Universidad de Deusto
Biblioteca

BIBLIOTECA
DE
D. LUIS ZURBANO

Universidad de Deusto
Biblioteca

59,6

H Sou bastian puente

Decatron 20c Sabet ad unum cum Rfsat
Venerabile [redacted] Pio
ob [redacted] Sñe Omnē 1691

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM
D. GRATIANI,

VNIVERSI IVRIS CANONICI
PONTIFICIAS CONSTITVTIONES, ET CANONICAS, BREVI COMPENDIO COMPLECTENS.

Vnà cum Gloſsis & Thematibus prudentũ,& Doctorũ ſuffragio cõprobatis:reſectis verò nothis,abſurdis,difficilibus,iiſdẽq́; inutilibus hypotheſeon ad rem minimè pertinentiũ, ineptarũq́; Summarum,& Annotationum pſeudographijs. Textu denique ſuæ integritati reddito,& Gloſsis receptis à vitio repurgatis.

Opera & cenſura doctiſſimorum hominum & prece, & precio conducta.

LVGDVNI.
M. D. LIX.
Cum priuilegio Regis.

Esfuerzo Real mueve el ingenio
de los años
D. Ronda
F. Alejandro del Villar O.D. Pred.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Extrait des regiſtres de Parlement.

PERMISSION *à eſté baillée par la Cour, au requerant nommé dans le priuilege de faire imprimer & expoſer en vente les Cours des deux Droits Canon, & Ciuil, en petit Volume : auec les corrections, emendations, annotations, & additions faites aux deſpens d'iceluy. Et deffenſe à tous autres Libraires, Imprimeurs, & autres quelzconques, d'imprimer ou vendre, faire imprimer, & expoſer en vente, ſans le vouloir & conſentement d'iceluy ſuppliant, leſdits Cours de droit Canon & Ciuil, auec leſdites corrections, emendations, annotations, & additions faites en iceux, aux deſpens du ſuſdit ſuppliant, iuſque à quatre ans prochains venans, à compter du iour & date, que l'impreſſion de chacun deſdits Cours ſera parfaite & finie, ſur peine de confiſcation de leur marchandiſe & d'amende arbitraire, comme plus à plein eſt contenu au Priuilege, duquel on fera apparoir ou temps & lieu ſera. Fait en Parlement le vintneufieſme d'Aouſt, Lan mil cinq cens quarantequatre. Collation eſt faite.*

Lormier.

Vanorum liber eſt ſcriptorum mole leuatus:
Quò minus hic oneris, plus & honoris habet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRAEFATIO.

IVRIS VTRIVSQVE, præsertim Canonici (in quo Diuinarum, atque humanarum inest scientia rerum) cognitionem, nemini dubium est in maxima esse parte prudentiæ. In quo virtutis genere naturali, & honesto cùm doceat Panetius Ciceronianus duo hæc vitia maximè vitanda esse: vnum ne incognita pro cognitis habeamus, iisque temerè assentiamur: alterum ne nimis magnum studium, multámque operam in res obscuras, atque difficiles conferamus, easdémque minimè necessarias: Ad vtriusque cautionem recens, & præsens Iuris Pontificij corpus sic adornauimus, vt spuria, notha, supposititia, & acyra annotationum, ac casuum themata, incompositè consarcinata penitus, nec sine magni moliminis iudicio reuulserimus. Ad hoc vt ne credulus, & simplex nimis Lector, notha pro legitimis, & ignota pro cognitis haberet. Itidem offusas natiuæ Textus, & germanæ glossæ perspicuitati tenebras per intricatam pseudographiarum perplexitatem clarè discussimus. ne in Epigrapharum eiusmodi difficilium, & inutilium, magnos & vanos, Lector, labores frustra insumeret. Alia quoque apographa vndecunque emendicata, & quasi pannorum detrimenta purpuræ assuta, rescidimus, ac penitus sustulimus, partim ex obscuris coaceruatoribus τὰ ἄσπλα, partim speciosis nobilium autorum nominibus prætexta. Et ea quidem cum essent eiusmodi, quæ confusa verbosæ battologias prolixitate, pro viua fulgoris flamma cæruleos facerent tetro de sulphure fumos, prorsus extinguenda existimauimus. In quibus sanè peragendis, hoc ipsum Iuris Pontificij corpus, graui & inerti mole leuauimus, proprio verò & conuenienti decòre ornauimus. Sic vt iam Lector non omnino stupidus in aperto hoc campo Homerici florem Moly facilè sit inuenturus, eiusque rarissimi inuentu floris manipulum colligere possit, in quo iam minus oneris & vanitatis, plus honoris, & dignitatis inesse meritò videatur.

DECRETVM ABBREVIATVM SIGILLATIM CVNCTA ATTINgens. Liber Decreti diuisus est in tres partes. Quarum prima est de distinctionibus. Secunda de causis. Tertia de consecratione. Prima pars distincta est in distinctiones centum & vnam.

PRima distinctio tractat de iure naturali & humano, ius ipsum naturaliter eiusq; species omnes diffiniens, & inter ius scriptũ, & nõ scriptum differentiam ponens. 1
II de iure Quiritum siue Romanorum, ipsum per species diffiniens. 4
III iuris canonici varia nomina distinguit, breuiterq; exponit. 5
IIII ad quid leges inuẽtæ sunt, & quid sacri canones mandent. 6
V quomodo ius naturale est immobile, nec obstat quod ibi ponitur. 8
VI an illusiones nocturnæ ad peccatum imputẽtur, & circa finem prosequitur de iuris naturalis dignitate. 10
VII ponit legislatores: ostendendo qualiter ius inceperit. 13
VIII ponit differentiam inter ius naturale & consuetudinem. 14
IX authoritate & exemplo probat constitutiones hominum iuri naturali cedere. 17
X ostendit quod leges Imperatorum vincuntur à canonibus. 19
XI dicit consuetudinem legibus approbatis cedere. 22
XII habet laudabilem consuetudinem esse seruandam, quæ nec canonibus sacris, nec veritati, nec bonis moribus obuiet. 25
XIII vult quod contra ius naturale non admittatur dispensatio, nisi in fuga maioris mali. 30
XIIII quod quis non debet minus peccatum committere, vt aliud maius euitare possit. 33
XV notat de tempore quo sacri canones, libriq; & concilia celebrata fuerunt: & quæ opuscula sunt admittenda. 34
XVI ponit quod canones Apostolorum sunt recipiendi, postea ostendit quo tempore & quo residente in papatu vel imperio quodlibet concilium est celebratum. 38
XVII dicit non concilia sed conuticula celebrari sine papa. 43
XVIII ostendit quod prouincialia concilia nihil generaliter possunt constituere, ideo consequitur declarat ad quid sint vtilia. & quoties in anno & quo tempore anni, & cuius authoritate sunt celebranda, & quod metropolitanus nihil debet exigere ab episcopis ad concilium conuenientibus. Addit de pœna episcopi, qui vocatus ad synodum non venit. 46
XIX vim decretalium ostendens dicit mandata ecclesiastica deuote seruanda. 50
XX dicit quod in causis diffinien dis sacri canones, in exponenda vero sacra scriptura sancti doctores attenduntur. 56
XXI tractat de diuersis ordinibus & gradibus ministrorum, docendo qui sunt executores siue ministri canonum à maiori vsque ad infimum. Et differentias ministrorum locorũ assignat, probans quod maior à minori non debet iudicari. 58
XXII de dignitate Romanę ecclesiæ, & quarundam aliarum. 65
XXIII de ordinatione ministrorum incipiens à Romano pontifice, & descendens vsque ad ostiarium. 68
XXIIII de examinatione ordinandorum. 77
XXV de officijs clericorum, incipiendo ab ostiario, & ascendendo vsque ad episcopum. Circa medium distinctionis inchoat xiij. præcepta regulæ apostolicæ, vt prosequitur ibi, Oportet episcopum esse sine crimine. Et inde nacta occasione ponit varias significationes huius nominis crimen. Et ostendit quod sit mortale, & quod veniale. 80
XXVI exequitur secundum præceptũ apostolicæ regulæ, Oportet episcopum esse vnius vxoris virum. 85
XXVII probat quod nolẽtes vouere continentiam, ad sacros ordines promouendi non sunt, assignans differentiam inter solẽne & simplex votum. 89
XVIII probat quod clericis habere vxores, non licet in ecclesia occidentali, addens de subdiaconatu, qui olim prohibitus non erat. 91
XXIX ostendit quædam capitula tradita esse ex causa, quędam ex tempore, quædam ex loco, quædam ex persona. 97 col. 1
XXX quia dictum fuit. xxviij. distinctione supra, quod sacerdotes non debẽt à se abijcere vxores suas prætextu religionis: hic dicit quòd ex causa fuit hoc statutũ, scilicet propter quosdam hæreticos, qui coniugia detestabantur. 97 col. 2
XXXI probat & ponit exempla in terminis, qualiter clerici cõtinere debent, & quod ab omnibus est seruanda continentia, nisi ab orientalibus. 99
XXXII adhuc prosequitur de cõtinẽtia clericorũ, & dicit quod constituti in quatuor sacris ordinibus tenentur continere, & si habent publicas concubinas, nullus eorũ missam audiat. 104
XXXIII ostendit quod bigami, corpore vitiati, vsurarij, publicè pœnitentes, lusores in scena ludentes, furiosi, arreptitij, accipientes meretrices in vxores, & concubinas habentes promoueri non possunt. 110
XXXIIII ponit quod oportet episcopum vitare nimiam familiaritatem domesticarum personarum, & etiã consanguinearũ: & quod venari non licet. 112
XXXV agit de tertio capitulo apostolicæ regulæ, oportet ordinandũ non esse vinolentũ. 116
XXXVI exponendo illud prudentẽ, dicit quod clerici debent habere peritiam literarũ sacrarum. 119
XXXVII ostendit quod clerici non debent libros gentilium respicere, peritiam tamẽ secularium scientiarum debent habere. 121
XXXVIII probat quod literis debet esse eruditus sacerdos, & canones ignorare non debet. Ignorantia enim ipsi est periculosa. 126
XXXIX ostendit quod oportet episcopum esse prudẽtem in negotijs secularibus: vt sua cautela reddantur ecclesiæ indemnes. 129 col. 1
XL prosequitur quintum capitulum Apostolicæ regulæ, Oportet episcopum esse ornatum. Et primo de ornatu interiori, qui consistit in virtutibus. 129 col. 2
XLI tractat de ornatu, qui cõsistit in grauitate, incessu, habitu, & temperantia potus & cibi. 133
XLII declarat illud, hospitalẽ. 135
XLIII illa duo, pudicum, & doctorem. 137
XLIIII illud, non vinolentum: quod est pars eius, quod diximus supra xxxv. dist. 141
XLV illud, non percussorem. 144
XLVI illud, non litigiosum. 150
XLVII illud, non cupidum, domui suæ bene præpositum. 152

Universidad de Deusto
Biblioteca

Decretum abbreuiatum in oratione soluta.

XLVIII illud, non neophytū. 156
XLIX prædicta præcepta apostolicæ regulæ sub compendio, & breuiter recapitulat. & ponit causas & rationes quare criminosi & vitiosi non debent in episcopos promoueri. 157
L agit de lapsu, & reparatione clericorum. 159
LI de curialibus siue officiarijs ratiocinijs obligatis, iudicibus, & aduocatis ordinādis vel nō. 182
LII de præposteratione sacrorum ordinum, siue de clerico per saltum promoto. 184
LIII de curiæ annexis in cleto vel monasterio recipiendis vel non. Et ibi probat quare curiales, & aliter obligati ordinandi non sunt. 185 col. 1
LIIII de seruis à non dominis manumissis non promouendis, nisi libertatē sint consecuti. 185 co. 2
LV de corpore vitiatis, bigamis, illiteratis, publice pœnitētibus ordinandis vel non. 193
LVI de filijs presbyterorum, & natis de fornicatione, adulterio non ordinandis. 196
LVII de baptizatis in ægritudine an ordinentur. 200
LVIII de monachis non ordinandis sine licentia abbatis. eodem.
LIX de laicis litteratis non subito ordinandis. 201
LX ostendit ex quibus ordinibus aliquis eligendus sit in præpositum vel decanū vel archipresbyterum vel episcopum. 202
LXI ostendit quòd laici non sunt eligendi in episcopos, sed postulandi. 203
LXII ostendit quòd clericorū est eligere, & populi cōsentire. 209
LXIII probat quòd nullo modo laici debent se ingerere electioni episcoporum. 210
LXIIII ponit quo tempore & quibus præsentibus debent episcopi consecrari. 224
LXV dicit quòd præsentibus omnibus episcopis comprouincialibus vel se excusantibus debet episcopus consecrari ab archiepiscopo. Et ibi dicit quòd si cæteris ordinationi episcoporum cōsentientibus duo vel tres contradicant, obtineat plurimorum sententia. 226
LXVI de promotione archiepiscopi, qui ab omnibus episcopis comprouincialibus est ordinandus & non est consecrādus à paucioribus quā à tribus. 229 columna 1
LXVII de promotione siue ordinatione presbyterorū. 229 co. 2
LXVIII dicit quòd illi qui sunt ordinati ab illis, quos non constat esse episcopos iterum sunt ordinandi. Siue determinat de ordinatione nō iteranda, & de episcopis. 230
LXIX quòd prima tonsura clerici de manu abbatis potest suscipi. Vel dic quòd determinat de nō ordinatis ne in ecclesia Dei ministrent. 233 col. 1
LXX tractat ne quis ordinetur sine titulo. 233 col. 2
LXXI ne quis ordinetur à nō suo episcopo. 235
LXXII ne ignotus clericus sine literis dimissorijs siue commendatitijs recipiatur. 236
LXXIII ostendit qualiter literæ formatæ & dimissoriæ fiant. 237
LXXIIII tractat an inuitis ordines conferantur. 238
LXXV de tempore & die consecrationis episcoporum, necnon de temporibus ordinationum aliorum clericorum. 242
LXXVI de ieiunijs quatuor temporum, & quare sunt ieiunanda. 245
LXXVII ponit qualiter clerici sunt per gradus ordinandi. & etiam tractat de interstitijs temporum. 248
LXXVIII in qua ætate sunt sacerdotes ordinandi. 252
LXXIX repetit de ordinatione summi pōtificis, quæ à solis cardinalibus fieri debet. 253
LXXX in quibus locis sunt ponendi episcopi vel archiepiscopi. 256
LXXXI episcopando docet, quòd ordinandus in episcopum debet esse sine crimine, nec clerici mulieribus cohabitare debent. 257
LXXXII docet quòd episcopus his q suis manibus laborare nō possunt, prouidere debet. Et addit quòd si quis ministrorū fornicationem committat, & agat pœnitentiā, ex dispensatione potest in ordinibus remanere. 264
LXXXIII docetur quòd prælatus nō solū à peccato immunis esse debet, sed etiam peccatis aliorū consentire non debet. 268
LXXXIIII vult quòd prælatus sit vigilans circa defensionem pauperum, releuationē oppressorum, & curationem monasteriorum. 269
LXXXV tractat de hospitalitate clericorum, episcopis quæ est necessaria. 272
LXXXVI probat quòd oportet episcopum esse doctorē vt sciat subditos corrigere, item liberalem circa patientes necessitatē, & non circa histriones. 273
LXXXVII probat quòd viduis, orphanis & oppressis episcopus debet dare subsidium. 280
LXXXVIII dicit quòd clerici cupiditatis causa negotiatores esse non debent, sed pietatis causa coram orphanis & viduis impendere. 282
LXXXIX dicit quòd oportet episcopū esse domui suæ bene præpositum, vt sciat in dispensatione rerum ecclesiæ regulam esse obseruandam. 285
XC docetur qualiter litigiosi corripiendi sunt, & non ordinandi, tractans de licitis & honestis operibus. 288
XCI de modo cantandi in ecclesia: etiam de electi potestate. dicit etiam quòd si clericis sua beneficia non sufficiant, possunt sibi necessaria quærere artificio suo licito. 290
XCII dicit q magis corde, quàm vocibus cantandum est. 292
XCIII de obedientia minorum erga maiores, & quòd nullus debet communicare inimicis Romanæ ecclesiæ. 294
XCIIII de legato Romani pontificis, qui impediendus non est. Et impedientes sunt excommunicandi. Probat etiam quòd maior in officio minori vices suas committere potest. Et de præsumptione archidiaconorū. 304
XCV dicit quòd etiam præsentibus episcopis presbyteri quamuis eis subditi possunt sacra mysteria celebrare, & prædicare. 305
XCVI dicit quòd laicis (etiam imperatoribus) non licet aliquem ordinare, vel de rebus ecclesiarum iudicare. 310
XCVII dicit quòd precibus ecclesiæ imperator & cæteri principes possunt eam iuuare, subijciēs ecclesiam Romanam legationē vndecunque sine signatis apicibus non recipere. 318
XCVIII dicit quòd clerici peregrini & vltramarini sine testimonio quinq; episcoporum recipiendi non sunt. 320
XCIX docet de primatibus & potestate eorum qualiter nullus est appellandus vniuersalis. 321
C tractat de pallio, & vsu eius. 323
CI & vltima dicit vnam prouinciam in duas non diuidendam. 329

SECVNDA PARS quæ est de Causis, distincta est in causas triginta sex, quarum quælibet plures sub se quæstiones continet.

Prima Causa quæstiones habet VII

Prima quærit vtrum vendere spiritualia sit peccatū Solu. sic. 329
II an pro ingressu ecclesiæ vel monasterij pecunia sit exigēda, vel persoluenda. Solu. non. 378
III virū præbendas ecclesiæ emere sit simonia. Solutio. sic. 382

Decretum abbreuiatum in alia oratione soluta.

IIII vtrū ille reus criminis sit, cuius pater pro eo ignorante simoniam commisit. Sol. ignorantia facti non iuris excusat eum. 390
V vtrum liceat ei retinere, quod pater pro eo simonia acquisiuit. So. de rigore iuris non, de misericordia secus. 397
VI vtrum ignoranter à simoniaco ordinati sint abijciendi, vel non. So. probata ignorantia misericōrditer tolerantur. 399
VII vtrum renuntians suæ hæresi in episcopali dignitate sit suscipiendus. So. rigor vult eum deponi: sed dispensatio sustinet. 400

Secunda Causa habet VIII. quæstiones, & in ea quinta præcedit quartam.

Prima quærit vtrum in manifestis sit ordo iuris seruandus. Sic, nisi sint notoria. 412
II vtrum spoliatus ab aliquo sit iudicandus. Non, ante restitutionem. 425
III qua pœna sint feriendi in accusatione deficiētes. Talione. 426
V vtrum accusatore deficiente reus sit cogendus ad purgationem. Non, nisi infamia publica laboret. 431
IIII an duorū testimonio episcopus sit condemnandus. 439
VI quo remedio causa subleuatur. Appellatione, quæ tamen ei dandā non est, qui causa dilationis appellat. 441
VII an laici vel monachi, vel qui libet inferiorum ordinum sint admittendi in accusatione maiorum. Non, de iure nouo. 461
VIII qualiter accusatio fieri debeat. Sol. in scriptis. 480

Tertia Causa quæstiones XI. complectitur.

Prima vtrum restitutio sit facienda quibuslibet spoliatis. Sol. sic, nisi in certis casibus. nam infamatus, apostata, iuste spoliatus, præcisus, & suspectus non sunt restituendi. 483
II quærit de inducijs quo spacio sint dandæ an post restitutionem tantum, an post vocationē ad causam quibuslibet concedendæ sint. Sol. ad arbitrium iudicis. 484
III quo spacio mensiū sint vtrique concedendæ. So. vt prius. 487
IIII vtrum infames sint recipiendi ad testimoniū. So. non, nisi cōtra sui similes. 490
V an testes domestici vel inimici sint producendi. So. non. 492
VI vtrum reus extra prouinciam sit producendus. So. non. 496
VII vtrum criminosus possit esse iudex. Sol. si ab ecclesia tolerat̄. 501
VIII vtrum episcopus possit ab vno iudicari. Sol. non, nisi a xij. episcopis: reseruata sententia summo pontifici. 506
IX vtrum accusatores vel testes in absentem vocem accusationis vel testificationis exhibere valeant. So. non. 507
X vtrum deficientes in vno capitulo sint admittendi ad sequentia. So. non. 512
XI vtrum accusatus in accusatorē possit cōuertere accusationem. Sol. non, nisi in maiori crīe. 513

Quarta Causa habet VI. quæstiones.

Prima an in excommunicatione constitutus alium accusare valeat. Sol. non. 515
II an infra duodecim annos in criminali causa quis testificari possit. Sol. non. 516
III an ab accusatione prohibitus possit esse testis. Sol non. eo.
IIII an idem possit esse accusator & testis. Sol. non. 522
V an si vocatus ad causam nō veniat, sit excommunicandus. Sol. sic, nisi iustam absentiæ causam probauerit. 523
VI an calumniator in propria causa sit audiendus. Sol. sic, si causa non sit criminalis. 525

Quinta Causa habet VI. quæstiones.

Prima qua pœna sit feriendus, qui famosum libellum scribit. Solu. anathemate, nisi scripturam probauerit. 525 col. 2
II quoties quis sit ad causam vocandus antequam excōmunicetur. So. nō tm semel, sed bis. 527
III an per procuratorem quis causam agere valeat criminalem. Solu. non, nisi sit persona illustris. Causam vero iniuriarum ciuilem sic. 528
IIII an absq; synodali audientia ep̄s sit damnandus. Sol. non. 530
V an sit habendus pro inimico, qui aliquem accusat. Sol. non, si hoc faciat ex charitate. 531
VI qua pœna sit plectēdus, qui nō probat obiecta. Sol. talione. 532

Sexta Causa quæstiones V. continet.

Prima vtrū criminosi vel infames religiosum episcopum possint accusare de simonia. Non. 534
II si episcopus accusationē in accusantem conuertere voluerit: an eius verbo simplici fides adhibenda sit. Non. 541
III an liceat petere iudicium episcopi alterius prouinciæ. Non, nisi in causa damnationis. 542
IIII cuius iudicium sit expetendū cum episcopi prouinciæ in sua sententia discordant. Archiepiscoporum & episcoporum vicinæ prouinciæ. 544
V an accusatore deficiente reus sit ad probationem cogendus. Non, sed bene ad purgationē si laboret infamia. 545

Septima Causa habet II. quæstiones.

Prima vtrum viuente episcopo alius poterit in eadem ecclesia ordinari. Nō, nisi transferatur vel cedat. Tamē pro infirmitate vel senectute dat sibi coadiutor. 546
II vtrum hi qui cesserunt causa infirmitatis, sanitate recepta possint cathedram repetere. Non. 566

Octaua Causa quæstiōes V. colligit.

Prima vtrum liceat episcopo sibi successorem eligere. Non. 567
II an amicorum patrocinia in electione valeant. Non. 575
III an sit simonia post electionē pro indēnitate ecclesiæ inframentum præstare. Sic, si pactum super hoc præcesserit. 576
IIII an liceat clericis declinare iudicia episcopi de crimine accusati ante sententiæ tempus. Nō, ante condemnationem, nisi per appellationem. 577
V an accusatus coram apostolico, sine eius literis debeat reuerti. Non. 378 col. 1

Nona Causa habet III. quæstiones.

Prima an ordinatus ab excommunicato eijciēdus sit. Non, si ignorauit illum esse excommunicatum. 578 col. 2
II an liceat archiepiscopo vel episcopo clericos alterius ordinare. Nō, sine literis ꝓprij epi. 580
III an liceat archiepiscopo clericos sui suffraganei absoluere vel damnare. Non, nisi data negligentia vel appellatione inter posita. 582

Decima Causa quæstionibus II. est contenta.

Prima an ecclesia cum omni dote ad episcopum pertineat vel ad eius ordinationes. Sol. sic. 588
II an liceat episcopo res ecclesiæ distrahere. Sol. non, nisi certis casibus. 591
III quid à singulis ecclesijs nomine cathedratici valeat exigere. Sol. duos solidos. 596

Vndecima Causa habet III. quæstiones.

Prima an clericus ante ciuilē iudicem sit trahendus. Non. 600
II qua pœna dignus sit qui clericum ad secularem iudicē traxit. Excommunicatione. 612
III qua pœna dignus sit qui suiam epi nō seruauerit. Depositiōe. eo.

Duodecima Causa qōnes cōtinet V.

Prima an liceat clericis proprium habere. Non, regularibus. 639
II an res ecclesiæ possint dare. Non, nisi in casibus. 649
III vtrum clerici acquisita de rebus ecclesiæ possint relinquere quibus voluerint. Non, nisi ecclesiæ. 671

Universidad de Deusto
Biblioteca

IIII quibus possunt clerici relinquerere quæ de suis & ecclesiæ rebus prouenerunt. Partim ecclesiæ, partim hæredibus. 672
V an liceat clericis testamentum facere. Sic, de pprijs rebus. 673

Tredecima Causa habet II. quæstiones.

Prima vtrum decimæ sint dandæ ratione territorij vel personæ. Sol. ratione vtriusque. 675
II an ius percipiendi & soluendi decimas tollatur ratione temporis. Sol. sic. 678

Decimaquarta Causa habet VI. quæstiones.

Prima an liceat clericis in iudicio sua repetere. Sic 689
II an super rebus ecclesiæ testes eiusdem sint audiendi. Sic. 691
III an præter sortem aliquid accipere sit vsura. Sic. 692
IIII an liceat clericis vel laicis vsuras accipere. Non. 694
V an eleemosynæ sint de vsuris faciendæ. Non. 696
VI an vsurarij possint pœnitentiam agere. Non, si habeant vnde possint restituere. 699

Decimaquinta Causa habet VIII. quæstiones.

Prima an ea quæ fiunt ab ignorantibus vel mente alienatis, sint eis imputanda. Non, nisi culpa sua ad ignorantiam deuenerint. 701
II an pro impensis patrocinijs liceat clericis munera exigere. Sic. 707
III an per confessionem mulieris cum qua peccauit sacerdos sit condemnandus. Non. 708
IIII an die dominico debeant episcopi causas audire. Non. 711 columna 1
V an neganti crimen purgatio sit indicenda. Sic, si laborat infamia. 711 col. 2
VI an in criminalibus confessio sit extorquenda. Non. 712
VII an solus episcopus diaconū vel presbyterum deponere possit. Non. 715
VIII si confessus vel cōuictus de his quæ ante ordinationem cōmisit, valeat ministrare. Nō. 717

Decimasexta Causa habet VII. quæstiones. Et in ea quinta quæstio ponitur in tertio loco.

Prima an liceat monachis officiū celebrare. Sol sic cū permissione epi & licentia abbatis. 719
II an liceat eis in capellis suis sacerdotes instituere. Solut. sic si quas possideant pleno iure. 742
V an episcopus vel abbas iure territorij capellam valeat vendicare. Sol. non. 744
III an iura ecclesiæ per præscriptionem tollantur. Sol. sic. 745
IIII an ecclesia contra ecclesiam vel monasterium possit præscribere. Sol. sic. 755
VI si quis in rem ecclesiæ ab aliquo detentā sua authoritate irrepserit an cadat à causa Sol. sic, sed non ecclesia. 756
VII an liceat alicui ecclesiam de manu laici recipere. Sol. nō, nisi ecclesia vel monasteriū habeat ius patronatus. 759

Decimaseptima Causa habet IIII. quæstiones.

Prima an reus sit voti qui à proposito sui cordis recedit. Sol. non, quantum ad ecclesiam: nisi ore pronuntiauerit 770
II an beneficia ei reddenda sint qui eis in infirmitate renuntiauit. Solu. sic, si non erat sui compos. 772
III an liceat illi qui se monasterio tradidit postea ad propria redire. Sol. non. 763 col. 1
IIII an discedens de monasterio sine sui abbatis licentia, possit sua vendicare. Solu. non. 773 columna 2

Decimaoctaua Causa habet II. quæstiones.

Prima an abbas factus episcopus acquirat ecclesiæ vel monasterio Sol. dum fuit abbas, acquisiuit monasterio: sed factus episcopus ecclesiæ. 784 col. 1
II an per episcopum sit eligendus vel instituendus. Sol. ab episcopo est ordinandus, à fratribus vero eligendus. 784 col. 2

Decimanona Causa continet III. quæstiones.

Prima an episcopus debeat permittere clericos transire ad monasterium. Sol. sic. 793 col. 1
II si noluerit an liceat eis eo inuito transire. Sol. sic. eodem. c. 2
III an liceat canonicis regularibus transire ad monasteriū monachorum. Solu. non, sine licentia prælati. 794

Vicesima Causa quæstiones IIII. comprehendit.

Prima vtrum pueri traditi monasterijs sint cogendi ibi manere. Non, nisi postquam venerint ad annos discretionis. 797
II si præter voluntatē parentum intrauerint monasterium, an per eos inde possint extrahi. Sic, infra annum & diem: si sint infra annos discretionis. 801
III an qui inuitus cucullam induit cogatur eam retinere. Non, nisi post consenserit. 802
IIII an liceat ab vno monasterio ad aliud transire. Sic. 804

Vicesimaprima Causa habet V. quæstiones.

Prima an clericus possit in duabus ecclesijs inscribi. Solutio, non. 805
II an liceat clericis à sua ecclesia ad aliam transire. Solut. non, sine literis vel licentia sui prælati. 807
III an liceat clericis suscipere procurationem secularium negotiorum. Solu. non, nisi causa pietatis. 809
IIII an liceat clericis vestibus fulgidis ornari. Sol. non. 810
V qua pœna sint puniendi clerici ad iudicium seculare fugientes. Solutio. excommunicatione. 812

Vicesimasecunda Causa gerit quæstiones V.

Prima an iuramentum sit præstandum. Sic, causa necessitatis. 813
II an sit periurus qui iurat falsum, & credit verum. Sic propter intentionem fallendi, tamē postea dicitur contrarium. 818
III an liceat clericis denegare episcopo cōsuetā obedientiam. Non, ante cōdemnationem. 826
IIII an iuramentum illicitum sit seruandum. Non. eodem.
V an periurus sit qui alium peierare cogit. Sol. sic. 833

Vicesimatertia Causa habet VIII. quæstiones.

Prima an militare sit peccatum. Non, si iuste fit. 839
II quid sit bellum iustum. Solut. quod sit edicto superioris repetendarum rerum, aut propulsandarum iniuriarum causa. 844
III an iniuria sociorum sit armis propulsanda. Sic. 845
IIII an vindicta sit inferenda. Sic, ab eo cuius interest. 848
V an sit peccatum iudici vel ministro reos occidere. Non, causa iustitiæ. 873
VI an mali sint ad bonum cogendi. Sol. Sic. 889
VII an hæretici sint spoliandi suis & ecclesiæ suæ bonis. Sic. 891
VIII an liceat clericis arma mouere. Non, manu propria, nisi causa necessitatis. 893

Vicesimaquarta Causa habet III. quæstiones.

Prima an hæreticus aliquem possit excommunicare. Non. 905
II an post mortem possit aliquis excommunicari. Sic, pro hæresi. 922
III an pro peccato domini, eius familia possit excommunicari. Non, sed interdicto supponi. 926

Vicesimaquinta Causa habet II. quæstiones.

Prima an authoritate priuilegij quis cōtra ius commune valeat se tueri. Sol. sic. 941
II an sequentia priuilegia derogent prioribus. Solutio. Sic, si ex certa scientia fuerint concessa. 945

Vicesima

Vicesimasexta Causa quæstiones VII. contingit.

Prima an sint sortilegi qui sub ficto religiōis nomine futura promittunt. Sol. sic 953
II an sit peccatum esse sortilegum. Solutio. sic. eodem
III à quibus genus diuinationis sumpsit exordiū. Sol. à Persis. 956
IIII quot sunt genera diuinationis. Sol. quatuor secundum numerum, duo secundum formam: quod videre potes eo.
V an sortilegi sint excommunicādi. Solutio sic. 958
VI an excommunicatus ab episcopo possit reconciliari à presbytero Solu. non, episcopo inconsulto, nisi in necessitatis articulo 963
VII an morientibus sit pœnitentia imponenda. Sol. Non, tamen est eis innotescenda. 967

Vicesimaseptima Causa habet quæstiones II.

Prima an coniugium possit esse inter vouentes. Sol. non, si votum sit solēnizatum. secus si simplex fuerit. 971
II an liceat sponso à sua sponsa recedere. Sol. non, si desponsatio sit de præsenti. 986

Vicesimaoctaua gerit quæstiones III.

Prima an coniugium sit inter infideles Sic. 1003
II an liceat conuerso ad fidem ducere aliam viuente priore. Sic, si sit diuisus ab ipsa infideli 1014
III an bigamus sit qui ante baptismum vnam vxorem, & post aliam habuit. Sic. 1015 col. 1

Vicesimanona Causa habet II. quæstiones.

Prima an sit cōiugium inter seruū & ingenuam. Sol. sic: nisi error impediat. 1015 col. 2
II si prius putabat hunc esse liberum, & postea deprehenderit ipsum esse seruum: an possit eum deserere. Sol. Sic. 1018

Tricesima Causa habet V. quæstiones.

Prima an liceat reddere debitum vxori quæ filium de sacro fonte leuauit. Sic, nisi ex consensu vtriusque sit factum. 1021
II an sponsalia contrahātur inter infantes. Non. 1025 col. 1
III an spirituales vel adoptiui filij possint naturalibus copulari. Non. 1025 col. 2
IIII an liceat alicui cōmatrem vxoris suæ ducere in vxorem. Sic mortua vxore: si commaternitas matrimonium præcesserit. 1028
V an clandestina desponsatio manifestæ præiudicet. Non apud ecclesiam. 1030

Tricesimaprima Causa habet III. quæstiones.

Prima an possit duci in vxorem quæ prius fuit polluta per adulteriū. Sol. sic, nisi adulter dederit ei fidem viuēte viro: vel machinatus sit in mortem eius. 1034
II an filia sit inuita alicui in vxorem tradenda Sol. non. 1039
III an post patris sponsionem possit alij nubere. Solu. sic, si nō consenserit. 1041

Tricesimasecunda Causa habet VIII quæstiones.

Prima an liceat ducere meretricem in vxorem. Sic. 1042
II an sit vxor appellanda quæ ducitur incontinentiæ causa. Non. 1047
III an mulier sequatur arbitrium aui, liberi, an patris seruj. Aui. 1054
IIII an viuente vxore liceat alicui ex ancilla filios quærere. Non. eod.
V an ea quæ patiatur iniuria, pudicitiam perdat. Non. 1062
VI an adulter adulteram dimittere possit. Non. 1069
VII an viuente dimissa aliam accipere possit. Non. 1071
VIII si in hoc saltem infidelē ducere possit ea conditione vt ad fidem conuertatur. Non. 1078

Tricesimatertia Causa habet V. quæstiones.

Prima an propter impotentiam coēundi sit aliqua à viro separanda. Sol. sic. 1079
II an separata possit ei nubere cū quo prius est fornicata. Sol. sic, pœnitentia peracta 1082
III an sola cordis cōtritione possit peccatum deleri. Sol. sic, vbi facultas confitendi non suppetit. 1091

NOTANDVM HIC quòd ratione huius tertiæ quæstionis motæ agitur de pœnitentia, cuius tractatus per distinct. VII. est distinctus.

Prima quærit, an sola cordis contritio deleat peccatum. Sic, si cōstienti facultas desit. 1091
II an charitas semel habita possit amitti. Sol. sic, in via. secus tamen in patria. 1130
III an pœnitētia possit reiteterari. Sol. sic, præter solennem. 1155
IIII an peccata semel dimissa redeant. Sol. non simpliciter. 1177
V quis modus debeat obseruari in imponēda & accipiēda pœnitētia. Sol. ad arbitriū proprij sacerdotis discreti. 1189
VI cui quis cōfiteri debeat. Solu. proprio sacerdoti, si sit discretus, alioqui alteri de eius licentia. 1193
VII an pœnitentia timore mortis accepta sit fructuosa. Solu. sic. 1166
IIII quæstio causæ supra proximæ est, An actus coniugalis sit prohibitus tempore orationis. Sol. sic. 1198
V an vir sine consensu vxoris & econuerso vouere possit continentiam. Sol. Non. 1201

Tricesimaquarta Causa habet II. quæstiones.

Prima an rea sit adulterij quæ credens maritum mortuum nupsit alteri. Sol. non. 1207
II an redeunte priore cogenda sit recedere à secunda, & ad priorē redire. Sol. sic. eod.

Tricesimaquinta causa habet X. quæstiones.

Prima an liceat aliquā ducere de propria cognatiōe. Sol. nō. 1212
II an liceat aliquam ducere de cognatione vxoris suæ. Solu. non. 1214
III vsq; ad quē gradū debeat quis abstinere à consanguineis suis, & vxoris suæ. Sol. olim vsq; ad VII. hodie vsq; ad IIII. eod.
IIII quare vsq; ad VII. gradū cōputatur consanguinitas. Sol. ad instar septem ætatum mūdi. 1218
V quomodo gradus consanguinitatis sunt computandi. Sol. sicut ostenditur in arbore. eod.
VI qui iusiurādum de propinquitate firmare debent. Solu. propinqui & vicini. 1229
VII an incestuosi filij reputentur. Sol. Non. 1233 col. 1
VIII si consanguinei ignoranter coniuncti simul possint remanere. Solu. non nisi, ex dispensatione Papæ in quinto gradu vel supra. 1233 col. 2
IX an matrimoniū p falsos testes separatum: si postea apparuerit ecclesiam fuisse deceptam sit reintegrandum. Sol. sic. 1234
X si relicta alicuius in secūdas nuptias trāsierit: an ,ples ex eis susceptā poterit copulari consanguineis prioris viri. So. nō. 1238

Tricesimasexta & vltima Causa habet II. quæstiones.

Prima an virginem opprimēs raptum committat. Sic. 1239
II an rapta raptori nubere possit. Vtique. 1241

TERTIA PARS EST de consecratione, quæ quinque distinctiones duntaxat complectitur.

Prima agit de cōsecratiōe ecclesiarū & missarū celebratiōe. 1244
II de sacramento eucharistiæ. 1261
III de festiuitatibus per anni circulum celebrandis. 1295
IIII de baptismi sacramento. 1302
V de cōfirmatione & ieiunio. 1343

DECRE

DECRETI TOTALIS

materia per metra notatur sequentia.

DECRETVM DOMINI GRATIANI TRES HAbet partes principales. Prima est de distinctionibus, quæ sunt vna supra centum. Et singulas distinctiones singuli versus sequentes luculenter aperiunt.

		pag.
1	Primo legat quisq; diuinum ius, hominisq;.	1
2	Altera dat textum, quo noſces iura Quiritum.	4
3	Canonico varia iuri dat nomina terna.	5
4	Quarta docet legum quæ cauſa, modúsq; ſtatuti.	6
5	Ius naturale probat immutabile quinta.	8
6	Sexta notat vitium diſtinctio ludificatum.	10
7	Septima ſignat eos, qui leges compoſuere.	13
8	Parte ſub octaua mores, naturá q; pugnant.	14
9	Nona ſtatuta tenet naturæ cedere iuri.	17
10	In decima regum leges canon ſuperabit.	19
11	Canonis & ſecli, ſuperatur legibus vſus.	22
12	Id quod Roma tenet, diſcretio ſæpe relinquit.	25
13	Si perplexum te reddunt mala: tunc minus imple.	30
14	Non facias leuia, quo quis vitet grauiora.	33
15	Canonis hæc ortum dabit, apocryphósq; libellos.	34
16	Suadet apoſtolici vim canonis iſta teneri.	38
17	Author ſit papa, ſi concilium celebretur.	43
18	Dicitur hic quòd bis ſynodus celebretur in anno.	46
19	Hæc Decretalis reſerat quid epiſtola poſsit.	50
Pri.c.apo	20 Biſdena papæ ſanctorum dogmata cedunt.	56
ſtolicæ re	21 Inferior ſummum non iudicat hac prohibente.	58
gulç & ij.	22 Iſta locos diſtinguit, & ordinat eccleſiarum.	65
23	Ordinat hæc omnes, maiores ſiue minores.	68
24	Poſt examen honos ordini eſt attribuendus.	77
25	Optata poſtolus hic, quòd ſit ſine crimine præſul.	80
26	Sit poſt baptiſma contentus coniuge ſola.	85
27	Nullus poſt factum præſumat nubere votum.	89
28	Iſta ſacratorum connubia pagina damnat.	91
29	Hæc locus, & cauſa, tempus, perſona notantur.	79. col. 1
30	Connubium ter dena probat contra Manichæos.	97. col. 2
31	Tangitur hic quòd contineant offerre volentes.	99
32	Deſere presbyterum, qui ſcorta palàm retinebit.	104
33	Luſori bigamóve facer non traditur ordo.	110
iij.cap.	34 Fœmina pontifici perſona domeſtica non ſit.	112
iiij.cap.	35 Non vinolentus præſul, ſed ſobrius eſto.	116
36	Inſtruit hæc prudens, quòd debeat eſſe ſacrandus.	119
37	Hæc prohibet legere gentilia metra ſacratum.	121
38	Scripturas ſacras ſacrandus ſcire iubetur.	126
39	Vult hæc pontifices callere negotia ſecli.	129
v.cap.	40 Internis pars dena, quater virtutibus ornat.	eod.
41	Sit modus in greſſu, cunctis, verbóq;, cibóq;.	133
42	Clericus hoſpitijs peregrinos collocet omnis.	135
43	Factis & verbis doctor ſis, atq; pudicus.	137

Vites

44	Vites ingluuiem, conuiuia, ſiue tabernas.	141	
45	Atque caue quenquam palma linguá ve ferire.	144	vj.cap.vij. & viij.
46	Reſpuit hæc hominem diſtinctio litigioſum.	150	
47	Non bene præpoſitos domui, cupidóſque repelle.	152	ix.capi.x.
48	Abijcitur ſacrandus in hac, ſi neophytus ſit.	156	cap.xj.& xij.xiij.ca
49	Crimina non delet reliquorum, crimine vinctus.	157	pit.
50	An reparetur habet pars quinquageſima lapſus.	159	
51	Sacrari vetat hæc homines, quos pondera ſtringunt.	182	
52	Præpoſitus primo datur hic præpoſterus ordo.	184	
53	Eſt ratio ne quis annexos ordinet vllos.	185 col.1	
54	Hæc prohibet ſeruos ſine libertate ſacrari.	cad.c.2	
55	Cæſos iſta viros reſcit, membríſque carentes.	193	
56	Condemnatur in hac generatio presbyterorum.	196	
57	Qui baptizatur æger, manet ordinis expers.	200	
58	Hæc vetat abbate monachos nolente ſacrari.	eod	
59	Officium negat hæc: niſi ſit bene quiſque probatus.	201	
60	In ſacris præſul vult ſexageſima quòd ſit.	202	
61	Non in pontifices laicos aſſumere debes.	203	
62	Clerus, plebs, princeps: hic eligit, hæc petit, hic vult.	209	
63	Vſurpans laicus id vt eligat, audiat iſtam.	210	
64	Pars hæc pontifices iubet à tribus eſſe ſacrandos.	224	
65	Cum diſſenſio fit, à pluribus edita ſtabunt.	226	
66	Vt ſacretur ab omnibus archiepiſcopus, hæc vult.	229 c.1	
67	Presbyter inſtitui valet hic à præſule ſolo.	eod.c.2	
68	Si dubius præſul quos ordinet, hi reſacrentur.	230	
69	Si benedictus erit, lectoratum, dabit abbas.	233	
70	Expertes tituli pars ſeptuageſima pellit.	eod.	
71	Reſpice dicta patrum, ne promoueas alienum.	235	
72	Vlli non detur miſſoria, ni rogitetur.	236	
73	Illius hæc nobis formam diſtinctio præbet.	237	
74	Inuitus nullus erit hic ad ſacra trahendus.	238	
75	Diſtinguit tempus hæc in quo promoueatur.	242	
76	Temporibus vult hæc nos ieiunare quaternis.	245	
77	Rectos indicat hæc modulos interſtitiorum.	248	
78	Iſta dat annorum numerum, quo promouearis.	252	
79	Ad cardinales ſpectat delectio papæ.	253	
80	Vrbes præſulibus pars octogeſima tradit.	256	
81	Crimine quòd careat ſacrandus, in hac replicatur.	257	
82	Præſul pauperibus dabis, & lapſos reparabis.	264	
83	Nunquam peccatis conſenſum des alienis.	268	
84	Solicitus quòd ſis, & monogamus, iubet iſta.	269	
85	Non præſul fies, hoſpes niſi noſceris eſſe.	272	
86	Corrigito, doceas, des: ſed non turpibus vllis.	273	
87	Libertos, inopes, viduas defendere debes.	280	
88	Reſpuitur clerus opus excercens, & auarus.	282	
89	Iſta beneficia te diſpenſare docebit.	285	
90	Placat diſcordes pars nonageſima fratres.	288	
91	Arte parabis opes: niſi ſint ſatis eccleſiæ res.	290	
92	Hæc plus corde probat domino quàm voce canendum.	292	
93	Hæc dat obedire maioribus inferiores.	294	
94	Sub leuita vices papæ geſtare valebit.	304	
95	Presbyteris præſente licent hæc præſule multa.	305	
96	Hic ſecli princeps non ordinet eccleſiæ res.	310	
97	Eccleſiæ precibus huic princeps auxilietur.	318	
98	Vult ius muniri peregrinos quinque ſigillis.	320	
90	Vniuerſalem nullum finit iſta vocari.	321	

Pallia

Universidad de Deusto
Biblioteca

100 Pallia prælatis donat centesima multis. 323
101 Absit vt vna duos habeat prouincia patres. 327

Decreti secunda pars principalis est de causis: quæ sunt XXXVI.

Prima causa.

Causa prior labem condemnat simonialem.

Septem quæstiones primæ Causæ.

1 Delinquit qui res mercatur spirituales. 329
2 Ecclesias intrans non cogatur dare nummos. 378
3 Si pro præbendis dederis quid: dicere simon. 382
4 Ignaros maculant natos delicta paterna. 390
5 Vult rigor vt linquat natus sibi quæ pater emit. 397
6 Ordinet ignaros si quos simon, tolerantur. 399
7 Abiurans hæresim præsul poterit tolerari. 400

Secunda causa.

Accusare docet, ac appellare secunda.

Octo quæstiones secundæ Causæ: & in ea quinta præcedit quartam.

1 Si sit causa patens, iuris non quæritur ordo. 412
2 Nemo suis rebus dñudicet expoliatum. 425
3 Talio ponit eos, qui falso crimina ponunt. 426
4 Si cadit accusans, se non purget reus inde. 431
5 Per testes binos præsul conuincitur aptos. 429
6 Qui causas differt appellans reiciatur. 441
7 Arguit inferior maiorem crimine vinctum. 461
8 Mandato legis datur accusatio scriptis. 480

Tertia causa.

Tertia restituens tempus dabit induciarum.

Vndecim quæstiones tertiæ Causæ.

1 Singula restituit ius omnibus expoliatis. 483
2 Inducias debet varias spoliatus habere. 484
3 Inducijs varium dat tertia quæstio tempus. 487
4 Accusare nequit hominem vir turpis honestum. 490
5 Ipsa domestica vox nulli nocet, aut inimica. 492
6 Sub sensore rerum proprio producere debes. 496
7 Hic non condemnet, similis quem culpa remordet. 501
8 Solus pontificem iudex non iudicet vnquam. 506
9 Pellitur accusans absentem, testificánsque. 507
10 Submouet à reliquis testem defectus in vno. 512
11 Mutua nunquam sit delatio iure vetante. 513

Quarta causa.

Quarta quis accuset, quis possit testificari.

Sex quæstiones quintæ Causæ.

1 Accusare nequit aliquos anathemate vinctus. 515
2 Impubes testis in causa criminis haud est. 516
3 Qui nequit accusare, nequibit testificari. ibidem
4 Testis & accusans nemo simul esse valebit. 512
5 Non est stringendus anathemate, qui nequit esse. 512
6 Pontificis delator agit ciuilia tantùm. 525 col.1

Quinta causa.

Quinta vocare docet, delatorémque ferire.

Sex quæstiones quintæ Causæ.

1 Mulctant scriptorem famosi flagra libelli. 525 col.2
2 Est condemnandus semel, & bis, vterque vocandus. 527
3 Nemo procuret crimen, ciuilia curet. 528

Præsu

4 Præsulis in synodo fit condemnatio sola. 530
5 Celans crimen obest multò plus quàm manifestans. 531
6 Aut caput, aut lingua delatori capuletur. 532

Sexta Causa.

Sexta dat infames, delatos atque forenses.

Quinque quæstiones sextæ Causæ.

1 Non accusabunt infames symonialem. 534
2 Accusans verbo non vincis simplice Presul. 541
3 Quærere iudicium nunquam debes alienum. 542
4 Externi veniant, si sit sententia discors. 544
5 Si cadit accusator, erit reus exoneratus. 545

Septima Causa.

Septima pontificem tangit cathedram repetentem.

Duæ quæstiones septimæ Causæ.

1 Præsule viuente nullus det pontificatum. 546
2 Nec cathedram repetit præsul quam sponte reliquit. 566

Octaua Causa.

Octaua legitur desertio pontificalis.

Quinque quæstiones Octauæ Causæ.

1 Vult ius ne statuat successorem sibi præsul. 567
2 Nullus amicorum mihi possit vt eligar inde. 575
3 Detur ab electo vitandi cautio damni. 576
4 Linquendus non est (nisi sit sententia) præsul. 577
5 Ad dimissa redire nequis Papæ sine scriptis. 578.c.j.

Nona Causa.

Luere nona vetat alienos atque ligare.

Tres quæstiones nonæ Causæ.

1 Bannitus præsul nequit ordinis esse minister. 578.c.ij
2 Alterius patriæ clerum tondere vetamus. 580
3 Pontificis clerum primas non ordinet vllum. 582

Decima causa.

Dena dat, in sacra quid sumat episcopus æde.

Tres quæstiones decimæ Causæ.

1 Basilicæ iuri subduntur pontificali. 588
2 Nullus ecclesiæ præsul fructus alienet. 591
3 Nihil præter solidos præsumat quærere binos. 596

Vndecima Causa.

Præfigens vndena forum ligat atque relaxat.

Tres quæstiones undecimæ Causæ.

1 Non coram laico clericus producitur vllus. 600
2 Officij punit tales suspensio culpas. 612
3 Seu bona, seu mala sit sententia dico timendam. ibidem

Duodecima Causa.

Ecclesiæ res ac proprias bissena docebit.

Quinque quæstiones duodecimæ Causæ.

1 Clericus hic aliquid proprium prohibetur habere. 639
2 Accipiens vel emens res ecclesiæ sibi reddat. 649
3 Linquas ecclesiæ totum quod habebis ab illa. 671
4 Ex re communi quæsitas diuide terras. 672
5 Si fortasse voles testari, de proprio des. 673

Tredecima Causa.

Tertia post decimam decimas, & funera tractat.

Duæ questiones tredecimæ Causæ.

Ecclesiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Ecclesiæ dandæ baptismali decimæ sunt. 675
2 Tempora longua trahunt ius funeris,& decimarum. 668

Decima quarta Causa.

Improbat vsuras post denam quarta voraces.

Sex quæstiones decimæ quartæ Causæ.

1 Quisq; potest licitè sua quærere,dummodo non plus. 689
2 Pro propria valet ecclesia quis testificari. 691
3 Si tulerit plus quàm dederit quis,fœnus habetur. 692
4 Non petat vsuras laicus vel clericus vllas. 692
5 Ex male quæsitis eleemosyna non sit egenis. 696
6 Si male parta tenet, digne non pœnitet vllus. 699

Decima quinta Causa.

In dena quinta furor,& mulier memorantur.

Octo quæstiones decimæquintæ Causæ.

1 In furia pœnam non des,nam sat furor vrget. 701
2 Pro patrocinijs non quærat munera clerus. 707
3 Sola voce nequis condemnari mulieris. 708
4 Nullas luce Dei causas tractare valemus. 711.c.j
5 Infami detur purgatio probra neganti. 711.c.ij
6 Extorquenda rei pœnis confessio non est. 712
7 Solus non tollit præsul quem præstat honorem. 715
8 Ordine non sumpto tua te probra facta repellant. 717

Decima sexta Causa.

In sextadecima præbent monachi sacramenta.

Septem quæstiones decimæ sextæ Causæ. Et in ea quintæ quæstio tertium locum occupat.

Dantur in hac monachi pastores ecclesiarum. 719
1 Plena possessas dabit abbas iure cappellas. 742
2 Ecclesias iure terræ non vindicat abbas. 744
3 Temporis ecclesiæ tollit præscriptio iura. 745
4 Hæc quadragena dabit dominus ius religiosis. 755
5 Vsurpans sine iudicio rem,decidet à re. 756
6 Si dedit ecclesiam laicus,non hanc retinebis. 759

Decima septima Causa.

Septima post decimam prohibet dissoluere vota.

Quatuor quæstiones Causæ decimæ septimæ.

1 Nulli facta deo liceat dimittere vota. 770
2 Gonsaldus tenuit sua quæ dimiserat æger. 772
3 Abbas ad propria monachum nunquam sinat ire. 773
4 Dum reddit illicite,quæ contulit illa manebunt. ibidem.

Decima octaua Causa.

Fratribus abbatem bis nona dat instituendum.

Duæ quæstiones decimæ octauæ Causæ.

1 Si monachus fiat præsul:bona parta bipartit. 794
2 Instituit præsul abbates à grege lectos. ibidem.co.ij

Decima nona Causa.

Dat decimanona præsul clero monachatum.

Tres quæstiones decimæ nonæ Causæ.

1 Pontifices clerum non impediant monachandum. 793.c.j
2 Præsule nolente claustrum bene clericus intrat. 793.c.ij
3 Multus canonicos canon prohibet monachari. 794

Vigesima Causa.

Bisde

Bisdena pueri traduntur religioni.

Quatuor quæstiones vigesimæ Causæ.

1 Quem pater offert,si placet exit cùm fit adultus. 797
2 Extrahit claustro puerum pater illico,si vult. 801
3 Cogitur inultus nemo retinere cucullam. 802
4 Strictius ad claustrum monacho transire licebit. 804

Vigesima prima Causa.

Ter septima docet vestes gestare decentes.

Quinque quæstiones vigesimæ primæ Causæ.

1 Prima sit in titulo : sit commendata secunda. 805
2 Præsulis ecclesiam sine scriptis nemo relinquat. 807
3 Hæc prohibet clero tractare negotia secli. 809
4 Vestibus hic claris inhibetur clericus vti. 810
5 Si proprium linquas censorem : sis anathema. 812

Vigesima secunda Causa.

Iurantes falsum damnat bisdena secunda.

Quinque quæstiones vigesimæ secundæ Causæ.

1 Peccat periurans,non iurans quando necesse. 815
2 Non est periurus iurans veluti putat esse. 818
3 Pare maiori quanquam malus esse putetur. 826
4 Debent iurata mutari,turpia si sint. ibidem.
5 Si periurare cogis,periurus haberis. 833

Vigesima tertia Causa.

Bisdena terna tractantur bellica gesta.

Octo quæstiones vigesimæ tertiæ Causæ.

1 Ex iusta causa multis licet arma mouere. 839
2 Pro rebus licite bellum geritur repetendis. 844
3 Ius est dum læsis socijs succurritur armis. 845
4 Inferri vindicta valet,quæ crimina purget. 848
5 Occidens iudex peruersos,inde meretur. 873
6 Ad bona præcipiunt compelli iura malignos. 889
7 Ecclesiæ rebus sunt hæretici spoliandi. 891
8 Si scis de clero,tu nunquam belliger esto. 895

Vigesima quarta Causa.

Hæresiarcharum dat nomina bis duodena.

Tres quæstiones vigesimæ quartæ Causæ.

1 Si sis hæreticus tua sit sententia nulla. 905
2 Sunt post facta mali nonnunquam corripiendi. 922
3 Ob domini labem non damnetur domus eius. 926

Vigesima quinta Causa.

Bisdena quinta sunt priuilegia tacta.

Duæ quæstiones vigesimæ quintæ Causæ.

1 Tuta sit ecclesia,quam lex priuata tuetur. 941
2 Et si subsequitur lex altera,derogat illi. 945

Vigesima sexta Causa.

Bisdena sexta sunt sortilegi reprobati.

Septem quæstiones vigesimæ sextæ Causæ.

1 Qui ventura sciunt per sortes,sortilegi sunt. 955
2 Peccat qui scriptis vel sortibus abdita quærit. ibidem.
3 A Persis reprobæ sumunt exordia sortes. 956
4 Quatuor his genera Varro fert sortibus esse. ibidem.
5 Cessent sortilegi,ne sint anathemathe stricti. 958
6 Quando necesse subest,vinctos à præsule solues. 963

Aegris

Universidad de Deusto
Biblioteca

7 Aegris non dentur pœnæ, sed notificentur. 967

Vigesimaseptima Causa.

Edocet an sponsas ducant ter nona vouentes.

Duæ quæstiones uigesimæseptimæ Causæ.

1 Si sit solenne, dirimit connubia votum. 971
2 Sponsum sponsa, virum non vxor deserit vnquam. 986

Vigesimaoctaua Causa.

Bisdena octaua gentiles nubere nosces.

Tres quæstiones uigesimæoctauæ Causæ.

1 Inter gentiles connubia dicimus esse. 1003
2 Deserat vxorem vir Christum despicientem. 1014
3 Vir post baptisma reliquam ducens, bigamus sit. 1015. c. j.

Vigesimanona Causa.

Coniugium seruile tenet vigesimanona.

Duæ quæstiones uigesimænonæ Causæ.

1 Connubiꝫ vires personæ dissipat error. 1015. c. ij.
2 Inscia cui nupsit dimittat libera seruum. 1018

Trigesima Causa.

Terdena claret cognatio spiritualis.

Quinque quæstiones trigesimæ Causæ.

1 Fonte leuans proprium puerum non vincula soluit. 1021
2 Infantes prohibet ius coniugium celebrare. 1025. c. j.
3 Tu naturalem non iungito spirituali. 1025. c. ij.
4 Vxor compatris vxoris non mihi nubat. 1028
5 Fœdera non fiant clandestina coniugiorum. 1030

Trigesimaprima Causa.

Terdena prima mœcho polluta negatur.

Tres quæstiones Trigesimæprimæ Causæ.

1 Ni certis causis mœcham bene ducit adulter. 1034
2 Inuitam sponso non det natam pater vlli. 1039
3 Tunc nisi consensum dederit: reliquo bene nubit. 1041

Trigesimasecunda Causa.

An meretrix nubat, tangit terdena secunda.

Octo quæstiones trigesimæsecundæ Causæ.

1 Turpia linquentem bene ducit vir meretricem. 1042
2 Obstat coniugio sacro complenda libido. 1047
3 Liber auus neptem sponsat seruo patre natam. 1054
4 Illicito prolem coitu quærat sibi nullus. ibidem
5 Non sine mente caro fertur violata puellæ. 1062
6 Non valet vxorem mœchus vir linquere mœcham. 1069
7 Non aliam ducas, vxore superstite prima. 1071
8 Non duc gentilem si spondeat esse fidelem. 1078

Trigesimatertia Causa.

Terdena terna friget, compunctio, votum.

Quinque quæstiones trigesimætertiæ Causæ.

1 Si vir sit gelidus, ab eo seiungitur vxor. 1079
2 Nubere mœcha potest mœcho seiuncta marito. 1082
3 Quæritur an crimen purget contritio sola. 1091

Tractatus de pœnitentia habens septem distinctiones hic inscritur.

1 GRatia diuina contritis crimina delet. 1092
2 PErditur hic diuinus amor: non in paradiso. 1130
3 Pœnam peccator bene pro vitiꝫ iterabit. 1155
4 Ista probat dimissa semel peccata redire. 1177

Vt purus

5 Vt purus fias pro crimine plurima voluas. 1189
6 Crimina presbytero proprio dic, qui sapiens sit. 1193
7 Tandem lætus erit, qui continuè gemet istic. 1196

Redeamus ad quartam quæstionem trigesimætertiæ Causæ.

4 Reddito temporibus poscenti debita sacris. 1198
5 Mens vtriusque nisi sit, non bene continet alter. 120

Trigesimaquarta Causa.

Terdena quarta nubit viuente marito.

Duæ quæstiones trigesimæquartæ Causæ.

1 Morte viri dubia quæ nupsit, adultera non fit. 1207
2 Reddatur primo coniunx hæc nupta secundo. ibidem

Trigesimaquinta Causa.

Cognatos gradibus numerat trigesimaquinta.

Decem quæstiones trigesimæquintæ Causæ.

1 Cognatam ducat propriam pro coniuge nemo. 1212
2 Omnes vxoris consanguineas reprobabis. 1214
3 Copula septenis gradibus, talis prohibetur. ibidem
4 Hic graduum numerus ætates respicit orbis. 1218
5 Truncus ponitur hic cum ramis, vt docet arbor. ibidem
6 Edocet in testes assumi sexta parentes. 1229
7 Filius esse nequit, incestu qui genitus sit. 1233. col. 1
8 Dispensat solus cum iunctis sanguine papa. ibidem. colum. 2
9 Non bene seiuncta connubia prisca reformes. 1234
10 Non consanguineis prolem viduæ dato primi. 1238

Trigesimasexta Causa.

Vltima de raptis tractabit causa puellis.

Duæ quæstiones trigesimæsextæ Causæ.

1 Raptus committes per vim rapiendo puellam. 1239
2 Hæc tibi iungetur, purgato crimine raptus. 1241

DEcreto tertia pars adiungitur, quæ est de consecratione, quinque distinctiones continens.

1 Consecrat ecclesias, missasque canit tibi prima. 1244
2 Sacrati tractat panis sacramenta secunda. 1261
3 Tertia dat ferias, & post ieiunia ponit. 1295
4 Tempora baptismi distinctio quarta notauit. 1302
5 Frontes confirmans dabit vltima pneuma beatum. 1343

Expliciunt versus peculiares, quibus satis clarè vniuersalis materia Decreti comprehenditur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quæstiones Causarum sunt clxxij.

Quæstio centuplex,& septuagesima duplex,
Est in causarum tractatu ritè notata.
Quot quæstiones habeat quælibet causa,ostenditur per quinque carmina sequentia, in quibus sunt tot dictiones, quot sunt causæ, scilicet xxxvj. Et quælibet dictio causam vnam repræsentat. Prima dictio primam causam,secunda secundam,&c. Item quot sunt literæ in qualibet dictione, tot sunt quæstiones sub illa causa, per illam dictionem repræsentatæ. Verbi gratia,prima dictio,scilicet discere,quę primam causam repræsentat, septem habet literas:& hoc significat primam causam septem quæstiones continere. Secunda dictio est,causarum:vbi sunt octo literæ ad denotandum,quòd secunda causa habet octo quæstiones,& sic de alijs. Aduerte tamen,quòd superior numerus significat causas:& inferior quæstiones. Versus.

Prima causa ij iij iiij v
vij vj xj vj vj

Discere causam quarumlibet ordine membra.
vj vij viij ix x xj xij xiij xiiij
v ij v iij iij iij v ij vj

Optes vt doceo: sed non sis deses,& anceps.
xv xvj xvij xvij xix xx xxj xxij
viij vij iiij ij ij iiij v v

Instanti dabitur,quod tu vis,quod petis illud.
xxiij xxiiij xxv xxvj xxvij xxviij xxix xxx
viij iij ij vij ij iij ij v

Efficies. Res id famatum te dat ad omnes:
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj
iij viij v ij x ij

Vsu doctrinæ totum si constituas te.

Carmina subiecta eandem prorsus materiam complectuntur, neque sunt sententiæ salubris expertia.

Tempora labuntur vernantibus indita formis.
Diues te lædit res tua,nam miser es.
Sperne fluentia,respice.cras ea non tibi sumes.
Multa recondis,cur vt moriens ea des.
Da celer.est siquidem tutum.da præueniens te.

Dominus Baptista de sancto Blasio in repetitione primi tituli Decreti dicit canones esse ter mille & nonaginta, ponens tales versus.

Si numeres cautè, ter mille capitula lector,
Atque decem nouies,decretum continet in se.

Causæ Decreti sunt triginta sex.

Sub magni longa decreti parte secunda.
Sex & triginta causas reperire licebit.

Causæ ipsæ xxxvj.patent per xxxvj.vocabula in septem subiectis versibus posita, ex quibus non tantùm numerum,sed etiam principalem materiam cuiuslibet facilè cognosces. Quilibet quinque vocabula complectitur, dempto vltimo, qui sex habet.

j ij iij iiij v
Simon [a] appellat [b] spoliatus [c] teste [d] libello [e].
vj vij viij ix x
Infames [f] viuens [g] successor [h] solue [i] legendo [k].
xj xij xiij xiiij xv
Censuram [l] testator [m] funus [n] fœnus [o] furiosus [p].
xvj xvij xviij xix xx
Monachus [q] occidit [r] abbates [s] claustra [t] volentes [v].
xxj xxij xxiij xxiiij xxv
Commendat [x] iurans [y] pugnas [z] hæresis [a] violatas [b].
xxvj xxvij xxviij xxix xxx
Sortilegus [c] sponsis [d] infidelis [e] seruiat [f] infans [g].
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj
Mœcha [h] coit [i] mente [k] dubitans [l] gradibus [m] rapiente [n].

SECVN

SECVNDA PARS DECRETI VBI TRactantur Causæ: quia longè prolixior & difficilior est reliquis: ideo diligẽtius pro eius cognitione elaborandum est. Illius profectò obscuritatẽ paucis elucidatam conspiciet quisquis hîc impressa diligenter annotauerit.

[a] **Simon.** Simoniacus est, & peccatũ committit,qui spiritualia vendit.damnantur episcopi per pecuniam facientes ordinationem,& tunc leprã nõ officiũ conferre dicuntur.Simoniacorum sacramenta effectum gratiæ non habent.Sacerdotes digniores facilius quàm reliqui à Deo exaudiũtur.Et ibi de dignitate verbi Christi, quod eius corpori æquiparatur.cap.interrogo.Et in fine de crimine concussionis tractatur.

ij Simonia committitur, si pro ingressu monasterij pecunia exigatur,vel exacta persoluatur. Ecclesiastica stipendia accipere non debet, qui bonis patrimonialibus sustentari potest.c.clericos.

iij Simonia an committatur, si præbendæ emantur. Inuestitura ecclesiæ à laicis fieri prohibetur. c. saluator.

iiij Simonia paterna an sit ignoranti filio nociua. Et ibi tractatur,an pro crimine vnius alter pœnam patiatur.

v Simonia.è acquisita ecclesia per patrem, an possit per filium licitè obtineri. Item an possit filius fungi ordinatione,quam paterna pecunia est assecutus.

vj Simoniacus est,qui pecuniã largitur, vt eligatur.

vij Simoniaci in ordine malè accepto pœnitentiam agere non possunt. Et ibi principaliter tractatur an ab hæresi redeuntes sint in suis ordinibus,& dignitatibus recipiendi: & quòd decreta possunt tẽperari,& canones quandoque relaxari.

Appellat. Appellare non est opus à sententia à non suo iudice lata:quia talis sententia nulla est.c.in primis circa fi. Et in prima quæstione huius secundæ causæ principaliter tractatur an ordo iudiciarius sit in manifestis obseruandus,& quòd excommunicatio non est ferenda,antequam causa fuerit examinata.c. nemo. Et iudex peccatum sibi soli notum damnare non debet.c.si peccauerit.

ij Appellare posset spoliatus, si ante restitutionem sibi factam accusatori respondere cogeretur. Nullus enim debet accusari dum suis rebus fuerit spoliatus.

iij Appellandus est calumniator, qui scienter falsa crimina intendit. Præuaricator, qui vera crimina abscondit. Tergiuersator,qui in vniuersum ab accusatione desistit.§.notandum.
Et in hac tertia q principaliter tractatur, qua pœna feriendi sunt,qui in accusatione deficiunt.

iiij Appellatur purgatio quædam vulgaris, quædam canonica. & ibi tractatur an deficientibus accusatoribus reus sit ad purgationem cogendus.

v Appellatur testimonium sufficiens,quod ore duorum vel trium firmatur Et ibi tractatur principaliter quot testes requiruntur non tantùm ad conuincendum episcopum,sed etiam contra quemlibet clericum.

vj Appellatio est remedium contra causas vitiatas. Appellatio intra decendium debet interponi cap. anteriorum.Et ibi de libellis dimissorijs,& de iudicibus à quibus appellare non licet.

vij Appellatur quis altero maior nõ ratione dignitatis,sed vitæ.c.quanquam.Dignitas enim non facit episcopũ,sed vita.c.nõ omnes episcopi.Et ibi tractatur principaliter an laici possint episcopos accusare.Christiani per infideles accusari non possunt:nec sacerdotes per eos,qui ad sacerdotiũ prohibentur eligi.

viij Appellatur,& dicitur accusatio ritè facta,quando fit in scriptis.Et regulariter accusator se debet inscribere ad pœnam talionis,præterquam in sex casibus in summa positis.

[c] **Spoliatus.** Spoliatus & eiectus ante omnia venit reintegrãdus.c.reintegrãda.Boni à malis semper molestantur.

ij Spoliatus & eiectus postquam fuerit restitutus, quas inducias debet habere antequam cogatur in iudicio respondere.& ibi in summa videas de multiplicitate induciarum.

iij Spoliatis episcopis & alijs ad iudicium venientibus,inducię sunt præstandæ.

iiij Spoliati communione ecclesiæ,& anathematizati,infames,incestuosi,sacrilegi,detractores, & multi alij sunt ab accusatione repellendi.Et ibi dicitur,quòd anathema differt ab excommunicatione. cap.Engeltrudam.

v Spoliatis, & alijs quibuscunque inimici iudices esse non possunt,nec accusatores, nec testes. Vox enim inimicorum contra nullos est audienda. Dicitur etiam ibi,quòd testes familiares & domestici,& etiam consanguinei non sunt contra extraneos producendi.

vj Spoliatus & quilibet alius si aduersarium vult conuenire,ipsius forũ sequi debet.c.pulsatus. Nec episcopi damnari,nec concilia celebrari possunt sine papa.

vij Spoliati & alij volentes litigare non debent aduersarios suos coram infamibus trahere: quoniam tales,scilicet infames & criminosi,non possunt esse iudices.Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in se habet reprehensibile.c.iudices.

viij Spoliationem vel alium reatum committens episcopus,à quo episcopis est iudicandus.

ix Spoliatorum & aliorum testes testimonium dicant de his tantum,quæ præsentialiter & veraciter nouerunt. Nec contra absentes sunt producendi. Absentes enim non debent iudicari nec accusari.

x Spoliatorum & aliorum testes in vno deficientes, an sint in alijs admittendi. Et accusans de pluribus criminibus,si in vno deficiat,an in alijs admitti debeat.

xj Spoliati accusantes suos spoliatores & inuasores ab eis accusari non possunt: quoniam accusati nisi prius se purgauerint, alios accusare non possunt.

[d] **Testes.** Testes iuris dispositione excommunicati non possunt ad accusationem admitti.

ij Testis esse non potest, qui ad xiiij. annum nondum peruenit.

iij Testificantis personam assumere non potest, qui ab accusatione prohibitus est.

iiij Testis,accusator,& iudex aliquis simul esse non potest.

v Testaturiura illũ non esse à cõmunione repellendum,qui die statuta ad causam venire non potuit.

vj Testis est iurisdispositio deficientẽ in episcoporum accusatione non posse decetero agere, nisi in ciuili & proprio duntaxat negotio.

[e] **Libello.** Libello famoso vtentes, & ipsum contra aliquem scribentes,qualiter puniendi sunt.

ij Libellum diffamatorium scribens, aut aliter reus tribus citationibus debet in ius euocari. Et per scripta nullius accusatio debet suscipi.

iij Libelli famosi scriptor, aut aliter criminosus, an admittatur in iudicio per procuratorem.

iiij Libellus accusatorius si in episcopo datur, id est, si episcopus accusetur: eius causa à xij. epis audiatur.

v Libellum famosum scribentes, aut aliorum crimina sponte confitentes, non debent ad accusationem admitti. cap. illi. Et ibi habetur quòd nec qui parcit, est amicus: nec qui verberat, est inimicus. cap. non omnis.

vj Libellum famosum in alterum scribens, aut alteri crimen inferens, qua pœna ferietur, si crimen illatum non probetur.

f **Infames.** Infames excommunicatos, & criminosos à sacerdotum accusatione ius repellit. Et ibi tractatur qui dicantur infames. cap. infames.

ij Infamis est quodammodo episcopus & reprehendendus, qui sibi soli dicit aliquem crimen suũ fuisse confessum. Et ibi dicitur quòd episcopis alios accusantibus nõ creditur nisi probent quod obijciũt.

iij Infamem quodammodo dicimus & reprehendendum, qui ponit falcem in messem alienam. cap. j. Et ibi dicitur, quòd alicui alterius parœcianum iudicare non licet. Et quot ciuitates vnaquæq; prouincia habere debeat. c. scitote. Et quòd episcopus iudicio primatis, & non aliorũ se subijcere debet.

iiij Infamia aut criminalis accusatio, si imponatur episcopo, id est, si episcopus criminaliter accusetur, & episcopi comprouinciales de causa cognoscentes sint in sententia ferenda discordes: quid iuris.

v Infamis esset quodãmodo & reprehendendus iudex, qui vellet reum cogere ad probandum accusatore in probationibus deficiente: quia negatiua per rerum naturam est improbabilis. c. accusator.

g **Viuens.** Viuens si adhuc sit episcopus, alius sibi succedere non valet, nec in eius locum subrogari: quod verum est, nisi esset depostus, vel de licentia papæ renuntiasset, aut per ambitionem se ad aliam ecclesiam transtulisset. Episcopo autem ægrotanti aut nimia senectute grauato, dandus est coadiutor. Episcopus ecclesiam suã deserere non debet. c. si vir. Nec etiam est à suis subditis relinquendus. c. denique. Prælati duo in vna ecclesia esse non debent. c. in apibus. Beatus Augu. accesit & non successit Valerio Hyponensi episcopo. c. non autem.

ij Viuens episcopus aut sacerdos, qui pro ægritudine à missarum celebratione abstinuit: an possit celebrare recuperata sanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.

h **Successor.** Successor an possit eligi ab episcopo viuente, hoc est an successorem sibi possit episcopus eligere. Et ibi habetur quòd locus regiminis est fugientibus offerendus. Et episcopari potest, qui prodesse desiderat. c. qui episcopatum.

ij Successor episcopi mortui non est eligendus munerum datione, aut amicorum patrocinijs.

iij Successor episcopi an post electionem teneatur iuramentum præstare pro indemnitate ecclesiæ.

iiij Successus seu prosper euentus denegatur clericis, qui ante sententiam suspensionis vel depositionis à suo episcopo discedere præsumunt. In tales enim ferenda est censura.

v Successus non contingat episcopo à sede apostolica vocato, si ad propria reuertatur, nisi prius fuerit purgatus, & apostolicis literis munitus.

i **Solue.** Solue & solui procura teipsum o prælate excommunicate: alias non poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.

ij Soluti sunt clerici vnius prouinciæ à prælato alterius: ideo quòd archiepiscopus, primas, vel patriarcha clericos alterius prouinciæ non potest ordinare.

iij Soluere vel damnare subditos suffraganei non licet archiepiscopo illo inconsulto. Soluit papa ab alijs excommunicatos: & cuiuslibet ecclesiæ clericos potest ordinare. Est enim ordinarius ordinariorum. c. cuncta per mundum. ibidem.

k **Regendo.** Regendo vnamquamque parœciam, & res ipsius disponendo facit episcopus quod debet. c. regenda. & c. nouerint. Regendi sunt subditi per episcopos visitantes: vt cap. placuit.

ij Regendi officium episcopus transgreditur, si bona ecclesiarum vsurpare nititur: quamuis de illis precarias facere possit.

iij Regendi sunt subditi sine exactionibus. Et ibi de cathedratico quantum nomine ipsius valeat episcopus habere.

l **Censuram.** Censuram formidare debent, qui clericos ad iudices secula res trahunt. c. inolita. & c placuit. Et ibi de coniuratoribus, & eorum punitione.

ij Censura ligatus, id est, excommunicatus vel suspensus celebrans est depositione dignus.

iij Censura siue iusta siue iniusta est timenda. Censura ligati sunt vitandi plusquam pagani. c. ad mensam. Censura ecclesiastica feriri debet, & ore dæmonum discerpi, qui suo episcopo est inobediens. cap. absit. Censuram ex ira proferens grauiter delinquit. c. ira. & c. cum apud. Censura siue sententia vel iudicio quatuor modis peruertitur. c. quatuor modis. Censura feriendi sunt & Iudæ proditori comparandi, qui veritatem negant & occultant. cap. quisquis. & c. abijt Iudas. Censura siue sententia iniuste prolata, viribus caret. Episcoporũ præceptis non semper obediendum est. Censuræ seu anathematis forma habetur in cap. debent.

m **Testor.** Testari seu testamenta facere cùm de proprio liceat, an permittatur clericis proprium habere. Clericis causas agere non licet. c. duo sunt genera Christianorum.

ij Testamenta condentes clerici, an possint quibus voluerint ea relinquere, quæ de bonis ecclesiæ acquisuerunt. Testatur multiplex canon illos esse grauiter puniendos, qui res & prædia ecclesiastica inuadunt. De bonis ecclesiæ quatuor sunt portiones faciendæ. c. quatuor. Et ipsarum rerum alienatio an sit permissa. c. sine exceptione. & c. terrulas. Liberti ecclesiæ an possint ab ea discedere. Res sacræ ex quibus causis alienari valent. c. aurũ habet ecclesia. Pauperibus est prouidendum. c. gloria episcopi.

iij Testamentum an facere possunt illi, qui prius nihil habentes, tempore suæ administrationis aliqua acquisuerunt: & quid iuris de talibus bonis

iiij Testamenta an facere possint clerici de bonis ex suis & rebus ecclesiæ quæritis.

v Testamenta facere de rebus ecclesiæ an sit permissum sacerdotibus. Et quis succedat eis ab intestato.

n **Funus.** Funera & exequias suas celebrare & decimas soluere vbi debent illi qui se de vna diœcesi aut parœcia ad aliam transtulerũt.

ij Funerandi iura an possint præscribi. Funera. i. corpora mortuorum vbi debẽt sepeliri. Et an pro sepultura aliquid possit exigi. Funerum, id est, mortuorum animæ quatuor modis soluuntur. c. animæ. Funera, id est, corpora mortuorum desienda non sunt. c. quæ præposterum.

o **Fœnus.** Fœnus siue vsuram quodammodo committit & peccat, qui vltra debitum exigit. c. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur, an clerici possint sua repetere, & pro illis litigare.

ij Fœneraria causa siue criminali aut etiam ciuili an possint produci testes domestici. Et an clerici possint pro sua ecclesia testificari.

iij Fœnus seu vsura committitur, si præter sortem aliquid exigitur.

iiij Fœnera seu vsuras nec clericis nec laicis licet exercere.

v Fœnera seu vsuræ an sint aptæ, vt inde fiant eleemosynæ.

vj Fœneratores & vsurarij veram pœnitẽtiam agere non possunt, nisi restituant, quæ rapuerunt.

p **Furiosos.** Furiosos punire nõ decet ex his, quæ faciunt, cum sint mente alienati. & ibi habetur de Loth, & alijs ebriosis.

ij Furiosis clerici quodammodo comparandi essent, si pro patrocinijs impẽsis munera exigere vellẽt.

iij Furioso iudex comparari posset, qui ex mulieris confessione clericum condemnare vellet. Regulariter enim mulieres contra clericos testimonium ferre non possunt.

iiij Furiosi quodammodo sunt ecclesiæ ministri, qui diebus dominicis, & feriatis causas tractare volunt.

v Furioso similis dici posset iudex, qui neganti purgationem, indiceret: nisi infamia laboraret.

vj Furoris quodammodo plena res esset, si à ministris & subditis confessio cruciatibus extorqueretur. Iuramenta quędam sunt irritanda, quædam relaxanda. cap. authoritate. & c. alius. in quo cap. habetur, quòd solus Romanus pontifex regem Franciæ, tanquam inutilem deposuit. Excommunicatis fidelitas seruanda non est.

vij Furiosè procederetur, si diaconus vel presbyter sine concilij examinatione desiceretur.

viij Furore quodam plenus censetur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapsus est in iudicio, confessus vel conuictus, postea præsumitur offerre, & in ordine suscepto ministrare: quod verum est de crimine depositionem inducente.

q **Monachus.** Monachus an possit licitè officia populis celebrare, & pœnitentiam dare, & baptizare. Decimæ de consensu episcopi sacerdotibus dari debent. capitu. reuertimini.

ij Monachi an possint in suis capellis presbyteros instituere.

iij Monachorum & ecclesiarum iura, an per præscriptionem tolli possint.

iiij Monachi an possint præscribere cõtra ecclesias, & prælatos seculares.

v Monachi & prælati res ecclesiæ sua authoritate repetere non valent.

vj Monachi, episcopi, & alij prælati si sua authoritate vsurpant, quæ ad se pertinere putant, an cadant à causa.

vij Monachi & abbates an possint retinere ecclesias, decimas & iura patronatus de manibus laicorum sibi concessa sine episcopi consensu. Et ibi habetur, quòd episcopus habet dispositionem omnium ecclesiarum, quæ in sua diœcesi constitutæ sunt. cap. omnes basilicæ. & etiam ibi plenè de iure patronatus. capitu. quicunque. cap. filijs. capitu. decernimus.

r **Occidit.** Occidit seipsum spiritualiter, qui à voto resilit.

ij Occidit quodammodo temporaliter seipsum, qui suum resignat beneficium, sed si in infirmitate resignauit, an sit ei restituendum postquam conualuerit. & ibi habetur quòd ante probationem triennij nullus in monasterio debet suscipi.

iij Occidit animam suam monachus ad propria rediens, postquam se & sua monasterio tradidit.

iiij Occidens vel percutiens clericos diabolo suadente, est excommunicatus ipso iure. capitu. si quis suadente diabolo. & ibi habetur, quòd ecclesiæ concessa non sunt reuocanda: & qui talia aufert, sacrilegium committit: & ecclesiæ immunitas non est violanda.

s **Abbates.** Abbates aut monachos factos episcopos ius obligat ad relinquendum quod ante habuerunt, monasterio: quod post, ecclesiæ propriæ. cap. statutum.

ij Abbates sunt à proprijs fratribus eligendi, & non ab episcopis. Abbates expellere non est permissum monachis: neque commatres facere. Abbates & monachos possunt episcopi visitare, & conditiones exigere tempore dedicationis constitutas. Abbas & monachi cum sanctimonialibus habitare non debent: quia sexuum commistio est periculosa. c. diffinimus.

t **Claustra.** Claustra siue religionem intrare volentibus clericis non est à suo episcopo denegandus ingressus.

ij Claustrum ingredi clericis permittitur etiam episcopo inuito.

iij Claustrum vnum petere altero derelicto, an sit permissum monachis, & regularibus canonicis sine permissione abbatum.

v **Volentes.** Volentes & spontaneos monasterium intrantes pueros, an cogant iura religionis propositum tenere. Voluntariè puellæ virginitatis propositum suscipientes, nuptias eligere non possunt.

ij Voluntate patris spreta, si filius religionem ingreditur, an à patre reuocari possit?

iij Voluntariè habitum religionis suscipientes, illum deferere non possunt: sed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.

iiij Volentes religiosi ad arctius monasterium transire non sunt impediendi.

x **Commendat.** Commẽdatam vnam ecclesiam potest habere clericus in altera intitulatus. Commendandi sunt clerici, qui in vna, & non in pluribus ecclesijs volunt conscribi. Et ibi habetur, quòd duos episcopatus potest quandoque quis habere. c. relatio.

ij Commendandi non sunt clerici, qui sine literis dimissorijs de vna ecclesia transeunt ad alteram. Matrimonium spirituale contrahitur inter curatum & ecclesiam suam, quæ non debet esse scortum. c. sicut.

iij Commendatio nulla sed potius vituperium est clericis, qui secularium negotiorum procuratores esse volunt.

iiij Commendandi sunt clerici, qui vestibus sibi congruentibus vtuntur, vnguenta & fulgida vestimenta fugientes.

v Commendare non debemus clericum, qui à suo episcopo depositus imperatorem, aut iudicem secularem adit.

y **Iurans.** Iurans verum non peccat: sed secus si peierat, & per creaturas iurare non licet.

ij Iurans falsum, quod putat verum, an sit periurus. Quot comites habeat iuramentum, & quot sunt genera mendacij.

iij Periurum prælatum & criminosum ante sententiam diffinitiuam derelinquere non licet.

iiij Iuramenta illicita an sint seruanda.

v Peierare & contra iuramentum suum venire, qui cogit aliquem, licet periurus non sit, tamen mortaliter peccat. In qua ætate quis cogatur iurare. Et ibi ponitur forma iuramẽti fidelitatis. c. de forma.

a **Pugnas.** Pugnas committere seu militare an sit peccatum.
ij Pugna siue bellum quod dicatur iustum.
iij Pugna an debeat committi pro repellenda sociorum iniuria.
iiij Pugna non semper est exercenda contra malos. Mali enim sunt à bonis quandoque tolerandi, & non abijendi. Quædam tamen mala sunt repellenda & punienda, quædam toleranda. Mali sunt medicinali seueritate ad bonum cogendi, vt Nabuchodonosor. Et hæretici etiam inuiti sunt ad salutem trahendi. Pugnis, & bellis sunt coërcendi ecclesiasticæ religionis inimici.
v Pugnas seu bella qui Deo authore gesserunt, præcepta non occidendi minimè transgressi sunt. Et ibi an mali sint occidendi. Habens gladij potestatem potest occidere, si hoc faciat amore iustitiæ.
vj Pugna, & coactio est exercenda in malos, vt teneant bonum iam susceptum. Non autem sunt ipsi ad bonum non susceptum cogendi.
vij Pugna si iusta sit, possunt hæretici & omnes hostes licitè suis rebus spoliari.
viij Pugna seu bellum an possit per clericos committi, & an possint clerici arma sumere. Qui sacramenta Dei tractant, iudicium sanguinis agitare non debent.

a **Hæresis.** Hæresis quælibet ab ecclesia Romana destruitur.
Hæreticus an possit alium excommunicare, priuare, vel sententia notare. Excommunicatus alium excommunicare potest. Hæreticorum consortia, & eorum sacrificia sunt à catholicis fugienda.
ij Hæretici etiam post mortem sunt excommunicandi. Ecclesia viuetes & non mortuos an ligare possit, vel soluere.
iij Hæreticus si dominus est, aut alio crimine irretitus, an possit excommunicatio ferri in familiam suam pro delicto ipsius domini, & in filium pro peccato patris. Excommunicandi sunt, qui corrigi nolunt, & etiam illi, qui duas vxores habent. testes falsi, homicidæ, & multi alij. Hæreticorum tandem variæ species ponuntur.

b **Violatas.** Violatas Romanorum pontificum censuras à nullo decet esse.
Violantes sacros canones in spiritum sanctum blasphemant. Violanda non sunt, sed seruanda sanctorum statuta, & eorum regulæ in synodo constitutæ.
ij Violari non debent priuilegia ecclesiarum, nec archiepiscoporum. Violans ciuitas & occidens suos præsules episcopali dignitate priuatur. capit. ita nos.

c **Sortilegus** Sortilegus quis sit, siue qui dicantur sortilegi.
ij Sortilegum esse an sit peccatum. Sortibus an sit credendum.
iij Sortes siue diuinationes à quibus exordium sumiiij perunt. Et de multiplici genere diuinationis, & quot modis dæmones futura prænoscunt.
v Sortilegi, vel diuinatores an sint excommunicandi, si cessare noluerint. Sortilegia & magicam artem debent episcopi eliminare. Sortilegijs vel maleficijs nullo pacto debent sacerdotes operam dare, aliàs abijciendi sunt.
vj Sortilegus vel alius ab episcopo excommunicatus an per alium ipso inconsulto possit absolui. & an presbyteri possint conciliare pœnitentes. Pœnitentia morientibus non est deneganda, etiam à simplici sacerdote.
vij Sortilegis & alijs morientibus non est pœnitentia imponenda, sed bene innotescenda. In pœnitentijs imponendis multa sunt considerandæ. Melius est sacerdotem pœnitentiam imponentem esse nimis misericordem, quàm nimis seuerum. Sortilegi sunt & excommunicati, qui dies menses, & annos paganorum more obseruant.

d **Sponsis.** Sponsis Dei se Deo dedicantibus, & virginitatem vouetibus nuptias contrahere non licet.
Sponsalia de præsenti, siue matrimonia per vouentes solenniter contracta non tenent.
ij Sponsa vnius an possit à sponso suo recedere, & alij nubere.
Sponsa sine consensu sponsi, & econtra, religiosam vestem suscipere non potest post copulam carnalem, secus ante. Sponsalia vera an fuerint inter Ioseph, & Mariam. Sponsam alterius nullus rapiat. & ibi aliquid de raptu.

e **Infidis.** Infidis seu infidelibus coniugiũ contrahere licet, & inter eos dicitur esse matrimonium, licet non sit ratum. Infidelis vxor virum cogens ad malum licitè dimittitur. Infidelium vt Iudæorum conuiuia, & etiam coniugia sunt à Christicolis vitanda.
ij Infidelium vnus si conuertatur ad fidem altero remanente in infidelitate, an possit ad fidem conuersus alij se copulare.
iij Infidelis qui ante baptismum vnam vxorem habuit, & post baptismum aliam, bigamus est censendus, nec potest esse episcopus. cap. acutius ibidem.

f **Seruiat.** Seruire adstrictus, vt puta seruus si contrahat cum libera: quæ per errorem eum putabat liberum, non est inter eos coniugium: quia error personæ, & cõditionis impediũt, & dirimunt. secus autem est de errore fortunæ, & qualitatis.
ij Seruum scienter acceptum in maritum non potest mulier dimittere: secus si ignoranter. Serui possunt matrimonia contrahere.

g **Infans.** Infans proprius si teneatur à patre in sacro baptismate: licet per tale factũ suæ vxori compater efficiatur: nõ propter hoc ab ipsa vxore separabitur: nisi ad seruandam continentiam possit induci.
ij Infantes sponsalia contrahere nequeunt: quia in illa ætate consentire non possunt.
iij Infantes siue filij spirituales vel adoptiui, an possint naturalibus per matrimonium coniungi.
iiij Infantem siue filium aliquem non debet vxor simul cum viro suo in baptismate suscipere. cap. fin. quia esset eius commater. Et ibi dicitur quòd non potest quis ducere in vxorem relictam compatris suæ vxoris: nec etiam duas commatres.
v Infantibus si conceditur nuptias contrahere, ipsorum, & quorumcunque aliorum nuptiæ seu matrimonia non debẽt clam fieri, sed publicè. & sic non debent esse clandestina. Tandem instruuntur iudices ad cuncta rimandum.

h **Mœcha.** Mœcha siue adultera, & ab aliquo per adulteriũ polluta an possit per eum duci in vxorem. Et ibi matrimonia secunda conceduntur. c. quod si dormierit.
ij Mœcham sæpe mulierem efficit coactio: & ideo nulla mulier est cogenda nubere: quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere. Non licet viro vxorem deserere, vt fecit Lotharius.
iij Mœchiæ notam an dicantur incurrere filij & filiæ, qui post sponsionem parentum cum alijs contrahunt, hoc est an filij & filiæ post promissionem & sponsionem parentum suorum possint licitè cum alijs contrahere.

i **Coit.** Coire solita (vt est meretrix) potest in vxorem duci, si de eius correctione spes habetur. Coitus siue fornicationis causa potest vxor dimitti.

Coitus

ij Coitus siue incontinentiæ causa ducta, an sit coniunx appellanda. Abortum procurantes an sint homicidæ.
iij Coitui siue copulæ coniugali apta puella, si habet patrem seruum & auum liberum: in matrimonio contrahendo sequitur de honestate arbitrium aui & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cùm sit seruus.
iiij Coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere. viuente enim vxore ex quacunq; causa, neq; ex ancilla, neque ex alia licet prolem procreare. Mœchiæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur. c. meretrices.
v Coire coacta, & per violentiam accepta, an perdat pudicitiam & virginitatem. Carnis virginitas non seruatur, si mens corrumpitur. Viro vxorem extra fornicationis causam derelinquere non licet.
vj Coiens vir cum alia, & sic adulter, vxorem adulteram dimittere non potest.
vij Coitus seu fornicationis causa dimittens vxorem, ea viuente aliam ducere non potest. Coitus contra naturam, & cum personis coniunctis est grauissimum peccatum.
viij Coitum seu incontinentiam incurrere non debet aliquis, vt aliqua ad fidem conuertatur. Et sic non licet ducere vxorem infidelem sub ea conditione vt conuertatur & fidelis efficiatur.

k **Mente** Mente seu voluntate mulier cupit vt fiat mater, & habeat liberos; tamen eius vir est frigidus & maleficiatus: an propter hoc sit ab eo separanda.
ij Mens & voluntas est mulieri post mortem viri cum illo cõtrahere, cùm quo prius fornicata fuit, an possit. Viro vxorem dimittere propria authoritate & sine iudicio ecclesiæ non licet, neque eam occidere. c. admonere.
iij Mentis seu cordis sola contritione absque oris confessione an possint peccata deleri: & vtrum possumus Deo satisfacere. Istam quæstionem prolixè tractat Gratianus, eius occasione interserens tractatum de pœnitentia, septem distinctiones. continentem.
iiij Mentis scrupulo cessante, an possit maritus tempore orationis & pœnitentiæ vxori debitum reddere. Et ibi habetur, quòd tempore quadragesimali nuptias celebrare non licet.
v Mens & voluntas est viro continentiam vouere. Non potest hoc facere sine consensu vxoris tacito vel expresso, nisi sit sponsa nondum cognita. Mulier viro debet subesse, cùm vir sit caput mulieris. cap. hæc imago.

l **Dubitans.** Dubitans vxor de morte mariti, & credens illum esse mortuum, si contrahat cum alio, an dicatur rea adulterij.
ij Dubitans mulier de morte mariti, si cum alio contraxit, & postea maritus eius redijt, an sit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.

m **Gradibus.** Gradibus consanguinitatis nobis contingentes mulieres non possumus ducere in vxores. Quare constitutum fuit ne consanguineæ ducantur.
ij Gradu consanguinitatis vxori cõtingentem non licet vxorem ducere.
iij Gradus consanguinitatis & affinitatis, secundùm decreta vsque ad septimam generationem habent prohibitionem, hoc est, quòd ratione consanguinitatis & affinitatis prohibitum est matrimonium vsque ad septimum gradum.
iiij Gradus sextus consanguinitatis quare prohibitus est, secundùm canones.
v Gradus consanguinitatis, quomodo computandi sunt.
vj Gradu prohibito coniuncti ad quorum accusationem vel testificationem sunt separandi. Et ibi de iuramento separationis & reconciliationis Et de iuramento eorum, qui consanguinitatem probant. c. de parentela
vij Gradu prohibito coniuncti, si adinuicem carnaliter commisceantur, filij ex tali incestuoso coitu procreati, non sunt filij appellandi.
viij Gradus consanguinitatis & affinitatis, quis dicatur esse dispensabilis, id est, quo gradu possit dispensari cum consanguineis & affinibus.
ix Gradu prohibito coniuncti (licet forè sententia pro matrimonio fuerit lata) possunt separari. Sententia enim pro matrimonio vel cõtra ipsum lata potest retractari veritate compertа: quia talis sententia nullo cursu temporis transit in rem iudicatam. Et ibi dicitur sententiam etiam Romani pontifices in melius posse mutari. c. sententiam.
x Gradus affinitatis, siue ipsa affinitas, in superstite non deletur. Item soboles ex secundis suscepta nuptijs consanguineis prioris viri copulari non debet, secundum decreta: sed hoc corrigitur per cap. non debet. de consanguin. & affini.

n **Rapiente.** Rapiente virginem per vim aliquo, raptus committi dicitur.
ij Rapiens violenter puellam, potest illam peracta pœnitentia in vxorem ducere. Et sic rapta raptori de iure canonico nubere potest. c. denique. & melius extra de rapto. capitul. cum causa. cum similibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti

DECRETI TOtius canones hîc secundùm ordinem alphabeticũ imprimuntur, quod præter cæteras vtilitates multimodè correctioni est adiumento nõ mediocri.

A Babantiqua. 1317 c.2
Abbas.xviij.qõ.ij. 785 co.1
Abbas.xviij.qõ.ij. 786.co.2
Abbati.192 co.1
Abbatem.xviij q.ij.785 col.1
Abbatem.xviij q.ij. eodem.
Abbates.788 co.2
Abbatibus.xij.quæstio.ij. 661 columna 1
Abbatibus.xviij.q.ij.788 co.2
Ab accusato.513 col.2
Ab eo.447 col.2
Ab episcopis.233.co.2
Ab exordio.117 co.2
Ab excommunicatis. 579 col.2
Abijt Iudas.630 col.2
Ab illo.696 col.1
Ab imperatoribus.848.col.1
Ab infirmis.967 col.1
Ab isto die.xxxv.quæst. vj. 1232 colum.1
Ab isto die.eadem causa. q. & fo. colum.2
Absens.j.iij.q.ix.509 co.2
Absens.ij.511 co.2
Absente.j.iij.q.ix.508 co.1
Absente.ij.509 col.2
Absit.dist.50.168 co.2
Absit.xj.q.iij 615 col.2
Absq; synodali.715 co.2
Accedens.162 col.2
Accusatus.497 col.2
Accusatum.ij.q.iiij.435 col.1
Accusator. 546 co.1
Accusatori.508 col.1
Accusatores.dist.xlvj.151 co. 2
Accusatores.j.iij.q.v.493.col.1
Accusatores.ij.494 col.1
Accusatores.iij ibidem.col. 2
Accusatores.iij q.viij 506 co.2
Accusatorum.ij q.viij.480 co.2
Accusatoribus.493 col.1
Accusatio. j. ij. quæst. vij. 463 columna 2
Accusatio. ij. eadem quæstio. 465 colum.1
Accusationes.494 col. 1
Accepisti.j de consecra.distin. iiij. 1326 co.1
Accepisti.ij.eodem.co.2
Accesserunt.1294 col.1
Accipite.1293.col.2
Achab rex.1164 co.1
Achazias.xxxiij. quæstio. j. 905 colum.1
Achazius.ij.ibidem.906 columna prima.
Acolythus.75 col.2
Actione.829 col.2
Acutius.distin.xxvj. 86 columna prima.
Acutius.xxviij.quæst.iij.1015 columna 2
Adam.distinctio.xl. 132 columna secunda.
Adam.de pœni.distinct.j.1120 columna 1
Adam.xxxiij.quæst.v.1206 col. 2
Ad Deum.xxxij.quæstio.v.1064. colum.1
Addidistis.798 co.1
Additur.989 col.2
Ad eius vero.9.co.2
Ad episcopos.776 co.1
Ad fidem.882 co.2
Ad hæc.678 col.2
Ad hoc. distinctio.xxxij.106 columna 1
Ad hoc.distinct.lxxxix.288. columna 1
Ad hoc.xvj.quæst.prima. 738 columna 2
Ad hoc.de consecra. dist. iiij.1339 columna 1
Adhuc instant. 1165 columna secunda.
Adijcimus.723.col. 2
Ad limina.1023 col.2
Ad mensam.618 col.2
Admittuntur.191 col.2
Administratores.881 columna secunda.
Admonere. xvj. quæst. j. 722 columna 2
Admonere. xxxiij. quæst. ij. 1084 colum.1
Admonemus.744 col.1
Admoneant.969 col.2
Admonendi 479 col.1
Ad nuptiarum.1254 col.1
Ad reatum. 264 co.1
Adrianus.j distinct.lxiij. 210 columna 2
Adrianus.ij eadem distin. 216 columna secunda.
Ad Romanam. j. ij.quæstione vj. 442 co.2
Ad Romanam. ij. 443 columna prima.
Ad sedem apostolicam. 1218 columna 2
Aduersitas.564 col.2
Adulterij.1073 col. 2
Adulterio.1034 col.2
Aduocauit.913 col.1
Affectum 968 col.2
Afros.321.col.1
Agatho.216 col.2
Agathosa.992 co. 2
Agapitus.xvj.quæstio.prima. 722 colum.2
Agapitus.de consec.distinct.j.1250 colum.1
Agite.1104 col.1
Aganquimus.966 col.2
Agunt homines.1327 columna secunda.
Ait Celestinus. 919 columna secunda.
A iudicibus 454 col.1
Aliud est.de consecra.distinct. iiij. 1313 col.2
Aliud est quidem.xj.quæst.prima. 607 col.1
Aliud quidem. de pœni. distinct.j. 1115 col.2
Alius item.714.col.2
Aliorum hominum. 586 columna secunda.
Alia causa.xvj.quæst. prima. 720 colum.2
Alienus.distinct.xc. 289 columna prima.
Alienus.xxiiij.quæst. prima. 911 colum.2
Alieni.ij. quæstione septima. 466 colum.1
Alieni.iij. quæstione quarta. 490 colum.1
Alienum.distinct. quinquagesima. 181 col.1
Alienum.xix. quæstione secunda. 793 col.2
Alienationes. 659 columna secunda.
Aliter legitimum.xxx.quæstio.v. 1030.co.1
Aliter se orientalium.distin.xxxj. 103.col.2
Aliquando.1050 col.2
Aliquanti. 959.co.2
Aliquantos.182 col.1
Aliquos.705 col.1
Alligant.969 col.1
Altare 390 col.1
Altaris palla. 1251 col.2
Altaria j.de consecra.distin.j. 1258 colum.2
Altaria.ij.1252 col.1
A malis 850 col.1
Amputato.947. col.2
Anastasius.55 col.2
Ananias.771 col.1
Ancillam.1052 col.1
Animaduertendum. 818 columna secunda.
Animæ defunctorum. 686 colum. secunda.
Annis singulis.distinct.xviij.50 columna 2
An non districta. 932.columna secunda.
An putatis.275 col.2
An quod in subditos.1082 colum. secunda.
Antecessor.636 col.1
Anteriorum.448.col.1
Ante baptismum. 1319 columna prima.
Ante benedictionem.1274 colum. prima.
Ante omnia.distin.xxxv. 119 columna 1
Ante omnia.distin. xl. 131. colum. prima.
Ante triennium.100 columna prima.
Ante viginti. 1319 columna secunda.
Antiqui.1091 col.1
Antiquos.586 col.2
Antiquis.586.col.1
Antiquitus. 425 columna secunda.

A par

Per ordinem Alphabeti.

A paruulo.1337 col.2
Aperte inquit. 919 columna secunda.
Aperiant.1038 col.2
Apostolus. distin. lxxxj. 257 columna 2
Apostolus.xxxij.qõ.vij.1071 columna 2
Apostolus.de pœni.distin.ij. 1149 colum.2
Apostolus.xxxiij. q.iiij. 1201 columna 1
Apostolorum canones. 38 colum. secunda.
Apostolicus.253 col.1
Apostolicis 741 col.2
Apostolicos.652 col.1
Apostolica.distinctio.lvj.199 columna 2
Apostolica.viij.quæsti. j. 569 columna 1
Apostolica. de conse. dist.j. 1259 columna 2
Apostolicæ.xxiiij.qõ.iij. 932 columna 2
Apostolicæ.xxxv.q.ix.1236 columna 2
Appellantem. 441. columna secunda.
Apud misericordem.xxxij.qõe j. 1045.col.1
Apud nos.xxxij.qõ. v. 1068. columna 2
Apud omnipotentem.xxxvj.q.ij. 1242.col.2
Apud veros. xxiij. quæstio. 843. colum.2
Aquam sale.1299.col.1
A quibus ordinibus. dist. xxxv. 116. colum.2
A quodam Iudæo.1307. columna secunda.
Archidiaconum.dist. lxxxj. 263. colum.2
Archidiaconum Florentinum.dist. lxxxv.272.col.1
Archiepiscopus.dist.lxvj.229.columna 1
Archiepiscopus.ab omnibus. ibidem.
Archiepiscopus. ix. q.iij.584. columna 1
Archipresbyter.805 columna secunda.
A recta ergo.908 col.2
Arguta.ij. quæ.vj.444. columna prima.
Arrianorum.1250.col.1
Arrianos.355.col.1
Artaldus.577.col.1
A sanctis patribus.943. columna secunda.
A sacerdotibus.1296. columna secunda.
Assumi aliquem. 92. columna secunda.
A subdiacono.269.col.2
Atho.1101.col.2
Attendendum.776.col.1
Authoritatem.xv. qõ.vj. 713. columna 2
Audacter.573.col.2
Audi denique.616.col.2
Audire episcopum.82.col.1
Audite charissimi.113 columna secunda.
Audiuimus.iij.quæstio.ij.485 columna 1
Audiuimus. j. quæstio.iij. 383 columna 1
Audiuimus.xxiiij.quæstio. j. 906 colum.1
Audiuimus.xxxiij.q.ij. 1089 columna 1
Auditum est.436 co.1
Augurijs.960 col.1
Augustino.649 co.1
Aurelius.964 col.2
Aurum ecclesia habet.669 columna 1
Aut facta.1096 col.1
Authoritatem.713 col.2
B Aptismus.1308 col.1
Baptismi vicem.1311 col.1
Baptizantur.1158 col.2
Baptizari.9 col.2
Baptizandi.de conse.dis.iiij. 1307 colum.1
Baptizandi.de conse.dis.iiij. 1320 colum.1
Baptizandis.368 col.2
Baptizandos.1319 col.2
Basilicas.1246 col.1
Beatus.iij.q.iiij.490 col.2
Beatus Petrus.vj.quæst. j. 535. columna 2
Beatus Paulus. xxij.q.ij. 820. columna 1
Beatus prædecessor.iij.q.iiij. 490 colum.2
Beata Maria.987 col.2
Beatus Petrus.472.co.1
Benedictio.330.col.2
Benedictus.1182 col.2
Bene nouit.209 col.1
Bene quidem.310 col.2
Bene valet.167 col.2
Biduum.450 col.1
Bonæ rei.670 col.2
Boni principis.318.col.2
Bonorum authori.153 col.2
Breuiter monstratum.lxij. di. 209 colum.2
Breuiter quæ.68.col.1
C Alumniator. 427 columna prima.
Canon.5.co.2
Canones.distinctio.xv.34 columna 1
Canones. distinctio. xvj. 39. columna 1
Canones.distinct. 1.179. columna prima.
Canonum statutis. 694 columna secunda.
Canonica san.iij.quæst.v. 493 columna 2
Canonica institutæ.xj.qõ. iij. 637 colum.2
Cantantes.292 col.1
Carnem cuiquam.1349 col.1
Casellas.591 col.2
Catholicus.454 col.1
Catholica ecclesia.24 col.2
Catechismi.1319.col.2
Catechumenum.1313 col.1
Catinensis.208 col.2
Caue.1013 col.2
Cauete.839 col.1
Caueant iudices.508 col.1
Cauendum est.j.quæstio. vij. 402 colum.2
Cauendum est. x. quæstio.iij. 598 colum.1
Cauendum nobis.de pœni. dis. iij. 1176 col.1
Causa verò.6 col.2
Celebritatem.1300 col.1
Cellulas.788 co.1
Cenomanensem.199 col.2
Cœpisti habere.623 col.2
Cœpit Ermigildus.922 col.2
Certe ego.645 col.2
Certis de causis.709 col.1
Certum est dist x.20 col.2
Certum est.dist.x.22 col.2
Certum est.xj.quæstio.iij. 622 columna 2
Certum est. xxiiij. quæst. iij. 931 colum.1
Certum est.de consec. dist j. 1246 colum.2
Cæterum Dei traditio.277. columna 2
Charitas.de pœni. dist. ij. 1131 columna 2
Charitas est eodem.
Charitas nunquam.de pœ. dist. ij. 1133 col.2
Charitas est aqua.de pœ.distin. ij. 1134 col.2
Charitas in quibusdam. de pœni. dist.ij.1138 col.1
Charitatem tuam. 661 columna secunda.
Chartæ quas dedi. 512 columna prima.
Christus quid fecit.j.quæst. j. 360 colum.2
Christus panis.de conse.dis.ij. 1281 colum.1
Christiano.distin.xxxiiij.113 columna 2
Christiano.xxxiij.q.iij.1199 columna 2
Christianis.602 col.1
Christiana.1069 col.1
Cyprianus.810.col.1
Circuncisio.1037 col.1
Circuncelliones.873 columna secunda.
Cito turpem. 334 columna secunda.
Citius ad hoc. 1150 columna secunda.
Clemens.572 col.1
Clementis librum. 39 columna prima.
Cleri plebisque. 219 columna secunda.
Cleros & clericos.59 columna secunda.
Clericus professionem. dist. xlj. 135.col.1
Clericus.j.distinctio. xlvj. 151 columna 1
Clericus.ij.ibidem.col.2
Clericus.iij. ibidem. columna secunda.

Cleri

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clericus solus. distin. lxxxj. 261 columna 2
Clericus. j. distinctio. xcj. 291 columna 2
Clericus.ij.ibidem.
Clericus ab instanti. xxj. quæst.j. 806 col.1
Clericus aduersus. ij. quæstio. vij 462 col.2
Clericus aduersus.599 columna secunda.
Clericus verò. iij. quæsti. iiij. 441 columna 1
Clericus siue laicus. xj. quæstio. j. 611 col.2
Clericus qui .xj.quæstio.iij. 620 colum.1
Clericus qui. xij. quæstio. j.640 columna 2
Clericus ab instanti.896 columna prima.
Clericus xxiiij. quæstio. iij. 936 columna 2
Clerici.distin. xxiij. 76 columna secunda.
Clerici.dist. xxxiij. 111 columna secunda.
Clerici. distinctio. xliiij. 142 columna 1
Clerici vel continentes.distin. lxxxj.263 col.2
Clerici verò.distin. xcj. 291. columna 2
Clerici omnes. j. quæstio. ij. 382 columna 2
Clerici,xiij.quæstione ij. 683 columna 2
Clerici ab indignis. xiiij. qõe iiij. 694 col.1
Clerici. xvj. quæstio. iij. 750 columna 1
Clerici qui.xix.q.j. 793 columna secunda.
Clerici.xxiij.q.viij. 895 columna prima.
Clerico iaciente.174 col.1
Clericum scurrilem.dist. xlvj. 152 columna 2
Clericum qui. distin.l. 161 columna 1
Clericum alienum. distin. lxxij. 237 col.1
Clericum cuiuslibet. xj. qõ.j. 609 colum.1
Clericum nullus.xj.quæstio.j.603 columna 1
Clericum nullus.xj.quæstio. j. 611 columna 1
Clericum. xxj. quæstione j. 806. columna 2
Clericum. xxij. quæstio. j.815 columna 2
Clericos autem j. quæstio.ij. 380 colum.2
Clericos aut laicos.ij.q. vij 477 columna 2
Clericos in singulis. distin. lxxj. 235 col.2
Clerico nihil possidere.639 col.1
Clericos qui.de consecra.distin. j. 1252 col.1
Cogitatio.1097.col.1
Cogitationis.1094 co.2
Cognouimus. xij. quæstio. ij. 658 colum.1
Cognouimus. xvj. qõ.vj. 758. columna 1
Cognouimus.xviij.q.ij. 789. columna 1
Cognoscamus.115 col.2
Comessationes. 141 columna secunda.
Commendauit. 1282 columna secunda.
Communis filius,74 col.1
Communiter diffinimus. 111 columna 1
Comperimus.xiiij.qõ.vj. 700 columna 2
Comperimus quòd. xxiiij qõ. iij. 928 col.2
Comperimus.de conse. dist.ij. 1265 colum.2
Comprouinciales. 225 columna prima.
Comprouincialium. 226 columna prima.
Concedimus.1251 col.2
Concesso.657 col.2
Concilia sacerdotum. 45 columna 1
Concubinæ.1049 col.2
Concubuisti.1077 col.1
Concussionis.377 col.2
Confirmandum est.180 columna secunda.
Confidimus.941 col.1
Congregato.760 col.1
Congregatio.770 col.2
Coniunx.988.co.2
Coniuges.eodem.
Coniunctiones.1215 col.1
Coniurationum.604 col.1
Connubia.1049 col.1
Conquestus est.585 col.1
Consanguinitas.1218 columna secunda.
Consanguinei.492 col.2
Consanguineorum. 490 columna secunda.
Consanguineos.1229 col.1
Consecrationem. 1244 columna prima.
Consentire.269 col.1
Consequens.distinct.xj.23 columna 1
Consequens est.dist.lxxxviij. 282 colum.2
Consilia sacerdotum.45 columna prima.
Considerandum est.1178 columna secunda.
Considerandum nobis.dist. l. 177 colum.2
Considerandum.xvj.qõ. vij. 768 colum.1
Considerandа.276 co.2
Consideratio.722 col.2
Considera.815 col.1
Consideret.1189 co.1
Conspirationum.604 col.1
Conspiratores.491 col.1
Constantinus. j. distin. xcvj. 316. colum.1
Constantinus,ij. ibidem. columna secunda.
Constantinopolitanæ.66.columna secunda.
Constat autem,distinctio. ij. 4 columna 2
Constat baptisma.de consec. dist. iiij.1307 col.1
Constat multos.j. quæst.j. 372 columna 1
Constat quia. de pœ. dist. iiij. 1178 colum.2
Constitutio.distinct. lj. 4 columna secunda.
Constitutio.dist.lxiij.221 columna 2
Constituimus.dist.lxxvj. 245 columna 1
Constituimus.iij.quæstio. v. 494. colum.2
Constitutum est.vij. quæsti. j. 556 colum.2
Constitutum est. xvj. quæst.j. 738 colum.1
Constituit. xvj. quæstio. vij. 770 colum.1
Constituit.xvij. quæstio. iiij. 780 colum.1
Constituit.xx.quæst. iij.804 columna 2
Constitutiones.dist.x.21 columna prima.
Constitutiones. distinct. x. 19 columna 2
Constitutiones. xvj. qõ. vij. 764 colum.2
Consuetudo autem. distin.j. 2 columna 2
Consuetudo.dist.viij. 16 columna prima.
Consuetudo.distinctio.xij.27 colum.2
Consuetudo.xvj.qõ.vj 756 columna 2
Consuetudinis.23 col.2
Consuetudinem.24 col.2
Consuluisti.437 col.2
Consuluit.241 co.2
Consulto omnium.1254 columna secunda.
Consulendum.96. col.2
Continua.600 col.2
Contra idolorum. xxvj. q.v. 959 colum.2
Contra morem. dist.c.325 colum. secunda.
Contra ritum.iiij.quæstio.iiij. 523 colum.2
Contra sanctorum.xvj.q. vij. 767 colum.1
Contra statuta. xxv. quæst.j. 942 colum.2
Contradicimus.1217 col.2
Contrarium verò. 1192 columna prima.
Contraria.de consec. dist. v. 1346 colum 2
Contumaces clerici. 167 columna prima.
Conuenit.1345 col.1
Conuenior.898 col.2
Conuenientibus.402 col.2
Conuertimini.1100 col.2
Conuiuia.142 col 2
Coepiscopi.232 col.1

Corpus

Corpus & sanguinem. de consec. dist.ij.1282 col.1
Corpus Christi. de consec. dist.ij. 1290 col.1
Corpore vero visiati. 193 columna prima.
Corpora sanctorum.1252 columna secunda.
Corporalia.348 col.2
Corporeum.1294 col.1
Corripiantur.933 col.1
Credo.809 col.2
Credere in Iesum. 1281 columna prima.
Crimen vel pœna. 391 columna secunda.
Criminationes.478 col.1
Crucis domini. 1299 col.1
Cui autem.1193 col.2
Cuidam mulieri. 1015 columna secunda.
Cuius rei.1019 col.2
Cui est illata.623 col.1
Cui portio.xij. quæstio.j.641 columna 1
Cum autem vinolentus. di.xliiij. 141 col.1
Cum autem ad ecclesiam.di.xcij. 292 col.1
Cum à Iudæis.894 col.2
Cum accusatus.487 col.1
Cum ad celebrandas.1259 columna prima.
Cum ad verum.313 col.2
Cum Adrianus.220 col.2
Cum apud Thessalonicam. 627 columna secunda.
Cum aliquis.637 col.2
Cum aliquis.xxiiij quæsti.iij.930 columna secunda.
Cum baptizat.1308 col.2
Cum beatus.146 col.1
Cum beatissimus.910 col.1
Cum caput.1206 col.1
Cum de quorundam. 271 columna prima.
Cum deuotissimam. 650 columna secunda.
Cum ecclesia..485 col.1
Cum enixa.9 col.1
Cum ergo.xxij.quæstione.iij.826 columna 2
Cum ergo. xxiiij. quæstio.iij. 931 columna 2
Cum exaudiuero.166 col.2
Cum excommunicato neque orare.676 col.1
Cum frangitur 1273 col.2
Cum grauia.685 col.1
Cum homo.879 col.2
Cum humilitatis.822 col.1
Cum igitur.1212 col.2
Cum in captiuitate.1208 columna secunda.
Cum in præterito. 270 columna secunda.
Cum in lege.853 col.1
Cum initiatur.xxij.quæstio.ij.988 columna 2
Cum initiatur.xxvij. quæst.ij.997 columna 2
Cum ita puniantur. 1188 columna prima.
Cum itaque.distinc. xxxviij.126 columna 1
Cum itaque.1078 col.2
Cum itaque.de conse.dist.iiij.1329 columna 2
Cum liqueat.334 col.1
Cum longe.218 col.2
Cum maiores.539 col.2
Cum multa.274 col.1
Cum multæ.718 col.1
Cum minister.879 col.1
Cum omnis auaritia. 337 columna prima.
Cum omne crimen.1263 columna prima.
Cum omnibus.263 col.1
Cum ordinaretur. 334 columna prima.
Cum pastoris.479 col.1
Cum Paulus.340 col.1
Cum per bellicam.1207 columna secunda.
Cum percussio.547 col.2
Cum piæ.947 col.2
Cum pro vtilitate. 727 columna secunda.
Cum pro paruulis. 1323 columna secunda.
Cum quibus.936 col.2
Cum quisque.854 col.1
Cum renuntiatur.1045 col.1
Cum redemptor.668 col.2
Cum sanctam.1136 col.1
Cum sancti. 931 col.2
Cum scriptura.357 col.2
Cum simus.583 col.2
Cum societas.990 col.2
Cum tantum.1318 col.1
Cunctis fidelibus.731 columna secunda.
Cuncta per mundum.ix.quæst.iij. 587 col.1
Cuncta per mundum.ibidem.
Curandum ergo.114 col.2
Curæ sit omnibus. 616 columna secunda.
Curiales autem.185 col.1
Custodi intus.624 col.1

Daibertum.410 col.2
Damnationis.485 col.2
De abiectione.224 col.2
De accusationibus vero. 480 columna 1
De accusationibus. 493 col.1
De accusatoribus. 507 columna secunda.
De affinitate.1214 col.2
De aliena.235 col.2
De Arrianis.1329 col.1
De benedicto.1044 columna prima.
Debet homo.873 col.1
Debent duodecim. 637 columna secunda.
De capellis. 742 columna secunda.
De capitulis.22 col.1
De cathecuminis. 1306 columna secunda.
Decætero.371 col.2
Decessorum.650 col.1
Decernimus.distinct. xviij.50 columna secunda.
Decernimus. distinctio. xxviij.91 columna secunda.
Decernimus.iij. quæstione ix.509 columna secunda.
Decernimus.xvj.quę.vij.768 columna prima.
Decenter omnibus. 287 columna secunda.
Decimæ.740 col.2
Decimas à populo.xvj.quæ.j.733 columna 1
Decimas.j.xvj.quæst.vij.760 columna prima.
Decimas.ij.761 col.2
Decimas iij.ibidem.
Decimas.xvj.quęstio.vij.769 columna 2
De clericis.235 col.1
De concilijs.46 col.2
De communione. 923 columna prima.
De constantinopolitana. 66 columna secunda.
De coniugali.1002 col.1
De consanguinitate.1217 columna prima.
Decreuit sancta synodus. distinct. lxxxviij.282 col.1
Decreuit.xxij. quæstio. v.837 columna secunda.
Decreuimus.590 col.1
Decreto nostro.444 columna prima.
Decretis ergo.58 col.1
Decreta.995 col.1
Decretum est.589 col.1
Decretales itaque. 56 columna prima.
De crimine.xv.quæst.iij. 708 columna 2
De crimine.xv.quæstio.v.711 columna 2
De decimis.732 col.1
Dedit baptismum. 347 columna secunda.
De diuersis.610 col.1
De ea autem.1238 col.1
De ecclesiasticis.947 columna secunda.
De eo autem.distinct.l. 173 columna prima.
De eo autem.xiiij. quæ.ij. 691 columna 2.
De eo quod.xxx.quæst.j.1023 columna 1
De epistolis.50 col.2
De epistolis.893 col.2
De esu carnium. 1297 columna prima.
De eulogijs. 48 col.2
De excommunicationis. 932 columna 2
De fabrica.1250 col.1
Defensionis. 280 col.1
De filia.980 col.1
Deficientibus.431 col.1
De forma.838 col.1
De gradibus.1233 columna secunda.
De hac quidem.1289 col.2
De hymnis.1256 col.2
Dehinc iterum.1320 col.2
De his cleticis.161 col.2

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

De his cleticis. dist. i. 173 columna secunda.
De his quæ 589 col. 2
De his qui. distin. xij. 29 columna secunda.
De his qui. xxx. quæst. j. 1023 columna secunda.
De his qui. xxxj. quæst. j. 1037 columna 1
De his qui. de pœ. dist. v. 1192 columna 2
De his qui. xxxv. q. ij. & iij. 1216 columna 1
De his quos. distin. xxviij 92 columna 1
De his vero. dist. i. 172 col. 2
De his vero. 801 col. 1
De his vero. xxvj. q. vj. 965 columna 2
De his vero. xxvj. q. vij. 967 columna 2
De his vero. xxxiij. q. ij. 1088 columna 1
De his vero. de conse. dist. v. 1343 columna 2
De homine. 1344 col. 2
De ieiunio. 245 col. 1
De illicita 929 col. 2
De illo clerico. 105 col. 1
De illis autem. vj. quæ iij. 544 columna prima.
De illis presbyteris. xj. q. iij. 638 columna 1
De illis. xxiiij. q. iij. 930 columna secunda.
De incestis. 1215 col. 2
Deinde à sacerdote. de conse. dist. iiij. 1321 col. 2
Deinde opponitur. dist. xxvj. 86 columna 2
De inducijs. iij. q. ij. 484 columna secunda.
De inducijs vero. iij. quæ. iij. 487 columna 2
De Iudæis. 145 col. 1
Delator. 534 col. 1
Delatori. ibidem.
De laicis. 662 col. 1
De lapsis. 758 col. 2
De libellis. 57 col. 2
De libertis. 667 col. 1
Deliciæ quælibet. 133 columna secunda.
De Liguribus. 885 col. 1
De locorum. 1245 col. 2
De manifesta. 420 columna secunda.
De monachis. xvj. quæst. j. 653 columna 1
De monachis. xviij. quæstio ij. 787 columna 2
Dæmonium. 970 col. 2
De neptis. 1040 col. 2
Denique sacerdotes. dist. iiij. 8 columna 1
Denique si in epistola. di. xxj. 63 columna 1
Denique hi. distinct. xcvj. 313 columna 2
Denique. vj. quæst. iij. 543 columna prima.
Denique. vij. quęstio. j. 550 columna prima.
Denique. xiiij. quæstio. v. 697 columna secunda.
Denique. xxxj. q. j. 1035 col. 1
Denique & puellæ. xxxvj. quæst. ij. 1243 col. 1
De nominibus. 1260 columna secunda.
Denuntiamus. 951 col. 2
De obseruatione. 1300 columna secunda.
De occidendis 876 col. 2
De ordinationibus. 374 columna secunda.
De parentela xxxv. quæst. vj. 1231 columna 1
De parentela. xxxv. quæstio. vj. ibidem. col. 2
De pœnitentibus. 1298 columna secunda.
De pertuso. 1187 col. 1
De persona. dist. lxv. 227 columna secunda.
De persona. xj. q. j. 607 col. 2
De Petro. 153 col. 1
De precarijs. 595 col. 1
De præsentium. 724 col. 1
De presbyterorum. 778 columna secunda.
De primatibus. 321 col. 2
De propinquis. 1215 col. 1
De pudicitia 1063 col. 2
De puellis. 1242 col. 1
De quibus. 57 col. 2
De quibusdam. 124 col. 1
De quotidianis. 1159 col. 1
De raptoribus. 1240 columna secunda.
De rebus vero. distin. liiij. 187 columna secunda.
De rebus. xij. q. ij. 655 col. 2
De reditibus. 658 col. 1
De seruorum ordinatione. 187 columna 1
De Syracusanæ. 94 col. 2
Designata sunt. 183 col. 1
De spiritu. 1351 col. 2
Desponsatam. 995 col. 1
Desponsatas. 1001 col. 1
Deteriores. 538 col. 2
Detractores. 491 col. 2
Detrahe verbum. 350 columna prima.
De trina mersione. 1324 columna prima.
De viduis. xxvij. quæst. j. 974 columna secunda.
De viduis. xxvij. quæst. j. 985 columna 1
De viro nefando. 653 columna secunda.
Deuotam. 980 col. 1
Deuotis 800 col. 1
Deus diffinitionem. de pœn. dist. j. 1119 col. 2
Deus ergo. iij. q. j. 484 col. 2
Deus masculum. xxxj. quæ. j. 1039 columna 1
Deus omnipotens. ij. q. j. 424 columna prima.
Deus quando. xxiiij. quæst. iij. 937 columna prima.
Diaconus. distinctio. xxiij. 74 columna prima.
Diaconus. distinct. xxvij. 89 columna prima.
Diaconus. distinct. xciij. 297 columna secunda.
Diaconus fedeat. 298 col. 2
Diaconi ecclesiæ. di. xciij. 296 columna secunda.
Diaconi ita. dist. xciij. 298 co. 2
Diaconi qui. distinc. xciij. 297 columna prima.
Diaconi qui in. 95 col. 2
Diaconi quicunque. di. xxviij. 93 columna prima.
Diaconi septem. distinct. xciij. 297 columna 2
Diaconi sunt. distinctio. xciij. 299 columna secunda.
Diaconi vel presbyteri. xij. qō. ij. 659 col. 1
Diaconum vero. 286 col. 2
Diaconos propriam. 297 columna secunda.
Diaconissam. 979 col. 1
Dicat aliquis. xxiij. quæ. v. 881 columna prima.
Dicat aliquis. xxxij. quę. iiij. 1059 columna secunda.
Dicenti. 948 col. 2
Dictum est nobis. dist. lxxxj. 259 columna 2
Dictum est. distinct. xciiij. 305 columna 2
Dictum est. j. q. j. 362 col. 2
Dictum est. j. q. j. 370 col. 1
Dictum est. xxix. quę. ij. 1020 columna 2
Dictum est. xxx. q. j. 1023 col. 1
Dictum est nobis. de conse. dist. v. 1344 col. 2
Didici a diligendo. 407 columna secunda.
Dicimus. xxiiij. q. j. 916 columna prima
Dicimus. de consec. dist. ij. 1263 columna prima.
Differt autem. 14 col. 1
Diffinitio. 829 col. 2
Diffinimus. distinct. xxij. 67 columna secunda.
Diffinimus. iiij. quæst. j. 515 columna secunda.
Diffinimus. xviij. quæst. ij. 789 columna 2
Diffiniuit. 781 col. 1
Dignum est. 509 col. 1
Dilectio tua. 748 col. 2
Dilectionis tuæ. 248 columna secunda.
Dilectissimi. 575 columna secunda.
Dilectissimis. 639 col. 1
Dimissorias vero. 236 col. 2
Discessionem sponsę. 1001 columna prima.
Disciplina. 146 columna secunda.
Discipulos. 1347 columna secunda.
Discordantes 288 columna secunda.
Discutere. 498 col. 1
Dissidentes episcopos. 289 columna secunda.

Dispar

Dispar. 895 co. 2
Dispensatio. 140. col. 2
Dispensationes. 408. col. 1
Displicet. 865. col. 1
Diuina clementia. 1188. col. 2
Diuinæ retributionis. 280 colūna secunda.
Diuinis præceptis. 941 co. 2
Diuortium. 1097 col. 2
Diuturni mores. 27 col. 1
Dixit apostolus. xxiiij. q. iij. 935. col. 2
Dixit dominus. xiiij. q. v. 698. columna 1
Dixit dominus. xxxij. q. j. 1043. columna. 1
Dixit dominus. de pœ di. iiij. 1178. col 2
Dixit Sara. xxxij. q. iiij. 1057. columna 2
Dixi confitebor. 1092 co. 2
Doctos. 724 col. 2
Doctorem autem. 273 col. 1
Docendus est. 210. col. 1
Domesticarum 112. co. 2
Dominus ad illud. xxxij. q. vij. 1072. co. 2
Dominus declarauit. j. q. j. 359. columna. 2
Dominus noster. di. 1 vj. 198. columna. 2
Dominus noster distin. xciiij. 303 col. 2
Dominus noster. xxiij. q. ij. 844. col. 2
Dominus non vult. dist. lxxxvj. 276. col. 2
Domino sancto. 169. col. 2
Domui quoque. 285. col. 2
Donare res suas. 275. col. 1
Donatum autem. 409. col. 1
Dudum. iij. q. vj. 498. col. 2
Dudum. xviij. q. ij. 791. col. 1
Duæ sunt eleemosynę. di. xlv. 148. col. 2
Duæ sunt. xix. q. ij. 793. co. 2
Duo fornicatoris. 524. col. 2
Duo ista. xxiij. q. iiij. 863 col. 2
Duo mala. dist. xiij. 30. col. 2
Duo sunt clerici. 793 col. 1
Duo sunt quippe. di. xcvj 315. col. prima.
Duo sunt genera. xij. q. j. 641 columna. 1
Duo tempora. de cōse. di. iiij. 1305. col. 1
Duobus modis. 1002. col. 2
Duodecim. 530. col. 1
Dupliciter 1278. col. 1

EA enim. 592. col. 1
Ea quæ à sanctis 384. colūna prima.
Ea vindicta. 872 columna 1
Eadem lege. 378. columna 1
Ebron. 680. co. 1
Ecce à quibus. 157. columna prima.
Ecce autem 933 col. 2
Ecce dico. 836 col. 1
Ecce ego dico. 307. columna prima.
Ecce in præfatione. dist. xcix. 323. columna prima.
Ecce inquiunt. 849. columna prima.
Ecce nunc tempus. 1103. columna prima.
Ecce ostensum. dist. xxviij. 91 columna prima.
Ecce ostensum est. dist. lx. 202. columna 2
Ecce plenariè. 129 columna prima.
Ecce quibus. 133 col. 1
Ecce quòd criminosi. 182. colum. 1
Ecce quòd ista. xxxij. q. vj. 1069. colum. 1
Ecce quòd in sacris. dist. xxxiij. 110. col. 2
Ecclesia. j. q. iiij 393. co. 1
Ecclesia. xvj. q. j. 721. columna prima.
Ecclesia Christi. de pœ. dist. j. 1118. col. 1
Ecclesia. de conse. dist. j. 1247. columna. 1
Ecclesia de conse. dist. iiij. 1317. columna. 2
Ecclesiæ antiquitus. xvj. q. j. 732. col. 1
Ecclesiæ charitas. de conse. di. iiij. 1338. col. 2
Ecclesiæ meæ. dist. xcvij. 319. columna 1
Ecclesię princeps. dist. xxxv. 117. col. 2
Ecclesiæ vel altaria. de conse. dist. j. 1249. col. 1
Ecclesiam. j. 1251 col. 1
Ecclesiam. ij. ibidem.
Ecclesiarum seruos. 668. columna secunda.
Ecclesijs semel. dist. lxviij. 231. columna. 1
Ecclesijs semel de conse. distinct. j. 1249. col. 1
Ecclesias. xiij. quæstio. j. 675. colūna 2
Ecclesias. xvj quæstio. vij. 767. columna. 1
Ecclesias. de conse. dist. j. 1248. columna. 1
Ecclesias de conse. dist. j. 1249. columna. 2
Ecclesiastica. dist. xxiij. 73. colūna secunda.
Ecclesiastica. dist. xxxviij. 129. columna. 1
Ecclesiasticæ. 948. columna prima.
Ecclesiasticis. 668. col. 1
Ecclesiasticarum. 23. col. 2
Ego autem. j. quæstio. vj 399. colūna. 2
Ego Berengarius. de conse. dist. ij. 1274. col. 2
Ego dixi. xxxiiij. qō. j. & ij. 1210. col. 2
Ego Lodouicus. dist. lxiij. 221. columna. 1
Ego solis. distinct. 17. columna secunda.
Egressus itaq;. 999. col. 1
Aegrotantes. 1323. col. 1
Electis. 485. col. 2
Electionem verò. 255. columna. 2
Eijciens dominus. 284. columna prima.
Ei qui appellat. 457. co. 2
Eleemosyna. 697. col. 1
Eleutherius. dist. xcj. 290. colum. secunda.
Eleutherius. xviij quæstio. ij. 792. columna 1
Emendari. 370. col. 1
Emersisti. 1326. col. 1
Engeltrudam. 491. col. 2
Enimuero. 53. col 1
Eodem modo. 1324 col. 2
Eos ad sacrificia. 101. col. 2
Eos autem. 980. co. 2
Eos etiam. 261. col. 1
Eos qui post distin. xxxij. 108. columna. 2
Eos qui ad ecclesiam. dist. lxxxvij. 281 co. 1
Eos qui per pecunias. j. quæstio. j. 337. col. 1
Eos qui. j quæstio. v. 398. columna prima.
Eos qui. iij. quæstione. x. 513. columna prima.
Eos qui. xx. quæstione iij. 802. columna. 2
Eos qui. xxxvj. quæstio. x. 1241 columna. 2
Eos quos. 1331. col. 1
Eos sacerdotes. 562. columna secunda.
Eos verò. 175. col. 1
Eorum qui accusantur. xj. qō ij. 629. col. 1
Eorum qui pauperes. distin. xc. 289. col. 2
Ephesijs. 140. col. 2
Epiphanium. 533. col. 2
Episcopus ad synodum. dist. xviij. 49. col. 1
Episcopus aut presbyter. dist. xxxv. 117. co. 1
Episcopus aut presbyter. distin. xlvij. 152. col. 1
Episcopus aut sacerdos. di. lxxxvij. 283. col. 1
Episcopus benedictionem. distin. lxxvij. 250 col. 2
Episcopus cùm ordinatur. distin. xxiij. 73. col. 1
Episcopus de loco. vij. quæstio. j. 560. co. 1
Episcopus. de consecratio. distin. j. 1258. col. 1
Episcopus dum fuerit. distin. lxj. 206 col. 2
Episcopus ecclesiasticarum. xij. q. j 647 col. 1
Episcopus gentilium. dist. xxxvij. 121. col. 1
Episcopus gubernationem. distin. lxxxvij. 283. col. 2
Episcopus habet. x. quæstione ij. 595. col. 2
Episcopus in ecclesia. distin. xcv. 310. col. 1
Episcopus in quolibet 309. colum. secunda.
Episcopus in diœcesi. vij. qō j. 557. col. 2
Episcopus in synodo. xxxv. q. vj. 1231.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1231.col.1
Episcopus nec.xiiij. quæstione j. 690.col.1
Episcopus non debet. dist. xviij. 49.col.2
Episcopus non est. distincti. lxv. 227.col.1
Episcopus nullius.xv.quæsti. vij. 716.col.2
Episcopus nullum.de conse.dist. j. 1259.col.2
Episcopus nullam.dist. lxxxviij. 283.col.2
Episcopus pauperibus. di. lxxxij. 264.col.1
Episcopus presbyter. xj. qõe iij. 626.col.1
Episcopus qui filios.xij.quæsti. ij. 659.col.1
Episcopus qui inuitum.di. lxxiiij. 239.col 1
Episcopus qui mancipium.xij.qõ. ij.664.col.2
Episcopus sacerdotibus.di. lxvij. 230.col.1
Episcopus sacerdotibus.xv. q.vij. 716.col.2
Episcopus si clerico.vj. quæsti. ij. 541.col.2
Episcopus si infirmitate.de conse. dist.iij.1296 col.1
Episcopus si tertiam. xij. qõe iij. 672.col.2
Episcopus sine consilio. di.xxiiij. 79 col.2
Episcopus subiecto. distincti.lxij. 237.col.1
Episcopus tuitionem.di.lxxxviij. 283.col.2
Episcopus vilem.distinctione.xlj. 134.col.2
Episcopi ab omnibus. dist. lxiiij. 224.col.1
Episcopi de rebus.xij. quæstio. j. 646.col.1
Episcopi eorumq; ministri. xxvj. q.j 960.col.1
Episcopi iudicio distinctio.xxiiij. 78.col.2
Episcopi lectioni.ij. qõe vij. 480. columna 1
Episcopi nõ in castellis.di. lxxx. 256.col 2
Episcopi presbyteri.xxj. qõe iiij. 811.col.2
Episcopi qui.ix.quæstione ij. 582. columna 1
Episcopi si à proprijs.iij. quæsti. j. 483 col 1
Episcopi si sacerdotali.xj qõe iij. 614.col.1
Episcopi vel presbyteri.vij qõe j. 560.col.2
Episcopo non liceat. j. viij.qõe j. 568.col.2
Episcopo non liceat.ij.ibidem.
Episcopo non liceat .xvj. qõe vj. 759 col 1
Episcopo scribit.ix.quæstione iij. 585.col.2
Episcopum aut presbyterum.dist. xlv.145.col.2
Episcopum de diœcesi. vij. qõe j. 557.col.2
Episcopum non oportet.dist. lxj. 205.col.1
Episcopum non debere.ix.qõe ij. 581 col.2
Episcopum oportet. distin. lxiiij. 226.col.1
Episcopum per cunctas.x.q.j.590. columna 1
Episcopum presbyterũ.dist.xxxiiij 113.col.1
Episcoporum etiam. distinc. lxxiiij.239.col.2
Episcoporum igitur.dis.xviij. 46. columna 1
Episcopos autem.distin.323. col. 2
Episcopos per Aemiliam. distinc. lxiij.214.col.2
Episcopos presbyteros. distinct. xxxj.101.col.1
Episcopos secundum.distin. xvij. 46.colum.1
Episcopis suis.483.col.1
Aequaliter.1216.col.2
Erga eum.968.col.2
Erga simoniacos.371.col.1
Erit autem.6 col.2
Error cui non resistitur.268. colũna 1
Erubescant.108.col.2
Esau venator.275.col.2
Est aliud.908.col.2
Est etiam contra.827.col.1
Est iniusta 863 col.1
Est ordo.1205 col 2
Esto subiectus 309 col 1
Estote ergo 375.col.1
Est probanda.276 col.2
Est vnitas.1318.col.2
Et dixit dominus.1269 col.1
Et hoc attendendum. de conse. di. j.1256.col.1
Et hoc diximus.xvj. quæstio. vij. 762.col.1
Et hoc quoque.xxxv. q.ij. & iij. 1216.col.2
Etiam corde 348.col.1
Et iurabunt.815 col.1
Et purgabit 165.col.1
Et qui emendat.148.col.1
Et quia aliquos.981.col.2
Et si ad tempus.624.col.1
Et si illa.409.col.2
Et si illi.660.col.2
Et si Iudæorum.190.co.2
Et si non frequentius.1266.columna 2
Et sacrorum 652.co.2
Et sancta.1283.col.1
Et temporis.733.col.2
Et venit.1105.col.1
Eum qui asseuerat. distinctio. 176. columna 1
Eum qui.vij quæstio.j.561. columna 1
Eunuchus.195.col.1
Euphemium.428.col.1
Ex antiquis.187.co.2
Ex authoritate.725.col.1
Et catholica.343.col.1
Excellentissimus.635.col.1
Excommunicati.579.col.1
Excommunicatos.616.col.1
Excommunicatorum.886.columna secunda.
Exemplum domini 643 colum. 2
Ex eo quod prohibet.708.columna secunda.
Ex epistola.74.col.2
Ex his autem.646.co.2
Ex hinc iam.1320.col.2
Exigunt causæ.408.col.2
Ex merito.538.co.1
Existimãt quidam. xj. quæst. iij. 630.colum.2
Ex multis temporibus.387.columna prima.
Exorcista.75.colum.2
Expedit.643.col.2
Ex pœnitentibus.177.col.2
Experientiæ.602.col.2
Ex præmissis.159 col.2
Ex quo institutа.1303.col.2
Extra catholicam. 354. columna secunda.
Extra conscientiam.225.columna prima.
Extra prouinciam. 496. columna secunda.
Extraneo clerico.236.col.2
Extraordinaria.1216.col.2
FActat homo.823.colum.2
Facientis.273.col.1
Facilius.110.col.1
Factus est.548.col.2
Facta subditorum. 589. columna secunda.
Facte sunt.6.col.2
Facultates.679.col.1
Falsas pœnitentias.1192. columna secunda.
Fatendum est.689.col.1
Felix episcopus.xv.q.vij. 716.columna secunda.
Felix episcopus xvj.q.j. 734. columna secunda.
Fœminæ.1032.col.1
Fœminas.263 col.2
Ferrum.de terra. 166. columna 2
Fertur simoniaca. 341. columna secunda.
Ficta charitas.1134.col.2
Fidelis fœmina. 1073. columna prima.
Fidelior factus.177.col.2
Fieri potest.1072.col.1
Filiam cuiusdam. 1239. columna secunda.
Filius Dei.1304 col 1
Filium vestrum. 376. columna prima.
Filijs vel nepotibus. 767. columsecunda.
Firma autem.798 col.1
Firmum Dei.1139.col 2
Firmissime.j quæstione j. 350. columna. 1
Firmissime. xv. quæstione j. 704. columna 2
Firmissime. de consecra. dist. iiij. 1303.col.1
Fixum ab hinc.674.columna.2
Flagitia.1074 col.1
Fleat pro te.1120.col.1
Florentinum archidiaconum.272. columna 1

Forte

Forte aliquis.696 col.2
Forte dicas.1275 col.2
Forte in populo.850 col.2
Forte nata.1138 col.1
Fornicati hominibus. 283 columna secunda.
Fortitudo.847 col.1
Frater & coepiscopus.775 columna secunda.
Frater noster.734 col.2
Frater vester.176 col.1
Fratris & coepisco. 609 columna prima.
Fratrem nostrum.274 columna secunda.
Fratres nostros. 1193 columna secunda.
Fratres non solum. 1198 columna secunda.
Fratres quos 587 col.2
Fraternitas.651 col.2
Fraternitatis. distinct. xxxiiij.114 columna 1
Fraternitatis vestræ. xxv. quæ.x. 1238 col.1
Fraternitatem tuam.distinct.lxxj. 236 col.1
Fraternitatem tuam.distinc.lxxx. 257 col.1
Fraternitatem vestram.distin.liiij. 190 col.1
Frequens.188 col.1
Frigentius.767 col.1
Frustra.16 col.1
Fucate.1351 col.1
Fuerunt autem.13 col.2
Fugerat sanctus.1143 col.1
Fugitiui.663 col.2
Fuit semper.586 col.1
Fur autem.701 col.1
Fures.689 col.2
Futuram.644 col.2
GEneralis.189 col.1
Generali.943 col.1
Generalia quoque.43 columna secunda.
Generaliter etiam.distinct.lxxxij. 264 col.1
Generaliter sancimus. xvj. quæ.j. 729 col.2
Genuit Ioseph.999 col.1
Gesta quæ nobis.239 col.1
Gloria episcopi.669 col.2
Gonsaldus.772 col.1
Gratia si non gratis.j.quæstio.j.330 columna 1
Gratia quæ per Cristum.de conse. dist.iiij 1339 col.2
Gratiam.334 col.2
Graue non.1237 col.2
Graue satis.628 col.2
Gregorius.1238 col.1
Guilisarius.861 col.1
HAbeo librum.40 col.1
Habet hoc proprium.432 columna 1
Habemus.816 col.1
Habent forsitan.688 col 2
Habuisse te.112 col.1
Habebat dominus. 645 columna secunda.
Habetur quoque. 508 columna secunda.
Habeatur semel.46 col.2
Hac consona.943 col.2
Hac ratione.1037 col.1
Hanc consuetudinem. 591 columna prima.
Hanc ergo.782 col.2
Hanc regulam.350 col.2
Hanc societatem. 1076 columna prima.
Hæc autem scripsimus. 99 columna prima.
Hæc autem verba. 1095 columna prima.
Hæc autem vita.851 col.2
Hæc de charitate. 1155 col.1
Hæc de ordinandis. 257 columna secunda.
Hæc est fides.909 col.2
Hæc huius placiti. 660 columna prima.
Hæc imago.1205 col.2
Hæc quæ de priuilegijs. 8 columna secunda.
Hæc quippe.498 col.2
Hæc salubriter.1234 col.1
Hæresis.935 col.1
Hæreticus.eodem.
Hæretici cum a fide.xxiiij. quæ.j. 916 col.1
Hæretici non possunt. de pœn. dist. iiij 1188 col.2
Hæ vero.975 col 1
Hic ergo.1248 col.1
Hi de quibus 1313 col.2
Hi duo solummodo. 1257 columna prima.
Hi ergo.976 col.1
Hinc considerandum est. 224 columna prima.
Hinc est etiam.729 col.1
Hinc etenim.157 col.2
Hi qui arborem. distinct.l.176 columna secunda.
Hi qui altario.177 col.1
Hi qui altario.xv.qõ. viij 717 columna secunda.
Hi qui baptisma.348 col.2
Hi qui de paginis. 954 columna prima.
Hi qui episcopos.491 col.2
Hi qui furtis.700 col.2
Hi qui in ecclesia.810 col.2
Hi qui intrant.1267 col.1
Hi qui matrimonium.1077 columna secunda.
Hi qui post sanctam. 181 columna secunda.
Hi qui se carnali.194 col.2
Hi quoscunque.347 col.1
His a quibus.903 col.1
His igitur.71 col.1
His potestatis.1109 col.2
His qui tempore necessitatis. 965 columna secunda.
His qui diuersorum. 968 columna prima.
His temporibus. 248 columna secunda.
Historia.1082 col.2
Hi vero qui vxores. xxxij.q.vij. 1076 col.2
Hi vero hæretici.de consec.di.iiij. 1325 col.1
Hoc ad nos.292 col.1
Hoc capitulo.318 col.2
Hoc est quod dicimus. 1277 columna 1
Hoc etiam placuit. 455 columna secunda.
Hoc habet.150 col.2
Hoc ipsum.1087 col.1
Hoc ius.592 col.1
Hoc nequaquam 563 col.1
Hoc nobis.1187 col.1
Hoc quoque.1258 col.2
Hoc sanctum.1054 col.1
Hoc sacramentum. 1288 columna secunda.
Hoc sit postum. 968 columna secunda.
Hoc solum 1203 col.2
Hoc tantum.784 col.2
Hoc tamen. 875 col.2
Hoc vestræ.25 col.1
Hoc videtur.835 col.1
Homo Christianus. 130 columna secunda.
Homini.392 col.1
Homines.819 col.1
Homicidium.1099 col.1
Homicidiorum.1098 col.1
Homicidas.882 col.1
Honestum.837 col.2
Honoratus.240 col.2
Honorantur.1052 col.1
Horrendus.1067 col.2
Hortamur. distinct. lxxj. 236 columna secunda.
Hortamur.iij. quæstio. ix. 512 columna 1
Hortatu 895 col.2
Hospitalitas vero.272 col.1
Hospitalem.135 col.1
Hospitiolum.110 col.1
Huic soli.44 col.1
Huius obseruantiæ. 246 columna prima.
Huiusmodi.594 col.1
Humanum genus.1.col.1
Humanæ.836 col.1
IAcobus frater. 1254 columna secunda.
Iam itaque.392 col.1
Iam nunc.1006 col.1
Iam vero.890 col.2
Ibi adunati.566 col.2
Ibi semper.496 col.2
Idcirco fratres.1197 col.1
Id constituimus.781 col.2
Ideo diuina.940 col.2
Ideo huic sanctæ.ij. quæst. vj.445 columna 2
Ideo huic sanctæ.ij. q. vj. 443 columna 2
Ideo permittente.943 col.2
Ideo prohibetur.125 col.2
Idololatria.1005 col.1
Id semper.1345 col.1
Ieiunium. distinct. lxxvj. 245 columna 1
Ieiunium quarti.distin. lxxvj.246 columna 1
Ieiunium.de conse. distin.iij 1297 columna 2
Ieiunium.de consecra. distinct.v.7 columna prima.

Ieiun

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ieiunium.de consec.distin.v. 1347 columna 2
Ieiunia sane. de consecra. dist.iij. 1298 col.1
Ieiunia in ecclesia.de conse.dist.v. 1346 col.1
Iesus.167 col.1
Igitur.cum sæpe. 895 col.1
Igitur gerens.956 col.2
Igitur post sanctæ.245 col.2
Igitur secundum sanctorum. 946 columna 2
Ygnis succensus.1174 col.2
Ignorantia.126 col.1
Ignosci potest.16 col.2
Illa anima.1141 col.1
Illa autem.28 col.2
Illæ autem.1066 col.2
Illa cauenda.705 col.1
Illa præpositorum.627 col.1
Ille gladium.864 col.1
Ille pœnitentiam.1157 col.2
Ille procul dubio.297 col.1
Ille qui.834 col.2
Ille rex.1161 col.2
Illi autem.647 col.2
Illi offerunt.352 col.2
Illi qui aut. v. quæstio.v. 532 columna prima.
Illi qui in illa. vj. quæst.j. 535 columna prima.
Illi qui peregrinos. 934 columna secunda.
Illiteratos 119 col.2
Illos planetarios.955 col.2
Illud autem. distinct.xxx. 97 columna 2
Illud autem.distinct.xl.132 columna prima.
Illud autem. distin. xciij. 299 columna 2
Illud autem distinct.xcvj.310 columna prima.
Illud autem.xx.quæstio.j.799 columna secunda.
Illud breuiter.26 col.2
Illud diuini.553 col.2
Illud etiam.xiij.quæstio.ij.681 columna 2
Illud etiam.xxiij.quæstio.iiij.870 columna 2
Illud etiam.xxx. quæstio.iij. 1028 columna prima.
Illud generaliter.226 columna prima.
Illud inferendum. 574 columna prima.
Illud magnitudinem.599 columna secunda.
Illud nos.248 col 2
Illud perscrutari. 1303 columna secunda.
Illud plane.631 col.2
Illud quidem 575 col.2
Illud quod.xij quæstio.ij.662 columna 2
Illud quod. xxvj. quæstio.ij. 954 columna 2
Illud quoque. distinctio.l. 181 columna prima.
Illud quoque.dist.lxxj.235 col.1
Illud quoque. xxj. quæstio.j. 807 columna prima.
Illud relatum.703 col.1
Illud sacramentum. 1231 columna prima.
Illud sane. dist. lxxx. 256 columna secunda.
Illud sane. xxiiij. quæstio.iij. 936 columna 2
Illud statuendum. distin.xxiij. 72 columna 1
Illud statuendum. xvj. quæst. vj. 759 col.1
Illud superfluum. 307 columna prima.
Illud te volumus. 597 columna prima.
Illud vero.iiij.quæstio. vj 525 columna 1
Illud vero. xxxj. quæstio.j. 1035 columna 2
Illud vero. de pœni. distin.iij.1163 columna 1
Imitare Petrum. 537 columna prima.
Immolantis.696 col.1
Imperium vestrum. 21 columna prima.
Imperiali 948 col.2
Imperatores. distinct.ix.17 columna prima.
Imperatores.xj.quæstio.iij.634 columna prima.
Importuna.1111 col.1
Impudicas.975 col.2
In actione.1122 col.1
In adolescentia. 1089 columna secunda.
In altari.1295 col.1
In antiquis.650 col.2
Inanis est.1158 col.1
In apibus.561 col.1
In baptismate. 1328 columna prima.
In calicem.1292 col.1
In canonicis.53 col.2
In canonibus.736 col.2
Incauti sunt.822 col.1
In catechismo.1327 columna secunda.
Incassum. 1158 col.2
In capite quadragesimæ. 181 columna prima.
Incestuosi. xxiij. quæst.v.880 columna secunda.
Incestuosi. xxxv. quæst.viij 1234 columna 2
In cœna domini.1266 columna secunda.
In Christo pater.1290 columna secunda.
In Christo semel.1279 columna prima.
In clericorum.611 col.2
Incommutabilis. 828 columna secunda.
In coniugio.1043 col.2
In copulatione.1216 columna prima.
In criminalibus 529 col.2
In cunctis.623 col.2
In decima actione. 790 colum.1
Indicas.510 col.1
Indicatum est. 287 col.1
In die.1345 col.1
Indignum.128 col.2
Indigne.655 col.1
Indignantur.1070 col.1
In dolo.818 col.1
In dominicis diebus. 581 columna prima.
In domo patris.1183 col.1
In duabus.895 col.2
Inducia. j. iij. quæstio.iij. 488 columna 1
Inducia.ij.ibidem.
In ea synodo.327 col.1
Inebriauerunt Loth. 706 columna prima.
In ecclesia.j. quæstio.j.353 columna prima.
In ecclesia. de consec. dist.iiij.1336 columna 2
In ecclesiastico.684 col.2
In eo.1061 col.1
In eum.377 col.2
Infans.799 col.1
Infamis persona.501 col.2
Infames. iij. quæstio. vij. 502 columna 1
Infames. vj.quæstio.j. 538 columna secunda.
Inferior sedes 62 col.2
Inferiorum.273 col.1
Infideles.853 col.2
In galliarum.946 col.1
In grauibus.505 col.2
In his rebus. 24 col.2
In illo sacramento. 1293 columna prima.
In illis vero.256 col.1
In istis temporalibus. 7 columna prima.
In infamiam.525 col.2
In ipsarum.820 col.2
Iniquum est.1070 col 1
Iniustum iudicium. xj.quæ.iij.632 columna 2
Iniustum videtur. xij. quæ.ij.664 columna 1
In lectum.1210 col.2
In legibus.651 col.2
In libro.438 col.1
In literis.567 col.1
In loco.530 col.2
In malis.827 col.2
In mandatis.139 col.2
In memoriam.52 col.2
In necessitate.1307 col.2
Innocens.832 col.1
In nona actione. 765 columna secunda.
In nouo testamento. 61 columna secunda.
In nouo testamento. xxij.qõ.j.814 columna secunda.
Innouamus.203 col.1
In nomine domini.68 col.2
In nomine patris. 237 col.2
In nullo loco. 790 col.1
Inolita. 609 col.2
In omni.998 col.1
In omnibus. distinctio. lxxxj.263 columna prima.
In omnibus. de consec.dist.v.1350 columna 2
In oratorio.137 col.1
In ordinatione.207 col.2

In parochia.726 col.1
In præsenti.686 col.1
In primis.414 col.1
In qualibet.900 col.2
Inquit Apostolus.1290 col.1
In quibus.xxij.quæstio.ij.820 columna 2
In quibus.de consec.distin.ij.1273 colum.1
In sabbato.1332 col.2
In sacerdotibus.203 col.2
In sacramento.1263 col.1
In sacramentorum.1261 col.1
In sacris.736 col.1
In salicibus.1171 col.1
In sancta Romana.distin.xcij.292 colum.1
In sancta apostolica.de consecra. distinct.j.1253 col.2
In sancta Nicena.ij. quæstio. vij. 462 col.1
In scripturis.distinctio.xcvj. 314 colum.2
In scripturis.ij.quæstio.ij.426 columna 1
In scripturis.viij.quæstio.j.570 columna 1
In sede.909 col.1
In singulis.distinctio.lxxvij.249 col.1
In singulis.distinct.lxxxvj. 277 col.2
In synodo.distinctio.lxiij.217 columna 1
In synodo.de consecra.distin.iiij. 1325 col.1
Insolitum est.xij.quæstio.ij. 666 colum.1
Institutio.1270 col.2
Institutionis.947 col.1
Institutum est.998 col.1
Intantum. distinctio. xxj. 64 columna 2
Intantum hominem.de pœni.dist. iij.1167 col.2
Integritas.1047 col.1
Intelligi.954 col.2
Inter cætera.x.quæstio.iij 598 columna 2
Inter cætera.xxij.quæstio.iiij. 831 col.1
Interdixit.109 col.2
Interdicimus.721 col.2
Interfectores.1083 col.2
Inter hæc.xxxiij.quæstio.ij.1084 colum.1
Inter hæc.de pœnit.distinct.ij.1138 colum.2
Inter hæc hircum.de pœni.distin. iij.1168 col.1
Inter hæc hircum.de pœnit.distin. iij.1170 col.1
Inter hæresim 935 col.1
Inter memoratos.748 col.1
Intermittentes.1187 col.1
Inter nos.221 col.2
Inter querelas.859 col.2
Interrogo 362 col.1
Interrogatum est 439 col.1
Interueniente 1071 col.1
Inter verba.624 col.2
Intra catholicam.356 col.2
In venditionibus.782 col.1
Inuenta est.1000 col.1
Inuenimus.1260 col.1
Inuentum est.769 col.1
In veteri lege.250 col.2
Inuitat dominus.1285 col.2
Inuito episcopo.793 col.2
In vna autem.327 col.1
Inutile.283 col.2
Ioannes Chrysostomus. 163 columna 2
Ipse ligandi.625 col.2
Ipsa pietas.472 col.2
Ipsi Apostoli.472 col.2
Ipsi sacerdotes.361 col.2
Ipsi sunt canones. 586 columna secunda.
Ira enim viri.xj.quæstio.iij. 626 colum.2
Ira sæpe.627 col.2
Irreligiosum.280 col.2
Irreligiosa.1296 col.1
Irrisor est.1157 col.2
Irritam esse.iij.quæstio.vj.500 columna 1
Irritam esse.xj.quæstio.iij.621 columna 1
Is autem.819 col.2
Ismael.199 col.1
Is qui in infirmitate. 965 columna prima.
Is qui non habet.113 col.2
Iste Abrahæ.1055 col.1
Istud est.604 col.1
Ita corporis.633 col.2
Ita diligere.1026 col.1
Ita dominus.54 col.1
Ita ergo.814 col.2
Ita fit verbum.357 col.1
Ita ne.1062 col.2
Ita nos Syllanorum.951 columna secunda.
In qualibet.900 col.2
Ita planè.849 col.2
Itaque censuimus. 934 columna prima.
Item aduersus.30 col.2
Item laici.203 col.2
Item ex monachali.200 columna secunda.
Item qui ecclesiasticis.201 columna prima.
Item qui in ægritudine.200 columna 2
Iteratur quotidie. 1285 columna secunda.
Iubemus.j.quæstio.j 377 columna prima.
Iubemus.de consecra.distinctio.j. 1258 col.2
Iudas. xvij. quæstio. iiij. 780 columna 2
Iudas pœnituit.de pœniten.distin. iij.1171 col.1
Iudex criminosum.ij quæstio.j 413 colum.1
Iudex non est.xxiij.quæsti.v.882 colum.1
Iudæi baptizati. j.quæstio.iiij.391 colum.2
Iudæi xxviij.q.j.1011 col.2
Iudæi quorum.de consec.dist.iiij. 1326 col.2
Iudæorum.1012 col.1
Iudicare.625 col.2
Iudicantem.1033 col.2
Iudices autem. xj. quæstio.j. 600 colum.2
Iudices inquit.j.quæstio.j.338 columna 2
Iudicet ille.iij.quæstio.vij.505 columna 1
Iudicet seipsum.de pœnit.distinc.j. 1122 col.2
Iudicium vero.542 col.2
Iulianus.633 col.1
Iuramenti.836 col.2
Iurauit Dauid.827 col.2
Iuratos.715 col.1
Ius autem.distin.j.3 col.2
Ius autem.dist.vij.13 col.2
Ius ciuile.3 col.2
Ius generale.2 col.1
Ius gentium.3 col.2
Ius militare.4 col.1
Ius naturale.3 col.1
Ius publicum.4 col.2
Ius quiritum.ibidem
Iustitiæ.943 col.2
Iustum est bellum.xxiij.quæstio. ij.844 col.1
Iustum est principem.distinct.ix. 17 col.2
Iustum est,vt qui.xxiij.quæsti.iij. 847 col.2
Iuuencus.800 col.1
Iuxta Chalcedonense.722 columna 1
Iuxta sanctorum.296 col.1
Iuxta sanctionem. xvj. quæstio.j. 730 col.1

Lacrymæ.1092 col.1
Laici in accusatione.463 columna 1
Laici nullo modo.210 col.1
Laici presbyteros.769 columna prima.
Laici qui.112 col.1
Laico non liceat.461 col.2
Laicos non accusasse.462 columna prima.
Laicis quamuis.766 col.1
Lator nemesion.ij.quæsti.vij.476 colum.1
Lator præsentium.distinct. lv.195 colum.2
Lator præsentium.xvj.quæstio.v. 745 col.2
Latorem præsentium. j.quæstio.j. 375 col.2
Latorem præsentium.xxxiij.quæstio.ij.1089 col.2
Lauamini.1158 col.2
Lector cùm ordinatur.dist.xxiij. 75 col.2
Lector si viduam.distinc.xxxiiij. 116 col.1
Lectores cum ad annos.108 columna 1
Lectis sagacitatis.215 col.2
Legatur.923 col.1
Legant episcopi 122 col.1
Lege imperatorum.20 col.1
Lege Iulia 378 col.1
Legem quam pissimus.185 columna prima.
Leges ecclesiæ 500 col.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legi epistolam.728 col.1
Legi stromasten.896 col.1
Legitur quòd beatus.262 columna secunda.
Legimus aliqua.distinct.xxxvij. 123 col.2
Legimus de beato.distin.xxxvij. 122 col.2
Legimus in Esaia.distin.xcij.301 colum.2
Legimus quosdam.1349 columna secunda.
Legum ecclesiasticarum.417 columna 2
Lex continentiæ.102 col.1
Lex diuinæ.990 col.2
Lex est.distinct.j.2 col.1
Lex est.distin.ij.4 col.2
Lex æterna.879 col.1
Lex illa.xxvij. quæstio. ij.1062 colum.1
Lex illa.xxxvj quæstio.j.1240 colum.1
Libenter ignosco.1106. columna prima.
Liberorum.1061 col.2
Liberti.distinct.lxxxvij. 281 columna 2
Liberi dicti 1061 col.2
Liberti ecclesiæ.xij.quæstio.ij 666 colum.1
Liberti xij quæstio.ij 667 columna secunda.
Libertos.281 col.2
Licet aliquid.956 col.1
Licet appellatori.441 col.2
Licet ergo.572 col.2
Licet in regulis.747 col.2
Licet nonnunquam.145 columna secunda.
Licet omnibus.280 col.1
Licet plerunque.144 col.2
Liceat etiam.446 col.2
Licite dimittitur.1071 col.1
Ligna ecclesiæ.1253 col.1
Liquido.1279 col.1
Litigiosus.288 col.1
Literas charitatis.214 col.2
Literis vestris.1298 col.2
Loca verò in quibus. 256 columna prima.
Loci nostri.1234 col.2
Locutio diuinarum.129 columna prima.
Longinquitate 667 col.1
Loquitur dominus.910 columna secunda.
Lotharius.1040 col.2
Lugdunen.582 col.2
Luminoso.786 col.1
Luxuriam facit.118 col.2
Luxuriosa res.117 col.2
MAgnus episcopus.186 columna prima.
Magna pietas.1092 col.2
Magnum quidem. 605 columna secunda.
Magnæ sapientiæ. 828 columna secunda.
Magis.1064 col.2
Maiores.xvj.quæstio.vij.761 columna 2
Maiores.xxiij.quæstio.j 905 columna 2
Maiorum quispiam.462 col.2
Mala autem consuetudo. 15 columna 2
Maledicam.156 col.1
Mali sunt.873 col.1
Mancipia christiana.189 columna secunda.
Mandamus.794 col.2
Mandatis.434 col.1
Manet ergo.1007 col.2
Manifesta. ij quæstio, j. 420 columna 1
Manifesta xij.quæstio.j.646 columna 1
Manifestum est.j quæstio.j.353 columna 1
Manifestum est.xxxiij.quæstio.v. 1204 col.2
Manus impositio j quæstio.j. 355 colum.2
Manus quoque.de consecr.distin. v.1343 col.2
Marcion.352 col.2
Maritum duarum.110 col.2
Mater ecclesia.1338 col.2
Matrimonium 987 col.2
Maximianus.distinct.lxxxj. 259 colum 1
Maximianus.xxiij.quæst.iij.846 colum.2
Maximum quoque.409 col.1
Medicina.1119 col.1
Medicamentum eodem col.2
Meliore.979 col.1
Memor sum.909 col.1
Mennam.432 col.2
Mensuram autem.1123 col.1
Meretrices esse. 1060 col.2
Merito quæritur.xv.quæst.j. 703 colum.1
Merito xxxij.q ij.1054 col.1
Metropolitano.216 col.1
Metropolitanum.476 col.2
Metuentes 780 col.1
Mihi autem.822 col.2
Miles.878 col.2
Militare.843 col.1
Ministri altaris.distin.lxxxj.261 colum.1
Ministri xiiij.quæstio.iiij 694 columna 2
Ministrum.77 col.1
Ministrare.964 col.1
Miramur tantum.distinct.lxj.204 colum.1
Miramur.xxiiij quæstio.j.920 columna 1
Miratus valde.295 col.2
Mirandum est.1150 col.1
Miror autem.de pœniten.distin.j. 1111 col.1
Miror minus.distinctio.l.160 columna 2
Miror quomodo.xvij.quæst. iiij. 775 col.1
Miserum est.204 col.1
Missas die.1259 col.1
Missarum solennia.1248 columna prima.
Moderamine.724 col.2
Moyses.distinct.vij.13 col.1
Moyses.viij. quæsti.j.568 columna secunda.
Moyses xxxij quæstio.ij.1051 columna 1
Mo litijs.810 col.2
Monachus verò. distinct.lxxvij. 251 col.1
Monachus.xvj. quæstio.j.720 columna 1
Monachi. xvj.quæstio.j.727 columna 1
Monachi.ij.ibidem col.2
Monachi sibi.de conse.distin.iiij. 1328 col.1
Monacho.xx.quæstio.iiij.805 columna 2
Monacho.xxvij quæstio.j.981 columna 2
Monachum.xx.quæstio.j.798 columna 1
Monachum.xx. quæstio.iiij. 805 colum.1
Monachos quoque.726 col.1
Monasterium.768 col.2
Monasteria.xviij. quæstio.ij. 788 colum 1
Monasteria.xviij.quæstio.ij. 790 colum.1
Monasteriis.795 col.2
Monemus.654 col.1
Monomachiam.438 col.2
Mos antiquus 227 col.2
Mos est distinct j 2 col.1
Mos est. xij q.ij 658 col.2
Mouet te 816 col.2
Mulier debet. xxxiij quæstio.v. 1206 col.2
Mulier quamuis.distinct.xxiij.77 colum.1
Mulier quamuis.de conse.distinc. iiij.1307 col.1
Mulier quæ accesserit xv.quæst.j. 704 col.2
Mulier si fide.xxij. quæstio. iij j. 830 col.2
Mulier si quidpiam.xxxij quæst. ij.1053 col.2
Mulier si sine.xxxiij. quæstio.v. 1202 col.1
Mulierem constat.1206 col.2
Mulieres dist.xxxij.110 col.1
Mulieres xxvij q j 981 col.1
Multum stupeo.49 col.1
Multi bene.de pœniten.distinct.ij. 1150 col.1
Multi corriguntur.ij.quæst.j 423 colum.2
Multi sacerdotes.distinctio.xl.132 colum 2
Multi secularium.j.quæstio j 358 colum 1
Multi sine.xiiij.quæstione v.697 colum.1
Multi sunt.de consec.dist.iiij.1324 colum.2
Multiplex.1106 col.2
Multorum authoritatibus.j q. ij. 382 col.2
Multorum relatione.dist.xxxij. 104 col.2
Multorum relatione. xxvij.quæstio.ij 992 col.1
Multorum relatione.xxxv.q.vj. 1232 col.2

Multis ab vrbe.dist.xliiij. 142 columna 2
Multis concilijs.xvj. q.j. 732 columna 2
Multis denuo.dist.xvij.44 col.2
Multos de ecclesiastica. 192 columna 2
Multæ autem operationes. 344 columna 2
Mutationes.559 col.1
NAbuchodonosor.854 col.2
Nam qui Deo.744 col.2
Nam sicut.101 col.2
Nam si consenserimus.90 columna secunda.
Nasci de adulterio.198 col.1
Naum prophetam.1163 col.2
Ne amisso.863 col.2
Nec aliqua.973 col.2
Nec artificioso.822 col.2
Nec damnosa.948 col.1
Nec eam quam.1216 col.1
Nec extra.509 col.1
Nec emeritis. 207 col.1
Nec foris.343 col.2
Nec hoc prætereundum. 695 columna prima.
Nec illud.xxx.q.v.1032 col.2
Nec illud.xxxiij.q.v.1207 columna 1
Nec is qui inuitus.706 col.2
Nec licuit.44 col.1
Nec mirum.961 col.1
Nec Moyses.1293 col.2
Nec nouum.573 col.2
Nec numerus.597 col. 1
Nec quenquam.1333 col.1
Nec quisquam.924 col. 2
Nec solo.1066 col.1
Nec sufficere.575 col.1
Nec vxorem.1261 col.1
Necesse est.dist.xxix.97 col.1
Necesse est.j.q.j 362 col.1
Necesse est. iij. q. ix.512 columna secunda.
Necesse est.xxij.q.iiij. 829 colum. prima.
Necesse est.de conse.dist.j.1255 columna 2
Necessarium est.1302 col.1
Necessaria.jq.vij.405 col.1
Necessaria.xij q.j.640 col.2
Necessariæ.1290 col.1
Ne fortè.1188 col.1
Ne fortitan.1118 col.2
Neganda.j iij.q.xj.513 co.2
Neganda.ij.ibidem.
Negare.17 col. 2
Negotium.1193 col.1
Negotiatorem clericum. 283 columna 2
Negligere.479 col.1
Nemo ad sacrum. 109 columna prima.
Nemo contemnat. 621 columna prima.
Nemo de annorum. 755 columna prima.
Nemo desperandus.1196 columna prima.
Nemo ecclesiam .1247 columna prima.
Nemo episcopus.418 col.1
Nemo episcoporum.622 columna prima.
Nemo iudicabit. 586 columna secunda.
Nemo peritorum.630 col.1
Nemo per ignorantiam. 1253 columna 1
Nemo potest.xvj q.j. 720 columna prima.
Nemo potest.de pœ.di. j. 1107 columna 2
Nemo presbyter.252 columna prima.
Nemo quippe.268 col.2
Nemo qui rapit.696 columna secunda.
Nemo reclè.258 col.1
Nemo sibi.1058 col.1
Nemo tollit.1339 col.1
Nemo vel in foro. 1093 columna prima.
Nemo vnquam.600 col.1
Nemini est.xvij.q.iiij.779 columna secunda.
Nemini præterquam.xv.q. iij. 710 columna 2
Nemini regum.xvj.q.vij.770 columna 1
Neminem absolute.di.lxx.233 columna 2
Neminem exire. iij. q. vj. 501 columna 1
Neminem putes.de pœ.dist. j 1104 columna 1
Neminem quisquam.di. xlv. 144 columna 1
Neophytus.206 col.1
Neophyti.1345 col.1
Ne pro cuiuslibet. 728 columna secunda.
Neque ad Cain.289 col.1
Neque apud altare. 285 columna secunda.
Neque decennij 756 col.1
Neque enim.697 col.1
Neque furiosus.1077 col.2
Neque in homine.343 col.2
Neque potest.362 col.1
Neque quorumlibet.19 col.1
Neque videas.973 col.1
Ne quis arbitretur.xxij. q. ij 823 columna. 1
Ne quis ieiunet.de conse. dist. iij. 1298 col.1
Ne quod absit.1327 col.2
Nerui testiculorum 31 col.1
Ne tales.1348 columna 1
Nicena synodus.105 col.2
Nihil contra.ij.q j 413 col.2
Nihil contra.vij q j 553 columna secunda.
Nihil enim prodest.de conse.di.v. 1346 col.2
Nihil enim.1348 col.1
Nihil est aliud.de conse. dist. iiij. 1323 col.1
Nihil illo.di.lxxxiij 269 col.1
Nihil iniquius.xxxij. q. vj. 1069 colum.2
Nihil in sacrificijs.de conse.dist.ij. 1264 col.2
Nihil Iudæ.de pœ.distinct.iij 1171 columna 2
Nihil prodest.de pœniten. dist. iij. 1159 col.2
Nihil sic debet.xj.q.iij 620 columna secunda.
Nihilominus quoque.511 columna prima.
Nimium certe.xxiij.q. viij 894 columna 2
Nimium sunt.xxiij.q.iiij 864 columna 1
Nisi aut in cœnobijs.199 columna secunda.
Nisi bella 841 col.1
Nobis dominus 215 col.2
Nobilis homo.435 col.1
Nobilissimus vir.320 col.1
Nocte sancta.1255 col.1
Noli existimare 842 col.2
Noli frater.19 col.1
Noli meis literis.17 col.2
Noli putare.1099 col.1
Noli errare.23 col.1
Nolite nos existimare.63 col.1
Nolite recedere.617 col. secunda.
Nolite timere.631 col.2
Nolite velle.696 col.1
Nolo vt aliquis.642 col.2
Noluit itaque. 1206 col.1
Nomen presbyteri.418 col.2
Non afferamus.912 col.1
Non autem.551 col.2
Non confidat.179 col.1
Non cogantur.133 col.2
Non debet.dist.lxv.226 col.2
Non debet.xj.quæstio.iij.626 columna prima.
Non debet.xxx.q j.1025 columna prima.
Non debere.257 col.1
Non licet.26 col.1
Non dico.1346 col.1
Non dicatis.643 col.2
Non dubito.1341 col.1
Non enim.1046 col.1
Non erit 145 col.1
Non est à plebe.461 col.2
Non est aqua.1318 col.2
Non est credendum.514 col.1
Non est crudelis.881 col.2
Non est contra.xxij. quæstione j. 814 col.1
Non est contra.ibidem.816 col.1
Non est culpandus. 1047 columna secunda.
Non est dubium.990 col.2
Non est facile 130 col.2
Non est innocentiæ.883 col.2
Non est iniquitatis.879 col.1
Non est nostrum.878 col.2
Non est obseruandum.829 columna prima.
Non est peccatum 12 col.1
Non est permissum.709 col.1
Non est permittendum 212 col.2
Non est putanda 341 col.1
Non est quòd cuiquam.706 col. 1
Non est tam ministrum.1140 col.1
Non æstimamus.685 col.2
Non erit turpis.1045 col.1
Non exemplo.954 col.2
Non ex quo.1339 col.2
Non fidelibus.1063 col.2
Non frustra.879 col.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non furem.550 columna 2
Non habentt.663 col. 1.
Non hoc corpus.1276 columna secunda.
Non illud.1310.col secunda.
Non imputantur.393 col.1
Non iste panis.1281 col.1
Non inuenitur.868 col.1
Non inuitati.582 col.1
Non in perpetuum. 929 columna prima.
Non inferenda 847 col.2
Non in vobis.1317 col.1
Non ita.ij q.vj 446 col.1
Non ita.xxij. q. ij. 822 columna secunda.
Non licet,dist.x.20 col.2
Non licet.dist.xij.26 col prima.
Non licet.dist.xlvj 151 col.2
Non licet.distin. lxiij. 212 col. secunda.
Non licet.xj.quæstio iij .628 col. prima.
Non licet.xxvj quæstio . vij . 969 columna 2
Non licet.xxxiij q. iiij. 1200 columna 2
Non licet.j.de conse.dist . iiij. 1319 columna 2
Non licet.ij.1328 columna 1
Non licet fieri,ibid.col.2
Non liceat.j di.xxiij.77 col.1
Non liceat.ij ibidem.col.2
Non liceat.dist.xliiij 143 col. 2
Non liceat.di.lxxxvj. 279 columna prima.
Non liceat.distinct. xcij. 292 columna secunda.
Non liceat.j q j 353 columna prima.
Non liceat.iij.q.vj 500 col.2
Non liceat.xij.q.ij.654 columna secunda.
Non liceat.661 col.secunda.
Non liceat xij q. ij 662 columna secunda.
Non liceat.xix.q.iij 797 columna prima.
Non liceat.xxvj.q.v. 958 columna secunda.
Non liceat.de con.di.iij.1296 col. secunda.
Non liceat.de conse.dist . iiij . 1319 columna 2
Non loca.130.columna 2
Non mœchaberis.xxxij.q.v.1067 columna 1
Non mœchaberis . xxxij . q . vj. 1070 columna secunda.
Non mediocriter . 1347 columna prima.
Non multum.325 columna 1
Non negamus.203 col.2
Non nocet.361 co.1
Non nos beatum.130 columna prima.
Non obseruetis.969 col.2
Non omnis distinct. xxxvij 126 columna prima.
Non omnis.v.q.v.531 col. prima.
Non omnis ij q.vij 470 col.1
Non omnis.xxxij. q. ij. 1052 columna 1
Non omnis.de conse.dist. ij. 1282 col. 2
Non omnes.470 col.1
Non oportet.dist.xviij.47 columna secunda.
Non oportet.j.dist. xxiij . 77 columna prima.
Non oportet.ij.ibidem.
Non oportet.iij ibidem.
Non oportet.j.dist.xlij.136.columna secunda.
Non oportet.ij dist.xlij.137 columna prima.
Non oportet.j.dist.xliiij.142 . columna 1
Non oportet.ij dist.xliiij.143 columna 2
Non oportet distinc.lxix.233.columna secunda.
Non oportet.distinct . lxxxj . 263 columna 1
Non oportet.di.xciij 298 col. 2
Non oportet.ibidem.
Non oportet.dist.xcv.309 columna secunda.
Non oportet.j q.j.353 columna 1
Non oportet.iij.q.ix.508 columna secunda.
Non oportet.vij q j.556 col.1
Non oportet.xxvj.quæstio. v. 159 columna 1
Non oportet.xxviij.q. j.1013 col. secunda.
Non oportet.xxx.q.iij .1027 columna prima.
Non oportet.xxxiij.q . iiij. 1200 columna 2
Non oportet.ibidem.
Non oportet.de conse.dist . j. 1251 columna 2
Non oportet.de consec.di.ij.1262 columna secunda.
Non oportet.de conse. distinc . iij. 1296 col.2
Non oportet.de conse. dis. v . 1351 columna 1
Non oportet.ibidem.
Non osculatur.531 col.secunda.
Non pelerabis.829 col.1
Non pisa.894 col.2
Non placuit.766 col.1
Non plures.1328 columna prima.
Non potest ij. quæstio.vij.466 columna 1
Non potest.xxiij q.iiij.862 columna prima.
Non potest.xxxij.q. v. 1064 columna 2
Non potest.de pœnit.dist.j 1103 columna 1
Non potest.de pœ.di.j.1103. columna secunda.
Non potest.de conse.dist.iiij . 1303 colum.2
Non prohibeat. 1283 columna secunda.
Non putes 883 col.1
Non quales . 359 columna secunda.
Non ratione . 1304 columna secunda.
Non regenerabantur. 1337.columna secunda.
Non reuertebantur.1134 columna prima.
Non sanat 348 col.2
Non sane.698 columna secunda.
Non satis.276 col.prima.
Non satis.1209 col 1
Non semel.791 col.2
Non semper.xj.q.iij. 633 columna prima.
Non semper.xxij.q.iiij 829 columna prima.
Non solent.452 columna 1
Non solum.j quæstio . iij . 389 columna 1
Non solum.xj.q.iij 629 columna prima.
Non solum.xxj q.iij 631 columna prima.
Non solum.xxij q.iiij.828 columna prima.
Non solum.xxiij.q.v.881 columna secunda.
Non solum. xxviij q. j 1005 columna secunda.
Non solum.xxij . q . vij.1074 columna 2
Non solum.xxxij q.viij 1078 columna secunda.
Non sufficit.1115 columna 2
Non sunt audiendi.624 columna secunda.
Non statim.954 columna prima.
Non turbatur.908 columna 1
Non vos hominum.884 columna prima.
Non vos iudiceris.531 col.1
Nonne directa.viij q. iiij. 577 columna 2
Nonne sodomitæ j q.j 344 columna prima.
Nonne vobis.di.xxxvij . 131 columna 2
Nonnulli diacones. 298 columna secunda.
Nonnulli enim.1110 col.1
Nos ad fidem.313 col.1
Nos autem.1274 col 2
Nos consecrationem.578 col 2
Nos consuetudinem.27 col.2
Nos in hominem.580 col 1
Nos in quenquam.413 co. 1
Nos nouimus.772 col.1
Nos qui præsumus.130 col.2
Nos sacramentum.431 col.2
Nos sanctorum.ij.q iij 431 columna prima.
Nos sanctorum. xv.q.vj . 715 columna 1
Nos sequentes 539 col 2
Nos si incompetenter.474 columna prima.
Nosse credo.distin.lxxvj. 247 columna 2
Nosse desideras.xxx.q.j.1022 columna 2
Nosse tuam.distinct.lxiij 214 columna 1
Nosse vos.de conse.di.iij 1299.columna 2
Nostrates.1031 col.1
Nostri.847 col.1
Notandum est.xxiij. quæstio . ij. 844 columna 2

Notandum

Notandum est. xxiiij.quæstio.iij. 937 col.1
Notificasti.1207 col.2
Notificamus.1230 col.1
Notum sit.417 col.2
Nouatianus episcopus.549 columna prima.
Nouerint.589 col.1
Nouissime.1344 col.1
Nouit Deus de pœnit.distinct.iiij. 1182 col.2
Nouit dominus.de pœnit.distinct. j.1115 col.2
Nouit fraternitas.distinct.xij. 28 colum.1
Nouit sanctitas.distinct.c.324 columna 1
Nubendi.978 col.2
Nullus abbas j.q.ij 380 col.1
Nullus abbas.xix.quæst.iij 794 colum.2
Nullus acolythorum. dist.xxiiij. 78 col.1
Nullus ad ecclesiasticum.distinct. lviij.200 col.2
Nullus aliqua.distinct. xcviij.321 colum.1
Nullus alterius.ix.quæstio.ij.580 colum.2
Nullus anathematizatorum.iij.q. iiij.491 col.1
Nullus aut viduam. xxxvj. quæstio.ij.1242 col.1
Nullus autem.de consecr.dist.iiij. 1314 col.2
Nullus clericus. xj.quæstio.j.606 colum.1
Nullus clericus. xj.quæstio j.601 colum.1
Nullus clericorum.xiiij quæstio. iiij.694 col.2
Nullus clericorum.xvij quæstio. iiij 777 col.1
Nullus crimen.390 col.1
Nullus debite.de pœnit.distinct.j. 1104 col 1
Nullus decimas. xvj. quæstio. ij. 744 col.1
Nullus ducat.xxxj.quæstio.j 1035 colum. 2
Nullus eorum.xxj.quæstio.iiij 811 colum.2
Nullus eorum. xxviij. quæstio.j. 1012 col.1
Nullus eorum.de pœni.distinctio. ij.1139 col.2
Nullus episcopus. dist. xxxviij. 129 col.1
Nullus episcopus.202 col.2
Nullus episcopus.j. quæstio.j.368 colum.2
Nullus episcopus. j.quæstio.j. 376 colum.2
Nullus episcopus.v.quæst.iiij 530 colum.1
Nullus episcopus.xj.quęstio j.601 colum.1
Nullus episcopus.xv.quæstio.iij. 711 col.2
Nullus episcopus.xxij quęstio.v. 839 col.2
Nullus episcopus.de consec.dist. j.1257 col.2
Nullus episcoporum.dist.liiij.185 colum.2
Nullus episcoporum.ij.quæstio.ij. 426 col.1
Nullus episcoporum.xv.quæstio. iiij 711 col.1
Nullus ex ecclesiastico. xxij.q. v.839 col.1
Nullus expectet.de pœni.distinct. vij.1197 col.1
Nullus fidelis.xxx.quæst.v.1030 colum.2
Nullus in episcopum.distinc.lxij. 210 col.1
Nullus in episcopatum.distin.lx. 202 col.1
Nullus in præpositum.distinc.lx. 203 col.1
Nullus inuitis.distinctio.lxj.207 colum.1
Nullus introducatur.iiij.quæstio. iiij 522 col.2
Nullus itaque.j.quæstio.j. 375 columna 1
Nullus iudicium.xj.quæstio.j.600 colum.1
Nullus laicus ij. quæstio.vij. 461 colum.2
Nullus laicorum.distin.lxiij.210 colum.2
Nullus laicorum.xvj quęstio.vij. 764 col.2
Nullus ministrorum.de consecra. distin.iiij.1332 col.2
Nullus missam.distinc.xxxij 105 colum.1
Nullus monachus. ij.quæstio.vij. 478 col.2
Nullus monachus.xviij.quæstio. ij.788 col.1
Nullus mortuus.xiij.quæst.ij.685 colum.2
Nullus omnino.vj. quæstio.j.541 colum.1
Nullus omnino xvj. quæstio.vij. 763 col.2
Nullus ordinetur.distin.xxiiij.78 colum.1
Nullus patriarcharum.dist.cxix. 322 col.2
Nullus pœnitentem.distinc.lv.193 colum.2
Nullus pontifice.dist.lxxix.254 colum.2
Nullus potest. ij. quæstio.ij 426 columna 2
Nullus presbyter. ix.quæstio. ij. 581 col.2
Nullus presbyter.de consecra distinct.j.1248 col.1
Nullus presbyter.de conse.dist.j. 1250 col.2
Nullus presbyterorum.dist.xliiij. 142 col.2
Nullus presbyterorum.de conse. dist.v.1350 col.2
Nullus primas.ix. quæstio.ij 581 colum.1
Nullus primas ix.quæstio.iij 584 colum.2
Nullus res ecclesiæ.xvij quæstio. iiij.782 col.1
Nullus sacerdotum.xj.quæstio.iij. 622 colum.1
Nullus seruus. iij quæstio.v. 494. colum.2
Nullus vnquam.dist.lxxix. 254 colum.1
Nullus vnquam.iiij.quæstio. iiij. 522 col.1
Nullius.390 col.2
Nulli archiepiscopi.dist.xcix 322 colum.1
Nulli ciuium.de consec.distin.iij. 1296 col.2
Nulli clerico.distin.xliiij.142 columna 1
Nulli de seruili.distin.liiij 186 columna 1
Nulli dubium. iij quæstio.j. 484 columna 1
Nulli dubium.xij quæstio.v. 673 columna 2
Nulli episcopi.distin.xlij.137 columna 1
Nulli episcoporum.iij.quæstio.v. 495 col.1
Nulli episcoporum. xij.quæstio. j 648 col.1
Nulli episcoporum.xvj.quæstio. j.738 col.2
Nulli est.de consec.distin.iiij 1336 colum.2
Nulli ex propinquitz.xxxv.quæstio.ij.1217 col.1
Nulli fas.dist.xix.53 col.1
Nulli fas est.xxv.quæstio j. 941 columna 2
Nulli liceat.xij.quæstio.ij.649 columna 2
Nulli sacerdotum. dist. xxxviij. 127 col.1
Nulli vnquam.iij quęstio.iiij.491 columna 2
Nulla ædificia.xij.quæstio.j.640 colum.2
Nulla officia.distinct.liiij.190 columna 1
Nulla præter.de conse.distin.iiij. 1339 col.1
Nulla ratio.distinct.lxij. 209 columna 2
Nulla ratione.distin.xciij.197 columna 1
Nullam damnationem.ij.quæstio. v.440 col.2
Nullam potestatem. xviij quæst. ij.787 col.1
Nullum absque formata.distinct. lxxj.236 col.1
Nullum ante.xxx.quæsti.v.1033 colum. 2
Nullum episcopum.ix.quæstio.ij. 581 col.2
Nullum facere.distinct.xxviij.91 colum.2
Nullum in vtroque.xxxv.quæst. ij.1215 col.2
Nullum sine dote.xxx. q.v. 1031 colum.2
Nunc autem.distinctio.xxj.63 columna 2
Nunc autem.de consec.distin.iiij. 1318 col.1
Nunc autem.xxxij.quæst.vij.1071 colum.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nunc autem.xxiij.quæſti.vij.891 colum.2
Nunc autem cum monachus.797 colum.1
Nunc autem.j. quæſtio. vij. 400 colum.1
Nunc autem.v.q.v.531 col.1
Nunc ergo.j.q.iiij.390 col.2
Nunc quæritur.649 col.1
Nunc quæritur.671 col.2
Nunc quæritur an purgato vitio. 1241 col.1
Nunc verò 587 col.2
Nuntiatum eſt.270 col.1
Nunquam aqua.de conſe.diſt.iiij. 1304 col.2
Nunquam de manu.de conſe.diſt. v.1349 col.2
Nunquam de pontificibus.diſtin. xcvj 316 col.2
Nunquam de vitijs.diſtin.lvj.197 colum.2
Nunquam diuinatio.j.quæſtio.j. 339 col.2
Nunquid Cain.de pœni.diſtinc.j. 1098 col.2
Nunquid non erunt. xxviij.quæſtio.j.1004 col.1
Nunquid non omnia.de conſecr. diſtin.v.1344 col.2
Nuper foropopulenſis . 567 columna 1
Nuptiæ terram implent.1046 columna 2
Nuptiarum bonum.983 col.1
OBedientiam.294 col.2
Obeuntibus.123 col.1
Obitum victoris. diſtinct lxj 208 colum.1
Obitum.xij q.v.674 col.1
Obijciuntur.1059 col.1
Oblationes diſsidentium.288 columna 2
Obſeruãdum quoque.707 columna ſecunda.
Obtineri.854 col.2
Occidit Phinees. 896 columna ſecunda.
Octaua diſcuſsio 666 columna ſecunda.
Odi & projeci.915 col.2
Odio habeantur.273 col.1
Odit Deus.352 col.1
Offerebat.1074 col.1
Officij noſtri.909 col.1
Officia.879 col.1
Olim idem erat.307 columna ſecunda.
Olim iuſſus.569 col.2
Omnis autem.diſtinct.iij.6 columna prima.
Omnis Chriſtianus.xj.queſtio.iij. 620 col.2
Omnis Chriſtianus.de conſe.diſt. j.1259 col.2
Omnis cuiuslibet.j.quæſtio.j.372 colum.2
Omnis electio diſtin.lxiij.212 columna 2
Omnis ætas xij. quæſtio.j.639 columna 1
Omnis homo.de conſe.diſtinct.iij. 1267 col.2
Omnis iactura.xxj quæſti.iiij.811 colum.1
Omnis iniquitas.de pœni.diſtin.j. 1098 col.2
Omnis oppreſſus.ij quæſt.vj 442 colum.1
Omnis presbyter.de conſecr.diſt. iiij.1328 col.2
Omnis qui alij.v.quæſtio.vj. 532 colum.2
Omnis qui gemebat.vij.quæſtio. j.559 col.2
Omnis qui iam.de conſec.diſtinc. iiij.1327 col.1
Omnis qui iuſte.diſtinct.xlv.147 colum.2
Omnis qui non diligit.de pœnit. diſtin.j.1102 col.2
Omnis qui recedit.xxiiij.queſtio. j.913 col.2
Omnis res.xxviij.quæſtio.ij. 988 colum.1
Omnes cauſationes. xxxij q.vij. 1072 col.2
Omnes baſilicæ.xvj q.vij 763 columna 1
Omnes baſilicæ.de conſe.diſtin.j. 1245 col.2
Omnes decimæ. xvj.quæſtio.vij. 761 col.1
Omnes deinceps.xxviij quæſtio. j.1012 col.2
Omnes eccleſiæ.xvij quæſtio.iiij. 774 col.1
Omnes epiſcopi.ij. quæſti.vj.442 colum.2
Omnes fœminæ.xxvij.quæſtio.j. 982 col.1
Omnes fideles.de conſec.diſtinct. j.1259 col.1
Omnes fideles.de conſe diſtinc.v. 1343 col.1
Omnes hæ ſpecies.diſtinct.iij.5 columna 2
Omnes huius.diſtin.xlvij.152 columna 2
Omnes illi. vj.quæſtio.j 535 col.2
Omnes itaque. xj. quæſtio.j. 607 col.1
Omnes leges.diſtinct j.1 col.2
Omnes leges.ij.quæſtio.ij.425 columna 2
Omnes presbyteri.xvij.quæſt.iiij. 779 col.1
Omnes pſallentes. diſt.xxxviij. 127 col.1
Omnes qui aduerſus.iij.quæſtio. v.495 col.1
Omnes qui in peregrinatione. diſtinct.xcviij 321 col.2
Omnes quos. iij quæſtio.iiij 491 colum.1
Omnes quos.xxx.queſtio.j.1024 colum.2
Omnes quos.de conſecr.diſtin.iij. 1301 col.2
Omnes ſiue patriarchæ.diſtinctio. xxij.65 col.1
Omnes vero.vj.quæſtio.j.535 columna 1
Omne genus. xxij.quæſtio.ij 823 colum.2
Omne itaque.xxvij.quæſti.ij 989 colum.1
Omne quod.xxij.quæſtio.j 813 columna 2
Omne quod. xxv.quæſtio.j.948 colum.2
Omnem vim.122 col.1
Omnino confitemur.diſtin.xxxj. 102 col.2
Omnino puniendus eſt.ij. quæſtio. vj.447 col.2
Omni die.de conſec diſtin.v.1345 colum.1
Omni timore.xxiij.quæſtio.viij. 895 col.2
Omni tempore.de conſe.diſtinct. iiij.1332 col.1
Omnium ſacerdotum.diſt.xxxij. 104 col.1
Omnium veſtrum. xxiij. quæſtio. v.886 col.2
Omnia decretalia.xxv. quæſtio. j.943 col.1
Omnia quæ aduerſus.iij.quæſtio. ix.508 col.2
Omnia quæcunque.de conſe.diſt. ij.1288 col.2
Omnia ſacramenta.j.queſtio.j.356 colum.2
Omnia talia.diſtinct.xij.29 col.1
Omnibus conſideratis.xxiiij.quæſtio.j 912 col.1
Omnibus modis.xxxv.quæſtio. ix.1235 col.1
Omnibus nobis. xxix. q.ij. 1018 colum.2
Omnibus quibus.iiij.quæſtio. vj. 525 col.1
Omnibus ſeruis. diſtinct.xxxiiij. 113 col.2
Omnibus vobis.ij.queſtio.iiij 436 colum.2
Oportet epiſcopum.xxviij.quæſtio.iij.1015 col.1
Oportet eum. viij.queſtio.j.572 columna 1
Oportet infantes.xx.quæſt.ij.802 columna 1
Oportet ordinandum. diſtinctio. xxxvi.119 col.1
Oportet quoque.diſtin.xl.129 columna 2
Oportet ſacerdotes.diſtin.lxxxj. 262 col.1
Oportet vt primum.iij q.ij 485 columna 1
Oportebat.253 col 2
O propheta.357 col.1
Optatum tibi.324 col.2
Oratorium.137 col.1
Ordinatos.202 col.1
Ordinationes.diſt lxiiij.224 co.2
Ordinationes. diſtinct.lxxv. 242 columna 2
Ordinationes.diſtin.lxxv.243 columna 2
Ordinationes. diſtinct.lxxv.244 colum.2
Ordinationes. j.quæſtio.j 383 columna 1
Ordinationes.ix.q.j 509 col.2
Origo.1058 col.2
Oſius epiſcopus.diſtin.lxj.206 columna 1

Oſius

Oſius epiſcopus.vj.q iiij. 545 col. ſecunda.
Oſius papa.diſt.lvj.197 col.1
Oſtendit propheta.848 col.1
Oſtenditur illos. 1310 col.1
Oſtiarius cùm ordinatur . 76 col. prima.
Oues paſtorem vj. q. j. 537 colum. ſecunda.
Oues quæ ſuo.ij q.vij 463 colum. prima.
PAcem igitur.1264 col.2
Pagani 466 col. 2
Palam eſt.25 col.1
Pallium tibi.diſt.c.325 col.1
Pallium vobis.diſt. c. 327 colum. prima.
Panis eſt.de conſec.diſtin. ij. 1280 colum.1
Panis & calix.de conſec.diſtin.ij. 1274 col.1
Panem de altari.1282 columna ſecunda.
Paratus 841 col. prima.
Parentelæ.1221 col.1
Parſimoniam.134 col.2
Paruuli.xxij.q.v.837 columna ſecunda.
Paruuli.de conſec.diſtin. iiij . 1323 colum.1
Paruuli.de conſec.diſtin. iiij . 1338 colum.2
Paruulo.de conſecr.diſt.iiij . 1377 colum.2
Paruulos.de conſec.diſt. iiij . 1329 colum.1
Paſce fame.278 col.1
Paſchæ ſolennitas. 1300 columna prima.
Paſtor eccleſiæ.381 col.1
Paſtoralis officij.561 columna ſecunda.
Patet profectò.ix.quæſtio. iij . 585 colum.2
Pater ſimoniacos.j q.vij 412 col. prima.
Paternarum.934 col.2
Patrem.1054 col.2
Paulus deaclinæ.ij.q.vij. 476 columna 1
Paulus dicit.ij.quæſt. vij . 469 columna 2
Paulus Petrum.ij.q.vij 471 columna ſecunda.
Paulum itaque..427 col.2
Paulianiſtæ 349 col.2
Pauper.628 col.1
Peccatum.1179 col.1
Pecunia.776 col.2
Pœna illorum . 874 columna ſecunda.
Pœnale.698 col.1
Pœnæ ſicut.1095 col.2
Pœnitentia.de pœ.diſt.j 1115 colũ. ſecunda.
Pœnitentia.de pœn.diſtinct.iij 1155 colum.2
Pœnitentia de pœ.diſt.iij . 1156 columna 1
Pœnitentiam. xxxiij q. iiij . 1201 colum.1
Pœnitentiam.de pœ.diſt.iij 1156 columna 2
Pœnitentem.968 col.2
Pœnitentes diſt.1.179 col.2
Pœnitentes.diſt.lv.194 col.1
Pœnitentes.de pœ. diſtinct. iij 1156 colum.2
Pœnitentibus.968 col.1
Pennata.1133 col. 2
Per adoptionem.1027 col.2
Per æquam.1304 col.prima.
Per baptiſmum.1302 col.2
Per Eſaiam.367 col.2
Per illicitam.j.q.vij . 411 columna prima.
Per illicitam.ix.q.j. 579 columna prima.
Per laicos.765 col.1
Pernitioſam.790 col. 2
Per principalem.j. q.j. 376 colum. ſecunda.
Per principalem.ix.quæſt. iij . 587 columna 2
Per ſcripta.481 col.1
Per ſingulas.j.ix.q.iij.583 col.1
Per ſingulas.ij ibidem.
Per ſingulas.xvj q.iij 746 colum. prima.
Peracta conſecratione . 1265 colũ. prima.
Peregrina iudicia.500.col.1
Perfecta pœnitentia.de pœ. diſt . j. 1103 col.2
Perfecta pœnitentia.de pœni. diſt. iij.1157 col.1
Periculoſe.1097 colum.2
Perlatum ad nos.de conſe.diſt. iij. 1300.col.2
Perlatum eſt.diſtin.lxxxviij . 283 colum.1
Perlatum eſt.diſt. xc. 290 colum. prima.
Perlatum eſt.xix.q.iij 796 colum. prima.
Perlatum eſt.xxix.q.ij. 1020 col. ſecunda.
Perlectis 80 col.1
Pernitioſam.719 col.2
Peruenit ad nos.ij.q. vij. 479 columna 2
Peruenit ad nos.vij quæſt.j.556 columna 1
Peruenit ad nos.diſt.quinquageſima.162 col. 1
Peruenit ad nos.diſt.cj.327 columna ſecunda.
Peruenit ad nos.xvj.q.vij.721 columna 2
Peruenit ad nos.j.q.iij 389 col.2
Peruenit ad nos.xxx.q j.1021 columna 2
Peruenit ad nos.xviij.q.ij 789 columna 2
Peruenit ad nos.xxvj q.v.959 columna 2
Peruenit ad nos.xvj.q.j 721 . col. ſecunda.
Peruenit ad nos.diſt. lxxxiij. 269 colum.2
Peruenit ad nos xxvij q j 976 columna 2
Peruenit ad nos.diſt. xciij 299 columna 1
Peruenit ad nos.xvj.q.vij. 760 columna 2
Peruenit ad nos.xj.q.j.508 columna ſecunda.
Peruenit ad noſtras.diſt. xviij. 47 columna 2
Peruenit ad notitiam.de conſe . diſ ij.1270 col.prima.
Peruenit ad ſanctum.diſtin . xciij. 298 col.1
Peruenit ad ſanctam.diſt. lxxxvj. 279 col.2
Peruenit ad me.xviij.q.ij. 791 columna prima.
Peruenit ad me.de conſec. diſt. iij. 1297 col.1
Peruenit in ſanctã.xxj q.iij 809 columna 2
Peruenit quoque.diſtinct.xcv. 306 col.prima.
Peſsimam.903 col.2
Petimus.603 col. 2
Petiſti.554 col.2
Petrus cùm Simon.j.q j 336 columna ſecunda.
Petrus diaconus.diſt. xxxix . 129 colum.2
Petrus doluit.de pœni.diſt. j. 1092 colum.1
Petrus poteſtatem.ij.q.vij 474 columna 1
Petrus qui Thabitam.xxiij.q.viij. 896 col.2
Piæ mentis.706 col.2
Pium eſt.1176 col.1
Pyſtatium.1026 col.2
Placet omnibus.227 col.2
Placet rationabilis.xvj q j 730 columna 1
Placuit communi.xvj quæſt.j. 721 colum.1
Placuit de infantibus.j q.iiij 391 columna 1
Placuit de infantibus de conſe. diſ iiij.1329 col.1
Placuit epiſcopos.diſt. xxxij. 109 columna 1
Placuit eorum.ij q.vij 478 col.2
Placuit etiam.diſt. xc.289 col. 2
Placuit huic ſanctæ.diſtin . xvj 39 colum.2
Placuit huic ſanctæ.xvj.q.iij . 749 col.prima.
Placuit igitur.de conſe.diſtin . iiij. 1342 col.1
Placuit omnibus.diſt. xij 30 col. ſecunda.
Placuit omnibus.x.q j 590 columna ſecunda.
Placuit omnibus.xvj.q.j 719 columna ſecunda
Placuit communi.xvj q j.721 col. prima.
Placuit per omnia.xiij.q.ij. 681 columna 1
Placuit pro communi.vj q.iij 543 columna 2
Placuit ſancto conuentui.iiij. q ij. 517 col.prima.
Placuit vniuerſo.xj.q.iij 614 col. prima.
Placuit vt altaria.de conſe.diſt . j. 1250 col.ſecunda.
Placuit vt à nullo.vij.q.j. 557 columna 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Placuit vt à quibuscunque.ij.q .vj. 443 col.1
Placuit vt ante.xx.q.j.800 col. 2
Placuit vt clericus.xxj. quæst. v. 812 col.1
Placuit vt deinceps.ix.quæst.ij 580 columna 2
Placuit vt deinceps.de pœ. dist.v j. 1196 col.1
Placuit vt his. xxiij. quæst. v.87 columna 2
Placuit vt hi.xxxvj q.ij.1243 columna 2
Placuit vt nullus. j. quæstio. j. 369 columna.2
Placuit vt nullus.x. quæst. iij 596 colum.1
Placuit vt vnusquisque . j quæst. j. 369 col.2
Placuit vt conseruato. dist. xvii j. 46 col.1
Placuit vt quicunque.distin.lxx ij. 237 col. 1
Placuit vt quicunque.dist. lxxiiij. 239 col.1
Placuit vt quicunque.de consecra. dist.iiij 1342 col.1
Placuit vt quicunque. de consecr. dist.iiij.1342 col.2
Placuit vt quicunque.de consecr. dist.iiij.eodem.
Placuit vt quicunque. xvj. q. vj. 757 col.2
Placuit vt quicunque. xj q. j. 601. colum.2
Placuit vt quicunque . xvj . q . i ij. 752 col.1
Placuit vt omnes.de conse.dist. iij. 1296 col.2
Placuit vt venerabilis. de consec. dist.iij 1300 col.2
Placuit vt postquam.de consecra. dist.iij eodem.
Placuit vt ante.distin.lxxvij. 250 colum.1
Placuit vt nemini. vij. quæstio . j. 556 col.2
Placuit vt ordinandis.dist . xxxviij 127 col. 2
Placuit vt quisquis. xj. quæstio.j. 610 colum.1
Placuit vt presbyteri.ij quæst . vj. 455 col.1
Placuit vt presbyteri.xij. quæst.ij. 663 col.1
Placuit vt quoties.j quæst.ij 378 colu mna 2
Placuit vt quotiescunque.distinc. xviij.49 col.1
Placuit vt quotiescunque.iij. q . x. 512 col.2
Placuit vt de infantibus . j . quæst. iiij.349 col.1
Placuit vt si quis.ij quæst . v. 440 colum.1
Placuit vt si quis.xxj. quæstio . ij. 808 col.2
Placuit vt pœnitentes.distin. l. 181 colum.2
Placuit vt de ordinatione.j.q.j 338 colum.1.
Placuit vt episcopi.xij q iij.671 co lumna 1
Placuit vt episcopi.xxj q.iij . 810 colum.1
Placuit vt si.vj q.ij.542 col.1
Placuit vt si.xxxiij.q.ij. 1087 columna 1
Placuit vt secundum.xxxij. q.vij. 1672 col.1
Placita secularia.711 col.1
Plebs Diotrensis.214 col.1
Plebiscita.4 col.2
Plerique.viij q j 568 col.2
Plerique.xiiij. q.iij. 693 columna secunda.
Plerique.de consec.distin.iiij 1326 colum.2
Plerunque boni.ij quæst.vij. 467 colum.2
Plerunque contingit.xj quæst . iij. 632 col.1
Pluit dominus.1172 col.2
Plures.735 col.2
Plurimos sacerdotes . 266 colum. prima.
Ponderet.164 col.1
Pontifices.vij q.j 548 col.2
Pontifices.xij.quæst . iij . 672 col. prima.
Porrò cuius iudicium.544 colum. prima.
Porrò de affinitate . xxxv . q . v. 1221 col.2
Porrò duorum.xxv.quæst. ij.1218 colum.1
Porrò & hierosolymitanus. dist. lxvj.229 col. 1
Porrò gloria.de consecra.distin. j. 1257 col.2
Porrò illi.de pœ.distn. j. 1099 col. secunda.
Porrò Moysi.distin. lxxxiiij. 271 colum.2
Porrò scias.dist.lxiij 212 col. 1
Porrò si.xvj.q.iij 751 col.2
Possessio.xvj.q.v.745 col.1
Possessiones.xvj quæst. j 738 col. prima.
Possessiones.xvj quæstio. iiij . 755 columna 2
Post appellationem.452 columna secunda.
Post baptismum.1326 col.1
Post pascha.248 col.1
Post quingentos.749 col.2
Post susceptum.1027 columna secunda.
Post vxoris.1029 col.
Postea signatur.de conse. dist. iiij. 1320 col.1
Postea tanguntur.ibidem . colum. secunda.
Posteaquam.951 col.1
Postquam ascendit.de consec.dist. iiij 1326 col.1
Postquam hostilis.xvj. quæstio. j. 734 col.1
Postquam pretio. xiij . quæstio.ij. 684 col.1
Postquam quenquam. distin. l. 163 colum.1
Postquam se.de consec.distin. iiij. 1320 col.1
Postquam vos credere.ibidē. 1323 colum.2
Postulatus.506 col.1
Potest discursus.de pœn. distinc.ij. 1134 col.1
Potest fieri.de pœni.distinct. j 1108 colum.1
Precariæ j x quæst.ij. 594 colum. secunda.
Precariæ.ij.595 col.1
Precariæ.xij quæst.secunda.661 co lumna 2
Præceptum.ij.quæst.ij 426 colum. secunda.
Præceptum.xxxij.q.v . 1068 col. secunda.
Præcepta canonica.dist.lv.195 col. secunda.
Præcepta synodalia.de consec. distin.j.1245 col. 2
Præcepit.1068 col.1
Præceptis apostolicis. 26 colum. prima.
Præcipimus.dist. xxxiiij. 114 columna secunda.
Præcipimus.dist.xc.290 columna prima.
Præcipimus.distin.xciij. 304 col. prima.
Præcipimus.xij.q. j 647 columna secunda.
Præcipimus.xvj.quæst. j. 735 col. secunda.
Præcipimus.xvj q.ij 744 columna prima.
Præcipimus.xxj.q.ij. 809 colum. prima.
Præcipimus.xxj q.iiij. 811 colum. secunda.
Præcipue.612 col.2
Præcipiendum est . 685 columna prima.
Prædia.650 col.1
Prædixerat.1118 col.2
Prædicator.737 col.1
Prædicandum est.818 col.1
Præsumunt.465 col. 2
Præsul non damnetur.440 colum na secunda.
Præsulum.746 col.2
Præsens.803 col.1
Præsenti concilio.distinct.liiij.190 columna 1
Præsenti decreto.v. q. ij. 527 col. prima.
Præsente presbytero. 298 colum. secunda.
Præsentium latoris.vij. q j 547 co lumna 2
Præsentium portitorem. j q.v.398 colum. 2
Presbyter ante xxx.dist.lxxviij. 252 col.2
Presbyter aut diaconus. distinct. lxxxj.260 col.1
Presbyter aut diaconus. xv. q. v. 712 col.1
Presbyter cùm ordinatur.distinct. xxiij.73 col.1
Presbyter cùm diœcesim.xij.q.iiij. 673 col.2
Presbyter ducens vxorem.95 co. lumna 2
Presbyter eucharistiam. de conse. dist.ij.1294 col.2

Presbyter

Presbyter inconsulto.xxvj.q. vj. 964 col.1
Presbyter inconsulto.xxvj. q. vj. 967 col.1
Presbyter mane.distinct. xcj. 291 columna 1
Presbyter præsente. distinct. xcv. 310 colum.1
Presbyter quidam.distinc.xxxij. 110 col.1
Presbyter si vxorem.dist. xxvlij. 93 colum.2
Presbyter si fornicationem. dist. lxxxij.267 col.1
Presbyter si per pecuniam.j.qō .j. 330 colum.2
Presbyter si à plebe. ij. q. iiij. 434 columna 2
Presbyter vel quilibet. ij. qō.iiij. 432 col.1
Presbyteri baptizatos.de consec. dist.iiij 1331 col.2
Presbyteri citra iniuriam. 533 columna 1
Presbyteri diacones.distin.xxiiij 78 colum.1
Presbyteri diacones. dist. xxxiij. 116 col.1
Presbyteri diaconi.xj.qō. iij 620 columna 2
Presbyteri de occultis. xxvj. qō. vj.964 col.2
Presbyteri qui diœcesanas. de cōsec.dist.iiij.1332 col.prima.
Presbyteri qui per diœceses. dist. xcv 307 col prima.
Presbyteri quos.di.lxviij.230. co lum.secunda.
Presbyteri ruris 310 columna 1
Presbyteri seu diaconi.533 colum. secunda.
Presbyteri verò di.lxvij. 229 columna secunda.
Presbyterum.di. xxviij.96 colum na prima.
Presbyterum.di.l.160 col.2
Presbyterorum etiã.dist. lvj. 196 col 2
Presbyterorum filios. 197 colum. prima.
Presbyteros.dist.l 171 colum.2
Presbyteros.distinctio. xcv. 306 colum.1
Presbyteros.xvj qō. j.728 colum. secunda.
Presbyteris.distin.xxvij. 91 colũ na prima.
Presbyteris.de consec.dist.iiij 1331 colum.secunda.
Præter hoc.105 col.1
Præterea deuotionis.xxiiij.q.viij. 896 colum.1
Præterea frequenter.distin.l. 183 col.1
Præterea placuit.distin.xxvij. 93 col.1
Præterea scisciteris.dist.xxij. 74 col.2
Pridem præcepimus 786 columna secunda.
Primus homo.1141 col.1
Prima actione.xvj.q.iij.751 colũ. na prima.
Prima annotatio.dist.xvj.41 col. prima.
Prima autem.dist.xv).ibidem.co lum.secunda.
Prima consolatio.de pœn.dist.iiij. 1173 col.1
Prima igitur.de conse.dist.iiij.1322 colum.prima.
Prima quidem.de consec.distin.ij. 1275 col.2
Prima salus.xxv.quæst.j. 942 columna 2.
Primum est.xxij.q.i). 821 colum. prima.
Primum itaq; distinct.xxv. 85 colum.secunda.
Primum interrogetur.de conse. distin.iiij.1327 col.1
Primæ sedis.322 col.2
Primo gradu.xxxv.q.v.1221 columna secunda.
Primo semper.ij.quæstio.j. 419 co lumna prima.
Primatus episcopus. 236 columna prima.
Primates accusatum.ij.q.j.413 colum.2
Principatus.340 col.1
Principes vitiorum. 1141 columna prima.
Principes.880 col 1
Principali.215 col.1
Principium.1152 col.2
Prisca consuetudo. 324 columna prima.
Priscis igitur.distinct. lv. 193 colum.2
Priscis quidem.x.quæst.iij. 596 co lum.1
Priuilegium.626 col 1
Priuilegia.dist.iij .6 col.1
Priuilegia.j xxv.quæst. ij.946 columna 1
Priuilegia.ij.ibidem.
Priuilegia.xxv.q.ij.950 columna prima.
Prius ergo.iij.quæstio.ij.485 colũna secunda.
Prius est.iij.quæst.xj.514 columna prima.
Priusquam.distinct.xxviij 92 columna 1
Priusquam conuenirent.xxvij. q. ij.999 col.2
Probinum.723 col.1
Procliuus.802 co.2
Prodest.875 col.1
Pro dilectione.1294 co.2
Productior est.1157 co.1
Progeniem suam.1217 columna prima.
Prohibendum.193 col.1
Prohibentur.distinctio.xlviij. 156 col.1
Prohibentur.di.lxxxviij. 282 c. 1
Prohibentur.ij.q.j.419 co.1
Prohibete.76 col 1
Pro impensis.707 col.2
Pro membris.847 co 1
Pronuntiandum.1295 col.2
Pro obeuntibus.686 col.2
Propter ecclesiasticas.di.xviij. 50 col.1
Propter ecclesiasticas.di.xviij. 47 col.1
Propter eos.vij.q.j.557 col.2
Propter gloriam.de consec.di.iiij. 1321 co.1
Propter superfluã.ij q.vj.447 colum.1
Propter totius.di.xix.56 co.1
Propter vitandum.de consec. dist. iiij.1329 co.2
Propriæ.1305 co.1
Prophetauit.356 co.2
Propositum.802 col.2
Propositio.1063 co.1
Proposuisti.264 col.2
Pro qualitate.968 col.2
Pro reuerentia.143 co.2
Prouidendum quoq; 268 co.1
Prouinciæ 321 col.2
Psalmista.76 co.1
Pudenda.917 co.2
Pudicus.137 col.1
Pudor est.1048 col.1
Pueri ad sacros.j.q.j.375 col 2
Pueri ante annos.xxij q v.837 co lum.2
Puellæ.801 col.2
Puellæ.799 col.1
Pulchra etiam.277 co 1
Pulsatus.497 co.1
Pura & simplex.511 col.2
Purgationem verò neganti.711 co lumna 2.
Puto Christianum.xxij. quæst v. 1067 co 2.
Puto quod sine.ij.q.vij. 471 colũna 2
Putant quidam.363 co.1
Qva autem.426 col.2
Quacunque arte.835 colum. secunda.
Quadragesima.di.iiij.7 col.2
Quadragesima.de consecra.dist. v. 1345 col 2
Qualis condemnatio.ij.q.vij. 462 colum.2
Qualis debeat.1031 co.2
Qualis enim.viij q.j 574 columna secunda.
Qualis hinc distin.xxv.84 colũ na 2
Quali nos 885 co.2
Qualiter episcopus.77 col.2
Qualiter ordinati.vij q j 552 colum.1
Qualiter verò distinct.lxxiij. 237 colum.1
Qualitas lucri 1192 col.1
Quam magnum.850 col 2
Quamobrem.1116 col.2
Quam periculosum.549 co.2
Quam pio mentis 379 col.1
Quam præposterum.688 col.1
Quam sit necessarium.785 col.2
Quamuis caute.distin.l 179 co.2
Quamuis caute.de pœ. dist.iij.1160 colum.2
Quamuis coepiscopis.dist. lxviij. 231 col.2
Quamuis distũ.xxj.q.j 816 co.2
Quamuis errare.dist.xxxviij. 128 colum.1
Quamuis liceat.iij q.vj 498 col.1

Quam

Quamuis plenitudo. de pœn. dist. j. 1129 col. 1
Quamuis sit triste. vij. qõ. j 552 columna 2
Quamuis vera. xj qõ. iij. 628 col. secunda.
Quamuis vniuersæ distin. xxj. 62 colum. 1
Quamuis vnum de consec. dis. iiij. 1309 colum. 1
Quanquam omnes distin. xxiij 72 colum. 2
Quanquam sacerdotum. xiiij. qõ. iij 692 col. 2
Quanquam secundum vocabula. ij. q. vij. 471 col. 2
Quando ab hierosolymis. de consecra dis. iiij 1340 co. 2
Quando Adam. de pœn. dis. ij. 1141 colum. 1
Quando autem. dist. xliiij. 143 columna 1
Quando autem. de cõse. dist. j. 1260 colum. 1
Quando episcopus. dist. xxiiij 78 colum. 2
Quando ergo. xj. q. iij. 618 colum. prima.
Quando. & vbi. di. lxxv. 244 columna 2
Quando necessitas. distin. lxxxvj. 273 colum. 2
Quando presbyteri. dis. xxviij. 91 colum. 2
Quando presbyteri. dist. xxxviij. 126 col. 2
Quando presbyteri. dist. xliiij. 143 colum. 1
Quando quis. de consec. distin. iij. 1334 col. 2
Quando vult Deus. xxiij. qõ. iiij. 866 col 2
Quanto à vobis. ij. qõ. v. 433 columna 1
Quanto apostolica. distinct. lxiij. 213 col. 1
Quanto à nobis. ij. quæst. iiij. 433 columna 1
Quanto tempore. iij. qõ. ij. 485 colum. 2
Quantum dicit. 176 col. 1
Quantum libet. 155 col. 2
Quintus 851 col. 2
Quintus libet. 1108 col. 2
Quapropter. ij. quæstio. vij. 477 colum. 2
Quapropter. xxvij quæst. ij. 998 columna 1
Qua traditione. 67 col. 1
Quatuor autem. xij. quæst. ij. 657 colum. 2
Quatuor modis. xj. q. iij. 629 colũna 2
Qua verò. 252 col. 1
Quæ ad perpetuam. 941 columna secunda.
Quæ Christo. 975 col. 2
Quæ circa ordinandos. 320 columna secunda.
Quæ contra mores. 15 columna prima.
Quæ de causa. 433 columna 2
Quæ dignior. 915 col. 1
Quæ ipsis sacerdotibus. 127 colũ. prima.
Quæ Lotharius. 420 columna secunda.
Quæcunq; contentiones. xj qõ. j. 603 col. 1
Quæcunq; enim. de pœn. distin. iiij. 1179 col. 1
Quæcunq; inquiũt. xxv. q. ij. 950 colum 2
Quæcunq; mulier. distin. xxx. 98 col. 1
Quæcunq; res. x. quæstio. j. 589 columna 1
Quædam capitula. distin. xcvj. 313 col. 1
Quædam cum fratre. xxxij. q. vij. 1076 col 2
Quædam etiam. distin. ij. 5 colum. prima.
Quædam lex Romana. xxxv. q. ij. & iij. 1217 col. 2
Quælibet occulta 132 col. 1
Quem pœnitet. 1128 col. 1
Quem progenitores. 798 columna secunda.
Quemadmodum. distin. xij. 28 columna 1
Quemadmodum. xxij. q. vij. 893 colum. 1
Quemadmodũ. xxxij. q. vij. 1073 colum. 2
Quærat hic aliquis. 1174 columna secunda.
Quærendum est. ij. q. vij. 464 colum. 2
Quærendum est. de pœn. dis. ij. 1133 colum. 1
Quæris à me. de consecr. dist. iij. 1334 col. 2
Quæritur de his 238 col. 2
Quæritur de illis. 230 col. 1
Quæritur pater. ij. q. vij. 471 col. secunda.
Quæritur. xxij. q. ij. 825 col. 2
Quæro ergo 539 col. 2
Quæstum est. j. q. iij. 383 col. 2
Quæstum est. xiij. qõ. ij. 689 col. 1
Quæstum est. xxiij. qõ. iij. 870 colum. 1
Quæ semel. 795 col. 1
Questa est nobis. 683 col. 2
Questi sunt. xvj. q. j. 732 col. 2
Questi sunt. xvij. qõ. iij. 782 colũna secunda.
Quæstionem. 666 col. 1
Quæ absulerit. 650 col. 1
Qui accusare. 509 col. 1
Qui admissa. j. de pœn. dis. iij. 1158 colum. 1
Qui admissa. ij. ibidem.
Qui admisit. 717 col. 1
Qui aliorum. 936 col. 1
Qui ambulat 532 col. 1
Qui apud. 391 col. 1
Qui autem. dist. xcj. 290 columna secunda.
Qui autem. v. q. vj. 532 col. 2
Qui bona agunt. 771 col. 1
Qui bis ignoranter 1330 col. 2
Qui bene 1294 col. 2
Quibus episcopi 629 col. 2
Quibus temporibus. 245 columna prima.
Quibusdam narrantibus. 374 colum. secunda.
Quibus peccata. 685 col. 2
Qui calumniam. 533 co. 1
Qui cathedram. 296 col. 1
Qui Christi. 649 col. 1
Qui clementiam. 278 col. 1
Qui communicauerit. 618 colum. prima.
Qui compulsus. 834 col. 1
Qui consensit. 634 col. 2
Qui contra. 917 col. 1
Qui contempta. 19 col. 2
Qui crimen. ij qõ. vii). 487 columprima.
Qui crimen. iij. q. vj 507 col. 2
Qui crimen. vj qõ. j. 536 col. 1
Qui de mensa. 123 col 2
Qui desponsatam. 989 col. 2
Qui die solenni. 1259 col. 2
Qui discordat. 1283 col. 1
Qui diuina. 688 col. 2
Qui diuinationes. 958 col. 2
Qui diuini. 1178 col. 2
Qui dormierit. xxvij q. ij 996 colum. 2
Qui dormierit. xxxij. q. vij. 1076 col. 2
Qui ea quæ Dei sunt. 127 col. 2
Qui ecclesiasticis. distin. xxxvj. 119 col. 2
Qui ecclesiasticis. dist. lix. 201 columna 1
Qui egerit pœnitentiam. 1186 columna 2
Qui episcopus. 70 col. 1
Qui episcopatum desiderat. 571 columna 1
Quiescamus. 136 col. 1
Quiescite. 538 col. 1
Qui & diuinis & humanis. 656 colum. 2
Qui ex famulis 186 col. 2
Qui exigit. 834 col. 2
Qui habetis. 698 col. 2
Qui in castigatione. 1199 col. 2
Qui in maternis. 1330 col. 2.
Qui in aliud. 85 col. 1
Qui in aliquo 183 col. 2
Qui in qualibet. 406 col. 2
Qui in ecclesia. 936 col. 1
Qui in alterius. 526 col. 1
Qui iubente. 621 col. 2
Qui iustus est. 632 col. 2
Qui malos. 881 col. 2
Qui manducant. de consecr. distin. ij. 1281 col. 1
Qui manducat. de consecr. distin. ij. 1289 col. 1
Qui merito. 620 col. 1
Qui natus est. 1102 co. 2
Qui nec regiminis. 471 co. 1
Qui negligunt. 929 col. 1
Qui non probauerit 427 col. 1
Quicunque modis. de consecr. dis. v. 1346 col. 2
Qui oblationes. j xiij. q ij 683 columna prima.
Qui oblationes. ij ibidem.
Qui occiderit. 779 col. 1
Qui omnipotentem 633 col. 1
Qui patrem. 194 col. 2

Qui peccat. 867 col. 1
Qui peierat. 834 col. 1
Qui peierare. 837 col. 1
Qui per pecuniam. 332 col. 2
Qui perfectionem. 335 col. 2
Qui plures. 806 col. 2
Qui potest. 847 col. 2
Qui presbyterum. 778 col. 2
Qui propinquam. 1215 col. 1
Qui rapit. 776 col. 2
Qui recte indicat. 627 col. 1
Qui recedit. 1186 col. 2
Qui recedunt. 965 col. 1
Qui religiosis 787 col. 2
Qui resistit. 633 col. 2
Qui saccum. 175 col. 2
Qui sanctus. 1116 col. 1
Qui sacramento. 828 col. 2
Qui scelerate. 1268 col. 2
Qui secundum carnem. 851 colũ. 2
Qui scit se. 445 col. 1
Qui se scit. 444 col. 2
Qui semel. 160 col. 2
Qui syncera. 144 col. 2
Qui sine peccato. 504 col. 2
Qui sine crimine. 89 col. 1
Qui sine saluatore 955 col. 2
Qui stit. 1204 col. 1
Qui spiritualem. 1029 col. 1
Qui studet. 333 col. 1
Qui sub gradu 171 col. 2
Qui subdiaconum. 779 col. 1
Qui suis episcopis. 297 col. 1
Qui venatoribus. j. di. lxxxvj 275 columna 1
Qui venatoribus. ij. ibidem.
Qui vere. 722 col. 1
Qui vero. di. l 175 col. 1
Qui vero. distin. lij. 184. columna secunda.
Qui vero. xj. quæstio. iij 621 columna secunda.
Qui vero xxj quæ. ij. 807 columna secunda.
Qui viderit. 1066 col. 2
Qui vitijs. 883 col. 2
Qui vos spernit. 572 col. 1
Qui vult confiteri. de pœ. dist. vj. 1193 columna secunda.
Qui vult facere. de pœ. dist. ij. 1137 columna 2
Qui vult ordinare. de pœ. dist. iij. 1159 col. 1
Qui vxorem suam 1204 col. 1
Qui Agatho. 908 col. 2
Quia alij 687 col. 2
Quia Agatho 994 col. 1
Qui aliquanti. 266 col. 2
Quia autem. 798 col. 2
Quia cognouimus. 597 col. 2
Quia corpus. 1271 col. 2
Quia dies. 1349 col. 1
Quia diuinitatis. 118 col. 2
Quia ea. 486 columna secunda.
Quia episcopus. 529 col. 2
Quia ergo. dist. xxij 65 col. 1
Quia ergo 2. 1214 col. 2
Quia ex sola. 912 col. 2
Quia frater. 555 col. 1
Quia igitur. 213 col. 2
Quia ingredientibus. 796 col. 1
Quia in quibusdam. 285 col. 2
Quia Ioannes. 674 col. 1
Quia iuxta. v. q. vj. 533 col. 1
Quia iuxta. xvj q. j 937 col. 2
Quia morte 1278 col. 1
Quia passus est. 1272 col. 2
Quia per ambitiones. 225 col. 1
Quia præsulatus. 591 col. 1
Quia radix. 1134 col. 2
Quia res. 611 col. 2
Quia sacerdotes. 590 col. 2
Quia sancta. 219 col. 2
Quia sanctitas. 165 col. 2
Quia simpliciter. 200 col. 1
Quia sunt. 91 col. 2
Quia te quasi. 174 col. 1
Quia tua fraternitas. 641 col. 2
Quia verò dist. vj. 30 col. 2
Quia vero. de pœ. dist. ij. 1130 columna secunda.
Quia vero. de pœ. distinct. iiij 1177 columna secunda.
Quibus episcopi. xj. q. iij. 620 columna prima.
Quibus peccata xiij. quæsti. ij. 685 columna prima.
Quibusdam narrantibus. 374 columna secunda.
Quicquid. j q. j 369 col. 1
Quicquid. xij q. ij. 659 col. 2
Quicquid. xxxij q. ij 1049 col. 1
Quicquid. xxxij. q. v. 1069 col. 1
Quicquid. de consec. distin. v. 1348 columna prima.
Quicunque. dl. xxxj. 101 col. 2
Quicunque di. l. 178 col. 1
Quicunque. di. l. 171 col. 2
Quicunque ergo. di. ix. 17 columna prima.
Quicunque. di. liiij 185 col. 2
Quicunque. distinct. lxxvij. 249 columna secunda.
Quicunque. di lxxxj. 258 col. 2
Quicunque. j. q. j. 333 col. 2
Quicunque. ibidem. 333 col. 2
Quicunque. j q. v. 397 col. 2
Quicunque. ij q. vj 447 col. 2
Quicunque. vj q. j 539 col. 1
Quicunque. xj. q. j 607 col. 1
Quicunque. xij q. iij. 615 col. 1
Quicunque. xj q. iij. 621 col. 2
Quicunque. ibidem. 630 col. 1
Quicunque. xij. q. ij 650 col. 1
Quicunque. ibidem. 668 col. 1
Quicunque. xij. q. iij 672 col. 1
Quicunque. xij q. iiij 673 col. 1
Quicunque. xij. q. v. 675 col. 1
Quicunque. xiiij. quæstio. iiij. 695 columna prima.
Quicunque. xvj. q j. 732 col. 2
Quicunque xvj. q. iij. 747 col. 1
Quicunque. xvj q. vij 761 col. 1
Quicunque. xvj. q. vij. 967 col. 2
Quicunque. xvij. quæstio. iiij. 773 columna secunda.
Quicunque. ibidem. 783 col. 2
Quicunque. xx. q. j. 798 col 2
Quicunque. xxiij. quæstio. vij. 891 columna secunda.
Quicunque. xxiij quæsti. viij. 894 columna secunda.
Quicunque. ibidem. 895 col. 1
Quicunque. ibidem. 904 col. 1
Quicunque. xxiiij. q. j. 915 col. 2
Quicunque. xxvj. q. v. 969 col. 2
Quicunque. xxvij. q. ij. 988 columna secunda.
Quicunque. xxxiij. q. ij 1084 columna prima.
Quicunque. de pœni. distin. j. 1093 columna 2
Quicunque. de consec. di. iiij. 1307 columna secunda.
Quid autem. dist. xlv. 144 columna prima.
Quid autem. viij. q. j. 575 columna prima.
Quid autem. xxiiij. quæ iij 935 columna secunda.
Quid crudele. 869 col. 2
Quid culpatur. 842 col. 2
Quid dicam. 595 col. 2
Quid enim prodest. 269 columna prima.
Quid ergo. xj q iij. 634 columna secunda.
Quid ergo. xxiij quæ. iiij. 848 columna secunda.
Quid ergo. xxiij q. v. 875 columna secunda.
Quid ergo. de pœ. distinct. iij 1176 columna secunda.
Quid est aliud. dist. lxxxviij. 285 columna prima.
Quid est Christum. de consec. dist. ij 1276 col. 2
Quid est hoc. distin. l. 166 columna prima.
Quid est manus. dist. lxxviij. 252 columna 1
Quid est quicunque. xxxv. q. vij. 1233 col. 1
Quid est quod dicitur. de pœ. dist. iiij. 1186 col 1
Quid faciet. 858 col. 2
Quid in omnibus. 1075 columna prima.
Quid obest. 623 col. 2
Quid prodest ieiunare. 275 columna secunda.
Quid proderit. 205 col. 2
Quid sit sanguis. 1287 col. 2
Quid verò j. quæsti. vj. 399 columna prima.
Quid verò. 596 col. 1
Quidam clerici. 638 col. 2
Quidam abbas consecratus. 984 columna prima.
Quidam autem hæretici. xxiiij. q. iij 937 col. 2
Quidam cùm bonorum. xxiij. q. iiij 853 col 2
Quidam clerici. distin. lxxxj. 263 columna secunda.
Quidam Deo. de pœn. distin. j. 1130 columna prima.
Quidam desponsauit. 996 columna secunda.
Quidam episcopus egens. 567 columna secunda.
Quidam episcopus. 546 col. 2
Quidam episcopus. 482 col. 1
Quidam episcopus 412 col. 1
Quidam episcopus. 813 col. 1
Quidam fornicatus. xxxiiij. quæ. j 1211 col. 2
Quidam malignè. v. quæ. j. 526 columna 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quidam infidelis.1002 col.2
Quidam sacerdos.701 col.1
Quidam sacerdos fortilegus. 953 columna 1
Quidam vir.1021 col.2
Quidam vir.1079 col.1
Quidam vir.1042 col.1
Quidam vir.515 col.1
Quidam votum.970 col.2
Quidam habens.329 col.1
Quidam laicus 588 col.1
Quidam episcopus 904 col.2
Quidam episcopi.839 col.2
Quidam monachi. xvj. quæ.j.723 columna 2
Quidam monachorum. xviij. q. ij.787 col.1
Quidam nubentes.dist. xxvij.89 columna 2
Quidam populorum.1021 columna prima.
Quilibet fratrum.578 col.1
Quis aliquando.1123 col.1
Quis aut leges.188 col.2
Quis autem.dist.x.72 col.2
Quis autem.de conse. dist.iiij.1339 columna prima.
Quis dubitet.314 col.2
Quis enim vestrum 886 col.2
Quis existimaret. 970 col.1
Quis ignoret.1059 col.1
Quis locus.390 col.2
Quis nesciat. distinctio.ix. 18 columna 2
Quis nesciat.dist.xj.25 col.1
Quis nos 869 col.2
Quis Christianus.xxiij. q.iiij.873 columna 1
Quisquis clericus.di.lxxxiiij.271 columna secunda.
Quisquis cum militibus. de pœni. dist.j.1093 col.2
Quisquis dixerit. de conse. di.iiij. 1342 col.2
Quisquis episcopus. xcij.q. ij. 654 columna secunda.
Quisquis episcoporum.iiij.quæst. v.524 col.1
Quisquis ex concupiscentia. de consec.dist.iiij 338 col.1
Quisquis ille.ij. quæstio. viij 480 columna secunda.
Quisquis inuentus. xvij.q.iiij.777 lumna secunda.
Quisquis metu.xj.quæstio.iij.630 columna prima.
Quisquis in negotijs.di.lxxxvij. 280 col.2
Quisquis per pecuniam. j. q.j 331 columna 1
Quisquis per dolum. xxiiij.q.iij. 934 col.1
Quisquis præceptis. xiiij. q j 691 columna 1
Quisquis pro aliquo. xxiij.quæ. j.921 col.1
Quisquis probatus.ij quę.vj.446 columna secunda.
Quisquis rebus. distinctio. xlj. 133 columna 1
Quisquis vel q. xxiij.q.iiij 849 columna secunda.
Quo ausu.902 col.1
Quo iure.14 col.1
Quodam loco.958 col.1
Quòd autem.dist.ix.17 col.1
Quòd autem vnius. 89 col.1
Quòd autem.j.q.j.329 col.1
Quòd autem.ij.quæst.j.422 columna secunda.
Quòd autem expoliatus.ij.quæ.ij. 425 col.2
Quòd autem.iij. quæstio. viij. 506 columna secunda.
Quòd autem.528 col.2
Quod autem.530 col.1
Quod autem crimine irretiti. 534 columna 2
Quod autem deficiente. 545 columna secunda.
Quod autem episcopo.567 colũ.2
Quod autem amicorum. 575 columna 2
Quod autem clericis. 577 columna secunda.
Quod autem episcopus. 580 columna secunda.
Quod autem.672 col.1
Quod autem.xiiij.quæstio.iij 692 columna 2
Quod autem.xv.q.j.701 co.2
Quod autem.xvj quæstio.iij.745 columna secunda.
Quod autem.xvj.quæ.vj.756 columna secunda.
Quod autem à voto. xvij.q.j.770 columna secunda.
Quod autem clerici.xxj.q.iij.809 columna 1
Quod autem ait fratribus. xxij. q.ij.824 col.1
Quod autem.844 col.1
Quod autem.xxv.quæ.ij.945 columna secunda.
Quod autem vxor.xxx quæ.iiij. 1023 columna secunda.
Quod autem.xxx.quęstio.v.1030 columna 1
Quod autem.xxx. quæst.iij.1041 columna secunda.
Quod autem.xxxij.quæst.v.1062 columna 1
Quod autem.xxxiij.quæ.iiij.1198 columna 1
Quod autem.xxxiij.q.v.1201 columna prima.
Quod autem. xxxv. quæ.vij.1233 columna prima.
Quod autem.de conse. di.iiij.1303 columna secunda.
Quod autem pro peccato. xxiiij. q.iij. 926 col.2
Quod autem.xxiiij quæ.j.905 columna prima.
Quod autem. xxxj. q.ij.1039 columna 1
Quod autem. xxxiij.quæ.ij 1082 columna prima.
Quod autem.xxvj q ij 953 col.2
Quod autem.xxxv.q.j 1212 col.1
Quod autem.xxiij.q. vj.889 col.1
Quod autem.xxxiij.quæst.j.1079 columna secunda.
Quod autem. xxviij q.j 1003 co.1
Quod autem. xxxlij. quæ.j 1080 columna prima.
Quod autem.dist. xcv. 305 col. 2
Quod autem. xxvj.q.v. 958 col.1
Quod autem.xxix quæ.j.1015 columna secunda.
Quod autem.xxiiij.q.ij. 922 columna secunda.
Quod autem.vij q j 546 col.2
Quod autem. xxiij. q.vij 892 columna secunda.
Quod autem.ix.quæsti.iij 582 columna secunda.
Quod autem xxx.quæ.j.1021 columna secunda.
Quod autem. xxvj.quæsti.vj.963 columna prima.
Quod autem.xxij. quæsti.iiij.826 columna secunda.
Quod autem.xxxiij. quæ.iiij.848 columna prima.
Quod autem.di. xlvij. 152 colum. prima.
Quod autem.xxxij.quæst.ij.1047 columna secunda.
Quod autem. viij. quæ.iij. 576 columna 1
Quod autem.vj.q.v.545 columna secunda.
Quod autem. xvj.quæstio.vij 759 columna secunda.
Quod autem.xxij.q.v.833 columna secunda.
Quod autem.xxx.quæsti.ij.1025 columna secunda.
Quod autem. xxvij. quæsti.ij 995 columna secunda.
Quod autem.iiij.q.j 516 col.1
Quod autem.xvij. quæstio.iij.773 columna prima.
Quod autem.vij quæsti.ij 566 columna secunda.
Quod autem. xxij.q.ij.818 columna prima.
Quod autem.xxxij quæsti.j.1042 columna secunda.
Quod autem.xx.q.iij.802 columna prima.
Quod autem. vj.q.ij 541 col.2
Quod autem.x xxij.quæst.j.1044 columna secunda.
Quod autem.xxiij.quæ.v.873 columna secunda.
Quod autem.xiiij.q.j.689 columna secunda.
Quod autem. viij. q j. 567 columna secunda.
Quod autem.xxxv. quæst.v.1222 columna prima.
Quod autem. xxxij.quæ.iiij.1054 columna secunda.
Quod authoritate.xxv.quæ.j.943 columna prima.
Quod à patribus.243 col.2
Quod absque.25 col.2
Quod ad nos.155 col.2
Quod ait sodomitis 33 col.2
Quod bene.545 col.2
Quod episcopus.793 col.1
Quod Christes 859 col.1
Quod clericus.600 col.1
Quod conditio. 905 col.2
Quodcunque ligaueris. 907 columna secunda.
Quod Dauid.827 col.2

Quod debetur.691 col.1
Quod Deo patri.1202 col.2
Quod dicit dominus.134 columna prima.
Quod dicitis.43 col.2
Quod die dominico. 244 colum. prima.
Quòd ergo.826 col.2
Quod errauerat.889 col.2
Quod interrogasti.90 col.1
Quod intra annos.797 col.2
Quòd iudex 501 col.2
Quod iuramentum. 813 columna secunda.
Quòd militare.839 col.2
Quòd nullus 80 col.1
Quòd ordinatio 578 col.2
Quod prædecessor. 637. columna prima.
Quod priori.675 col. 2
Quod pro remedio.405 col.1
Quod pro necessitate. 345 colum. secunda.
Quod proposuisti.1075 col.2
Quod quidam.363 col.2
Quod quis commisit. 1236 colum. prima.
Quòd restitutio.483 col.1
Quod si accusatorũ. iiij. q. vj 525 colum.1
Quod si dormierit.1039 col.1
Quod si pœnitentiam. xxvij. q. j. 974 col.1
Quod suspicati.495 col.2
Quòd verò.dist.xj 22 col.2
Quod verò.xxiij.quæst.iij.845 columna 1
Quod verò. xxv. quæstio. ij. 947 colum.2
Quod verò.ij q.v.397 col.1
Quod verò xj.q.ij 612 col.1
Quòd verò quarto.ij q.v. 439 columna 2
Quòd verò laici.ij.quæst. vij 461 colum.2
Quòd verò iij.quæst.iij. 487 columna 1
Quòd verò infames. 490 columna 1
Quòd verò testes. 492 columna prima.
Quòd verò testes.512 col.2
Quòd verò nec clericis. 694 colum.1
Quòd verò eleemosynæ. 696 columna 1
Quòd verò pœnitentia.699 columna 2
Quòd verò die Dominico. 711 columna 1
Quòd verò confessio. 712 colum. secunda.
Quòd verò ab vno. 804 columna secunda.
Quòd verò xxxij.q.ij.1051 columna 1
Quòd verò xxviij.q.ij. 1014 columna 1
Quòd vouentes. xxvij. qõe j.971 colum.1
Quodcunq; 907 col.2
Quomodo exaudit. de conse. dist. iiij.1315 col.1
Quomodo renouari.de pœn. dist. ij.1140 col.2
Quomodo sacerdos.xj. q.iij. 622 colum.1
Quomodo virginibus. xxxj. q. j. 1037 col.2
Quoniam à quibusdam.xix.q. iij. 795 col.2
Quoniam de iure naturali.34 columna 1
Quoniam diuersarum.xxj.quæ. ij. 807 col.2
Quontam festus.distinct. lxj. 209 colum.1
Quoniam idem. distinct.x. 21 columna 2
Quoniam inuestituras.xvj. q. vij. 764 col.1
Quoniam in quibusdam.dist.xxxij.109 col.2
Quoniam in quibusdã.xvj. q. vij. 765 col.1
Quoniam in Romani.dist. xxxj. 103 col.1
Quoniam mos. dist. lxv. 228 columna 1
Quoniam multi.dist.xlvij.152 columna 1
Quoniam multi xiiij. qõe iiij. 695 colum.1
Quoniam multos.xj.q.iij. 635 columna 2
Quoniam multa.distin.xlviij. 156 colum.2
Quoniam non cognoui. dist. lxxviij.284 col.2
Quoniam quicquid.j.qõe.vij.407 colum.1
Quoniam quicquid.xvj.qõe.j.741 colum.2
Quoniam quidam.dist lxxv. 243 colum.1
Quoniam quidam.dist.c.323 colũna 2
Quoniam quidem. dist. xviij. 48 colum.1
Quoniam sanctæ.dist.xvj. 40 columna 2
Quoniam sunt.de conse. distin. iij. 1297 col.1
Quoniam vetus.xxij.q. j. 644 columna 1
Quoniam vetus.xxiiij. qõe j. 914 colum.1
Quoniam videmus.dist.lxix. 233 colum.1
Quorum vices 232 col.2
Quorundam clericorum.dist. xxiij.75 col.1
Quorundam.dist.xxxiiij. 112 columna 2
Quorundam.dist. lxxiiij.240 columna 1
Quos à paganis.1319 col.1
Quos constituerit 331 col.1
Quos Deus coniunxit.1090 colũna 2
Quoties à populis.j.qõe.vij. 407 colum.2
Quoties frater noster.435 columsecunda.
Quoties.xxiiij.q.j 909 col.2
Quoties.j.q.vij.405 co.2
Quoties episcopi.ii.q.vj. 445 columna 2
Quoties.ij q.vj.447 col.2
Quoties.xxij qõe.v.839 columna prima.
Quoties frater.ij q.iiij.388 columna 1
Quotiescunq;.1198 co.2
Quotquot.979 col.2
Quotidie.1266 col.1
Radicata est.1131 col.2
Raptor.997 col.1
Rapinam emere.696 col.2
Raptores igitur.1241 col.2
Raptus est.1001 col.2
Raptus quoq;.1239 col.2
Ratio nulla.773 col.2
Rationis ordo.dist.c.326 colum. secunda.
Rationis.xvj q.vij. 768 columna secunda.
Reatina ecclesia.215 col.1
Rebaptizare 1328 col secunda.
Recurras.1055 co.secunda.
Recedite.dist.xlv.149 columna secunda.
Recedite.xxiij q.iiij 850 colum.secunda.
Regum officium.880 col.secunda.
Regula vestra. dist. xvij 44 columna 1
Regula.dist.iij 5 col.secunda.
Regulæ sanctorum. 97 col.1
Regenda est.589 col.1
Regenerante.1338 col 1
Redintegranda.iij q j 483 columna 1
Redintegranda.iij.q j ibid.
Relatum nobis.distin.xxxvij. 125 colum.1
Relatum est.xxxj quæ. j. 1033 columna secunda.
Relatum est.de conse. dist. ij. 1265 colum.1
Relatum est.x.q.iij. 599 columna prima.
Relatum.xj q.j.602 col.2
Relatum est.v.qõe.ij 527 columna secunda.
Relatio.807 col.1
Relata est.589 col.secunda.
Relegentes.85 col.2
Reliqui sacerdotes.229 colum. secunda.
Religiosam 671 col.1
Reliciam.1028 col.1
Remittuntur.887 col.secunda.
Remissionem 344 col.secunda.
Remoto 558 col.1
Renouantes 67 col 1
Reos capitalium. 529 columna prima.
Reos sanguinis.876 col.1
Reperiuntur. j qõe j 331 columna prima.
Reperiuntur.de pœn.distin iij. 1155 colum.secunda.
Reprehensibile 898 col.1
Requisisti.108 col.secunda.
Requiritis.404 col.secunda.
Res autem.880 col.1
Res ecclesiæ. j q. iij 389 columna secunda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Res ecclesiæ. xij.q.j. 648 colum. prima.
Res in episcopatu.652 col.1
Responsa prudentum. 4 columna secunda.
Resecandæ.933 col.1
Resuscitatus.1102 col.1
Rescripta.948 co.prima.
Retulerunt.1325 col.2
Reum ad ecclesiam. 775 columna secunda.
Reuertimini.737 col.2
Reuertar.1178 col.2
Reuera.de conse.dist.ij.1283 colũna 2
Reuera.iij.quæst.ix. 509 columna secunda.
Reuera.xxxij q. v. 1062 columna secunda.
Rex debet.883 col.2
Rhodiæ.5 col.1
Ridiculum est.dist.xij. 27 colum. prima.
Ridiculum est.xj.q.iij 623 columna prima.
Rogo.& moneo. 619 columna secunda.
Rogamus vos.909 co.2
Rogationes.1296 col.1
Rogamus.dist.lxxxj. 260 colum. prima.
Romanus ponti.de conse.dist. iiij. 1307 col.2
Rursus.621 col.1

S Abbato.1297 col.2
Sacerdos. xxvj. quæstio. vij. 968 col prima.
Sacerdos. iij.qõ. vij.506 columna prima.
Sacerdos. de conse.distin. ij. 1293 columna 2
Sacerdos.j. quæstio.i j 381 colum. secunda.
Sacerdos.de pœniten.dist. vj. 1195 colum.2
Sacerdos.distin.lxxxj.259 colum. prima.
Sacerdos.di.l.167 col.2
Sacerdote.1259 col.1
Sacerdotes.de conse.dist.iiij.1320. col.2
Sacerdotes.distin. xxxvij. 121 columna 2
Sacerdotes.vj qõ. j. 536 columna secunda.
Sacerdotes.ij. q. vij. 462 columna secunda.
Sacerdotes.xij. qõ. iiij. 672 colũ. secunda.
Sacerdotes.j.q.j 361 col 1
Sacerdotes.distin.xlix.159 colum. secunda.
Sacerdotes verò. distin. xcij. 296 columna 2
Sacerdotes.di.l.172 col.2
Sacerdotes. ij. quæstione vij. 478 columna prima.
Sacerdotum 1270 col.2
Sacerdotium.810 col.2
Sacerdotibus. xj. quæstio. j. 609 columna prima.
Sacerdotibus. dist. xxxj. 100 columna 2
A sacerdotibus.de conseo. dist. iij 1296 col.2
Sacerdotale officium. 203 colum. secunda.
Sacratas.76 col.2
Sacramentum hactenus.431 columna 1
Sacramenta.j.q.j. 343 columna secunda.
Sacramenta altaris.de conse. di. j. 1255 col.1
Sacratas Deo fœminas.76 columna 2
Sacrificium.de pœ.dist. j.1092 columna 2
Sacrificium.de conse. dist.ij. 1270 colum.2
Sacrilegium.774 col.1
Sacrosancta religio.j. q. j.361 columna 2
Sacrosancta Romana. distin.xxij. 65 col.2
Sacrorum canonum.dist.lxiij. 222 colum.2
Sacrorum canonum. xij. q. ij. 653 colum.1
Sal cælestis.1320 col.2
Saluator.j. quæst.iij. 385 columna prima.
Saluator. de conse. distin. v. 1352 colum.1
Saluo in omnibus.584 col.1
Salomon.1061 col.2
Salonitanæ.218 col.1
Saluo in omnibus 584 col.1
Saluberrimum.409 col.1
Sancimus.xij.quæst.iij 658 colum. secunda.
Sancimus.j.quæst. vij. 411 colum. prima.
Sancitum est.558 col.2
Sancitum est.901 col.2
Sancta Romana.in dist. xv.35 columna 2
Sancta Romana. xxv. Cauf.1940 colum.2
Sancta octo.distin. xvj. 41 colum. prima.
Sancta quippe.ij.q.vij. 479 columna 1
Sanctum est.1312 col.1
Sanctissimo in Christo. 238 columna 1
Sanctimoniales.800 col.1
Sanctimonialis.76 col.2
Sanctis quippe.618 col.2
Sanctorum canonum.di.lxx. 234 colum.2
Sanctorum patrum.x.q.j. 591 columna 1
Sanctorum patrum. j. q. j. 332 columna 2
Sana quippe.19 col.2
Sane cauendum.de pœ. dis. iij 1159 colum.1
Sane consanguinitas.xxxv. q.ij. 1217 col.1
Sane diximus.xv. q j. 705 colum. secunda.
Sane percussor.distin. xlv.150 columna 1
Sane profertur.xxiiij.q.ij. 925 columna 1
Sane quia.xvj.qõ. ij 744 colum. secunda.
Sane quisquis.xv. quæ.iij 709 columna 2
Sane quod super.xxxiiij q.ij. 924 colum.1
Sane si communi.dist.lxv.226 columna 2
Sane si ex consensu.ij. q. vj. 454 colum.2
Sane Thessalonicenses.xvj.q. vij. 764 colum.1
Sapiens non est.vj.q.j.538 colum. secunda.
Sapiens nunquam.de pœ.distin. ij. 1141 col.2
Satagendum.942 col.2
Satyra.5 col.1
Satis euidenter.dist.xcvj. 314 columna 1
Satis hinc apparet.xxxiij. qõ. v. 1205 col.2
Satis ostendimus.de conf. dist. iiij. 1318 col.2
Satis peruersum.distin. lvj.198 columna 2
Satisfactio pœnitentię.1156.colum. prima.
Scelus.425 co.2
Sceleratior omnibus.1172 colum. prima.
Scænicis.1295 col.1
Scit sancta.26 col.2
Sciant cuncti.480 col.2
Scias frater.559 col.2
Sciatis fratres.1198 col.1
Scire debet.dist.lxxvj. 247 colũna 1
Scire debes.vij. qõ . j. 549 colum. secunda.
Scire vos oportet.xxiij. qõ. viij. 895 col.2
Scimus autem.dist. xliij. 140 columna 1
Scimus vos non ignorare.xij. q. j. 642 col.1
Sciendum.viij.q.j 571 col.1
Sciendum.xxvj.q.iij. & iiij. 957 colum.1
Sciendum est.xxvij. q.j. 982. columna 1
Sciendum.de pœ.distin. ij.1138 columna 2
Sciendum.dist.xxix. 97 columna prima.
Scindite corda.1100 col.2
Scifcitaris.563 col.2
Scifcitatur.1028 col.1
Scifcitantibus.718 col.2
Schisma.918 col.1
Schismatici.889 co.2
Scitote.542 col.2
Scriptura dicit.1262 col.1
Scripsit mihi.vij q. j. 547 columprima.
Scripsit nobis.xxvij. qõ. ij. 994 colum.1
Scriptum est vj.q. iij. 542 colum. secunda.
Scriptum est.xiiij quæ. v. 697 columna 2
Scriptorum vestrorum. 327 columna 1

Secu

Seculares.xxxiij. quæstio.ij.1082 columna 1
Seculares.de conse.distinc.ij.1267 columna 1
Secunda autem.516 col.2
Secunda quæstio. xxix.q.ij. 1018 columna 1
Secunda.de pœ. di.j.1118 columna secunda.
Secundum canonicam. xxiij.quæ. viij. 901 col.1
Secundum catholicam.xj.quæ.iij. 623 col.1
Secundum ecclesiæ distin.xix. 54 columna 2
Secundum verba. xxxiij. quæ. v. 1203 col.1
Secuti sunt ij. q. vij. 470 columna prima.
Sed adhuc.382 col.2
Sed cùm in episcoporum 591 columna secunda.
Sed & continuò.1105 columna secunda.
Sed & illud 955 col.2
Sed illud.149 col.2
Sed nec Adam.1141 col.2
Sed notandum.97 col.1
Sed pensandum 11 col.2
Sed ponatur 612 col 1
Sed quæritur 121 col.1
Sed si forte 261 col 2
Seditionarios.151 col 2
Sedulò monendi. 128 columna 2
Semel Christus. de conse.distin.ij. 1278 col.2
Semel immolatus.de conse.dist.ij. ibidem.
Sententia Cham.ij. quæst.vij.463 columna 1
Sententia excommunicationis notatus 578 col.2
Sententia pastoris.xj. q.iij.612 columna secunda.
Sententiam Romanæ.1237 columna prima.
Senatusconsultum. 4 columna secunda.
Senti.623 col.2
Sæpe contingit.di.l.176 columna secunda.
Sæpe contingit.ij.quæ.iiij.439 columna 1
Sæpe fit.xij. quæst.ij. 670 columna prima.
Sæpe malorum.xxviij.q.j.1012 columna prima.
Sæpe principes. xxiij. q.viij.902 columna secunda.
Sæpe sæuitia.dist. xlj.134 columna secunda.
Septuaginta.42 col.2
Septies in die.1161 col.1
Sequitur in epistola. dist.xlvj 150 columna prima.
Sequitur in vtraque epistola.85 columna 2
Sequitur non percussorem.di.xlv. 144 col.1
Sequitur secunda.j.q.ij 378 columna secunda.
Sequitur secunda. xxvij.q.ij. 986 columna secunda.
Sequitur sexta.ij.quæ.vj.441 col. prima.
Seruatis priuilegijs.947 columna prima.
Seruanda est.104 col.1
Seruetur 628 col.2
Serui autem.185 col. 2
Seruitium.792 col 2
Series consanguinitatis. 1218 columna secunda.
Seriatim.109 col.1
Serpens decepit.1105 col.2
Sex differentiæ.845 col.2
Sexaginta.39 col 1
Sexto die.118 col 2
Sexta actione.xv.quæstio .vij.715 columna secunda.
Sexta synodus. distinctio. xvj.41 columna prima.
Sextam sanctam. de conse.dist.iij. 1301 col.1
Sextam synodum.distinct. xvj.40 columna prima.
Si accusatorum.iij. quæstio. x.513 columna prima.
Si accusatorum.iiij. quæsti.vj 525 columna prima.
Si ad scripturas.18 col.1
Si ad peccatum. xxij. quæ.iiij 830 columna prima.
Si ad matris.de conse.dist.iiij.1330 columna prima.
Si ægrotans.528 col.2
Si agamus.1116 col.2
Si aliquid.xxij quæstione iiij 827 columna secunda.
Si aliquid. xxij. quæstio. iiij.829 columna secunda.
Si aliquis.966 col.1
Si aliqua causa.815 col.2
Si apostolus. 1156 col.1
Si apud.880 col 2
Si audieris.882 col.1
Si auerterit.1186 col.2
Si autem aliquis ix. quæsti.iij 584 columna secunda.
Si autem necdum. xxxvj. quæ.ij. 1243 col.1
Si autem presbyteri. xv. q.vij.716 columna secunda.
Si autem prouocãtum.ij q.vj.456 columna secunda.
Si autem sine. xvij. quæst.iiij.773 columna secunda.
Si autem vobis.xj.quęstio.iij.614 columna 2
Si baptizata est. 1336 columna secunda.
Si causa.1198 col.2
Si clericus 611 col.1
Si clerici.601 col.2
Si clericatus.725 col.2
Si concupiscentia . 705 columna secunda.
Si consuetudinem.15 col.2
Si credis.1293 col.2
Si cupis 720 col 2
Si cuius.114 col.2
Sic autem.343 col.1
Sic decet.951 col.2
Si dominus. xj. quæstione iij. 633 columna 1
Sic enim.1007 col.2
Sic non sunt.1050 col.1
Sic omnes.52 col.2
Sic populus.352 col.1
Sic quidam.588 col.2
Sic quippe.1060.col.1
Sic viue.725 col.2
Sic vbi defunctus.675 col.1
Si custos.977 col.2
Si cuius patruus.1239 columna secunda.
Si cui etiam.1099 col.2
Sicut apostoli.615 col.2
Sicut Achab.1164 col.2
Sicut ait 1165 col.1
Sicut alterius 560 col.2
Sicut antiquitus.774 c
Sicut bonum 9 1 col.2
Sicut Christus.356 col.1
Sicut crudelis 1042 col.2
Sicut diœcesim.747 col.1
Sicut domini.764 col.2
Sicut ecclesia.662 col.2
Sicut enim.606 col.1
Sicut enim.1064 col.2
Sicut episcopum.380 col.1
Sicut ergo.1238 col.1
Sicut est verus 1293 col.1
Sicut eunuchus.342 col.2
Sicut excellentiam. 870 columna secunda.
Sicut fœmina.1051 co.2
Sicut ficti.343 col.2
Sicut ij qui.153 col.2
Sicut inquit.477 col.1
Sicut in sacramentis 1341 columna secunda.
Sicut in sanctificando. 1261 columna secunda.
Sicut in vnaquaque.809 columna prima.
Sicut Iudas 1283 col.2
Sicut is.400 col.1
Sicut neophytus.15 col.1
Sicut non alij.1247 col.2
Sicut non est.851 col.2
Sicut non omnis 1028 col.1
Sicut non suo.152 col.1
Sicut nostis 1320 col.1
Sicut omnino.651 col.1
Sicut primi.1121 col. 2
Sicut quædam.33 col.2
Sicut quæuis.318 col.1
Sicut qui.776 col.1
Sicut qui monasteria 799 columna secunda.
Sicut sacerdotes 462 col.1
Sicut sancti.35 col.2
Sicut satius.1059 col.2
Sicut semel.230 col.1
Sicut seca. 1137 col.2
Sicut sine iudicio 43 col.1
Sicut stellæ cæli. 127 col.2
Sicut tribus gradibus 1138 columna prima.
Sicut vir non debet.551 col.1
Sicut viri.132 col.1
Sicut vrgeri videor.148 col.1
Si de arca 956 col.1
Si decreta Romanorum. 57 col.2
Si de rebus vel locis.892 col.1
Si dicat vir.1201 col.2
Si diaconus.260 col.2
Si ductum.1070 col.1

Si

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si duo fuit.254 col.2
Si duo fratres.176 col.2
Si duo viri.1230 col.2
Si ea de quibus.873 col.2
Si ea destruerem.946 col.2
Si ecclesia vera est.868 columna secunda.
Si enim.1090 col 1
Si enim inquit.1143 col.2
Si eos.1340 col.2
Si episcopus.49 col.2
Si episcopus.distinct.l.162 columna prima.
Si episcopus.iij.quest.ij.486 col.1
Si episcopus.xj.q ij. 613 columna prima.
Si episcopus.xj. quæstione iij.622 columna 1
Si episcopus vnam. xij.q. ij. 670 columna 2
Si episcopus condito testamento. 674 col.2
Si episcopus humanitatis. 750 columna secunda.
Si episcopus ij quæstio.iiij.439 columna secunda.
Si episcopum.xvj. quæstio.vj.758 columna 1
Si episcopum. xxj. quæstio. v.813 columna 2
Si ergo.753 col.1
Si euangelica admonitio. 196 columna 1
Si ex bono.1179 col.2
Si ex laicis.588 col.2
Si expositus.281 col.2
Si fœmina.1019 col.2
Si fœneraueris.693 col.1
Si forte.distinc.lxv.228 columna secunda.
Si forte.xvij. quæstio.iiij.776 columna secunda.
Si fortè.1094 col.1
Si fortè dist.lxiij.223 col.2
Si fortè.xxj q.v.812 col.2
Si fortasis. 759 col.1
Si fur,aut latro.689 col.2
Si gens anglorum.199 col.1
Si significastis.359 col.1
Signum est.1270 col.2
Si habes.927 col.2
Si hæreticus.467 col.1
Si homo.xxxv.quæ.ij. & iij.1215 columna 2
Si homo xxvij q.j 978 col.2
Si homicidium.883 col.2
Si igitur.931 col.2
Si ille qui.178 col.2
Si illic.860 col.2
Si Imperator.315 col.2
Si in 2 dilatorium.21 col.2
Si infidelis. xxvij. quæsti.ij.1014 columna 2
Si infidelis.xxviij quæstio.j.1006 columna 2
Si in laicis 126 col. 2
Si inimicus est.dist.xciij.295 col.1
Si inimicus.xj q.iij 615 col.2
Si in morte 898 col 1
Si in plebibus.216 col.2
Si in quali ber'801 col.1
Si inter bonos.de conse.distin.iiij. 1308 col.1
Si inter episcopos. vj.q.iiij. 544 columna 2
Si is qui præst. xj.q.iij. 734 columna secunda.
Si is qui.xxiij.q. iiij.860 col.1
Si iubet.963 col.2
Si Iudas.1178 col.1
Si iustus.343 col.1
Si iuxta 2 postolum.127 col.2
Si laicus.101 col.2
Si laici vxor.115 col.2
Si lapsis.160 col.1
Si legitimi.434 col.2
Siluester.602 col.2
Si mala fama.415 col.1
Symbolum.1319 col.2
Si metropolitanus.545 col.1
Similiter.iij quæstione v.494 columna secunda.
Similiter.xvj q.j.737 col.2
Simili modo.1004 col.2
Similem Dei.1141 col.2
Si monachus.724 col.2
Si motum fuerit.1249 col.1
Si mulier.9 col 2
Sine exceptione.663 col.1
Sine literis.578 col.1
Sine ornatu.811 col.2
Sine pœnitentia.1327 col.2
Si non sunt 1266 col.2
Si non sanctificatur.1321 col.2
Si non ex fidei.871 col.2
Si non licet.877 col.1
Synodum episcoporum.43 col.2
Si nulla. de consec. distin.iiij. 1330 columna 1
Si nulla.xxiij.q. viij. 896 columna secunda.
Singuli autem.1229 col.2
Singula ecclesiastici. 285 col.2
Si nupserit.90 col.1
Sint manifestæ.646 col.2
Sint tibi quotidiana.de conse.dist. v.1346 col.1
Sint tibi ieiunia.de conse.distin.v. ibidem.
Si œconomus.599 col.1
Si officia.201 col.2
Si omnia in hoc seculo. 536 columna 2
Si Papa.131 col.1
Si pater.1028 col.2
Si Paulus.1064 col.2
Si peccatum esset.xxij quæst.j.816 columna prima.
Si peccatum Dauid.de pœn.dist.j. 1121 col.1
Si peccauerit.422 col.2
Si per ordinationem.213 columna prima.
Si per sortiarias. 1082 columna secunda.
Si per negligentiam.1269 columna secunda.
Si Petrus.xxiiij quæstio.j.910 columna prima.
Si Petrus. xviij.quæstio.j.568 columna 1
Si plures.769 col.1
Si post ordinationem. 163 columna secunda.
Si presbyter.j quæ.j.352 columna prima.
Si presbyter.xxvj quę.vj.966 columna 2
Si primates.528 col.1
Si priuatum.648 clo.2
Si propterea.xxiij. quæstio. v.882 columna secunda.
Si propterea de pœn. distin. j.1099 columna prima.
Si publicis.827 col.1
Si qua de rebus.xij.quæ.ij.661 columna 1.
Si qua fœmina. distinctione I. 175 columna secunda.
Si qua fuerit.xxxj.q.j.1036 columna prima.
Si qua monacharum.xxij. quæ.j. 980 col.2
Si qua mulier.xxxv.quæst.x.1239 columna secunda.
Si qua mulier. xxxj.q.j. 1036 columna prima.
Si qua mulier transfuerit. ibidem.
Si qua mulier ad secundas.ibidē.
Si qua mulier.di. xxx. 98 columna prima.
Si qua mulier.de conse.di. iiij.1330 columna secunda.
Si qua mulier.di. xxx. 98 columna prima.
Si qua mulier.xix.quę.iij.796 columna secunda.
Si qua vidua.di. xxviij. quæ.j 94 columna secunda.
Si quando videris.de pœn.dist.iij. 1176 col.1
Si qua virgo.xxvij.quę.j.979 columna prima.
Si quando.ij.quæ.vj 457 columna prima.
Si quandoque à sacerdotibus. 713 columna prima.
Si quatuor 904 col.2
Si quæ causæ.602 col.2
Si quælibet 824 col.2
Si quos à clericatu.xvj.quę.j.727 columna prima.
Si quem fortè xxiiij.q.j. 921 columna secunda.
Si quem pœnituerit.ij. quæ.iij.428 columna secunda.
Si qui apud.de consec.di.iiij.1308 columna secunda.
Si qui à pseudo.j. q j.345 columna secunda.
Si qui à simoniacis.j.quæ.j 371 columna secunda.
Si qui clerici.dist. lxxiiij.239 columna secunda.
Si qui clerici.xj. q.j. 604 columna secunda.
Si qui clericorum. 604 columna secunda.
Si quid in ecclesia.ij.quæ. vij.477 columna secunda.
Si qui episcopi.xxv.quęstio.ij 951 columna secunda.
Si qui episcopi j quæstione j 346 columna secunda.
Si qui episcopi.distinct. xcij. 293 columna secunda.
Si qui ex fratribus. 606 columna secunda.
Si qui filij parentes.97 col.2

Si qui filij.distin.xxx.87 columna prima.
Si qui inuenti.v.q.j.526 col.2
Si quiliber.190 col.2
Si qui necessitate. de consecr.dist. iiij.1306 col.2
Si qui parentes.xxxj.quæstio.iij. 1041 col.2
Si qui presbyteri.j.quæstio. vij. 400 col.2
Si qui sine examinatione.distinc. lxxxj.258 col.2
Si qui sunt vituperatores.ij.quæstio.vij.464 col.2
Si qui sunt.distin.lxxxj.260 columna 2
Si qui vel propria.j.quæstio.vij. 407 col.1
Si qui voluerint.j quæst.vij. 405 colum.2
Si qui verò.vij.quæstio.j 557 col.1
Si qui verò.de pœnit.dist.v.1192 colum.1
Si qui verò.distinctio.xxxij.104 colum.2
Si quicquid.1312 col.1
Si quid de quocunque.xv.quæstio.vij.716 col.1
Si quid in ecclesia.ij.quæstio.vij. 477 col.2
Si quid inuenisti.xiiij.quæstio.v. 697 col.1
Si quid veri.distinct. xxvij.124 colum.2
Si quid verò.distinct.lxxxvj.278 colum.1
Si quis abbas.xviij.quęstio.ij 788 colum.1
Si quis ab episcopo.ij.quæsti.vij. 465 col.1
Si quis absciderit.distinc.lv.194 colum.1
Si quis acceperit.xxxiij quæstio. j.1081 col.1
Si quis à catholica.xxiij.quæstio. iiij.850 col.1
Si quis ad te.xxxij quæstio.ij. 823 colum.2
Si quis à medicis.distinct.lv.195 colum.1
Si quis apostolicæ.distin.lxxix. 253 col.1
Si quis à proprio.xj.quæstio.iij. 612 col.2
Si quis à proprio.xxj.quæstio.v. 812 col.1
Si quis à verò.iij.quæstio.iiij 490 colum.2
Si quis à modo.distinc.lxxxj 261 colum.1
Si quis ancillam. xxix.quæstio. ij 1019 col.1
Si quis ariolos.xxvj. quæstio.v. 958 col.2
Si quis artem.distinctio.xxxvij. 123 col.2
Si quis ausus.distinct.lxxj.235 columna 2
Si quis autem.de consecr.dist.iiij. 1306 col.1
Si quis autem.distinctio.xviij.49 colum.2
Si quis autem.j.quęstio.vj.399 columna 2
Si quis autem.distinct. xciiij. 305 colum.1
Si quis autem.de pœni.distin.vij. 1197 col.1
Si quis autem.de pœni.distinct.iij. 1177 col.1
Si quis basilicam.de consec.dist. j 1247 col.1
Si quis carnem.distinct.xxx.98 colum.2
Si quis clericus.distin.lxxxj.260 colum.1
Si quis clericus.xvj.quæstio.vij. 764 col.2
Si quis clericus.xiiij quæstio.iiij. 692 col.2
Si quis clericus.xvij quæstio.iiij. 776 col.2
Si quis clericus.xxvj.quæstio.v. 959 col.2
Si quis clericus.iij.quæstio.vj 501 colum.1
Si quis clericus.xj.quæstio.j. 601 colum.2
Si quis clericorum.distinct.xlvij. 153 col.2
Si quis circa.ij.quęstio.iij.427 columna 1
Si quis coactus.xxij. quæstio.v. 834 col.1
Si quis confugerit.j quæstio.j 349 colum.1
Si quis coniugatus.xxvij quæsti. ij.993 col.2
Si quis contumax.xvij.quæstio. iiij.777 col.1
Si quis contristatus.dist. xc.290 colum.1
Si quis conuictus.xxij. quæstio. v.834 col.2
Si quis cum clerico.xj.quæstio.j. 610 col.1
Si quis cum duabus.xxxij quæstio.ij.1090 col.1
Si quis cum duabus.xxxiiij.quęstio.j.1211 col.1
Si quis cum matre.xxxiij.quæst. ij 1090 col.2
Si quis cum matre.xxxv.quæsti. ij 1215 col.2
Si quis cum militibus.v.quæstio. j 540 col.1
Si quis cum nouerca.xxxij quæstio.vij.1077 col.1
Si quis cuiusliber.xxj quæstio j. 872 col.2
Si quis dator.j.quæstio.iij.383 columna 1
Si quis de alio.de consec.dist.iiij. 1332 col.1
Si quis de alterius.distin.lviij 201 colum.1
Si quis de clericis.xij.quæstio.ij. 658 col.2
Si quis de clericis.xij.quæstio.ij. 661 col.1
Si quis de corpore.xxvj.quæstio. vj 964 col.2
Si quis dederit.xxiiij.quæstio.j. 922 col.1
Si quis deinceps.xvij.quęstio.iij. 778 col.1
Si quis deinceps.xvj.quæstio.vij. 763 col.2
Si quis de ordine.vij.quæsti.j.558 colum.2
Si quis de laicis.distinct. xxxiiij. 114 col.1
Si quis de potentibus.xxiiij.quęstio.iij 934 col.1
Si quis de religioso.dist.lxxvij. 251 col.1
Si quis despicit.dist.xlij.136 col.1
Si quis desponsata.xxvij quæsti. ij 998 col.1
Si quis desponsauerit.xxvij.q.ij. 990 col.1
Si quis diaconus.distinctio.l.170 colum.2
Si quis desponsauerit.xxvij q.ij. 989 col. 1
Si quis discernit. dist.xxviij. 96 colum.1
Si quis diuinis.xxx.quæst.v.1032 colum.2
Si quis dixerit.xj.q.iij.625 col.1
Si quis docet.dist.xxx.98 col.2
Si quis docuerit. dist.xxviij 96 colum 1
Si quis dogmata.xxv.quæstio.ij. 950 col.1
Si quis ecclesiam.xvij.quæst.iiij. 776 col.2
Si quis eorum.dist.xxx.98 col.2
Si quis eorum.distinct.xxxij.108 colum .1
Si quis episcopus.dist.lxxxj.260. colum.1
Si quis episcopus.xxvj.quæstio. v.959 col.1
Si quis episcopus.xxiij.quæstio. viij 902 col.1
Si quis episcopus.j.q.iij.383 col.2
Si quis episcopus.distin.lxxxiij. 268 col.2
Si quis episcopus.xvj q.vij. 764 colum 1
Si quis episcopus.vij.q.j.558 co.2
Si quis episcopus.j.quæst.vij.409 colum.2
Si quis episcopus. xj.quæstio.iij. 613 col.2
Si quis episcopus.ibidem
Si quis episcopus.vj.quæstio.iiij. 544 col.1
Si quis episcopus.ij.quæsti.vj.455 colum.1
Si quis episcopus.ij.quæstio. vij. 478 col.1
Si quis episcopus. xj.quæstio.iij. 632 col.2
Si quis episcopus.xxvij.quæst.j. 974 col.2
Si quis episcopus.distin.xcij 293 colum.1
Si quis episcopus.distin.xcij 294 colum.1
Si quis episcopus.vj.quæstio.iiij. 544 col.2
Si quis episcopus.vj.quæstio.iiij. 545 col.1
Si quis episcopus.xc.q.ij 595 co.2
Si quis episcopus j q.j 332 col.1
Si quis episcopus.xxj quæstio.v. 812 col.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quis episcopum. ij. quæstio. iij. 427 col. 1
Si quis episcoporum. xvj. quæsti. v. 745 col. 1
Si quis episcoporum. iij. quæstio. vj. 497 col. 1
Si quis episcoporum. dist. xvij. 50 col. 1
Si quis est episcopus. distinc. xcij. 293 col. 1
Si quis ergo ij. q. vij. 464 col. 1
Si quis etiam. de consec. distinct. j. 1253 col. 1
Si quis ex clericis. dist. xxiij. 76 colum. 2
Si quis ex episcopis. dist. lxxix. 254 col. 1
Si quis ex sacerdotibus. distinct. lxxix. 254 col. 2
Si quis extra ecclesiam. distinct. xxx. 98 col. 2
Si quis falsum. v. q. vj. 538 col. 1
Si quis famosum. 526 col. 2
Si quis filiastrum. xxx. quæstio. j. 1022 col. 2
Si quis fortitudinem. xxxiij. q. iij. 847 col. 2
Si quis frater. xj q. iij. 620 col. 1
Si quis fuerit. xxxij. quæstio. vij. 1073 col. 1
Si quis gentilis. xxviij. q. j. 1024 colum. 2
Si quis habuerit. xxviij. quæstio. ij. 1014 col. 2
Si quis hæreticæ. j. q. j. 346 col. 1
Si quis hominem. xj. quæstio. iij. 625 col. 1
Si quis homicidium. distinct. l. 175 colum. 1
Si quis iam. xxj. q. ij. 808 col. 2
Si quis in atrio. xvij. quæstio. iiij. 775 col. 1
Si quis in clero. vij. q. j. 558 col. 1
Si quis incognitus. xvij. quæstio. ij. 773 col. 2
Si quis in ægritudine. distin. lvij. 200 col. 2
Si quis ingenuus. xxix. q. ij. 1039 colum. 2
Si quis in infirmitate. distinct. lv. 195 col. 2
Si quis in metropolitana. distinct. lxv. 228 col. 1
Si quis inquit. j. q. j. 153 col. 2
Si quis iratus ij. q. iij. 427 col. 2
Si quis iratus. de pœnit. distinct. j. 1097 col. 2
Si quis irascitur. xiij. quæstio. ij. 683 col. 1
Si quis insaniens. xv. quæstio. j. 706 col. 2
Si quis in tantam. j. quæsti. iiij. 397 colum. 1
Si quis intrat. de consec. distinc. j. 1267 col. 1
Si quis Iudæice. xxviij. quæstio. j. 1013 col. 2
Si quis iudicem. ij. q. vj 447 col. 1
Si quis Calendas. xxvj. quæstio. vij. 959 col. 2
Si quis laicus. xvj. quæstio. j. 731 colum. 2
Si quis laicus. xj. q. iij. 619 col. 2
Si quis laicus. xxij. q. v. 838 col. 2
Si quis liber. xxix. quæsti. ij. 1018 colum. 2
Si quis membrorum. xxiij. q. viij. 903 col. 2
Si quis monachus distinc. xc. 289 colum. 1
Si quis monachus. xvj. quæstio. j. 726 col. 1
Si quis necandi. de pœni. distin. j. 1094 col. 1
Si quis necessitate. xxxiiij. quæstio j. 1210 col. 1
Si quis neque. j. q. j. 374 col. 1
Si quis non dicam. xxxvj. quæst. ij. 1241 col. 2
Si quis non dicam. de pœnit. dist. j. 1093 col. 1
Si quis non iratus. xv. quæstio. j. 707 col. 1
Si quis non recto. xxiiij. quæstio. iij. 929 col. 1
Si quis nuptias. distinct. xxx. 98 colum. 2
Si quis obiecerit. j. quæstio. iij. 384 colum. 2
Si quis obligatus. distinc. liiij. 187 colum. 2
Si quis oblitus. xiiij. quæstio. iiij. 694 col. 2
Si quis omnem. j. q. vij. 401 col. 1
Si quis ordinatus. distinc. xcij. 293 colum. 1
Si quis papa. dist. lxxix. 253 col. 1
Si quis pecunia. distinctio. lxxix. 255 col. 1
Si quis peierauerit. xxij. q. v. 834 colum. 2
Si quis per capillum. xxij. quæst. j. 815 col. 2
Si quis per ignorantiam. j. q. j. 351 colum. 2
Si quis per superbiam. dist. xxx. 98 col. 2
Si quis per ebrietatem. de consec. distinct. ij. 1270 col. 2
Si quis per vetus. xxij. quæstio. ij. 824 col. 1
Si quis post. distinctio. xxxiij. 110 colum. 2
Si quis positus. de pœnit. dist. vij. 1196 col. 2
Si quis post acceptum. dist. lj. 183 colum. 2
Si quis post remissionem. distinct. l. 179 col. 2
Si quis potestatem. xxiij. quæstio. iiij. 862 col. 1
Si quis præbendas j. quæst. iij. 390 colum. 1
Si quis præpostera. distinct. l. 169 colum. 1
Si quis presbyter. dist. xxliij. 79 colum. 2
Si quis presbyter. de consecr. dist. iiij. 1324 col. 1
Si quis presbyter. vij. q. j. 557 col. 1
Si quis presbyter. ij. quæstio. iiij. 431 col. 2
Si quis presbyter. distin. xxx. 99 colum. 2
Si quis presbyter. distinctio. l. 167 colum. 2
Si quis presbyter. distin. xcij. 294 colum. 2
Si quis presbyter. xv. quæsti. vij. 718 col. 1
Si quis presbyter. xj. quæstio. iij. 613 col. 2
Si quis præuentus. xxij. q. iiij. 829 colum. 2
Si quis principum. xvj. q. vij. 766 col. 2
Si quis propter. j. q. ij. 381 col. 2
Si quis propter Deum. dist. xxx. 98 col. 1
Si quis pro ægritudine. distin. lv. 195 col. 1
Si quis pulsatus. de pœni. distin. j. 1094 col. 2
Si quis putauerit. ij quæsti. vj. 443 colum. 1
Si quis putauerit. ij quæst. vj. 445 colum. 2
Si quis qualibet. xij. q. ij. 664 columna 1
Si quisquam. 603 col. 1
Si quis rapuerit. xxvij quæstio. j. 980 col. 2
Si quis reliquerit. distin. xxx. 98 col. 2
Si quis romipetas. xxiiij q. iij 934 colum. 2
Si quis sacerdos. xxx. quæstio. j. 1024 col. 2
Si quis sacerdotum. distin. lxxxj. 262 col. 1
Si quis sacerdotum. xj. quæstio. j. 603 col. 2
Si quis sacro. xxvij. quæstio. vij. 977 col. 1
Si quis seruum. xvij quæstio. iiij. 781 col. 2
Si quis seruum. xvij. quæstio. iiij. 782 col. 1
Si quis semel. de pœnit. distinct. ij. 1131 col. 1
Si quis sponsam. xxvij. quæstio. ij. 997 col. 1
Si quis suadente. xvij. quæsti. iiij. 779 col. 1
Si quis super his. ij. quæst. vij. 475 col. 2
Si quis tam masculum. de pœnit. distin. j. 1094 col. 1
Si quis tanquam. distinc. xxx. 98 colum. 1
Si quis triginta. distinct. lxxvij. 252 col. 1
Si quis tumidus. xv. quæstio. vij. 716 col. 1
Si quis vel virginitatem. distinct. xxx. 98 col. 1
Si quis vestrum. ij. quæsti. vj. 442 colum. 1
Si quis verò. xj quæstio. iij. 615 columna 1
Si quis verò. v. quæstio. vj 534 columna 2
Si quis viduam. distinct. l. 162 columna 1
Si quis viduam. distinct. xxxiiij. 115 col. 1
Si quis viduam. ibidem col. 2
Si quis viduam. xxxj. quæst. vij. 1076 col. 2

Si

Si quis virginem. xxxvj q ij. 1242 columna 1
Si quis virorum. dist. xxx. 99 columna 1
Si quis vituperat. distin. xxxj. 101 columna 2
Si quis viuente. xxxj q. j. 1036 columna 1
Si quis vnus. xxx. q. iiij. 1028 columna 2
Si quis voluntate. di. l. 175 col 2
Si quis voluerit. de consec. dist. iiij. 1331 colum. 2
Si quis votum. xxvij. q. j. 985 columna 2
Si quis vsuram. xiiij. q. iiij. 695 columna 2
Si quis vult. xvj. q. vij. 770 col 1
Si quis vult. dist. xxxvj. 121 col. 1
Si quis vxorem. xxxij. q. j. 1043 columna 2
Si quis vxorem. xxxij. q. j. 1044 columna 2
Si quis vxorem. xxvij. q. ij 999 columna 1
Si quisquam. 603 col. 1
Si quispiam. 262 col. 1
Si quod verius. 1686 col. 1
Si quos à clericatu. xvj q j. 727 columna 1
Si quos de seruis. xij. q. ij. 664. columna 2
Si quos. xxiij q. iiij. 870 col. 2
Si quotiescunque. 1266 co. 2
Si refugientes. 1187 col. 1
Si res aliena. 699 col. 2
Si re vera. 1309 col 1
Si Romanorum. 51 col. 1
Si sacerdos. vj q. j. 535 col. 1
Si sacerdos. de pœn. dist. j. 1111 columna 2
Si sacerdotes. 749 col. 2
Si seculi. 651 col. 1
Si se cuiquam. 94 col. 1
Si sermo meus 1138 col. 1
Si seruus. di. liiij. 191 col. 1
Si seruus. ibidem. col. 2
Si solus. 16 col. 2
Si subdiaconus. 116 col. 1
Si tantum episcopus. 541 columna secunda.
Si testes omnes 517. col. 2
Si transitus. 255 col. 2
Sit rector discretus. 737 columna secunda.
Si tributum. 605 col. 1
Si triginta annorum. 252 col. 2
Si tu abstines. 994. co. 1
Siue de coniugij. xxxiij. q. ij. 1083 columna 1
Siue hæreticus. de consec. dist. iiij. 1318 colum. 2
Siue paruuli. de consecra. dist. iiij. columna 1
Si verò 178 col. 2
Si verum. 1039 col. 2
Si vir simplex. 90 col. 1
Si vir & vxor. xxxv. q. ij. 1217 columna 1
Si vir & vxor. xxvij q. ij. 994 columna 1
Si virgo. 1210 col. 1
Si vos contra. 883 co. 1
Si vos fratres 902 col. 2
Si vxorem 1068 col. 1
Solet quæri. 1649. col. 2
Solet etiam. 1309 col. 2
Solent plures. 1255 col. prima.
Solennitates. de consecra. distin. j. 1248 col. 2
Solennitates. de consecra. distin. j. ibidem.
Solicitè. 157 col. 1
Solicitum quoque. 269. col. 2
Solicitudo. 184 col. 2
Solicitatores. 1094 co. 2
Sors non est. 954 col. 1
Sortes 959 col. 2
Sortilegi sunt. 953 col. 2
Species. & similitudo. 1271 colū. prima.
Spiritus sanctus. j q. j. 351 columna prima.
Spiritus sanctus. de consecra. di. v. 1343 col. 1
Sponsus ille. dist. lvj. 188 columna secunda.
Sponsus & sponsa. distin. xxiij. 77 columna 2
Sponsus & sponsa. xxx. q. v. 1031 columna 2
Sponsalia. 1025 col.
Statuit quoque. 439 col. 2
Statuimus. xvj. q. j. 736 columna prima.
Statuimus. xix quæst. iij. 795. colū. prima.
Statuimus. xx. quæst. ij. 802 col. 1
Statuimus. dist. iiij 7 col. 2
Statuimus. xij quæst ij. 658 col. 2
Statuimus. dist. lxj 205 col. 2
Statuimus. xj. quæst. j. 606 col. 2
Statuimus etiam. distinctio. lxxvj. 145 col. 2
Statuimus decretum. j. q. j. 370 columna 2
Statuimus vt sicut. 370 col. 1
Statutis. 417 col. 1
Statutum est. xxvij q. ij 997 col. 2
Statutum est. ij q. vj. 456 col. 1
Statutum est. xviij. q. j. 782 col. 2
Statuendum nobis. 744 col. 2
Statuendum est. dist. xc. 289 co. 2
Sudeat sanctitas. 174 col. 2
Studij vestri. 208 co. 1
Subdiaconus. dist. lxxvij. 250 co. 1
Subdiaconus. dist. xxiij. 75 col. 2
Subdiaconus. xxiiij. q. j 921 col. 1
Subdiacono etiam. 304 co. 2
Subdiaconibus 108 col. 1
Submittitur. 64 col. 1
Sufficit pœnitenti. de pœni. distin. j. 1115 col. 2
Sufficit sacerdoti. de consec. dist. j. 1256 col. 1
Sufficiat. 987 col. 1
Suggestum est 563 col. 2
Suggero 507 col. 2
Summa iniquitas. 538 col. 2
Summa militiæ. xxiij. q j. 843 co. 2
Summopere. 627 col. 2
Sunt in ecclesia. 574. co. 1
Sunt nanque. 149 col. 1
Sunt nonnulli. xvj q. j 725 col. 1
Sunt nonnulli j q. j 373 col. 2
Sunt nonnulli. dist. xlvj 151 col. 1
Sunt nonnulli. ij. q. viij 465 colum. prima.
Sunt plures. 1173 col. 1
Sunt plurimi. 537 col. 2
Sunt quædam. xvij. q. j 771 colum. prima.
Sunt quædam. xxiij q. v. 883. colū. secunda.
Sunt qui arbitrantur. 1110 col. 2
Sunt qui dicunt. 991 col. 2
Sunt qui opes. 773 col. 2
Sunt quidam j q. j. 377 col 1
Sunt quidam. xxv. q. j. 942. colum. prima.
Super causa. 434 col. 2
Super quibus. 1027 co. 2
Super tribus. de pœnit. dist. ij. 1139 columna 1
Super tribus. de pœnit. distin. j 1118 colum. 1
Super prudentia. 691 col. 2
Superueniente. 354 col. 2
Suppliciter. 897 col. 1
Suscipitis ne. 21 col. 1
Suspectos. 493 col. 2
Sum verò. 810 col. 1
Tabernaculum. 1244 colum. prima.
Talis mihi. 1164 col. 1
Talis coniugatio. 364 col. 1
Tali coniugio. 408 col. 1
Tales ad ministerium. 72 colum. prima.
Tales & si. 744 col. 2
Talia quidem 576 col. 1
Talibus Deum. 1139 col. 2
Tam sacerdotes. 932 col. 2
Tantum valet. 1078 col. 1
Tantis Daniel. 238 col. 1
Tanta nequitia. j q. vij. 407 columna prima.
Tanta nequitia. dist. lxxxvj. 278 colum. 2
Tandiu. 485. col. 2
Tempus quod inter. 687 col. 2
Tempus autem. 242 col. 1
Tempus quoque. 99 col. 2
Tempus verò 1196 col. 1
Temporis qualitas 562 col. 2
Tempora pœnitudinis. 967 columna secunda.
Temerarium. 623 col. 2
Tenere debet. 101 col. 1
Teneamus. 350 col. 2
Te quidem. 605 col. 2
Tertio quæritur. 708 col. 1
Terrulas. 663 col. 2
Testamentum. 15 col. 1
Testamenta verò. 673 col. 2
Testes per quamcunque. 510 columna 2
Testes absque. 473 col. 1
Testes autem. 516 col. 2
Testimonium. 601 col. 2
Teugualdum. 614 col. 2
Tibi domino. 222 col. 1
Timorem. 1268 col. 1
Tolle charitatem. 1140 col. 1
Tolerandi sunt. 848 col. 2
Tolerabilius. 1062 co. 2
Tonsura verò. 233 col. 2
Totum. 384 col. 2
Totam pœnitentiam. 1161 col. 1

Canones Decreti per ordinem Alphabeti.

Tranmarinos.321 col.1
Transferunt.936 col.1
Tres personas.851 col.1
Tres sunt autem.1220 col.1
Tria legitima.1242 col.2
Tria sunt genera.1148 col.2
Tribus ex causis.1252 col.1
Tribus gradibus.1267 col.2
Tributum.909 col. 2
Triforme est.1267 col.2
Tua sanctitas.1040 col.1
Tu bonus 848 col.2
Tu dixisti 878 col. 2
Tu malum.815 col.1
Tunc saluabitur.1203 col.2
Tunc vera.625 col.1
Tunc eis.1294 col.1
Tunc valere.1317 col.1
Turbat acumen.123 co.1
Turbatur nauicula.395 col.2
V Aler interdum.259 col 2
Valentiniauus.211 col.2
Valentino clerico.116 col.2
Valida est.1131 col.2
Valde necessarium.304 col.2
Vasa in quibus.1254 col.1
Vasis iræ.855 col.1
Vbi ista didicisti. 240 columna secunda.
Vbi non est.1025 col.2
Vbi sana.916 col.1
Vbi pars est.1289 col.2
Vbinam legistis 313 col.1
Vbicunque.xvj.q.j 722 col. 2
Vbicunque.xiij.q.ij.682 col.1
Vbicunque.xiij.q.ij.688 col.1
Væ eis.1188 col.1
Velatæ & Deo consecratæ.xxvij. q.j.977 co.2
Venit sacerdos.1321 co.1
Venisti ad fontem.1325 col.2
Veniam nunc.1236 col.2
Ventum est.335 col.2
Vendentes.388 col.1
Venerabilis.1306 col.2
Venerabiles.1301 co. 1
Venter mero.118 col.1
Væ qui dicitis.625 col.2
Verbum Dei.107 co. 2
Verus baptismus.1341 col.2
Veritate.15 col.2
Vera iustitia.149 col.1
Vereor.574 col.2
Verum hoc.33 col.1
Vestram flagitamus.22 col.2
Vestimenta ecclesiæ.1253 columna secunda.
Victor Honorius.319 col.2
Vide benignum de pœn.dist.j 1117 columna 2
Vide quantum.j.q.j 352 col.2
Vides filii distinct.x.22 col.1
Vides vt opinor.xxiij.qõ. vj. 890 columna prima.
Vident homines.275 col.2
Videntes autem.645 col.1
Videtur nobis.1229 col.1
Vidua.xxvij.q.j.981 col.2
Vidua est.dist.xxxiiij 116 col.1
Vidua xx.q.j 800 col.2
Viduæ.xxvij q.j.981 col.2
Viduæ quæ stipendio.dist. lxxxj. 264 col.1
Viduæ.xxvij q.j.982 col. 2
Viduas autem.xxvij.qõ.j.975 columna 1
Viduæ honora j qõ.ij j80 colum. secunda.
Viduis.xxvij q.j.972 col.1
Viduas.xxvij q. j 977 col.1
Viduis autem.280 col.1
Viduitatis.982 col.1
Viginti tantum.43 col.2
Vilissimus.347 col.1
Vino inebriantur.121 col.2
Vinolentum sacerdotem.118 col.1
Violatores.942 col.1
Vir cum propria.1199 co.2
Virum catholicum.153 col.1
Virginem.976 col.1
Virgines non velentur. xx. qõ.j. 800 co.2
Virgines.xxvij q j.979 col.2
Virgines.di.xxvij.91 co.1
Virgines sacræ.xx.q.iiij. 804 columna 2
Virginibus.976 col.2
Visum præterea.1260 col.2
Visis liceris.743 col.2
Visitandi.791 col.2
Vltra prouinciarum.497 col.2
Vltima voluntas.611 col. 2
Vnus ex vobis.414 col.1
Vnaquæque mulier.xiij. q. ij. 680 columna 1
Vnaquæque.iij q.vj.501 co.1
Vna tantum.88 col.1
Vna sola.1203 col.2
Vnãio inuisibilis.1133 col.2
Vnde quæritur.1234 col.2
Vnde ipse.568 col.1
Vndecunque.197 co.2
Vnio nostra.596 col.2
Vnius vxoris.86 col.1
Vnicuique.xj q.iij.630 col.1
Vnicuiq; fideltum.de confec.dist.j 1252 col.1
Vnum abbatem.806 col.2
Vnum horarium.82 col.2
Vnum solum.874 col.2
Vnusquisque.828 col.1
Vobis enim.656 col.1
Vocatio autem.v.q.ij.527 col.1
Vocatio ad synodum.v. q.ij. ibid.
Volumus vt frater.distin.lxxxix. 286 colum.2
Volumus.xvj.q.iiij.755 col.2
Volumus.dist lxxxj 262 col.2
Volumus.xj.q.j.607 col.2
Voluissent.1112 co.2
Vos ante omnia.1328 col.1
Vos autem.726 col.2
Vota ciuium.219 col.2
Vouentibus.dist.xxvij.90 col.1
Vouentibus.xvij.q.j 771 columna prima.
Vrbes & loca.256 col.1
Vsq; adeò xxxiij q.vij. 1078 columna 1
Vsque adeò dist. xxxiij.111 col.2
Vsus naturalis.xxxij. q. vij 1074 columna 2
Vsus authoritati.di.xj.23 columna prima.
Vsura est.694 col.1
Vt cali x domini.1254 col.1
Vt cognouerunt.1141 col.2
Vt constitueretur.168 col.1
Vt episcopi.1344 col.2
Vt euidenter.357 col.2
Vtilem 825 col.1
Vt ieiuni.1344 col.1
Vt illud..1258 col.1
Vtinam omni tempore.248 colũ. prima.
Vt lex.982 col.2
Vt noueritis.814 col.2
Vt ostenderet.1337 co.1
Vt pridem.896 col.2
Vt presbyteri.778 col.2
Vt quid paras.1277 col.1
Vtrum sola.de pœn. dist.j.2091 columna 2
Vtrum sub figura.de consecra.dist. ij.1286 col.2
Vtrum verò bigamus.1015 colũ. 1
Vt veterum.18 col.1
Vulgaris.1095 col.1
Vulteranæ.657 col.1
Vxor à viro. xxxij qõ. vij 1075 columna 2
Vxor fœlicis.xvij q.iiij.780 colũ. secunda.
Vxor legitima.xxvij.qõ. j 1004 colum 2
Vxorem cuiusdam.1034 columna secunda.

Finis tabulæ Canonum Decreti.

Concilia Decreti cum Canonibus.

Concilia in quibus Canones multiplicantur:
Hic secundum Alphabeti ordinem collocantur.
Et quot Canones unũquodque contineat:
Ista clarissimè tabella manifestat.

Ex concilio Acquirensi.
Episcopi eorum.960 col.1

Ex concilio Agathensi.
Missas die.1259 col.1
Presbyteri diacones.116 col.1
Monachi vagantes.727 col.1
Non oportet.1013 col.2
Si episcopus aut presbyter.162 columna 1
Contumaces clerici.167 col.1
Episcopus benedictionem.250 columna 2
Conuenit.1345 col.1
Symbolum.1319 col.2
Si quis verò secularium.534 col.2
Iudæi quorum.1326 col.2
Pœnitentes tempore.179 col.2
In capite quadragesimæ.180 col.1
De incestis.1215 col.2
Episcoporum etiam.239 col.2
Altaria placuit.1252 col.1
Si legitimi accusatores 434 col.2
Casellas vel.591 col.2
Non liceat episcopo.279 col.1
Aliquanti clerici.959 col.2
Si episcopus condito 674 col.2
Si quis etiam.1252 col.1
Pontifices.672 col.1
Placuit vt clericus.812 col.1
Quicquid parochiarum.659 col.2
Libertos legitimè.281 col.2
Clerici omnes.382 col.2
Monachum nisi.805 col.1
Si quis in clero.558 col 1
Omnes deinceps.1012 col.2
Itaque censuimus 934 col.1
Episcopi de rebus.646 col.1
Seculares qui.1267 col.1
Presbyter cum.673 col.2
Ministrare.964 col.1
Episcopi si sacerdotali.614 col.1
Clerici vel seculares.683 col.2
Si quis de clericis 658 col.2
Ante omnia.119 col.1
Episcopus qui.659 col.1
Nullus clericorum.694 col.2
Si episcopus metropolitanus. 49 colum.2
Clerici qui comam.76 col.2
Non oportet infacratos.77 col.1
Fugitiui.663 col.2
Clericum nullus.603 col.1
Statuimus quòd episcopi.658 co.2
Placuit vt omnes.1296 col.2
Vnum abbatem.806 col.2
Placuit etiam.289 col.2
Si quis qualibet.664 col.1
Si quis tumidus.716 col.1
Diaconi vel 659 col.1
Vsura est.694 col.1
Si quos de seruis.664 col.2
Clerici quilibet.750 col.1
Terrulas.663 col.2
In venditionibus.782 col.1
Clericum nullus.611 col.1
Monasteria puel.790 col.1
Cellulas nouas.788 col.1
De monachis.787 col.2

Ex concilio Aphricano.
Placuit vniuerso.614 col.1
Placuit vt.800 col.2
Placuit vt quicunque.752 col.1
Placuit vt.1250 col.2
Multis concilijs.734 col.2
Clerici vel continentes.263 col.2
Placuit vt si.542 col.1
Placuit de.391 col.1
Qui apud Donatistas.ibidem.
Primæ sedis.322 col.2
Non habenti.663 col.1
Quod conditio.988 col.2
Quicunque sub.ibidem
Si autem prouocatum.456 col.2

Ex concilio Aluerniæ celebrato.
Quod autem.545 col.2
Nullus sacerdotum.622 col.2

Ex concilio Anathensi.
Presbyter mane.291 col.1

Ex concilio Anchiritano.
Presbyteros qui.171 col.2
Si qui episcopi.293 col.2
Desponsatas.1001 col.1
Qui diuinationes.958 col.2

Ex concilio Altissiodoren.
Non licet abbati.1328 col.1

Ex concilio Antiocheno.
Propter ecclesiasticas.50 col.1
Episcopus nõ est ordinandus.227 colum.1
Si quis episcopus.613 col.2
Episcopum de diœce.557 col.2
Si quis episcopus.293 col.1
Si quis episcopus.902 col.1
Si quis à proprio 812 col.1
Si quis episcopus per.294 col.1
Si quis episcopus vacans.ibidem.
Episcopo non liceat.508 col.2
Nullum absque formata.236 columna 2
Episcopum non.581 col.2
Nullum episcopum.ibidem.
Si quis episcopus cri.544 col.1
Si quis presbyter.557 col.1
Quæcunque res 589 col.1
Si quis à proprio.612 col.2
Episcopus ecclesiasticarum.647 colum.1
Per singulas.583 col.1

Ex concilio habito apud Alphesum.
Illud verò communi.1035 columna 2

Ex concilio habito apud Ephesum.
Placita secularia.711 col.1

Ex concilio habito apud Compendium.
Si quis acceperit.1081 col.1
Placuit pro communi.543 col.2
Mulier si sine.1202 col.1

Ex concilio habito apud sanctum Medardum.
Decreuit sanct2.837 col.2

Ex concilio habito apud Beluacum.
Si quis voluerit.1331 col.2

Ex concilio habito apud Valentiam.
Presbyteri qui.1332 col.1

Ex concilio habito apud Vermeriam.
Si quis ingenuus.1019 col.2
Si fœmina.ibidem
Si quis cum matre.1215 col.2
Si homo fornicatus.ibidem
Si quis necessitate.1210 col.1
Si quatuor.904 col.2
Si quis filiastrum.1022 col.2

Ex concilio habito apud Fauentiam.
Statuendum nobis.744 col.2

Ex concilio habito apud Alteum.
Statutum est.784 col.2

Ex concilio habito apud Tansiacum.
Iniustum videtur.664 col.1

Ex concilio Arelaten.
Hi qui post.181 col.2
Si quis autem.49 col.2
Eos qui falsa.513 col.1
Ministri qui.694 col.2
Pœnitentiam.1201 col.1
Si fortè aliquis.812 col.2
Assumi aliquem.92 col.2
Nullus pœnitentem.193 col.2
Præterea placuit.93 col.1
Diaconi quicunque.ibidem
De Arrianis qui.1329 col.1
De obseruatione.1300 col.2
Sciendum est.982 col.1
Viduæ si prius.982 col.2
Nullum sine dote.1031 col.2
Monasteria.790 col.1
Qui bene.1294 col.2
Hi qui se carnali.194 col.2

Ex concilio Aurasico.
Qui recedunt.965 col.1
Cum aliquis vel.637 col.2
De abiectione & ambi.224 col.2
Nullus ministrorum.1332 col.2
Eos qui ad ecclesiam.281 col.1
Viduitatis seruandæ.982 col.1
Canonica instituta.637 col.2

Ex concilio Aurelianen.
Abbates pro.788 col.2
De his quæ.589 col.2
Vt ieiuni.1344 col.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quis clericus.959 col.2
Si quis de laicis.114 col.1
De raptoribus.1240 col.2
Abbatibus.661 col.1
Episcopum presbyterum.113 col.1
Omnibus seruis ibidem col.2
Incestuosi.1234 col.2
Ecclesiam in qua 1251 col.1
Vnicuique.1252 col.1
Si quis ab episcopo.465 col.1
Episcopus si infir.1296 col.1
Episcopus qui inuitum.239 col.1
Nulli cuium.1296 col.2
Sacerdotibus.ibidem.
Nemo ecclesiam.1247 col.1
Rogationes.1296 col.1
Ad nuptiarum.1254 col.1
Si episcopus humanitatis.750 columna 2
Qui dormierit.996 col.2
Non semel sed.791 col.2
Si quis de clericis.661 col.1
Episcopus pauperibus.264 col.1
Clerici verò.291 col.2
Monacho oratium.981 col.2
Si se cuiquam.94 col.1
Omnes basilicæ.763 col.1
Nullus monachus.788 col.1
Si diaconus aut presbyter.260 columna 2
Cum ad celebran.1259 col.1
Viduas quæ.977 col.1
Si quis sacro.977 col.1
Si quis clericorum.604 col.2
Antiquos.589 col.2
De his qui.1192 col.2
Si seruus absente.191 col.1
Id constituimus.781 col.2

Ex concilio Beluacensi.

Precariæ de quinquennio.595 columna 1

Ex concilio Bilonen.

Annis singulis.50 col.2

Ex concilio Bonifacij papæ tertij.

Nullus pontifice.254 col.2

Ex concilio Bracharensi.

Cum beatus Paulus.146 col.1
Ante viginti.1319 col.2
Quicunque.673 col.1
Placuit omnibus 590 col.2
Placuit omnibus.30 col.2
Non liceat cuilibet.77 col.1
Ecclesiastica institutione. 73 columna 2
Placuit vt posquam.1300 col.2
Placuit vt de ordinatione.338 columna 1
Placuit vt his.878 col.2
Placuit vt quoties 378 col.2
Placuit vt si.440 col.1
Miles cum.878 col.2
Cum minister.879 col.1
Lex æterna.ibidem
Officia vindictæ.ibidem
Non est iniquitatis.ibidem
Non frustra.ibidem col.2
Cum homo ab.ibidem
Placuit vt nullus.595 col.1
Si quis basilicam.1247 col.1

Ex concilio Cabilonen.

Placuit vt conseruatur.46 col.2
Solent plures.1255 col.1
Statuimus vt sicut.370 col.1
Dictum est, quòd in plerisque.305 colum.2
Inuentum est.769 col.1
Ecclesiæ antiquitus.732 col.1
De puellis raptis.1242 col.1

Ex concilio Chalcedonen.

Quoniam in quibusdam.109 columna 2
Si qua virgo.979 col.1
Diaconissam.ibidem
Propter eos 557 col.2
Quidam monachi.723 col.1
Peruenit ad sanctam.279 col.2
Si pater.1028 col.2
Non liceat clericis.661 col.2
Clericos aut laicos.477 col.2
Nos ad fidem.313 col.1
Quædam capitula.ibidem
Quia in quibusdam.286 col.2
Extraneo clerico.236 col.2
Si qui clerici vel.604 col.2
Neminem absolutè 233 col.2
Clericos in singulis.235 col.2
Quæ semel sunt.795 col.1
Si quis episcopus 332 col.1
Clericum in duarum.806 col.2
Quoniam quidam.243 col.1
Si clericus aduersus.611 col.1
Coniurationum.604 col.1
Quidam monachorum.787 col.1
Peruenit ad nostras.47 col.2
Qui verè pureque.722 col.1
Si quis iam.808 col.2
Conspirationum.604 col.1
Quoniam in quibusdam.765 col.1
A sanctis patribus.943 col.2
Per singulas ecclesias.746 col.1
Eos qui rapiunt.1241 col.2
Perueniet ad nos quod.327 col.2
Eos qui semel.802 col.2

Ex concilio Carthaginiensi.

Aegrotantes.1323 col.1
Hoc etiam placuit.455 col.2
Placet omnibus.227 col.2
Placuit vt ante.250 col.1
Neophyti.1345 col.1
Felix episcopus Seleuci.734 col.2
Aurelius episcopus.964 col.2
Placuit vt.127 col.2
Si quis cuius libet.812 col.2
Baptizandi.1320 col.1
Nullus res.782 col.1
Episcopos presbyteros. 101 columna 1
Constitutum.556 col.2
Pœnitentibus.968 col.1
Placuit vt episcopi.810 col.1
Placuit vt quotiescunque.512 columna 2
Placuit vt.663 col.1
Clerici qui comam.76 col.2
Clericus victum.291 col.2
Clericus quilibet.ibidem
Clericum alienum.237 col.1
Discordantes clericos.288 col.2
Oblationes.ibidem
Episcopus si clerico.641 col.2
Ad reatum episcopi.264 col.1
Viduæ quæ.ibidem
Episcopus in quolibet.309 col.2
Episcopus in ecclesia.310 col.1
Cum omnibus omnino.263 col.1
Sanè si ex consensu.454 col.2
Augurijs.960 col.1
Episcopus tuitionem.283 co.2
Episcopus nullam.ibidem
Episcopus gubernationem.ibid.
Presbyteri qui per diœceses.307 colum.1
Cum in præterito.270 col.2
Definimus eum ritè.515 col.2
Diaconi ita.298 col.2
Præsente presbytero.ibidem
Diaconus sedeat.ibidem col.2
Primatus episcopus.236 col.1
Episcopus nec prouocatus. 690 colum.1
Scenicis.1295 col.1
Rursus constitutum.621 col.1
Episcopus de loco.560 col.1
Qui religiosis.87 col.2
Placuit vt nullus.369 col.2
Placuit vt vnusquisque.ibidem
Petimus vt dignemini.603 col.2
Episcopi vel presbyteri.560 col.2
Qui oblationes 683 col.1
De precarijs quæ 595 col.1
Sponsus,& sponsa.1031 col.2
Non licet fieri.1328 col.2
Qui communicauerit.616 col.1
Placuit vt quicunque.601 col.2
Si quis presbyter.613 col.2
Cum de quorundam.271 col.1
Placuit.556 col.2
Clericus qui episcopi.620 col.1
Qui merito.ibidem
Episcopus nullius causam.716 columna 2
Placuit vt episcopi.671 col.2
Felix episcopus.716 col.2
De diuersis ordi.610 col.1
Catholicus qui causam.454 columna 1
Irritam esse 621 col.1
Nullus ordinetur.78 col.1
Placuit de.1329 col.1
Qui die solenni.1259 col.2
Suggero secundum statut2.507 columna 2
In sacramento.1263 col.1
Episcopus ad synodum.49 col.1
Placuit vt quotiescunque. ibidem
Illud statuendum est.72 col.1
Subdiaconus cum ordinatur. 75 colum.2
Mulier quamuis 77 col.1
Episcopus nullum.1259 col.2
Credo placere 809 col.2
Clericus qui.151 col.1
Accusatores.ibidem col.2
Clericus maledicus.ibidem
Clericum scurrilem.ibidem
Clericus inuidens.ibidem
Seditionarios.ibidem
Clerici edendi.142 col.1
Confirmandum est.180 col.2
Placuit vt quisquis.610 col.1
Lectores cum 2d annos.108 col.2
Quisquis episcoporum.524 col.1

Illud

Illud verò 525 col.1
Episcopus sine consilio.79 col.2
Sicut bonum est.971 col.2
Ab Imperatoribus.848 col.1
Si qui verò.557 col.1
Dissidentes episcopos.289 col.2
Studendum est.ibidem.
Eorum qui pauperes.ibidem.
Sacramenta.1255 col.1
Placuit vt à.557 col.2
Si qui clerici ab.239 col.2
Si iubet sanctitas.963 col.2
Placuit vt quicunq; 239 col.2
Clericum per.815 col.2
Sacerdote.1259 col.1
Seculares qui.1082 col.1
Presbyter inconsulto.964 col.1
Sanctimoniales.800 col.1
Presbyter inconsulto. 967 col.1
Placuit episcopos.109 col.1
Episcopus gentilium.121 col.1
Nulli episcopi.137 col.1
Si autem presbyteri.716 co.2
Si quis de alterius.201 col.1
Testes autem. 526 col.2
Ex pœnitentibus.177 col.2
Episcopus vilem.134 col.2
Clericus professionem.135 col.1
Clericus hæreticorum.936 col.2
Paschæ solennitas.1300 col.1
Omni die.1345 col.1
Statutum est,vt qui.456 col.1
Is qui in infirmitate.965 col.1
Omnibus quibus.525 col. 1
Placuit vt venerabilis 1300 col.2
Mulier quamuis docta.1307 col.1

Ex concilio Cæsaraugustano.

Ne quis ieiunet.1298 col.1

Ex concilio Eduensi.

Nullus abbas. 794 col.2

Ex concilio Elibertano.

Emendari placuit.370 col.1
Fidelis fœmina.1073 col.1
Si qua mulier.1036 col.1
Si qui inuenti.526 col.2
Prohibendum est.193 col.1
Si quis clericorum.153 col.2
Delator si quis.534 col.1
Virgines quæ se.979 col.2
Omnis homo.1267 col.2
Si qui parentes.1041 col.2
Si qua fuerit.1036 col.1
Definitio incaut2.829 col.2
Actione quarta. ibidem.
Omnes qui.321 col.2
Pueri ante annos.837 col.2
Si qua fœmina.175 col.2

Ex concilio Epañ.

Si aliquis fuerit.966 col.1

Ex concilio Ephesino.cc. Episcoporum.

De spiritu.1351.col.2

Ex concilio Eupanensi.

Si episcopus ante.622 col.1

Ex concilio Gabilonensi.

Placuit vt conseruato. 46 columna secunda.
Cauendum est.598 col.1
Dictum est nobis.1023 col.1
Dictum est nobis.1020 col.2
Contradicimus.1217 col.2

Ex concilio Gangren.

Si quis seruum.781 col.2
Presbyter si fornicationem. 267 colum.1
Parsimoniam.134 col.2
Si quis despicit.136 col.1
Si quis vituperat.101 co.2
Quicunque.ibidem.
Si quis discernit.96 co.1
Si qui filij.97 col.2
Quæcunque mulier.98 co.1
Si qua mulier.ibidem.
Si quis propter Deum.ibidem.
Si quis vel virginitatem.ibidem.
Si qua mulier.ibidem.
Si quis tanquam.ibidem.
Si quis eorum.ibidem col.2
Si quis per superbiam. ibidem.
Si quis docet.ibidem.
Si quis extra.ibidem.
Si quis nuptias.ibidem.
Si quis carnem.ibidem.
Si quis reliquerit.ibidem.
Si quis virorum.99 col.1
Hæc autem.ibidem.

Ex concilio Genuensi.

Presbyteri ruris in ecclesia.310 columna 1

Ex concilio Gerundensi.

De cathecumenis.1306 col.2
Institutio.1270 col.2
Id semper placuit.1345 col.1
Si verò.178 col.2

Ex concilio Guarmacien.

Presbyter.1294 col.2
In copulatione.1217 col.1
Quicunque.732 col.1
Sanctum est.901 col.2
Sæpe contingit.176 col. 2
Sæpe contingit.439 co.1
Interrogatum est.ibidem.
Statuit quoque sancta.ibid.co.2
Si episcopo aut presbytero.ibid.

Ex concilio Hilerden.

Non oportet.1200 col.2
De his clericis.173 col.2
Cùm pro vilitate.727 col.2
Hi qui altario.717 col.2
Qui sacramento.828 col.2
Non semper promissa.829 col.1
Omnis presbyter qui.1328 col.2
Si ex laicis.588 co.2
Hi qui altario.177 col.1
Presbyter si à plebe.434 col.2
Si quis in infirmitate.195.col.2
Hæc huius.660 col.1
Nullus clericorum.777 col.1
Qui iubente.621 col.2
De his qui.1216 co.1

Ex concilio Hyponensi.

Altaria si non.1251 col.2

Ex concilio Ispalensi.

Octaua discussio.666 col. 2
Prima actione.751 col.1
Placuit vt si quis. 808 columna 1
In decima actione.790 col.1
Episcopus sacerdotibus.230 col.1
Episcopus sacerdotibus.716 col. 2
Fixum ab hinc.674 co.2
Sexta actione.715 col.2
In nona actione.765 col.2

Ex concilio Caroli Imperatoris.

In memoriam beati Petri. 52 columna 2

Ex concilio Laodicensi.

Non oportet presbyteros.309 columna 2
Episcopum non oportet. 205 columna 1
Non oportet.136 col.2
Non oportet.137 col.1
Non oportet in quadragesima. 1296 col.2
Si quis episcopus 544 col.1
Non oportet vocatos.47 col.2
Non oportet subdiacones. 77 columna 1
Non debere in vicis.257 col.1
Non oportet diaconum.298 col.2
Non oportet diaconos. ibidem.
Non oportet hæreticorum.353 columna prima.
Baptizandos.1319 co.2
Non licet.151 col.2
Episcopi iudicio.78 co.2
Non oportet exorcizare. 233 columna 2
Non oportet.959 col.1
Non oportet ministros.1351 columna prima.
Non oportet ministros. ibidem.
Non oportet ministros.143 colum. secunda.
Non oportet ministros.263 columna prima.
His qui diuersorum.968 col.1
Non oportet.1200 col.2
Non est permittendum. 212 columna.2
Mulieres quæ.110 col.1
Non oportet clericos.142 col.1

Ex concilio Laodicensi.

Sacerdos pœnitentiam.968 colum. prima.

Ex concilio Leonis Papæ.

Nulli episcoporum liceat. 738 columna 2
Monemus &.654 col.prima.
Si quis ex sacerdotibus. 254 columna 2

Ex concilio Lugdunensi.

Nulli ex propin.1217 col.1
Si quis de alio.1332 co.1
Pronuntiandum.1295 col.2

Ex concilio Macien.

Sanè consangui.1217 col.1

Ex concilio Magunti.

Constituimus.245 col.1

Ex concilio Magotien.

Dictum est nobis.259 col.2
Si qui matrimonium.1077 col.2
Decimas Deo.761 co.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quis viduam.1076 col.2
Qui dormierit.ibidem.
In baptismate.1328 col.1
Corpora sanctorum.1252 col.2
Nullus mortuus.685 col.2
Episcopo non liceat.759 col.1
Constituit sanè.804 col. 2
Si quis conuictus.834 col.2
De eo quod interrogatis.1023 columna 1
Constituit.770 col.1
Decimas quas.760 col.1
Questi sunt.732.col.2
Laici presbyteros.769 col.1

Ex concilio Maguntinensi.

Magnus episcopus.186 col.1
Abbas pro hu.786 col.2
Si quis laicus.731 col.2
Quæsitum est.689 col 1
Qui presbyterum oc. 778 columna secunda.
Episcopus presbyter aut.626.col. prima.

Ex concilio Maneteñ.

Nullus presbyterorum.1350 columna 2

Ex concilio Maticensi.

Qui verò odij.175.col.1
Si quis homicidium.ibidem.
Placuit sancto.517 col.1

Ex concilio Matiñ.

Nullus clericus.606 co.2

Ex concilio Martini papæ.

Si quis obligatus.187 col.2
Si quis de corpore.964 col.2
Si quis episcopus in.544 columna secunda.
De filia episcopi.980 col.1
Non licet.1200 col.2
Si quis presbyter.718 col.1
Si quis presbyter.990 col.2
Si quis episcopus.595 col.2
Episcopus habeat.ibidem.
Si quis presbyter aut.294.col.2
Non liceat clericis.353 col.1
Si quis episcopus.409 col.2
Si quis oblitus.694 col.2
Presbyter præsente.310 co.1
Per singulas.583 col.1
Si quis clericus.694 col.2
Non liceat.958 col.2
Episcopo non liceat ante.568 co.2
Non liceat in pulpito.292 col.2
Si quis ordinatus.293 col.1
Si qua mulier.1330 col.2
Non oportet cle.1251 col.2
Non liceat ante.1319 col.2
Non debet ordinari.226 col.2
Propter ecclesiasticas.50 col.1
Non liceat cuilibet.77 col.2
Si quis presbyter.167 col.2
Si quis episcopus.812.col.2
Non licet populo.212 col.2
Non oportet aliud.1262 col.2
Non liceat.1200 col.2
Si quis presbyter.79 col.2
Si quis fuerit.1073 col.1
Si quis pro ægritudine.195 col.1
Episcopum oportet. 226 col.1
Omni tempore.1332 col.1
Si laici.715 col.1
Non liceat sacerdotes.143 col.2
Si quis voluntate.175 col.2
Si qua vidua.94 col.2
Si quis episcopus in concilio. 613 colum.2
Viduas autem.975 col.1
Si quis seruum.782 col.1
Manifesta.646 col.1
Si quis intrat.1267 col.1

Ex concilio Mediomatricis.

Precariæ.661 col.2
Precariæ.594 col.2
Si quis de ordine.558 col.2
Placuit vt hi 1243 col.2
In dominicis diebus.581 col.1
Ecclesiæ vel altaria 1249.col.1
Quicunque ex clero 895 col 1
Vt episcopi non.1344 col.2
Nemo episcoporum.622 col.1
Cauendum est.402 col.2
Tali coniugio.408 col.1
De illis autem.544 col. 1
Si autem necdum.1243 col.1
Si quis habuerit.1014 col.2

Ex concilio Merech. celebrato.

Priscis quidem.596 col.1

Ex concilio Milcuitano.

Placuit vt quicunque.237 col.1
Quisquis probatus.446 col.2
Placuit vt presbyteri.455.col.1
Inolita præsumptio.609 col.2
Presbyteri diaconi.620 col.2
Placuit vt quicunq; paruulos.1342 columna 1
Placuit igitur.ibidem.
Quisquis dixerit.ibid.col.2
Placuit vt quicunq; dixerit. ibid.
Placuit vt.1072 col.1
A iudicibus quos.454 col.1

Ex concilio Nanecteñ.

Nullus presbyterorum. 142 col.2
Quando autem.143 co.1
Quando presbyteri.ibid.

Ex concilio Nauatenensi.

Quando episcopus.78 col.2
Nullus presbyter.581 col.2

Ex concilio Neocesarieñ.

Diaconi septem debent.297 col. 2
Si cuius vxorem.114 col.2
Qui admisit.717 col.1
De his qui frequenter.1037 col.1
Presbyter antè xxx.252.col.2
Eos verò qui.175.col.1
Presbyter si vxorem.93 col.2
Si quis in ægritudine.200 co.2

Ex concilio Niceno.

Quoniam multi.695 col.1
Si quis confugerit.349 col.1
Seruetur ista.628 col. 2
Habetur semel.46 col.2
Iudices autem.600 col.2
Interdixit 109 col.2
Non oportet.556 col.1
De his verò qui.965 col.2
Sanè si communi.226 col2
Illud generaliter.ibid.col.1
Quoniam multi 152 col.1
Peruenit ad sanctum.298 col.1
Quoniam sunt.1297 col.1
Si quis ausus fuerit.235 col.2
Si quis à medicis.195 col.1
Si qui voluerint.405 col.2
Ecclesijs semel.231 col.1
Si qui sine.258 col.2
Quicunque ex his.ibid.
In nomine patris.237 col.2
Sanctissimo in Christo.238 co.1
Episcopi ab omnibus.224 col.1
Mos antiquus.227 col.2
Quoniam mos antiquus. 228 col. 1
Ecclesijs semel.1249 col.1
Quoniam multa.156 col.2
Si qui verò.1192 col.1
Sicut inquit laudabile.477 col.1

Ex concilio Parisiensi.

Nulla ratione.297 col.1
Qui suis episcopis. ibid.
Secundum canonicam.901 col.1
Si per ordinationem.212 col.1
De illicita excõmunicatione. 929 columna 2
Nullus autem viduam.1242 col.1

Ex concilio Placentiæ ab Vr.ce.

Sanctorum canonum.234 col.1

Ex concilio Remeñ.

Sicut in vnaquaque.809 col.1
Vt calix domini.1254 col.2
Peruenit ad.1270 col.1
Qui vxorem.1204 col.2
Nullus ex.839 col.1

Ex concilio Rothomageñ.

Sancitum est.558 col.2
Omnes decimæ.761 col.1

Ex concilio Saleguſta.

De ieiunio.245 col.prima.

Ex concilio Sardiceñ.

Illud quoq; sanctitas.235 col.1
Si fortè in prouincia.223 col.2
Si episcopus fortè 613 col.1
Si quis episcopus.455 col.1
Si vobis fratres.902 col.2
Ossus episcopus.206 col.prima.
Ossus episcopus.545 col.2

Ex concilio Stephani papæ.

Oportebat vt hæc.253 col.2
Nullus vnquã laicorum.254 co.1
Si quis ex episcopis.ibid.

Ex concilio Terraconeñ.

Canonum statutis.694 col.2
Obseruandum.707 col.2
Si quis in metropol.228 col.1
Decreuimus.590 co.1
Si quis episcoporum.50 col.1
Monachi à monasterio.727 col.2

Sicub

Sicubi defunctus.675 col.1
Dictum est nobis.1344 col.2
Nullus episcoporum.711 col.1

Ex concilio Toletano.

Si sacerdotes.749 col.2
Possessio territorij.745 col.1
Si quis laicus.619 col.2
Nouerint.589 col.1
Nulla officia.190 col.1
Decenter omnibus.287 col.2
De seruorum ordinatione.187 co.1
De rebus verò.ibidem.col.2
Et si illi qui.660 col.2
Sicut diœcesim.747 col.1
Quicunq;.186 col.2
Iudæi baptizati.391 col.2
Clerici qui in.895 col.1
Necesse est vt.829 col.1
Nonnulli diacones.298 col.2
Liberti quàm.281 col.2
Liberti ecclesiæ.666 col.2
Præceptum domini.1068 col.2
Vnio nostræ congregationis. 596 columna 2
Decernimus.50 col.2
Quicquid inuisibilis.369 col.2
Dignum est vt vita.509 col.1
De Iudæis autem.145 co.1
Qui diuina.688 col 2
Si in qualiber.801 col.1
Si publicis.827 col.1
Si expositus.281 col.2
Hoc sanctum.1054 col.1
Hi qui intrant.1267 col.1
In veteri lege.250 col.2
Sic quidam.588 col 2
Plerique ex Iudæis.1326 col.2
Irreligiosa.1296 col.1
Qui ex famulis.186 col.2
Quidam clerici.263 col.2
In loco benedictionis 530 col.2
De hymnis.1256 col.2
Quando presbyteri.91 col.1
Statutum est.997 col.2
Constitutum est.738 col.1
Quicunq;.668 col.1
Non potest erga homines.466 columna prima.
Liberti ecclesiæ.667 col. secunda.
Omne quod in.813 col.2
Vnum orarium.82 col.2
De his qui contra.29 col.2
Duo mala.30 col.2
Quorũdam clericorum.75 colum. prima.
Propter vitandum.1325 col.2
Et si Iudæorum.190 col.2
Præsenti concilio.191 col.1
Is qui non habet.113 col.2
Quicunq; episcopus.747 col.1
Quæstionem.666.col.1
Si quis post.183 col.2
Cum longè lateq;.218 col.2
Illud diuini.553 col.2
Antiqui &. 1091 col.1
Quicunq; fidelium.767 col.2
Nihil contra.553 col.2
His à quibus.903 col.1
Si quis de potentibus.934 col.1
Placuit vt pœni.181 col.2
De his quos.92 col.1
Plures baptismalis.735 col.2
Bonæ rei dare.670 col.2
Omnis ætas.539 col.1
Cum multæ.718 col.1
Episcopus qui man.664 col.2
Constituit.780 col.1
Diffiniuit.781 co.1
Hoc tantum sibi.784 col.2
Quia cognouimus.597 col.2
Congregatio.770 col.2
Vidua quæ.800 col.2
Si clerici aut.694 col.2
Inter cætera.598 col 2
De viduis.974 col 2
Decernimus. 768 col.1
Episcopus si tertiam.672 col.2
Relata est.589 col.2
Ecclesiarum seruos.668 col.2
Quicunq; de.672 col.1
Incommutabilis.828 col.2
Omnes fœminæ.982 col.1
Placuit vt si.1087 col.1
Sæpe fit vt.670 col.1
Episcopum per.599 col.1
Sancimus omnibus.658 col.2
Longinquitate.667 col.1
Procliuius autem.802 col.2
Sacerdotes.672 col.2
Deuotam peccatem.980 col.1
Si quis episcopus.959 col.1
Quicunq; sacerdotum.960 col.2
Relatum est nobis.1265 col.1
Pro reuerentia.143 col.2
Clerici qui monachorum.793 c. 2
Monachum aut.798 col.1
Iudæi qui.1011 co.2
Iudæorum filios.1012 co.1
Sæpe malorum.ibidem.
Sæpe principes.902 co.2
Si episcopus vnam.670 col.2
Ignorantia mater.126 col.1
Quando presbyteri.ibidem. col.2
Quanquam omnes.72 col.2
De liberis.667 col.1

Ex concilio Triburien.

In ecclesiastico.684 col 2
Nobilis homo vel.435 col.1
Si quis presbyter.431 col.2
Si duo fratres.176 col.2
Dictum est solere.370 col.1
Perlatum est.1020 col.2
Vbicunq;.688 col.1
Placuit per omnia.682 col.1
Si quis iracitur.683 col.1
Nulli de seruili.186 col.1
Vasa in quibus.1254 col.1
Quicunq; clericus.894 col.2
Si quis cum matre.1211 col.2
Relatum est.1035 col.2
Si quis viuente.1036 col.2
Concedimus etiam.1251 co.2
Missarum solennia.1248 col.1
Vt presbyteri non.778 col.2
In lectum mariti.1210 col.2
Si plures hæredes.769 col.1
Si quis cum duabus.1211 col.1
Puella si ante.801 col.2
Si quis contumax.777 co.1
Omnes presbyteri.779 co.1
Si quis abbas.788 co.1
Quidam fornicatus.1213 co.2
Quicunque ex.675 col.1
Si quis in atrio.775 co.1
Virgines sacræ.804 col.2
Quidam desponsauit.996 col.2
Si quis sponsam.997 col.1
Vbicunq; facultates.722 col.2
Qui spiritualem.1029 col.1
Si quis cum nouerca.1077 col.1
Certum est pro.622 col.2
Quem progenitores.798 col.2
Illud etiam nec.1028 col.1
Impudicas.975 col.2
Virginem.976 col.1
Hi ergo qui.ibidem.
Virginibus sacris.ibidem.col.2

Ex concilio Turonen.

Incestuosi. 880 col.2
Episcopus non debet.49 col.2

Exconcilio Varensi.

Qui oblationes.683 col.1
Si tantum episcopus.541 col.2
Præcipiendum est.685 col.1

Ex concilio Vrbani papæ.

Quæsitum est.313 col.2
Si duo viri.1230 col.2
Multorum authoritatibus.382 columna 2
Nullus episcopus.202 col.2
De laicis.662 co.1

Ex concilio Vrbanensi.

Si quis iudaice. 1013 col.2

Ex concilio Vrbico.

In altari.1295 col.1

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

MATERIAE SINGVLARES, QVAE IN VARIIS DECRETI GLOSSIS dispersæ sunt, hic aptissimo ordine colliguntur: vt faciliori tramite ad illas perueniatur.

Aaron sacrificauit hircũ, & ignis egressus à domino deuorauit holocaustum. 1168 col.1

Abbas an minores ordines hodie conferre teneatur. 233 col.1

Abbas an possit donare. 661 colũna prima.

Abbas factus episcopus cui ecclesiæ acquirit. 784 col.1

Abbas in aliquibus dispensat. 805 col.1

Abbas in episcopum quandoque non eligitur. 729 col.1

Abbas monachum excommunicatum absoluere potest. 289 colũna secunda.

Abbas nihil proprij habet. 192 columna prima.

Abbas non consecratur. 659 colũna secunda.

Abbas quem ordinem debet habere. 162 col. secunda.

Abbatem ab abbatia potest solus episcopus deponere. 788 col.1

Abbates episcopalia non exerceant. 721 col. secunda.

Abbates & coepiscopi minores ordines conferunt. 76 col.1

Abbates tenentur ad concilij episcopi venire. 49 col. secunda.

Abbatissa debet esse sexagenaria. 800 col. secunda.

Abolitio fit tripliciter. 419 colũna secunda.

Abraham, Paulus, & Iehu, an fuerunt mendacij expertes. 822 columna secunda.

Abrogare. 7 col. secunda.

Absens an possit excommunicari, & absolui. 421 columna prima. litera d

Absens an possit condemnari. 507 col. secunda.

Absens in crimisali potest in bonis puniri. 507 col. secunda.

Absens non est festina sententia condemnandus. 547 col.2

Absens per aliũ nec accusare nec accusari potest. 511 col.2

Absenti vtrum subueniatur. 451 col.1

Absentes vnde vocantur ad electionem. 213 col. secunda.

Absentes an sunt ad electionẽ vocandi. 548 col. secunda.

Absentes sunt ad electionem vocandi. 964 col. secunda.

Absentes possunt per literas consentire. 224 col.2

Absolutio differenda non est. 863 col.2

Absolui & excommunicari quem literis posse. 433 col.2. lit.f

Absolutio ex causa differri potest. 49 col. secunda.

Absolutus semel in duobus cassibus accusari potest. 432 col.2

Abstinere à licitis quandoque debemus. 262 col. secunda.

Abstinere à venalibus difficilimũ est. 1340 col. secunda.

Abstinẽtia Christi & Ioannis Baptistæ diuersa fuit. 134 col.1

Abstinendũ est quãdoq; ab vxore. 1189 col. secunda.

Abstinendum est ab omni specie mali. 370 col.2

Accusans vxorẽ adulteram qualiter cõuincetur de adulterio. 1069 col. secunda.

Accusare an quis cogatur. 815 col. secunda.

Accusare cogitur aliquis quandoq; 524 col. secunda.

Accusare non potest de crimine conuictus in modum exceptionis. 472 col.2

Accusare prohibentur aliqui. 425 col. secunda.

Accusare prohibitus, an à testimonio repellatur. 516 col.2

Accusare quis quandoq; cogitur. 478 col.1

Accusare se possunt mutuò. vir & vxor de adulterio. 1045 col.2

Accusare simul plures an liceat vni 419 col.1

Accusari possunt plures simul. 259 col.1

Accusari potest quis de crimine per pœnitentiam purgato. 1085 col.1

Accusari post mortem an possit aliquis. 923 col.1

Accusari potest quis post mortem. 285 col.1

Accusari quis non potest simul de pluribus criminibus. 453 col.1

Accusatur ne quis de diuersis criminibus. 486 col.1

Accusator an & quãdo potest desistere. 534 col.1

Accusator antè quàm recipiatur quòd accusatione dignus sit, probet oportet. 465 col.1

Accusator calumniosus cogitur se purgare. 437 col.1

Accusator deficiens in vno an admittatur ad alia. 512 col.1

Accusator & iudex potest idem esse. 1231 col.2

Accusator & testis idem esse non potest in causa matrimoniali. 1231 col.2

Accusator in quinque peccare potest. 426 col.2

Accusator non semper cogitur se ad pœnam talionis inscribere. 480 col.1

Accusator pendente accusatione potest desistere. 289 col.2

Accusatori an dandæ sint induciæ. 427 col.2

Accusato absente potest dari libellus. 481 col.1

Accusato in causa sanguinis licet pecuniam dare. 419 col.2

Accusati punitio. 480 col.2

Accusatio. 480 col.1 lit.c

Accusatio adulterij post quinquẽnium non auditur. 1085 columna prima.

Accusatio, denunciatio, & infamatio diuersa sunt. 480 columna prima.

Accusatio episcoporum præsumitur ex odio fieri. 301 columna prima.

Accusatio ex charitate debet prouenire. 478 col.1

Accusatio præsumitur semper inuidiæ causa fieri. 444 col.1

Accusationem admonitio debet præcedere. 387 col.2

Accusationem deferens qualiter punitur. 429 col.1

Accusatione vel denũciatione pẽdente si aliquis promoueatur remouendus est, etiam si sit innoxius. 258 col.1

Accusatus an pendente accusatione possit suum accusatorem accusare 513 col.1

Accusatus, lite pendẽte promotus, an sit deponendus. 258 columna secunda.

Accusatus quandoque dat expensas accusatori. 475 col.2

Accusatoribus quãdoque præmiũ datur. 254 col.1

Acephali. 297 col.1

Acephalitæ. 940 col.1

Achor auream regulam Iericontino anathemate furripuit. 149 colum.2

Acquisita de bonis ecclesiæ, & de bonis clericorum ad quos pertinebunt. 673 col.1

Acta publica pro bonis operibus capiuntur & vocantur. 478 columna 2

Actio propter culpam reuiuiscit. 1340 col.1

Actio perpetuatur litis contestatione. 753 col.2

Actio secundum canones non est de necessitate proponẽda. 444 col.1

Actio vtrum sit proponenda de iure canonico. 14 col.2

Actio non datur ex improbitate. 830 col.2

Actio quandoque pro actu accipitur. 326 col.2

Actione quod metus causa aduocatur res etiam ab eo, qui metum non n

Glossarum Decreti medullæ in marginibus signatæ.

non intulit. 482 col.2

Actiones sed non passiones communicantur inter cõiuges. 1029 columna 1

Actiones plures habens, an vna electa perdat alias. 679 col.1

Actiones quatuor ex contractu infamant. 504 col.2

Actor, & procurator, & syndicus differunt. 464 col.1

Actor libellum offerens, duplicem cautionem præstare debet. 489 col.1

Actoris punitio reum ad iudicem non suum trahentis. 609 col.2

Actori denegantur inducię. 488 columna secunda.

Actore non probante, reus absoluitur regulariter. 546 col.1

Actus quandoque in potentiam resoluitur. 823 col.2

Adam ante peccatum erat nudus. 1105 col.1

Adam ante peccatum habuit duplicem statum. 1140 col.2

Adam erat immortalis. 1342 columna prima.

Adam & Eua confessi sunt. 1106 columna 1

Adam si non peccasset, nulla in coitu voluptas esset. 1048 col.2

Adam si non peccasset, semper iuuenis fuisset. 1342 col.1

Adam si viueret, vxorem habere non posset. 1212 col.1

Adamiani. 938 col.1

A, dict. excludit. 296 col.2

Administratores ecclesiarum qui præter administrantium consuetudinem alienant, dissipatores sunt non dispensatores. 749 columna secunda.

Admonitio præcedat denuntiationem. 465 col.2

Admonitio quandoq; est necessario, quandoque non. 493 col.2

Admonitio semper vindictã præcedat. 655 col.2

Adoptio & arrogatio differunt. 1026 col.1

Adorationis duæ sunt species. 1301 columna 1

Adrianus Papa tertius tempore Caroli crassi ob segnitiem depositus fuit. 210 col.1

Adulter an et quãdo ab vxore debitum exigere potest. 1076 co.2

Aduocatus. 386 col.1 litera g

Aduocatus an possit operas locare. 628 col.1

Aduocatus an teneatur ad decimas de patrocinio. 741 col.2

Aduocatus idem ius sæpius allegare potest. 893 col.1

Aduocatus quandoque pro ecclesiæ defensore sumitur. 770 co.2

Aduocato qualiter fit satisfactio. 502 col.2

Aduocato quandoq; silentium imponendum est. 503 col.1

Aduocati militant. 841 col.1

Aduocati sunt audiendi. 1237 columna secunda.

Adulatio tripliciter fit. 84 col.2

Adulterium cum propria vxore quandoq; committitur. 979 c.1

Adulterium cum sponsa non committitur. 996 col.2

Adulterium & periurium solo animo committuntur. 1066 col.2

Adulterium & Simonia possunt esse ex parte vnius. 1063 col.2

Adulterium non committitur, si coniugata ignoranter cognoscitur. 1210 col.2

Adulterium non fit sine dolo. 1211 columna 1

Adulterio multa sunt grauiora. 1075 col.1

Adulterio polluta an possit à suo corruptore duci. 1034 col.2

Adultera etiam post pœnitentiam accusari potest. 1045 col.1

Aduersarius an debeat aduersario aperire quæ dicit. 1011 col.1

Aedificium de pecunia ecclesiæ factum an acquiratur ipsi ecclesiæ. 652 col.2

Aedificium solo cedit. 652 col.2

Aer est communis. 639 col.2

Aemilia. 214 col.1 litera i

Aemulor varia significata habet. 140 col.1

Aemunitas ecclesiæ quæ est. 650 columna 2

Aequum & ius differunt. 1 colum. secunda.

Aetiani. 939 col.1

Aetas in honoribus & multis alijs necessaria est. 250 col.1

Aetas virilis diuersimodè interpretatur. 250 col.2

Aetatis probatio cui incumbit. 252 col.1

Aetatis ratio in pœnitentijs est habenda. 180 col.1

Affectus & effectus non æqualiter puniuntur. 1095 col.1

Affectus sine effectu punitur. 385 columna 2

Affinitas non nascitur sine carnis commistione. 1216 col.2

Affinitas per illicitam copulam contrahitur. 1216 col.1

Afflictio quandoque datur afflictis. 547 col.2

Affinitas spiritualis maior est carnali. 996 col.2

Affinitas tantùm per carnis commistionem cõtrahitur. 1215 co.1

Affirmatiua in negatiuam resoluitur. 265 col.1

Ager & mansus differunt. 901 columna prima.

Agilitas est dos corporis gloriosi. 1262 col.1

Agni appellatione quid propriè veniat. 1301 col.2

Alabastri fractio quid significet. 1109 col.1

Alienigena is propriè dicitur, qui in alieno territorio natus est. 494 col.1

Alienatio facta ab ecclesia quandoque tenet, quandoque non. 663 columna 1

Alienatio quid comprehendit. 649 col.1

Alimentorum nomine quæ veniant. 595 col.1

Alimentorum nomine comprehenduntur vestes & habitatio. 595 col.1

Aliud est in via, aliud in inuio. 1186 columna secunda.

Alogij. 938 col.2

Altare quando est reconsecrandum. 1242 col.1

Altaris mysterium est incomprehensibile. 358 col.1

Altaria ante consecrationem erigi possunt. 232 col.1

Alterũ alteri stipulari posse æquitati canonicæ esse. 406 col.1

Amare quando quis dicatur, & quando non. 883 col.1

Ambiguitas est triplex. 112 colũ.1

Amicos facere de mammona iniquitatis quid est. 639 col.1

Amittit quis quod nunquam habuit. 75 col.1

Amusis. 474 co.1 litera c

Ancilla contrahere permissa eripitur in libertatem. 1060 colũ.1

Ancilla cum domino contrahens, libera efficitur. 115 col.2

Ancillam ignoranter ductam, etiam post manumissionem potest liber dimittere. 1019 col.1

Anathema. 491 col.2

Angaria, Parangaria. 376 columsecunda.

Angelici. 938 col.1

Angeli non fuerunt ex traduce. 1152 col.1

Anima citius maribus infunditur, quàm fœminis. 9 col.1

Anima nostra vnde procedit. 1051 columna 1

Anima plus similitudinis habet cum Deo, quàm corpus. 1166 c.1

Anima pro homine ponitur. 335 columna secunda.

Anima sine virtutibus corruit. 357 columna 1

Animæ infirmitas est duplex. 701 columna 2

Animæ vnius perditio est grauior, quàm mille corporum. 834 col.2

Animæ vis est duplex. 702 col.1

Animalia immunda quæ dicebantur esse. 1046 col.2

Animatum & non animatum interficiens qualiter punitur. 1051 columna 2

Animositas quandoq; in bonam, quandoque in malam partem sumitur. 280 col.2

Annus à Martio quandoq; incepit. 244 col.2

Annus bissextilis duos dies facit haberi pro vno. 194 columna prima.

Annus in ætatem & hyemem diuiditur. 245 col.1

Annus quo pater filium à religione reuocare potest, quando incipit currere. 801 col.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Annus quot dies habet.
Annus suspensionis à tempore scientiæ computandus est. 194 columna 1
Anni excursus aliqua facit. 668 columna 2
Annulus nuptæ quid notat. 1031 columna 1
Annuli datio facit præsumi pro matrimonio. 1032 co. 1
Annua quæ ad agendum sunt, ad excipiẽdum sunt perpetua. 497 columna 2
Annotatio quid sit. 948 col. 2
Antiquitas non dat priuilegium. 299 col. 2
Antidicomaritæ. 939 col. 1
Antropomorphitæ. 938 col 2
Antiochus Hierosolymorum vrbe capta templum polluit, posuitque in medio Hierusalem aram Idoli, quam Matathias destruxit. 888 col. 1
Antiochus multa facinora perpetrauit. 342 col. 2
Apostolus vsus est sententijs poeticis. 123 col. 1
Apostoli de continentia nihil constituerunt, sed solo exemplo illam docuerunt. 265 col. 2
Apostoli de passione domini doluerunt. 1190 col. 2
Apostoli nullos primates neq; patriarchas cognouerunt, vel qui eorum temporibus in ecclesia non essent. 322 col. 1
Apostoli quando fuerunt consecrati. 61 col. 2
Apostoli vindictam desiderantes an peccauerunt. 859 col. 1
Apostoli vtrum omnes fuerunt episcopi. 229 col. 2
Apostoli vtrum potuissent conficere in triduo. 1268 col. 2
Apostolorum locum tenent viri ecclesiastici diuersimodè. 645 columna 1
Apostolos non petens intra tempus videtur renuntiare appellationi. 452 col. 2 litera I
Apostolici. 938 col. 1
Apostata quilibet an sit excommunicatus. 76 col. 2
Apostatæ qui dicuntur. 181 columna secunda.
Apocrisarius. 402 col. 2
Apologia. 247 col. 2
Appellitæ 938 col. 1
Apolinaristæ. 939 col. 1
Appellat coniunctius pro coniuncto. 452 col. 1
Appellatur de episcopis prouinciæ ad metropolitanũ. 44 col. 2
Appellat, qui ad superiorem iter arripit. 1063 col. 1
Appellatur ad papam omisso medio 442 col 1
Appellatur à iudice seculari ad ecclesiasticum. 442 col. 1
Appellare à iudice communiter electo an licitum sit. 454 col. 1
Appellare ante sententiam vtrum liceat. 446 col. 1
Appellare ante sententiam secundum leges non licet. 322 col. 1
Appellare, aut iudicem recusare non semper licet. 452 col. 1
Appellare non licet à compromissario. 454 col. 2
Appellare tertiò non licet. 442 columna 1
Appellare non licet à maiori ad minorem. 449 col. 2
Appellari non potest in tributis & decimis. 460 col. 1
Appellari non potest ab excommunicatione. 620 col. 1
Appellandum ne est iudice præsente. 450. col. 2
Appellandum non est omisso medio. 453 col. 1
Appellans absente iudice quid debet facere. 454 col. 1
Appellans à delegato, ad quem appellare debet. 441 col. 1
Appellans à grauamine iustè appellat. 451 col. 2
Appellans frustratoriè iudicem offendit. 169 col. 1
Appellãs per calumniam, ad quid punitur. 445 col. 1
Appellans secundò multis in casibus non auditur. 449 col. 2
Appellantis iniustè punitio. 447 columna 2
Appellanti diuersa tempora dantur ad prosequendum. 457 columna secunda.
Appellanti impedito quomodo succurritur. 448 col. 2
Appellatio ab executore facit fructus sequestrari. 447 col. 2
Appellatio & noui operis nuntiatio differunt. 453 col. 1
Appellatio facta in absentia iudicis an excusat, si fraudulenter emissa non sit. 451 col. 1
Appellatio in multis casibus non admittitur. 441 col. 2
Appellatio iusta est eo ipso quod locus non tutus assignatur, & etiam si locus tutus petitus non sit. 1083 col. 1
Appellatio plurium. 453 col. 2
Appellatio potest ad papam omisso medio interponi. 67 col. 2
Appellationis causa est eadem cum principali. 456 col. 2
Appellationis causa non est ad iudicem à quo remittenda. 455 columna 1
Appellationis causa vtrum sit assignanda. 446 col. 1
Appellationis definitio. 441 columna 1
Appellationis tempus an sit vtile, an vero continuum. 448 col. 1
Appellationis tempus computatur in decendio, quod datur ad appellandum. 448 col. 2
Appellationis tempus potest iudex moderari. 441 col. 2
Appellationis terminus est triplex. 457 col. 2
Appellationem pro me factam an teneat ratificare. 452 col. 1
Appellationes friuolas recipiens punitur. 460 col. 2
Apulia est patrimonium beati Petri. 796 col. 1
Aqua an sit de necessitate consecrationis. 1261 col. 2
Aqua baptismi an sit sacramentum. 360 col. 1
Aqua de petra fuit signum sanguinis Christi. 1290 col. 1
Aqua de petra populum per desertum secuta est. 1292 col. 1
Aqua in baptismo est sacramentum. 1302 col. 2
Aqua multipliciter accipitur. 1264 col. 1
Aqua quæ fluxit de latere Christi, an fuerit vera aqua. 1261 columna 2
Aquarij. 938 col. 1
Arabici. 939 col. 2
Arbitrium liberum ad quid valet. 1342 col. 2
Arbitrium inimici an sit tolerandum. 893 col. 2
Arbitrium qui non recipit peccat. 606 col. 1
Arbitrorum duo sunt genera. 454 columna prima.
Arbitros eligere quandoque coguntur litigantes. 611 col. 1
Archiepiscopus an sit iudex ordinarius totius prouinciæ. 583 columna prima.
Archiepiscopus ante pallij susceptionem non conuocat synodum. 325 col. 2
Archiepiscopus à quibus est consecrandus. 184 col. 2
Archiepiscopus à suis suffraganeis consecratur. 327 col. 1
Archiepiscopus de causis subditorum episcopi cognoscere non potest. 585 col. 1
Archiepiscopus in confirmatione non tenetur primatem consulere. 227 col. 1
Archiepiscopus quot suffraganeos habeat. 59 col. 2
Archiepiscopus solus causam episcopi audire non potest. 113 columna prima.
Archiepiscopi pallium non petentis negligentiam, quis supplere debet. 323 col. 1
Archiepiscopum negligentem circa pallij petitionem, quis monere debet. 324 col. 2
Archiepiscopi subsunt Patriarchis. 585 col. 1
Archidiaconus an habeat iurisdictionem delegatam. 305 col. 2
Archidiaconus an possit instituere. 763 col. 1
Archidiaconus instituendos examinare debet. 79 col. 1
Archidiaconi mulctare possunt. 305 col. 2
Archidiaconi sunt oculi episcopi. 296 col. 2
Archidiaconatum quis conferre potest. 202 col. 2
Archiflamines. 256 col. 1

Arch

In marginibus signatæ.

Archimandrita. 408 columna prima.
Archonciati. 938 col. 1
Arenæ non sunt sine cæmento ligandæ. 273. col. 2
Argumentum ab ordine verborum sumitur. 139. columna prima.
Argumentum à contrario sensu est fortissimum. 709 columna 1. in princip.
Argumentum à contrario est in iure fortissimum. 17 colsina prima.
Argumentum sumi potest ex rubricis. 1095. col. 2
Argumentatur in iure varijs modis. 916 col. 2
Argumentatur quandoq; ex iure abrogato. 13 col. 2
Arriani. 939 col 1
Ars notoria christianis prohibita, & quare. 955 col. 1
Arrateritæ. 938 col. 1
Articulus super quo ecclesia est fundata. 54 col. 1
Articulos fidei non omnes scire tenentur. 919 col. 1
Ascriptitij dupliciter fiunt. 189 columna 1
Asine quam dominus equitauit, fetum nõ est celebrandum. 1299 col. 1
Assecia 347 col. 1
Assecia executor dicitur. 347 col. prima.
Assessoris officium. 870 columna prima.
Assistrium quid sit. 981 columna prima.
Astronomia non est reprehendenda 958 col. 2
Atrium est cœmiterium. 640 col. secunda.
Attentatio sola & solus conatus quandoque punitur. 1094 columna 1
Attentatum punitur. 912 col. 2
Auarus est insatiabilis. 154 colũna prima.
Auari non dant peccatorum remissionem. 344 col. 2
Auaritia est fornicatio. 1005. columna 2
Auaritia est idolorum seruitus. 337 col 1
Auaritia promouendum impedit. 372 col. 1
Audientia est multipliciter deneganda. 69 col. 2
Augustinus quandoq; dormitauit. 984 col. 2
Augustini temporibus fides & disciplina Christiana in Aphrica feruebat. 70 col. 1
Augustinum disputationes, Hieronymũ trãslationes: & Gregoriũ moralia cõmendant. 18 col. 1
Aures malè intelligentibus non sunt euellendæ. 121 co. 2
Aurum pro sapientia ponitur. 1150 col. 2
Authoritas canonis est maior authoritate sanctorum. 57 col. 1
Authoritas Iacobi de confessione consilium esse magis, quàm præceptum. 1189 col. 1
Authoritas maioris an & quando excuset. 218 col. 1
Authoritas maioris i omnibus pactis est excepta. 15 col. 1
Authoritates prætorum & gentilium tam in iure, quàm in causis allegari possunt. 360 col. 1
Authoritas sanctorum quandoque Papali præfertur authoritati. 56 col. 1
Babylonia est in Caldea regione. 1065 col. 2. lit. k
Babylonij per quos reges fuerunt in captiuitate. 1065 col. 1
Babylonica captiuitas 357 col. 1
Balthasar vasis domini abusus est. 1253 col. 2
Balneæ multis periculosę sunt. 265 col. 2
Baptismus constitit in tribus. 1311 col. 1. lit. d.
Baptismus adultorum an valeat sine satisfactione. 1327 col. 2
Baptismus an possit cõferri furioso. 1308 col. 2
Baptismus an possit dari. in nomine Christi. 1324 col. 2
Baptismus an possit dari per laicos. 1372 col. 1
Baptismus an præsumatur esse in aliquo. 1341 col. 1
Baptismus ante Christi passionem nulli erat necessarius. 347 col. 2
Baptismus an tollat irregularitatem. 200 col. 1
Baptismus delet actualia cum originali 1338 col. 1
Baptismus est omnium sacramentorum ianua. 249 col. 2
Baptismus est sacramentum fidei. 1323 col. 1
Baptismus est prima tabula. 1106 col. 2
Baptismus & pœnitẽtia ministrantur tempore interdicti. 1118 columna 2
Baptismus est efficacior pœnitentia. 1327 col. 2
Baptismus fit in nomine, & non in nominibus patris, &c. 1319 columna 1
Baptismus fictè accedenti dandus est. 343 col. 2
Baptismus in maris littore factus non confecrat totum mare. 350 col. 2
Baptismus Ioannis non fuit proprie baptismus. 1303 col. 2
Baptismus Ioannis nõ fuit remissionis operatiuus. 1313 col. 2
Baptismus Ioannis non cõferebat peccatorũ remissionẽ 347 col. 2
Baptismus non vitiatur precum vitio. 1321 col. 2
Baptismus omnem peccati maculam tollit. 321 col. 2
Baptismus passionem Christi signat. 1143 col. 1
Baptismus solam cõscientiam seu animam soluit, sed nullam obligationem humanam tollit. 401 col. 2
Baptismus solennis bis tantùm in anno celebratur. 1327 col. 2
Baptismus tollit infamiam præcedentem. 88 col. 1
Baptismus totum mergit, totum lauat, & nihil addendum. 370 co. secunda.
Baptismus triplex est. 704 col. 2
Baptismus vtrum tollat infamiam. 401 col 2
Baptismus vtrum ante passionem fuit institutus. 1313 col. 2. lit I
Baptismi definitio. 1302 col. 1
Baptismi effectus. 1302 col. 1
Baptismi forma. 1302 col. 1
Baptismi forma debet esse simpla. 290 col. 2
Baptismi forma corruptè prolata non vitiat ipsum. 1318 col. 1
Baptismi forma an vitietur, si aliquid super fluum apponatur, aut interponatur, aut si ipsius ordo mutetur. 1322 col. 1
Baptismi forma apud græcos et latinos est eadem. 1324 col. 2
Baptismi sacramentũ etiam imperfectum non iteratur. 351 colum. 2
Baptismi septem sunt dona. 1022 col. prima.
Baptismi tria sunt genera. 1302 co. prima.
Baptismi vis quãdo data fuit aquę. 1305 col. secunda.
Baptismo an fiat iniuria per reiterationem. 349 col. 2
Baptismo carẽs neq; corpus domini sumat, neq; prędicet. 1321 co. 1
Baptizare potest paganus. 106 columna 2
Baptizare seipsum nemo potest. 368 col. 2 & 1311 col. 2
Baptizare solenniter laicus non potest. 171 col. 2
Baptizandus ter debet immergi. 1324 col prima.
Baptizandi ius non habent laici. 364 col. prima.
Baptizando an sit opus totũ corpus immergere. 1306 col. prima.
Baptizando non sufficit habere bonam conscientiam. 1341 col. 1
Baptizo te in nomine genitoris, &c. an valeat. 1324 col. 2
Baptizans debet habere intentionem baptizandi. 1310 co. prima.
Baptizatur quis in nomine Christi, non autem in nomine trinitatis. 1307 col. 2
Baptizatus in ægritudine non est promouendus. 200 columna 1
Baptizatus iocosè, non est baptizatus. 351 col. 2
Baptizatus sola voluntate an possit cum Christiana contrahere. 1013 col. 2
Baptizatus vel ordinatus pluries, an plures recipiat characteres. 231 col. prima.
Baptizatum se dicenti creditur. 231 colum. 1

Baptizati

Universidad de Deusto
Biblioteca

Baptizati à Ioanne an debuerũt re baptizari baptismo Christi 347 columna 1
Basilius à Symmacho rogatus interfuit electioni papæ. 310 columna 2
Basilidiani. 937 col. 2
Beati immaculati continet xxij. distinctiones. 1172 col. 2
Beemoth qualiter interpretatur. 1153 col. 1
Bellum dicitur quinque modis iniustum. 844 col 1
Bellum potest indici à iudice ecclesiastico. 714 col. 2
Bella an sint permissa, & quibus. 839 col. 2
Beneficium conferẽs indigno propter amorẽ, simoniacus est. 374 colum. 1
Beneficium cõiugatis interdicitur. 992 col. 1
Beneficium inuito confertur. 148 col. 2
Beneficium iuris spernens sibi debet imputare. 780 col. 2
Beneficium per timorem obtinens peccat mortaliter. 399 columna secunda.
Beneficium potest auferre papa. 587 col. 2
Beneficium potest conferri invito. 268 col. 1. litera e
Beneficium quandoq; permittitur, & non officium. 261 col. 1
Beneficij collatori reuerentia debetur. 576 col. 2
Beneficij fructus vendi possent. 660 col. 1
Beneficij renũciatio vt alij detur, non est semper simoniaca. 373 colum. 1
Beneficij spe ordinẽ recipiens non peccat. 206 col. 2
Beneficio dignus non est, qui officium non scit. 105 co. 2
Beneficio priuatur, qui priuatur officio. 382 col. 2
Beneficio quis priuari non debet, nisi secundum ordinem iuris. 434 col. 2
Beneficio sine culpa sua nemo priuari debet. 769 col. 2
Beneficiatus in diœcesibus duorũ episcoporum, ab vtroque iudicatur. 807 col. 2
Beneficia sub conditione non dantur. 561 co. 2
Beneficiatus suis consanguineis subuenire potest. 102 col. 2
Beneficiatus transiens de vna ecclesia ad aliam, an statim perdat primam. 808 col 1
Benemeritus quis dicitur. 664 columna 1
Biblia habet aliquos libros apocryphos. 39. col. 1
Bigamus. 88 col. 2
Bigamus est cum corrupta etiam ignoranter cõtrahens. 109 col. 1
Bigamus propter quatuor ratiões promoueri non potest. 86 col. 1
Blandiri possumus infidelibus. 379 colum. 2
Bonus & malus quis simul esse nõ potest. 1045. col. 1
Bonus non est, qui malos non tolerat. 565 col. 2
Bonum facere nemo cogitur. 864 col. 2 in tex.
Bonum facere vtrũ quis cogatur. 889 col. 1
Bonum prouenit ex malo. 885 colum. 1
Bonum quodlibet desursum est. 1181 col. 1
Bona deuouentis se religioni, ad quos deuoluũtur. 974 columna secunda.
Bona in peccato facta, quo ad aliqua prosunt. 1175 col. 2
Bona instanter sunt facienda.
Bona mortificata, per pœnitentiã reuiuiscunt. 1187 col. 1
Bona mortificata reuiuiscunt, sed non mortua. 1176 col. 1
Bona prima p sequentia mala mortificantur. 1140 col. 1
Bonosiani. 939 col. 2
Britannia est duplex. 946 colum. secunda.
Bulgari qui sunt. 96 col. 2
Bustum, Rogus, & Pyra differunt. 899 col. 1
CAecus cæco ducatum præstare non debet. 367 col. 1
Cæli portam, quæ est Christus ingredimur. 1137 col. 1
Cæteri & alij quandoque ponuntur impropriè. 87 col 2
Cain. 119 col. 1
Caiani. 938 col. 1
Caiphas prophetauit. 344 colum. secunda.
Caligo quid. 1089 col. 1
Calix an possit esse ligneus, aut vitreus. 1254 col. 1
Calumniator. 426 col 2
Calumniator non semper punitur talione. 427 col. 1
Calumniosè accusans abolitione priuandus est. 428 col. 2
Calx qualiter sumitur. 1146 colũna 2
Candelabrum qualiter sumitur. 1147 col. 2
Candor munditiam signat. 1326 columna 1
Canon. 5 col. 2 in tex.
Ca. admonendi sunt. ij. q. vij. noui papæ antiquauerunt. 479 colũna 1
Can. Audistis. xx. q. j cuius sit. 798 columna 1
Can. Constituit. xvj. quæst. vij. est ex constitutionibus Caroli Magni & Ludouici Pij, Francorũ regum & imperatorum. 770 columna 1
Ca. ecclesijs dist. lxviij. inter apocrypha computandum. 231 columna 1
Ca. Ego Ludouicus, di. lxiij. quis author fuerit. 221 col. 1
Ca. inter memoratos. xxv. q. vj. cõcilij Spalatẽse est, non Innocentij papæ. 748 col. prima.
Ca. Multi corrigũtur. ij. q. j. textus falso Augustino inscribitur. nẽpe Gratiani est. 421 col. 2
Can. Nec mirum. xxvj q. v. cuius sit. 961 col. prima.
Ca. pœnitentes. germanus intellectus. 194 col. prima.
Can. si quis deinceps. & ca. quoniã inuestituras. quorsum, & in quẽ finem editi. 793 col. 2
Canon dicitur regula. 1350 colũna prima.
Canone non diffiniente, diffinire non licet. 1039 col. prima.
Canones quorum apostolorũ sunt recipiendi. 38 col. 2
Canon canoni an præiudicet. 170 col. prima.
Canones sacri regulis grammaticalibus non arcentur. 128 columna 2
Canonicus de communi iure non potest duas præbendas habere. 326 col. 2
Canonicus de gremio præfertur extraneo. 272 col. prima.
Canonicus pro canonico testificari non potest. 691 col. 2
Canonicus vnus pro suæ ecclesiæ defensione potest se opponere. 103 col. 1
Capellæ olim non erant ecclesiæ. 1251 col. 2
Canonici contra episcopum agentes, procuratorem constituere possunt. 529 col. 2
Capitulum eligendo indignũ quãdoq; dispensat. 721 col. prima.
Capitulum non potest licentiare clericum sede vacante. 236 col. prima.
Capitulum vacante sede non conferi præbendas. 78 colũ. prima. litera b
Captus in bello an licitè possit aufugere. 3 col. 2
Character hodie sine missa non cõfertur. 251 col. prima.
Character nõ amittitur. 364 colũna 2
Cardinali noto sine literis credi potest. 320 col. 2
Cardinales an supleant defectum mortui papæ. 254 col. prima.
Cardinales presbyteri dicuntur maiores diaconibus. 354 col. 1
Carnem Christi non manducat, qui ab eo discordat. 1283 col. 1
Carmina singularia circa eucharistiæ sacramentum. 1278 col. 2
Carnes comedere die sabbativerũ sit licitum. 1297 col. prima.
Carnes hœdinæ prouocant dæmones. 567 col prima.
Carolus magnus, & Ludouicus Pius legem, de qua in ca. nemo episcopus. ij. q. j. ediderunt. 418 columna prima.
Carpocratiani. 937 columna 2
Cassatur id quod factum est posita probabilem contradictionem. 188 col. 2

Castitas est inter coniugatos. 1039 columna 1
Castitas est inter coniuges. 1039 co columna 1
Castrati an possint matrimonium contrahere. 1077 col. 2
Castaldiam emere peccatum est. 332 col. 1
Castaldus. 386 col. 1 litera h
Castigatio quibusdam committitur. 777 col. 1 lit. b
Cassanda sunt facta ab intrusis. 56 columna 1
Casus fortuiti non possunt præuideri. 176 col. 2
Casula non fiat de veste domicellæ. 1254 col. 1
Cataclysmus est diluuium. 1038 columna 1
Cathari. 938 col. 2
Cathedra non facit magistrum. 574 col. 2
Cathedratici nomine quid exigendum sit. 599 col. 1
Cathecuminus si moriatur sine baptismo, an sit imputandum presbytero. 1326 col. 2
Cathecumini quandoque sunt de ecclesia expellendi. 1216 colũ. 1 in princ.
Cataphriges. 938 col. 2
Causa est duplex. 600 columna prima.
Causa criminalis secundùm canones delegatur. 903 col. 2
Causa eadem diuersos effectus nõ operatur. 88 col. 1
Causa inter clericum & episcopum coram quo debet tractari. 584 col. 1
Causa pendente super matrimonio non est denegandum debitum. 1233 col. 2
Causa pauperis est tractãda prius quàm diuitis. 414 col. 1
Causa quælibet ecclesiastica per papam laico committi potest. 312 col. 1
Causa reconuentionis est eadem cum principali. 507 col. 1
Causa secularis est duplex. 600 columna 1
Causa sanguinis multos impedit promoueri. 182 col. 1
Causæ matrimoniales an sint legibus decidendæ. 22 col. 1
Causas mediocres tractant episcopi. 735 col. 1
Cautela ad obligandas mulieres. 452 col. 2
Cautio idonea quæ est. 1323 columna prima.
Cautio iuratoria an possit peti ab eligendo vel electo. 576 columna prima.
Celebrare nullus debet ante digestionem. 554 col. 2
Celebrare pransо non licet. 554 columna 2
Celebrare quandoque licet sub diuo. 1247 col. 2
Cerdoniani. 938 col. 1
Ceremoniæ. 144 col. 2
Cessante causa cessat constitutio ex ea orta. 405 col. 2
Chaldæi ignem pro Deo colebant. 1213 col. 2
Chaos quid. 1090 col 1
Charitas & odium sunt immediatè contraria. 1139 col. 2
Charitas in infinitum crescere potest. 1104 col. 1
Charitas in Maria erat per gratiam confirmata. 1139 col. 1
Charitas perfecta multa facit. 1135 columna 1
Charitas per pœnitentiam recuperatur. 1039 col. 2
Charitas semel habita vtrum possit amitti. 1130 col. 2
Charitas semel habita potest amitti. 1049 col. 2
Charitatem habens multa potest. 1131 col. 1
Charitatem habet qui pro Christo sustinere paratus est. 1137 columna 1
Charitatem se habere an possit aliquis cognoscere. 1142 columna secunda.
Cherinthiani. 938 col. 1
Christus apud patrem aduocatus noster. 1144 col 1
Christus bis in carne transfiguratus est. 366 col. 2
Christus est in nobis, & sumus in Christo. 1291 col. 1
Christus est mihi viuere, & cætera. quid sibi vult. 1137 col. 2
Christus est nobiscum vnum. 1291 columna 2
Christus fecit nos corpus suum. 1272 col. 2
Christus fuit Imperator & sacerdos. 21 col. 2
Christus fundauit ecclesiam super petram, id est, super ipsum, vt qui petra erat. 54 col. 1
Christus in ecclesia habitat. 915 columna 1
Christus ecclesiæ Romanæ primatum dedit. 498 col. 1
Christus est aliquid secundum qd homo. 909 col. 2
Christus humilitate sua nos erexit. 313 col. 2
Christus induitur in baptismo. 1282 col. 1
Christus manducatur duobus modis. 1276 col. 2
Christus nemini fuit subiectus. 605 col. 2
Christus non est filius adoptiuus Dei. 1272 col. 1
Christus nõ pingatur figura agni. 1301 col. 2
Christus nunquid reuelauit crimen Iudæ. 423 col. 2
Christus officium sacerdotis & Imperatoris gessit. 513 col. 2
Christus ostia sola per quam saluat nos intercedens pro nobis. 688 col. 2
Christus ostia vera per quam paradisi ianua aperta fuit. 688 columna secunda.
Christus politiam ciuilem & criminalem nunquam impediuit, sed defendit. 689 col. 1
Christus post dies xl. ascendit in cælum. 247 col. 2
Christus pro dæmonibus & angelis non est passus. 1292 col. 2
Christus pro omnibus mortuus est. 1278 col. 2
Christus qua ætate baptizatus est. 252 col. 1
Christus quædam vt Imperator & rex gessit. 313 col. 2
Christus qualiter nos dilexit. 1286 col. 1
Christus quare baptizatus fuit. 1293 col. 2
Christus quare post cœnam corpus suum dedit. 1279 col. 2
Christus seipsum communicauit. 1279 col. 1
Christus seipsum comedit. 1292 columna secunda.
Christus terreni imperij iura, an Petro commiserit. 65 col. 1
Christus tres suscitauit. 1138 columna prima.
Christus tributum soluit. 624 columna secunda.
Christus vtrum Iudam prodiderit. 1264 col 1
Christi humanitas magna veneratione est adoranda. 1294 col. 2
Christi persona perficitur ex Deo & homine. 1277 col. 2
Christi patres fuerunt duplices. 570 col. 1
Christum denegat, qui mortaliter peccat. 1331 col. 2
Christum negans etiam solo ore, peccat. 631 col. 1
Christianum occidere an grauius sit, quàm paganum. 1329 colũ. 1
Chrisma vendi non potest. 369 columna 2
Cibaria omnia sunt in necessitate communia. 278 col. 1
Cyprianus semel tantùm immergebat. 1324 col. 1
Circunstantiæ peccati in confessione dicendæ sunt, vt quæ augeant vel minuant peccatum. 1189 col. 2
Circunstantiæ peccata aggrauantes. 130 col. 2
Circuncisio domini. 344 col. 1
Circuncisio & baptismus differunt. 117 col. 2
Circuncisio non fuit facta in deserto. 955 col. 2
Circuncisio quare fiebat. 117 columna 2
Circuncelliones. 939 col. 2
Citatio de iure debet esse trina. 523 col. 2
Citatio in multis casibus non valet, nec adstringit citatum. 486 columna 1
Citatio nulla non arctat citatum. 601 col. 1
Citatio peremptoria an possit à quocunque iudice mitti. 930 columna prima.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Citatio peremptoria quãtum tempus continere debet. 930 col. 1
Citatione non prosecuta præscriptionem non interrumpi. 753 columna secunda.
Citatus die feriato an debeat comparere. 711 col. 2
Citatus impeditus an mittere teneatur. 49 col. 1
Citati multis causis excusantur. 48 columna 1
Citandæ sunt partes in appellationis causa. 458 col. 1
Citharistæ & alij varijs vtentes instrumentis an peccent. 275 columna prima.
Ciuitas pro delicto personarum puniri potest. 882 col. 1
Ciuitatis appellatione eius territoria non comprehẽduntur. 221 columna 2
Ciuitate tota excommunicata qui nascuntur, quando sunt excommunicati. 927 col. 2
Ciuitates sex destruxit dominus iuxta Iordanem. 1105 col. 2
Ciuitates refugij erant tres. 705 columna 1
Claudus an possit promoueri. 195 columna 1
Clauis sacerdotalis an sit vna, an plures. 56 col. 2
Claues ecclesiæ scripturarũ scientiam esse, & vsum clauium veram earum interpretationem. 127 col. 2
Claues regni cælorum omnibus apostolis datæ sunt, & non Petro solo. 61 col. 1
Clemens noluit esse Papa statim post Petrum. 568 col. 1
Clericus à laico citatus venire non tenetur. 899 col. 2
Clericus amplectens mulierẽ præsumitur bene agere. 615 colum. 1
Clericus an de omni crimine possit iudicare. 541 col. 2
Clericus an possit reconueniri coram iudice seculari. 507 col. 1
Clericus an possit verberari. 144 columna 1
Clericus an possit foro renuntiare. 500 col. 2
Clericus an possit per episcopum cogi transire ad maiorem ecclesiam. 560 col. 1
Clericus an possit fideiubere. 605 columna 2
Clericus an possit furem tradere iudici. 700 col. 1
Clericus arma ferens an perdat priuilegium. 777 col. 2
Clericus citius pati debet, vt occidatur, quàm occidat. 875 col. 1
Clericus ciuitatensis est extraneo præferendus. 234 col. 1
Clericus coniugatus an teneatur ferre tonsuram. 803 col. 1
Clericus coniugatus non gaudet priuilegio clericali. 76 col. 2
Clericus contrahens cum corrupta, perdit omne priuilegium clericale. 271 col. 1
Clericus coram seculari quandoque conuenitur. 603 col. 1
Clericus de crimine cõuictus qualiter punitur. 487 col. 1
Clericus depositus non semper est curiæ seculari tradendus. 464 columna 2
Clericus detentus in carceribus per quãtumcunq; longum tempus beneficium suum non perdit. 1208 col. 1
Clericus duas habens ecclesias, vnam contra alteram sustinere non debet. 400 col. 2
Clericus ecclesiam mutat quinq; causis. 555 col. 2
Clericus fructus suæ præbẽdæ obligare potest etiam in curijs secularibus. 660 col. 1
Clericus infelix esurit in plateis. 234 col. 1
Clericus iniuriam ecclesiæ factam remittere non potest. 464 columna 1
Clericus inuito episcopo non fit episcopus, sed bene monachus. 571 col. 1
Clericus laico præfertur. 251 columna 2
Clericus laicum accusare non potest. 462 col. 1
Clericus legem de interficiendo potest exponere. 904 col. 2
Clerici legibus politicis subsunt. 198 col. 1
Clericus locare per totam diem operas suas non potest. 291 col. 1
Clerici negotiatores si moniti cessant, dispensatur cum eis, aliàs abijciuntur à clero. 283 col. 1
Clericus perdit administrationem per diutinam absentiam. 1351 c. 1
Clericus peregrinus recipiendus non est sine literis commendatitijs. 236 col. 2
Clericus per quem castigandus est episcopo subeunte. 279 col. 1
Clericus potest relegari. 146 columna 1
Clericus proprijs manibus sibi victum quærere potest. 290 columna secunda.
Clericus propter cuius conquestionem laicus occisus est, an teneatur. 846 col. 2
Clericus prosequens propriam iniuriam ad admittatur ad accusationem laici coram iudice laico. 462 col. 1 lit. e
Clericus quando sit curiæ seculari tradendus. 491 col. 1
Clericus qui vxorem accepit, an statim sit suspendendus. 261 columna 1
Clericus qui de sui prælati licentia religionem intrauit, vt esset in probatione, an interim omnes sui beneficij fructus habebit, cum sit clericus ecclesiæ, & potest reuerti si velit. 995 col. 1
Clericus quilibet in dilapidatione denuntiare tenetur. 477 columna secunda.
Clericus q̃ pro accusato de crimine aduocatus esse possit. 876 columna prima.
Clericus secularis est dignior monacho. 296 col. 2
Clericus sine sui prælati licentia non est transferendus. 207 col. 1
Clericus sola voluntate potest effici irregularis. 1098 col. 1
Clericus solenniter pœnitere non potest. 93 col. 2
Clerici sponte aliorum crimina confitentes verberibus indifferenter subijciuntur: si res exigat tales recipi in testimonium. 532 col. 2
Clericus stans contra ecclesiam, illius beneficium perdit. 316 columna 1
Clericus statim traditur curiæ seculari in aliquibus casibus. 603 columna 2
Clericus sub pœna potest se obligare. 73 col. 1
Clericus tabernam habere potest. 283 col. 2
Clericus tutor esse potest, si vult. 280 col. 2
Clerici insecutor an incidat in canonem. 1904 col. 2
Clerici percussionem ratificãs an sit excommunicatus. 774 col. 2
Clerico ad vitam monachalem transire permittitur. 727 col. 1
Clerico criminoso quis pœnitentiam imponit. 715 col. 2
Clerico excommunicato est subtrahendum beneficium. 105 columna secunda.
Clericum depositum verberans incidit in canonem. 259 col. 2
Clericum percutiens non semper incurrit excommunicationem. 779 col. 1
Clerici an libros gentilium respicere possint. 121 col. 1
Clerici an obedire teneantur episcopo, qui ciuitatem suam amisit. 235 col. 2
Clerici an possint sua repetere. 689 columna 2
Clerici an possint in iudicem non suum consentire. 609 col. 2
Clerici an possint secularia negotia exercere. 809 col. 2
Clerici an possint pro testimonio torqueri. 532 col. 2
Clerici an possint aduocare. 707 columna 1
Clerici an possint esse tutores. 810 columna 1
Clerici an possunt emere & vendere. 693 col. 1
Clerici appellantur Dis. 314 col. 1 litera. d
Clerici clericos accusare possunt. 461 col. 2
Clerici communiter viuentes & monachi habent idem priuilegium. 733 col. 1
Clerici cum mulieribus consanguineis habitare possunt. 262 columna 1

Clerici debẽt esse deuotiores, quã laici. 1267 col. 1
Clerici de diœcesi sunt extranei præferendi. 236 col. 2
Clerici duo ad minus debent esse in ecclesia. 1247 col. 1
Clerici incorrigibiles possunt à iudice seculari corrigi. 873 columna secunda.
Clerici in quatuor sacris ordinibus constituti continere tenentur. 104 col. 1
Clerici in sua ecclesia morari debent. 379 col. 1
Clerici in tabernis possunt quandoque comedere 137 col. 1
Clerici ludere aut lusores spectare non debent. 117 col. 1
Clerici maiores aliter puniuntur, quàm minores. 767 col. 1
Clerici nihil dare possunt in vltima voluntate. 646 col. 1
Clerici non coguntur testificari. 692 col. 2
Clerici non debent laico fidelitatem iurare. 212 col. 1 lit. d
Clerici non sunt personæ priuatæ. 8 col. 1 lit. a
Clerici nũquam fuerunt de iurisdictione seculari. 316 col. 2
Clerici possunt pecuniariter corrigi. 48 col. 2
Clerici possunt habere proprium. 639 col. 1
Clerici quæ bona habent. 648 columna 1
Clerici quandoque licitè iurant. 431 col. 2
Clerici seculares non eligũtur ad prælaturas regulares. 728 columna 1
Clerici seculares principatus habere possunt. 803 col. 1
Clerici sine literis suorum episcoporum non sunt recipiendi. 321 colum. 1
Clerici soli ad reparationem fabricæ compellantur. 657 columna 2
Clerici sunt à muneribus ciuilibus exempti. 668 col. 2
Clericorum arma quę sunt. 386 columna 1
Clericorum bona an præsumantur esse de bonis ecclesiæ. 646 columna 2
Clericis continentiam, quis primò indixit. 265 col. 2
Clericis indigentibus est prouidendum. 382 col. 1
Coactio est duplex. 145 colum. 1 & 713 col. 2
Coactio impedit obligationem. 802 col. 1
Coactio in ordinibus excusat. 372 colum. 1
Coacto subueniturr. 889 col. 1
Coadiutor debet habere liberam administrationem. 547 col. 1
Coepiscopi, an aliquid habeant vltra presbyteros. 231 col. 2
Coepiscopi an fuerint ab apostolis instituti. 232 col. 1
Coadiutor episcopi, an prælatus sit. 240 col. 1
Cogitatio ad consensum perueniens est mortalis. 1094 columna secunda.
Cognatio est triplex. 1025 columna secunda.
Cogitatio sola punitur. 152 col. 2 lite. h
Coitus carnalis sine peccato exerceri potest. 1049 col. 2
Coitus coniugalis, an careat peccato. 30 col. 2
Collatio archidiaconatus, an episcopi sit. 202 col. 2
Collatio facta ab episcopo spretis patronis, licet per præsentationem patroni, istra debitum tempus factam ipso iure irrita sit, non tamen absolutè, vt quæ rata maneat, etiam in præiudicij medio tempore impetrantis à papa. 768 col. 2
Collatio numeri ad numerũ, &c. est in electione facienda. 223 columna 1
Collegium, populus, & grex, ex quo fiunt. 588 col. 2
Collegium nunquid iurare possit. 266 col. 1
Columba descendit super Iesum, dum baptizaretur, & mansit super ipsum. 1133 col. 1
Columba in aquam descenderat antequam Christus baptizaretur. 1314 col. 1
Columba quę descendit in baptismo Christi, vera fuit. 1301 columna 2
Collitiani. 939 col. 1
Comitatus. 322 col. 1
Comedere possumus ad mensam Sarracenorum. 895 col. 2
Comedere ante horam, est peccatum mortale. 84 col. 1 lit. f
Comedẽs plus quàm debeat, mortaliter non peccat. 1012 col. 2
Commenda perpetua verus titulus est. 807 col. 2
Commendatio suiipsius, quandoque permittitur. 549 col. 1
Commendare est deponere. 806 colum. 2
Commendare potest aliquis seipsum. 101 col. 1
Commissum est sceleratius, quod durius punitur. 332 col. 2
Communicare quis non cogitur. 99 col. 2 lit. f
Communio laica antiquitus quor sum dicebatur. 400 col. 1
Communitas discordiã patit. 235 colum. 1
Compagi. 299 col. 1
Compaternitas an contrahatur, si Christianus filium ludæi de sacro fonte suscipiat. 1021 columna 2 lit. e
Compaternitas an per fornicariũ coitum contrahatur. 1029 columna 1
Compaternitas cõtrahitur per catechismum. 1328 col. 2
Compaternitas viri porrigitur ad vxorem. 1018 col. 2
Compaternitas vtrum contrahatur ex his quæ baptismum præcedunt. 1022 col. 1
Compaternitas vtrum contrahatur per sacramentum pœnitentiæ. 1024 col. 1
Compensatio in pœnitentiali foro non admittitur. 33 col. 2
Competentes qui dicũtur. 1319 columna 2
Compitum. 653 col. 2
Conueniẽdus est regulariter quilibet coram suo iudice. 496 columna 1
Conatus solus quandoque punitur. 1241 col. 2
Concedenda sunt quædam cum instantia. 237 col. 1
Concesso aliquo, eius cohærens conceditur. 356 col. 1
Concessa intelliguntur, quæ prohibita non sunt. 437 col. 2
Concilium ca. Sæpe contingit. ij. quæst, iij. nedum erroneum est sed hæreticum, vtpote iubens sacramenta ministrari ad alium vsum, ideò ad contrarium vsum quàm à Christo sunt instituta. 439 col. 1
Concilium contra Apostolum dispensat. 267 col. 1
Concilium est multiplex. 43 columna 1
Concilium facit, vt quis puniatur. 162 col. 1
Concilium prouinciale, an possit de archiepiscopo cognoscere. 477 col. 1
Concubinam licuit olim habere. 1060 col. 2
Concubinarium promouens, an videtur cum ipso dispensare. 184 colum. 1
Concubinarij an sint in officio fungendi. 105 col. 2
Concussoris pœna. 843 columna secunda.
Concussionis pœna. 287 columna prima.
Concutere quid sit. 842 columna prima.
Condemnatus de crimine, an possit accusare. 513 col. 2
Condemnati & iustè & iniustè, sunt ab ecclesiæ iuuandi. 876 columna 1
Condemnatur quis aliquando sine accusatore 421 col. 1
Conditio legis, si quis in tantam. non habet locum in rebus ecclesiæ. 757 col. 1
Conditio affirmatiua & negatiua diuersimodè exponũtur. 526 columna 2
Conditiones aliquæ sunt in iuramentis intelligendæ. 1079 col. 2
Conditiones in matrimonijs appositæ sunt in multiplici differentia. 1050 col. 1
Conditiones voto ineſſe. 1079 columna 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Confessio an debet fieri de venialibus.1103 col.2
Confessio confiteri non nocet.nisi multa interueniant.413 columna prima.
Confessio contra aliquem extorta non præiudicat illi.1201 columna 2
Confessio cui facienda est.1193 columna 2
Confessio eiusdem peccati, quandoque debet iterari.1124 columna secunda.
Confessio est duplex.1103 columna prima.
Confessio est maxima pars pœnitentiæ.974 col.1
Confessio est præcepti. 1104 columna 2
Confessio & satisfactio mundant. 1103 col.1
Confessio extra ius, quandoque valet.710 col.2
Confessio facta in instrumẽto,an præiudicet 704 col.1
Confessio Græcis necessaria non est.1189 col.1
Confessio latronis contra latronem auditur.710 col.2
Confessio non est diuidenda.1191 colum.1
Confessio oris necessaria est.1126 colum.2
Confessio quãdo facienda est.1189 col.1 lit.b
Confessio vbi fuit instituta.1189 colum.1
Confessio vnius, quandoque nocet alteri.202 col.1
Confessio vnius,an alteri noceat. 439 col.1
Confessioni metu tormẽtorum factæ non statur.413 col.1
Confessionem ex traditione ecclesiæ potius institutam, quàm authoritate veteris vel noui Testamenti 1189 col.1
Confessionem reuelantis punitio. 506 col.1
Confessor, quandoque licitè confessionem reuelat, vt excommunicationem euitet.1195 col.1
Confessus de crimine,an habeatur pro conuicto.92 col.2
Conficere non licet in sexta feria ante Paschã.1260 col.2
Conficere potest pransus.1279 columna 2
Conficitur ex aceto.1282 columna prima.
Confirmatio à solis episcopis confertur.1143 col.1
Confirmatio papæ tria operatur. 776 col.1
Confirmationis papalis effectus. 25 col.2 lit.r
Confirmatione nulla fit alienatio.78 col.2
Confirmatus quandoque deponitur.324 col.2
Confitens extraneo sacerdoti.non consequitur remissionem.62 columna 2
Confitere primò Deo, dehinc sacerdoti.1101 col.1
Confiteri laico possumus.83 columna prima.
Confiteri pluribus vtile est. 1128 colum.2
Coniugatus in papam electus, an debitum reddere debeat.255 colum.1 lit.a
Coniugatus promoueri potest.licet vxor religionem non ingrediatur.94 col.1
Coniugati an possint promoueri. 250 col.2
Coniugale debitum non est in ecclesia reddendum.1201 col 1
Coniuges an commiscendo mereantur.991 col.2
Coniuges infideles si efficiantur Christiani, vtrum teneantur se mutuò recipere.1004 col.1
Coniuges quantum ad votum continentiæ non sunt pares. 1204 colum.2
Coniugia imparia dicũtur tribus modis.1015 col.1
Coniugum infidelium si alter conuertatur ad fidem,an possit cum fideli habitare.1003 col.1
Coniugum separatio non fit. sine ecclesiæ authoritate.994 columna prima.
Coniunx ne est,quæ causa incontinentiæ ducitur.1047 columna secunda.
Coniuratio an sit licita. 604 columna 1
Connexorum est idem ius.14 columna 2
Consanguinei præferuntur extraneis,quando super matrimonio est quæstio.1229 col.1
Consanguinitas elidit suspicionẽ. 595 col.1
Consanguinitas non probatur per coniuges, nisi fama concurrat. 1230 col.1
Consanguinitas vsque ad quotum gradum impedit matrimonium. 1212 col.1
Conscientia dupliciter sumit.1162 colum.1
Conscientia sola damnandos accusabit.171 col.1
Conscientia sola non sufficit.1258 colum.1
Conscientiam purgare quem non, nisi vbi est expressum, teneri. 436 col.1
Consecratio altaris est sacramentum.390 col.1
Consecratio an possit fieri interueniente promissione. 393 columna 1
Consecratio ecclesiæ,in quo consistit.1249 col.2
Consecratio ecclesiæ & altaris est diuersa ibidem col.1
Consecratio episcoporum, quandoque differtur vltra annum. 206 col.1
Consecratio fit in instãti.1274 colum.1 lit.l
Consecratio rei inanimatæ tollit dominium,secus in re animata. 700 col.2
Consecratione facta substantia panis non est.1271 col.1
Consecrare quid est.73 col.2
Consecrans est inferior consecrato 69 col.1
Consentit quis tripliciter.418 columna 1
Consensus clericorum non sufficit in contractibus rerum ecclesiasticarum.170 col 2 lit.h
Consensus in electionibus & alienationibus debet interuenire. 317 col.2
Consensus maioris partis præiudicat.227 col 1 lit.a
Consensus matrimonij sit voluntarius.98 col.1
Consensus plebis est in electione requirendus 209 col.2
Cõsequitur quis ex alterius persona, quod non habet ex sua. 302 col.1 litera f
Consilium facit quem puniri.959 colum.1
Consilium neminem obligat. 822 colum.2
Constitio bono est acquiescẽdum. 269 col.2
Constitarij quandoque plus puniuntur,quàm facientes.279 columna 1
Consobrini qui sunt.1215 columna prima.
Constantini tempore multi episcopi fuerunt in exilium missi. 913 colum.1
Constitutio à qua Moses cœpit iudicia sua.13 col.1
Constitutio & edictũ diuersa sunt. 4 colum.2
Constitutio publicè promulgata intra quod tempus ligat 265 columna 2
Constitutio quandoque ad præterita extenditur.187 col.1
Cõstitutio secũda an reuocet priorem de illa mentione nõ facta. 48 colum.1
Constitutionis causa cessante, an cesset ipsa constitutio. 206 columna 1
Constitutionem præuenientia non sunt irritanda.1057 columna secunda.
Constitutiones ad posteriora trahuntur.491 col.1
Consuetudo à Cain, constitutio à Mose cœpit.12 col.2
Consuetudo an egeat institutione. 2 colum.1
Consuetudo an excuset in delictis. 8 colum.1
Consuetudo an possit inducere vt aliquid recipiatur in spiritualibus.220 col.1
Consuetudo an possit annuas præstationes inducere.792 columna secunda.
Consuetudo antiqua non excusat. 266 col.2

Con

In marginibus signatæ.

Consuetudo attenditur quandoq; circa ordinandos. 181 columna secunda.
Consuetudo debet esse rationabilis & præscripta 309 col.1
Consuetudo duplex est.22 colum. secunda.
Consuetudo ecclesiarum non potest esse vniformis. 326 colum. secunda.
Consuetudo est obseruanda in matrimonio.109 col.1
Consuetudo & præscriptio differunt 793 col. 1
Consuetudo generalis est sequenda 303 col.1
Consuetudo illicitum non facit licitum.15 col.1
Consuetudo in electione attenditur.27 col.2
Consuetudo in multis præiudicat iuri.16 col.1
Consuetudo legi contraria non tollit ius commune in eo municipio,vbi obtinet:nisi de cõsensu principis.23 col.1
Consuetudo multa tribuit.585 columna 2
Consuetudo non excusat simoniã. 390 colum.1
Consuetudo operatur aliquando, vt quòd alias delictum esset, delictum non esse iudicetur. 220 columna 1
Consuetudo particularis an excuset.24 col 2.lit.p
Consuetudo præsumitur iusta. 28 colum.2
Consuetudo quam scholares & peregrini debent sequi. 15 colum. prima.
Consuetudo quandoq; excusat à crimine.1059 col 2.lit.m
Consuetudo quot vicibus inducitur.2 col.1.& 951 col.2
Consuetudo rei debet à iudice seruari.27 col 2
Consuetudo Romana non semper est seruanda.23 co.2
Consuetudo vtrum præiudices iuri scripto.2 col.2
Consuetudo vtrum vincat legem. 23.col 2.lit h
Consuetudinis multæ sunt conditiones 16 col.1
Consuetudinis ratione debetur census,& si alius titulus non probetur.792 col. 2
Consuetudinis transgressor punitur vt transgressor legis.24 columna 2
Consuetudini præceptum Dei præfertur.15 col.1
Consuetudinẽ in vsu vestium debemus obseruare.99 col.1
Consulere sibi potest quis cum alterius iniuria.821 col.2
Continentia difficilior est virginibus,quàm viduis.972 col.1
Continentia est duplex. 1064 columna 1
Continentia nil melius.942 columna prima.
Continentia per coniuges promissa,si alter fornicetur, an possit reliquus ab eo debitum petere. 1023 col.2
Continentia ratione delicti quandoq; imperatur.1047 columna prima.
Continere difficile est.166. colum. prima.
Continuum dicitur,quod etiam in tenuallum habet. 1346 columna prima.
Contractus duo sunt gratuiti. 693 columna 1
Contractus eius qui potationibus ebrietatibus & adulationibus inductus est ad vendendum rem minori pretio quam valeat, est ipso iure nullus.828 col.1
Contrahentes se frequenter decipiunt.1109 col.1
Contrahere licet in quadragesima.1031 col.1
Contradicere potest vnus multis. 103 colum. 1
Contradictio plus valet quàm absentia.188 col.2
Contra factum proprium an & quã quis possit venire.194 col.1
Contraria allegans audiri non debet.239 col.1
Contraria cõtrarijs curantur. 968 colum.2
Contraria contrarijs opponuntur. 330 col.2
Contraria duo quandoq; sunt bona.110 colum.1
Contraria possunt proponi agendo, vel excipiendo.1033 col.1
Contritio, dilectio,iustificatio, & remissio simul sunt.1093 col.2
Contritio præcedit remissionem. 1100 col.1
Contritio quę est virtus quid.1099 colum.2
Contritio sola an tollat peccatum. 1092 col.1
Contritione ad hoc vt ante confessionem peccatũ dimittatur, qualis esse debeat.1128 col.1
Contumax non appellat. 930 columna 2
Contumax quo ordine punitur. 241 columna 2
Contumacia prima an faciat aliquem puniri.241 col.1
Contumacia tanto maior est, quanto ex re minori consurgit. 315 colum.2
Conuentus sit cautus circa spoliationem opponendam. 425 col. secunda.
Conuertimini ad me,& ego conuertar ad vos,qualiter intelligitur 1100 col.2
Conuersus an intelligatur proprijs renuntiasse.982 col.2
Conuersum verberans incidit in canonem.641 col.1
Conuiuia reprobata.141 columna secunda.
Conuincitur quis quadrupliciter. 413 col.1
Corpus Christi sumere volẽs, quale propositũ debet habere. 1266 columna 1
Corpus Christi saltem semel suscipiatur in anno à laicis.1265 columna 1
Corpus Christi an possit ab amentibus recipi.965 col.1
Corpus Christi quotidie sumimus. 1285 col.2
Corpus Christi vtrum sumatur cũ diuinitate,& anima.1276 columna secunda.
Corpus Christi dupliciter dicitur. 1293 col.1
Corpus Christi sub alia specie sumitur triplici ratione. 1275 columna 1
Corpus Christi sascipere volens, tria debet habere. 1268 colum. prima.
Corpus Christi sine sanguine non sumitur,nec sanguis sine corpore.1265 col.2
Corpus Christi nunquid erat totã ante fractionem sub qualibet parte hostiæ.1273 col.1
Corpus Christi amure non sumitur.1284 col.2
Corpus Christi an circunscribatur loco.1289 col.2
Corpus Christi excedit alia sacramenta quo ad reuerentiam. 358 columna 2
Corpus Christi & sanguis an consecrentur separatim.1263 colum. secunda.
Corpus Christi non consecratur. nec etiam panis.358 col.2
Corpus Christi non digeritur, vt ceteri cibi 1281 col.1
Corpus Christi possumus quotidie facilè comedere.1281 col.2
Corpus domini an possit etiam in fine quibusdam denegari. 1086 colum.1
Corpus domini nõ datur paruulis. 1309 col.1
Corpus est animæ vestimentum. 1145 col.2
Corpus est iumentum. 114. colum. secunda.
Corpus glorificatum lædi non potest.1281 col.2
Corpus liberum æstimationẽ non recipit. 903 col. 2
Corpus non est homo. 1132 col.1
Corporis Christi sumptio quid signat.298 col.1
Corporis partes quid signãt. 1267 columna 2
Corpore vitiati sunt à promotione repellendi.193 col.1.lit.c
Corporalia debent esse linea certa ratione.1254 col.2
Cor omne Deo patet.299 col. 2
Cordis deuotione magis quàm vocis iubilatione cantandum est. 292 col.1
Correctio fraterna an sit de præcepto.423 col.1
Correctio occulta est præcepti. 863 colum.2

Universidad de Deusto Biblioteca

Corona non debet esse magna. 76 columna 1
Corruptus in episcopum consecrari potest, sed non corrupta inter virgines. 86 col. 2
Credit parum qui incipit credere. 1136 col. 2
Creditor aliqñ oneratur. 592 col. 2
Credulus non debet quis esse. 169 columna 1
Crimen alterius nocet innocenti. 342 col. 1
Crimen ante ordinationem commissum an impediat frui officio. 717 col. 1
Crimen ciuiliter probatum depositionem inducit. 156. columna secunda.
Crimen concussionis. 377. colum. secunda.
Crimen falsi qua pœna punitur. 533 columna 2
Crimen indicans non semper dicitur maleuolus 531 col. 1
Crimen publicum quod dicitur. 530 col. 2
Crimen quadrupliciter dicitur. 82 columna 2
Crimen quodlibet est ecclesiasticum. 281 col. 1
Crimen quodlibet infamat. 538 columna 2
Crimen sacrilegij & læsæ maiestatis quandoq; comparantur. 416 columna 2
Crimen suum in ordinatione vel in iure an teneatur quis prodere 177 col. 1
Criminis probatio an semper remoueat promotum. 414 col. 2
Crimina facta palàm occultis sunt grauiora. 1068 col. 1
Crimina digna depositione quæ sunt. 257 col. 2
Crimina leuia non impediunt celebrationem. 11 col. 2
Crimina morte extinguuntur. 923 columna 1
Crimina occulta vindictam non habent. 314 col. 2
Crimina quædam matrimonium impediunt, sed non dirimunt. 976 col. 2
Crimina quædam nullis sacrificijs mundabantur. 1170 col. 2
Crimina quæ sunt depositione digna. 717 col. 1
Crimina sunt deflenda. 1190 colũ. secunda.
Criminalis causa an possit delegari 870 col. 1. lit. m
Criminosus etiam à minimo ordine prohibetur. 257 col. 2
Criminosus occultus an debeat vitari à scientibus ipsum esse talẽ. 542 col. 1
Criminosus post pœnitentiam an possit admitti in testem. 1068 columna 2
Criminosus quandoq; potest accusare. 526 col. 2
Criminosus vbi debet puniri. 496 columna 2
Criminosum se dicenti an sit credendum. 239 col. 2
Criminosi in exceptis criminibus testificari possunt. 534 columna secunda.
Crucis signaculum in quibus membris debet fieri. 24 columna prima lit. f
Culpa de latere, & gratia de latere. 1292 col. 2
Culpa & dolus purgantur tempore. 334 col. 2
Culpa est subiectionis causa. 67 columna 1
Culpa lata in l. Cornelia non venit. 176 col. 1
Culpa leuis est, quæ temporaliter punitur. 1175 col. 1
Cupidus deuiat à veritate. 153 columna 2
Curator datur causa cognita dicẽti se dementem. 1294 columna prima.
Curiales qui dicuntur. 182 colum. prima.
Curiales triplici ratione non possunt promoueri. ibidem.
Cusarsaton quid repræsentat. 1117 columna 2
DAniel & socij sui. 123 colum. secunda.
Damnum dedisse videtur, qui occasionem damni dedit 369 colũ. 2 & 1040 col. 1
Damni dans occasionem, non semper damnum dedisse videtur. 877 col. 1
Dantis affectum considerat dominus 916 col. 1
Dare potest quis quod non habet. 1307 col. 2
Dare turpibus an sit permissum. 275 col. 1
Dari aliquid pro rebus spiritualibus incorporalibus an liceat. 330 col. 1
Dauid etiam post pœnitentiam nõ est permissus ædificare templũ. 401 col. 1
Dauid peccatum multipliciter excusatur. 1161 col. 2 lit. v
Dauid pro plebe morti se obtulit. 1163 col. 2
Dauid quare fuit prohibitus ædificare templum. 1244 col. 2
Dauid Vrias & Bersabee qualiter interpretantur. 1031 col. 1
De, præpositio auget. 117 col. 2
Debitum petens impendat quod debet 1070 col. 2
Debitor non cogitur seruire creditori. 1240 col. 2
Deceptio quandoque permittitur. 844 col. 1
Deceptus semel, cautius sibi cauet. 1191 col. 2
Decima nunquid potest dari laico. 382 col. 2
Decimæ an possint præscribi. 679 columna 1
Decimæ an possint concedi laicis. 742 col. 1
Decimæ an possint præscribi per laicos. 754 col. 1
Decimæ an sint de illicitè acquisitis dandæ. 741 col. 1
Decimæ cui ecclesiæ sunt soluendæ. 736 col. 2
Decimæ cui ecclesiæ sunt dandæ. 675 col. 1
Decimæ olim dabantur quatuor modis. 676 col. 1
Decimæ pecorum vbi sunt dandę. 677 col. 1
Decimæ qua actione peti possunt. 725 col. 1
Decimæ quo tempore sunt dandę. 740 col. 1
Decimæ sunt à colonis partiarijs dandæ. 732 col. 2
Decimæ sunt soluendæ ecclesijs baptismalibus, & non capellis. 732 col. 2
Decimæ sunt tributa egentium. 740 col. 2
Decimarum dominium est penes ecclesiam. 724 col. 2
Decimarum quantitati vtrum possit præscribi. 761 col. 1
Decimas soluere pauper non tenetur. 6[illegible]2 col. 1
Decretalis epistola. 5 columna secunda.
Decretales canonibus æquipollẽt. 50 col. 2
Decretales sunt duplices. ibidem.
Decretum. 5 col. 2
Decretum fuit editum, anno millesimo centesimo quinquagesimo. 453 col. 2
Decretum non ligat ignorantes. 266 col. 1
Defensio cuilibet est permissa. 845 colum. 1
Defensores appellantur patronus siue ecclesiæ aduocatus, rerũ & patrimonij ecclesiæ Romanæ custos. 249 col. 1
Defunctus de quibusdam criminibus potest accusari. 75 columna prima.
Defuncti vtrũ sciant quæ hic agũtur. 688 col. 2
Defuncti voluntas an sit semper seruanda. 681 col. 1
Degradatum percutiens incurrit excommunicationem. 162 col. 2
Dei serui sumus omnes. 907 colũ. prima.
Deitas Christi non sumitur. 1277 columna 1
Delegatus episcopi an possit citare. 608 col. 2
Delegatus etiam papæ potest recusari. 305 col. 1
Delegatus mandatum sine literis probare potest. 320 col. 1
Delegatus non habet plus iurisdictionis, quàm delegans. 304 columna 2
Delegatus vtrum criminales causas audire possit. 735 columna prima.
Delegati inferiorum suas sententias exequi non possunt. 446 columna 2

Delictum superueniens non vitiat legitimè factum. 398 col. 1
Delicta commissa in Deum remittere non possumus. 169 col. 1
Delicta etiam remissa, an redeant. 1156 col. 2
Delicta excusant authoritate maioris. 698 col. 1
Delicta maiorum, alios corrumpunt. 268 col. 2
Delicta paria pari pœna sunt punienda. 1242 col. 1
Delictorum memoria, an sit bona. 259 col. 2
Delictorum quadruplex est generatio. 392 col. 2
Delinquens in alterius territorio non tenetur ibi crimen confiteri. 719 col. 2
Delinquens publicè, publicè arguendus est. 149 col. 1
Delinquens pluries, pluries pœniteat. 537 col. 1
Dæmon quare nos persequatur. 132 col. 2
Dæmones futura prædicere possunt. 957 col. 1
Dæmones malis prælatis dominantur. 957 col. 1
Dæmoniacorum promotorum & promouendorum distinctio. 111 colum. 1
Denuntiatio. 480 col. 1
Denuntiatio canonica omnibus præcipitur. 858 col. 1
Denuntiati punitio. 480 columna secunda.
Depositio est perpetua. 160 columna secunda.
Deprehẽsus in crimine, potest per viginti horas detineri. 172 columna 2
Deprehensio sola, an ad inducendam infamiæ notam sufficiat. 170 col. 2
Deprehensio sola in crimine, an sufficiat ad aliquem cõdemnandum. 170 col. 2 lit. i
Derogare. 7 col. 2
Desertor. 893 col. 2
Desperandum est de nemine. 289 colum. 1
Detrahere quid sit. 1098 columna secunda.
Detrahe verbũ ab aqua, &c. quid significat ibi verbum. 350 columna 1
Detractores dicuntur homicidæ. ibidem
Detrusus in monasterio, an cogatur ibi perpetuò esse. 259 columna secunda.
Deus à quo potest videri. 1110 columna 2
Deus est nõ solum misericors, sed etiam iustus. 1104 col. 1
Deus hominis testimonium non accipit. 51 col. 2
Deus licet differentiam inter simplicem loquelam, & iuramentum non faciat: ecclesia tamẽ facit. 836 col. 1
Deus membra non habet. 915 columna 2 litera x.
Deus non est author mali. 855 co. 1
Deus non iudicat bis in idipsum, qualiter intelligitur. 1172 col. 2
Deus nullũ sine causa punit. 1098 colum. 2
Deus præsumitur plus diligere illos, quibus plus perfectionis tribuit. 1153 col. 1
Deus qualiter abstulit peccatum Dauid. 1161 col. 1
Deus quem sanat, totum sanũ reddit. 173 col. 1
Deus vendi non potest. 630 col. 2
Dei naturæ esse, vt nihil noceat. 739 col. 2 lit. p
Deo propter Deum est seruiendũ. 242 col. 1
Deum nemo vidit vnquam. 568 colum. 2
Diabolus à Christo fuit deceptus. 825 col. 1
Diabolus an sit author omnis peccati. 1144 col. 1
Diabolus an habuerit charitatem. 1154 col. 1
Diabolus bonum operatur. 1144 colum. 2
Diabolus crucem timet. 1320 columna 1
Diabolus dicitur oriẽs vetus. 914 colum. 1
Diabolus dicitur mũdi princeps. 1048 col. 1
Diabolus dicitur transiens. 1066 colum. 1
Diabolus est pater mendacij. 330 colum. 2
Diabolus intrat in homines per duas portas. 1144 col. 2
Diabolus liberum habet arbitriũ. 71 colum. 1
Diabolus morte Christi est in inferno religatus. 1149 columna prima.
Diabolus perdit vires per baptismum. 1334 col. 1
Diabolus pater dicitur. 300 columna prima.
Diabolum multa latent, & quotidie discit. 1048 col. 1
Diaboli vtrũ cognouerunt Christum esse filium Dei. 124 columna secunda.
Diaconus potest baptizare, & corpus Christi ægris erogare. 298 colum. 1
Diaconi cardinales vtrum præponãtur omnibus presbyteris. 302 columna 2
Diaconi septem debent esse in ecclesia episcopali. 297 columna prima.
Dico, præceptiuè & admonitiuè ponitur. 1009 col. 1
Dicto plurium statur. 471 colum. 2 litera o.
Dies dominicus generaliter non accipitur. 244 col. 1
Dies pro anno ponitur. 101 col. 1 & 264 col. 2
Dies quando incipit. 1295 columna prima.
Die dominico incepit dominus mundum facere. 118 col. 2
Difficile dupliciter sumitur. 451 colum. 1
Dignitas. 7 colum. 2
Dignitas aggrauat peccatum. 717 colum. 2
Dignitas an compensetur cum numero. 54 col. 1
Dignitas augmentat vtilitatẽ. 327 colum. 1
Dignitati priori, quòd quis restituatur pœnitentia peracta. 505 colum. 1
Dignitati regiæ defertur. 49 columna 2
Dignitate delictum aggrauari, & pœnam. 815 col. 2
Dignitate præditus mitius punitur, quàm alter. 481 col. 1
Dignitates conferantur secundum merita. 657 col. 1
Dignitates & matrimonia nõ debent esse venalia. 411 columna secunda.
Dignitatum electio ad quos spectat. 60 col. 1
Dilationes in causis dandæ. 488 colum. 1
Diligens in suis, debet & in alienis similiter facere. 865 col. 1
Dilige proximum sicut teipsum, quid sit. 1132 col. 2
Diluuium aquarum. 348 col. 2
Dina filia Iacob, fuit à Sichem oppressa. 1191 col. 2
Diœcesis pro regione ponitur, & econtra. 582 col. 1
Diœceses fuerunt à Dionysio distinctæ. 597 col. 2
Dionysius per prædicationẽ Pauli, fuit conuersus. 123 col. 1
Disciplina ecclesiæ non est defenda. 886 col. 2
Discordia est in pluralitate. 910 colum. 2
Discretione maiore in maioribus opus est. 136 col. 1
Dispensare. 405 col. 1
Dispensare cum simoniaco, quis potest. 388 col. 1
Dispensari quandoque nõ potest. 405 col. 1
Dispensari vtrum possit cum occulto peccatore. 173 col. 1 lite. a
Dispẽsatur cum bigamo facilius, quàm cum pœnitente. 181 col. 2
Dispensatur facilius in sumpto, quàm in suscipiẽdo ordine. 178 columna 2
Dispensatur quandoque in vno matrimonio, & nõ in secundo. 1091 col. 1
Dispensatur quandoque in beneficio, non in officio. 174 col. 2
Dispensandum est certis ex causis. ibidem
Dispensatio. 405 col. 2
Dispensatio circa matrimonia inducitur propter tria. 1233 columna prima.
Dispensatio semel facta, nunquam reuocanda est. 405 col. 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Dispensatio peti potest, tanquam debita. 842 col. 1
Dispensatio quando fit. 405 columna 2
Dispensatio quandoque est debita. 168 col. 1 & 408 col. 2
Dispensatio vtrum possit cum bigamo fieri. 116 col. 1
Dispensationes quædam mutilandæ sunt. 410 col. 1
Disputari vtrum possit de fide catholica. 313 col. 1
Dissimulatio est multiplex. 909 colum. 1
Dissimulare licet. 1033 columna 2 litera f.
Diues aut pauper fieri nemo appetat. 518 col. 2
Diuites aliqui boni sunt. 99 columna prima.
Diuitiæ bonæ sunt. 806 columna secunda.
Diuitiæ facilius in ciuitate, quàm extra congregantur. 806 col. 2
Diuitias habere peccatum nõ est. 640 col. 2
Diuinatio non potest esse prophetica. 339 col. 2
Diuinus à Deitate & à diuinatione dicitur. 337 col. 1
Diuortium & repudium differũt. 996 col. 1
Diuortiũ quid propriè significet. 989 col. 1
Diuortium vnde dicitur. 1071 columna 1
Diuortio facto non debetur mutua seruitus. 1073 col. 2
Dixisse nemo præsumitur, quod mente non agitarit. 909 col. 2
Docere se velle promittens, Deo obligatur. 164 col. 2
Docilis & docibilis differunt. 70 colum. 2
Doctor sacerdos consilium in camera dare potest, et ob hoc aduocatus nõ dicetur. 707 columna secunda.
Doctores reprehendendi nõ sunt. 1287 col. 2
Doctoribus bona dona dãda sunt. 583 col. 1
Doctrina est ab omnibus accipienda. 269 col. 2
Doctrina episcopi in quo cõsistit. 273 col. 1
Dogma. 5 col. 2
Dogma & doma differũt. 314 columna 1
Dolus bonus. 140 col. 1
Dolus in hostem bonus est. 825 columna 1
Doli capax 351 col. 1 lit. h
Dolosus an possit in perpetuum conueniri. 483 col. 2
Domestici qui dicantur. 492 col. 1 in glos. Quòd verò.
Dominus est iudex in causa serui. sui. 463 col. 1 lit. l
Dominus miscuit aquam cum vino. 1263 col. 1
Dominus nõ potest in seruum sæuire. 175 col. 2
Dominus vobiscum vnde sumitur. 1258 col. 2
Domina adultera, an possit à seruo suo accusari. 665 columna secunda.
Dominium an transferatur in vsurarium. 695 col. 1
Dominium non ita facilè perditur, vt possessio. 987 columna prima.
Dominica & ieiunium simul concurrere non possunt. 245 columna secunda.
Domus Dei, quare puteus aquæ viuæ dicatur. 912 col. 1
Domus & pro familia, & pro ecclesia accipitur. 785 columna 1 litera b.
Domui suæ benè præpositus, quis dicatur. 154 col. 2
Domum qui dedit, annexa domus donasse videtur. 671 col. 2
Donatio de qua in c. Ego Ludouicus. distinct. lxiij an vera vel ficticia sit. 221 col. 1
Donatio in aliquibus tenet, quam maritus vxori facit. 1351 columna secunda.
Donare & dare differunt. 890 columna 1
Donatistæ. 939 col. 2
Dona quæ contrahuntur per catechismũ, ad quid profunt. 1022 colum. 1
Dormiendum non est in scholis. 1110 col. 1
Doti non renuntiat, quæ à viro legatum recipit. 807 columna 1 litera d.
Dragma est siclus. 1243 col. 1
Duas ecclesias vel præbendas, in vno episcopatu vel diuersis quæ habere non posse iuris communis esse. 234 col. 1 lit. h
Dubia quandoque in deteriorem partem interpretantur, licet regulariter contrarium fiat. 886 colum. 2
Dubitatio facit vitiosa tolerari. 617 col. 2
Dubitationis ratione fiunt aliqua. 685 col. 2
Dubitandum non est de fide. 314 colum. 1
Duplicitas reprobatur. 658 col. 1
Ebionitæ. 938 col. 1
Ebrietas quandoque est mortalis. 84 col. 1
Ebrij promissio non valet. 828 columna 1
Ebro quare dicatur ciuitas trium virorum vel quatuor. 680 col. 1
Ecclesia ab hæreticis consecrata, an sit recõsecranda. 1249 col. 2
Ecclesia abundans per episcopum in plures diuidi potest. 809 col. 1
Ecclesia aliquando iudicat de his quæ sunt foris. 1012 col. 1
Ecclesia an possit, p omnibus orare. 685 col. 2
Ecclesia an possit petere rem suã cum augmento. 652 col. 1
Ecclesia cum ecclesia permutari potest. 770 col. 1
Ecclesia de dote suã non tenetur ad tributa. 901 col. 1 lit. e
Ecclesia de his quæ foris sunt, quãdoque iudicat. 780 col. 1
Ecclesia de manu laici non potest recipi. 742 col. 1
Ecclesia est duplex. 915 col. 1
Ecclesia est Christi sponsa, & non vxor. 198 col. 1
Ecclesia est mater nostra. 1056 columna 1
Ecclesia est mater, vxor & filia. 232 col. 2
Ecclesia est vxor clerici. 1208 columna 1
Ecclesia & non corpus Christi protegit malefactorem. 689 col. 1
Ecclesia euicta an possit agi contra episcopum, qui illam contulit. 548 col. 1
Ecclesia fugientes ad se tutatur. 775 col. 1
Ecclesia habet carcerem. 776 columna 1
Ecclesia ignorat quid ad prædestinationem pertineat. 1107 col. 1
Ecclesia in limite diœcesis posita cuius est. 748 col. 1
Ecclesia in prædio tributario fundata an teneatur pro illo ad tributa. 901 col. 2
Ecclesia in sex casibus est consecranda. 1249 col. 1
Ecclesia magnam habet iurisdictionem in laicos. 217 col. 1 lit. c
Ecclesia multipliciter dicit. 549 colum. 1
Ecclesia non dispensat in aliquibus casibus. 400 col. 2
Ecclesia non iudicat de occultis. 109 col. 1
Ecclesia non potest errare, de qua ecclesia intelligitur. 908 col. 2
Ecclesia non semper vicem defuncti sustinet. 225 col. 2
Ecclesia non subijcitur legibus. 899 col. 2
Ecclesia nullum cogit continere. 91 col. 2
Ecclesia nunquam moritur. 193 columna 1
Ecclesia orientalis non est hæretica 57 col. 1 litera c
Ecclesia ex pluribus adunatur. 1273 col. 1
Ecclesia parochialis potest conferri existẽti in minoribus. 202 colum. 2
Ecclesias plures intitulatas habere nulli permittitur. 806 col. 1
Ecclesia potentibus laborare non debet prouidere. 264 col. 2
Ecclesia potest in duos consentire. 208 col. 1
Ecclesia potest sine missa consecrari. 242 col. 2
Ecclesia potest pœnam pecuniariam infligere. 736 col. 2
Ecclesia præsens dicitur area. 1056 colum. 2
Ecclesia, p infidelibus orat. 1144 colum. 1

In marginibus signatæ.

Ecclesia pro derelicto habita an possit repeti re integra. 562 co. 1
Ecclesia quælibet potest sibi ius statuere. 46 col. 2
Ecclesia qualiter potest ligare. 929 columna 1
Ecclesia quam quis habet à laico non præscribitur, vt à prælato. 212 col. 2
Ecclesia quandoque cogit ad eleemosynam dandam. 154 colum. 1
Ecclesia quanto tempore potest rẽ priuati præscribere. 749 col. 1
Ecclesia quare permittit Iudæos mortaliter peccare. 344 col. 2
Ecclesia quatenus verbũ Dei (quo constat) sequitur, errare non potest. 54 col. 1. lit. i.
Ecclesia quatuor genera hominũ continet. 1118 col. 1
Ecclesia secularis potest conuerti in monasterium, sed non ecõtra. 670 col. 2
Ecclesia semper aliquos bonos habet. 385 col. 2
Ecclesia si ab vno suum ius consecuta est, an possit alium conuenire. 654 col. 1
Ecclesia sine dote cõsecrata à quo debeat dotari. 1246 col. 1
Ecclesia successiuè reparata nõ est reconsecranda. 1250 col. 1
Ecclesia suum quandoq; cum augmento repetit. 287 col. 1
Ecclesia tota deficere non potest. 1145 colum. 2
Ecclesiæ bona cum qua sõlennitate sunt alienanda. 649 co. 1
Ecclesia cõcedẽs aliquid an possit illud ab episcopi administratione eripere. 588 col. 2
Ecclesiæ dare aliqua pro sua sustẽtatione non licet 381 col. 2
Ecclesiæ data cum episcopo diuiduntur. 672 col. 1
Ecclesiæ, & clericorum bona eodẽ potiuntur priuilegio. 737 co. 1
Ecclesiæ ingressus quibus est interdicendus. 1116 col. 1
Ecclesię ingressus an sit alicui pro mortali peccato prohibendus. 1199 col. 2
Ecclesiæ immunitatẽ violans qualiter punitur. 777 col. 2
Ecclesiæ immunitatẽ omnes malefactores potiuntur. 700 col. 2
Ecclesiæ immunitate multi priuãtur. 774 col. 2
Ecclesiæ omnes antiquitus apostolicæ vocabantur. 225 col. 2
Ecclesiæ prædia de quibus tributũ non soluitur, an possint ab Imperatore vendicari. 605 col. 1
Ecclesiæ res confiscari nõ possunt. 737 col. 1
Ecclesiæ res aliquando nullo modo alienari possunt. 592 col. 1
Ecclesiæ res non confiscantur. 758 columna 2
Ecclesiæ seculari offerẽs se & sua, an possit postea contrahere. 982 colum. 2
Ecclesiæ seruire spe stipendiorum licet. 205 col. 1
Ecclesiæ stipendia non sunt diuitibus danda. 380 co. 2
Ecclesiam à patre emptam vtrum quis possit retinere. 397 colum. prima.
Ecclesiam etiam pauperẽ tenetur clericus officiare. 291 columna. secunda.
Ecclesiam pauperem quam dicemus esse. 806 col. 1
Ecclesiam suam quilibet defendere tenetur. 484 col. 1
Ecclesiam recipiens à laico, est excommunicandus. 212 col. 2
Ecclesiam recipiens à laico, vtrum sit suspensus. 793 col. 2
Ecclesiam Romanam non permittet Deus errare. 908 columna prima.
Ecclesiæ varijs modis vniuntur. 733 col. 2
Ecclesiarum maiorum ordo. 65 columna 1
Ecclesias duas non potest quis habere in titulum. 234 columna prima.
Ecclesias plures in sex casibus habere licet. 806 col. 1
Ecclesiastes & ecclesiasticus. 684 columna 2
Ecclesiasticæ res sunt pauperum. 741 colum. 2
Ecclesiasticæ res in quatuor casibus licitè alienantur. 649 colũ. prima.
Ecclesiasticæ res facilius possunt alienari hodie quàm olim. 645 columna 1
Ecclesiasticam vnitatem impugnare grauissimum est. 1112 colum. prima.
Ecclesiasticarum rerum prælati sunt procuratores, & non domini. 893 co. 1
Ecclesiasticarum rerum dominium apud quem est. 643 col. 2
Ecclesiasticas res malè alienans qualiter punitur. 652 columna prima.
Editio facienda est sine die & consule. 950 col. 1
Effectus semel approbatus an possit postea reprobari. 576 col. 1
Effectus vini est duplex. 119 colũ. prima.
Effrator. 1096 col. 2
Effusio duo notat in text. 740 columna 2
Electus à maiori parte capituli dicitur electus ab ecclesia. 199 columna 2
Electus ante confirmationem non administrat. 69 col. 2
Electus confirmatus à quo debet consecrari. 224 col. 1
Electus in archiepiscopum & confirmatus, electos in episcopos cõfirmat. 323 col. 2
Electus per quæ verba consentire debet. 570 col. 2
Electus quod ius habet. 213 colũ. secunda.
Electus suo superiori multa cum iuramento promittit. 73 colum. prima.
Electio ius acquiritur per consensum eligentium. 213 col. 1
Electum laici possunt accusare. 72 columna 1
Electum salutãs, electioni eius præbet consensum. 220 columna 2 litera h.
Electio ad clamorem populi non debet fieri. 573 col. 1
Electio ad hoc vt valeat necessum est vt communis sit, consonans & canonica. 210 col. 2
Electio ad quem spectat de iure cõmuni. 211 col. 1
Electio an possit fieri de eo, qui non est de gremio. 207 columna prima.
Electio canonicorum ad quos spectat. 58 col. 2
Electio debet fieri intra trimestre. 243 col. 1
Electio est periculo eligentium. 211 colum. 2
Electio ex causa potest differri. 209 col. 1
Electio facit quem præsumi meliorem. 205 col. 1
Electio facta de bono an valeat vbi melior est. 572 col. 1
Electio facta per cardinales, si dicatur contra fas esse, quis erit iudex. 254 col. 2
Electio facta sine decreto tenet. 207 col. 1
Electio fieri debet intra tres menses. 163 col. 1
Electio imperiti qui credebatur peritus, an debeat cassari. 1237 columna 1
Electio papæ habet aliqua specialia. 253 col. 1
Electio principi præsentanda est. 785 col. 2
Electio quæ fit in loco non determinato, nulla est. 69 columna prima.
Electio sit communis, consonans, & canonica. 210 col. 2
Electio sola non facit verum Imperatorem. 302 col. 2
Electio vel postulatio de clerico alteri subdito facta an valeat. 214 col. 2
Electio vtriusque electi cassatur timore scandali. 224 columna prima.
Electioni abbatis quis consentire debet. 229 col. 1
Electioni an possit populus contradicere. 573 col. 1
Electioni episcopi qui debent interesse. 214 col. 1
Electioni nullus laicus debet interesse. 210 col. 2
Electioni possunt laici contradicere. 71 col. 1
Electioni qualiter consentiendum est. 570 col. 1
Electionem tractatus præcedere debet. 68 col. 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Electione dicitur quis tripliciter excludi.223 col.1
Electis duobus æqualiter, quis alteri præfertur.223 col.2
Eleemosyna an possit fieri per vxorem sine licentia viri.1202 colum.2
Eleemosyna danda est anathematizato.379 col.2
Eleemosyna de eleemosinis est facienda.277 col.2
Eleemosyna de malè acquisitis fieri non debet.341 col.1. & 696 columna 1
Eleemosyna in peccato facta non est propriè eleemosyna.1159 columna 1
Eleemosyna liberat à morte.1116 columna 2
Eleemosyna magna.148 colum. 2
Eleemosyna quibus est danda.136 colum.1
Eleemosyna redimit peccata.1119 columna 2
Eleemosyna vnde dicitur.1159 columna 1
Eleemosynam primo nobis facimus.877 col.1.& 1119 colum.2
Eleemosynæ dator potest venialiter peccare.148 colum.2
Eleemosynæ defunctis prosunt.687 col.2
Eleemosynæ fieri possunt de bonis per oppressionem quæsitis.288 col.2.lit n
Eligere seipsum nemo potest.571 col.2.& 916 col.2
Eligi non debet in episcopum habens vxorem & filios.95 colũ. secunda.
Eligendus an debeat esse de gremio ecclesiæ.69 col.1
Eligendus est magis exercitatus.204 colum.1
Eligẽdus in quo ordine debet esse.202 col.1
Eligendus potius est qui peccauit & pœnituit,quàm qui nunquam peccauit.177 col.2
Eligens vnum renuntiat alteri.261 colum.1
Eligentes an variare possint.94 colum.2
Eluidiani.939 col.2
Emanfor quis dicitur.1096 colũ. prima.
Emere administrationem rei ecclesiasticæ simoniacum est.386 columna 2
Emptio administrationis ecclesiasticæ est simoniaca.382 colum. secunda.
Emptor inter præscribendũ si percipiat venditorem non fuisse dominum,quid faciet.1210 col.1
Emphyteuta non soluens canonẽ expellitur 693 col.2
Enchiridion est liber manualis.1159 col.1
Energumini.75 col.2
Energumini qui sunt.1345 colum. prima.
Epilepticus an possit celebrare.566 colum.2
Epimenides thebanus sacerdos malus fuit.360 col.
Epiphania & theophania idẽ.1285 colum.2
Episcopus aliorum doctrina non debet egere.120 col.1
Episcopus an dispensare possit in simonia ordinis vel beneficij.399 col.1
Episcopus an inuitis possit dari.207 col.1
Episcopus an possit aliquem pro propria iniuria excommunicare.464 col.1.lit.f
Episcopus an possit clericum infamatum cogere de purgatione.712 col.1
Episcopus an possit iniuriam sibi factam remittere.218 col.2
Episcopus an possit ordinatum à papa deponere.376 col.1
Episcopus an possit semper dispẽsare.160 col.2
Episcopus an possit solus delinquentem condemnare.716 colũ. secunda.
Episcopus an possit vni auferre, & alteri dare.732 col.1
Episcopus à suis familiaribus potest accusari.514 col.2
Episcopus beneficio nõ potest priuare clericum cuius parentes ipsum offenderunt.391 columna secunda.
Episcopus clericum alienum recipiens est puniendus.807 colum. secunda.
Episcopus clericum alterius episcopi non ordinet.580 col.1
Episcopus clericum qui adulteriũ incestuosum commisit,dispensare non potest,& quare.976 col.1
Episcopus conuertens ecclesiã secularem in regularem,quorum clericorum consensum requirere debeat.670 col.2
Episcopus debet esse prudens in negotijs secularibus.129 col.1
Episcopus debet habere capituli consensum in multis.79 col.2
Episcopus demandat tam ea quæ sunt ordinis,quàm ea quæ sunt iurisdictionis.306 col.1
Episcopus deponitur & restituitur à solo papa.626 col.2
Episcopus diebus domini.is debet esse in ecclesia sua.1296 col.1
Episcopus dispẽsat in incestu.976 columna 1
Episcopus duarum ecclesiarum,an possit aliquis esse.562 columna prima.
Episcopus ecclesiam à se non potest totaliter eximere.743 colũ. prima.
Episcopus est iudex corporum,& animarum.119 col.2
Episcopus etiam hæreticus confert ordinem,sed non ordinis executionem 335 col.1
Episcopus & quilibet prælatus cõuenire possunt,si de eorum subditis iustitiam non faciunt.844 colum.2
Episcopus excommunicat propter conuicium sibi factum.465 col. prima.
Episcopus hæreticum reconciliare sine ecclesia antiquitus non poterat;sicut nec excommunicare siue extra ecclesiam ponere, vt qui ecclesiæ ministri erant.173 colum.2
Episcopi illustribus similes sunt.608 col.1
Episcopus in causa inquisitionis quos debet conuocare.278 columna 1
Episcopus infamatus si in modum requisitionis contra eum procedatur,& præter indictam purgationem detur sibi terminus ad purgandum,si eo elapso se non purgauerit,pro conuicto habetur.509 col.1
Episcopus in hæresi dispensat.167 colum.2
Episcopus iniuriantem sibi nõ potest excommunicare.859 col.2
Episcopus in multis casibus dispẽsare non potest.160 col.2.lit.k
Episcopi in primitiua ecclesia apostolici vocabantur.225 col.2
Episcopus in quibus criminibus dispensat 160 col.1
Episcopus in sua ecclesia nouã cõsuetudinem inducere potest circa officia.291 col.1
Episcopus inter ordinandum debet obseruare interstitia temporum.191 col.1
Episcopus iurans non debet tãgere librum.406 col.2
Episcopus iurans non tenetur sacra tangere.601 col.1
Episcopus maior est presbytero Cardinali.471 col.2
Episcopus nec per se,nec per clericum verberet clericos.874 col.1
Episcopus non corrigens subditũ est suspendendus.369 col.1
Episcopus nõ debet esse solus.256 colum.2
Episcopus non erubescat à subdito doceri.928 col.1
Episcopus non potest sanctum canonizare.1295 col.2.lit.i
Episcopus nullã secum habeat mulierem.262 col.2
Episcopus œconomum corrigere potest.286 col.2
Episcopus paruæ ciuitatis contẽnitur ab idiotis 303 col.1
Episcopus patri,& ecclesia filio comparatur.232 col.2
Episcopus per laicum non verberet clericum.119 col.1
Episcopus potest aliquos verberibus castigare.959 col.2
Episcopus potest dare quinquagesimam vel centesimam.670 col.2
Episcopus potest suorum subditorum factum promittere.291 col.1
Episcopus prædicans habet mitrã, & baculum.1257 col.2

Episcopus quandoq; peccat si nõ dispensat.169 col.2
Episcopus quandoque sumit,& quandoque deponit mitram & baculum non sine causa.147 columna 2
Episcopus quid iuris habeat in ecclesia quam fundauit.745 colũna prima.
Episcopum,quòd nomen non facias,sed vitæ,id est,opus vocationis & ministeriũ verbi Dei.469 col.2
Episcopus res suæ ecclesiæ,aliena re potest inconsultis canonicis vbi tanta imminet necessitas, vt canonicorum consilium expectari non possit.663 columna prima.
Episcopus semel monasterium ingressus,an possit iterum redire ad episcopatum.563 col.1
Episcopus seruum ecclesiæ,an possit manumittere.660 col.2
Episcopus sine diacono non celebret.300 col.1
Episcopus solus beneficia conferre non potest cessante consuetudine.230 col.1
Episcopus solus consecrare non potest.73 col.2
Episcopus solus in sua diœcesi imperium merum habet.478 colũna 1
Episcopus superintendens dicitur.274 col.2
Episcopus Terraconẽsis antiquitus cardinalis vocabatur.807 col.prima.
Episcopus vtrum sit iudex omniũ clericorum suæ diœcesis.180 col. prima.
Episcopi causa à quibus est audiẽda.506 col.1
Episcopi clericos sine examinatione ordinantis punitio.258 columna 2
Episcopi consensus cum canonicis sufficit in rei alienatione.594 col.2
Episcopi donatio sine subscriptione non valet.325 col.1
Episcopi morientis bona cui sunt reseruanda.662 col.1
Episcopi petitio est per canones limitata.947 col.2
Episcopi præceptum etiam difficile est adimplendum.843 colũna secunda.
Episcopi Vrbani tempore totum suæ diœcesis clerum sustentabãt.645 col.1
Episcopo debet synodus prouidere,qui ad ecclesiam suã non audet accedere.293 col.1
Episcopo inuito an possit in sua diœcesi nouus episcopatus fieri.734 col.1
Episcopo visitanti dandum est lac ad bibendum.597 col.1
Episcopo viuente an possit alius subrogari.546 col.2
Episcopum damnare quis potest.413 columna 2
Episcopi an possint circa beneficiorum pluralitatem dispẽsare.808 col.1
Episcopi citius propinquis, quàm alijs dant.287 col.2
Episcopi cum multis dispensant.405 col.1
Episcopi dicuntur summi.1343 col.2 lit.i
Episcopi duo in vno episcopatu esse non possunt.916 col.2
Episcopi duo quandoque possunt esse.551 col.2
Episcopi episcopum deponere nõ possunt.440 col.2
Episcopi,& archiepiscopi à quot sunt consecrandi.183 col.2
Episcopi & monachi non possunt esse tutores.729 col.2
Episcopi inscio metropolitano cõsecrati,quid facere debent.228 col.1
Episcopi literas habeant, qui peregrinari volent.1351 columna secunda.
Episcopi literatos secum habeant.309 col.2
Episcopi non sint tantum custodes chartarum.895 col.2
Episcopi olim erant pauperes.589 col.1
Episcopi omnes in primitiua ecclesia summi sacerdotes vel pontifices erant.201 col.1
Episcopi possunt cõdere canones.1295 col.2
Episcopi possunt interesse bellis.895 col.2
Episcopi sibi mutuum præstare debent auxilium.290 columna prima.
Episcopi subditos debent fratres appellare 309 col.1
Episcopi vtrum hodie possint circa beneficiorum pluralitatem dispensare.234 col.2 lit.h
Episcoporum consecratio fit hora tertia.242 col.2
Episcoporum consecratio fit tantum die dominico.243 columna secunda.
Episcoporum conuersatio an aliena sit à moribus apostolorum et discipulorum.462 col.1
Episcoporum potestas neq; in titulo neq; in charactere est: sed in Dei verbo,& eius syncera ad ministratione.623 col.1
Episcopis an liceat leges audire.121 col.2
Episcopatus est ordo.104 colũ. 2. & 297 col.2
Episcopatus sunt distinguendi interuallo conuenienti.257 columna prima.
Episcopatum desiderare est valde periculosum.131 columna secunda.
Episcopatum desiderare possumus.571 col.2
Episcopatũ suscipere, potest quis cogi.209 col.1
Epistola c.Beatus Petrus.vj. qõ.j. an Clementis fuerit.536 colum.1
Epistolæ quæ Clementi attribuuntur,non solùm sicut & eius Itinerarium apocryphæ sunt: sed etiam supposititi.256 col.1
Epistimiũ quid significat.811 colũ.1
Errare.128 col.1
Eremita an sit persona religiosa.994 col.2
Eremita licitè transit ad monachatum.726 col.1
Eremitæ subsunt episcopo.297 columna 1
Eremitæ subsunt episcopis,& possunt ad prælaturam vocari.722 col.1
Errans in meliori conditione, an possit matrimonium dirimere.1018 col.1
Error aliorum non est defendendus.978 col.1
Error à multis corrigi potest.1235 col.2 lit.c
Error Basilidis hæretici.352 colãna 2
Error est cõtrarius consensui.1016 col.2
Error Monoschelitarum.1318 col. prima.
Error Pelagianorum.1179 colũna secunda.
Error Paulianistarum.349 colũ. 1
Error personæ non facilè committitur.1016 col.1
Error qualitatis dissoluit matrimonium spirituale.240 col.1
Error quãdoq; est peccatum mortale.625 col.1
Error Sabellianorum.349 colũ. 1
Errores Petiliani 359 col.1
Eruca.740 col.2
Erugo ibidem.
Eua quare de costa Adæ facta est.1207 col.1
Eucharistia etiam suspendendis in patibulo nõ est denegãda.664 col.2
Eucharistia gladiatoribus non est danda.439 col.1
Eucharistia nõ est danda existenti in crimine notorio.1295 col.1
Eucharistiæ sacramentum est ab hæretico accipiendum 921 col.2
Eucharistiæ sacramentũ à quo fuit institutum.1261 col.1
Eucharistiæ sacramento tria continentur.1261 col.1
Eucharistiã infirmus euomens punitur.965 col.2
Euenientia de nouo per quẽ sunt diuidenda.300 col.2
Eulogia.792 col.1
Eulogiæ.48 col.2
Eunuchi siue natura siue sectione siue voluntate continendo nihil merentur.1073 columna 1
Executor testamentarius, quòd cæteris anteponendus sit, & præferendus.283 col.1
Executores negotiorum & administratores in eisdem officijs testes esse non possunt.692 col.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eunuchi sunt triplices. 1073 columna prima.
Eunomiani. 939 co. 1
Euthyciani. 940 col. 1
Excedendum est potius circa misericordiam, quàm circa crudelitatem. 165 co. 1
Excessus modicus non attenditur. 1284 col. 1. lit. a
Exceptio in testem, quando est obijcienda. 415 columna secunda.
Exceptio iudicis recusatoria, est dilatoria. 489 col. 2
Exceptio reuocandi domum. 527 col. 1
Exceptio spoliationis est dilatoria. 425 col. 2
Exceptionem vnam opponens, ad aliam transire potest. 678 col. 2 litera f
Exceptiones sunt multiplices, & varijs temporibus opponendæ. 497 col. 1
Excipiendo cõsequimur, quod nõ consequimur agendo. 1070 col. secunda.
Excõmunico te, & absoluo te, an liget vel soluat. 635 col. 1
Excommunicare non potest hereticus hæreticum. 905 col. 1
Excommunicare potest simplex presbyter. 418 col. 1
Excommunicare seipsum nemo potest 635 colũ. 1. & 406 columna prima.
Excommunicari, & absolui potest quis per literas. 433 columna secunda.
Excõmunicari nequit ecclesia vel ciuitas. 551 col. 1
Excommunicari potest absens per scripturam. 491 col. 1
Excõmunicari potest quis sub conditione. 218 col. 1
Excommunicari possunt qui decimas non soluunt. 106 col. 1
Excommunicatur quis à mortuo. 218 col. 1
Excommunicatio an feratur per hæc verba, præcipio sub pœna excommunicationis. 218 colũna prima.
Excommunicatio an possit post mortem in aliquem ferri. 925 columna 1
Excommunicatio an pro sola contumacia feratur. 614 colũna prima.
Excommunicatio duas habet species. 615 col. 1
Excommunicatio domini non liberat vasallum à sacramento. 633 col. 1
Excommunicatio est maxima pœna. 418 col. 2
Excommunicatio & absolutio solo verbo fieri possunt. 928 colũna 2
Excommunicatio lata sub conditione tenet. 450 columna prima.
communicatio nõ est pro quolibet mortali peccato ferenda. 985 col. 1. lit. i
Excommunicatio pro modica iniuria non est ferenda. 416 colũna 1
Excommunicatio pro negligentia fertur. 614 co. 1
Excommunicatio tam laicè patet vt etiam laicis & tribunis militum competat. 312 columna secunda.
Excommunicationis duo sunt effectus. 492 col. 1
Excommunicationis sententia in duobus non est timenda. 612 columna 2
Excommunicationẽ incurrit quandoque iustè impeditus. 524 col. 1. litera a
Excommunicationẽ opponere viro vxor non potest. 636 colũna secunda.
Excommunicatus an possit absolui aduersario ignorante. 616 colum. 1
Excommunicatus an possit absolui non præmissa satisfactione. 778 col. 2
Excommunicatus an possit post absolutionem accusare. 515 colũna 1
Excommunicatus an potest reconuenire, & excipere, & compensare. 515 col. 2
Excommunicatus an simpliciter bo possit absolui. 638 columna prima.
Excommunicatus à quo est absoluendus. 615 col. 2
Excommunicatus cõquerens Metropolitano, an possit ab eo absolui 613 col. 1
Excommunicatus eligere non potest. 580 col. 1 lit. c
Excommunicatus est qui communicat excommunicato à canone, etiam antè denunciationem. 924 col. 2
Excommunicatus excommunicari potest. 492 columna prima.
Excommunicatus iniustè celebrans, an sit puniendus. 626 col. prima.
Excommunicatus matrimonium potest contrahere. 307 colũna 1. litera f
Excommunicatus nihil potest possidere nomine ecclesiæ. 557 col. secunda.
Excommunicatus non intret ecclesiam. 616 col. 1
Excommunicatus perpetuo, tripliciter exponitur 332 columna prima.
Excommunicatus prælatus, an possit ordines conferre. 578 col. prima.
Excommunicatus ratione societatis toleratur. 332 columna prima.
Excõmunicatus vitandus est. 619 col. 2
Excommunicatus vtrum quis possit esse in vna ecclesia, & non in alia. 49 col. 2
Excommunicati beneficium cui est assignandum. 291 columna prima.
Excõmunicato an debeat fieri solutio. 715 col. 1
Excommunicato communicans à quo absolui debet. 621 columnæ prima.
Excommunicatũ ab episcopo non absoluit archiepiscopus. 584 columna 2
Excommunicatum celebrantem non absoluit episcopus. 613 columna 2
Excommunicatis communicare nõ possumus, sed bene paganis. 618 col. 1
Excommunicatis sine periculo communicat eorum familia. 636 colum. 1
Excommunicandus est populus suum non recipiens episcopum. 293 col 1
Excommunicandus quis non est pro minimis causis. 315 columna secunda.
Excommunicandus quoties admoneri debet. 884 col. 2
Excusantur ne hi ad quos Apostolorum prædicatio non peruenit. 126 col. 1
Executor an possit de incidentibus quæstionibus cognoscere. 949 col. 1
Executor an possit recusari, & ab eo appellari. 460 col. 1
Executori, & nuntio creditur. 519 colum. 2
Executio est duplex. 949 columna secunda.
Exedræ 685 col. 1
Exempti delinquentes in diœcesi episcopi an possint ab eo puniri. 543 col. 2
Exemptio simpliciter an eximat vniuersaliter. 735 col. 1
Exempla quibus est vtendum. 58 colum. 1
Exemplaria correctiora quæ sunt. 18 col. 1
Ex, & de significant deformitatẽ. 917 col. 2
Exilium est temporale, & perpetuum. 902 co. 2
Exorcista. 251 col. 2
Exorcismi effectus. 1319 col. 1
Exorcismi fiũt tribus diebus. 1320 colum. 1
Exorcisare quid sit. 1319 columna secunda.
Expensæ circa infantem exposĩtum an possint repeti. 282 colũna 1
Expensæ semper sunt deducendæ. 656 col. 1
Expensarum materia. 415 colum. prima.
Expediunt non omnia. 1115 colũ. 2 litera v
Expilare quid sit. 1097 col. 1

Exponens filium vel seruum an possit illum recolligere. 281 columna secunda.
Extra catholicam ecclesiam, verba hæc quid significent. 354 columna secunda.
Extra ecclesiam est, qui cum episcopo non est. 396 col. 1
Azahel fuit rex Damasci. 1118 columna prima.
Ezechiæ commendatio. 220 columna secunda.

FAbulas poetarum prædicando moraliter exponere non multum laudatur. 274 columna prima.
Facere amicos de mammona iniquitatis quid sit. 341 columna prima.
Faciat quilibet, quæ suæ conueniunt conditioni. 880 columna secunda.
Facies humana non est deturpanda. 1321 col. 1
Factum alienum neminem promittere posse. 291 col. 1
Factum legitimè irritatur delicto superueniente. 401 col. 1
Factum non dicitur qd non perseuerat. 1097 col. 2
Facti causa est inquirenda. 896 columna prima.
Facto proprio potest quis contrauenire. 645 col. 2
Facto quandoque licet quod non licet verbo. 821 col. 2
Facta ab inuitis an sint imputanda. 10 col. 1
Facta per intrusos non valent. 1248 col. 1
Facta publica debent ab omnibus sciri. 43 col. 1
Facta tenent multa quæ fieri prohibentur. 22 col. 1 litera d
Falcidia est triplex. 4 columna 2 litera v.
Fallere & falli quandoq; parum differunt 820 col. 2
Falli vitium est. 720 col. 2
Falsator literarum apostolicarum deponitur. 53 col. 1
Fama. 420 col. 1 litera b
Fama an probet. 422 columna secunda.
Fama bona cum conscientia requiritur. 406 colũ. 2 litera h & 623 col. 1 litera k
Fama non probat. 1187 columna secunda.
Fama per se nihil probat. 520 columna secunda.
Fama sola non sufficit vt excommunicatus vitari debeat. 295 columna prima.
Fama sola non sufficit ad depositionem. 425 col. 2
Famæ diffinitio. 504 col. 1
Familia an pro delicto domini sit excommunicanda. 926 columna secunda.
Familia pro domini delicto non est excommunicanda. 636 columna 1
Familiæ delictum an dominum obliget. 222 col. 2
Familiaritas in cibo est maior, quàm in colloquio. 1012 columna secunda.
Familiaritas nimia parit contemptum. 274 columna 2 & 787 columna 1
Familiares inimici sunt pestiferi. 295 col. 2
Famis necessitas multa licere facit. 1059 col. 2 litera o
Fatuus est qui fatua loquitur. 301 columna secunda.
Feriatis diebus an possit litigari. 711 col. 1
Feriæ legitimæ sunt tres. 267 col. & 834 col. 1
Festiuitates martyrum habentur loco sacramentorum. 1295 columna 1
Feudum de nouo concessum non dicitur nouum, si prius fuerat concessum. 950 col. 2
Feudum potest auferri excommunicato. 1068 col. 2
Fides an sit exemplo adhibenda. 919 col. 1
Fides est fundamentum omnium bonorum. 352 col. 2
Fides hosti seruanda est. 842 col. 1 & 1074 col. 1
Fides inter coniuges est duplex. 948 col. 2
Fictio intentionis, & fictio operis. 90 col. 2
Fides mala defuncti an noceat successori. 415 col. 1
Fides multipliciter dicitur. 817 columna 1
Fides recta in principe splendet. 326 col. 2
Fidei disputatio cum hæreticis est prohibita. 937 col. 1
Fidei quæstio est referenda ad sedem Petri. 256 col. 1
Fidem suscipere nemo cogitur. 144 col. 1
Fideiubere debenti an sufficiat dare pignora. 489 col. 2
Fidelis quilibet debet esse rex & sacerdos. 1326 col. 1
Fideles dicuntur aquilæ. 1274 columna 1 litera a
Fideles omnes sunt proximi nostri. 276 col. 2
Fideles possunt esse in ecclesia vsque ad missam cathecuminorum. 1326 col. 2
Fideles sunt domus Dei. 387 columna secunda.
Fideles sunt in ecclesia, & ipsa in ipsis. 1338 col. 2
Fidelitate domino qui iurat quid memorię mandare teneatur. 838 columna 1
Fieri posse aliquid quatuor modis dicitur. 823 col. 2
Filateria 958 col. 1
Filius ambulans super terram, testatur patris incontinentiam. 264 columna secunda.
Filius apostatæ est baptizandus inuito patre. 1337 col. 1
Filius contra patrem, & econuerso agere potest. 869 col. 1
Filius cuius pater crimẽ læsæ maiestatis commisit an sit successionibus honoribus & beneficijs ante cõmissum crimen quæsitis priuandus. 198 col. 1 lite a g
Filius Dei quare dicitur verbum. 1107 col. 2
Filius egentem patrem cogitur alere. 3 col. 1
Filius facit quem præsumi maiorem. 208 col. 2
Filius familias testari non potest. 796 col. 1
Filius in diuinis quicquid habet, à patre habet. 1352 col. 2
Filius in tribus patrem sequitur. 1060 col. 1
Filius matrem quandoque potest exhæredare. 493 col. 2
Filius monialis ex monacho genitus, cui monasterio applicabitur. 976 col. 1
Filius non est, qui bonus non est. 1233 col. 1
Filius patrem conuenire potest. 471 col. 1
Filius patrem corrigere non debet 314 col. 2
Filius pro parte potest donationem patris reuocare. 783 col. 1
Filius quandoque potest dici maior patre. 1205 col. 1
Filius qui se mimis sociat, exhæredari potest. 1295 col. 1
Filius sacerdotis ecclesiam paternam habere non potest. 569 columna 1
Filius temporalis est à lege incognitus. 1050 col. 1
Filium de sacro fonte leuans & multi alij perdunt ius debiti exigendi. 1023 col. 1
Filium religionem ingressum an possit pater reuocare. 801 col. 1
Filij Dei erimus secundum animam & corpus. 1185 col. 2
Filij Dei & hominum qui dicuntur. 1213 col. 2
Filij ex matrimonio illicito nati possunt esse legitimi. 1233 col. 1
Filij Iacob ex ancilla geniti cum alijs ei successerunt. 1052 col. 2
Filij presbyterorũ duplices sunt. 196 col. 2
Filij sacerdotum an sint serui ecclesiæ. 198 col. 2
Filij sunt quadruplices. 1061 columna 2
Filij vtrum post parentum sponsionem possint cum alijs contrahere. 1041 col. 2
Filiorum appellatione nepotes continentur. 197 col. 1
Filia nubere potest sine parentum voluntate. 1054 col. 1
Fisci interest subiectos habere locupletes 384 col. 2
Floriani. 939 col. 2
Fluuius etiam quandoq; arescens dicitur perennis. 247 col. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gloſſarum Decreti medullæ

Fœmina an poſsit eſſe iudex. 708 columna 2.
Fœmina à calore excuſatur. 1097 columna ſecunda.
Fœmina ventriloqua Paulum fæpe ſecuta eſt. 955 col. 1
Fœminis & laicis in vtraque ſpecie iuxtà verbum domini etiam tempore Hieronymi & longè poſt eum miniſtrabatur. 361 columna 1
Fomitem ſeu vitium corruptæ naturæ inhærens eſſe verum peccatum Auguſtinus dixit, et æterna morte dignum. 702 col. 2
Formatæ ſiue dimiſſoriæ. 231 columna ſecunda.
Fornicatio eſt crimẽ canonicum. 1058 col. 1
Fornicatio ſeparat coniuges. 551 columna 1
Fornicatio ſimplex non eſt digna depoſitione. 476 col. 1
Fornicatio vxoris maculat corpus viri. 1072 col. 2
Fornicationis cauſa hodie nemo eſt deponendus. 267 col. 1
Fornicationis ſuſpicio an ſufficiat ad vxorem dimittendam. 1043 col. 1
Fornicationem pauci euitant. 717 columna ſecunda.
Fornicariam abiuraus, an cum illa contrahere poſsit. 1236 col. 2
Fornicantur aliqui citius, quàm furentur. 1132 col. 1
Fortes & robuſtiores in fide dicuntur oſſa. 565 col. 1
Forum mutare an alicui liceat. 682 col. 1
Forum rei ſequi debet actor. 475 columna prima.
Forum ſortitur quis multis modis. 496 col. 1
Fotiniani. 939 col. 1
Frangenti fidem, fides frangatur eidem. 309 col. 2
Frater cum ſorore in caſu poſſet prolem ſuſcitare. 1213 col. 1
Fratris appellatione continetur et ſoror. 362 col. 1
Fraus genus doli eſt. 257 columna ſecunda.
Frigidus naturaliter nullus eſt ſecundum cardinalem. 1204 co. 1
Frigiditas quandoque mutari non poteſt. 1080 col. 2
Fructus an ab omni poſſeſſore ſint reſtituendi. 655 col. 1
Fructus diu expectatus gratiſsimus eſt. 998 col. 2
Fructus fidei non oſtendens an à fide ſit deuius. Quid de eo qui fructus contrarios edit. 131 columna 1
Fructus in ſtipulatione rei quandoq; veniunt, quandoque non. 1010 col. 1
Fructuarius non præſcribit. 670 columna 1
Funiculus quid ſit. 641 col. 2
Furioſus conſenſu caret. 1077 columna ſecunda.
Furioſis quod faciunt, non imputandum. 705 col. 1
Furari intendens quandoque furtum non committit. 697 col. 1
Fur ad pœnam dupli vel quadrupli poteſt conueniri. 691 columna prima.
Fur & communicator differunt. 365 columna 1
Furtum an ſæpius committatur, ſi ſæpius eadem res contractetur. 1095 col. 2
Furtum committitur ratione acceſsionis. 175 col. 1
Furtum in duobus committitur. 1241 col. 1
Furtum non committens quandoque furti tenetur. 1207 col. 2
Furtum non fit ſola cogitatione. 1095 col. 1
Furtum ſæpè committitur, & tamen furti actio non naſcitur. 1095 col. 1
Furtum ſuiipſius quis committit. 191 col. 1
Furti agitur pro modico. 701 columna 1
Furem quis tenetur indicare. 376 columna prima.
Furem nocturnum ſed non diurnum licet occidere. 879 col. 1
Fures nocturni acerbius puniuntur. 1096 col. 2
Furor ſatis punit. 510 columna prima.
Gallia eſt triplex. 946 col. 2
Gazophylacium quid ſit. 288 col. 2
Gemmæ ſunt nodi virgarum. 1350 columna prima.
Gerens ſe pro milite qui non eſt, punitur. 1250 col. 2
Germani vnde dicuntur. 112 columna ſecunda.
Gerulum quid. 900 col. 1
Gladius materialis ſpiritualem adiuuare debet. 978 col. 1
Gnoſtæ. 940 col. 1
Gnoſtici. 937 col. 2
Gradus altior aggrauat delictum. 375 col. 1
Gradatim aſcenditur ad honores. 201 col. 2
Græci in ſacris ordinibus non poſſunt contrahere. 108 col. 1
Græci non obediunt papæ. 910 columna prima.
Gratia confertur in collatione ſacramenti. 242 col. 2
Gratia datur in baptiſmo omnibus æqualiter. 1318 col. 1
Gratia in ſepultura nõ confertur. 369 col. 1
Gratia omnibus in baptiſmo confertur. 1333 col. 2
Gratia quæ vnctioni ſubeſt, à ſpiritu ſancto eſt. 242 columna ſecunda.
Gratia ſpiritus ſancti in ſepultura non confertur. 71 columna ſecunda.
Gratianus quandoque deceptus fuit. 430 col. 2
Grauitas & induſtria in prælato requiruntur. 347 col. 1
Gregorius quando ſtatuit ca. cùm paſtoris. ij. quæſtione vij. 479 columna 1
Gregorius vrbis Romanæ epiſcopus appellari noluit Papa, & quare. 325 col. 1
Habere dupliciter ſumitur. 892 columna 2
Habenti dare eſt perdere. 277 columna ſecunda.
Habitus eſt triplex. 972 columna prima.
Habitus ſolus quòd votum non ſolennizet. ibidem.
Hebræi vnde dicuntur. 1215 columna ſecunda.
Hæreditas. 4 col. 2
Hæreditas parentum debetur filijs. 739 col. 1
Hæres an teneatur ex maleficio defuncti. 758 col. 1
Hæres non adimplens defuncti voluntatẽ qualiter punitur. 602 columna prima.
Hæres onera defuncti ſuſtineat. 659 col. 1
Hæreticus baptiſmum & ordinem conferre poteſt. 366 columna prima.
Hæreticus eccleſiæ & loco religioſo acquirere poteſt. 659 columna ſecunda.
Hæreticus eſt qui in fide titubat. 919 col. 2
Hæreticus ignoranter eſt, qui opinionem quam arbitratur veram ſequitur. 539 col. 2
Hæreticus ligare & ſoluere poteſt. 363 col. 2
Hæreticus nunquam accuſat. 467 columna 1
Hæreticus omnis eſt excommunicatus. 905 col. 1
Hæreticus quando eſt vitandus. 935 col. 2
Hæreticum recõciliare poteſt epiſcopus hodie ſine concilio. 173 col. 2 litera b
Hæretici baptizare poſſunt. 1318 columna ſecunda.
Hæretici diuerſimode ab eccleſia decipiuntur. 138 columna ſecunda.
Hæretici & ſimoniaci æquiparantur. 368 col. 1
Hæretici ignem accendunt in eccleſia. 1170 col. 1 litera b
Hæretici non conferunt effectum ſacramenti. 348 col. 1
Hæretici nullum poſſunt excommunicare. 921 col. 1
Hæretici poſſunt acquirere eccleſiæ. 1055 col. 2
Hæretici qualiter ſunt in ſymbolo nobiſcum. 1317 col. 1
Hæretici vario modo poſſunt ab eccleſia puniri. 883 columna 1
Hæreticorum bona cui applicantur. 891 col. 1
Hæreticorum ſacramenta ſunt vera. 343 col. 1

In marginibus ſignatæ.

Hæreticis reſiſtendum eſt. 867 columna 2
Hæreſis & ſchiſma differunt. 935 col. prima.
Helias Iesabel fugiens quibus verbis vſus eſt ad populum. 159 columna 1
Heptateuchum quid dicitur. 552 columna 2
Heraclitæ. 938 col. 2
Hermaphroditus an poſsit eſſe teſtis in teſtamento. & verũ poſsit ordinari. 502 col. 1
Hermogeniani. 938 col. 2
Hieronymus cardinalis an fuerit. 731 col. 1
Hieronymi temporibus cardinales nondum erant. 731 col. 1
Hieroboal vnde dicatur. 357 col. 2
Hieruſalem quãdo fuit capta. 247 col. 1
Hierusalem varia habet nomina. 228 col. 1
Hircus pro peccato principis oblatus, nõ fuit à filijs Aaron comeſtus. 1168 col. 1
Hirci oblati hiſtoria quid repreſentat. 1168 col. 2
Hiſtoria vnde dicatur. 247 colũna prima.
Hiſtriones à promotione prohibẽtur. 275 col. 1
Hypocrita plus peccat, quàm manifeſtè delinquens. 645 col. 2
Hypocritæ non habent ſpiritum ſanctum. 931 co. 1
Hypocritæ ſunt iuncis ſimiles. 1149 col. 1
Hypocritæ videntur deaurati. 1159 col. 2
Hoc eſt enim, &c. quid demõſtrat hoc. 1268 col. 1
Holocauſtum 352 col. 1
Homicida antè baptiſmum, an promoueri poſsit. 162 col. 1
Homicida dicitur etiam ſine actu exteriori. 1098 co. 2
Homicida eſt etiam qui non occidit. 904 col. 2
Homicida & adulter an conficere poſsint 356 co 1
Homicida nõ admittitur ad ſacra. 1244 col. 2
Homicidium clerici eſt grauius, quàm laici. 776 columna prima. litera b
Homicidium grauius eſt adulterio. 1086 col. 2
Homicidium quid ſit. 1098 col. 2
Homicidium tres, periurium duos offendit. 31 col. 1
Homicidium vtrum impediat promouendos, & deijciat iam promotos. 161 col. 1
Homo animalis non percipit ea quæ ſunt ſpiritus. 1056 col. 1
Homo eſt imago Dei. 1205 colum. ſecunda.
Homo eſt digniſsima creaturarũ. 1321 col. 1
Homo ex ſacrificijs ſiue ex aliſs operibus non iuſtificabitur: ſed iuſtus exiſtens, ex eis commendabilis redditur. 1106 col. 2
Homo in alia vita apparebit filius Dei. 1185 col prima.
Homo liber an poſsit obligari. 897 col. 1
Homo liber verberari non debet. 841 col. 2
Homo non habet natiuitatem à Chriſto. 1291 col. 2
Homo ratione carens non eſt homo. 978 co. 1
Hominis dies ſunt cxx. anni. 1119 colũ. prima.
Hominum duo ſunt genera. 1055 col. 2
Hominum genera quatuor ſunt. 687 col. 1
Honeſtas & poſsibilitas in omni iuramento ſunt intelligẽda. 838 col. 1. litera b
Honor an peti poſsit. 400 colum. prima.
Honores non ſunt inuitis dandi 238 col. 2
Hoſtem æquiuocando deludere licet. 825 col. 1
Hoſpitale ſine licentia epiſcopi cõſtitui non poteſt. 787 co. 2
Humilitas Deum placat. 961 co. 1 in tex.
Humilitas nimia prælatorum contemnitur. 323 co. 1
Iacobus frater domini nuncupatur. 229 col. 2 & 1254 col. ſecunda.
Iacobus fuit primus archiepiſcopus. ibid.
Idem incipit & deſinit in eodem inſtanti. 350 col. 1
Ieiunare ſemper non reprobatur. 1297 col. 2
Ieiunari poteſt per alium. 267 col. 2 & 1156 col. 1
Ieiunandum eſt in vigilijs Apoſtolorum. 247 col. 2
Ieiunandum non eſt inter Paſcha, & Pentecoſten. 1296 col. 1
Ieiunium eſt duplex. 1296 colum. prima.
Ieiunium quadrageſimale eſt decima dierum. 1345 col. 2
Ieiunium plus prodeſt viuis, quàm defunctis. 687 col. 1
Ieiunia quatuor temporum. 245 columna 2
Ieiunus quis dicitur. 1255 columna prima.
Ieiuno ſtomacho cõficiendum eſt. ibidem.
Ieiunat nihil, qui per vnum diem deficit. 1296 columna ſecunda. litera k
Ieiunantes, in veſpera comedere debent. 267 col. 1
Iezabel præcipitata fuit de turri. 1164 col. 1
Ignis alienus quis dicebatur. 1269 col. 1
Ignis diu occultati miraculoſa inuentio. 342 col. 2
Ignominia ſatis punit. 176 col 2
Ignorantia eſt duplex, ſcilicet facti, & iuris. 396 col. 1
Ignorantia eſt triplex. 702 co. 1
Ignorantia facti eſt multiplex. 126 col. 2
Ignorantia iuris eſt duplex. 396 colum. 1
Ignorãtia iuris eſt multiplex. 126 col. 1
Ignorantia iuris facilius diſpenſari facit 266 col. 2
Ignorantia iuris quandoque excuſat. 922 col. 1
Ignorantia iuris quatuor genera perſonarum excuſat. 396 col. 1
Ignorantia iuramento probatur. 1210 col. 2
Ignorantia non excuſat illum, qui ſcire potuit per ſe vel per alium. 243 col. 1
Ignorantia probatur dupliciter. 656 col. 2
Ignorãtia quomodo probatur. 266 colum. 1
Ignorantiam allegans, illam probare debet. 270 col. 1
Ignorantiam allegans eam probare tenetur. 371 columna ſecunda.
Ignorantiam probandam non eſſe iuris apicibus inuigilantibus eſſe. 265 col. 1
Ignorantiam probare quis cogitur propter præſumptionem. 265 col. 2
Ignoti ſunt examinãdi. et non aliſ. 78 col. 1
Illegitimi ſunt poſtulandi. 199 col. ſecunda.
Imago eſt triplex. 1112 colum prima.
Imago pœnitentiæ. 355 columna 1 litera d
Impeditus per alium expedire poteſt officium ſuum. 296 col. 1
Impedimentum legationis quale eſt. 1207 col. 1
Impedimentum & caſus fortuitus qualiter probentur. 524 colũna ſecunda.
Impedit aliquid faciendum quod factum tenet. 194 col. 2
Imperator ab epiſcopo excommunicari poteſt. 614 col. 2
Imperator an aliquem debeat habere ordinem. 212 col. 1
Imperator defenſor & filius eccleſiæ eſt. 319 col. 2
Imperator eſt dominus mundi. 217 col. 1
Imperator imperium diuinitus cõſecutus eſt 315 col. 2
Imperator imperij res alienare poteſt 221 col. 1
Imperator iurat papæ. 838 colũna prima.
Imperator poteſt à Papa deponi. 715 col. 1
Imperator poteſt ab epiſcopo excommunicari. 211 colũ. ſecunda. & 548 col. 1
Imperator pro quo peccato deponi poteſt. 131 col. 2
Imperator quare dicatur Auguſtus. 211 col. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Imperator verus quis est. 316 col. prima.
Imperator vtrum habeat iurisdictionem à Papa. 313 columna secunda.
Imperatores duo eodem tempore fuerunt. 63 col. 2
Imperatores multa perdiderũt priuilegia. 317 col. 2
Imperatores post octingẽtos à domini resurrectione annos iura tum personis tum rebus ecclesiasticis præscribebant, & illis ecclesia obediebat maxim è Lodouici Pij Caroli magni filij tempore. 929 col. 2
Imperium Franci primò, deinde Theutonici habuerunt. 221 col. secunda.
Imperiũ minus est sacerdotio. 315 colum. 2
Imperium non potest sacerdotium impugnare. 318 col. 1
Imperium transtulit ecclesia Romana. 561 col. 1 lit. c.
Imperij meri est de criminibus cognoscere. 478 col. 1
Imperare sibi nemo potest. 618 columna 2
Imperitia non facit quem deponi. 128 col. 2
Imperitus non potest esse iudex ecclesiasticus. 56 col. 1
Imperfecta duo non constituunt vnum perfectum. 75 columna 1. litera a
Imperfecta duo faciunt vnum perfectum. 554 col. 1
Impœnitentia finalis capitur duobus modis. 1112 col. 2
Impœnitentia finalis est peccatum in spiritumsanctum. 357 col. 1
Impostor quis dicitur. 1157 colum. secunda.
Impositio manus est multiplex. 355 col. 2
Impossibile multipliciter dicitur. 208 col. 2
Impossibilitas coëundi est triplex. 1079 col. 2
Impuberes an possint iurare. 837 col. prima.
Impuberes testificari non possunt. 516 col. 2
Imputatur mihi quod mea culpa accidit. 1334 col. 1
Imputantur multa propter vnum delictum. 161 col. 1
Imputandum non est ei per quem non stat. 140 col. 2
Incendiarius an sit ipso iure excõmunicatus. 651 col. 1
Incendiarij qualiter sunt puniendi. 904 col. 1
Incestuosus an possit matrimoniũ contrahere. 1090 col. 1
Incestuosi quantum ad aliqua sunt ipso iure suspensi. 1216 col. 1
Incidens in schisma, si credit papam esse apud illum, cui adhæret, hæreticus non est. 905 col. 2
Incitatio optima ad dicendum. 129 col. 1
Incorporalia dicuntur quandoque possideri. 271 col. 1
Indebitum per errorem solutum, an possit repeti. 396 col. 2
Indignus minoribus ad maiora non promoueatur. 239 col. 1
Indignari, & dedignari differunt. 149 col. 1
Inducię non dantur ob aduocati absentiam. 487 col. 2
Inducię sunt arbitrariæ. 486 col. secunda.
Inducíarum quinque sunt genera. 484 col. 2
Indulgentia an sit ius. 1083 colum. secunda.
Indulgentias vendere simoniacum vel immediatè post sacramentum eucharistię, horrẽda est in ipsum sacramentum blasphemia. 718 colum. 2
Ieremias ignem in puteum demisit. 342 col. 2
Inermes non possunt inimicis resistere. 426 col. 1
Infamis an possit accusare. 490 columna 1
Infamis an possit esse procurator. 501 col. 2
Infamis arbiter esse potest. 501 columna 2
Infamis est de bello publico fugiens. 364 col. 1
Infamis infamem regulariter accusare non potest. 467 columna prima.
Infamis ne est in adulterio deprehensus. 778 col. 2
Infamis potest esse procurator. 163 col. 1
Infames efficiuntur qui mortali peccato aspersuntur. 1300 colũna 1
Infames quandoque possunt postulare. 502 col. 2
Infamia abolet in baptismo. 1303 col. 1
Infamia an possit per pœnitẽtiam purgari. 535 col. 1
Infamia canonica tollitur pœnitentia. 535 col. 2
Infamia est duplex. 504 columna prima.
Infamia irrogatur dignitatem petenti. 375 col. 1
Infamia sequitur depositum. 398 col. 2
Infamiam potest episcopus tollere. 179 col. 1
Infamiam tollit episcopus. 428 columna 1
Infamatus super crimine, non est statim suspendẽdus. 435 colũna prima.
Infernus & paradisus vbi sunt. 852 col. 1
Infideles possunt esse in ecclesia vsque ad missam cathecumenorum. 1326 col. 2
Infideles postulare non possunt. 1093 col. 2
Infideles qui dicuntur. 1198 colum. secunda.
Infirmitas non repellit ab officio diuino. 567 col. 1
Infirmitas sæpe nos armat contra diabolum. 1108 col. 2
Ingenium & alia tempus supplere possunt. 251 col. 1
Iniuria an possit repelli, & à quibus. 840 col. 1
Iniuria duobus modis remittitur. 860 col. 2
Iniuria sociorũ an sit armis repellenda. 845 col. 1
Iniuriam ecclesiæ illatam an possit episcopus remittere. 860 columna 1
Iniuriam nobis factam an teneamur remittere. 860 col. 1
Inimici sunt diligendi. 1289 columna 1
Inimicitiæ repellunt ab accusando & testificando. 493 columna prima.
Inimicorum amicus est suspectus. 295 col. 2
Iniquitas omnia præcipitat. 203 columna 2
Initium quandoque sumitur à termenis. 666 col. 1
Initium spectandum est. 340 col. 2. litera h
Inobediens prælato, est ei inimicus. 171 col. 1
Inobedientia an sit capite puniẽda. 615 col. 1
Innocens pro stulto quandoq; sumitur. 832 col. 1
Innocentiæ tres sunt gradus. 273 columna 2
Inofficiosa quæ dicuntur. 18 col. 2. litera f
Inquirens, quos testes admittere debeat. 424 col. 1
Inquisiti punitio. 480 columna secunda.
Inquisitio. ibidem.
Inquisitio an possit fieri contra valentem se purgare. 432 columna 1
Inquisitio quando fieri debet. ibidem.
In quo quis deliquit, in eo puniri debet. 346 col. 2
Instructio respondentis. 348 colũna 1
Instrumentum an corrupt totum aliquibus necessarijs deficientibus. 324 col. 2 lit. g
Instrumentum multa habere debet. 481 col. 2
Instrumentum pro parte verum & pro parte falsum esse potest. 372 col. 2
Instrumentum quare fit. 951 columna 1
Instrumento falso qui vtitur, si se purgare velit, quòd ignorauit, an sit audiendus. 52 columna secunda.
Instrumenta possunt pro parte approbari, et pro parte reprobari. 324 col. 2
Intentio bona malum factum excusat. 1058 col. 1

Inten

In marginibus signatæ.

Intentio quandoque approbatur, & factum reprobatur. 1300 columna secunda.
Interrogationes à quibus possunt fieri. 1034 col. 1
Interrogans ponit. 1039 columna prima.
Interemptores sunt pronexetæ. 291 col. 2
Interpretatio est triplex. 606 columna 1
Inter lepram & lepram, vnde dicatur. 56 col. 2
Interdictum. 5 col. 2
Interiora dinoscantur per exteriora. 973 col. 2
Interesse consecutus in bello vtrum possit adhuc de hoc agere in iudicio. 844 col. 2
Intrusus an recipiat, quæ ecclesiæ contulit. 294 col. 1
Inuestituram episcopi esse. 78 columna 1
Inuia & in inuio differunt. 392 columna 1
Ioanes dicitur filius tonitrui. 302 columna 1
Ioseph fuit pater putatiuus domini. 998 col. 2
Ioseph in sepulchro maiorum sepultus fuit certa ratione. 682 columna secunda.
Ioseph tempore passionis vixerat, & à virgine separatus fuerat. 1000 col. 1
Iouinianistæ. 939 col. 2.
Ipso facto multa fiunt. 630 columna secunda.
Ira duos habet effectus. 427 columna prima.
Iræ filij omnes nascimur. 1139 columna 1
Irregularitas per pœnitẽtiam non absoluetur. 336 col. 1
Irregularitas tollitur per monachatum. 797 col. 1
Iube domine benedicere. 250 columna 1 litera f
Iudas an mortuus sit ante Christum. 1172 col. 1
Iudas quare se suspendit. 678 columna 1
Iudas vendens Christum commisit simoniam & plagium. 333 columna secunda.
Iudæ Machabæi somnium. 1172 columna 1
Iudæi filios suos ad ecclesiam conuersos exhęredare non possunt. 391 col. 2
Iudæi & gentiles subsunt Imperio. 4 col. 1
Iudęi facilius fallũt animas quàm Pagani. 917 col. 1
Iudæi lingua solum Christum crucifixerunt. 1097 columna secunda.
Iudæi mortaliter peccassent, si Christum non crucifixissent. 30 columna prima.
Iudæi peiores fuerunt Sodomitis. 344 col. 1
Iudæi tenentur ad decimas personales. 741 col. 1
Iudæi vtrum constitutionibus humanis regantur. 16 columna 2 litera g
Iudæorum filij non sunt per vim baptizandi. 1004 col. 1
Iudæorum filij qui dæmonia eiiciebant, qua virtute & quo nomine id faciebant, & qui erant. 58 columna secunda.
Iudæorum sacramenta fuerunt vera. 1344 col. 1
Iudæis & Sarracenis sua auferre non debemus. 892 col. 1
Iudæis non licebat interficere quenquam, qualiter intelligitur hoc. 1098 col. 1
Iudex ad concordiam laborare debet. 288 col. 1
Iudex, aduocatus, assessor & executor non possunt esse testes in causa appellationis. 456 columna prima.
Iudex an & quando in causa filiorum iudex esse potest. 492 columna prima.
Iudex an possit quandoque propriam sententiam impugnare. 503 columna secunda.
Iudex an possit dari ad arbitrium rei. 600 col. 2
Iudex an possit suis iura dicere. 503 col. 2
Iudex an secundum cõscientiam debet iudicare. 628 col. 1
Iudex an possit inter partes componere. 528 col. 1
Iudex appellationis an possit de principali cognoscere. 461 columna 1
Iudex à quo, rescribere debet iudici ad quem. 545 col. 1
Iudex citans peremptorie, hoc debet exprimere. 527 col. 1
Iudex cogere potest ad compromittendum eos, qui diu litigauerunt. 289 col. 2
Iudex corrumpitur multis modis. 629 col. 2
Iudex delegatus an possit absoluere quem excommunicauit. 978 col. 2
Iudex de quo potest supplere. 1034 col. 1
Iudex de subditis iustitiam non exhibens potest conueniri. 504 columna secunda.
Iudex ecclesiasticus an de causa sanguinis se intromittat. 6 col. 2 litera d
Iudex ecclesiasticus potest virga punire. 532 col. 1
Iudex ecclesiasticus causam sanguinis alij committere potest. 217 col. 1
Iudex ecclesiæ potest in exilium mittere. 491 col. 1
Iudex etiam delegatus die feriato procedere non debet. 711 columna secunda.
Iudex ex officio potest aliquid obijcere. 153 col. 1
Iudex facilius repellitur quàm testis. 495 columna prima.
Iudex falsus non est iudex. 149 columna prima.
Iudex iudicando an loci consuetudinem seruare debeat. 27 colũ. 1
Iudex lachrymis flecti non debet. 863 col. 1
Iudex malè iudicans facit litem suam. 700 col. 2
Iudex malè iudicans qualiter punitur. 623 col. 1
Iudex mediocritatem sequatur. 146 col. 2
Iudex non condemnat, sed lex. 1 col. 2 litera g
Iudex non iudicet secundum conscientiam. 1283 col. 1
Iudex non sit iuris ignarus. 1195 columna prima.
Iudex nonne potest iudicare secundùm, quod iustum esse sibi videtur. 505 col. 1
Iudex opinionem suam potius quàm aliorum sequi debet. 505 columna prima.
Iudex ordinarius recusari potest. 495 col. 2
Iudex parte non petente multa potest facere. 466 col. 2
Iudex per quæ iura debet iudicare. 3 col. 1
Iudex pœnam arctare & ampliare potest. 429 col. 2
Iudex qualiter potest habere rigorem & misericordiam. 142 columna prima.
Iudex quandoque de facto supplet. 92 col. 1
Iudex qui iustitiam non facit, an & quãdo conueniri possit. 844 columna prima.
Iudex secundum allegata iudicet. 1033 col. 2
Iudex sit amator æquitatis & misericordiæ. 628 col. 1
Iudex suspectus dupliciter deseritur. 435 col. 2
Iudex vsque ad quam horam expectare debet. 450 col. 2
Iudicis malè iudicantis punitio. 455 col. 2
Iudicis instrumento & dicto creditur. 456 col. 1
Iudici an & quando liceat recipere testem volentem corrigere dictum suum. 1235 col. 2
Iudici dans pecuniam vt iustè iudicet, an peccet. 627 col. 1
Iudici qualiter fit contumelia. 618 col. 2 litera d
Iudicem duo faciunt. 603 columna prima.
Iudicem qui petijt an illum postmodum recusare possit. 489 columna secunda.
Iudice ecclesiastico negligẽte non recurritur ad secularem. 601 columna secunda.
Iudice recusato quid fiet. 608 columna secunda.
Iudices an teneantur expectare alteram partium ad supremam vsque horam. 450 col. 2

Iudices

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gloſſarum Decreti medullæ

Iudices plures ſi in ſententia diſcordant,quid iuris. 459 columna prima.
Iudicium valet,ſi contra inhabilem accuſatorem non opponatur. 461 col. 2
Iudicij principium non ſemper conſideratur. 449 col. 2
Iugum quod à ſancta ſede imponitur,licet intolerabile videatur,tolerandum eſt. 52 columna ſecunda.
Iumento noſtro adhibeamus facum, paleam & flagellum. 1132 columna ſecunda.
Iura aptantur ad ea quæ raro accidunt. 54 col. 1
Iura vario modo poſſunt exponi. 166 col. 1
Iurare quid ſit. 813 col. 1
Iurare coguntur presbyteri in ſex caſibus. 406 col. 2
Iurare nolens eſt habendus hæreticus. 814 col. 1
Iurare per creaturas non licet. 815 columna prima.
Iuramentum an poſsit retractari. 545 col. 1
Iuramentum per vim extortum, vtrum obliget. 713 columna ſecunda.
Iuramentum an ſit ſemper mortale peccatum. 84 col. 2
Iuramentum de calumnia præſtaturi à condemnatione expenſarum. 415 col. 1
Iuramentum de re illicita factum non infamat. 766 col. 2
Iuramentum duplici cauſa eſt inſtitutum. 813 col. 1
Iuramentum eius qui per falſos deos iurauit, recipiens an peccet. 817 col. 2 litera g
Iuramentum filij an poſsit à patre reuocari. 1053 col. 2
Iuramentum illicitum an propria authoritate poſsit infringi. 832 columna ſecunda.
Iuramentum non eſt iniquitatis vinculum. 31 col. 2
Iuramentum non eſt recipiendum ab illo quem ſcimus falſum iuraturum. 816 col. 1
Iuramentum non ſemper eſt adimplendum. 827 col. 2
Iuramentum plus operatur quàm ſimplex promiſsio. 836 columna ſecunda.
Iuramentum per coactionem extortum non tenet in quatuor caſibus. 831 col. 2
Iuramentum purgationis non debet clericus præſtare coram laico. 819 col. 1
Iuramentum q̃ Iudæi Gabaonitis præſtiterunt, non fuit ſeruandum. 832 col. 1
Iuramentum ſex modis dicitur illicitum. 827 col. 1
Iuramentum vtrum infamet. 539 columna ſecunda.
Iuramenti forma. 813 columna ſecunda.
Iuramenti illiciti diſpenſatio an concedatur. 713 columna 2 litera g
Iuramenta legis veteris. 813 columna ſecunda.
Iuramenta primitiuæ eccleſiæ. 813 columna ſecunda.
Iuramẽta qualiter ſunt intelligenda. 835 col. 2
Iuramẽta ſunt potius oneris quàm honoris. 764 col.
Iuratur propter vtilitatem. 815 columna prima.
Iurandum ne eſt de indemnitate eccleſiæ ante electionem. 219 columna ſecunda.
Iurans ad epiſcopatum non accedere, an ſit ab epiſcopatu repellendus. 272 col. 1
Iurans decætero non cognoſcere concubinam, ſi cum illa contrahit, periurium non incurrit. 1035 columna ſecunda.
Iurans per Deos falſos an peccet. 817 col. 2
Iurans per Deum an plus obligetur, quàm iurans per Euangelium. 815 col. 2
Iurans per falſos Deos ſe fidem ſeruaturum, quòd iuramentum ſeruare teneatur, licet peccet. 816 col. 2
Iurans nunquam mulierem cognoſcere, an poſsit poſtea matrimonium contrahere. 985 columna ſecunda.
Iurans ſoluere certo tempore, ſi poſt ſoluat, non eſt periurus. 1045 columna 1
Ius aliquod eſt nec æquum nec iuſtum. 2 col. 1
Ius ciuile quadrupliciter dicitur. 3 columna prima.
Ius commune propter tumultum populi non eſt violandum. ibidem col. 1
Ius commune propter perſonam non eſt relinquendum. 204 columna ſecunda.
Ius eligendi in eccleſia collegiata non cadit in laicum, ſecus in parochiali. 215 col. 2
Ius eligendi poteſt in vno remanere. 228 col. 2
Ius idem eſt in toto & in parte. 383 columna 2
Iuris ignorantia quandoque excuſat à pœna propter ruſticitatem: non autem excuſat à nullitate actus. 266 columna ſecunda.
Ius naturale reliquis antiquius eſt. 1 columna 1
Ius multa fingit. 166 columna ſecunda.
Ius naturale dicitur multipliciter. 3 col. 1
Ius naturale in quatuor differt ab aliis. 9 col. 1
Ius naturale reliquis antiquius eſt. 3 col. 1
Ius patronatus cum feudo tranſit. 736 col. 2
Ius patronatus quadrupliciter tranſfertur. 766 col. 2
Ius patronatus quale eſt. 766 columna prima.
Ius patronatus ad quos hæredes tranſit. 767 col. 2
Ius patronatus qualiter diuiditur inter hæredes. 769 columna prima.
Ius patronatus tranſire facit nouus hæres. 766 col. 2
Ius primogeniturę an ſit ſpirituale. 549 col. 2
Ius ſpirituale an poſsit reddi. 761 col. 2
Ius vnde incepit. 1154 columna prima.
Ius vniuerſitatis penes vnum ſtat. 225 col. 1
Iuris abrogati notitia eſt neceſſaria. 51 col. 2
Iuri diuino ſubeſſe & ius naturale & ius poſitiuum. 1 columna prima.
Iuri ſuo renuntians, illud repetere non poteſt. 549 columna ſecunda.
Iure cuius non eſt author, vtrum poſſumus vti. 150 col. 1
Iure ſuo multis modis quis priuatur. 67 col. 2
Iuriſdictio archidiæ. eſt ordinaria. 81 col. 1
Iuriſdictio epiſcopi ſine cauſa nõ poteſt declinari. 477 columna ſecunda.
Iuriſdictio mandatur his verbis hortamur & monemus. 477 columna prima.
Iuſtinianus magnus natus Taureſio obſcuro Dalmatię pago iuxta, quem Iuſtinianeam primam erexit, & metropolim fecit. 213 columna prima.
Iuſtiani pater. 40 columna prima.
Iuſtitiam ſitiens, beatus eſt. 1374 columna ſecunda.
Iuſtus ſeipſum accuſat. 1282 columna prima.
Iuſtorum preces facilius exaudiuntur. 344 col. 2
Labor eſt remunerandus. 566 columna 1
Laicus an epiſcopi authoritate poſſit in eccleſia aliquid conſtituere. 312 col. 1
Laicus an poſsit de rebus eccleſiæ iudicare. 254 col. 2
Laicus an poſsit ordinari à non ſuo epiſcopo. 236 col. 1
Laicus contra clericum teſtari nequit. 260 col. 1
Laicus etiam in exceptis criminibus non admittitur contra clericum 463 col. 2
Laicus in epiſcopum poſtulari poteſt. 203 col. 1
Laicus in epiſcopum poſtulatur. 765 col. 1
Laicus non conuenitur coram iudice eccleſiaſtico, niſi in quinque caſibus. 600 col. 1

Laic.

In marginibus ſignatæ.

Laicus nunquam eſt eligẽdus. 205 col. 1 litera i
Laicus poteſt excommunicare ex papæ delegatione. ibidem. 311 colum. 1
Laicus poteſt decimas petere, quibus ſpoliatus eſt. 690 columna ſecunda.
Laicus proſequens propriam iniuriam, an ad accuſationem clerici coram iudice clerico admittatur. 462 col. 1
Laicus quãdoque poteſt clericos ſuſpendere & excommunicare. 106 col. 1
Laicus ſi contrahat cum eccleſia, vt quę pecunia egeat, procedendum erit contra eccleſiam ſicut contra minorem. 593 columna prima.
Laicus ſi in neceſsitate peccata mulieris audiuit, an cũ ea poſtea contrahere poſsit. 1025 columna 2
Laicis ſiue Imperatoribus, ſiue Regibus, ſiue quibuſcunque alijs, quòd non liceat decernere, vel de electione ſummi pontificis, vel de rebus eccleſiaſticis, quo teſtimonio probetur. Et quid primitiuæ eccleſiæ obedientia, & vetus hiſtoria ſuper hoc oſtẽdunt, & docent. 311 col. 2
Laicus vtrum rem eccleſiæ poſsit præſcribere. 311 col. 1
Laici ad aliqua ſpiritualia inuitantur. 231 col. 1
Laici an poſsint clericos accuſare. 478 col. 1
Laici an poſsint clericos accuſare. 461 col. 1
Laici an poſsint ſine peccato decimas percipere. 760 columna prima.
Laici an poſsint in eccleſia cantare. 292 col. 2
Laici coram iudice eccleſiaſtico poſſunt quandoque conueniri. 287 col. 1
Laici de rebus eccleſiæ nihil poſſunt conſtituere. 288 col. 1
Laici eccleſias aut decimas habere non poſſunt. 759 col. 2
Laici iuris peritiam debent habere. 126 col. 2
Laici quandoque in clericos habent iuriſdictionem. 880 col. 1
Laici ſuper clericos, quandoque iuriſdictionem habent. 318 columna 1
Laici vtrum poſsint aliquãdo clericos punire. 44 col. 1
Lamech fuit venator. 117 columna prima.
Lamech plus peccauit quã Cain. 1038 col. 1
Lamech punitio. 1038 col. 1
Lapſorum reparatio tribus regulis declaratur. 159 col. 2
Lardum an comprehendatur nomine carnis. 1085 col. 2
Laſciuia & violẽtia diuerſa ſunt. 1097 col. 1
Latro bonus, an fuerit martyr. 1111 colum 1 lit. p
Latrones occidi poſſunt. 847 columna 1
Latronum punitio. ibidem
Latriæ & dulię quid exigũt. 1301 colum. 1
Laus ciuilis ſapientiæ 389 columna prima.
Laudis præconium ſuperbire facit. 301 col. 1
Legatus an poſsit clericos epiſcopi loci iudicare. 946 col. 2
Legatus an virtute generalis mandati diſpenſare poſsit. 434 columna 1
Legatus poſterior, an reuocet priorem. 946 col. 2
Legatus quã poteſtatem habeat. 946 col. 2
Legatus virum poſsit concilium facere. 5 col. 2
Legato ſine literis ſuæ legationis credendum non eſt. 320 col. 1
Legata eccleſiæ, an poſsint defalcari. 672 col. 2
Lex diuina, quantum ad quædam recipit mutationem. 12 col. 2
Lex diœceſana & iuriſdictionis in quo conſiſtunt. 588 columna prima.
Lex tripliciter ſumitur. 336 columna ſecunda.
Lex vetus vim Euangelicam obtinet in moralibus. 1242 col. 2
Leges allegari poſſunt in cauſis matrimonialibus. 995 col. 2
Leges an habeant locum in matrimonio. 1019 col. 1
Leges diuinæ, an natura conſtant. 1 colum. 2
Leges licet allegare in ſpiritualibus. 314 col. 1
Leges poſteriores trahunt ad ſe priores. 1300 col. 1
Leges vbi debent legi. 256 columna ſecunda.
Legis authoritas excuſat à peccato. 816 col. 1
Legis duodecim tabularum origo. 13 col. 2
Legi fit fraus quadrupliciter. 693 colum. 2
Legum contemptor, an peccet. 22 colum. 2 lit. e
Legibus an ſit vtendum in cauſis ſpiritualibus 314 col. 1
Legitimis deficiẽtibus aſſumuntur minus legitimi. 193 col. 2
Legitimatus à principe, an eſt quo ad eccleſiam legitimatus. 201 columna 2 & 327 columna 2 litera f.
Lenocinium multipliciter cõmittitur. 1045 col. 2
Leo quartus vrbis Romæ epiſcopus cõtra accuſatores ſuos ſtat ad tribunal. & iudicium coram Ludouico. ij Caroli magni pronepote & Imperatore Franco. 474 col. 1
Lepræ genera ſunt quatuor. 1113 col. 2 lit. s
Leues qui dicuntur. 437 columna prima.
Leuita à leui dicitur. 251 columna prima.
Leuitæ officium 251 col. 1
Libellus eſt in cauſa appellationis porrigendus. 457 columna prima.
Libellus repudij, quare fuit permiſſus. 1037 col. 1
Libellum famoſum componens qua actione punitur 525 col. 2
Liber qui ignoranter cum ancilla contraxit, an ſine iudicio eccleſiæ illã dimittere poſsit. 1019 colum. 2
Libri Iudæorum ſunt legendi ex præcepto. 841 col. 1
Liberorum numerus ad quid prodeſt. 5 col. 1
Liberalis in neceſsitate eſt nemo. 1204 col. 1
Libera quæ ignoranter cum ſeruo cõtraxit, an ab eo recedere poſsit. 1018 col. 1
Libertus an teneat ad operas. 666 columna 1
Libertus contra patronum non teſtificatur. 515 col. 1
Libertus patronũ quandoque alere tenetur. 277 col. 2
Libertus proprijs ſumptibus præſtare debet operas patrono. 726 colum. 2
Libertus propter ingratitudinem reuocatur in ſeruitutem. 666 columna 2
Liberti patronum in ius ſine venia vocantis ruſticitati parcendum eſt. 396 col. 2
Liberti eccleſiæ differunt à libertis priuatorum. 659 col. 1
Libertorum eccleſiæ filij ſunt eccleſiæ obnoxij 667 col. 1
Licet poſt, quod nõ licet ante. 379 colum. 2
Licitum dupliciter dicitur. 1199 colum. 1
Licentia coacta nulla eſt. 1201 columna 2
Limes diœceſis eſt impræſcriptibilis. 747 col. 1
Literæ dicuntur falſæ multipliciter 52 col. 1
Literæ epiſcopi ſunt authenticæ, cùm faciunt fidem. 236 columna prima.
Literis epiſcopi, an ſit credendum. 616 col 1
Literas eſſe à quocunque ſignatas, an ſufficiat. 320 col. 2
Lites iuramento & ſortibus quando dirimi poſsint. 736 columna prima.
Literatura æquipollet dignitati. 82 colum. 1
Litigioſa res quæ dicitur. 611 columna 2
Litigioſa res certis in caſibus alienari poteſt. ibid.
Litis conteſtatione etiam nõ proſecuta preſcriptionem interrumpi. 753 col. 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Locus facit præsumi contra aliquem.1209 col.2
Locus non sanctificat.197 columna prima.
Locus non sanctificat hominem. 1062 col.2
Loci temperies excusat.74 columna prima.
Loth etiam ebrius peccauit. 706 colum.1
Lotio Mediolanensium. 370 columna 2
Lotio pedum qua vtũtur Mediolanenses ante baptismum,quòd falsò Ambrosio tribuatur.370 colum.2
Luciferani.939 col.2
Lucretia adulterium cõmisit.1063 colum.1
Ludo perditum, an repeti possit. 117 col.1
Lupanaria castitatem non infamant.1105 col.2
Lupi sunt, qui in ecclesia esse videntur, cùm non sint, & cùm possunt nos infestant.
Luxuria & immunditia differũt. 1061 col.
Luxuria quando plus iuris habet quàm castitas.114 col.1
Luxuriæ sedes vbi est.1149 columna prima.

MAcedoniani.939 col.1
Machometus quem colunt pagani,vnus ex septem diaconibus, quos Apostoli instituerãt nomine Nicolaus,fuit.470 colum.1
Magister & pater clericum verberantes non incidunt in canonem.874 col.1
Magister perhibet testimoniũ de discipulis.639 col.1 lit.d
Magister pro docendo,an possit collectam facere.124 columna prima.
Magistro plus quàm discipulis credendum est. 246 columna prima.
Magistri debẽt gratis docere.49 colum.1
Magistratus minor superioris legem tollere potest.967 columna secunda.
Maior est dignitas in quibusdam ecclesijs.286 col.1
Maioris authoritas non semper excusat.656 col.1
Maiori licet, quod licet minori. 393 col.1
Maiores minoribus in electione præferuntur.272 col.1
Maius non licet, cui non licet minus.581 col.1
Mala vita probat aliquem ambitiosè peruenisse ad dignitatem. 205 col.1
Malum an bono præcedenti excusetur.197 col.2
Malum in parte excusatur propter publicam vtilitatem. 1058 colum.1
Malum minus permittitur,vt maius euitetur.954 col.1
Malum propter bonum nõ est faciendum.696 col.2
Malum qui nõ prohibuit cùm potuit,tam in damno est,quàm his qui intulit.822 col.1
Malum vnde prouenit.1152 colũna prima.
Mala omnia à sacerdotibus processerunt.165 col.1
Mali dicuntur paleæ.1315 columna secunda.
Mali hic prosperãtur,& boni patiuntur.1176 col.2
Mali sunt bonis mixti.1318 columna secunda.
Malos non corrigere, an sit peccatum.479 col.1
Malè dictum dicitur multipliciter.1057 col.1
Malè meriti debent egere.553 columna 1
Malè dicens,an semper puniri debeat.932 col.1
Maleficium nullum secundum alios est perpetuum.1082 columna prima.
Mammona iniquitatis quid sit. 1060 col.1
Mambres Ianes & magi, tria fecerunt miracula.350 col.2
Mancipium dicitur nouum, quod per annum non seruiuit.1233 columna 2
Mandatum 5 col.2
Mandatum & præceptum diuersa sunt.691 col.1 lit.h
Mandata diuina homini possibilia erant ante lapsum Adæ,post verò non,nisi regeneratis.1 columna 2
Manducatur Christus dupliciter. 1277 col.2
Manna vnde dicitur.1283 columna secunda.
Mantuum impositio sacramentum non est.355 col.2
Manichæi.938 col.2
Manifestum.420 col.1 lit.b
Mansiones multæ paratæ sunt in domo domini.1182 col.2
Manumissi ab ecclesia vbi sunt conueniendi.281 col.1
Mappulæ quid signent. 299 columna prima.
Maranatha.861 col.1
Marcus Crassus, Iulius Cæsar, & Pompeius fuerunt contemporanei.365 col.1
Marcus sibi pollicè abscidit.194 colum.1
Marcus Petrus & Clemens fuerunt contemporanei.302 columna secunda.
Marcionistæ.938 col.1
Maria continentiam non vouerat.987 col.2
Maria & Ioannes Apostolus peccare non potuerunt.1302 col.2
Maria vnicum genuit.999 col.1
Maritus ab accusatione adulterij repellitur in casibus septẽ.1069 colum.2
Maritus ab vxore per sententiam separatus,si postea adulteretur, an sit ei restituendus.1071 columna 2
Maritus ab vxore quæ simulachrũ facit,debet recedere.1005 colum.2
Maritus an possit religionem intrare solo consensu vxoris interueniente.992 col.2
Maritus an possit vxorem crimi nosam relinquere, vel an debeat eam accusare.1042 col.1
Maritus an possit dimitti propter opus sodomiticum.1072 columna secunda.
Maritus continentiam siue consensu vxoris vouere nõ potest. 1201 col.2
Maritus duplici iure potest vxorem accusare.523 col.1
Maritus fidelis vxorẽ infidelem non dimittat cohabitare volentem.1006 col.2
Maritus permittens vxorem velari,an teneatur cõtinere.1204 colum.2
Maritus proprium filium de fonte suscipiens non ob hoc est ab vxore separandus.1021 col.1
Maritus quandoque abstinere potest ab vxore etiam contra præceptum episcopi.354 col.1
Maritus qui vxore inuita vouit religionem, an post eius mortẽ continere debeat.1202 col.1
Maritus qui vxorem propter fornicationem dimisit,an aliam dũcere possit.1071 col.1
Maritus religiosus ab vxore repetitus an possit debitum exigere.993 col.1
Maritus sine metu bigamiæ an vxori debitum reddere possit pendente accusatione adulterij. 115 col.1
Maritus vsquequo potest vxorẽ suam reuocare quæ sine eius cõsensu religionem ingressa est. 1202 col.2
Maritus vxorem castigare potest. 84 col.2
Maritũ leprosum an teneatur mulier sequi.1068 col.1
Martinus dicitur canonum renouator.50 col.1
Martyr dicitur confitens.1311 co.1
Martyriũ non semper prodest ad salutem æternam.352 col.2
Mater & pater quandoque pro filio testificari possunt.520 col.1
Mater non potest filium religioni tradere.798 col.1
Mater non reuocat filium à religione à patre oblatum.801 columna 1
Mater pro filio agere non potest. 452 col.2
Matrimonium à vouente contractum vtrum teneat.971 columna prima.
Matrimonium ad tempus nõ contrahitur.989 col.1

Matri

In marginibus signatæ.

Matrimonium an sit inter sponsum & sponsam.986 col.2
Matrimonium claudicare non potest.114 col.2
Matrimonium coactè factum non tenet.703 col.1
Matrimonium contra ho si dicam, iuro quòd te pro vxore habebo.1032 col.1
Matrimonium est antiquius & cõmunius alijs sacramentis.970 columna 1
Matrimonium est res sacratissima. 988 col.1
Matrimonium fidelium ob duplicem fornicationem separatur. 1005 col.1
Matrimonium fuit inter Dauid & Bersabeæ.1036 col.2
Matrimonium fuit quandoque de præcepto.1047 col.2
Matrimonium infidelium benè dissoluitur.987 col.1
Matrimonium inter absentes contrahi potest.990 col.2
Matrimonium inter absentes contrahitur.1032 col.1
Matrimoniũ inter aliquos an præsumi possit.1030 col.1
Matrimonium inter liberam & seruum contractum potest etiam à seruo dissolui.1019 col.1
Matrimonium inter paucas personas olim fuit prohibitum.1212 colum.2
Matrimonium multipliciter impeditur sine constitutione ecclesiæ. 1213 col.1
Matrimonium non ducit ad vitã. 1037 col.1
Matrimonium non potest contrahi per incestuosos.984 columna secunda.
Matrimonium an possit successiuè contrahi cum duabus commatribus.1028 col.1
Matrimonium non tenet,si mulier inuita alicui tradita statim fugerit.372 col.1
Matrimonium nouum est,quod nõ excedit annum.1299 col.1
Matrimonium per procuratorem contrahi potest.153 col.2
Matrimonium per quid conficitur 998 col.1
Matrimonium potest à senibus cõtrahi,sed non à spadonibus aut frigidis.983 col.1
Matrimonium potest esse inter seruum & liberam.1018 columna secunda.
Matrimonium potest esse sine dote.1031 col.1
Matrimonium quandoque ex vna parte tantùm tenet.1050 colum. secunda.
Matrimonium quantũ ad diuersos soluitur & non soluitur. 159 columna 1
Matrimonium serui, an possit ad testimonia seruorum dissolui. 1230 col.1
Matrimoniũ sine dote tenet. 490 columna 2
Matrimoniũ soluitur voto,sed nõ iuramento.985 col 2
Matrimonium spirituale impediri quandoq; nimis patris.803 co. 2
Matrimonium spirituale timore paterno impeditur.ibidem.
Matrimonium tenet inter raptam & raptorẽ.408 co.1 & 997.co.2
Matrimonium vbi & per quę verba fuit institutum.970 co.2
Matrimonium verũ fuit inter Mariam & Ioseph.999 col.1
Matrimoniũ vnde dicitur. 970 c.1
Matrimonium vtrum impediatur ob delicti enormitatem.1034 columna 2
Matrimonium vtrum errore impediatur.1015 col. 2
Matrimonium vtrum per coactionem impediatur.831 col 1
Matrimonij bona sunt tria, quicquid dicat Gandulphus.989 columna 1
Matrimonij contrahẽdi causę multiplices.970 col.2
Matrimonij impedimẽta.970 co.2
Matrimonij viuperatoribus non credendum.772 col.2
Matrimonio accusato potest vxor petere,vt detur libertati suę.1083 colum.1
Matrimonio propter consanguinitatem separato,an filij prius sint legitimi.1208 col.2
Matrimonio tria sunt necessaria. 1025 col.1
Matrimonia clandestina quę sunt, & vtrum teneant.1030 co.1
Matrimonialis, causa est mista. 1229 col.2
Matrimonialis causa ad episcopũ pertinet.1082 col.2
Mausoleum quid sit.310 col.2
Medicus pauperem infirmum gratis curare tenetur.268 co.1. lit. o
Medicus potest promoueri.195 columna 1
Medicus pro sanitate conferenda potest pecuniam recipere.333 columna 1
Medicus qui curauit pauperem ægrotum gratis,an & quando expensas repetere poterit. ibidem.
Quid si ægrotus mortuus est. ibid.
Medium seruare difficile est. 1135 columna 2
Media via est tenenda.192 colum. secunda.
Melancholia tristitiam inducit. 1347 col.1
Melchisedech vinum symphatum obtulit 1292 col 1
Melchisedechiani.938 col.1
Membra potest quis quandoq; dimittere.194 col.2
Mendacium est triplex, nec est mortale.823 col.1
Mendacio ducitur quis ad æternã salutem.852 col.2
Menendriani.937 col.2
Mens potius quàm verba attendi debet.836 col.1
Mensura doloris est consideranda.966 co.1
Menstrui tempore an coniugale debitum debeat reddi. 10 colũ. prima.
Mente alienato an sit imputandũ quod facit.701 col.2
Mentiens nihil dicit.819 col.1
Mentiri Deo possumus, sed non ipsum fallere.351 co.1
Mentitur quis operibus & ore. 400 col.1
Meretur nullus nisi in corpore. 1333 col.1
Meretrix.116 col.1
Meretrix potest duci. 1042 colũ. prima.
Meretricis definitio.1060 colum. secunda.
Meretricibus sine peccato dari nequit.275 col.2
Meritum penes voluntatem consistit.882 co.2
Metangi.939 col. 1
Metropolitanus an possit circa ordinem dispensare.203 co.1
Metropolitanus an possit absoluere suffraganei subditum,qui ad ipsum non appellauit.963 colũ. secunda.
Metropolitanus à suffraganeis reprehendi potest.548 col.2
Metropolitanus clericos suffraganei iudicare non potest. 582 columna 2
Metropolitanus de causa criminali episcopi cognoscere potest. 451 col.2
Metropolitanus delinquẽs in aliena diœcesi,an possit ibi puniri. 497 co.1
Metropolitanus & sui suffraganei, si dissentiant in consecratione episcopi,quis præferatur.226 columna 2
Metropolitanus in propria ciuitate est consecrandus.184 colum. prima.
Metropolitanus neminem contemnat,cùm suffraganeum cõsecrat. 224 co.2
Metropolitanus suffraganeos excommunicat.30 co.1
Metropolitani iurisdictio.322 columna 1
Metropolitani vtrum possint cãones condere.6 col.1
Metropolitanos confirmare ad quem pertinet.213 co.1
Metus attenuat peccatum.1331 columna 1
Metus cadens in constantem virum qualis est.713 col.1
Metus desperationis plerunque retrahit à peccato. 1148 co.2
Metus probatur per protestationem.1041 col.1
Metus quãdoq; attenuat peccatũ, quandoq; penitus excusat, quãdoq; in nullo excusat.414 co. 2
Metus verborum excusat.13 col.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Meum amplius meum esse non potest.930 co 2
Meum & tuum turbant humanum otium.639 col.2
Mites esse non potest qui caret testibus.196 co.1
Milites an promoueri possint. 183 colum.2
Militari manu potest quandoque alicui res auferri.603 col.2
Ministri sacramentorū deben esse boni.1308 col.1
Minor agere & conuenir non potest,nisi in certis casibus.709 columna 1
Minor læsus contra quem habet actionem.280 col.2.lit.o
Minor iudex quiescit præsente maiore.63 col.2
Minor seruire debet maiori. 296 col.2. lit.k
Minor si in contractu lædatur, & actionem aduersus dantem & accipientem habeat. 280 col. 2 litera o
Minores dicuntur annis multis modis.971 col.2
Minores non possunt,quod maioribus est denegatum 1065 colū. prima.
Minus malū de duobus est faciendum.32 col.2
Miraculum est,quod rarò accidit. 303 col.2
Miracula bonis & malis sunt cōmunia.351 col.1
Misericordia debetur.842 colum. prima.
Misericordia debetur rigori anteponēda.408 col.2.969 col.1. & 1237 colum.1
Missa à solo cantari potest.1258 columna 2
Misericordia quādoq; est iniusta. 277 col. 2
Missa an sit de consecrationis substantia.1245 col.2
Missa in die dominico est de præcepto.1259 col.1
Missa per vnum inchoata an possit per alterum terminari.554 columna 1
Missa triplex in natiuitate dōmini potest cantari.1255 col.1
Missa vna an tantum prosit omnibus,quantum vni .1347 colum. prima.
Missio in possessione non est statim facienda.459 col.2
Moabitæ & Ammonitæ fuerunt idololatræ 334.col.1.lit.h
Moli debemus inter duas molas. 1106 col.1
Monachus abbati potius quàm episcopo obedire debet.633 columna.2
Monachus albus,an possit habere locum inter nigros. 765 co.2
Monachus an possit conueniri. 608 co.1.lit.b
Monachus an possit esse iudex vel aduocatus.724 col.1
Monachus an possit eleemosynā facere.720 col.2
Monachus electus in episcopum habitum mutare non debet. 76 colum.2
Monachus ex dispēsatione episcopi cum abbatis consensu ecclesiæ parochiali præfici potest.193 colum.2
Monachus factus episcopus proprium habere non potest.641 columna 2
Monachus factus papa sine licentia abbatis redire debet.786 columna 1
Monachus ius succedendi non dat monasterio.784 co.2
Monachus non potest esse secularis canonicus 240 col.1
Monachus plus abbati,quàm episcopo obediat.15 col.1.lit.h
Monachus plus subest abbati, quā vxor viro.1206 col.1
Monachus episcopus carnes non comedat.1239 col.2
Monachus potest esse procurator. 727 col.2
Monachus potest in ecclesia secularis esse prælatus.201 col.1
Monachus sæpius peccans qualiter punitur.974 col.1
Monachus si arbitrium non recipit, non est peccati obnoxius. 606 col.1
Monachus vtrum possit præfici ecclesiæ parochiali.719 col.1
Monacho ad clericalem vitam transire permittitur.727 col.1
Monacho malo nil deterius. 1123 colum.2
Monachum à patrono præsentatū debet episcopus instituere. 727 colum.1
Monachum inuito abbate sibi potest episcopus sociare. 479 columna 1
Monachum pluries exeuntem tenetur abbas pluries recipere.977 columna 1
Monachi accusare possunt.479 columna 2
Monachi an possint ad vitam strictiorem compelli.1047 col.1
Monachi an teneantur ad decimas de agris suis.731 col.1
Monachi fugitiui cui ecclesiæ acquirunt.788 co. 2
Monachi latent .191 col.2
Monachi leuando compatres fieri non possint,sed bene baptizando.789 col.1
Monachi non tenētur ad decimas. 642 col.1.& 676 col.1
Monachi olim non erant clerici. 296 col.2
Monachi possunt terras ad firmam habere.279 co.2
Monachi pro peccatis suis publicā faciunt pœnitentiam.802 colū. prima.
Monachi quid iuris habent in suis capellis.742 col.2
Monachi subsunt episcopo.723 columna 1
Monachi sunt ad successionem admittendi.803 co.1
Monachi renent locum Apostolorum 1343 col 2
Monachorum coērtio ad quem spectat.1385 col.1
Monachorum laus.155 col 2
Monasterium cogitur quis intrare propter delictum.799 colum. prima.
Monasterium ingressus ante perfectam ætatē,an possit postea exire.179 col.2
Monasterium intrante vno coniugum,an possit alter in seculo remanere.991 col.2
Monasterium intranti an sit pœnitentia imponenda.1123 columna secunda.
Monasterium intrare,an possit alter coniugum post copulam altero consentiente . 993 columna secunda.
Monachis inuitis,an districtior vita possit imponi . 239 columna prima.
Monasterium potest esse sub iurisdictione archidiaconi.721 colū. prima.
Monasterium sæpe arguitur negligentiæ.980 col.2
Monasterio destructo possunt licitè ligna comburi. 795 columna secunda.
Monasteria à lege diœcesana non sunt prorsus exempta. 792 colū. prima.
Monasteriorum regimen ad quem spectat.29 col.2
Monialis delinquens in vno monasterio , cùm sit ad aliud cum suis bonis transferēda,an primo præiudicet.981 col.1
Monialis publicè nubens nunquā potest recipere corpus Christi. 980 col.1
Montalem corrūpens triplex peccatum committit . 976 columna secunda.
Moniales otiosæ esse non debent. 264 colum 1
Montani 938 col 2
Monniales velle non habent . 690 colum.1
Moniales vinum non bibāt. 1349 colum. 2
Moniales visitare non licet . 789 colum.2
Mora potest purgari. 283 colum.1 litera e
Morbo caduco laborantes,an ministrare possint.111 columna prima.
Mors desperationis plerunque retrahit à peccato . 1146 colum. secunda.
Moriuntur boni & mali.614 col. prima.
Mors Christi sufficit ad omnia peccata delenda.1146 columna secunda.
Mors est duplex.1337 columna secunda.

Mors

In marginibus signatæ.

Mors & aliæ pœnalitates pro peccato originali sunt inflictæ.1121 colum.2
Mortem timere naturale est. 631 colum.1
Mortale quodlibet est dignū excommunicatione.1246 columna secunda.
Morticinium tāgere quis dicitur. 1333 col.1
Mortuus etiam sine pœnitētia admittitur ad ecclesiæ orationes. 878 col.1
Mortuus si suscitetur,an debeat iterum baptizari, & vxorem, & bona recipere.1071 columna secunda.
Morrui semel semper viuamus. 1305 col.1
Mortuum tangens erat septē diebus immundus . 1158 columna secunda.
Mos,& mores differunt.2 columna prima.
Moses fuit de tribu Leui.569 columna 1
Moses fuit maior Aaron.66 columna 1
Moses fuit sacerdos.58 columna 1 litera d.
Moses licet homicida, potuit esse sacerdos 58 col.1 lit.d
Moses petijt deleri de libro Dei. 147 col.1
Mosi oratio pro populo, in quo fuit exaudita.147 col.1
Mosen filia Pharaonis in filium adoptauit.1141 col.2
Motus primi non sunt puniendi. 932 col.1
Motus primi non sunt in nostra potestate.1139 col 1
Mox varia tempora complectitur.801 col.2
Mulier ad effectum pœnæ imponendæ viro ad tori separationē maritum accusare potest.1045 colum.2
Mulier ad fidem conuersa debet virum infidelem relinquere,sed non econuerso.1011 col.2
Mulier an possit esse testis.708 columna 1
Mulier an possit testificari in crimine contra clericum.708 columna 1
Mulier an teneatur sequi virū vagabundum.1210 col.1
Mulier infidelis , an possit duci sub ea conditione,vt conuertatur.1078 col.2
Mulieris committentis adulteriū, quæ pœna sit.1043 col.2
Mulier in plures simul consentiens nihil agit.1037 col.2
Mulier intra tempus luctus certis ex causis contrahere prohibetur.989 col.2
Mulier nubens intra tempus luctus non infamatur.430 columna secunda.
Mulier post conceptum deberet continere.1059 col.1
Mulier prægnans, an baptizari possit.1330 col.1
Mulier prægnans mortua vbi est sepelienda.1251 col.1
Mulier quare debet caput velare. 1206 col.2
Mulier quæ scienter cum frigido contraxit,an separationem petere possit.1081 col.2
Mulier si credit maritum mortuum , an possit alteri nubere. 1207 col.2
Mulier si dicat se incognitam,& vir contrarium,cuius probatio admittetur.996 col.1
Mulier si virū de monasterio eduxerit,et statim pœniteat,an possit intrare antequā commiscean-tur inguina inguinibus.993 columna 1
Mulier sumitur diuersimodè.1053 colum.2
Mulier vacans est,quę virum non habet.297 col.1
Mulieris violatio per quid cognoscitur.1205 col.2
Mulieri intercedenti,sed nō danti subuenitur. 287 columna secunda.
Mulieri quare permittitur coma. 179 col.2
Mulieres ad quid producūtur.198 colum.1
Mulieres enixæ non tenentur hodie ab ingressu ecclesiæ abstinere.9 colum.2
Mulieres & pro clerico, & contra clericum possunt testificari. 790 col 1
Mulieres filios adoptare poterāt, secundum legem Moysi.199 colum.2 lit.b
Mulieres ordinari non possunt, nec characterem recipiunt.979 columna 2
Mulieres prædicare possunt. 723 colum.1
Mulieres quæ Pharaoni promiserunt omnes mares interficere,hæ sunt mentitæ.824 columna prima.
Mulieres cum clericis cōtrahentium punitio. 263 columna secunda.
Multi,& pauci.427 columna secunda.
Multitudo est reprobata. 72 columna 1
Multitudo non excusat à delicto. 295 col.2
Multitudini est parcendum. 407 colum.2
Multitudine crescēte multa fiunt. 322 col.2
Multitudine excrescente,an possit ecclesia in alterius parochia sine ipsius consensu construi. ibidem
Multitudinem fidelium fecit Deus vniri secum.1239 col.1
Multiplicis papæ mutatio 68 columna 1
Munus fraudulentum.374 colum na prima.
Mutabilia sunt omnia.1348 columna 2
Mutaster baptizare potest.350 columna 2 lit.e
Mutus & surdus testificari possunt.510 col.1
Nabuchodonosor.246 colūna secunda.
Nabuchodonosor vidit somnium. 1116 col.2
Natales qui dicuntur.1200 columna secunda.
Natiuitates sunt duæ.1303 columna prima.
Natura nihil permittit esse in pendenti.974 col.2
Naues sunt duplices.914 columna secunda.
Nazārei.938 col.1
Necat, qui non alit. 831 columna secunda.
Necessitas suadet inuitum ordinari. 238 col.1 lit.a
Necessitas quandoq; excusat,quādoque non.156 col.2
Necessitate vrgente multa licent, quæ aliàs non licerent.1348 columna 1
Necessitates publicæ sunt ab omnibus supportandæ.948 columna secunda.
Negatiua est triplex.546 columna prima.
Negatiua testis depositio est benignè interpretanda.577 columna prima.
Neglectus culpam geminat. 614 colum.1
Negligentia prælati suppletur per subditos.286 col.2
Negligentia quandoq; dolo comparatur.259 col.1
Negligentiæ crimen adeò magnū est , vt depositionem inducat. 154 col.2
Negotia maiora,an excusent à iuramento.820 columna prima litera b
Negotia multa sunt,quæ vix sine peccato fiunt.85 col.1
Negotiatio vix potest esse sine peccato.741 col.2
Negotiationes per clericos quacunque causa exerceri non debent.283 col.1
Nemo se opponat illi,à quo beneficium recipit.304 col.1
Neophytus.156 col.1
Nescio vos, id est, non approbo. 1191 col.1
Nescire quædam melius est,quàm scire.959 col.1
Nescire quis dicitur multipliciter. 703 col.1
Nestoriani 940 col.1
Nicolaitæ.937 col.2
Nicolaus papa cardinalibus occasionem dedit, vt ad se solidam papæ electionem raperent. 68 columna 1
Nystages.940 col.1
Nidor quid significat.1348 col.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Nihil mihi conscius sum, qualiter exponitur. 1167 col. 1
Nobilis aliter quam ignobilis punitur. 1096 col. 2
Nobilium & ignobilium pœna non est æqua. 133 col. 2
Nobiles an sint maiori pœna afficiendi, quam ignobiles. 917 columna 2.
Nobilitas in electionibus non est attendenda. 914 col. 2
Nobilitatis ratione p aliquo præsumitur. 132 col. 1
Noctis quatuor sunt partes. 355 columna 1
Noctem in septe partes diuisit Isidorus. 355 col. 1
Noetiani. 939 col. 1
Nomen amittitur ex virtute vel peccato. 1102 col. 2
Nomen auferetur à malitia. 471 columna 1
Nomen clericorum quandoque restringitur. 222 col. 2
Nomina aliquorum non sunt in missa exprimenda. 1260 columna secunda.
Nominatio an tribuat aliquid iuris nominato. 213 columna secunda.
Non dat, quod non habet. 330 columna 2
Non omni verbo credendum est. 354 col. 1
Normani bibunt fortiter, ne eorum anima in sicco habitet. 1051 colum. 2
Normani feroces sunt. 195 columna secunda.
Nota quærere licet. 80 columna prima.
Notarius. 251 columna prima litera g
Notarius an pro scriptura possit ab ordinato aliquid recipere. 380 col. 1
Notarius & testis apponere non debent in actu suo, nisi quæ viderint & nouerint. 512 columna prima.
Notissimum potest amplius probari. 918 col. 1
Notorius non conuincitur testibus, nec appellare potest. 460 colum. 1
Notorium est triplex. 420 col. 1 litera b
Notorii & famâ per duos testes probari possunt. 425 columna prima.
Notus nõ examinatur. 153 columna prima.
Nouatiani. 938 col. 2
Nouum. 26 col. 1
Nubere deœterò, non possunt sanctimonialibus copulati. 976 columna 2
Nubere expedit, & non expedit. 1008 col. 2
Nubere non est aliqua cogenda. 1039 col. 2
Nubens post votũ, peior est adultero. 90 col. 1
Nubens secundo non benedicitur. 977 col. 1
Nullus ad ministerium altaris admittatur, nisi castitas eius ante susceptum ministeriũ fuerit approbata. 91 col. 2
Numerus maior minorem nõ excludit. 1037 col. 2
Numi spirituales, qui tantum debent esse in templis libri sacræ scripturę sunt, qui legendi sunt, à quibus solis pender vera religio, cui non est admiscenda humanarum traditionũ aqua. 284 colum. 1
Numerus minor nõ excludit maiorem. 1214 col. 1
Nundinarum priuilegium, quare tam cito deperdatur. 946 colũna prima.
Nuntij missio, an habeatur pro appellatione. 452 columna secunda litera i
Nuptiarum opera non sunt mortalia. 1061 col. 1
Obedientia est summè necessaria 634 col. 1
Obedientia in tribus consistit. 295 colum. 1
Obedientiæ commẽdatio. 794 columna 1
Obediendum est etiam in dubijs. 843 col. 1
Obediendum non est alicui in malo. 218 col. 1
Oblatio Cain, grata non fuit. 1293 colum. 1
Oblationes an sint debitæ à parochianis. 1259 col. 1
Oblationes facere multis est vetitum. 288 col. 2
Obligare se potest aliquis sub pœna beneficij. 430 col. 2
Obligatio extincta non renascitur. 1335 col. 2
Obligatio non inducitur tempore. 598 col. 1
Obligatio non contrahitur in turpibus. 830 col. 1
Obligatur ne, qui rem vitiosam commendat. 794 col. 1
Obligatur & soluitur, quis eodẽ momento. 1316 col. 2
Obligant parentes in baptismo, sed non in voto. 798 columna secunda.
Obligatus ad aliquid faciẽdum, non impeditur ingredi monasterium. 183 col. 1
Obligatus ad ratiocinia, nullatenus promouẽdus est. 183 columna prima.
Obligatus per alium, per alium liberari potest. 1323 col. 1
Obtemperans casu fatali, non videtur obtemperare. 887 col. 2
Obtenta per surreptionem absente aduersario retractantur. 1237 colum. 1
Occidere an sit alicui permissum. 873 col. 1
Occidere seipsum nemini est permissum. 878 col. 1
Occidere vtrum liceat clerico in necessitate. 173 col. 2
Occidens hominem qua lege tenetur. 437 col. 1 litera e
Occidens in ludo an sit puniendus. 176 col. 1
Occultare licet ex causa. 1000 colum. 1 litera c
Oculus & auris, quos in ecclesia significant. 286 col. 1
Odoacer Herulorum rex Oreste & Augustulo victis totam Italiam occupauit, & eam de suo nomine Odoacriam nuncupauit. 310 col. 1
Oeconomus. 286 columna secunda litera i
Oeconomus à quo eligitur. 765 columna 1
Oeconomus debet esse clericus. 386 col. 2
Oeconomus & clerici cathedralis ecclesiæ gubernabunt bona ipsius ecclesiæ. 662 col. 2
Oeconomus & procurator diuersimodè iurant. 222 col. 1
O, & a, quid signent. 684 columna prima.
Offendens in vno factus est omnium reus. 1190 col. 1
Offensa prima debet esse impunita. 394 col. 2
Offerentes qui dicuntur. 261 columna 2
Officium quandoque est damnosum. 657 col. 1 & 876 col. 2
Officio priuatus, beneficio priuari debet. 257 col. 1 lit. f
Officio subtracto, subtrahi debet beneficium. 238 col. 2
Officiosa quæ dicuntur. 18 columna secunda.
Officia matutina & vespertina. 294 col. 2
Officia virilia sunt mulieribus interdicta. 1206 col. 2
Officiales solum notoria denunciare debent 523 col. 2
Oleo quæ membra sunt vngenda. 24 col. 2 litera k
Omnes in extranei postulatione consentire debent. 214 columna secunda.
Omnia licent, sed non omnia expediunt. 607 col. 1
Omnia processerunt ab Adã. 1205 colum. 2
Omnia sunt communia iure naturali. 1 col. 2
Operi coniugali an liceat tempore orationis vacare. 1198 colum na prima.
Opere quis negat, loquitur, confitetur, prædicat. 630 columna secunda.
Opera mortificata vtrum remunerantur à Deo. 1108 col. 1
Opera sunt duplicia. 1352 columna prima.
Opera trinitatis sunt idiuisa. 1282 colum. 2
Opera trinitatis an sint inseparabilia. 1008 col. 1

Opera

In marginibus signatæ.

Opera trinitatis qualiter sunt inseparabilia. 1352 col. 1
Ophyt. 938 col. 1
Opinio communis multum operatur. 591 col. 2
Opinio mutari potest. 890 colum. prima.
Opinio præfertur veritati. 819 colum. 2 lit. k
Opinio publica non est fallenda. 262 col. 1
Oportet, non semper est verbum necessitatis. 941 col. 1
Oppositio. 377 col. 2
Oppressis debet prælatus patrocinari. 280 col. 1
Optatus malus fuit catholicus. 360 colum. 1
Opus coniugale an possit sine peccato exerceri. 1199 columna secunda.
Opus duplex fuit in Christi passione. 983 col. 2
Opus per se laudabile, ratione tẽporis reprobatur. 370 columna prima.
Orare non desinit, qui bene facit. 1199 col. 1
Orare publicè, quàm clam melius est 134 colum. 2
Orandum est versus orientem. 24 co. 1. lit. i
Orandum ne est pro his, qui in mortali peccato decesserunt. 686 colum 1
Orarium quid significet. 981 columna 2
Oratio brevis debet esse. 29 columna 2
Oratio pro defunctis fiat in omni missa. 1260 col. 1
Oratio quæ post consecrationem dicitur, superflua non est. 1189 columna 1
Oratio sit assidua. 1119 columna prima.
Orationi speciali pro hæreticis orare licet. 632 col. 2
Orationes malorum nocent. 505 columna 2
Ordinari nequit, qui baptizatus non est. 340 colum. 2
Ordinandus est quis inuitus suadẽte vtilitate, aut necessitate. 238 columna 1
Ordinandi de quibus sunt examinandi. 79 col. 1
Ordinarium iudicem eum non esse ad quem appellatur. 500 colum. prima.
Ordinarius an possit esse arbiter. 303 col. 2
Ordinarius & delegatus possunt esse arbitri. 454 colum. 2
Ordinatio clericorum facilius fit, quàm depositio. 716 columna prima.
Ordinatio episcoporum quæ erat antiquitus & quæ sit hodie, & quo nomine vocetur. 224 colũ. prima.
Ordinatus à maiori, maioris est dignitatis. 304 col. 1
Ordinatus à simoniaco caret executione 579 col. 1
Ordinatus à simoniaco occulto, an recipiat ordinis executionem. 371 col. 1
Ordinatus alijs præfertur. 244 columna 2
Ordinatus coactè, an ordinem recipiat, & continere debeat. 240 colum. 1
Ordinatus ordinem quem habet, confert papa delegante. 1343 colum. secunda.
Ordinatus semel, an possit iterum ordinari. 230 col. 2
Ordinatus sine titulo, deponi debet. 233 col. 2. lit. o
Ordinato quãdo non tenetur episcopus prouidere. 191 col. 1
Ordinati à papa subsunt episcopis. 376 col. 1
Ordinati prius in habendis honoribus & nonullis alijs, alijs præferuntur. 244 col. 2
Ordinantis iniustè punitio. 119 columna 1
Ordinantium indignos punitio. 385 col. 2
Ordo fit in honoribus gerendis. 375 col. 2
Ordo inter beneficiatos. 46 colũ prima.
Ordo iuris est duplex. 412 colum. secunda.
Ordo nominum multum operatur. 1291 col. 1
Ordo præfertur scientiæ & militiæ. 191 col. 2
Ordo purgat infamiam. 141 colũ. secunda.
Ordo seruandus in pluribus quæstionibus. 514 col. 1
Ordinis susceptio obligat ad continendum. 96 col. 2
Ordinem recipere cogitur quis. 203 col. 1
Ordinem suscipere non potest, qui baptizatus non est. 340 colum. secunda.
Ordine quem pater emit, an possit quis fungi. 397 columna 2
Ordines conferendi sunt tantùm die Sabbati. 243 col. 1
Ordines in fraudem recepisse præsumitur, qui subito recepit: licet bene meritus sit aliàs. 202 colũ. prima.
Ordines minores, an simul conferri possint. 249 col. 2 lit. o
Ordinum emptores & venditores, qualiter pœnitere debent. 404 col. 1
Orientales ab occidentalibus differunt. 93 co. 1
Origenes se eunuchum fecit. 194 colum. 1
Origeniani. 939 col. 1
Originarius filium nõ habet in potestate. 1054 col. 2
Originarij qui sunt. 189 col. 1. & 1042 col. 1
Originalia secundum aliquos sunt plura. 1200 col. 1
Ornatus exterior clericorum. 133 colum. 1
Othonis fuit filius Senec. 1117 c. 2
Ova & casei æquiparantur sagimini seu lardo. 267 col. 1. lit. h
Pactio an & quãdo in spiritualibus interuenire possit. 599 colum. 1. 792 col. 1. & 873 col. 1
Pactio quandoque licitè fit in spiritualibus. 873 col. 1
Pactiones interuenire possunt in spiritualium donatione. 325 columna 1
Pactum super futura iniuria non valet. 1339 col. 1
Paganum interficere an sit grauius quàm Christianum. 928 col. 2
Pagani citius trahuntur ad fidem quàm Iudæi. 1011 co. 2
Pagani & Iudei etiam in exceptis criminibus non sunt audiendi. 466 col. 2
Palea, Constitutio primi Henrici, dist. Ixiij quòd falsò conficta sit. 221 col. 2
Palea, Osius papa. dist. Ivj. falsa est & conficta. 197 col prima.
Palea duæ quæ immediatè se sequuntur incip. Constantinus. distin. xcvj quòd mera mendacia sunt. 316 co. 2
Pallium ad quid inuenit ecclesia. 323 col. 2
Pallium quid confert, & quando peti debet. 323 col. 2
Panem subtrahens, alium occidit. 278 col. 1
Panes propositionis. 591 col. 1
Panis ad conficiendum debet esse ex frumento. 1262 col. 2
Panis ante consecrationem non est sacramentum. 1280 col. 2
Panis conuertitur in corpus, sed non fit corpus. 1272 co. 1
Papa à concilijs, Imperator à populo authoritatem habet. 45 columna 2
Papa à nemine iudicatur. 58 columna prima.
Papa à quibus & quando est eligendus. 253 col. 1
Papa an de crimine accusari possit. 131 col. 2
Papa an de suo successore possit cum cardinalibus deliberare. 255 col. 2
Papa an habeat vtrunq; gladium. 21 col. 2. & 65 col. 1. lit. f
Papa an possit à concilio iudicari. 586 col. 1
Papa an possit concilij statuta destruere. 35 col. 1
Papa an possit esse quis non idoneus. 69 col. 1
Papa an possit in iuramento dispẽsare. 714 col. 2
Papa beneficium diffinitum rescindere non potest. 1237 col. 2
Papa sibi alios præponit 319 co. 2
Papa confessori suo parere debet. 586 col. 1
Papa cõmunicans cum excõmunicato nõ incidit in excõmunicationem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionem, nec eum absoluit. 295 columna 2
Papa contra apostolum dispensat. 714 col. 2
Papa dat gladij potestatẽ. 217 co. 2
Papa de homicidio vel adulterio accusari nequit. 130 co. 1
Papa delinquens debet sine venia puniri. 586 col. 2
Papa dicitur seruus seruorũ. 406 colum. 1
Papa dispensat in duobus casibus. 387 col. 1
Papa dispensare potest cum simoniacè ordinato, licet ordini malè suscepto non renuntiet. 373 colum. 1. lit. e
Papa habens vtrunq; gladiũ transtulit Imperium. 65 columna 1 litera f
Papa in absentem, an sententiam ferre possit. 278 col. 2
Papa in aliquibus non dispensat 941 col. 1
Papa iudex esse non debet in causa propria. 756 col. 2
Papa iudicatur à nemine. 131 col. secunda.
Papa legem ligare potest. 905 columna 2
Papa laico causam spiritualẽ committere potest 304 columna 2
Papa ligat in cælo per approbationem. 907 co. 2
Papa neminem odio habeat. 295 columna 1
Papa non omnia iura habet in pectore suo. 74 col 2
Papa papam inducit in testem. 585 columna 2
Papa per suum mandatum, an iuri alterius derogare velit. 323. columna 1
Papa quandoq; nimium papaliter dispensat. 433 col. 1
Papa quandoq; subest imperatori. 942 columna 2
Papa seipsum deponere põt. 474 colum. 1. lit. b
Papa siue Apostolicus semper prę sumitur bonus. 130 col. 1
Papa solus an clericum depositũ restituat. 443 col. 2
Papa solus condemnat episcopos. 26 col. 2
Papa solus cum solenniter deposito dispensat. 167 col. 2
Papa transtulit Imperium. 316 columna 1
Papa vtrum possit contra Apostolum dispensare. 942 colum. 1
Papa vtrum possit in primo vel secundo gradu dispensare. 1026 colum. 2
Papa vtrum possit delegare simplici sacerdoti, vt in fronte christimet. 306 col. 1
Papa vtrum possit accusari de simonia. 255 col. 1
Papæ electio olim per triduum differebatur. 221 col. 2
Papæ est terminare quæstionẽ de fide motam. 909 col. 1
Papæ mentiens sacrilegus est. 1106 colum. 2
Papæ sententia præfertur sententiæ omnium episcoporum. 7 columna 2
Papæ soli competens generali mãdato non transfertur. 44 columna prima.
Papæ statutis non obediens, an sit hæreticus. 53 col. 1
Papam filium ecclesiæ esse, & ei subesse Panorm. est. 650 colum. prima.
Papam imitari debemus. 51 colum. prima.
Papam nullus mortalium iudicare potest. 654 col. 3
Papæ duo non possunt esse. 552 columna 1
Papalis confirmationis vires. 52 colum. 1
Papatus est primus locus. 131 columna 1
Paradisus est duplex. 1318 colum. prima.
Par in parem quandoq; imperium habet. 228 col. 2
Par pari potest causam delegare. 544 colum. 2
Parentes an possint iurare, quòd filios & filias adinuicem nuptui dabunt. 1025 col. 1. lit. f
Pars continetur in toto. 303 colũ. secunda.
Pars est turpis, quæ toti suo nõ cohæret. 911 col. 2
Parsimonia. 134 col. 1
Partes non fiunt de corpore Christi. 1274 col. 2
Partibus & aduocatis errorẽ suũ corrigere quandocunq; ad sententiam vsque licere. 1235 columna prima.
Partus est pars viscerum. 392 col. prima.
Paruulus non confirmatus minorem habebit gloriam. 1344 col. prima.
Paruuli possunt in omni tempore baptizari. 1306 col. 1
Paruuli sine charitate vadunt in patriam. 1323 co. 2
Pascha citra quod, & vltra quod tempus debet esse. 1300 colum. prima.
Passio supplet defectum baptismi. 1311 col. 1
Passus. 774 col. 2
Pastinare. 678 col. 1. lit. a
Paterniani. 939 col. 2
Pater carnalis, an plus sit diligendus quàm spiritualis. 1027 col. prima.
Pater est in filio, qualiter intelligitur. 1291 col. 2
Pater etiam impius est pascendus. 278 col. 1
Pater & mater filium denegare non præsumuntur. 282 columna prima.
Pater filiam (sed non maritus vxorem) turpiter coëuntem potest occidere. 1084 col. 1
Pater in causa filij potest testificari. 404. col. 1
Pater loquitur de filio, quid significat. 1352 col. 2
Pater malus an sit extraneo bono præferendus. 97 columna secunda.
Pater mundus immundum producit. 1337 colum. 1
Pater sine causa filium exhæredare non potest. 683 columna prima.
Pater spiritualis licitè copulatur sorori filiæ spiritualis. 1028 co. 1
Pater tenetur dotare filiam, quæ eo inuito nupsit. 1240 columna secunda.
Patris delictum etiam grauissimũ, non tollit filio beneficium. 198 colum. 1
Patris delictum, an noceat. 197 columna 2
Patris iniquitas non respicit filiũ. 1178 columna 1
Patri infideli, an potius subueniendum sit, quàm extraneo fideli. 276 col. 1
Patricidæ punitio. 1096 columna secunda.
Patriciani. 939 col. 1
Patrimonialia clericorum priuilegio rerum ecclesiasticarum non gaudent: nisi in casibus à iure expressis. 755 col. 2
Patrini filios instituere debẽt. 1328 colum. 1
Pattipassiani. 939 columna 1
Patrocinium à libertis debitum, an possit remitti. 664. columna secunda.
Patronus à liberto non potest conueniri. 1664 col. 2
Patronus an possit iuri suo renuntiare. 768 colum. 2
Patronus ex quibus causis efficiatur. 766 col. 1
Patronus laicus, an possit clericũ de dilapidatione criminaliter accusare. 738 col. 1
Patronus prælatum de dilapidatione accusare potest. 259 colũ. prima.
Patronus quæ iura potest libertis remittere. 186 col. 2
Patronus sacerdotem accusat. 767 colum. 2
Patronus tria consequitur ex iure patronatus. 766 columna secunda.
Patronus vtrum instituere possit. 215 col. 1
Patrono debetur honor, onus, & emolumentum. 766 col. 2
Patrono pauperi debet ab ecclesia subueniri. 767 co. 1
Patroni non exigant xenia ab ecclesia. 1247 col. 1
Patronis discordantibus quid faciendum est. 769 col. 1
Paulus & Barnabas episcopi fuerunt. 244 col. 1
Paulus prædicans nihil accipiebat. 1007 col. 1

Pauli charitas magna fuit. 471 co. prima.
Pauliani. 938 col. 2
Pauper parce viuendo non meretur. 1146 col. 2
Paupertas in delictis non excusat. 651 col. 2
Paupertas non facit mulierem abiectam 303 col. 1
Paupertas repellit à testimonio. 419 col. 2
Pauperibus quandoque sufficit bonis cedere. 700 columna prima.
Pax non datur in missa defunctorum, nec inter monachos. 1265 colum. 1
Pax vobis, dicitur primo ab episcopo. 1258 col. 2
Peccare grauius est in mortuum quàm in viuum. 926 colũna prima.
Peccare vter magis dicitur an occultè, an manifestè delinquens. 261 col. 1
Peccatur vario modo in patrem & filium, & spiritum sanctum. 85 col. 1
Peccatum comparatur salici, & organum orationi. 1171 colũna prima.
Peccatum contra naturam, pestilentias inducit. 1074 columna secunda.
Peccatum diaboli fuit irremediabile, sed hominis remediabile. 1113 col. 2
Peccatum dicitur largè, & strictè. 1162 col. 1
Peccatum diuersimodè accipitur. 1121 col. 1
Peccatum ducit ad non esse. 1101 col. 2
Peccatum & peccati pœna diuersa sunt. 702 col. 2
Peccatum & delictũ an sint idem. 1121 col 1
Peccatum futurum Deus non indulget. 319 col. 1
Peccatum ignorantiæ minus est quam scientis. 540 columna prima.
Peccatum in spiritum sanctum est irremissibile. 1109 col. 2
Peccatum in spiritum sanctũ, quod dicitur, et quot sunt eius species. 1112 col. 2
Peccatum iteratum est grauius puniendum. 974 col. 1
Peccatum mortale an priuet quẽlibet ab introitu ecclesiæ. 333 columna 2
Peccatum mortale, & non veniale est prohibitum. 1010 columna prima.
Peccatum mortale non semper dijcit iam promotum. 152 columna secunda.
Peccatum nullum est in corpore tantum. 1173 col. 2
Peccatum originale dimissum non redit. 1186 col. 1
Peccatũ originale diuersos habet effectus in hominibus. 1178 co. 2
Peccatum originale non tenemur confiteri. 1189 col. 1
Peccatum originale qualiter deletur in baptismo. 1162 col. 2
Peccatum originale quando contrahitur. 1340 col. 1
Peccatum per pœnitentiam purgatum an possit in accusationem deduci. 860 col. 2
Peccatum quando dicitur donari. 1162 col. 2
Peccatum quare dimittitur. 1129 col. 2
Peccatum quo tempore pœnitentiæ remittitur. 1127 columna secunda.
Peccatum quod ad actum non deuenit, voluntate sola deletur, sicut voluntate sola contractum est. 330 col. 2 lit. h
Peccatum vitam abbreuiat. 640 col. 1
Peccatum vnum committens, multa committit. 822 col. 2
Peccatum veniale dicitur multiformiam. 1106 col. 2
Peccati cõscius an possit propria authoritate à communione abstinere. 333 co. 2
Peccati dimissio, & eiusdem remissio simul fiunt. 1178 col. 2
Peccati occasiones sunt fugiendæ. 1156 col. 1
Peccati originalis pœna est quadruplex. 1302 col 2
Peccat qui de minimis ambitiosè loquitur. 133 col. 1
Peccat mortaliter qui alium cogit peierare 834 col. 1
Peccator tandiu debeat pœnitere quandiu fuit malus. 153 columna prima.
Peccator habet duo remedia. 1106 col 2
Peccator quilibet occultus est suspensus 331 col. 2
Peccatorem se dicens vtrum peccet. 822 col. 1
Peccatores sunt cauendi & recipiendi 968 col. 2
Peccamus quotidie. 1256 columna prima.
Peccamus plus erga patres spirituales, quàm carnales. 462 col. 2
Peccatorũ venia est triplex. 1164 col. 2
Peccans in multos grauius peccat. 305 col 1
Peccantibus voluntariè nõ relinquitur hostia pro peccato, qualiter exponitur. 1170 col. 2
Peccata actualia & originalia differunt 1340 col. 1
Peccata adultis an admittantur per fidem ante baptismum. 1000 colum. 2
Peccata cardinalia sunt septem. 1075 col. 1
Peccata grauia grauiter sunt punienda. 1175 col. 1
Peccata in patrem & filium. 1138 col. 2
Peccata non sunt à Deo creata. 1166 col. 1
Peccata nos faciunt miseros. 1272 col. 2
Peccata per quid dimittuntur. 71 col. 1
Peccata per quos remittuntur. 1316 colum. 1
Peccata publicè puniri interest. 1159 col. 1
Peccata quædam in baptismo non delentur 1036 col. 1
Peccata quędam reguntur. 1162 columna 2
Peccata quæ sola voluntate contrahuntur, sola voluntate tollũtur. 1099 col. 2
Peccata quis resecat tripliciter. 1172 col. 2
Peccata semel dimissa an redeant, sunt opiniones. 1177 co. 2
Peccata sine charitate non delentur. 1104 col. 1
Peccata solius voluntatis sola voluntate deleri non possunt. 105 col. 2
Peccata vtrum deleantur sola contritione. 1091 col. 2
Peccatur in spiritum sanctum sex modis. 1112 col. 2
Pecunia est quicquid pro pecunia accipitur. 384 col. 2
Pecunia pro spiritualibus interuenire potest in quinque casibus. 330 col. 1
Pecunia quid continet. 384 columna 2
Pecunia simoniaca cui est restituenda. 383 col. 1
Pecuniæ interuentu non vitiatur matrimonium. 1053 col. 1
Pecuniæ nomine quæ veniant. 384 col 2
Pecuniam dans iudici vt iustè iudicet, an illam repetere possit. 699 col. 1
Pecuniam seruare vtrum licitum sit 641 col 2
Peculium manumissis inter viuos videtur concessum. 668 columna prima.
Peculium serui. 187 col. 1
Peculium seruus habere potest. sed non liber homo. 281 colũna secunda.
Pecus occidi iubetur, cũ quo peccauit mulier. 1269 columna prima.
Pedes in literis sacris significant affectiones. 370 col. 2
Pedes pro affectionibus accipiuntur. 1110 col. 2
Pelagiani. 940 col 1
Pellices vnde dicuntur. 1147 col. prima.
Percussio est duplex. 144 colũna prima.
Perdere bona lecè est. 375 colũna prima.
Perdit quis quod nunquã habuit. 553 col. 1
Perfectus non ciò quis fit. 155 colum. 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Perfectio multiplex. 823 columna prima.
Perfectio non est præcepti. 1204 colum. 1
Perfectum amplius pesticitur. 637 colum. 1
Peribit qui in ecclesia non inuenitur. 914 col. 1
Periculum cuius erit rei quæ nuntio deferenda data est. 307 col. 2 litera k
Periurus quandoque punitur capite. 883 col. 2
Periuri sacramento credendum non est. 837 columna prima. litera c
Periuri testimonium non est amplius recipiendum. 897 columna prima.
Periuro non est credendum. 837 col. 1
Periurium quatuor modis cõmittitur. 818 co. 1
Permissio comparatiua. 6 colum. 1 litera c
Permissio fit tripliciter. ibidem.
Pernoctantes. 248 columna prima.
Perpetuum dicitur multipliciter. 593 col. 1
Perplexitatis varietas. 30 colum. prima lit. d
Persecutio est duplex. 564 colũna secunda.
Persecutiones propter peccata omittuntur. 564 col. 1
Persona loquentis an in generali sermone comprehẽdatur. 87 columna secunda. & 821 columna prima.
Personæ detestatio an faciat illius dicta reprobari. 344 columna secunda.
Personæ, quæ possunt corrigere. 146 col. 1 lit. a
Personarum acceptio non debet esse in iudicio. 522 columna secunda.
Personarum coniunctarum separatio dura est. 263 col. 1
Pes. 774 col. 2
Pes & nasus an sint in eucharistia coniuncti. 1289 columna prima.
Petendum nihil est pro ingressu monasterij. 378 col. 2
Petendi instantia prodest. 324 columna 2
Petra qualiter sequebatur filios Israel. 1284 col. 1
Petrus cecidit non sine causa. 149 colum. 1
Petrus & Paulus eodem die passi sunt. 62 col. 1
Petrus in administratione maior alijs fuit. 61 columna secunda.
Petrus Malchi aurem abscidit. 910 col. 1
Petrus noluit, & voluit pedes suos à Christo lauari. 820 col. 1
Petrus per quæ verba fuit factus Papa. 179 col. 1
Petrus post passionem fuit pastor creatus. 61 col. 2
Petrus præfuit alijs in iurisdictione. 908 col. 2
Petrus propter Christum abnegauit seipsum. 381 col. 2
Petrus quando peccauit, herba nõ fuit. 1137 col. 1
Petrus se vocat presbyterum. 302 col. prima.
Petrus vtendo gladio peccauit. 847 col. 1
Pharao regẽ Medorum oppugnauit. 1148 col. 2
Phienees Hebræum occidit. 861 columna 1
Philosophicum temperamentum. 364 col. 1
Phutifar gener Pharaonis in sacerdotio fuit exectus. 342 colũna 2
Piaculare flagitium. 331 col. 1
Pietas multa facit. 407 colũna prima.
Pignus prætorium & conuentionale. 453 col. 2
Piper frumento additum non transit in corpus. 1263 columna prima.
Pyctacium. 253 columna prima litera g & 1026 columna secunda.
Plebis nomine qui censentur. 279 col. 1
Plurale in singulare resoluitur. 1 col. 2
Plures vnum accusare nõ possunt. 415 col. 2
Plus punitur conuictus quàm confessus. 160 col. 2
Pœna an possit excedere quadruplum. 651 col. 1
Pœna an possit peti cum re. 950 col. 2
Pœna corporalis ab ecclesia potest infligi. 700 columna prima.
Pœna corporalis est duplex. 390 col. 2
Pœna est imponenda sine mora. 227 col. 2
Pœna est triplex. 390 columna secunda.
Pœna in dubio intelligitur de minori. 1096 col. 1
Pœna infligatur secundum delictum. 346 col. 2
Pœna legis Corneliæ. 377 colum. secunda.
Pœna pecuniaria an possit infligi ab ecclesia. 650 col. 2
Pœna quare infligitur à Deo. 1157 col. 2
Pœna sapientem facit. 292 colũ. 1 270 col. 1 lit. k
Pœna sapientiorem efficit. 973 columna 1
Pœna spiritualis est duplex. 390 col. 2
Pœna vna in aliam commutatur. 832 col. 2
Pœna vnius non debet esse præmium alterius. 196 col. 2
Pœnam & præmium consequitur quis ex eodem facto. 824 colũna 1
Pœnã quadrupli potest iudex quãdoq; excedere. 778 col. 1.
Pœnæ fugientis in bello. 4 columa prima.
Pœnæ in spiritualibus possunt cõmutari. 133 col. 2
Pœnæ legatos impedientis. 4 columna 1
Pœnarũ mutatio est permissa. 267 columna 2
Pœnitet me feciſſe hominem, qualiter exponitur. 1156 col. 1
Pœnitere nõ potest quis per alium 982 col. 1
Pœnitendi tempus. 1110 col. 2
Pœnitens est interrogandus specialiter. 1195 col. 1
Pœnitens soleniter an possit postea matrimoniũ cõtrahere. 1088 colum. 1
Pœnitens soleñiter an possit postea ad honorem redire. 1088 columna 2
Pœnitens verè potest dignè Christi corpus sumere. 1108 columna secunda.
Pœnitens verè quis dicitur. 1158 columna 2
Pœnitentes armis vti non possunt. 842 col. 1
Pœnitentes solenniter, quãto tempore debeant esse extra ecclesiam. 180 col. 2
Pœnitentia an faciat, vt quis reuertatur ad priorem statum. 166 columna 1 litera g
Pœnitentia an possit ab hæreticis recipi. 107 col. 2
Pœnitentia an possit agi in peccato. 1052 col. 1
Pœnitentia an sit imponenda illi, qui tempore opportuno segetem seruit, & illa relicta discesſit. 1095 col. 2
Pœnitentia circa multa est attendenda. 1091 col. 2
Pœnitentia est arbitraria. 289 columna 2
Pœnitentia est arbitrio sacerdotis iniungenda. 967 col. 1
Pœnitentia est à sacerdotibus imponenda. 1169 col. 2
Pœnitentia est iteranda. 1155 colum. 1
Pœnitentia est vtilis licet sequatur offensa. 1162 col. 1
Pœnitentia ex causa minuitur vel augetur. 829 col. 1
Pœnitentia fortificat. 165 columna secunda.
Pœnitentia imposita, authoritate propria mutari non potest. 266 colum. 2
Pœnitentia infirmis non est imponenda. 178 col. 2
Pœnitentia in mortis articulo iniuncta, vtrum sit vtilis. 1196 columna 1
Pœnitentia interiori & exteriori dolendum est. 1190 col. 1

Pœni

In marginibus signatæ.

Pœnitentia in tribus continetur. 1109 col. 1
Pœnitentia licet sacramentum sit, bene iteratur. 1310 col. 2
Pœnitentia minor an liberet pœnitentem. 1123 col. 1
Pœnitentia non est morientibus iniungenda. 967 col. 1
Pœnitentia non impedit accusationem. 536 col. 2
Pœnitentia non tollit pœnam ciuilem. 1130 col. 1
Pœnitentia non valet ad salutem, nisi perseueret vsque in finem. 374 col. 2
Pœnitentia nouum hominem parturit. 1120 col. 2
Pœnitentia peracta an sit licitum ad secularem militiam redire. 1102 col. 1
Pœnitentia perfectissima quæ est. 1156 col. 1
Pœnitentia perseuerantis in peccato, an sit vtilis. 1177 col. 1
Pœnitentia post baptismum sæpius est vtilis. 1167 col. 2
Pœnitentia publica imponitur raptori. 1243 col. 1
Pœnitentia publica non est violatoribus voti simplicis imponenda. 972 col. 2
Pœnitentia publica vtrum per sacerdotem agi possit. 1025 col. 1
Pœnitentia puerorum & adulterum debet esse diuersa. 1331 co. 2
Pœnitentia quare pro peccato imponitur. 1122 col. 1
Pœnitentia sacerdotis filiam spiritualem cognoscentis. 1025 columna 1
Pœnitentia septẽnis cuilibet mortali debetur. 1087 col. 2
Pœnitentia septennis debetur pro quolibet mortali. 818 col. 1
Pœnitentia septẽnis est pro mortali imponenda. 818 co. 1
Pœnitentia sit longa, si longa fuerit culpa. 1157 col. 1
Pœnitentia solennis an possit agi per sanctimonialem. 974 columna prima.
Pœnitentia solennis impedit clericatum. 179 col. 1 litera f
Pœnitentia solennis non dẽ facili iuuenibus imponitur. 1089 columna secunda.
Pœnitentia solennis non iteratur. 179 col. 2
Pœnitentia solennis tantum pro notorio imponitur. 967 col. 1
Pœnitẽtia super vno peccato non est deneganda. 1159 col. 2
Pœnitentia tribus modis agitur. 1120 col. 2
Pœnitentia vera quæ est. 1164 columna 2
Pœnitentia vnde dicatur. 1191 columna secunda.
Pœnitentia vnius peccati nõ prodest ad salutem in altero existenti. 975 col. 2
Pœnitentiæ effectus quis est. 1155 columna secunda.
Pœnitentiæ mensura per canones non ponitur. 1088 col. 1
Pœnitentiæ omnes sunt arbitrariæ. 967 columna secunda & 1087 col. 2
Pœnitentiæ ordo. 1122 columna secunda.
Pœnitentiam à Papa impositam potest episcopus ex causa relaxare. 1099 col. 1
Pœnitentiam dare potest laicus in necessitate. 719 col. 2
Pœnitentiam facere compellitur quis. 1084 col. 1
Pœnitentiam iniungens debet esse sine peccato. 1194 columna prima.
Pœnitentiam septennem agens, an singulis annis in cœna domini debeat in ecclesia introduci. 1298 col. 1 litera i
Pœnitentiam sibimet nullus potest iniungere. 1106 columna secunda.
Pollicitatio nuda quandoque obligat. 642 col. 1
Politia externa iure naturali & positiuo regitur. 1 col. 1
Pollutio nocturna an sit peccatum. 10 col. 2
Pollutio nocturna turpem cogitationem sequens imputatur. 10 columna secunda.
Pollutio tripliciter accidit. 11 columna 1
Pomerio interdicto, interdicitur ciuitas. 1089 col. 2
Pontifex debet esse humilis. 204 columna 1
Populus vtrum legem possit constituere. 4 col. 2
Populus an leges seu statuta facere possit. 4 col. 2
Populus tantum habet iurisdictionem. 848 col. 1
Porrò quandoque copulatiuè tenetur. 1187 col. 2
Possessio an sit de iure diuino, an humano. 14 col. 1
Possessio momentanea. 460 columna secunda.
Possessio sine causa possidendi non sufficit ad præscriptionem. 598 col. 1
Possessio vbi ecclesia est fundata debetur ipsi ecclesiæ. 1247 columna secunda.
Possessor lite pendente fructibus vtitur. 500 col. 1
Possessor titulum probare debet quinque casibus. 431 columna prima.
Possidens ab Imperatore, non est semper tutus. 650 col. 1
Possidens in initio litis, quòd ad finem vsque causæ in possessione manebit, si fundatam suam intentionem de iure communi habeat. 55 col. 2
Possidens rem ecclesiæ siue suo, siue alieno nomine, an semper sit conueniendus. 650 columna prima.
Posterior in duobus cassibus est priori præferendus. 239 columna secunda.
Postliminium. 3 columna secunda.
Postliminij diffinitio. 751 columna prima.
Postulare 502 col. 1
Postulare quid est. ibidem.
Postulatio qualiter fit. 206 columna prima.
Postulatus potest postulantes conuenire, vt sibi prouideant. 206 columna secunda.
Potentia ad multa refertur. 823 columna secunda.
Potest quis per alium, quod non potest per se. 283 columna prima.
Potestas ligandi & soluendi solis est sacerdotibus tradita. 1107 columna secunda.
Potestas omnis iurisdictionis penes principes erat Apostolorum tempore. 533 columna secunda.
Potestas Papæ & episcoporum diuersa est. 23 col. 1 litera e
Potius quandoq; prius significat. 868 col. 1
Pragmatica sanctio. 327 columna secunda.
Præbenda dicitur dupliciter. 382 columna secunda.
Præbenda per se prophana est. 382 columna secunda.
Præbendam potest quis habere, & tamen non erit canonicus, 806 col. 1
Præceptum an morte expiret. 791 columna 1
Præceptum si peccauerit, an ad omnes pertineat. 883 col. 1
Præcepta decalogi continebantur in duabus tabulis. 1075 columna prima litera e
Præcepta etiam moralia sunt per ecclesiam mutabilia. 246 columna prima.
Præcedentia determinant sequentia. 1072 col. 1
Præcedentia per sequentia præsumuntur. 47 col 2
Præcipere & imperare differunt. 691 col. 1
Præceptio vnius contrarij est alterius prohibitio. 1 columna 1 litera f
Præcipitans se an mortaliter peccet 32 col. 2
Præda publica est domino, sub quo militatur. 881 columna prima.
Prædestinatio est Deus prædestinans. 835 col. 2
Prædestinati quodam signo distinguuntur à damnandis. 1139 columna secunda.
Prædium est duplex. 311 columna prima.
Prædia monasterij inconsulto episcopo non possunt alienari. 782 columna prima.

Præd

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ

Prædicare est officium sacerdotis. 252 col. 2 litera g.
Prædicare nemo potest, nisi mittatur. 55 col. 1
Prædicant & veri & falsi prædicatores. 723 col. 2
Prædicatores quandoque dicuntur angeli. 282 columna secunda.
Prædicatio est efficacior corpore Christi. 362 col. 1
Præiudicium est prauũ iudicium. 357 col. 2
Prælatus an possit criminosos repellere. 849 col. 1
Prælatus an propter persecutionem licitè possit ecclesiam deserere. 564 col. 2
Prælatus an sit recipiendus, qui ad ecclesiam dimissam redit. 293 col. 2
Prælatus an teneatur acquirere ecclesiæ suæ. 673 col. 2
Prælatus columbam imitetur. 120 columna secunda.
Prælatus ex negligentia sua tenetur. 388 col. 1
Prælatus modum excedens in correctione, an debeat subditis veniam petere. 273 columna secunda.
Prælatus negligens est deponendus. 788 col. 1
Prælatus nolentibus non est dandus 62 col. 1
Prælatus propter persecutionem non deserat prædicationem. 140 columna prima.
Prælatus quandoque debet mortem subire. 899 col. 1
Prælatus quandoque suspenditur à subdito. 556 col. 2
Prælatus quid debet facere de re quam scit non esse ecclesiæ suæ. 189 col. 1
Prælatus quid facere debet. 853 columna prima.
Prælatus qui potest remoueri à testimonio, an possit repelli à iudicio. 920 col. 2
Prælatus quilibet presbyter esse debet. 252 col. 2
Prælatus sententialiter depositus si appellauit an interim possit subditum excommunicare. 577 columna prima.
Prælatus vtrum pro propria iniuria possit puniri. 148 columna 1 litera c
Prælati ad omnes quæstiones respondere tenentur. 120 columna secunda.
Prælati confessio an noceat ecclesiæ. 66 col. 2
Prælati criminosi ante sententiam derelinqui possunt. 462 columna secunda.
Prælati delictum an redundet in ecclesiæ damnum. 952 columna prima.
Prælati dicuntur procuratores rerum ecclesiasticarum. 648 columna secunda.
Prælati in multis excedunt. 346 columna prima.
Prælati negligentia offert capitulo ius eligendi. 324 col. 1
Prælati non sunt tutoribus comparandi. 530 col. 1
Prælati præceptum etiam iniustum est faciendum. 325 columna secunda.
Prælati quòd fidem Christianam per verbum Dei prædicare teneantur. 913 col. 2
Prælati tacere non debent. 131 columna prima.
Prælato negligenti auferatur iurisdictio. 587 col. 2
Prælato qui fecit, quod in se est, imputari non debet. 985 columna secunda litera k
Prælatorum ecclesias negligentium punitio. 167 col. 1
Prælatorum exempla alios corrumpunt. 469 col. 2
Prælatio inter ministros ecclesiæ ad quid facta sutt. 302 columna prima.
Prælatio quælibet post iudicium cessabit. 288 col. 1
Præordinatio Dei duos habet effectus. 1184 col. 1
Præpositus & œconomus differunt. 386 col. 1
Præscientiæ duplex est effectus. 1179 col. 1
Præscribere non possunt aliquæ personæ. 750 col. 2
Præscriptio ad quid est inuenta. 747 col. 1
Præscriptio an currat contra Cistercienses. 756 col. 2
Præscriptio dupliciter interrumpitur. 746 col. 2
Præscriptio in multis locum non habet. 376 col. 2
Præscriptio interrumpitur dupliciter. 746 col. 2
Præscriptio non currit in aliquibus casibus. 751 col. 1
Præscriptio non defendit inualidum. 1202 col. 2
Præscriptio non habet locum in multis rebus. 750 col. 2
Præscriptio quæ et quotuplex est. 746 col. 2
Præscriptionis effectus. 746 columna secunda.
Præscriptionem probans an debeat docere de continua possessione. 756 col. 1
Præscriptione completa, si superueniat mala fides an debeat restitui. 699 col. 2
Præscribi non possunt aliquã. 299 columna secunda.
Præscribi non potest procuratio. 590 col. 1
Præscribi potest res episcopi. 755 columna secunda.
Præscribi quid potest in alterius diœcesi. 747 col. 1
Præscribitur quandoque triennio iuri episcopali. 752 columna prima.
Præsens & absens qui dicuntur. 752 col. 2
Præsens pro futuro quandoq; ponitur. 1297 col. 1
Præsentari dicitur quis per literas. 226 col. 2
Præsentatus est admittendus. 768 columna secunda.
Præsentia non exhibetur per alium 304 col. 2
Præsumitur contra aliquos. 465 col. 1 litera a
Præsumitur ex præsenti circa præteritum. 1208 col. 1
Præsumitur ex præsentibus circa futura. 266 col. 2
Præsumitur ex præterito circa præsens siue de præsenti. 417 columna 1
Præsumitur in multis contra iacentem. 229 col. 1
Præsumitur pro illo, qui aliquid facit ex officio. 455 col. 2
Præsumitur plus pro illo, qui plura habet stipendia. 201 col. 2
Præsumptio an semper sit pro matrimonio. 113 col. 1 litera h
Præsumptio contra aliquẽ & pro aliquo ex multis sumitur. 790 columna 1
Præsumptio est triplex. 537 columna prima.
Præsumptio ex signis colligitur. 1330 col. 1
Præsumptio præcedat tormenta. 519 col. 1
Præsumptio sumitur ex solitudine & societate. 263 col. 2
Præsumptio sumitur ratione numeri, loci, temporis, & personæ. 263 columna prima.
Præsumptio vario modo contra aliquem sumitur. 142 col. 2 li g
Prætor contra legem neminem tuetur. 1007 col. 2
Prævaricator. 426 col. 2
Precariæ, precaria, & precarium differunt. 594 col. 2
Preces, an inducãt simoniam. 569 columna prima.
Preces carnales pro digno porrectæ simoniam non faciunt. 375 columna prima.
Preces dignas pro se potest quis offerre. 376 col. 1
Preces iustæ sunt exaudiẽdæ. 274 columna prima.
Preces pro digno simoniam non inducunt. 1237 col. 1
Preces quandoque simoniam inducunt. 373 col. 1
Presbyter an possit ab inferiori episcopo iudicari. 608 col. 2
Presbyter an pro simplici fornicatione sit deponendus. 259 columna 1
Presbyter an sine ministro possit celebrare. 128 col. 2
Presbyter excommunicatus tenetur ad horas dicendas. 96 col. 2
Presbyter in adulterio deprehensus quamdiu deponi debeat. 260 col. 1 litera d

Presb

In marginibus signatæ.

Presbyter fornicans plus punitur quàm legitimè contrahens. 93 col. 2
Presbyter malus coruo æquiparatur. 470 col. 1
Presbyter pauper pro celebratione missæ accipere potest. 339 columna 2
Presbyter pœnitentia peracta restitui potest 506 col. 1.
Presbyter si intestatus decedat, vxor in hæreditate ecclesiæ præfertur. 675 col. 1
Presbyter simplex an possit benedicere episcopo præsente. 308 col. 1
Presbyter simplex an possit aliquem reconciliare ecclesiæ. 963 col. 2
Presbyteri concubinam habentis missa non audiatur. 105 col. 1
Presbyterum verberans plus peccat quàm verberans simplicem clericum. 834 col. 1
Presbyteri conductitij qui dicuntur. 809 col. 1
Presbyteri plus in decimis habeãt quam diacones. 242 col. 1
Pretium in coniugio potest interuenire 369 col. 1
Pretium in emptione debet esse in numerata pecunia. 337 columna prima.
Primas & patriarcha idem. 256 columna 1
Primas in concilio archiepiscopi non debet interesse. 46 columna secunda.
Primatis iurisdictio. 322 colum. prima.
Primates apostolorũ tempore nõdum erant. 536 col. 1
Primates & patriarchæ quo tempore introducti & instituti sunt. 256 col. 1
Primatus quomodo accipiatur in c. episcopi. 9. q. 3. 582 col. 1
Primitiæ vt decimæ soluendæ sunt. 676 col. 1
Princeps ex certa scientia etiã, sine clausula non obstante, auferre potest mihi ea quæ iuris ciuilis sunt. 945 col. 1
Princeps etiam ab episcopo excommunicari potest. 315 columna secunda.
Princeps habet omnia iura. 949 col. 1
Principis consensus est electione celebrata requirendus. 215 colũ. secunda.
Principis mandato contradicere licet. 572 col. 1
Principis sunt omnia. 4 columna prima.
Principes ecclesias tueri debent. 866 col. 2
Principiũ medium & finis, an vnũ trahat aliud. 94 col. 1
Principio malo inchoata non conualescunt. 294 columna prima. litera e.
Priscillianistæ. 939 col. 2
Priuati qui sunt. 937 col. 1
Priuati dupliciter dicuntur. 6 col. prima.
Puniatur quis in eo in quo peccat. 305 col. 1
Priuilegium à consuetudine inducitur. 225 col. 2
Priuilegium à quibus potest dari. 945 col. 1
Priuilegium cessat cessante ipsius causa. 952 col. 1
Priuilegium contra ius diuinum concedi potest. 732 col. 2. lit. e
Priuilegium dari non potest rei, quæ non est. 105 col. 1
Priuilegium debet esse manifestum 946 col. 1
Priuilegium & confirmatio differunt. 945 col. 2
Priuilegium exemplatum exhibere virum sufficiat. 325 columna secunda.
Priuilegium lædens an possit tolerari. 948 col. 1
Priuilegium perditur multis ex causis. 626 col. 1. lit. a
Priuilegium potest concedi à primate. 757 col. 2
Priuilegium priuilegio quandoq; derogat. 945 col. 2
Priuilegium quandoque personæ, quandoque rei datur. 945 colũna 1
Priuilegium vnius ad alterum non extenditur. 729 col. 1
Priuilegi tenor est attendendus. 947 col. 1
Priuilegio & iuri communi licet quandoque inniti. 326 columna prima.
Priuilegia quædã licet personalia transeunt ad successores 327 columna 1
Priuilegiorũ verba causaliter ponenda sunt. 4 col. 1
Prius quandoq; non notat ordine. 999 col. 1
Probare tenetur qui dicit se non citatum. 265 col. 2
Probari quis quanto tempore debet. 185 col. 1
Probatio admittitur contra violentiam præsumptionem. 1216 col. 2
Probatio an admittatur cõtra præsumptionem. 190 col. 2
Probatio incumbit actori. 1029 columna 1
Probatio non auditur contra iuris præsumptionem. 1080 columna secunda.
Probatio per obstetrices facta est inualida. 973 col. 2
Probatio quæ sit per suum contrarium, est optima. 571 colũna prima.
Probatio quandoque sit ex abundanti. 420 col. 2 litera c
Probatio quandoq; reo incumbit. 188 col. 1
Probatio vtrum contra præsumptionem admittatur. 166 colũna secunda.
Probato vno coniunctorum probatur reliquum. 101 co. 2
Processiones rogationum. 126 columna 2
Procurator in animam domini irrare debet. 780 col. 1
Procurator in causa populari non potest dari. 528 col. 2
Procurator in causa liberali interuenit. 18 col. 1
Procurator in causis criminalibus interuenit quandoque. 457 col. 2
Procurator quandoque causam criminalem potest tractare. 499 columna 2
Procurator reuocatus, si aliqua fecit an teneant. 222 col. 1
Procuratoris constituendi forma quædam reprobata. 807 colũna prima.
Procuratorem non tenetur mittere habens iustam causam absentiæ. 528 col. 2
Procuratores possunt esse plures. 453 col. 2
Procuratio non semper est debita episcopo. 791 co 2
Prodere est in publico dicere. 178 col. 2
Proditor. 631 co. 1
Proditor multipliciter dicitur. 151 col. 1
Professio facta ante xiiij. annos an statim post obliget. 799 col. prima.
Professio religionis impedit matrimonium. 971 col. 1
Prohibitio & permissio contraria non sunt. 1 col. 2
Prohibitum videtur, quod concessum non ostenditur. 299 col. prima.
Promissa ob reuerentiam, non ligant. 828 col. 1
Promissiões negatiuæ ad duo obligant. 838 col. 2
Promoueri ad ordines nõ potest, qui ex administratione aliqua reipublicæ obligatus est. 183 columna 1. lit. e
Promoueti non possunt rebaptizati etiam ignoranter. 1330 col. secunda.
Promoueri vtrum possit ille, qui semel peccauit 85 col. 1
Promouendus crimen suum confiteri debet. 571 columna prima.
Prompti ad loquendum sunt arguendi. 141 col. 1
Prophanæ vocum nouitates vitãdæ. 70 col. 2
Propinqui præferuntur alijs in certis casibus. 1229 col. 2
Proreta est nauis rector 564 colũna 1
Proselyti qui olim erant. 334 col. prima.
Prosperitas in hoc seculo est periculosa. 824 col. 1
Pro possessore habendus est quis ex eo quòd in possessione fuit; nisi

Universidad de Deusto Biblioteca

nisi protestatio præcesserit. 543 col. 2
Protestatio an valeat.89 columna prima.
Protoslimines.256 col.1
Prouinciæ quo tempore fuerunt distinctæ.321 col 2
Psalmi dicũtur soliloquia. 1158 columna 1
Psalmistatus est primus ordo. 249 col.1
Pseudo apostoli ij dicẽdi sunt, qui ex inuidia bonorum, & lucri causa Christũ prædicant. 55 columna 1
Prudens in tempore tacet. 618 columna 2
Pubertas quando finitur.249 col. secunda.
Publicè factis nemo contradicere potest.186 col.1
Pudicitia an posit per violẽtiam auferri.1062 col.1
Puella nata patre seruo & auo libero,cuius consensum requirere debet.1054 col.1
Puer in sacris ordinatus characterem recipit.375 col.2
Puer nouennis nutricem grauidauit.798 col.1
Puer quid significat. 251 columna prima.
Pueri beneficia, sed non prælaturas habere possunt 92 col.2
Pueri dicuntur fideles.1278 col. 1
Pueri qui sunt.375 col.2
Pueri septennes possunt mentiri, & verum dicere.1323 col.1
Pueros in baptismo tenere nõ possunt, qui Christiani non sunt. 1328 col.1
Puniatur quis in eo,in quo peccat. 305 col.1
Punietur in futuro,qui hic nõ pœnitet pro peccato.1105 col.2
Punitur ne aliquis in purgatorio pro mortali peccato. 83 colũna secunda.
Punitur quis & meretur ex eodẽ facto.110 col 2
Punitur temporaliter vnus pro alio.393 col 1
Puniri non debet alter pro altero. 697 col.2
Pupillus.280 col.1
Pupillus vbi debet educari. 639 col.1
Purgatorium non sentiet,qui verè pœnituit.1196 col.2
Purgatorij pœna est acerbior omni mundana.107 col.2
Purgatorij duo sunt ignes. 976 columna 1
Purgãs se quid debet asserere. 436 col.1
Purgatio est duplex.431 columna prima.
QVæstio circa homicidium. 904.co.1
Quæstio duplex circa matrimonium 1033 col.1
Quæstio in quibus caussis fit. 452 colum.2
Quinquagesima hodie non seruatur.7 col.2
Qui nihil habet,nihil dat.410 col. secunda.
Qui non habet in ære, an sit puniendus in corpore.276 colũna prima.
Quod approbo,non reprobo. 521 col.2
Quodcunque ligaueris, &c. qualiter intelligitur. 923 columna secunda.
Quod minus plenè fit,est iterandũ. 411 col. 1
Quod non est,non potest dissolui. 91 col.1
Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.313 columna prima.
Quod per superabundantiam dicitur:vni soli conuenit. 216 colũ. prima.
Quod vix fit,fieri dicitur.295 col. secunda.
RAncorẽ dimittere tenemur, 148 col.1
Rancorem non satisfactionem iniuriæ remittendam.845 colũna secunda.
Rancorem sed non iniuriam tenemur dimittere.290 col.1
Rapere aliena dicitur, qui vltra necessitatem sibi retinet. 99 columna 1
Rapere rem etiam propriam non licet.3 col.2
Raptor raptam bene ducit.1241 colum.1
Raptores apud Gallos immutare ecclesiastica non gaudent. 1241 col.2
Raptum in sponsam suam quis non committit.1240 colũna prima.
Rapta nubens raptori punitur secundum leges.1242 col.1
Ratihabitio retro trahitur.235 columna 1
Ratio multorum est habẽda in pœnitentia imponenda.967 colũ. 2 lit.g
Recedens ab ecclesia, an perdat illam 556 col.1
Recipere licet,quæ non licet exigere.379 col 1
Reconciliatio est duplex. 963 col. prima.
Reconciliatio pœnitentium episcopalis officij est.1298 co.2
Reconciliatio siue manus impositio qualiter fit.1313 col.1
Reconuentio cessat in certis casibus.507 col.1
Recusari potest quis, non tamen ab eo appellari.456 co 2
Recusatur iudex facilius quàm testis.630 col.1
Recurritur quandoque de similibus ad similia.223 columna secunda.
Reditus eorum qui sunt in eadem ecclesia, debent esse pares. 760 colum.2
Redemptio quandoque est necessaria.653 col.2
Redemptus ab ecclesia illi seruiat per quinquennium. 653 colum. prima.
Rediens ab hæresi an possit ordinari.28 col.1
Regnum Dei pecunia potest emi. 373 col.1
Regni cælorum ianua sacra scriptura est: clauis autem scripturarum scientia per quam aperitur hominibus ianua veritatis & regni cælorũ: adapertio verò interpretatio vera.56 colum. secunda.
Regula apostolica habet xiij. capitula.82 col.1.lit. k
Regulæ diffinitio.5 co.2
Regularis pro culpa leui remouetur.769 col.2
Reipublicæ qui præsunt quòd plus exemplo quàm facto peccent. 469 col.1
Rei venalis commendatio an sit licita.386 col.2
Religio fidei non impedit matrimonio vti.1014 col.1
Religio in quo habitu probari debet.773 col.1
Religio intratur dupliciter. 796 columna 1
Religio multa soluit.1085 colum. prima.
Religio vtrum soluat vinculum iuramenti.995 col.2
Religionis asperitas in quo habitu probanda est.185 col.1
Religionis ingressus morti æquiparatur.721 col.2
Religionem quandoque cogitur quis intrare.114 col.1
Religiosus etiam in veste proprietatem non habet.643 col.1
Religiosi possunt intrare balnea, 913 col.2
Religiosorum consensus an sit in episcoporum electione requirẽdus.223 col.1
Religiosi vestis potest in domo accipi. 974 col.2
Remissio peccatorum per quid habetur.1316 col.1
Remoti qui dicuntur.296 col.1
Renuntiatio illicita non præiudicat.772 col.1
Renuntiatio illicita an teneat. 543 columna 1
Reprehensio est triplex. 83 columna 1
Reprobare nõ possum pro me inductum.51 col.1
Reprobantur multa,ne sint exemplo perniciosa.340 col.1
Requiescere super dominum quis dicitur 338 col.2
Res desiderata tantò amplius cupitur,quantò amplius subtrahitur. 183 col.1
Res ecclesiæ respublica appellatur. 49 col 1
Res est nomen generale. 384 colum.2
Res
Res gesta loco grauior fit. 481 columna secunda.
Res inanimata consecrata domino non est restituenda. 558 columna prima.
Res inter alios acta, alij regulariter non nocet.342 col 1
Res iudicata veritati non præiudicat.1236 col.1
Res permutata,donatio,venditioque.766 col.2
Res sacræ possunt vendi. 330 columna prima.
Res sua quæ dicitur. 520 columna secunda.
Res spirituales emi non possunt. 384 col.2
Rescriptum contra ius est reijciendum.948 col.1
Rescriptum quantum ad verba quandoque non seruatur. 636 columna secunda.
Rescripto non potest quis trahi extra suam prouinciam.501 columna prima.
Rescripta apostolica nihil reprehensibile contineant. 1235 columna 2
Restitutio petitur quatuor auxilijs.482 col.2
Restitutionem quandoque petit, qui possidere nequit. 690 columna 1
Restituendus qui dolo suo furi renuntiat.483 col.2
Resurrectio negabatur à Sadducæis.1039 col.1
Reuertens in breui non diuertit. 1105 col.1
Reuocantur facta contra violenter detentum. 48 columna secunda.
Reus est omnium, qui in vno offenderit.916 col.2
Reus innocentia purgatur. 575 columna 1
Reus in duobus casibus tenetur edere instrumenta.521 columna prima.
Rex desinit esse rex, si monachus efficiatur.994 col.1
Rex Franciæ potest esse iudex in propria causa. 744 columna prima.
Rex præbendas dare non potest. 45 col.2
Regis filius rex vocari debet.922 columna 1
Regi, an metropolitano potius debeat obedire episcopus. 898 columna 1
Regem Francorum Papa deponere potest.313 col.1
Regem imitantur subditi. 538 columna 1
Reges Franciæ an imperio subijciantur.217 col.1
Reges eligendi sunt. 569 columna prima.
Regum Hispaniæ reprehẽsio.408 columna 1
Regum filij debent esse reges.550 columna 1
Rigor, dispensatio, & ius differunt.168 col.2
Rigor quandoque prefertur æquitati.2 col.1
Riuales qui dicuntur. 1068 columna prima.
Rogo qualiter ponitur. 619 columna prima.
Romana ciuitas non est Imperatoris, sed Papæ. 895 columna prima.
Romulus Remum interfecit. 561 columna prima.
Rubus ardens qui non comburebatur, quid repræsentabat.1110 columna secunda.
Rusticitas dupliciter sumitur. 885 columna prima.
SAbelliani.959 col.1
Sacerdos debet esse hospitalis.135 col.1
Sacerdos emens aliquid,cui acquirit.671 col.2
Sacerdos grauius punitur, quàm episcopus. 369 col.1
Sacerdos malus conficit. 356 columna 2
Sacerdos melior pro confessione est eligendus. 1193 columna secunda.
Sacerdos non catholicus conficere non potest.1288 col.2
Sacerdos non efficiatur, qui vinum bibere non potest.472 columna secunda.
Sacerdos parochialis cui dabit censum.744 col.1
Sacerdos plenam potestatem habet circa canones pœnitentiales.174 col.1
Sacerdos potest excommunicare. 920 col. 1
Sacerdos potest quandoque publicam pœnitentiam facere.174 columna prima.
Sacerdos præcisus conficere potest.360 col.1
Sacerdos præconis officium suscipit.1250 col.1
Sacerdos proprius propter imperitiam potest deseri,& alius adiri.1196 col.1
Sacerdos quilibet infirmum, sed non mortuum absoluit.966 columna prima.
Sacerdos quilibet pro mortali peccato suspensus est quo ad se. 361 col.2
Sacerdos quis non efficitur sine alijs ordinibus.184 columna secunda.
Sacerdos simplex psalmistatum conferre potest.59 col.2
Sacerdos tam bonus quàm malus gaudet priuilegio clericali. 303 col.2 litera o
Sacerdos tempore pœnitentiæ an posit suum officium exercere. 173 col.1
Sacerdotis fornicarij pœnitentia. 267 col.1
Sacerdotis imperitia est inexcusabilis.119 columna prima.
Sacerdotes iubentur litigare per procuratores. 529. columna secunda.
Sacerdotis solius est prædicare. 292 col.2
Sacerdotes comedunt peccata populi.361 col.2
Sacerdotes dicuntur medici. 1101 columna secunda.
Sacerdotes magis peccant quàm cæteri.355 col.1
Sacerdotes olim contrahere poterant. 270 col.2
Sacerdotes qui animarum medici dicuntur, an animas à peccatis mundant.1101 col.2
Sacerdotium quemlibet ordinem ecclesiasticum comprehendit. 1270 col.1
Sacerdotij videtur esse de substantia, quod ordinandus habeat scientiam.127 col.1
Sacramentum altaris potest dici sacramenta.1280 col.1
Sacramentum duplex est in matrimonio designatum. 86 colũ. 2 litera e
Sacramentum fuit inter Christum & synagogam. 1214 columna prima.
Sacramentum gratiæ dat Deus per malos: ipsam verò gratiam non nisi per se.348 columna secunda.
Sacramentum malè acceptum duplici caret effectu.345 columna prima.
Sacramentum omne salutem confert.1022 col.2
Sacramentum quadruplex est circa causas matrimoniales. 1230 columna secunda.
Sacramentum quodlibet semper habet suum effectum. 1315 columna secunda.
Sacramentum vni est salutiferum, alij mortiferum. 1266 columna prima.
Sacramentum vnum est altero dignius quatuor modis. 1264 columna secunda.
Sacramentum vnum dicitur altero maius multifariam.308 col.1 litera g
Sacramenti effectus non est apud infideles & hæreticos. 353 columna secunda.
Sacramento cadente an cadat corpus Christi. 1269 columna secunda.
Sacramenta conferri possunt post comestionem. 244 columna prima.
Sacramenta episcopalia an possint episcopo concedente per simplicem presbyterum conferri.1332 col.2
Sacramenta intentionem requirunt.1310 col.1
Sacramenta necessitatis sunt quinque.345 col.1
Sacramenta nõ præsumuntur, excepto matrimonio. 230 columna

Universidad de Deusto
Biblioteca

na secunda.
Sacramenta omnia in virtute spiritus sancti perficiuntur. 1351 columna secunda.
Sacramenta sunt duplicia. 343 columna prima.
Sacramenta triplici ratione fuerunt instituta. 1270 columna prima.
Sacramenta varia sunt & in multiplici differentia reperiuntur. 1244 col. 2
Sacramentorum veritas an sit apud hæreticos. 54 columna secunda.
Sacra electio. 331 columna prima.
Sacrificium Deo offerimus non in forma carnis, neque sanguinis. 1290 col. 1
Sacrilegus triplici pœna punitur. 778 col. 1
Sacrilegi pœna 774. columna prima.
Sacrilegi an sint ipso iure excommunicati. 637 columna secunda. & 774 col. 1
Sacrilegi, homicidæ, & venefici capite puniuntur. 882 columna prima.
Sacrilegium est depositione dignum. 929 col. 1
Sacrilegium tripliciter committitur. 774 col. 1
Sacrilegij diffinitio. 774 columna prima.
Sagimen & lardum die veneris comedere licet. 267 columna secunda.
Sal miscetur cum aqua benedicta. 1299 col. 1
Salomoni bis fuit Deus reuelatus. 1148 col. 1
Salus æterna non omnibus dabitur. 926 col. 1
Samuel inunxit Dauid. 242 columna secunda.
Sancta malis obsunt. 1283 columna prima.
Sanctio. 5 columna secunda.
Sanctimonialibus pauperibus debet prouidere episcopus. 264 columna 1
Sanctificabor in his, et cætera, qualiter exponitur. 1170 columna secunda.
Sanguis Christi non est seruandus. 1294 col. 2
Sanguis Christi vtrum possit ex vino sine aqua confici. 1262 columna 1
Sanguis pro peccato accipitur. 1170 col. 2
Sanguis subditorum requiretur de manibus prælatorum.
Sanguis sumptio quid repræsentat. 298 col. 1
Sanitatis causa multa toleranda sunt. 1091 col. 1
Sapientia est furor mea, dicit Salomon. 1132 col. 1
Sara persequebatur ancillam. 868 columna 2
Sarraceni & Iudæi sunt à nobis diligendi 1132 col. 2
Saul adorauit dæmonem. 1018 columna prima.
Saul prophetauit. 1142 columna prima.
Scandalum vtcunque vitetur multa permittuntur, quæ alias non fierent. 95 col. 1
Scandali ratione tolerantur crimina. 7 col. 2
Scandali ratione aliqua tolerantur 182 col. 2
Scenophegiæ festiuitas quæ erat. 1118 col. 2
Scientia aliqua dicitur mala. 128 columna 1
Scholares aliqui vadunt ad ecclesias, vt videant dominas. 915 columna secunda.
Scholares quibus confiteri debent. 1196 col. 1
Scholaribus an licitum sit die feriata in honorem Dei studere. 1298 col. 1
Scientia vnde est. 955 columna prima.
Scientiam ignorans, ignorat Christum. 127 col. 2 litera e
Scientiæ seculares non satiant. 122 col. 1
Schisma an sit maius peccatum, quàm sit hæresis. 912 columna secunda.
Schisma committit, qui se à bonis separat. 566 col. 1
Scire debet quisque ad alios pertinere, quod suum non est. 309 col. 2 litera a
Schisma est grauissimum peccatum. 912 col. 2
Schismaticus omnis est hæreticus. 916 col. 2
Schismatici sunt in duplici differentia 919 col. 2
Scripta sanctorum sunt ad vnguem obseruanda. 17 col. 2
Scriptura diuina quadrupliciter exponi potest. 247 columna prima.
Scripturæ & testium appellatione omnis probandi modus intelligitur. 1248 col. 2
Scriptura non mentitur. 17 columna secunda.
Scripturæ canonicæ non sunt in eadem veneratione. 53 columna secunda.
Scripturæ lapidis creditur. 925 columna secunda.
Scripturas concordabis, si tempora concordes. 869 col. 1
Secretorum proditor capite punitur. 838 col. 2
Secretarium. 77 col. 1
Sedes trãs fertur propter malitiam plebis. 1252 col. 1
Sede vacante an possint clerici de rebus ecclesiæ disponere. 661 columna prima.
Semel approbatum postmodum reprobandum non est. 7 col. 2 litera l
Seminiuerbius quis dicatur. 139 columna prima.
Sennacherib fuit rex Assyriorũ. 887 col. 2
Senecę dictum aureum. 703 columna prima.
Senectus impedit promouendum. 272 col. 1
Senectuti & simplicitati parcendum est. 278 col. 2
Senex calescere potest. 983 columna prima.
Senes non debent erubescere à iuuenibus discere. 66 columna secunda.
Seniores in multis sunt iuniorib⁹ anteponendi. 205 columna prima.
Sensus contrarius non est semper pro lege suscipiendus. 371 columna secunda.
Sensus spiritualis absconditur indignis. 912 col. 1
Sensualiuas est lex. 1064 columna secunda.
Sensualitas rationi repugnat. 1103 columna secunda.
Sententia absolutionem aut condemnationem continere debet. 450 col. 1
Sententia à qua non est appellatum non est retractanda. 1235 columna secunda.
Sententia an possit corrigi. 1235 columna secunda.
Sententia contra ius litigatoris lata valet. 459 col. 1
Sententia contra res prius iudicatas quandoque valet. 458 columna secunda.
Sententia dicitur iusta vel iniusta tripliciter. 612 col. 1
Sententia dictari debet secundum petitionis formam. 384 columna prima.
Sententia est duplex. 458 columna secunda.
Sententia est multiplex. 612 columna secunda.
Sententia est triplex. 412 columna secunda.
Sententia in dubio fertur pro reo. 509 col. 2
Sententia in confessum ferenda est. 413 col. 1
Sententia interlocutoria vtrum obsit. 499 col. 1
Sententia intra qd tempus mandatur executioni. 627 columna secunda.
Sententia legis est præferenda ipsius verbis. 1060 col. 2
Sententia lata contra electores præiudicat electo. 499 columna prima.
Sententia lata cõtra eum ad quem citatio non peruenit, an valeat. 508 col. 1
Sententia lata contra iuris ordinem iudiciarium ipso iure nulla est & irrita, nec maiore retractatione indiget. 413 columna secunda.

Sententia lata contra vnum aliquando alteri præiudicat. 258 colum. 1
Scientia mediocris sufficit. 119 columna 2
Sententia missionis in possessione requirit semiplenam causæ cognitionem. 413 col. 1
Sententia multipliciter retractatur. 1235 col. 1
Sententia non dat nouum ius. 622 colum. 2
Sententia per pecuniam data est nulla. 388 col. 2
Sententia non est sub conditione ferenda. 1236 col. 2
Sententia nulla, an possit ratihabitione confirmari. 580 columna secunda.
Sententia nulla, an possit retractari. 413 col. 2
Sententia potest moderari. 1236 columna 1
Sententia potest pro parte tenere, & pro parte non 453 columna secunda.
Sententia potest in pariete scribi. 506 col. 1
Sententia potius quàm verba attendi debet. 128 col. 1
Scientia prælati sit saltem sufficiens 347 col. 1
Sententia principis, an possit retractari. 1236 col. 2
Sententia principis etiam non scripta facit ius. 947 col. 1
Sententia pro matrimonio vel cõtra ipsum lata retractari potest. 1234 col. 2
Sententia pro reo ferenda est data paritate probationum, nisi in quatuor casibus. 517 columna secunda.
Sententia quæ transiuit in rem iudicatã ius facit inter partes inter quas lata est. 413 columna secunda.
Sententia sit coniuncta misericordiæ. 145 col. 2
Sententia super crimine in clericum lata in causa reconuentionis per iudicem secularem, an ipsum infamet. 421 columna secunda.
Sententia super crimine lata, statim mandatur executioni, præterquam in casibus quinq;. 627 colum 2
Sententia triplici modo retractatur. 1235 col. 2
Separatio à corpore Christi est quædam damnatio. 1191 colũna secunda.
Sepeliri possunt suspensi. 689 columna 1
Sepeliantur corpora in ecclesijs aut cœmiterijs. 685 columna prima.
Sepultura an possit vendi. 683 columna 2
Sepultura denegatur mortuis in torneamentis. 894 columna secunda.
Sepultura quandoq; contrito denegatur. 878 col. 2
Sepulturæ electio vnicuique libera est. 680 col. 1
Sepulturam, an possit aliquis sibi eligere. 682 col. 2
Sepultus sine pontifice in loco nõ sacro, quòd locum sacrum secũdum canones non faciet. 1246 colum. 2
Septies, id est omnibus modis. 1161 colum. 1
Sequestratio fit in aliquibus casibus. 453 col. 1
Sequestratur possessio à possessore in crimine dilapidationis, antè quàm conuictus sit. 487 columna prima.
Seruus ab ecclesiæ sacramẽtis nõ est amouendus. 1018 columna secunda.
Seruus hæredem habere non potest. 681 col. 2
Seruus non canonicè ordinatus, an gaudeat priuilegio clericali. 316 colum. 2
Seruus priuati sine libertate non potest promoueri. 185 columna secunda.
Sermones, qui Augustini nomine feruntur, supposititi sunt. 642 colum. 2
Seruus si arbitrium non recipiat non peccat. 606 col. 1
Seruus suo arbitrio vxorem ducere non potest. 1054 columna secunda.
Serui inutiles sumus. 1143 columna secunda.
Serui Iudæorum, si volunt baptizari, an eripiantur statim in libertatem. 189 col. 2
Serui ordinati possunt quãdoque propter ingratitudinem in seruitutem reuocari 186 columna secunda.
Serui sine libertate ordinati, an sint in seruitutem reuocãdi. 187 colum. 1
Seruos manumittere est opus misericordiæ. 192 col. 2
Seruitus crimen non est: sed ordinationis defectus. 191 columna prima.
Sescuplum. 151 col. 2
Sethiani 938 col. 1
Seueriani. 938 col. 2
Seuerirati, an propter multitudinem vel paucitatem detrahatur. 142 col. 1
Sica quid signat. 1094 columna prima.
Sicera. 1085 col. 2
Sicilia est de patrimonio Petri. 305 col. 1
Si Deus præuidit aliquid necessariò illud euenit, habet duplicem sensum. 856 col. 1
Sigilla non statim sunt recipienda. 354 col. 1
Sigillis ignotis fides non est adhibenda 321 col. 1
Siloe est fons. 1319 col. 1
Simonia est vbicunque in spiritualibus, quis inuitatur ad lucrum. 329 col. 1
Similago est flos farinæ. 367 columna 2
Simonia an inducatur per amicorum patrocinia. 575 col. 2
Simonia an in modico committatur. 694 col. 1
Simonia committitur, & circa ordinem, & circa beneficium. 333 colum. 1
Simonia dicitur à Simone mago. 328 col. 1
Simonia dicitur hæresis. 255 columna prima.
Simonia dominatur in Francia. 341 col. 2
Simonia est dare pecuniã pro hospitali. 402 col. 1
Simonia est emere vel vẽdere res corporales ecclesiæ 385 columna secunda.
Simonia & crimen læsæ maiestatis nõ omnino conueniunt. 709 colum. 2
Simonia & crimen læsæ maiestatis æquiparantur. 331 colum. 2 litera m
Simonia non fit in modico. 710 columna 1
Simonia in omni sacramẽto committitur. 71 col. 2
Simonia quatuor exemplis est detestabilis. 333 col. 1
Simoniæ crimen dicitur cæteris grauius. 412 col. 1
Simoniæ diffinitio. 328 columna prima.
Simoniam nõ committit, qui cum Deo cõtrahit. 267 columna secunda.
Simoniam nunquid cõmittit dans pecuniam pro spiritualibus, sicut accipiens 384 col. 1
Simoniacus an quis fiat ex sola voluntate 331 col. 2
Simoniacus an sit ipso iure excõmunicatus. 331 col. 1
Simoniacus an socium accusare possit. 253 col. 2
Simoniacus an sit suspensus. 106 colum. 2
Simoniacus duobus modis potest conuinci. 330 col. 2
Simoniacus, & fornicator tripliciter differunt. 107 col. 1
Simoniacus ex sola voluntate nõ est excommunicandus 333 columna 1
Simoniacus fit dupliciter. 330 columna 2
Simoniacus furi comparatur. 373 colum. 1
Simoniacus nõ semper est, qui pro beneficio seruit. 373 col. 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Simoniacus prælatus si vult subditum inuitum ordinare, quid iuris.371 col.1
Simoniaci 937 col.2
Simoniaci dicuntur sacrilegi.377 columna prima.
Simoniacum est emere officium pulsandi campanas.382 columna secunda.
Simoniacum quilibet potest accusare.328 col.1
Simoniacè ordinatus ordinatorem suum conuenire nequit. 541 col.2
Simoniacis quadruplex pœna imponitur.328 col.1
Simplicitas est duplex. 129 col.2 & 720 col.2
Simplicitas promouendum impedit.239 col.2
Simplicitati parcendum est. 194 columna secunda.
Simulatio alij præiudicat.351 columna secunda.
Simulatio fit ex causa duplici. 90 columna secunda.
Simultas.47 col.1
Si non, semper conditionem notat.325 col.1
Si peccauerit in te, &c. de quo peccato debet intelligi.422 columna secunda.
Si vinco vincentem te, vinco te, quandoque fallit. 584 columna secunda.
Si vinco vincentem te, vinco te. 910 col.1
Symbolum.34 col.2
Symbolum scilicet, Credo in Deum patrem, Apostoli fecerunt.34 col.2
Symbolum scilicet Credo in vnum Deum. in Nicena synodo factum fuit.34 col.2
Symbolum quod fecit Nicena synodus, Damasius Papa constituit, vt in missa cantaretur ex decreto synodi vniuersalis apud Constantinopolim celebratæ.34 col.2
Synodus vniuersalis.402 columna secunda.
Synodus an cum hæreticis ineunda sit.402 col.2
Synodali conuentui laici interesse debent vbi de cõmuni etiam laicorum decreto omnia definiri debent.313 col.2
Socius in crimine non semper repellitur à testimonio.521 columna secunda.
Socij mei socius, non est meus socius.263 col.1
Societas inter bonum & malum contrahi potest. 1047 columna secunda.
Solennitas actus quandoque probanda est 1040 col.2
Solicitudo nimia est prohibita. 645 col.2
Solicitum esse ad quæ refertur. 269 col.2
Soliloquium est psalmus.465 columna 2
Solui potest reo accusato.577 columna 2
Sol pro labore ponitur. 1133 columna 2
Solutio an posit fieri ante tempus.1255 col.2
Solutio partis non liberat pignus. 1173 col.2
Sonus est duplex.350 columna secunda.
Sors in electionibus est reprobata.59 col.1
Sors propter dubium factum permittitur.954 col.2
Sortes sunt in duplici differentia. 953 col.1
Sortilegos consulentes & ipsi sortilegi qualiter puniuntur.ibidẽ.
Specialitas an sit generalitati præferenda.73 col.1
Species sacramentales an descendant in stomachum 1268 colũna prima.
Spectandum semper est, quod & quatenus spectat ad gloriã.867 colum.2
Spes verũ inducat simoniam.202 colum.1
Spiritussanctus extingui non potest.993 col.1
Spiritussanctus olim visibiliter, nunc inuisibiliter operatur.357 colum.2
Spiritussanctus per partes non datur.1333 col.2
Spiritussanctus quando descendit in apostolos.1344 columna prima.
Spiritualis iudicat omnia.832 columna 1
Spiritualia tribus modis dicũtur. 329 col.2
Spoliatus à iudice restitutionẽ petere non potest.543 columna 1 litera a
Spoliatus à spoliatore reconueniri potest.483 col.1
Spoliatus est semper restituendus regulariter.482 col.1
Spoliatus per vim vel metũ, agit ad quadruplum. 483 columna secunda.
Spoliatus respondere non tenetur. 485 col.2
Spoliatus restitutus an recipiat fructus medij temporis.434 columna secunda.
Spoliato à spoliatore nullum crimen potest obijci. 426 columna prima.
Spoliato in multis casibus denegatur restitutio.482 col.1
Spoliatur quòd spoliationis quæstionem quandoque referre potest.476 col.1
Spoliator an posit spoliatũ post restitutionem accusare.483 columna 1
Spoliationis ratione quis conueniatur.418 col.1
Sponsus si religionem ingrediatur, quanto tempore expectabit sponsa.995 col.1
Sponsa fornicata an erat olim lapidanda.1000 col.1
Sponsa non est vxor.989 columna secunda.
Sponsa vtrum cogatur stare cum sponso.1001 col.1
Sponsalia ante ætatem legitimam contracta, an sola taciturnitate post aptam ætatem confirmentur.1025 col.2 lit.g
Sponsalia an inter infantes contrahi posint.1025 col.1
Sponsalia, & matrimonium denotant duplex sacramentum.990 colum.2
Sponsalia quæ sunt nulla impediunt matrimonia 990 col.1
Sponsalia soluuntur multis casibus.1001 col.1
Sponsalium diffinitio.986 columna secunda.
Sportula.122 col.1
Sportulæ iudicibus debitæ. 489 colum.1
Spurius succedit matri.718 columna prima.
Statuere, verb. quòd rem perfectã signat.160 col.2
Statuti causa est asignãda.29 columna 1 lit.e
Statuta vniuersalis concilij per quem possunt interpretari. 44 colum.1
Status humanus est instabilis.288 columna 1
Status saluandorum est triplex. 1104 col.2
Stipulatio intercedit in baptismo, per quam obligantur paruuli.1322 col.2
Strena.122 col.1
Stultitia per verba & signa perpenditur.150 col.2
Stultus vnde dicitur.66 columna prima.
Stulti bis iudicantur esse ij qui ex hominum operibus perfectionem metiuntur. 690 columna prima.
Stuprum in quibus personis committitur.1240 col.1
Stuprum in multis personis committitur.1058 col.1
Subdiaconus an de licentia papæ posit contrahere.105 columna prima.
Subdiaconus in episcopum potest eligi.202 col.2
Subdiaconus olim poterat coniugari.992 col.2
Subdiaconatus apostolorum tempore ordo sacer non fuit, neque Martini papæ tempore.942 columna 1
Subdiaconatus tempore Apostolorum non erat sacer.59 columna prima.
Subditus an semper teneatur obedire prælato.32 col.1
Subditũ laxare non cogitur quis. 272 col.2
Substantiæ tres non sunt in trinitate, contra Arrianos. 1209 columna 1
Substituto mortuo an posis quirenunciauit, ab ecclesia repeti. 562 col.2
Subtilitas reprobatur. 932 colum. prima.
Successor factum antecessoris confirmare tenetur. 622 columna prima.
Successorem sibi instituere nulli licet.567 col.2
Successores prædecessorum statuta mutare possunt. 220 columna secunda.
Succumbens in adulterij accusatione qua pœna puniatur. 1046 colum.1
Suffraganei quandoque supplent defectum archiepiscopi.455 col. prima.
Summa minima. 449 columna prima.
Summè malus, aut summè bonus quis esse non potest. 1164 columna 1.
Summè malus nullus potest esse. 153 col.1
Summus gradus in ecclesia tempore apostolorum, & etiã Ignatij episcopatus erat.256 colum. prima.
Superius infinitatum efficitur pars inferioris infinitati. 1100 columna 2
Supplicium patietur æternum, qui temporale non subijt. 1100. colum.1
Suscipiendus non est aliquis vltra facultates ecclesiæ.380 columna secunda.
Suspectus an posit ab omnibus accusari.487 col.1
Suspectus quis est.ibidem
Suspensus in vna ecclesia, est in omnibus suspensus. 524 colum. secunda.
Suspensus quid interim exercere poterit.906 col.1
Suspicio est triplex. 419 columna prima. & 1043 columna prima.
Suspicioni temerariè credendum non esse 537 col.1
TAbernaculum. 250 columna secunda.
Tabula qua nauigamus in hoc seculo est duplex. 1118 columna secunda.
Tacens an consentiat.89 columna secunda.
Tacens non consentit.1323 colum. secunda.
Taciani.938 col.2
Taciturnitas in prælatis est peccatum mortale.84 col.1
Taciturnitas in non puniendo simoniacum nocet. 331 columna prima.
Taciturnitas quãdoq; non obstat. 467 col.1
Templum Hierusalem ter consecratum fuit.1248 col.2
Templarij et hospitalarij non sunt laici.77 col.1
Tempus deputandum ad electionem celebrandam vtile est non continuum.209 colum.1
Tempus electioni celebrandæ cõstitutum, quod neque iusto impedimento detentis neq; ignorantibus currat. 209 columna prima.
Tempus feriarum vtrum impediat & dirimat matrimonium. 1200 col.1
Tempus non est modus tollendæ obligationis.376 co.2
Tempus vnum pro altero sæpe ponitur.1290 col.2
Temporis accesione vti possumus ex authoris nostri persona cum causa suisq; vitijs.753 columna 2
Tempore necesitatis omnia sunt communicanda.3 columna prima.
Temporum interstitia sunt in ordinibus obseruanda. 248 colũ. secunda.
Temporaliter remunerantur aliqui, vt puniantur æternaliter. 875 col.2
Tentare non est facere.912 colum. secunda.
Tergiuersator.426 co.2
Terminus primus, an posit esse peremptorius. 524 columna secunda.
Territorium quid sit.745 columna prima.
Tertia oblationũ, an pertineat ad episcopum.596 col.2
Tertulianistæ.939 col.2
Tesserescedecatinç. 940 columna prima.
Testamẽtum inofficiosum dicitur quod est contra pietatis officiũ. 18 col.2 lit.f
Testamentum imperfectum nullũ est.1158 col.2
Testamentum secundum, an reuocet primum.48 col.1
Testamẽtum vtrum per ingressum monasterij rumpatur.796 colũ. secunda.
Testamenta coram quo sunt aperienda.283 col.1
Testis an deponere debeat de die. 481 col.2
Testis an sit repellendus propter crimen sibi obiectum.472 col. secunda.
Testis an teneatur dicere causam suæ depositionis.521 columna prima.
Testis est de sua conuersatione examinandus.464 colnmna secunda.
Testis & accusator, an posit quis simul esse.522 col.2
Testis non est talione puniendus. 1206 col.1
Testis obscurus est suspectus. 520 col.2
Testis præsumitur nolle peierare. 411 col.2
Testis quandoq; vnus sufficit, quãdoq; plures duobus requirũtur. 439 col.2
Testis qui semel contra aliquem deposuit, an iterum contra eundem testificari posit.517 columna prima.
Testis rationem sui dicti asignare debet.928 colum.1
Testis repellitur probato crimine contra ipsum.536 col.1
Testis si criminosus sit an teneatur respondere si interrogetur. 1033 colum.2
Testi soli quãdoque creditur. 521 columna 2
Testes an debeant esse rogati. 510 colum.2
Testes an posint produci post publicationem. 521 columna secunda.
Testes an sint de tempore interrogandi. 520 columna secunda.
Testes an teneantur dicere causam suæ depositionis. 521 columna prima.
Testes contra matrimonium deponentes quid tenẽtur facere. 1231 columna 2
Testes contra quodlibet instrumentum admitti possunt.518 columna 1
Testes coram vtraque parte iurare debent, sed non deponere. 415 col.2
Testes deponere possunt de actu continuo diuersis horis viso. 511 col.1 lit.e
Testes duo contra papam sufficiunt.440 col.2
Testes duo æquipollent tabellioni.754 col.1
Testes in causa criminali debent esse præsentes.510 columna prima. lit.k
Testes lite non contestata possunt quandoque recipi.507 columna secunda.
Testes multi sub vna dilatione possunt produci. 488 columna prima.
Testes noui publicatis attestationibus quandoque possunt admitti.803 col.1
Testes præferendi sunt, qui pro reo deponunt.264 col.1
Testes quinque capitula iurare debent.440 col.2
Testes sæpius possunt interrogari. 1237 col.2
Testes si contradicunt testamento quid iuris.518 col.1
Testes synodales quid iurãt. 1230 columna 2
Testes viles possunt torqueri. 532 colum.1
Testium depositiones contrariæ an fidem faciant. 517 columna prima.
Testium dignitas an sit attendenda 517 col.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Testibus est præstanda securitas. 512 col.1
Testibus & scriptura probari nõ posse pro infecto haberi debere. 1248 col.1
Testificati contra collaterales nemo cogitur.492 col.2
Testificari licet de his quæ visa sunt in ætate pupillari. 1329 columna 2
Testificari multi prohibentur.492 colum.1
Testificari potest quis de eo quod vidit in ætate puerili.125 colum. prima.
Testificari possunt quandoq; domestici.691 col.2
Testificari quis cogitur.406 col.1 litera h
Testimonium de auditu admittitur in matrimonio:1231 colum.1 litera b
Testimonium de auditu sæpe admittitur.510 col.2
Testimonium de auditu vtrum valeat.510 col.2
Testimonium patris pro filio admittitur aliquando. 803 colum. prima.
Testimoniũ per literas potest exhiberi.527 col.2
Testimonium visus quandoq; fallitur.973 col.2
Testimoniũ vnius admittitur. 803 colum.2 lit.f
Testimonio vnius creditur in baptismo,& in consecratione ecclesiæ.1329 col.2
Testimonia coniunctorum, an faciant fidem in causa matrimoniali.1033 col.1
Theodosiani.940 col.1
Theologi & decretistæ docentes possunt aliquid accipere.388 columna 2
Thesaurus inuentus cuius est. 697 columna 1
Timor charitatẽ introducit. 1147 columna 2
Timor est duplex. 166 columna prima.
Timo initialis quis est. 1138 columna 1
Timor tollit meritum. 882 colum. secunda.
Timotheus fuit circuncisus. 1237 colum.2
Tubans pro ignorante habetur. 850 col.1
Titus & Vespasianus.246 colum. secunda.
Tonsura prima,est ordo. 59 colũ. secunda.
Tonsura quãdoq; tres minores ordines comprehendit. 233 colum. prima.
Tonsuram ferre nõ tenetur, qui in minoribus contrahit.181 colum. secunda.
Tormenta non sunt sine præsumptione infligenda. 332 columna secunda.
Torquere potest iudex aliquas personas.712 col.2
Tot ascendent ad gloriam, quot ceciderunt.1257 colum.1
Tragœdia vnde dicitur.292 colũna 2
Transactio in spiritualibus interuenire non potest:sed bene amicabilis compositio. 384 colum. prima.
Transigi licet in aliquibus criminibus.430 col.1
Transeriptum an valeat sine originali.246 col.1
Transire per agrum alienum multis in casibus licet.1 columna 2 litera q
Transitus ad religionem arctiorem permissus est. 793 columna secunda.
Transubstantiatio fit ad vocem sacerdotis.1288 col.1
Tremissis est media pars solidi. 369 col.2
Tres dicuntur multi.230 columna prima.
Tribulatus agere debet gratias Deo.813 col.1
Tributum est signũ subiectionis. 900 col.1
Trifaria.24 col.1
Trimegistus.13 col.2
Tristitię causa permittũtur aliqua. 961 col.1
Tritoitæ.940 col.1
Tropologia.121 col.2
Tropologia est moralitas.1118 colum.2
Turpitudinem allegans audiri nõ debet.1040 col.2
Tutela est triplex. 279 columna secunda.
Tutelam non tenentur clerici recipere.ibidem.
Tutor an teneat de leuissima culpa.280 col.2
Tutor pupilli nomine non debet vsuras exigere. 152 columna prima.
Tutor testamentarius non tenetur satisdare.582 col.1
Tutoris dolus pupillo non obstat. 1335 col.1
Valentiniani. 938 columna prima.
Vasallus an teneatur cõtra omnes dominum suum iuuare.838 col. prima.
Vasallus dominum non accusat. 838 col.1
Vasallus ecclesiæ cui debet fidelitatis iuramentum præstare. 222 columna 1
Vasallus potest seruire quandoq; per substitutum. 1090 columna prima.
Vectigalia noua à solo principe induci possunt.934 col.1
Velum est quadruplex. 800 colũ. prima.
Velum quibus diebus imponi debet.800 colum.1
Venatio est multiplex. 275 colum. prima.
Venatio prohibetur, sed non piscatio.275 colum.2
Vendere quandoq; quis compellitur.337 col.1
Vendere quandoque quis cogitur rem suam.190 col.2
Vendens duobus successiuè,& tradens posteriori,ipsum efficit potiorem.1017 col.1
Vẽditio hominis liberi tenet quin quæ interuenientibus.1020 col. prima.
Venditio non est vbi in materia erratur.1017 col.1
Venditio tripliciter rescinditur. 1018 col.1
Venditor non tenetur de partu eius.1312 col.1
Veneti patriarcham & episcopum habent.256 columna secunda.
Veniam vnius peccati non potest quis obtinere, nisi de omnibus satisfaciat. 1172 colum. prima.
Veniale potest ne quis committere,vt alter euitet mortale. 33 columna 1
Veniale sine mortali non remittitur.1094 col.2
Veniale si placet,est mortale. 1120 colum.2
Venialia delentur sacrificijs. 1299 columna 1
Venialia remittuntur varijs modis.83 col.1
Venialia triplicia sunt. 83 colum. secunda.
Venire potest quis contra factum suum.194 col.1
Verbum generale omnia debet cõprehendere.51 col.2
Verbum indefinitè prolatum, est generaliter intelligendum. 877 colum.2
Verba an sint semper attendenda. 819 col.2
Verba bona quandoq; mala intentione proferuntur. 836 columna prima.
Verba futuri temporis quandoq; ad præsens tempus trahuntur. 1032 colum.2
Verba in contrahendo matrimonio,an sint de necessitate. 138 columna 1
Verba in sacramentis sunt necessaria 348 co 2
Verba rebus deseruiunt. 352 col1 secunda.
Verbis simplicibus fidei documẽta asserenda.70 columna secunda.
Veritas à quocunq; dicatur, est omnibus præferenda.18 colum.1 litera a
Veritas conscientiæ à furto excusat.818 col.2
Veritas disciplinæ quandoq; potest deseri.854 col.1
Veritas figura & res sacramenti sunt in altaris sacramento. 1286 colum.2

Veritas

Veritas præiudicat opinioni.15 columna 2
Versus Anselmi.1105 col.1
Versus circa materiam baptismi. 1320 col.2
Vestes ferantur secundum regionis consuetudinem.811 col.1
Vestis domini indiuisa remãsit.918 columna 2
Vertex quid.1022 co.1
Vexationem redimere vtrum licitum sit.377 col 1
Via paradisi est arcta 1151 col.1
Vicedominus.286 col.2
Vicinorum facta præsumitur scire.841 col.2
Victimæ impiorum abominabiles dicuntur.1269 col 1
Victus & vestitus sufficit.141 col. secunda.
Victus nomine cõprehenditur vestitus.102 col.1
Vidua.280 col.1
Vidua non benedicitur. 985 colũ. prima.
Viduæ & pupilli sunt circa forũ priuilegiati. 280 col.1
Viduæ possunt indistinctè contrahere.1038 col.2
Viduæ sunt sumptibus ecclesiæ sustentandæ 380 col.2
Viæ domini misericordia & veritas.924 col.2
Vigilia pentecostes est necessariò ieiunanda.247 col.2
Vigilantibus iura scripta sunt.270 colum.1
Vilitas est fugienda.179 col.2
Vim faciens non semper vi possidet. 1161 col.1
Vim vi repellere licet.fol.3 col. 1 & 225 col.2
Vindicta infertur duplici ex causa.848 col 1
Vindicta ratione multitudinis relaxatur.862 col prima.
Vinum & aqua vtrum transeant in sanguinem tantum. 1262 columna 2
Vinum transubstantiatur in corpus:hæc propositio concedenda non est:nec ista, panis transubstantiatur in sanguinem. 1265 columna 2
Violentia infertur personis & rebus.840 col.1
Vir debitum vxori non semper nec vbique reddere tenetur. 103 colum.1
Vir & mulier non debent iudicari ad imparia 1068 col.2
Vir & vxor erunt duo in carne vna,qualiter exponitur.991 columna 2
Vir & vxor tenentur duplici seruitute.1014 col.2
Vir non potest esse curator vxoris.1206 col.2
Vir non sit vxoris ardẽs amator. 1058 col.2
Vir pro dote non tenetur fideiubere.647 col.1
Vir quandoq; habetur ab vxore, & non habet eam.1076 col. 2
Vir vtrum puniebatur ratione in veteri lege.1205 col.2
Viro non licet adulterum interficere.973 col.2
Virgo beata & sanctius Ioannes fuerunt in vtero sanctificati. 83 colum.1
Virgo beata fuit sine originali cõcepta,quicquid dicat glossa. 1295 colum.2
Virgo dici potest etiam corrupta. 559 col.1
Virgo velata repræsentat ecclesiam.977 col.1
Virginitas æquiuocatur.1204 col. prima.
Virginitas soror est angelorum. 1046 col.2
Virginitatis laudes.983 col.2
Virginitatem Deus restituere non potest.1065 col.1
Virgilium putare esse Platonem est impossibile.1016 col.2
Virtus non est sine fide & charitate.1013 col.1
Virtus omnia percunctatur. 929 colum. 2
Virtus quælibet intenditur & remittitur.1135 col.1
Virtutis definitio.1063 co.2
Virtutem ingreditur, qui malitiã egreditur.858 col.2
Virtutes omnes habet, qui vnam habet.1309 col.2
Virtutes omnes ab vno vitio detrimentum patiuntur.300 col.2
Visitator an ius habeat in electione.208 co.1
Visitatorem quis constituere potest.209 col.1
Visitatio quoties fieri debet. 590 colum.1
Visitans sit contentus euectionibus à iure taxatis.599 col.1
Vita an sit pecunia redimẽda.268 col.1.lit.e
Vita actiua est contemplatiuæ præferenda.479 col.1
Vita hominis est peregrinatio. 1057 col.1
Vita præsens sine venialibus non ducitur.1282 co.2
Vitæ mutatio non est facilis 1156 colum.2
Vitæ præsentis tempus breue dicitur esse.301 col.1
Vitam hominum corrigi bonum est.273 co.1
Vitium temporis processit quandoque purgari.92 col.1
Vitijs resistere est verum posse. 1154 col.2
Vnctio extrema potest iterari.306 colum.2
Vnctio extrema an possit fieri sine oleo.ibid.
Vngere an possit quis sine oleo consecrato.306 col.1
Vnguntur infirmi propter duas causas 306 col.1
Vnguntur varijs varia membra. 74 col.1.lit.e
Vni dictum est,quo modo intellexerunt Augustinus & Ambrosius.586 col.2
Vnitas perfecta est inter nos & Christum.1290 col.2
Vnius dicto quandoque creditur. 278 col.1
Vniuersitas an possit accusari. 665 col.1
Vniuersitas delinquere potest. 551 colum.1
Vniuersalis ex indefinita colligitur.387 co.1
Vnus an puniatur pro alio.390 columna 2
Vnus vicem plurium supplere nõ potest.285 col.2
Vnumquenque coram suo iudice conueniri regulare.496 col.prima.lit.k
Vocabulum generaliter prolatum an omnia particularia comprehendat.308 col.2
Vocatis ad munera,quot dies dentur ad se excusandum. 450 colum.2 lit.i
Vocem aptare ad clarius cantandum non est peccatum.292 col. prima.
Voci vnius quandoque creditur. 320 col.2
Voci viuæ magis credendum est quàm mortuæ.321 col.1
Voluntas an sit magis attendenda quàm perseuerantia.1097 co.1
Voluntas bona sufficit.276 co.1
Voluntas etiam in bonis non reputatur pro facto.1093 col.1
Voluntas in malis sine effectu nõ punitur.1093 col.1
Voluntas manifestatur signis & voce.239 col.1
Voluntas sola non punitur.540 columna 2
Voluntas nuda est quandoq; plectenda.391 col.1
Voluntas potius quàm factum attendi debet.531 col.1
Voluntas sine effectu nõ punitur. 1095 col.2
Voluntas sola facit simoniacũ.330 colum.2
Voluntas verbo aut facto declari potest.990 co.1
Voluntate delinquendi efficitur quis reus.1099 col.1
Voluntates duæ fuerunt in Christo.40 col.1
Voluptas est spernenda testimonio Horatij.1349 col.1
Votum an impediat & dirimat matrimonium.971 col.1
Votum an pro opere sit reputandum.1093 col.1
Votum continentiæ tribus modis solennizatur.971 col.2
Votum deferere vtrum sit permissum.770 columna secunda litera i
Votum de præsenti plus obligat quàm votũ de futuro.1163 col. 2
Votum diuersa sortitur vocabula 973 columna prima.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossarum Decreti medullæ in marginibus signatæ.

Votum emittens an semper teneatur illud seruare. 773 col. 2
Votum quoddam est expressum: quoddam tacitum. 989 columna prima.
Votum quodlibet aliquas conditiones continet. 820 columna 1 litera a
Votum simplex frangens an sit adultero peior. 979 columna 1 litera d
Votum solenne potest fieri coram priuata persona. 971 columna prima.
Votum solenne quod dicemus esse. 971 col. 1
Votum solennizatur tripliciter. 90 colum. 1
Votum vxoris potest maritus impedire. 633 col. 1
Voti simulatio obligat. 972 columna 2
Vouere non omnibus est permissum. 771 col. 2
Vouere religionem & vouere continentiam differunt. 971 colum. secunda.
Vouens & promittens se monachum fieri vel aliud, si sanę mentis sit & discretæ indissolubiliter tenetur. 973 col. 1
Vouens simpliciter qui contraxit, an mortua vxore continere teneatur 984 col. 2
Vouentes contrahendo & contrahere volendo peccant. 983 columna 2
Vouentes simpliciter an possint adinuicem contrahere. 984 columna. 2
Vox præconis paucis innotescit. 826 col. 1
Vsucapio. 4 col. 2
Vsucapio non currit contra creditores. 752 col. 2
Vsucapio quid sit, & quot in ea exigantur. 746 col. 1
Vsucapi nequeunt res aliquæ. 755 colum. 1
Vsusfructus an tollatur per ingressum religionis, vel an quæratur monasterio. 796 col. 2
Vsusfructus ecclesiæ relictus durat centum annis. 738 columna 2. & 755 col. 2
Vsura aliquando non committitur, licet vltra sortem quid accipiatur. 692 col. 2
Vsura centesima. 152 col. 2. & 592 colum. 2
Vsura centesima quæ dicatur. 152 colum. 2
Vsura sescupla quæ sit. 152 co. 2
Vsura quandoque non sit, licet pro quatuor quinque soluantur. 695 col. 1
Vsuræ causa damni vitandi possunt peti. 695 col. 1
Vsuræ etiam secundum leges non sunt dandæ. 695 col. 2
Vsurario post mortem non est cõmunicandum. 924 col. 2
Vsurarij & alij multi non possunt promoueri. 110 col. 1
Vsurpare. 422 col. 1
Vtile non debet per inutile vitiari. 1322 col. 1
Vtile per inutile quandoque vitiatur. 511 co. 2
Beneficio vt priuetur, qui vt fiat hæreticus, promouetur, consecutiuum est non causatiuum. 330 colum. 2
Vtilitatem suam an possit quis prę ferre publicæ. 559 col. 1
Vulnerans occidit. 903 col. 1
Vxor adultera perdit dotem. 1084 colum. 2
Vxor an teneatur sequi virum vagantem. 680 col. 1
Vxor à viro separata, sub qua cautione est ei restituenda. 1044 c. 1
Vxor clerici est de foro ecclesiæ. 108 col. 2
Vxor dans viro licentiam promouendi vouere videtur. 992 col. 1
Vxor duplicem seruitutem viro debet. 1203 co. 1
Vxor & filij de bonis ecclesiæ pasci possunt. 175 col. 2
Vxor inconsulte dimissa est restituenda. 993 col. 1
Vxor promoti an matrimonium contrahere possit. 109 col. 1
Vxor quæ à viro discessit, in tribus casibus sibi non restituitur. 1082 col. 1
Vxor quæ plures viros habuit, cum quo sepelietur. 680 col. 2
Vxor sequitur forum viri 600 columna 2
Vxor viro leproso an debitum reddere teneatur 336 col. 1
Vxori virum impotentem alleganti vtrum sit credendum. 1081 columna 1
Vxori virum petenti non semper fit restitutio. 310 col. 2. lit. i
Vxorem cognoscens cum qua votum emisit, incestum committit. 261 col. 1
Vxorem habens, nauiganti in periculis comparatur. 772 colũ. 2 litera f
Vxorem occidere grauius est, quàm matrem. 1085 col. 2
Vxore adulterante an perdat vir ius exigendi. 1043 col. 2
Vxores a viris per dominos non separentur. 1021 col. 1
Vxores clericorum si peccẽt, quid iuris. 1087 col. 1
Vxores ordinandorum quid vouere debeant. 94 col. 1
Vxores plures simul habere non licet. 1037 col. 2
Vxores quare debent esse viris subditæ. 1206 col. 1
Vxores viris subsunt. 980 col. 1
Vxoratus adulterium non committit cum soluta. 1067 col. 1
Zelus domus tuæ comedit me, qualiter exponitur. 867 columna 1
Zelum bonum quidam ex ludæis habuerunt, 702 col. 2
Zizania à tritico separanda. 359 columna 2

FINIS.

Singula mente prius memori qui scripta tenebit,
Abdita glossarum penetralia scire valebit

Gratiani suggestus.

GRATIANI COMPILATORIS DECRETI VITA, VARIIS ex ſcriptoribus excerpta.

Petri Lõbardi geſta.

Gratianus iſte monachus Claſſenſis duos (ſi pleriſq; ſcriptoribus creditur) fratres, viros ſolennes & ſtudioſos, eccleſiæque Dei perutiles habuit: vnũ magiſtrum Petrum Lombardum, epiſcopum Pariſienſem, qui compilauit ſagaci ſtudio ex dictis ſanctorum patrum commendabile opus Librum Sententiarum Et fuit vir in diuinis ſcripturis ſtudioſiſsimus, & notabiliter doctus, ingenio ſubtilis, & clarus eloquio, qui nomẽ ſuum ſcribendo cũ tanta gloria tranſmiſit ad poſteros, vt vſq; in hodiernũ diem ſuis opuſculis theologorum ſchola vbiq; exercitata, ſingulari veneratione Magiſtrum eum nominet & habeat.

Petri Comeſtoris geſta.

Alterum Petrum presbyterũ eccleſiæ Trecenſis, cognomento Comeſtorem ſiue manducatorem: qui fuit vir in diuinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, atque in ſecularibus literis egregiè doctus, carmine exercitatus & proſa. Scripſit vtroque ſtylo quædã præclara opuſcula: quorum authoritas ab eccleſia longo iam vſu comprobatur. Comeſtor autẽ ſiue manducator idcirco dictus eſt, ꝙ ſcripturarum authoritates in ſuis ſermonibus et opuſculis crebrius allegãdo, quaſi in ventrẽ memoriæ manducarit. Scripſit inter cætera ingenij ſui volumina inſigne opus ad Gulielmum Senonenſem archiepiſcopum omnes libros Bibliæ hiſtoriales & breuiter & vtiliter exponẽdo: quod iam ex vſu prænotatur Hiſtoria ſcholaſtica. Et à quibuſdam prædicatur in populis, hos tres, Gratianum videlicet, Petrũ Lombardum, & Petrũ Comeſtorem fuiſſe Germanos ex adulterio natos. Quorum mater cùm in extremis peccatũ ſuum confiteretur: & confeſſor redargueret crimẽ perpetrati adulterij; quia valdè graue eſſet, & ideo multum deberet dolere & pœnitentiam agere: reſpondit illa: Pater, ſcio quòd adulteriũ peccatum magnũ eſt: ſed cõſiderans quãtum bonum ſecutum eſt, cũ iſti filij mei ſint luminaria magna in eccleſia: ego nõ valeo pœnitere. Et cõfeſſor ad eã, Qđ tui filij ſint notabiles viri & opera vtilia fecerint eccleſiæ Dei, nõ ex te, ſed ex dono Dei eſt: ex te aũt adulteriũ crimẽ magnũ, & de hoc doleas. Et ſi nõ habes tantũ dolorem quantum exigit tam horrendum ſcelus: de hoc tamen doleas, ꝙ non potes dolere. Alij tamen fatentur eos nec germanos nec contẽporaneos fuiſſe, etſi tẽpore vicinos. Claruit enim Gratianus temporibus Henrici quarti, anno domini mileſimo centeſimo vigeſimo. Petrus Lombardus ſub Conrardo Imperatore tertio, anno domini mileſimo cẽteſimo quadrageſimo. & Petrus Comeſtor ſub Friderícho Imperatore primo anno dñi mileſimo centeſimo ſexageſimo.

Compoſuit igitur vir venerabilis Gratianus monachus ſancti Felicis Bononĩẽſis, ordinis ſancti Benedicti, vir in diuinis ſcripturis eruditiſsimus, & mirabili ſtudio flagrans, ingenio promptus, & clarus eloquio, vita quoq; & conuerſatione inſignis, Decretorũ volumẽ inſigne ex veterũ ſtatutis, ſanctionib⁹ & ſcriptis: quo iuris canonici profeſſores vſq; in præſens vtuntur in ſcholis ab Eugenio Papa tertio approbatũ. Quod quidem decretũ prius ſcripſerat Iuo Carnotenſis epiſcopus: & eo ante Gratiani tempora vtebantur iuri opera nauantes.

Si quis (teſte Antonino archiepiſcopo Florẽtino) bene aduertat, anno dominicæ incarnationis mileſimo centeſimo vel circiter eccleſia multum illuminata eſt in doctrinis. Nam in doctrina ſuaui ſpiritus copioſè & deuotè locuti ſunt, & libros ediderunt, ſanctus Bernardus, Hugo de ſancto Victore, Richardus de ſancto Victore, & Hugo de Follieto, & poſt eos Hælinandus: omnes hi religioſi, & famoſi in ſanctitate. In doctrina verò morali & theologica floruerunt hi tres, Gratianus monachus, qui compilauit Decretum, fundamentum iuris canonici. Petrus Lombardus epiſcopus Pariſienſis, qui compoſuit librum Sentẽtiarum, ſummam theologiæ. & Petrus Comeſtor, qui edidit Hiſtoriam ſcholaſticam. Et hos ſequentes verſus in laudem virginis eleganter compoſuit.

Si fieri poſſet quòd arenæ, puluis, & vndæ,
Vndarum guttæ, roſa, gemmæ, lilia, flammæ,
Ethera, cælicolæ, nix, grando, ſexus vterque,
Ventorum pinnæ, volucrum, pecudũ genus omne,
Syluarum rami, frondes, auium quoque pennæ,
Gramina, ros, ſtellæ, piſces, angues, & ariſtæ,
Et lapides, montes, conualles, terra, dracones,
Linguæ cuncta forent: minimè depromere poſſent,
Quæ ſit vel quanta virgo regina Maria,
Quæ tua pietas, nec litera, nec dabit ætas.

Hæc paucula de Gratiani geſtis & vita varijs ex authoribus collecta: cui ſimile quid in Decretalibus, Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus nobis obſeruandum eſt, ne quid vſpiam faſtidioſo lectori minus à nobis ſatisfiat.

Gloſ. Ioãnis ſuppleuit in multis Barth. Brix.

QVONIAM nouis ſuperuenientibus cauſis, nouis eſt remedijs ſuccurrendum: idcirco ego Bartholomæus Brixienſis confidens de magnificẽtia creatoris, apparatum Decretorũ duxi in melius reformandũ: nõ detrahẽdo alicui, nec attribuẽdo mihi gloſſas, quas nõ feci: ſed ſupplendo defectum ſolũmodo, vbi correctio neceſſaria videbatur, vel ꝓpter ſubtractionẽ decretaliũ, & diminutionem earundem, vel propter iura, quæ ſuperuenerunt de nouo. Interdum etiam ſolutiones interpoſui, quæ prætermiſſę fuerãt à Ioãne. Hoc feci ad honorẽ omnipotentis Dei, & eccleſiæ Romanæ, & ad communẽ vtilitatem omnium ſtudentium in iure canonico. Bart.

† alias, in antiquiſsimis exemplarib⁹ legiť modis.

Decretum aureum DO. GRATIANI,

In quo eſt diſcordãtium Canonũ concordantia: ac primùm de iure diuinæ & humanæ conſtitutionis.

DISTINCTIO I.

1 ps

Hvmanũ genus [a] duobus [b] regitur †, naturali [c] uidelicet iure, & moribus [d]. Ius naturale eſt, quod in lege & in Euangelio continetur, † quo quiſque iubetur alij facere, quod ſibi uult [e] fieri: & ꝓhibetur [f] alij inferre [g], quod ſibi nolit fieri. unde Chriſtus in Euangelio [h], Omnia quæcunque uultis [i], ut faciant uobis homines, & uos eadem facite illis. Hæc eſt enim [k] lex, & prophetæ.

Hinc [l] Iſidorus in quinto libro Etymologiarum ait:

Diuinæ leges natura, humanæ moribus conſtant.

CAN. I.

Omnes leges [m] aut diuinæ ſunt, aut humanæ: diuinę natura, † humanæ moribus conſtant: ideoq; hæ diſcrepãt [n], quoniã alię alijs [o] gentibus placent. Fas lex diuina eſt, ius lex humana. Trãſire per agrũ alienum [p], fas eſt [q], ius nõ eſt. Ex verbis huius authoritatis euidẽter datur intelligi, in quo differant inter ſe lex diuina, & humana: cùm omne, quod fas eſt, nomine diuinæ vel naturalis legis accipiatur: nomine verò legis humanæ, mores iure cõſcripti & traditi intelligãtur. Eſt autẽ ius generale nomen, multas ſub ſe continens ſpecies.

Hvmanũ gen⁹. Hęc diſtinctio diuidiť in duas partes. In prima probat ꝑ quatuor canones quod humanum genus regitur duobus, ſcilicet iuribus & cõſuetudinibus. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, Eſt & alia. ponit ſeptẽ differentias iurium. Ioan. de Fant. & Pet.

1 Ius naturale reliquis antiquius eſt: vt v. diſt. c. j. ĩ prin.

a Humanũ genus. Tractaturus dominus Gratia. de iure canonico, primo incipit à ſimplicioribus ſecundum naturam, ſcilicet à iure naturali, quod antiquius & dignius eſt [1]. Cœpit enim ab ipſa rationali creatura: vt inſtit. de re. diui. §. commodius. Aſsignat ergo multas differentias iuris naturalis ad alia iura, vſque ad xv. diſt. in qua aggreditur principale propoſitum de iure canonico, originem eius aſsignans.

b Duobus. Signatur cõtrarium ĵ. xcvj. diſt. duo. ſed illis duobus regitur tãquam authoribus, iſtis tanquã inſtrumentis. xj. q. j. c. ſicut enim. §. ex his.

c Naturali. id eſt diuino.

d Moribus. id eſt, conſuetudinario iure, vel etiã iure humano, ſiue ſcripto, ſiue non ſcripto. xxv. quæſtio. ij. inſtitutionis.

e Vult. Sed nõne ego volo quod alter det mihi rẽ ſuam: non tamen ego volo ei dare rem meam? Expone ergo vult, id eſt debet velle. & ſic exponitur ibi, Habe charitatem, & fac quod vis. & ſic exponitur lex ff. de ſolu. l. j. vel expone iubetur, id eſt conſulitur [2]. ſic econuerſo verbum rogandi pro verbo præcipiendi ponitur. xj. quæſtio. iij. rogo.

f Prohibetur. Nunquam inuenimus expreſſe prohibitum in lege vel in Euangelio, niſi per quandã conſequentiam. Nam vbi vnum contrariorũ pręcipitur, per conſequens aliud prohibetur. ſic vbi aliquid iudicatur meum eſſe, per conſequens iudicatur tuum non eſſe. ff. de procur. Pomponius. §. ij.

g Inferre. Sed nonne iudex vult inferre mortẽ reo, ſed tamen non vult vt ſibi mors inferatur? Sed dic, quod iudex non infligit mortẽ, ſed lex, vt xxiij. q. v. homicidas. & ca. cũ homo. Vel intelligas hæc omniã de operibus miſericordiæ, ad quæ qlibet tenetur: vt lxxxvj. diſt. nõ ſatis. Ioan.

h In Euangelio. Matthæi vij.

i Vultis. id eſt, debetis velle.

k Hæc eſt enim. id eſt in his cõſiſtit. ſic ponitur ibi, Deum time, & mãdata ei⁹ obſerua: hoc eſt omnis homo. Eccleſiaſtici xij. de pœn. diſtinct. ij. charitas.

l Hinc. Ad probãdam diuiſionem ſupradictam.

m Omnes leges. id eſt omnis lex. & ponitur plurale pro ſingulari. ſi enim demonſtrares duas leges, vnã diuinam, & aliã humanam, non poteſt vere dici, iſtæ leges aut ſunt diuinæ, aut humanę. Et valet talis interpretatio in reſcriptis quãdoq; cum ita ſcribitur: ſi iſta vera ſunt, id eſt ſi hoc verum eſt, & ſi illud verũ eſt, ſic extra de appella. ſignificauit. in fin. & extra de præben. cũ iam dudũ. & extra de reſcrip. ex parte. ſic ĵ. ij. q. j. in primis [3]. & ff. de cõdi. & demon. falſa. & ff. de ſtatu homi. ſummam.

n Diſcrepant. Non tamẽ ſunt contrariæ. nã trãſire per agrum alienũ diuina lex permittit, humana prohibet: ſed prohibitio & permiſsio non ſunt contraria. nam dominus permittit vxorem infidelem dimitti, Apoſtolus prohibet, vt xxviij. q. j. iam nunc.

o Alijs. vt ĵ. xij. diſt. illa. & ĵ. xxxij. diſtin. placuit.

p Alienum. Sed nonne iure naturali omnia ſunt cõmunia: vt ĵ. c. ius naturale. & ĵ. diſtinc. viij. quo iure. non ergo aliquis ager alienus eſt, ideo expone alienum, id eſt, qui eſt alienus modo.

q Fas eſt. id eſt, æquum eſt [4], cũ ſubeſt cauſa, & innoxius eſt tranſitus, vt xxiij. q. ij. c. vlt. Item iure diuino licitum eſt comedere vuas in agro alterius, ſed non exportare: cõterere ſpicas & comedere licitum eſt. vj. q. iij. c. j. ſed non mittere falcem, vt ĵ. de conſe. diſt. v. diſcipulos. ſed licet ſit æquum iure diuino, tamen non eſt ius, id eſt ius non dat ciuilem actionem. Vbi enim aliquid mihi prodeſt, & tibi non nocet, æquũ eſt vt mihi non prohibeas, licet ius ibi deficiat: vt ff. de aqua plu. arc. in ſumma. §. itẽ Varus. Trãſire tamen per agrum alienum licet in caſibus, ſcilicet ſi ſeruitutem debeat: vt C. de ſer. per agrum. Item ſi theſaurum ſuũ quis vult effodere. ff. ad exhib. theſaurus.

2 Conſulitur, & male.

3 Ibi, ſi aliqui accuſatores, &c.

4 Vel dic, id eſt, licitũ eſt, ſ. domino non ꝓhibente. Prohibitio enim dñi tollit hanc permiſsionẽ. Et dicas licitum eſſe ei in ſua natura & à iure naturali permiſſũ, & à lege Moſaica. Nã ius poſitiuũ ex conſtitutiõe licitũ eſt, nõ ſemper æquũ eſt, ſecundum Lau. in fine.

Universidad de Deusto Biblioteca

in fi. Itẽ si glans mea decidit i agrũ tuũ. ff. de glã. legẽ. l. vnica. & dũ qro hominẽ fugitiuũ. ff. de ser. fug. l. diuus. & in alio casu. xxiij. q. ij. c. vlt. Itẽ dũ via publica destructa est, vt ff. quẽad. ser. amit. l. si locus. §. vlt. Io.

a IVs gñale. Quia iustũ est: nec iudex diciẽ, nisi iustus sit: vt xxiij. q. ij. c. j. Qñq; est aliquod ius qđ non est æquũ, nec iustũ, vt si alicuius vxor adulteraẽ, ꝙ ille nõ posit ꝑmoueri, vt xxxiiij. dist. si cuius. qđ intelligo si ille postea cognouerit eã [1]: qa sine culpa sua puniri non debet, vt xvj. q. vij. in uẽtũ. Itẽ æquũ & iustũ est, vt nemo cũ alterius iactura locupletetur, vt extra de pœnis. suã. & ff. de cõdi. ide. nã hoc. & tñ cõtra illã æqtatẽ inducta est vsucapio siue præscriptio. Itẽ iniquũ est vt vnus puniaẽ pro alio: quia nõ debet vltra progredi pœna, quã reperiaẽ delictũ: vt extra de ijs, quæ fi. à maio par. cap. quæsiuit. Tamen cõtra hãc æquitatem multa iura loquuntur: vt j. q. iiij. c. ecclesia. §. itẽ ex peccato Achor. & vj. q. j. c. sunt plurimi. §. verum. & extra de spon. nõ est vobis. Sed dic ꝙ in oĩbus talibus ex causa & pro bono pacis vel publico induciẽ qñq; rigor cõtra naturalẽ æquitatẽ: qñq; tñ sine rõne induciẽ rigor cõtra æquitatẽ: & hoc solũ ꝑ rõne sufficit ꝙ ita scriptũ est: vt ff. q, & à qui. manu. lib. nõ fi. l. ꝑspexit.

Ius aliqđ est nec æquum nec iustum.

g Siue scienter, siue ignoranter.

Rigor qñque præfertur æquitati.

b LEx est, &c. iustum præcipiens, & contrarium prohibens. xxiij. q. iij. si ecclesia. in fi. & dicitur lex eo, quod legitime ligat. ij. dist. omnis. Archi.

Consuetudo quot vicibus inducitur.

c MOs est longa. Quã cõsuetudinẽ dicis esse longam, vel quot vices dicis inducere cõsuetudinem: nunqd illud quod bis factum est: vt xxv. q. ij. ita nos. Vel illã quæ ter facta est, vt extra de elec. venerabilem. in fi. Vel illam quæ sæpius quã ter est facta, vt extra de causa pos. & ꝓprie. cũ ecclesia Sutrina. Vel illã, quæ decies facta est: sicut longa ꝓscriptio diciẽ q̃ est x. ann. vt C. de ꝓscri. lon. tẽp. per totũ. Vel illã cuius non extat memoria, vt iij. qõ. vj. hæc quippe. ff. de aqua quoti. hoc iure. §. ductus aquæ. Dici cõsueuit, ꝙ in crĩalibus duæ vices inducunt cõsuetudinem, sed in alijs tres nõ sufficiunt. C. de episc. aud. l. iiij. in fi. Ioã. Hoc teneas pro certo, ꝙ secundum ius canonicũ non valet cõsuetudo, nisi ꝓscripta sit, & rationabilis, vt extra de consue. c. vlti. Videẽ tñ hic, qđ quaternarius actus inducat cõsuetudinẽ. C. de ser. l. vlt. Bart. Brix.

d De moribus. Hæc descriptio dupliciter videẽ incõueniẽs: & qa idẽ poniẽ in descriptiõe ꝙ in descripto: & qa idẽ poniẽ pro specie & genere. Sed dic, ꝙ aliter sumiẽ hic hoc nomẽ, mos, & aliter hoc nomẽ moribus, & aliter hoc nomẽ, consuetudo. Nã mos sumiẽ ꝓ iure non scripto, consuetudo sumitur generaliter pro iure scripto & nõ scripto: vt j. c. ꝓxi. sed hoc nomen moribus, sumiẽ hic pro frequẽtibus actibus hominũ. Ioã.

Mos & mores differunt.

Consuetudo an egeat institutione.

e COnsuetudo. Institutũ. Videẽ hic manifeste, qđ plures vices nõ sufficiũt ad hoc, vt aliqd dicaẽ cõsuetudo, nisi institutũ sit, quod illud ꝓ consuetudine amodo seruẽ. nã potest esse, ꝙ ex gratia vel tolerantia hoc sæpius ꝑmissum sit, vt extra de verbo. sig. Abbate. & x. q. iij. qa cognouimus. vnde licet aliqd sæpius factũ sit, nisi eo animo factũ sit, vt in posterum fieret, etiã si suo iure id faceret, talis vsus non dicitur vsus, vt ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. Iulianus recte ait. & l. vlti. Itẽ alia rõne patet, ꝙ solæ vices nõ inducũt cõsuetudinẽ: quia licet pluribus vicibus aliqd iudicatũ sit, nõ ideo in posterũ ita iudicãdũ est: quia nõ exẽplis, sed legibus est iudicandũ: vt C. de sent. & interloc. nemo. Sed secũdũ cõsuetudinẽ bene iudicatur [2], vt extra de eo q mitt. in pos. cũ venissent. xij. distinct. illa. & xxxij. dist. placuit. Itẽ multa alia requiruntur ad hoc vt aliquid dicatur cõsuetudo, vt dicemus j. distinc. viij. frustra.

Vnde in eodem libro Etymolog. Isidorus ait: *Ius genus, lex autem species eius est.*

CAN. II.

IVs generale [a] nomen est: lex autem iuris est species. Ius autem est dictũ, quia iustũ est. Omne autem ius legibus, & moribus constat.

Quid sit Lex.

CAN. III.

LEx est [b] constitutio scripta.

Quid sit Mos.

CAN. IIII.

MOs est longa [c] cõsuetudo de moribus [d] tantummodo tracta.

Quid sit consuetudo.

CAN. V.

COnsuetudo autẽ est ius quoddam moribus institutum [e], quod pro lege suscipitur, cùm deficit lex [f]. Nec differt, an scriptura, an ratione cõsistat: quoniã & legẽ ratio cõmẽdat. Porrò si ratione [g] lex consistat, lex erit omne iam, qđ & rõne cõstiterit dũtaxat, quod religioni cõueniat [h], qđ disciplinæ congruat [i], quod saluti proficiat [a]. Vocatur autem consuetudo, quod in communi est vsu. Cùm itaq; dicitur, non differt, vtrùm consuetudo scriptura, an ratione consistat, apparet, ꝙ consuetudo est partim redacta in scriptis, partim moribus tantùm vtentium est reseruata. † Quæ in scriptis redacta est, constitutio siue ius vocatur. Quæ verò in scriptis redacta non est, generali nomine consuetudo videlicet appellatur.

[2] Est & alia diuisio iuris, vt in eodem lib. testatur Isidorus ita dicens:

Quæ sint species iuris.

CAN. VI.

IVs autem naturale est, aut ciuile, aut gentium †.

Quid sit ius naturale.

CAN. VII.

IVs naturale [b] est commune omnium nationum, eò ꝙ vbique instinctu naturæ, non constitutione habetur aliqua: vt viri & fœminæ coniunctio [c], liberorum successio [d], et puerorum educatio [e], cõis omniũ [f] possessio, & oĩm vna libertas: acqsitio eorũ q̃ cęlo, terra, mariq; capiunt [g]. Itẽ depositę [h] rei, vel cõmẽdatę [i] pecunię restitutio, violentiæ per vim [k] repulsio. Nam hoc, aut si quid huic simile est, nunquam iniustum, sed naturale ęquúmque habetur.

Quid sit ius ciuile.

CAN. VIII.

IVs ciuile est, quod quisque populus, vel ciuitas [l] sibi proprium diuina humanáq; [m] causa constituit †.

Quid sit ius gentium.

CAN. IX.

IVs gẽtiũ, est sedium [n] occupatio, ędificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes [o], postliminia [p], fœdera pacis,

f Cum deficit lex. Hic videẽ, quod tũc demũ recurrendum est ad consuetudinẽ cum lex deficit. Et sic est ar. ꝙ nunquã secũdũ cõsuetudinẽ est iudicandũ, si ius cõtrariũ præcipiat, & arg. j. xj. dist. cõsuetudinis. & c. cõsequẽs. & j. dist. viij. si cõsuetudinẽ. & c. cõsuetudo. & extra de sen: & re iud. cum causa. & extra de fo. cõpe. quod clericis. Rñdetur ꝙ ꝓ nõ secũdũ cõsuetudinẽ, sed secũdũ iura est iudicandũ, vt ff. de sepul. vio. l. iij. §. diuus. secũdũ hoc multa occurrũt contraria, vt j. dist. xxxij. placuit. & extra de eo q mit. in pos. cũ venissent. & extra de cogna. spiri. sup eo. & extra de arbit. dilecti. & extra de consuet. c. ij. & extra de testa. c. ad hæc. Ex istis oĩbus habeẽ, ꝙ cõsuetudini staẽ cõtra ius scriptũ. Solutionẽ autem istius qñ cõsuetudo præiudicet iuri, dicemus j. viij. dist. c. frustra. Io. Hoc tene, ꝙ cõsuetudo rationabilis & præscripta iuri scripto ꝓiudicat. ita mihi videtur, vt extra de cõsue. c. vlt. etiã si alia nõ interueniant, de qbus facit mentionẽ Io. in illo c. frustra. B. Sed ad quã cõsuetudinẽ dicis recurrendũ: an ad cõsuetudinẽ terræ, an ad Romanã cõsuetudinẽ, an ad cõsuetudinẽ loci vbi cõtractũ fuit, an ad cõsuetudinẽ vicinarũ prouinciarũ? Videẽ ꝙ ad cõsuetudinẽ Romanã, vt j. xj. dist. c. vlt. instit. de satisd. §. vlt. Ecõtra videẽ, quod ad cõsuetudinẽ loci, vt xij. dist. illa. & C. de ædi. fi. priua. an in totũ. & iura prælleg. ad hoc inducas. Ad hoc dico, ꝙ iudex maxime delegatus primo secũdũ canones iudicabit, deficiẽtibus canonibus iudicet secũdũ leges [3], vt extra de no. ope. nun. intelleximus. & j. dist. x. si in adiutoriũ. deficiente omni iure ꝓcedat ad gñalẽ cõsuetudinẽ [4], vel etiã particularẽ, cum defuerit gñalis: licet quidã tũc dicãt recurrẽdũ ad cõsuetudinẽ Romanã, deficiẽte iure & cõsuetudine ꝓcedat de similibus ad similia: vt xx. distin. de quibus. ff. de legi. l. nõ possunt, omnibus deficiẽtibus ad Romanã cõsuetudinẽ ꝓcedat: vt ff. de legi. & cõsti. de qbus. in prin. licet sit arg. quod ad consuetudinẽ vicinarũ prouinciarũ sit recurrendũ: vt extra de cẽsi. super eo.

g Rõne, Arg. ꝙ deficiẽte lege, vel canone põt allegari rõ, vt xix, dist. si Romanorũ. & distin. viij. frustra.

h Quod religioni cõueniat. Multa enim sunt cõtra rationẽ, tñ congruunt religioni, vt virginẽ peperisse.

i Quod disciplinæ cõgruat. Quia licet prælatus de ratione posit coercere subditum delinquentem, tamen disciplinate tenetur ipsum coercere, vt proficiat ei ad salutem, vt xlv. distin. cum beatus.

Argu. extra de test. Raynutius. ~~§. dicit. ver. præcedit. de hoc no. xij. dist. id lud. in gl. argu. contra ibi vi deas.~~

Consuetudo vtrum præiudicet iuri scripto.

Iudex per quæ iura debet iudicare.

3 De hoc xv. qõ. iij. ca. sane. §. hunc autẽ. versic. sed sicut.

4 Adde Bald. in l. aduersus. C. si aduersus rẽ iud. & Alexã. de Imo. in l. solet. ff. de iud.

Quod

a Quod saluti proficiat. Licet ratio sit quod homo debeat persequi inimicum, tamen non proficit hoc ~~ad salutem~~.

Ius naturale dicitur multipliciter.

b IVs naturale. Ad intelligentiam istorum nota ꝙ natura multis modis dicitur: quandoque dicitur natura vis insita rebus similia de similibus procreãs. Secundo modo diciẽ natura quidã stimulus seu instinctus naturæ ex sensualitate proueniẽs ad appetẽdũ, vel ad procreãdũ, vel ad educandũ. 32. q. v. horrendus. ff. de vent. inspi. l. j. §. ius naturale. insti. de iu. na. gen. et ciui. in prin. Tertio modo dicitur instinctus naturæ ex rõne proueniens, & ius ex tali natura ꝓueniẽs diciẽ naturalis æquitas: et scdm hoc ius naturæ dicũtur oĩa cõmunia. i. cõmunicanda tempore necessitatis: vt xlvij. dist. sicut. Quarto modo diciẽ ius naturale præcepta naturalia, hoc est: Nõ furtum facies: non mœchaberis. xxxij. q. vij. quid adulterio. insti. de obli. quæ ex delict. nascun. circa prin. & omne ius diuinũ dicitur naturale ius. et secundũ istud ius similiter omnia dicuntur cõia. i. communicanda, bene enim fuit aliquid proprium de iure diuino, nam ipsi Adæ fuit dictũ, In sudore vultus tui vesceris pane tuo. & alibi: Non cõcupisces rem proximi tui. xlvij. di. virum. Similiter ius ciuile dicitur varijs modis. Quandoq; dicitur ius ciuile illud ius, quod non est naturale, vel ius gentium. secũdum hoc ius canonicum dicitur ius ciuile, secundũ ꝙ hic sumitur. Secundo modo dicitur ius ciuile omne illud ꝙ non est canonicũ ius. Tertio modo ius ciuile dicitur lex xij. tab. ff. de ori. iur. l. ij. §. exactis. Quarto modo dicitur ius ciuile ad differentiam iuris prætorij. Ioã.

† Quãdo ita simpliciter vt ex nunc statuitur, sed si consuetudo publica authoritate i scriptis redigitur, & authoraẽ ne dubitetur & alia probatiõe opus sit, nihilominus cõsuetudo est, et dicitur: ~~dicitur cõsuetudo particularis pro consuetudine~~

† Cõcor. text. in §. huius studij. ver. dicendũ. in sti. de iust. & iure.

1 Sub. de qua coniunctione est intelligendũ secũdũ Ber.

Filius egẽtem patrẽ cogitur alere.

Tempore necessitatis omnia sunt cõmunicanda.

Ius ciuile quadrupliciter dicitur.

2 Cõcor. text. in l. ex hoc iure. cũ ibi nota. ff. de iust. & iure.

c Coniunctio. Si intelligas de coniunctione corporum, scdm hoc est ius naturale proueniẽs ex sensualitate. Si intelligas de cõiunctione animorũ [1], est ius naturale ex ratione proueniens, extra de big. debitum.

d Succesio. Non intellige de successione, quæ fit per hæreditatem, cum illa non sit naturalis: sed de successione per carnis propaginem. Vel etiam intelligi potest de illa qua liberi iure naturæ succedunt parentibus. ff. vnde lib. l. j. & l. scripto. §. non sic.

e Educatio. Patres enim thesaurizant filijs, non filij parentibus: vt xvj. q. j. prædicator. similiter filius patrem egentem cogitur alere. xxij. q. iiij. inter. et C. de alen. li. l. j. & ij. & in casu mater filium, & libertus patronũ: vt ff. de li. agn. si qs. §. idẽ in liberis. et §. solent.

f Communis omnium. Id est, nihil erat proprium alicui iure diuino [1]. Vel dic cõmunis, communicanda tempore necessitatis: vt xlvij. di. sicut. nam etiam secundum legem Rho. tempore periculi cibaria maxime erant communia: vt ff. ad legem Rhodiam. l. ij. §. cum in eadem naue. in fi. xij. q. j. dilectissimis.

g Capiuntur. Hæc enim & alia quę in nullius bonis sunt, cedunt occupanti: vt institu. de rerum diui. §. feræ.

h Item depositæ. Fallit in duobus casibus: vt j. xxij. q. ij. cap. ne quis. & si dominus & deponens simul petunt rem, potius restituitur domino: vt ff. depo. bona fides.

i Commendatæ. Commẽdare idem est quod deponere, vt ff. deposi. l. Lucius Titius.

k Per vim. Quod cuilibet licet: vt ff. de iustitia & iu. vt vim. in fi. extra. de sentẽ. excom. c. iij. §. si vero. in fi. De illa materia habes not. xxiij. quæ. j. in summa. Ioan.

Vim vi repellere licet.

l IVs ciuile. Vel ciuitas. Sic aliqua ecclesia ius sibi statuit: vt j. dist. xj. catholica. & de conse. dist. iij. pronuntiandum.

† Cõcor. tex. in §. ius autem ciuile. instit. de iure nat. gẽ. & ciui.

m Diuina humanaq;. i. contemplatione Dei. de cõse. di. iij. c. iij. & hominũ: vt ff. de ser. l. j.

n IVs gentium. Sedium. Scilicet hostilium: vt xxiij. q. vij. si de rebus. & q. v. dicat aliquis. instit. de rerum di. §. item quæ ex hostibus. ff. de acqui. re. do. naturalem. §. fi. Vel dic sedium vacantium, quæ occupanti conceduntur: vt insti. de rerum diui. §. feræ. Alioqui si propria authoritate raperet etiam rem suam, cadit à dominio [3]: vt j. xvj. quæ. vj. placuit. ff. quod metus causa. C. vnde vi. si quis in tantam. nisi forte alio modo non posset eam consequi per iudicem: vt xxiij. q. ij. c. j. & ij. & ff. quæ in fraudem cred. ait prætor. §. si debitorem. Ioan.

3 Ad huius dicti declarationem vide quod no. extra de causa pos. & ꝓprie. pastoralis. in gl. sed si non potuit.

o Seruitutes. Alibi dicitur, quod seruitus sit inducta per ebrietatem xxxv. di. vj. dic. alibi videtur inducta ex præscriptione septentrij: vt dicã j. di. vij. c. ius autem. in summa gloss. quæ incipit à iudicijs. super illo ver. iustificationibus. sed dicitur inducta de iure gentium: quia ius gẽtium eam approbat, non quod eam primo inuenerit. Si ergo bellum iustum est: qui capitur, fit seruus capientis: vt xxiij quæst. v. dicat. & secundum hoc peccat taliter captus, si recedat à domino suo: vt xvij. quæstio. iiij. si quis seruum. sed si bellum non est iustum, licitum est ei fugere, dum potest: vt ff. de cap. nihil interest.

Captus in bello an licite possit aufugere.

p Postliminia. Postliminium est ius quo restituitur alicui res quam per captiuitatem amiserat: vt xxvj. q. ij. prima actione. & xxxiiij. q. j. cum per bellicam. nisi sint arma, quæ non restituuntur, quia illa turpiter amisit: vt ff. de cap. l. ij.

Universidad de Deusto Biblioteca

induciæ†, legatorū[a] nō violandorū religio, connubia īter alienigenas[b] prohibita. Hoc inde ius gētiū appellaf, q a eo iure omnes fere gētes vtūtur.

Quid sit ius militare.

CAN. X.

Ius militare, est belli inferendi solēnitas, fœderis[c] faciendi nexus, signo dato egressio in hostem, vel pugnę commissio. Item signo dato receptio. Item flagitij militaris disciplina, si locus deseratur[d]. Item stipendiorū modus[e], dignitatū[f] grad⁹, præmiorū honor: veluti cū corona[g], vel torques[h] donatur. Item prędę decisio, & pro personarum qualitatibus et laboribus iusta diuisio, ac principis portio[i].

Quid sit ius publicum.

CAN. XI.

Ius publicum est[k] in sacris, et sacerdotibus, & magistratibus.

Quid sit ius Quiritum.

CAN. XII.

Ius Quiritū[l] est propriè Romanorū, quod nulli[m] tenent, nisi Quirites, id est, Romani†. In quo agitur de legitimis hereditatibus[n] vel curationibus, vel de cōtractibus, de tutelis, de vsucapionibus[o]: quæ iura apud nullum alium populum reperiūtur, sed propria sunt Romanorum, & in eos solos cōstituta.

DISTIN. II

1 ps Constat[p] autē ius Quiritum ex legibus, et plebiscitis, & senatusconsultis, & cōstitutionibus principum, ex edictis senatorū, siue responsis prudentum.

Quid sit lex.

CAN. I.

Lex est cōstitutio populi[q], qua maiores natu[r] simul cum plebibus aliquid sanxerunt.

Quid sit plebiscitum.

CAN. II.

Plebiscita sunt[s], quæ plebes tantùm constituunt: et vocantur plebiscita eò, quod ea plebs sciat, vel sciscitatur & rogat, vt fiant.

Quid sit senatusconsultum.

CAN. III.

Senatusconsultum, est quod tantùm senatores populis consulendo decernunt†.

Quid sit cōstitutio, vel edictū.

CAN. IIII.

Constitutio vel edictum est[t] quod tantùm Rex, vel Imperator constituit vel edidit.

Quid sunt responsa prudentū.

CAN. V.

Responsa[v] prudentum sunt, quę iuris-

a Legatorum. Si quis legatum vel amicorum vel hostium impedit, secundum canones excommunicatur, vt xciiij. distin. si quis. xxiiij. q. ij. si quis. secundum leges traditur hostibus: vt sit seruus illorum. ff. de leg. l. vlti. Ioan. Theutonicus.

b Alienigenas. Vt xxviij. q. j. caue. & capi. sequen.

c Ius militare. Fœderis. i. pacis componendæ.

d Deseratur. Secūdū canones, qui fugit in bello publico, infamis est: vt vj. q. j. infames. secundū leges capite punitur: vt ff. de re mil. omne. §. qui in acie. Io. Theuton.

e Modus. j. xij. q. ij. Vulteranæ & j. xvj. quę. vlti. c. j. & c. contra.

f Dignitatum. Quis sit dignior, vel superior alio.

g Cum corona. Id est, mai⁹ munus.

h Vel torques. Id est, min⁹ munus.

i Ac prīcipis portio. Non ergo oīa q̄ capiunt in bello, sunt prīcipis. & sic est contra xxiij. q. v. dicat. vbi dicit q̄ regis sunt oīa. Sed dic qd prīcipis sūt omnia quo ad tuitionē, sed ipse tenet ea diuidere secūdū merita personarū. xij. qō. ij. Vulteranæ. & c. concesso.

k Ius publicum est. Vnde qui lædit sacerdotes vl res sacras, ab omnibus tanquā pro publico crimine potest accusari. argu. ij. q. j. in primis.

l Ius Quiritum. A Quirino. Id est, Romulo.

m Quod nulli. Cōtra. C. de Iudæ. Iudæi. vbi dicitur q̄ Iudæi vtunt Romano iure. Sed ibi omnes vocant Romani, subiecti Romano imperio: prout dicitur, Propriū Romanorum est habere filios in potestate, prout etiā gentiles sunt sub Romano imperio. Nam Imperator est princeps totius mundi: vt vij. q. j. in apibus. sed in diuersis prouincijs diuersi reges sub eo constituti sunt. v. q. iij. scitote. & ff. ad le. Rhod. de iac. qui leuandæ. & l. deprecatio. Qui ergo nō vult esse sub Romano Imperio, nec hæreditatem habere potest, nec alia quæ hic de iure Romano enumerantur. arg. viij. dist. quo iure.

n De legitimis hæreditatibus. Ab intestato vel ex testamento delatis. Et hæreditas est successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit tempore mortis, vel quod superest deducto ære alieno.

o De vsucapionibus. Vsucapio est acquisitio dominij per continuationem possessionis temporis lege diffiniti. ff. de vsu. l. iij.[1]

Constat autē. Hęc dist. diuiditur in duas partes. In prima parte ponit qnque differētias secularīū legū. Secūda ibi, Quædā. I. de F.

p Constat. In ij. dī. agitur quæ sint partes, siue species Romani iuris: agit etiam quare leges cōsulares, vel tribunitię, vel alię sic sunt appellatę, &c.

q Lex est. Populi. Olim populus statuit leges: sed hodie non, quia trāstulit hanc potestatem in imperatorem[2]: vt instit. de iure naturali. §. sed qd prīcipi. Vel dic qd popul⁹ hodie pōt, & quod dicitur ibi transtulit, id est, cōcessit.

r Qua maiores natu. Maiores natu dicūtur nobilitate, antiquitate, dignitate, scientia: vt ij. q. vij. quærendum. & c. criminatiōes.

s Plebiscita sunt. Plebiscita prio facta fuerunt propter discordiam, quæ fuit inter nobiles et plebeios: vt ff. de origine iuris. l. ij. §. eisdem temporibus.

t Constitutio vel edictum est. Propriè dicuntur constitutiones principum, & edicta prætorum[3]. Dicitur etiam edictum iudicis: vt est citatio. vigesima quarta, quæstione iij. de illicita. ff. de re iudica. contumacia.

v Responsa. Olim licuit cuilibet totam hæreditatem suam relinquere alteri: sed Falcidius statuit, quod quarta pars hæreditatis deberet relinqui legitimis hæredibus. Est autem triplex Falcidia. Vna est debita iure naturæ, quæ competit legitimo hæredi. Alia est debita iure institutionis, quā potest iure hæres institutus petere: cum tota hæreditas est exhausta Ioan. Et istas duas potest hodie habere filius institutus. extra de testamen. Raynaldus. & ita

†Cōcor. text. in §. ius autem gentium. gl. in ver. bella. instit. de iu. na. gen. & ciuili.

Pœnæ fugientis in bello.

Principis sunt omnia.

† Tex. est si. in §. sed ius quidē ciuile, cum glos. in ver. ius Quiritū. & ver. à Quirino. Instit. de iur. na. gē. & ciu.

Iudæi & gētiles sub sunt imperio.

Hæreditas.

Vsucapio.

1 De hoc dic vt plene nota. xvj. q. iij. in princ.

2 Adde an possit facere statutum: & si potest, ān principe existēte in ciuitate nō cōsentiente: no. Bald. in l. homi. num. C. de leg.

†Cōcor. text. in §. cōstat autem. versi. senatuscōsultū. cum gl. in ver. senatus. instit. de iu. na. gen. &c.

Constitutio & edictū diuersa sunt.

3 De hoc nota. ff. de ædil. edic. per totum Lauren.

consulti respōdere dicūtur cōsulētibus: vnde & rñsa Pauli dicta sunt. Fuerūt em̄ quidā prudētes & arbitri æqtatis, q institutiōes ciuilis iuris cōpositas ediderūt, quibus dissidentiū lites contentionesque sopirent[a].

Quæ sunt tribunitiæ vel consulares leges.

CAN. VI.

2 Quædam etiam leges dicunt ab ijs, q̄ eas cōdiderūt, vt Consulares, Tribunitiæ, Iuliæ, Corneliæ. Nam sub Octauiano Cæsare suffecti consules Papius† & Pompeius legē tulerūt, quæ à nominibus eorū appellatur Papia & Pōpeia, cōtinens patrū pręmia[b] pro suscipiendis liberis. Sub eodem quoq; Impatore Falcidius tribunus plebis legē fecit, ne quis plus extraneis testamēto legaret, quā vt quarta pars supesset hæredib⁹: ex cuius nomine lex Falcidia est noīata.

Quæ sit lex Satyra.

CAN. VII.

Satyra[c] verò lex est, q̄ de plurib⁹ simul rebus loquit: dicta quidē à copia rerum, & quasi à saturitate. Vnde & satyrā scribere, est poëmata varia cōdere, vt Horatij, Iuuenalis, et Persij.

Quæ sint Rhodiæ leges.

CAN. VIII.

Rhodiæ[d] leges naualiū cōmerciorū sunt, ab īsula Rhodo cognominatę, ī qua antiqtus mercatorū vsus fuit.

DISTINCT. III.

1 ps Omnes[e] hæ species seculariū legum partes sunt. sed quia constitutionum alia est ciuilis, alia ecclesiastica: ciuilis uerò forense, uel ciuile ius appellatur, quo nomine ecclesiastica constitutio appelletur, uideamus. Ecclesiastica constitutio canonis nomine cēsetur. Quid autem sit canon, Isid. in lib. v. Etymologia. declarat dicens:

Quid sit canon.

CAN. I.

Canō[f] Grecè, Latinè regula nūcupaf.

Vnde dicatur regula.

CAN. II.

Regula dicta est, eò quòd rectè ducit, nec aliquem aliorsum[g] trahit. Alij verò dixerunt, regulā dictam, vel quòd regat, vel q̄ normam rectè & bene viuēdi præbeat, vel quòd distortū prauūq; corrigat.

2 Porrò canonū alij sunt decreta pontificū, alij statuta conciliorū. Conciliorum uerò alia sunt uniuersalia, alia prouincialia. Prouincialiū alia celebrantur auctoritate pontificis Roma. præsente uidelicet legato[h] sanctæ Romanæ eccle-

& ita cessat opi. dominorū. C. ad le. Fal. quāquam. B. Tertia quæ dicitur quarta Trebellianica[1]: & cōpetit hæredi instituto, qui rogatus est hæreditatē alteri restituere, vt legitur extra de testa. Raynutius. Ioan.

a Sopirent. Nec enim licet iudici ab eorū responsis deuiare, vt instit. de iure natu. §. respōsa.

Quædā etiam. Hęc est secunda pars dist. in qua ponit quasdā leges denominatas à conditorib⁹. Io. de Fāt.

b Præmia. Hęc fuerūt præmia, q̄ si qs haberet Romæ tres filios, in Italia quatuor, in ꝓuincia qnque, nō poterat vocari ad on⁹ tutelę[2]. insti. de excu. tut. in prin. Vel aliter cōstitutū est, q̄ si quis habet minus quam xxv. ann. excludit ab honoribus: tñ si esset xx. ann. & haberet qnq; filios, numer⁹ filiorū supplet numerū annorū. ff. de mun. & hono. ad rē. & ff. de min. l. ij.

c Satyra. De hac satyra nihil habemus, sed tangit in C. de lati. lib. l. vni. in princ. & ꝓœmio Digestorū. §. & antea. in fine.[3]

d Rhodiæ. Iniquissima est illa lex. s. quod patientibus naufragiū ihabitatores oīa auferāt: vt ff. e. Modestinus. sed hodie lex illa correcta est C. de furt. authē. nauigia. & extra de consuetu. c. fi. imo tales sunt excōicati ipso iure, vt extra de rapto. excōicationi.

Omnes hę. Hæc dist. diuidit in tres partes. In prima ꝓbat qd sit canon. Secunda ibi, Porro. Tertia ibi, Officiū. Io. de Fant.

e Omnes. Sed qa supra tractauit de speciebus seculariū legum, modo vult tractare de ecclesiasticis constitutionibus, quæ varijs nominibus appellātur. quādoq; illud appellatur canon, quādoq; decretū, quandoq; decretalis epistola. Canon dicitur id quod statuitur in vniuersali cōcilio. extra de big. altercationis. Decretum dicitur q̄ papa statuit de consilio cardinaliū suorū ad nullius consultationē. Decretalis epistola dicitur quam statuit papa, vel solus, vel cū cardinalibus ad consultationē alicuius. lix. dist. hoc ad nos. xix. dist. si Romanorum. Item adhuc alias inuenimus appellationes canonicæ constitutionis, vt dogma, mandatū, interdictū, sanctio, vt xxv. q. ij. si quis dogmata. Dogma est q̄ cōsistit in doctrina fidei christianæ. xxiij. dist. q epiścopus. Mādatū q̄ cōsistit in doctrina de moribus. xiij. distin. his igit. Interdictum, in quo nulla pœna adijcit. xxxij. distin. interdixit. Sanctio, vbi pœna adijcitur. xxxvj. distinct. cap. ij.

f Canon. Habet autem canon sub se quatuor species, vt xxv. q. ij. si quis dogmata.

g Regula. Aliorsum. Ergo si regula nunquā trahit aliorsum, oīs regula est ius. male ergo dixit lex, q̄ ita definit regulam: Regula est quæ rē breuiter enarrat, nō vt ex ea ius fiat. ff. de regu. iur. l. j. Ad hoc dicas, q̄ si illud appellas regulā, i. quo aliquid generaliter statuit, nō adiunctis exceptionibus, secūdum hoc ex regula non sumit ius, & ita loquit lex. Sed si appellas regulā id qd includit i se suas exceptiones, secūdum hoc regula nūq̄ fallit: & ita sumit hic.

Porro. Hæc est ij. pars disti. in qua distinguit inter concilia ꝓuincialia, & generalia & priuilegia. Ioan. de Fant.

h Legato. Ad hoc specialiter destinato. licet enim aliqs sit generalis legat⁹, non tamē potest facere gñale, vel etiā ꝓuinciale cōciliū: quia ea quæ specialiter Romano pontifici conceduntur: mādata generali iurisdictione nō trāsferuntur, vt extra de offi. leg. quod trāslationem. & mandata generali iurisdictione conciliū non potest exercere is cui mādatur, vt ff. de offi. eius cui mād. est iurisdi. l. ij. Sed nūquid metropolitani in suis cōcilijs possunt cōdere canones? Non videtur, vt j. xvij. dist.

1 Adde an appel. Falcidiæ veniat Trebelliani-ca, not. in l. ij. si quis ali. testa. ꝓhi. & in l. j. ff. de iure codi.

2 Et habere præmium. C. q morbo se exc. l. j.

†Vide in hunc locū Andr. Alcia. lib. dispūctio. iij. cap. iij.

3 Dicitur enim hæc lex de Latina libertate esse, quæ quasi per satyrā fuit introducta, secundum Hugo.

Canon. Decretū.

Decretales epistola.

Dogma.

Mādatū.

Interdictum.

Sanctio.

Regulæ definitio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec licuit. & cap. seq. Argu. contra j. xj. dist. catholicos. & de consec. dist. iij. c. j. Dicas ' quod de paruis negotijs, & de ijs quæ spectant ad onus, possunt condere canones: de magnis rebus non possunt, vt xvij. dist. multis. & xxiiij. quæstio. j. quoties.

a Hãc sententiã hic tenet Hu. not. xviij. di. in sum.

PRiuilegia.

a Priuatorum. Priuati dicũtur ꝓprie qui nõ sunt cõstituti in aliqua dignitate, vt xxiiij. q. j. qui contra. Sed hic priuati dicuntur omnes exempti à iure communi: siue sit collegium, siue aliqua specialis persona. vij. quæstio. j. petisti. Hic patet ratio, quare verba posita i priuilegijs potius ponuntur causaliter, quam conditionaliter: cuius dicitur, sicut iuste possides. si illud verbũ inuenis i priuilegio exponas sicut, pro quia: & hac ratione, quia cum priuilegium sit lex, & lex debet esse certa, vt j. dist. proxi. c. erit. & verba priuilegij debent esse certa [2]. inutile esset priuilegiũ. extra de priuil. in his. ar. ff. de legi. j. si quando. Ioan.

2 Alias, hanc rationem assignat Inno. extra de verbo. sig. Abbate. & super ver. præteriti ẽporis morã.

b In priuato. id est in priuatis.

Officium. Hæc est tertia pars, in qua dicit, quid sit officiũ legis. Io. de Fãr.

c OMnis autẽ. Permittit. Tribus modis dicitur aliquid permitti. Vno modo qđ nullo iure prohibetur, vt secundas nuptias contrahere, vt xxxj. quæstio. j. hac ratione. Secũdo modo, quod contra cõstitutiões humanas indulgetur: vt contrahere in quarto gradu, vt xxxv. q. iij. quædã. & est hęc vera permissio, & dicitur absoluta permissio. Tertio modo dicitur illicitũ permitti vt magis illicitũ vitet: vt comessationes die dñico, vt dist. iiij. deniq;. & permittit adulteriũ ne fiat homicidiũ, vt xxxiij. q. ij. si quod verius. & permittit subdiacono habere vnã fœminã, ne peccet cũ pluribus, vt extra qui cle. vel vo. significauit. & hæc dicit compara tiua permissio [3], sed potius appellat tolerãtia quã permissio. & secundum hãc permissionem dicit canon, quod ea quæ permittimus, nõ approbamus, vt xxx. q. j. hac ratione. & secũdum hanc permissionem dicit decre. quod multa toleramus, quæ si in iudicium deducerentur, cassarentur, vt extra de prębend. cũ iamdudũ.

3 De hoc loquitur xxvj. q. ij. hi qui.

d Vt qui cædẽ. Sed nunqd iudex ecclesiasticus põt taliter dictare sententiã in causa sanguinis, cũ nec causis sanguinũ possit itereſſe, vt xxiij. q. viij. his à qbus. sed dic, ꝙ iudex ecclesiasticus põt dicere eius [e] em̃ præmio [g] aut pœna vita moderatur [h] humana. diuina autem præcipit [i]: vt, Diliges dominum Deum tuum. Deut. 6. a

DISTINC. IIII.

1 ps

CAusa [k] ue rò constitutiõis legũ est humanam coërcere audaciã, & nocendi facultatem refrænare.

Sicut in eodem lib. Isid. testatur dicens:

Quare leges factæ sunt.

CAN. I.

FActæ sunt autem leges, vt earum metu humana coërceatur [l] audacia, tutaq; [m] sit inter improbos innocẽtia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrænetur audacia, & nocendi faculeas.

2 Præterea in ipsa constitutione legum maximè qualitas constituendarum obseruanda est, ut contineat in se honestatem, iustitiam, possibilitatem, cõuenientiam, & cætera, quæ in eodẽ libro Isidorus enumerat dicens:

Qualis debet esse lex.

CAN. II.

ERit autem lex honesta [n], iusta [o], possibilis [p], secundùm naturam, & secundùm consuetudinem patriæ loco temporique conueniens, necessaria & vtilis, manifesta quoq;: ne aliquid per obscuritatem incautum captiõe contineat: nullo priuato commodo, sed pro communi ciuium vtilitate conscripta.

3 Ideo autem in ipsa constitutione ista consideranda sunt: quia cùm leges institutæ fuerint, non erit liberum iudicare de ipsis, sed oportebit iudicare secundum ipsas.

Vnde Augu. in lib. de vera religione †.

De legibus tunc est iudicandum, cùm instituuntur: non cùm institutæ sunt.

CAN. III.

INistis temporalibus legibus quanquam de his homines iudicent [k], cùm eas instituũt: tamen cùm fuerint institutæ & firmatæ, non licebit [l] iudici de ipsis iudicare, sed secundùm ipsas †.

Leges instituuntur, cùm promulgantur: firmantur, cùm moribus utentium approbantur. Sicut enim moribus utentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ [m] sunt, ita moribus utentium ipsæ leges confirmantur. Vnde illud Telesphori Papæ, quo decreuit, ut clerici generaliter à quinquagesima ieiunandi propositum susciperent, & à carnibus & delicijs abstinerent, quia moribus utentium approbatum non est, aliter ꝙ gentes transgressionis reos non arguit.

Vnde Telesphorus urbis Romæ archiepiscopus omnibus episcopis.

Septem hebdomadis à carne & delicijs ante paschã clerici abstineant. CAN. IIII.

STatuimus, vt septẽ [n] hebdomadas plenas ante sanctum paschã omnes clerici, id est, in sortẽ domini vocati, à carne ieiunẽt: quia sicut discreta debet esse vita clericorum [o] à laicorum cõuersatione, ita & in ieiunio debet esse discretio.

Has ergo septem hebdomadas omnes clerici à carne & delicijs ieiunẽt: & hymnis, et vigilijs, atque orationibus inhærere die noctúq; studeant.

Item Ambrosius libro sermonum ††,

Septimam hebdomadam Telesphorus XL. addidit.

CAN. V.

QVadragesima sex septimanas habet. Cui addidit Telesphor [p] pontifex septimã hebdomadã, & vocatũ est hoc tempus quinquagesima. Qđ similiter de eo capitulo est intelligẽdũ quod beatus Gre. Aug. Anglorũ episcopo scribit dicẽs:

A quinquagesima ieiunandi propositum sumãt, quos ecclesiastici gradus dignitas exornat.

Alias viles reputentur. j. q. j. vilissimus.

QVadragesima. Casus istius ca. patet per se. Et hæc duo ca. abrogata sunt, sicut & ieq. cap. in prin. c. & h. d. sequens §. quod similiter.

a iiij Deniq.

† Libro vnico. ca. xxxj. f. to mo. j.

† Hasten⁹ verba Augusti.

1 Vide qđ not. xiiij. q. iij. plerique. & ff. de legi. cõtra legem. Ioann. de Fantu.

transgrederetur, frustra imputaretur ei ad pœnam: vt xv. q. j. non est. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor. & ff. quando appel. sit. l. j. §. dies istos.

2 Secundum naturam. id est, naturalem rationem. supra distinct. j. consuetudo. Ioan.

b Secũdum cõsuetudinẽ. Quia si est cõtra cõsuetudinẽ inhabitãtiũ per cõtrariã cõsuetudinẽ abrogat: vt j. eo. §. leges. et c. statuim⁹. Item quia cõsuetudo interpretatur legẽ: vt extra de ver. signi. Abbate. ff. de legi. cum de consuetudine. & l. si de interpretatione.

c Loco. Quia in aliquibus locis aliqua statuũtur, quæ alibi nõ reciperentur: vt xxj. dist. ante. & c. aliter. Item in iure cõstituendo considerãda est vicinitas locorũ, vel remotio: vt lxiij. dist. cum longe.

d Tẽporiq;. Oia em̃ debent conuenire suis temporibus: vt xxiij. q. iiij. si ecclesia. & ij. qux. j. si peccauerit.

e Necessaria. Quia non nisi instãte necessitate ius statui debet: vt xxix. di. regulæ.

f Vtilis. Quia inutilis esset abijcienda. lxviij. di. corepiscopi xij. di. oĩa.

g Manifesta. iiij. q. iij. non in testib.

h Captione. Ne aliqs captiose possit eã interpretari, vel etiam ne alicui laqueus pareẽ per eam ' . xxvij. q. j. de viduis. Ioan.

i Priuato. Tunc em̃ esset priuilegiũ. Ideo autem. Hæc est iij. pars di. i qua ponit, ꝙ leges per desuetudinẽ abrogant, & per cõsuetudinẽ cõfirmãtur. & hoc probat per iiij. autho. Ioan.

k Nistis. Iudicent. Cum ergo. Papa vult condere canones, episcopi possunt contradicere, & dicere, canon iste non conuenit consuetudini regionis nostræ: vt §. c. prox. Sed nunquid potius stabitur sententiæ apostolicæ, vel omnium episcoporũ? videtur ꝙ omnium episcoporũ: quia orbis maior est vrbe: vt xciij. di. legimus. Arg. ꝙ sententia Papæ præualet. xxxv. q. ix. veniam. nam etiam error principis ius facit: vt ff. de sup. leg. l. iij. in fi. Dicas ꝙ sententiæ Papæ stabitur cõtra omnes. ix. q. iij. nemo. & c. cuncta. nisi contra fidem diceret. xxv. q. j. sunt quædam.

l Non licebit. Argu. ꝙ semel est approbatum, amodo nõ põt reprobari, vt viij. q. ij. dilectissimi. & c. licet. & xxxij. q. v. horrendus. Ioan. Nisi ex noua causa, extra de offic. delega. ca. insinuante.

m Abrogatæ. Abrogare est in totũ tollere legẽ: derogare est pro parte detrahere legi: vt ff. de verb. sig. derogarur. sed qualiter põt populus abrogare canone cũ nõ possit condere canonẽ: maxime ex quo tota potestas trãslata est in principem. ff. de consti. principi. l. j. Sed dic, ꝙ non potest abrogare nisi per expressum consensum Papæ: vt extra de prębend. cum tam dudum. licet quidam dixerint, qđ sufficeret sola scientia Papæ. Ioã. Sed credo ꝙ consuetudo rationabilis & ꝓscripta tollit legem: vt extra de cõsue. c. vlti. etiam sine scientia principis. difficile em̃ esset eum omnes consuetudines, quæ seruantur, scire. B.

n STatuimus vt septem. Istis duobus ca. o. b. j. de conse. di. iij. à sacerdotibus. vbi quadragesima præcipitur seruari. Sed dic quod istud ca. non tenet, quia hodie quinquagesima nõ seruatur, cum ipsa celebretur post pascha. Ioan.

n Statuimus. i. abrogamus, vel ponitur statuimus pro consuimus.

o Clericorum.

Papæ sententia præfertur sententiæ omnium episcoporum.

2 Vnde dicas quod hæc litera loquit de inferiori iudice. Nã si inferior iudex vel ler. aliquid proponere quare lex illa nõ deberet cõdi, facilius audiretur primo quã postea. ad hoc argu. xxx. dist. Nicena. nam multa impediunt ꝓmouẽdũ, &c. xv. qõ. j. c. ſi. secundum Lau.

† Sermo. xxiij.

† Videatur ambrosius.

Quinquagesima hodie nõ seruatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a DEnique. Dignitas hic habes, q̃ quilibet ordo ecclesiasticus dicitur dignitas, vel honor: vt j.q.j. reperiũtur. Quãdoq; seculares potestates dicuntur dignitates. xxiij.q.v. administratores. Quãdoq; constantes homines dicuntur habere dignitatem, secundum q̃ serui dicũtur habere dignitatem: vt ff. de vsufru. sed etsi quid. §. j. Et ex hoc patet clericos nõ esse priuatas personas, cũ illæ solæ dicantur priuatæ personæ, quæ non habent dignitatem: vt xxiiij.quæ.j.qui contra.

b Ad pensum. Id est, ad quantitatẽ: vt sint duæ partes.

c Sicut loco. i. dignitate. Et est hic arg. q̃ qui præcedit alium dignitate. debet etiam præcedere in alijs: vt j.q.j. vilissimus. Io.

d Dominica. Carnispriuij.

e Hæsitamus. Nõ quid iuris sit, sed quid statuendũ sit, ne scandalũ oriaf. C. de test. l. omniũ. j.q.ij. quam pio.

f Et seculares. Et pro, id est.

g Consuetudine. Arg. q̃ cõsuetudo excusat in delictis: vt hic, & xxxij.q.iiij. obijciuntur. & extra de tẽp. or. sane. 2 Sed cõtra consuetudo nõ minuit peccatũ, sed auget, vt xxiij. q.j. schisma. xxxij. quę. vij. flagicia. extra de sent. nõ satis. imocõsuetudo veniale peccatum facit mortale: vt xxv.di.vnũ oratiõ. §. criminis. So. cõsuetudo excusat à pœna tẽporali, sed nõ à gehennali.

h Venia. Quid est ergo q̃ dicitur alibi nunquam esse veniam datã impœnitenti: vt xxiiij.q.ij. legatur. ideo intelligas de venia pœnæ, non de venia culpæ, tolerat ergo Gre. crimẽ tale, ppter periculum schismatis vel scãdali. vnde nõ est dicendũ, q̃ ignoscatur eis licet non puniat eos, ppter multitudinẽ vel scandalũ. Sustinẽda em̃ sunt crimina rõne scandali, vel schismatis: vt xxij.q.iiij. non potest. & ratione multitudinis: vt l.di. vt constitueretur. hodie non toleratur: vt extra de vi. & honest. cleri. à crapula.

i Ne forte peiores. Hæc est cõparatiua permissio.

k Sanguinẽ. Sic qui multum corrigit, offendit: vt xlv.di.cũ beatus. & alibi dicitur: Noli esse nimiũ iustus: vt de pœ.di.j. serpẽs. ij.q.vij.c. plerunq;. §. de his.

l Par. Id est, æquum & iustum.

m Ab omnibus. Quasi dicat, ex quo caro prohibetur, ergo & omnia quæ de carne procedunt.

n Sementinam. Id est, semen.

o Sumptuosiora. Sed paruos piscicu los põt homo comedere: vt j. lxxxij. dist. presbyter.

p Alioq. Arg. ex quo vnũ concedit, ergo oia similia intelliguñ esse cõcessa: vt j.di. pxi. ad eius. & xxvij. dist. quod interrogastixxij. quæ. ij. si quis per testamentum[4].

Hæc etsi. Hæc est iiij. pars dist. in qua soluit supradicta. Archid.

q Cõscripta. Nã qui exhortat, mandatoris opa nõ fungit. ff. de ijs. q not. infa. ob hęc verba.

CAsvs. Continuat magister dicta ab illo c. priuilegia. hucusque dicendis: & dicit quod illa cõueniũt tã secularibus, quã ecclesiasticis legib. Nũc aũt in hac v. di. reuertitur ad ius naturale, assignando differẽtiã iuris naturalis ad alia iura. Nã istud ius primatũ obtinet inter alia iura tẽpore & dignitate. tempore, quia cœpit ab exordio rõnalis creaturæ. dignitate, q̃ non variatur. Sed cũ ius naturale dicatur supra comprehensum lege & euangelio, quædam autem contraria legi tunc inueniantur concessa, apparet quod ius naturale mutabile est & variatur: & hoc probatur exemplo mulieris, quæ statim post partum & menstruum potest nunc ingredi ecclesiam, licet aliter esset secundum legem, & puer statim cum natus est, potest baptizari. & ad hoc inducit capi. sequentia.

r Hæc quæ. In hac v. di. incipit assignare differentias iuris naturalis ad alia iura. Notandum ergo, q̃ ius naturale in iiij. differt ab alijs iuribus, in origine, dignitate, amplitudine, & snię rigore. In origine differt: q̃a cœpit ab exordio rõnalis creaturæ, vt insti. de re. di. §. cõmodius. sed alia iura ortũ habẽt ab inuentione hoim'. j. dist. vj. c. vlt. Dignitate differt, q̃a hoc ius nullã patit immutationẽ. insti. de iura. §. pen. Nã si qd est cõtrariũ iuri naturali, illud iniquũ est. §. dist. j ius naturale. in fi. Itẽ amplitudine: q̃a iure naturali oia fũt cõia, sed hoc nõ est alio iure. Itẽ snię rigore, q̃a cõtra ius naturale nulla fit dispẽsatio, sed aduersus alia iura sæpe.

s Cœpit. per intelligẽtiã, nõ per essentiã: imo verius posset dici q̃ cœpit quo ad vsum[5]: q̃a ius naturale. i. naturalis æqtas ab æterno fuit, nisi velis intelligere de iure diuino. illud em̃ prius fuit quam esset redactum in scriptis.

t Sed imutabile. Quo ad præcepta & prohibitiones: vt di. vj. §. vlti.

u Sed cũ naturale. Hæc est ij. ps di. in qua obijcit contra id q̃ dicit q̃ ius naturale nõ mutaf. & ꝓbat ptria se. c. q̃ mutef. So. ponet j. di. pxi. §. his itaq;. Et est talis obiectio magri. Puerpera & menstruata vsq; ad certum tẽps ꝓhibebant intrare ecclesiã, sed modo neutra prohibetur. et hæc ꝓhibitio est de iure naturali, ergo restat q̃ ius naturale sit variatũ.

d Quadraginta. q̃tor diebus mortuus est partus ante infusionem animę, sed fœtus fœmineus lxxx. diebus. secũdum hoc videf q̃ tpe, quo cõcipit, debet abstinere: sed ratione dubitationis secus est: q̃a nescif quo tpe concipit. Itẽ quia nescit vtrũ masculũ, vel fœminã pariat. Io.

1 Vt in fi. præcedentis §. & j. dis. prox. §. his itaque.

2 Et exercitiũ. nam tũc creaturæ cœperunt eo vti. Arch. Leui. 15. a

Leu. 12. d

Anima maribus citius infunditur, quã fœminis.

4 Ad hoc facit q̃ leg. & no. xcv. distĩ. illud. in glo. argu. omnia, &c.

cularibus, quàm ecclesiasticis legibus cõueniũt. Nunc autẽ ad doctrinã naturalis iuris & cæterorũ reuertamur. Naturale ius inter oĩa primatũ obtinet tpe & dignitate. Cœpit[a] enim ab exordio rõnalis creaturæ. nã nec variatur tpe. sed immutabile[b] semp permanet.

2 Sed cũ naturale[c] ius in lege & in Euãgelio suprà dicatur esse comprehẽsum, quædam autẽ cõtraria ijs, quæ in lege statuta sunt, nũc inueniantur concessa, non uideturius naturale immutabile permanere. In lege nãq; præcipiebatur, ut mulier si masculũ pareret, qua draginta[d], si utrò fœminã octoginta diebus à tẽpli cessaret ingressu. nunc aũt statim post partum ecclesiã ingredi non prohibetur. Item mulier, quæ menstrua patitur, ex lege immunda esse reputabatur: nunc autẽ nec intrare ecclesiã, nec sacræ cõmunionis mysteria percipere inhibetur: sicut illa, quæ parit, uel illud, q̃d gignitur, nec statim post partum baptizari prohibetur.

Vnde eidem Aug. Anglo. epo Grego. scribit dicens:

PALEA.

CVm enixa fuerit mulier, post quot dies intrare ecclesiam debeat testamenti ueteris præceptione didicisti, quia pro masculo xxxiij. pro fœmina autem lxvi. diebus debet abstinere. quod tamen sciendum, quia in mysterio accipitur.

Mulier enixa gratias actura ecclesiam intrare hora eadem non prohibetur.

CAN. I.

SI mulier[e] eadẽ hora, qua genuerit, actura grãs intrat ecclesiã, nullo põdere peccati[f] grauat: voluptas etem carnis, nõ dolor in culpa est. In carnis aũt cõmistione voluptas est, in ꝑlis verò ptu dolor & gemitus. Vnde & ipsi prię mulieri dicit: In dolorib⁹ paries filios. Si itaque enixam mulierem prohibemus intrare ecclesiam, ipsam eius pœnã[g] vertimus in culpã.

Idem ad eundem.

Mulierem enixam, vel quod ab ea gignitur, eadem hora nihil prohibet baptizari.

CAN. II.

BAptizari autem vel enixam mulierẽ, vel hoc, q̃d genuerit, si periculo mortis vrgeẽ vel ipsa eadẽ hora, qua gignit, vel eadẽ etiã qua natũ est id, q̃d gignit, nullo mõ ꝓhibetur: ne dũ adhuc tps ad præbẽdũ redẽptiõis mysteriũ q̃rit, interueniente paululũ mora[h] inueniri non valeat, qui redimat.

Item Augustinus.

Antequam puer ablactetur, vel mater purificetur, ad eius concubitum vir non accedat.

CAN. III.

ADeius verò cõcubitum vir suus accedere non debet, quousq; qui gignit, ablactetur[i]. Praua autem cõsuetudo in cõiugatorũ morib⁹ irrepsit. vt filios suos, quos gignunt nutrire mulieres

e Smulier. Quidam libri habent, cum enixa: sed illud est palea vsque ad hunc locum.

f Pondere peccati. Sed nonne in brochardo legitur in pœnitẽtiali Theodori, q̃ fœmina post partum masculi abstinebit xxxiij. diebus ab ingressu ecclesiæ: sed post partũ fœminæ lxvj. & si ante intrabit, tot diebus pœnitebit i pane & aqua, quot diebus ante intrauit ecclesiã: & qui illis diebus cõmiscetur ei, x. diebus pœnitebit i pane & aqua. Itẽ cõsuetudo est cõtraria illis c. Gre. Sed illud Theodori intelligas de ea, quæ nõ ex deuotione intrat, vel de illa quæ sine necessitate intrat. Sed verius credo, q̃ põt intrare, siue sit necessitas, siue nõ: vt extra de pur. post partũ. voles. cõsuetudo tñ in contrarium se habet. Ioã.

Mulieres enixæ nõ tenenf hodie ab ingressu ecclesiæ abstinere.

Gene. 3. q

g Pœnã. Afflictis em̃ non debet afflictio addi: vt vij.q.j. cũ pcussio. Istud tñ fallit, q̃a corrupta per violentiam nõ cõsecraf. j. xxvj. dist. acutius. & xxxij.q.v. ille autẽ. et mutilati membris nõ ꝓmouẽtur: vt lv. di. per totũ.

3 De hoc not. j. eo. ad eius. in gl. hic est. Archidia.

h Mora. Arg. q̃ mora est vitãda, vbi timef periculũ: vt xxviij. di. de Syracusanæ. de cõsec. di. iiij. ne qd absit. arg. cõtra. ff. de iudi. si debitori. et ff. de sol. q̃d dicimus. Sol. illud in cõtrarijs, ifiud in periculo animæ. Ioan.

i ADeius. Ablactetur. Tps ablactatiõis hic appellaf tps post partũ, qũ mulier nimis abũdat lacte: et nisi extraheref ꝓ puerũ, oporteret ipsam infirmari: ideo autem prohibef illis tẽporibus cõmisceri cũ eis, q̃a ex tali coitu nascũtur morbosi & leprosi. Sed q̃d si mulier petat debitũ à viro tẽpore menstrui, vel tpe purgationis? Dico quod

Universidad de Deusto Biblioteca

q̃ non reddet debitum ei, nisi timeretur fornicatio eius. xiij. di. duo mala. Item si vir petit debitum tempore menstrui à muliere, mulier negabit, & exponet ei causam quare nõ potest. ff. de sol. l. quod dicimus.

a Prohibentur. Id est, sub forma prohibitionis disuadentur. sic exponunt quidam.

b Inuita. Hoc est regulare: vt q̃d q̃s inuitus patit, nõ asserat ei p̃iudiciũ, vt hic, & l. di. presbyteros. & C. de insti. & substit. l. j. & C. q̃ pet. tut. l. cũ à matribus. C. de ap. præfes. Ar. cõtra. j. iv. di. c. vl. xlix. di. c. vlt. C. de cõdi. infer. legatũ. Itẽ arg. q̃d quæ fiunt q̃b inuitis & nolẽtibus, eis imputari nõ debẽt [1]: vt de consec. dist. v. discipulos. xv. q. j. aliquos. & q. vj. c. j. et xxxj. q. ij. Lotharius. Ioã. Solu. si aliqs cogit coactiõe absolutæ aliquid facere contra Deũ, nõ imputatur ei quo ad Deũ, secus si cõditionali coactione, vt extra q̃ me. cau. sacris. l. di. presbyteros. In contractibus, si aliquis cogit p metũ qui debuerit cadere in constantẽ virũ, non imputat ei, vt ibi. & q̃d metus cau. ad audientiam. nisi culpa sua incideret in talẽ metũ, vt ff. q̃d met. cau. si mulier. Sed in ordinibus secus. nam si quis per vim mutiletur p̃moueri non potest: vt extra de cor. vi. exposuisti. etiã corrupta per vim nõ cõsecrabit inter virgines: vt xxxxij. q. v. ille. & hoc fit, p̃pter reuerentiam sacramentorum, & defectum mysterij. sic mihi Bar. Brix. videtur breuiter distinguendum.

1 Nec talia possunt, vt patet in eo quod legi. & nota. j. xiij. quæ, ij. quã p̃ce posterũ. Leuit. 15.

c Quod vni personæ. Argu. q̃ vni conceditur, per consequens videtur aliis esse concessum. sic ꝛ. distinc. iiij. denique. & hoc verum est, si de iure communi aliquid conceditur: secus si ex priuilegio: vt xvj. quæ. j. hinc est. & vij. q. j. petisti.

d Agnoscere. Arg. contra. j. xxij. q. ij. cum humilitatis. Dic quod quilibet potest dicere se peccatorem, dum tamen non credat contrarium. de pœnit. distinct. iij. ad hæc.

e Sine culpa. Argu. quod non semper imputatur factum, vbi culpa præcedit. xvj. q. j. sane.

Matt. 9.

contemnant, eósq; ad nuptiẽdum alijs mulieribus tradant: q̃d videlicet ex sola carnis incõtinẽtia videtur fuisse inuentũ: quia dum se continere nolunt, despiciunt lactare, quos gignũt. Hæ aũt sciãt q̃ę filios suos ex praua consuetudine alijs ad nutriẽdum tradunt, nisi purgationis tẽpus prius trãsierit, viris suis non debent admiscere: quippe & sine partus causa cùm in menstruis cõsuetis detinẽtur, viris suis misceri prohibentur[a]: ita vt lex sacra morte illũ feriat, si quis vir ad menstruatam mulierẽ accedat, quæ tñ mulier dum ex cõsuetudine mẽstrua patit, prohiberi ecclesiã intrare nõ debet: quia ei naturæ superfluitas in culpã reputari nõ debet, & pro hoc q̃d inuita[b] patit, iniustum est, vt ecclesię ingressu priuetur. Nouimus nanq;, q̃ mulier, q̃ę fluxũ sanguinis patiebat, post tergũ domini humiliter veniẽs vestimẽti eius fimbriam tetigit, atq; ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit vestimẽtum domini tangere, cur etiã q̃ę mẽstrua patit sanguinis, ei

f QVia vero. Hic intitulatur di. vj. in qua quia fecerat mentionem de superfluitate naturę, digreditur à principali proposito agens de nocturna pollutione. ostendit ergo authoritate Gre. quibus modis et ex quibus causis contingit: et quãdo sit peccatũ, et quando nõ. post ea respondet obiectioni factæ in præmissa. di. in illo §. his itaq;. Et no. secundum quosdã ipsa nocturna pollutio & illusio quæ procedit ex infirmitate, nõ est peccatum etiã veniale, maxime cũ sit pœna: vt j. c. proxi. ibi, omnino hęc pollutio, vel illusio non est timenda, quia animus, &c. Illa vero, q̃ę pcedit ex crapula est veniale peccatũ: vt j. c. proxi. ibi, habet exinde animus aliq̃d reatũ. Similiter illa, q̃ puenit ex cogitatione p̃cedente, peccatũ est. sed distinguit, q̃a si illa cogitatio nõ pcesserit ad cõsensum, veniale pẽm est[2] pollutio ex ipsa puenięs. Si vero pcesserit, tunc est mortalẽ, secundũ istorũ opi. Accedit, q̃ aliquis nescięs peccat mortaliter et venialiter[3], & opaſ bonũ, & ẽt mereſ vitã æternã: quia si corpus dormit, animavigilat. Vñ illud: Cor meũ vigilat ad te Deus. Idem in furioso dicũt, si culpa sua deuenit ad furorẽ. ar. xv. q. j. si quis. in fi. Imo nescięs peccat xxxij. q. vij. quem admodũ. Ar. cõtra ff. de act. & obl. ex maleficio. §. si quis absens. vbi dicit, q̃ nescięs nõ peccat.

Alij dicunt, q̃ dormientes nõ peccant. xv. q. j. si concupiscentia. & c. aliquos. dormiẽs enim furioso comparatur. ff. de acqui pos. l. j. §. adipiscimur. & ita non peccat. Si ergo nocturna pollutione homo nõ venit ad consensum, nullo modo peccat. si vero peruenit, peccat mortaliter secundum istos: nisi forte imaginetur cũ vxore propria: quia tũc dirigit affectũ in vxorem, & non peccat mortaliter. hanc opi. fouet H. & probatur j. e. di. nõ est. ibi, luxuriæ. &c. Sed hoc non est verum: quia nullo modo peccat: vt j. c. proxi. & xv. q. j. aliquos. Sed contra priorem opi. obijcitur. Quid si cogitauit turpiter, sed antequã dormiui, statim

2 Sicut & ipsa cogitatio ex qua procedit.

3 Sub. sicut innuit infra in fi. c. seq. et in palea. sed pensandũ.

4 Hoc respicit dictum ante cedẽs ibi, sed cogitatio, &c.

DISTINC. VI.

QVia uerò de naturæ superfluitate sermo cœpit haberi: quæritur, an post illusionẽ, quæ per somnum solet accidere, corpus Domini quilibet ualeat accipere, uel si sacerdos sit, sacra mysteria ualeat celebrare.

De his ita scribit beatus

Grego. Augu. Anglo. epo.

De multiplici genere illusionũ.

CAN. I.

TEstamentũ veteris legis hũc[a] pollutũ dicit, nisi aqua lotus fuerit, eiq; vsq; ad vesperã ecclesiã intrare nõ cõceditur. Quod tamẽ aliter intelligẽs populus spiritualis, quasi p somnũ eũ illudi reputat, qui tentatus immunditia[b] veris imaginibus[c] in cogitatione inquinat: sed laudandus est aqua[d], vt culpã cogitatiõis lacrymis abluat: & nisi prius ignis tẽtationis recesserit, reũ quasi vsq; ad vesperã[e] se cognoscat. Sed est in eadẽ illusione necessaria valde discretio, quæ subtiliter pensare debet, ex qua re accidat mẽti dormientis. Aliquãdo enim ex crapula, aliq̃n ex naturę supfluitate vel infirmitate: aliquando ex cogitatione cõtingit pollutio. Et quidẽ cùm ex naturæ supfluitate vel infirmitate euenerit, oĩno hæc illusio nõ est timenda: q̃a hãc anim[9] nescięs pertulisse[f] magis dolendus est, q̃ fecisse. Cũ verò vltra modũ appetit[g] gulæ in sumẽdis alimentis rapit, atq; idcirco humorũ receptacula grauãtur, habet exinde anim[9] aliquẽ reatũ[g]: nõ tamẽ vsq; ad prohibitionẽ sacri mysterij percipiendi, vel missarũ solẽnia celebrandi, cùm fortasse aut dies festus exigit, aut exhiberi mysteriũ (pro eo, quòd sacerdos alius deest) ipsa necessitas[h] compellit. Nã si alĩ adsunt, qui implere mysterium valeãt, illusio per crapulam facta, à perceptione sacri mysterij prohibere nõ debet, sed ab immolatione sacri mysterij (vt arbitror) abstinere debet humiliter[i]: si tñ[k] dormientẽ turpi imaginatione illusio non concusserit[l]. Nam sunt quidam, in quibus ita plerũq; illusio nascitur, vt eorũ animus etiã in somno corporis positus turpibus imaginationibus non fœdetur. Qua in re vnũ ibi ostendit, q̃ ipsa mens omnino rea[m] non fit tũc, sed suo iudicio penitus libera[n], cùm se & si dormienti corpore nihil meminit vidisse, tamen in vigilijs corporis meminit se in ingluuiem ventris incidisse. Si verò ex turpi cogitatione vigilantis oritur illusio in mẽte dormientis, pater animo reatus suus. videt enim à qua radice[o], inquinatio illa p̃cesserit: quia quod cogitauit sciens, hoc ptulit nesciens, & propter talem pollutionem à sacro mysterio ea die abstinere oportet.

Peccatum non dicitur perpetratum cogitatione solũm, sed delectatione & consensu.

PALEA.

SEd pensandum est ipsa cogitatio, utrùm in suggestione, an in delectatione, uel (quod magis est) in peccati consensu ceciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, uidelicet suggestione, delectatione, consensu. Suggestio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per spiritum: quia & primò culpam serpens suggessit: Eua delectata est, uelut caro, Adam uerò uelut spiritus cõsensit. Et necessaria est magna discretio inter suggestionem & delectationem, & inter delectationem atque consensum, iudicem sui faciat animum præsidem. Cùm enim malignus spiritus peccatum suggerit in mẽtem, si nulla peccati delectatio sequatur, peccatũ omnino perpetratũ nõ est. Cũ uerò delectari caro cœperit, tunc peccatũ incipit nasci. Si autẽ etiã ad cõsensum ex deliberatione consentit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestione ergo peccati semẽ est, in delectatione fit nu-

1 Sub. Iudæi à contactu mortui in polluris. de cõse. dist. iiij. nec quẽquam. Hugo.

a Immũditia. i. immũda cogitatione.

b Veris imaginib[9]. cum videt mulierẽ, & delectatur in ea.

c Aqua. id est, pœnitentia.

d Ad vesperam. id est quousq; recesserit ignis tentationis.

e Pertulisse. q. d. potius intelligitur tũc pati, quam facere.

f Reatũ. i. veniale peccatũ: & ideo nõ prohibet à sumptione eucharistię, sed p̃hibet vel dissuadet à confectione: nisi sit necessitas.

g Necessitas. quæ legem non habet. de consecr. dist. j. sicut.

h Humiliter. Ergo est cõsiliũ. bene ẽm potest celebrare, si vult. nã p leuib[9] criminibus nõ abstinebit sacerdos à celebratione missarum: sed p talibus abstinebit, p̃ q̃bus posset excõicari: vt de cõse. dist. ij. si nõ sunt. & c. quotidie. tamẽ p quolibet mortali peccato quilibet est suspẽsus quo ad se, vt extra de cohabic. cle. & mul. c. vlt. nisi peregerit pœnitẽtiã: vt extra de rẽp. ordi. quæsitum. Hu.

i Tñ. i. maxime.

k Non cõcusserit. pollutio ipsa.

l Rea. quasi dicat. nec mens est rea i somno: nec est rea post somnũ cum est libera in suo iudicio: sed tũc fuit rea, quando se ingurgitauit. vnde satis patet hic q̃d homo in somno non peccat.

m Libera. Supple, sed prius peccauit.

n Radice. id est, mala

Universidad de Deusto Biblioteca

mala cogitatione.

a Non est. Nō cōcupiscendo. i. absq; libidine præcedētis ardoris.

His itaque. CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte soluit Grati. qōnē quā fecit s. in illo cap. hæc quæ de priuilegijs. in v. dist. de mutabilitate & variatione iuris naturalis, dicēs quod ius naturale in lege, & in Euāgelio continetur: sed tamē nō omnia quæ sunt in lege & in Euāgelio, cohærent iuri naturali, quantū ad supficiē. Sunt enim in lege quædā præcepta moralia: vt non occides, &c. ista nō mutant, nec ius naturale in eis. quædā mystica præcepta, vt de agno sacrificando & his similia. Ista mutātur quātū ad superficiē, & nō quātū ad moralē intelligētiā: & quātū ad hoc ius naturale immobile perseuerat & permanet, sicut fuit ab exordio rōnalis creaturæ. In secūda parte, quæ icipit ibi, ius vero cōsuetudinis. dicitur quod ius cōsuetudinis cœpit post legē naturalē, ex quo hoīes cœperūt simuliter habitare, quod creditur factū eo tēpore, quo Cain legitur ædificasse ciuitatem. quod ius cū fere esset extinctū ppter diluuiū, fuit reparatū à Nenroth siue potius immutatum: quia cœpit opprimere homines: & hoc probatur authoritate Genes. ibi, cœpit Nenroth, &c.

b His itaque. Hic ponit magister solutionem obiectiōis, quā fecerat in pce. dist. v. Nos ergo cū ipso plenius distinguam⁹, φ eorū quæ cōtinentur in lege, alia sunt moralia, alia mystica. moralia sunt q mores informant: & sic sunt intelligēda, vt ipsa verba sonāt: vt diliges Deum, nō occides, honora patrē, de qbus not. xxxij. qō. vij. qd in oībus. Mystica sunt figuralia, q aliud significāt pter id quod litera sonat. Horum alia sunt sacramentalia, alia sunt ceremonialia. Sacramētalia sunt, de quibus ratio reddi pōt, quare ad literam sic fuerint præcepta, vt de circūcisione, & obseruatione sabbati: de qbus habes extra de bapt. maiores. & extra de con stit. trāslato. Ceremonialia sunt de q bus rō reddi nō potest, quare ad literā sint mādata: vt non arabis i boue & asino, vt xvj. q. vij. in noua. nō feres vestē de lana & lino contextā, nō feres agrū diuerso semie. Lex ergo quantū ad moralia nō recipit immutationē, sed quātum ad sacramētalia & ceremonialia mutatur quantū ad supficiē literæ: sed nō ob hoc dr̄ esse mutatū ius naturale: qa in his nō cōsistebat ius naturale, quo ad supficiē lrǣ, scdm quā hęc sunt mutata: sed quo ad mysticā itelligētiā, secundū quā nō sunt mutata, sed mystic⁹ eorū intellectus nō est mutatus, vñ lex nō dicit mutata. j. q. j. Marchiō.

Lex diuina quātū ad quædā recipit mutationem.

c Ius. Nūc ostēdit à quo tpe cœpit ius cōsuetudinarium & cōstitutiōis, & dicit φ à tp̄e Cain cœpit ius cōsuetudinariū, qui primo ædificauit ciuitatē: quā ex noīe filij sui vocauit Enoch.

Consuetudo à Cain, cōstitutio à Moyse cœpit.

trimentū, in cōsensu fit pfectio. Et sæpe contingit, ut hoc qd malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationē trahat: non tamen animus eidem delectationi consentiat: cū caro delectari sine animo nequeat, ipse tamen animus carnis uoluptatibus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus, ut ei ex ratione cōtradicat, nec cōsentiat, & tamen ea delectatione ligatus sit, sed ligatum se uehementer ingemiscat. Vnde & ille cælestis exercitus præcipuus miles gemebat dicens: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mētis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Si autē captiuus erat, minimè repugnabat: quapropter & captiuus erat, & repugnabat. Igitur mētis legi eius lex, quæ in mēbris est, repugnabat. Si autē repugnabat, captiuus nō erat. itaq; est homo (ut ita dixerim) captiuus & liber, liber ex iustitia, captiuus ex delectatione, quam portat inuitus.

Itē Isido. in Sentē. lib. 1.

Quando sit peccatum nocturnis imaginibus illudi.

CAN. II.

Non est peccatū, qn̄ nolētes imaginib⁹ nocturnis illudimur: sed tūc est peccatū, si anteq̃ illudamur, cogitationis affectibus præuenimur. Luxuriæ quippe imagines, quas in veritate gessimus, sępe dormiētibus in animo apparēt: sed innoxiæ sunt, si nō cōcupiscendo [a] occurrūt. Item qui nocturna illusione polluitur, quāuis extra memoriā cogitationum turpium sese præsentiat inquinatū, tamē hoc vt tētaretur, culpæ suæ tribuat: suamq; immūditiā statim fletibus tergat.

His itaque [b] respōdetur: in lege & in Euāgelio naturale ius continetur, non tamen quæcūq; in lege & in Euangelio inueniūtur, naturali iuri cohærere pbantur. Sunt enim in lege quædā moralia præcepta: ut, non occides, &c. quædā mystica, utpote sacrificiorum præcepta: ut de agno, & alia similia his. Moralia mādata ad naturale ius pertinent: atque ideo nullā mutabilitatē recepisse monstrātur. Mystica uerò quātum ad superficiem à naturali iure probātur aliena: quātum ad moralem intelligentiam inueniuntur sibi annexa: ac per hoc & si secundùm superficiem uideātur esse mutata, tamen secūdùm moralē intelligētiam mutabilitatem nescire probantur. Naturale ergo ius ab exordio rationalis creaturæ incipiens, ut supra dictum est, manet immobile. Ius [c] uerò consuetudinis post naturalem legem exordium habuit, ex quo homines conuenientes in unū cœperunt simul habitare: quod ex eo tempore factum esse creditur, ex quo Cain ciuitatē ædificasse legitur, quod cùm in diluuio pro

1 Hoc nō debet hic esse: quia hoc dicit in seq. disti nec hoc ponit Hu. nec Laur. nec etiam ponitur in antiqua glo. Ioā.

Enoch. sed ius constitutionis à Moyse [1]. Ioan.

a Extinctum. Ius ergo non terminatur, id est, non finitur in vij. sicut nec incipere potest à vij. quia ad minus x. debent facere plebem: vt j. q. iij. vnio.

b Coram Deo. Id est, eorum qui sunt domini, vel permittente domino. Quicquid enim fit, iudicio Dei fit: vt xxvj. q. v. nec mirum.

Gene. 4. c & 7. d

Ius autē. Hæc diuiditur in duas partes. Secūda ibi, Paulatim.

c Ius autem. In hac vij. di. ostendit quādo & à quibus cœperint constitutiones humanæ tā ecclesiasticæ, quam seculares. Ecclesiasticæ cœperunt à Moyse, & tempore Moysi seculares à diuersis, & tēpore diuerso cœperunt: vt patet in sequenti cap.

Gen. 10. b

d A iustificationibus. i. à iudicijs. Legitur in Exod. qd dominus dixit filijs Israel p Moysen, Si emeris seruū Hebræum. s. qui ante seruus nō fuit, vj. an. seruiat tibi, nisi annus iubilæus interueniat in vij anno egrediatur liber & gratis, cum quali veste intrauit. Si habuit prius vxorem, cū filijs, cum vxore & liberis exeat: si dn̄s dedit ei vxorem, mulier cū filijs erit domini. sed si elegerit seruus manere cum domino amore domini vel vxoris, et filiorum, offeret eū dominus dijs. i. sacerdotibus, & applicabit ad ostium tabernaculi, & perforabit aurem eius cum subula in signum perpetuę seruitutis [2], & eius erit seruus vsque dum viuet, vel vsque ad annum iubilæum. Ab hac constitutione cœpit Moyses iudicia sua: vt dicit in Exod. lo.

Cōstitutio à qua Moyses cœpit iudicia sua.

Exo. 12. a

2 Et ita hic inducitur seruitus ex pręscriptione septennij: vt no. j. distin. ius gētium.

e Quas. Nam & à diuinis scripturis ornatus omnis scientiæ sumpsit initium: vt j. xxxvij. di. c. legimus. §. hinc etiam.

pter hominum raritatem ferè uidebatur extinctum [a], postea à tempore Nenroth reparatū siue potius immutatū existimatur: cùm ipse simul cum alijs alios cœpit opprimere, & alij sua imbecillitate eorū ditioni cœperunt esse subiecti. unde in Genesi legitur de eo: Cœpit Nenroth robustus uenator esse coram Deo [b], id est, hominum oppressor & extinctor, quos ad turrim ædificandam allexit.

DISTIN. VII.

Ius autem [c] constitutionis cœpit à iustificationibus [d], quas [e] dominus tradidit Moysi dicens, Si emeris seruum Hebræum, &c. Vnde Isidorus in libro quinto Etymolog. ait:

De conditoribus legum.

CAN. I.

Moyses genti Hebrææ primus omnium diuinas leges sacris literis explicauit. Phoronæus rex Grecis primus leges iudiciáq; cōstituit. Mercuri⁹ Trismegist⁹ [f] primus leges Aegyptijs tradidit. Solon equidem primus leges Atheniensibus edidit. Lycurgus primus Lacedæmonijs iura ex Apollinis authoritate confinxit. Numa Pompilius, qui Romulo successit in regno, primus [g] Romanis leges edidit. Deinde cùm populus seditiosos magistratus ferre nō posset, decemuiros [h] legibus scribendis creauit, qui leges ex libris Solonis in Latinum sermonem translatas xij. tabulis exposuerunt.

Nomina eorum, qui leges xij. tab. exposuerunt.

CAN. II.

Fverunt autem hi †, Appius Claudi⁹, Titius Genuti⁹ †, Publius Festius, Luci⁹ Veturius, Caius Iulius, Aulus Mālius, Publius Sulpitius, Publius Curiatius, Titius Romulius, Spurius Posthumius. Hi decē viri legum scribēdarū causa electi sunt. Leges autē redigere in libris primus consul Pompeius instituere voluit: sed non perseuerauit obtrectatorum metu [i]. Deinde cœpit Cæsar id facere, sed ante interfectus est.

2 Paulatim autem antiquæ leges vetustate atque incuria aboleuerūt, quarū & si iā nullus est vsus, notitia tñ necessaria [k] videt †. Nouæ aūt leges à Cōstātino Cæsare cœperunt, & reliquis succedentibus: erántque permistæ & inordinatæ. Postea verò Theodosius minor Augustus ad similitudinem Gregoriani & Hermogeniani codicem factum cōstitutionum à Cōstātini tēporibus sub proprio cuiuscūq; Imperatoris titulo disposuit, quē à suo nomine Theodosianum vocauit [l].

f Moyses. Trismegistus. Propter tres potentias, scilicet eloquentiam, scientiam, & virtutem, de quibus habes xxxvij. dist. relatum. & xvj. q. j. sic viue. C. de profes. l. magistros.

Trismegistus.

g Primus. Imo prius Romulus tradidit, sed paucas. ff. de orig. iur. l. ij. et quia paucas, ideo dicitur iste primus edidit [3].

3 Vt ff. de orig. iur. l. ij. Laur.

h Decemuiros. Cum enim leges propter discordiā plebeiorū cum nobilibus fere per xxx. ann. in desuetudinem abijssent: creati sunt x. viri, qui de Græcis ciuitatibus leges collectas trāstulerunt in Latinum, & eas in tabulis eburneis scripserūt. postea ijdē x. viri accepta potestate corrigēdi & interpretandi leges, videntes multa deesse tabulis decē, postea duas tabulas super addiderunt, & appellatæ sunt illæ leges xij. tab. Qui autem fuerunt illi x. viri: statim determinat Isidorus dicens sequen. cap.

† Adde text. simi. in l. ij. §. iuris ciuilis. cū §. sequ. ff. de orig. iur.

† Genitius.

Legis xij. tabularū origo.

i Fverunt. Metu. Arg. quod metus verborū excusat. arg. j. xxiij. q. viij. conuenior. ibi, dic aliqd verbum in Deū, et morere. & ar. ff. de acqui. hære. l. vj. in fi. Arg. contra extra φ met. cau. sacris.

k Necessaria. Sed si nullus est earum vsus: vt quid membranas occupant? xix. dist. si Romanorū. sed ideo notitia est necessaria: vt sciatur causa quare tollantur: vt C. de cadu. tol. l. vna. qa & ipse Papa argumentatur ex abrogato iure: vt extra de iudi. nouit. Vel est necessaria nō vt probentur, sed vt reprobentur male dicta: vt xxxvij. distinctio. legimus. et cap. qui de mensa.

† Adde an lex abrogata sit alleganda nota. C. de latin. lib. tol. l. j. & C. de nouo C. cōpo. l. j.

l Vocauit. Hunc tamen immutauit postea Iustinianus, & fecit vnum codicem ex tribus. C. de no. co. com. ver. princ. Ioan. Theutonicus.

Differt. Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In quarum prima probat, quod de iure naturali omnia sunt communia. Secunda ibi, Dignitate.

a Differt autem. In hac viij. di. ostendit magister, qualiter ius naturale excellat alia iura amplitudine, q a secundum hoc ius omnia sunt cõia.

b Inter eos. Id est, apostolos. xij. q. j. dilectissimis.

c Nescit. Quisq; enim tm̃ diligit aliũ, vt se. finxit enim Plato quãdã rẽpublicã, ĩ qua oĩa sũt cõia. xij. quæ. j. c. ij.

d Quo iure defendis. Id est, petis vel defendendo retines.

e Nam iure diuino. Ex hoc videtur, quod tantũ iure humano aliqua posſideãtur, & nõ diuino. & sic obstat ĩ. xxiij. q. vij. c. j. vbi dicitur, qđ iure diuino aliquid posſidetur. Sed nõ est contrariũ: quia dicitur ibi qđ iustorum sunt omnia cõmunia iure diuino. & bene potest esse, qđ iure diuino aliquid sit ꝓpriũ: sed ideo dicit hic, quod iure humano posſidenŕ poſſeſsiones, quia iura humana potiſsime tractant de poſſeſsionibus: sed ius canonicũ principaliter de decimis vel primitijs. Vel dic, qđ ibi ius diuinũ strictẽ sumiŕ ꝓ iure canonico: sed hic ius canonicũ cõprehẽditur sub iure humano. Et hinc habes [1], quod petenti restitutionem, obstat exceptio hæretico enim nil est licitum posſidere: vt xxiij. q. v. si vos. & q. vij. c. j. & ij. Itẽ hic est ar. q̃ à petente restitutionẽ poſſum⁹ quęrere quo iure petat: an per interdictũ, vel iudicis officio? Item q̃ causam petendi tenetur explicare. & q̃ secundũ iura canonica actio sit proponenda, habes extra de iudi. examinata. & extra de lib. obla. dilecti. nec obst. extra de iudi. dilecti [3]. Ioã. Sol. ego credo q̃ causa et modus agendi est proponẽdus; vt secundum illum modum iudex ferat sententiam. extra de simo. licet Eli. licet non cogatur actionem proponere: quia etiam secundum leges sola causa sufficit: vt C. de edi. diui Adri. tol. l. iij. Barto.

f Mea est. Hæc verba meum et suum, spectant ad dominum, non ad bonæ fidei poſſeſſorẽ: vt ff. de religio. & sumpti. fun. l. ij. §. j.

g Gaudeatis. Retinendo poſſeſsiones, vel eas recuperando.

h Leges. Constitutiones Imperatorum super rebus ecclesiasticis non valuissent, nisi postea confirmatę fuissent ab ecclesia, vt xcvj. dist. bene.

i Posſidere. Hoc canones pręcipiũt, vt xxiij. quæst. vij. ca. j. & ij.

k Dicere. Argu. est hic, quod qui vnum dicit, dicit & omnia quæ sequuntur ex illo: vt xj. q. iij. æstimant. & ca. sequen. & extra de dolo & contu. cum dilectus filius. & ff. quod metus cau. l. j. Item argumen. quod idem iuris est in vno connexorum, quod in reliquo: vt j. quæstione iij. si quis obiecerit. & iij. quæ. vj. hęc quippe. Item argu. quod qui renuntiat vni, renuntiat omnibus, quæ sequuntur ex illo & etiam omnibus cohærentibus: vt lxxxvj. distinctio. si quis sacerdotum. & j. q. j si quis episcopus. & ix. quæ. ij. nullus primas.

Dignitate. CASVS. Ostendit quod differt dignitas ab alijs ius naturale, quia si constitutio vel consuetudo aliqua sit huic contraria, irritatur. & hoc probatur sequentibus capitul.

l Dignitate. Hic incipit secunda pars distinctio. in qua ostendit, quare ius naturale sit dignius, quam alia iura, nam quæcunque constitutio, vel consuetudo est contra illud ius, est irrita. & ad hoc inducuntur omnia capitula sequentia.

DISTIN. VIII.

1 ps. Differt autẽ[a] *ius naturale à cõsuetudine & constitutione. Nam iure naturali omnia sunt communia omnibus, quod non solum inter eos*[b] *seruatum creditur, de quibus legitur:* Mul*titudinis credentium erat cor unũ, & anima una, &c. uerum etiam ex præcedenti tẽpore à philosophis traditum inuenitur. unde apud* Platonem *illa ciuitas iustiſsimè ordinata traditur, in qua quisque proprios nescit*[c] *affectus.*

Iure ergo consuetudinis, uel cõstitutionis hoc meum est, illud uerò alterius.

Vnde Aug. ait sup Io.

Iure diuino omnia sunt communia omnibus: iure uerò constitutionis hoc meum, illud uerò alterius est.

CAN. I.

Quo iure defendis[d] villas ecclesiæ? diuino, an humano? Diuinum ius in scripturis diuinis habemus: humanũ in legibus regũ. vnde quisq; posſidet, quod posſidet? nonne iure humano? nã iure diuino[e] domini est terra, & plenitudo eius. † Pauperes & diuites vna terra supportat. Dominus de vno limo fecit & pauperes & diuites. Iure ergo humano dicitur, hęc villa est mea, hic seruus est meus, hæc domus mea est[f]. Iura autẽ humana, iura Imperatorum sunt. quare? quia ipsa iura humana per Imperatores & rectores seculi Deus distribuit humano generi. Item: tolle iura Imperatorũ: & quis audet dicere, hæc villa est mea, meus est iste seruus, mea est hæc domus? † Si autem vt teneantur ista ab hominibus, regum iura fecerunt, vultis vt recitemus leges, vt gaudeatis[g]? Item relegant leges[h] vbi manifestè pręcẽperũt Imperatores eos, qui pręter ecclesię catholicæ cõmunionem vsurpant sibi nomẽ Christianum, nec volunt in pace colere pacis authorem, vt nihil nomine ecclesiæ audeant posſidere[i]. Sed dicitis, Quid nobis & Imperatori? Sed (vt iam dixi) de iure humano agitur. Apostolus voluit seruiri omnibus regib⁹, voluit honorari reges, & dixit: Regem reueremini. Noli ergo dicere[k], quid mihi & regi? quid tibi ergo & poſſeſsioni? per iura regum posſidẽtur poſſeſsiones. Dixisti, quid mihi & regi? noli ergo dicere poſſeſsiones tuas: quia ipsa iura renuntiasti humana, quibus poſſeſsiones posſidentur.

2 *Dignitate*[l] *uerò ius na-*

Quæ

1 Vt de pœ. dist. ij. Charitas. est. iuxta fin.

Possessio an sit de iure diuino, an humano.

Psal. 23.

† Adde verba sequentia quæ erant trũcata. s. pauperes & diuites Deus de vno limo fecit, &c. Gene. 2.

2 Istud hinc elicitur secundum illam expositionem, quæ fit supra ea. in verbo, defendis, id est, petis secũdum Ioã. de Fan. Actio vtrum sit ꝓponẽda de iure canonico.

3 Vbi de hoc, & ij. qõ. vj. decreto.

† Cõcor. tex. in l. ex hoc iure. cũ ibi nota. ff. de iusti. et iu.

Connexorũ est idẽ ius.

1. Pet. 2.

turale similiter præualet consuetudini & constitutioni. Quæcũque enim uel moribus recepta sunt, uel scripturis comprehensa, si naturali iuri fuerint aduersa, uana & irrita habenda sunt.

Vnde Augustinus ait in libro Confeſsionum ij. †

Aduersus naturale ius nulli quicquam agere licet.

CAN. II.

Quæ cõtra mores[a] hominũ sunt flagitia[b], pro morum diuersitate[c] sunt vitanda, vt pactũ inter se, gentis aut ciuitatis consuetudine, vel lege firmatũ, nulla ciuis aut peregrini[d] libidine violetur. turpis est enim omnis pars vniuerso suo nõ cõgruẽs. Cùm autẽ Deus aliquid contra morem, vel cõtra pactũ quorũlibet iubet fieri: & si ibi nunquã factũ est, tamen faciẽdũ est: & si omiſſum est, restaurãdum est: & si statutũ nõ erat, instituẽdum est. Si enim regi licet in ciuitate cui regnat, iubere aliquid, quod neque ante ipsum quisquã, nec ipse vnquã iuſſerat, & si nõ est cõtra societatem ciuitatis eius, obtẽperaŕ ei: imò[e] contra societatem fit, si ei non obtemperetur (generale[f] quippe pactũ est societatis humanæ, obtẽperare regibus suis) quãtò magis Deo regnatori vniuersæ creaturæ suæ ad ea, quæ iuſſerat, sine dubitatione seruiendum est. Sicut[g] enim in potestatib⁹ societatis humanæ maior[h] potestas minori ad obediẽdũ pręponiŕ, ita Deus oĩbus.

Item Nico. papa Ignaro † Remensi archiepõ.

Radicitus est euellenda perniciosa consuetudo.

CAN. III.

Mala autẽ cõsuetudo[i] nõ minus[k], quàm perniciosa corruptela abijciẽda & vitanda est: quæ nisi citius radicitus euellatur, in priuilegiorũ ius ab impijs aſſumitur: & incipiunt præuaricationes & variæ præsumptiones celerrimè non compreſſæ pro legibus venerari, & priuilegiorũ more perpetuò celebrari.

Item Augu. de vnico baptismo, libro secũdo.

Veritati & rationi consuetudo est postponenda.

CAN. IIII.

Veritate[l] manifesta[m] cedat consuetudo veritati. Planè qs dubitet[n] veritati manifestæ cõsuetudinem cedere. Item nemo consuetudinem rationi & veritati præponat, quia consuetudinem ratio & veritas semper excludit.

Item Greg. Guilimũdo Auersano episcopo.

Qualibet consuetudo veritati est postponenda.

CAN. V.

Si cõsuetudinẽ fortaſsis opponas, aduertẽdum est, qđ dñs dicit[o]: Ego sum via, veritas & vita: nõ dixit, ego sum cõsuetudo, sed veritas. & certè (vt beati Cypriani vtamur sentẽtia) quælibet consuetudo quantũuis vetusta[p], quantumuis vulgata, veritati omnino est postponenda: & vsus, qui veritati est contrarius, est abolendus. Ioan. 14. a

Item Augustinus in libro de baptismo paruulorum.

Veritate reuelata, consuetudinẽ sibi cedere oportet.

CAN. VI.

Qui cõtẽpta veritate pręsumit cõsuetudinẽ seq, aut circa fratres inuidus est & malignus, quibus veritas reuelaŕ, aut circa Deum ingratus est, inspiratione

a Quæ contra mores. Bonos.

b Flagitia. id est, quasi flagitia. xxxij. q. vij. flagitia.

c Diuersitate. id est aduersitate. Ioã.

d Aut peregrini. Nunqd ergo peregrini & scholares tenenŕ sequi consuetudinẽ illorũ, inter quos cõmorantŕ? Argu. videŕ hic q̃ sic, & xij. distin. illa. & xlj. dist. c. j. Arg. cõtra: q a viatores nõ sortiunŕ forũ illius loci p quẽ trãseunt, vt ff. de iudic. l. hæres. §. ij. Et est argu. q̃ soli perpetuo habitãtes obligantur legi ciuitatis: vt ff. de pigno. debitor.

e Imo. q. d. nõ est cõtra pactũ humanę societatis ei obtẽperare, imo secũdũ pactum: quia in omni pacto semper intelligitur excepta maioris authoritas: vt extra de iureiuran. venientes.

f Generale. id est, generalis lex.

g Sicut. In hoc facit ad ꝓpositũ: q a id qđ Deus pcipit, cum sit de iure naturali, pferŕ cõsuetudini vel cõstitutioni.

h Maior. ergo magis obedit monach⁹ epõ, quã abbati [2]. quod falsum est, vt lviij. distin. c. j. & ij. Sed de hoc dic vt not. xj. quæstio. iij. qui resistit.

i Mala autem cõsuetudo. Argu. q̃ id qđ alias est illicitũ ratione cõsuetudinis non fit licitũ. Arg. cõtra s. dist. iiij. deniq;. Argu. contra extra de cõsue. c. vlti. etiã minus rationabilis cõsuetudo inducit ius. extra de in integ. restit. cõstitutus. Item hic est arg. q̃ honesta cõsuetudo inducit priuilegium: vt ix. q. iij. cõquestus. & lxxxij. distinct. plurimos.

k Nõ minus. Hæc vlti. c. de mala cõsuetudine loquunŕ. Casus sequẽtis c. plan⁹ est, & per se patet.

l Veritate. Argu. q̃ veritas pjudicat opinioni: vt hic, & lxxxj. dist. quũq;. & extra de biga. nup. extra qui fil. sint legi. per tuas. et extra de purga. vulg. significãtibus. & extra de frigi. & malefi. fraternitatis. arg. cõtra ĩ. iij. q. vij. c. infamis. §. tria. & extra de iure patro. consultationibus. & C. de testamen. l. j.

m Manifesta. Per doctrinam & reuelationem.

n Dubitet. Quandoq; tamẽ cõsuetudo pualet legi. extra de consue. c. vlt.

o Si consuetudinẽ. Dicit. Ar. q̃ verbis est inhærẽdum. extra de deci. ad audientiam.

p Vetusta. j. q. iij. si quis prębẽdas. Argu. cõtra ff. de legi. de qbus. §. inueterata. cõia pdi. l. venditor. §. si constat. & extra de cõsue. cum dilectus. & extra de iure patr. c. cura pastoralis. ĩ his, ppter diuturnitatem tẽporis sustineŕ id, quod est minus rationabile. Dic qđ vetustas est seruãda, si potest sine scandalo seruari, contra. distinct. iiij. denique.

Qui contempta. Circ

Consuetudo quam scholares [1] & peregrini debent sequi.

† Imo li. Confeſsionum j. ca. 8. Tom. 1. C.M.

1 Et est hic arg. q̃ cõsuetudo loci attendenda est in scacorum ludo secundum Laur. sed arg. cõtra xij. distin. illud. in fi.

Authoritas maioris in omnibus pactis est excepta.

Consuetudini pręceptũ Dei præfertur.

2 Ad hoc facit qđ not. ij. qõ. vij. cum pastoralis sed cõtra. xvij. q. iij. in fin. Archidia.

Consuetudo illicitum nõ facit licitũ.

† Ignaro.

Veritas pręiudicat opinioni.

[a] Circuncidebat. & cibos discernebat, ppter quod Paulus ei restitit in faciem: vt ij.q.vij. Paulus Petrum.xxvij.q.j. sicut enim.ver.ecce.

[b] FRustra. Consuetudinem. Ex his omnibus cap. videtur cp semper ius prejudicet consuetudini.

Videamus ergo qñ consuetudo prejudicet iuri. Ecce inuenio in electione cõsuetudinem præiudicare iuri: nam persona, quæ alias est ineligibilis, ratiõe cõsuetudinis fit eligibilis, vt j.xij.distĩ. nos cõsuetudinẽ. Itẽ ratione consuetudinis coguntur aliqui eligere de aliena ecclesia, vt extra de cõsue. cum dilectus. in fi. Itẽ ratione cõsuetudinis põt eps eligi in præpositũ. extra de cõcess. præbẽ. cũ nostris. Item ratione consuetudinis eligit minor ecclesia cũ cathedrali. extra de cau. pos. & proprie. cũ ecclesia. extra de cõcess. præb. & eccle. non va. cũ nostris. & c. literas. Itẽ ratione consuetudinis solus abbas sine consensu fratrũ cõfert stipendia, vt extra de ijs quæ fi. à præla. sine cõsensu cap. ea noscitur. Item in sacra mẽto baptismi præualet cõsuetudo, vt j. de consec. dist. iiij. c. de trina. Itẽ in matrimonio respicitur cõsuetudo. extra de cogna. spiri. sup eo. Item in continẽtia clericorũ. lxxxiiij. dist. cum de quorũdam. Itẽ in alijs casibus, quos not. ff. j. distin. c. cõsuetudo. Scias ergo quod ad hoc, quod consuetudo præiudicet iuri, requiritur cp sit præscripta, vt extra de cau. pos. cum ecclesia. & extra de consuetu. c. vlt. Item qđ obtinuerit in cõtra dictorio iudicio populi, vt extra de verbo. sign. Abbate. ff. de legi. cũ de cõsuetudine. Itẽ cp eo animo fiat, vt credãt se ius habere, & in posterũ illud intẽdãt facere: alioquin talis vsus nõ dicitur vsus, vt ff. de itin. actuq; priua. l. j. §. Iulianus recte ait. Item vt res illa sit præscriptibilis: vt xciij. distin. c. illud. Item, cp possit dici antiqua & approbata, vt extra de postu. præla. bonæ. ij. circa fi. Itẽ cõtinere debet naturalẽ æquitatẽ, extra de do. & cõtu. c. j. extra de cõsue. ex parte. Item cp sit de sciẽtia principis inducta, non tñ de tolerãtia [1], vt extra de pb. cũ iam dudũ. Itẽ cp nõ per errorẽ facta. ff. de legi. qđ nõ rõne. j. ea.

Consuetudinis multæ sunt cõditiones.

Consuetudo in multis præiudicat iuri.

cui[9] ecclesia ei[9] instruit. nam dñs in Euangelio, Ego sum, inqt, veritas. non dixit, ego sum consuetudo. Itaque veritate manifesta, cedat consuetudo veritati. Reuelatione igitur facta veritatis, veritati cedat consuetudo: quia & Petrus q circũcidebat [a], cessit Paulo veritatem prædicãti. Igitur cùm Christus veritas sit, magis veritatẽ, quam cõsuetudinem sequi debemus: quia consuetudinem ratio & veritas semper excludit.

Idẽ in lib. iiij. de bapt.

Consuetudo rationi frustra oppomitur.

CAN. VII.

FRustra, inquit quidam, qui ratione cõuincũtur, cõsuetudinẽ [b] nobis obijciũt, quasi cõsuetudo maior sit veritate, aut non sit in spiritualibus sequendum, quod melius à spiritu sancto reuelatum est. Hoc planè verum est: quia ratio & veritas consuetudini præponendæ sunt. sed si cõsuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmius retineri.

Idem Cyprianus.

Rationem consuetudo impedire non debet.

CAN. VIII.

COnsuetudo [c], quæ apud quosdam irrepserat, impedire non debet, quò minus præualeat veritas, & vincat. nam cõsuetudo sine veritate vetustas erroris est. propter quod relicto errore sequamur veritatem, sciẽtes, qa apud Esdrã [d] veritas vincit, vt scriptum est: Veritas valet & inualescit, & viuit in æternum: & obtinet in secula seculorum.

Idem.

CAN. IX.

IGnosci potest simpliciter errãti, sicut de seipso Paulus Apostolus dicit: Qui prius fui blasphemus & psecutor & iniuriosus: sed misericordiam merui, quia ignorans [e] feci. Post inspiratione verò & reuelationem veritatis factã, qui in eo quod errauerat, psueraret prudens & sciẽs, iam non in venia ignorantiæ peccat. Præsumptione enim atque obstinatione quadã nititur: cùm ratione superetur.

Idem.

Dei veritatem, non hominũ consuetudinem sequi oportet.

CAN. X.

SI solus [f] Christus audiendus est, nõ debemus attẽdere quid aliqs ante nos faciendũ putauerit: sed quid prius qui ante omnes est Christus prior fecerit. neq; enim hominis cõsuetudinẽ sequi oportet, sed Dei veritatem, cũ per Esaiam prophetã loquaf Deus, & dicat: Sine causa colunt me, mãdata & doctrinas hominũ [g] docentes. Liqdò igit ex pmissis apparet, cp cõsuetudo naturali iuri postponit.

[1] Idẽ sentit Innoc. quod dic vt plene de consue. in prin. i. & eo ti. c. vl. in glo. arg. cõtra quia, &c. quam gl. quidã hãt signatam ad ti. ex parte. de hoc etiam not. qua quotid. & æsti. iiij. dist. c. hoc iure. §. ductus a. quæ. & iij. q. vj. hæc quippe. Io. Hoc bre uiter teneas, cp sufficit secundum canones, quod sit rationabilis & præscripta: vt extra de cõsuetu. cap. vlti. Bartholo. Brixien.

[a] COnsuetudo. Pone casum, vt j. de consec. dist. iij. c. ij. & iij.

[b] Esdrã. Quando phibuit Iudæis ne alienigenas ducerẽt vxores, nisi essent de tribu sua: ipsi autem duxerũt alienigenas de filijs Chananeorũ. vt xxviij. qõ. j. §. j. Vel tangit qualiter bibliotheca & psalterium à Babylonijs destructa, per Esdrã reparata sit. Vel aliter quæstiũ est quæ virtus esset maior? Rñdet quidã mulieris, alius regis, alius viri, alius vini, ali[9] veritatis: hanc approbauit Esdras.

Esa. 29. d Matth. 15. a

[c] IGnosci. Quia ignorans. Arg. cp ignorantia iuris excusat, vt hic, & xxx. qõ. j. de his. & j. q. iij. cap. si quem pœnituerit. §. notãdum [2]. & xxiij. q. j. si quis dederit. & xxviij. distinctio. presbyteros.

[d] SI solus. id est nullus ei contrarius. sic j. viij. q. j. sciendum. in fine.

[e] Hominum. Ergo Iudæi reguntur humanis cõstitutionibus, & sic est cõtra. j. xij. dis. omnia. vbi dicitur quod Iudæi tantũ diuinis cõstitutionibus reguntur: sed verum est, qđ olim regebantur constitutionibus humanis, scilicet Scribarũ & Pharisæorũ: vt hic dicit. sed hodie non, vt ibi.

2 Not. ẽt xxxviij. dist. i prin. cip. de cõsec. dist. iij. cap. iij.

DISTINC. IX.

[1] [g] QVod aũt [a] cõstitutio naturali iuri cedat, multiplici authoritate probatur. Ait enim Augu. ad Bonifa.

Leges principum naturali nõ præualent iuri. PALEA.

QVod autẽ. Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima ꝓbat, quod nõ valet consuetudo cõtra deũ. In secunda ibi, Noli. probatur per nouẽ ca. quod cõmenta Sanctorũ nõ præiudicãt nouo & veteri test. Io. de Fã.

CASVS. In superiori dist. ostensum est, quod ius naturale præponitur cõsuetudini: in hac ix. dist. ostendit, quod ius naturale præponitur cõstitutioni: & hoc probatur per sequẽtia ca. & intellige hoc de iure naturali, quod consistit in præceptis & prohibitionibus.

[a] Quod autem. ff. in proxi. dist. viij. ostendit, qualiter ius naturale ꝑualet cõsuetudini. In hac ix. dist. ostẽdit qualiter ius naturale præiudicat & præualet constitutioni hominũ. & sumit per totã hanc dist. ius naturale, p iure diuino, qđ cõtinef in lege & in Euangelio. Itẽ per totã hanc dist. vocat canonicã scripturam nouum & vetus testamentum.

Daniel. j. a

[b] QVicunque. Hic incipit ca. aliud est palea. & habes idẽ xxiij. q. iiij. nõ inuenif.

[c] Ergo legibus. No. ar. à cõtrarijs, vt xv. q. iij. de crimine. & xxiiij. q. j. quodcũq; ligaueris. & ea. causa. q. iij. fine. xxxv. di. qualis. & fortissimũ est argu. à contrarijs [1]. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. j. & xj. qõ. iij. Imperatores.

Dan. j. g

[1] De hoc legi. & no. vij. q. j. sciendũ. iuxta finem.

QVicunq; [b] ergo legibus [c] Imperatorum, quæ pro Dei veritate ferũtur, obtemperare nõ vult, acquirit grande præmiũ. Nam à tẽporibus prophetarum omnes reges, qui in populo Dei nõ prohibuerunt, nec euerterũt; quæ cõtra Dei præcepta fuerant instituta, culpãtur: & qui prohibuerunt, & euerterũt, super aliorum merita laudant. Et Rex Nabuchodonosor, cùm seruus esset idolorũ, constituit sacrilegã legem, vt simulacrum adoraretur: sed eius impiæ cõstitutioni qui obedire noluerũt, piè fideliterq; fecerunt Idem tamen Rex diuino correctus miraculo, piam & laudabilẽ pro veritate constituit legem, vt quicunq; dicere blasphemiã in Deũ Sidrac, Misac, & Abdenago, cum domo sua penitus interiret.

Idem ex verbis Isidori.

Principes tenentur & ipsi viuere legibus suis. CAN. II.

IVstum est, principem legibus obtemperare suis. Tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimet, quãdo & ipse illis reuerentiam præbet. Principes legibus teneri suis, nec in se posse damnare iura, quę in subiectis constituũt, iustũ est. Iusta est enim vocis authoritas eorũ, si quod populis phibẽt, sibi licere non patiãtur.

Item Augu. in prologo lib. iij. de trinitate.

Scripturis canonicis tractatorum litera deseruiunt.

CAN. III.

[a] NOli meis literis quasi canonicis [d] scripturis deseruire, sed in illis, & quæ nõ credebas, cùm inueneris, incũctanter crede: in istis [e] aũt quod certũ nõ habebas, nisi certũ intellexeris, noli firmum tenere.

Idem ad Vincentium Victorem lib. ij.

In tractatorũ opusculis multa corrigenda inueniuntur.

CAN. IIII.

NEgare [f] non possum, nec debeo, sicut in ipsis maioribus, ita multa esse in tã multis opusculis meis, quæ possunt iusto iudicio, & nulla temeritate culpari.

Idem ad Hierony. epistola octaua.

In scripturis canonicis mendacia non admittũtur.

CAN. V.

EGo solis eis scriptorum [g], qui iam canonici appellantur, didici hũc timorem, honoremq; deferre, vt nullum eorũ scribendo errãsse [h] audeã credere: aut si aliquid in eis offendero, quod videatur cõtrariũ veritati, nihil aliud existimem, cp mendosum esse codicem, vel non esse assecutũ interpretem, quod di-

[d] Scripturis. Nefas enim est dicere, qđ scriptura mentiat, vt xxiij. q. v. quid ergo. imo quod in eis dicitur, defendere debemus vsq; ad sanguinis effusionem: vt xxv. q. j. sunt quidam.

Scriptura non mentitur.

Quan

[e] EGo solis. Scriptorũ. id est, scriptoribus.

b

Universidad de Deusto Biblioteca

a Quantalibet. Arg. quod non est considerandum quis dicat, sed quid dicatur: vt xix. dist. secundum. & est arg. pro dictis quorundam testium, quod non est credendum magis honorabiliori personæ, quàm alij: quia veritas à quocunq; prolata semper præferenda est: vt ij. q. vij. quæritur. & j. ea. neq; ff. de sup. le. l. Labeo. Eis enim magis credit, qui rei aptiora dicunt, vt iiij. q. iij. ea. placuit. §. item in criminali. ver. si testes. Nec sanctitas personę, deest vt citius credat. l. dist. si quis præpostera. & arg. ad idē j. q. j. teneamus. vj. q. ij. placuit, &. iij. q. ix. c. vlti. Argu. contra 1 xj. q. j. quicunque. xcvij. dist. nobilissim⁹. et vij. q. iij. c. j. & xlj. dist. cap. j. & xj. q. iij. absit.

b Probabiles. Argu. ratio equiualet canoni, vt ij. dist. j. consuetudo. & j. c. fane. Ioan.

c Vt veterum. Id est veteris testamenti.

d Græci. Hiero. in secūdo prologo Bibliæ contra ait: dicens, quod emendatiora sunt exemplaria Latina, quā Græca, & Græca quam Hebræa. Sed Aug. ad primitiuā ecclesiam respicit, qñ exēplaria Græca & Hebræa non erant corrupta: sed procedente tēpore cum populus Christianus multū esset auctus, & hæreses multæ essent factæ inter Græcos, in inuidiam Christianorum Iudæi & Græci sua exemplaria corruperunt: & sic factū est quod exemplaria eorū magis corrupta sint, quàm Latinorū: ad quod tempus respicit Hieron. Vel respicit ad Latina exēplaria à fidelibus interpretibus translata. Aug. respicit ad exēplaria Latina à nō fidelibus & falsatoribus translata, in quibus si quid falsitatis videatur, dicit eundum esse ad originalia. Vel dic quod in hoc magis credendum est Hierony. quàm Aug. quia inter istos tres Aug. Hieron. & Grego. Augustino magis credēdum est in disputationibus, Hieronymo in historijs & trāslationibus. Gregorius in moralibus prępositur: quia nō omnes in omnibus, sed certi per certa, &c. C. de vetē. iure enuc. l. j. ibi, quia non oēs. Et est hic argu. quod quantuncunq; authenticum sit aliquod instrumētum, si tamen de ipso aliquid in dubium reuocetur, semper exhibendum sit illud à quo originem ducit: vt j. lxxvj. distin. cap. Ceiuuium. in

nota in j tres doctores ecclesiæ fuerunt singulares.

princ. & j. xxv. qō. ij. sancimus. & optime extra de sentēn. & re iud. cum inter. Et hoc contra dominum Alber. qui dicit, quod si vna publica charta originē ducit ab alia publica charta, non est necesse exhibere originale. argū. in authen. vt frat. filij. §. quia vero. col. vlti. secus in priuata. authen. vt spon. largi. §. & hoc insuper. col. 2. viij. argu. pro ipso xix. dist. si Romanorum. Quid iuris sit de hoc, dixi j. c. dist. cōtra morem.

e Sermonis. Totum enim nouum testamentum scriptū est Græcè præter Euāgeliū Matthæi, & epistolam Pauli ad Romanos, quæ est scripta Latinè. Ioan.

f Sed ad. Officiosa. Officiosa dicuntur, quæ continent pietatē, quæ nulli obsunt, & ali cui prosunt: sicut inofficiosum dicitur testamentum, quod est contra officium pietatis: vt ff. de inof. test. l. iij. §.

g Quid in eis. Argu. quod si instrumenta vel attestationes pro parte inueniuntur falsæ, quod in totum reprobanf, vt j. xvj. distin. canones. & iij. q. ix. pura. & j. de consec. distinc. iij. non liceat, & ff. de ædil. edic. eiusdem. Argu. contra. xxxvij. distin. qui de mensa. xij. qō. ij. si quis. & de consec. distinc. iiij. si nō sanctificatur, & xvij. quæst. iiij. quæsti sunt. & extra de arbi. l. cum tempore. & de præben. c. dilectus. & C. de transac. l. si ex falsis. & ol. si plura cap. sibi connexa sunt, vel vnum est accessorium alteri, vno cassato, cōnexa & accessoria cassantur. Secus si diuersa & separata sunt. ff. de mi. l. etiam. §. fina. & ff. de nego. gest. l. eum acēum. & j. ij. q. vj. §. definitiua. ver. est autem quando q. circa finem. Vel distingue, vt distinguitur extra de fide instrumentorum. c. ex literis. 2 Ioan. Ego dico, quod si aliquid falsitatis reperiatur in instrumento, quod totum redditur suspectum, nec ei creditur: vt ff. de fide instrumentorum. l. secunda. in fine. & hoc nota. in quæstionibus. Bartholomæus Brixienſis.

h Pondere. Id est, authoritate.

i Quis nescit sacram. Terminis. id est, libris.

k Disceptari. Ita vt in dubium reuocentur, quæ ibi statuta sunt. Sed disputare licet de eis ad maiorem intelligentiam nō reprobādo. xcvj. dist. satis.

pondere b contentiosæ falsitatis obteretur improbitas?

Idem de vnico baptismo, libro secundo.

Literis omnium episcoporum sacra præponitur scriptura.

CAN. VIII.

Quis nesciat sacrā scripturam canonicā tam veteris, quàm noui testamenti certis terminis! suis cōtineri, eámq; posterioribus omnibus episcoporum literis ita præponi, vt de illa omnino dubitari & disceptari k non posit, vtrùm verum, vel vtrū rectum sit, quicquid in ea scriptum sit, vel constiterit esse: episcoporū autem literas, quę post confirmatum canonem, vel scriptæ sunt, vel scribuntur, & per sermonē fortè sapientiorem in ea re cuiuslibet peritioris, & per aliorum episcoporū grauiorem authoritatem, doctiorémque prudentiam, & per concilia licere reprehendi, si quid in eis fortè à veritate deuiatum est?

Idem in epistola ad Vincentium.

Libris veterum Hebræa volumina, nouis Græca authoritatem impendunt. CAN. VI.

Vt veterum c librorum fides de Hebræis voluminibus examinanda est: ita nouorum veritas Græci d sermonis e normam desiderat.

Idem in epistola prima ad Hieronymum.

Nihil authoritatis canonicis remanebit scripturis, si ad eas mendacia fuerint admissa.

CAN. VII.

Si ad scripturas sacras admissa fuerint, vel officiosa f mēdacia, quid in eis g remanebit authoritatis? Quæ tandē de scripturis illis sententia proferetur, cuius

2 Scilicet sup diuersis articulis, scilicet si ille articulus non est vitiosus, in quo tota est vis quęstionis, vt hac decre. ex literis. et sic intelligit C. de test. si vnus. & ff. de fi. inst. u. l. ij. secundū Io. de Fan.

1 Scilicet Non est tale exemplum Lucretiæ, xxxij. q. v. proposito. ver. Lucretiā.

Ex dictis quorumlibet episcoporum contra diuina mandata calumniæ non colligantur.

CAN. IX.

Noli frater contra diuina tam multa, tam præclara, tam indubitata testimonia colligere velle calumnias a ex episcoporum scriptis, siue nostrorum, sicut † Hilarij, siue Cypriani, & Agrippini antè, quàm pars Donati b separetur. primoque hoc genus literarum ab authoritate canonum distinguendum est. Non enim sic leguntur, tanquam ita ex eis testimonium proferatur, vt contra sentire non liceat, ficubi fortè aliter sapuerint, quàm veritas postulat. In eo quippe numero sumus, vt non dedignemur etiam nobis dictum ab Apostolo accipere †: Et si quid aliter sapitis, hoc quoque vobis Deus reuelauit.

† Siue

† Philip. 3. C. M.

Idem in epistola ad Fortunatum.

Non debetur par reuerentia canonicis scripturis, & expositionibus earum.

CAN. X.

Neque quorumlibet disputationes c, quamuis catholicorum, & laudatorum hominum, veluti scripturas canonicas habere debemus, vt nobis non liceat salua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scripturis d improbare, atque respuere, si forte inueniremus, q̄ aliter senserint, quàm veritas habet, diuino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel a nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, quales volo esse in tellectores meorum.

Idem ad Casulanum.

Exemplis ratio sana præfertur. CAN. XI.

Sana e quippe ratio etiam exemplis anteponenda est, cui f quidem & exempla concordant g: sed illa h, quæ tantum digniora sunt imitatione, quantum ex cellentiora i pietate k.

Cùm ergo l *in naturali iure nihil aliud præcipiatur, quàm quod Deus uult fieri, nihilq; aliud uetetur, quàm quod Deus prohibet fieri: denique cùm in canonica scriptura nihil aliud, quàm in diuinis scripturis & legibus inueniatur, diuinæ uerò leges natura consistant: patet quòd quæcunque diuinæ uoluntati, seu canonicæ scripturæ contraria probantur, eadem etiam naturali iuri inueniuntur aduersa. Vnde quæcunque diuinæ uoluntati seu canonicæ scripturæ seu diuinis legibus postponenda censentur, eisdem naturale ius præferri oportet. Constitutiones ergo, uel ecclesiasticæ, uel seculares, si naturali iuri contrariæ probantur, penitus sunt excludendæ.*

DISTINC. X.

Constitutiones m uerò principum ecclesiasticis constitutionibus non præeminent, sed obsequuntur.

Vnde Nicolaus Papa scribit episcopis in concilio apud Conuicinium congregatis.

Lex imperatorum ecclesiastica iura dissoluere non potest.

CAN. I.

a Scilicet Non est tale exemplum Lucretiæ, xxxij. q. v. propositio. ver. Lucretiā.

b Pietate. Argu. pro misericordia a iudice impetrāda, vt xlv. dist. c. licet plerunque. xxvj. q. vlti. alligant. l. distin. ponderet. j. q. vij. dispē sationes. & c. exigūt. lxxxvj. distinct. non satis. xxxv. q. ix. c. veniam. de pœnit. distin. j. quia diuinitatis. Argumen. contra. l. dist. absit. xxiij. q. iiij. est iuste. xxxv. qō. ix. c. loci. contra. xlv. distin. sed illud. extra de sortileg. c. ex tenore.

c Cum ergo. Infert ex supradictis, vel cōtinuat ad inferiora hoc modo: cū in iure naturali nihil præcipiat vel vetet, cū qđ Deus vult fieri, vel nō fieri, & in canonica scriptura nihil aliud, cū qđ in diuinis legibus inueniatur: diuinæ vero leges natura consistant, patet quod quæ contraria diuinæ seu canonicæ legi inueniuntur, iuri naturali contraria sunt, & iuri naturali postponūtur. Et facit hic correlationem iuris naturalis ad canonicam scripturā & diuinas leges.

d Constitutiones. Hæc dist. diuisit in duas partes, in quarum prima probat p quinque capitula, quod leges principū non præiudicant canonibus. Secunda ibi, ecce. Io. de Fant.

e Constitutiones. in hac decima dist. ostendit magister, quod secularis cōstitutio cedit ecclesiasticæ, quia sacræ leges nō dedignantur sequi sacros canones: vt ij. quæstio. iij. §. hinc colligitur, extra de iudic. clerici 2.

2 Cōcordex. l. j. leges sacratissimę. cū concord. vulga. C. de episco. & cleri.

LEge. Diuisis. Imperiali iudicio prouincijs. Imperator diuidit prouincias, vt ff. de off. c. assess. l. eadem. & Papa episcopatus diuidit, & vnit episcopus ecclesias, vt extra de excess. prælat. sicut vnire. Quid autem iuris sit dum vniuntur, vel diuiduntur, not. xvj. q. j. postquam. & c. & temporis. Licet Ergo Imperator diuidat vnã prouinciã in duas, non ideo erũt duæ metropoles, vt hic, & cj. distinc. peruenit. Et est hic ar. quod si princeps legitimat aliquem in temporalibus, non ideo est legitimatus in spiritualib⁵: extra qui filij sint legi. per venerabilem. nisi vbi princeps restituat aliquem, qui fuit infamis ratione paterni criminis: vt vj. q. j. c. sunt plurimi. §. verum.

Legitimatus quo ad temporalia, non censetur quo ad spiritualia.

[b] Ecclesiam. Ecclesia non adstringitur mundanis legibus. xxxiij. q. ij. l. inter. nec etiã de rebus ecclesiasticis potest Imperator legem cõdere, vt xcvj. dist. bene. nisi hoc ecclesia pe tat. xvij. dist. c. concilia. §. hinc etiam. & nisi in ecclesia priuilegiũ statuat aliquid: vt xvj. q. j. l. generaliter. & q. iij. l. nemo. Ioan.

[c] Diuisiones. Argum. quod episcopus inuito plebano non põt diuidere parochiam eius: nec Papa inuito episcopo diuidere epatum: vt xvj. q. j. c. multis. Quod enim est vnũ, diuidi non potest: vt xxiiij. q. j. loquit. & c. schisma. Ioan. Sed credo q̃ papa hoc posset facere ex causa, & etiam episcopus: vt in eadecre. sicut vnire. Bartol.

[d] Lex humana. Vt habes xxvij. qõ. ij. sunt qui dicũt. Sed mirum est cũ Iustinianus fuerit valde catholicus imperator qualiter illud statuerit contra legem do-

LEge Imperatorũ nõ in omnibus ecclesiasticis controuersijs vtendum est: præsertim cùm inueniatur Euangelicæ ac catholicæ sanctioni aliquoties obuiare. Item lex Imperatorum non est supra legem Dei, sed subtus. Imperiali iudicio non possunt iura ecclesiastica dissolui. Ad quod ostendendum duorum horum, scilicet Innoc. & Greg. satis sufficiunt testimonia. Sanctus quidem Innocentius in decretali epistola sua ad Alexandrum Antiochenum episcopum ait: Quod scisciteris (inquiens) vtrùm diuisis [a] Imperiali iudicio prouinciȳs, vt duæ metropoles fiant, duo metropolitani debeant nominari: non visum est nobis ad mutabilitatem necessitatum mundanarum rerum, Dei ecclesiam [b] cõmutari, honoresque aut diuisiões [c] perpeti, quas pro suis causis faciendas duxerit Imperator. Beatus Gregorius scribens ad Theotistam patritium ait inter cætera: Si (inquit) religionis causa coniugia debere dissolui dicantur, sciendum est: quia etsi hoc lex humana [d] concesserit, lex tamen diuina prohibuit. Ecce quemadmodum Imperiali iudicio non possunt ecclesiastica iura dissolui. Ecce qualiter, quod lex humana concesserit, diuina lex prohibuit.

Non, quòd Imperatorũ leges, quibus sæpe ecclesia vtitur cõtra hæreticos [e], sæpe contra tyrannos, atque contra praua quoscũque defendit, dicamus penitus renuendas: sed quòd eas Euãgelicis & Apostolicis, atq; canonicis decretis, quibus postponendæ sunt, non posse inferre præiudicium asseramus.

Item Symmachus Papa in vj. synodo.

Nihil quod Euangelicis regulis obuiet, Imperatori agere licet.

CAN. II.

NOn licet [f] Imperatori, vel cuiquã pietatem custodienti aliquid contra diuina mandata præsumere, nec quam quod Euangelicis vel Propheticis, aut Apostolicis regulis obuiet, agere.

Item Felix Papa loquitur principi.

In ecclesiasticis causis regia voluntas sacerdotibus est posponenda. CAN. III.

CErtum est [g] hoc rebus vestris esse salutare, vt cùm de causis Dei agitur, iuxta ipsius constitutionem regiam voluntarẽ sacerdotibus Christi studeatis subdere, nõ præferre, & sacrosancta [h] per eorũ præsules potiùs discere, quàm docere, ecclesiasticã formam sequi, non huic humanitus sequenda iura præfigere: neq; in eius sanctionibus velle dominari, cuius [i] clemẽtię Deus voluit tuæ piæ deuotionis colla submittere [k], ne dum mensura [l] cælestis dispensationis

mini: cum dominus dixerit, quod ab solam causam fornicationis mulier possit separari a viro. vt xxxiij. quæst. ij quos Deus. Sed dic (vt quidam dicunt) quod ignoranter fecit: & ideo veniam meruit, vt §. viij. distinct. consuetudo. Vel erravit sicut Hiere. vt xxvj. distinct. c. j. Vel ideo permisit hoc, vt grauia vitarentur: sicut vsuras permisit, vt vitarentur rapinæ: & coniugia permisit dissolui, vt vitaretur vxoricidium, vt xxxiij. q. ij. c. si quod verius.

[e] Contra hæreticos. Et sic vtor pro me, quo non vtor contra me. j. xxxvij. di. c. si qd verius. & ij. q. vij. c. si hæreticus. & hoc est contra. xix. dist. c. si Romanorum. in fine. iij. q. iij. c. & testes. §. item si quis testibus.

[f] NOn licet. Argumentum contra illas leges, quę permittunt vsuras exigere. ar. xj. q. j. quicunque litem. & ix. dist. c. j. ver. quicunque. & xcvj. distin. bene. xj. quæst. iij. ca. qui omnipotẽt. xxv. q. j. omne quod. & c. nulli. & c. generali. xxiij. quęstio. viij. c. conuentor. arg. cõtra di. lxiij. Adrianus ij.

[g] CErtum est. hoc c. & c. susceptis. & c. qñs. loquuntur quasi de eadem materia.

[h] Et sacrosanctæ. id est præcepta.

[i] Cuius. s. ecclesiæ.

[k] Submittere. Imperator enim filius est ecclesiæ, non præsul, vt xcv. distinct. c. si Imperator. & inclinabit caput suum episcopis, vt lxiij. distinctione cap. Valentinianus. & excommunicari potest ab episcopo: vt xviij. distinctio. capieu. quoniã in quidem. & xcvj. dist. duo.

[l] Mensura. Id est, dum Imperator excedit mensuram suam.

Constitutiones. Nunquid ergo legibus semper derogatur per canones? Absit, nisi quo ad causas spirituales. & hoc est, quod dicitur de conse. dist. iij. c. celebritatem. ibi, alia est ratio causarum secularium, alia diuinarum. arg. §. ea. c. j. Vtrunq; enim suo modo rationabiliter cõstitutum est, sed diuerso modo. arg. §. eo. certum. Nec Papa potest leges tollere, nisi quo ad suum forũ. Imperium enim et sacerdotiũ ex eodẽ principio prodierunt, vt in authen. quomodo opor. episc. in princ. col. j. arg. j. ea. dist. cap. quoniam. Sed hoc non credo, vt extra de præscrip. c. quoniam omne.

Iuramentum cõtra bonos mores, non obligat.

[b] Mores. Nec iuramentum obligat contra bonos mores: vt extra de iureiurã. quemadmodum. & ff. de leg. j. l. si quis inquilinos. §. vltimo.

[c] IMperiũ. Administrationibus. Distincta est enim potestas sua à potestate pontificali: vt j. ead. ca. quoniam. & xcvj. dist. c. cum ad verũ. Alioqui si vsurpat eorum officia, lepra percutitur, vt Ozias. ij. q. vij. ca. nos si inõpetẽter. §. itẽ cũ Dauid. Tamen inuenitur quod reges contulerunt decanatus, vt extra de consue. cũ inter. in parte decisa. Ioan.

[d] SVscipiatis. li bertatem. id est, verbum prædicationis.

[e] Accipitis. id est, accipere debetis.

[f] Perfectiorem. vt xcvj. dist. duo sunt.

[g] Spiritus. Id est, ecclesiastica constitutio.

[h] Carni. id est, seculari cõstitutiõi.

Ecce. Hæc est secunda pars distin. in qua probatur per septem capi. quod quando leges non contradicunt canonibus, amplectendæ sunt. Archid.

CASVS per se patet, & ad probandum istud quod dicitur in §. inducit Gratia. seq. capi.

[i] SI in adiutorium vestrum. Hoc ideo dicit, quia non sunt allegandæ leges, nisi in defectum ca-

exceditur, eatur in contumeliam disponentis.

Idem.

Bonis moribus & decretis Romanorum Pontificum constitutiones contraire non possunt.

CAN. IIII.

COnstitutiones [a] cõtra canones & decreta præsulum Romanorum, vel bonos mores [b], nullius sunt momenti.

Item Nicolaus Papa.

Quæ sacerdotum sunt, regibus vsurpare non licet.

CAN. V.

IMperium vestrum suis reipublicæ quotidianis administrationibus [c] debet esse cõtentum, non vsurpare, quæ sacerdotibus domini solũm conueniunt.

Itẽ Gregorius Nazianzenus Imperatoribus Constantinopolitanis.

Tribunalia regum sacerdotali sunt potestati subiecta.

CAN. VI.

SVscipitis [d] ne libertatem [e] verbi eliberter accipitis [f], quòd lex Christi sacerdotali vos subijcit potestati, atque istis tribunalibus subdit. Dedit enim & nobis potestatem, dedit & principatũ multò perfectiorem [f] principatibus vestris. Aut nunquid iustum vobis videtur, si cedat spiritus [g] carni [h], si à terrenis cælestia superentur, & si diuinis

præferantur humanæ?

[a] Ecce quòd constitutiones principum ecclesiasticis legibus postponendæ sunt: vbi autem Euangelicis, atq; canonicis decretis nõ obuiauerint, omni reuerentia dignæ habeantur.

Vnde Aug. ait in Dialogo cõtra Petilianum.

Leges Imperatorum in adiutorium ecclesiæ licet assumere.

CAN. VII.

SI in adiutorium vestrum [i] terreni Imperij leges assumendas putatis, nõ reprehẽdimus. Nam fecit hoc Paulus, cùm aduersus iniuriosos Romanum ciuem [k] se esse testatur.

Item Cyprianus Iuliano Imperatori.

Reges Pontificibus pro æterna vita, & Pontifices regibus pro temporalibus indigent.

CAN. VIII.

QVoniam [l] idẽ mediator Dei & hominum [m] homo Christus Iesus, sic actibus [n] proprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit [o] propria, volẽs medicinali humilitate hominũ corda sursum eferri, nõ humana superbia rursus in inferiora demergi: vt etiam Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & pon-

[a] Ad horum intelligentiam sciasquod gl. a. tit. j. dicit sic: Penula vestis erat cõsularis, qua indue bant consules ingredientes curiam. Christus enim fecit tanquã Imperator, cũ venientes & ementes de templo eiecit. j. qõ. iij. ex multis. [1] & ca. vendẽtes. Quædã, vt sacerdos, cum seipsum obtulit hostiã discipulis suis dicens: Hoc est corpus meum, &c. de consec. dist. iij. c. sacerdos. Sed cõtrarium probatur per authoritatẽ istã, scilicet q̃ deus noluit ea esse distincta: cũ per seipsum vtriusque potestatis actũ exercuit. Rñ. hoc ideo fecit, vt ostenderet quod vtraq; potestas ab eo pro

[3] Ad hoc xxiij. qõ. tum.

cessit [3], non q̃ vna psona illa duo officia exerceat, vel debeat. Hęc duo dona Imperiũ et sacerdotiũ ab eodẽ principio sunt, vt in authen. qũo opor. episc. in prin. collat. j.

[o] Discreuit. Cùm ergo potestates istę sint distinctæ, est hic arg. quod Imperium nõ habeatur à papa, et q̃ papa nõ habet vtrũq; gladiũ. nam exercitus facit Imperatorẽ: vt xciij. dist. c. legimus. & Imperiũ à solo Deo habet: vt xxiij. q. iiij. c. quę-

stum. alioqui si ab ipso haberẽ, licite appellaretur in tẽporalibus ad ipsum: quod prohibet Alex. & dicit q̃ illa nõ contingũt suã iurisdictionem. extra de appel. c. si duobus. & extra qui filij sint leg. causam. & c. lator. Itẽ ecclesiæ soluunt tributũ Imperatori: vt xj. q. j. c. magnum. Sed contra, & cælestis & terreni Imperij iura sunt ei concessa. vt xxij. distin c. j. Item Imperator iurat papæ, vt lxiij. dist. tibi dño. &

papa deponit Imperatorem: vt xv.q.vj.alius. Item ipse transtulit Imperium de Oriente in Occidẽtem. extra de elec. c. venerabilem. Ego credo potestates esse distinctas, licet papa quandoq; vtranq; potestatem sibi assumat, scilicet cum legitimat aliquẽ in spiritualibus & tẽporalibus: vt extra qui filij sint legit. per venerabilem. Sed illud fuit ad petitionem Regis, q hoc ipsum fecisse potuit, vt ibi dicitur. Nec obst. qd' à seculari iudice appellatur ad papã: quia hoc fit ꝑpter defectum iudicis secularis, vt exprimitur extra de foro compe. licet. sed facit ad petitionem Regis. Nam etiam vacante Imperio supplet defectũ Imperij: vt extra de foro compe. licet.

[a] Pro cursu. Argu. quod in matrimonio, & cæteris causis spiritualibus non sit vtendum legibus Impialibus. Sed contra. xxxv. q. v. ad sedem. Dic ergo, quod illud tantũmodo determinat illud verbũ temporalium, sed non illud verbum vterentur: vt sicut spirituales causę ad iudicem secularem non pertinent: sic nec causa sanguinis ad ecclesiasticum: vt j. xxiij. q. viij sæpe principes. & capi. his, à quibus.

† Huius noĩs primo filio Ludouici Pij & nepote Caroli Magni, ~~[illegible]~~

Causę matrimoniales, an sint legib⁹ decidendæ.

...tifices pro cursu[a] tẽporalium tantummodo rerum Imperialibus legibus vterentur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, et Deo militãs minimè secularibus negotijs sese implicaret: ac vicissim ne ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset secularibus negotijs implicatus.

Item Leo quartus Lothario Augusto. †

Leges Imperatorum custodiri oportet.

CAN. IX.

De capitulis vel p̃ceptis Imperialibus vestris, vestrorumque etiam Põtificum[b] prædecessorũ irrefragabiliter custodiendis, & conseruãdis, quanto valuimus et valemus Christo propitio, & nunc, & in æuum nos conseruaturos modis omnibus profitemur: & si fortasse quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem[c].

Itẽ Ioan. vij. † Ludouico Imperatori.

Legis authoritate dissoluitur, quod contra eam fit.

CAN. X.

Vides, fili charissime, quia quicquid contra leges accipitur, per leges dissolui[d] meretur.

Item Gelasius Rufino & Aprili episcopis.

Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet.

CAN. XI.

Quis autem leges principum, aut regulas patrum, aut admonitiones paternas dicat debere contemni[e]: nisi qui impunitum sibi tantum existimet transire commissum?

Itẽ Theoderico regi. †

Seruantur ab omnibus Romanorum principum leges.

CAN. XII.

Certum est magnificentiam vestram leges Romanorum principum, quas[f] in negotijs[g] hominum custodiendas esse præceperit, multò magis circa reuerentiam beati Petri Apostoli pro suæ felicitatis augmento velle seruari.

Item Leo quartus Lothario Augusto.

Romana lex nullius temeritate debet corrumpi.

CAN. XIII.

Vestram flagitamus clementiam, vt sicut hactenus Romana lex viguit absq; vniuersis procellis, & quæ pro nullius[h] persona hominis reminisciti[i] esse corrupta, ita & nunc suum robur, propriumq; vigorem obtineat.

DISTINC. XI.

[k] Quòd uerò legibus consuetudo cedat, Isidorus testatur, dicẽs in synonymis libro secundo.

* Itẽ Io. viij. Ludouico imperatori, scilicet Balbo filio Caroli Calui, regi Francorũ & imperatori, ~~[illegible]~~

† ~~[illegible]~~ hic ignauia et timiditate, q oĩa falsa,

[b] De capitulis. Põtificum. Imperatores enim olim pontifices appellabanẽ: vt xxj. dist. cleros.

[c] Mendacem. Ex magna hũilitate † hic loquitur, sicut alibi. j. ij. qõ. vij. nos si incõpetẽter.

q a imo ex syncera veritate, vt dixi in cõment. ad edict. Henri. ij. in p. fa. C.M.

[d] Vides. Dissolui. j. xxv. q. ij. Imperiali. Hæc regula supplet per aliã regulam, quod principali destructo destruit accessorium, & omne quod sequitur ex eo, vt extra de fide instru. inter dilectos. in fine. Sed hæc regula multas recipit instantias. Contra legem enim fit, si contrahitur post simplex votum; tamen contractus tenet, vt xxvij. q. j. nuptiarum. Itẽ prohibetur, ne sententia feratur sub conditione: tamen si lata fuerit, tenet: vt ij. q. vj. biduum. circa prin. Item prohibetur, ne episcopus consecret alterius ecclesiã: tamen si consecrauerit, tenet consecratio: vt vij. q. j. episcopus in diœcesi. Sed dic, quod hæc regula intelligitur de talibus, vbi est perpetua causa prohibitionis, scilicet ne filius contrahat cum matre. Vel dic, qd merentur dissolui, nisi vbi per constitutionem aliam tolerarentur. Argu. contra. xlv. dist. de Iudæis. sed hoc in fauorem fidei. ff. de relig. & sump. fu. l. sunt personæ.

† ~~Scilicet Italiæ, [illegible]~~ C.M.

[e] Quis autẽ. Cõtemni. qui contẽnit leges, peccat: non tamen omnis peccat, qui non paret legibus, vbi de consilio loquuntur: vt xiiij. q. j. quisquis. & sic aliud est contemnere, aliud est non parere. Ioan.

[f] Certum est. Quas. id est, quia eas.

[g] In negotijs. hoc vult dicere, quod ex quo leges seruantur in negotijs laicorũ, multo fortius sunt seruandæ in negotijs clericorum: nisi obuient canonicis institutis.

[h] Vestrã. Quę pro nullius quia in nullius pso na omitẽdum est, quod statutis generalibus cõtinetur: vt lxj. distinct. miramur.

[i] Reminiscitur. Passiue.

[k] Quod vero. Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima probat Gratianus, q consuetudo cedit legi. Secunda ibi, Cum vero. Ioan. de Fant.

Hic intitulatur vndecima distinctio. in qua dicitur, quod consuetudo praua cedit legi tam ecclesiasticæ quàm seculari. Sed nota, quod cõsuetudo quædam est generalis, quædam est specialis. Specialis, vt infra eadem distinctione. catholica. & xij. distinct. illa. Generalis est quę vniuersaliter & consensu oĩum est approbata, & omnes distringit: & hæc tanquam canon, vel tanquam lex est obseruanda, vt infra eadem. ecclesiasticarum. & cap. quis nesciat. Specialis siue particularis est illa, quæ homines alicuius loci adstringit, & in eodem loco habet legis vigorem: vt infra eadem distinct. catholica. nisi sit onerosa: vt xij. distinctio. omnia. lxviij. distinct. corepiscopi. vel nisi pariat occasionem malignandi. tunc enim reijcitur, argumen. x j. di. nos cõsuetudinẽ. Olim enim Donatistę de facili recipiebãtur, & de consuetudine ad primatiam promouebanẽ: qd' abolitum est, quia hæret ca prauitas inde minus cauebatur. Vel nisi sit contraria constitutioni[i]: vt j. eo. c. ij. & iij. Et nisi consuetudo sit prodita ex illis causis, vt j. xxix. distinctio. sciendum. Vel nisi princeps consentiat, vel nisi sit super tali articulo, qui indifferens est, vt infra proxi. distinctio. illa. Hug. Sed melius distingue vt dixi s. vij. distinctio. cap. frustra. Ioan.

Consuetudo duplex est.

per consuetudinem Roma. ecclesiæ tenemur sequi, nisi ipsa pręcipiat eam esse seruandam: vt j. ead. cap. vltimo. multa enim seruat Rom. eccle. quæ aliæ non seruant: vt xxxj. dist. aliter. & de consecr. dist. iiij. de trina. & dist. j. de hymnis.

Consuetudo Romana nõ semper est seruanda.

* Ad hoc concord. Placen. dicens consuetudinẽ legi contrariã nõ tollere ius commune ĩ eo municipio, vbi obtinet: nisi de cõsensu principis. arg. ff. de sep. violato. l. iij. §. diu⁹. Heb. 14. d

Prauus vsus ratione superatur & lege.

CAN. I.

Vsus[a] authoritati[b] cedat: prauum vsum & lex & ratio vincat[c].

Item Nicolaus Papa Michaëli Imperatori.

Non potest statutis Pontificum consuetudo cuiusquam refragari.

CAN. II.

Consequens est[d], vt quod ab huius sedis rectoribus plena[e] authoritate sancitur, nullius consuetudinis[f] præpediente occasione proprias tantummodo sequendo voluntates remoueatur: sed firmius atque inconcussè teneat.

Item Iulius Papa.

Non licet à consuetudine Romanæ ecclesiæ mẽbris dissentire.

CAN. III.

Nolite errare, fratres mei charissimi, doctrinis varijs & extraneis nolite abduci: & instituta Apostolorum & Apostolicorũ virorum canonesq; habetis: his fruimini: vt freti eis contra cuncta inimicorum iacula persistere valeatis. Satis enĩ indignum est, quẽquam vel Pontificum, vel ordinum subsequentium hanc regulam refutare, quam beati Petri sedem & sequi viderit, & docere[g]. Multum enim conuenit, vt totum corpus ecclesiæ in hac sibi obseruatione cõcordet, quæ inde authoritatem habet, vbi dominus totius ecclesiæ posuit principatum.

Item Codice libro octauo, titulo quæ sit longa consuetudo.

Non potest vsus & consuetudo legem & rationem vincere.

CAN. IIII.

Consuetudinis, vsusque longæui non vilis authoritas est, verùm non vsqueadeo valitura momento, vt aut rationem vincat[h], aut legem scriptam.

2 Cumverò nec sacris canonibus nec hùmanis legibus[i] consuetudo obuiare monstratur, inconcussa consuetudo seruanda est.

Vnde August. ait in libro ex dictis Basilij †.

Inuiolabilis est consuetudo, quæ nec humanis legibus, nec sacris canonibus obuiare monstratur.

CAN. V.

Ecclesiasticarum institutionum quasdam in scriptis, quasdã verò Apostolica traditione[k] per successores in ministerio[l] confirmatas accepimus: quasdam verò consuetudine[m] roboratas approbauit vsus: quibus par ritus, & idem vtriusque pietatis debet affectus: vnde [n]qs vel [o]aliquantulũ sacrarum expertus

† ~~[illegible]~~ C.M.

[a] Vsus. Malus.

[b] Authoritati. Scriptæ.

[c] Et ratio vincat. Vt supra distinctione viij. veritate. Ioan.

[d] Consequens est. Id est, conueniens.

[e] Plena. Papæ authoritas plena est, aliorum episcoporum semiplena est: quia ipsi sunt in partem solicitudinis vocati, non in plenitudinem potestatis: vt ij quæstione vj. decreto. & c. qui se scit.

[f] Consuetudinis. Nisi talis sit consuetudo, quæ possit præiudicare iuri, vt nota s. viij. distinctio. frustra. Ioan.

[g] Nolite. Et docere. patet hic, quod non sem-

[h] Consuetudinis. Vincat. Argumen. quod cõsuetudo nunquam tollit legem: vt s. j. distinct. consuetudo. Sed obijcitur: hæc lex aut loquitur de bona consuetudine, aut de mala. Si de bona, illã nulla ratio vincet. Si de mala, de illa non potest dici, quod non sit vilis eius authoritas. ad hoc dicunt quidam, quod principium loquitur de bona, finis autem de malã consuetudine. sed ille intellectus ineptus est, qui separat caudã à capite. quod non licet. extra de bap. maiores. Alij fere oẽs ita exponũt, quod hic dicitur, non vincit legem: supple generalem: sed in eo municipio bene vincit, vbi seruatur. Sed certe de hoc nunquam aliquis dubitauit, quod consuetudo particularis non debet vincere legem in omnibus alijs locis. Ideo expones de consuetudine particulari, q licet bona sit, non tamen vincit legẽ etiam in illo loco, nisi adsint illa quæ dixi s. distinc. viij. frustra.

Cũ vero. Hæc est secũda pars, in qua probat per vij. ca. quod consuetudo bona est amplectẽda. Ioan. de Fant. Casus ab hoc loco tractat de bona consuetudine vsq; ad finem.

[i] Legibus. xxv. q. j ideo. Archid.

[k] Ecclesiasticarum. Traditione. sine scriptis Io.

[l] In ministerio. diuino.

[m] Consuetudine. Non ab Apostolis, sed nescitur à quo.

ADDITIO [o] Scilicet ritu. i. obseruantia. Hug.

[n] Vnde. Id est, de quo ritu, vel obseruantia.

[o] Vel. Id est, etiam.

scripturarum hæsitauerit [a] ? Si enim attenderimus cõsuetudines ecclesiæ non per scripturas [b] à patribus traditas, nihil æstimare [c], quantum religio detrimenti sit latura [d], intentiuè [e] inspicientibus liquidò constabit. Quæ enim (vt inde exordiamur) scriptura [f] salutiferæ crucis signaculo fideles docuit insigniri, vel quæ triphariã [g] digesta super panem & calicem prolixę orationis, vel consecrationis verba commendauit? nam non modò quod in Euãgelio continetur, vel ab Apostolo, quod est insertum secretis dicimus, sed & alia plura [h] adijcimus magnam quasi vim commẽdantia mysterijs, quæ Orientẽ versus [i] nos literarum orare forma docuit? Benedicimus fontem baptismatis oleo vnctionis. Huic accedit, quòd ter oleo [k] inungimus quos baptizamus, verbis abrenuntiare Satanæ & Angelis eius, informamus.

Vnde & hæc, & alia in hunc modum non pauca, nisi tacita ac mystica traditione à patribus ecclesiastico more, ac reuerentiori diligentia sunt in ministerijs obseruata magis silentio, quàm publicata scripto.

Idem ad Casulanum presbyterum.

Laudabilis est consuetudo, quæ nihil fidei contrarium vsurpat.

CAN. VI.

Consuetudinem [l] laudamus, quæ tamen contra fidem [m] catholicam nihil vsurpare dignoscitur.

Idem ad eundem.

Vbi authoritas deficit, mos populi & maiorum instituta pro lege seruantur.

CAN. VII.

In his rebus, de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege [n] tenenda sunt: & sicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum [o] coërcendi sunt.

Idem in libro de fide Christiana.

Authoritate & traditione generali, vel speciali ecclesia regitur.

CAN. VIII.

Catholica ecclesia per orbem terrarum diffusa, tribus modis probatur existere. Quicquid em̃ in ea teneatur, aut authoritas est scripturarũ, aut traditio vniuersalis, aut certè propria, & ꝑticularis [p] institutio: sed authoritate [a] tota [b] constringitur, vniuersali traditione maiorũ nihilominus tota: priuatis verò cõstitutionibus & proprijs informationibus vnaquęq; pro locorũ varietate prout cuiq; visum est, & subsistit, & regitur [c].

Idem in libro contra Manichæos.

Valet ad fidem catholicam authoritas ecclesiæ. CAN. IX.

Palàm est [d], quòd in re dubia ad fidem [e] & certitudinẽ valeat authoritas ecclesiæ catholicæ [f], quæ ab ipsis fundatissimis Apostolorum sedibus vsque ad hodiernum diem succedentiũ sibimet, & episcoporum serie, et tot [g] populorum consensione firmatur.

Item Leo Papa.

Ab apostolicis institutis non licet recedere. CAN. X.

Hoc vestræ indicimus charitati, vt ab apostolicis institutis nullo vlterius recedatis excessu: qa inultum post hoc [h] esse non poterit, si quisq; apostolicas regulas in aliquo crediderit esse negligendas.

Item Innocen. Decentió [i] episcopo.

Ab omnibus obseruari debet quod Rom. seruat ecclesia.

CAN. XI.

Quis nesciat, aut non aduertat, id quod à principe apostolorũ Petro Romanæ ecclesiæ traditũ est, ac nũc vsq; custodit, ab omnibus debere seruari, nec superduci aut introduci aliqd, quod authoritatẽ debeat generalem aliunde accipere, vel exemplum præsertim cùm sit manifestum in omnem Italiã & Galliam, Hispaniam & Aphricam, atque Siciliam, insulásq; interiacentes nullum instituisse ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus [k] aut successores eius constituerunt sacerdotes. legant autem si in his prouincijs alius [l] Apostolus inueniẽ, aut legitur docuisse. Quòd si non legunt, quia nusquã inueniunt, oportet eos hoc sequi, quod ecclesia Romana custodit, à qua principiũ eos accepisse non dubium est: ne dum peregrinis sermonibus studẽt, caput institutionũ videanẽ amittere. Sæpe dilectionẽ tuam ad vrbem venisse, ac nobiscum in ecclesia conuenisse non dubium est: & quem morẽ [m], vel in cõsecrandis mysterijs, vel cæteris agendis arcanis teneat [n], agnouisse.

Quod sufficere arbitraremur ad informationẽ tuæ ecclesiæ, vel reformationem, si prædecessores tui minus aliqd aut aliter tenuerint, & satis certũ haberemus [o], nisi de aliquibus nos cõsulẽdos esse duxisset [p], quibus idcirco respõdemus non quòd te ignorare [q] credamus, sed vt maiori authoritate [r], vel tuos instituas, vel si q à Ro. ec. institutionibus errãt, aut commoneas, aut nobis indicare nõ differas. Vt scire valeamus q sunt, qui aut nouitates [s] inducũt, aut alterius [t] ecclesiæ quàm Romanæ existimant consuetudinem esse seruandam.

DISTINC. XII.

Quòd [v] absq; discretione iustitiæ nulli agere

---

a Hæsitauerit. quasi dicat, nemo etiam inscius hic dubitat.
b Non per scipturas. Sed per consuetudinem.
c Aestimare. id est, valere.
d Latura. Id est, passura.
e Intentiue. Id est. mente.
f Scriptura. Veteris vel noui testa. non enim scriptura veteris vel noui testamẽti hoc docuit sed docet canonica in fronte & in alijs membris signaculum crucis debere fieri. de consecra. distin. iiij postea signatur. & dist. v. nunquid [1]. veruntamen videtuř signum crucis traxisse originem ex veteri testamento: quia cum Angelus deberet occidere primogenita Aegypti, præceptũ est filijs Israel vtrũq; postem linire de sanguine agni ad modũ thau literæ, quæ est ad modum crucis: & dicitur quod Iacob cancellatis manibus suis benedixit filijs Ioseph, s. Ephraim & Manasse. Item in Ezechiele legitur, quod cũ apparuissent ei sex viri vasa habentes in manibus, & quidam vir apparuisset in medio eorum habens atramentariũ ad renes, dominus dixit ad eum, Signa thau in frontibus dolentium & gementium. sed illud fuit tantum in figura præceptum. xij q. ij. gloria.
g Triphariã. Triphaгia dicũtur verba, quia eadem tertio repetuntur in secretis, scilicet hostiam sanctam, hostiam puram, hostiam immaculatã. Hic ordo nec in veteri testamẽto, nec in nouo est præfixus, sed à sanctis patribus vsualiter traditus. Vel ideo dicuntur triphaгia, quasi sub triplici silentio fiant. Primum est vsque ad Sanctus. Secundum vsque ad dominicam orationem. Tertium vsq; ad Agnus Dei.
h Alia plura. Hæc habes extra. de ce. mi. cũ Marthæ.
i Quæ orientem versus. s. noui & veter. testam. Sed tamen legitur quod Daniel in Babylonica captiuitate orabat versus templum, & Iudæi similiter. templum autem erat versus Orientem. Et in Salomone legitur: Mane ad Solem orabis. Sed dic quod illa faciebant in venerationem templi.
k Oleo. Oleo in scapulis, & pectore, vt de conse. dis. iiij. deinde. tertio in vertice fit vnctio. sed hoc fit chrismate: vt de consec. dist. iiij. postquam ascendit. sed larga acceptione hic appellatur oleũ chrisma, sicut ecõuerso. j. xcv. dist. illud superfluum Ioan.
l Consuetudinem. j. dist. xij. c. nos consuetudinem. & j. di. proxi. omnia. contra. ibi em̃ dicitur, qđ quãuis consuetudo nõ sit cõtra fidem, tamen est repellenda. Sol. hic de tolerabili, ibi de superstitiosa & intolerabili consuetudine: & sic oẽs authoritates intelligendæ sunt, quæ contra illud cap. reclamare videntur.
m Contra fidẽ. Id est, contra bonos mores. Et quod ita sit exponẽdum, habes de cõse. dis. iiij. si nõ sanctificatur. vbi ex necessitate oportet facere eandem expositionẽ.
n In his. Pro lege. Semper diuturni mores pro lege seruantur: vt j. dist. proxi. diuturni. sic ʒ. ea. dist. consuetudinis.
o Consuetudinũ. No. ꝙ æque punitur transgressor cõsuetudinis, sicut transgressor legis: vt j. q. vij. si quis omnem et ʒ. ea. ecclesiasticarum. vnde sicut canonicæ non licet obuiare legi sine licẽtia Papæ, sic nec cõsuetudini vt dicitur in hoc co. c. et tñ de cõi cõsensu posũt venire cõtra cõsuetudinẽ etiã iuramẽto firmatã, si cã subest: vt extra de ijs q̃ fi à maio. pte ca. cũ in cũctis. sed contrarium est in statutis. xv. q. vj. authoritatem. Ioan.
p Catholica. Particularis. sed contra. j. c. dist. cõtra morẽ vbi dicitř, ꝙ particularis cõsuetudo non excusat, sed tantũ generalis Sed hoc verũ est in illis, quæ tantum ex priuilegio possunt haberi, vbi non valet consuetudo, nisi vniuersalis sit.

1 Istæ cõcord. non erant scriptæ tẽpore Augustini: & ideo ipse sic loquitur. nã hodie secus, secundum Ioã. de Fan.

Ezech. 9

Sed

a Sed authoritate. s. scripturæ.
b Tota Ecclesia.
c Regitur. Quia quelibet prouincia abundat in suo sensu: vt lxxxvj. dist. c. vtinam. & extra de sepultu. certificari.
d Palam est. In his tribus capit. loquitur de generali cõsuetudine Rom. ecc. quã etiã in alijs ecclesijs statuit obseruandam.
e Ad fidem. s. adstruendam.
f Catholicæ. Scilicet Romanæ, ad quã recurritur in dubijs, vt xx. dist. de libellis. & sic seruandæ sunt leges Apostolicæ, sicut leges Petri. xix. dist. sic omnes.
g Et tot. Arg. ꝙ priuilegium, qđ a pluribus ẽpis daẽ, præualet illi quod à paucioribus daẽ: vt arg. xix. dist. in canonicis.
h Hoc vestræ. Post hoc. ar. ꝙ grauius puniẽ delictum iteratum: vt xv. quæstio. viij. ij qui.
i Decentio. Iste fuit electus in episcopũ: & licet sciret consuetudines Roma. eccl. tamen petijt à Papa, vt ei scribat eas propter maiorẽ authoritatem. xxiij. distinct. quanquam.
k Quis nesciat. Petrus apl's. Vel aliquis ex eius mandato, vt Paulus: nã Petrus Paulo dedit licentiam prædicandi authoritate domini, dum dicit, Segregate mihi Paulum & Barnabam, vt lxxv. dist. quod die.
l Alius. i. contrarius [1]. sic poniẽ xj. q. iij. c. ij
m Morẽ. Sic construe, satis certum haberemus dilectionem tuã agnouisse, quem morẽ in celebrandis, &c.
n Teneat. s. Ro. eccl. vel teneat, id est tenere debeat dilectio tua.
o Haberemus. Tuam dilectionem
p Duxisset. Dilectio tua.
q Ignorare. Hic indicat eũ scire & nescire, sed vulgariter loquiẽ. q. d. satis crederem te scire: nisi a me quæsiuisses.
r Authoritate. Cũ iste ẽps hoc sua authoritate poterat facere, & per cõfirmationem Papa nihil noui iuris dat, vt j. di. proxi. præceptis. qui em̃ confirmat, nihil donat vt extra de fi. inst. inter dilectos. In quo est ergo maioris authoritatis? Dicunt quidam, quod solet plus timeri, &c. vt xxiij. disti. quãq;. imo dico, ꝙ authoritas Papæ vel eius confirmatio id, quod minus fuit validum, facit validum: vt extra de transa. c. j. Item quia nulli præter authoritatem Roma. pontificis licet illud reuocare: vt extra de cõfir. vti. vel inuti. c. ij.
s Nouitates. j. xxx. dist. hæc autẽ scripsimus. & ff. de consti. prin. in rebus. ʒ. iiij. dist. erit autem lex.
t Alterius. s. contrariæ bonis moribus. sic soluitur cõtra. j. di. proxi. nouit. contra. sic institutio. de satisdatio. § vltimo.

Quod absq;. Hęc distin. diuiditur in tres partes. In quarum prima probat quod bona cõsuetudo seruanda est. Secunda ibi, Hoc autem. Tertia ibi, de his.
v Quod. Id est, noua consuetudo teneatur. In hac xij. distinct. magister ꝓsequitur materiam

1 Non videtur hæc bona expositio: qa nullus apostolus fuit Petro cõtrarius: et ideo alij subaudiũt primo ex xij. nullus nisi Petr⁹, vel ab eo missus. Archid.

toriam præcedentis distinct. scilicet quod consuetudo sit seruanda, quæ non est contraria iuri naturali vel cõstitutioni. In fi. dicit quod omnes ecclesiæ debeant seruare consuetudinem metropolitanæ ecclesiæ: vt j. ea. distinct. de his. nisi sint monasteria, vt ibi dicitur, Ponit autẽ in principio duo cap. per quæ vult interpretari vlti. cap. præcedẽtis di. vbi dicitur quod à consuetudine Ro. ecclę. deuiare non debemus. & sic intelligit quod sine discretione deuiare non debemus, sed cũ ratione possumus: quod probat per duo capit. proxi. à contario sensu. Ioan.

ADDITIO.

Et mal:: nam non est in eo argumentandum à contrario sensu, secũdum Laur. Sed contra hoc dictum Laur. est lvj. di. c. ij. in fi. Hu. tenet contra.

a NOn decet. Mẽbra. sic j. de consecra. dist. iij. celebritatem. & in authen. de eccle. titu. in princip. Et est hic argu. idem iuris esse in toto, quod in parte: vt j. q. iij. si quis episcopus. vbi de hoc.

b Omnium. Ergo & Græcorum: vt xxiiij. q. j. c. rogamus.

c Discretione. Nũ quid ergo cum discretiõ: licitum est cõtra illam agere? certe non: vt xvij. q. iij. §. qui autem. vnde hic vacat ar. à contrario sensu.

d PRæceptis. Non dura. quamuis graue & intolerabile sit, tamen adimplendum est. xix. distinctio. in memoriã. et c. 100. distinct. contra morem. vel assignetur ratio quare adimpleri non possit, vt extra de referi. si quando.

e Non nouũ. Argumentũ quod nõ dicitur nouum, qđ quandoque statutũ fuit, licet modo reiectum: vt xxxiiij. quæstione j. Achatius. & xxxiiij. quæstio. prima. non satis. vnde si episcopus iurauit, quod non alienabit nouum feudum, tamen feudum de nouo vacans potest licite alienare, vt extra de feud. ex parte. Item habes hic, quod per confirmationem Papæ non datur ius nouum, vt extra de confirmatio. vtili vel inuti. cum dilecta. Quid iuris sit, dixi de hoc ſ. distinctio. proxi. c. vltimo.

f Causatio. i. accusatio episcoporum. Solus enim Papa potest condemnare episcopum, licet ab alio possit absolui, vt iij. quæstione vj. quamuis. c. dudum. & v. quæstio. iiij. duodecim. Item solus Papa restituit eum: vt ij quæstione vj. ideo. j. Item solus agit de eorum renuntiatione: vt vj. quæst. iij. denique. & de eorum mutatione, vt vij. quæst. j. mutationes. & de eorũ exemptione, vt xvj. quæstione prima. frater.

g SIt sancta. Consuetudines. vt xxxj. dist. aliter. & de consecratio. distinc. iiij. de trina. & de consecratio. distinctione secunda. quotidie.

ADDITIO.

Ad idem j. ea. dist. illa.

h ILlud. Traditiones. id est, cõsuetudines. viij. distinctione. c. quæ contra mores.

i Præsertim. Id est, tantum. Sic ponitur xc. quæst. iij. si quis episcopus damnatus. & xvj. quæstione iij. per singulas. vij. quæstione j. si quis presbyter. & xxvij. quæstione secunda. multorum. Et dic non officiant. id est, quæ fidei non aduersentur vel moribus bonis, vt infra ead. distinctio. omnia.

licet.

Vnde Calixtus Papa omnibus episcopis ait:

Nulli agere licet sine discretione iustitiæ contra disciplinam Romanæ ecclesiæ.

CAN. I.

NOn decet à capite membra[a] discedere, sed iuxta scripturæ testimonium, omnia membra caput sequãtur. Nulli verò dubium est quòd apostolica ecclesia mater sit omnium[b] ecclesiarum: à cuius regulis nullatenus vos conuenit deuiare: & sicut Dei filius venit facere voluntatem patris sui, sic & vos implete voluntatem matris vestræ, quæ est ecclesia, cuius caput (vt prædictum est) Romana consistit ecclesia. Quicquid ergo sine discretione[c] iustitiæ cõtra huius disciplinam actum fuerit, ratum haberi nulla ratio permittit.

Item Greg. Papa.

Apostolicis præceptis nullus superbè resistat.

CAN. II.

PRæceptis Apostolicis non dura[d] superbia resistatur, sed per obedientiã, quæ à sancta Romana ecclesia & apostolica authoritate iussa sunt, salutiferè impleantur, si eiusdẽ sanctæ Dei ecclesiæ (quæ est caput vestrum) communionẽ habere desideratis. Non nouum[e] aliquid præsenti iussione præcipimus, sed illa, quæ omnium videntur indulta, firmamus, cùm nulli dubium sit, qp illos q innouatas q̃ stiones vi lipendunt. xxij. dist. renouantes. x. q. ij. antiquos. Laurẽ.

Contrario more. Argumẽtum est hic contra episcopos, qui sic argumentantur contra ecclesiam aliquam: ex quo aliæ ecclesiæ hoc, vel illud faciunt: ergo & ista idem faciet. Respondeatur ergo eis, quod consuetudo vnius ecclesiæ non subuertitur propter contrarias consuetudines aliarũ. Argumen. tamen est pro eis 100. distin. contra morem. extra de cens. ex parte. Arg. contra extra de cap. mona. dilectus. circa fin. Io. Solu. quælibet ecclesia faciat id, quod aliæ faciunt de iure communi. lxi. dist. miramur. nisi præscripserit, vt extra de præsc. auditis. vel nisi habeat priuilegium. xvj. q. j. hinc etiam. B. Ex his duobus capi. videtur, quod iudex delegatus iudicabit secundum consuetudinem loci: vt j. ea. dist. illa. & ſ. distinct. viij. quæ cõtra mores. vbi dicit, nulla ciuis vel peregrini. & extra de cõsue. cum olim. in fin. & de cog. spir. super eo. & optime extra de eo, qui mit. in possess. cum venisset. & C. de æd. pri. an in totũ. vbi dicitur quod iudex seruabit[1] ea, quæ in oppido frequenter seruata sunt[2]. Et legatus seruabit consuetudinem prouinciæ. Nam magnum existimant prouinciales sibi seruari consuetudines suas. ff. de offic. proconsul. observare. Item lex præcipit, quod iudex seruet consuetudinem prouinciæ. ff. de test. l. iij. in fin. E contra probatur, quod iudicabit secundum ius Romanum: vt ſ. distinct. proxi. c. vlti. & ca. consuetudinis. Et in satisdatione dicit lex seruandam cõsuetudinem vrbis Romanæ: vt iunct. de satisd. §. vlti. & extra de sentẽ. & re iudi. in causis. & c. cum causa. & xxv. q. ij. seruatis. in fin. Item, quia delegatus nõ sua, sed delegantis vice fungitur: vt xciij. distinctio. c. vlti. extra de offic. delega. sane ij ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. l. j & l. iij. Item magnum sequeretur inconueniens, si secundum consuetudinem loci iudicaretur: quia si illa loca haberent diuersas consuetudines, in quibus iudicatur, iam sequeretur quod eadem causa regeretur secundum consuetudines cõtrarias. xij q. secunda. monemus. Item videtur, quod secundum consuetudinem rei sit iudicandum: tum quia actor semper sequitur forum rei: vt xj quæstio j. experientiæ. tum quia fauorabiliores rei sunt, quã actores. ff. de regu. iur fauorabiliores. Ad hoc dicunt quidam, quod si aliqui se sponte subijciant iudicio alicuius, vel spontè patant iudices delegatos, quod semper secundum consuetudinem delegantis iudicãdum sit. Si autem imitis datus sit iudex, tunc iudicabitur secundum consuetudinem litigantium, & potius secundum consuetudinem rei, quam actoris, vt in dicta l. fauorabiliores. Melius potest distingui, aut appellatur ad papam, aut non. si propter appellationẽ obtinetur iudex, dico tunc delegatum debere sequi consuetudines illius loci à quo est appellatum: quia iudex appellationis tenetur sequi legem prioris sententiæ: vt in authen. col. viij. vt cum de appella. cog. in princip. Argumen. ad hoc extra de testa. Raynutius. vbi iudex appellationis sequitur consuetudinem loci à quo fuit appellatum. Sed si sine appellatione impetretur iudex, tũc tenetur sequi consuetudinem delegãtis. Argum. ad hoc ff. de condi. & demonstra. quæ conditio. in fine. Ioan. Ego credo, quod iudex iudicabit secundum consuetudinem rei: cũ actor forum rei sequatur, vt extra de foro compet. cum sit generale. nisi ratione cõtractus vel maleficij factus sit de foro alterius: quia tunc seruabitur consuetudo loci, vbi contraxit, vel vbi deliquit: vt viij. distin. quæ contra mores. & extra de foro compe. c. vlti. Bart.

a Contrario more. C. de tempo. in integ. restit. l. vlti.

b RIdiculum est. ff. de interdic. & relega. l. relegatorum. §. vltimo.

c Iuturni. Hoc dicitur in situ. de iure natu. §. ex non scripto.

d COnsuetudo. Vbi nõ est cõtraria iuri scripto. Contra longam. Sed longũ est illud, quod est decem vel xx annorũ: vt C. de præscrip. long. temp. per totum. Non ergo requiritur, quod consuetudo excedat hominum memoriam, vt dicunt quidam, vel etiam quod sit præscripta. Sed illud verum est, vbi consuetudo non est contra ius, vel quando est vetusta, ita vt excedat memoriam hominum. ff. de aqua plu. arcẽ. in sum. §. item Varus. quia tũc habetur loco constitutionis: vt l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æsti. vbi autem est iuri contraria, requiruntur ea quæ not. ſ. viij. dist. fruſtra[3].

e NOs consuetudinem. Immo tam. contra, extra de consue. cum venerabilis. sed ibi de consuetudine circa statuta canonum, vt xxij quæstio. j. & iurabunt.

f De primatibus. Argumentum est hic, quod consuetudo attenditur in electione, vt xxiiij. quæstione prima. pudenda. in fine. & extra de elec. cum inter vniuersas. & capitul. cum ecclesia. de causa possess. & proprie. Item est hic argumentum. quod persona quæ alias est ineligibilis, ratione consuetudinis fit eligibilis. extra de cleri coniuga. cum olim.[4] & ff. de decurio. non tantum. in fine. Argumentum contra

extra

1 In iudicando.
2 Scilicet ſ simili genere controuersiarum. Archidia.

3 Sub. & tunc præfertur, vel quãdo est vetusta, ita qp excedit memoriã hominum. ff. de aqua plu. arc. l. in summa. §. Cassius. tũc aũt loco cõstitutionis habẽt: vt d. l. hoc iure. §. ductus aquæ. Lau.

4 Potest dici id qđ dicit hac Decretali plus fieri ꝓpter scã & ꝓpter dalum viq; tãdũ, quã ꝓpter cõsuetudinẽ.

Igmaro.

Iudex iudicãdo an loci consuetudinẽ seruare debeat.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

extra de consue. cum venerabilis. Item habes hic, quòd dispensatur in vno ordine cum aliquo, qui tamen non potest promoueri ad superiorem ordinem: vt xxxiiij distin. lector. & prima quæstione quinta, capi. j. & quæst. vij. saluberrimum. Potest enim aliquis habere minorem honorem, qui non potest habere maiorem: vt ff. de interdic. & relega. l. relegatorum. §. vltimo. & xv. qõ. vltr. c j.

a Etiam cum. Id est, quamuis.

b Ordo. Licet sint talis ordinis, quod possint esse Primates.

c Prohibemus. xxiij. quæstio. iiij. ipsa pietas. versic. item si contra. prima quæstione prima. si quis hæreticæ. prima quæstione septima. capi. j. & capi conuenientibus contra. Solu. de iure communi est, quod nullus rediens ab hæresi potest ordinari. j. qõ. vij. capi. j. sed dispensatur cum eis multipliciter. Dispẽsatur enim cum eis quandoque semiplene, quando ad minores ordines promouentur: vt prima quæst. j si quis hæreticæ. Plena est, quando potest fieri sacerdos, & non vltra. prima quæst. vij. conuenientibus. Pleniorquãdo potest fieri episcopus: sed non primas, vt hic. Plenissima quãdo ad omnes ordines & dignitates promouetur xxiij. qõ. quarta ipsa pietas. Ioan.

Q Vemadmodum. Casus huius capituli per se paret.

d Sic. similis comparatio est secunda quæst. j sicut sine. Ioan.

e Nouit. Siue in Gallico rũ. ẽ. proxima distinctione, cap. vltimo. contra. Sed ibi de generali consuetudine. Vel ibi de illa, quæ constitit in ordine. quinquagesimaquarta distinctione. ex antiquis. hic de illa, quæ consistit in obsequijs.

f Res. id est, consuetudines, quasi dicat non ideo comprobanda consuetudo mala, quia bonus locus est. xl. distinc. non loca.

natistis ad episcopatum perueniunt, quos prouehi ad primatus dignitatem (etiam cùm a ordo b clericorum eos deferat ad locum eundem) modis omnibus prohibemus c. Sufficiat autẽ illis commissæ sibi plebis curam gerere, nõ autem illos antistites, quos catholica fides in ecclesię sinu docuit et genuit, ad obtinendum culmen primatus anteire.

Item Gregorius.

Non negentur, quæ consuetudinis sunt.

CAN. IX.

Q Vemadmodum, quæ illicita sunt, perpetrare nõ patimur, sic d quæ sunt cõsuetudinis, non negamus.

Item Grego. Aug. Anglorum episcopo.

Non locus consuetudinẽ, sed consuetudo locum commendat.

CAN. X.

N Ouit fraternitas tua Romanæ ecclesiæ cõsuetudinem, in qua se meminit esse nutritam: sed mihi placet, vt siue in Romana, siue in Gallicorum e, siue in qualibet ecclesia inuenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, solicitè eligas: & in Anglorũ ecclesia, quæ adhuc in fide noua est, et in constitutione præcipua, quæ de multis ecclesijs colligere poteris, infundas. Non enim pro locis res f, sed pro rebus loca amanda sunt. Ex singulis ergo quibuscunque ecclesijs, quæ pia, quæ religiosa, quę recta

sunt elige, et hæc quasi in fasciculum collecta, apud Anglorũ mẽtes in consuetudinem depone.

Item Augustinus ad Ianuarium.

Quod neque contra fidem, neque contra bonos mores esse conuincitur, indifferenter est habendum.

CAN. XI.

I Lla autem † quæ non scripta, sed tradita sunt custodimus: quæ autem toto orbe terrarum obseruantur, dantur intelligi g, vel ab ipsis apostolis, vel ex plenarijs conciliȝs (quorum est in ecclesia saluberrima authoritas) cõmendata h atq; statuta retineri i, sicut id, quòd domini Passio et Resurrectio, & Ascensio ad cælum, & Aduentus spiritus sancti, anniuersaria solennitate celebrantur: & si quid aliud tale occurrerit, quòd seruetur ab vniuersis, quocunq; se diffundit ecclesia.

Alia verò, quæ per loca terrarum, regionesq; variãtur, sicut est, quòd alij ieiunãt sabbathum, alij non, alij verò quotidie communicant corpori & sanguini domini, alij certis diebus accipiunt: & si quid aliud huiusmodi animaduerti potest, totum hoc genus rerum liberas k habet obseruatiões. Quod enim neq; contra fidem catholicam, neq; contra bonos mores esse cõuincitur, indifferẽter est habendũ, et pro eorũ, inter quos viuitur, societate

g Illa autem. Intelligi. Argum. quod præsumendum est consuetudinem esse iustam, & ex iusta causa processisse, nisi probetur contrarium. argu. contra, infra eadem distinctio. omnia. & lxviij. distinc. corepiscopi. & extra de censi. peruenit. vbi habes, quod licet ordo corepiscoporum diu seruatus ab omnibus fuerit, tamen abolet. tur: quia causa institutionis ignoratur l. Sed illa consuetudo mala fuit & onerosa, & ideo fuit extirpata Hic autem loquitur de bona consuetudine, & non onerosa, vt in authen. de referen. §. fin. Item est hic argumentũ, quod ex tempore præsumitur aliquid esse debitum: vt xviij. quæst. ij. seruitium.

h Commendata. Esse.

i Retineri. Id est, vt retineantur.

k Liberas. Hic dicit Augustinus, quod liberum est sabbatho ieiunare quãtum ad extraneos, non quãtum ad illos, vbi talis consuetudo seruata est. Sed contrarium dicit Innocẽ. infra, de consecra. distinctione tertia. Sabbatho. Sed ibi loquitur de consilio. Vel specialiter illud præcipitur Romanis, septuagesimasextadistinctione. c. vtinam.

l Societate. Argumen. quod quilibet teneatur viuere secũdum consuetudinem illorũ, inter quos versatur: vt ẽ. viij. distin. quæ contra. & xlj.

Consuetudo præsumit iusta.

† alias, illa vero.

l Potest dici, secundum Lan. q; ibi non negat Damasus eos in cõciliȝs institutos fuisse, sed causam institutionis dicit se negare.

xlj. dist. quisquis. B. vnde versus:
Si fueris Romæ, Romano viuito more:
Et si sis alibi, viuito sicut ibi.

a Veneris. Argumentum, quod viatores tenentur sequi consuetudinem loci, ad quem veniunt, vt hic, & supra distinctio. viij. quæ contra. Argumentum contra de iudicijs. hæres absens. Solutio, vt in distinctio. 100. quæ contra. quia refert an sint moraturi, vel cito recessuri, vel an sit consuetudo apparens vel latens.

b Amplexa est. Sed forte non libẽter ieiunauit.

Hoc autem. Hæc est secunda pars, in qua dicitur, quod licet cõsuetudo nõ sit contra fidem, si tamen grauat, removenda est, si potest fieri sine scandalo. Ioan. de Fã.

CASVS. Hic assignat Gratia, quod supradicta c. loquuntur de generali consuetudine, vel de particulari rationabili, quæ animo seruari debent: & si malæ vel onerosæ consuetudines sunt resecari debent opportunitate inuenta. et ad hoc probandum inducit cap. seq.

c Hoc autem. Quod ẽ. dictum est de cõsuetudine seruanda.

d Omnia talia. Loquitur de consuetudine irrationabili, ne sit contra ẽ. e. i. illud.

e Causæ. arg. qđ non sufficit dicere, ita statutum est, nisi causa statuti assignetur, vt extra de censi. peruenit. j. ij. q. v. consuluit. ff. de constet. di. j. placuit. j. lxviij. dist. corepiscopi. Arg. contra. ff. de leg. non omnium.

f Facultas. i. vbi potest fieri sine scãdalo, vt l. distin. vt constitueretur.

g Religionem. Christianam.

h Quam in paucissimis. Argumen. contra illos, qui nimias fundunt orationes. ff. quod metus causa. l. j. quia gaudent brevitate moderni: vt nov. ff. eo. tit. l. j.

i Manifestissimis ẽ. dist. iiij. erit.

D E ijs. Hæc est tertia pars, in qua dicitur quod consuetudo in celebrandis officijs, quam obtinet metropolitana ecclesia, debet obseruari in omnibus ecclesijs, exceptis monasterijs, in quibus celebrantur officia secundum regulam beati Benedicti. Hug.

k Voluntatem. Illam. s. doctrinis varijs nolite abduci vt ẽ. dist. proxi. nolite.

l Ciues. Ciues ergo cantant cum clericis, & dicunt amen. xxxviij. dist. fedulo.

m Sui episcopi. Argumen. quod regimen omnũ monasteriorum spectat ad episcopũ: vt ix. q. iij. per singulas. & xvj. q. j. qui vere. & lxj. dist.

Ephe. 4.

r Dicit Hugo, q; hoc non colligitur hic. & est sensus. & secundum voluntatẽ sui epi, qa eps hoc etiam velle debet, non q; eis formã huius rei dare debeat, arg. ij. q. j. Agapit.

fæ r, quas in eis constituendis homines secuti sunt: vbi facultas f tribuitur, sine vlla dubitatione resecanda existimo. Quamuis enim neque hoc inueniri possit quomodo contra fidem sint, ipsam tamen religionem g, quam in paucissimis h & manifestissimis i celebrationum sacramentis misericordia Dei voluit esse liberam, seruilibus oneribus premunt, adeò vt tolerabilior sit conditio Iudæorum: qui etiam si tempus libertatis non cognouerint, legalibus tamen sacramentis non humanis præsumptionibus subijciuntur.

Item ex concilio Toletano Vndecimo.

Omnes prouinciales eundem in psallendo modũ teneant, quem metropolitanam sedem habere cognouerint.

CAN. XIII.

D E ijs, qui contra Apostolicam voluntatem k circumferuntur omni vẽto doctrinæ, placuit sancto concilio, vt metropolitanæ sedis authoritate coacti, vniuscuiusq; prouinciæ ciues l, rectoresque ecclesiarum, vnum eundemque in psallendo teneant modum, quem à metropolitana sede cognouerint institutum, nec aliqua diuersitate cuiusque ordinis vel officij à metropolitana sede patiantur se disiungi. Sic enim iustum est, vt inde vnusquisque sumat regulas magisterij, vnde honoris consecrationem accepit, vt iuxta maiorum decreta sedes, quæ vniuscuiusque sacerdotalis dignitatis est mater, ecclesiasticæ dignitatis, vel rationis sit magistra. Abbatibus sanè indultis officijs, quæ iuxta voluntatem sui episcopi m regulariter ab illis implenda sunt; cæ-

distin. obitum. Sed nonne monasteria monachorum potius sunt secundum abbatem regenda, ad quem tota potestas monasterij spectat. xviij. quæst. ij. c. nullam? Sed illud verum est de regulis viuendi, non de regulis cantandi. xij. q. j. non dicatis.

a Publica. Scilicet clericorum secularium quorũ officia publica sunt, cum ipsi populum habeant, sed monachi non semper habent populum: vnde ipsi non faciunt publica officia, vt xvj. quæst. j. interdicimus.

b Adstringat. Argumen. metropolitanum posse suspẽdere & excommunicare suum suffraganeũ: vt j. xviij. dist. placuit. & c. si episcopus. j. x. qõ. iij. quia cognouimus. xj. q. iij. si quis episcopus.

c Placuit. j. de consec. dist. v. conuenit. istis tamen capitulis derogatur per contrariam consuetudinem.

Item aduersus. Hæc. distin. diuiditur in duas partes. Secũda ibi, Est tamen.

d Item aduersus. Assignauit magister differentiã iuris naturalis ad alia iura in origine & dignitate & amplitudine: nunc assignat differentiam eiusdem iuris ad alia in sententiæ rigore. nam contra alia iura admittitur dispensatio. xxv. quæstio. j. c. finali. sed contra ius naturale quod consistit in præceptis & prohibitionibus, nunquam: magister tamen excipit vnum casum de perplexitate, & male. Videamus ergo quid iuris sit de perplexitate. Dicũt quidam quod aliquis potest esse perplexus inter duo mortalia, vt Iudæi qui crucifixerunt Christum, peccauerunt mortaliter. de pœni. distin. j. periculose. et si non occidissent, similiter peccassent mortaliter: quia fecissent contra conscientiã, quæ dictabat eis contrarium: quia dictum erat eis, Quicunque fecerit se filium Dei, morte moriatur. & omne quod fit contra conscientiam, ædificat ad gehennam. xxviij. quæst. j cap. j. & ex his extra de præscriptio. quoniam. Item vt dicunt, potest aliquis esse perplexus inter mortale & veniale, vt cum aliquis quærit aliquem inimicum suum, quem scio esse in loco aliquo, si dico quærenti illum esse in loco illo, pecco mortaliter: quia prodo eum. si nego eum esse ibi, pecco saltem venialiter, vel etiam mortaliter si sum perfectus: vt xxij. quæstione ij. ne quis. si taceo, ex taciturnitate mea præsumitur eum esse in loco illo. Item in alio exemplo: si vxor petit debitum a viro, & vir negat, peccat mortaliter. si reddit, videtur peccare venialiter: quia delectatio carnis non potest esse sine veniali peccato, vt videtur xxxiij. quæst. iij. vir cum propria. & sic est perplexus e.

Similiter videtur quod aliquis potest esse perplexus inter duo venialia: vt aliquis simplici verbo promisit se bibere plus quam posset; si plus bibat, peccat venialiter. xxv. distinct. c. vnum orarium. §. criminis. si contra verbum suũ facit, peccat venialiter. vt xxij. quæst. ij. primum. Sed dicendum est. quod nullus põt esse perplexus inter duo mala: quia secundum hoc sequeretur, quod aliquis ex necessitate teneretur facere malũ, sed dicit canon, quod Deus nunquam redderet interitum, nisi spontaneum reperiretur homo habere delictum: vt xxiij. quæstione quarta. Nabuchodonosor. versicu. vasis ixæ. Præterea si ex necessitate teneremur alsquid mali facere, lex quæ illud prohibet, esset impossibilis: cum tamen omnis lex debet esse possibilis f: vt x. distinctio. iiij. erit. Perplexio ergo quantũ ad rem nihil est: sed quantum ad animum & ad stultam opinionem alicuius perplexio aliqua est. vnde Iudæi non erant perplexi. nisi quantum ad animum: & ideo debuissent consulere peritiores, vt Apostolos, vel sacras scripturas. In alio exemplo dicitur, quod ille qui interrogatur, debet tacere, nec hoc ei nocet, si alter ex taciturnitate sua aliquid præsumat. Absit enim quod ea quæ, &c. vt xxiij. quæst. v. de occidendis. Præterea non semper sequitur, quod qui tacet consentiat, vt lxxxvj. distinct. tanta. Quod autem obijcit de vxore, non credo quod talis delectatio sit aliquod peccatum: vt xxxij. quæstio. ij. quicquid. Si tamen vis tenere, quod sit ibi veniale peccatum, dicas cum H. quod vir debet mulierẽ petentem debitũ prudenter eludere promittẽdo se postea facturũ, donec ipsa efferueat: & si nec sic illa desisteret, tunc vir det ei copiã corporis sui, vt quã cito mulier expleuerit libidinẽ suã, statim vir recedat nec, peccet ad actũ.

e Duo mala. Intellige quantum ad fatuam illius opi. qui sic credit perplexum. & sic intelligas omnia verba hic posita: non enim vtrunq; illorũ malum est, licet ille opinetur vtrunq; esse malum.

f Necessitas. i. casus, vel refertur ad opi. stultam.

1 Id est, necessitate adstrictus ad aliquod malum perpetrandũ: secũdũ Lau.

2 Itẽ qui ex necessitate peccat, pœnã nõ meretur: ga volũtarios reos, &c. xv. q. illa.

a Resoluere. Id est, facere.

b Quod minori. Secundum quod ipse opinatur, cum alterum illorum non obligat ipsum.

c Peierare. Secundũ quod talis opinatur. non enim peierat licet non seruet tale iuramentum: vt xxij. q. iiij. si aliquid.

d Illinc. Id est, in iuramento.

e Duplici. Non intelligas, quod in homicidio tria peccata committãtur, & in periurio duo: sed ibi dicit quod in homicidio tres offenduntur, in periurio, duo. Et est hic arg. quod qui plures offendit, plus peccat. xciiij. dist. si quis autem legationem. & xj. q. iij. præcipuæ. Item est hic argu. quod pro illo potius est iudicandum, pro quo plures rationes faciunt, vt extra de probat. licet. in fin. & qui potiora iura ostenderit, obtinebit. xxj. dist. c. j. & C. de edic. diui Adriani tollen. l. vltima. Sic & deterior est causa illius contra quem plura faciunt: vt xxviij. dist. de Syracusana. Item contrariũ hic signatur. xxij. quæst. v. ille qui, vbi dicitur quod periuriũ sit maius homicidio. Sed ibi soluitur.

f Hinc. Scilicet in homicidio.

Nerui testiculorum. CASVS. *Hoc caput diuiditur in tres partes. In prima parte ostenditur, quòd perplexitas prouenit ex suggestione diaboli. In secunda parte, quæ incipit ibi, Quod melius. ponuntur tria exempla perplexitatis. Vnum est de illo, qui iurat se celare omnia secreta socij sui, quem scit velle interficere maritum adulteræ suæ, sed timet eum propter iuramentum quod fecit, manifestare. Secundum de eo, qui malo præfato obedientiam fecit timens si non obediat ei etiam in malo, propter obedientiam quam ei fecit. Tertium exemplum est de eo, qui per simoniam prælaturam acquisiuit, qui timet peccare si gregem sibi cõmissum derelinquat. In tertia parte quæ incipit ibi, Est tamen. datur consilium quid in huiusmodi perplexitatibus sit faciẽdum. Nam dicitur quod de duobus malis minus malum est eligendũ. & hoc probatur exẽplo Pauli, qui concessit minima, id est, matrimonia, & coitum coniugalem causæ incontinentiæ, vt maiora & graviora vitẽtur, scilicet fornicationes.*

g Nerut. Id est, suggestiones diaboli neruosæ, id est, callidæ & illaqueantes.

h Testiculorum. Testiculi dicuntur suggestiones eius: quia sicut testiculi sunt ministri & instrumenta humanæ generationis, & in se continent omne incentiuum libidinis, ita suggestiões diaboli generãt in hominibus vitia, et ad omnia illicita accendunt. 5. distin. vj. sed pensandum.

i Leuiathan. Id est, diabolo.

k Perplexi sunt. Id est, perplexãtes. & sic omnia verba intelligas actiue.

ADDITIO

Perplexantes dicit, quod reddunt hominem perplexum: in veritate tamen perplexio nihil est. Archi.

l Implicatis. Id est, implicantibus.

m Inuentis. Inuẽtionibus.

n Particeps. Secundum opinionẽ eorum stultam, sem per intelligas.

Resoluere[a], quod minori[b] nexu nosci obligari. Quid autẽ leuius ex his, quid ve grauius sit, puræ rationis acumine inuestigemus. Etem dũ peierare[c] cõpellimur, creatorẽ quidẽ offendimus, & nos tantũmodo maculamus. Cùm verò noxia promissa complemus, & Dei iussa contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nosipsos crudeliori mortis gladio trucidamus. Illinc[d] enim duplici[e] culparũ gladio perimus, hinc[f] tripliciter iugulamur.

Item Grego. in moralibus parte sexta, libro xxxij. c. lv. & lvj. †

De eodem.

CAN. III.

Nerui[g] testiculorũ[h] Leuiathan[i] perplexi sunt[k]: qa suggestionum illius argumẽta implicatis[l] inuentis[m] illigantur, vt plerosq; ita peccare faciãt, quatenus si fortasse fugere peccatum appetãt, hoc sine alio peccati laqueo nõ euadant, & culpam faciant, dum vitãt, ac nequaquã se ab vna valeant soluere, nisi in alia se cõsentiant ligari.

Quod melius ostendimus, si qua ex conuersatione hominum illigationis huius exempla proferamus. Ecce quidã dum mundi huius appetit amicitias, cuiuslibet alteri similem sibi ducẽti vitam, quod secreta scelera illius omni silentio contegat, se iureiurando constringit: sed is cui iuratum est, adulterium perpetrare cognoscitur, ita vt etiam maritum adulteræ occidere conetur. Is autẽ, qui iusiurandum præbuit, ad mentem reuertitur, & diuersis hincinde cogitationibus impugnatur: atque hoc silere formidat, ne silendo adulterij simul & homicidij particeps[n] fiat, & prodere trepidat, ne reatu se periurij obstringat. Perplexis ergo testiculorum neruis ligatus est, quia in quamlibet partem declinet, metuit, ne a transgressionis[o] contagione liber non sit. Alius cuncta, quæ mundi sunt, deserens, atque per omnia frangere proprias voluntates quærens, alieno se subdere regimini appetit: sed eum, qui sibi apud Deum præesse debeat, minus cauta inquisitione discernit: cui fortasse is, q sine iudicio eligit, cùm præesse iã cœperit, agere quæ Dei sunt, prohibet, & quæ mundi sunt iubet. Pensans itaque subditus vel quę sit culpa inobedientiæ, vel quod contagiũ secularis

† 18. & 29. Iob 40. b

o A transgressionis contagione. Iste admonebit illum ne faciat: vt ij. q. j. si peccauerit. Si nolit cessare, faciat quod dicitur xxij. q. v. hoc videtur. & sic liberabit se: quia sacramentum non fuit inuẽtum, vt esset vinculum iniquitatis. xxij. q. iiij. inter cætera. Vnde si quis iurauit aliũ non accusare, tamen potest denun

Iuramẽtũ nõ est iniquitatis vinculum.

Universidad de Deusto Biblioteca

denuntiare crimen eius, vt extra de iureiurā. quemadmodum. in fi. cum autem nō potest probare, debet tacere, vt ij.q.vij.pleriq;. Si autem potest probare, faciat quod dicitur ij.qō.j.si peccauerit. Vel dicat alij sic, frater scias, quod quidam te vult occidere, non tamen nominando aliquē: extra de offi.iudi.ordi.si sacerdos. Contra tamen est extra de fur. qui cū furē. sed non est cōtra, quia fur non manifestauerat furtum indicanti.

a Formidat. Quid si subditus credit, quod præceptum prælati sit contra Deum? secure non obediat: quia licet generaliter iurauerit ei obedire in omnibus, nō tamen est intelligendum, nisi de licitis & iustis & honestis, vt xj.q.iij.non semp. & ca.si dñs Iulianus. & extra de iureiur.ad nostrā.ij. & ca. veniētes. ff. de pig.obligatiōe generali. Sed si dubitet, an sit contra Deum, obedire debet, vt xxiij.qō.j. quid culpat. in fin. Vtrum autē teneatur recipere ordines ab eo, quē scit simoniacū esse, no. j.q.j.si quis à simoniacis.

b Suscepti. Iste si vult saluari, dimittat locum, & sit in perpetua pœnitentia, vt j.q.j.si quis neq;. & q. vij. requiritis. & extra de simo. Matthęus. non tamē dimittat sine authoritate Papæ, vt vij.q.j.mutationes. & c.suggestum. Sed credo, vt Ioan.de Fan. dicit, quod bene potest dimittere sine licētia Papæ: quia rem habet furtiuā. Vnde ipsam tenetur statim restituere, aliter non pœnitet. xiiij. qō. vj. si res aliena. & fur semp est in mora. ff. de condit. fur. si pro fure. §. vlt. Sed arg. cōtra extra de renun. c. nisi. & ca. post translationem. Sed illa intelliguntur in his, qui nō per ostium intrauerunt, vt j.quæst.j.ordinationes.

Est tamen. Hæc est secunda pars dist. in qua consulit quid in prædictis perplexitatibus faciendum sit. Archidia.

c Præcipitat. Quid si pręcipitet se in fugam, & moritur, vtrū peccet mortaliter, quæritur? Et distinguendum est, quod si nō ita esset altus murus, quod bene pręsumebat se euadere, non peccat mortaliter: aliter sic. Argu. pro primo xxiij.q.v.de occidendis. pro secūdo arg. xxiij. qō.v. si nō licet. & ca. non est nostrum. & maxime si ex honesta causa se pręcipitasset, vt extra de sepul. ex parte. ij.

Subditus an semper teneat obedire p̄lato.

Præcipitans se, an mortaliter peccet.

vitæ, & obedire trepidat, & non obedire formidat a : ne aut obediēs Deum in suis præceptis deserat, aut rursus non obediens, Deū in electo priore cōtēnat, & infrà. Alius pensare pondus ecclesiastici honoris negligens, ad locū regiminis præmijs ascēdit: sed quia omne, quod hic eminet, plus mœroribus afficit, quàm honorib9 gaudet, dū cor tribulationibus premit, ad memoriā culpa reuocatur: doletq; se ad laborē cum culpa peruenisse: quāquam sit iniquum quod admiserit, ex ipsa fractus difficultate cognoscit. Reum igitur se cum impensis premijs agnoscens, vult adeptæ sublimitatis locum deserere: sed timens ne grauius delictum sit suscepti b gregis custodiam reliquisse, vult suscepti gregis curā gerere: sed formidat ne deterior culpa sit regimina pastoralis † gregis dimittere, quàm empta possidere. Per honoris ergo ambitum ligatum culpa hincinde se conspicit esse. Quippe sine reatu criminis neutrum videt, si aut susceptus semel grex relinquatur: aut rursus sacra actio seculariter empta teneatur. Vndique metuit, & suspectus latus omne pertimescit, ne aut stans in empto regimine non dignè lugeat, quod non etiā deserēs emēdat, aut certè regimē deserēs, dū aliud flēre nitit, rursus aliud de ipsa gregis destitutione committat.

† Alias regimina pastoralis gratię empta possidere.

a Est tamē quod ad destruēdas Behemoth versutias subtiliter fiat, dū mē inter minora & maxima peccata constringitur. Si omnino nullus sine peccato euadēdi aditus patet, minora semper eligātur: quia & qui murorum vndiq; ambitu, ne fugiat, clauditur: ibi se in fugam præcipitat c, vbi breuior murus inuenitur †. Hinc etiam Paulus cū quosdā in ecclesia incontinentes aspiceret, concessit d minima e, vt maiora f declinarēt, dicēs: Propter fornicationē vnusquisq; vxorem suam habeat. Et quia g tūc solùm coniuges sine culpa in admistione sunt, cùm nō pro explenda libidine, sed pro suscipienda h prole miscentur: vt hoc etiam quod concesserat, sine culpa, quamuis minima non esse monstraret, illico adiunxit: Hoc autem dico secundùm indulgētiam, non secūdùm imperium. Non enim sine vitio est quod ignoscit, & non præcipitur. Peccatū profectò vidit, sed quòd posset indulgeri p̄uidit. Sed cū in dubijs constringimur, vtiliter minimis i subdimur, ne in magnis sine venia k peccemus. Itaq; plerūq;

† Ingeritur. 1.Corin.7.a

1 Sub. q̄ dicunt minima respectu continentiæ. xxvij. q. j. nuptiarum.

Minus malū de duobus est faciendum.

d Concessit. i. concessum ostendit, sicut alibi exponit, da. i. datum pronūtia, vt xxiij.q.v.c. remittūtur. §. hinc notandum.

e Minima. id est, matrimonialia 1.

f Maiora. i. fornicationem. Vel minima appellat immoderatā exactionem debiti coniugalis. Et illud potius permisit Apostolus, quam fornicationē: vt xxxij. qō.ij. quicquid. & secundum hoc proprie ponitur concessit. secūdū priorem intellectum ponitur concessit, id est, cōcessum ostendit.

g Et quia. Argu. cōtra H. qui dicit, quod vir nunquam potest cognoscere vxorem sine peccato: vt no. xxxiij.q. iiij. vir cū ppria.

h Sed pro suscipienda. Et causa reddendi debitum, vt not. xxxij.q.ij. quicquid.

i Minimis. Quoties enim sine captione nihil fieri potest, id faciendū est, quod minus captiosum est: vt ff. de regu. iur. quoties. & l. semper.

k Sine venia. Simile dicitur alibi. Quod permittimus nolentes, pręcipimus: vt xxxj.q.j.hac ratione.

Verum

Verum. Hæc distinctio diuiditur in duas partes, in quarum prima probat, quod nullus debet peccare minus, vt maius siue grauius alius non peccet. Secunda ibi, Consuetudinis.

a Verum. In hac dist. xiiij. quęritur, an aliquis debeat minus malum committere, vt alter euitet grauius malum. Et dicendum est quod non: vt j. ca. proxi. & continuatur iste §. ad id quod dixerat in superiori di. scilicet quod cū duo mala nobis instāt, minus est eligendum: sed hoc non est verum circa diuersas personas.

b Quod ait. verba sunt Aug. et incipit ibi, merito quæritur.

c Periculosissime. hic dicit Aug. quod nemo debet minus malum committere, vt alter euitet maius malū. & intelligunt hoc quidā, quod nemo debet minus mortale cōmittere, vt alius euitet maius mortale: sed veniale debet committere, vt alter euitet mortale. Nam etiā animā quis debet ponere pro proximo, & sic mortem temporalem potest aliquis subire, ne alter incurrat pœnam æternam. de pœ. distin. ij. charitas. & §. proxi. sed pro veniali debetur tantum pœna temporalis, pro mortali æterna. xj. quæst. iij. nemo. ergo aliqs potest peccare venialiter, ne alter peccet mortaliter. Item quia Apostolus dicit †: Orabā esse anathema pro fratribus meis: sed nemo anathematizatur, nisi pro mortali: vt vndecima, quæst. iij. nemo. Item cum virtus, & vitium sint cōtraria, nec se cōpatiātur: vt xxxij. quęst. j. cum renuntiatur. sed venialia simul cum virtutibus insunt homini, non ergo proprie dicūtur vitia, vt de pœ. distin. iij septies. Alij dicunt, quod nullum peccatum debet homo facere, vel pro suo bono vel alterius: vt xxiij. quæst. v. cum homo. versi. quid si alius. non enim Deus vult tale damnum cum tali lucro compensari: vt xxxiij. quæstione quinta. si dicat. non enim debet quis crimen suum alienis commodis impendere: vt xlvj. distinctio. sicut non suo. Præterea, neque pro salute alterius temporali, vel æternali debet quis peccare venialiter: quia nullus perducendus est ad salutem opitulante mendacio: vt xxij. quæst. secunda. c. faciat. & capi. primum. Ioan. Sed quare redarguitur hic Loth ab August. cum alibi commendetur ab Ambrosio: vt xxxij. quæst. vij. offerebat? Sed Ambrosius considerauit pietatem, quam habuit ad hospites: August. vero delictum filiarum. xxvj. distinc. cap. j. & secundo.

Gen.19. b

Veniale potest ne qs cōmittere, vt alter euitet mortale?

† Ad Roma. ix.

neruorum Behemoth istius perplexitas soluitur, dum ad virtutes maximas per commissa minora transitur.

DISTINC. XIIII.

Verū a hoc ita in una eadēq; psona intelligitur. Cæterùm, an in diuersis eadē dispensatio locum habeat, uidelicet ut cō mittamus minora, ne alij grauioribus implicentur, meritò quæritur.

De his ita scribit Augu. *in lib. quinto Quæstio. super Genesim, lib. primo.*

Non sunt à nobis aliqua committenda delicta, ne alij grauiora committant.

CAN. I.

Quod ait b Sodomitis Loth, Sunt mihi duæ filiæ, quę nondum nouerūt viros: perducam illas ad vos, & abutimini illis, sicut vobis placuerit: tantùm in viros istos, ne faciatis iniquum. Quoniam volebat prostituere filias suas hac compensatione, vt viri hospites eius nihil à Sodomitis tale paterentur: vtrùm admittenda sit compensatio flagitiorū, vel quorumcunq; peccatorum, vt nos faciamus mali aliquid, ne alius grauius malum faciat: an potius perturbationi Loth, nō consilio tribuendum sit, quod hic dixerit, meritò quæritur. Et nimirum periculosissimè c admittitur hæc compēsatio d. Si autem perturbationi humanæ tribuitur, & menti tanto malo permotæ, nullo modo imitanda est.

2 Consuetudinis autē, vel constitutionis rigor nunquam relaxatur.

Vnde Leo papa ait:

Quæ constitutiones valeant temperari, vel quæ non.

CAN. II.

Sicut quædam sunt e, quæ nulla possunt ratione conuelli, ita multa sunt, quæ aut pro necessitate tēporum f, aut pro consideratione ætatum g oportet tēperari: illa consideratione h semper seruata, vt in ijs, quę vel dubia i fuerint, aut obscura, id nouerimus sequendū, quod nec prę-

d Hæc compensatio. Argu. quod non est admittenda compensatio in malis: vt xiiij. quæstio. quinta. forte. & xxxiij. quæst. v. cap. j. & xxxij. quæst. viij. non solum. & prima quęstio. j. non est putanda. Admittitur tamen compensatio in criminibus vel excipiēdo, vel replicando: vt trigesimasecūda, quęstione sexta. nihil. & ff. soluto matrimonio. viro. verū est in iudicijs admittitur compensatio, non in foro pœnitētiali. xxxiiij. quæst. v. quod Deo.

Cōpensatio in pœnitentiali foro nō admittitur.

Consuetudinis. Hæc est secunda pars huius distinct. in qua dicitur quādo rigor est relaxandus, & quando non. Ioan. de Fan.

CASVS. Iste §. continuatur ad illud quod dictum fuit supra, in princip. xiij. distin. vbi dictum fuit quod aduersus ius naturale non admittitur dispensatio, sed hic dicitur, quod consuetudinis, vel constitutionis rigor relaxatur quandoque. etiam hoc probatur in sequen. capi.

e Sicut quædam sunt. vt præcepta decalogi, & forma baptismi, & forma conficiendi corpus Christi. de consecra. distinc. quarta. proprie. & dist. secunda. accipite.

f Temporum. vt prima quæstione septima. quod pro remedio. & lxxxj. distinc. presbyter. & xxxiiij. distinc. fraternitatis.

g Aetatum. vt infra trigesimatertia, quæstione secunda. in adolescentia 1. & octuagesima sexta distinctione. tanta.

h Consideratione. infra vigesimanona distinctio. sciendum.

i Vel dubia. Extra de sponsa. iuuenis.

1 Hoc ca. loquit de iuuenili ętate, sed frequens concor. loquitur de senili. ad hoc xxvj. qō. 7. tempora. & cap. hoc sit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVoniã de iure. Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima quæritur & probat ex quo tempore habuerunt[1] concilia orthodoxa. Secunda ibi, Quintum vero.

a Quoniã de iure naturali. Hactenus tractauit magister de naturali[2] iure, hic incipit tractare de iure canonico. assignat itaq; rationẽ & originem ipsius. & ostendit quæ opuscula recipiantur ab ecclesia, & quæ non.

Canones. CANONES. *Hoc capi. diuiditur in tres partes. In prima parte ostenditur, quod à tẽporibus Constantini canones generalium cõciliorũ inceperunt. Ipse enim primo dedit authoritatem Christianis libere cõgregandi cum ecclesia antea fuit passa persecutionem. In secunda parte, quæ incipit ibi, Inter cætera, dicitur quod sub quatuor Imperatoribus sunt quatuor concilia vniuersalia celebrata, scilicet sub Constantino, Theodosio seniore, Theodosio iuniore, & Marciano. & ostenditur quid in eis fuerit reprobatum: & quod ista quatuor concilia, & his similia debẽt inuiolata seruari. In tertia parte, quæ incipit ibi, Synodus. ponit etymologias istorũ nominum, scilicet, synodus, concilium, & cœtus.*

b Constantini. ff. xvj. distinct. Isidorus ait in libro sexto Etymologiarum, capit. xviij.) à tẽporibus Cõstantini b cœperunt. In præcedentibus nanque annis persecutione ferente docendarum plebium minimè dabatur facultas. Inde Christianitas in diuersas hæreses scissa est: quia nõ erat episcopis licentia conueniendi in vnum, nisi tẽpore supradicti Imperatoris. Ipse enim dedit facultatem Christianis liberè congregari. Sub hoc etiam sancti patres in concilio Niceno de omni orbe terrarũ conuenientes, iuxta fidem Euangelicam & Apostolicam secundum post Apostolos[c] symbolum tradiderunt.

Inter cætera autem concilia quatuor sunt venerabiles synodi, quæ totam principaliter fidem cõplectuntur, quasi quatuor Euangelia, vel totidem paradisi flumina. Harum prior Nicena synodus trecentorum octodecim[d] episcoporum sub Constantino Augusto Imperatore peracta est, in qua Arrianæ perfidiæ condemnata est blasphemia, quam de inæqualitate[e] sanctæ Trinitatis idem Arrius asserebat. Consubstantialem enim Deo patri Dei filium eadem sancta synodus per Symbolum diffiniuit.

Secunda synodus numero centumquinquaginta patrum sub Theodosio seniore in Constantinopoli[f] congregata est, quæ Macedonium[g] spiritũ sanctum esse Deum negantẽ condemnans, consubstantialem patri & filio spiritum sanctum demonstrauit, dans symboli formam, quam tota[h] Græcorum & Latinorum confessio in ecclesijs prædicat.

Tertia synodus Ephesina prima[i] ducẽtorum episcoporum sub iuniore Theodosio Augusto edita est, quæ Nestorium duas personas[k] asserentem in Christo, iusto anathemate condemnauit, ostẽdens manere in Christo duas naturas, & vnam[l] domini nostri Iesu Christi personam.

Quarta synodus Calcedonensis, quæ sexcentorum triginta sacerdotum sub Martiano † principe habita est: in qua Euticem[m] Constantinopolitanum abbatem verbi Dei, & carnis vnam naturam pronuntiantem, & eiusdem Dioscorũ defensorem[a] quondam Alexãdrinum episcopum, & ipsum rursus Nestorium episcopum cum reliquis hæreticis vna patrum sententia prædamnauit, prædicans eadem sancta synodus Christum Deũ sic natum de virgine, vt in eo substantiam & diuinæ & humanæ confiteamur naturæ. Hæ sunt quatuor synodi principales fidei[b] naturam plenissimè prædicãtes. Sed & si qua sunt alia concilia, quæ sancti patres spiritu Dei pleni sanxerunt, post istorum quatuor authoritates, omni maneant stabilita vigore, quorum gesta in hoc opere[c] condita continentur. Synodus autem ex Græco interpretatur comitatus vel cœtus. Concilij verò nomen tractum est ex more Romano. tempore eñ quo agebantur causæ, conueniebant omnes in vnum, & communi intentione tractabant.

Vnde & conciliũ à cõmuni intentione dictum est, quasi cõcidiũ, d, in l, literam transeunte: vel conciliũ dictum est à cõi intentione, eò q̃ in vnum dirigant oẽm mentis obtuitũ. Cilia etenim oculorũ sunt. Vnde qui sibimet dissentiunt, non agunt conciliũ, quia non consentiunt in vnum.

Cœtus verò cõuentus est, vel congregatio, à coëundo, id est, à conueniendo in vnũ. Hinc etiã conuentus est nuncupatus, eò quòd ibi omnes cõueniũt in vnũ. Sicut à cõuentu cœtus dicitur, sic conciliũ à societate multorum in vnum appellat.

De quatuor quoq; cõciliis scribit beatus Grego. ita dicens:

De authoritate quatuor conciliorum. CAN. II.

SIcut sancti euangelij libros, sic quatuor cõcilia suscipere & venerari me fateor. Nicenũ s. in quo peruersum Arrij dogma destruitur. Constantinopolitanũ quoq; in quo Eunomij & Macedonij error cõuincitur. Ephesinum etiam primũ, in quo Nestorij impietas iudicatur. Calcedonense verò, in quo Euticetis & Dioscori prauitas est reprobata. Hæc tota deuotione amplector, & integerrima approbatione custodio: quia in his velut in quadrato lapide sanctæ fidei structura consurgit, & cuiuslibet vitæ communis atque actionis norma consistit.

2 Quintum verò concilium veneror, in quo epistola quæ Ibæ dicitur[d], erroris plena, reprobatur, in quo Theodorus per sonam mediatoris[e] Dei & hominum in duabus substantijs[f] separãs, ad impietatis perfidiã cecidisse cõuincitur: et in quo scripta Theodori p quæ beati Cyrilli fides reprehẽditur, ausu demẽtiæ plata refutãtur. Cũctas verò, quas p̃fatas venerãda cõcilia personas respuũt, respuo: quæ venerãtur, amplector: quia dũ vniuersali sunt cõstituta consensu, se & non illa destruit qsquis præsumit[g] absoluere, quos ligant, aut religare, quos absoluunt.

De eisdẽ etiã scribit Gelasius † Papa dicẽs:

Quæ concilia sancta Romana ecclesia suscipiat. CAN. III.

SAncta Ro. eccle. post illas veteris testamenti & noui scripturas, quas regulariter suscipimus, etiã has suscipi non prohibet: Sanctam synodum Nicenam ccexviij. patrum mediante Constantino maximo Aug. in qua Arrius hæreticus condemnatus est. Sanctam synodum Constant. mediante Theodosio seniore Aug. in qua Macedonius hæreticus debitã dãnationẽ excepit. Sanctã synodum Ephesinã primã, in qua Nestorius dãnatus est cõsensu beati Papæ Celestini mediante

c ij

ADDITIO. Habet enim vtranque, extra de hæreticis. cum Christus. vbi not Ala. quod ante illam definitionem, de qua loquitur ipsa decret. contrarium dicere licebat, cũ phibitũ non esset, sed post nequaquam: ergo quod prius nõ fuit fidei articulus, post consecrationem factus est fidei articulus. Archidiaconus.

a Defensorem. Peccabat ergo in fide, ex quo erat defensor hæreticorũ: vt xxiiij. quæstione prima. cap. primo. & quæstio. iij. qui aliorum. & extra de hæretic. vergentis. sicut dicit lex de latrone. C. de ijs qui latr. occ. l. j Sed contra xxj. distinctione. intantum. & xxiiij. quæstio. ij. sane profertur. versũ. item Romanorum ibi enim dicitur, quod Dioscorus non peccauit in fide, sed expone non peccauit in fide, id est, non peccauit in fide tãtũ, quia in hoc peccauit quod ausus fuit Papam Leonem excommunicare. xxj. distinct. intantum.

b Fidei. Articulos.

c In hoc opere. Isidori, ne sit contra xix. distinctio. si Romanorũ. versicu. præsertim.

Sicut sancti Euangelij.

d Ibæ dicitur. Ab inuentore.

e Mediatoris. Id est Christi. Ioan.

f Substantijs. Scicet personis.

g Præsumit. Videtur ergo quod Papa non possit destruere † statuta conciliȝ: quia ordinis maior est vrbe xciij. distinct. legimus. circa medium. vnde requirit Papa consensum concilij. xix. distinct. Anastasius. Argumen. contra xviij. distinct. c. concilia. §. hinc etiã. & extra de electio. significasti. vbi dicitur quod conciliũ nõ potest Papę legem imponere. et xxxv. quæstione ix. veniam. Sed intellige, quod hic dicitur, circa articulos fidei xxv. quæstione j. sunt quidam. Sancta Romana ecclesia.

Synodus quid est.

Cõcilium vnde dr.

Cilia.

Cœtus. Cõuentus.

† Legendo sic. Cœtus. Conuentus. Cœtus. Quia per coitum. Dicitur nomen. ad

1 Notandum quòd Damasus Papa constituit, vt Symbolũ cãtaret in missa ex decreto sancte synodi vniuersalis apud Constãtinopolim celebratę. Archidia.

2 Quod dicit litera generaliter: inuit solutionẽ. Hug. Lau. & Archi.

3 Notandum quòd Damasus Papa constituit, vt Symbolũ cãtaret in missa ex decreto sancte synodi vniuersalis apud Constãtinopolim celebratę. Archidia.

† Lege Marciano.

† Gelasi⁹, scilicet prim⁹, circa annum Dñi 496. C.M.

Addi

Universidad de Deusto
Biblioteca

dante Cyrillo Alexandrinæ sedis antistite: & Archadio episcopo ab Italia destinato. Sanctam synodum Calcedonensem mediante Marciano Augusto, & Anatholio Constantin. episcopo, in qua Nestoriana & Euticiana hæresis simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatæ sunt. Sed & si qua sunt concilia à sanctis patribus hactenus instituta, post istorum quatuor authoritatem, etiam custodienda & recipienda mandamus, & decernimus.

Iam nunc subijciendum est de opusculis sanctorum patrum, quæ in ecclesia catholica recipiuntur. Opuscula beati Cypriani martyris & Carthaginen. episcopi. Item opuscula beati Athanasij Alexandrini episcopi. Item opuscula beati Gregorij Nazianzeni episcopi. Item opuscula beati Basilij Cappadocen. episcopi. Item opuscula beati Ioannis Constantin. episcopi.

Item opuscula beati Hilarij Pictauiē. episcopi. Item opuscula beati August. Hypon. episcopi. Item opuscula beati Ambrosij Mediolanensis episcopi.

Item opuscula beati Hieronymi presbyteri. Item opuscula beati Prosperi religiosissimi. Item epistolam beati Leonis papæ ad Flauianum episcopum Constantin. destinatam: cuius textum aut vnum iota si quisquam idiota disputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter acceperit, anathema sit.

Item opuscula atque tractatus omniū patrum orthodoxorum, qui in nullo à sanctæ Romanæ ecclesiæ consortio deuiauerunt, nec ab eius fideli prædicatione seiuncti sunt: sed communionis ipsius gratia Dei vsque ad vltimam diem vitæ suæ participes fuerunt, eligenda decernimus. Item decretales epistolæ, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Romana pro diuersorum patrum consultatione dederunt, venerabiliter susciendæ sunt. Item gesta sanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ita esse catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuisse perpessos, nec suis viribus, sed Dei gratia & adiutorio vniuersa tolerasse? Sed ideo secundùm authoritatem antiquam, vel consuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia non leguntur: quia eorū, qui scripsere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut dictis superflua, aut minus apta, quàm rei ordo fuerit, scripta esse putantur, sicut cuiusdā Quirici & Iulitę matris eius, sicut Georgij, aliorūq; passiones huiusmodi, quę ab hęreticis probantur conscriptæ. Propter quod (vt dictū est) ne vel leuius subsannādi oriretur occasio, in sancta Romana ecclesia non leguntur. Nos tamen cum prædicta ecclesia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis, quàm hominib⁹ noti sunt, omni deuotiōe venemur. Itē vitas patrū, Antonij, Pauli, Hilarionis, & omniū eremitarū, quas tamēvir beatissimus scripsit Hieronymus, cū omni honore suscipim⁹. Itē actus beati Syluestri apostolicæ sedis præsulis: licet eius, qui scripsit, nomen ignoremus, à multis tamen in vrbe Romana catholicis legi cognouimus, & pro antiquo vsu multæ hoc imitantur ecclesiæ. Item scripta de inuentione sanctæ Crucis dominicæ, & alia scripta de inuentione capitis beati Ioannis Baptistæ: nouellæ quidem reuelationes sunt: & nonnulli eas catholici legunt, sed cùm hæc ad catholicorum manus peruenerint, beati Pauli Apostoli sententia præcedat: Omnia probate, quod bonum est tenete. Item Rufinus vir religiosus plurimos ecclesiastici operis edidit libros, nonnullas etiā scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatus Hieronymus in aliquibus eum de arbitrij libertate notauit, illa sentimus quæ beatum Hieronymum prædictum sentire cognoscimus: & non solùm de Rufino, sed etiam de vniuersis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit. Item Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda. Item chronicam Eusebij Cæsarien. atque eiusdem historiæ ecclesiasticæ libros, quamuis in primo narrationis suæ libro tepuerit, & in laudibus, atq; excusatione Origenis schismatici vnū scripsit librū: propter rerum tamen singularem notitiam, quæ ad instructionem pertinet vsquequaque non dicimus renuendos. Itē Orosium virū eruditissimum collaudamus; quia valde necessaria aduersus paganorum

ganorum calumnias ordinauit, miraq; breuitate cōtexuit. Itē venerabilis viri Sedulij paschale opus, quod heroicis descripsit versibus, insigni laude proferimus.

Itē Vincētij nihilominus laboriosum opus nō spernim⁹, sed imitamur. Cæterùm, quæ ab hæreticis cōscripta vel prędicta sunt, nullatenus recipit catholica & Apostolica ecclesia Romana.

Quibus et pauca, quę ad memoriā venerūt, & catholicis vitanda sunt, decreuimus esse subdenda. In primis Ariminensem synodū à Cōstātino Cæsare Cōstantini filio cōgregatā mediāte Tauro præfecto, ex tūc & in æternum cōfitemur esse damnatam. Item Itinerariū nomine Petri apostoli, quod appellat sancti Clemētis, lib. vij. apocryp. actus nomine Andreæ Apostoli apocryphus. actus nomine Philippi apocryphus. Actus nomine Petri Apostoli, apocryphus. Actus nomine Thomę Apostoli, apocryphus. Euāgelia Thaddæi nomine apocrypha. Euāgelia nomine Thomæ Apostoli, quibus Manichæi vtuntur, apocrypha. Euangelia nomine Barnabæ Apostoli, apocrypha. Euangelia nomine Bartho. apocrypha. Euāgelia nomine Andreæ apostoli, apocrypha. Euangelia, quæ falsauit Lucianus, apocrypha. Euangelia, quæ falsauit Hircius †, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris, apocryphus. Liber de natiuitate Saluatoris, & de sancta Maria, & de obstetrice saluatoris, apocryphus. Liber qui appellatur pastoris †, apocryphus. Libri omnes, quos fecit Lenticius discipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur thesaurus, apocryphus. Liber, qui appellatur de filiabus Adæ vel Genesis, apocryphus. Liber, qui appellatur pentametrum de Christo Virgilianis compaginatū versibus, apocryphus. Liber, qui appellatur actus Theclæ † & Pauli, apocryphus. Liber, q appellatur Lepotius, apocryphus. Liber Prouerbiorū ab hæreticis trāscriptus, & sancti Sixti nomine signatus, apocryphus. Reuelatio, quæ appellat Pauli, apocrypha. Reuelatio, quæ appellatur Thomæ, apocrypha. Reuelatio, quæ appellat Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur transitus sanctæ Mariæ, apocryphus. Liber, qui appellat pœnitentia Adę, apocryphus. Liber, qui appellatur Diogenes nomine gigantis, qui post diluuium cum dracone ab hæreticis pugnasse perhibetur, apocryphus. Liber, qui appellatur testamentum Iob, alias est Iacob, apocryphus. Liber, qui appellatur de pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber de pœnitentia Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur Iamne & Mambre, apocryphus. Liber, qui appellatur sors Apostolorum, apocryphus. Liber Lusanæ, apocryphus. Liber Canonum Apostolorum, apocryphus. Liber Physologus ab hæreticis conscriptus, sed beati Ambrosij nomine præsignatus, apocryphus. Historia Eusebij Pamphili †, apocrypha. Opuscula Tertulliani siue Aphricani, apocrypha. Opuscula Iouiniani & Galli, apocrypha. Opuscula Montani, & Priscillæ, & Maximillæ, apocrypha. Omnia opuscula Fausti Manichæi, apocrypha. Opuscula alterius Clementis Alexādrini, apocrypha. Opuscula Cassiani presbyteri Galliarum, apocrypha. Opuscula Pictauiēn. Victoris, apocrypha. Opuscula Faustini Regiñ. Galliarum apocrypha. Opuscula Frumentici, apocrypha. Epistola Iesu ad Abagarū, apocrypha. Passio Gregorij, apocrypha. Passio Quirici * & Iulitæ, apocrypha. Scriptura, quæ appellatur Salomonis contradictio, apocrypha. Philateria omnia, quæ non ab Angelo, vt illi confingunt, sed magis à dæmone conscripta sunt, apocrypha. Hæc & his similia, quæ Simon Magus, Nicolaus, Teruidus †, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus etiam Samosatenus, & Bonosius, qui simili errore defecerunt: Montanus quoque cum suis obscœnissimis sequacibus: Apollinarius, Valentinus siue Manichæus, Faustus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatius, Sebatius, Calixtus, Donatus, & Eusta-

* Quirici. Alias Cyrici.

ADDITIO. Apocryphum dicitur occultum & secretum, ab apo, quod est de, & crysis, quod est secretum: inde liber dicitur apocryphus, id est, occultus & secretus, scilicet cuius author ignoratur: non tamen ab ecclesia recipitur, sed reprobatur, quasi dicat nō in ecclesia, sed remote & secrete ab ecclesia est legendus, secundum Hugo. Vnde dic apocrypha Græce, Latine secreta. Et qa in cameris solent virgines abscōdi, & secrete morari, secundum Ioan. de Fan. inde est, quod virgo in Hebræo alma, in Græco apocrypha, Latine dicitur secreta.

† Hyrici

† Pastoris

† Pamphili. Nō est dicendū hęc verba ab aliquo asino adiecta, vt ait beatus Rhenanus in ꝓfatiōe sua in histor. Eusebij Cęsariēsis, prę sertim qa oēs libri sic habēt etiā inter cōcilia ecclesiæ, tomo j. sed dicendum esse alteri⁹ Eusebij cꝫ illius Cæsariēsis. ī. eo. col. 2. approbati,

† Cherinthus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

chius, Iubianus, Pelagius, Iulianus: & Latienſis, Celeſtinus & Maximianus, Priſcillianus ab Hiſpania, Lapedius, Dioſcorus, Euticius, Petrus, & alius Petrus, ex quibus vnus Alexãdriam, alius Antiochiam maculauit: Achatius Conſtantino. cum conſortibus ſuis, necnon & omnes hæreſes, quas ipſi eorumq; diſcipuli ſiue ſchiſmatici docuerũt, vel cõſcripſerunt: quorum nomina minimè retinemus, nõ ſolùm repudiata, verùm etiam ab omni remota eccleſia eliminata, atque cum ſuis authoribus authorumq; ſequacibus ſub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe damnata. Cæterùm, qui libri in eccleſiaſticis officijs per anni circulum à nonnullis legantur (quòd ritum illum apoſtolica nõ reprobat, ſed ſequitur eccleſia) pro fidelium ædificatione annotandum cenſuimus. Quidam, quòd in ſeptuageſima ponunt Pentateuchum vſq; in vndecimã diem ante Paſcha. A xv. die ante Paſcha ponunt Ieremiam vſq; in cœnam domini. In cœna domini legunt tres lectiones de lamentationi-
Thren.1.a bus Ieremiæ: Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo, &c. tres lectiones de tractatu Auguſtini in Pſal. liij. Exaudi domine deprecationem meam, & ne deſpexeris. & tres de Apoſtolo, vbi ait in
1.Co.11.d epiſtola ad Corinth. Conuenientibus vobis in vnum. Secunda lectio ſic incipit: Similiter poſtquam cœnauit. Ter-
Luc.22.b tia de ſpiritualibus: Nolo vos ignorare
1.Co.10.a fratres. In paraſceue tres lectiones de lamentationibus Ieremiæ: tres de tractatu ſancti Auguſtini in Pſalmo: Exaudi Deus deprecationem meam. & tres de
Hebr.4.c Apoſtolo, vbi ait in epiſtola ad Hebræos: Feſtinemus ingredi, &c. Secunda lectio, Omnis nanq; pontifex. Tertia: de quo nobis eſt grandis ſermo. In ſabbatho ſancto: tres lectiones de lamentationibus Ieremiæ prophetæ, & tres de tractatu ſancti Auguſtini in lxiij. Pſal. Exaudi Deus orationem meam, cùm tribulor. & tres de Apoſtolo, vt ait
Hebr.9.b in epiſtola ad Hebræos vbi ait: Chriſtus aſsiſtẽs pontifex futurorum bonorum. Secunda lectio, vbi enim teſtamen-
Ibid.10.a tum. Tertia: Vmbram enim habet lex futurorum bonorum. In Paſcha domini homiliam ad ipſum diem pertinentem. Iufra hebdomadam homilias. In octauis Paſchæ ponunt Apocalypſim, & actus Apoſt. & epiſtolas canonicas, vſque in viij. Pentecoſtes. In octauis Pentecoſtes ponunt librum Regum & Paralipomenon, vſq; in calen. Auguſti. In dominica prima menſis Auguſti, ponunt Salomonem, vſque in calendas Septembris. In dominica prima menſis Septembris ponunt Iob, Tobiam, Eſther, Eſdram, vſque in calendas Octobris. In dominica prima menſis Octobris ponunt librum Machabæorum, vſque in calendas Nouembris. In dominica prima menſis Nouembris, ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores prophetas, vſque in calendas Decembris. In prima dominica menſis Decembris, ponunt Eſaiam prophetam, vſq; in natiuitatem domini. In
Eſaiæ 9.a Natali domini legunt primùm de Eſaia tres lectiones. Prima lectio: Primo tempore alleuiata eſt terra Zabulon, &c. Secunda: Conſolamini, cõſolamini. Tertia: Conſurge Ieruſalem. Deinde leguntur ſermones vel homiliæ ad ipſum diẽ pertinentes. In natali ſancti Stephani homilia de ipſa die. In natali ſancti Ioannis ſimiliter. In natali Innocentium ſimiliter. In natali ſancti Syluestri ſimiliter. In octaua Natalis Domini homilia de ipſa die. In dominica prima poſt Natiuitatem domini, ponunt epiſtolas Pauli, vſque in ſeptuageſimam. In Epiphania lectiones tres de Eſaia. Prima lectio incipit. Omnes ſitientes. Secunda: Surge illuminare Ieruſalem. Tertia: Gaudens
Eſa.55.a Eſa.60.a in Domino gaudebo. Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes.

DISTINCTIO XVI.

Canones quorũ apoſtolorum ſunt recipiendi.

[1] [pars] Apoſtolorum [2] *canones, qui per Clementem pontificem Romanum (ſicut quidam aſſerunt) dicuntur eſſe translati, ſunt quinquaginta. Hos non recipiendos, ſed inter apocrypha deputatos, Iſidorus ſcribit, dicens:*

Apoſtolorum canones, Apoſtolica reijciuntur authoritate.

CAN. I.

Apoſtolorum. Hæc diſtinctio diuiditur in duas partes. Secũda ibi, Soluta eſt.

a Apoſtolorum. Hic intitulatur xvj. diſtin. in qua probat, quod canones Apoſtolorum ſunt recipiẽdi. & poſtea oſtendit quo tempore, & quo reſidente in papatu vel imperio quodlibet concilium eſt celebratum. Et nota quod Gratianus ponit quandam cõtrarietatem de canonibus Apoſtolorum, & eam non ſoluit. probat enim authoritate Iſidori, quod canones Apoſtolorum non ſunt recipiendi: quia ſunt apocryphi. poſtea probat authoritate Zepherini & Leonis, quod ſunt recipiendi, & non ſunt apocryphi. Solut. breuis eſt, quia illi canones ſunt recipiẽdi, qui à veris Apoſtolis ſunt editi: ſed illi non, qui à Pſeudo Apoſtolis ſunt editi. ſ proxima diſtinctio. verſi. item geſta.

a Canones. Sic conſtruetq̃ uis in eis canonibus, qui canones dicuntur Apoſtolorum.

b Vtilia. Argu. quod vtilevitiatur per inutile, vt not. ſ. diſtinct. ix. ſi ad ſcripturas.

c Atque inter apocrypha. id eſt, ſine certo authore, vt ſapientiæ Salomonis, liber Ieſu filij Sirach, qui dicitur Eccleſiaſticus: et liber Iudicum, & Thobiæ, & liber Machabęorũ: hi apocryphi dicuntur, & tamen leguntur: ſed forte non generaliter.

d Clementis. Id eſt, qui ſub nomine Clementis compoſitus eſt ab hæreticis.

e Itinerariũ. Qui actus Petri contineat, quos per orbẽ ibi agit de itinerando pegit, itinere: id eſt, de actione huius mũdi, in hoc mũdo remanentibus, quid ſcilicet facere debeamus.

f Exceptis. Impropria videt hæc exceptio: quia aut excipitur à veris canonib⁹, aut à falſis. Non de falſis, quia nullus ex illis obſeruatur. Item non de veris, quia nullus eorũ eſt apocryphus. Vel dic quod hoc nomen canones, ſumitur large tam pro veris, quam pro falſis canonibus: vt ponitur j. diſtin. §. verum.

g Orthodoxæ. Id eſt, rectæ: orthos rectũ, doxa gloria. Inde dicitur fides orthodoxa. i. catholica, recta & Hugo. ſcilicet in qua rectè gloriamur. Io de Fan.

† Dignũ ſanum. Et merito quum ſint ibi plura, quæ ſuperfluè dudũ apocrimi ta leuera (ſalubio die) mirẽ Halodẽ, in limoud Latum. C. Nr. Biblia habet aliqs librosapocryphos.

† Iudicũ, lege, liber Iudith.

h Placuit. Ex his tribus capitulis ſurgit contrarietas, quã Gratianus nõ ſoluit, nec ponit. Sexta ſynodus dicit lxxxv. capitula canonũ Apoſtolorum eſſe ſeruanda: Zepherinus lxx. & Leo quinquaginta. Quidam [2] ita ſoluunt, quod ſexta ſynodus fuit ante Zepherinum, & Zepherinus ante Leonẽ, & obſeruabant lxxxv. canones, prout dixit ſexta ſynodus. ſed poſtea in deſuetudinem abierunt xxv. & remanſerunt lx. vt dicit Zepherinus. procedente vero tempore, x. ex illis perierunt, & ſic remanſerunt tantũ 50. vt dicit Leo. ſed hæc ſolut. ſtare nõ põt: nã Zepherinus præceſſit vj. ſynodum nã vj. ſynodus fuit celebrata tempore Agathonis, vt j. ea. diſ c. ſexta. qui lõgo tempore fuit poſt Zepherinum, vt ex chronicis apparet. Omiſſis aliis ſolutionib⁹, dic qđ non contradicunt ſibi: qa dicebat ſynodus lxxxv. fuiſſe capitula: Leo dicebat 50. fuiſſe capitula: Zepherin⁹ nõ dicit de capitulis, ſed de ſententijs: & poteſt eſſe quod in vno capitulo ſint ſententiæ plures. Iſidorus.

2 Vt Gofredus.

Anones [a] qui dicuntur Apoſtolorũ, ſeu quia eoſdem nec ſedes Apoſtolica recepit, nec ſancti patres illis aſſenſum præbuerunt pro eo, quòd abhęreticis ſub nomine Apoſtolorum compoſiti dignoſcuntur: † quamuis in eis vtilia [b] inueniantur, tamẽ ab authoritate canonica, atque Apoſtolica eorum geſta conſtat eſſe remota, atq; inter apocrypha [c] deputata. Zepherinus autem econtra ſcribit epiſcopis per Siciliã conſtitutis.

Apoſtolorum canones ſunt recipiendi.

CAN. II.

Exaginta ſententias Apoſtoli præſcripſerũt cum quàm plurimis epiſcopis, quas ſeruandas eſſe cenſuerunt.

Itẽ Leo Papa ix. contra epiſ. Niceti Abbatis.

Exceptis quinquaginta capitulis canones Apoſtolorum inter apocrypha deputantur.

CAN. III.

Clementis [d] librum, id eſt, Petri apoſtoli Itinerarium [e], & apoſtolorum canones numerant patres inter apocrypha, exceptis [f] capitulis quinquaginta, quæ decreuerunt orthodoxæ [g] fidei tractatores adiungenda.

Itẽ vj. ſynodus, cap. ij.

CAN. IIII.

Placuit [h] huic ſanctæ ſynodo, vt amodo confirmata, & rata ſint canonum Apoſtolorum lxxxv. capitula

Epiſtola Iſidori in capite canonum. Iſidorus ſeruus Chriſti lectori ſuo cõſeruo: Propter eorum authoritatem ceteris concilijs præponimus [i] canones, qui dicũtur eſſe Apoſtolorũ, licet à quibuſdam apocryphi dicãtur: quoniam plures eos recipiũt, & ſancti patres eorum ſententias ſynodali authoritate roborauerunt, & inter canonicas poſuerunt conſtitutiones. Item primus ordo (vt prædictum eſt) de celebrando concilio ibi inſertus habetur: poſtmodum canones Apoſtolorum, atque apoſtolicorum, id eſt, à ſancto Clemente vſque ad ſanctum Sylueſtrum: & decretorum, atq; conciliorum diuerſorum breuiarium eſt interpolatum ſequens ordinem ſuum.

Item cùm Adrianus Papa ſextam ſynodum ſuſcipiat cum omnibus canonibus ſuis, cum etiã ſancta viij. vniuerſalia concilia profeſsione Romani pontificis ſint roborata, in ſexta autem ſynodo, ſiue in ſeptimo

CASVS. Probat Iſido. in hoc c. canones apoſtolorũ eſſe recipiendos, tribus rationibus. Primo quia plures eos receperũt. Secũdo quia ſancti patres eorũ ſemẽtias cõfirmauerunt: & eas vt canonicas conſtitutiones poſuerũt. Tertio, quia poſiti ſunt & inſerti in breuiario, in quo decreta diuerſorum conciliorum poſita ſunt: quod factum fuit à Clemẽte vſque ad Sylueſtrum. Quæ autẽ ſequũtur, plana ſunt.

i Præponimus. Argumentum quod illi qui ſunt maioris authoritatis, debent habere priorem vocem in electione. xix. diſtinct. canonicis. vnde licet Anchiritana ſynodus fuerit prior Nicena, tamẽ ꝓpter maiorẽ authoritatẽ Nicena præponitur: vt infra ea.

distinct. ca. sexta. ibi ; prima annotatio, &c. argum. extra de rescript. ab excommunicato.

a SExtam. Sextæ synodi. falsa est littera. & debet ibi esse septimæ synodi. qualiter enim dubitaret sexta synodus de eo, quod ipsa semetipsam cerat?

1 Tu dic q̃ in c. sextam synodum. facit mentionem de sexta synodo cõgregata, q̃ debet septima dici: sed propter eos patres, q̃ in vtraq; fuerũt, nõ mutat nomen, & p hoc patet q̃ illa litera septimę, &c. est falsa: & illa sextæ, est vera, secũdũ Io. de Fã. Ar. Voluntates duę fuerunt in Christo.

b HAbeo. Voluntatem. Quidam dicebant tantum vnã fuisse voluntatẽ in Christo. Sed dicendum est, quod duæ fuerunt voluntates in eo, q̃ homo fuit, vna sensualitatis, secundum quã ipse dixit, Pater si fieri potest, transeat à me, &c. alia rationis, secundum quã ipse dixit, verumtñ nõ sicut ego volo, sed sicut tu vis.

c Constãtini. Nõ illius magni Constantini, qui fuit tẽpore Syluestri. sub eo eñ fuit Nicenũ concilium tempore Syluestri.

c Constantini. Cõtra iusti. de do. §. est & aliud. iusti. qui. nõ est per. fac. te. §. secus. vbi Iusti. vocat patrem suũ Iustinũ. Sed Io quis hic de alio Iustiniano, sub quo sexta synodus celebrata fuit tpe Agathonis Papæ, vt in fra ea. sexta. Sub Iustin. aũt cuius leges leguntur, celebrata est quinta synodus: vt infra eadem. cap. sexta.

Iustiniani pater.

d Sub Iustiniano. sed certe nec sic cessat cõtrarietas: gratam Leo quam synodus loquitur de capi. Tu distingue tẽpora, & concordabis scripturas. ij. quæst. j multi.

e Eadem. Nota quod eadem dicitur synodus, quia ijdem patres illic conuenerunt. similis vij. quæstione prima. denique. &

concilio Apostolorũ canones sint recepti, & approbati, patet quòd non sunt inter apocrypha deputandi.

Vnde scribit Adrianus Papa Tharasio patriarchæ.

Sexta synodus authoritate Adriani corroboratur.

CAN. V.

SExtam synodum sanctam cum omnibus canonibus suis recipio.

Sed dubitatur de ea, an canones conscripserit. quod ex quarta actione sextæ synodi 2 facilè absoluitur.

Ait enim episcopus Petrus episcopo Nicomediæ:

Sexta synodus canones conscripsit.

CAN. VI.

HAbeo librum continentem canones sanctæ synodi sextæ: patriarcha dixit, Quidam scandalizantur per ignorantiam pro canonibus istis dicentes, Nunquid sexta synodus canones fecit? Sciant ergo quoniam synodus sancta sexta sub Constantino congregata est contra eos, qui dicebant vnam operationem, & vnam voluntatem b esse in Christo, in qua sancti patres illos, vtpote hæreticos, anathematizauerunt, & orthodoxam fidem exposuerunt.

2 Soluta est hæc synodus Constantini c xiij. anno, post quatuor verò aut quinq; annos ijdẽ sancti patres congregati sunt sub Iustiniano d filio Constantini, & prędictos canones promulgauerũt, de quibus nullus dubitet. Qui enim sub Constantino Imperatore in synodo fuerunt, ijdem ipsi episcopi sub Iustiniano istis canonibus subscripserunt. Oportebat enim vt synodus vniuersalis canones ecclesiasticos promulgaret. Item sancta synodus vniuersalis sexta post promulgatam ab eo diffinitionem contra Monothelitas, Constantino Imperatore, qui eam congregauerat non multò pòst defuncto, Iustiniano filio eius regnante pro eo. Eadem e sancta synodus diuinitus inspirata, iterum Constantino .iiij. aut v. anno congregata est, & canones numero ccij. ad correctionem ecclesiæ promulgauit. Ex his ergo colligitur, quòd sexta synodus bis cõgregata est primò sub Constantino Imperatore, & nullos canones constituit: secundò sub Iustiniano filio eius, & præfatos canones promulgauit.

Vnde sancti patres in eadem synodo congregati dixerunt:

Constitutiones synodi sextæ.

CAN. VII.

QVoniam sanctæ vniuersales synodi v. sub Iustiniano Augusto vj. sub Constantino patre suo Augusto, de mysterio fidei plenissimè disputantes, canones non fecerunt, sicut cæterę quatuor vniuersales synodi: propterea nos conuenientes in hanc imperialem vrbẽ sacros canones conscripsimus. Itẽ placuit huic sanctæ synodo, vt amodo confirmata, & rata sint canonum Apostolorum lxxxv. capitula. Item confirmamus & cęteros sanctorum canones, et synodos, primam Nicenam, & Anchiritanam, Neocesariẽ. Gangrensem, Antiochenam, Laodicen. Constantinopolitanam, Ephesinam primam, Calcedonẽsem, Sardicensem, Carthaginẽsem, & opuscula Theophili Alexandrini, episcopi, & Gregorij trismegisti Neocesariẽ. episcopi, & Dionysij Alexan. episcopi & martyris, Athanasij episcopi Alexãdrini, Basilij Cæsareæ Cappadociæ epi, Gregorij Miseni epi, Gregorij theologi, Amphilogij Iconen. epi, Timothei Alexandrini epi, Germani Constan. epi, Cyrilli Alexand. epi, Cypriani Carthag. epi, & synodum suam. Itẽ ex diurno lib. professio. †Rom. pontificis.

† Professionis eiusdem Hieremiæ Papæ de fide ecclesiæ Romanæ, quæ Papæ dant virtutem huius decretionis, nouatis in concilio Nicæno sexto. Sed vt patet, deest firmatio. G.M.

ff. de iudic. proponebatur. Et est hic argu. quod eadẽ sit causa appellationis cum causa principali. secunda quæstione sexta. si quis in quacunq;.

Sancta

Authoritate Romani pontificis sancta octo concilia corroboramur. CAN. VIII.

a SAncta octo. hæc concilia dicuntur octo, quia octies sunt celebrata, vt hic. dicuntur & quatuor, quia in quatuor locis celebrata: vt ij. distinct. proxima. sicut.

b PRima annotatio. Maiorem. Argumentum q̃ nõ qui prior est tempore, potior est iure: sed melior præferendus est: quia non gradus elegãtior

SAncta octo 2 vniuersalia concilia, primum Nicenum, secundum Constantinop. tertium Ephesinũ, Calced. iiij. & v. Item Constantinopo. vj. Item Nicenũ. vij. viij. quoque Constãtinopo. vsque ad vnum apicem immutilata seruare, & pari honore, & veneratione digna habere, & quæ prædicauerũt & statuerũt, modis omnibus sequi et prędicare: & quencunq; condemnauerunt, et ore et corde cõdemnare profiteor. Quo autem tempore sexta synodus, et prima, secũda, quarta, & quinta congregatæ sunt: Beda in lib. de tempore scripsit, dicens:

De temporibus conciliorum. CAN. IX.

SExta synodus vniuersalis Constantinopoli congregata est, & Græco sermone conscripta temporibus Papæ Agathonis, exequente pijssimo principe Constantino intra palatium suum, simulq; legatis apostolicæ sedis episcopis cl. residentibus. Prima synodus vniuersalis in Nicena congregata est contra Arrium cccxviij. patrum, temporibus Iulij Papæ sub Constantino principe.

Secunda in Constantin. cl. patrum contra Macedonium & Eudoxium temporibus Damasi Papæ, & Gratiani principis, quando Nectarius eiusdem vrbis episcopus est ordinatus. Tertia in Ephesina centum patrum contra Nestorium Augustæ vrbis episcopum sub Theo. magno principe, et Papa Celestino.

Quarta in Calced. sexcentorum triginta patrum sub Leone papa tẽporibus Marciani principis contra Euticem nefandissimorum monachorum prẽsulem.

Quinta in Constantinopolit. ciuitate temporibus Iulij † Papæ sub Iustiniano principe contra Theodorum et omnes hæreticos.

† Vigilij. & j. Egi. per.

PRima autem synodus in Nicena cccxviij. patrũ contra Arrium Alexandrinum presbyterũ, qui tres inæquales gradus in trinitate asserebat, patrẽ. s. maiorem, filiũ minorẽ, spiritum sanctũ creaturam, vel seruum, temporibus Constãtini principis et Syluestri Papæ Romani, Macharij Ierosolymitani, Alexandri Alexandrini: qui condemnata eadem hæresi statuerunt canones xx. quorum author maximè præfatus Alexander episcopus fuit. Secunda synodus in Constantino. cl. patrum contra Macedonium Constan. epm, qui negabat spm̃ sanctum Deum esse, tẽporibus Gratiani & Theodosij principum, Damasi Papę Romani, Cyrilli Ierosoly. Nectarij Alexandrini: q condemnata præfata hæresi statuerũt canones tres, quorum author maximè beatus Nectarius Constãtin. episcopus fuit.

Tertia in Epheso ccc. patrũ contra Nestorium Cõstanti. episcopũ, qui dicebat beatã virginem Mariam nõ Dei, sed hominis tantũmodo genitricẽ. vt aliam per sonam carnis, aliã faceret deitatis, tẽporibus Theodo. principis iunioris, Celestini Papæ Ro. Iuuenalis Constan. episcopi, Cyrilli epi Alexand. qui xv. capitula cõtra Nestorij blasphemias totidẽ canones authore eodem sancto Cyrillo anathematizãdo conscripserunt. Quarta in Calced. vj. cxxx. patrum cõtra Euticem Cõstan. abbatẽ, q̃ asserebat Christũ post humanã assumptionẽ non ex duabus naturis existere, sed solã in eo diuinã naturã permanere, tpibus Marciani principis, Leonis Pa. Romani, Iuuenalis Ierosoly. Anatholij Cõstant. qui cõdemnata præscripta hęresi statuerunt canones xxviij. quorum author maximè idem sanctus Anatholius Constan. epus fuit. Quinta in Constan. cõtra Theodorum Mesochenum, & oẽs hæreticos, qui Theodorus dicebat aliud esse Dei verbum, & aliud Christũ, & sanctã Mariã virginẽ negabat dei genitricẽ fuisse. tpibus Iusti. principis, Iulij † Papæ Ro. dñi Antiocheni † Vigilij. Eutichij Constã. qui xxvj. capitula anathematizãdo descripserunt contra Theo. & sociorũ eius blasphemias. Sexta in Constan. cl. patrũ contra Machariũ Antiochenũ epm & socios eius, qui vnã voluntatẽ & operationem in Christo falsa suspicione asserebant: temporibus Constantini principis, Agathonis Papæ Romani, Gregorij Constan. qui condemnata hęresi præfata anathematizando scripserunt ix. capitula inferius annexa.

PRima annotatio Anchiritanæ synodi dicitur, quæ ante Nicenam fertur fuisse, sed propter authoritatem maiorem b postponitur: in qua patres xviij. statuerunt canones xxiiij. quorum au-

tior, sed vitæ melioris actio cõprobatur: vt xxiij. q. iiij sicut. & xl. di. non loca. & capit. multi. iij si. in auth. de monach. §. ordinatione. honestiori bus enim honores debentur, argumẽ. infra xxv. distinc. c. j. in fin. & ff. de muner. & honori. Argum contra C. de offic. mag. offi. nemo agentium. & xlj. distinct. miramur. & argumen. contra lxv. distin. c. pen. & vlti. vbi de hoc in fi. & nor. de hoc lxvij. dist. episcopus. Archid.

[a] Septuaginta. Sed contra. xxj. dist. in nouo. lxviij. dist. corepi. ibi ẽm dicitur, q discipu

thor maximè Vitalis Antioch. episcopus extitit. Secũda Neocesariẽ. quæ post Anchiritanam & Antiochenam legitur fuisse, in qua patres xvij. statuerunt canones xxiij. quorũ author maximè Vitalis eps Salonit. extitit. Tertia Gangren. quæ post Nicenam legitur fuisse, in qua patres xvj. statuerunt canones xx. ptopter quasdam necessitates ecclesiasticas maximè contra Eustachium, qui dicebat, q nullus in coniugali gradu positus, nec vllus fidelis, qui non omnibus renuntiaret quæ possideret, spem vllã ad Deũ haberet, & multa alia venenosa, q enumerare longum est. Quarta Sardicen. in qua patres lx. statuerunt canones xxij. quorũ author maximè Osius Cordubensis eps, & Vincen. Capuanus eps, & Ianuarius Beneuentanus, et Calepodius Neapolita. sanctæ Ro. eccl. legati extiterunt. Quinta Antiochena, in qua patres xxx. statuerunt canones xxv. quorũ author maximè Eusebius Palæsti. eps extitit. Sexta Laodicẽ. in qua patres xxxij. statuerũt canones lxiij. quorũ author maximè Theodo. eps extitit. Septima Carthagin. in qua patres ccxxviij. statuerunt canones xxiij. quorũ author maximè Aurelianus Carthagin. episcopus extitit, & sanctus Aug. Hypo. episcopus in eadem synodo legitur fuisse tẽporibus Honorij Augusti. Octaua Aphricana sub Theodo. minore Augu. in qua patres ccxxix. recitauerunt & firmauerunt canones cv. qui per diuersa concilia Aphricanæ prouinciæ temporibus Aurelij Carthagin. episcopi leguntur esse conscripti.

Nona Arelaten. in qua patres cc. statuerunt canones iiij. quorum authores maximè Sylvester vrbis Romæ episcopus, & sanctus Maurinus Arela. episcopus extiterunt tẽporibus Constantini Augusti, sicut quidam asserunt. Decima iterum Arelaten. in qua patres xviij. statuerunt canones, quorum author maximè Cæsarius Arelaten. episcopus temporibus Augusti Constantini extitit. Vndecima iterum Arelat. in qua patres xvij. statuerunt canones. Duodecima iterum Arelatẽ. in vico Hortensio, in qua patres xj. statuerunt canones, quorum author maximè sanctus Cæsarius episcopus extitit. Terciadecima iterum Arelat. in qua patres xvij. statuerunt canones, quorum author maximè Sarpidius Arelat. episcopus extitit. Quartadecima Aurasiẽ. in qua patres xxvj. statuerunt canones, quorum author maximè Hilarius episcopus extitit.

Quintadecima Empañ. in qua patres xxvj. statuerunt canones ix. quorum author maximè Cęsarius extitit episcopus.

Sextadecima Agathẽ. in qua patres xxxix. statuerunt canones, quorum author maximè Arelaten. eps extitit. Septimadecima Aurelianen. in qua patres lxxij. statuerũt canones, quorũ author maximè Aureli. Arelaten. eps extitit. Octauadecima iterũ Aurelia. in qua patres xx. statuerũt canones, quorũ author maximè Melianus eps Rhodonen. extitit.

Nonadecima iterũ Aurelian. † in qua patres xxx. statuerunt canones, quorum author maximè sanctus Albinus Andegauẽ. eps extitit. Vigesima Aruer. ĩ qua patres v. statuerunt canones, quorum author maximè Honoratus Breliten. epus extitit. Vigesimaprima Maticen. in qua patres xxj. statuerũt canones, quorũ author maximè Priscus Lugd, eps extitit.

Vigesimasecunda iterum Maticen. in qua patres lxxxvj. statuerunt canones, quorum author maximè idem Priscus Lugd. episcopus extitit. Vigesimatertia Lug. in qua patres xvij. statuerunt canones, quorũ author maximè Philippus Viennen. eps extitit. Vigesimaquarta iterũ Lug. in qua patres xxx. statuerunt canones, quorũ author maximè idẽ Priscus Lug. eps extitit. Sed q Nicena synodus xx. canones supra statuisse dicitur, contrarium videtur ei, quod in epistola Athanasij inuenitur.

Scribit ẽm Athanasius Alexandrinus episcopus Marco Papæ ita dicens:

Epistola Athanasij postulantis capitula Niceni concilij. CAN. X.

[a] Septuaginta Niceni concilij capitula, quæ de præfata synodo iubente dño meo Alexãdro decreta omnium eporum attuli, quæ sunt igne cõbusta; optamus, vt à sede sanctæ ecclesiæ vestra authoritate percipere per præsentes legatos mereamur.

discipuli fuerunt. lxxij. secũdum H. Dic, quod minor numerus nõ excludit maiorem. Arg. x. quæst. j. hanc. sic not. ẽ. xv. dist. c. j. versi. harum.

Facta publica debent ab oibus sciri.

[a] Quotis. Regionibus. Hic est duplex arg. vnum tale, ex quo omnes alij hoc faciũt, ergo & tu obseruabis hoc: vt not. ẽ. xij. dist. illud. & capi. quẽadmodũ. Itẽ argu. q nulli licet ignorare ea, q publice facta sũt. xij. q. ij. qui & humanis. viij. q6. j licet. xj. q. iij. curæ. xx. distinct. si decreta. lxxxvij. dist. c. vl. xxxiij. q6. j paratus. ff. de instit. ac. sed & si. §. proscribere. C. de li. cau. si filia. extra de postul. præla. ad hãc. arg. cõtra. lxxxij. dist. proposuisti. & j. q. j. si qui à simoniacis. & xxiiij. q. j. si qs dederit. primum regulare, secundũ casuale propter casum ignorãtis. extra qui mac. pos. cum in tua.

Conciliũ est multiplex.

[b] Generalia. Hæc distinct. diuiditur in duas partes. In quarũ primama gister intendit probare, quod nullum robur habet concilium generale, sine licentia papæ celebratũ. Secũda ibi, quapropter. Tertia ibi, hinc et: ã.

[b] Generalia quoque cõcilia. In hac xvij. distin. ostenditur, qui possunt facere concilia. Sunt autem cõciliorum quædam vniuersalia, quædam particularia, siue prouincialia, quædam episcopalia. Vniuersale est, quod à papa vel eius legato cũ oibus epis statuitur'. Particulare siue. prouinciale est, quod metropolita

[c] Vniuersale ẽm cõ

nus, vel primas facit eũ suffraganeis suis: vt xviij. dist. ca. j. xcij dist. si qs episcopus. Sed vniuersale non debet fieri sine authoritate papæ, vt hic. nec particulare sine authoritate metropolitani vel primatis, nec epale sine authoritate epi: metropolitanus tamẽ potest facere concilĩ sine authoritate primatis: vt xcij. dist. si quis episcopus. simile episcopus sine authoritate metropolitani. vt xxxviij di. qñ. & xij. q. ij. placuit. Nec obst. quod legitur j. dist. proxi. ca. propter. in fi. & c. pe. quia illud est intelligendum de prouincialibus cõciliis. Vel intellige illud de canonibus constituendis. Ioan.

CAN. XII.

QVod dicitis, neque Sardicense concilium, neque decreta alia vos habere Sanctorum patrum, vel recipere, nõ facilè vobis facultas credẽdi tribuitur, maximè cùm Sardicen. conciliũ, quod penes vos in vestris regiõibus [a] actum est, & omnis ecclesia recipit, qua ratione conueniat, vt hæc sancta Constantino. ecclesia abĩceret, & (vt dictum est) non reciperet.

DISTINC. XVII.

[v ps] Generalia quoq; concilia [b], uel quorũ tẽpore celebrata sunt, uel quorũ authoritas cæteris præemineat, sanctorum authoritatibus suprà monstratum est. Authoritas uerò aggregandorum conciliorum penes apostolicam sedem est.

Vnde Marcellus papa scribit Maxentio episcopo:

Absque Romani pontificis authoritate synodum aliquibus congregare non licet.

CAN. I.

[c] Synodum epiſcoporum absq; huius sedis Romanæ authoritate (quanĉ quosdam episcopos posſitis cõgregare [d]) non potestis regulariter facere. Neq; vllum episcopum, qui hãc appellauit apostolicam sedem, damnare anteĉ hinc sententia diffinitiua procedat. Nam si seculares in publicis iudiciĳs libellis vtuntur appellatoriĳs, quanto magis sacerdotibus hæc eadem agere licet, qui super illos sunt, de quibus dictum est: Ego dixi, dĳ estis? Psal. 81.

[a] Synodum. CAPVT. Maxentius episcopus volebat generalem synodum ad condendũ canones cõgregare, sed Marcellus dicit, quod non potest sine licentia papæ, quamuis possit particularem synodum facere.

[c] Synodum. scilicet generalem.

ADDITIO.

Vel etiam prouincialem ad aliquid generaliter statuendum Archi.

[d] Congregare. cum cõueniunt episcopi ad examinãdam causam criminalem alicuius clerici in sacris. & secundũ hoc est arg. quod talis congregatio episcoporũ non dicitur synodus generalis.

Regula.

cilium sine authoritate papæ vel eiº legati celebrari non potest. j. c. j. & ij. ẽ. dist. 3. §. porro. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a REgula. Legatus. ad hoc specialiter destinatus, alias non posset legatus facere concilium, vt not. 3. distinc. iij. c. regula. § porro. & extra de offi. leg. quod translationem.

b Ratum est. arg. quod id, quod nullum est, non potest ratum haberi: vt no. ix. q. ij. capi. nullus alterius. extra de elec. auditis.

c HVic soli sedi cōcessa. Hic expōsse habet, quod illud qd soli papæ cōpetit, non trāsfertur generali mādato, nisi specialiter mandetur: vt extra de offic. leg. quod translationem. quę autem illa sint, dixi xij. dist. præceptis. & alia habes, extra de offic. leg. quod translationem.

Papæ soli cōpetens, gñali mādato non transferr.

d NEc licuit. Particularem. Ad aliqd generaliter statuendum[1], vel reuocandum illud, quod in vniuersalibus conciliis est statutum, vt isti episcopi qui volebant retractare statuta Constantinopolitanę synodi. Videt hic, quod ad solum papā spectat interpretari statuta vniuersalis cōcilij, vt extra de concess. præben. & eccle. non vac. dilectus. Arg. contra quod ab omnibus episcopis vel saniori parte eorum, qui interfuerūt, potest fieri interpretatio: quia ab eo iudice prodire debet interpretatio, qui ius statuit. extra de sent. excom. inter. de iudi. cum venissent.

1 Vel dic quod particularem dicit propter illos qui partē faciunt, s. hęreticos, quib' nullo modo licet concilium celebrare, secūdū Lau. Statuta vniuersalis concilij, p quem possunt interpretari.

e Ad recipiendā. Eo ipso, quod quis errat, non dicitur hæreticus, si paratus est corrigi, vt xxiiij. q. j. hæc est fides. sed si dubitat de fide, hæreticus dicitur, vt extra de hære. capi. j.

f Per seculares. Possunt ergo laici coërcere clericos etiam non depositos in casibus, vt not. xxiij. quæst. v. princeps. alias autem etiam depositum, non potest laicus punire, nisi incorrigibilis sit, vt extra de iudi. cum non ab homine. Nunquam enim clericus quantumcunq; sit criminosus, tradendus est curiæ seculari, dummodo possit corrigi per ecclesiasticā potestatem: vt lxxxj. distinct. dictum. extra de iudi. at si clerici. Nisi in crimine falsi literarum Apostolicarum: vt extra de crimi. fal. ad falsariorū. Item habes hic, quod vbicūq; deficit ecclesiastica potestas, semper recurritur ad brachium seculare. xj. quæstione prima. petimus. & xxiij. quæst. quinta. de Liguribus. Ad idem eadem quæst. administratores.

Laici vtrum possint aliqñ clericos punire.

Itē Iulius papa Orientalibus episcopis.

Non est ratū concilium, quod authoritate Romanæ ecclesiæ fulcitum non sit.

CAN. II.

REgula vestra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniā nec ab orthodoxis episcopis hoc concilium actum est, nec Roma. eccles. legatus a interfuit: canonibus præcipientibus sine eius authoritate concilia fieri non debere, nec vllum ratum est b, aut erit vnquam concilium, quod eius nō erit fulcitū authoritate.

Item Damasus papa.

Nullus vsurpet concessa Romanæ ecclesiæ.

CAN. III.

HVic soli sedi concessa c nullus vsurpare sine eius consultu præsumat, qui non vult honore ecclesiastico indignus, aut contemptor iudicari.

Item Gregorius papa.

Absque Apostolicæ sedis authoritate synodum aliquibus congregare non licet.

CAN. IIII.

NEc licuit alicui aliquādo, nec licebit particularem d synodū congregare: sed quoties aliqua de vniuersali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam e de eo, quod nō intelligunt rationem aut sponte ij, qui salutem animæ suæ desiderant, ad apostolicam sedem pro recipienda ratione conueniant: aut si fortè, sicut de talibus scriptum est, Peccator cùm peruenerit in profundum malorum, contemnit: ita qui obstinati & contumaces extiterint, vt doceri non velint, eos ab eisdem sedibus Apostolicis, aut attrahi ad salutem quoquo modo necesse est, aut (ne aliorum perditio esse possint) secundùm canones per seculares f oportet opprimi potestates.

Item Pelagius papa episcopis, qui cōuenerāt ad illicitam vocationē Ioannis Cōstantinopolitani episcopi.

Non est concilium, sed conventiculum, quod sine sedis Apostolicæ authoritate celebratur.

CAN. V.

MVltis denuo Apostolicis, & canonicis, atq; ecclesiasticis instruimur regulis, non debere absque sententia Romani pontificis concilia celebrari.

2 Quapropter, vt iam dictum est, rectè nō concilium, sed conuenticulum vestrum, vel conciliabulum cassatur: & quicquid in eo actum est, irritum habeatur & vacuum. Vos quoque deinceps videte, vt nullius hortatu g talia præsumatis, si Apostolicæ sedis communione carere non vultis. Si verò in qualibet prouincia ortæ fuerint quęstiones, & inter ipsos prouinciæ episcopos discrepare cœperit ratio, atque inter ipsos dissidentes nō cōueniat ad: maiorem h

Prouer. 18.

Appellat de epīs. p uincię ad metropolitanum.

episcopi, recurrat ad superiorem? quare non stat hic sententiæ pluriū. lxv. dist. sane. Intelligunt quidam, quod dicitur in causa criminali episcopi vbi oportet omnes episcopos conuenire: vt vj. q. iiij. c. j. & ij. Sed potest intelligi in eo casu, quando in prouincia dubitatur de negotio aliquo inter episcopos: tunc recurritur ad sedē superiorē. Vel intelligas in eo casu etiā quando dissentiūt episcopi in sententia, nō q̄ sententiā aliquā p̄ferant: sed videtur quibusdā vno modo sentētia, alijs alio modo.

2 Maiores. Vt de fide: vt xxiiij. q. j. quoties.

b COncilia sacerdotum. Id est, episcoporū.

c Perdiderūt. Nota quod aliquis dicitur perdere quod nunquam habuit. sic v. q. vj. quia iuxta. xxiij. q. iiij. Gulisarius. xxiij. dist. quorundā. sic xxxiij. q. ij quod vero. & c. Moyses.

Hinc etiā. Hæc est tertia pars dist. in qua ponit. quid iuris sit de synodis.

d Præcepisset. Isti episcopi venerunt ad citationem Regis, non quod venire tenerentur, sed vt reuocarent eum ab errore suo. Simile ad hoc extra de except. cōsim.

Papa à cōcilio, dum peccat, nō ponitur ex hoc authoritate habet.

Iussione domini. Habet ergo Romana ecclesia authoritatem à concilijs, sed Imperator à populo: vt xciij. dist. legimus. in fi. Contrarium huic signatur xxj. dist. quamuis. & xxij. distinct. omnes. vbi dicitur, quòd Romana ecclesia habet primatum à domino, & non à conciliis. Sed dic principaliter habuit à domino, secundario à concilijs.

f Reuerentiam. Debet Imperator reuerentiam ecclesiæ: sed de rebus ecclesiæ nihil potest disponere: vt xcvj. distinctio. bene. vn de nec dignitates, nec præbendas dare potest, vt xvj. q. vij. si quis deinceps. Argumentum contra extra de cō suetud. cum inter. in parte decisa. vbi dicitur Rex conferre decanatum: sed hoc forte ex cō suetudine, & ex priuilegio. xvj. q. j hinc etiam.

Rex præbendas dare non potest.

g Immunis. Infra ij. quæstio. vij. cap. nos si incompeter. §. item cum Balaam. in fine. Contra: ibi dicitur, qd̄ simoniacus post restitutionem tenetur respondere accusatoribus. Sed dic qd̄ primo fuit accusatus de hæresi, sed cum apparet calumnia accusantis, postea fuit absolutus, vt hic dicitur.

h Ante tempus. quod fieri non debuit: vt viij. quæstione iiij. nonne. §. illud.

1 Ex hoc dicto videtur quod cōcilium posset cognoscere de causis delictorū metropolitani. de hoc dicā 11. qō. j. si clericę. ibi videas. Aliud.

2 Synodo. Vt xcvj. distin. bene.

Episco

tunc sedem referantur. Et si illic quidem facilè & iustè non discernuntur, vbi fuerit synodus regulariter congregata, canonicè & iustè iudicentur. Maiores a verò & difficiliores quæstiones (vt sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedē semper referātur apostolicā.

Itē Symmachus Papa.

Prouincialia concilia sine Romani Pontificis præsentia pondere carebunt.

CAN. VI.

COncilia sacerdotum b ecclesiasticis legibus quotānis decreta p prouincias quia præsentiam Papæ non habēt, validitudinem perdiderunt c. Legistis insanissimi aliquando in illis prouincijs maioribus præter Apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum: & nō de maioribus negotijs ad consultationē, si quid occurrerit, prefatæ sedis arbitrio fuisse reseruatū?

3 Hinc etiam cùm authoritas Theoderici Regis ex diuersis prouincijs ad vrbem Romanā sacerdotes cōuenire præcepisset d, vt sanctum concilium iudicaret de ijs, quæ venerabili Papæ Symmacho præsuli Apostolicæ sedis ab aduersarijs ipsius dicebantur impingi: Liguriæ & Aemiliæ episcopi, seu Venetiarum, suggesserunt ipsum, qui dicebatur impetitus, debere synodum conuocare, scientes quòd eius sedi primū Petri Apostoli meritum, deinde secura iussione domini e, concilio rum venerandorum authoritas singularem in ecclesijs tradidit potestatem: nec antedictæ sedis antistitem minorum subiacuisse iudicio. Ad hæc serenissimus Rex Deo inspirante respōdit, synodalis esse arbitrij in tanto negotio sequenda præscribere: nec aliquid ad se præter reuerentiā f de ecclesiasticis negotijs pertinere: committens etiam potestati pontificū vt siue propositum vellent audire negotium, siue nollent, quod magis putarent vtile, deliberarent: dummodo pro venerandi prouisione concilij pax in ciuitate Romana daretur. Episcopi verò in synodo residentes congregata authoritate eiusdem Symmachi dixerunt, Symmachus Papa sedis Apostolicæ præsul ab huiusmodi oppositionibus impetitus quantū ad homines respicit, sit immunis g & liber, cuius causam totam Dei iudicio reseruamus.

De clericis verò memorati Papæ, qui ab episcopo suo ante tempus h cōtra regulas discesserunt, & schisma fecerūt, hoc fieri decernimus, vt illi satisfacientes ep̄o suo misericordiā cōsequant, & officijs ecclesiasticis se gaudeāt restitui. Laurētius ecclesiæ Mediolanensis episcopus huic statuto nostro, in quo totam causam Dei iudicio commisimus, subscripsit. Petrus ecclesiæ Rauennatis episcopus sub eisdem verbis subscripsit, & post eum septuaginta quinq; episcopi. Illud de clericis pro pace in vrbe reformanda misericorditer, & dispensatiuè factum dignoscitur. Hoc quoque notandum est, quòd in hoc concilio, & in alia synodo i Symmachi Papæ, ante Rauennatem episcopum Mediolanensem subscripsisse, & respondisse legitur: ex quo & sedis prærogatiuam ante eum habere colligitur.

Universidad de Deusto Biblioteca

a E Piscopos. Tempus. Generale est, quod qui prius dignitatem receperunt, præferendi sunt alijs: vt lxxiiij. dist. episcoporũ. & lxxv. distinct. c. vlti. et extra de maio. & obe. c. j. quoniã ille gradus cæteros antecedit, quẽ labor prolixior & stipẽdia longiora fecerũt anteire: vt C. de offi. ma. of l. nemo. nisi aliqs receperit dignitatem à principe. Ille eñi præponitur alijs, vt extra de maior. & obedi. per tuas. & ff. de albo scrib. l. ij. Et nisi sint loco metropolitani, vel alicuius maioris dignitatis, qui licet sint posterius ordinati, tamen præponuntur alijs, vt hic in Palea, placuit. distin. proxi.

Ordo inter beneficiatos.

Ait enim Gregorius Siagerio episcopo Augustudunensi:

CAN. VII.

EPiscopos secundùm ordinationis suæ tẽpus [a] siue ad consedendum in concilio, siue ad subscribendum, vel in qualibet alia re sua attẽdere loca decreuimus, & suorum sibi prærogatiuam ordinũ vendicare.

Verùm tempus ordinationis non ad ecclesias, sed ad personas refertur, sicut ex consuetudine Cardinalium sanctæ Romanæ ecclesiæ, & episcoporum uniuscuiusq; prouinciæ euidenter apparet.

DISTIN. XVIII.

EPiscoporum [b] igitur concilia (ut ex præmißis apparet) sunt inualida ad diffiniendum, & ad constituendum [c]: non autem ad corrigendum. Sunt enim necessaria episcoporum concilia ad correctionem, & ad exhortationem: quæ etsi non habent uim custodiendi, habent tamen authoritatem imponendi & indicendi, quod aliàs statutum est, & quod generaliter seu specialiter obseruari præceptum est.

Ex Gabilonensi concilio, cap. vj.

PALEA.

PLacuit, ut conseruato metropolitani primatu, cæteri episcopi secundum suæ ordinationis tempus alius alij deferat locum.

Vnde Leo Papa Anastasio Thessalonicensi episcopo.

Bini conuentus per singulos annos ab episcopis celebrentur.

CAN. I.

DE concilijs autem episcopalibus non aliud indicimus, quàm quod sancti patres salubriter ordinauerunt, vt scilicet bini [d] conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus [e] querelis, quæ inter diuersos ecclesiæ ordines [f] nasci assolent, iudicetur. Ac si fortè inter ipsos, qui præsunt, de maioribus peccatis nascitur (quod absit) causa, quæ prouinciali examine nequeat diffiniri, fraternitatem tuã de totius negotij qualitate metropolitanus [g] curabit instruere [h], vt si coram positis partibus, nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionẽ quicquid illud est, transferatur.

Item ex Niceno concilio.

Quo tempore concilia episcoporum sunt celebranda.

CAN. II.

HAbeatur semel concilium ante dies quadragesimæ [i], vt omnibus (si quæ sunt) simultatibus [k] amputatis, mundũ ieiuniũ & solẽne Deo possit offerri.

b Episcoporum. Hæc distin. diuiditur in tres partes in prima probat quod concilia epõrum debẽt fieri bis in anno: & hoc probat per sex canones, quod tamẽ correctum est. Secunda ibi, Quoniã quidẽ. Tertia ibi, Singuli.

b Episcoporum. Hic intitulatur xviij. dist. in proxima distin. magister ostendit, quod prouincialia concilia nihil generaliter possunt constituere, ideo consequenter ostendit ad qd sint vtilia. Addit etiam quoties in anno, & quo tpe anni, & cuius authoritate sint celebrãda: & quod metropolitanus nihil debet exigere ab epis cõuenientibus ad concilium. addit de pœna epi qui vocatus ad synodũ nõ venit. In fine dicit quod intra sex menses debet epus indicare suis subditis ea, quę in cõcilio acta sunt. Lauren.

c Constituendũ. Illud non est verũ, quia episcopi bene possunt condere canones epales, & archieps prouinciales: quia quilibet populus & quælibet ecclesia sibi potest statuere aliquod ius: vt s. distin. j. ius ciuile. & viij. dist. quæ contra. xj. dist. catholica. & xij. distin. illa. & de consec. dist. iij. c. j. & extra de fer. conquestus. sed de maioribus negotijs nõ possunt aliquid statuere: vt hic, & xij. dist. præceptis. vbi de hoc.

Eccl'ia qlibet potest sibi ius statuere.

d DE concilijs. Bini. Hoc corrigitur j. eadẽ. quoniam. & extra de accusationi. sicut olim.

e De omnibus. Ad eos spectantibus.

f Ordines. i. laicos, vel clericos. loquitur primati vel patriarchæ.

g Metropolitanus. No. qd' in magnis negotijs semper consulet archiepiscopus suũ primatem, vt hic, & lxv. dist. de persona. & vj. q. iiij. si inter episcopos. Item habes hic, quod primas non debet interesse cõcilio metropoli. & xcij. distinc. c. penultimo. & xj. quæstione prima. clericus aduersus.

Primas in cõcilio archiepiscopi non debet interesse.

h Instruere. Ergo iudex à quo appellatur potest instruere iudicem ad quẽ appellatur, & eius causam quare non recipit eius appellationem & exemplum sibi reddere debet: vt ff. de appellatio. recipien. l. sciendum. Non tamen tanquam testis, vt ij. quæst. vj. statuendum.

i HAbeatur. Dies quadragesimæ. In sequenti capitulo dicitur quod post tertiam hebdomadam Paschæ: sed iste canon præiudicat illi: quia iste canon est Niceni cõcilij [1], vel loquitur secundum diuersas consuetudines. xvj. distinctio. c. vj. versicu. primo. argumentum lxxvj. distinc. vtinam. Archid.

1 Sub. qd' inter alia primatum obtinet. xv. distin. ca. j. & ij.

k Simultatibus. Simultas

Simultas est odium priuatum. lxv. dist. cap. iij.

a Circa tempus. Idibus Octob. vt j. capi. seq.

b PRopter. Admoneant. id est, cõuocent vel proprie: & sic est arg. quod mora potest purgari, licet certus dies sit appositus [1]: alias quare admonerentur. sic j. ea. distinct. quoniam. & extra de cõcess. preben. & eccle. non va. quia diuersitatem. & ff. de peri. & cõ. rei vend. l. j. §. licet autem. Arg. contra extra de elec. cum in cunctis. Arg. contra vij. q. j. præsentiũ. & xx. qõ. ij. puella. & C. de contrahen. stip. magnam. & extra de dolo & contu. cũ dilecti. Sol. vbi dies prẽfigitur à canone, mora potest purgari. Secus si ab homine præfigitur dies, arg. ff. de ar. l. si cum dies. §. vlti. & l. Celsus. Ioan. Sed hoc non est verum, vt extra de sup. neg. præl. licet. ibi dici videt, quod mora purgari non possit. Sed certe noua decreta. dicit quod in solutione pensionis mora intra breue tempus possit purgari, vt extra de loca. cap. vlti. sed illa loquitur in alio casu, quàm decr. licet. Vel dic quod illa corrigit decre. licet. B.

1 Id est adiectio diei nõ facit aliquẽ esse in mora. Laur.

Secundum verò agatur circa tẽpus [a] autumni.

Item ex Antiocheno concilio.

Ad morum correctionem, & controuersiarum dissolutionem bis in anno episcopale concilium fiat.

CAN. III.

PRopter ecclesiasticas causas, & quæ existunt, controuersias dissoluẽdas, sufficere nobis visum est bis in anno per singulas prouincias episcoporum concilium fieri. Semel quidem post tertiam hebdomadam Paschalis solẽnitatis, ita vt in quarta hebdomada, quæ sequitur, & in medio temporis inter Pascha & Pentecosten concilium compleatur. Admoneant [b] autem comprouinciales episcopos ij, qui in amplioribus ciuitatibus, id est, metropolitanis degunt. Secundum verò conciliũ Idibus [c] Octobris habeatur, qui dies apud Græcos hyperberetei † mensis [d] decimus inuenitur. In ipsis autem concilijs & presbyteros & diaconos præsentes esse oportet, & omnes [e] quotquot se læsos existimant, synodicam expectare sententiã: nec liceat aliquibus apud semetipsos concilia [f] sine metropolitanorum & episcoporũ conscientia & consensu facere: quibus & de omnibus causis [g] constat esse permissum iudicium.

Item ex concilio Laodicensi.

Semetipsos accusant, qui vocati ad synodum venire contemnunt.

CAN. IIII.

NOn oportet vocatos episcopos ad synodum cõtemnere venire, sed adire debere: & aut docere, aut doceri [h], quæ sunt ad ecclesiæ, cæterorumque correctionem vtilia: quòd si contempserint, seipsos videtur accusare [i] nisi fortè ire non possint.

Itẽ ex cõcilio Calced.

Corripiantur episcopi, qui ad conciliũ vocati venire recusant.

CAN. V.

PEruenit ad nostras aures, quòd in prouincijs cõstituta episcoporum concilia minimè celebrentur. hoc ex eo probatur, quòd multę [k] quæ correctiõe opus habent, ecclesiasticæ res negligantur. Statuit ergo hæc sancta synodus, secũdùm regulas patrum bis in anno in vnũ conuenire per singulas prouincias episcopos, vbi singula quæ emerserint, corrigantur. Qui verò noluerint conuenire episcopi constituti in suis ciuitatibus, & hoc maximè cùm sui corporis sanitate sint consistentes: cùm etiam ab omnibus alijs vrgentibus necessitatibus [l] & inexcusabilibus negotijs sint liberi, licere eos fraternæ charitatis commonitionibus corripi.

c Idibus. Hoc falsum videtur: quia Idus semper est in xiij. die, vel xv. secundum quod nonæ præcedunt. Si enim mensis habet quatuor nonas, sũt Idus in xiij. die, si vero sex nonas, sunt in xv. die. & ita Idus nunquam sunt in decima die. Verũ est apud nos, sed apud Græcos bene est decima die. Dicũt quidã [2], quod Idus quãdoque dicitur large, vt hic, scilicet totum illud tempus ex quo post nonas statim incipiũt cõputari: vt cum dicitur viij. Idus. vij. Idus. & sic deinceps. nam in principio mẽsis dicitur calendæ: deinde iiij. vel vj. nonas. deinde terminatis nonis, dicitur viij. Idus. vij. Idus. quare ergo dicit quod sit decimus? Sed dicas, quod hic vocat hoc nomine Idus quẽlibet diem, qui est inter illos dies, qui dicuntur Idus, non vltimum diem illorum: qui proprie & absolute dicitur Idus. Alia expositio quę fit hic, non valet.

† Vide in hunc locũ Io. Baptistam Piũ annotatiorũ posteriorũ cap. lxxv. Calen. nonæ, & id'.

† Hyperberetei. lege Hyberperici. Alcia. Parergon lib. j. c. 49. C. M.

2 Vt Laurentius.

d Hyperberetei mensis. id est, Octobris.

e Et omnes. & pro. i. alias si omnes debent conuenire de prouincia, quare episcopus referaret eis omnia ea, quæ fierent in synodo: vt j c. decernim'.

f Concilia. prouincialia, quia quilibet episcopus irrequisito metropolitano potest facere concilia episcopalia, vt xxxviij. dist. quando.

ADDITIO. sic legitur & no. j. ea. dist. c. pe. in fin. Archid.

g Causis. quæ ad statum prouinciæ spectant.

h NOn oportet. Doceri. licet enim nõ debeãt indigere doctrina: vt j. q. vij. conuenientibus. tamen discere debẽt. xxiiij. qõ. iij. si habes. Lauren.

i Accusare. i. debent excommunicari: vt ij. qõ. vj. quisquis probatus.

k PEruenit. Multæ. arg. quod per sequentia intelliguntur & præsumuntur præcedentia. Nam si quis ab hæreticis per violentiam tractus fuerit, & per mensem steterit cũ eis, præsumitur non tractus: vt j. quæst. j. constat. Item arg. contra prẽlatos ex vitijs subditorum, & contra magistros ex vitijs discipulorum: vt xxviij. distinc. priusquam. & xxij. qõ. ij. quod autem ait. liij. distinc. legem. xij. quæst. ij. quatuor. xliiij distinc. multis. xxxiiij. q. j. cum per bellicã & C. de adult. l. si qui.

Præcedentia per sequẽtia præsumuntur.

l Necessitatibus. Quę necessitas excuset, habes de consec.

Universidad de Deusto Biblioteca

Itē ex septima synodo.

Canonicis subiaceat pœnis metropolitanus, qui saltem semel in anno celebrare concilium negligit

CAN. VI.

QVoniam quidem regula [a] est, quæ dicit bis in anno per singulas prouincias oportere fieri per conuētum episcoporum regulares inquisitiones, propter fatigationes, & vt opportunè habeantur ad iter agendum hi, qui cōgregandi sunt, diffinierunt sextæ synodi sancti patres omni excusatione [b] remota omnibus modis semel in anno fieri, & deprauata corrigi. Hunc ergo canonem & nos renouamus, & si quisquā princeps inuentus fuerit hoc prohibere, cōmunione [c] priuetur. Si quis verò metropolitanus hoc neglexerit agere absq; necessitate vel vi [d], seu aliqua rationabili occasione, canōicis pœnis subiaceat. Dum autē synodus agitur super canonicis & Euangelicis negotijs, oportet cōgregatos episcopos in meditatione & solicitudine fieri custodiendorum diuinorum & viuificandorum domini mandatorum.

Porrò nō habet metropolitanus licentiam ex his, quę defert episcopus secum, siue iumentum, siue aliquam speciē expetendi. Quòd si hoc egisse cōuictus fuerit, soluat quadruplum [e].

Item Leo quartus.

Non cogantur presbyteri ad sacra concilia eulogias deferre.

CAN. VII.

DE eulogijs [f] ad sacra concilia deferendis nihil inuenimus à maioribus terminatū: sed sicut vnicuiq; presbytero placuit. Nam si constitutū fuerit aliquid illo tēpore benedictionis afferri, forsitan minus [a] libenter ad synodos occurrerent, & magis venire obtrectarent: quæ non sunt (vt arbitror) rationabiliter requirendæ, nec vltrò delatæ respuendæ [b].

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Sine graui necessitate episcopus ad synodum ire non tardet.

CAN. VIII.

EPiscopus ad synodum ire nō tardet, si non satis graui necessitate inhibeatur: sic tamen, vt in persona sua legatum [c] mittat, suscepturus (salua fidei veritate) quicquid synodus statuerit.

Item ex cōcilio Carthaginensi quinto.

Excusatorias literas dirigant, qui grauati ad synodum ire non possunt. CAN. IX.

PLacuit, vt quotiescunque congregandum est concilium, episcopi, qui neque ætate, neque ægritudine [d], neque alia grauiori necessitate impediuntur, competēter occurrāt. Quòd si non poterunt occurrere, excusationes suas literatoriè [e] conscribant. Nisi autem rationem [f] impedimenti sui apud primatem suum reddiderint, ecclesiæ suæ communione [g] debent esse contenti.

Item ex concilio Turonensi, capitulo secundo.

PALEA.

EPiscopus non debet abbatem [h] cogere ad synodum ire, nisi aliqua rationabilis causa existat.

Itē ex cōcilio Arelat.

A communione sit alienus, qui synodo adesse contempserit.

CAN. X.

SI quis autem synodo adesse neglexerit, vel cœtum fratrū antè, quàm [i] cōcilium dissoluatur, crediderit esse deserendum, alienum se à fratrū cōmunione agnoscat: nec eū recipi liceat, nisi in sequēti synodo [k] fuerit absolutus.

Item ex concilio Agathensi secundo.

Vsque ad proximam synodum à communione abstineat, qui à metropolitano vocatus, absque graui necessitate synodo adesse neglexerit.

CAN. XI.

SI episcopus metropolitanus ad comprouinciales episcopos epistolas direxerit, in qbus eos, aut ad ordinationē summi pontificis [l], aut ad synodū inuitet, postpositis omnibus (excepta graui infirmitate corporis, ac præceptione [m] regia [n]) ad cōstitu-

---

Citati multis causis excusant. — confec. dist. iiij. ij. qui. Item, si quis propter tempestatem vel flumen, vel quia vocatus ad testimonium vel ad dignitatem, vel si incipit abesse causa reipublicę, vel si domestico funere impeditur, vel maius negotium, ipsum trahit, excusatur: vt ff. si quis cau. l. ij. §. j. & ij. & l. iiij. et ff. ex qbus causis maiores. item hi. vel si ad maius tribunal vocat' est: vt ff. de re iudi. contra pupillum. §. ij, qui. Itē timor hostium. extra de appella. ex parte.

QVoniā quidem. Hęc est secunda pars huius distinc. in qua probat, quod sufficit, quod semel in anno fiat prouinciale cōcilium. Ioan. de Fant. & quod singulis annis conciliū prouinciale debet celebrari, ponitur sub pcepto. Archidia.

a Quoniam quidem regula. Illud not. quod cum hæc synodus [1] velit corrigere antiquā cōstitutionem, facit mētionem de ipsa: & sic est hic argu. quod vna constitutio non reuocetur per aliam, nisi faciat mentionem illius. Sic est in rescriptis, quia aliter nō videtur papa ex certa scientia contrarium constituere. Sed hoc nō dico verum: & licet in rescriptis & priuilegijs requiratur, quod fiat mentio priorū ad hoc, vt priora reuocentur, non tamē est ita in constitutionibus: & hoc ideo, quia cōstitutio procedit ex libero motu domini papæ, & quia omnia iura habet in scrinio sui pectoris: vt C. de testa. omnium. Item & arg. ad hoc extra de cog. spi. cap. j. similiter in testamentis non requiritur, quod fiat mentio prioris: quia testamētum pro lege seruatur. decimatertia quæstione secunda, cap. vltimo. nisi in duobus casibus, vt si sit testamentum factum inter liberos [2]: vt C. de testa. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. & authentica, hoc inter liberos. & nisi ipse testator legem sibi testandi dixerit, cum dixerit, si fecero aliud testamentum, non valeat: quia tunc faciendo secundum, oportet quod faciat mentionem de primo: vt ff. de legatis tertio. l. si quis. in princip. In concilijs autem antiquius obtinet, si est potioris authoritatis, vt quinquagesima distinc. domino sancto. in fine. Ioan. Verum est, quod in rescriptis continetur, sed omnium factorum habere memoriam, potius est diuinitatis quam humanitatis. C. de veteri iure enuc. l. secunda. §. si quis. Nec præsumitur papa ex certa scientia indulgere per secundum rescriptum post primum super eodem, sed pręsumitur quod hoc faciat immemor prioris, extra de offic. delega. ex parte. primo. Ipsum enim fallit obliuio. xxiij. distinc. præterea. Sed vt tangitur in glos. Ioan. ipse habet, vel præsumitur habere omnia iura in scrinio pectoris sui. In legibus & constitutionibus continentur iura, & posterior tollit priorem, licet nō faciat mētionem de ipsa. ff. de legibus. non est nouum. In testamentis tamen alia est ratio, ne libertas supremi iudicij infringatur, quod esse nō debet. ff. pro socio. l. cum duobus. §. idē respondit. quia nihil est, quod magis hominibus debeatur, quam quod supremæ voluntatis liber sit stylus, & liberum quod iterum nō redit arbitrium. C. de sacrosanc. eccle. l. j. in fin. sed in duobus casibus supra no. in glos. Ioā. est speciale. Ber. & xxxiij. qō. ij. hoc ipsum. in fi. Archi.

1 Scilicet septima, secūdā Hugo. & Io. de Fan.

Cōstituto secūda an reuocet priorē, de illa mētione non facta.

Testamentum secundum an reuocet primum.

2 Idē & si primum derogatorium est secundo. ff. de legat. j. si mihi & tibi. §. vlt. Archi.

b Excusatione. friuola. nam rationabiles exceptiones semper admittuntur, vt extra de offi. de leg. ex pte.

c Communione. No. principes posse excommunicari: quod verū est etiā à sacerdotibus, vt j. distin. xcvj. duo sunt. xj. quæst. iiij, si autem vobis. & C. vbi de cri. agi oport. authen. qua in prouincia.

d Vel vi. Videtur ergo, quod si aliquis per vim detineatur ab aliquo, & aliquid interim fiat contra ipsum, quod retractari possit illud. Idem est si per dolum alterius nō veniat, vt extra de in integr. resti. ex literis. Sed contrarium legitur ff. si quis cau. l. ij. §. vlti. & ff. de eo, per quem factum erit. l. vlti. vbi dicitur, quod si per dolum, aut per vim alicuius aliquis non venerit ad iudicium, nō reuocatur id, quod factum est, sed datur actio contra ipsum impedientem. Sed dic quod nō reuocatur ipso iure, sed per in integrum restitutionem: vel in eo casu reuocatur quando detentor non est soluendo. extra de restitu. spoliatorum.

Reuocant facta contra violēter detentum.

e Quadruplum. Argumen. quod clerici possunt pecuniariter puniri & punire: vt xxiij. distinct. quamquam. in fin. & xvij. quæstio. iiij. diffiniuit. & cap. si quis deinceps. & xxiij. q. v. de liguribus. Argu. contra extra de pœ. licet. Sed dic, quod vbi pœna spiritualis est in iure statuta, non debet infligi pecuniaria, alias secus. extra vt lit. nō contestata. quoniam. in fine. Ideo autem punitur in quadruplum, quia crimen concussionis cōmisit, quod punitur pœna quadrupli. j. q. j. quidam. & quæst. vij. sancimus. in fi. & tam laicus quam clericus punitur pœna concussionis: vt xxiij. q. j. militare. hic signatur contrariū xij. q. ij. fraternitas. vbi dicitur, quod ecclesia non debet suum cum augmento recipere. Sed dic, quod hic nō recipit nomine ecclesiæ, sed proprio nomine. xvj. q. vj. si episcopum.

Clerici possunt pecuniariter puniri.

f DE eulogijs. Eulogiæ dicuntur munera, quæ deferunt subditi suis prælatis.

Eulogiæ.

Minus.

Magistri debēt gratis docere.

a Minus. Arg. quod magistri non petāt collectam à scholaribus, vt libentius veniant ad scholas. sic j. quæst. j. baptizandis. & ca. placuit vt vnusquisq; j. quæst. ij. vendentes.

b Respuendæ. Arg. quod quædam licite possumus recipere, quæ tamē petere phibemur: vt j. qō. ij. placuit. ca. q. quā pio. xiij. quæst. ij. questa.

ADDITIO. Ad idē ff. de orig. iur. l. ij. iuxta fi. §. diuus. vbi de hoc. Archid.

c EPiscopus. Legatū. Argu. quod licet citatus ad iudicium venire nō possit, nihilo minus tenetur mittere procuratorē. v. q. iij. si ægrotās. & extra de appel. constitutus. Argu. contra extra de pcurato. querelam. De hac materia qras v. quæst. viij. si ægrotans. sed illud ca. querelam. loquitur in ardua causa.

Citat' impeditus an mittere teneatur.

d PLacuit. Neq; ægritudine. graui: vt j. ca. si qs episcoporum. non enim excusat leuis febricula, vel vetus quartana: vt ff. de ædil. edic. l. j. §. sed sciendum.

ADDITIO. Arg. cōtra. viij. q. j. præsentiū. & extra de procu. quædam. vbi de hoc. Archidia.

e Literatorie. Vel etiam per certum nuntium, cui credi possit: vt xcvij. dist. nobilissimus. extra de offi. deleg. prudentiam. extra de rescript. ex parte. & capi. sciscitatus.

f Rationē. Not. non sufficit dicere se non posse venire, nisi rationē impedimēti assignet. sic extra de offic. & pot. iud. deleg. prudentiam. & de rescr. sciscitatus. et illam causam probabit: vt iiij. quæst. v. quisquis. in fin. & per vnum testem eam potest probare: vt extra de procuratorib. ex insinuatione, licet sit argumentum contra extra de in integrum restitu. ex literis. Ioan. Sed certe credo hoc esse speciale, vt vni testi credatur cum suo iuramento. Ioan.

g Communione. Videtur quod aliquis potest esse excommunicatus in vna ecclesia, & nō in altera, vt hic, & lviij. distinc. si quis de alterius. & sic est contra quarta quæst. v. quisquis. Sed dic, quod iste non est excommunicatus: sed cum alijs episcopis nō communicabit: quia non venit ad negotia ipsorum, vel ad consecrandum episcopū cū alijs.

Excōicatus vtrum qs possit esse in vna ecclesia et nō in alia.

h EPiscopus. Abbatem [1]. Hoc intelligi potest de abbatibus Cisterciensis ordinis, vt extra de statu mona. capi. j. nisi pro crimine enormi. xj. quæstio. iij. priuilegium. Arg. extra de priuileg. tuarum. sed alij abbates debent venire ad concilium: vt xviij. quæst. ij. abbates. & infra eadem. decernimus. & hanc paleam habes. xviij. quæst. ij. capi. vltimo.

1 Hāc gl. quidā nō habēt, sed ista est in ātiquo apparatu. Io.

Abbates tenent ad cōcilium venire.

i SI quis autem. Antequam. sic infra, de consecra. distin. j. omnis. xj. q. iij. certum.

k Nisi in sequenti synodo. Sic ergo quandoq; differtur absolutio: vt maior rubor sit ei absolui coram multitudine. Similiter in sacrilego differtur, vt diutius confundatur. xvij. qō. iiij. si quis suadente. Sic differtur absolutio illius, qui multum deliquit: vt xj. quæst. iij. qui iubente. vnde licet ante voluerit absolui, non auditur: afs regulariter nō debet differri, vt extra de appellation. qua fronte.

Absolutio ex causa differri potest.

l SI episcopus. Summi pontificis. id est, episcopi: vt ij. quæst. vij. capi. accusatio. vel audire de eis, quæ ordinauerit summus pontifex.

m Præceptione. licet episcopus suo metropolitano tāquā maiori teneat obedire: vt s. dist. viij. quæ contra mores. tamen hic defertur regiæ dignitati: vt xij. quæstio. ij. de rebus. lxiij. distin. Salonitanæ. Item in hac synodali citatione vnica citatio sufficit, vt hic. & simile infra iiij. quæst. v. quisquis. sed si in iudiciali trina requiritur: vt xxiiij. q. iij. de illicita.

Dignitati regiæ defertur.

n Regia. xxiij. quæst. vlti. si vobis. & capi. si quis

d episco

Universidad de Deusto Biblioteca

episcopus. contra. sed hic loquitur de iis, qui habent feudum, ibi non: imo et quilibet deberet venire, si vocaretur, propter negotium regni. vel illud intelligitur cũ episcopus relicto ecclesiastico iudicio pergit ad Imperatorem petens ibi iustitiam quod nullus clericus debet facere. xj quæstione prima. placuit.

S I quis episcoporum. nihil notatur.

Martinus dicitur canonum renouator.

a P Ropter ecclesiasticas causas. Martinus, qui fuit solicitus pro republica renouauit canones: vnde dicitur renouator canonum.

b Vel hi. Quasi dicat: vel omnes veniãt, vel saltem ij, qui sunt læsi. Non enim omnes tenentur venire, vt infra eadem, capit. proximo.

c Communi consensu. episcoporũ. Ioan.

d Sententiã. Absolutionis.

e Concilia. prouincialia, scilicet cum alijs episcopis. sed episcopale potest: vt xxxiij. distinct. quando. xij. quæstione ij. placuit.

Singuli vero. Hęc est tertia pars distinc. in qua dicitur, qđ singuli episcopi ecclesijs suis notificare debeãt, quæ in concilijs statuuntur.

f D Ecernimus, vt dum. id est, postquam.

g Abbates imo abbates non vocabit ad synodum, vt supra eadem in illa palea, episcopus.

h Excommunicationis. id est, suspẽsionis ab officio duorum mensium. sic lxxxvj. distin. tanta. & decima quæst. iij. vnio. in fine.

tam diẽ adesse non differant. Quòd si defuerint, sicut prisca canonũ authoritas præcepit, vsq; ad proximam synodũ à charitate fratrũ, et ecclesiæ priuent cõmunione.

Item ex concilio Teraconensi.

Communione priuetur episcopus, qui à metropolitano vocatus ad synodũ venire cõtemnit.

CAN. XII.

SI quis episcoporum commonitus à metropolitano ad synodũ nulla graui necessitate intercedente corporali venire contempserit, sicut statuta patrum sanxerunt, vsq; ad futurum concilium cunctorũ episcoporũ charitatis communione priuetur.

Item ex concilio Martini papæ.

Presbyteri, & diaconi, & cuncti, qui se læsos existimant, ad metropolitanam synodum conueniant.

CAN. XIII.

PRopter ecclesiasticas causas a, & altercationum solutiones bene placuit per singulas prouincias bis in anno concilium fieri, conuocante metropolitano episcopo omnes prouinciales episcopos: ita vt ad concilium veniant omnes presbyteri, & diaconi, vel hi b, qui se læsos existimant, vt in cõcilio causæ examinatæ ad iustum iudicium perducantur. Et si qui manifestè episcopi, vel presbyteri, aut diacones inuenti fuerint in offensa, secundùm rationem excommunicentur, quandiu de communi consensu c de his placuerit dare sententiam d. Nulli autem episcopo liceat propria apud semetipsum concilia e facere, præter eos, quibus metropoles sunt creditæ.

Itẽ ex cõcilio Bylon.

PALEA.

ANnis singulis Episcopus in sua diœcesi synodum faciat de suis clericis, necnon abbatibus, & discutiat alteros clericos, & monachos.

3 *Singuli uerò episcoporum suis ecclesijs notificare studeant, quæ in concilijs statuuntur.*

Vnde in concilio Toletano.

Quæ in concilijs statuuntur, singuli episcoporum suis ecclesijs notificent.

CAN. XIIII.

DEcernimus, vt dum f in qualibet prouincia conciliũ agitatur, vnusquisq; episcoporum admonitionibus suis intra sex mensium spatia omnes abbates g, presbyteros, diaconos, atq; clericos, seu etiam omnem conuẽtum ciuitatis ipsius, vbi præesse dignoscitur, necnon & cunctã diœcesis suæ plebem aggregare nequaquã immoretur: quatenus corã eis plenissimè omnia referet, quæ eodẽ anno in concilio acta sunt, vel definita esse noscũtur. Quòd si quispiã hæc paruipendenda crediderit, sentẽtia excõicationis h duorum mensiũ curriculo persistat vsquequaq; mulctatus.

DISTINC. XIX.

1 D. DE epistolis i uerò decretalibus quæri

DE epistolis. Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima dicitur, quod dictum est, s. quod decretales vim habent canonum. P. Secunda ibi, sit ergo.

1 Sub. & cõstitutionibus sanctorum. & xv. dist.

i De epistolis. supra in proxima distinctione tractauit magister de authoritate canonum 1. Hic agitur de authoritate decretalium, & ostendit hic, quod eiusdem sunt authoritatis decretales & canones. Sciendum itaque, quod quędam decretalis epistola est generalis, quædam specialis. Generalis est, quæ ad omnes dirigitur: vt ij. quæst. v. omnibus. Specialis est, quæ specialiter ad aliquos mittitur: vt xxxv. quæst. iij. quod scripsi. vij. q. prima. petisti. siue sit generalis, siue sit specialis, dummodo aliquid definiatur per eã, pro iure generali habẽda est: vt xvj. quæstio. iij. licet. extra de senten. & re iudica. in causis. nisi sit tradita ex tempore, ex loco, ex causa: vt xxix. distinctio. sciendum. Sed si dubium est, an sit decretalis, recurrẽdum est ad registrum: vt s. distin. ix. vt veterũ. Præsumitur tamen quod sit decretalis, si reperitur inter alias decretales: ad instar illius quæ reperitur inter alias moniales, quæ præsumitur ex hoc monialis, arg. xx. q. j quem progenitores. Vel si plures eam tenent, tenẽda est: vt xvj. distin. Isidorus. distingue prout dicitur, extra de fide instrumen. c. pastoralis.

Decretales canonibus æque pollent.

Decretales sunt duplices.

Papã imitari debemus.

a S I Romanorum. Reprobantur. argu. quod illud, quod Papa approbat vel reprobat, & nos approbare vel reprobare debemus: vt xxiij quæstio. j. hęc est fides. & xxxv. quæstio. ix. veniam.

b Quanto. Satis enim absurdum est aliquem alij opitulari, & non sibi: vt C. de natura. liberis. l. nuper. in fi.

Reprobare nõ possum ꝓ me inductũ.

c Suffragari. Argumen. quod illud quod pro se quis inducit, etiam cõtra ipsum inductum nõ debet reprobare, vt instrumenta, & si qua similia sunt. argumen. distinct. ix. neque quorumlibet. & iiij. quæst. iij. cap. placuit. §. item in criminali. ver. si quis testibus. & iij. quæstio. viij. cuius in agendo. extra de censi. cum olim. Argum. contra ij. quæstio vij. si hæreticus. contrà, distinctio. xxxvij. si quid veri. et s. distinct. x. lege. Primum regulare, secundum speciale in odium hæreticorum, & fauorem fidei & religionis: argumẽ. ad hoc extra de foro compe. cum sit generale.

Iuris abrogati notitia est necessaria.

d Membranas. Licet li. abrogatas non teneamus, tamen notitia earum est necessaria s. distinct. vj. fuerunt. et est hic argumen. quod nullum verbum positũ in aliqua scriptura debet vacare, vel superflue poni: vt xxviij. quæstio. j. sic enim. & extra de maio. & obedien. solitæ. ff. de vsuris. l. iiij. Argumẽn. contra. C. de fideiussoribus. non recte.

e Restat. Quasi diceret: quod obtinet ab vno, debet obtinere in omnib9 similibus: vt iiij. di.

tur, an uim authoritatis obtineant, cùm in corpore canonum non inueniantur.

De his ita scribit Nicolaus Papa archiepiscopis & episcopis per Galliam constitutis.

Decretales Epistolæ vim authoritatis habent. CAN. I.

SI Romanorum pontificum decreto, cæterorum opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur a, ita vt quod verè sedes Apostolica probauit, hodie teneatur acceptũ, & qđ illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quantò b potiùs ea, quæ ipsa pro catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro varijs & multifarijs ecclesiæ necessitatibus & fidelium moribus diuerso tempore scripsit, omi honore debent præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet necessitatibus vel opportunitatibus discretiõe vel dispensatione magistra reuerenter assumi? Quanquam quidam vestrum scripserint haud illa decretalia priscorum pontificum in toto canonũ codicis corpore esse descripta, & ideo inter canones non assumenda. Cùm & ipsi vbi suæ intentioni hæc suffragari c cõspiciunt, in omnibus illis indifferẽter vtãtur: & solũ nũc ad diminutionem sedis Apost. potestatis, & ad suorum augmentum priuilegiorum minus accepta esse perhibeant. Item, si ideo non esse decretales epistolas priscorũ pontificum Romanorũ admittendas dicunt, quia in codice canonum non habẽtur adscriptæ: ergo nec sancti Gregorij, nec vllius alterius, q ante ipsum fuit, vel post ipsum est, aliquod institutũ vel rescriptũ recipiendũ est, eò, quod in codice canonum non habeatur adscriptũ. Ergo doctrinam eorum & sanctiones, quæ ab omni lingua venerantur, quia in codice canonum non habentur adscriptę, de codicibus suis abradant. Vt quid vel membranas d occupant, post quam non habentur acceptæ? Sed quare multũ immoremur, cũ nec ipsas diuinas scripturas veteris & noui testam. iã recipiemus, si istos dixerimus esse audiẽdos? etenim neutrũ horũ in codice canonũ ecclesiasticorũ habetur insertũ. Sed responsuri sunt isti, qui ad resistẽdũ potiùs quã ad obediẽdũ parati sunt, dicentes, quod inter canones inueniatur capitulũ sancti Innocentij Papæ, cuius authoritate † doceatur à nobis vtrunq; testamentũ esse recipiẽdũ, quãquã in ipsis paternis canonibus nullũ eorum ex toto cõtineat insertum. Quibus ad hæc respondendum est, quoniam si vetus nouumque testamẽtum sunt recipienda, nõ quòd codici canonum ex toto habeantur annexa, sed quod de his recipiendis sancti Papæ Innocentij prolata videatur esse sententia: restat e nimirũ, quod decretales epistolæ Romanorũ pontificũ sunt recipiendæ, & si non sunt codici canonum compaginatæ: quoniam inter ipsos canones vnum beati Leonis papę capitulũ f cõstat esse permistũ, quo ita omnia decretalia cõstituta se. Apo. custodiri mãdant, vt si quis in illa cõmiserit, nouerit sibi veniã denegari. Dixit enim cap. x. suarũ decretaliũ: Ne quid verò sit qđ prætermissum à nobis fortè credat, omnia decretalia cõstituta tã bonæ recordatiõis Inn. quam omniũ prædecessorũ nostrorũ, quę de ecclesiasticis ordinibus, & canonũ promulgata sunt disciplinis: ita nostra declaratiõe custodiri mandamus, vt si quis in illa cõmiserit, veniã sibi nouerit denegari deinceps. Dicẽdo g verò

deniq. in fi. & xvj. distin. deinde.

f Capitulum. Illud c. est xxvj. q. j. omnia. vbi tamẽ attribuitur Damaso Papæ, & potest esse quod vterque fecerit illud. & est simile j. quæstione prima. decætero. & de consecr. dist. j. consulto.

g Dicendo. Argumen. quod verbo generali omnia debent comprehendi, vt hic. & j. quæstio. j. sunt nonnulli. & xiiij. quæstio. iij. putant. & xij. quæstio. j. dilectissimis. & xiij. quæst. ij. non æstimemus. Contra de consec. distinct. ij. re vera. & j. lxxv. distinct. quod die.

Desunt.

Verbũ generale oia debet cõprehendere.

† Authoritate.

Deus enim testimonium hominis non accipit, Ioã. 5. [illegible]

Papalis confirmationis vires

Universidad de Deusto Biblioteca

omnia decretalia constituta, nullum de decretalibus constitutis præter misit, quod non mandauerit esse custodiendum. Et rursus asserendo, omnium prædecessorum nostrorum: nullum pontificum Romanorum, qui ante se fuerunt, excepit, cuius ita non præceperit decretalia constituta ab omnibus custodiri: vt si quis in illa cõmiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari. Itaque nihil interest vtrùm sint omnia necne decretalia sedis apostolicæ statuta inter canones conciliorum immista: cùm omnia in vno corpore compaginari non possint: & illa eis intersint, quæ firmitatem his, quæ desunt [a], et vigorem suum assignant: præsertim cũ synodalia gesta, inter quæ ipsi canones statuti sunt, in codice canonum non habeantur: sed à nobis omni cultu debito venerentur. Consonat autem huic beatissimo Leoni Papæ etiam facundissimus sanctus in decretis suis Papa Gelasius ita inquiẽs: Decretales epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis [b] temporibus ab vrbe Romana pro diuersorum patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendas decernimus. In quo notandum est, quòd nõ dixit decretales epistolas, quæ inter canones habẽtur, vel quas moderni pontifices ediderunt, sed quas beatissimi Papę diuersis temporibus ab vrbe Romana dederũt. Dicens autem diuersis temporibus, etiam illa temporavit sanctus comprehendit, quæ crebrescentibus paganorum persecutionibus ad sed. aposto. deferri causas episcoporũ difficilimè permittebãt. His itaq; diuina fauente gratia prælibatis, ostendimus nullam esse differentiã inter illa decreta, q̃ in corpore canonum habẽtur sedis apostolicæ præsulum, & ea quę prę multitudine vix per singula corporũ volumina reperiũtur, cùm omnia & omnium prædecessorum suorũ decretalia constituta, atq; decretales epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Romana dederunt, fore venerabiliter suscipiendas et custodiendas eximios præsules Leonem scilicet & Gelasium mãdasse probauimus.

Item Agatho Papa omnibus episcopis.

Omnes sanctiones apostolicæ sedis irrefragabiliter sunt obseruandæ. CAN. II.

Sic omnes [b] sanctiones Apostolicæ sedis accipiẽdæ sunt, tanquã ipsius diuina voce Petri [c] firmatæ.

Item ex concilio Caroli Imperatoris.

Tolerandum est iugum, quod à sancta sede imponitur, licet intolerabile videatur.

CAN. III.

In memoriam beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam ecclesiam, & Apost. sedẽ, vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis ecclesiasticæ, esse debeat magistra rationis: quare seruanda est cum mansuetudine humilitas. Et licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum [d], tamen feramus, & pia deuotione toleremus. Si verò (quod non decet) quilibet siue sit presbyter, siue diaconus aliquã perturbationẽ machinando, & nostro ministerio insidiãdo redarguat falsam [e] ab apo-

[a] Desunt. Est hic argumen. quod si Papa in aliquo priuilegio vel rescripto confirmat alicui ecclesiæ priuilegia exemptionis vel alterius rei, quã habet in priuilegijs suis, quod eo ipso robur habent illa priuilegia, licet nõ possint exhiberi. † dicitur enim hic, quod decretales sint recipiendæ, cum capitulũ Leonis, quod est in corpore canonum, de hoc dicat, quamuis illę non sint in corpore canonum. De hoc dixi s. distin. ix. vt veterum.

[b] Diuersis. Not. quod verbum indefinite prolatum generaliter est intelligendum: vt j. q. iij. Saluator. & xv. quæst. j. nec his. xxviij. quæst. j. idololatria. xxxj. qõ. j. quod si dormierit. Argumen. contra. j. quæst. j. sunt nonnulli.

ADDITIO. Pro prima parte habetur arg. extra de priuile. quia circa. & extra de test. relatum. ij. in princip. vbi de hoc. Archidiaco.

Sic omnes. Casus huius capi. planus est.

[c] Petri. Nam Papa sanctitatem recipit à cathedra, vt xl. distin. non nos. Ioan.

In memoriã. [d] Iugum. Vt c. dist. cõtra morem. xj. q. iij. quid ergo. idem est in alijs prę latis, vt ij. q. vij. sacerdotes.

Literę dicũt falsæ multipliciter.

[e] Falsam. Dicitur charta falsa ex dicto vel tacito: & in tali falso distinguitur, vt extra de rescript. super literis. & talis dicitur bene falsarius, vt ff. de fal. l. si quis obrepserit. Item dicitur falsa scriptura, vt cum scribitur omnes, vel maiorem partem fratrum fuisse præsentem, quæ non fuit vere præsens, vt extra de ijs, quæ fiunt à prælat. sine cõ. cap. quanto. & talis falsarius suspẽditur ab officio & beneficio: vt extra de testi. tam literis. in fi. Item ipso facto dicitur falsarius, vt si charta apparet rasa vel inmutata: & talis falsarius deponitur: vt extra de cri. fal. ad audiẽtiam. Qui autem falsam chartam fabricat de nouo, nõ solum deponit, sed & curiæ traditur [1], vt extra de fal. ad falsariorum. Pœna falsitatis secundum leges est depositio, & omniũ bonorum cõfiscatio in libero: in seruo mors. ff. de fal. l. j. Dicitur etiã falsa charta, q̃ non habet testes inscriptos: vt extra de procura. cap. j. Itẽ dicitur falsa, quæ habet subscriptiones varijs manibus notatas, & quæ nõ est perfecta eadem manu: vt extra de priuilegijs. cum olim. in fine. Nisi ex hoc sit ibi diuersitas, quod sit ibi calami vel atramenti mutatio, vt in authen. de fide instrumen. & cau. in prin. colla. vj. Item dicitur falsa, si est alieno sigillo sigillata, dummodo ille habuit proprium, vel nisi dixerit, quod tunc nõ habuit proprium, vt extra de appellationib. significauit. Item dicitur falsa, si est contraria alteri ex eadem parte prolatæ, vt extra de fide instrumen. imputari. & C. de fide instrum. in scriptura. Item dicũtur falsæ literæ papæ, propter falsam grammaticam. extra de rescriptis. ad audiẽtiam. Item dicũtur falsæ si sint suspectæ, & eis non imponit fides: vt C. de probatio. iubemus. Item dicitur falsa charta, si sigillum est fractũ, vel si non est annus incarnationis appositus, vt extra de fide instru. inter. Item si filum est ruptũ, vt extra de crimine fal. licet. Item si sunt impetratæ literæ pendente appellatione, vt extra de testi. causam. Item si sunt impetratæ sine mãdato dñi, vt extra de rescrip. nõnulli.

1 Sed qd si ille, qui vtit falso instrumento, vult se purgare, qd' ignorauit, est ne audiendus? Rñde sic, si & se purget, & deceptorẽ exhibeat. Cod. ad l. Corne. de fa. l. moré. ff. e. titu. l. diuus. Sed cõtra extra de cri. fal. ad falsariorum. Sed ibi cũ ignorãtia est supina: vel cũ nõ exhibet deceptorem, secundum Lau.

stolica sede detulisse epistolam, vel aliud, quod inde non venerit salua fide, et integra apud apostolicum humilitate, penes episcopum sit potestas. Verùm tum in carcerem [a], aut in aliam detrudat custodiã, vsquequo per epistolam, aut per idoneos suæ partis legatos apostolicam interpellet sublimitatem: vt potissimũ sua sancta legatione dignetur decernere: & quid de talibus sancta Romana lex statuit, diffinire, vt & is corrigat, & cæteris modus imponatur.

Item Stephanus papa.

Quicquid Romana ecclesia statuit, vel ordinat, ab omnibus obseruandum est.

CAN. IIII.

Enimuero, quia in speculum [b] & exemplum sancta Romana ecclesia, cui nos Christus præesse voluit, proposita est: ab omnibus, quicquid statuit, quicquid ordinat, perpetuò quidem, & irrefragabiliter obseruandum est.

Idem Gregorius.

A pontificalibus sit alienus officijs, qui apostolicis non vult obedire præceptis.

CAN. V.

Nulli fas est vel velle, vel posse trãsgredi apostolicæ sedis præcepta, nec nostræ dispositionis ministeriũ, quod vestram sequi oportet charitatem.

[2] Sit ergo ruinę suæ dolore prostratus [c] quisq; apostolicis voluerit contraire decretis, nec locũ deinceps inter sacerdotes habeat: sed exors à sancto fiat ministerio, nec de eius iudicio [d] q̃squam postea curam habeat. Quoniam iam damnatus à sancta & apo. eccle. sua inobediẽtia atque p̃sumptione à quoquã esse non dubitetur: quia maioris [e] excõicationis deiectiõe est abijciendus, cui sanctæ ecclesiæ cõmissa fuerit disciplina: quia nõ solùm prę fatæ sanctæ ecclesiæ iussionibus parere debuit, sed etiã alijs [f] ne præterirent, insinuare. Sicq; alienus à diuinis & pontificalibus officijs, qui noluerit præceptis apostolicis obtemperare.

Item August. de doctrina Christiana lib. ij.

Inter canonicas scripturas decretales epistolæ connumerãtur.

CAN. VI.

In canonicis scripturis ecclesiarũ catholicarũ quàm plurimũ diuinarũ scripturarum solertissimus indagator authoritatẽ sequatur, inter quas [g] sanè illę sint, quas apostolica sedes habere [h], & ab ea alij meruerunt accipere epistolas. Tenebit igitur indagator hunc modum in scripturis canonicis, vt eas quæ ab oĩbus recipiunt ecclesijs, præponat [i] eis, quas quidã nõ accipiũt. In eis verò, quæ nõ accipiũtur ab omnibus, præ

[a] In carcerem. Si certum est eũ esse falsatorem, deponitur [1]. quinquag. distinct. si episcopus. et extra de crimine fal. ad falsariorum. sed vbi est dubium, sit quod hic dicitur.

1 Forsan speciale ẽ in falsario literarum dñi papę. Archi.

[b] Enimuero. In speculũ. Speculum per doctrinam, exẽplum per bonam operationem. xvj. quæst. j. prædicator. & ca. nulli. vij. quæst. j. suggestum. viij. q. j. si ergo. xxv q. ij. institutionis. & j. quæstio. j. nulli. & capi. omnia. Laur. xij. distinc. scit sancta. Archid.

Papæ statutis non obediens an sit hęreticus.

[c] Nulli. Prostratus. Hic videtur, quod omnis qui non obedit statutis Romanæ sedis, sit hæreticus: & varios modos hæresis notaui xxiiij. q. iij. c. illi, qui, §. quia vero. & capi. quidam. Sed intelligas quod hic dicitur, quod qui dicit Ro. eccl. non esse caput, nec posse condere canones, ille est hæreticus: vt xxij. dist. c. j. & xxv. q. j. violatores. & q. ij. si quis dogmata. Sed si quis alias transgreditur eius mandata, nõ propterea est hæreticus; licet peccet, extra de rescrip. si quando. Ioan. 2

2 Intellige cũ determinatione eius qd' legit & no. extra de rescriptis. si qñ. & dicit Hu. qp canon iste potest intelligi esse latæ sententiæ. Et p hoc faciũt illa verba, prostrat⁹. & ibi, iã damnat⁹. Archi.

[d] Iudicio. Sed cõtra xxiiij quæst. j. subdiaconus. Sed ibi nõ admittit dãnatum ab hæreticis, sed si vult pœnitere, admittit eũ. Sed hoc non est ideo, quia hæreticus eum damnauit, sed quia alias malus est.

[e] Maioris. Arg. quod quanto aliqs delinquens est maior, tãto magis est puniendus: vt xl. distin. homo Christianus. xj. quæst. iij. præcipue. xxv. q. j. nulli fas.

[f] Sed etiam alijs. Arg. quod qui tenetur aliquem defendere contra alios, multo fortius contra se: vt xvj. quæst. j. in canonibus. & ff. si serui vendic. altius.

In canonicis. [g] Inter quas. Canonicæ scripturæ sunt epistolæ.

[h] Habere. Meruit. ab alia ecclesia.

[i] Præponat. Argu. quod semp præsumitur pro multitudine: vt lxj. dist. nullus inuitis. Item arg. quod à pluribus recipiĩ, maioris est authoritatis, quã quod à paucioribus: vt s. xvj. dist. Isidorus. & ij. qõ. vij. puto. lxiij. dis. ca. vlti. Sed qualiter stare potest qd' hic dicitur? Nonne oẽs canonicæ scripturæ æqualr sunt recipiendæ, argu. xv. distinct. sancta Romana. Quomodo ergo vna prępo nitur alijs? Respõ. potest esse, quod omnes recipiãtur, non tamẽ quod omnes in eadem veneratione habeantur. Vel intelligas istud de localibus canonibus, vt ille præponatur alijs, qui à pluribus tenetur. Et sic potest intelligi quinquag. dist. domino sancto. in fi. vbi de hoc in glos. nonne.

Scripturæ canonicæ nõ sunt in eadẽ veneratione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dignitas attēpensetur cum numero.

Plures. Not. quod hic dignitas personarū cōpensatur cum numero. similiter in testibus: vt extra de testi. in nostra. similiter in creditoribus: vt ff. de pactis. maiorem. Sed in electione semper par numerus præiudicat licet maior sit dignitas ex parte altera, & maius meritū personæ: vt extra de elec. dudum. primo. licet sit arg. cōtra. lxiij. distin. ca. vlti. & lxxvj. dist. ca. ieiunū quarti. §. non autē.

1 Sub. q. ex inuidia bonorum, et causa lucri, Christum prædicabant. xxviij. q. j. ita nunc. in fin. Archid.

a Non est cōtra. ibi enim erant æquales in numero, non in meritis. Cyn.

b Inueniri. Arg. quod iura aptātur ad ea, quæ raro accidunt. de consec. dist. iiij. sanctū est. & ff. si pars hæred. pe. antiqui. Argu. contra. xxviij. distinc. de Syracusanæ. xiiij. qō. v. denique. ff. de leg. nā ad ea.

ADDITIO.

Ad idem in authē. de consul. coll. iiij. in authent. vt sine prohibi. mat. &c. circa med. col. vij. Archid.

Pſal. 18.

2 Scilicet prædicandi, qđ est Petro cōcessum. xj. dist. c. vlt. Sed id iō dicit sacramentū, qa ea flebāt in figura. xliiij. dist. sit rector. Archi.

* Verba hic obscura. Sed male? est supra: Tu es Christus filius Dei viui, quia Christus Petrus. Articulus fundata.

I Ta dominus. Sacramentum. id est, hoc sanctum munus[1].

c Hunc. i. Petrū.

d Individuæ. scilicet ecclesiæ.

e Indiuiduæ. scilicet ecclesiæ.

f Erat. id est, ab eo, quod ipse dominus erat, scilicet petra, voluit eum vocari dominus Petrum, de consecra. dist. ij. re vera.

g Et super hanc petram. Per hanc dictionem non credo dominum aliud demonstrasse, quā hæc verba, * quæ Petrus respōdit domino, cūm dixit: Tu es Christus filius Dei viui, quia super illo articulo fidei fundata est ecclesia: ergo super seipso fūdauit deus ecclesiam[2].

h Appetere. id est, lacessere & calumniari.

i Nec portæ. id super quo est, vitia vel etiam hæreses: quia ecclesia non potest errare * : vt xxiiij. qō. j. à recta. Nec ecclesia potest esse nulla: vt xxiiij. q. j. pudēda. quia ipse dominus rogauit pro ea, vt non deficeret: vt xxj. dist. c. j. in fine.

Tu es Petrus, & super hanc petrā[g] ædificabo ecclesiam meā, vt æterni templi ædificatio mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate consisteret. Hanc etiam ecclesiam sua firmitate corroborans, vt illā nec humana temeritas posset appetere[h], nec portæ[i] inferi contra illam prævalerēt. Verūm hāc petræ istius sanctissimam firmitatē Deo (vt diximus) ædificante constructam, nimis vult impia præsumptione violare quisquis eius potestatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus[k] suis: & id, quod accepit à veteribus[l], non sequēdo. Hoc autem intelligendum est de illis sanctionibus, vel decretalibus epistolis, in quibus nec præcedentiū patrū decretis, nec Euangelicis præceptis aliqd contrarium inuenitur. Anastasius enim secundus fauore Anastasij Imperatoris, quos Achatius[m] post sententiam in se prolatam sacerdotes, vel leuitas ordinauerat, ritè fungi acceptis officijs debere decreuit, ita inquiens:

Anastasius secundus.

Nulla læsionis portio attingat eum, qui ab hæreticis iam damnatis ordinatur.

CAN. VIII.

SEcundùm[n] ecclesiæ catholicæ consuetudinē sanctissimi nū sereni tatis tuæ pectus agnouit not. prima quæstione prima capi. dominus.

k Cupiditatibus. i. voluntatibus.

l A veteribus. Argu. quod dicta veterum sunt sequenda: vt xxvij. dist. relatum. xxiiij. q. iij. transferunt. et j. dist. pxi. de quibus.

Hoc autem. scilicet quod decretales epistolæ sint paris authoritatis cū canonibus.

m Achatius. Hæreticus & excōmunicatus. xxiiij. q. j. Achatius. fuit em excōmunicatus p̄pter hæresim à Gelasio et à Felice papa, vt ibi dicitur.

n SEcūdum. Variis modis ponitur casus huius capitu. G. inducit. quasi sit abrogatū: & Melendus sentit cū eo, & omnes qui dicunt veritatem sacramētorum non esse apud hæreticos: vt xxiiij. qq. j. schisma. & j. qō. j. extra ecclesiam. H. dicit, quod nec capitulum est reprobatū, nec author pro ipſ, quæ hic continentur, damnatus fuit: quia nihil hic cōtinetur, quod non canonice dicatur, sed ideo fuit iste damnatus, quia cōmunicauit Fotino hæretico, & quia voluit reuocare Achatiū hæreticum post mortem: & ideo iste Anastasius fuit damnatus: vt j. capi. Anastasius. Alij dicunt, quod hoc cap. cum authore reprobatum est: quia voluit dicere, quod ordinati ab hæretico, sine omni dispensatione de iure possunt sua officia exercere. Dicit enim H. quod hæretici habent veritatem sacramentorū, sed non habēt executionem eorum: vt de consecratio. distinctione quarta. sicut in sacramentis. & capitulo, non in vobis.

Sacramentorū veritas an sit apud hæreticos.

Baptizet

a Baptizauit. In forma ecclesiæ.

b Munus. Id est, baptisma.

c Quia vox. Hic est, qui baptizat. de consecr. distin. iiij. baptismus. in fine.

d Per columbam. Id est, per spiritum sanctum in specie columbæ. Hug.

e Et igne. Id est, charitate.

f Nam si visibilis. j. quæstione j. si fuerit.

g Contineri. Id est, perfici.

h Implente diuinitatis effectu. Id est Deo cooperāte.

i Plantaui. Prædicando.

k Apollo. Discipulus Pauli.

l Rigauit. Baptizando.

Ioann. 1. c

m Incrementum. Id est, gratiam, & remissionem peccatorum.

n Vel qualis. Hoc intellige de toleratis, alias bene quæritur, vt xlij dist. quiescamus. Nam

Prædicare nemo potest nisi missus.

nemo potest prædicare, nisi mittatur: vt xvj. quæst. j. adijcimus. & extra de hæretic. cum ex iniuncto. Vel loquitur secundum antiqua tempora, quando omnes poterant prædicare.

o Prædicet. Sed quæ prædicet?

p Vt inuidos. Id est, pseudo apostolos[1].

1 Sub. qui ex inuidia honorū & causa lucri Christū prædicabant. xxviij. q. j. iam nūc. in fi. Arc. Mat., vd.

q Confirmet. Et hoc in epistola ad Philippenses cum dicit, siue per veritatem siue alio modo Christus prædicetur, in hoc gaudeo & gaudebo.

r Hoc. Id est, inuidiam.

s Et hic. Scilicet Achatius.

t Alijs. Scilicet, ignorantibus.

v Suæ virtutis. Quo ad veritatem sacramenti.

x Generaliter. Idem in omni sacramento.

scat, quòd nullum de his, quos baptizauit[a] Achatius, vel leuitas secundùm canones ordinauit, aliqua ex nomine Achatij portio læsionis attingat, quò forsitā per iniquū tradita sacramenti gratia minus firma videatur. Nā & baptisma (quod procul sit ab ecclesia) siue ab adultero, siue à fure datū fuerit, ad percipientem munus[b] peruenit illibatū: qa vox[c] illa, quæ sonuit per columbam[d], Hic est filius meus, &c. omnem maculam humanę pollutionis exclusit. Quod declaratur, cùm dicitur, Hic est, qui baptizat in spiritu sancto & igne[e]. Nam si visibilis[f] Solis istius radij, cùm per loca fœtidissima transeunt, nulla contactus inquinatione maculantur, multò magis ipsius, qui istū visibilē fecit virtus nulla ministri indignitate constringitur. Nam & Iudas, cùm fuerit sacrilegus atque fur, quicquid egit inter Apostolos pro dignitate commissa sibi, beneficia per indignum datā nulla ex hoc detrimēta senserūt: declarante hoc ipsum domino manifestissima voce: Scribæ (inquit) & Pharisæi super cathedram Moysi sederunt. Quæcunque dicunt, facite: quæ autem faciunt, nolite facere. dicunt em & non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in ecclesia ministri pro officio suo videntur operari, hoc totum contineri[g] implente[h] diuinitatis effectu, ita ille, per quē loquitur Christus, Paulus affirmat, Ego plantaui[i], Apollo[k] rigauit[l]: sed Deus incrementum[m] dedit. Itaque neq; qui plantat, est aliqd, neq; qui rigat: sed qui incrementū dat Deus. Adeò autem non requiritur quis vel qualis[n] prædicet[o], sed qđ prædicet, vt inuidos[p] etiam Christum bene confirmet[q] prædicare: quo malo ipse diabolus deiectus est: & hoc[r] ipse prædicare non desinit. Ideo ergo & hic[s], cuius nomen dicitur reticendum esse, malè bona ministrando, sibi tantùm nocuit. Nam inuiolabile sacramentū, quod p illū datū est, in alijs[t] perfectionem suæ virtutis[v] obtinuit. qđ quidē generaliter[x] verū est, nisi aliquorū intantū se ex tēderet curiosa suspicio, vt imaginentur[y] prolato à Felice Papa iudicio, postea inefficaciter in sacramētis quęcūq; Achatius vsurpauit, ipsum egisse. ac proinde oportet eos metuere[z], q vel in cōsecrationibus, vel in baptismate ministeria tradita susceperūt, ne irrita diuina bñficia videant.

Quis ergo illicitè & non canonicè, sed contra decreta prædecessorum, & successorum suorum hæc reseripta dedit, ut probat Felix & Gelasius. qui Achatium ante Anastasium excōmunicauerunt: & Ormisda, qui ab ipso Anastasio tertius eundem Achatium postea damnauit: ideo ab ecclesia Romana repudiatur, & à Deo percussus legitur fuisse hoc modo.

Anastasius à Deo reprobatus nutu diuino p̄cussus est.

CAN. IX.

ANastasius secundus natione Romanus, fuit temporibus Theodorici regis. Eodem tempore multi clerici se à communione ipsius abegerūt[a], eò quòd communicasset sine concilio[b]

y Vt imaginentur. Scilicet Achatium.

z Metuere. Scilicet secūdum suam opinionē falsam. Nā in veritate suscepērūt ordinem, sed non executionem. j. quæstione j. ordinationes. prima quæstione vij. Daibertum[2].

1 Cor. 3.

2 Quia concludit Grat. secūdum opin. forte suā scilicet, q̄ asserit veritatem sacramento rū nō esse apud hæreticos, qđ falsum est. Io. de Fā.

a Abegerunt. Id est, remouerunt. xxxij. distin. cap. præter hoc. §. verum. Sed contra. viij. quæst. iiij. nōne. vbi dicitur qđ ante tempus sententiæ non possunt clerici recedere ab episcopo. Sed hic non recesserūt ante sententiam, quia inciderent in hæresim iam damnatam: vt xxiiij. quæstione j. cap. j. ij. & iij.

b Concilio. Vidētur ergo, quod Papa teneatur requirere concilium episcoporum. quod verum est. vbi de fide agitur: & tunc synodus maior est Papa: vt xv. distinctione. sicut. in fin. Argumen. ad hoc xciij. distinctio. legimus.

vide secundū istam glosam q̄ concilium congregatū auctoritate papæ, maior est papa ipso

Qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui communicauerat. Contra xj.q.iij.quoniam. vbi dicitur, quod excommunicatio rō transit in tertiam p̄sonā, sed hic communicauit ei in maleficio: vnde potuit transire ad tertiam personam, vt extra d: senten.excom.nuper.

b Occulte. Magis inde p̄sumitur contra ipsum: vt extra, vt eccle. benefi. vt nostrum. extra de offic. delega. consuluit. ff. de ritu nup palam. ff. de adminis. tut. nō existimo. Lau.

c Diuino. Quia dū assellaret, emisit intestina, ignomio se lapsus.

d Propter. Obtinuerant. quia p̄ter formam ecclesię cōtulit. j.q.j. extra ecclesiam.

Cassanda sunt facta ab intrusis.

e Quæ circa eū. Argu. q̄ quicquid sit ab intrusis vel vitiose electis, totū cassatur, vt xij. quæst.ij. alienationes. xxv.q.j.omne. Argum.contra iij. quæst.vij. c. infamis. §.veruntamen. in princi. & C. de sacrosanct.eccle. l. decernimus. Sed hic fauor tutorum ecclesiæ: quia aut sunt in vtilitatē ecclesiæ, & tunc valent, alias nō. xvj. quæstio. vj. si episcopum.

f Decretales. In hac xx.dist. magister quærit de expositionib⁹ sacrę scripturæ, an sint pāris authoritatis cum canonibus, & decretalibus. & infra soluit, quod quantum ad sacram scripturam exponendam præualet sanctorum authoritas: quantum autē ad causas diffiniendas præualet authoritas Romanorū pontificum.

Authoritas sancto rum q̄ntū sacram scripturam Papali p̄ferē authoritati.

g Scientia. Arg. quod nullus potest esse iudex, maxime nō potest ecclesiasticus, nisi sit peritus: vt extra de constitu. & affi. ex literis. in fi. & j.quæstio. j. vt cui-

Imperitus nō potest esse iudex ecclesiasticus.

denter. xj.q.iij & si ad tempus. xxiiij. q. iij. si quis non. de pœn. dist. v. consideret. & di. vj. qui vult. & quia leges scire reperitur, in authen. de iudi. colla. vj. §. quia vero. Item quia sententia ferenda est in scriptis, vt ij. quæst. j. in primis. in fi. Item, quia iudices per se debent scribere sententias, & recitare, vt C. de assess. præsides. Sed contra C. de iudi. certi. vbi dicitur, q̄ milites possunt esse iudices: quia per quotidianum vsum possunt habere peritiam iudicandi. Mediocris tamen scientia sicut in prælato, ita & in iudice sufficit: vt extra de cleri. cum nobis olim.

h Prius. Argum. ex dist. de facti aliquid præsumendū: vt xxiij. quæst. iiij. dist. licet. & j. q. j. vt euidenter. Similiter ex ordine verborū: vt xiij. dist. sit rector. & extra de rescrip. cum dilecta. ff. de sol. nec ordo. contra.

i Dedit. G. hic videtur velle, quod alia sit clauis ligādi & soluendi, alia scientiæ, & ita q̄ sint duę claues. Sed dico tantum vnam esse†, sed dicuntur duæ esse propter duos effectus. Sed qualiter scientia dicitur esse clauis, cū aliquis possit habere scientiam, q̄ non habet clauem: & econtra? Sed dic, quod licet scientia prius non fuisset clauis antequā haberet ordinem, tamen post ordinē incipit esse clauis. Si tamen quæras quid p̄prie sit clauis sacerdotalis. Dico ipsam potestatem sacerdotalem, per quam ligat & soluit.

Mat. 16.

Claues sacerdotalis an sit vna an plures.

k Inter lepram et lepram. id est inter causam & causam. alludit ei qđ fiebat in lege, cum enim dubitabatur de aliquo an esset infectus lepra, ducebatur ad sacerdotes: & secūdum eorum arbitrium vel recipiebatur, vel deijciebatur, vt xij. quæstione iij. quomodo. de pœnitē. distinc. prima. cap. voluissent iniqui. §. ex his vero Moysi.

Inter lepra & lepram vti de dicaf.

ADDITIO. Hug. & de pœnitē. distinct. j. d. cap. voluissent. §. denique. versicu. Moysi. & extra qui filij sint legiti. per venerabilem. §. ratione quibus. Archidiaco.

cellētes, rationi magis adhæsisse probantur. Vnde nonnullorum pontificum constitutis, Augustini, Hieronymi, atque aliorum tractatorum dicta uidentur esse præferenda.

z Sed aliud est causis terminū imponere, aliud scripturas sacras diligēter exponere. In negotijs dissinie dis non solum est necessaria scientia[g], sed etiam potestas. Vnde Christus dicturus Petro, Quodcunque ligaueris super terrā, erit ligatum et in cælis, &c. prius[h] dedit[i] sibi claues regni cælorum. In altera dedit ei scientiam discernendi inter lepram et lepram[k], in altera dans sibi potestatem eijciendi aliquos ab ecclesia, uel recipiendi. Cùm ergo quælibet negotia finem accipiant, uel in absolutione innocentium, uel in condemnatione delinquentium: absolutio uerò uel condemnatio non scientiam tantùm, sed etiam potestatem præsidentium desideret: apparet, quòd diuinarū tractatores scripturarum, et si scientia pontificibus præeminent, tamen quia dignitatis eorum apicem non sunt adepti, in sacrarum quidē scripturarum expositionibus eis præponuntur: in causis uerò diffinitē dis secūdū post eos locū merentur.

DISTINC. XX.

Decretales[f] itaque epistolæ canonibus conciliorum pari iure exæquantur. Nunc autem quæritur de expositionibus sacræ scripturæ, an exæquentur, aut subijciantur eis. quò enim quisque magis ratiōe nititur, eò maioris authoritatis eius uerba esse uidentur. Plurimi autē tractatorū sicut plenioris gratia sancti spiritus, ita amplioris scientia alijs præ-

l Ista cōcordā. & proxima sequens parū, aut nihil faciūt ad hoc, nec eas ponūt Hu. & I. quorum fuit istud dictū. Archidia.

Vnde Leo Papa quartus scribit episcopis Britanniæ.

Aliorum scripturæ Romanorum pontificū decretis non sunt præponendæ.

CAN. I.

De libellis[a] & commentarijs aliorū[b] non conuenit aliquos iudicare, & sanctorum conciliorum canones relinquere: vel decretalium regulas, quæ habentur apud nos, simul cum canonibus, quibus in omnibus ecclesiasticis vtimur iudicijs, id est, Apostolorum, Nicenorum, Ancliritanorum, Neocæsariensium, Gangrensium, Sardicensium, Aphricanensium, Carthaginensium, et cum illis regulæ præsulum Romanorum Syluestri, Syrici, Innocentij, Zozimi, Celestini, Leonis, Hilarij, Gelasij, Ormisdæ, et Gregorij iuniores[c]. Isti omnino sunt, & per quos episcopi iudicant, & per quos episcopi simul & clerici iudicantur. Nam si tale emerserit, vel contigerit inusitatum negotium, quod minime possit per istos diffiniri, tunc illorum, quorum[d] meministis dicta, Hieronymi, August. Isidori vel cæterorum similiter sanctorū doctorū & similiū si reperta fuerint, magnanimiter sunt retinenda, ac promulganda, vel ad Apostolicam sedem referatur de talibus. Quam ob causam luculentius,

a Libellis. Id est secundum libellos & cōmentarios.

b Aliorum. Id est Hieronymi & Augustini, per quorū scripta non est iudicandum omissis canonibus, quinquag. distinctio. si ille.

c Iuniores. Ecce hic approbātur dicta Greg. iuniores, alibi videntur reprobari. xxxij. q. stio. vij. cap. quod proposuisti. & in seq. §. vbi dicit G. quod sunt contraria Euange. sed illud cap. intelligitur de arca, & sic bene tenet. Ioan.

Authoritas canonis est maior authoritate sanctorum.

d Illorum. Hic videtur, quod potius iudicādum sit secundum illū, qui instituit authoritati canonis, quam secundum illum, qui instituitur authoritati Hieron. vel Augu. qd verum est, nisi Augustinus esset authoritate no. vel vete. testa. vel etiā aliquo canone. Nā licet concilium apud Aquisgranum factum constituerit, quod raptor non possit matrimoniā liter inire cum rapta, vt xxxvj. qō. ij. placuit. tamen Hieron. econtrarium statuit, & ei stat, vt xxxvj. qō. ij. tria. Sed hoc est, quia innatur authoritate Melden. cōcilij. ea. causa & q.c. si autem.

e Comincitur. Sed nonne Orientalis ecclesia recipit canones? Videtur quod non. vt xxxv. distinc. aliter. numquid ergo ipsa est hæretica? Sed dic quod licet ipsa non recipiat istos canones, non tamen propterea non est Ecclesia. Vel dic quod Papa approbat cōsuetudinem ipsorū. 3. dist. ordxi. si Romanorum.

f Si decreta. Non habetis. Per scientiam.

g De neglectu. Nulli enim est licitum ignorare canones, vt j. xxxviij. distinc. nullus. & canones. vj. distinc. prohibemus. & Romanorum.

h Corripiendi. Argum. simile xxj. dist. quod dicitis.

De quibus.

Quidam quæsiuit, si aliqua dubitatio emergat in solutione alicuius quæstionis, ad quas scripturas potius sit recurrendum. & dicitur. in hoc ca. quod iste ordo seruandus est. Primo enim recurritur ad vetus & ad nouum testamētum, & ad scripturas Apostolorum. Et si in illis non appareat quid sit faciendum, ad Græcorum scripturas recurrēdū est, postea ad gesta conciliorū & pontificū: deinde ad sanctorum expositiones, ultimo ad seniores. Sic Beneuenta. posuit casum.

† als profectum.

i Apostolorum. Id est, Apostolicorum.

k Exempla. Argum. per exempla posse iudicari, vt xxxvij. dist. qui de mensa. & xxiij. q. iij. si habes. Argum. contra C. de sentē. simo. Sed illud intelligitur, cū ius habetur. tunc enim p exempla nō est iudicādum. Vel dic quod exemplis priorū non est vtēdum, sed exemplis publicæ personæ si ut authēticę, vt exēplis principis primi siue apostolicorum: vt xvj. quæstione iij. licet. extra de sent. & re iudi. in causis. vel dic

Universidad de Deusto Biblioteca

Exempla quibus est vtendum.

dic quod exemplis paucorum non est vtendum, sed plurium bene.

a Seniores. Id est, sapientes: vt lxxxiiij. distinctio. porro.

b Pluribus. Sic extra de offic. deleg. prudentiam, in fi. j. respon. nam per ampliores homines manifesta veritas reuelatur, vt C. de fideicommis. l. penulti. & C. de inge. manum. l. iij. Hic patet, qd' primo ad consuetudinem loci recurritur cum lex deficit, quàm ad consuetudinem Romanæ ecclesiæ. sic xij. dist. illa. & ff. de leg. & senatusc. de quibus. Alij dicunt, quod primo ad consuetudinem Roma. eccl. recurrẽdum est: vt argumen. s. xj. dist. cap. vltimo. Ioan. Quid autẽ de hoc seruetur, notaui s. xij. distinct. illud. melius j. distinctio. consuetudo.

ADDITIO.

De hoc etiam not. C. quæ sit long. cõsuet. l. j. ibi vide. Archidiaco.

DEcretis. Hæc distin. diuiditur in tres partes: in quarum prima dicit quod ministri ecclesiæ sunt summi põtifices & præsules infra positi cum reliquis sacerdotibus. Secunda ibi, In nouo. Tertia ibi, In his.

c Decretis. Hic agitur de ecclesiasticis ordinibus, & ostendit originem ipsorum, & vnde [1] sic appellẽtur: postea ostendit, qd' ille qui est ĩ maiori ordine vel dignitate, nõ potest iudicari à minori: & sic Papa à nemine potest iudicari.

Exod. 28. i

1 Id est, quare.

Papa à nemine iudicatur.

2. Paral. 23. d

ADDITIO.

Vt j. e. inferior. & c. submittitur. Ar.

d Et minores. Cum ergo Moyses elegerit sacerdotes in veteri testamento, & dominus in nouo, videtur quod ad episcopum de iure spectet electio canonicorum. Et Imperator dicit, quod episcopus eligit clericos in Constantinopolitana ciuitate: vt in autheñ. de mensura ordinandorum clericorũ. in j. §. col. iij. Ad hoc dicas, quod eps de iure cõmuni cum alijs eligat, vt extra de iis, quæ fiunt à prælatis sine consen. capit. c. nouit. & capitu. ea noscit. consuetudo tamen est seruanda, vt extra de electio. cum ecclesia [1]. Item videtur ex loco isto, quod Moyses fuit sacerdos, cum vnxerit sacerdotes: ea idem dicit Innocẽ. extra de maior. & obediẽ. solitæ. Sed contra, homicida fuit, ergo non potuit esse sacerdos, vt xxiiij. quæst. iij. non inferenda. Sed dic quod olim sacerdotes bene erãt homicidiæ, vt ij. q. vij. capi. plerunque. §. his ita. Sed Dauid primo fuit prohibitus construere templum, quia vir sanguinum erat. de consecr. dist. j. ca. j. Quare autem iudices & executores, testes & aduocati in causa sanguinis promoueri nõ possunt: dic vt notaui in quæstionibus in illa quæstione quæ sic incipit: aliquis ex officio suo hominem interfecit. De hoc dixi 51. distin. per totum. Quæstio venerialis est. Archid.

Electio canonicorum, ad quos spectat.

Luc. 11. b

2 Hęc sententia cõmuniter approbatur per Io. Vinc. Laurent. Gofr. & Ber. i ista decret. cũ ecclesia.

† [illegible]

e Alij primates. Hæc diuisio nõ est nisi ratione nominum: quia idem sunt primates, qd' patriarchæ. xcix. dist. cap. j.

f Septuagintaduos discipulos. Contra j. ead. distinctio. in nouo. vbi dicitur, quod discipuli domini. i. Apostoli elegerũt lxxij. discipulos, hic dicitur, quod à domino. Sed dic quod dominus bene dicitur fecisse, quod eius minister facit: quia qui per alium facit, per seipsum facere videtur, vt extra de senten. excom. mulieres.

Mat. 18. c

Quòd si omnibus his inspectis huius quæstionis qualitas non lucidè inuestigatur, seniores [a] prouinciæ congregate, & eos interrogate. Facilius nanque inuenitur, quod à pluribus [b] senioribus quæritur. Verus etiam id repromissor dominus ait: Si duo ex vobis vel tres cõueniũt super terrã in nomine meo, de omni re, quãcunq; petierint, fiet illis à patre meo.

DISTINC. XXI.

i ps [c] DEcretis ergo Romanorum põtificum, & sacris canonibus conciliorum ecclesiastica negotia (ut supra monstratum est) terminantur. Ministri uerò sacrorum canonum & decretorum pontificum sunt summi pontifices, & infra præsules, et reliqui sacerdotes, quorum institutio est in ueteri testamento inchoata, & in nouo plenius consummata. Summi etenim põtifices et minores [d] sacerdotes à Deo sunt instituti per Moysen, qui ex præcepto domini Aaron in summum pontificem, filios uerò eius unxit in minores sacerdotes. Posteà uerò Dauid, cum ministeria domus domini ampliaret, ianitores & cãtores instituit. Porrò Salomon quendam modum exorcizãdi † inuenit, quo dæmones adiurati, ex obsessis corporibus pellebantur. Huic officio mãcipati, exorcistæ uocati sunt: de quibus dominus in Euãgelio: Si ego in Beelzebub eijcio dæmonia, filij uestri (scilicet exorcistæ) † in quo eijciunt? Hæc omnia in nouo testamẽto ecclesia imitata, habet ianitores suos, quos ostiarios appellamus. Pro cãtoribus lectores et cantores instituit. Exorcistas autem nomine antiquo et officio permanente recepit. Pro filijs uerò Aaron omnes infra summum pontificem sacerdotium administrantes sunt consecrati. Inter eos quædam discretio seruata est, ut alij appellentur simpliciter sacerdotes, alij archipresbyteri, alij corepiscopi, alij episcopi, alij archiepiscopi, seu metropolitæ, alij primates [e], alij patriarchæ, alij summi pontifices. Horum discretio à gentilibus maximè introducta est, qui suos flamines, alios simpliciter flamines, alios archiflamines, alios protoflamines appellabãt. Simpliciter uerò maiorũ et minorũ sacerdotũ discretio in nouo testamento ab ipso Christo sumpsit exordium, qui duodecim Apostolos tãquam maiores sacerdotes, septuagintaduos discipulos [f] quasi minores sacerdotes instituit. Petrum uerò quasi in summum sacerdotẽ elegit, dum ei præ omnibus, & pro omnibus claues regni cælorũ tribuit: et à se petra Petri nomen sibi imposuit, atq; pro eius fide se specialiter rogasse testatus est: & ut ipse cæteros confirmaret, subiunxit dicens: Ego pro te rogaui Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando cõuersus confirma fratres tuos. Hanc candẽ formam Apostoli secuti, in singulis ciuitatibus episcopos & presbyteros ordinauerunt. Leuitas autem ab Apostolis ordinatos [a] legimus, quorum maximus fuit beatus Stephanus. Subdiaconos [b] & acolythos procedente tempore ecclesia sibi constituit.

† [illegible]

Luc. 22. c

De his etiam scribit beatus Isidorus in libro septimo Etymol. cap. xij. nominaillorum, & nominũ causas exponens, ita inquiens:

Vnde nomina ecclesiasticorũ gradnum sumantur.

CAN. I.

CLeros [c] & clericos hinc appellatos credimus, quia Mathias [d] sorte electus est, quẽ primum [e] per Apostolos legimus ordinatũ. Cleros enim Grecè, sors Latinè, vel hæreditas dicitur. Propterea ergo dicti sunt clerici, quia de sorte domini sunt, vel quia domini † partem [f] habent. Generaliter autem clerici nuncupãtur omnes, qui in ecclesia Christi deseruiunt, quorũ gradus & nomina sunt hęc: Ostiarius, psalmista [g], lector, exorcista, acolythus, subdiaconus, presbyter, episcopus [h]. Ordo verò episcoporũ quadripertitus est, id est, in patriarchis [i], archiepiscopis [k], metropolitis, atque episcopis. Patriarcha Græca lingua summus patrum interpretatur: quia primum post apostolicum tenet locũ: & ideo, quia summo honore fungitur, tali nomine censetur: sicut Romanus, Antiochenus, Alexandrinus. Archiepiscopus Græco interpretatur vocabulo, quòd sit summus episcoporum, id est, primas. tenet enim vicem apostolicam, & præsidet tam metropolitanis, quàm cæteris episcopis. Metropolitani † autem à mensura † [l] ciuitatum vocantur. Singulis enim prouincijs præeminent, quorum authoritati & doctrinę cæteri sacerdotes subiecti sunt: sine quibus nihil reliquis agere licet [m] episcopis. solicitudo enim

a Ordinatos. vt xciij. distinc. dominus noster. & capi. diaconi.

b Subdiaconos. non videtur verum dicere: quia tẽpore Apostolorũ aliq fuerunt subdiaconi: vt xxxv. distinct. episcopus. quia ille est canon Apostolorum. Sed dic, quod subdiaconatus tunc fuit, sed nõ fuit sacer ordo adhuc. extra de ætate & qualitate. à multis.

[illegible]

c CLeros. Primo ostendit Isidorus, quo nomine vocentur ministri ecclesiæ, & quare sic vocentur ministri ecclesiæ. Secũdo ponit quadrimembrem diuisionem episcoporum. Tertio ponit interpretationes omniũ ordinum ecclesiasticorũ & eorũ officia. Secunda pars incipit ibi, Ordo vero episcoporũ. Tertia ibi, Pontifex.

d Mathias. Cum quo fuit electus Ioseph. xxvj. quæst. ij. capi. j.

e Primum. in clericum scilicet, alius scilicet Iacobus fuit primo episcopus factus: vt j. lxvj. distin. porro. Et est hic arg. pro sorte facienda, vt ff. de iudi. sed cum ambo. & quod in electionibus tẽpore necessitatis possumus secundũ sortem procedere: vt xxvj. quæst. ij. non exemplo. contra extra de elect. ecclesia vestra. & ita ista glo. non valet. extra de elec. quia propter. Vel dic tunc esse vtendum sorte, cum est vtrobique paritas in omnibus, & subest causa necessitatis: vt cum est contentio de electione. xxj. quæstione secunda. non exemplo.

Sors ĩ electionibus est reprobata.

1 Subaudi, quãuis dñi sit terra, & plenitudo ei[us], vt ĩ Psal. viij. disti. quo iure. Archi.

f Partem. id est decimas & primitias, quæ dicuntur Dei [1]: vt xij. quæst. ij. capi. quisquis. Ioan. & ca. qui abstulerit.

g Psalmista. Hic patet, quod psalmista & ostiarius & lector sunt clerici. xxv. distinct. perlectis. & xxxij. distinc. seriatim. & lxxij. distinc. clericum. & xj. quæstio. j. de persona. & deponi possunt sicut alij clerici: vt xxvij. quæstio. j. si quis episcopus. & qui inijcit manus in istos, excommunicatus est: vt xvij. quæst. iiij. si quis. & extra de senten. excommunica. non dubium. & capitu. parochianos. Et per primã tonsuram fit aliquis psalmista, vel clericus, & illa tonsura est sacramentale signum: vt xij. quæstio. j. duo. Sed si hoc dicatur, tunc erunt nouem ordines. Verumtamen videtur, quod non sit ordo: quia vbi tractatur, quod clericus alij obedientiam præstabit, nihil agitur de istis ordinib[us]: vt xciij. distin. à subdiacono. similiter alibi: vt lxxvij. distinct. illud. Sed dic, qd' tantum septẽ sunt ordines, qui conferuntur cum solennitate, sed tamen nouem sunt. Ioan. Sed certe omnes cõferuntur cum solẽnitate hodie, præter Psalmistatum, qui à solo sacerdote confertur: vt xxiij. distin. psalmista.

Tonsura prima, an sit ordo.

† Dominum.

Sacerdos. simplex psalmistatum cõferre potest.

h Episcopus. Argũ. quod episcopatus est ordo [2]: vt xciij. distinct. diacones.

2 Quid sit ordo, habes infra xxxij. di. ca. j. ibi de hoc. & ad idẽ extra de renun. post translationem. §. vlt. vbi de hoc.

i In patriarchis. Quo nomine comprehendit principales patriarchas, vt Romanũ, Constantinopolitanũ, Alexandrinum, Ierosolymitanũ, Antiochenum.

† Vide in hunc locũ Alci. libr. dispun. ij. c. xxiij.

k Archiepiscopis. id est, primatibus: quo nomine comprehẽdit alios pãtriarchas siue primates, vt Aquilegiensem, Cantuariẽsem, Bituricẽs.

† mensura. Imo ἀπὸ τοῦ μήτρ(ος), quasi mater ciuitas. C. M.

l A mẽsura. Quia decem vel xj. debet sub se habere: vt xvj. quæstione tertia. scitote. vel dicitur à metros, quod est mater, & polis, quod est ciuitas: quia est mater aliarum ciuitatum. duodecima distinctione. de his.

Archieps, quot suffraganeos habeat.

m Licet. de ijs, quæ spectant ad totam prouinciam, sed de ijs, quæ ad suam diœcesim spectant, sine eorũ licentia possunt disponere. ix. q. iij c. j. & ij.

Dispo

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Dispo-
nit. ergo
eis confert dignitates ecclesiasticas: vt lxxiiij. distin. episcoporum. Arg. contra. xcij. distinctio. legimus, vbi dicitur, quod tantum ad episcopum spectat confirmatio: sed hoc refertur ad diuersas consuetudines, vt extra de elec. cum in cunctis. & capitulum eccl'sia Vulterana. Ioā. Ego credo, quod de iure communi tantū electio dignitatū spectet ad capitulum cum episcopo, vt extra de ijs, quæ fiunt a prælatis sine consensu capituli, ea nosci-
tur. & capi. quanto.

Dignitatū electio ad quos spectat.

b Ex Græco. scilicet dos. quod est datio.

c Virga. qua arcebant aues a carnibus sacrificiorum.

d Nudis. Argu. quod non incedit nudus, qui nihil fert in capite.

e Dignitatem. vt lxxxiiij. distinct. porro.

f Et non ætatis. Tantum supple, ga alibi dicitur, quod est nomen ætatis: vt xciij. distinctio. legimus,

Additio.

g Nathinnei. Isti dicunt ministri ministrorum, et interpretantur in humilitate Deo seruientes, vel Deo donati. & sunt dicti ab eo tempore, quo Iosue Gabaonitas dānauit ad ministerium templi, scilicet vt ligna ibi cæderent in ipso, & aquā portarent ad opus sacrificij: de quibus dicit xxij. quæst. iiij innocēs. H. Et no. quod isti Nathinnei lauabāt hostias in probatica piscina. Proba-

Probatō qd dicit.

ton Græcæ. dicitur ouis Latine. sic ergo dicta erat, qa in ea Nathinnei, &c. Sicut prædixit, vt totius prouincie archiepiscopis commissa est. Omnes autem superius designati ordines, vno eodemq; vocabulo eōi nomināturised ideo priuato nomine qdā vocantur, propter distinctionē potestatis, quā singulariter acceperūt. Patriarcha, patrum princeps. archos enim Græcè, princeps Latinè. indè archiepiscopus, princeps episcoporū. Metropolitanus a mēsura dictus est.

Episcopus autem vocabulum inde dictū est, quod ille, q efficitur episcopus, superintendat, scilicet curā gerens subditorum. ἐπισκοπῆ enim Græcè, Latinè intendere dicitur. Episcopi enim Græcè, Latinè speculatores interpretantur. Nā speculator est præpositus in ecclesia: ideo dictus, eò quòd speculetur & prospiciat populorū infra se positorum mores & vitam.

Pontifex, princeps sacerdotum est, vel dicitur esse quasi via sequentium. Ipse & summus sacerdos, ipse & pontifex maximus nuncupatur: Ipse enim efficit sacerdotes atque leuitas, ipse omnes ordines ecclesiasticos disponit [a], ipse quod vnusquisque facere debet, ostendit. Antea autem pontifices & reges erant. Nam maiorum hæc consuetudo fuit, vt Rex esset sacerdos & pontifex. vnde & pontifices Romani Imperatores appellabantur.

Vates a vi mentis appellatus est, cuius significatio multiplex est. Nam modò sacerdotē, modò prophetam significat, modò poëtam.

legitur in historijs Euangelij, capitu. post hoc erat, &c. Archid.

Antistes sacerdos dictus est ab eo, quia ante stat: primus est enim in ordine ecclesiæ, vt supra

h Prædicant. id est, legunt recitando.

se nullum habeat.

Sacerdos autem nomen habet compositum ex Græco [b] & Latino, quasi sacrum dans. Sicut enim rex a regendo, ita sacerdos a sacrificando vocatus est: consecrat enim & sacrificat. Sacerdotes autem gentilium flamines dicebantur, hi in capite habebāt pileum, in quo erat breuis virga [c] desuper habēs lanę aliqd: quod cùm propter æstum ferre non possent, filum tantum in capite religare cœperunt. nam nudis [d] eoꝝ penitus capitibus incedere nefas erat. Vnde & a filo, quo vtebātur, flamines dicti sunt, quasi filamines. Verùm in festis diebus, filo deposito, pileum imponebant pro sacerdotij eminentia. Presbyter Græcè, Latinè senior interpretatur, nō modò pro ætate, vel decrepita senectute, sed propter honorem & dignitatem [e], quam acceperunt; presbyteri nominantur. Ideo autem presbyteri sacerdotes vocantur, quia sacra dant, sicut & episcopi, qui licet sint sacerdotes, tamen pontificatus apicem non habent: quia nec chrismate frontem signant, nec paracletum spiritum dant: quod solùm deberi episcopis, lectio Actuum Apostolorum demonstrat. Vnde & apud veteres ijdem episcopi & presbyteri fuerunt: quia illud nomen dignitatis, & non ætatis [f] est. Leuitæ ex nomine auctoris sunt vocati. De Leui enim Leuitæ exorti sunt, a quibus in templo Dei mystici sacramenti ministeria explebantur. Hi Græcè diacones, Latinè ministri dicuntur: quia sicut in sacerdote consecratio, ita in diacone ministerij dispensatio habetur. Hypodiacones Græcè, subdiaconos Latinè dicimus: qui ideo sic appellantur, quia subiacent præceptis & officijs Leuitarum. Oblationes enim in templo domini a fidelibus ipsis suscipiunt, & Leuitis superponendas altaribus deferunt. hi apud Hebræos Nathinnei [g] vocantur. Lectores a legendo: Psalmistæ a psalmis canēdis vocati sunt. Illi enim prædicāt [h] populis voluntatē Dei, & qd sequantur,

Actu. 8. c

do, non autem prædicando, quia illud est officium sacerdotum. xvj. quæst. j. adiscimus.

z Miserabiliter. Non per prauam vel raucam vocem, sed potius per altam vocem et sonoram: & iste intellectus patet ex litera sequenti, vbi dicit, tanta enim, &c.

b Et respuunt infideles. id est, excōmunicatos. Et ita

x Scilicet ab ingressu ecclesię corporaliter arcendo. Hugo.

ostiarius remouet excōmunicatos ab ecclesia, vt hic, & vigesimaquinta distinctiōe. perlectis.

IN nouo testamento. Hæc est secunda pars huius distinctiōis, in qua probatur quod Romana ecclesia sit caput ab ipso domino specialiter instituta, secundario a concilijs. Ioā. de Fant.

c Tu es Petrus. videtur ergo, quod per hæc verba, tu es Petrus, &c. datus fuit Petro pontificatus, & ita ante passionem, quia ante fuit ei dictum. & ita videtur contradicere, quinquagesima dist. considerandum. & c. fidelior. Nam ibi dicitur, quod post passionem, fuit datus ecclesiæ pastor, & non ante. Solu. primo fuit Apostolus

Petr⁹ post passionē fuit pastor creatus.

ante passionē, sed post passionē fuit pastor creatus per illa verba: Si diligis me, &c. vt extra de electio. significasti. quod etiam hic innuitur cum dicit, tibi dabo claues, &c. hoc enim

Ioann. 21. a

est promittere, & non dare.

ADDITIO.

Ad huius verbi declarationem vide quod legitur & nota. xxiij. quæstio. vj. capitu. iam vero §. ex his omnibus. iuxta princip. in gloss. sed qualiter. Archid.

ISti canunt, vt excitent ad compunctionem animos audientium: licet & quidam lectores, ita miserabiliter [a] pronuntient, vt quosdam ad luctum lamentationésque cōpellant. Iidē etiā pronuntiatores vocantur, quia populo annuntiāt. Tanta enim & tam clara erit eorū vox, vt quāuis longè positorū aures adimpleat. Cantor autē vocatus est, quia vocem modulatur in cantu. huius duo genera dicuntur in arte musica, sicut ea doctissimi homines Latinè dicere potuerūt, præcētor & succētor. Præcētor scilicet qui vocem præmittit in cantu. Succentor autē qui voce subsequenter canendo respondet. Concentor autem dicitur, qui consonat & concinit, qui autem non consonat, nec concinit, nec concentor erit. Acolythi Græcè, Latinè ceroferarij dicuntur, à deportandis cereis quando legendum est Euangelium aut sacrificium offerendum. Tunc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur: non ad effugandas tenebras, dum sol eodem tempore rutilat, sed ad signum lætitiæ demonstrandum, vt sub typo luminis corporalis, illa lux ostendatur, de qua in Euangelio legitur, Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Exorcistæ ex Græco in Latinum adiurantes siue increpantes vocantur. Inuocant enim super catechumenos, vel super eos, qui habent spiritum immundum, nomen domini Iesu, adiurantes per eum, vt egrediatur ab eis. Ostia rij, id est, ianitores, qui in veteri testamento electi sunt ad custodiam templi, vt non ingrederetur in illud immundus in omni re. Dicti autem sunt ostiarij, quòd præsint ostijs templi. Ipsi enim tenentes claues, omnia intus extráque custodiunt, atque inter bonos & malos habentes iudicium, fideles recipiunt, & respuunt infideles [b].

Item Anacletus.

Romana ecclesia à domino primatum accepit.

CAN. II.

2 IN nouo testamento post Christum dominum à Petro sacerdotalis cœpit ordo: quia ipsi primo † pontificatus, in ecclesia Christi datus est, domino dicente ad eum: Tu es (inquit) Petrus [c]: & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam, et portę inferi non præualebunt aduersus eam. Et dabo tibi claues regni cælorum. Hic ergo ligādi soluendiq; potestatem primus accepit à domino: primusq; ad fidem populum suæ prædicationis virtute adduxit, verboq; instituit. Cæteri verò Apostoli cū eodem pari [d] consortio honorem & potestatem acceperunt, ipsumque principem eorum esse voluerunt: qui etiam iubente domino in toto orbe terrarum dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsis quoque decedentibus, in loco eorum surrexerunt episcopi, quorum ordinatio prætaxato [e] debet fieri ordine & modo, quos qui recipit, & verba eorum, Deum recipit: qui autem spernit eos, cum, à quo missi sunt, & cuius legatione funguntur, spernit, & ipse indubitanter spernetur à domino. Viden-

d Pari. Argumentum quod omnis episcopus sit par Apostolo quārum ad ordinem & rationem cōsecrationis. xxiiij. quæstio prima. loquitur. in principio. Petrus tamen maior fuit aliis in administratione: vt secunda quæstione septima, puto. Potest enim aliquis esse maior alio in ordine, sed tamē minor in administratiōe: vt archipresbyter maior est archidiacono: vt vigesimaquinta distinctio. c. perlectis. De Apostolis quando fuerunt cōsecrati, non legimus. Dicunt tamē quidam quod in cœna, quando dictum est eis: Hoc facite in meam cōmemorationem. de consecratio. distinctione secunda. in Christo. in fine. Alij dicunt, quod cum dictum est eis:

Petrus in administratione maior aliis fuit.

Apostoli quādo fuerunt cōsecrati.

† Prima. Ioa. post resurrectionem ut [illegible] dare hoc. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis, &c. Quod aut prius primi erat, ipsi coelig. in persona Petri, primissum erat. c. quales. ij. q. vij. Grat.

Mat. 16. c

Ite, baptizate omnes. de consecratio. distinctione secunda. in fine.

Oper

operarios. Argumen. hic signauerunt doctores [a] quod licet ille statutus certus numerus canonicorum, si tamen excrescant ecclesiæ facultates, quod præbendę debent augeri: vt extra de vita & honest. clerico. quoniam. hoc expeditum est extra de constitu. cum M. Fer. & extra de censi. quãto.

[b] Rogauerunt. Argumen. quod nõ nisi volentibus dabitur prælatus etiã à Papa: vt j. distinctione proxima. sacrosancta. sif: viij. quæstione j. sciendum [1]. & cap. audaces. Dic, à principio non dari inuitis, sed ex post facto sic, si sint negligentes. lxj. distinctio. nullus inuitis.

[c] Quamuis. Constitutis sufficeret tantum.

[d] Eademque die. Hic videtur, quod eodem die Petrus & Paulus fuerunt crucifixi. ij. quæst. vij. beati. dicũt tamen quidam, quod reuoluto anni spatio Paulus fuit decollatus, sed eodẽ die post annum. Historia, tamen dicit xiiij. ann. imperij Neronis eos fuisse occisos.

[e] Consecrarunt. Sic ergo ecclesia cõsecratur sanguine alicuius, sicut aliquis baptizatur in sanguine suo: vt de consecr. distinc. iiij. baptismi vicẽ.

[f] Prima Dignitate. Nam ecclesia Antiochena præcessit istam: vt xxxiij. q. j. rogamus.

[g] Nec aliquid. Argumen. quod vbicunque fuerit bonum, ibi est ecclesia.

In his. Hæc est tertia pars distin. in qua ponit sex cap. de materia de pœnis Ignatij Constantinopolitani patriarchæ, qui fuit depositus à suis subditis & excommunicatus, & postea per Romanam ecclesiam restitutus. lxiij. distinct. Adrianus. Ioan. de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. quod quanto gradus est celsior, tanto maior est authoritas in maioribus, & regendi potestas: in minoribus obsequendi necessitas.

[h] Gradus. In ordinibus [4] de quibus supra dixi ea. distinct. clericos.

Inferior. CASVS. Omnia cap. sequen. loquuntur de Ignatio Constantinopolitano patriarcha, qui fuit depositus à suis suffraganeis authoritate & fauore Michaelis Imperatoris contra quos inuehitur Nicolaus Papa dicens, quod suffraganei Ignatium deponere non potuerunt: quia inferior sedes non potest superiorem absoluere vel ligare. & hoc probatur authoritate Esaiæ dicentis: Nũquid gloriabitur securis, &c.

1 Vt Laurent.

Luc. 10. d Matt. 9. d Prælatus nolentibus nõ est dandus.

2 Alias, si ergo.

Petrus & Paul⁹ eodẽ die passi sunt.

3 Sufficeret Romana. Hugo.

4 Et ordinaris. Archid.

uersõ (sicut hæretici garriunt) sed vno tempore vna eadémque die [d] gloriosa morte cum Petro in vrbe Romana sub Cæsare Nerone agonizans coronatus est: & supradictam pariter Romanam ecclesiã Christo domino consecrarunt [e], eámque omnibus vrbibus in vniuerso mundo sua præsentia atque venerando triumpho præstulerunt. Est ergo prima [f] Apostoli Petri sedes Romana ecclesia nõ habens maculam neque rugam, nec aliquid [g] eiusmodi.

3 In his omnibus quanto gradus [h] celsior, tanto maior authoritas inuenitur. In maioribus siquidem est regendi & iubendi potestas, in minoribus obsequendi necessitas.

Vnde Nicolaus Papa scribit Constantinopolitano episcopo dicens:

Inferiorum facta, superiorum sententijs obnoxia sunt.

CAN. IIII.

INferiori sedes potiorem absoluere nõ potest. Sola enim potior inferiorẽ conuenienter ab-

[i] Inferior. Ex hoc c. & j. e. denique. tres colligũntur regulæ. Prima est hæc, Inferior superiorẽ non potest ligare, vel soluere [5]. Secunda hæc est, qui potest ligare, potest & soluere. Tertia talis, qui potest soluere, potest & ligare. quælibet harum regularum videtur habere exceptionẽ. Prima regula videt recipere instantiam. cum maior se subijcit arbitrio minoris, vt xj. qõ. j. peruenit. Secunda regula similiter fallit in incendiarijs & excõmunicatis, q̃ debent per Papam absolui. extra de sen. exc. tua. & extra de offic. deleg. querenti. & in excõmunicato ꝓpter rem iudicatã vltra annum post sententiã, qui per Papam absoluit. Tertia regula fallit j. de consec. dist. iiij. sanctũ. vbi habes quod gdã pœnitens absoluit aliũ tempore periculi, quẽ tñ ligare nõ posset. Itẽ fallit. ij. q. vj. quãuis. & C. vbi senatores l. ij. similiter fallit (vt videtur) cum aliquis confitetur extraneo sacerdoti, qui ipsum tũc absoluit, nõ tñ potest litigare. Io. Sed illa exceptio nõ valet: quia nõ concedo, quod aliquo modo cõsequatur quis remissionem, qui confitetur extraneo sacerdoti: vt dicitur extra de pœn. & remiss. omnis. nisi non cõsuluit obtenta licentia à proprio sacerdote: vt dicitur in ea. decreta. omnis, nisi in necessitate, vt extra eo. tit. c. vbi de pœ. dist. j. quem pœnitet. versic. tantaBar. Et est hic arg. quod si Papa mãdat alicui, quod excõmunicet aliquem, quod possit etiam ipsum absoluere: quia excõmunicatio & absolutio pari conditione censentur, vt cui vnum permittitur, & reliquum, vt j. de pœ. di. j. verbum. arg. contra xxvij. q. j. si homo. Sed ibi Papa præcipit non absolui eius authoritate, secundum quosdam. In omnibus istis cap. vsq; in finem loquitur de eadem materia. s. de facto suffraganeorum Ignatij Constantinopolitani archiepiscopi,

Consitens extraneo sacerdoti extrema habẽt xxvj. q. j. in summa. Archid.

episcopi, qui à suis suffraganeis est depositus fauore Imperatoris.

[a] Hinc. Arg. quod idem iuris est in vno contrariorum, quod in reliquo: vt j. eo. denique. & xxvj. distin. deinde. & iij. q. vj. hæc quippe. & ff. de verb. oblig. inter.

[b] Vnde prophe-ta. Esaias.

[c] Exhibuimus. id est, probauimus

Esa. 10.

NOlite. CASVS. Clerici Constantinopolitani obiciebãt Nicolao papæ, quod vellet defendere Ignatium in malo: quibus Nicolaus respõdet, dicens se nolle eum in malo defendere, sed vult quod filij sint deuoti patri spirituali, & discipuli magistro ita, vt eos nullo modo iudicent: sed in cetiam reprehendãt.

[d] Reprehendendam. Sed contra. j. ij. quæst. vij. oues [2]. & ca. secuti. & ix. q. iij. si autem. vbi dicitur quod subditi possunt reprehẽdere prælatos. Sol. triplex est reprehensio: imperiosa. quæ fit imperio potestatis. hæc tantũ maioribus conceditur. xliij. distin. sit rector. vt hic. Aliasocialis: hæc minoribus conceditur. lxxxj. distin. in omnibus. Tertia temeraria est, quæ infamandi causa fit: & hæc nulli conceditur: vt v. q. vlti. delator.

1 Hoc ca. potius facit pro, q̃ cõtra. ꝓt i ib. notat i gl. vlt. Archid.

Reprehensio est triplex.

ADDITIO.

Quarta humilis & deuota: vt ij. qõ. vij. ca. nos si incõpetenter. ſ. item cũ Balaam.

[e] DEnique. Ad Hebræos. Vbi legitur, quod Melchisedech benedixit Abrahæ. & per hoc probat Apostolus Melchisedech fuisse maiorem.

Hebr. 7. b

[f] Etiam maledicatur. Contrariorũ enim eadem est ratio: vt j. ea. inferior. ff. de ver. obli. inter stipulantẽ.

[g] Maiore. Arg. quod minor iudex non potest exercere iurisdictionem suam præsente maiore iudice: vt xcv. distinc. presbyter. ff. de offic. proconsul. l. vlti. Arg contra. xj. qõ. j. peruenit. & C. de dona. in hac. xcv. distinc. ecce. Dic, quod si minor habet iurisdictionem à maiore, nihil agit quod sit ad derogationẽ illius. extra de offic. leg. volentes.

Minor qescit presente maiore.

[h] Bñdicere. Sed dicit episcopo, qui postulat hãc benedictionẽ, Ora pro nobis pater sancte. i quibusdam locis ipse inferior dicit episcopo, Iube dñe benedicere. & episcopus benedictione facta legit.

[i] Peccatũ. Arg. aliquid prohibẽ, nõ quod ipsum malum sit, sed quod inde malum possit sequi: vt xxxij. q. j. in nouo. & xj. qõ. iij. nolite. & lxiij. distin. cum Adrianus. §. verum.

[k] NVnc autẽ. Diocletiani. nota simul duos fuisse Imperatores. Dic quod erãt due personæ, sed tamẽ erant loco vnius. Sed cõtra. vij. q. j. in apibus. Sed forte vnus habuit dignitatem, alter administrationem.

Galat. 5

Imperatores duo eodem tẽpore fuerũt.

[l] Marcellinus. Sed de isto legitur quod concilio cõgregato confessus est, quod fecerat: et in se tulit sententiam depositionis: & veniens coram Diocletiano confessus est se Christianum esse, & excommunicauit quicunque eum post mortem sepeliret. Sed videtur quod hæc sententia qua præcepit non sepeliri corpus suum cõtineat errorem, vnde nulla deberet esse, vt extra de sententia excõmunicationis. capitulo, per tuas. Si quis enim præciperet, quod corpus suum non sepeliatur,

sa tempora illi, qui ante nos fuerunt, prouidam in ecclesijs consuetudinem tradiderunt. Hodie quoque in Romana ecclesia, quæ magistra est omnium ecclesiarũ, impretermissa seruatur, ita vt nullus sacerdos maiore [g] suo non iubente † consacerdote cuiuslibet rei benedictionem dare nitat: sed anterior stans ad pronuntiandam aliquam lectionem benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet benedicere [h]. Cur hoc? nunqd benedicere peccatum [i] est? absit. De maledictis enim, non benedictis dicit Apostolus, quia regnum Dei non possidebunt. sed per hoc inuitur quantæ censuræ freno inferiores quique à suis præpositis iudicandi coërcendiq; sunt, si nec etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant.

Idem Michaëli Imperatori.

De eodem.

CAN. VII.

NVnc autem diuina inspiratiõe non nos pigebit, nec nobis impossibile erit vobis ostendere, si tamen audire velitis: nõ posse quenquam ritè ab ijs, qui inferioris dignitatis vel ordinis sunt, iudicialibus submitti diffinitionibus. Siquidem tempore Diocletiani [k] & Maximiani Augustorũ Marcellinus [l] episco

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, hoc præceptū non est adimplendum: vt ff. de cōdi. institu. quidā. Præterea qualiter poterat iste seipsum excōmunicare vel deponere, cum par in parem non habeat imperium, vt extra de elect. innotuit? Ad hoc potest dici, quod non fuit sentētia quam tulit, sed quædam interpratio, & infuit ei tacita conditio, scilicet nisi Deus aliter reuelauerit. & dominus reuelauit aliter, ga sepultus fuit post xxx. diespost mortem. Itē quæritur, quare isti episcopi non deposuerūt papam, cum esset confessus de hæresi: vt xl. distin. si papa? Dicit Hug. quia paratus erat corrigi. licet cū papa vel alius sit hæreticus, si tamē paratus est corrigi [1], nō deponit: vt xxiiij. q. iij. dicit Apostolus, Vel ideo non debebant ipsum deponere, quia coactus fecit. quinquag. distinc. presbyteros.

1 Imo dicit Hugo, q nec potuerūt nec debuerunt eū cōdemnare inde: quia spōte & humiliter confessus est errorē suū. Tūc enim papa pōt cōdemnari de hæresi, cū pertinax fuerit, alias non. Hugo.

[2] Cōpulsus. Conditionali, nō absoluta coactione. si enim fuisset absoluta, non deliquisset, vt quinquag. dist. presbyteros.

[b] Ex ore. Argu. quod aliqs potest esse iudex in propria causa. sic ff. de adop. l. iij. C. de fideicō. l. vlti. Sed iudex ibi improprie dicitur, id est arbitrator: in iurisdictione contentiosa non potest, sed in voluntaria sic.

[c] Vbmittitur. Hæreticis. Argu. quod ab exemplis gentilium est argumētandum: vt xj. quæstio. prima. sacerdotibus. xiij. quæstione secunda. questa. & capitulo, non æstimemus.

[d] A minoris. a pus vrbis Romæ, qui postea insignis martyr effectus est, adeò cōpulsus [a] est à paganis, vt tēplum eorum ingressus grana thuris super prunas imponeret. Cuius rei gratia collecto vniuersorum cōcilio episcoporum, & inquisitione facta, hoc idem pōtifex se egisse cōfessus est: nullus tamen eorum proferre sentētiam in eum ausus est, dum ei sæpissimè omnes dicerēt: Tuo ore iudica causam tuam, nō nostro iudicio. Et iterū, Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuā. Et rursum, quoniam ex te, inquiūt, iustificaberis, aut ex ore [b] tuo condemnaberis. Et iterum dicunt, Prima sedes non iudicabitur à quoquam. Item in eodem: Sed cùm quodam tempore quidam contra Sixtum papam tentassent quædam malī rumoris obiicere: & in concilio, cui Valentinianus Augustus intererat, dictum fuisset non licere aduersus pontificem sentētiam dare: surrexit protinus idem Imperator, & in arbitrio præfati pōtificis tribuit iudicare iudiciū suum. Etenim nullus pontificum minorum, vel inferiorum vrbiū subactus iudicijs inuenitur.

Item Nicolaus papa.

Maiores à minoribus iudicari non possunt.

CAN. VIII.

Vbmittitur Ignatius minorum inferiorum & subiectorum deliberationibus, econtra sacris canonibus præcipiētibus, & exemplis sanctorum patrum, semper vbi est maior authoritas, eundum esse, & in omnibus controuersijs ad potioris sedis iudicia actio dirigatur. Quod non solùm à catholicis, verùm etiā ab ipsis constat obseruatum esse hereticis [c]. Alioqui acephalum liquet esse concilium vbi de tanta persona agitur, & maiorū non expectatur sententia: cùm nec in causa clericorum inferioris [d] gradus solius episcopi sui iudicium tantummodo postulandum sit.

Item Michaëli Imperatori.

Minorum sententiæ maiores damnare non valent.

CAN. IX.

INtantum hanc præsumptionem [e] sancti patres apud Calcedonem detestati sunt, vt Dioscorum [f] Alexādrinum antistitē inter cætera idcirco potissimum sine vlla restitutione damnauerint, quia ponens in cælum os suum, lingua eius transeunte super terram, excommunicationem in sanctū Leonem papam dictauit, ita vt in sententia contra ipsum prolata hoc videantur memorare præcipuè, dicentes: Quoniā secūdis [g] excessibus præcipuè priorem iniquitatem valde transcendit. præsumpsit enim excōmunicationem dictare etiam aduersus sanctissimum & beatissimū archiepiscopū magnæ Romæ Leonē, &c. Nunqd ibi legitur inquisitionē factam fuisse, vtrùm iste Dioscorus ipsam excōmunicationem iustè fra xv. quæst. vlt. si autem. in fi. contra: vbi dicitur, quod solus episcopus illorum causas potest audire. Sed non excluduntur ibi clerici, sed alij episcopi. xv. quæstio. vij. episcopus nullius.

INtantum. CASVS. Dioscorus in tribus deliquit: quia scilicet per regem fuit intronizatus: in ecclesia Constantinopolitana: vnde multi clerici recesserūt ab eo. Item quia factus fuit hæreticus. Post hæc duo delicta ausus fuit excōmunicare papam Leonem: vnde sancti patres apud Calcedonem congregati ipsum damnauerunt nō tantum de hæresi, sed etiam quia ausus fuit suum maiorem excommunicare.

[e] Præsumptionē. scilicet, depositionem Ignatij.

[f] Vt Dioscorum. qui intronizatus fuit per regem, qui postea excōmunicauit papam.

[g] Quoniam secūdis. Videtur hic, quod iudex in sententia tenetur exprimere causam: quæ ipsum mouit: vt C. de iudi. properandum. §. illo. & ff. de ijs, qui no. infa. l. quod ait. §. penultimo. arg. cōtra. extra de sententia & re iudicata. sicut. Ad hoc dico, quod semper tenetur exprimere causam: si tamen non expresserit, tenet sententia. ij. qō. vj. biduum.

ADDITIO.

De hoc no. in ꝓdi. capi. sicut. & extra lib. vj. de sent. excom. cum medicinalis, in prin. Arc.

Fidem.

[a] Fidem. Tantū, nè sit contra 5. xv. dist. canones, circa medium. ver. quarta synodus.

QVia ergo. Hęc distinctio diuiditur in duas partes. Secunda ibi, Prima ergo.

[b] Quia ergo. In hac distinct. ostendit ordinem maiorum ecclesiarū. Et primo ostendit quem ordinem habuerunt secundum antiqua tempora. Secundo ostendit, quem ordinem habuerunt postea secundū moderna tempora. secūdū antiqua talis fuit ordo. Prima fuit Romana ecclesia, Alexādrina secunda. Antiochena tertia, quarta Ierosolymitana: vt j. e. §. j. & ca. ij. sed Cōstantinopolitana nullum locū habuit: vt j. ead. qua traditiōe. Sed postquam imperiū fuit translatum Constantinopolim, Cōstātinopolitana ecclesia obtinuit secundum locū post Ro. Alexandrina tertium, Antiochena quartum, Ierosolymitana quintum: & hoc dicitur j. ea. renouantes. extra de priuile. antiqua.

Ecclesiarum maior ordo.

Ordo litterę.

[c] Omnes. Sic constr. Ro. eccles. instituit omnes, scilicet prælatos, siue apicem cuiuslibet patriarchæ, id est, patriarchatus. Et per hoc patet, quod solus Papa nouas facit dignitates.

[d] Mox. id est, ab initio.

[e] Nascētis. quantum ad nouum testamentum.

[f] Cælestis. Arg. quod Papa habet vtrunq; gladium, scilicet spirituale & tēporale. lxiij. distinct. tibi domi-

Tuscus. Hoc ad comes illud, qui dicit Ioh. 18. Regnū

dictasset in Papā? Non planè, sed absque omni controuersia hoc in eo vlti sunt, quia cùm esset inferior, potiorem quibuslibet conatus est lacessere iniurijs: teste Anatholio Constantinopolitano præsule, qui dicit: Propter fidem [a] non est dānatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit in dominū Archiepiscopū Leonē.

DISTIN. XXII.

[1 pars] QVia ergo [b] maior à minori iudicari nō debet, *uidēdū est quæ inter cæteras ecclesias primum locū, quæ secundū uel tertiū obtineat. Roma. ecclesia (sicut supra dictū est) primū locum inter cæteras obtinet, Alexandrina secundū, Antiochena ecclesia tertium ab ea locum accepit.*

Vnde Nicolaus Papa scribit Mediolanensibus.

Romana ecclesia cæterarum primatum tenet.

CAN. I.

OMnes [c] siue patriarchæ cuiuslibet apicem, siue metropoleon primatus, aut episcopatuū cathedras, vel ecclesiarum, siue cuiuscunque ordinis dignitatem instituit Romana ecclesia. Illam verò solus ipse fundauit, & supra Petram fidei mox [d] nascentis [e] erexit, quī beato Petro æternę vitæ clauigero terreni [†] simul & cælestis [f] imperij iura commisit. Non ergo quælibet terrena sententia, sed illud verbum, quo constructum est cælū & terra, per quod deniq; omnia cōdita sunt elementa, Romanā fundauit ecclesiā. Illius certè priuilegio fungiē, cuius authoritate fulcitur. Vnde non dubium est, quia quisquis cuilibet ecclesiæ ius suum detrahit, iniustitiam [g] facit. Qui autem Romanę ecclesiæ priuilegiū ab ipso summo omniū ecclesiarum capite traditū auferre conatur [h], hic proculdubio in hæresim labitur: & cùm ille vocetur iniustus, hic est dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, q aduersus illā agit, quæ est mater fidei, & illi cōtumax inuenitur, qui eā cunctis ecclesijs prætulisse cognoscitur. & infra. Vnde ipse sanctus Ambro. se in omnibus sequi magistram sanctā Romanam ecclesiam profitetur [i].

Idem Anacletus [†] seruus Christi Iesu.

Non ab apostolis, sed ab ipso domino Romana ecclesia primatum accepit.

CAN. II.

SAcrosancta Romana & apostolica ecclesia non ab apostolis, sed ab ipso domino & saluatore nostro primatum obtinuit, sicut beato Petro apostolo dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædi. eccl. meā. vsq;, soluta & in cælo. Adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die eodemq; tempore Romę cum Petro gloriosissima morte coronatus est: & ambo sanctā Romanam ecclesiā consecrauerunt, atq; omnibus alijs vrbibus in mundo vniuerso tā sua presentia, quàm venerando triūpho prætulerūt. Et licet pro omnibus assidua apud Deū omnium sanctorum effundatur oratio, his tamen verbis beatissimus Paulus Romanis proprio chirographo pollicetur, dicens: Testis est mihi Deus, cui seruio in spiritu meo in euāgelio filij eius, quòd sine intermissione [k] memoriā

1 In cuius quā enim iniuriā hō ficium tribuere nostri moris non est, dicit Imperator. C. de emancip. nec aliter. arg. ad hoc 14. q. 5. denique Archid.

† Anacletus. Aut qui in eo ep. Papa rum catalogo nullū esse potest Anacleti, nisi is, quē quidam prēdēs, quartū post Petrū Anno dñi 100. eodemq; anno mar tyrem. Sed Eusebius hunc non ponit in catalogo, adhuc dicunt cum Crescum: sed Gucci semper a versari sūt hunc primū. Tū eo anno q̄ erat Christi passionis Christi, nec diu post. ꝙ sic fuisse Primatū epi Roma ni. Lege in hoc e.

vestri facio semper in orationibus meis.

2 Prima ergo sedes est cælesti beneficio Rom. eccl. quã (vt memoratũ est) beatissimi Petrus & Paulus suo matyrio consecrauerunt. Secunda autem sedes apud Alexandriam, quæ beati Petri nomine à Marco [a] eius discipulo atq; euangelista cõsecrata est. Tertia verò sedes apud Antiochiam eiusdem beati Petri apostoli habetur nomine honorabilis, quam illic priusquam Romã veniret habuit, & Ignatium episcopum constituit ibi, & illic primũ [b] nomen Christianorũ [c] exortum est. *Et post pauca:* Inter beatos apostolos quædam fuit discretio potestatis: & licet omnes essent apostoli, Petro tamen à domino concessum est (& ipsi inter se voluerunt idipsum) vt reliquis omnibus præesset apostolis: & Cephas, id est, caput & principiũ teneret Apostolatus: qui etiam eandem formã suis successoribus & reliquis episcopis tenẽdam tradiderunt. Et non solùm hoc in nouo testamento est constitutum, sed etiam in veteri fuit. Vnde scriptum est: Moyses [d] & Aaron in sacerdotibus eius, id est, primi inter eos fuerunt. *Et post pauca:* Hæc verò apostolica sedes caput & cardo (vt præfatum est) à domino, & non ab aliĵs constituta est: & sicut cardine ostium regitur, sic huius apostolicæ sanctę sedis authoritate omnes ecclesiæ (domino disponente) reguntur. Hac authoritate Alexandrina ecclesia secundum à prima locum habere censetur: sed postea in Constãtinopolitana synodo ecclesia Constantinopolis secundum à sede apostolica locum accepit. Vnde in eadẽ synodo constitutum est ita:

Secundum à Romano pontifice Constantinopolitanus obtinet locum.

CAN. III.

Constantinopolitanæ ciuitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum: propter quod sit Roma noua. [e] †

Item Greg. Ioanni episcopo Syracusano.

Apostolicæ sedi Constantinopolitanã constat esse subiectã.

CAN. IIII.

De Constantinopolitana [f] ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi apostolicæ esse subiectam? tamen si quid boni, vel ipsa, vel altera ecclesia habet, ego etiam minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus [g] enim est, qui se in eo primum existimat, vt bona quæ viderit, discere [h] contemnat. Itẽ eidem: Nam quòd primas Byzancenus [i] sedi apostolicæ dicit se subĳci [k], si qua culpa in episcopis suis inuenitur, nescio [l] quis ei subiectus non sit. Cùm verò culpa nõ exigit, omnes secundùm rationem humilitatis [m] æquales sumus.

Item Gelasius Papa.

Constantinopolitanus episcopus authoritate Romani põtificis ordinatur.

[illegible] missione. Non tamen in quolibet instanti: sed horis cõstitutis sic s. xxxj. distin. si laicus. & xxxvij. distinc. de quibusdam.

a A Marco. vt xxiiij. q. j.

b Primũ. vt vij. q. j. mutationes.

c Christianorũ. Primo eñ omnes fideles fuerũt dicti discipuli. de conse. di. ij. prima. vel fratres. xj. q. iij. ca ad mensam. sed postquã apostoli fecerunt concilium Antiochenũ, dicti sunt Christiani. xxiiij. q. j. rogamus.

d Moyses. Licet Moyses & Aaron primi & summi dicti sint sacerdotes, tamẽ Moyses fuit maior, quã Aaron in administratiõe, non quo ad consecrationem sacerdotalem. In hoc enim ambo pares fuerunt: Moyses tamen hostias nõ offerebat, sed vota offerebat ꝓ populo: vt xxxvj. dis. si quis vult. & lxxxviij. dist. decreuit. Item & in hoc erat maior Moyses ꝙ Aaron, quia instruebat & redarguebat eum tãquã minorem [2], vt de pœn. dist. iij. inter hæc hircum.

e Constantinopolitanæ. Roma noua. dicta est Constãtinopolis, quia Cõstantinus illuc cum aliĵs Romanis fuit, & eam constituit. vnde & Constantinopolis & Roma noua est dicta. xcvj. distin. Constantinus.

f De Constantinopolitana. Imo ipse Imperator eã fatetur subiectam Romanę ecclesiæ: vt i auth. de ecc. tit. in princ. col. ix.

g Stultus. Stult' ta, tũ, dicitur quasi extultus, ab extollo, lis. quia se extollit. Vel dicitur stultus quasi statim vltus, ab vlciscor, ceris, quia stultus statim vltionem experit, nec deliberat. Vel dic ꝙ proprie stultus est, qui per stuporem non mouetur iniuria. sæuitiã enim perfert, nec vltus est, nec vllo ignominię mouetur dolore: quia stultus est hebetior corde. vnde quidam ait: Ego me stultum existimo, fatuum esse nõ opinor. id est, obtusis quidẽ sensibus, non tamen nullis, secundum Pap. & Hug.

h Discere. Arg. est hic contra seniores qui erubescunt discere à iuuenibus. sic xxxviij. distin. nullus. & xxiiij. qõ. iij. si habes. & lxxxiiij. dist. peruenit. Item habes hic, quòd maiores tenentur sequi exẽpla minorum, si bona sunt. j. quæst. j. si fuerit. & c. neq; in homine. & xix. di. secundum.

i Byzancenus. Id est, Constantinopolitanus. primo enim Constantinopolis dicta fuit Byzantium.

k Subĳci. Ita demum si qua culpa, &c.

l Nescio. q. d. ex quo Constanti. episcopus fatet se esse subiectum Ro. ecc. multo magis & aliĵ tenentur fateri. Sic videtur quod confessio prælati nocet ecclesiæ: vt extra de ca. mo. dilectus. & de sen. & re iu. suborta. & de postu. prę l. ad hęc. Ioan. quod credo verum esse, si de cõsensu sui capituli facta est in iudicio: vt extra de iud. causam. & de procur. c. j. Bart.

m Humilitatis. Hoc vult dicere, quod omnes essent æqua

1 Quasi fieri sine intermissione dicat, licet medius actus interueniat: arg. ff. de verb. obliga. continuus. ff. de duob' reis. l. duos. §. duo. Arc.

Moyses fuit maior Aaron.

2 Nam in hoc casu dicit quis minor alio. 2. q. 7. Paul' Petro. Arch. Psal. 98.

Stult' vnde dicit.

Senes nõ debẽt erubescere à iuuenibus discere.

† Nota verã rationem, hinc etiã Phocas primatũ adiudicauit Romæ, quia Prima sedes Imperij, & ne abalienaret. C.M.

Prælati confessio an noceat ecclesiæ.

ęquales, si omnes vellent esse boni: sed quia aliqui peccare volũt, necesse est, quod aliqui sint maiores, qui puniant peccata eorũ: culpa enim causa subiectionis est. Nam non peccantes legi non subĳciuntur: vt in auth de incest. nup. §. si vero. col. ij. xix. q. ij. duę sunt. Et aliter non posset cõsistere genus humanum, nisi quidam essent maiores, & aliĵ minores, sicut est in angelis, vt lxxxix. distin. ad hoc.

Culpa est subiectionis causa.

CAN. V.

Qva traditione maiorum apostolicã sedem in iudicium vocant [a] ? An secundæ sedis antistites & tertię, cęteriq; bene conscĳ sibi sacerdotes depelli [b] debuerunt: & qui extiterit religionis inimicus [c] depelli non debuit? Videant ergo si alios habeant canones, quibus suas ineptias exequantur. Cæterùm isti, qui sacri [d], qui ecclesiastici, qui legitimi celebrantur sedem apostolicam ad iudicium vocare nõ possunt. Constantinopolitanæ verò ciuitatis episcopus, qui vtiq; per canones inter sedes nullum nomen [e] accepit, in communionem residens perfidorum non debuit sub moueri.

Item ex sexta synodo.

Constantinopolitana ecclesia secundum à Romana ecclesia obtinet locum.

CAN. VI.

Renouantes sancti Constantinopolitani decreta conciliĵ, petimus, vt Constantinopolitana sedes similia [f] priuilegia, quæ inferior Roma habet, accipiat: non tamen in ecclesiasticis rebus magnificetur vt illa, sed hæc secunda post illam existẽs prius, quàm [g] Alexandrina sedes numeretur, deinde Antiochena, et post eam Ierosolymitana. Hinc datur intelligi, quòd Alexandrina ecclesia de secunda facta sit tertia, & Antiochena de tertia sit quarta, nisi fortè quis duas contendat esse secundas, vt Constantinopolitanam, & Alexandrinam parem suæ dignitatis velit locum obtinere.

Vnde in octaua synodo legitur:

Quæ patriarchalium sedium primum, vel deinceps teneat locum.

CAN. VII.

Diffinimus neminẽ prorsus mundi potentum quenquam eorũ, qui patriarchalibus præsunt sedibus, inhonorare, aut mouere à proprio throno tentare, præcipuè quidem sanctissimum Papã senioris Romæ: deinceps Constantinopoleos patriarchã, deinde verò Alexandriæ ac Antiochiæ ac Ierosolymitanorum [h].

Qva traditione. CASVS. *Achatius Constantinopoli. patriarcha cum esset in hæresi excommunicauit Alexandrinum & Antiochenũ patriarchas, et eos à suis sedibus fecit expelli, quia sibi non fauebant in suo errore. Quare Gelasius Papa in illa synodo congregata excõmunicauit Achatium & Constantinopolitanos ei fauentes, qui inciderãt in hæresim iam damnatam. Achatius vero Constantinopolitanus episcopus & complices cõquerentes dicebant Papã non debuisse eos excommunicasse, nisi in synodo cõgregata: & sic volebant cogere Papam cõgregare cõcilium, vt de suo facto iterũ cognosceretur in synodo: & hoc intendebãt probare authoritate quorundã canonũ, quos fallaciter inducebant. Sed Gela. contra eos dicit, quod iustissime sunt dãnati, cum illi iniuste condemnauerunt Alexandrinum & Antiochenũ patriarchas: nec authoritates, quas allegãt, eos defendere possunt.*

Capitula quæ sequuntur cum §. plana sunt vsque ad finem.

a Vocant. Ad concilium faciendum. [1]

b Depelli. ab Achatio Constantinopo. patriarcha.

c Inimicus. Achatius.

d Qui sacri. Ironice dicit.

e Nullum nomen. Quia tempore Gelasĳ Constantinopolitana ecclesia non habuit secundũ locũ adhuc. vel nullũ vocat propter hæresim ibi statutam.

f Renouantes. Similia. Simile priuilegium habet in quibusdam: quia ad ipsum appellatur mediĵs prætermissis: vt xj. quæstio. j. si clericus. Et quia deponit episcopum, vt videtur: vt iij. quæstio. v. qui suspecti Et Imperator dicit, quod idem iuris habet in suis subditis, quod Papa in suis, vt in authen. de eccles. titul. §. j. collatio. ix. Similiter Alexandrina ecclesia forte in prædictis simile habet priuilegiũ Romanæ, vt lxv. distinctio. quoniam. & cap. mos antiquus.

g Priusquam. Sic ergo aliqua ecclesia priuatur iure suo sine culpa sua, & hoc fit quandoque propter fauorem, quãdoq; propter odium. Propter fauorem multipliciter. vno modo vt hic, alio modo fauore sacerdotiĵ, vt liiij. distinctio. frequens. Et alio modo propter vim consecrationis: vt xiiij. quæstio. vj. comperimus. Quandoque propter fauorem religionis, vt extra de eccles. ædifican. ad audientiam. ij. Quandoque propter scandalum, vt extra de cleri. ægro. tua. Quandoque propter defectum sacramenti, vt xxxiiij. distinctio. si cuius. Item propter odium alterius, vt lxx. distin. neminem. xvj. q. vij. decernimus. Propter paupertatẽ. x. q. iij. c. vnio. Item propter ordines, vt distin. liiij. frequens. Alias regulare est, quod nemo sine culpa sua priuandus est iure suo, vt xvj. q. vij. inuentum. & lvj. dist. satis peruersum. Hic potest habere locũ distinctio, quod quandoque perditur priuilegiũ propter fauorem, vt hic: quãdoq; propter enorme damnum, vt extra de deci. suggestum. quãdoq; propter abusum. xj. q. iij. priuilegiũ. quandoq; propter delictũ xxv. q. ij ita nos. quãdoq; propter negligentiã. ff. de nundinis. l. j. quandoq; propter contrarium factum, extra de priuil. si de terra. & c. accedentibus. Et no. quod licet quis sine culpa perdat priuilegium, nunquam tamẽ sine causa. extra vt lite non conte. quoniam frequẽter. §. porro. vnde versus: Paupertas, odium, vitium, fauor, & scelus, ordo, Personas spoliant & loca iure suo.

h Diffinimus. Ac Ierosolymitanorũ. Sunt et aliĵ [2] patriarchæ: vt Bituricẽ. Aquilegiẽ. vt ix. q. iij

1 Scilicet ꝓpter dãnationem alicuius, quasi papa nõ possit sine cõcilio aliquem dãnare: qđ falsum est. Hug.

Appellatio potest ad Papam omisso medio interponi.

Iure suo multis modis qs priuatur.

2 Scilicet ꝗ patriarchalib' sedibus ꝑsidẽt: vt Pisanus, Bituricensis, Grandensis: nã plures debẽt esse, qui in capite cuiusq; prouincię &c. xcix. dist. c. j. secundum Hu.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

conquestus. & cap. nūc vero. j. xxxij. dist. erubescant.

Breuiter. Hæc distin. diuiditur in sex partes, in quarum prima ponit quid iuris sit de electione Romani Pontificis. Secunda ibi, Episcopi vero. Tertia ibi, His igitur. Quarta ibi, Dalmaticis. Quinta ibi, Quæritur. Sexta ibi, Subdiaconus.

¹ Infra e. ca. 3. & ca. seq. annectit & qd iuris sit si aliqua orta fuerit contradictio in cōsecratione episcopi: & de professiōe obedientiæ, quā debēt inferiores facere suis prælatis infra e. c. illud. & c. seq. Io. de Fantu.

a Breuiter. In hac dist. xxiij. ostenditur qualiter singuli ordines sunt conferēdi. Et primo ostēdit qualiter debet papa eligi & ordinari. Secundo qualiter ordinandus in episcopum debeat examinari. Tertio qualiter episcopus & alij inferiores sint ordinandi ¹. Quarto annectit de habitu clericorū, & quod moniales non debent cōtingere sacra vasa.

† [redacted]

b IN nomine. Hęc sunt verba notarij vsq; ibi, nouit beatitudo.

ADDITIO. Sic viij. qō. iij. Artaldus. xvj. quæ. j. hinc est etiam. & j. q. vij. conuenientibus. Archi.

c Indictione. Indictio dicitur spatiū trium lustrorum.

d Patriarchij. i. in quo Papa residet.

e Trapezitas. Id est, campsores.

f Adeo. Hic tangitur latēter, quod legitur in chronicis, quod Benedict⁹ x. qui succesit Stephano, eiectus est de Pontificatu, & factus est Papa Io. Sabi. episcop⁹ pro pecunia², cui impositum est nomē Syluester. & iste etiam deiectus est, & deinde reparatus & restitutus est Benedictus: & iterū eiectus est Benedictus, & datus Papatus

Multiplicis. Papæ mutatio.

DISTIN. XXIII.

BReuiter^a quæ inter ecclesiastica officia sit differentia, monstrauimus. Nunc à summo Pontifice incipiētes, & usque ad ultimum gradum descendentes, qualiter quisque eorum debeat ordinari, sanctorum authoritatibus ostendamus.

Item ex sexta sinodo. Vnde Nicolaus Papa.

Decretum Nicolai Papæ de electione Romani Pontificis.

CAN. I.

IN nomine^b domini nostri Iesu Christi & saluatoris ab incarnatione eius anno M.lix. mēse Aprili, indictione^c xij. propositis sacrosanctis euangelijs, præsidente quoque reuerendissimo ac beatissimo Papa Nicolao † in basilica Lateranensis patriarchij^d, quæ cognominatur Cōstantiniana: confidentibus etiam reuerendissimis episcopis, abbatibus, presbyteris, diaconibus: idem venerabilis pōtifex authoritate apostolica decernens de electione summi Pontificis inquit: Nouit beatitudo vestra, dilectissimi fratres & coëpiscopi, inferiora quoq; membra non latuit, defuncto bonæ memorię domino Stephano prædecessore nostro, † hæc apostolica sedes, cui authore Deo seruio, quot aduersa pertulerit, quot deniq; per simoniacæ hæresis trapezitas^e repetitis malleis, crebrisque tunsionibus subiacuit; adeò^f quidē, vt columna Dei viuentis iam penè videretur nutare, & sagena summi piscatoris procellis intumescentibus cogeretur in naufragij profunda submergi. Vnde si placet fraternitati vestræ, debemus auxiliante Deo futuris casibus^g prudenter occurrere, & ecclesiastico statui ne recidiua (quod absit) mala præualeāt, prçcauere. Quapropter instructi prędecessorum aliorumq; sanctorum patrū authoritate decernimus atq; statuimus, vt obeunte huius Romanæ ecclesiæ vniuersalis Pōtifice, in primis Cardinales episcopi diligentissimè simul de electione tractantes^h, mox Christi clericos Cardinales adhibeāt: sicque reliquus clerus & populus ad consensum nouæ electionis accedant, nimirū præcauētes ne venalitatis morbus aliqua occasiōe subrepat. Et ideo religiosissimi viriⁱ prędu ces^k sint in promouēda Pontificis electione, reliqui autē sequaces. Certus verò atq; legitimus^l hinc electionis ordo perpenditur, si perspectis diuersorum patrum regulis, siue gestis, etiam illa beati Leonis Papę prædecessoris nostri sententia recolatur. Nulla^m (inquit) ratio sinit, vt inter episcopos habeātur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à comprouincialibus episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Sed quia sedes apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur ecclesijs, atq; ideo super se metropolitanum habere non potest: Cardinales episcopi procul dubio metropolitani vicē

Ioanni Archipresbytero ante portam Latinā, cui impositum est nomen Gregorius: & hic ab Henrico Imperatore est depositus, & vltra montes translatus est. Hoc totum vno anno factum est, & propter hoc datum fuit priuilegiū Hērico, de quo hic fit mentio.

g Futuris casibus. No. ad cautelam futurorū aliquid statui, vt lxiij distin. cum Adrianus. & j quæst. vij. conuenientibus. ff. loca. si quis domum. §. ij. Argu. contra, quia non imputatur alicui, si non damnauit ecclesia: vt extra vt ec. benefi. vt nostrum. & ff. ad l. Aquil. l. si putator.

h Tractantes. Videtur quod electionem semper debet præcedere ³ tractatus, alioqui electio nulla est: sicut aliē nationē debet præcedere tractatus: vt xij. q. ij. fine. Ioan. quod hodie expressum est extra de elect. in Genesi. & c. quapropter. B.

i Religiosissimi viri. Id est, episcopi cardinales.

k Præduces. j. distin. lxxxix. c. j. cōtra. Sed hic dixit præduces non respectu Cardinaliū, sed aliorum clericorum. Vel religiosos appellat hic episcopos Cardinales.

l Legitimus. Id est, canonicus.

m Nulla. j. distin, lxij. c. j.

Funguntur

† [redacted]

2 Nūquid iste sic electus posset accusari de simonia? argu. q̄ sic. 89. distinc. si quis pecuniā. vbi de hoc j. ead. dist. ca. j.

Electionē tractatus præcedere debet.

3 Et not. quod hinc etiam colligit, q̄ clerici prius deberēt in aliquē cōsentire, & postea alijs religiosis viris vel laicis renuntiare. Lau.

a Funguntur. Non tamen ideo sunt maiores Papa, quia cōsecrāt eū: quia suffraganei cōsecrāt metropolitanum, nō tamen ideo sunt maiores: vt lxvj. di. c. j.

Consecratus est iferior cōsecrato.

b Gremio. Ergo aliquis in Romana ecclesia potest esse non idoneus ad Papatū. & sic est cōtra xxj. dist. quāuis. in fine. vbi dicitur, q̄ ibi non est macula, nec ruga. Sed bene potest esse, quod omnes sunt sancti, non tamen omnes sunt idonei ad Papatū, vel quia sunt corpore vitiati, vel aliud habent impedimentum. Itē habes hic, quod semper de clericis ipsius ecclesiæ eligendus est prælatus, si ibi est idoneus: vt lxj. di. nullus. & c. obitum. & lxiij. dist. metropolitano. idē in abbate: vt xviij. q. ij. quam sit. & tunc sufficit, quod sit bonus ³. sed si de altera ecclesia eligitur, requiritur quod sit optimus, vt dicunt quidam. & est argu. ad hoc ff. de tuto. & curat. diuus. De hac materia plene inuenies viij. q. j. licet. Io. & tamen tali iuri potest renuntiari. Vnde si maior pars capituli eligat de alia ecclesia, valebit electio. extra de electio. cū nobis olim. & c. cum inter canonicos. & cap. in causis. licet Ioā. dixerit contra: & sufficit etiam tunc, q̄d sit bonus, vt in pręd. decre. cum nobis. B.

Papa an possit esse quis non idoneus.

Eligēdus an debeat esse de gremio eccle.

† [redacted]

Bap. Egnat. & alij testantur. C.M.

3 Ad hoc extra de eect. cū nobis olim. imo sufficit ne malus existat: vt 16. q. ſi. monasterium.

† [redacted]

c Personaliter. Ex his verbis apparet psonale priuilegiū hoc fuisse: & ideo ad alios nō prorogari. ff. de cē si. ætatem. & vij. q. j. petisti. & xvj. q. j. hinc etiam.

d Fieri in vrbe. Semper enim ibi facienda est ordinatio & examinatio clericorum: vt xxiiij. distin. quando. & si alibi fit electio, quam in loco ad hoc determinato, electio est nulla: vt extra de electio. venerabilem. nisi subsit causa, vt hic dicitur, & lxiij. dist. quanto. & extra de elect. bonæ memoriæ.

Electio quæ fit in loco nō determinato nulla est.

ADDITIO. Nam duæ partes Cardinalium semper debent adesse. extra de elect. licet. nisi sint valde remoti. Ioan. de Fant.

funguntur^a, qui videlicet electum antistitē ad apostolici culminis apicem prouehant cōsecrandum. Eligatur autem de ipsius ecclesię gremio^b, si reperitur idoneus, vel si de ipsa non inuenitur, ex alia sumatur, saluo debito honore & reuerētia dilecti filij nostri Hērici, † qui impræsentiarum rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente speratur, & iam sibi cōcessimus sicut successoribus illius, qui ab hac apostolica sede personaliter^c hoc ius impetrauerint. Quòd si prauorum, atq; iniquorum hominum ita peruersitas inualuerit, vt pura, syncera, atque gratuita fieri in vrbe^d non possit electio, cardinales episcopi cum religiosis clericis, catholicisq; laicis licet^e paucis, ius potestatis obtineant eligendi apostolicæ sedis pontificem, vbi congruerit. Planè postquam electio fuerit facta, si bellica fuerit tempestas, † vel qualiscunque hominum conatus malignitatis studio restiterit, vt is, qui electus est, in apostolica sede iuxta consuetudinem inthronizari non valeat, electus tamen sicut verus Papa obtinet authoritatem regēdi Romanam ecclesiam, & disponendi^f omnes facultates illius, quod beatum Gregoriū ante suā consecrationem. cognouimus fecisse. Quòd si qs contra hoc decretum nostrum synodali sententia promulgatum quasi per seditionem, vel præsumptionē, aut quolibet ingenio electus, aut etiā ordinatus, seu inthronizatus fuerit, authoritate diuina & sanctorū apostolorum Petri & Pauli perpetuo anathemate cum suis authoribus, & fautoribus, & sequacibus à liminibus sanctæ Dei ecclesiæ separatus abijciatē, sicut Antichristus, & inuasor & destructor totius Christianitatis. Nec aliqua super hoc ei audientia^g reseruetur, sed ab omni ecclesiastico gradu in quocūque fuerat prius, sine retractatione deponatur. Cui quisquis adhæserit, vel qualemcunque tanquam pontifici reuerentiam exhibuerit, aut in aliquo eum defendere præsumpserit, pari sententiæ sit mancipatus. Quòd si quis huius nostrę sanctę decretalis sententiæ temerator extiterit, & Romanam ecclesiam sua præsumptione confundere & perturbare contra hoc statutum tentauerit, perpetuo anathemate atq; excommunicatione damnetur: & cum impijs (qui non resurgent in iudicio) reputetur, omnipotentis iram contra se sentiat, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli (quorum ecclesiam præsumit confundere) in hac vita, & in futura Psal. 1.

e Laicis licet. Hoc tantum ad laicos refertur.

f Et disponendi. Secus est in alijs prælatis. Nā illi ante confirmationē ² non habent ius administrandi, vt extra de elect. nosti. nisi sint Archiepiscopi trāsmōtani, vt extra de elect. quod sicut. Vel nisi sint exempti: qui si trāsmōtani sunt, statim possunt administrare, vt extra de elect. nihil. Sed certè videtē, q̄d in omnibus idē iuris est, vt si electus non posset intrare possessionē rei, ad quam est electus, nihilominus pro possessore est habendus: vt xcij. dist. si quis episcopus. & extra de restitut. spolia. sæpe. Sed illa c. loquunt quando impeditur per aduersarium: secus posset dici quando impedimentum est in seipso, puta quia nondum est consecratus. extra de dolo & contuma. contingit.

Elect⁹ ante confirmationē non administrat.

2 Subaudiunt quidā, & installationem: alij dicunt solam cōfirmationem sufficere, & hoc verius est.

De hoc not. Inno. extra de causa pos. cū super. in gl. j. ibi videas.

g Audiētia. Hic habes casum, vbi alicui denegatē audientia, scilicet in casu intrusionis. & iij q. j. Deus ergo. §. patet. Item & in casu schismatis: vt xxiij. q. v. nō vos. Item cum quis recipit ecclesiam de manu laici: vt xvj. q. vij. si quis deinceps. Item cū quis excōmunicat suū maiorem: vt xxj. dist. in tantum. vnde videtur, quod spoliatus pro aliquo istorum casuum non possit petere restitutionem, ex quo ei denegatur audientia. Argu. contra extra de restitut. spolia. in literis. Ioan. Solu.

Audientia est multipliciter deneganda.

Universidad de Deusto Biblioteca

furorem[a] sentiat: fiat habitatio eius deserta, & in tabernaculis suis nō sit, qui inhabitet: fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua. Commotus commoueatur ipse, & filij eius mendicēt, & eijciantur de habitationibus suis. Scrutetur etiā fœnerator omnē substantiam eius, & diripiant alieni labores eius: orbis terrarum pugnet contra eum, & cūcta elemēta[b] sint ei contraria: & omnium sanctorum quiescētiū merita illum confundant[c], & in hac vita super eū apertam vindictam eorum ostēdant[d]. Obseruatores autem huius nostri decreti, omnipotētis gratia protegat, & authoritas beatorum apostolorū Petri & Pauli ab omnium peccatorum vinculis absoluat.

2 Episcopi verò & cæteri ordines infra constituti qualiter ordinari debeant, ex authoritate Carthagineñ. concilij quarti, † cui interfuit Augustinus tēpore Honorij Augusti ostendamus, ab eorum examinatione incipientes.

Quomodo sit examinandus, qui in episcopum eligitur.

CAN. II.

QVi episcopus ordinandus[e] est, antea examinetur[f], si natura sit prudens, si docibilis[g], si moribus temperatus[h], si vita[i] castus, si sobrius, si peruigil, si semper suis negotijs cauens[k], si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, vel acutus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus: & ante omnia si fidei documenta[l] verbis simplicib⁹[m] asserat[n], id est, patrē & filiū & spiritū sanctum vnum Deum esse confirmās, totamq; Trinitatis vnitatem, deitatē, coēssentialē, & cōsubstantialem & coæternā, & coomnipotentē prędicans: si singulas quasque in trinitate personas plenū Deū, & totas tres personas vnū Deū: si incarnationē diuinam nō in patre, neq; in Spiritu sancto factā, sed in filio tantùm credat: vt qui erat in diuinitate Dei patris filius, deus verus ex patre esset, & verus homo ex patre carnem ex matris visceribus habens, & animam humanam rationabilem, simulque in eo vtriusque naturæ, id est, Deus & homo, vna persona, vnus filius, vnus Christus, vnus Deus creator omnium q̄ sunt, & author, & rector: & Deus cum patre & Spiritu sancto omnium creaturarū, qui passus sit pro salute nostra vera carnis passione, & mortuus vera corporis sui morte, resurrexit vera sui carnis receptione: & vera animę resumptiōe, in qua veniet iudicare viuos & mortuos. Quærendū est etiā ab eo, si veteris et noui testamenti, id est, legis et prophetarum et apostolorum vnum eundemq; credat authorē, et demū viuos ac mortuos iudicaturum, et si diabolus non per conditionem[o], sed per arbitrium factus sit malus.

Psal. 108. lu. quilibet spoliatus restitui debet, nisi spoliatus sit à iudice iusta de causa, vt extra de rescript. dilectus. & nisi in casibus exceptis, vt extra de restit. spo. literas. & c. ex transmissa. iij. quæst. j. in summa. nec excommunicatus directè poterit restitutionem petere, vt extra de exceptio. cum inter. iij. quæstio. j. in summa. vbi de hoc, Ber.

a Furorem. id est vindictam.

b Elementa. id est, siue sit in terra, siue in aqua, puniatur.

c Confundant. i. à confusione nō liberentur.

d Ostendant. Nec peccauit iste maledicendo: quia maledictorū duo sunt genera. xxiiij. q. 6. iij. cum sancti.

Episcopi vero. Hæc est secunda pars di. in qua ponit, quæ sunt quærenda in episcopo tempore consecrationis. Io. de Fant. Casus huius §. per se patet.

Cōsecrādus, an sit ante examinand⁹.

e Qui episcopus ordinandus. Id est consecrandus, quia tūc est scrutinium faciendum

† Quarti. Vbi sanctum hoc & Christianissimū decretum habetur c. j. ad verbū in primo Tomo conciliorū pag. 437. O q̄ tempore Augustini feruebat fides & disciplina Christiana in Aphrica, & semp vbi tales doctores præsunt. C. M.

f Examinet. Ista examinatio nō est facienda, nisi circa ignotos. xlvij. distinct. de Petro. & xciiij. distinct. valde. & hoc verum est de scrutinio electionis, nisi forte summatim etiā circa notum quæreretur de modo eligendi, & de ijs, quæ habes extra de elect. cum in cūctis. Scrutinium autem quod fit in cōsecrando, illud nūquam est omittendum etiā circa notum: vt hic, & lxv. dist. c. j. ij. & iij. & lxxv. dist. c. j. imo repellitur & si in vno deficiat. xxxviij. dis. quæ ipsis.

g Si docibilis. Melius diceret docilis: qa homo est docilis & doctrinalis, liber docibilis: quandoque tamen ponitur vnum pro alio, vt hic, & Ioā. in euang. Et erunt omnes docibiles Dei. debet autem rationem reddere omni poscēti. xxxvj. di. c. qui ecclesi. §. ecce.

Docilis et docibilis differunt.

h Temperatus. j. xj. q. iij. illa præpositorum.

i Vita. j. dist. liij. legem.

k Cauēs. Nam ꝓpter simplicitatem repellitur quis, vt xxxix. di. Petrus. sed iam promotus non deponitur, sed ei coadiutor datur vij. q. j. quia frater noster.

l Fidei documenta. id est, fidem.

m Simplicibus. id est, apertis, non implicitis. extra de sum. trin. firmiter. & . s. distin. iiij. erit autem. non inusitatis[1]. j. dist. xxxvj. illiteratos. melius xxxvij. dist. relatum. ar. ad testes repellendos. ar. iiij. q. iij. si testes. §. itē in testibus. ar. contra instrumenta.

1 Vnde apostol⁹ ad Timotheum, Profanas vocū nouitates deuita. Io. de Fantu.

n Asserat. Profiteri debet qđ obseruabit patrum regulas, in auth. quomodo oportet episcopos. §. ad nos ergo. circa princ. coll. j.

o Non per conditionem. i. per creationem[2]. vult enim dicere, quod non est creatus malus, vt quidam dicunt, sed ex libero arbitrio factus est malus. imo adhuc habet liberum arbitrium: sed illud est ad malum tantum. alioqui si non haberet liberum arbitrium, non demereretur. xxiij. quæstio. iiij. vasis iræ. uno quotidie fit peior

2 Subaudi, non necessitatem.

Quærendum est etiam ab eo, si credat huiusmodi, quam gestamus, carnis & non alterius resurrectionem: si credat iudicium futurum, & recepturos singulos pro his, quæ in carne hac gesserint, vel pœnas, vel præmia: si nuptias non prohibeat: si secunda matrimonia nō damnet, si carnium perceptionem nō culpet, si pœnitentibus reconciliatis communicet: si in baptismate omnia peccata, id est, tam originale peccatum contractum, quàm illa, quæ voluntariè admissa sunt, dimittantur[a]: si extra ecclesiam[b] catholicam nullus saluetur. Cùm in his omnibus examinatus fuerit inuentus plenè instructus, tunc cū omni cōsensu clericorū[c] et laicorum, et cōuētu totius prouinciæ episcoporū, maximè metropolitani vel authoritate, vel præsentia ordinetur episcopus, suscepto in nomine domini nostri Iesu Christi episcopatu: nō suæ delectationi, non suis moribus, sed his patrum diffinitionibus acquiescat.

Item Isidorus de vita clericorum.

Qualis debeat esse clericorum conuersatio.

CAN. III.

3 HIs igitur † lege patrum cauetur: vt à vulgari vita seclusi, à mundi voluptatibus se abstineant: non spectaculis[d], non pompis intersint, conuiuia publica fugiant: priuata nō tantùm pudica[e], sed & sobria colant: vsuris nequaquam incumbāt, neque turpium occupationibus lucrorum: non fraudibus cuiuscunque studium apperant: amorem pecuniæ[f] quasi materiam cunctorum criminum fugiant, & secularia negotia officiaque abnuant, honoris gradum per ambitionem non suscipiant, pro beneficiis[g] medicinæ Dei munera non accipiant: dolos, & coniurationes caueant, odium, æmulationes, obtrectationes, atque inuidiam fugiant: non vagi oculis, non effræni lingua, aut petulāti, fluidoq; gestu incedāt: sed pudorem & verecundiam mentis simplici habitu incessuq; ostendāt: obscœnitatē etiam membrorum & verborum sicut & operum penitus execrentur: viduarum, & virginum frequentationes[h] penitus fugiant, contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant: castimoniam quoque non violati corporis perpetuò obseruare studeant, aut certè vnius matrimonij vinculo fœderentur: senioribus[i] quoq; debitā præbeant obedientiam, neque vllius iactantiæ studio semetipsos attollāt: postremò doctrinæ, lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, exercitio[k] iugiter incumbant. Tales enim debent esse, qui diuinis cultibus sese mācipandos student, scilicet, vt dum scientię operam dant, doctrinæ gratiā populis administrēt.

Item Clemens.

Qui dignè sacramenta tractare non possunt, ad ministerium non eligantur diuinum.

Diabolus liberū habet arbitrium.

peior. similiter angelus habet liberū arbitriū, sed illud est tantum ad bonum: & per id quotidie meretur, & fit melior. Homo habet liberum arbitrium æque ad bonum & ad malum, vt xxiij. quæ. iiij. Nabuchodonosor

Peccata p quid dimittunt.

a Dimittantur. i. dimissa ostendantur. nam per contritionem dimittuntur adulto peccata nō per baptismū[1]. Aut enim adultus accedit ad baptismum cum charitate, aut non. si cum charitate, iam nullum in eo est peccatum: vt legitur de centurione, vt xxvj. distin. deinde. & de conse. di. iij. non dubito. Si sine charitate, nullum peccatū ei dimittitur, de conse. distin. iiij. ostenditur. dimittuntur tamen satisfactiones, quas pro peccatis facere debet: vt de conse. distin. iiij. sine pœnitentia. Item & originalia dimittūtur per baptismū adultis, sed nullum mortale, si non habet charitatem. j. quæ. j. vide.

1 Sed remanet iniquitas ipsa, id est, fomes peccati. de pœ. dist. 4. ca. ille Rex. & videas quod legitur & no. de cōsecr. dist. 4. ca. fi. & c. nō ex quo. Arch.

b Extra ecclesiā. j. quæst. j. extra ecclesiam catholicā. & c. ex ecclesia.

c Et laicorū. Sed quare hic post examinationem requiritur consensus clericorum & laicorum? Qui enim electioni cōsensit, postea electo nihil obijcere potest, vt viij. q. ij. dilectissimi. Sed dicas hic loqui de examinatione, quæ fit tempore consecrationis: nec aliud vult dicere, nisi qđ consecrari debet, si ita est, quod omnes cō senserint in eum. Itē patet hic, quod laici possunt contradicere electioni, vt dicam j. c. illud, &c.

† Alias ergo.

Electioni possunt laici contradicere.

HIs igitur. Hęc est tertia pars distin. in qua ostendit Isidorus qualiter clerici debeant viuere, & quæ vitare, & quæ obseruare debent, vt doctrinę gratiam possint populis ministrare. Ioā. de Fan. & P. & hæc sint loco casus.

d Non spectaculis. Vbi turpes ludi exercentur: vt j. de consec. dist. v. non oportet. & xxxiiij. dist. presbyteri.

e Pudica. i. continentia quo ad sermones lasciuos[2], et quotidie esurire debent, & esse cum vacuo ventre, vt j. de consecr. dist. v. sint tibi.

2 Scilicet vt non dicātur ibi, vel fiant impudica, vel inhonesta. 44. dist. conuiuia. secūdum Hug.

f Pecuniæ. Diuites tamen nō sunt abijciendi cum bonis operibus. xxx. dis. hæc autem scripsimus.

g Pro beneficijs. Et pro sacramētis ecclesiasticis, quæ dicūtur medicinæ: quia sanāt vulnera peccatorum. xij. q. ij. animę. Io. de Fā. dixit in omnibus sacramentis committi simoniā, nisi in matrimōio: ideo forte, quia ibi non confertur gratia[3] spiritus sancti, vt xxxij. q. ij. connubia. sed in alijs sacramentis confertur, vt j. q. j. quicq̄d inuisibilis. Gre. dixit quod ibi committitur simonia, cum sit maius inter sacramenta, vt xxxij. quæstione secūda. honorantur.

Simonia in omni sacramento cōmittitur.

3 ~~Hanc sententiā nō approbo: [illegible] confertur, & [illegible]~~

h Frequētationes. Nota solā frequētatione prohiberi. ex eo enim quod frequenter fit, præsumitur quod male fiat: vt lxxxj. dist. cleric⁹. & si q̄spiā. & volum⁹. & xxxij. dis. hospitiolū.

i Seniorib⁹. Id est prælatis.

k Exercitio. j. de cōse. di. v. nunquā.

Universidad de Deusto Biblioteca

CAN. IIII.

Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica sacramenta tractare. Melius est enim domini sacerdotiū paucos habere ministros, q possint dignè opus Dei exercere, quā multos[a] inutiles, q onus graue[b] ordinatori adducant.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Si electo in episcopum aliqua obijciuntur, quinque vel sex episcopi, ad eius purgationem conueniant.

CAN. V.

Illud[c] statuendum est, vt quando ad eligendum[d] episcopum conuenerimus, si qua cōtradictio fuerit suborta[e] (quia sæpe talia sunt facta apud nos) non præsumant ad purgādum[f] eum, qui ordinādus est, tres[g] tantùm[h] accedere, sed postulentur ad numerum supradictū duo vel tres. Et in eadem[i] plebe[k], cui ordinandus est, discutiantur primò personæ contradicentium: postremò etiā illa quæ obijciuntur[l], pertractentur: & cùm purgatus[m] fuerit, sub aspectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum vestræ sanctitatis animo concordat, corroboretur vestræ dignitatis responsione. Ab vniuersis episcopis dictum est, Satis placet.

Item ex concilio Tole. vndecimo.

Vota suæ promissionis spondeant, quos ecclesiastica promouet disciplina.

CAN. VI.

Qvanquam omnes, qui sacris[n] mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adstricti, expedibile[o] est tamen, vt promissionis suæ vota sub cautione[p] spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica probat disciplina. Solet enim plus[q] timeri, qd' singulariter pollicetur, quàm quod generali sponsione concluditur. Et ideo placuit huic sancto concilio, vt vnusquisq;, qui ad ecclesiasticos gradus est ascēsurus, non ante honoris cōsecrationem accipiat,

Multitudo est reprobata.

[a] Tales. Multos. Multitudo enim aliquos facit magis viles: vt xciij. dist. legimus. et multitudo est canonibus inimica, vt extra de præbē. quia in tantum. Et multitudo onerosa nihil habet honesti: vt in authen. de referendarijs. in fin. colla. ij. Item est hic argu. contra illos, qui allegant multa. de consec. dist. v. nō mediocriter. xxiiij. q. j. odi, & proieci. Nam vtilius est pauca effundere, &c. C. de veteri iure enuc. tanta. §. si quid autem.

[b] Graue. Qui ex certa scientia indignum ordinat, aut deponitur, aut priuatur potestate ordinandi[1]: vt quinquagesima dist. ex pœnitētibus. & .lj. dist. aliquantos.

1 De hac materia legit & no. 36. distin. quæ ecclesiasticis. et ibi dicā. Archid.

[c] Illud. Si electo consecrando obijcit crimen, non est consecrandus ante causæ examinationem: & si prius venerāt quatuor episcopi ad consecrationē, ad huc veniant duo. & si ante venerant tres, veniant adhuc alij tres ad audiēdam causam criminis obiecti. Et secundum hoc exponas eligendum, id est, cōsecrādū[2]. & expone purgandum, id est, examinandum. & ita intellige qđ hic obijciebatur crimen in modum accusationis. Nam si esset obiectum in modum exceptionis, non viderentur necessarij tot episcopi: cū causa illa posset expediri per procuratorem: vt extra de accusation. super his. & sic patet, quod metropolitanus possit audire causam criminalem episcopi, licet non possit eum deponere: tamē requiritur præsentia plurium episcoporum. Alij intelligunt tantum de eo qui tenetur se purgare. Dic vt iij. q. vj. c. quamuis. & c. accusatus.

2 Sub. & sic tenet. Sic improprie exponit eligere, id est, confirmare. 9. q. 1. remoto. et eligere, id est, consecrare. viij. q. j. episcopo. in fi. secundū Hugo. & Io. de Fant.

[d] Ad eligendum. Id est, consecrandum.

[e] Suborta. Id est, quod obijcitur crimen ei.

[f] Ad purgandum. Id est, examinandum.

[g] Tres. Qui soli possent consecrare eum, sed ipsi nō possunt audire causam criminalem.

[h] Tantum. Scilicet accedere. alias est in textu accedere.

[i] Et in eadem. Ibi enim melius potest inquiri de crimine, vbi aliquis conuersatus est, vt xxiiij. q. j. pudenda. extra de elec. postquam.

Electū laici possunt accusare.

[k] Plebe. No. arg. q laici admittuntur ad accusandum electum, vt s. eo. l. qui episcopus. in fi. lxj. dist. studij. lxiij. di. vota nam episcopus debet habere bonū testimonium ab ijs, qui foris sunt: vt viij. q. j. licet. & & consec. dis. j. iubemus. Item quia interest ipsorum, vt extra de testi. c. decætero. & est arg. ad hoc extra de test. ex parte Adæ. & in auth. de san. epis. §. si quis autem. coll a. ix. & est argu. ad hoc lxxj. distin. Maximianus. Arg. contra xxviij dist. cōsulendum. vbi etiā ad denūtiationem non admittūtur laici si malo zelo ducātur. Item si ideo dicis admittendos laicos, quia ipsorū interest: ergo siue sint bonæ famæ, siue malæ, admittuntur: quia nullus remouetur ab accusatione, qui suam iniuriā prosequitur: vt iiij. q. vj. omnibus. male ergo dicit decretum, quod laici infames non admittantur ad accusationē clericorum[3]: vt ij. q. vij. accusatio. Potest hic dici, quod hic loquitur cum ciuiliter agitur, & in eo casu quilibet admittitur, etiam fœmina: vt extra de testi. tam literis. Si quæris, quare ergo tot episcopi conuocantur cum ciuiliter agitur? Respon. quia agitur de crimine, licet nō criminaliter. Vnde oportet etiam inscribi ad pœnam extraordinariam, vt extra de accusa. super his. Et est arg. ad hoc iij. qō. vj. hæc quippe. vbi xij. episcopi requiruntur: & tamen ibi ciuiliter agitur, vt videtur.

3 Præterea ex hoc sequeretur, q siue iste electus malæ famæ fuerit, siue non, semper admittentur laici, p istud c. omnib'. quod tamē falsum est. ij. q. j. in primis. ver. si. Io. de Fant.

[l] Illa quæ obijciuntur. Si sint grauiora vel non.

[m] Et cum purgatus fuerit. Id est, iudicatus innocēs.

[n] Qvanquam. Sacris. id est, ecclesiasticis.

[o] Expedibile. id est, iustum.

[p] Cautione. Scilicet iuratoria.

[q] Plus. Sic ergo aliquis iure communi se potest tueri[4] & priuilegio. lxxxvij. dist. quisquis. & extra de rescri. c. j. Arg. cōtra de fide instru. inter. vbi dicitur, quod idem non potest dari et confirmari. Item ar. cōtra C. de thesau. l. vnica. De hoc plura arg. inuenies c. distin. contra morem. Sed ita dicat cōsilio meo, si quęratur ab eo: hoc habeo de iure communi: et si hoc non esset, habeo ex priuilegio, vt extra de præscrip. veniens. Itē no. quod plus valet specialis cautio, quā generalis: vt hic, & ff. si quis cau. l. sed & si. §. quæsitum. Item & plus specialis confirmatio, quā generalis. extra de cōfir. bonæ. Item & specialis appellatio quam

4 Scilicet cōtra promittentem: & dic forte q.d. ad cautelam fit. hic enim nō magis tenetur si specialiter promittatur, quā si generaliter. & qđ dicit glo. ex priuilegio: dic iure speciali scilicet ex sua pmissione. Archidia.

quàm placiti[a] sui annotatione[b] promittat: vt fidem[c] catholicam syncera cordis contritione ac deuotione custodiēs, iustè & piè viuere debeat, & in nullis operibus suis canonicis regulis contradicat: atq; vt debitum per omnia honorem atq; obsequij reuerentiam præeminenti sibi vnusquisque dependat, iuxta illud Papæ Leonis edictum: Qui scit aliquibus esse præpositum, non molestè ferat aliquem sibi esse prælatum: sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat: pœna tamen iuxta ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium inferenda, & ab ijs, qui transgressores[d] fuerint, persoluenda.

Dehinc disponitur qualiter ecclesiastica officia ordinentur.

Qualiter ordinetur episcopus.

CAN. VII.

Episcopus cùm ordinatur, duo episcopi imponant manus, & teneant Euangeliorum codicem[e] super caput & verticē eius: & vno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant.

Qualiter ordinetur presbyter.

CAN. VIII.

Presbyter cùm ordinatur, episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenēte, etiam omnes presbyteri, qui præsentes sunt, manus suas iuxta manus episcopi super caput illius teneant. Sicut autem in die suæ ordinationis sacerdos orario vtroque humero ambitur, ita tempore consecrationis eodem orario debet vti instanter.

Vnde in Bracarensi cōcilio legitur:

Quod quisque accepit tempore consecrationis, ferat tempore oblationis.

CAN. IX.

Ecclesiastica institutione præfixum nouimus, vt omnis sacerdos cùm ordinatur, orario[f] vtroq; humero ambiatur: scilicet, vt q imperturbatus præcipitur persistere inter prospera & aduersa, virtutū semper ornamento vtroque circunseptus appareat humero. Qua ergo ratione tempore sacrificij non assumit, quod se in sacramento accepisse nō dubitat? Proinde modis omnibus conuenit, vt quod quisque percepit in consecratione honoris, hoc retineat etiam in oblatione vel perceptione suæ salutis: scilicet, vt cùm sacerdos ad solennia missarū accedit, aut per se Deo sacrificium oblaturus, aut sacramentum corporis[g] & sanguinis domini nostri Iesu Christi sumpturus: nō aliter accedat, quàm orario vtroque humero circunseptus, sicut tempore ordinationis suę dignoscitur consecratus: ita, vt de vno eodemq; orario ceruicem[h] pari-

Specialitas, an sit generalitati præferenda.

quam generalis: vt extra de appel. super eo. & specialis delegatio, quàm generalis: vt extra de rescrip. ad hoc. & specialis subscriptio quàm generalis. ff. ad le. Cor. de fal. l. diuus. j. respon. & speciale mandatum: vt extra de rescr. c. j. & melius c. pastoralis. Alias tamen plus valet generalis correctio, quàm specialis, quādo multitudo est in causa. xxiij. q. iiij. non potest. & generalis petitio, vt xiij. qō. ij. non æstimemus. & generalis quæstio. ff. de quæstio. l. j. §. qui quæstionem.

[a] Placiti. Id est, pacti.

[b] Annotatione. id est, scriptura.

Electus suo superiori multa cū iuramēto promittit.

[c] Vt fidem. Not. quod quilibet clericus suo prælato præstabit obedientiam, vt j. de conse. distin. v. in omnibus. & no. q præstat electus suo maiori iuramentū de fide & canonibus seruandis, vt hic: de indemnitate rerum ecclesiæ seruanda, vt xxviij. distin. de Syracusanæ. de immoderata exactione non faciēda. x. qō. vl. c. j. in fin. Item de fidelitate. extra de iureiur. ego N. Item de pensionibus debitis soluendis. argu. extra de noui ope. nunt. cum ex iniuncto. extra de elect. qualiter. Item de pensionibus nō augendis, argu. extra de iureiur. tua. Itē suspectus de inobedientia, iuramentum præstat de obedientia seruāda. extra de maiori. & obe. cum in ecclesijs. in fine. Nec obstat contrarium extra de ma. & obedien. legebatur. quia ibi loquitur de iam promoto, & non suspecto.

Clericus sub pœna se pōt obligare.

[d] Transgressores. Hic habes, quod clericus se potest obligare sub pœna spirituali & pecuniaria. Ad spiritualem pœnam se potest obligare, scilicet ad pœnam depositionis, vel anathematis: vt j. quæs. vij. quoties. de consec. dist. ij. ego Berengarius, extra de elec. cum dilectus. in fine. similiter ad pecuniariam pœnam se potest obligare. xxj. q. v. si quis cuiuslibet. extra de arbi. cum dilecti[1]. Sed nunquid pœna soluta potest agi ad obedientiā, vel ad id quod promissum est sub pœna: vel an sufficiat tantum pœna esse contētum? De hoc dic vt not. xxv. qō. ij. quæcunq;.

1 De hoc etiam no. ij. qō. si qs p̄sbyter. Archidi.

Dehinc. Supra ostensum est de electione et ordinatione Papæ & de examinatione episcoporū. & quales esse debeāt episcopi & alij clerici. Nūc vero ostēdit qualiter debeat fieri ordinatio primo episcopi & postea cæterorum.

[e] Episcop'. Codicem. Consueuit quæri an quilibet istorū episcoporum ordinet episcopum: et an appositio libri sit de substantia cōsecrationis? Et potest dici, quod nullus solus eum ordinat, sed q-libet eorū cōsecrat eum: quia consecrare est cū alio sacrare: vt xxiiij. q. j. pudenda. sicut plures ferunt trabē, ita qđ nullus per se. ff. ad le. Aquil. ita vulneratus §. j. non autē credo quod liber sit de substantia cōsecrationis.

Episcopus solus consecrare nō potest episcopum. Consecrare qd est.

[f] Ecclesiastica. Orario. Id est, stola[2].

2 Consecrationis eucharistiæ. Hugo.

[g] Corporis. No. quod si in ęgritudine sumit sacerdos eucharistiā, circundabit stola vtrūq; humerum.

[h] Ceruicem. Si sacerdos legit Euangeliū, nunquid vtetur stola secundum quod diacon'? Ar. q sic, vt xciij dist. præcipimus. & xciiij. dis. c. j. & ij. Potius credo sequendam consuetudinē, vt xij dist. scit. maxime de ijs, quæ breuiter sunt edicta. ff de ventre inspicien. l. j. §. vlti.[3] Dalma

3 Laur. & Hugo. di-

Universidad de Deusto Biblioteca

ter & vtrunque humerum premens, signum in suo appareat pectore crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiacebit. 4 Dalmaticis autem, nec episcopis, nec diaconibus absq; apostolica licentia vti permittitur.

Vnde Grego. Aregio episcopo Francorum.

Absque apostolica licentia Dalmaticis, nec episcopis, nec diaconibus vti licet.

CAN. X.

COmmunis filius [a] diaconus Petrus nobis innotuit, quòd fraternitas vestra tempore, quo hic fuit, poposcit, vt sibi & archidiacono suo vtendi Dalmaticis licentiam præberemus. Sed quia hominum suorum infirmitate [b] compulsus festinanter abscessit: vt nec ipse mœror incumbens diutius (vt dignum erat, & res desiderata poscebat) sineret permanere, & nos in multis implicatos (vt ecclesiasticæ rationis est consideratio) nouum [c] hoc inconsultè & subitò indulgere non permitteret: idcirco rei postulatæ prolongatus est effectus. Nunc verò charitatis tuę bona reuocantes ad animum, huius authoritatis nostræ serie petita concedimus: atque te, & archidiaconum tuum Dalmaticarum vsu decorandos esse concessimus, easdemq; Dalmaticas dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate deferente trāsmisimus.

Qualiter ordinetur diaconus.

CAN. XI.

DIaconus dum ordinatur, solus episcopus [d], qui eum benedicit, manus super caput eius ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur. 5 Quæritur autem, an post benedictionem manus presbyterorum, & diaconorum, chrismatis liquore debeant perūgi.

De his ita scribit Nicolaus Papa Radulpho archiepiscopo Bituricē.

Nec presbyteris, nec diaconibus in consecratione, chrismate manus perungere licet.

CAN. XII.

PReterea sciscitaris, vtrū solis presbyteris, an etiam diaconibus debeant, cùm ordinantur, manus chrismatis [e] liquore perungi: quod in sancta Romana ecclesia, cui authore Deo seruimus, de neutris agitur. Sed quòd sit à nouæ legis ministris actum, nusquā (nisi nos fallat [f] obliuio) legim⁹. Ergo ad beati Innocentij Papę canonica decreta sanctitatem tuam trāsmittimus: & quæ tibi sint in consecrationibus & orationibus obseruāda, principia paginæ ad Decentium Eugubinum episcopum emissæ te affatim † edocebunt.

PALEA.

EX *epistola Simplicij papæ Seuero & Florentino episcopis directa. Ad cognitionem nostri examinis,* Gabrenen. *diaconi relatu peruenit de quibusdam ecclesiæ ipsius clericis, quorum cùm unus ad presbyterij, duo ad leuitarum ministeria consecrarentur: episcopus eorum, oculorum dolore detentus fertur manum suam super eos tantùm posuisse: & presbyterum quendam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse: qui propter tantam præsumptionis audaciam poterat accusatus iudicio præsenti damnari, si adhuc in corpore positus, non fuisset mortis uocatione præuentus. Sed quia ille examini diuino relictus est, humano iudicio accusari nō potest: ij, qui superſunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiæ potius elogium acceperunt: ne sibi licentiā talis usurpatio faciat, decernimus, ut gradus sacerdotalis & leuitici ordinis, quem peruersè adepti sunt, depositi æquo iudicio amittant.* Tales enim *meritò iudicati sunt remouendi, quia prauè inuenti sunt constituti.* Item *quæritur, an eorum ordinatio sit rata habenda, quibus episcopus oculorum languore impeditus manus imponit, & presbyter super eos orationem dicit?*

De his ita statutum est in concilio Toletano.

Et ordinator, & ordinatus damnationis subeat pœnā, cùm episcopus manum imponit, & alius orationem dicit.

CAN. XIII.

QVorundam clericorum, dum vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministeriū sacrarent, episcopus oculorum dolore detentus fertur manum suā super eos imposuisse [a] tātùm, & presbyter quidā illis cōtra ecclesiasticum ordinem benedictionē dedisse. Sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest [b]: ij, qui superſunt, gradum sacerdotij, vel leuitici ordinis, quem peruersè adepti sunt, amittant [c].

Ex concilio Carthaginensi iiij.

Qualiter subdiaconus ordinetur.

CAN. XIIII.

6 SVbdiaconus cùm ordinatur, quia manus [d] impositionē [e] non accipit, patenam de manu episcopi accipiat vacuam, & calicem vacuū: de manu verò archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua, manile, & manutergium.

Qualiter acolythus ordinetur.

CAN. XV.

ACOlythus cùm ordinatur, ab episcopo quidem doceatur, qualiter in officio suo agere debeat: sed ab Archidiacono accipiat ceroferarium [f] cum cereo, vt sciat se ad accendenda [g] ecclesiæ luminaria mancipari: accipiat & vrceolum [h] vacuum, ad suggerendum vinum in eucharistiam [i] sanguinis Christi.

Qualiter exorcista ordinetur.

CAN. XVI.

EXorcista cùm ordinatur, accipiat de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo: Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum [k], siue baptizatū, siue catechumenum.

Qualiter lector ordinetur.

CAN. XVII.

LEctor cùm ordinatur, faciat de illo verbū episcopus ad plebē, indicans eiusdem fidem, ac vitam, atq; ingenium. post hoc spectante [l] plebe tradat ei codi-

---

ount hoc nō esse in iure determinatum: et ideo statur cōsuetudini. aīs credit verum esse, quod s. proxim. dictū est. scilicet φ debet stolā habere vt diaconus. Scripsit etiā Lau. de subdiacono: stola, quā portat in manu sinistra quod cōsuetudine reperitur non iure.

Loci incēperies excusat.

Dalmaticis. Hæc est quarta pars, vbi quæritur quid iuris de Dalmaticis. Ioan. de Fan. & P.

a COmmunis filius. ille diaconus.

b Suorum infirmitate. Nota, φ propter infirmitatem suorum potest aliquis se excusare, sicut propter timorem suorum, vt extra de appella. ex parte. Item not. φ propter intemperiem loci, aliquis excusatur, vt hic, & lxxiiij. dist. quorundam. Ar. cōtra extra de dolo & contu. cum dilecti. in fi. Io.

c Nouum. Not. φ ea quæ de nouo petuntur, non sine magna deliberatione cōceduntur: vt hic, & xvj. qō. j. in parochia. maxime à Romana ecclesia quæ omnia cū magna maturitate solet tractare, vt xxxv. q. ix. Apostolicæ. Quia in rebus nouis constituendis euidens debet esse vtilitas, vt ff. de consti. principum. rebus. Hodie vero diaconi indistinctè vtuntur Dalmatica, vt xj. quæstio. iij. episcopus aut presbyter [1]. lxxvj. distin. de ieiunio.

1 Hoc c. non videtur hoc probare: quoniam ibi habetur de alba. sic xciij. dist. i. diaconus in conuentu. sed Hugo & Laurē. intelligūt albā. i. dalmaticā. sic etiam exponit in præcedenti ca. diaconus.

d DIaconus dū ordinatur, solus episcopus. Sacerdoti autem imponunt manus omnes presbyteri astātes, vt s. eod. presbyter.

Quæritur. Hæc est quinta pars dist. vbi quæritur, vtrū sacerdotes vngantur oleo, vel chrismate: & respondetur φ oleo tantum Io. de Fan.

e PRæterea. Chrismatis. Manus sacerdotis inūgunt oleo, similiter inungitur & brachiū siue humerus principis: sed & manus & caput episcopi inunguntur chrismate, vt extra de sacra vnctio. cum venisset. in fi. cōtrarium hic assignatur xvj. q. j. c generaliter. §. ecce sufficienter. vbi dicitur φ manus sacerdotis sicut manus episcopi cōsecrantur. Sed verum est quod consecrantur oleo, sed non chrismate [2], vt dixi. Si autem aliquis est vnctus oleo pro chrismate, vel econuerso, nihilominus ordinatus est: sed suppleri debet id quod omissum est, vt extra de sacra. non iter. pastoralis.

f Fallat. Non ergo Papa habet omnia iura in pectore suo [3]. Vnde etiā Vrbanus dicit, qd' non reperitur prohibitum, quin vir & vxor simul possint suscipere puerum, vt xxx. q. iiij. quod autem. & tamen antecessor huius Leo illud prohibuerat. de conse. distin. iiij. non plures. & hoc concedo. Quod autem dicitur, quod Papa habet omnia iura in pectore suo [4]: vt C. de testa. omniū. verū est per interpretationem: quia omnia interpretari potest. Nam & quandoque impeditur minori intelligentia: vt extra de censi. cum instantia.

2 Vnde quod hic dicit chrismate: sol. cōtrariū. nam in cōtrario dicit de vnctiōe olei secundum Laur.

3 Hoc nō videtur φ cedere hic. nā hic nō erat obliuio iuris, sed exemplorum, secūdū Lau.

† Adde de hac dictiōe affatim, nota. in c. vno. in glo. sup verb. affatim. extra de reli. domi. lib. vj. & per Archi. hic.

4 Ad hoc facit l. pe. C. de his qui. vt in dig. quandoq; tamē papa, vel Imperator errant in iure: vt l. iij. §. fin. & ibi glo. ff. de sup. leg. adde Baldū in l. præscriptiōe. co. vj. C. si cōtra ius vel vtili. pub.

Quorun

a QVorundā. Imposuisse. Hic habes, quod duo imperfecta sacramenta nō constituunt vnum perfectū: & hoc ideo, qa sacramenta sunt vnitatis. de cōsec. dist. ij. quia passus. & vnitas diuisionē non recipit. xxiiij. q. j. loquitur [1]. Idem dico in sacramento baptismi & eucharistiæ, & in omnibus illis, vbi certa forma desideratur, quod duo imperfecta nō faciunt vnum perfectum. Idem est in excusatione tutorū, quod duę imperfectę excusationes non faciūt vnā perfectā: vt C. qui numero tut. l. j. [2] Idem est in stipulatiōe: qa non diuidit. ff. de verb. obli. l. j. & l. continuus. Sed sacramētum solēnitatis, vt est missa, bene diuiditur. & ibi duo imperfecta faciunt vnum perfectum: vt vij. q. j. nihil.

1 Ar. contra xvj. q. iij. ca. placuit. §. præscriptionum. ver. quod si ab eo. vbi de hoc in gl. ar. aliqua &c.

2 Adde glos. huic cōtrariam in c. nihil. in verbo, presbytero. infra vij. q. j. & concordeas, vt ibi.

b Non pōt. Quia crimina morte extinguuntur, & nullus post mortē potest accusari: vt xxiiij. qō. ij. c. j. ff. de bonis eorū, qui ante sententiā mortem sibi consci. l. vlti. & xxxiij. qō. ij. admonere. Nisi in crimine hęresis: vt xxiiij qō. ij. sane. ij. Vel si aliquis hæreticos instituit hæredes, vt extra de hære. si quis episcopus. vel si in notorio crimine decessit: vt lxxxviij. di. neq;. prout consuuit notari xxiiij. q. ij. in summa.

Defunct⁹ de quibusdā criminibus potest accusari.

c Amittant. Et tamen nunquā eum receperunt: & ita aliquis dicitur amittere, quod nunquam habuit: vt v. qō vj. quia. xxiij. q. iiij Guilisarius.

Amittit quis quod nunquam habuit.

ADDITIO.

Ad idem xvj. distinct. concilia. vbi de hoc. Archid.

SVbdiaconus. Hæc est sexta pars distin. in qua probat per xvij. c. qualiter minores ordinantur. Ioā. de Fan. & P.

d Quia manus. scilicet consecratoriam, sed ordinatoriam accipit.

e Impositionem. Verum est, quod non imponitur manus super caput [3] subdiaconi, sicut super caput diaconi vel sacerdotis: sed imponitur manus super ipsum, secundum quod impositio manus idē est quod ordinatio: & sic non obstat cōtrariū lxix. dist. quoniam. vbi dicitur, quod etiā lectori manus imponitur.

3 Hic videas quod legitur & not. v. qō. vj. quia. j. responso.

Vide – 1315.

f ACOlyth⁹. Ceroferariū. id est, candelabrum.

g Ad accendenda. Non in lampadibus, sed cum legitur euangelium: vt xxj. dist. cleros.

h Vrceolum. Ad vinum.

i Eucharistiam. Id est, calicem.

k EXorcista cū. Super energumenum. Energumeni dicuntur lunatici, & obsessi à dæmonibus, ab en, quod est in, & erge, quod est labor: & mene, quod est defectus: quod est quasi in opere deficiens. Archidiaco.

Energumeni.

l LEctor. Spectante. lxvij. distin. reliqui. contra vbi dicitur, quod Episcopus minores ordines potest cōferre sub testimonio trium. Sed hic loquitur de ignotis.

Ostia

Universidad de Deusto Biblioteca

1 Et recipiat fideles. Arch.

2 Scilicet benedictis. al's non est verū qđ minores conferant: vt hoc c.quoniā.hic al leg.Arch.

OStiarij. Claues. Vt eijciat excommunicatos & infideles [1]: vt xxj. di. c.j.in fi.

[a] Psalmista. Sola.de abbatibus [2] non dubitat & corepiscopis, quin minores ordines cōferant: vt j. lxviij.dist. quāuis. & lxix. dist. quoniam. Similiter episcopus, qui renunciauit episcopatui. extra de eo qui renun.epi.requisiuit. Sed qualiter sacerdotes conferunt ordinem primū, cum ordinari nemo possit sine titulo: vt lxx.dist.c.j & solus episcopus titulum confert: vt xvj. q.vij. c.nullus. & extra de offi.archidia. cum satis. Sed hoc verum est de maioribus ordinibus. Vel dic, qđ possunt assignare titulum, sed non curam animarum. Signatur cōtrarium xxv.dist. perlectis. vel dicitur, quod collatio illorū ordinū spectat ad episcopum. sed illud verum est de solenni ordine.

Corona nō debet esse magna.

[c] Debet. Parum, nā magnitudo coronæ est signum cōuersionis, vt extra de succes.ab intest.cum dilectus. in parte decisa.xij. q.j.duo.

[d] Prohibete. Iuxta Apostolum.in epistola ad Corinthios dicitur [3]: Vir si comam nutrit, ignominia est ei: mulier si comam nutrit, gloria est ei.

3 Apostolus tamen dicit illud generaliter non de clericis tā tum, secūdum. Lau.

[e] Sphæræ. j. xij. quæstione j.duo.

[f] Clerici. etiā vxorati, vt extra de vita & honestate clericorū, clericus. xxxij.distin. si qui vero. sed illud potest intelligi, si vult gaudere priuilegio clericali: alias secus: vt lxxxiij. dist. quisquis. Ioan. Ego dico, quod clericus coniugatus nō potest gaudere priuilegio clericali: nec debet ferre tonsuram, cum hoc faceret in vituperiū ordinis clericalis: vt extra de cleri. coniu. c. Ioannes. Bar.

ADDITIO.

Ad hoc plene notatur 1. dist. c. vlt. xx. q. iij. cos. xxxij. di. si qui. Archi.

[g] Religionē. Alioqui perdit priuilegiū clericale. extra de vita et hone. cle. c. vlti. extra de sen. excō. in audiētia. De habitu clericorum plene habes xxj. q. iiij. summa.

[h] Si qs. Comā. vel barbam, vt extra de vi. & hone. cleri. c. v.

[i] Sit anathema. Videtur ergo, qđ omnis apostata sit excōmunicatus: vt extra de apost. c. j. & infamis est. iij. q. iiij. si qs vero [4]. vj. qō. j. infames. quod non concedo [4]: & expone sit. i. fiat. Nam & monachus in apostasia potest recipere ordinem: vt extra de tem. or. ex parte. & Inno. dicit, quod admoneri debet priusquam suspendatur: vt extra de sent. excom. sacro.

[k] Sanctimonialis. Semper. etiam in lecto & in infirmitate: vt xx. q. j. vidua.

[l] Sacratas. Monachas. non sacratas.

[m] Sacratas pallas. scilicet corporalia.

[n] Et ne pestis. Sic. v. viij. dist. mala.

Non

[†] Comā. Dixi extra de vita & honestate. c. clericus. ad tex. C. M. Clericus coniugat⁹ nō gaudet priuilegio clericali.

Apostata qlibet an sit excommunicat⁹.

* alias si quis vero à suo.

4 Dicas, quod hoc nō potest verum intelligi in clerico seculari. Nā in regulari sec⁹, vt extra lib. vj. ne cle. vel mo. vt periculosa. Archi. 5 Et est ar. qp monach⁹ electus in epi scopū nō debet habitum mutare, secundum Lau. Ad idē extra de vi. & hone. cle. in magno. in fi. & hoc arsumit, ex eo qp hic dicit, semper.

Templarij & Hospitalarij non sunt laici.

Secretarium.

[o] Cum. Ideo. Ordinatus. Ordinatio. Ordinare. Ordinatum. Ordinatur. Ordinatis. Ordinatos. Ordinatas. Ordinatorum. Ordinatarum. Ordinatoribus. Ordinatores. Ordinatoris. Ordinatorē. Ordinatoribus. Ordinatoribus. Ordinatores. Ordinatorum. Ordinatorū

fuerit. §. notādum. sibi, præuaricator.

Ignoti sunt examinādi & non alij.

1 De hoc not. supra dis. proxi. qui episcopus. i pri. Archidia.

NVllus. Testimonio. Hic habes quod testimoniū populi ḡ̃ualet examinationi. Vnde sufficit quod clericus ordinandus habeat famam pro se. Et per hoc etiam patet, quod noti nō sunt examinandi, sed tātum ignoti: vt xlvij. dist. de Petro. xciiij. dist. valde. extra de præsump. mandata [1].

PResbyteri. MAVS. Vacante Stomen. ecclesia defecit Sacerdos in ecclesia beati Eleutherij martyris: & cum illa ecclesia episcopo indigeret, nec erat episcopus, qui eam ordinaret, clerici Stomensis ciuitatis supplicauerūt Papæ vt præciperet Celestino episcopo quatenus nomine visitatoris tantum, & non tanquam proprius episcopus ordinaret in præfata ecclesia Iulianū presbyterum diaconem in locum deficiētis presbyteri electum. Præcepit ergo Papa episcopo Celestino, vt Iulianū diaconē promoueat in presbyterū in prædicta ecclesia tātū nomine visitatoris, & Felicissimū in locū Iuliani substituat diaconē, vt ecclesia illa, nec sacerdote indigeat, nec ministro. Casus sequentis capituli & §. patet.

b Ciuitatis. Carētis episcopo. Sed nonne vacante sede episcopali capitulum potuit dare

2 Istæ decre. nō p-

Ex Decretis Syluestri Papæ capitulo septimo,

De eodem.

CAN. I.

NVllus acolythorum, vel subdiaconorum rem cōsecratam à presbytero alīs porrigat: quia aliud est ministrer, aliud assistēs: misi tamē ipse supportet, quod ei sacerdos imposuerit ore suo benedictum.

Item ex concilio Carthagin. iij.

Ante probationem nullus ordinetur clericus.

CAN. II.

NVllus ordinet clericus, nisi probatus fuerit vel examine episcoporum, vel populari testimonio [2].

Item Gelasius Papa Celestino episcopo.

Ad ministerium alicuius ecclesiæ clerici eiusdem promoueantur.

CAN. III.

PResbyteri, diaconi, & vniuersi clerici Stomen. ciuitatis [b] petitorio nobis suggessere porrecto, in ecclesia beati martyris Eleutherij episcopi, quæ in supradicta ciuitatis parochia probatur esse constructa, presbyterū, qui constitutus fuerat, defecisse: atque in eius locum Iulianum diaconē ipsius ecclesiæ pro celebritate ipsius loci, quan tocyus debere ordinari. Et ideo, frater charissime, si de eius vita, vel moribus nihil est, quod contra canonum veniat statuta, suprascriptum presbyterij honore decorabis, sciturus [c] visitatoris te nomine, nō cartdinalis creasse [d] pontificis. Pariter etiam & Felicissimum diaconem in eius ecclesiæ ministeriū (si conuersatio eius fuerit probabilis) subrogabis: vt locus processionis celeberrimus ad ministeriorum consecrationem, nec sacerdote indigeat, nec ministro [e].

Itē ex cōcilio Laodicē.

Metropolitanorum & episcoporum examine promoueantur cæteri episcopi.

CAN. IIII.

EPiscopi iudicio metropolitanorum, & eorum episcoporū, qui circuncirca sunt, promoueātur ad ecclesiasticam dignitatem: ij videlicet, qui plurimo [f] tempore probantur tam verbo fidei, quàm rectæ conuersationis exemplo.

2 Cùm itaque sine examinatione nullus sit ordinādus, quemadmodū, & quo tempore sacerdotum & cæterorum infrascriptorum examinatio debeat fieri, considerandum est.

De his in concilio Nauatensi ita legitur:

Qui ordinandi sunt, feria quarta ad examinationem conueniant.

CAN. V.

QVando episcopus ordinationem facere disponit, omnes, qui ad sacrum ministeriū accedere voluerint, feria quarta ante ipsam ordinationem vocandi sunt ad ciuitatem vnà cū presbyteris, qui eos repræsentare debent: & tunc episcopus à latere suo eligere debet sacerdotes [g], & alios pru-

Cū itaq;. Hęc est secūda pars, in qua dicit quod ordinandi sunt examinandi. Io. de Fan.

g QVando. Sacerdotes. tamen hoc videtur esse officium

Archidiaconus instituendos examinare debet.

officiū Archidiaconi, & repræsentare abbates ordinandos, & abbatissas in sede ponere: vt extra de offi. Archi. vt nostrū. Et est argu. ad hoc ff. dist. proxi. ostiarius. Et secundum hoc videtur quod si Archidiaconus debet examinare instituendum, quod teneatur

ADDITIO.

De hoc not. extra de offic. archid. ad fin.

a Patriam. Nam propter nat' uitatem, vel patriam carius, vel vilius emitur mancipium ff. de ædil. edic. quod si nolit. §. qui mancipium.

b Institutionem. i titulum.

Ordinādi de quibus sunt examinandi.

c Inuestigēt. Sed nunquid ordinādi ita rigide sunt examinandi? quod videtur, vt extra de purg. can. constitutus. & extra de elec. cum in cunctis. Arg. contra ff. de ædil. edic. l. si quid venditor. in princ. vbi dicitur quod non ita amare, sed cum quodam temperamento accipiēdum est, vt non requiratur nimia perfectio, extra de elect. cum nobis olim. Hæc autē tria potissime requirenda sunt, ætas legitima, literatura sufficiens [1], morum honestas: vt extra de elect. cum in cūctis. Et si non fuerit in his trib⁹ examinatus, deponendus est, vt extra de elect. nihil est.

d Iam condemnati. Sunt ergo tales ipso iure suspensi. j. quæstio. j. reperiuntur.

Alias. Dictum est ꝫ. quod clerici collaterales episcopi, debent probare & examinare ordinandos. & ordinādi debēt esse probati populi testimonio. Nūc vero dicitur, quod si neutrum istorum interueniat, episcopus non debet præsumere facere ordinationē. Casus seq. c. cum §. patet.

e Alias. id est, si non sunt examinati à collateralibus episcopi [2] vel probati per testimonium populi. ad hoc ꝫ. eo nullus.

2 Vt supra c. proximo.

f EPiscopus. Clericorum. Sed contra. xv. q. vij. c. vlti. vbi dicitur, q̃ solus episcopus honorē dare potest: solus auferre non potest. Sed ibi hæc dictio

dentes viros, gnaros diuinæ legis, exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus, qui ordinandorum vitam, genus, patriam [a], ætatem, institutionem [b], locū, vbi educati sunt, si sint bene literati, si instructi in lege Dei, ante omnia diligenter inuestigent [c]: si fidem catholicam firmiter teneant, & verbis simplicib⁹ asserere queant. Ipsi autem, quibus cura committitur, cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscunque muneris cupiditate illecti à vero deuient, vt indignum & minus idoneum ad sacros gradus suscipiēdos episcopi manibus applicent. Quòd si aliter fecerint, & ille, qui indignè accesserit, ab altari remouebitur: & illi, qui donum sancti spiritus vendere conati sunt, coram Deo iam condemnati [d] ecclesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres cōtinuos dies diligēter examinentur: & sic sabbatho, qui probati sunt, episcopo repræsententur.

Aliàs [e] autē, sine clericorum, videlicet consilio, & populi testimonio, nullū episcopus ordinare præsumat.

Vnde in cōcilio Charthagin. iiij. legitur.

Sine clericorum suorū consilio episcopus clericos non ordinet.

CAN. VI.

EPiscopus sine consilio clericorū [f] suorum clericos non ordinet: ita, vt ciuium comitentiam, & testimonium quærat.

3 Quęrit, quid fieri debeat de ijs, q̃ sine examinatione proiecti [†] sunt.

De his ita legitur in cōcilio Martini Papæ.

De ijs, qui sine examinatione ordinantur, & postea peccata sua confitentur.

CAN. VII.

SI quis presbyter aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt, aut certè cùm discuterentur, criminosa peccata confessi [g] sunt, aut post ordinationē ab alīs detecti sunt, abīciantur ex clero. Similiter verò & de vniuerso clericorū ordine seruetur. Nā hoc sibi, quod irreprehensibile [h] est, sancta catholica defendat ecclesia.

1 Hæc in monacho non est necessaria: vt legitur & no. infra, xvj. q. j. legi.

h QVod irreprehensibile. Ergo minores ordines cum

Episcop⁹ debet habere capituli consensum in multis.

3 Scilicet in dispensari. Hæc est tertia pars dist. in qua dicitur, quod si aliqui sine examinatione ordinātur, si de rebus criminos⁹ sint, deponant. Io. de Fān. Item in apponāt. Io. de Fān. lienatiōe.

g SI quis. Confessi. Si mente probationū aliquis confitetur crimen, talis habetur pro conuicto. Sed omnibus si sponte aliqs con fitetur crimen, nullus ex amplius accedens, Archidia. Confessus de crimine, an habeatur ꝓ conuicto.

† Ordinati.

4 Hæc de positio fieri debet qui cū ordinauit, nō ab eo, cū ipse deberit depositi, sed ab eo superiore secundū Hug. idem sentit gof.

Universidad de Deusto Biblioteca

DISTINC. XXV.

Vod nullus sine examinatione ordinandus sit, breuiter probatū est. Quid autem [a] ad episcopū, quid ad unūquenq; inferiorē pertineat, Isido. Ispalen. episcopus in epistola ad Ludifredum scribit, ita dicens:

Quod episcopi & caterorum sit officium in ecclesia.

CAN. I.

PErlectis sanctitatis tuæ literis gauisus sum, quòd optatam salutem tuam earum relatu cognoui. De his autem, quæ in consequentibus insinuare eloquiū tui sermo studuit, gratias ago Deo, quòd solicitudinem officij pastoralis impendis: qualiter & quo modo ecclesiastica officia ordinētur, perquiris. Et licet omnia prudentiæ tuæ sint cognita [b]: tamen, quia affectu fraterno me consulis, ex parte, qua valeo, expediam: & de omnibus ecclesiæ gradibus, quid ad vnumquenque pertineat, eloquar. Ad ostiarium nanq; pertinent claues ecclesiæ, vt claudat, & aperiat templum Dei: & omnia, quæ sunt intus extraq; custodiat: fideles recipiat, excommunicatos & infideles [c] excipiat.

Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere, manusq; super energumenos & catechuminos in exorcizando imponere. Ad acolythū pertinet præparatio luminariorum. in sacrario ipse cereum portat: ipse suggesta pro eucharistia subdiaconibus præparat. Ad psalmistam pertinet officiū canendi, scilicet dicere bñdictiones [d], laudes [e], sacrificiū [f], respōsoria, & quicquid pertinet ad canendi peritiā. Ad lectorē pertinet lectiōes [g] pronuntiare, & ea, quæ ꝑphetæ vaticinarūt, populis prædicare [h]. Ad subdiaconū pertinet cali cem & patenam ad altare Christi deferre, & Leuitis tradere, eisq; ministrare, vrceolum quoque & aquā, manile, & manutergium tenere, Episcopo, presbyteris, & Leuitis pro lauandis ante altare manibus aquam præbere. Ad diaconum pertinet assistere sacerdotibus & ministrare in omnibus, quæ aguntur in sacramentis Christi: in baptismo, siue in chrismate, & patena & calice: oblationes quoque inferre, & dispone re in altari: componere etiam mensam Domini, atque vestire: crucem ferre, & prædicare Euangelium & Apostolum [i] ad populum. Nā sicut lectoribus vetus testamentum, ita diaconibus nouum prædicare præceptū est. Ad ipsum quoq; pertinet officium precum [k], & recitatio [l] nominum. Ipse præmonet [m] aures habere ad Deum, ipse hortatur clamare [n], ipse donat pacē [o], & ipse annūtiat [p].

Ad presbyterum pertinet sacrificium corporis & sanguinis domini in altario Dei cōficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei. Ad episcopum pertinet basilicarū consecratio, vnctio altaris, & consecratio chrismatis [q].

1 Ar. cōtra supra ea dist. qñ. sumpto ar gu. a contrario sensu. Sed ista hic & ibi sub. manifeste. Arch.

Vod nullus. Hæc distinctio diuidit̄ in tres partes. In prima ponūtur officia minorū clericorum & episcoporum & aliarum dignitatū, scilicet Archidia. Archipresb. Primicerij, Sacristæ, Thesaurarij. Pet. Secunda ibi, ex hac. Tertia ibi, nunc autē. Io. de Fant.

a Quid autem. In hac distin. ostendit quid pertineat ad vnumquenq; ordinem [1]. Secundo ponit regulam apostoli, Oportet episcopū esse sine crimine. & inde nacta occasione ponit varias significationes huius nominis crimen. & ostendit qd̄ sit mortale, & qd̄ veniale.

2 Et hoc vsq; ad §. nunc autē.

PErlectis. CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Isidorus, quæ officia pertineant ad singulos ordines. In secūda parte quæ incipit ibi: hi sunt ordines. ostendit, qd̄ quatuor dignitates debent esse sub Episcopo in ecclesia maiori, scilicet Archidiaconus, Archipresbyter, Primicerius, & Thesaurarius: & quæ ad ipsos pertineant, & quibus præponantur: quod prosequitur vsque ad §. nunc autem.

Nota, quę rere licet.

b Cognita. no. q̄ quærere possumus ea, quæ sunt nobis nota: vt xj. dist. qs ieiscat. xxiij. q. j.

a Et sacrificij. portandi ad altare.

b Et iurgia. Hic videtur, quod archidiaconi habeant ordinariam iurisdictionem, & quod possint instituere clericos: & suspendere, vel excommunicare: vt lxiij. dist. si quis in plebibus. & extra de pœn. licet. et extra de excessibus præla. ad hoc. & de offic. delegat. super eo. & de præben. referente. & extra de institu. cùm venisset. Arg. contra. xvj. q. vij. nullus. & extra de offic. archid. c. iiij. et v. Item vicarius est episcopi: vt j. capi. j. & extra de offic. archi. capi. j. ergo habet delegatam iurisdictionē, non ordinariā. Ad hoc dico, quod Archid. habet ordinariā iurisdictionē [2]. Et quod legit̄ extra de offic. archi. capi. iiij. intelligo cum Archid. exten debat manus ad ea, quæ sibi non competebant ex officio cui mā. cio: nisi cōsuetudo est iurisdictionis præscripta, vel generalis aliarum ecclesiarum illius diœce. Nec obstat quod dicitur esse vicarius episcopi: quia nihilominus est ordinarius iudex. Nam & vicarius alicuius ecclesiæ perpetuus, dicitur ordinarius: vt extra de prębē. de monachis. Sic video, quod vicarius iudicis ordinariam habet potestatem: quod ex eo patet, quia interponit decretum de non alienādis rebus minorum. C. de offic. eius, qui vi. alterius. l. ij. sed hoc non posset facere, si haberet delegatam iurisdictionē: vt ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. ij. videtur tamen ex hoc, qd̄ habeat delegatam iurisdictionem: quia appellatur ab ipso ad Archiepiscopū, vt extra de præben. referēte. Sed si haberet ordinariā iurisdictionem, gradatim fieret appellatio: vt ij. q. vj. anteriorum. Item alia ratione videtur hoc, quia tantum de humiliorib⁹ negotijs cognoscit, vt hic dicitur: ergo est pedaneus iudex: vt C. de peda. iudi. l. vlti. sed pedanei iudices delegati sunt: vt C. de ped. iud. l. pe. Item quia episcopus hoc officium delegat alijs: vt x. q. j. episcopū. Sed illud intelligas de illo iure visitādi quod episcopo cōpetit. H. dicit ipsum habere ordinariā: sed tamen eam non potest exercere sine authorirate episcopi: sicut metropolitanus ius habet cōfecrandi episcopū: illud tamen ius nō potest exercere sine alijs episcopis. lxiiij. dist. c. j. ioā. Mihi videt, quod solus episcopus in ciuitate sua debeat esse iudex ordinarius: vt vij. qō. j. in apibus. nisi secus sit de consuetudine iam præscripta, vt extra de præscrip. de quarta. & capi. auditis. & melius de offic. arch. c. vlti. quod est Honorij. B.

1 Ad hoc facit qd̄ not. ix. q. iiij. nullus primas. in glos. ergo nec. & infra dicam xxiiij. q. iij. tam sacerdotes. ibi videas. Archi.

2 Idē Bal. in l. præcipimus. in prin. C. de appell. et Alexā. de Imo. in ti.

Ipse prædicta officia, & ordines ecclesiasticos distribuit, ipse sacras virgines benedicit, & dum ꝑcesserit vnusquisq; in singulis ordinibus: iste tamen est præordinator in cunctis. Hi sunt ordines & ministeria clericorū, quę tamē authoritate pontificali, in archidiaconi cura, Primicerij & Thesaurarij solicitudine diuidunt̄. Archidiaconus em̄ imperat subdiaconibus & leuitis, ad quē ista pertinēt ministeria: ordinatio vestiendi altaris à leuitis, cura incensi, & sacrificij [a] necessaria solicitudo: quis Leuitarū ad populū Euangeliū legat, qs preces dicat, seu respōsoria in dominicis diebus aut solēnitatibus decātet. Solicitudo quoque parochiarum & ordinatio, & iurgia [b] ad eiusdem pertinent curam: pro reparādis [c] dioœcesanis basilicis ipse suggerit sacerdoti [d]: ipse inquirit parochias cū iussione [e] Episcopi, & ornamenta & res basilicarum [f], & parochiarum gesta: & libertatum ecclesiasticarum Episcopo idem refert: collectā pecuniam de communione [g] ipse accipit, & Episcopo defert, & clericis proprias partes ipse distribuit. Ab archidiacono nuntiatur episcopo excessus diaconorum: ipse denuntiat sacerdoti in sacrario

a In vrbe. sed archidia. extra vrbē: vt 3. dictum est.

o Clericos. ciuitatenses.

ieiuniorū dies atq; solēnitatū: & ab ipso publicè in ecclesia prædicant̄. Quādo verò archidiaconus absens est, vicē eius diaconus [h] sequēs adimplet. Archipresbyter [i] verò se esse sub archidiacono, eiusq; præceptis, sicut episcopi sui sciat se obedire: & (quod specialiter ad eius ministeriū pertinet) super oēs presbyteros in ordine positos curam agere. & assiduè in ecclesia stare: & quando epi sui absentia contigerit, ipse vice eius missarū solēnia celebret, & collectas [k] dicat, vel cui ipse iniunxerit. Ad primicerium pertinent acolythi, exorcistæ, psalmistæ atque lectores: signum [l] quoq; dandum pro officio clericorum, pro vitæ honestate: & officiū cantandi, & peragendi solicitè: lectiones, Psalmum, laudes, & responsoria officiorū quis clericorū dicere debeat. Ordo quoque, & modus [m] canendi in choro pro solennitate & tempore. Ordinatio quoq; pro luminaribus deportandis. Si quid etiam necessarium fuerit pro reparatione basilicarum, quæ sunt in vrbe [n], ipse denūtiat sacerdoti: epistolas episcopi pro diebus ieiuniorū parochianis per ostiarios ipse dirigat. Clericos [o], quos delinquere cognoscit, ipse distringat: quos ve-

b De quo hic nō loquif, secundum Lau.

c Basi

f Basilicarum. ruraliū: quia ea, quæ sunt in vrbe custodit primicerius.

g De cōione. Id est oblationibus.

h Diaconus. cum ergo posit vices suas delegare, ergo est ordinarius: vt C. de iud. à iudice.

i Archipresbyter. in quibusdam eccles̄ijs vocat̄ iste decanus. qnquag. distin. in capite. sed ille est archipresbyter ruralis [3].

k Collectas. scili cet orationes.

l Signum. i. pulsatio campanarum.

m Modus. i. cū organo, vel sine eo.

n Clericos. ciuitatenses.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Basilicanos.i.custodes basilicarum¹.
b Et matriculam.i.tabulam.nam in matricula faciat scribi, quod quilibet canonicus legere debeat.
c Aut lege.id est, ordine.& ar.literaturam æquipollere dignitati.
d Ordinatio.i.vt ordinet ea, quæ sũt necessaria ad basilicam, scilicet claues & candelas.

1 Ar. accipit I.dist. contumaces. Arc. Literatura æquipollet dignitati.

Ex hac epistola. Hæc est secunda pars huius distinct. in qua ponit de ordinatione presbyterorum & diaconorum.
e Audire. Oportet. subditos.
f Monita. Id est, conuersationem.
g Disciplinæ. Id est, regulam viuendi: vt xj.quæstio.j. sicut.
h Vnum. In sinistro humero. Et hoc ideo, vt ostẽdatur quod debet trãsire de læua ad dexterã, id est, de tẽporalibus ad spiritualia. & hoc ostenditur cum circunflectitur postea versus dexteram.
Nunc autẽ. Hęc est tertia pars huius distinct. in qua ponuntur xiij capitula apostolicæ regulæ: & sub hac occasiõe ponit quatuor acceptiões criminis. Io.de Fan.
i Propter quod. Id est, quia. simile ponitur xxij.dist. de Constantinopolitana.versi.nanq;.
k Nunc autem. Ab hoc loco vsque ad xlix.distin. assignat xiij.c.apostolicæ regulæ², quæ in locis suis distinguemus. & pertingit hic tractatus vsque ad xij. causam assignando quales in quolibet ordine, & ex quo, & in quem debeãt promoueri: qui lapsi valeãt reparari, & qui nõ: & sub quo iudice quilibet accusetur: & sub quo iudice sint ligandi, vel absoluendi. Si qua autem alia sunt, vt j. interponit, incidentia sunt, vt in vj.vij.viij.ix.& x. Continua. Hactenus ostendimus quales sint promouendi, & qualiter. sint examinãdi: nunc autem ostendit quales in quolibet ordine debeant ordinari. Ioan.de Fant.

Regula ap̃lica habet 13. capitula.
2 Quam tractat vsque ad l.dis. per ordinẽ: demũ repetit eandem & ordinate à dist.81. vsque ad dist.91. si qua alia interponit in distinctionibus, vel in causis, incidentia sunt, vt j. sequitur in causis. glo. secundũ Hugo.

rò emendare non valet, eorum excessus ad agnitionem episcopi deferat: basilicanos [a] ipse constituat, & matriculam [b] ipse disponat. Quando autem primicerius absens est, ea, q̃ dicta sunt, ipse exquirat, qui ei aut lege [c] est proximus, aut eruditione. Ad thesaurarium pertinet ostiarij basilicarũ ordinatio [d], incensi præparatio, cura chrismatis conficiẽdi, cura baptisterij ordinãdi, preparatio luminariorũ in sacrario & sacrificijs.

2 Ex hac epistola liquet, quid cuiusq; officij sit. Est etiam alia distinctio epõrũ, presbyterorum, diaconorum, quam fecit Clemens in epistola sua ita dicens:

Quid ab episcopis, quid à presbyteris, quid à diaconibus audire oportet.

CAN. II.

Audire episcopum attẽtius oportet [e], & ab ipso suscipere doctrinam fidei: monita [f] autem vitæ à presbyteris inquirere: à diaconibus verò ordinem disciplinæ [g]. Sacerdos quoque vtrunq; humerum orario ambit. Diaconus verò sinistrum tantùm, vt ad ministerium expeditius discurrat.

Vnde in concilio Toletano, capi.ij.

Quare Leuita vnum tantùm humerum orario ambit.

CAN. III.

Vnum orarium oportet leuitam gestare in sinistro humero [h]: ꝑpter quòd [i] orat, id est, prædicat. dexterã autem partem oportet habere liberam, vt expeditius ad ministeriũ sacerdotale recurrat.

3 Nunc autẽ [k] per singulos gradus ordine recurrẽtes, qui ex quibus ordinibus in quem gradum cõscẽdere possint, qui post lapsum valeant reparari, vel qui non: quibus culpis à proprio gradu mereantur deijci: quo accusante, quibus testificantibus possint conuinci, cuius sentẽtia sint absoluendi vel damnandi breuiter [l] consideremus. Ac primũ à pontificali gradu incipientes, qualẽ oporteat eum esse, qui in episcopum est ordinandus, diligẽter inuestigemus, Apostoli regulam [m] secuti, quam in huiusmodi re Timotheo & Tito scribit dicens: Oportet episcopũ irreprehensibilem esse, id est, non obnoxium reprehensioni. Hoc ad Timotheũ [n] tertio, ad Titum autẽ primo: Oportet episcopũ sine crimine esse: quod (vt Hieronymus scribit ad Oceanũ) idem est. Nomine autẽ [o] criminis [p] quodlibet peccatum intelligitur: vnde in eadẽ epistola [q] Hieronymus dicit: Res contra naturam penè [a] est, vt sine peccato aliqs sit: sed talis eligatur, cuius cõparatiõe cęteri grex [b] dicantur. In epistola verò ad Titum crimen vocatur criminale peccatũ, vel [c] criminalis ĩfamia. Vnde ibi legitur, crimen est querela, id est peccatũ accusatione et damnatione dignum. Quòd autẽ sine crimine iubetur esse, qui in episcopum eligitur, non ante baptisma sed post baptismũ intelligendum est: vt à tempore videlicet baptismatis, nullius criminis conscientia mentem eius remordeat. vnde Hieronymus scribit in eadem epistola ad Titum: criminis appellatio aliàs latè [d] patet, cõplectens omne peccatum, quod ex deliberatione procedit. Vnde Beda super epistolam Iacobi: Peccata, quæ ex ignorantia [e] vel infirmitate humana committuntur: dicit, & præcipit alterutrum cõfiteri, quia facilè [f] dimittuntur. quæcunque verò fiunt ex deliberatione, non nisi per pœnitentiã. Hinc etiam [g] Augusti. ait: Nullum peccatum est adeò veniale, quod non fiat criminale [h], dum placet.

Aliàs ea demum significat quę semel commissa ad damnationem sufficiunt. Multa enim ex deliberatione procedũt, quæ nisi sæpius reiterata, & in consuetudinem fuerint deducta, quãuis grauent post mortem, non tamen æternaliter perdunt: quia etsi quadam ratione crimina appellentur, tamẽ mortifera & capitalia non sunt.

Vnde Augustinus, in homilia de igne purgatorio, exponẽs verba Apostoli ait: Si quis super hoc [i] fundamentum ædificauerit ligna [k], fœnum, & stipulam, &c. 1.Cor.3.c

Multi sunt, qui lectionẽ istam malè intelligentes falsa securitate decipiuntur: dum credunt, quòd si super fundamentũ Christi capitalia crimina ædificant, peccata ipsa per ignem transitorium possint purgari, & ipsi postea ad vitam perpetuã peruenire. Intellectus iste, fratres charissimi, corrigendus est: quia ipsi se seducunt, qui sibi sic blandiũtur. illo enim transitorio igne, de quo dicit Apostolus, Ipse saluus erit, sic tamen quasi per ignem: non capitalia [l], sed minuta peccata purgãtur: de quibus & si nõ

l Breuiter. id est, ad duodecimam causam.
m Regulam. hæc sunt xiij. capitula, quæ prosequitur. Oportet episcopũ esse sine crimine. Vnius vxoris virum. Non vinolentum. Prudentem. Ornatum. Hospitalem. Pudicum. Doctorẽ. Nõ percussorem. Non litigiosum. Nõ cupidum. Domui suæ bene præpositum. Non neophytum.
n Ad Timotheũ. scribit.
o Nomine autẽ. Gratianus volens exponere authoritatem Apostoli, oportet episcopum esse sine crimine, assignat hic plures significationes huius nominis crimẽ: & licet hic quidã quinque significationes assignent, ego non assigno nisi quatuor. Dicitur enim quandoq; crimen omne delictum siue mortale, siue veniale: siue ex deliberatione procedat, siue ex ignorantia, secundum quod dicitur: Nemo sine crimine viuit. & hanc significationem innuit ibi, nomine autẽ criminis. Quandoque dicitur crimen infamia procedens ex crimine, prout ibi sumitur in epistola ad Titum. Quãdoq; dicitur crimen solũ id, quod ex deliberatione procedit, siue illud sit mortale, siue veniale: prout ibi sumitur, criminis appellatio, &c. Quarto modo dicitur crimen solum id, quod est dignũ depositione, prout ibi sumitur, alias ea demum. Ioann. Deinde exemplificat quod crimẽ sit mortale, quod veniale: ostendẽs qđ mortalia delentur per pœnitentiam, venialia in purgatorio. hæc videas qualiter dixi in casibus. B.
p Criminis. In præcedenti authoritate.
q Vnde in eadem epistola. Sic cõtinua: licet quodlibet delictum dicatur crimen, non tamen ita accipitur in præcedenti authoritate; quia secundum hoc fere nullus esset idoneus, &c.

Crimen quadrupliciter dicit.

a Pene.j.de pœn.dist.j.c.vltimo.
3 Pene dicitur propter beatam virginem & sanctum Ioannem, qui fuerunt sanctificati in vtero: vel est philosophicum temperamentum.
b Grex. Sic j.q.j. vilissimus. lxj. distin. in sacerdotib⁹.
c Vel. Pro id est, criminis appellatio.

Virgo beata et sãctus Ioannes fuerũt in vtero sanctificati.

CASVS.

Ponitur tertia acceptio huius nominis crimen. Dicitur enim crimen quodlibet mortale peccatum, vel veniale, quod ex deliberatione procedit, & non deletur, nisi per pœnitentiam. Quæ vero procedunt ex infirmitate, vel ignorãtia, præcipit Iacobus alterutrũ confiteri: quia facile dimittuntur.

Iacobi vltimo.

d Late. Sed latius supra ibi, nomine autem. hic enim solũ mortale & veniale qđ de ex liberatione ꝓcedit.
e Ex ignorantia. scilicet venialia peccata.
f Quia facile. quia etiam laico possumus ea confiteri, q̃uis habeatur copia sacerdotis: sed mortalia nõ confitebimur, nisi sacerdoti, dũmodo possit haberi eius copia, alias laico possumus ea confiteri: vt de pœn.distin.j. quem pœnitet. & distin.vj. qui vult. Vel ideo facile quia per orationem dñicam, vel per eleemosynam, vel per modicum ieiuniũ, vel per aspersionẽ aquæ benedictæ dimittũtur: vt de pœniten. distinct. iij. de quotidianis. & distinctio.vj. qui vult. & de consecra. distinctio.iij. aquam.
g Hinc etiam. Respicit ad id quod dixit, si ex deliberatione. Ioan.

ADDITIO. Et ?expones sic, Hinc. id est, ad ostendẽdũ ꝙ illa quæ cõmittuntur ex deliberatione indigent pœnitentia: & possunt ista esse verba Gratiani, vel Bedæ introducentis authoritatem August. secundum Hug.

Confiteri laico possumus.

Venialia remittunt varijs modis.

h Criminale.i.cuius assiduitas & contemptus vitandi veniale nõ fiat mortale: non enim videtur, quod id qđ est veniale, possit fieri mortale¹: quia secundũ opi. istorum nihil potest speciem permutare. Nisi velis dicere, quod veniale & mortale non sint species peccati, sed accidẽtia. Vñ sicut mortale fit veniale recepta pœnitentia, de pœn.distin.j.serpens. sic econuerso fit veniale mortale. Alij dicũt, ꝙ tm̃ ipse contẽptus venialium est mortale peccatum. secundũ hoc expone fit mortale. i. tibi per cõtemptũ fit² mortale, sicut ibi exponitur: accedit verbum ad elementũ, et fit sacramentum. j. quæstione j. detrahe.

1 Quod dic, vt legit & no. de pœnit. dist.j. tres. ꝓpe fine.
2 Id est, orit. Arc.

Aliàs ea demum. Hic ponitur quarta acceptio huius nominis crimen, s. quod semel commissum sufficit ad dãnationẽ & depositionem, nõ tamen infamat: & ostenditur in hoc §. quæ peccata sint mortalia: & quę venialia: & quædam ex his enumerantur mortalia, quæ per pœnitentiam purgant, venialia ĩ purgatorio post mortem. Et dicitur, qđ per lignum magna venialia designantur, per fœnum minora, ꝑ stipulã minima intelligunt.
i Super hoc. Id est, super fidem, id est, postquam fidẽ quis susceperit. i. licet quis post fidem sumptã venialiter peccauerit, nihilominus saluus erit.
k Ligna. Per hoc innuit tria gñ̃a venialiũ, ligna vocat grauiora venialia, fœnũ minora, stipulã minima. ligna enim diutius sunt in igne, quàm fœnum: & fœnum diutius quàm stipula.
l Non capitalia. Hac authoritate dicunt quidã qđ nullus pro mortali peccato punit igne purgatorio, sed tm̃ ꝓ veniali. Alij dicunt qđ si aliqs cœperit pœnitere ꝓ mortali, & non pficit hic pœnitentiam, perficiet eam in purgatorio. Sed si hic non est contritus de mortali, non purgabitur pro illo in purgatorio. Sic videtur Aug. hic velle, & de pœ.dist.j.si peccatũ. & c.sicut primi. & de pœn.dist.vlt.c.vltimo.

Venialia triplicia sunt.

Puniť ne aliquis in purgatorio ꝓ mortali peccato.

Universidad de Deusto Biblioteca

omnia a vel b aliqua commemoranda sunt, ne aliquis inaniter excusare se conetur: & dicat se nescire, quæ sunt minuta peccata, & quæ criminalia. Et quamuis Apostolus plura capitalia cōmemorauerit, nos tamen (ne desperationem facere videamur) breuiter dicamus, quæ illa sunt: sacrilegium, homicidium, adulterium, fornicatio, falsum testimonium, rapina, furtū, superbia, inuidia, auaritia: & si longo tempore teneatur, iracundia: & ebrietas c, si assidua sit, in eorum numerum computatur. Quicunque enim aliquod de istis peccatis in se dominari cognouerit, & non seipsum dignè emendauerit, & si habuerit spatium, lōgo tempore pœnitentiam non egerit, & largas eleemosynas non errogauerit, & à peccatis ipsis non abstinuerit: illo transitorio igne, de quo Apostolus ait, purgari nō poterit: sed æterna illum flāma sine vllo remedio cruciabit. Quæ autem sunt minuta, licet omnibus nota sint: tamē quia longum est, vt omnia replicentur, opus est, vt ex eis, vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo, aut in potu plus accipit d, quàm necesse est, ad minuta peccata nouerit pertinere: quoties plus loquit̄ quā oportet: plus tacet e, q̄ expedit: quoties pauperes importunè petentes exasperat: quoties cùm sit sanus corpore, alijs ieiunantibus f prandere voluerit: aut somno deditus tardius g ad ecclesiam surgit: quoties excepto h filiorum desiderio i vxorem suam cognouerit: quoties in carcere positos tardius requisiuerit, & infirmos tardius visitauerit. Si discordes ad concordiam reuocare neglexerit k. Si plus aut proximum, aut vxorem, aut filium aut seruum l exasperauerit, quàm oportet. Si amplius blanditus fuerit quàm oportet. Si vnicuique maiori personæ, aut ex voluntate, aut ex necessitate adulari m voluerit. Si pauperibus esurientibus nimium deliciosa, vel sumptuosa n conuiuia præparauerit. Si se, aut in ecclesia, aut extra ecclesiam fabulis otiosis (de quibus in die iudicij ratio reddenda est) occupauerit. Si dum incautè iuramus o, & cùm hoc per aliquam necessitatem implere non poterimus, vtique periuramus: & cùm omni facilitate vel temeritate p maledicimus: quoniam scriptum est, Neque maledici regnum Dei possidebunt.

Item Gregorius.

Quæ sunt venialia peccata quæ post hanc vitam purgātur. CAN. IIII.

Qualis hinc q quisque egreditur, talis in iudicio r apparebit vel repræsentabitur: sed tamen de quibusdam

a Non omnia. Scilicet quæ sint mortalia, quæ venialia.
b Vel. Pro saltē.
c Ebrietas. Quæ quandoq; est mentis obliuio: & hæc est pœna, & nō est aliquod peccatū: vt xvj. quæst. j. sane. quandoq; dicitur studium ad inebriandum se: & hoc est mortale peccatum, vt xxxv. distin. ante omnia. extra de vita & hone. cleric. à crapula. quandoq; dicitur frequens actus bibendi: et illud est veniale, vt in versi. seq.
d Plus accipit. Casu, non ex contemptu, & non ad ingurgitationem: alias esset mortale peccatum: vt iiij. dist. denique.
e Plus tacet. In prælatis est taciturnitas mortale peccatum: vt xliiij. distin. sit rector. xl. dis. si Papa. in alijs est veniale.
f Ieiunantibus. Sed nonne comedere ante horam comedendi est mortale peccatum 1, vt de consec. distin. j. solent. & distin. v. quinq; modis? Sed non intelligas de ieiunijs statutis, sed de illis, quæ quilibet pro sua volūtate seruat. lxxvj. distinc. vtinam.
g Tardius. Si peccatum est aliquid tardius dare. xiij. q. ij. qui oblatiōes. xvj. q. j. decimæ.
ADDITIO. Dic q ipsum surgere non est peccatū, sed tarditas & negligentia. cum istis concord. secundū Hug.
h Excepto. Argumen. contra Hug. qui dicit quod vir non potest cognoscere vxorem, q̄n venialiter peccet: vt dixi s. distinct. xiij nerui.
i Desiderio. Supple & causa reddendi debiti.
k Neglexerit. Hoc est in prælato mortale: vt xc. di. præcipimus.
l Seruum. In hoc casu seruus auditur agens contra dnm suum, & dominus talis cogit eū vendere: vt ff. de ijs qui sui vel alie. iu. sunt. l. ij. §. dominorū. Similiter marit⁹ vxorem tenetur moderate castigare, vt vij q. j. sicut. in fi. nisi sit clericus, qui eam durius potest castigare, vt xxxiij. q. ij. placuit.
m Adulari. xxij. q. ij. primum. Contra xj q. iij. nemo peritorū. & xlvj. distin. clericus qui. Solu. Tribus modis adulatur quis, vel attribuendo alicui homini bonū quod nō habet: vel nimium extollendo bonum, quod habet. vtrunq; istorum est veniale. vel probando malum qd' habet: & istud est mortale. xj. q. iij. væ qui dicitis.
n Vel sumptuosa. xl. di. nō cogantur.
ADDITIO. Hoc vult sonare ista cōcor. sicut infirmat̄ diues, si vtatur vilibus: ita infirmātur pauperes, si vtant̄ deliciosis, secundū Hug. Arc.
o Iuramus. Intellige cū quis iocando iurat. Nā pro temerario iuramēto bene peccat aliquis mortaliter: licet nō tāta pœnitētia imponatur ei sicut si solēniter & ex discretiōe iurasset: vt xxij. q. iiij. qui sacramēto. Idē dico i iuramēto p metū extorto: vt extra de iureiu. verū. Cōtra ij. qō. iiij. nos sanctorū. Solu. ibi de solēni. hic de nō solenni.
p Temeritate. Sed si ex odio, esset mortale. vnde sequitur, quoniam.
q Qualis hinc. hoc verum est de summe bonis, vel summe malis. Nam quidam sunt summe boni, quidam summe mali 2.
r In iudicio. vt xiij. q. ij. tempus. Ioan.

Ebrietas quandoq; est mortalis.
Taciturnitas in prælatis est peccatū mortale.
1 Quærit nō asserit, nā hoc dicere esset durū. Arc.
Maritus vxorē castigare potest.
Adulatio tripliciter fit.
Iuramētū an semper sit mortale peccatum.
1. Cor. 6. b
2. De hoc etiam nos. extra de cele. miss. ar. cum Marthæ. in fi.

Culpis

culpis a esse ante iudicium purgationis ignis credendus est b, pro eo, quod veritas dicit, Quia si quis in Spiritum sanctum blasphemias c dixerit, neque in hoc seculo remittetur ei, neq; in futuro. In qua sententia dat̄ intelligi quasdā culpas in hoc seculo, quasdam in futuro posse relaxari. quod autē de vno negatur d, consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur. Sed tamen (vt prædixi) hoc de paruis minimisque peccatis fieri posse credendū est: sicut est assiduus, & otiosus sermo, immoderatus risus, vel peccatum curæ familiaris, quod vix sine culpa e, vel ab ipsis agitur, qui culpam qualiter declinare debeant, sciūt. Quę etiā post mortem grauant, si adhuc in vita positis minimè in morte fuerint relaxata.

Idem Augustinus.

De eodem.

PALEA.

Qui in aliud seculum distulit fructum cōuersionis, prius purgabitur igne purgationis. Hic ignis & si non sit æternus, miro tamen modo grauis est. Superat enim omnē pœnam, quam vnquam passus est aliquis in hac vita, vel pati potest.

Aliàs autē ea tantùm delicta significat, quorū est perpetua infamia: vnde illud Hieron. Primùm itaque sine crimine, &c. Vnde Hierony. scribit in eadem epistola ad Titum.

Item & Inno. papa.

A die baptismi sine crimine debet inueniri, qui in episcopum est ordinandus. CAN. V.

Primùm f itaq; sine crimine iubet̄ esse episcopus: qd' alio verbo ad Timoth. irreprehensibilē nominatū puto: non quòd eo tantùm tēpore, quo est ordinandus, sit sine vllo crimine, & præteritas maculas noua conuersatione diluerit: sed quòd ex eo tēpore, quo in Christum renatus est, nulla peccati conscientia mordeatur. Quomodo enim potest præses g ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delictum simile corruit: aut qua libertate pėccātem corripere h potest, cùm tacitus ipse sibi respondeat i eadē se admisisse, quæ corripit †? Ecce, q ordinādus est in episcopū, nō solùm tēpore suæ ordinationis, sed etiam omni tempore post baptisma à crimine immunis debet esse.

DISTINC. XXVI.

Sequitur k in vtraq; epistola, Vnius vxoris virū:

a Culpis. Scilicet venialibus.
b Credendus est. Hic vult dicere, quod quædam culpæ tolluntur per ignem purgatorij ante diē iudicij.
c Blasphemias. Qui peccat per impotentiam, dicitur peccare in patrem: quia patri attribuitur potentia. xxiij. dist. qui episcopus. Qui peccat per ignorātiā, dicitur peccare in filiū: quia filio attribuitur scientia. xxxviij. distinct. si iuxta. Sed qui ex contemptu peccat, dicitur peccare in spiritum sanctū: vt ille, qui est obstinatus in peccato: & illud dicitur irremissibile 1, id est, non ita de facili remittitur, sicut præcedentia. de pœni. distin. j. §. potest. & dist. ij. sciendum.
d Negatur. Arg. quod de vno negatur, de alio conceditur: vt xv. q. iij. de crimine. ff. de iudi. l. cū prætor. sic quod de vno cōceditur, de alio negatur: vt xl. dist. disciplina. j. quæst. j. per Esaiā. xxxiij. q. v. qui sitit 2. Arg. cōtra. C. de natu. lib. authē. item si quis. vbi licet vnum nominet, tamen extēditur ad alios. sic lxj. dist. miramur. argu. ff. de custo. reo. si quis.
e Sine culpa. Similiter militia, mercatio, procuratio, siue administratio aliqua vix sine peccato sit, vt de pœni. dist. v. falsas. & capi. qualitas.
Qui in aliud. Alias. Hic prosequit̄ Gratianus secundum H. quintam acceptionem huius nominis crimen, dicens quod crimen dicitur quodcunq; irrogat perpetuā infamiam.
f Primum. Ex hoc capi. tres oriuntur opiniones. dicit Hu. quod qui semel peccauit, non potest amodo promoueri, vel aliquos actus legitimos exercere: vt hic, & lxviij. distinct. quoniam. & j. quæst. vij. si quis omnem. & quinquag. distinct. illud. & vj. quæst. j. qui crimen. & viij. quæst j. in scripturis. in fine. & extra de tempo. ordi. capi. ex tenore. Et argu. pro eis ff. de ædil. edic. quis sit fugitiuus. primo respon. Fur enim non purgat vitium furti, licet rem restituat. ff. de furtis qui ea mente. nec raptor vitium rapinæ. ff. vi bono. rapto. l. penultima. Alij dicunt, quod post quodlibet mortale acta pœnitentia potest quis promoueri, nisi sit crimen enorme: vt lxxxj. distin. Apostolus. Et est argumētū ad hoc, quinquag. distinct. ferrum. ff. de ædili. edic. quod ita sanatum est 3. Quia status nostri temporis, &c. vt xxxiiij. distinct. fraternitatis. Et dicūt, quod ille canon corrigit alios, qui de rigore loquuntur. Tertij dicunt, quod quantumcunq; sit graue delictum, dummodo sit occultū, post pœnitentiam non impedit promouendum: vt quinquag. distin. de his. Ego credo, quod siue sit occultum, siue manifestum, dummodo sit enorme, impedit promouendum, licet egerit pœnitentiam, quinquag. distinct. miror. Ioan. Sed certe hoc non est verum, licet Ioā. hoc dicat. Nam pro occulto crimine nemo repellitur post pœnitentiam: nisi in homicidio: vt dicit noua decretal. extra de tempo. ordi. capi. vlti. quæ declarat hoc totum. B.
g Præses. i. episcopus.
h Corripere. Nota, quod potest qs accusari de peccato, de quo pœnituit xxxiij. quæst. secūda. admonere.
i Respondeat. sic infra distinct. proxi. vna tantum. & xlij. distinctio. capitulo primo. & vndecima distinct. in sacerdotibus. §. primo.
Sequitur. Hæc distin. diuiditur in duas partes. Secunda ibi, Sicut duobus. Io. de Fant.
k Sequitur. In hac xxvj. dist. exequitur secundum præceptum apostolicæ regu

Peccatur vario modo in patrem, & filiū, & spiritum sanctum.
Mat. 12. c
1 Quod dic, vt legit̄ & no. j. de pœn. distin. j. §. pōt etiā. et dist. 2. et c. sciendū. Archidi.
2 In fine.
Promoueri vtrū possit ille qui semel peccauit.
3 Ad idē de pœ. dis. j. quā cuiuslibet. & c. quāobrē. ver. neq; enī, &c. Et 32. q. 1. q autē. in fi. lvj. distin. nunquam. nam Deus vitijs tantum irascitur, nō hoibus. de pœ. dist. j. quāobrē. Archid.
† Cōcor. l. frater à fratre. ff. de condi. indebit. & l. altius. ff. si seruitus vendi.

læ, opor

Universidad de Deusto
Biblioteca

re, oportet episcopum esse vnius vxoris virũ, quod negatiue exponitur, id est, non pluriũ: tamen in casu necessitatis bigamus promouetur vsq; ad subdiaconatum: vt xxiiij. dist. c. for. Assignantur autem quatuor rationes, quare bigamus nõ possit promoueri.

Bigamus propter quatuor rationes prohibetur promoueri nõ potest.

Vna, propter defectum sacramẽti: qa nõ est ibi sacramẽtum vnitatis, cùm carnem suã diuiserit in plures: vt j. ead. acutius. Item propter prærogatiuam ordinum: vt j. eadem. vna. Item propter signũ incõtinentiæ ex eo, qđ de vna trãsiuit ad aliam: vt lxxxij. distin. proposuisti. Item ex eo, quod nõ habet frontem hortãdi viduitatẽ: vt j. ea. vna. in fin.

a Vnius. id est, nõ plurium. sic extra de testi. licet. Et sic verba affirmatiua exponũtur negatiue: vt j. quæst. j. iudices. xxiij. q. iiij. si ea.

b Monogamum. Monos vnum, gamos mulier vel nuptiæ. inde monogamus, scilicet qvnã tantũ habuit vxorem. H.

c Post baptismũ. Non dicit verum, quia matrimoniũ non soluitur in baptismo: vt j. ead. c. deinde. et male sentit hic Hieronymus. vnde Augustinus eũ corrigit in proximo capit.

d Nouo homini. Sub eo modo loquendi seruus post manumissionem dicitur nouus homo: vt ff. de adi. leg. si seruus legatus. & alia lex dicit, quod post manumissionẽ alius intelligitur: vt ff. de solu. qui res. §. areã.

post baptisma uidelicet, non ante baptisma.

Vnde Hieronymus scribit ad Oceanum.

Post baptismum debet esse monogamus, qui in episcopum est ordinandus.

CAN. I.

VNius a vxoris virũ, id est, monogamũ b post baptismũ c. si enim & ante cõiugem habuerit, quę obierit, nõ imputetur ei, cui prorsus nouo homini d nec stupra, nec alia, quæ antè fuerunt, iam obsunt.

Augustinus verò contra testatur scribens in epistola ad Titum.

Qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismum aliam, ordinandus non est.

CAN. II.

ACutius intelligunt: qui nec eum, q catechumenus vel paganus habuerit vnã ante baptismum, & post baptismũ habuerit alteram, ordinandum cẽsuerunt: qa de sacramento e agitur, non de peccato propter sanctitatẽ sacramẽti. Si-

ni, id est, sicut duobus coniugijs nen potest aliquis deseruire simul, sic ab vno cõiugio in aliud ire non licet: quia talis apostataret à via ordinandi.

c De sacramento. Sensus est, bigamus non repelliturquia peccauit, sed propter sacramenti defectũ, qui est in eo, extra de big. à nobis. & ca. nuper. Et no. quod in matrimonio triplex designatur sacramentum: coniunctio animorum per verba de præsenti designat coniunctionem fidelis animæ ad Christũ: sed commistio carnis designat cõiunctionem Christi & ecclesiæ: vt extra de biga. debitum. Item designat ibi vnio Deitatis cum humanitate, vt de consecra. dist. iij. in Christo. & illam designat cõiunctio corporum.

f Cõsecrari. quæri consueuit, cum consecratio episcopi maior sit & dignior, q̃ virginũ, quare possit consecrari in episcopũ, qui nõ solum vxorem habet, sed etiã post mortuã vxorem habuit concubinam: vt xxxiij. distin. habuisse. & xxxiiij. dist. capi. fraternitatis. Et si qua fuerit corrupta, vel ante baptismũ, vel postea non possit inter sacras virgines consecrari: vt xx. q. j. iuuenculas? Respõdetur, sacra virgo significat ecclesiam triumphantem, vbi non est macula neq; ruga. xxj. dist. quãuis. sed episcopus ecclesiam militantem, vbi sunt boni & mali. xxxj. dist. quoniam. xj. q. iij audi.

g Significat. Et ita ipse episcopus est sacramentum: sicut aqua ipsa. j. q. j. detrahe verbum ab aqua, quid erit, nisi aqua?

h Vni viro. Id est, Deo, & non diabolo, & sic bene aptatur seq. litera.

i Sub eam. i. non ab eo diuisam: & bene sequitur.

In baptismate culpa dimittitur, non lex coniugij aboletur.

CAN. III.

DEinde opponitur nonne dici oportere bigamum eum, qui catechumenus habuerit et amiserit vxorem, si post baptismum fuerit aliam sortitus: eamq; primam videri, quæ nouo homini copulata sit: qa illud

Corrupta in epm cõsecrari potest, sed nõ corrupta inter virgines.

DEinde. CASVS. Hoc capi. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod Rufus, & Eusebius, & cæteri episcopi Macedoniæ tres prauas opiniones habebãt. prima erat, quod ille nõ debet bigamus reputari, qui ante baptismũ habuit vnã, et postea aliã, & eam quã post baptismũ aliquis habuit, videri quasi nouo homini copulatã. Sed hanc opin. reprobat Inno. per duo inconuenientia. Primũ est, quod secũdum illorũ epi. si aliquis ante baptismũ tres habuerit vxo-

res, post baptismum quartam, quæ quarta est, erit prima secundum eos. Secundum inconueniens est, quod hæc talis, quæ quarto ducta est, debet loco virginis reputari. Secunda opinio erat, quod totum quicquid agit homo ante baptismum, in baptismo deletur. quod Innoc. reprobat: cum in baptismo tantum peccata deleantur, & non matrimonia, cum Deo authore sint constituta. Tertia opinio erat, qđ matrimonium ante baptismum non erat legitimum: & hoc improbat tali ratione: quia si hoc verum est, filij inde nati non erunt legitimi, nec hæreditatem habebunt, sed erunt spurij, vel naturales. Hoc etiam improbatur authoritate domini. nam interrogatus à Iudæis, si liceret homini dimittere vxorem suam, respõdit: Quos Deus coniunxit homo non separet. & de his tantum loquebatur scilicet Iudæis, qui ante baptismum contraxerunt. In secũda parte, quæ incipit ibi, quæro & solicitus. reuertitur Innocentius ad secundam opinionem & eam improbat duabus rationibus

Prouerb. 19. a

vsque in finẽ. Prima est, quod secundum hoc filij nati ante baptismũ & post non erunt fratres, nec inter eos erit familiæ ercisc. iudiciũ: quod est absurdum. Secunda est quia secundum hoc bona, quæ facit aliquis catechumenus, non prosunt ei, si quod ante baptismum gessit, in baptismo deletur: quod non fuit verum in Cornelio gentili, nec in præceptis legalibus diligenter impletis. Et sic concludit quod per baptismum non abolet matrimonium, sed peccatum.

a Cum cæteris. Improprie ponitur hæc dictio, cæteris, vt ibi, & cum eo alij duo latrones. sic lvj. distin. Cœnomanensem'. xxxiiij. distinct. si quis viduam. viij. quæstione iij. Artaldus. vnde licet sic inueniatur scriptum in aliquo instrumento, hæc ecclesia cum cæteris capellis, per hoc non probatur ecclesiam istam esse capellam.

ADDITIO.

Argumentum contra j. quæst. vij. & si illa, in princ. vbi de hoc. Archid.

b Acque. Id est, simili ratione.

c Sed obijcitur. Mat. 19. Nunc obijcit contra secundam opinionem.

d Quid de talium. Hic obijcit contra tertiam opinionẽ.

e Vel naturales. Qui dicuntur legitimi, qui naturales habes xxxij. quæstio. iiij. liberi. & qui spurij. ff. de sta. ho. l. vulgo.

f Sortiuntur. vxores & viros.

g Responsum. Non interpretandas esse locutiones secundum personas, quæ loquuntur, quid vel quibus loquuntur, vt hic, & j. quæstione vij. didici. & extra de maiorit. & obe. Persona loquentis, an in generali sermone. arg. ff. de pigno. Paulus. §. vltimo. Sed contra argumen. C. de solu. inquisitio & argumen. ff. loc. qui insulam. §. vltimo. vbi nec dominus, nec familia excipitur in generali sermone.

h Authoritate. quod enim ratione probari non potest, extirpandum est, vt lviij. distinctione corepiscopi.

i Lex præcepit. xxiij. q. iij. qui peccat, non peccat legis authoritate, &c.

Cæteri & alij, qñq; ponunt ĩproprie.

1 Et cap. aplica. & in c. quia. ff. de constit. princ. l. j. §. debitum. Arc.

1 Hic videas quod dicam de pœ. dist. 2. cap. tolle charit. §. Adã. fuglo. dicens hoc, &c. Archid.

†Cõcor. tex. i l. naturaliter. quẽ vide C. de epis. & cler.

Corrupta in epm cõsecrari potest, sed nõ corrupta inter virgines.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Destinatos. Quid d̃ hoc iuris sit, habes xxiiij. q. v. rẽos.

b Concessum. Quasi dicat, eadem causa non operatur contrarios effectus. sic lvij. distin. si quis in ægritudine. sicut eadem solutio non parit liberationem & repetitionem: vt ff. de sol. qui hominẽ. §. vlti. extra de bapt. maiores.

Causa eadem diuersos effectꝰ non opat.

c Inter peccata. Videtur ergo, qd̃ infamia contracta ante baptismũ, nõ tollitur per baptismum. & ita qui ante baptismum fuit infamis, postea nõ potest promoueri: vt xlviij. distinct. quoniam. & j. qõ. vij. si quis omnem. Hoc nõ credo, sed dico infamiam & irregularitatem ex proprio delicto, pueniẽtem tolli in baptismo [1]: ga dona baptismi sunt sine omni pœnitentia et satisfactione: vt de consec. dist. iiij. nõ ex quo. in fi. Archi.

Baptismꝰ tollit infamiã præcedentem.

1 Ar. infra de cõsecra. dist. iiij. nõ ex quo. in fi. Archi.

tibus studuit, humilitatem secutus est, patientiam tenuit, eleemosynas fecit, morti destinatos [a] qualibet ratione eripuit, adulteria exhorruit, castitatẽ tenuit: quæro, si hæc omnia cùm factus fuerit fidelis, amittit: quia per baptismum totum, quod vetus homo gesserat, putatur auferri? Aspicias gentilem hominem Corneliũ orationibus atque eleemosynis vacantem, angelum audientem per reuelationem, ipsumq; Petrum videntem, nunquid per baptismum hæc illi ablata sunt, propter quæ ei baptisma videtur esse cõcessum [b]? Si ita creditur: mihi credite, non modicum erratur: quia quicquid bene gestum fuerit & secundùm præcepta legalia custoditũ, non potest facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mãdato perficitur, non potest dici peccatum. et qd̃ peccatum non est, solui inter peccata [c] credi non debet. Eritque integrum & salutare, existimare aboleri non posse prioris nomen vxoris: cùm nõ sit dimissum pro peccato, quod ex Dei sit voluntate completum.

Item Ambrosius in libro de Officijs.

Bigamus reputatur, qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismum aliam.

CAN. IIII.

VNa tantùm nec repetita nobis copula permittitur, & in ipso coniugio lex est nõ iterare coniugium: nec secundæ coniugis sortiri cõiunctionem. Quod plerisque mirum videtur, cùm etiam ante baptisma, iterata coniugia, electioni muneris, & prę rogatiuę ordinationis [d] impedimenta generent: & cùm etiam delicta obesse non soleant [e], si lauacri remissa fuerint sacramento. Sed intelligere debemus, quia in baptismo culpa dimitti potest, lex aboleri non põt: in coniugio non culpa, sed lex est. Quod culpæ est igitur, in baptismo relaxatur: quod legis est, in coniugio non soluitur. Quomodo autem potest esse hortator [f] viduitatis, qui & ipse coniugia frequentauerit? Ioannes Baptista dum Herodem ab incestu prohiberet, dicens, Non licet tibi habere vxorem fratris tui: euidenter ostendit inter infideles cõiugia esse. Vnde datur intelligi, quòd bigami dicuntur non solùm qui post baptisma coniugia frequentant, sed etiam qui ante baptismum vnam, & post baptismum alteram habuisse probantur. Bigamus [g] verò in sacerdotem ordinari non debet: non quia deliquerit secundam accipiẽdo vxorem, sed quia prærogatiua exutus est sacerdotis [h].

Vnde Ambr. in epistola ad Vercellenses ait:

Luc. 4. d Mat. 14. a

d Vna tantum. Ordinationis. Simile j. xxxiij. di. seriatim.

e Nõ soleant. Ergo infamia ex delicto, pueniens non nocet quantũ ad legem promotionis, scilicet per baptismum deleta.

f Hortator. Sic xxv. dist. c. vlti. & xlvij. di. c. sicut hi. §. necesse.

g Bigamus. Bigamus cõponit à bis & gamos, quod est mulier vel vxor. et sic dicitur bigamꝰ, qui duas habet, vel habuit vxores. Ar.

h Sacerdotis. Idẽ de

Quolibet sacro ordine. xlij. dist. quiescamus. Vi sine crimine.

Quod autem. Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima inducit Gratianus superficialiter allegando probare, quod si diaconus fuerit protestatus, quod non poterit continere, si contrahit, tenet matrimoniũ: sed hoc est falsum. Secũda ibi, Quidã. Io. de Fan.

2 Quod autem. In hac xxvij. dist. primo ponit icidẽtem [1] quæstionem, scan episcopus possit vti matrimonio contracto. Secundo ponit contrarietates capitulorum quorundam, quæ loquuntur de vouentibus. & ea soluit distinguẽdo inter vouentes solenniter & vouentes simpliciter. Et incipit hic tractare de continentia clericorũ, & protenditur iste tractatus vsque ad xxxvj. dist.

1 Nã vltra ꝓpositum principale, hoc interserit de cõtinẽtia clericorum vsq; ad 35. dist. vt dixi ẽ. in tit. huiꝰ lib. Arch.

b Diaconus. Secundum qd̃ patet per §. sequentem, hoc c. põt intelligi de matrimonio iam contracto et de contrahendo: & secundũ hoc diuersis modis exponitur litera. Secundũ quod intelligit de contracto planũ est, quia iste M. Papa præfecsit Gregorio. qui indixit cõtinentiã subdiaconibus. xxxj. dist. ante. sed hoc exponẽ pro incipiendo, id est, pro cõtracto retinendo. Licuit eñ etiã tpe Siricij vsque ad Greg. subdiaconibus vtiã cõtracto matrimonio. lxxxvij. di. quicũq;. lxxxiij. di. ꝓpofuisti. Exponẽ ergo, ꝙ dicit mrimoniũ desideravit. i. d. sideravit vti iã cõtracto. Secundũ autẽ, qd̃ loquit de cõtrahẽdo, de diacono fuit tm̃ quæstũ, & de eo tm̃ reipõ. Idem tamẽ est & de subdiacono j. xxxij. di. c. si qs eorũ. & secundũ hoc plana est litera. Quod tamẽ dixi ꝙ M. ꝓcesit Gre. H. dicit p chronicã suã falsũ eẽ, & dicit ꝙ Gre. ꝓcesit Mar. lxvj. an.

Textum dupliciter exponit.

2 Scilicet cũ effectu, et de facto contraxerit. Archi.

Non peccat bigamus, sed prærogatiua sacerdotij exuitur.

CAN. V.

QVi sine crimine vnius vxoris est vir, tenetur ad legem sacerdotij suscipiẽdi. Qui autem iterauerit coniugium, culpam quidẽ non habet coninquinati, sed prærogatiua exuitur sacerdotis.

DISTIN. XXVII.

QVòd autem [a] vnius vxoris vir episcopus iubetur eligi, quæritur, an de tempore ordinationis hoc sit accipiendum: ut tempore suæ administrationis eius possit copula fungi, quam unicam & virginem sibi desponsauit.

Hoc Martinus Papa prohibet dicens:

Non ordinetur diaconus, nisi castitatem fuerit professus.

CAN. I.

Diaconus [b] qui eligitur, si contestatus [c] fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit se in castitate nõ posse manere, hic non ordineñ. Quòd si in ordinatione tacuerit [d], & ordinatus fuerit, & postea matrimonium desiderauerit, sit alienus à ministerio, & vacet à clero.

Hac authoritate datur intelligi, quòd illi qui uxores habent, uel accipere uolunt, nec diacones, nec sacerdotes fieri possunt, nisi continentiam profitean-

Testatio an valeat.

c Si cõtestatus. No quod ꝓtestatio val. t. vt extra de no. ope nũ. cũ ex iniuncto. & j. di. proxi. diaconi. extra qd̃ met. cau. per latũ. et xxxj. qõ. ij. Lothar. ius. & ff. de nego. gest. Nesennius. ff. qui. mo. pig. vel hyp. fol. si debitor. §. j. Arg. contra extra de cõsti. cum M. Ferrariensis. & de ap. solicitudinẽ. Io. Hoc credo tenendũ, ꝙ protestatio semper valet facta præsente aduersario, nisi contradicat aduersarius, vel iudex, si facta fuerit re adhuc integra existente, vt in hoc cap. & extra de in integ. restit. cum venissent. nisi in casibus quibus expressum est ꝙ protestatio nõ valeat, vt ibi extra de consti. cum M. & de appel. solicitudinem.

d Tacuerit. No. taciturnitatẽ laici, p cõsensu, vt hic & liiij. di. si seruus. & lxv. di. si forte, & xx. q. ij. puellas. ff. so. ma. l. ij. Arg. cõtra extra de præscrip. nihil. Sol. taciturnitas semp habetur pro cõsensu, nisi in tribus casibus not. ij. qõ. vij. plerunq;. Itẽ in casibus illis vbi requirit expressus cõsensus vt in seruitute imponenda non sufficit cõsensus tacitus, sed expressus: vt ff. de ser. vrba. præd. inuitũ. Itẽ in procuratore constituendo. ff. de proc. filius. §. inuitũ. Itẽ in furto, vt ff. de fur. qui vas. §. vetare. Itẽ in soluendo matrimonio, vt ff. de ritu nupt. in eo iure. §. iij. Vel distingue an tale sit factũ, quod possit fieri me prohibẽte: in eo casu non obest taciturnitas, vt rẽ meã quis possit vendere me inuito: & ideo ibi non nocet taciturnitas, vt ff. de cõtra. emp. rẽ alienam. Si autẽ tale factũ est quod nõ potest fieri me prohibente: ibi taciturnitas habet ꝓ consensu [3]: vt extra de ijs, quæ fiunt à præla. c. ij. Sic distinguit lex ff. de re iu. læpe. fic xj. quæstio. iij. quando. & extra de sent. & re iud. quamuis. Ioan.

Taces ad cõsentiat.

3 De hoc etiam no. extra de præsump. nonne. ibi videas. Archidia.

tis uotum. Si uerò diaconus à ministerio cessare uoluerit, contracto matrimonio licitè [e] potest uti. Nam & si in ordinatione sua castitatis uotum obtulerit, tamen tanta est uis in sacramento coniugij, quòd nec ex uiolatione uoti potest dissolui ipsum coniugium.

Vnde Augustinus in libro de bono coniugali ad Iulianum.

Nubentes post votum, non sunt abinuicem separandi.

CAN. II.

2 QVidam nubentes post votũ [f] asserunt adulteros esse: ego

Hac authoritate. CASVS. *Concludit Gratianus ex supradicto cap. quod illi qui habent vxores, vel habere volunt nec diacons, nec sacerdotes fieri possunt. Sed si diaconus à ministerio cessare voluerit, matrimonio tam contracto vti potest, quia & si etiam in sui ordinatione castitatem promittat, tamẽ tãta est uis matrimonij, vt ipsum matrimoniũ nõ dissoluatur. & hoc probat per sequẽtia. Quod tamen dicitur ab illo ver. Si vero. falsum est, nisi hoc intelligas in orientali ecclesia. Casus autem plani sunt vsque ad c. quod interrogasti.*

e Licite. Allegando dicit.

Quidam. Hæc est secũda pars di. in qua corrigit & dicit, qd̃ vouẽtes simpliciter, licet non debeãt contrahere, tamẽ tenet matrimoniũ. Io. de. Fan.

f Post votum. Quidam dicunt illud votum esse simplex:

Universidad de Deusto
Biblioteca

plex: quod fit per verba de futuro, vt ego voueo, quod post mortem vxoris continebo. hoc votum impedit, vt dicunt, sed non dirimit matrimonium. Votum solenne est, quod fit per verba de præsenti, vt ego voueo continentiam. istud impedit, & dirimit. extra qui cler. vel vouen. meminimus. & cap. consuluit.

Votum solēnizatur triplicit-er.

Ego credo tribus modis votum solennizari, vel per ordinem, vel per habitum, vel exeo, quod coram aliquibus testibus deuouit se alicui religioni. & dic vt nota. xxvij. quæstione j. Ioan. Quod Ioā. dicit de habitu intelligas si recipiendo habitum fecit professionem expressam vel tacitā: vt extra de regul. statuimus. & cap. præceden. quia solus habitus non solennizat votum: vt eodem titu. porrectum. Bartho.

a Si vir simplex votum. Id est, propositum perpetuæ continentię habendæ.

Nubens post votū peior est adultero.

b Sed tribus annis. Alibi dicitur, quod isti sunt peiores adulteris: vt xxvij. quæstione j. nuptiarum. Quare ergo istis tantum triennij pœnitētia indicitur, cum adulteris septennij indicatur. xxxiij. quæstio. ij. hoc ipsum? Item cum isti in Deum peccēt, grauius esset puniendi, quam illi qui in hominem peccant, vt xvij. quæstione iiij. sicut qui. xxij quæst. j. mouet. Sed istud est propter bonum matrimonij adiunctum. & sic habes quod minuntur pœna delicti propter adiunctū bonū: vt xxxij. q. ij. quicquid. & q. iiij. dixit. & cap. origo. & xxij. qō. ij. si quælibet.

Si vir simplex votum[a] virginitatis habens adiungitur vxori, postea nō dimittat vxorem, sed tribus annis[b] pœniteat.

Hieronym. verò contra scribit.

Damnabile est vouentibus vel le nubere.

CAN. IIII.

Vouentibus virginitatem, non solùm nubere, sed etiā velle[c], damnabile est.

Idē contra Iouinianū.

Damnationem habebit, si nupserit, qui virginitatem vouit.

CAN. V.

Si nupserit virgo[d], non peccat: non illa virgo, quæ semet cultui diuino dedicauit. Harū enim si qua nupserit, habebit damnationē: quia primam fidem irritam fecit.

Itē Nicolaus Papa ad Albinum Vienneñ. eccle siæ Archiepiscopum.

Quæ sanctimonialem se esse finxerat, nubere non valet.

CAN. VI.

Quod interrogasti de fœmina, quæ post obitum mariti sui sacrum velamen super caput suum imposuit, & finxit[e] se sub eodem velamine sanctimonialem esse, postea verò ad nuptias redīre: bonū mihi videtur, quia per hypocrisim ecclesiasticam regulam conturbare voluit, & non legitimè in voto suo permansit, vt pœnitentiam agat de illusione nefanda, & reuertatur[f] ad id quod spopō dit: et in sacro ministerio permaneat, quod inchoauit.

PALEA.

Nam si cōsenserimus, quòd omnia sacramenta ecclesiastica quisque prout uult fingat, & non uerè faciat, omnis ordo ecclesiasticus turbabitur, nec catholicæ fidei iura consistunt, nec canones sacri ritè obseruantur. Quid enim profuit Simoni Mago baptismum sacrum fictè suscipere, & in christianitate se permāsurum finxisse: cùm per Apostolum fraude eius detecta, quod sibi futurum esset prænuntiatum fuit? Ait enim: Pecunia tua tecum sit in perditionem. cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiā itaque age de hac iniquitate tua, & roga Deum, ut forte remittatur tibi cogitatiōes cordis tui. in felle enim amaritudinis, & obligatione ini

Tertia. quid ergo.

d I nupserit virgo quæ non vouit.

e Quod interrogasti. Et finxit Quædā simulatio fit ex honesta causa, quædam ex inhonesta. Ex honesta, vt xxij. q. ij. vtilem. & xxiij. q. ij. dominus. Similiter si aliquis simulat se religionem intrare propter timorē, talis simulatio non nocet: dūmodo p̄testatio p̄cedat: vt extra. qđ met. cau. perlatū. Simulatio autē ex inhonesta cā semper facit monachum: nec admitteret si vellet probare cōtrariū: vt xxvij. qō. j. vidua. & extra de regu. vidua. & C. de lati. liber. tol. lege unica. §. sed & qui domini funus pileati. Et no. quod Io. Faueti[n] distinxit; est ficticio intētionis, & ficticio operis. Ficticio intētionis est, cū quis ficte ad baptismū accedit. Et licet ficte accedat, tamē vesū baptismū recipit: vt j. ęt. j. sicut ficti[3]. Simili ter sięs ficte fit monachus ad hoc vt possit fieri abbas, spōsus. §. nihilominus est monachus, licet ficta et nō syncera sit eius intētio[4]. Ficticio operis dicit, vbi fatū fingit esse qđ nō fit: vt ff. de ritu nup. simulatæ. vel eū simulat se vēdere, & donat, secundū qđ dicit C. plus valere qđ agit, & qđ simulatè conci pit. Similiter dico quod si aliquis eo ppositо copulatur alicui mulieri qđ nolit stare legitime cū ea, & hoc paratus sit ꝓbare: ꝙ non est audiendus. Nā in spōsalib[9] recurrit ad cōem intelligentiā verborum, licet contrahens aliū intellectū habuerit: vt extra de sponsa. ex literis. j. vbi enim verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi: vt ff. de leg. iij ille aut ille[5].

Simulatio fit ex causa duplici.

2 Et hoc ideo quia semp̄ præsumit dum rare volū tas, nisi ꝓbetur mutata. ff. de probat. cū qui. & ff. de lega. ij. Lucius. in fine legis. Archi. Ficticio intentionis. & ficticio operis.

3 Quod ler. & notanda. q. cap. ecce quando. in fi.

4 Ad hoc xvj. q. vij. ꝓ laicos. Io. de Fā.

5 Idē notetiā Ioan. & Ber. extra de reg. vt clerici. vbi no. de materia huius gl.

f Reuertatur. Hoc intellige, qñ post habitū assumptū stetit inter moniales: vt xxvij. q. j vidua. alias solus habit[9] nō dirimeret sequēs matrimoniū: vt extra de reg. ponectum. & extra de cōu. cōiug. ex pte. in fi.

Presbyte

2 Presbyteris, diaconibus. vt extra, qui cler. vel vo. c. j. contra. Sed ibi fuit dispensatio cōparatiua.

b Disiungi. Non enim debet dissimulatiōe culpabili nefanda sententia corroborari. C. de incest. nup. l. vlti. in fi.

b Disiungi. Quo ad carnis copulā: quia quod non est, nō potest dissolui, neque accusari. extra de despon. impube. ad dissoluendum. sed dicit lex, quod matrimoniū nō dicitur dissolui, quod ab initio nullum fuit, vt in authenti. de nupt. §. si verò ab initio.

Quod nō est nō pōt dissolui.

c Virgines. Quā incestæ, sacrilegæ etiā sunt xxvij. q. j. virginibus. quia vasa domini, id est, seipsas cōtaminat[1]. j. dist. proxi. decernimus.

1 Sub. & ideo in omnē eccle siam delinquere vident. 26. q. 2. sed & illud. Iv. dist. in ca. sed illud. in fi. Arc.

Cce. hęc distinct. diuiditur in vndecim partes, in quarum prima probatur, quod nullus debet esse subdiaconus, nisi prōmissa castitate: & hoc per ca. Greg. & c. Inn. Io. de Fā. Quæ autē fuit causa institutionis, habetur trigesimaprima distin. § causa. Secunda ibi, quando. Tertia ibi, priusquā. Quarta ibi, de his. Quinta ibi, assurri. Sexta ibi, presbyter. Septima ibi, qa sunt. Octaua ibi, de Syracusanæ. Nona ibi, si qs docuerit. Decima ibi, ꝓsbyterum. Vndecima ibi, consulendum. Ioan. de Fan.

2 Hic sub. sic ē. disti. ꝓxi. c. j. & pen. est ostēsum, ꝙ diaconi, subdiaconi, & presbyteri debēt cōtinē est[2]. In hac xxtiā ꝓmittere: et adhuc i hac, &c. secundum Bar. Btixiē.

d Ecce ostensum est breuiter, ꝙ nolentes uouere continentiam, nec ad subdiaconatum, nec ad superiores gradus conscendere possunt. Vnde ad subdiaconatum accedentes, nō sine uoto castitatis iubentur admitti, authoritate beati Gregorij, qui scribens Petro subdiacono ait:

Non fiat subdiaconus, qui se castè victurum non promittit.

CAN. I.

Nullum facere subdiaconum præsumant episcopi, nisi qui se castè victurum promiserit[e]; quia nullus ad ministeriū altaris accedere debet, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

Item Innocentius secundus.

Subdiaconus, & supra constituti incontinentes, vxorem aut concubinam ducentes, ecclesiastico beneficio & officio careāt.

CAN. II.

Decernimus, vt ij, qui in ordine subdiaconatus, & supra vxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio atque ecclesiastico beneficio careant[f]. Cùm enim ipsi tēplum & vasa domini, & sacrarium Spiritus sancti debeant esse, & dici, indignum est eos cubilibus & immunditijs deseruire.

Item ex concilio Toletano quinto.

Castè se victuros promittant in diaconos vel presbyteros ordinandi.

CAN. III.

2 Quando presbyteri et diaconi per parochias cōstituūtur, oportet eos, ꝓfessionem infantiæ ecclesiasticis officijs adiungunt. Item ostēdit, quod relictę ꝓsbyterorū & diaconorū nō possunt alijs nubere: & quod sacerdotes à sua cura nō debent abijcere mulieres. Vltimo dicit, quod ad laicos non spectat iudicare de sacerdotib[9], licet mali sint.

e Nullū. Promiserit. expresse vel tacite. Expresse: vt xxxiij. dist. quanq̄. & xxvij. q. j. vt lex. Tacite: vt j. e. diacōi. Si quæris qūo ecclesia imponit alicui necessitatē continendi, cū continētia sit res voti, non præceptī: vt xxxij. quæstio. j. integritas. Dico quod ecclesia neminem cogit cōtinere, sed in ordine quē dat, potest ꝓponere legem, quam vult, sicut quilibet alius in traditione rei suæ: vt ff. de pac. in traditionibus.

† Not. hunc tex. cōtra nostros sacerdotes, q dicūt se nec iure quouis, nec voto ad seruandā castitatē alligatos.

f Decernimus. Careāt. mitius agit cū eis decretalis, quæ iubet eos admoueri post admonitionem: vt extra de cohabita. cleri. sicut.

ADDITIO.

Vt hoc dictū cesset, dic careāt si ꝓmoniti nō cessauerint secundum Lauren. Vel dic, quod decre. loquitur in cōcubinario clerico: hic autē in eo, qui de facto duxit vxorem, qui plus contemnit. Archid.

Quando. Hæc est secunda pars, in qua ꝓbat, quod prælati ecclesiarum parochialiū debēt facere ꝓfessionem ep̄o, quod honeste viuent.

g Et diacones. Hodie etiā acolythis cōfirmitur ecclesiæ ex dispensatione: vt extra de ætate & qualitate. præterea.

3 Hæc dispōsitio est ī corpore iuris, sed ideo ois epūs est per missa, secūdum Ala. & Gofre.

Profes

Universidad de Deusto Biblioteca

a Professionem. Quid promittere debeat, dixi xxiij. distin. quanquam.
P Riusquam. Hæc est tertia pars, in qua probatur quod habẽs filiam paruulam non debet esse eps.
b Ab altera parte. i. medietate: quia nomine partis medietas designatur: vt ff. de verbo. signi nomen. §. portionis. & ff. de vsu fruc. l. etiam.
c Paruulam. Paruitas filiæ fuit argumẽtum, quod nõ diu fuerat cõtinẽs. Vnde aliud esset si habuisset magnam filiam[1]: vt sic non obstet: vt j. eod. de Syracusanæ. vnde ibi fuit dispensatũ. Sed hodie iure cõmuni nullus talis promouẽdus est in episcopum: vt lxj. dist. Catinensis.
d Filiam. Nota, quod per factum ipsum probat aliquid: vt lxxxij. distinct. proposuisti. xij. q. ij. quatuor. & xviij. dist. peruenit. Ex hoc ca. videtur, quod iudex ex suo officio possit aliquid supplere de facto, qd sibi non cõstat tanquã iudici. Et licet nõ obijciatur aliquid à partibus contra personã electi, ipse tamen superior potest obijcere[2]. Sed hoc ideo supplet de facto, quia illud spectat ad substantiam electionis: sicut supplet de tali facto, quod spectat ad substantiã iudicij, vt dixi ij. q. vij. alieni. Ioan. Alias iudex non supplet de facto, nisi quod cõstat iudici, tãquã iudici: vt C. de tẽpo. appel. l. j. §. vlt. & C. de appel. ampliorem. circa principium. & ff. de testi. l. iij. §. tu magis scire. sed licet posset supplere, tamen ei soli nõ creditur: vt extra de proba. quoniam cõtra falsam. Sed de iure supplet. C. vt q desunt aduoc. l. vna. Barth. Brixien.

1 Nã per tpis pcessum quod purgat vitium. j. q. j. cito. & not. ij. q. j. in primis. Archid.

* Alias, aliij. Index qñq de facto supplet.

2 Quod dic vt legit & no. extra de elect. cum nobis oli. de postul. cap. iij. et hic adde quod dicã infra questio. vij. iudicet. Archidia.

nem[a] episcopo suo facere, vt castè & purè viuant sub timore Dei: vt dum eos talis professio obligat, vitæ sanctæ disciplinam retineant.

Item Grego. nobilibus ciuibus Neapolitanis.

Qui longam corporis sui continentiam non habet, in episcopum eligi non debet.

CAN. IIII.

3 PRiusquam ad nos scriptura vestra discurrisset, Ioanẽ diaconũ, q ab altera[b] parte electus est, paruulã[c] habere filiã[d] quorundã relatione cognouimus. Vnde si rationẽ voluissent attẽdere, nec illi† eũ eligere, nec ipse debuerat cõsentire. Nã qua præsumptiõe audet ad episcopatũ accedere, q adhuc longã corporis sui cõtinẽtiam, filia teste, cõuincitur non habere?

Itẽ ex cõcilio Tolet. ij.

Ad subdiaconatum accessuri continentiam profiteantur.

CAN. V.

4 DE his quos volũtas parentũ à primis infantiæ[e] annis clericatus officio mancipauerit, id statuimus obseruandũ, vt mox detonsi, vel ministerio lectorũ[f] traditi in domo ecclesiæ sub episcopali præsentia à præposito sibi debeant erudiri. At vbi octauum decimum[g] ætatis suæ compleuerint annũ, coram totius cleri plebisq; conspectu voluntas eorum, de expetendo coniugio ab episcopo perscrutetur: quibus si gratia castitatis Deo inspirante placuerit, & promissionẽ castimoniæ suæ absq; coniugali necessitate sese spopõderint seruaturos: hi tanq appetitores arctissimæ viæ, lenissimo Domini iugo subdantur, ac primùm subdiaconi ministerium habita probatione[h] professionis suæ à vicesimo anno suscipiant†. Quòd si inculpabiliter ac inoffensè viginti & quinque annos peregerint, ad diaconi officium (si adimplere id posse ab episcopo probantur) promoueri debent. Cauendum est tamen his, nequando suæ sponsionis immemores, aut ad terrenas[i] nuptias, aut ad furtiuos concubitus vltro concurrant: quod si fortè fecerint, vt sacrilegij rei ab ecclesia habeantur extranei. Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore desiderium nubendi persuaserit, concessam ab Apostolo licentiam auferre[k] non possumus: ita, vt cùm prouectæ ætatis in coniugio positi renuntiaturos se pari cõsensu operibus carnis spoponderint, ad sacros ordines aspirent.

Item ex concilio Arelatensi ij.

In coniugio constitutus ad sacerdotium assumi non debet.

CAN. VI.

5 ASsumi aliquẽ ad sacerdotiũ in coniugij vinculo constitutũ non oportet, nisi fuerit promissa conuersio.

Item ex eodem quarto.

DE his. Hæc est quarta ps huius distinct. in qua dicitur, quod in xviij. anno debet perscrutari conscientia iuuenum, vtrum velint contrahere, vel castitatem tenere.
e Infantiæ. i. pueritiæ: quia infantia non durat, nisi vsque ad septennium: vt C. de iure delib. si infanti. Sic ergo videtur, quod pueri bene possunt habere beneficia ecclesiastica. Nam & promoueri possunt: vt lxxvij. dist. in singulis. Sed cõtra. j. quæst. j. pueri. Sed dic, quod beneficia possunt habere, sed nõ prælaturas: vt extra de ætate & quali. indecorũ.
f Lectorum. Nomine lectoris hic comprehendit omnes minores ordines. s. xxv. distin. capi. j.
g Octauumdecimum. In clerico seculari requirit votum in xviij. ann. vt hic, & lxxvij. distin. in singulis[3]. sed in monacho in xv. vt xx. q. j. illud. quod ideo fit, ne monachalis habitus propter nuptias deseratur: nisi vbi dura est cõuersatio, vt in insulis, vbi dat maius spatium, vt extra de reg. quia in insulis.
ADDITIO. Hæc palea est xx. quæst. j. quia.
h Probatione. debet enim lõga præcedere continẽtia: vt s. ca. proxi. ca. & lxxvij. distinct. quicunque.
i Ad terrenas. Quia terrã replẽt, virginitas vero paradisum. xxxij. q. prima. nuptiæ.
k Auferre. Quod ergo de iure communi competit, negandum non est. in authen. de nup. circa finem. §. sed hoc quia. ff. de re iudi. l. iiij. §. si quis condemnatus.
ASsumi. Hæc est quinta pars distin. in qua probat, qd nullus debet esse sacerdos, diacon⁹, vel subdiaconus, nisi pmissa castitate. Io. de Fã.
Diaco

Pueri beneficia, sed nõ platuras habere possunt.

† Adde quod hæc dictio a, hic ponit exclusiue. tex. est singul. in l. ratio. §. fin. ff. de acti. empti.

3 Hoc capi. nil facit ad hoc quod dicit: requiritur, &c. Archi.

a DIaconi. Ad intelligentiam horum capitulorũ notabis quod in orientali ecclesia & in occidentali licite contrahitur in minoribus ordinibus, vt xxxij. distin. si quis eorum. & cap. lectores. & c. placuit. Sed constituti in superiori ordine, nec apud nos, nec apud Græcos possunt contrahere, nec poterant tempore apostolorum: & si contrahant, non est matrimoniũ. Et hoc patet ex sexta synodo, quæ in oriente fuit celebrata, & regulam statuit eis: vt xxxij distin. si quis eorum. xxxj. dist. Nicena. lxxxiiij. di. cũ in præterito. In hoc autem est differentia inter eos & nos. Ipsi enim siue sint coniugati, siue non, promouẽtur ad sacros ordines, non promissa cõtinẽtia: vt xxxj. dist. quoniam. Sed occidentales nunquam promouẽtur, nisi continentia pmissa: vt s. ca. nullum. & ca. assumi. A tempore autem Siricij & Innocentij non licuit occidentalibus ad diaconatum, vel supra promoueri, nisi pmissa continentia: vt lxxxij. dist. proposuisti. & cap. plurimos. Sed subdiaconibus vsque ad tempus Gregorij licuit: vt xxxj. dist. ante triennium. Orientales ergo licite vtuntur matrimonio cõtracto ante sacros ordines, postea in sacris ordinibus contrahere nõ licet: vt xxxj. dist. qm. & c. aliter. & extra de cle. coniug. cum olim. sed post receptũ sacrum ordinem non possunt contrahere: vt ibi dicitur.

Oriẽtales ab occidẽtalib⁹ differunt.

Non ordinentur diaconi, qui castitatem non profitentur.

CAN. VII.

PRæterea placuit, vt deinceps non ordinentur diacones coniugati, nisi qui prius conuersionis proposito confessi fuerint castitatem.

Verùm illa priori authoritate diaconibus videtur permitti coniugium: cùm ad sacerdotium tantùm coniugati prohibẽtur assumi. Porrò in sequenti videtur pmitti authoritate subdiaconibus: cùm de diaconibus specialiter præcipitur, vt sine probatione castitatis non ordinẽtur. Hoc idem in Anchiritana synodo videtur esse permissum, in qua sic statutum est.

Diaconi non prohibeantur à ministerio pro nuptijs, si in ordinatione dicũt se continere non posse.

CAN. VIII.

DIaconi[a] quicunque cùm ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati[b] sunt, dicentes se velle habere vxores, nec posse se continere: hi si postea[c] ad nuptias peruenerint, maneant in ministerio[d]: propterea quòd his episcopus licentiam dederit. Quicunq; sanè tacuerint, & susceperint manus impositionem professi continentiam, si postea ad nuptias peruenerint, à ministerio cessare debebunt.

Item ex concilio Neocæsariensi.

Presbyter ducens vxorem ab ordine deponatur.

CAN. IX.

6 PResbyter, si vxorem duxerit, ab ordine[e] illum deponi debere. Quòd si fornicatus fuerit, vel adulteriũ commiserit, extra ecclesiam abijci, & ad pœnitentiam[f] inter laicos redigi oportet.

Item Gregorius.

De eo, qui relictam cuiusdã diaconi duxit vxorem.

CAN. X.

7 QVia sunt[g] culpæ, in quibus culpa est relaxare vindictam, quærenda est semper veritas: vt inquiri debeat vtrùm accusatũ noxa condemnet, an à pœna innocentia patefacta subducat. Itaque peruenit ad nos Faustinum defensorem vltionem exercere in Petrum latorem præsentium voluisse, pro eo quòd (quã tum dicitur) relictam cuiusdam diaconi tempore, quo conductor[h] fuit, marito tradiderit. Sed quoniam iste coniugem diaconi asserit non fuisse, dicens[i] nec eam virginem[k] ad eum peruenisse, denique nec reli-

b Protestati. s. distinct. proxi. diaconus. & extra de in integr. restitu. c. j. in fi.
c Postea. Sic extra de cler. coniug. diuersis. & extra de concess. præbẽn. & ecc. non vac. cum super. in fi. de filijs presbytero. veniens.
d In ministerio. Quia videretur venire contra promissionem propriam: vt extra de conditio. appo. c. per tuas.
PResbyter. Hæc est vj. pars, in qua ponitur pœna sacerdotibus fornicarijs. Io. de Fant.
e Ab ordine. Id est, ab officio & non beneficio: & secundum hoc magis punitur sacerdos qui fornicat, quàm qui legitime contrahit. & hoc ideo quia facit contra sacrum ordinem, et etiã contra legem: et ideo minus peccat ducẽdo vxorem: quia credit hoc sibi licere: sicut illa minus punitur, quæ publice delinquit, quàm quæ priuate delinqueret: quia credit hoc sibi licere: vt ff de ritu nupti. l. vltima.
f Ad pœnitentiã. 50. distinct. confirmandum. contra. Sed illud intelligitur de solenni pœnitentia, quam clericus facere nõ debet, istud de publica: vt xxx. q. j. si quis sacerdos & xxx. distin. si quis presbyter. Sed si deposit⁹ fuerit, bene potest solenniter pœnitere: vt de pœ. distin. vj. sacerdos. Adhuc signatur contra lxxxij. dis. presbyter. vbi dicitur, quod sacerdos non debet publice pœnitere inter laicos. Sed illud verũ est qñ crimen est occultum, sed hic loquit quãdo crimẽ est publicũ apud laicos. ij q. j. si peccauerit.
ADDITIO. Et publica delicta publico remedio egẽt. de pœ. dist. j. quamuis. & §. hoc ergo. & videas qd legitur et no. xxx. quæstio. j c. vlti. & lxxxj. dist. si quis episcopus. Archidiaconus.
QVia sunt cul pæ. Hæc est vij. pars dis. in qua probatur, q vxor subdiaconi, diaconi, vel presbyteri post mortem mariti contrahere nõ potest. & probatur per tres authoritates. Io. de Fant.
g Quia sunt. Quod hæc allegatio valeat, probatur xxxiiij. dist. si quis viduam.
h Conductor. i. defensor.
i Dicens. Et ita nõ potuit vxor eius censeri: quia maritus corruptæ non potest promoueri.
k Nec eam virginẽ. Hic p duo extrema colligitur mediũ. Ex eo enim q ab initio nõ erat virgo, & postea iste

Presbyter fornicans plus punit, quã legitiẽ cõtrahens.

Cleric⁹ solẽniter pœnitere nõ potest.

ca iste

Universidad de Deusto Biblioteca

giosam a mutasse vestẽ, postq; ille in ordine sacro promotus est: adijciens etiam priusquam ad diaconẽ peruenisset, & postea praua illã mulierem opinione vixisse: ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus: vt cum Dei (sicut decet) timore causam hanc subtili omnino inuestigatione perquiras. Et si in coniugio diaconi mulierem, de qua agitur, fuisse b constiterit: suprascriptus lator memorato defensori & rectori patrimonij ad vindictam modis omnibus tradatur †: & cum competenti emendatione ij, qui male sociati sunt, disiungantur. Si verò in eius coniugio nõ fuerit, memoratum Faustinum ex nostro mandato commonere te volumus, vt ei facere nil præsumat, nec falsa illum accusatio in aliquo prægrauet.

Item ex conci. Aurelia.

De vxore presbyteri, vel diaconi, si alij se coniunxerit.

CAN. XI.

Si se cuiquam mulier duplici c coniugio presbyteri vel diaconi relicta coniunxerit: aut castitate fruantur, aut separentur d: aut certè si in criminis intentione perstiterint, pari excommunicatione plectantur.

Item ex concilio Martini Papæ.

De eodem.

CAN. XII.

Si qua vidua episcopi, presbyteri aut diaconi e maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa persona cum ea cõuiuium præsumat, nunquam communicet: morienti tamen ei sacramenta subueniant.

Item Pelagius Cethego patricio.

Cuiusdam episcopi ordinatio differtur: quia vxorem habet & filios.

CAN. XIII.

8 De Syracusanæ vrbis antistite optaueramus in ipso initio gloriæ vestræ desiderijs obedire: nisi nos multiplex rõ ipsius nõ paucis temporibus ordinationem differre sacerdotij coëgisset: ob hoc autem, quòd vel personæ qualitas (sicut & vos melius nostis) vel superstes vxor, aut filij (per quos ecclesiastica solet f periclitari substantia) nostros animos diutius ab eius ordinatione suspenderet: quantum ad cautelam humanam pertinet, integro penè anno distulimus, opinantes, quòd in melius Syracusanorũ prouenire posset electio. Sed quia in voluntatis suę proposito irreuocabiliter pstiterũt g,

ea iste promotus fuit in diaconũ, colligit̃ eã nõ fuisse vxorẽ: arg. ff. de hæred. instit. sed & si. §. solemus. & l. iij. di. legẽ. Quandoq; medium trahit extrema. ff. de ser. rustic. præd. qui sella. §. vlti. & l. tria prædia. Quandoq; principiũ trahitur ad finẽ. j. xxxv. distin. ab exordio. ff. de le. iij. si quis in principio. Quandoq; finis trahit ad se principiũ: vt xiij. q. ij. c. vltima voluntas. ff. de adimen. lega. l. iij. & l. iiij.

Pricipiũ, mediũ, & finis an vnum trahat aliud.

a Nec religiosam. i. religiosum habitum. quem solent sumere viduæ, vel aliæ deuotæ, licet non conuertant̃ ad aliquam ecclesiam. Nec em̃ credo, qđ vxor illius, qui pmouet̃ ad sacrũ ordinem, teneatur intrare religionẽ: sed sufficit qđ voueat perpetuã continentiam: vt lxxxvij. dict. eps. Nec obst. extra de conuersi. con. sane. quia illud spãle est in vxore epi. Sed adhuc obst. extra de cle. con. quod à te. Sed illud intellige cum ordinat' vult trãsire ad religionem, sed nec hic papa aliquid dicit de veste, sed Petrus illud allegauit.

Coniugatus pmoueri põt, licet vxor religionẽ nõ ingrediatur.

† Ad hoc facit tex. i l. obseruãdum. in fi. ff. de offi. præsi.

b Fuisse. Supple & cum ordinatum ipsa sciente [1]. nam si ea inuita ordinaretur, vel ignorante, non fieret ei prę iudicium. Sed si sciuit & tacuit, fit ei præiudiciũ: vt post mortem illius non possit nubere: vt xxxij. di. seriatim. Vnde non requiritur quod mulier voueat: sed sufficit, si scit virum suum ordinari.

1 Sub. & cõtinentiã profitẽte, vt ext. de cõuer. cõiuga. coniugatus. Archi

Vxores ordinãdorum quid vouere debeant.

2 Dicunt quidã, q monasteriũ sibi assignabitur per epm, & ipsi' authoritate fiet separatio: sine dabit illi licentia. j. 27. q. 2. si vir. ibi videas. Arc.

c Si se cuiquam. Duplici. Quãtum ad primum.

d Separentur. Dubitatur de vxoribus ordinandorum qualiter vouere debeãt, & dare licentiam. videtur quod solo verbo: vt j. ea. distin. de his. in fi. & c. quia sunt culpæ. & xxxij. distin. seriatim. Sed cõtra extra de cõuer. coniu. sane. & xxxiiij. distin. fraternitatis. vbi dicitur, quod vxor promouendi intrabit monasterium [2]. Item alia ratione: quia cœtus clericorũ præeminet cœtui monachorũ: quia vix bonus monachus facit bonum clericum. xvj. qõ. j. legi. Et facit ad hoc extra de conuer. coniug. coiugatus. sed nullus suscipitur in monachum, nisi conuertatur vxor. xxvij. q. ij. Agathosa. Dic nõ esse necesse quod cõuertat̃, sed quod voueat castitatem tantum, nisi de ea habeatur suspicio. extra de cõuer. coniu. cũ sis præditus. Et speciale est in illa decret. sane. in vxore epi. Sed obijcitur: hæc mulier nõ vouit solenniter: ergo si contraxerit, tenet matrimonium, quod hic negatur. Solu. secundũ quosdam, votum istud est solenne ex propria professione †: vt extra qui cleri. vel vo. consuluit. alias nõ videt̃ qđ sola sciẽtia mulieris solennizet votũ, nisi ipsa expresse vouerit. Ioan. sed videtur quod sola cõstitutio ecclesiæ hoc matrimonium dirimat, nõ sciẽtia vel votũ: quod ex eo patet qđ Græcus non promittit cõtinentiã dum recipit sacros ordines: vt xxxj. distin. qm̃. tamẽ si contraxerit post sacros ordines, non tenet matrimoniũ. Hoc ergo non facit votum, sed sola cõstitutio ecclesiæ.

† confessione.

e Si qua. Aut diaconi. ideo non facit mẽtionẽ de subdiaconibus: quia tempore Gregorij promouebatur quis in subdiaconatũ nõ pmissa continentia: nec fiebat vxoribus aliquod præiudiciũ: vt xxvij. q. ij. multorum.

De Syracusanæ. Hæc est viij. pars distin. in qua probat qđ nullus debet fieri eps habẽs filios & vxorem, nisi ex necessitate & remota causa ipedimenti, s. qđ per tales res ecclesiæ non lædantur. Io. de Fant.

f Solet. Nota caueri debere ex eo quod solet aliquid fieri: vt xcviij. di. Afros. & lxiij. di. nosse.

g Perstiterunt. No. ar. quod ambulatoria est voluntas eligentium vsq; ad confirmationem: vt lxj. dist. studij. & lxiij. dist. quanto. & extra de elect. cum terra. &

Eligẽtes an variare possint.

ra. &

& nullus est alius in eadem repertus ecclesia: nisi longioribus adhuc temporũ differretur spatijs: ne paulò amplius insanirent (sicut filij vestri magnifici prætoris testificatiõe didicimus) inter huiusmodi ambiguitates illud cõsultius iudicauimus faciẽdum, vt congrua puidentia causam, propter quam principalis a cõstitutio habẽtem filios & vxorẽ, ad episcopatus ordinẽ promoueri prohibet, salua dispositione cõcilij muniremus. Qua de re summo studio ab eodẽ Syracusanę vrbis episcopo, priusquã à nobis in episcopũ cõtingeret ordinari, huiusmodi exegimus cautionẽ, † per quam & suã fateretur quantula esset præsentis temporis habita rerum descriptione substãtiam: & nihil vnquam per se, aut per filios et vxorem: siue quãlibet propinquam, aut domesticam, vel extraneam fortè personam de rebus audeat vsurpare ecclesiæ: & vniuersa sui episcopatus quæsita b tempore ecclesiæ suæ dominio sociaret, nihil vltra id, quod modò descriptum est, filijs suis vel hæredibus relicturus.

Ecce hac authoritate electus in episcopũ non prohibetur habere vxorem, & filios †. Eligi autem ad episcopatum nõ debet, nisi aut sacerdos, aut diaconus: subdiaconus verò non nisi necessitate cogente c. Siue ergo presbyter, siue diaconus, siue subdiaconus fuerit, apparet, quòd in præfatis ordinibus constituti, licitè matrimonio vti possunt. Quia ergo authoritate Grego. qui relictam diaconi vxorem marito tradidit, puniendus est,

Item in Neocæsariensi concilio.

CAN. XIIII.

Presbyter ducens vxorem non diaconus iubetur deponi:

Item in Anchiritana synodo.

CAN. XV.

Diaconi, qui in ordinatione sua dicunt se velle habere vxores, si postea ad nuptias venerint, non prohibentur à ministerio: Patet quòd nec diaconi, nec subdiaconi sunt prohibẽdi à coniugio. Sed quod de electione obijcitur, verum quidẽ est in episcopatum nõ eligẽdum esse, nisi in sacris ordinibus constitutum: sed ipsum vxorem habere & filios nõ repugnat præmissis authoritatibus de continentia clericorum. In laicali enim habitu, vel in minoribus ordinibus cõstitutus, potuit habere vxorem & filios: sed si postea ex cõsensu vxoris continentiam professus, subdiaconatum, vel diaconatum, vel presbyterij gradum adeptus fuerat, attamen vxori & filijs ipsum necessaria ministrare oportebat. Illud autem Gregorij d duobus modis soluitur: vel quia ecclesia illa, cui diaconus ille militauerat, nondum continentiæ votum susceperat e, in diaconibus, & reliqs ministris. Vel quia (sicut de electo in episcopum

ra & quod nullum ius acquiritur electo ante confirmationem [1]: vt extra de accu. sup his. & xxvij. q. ij. non est dubium. & extra de elec. cum in cunctis [2]. & cap. nosti. Arg. contra, extra de elec. cum inter. in fin. & per illam decre. dico q non potest variari. Ioã. Sed hodie publicato scrutinio variare nequeunt electores: vt extra de elec. publicato. Postulatio autem variatur, si postulantes diffidũt de iure suo, nisi sit iam prę sentata superiori: vt extra de postul. prælatorum. bonæ. ij.

1 Hoc est falsum, sed dic vt no. 63. distin. quãto. Ar.

2 Vers. cũ autem. sed multum à lõge ibi sumitur hoc arg. vnde dic q nil aut parũ facit, si bene videat̃. Archi.

a Principalis. id est, principum: vt in authen. de sanc. episco. circa princ. Hic prohibetur in episcopum eligi habens vxorem & filios, & lxj. distin. Catinensis. Idem est si habet nepotes: vt in auth. quõ opor. episco. §. j. col. j. Sed hoc potest intelligi quando filij mali sunt, vel nepotes. Nam propter tales ab alijs legitimis actibus patres remouẽtur: vt vj. qõ. j. qui crimen. Vel quando ita tenerè diligit eos, quod præsumitur rõne ipsorum, quod dilapidentur bona ecclesiæ: vt hic dicitur. Idem est si habet patrem, vel si habet fratres, de quibus est timor: alias nõ repellitur quis propter vxorẽ, vel filios: cum hoc permittat Apostolus. Et est argu. ad hoc xij. q. ij. episcopus qui filios [3]. & extra de testa. capi. j. dum tamen longa continẽtia præcesserit: vt j. ea. prius quam. & lxxvij. dist. quicunque.

Eligi non debet in Epm habens vxorem & filios.

† ~~[illegible]~~

† Infero ex hoc textu, q aliqua ppter scãdalum euitãdum permittuntur, quę nõ fierent alias. de quo lj. dist. aliquãtos. in addit. gl. fin.

3 Et c. sacrorũ. 12. qõ. j. sint manifeste.

b Quæsita. de rebus ecclesiæ, vel intuitu ecclesiæ: vt xij. quæst. j. manifesta. & capi. seq. & quinto. c. penul.

Ecce hac. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte cõcludit Gratianus ex supradictis ab illo capitulo assumi, vsq; huc, quod siue sit subdiaconus, siue diaconus, siue presbyter, licitè potest vti matrimonio cõtracto. & ad hoc allegat breuiter supradicta recapitulando. In secunda parte, quæ incipit ibi, sed quod de electione. soluit prædictas obiectiones: quia quod dicitur in illo capitulo, de Syracusanæ. non obstat, quia in minoribus ordinibus constitutus, vel in laicali habitu, potuit electus ille habere vxorem & filios, & postea de cõsensu vxoris cõtinentiam professus, bene potuit promoueri. Illud autem capitu. quia sunt culpę intelligitur de diacono, cuius ecclesia nondum susceperat votum continentiæ: vel de eo diacono, qui suscepit eam in minoribus ordinibus, sicut dictũ est de episcopo Syracusano. Alia aũt c. ex tpe, vel loco, intelligũtur. Ex tẽpore, quia nõdum erat indicta continẽtia ministris altaris. Ex loco, qa Oriẽtalis ecclia nondũ susceperat votũ cõtinentiæ. hoc tñ seruat: qa si morit̃ vxor, q̃ ducta est in minoribus ordinibus, cũ qua est aliquis factus sacerdos, si postea contrahit, deponetur.

c Nisi necessitate cogente. hodie iure cõi eligitur, vt extra de ætate & quali. à multis.

d Gregorij. j. ea. quia sunt.

e Susceperat. hæc solu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Ad ide Hugo & Laurent. quorũ fuit ista glos. Archi.

fol. non valet': qa à tempore Apostolorum nõ licuit in ordine illo contra here, nec in subdia conatu: vt lxxxiiij.distinc.cum in preterito.

a Neocæsarien. ſ. ea.diaconi.

b Anchiritanæ. ſ. ea.diaconi.

c Ex tempore.Illud stare non potest, quod dicitur in fi.illius capi.diaconi professi continentiam.

ADDITIO.

Alij vero sentiunt cum Gratiano, & secũdum hoc,quod dicit ibi,professi,&c. dic decætero: quia prius licuit ei contrahere.Archid.

d Ex loco. Gita credebat, quod in Orientali ecclesia diaconi possent cõtrahere:sed hoc nõ est verum.

Item opponitur. Adhuc opponitur per sequentia capi. quorũ prima duo sunt plana: & post ea in distinc.xxx. ponit solutionẽ.

S I quis. Hæc est nona pars dist. in qua dicit p̃sbyterũ religiõis causa non debere contemnere propriam vxorem.

e Contemnere. quantum ad exhibitionem necessariorum:vt xxxj.distin.omnino.& §. potest.

f S I quis discernit.&c.

Resbyterum non. Hæc est decima pars huius distin.in qua dicit presbyterum non legalibus nuptijs detentum ab officio abstinere debere.

g Nõ legalibus. potest intelligi de eo, qui contraxit secundas nuptias p ignorantiã iuris[1].

2 Sic ītelligit Grat. 31.dist. ca. ii.§.vlt.

h Habere.ſ.dignitatem, beneficium enim retinebit, & locum in choro, & officio abstinere præcipimus.Sufficit enim huiusmodi indulgentia ei: quia benedicere alijs eũ, qui vulnera sua debet curare, consequens non est.benedictio enim, sanctificatiõis traditio est. Qui verò hanc non habet propter delictum i ignorantiæ k, quomodo alijs tradet? Non enim publicè neque priuatè benedicat: nec corpus domini dispensetur alijs,nec alio modo ministret: sed sufficiat ei, q̃ præsidet: & imploret à Deo, vt dimittatur ei iniquitas ignorãtiæ suę. Manifestum est autem, quòd & huiusmodi non legitimæ nuptiæ soluantur, & nullatenus vir ac cessum habeat ad eam, propter quam sacro ministerio priuatus est l.

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum.

De presbyteris non est laicis iudicandum.

CAN. XIX.

11 COnsulendum decernitis, vtrùm presbyterum habẽtem vxorem debeatis sustẽtare & honorare, an à vobis proĳcere? In quo respondemus, quoniam licet ipsi valde sint reprehensibiles m, vos tamen Deũ conuenit imitari, qui solem suũ oriri facit super bonos & malos. Deĳcere enim a vobis ideo non debetis, quoniam nec Iudam dominus (cùm esset falsus discipulus) à numero discipulorũ eiecit. verùm & de presbyteris vobis, qui laici estis, nec iudicandum est, nec de vita eorum quicquam inuestigandum: sed episcoporum iudicio quicquid id sit, est reseruandum.

cantabit cum alijs, & interierit electio nibus:sed hoc solũ deest ei, quod non debet ministrare vt sacerdos:vt xv. qõ.vlti qui amiserit.& ca.si quis p̃sbyter.Et no.quod de vtroq; iure esset priuãdus: vt lxxxiiij dist.quisqs.sed hoc beneficiũ concedit j sublato officio:vt quinquag dist. presbyteros.& ca. studeat.et extra de cle. pu. Henricus. & extra de cle. ægro.tua.

i Propter delictum.i. quod factũ cõmiserit per ignorantiam.

k Ignorantiæ argu.quod licet aliquis ignoret se debere continere,qui ordinatur:tamẽ ex eo,quod recipit ordinem tenetur continere. xxiij. distinctione. c.quanquam.

l Priuatus est.Vide hic, quod si sacerdos est excõmunicatus, vel suspensus, quod non debet priuatim dicere horas suas:qd̃ non est verum,imo debet ministrare vt sacerdos:vt xv. qõ.vlti qui amiserit.& ca.si quis p̃sbyter.Et no.quod de vtroq; iure esset priuãdus: vt lxxxiiij dist.quisqs.sed hoc beneficiũ concedit j sublato officio:vt quinquag dist. presbyteros.& ca. studeat.et extra de cle. pu. Henricus. & extra de cle. ægro.tua.

3 Ratio est,ne adsecularia ne gotia deat īopprobrium ordinis clericalis. 93.dist.diaconi.Arc.

Ordinis susceptio obligat ad continendum.

Presbyter excõmunicatus tenetur ad horas dicendas.

m Reprehensibiles. ſ. xv.q.vlti.c. vlti. Sed contra. xxxij. dist.nullus. Sed illud intelligitur 4, cum notorĩũ est crimen eius. Sed

Matt. 5.g

4 Hũc intellectũ approbat hic Laurẽ.qd̃ dic vt ibi dicã. Arc.

SEd notandum. Hic intitulatur xxix.dist. in qua soluit prædictas oppositiones Gratianus, & exponit. Et dicit, quod quædam capitu.intelliguntur ex tempore, & loco, & causa, & persona.

a Sed notandum est,quia dixerat ſ. proxi. dist.c.Syra cusa.§.ecce.in fin. quædam c.esse temporalia, vel localia:ideo ad soluendum multa cõtraria ostendit in ista xxix. dist. quædã capitula tradita esse ex causa,quædã ex tempore,quędã ex loco,quædã ex persona, quædã ex negotio,quædã ex necessitate.

b SCiẽdum. Ex causa. Ex causa fuit statutum, ne neophyti ꝓmoueãtur ad episcopat⁹: vt xlviij.dist.ca.j. scilicet,ne in superbia extollerentur. sed hæc causa cessauit ī Ambrosio, qui catechumenus est electꝰ in episcopum:vt lxj.dist.c. statuimus.§. his omnibus.

c Ex p̃sona. Vt in Augu.qui factus est coepiscopꝰ alio viuente:vt vij.q.j. non autem.& cap. petisti.

d Ex loco. Quia propter propinquitatem,vel remotionem loci,aliqd statuit: vt lxiij. dist. cum longe.xxiiij. q.j.pudenda. & §. dist.iiij.erit autẽ[1]. Vel ideo dicit,qa quædam sunt localia,quædam non.

e Ex tẽpore. Sicut Anglicis datũ fuit ꝓpter nouitatem,vt cõiungant in quarto gradu, vt xxv.q.iij.q̃dã.

f Intelligãt.quod esse non debet.xj. q.iij.eorum.

g Perquirãt.quod inciuile est:vt ff.de leg.inciuile.

h Egulæ.Negotio.i. propter qualitatẽ negotij aliquid statuitur,quod est contra ius, sicut in causa matrimonij consanguinei admittuntur in testimonium: vt xxxv.q.vj.consanguineos. & propter causam ecclesiæ statuitur,quod domestici admittantur in testimonium:vt xiiij.q.ij.super prudentia.

i Necessitate.quia lex non debet institui,nisi propter necessitatem:vt ſ.distin.iiij.erit.

k NEcesse.Causas.xxiij.q.viij.occidit.

l Vulneribus.Nota q̃ varietas delictorum requirit varietatẽ pœnarũ:vt xlv.dist.licet.50.dist.vt constitueretur.lxiiij.dist. comessationes.xlj.distinct. non cogantur.

1 Ad idẽ xciij.dist. iuxta.

DISTINC. XXIX.

SEd notãdum est[a], quòd secundum Isidorum pleraque capitula ex causa, ex loco, ex tẽpore, ex persona considerãda sunt.

Ait Isidorus:

Ex tempore,loco,& persona, & causa,regulæ canonum intelliguntur.

CAN. I.

SCiendũ est,quòd pleraque capitula ex causa[b], ex persona[c], ex loco[d], ex tempore[e] considerãda sunt: quorũ modi, quia medullitus non indagãtur,in erroris Labyrinthum,nonnulli intricando impingũtur,cũ antè iudicant, quàm intelligãt[f]; antè inculpãt, quàm iterãdo lecta perquirant[g].

Hinc etiam Greg.ait:

Pro diuersitate rerum temperantur regulæ sanctorum.

CAN. II.

REgulæ sanctorũ patrum pro tempore, loco,& persona,& negotio[h] instante necessitate[i], traditæ sunt.

Item Hierony.in epistolam ad Ephesios.

Pro diuersitate locorum,temporum, & hominum scripturæ intelligendæ sunt.

CAN. III.

NEcesse est,vt iuxta diuersitates locorũ, temporum & hominũ, quibus diuersæ scripturę factæ sunt,diuersas causas[k] & argumẽta & origines habeant.Quomodo beatus Ioãnes in Apocalypsi sua septem scribẽs ecclesijs, in vnaquaque earum, vel vniuersalia vitia reprehendit, vel virtutes,pbat:ita & sanctus Apostolus Paulus per singulas ecclesias vulneribus[l] medetur illatis: nec ad instar imperiti medici vno collyrio[m] omniũ oculos vult curare.

DISTINC. XXX.

1 p. ILlud autẽ[n], quod in canone Apostolorum & in Gangrensi concilio, & in sexta synodo legitur[o], ex causa consideratur, & ex tempore.Causa fuit hæresis Manichæorũ,qui coniugium detestabantur:sicut etiam quorundam p superstitio multa in catholicorũ detestationem introduxisse munitur: contra quos in Gangrensi concilio statutum legitur.

De multimoda superstitione hæreticorũ, quos Gangrense concilium anathematizauit.

CAN. I.

SI qui filĳ parentes maximè fideles q deseruerint occasione Dei

Apoc.1.c

m Collyrio. Arg. contra illos,qui tales in omnibus cõtrarijs ponũt solutiones:aliud secundum leges,aliud secundum canones: vel hoc nouum, illud vetus.

n ILlud. Hæc distinc. diuiditur in tres partes. Secunda ibi, Hæc autẽ. Tertia ibi, Si quis presbyter. In prima ponunt quædam capit. contra Manichæos.

o Illud.Legitur. dictũ fuit ſ.xxviij. dist.c.si qs docuerit.& ca.seq.quod sacerdotes non debent à se abijcere vxores suas prætextu religionis.hic dicit qd ex causa fuit hoc statutũ.ſ. ꝓpter quosdã hæreticos,qui coniugia detestabantur.

p Quorundã.scilicet hæreticorum.

q SI qui filĳ. Fideles.Fidelibꝰ & infidelibus parẽtibus tenemur subuenire:magis tamẽ fidelibus. lxxxvj. dist.non satis.Sed ius an sit pone, q̃ habes patrem hæreticũ,num bono prędq̃ præferes ipsum extraneo bonoꝰ? P. 2 Dicit Mãducator dixit beatꝰ Ber. hanc quęstionẽ esse in libr. de nebulã,& tenebro diligendo sam aquã in nubi- Deũ. caubus aeris.Sed dicas sadiligẽdi q̃ patrẽ,qualiscũ- Deũ, deus que sit,debemꝰ ꝓpo est: modꝰ, nere extraneo etiã sine mosancto in his,q̃ spe- do diligectant ad opus misere.ob duricordiæ in ꝓuidẽ- plicẽ caudo ei in necessarijs: sam Deũ nisi alter magis in- ꝓpter sedigeat:quia tũc pp diligendũ tius tenemur extraneo subuenire:vt lxxxvj.dist.pa- dixerunt: sce. Ambrosius tamen videtur contradicere huic opi siue ga iunioni in canticis in illo loco,Ordinauit in me chari stius, siue tatem. Ait enim,multorum est charitas inordinata, qa nil diquidam enim id, quod est primum, ponunt tertium, ligi fructu vel quartum.Sed primo diligendus est Deus 2, secundo parentes, deinde filĳ, postea domestici, qui si boni Archi,

2 Sic ītelligit Grat. 31.dist. ca. ii.§.vlt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt, malis filijs fut præponēdi, de pœni. dist. ij. charitas. Sed illa authoritas intelligenda est de affectu interiori, nō de beneficiorū exhibitione. Nā magis debemus dilige re extraneos bonos, quā ppinquos malos, licet illis poti⁹ debeam⁹ subuenire. xiij. q. ij. nō æstimemus.

† Amputauerit. ad de Ludo. Ro. in sin gularib⁹.

† Hūc te xtā dicit Brixiē. in suo dictionar. i ÿb. mier. esse singul. ad hoc quod narrat.

a Dei cult⁹. Quod quidā hæretici fecerunt ratione illius authoritatis, Qui reliquerit patrē & matrē, ppter me, cē tuplū accipiet. xx. viij. q. j. in prin.

b Væcū q. j. de consti. v. fucare. xxxiij. quæstio. v. mulier. Ioan.

c Sed in multis locis moniales tōdent; & Mutinę: & amputant sibi comas forte & male faciūt. arg. xx. q. iij. vbi etiam dicam. Arch

d Suo proposito. quia magis est habilis, & magis parata in scissa veste, quam in clausa ad meretricā dum.

e Sed quis. Contēptū. quia si nō facit in cōtemptū illius diei, etiā omni die bonū est ei si ieiunat: vt lxxvj. dist. vtinam.

f Necessitatem. id est, continentiā.

g Sed quis. Basilicas. nisi cum fiunt per inanes reuelatiōes, vt de cō fecr. dist. j. placuit.

h Sed quis extra. Et domus, in qua hæc fiūt, publicanda est, in auth. de ecclesia. tit. §. si quis in sua domo. colla. ix. Ioan.

i Sed quis. Ex fide. id est, ex bona conscientia. extra de præscrip. quoniam omne.

k Immolatā. Idolothytis non debemus vesci: vt hic, & 50. dist. presbyteros. & xxxij. q. iiij. sicut sati⁹. Sed contrariū videtur illud Apostoli ad Corinth. Si ꝯs infidelium vocat vos ad cœnam, omne, quod vobis apponitur, manducate, nihil interrogantes¹. sed illud loq tur secundū sua tēpora, cū adhuc paucī erāt fideles. Q̄d autem dicit de sanguine, & de carne suffocata, hodie non tenet: quia tātum in figura fuit istud prohibitum.

1 Vt ir. qō. 3. ad mēsam & notandū. Archi.

ADDITIO. xij. q. ij. gloria epi scopi. Archid.

l Sed quis. Filios. nam ex iuramento non possumus adstrigi ad illud: vt xxij. q. iiij. inter.

cultus², hoc iustū esse iudicātes, & nō potiūs debitū honorē parētib⁹ reddiderint: vt hoc ipsum in eis venerētur, quòd fideles sunt, anathema sint.

De eodem.

CAN. II.

Quæcūque[b] mulier religioni iudicās cōuenire comā sibi amputauerit,† quā Deus ad velamen eius, & ad memoriā subiectiōis illi dedit, tanquā resoluēs ius subiectionis, anathema sit.†

Item.

De eodem.

CAN. III.

Si qua mulier derelicto viro discedere[c] voluerit, soluto vinculo coniugali, nuptias contemnendo, anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. IIII.

Si quis propter Deum virginitatē professus, in cōiugio positos per arrogātiam vituperauerit, anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. V.

Si ꝯs vel virginitatē, vel cōtinētiā, pfessus, in cōiugio tāquā abominabiles nuptias iudicat: & non ppter hoc solùm, quòd cōtinētiæ & virginitatis bonū, sanctū, ppositū sit, anathema sit.

De eodem.

CAN. VI.

Si qua mulier suo, ppo sito[d] vtile iudicās, vt virili veste vtaꝰ, propter hoc virilem habitū imitetur, anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. VII.

Si qs tanquā hoc cōtinētiæ conuenire iudicans, die dominico ieiunauerit, in eiusdē diei cōtemptū[e], anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. VIII.

Si quis eorū, qui in ppositō sunt cōtinētiæ, propter necessitatē[f] corporalem superbiat, & ieiunia communia putauerit contemnenda, totius ecclesiæ perfectam in sua conscientia iudicans rationem, anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. IX.

Si qs per superbiā tanquā perfectū se existimans, conuētus, qui p loca & basilicas[g] sanctorum martyrū fiunt, vel accusauerit, vel etiam oblationes, quæ ibidem celebrantur, spernēdas esse crediderit, memoriasq; sanctorum contemnendas, anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. X.

Si quis docet domum Dei contemptibilem debere esse, & congregationes, quæ in ea fiunt, anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. XI.

Si qs extra[h] ecclesiā priuatim populos cōgregās contēnat ecclesiasticas sanctiones, & ecclesiā ipsam apud se sine cōsilio epi cū ꝑsbytero agat, anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. XII.

Si qs nuptias in accusationē duxerit, et mulierem fidelē ac religiosam cū viro suo dormientē abominādam crediderit, aut etiā accusandā tanquā nō posse cōiugatos in regnū Dei ingredi, anathema sit.

Item.

De eodem.

CAN. XIII.

Si quis carnem manducātem ex fide[i] cum religione prꝑter sanguinē, & idolo immolatam[k], & suffocatam, crediderit condemnandū, tanquam spem nō habentem, qui eam māducat, anathema sit.

Item.

De eodem. CAN. XIIII.

Si quis reliquerit proprios filios[l], & non eos aluerit, & (quod pietatis est)

inter. de hoc habuistis ꝛ. dist. j. ius naturale.

Consuetudinem in vsu vestiū debem⁹ ob seruare.

Si quis virorum. Veste. sufficit ergo quod quis veste vtatur secundum consuetudinem regionis. & sic transmontani non coguntur vti affibulatis vestibus, vt Italici, non obstante noua constitutione. extra de vi. & honest. cleri. vt clerici. quia lex debet conuenire consuetudini: vt supra dist. iiij. erit.

a Et honeſt. ff. de constit. princip. in rebus.

Hæc autē scripsimus. Hæc est secunda pars distin. in qua conci. interpretatur prædicta. Archid.

b Diuites. Hoc verum est de talibus, qui faciūt misericordiā non habentibus: vt xxxiij. quæstione v. secundum. Nam & dominus habuit pecuniam: vt xij. q. j. exemplum. alias abijcienda est pecunia exēplo Crates: vt xij. q. ij. gloria episcopi. §. Crates. Nam altera rapere conuinceretur, qui vltra necessaria sibi retinet: vt xlij. di. c. j. lo.

Rapere aliena dicif, qui vltra necessitatem sibi retinet.

Diuites aliqui boni sunt.

c Diuites. Non est contra illud, facilius est camelum per foramen acus transire: quia illud de talibus intelligitur, qui in diuitijs spem ponentes, gratius intuentur aurum, quam solem: de quibus habetur xlvij. di. sicut hi ꝛ.

ꝛ Et dicit Hieronym.

Si quis presbyter.

CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur quod si quis presbyter accepta publica pœnitentia in die dominica ieiunauerit ea intētione, qua Manichæi ieunabant, anathema sit. In secunda parte, quæ incipit ibi, Similiter. dicitur quod in diebus dominicis et inter Pascha & Pentecosten non debemus flectere genua, sed vultu erecto orare ad dominum. In tertia parte, quæ incipit ibi, Si quis etiam. dicitur, si quis etiam non comedit carnes, vel olera, in quibus carnes coquuntur, propter execrationem escarum, compelli debet degustare: & si noluerit, tāquam hæreticus deponatur.

Diuitias habuistis tot gem perdidi dist. Dū vigilas, augmentum diuitiarum cogitas. Dū dormis, latronē somnias. In die solicitus, nocte pauidus, et sic semp mendicus. Archi.

Anathematizatur, qui Manichæorū superstitiones sequitur.

CAN. XVII.

3 Si quis presbyter vel diaconus propter publicam[d] pœnitentiam à sacerdote acceptam absq; aliqua necessitate die dominica pro quadam religione ieiunauerit, sicut Manichæi, anathema sit. Similiter & quod ab Apostolis traditus canon tenet antiquus, placuit vt per omnes dies dominicos, & per omnes dies Paschæ vsq; ad Pentecosten non prosternant[e] se in oratione causa humilitatis, sed recto vultu ad dominum orationis fungātur officio: quia in his diebus gaudiū resurrectionis dominī celebramus. Si quis etiam nō pro abstinentia, sed pro execratione escarū à carne abstinet, placuit sancto concilio vt præguſtet[f]: & si sic vult abstinere, abstineat. Si autem spernit, ita vt olera cocta cum carnibus non deguſtet: iste non obediens, nec suspiciones hæresis à se removens, deponatur de ordine clericatus.

d Si quis. Propter publicā. quam facere potest sacerdos, sed non solennem, vt dixi supra xxviij. distinctio. presbyter.

e Prosternant. Vt de consec. dist. iij. quoniam sunt.

f Præguſtet. Nec quod suspectus cogitur comedere siue gustare. Sed nunquid idem est, si quis est suspectus eo, quod non communicat in anno²: 2 Vt de nunquid cogendus est communicare? cōse. distī. Non: quia illa nō recipitur sine peccato, si recipiens sequē. secū est peccator: sed dum Hug. ad hoc potest cogi, vt faciat se dignum, id est, vt pœniteat. de consec. di. iij. si quis intrat. e. dist. hi qui. secundum Hugo. cuius fuit ista glos.

2 Vt de nunquid cōse. distī. 2. seculares. cum duobus c. & ca. & si non.

DISTIN. XXXI.

1 ps

Empus quoq;, quia nondū erat institutum, ut sacerdotes continētiam seruarent.

Vnde Gregorius scribit Petro subdiacono Siciliæ.

Qui castitatē non promisit, ab vxore sua separari non cogatur.

Empus quoq;. Hæc distin. diuiditur in sex partes. In prima corrigitur sententia Pelagij per Greg. vt in c. seq. Secunda ibi, causa vero. Tertia ibi, potest & aliter. Quarta ibi, sed obijcitur. Quinta ibi, aliter. Sexta ibi, similiter. Io. de Fant.

§ Tempus. In hac trigesimaprima distin. ostenditq; à tempore Gregorij statutum fuit vt subdiaconi non ordinarentur nisi promissa continentia ³. Secundo agit de causa continentiæ

3 Vt j. c. capi. j

g ij

1 Vt j.e. §.causa.c. j. vsq; ad §.quod autem.cap.si laicus.
2 Hoc facit ad pdictum §.qd autē. vsq; ad c.Nicena. Arch.

tiæ presbyterorum & diaconorum ¹. Tertio dicit, quod licet ordinati in sacris ordinibus vxoribus non debeant commisceri: tamen necessaria prouidebunt eis ². vltimo assignat differentiam inter orientales & occidentales.

Ante triennium. CASVS *istius capituli ex quadā constitutione Pelagij pendet. Vnde scire debes, quòd vna cōstitutio facta fuit ab Apostolis de continentia clericorum, vt lxxxiiij.di. cum in præterito. Item fuit postea à Siricio repetitū in lxxxij. dist. plurimos. Tertia fuit facta authoritate Pelagij, quæ habetur xxvij. q. ij. multorū. de qua fit hic mentio. Est ergo casus huius c. Pelagius fecit quādam cōstitutionem per quendā diaconem nomine seruū Dei, vt oēs subdiaconi Siciliæ à suis vxoribus abstinerent, quas in minoribus ordinibus duxerant, aut ab officio cessarēt. Quam constitutionē quia dura fuit et iniqua vt subdiaconi cōpellerentur ad continentiam, Greg. primus, qui successit Pelagio, retractauit, & statuit vt nullus decætero fiat diaconus, nisi continentiam promittat: ita tamen, vt mala præterita .i. continentia, quæ solet esse iuuenibus mala, id est, pœnalis: vel mala, si non seruetur, per violentiam non exigatur. et hoc in prima parte. In secunda parte, quæ incipit ibi, qui vero. commendat illos, qui constitutionem illam, quæ facta fuit ante triennium seruauerunt: & hortatur eos, vt debeant in suo proposito permanere. Illi vero, qui noluerint à suis vxoribus abstinere, promoueri non debent: quia nullus debet promoueri nisi eius castitas fuerit approbata. Vel sic, Olim promouebantur subdiaconi non promissa continentia: & licite vtebantur vxoribus et beneficijs: postea Pelagius prædecessor Gregorij statuit, vt vel contenti essent vxoribus tantum, vel beneficijs tantum. de qua constitutione Greg. facit mentionem xxvij. q. ij. multorum. postea idem Pelagius aliam edidit constitutionem, in qua præcise prohibuit, vt subdiaconi nullo modo commisceri debeant amodo vxoribus suis: & illam constitutionem quidam subdiaconi seruabant, quidam non. Sed quia illa constitutio fuit iniqua. s. quod aliquis qui non promisit continentiam, cogeretur continere: ideo retractatur hic à Greg. & statuitur, quod si qui subdiaconi non sunt, non cogantur cōtinere, nisi velint. Si qui autem in futurum sunt ordinandi, non admittantur, nisi promittant continentiam.*

CAN. I.

Ante triennium omnium ecclesiarum subdiaconi Siciliæ prohibiti fuerant, vt more Romanæ ecclesiæ suis vxoribus nullatenus misceantur: quod mihi durum [a] atq; incompetens videtur, vt qui vsum cōtinentiæ non inuenit [b], neque castitatem promisit, cōpellatur à sua vxore separari, atq; per hoc (quod absit) in deterius cadat. Vnde videtur mihi, vt à præsenti die episcopis omnibus dicatur, vt nullum facere subdiaconum præsumant, nisi, qui se victurū castè promiserit [c], quatenus & præterita mala [d], quæ proposito mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, et futura mala cautè caueantur.

Qui verò post eandem prohibitionem, quę ante triennium facta est, continenter cum suis vxoribus vixerint, laudandi atq; remunerandi sunt: & vt in bono permaneant, exhortandi. Eos autem, qui post prohibitionem factam à suis se vxoribus contineri noluerint, ad sacrum ordinem nolumus promoueri: quia nullus debet ad altaris ministeriū accedere, nisi cuius castitas ante susceptū ministerium fuerit approbata.

2 Causa verò huius institutionis munditia fuit sacerdotalis, vt liberè cunctis diebus vitæ suæ orationi possint vacare. Si enim (vt Paulus ait) ab vxoribus est cessandum, vt expeditius orationi vacemus, ministris vtique altaris, quibus quotidiana necessitas orandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur. 1.Cor.7.a

Vnde Beda super Lucam ait:

Sacerdotibus semper castitas obseruanda præcipitur.

CAN. II.

Sacerdotibus [e] (vt semper [f] valeant altari assistere) semper ab vxoribus est abstinen-

a Durum. Statutum Pelagij fuit contra Euāgeliū, in quo excipitur sola fornicatio ³, vt xxxiij. quæsti. ij. quos Deus. & ideo reprobatum fuit. Sed quare reprobatur illa constitutio Pelagij, in qua statuit vt aut beneficia, aut vxores dimittant: cum idem statuerit Alexand. ⁴ extra de cleri.coniu.capi.j. Sed dic, cum aliquis in minoribus ordinibus existens postea contrahit, potest priuari beneficio prius habito, & de illis loquitur Alexand. Cum vero aliquis primo contrahit, & postea ecclesia scienter ei confert beneficium, postea non potest illud ei auferre: & de illis loquitur Pelagius, & ideo constitutio eius fuit iniqua. Simile extra de cleri.coniug.diuersis.

3 Vt 32. q.1.dicit.

b Non inuenit. Id est, non suscepit.

c Promiserit. Hoc intelligo si habeat licentiam vxoris.

d Mala. Id est, continentia, quæ iuuenibus est mala.xxxiij.q.ij.in adolescentia⁴.

4 Sub. & ad pœnā, & ad on⁹. xxviij.di. de his. & accipitur hoc nomē mala pro pœna. & est sensus, à subdiaconis vxorem habētibus sine voto per violētiam nō exigat cōtinētia: sed ab ordinādis de cætero, q̄ si promittere noluerint, repellantur. Io. de Fant.

Causa vero. Hæc est ij. pars distinctio. in qua dicitur quod causa huius constitutionis fuit munditia sacerdotalis. & hoc probat per vj.c. Ioan. de Fant.

CASVS. *Dicit Gratianus, quòd propter munditiam sacerdotalem inducta fuit continentia in ecclesia: quia cum sacerdotes semper debeant orare, semper debent ab vxoribus abstinere. Et hoc probatur authoritate apostoli per seq.c. quorum prima duo patent.*

e Sacerdotibus. Idem est de alijs clericis. Laurentius.

f Semper. Id est, horis debitis. sic infra eod.c. si laicus.xxij.dist. sacrosancta. & j. xxxvij. dist. de quibusdam.xxxvj.dist.ca.vlti. Archid.

Episcop

Universidad de Deusto Biblioteca

dum, semperque castitas obseruanda præcipitur.

Item in concilio Carthaginensi secundo.

Qui diuinis sacramētis inseruiunt, continentes esse oportet.

CAN. III.

Episcopos [a], presbyteros, & diaconos (ita vt placuit, & decet sacrosanctos antistites, aut sacerdotes, aut leuitas, vel qui [b] sacramentis diuinis inseruiunt) cōtinentes esse decet in omnibus.

Item Innoc. Victorino Rothomag. episcopo.

Sacerdotes & Leuitæ cū vxoribus suis misceri non debent.

CAN. IIII.

Tenere debet ecclesia, vt omnimodo sacerdotes & leuitæ cū vxoribus suis nō misceāntur: quia ministerij diuini quotidianis necessitatibus occupantur. Scriptū est enim, Sancti estote, quoniam ego sanctus sum [c] dominus Deus vester. Nam priscis temporibus anno [d] vicis suæ de templo non discedebant, sicut de Zacharia legimus, nec domum suam omnino tangebant, quibus vtique propter sobolis successionem vxoris vsus fuerat relaxatus: qa ex alia tribu præterquā ex semine Aaron ad sacerdotium nullis accedere permittebatur. Quantò magis hi sacerdotes & leuitæ pudicitiā ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus vel sacerdotium, vel ministerium sine successione est: nec præterit [e] dies, qua vel à sacrificijs diuinis, vel à baptismatis [f] officio vacent.

PALEA.

Nam sicut Paulus scribit ad Corinthios dicens: Abstinete uos ad tempus, ut expeditius uacetis orationi: & hoc utique præcipit laicis: multò magis sacerdotibus, quibus orandi & sacrificandi iuge sacrificium est. semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere.

Item Exuperio Tholosano episcopo.

Qui ab vxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittuntur.

CAN. V.

Eos ad sacrificia fas est admitti, qui vel cum vxore [g] non exerceāt carnale officium [h].

Item Hieronymus cōtra Iouinianum.

Sacerdoti, cui est semper orandum, matrimonio semper est carendum.

CAN. VI.

Si laicus & quisquis fidelis non potest orare [i], nisi careat officio cōiugali, sacerdoti ergo, cui semper offerenda sunt sacrificia, semper orādum est: ergo semper matrimonio [k] carendum.

Quòd autem [l] *Manichæorum causa de cōiugio sacerdotum illud supra dictum sit, ex Gangrensi concilio apparet, in quo sic statutum legitur.*

Anathema sit, qui nuptias vituperat.

CAN. VII.

Si quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem ac religiosam detestat, aut culpabilē æstimat, velut quæ regnū Dei introire non possit, anathema sit.

Item.

De eodem. CAN. VIII.

Quicunque virginitatē custodiens, aut continentiæ studens, velut hor-

a Episcopos: Hoc cap. habetur lxxxiiij. dist. cum in præterito.

b Vel qui .i. subdiaconi: nā & subdiaconi sacramētis inseruiūt. lxxxiiij. dist. cum in præterito. Et expone istud vel, pro &, secundū H. & ita per hoc & per illud j. xxxij. dist. placuit. suppletur illud lxxxiiij. dist. cum de quorūdam. quia hæc tria cap. sunt Carthaginen. concilij, & faciūt pro opi. Hug. secundum Lauren.

c Tenere debet. Quoniā ego sanct⁹ sum. Ex quo dominus se cōmendauit, & Christi actio nostra est instructa lectio. lxxxj. distinct. legitur. ergo & nos possum⁹ nos cōmendare. & August. se commēdat, æqparando se Prophetis, vt xxiij. q. iiij. ecce. & proconsul potest præmittere libellum commēdationis suæ, vt ff. de offi. proconsu. l. obseruare. Similiter ille, qui impetrat veniam ætatis, se commendat ¹. C. de his, qui ven. æta. impet. l. ij.

Cōmēdare potest aliquis se ipsum.

1 Ad idē qd' dicit Psal. Custodi aīam meā quoniā sanct⁹ sum, &c. et in psal. Inclina domine.

d Anno .i. septimana. sic alibi ponitur dies pro anno, vt xxxiij. q. ij. hoc ipsum. & tempus pro anno: vt de conse. dist. iiij. omni tempore ².

2 Ideo autē fit hoc, quia ann⁹ dicitur ab anu q est, circū: qa circūuoluitur. sic et quodlibet tēpus. Lauré.

e Nec præterit. Excepto sabbatho sancto, & die veneris præcedēte: vt de cōsecr. dist. iij. Sabbatho. q duo dies nulli reputantur ppter paucitatem. sic j. de cōse. dist. ij. re vera.

f Vel a baptismatis. Dum est necessitas: arg. v. distinct. baptizari.

g Eos. Vel cum vxore. nedū cum alia.

h Officium. post votum factum.

i Si laicus. Orare. Quid de hac materia iuris sit, habes xxxiij. quæst. iiij. c. j. & ij.

k Matrimonio. Arg. quod si aliqua sibi cohærent, vel si aliquid sequitur ex alio, vno probato & reliquū est probatū ³: vt xxxiiij. dist. si quis viduam. xxvj. distinct. deinde. iij. quæstio. vlti. hæc quippe. Argū. contra de pœ. dist. j. sicut primi. in fin.

Probato vno coniunctorū, probaē reliquum.

3 Sic de talib⁹ vno cōcesso, et aliud concessum est. j. q. j. sicut Christus. vbi de hoc. Arc.

Quod autem. CASVS. *Dicitur in hoc §. quòd illud qd dictum fuit in Gangrensi concil. suprà xxviij. dist. in cap. si quis docuerit. & capit. si quis discernit. ex causa fuit statutum, scilicet propter Manichæos, qui nuptias condemnabāt exemplo sacerdotū. Et hoc probat duobus sequen. cap. quæ plana sunt, & per se patent.*

l Quod autem. Respicit tria pen. ca. xxviij. dist. dicens, quod illud statutū fuit ppter hæresim Manichæorum, qui nuptias cōtemnūt.

Quicunque. Potest & aliter. Hæc est tertia pars distinctio. in qua dicitur, quod illud, qp supra dictum est in capit. si quis docuerit. distinct. xxviij. ex causa, vel ex tēpore itelligit. Nūc autem aliter exponit, dicens quod illud capi. potest intelligi de sacerdotibus nostri temporis, vt si quis docuerit sacerdotem contemnere vxorem, quam in minoribus ordinib⁹ duxit, vel cum erat laicus, vt eam à sua cura abijciat: cū qua postea cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum promoueretur continentiã est professus, anathema sit. & hoc ꝓbatur per duo capi. seq.

a In canone. ẽ. xxviij. dist. si quis docuerit. Ioan.

b Lex. Eis non licere. No. q propter commutationem status incipit aliquid non licere quod prius licuit ¹. xij. q. j. nolo. & xxij. q. ij. ne quis arbitretur.

c Omnino. Et vestitum. Ex quo dicit victũ & vestitum, videtur q nomine victus non comprehẽdatur vestitus: vt ff. de trãsact. cũ hi. §. qui trãsigit ². quod nõ est verum. ff. de verbo. sig. l. verbo victus.

d Largiatur. Sed quæstrato tamẽ habitaculo, vt lxxvij. dist. episcopus. & hoc cum persona est suspecta.

e Paulo Apostolo dicẽte. Ducebãt enim vxores secũ, vt seruirent eis in cibis parãdis & ab eis pasceretur (cum essent pauperes) de mercede prædicationis.

f Sororem. id est, quasi sororem.

g Circunducendi. Nobiscum.

h Vt mercede. Argu. quod si quis habet vxorẽ & filios, de bonis ecclesiæ ipsos potest pascere, si nõ habet propria: vt lxxxvj. dist. in. non satis. ſ. distinct. proxi. cap. si quis vero. & 50. dist. c. studeant. in fi. & xxxvij. dist. legãt. quia nemo carnẽ suã vnquã odio habuit: vt xiij. quæstio. ij. non æstimemus. Et hæc vera sunt si indigent ³: alias secus, vt xxxij. dist. in. de Syracusanæ. Vnde & si viro relictus est vsus alicuius rei, mulier eadẽ re potest vti: vt ff. de vsu & hab. l. cæterũ. §. mulier.

Beneficiatus suis cõsanguineis subuenire potest.

2 Vbi nota sed hoc verum quo ad transactionem, aliter bene cõtinetur. Arch.

3 Ad hoc 12. q. 1. habebat. in princi.

Ad hoc ſ. 27. qõ. 1. nuptiarũ. 32. q. vlt. ca. vl. 27. q. j. sunt q dam. et habes etiam ad hoc 88. dist. fornicari. ff. de solu. cum quis. 2. rẽ so. ar. cõtra extra de diuor. ca. gaudemus. Arc. Victus nomine comprehendit

mus. Et ideo ſ. 27. qõ. 1. nuptiarũ. 32. q. vlt. ca. vl. 27. q. j. sunt q dam. et habes etiam ad hoc 88. dist. fornicari. ff. de solu. cum quis. 2. rẽ so. ar. cõtra extra de diuor. ca. gaudemus. Arc. Victus nomine comprehendit

reſcens nuptias, nec propter hoc, quod bonũ & sanctum est, nomen virginitatis assumit, anathema sit.

Potest & aliter illud intelligi, quod in canone [a] Apostolorum legitur, vt iste sit sensus capituli: Si quis docet sacerdotem vxorem suã contemnere, non quam in sacerdotio accepit, sed quã ante sacerdotium dũ adhuc esset laicus, vel in minoribus ordinibus constitutus, sibi copulauit, cum qua continentiam professus est, cùm ad sacros ordines conscenderet, quã nullus debet contemnere, hoc est, ab animo & cura sua abĳcere, quin ei necessaria prouideat, anathema sit.

Probatur autem hæc interpretatio authoritate Leonis papæ, qui scribens Rustico Narbonẽsi episcopo ait:

Ministris altaris cum episcopis & presbyteris eadem est lex continentiæ.

CAN. IX.

Lex continentię eadẽ est altaris ministris, quæ episcopis, aut presbyteris: qui cùm essent laici siue lectores, licitè quidem & vxores ducere, & filios procreare potuerunt. Sed cùm ad prædictos peruenerunt gradus, cœpit eis non licere [b], quod licuit. Vnde vt iam de carnali fiat spirituale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores: licet qui habent, sic habere videantur, quasi non habeant: quò & salua sit castitas connubiorum, & cessent opera nuptiarum.

Item Leo nonus contra epistolã Nicetæ abbatis.

Episcopus, vel presbyter vxorem propriam à sua cura nõ abĳciat.

CAN. X.

Omnino confitemur nõ licere episcopo, presbytero, diacono, ꝓpriam vxorem causa religionis abĳcere à cura sua: sed vt ei victum & vestitũ [c] largiatur [d], sed non, vt cum illa carnaliter ex more iaceat: sicut & sanctos Apostolos legimus egisse, beato Paulo Apostolo dicente [e]: Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem [f] circũducendi [g], sicut & frater domini, & Cephas? Vide insipiens, quia non dixit: nunquid nõ habemus potestatem sororem mulierem amplectendi, sed circunducendi, scilicet vt mercede [h] prędicationis sustentaretur ab eis: nec tamen deinceps vlterius foret carnale inter eos coniugium.

Hinc & illud [i] Gregorij *in dialogo libro quarto*, *Presbyter quidam. require infra distinct. seq. capi. presbyter.* *Vt igitur ex his authoritatibus apparet sacerdotes uxoribus, quas in laicali habitu, uel in minoribus ordinibus constituti sibi legitimè copulauerunt, necessaria ministrare, & debita reddere non ualent.*

4 *Sed obĳcitur illud tripertitæ historiæ.* †

Dissuasu Pannucĳ Nicena synodus non constituit, quòd presbyteri cum suis uxoribus non dormirent.

CAN. XI.

Nicena synodus volens corrigere hominum vitam in ecclesijs commorantium, posuit leges, quas canones vocamus. In quorũ tractatu videbatur aliquibus introducere [k] legem, vt episcopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi cum coniugibus, quas ante consecrationem duxerunt, non dormirent. Surgens autẽ Pannucius confessor cõtradixit, honorabiles confessus nuptias, & castitatẽ [l] dicẽs esse

f Hinc & illud. infra in illo cap. presbyter quidã. quod est ſ. distinc. Proxi. Ioan.

Contradicere põt vnus multis.

Vir debitũ vxori non semper nec vbiq; reddere tenetur.

† Historię Libro ij. capitulo iij. Paphnutius magnus ille et clarus miraculis vir in eadẽ historia. libro ij. Nicen. hist. eccle. lib. x. capitulo [illegible]

abstinens est. xliij. dist. conuiuia. in fi.

a Sententiam. Vnus ergo potest contradicere toti vniuersitati ¹, si habet rationabilem causam, vt extra de his, quæ fi. à maio. par. ca. c. j. Nã sententia vnius potest alios trahere ad partẽ suam, extra de eo qui mit. in pos. c. cũ sicut. ff. de arbit. l. item si vnus. §. vlt. C. de vete. iu. enuct. l. j. §. sed is, &c.

b Quoniam. i. quamuis.

c Romani. Hic assignatur differentia inter Orientales & Occidentales.

d Qui ordinati sunt. i. ordinantur.

e Apostolicæ.

f Quia Apostolus præcepit, vt vir reddat debitũ vxori. xxxiij. q. j. c. j.

g Opportuno. Istud est cõtra Gãdulphum & alios, qui dicunt, q vir quolibet loco etiã in ecclesia, & quolibet tempore tenetur reddere debitum vxori petẽti. Sed hoc nõ est verum semper: quia sicut debitor non debet semper venire cum paratus, vt ff. de solu. l. quod dicimus. sic nec vir semper debet esse paratus. xxxiij. qua. iij. Christianorum.

h Diligens. Id est, dignus.

i Continentes. Sed nunquid in Orientali ecclesia vir potest promoueri de bona fide sine licentia vxorã in vxoribus orie sic: quia nec sit ei talium nõ prędiciumaliqd. habet locũ qđ hactẽ sit ei: quia post hoc in 28. mortem vir non dist. quia potest cõtrahere ¹. sũt culpę. Item & in alio sit & seq. qa ei prędiciu: cõtinetiã quia tempore vinõ ꝓmittis suæ non debet tũ tacite ei cõmisceri: cum vel expresse iam ad tempus sc. Arch. vir iuuita vxore

2 Hęc ratio nõ vi

cum propria cõiuge concubitum. Suasit itaque concilio, ne talem poneret legem: grauem esse asserens causam, quæ aut ipsis, aut eorum coniugalibus occasio fornicationis existeret. Et hoc quidem Pannucius (licet nuptiarum esset inexpertus) exposuit, synodúsque laudauit sententiam [a] eius, & nihil ex hac parte sanciuit: sed hoc in vniuscuiusque voluntate, non necessitate permisit.

Item synodus sexta.

Non in perpetuum, sed tempore oblationis à complexu suarum uxorum sacerdotes abstineant.

CAN. XII.

Quoniam [b] in Romani [c] ordine canonis esse cognouimus traditum, eos, qui ordinati sunt [d] diaconi, vel presbyteri cõsiteri quòd non suis iam copulentur vxoribus, antiquum sequentes canonem Apostolicæ [e] diligentiæ, & constitutiones sacrorum virorum, legales nuptias amodo valere volumus, nullo modo cum vxoribus suis eorum connubia dissoluentes, aut priuantes eos familiaritate adinuicem in tempore opportuno [f]. Quicunq; ergo diligens [g] inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali aut sacerdotali: hi nullo modo prohibeantur ad talem ascendere gradum pro vxoris suæ cohabitatione: nec etiam tempore ordinationis suæ profiteri castitatem cogantur, quòd abstinere debeant a legalis vxoris familiaritate. Item oportet eos, qui altari ministrant, in tempore oblationis sanctorum continentes [h] esse in omnibus: vt a Deo possint consequi, quæ suppliciter postulant. Si quis igitur præsumpserit contra Apostolicos canones aliquos presbyterorum & diaconorũ priuare a contactu & a communione legalis vxoris suæ, deponatur. Similiter & presbyter aut diaconus, qui religionis causa vxorem suam expellit, excommunicetur: si verò in hoc permanserit, deponatur.

Hoc autem ex loco intelligendum est. Orientalis enim ecclesia (cui sexta synodus regulã uiuendi præscripsit) uotum castitatis in ministris altaris non suscepit.

Vnde Stephanus Papa ait:

Occidentalis, non Orientalis ecclesia castitatis uotum obtulit.

CAN. XIII.

Aliter se Orientalium traditio habet ecclesiarum, aliter huius sanctæ Romanæ ecclesię. Nam earum sacerdotes, diaconi, aut subdiaconi matrimonio copulantur [i]: istius autem ecclesiæ, vel Occidentalium nullus sacerdotum a subdiacono vsque ad episcopum licentiam habet coniugium sortiendi.

Similiter & capitulum Nicolai [k] *ex loco consideratur, quia gens Bulgarorum nouiter ad fidem cõuersa propositum sacræ religionis ex integro assumere nõdum didicerat. Quòd autem in capitulo sextæ synodi* [l] *presbyter non legitimis nuptijs detentus punitur, non legales nuptiæ, sed secundæ intelligendæ sunt: à quibus authoritate canonica, sacerdos quilibet debet esse immunis. Illud autem Gangrensis concilij, Si quis* [m] *discernit presbyterum coniugatum, &c. Similiter intelligendum est, uel localiter traditum, uel coniugatum ab ea esse appellatũ, quam ante tempus ordinationis subduxerat. Illud quoque Martini Papæ, Si subdiaconus* [n] *secundam*

3 Id est, carnaliter cõmisceantur. sæpe eũ inuenit copulari ꝓ carnaliter cõmisceri: et copulatio ꝓ carnali cõmistione: vt ẽ. c. ꝓxi. 30. q. 1. nosse. 27. q. 2. Agathosa et c. priusquã. secundum Hugo.

g iiij

Universidad de Deusto Biblioteca

Eruanda. Hæc dicitur in sex partes. In prima parte probat, quod in sacris nullus potest habere vxorem, in minoribus autē potest, & etiam habere beneficium. hoc probat per tres authoritates. Secunda ibi, Nullus. Tertia ibi, Verum. Quarta ibi, Prohibētur. Quinta ibi, Interdixit. Sexta ibi, Presbyteram. Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur xxxij. di. in qua dicitur, quod in Occidentali ecclesia clerici in sacris ordinibus cō stituti debent continentiam seruare: vt probatur per sequens c. Sed in minoribus ordinibus non coguntur, & hoc per capit. infra ead. seriatim.

2 Seruanda est. In hac xxij. dist. adhuc prosequitur de continentia clericorum. Dicit ergo, quod cōstituti in quatuor sacris ordinibus tenētur continere: & qui non fuerint: continentes, priuant officio & beneficio. Et si habent publicas cōcubinas, nullus missam eorum audiat[1]. & vt facilius possint seruare cōtinētiā, præcipitur eis, vt extra neārū fœminarum familiaritatem vitent[2]. Io. Sed nunquid quilibet ordo est sacer? Et certe videtur quod sic. Nam dicitur in libro quarto sententiarū. xxij. dist. c. j. in prin. quod ordo est sacrum signaculum, in quo traditur spiritalis potestas ordinato, & officium: et in quolibet ordine cōferatur gratia, si digne sumatur, vt ibi dicitur. Solu. re vera quilibet ordo sacer est. Sed quatuor præcipue dicuntur sacri à sanctimonia. i. castitate & continentia, quam inducunt. xxviij. di. nullum. & ca. discernimus.

Clerici in quatuor sacris ordinibus constituti, cōtinere tenentur.

1 Vt j. ca. nullus. & capit. ꝑter hoc. Arc.

2 Infra c. iterdixit. & c. seq.

Seruanda est. Exemplum de Eruanda. Ergo continentia ab omnibus in sacris ordinibus constitutis.

Vnde Leo Papa ait.

Non etiam connubium subdiaconibus habere conceditur.

CAN. I.

OMnium sacerdotum tam excellens est electio, vt hæc, quæ in alijs [b] membris ecclesiæ vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita: cùm enim extra clericorum [c] ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec subdiaconibus carnale connubium quidem conceditur: vt etiam qui habēt, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares [d] & innupti. Quod si in hoc ordine [e] qui quartus extat à capite [f], dignum est cu stodiri: quantò magis in primo, vel in secūdo tertióve seruandum est? ne aut leuitico, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisquā idoneus existimetur, qui se à voluptate luxuriæ nēdum refrænasse detegitur.

Item [g] Gregorius Leoni episcopo Catinensi.

PALEA.

MVltorum relatione comperimus hanc apud uos consuetudinem olim tenuisse, u. subdiaconi suis licite misceantur uxoribus. Quod ne denuo quisquam præsumeret, à seruo Dei sedis nostræ diacono ex authoritate nostri prædecessoris est isto modo prohibitum: ut eodem tempore hi, qui iam uxoribus fuerant copulati, unum de duobus eligerent, id est, aut à suis uxoribus abstinerēt, aut certè ministrare nullo modo præsumerēt: & quantum dicitur, Speciosus tunc subdiaconus pro hac re ab administrationis se suspendit officio, & usque in obitum sui temporis notarij qui dem gessit officium, & à ministerio, quod subdiaconum oportuerat exhibere, cessauit. Et post aliqua. Decætero uerò fraternitas tua sit omnino solicita, ut quos ad hoc officium contigerit promoueri, hoc quàm maximè diligenter inspiciat, ne si uxores habent, miscendi se cum eis licentia potiantur: sed ad similitudinem apostolicæ sedis eos cuncta obseruare sua nihilominus districtione constituat.

Item Gregorius Augustino Anglorum episcopo.

Extra sacros ordines constituti ducant vxores, & ab ecclesia stipendia accipiant.

CAN. II.

SI qui verò sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se continere non possunt, sortiri vxores debent, & stipendia sua exterius [h] accipere: quia & de eisdem à patribus nouimus scriptum, quòd

3 Hic ꝗre an ordo sit vnū sacramentū? Dic secūdum Petr. quod vnū dicit perfectiōe vnius finis, quia cōstituit ex diuersis ordinibus specialibus, sicut oēs ordinantur ad vnū actū consecrationis, sicut etiam domus vna dicit. Arch. Episcopatus est ordo.

[a] Inuigilent. Licet sint eīi vxorati, tñ abstinebunt à negotiatione et armis: vt lxxxviij. dist. fornicari. xx. q. iij. eos. sic extra de elect. transmissam. & lxxxj. di. dictum.

[b] DEillo. Damus. Sed nunquid Papa dare potest subdiacono licentiam contrahendi? Videtur quod sic. Nam dispensat ecclesia cū consanguineis[1], & dispēsat in alijs votis: vt extra de vo. & voti redemp. ex multa. & in iurāmētis, vt xv. q. vj. authoritatem. vbi dicit, dissolue obligationes impietatis. E contra videt, vt extra de sta. mo. cū ad monasteriū. in fi. Sol. si votum ipsum obliget ordinatū, Papa non potest dispensare. Sed si constitutio obliget, & non votum, tūc potest Papa dispensare: quia contra cōstitutiones ecclesiæ bene dispensat. xxv. q. j. sunt quidam. Io. Ego credo, q̄ possit papa dispesare: cum hoc nō sit cōtra articulos fidei[2] & ipse habeat plenitudinem potestatis, vt x. q. vj. decreto. & ca. seq. B.

Subdiaconus an de licētia Papæ possit cōtrahere.

1 Scilicet vt contrahāt. 35. q. 3. qdam. et c. q̄ scripsi.

~~Mirror. Cum hoc degeneralo mi. Magnopere miror Thomasum Tholosanum fe natui præsentare quia uelle tunc ipso. nō erubuit Episcopo sum. & sacerdotium cōtrahere calumniari. Arch.~~

2 Nec etiam pōt dispensare cōtra apostolū. 25. q5. j. sunt quidā. Io. de Fā. sed hic videas quod legit & nota. ext. de voto. c. nō est.

NVllus. Hæc est ij. pars di. in qua dicitur, q̄ in duobus c. seq. cōtinetur. Io. de Fant.

[c] Audiat. Contrarium legit xxviij. di. consul: ndū. xv. q. vlt. c. vl. Sed hic loquitur de illo. cu fuscrimen notoriū est, vel per sentētiā vel per propriā cōfessionē: vt extra de coha. cle. & mu. vestra. Imo si adhuc post sniam corrigi voluerit, non dicā eū suspensum ipso iure: vt lxxxj. di. si q̄ sūr presbyteri. extra de cohab. clēr. & mu. c. sicut diuidebant singulis, prout cuique opus erat. De eorum ergo stipendijs cogitandum atque prouidendum est, & sub ecclesiastica regula sunt tenendi, vt bonis moribus viuant, & canendis psalmis inuigilent[a], & ab omnibus illicitis et cor et linguam & corpus Deo authore conseruent.

Item Nicolaus Papa Odoni Viennensi Archiepiscopo.

Subdiacono vxorem ducere non licet.

CAN. III.

DEillo clerico Aluerico nomine, quem per ordines ecclesiasticos vsq; ad subdiaconatum castum vixisse dicitis, cur vestra authoritate vxorem duxerit, miramur: eò, quòd nulli vnquam (exceptis illis, quibus ecclesiastica regula habere permittit) vxorem habendi licentiam damus [b].

Item Nicolaus Papa omnibus episcopis.

Non audiatur missa presbyteri concubinam habentis.

CAN. IIII.

NVllus missam † audiat [c] presbyteri, quem scit [d] concubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem.

Vnde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulum sub excōmunicatione statuit, dicens: Quicunque sacerdotum & diaconorum, &c. sicut in subsequenti capitulo Alexandri secundi continetur.

Item Alexāder secundus.

Non est audienda missa presbyteri, qui concubinam habet.

CAN. V.

PRæter hoc autem præcipiendo mandamus, vt nullus missam audiat presbyteri, quem scit concubinam habere indubitanter, vel subintroductam mulierē. Vnde etiam sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit dicens: Quicunque sacerdotum, diaconorum, subdiaconorum, post constitutum beatæ memoriæ prædecessoris nostri sancti Leonis Papæ, & Nicolai de castitate clericorum cōcubinam palàm duxerit, vel ductam non reliquerit: ex parte omnipotentis Dei, & authoritate principum Apostolorum Petri & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, vt missas non cantet, nec etiam Euāgelium legat, neque epistolam ad missam, neq; in presbyterio cūi his ad diuina officia, qui præfatę cōstitutioni obedientes fuerint, maneat, neque partem ab ecclesia [e] suscipiat. Præcipientes etiam statuimus, vt hi prædictorum ordinum, qui eisdem prędecessoribus nostris obedientes castitatem seruauerint, iuxta ecclesias (sicut oportet religiosos clericos) simul manducent & dormiāt: & quicquid eis ab ecclesijs competit, hoc cōmuniter habeant. Deinde, vt decimæ & primitiæ seu oblationes viuorum et mortuorum ecclesijs Dei fideliter reddantur à laicis: & vt ipsæ in dispositione [f] episcoporum sint: quas qui retinuerint, à sanctæ ecclesiæ communione se-

Cōcubinarij an sint in officio fugiendi.

[d] Quem scit. Scientia iuris, non facti. Ioan.

[e] PRæter. Ab ecclesia. Hoc concedo in suspenso à canone. i. in excōmunicato. extra de app. pastoralis. non ita dico in suspenso ab homine: quod ibi statim debeat amittere beneficium: quia relegato ad tempus bona nō adimunt, nisi hoc in sententia exprimat. C. de pœn. deportatorū. Quod dum alijs rationibus quis constringi potest, non fūt ei subsidia subtrahenda. C. de executio. rei iudi. stipendia. Ioan. Imo dico, q̄ nec hæc adimerētur, nisi in sentētia exprimeretur. quid de hoc iuris sit notaui in quæstionibus. B.

[f] In dispositione. Argumentum pro communi vita clericorum[3], vt j. quæst

3 Et quod sic debeat intelligi, probatur 20. q. 5. c. 2. ibi de hoc in gl. ar. q̄, &c. vbi ita nota. Archi.

Clerico excōicato est subtrahendū beneficium.

4 Forte nō hī dicit Io. q̄ qui non facit officiū, nō debet percipere beneficium. extra de cle. cōiu. quod à te. & ca. diuersis. Archi.

5 xij. q. j. necessari. de cōs. distī. v. in oībus. vbi de hoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Excõicari possunt, qui decimas non soluunt.

quæstio.ij. facerdos. Sed contra variæ sunt consuetudines.j.eadem.cap.placuit. extra de constitu.cum omnes. & de electio.cum ecclesia Vulterana.

a Separentur. Argu. quod laici excommunicandi sunt, qui decimas, vel oblationes soluere nolunt.xvj. quæ.j.statuimus. & capit. reuertimini. xiij.q.ij.qui oblationes.xij. q.j.duo sunt genera.

Verum. Hæc est iij. pars dist.in qua ponit ca. Vrbani, in quo dicitur, quę differentia sit inter sacramẽta celebrata à malis catholicis, vt in necessitate possint sumi, & sacramenta ab hæreticis quæ nullo modo possunt sumi præter baptisma. Ioan.de Fant.

b Verum. Hic §. diuiditur in tres partes.

c Hieronymo. Prima quæstione j. sicut Christus.

d Augustino. Prima quæstione j. si fuerit. & cap.neq; in homine.

e In epistola. Prima quæstione iij. saluator.

f Præposito sancti Vincentij. Epistola destinata fuit ab hęretico, in qua multa obijciebantur ei. s. vtrum vera essent sacramenta, vel sacrificia hęreticorum: cuicum non respõdere posset, misit eam Papæ Vrbano, vt respõderet: ipe vero, rũdit ad singula.

g Ad hoc vero. Hic incipit cap. Vrbani.

h Et veneranda. & etiam suscipienda. & per hoc respõdet duabus quæstionibus, scilicet q̃ ipsa sacramenta vera sunt, & præterea, q̃ suscipienda sunt: & ita facias vim in verbo illo, veneranda.

i Malus. Non sufficienter probat hoc: cum aliud dici possit in baptismo, aliud in cæteris. Nã et à pagano conferri potest. de consec. dist.iiij. à quodam. sed melius probat per sequens: non abhorreat, &c.

k Columba. Id est, bonus Christianus.

l Attamen. Hucusq; intelligitur de malis occultis & de illis, qui tolerantur.

m Constiterit. Per sententiam, vel per confessionem, vel per euidentiam: vt s. dixi in c. nullus.

n Ducibus. Argu. q̃ laicus de mandato superioris potest suspendere clericos, & excommunicare: quia excommunicatio est iurisdictionis potius, quã ordinis, arg. extra de elec. transmissam. nam electioni possunt interesse laici.xiij. di. Adrianus. & c. synodo. & arg.xcvj.di. bene quidem. & cap. nos ad fidem. & causis matrimonialibus. xxxv. q. v. ad sedẽ. circa med. ij. q. v. Mennam. Ioannes. Hoc tamen videtur alienũ à laico: cũ de rebus spiritualibus se nõ intromittat: vt extra de iudic. decernimus. imo vt ibi dicitur prohibetur prælatis, vt talia laicis non committant: tamẽ dñs Papa qui habet plenitudinem potestatis eis posset committere, vt excommunicarent. ij. quæ. v. Mennam. Bart.

o Officium. Hoc intelligit de notorio simoniaco, sicut de notorio fornicatore. Melius credo, q̃ etiam occultus simoniacus suspensus sit, si est simoniacus in ordine: vt j.q.j. reperiunt. Suspensus est enim quo ad se, & quo ad alios. Hoc ideo dicit: quia quilibet peccator suspensus est quo ad se, licet non quo ad alios[1] præter notoriũ fornicatorem, & occultum simoniacũ. Tamen ab occulto simoniaco in ordine, quem scis esse simoniacum, non debes recipere sacramenta: vt dixi j.q.j. si quis à simoniacis. & probatur extra de simo. per tuas. sed à quolibet alio, qui adhuc toleratur, potes recipere: quia licet quilibet peccator sit quo ad se suspensus: vt j.q.j. facerdotes. non tamẽ quo ad alios, vt hic patet, & xv.q.vlti.c.vlti. sic quandoq; aliquis est suspensus quo ad alios, & non quo ad se, vt extra de clericis peregrinantibus. tuæ.

p Porro. Hæc sunt verba Vrbani.

q Si. Exponitur, id est, quamuis.

r Præsumuntur. Id est, præsumptiue conficiuntur. Sed

Laicę q̃ possint clericos suspendere, & excõmunicare.

Simoniacus an sit suspensus.

[1] De hoc etiam no. i. distin. de his vero. & gl. vlt. ibi videas.

Baptizare põt paganus.

x Quæ cõtinet j.q.iij. saluator.

a Sed agentibus. ab illo loco vsque ad illum locũ, cæterum. agit de simoniaco, & de fornicatore: & ab illo loco vsque ibi, sciendum. loquitur de hæretico & schismatico: & tres innuũtur differentiæ inter hos duos, scilicet simoniacum & fornicatorem: & inter illos duos, scilicet hæreticum & schismaticũ. Prima est, quod simoniacę & fornicator tempore necessitatis conferunt duo sacramẽta, scilicet baptismũ & corpus Christi, sed illi baptismata tantum[2]. Secũda est, quod isti cõferunt sacramẽtum & effectũ sacramentiilli tantum sacramentum. Tertia, q̃ ordinati ab istis recipiuntur sine manus impositione: sed ab illis non. j. q.j. manus. & ca. quod Iud. Arc. quidam.

Simoniacus & fornicator tripliciter differunt.

1 Scilicet hęreticus, & schismaticus.

2 Et nõ corpus Christi, 24.q.1.c. vlt. & q̃ sit ratio not. s. ea.

b Contra præfatorum. Nicolai & Gregorij. Et sic patet, quod hic tantũ loquitur de simoniacis & fornicatoribus.

2. Reg. 3.

c Instituta. scilicet obsunt.

d Vel communione. Sic ergo ab istis recipitur eucharistia, sed non ab hæreticis, vt xxiij.q.j. si quis dederit[3].

e Talibus. sacerdotibus.

f Et ordinationũ. id est, ordinum.

g Et sacramentorum. aliorum.

h Confectio. impropriedicũtur ordines conflici.

i De malis. Hæc littera bene innuit, q̃ ab illo loco, porro ad hæc, &c. vsque huc, tantum de malis catholicis intelligitur, non de præcisis: nec contradicit illud contra Donatistas: quia Vrbanus inducit authoritatem Gregorij à minori. Nam hoc dicit de sacramẽtis Donatistarum, & quod habẽt proprias virtutes, &c.

k Formam. id est, virtutem habent: quia vera & integra sunt. j.q.j. quod quidam. & de consec. dist.iiij. ostenditur. & cap. sicut in sacramentis.

l Initiari. id est, consecrari. Simile de consec. distin. ij. quia corpus. xij.q.ij. aurum. xxviij.q.j. caue. Sed aliter accipitur xxvij.q.ij. cum initiatur.

m Per manus. j.q.j. hi qui. Sed quid dices de pœnitentia, nũquid est ab istis præcisis accipienda? Respõ. in casu necessitatis eis possumus cõfiteri. nam & cuilibet. de pœn. dist. j. quem pœnitet. Sed licet eis confiteamur, tamen non debemus recipere ab illis pœnitẽtiam: quia nec in eo casu imponenda est pœnitentia, sed innotescenda. xxvj.q.vij. ab infirmis. Vel dic, q̃ non debemus eis confiteri. xxiiij. qõ. j. §. sed istud. in fi. de pœ. distin. j. c. qui vult. Et illud, ne ducãt nos in desperationẽ, sicut Iudęi Iudã: cum ei pœnitẽti dixerũt quid ad nos? tu videris. de pœ. dist. j. is potestatis.

Pœnitentia, an possit ab hæreticis recipi.

n Apostolorũ. id est, qui sub nomine Apostolorum facti sunt, sed sunt Apocryphi. xv. dist. sancta Romana. xvj. dist. canones. H.

o Quorũ. Simplex est hæc relatio.

p Ex parte. xxxj. distin. aliter.

q Diaboli. Si quo ad effectũ dixisset in detestationẽ criminis hæreseos, bene dixisset: sed hoc dixerunt, quia non credebãt esse sacramentorũ veritatem apud hæreticos: & ideo reprehensi fuerunt ab August. H.

r Appellant. j. de consecr. distin. iiij. quomodo.

s In baptismo. Videtur, quod nec baptismus in necessitate ab hæretico sit accipiẽdus. Nã cordis contritio sufficit, vt de consec. distinct. iiij. baptismi vicem. Sic nec corpus Christi. xxiiij. q.j.c. penul. & vlti. quia qui credit mãducat. de cõse. dist. ij. vt quid paratę? Respon. hæc est ratio, quia baptismus necessarior est. Nã in eo delentur omnia peccata, adeo quod etiam ignis purgatorij pœna non sentietur. de consec. dist. iiij. sine. non autẽ ita est in cordis contritione, vel pœnitentia. Nam per ea non potest purgatorũ euitari[4], quod excedit omnẽ pœnã, quã quis possit sustinere, secundum quod hæc colligũtur de pœni. dist. vlti. c. vlti. & xxv. dist. qui in aliud.

Purgatorij pœna est acerbior omni mũdana. 4 Vt cõtinet in pd. ca. nullus. De hoc legit & no. 24. q. 1. §. sed illud. ibi videas. Arch.

t Necessarior. Imo est iuxta illud. j.q.j. si quis confugerit. de consec. distinct. iiij. hi vero. extra de presby. non baptiza. veniens.

Prohi

Universidad de Deusto Biblioteca

Prohibentur. Hæc est quarta pars distinct. in qua probatur, qualiter debeant puniri omnes, qui in sacris recipiunt vxores, vel retinent concubinas: & dicit quod debent à clero submoueri, & vxores mancipari seruituti. & hoc probat per octo authoritates sanctorum patrũ. Ioan. de Fant.

a SI quis eorum. Istud capi. eui denter est cõtra illos, q dicũt ꝙ Græci possunt contrahere in sacris ordinibus 1 cum hoc capit. sit sextæ synodi: & sexta synod9 præfixit eis regulã viuendi, vt xxxj. dist. Nicena. & c. quoniam. §. hoc autem. patet etiam ꝙ apud eos in sacris ordinibus non cõtrahitur matrimonium: nec etiã tempore Apostolorũ licitum fuit cõtrahere i subdiaconatu: vt lxxxiiij. distin. cũ in pterito.

Græci i sacris ordinibus nõ possunt cõ trahere.

1 Arg. ad hoc 31. di. aliter. vbi etiam de hoc. sed Hugo dicit ꝙ hoc Nicolaus cõstituit: & secũdũ Laurẽ. est pro eo ar. opti. ff. cõ mo. l. j. & l. in cõmo dato. §. sicut autem. Archid.

4 *Prohibentur ergo de manibus talium sacerdotum sacramẽta suscipi: non quin sint uera quantum ad formam & effectum: sed quia dum huiusmodi sacerdotes se à populo contemptos uiderint, rubore uerecundiæ facilius ad pœnitentiã prouocantur.*

Item ex sexta synodo.

Qui vxorem ducere volunt, ante ordinem subdiaconatus, hoc faciant.

CAN. VII.

SI quis eorũ a, qui ad clerum accedunt, voluerit nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinationem subdiaconatus faciat.

Lectores. CASVS. Clerici quidam in pubertate xviij. ann. positi volebãt ad subdiaconatum non promissa cõtinẽtia promoueri. Quæsitum fuit in cõcilio Carthagin. quid de hoc fieri deberet. & responsum fuit, quod isti aut ducãt vxores, aut cogantur continentiam profiteri, si volunt subdiaconi fieri.

b Pubertatis. plenæ, quæ est xviij. annorum in secularibus clericis, sed xvj. in monachis. xx. q. 5. j. illud. xxviij. distinc. de his. Hæc enim dicitur plena pubertas, vt insti. de adop. §. minorem. Sed quantũ ad matrimoniũ cõ trahendũ dicit plena pubertas xiiij. anni in viro, vel duodecim anni in muliere, vt extra de despon. impu. puberes.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Lectores, aut vxores ducant, aut continentiam profiteantur.

CAN. VIII.

LEctores cùm ad annos pubertatis b veniunt, cogãtur c aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.

Item Gregorius Bonifacio epõ Rhegitano.

Subdiacones continentiam obseruare oportet.

CAN. IX.

SVbdiaconibus tuis hoc, quod de singulis statuim9, decernimus obseruari: nec illam diffinitionem nostrã cuiusquã cõtumacia d sinas, aut temeritate corrumpi.

Item Vrbanus secundus in synodo apud Melchiam.

Beneficio & officio careant, qui post diaconatũ vxoribus vacant.

CAN. X.

EOs, qui e post diaconatum vxoribus vacare voluerint, ab omni sacro ordine remouem9, officioque, atque beneficio ecclesiæ carere decernimus. Quòd si ab episcopo commoniti non se correxerint, principibus indulgemus licẽtiam, vt eorum fœminas mancipent seruituti. Si verò episcopi consenserint f eorũ prauitatibus, ipsius officij interdictione mulctentur.

Item Grandeñ. patriarchæ Dominico.

Excludendi sunt à suorũ graduum dignitate subdiaconi & deinceps, si continentes esse nolunt.

CAN. XI.

ERubescant impij, & apertè intelligant iudicio sancti spiritus eos, qui modò in sacris tribus gradibus, scilicet presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu positi muliercu las non abiecerint, & castè non vixerint: excludendos ab eorũdem graduum dignitate. De manifestis quidẽ loquimur: secretorum g autẽ & cognitor Deus & iudex est.

Idem in Meldensi synodo præsidens ait:

c Cogantur. j. ea. c. placuit. contra. Sed illud quando ecclesia penuriam non patitur. arg. lv. dist. c. j.

d SVbdiaconibus. Contumacia. Quia non est fauore alicuius personæ omittendum, quod statutis generalibus continetur. lxj. distin. miramur.

e EOs, qui. Quod hic dicit, intelligo quãdo quasi matrimonialiter 2 ducunt vxores: & in eo casu filij rediguntur in ecclesiæ seruitutem, vt xv. q. vlt. cum multæ. Primo tamẽ ipse episcopus rediget in seruitutem eas si potest: vt lxxxj. dist. quidã clerici. Sed si ipse non sufficit, tũc itur ad brachiũ seculare, vt hic dicitur. Sed obijcit nõ-ne principes habẽt iurisdictionẽ super istas cum sint laicæ: quare ergo eis indulgetur istud, cum ipsi eas per se possunt punire? Si legitima esset vxor ista, tunc planũ esset: quia legitima vxor sortitur forũ ex persona viri: vt ff. de iurisdi. om. iudi. cum quædã. Sed illa, quæ non est legitima, nõ: vt ff. ad municip. de iure. §. vlti. Ad hoc potest dici, quod cum sit de familia sacerdotis, est de foro ecclesiæ: sicut & alij, qui sunt de familia ei9, vt lxxxix. dist. indicatum. et xij. q. ij. ecclesiarum seruos. Vel ideo censet de foro ecclesiæ, quia deliquit in persona ecclesiæ: quia ratione delicti dicitur in me princeps habere iurisdictionẽ: & ratione delicti fit quis de foro alterius: vt vj. q. iij. placuit.

2 Hãc sententiam sequit Vin. & Innoc. extra de cohab. cleric. c. 2. in fi. vbi etiã de hoc Archidia.

Vxor clerici est de foro ecclesiæ.

f Cõsenserint. Hodie deponit: vt extra de vit. & hone. cler. vt clericorum mores. & lxxxiij. dist. si quis episcopus. & extra de simo. nemo. Sed illud 3 verum, quando prece vel pretio consensit, vt ibi dicitur in illa constitutione, vt clericorum. Si autem episcopus negligẽs esset, suspendatur per duos menses: vt j. q. j. quicquid.

3 Id est, qđ dicit in illis c. prædictis Grãdensi pñarchæ, iste sub nomine archiepi cõtinetur, vt patet 21. dist. in c. j. vers. ordo. Arch.

g ERubescant. Secretorum. Ex hoc patet, quod ecclesia nõ iudicat de occultis. sic xxxij. q. v. Christiana. ij. q. v. consuluisti. & vj. q. j. si omnia. Et est argu. pro opinione illorum, qui dicunt quod occultum delictum non irrogat irregularitatem. Ioan. quod est expressum hodie extra de temp. ordi. c. vlti. nisi in homicidio, & simonia in ordine. j. q. j. reperiuntur. B.

Ecclesia non iudicat de occultis.

Nemo.

a NEmo. Virgo. quid si credit se cõtrahere cum virgine, & est corrupta? Dico eũ non promouendum, cũ sit maritus corruptæ, vt lj. dist. qui in aliquo. q a ibi nec error, nec violẽtia excusat: vt xxxij. q. v. ille autem. sicut nec casus excusat, vt xv. quæ. j. capi. vlti. Quid si primo corrupi virginem, & postea eam despõsaui? Argu. quod promouerí non possum, si volo eam ducere, vt xxx. q. v. qualis. & j. dist. proxi. maritum. hoc notaui in quæstio. B.

Bigamus est cũ corrupta etiã ignorãter cõtrahẽs.

ADDITIO. Quæstio dominicalis est, et incipit, Aliquis cognouit virginem, &c.

b PLacuit. Etiã abstinere. i. non contrahere.

c Sed secundum vniuscuiusq;. No. consuetudinem seruandam in matrimonio vt hic, & j. e. quoniam. & extra de cog. spi. c. ij. Sed contra extra de spõsa duorum. tua. et ex hoc videtur, ꝙ episcopus in sua diœcesi possit statuere, ne acolythi cõtrahant. Sed credo hanc consuetudinem referendam ad beneficia, vt si cõsuetudo sit, vt acolythi vxorati habeant beneficia, ipsa seruetur. Sed hodie corrigitur per decreta. extra de cleri. cõiug. Ioannes. & c. cum decorem.

Cõsuetudo est obseruãda in matrimonio.

d SEriatim. Votum & habitum. Bene dicit habitum & votum: quia solus habitus non solẽnizat votum, vt extra de regu. porrectum.

e Post mortem. De ista vxore promoti, dic quod eo ipso quod dat licentiam, intelligitur vouere: similiter etiam ea, cuius maritus suscepit habitum religionis. Vnde neutra debet contrahere. Si tamen contraxerit, tenet secũdum quosdam. Nam votum non fuit solennizatum 1. Distingue tamen vtrum huius vxor sciat ius vel dicatur sibi: quia tunc vouere intelligitur, non tamen solennizatur votum. Si vero ignorat, nec ei dicitur, non intelligitur vouere. in vxore tamen promoti secus posset dici, non propter votum, sed propter constitutionem ecclesiæ, scilicet vt non sit matrimonium, si contrahat, & videtur expressum s. xxviij. distinct. quia sunt. Hug. dicit, quod in vtraque vxore promoti & ingressi votum de præsenti dirimit, licet non solennizet actum. Io. Faber dicit aliud esse in vxore ĩgressi, aliud in vxore promoti: quia illa post mortem cõtrahit, sed vxor promoti non: quia est ratio diuersitatis: quia dignior est clericatus, quam monachatus. Nã etiam bigamus potest esse monachus. xvj. quæ. j. legi. Sed mirum est, quod tantus vir hoc dixerit cum manifeste obuiet xxvij. quæ. ij. Agathosa. & ca. si quis cõiugatus. & xxxiij. quæ. v. qui vxorem. Posset autem dici quod votum vxoris solennizatur ex voto viri promoti: & ita vir vxori communicat votũ, vt xxviij. distin. quia sunt. De hoc no. in d. c. qui vxorem.

Vxor pmoti an matrimonium contrahere posśit.

1 Argum. xxvij. q. 5. ij. multorũ. vbi de vxore pmoti loquit; quæ quia votũ non fecerat, post mortẽ viri nubere nõ phibetur. sed illud secũdũ sua tẽpora xxxj. dis. c. j. Dic ergo secũdũ Ioã. de Fã. ꝙ illud nõ est verum in vxore pmoti. 38. dist. quia. & ca. seq. Archid.

ADDITIO. Idem no. Hosti. de regu. ad Apostolicam. Archid.

f QVoniam. Vxores ducere. i. retinere.

g Sectæ. j. xxviij. q. j. caue. & ca. non oportet 2.

2 Istud c. non oportet. potius contradicit: sed dic quod loquitur in spõsalibus de futuro: q̃ inter tales possunt cõ trahi, vt ibi nota. Hugo.

Ad sacros ordines non accedat, nisi virgo, aut probatæ castitatis.

CAN. XII.

NEmo ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, a aut probatæ castitatis, & qui vsq; ad subdiaconatum vnicam, & virginem vxorem habuerit.

Item in concilio Carthaginensi.

In tribus gradibus constituti etiam ab vxoribus abstineant.

CAN. XIII.

PLacuit episcopos, presbyteros, diaconos, subdiaconos, secundùm priora constituta etiam abstinere b ab vxoribus. Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur officio. Cæteros verò clericos ad hoc non cogi, sed secundùm vniuscuiusque c ecclesiæ cõsuetudinem obseruari debere.

Item Leo contra epistolam Nicetæ abbatis.

In minoribus ordinibus constituti vxorem ducant, nisi voto aut religioso habitu prohibeãtur.

CAN. XIIII.

SEriatim & apertè prosequamur, quod sancta Romana ecclesia de gradibus clericorum ait. Clericos, ostiarios, lectores, exorcistas, acolythos, si extra votum d & habitum monachi inueniantur, & continentiam profiteri noluerint, vxorem ducere virginem cum benedictione sacerdotali permittuntur: non autem viduam, aut repudiatam. Quia propter hoc deinceps, nec ad subdiaconatum prouehi poterunt: quia nec laicus, nisi virginem sortitus vxorem: aut bigamus ad clericatum potest ascẽdere. Vel si quis ex præfatis ordinibus desiderat ad subdiaconatum ascendere, non potest sine consensu vxoris suæ: vt fiat de carnali deinceps spirituale coniugium, nemine cogẽte eos. Neque permittitur postea vxori iungi eidem marito suo carnaliter: nec cuiquam nubere in vita, aut post mortẽ e illius.

Item ex cõcilio Calce.

Non liceat clericis alterius sectæ vxorem accipere.

CAN. XV.

QVoniam in quibusdam prouincijs cõcessum est lectoribus & psalmistis vxores ducere f, constituit sancta synodus, cuiquam ex his non licere accipere sectæ g alterius vxorem.

C. 13.

Item in Niceno concilio, cap. iij.

Non habitent cum clericis mulieres, nisi, quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt.

CAN. XVI.

5 INterdixit per omnia sancta synodus non episcopo, nõ presbytero, non diacono, nõ subdiacono, nõ alicui omnino, qui in clero est, licere sub introductam habere mulierem: nisi fortè aut matrem, aut sororem h, aut amitam, aut etiam eas

INterdixit. Hæc est quinta pars huius distin. in qua vt clerici facilius contineant, supponit Gratianus authoritatem horum c. quod clerici debent vitare familiaritatem et cohabitationẽ fœminarum extranearum. Ioan. de Fant.

h Aut sororem. In quibus nihil sæui criminis existimari fœdus naturale permittit, vt extra de cohabi. clerico. ca. pen.

Idon

Idoneas. Vt vxores seruorum suorum, vt lxxxj. di. volumus. & ca. cum omnibus.

b Suspiciones. Quia suspectas mulieres habebant: vt extra de cohabit. cleri. c. j. & ij.

c HOspitiolum tuum. Malum est. Nor. arg. à contrarijs, si vnum est bonū, reliquum est malū. Fallit in prodigalitate et auaritia. Item duo contraria quando inueniūtur bona, vt nubere, & non nubere: quotidie communicare, & non communicare. xxviij. q. j. sic enim. & de consec. dist. ij. quotidie. & ar. C. de procu. exigendi. ibi, sed multo iustius fuit.

Cōtraria duo q̄cq̄ sunt bona

d Presbyter. Presbyterā. Cum qua in minoribus ordinibus cōtraxerat.

e MVlieres. Et matri curiæ, id est, habentes curam de rebus ecclesiæ.

CEce. Hęc di. diuidit in quatuor partes. In pria ponuntur x. impedimēta, quæ impediūt promouendos. Secunda ibi, communiter. Tertia ibi, laici. Quarta ibi, cæterum. Io. de Fant.

f Sed quæritur. Hic intitulat xxxiij. di. in qua magister ostendit, q̄ bigami, corpore vitiati, vsurarij, publice pœnitentes, lusores, in scæna ludentes, furiosi, arreptitij, accipientes meretrices in vxores, habētes cōcubinas nō possunt promoueri: quādoque tamen dispensatur in cōcubinarijs. j. e. c. vlt. Et no. q̄ xxiiij. di. in primis duobus capi. magister accipit concubinam

Vsurarij, et alij multi nō possunt promoueri.

g Ad idē

frat, nuita tis. Arch.

idoneas [a] personas, quæ fugiant suspiciones [b];

Item Hieronymus.

PALEA.

HOspitiolum tuū, aut rarò, aut nunquam mulierum pedes terāt: quia non potest toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum accessibus copulatur. Fœmina conscientiam secum pariter habitantis exurit. Nunquam de mulierum formis disputes. Fœminæ nomen tuum ne sciant. Fœminam, quam bene videris conuersantem, mente dilige, non corporali frequentia. Si bonum est mulierem non tangere, malum est [c] ergo tangere.

Item Grego. in dialogo libro quarto.

Presbyter vxorem suam, quasi sororem diligat, & quasi hostem fugiat.

CAN. XVII.

PResbyter quidam sibi commissam regebat ecclesiam cùm magno timore domini: qui ex tempore accepti ordinis presbyterā suam, vt sororē diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propius accedere non sinebat, eámque sibi appropinquare nulla occasione permittebat, ab ea sibi cōmunionē funditus familiaritatis abscidit.

6 Presbyteram [d] verò quam debeamus accipere, Laodicense cōcilium ostendit dicens: *c. ii.*

Viduæ vel seniores presbyteræ appellantur.

CAN. XVIII.

MVlieres, quę apud Græcos presbyteræ appellantur, apud nos autem viduæ, aut seniores vniuirę, & matricuriæ [e] appellantur, in ecclesia tanquam ordinatas constitui non debere decernimus.

DISTIN. XXXIII.

1 ps ECce, quòd *in sacris ordinibus cōstituti uxores habere non possunt: uel si bigami aliqui fuerint inuenti, ad sacros ordines ascendere non ualent. Sed quæritur, f si quis præter uxorem suam concubinam habuerit, utrùm in sacerdotem promoueri ualeat? Tales à sacris ordinibus authoritate canonum Apostolorum prohibentur, in quibus sic statutum legitur:*

Secundis nuptijs post baptisma copulatus, aut concubinam habens, ad sacrum ordinem conscendere non valet.

CAN. I.

SI quis post acceptū [g] sacrum baptisma secundis fuerit nuptijs copulatus, aut cōcubinā [h] habuerit, nō potest fieri episcopus, nec sacerdos, nec diaconus: aut prorsus ex numero eorum, qui in ministerio sacro deseruiunt.

Deseruiētes sacro ministerio intelliguntur subdiaconi, qui calicem diacono offerunt: & acolythi, qui cum cereis diaconos præcedunt: vnde ceroferarij dicuntur, qui etiam vinum & aquam præparando calici subministrant. Concubina intelligenda est præter vxorem, vt iste sit sensus capituli: Si quis post acceptum sacrum baptisma secundis fuerit nuptijs copulatus, aut concubinam habuerit, distinguendum est antè, quàm vxorem duxerit, siue post mortem vxoris.

Vnde beatus Gregorius ait.

Duarum matronarum maritus post baptismum clericus non ordinetur.

CAN. II.

MAritum duarum matronarū post baptisinum, clericū non ordinan-

pro vxore [e], quam quis duxit sine solennitate, vt infra xxxiiij. di. c. omnibus seruis. §. concubina. sed Hu. intelligit de vera cōcubina, quam si quis habuit post baptismum, promoueri non debet vt x. v. di. c. vlti. Ioan.

g Si quis post acceptum. Maxime. Idem est si ante baptismā habuit vnā, & post aliā vxorem vel concubinā: vel determinat verbū infra positum.

h Aut concubinam. Post primam vxorem: talis tamen ex dispēsatione quandoq; promouetur. j. ead. habuisse. & xxxiiij. dist. fraternitatis.

Deseruiētes. Exponit modo Gratianus q̄ dicant sacro ministerio deseruire: & dicit q̄d subdiacono et acolythi, & qualiter deseruiant, dicit. Exponit etiam q̄d concubina intelligitur illa, quę ante vxorem ducta fuit: vel post mortem vxoris.

MAritum. Concub

2 Idē tenet Gosr. prout no. infra. ca. j.

3 26. dist. acutius.

a Concubinam. Arg. quod si quis habuit virginem cōcubinam, licet postea sumat eam in vxorem, quod non potest promoueri, vt xxxiiij. dist. curandum. & cap. præcipimus. & xxx. q. v. qualis.

b Vel meretricem. xxxij. q. j. c. non est culpandus. arg. contra. Solu. illud in figura. & ita ex vno eodēq; facto punitur quis & meretur, vt ff. qui. vt indig. l. j.

Punitur qs & meret ex eodē facto.

1 Dic melius, illud nō contradicit: nam quātū ad legē, pmotionis, reo est, vthic: sed quātū ad gratiā innocens, ar. 15. q. 1. ca. fi. 32. q. 5. cap. ille. Archi.

c Vel iniusto. id est, ex indignatione vel ex nimia cōmotione: secus si propter necessitatem faceret, vt lv. distin. si quis à me dicis.

d Illos talis etiā deponitur. lxvij. distinct. de Petro. & cap. quoniam.

e Pœnitentia. vt lj. distin. qui in aliquo. & 50. distinc. de his.

f In furiam. tamē promotus non deponitur: vt vij. q. j. quamuis.

Actuū 8.

COmmuniter. Hæc est secunda pars huius distinctionis, in qua probatur per tres authoritates sanctorū patrum, quod dæmoniaci, & epileptici, & furiosi nō debent promoueri. Io. de Fant.

g De ijs. qui ita vexātur distinguēdum est. nam si frequenter cadunt, nō debent ministrare, vt j. vij. q. ij. c. j. si vero raro, & emittunt voces confusas, similiter non debent ministrare, vt j. vij. q. ij. cap. ij. Si autem raro, nec emittūt voces confusas, possunt: sed habere debent coadiutores, vt vij. q. j. illud. Promoueri autem non possunt tales, ex quo passi sunt semel, vt 8. eo. c. maritum. Et hæc est opin. H. nec in hoc habet cōtradictionem. In dæmoniacis similiter nulla est contradictio inter H. & alios quo ad promotionem: quia omnes dicunt, quod nullus talis debet promoueri, vt cap. maritum. & ca. clerici. In promotis autē distinguitur inter H. & alios. Nam dicunt alij, quod sicut non debet promoueri, qui semel est arreptus à dæmone, ita nec officium potest exercere, etiam si iam promotus sit. & qui hoc dicunt, illam literā, qui tamen, aliter intelligunt, quam H. Nam dicunt, quod hoc relatiuum qui, refertur ad proxime positum, scilicet epilepticos [1]: & est sensus [2] Ad hanc literæ: Epileptici non debent se ingerere diuinis sacris verbi cramētis, exceptis declaratoribus illis, q̄ sine passione, dictis, id est, qui sic quod epilepsie vocis confusæ leptia græ emissione, & spūe appēsio mæ iactatione, qui dicitur, eo tamen & ipsi, id est q̄ mētem isti, qui hoc non faciunt, sed tantū capiunt, debet esse tā corp⁹ pos diu suspensi, donec fidear. sit autem ex appareat, q̄d ties exnum liberatos, id melāc hoeā, non occupatos ico huius, more, quo incursu dæmonū, id est q̄ illa passio non est rauerit, et dęmoniaca, sed epi ad cerebrū leptica. H. vero dicit in dæmoniacis, fuerit. Ar promotis, quod si chidia.

Morbo caduco laborantes, an ministrare possint.

Dæmoniacorū promotorū et promouendorum distinctio.

tio [m] per discretionē episcopi inueniantur ab incursu dæmonū liberati.

Item Nicolaus papa.

De eodem.

CAN. IIII.

CLerici, qui in adolescētia à dæmonibus cognoscuntur obsessi, ad superiorem sacri regiminis [n] gradum ascendere non possunt.

Item Gelasius papa.

De eodem.

CAN. V.

VSqueadeo sine [o] comperim⁹ illicita quę quę prumpere, vt à dæmonib⁹, similibusq; passionibus irretitis ministeria sacrosancta tractare tribuat. Quibus si in hoc opere [p] positis aliquid ꝓpriæ necessitatis [q] occurrat: quis de sua, fideliumq; salute cōfidit, vbi ministros curationis humanæ tanta pspexerit calamitate vexari? Atque ideo necessariò remouēdi sunt, ne quibuslibet [r], p quib⁹ Christus mortuus est, scādalū generet infirmis. Postremò si corpore sauciatū [s] fortasis, aut debilē nequaquā sancta cōtingere lex diuina [t] p misit, quātò magis [u] doni cælestis dispensatores esse nō cōuenit (quod est deterius) mente pcussos?

Item Innocētius papa Felici episcopo Capua.

Qui tempore baptismi vxores habent, si postea religiosē vixe-

m Per discretionē. id est, diuino obsequio.

n Necessitatis. id est, infirmitatis.

o Ne quibuslibet. prima ratio.

p Sauciatum. id est, debilitatum, vt xlix. distinctio. capitu. primo.

q Diuina. id est, Mosaica.

r Quanto magis. quasi dicat, ex quo vitiati corpore remouentur, multo magis vitiati mente, argumē. xxxvij. distin. sedulo.

3 Arg. ad hoc 44. dist. c. nulli clerico. xvj. q̄. j. miramur. Nā mens maior est quam corpus. 38 distin. sedulo. secundum Lau.

Laici.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ambiguitas est triplex.

a Laici. Instituerunt. id est, informauerunt.
b Si non pellicem. pellicem vocat, quam quis ad tempus habet causa saturandæ libidinis.
c HAbuisse. In ambiguis. 3. xii. j. dist. sicut contra. Sed dic, quod triplex est ambiguitas: ambiguitas iuris, ambiguitas facti, ambiguitas psonæ. Vbi ambiguitas iuris est, ibi de similibus ad similia procedit, vt xx. distin. de libellis. Et de tali ambiguitate loquitur illud ca. xiij. dist. sicut. Sed vbi facti ambiguum est, tunc nunquã ferenda est sententia in alicuius præiudiciũ, vt xj. qõ. iij. graue. Hoc ideo dico, qa si nullum sit præiudiciũ, vt in baptismo, cõsecratione, vel ordinatione, bene fertur in dubio certa sententia, scilicet vbi baptizet, vel ecclesia consecret, vel denuo ordinetur: vt de cõsec. distin. iiij. parvulos. & distinc. j. solẽnitates. & lxviij. distin. psbyteri. Tamen quãdoq; dubitat de facto, & ferẽ sententia in præiudicium alterius, vt extra de spon. iuuenis. sed illud est ꝓpter periculũ animæ. vbi autem est ambiguitas personæ. sed factũ est certum, bene ferẽ certa sententia: vt v. quæstio. j. quidam.
d Committendũ. Sed qære nõ indicitur ei hæc purgatio? quia exilis fuit fama [1]: & sic qñque aliquis ꝓpriæ conscientiæ cõmittitur [2], vt 3. distin. iiij. cap. denique. & xv. q. viij. cap. j. & xxxiiij. q. iiij. vir cum propria.
e Depositio. id est suspẽso ad tempus quousque satisfaciat. sic ponit xxj. q. ij. quoniam.
f Præsumas. Arg. quod occultũ delictum reddit hominem irregularem. Arg. contra distinctio. proxi. erubescant. Dic vt ibi. hoc forte in eo casu, quando non pœnituit super crimine.

1 Sed tũc habet locum circa hoc, quod legitur & no. 2. q. 5. quãto. Archidi.
2 Ad idẽ. xxxv. q. vj. si duo. extra de voto. postulastis. vbi de hoc.

Domesticarum. Hæc distin. diuiditur in nouem partes. In quarum prima reprehendit Gratianus quendam episcopũ, qui erat venator, & cum filia nimiam familiaritatem habebat. Secunda ibi, Cõcubina. Tertia ibi, Cæterũ. Quarta ibi, Quod ergo. Quinta ibi, Similiter. Sexta ibi, Quæ autem. Septima ibi, Sed post ea. Octaua ibi, Quibus autem. Nona ibi, Vidua. Ioan. de Fant.
g Domesticarũ. In hac xxxiij. distinc. ostẽdit, quod clerici etiã domesticis personis non exhibebant nimiã familiaritatem: & quod clerici non intererũt venationibus, aut aucupationibus. Secundo ostẽdit, qualiter accipiatur cõcubina in superioribus. c. si quis post. c. mari tũ. c. habuisse. quæ capi. sunt 3. dist. ꝓxi. Tertio adiũgit de multis nõ ꝓmouendis: & quod bigami quãdoq; ꝓmouentur ad subdiaconatum: vt j. eo. lecto. Quarto ostendit, quod clerici non debẽt interesse cõuiuijs nuptiarũ. in fine ostẽdit ꝓpter cuius viduæ copulam quis impeditur à ꝓmotione.
h Quorũdam. Germanos. id est, Theutonicos, qui sunt verũ germẽ, vel vere nobiles. Argu. extra de elect. venerabilem. & de præben. venerabilis. (Germani vnde dicũtur.)
i Venatorẽ. existentem venatorẽ, ne obijciat de Eustachio. lxxxvj. distinct. Esau.

ADDITIO. Sub. q prius fuit venator, postea fuit sanctus. potest tamen aliquis simul esse venator & sanctus. Archid.
k Fama. nõ quod aliqd ibi fœui criminis existimaret propter fœdus naturale [3]. Sed quia coram omnibus eam nimis oscularetur, & ponebat manus in gremiũ eius: & ideo fuit ei in

mas [f] accedere, sciturus in animæ tuæ periculo te ministrare: & Deo nostro te sine dubio reddere rationem, si huius sceleris conscius in eo, quo es ordine celans veritatem permanere volueris.

DISTIN. XXXIIII.

1 ps

DOmesticarum [g] quoque psonarum immoderatam familiaritatem episcopum uitare oportet.

Vnde Nicolaus papa ad Aluinum archiepiscopum.

Etiam consanguinearum immoderatam familiaritatem episcopum uitare oportet.

CAN. I.

QVorundam relatio ne fidelium nostris auribus intimatum est, quòd Lanfredus episcopus, qui & iuuenis dicitur, venationi sit deditus: quod vitium plurimos etiam de clericali catalogo genere duntaxat Germanos [h] & Gallos irreuerẽtes implicat. Verũ iste (si ita est, vt audiuimus) meritò iuuenis dicitur: quia iuuenilibus desideriis occupatus, nulla grauitate constringitur. Nam (vt beatus dicit Hieronym[9]) venatorẽ [i] nunquam legimus sanctum. Nihilominus autẽ de hoc episcopo relatum est Apostolatui nostro, quòd cum quadam filia sua immoderatã teneat familiaritatem, & ob id mala fama [k] ei orta sit.

ei fidicta purgatio. sic extra de purg. ca. cũ in iuuentute.
Archiepiscopus solus causã epi audire nõ potest. 1 Scilicet ministã, vt hic erat: nã de vitio hic agitur. Ar.
a Episcopis. Argu. quod solus metropolitanus non potest audire causam episcopi etiam ciuilem, vt xj. q. j. si clericus. & vj. q. iiij. si inter.
b Bestiarũ. infra lxxxvj. distin. qui venatoribus.
c Excõicatus. vt nõ intersit cum eis negotijs cõibus.

Concubina. CASVS. Dicitur hic, quod in præcedenti dist. accipitur cõcubina, quæ cognoscitur vxoris affectu, sed non fuit ducta cum solennitate: & talem lex concubinam vocat. Duo se quẽtia capitula plana sunt.
d Cõcubina. hic respicit ad id quod dixit 3. proxi. dist. c. j.
e Ascisc̃itur. id est, amplectitur.
f Lex. canonica [1]. vt j. e. proxi. vel etiam lex ciuilis: quia concubinatus à lege nomẽ accepit: vt ff. de concu. in cõcubinatu.
g Si quis. xxx. q. v. aliter contra. Sed ibi loquit quando nõ cõstat de mutuo cõsensu.
h Coniunctione. secundum leges, ita est, quòd si impares sunt personæ contrahentiũ, non præsumitur matrimonium nisi dotalia instrumenta interueniant. C. de nup. imperialis. §. imo. & illud ff. de do. donationes. secus si pares. ff. de ritu nup. in liberẽ. secũdum canones semper præsumitur adulterium, nisi appareant legales solẽnitates: vt xxx. q. v. aliter. [1] extra de clande. despon. cum inhibitio.
i Christiano. Concubinã.

2 Nã & canõ lex appellat. xxxj. dist. Nicena. Archi.

3 De hoc not. ca. q. nostrates. in fi. & iij. quæst. iiij. cõsanguineorũ. in princ.

Pro qua re à sanctitate tua, cæterisq; coëpiscopis suis admonitus atq; correptus est, sed nullatenus emendatus. Quæres in hoc maximè displicet, & magis ac magis deteriorem de se reddit opinionẽ, in quo beatitudini tuæ & cæterorũ coëpiscoporum suorum rationibus non obedit: & per inobedientiam in culpam protoplasti relabitur. Oportet ergo fraternitatem tuam synodale cũ episcopis [a] & suffraganeis tuis conuocare concilio, & hunc salutaribus eloquijs episcopũ cõuenire, atque illi pastorali authoritate præcipere, quatenus ab omnibus bestiarum [b], vel voluptuũ venatione penitus alienus existat: atq; ab immoderata filiæ suæ familiaritate semet omnino coërceat. Quòd si parere contempserit, & tam pro venationis delectatione, quàm pro immoderata filiæ suæ conuersatione vitanda vobis admonentibus obedire distulerit, à vestro collegio excommunicatus [c] abscedat. Quòd si in hoc contumax adhuc apparuerit, à ministerio cessare debebit.

Ex concil. Aurelia. iiij.

PALEA.

EPiscopũ, presbyterũ, aut diaconũ canes aduenandum, aut accipitres, aut huiusmodi res habere non licet. Quòd si quis talium personarum in hac uoluptate sæpius detentus fuerit: si episcopus est, tribus mensibus à cõmunione suspendatur: diaconus uerò ab omni officio & communione suspendatur.

Item.

PALEA.

OMnibus seruis domini uenationes & siluaticas uagationes cum canibus, & ut accipitres, aut falcones habeant, interdicimus. Cõcubina [d] aũt hic intelligitur, quæ cessantibus legalibus instrumentis unita est, & cõiugali affectu asciscitur [e]. hãc coniugem facit affectus, concubinam uerò lex [f] nominat.

De hac dicitur in concilio Toletano.

Qui non habet vxorem, loco illius concubinam licet habere.

CAN. II.

IS qui [g] †non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur: tamẽ, vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ sit coniunctione [h] contentus.

Itẽ Isidorus de distantia noui & veteris testamenti. CAN. III.

CHristiano non dicã plurimas †, sed nec duas simul habere licitũ est: nisi vnam tantùm aut vxorem, aut certe loco vxoris (si coniunx deest) concubinam [i].

Ex dictis Augustini.

PALEA.

AVdite charissimi membra Christi, & matris catholicæ ecclesiæ filij. Quod dico competentibus, audiãt fideles: quod dico fidelibus, audiant competentes: quod dico fidelibus & competentibus, & pœnitentibus, audiãt & catechumeni: audiãt omnes, & timeant, & nemo contemnat. sic sit mihi in consolatione uester auditus, ne uobis sit in testimonium dolor meus. Competentibus dico, fornicari uobis non licet: sufficiant uobis uxores. audiat Deus, si uos surdi estis. audiant angeli, si uos contemnitis. Concubinas habere non licet uobis, et si non habetis uxores: tamẽ non licet uobis habere cõcubinas, quas postea dimittatis, & ducatis uxores: tantò magis damnatio erit uobis, si volueritis habere uxores & concubinas.

3 Cæterum si non talis concubina fuerit, &

4 Et 35. q. 3. de cõsanguinitate. Nã nulli fornicari licet. 88. di. fornicari. Hu.

† Alias, si quis.

† Cũ hoc tex. cõcordat Alex. de Imol. ã l. ersi post tres. circa princ. ff. si quis caut. & gl. in authenti. de trie. & semis. §. & quod fæpe. in ver. filiorũ. & ibi no. Angel. colũ. 3. ad hoc, qd dictio plurimas, importet numerum triũ. Item adde Bar. l. si gẽma. ad fin. ff. arbo. fur. cæs.

sed si fornicariã habuit, nec habetur suspectus de incontinentia in futuro, poterit promoueri.

Luxuria iuris habet, quam castitas.

1 Imo fuit dispẽsatũ, vt ſ. patet, & ſ. §. pxci. & no. ſ. distinct. proxi. c. ſ.

2 De hoc not. 21. q. 2. in summa.

Religionem q̃nq; cogit̃ q̃s intrare.

3 Sub. & illud ſ. q. 7. ſi quis omnem.

FRaternitatis. Non patitur. Ecce casus vbi plus iuris habet luxuria, quam castitas: quia castus repelleretur, ſi contraxiſſet cum secunda: ſed fornicator nõ. Adidem facit extra de biga. qa circa. Item per iſtud ca. quidam dicunt derogatum eſſe illi xxv. di. c. vlti. quia cum iſtud ſit æquitas[a], & illud rigor, merito ætas præponitur rigori: vt xvj distin. licet. l. dist. ponderet. extra de furt. c. vlti. C. de iud. placuit.

b Profeſſura. Alibi dicitur, q̃ debet vendi: vt lxxxj. diſtin. quidam. Alibi dicitur q̃ redigitur in ſeruitutem: vt xxxiſj. di. eos. Sed dic q̃ diuerſitas pœnarũ epiſcopo dat optionem[2], vt extra de offic. deleg. de cauſis. Vel diſtinguas, an ſint publice ductæ quaſi vxores, vel non. xv. q. vlt. cum multæ. Sed qualiter p̃cipitur iſti intrare religionem, cũ hæc res nõ ſit p̃cepti: vt xxxii. q. ſ. integritas? Dic qđ ratione delicti cogit intrare monaſteriũ quandoque aliquis ad agendam pœnitentiam: vt l. diſt. ſi ille. & lxxxj. diſt. ſi quis clericus. vel expone, iubemus, id eſt, conſulimus.

c SI quis. Nullatenus. Hic de ſtricto iure loq̃tur, vt[3] illud xxv. dist. primum.

Quod ergo. Hęc eſt quarta pars huius diſt. in qua probat per ſex authoritates ſanctorũ patrum, q̃ nullus epiſcopus debet ordinare bigamum, vel

ætas illius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur, apoſtolica conceſſione ad ordinem diaconatus prouehi poteſt.

Vnde Pelagius Papa ſcribit Florentino epiſcopo.

Qui poſt mortẽ vxoris habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittatur.

CAN. IIII.

FRaternitatis tuæ relatiõe ſuſcepta, eius latorem ſecundas quidẽ nuptias expertum non fuiſſe didicimus: caſtitatem tamẽ cum priori nõ ſeruaſſe coniugio deſignaſti. Et quamuis multa ſint, quæ in huiuſmodi caſibus obſeruari canonicæ iubeat ſublimitatis authoritas: tamen quia defectus noſtri tẽporis, quibus nõ ſolũm merita, ſed corpora ipſa hominũ defecerunt, diſtrictionis illius non patitur[1] manere cẽſurã: & ætas illius, de quo agit̃, futuræ incõtinẽtiæ ſuſpicionẽ auferre dignoſcitur: vt ad diaconatus ordinem poſsit prouehi, conceſsiſſe nos noueris. Micenam verò ancillam eius, de qua ſe poſt vxoris tranſitũ filios habere cõfeſſus eſt, iubemus, vt tua diſpoſitione cuiquã monaſterio continentiã profeſſura[b] tradatur.

Hoc ex diſpẽſatione miſericordiæ. Cæterũ ex rigore diſciplinæ intelligitur illud Aurelian. Concil.

Non admittatur ad clerum, qui præter vxorem aliam cognouerit.

CAN. V.

SI quis de laicis poſt vxorẽ ſuã aliã cuiuſcũq; cõditionis cognouerit mulierem, in clerũ nullatenus[c] admittat.

4 Quod ergo de pellice & meretrice apud Gregõ. & Innocẽ. ſcribitur, propter ſpem futurę incontinentiæ cõſtitutum eſſe creditur: quia difficilẽ continentiam ſeruat, qui ſe illicito concubitu maculare non metuit. vel prohibetur ordinari, qui pellicem vel meretricem cognouerit maritali affectu: vel, qa corrupta florẽ virginitatis amiſerit: vel quia meretricari[d] non deſinit, licet in vxorẽ ducatur. Vtrũque enim impedimentũ cuilibet præſtat, quò minus ad ſacros ordines pertingere valeat.

Vnde Hilarius Papa ſcribit dicens,

Qui virginem nõ duxit vxorem, ad ſacros ordines non accedat.

CAN. VI.

CVrandum ergo in primis eſt, ne ad ſacros ordines (ſicut geſtis prioribus antè ſcriptũ eſt) quiſquam qui vxorem non duxit virginem[e], aſpiret.

Item Gregorius vrbis Romanæ præſul Silitano epiſcopo.

Bigamus, vel pœnitens, corpore vitiatus, literas ignorans, curiæ, vel conditioni obnoxius, clericus non fiat.

CAN. VII.

PRæcipimus, ne vnquam illicitas ordinationes facias: nec bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem: aut ignorantẽ[f] literas, vel qualibet parte corporis vitiatum[g]: vel pœnitentiæ, vel curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium, ad ſacros ordines permittas accedere: ſed ſi quos[h] huiuſmodi repereris, non audeas promouere.

Item in Neocæſarienſi concilio.

Non fiat ſacerdos, cuius vxorem euidenter conſtat adulterium admiſiſſe.

CAN. VIII.

SI cuius vxorẽ adulterium cõmiſiſſe, cùm eſſet laicus, euidenter fuerit pbatum, hic ad miniſterium eccleſiaſticum admitti[i] nõ poteſt. Quòd ſi in clericatu eo iam cõſtituto adulterauit, dato repudio, viduæ maritũ, illiteratũ, pœnitentẽ, obnoxium curiæ, nec illũ, qui cognouit vxorẽ ſuã poſtquã ſciuit illã adultẽrã. Ioan. de Fan.

d Meretricari. Hæc ratio non valet, quia nunquam maritus corruptæ promoueretur.

e Vrandũ. Virginem. xxx. q. v. qualis.

f Ræcipimus. Ignorantẽ literas. ſ. prorſus: vt xxxvj. diſtin. illiteratos 4.

g Vitiatum. enormiter.

h Sed ſi quos. iam ordinatos ſupple: alr idem repeteret.

i SI cui[5]. Admitti. Sed nonne hic videtur nimius rigor, qũ aliqs ſine culpa ſua puniatur? ſ. Propter hoc intelligunt quidã, qđ hic dicit qñ maritus patron[us] eſt turpitu

4 Et ſ. q. j. c. ſi quis hæret. §. ecce ſi clericus. ver. ſi. hoc ſolue. extra li hr. vi. de tẽpo. ordi. null[us]. ver. pœna imponaf talẽ ordinãti.

5 Sub. qæ fieri nõ debet, vt vide ſ xvj. q. viij. inuentum. l vj. diſt. ſatis. 74. di. geſta. Arch.

pitudinis, & leno. Sed certe tunc repelleretur propter proprium delictum, vt xxxiij. quæſt. j. cap. j. & ij. Dic ergo quod ideo prohibetur, quia eſt maritus corruptæ: tamen ſi non cognouit eam poſt adulterium perpetratum, promouetur, vt j. ea. c. vlt. Sed pone,

Maritus ſine metu bigamiæ an vxori debitũ reddere poſſit pendente accuſatiõe adulterij.

1 Vbi de hoc, et extra de adul. c. vlt. ibi videas.

dimittere eam debet. Si verò retinere eius conſortium velit, non poteſt ſuſcepto miniſterio perfrui.

Item ex concilio Martini Papæ.

De eodem.

CAN. IX.

SI laici vxor in adulterio fuerit deprehenſa: hic talis ad miniſterium eccleſiaſticum nullo modo adducatur. Si autem poſt ordinationem alicuius clerici vxor adulterata fuerit, dimittat eam. Si autem cum ipſa voluerit permanere, à miniſterio exiſtat alienus. Præmiſsis authoritatibus bigami, & qui virgines non ſunt ſorciti vxores, à ſacris ordinibus prohibẽtur. Sed quæritur, ſi quis ante baptiſma viduam duxerit vxorẽ, an poſtea ſit prohibẽd[9] à ſacris ordinib[9]?

De his ita ſcribit Inno. Papa Victori Rothomagenſi epiſcopo.

Qui ante baptiſma, ſeu poſt baptiſma viduam duxerit vxorem, non admittatur ad clerũ.

CAN. X.

SI quis viduam[a] (licet laicus b) duxerit vxorem, ſeu ante baptiſmũ, ſeu poſt baptiſmũ, non admittat̃ ad clerum: qa eodẽ vitio[c] videtur excluſus. In baptiſmate eñ crimina dimittũtur, nõ acceptæ vxoris conſortiũ relaxatur. Quòd

2 Alias ſcipit, vaſis iræ.

3 De hoc ead. q. c. j. & 23. q. 1. placuit.

ſi non putatur vxor eſſe computanda, q̃ ante baptiſmum ducta eſt: ergo nec filij, qui ante baptiſmũ geniti ſunt, pro filijs habeãtur. Prohibentur etiã bigami à quolibet ordine clericatus, iuxta illud Ambroſij ad Vercellenſes.

Qui ſecunda coniugia ſortitur, clericus non fiat.

CAN. XI.

COgnoſcamus non ſolùm de epiſcopo & presbytero [a]apoſtolũ ſtatuiſſe, ſed etiam patres in cõcilij Nicẽi tractatu addidiſſe[c], clericum quenque non debere eſſe, qui ſecunda coniugia ſit ſortitus.

§ Similiter etiam viduarum mariti, vel ancillarum, vel meretricum, clerici fieri non poſſunt.

Vnde in canonibus apoſtolorum legitur:

Spectaculis publicis mancipatam, vel ejectam, vel ancillam duces vxorem, diaconus nõ fiat.

CAN. XII.

SI quis viduam & ejectam acceperit, aut meretricẽ, aut ancillã[f], vel aliquam de his, quæ publicis mancipãtur ſpectaculis, non poteſt eſſe epiſcopus, aut presbyter aut diaconus, aut ex numero eorum, qui miniſterio ſacro deſeruiunt.

6 Quæ autem ſit vidua, quę ejecta, vel meretrix, Hierony. ad Fabiolam de veſte ſacerdotali oſtẽdit dicens:

Vel ideo, quia non videtur ibi eſſe plenum matrimonium: vt xxxij quæſtio. ij. ſicut non omnis. & ideo non videtur ibi eſſe plenum ſacramentum[6]. vel hoc ideo contingit, quia vilis perſona præſumitur, qui contrahit cum ancilla.

si mulier. ff. de adu. ſi vxor. §. vlt. quid iuris ſit de hoc, in quæſtione notaui. ibi videas, &c. Poſſet tamẽ probabiliter dici, quod ſibi præiudicat quo ad legem promotionis, q̃ factum ſolum requirit: non quo ad legem Moſaicam, vt xv. q. j. §. ſi. Non obſtat, quod iniuitus hoc fecit, vel paſſus fuit. argu. xxxvj. diſt. Acutius. hoc totum determinat decre. extra vt lite pen. c. ij. Bart.

a SI quis viduã. Hoc bene habes in auth. de ſan. epiſ. §. clericos autem non aliter ordinari. col. ix.

b Laicus. Ideo dicit de laico, quia minus videretur de eo: vel ideo, quia ſi clericus hoc faceret, non ſolum non promouereturꝰ, ſed omni priuilegio eccleſiaſticæ dignitatis priuaretur, vt lxxxiiij. di. quiſqs.

c Vitio. Id eſt, defectu 4. Si. lxvj. diſt. quia ſimpliciter, & xxvj. dif. Acutius.

d Et presbytero. ſupple & diacono. lxxxj. diſt. c. j.

c Addidiſſe. Aug. tamẽ dicit quod ſecundum interpretationem, apoſtolus intellexit[5] de quolibet ordine: vt lxxxj. diſt. apoſtolus.

Similiter. Hæc eſt v. pars di. in qua dicit, quod qui cõtrahit cũ ancilla, vel cũ ioculatrice, non poteſt fieri epiſcopus vel presbyter. Ioan. de fan.

f SI quis. Ancillam. Sed quare hic prohibẽt, cũ tamẽ eo ipſo quod aliquis ducit ancillam ſuã in vxorem ipſa libera efficiatur? vt C. de lati. li. tol. auth. ad hoc. & C. de ope. li. libertæ. ſimiliter tenet matrimonium cum aliena ancilla, vt xxix. quæſt. ij. c. j. & ij. Reſpondeo propter prærogatiuam ſacerdotij. ſ. Similiter etiam vidua

4 Vel, id est, impedimento.

5 Et lex dicit, qđ ex mente legis eſt p inde accipiendũ, ac ſi ex verbis legis eſſet. ff. de verb. ſignomis. §. verbum. Ancilla cum dño cõtrahens libera efficitur.

6 Id eſt, talẽ mrimonium nõ videt̃ plene deſignare Chriſti, & eccleſiæ ſacramẽtũ, ſecundum Lau. & Hugo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIdua est. Vt hoc melius intelligas, dic quod vidua dicitur, quæ à viro idua. i. diuisa vel separata est: Nam iduo as, dicitur separare, vel diuidere. & dicitur sic ab idus, quod est diuisio vel separatio secundū Pol. & dic vidua, s. ex cuius copula quis impeditur. Hu. Io. de Fant.

b Maritus. Qui in eam gessit maris ritus, eam carnaliter cognoscēdo. Lau.

c Meretrix. alibi dicitur meretrix, cuius turpitudo publice venalis est, vt xxxxij.q.iiij. meretrices[1].

d Quæ multorum. Quę admiserit plures, quàm xxiij.milia hominum: vt xl v. dist. disciplina. vel quę admisit lx. vt extra de cleri. excom. c. latores.

Sed postea. Hæc est vij. pars huius dist. in qua ponit, quomodo olim cū bigamis dispensatum fuit, vt subdiaconi essent. 1oā. de Fant.

e SI subdiaconus. Collige casum ex eo, quod habetur ſ. xxxj. dist. c. aliter. §. similiter. in fi.

f Inter lectores. hoc ex dispensatione: sed de iure communi perdit priuilegium clericale, vt lxxxiiij. distinct. quisquis. ideo fit hoc ex dispensatione, quod remanet in sacris minoribꝰ ordinibus.

g ILector. Fiat. Sic ergo Papa dispensat[2] contra apostolum, vt hic, & lxxxij dist. presbyter. Innocentius tamen dixit, quod non licet facta hęc dispēsatio: sed dispensare cum bigamo, vt extra de bigamis. nuper. & hoc idē dicit Martinus 1. dist. si quis viduam. Lucius tamen dispensauit cū Panormitano archiepiscopo, q fuit bigamus. Item habes hic, quod licet sit dispensatum in vno ordine, non ideo intelligitur dispensatum in cæteris, vt xij. distin. nos consuetudinē. & l. distinctio. qui cunque pœnitens. sic dispensatur in primo matrimonio, & non in secūdo, vt xxxvj. quæ. ij. ſi autem.

h PResbyteri. Etiam aliarum. & ſi clerici fuerint in aliquo conuiuio, & adueniant ioculatores. surgant, & recedāt de mensa, vt de cōsec. distin. v. non oportet.

i VAlētino. hūc casum habes ext. de big. debitū.

k Quibus. Hic agit determinatio ca. apostolicæ regulæ, oportet ordinādū nō esse vinolētum, sed sobriū. et introducit multa in cōmendationem abstinētiæ, & in reprobationē ebrietatis. Iterserit etiā de pœna illorum, qui frequenter indulgēt ebrietati: & dicit qd' minores corporaliter puniūtur: maiores post admonitionem xxx. diebus communione priuantur. vt j. eo. c. vlti.

Quia

[1] Adde gl. de spōſa. inter opera. gl. et Cy. fleg. mercalē. C. de cōdi. ob tur. cām. Bal. il. neq; natales. C. de proba.

[2] Scilicet vſq; ad pōſ byteratū tēporibus nostris fuit facta hęc dispēſatio: sed forte ibi fuit plus ſacti, quā dū Hugo.

Quæ sit vidua, vel ejecta, vel meretrix.

CAN. XIII.

VIdua est [a], cuius maritus [b] mortuus est. Ejecta est, quæ à marito viuente ejicitur. Meretrix [c] quæ multorū [d] libidini patet.

d Sed postea temporum defectu condescendens Papa Martinus in minoribus ordinibus constituit eos permisit, non regulā præfigendo dicens:

Inter lectores, vel ostiarios deputetur subdiaconus secundam ducens vxorem.

CAN. XIIII.

SI subdiaconus [e] secundam vxorem duxerit, inter lectores [f], vel ostiarios habeatur, ita vt epistolam non legat. Necessitate tamen exigente bigamus vsque ad subdiaconatum potest promoueri.

Vnde Martinus Papa ait:

Viduam ducens vxorem, subdiaconus fieri non potest.

CAN. XV.

LEctor, ſi viduam alterius vxorem acceperit, in lectoratu permaneat: aut ſi necessitas fuerit, subdiacon⁹ fiat [g]; nihil autem supra. similiter ſi bigamus fuerit.

g Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuijs interesse.

Vnde in Agathensi cōcilio legitur.

Nuptiarum conuiuijs presbyteri interesse non debent.

CAN. XVI.

PResbyteri, diaconi, subdiacones, vel deinceps, quibus ducendi vxores licentia modò non est, etiā aliarū [h] nuptiarum cuitent conuiuia: ne his cœtibus mi sceātur, vbi amatoria cāntantur & turpia, aut obsceni motus corporū choreis & saltationibus effe rūtur: ne auditus & obtuitus sacris ministerijs deputati, turpium spectaculorū, atque verborum contagione polluantur.

9. *Vidua uerò est intelligenda, ſi post ſolenne fœdus nuptiarū, morte interueniente à uiro ſuo diuisa fuerit. Cæterum ſi antè, quàm cōueniant, fatali necessitate ab alterutro diuiſi fuerint, licet ex ſponſalibus uxor ſit appellata, non tamen post mortem ſponſi, etiam ſi in propria ſit ducta, & etiam cum eo uelata, uidua appellatur: nec ex eius copula à ſacris ordinibus aliquis prohibetur.*

Vnde Pelagius Papa ſcribit.

Qui cum alio velatam, non tamen illi nuptam uxorem duxerit, ſacerdos fieri non prohibetur.

CAN. XVII.

VAlentino [i] clerico, cui mulier cum alio antè velata, non tamen illi nupta, sed virgo permanēs, post mortem eius, cum quo velata fuerat sponsa coniugali est copula sociata: quia iterum velamen accepit, nullum in promouendo generetur obstaculum: quia nihil est (quātum ad hunc articulum pertinet) quod ei, de canonicis obuiet institutis.

DISTINC. XXXV.

AQuibus [k] ordinibus bigami prohibeātur, et utrùm reputētur bigami, qui ante baptiſmum habuerūt unā, et poſt baptiſmum habuerunt alteram: & an liceat ſortiri uxores in ſacris ordinibus conſtitutis, multorum authori-

3 Et qui nec ſic reſipuerint, deponentur: vt j. c. epiſcop⁹. Hugo.

a Quia venter. pinguis venter grossum generat sensum. xliij. dist. c. non liceat. §. ſi ergo.

b EPiscopus. Alex. clerici non debent ludere, vel ludis interesse, vt extra de vi. & ho. cler. erunt ludentibus, nec inspectatibus breuiter monstratum est. Sequitur autem in descriptione illa apostolica, ut sit sobrius, qui ordinādus est, nō uinolētus: quod ex authoritate ueteris testāmēti introductū est. Ministri enim templi prohibētur uinum & ſiceram bibere, ne ebrietate grauentur corda eorum, ut ſensus eorum urgeat semper, & tenuis ſit: uel quia uenter [a] mero æstuans facilè despumat in libidinē. Vnde Noë in ebrietate nudauit semora. Loth autem quem Sodoma non uicit, uina uicerūt.

Quòd autem uinolentus esse prohibetur, non ſemel ſed frequenter uino repletus debet intelligi.

Hinc etiā in canonibus apostolorum legitur.

Diaconus, presbyter, & episcopus ebrietati & aleæ deseruientes, nisi desierint, communione priuentur.

CAN. I.

EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus aleæ [b] atq; ebrietati deseruiens [c], aut desinat [d], aut certè dānetur. Subdiaconus autem, aut lector, aut cantor similia faciens, aut desinat, aut cōmunione priuetur [e]. similiter & laicus.

Item Hieronymus:

Esus carniū, & uini potus post diluuium conceſſus legitur, poſt Chriſti aduentum inhibitus.

CAN. II.

AB exordio. Nec carnibus. tamē Lamech fuit venator, sed illud fuit propter pelles [†], non propter carnes. xxxj. q. j. quomodo.

Lamech fuit venator.

†Pelles. †Tunicas.

g In ſignum. vt per eam fideles discernerentur ab alijs. vel fuit ſignum interioris circuciſionis, vel fuit ſignum futuri baptiſmi: quia tunc per circunciſionem tollebantur peccata, ſicut nunc per baptiſmum: vt j. de consec. dist. iiij. quod autem apud nos.

h Implere. ē. di. iiij. erit contra. Sed dic quod facile nō potest impleri. Vel dic, quod tunc nullus potuit eā implere quo ad hoc, vt adipiſceret vitam æternam: quia per circūcisionem non aperiebatur ianua cæli, licet ianua inferni etiam esset præclusa: sec⁹ hodie per baptiſmū. extra de bap. maiores. Vel ideo iſtud dicit, quia cōtrarietas fuit in lege. Cum enim præceptum fuit, quod ſabbathi die nō fieret aliquod opus[3], item præceptū fuit, quod viij. die circumcideret puer[4]: potuit contingere quod ſabbathū esset dies viij ab ortu pueri: ſed tamen in hoc non peccabant: quia excuſabantur propter impoſsibilitatē. Ideo autem fuerunt eis data dura præcepta, quia ex ſuperbia eorū dixerunt: non deeſt, qui impleat: ſed deeſt, qui iubeat[5].

i Duritia. tamen peccatum erat, vt extra de diuor. gaudemus.

k Et ω. quæ eſt vltima litera Græcorum.

l Ad α. quæ eſt prima Latinorū. & eſt ar. quod reſtituta re ad priſtinum ſtatum priora iura reſtituūtur: vt xxvj. q. vj. ſi quis de corpore. ff. de ſervitutibus. prædi. hi quidem alias & Attilicinus. Item Argu. quod non ſit iniuria rei, ſi reſtituitur ad priſtinum ſtatū. ff. de pact. ſi vnus. §. quod & in ſpecie dotis.

m Nec comedimus. id eſt, ſuademus nō comedere. conſilium eſt.

[3] Et w. quæ eſt ultima litera Græcorum.

[4] Ad α. quæ eſt prima Latinorū. & eſt ar. quod reſtituta re ad priſtinum ſtatum priora iura reſtituūtur: vt xxvj. q. vj. ſi quis de corpore. ff. de ſervitutibus. prædi. hi quidem alias & Attilicinus. Item Argu. quod non ſit iniuria rei, ſi reſtituitur ad priſtinum ſtatū. ff. de pact. ſi vnus. §. quod & in ſpecie dotis.

[5] Hoc ſentētialiter poteſt ſumi de primo li. Regū, c. viij.

Pro. 20. a

Circūcisio quare fiebat.

Circūcisio & baptiſmus differunt. Deut. 24. a Gen. 27. a 3 Vt Exodi xx. ca. 4 Geneſ. xvij.

†Reuolauit.

Ro. 14. d

n Dedicatum est. i. in vſum aſſumptum.

o Eccleſiæ principes. Principes, id est, prælatos,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt de conse. dist.j. corpora.

a Propheticus. Scilicet Michæe.

b Lautisq;. Id est, delicatis.

c Epulis conquisitis. id est, terrenis delicijs, quæ multo labore quæruntur. de conse. dist. v. nectales.

d Exteriores. Id est, ex toto extra lucem. ar. xl. dist. quælibet.

Matt. 8. b

e Buccas. Plenus venter facile de ieiunijs disputat. xij. q. ij. gloria episcopi. Argu. quod Archidiacono cum visitat parochias, nõ est exilis præstanda procuratio: vt x. q. iij. illud. Hoc verum est ante visitationem factã. extra de cẽsi. exigit. Grego. x.

f Sexto. illud inducitur ad detestandam ebrietatem siue gulam. Primo, quia per eã degenerauit humana conditio. Secundo exẽplo Noë. Tertio, quia struit⁹ est inducta propter eã. Quarto exemplo Loth. Deinde commendat sobrietatẽ exemplo Abrahæ, qui cibũ ministrauit angelis sine vino. & exemplo Io. Baptistæ.

Ebrietatis mala.

Die dñico icepit dominus mũdum facere.

Leui. 10. b

Sexto die. Id est, die veneris. nã dominico die dominus cœpit facere mundum: vt lxxv. dist. q. die. Alij dicũt quod omnia simul creauit. vnde Salomon ¹: Qui vivit in æternum oia simul creauit. sed licet omnia simul facta fuerint, non simul dici omnia poterant: & ideo scriptura vtitur ta li distinctiõe, extra de sum. tri. c. j.

1 Eccle. siasti. 18. c

Num. 6. a

g Bestiæ. id est, animalia in terra. nam quinto die fuerunt creata volatilia & pisces. Gene. i.

h Cœpit. Mũdus.

Ephe. 5. d

i Feriari. Id est, qui delicijs affluunt, & inter epulas atque lasciuias pudicitiã seruare se credũt, propheticus [a] sermo describit, quod efficiẽdi sunt de spatiosis domibus, lautisq; [b] cõuiuijs, & multo labore epulis cõquisitis [c]. Et si vis scire quò efficiẽdi sunt propter malas cogitationes & opera sua, euãgelium lege: in tenebras scilicet exteriores [d], vbi erit fletus, & stridor dentium. An non cõfusio & ignominia est Iesum crucifixum pauperem & esurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas [e] tumentiaq; ora proferre? Si in apostolorũ loco sumus, nõ solũ sermonẽ eorum imitemur, sed etiã cõuersationem, & abstinẽtiã.

Idem.

De eodem.

PALEA.

Venter mero æstuans cito spumat in libidinẽ. Vbi ebrietas, ibi libido dominatur & furor.

Idem.

De eodem.

PALEA.

Violentũ sacerdotem & Apostolus dãnat, & uetus lex prohibet. Sacerdotes qui ministrant in templo Dei, prohibentur uinum & siceram bibere, ne crapula, & ebrietate aggrauentur corda eorum. Sicera Hebræo sermone omnis potio nuncupatur, qua quis inebriari potest. Quicquid inebriat, statum mentis euertit. fuge similiter & uinum, in quo est luxuria. Nolite(ait Apostolus) inebriari uino, in quo est luxuria. qui alteri deseruit, uinum & siceram nõ bibat. Sponsa Christi uinum fugiat, ut uenenum. uinum & ebrietas incendium est.

Item Prosper.

De eodem.

CAN. V.

LVxuriam facit & nutrit vini perceptio nimia, non natura.

Itẽ Ambr. in sermone de ieiunio, qui ita incipit: Diuinum ad patrem resultat oraculum.

In paradiso abstinẽtia, post paradisum edẽdi lasciuia incepit.

CAN. VI.

SExto [f] die bestiæ [g] sunt creatæ: & cũ bestijs orta est edendi potestas, & vsus escarũ. Vbi cibus cœpit [h], ibi finis factus est mũdi. Ibi cœpit sua incremẽta nescire, vbi cœperũt diuina opera circa eũ seriari [i]. quo indicio declaratũ est, q̃ per cibos mũdus haberet minui, per quos desijt [k] augeri. & infrà, Vt sciamus nõ esse nouellũ ieiuniũ [l], primã illic legẽ cõstituit de ieiunio. Et infrà, Eousq; nemo præuaricari nouerat, cũ adhuc orta nõ esset: quæ prima est præuaricatio. Indictũ est ieiuniũ abstinẽtiæ lex à domino Deo, præuaricatio [m] legis à diabolo, culpa per cibũ, latebra [n] post cibũ: cognitio infirmitatis in cibo, firmitatis virtus in ieiunio: serpẽs suasit gulæ, dñs ieiunare decreuit. Itaq; gula à paradiso regnãtẽ expulit, abstinẽtia ad paradisum reuocauit [o] errãtẽ. & infrà, In principio generis humani ignorabat ebrietas: primus Noë vineã plãtauit, dedit naturã, sed dignorauit potẽtiã. Itaq; vinũ, nec suo pepcit authori, sed illius ebrietas nobis suadet sobrietatẽ. Semel em̃ inebriatus est Noë. Vbi malũ ebrietatis agnouit, iumentũ [p] suũ ad remediũ tẽperauit: nec effudit ad vitiũ. Manebat aũt antè, quã vinũ inueniret, omnibus incõcussa libertas: nemo sciebat à cõsorte nature suę obsęqa seruitutis exigere. Nõ esset [q] hodie seruitus, si ebrietas nõ fuisset. Obrepserat qdẽ fraternæ plãtiõis inuidia [r]: manebat tũ adhuc

Corpus est iumentum.

i Cessare.

k Desijt. Tũc fuit homo spoliat⁹ gratuitis, & vulneratus in naturalibus. de pœ. dist. j. Adam.

l Ieiunium. Id est, abstinentia.

m Præuaricatio. Scilicet fuit.

n Latebra. Quia abscõdit se Adam à facie domini. de pœ. dist. j. & venit.

o Reuocauit. ar. q̃ primi parentes saluati sunt, vt de pœ. dist. j. sicut primi. & de conse. distin. j. hi duo.

p Iumentũ. i. carnem suam, quã pascit homo, quasi iumentũ. Vel dicitur corpus iumẽtũ quasi iuuamentũ.

q Non esset. ꝫ. di. j. ius gentium. contra. sed ibi soluit.

r Prælationis inuidia.

uidia. quia Cain interfecit fratrẽ suũ.

a Pietas. Paterna.

b Ebrietas. Id est, ebrius.

c Tentant. i. inebriant.

Effect⁹ vini est duplex.

d Partus. i. effectus. istud vult dicere, quod vinum ex se duos producit effectus. primo ebrietatem, deinde incestum. & ebrietas fuit deterior effectus vini [1]. Vel aliter: ex ebrietate processit seruitus. Item ex ea processit incestus, qui deterior est. Vel illud vult dicere, q̃ filia est deterior quam mater, quia Moabitæ & Ammonitæ, quæ ab illis processerũt, fuerũt deteriores quã matres.

Gen. 19. g

1 Et secũdum hoc, exponere generatrices. i. vini, quod genera uit ebrietatem et incestũ. Archi.

e Materia peccati. s. vinum.

f Remissio. i. deus remittens peccata.

Cene. 18. a

g Ante omnia. Aut corporali. recipiant xl. ictus. sed episcopus non verberabit clericum per laicum: vt extra de sent. excom. vniuersitatis nisi sit incorrigibilis, vt extra de senten. excommu. vt famæ [2].

Mat. 11. e

Episcop⁹ per laicũ nõ verberet clericum.

2 De hoc etiam no. 23. q. 5. ca. 2. in fin.

h Oportet. igit. Oportet. Ab hoc loco vsq; ad xl. distinct. ostẽdit quam peritiam debent habere clerici, & in hac ostẽdit quod habebunt peritiam literarum sacrarũ. In proxi. dist. ostendit quod etiam habebunt peritiam secularium scientiarum. Et inde sumpta occasione ostendit in xxxviij. di. quod ignorantia est periculosa clericis. in xxxix. di. dicit qd̃ habebunt peritiã secularium negotiorum. Et agit hic de quarto cap. apostolicæ regulæ.

paternæ pietatis reuerentia. Læsa pietas [a] est, dũ irridẽt ebrietas [b]. Non illis itaq; solis nocent vina, quos tẽtat [c], sed etiã illis amplius oculis, quorũ temulẽta ebriosorum mẽbra nudãtur. & infrà, Legimus etiã, quòd patrem Loth inebriauerũt filiæ in mõte: ad quem timentes incendiũ Sodomitarũ confugerant, & habitabant in spelunca. Fuit itaque ebrietas origo incesti cõcubitus, pessimæ regeneratricis, partus [d] deterior. At non Abrahã vina in suo conuiuio ministrabat, sed immolabat vitulum, butyrũ et lac etiam angelis hospitibus exhibebat. Rectè em̃ illic deerat materia peccati [e], vbi erat remissio [f] peccatorũ. Denique; annuntiauit dominum Ioãnes non manducãs panẽ, neq; bibens vinũ. Qui enim Christum annũtiat, ab omni vitiorum incentiuo præstare se debet alienum.

Itẽ ex cõcilio Agathẽ.

Triginta diebus à communione abstineat clericus, quẽ ebriũ fuisse constiterit.

CAN. VII.

ANte omnia clericis avertatur ebrietas, q̃ omnium vitiorum fomes, ac nutrix est. Itaq; eũ, quẽ ebriũ fuisse cõstiterit (vt ordo patiẽ) aut xxx. dierũ spatio à communione submoueatur, aut corporali [g] subdatur supplicio.

DIST. XXXVI.

POrtet [h] ordinandum esse prudentẽ: quod contra eos notandum est, qui *sub nomine simplicitatis* [i] *excusant stultitiam sacerdotum. Prudentem autem episcopũ oportet intelligi non solùm literarum peritia, uerùm etiam secularium* [k] *negotiorum dispensatione.*

Vnde in epistola Gelasij Papæ legitur.

Illiterati, & corpore vitiati, non promoueantur ad clerum.

CAN. I.

ILliteratos [l], aut aliqua parte corporis vitiatos, vel imminutos [m] nullus præsumat ad clericatus ordinẽ promouere: quia literis carens: sacris nõ potest esse aptus officijs: & vitiosum nihil Deo prorsus offerri legalia præcepta sanxerũt: similiter q̃ seipsos [n] abscindunt.

Item Zozimus Papa.

Ad summum sacerdotium non aspiret, qui diuinis stipendijs, vel disciplinis non est eruditus.

CAN. II.

QVi ecclesiasticis disciplinis per ordinẽ non est imbutus, et temporũ approbatione diuinis stipendijs [o] non est eruditus, nequaquam ad summum ecclesiæ sacerdotium aspirare præsumat: & non solùm in eo ambitio inefficax habeatur, verùm etiam ordinatores eius careant eo ordine [p] quem contra præcepta patrum crediderunt præsumendum.

Ecce quòd sacrarum literarũ oportet episcopum habere peritiã. Vnde in veteri testamẽto inter cętera ornamẽta pon

i Simplicitatis. nec simplicitas, nec aliud potest excusare sacerdotis imperitiã, vt xxxviij. distinc. si in laicis.

Sacerdotis imperitia est inexcusabilis.

k Secularium. Cũ enim episcopus sit iudex corporũ, vt xj. q. j. de persona. & xij. q. j. præcipimus. et animarũ. x. q. j. quæcũq;. oportet ipsum tam spirituali, quã seculari scientia ornari. xxxix. distin. circa princi.

Episcop⁹ est iudex corporũ & animarum.

l Lliteratos. Scilicet penitus. Sufficit tamen mediocris scientia, vt extra de ele. cum nobis olim. Non enim requiritur in clerico summa perfectio. sic ff. de ædili. edi. sciendũ. §. illud. & l. si quis venditor. licet sit arg. contra extra de pur. ca. cõstitutus. Sed quid si penitus laicus ordinaretur. nunquid reciperet characterẽ? Sic, argu. j. j. q. j. ventum. ibi, sed dicitur. De hoc no. xl. di. sicut. & extra de cle. per sal. promo. c. vno.

Scientia mediocris sufficit.

3 De hoc etiam no. xl. dist. sicut. & dist. c. j & extra de cler. p sal. promo. c. j.

m Imminutos. Enormiter.

n Seipsos. Ex indignatione. Ioan.

Exo. 28. a

o Stipendijs. Id est, officijs.

p Ordine. Hic habes, q̃ iniuste cõfert aliquẽ ordinẽ, priuat potestate cõferendi illũ. j. q. j. si qui episcopi. Alibi suspẽditur à celebratione missæ p annũ, vt lv. di. nullus. Alibi deponit, vt lj. distin. c. j. & lxij. di. c. vl. & lxxxj. di. tãtis. Cũ in hoc sit pœnarũ varietas, forte minor amplectit. l. di. eos. vel dic vt no. xxj. q. ij. i summa. in fi. Cõsueuit distingui q̃ si ex negligẽtia ordinat qs idignũ, tunc suspenditur: si ex certa scientia, tunc deponitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vel aliter. aut ordinat illum, cum quo de facili dispẽsare potest, vel cũ quo dispensare nõ potest, vt secũdum hoc magis, vel minus puniatur. Hodie tamen mitius agitur cũ talibus, vt extra de præbẽ. graue.

Exod.25. *Ecce.* CASVS. *Benenen. sic ponit casum huius §. In hoc §. probat Gratianus xiiij. rationibus, vel authoritatibus, quod episcopus debet esse peritus in literis. Prima est in princ. Secunda incipit ibi, hinc etiam vectes. Tertia, hinc etiam Dauid. Quarta, Salomon quoque.*

3. Reg. 3. *Quinta, hinc etiam dominus. Sexta, hinc etiam Malachias. Septima, hinc etiam idem saluator. Octaua, hinc etiam Salomõ. Nona, hinc idem dominus. Decima, hinc etiam prius. Vndecima, hinc Petrus. Duodecima, hinc etiam Paulus. Decimatertia, vnde sacerdotes. Decimaquarta, hinc etiam in canticis.*

2. Par. 37.

Ierem. 1. b

Mal. 2. b

Quærant. Nec enim episcopus debet egere doctrina aliorum, quoniam debet ege re. alios debet instruere, vt i. q. vij. conuenientibus. sic xvj. q. j. sic viue. Io. in auth. de sanctiss. episco. circa princ.

Episcop⁹ aliorũ doctrina nõ debet ege re.

Luc. 2. g

ADDITIO.

Si tamẽ episcopus minus sit eruditus, ab alio doceri non contemnat: vt patet xviij. dist. non oportet. & xxij. di. de Constantinopolitana. & xx. q. iij si habes.

Ecc. 3. b

b Constituit. No. ex ordine loquẽdi tifex rationale ferebat in pectore: in quo scribebatur manifestatio & veritas: quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio veritatis.

Hinc etiam vectes, quibus arca portabatur, iugiter annulis erãt inserti, vt cùm arca esset portanda, nulla esset, vel fieret mora de intromittendis vectibus: qa prædicatores, per quos ecclesia circunferẽ, sacris literis semper debẽt insistere: ne tũc quærãt [2] discere, cùm ex officio alios debeant docere. Hinc etiã Dauid prius ex gratia spiritus sancti donũ scientię percepit, & postea administrationem regni assecutus est. Salomon quoq; non diuitias, nõ lõga tẽpora huius vitę, sed sapiẽtiã à Deo expetijt, & impetrauit. Hinc etiã dominus prius posuit verba sua in ore prophetæ, et postea cõstituit [b] eum super gẽtes & regna, dicẽs ad Ieremiam: Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce cõstitui te super gentes et regna. Hinc etiam Malachias: Labia sacerdotis custodiunt [c] scientiam, & legem exquirũt de ore eius: quia angelus domini exercituum est.

Hinc etiam idem saluator noster prius in medio doctorũ sedit audiẽs illos, & interrogans: & postea prædicare cœpit: quia prius quisquis discere, et postea prædicandi officium vsurpare debet. Hinc etiam Salomon ait: prius tempus tacẽdi, & postea loquendi: quia veritas prius tacendo discitur, & postea loquendo prædicatur.

Hinc idẽ dominus ait: q audit [d], dicat veni [e].

Hinc etiam prius apostolos docuit: deinde eos ad prædicandum misit, dicens: Estote prudentes sicut serpentes [f], & simplices [g] sicut columbæ. Sic etiam post resurrectionem prius illis sensum aperuit, & scripturas explanauit, & postea dixit eis: Euntes in mundum vniuersum, &c. vn de cùm de quinque panibus quinque millia hominũ vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & postea discipulis dedit: per eos demum turbis apposuit: quia sacramẽta legis & prophetarum prius differendo exposuit, & postea eorum scientiam discipulis dedit: & per eos tandem illam fidelibus dispensauit. Hinc Petrus etiã cùm rectoribus ecclesię scriberet, ait: Parati esse debetis reddere rationem omni poscenti vos satisfactione m [h] de ea fide [i] & spe [k], quæ in vobis est. Hinc etiã Paulus scribẽs ad Timothe. ait: Attẽde lectioni, & exhortationi, & doctrinæ.

Ex quibus omnibus liquidò colligitur, quòd nõ sufficit prælatis bona cõuersatio, & morũ honestas, nisi addatur scientia doctrinæ.

Vnde sacerdotes ingressuri tẽplũ tabernaculi prius lauabantur in labio æneo, quod fecerat Moyses ex speculis mulierum. Hinc etiam in canticis cãticorum, oculi [l], per quos prælati ecclesiæ intelliguntur, assimilantur columbis quæ residẽt iuxta fluẽta plenissima [m].

9 Hinc etiam Hieronymus in Leuitico.

Sacerdotis est legis scientiam habere, non bellis, sed orationibus vacare. CAN. III.

probari ordinẽ factorũ. sic xliij. dis. sic rector. & xx. di. c. j. Io. arg. j. q. j. vt euidenter. Apo. 22. d

c Custodiũt. Quia videre debet quibus prædicet, & quibus nõ, vt xliij. dist. in mandatis. et xxij q. vlt. c. pen. Matt. 10.

d Qui audit. Discendo.

e Veni. Docendo.

f Serpentes. Ne eorum dolis supplantemini. Mat. vlt. Mar. 14.

g Et simplices. ne alijs dolos machinemini. Ioan. vt xvj. q. j. si cupis. b 1 xvj. q. j. si cupis.

h Satisfactionem. f respondendo eis satisfaciatis. Et est ar. quod prælati tenentur respondere ad omnes quæstiones. Nam tantum debẽt differre prælati à subditis, quãtum granum à palea, vt xxv. dist. c. vnum orarium. §. nomine autẽ crimi nis. j. q. j. vilissimus. & viij. q. j. licet. Io. Prælati ad oẽs q stiones fidei tenẽt.

i De ea fide. i. de articulis, quos creditis & tenetis. Io.

k Spe. id est, de his quæ speratis. 1. Petr. 3.

l Oculi. f. sponsæ.

m Plenissima. Sic semper prælati sedebũt iuxta fluẽta euangeliorũ & sacræ scripturę. Et si cut columba sedet ex natura iuxta aquam, vt videat in ipsa aqua vmbram superuenientis accipitris, & sic sibi præcauere consuetuit: sic prælatus sibi per scripturam præcauebit contra hęreticos. x. distin. iuuẽtus. xj. di. nolite. 1. Tim. 4. d Prælatus columbã imitetur.

Si quis. Exod. 38.

Cant. 5.

Si quis vult CASVS. *Tria sunt opera, quæ Moyses & Aaron faciebant. s. legere, docere populum, & orare. Hæc tria opera debet episcopus facere, si vult imitari Moysen & Aarõ. Et si oranerit episcopus, vincet populus eius dæmones: sicut populus Israël vicit Amalechitas orante Moyse.*

1 Not. in c. hic alle. xxiij. qõ. viij. igit. i fi. Archi.

2 Nõ vadit. Nunquid ergo episcopi nõ intererunt bellis[simo], quia etiã possunt alios hortari ad bellum, vt xxxiij. quæst. viij. igitur. & ca. hortatu Ioan.

b Indesinenter. omnino, vel horis statutis. sic xxx. q. iij. hi qui. de consec. dist. v. nunquam. xxxj. dis. si laicus. ff. de condi. & demon. si qs ita. xxij. dist. sacrosancta.

Exod. 17.

Ed quęrit. Hęc di. diuiditur in quinq; partes. Secũda ibi, cur ergo. Tertia ibi relatum. Quarta ibi, ideo. Quinta ibi, vt itaque. Ioã. de Fan.

2 Scilicet incidẽter. Hugo.

c Sed quæritur. In hac xxxvij. dist. quæritˢ G. an ordinandus debeat habere peritiam scẽtiarũ scientiarũ. Primo autem oſtẽdit, quod clerici non debent respicere libros gentilium[3]. Secundo ponit arg. in contrarium, & talem dat solutionem, quod quidam legunt libros gentilium causa delectationis & voluptatis: & hoc est prohibitũ. Quidam legunt ad eruditionẽ: & illud licitũ est, vt per eos sciãt recte loqui, & discernere verum à falso. Ioã vt j. e. §. cur ergo. Et not. quod in omnib⁹ c. vsq; ad §. sed econtra videtur solaxo lupras prohiberi.

Clerici, an libros gentilium respicere possint.

3 Et hoc facit vsq; ad §. j. eo. sed econtra.

Item Hieron. ad Damasum papã de filio, pdigo.

Reprehenduntur sacerdotes, qui omissis euangelijs comœdias legunt. CAN. II.

Sacerdotes dei omissis euangelijs, & prophetis, videmus comœdias legere, amatoria Buccolicorũ versuũ verba cantare, tenere Vergilium in manibus, & id quod in pueris adest causa necessitatis [c], crimen in se facere voluptatis.

Idem.

In vanitate & obscuritate sensus ambulãt, qui secularibus disciplinis occupantur.

CAN. III.

On ne vobis videtur in vanitate sensus, & obscuritate mentis ingredi, qui diebus, ac noctibus, in dialectica arte torquetur, qui Physicus perscrutator oculos trans cælos leuat, & vltra profundum terrarum, & abyssi in quoddam inane demergitur, qui iambum feruet, qui tantam metrorum syluam in suo studioſius corde distinguit & congerit: & (vt ad alterã partẽ trãseam) qui diuitias per fas & nefas quærit, qui adulatur regibus, hæreditates caprat alienas, & opes congregat: quasi ĩ momẽto, cui sit relictur⁹, ignorat?

Idem in Esaia.

Qui scripturas sacras malè intelligit, vel seculari sapientia abutitur, vino inebriatur et sicera.

CAN. IIII.

Vino inebriantur, qui scripturas sacras malè intelligunt [f], atque peruertunt: sicera, qui abutuntur seculari sapientia & dialecticorum tendiculis: quæ non tã tẽdicula sunt appellãda, quã phantasmata, id est, vmbræ quædã & imagines, quæ citò pereunt, & resoluũtur. Idẽ. Secũm tropologiã [g] pseudo, pphetas eos debemus accipere, qui aliter scripturarũ

DIST. XXXVII.

1 ps Ed quæritur [c], an secularibus literis oporteat eos esse eruditos?

De his ita scribitur in concilio Carthag. quarto.

Libros gentilium non legat episcopus. CAN. I.

Episcopus gentiliũ [d] libros nõ legat: hæreticorũ autẽ plegat pro necessitate, aut tempore,

d Episcopus gẽ tilium. ergo nec leges audire debent. Nam oppro brium est eis, si se velint esse peritos disciplinarum forensium. C. de test. consulta diualia. Sed contra, leges sunt per ora principum diuinitus promulgatæ, vt xvj. q. iij. nemo [4]. Dic quod ad hoc licet audire leges, vt per eas melius intelligãtur canones. Ar. j. ead. di. § sed seculares. Io. Episcopus an licet leges audire. 4 Ad idẽ C. de Ion. tẽp. p̃scri. l. ff. xxv. qõ. j. ideo. Archi.

e Necessitatis. vt sciant recte loqui.

f Vino. Intelligunt. Talibus, qui male intelligunt dicta magistri, essent aures præscindendæ: vt xxiij. quæst. j. si Petrus. Aures male intelligentibus sunt euellendæ.

g Secũdum tropologiam. i. secũdum moralem intellectũ. à tropos, quod est conuersio[5], quã do verba nostra cõuertimus ad mores informandos. xliij. distinc. sit rector. Tropologia. 5 Et logos sermo. in de tropologia. i. cõuersio sermonis. Hugo. de hoc not. lxxvj. dist. iejunium. in fine.

ADDITIO.

Isti contrarium faciebant. & facit de pœn. distinc. j. super tribus. Archidi.

Legant

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] LEgant. Eccle siasticis. Ar. contra ſ. xxxj. diſtin. omnino.

[b] Strenam. Strena eſt primum donum, quod datur i principio cal endarum: & datur pro augurio. xxvj. qō. vlt. nō obſeruetis. & dicitur ſtrena, quaſi ſine threna, id eſt, ſine lamenta tione.

Strena.

Sportula.

[c] Sportulam. Quę datur pro fabulis Saturni, vel pro feſtis Saturni celebrā dis, vel pro ludis Saturni bonæ fortunæ.

[d] Sed quia filios. Talis repellitur à teſtimonio, vt vj. q j. qui crimen. Itē nec poteſt eſſe epiſcopus, vt xlviij. diſt c. ſicut hi. § neceſſe. imo potius dicitur canis, quàm epiſcopus, vt ij. q. vij. qui nec. Ioan.

Scientiæ ſeculares nō ſatiāt.

[c] LEgimus. Libros. quia legit eos cauſa delectationis, non cauſa eruditionis, vt de conſe. di. v. non mediocriter.

[f] De ſiliquis. i. ſecularibus ſcientijs, quæ inflant, non ſatiant[1].

1 Sicut ēm filiquæ onerāt ventrem, & inflant, ſed non ſatiant, & ſic illæ à ſpirituali fame non liberāt, nec ęcitatem expellūt: ſed onere peccatorū & gehēnę reatu grauant. Quicunq; ergo ad remouendā ęcitatem ignorātię illas artes & ſcientias diſcere appetit, quaſi ſiliquis vētrē ſuū replere cupit, ſecundum Hu. 3. Reg. 2. c

† Alias, diſputatione.

Sed econtra. CAſſVS. Amodo probat Grætianus, qđ clerici ſecularibus ſcientijs debent eſſe eruditi. Et hoc probatur ſex rationibus. Prima eſt in principio. Secunda ibi, legitur etiā. Tertia ibi, In Leuitico, Quarta ibi, Magi. Quinta ibi, Deniq; Sexta ibi, hinc etiam Ambro.

[g] Vt expoliarent. xliij. q. v. dixit.

[h] Tres partes. Scilicet moralem, naturalem, rationalē. Deſpecta.

hæretici, quæ philoſophorum ſententia diffinitur non aſtruendi uim habere, ſed ſtudium deſtruendi: ſed non in Dialectica verba accipiunt, quàm ſpiritus ſanctus ſonat: & diuinos eos, qui cōiectura mētis ſuæ incerta futurorum, quaſi vera pro nuntiant abſque diuinorum authoritate verborum. Idem. Quicunque ſcripturas non ita intelligunt, vt rei veritas habet, vuā acerbam comedunt.

Idem in epiſtola ad Epheſios.

Reprehenduntur epiſcopi, qui filios ſuos ſecularibus eruduntliteris. CAN. V.

LEgāt epiſcopi aeq; presbyteri, qui filios ſuos ſeculariboseruditeris, & faciunt illos comœdias legere, et mimorum turpia ſcripta cantare, de eccleſiaſticis[a] ſumptibus forſitan eruditos. Et quod in Corbonam pro peccato virgo, vel vidua, vel ſubſtātiam ſuam totam effundēs, quilibet pauper obtulerat, hoc in calēdarum ſtrenam [b], & ſaturnalium ſportulam [c], & mineruale munus grammaticus & orator: aut in ſumptus domeſticos, aut in templi ſtipes, aut ſordidū conuertit in lucrum. Eli ſacerdos ipſe ſanctus fuit: ſed quia filios [d] ſuos non eruditit in omni diſciplina, & correctione, ſupinus cecidit, & mortuus eſt.

Item ex reſponſalibus Vrbani Papæ ad Carolum, ca. xlviij.

PALEA.

OMnem uim inuentorum ſuorum in Dialectica diſputantes† ponunt placuit† deo patri filio & ſpiritui ſancto. Regnum enim Dei in ſimplicitate fidei eſt, non in contentione ſermonis.

† Alias, placuit Deo ſalutare populū ſuū. regnū enim, &c.

Itē Rabanus de preſſuris eccleſiaſticis.

Beatus Hieronymus ab angelo verberatur, quia Ciceronis libros legebat.

CAN. VI.

LEgimus de beato Hiero. quòd cùm libros [e] legeret Ciceronis, ab angelo eſt correctus†, eò quòd vir Chriſtianus paganorum figmentis intenderet.

* Corpo ſcum. Mul tū tacerib. corrodo cho impo nus. Cur reſumpſ. cuſtum. Indagines Lucretius. Cur ſigi dadocti, legi puni ſolectus. Iandus. Or M.

Hinc etiā filius ille prodigus in euāgelio reprehenditur, qui de ſiliquis [f], quas porci manducabant, ventrem ſuum replere cupiebat. Hinc etiam Origenes ciniphes, & ranas, quibus Aegyptij ſunt: percuſsi, vanam dialecticorum garrulitatem, & ſophiſtica argumenta intelligit.

Ex quibus omnibus colligitur, quòd nō eſt ab eccleſiaſticis ſecularium literarum quærēda peritia. Sed ecōtra legitur, quòd Moyſes, & Daniel omni ſcientia Aegyptiorum & Chaldæorum eruditi fuerunt. Legitur etiā, quòd præcepit dominus filijs Iſraēl, ut expoliarēt [g] Aegyptios auro & argento: moraliter inſtruens ut ſiue aurū ſapientiæ, ſiue argentum eloquentiæ apud poëtas inuenerimus, in uſum ſalutiferæ eruditiōis uertamus.

In Leuitico etiā primitias mellis, id eſt, dulcedinem humanæ eloquentiæ domino iubemur offerre. Magi quoq; tria munera obtulerūt: in quibus nonnulli tres partes [h] philoſophiæ uolūt intelligi. Deniq; in expoſitione Pſalterij Caßiodorus teſtatur: Omnis ſplēdor rhetoricæ eloquentiæ, omnis modus poëticæ locutionis, quælibet uarietas decoræ pronuntiationis à diuinis ſcripturis ſumpſit exordium. Hinc etiam Ambroſius ait ſuper Epiſtolam Coloſſenſium: Omnis ratio ſupernæ ſcientiæ, uel terrenæ creaturæ in eo eſt, q eſt caput earum & author: ut qui hunc nouit, nihil ultra quærat: quia hic eſt perfecta uirtus et ſapientia. quicquid alibi quæritur, hic perfectè inuenitur. In Daniele & Salomone oſtendit infidelibus ſe eſſe autherem totius eloquentiæ & ſapientiæ: quod infideles non putant, quia non legunt in Euangelijs & prophetijs aſtrologiam, & alia hu-

[a] Deſpecta. reſpectu aliarum ſcientiarum. Ioan.

[b] TVrbat. Si qua. Argu. quod vtile non vitiatur per inutile: vt xvij. quæſt. iiij. queſti. ſ. diſtinc. ix. ſi ad ſcripturas. cōtra. Ioan.

[c] Magiſter. Nā legitur, quod cum Paul⁹ veniſſet Athenas, vidit aram ignoti Dei, in qua erat ſcriptum: Hæc eſt ara ignoti Dei[1]: in quo viuimus, mouemur, & ſumus: à qua ſcriptura Apoſtolus incepit prædicationem ſuam: & aperuit illis Athenienſibus ſenſum illius ſcripturæ, proſequens de Deo noſtro, & dicens: Quem vos dicitis ignotum, ego prædico & colo. tunc Dionyſius Areopagita videns quendam cæcum tranſeuntem dixit illi, Si illuminaueris iſtū cæcum, credam tibi: qui ſtatim inuocato nomine Chriſti illuminatus eſt, & ille credidit.

1 Alias, ignoto deo, dativi caſus.

Dionyſ⁹ per prędicationem Pauli fuit cōuerſus.

Apoſtolus vſus eſt ſententijs poeticis.

[d] Indidiſſet. In epiſtola Pauli ad Titum illud Epimenidis poētę, Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri. j. quæſtio. j. domidus declarauit. Interſeruit etiam in prima epiſtola ad Corinth illud Menandri: Sæpe bonos mores corrumpūt colloquia prava. xxviij. quæſtio. j. ſæpe. Item vſus eſt illo verſu: Odero, ſi potero: ſi non, inuitus amabo. ſed Hieron⁹. de conſe. diſtinctio. v. nonnunquam. vſus eſt verſibus Virgilij: & Augu. illo Lucani, mens hauſti nulla, &c. xxvj. quæſt. v. nec mirum. & iuriſperitus authoritate Virgilij. ff.

quendam epiſcopum non reprehendit, quia eas dicerat, ſed quia contra epiſcopale officium pro lectione euangelica grammaticam populo exponebat.

Hinc etiā Ambroſius ſcribit ſuper Lucam.

Seculares literæ legēdæ ſunt, ne ignorentur.

CAN. VIII.

LEgimus aliqua, ne negligamus [f]: legimus ne ignoremus [g]: legimus nō vt teneam⁹, ſed vt repudiemus [h].

Itē Hieronymus ſuper epiſtolam ad Titum.

Grammatica legenda eſt, vt per eam ſacræ ſcripturæ intelligantur.

CAN. IX.

SI quis artem nouerit grammaticā vel dialecticam, vt rectè loquē di rationem habeat, & inter falſa & vera dīudicet, nō improbamus. Geometria [i] & Arithmetica & Muſica habēt in ſua ſciētia veritatem: ſed non eſt ſcientia illa ſcientia pietatis. Scientia pietatis eſt, noſſe legem, intelligere prophetas, euangelio credere, apoſtolos non ignorare. Grammaticorū autem doctrina etiam poteſt proficere ad vitam, dum fuerit in meliores vſus aſſumpta.

Idem.

Exemplo Danielu probatur non eſſe peccatum ſecularibus literis eruditi.

CAN. X.

QVi de menſa [k] & vino regis nolunt comedere, ne polluantur vtiq;: ſi ſapientiam atq; doctrinam Babyloniorū ſcirent [l] eſſe peccatū,

2 *Cur ergo legi prohibentur, quæ tam rationabiliter legenda prębantur? Sed ſeculares [e] literas quidam legunt ad uoluptatem, poëtarū figmētis, uerborumq; ornatu delectati: quidam uerò ad eruditionem eas addiſcunt, ut errores gentilium legendo deteſtentur, & utilia, quæ in eis inueniunt, ad uſum ſacræ eruditionis deuoti uertant. tales laudabiliter ſeculares literas addiſcunt.*

Vnde beatus Gregorius

[e] Sed ſeculares. Vnde beatus Gregorius ſ. lxxxvj. diſt. cum multa.

[f] LEgimus aliqua, ne negligamus. Vt vetus teſtamentum.

[g] Ne ignorem⁹. Nam quamuis nullus ſit vſus, tamen ſcientia neceſſaria eſt: vt ſ. diſtin. viij. c. vltimo.

[h] Repudiemus. vt libros hæreticorum: vt xxiiij. q. iij. c. vlt.

[i] SI quis. Geometria. De aſtronomia non facit mentionē, quia hæc abijt in deſuetudinem: vt xxvj. q. ij. c. ſors non eſt. §. his ita.

[k] QVi de menſa. Daniel, Ananias, Miſael, Azarias[2], nam turpe eſt alicui decertāti, ius. in quo verſatur, ignorare: vt ff. de origine iuris. l. i. §. ij. ſeruus.

Daniel & ſocij ſui.

2 Iſti alio noie dicti ſunt Balthaſar, Sidrac, Miſac, & Abdenago, ſecundū Hugo. et Laurent.

[l] Scirēt eſſe peccatū. Ex eo, quod Hieronymus hic induxit exemplum Danielis, colligitur argumen. quod in dubijs recurrendum eſt ad exēpla maiorum & aliorum. xvj. quæſtio. j. ſunt, nonnulli. xxij. quæſtio. j. vt noueritis. j. quæſtio. vij. conuenientibus. xij. quæſtio. ij. queſta. xvj. quæſtio. iij. præſulū. xiij. quæſtio. j. cap. vlt. xxvj. quæſtio. ij. non ſtatim. & cap. non exēplo. C. de ſen. & interlo. nemo. contra. Solu. vbi iura deſiciunt, recurrendum eſt de ſimilibus ad ſimilia: alias nō. xx. diſtin. de quibus. dicit ibi. Item ar. præſumi eo ipſo bonū, quod ab aliquo bono

Dan. 1. a Recurrit qñq; de ſimilib⁹ ad ſimilia.

Universidad de Deusto Biblioteca

bono sit factum: vt vij. q. j. omnis qui. & xxiiij. q. j. cũ beatissimus. ix. q. ij. Lugdunensis. xij. q. j. expedit. xxviij q j. sic enim. xxxj. omnino. Ioannes.

Vergili⁹. a Prædicta. Scilicet de incarnatione, vt illud Vergilij: Iam noua progenies cælo demittitur alto.

Ouidius. b Contineri. Vt illud Ouidij: Odero, si potero: si non, inuitus amabo, &c.

c De quibusdã. Neque magistros. Arg. quod scholares [1] in scholis, de ecclesijs suis debent habere præbendas. s. distinct. xxxij. si qui. ff. ex qui. cau. ma. in integ. necnon. ff. de neg. gest. l. j. extra de cle. non re. inter quatuor. j. qõ. ij. sacerdos. Sed contra j. qõ. ij. placuit. j. de consecra. dist. j. nemo. j. xij. q. ij. concessa. xvj q. j. generaliter.

1 Intelligo aliquẽ esse i scholis, licet aliquãdo diuertat causa eũdi ad curiã Romanã, vel alibi stati reuersur⁹: nam tunc nec diuersisse videt. de pœ. dis j. diuortium. Arch.

d Subiectis. id est, baptismalibus ecclesijs.

e Vt magistri. Quid iuris sit de magistris, habes extra de magistr. quia nõnulli. & extra de magist. ca. j. quia à clericis ipsius ecclesiæ & à pauperib⁹ nihil petent, vt ibi dicitur. Sed nunquid magister iure licito potest facere collectam? Videtur qđ non, quia scientia donum Dei est: vnde vendi non potest: vt j. qõ. iij. non solũm. quia professores iuris etsi honeste accipiunt, tamen inhoneste petunt: vt ff. de var. & extraor. cog. l. j. §. est enim quidam. Item quia potius debent proijcere pecuniam exemplo Cratis. xij. quæ. ij. gloria. §. Crates. Item quia propter honorem adipiscendum legunt, non propter vtilitatem aliorum: quare tãquam suorum negotiorum gestores nihil ab auditoribus petere debent: vt ff. de neg. gest. si pupilli. §. ij. Sed contra: qui pro tempore præstat obsequium, debet consequi beneficium: vt xij. q. ij. charitatem. Item quare nõ posset magister vendere doctrinam suam, sicut iurisperitus consilium: vt xiiij. quæ. v. non sane? Item nonne testis gratis testatur, & tamẽ recipit procurationem, id est, pecuniam procurationis nomine, vt iiij. q. iij. c. si testes. §. venturis. Et episcopus gratis cõsecrat ecclesiã, tamẽ recipere potest procurationem: vt extra de sim. cum sit. & officium magistri remunerandum est: vt ff. de do. Aquilius? So. tunc petat magister collectam, cum ei sua plenissime non sufficiũt: vt x. q. iij. priscis. & xij. q. j. episcopus ecclesiasticarum rerum. Ioã. Ego credo quicquid dicat Io. quod magister potest facere collectã, de qua viuat & procuretur, etiam si abundet [2]: quia episcopus cum consecrat ecclesiam, & cum visitat, recipit procurationẽ, etiã si abũdet, vt in decre. de sim. cum sit Romana. & extra de censi. cum apostolus. & eo. tit. sopitę. nec vẽdit magister scientiã, quia ęstimari nõ potest, sed pro labore suo, promittitur ei prçmium. Nam prædicator non dicitur vendere prædicationem, & tamen petere potest sustentationem, vt extra de rescrip. cũ ex officij. & de censib. cum venerabilis. & xiij. quæst. j. c. ecclesias. §. his itaq;. & §. quia ergo. Bart. [3]

Magister pro docẽdo an possit collectã facere.

2 Ar. cõtra. x. qõ. iij. cauendum. iuxta fin. vbi de hoc, & ibi dicã. Archi.

3 De hoc etiam notã. j. q. iij. videntes. & plene extra de magistris. qa. Archi.

nunquam acquiescerent discere, quod nõ licebat. Discunt autẽ non vt sequantur, sed vt iudicẽt, atq; cõuincant. Quomodo si quispiam aduersus mathematicos velit scribere imperit⁹ matheseos, risui nõ pateat: & aduersus philosophos disputãs, si ignoret dogmata philosophorum? discant ergo ea mẽte doctrinam Chaldaicã, qua & Moyses omnẽ sapientiam Aegyptiorũ didicerat. Idẽ. Si quando cogimur literarũ secularium recordari, & aliqua ex his discere, quæ olim omisimus, nõ nostræ est voluntatis: sed (vt ita dicam) grauissimæ necessitatis, vt probemus ea, quæ à sanctis ꝓphetis ante secula multa prædicta [a] sunt, tam Græcorum, quàm Latinorũ & aliorũ gentiliũ literis contineri [b].

Item ex synodo Eugenij Papæ.

Magistros & doctores episcopi congruis locis constituant.

CAN. XI.

De quibusdam locis ad nos referẽ, neque magistros [c], neq; curam inueniri pro studio literarũ. Idcirco ab vniuersis episcopis subiectis [d] plebibus & alijs locis, in q̃bus necessitas occurrerit, omnino cura, & diligẽtia habeatur, vt magistri [e] & doctores constituãtur, q studia literarũ, liberaliumq; artiũ dogmata assiduè [f] doceant: quia in his maximè diuina manifestantur, atq; declarantur mandata.

Item Aug. in lib. cõtra Manichæos.

Authoritatibus gentilium eorum vanitas retunditur, atq; conuincitur.

CAN. XII.

Si quid veri [g] de Deo Sibylla, vel Orpheus, alij've gentilium vates, aut philosophi prædixisse perhibentur, valet quidem [h] ad reuincendam paganorum vanitatem: non tamen ad istorũ authoritatem conplectendam. Quantum enim distat de Christi aduentu inter prædicationem angelorum, & confessionẽ dæmonũ [i]: tantum inter authoritatem prophetarũ, & curiositatem sacrilegorũ.

Item Clemens Papa.

Ad intelligẽtiam sacrarum scripturarum, secularium peritia necessaria ostenditur.

f Assidue. i. horis competentibus. sic s. xxxj. dist. sacerdotibus. ff. de cõdi. & demõ. si quis ita legauerit.

g Si quid veri. Arg. quod testes vel instrumenta possunt pro parte rata haberi, pro parte non, vt dixi s. distinct. ix. si ad sacras. Sed illud verum est, quando reprobantur ratione personæ: secus si reprobantur propter dicta. Item argumen. quod si aliqd induxero pro me, quod non teneor recipere contra me. s. dis. xix. si Romanorum. contra. Ioan. Solu. si vtor aliquo contra me, & pro me vti debeo, nisi in casibus specialibus. ij. q. vij. si hæreticus. Dic vt ibi. Bart.

Instrumenta possunt pro parte approbari, & pro parte reprobari.

h Valet quidem. Arg. esse argumentandum ab exẽplis paganorum, & in dubijs ad ea recurrendum. j. xiij. q. ij. questa. s. distinct. xxj. submittitur.

i Dæmonum. Cum dixerunt filio Dei, Ad quid venisti ante tempus torquere nos? Apostolus tamen in epistola ad Corinth. videtur contrarium dicere, cum dicit: Si cognouissent eum, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Dic, quod sic perfectè eum non nouerunt, tamen credebant eum filium Dei, cum viderunt eum ambulantem super aquas: cum viderunt eũ esurire, non credebant.

Diaboli vtrum cognouerũt Christum esse filium Dei.

Rela

Relatum. Hæc est. iij. pars huius di. in qua dicit, q̃ à sapientibus debemus audire, quæ legunt in sacra scriptura. Io. de Fant.

a Traditionẽ. Tales dicuntur transferre terminos patrum, vt xxiiij. q. iij. transferunt.

b Verisimilitudines. i. statim volunt per similitudines procedere in alijs. & licet per similia licitum sit argumẽtari [1]: vt xx. distinctio de libellis. non tamen semper, vt xxvij. q. j. nuptiarum. & xxviij. q. j. sic enim.

1 Ad hoc extra de cõsti. trãslato. et de resc. iter. et de trãsla. iter. extra de appell. vna. ff. ad legẽ Aquili. illud. Arc.

c Alienum. Nisi illud reperiatur in authoritate, vt cũ inuenimus annum poni pro die, vel econtra: vt xxxj. dis. tenere. xxxiij. q. ij. hoc ipsum.

d Discere. Prius enim debet discere, quam docere: vt xvj. q. j. sic clericatus. & c. sic viue. & xxxvj. dist. c. qui ecclesiast. §. ecce.

Testificari põt qs de eo, qđ vidit i ętate puerili.

e In pueritia. Ar. quod aliqs potest testificari, de eo, quod vidit in puerili ætate: vt hic, & de consec. dist. iiij. cum itaq;. & c. placuit. & xxvj. distin. deinde. Nam & liber factus potest testificari de eo, quod vidit, cum esset seruus: vt ff. de verb. sig. l. notionem. §. vl. [2] Arg. contra, quia hæc ætas nescit quid agat: vt C. de fal. mo. l. j. & impubes nihil intelligitur scire: vt ff. de iur. & fac. igno. l. vlti. Dic, quod si fuerit capax doli, bene potest de eo, quod tunc vidit, testari de puro facto: sed de circunstantijs, scilicet qualiter quid factum sit, nõ: quia in hoc facile potuit falli memoria. Ioan. Quod satis credo, arg. instit. de inuti. stip. §. pupillus. ff. de regul. iuris. l. in negotijs. Bartho.

2 Ad idẽ facit expsse, vt videtur ff. ad Syll. l. excipiuntur. Archi.

CAN. XIII.

3 Relatum nobis est, quòd quidã in vestris partibus commorantes aduersantur sacris doctrinis: et prout eis videtur, non secundùm traditionem [a] patrum, sed iuxta suum sensum docere videntur. Multas enim quidam (vt audiuimus) vestrarum partium ingeniosi homines ex ijs, quæ legũt, verisimilitudines [b] capiunt: & ideo diligenter obseruandum est, vt lex Dei cùm legitur, non secundùm propriam ingenij virtutem, vel intelligẽtiam legatur, vel doceatur. Sũt enim multa verba in scripturis diuinis quæ possunt trahi ad eum sensum, quem sibi vnusquisque sponte præsumpserit: sed non oportet. Non enim sensum extrinsecus alienũ [c] & extraneum debetis quærere: vt quoquo modo ipsum ex scripturarum authoritate confirmetis: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis oportet. Et ideo oportet scientiam ab eo discere [d] scripturarum, qui eam à maioribus secundùm veritatem sibi traditam seruat: vt & ipse possit eam, quãrectè susceperit, competenter asserere. Cùm enim ex diuinis scripturis integram quisq;, & firmã regulam veritatis susceperit, absurdum nõ erit, si aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalibus studijs, quæ fortè etiam in pueritia [e] attigit, ad assertionem veri dogmatis conferat: ita tamen, vt vbi vera didicit, falsa & simulata declinet.

Item Isidorus in libro sententiarum.

Quare prohibeatur Christianus poëtica figmenta legere.

CAN. XIIII.

4 Ideo prohibetur Christianis legere figmenta poëtarũ, quia per oblectamenta fabularum nimium mentem excitant ad incentiua libidinum. Non enim thura [f] solùm offerendo dęmonibus immolatẽ, sed etiam eorum dicta libẽtius capiendo.

5 *Vt itaque ex præmissis authoritatibus apparet, imperitia sacerdotibus semper esse debet aduersa: quoniam si per ignorãtiam cæcitatis alijs ducatum præstare cœperint, ambo in foueam cadunt. Vnde dicitur in Psalmo: Obscurentur oculi eorum [g], ne uideant: & dorsum [h] eorum semper incurua. Cùm enim obscurantur illi, qui præeunt, ad ferenda onera peccatorum facilè sequentes inclinantur. Elaborandum est itaq; sacerdotibus, ut ignorantiam à se quasi quandam pestem abijciant. Licet enim seruus nesciens uoluntatem domini sui & non faciens, dicatur uapulare paucis, non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ait enim Apostolus: Qui ignorat [i], ignorabitur. quod de eo in-*

Ideo prohibetur. Hæc est quarta pars huius distinctionis, in qua dicit causam, quare fuit prohibitum studere in libris gentilium. Ioan. de Fan.

f Thura. Quasi dicat non refert, an quid fiat, an eius simile: vt xj. q. iij. existimant. & lxxxvij. dis. pasce. ff. man. l. vlti.

Vt itaque. CASVS. *Concludit Gratia. ex supradictis, quod sacerdotes debent ignorãtiam omnino vitare: quia si sacerdotes cæci & ignorantes velint docere subiectos, ambo in foueam cadunt: quod probatur authoritate Psal. Et licet quis velit se excusare authoritate Euangelij dicentis, Seruus nesciens voluntatem domini, &c. non tamen prodest. Et hoc probatur authoritate Apostoli, qui ignorat, &c. quod debet intelligi de eo, qui inuenit à quo potuit discere, alias punitur. quod probatur authoritate Augu. non omnis, &c. Sequens capi. patet.*

g Oculi eorum. i. prælati [3], qui regũt alios.

3 Alias, oculi eorũ, scilicet p̃latorũ q. &c.

ADDITIO. vt xxxvj. dis. d. c. qui eccle. §. ecce. in fine.

h Dorsum. i. subditos, qui sustentari debent à prælatis, quasi in dorso: vel quia sequuntur dorsum ipsorũ. xj. q. iij. præcipue.

i Qui ignorat. Id est, qui negligit scire, vel contemnit scire.

ADDITIO. Nam ignorantia, quę est ex culpa, nocet xxviij. q. j. c. j. §. ex his.

Qui

Universidad de Deusto Biblioteca

Excusantur ne hi, ad quos apostolorū ꝑdicatio nō peruenit?

a Qui noluit. Videtur ergo, quod illi sint excusati, ad quos prædicatio Apostolorum non peruenit: vt lxxxij. di. ꝓposuisti. Sed nō est ita: quia in omnē terram exiuit sonus eorum. xix. dist. ita dominus. Nec excusatur quis per ignorantiam, qui potest habere copiam peritorū. ff. de iur. & facti igno. l. regula. vel si sua prudentia facile potuit illud scire. C. de inge. ma. l. iij. ff. quis ordo in bonorum possessione seruetur. l. ij. §. in bonorum.

b NOn omnis. A pœna. i. à peccato, pro quo debetur pœna, vel à pœna æterna: aliter non congrue diceret: nec etiam, verum cum in quolibet ignorante sit pœna eo ipso, quod ignorat, secundum Hug.

CVm itaque. hæc dist. diuiditur in tres partes. In prima intendit probare, quod omnes sacerdotes & alij maiores & minores debent esse instructi in lege diuina, & præcipue in canonica. & probat hoc per decem authoritates. Secunda ibi, Quamuis. Tertia ibi, Sed licet. Ioan. de Fan.

c Cum itaque. Superiori di. facta fuit mentio de ignorantia: ideo magister annectit istam xxxviij. di. in qua ostendit, quod ignorantia periculosa est, maxime sacerdotibus. Notandū est ergo, qđ ignorantia iuris, alia est iuris naturalis, alia ciuilis vel canonici. Ignorantia iuris naturalis neminem excusat, si est adultus, vel discretus: quia in his parum interest decipere, vel decipi posse: vt xvj. quæstio. j. si cupis. de hac dicitur, Ignorans ignorabitur. Ignorantia iuris ciuilis, vel canonici neminem excusat: vt j. ea. c. si in laicis. & c. quæ ipsis. Aliquos tamen excusat, vt milites, mulieres [1], rusticos, minores. Io. in damno tamen vitando nulli nocet, vt ff. de iuris & facti ign. error. in fi. nisi in ijs, quæ introducta sunt ad rigorem iuris conseruādum, vt in constōne, si quis in tantā. C. vnde vi. & in præscriptionibus. Bar. Ignorātia facti alia probabilis, & hæc excusat: ꝗa et peritissimos fallit: vt j. j. q. j. si qs à simōiacis. & ix. q. j. ordinatiōes. Alia est crassa, & supina: vt cū qui ignorat id, quod publice factū est in ciuitate. Hæc neminē excusat, vt xvj. dist. quod dicitis. xij. q. ij. qui & humanis. Hoc plenius inuenies j. q. iiij. c. vlti. in fi.

n͂ differentia ignorancie

Ignorātia iuris est multiplex

1. Timot. 4.d

1 De hoc legi. et no. xxij. q. 5. iiij. c inno cens. §. il-

telligendum est, qui noluit [a] intelligere, ut bene ageret.

Vnde Augustinus ait in lib. quæstionum.

CAN. XV.

NOn omnis, qui ignorat, immunis est à pœna. Ille enim ignorans potest excusari à pœna [b], qui quod disceret, non inuenit. Illis autē hoc ignosci non poterit, qui habentes à quo discerent, operam non dederunt.

DIST. XXXVIII.

CVm itaq; [c] uoluntaria ignorantia omnibus sit noxia: sacerdotibus est periculosa.

Vnde in concilio Toletano legitur.

Sacerdotibus maximè ignorantia vitanda est.

CAN. I.

IGnorantia mater cunctorum errorum, maximè sacerdotibus Dei euitanda est, qui docendi officiū in populo Dei susceperunt. Sacerdotes legere sanctas admonentur scripturas, Paulo apostolo dicente ad Timotheum [d]: Attende lectioni, et exhortatiōi doctrinæ, et semper permane in his. Sciant ergo sacerdotes sanctas scripturas & canones, & omne opus eorum in prędicatione & doctrina consistat, atque ædificet cunctos tam fidei scientio, quàm operum disciplina.

Idem ex eodem.

Officialem libellum ab episcopo accipiant presbyteri, cùm ordinantur.

CAN. II.

QVando presbyteri in parochijs ordinantur libellum officialē [e] à sacerdote [f] suo accipiant: vt ad ecclesias sibi deputatas instructi accedant, ne per ignorantiam etiam in ipsis diuinis sacramentis Christū offendant. Cùm verò ad litanias [g] vel ad concilium [h] venerint, rationem episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrent vel baptizent.

Item Leo episcopis Constantin.

Inscitia sacerdotum, nec excusatione est digna, nec venia.

CAN. III.

SI in laicis [i] videtur intolerabilis inscitia, quantò magis in ijs, qui præsunt, nec excusatione est digna, nec venia.

Itē Celestinus orthodoxis omnib⁹ episcopis.

Canones non licet sacerdotibus ignorare.

CAN. IIII.

Ignorantia. CASVS. Docet hic concilium Toletan. quod ignorātiā sacerdotes Dei debēt vitare, quæ mater est cunctorum errorum: & ideo maxime in sacerdotibus est vitanda. Vnde sacras scripturas legere debent, quibus populos sibi cōmissos valeant erudire tā in scientia fidei, quàm in moribus: & hoc probatur authoritate Apostoli dicentis: Attende lectioni, &c.

d Ad Timotheū. Argu. quod vni dicitur, ad omnes extenditur, vt xxiiij. quæ. j. quodcumq; & xvj. quęst. j. prædicator. lxj. di. miramur. de pœni. di. j. c. quis aliquando. §. his authoritatibus [2]. C. de diuer. rescript. l. j. ff. de pa. iuris gentium. §. pactorum. Argu. contra. xxv. distinct. qualis.

e QVando. Officialem. in quo continetur officium ecclesiasticum.

f A sacerdote. Id est, episcopo.

g Ad litanias. Id est, in rogationibus. Et sic patet, quod omnes sacerdotes venient ad cathedralem ecclesiam in festo rogationum. sic j. de cō se. distinct. iij. c. iij. de conse. dist. j. & hoc.

h Vel ad concilium. Sic patet, quod conuentus quē habet episcopus cum clericis suis, dicitur concilium, vt xviij. quæ. ij. abbates. xij. q. ij. placuit. xviij. distin. propter. & c. placuit.

i SI in laicis. Videtur ergo quod laici habebunt peritiam iuris: maxime si sint iudices, cum teneātur ferre sententiam in scriptis, vt dixi xx. distin. c. j. Sed pōt intelligi de iure cōsuetudinario, vel de iure naturali, in quo periculosa est ignorantia: vt xvj. q. j.

licitū. fœminas tamen nō ut oibus excusat ignorātia: sed in quibusdā, vt no. ff. de iuris & fa. igno. l. regula. § princi. & C. eo. titu. l. fin.

Ignorātia facti, est multiplex.

2 Vel nunc aliās est c. ad idē de cōse. dist. 4. ꝓpriè.

Processiones rogationū.

Laici iuris peritiā debent habere.

NVlli sacerdotum liceat canones [a] ignorare, nec quicquam facere, quod patrum possit regulis obuiare. Que enim à nobis res dignè seruabitur, si decretaliū norma constitutorum pro aliorum libitu licentia populis permissa frangatur?

Item ex dictis Augu.

Quæ sint sacerdotibus necessaria ad sciendum.

CAN. V.

QVæ ipsis sacerdotibus necessaria sint ad discendum [b], id est, Sacramētorū [c] liber, Lectionarius, Antiphonarius, Baptisterium, Computus [d], Canones pœnitētiales, Psalteriū, Homiliæ per circulum anni in dominicis diebus & singulis festiuitatibus aptæ. Ex quibus omnibus si vnum [e] defuerit, sacerdotis nomen vix [f] in eo cōstabit: qa valde periculosæ euangelicæ minæ sunt, quibus dicitur, Si cęcus cæco ducatum prestet, ambo in foueam cadunt.

Item ex sexta synodo.

Quæ oportet scire eum, qui episcopus est ordinandus.

CAN. VI.

OMnes psallentes repromittimus [g] Deo, In tuis iustificationibus meditabor, nō obliuiscar sermones tuos. quod omnes quidē Christianos obseruare saluberrimum est: sed præcipuè hos, qui ecclesiasticam consecuti sunt dignitatem. Vnde diffinimus omnem, qui ad episcopatus est prouehēdus gradum, modis omnibus psalterium [h] nosse, vt ex hoc etiam omnis clerus, qui sub eo fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratꝰ autem diligēter à metropolitano, si in promptu habeat legē scrutabiliter, & nō transitoriè, tam sacros canones & sanctū euangeliū quā diuini apostoli librū, & omnem diuinam scripturā: atq; secūdùm mandata conseruare, & docere sibi populū commissum. Substātia [i] enī summi sacerdotij nostri sunt eloquia diuinitus tradita, id est, vera diuinarum scripturarū disciplina: quemadmodum magnus perhibet Dionysius. Quòd si disceptauerit [k], & ita libenter facere, & docere minimè sponderit, nullatenus consecretur. Ait enim prophetæ Deus: Tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Osee 4.b

n͂a quid debeat scire episcopus ordinand⁹.

Item ex cōcilio Carthaginensi quarto.

De eodem.

CAN. VII.

PLacuit [†] vt ordinandis episcopis, vel clericis, prius ab ordinatoribus suis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur [l]: ne se aliquid cōtra statuta concilij fecisse pœniteant.

† Pro declaratiōe huius ca. vide Alexan. de Imol. in l. si qs. C. de pact. & §. igitur ordinandus. in authen. quomodo opor. epi.

Item Zepherinus Papa.

Sacræ scripturæ inhærentes non obscurantur iniquitate mundana.

CAN. VIII.

SIcut stellas cæli non extinguit nox, sic mentes fidelium & inhærentes firmamento [m] sanctæ scripturæ non obscurat mundana [n] iniquitas.

Item Hieronymus in Esaiam.

Ignorantia scripturarum est ignorantia Christi.

CAN. IX.

SI iuxta Apostolum Paulum Christus Dei virtus est, & Dei sapientia: & qui nescit scripturas, nescit Dei virtutem, eiusq; sapientiam [o], scripturarum ignorantia, Christi est ignorantia. 1. Corint. 1.d

qui ignorat scripturas ignorat Xp̄i dei virtutes & sapiētias

Item Gregorius in Moralibus.

A domino sciuntur, vel ignorantur, qui ea, quæ Dei sunt, sapiunt, vel ignorant.

CAN. X.

QVi ea, quæ Dei sunt, sapiunt, à domino sapiuntur [p]: & qui ea, quæ

1 Vel dic q. j. si cupis [1]. quod hoc c. potest intelligi de illis laicis qui in dignitate sunt cōstituti, de quibus habet exēplum lix. dist. si officia. Arch.

a NVlli sacerdotum. Canones. Pœnitētiales, si intelligis de sacerdotibus: vt xxvj. q. vij. tempora. si intelligis de episcopo, planum est: vt xxiij. distin. qui episcopus [2].

b QVæ ipsis. Ad discendum. Supple hæc sunt.

2 Ad idē lxj. dis. statuimus. & extra de consan. et affi. c. j. in fi. & j. eo. omnes.

c Sacramentorū. i. missale.

d Computus. quo ad dies & menses.

e Si vnum. Arg. quod vbi plura requiruntur ex necessitate, si vnū ex his deest, nihil agitur, vt de conse. dis. iiij. in synodo. xxij. q. ij. animaduertendum. Sic qui offendit in vno, factus est reus omniū: vt de pœni. di. v. consideret. & est simile [3] C. de testa. si vnus. & ff. de transactionibus. cum hi. §. si prætor. Argu. contra xxx. q. v. aliter. ff. de vent. in spi. l. j. in fi. [4]

3 Scilicet à principio glos.

4 Hic ad de qđ leg. & not. 33. q. 5. c. 2. in glo. 2. 23. dist. quorūdā. Archida.

f Vix. Quia vbi res deest, nec nomen habebitur: vt lxviij. distin. corepiscopi. vij. quęst. j. factus. C. de fer. à nullo. xxxv. q. vij. quid est. Mat. 15.b

g OMnes psallentes. Repromittim⁹. id est, videmur nos obligare, cum dicimus illa verba, In iustificationib⁹ tuis meditabor. Psal. 118.

h Psalteriū. lxxxv. dist. archidiaconum [5]. xxiij. di. cui episcopus.

5 Alias, icipit Florentinum.

i [6] Substantia. i. de substantia [†] sacerdotij videtur esse, quod ordinandus habeat scientiam.

k Si disceptauerit. id est, si contradixerit.

l PLacuit. Inculcentur. similiter cum nouū celebratur concilium: vt xviij. dist. 4. decernimus. xj. q. iij. curæ.

[redacted]

m SIcut stellas. Firmamēto. id est, meditationi & lectioni. H.

n Mundana. Vnde dicitur, ama sciētiā scripturarum, & carnis vitia non amabis. de consec. dis. v. nunquā. Hu. & Lau.

o SI iuxta. Sapiētiā. sic argumētatur: Christus est sciētia: ergo q ignorat scientiam, ignorat Christū [6]: & intellige de tali ignorantia, quæ contemnit discere. s. proxima. c. fin. Io.

p QVi ea. Sapiuntur. id est, approbantur.

Igno

[redacted]

6 Adde quę tenenē scire Christiani ad beatitudinem cōsequendam, not. Bal. in gl. super tit. C. de summa Tri. Inn. & Io. An. in ca. ij. §. ꝓ defectu. de renun.

Universidad de Deusto Biblioteca

1.Corint. 14.g

a Ignorat. Intellige de eo qui contemnit scire, vel de eo, qui de facili scire posset, si habuisset tractatum cum peritis: vt C. de in ge. ma. l. iij. §. dist. proxi.

QVamuis. Hæc est secunda pars huius distinct. in qua dicit, quod illi errant, qui falsa pro vero approbant: vel econtrario. Ioã. de Fan.

b Errare. Errare enim est aliud pro alio putare: vt xxij. quæstio. ij. in quibus [1].

c Eademque. In ijs, quæ spectãt ad salutem animæ, nihil interest decipi, vel decipere: vt xvj. quæstio. j. si cupis.

d Quã scire. Hic videtur, quòd bonum sit ignorare mala: vt xxxij. distin. hopitiolũ. Sed cõtra, omnis scientia à Deo est [2]: vt xxxvij. dist. c. legimus. §. hic. & bonum est scire mala, vt ea vitemus: vt §. dist. proxi. qui de mensa. & cap. si quid veri. Dic q omnis scientia bona est: sed dicitur aliqua scientia mala, quia mala est illi cui dat occasionẽ peccãdi: sic Adę fuit malum pomũ paradisi: vt xj. qõ. iij. quid ergo. & Iudæ buccella: vt j. quæst. j. §. opponitur. ver. nec mirum. de consec. dist. ij. & sancta.

Sed licet. Supra dictum est, q presbyteri debẽt ignorantiã euitare: sed licet quandoq per ignorantiam peccent in grammatica, non tamen propter hoc sunt à grãmaticis, i. à scholasticis despiciendi: quoniam vitia sunt magis præcauẽda, quàm verba.

e SEdulo. Sententias. No-

1 Adde qualiter errare, ignorare, nescire & titubare differunt, not. gl. sup tit. ff. de iur. et fa. ign. & in l. de statu. ff. de testa. hic aũt error ꝓprie sumitur pro errore, quẽ positiuũ vocãt Theologi scholastici. C. M.

2 Ar. cõtra. 26. q. 2. qui fine. & qõ. v. episcopi. in prin. Scientia aliqua dicitur mala.

Dei sunt nesciunt, à domino nesciuntur: Paulo attestãte, qui ait: Si quis ignorat [a], ignorabitur.

Idem. Quicunq; stultus est in culpa, erit sapiens in pœna.

Item Augustinus.

Non qui aliquid nescit, sed qui putat se scire, quod nescit, errare probatur.

CAN. XI.

[2] QVamuis errare [b] quãta possumus cura cauendum sit non solùm in maioribus, verũ etiam in minoribus rebus: nec nisi rerũ ignorantia posit errari: non est tamen consequens, vt continuò erret quisquis aliquid nescit: sed si quis existimet se scire, quod nescit. Pro vero quippe approbat falsum, quod erroris est ꝓprium. Veruntamẽ in qua re quisquis erret, interest plurimum. Nam in vna eademq; [c] re, & nescienti sciens, & erranti non errans recta ratione præponitur. In diuersis autẽ rebus, id est, cùm iste scit alia, ille alia: & iste vtiliora, & ille minus vtilia, vel etiam noxia: quis non in eis quæ ille scit, ei præferat nesciẽtẽ? sunt enim quędam, quæ nescire melius est, quã scire [d].

[3] Sed licet per ignorãtiam grammaticæ artis aliquid vitiosum proferant episcopi, vel presbyteri, non tamen ideo à scholasticis sunt despiciendi: quia morum vitia magis, quàm verborum sunt præcauenda.

Vnde Augustinus in libro de catechizandis rudibus.

Non contemnant scholastici ecclesiasticam simplicitatem.

CAN. XII.

SEdulò monendi sunt scholastici, vt humilitate induti Christiana, discant non contẽnere, quos cognouerint morũ vitia magis, quàm verborum deuitare: sed cordi casto linguã exercitatã nec conferre audeant, quam etiam præferre cõsueuerunt. His maximè vtile est nosse ita esse pręponẽdas verbis sententias [e], vt pręponitur animus corpori. Ex quo fit, vt ita malle debeant veriores, quã disertiores audire sermones: sicut malle debẽt prudẽtiores quàm formosiores [f] habere amicos. Nouerint enim nõ esse voces ad aures Dei, nisi animi affectũ. Ita enim non irridebũt, si aliquos antistites & ministros ecclesię fortè animaduerterint, vel cũ barbarismis, vel solœcismis Deum inuocare, vel eadem verba, quæ pronuntiant, non intelligere [g], perturbateq; distinguere. Nõ, quia ista minimè corrigẽda sunt, vt populus ad id, quod planè intelligit, dicat [h] amen [i] †: sed quia piè tolerãda sunt ab eis, qui didicerunt, vt sono [k] in foro, sic voto in ecclesia benedici. Itaque [l] forensis illa [m] nonnunquam fortè bona dictio [n], nunquam tamen benedictio dici potest.

Idem ad Alexandrinũ episcopum.

CAN. XIII.

INdigunum vehementer existimo, vt verba cælestis oraculi, restringã sub regulis Donati †.

Idẽ de vera religione.

ta quod magis considerãda est sententia, quàm verba: vt j. q. j. Marciõ. xxij. q. v. humanæ. de conse. dist. iiij. retulerunt. & si non sanctificatur. & potius mens est consideranda, quã verba: vt xxxiij. q. j. paratus. Arg. cõtra extra de spõsa. ex literis. Sol. non est à verbis recedendum, nisi ex verbis prauus generetur intellectus: & tunc verba sunt interpretanda.

f Quàm formosiores. Vnde Seneca, Infirmus non quærit medicũ eloquentem, sed curare scientem.

g Intelligere. Ar. quod non est deponendus aliquis propter imperitiam [3]: vt x. q. j placuit.

h Dicat. Argu. contra extra de filijs presby proposuit. vij. qõ. j. illud. sed nec hic populus respõdet amen, officiãdo ecclesiã, vel missam. Et ita videtur, quod nec sine ministro potest presbyter missam dicere: licet H. dixerit, quòd bene posit cũ populo tantum ecclesiam officiare.

i Amen. Videtur ergo sufficere, si populus respõdeat sacerdoti in missa [4]: & sic est cõtra. vij. q. j. illud. Sed dic, quòd non respõdet populus officiãdo missam.

k Vt sono. Hoc est dicere, sicut in concione laici cõpositos sermones & politos considerant: sic viri ecclesiarum votum & intentionem considerare debent sacerdotis.

l Itaque. Id est, quàmuis.

m Illa. Concio.

n Bona dictio. no mihetur, non tamẽ potest dici benedictio. xxviij. distin. pres

Sententiã potiꝰ quã verba attendi debet.

Seneca.

3 Ad idẽ lxxiij. di. eporũ. in fi. xxv. q. ij. in Galliarum. in fine.

Presbyter an sine ministro possit celebrare.

† Alias. ducat animum.

4 Dicit Hug. hoc quidẽ verũ est, sed hoc non colligit hic. nõ enim dicitur q populus sic rñdeat officiãdo, &c. vt sequitur. de hoc supra in gl. prę cedẽt Archidia-

† Hic textus quotidie allegatur ad hoc q sacri canones nõ arcẽtur grãmaticis regulis.

presbyterum.

a NVllus. Opprobriũ. Et dicit Augustinus, Ego senex à puero nondũ anniculo paratus sum edoceri: vt xxiiij. q. iij. si habes. Et stultus est, q bona quæ videt, discere contemnit: vt xxij. dist. de Constantinopolita. Et si vnum pedem haberem in sepulcro, alium extra, adhuc vellem discere: vt ff. de fideicom. lib. apud Iulianũ. Vnde Seneca: Nulla ætas sera est ad discendum.

Incitatio optima ad discendũ.

ECce. Hęc dist. breuis est: & ideo non diuiditur.

b Ecce. In tribus supradictis distinct. demonstratũ est episcopum debere esse prudẽtem in literis tam diuinis, quam secularibus. Nunc vero i hac xxxix. dist. ostendit, quod oportet episcopum esse prudentẽ in negotijs secularibus: vt sua cautela reddantur ecclesiæ indemnes, & cuiq; necessaria pro suo modulo ministrentur. & hoc exemplo domini, qui turbas sequentes non solum verbis spiritualibꝰ, sed etiã corporalibus alimẽtis reficiebat. Quam peritiã, quia Petrus Diaconus non habuit, est à dignitate repulsus, ad quam fuerat electus, vt probat sequens ca. quod per se patet.

Episcopꝰ debet esse prudẽs in negotijs secularibus.

c Habere peritiã. Et ita hoc est adhuc de illo capitulo, de quo tractatur xxxvj. dist. scilicet oportet episcopum esse prudentem. secũdum Hug. & Laur.

d Solertiam. Id est industriam, solicitudinẽ. Solers enim antiquitus dicebatur, qui erat omni bona arte instructus. Et dicitur solers, q

PALEA.

LOcutio diuinarum scripturarũ secundùm cuiusque linguæ proprietatem accipienda est. Habet enim omnis lingua quædã propria locutionum genera, quæ cùm in aliam transferuntur, uidẽtur absurda.

Item Hieronymus ad Pammachium.

CAN. XIIII.

ECclesiastica interpretatio etiam si habeat eloquentiæ venustatem, dissimulare eam debes, non fugere: vt non otiosis philosophorum scholis, paucisq; disciplinis, & vniuersa loquãtur hominum genera.

Item Clemens.

Propter opprobrium senectutis à paruulis, & à minimis non erubescat discere episcopus.

CAN. XV.

NVllus episcopus ꝓpter opprobrium [a] senectutis, vel nobilitatem generis, à paruulis, vel minimis eruditis, si quid fortè est vtilitatis, aut salutis, inquirere negligat. Qui enim rebelliter viuit, & discere atq; agere bona recusat, magis diaboli, quàm Christi membrum esse ostenditur: & potiùs infidelis, quàm fidelis esse monstratur.

DISTIN. XXXIX.

ECce [b] plenariè monstratũ est, quòd sacerdotes oportet literarum tam sacrarum, quã secularium esse peritos. Nunc autem queritur, an secularium negotiorum oporteat eos habere peritiã [c]. Hanc prælatis ecclesiæ esse necessariam multis rationibus probatur. Debent prælati subditis non solùm spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solùm uerbo docebat, sed etiam uirtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem prælati hæc omnia plenè perficere possint, secularium negotiorum oportet eos habere solertiam [d], ut eorum cautela & ecclesiæ seruentur indemnes, & cuique necessaria, pro suo modo [e] ministrentur.

Vnde quidam in episcopum electus à beato Gregorio pro sua simplicitate repellitur, ne eius occasione res ecclesiæ dilapidarẽtur.

Vnde Gregorius scribit nobilibus ciuibus Neapolitanis †.

Secularium negotiorum imperiti non sunt in episcopos ordinandi.

CAN. I.

PEtrus diaconus, quẽ à vobis electum asseritis, omnino (vt dicitur) simplex est [f]: & nostis, quia hoc tempore talis in regiminis arce debet constitui, qui non solùm de salute animarum, verùm etiã de extrinseca [g] vtilitate & cautela sciat esse solicitus.

DISTINC. XL.

[1] OPortet quoque esse episcopum ornatum, & hospitalem [h]. Per ornamenta episcopalia, uirtutes debent intelligi, quæ à domi-

sit solicitus in arte & vtilis, secundum Papiam.

e Pro suo modo. quia plus quandoque conferẽdum est vni, quam alteri: vt j. q. ij. clerici. xij. q. ij. Vulteranæ. extra de præben. de multa. in fine.

f PEtrꝰ. Simplex est. Quædã est simplicitas quæ est contraria dolo [1], & illa est bona: vt xvj. q. j. si cupis. sed hic vocat simplicitatem negligẽtiam siue stultitiam, vt xxxvj. dist. in princip. Illa enim impedit promouendum, vt hic, & arg. lxxiiij. distin. episcoporum. sed ꝓmotum non deijcit, sed datur ei coadiutor, vt vij. q. j. quia frater. & xij. quæsti. ij. vobis. Tamen iste Petrus nõ tantũ propter simplicitatem fuit remotus: sed etiam, quia solidos dedit ad vsuram, vt xlvij. distinctio. de Petro.

1 Simplicitas est duplex. j. ij. q. vij. Sancta quippe id est, simplicitas est simplicitas contraria difficultati.

C. de furt. l. vltim. in prin. insti. de fideicõ. hæredi. §. quia. Arc.

g Extrinseca. Debet enim cautus circa sua negotia esse: vt xxiij. distin. qui episcopus. & est simile lxxxvj. dist. fratrem. Ioan.

† lib. 7. epistolarum.

OPortet. Hæc distinc. diuidit in sex partes, in quarum prima probat primo & principaliter, quod ornatus debet esse sacerdos, et sic omnes alij clerici, vt honorem faciant suis cathedris & dignitatibus. & hoc probat p quatuor authoritates. Secũda ibi, Homo Christianus. Tertia ibi, si papa. Quarta ibi, ante omnia. Quinta ibi, Illud. Sexta ibi, Multi. Ioan. de Fant.

1.Ti.3.a

h Oportet. Hospitalem. Hic prosequitur v. cap. apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse ornatum. Est autẽ duplex

i plex

Universidad de Deusto
Biblioteca

plex ornatus exterior, & interior. Exterior ornatus consistit in grauitate, & in incessu, & in habitu, & in temperantia cibi & potus. De isto ornatu agitur in proxima seq. distinct. Interior ornatus est virtus, & de hoc agitur hic: & ostendit, quod locus nō dat virtutē, nec dignitas, sed vitæ meritum.

Psal. xiv. Ioan. Exod. 28.

a NOn nos. Perennem meritorum dotem. id est, Apostolicam dignitatem per bona merita acquisitā[1].

1 Ar. xxiiij. q. j. pudenda.

b Cum hæreditate. Id est, ad hoc transmisit, vt essent hæredes bonitatis suæ.

c Per actuum lucrem. id est, per bonos actus.

d Quos. id est, quia eos.

e Quis enim. Quasi dicat, & si quandoque forte Apostolici nō essent boni, tamen semp præsumuntur esse boni. quis enim, &c. Sed nonne contrarium est. xix. distin. Anastasius. xxj. distinc. nunc autem? Sed nō dicit hic quod sancti sunt, sed quod sancti præsumūtur, donec contrarium constet: quia hæreditatem innocentię recipiunt, vt hic dicitur. Sed quid si cōstet de ipso, quod adulterium commisit, vel homicidiū?

Papa siue apostolicꝰ semp̄ præsumit bonus.

Papa de homicidio vel adulterio accusari nequit.

Dicit Hug. quod licet non possit accusari, inde tamen peccat. & quod hic dicitur bene facere, subintelligit de ijs, quæ possunt æque torqueri ad bonum vel ad malum: quia semper in dubio p ipsius facto præsumitur. Sed hoc certe idem est in quolibet sacerdote, vt xj. quæsti. iij. abfit. & xlj. distinctio. c. j. & lxvj. quæstio. j. capit. si clericatus. Respondeo hoc verum est: sed tamen magis præsumitur pro papa, vt xciij. distinct. cap. j. vnde sacrilegij instar esset disputare de facto[2] suo: vt xvij. quæstio. iiij. capi. si quis. §. qui autem. Vel dic quod facta papæ excusantur, vt homicidia Samsonis, & furta Hebræorum, adulterium Iacob: vt extra de diuortio. gaudemus. Ioannes.

2 Istum fuisse Ioan.

f Illustrat. id est, dat eis occasionem bene viuendi: vt lxxxj. distinct. valet.

no eis repromittuntur, dum dicitur: sacerdotes eius induantur salutari. Vnde in ueteri testamento uarijs uestibus ex præcepto domini sacerdotes ornati legūtur: quia multimodis uirtutibus debet splendere uita pontificis, ut gradui conferat decorem, quem ab eo non accepit. Non enim loca, sed uita & mores sanctum faciūt sacerdotem. Vnde ex officio suscepto non licentiam peccandi, sed necessitatem bene uiuendi se nouerint assecutos.

Vnde Symmachus papa ait:

Officium sacerdotum non confert, sed admit licentiam delinquendi.

CAN. I.

NOn nos beatum Petrum (sicut dicitis) à domino cum sedis priuilegio, vel successores eius peccandi iudicamus licentiam suscepisse. Ille quippe perennem meritorum dotem [a] cum hæreditate [b] innocētiæ trāsmisit ad posteros. Quod illi concessum est per actuum lucem [c], ad illos pertinet, quos [d] par conuersationis splendor illuminat. Quis enim [e] sanctum dubitet esse, quem apex tantę dignitatis attollit? In quo si desint bona acquisita per meritū, sufficiunt quæ à loci præcessore præstātur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit: aut qui eriguntur, illustrat [f].

Item Hieronymus.

Filij sanctorum sunt, qui exercent opera eorum.

CAN. II.

NOn est facile stare [g] in loco Petri et Pauli, scilicet tenere † cathedram regnantium cum Christo: quia hinc dicitur: non sanctorum filij sunt, qui tenent loca sanctorum: sed qui exercent opera eorum [h].

† Alias, temere.

Item Gregorius.

Morum nobilitas, non loci, vel generis sacerdotes notificet.

CAN. III.

NOs, qui præsumus, non ex locorum [i], vel generis dignitate, sed morum [k] nobilitate [l] innotescere debemus: nec vrbium claritate, sed fidei puritate.

Idem Anastasio presbytero.

Non loca, vel ordines, sed merita Deo coniungunt.

CAN. IIII.

NOn loca, vel ordines [m] creatori nostro nos, pximos faciūt: sed nos aut merita bona ei coniungunt, aut mala disiungunt.

Item Ioannes Chrysostomus.

Magnitudo peccati, vel dignitatis quenquam fortiter deiicit.

CAN. V.

2 HOmo Christianus fortiter cadit [n] in peccatum propter duas causas: aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis †.

Item ex dictis Bonifacij martyris.

g Stare. digne, sicut exigit eminentia dignitatis. Hug.

h Opera eorum. xxxv. distinct. cap. eccleſiæ.

i Nos. Non ex locorum. tā tem, ne sit contra. lxxxj. distinctio. valet.

k Morum. C. de episco. & cleri. l. si quenquam.

l Nobilitate. Sic infra. j. quæstio. j. vi liſſimus.

m NOn loca, vel ordines. tātum: quia per ordines confertur gratia, vt j. quæst. j. quicquid. & est simile xxiij. q. iiij. sicut ij.

HOmo. Hæc est secūda pars huius distinct. in qua probat, quod vnus in eodē genere peccati magis punitur, quam alius: & hoc probat per illud capitulū. Ioannes de Fantu.

n Cadit. id est, cadere videtur ab ecclesia. Ex hoc capitulo plurimi dicūt, quod circunstantię loci & temporis & dignitatis & scientiæ aggrauant peccatum[3]: vt magis peccet clericus, quā laicus in eodem genere delicti: & magis literatus quam nō literatus. & magis peccatur in loco sacro vel tempore, quam extra. argum. xix. distinctio. capit. nulli. & quinquagesi. distinctione. quia sua. & vndecima, quæstione tertia. præcipue, & xxv. quæstione prima. cap. nulli. de pœnit. distinctio. v. cōsideret. & xxxij. quæstio. quinta. qui videtur. Et augetur peccatum dignitate peccan-

Circūstātiæ peccata aggrauantes.

3 Adde ad hoc text. gl. et doc. in l. aut facta. §. j. ff. de pœn. et de hoc fatis no. Gofre. in sum. de pœ. & remissi. §. confitetur quis, &c.

†Cōcor. ex. i. l. nemo. C. de sum. Tri. & l. oē. §. manus. ff. de re militari.

peccantis[1], vt ff. de re milita. omne. §. augetur. Alij dicunt quod circunstantiæ cum sint bonæ, & à Deo, non debent esse alicui occasio mali. Vnde dicunt, quod circunstantiæ nō aggrauant peccatum, sed solus contemptus. Si ergo laicus ex maiori contemptu peccat, magis peccat, quam clericus. Sed quia non cōstat ecclesię qualiter quis peccet an ex contemptu, vel alio modo. xxiiij. quæstio. iij. Deus. ideo non potest iudicare de peccato secundum contemptum: & ideo iudicat per circunstantias, quasi per quasdam præsumptiones. & magis punitur clericus, quam laicus: quia magis præsumitur contra ipsum. & licet hic duæ causæ tantum enumerentur, quæ videntur aggrauare peccatum: tamē plures sunt. de pœ. distinctione quinta. considereꝛ.

1 Ad hoc v. q. vj. ꝓſbyteri. C. de epiſ. & cler. preſbyteri.

Damnatur Apostolicus, qui suæ & fraternæ salutis est negligens.

CAN. VI.

3 SI Papa suæ & fraternæ salutis neligens deprehenditur, inutilis & remissus in suis operibus, & insuper à bono taciturnus [a]: quod magis officit sibi, & omnibus nihilominus, innumerabiles populos cæteratim secum ducit, primo mancipio [b] gehēnę, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. Huius culpas isthic redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine [c] est iudicandus, nisi deprehendatur à fide deuius [d]. Pro cuius perpetuo statu vniuersitas fidelium tantò instantius orat, quantò suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertit propensius pendere.

Item Augustinus ad Valerium.

Non ordines, sed vitæ merita nos Deo commendant.

CAN. VII.

4 ANte omnia peto, vt cogitet religio-

Prelati tacere non debent.

2 Taciturnus. Taciturnitas mortalis est in prælato: vt quadragesimatertia, distinct. capi. j.

b Mancipio. Id est, diabobo, qui mancipatus est gehennæ. de pœnitentia distinctione prima. mancipium.

Papa iudicatur à nemine.

c A nemine. Papa à nemine potest iudicari, vt nona quæstione tertia. nemo. quod intellige nisi ipse se subijciat. xxij. ij. quæstione vij. nos si incompetenter. Sed contra xxiiij. quæstio. ij. fane profertur. ver. item Romanorum. vbi dicit quod Dioscorus Papa Romanus fuit excommunicatus, quamuis in fide non peccauerat. Sed ibi appellat Papam patriarcham Constantinopolitanum. Item adhuc obstat xij. q. ij. non liceat. ibi, vnus Papa iudicat de suo successore. Sed ibi non iudicat de ipso: sed dicit quod non liceat ei alienare res ecclesiæ.

Papa an de crimine accusari possit.

d A fide deuius. Quod intelligit Hugo, cum Papa non vult corrigi. Si enim paratus esset corrigi, non posset accusari: vt xxiiij. q. j. aperte. & ca. ait. & cap. hæc est fides. & ij. quæ. iij. dixit Apostolus. Sed quare non potest accusari de alio crimine? ponamus, quod notorium sit crimen eius, vel per confessionem, vel per facti euidentiam, quare non accusatur: vel de crimine simoniæ, vel adulterij, etiam cum admonetur, incorrigibilis est, & scandalizatur ecclesia per factum eius? Certe credo quod si notorium est crimen eius quandocunque, & inde scandalizatur ecclesia & incorrigibilis sit, quod inde possit accusari. Nam cōtumacia dicitur hæresis[1], vt lxxxj. di. si qui presbyteri. & contumax dicitur infidelis, vt xxxviij. distinct. nullus. Hic tamen specialiter fit mentio de hæresi, ideo, quia etsi occulta esset hæresis, de illa posset accusari: sed de alio occulto crimine nō posset. Item nunquid pōt denuntiari crimen Papę secundū regulam istam, Si peccauerit in te frater tuus [3]: cū nomine fratris quilibet Christianus dicatur, vt xj. quæst. iij. ad mensam. Sed dico, quod nō potest denuntiari crimen de ipso, nisi inde posset accusari. nā inutilis esset denuntiatio [4]. Item nunquid Papa posset statuere, quod non posset accusari de hæresi? & esp. q. nō: quia ex hoc periclitaretur tota ecclesia. quod non licet. j. xxv. q. j. sunt quidā. quia hoc fit in eo casu, quo desinit esse caput ecclesiæ: & ita nō tenet cōstitutio. Sed pro quo peccato potest Imperator deponi? pro quolibet, si est incorrigibilis. vij. deponitur si est minus vtilis, vt xv. q. vj. alius.

1 Die quod hæreticus dicit plu ribus modis: vt no. xxiiij. q. iij. iter. & extra de hæret. firmissime.

3 Vt 2. q. 1. si peccauerit.

4 Sub. et denuntiatio fit ad correctionē, ad quā cōpelli nō potest: cū superiorē non habeat. Archi.

Impator ꝓ quo peccato deponi potest.

Papa[e] est primus locus.

1 Ita quod hæreticus dicit pluribus modis, vt no. xxiiij. q. iij. iter. & extra de hæret. firmissime.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] SIcut viri. Clericatus, id est, minor ordo. hic videtur, quod si laicus promoueretur in sacerdotem, nullum reciperet characterem: sed si haberet aliquem minorem ordinem, et per saltum reciperet superiorem, bene reciperet characterem: vt lij. dist. solicitudo. Alij dicunt, quod laicus verum ordinem reciperet, dum tamē baptizatus fuerit. arg. j. q. j. ventum. Ioan. quod verum credo. B.

1 Idē no. xxvj. dis. c. j. in gl.

[b] Electio. Consuuit istud induci, qđ ex sola electione non cōsequitur aliquis ius: vt de hoc dixi Ixiij. distin. quanto.

ILlud. Hæc est quinta pars huius di. in qua probatur, quod nō est ita magnus, quin cadere posset, si gratiam non haberet. & hoc probatur per hoc cap. & duo ca. sequen. Ioan. de Fant.

[c] Extra paradisum. In agro Damasceno.

Nobilitatis ratiōe ꝓ aliquo præsumif.

[d] Non loci. Argumen. quod ratione loci, vel dignitatis, vel nobilitatis pro aliquo non præsumitur: vt xiij. q. ij. gloria. Argu. contra. xxiiij. di. quando. Et certe pro nobilibus semper debet præsumi in ijs, quæ spectant ad nobilitatem. argu. ff. de fide instrumen. l. fi. Ioan.

† Quamlibet.

[e] Q Vælibet. Occulta. Argumen. contra eremitas.

[f] Erratis. Id est, peccatis, vel delictis.

[g] Peruersa ciuitate. arg. quod nō nocet bono malorum conuersatio, vel cohabitatio.

Gen. 19. g

2 Et 35. dist. sexto die.

[h] In monte. Xv. quæstio. j. inebriauerunt.

SIcut viri & mulieris digna coniunctio vnum facit matrimoniū, & sicut duorum copulatio vnū perficit corpus: ita clericatus [a] & sacerdotium vnum faciunt presbyterū, & electio [b] & consecratio vnum faciunt episcopum: quæ omnia vnum faciūt corpus: quod citius corrumpitur & ad terram trahitur, nisi legaliter conseruetur, nisi iustè viuendo laudetur.

Item Ambrosius.

De eodem.

CAN. IX.

SIlud autem animaduerte, ꝙ extra paradisum [c] vir factus est, intra paradisum mulier: vt aduertas, quòd non loci [d], non generis nobilitate, sed virtute vnusquisque gratiam comparat sibi. Deniq; extra paradisum (hoc est in inferiori loco) vir factus melior inuenitur, & illa quæ in meliori loco (hoc est in paradiso) facta est, inferior inuenitur.

Item Gregorius.

Gratia, non locus, saluat animam.

CAN. X.

QVælibet † occulta [e] loca sine gratia animam saluare non possunt: quod aliquādo in ipsis quoque conspicimus erratis [f] electorum. Nā Loth in ipsa peruersa ciuitate [g] fuit iustus, in monte [h] peccauit. Sed ista cur dicimus, cū maiora nouerimus? Quid enim paradiso iucūdius? quid cælo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de cælo peccando cecidit [i].

Idem.

De eodem.

CAN. XI.

ADam primus homo pro peccato de paradiso eiectus est [k]: hoc est, quia Dei nobilitatem à se deiecit, nobilitate loci priuatus est.

Item Ioannes Chrysostomus †.

Non est verus sacerdos omnis, qui nominatur sacerdos.

CAN. XII.

[l] MVlti sacerdotes, & pauci sacerdotes: multi in nomine, & pauci in opere. Videte ergo fratres, quomodo sedetis super cathedram: quia non cathedra facit sacerdotem, sed sacerdos cathedram: non locus sanctificat hominem, sed homo locum [i] sanctificat. Non omnis sacerdos sanctus, sed omnis sanctus est sacerdos. Qui bene sederit super cathedram, honorem accipit cathedræ: qui malè sederit, iniuriam facit cathedræ. Ideóq; malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, nō dignitatem. in iudicio enim tuo sedes. Si quidem bene viueris, & bene docueris, populum instruis: si bene docueris, & malè viueris, tui solius condemnator eris. Nam bene viuendo, & bene docendo, populum instruis, quomodo viuere debeat. Bene autem docendo, et malè viuendo, Deum instruis, quomodo te debeat condēnare. Idem †. Quicunque desiderauerit [m] primatum in terra, inueniet confusionem in cælo: nec inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit [n]: nec vnusquisque eorum festinet quo

[i] Ceeldit. Nam ex varietate locorum, nullum discrimen inducitur. C. de temp. in integr. restitu. l. vlti. Arg. contra. xxxiij. q. v. qui viderit.

[i] Cecidit 1. Et hæc est causa, quare nos persequitur: quia nos illuc debemus ascendere, vnde ipse descendit. xvj. quæstione ij. c. j.

[k] ADam. Eiectus est. Gene. iiij. de pœniten. distinc. j. Adam. & priuatus: vt de pœniten. distin. j. cap. serpens. & capi. sicut primi.

MVlti. Hæc est vj. pars huius distin. in qua dicit, quod nomen sacerdotis debet consistere in re, & non tantum in nomine: vt per hoc cap. probatur. Io. de Fant.

1 Sed homo locum. Sed res accedere debet homini bus, & non homo rebus. ff. de ædil. edic. l. iustissime.

Idem quicunque.

CASVS. Quidam desiderabant dignitatem vt præessent tantum, & non vt prodessent, sed dicit Ioannes Chrysost. quod tales inuenient confusionem in cælo, nec inter seruos Christi cōputabuntur. Non enim debet aliquis festinare qualiter appareat maior alijs. Nam qui iustior est, maior est: & non qui maior est dignitate, est iustior.

[m] Desiderauerit. Ad hoc vt præsit, non vt prosit: ne obstet viij. q. j. qui episcopatum.

[n] Tractauerit. Nota quod consilio, quod aliquis loquitur

3 De casu eius habetur de pœnit. dist. ij. principiū. Laurentius.

Dæmon quæ nos persequit.

† Chrysosto. Tomo 7. homil. 43. in caput 23. Mat. vsq; ad verbū, Quicūq; C. M.

† Idē. Habetur Tomo 7. homil. 35. in 22. caput Matthæi. C. M.

quitur de episcopatu punit. sic eo ipso, quod quis loquitur ambitiose de minimis, peccat. xvj. q. j. si cupis. & qui loquitur de mulieribus, vt xxxij. dist. hospitiolum.

Peccat q de minimis ambitiose loqtur.

[a] In honore. Quia non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur. xxiij. q. iiij. sicut ij. & xvj. quæst. j. sunt nonnulli. Et est hic arg. quod illa pars, quæ iustiori rationi innitit, maior dicitur, licet sit minor. sic xxxj. distinct. Nicena. xix. distin. in canonicis. iiij. q. iij. c. iij. extra de testi. in nostra 1, & xx. distin. c. j.

1 Extra de clec. ec clesia vestra. ij. ibi videas. & dixi plene 31. distinc. Nicena. Archi.

CCe. Supra in precedēti distinctione. dicitū est, quod oportet episcopū esse ornatum moribus, & virtutibus. In hac vero xlj. distinct. dicitur quod oportet episcopū esse ornatū in exterioribus, in habitu scilicet, & incessu. In habitu, ne fulgidis vel sordidis vestibus se exornet. Quod ꝓbat authoritate Hieronymi dicentis: Nec affectatæ sordes, nec exquisitæ deliciæ laudes pariunt. quod tam de vestibus, quam de cibis est intelligendum. Et ad hoc inducit sequens capi. De incessu autem dicet j. eo. c. vlti.

Ornatꝰ exterior clericorum.

[b] Et incessu. vt gratuitate itineris ostendat grauitatem mētis, vt j. eo. c. vlti.

[c] Q Visquis. Vide. Nota ꝙ quilibet se conformabit socijs suis in cibo et in moribus, vt dist. viij. quæ cōtra. xij. dist. illa. Et est arg. quod rationē societatis tolerat excommunicatus: quia excommunicatus ratione contractus ad communionem admittitur. extra de sent. excom. cap. si vero.

Excōicatus ratiōe societatis toleratur.

modo alīs maior appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur. Quoniam non qui maior fuerit in honore [a] inter homines, ille est iustior: sed q fuerit iustior, ille maior.

DISTINC. XLI.

CCe quibus oporteat sacerdotem esse ornatum moribus. Sed præterea oportet illum esse ornatum in exterioribus, habitu videlicet & incessu [b]. Habitu, ut nec fulgidis, nec sordidis se uestibus ornet. ut enim ait Hieronymus, nec affectatæ sordes, nec exquisitæ deliciæ laudes pariunt: quod tam de uestibus, quàm de cibis intelligendum est.

Vnde Augustinus ait in libro de doctrina Christiana.

Pro moribus eorum, cum quibus viuimus, etiam vti debemus alimentis.

CAN. I.

QVisquis rebus præteuntibus restrictius vtī, quàm sese habent mores eorum, cum quibus viuit [c]: aut intēperans [d], aut superstitiosus [e] est. Quisquis verò sic eis vtitur, vt metas cō suetudinis bonorum, inter quos versat, excedat, aut aliquid significat [f], aut flagitiosus est [g]. In omnib⁹ enim talibus nō vsus rerum, sed libido [h] in culpa est. Quod igitur locis & temporibus & personis conueniat, diligenter attendendum est, ne temerè flagitia [i] reprehendamus. Fieri enim potest, vt sine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis pretiosissimo cibo sapiens vtatur: insipiēs autem fœdissima gulę flamma in vilissimū olus ardescat: & sanius quisque maluerit more domini pisce vesci [k], quàm lenticula more Esau nepotis Abrahæ, aut hordeo more iumentorū. Non enim propterea continētiores nobis sunt pleræque bestiæ, quia vilioribus alūtur escis. Nam in omnibus huiuscemodi rebus non ex earum rerum natura, quibus vtimur: sed ex causa [l] vtendi, & modo appetendi, vel probādum, vel improbandum est, quod facimus.

Itē Augustinus super epistolam Ioannis.

Non cibus, sed appetitus in culpa est.

CAN. II.

DEliciæ quælibet, si absq; desiderio percipiantur, non officiunt: & viles cibi appetenter accepti impediunt profectum abstinētiæ. Dauid enim aquam malè concupitam effudit, & Elias carnes comedit.

Item in libro de verbis domini.

Contra suæ infirmitatis consuetudinem aliquibus cibis diuites vti non cogantur.

CAN. III.

NOn cogantur [m] diuites [n] pauperū cibis vesci: vtantur consuetudine infirmitatis suæ, sed doleant aliter se non posse sustentari. Si consuetudinem [o] mutant, ægrotant. Vtantur superfluis [p], dent inopibus necessaria. Vtantur pretiosis.

[d] Aut intemperās. scilicet nolens conformare se alijs.

[e] Superstitiosus. id est, inanis gloriæ cupidus, vel hypocrita.

[f] Significat. Forte habet vērtrem insatiabilem: vel causa infirmitatis hoc facit.

[g] Aut flagitiosus est. Prodigus, vel hypocrita. Luc. vlt. Gen. 25.

[h] Sed libido. quasi dicat, potius considerabim⁹ causam facti, quā ipsum factum. sic xxiij. quæstio. viij. occidit. & xxix. distin. sciendum. Argu. contra j. xxxij. quæsti. iiij. origo.

[i] Flagitia. Id est, nō statim dicamus aliqđ esse vitiosum. Nam dubia in meliorem partem sunt interpretāda. extra de regu. iur. capit. estote.

[k] Pisce vesci. hāc historiam habes de pœnit. distin. ij. c. vt cognouerunt. §. opponitur.

[l] Sed ex causa. vt j. xxj. q. iiij. omnis iactantia.

[m] NOn cogantur. Arg. ꝙ mitius agendum est cū diuitibus, & nobilibus, quam cum pauperibus 2: vt lxxxvj. distin. non satis. & lxxxiiij. distin. peruenit. 50. distinct. contumaces. xxxvj. quæstio. vij. tempora. Arg. contra xxij. q. v. qui cōpulsus. Dic, ꝙ ignobiles magis puniuntur corporali pœna quā nobiles: sed pecuniariter magis punit nobilis, quā ignobilis: vt xxiiij. quæst. j. qui contra. & ff. de pœn. l. si quis aliquid. & l. quædam.

2. Reg. 23. a 3. Regum 17. a

2 Ad idē quod leg. & not. extra de vo. c. j.

Nobiliū & ignobilium pœna nō est æqua.

[n] Diuites. cūsunt in pœnitentia.

[o] Si consuetudinem. Arg. quod cōmutationes pœnarum possunt fieri in spiritualibus lxxxij. distinct. presbyter.

Pœnæ in spiritualibus, possunt commutari.

[p] Superfluis. id est, pretiosis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Pauperibus vilia. Argu. contra. j. xlix. dist. cap. vlti. in fine.

b Quod dicit. Mat. 11. et Lucæ. 7. Abstinentia Christi, et Ioannis Baptistæ diuersa fuit.

x Id est, Christ⁹ iustus est ostensus à suis discipulis siue apostis, secundum Barbrixi. qui ipsum oia iuste facere intellexerunt.

c In eo. Tangit hic q̃ Christus in Euangelio Matth. xj. dicit de Iudeis: Venit Ioannes non manducans carnes, neque bibens vinum: & dixistis, dæmoniũ habet. venit Iesus mãducans & bibẽs, & dixistis, ecce vorator & potator vini. Sed licet alij male opinarentur de ipso, tamen iustificatus est ab Apostolis suis'.

c Illi. datiui casus.

d Positas. coram alijs.

e Si id in tẽpore. id est, pro tempore scilicet cum coram aliquibus tẽpore necessitatis citius ꝓponitur cibus.

f Neque. id. est, nõ ideo debet quis statim comedere, q̃ videt alios necessitate exigente comedere, & proponitur cibus.

g Cum. i. quando.

h His. id est, eis.

i Scio. Sic facient episcopi, cũ veniẽt ad pauperes ecclesias: ne breuis hora cõsumat viãtũ longi temporis. extra de censi. cum Apostolus.

Parsimonia. CASVS. Octo enumerantur in capi. quorum sex commendantur, & duo reprobãtur, & scire debes, quod parsimonia est vsus rerum temporaliũ cum moderatione.

k Parsimoniam. i. temperatũ vsum.

l Diligentiam. id est, voluptatem.

m Infucatũ. id est, pretiosum. vel infucatũ, id est, non pretiose fucatum.

n In priuatis. Argu. contra illos, qui dicũt male esse orãdum in priuato loco, & non corã hominibus, quã in ecclesia, ex illa authoritate, Tu autem cũ oraueris intra cubiculum tuũ, & clauso ostio ora patrẽ: sed illud de cubiculo mẽtis intelligit.

o Quæ supra. Nã quicquid supererogaueris, reddã tibi. sic lxxxvj. distinc. non satis.

Parsimonia. CASVS. Dicit hic Gregorius quod vitia diligenter sunt præcauẽda: quia sæpe sub specie virtutum vitia latenter subintrant.

p Sæpe se vitia. Stulti dum vitant vitia, in contraria currunt.

q Episcopus. Supellectilem. Hoc hodie non tenet: quia modo habent amplas possessiones: vt xij. q. j. expedit. & sic non est contra de conse. di stin. j. vasa. & extra de censi. cum Apostolus. vbi dicitur quod archiepiscopi quinquaginta equi taturas habebunt in visitationibus.

Sicut ergo. Concludit Gratian⁹ ex supradictis, quod sicut mores eorũ, cũ quibus viuimus, seruandi sunt in cibis: sic etiam in indumẽtis, & in incessu etiã debet esse sacerdos ornatus: vt grauitate itineris mentis ostendat maturitatem. Si enim incompositẽ, & non decẽter incedit (vt dicit Augustinus) mẽtis inæqualitas indicatur.

Et hoc

fis, dent pauperibus vilia [2].

Idem in libro quæstionum Euangelij.

Æquanimitas tolerandi, non vsus vel abstinentia cibi iustitiam facit.

CAN. IIII.

Quod dicit dominus in Euangelio [b], iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis: ostendit filios sapientiæ intelligere, nec in abstinendo nec in manducando esse iustitiam: sed in æquanimitate tolerandi inopiã, & temperantiã: per abũdantiam non se corrumpendi, atque opportunè sumendi, vel non sumendi ea, quorum non vsus, sed concupiscentia reprehendenda est. Non enim interest omnino quid alimentorum sumas, vt sue curras necessitati corporis, dummodo congruat in generibus alimentorũ his, cum quibus tibi viuendum est. neque quantum sumas interest multum: cùm videamus aliorum stomachũ citius saturari cibis, & eos tamẽ illi [c] ipsi paruo, quo satiantur, ardẽter & intolerabiliter & omnino turpiter inhiare: alios autẽ paulò plus pauculo quidem saturari, sed tolerabiliter inopiam perpeti, vel ante horã positas [d] epulas, si id in tẽpore [e], aut opus sit, aut necesse sit, cũ tranquillitate aspicere, neque [f] tangere. Magis ergo interest, nõ qd, vel quãtum alimẽtorum pro congruẽtia hominũ, atque personæ suæ, & ꝓ suæ valetudinis necessitate qs accipiat: sed quãta facilitate & seueritate animi careat: cũ [g] his [h], vel oportet, vel necesse est carere: vt illud in animo Christiani compleatur, quod Apostolus dicit: Scio [i] & minus habere, scio & abundare: vbique & in omnibus imbutus sum: & satiari, & esurire, & abundare, & penuriã pati. Omnia possum in eo, qui me confortat.

Item ex concilio Gangrensi.

Temperantia ciborum, & vestium, non dissolutio eorum laudatur.

CAN. V.

Parsimoniam [k] cũ veste humili non reprobamus: sicut etiam ornatum præter corporis diligentiam [l] infucatum [m] laudamus: dissolutos autem, & fractos vestibus, & incessu nõ recipimus: pietatem in priuatis [n] domibus non includentes. Omnem locum in nomine Dei ædificatum honoramus, & congregationẽ in ecclesia Dei factã ad vtilitatem communẽ recipimus: & bona opera, quæ supra [o] vires in fratres pauperes exercentur secundùm ecclesiasticas traditiones, beatificam⁹, & omnia, quæ cõueniũt traditionibus Apostolicis, & sanctarum scripturarum præceptis, in ecclesia fieri exoptamus.

Item Gregorius.

Sub specie virtutum, sæpe se vitia ingerunt.

CAN. VI.

Sæpe se vitia [p] ingerunt, & se esse virtutes mentiuntur: vt tenacia, parsimonia, effusio, largitas, crudelitas, zelus iustitiæ, remissio, pietas velit videri.

Item ex cõcilio Carthaginensi quarto.

Meritis fidei & vitæ, non diutys episcopalis authoritas quæritur.

CAN. VII.

Episcopus vilem supellectilem [q] & mensam ac victum pauperẽ habeat:

Orare publice, quã clam melius est.

Phili. 4. c

Et hoc probatur exemplo Catilinę, qui propter varijs incessum fuit à Sallustio notatus.

a Vnde historiographus Sallustij.

b Mutabilitatem. Catilinæ.

Hospitalem. Hęc dist. diuiditur in quatuor partes, in quarum prima dicitur quod sacerdotes debẽt esse hospitales, et recipere pauperes Christi. et hoc probatur per id qd sequitur vsque ad cap. quiescamus. Secunda ibi, Quiescamus. Tertia ibi, sed licet. Quarta ibi, Non oportet. Io. de Fã.

CASVS. In hac xlij. dist. prosequitur Gra. sextum cap. Apostolicæ regulæ, scilicet oportet sacerdotem esse hospitalẽ, quod probat vij. ratiõibus. Prima est in principio. Secunda incipit ibi, Qui enim Apostolum. Tertia ibi, Si enim sacerdos. Quarta & quinta incipiũt ibi, Ordinãdus itaque. Sexta ibi, quomodo etiam secũdum Hierony. Septima ibi, Vnde Apostolus. Octaua ibi, Si enim vidua. Casus autem sequentis capit. planus est.

Sacerdos debet esse hospitalis.

c Hospitalem. In hac di. ostẽdit Gratianus, qd hospitalis erat ordinãdus, quia non haberet frontẽ inuitandi alios ad hospitalitatẽ, si domũ suã hospitibus clauderet. & quia hæc pietas remuneratur æternaliter, & tpaliter. Item exemplo Abrahę & Loth, qui quoniã hospitales erant, Angelos, hospitio recipere meruerunt'. addit etiã q̃ in hospitalitate non erit electio, vel delectus personarum [2]. Adiungit etiã de comuiijs in ecclesia nõ faciendis [3]. In fine breuiter tangit vij. cap. Apostolicæ regulę s. oportet episcopũ esse pudicum [4].

1 Vt infra §. j.

2 Et infra ead. quiescamus.

3 Vt infra ea. nõ debet. & ca. sequenti.

4 Scilicet in §. pudicus.

d A seipso. Simile. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. vlti. ff. de fideiussor. l. tutor. ff. de pa. cũ in eo. xlvij. di. c. sicut hi. §. necesse. in pri.

† Cõcor. text. in l. altius. ff. si ser. vend. & in l. frater à fratre. ff. de cõdi. inde.

e Aliena. Xlvij. di. sicut. j. xciij. di. diaconi. j. xiiij. q. iiij. quid dicam. sic extra de resti. spolia. sæpe. & xvj. q. j. decimæ.

Gen. 19.

f Corporalis. Sine operibus pietatis.

ADDITIO.

Et quod dicit ad modicum. dicas respectu eorum, per quæ habet vita æterna. Vtilis tamẽ est: qa opportunitatem peccandi aufert. de conse. dist. v. nunquam. Laur.

g Ad omnia. Id est, ad temporalia, & æterna, vt xvj. q. j. decimæ.

h Ab hac. Hospitalitate.

i Alienus. Vt lxxxv. dist. archidiaconum.

k Vidua. Xxxj. q. j. quomodo.

Si

Mat. 25. a

Tatior poterit esse, qui domum propriam hospitibus claudit? Si enim sacerdos primum à seipso [d] & à domestica sua ecclesia debet exigere, quod postea populis imperet, & si primum imitando Christum ipse debet facere, quæ postea populum doceat, necesse est ut pauperes hospitio recipiat, quò ad hospitalitatem facilius suo exemplo subditos attrahat. Ordinandus itaque sacerdos ad memoriam reuocet, quomodo Abrahã & Loth per hospitalitatis opera Deo placere, & Angelos hospitio meruerũt recipere, & quomodo Angeli Sodomis hospitalem domum ingressi, Loth cum familia sua liberauerunt, quomodo clausas domos cũ hospitibus ignis ingressus perdiderit. Quomodo etiam secundum Hieron. aliena [e] rapere conuincitur, qui ultra necessaria sibi retinere probatur, ac sic per opera omnia pietatis se instituat, ut & præsentis vitæ subsidii, & æternæ claritatis præmia à Deo percipiat. utrunque enim pietati promittitur. Vnde Apostolus scribens ad Timotheum ait: exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis [f] quidem exercitatio ad modicum utilis est. pietas autem est utilis ad omnia [g], habens promissionem vitæ, quæ nunc est, & futuræ. Ab hac [h] quisquis alienus [i] fuerit, in sacerdotem ordinari non poterit. Si enim vidua [k] ab ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non recepit hospitio, quæ pedes sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum nõ est executa: multò magis sunt prohibendi à sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde quidam hospitali-

1. Timo. 4. b

DISTINC. XLII.

1 pars

Hospitalẽ [c] verò sacerdotem esse oportet, ne sit de numero eorũ, quibus in iudicio dicetur: Hospes fui, & non suscepistis me. Qui enim Apostolum secutus fuerit, alios ad hospitalitatem debet inuitare. Quomodo hospitalitatis exhor-

Universidad de Deusto Biblioteca

a S I quis. Diotrephen. proprium nomen. vel id est, sacerdotem.

Q Viescamus. Hæc est secunda pars huius dist. in qua dicitur quod in eleemosynis dandis non debet esse differentia cum petitur pro nutrimento. Si autem peteretur causa prædicationis, tunc esset discernendum. Hoc autem intelligo de eleemosynis quotidianis, nõ autem de præmeditatis. alias contradiceret Hierony. xvj. quæstione j. ca. fin. vbi dicit, quod in paupere magis est attendẽda religio, quam paupertas. Io. de Fant.

b Curiositate. Non enim semper erimus curiosi: nã multa sunt dissimulanda. ff. de noua. l. doli. in fine.

c Periculum. Si enim in minoribus adhibenda est discretio, fortius in maioribus. sic vij. quæ. ij. c. vlti. ff. ad Carbo. l. j. §. ij.

d Postulat. Ergo indistinctè omnibus est danda eleemosyna, vt infra ead. capit. proxi. & ĩ. §. proxim. & lxxxvj. distin. pasce. & j. quæstio. ij. quam pio. & xj. q. iij. quoniam multos. & xvj. quęst. j. si cupis. & xxiij. quæstio. iiij. duo. alibi dicitur, omni petenti te tribue. Sed cõtra dominus dicit[1]: Desudet eleemosyna in manu tua, donec inuenias iustũ, cui des. Et in canticis vbi dicitur: Ordinauit in me charitatẽ. Et dicit Ambrosius: Ordinata est charitas, vt primo Deus, secundo parentes, deinde filij, postea domestici, vltimo extranei diligantur. Et alibi dicit Ambr. quod delectus personarum debet esse in misericordia impendenda: vt lxxxvj. dist. non satis. & Hierony. dicit, ꝙ in pauperibus non tam paupertas, quam religio est attendenda: vt xvj. quæ. j. quoniam quicquid. & August. dicit: Vtilius esurienti panis tollitur, quam de cibo securus, &c. vt v. quæstione v. non omnis. xxiij. d. iiij.

† Vide in hunc locũ Alci. lib. prætermissorum j. in dictione agapes. Opinatur enim Alciatus ilapinas hic legendũ, nõ agapes.

Eleemosyna quibus est danda.

1 H. dicit, qd' hoc dicit in euãgelio, sed nescio vbi. Sed potest sumi ecclesiastic. 12. vel hoc dixit secundum interpretationẽ lxx. interpretũ. dicit Rod. qd' ista autoritas de sudet, &c. sumit ex c. præcedẽti, vbi dicit sic: si bene feceris, scito cui benefeceris: & erit gratia in oculis tuis multa. Archi.

tatis opera despicientes, in Gangrensi concilio excommunicantur. Sic enim in eo statutum est.

Non sunt despiciendi, qui conuiuia pauperibus exhibent.

CAN. I.

S I quis despicit eos, qui fideliter agapes †, id est, conuiuia pauperum exhibent: & propter honorem domini cõuocant fratres, & noluerit communicare huiuscemodi conuocationibus, paruipendens quod geritur: anathema sit.

Hinc etiam Ioannes Euangelista in epistola sua quendam Diotrephen [a] excommunicauit, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de ecclesia deijciebat. In hospitalitate autem non est habendus delectus personarum sed indifferenter quibuscunq; sufficimus, hospitales nos exhibere debemus.

Vnde Ioannes Chrysost. in epistola ad Hebræos.

In recipiendis hospitibus nulla debet esse distinctio.

CAN. II.

2 Q Viescamus ab hac absurda curiositate [b], & diabolica & peremptoria. Si enim in clero se electum esse dicat, si sacerdotem se nominet, scrutare. Nõ enim sine periculo in talibus indiscussa communicatio est. Circa maiora maius periculum [c] vertitur: non enim das, sed accipis. Si verò pro nutrimento postulat [d], ne in his examines, quomodo Abraham hospitalem se circa omnes ostendebat. Si scrutator esset circa refugientes ad se, nũquam Angelos hospitio recepisset. Fortassis enim nõ putasset eos Angelos, sed cũ reliqs repelleret: sed quoniã omnes [e] recipiebat, suscepit, & Angelos. Nõ enim ex vita eorũ, quos accipis, mercedem tibi retributurus est Deus: sed ex voluntate & honorificentia multa & misericordia & bonitate.

3 *Sed licet ipsa conuiuia despicienda non sint, tamen non in ecclesijs celebrari, nec clericos ad ea conuocatos partes ex eis sibi tollere oportet.*

Vnde in Laodicensi conci.

Clerici ad agapem vocati, partes sibi non tollant.

CAN. III.

4 N On oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos ad agapem vocatos partes [f] tollere, propter iniuriã [g], quæ ex hac occasione ecclesiastico ordini poterit deputari.

In locis Deo dedicatis, nec comedere, nec accubitus sternere liceat.

nimum. Distingue ergo eorum qui petunt eleemosynam, alij sunt cogniti, alij non. Item alij petunt quasi ex debito, vt prædicatores & prælati: alij pro sustentatione corporis. Si ergo quis petat ex debito, & ratione officij, quia dicit se ad hoc missum, vt ibi prædicet, & tale officium constet ei commissum esse, recipiendus est. Si est incognitus, est examinandus, an ita sit: vt in hoc capitu. Si autem quis petit pro nutrimento: tunc indistinctè omnibus est danda, vt hic, & j q. ij. quam pio. & xj. q. iij. quoniam. nisi quis per securitatẽ cibi negligat iustitiam: quia tunc subtrahenda est ei, vt v. q. v. non omnis. nisi iam fame moriatur, vt lxxxvj. dist. pasce. si autem non possumus omnibus sufficere: tũc danda est potius bono, quam malo, & consanguineo, quam extraneo. & sic loquitur illud: Desudet eleemosyna, &c. & illud: Ordinauit in me charitatẽ: vt lxxxvj. dist. non satis.

e Sed quoniam omnes. Arg. quod ratione dubitationis melius est ex abundanti aliquid facere, quã aliquid dimittere: vt vndecima quæstio. tertia. nolite. decimatertia quæstione secunda. non æstimemus. xxiiij. q. tertia. corripiantur. Et est arg. ad quæstionem, cum dubitatur quis ex duobus occiderit hominẽ, quod potius ambo admittãtur ad ordines, quam ambo repellãtur [2]. Argumentum contra vigesimatertia quæstione vltima. si quatuor. Quid iuris sit de hoc, notatur in quęstionibus, & est expressum de homicidijs significasti.

Dubitatio notabilis.

2 Arg. ad hoc 33. q. 4. quã magnũ. Lau.

f N On oportet, &c. Partes. & domum mittere. & est contra episcopos, qui nolunt prouincias visitare, & tamen petunt redimi procurationes, vt x. quæstio. j. relata.

g Propter iniuriam. Id est, infamiam.

Nulli.

a N Vlli. Transeuntes. sic in tabernis possunt clerici comedere causa necessitatis, vt xliiij. di. clerici. de vi. & hon. cler. clerici.

b O Ratorium. ab orãdo quippe dicitur, vt in eo nihil aliud, quam oretur, & psallatur. j. eo. in oratorio.

c Quidquã aliud. Tamen ecclesiasticæ causæ[1] possunt, & debent tractari in ecclesia, vt ij. q. ij. præceptum.

Clerici in tabernis possũt qñque comedere.

1 Sed non seculares. extra de immu. eccle. c. j. vbi de hoc.

P Vdicus quoque. Hæc di. diuiditur in quatuor partes, in quarũ prima dicit, ꝙ rector ecclesię debet esse discretus in silentio, & vtilis in verbo, ne aut tacenda dicat, aut dicenda subticeat. Et ad hoc ꝓbandum inducit c. seq. Secũda ibi, In mandatis. Tertia ibi, scimus autem. Quarta ibi, pariter quoq;. Io de Fant.

CASVS. In hac dist. xliij. prosequitur Gratianus vij. c. apostolicæ regulæ. s. oportet epm esse pudicum. quod verũ est, nõ solũ factis, sed etiam verbis, vt probatur per cantica cãticorum.

† quærat † tractet † laudib'

d Pudicus. Hic breuiter tãgit. vij. c. apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse pudicum.

e Genæ. Sicut enĩ per genas cibi[2], sic per prędicatiões ecclesię fideles incorporantur, vt de cõsec. di. ij. qa passus.

2 Scilicet masticãt, et masticãdo incorporantur. Hugo.

Debet. In hoc §. prosequit Gratianus viij. ca. apostolicæ regulę. s. oportet episcopum esse doctorem. i. talem, qui sciat docere. Nam quantũ prodest bonis per exẽpla bonæ vitæ, tantum nocet malis, si sileat. Nam prædicatione prælatorũ mali sunt arcendi & corripiendi: sed in sua prædicatione debet prælatus esse discretus, ne vel tacenda proferat, vel dicenda taceat. Quod sequentibus capitulis probatur.

Canti. 5. c

CAN. IIII.

N On oportet in basilicis seu in ecclesijs agapem facere: & intus manducare, vel accubitus sternere non licet.

Item ex concilio Carthaginensi iiij.

Nisi necessitate coacti, clerici in ecclesia non conuinentur.

CAN. V.

N Vlli episcopi vel clerici in ecclesia conuiuentur, nisi fortè transeuntes [a] hospitiorũ necessitate illic reficiant. Populi etiã ab huiusmodi cõuiuijs (quantum potest fieri) prohibeantur.

Item ex dictis beati Benedicti abbatis.

De eodem.

PALEA.

O Ratorium [b] hoc sit quod dicitur: nec ibi quicquã aliud [c] geratur †, uel condatur, † quàm quod diuinis ministerijs † conueniat.

Item Augustinus.

CAN. VI.

I N oratorio præter orandi & psallendi cultum penitus nihil agatur, vt nomini huic & opera iugiter impensa concordent.

DISTIN. XLIII.

1 *P Vdicus [d] quoque debet esse sacerdos, & moribus, & uerbis pudorem indesinẽter exhibeat. Vnde in Canticis canticorum genæ [e] sponsæ, id est, prædicatores, turturi comparantur.*

Debet [f] etiam gratiam docendi habere: quia ut Hierony. ait, innocentis absque sermone conuersatio quantum exemplo prodest, tantum silentio [g] nocet. Nam latratu [h] canum [i] & baculo [k] pastorum lupi sunt arcendi. In ipsa autẽ doctrina discretum oportet esse rectorẽ, ne aut tacẽda proferat, aut dicenda taceat.

Vnde Greg. iiij. ca. sui pastoralis, parte secunda ait:

De discretione prædicationis, & silentij.

CAN. I.

S It rector discretus in silentio, vtilis & cautus in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Nam sicut incauta locutio in errorem protrahit, ita indiscretum silentium eos, qui erudiri poterant, in errore derelinquit. Sæpe nanq; rectores improuidi humanã amittere gratiam formidantes loqui liberè recta pertimescũt, et iuxta veritatis vocem nequaquam gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt: quia veniente [l] lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hinc nanque eos per prophetã dominus increpat, dicens in Esaia, Canes muti, non valentes latrare [m]. Hinc rursus [n] queritur dicens in

f Debet, &c. Hic prosequitur viij. capi. apostolicæ regulæ: oportet ordinandum esse doctorem, id est, talem qui sciat docere & prædicare. considerabit autem prius quibus & quæ prædicet[3], quia non omnia omnibus sunt prædicanda. Hæreticis enim secreta fidei non sunt pandenda[4], nec nimis alta dicet minus capacibus. Et si subditi non obediunt prædicanti, non ideo cessabit à doctrina & correctione eorum.[5]

3 Vt j. ea. distinc. in mãdatis.

4 xj. q. iij. nolite. i si.

5 Vt j. ea. dist. sancimus. cum duobus c. sequen.

g Silentio. Expone negatiue. sic ij. q. vij. sancta.

h Nam latratu. Id est, prædicatione.

i Canum. Infra ij. q. vij. qui nec.

k Et baculo. Comminationis.

S It rector. Hoc capit. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur ꝙ rector debet esse discretus, vt sileat vel loquatur cum viderit expedire. Nam sicut incauta locutio ponit hominem in errorem, sic indiscretum silentium in errore relinquit. & hoc probatur nouem authoritatib. In secunda parte, quę incipit ibi, Sed cum rector. dicitur qd prædicator debet esse vtilis in verbo. i. talia proferat, per quæ corda audientium non lædantur. et hoc probatur tribus authoritatibus. In tertia quę icipit ibi, Prouidendum quoque est. dicitur, quod etiam vtilia non debet nimis effundere: quia loquacitas nimia leuis apud homines reputatur, & hoc probatur tribus authoritatibus.

l Veniente. Iuxta illud. Nam siluisse nocet, multosque silentia damnant. Versus.

m Latrare. Propter pigritiam. Esa. 56. d

n Hinc rursus. Primo conqueritur, & primo ponit verba prophetæ: deinde ea exponit. sic procedit per totum capitulum.

Dicere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eccc.13.a a Dicere. Id est, dicitur.
b Tacendo. Nō quod tacens & timens fugere dicitur, vnde etiam tacere habetur, vt lxv. di. si forte. & ff. de interg. actī. de ætate. §. qui tacuit.
c Qui dum fugitiua. i. transitoria.
d Quos simplex relatio. Non refertur ad immediate dictum.
e Securitate. Eo ipso, quod tacetur, promittitur securitas delinquentibus, vt lxxxiij. di. error.
f Sermo. Doctoris.
g Nescit. Scilicet esse peccatum ille cui prædicatur: vel cum eius pœnitentia auditur, quæritur ab eo locus & tempus, & persona, cum qua deliquit, quæ forte peccator propter verecundiam vult occultare, vt de pœ. di. vj. c. j. in fi. Ta men in quæstionibus, vbi fit præiudicium alij, non fient speciales interrogationes, vt ff. de quæstio. l. j. §. qui quæstionem.
h Custodiunt. Id est, custodire debent.
i Quia angelus. Id est, nuntius domini.
k Præconis. Infra, de consec. dist. iiij. baptismus.
l Pastores. Id est, Apostolus.
m Tintinabilis. Octoginta tintinabula & totidem mala punica in inferiori margine tunicę sacerdotis pendebant.
ad Tit.1.b n Non moriatur. Anima, scilicet, peccando, vel vt fama eius non sit mortua.
Mala.2.b o Opera. Argumentū, quod si aliqua permiserit se desponsari, vel arrari, licet expresse

Ezechiele: Non ascendistis ex aduerso: neq; opposuistis vos murū pro domo Israël, vt staretis in prælio in die domini. Ex aduerso quippe ascēdere, est pro defensione gregis voce libera huius mundi potestatibus contraire. Et in die domini in prelio stare, est prauis decertantibus ex iustitię amore resistere. pastorē enim recta timuisse dicere [a], quid est aliud, quā tacendo [b] terga prębuisse? qui nimirum si pro grege se obȝcit, murum pro domo Israël hostibus opponit. Hinc rursus delinquenti populo dicitur in Ieremia, Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant tibi iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent. Prophetæ quippe in sacro eloquio nonnunquā doctores vocātur: qui dum fugitiua [c] esse præsentia indicāt, quæ futura sunt manifestant. Quos [d] diuinus sermo falsa videre redarguit, quia dum culpas corripere metuunt, incassum delinquētibus promissa securitate [e] blā diūtur. Qui iniquitatem peccātium nequaquam aperiūt: quia ab increpationis voce cōticescunt. Clauis quippe aperionis, est sermo [f] correctionis, quæ increpando culpam detegit, quam sæpe nescit [g] ipse etiam, qui perpetrauit. Hinc etiam Paulus ait ad Titum, Vt potens sis in doctrina sana exhortari, & eos, qui contradicunt, redarguere. Hinc per Malachiam dicitur, Labia sacerdotis custodiunt [h] scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus [i] domini exercituum est. Hinc per Esaiam dominus monet dicens: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocē tuam. Prædicationis [k] quippe officium suscipit quisquis ad sacerdotiū accedit, vt ante aduentū iudicis, qui terribiliter sequitur, ipse scilicet declarando gradiat. Sacerdos ergo, si prędicationis est nescius, quam tibi clamoris vocem daturus est præco mutus? Hinc est enim, quod in actibus Apostolorum legitur, Super pastores [l] primos in linguarum specie spiritus sanctus insedit, quia nimirum quos repleuerit, de se protinus loquentes facit. Hinc Moysi prędicitur in Exodo, vt tabernaculum sacerdos ingrediēs tintinabulis [m] ambiatur, vt videlicet prædicatoris voces habeat, ne superni inspectoris iudicium ex silentio offendat. Scriptum quippe est, vt audiatur sonitus, quando ingreditur & egreditur sanctuarium in conspectu domini, & non moriatur [n]. Sacerdos nanque ingrediens, vel egrediens, moritur, si de eo sonitus non auditur: quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine prædicationis sonitu incedit. Aptè autem tintinabula vestimentis illius describuntur inserta. Vestimenta enim sacerdotis quid aliud, quàm recta opera debemus accipere, propheta testante, qui ait in Psal. Sacerdotes tui induantur iustitia? Vestimentis itaque illius tintinabula inhærent, si vitæ viam cum linguæ sonitu ipsa quoque opera [o] sacerdotis clament. Sed cùm rector se ad loquendum prępparat, sub quanto cautelæ studio loquatur, attendat, ne si inordinatè ad loquendum rapitur, erroris vulnere corda audientium feriantur: & cùm fortasse sapientem se videri desiderat, vitutis compagem insipienter abscindat. Hinc nanque veritas dicit in Marco: Sa-

non consentiat, vi detur quod sponsalia sint contracta. Arg. xxx. q. v. fœminæ. xxvij. q. ij. si quis desponsauerit. xxxij. qō. ij. honorantur. ff. de spon. sed ea'. Nam opera probant, vt xlvj. dist. c. j. xl. q. iij. existimāt. xxij. q. v. cauete. vt extra de ijs quæ fiunt à maio. par. ca. ex ore. Arg. ff. de minori. si filius. ff. de inoffi. test. l. vlt. ff. de ædil. edic. si tamen. §. ei qui. loā. Ego dico, quod si contrahentes possunt loqui, exprimere debent consensum suum, alioqui nō iudicaretur pro matrimonio, cum necessaria sint verba quantum ad ecclesiam, vt extra de spon. tuæ fraternitatis. Quia etiā mutus, si contrahit, signis debet exprimere cōsensum, vt extra de spon. cum apud. Bar. Brixiē. Sed

Esa. 58. a

Exo. 28.

Psal. 136.

Mar. 9. g x Sed sapere. Ad hæc quæ hic dicuntur, bene facit extra de hære. cum ex iniuncto.
b Ad sobrietatē. Id est, sine præsumptione.
c Nimie. id est, in multiloquio.
Rom. 12. a d Læuigatur. id est, leuis & inanis ab auditoribus iudicatur.
e Brit. scilicet vsque ad vesperam: vt x. distinct. vj. testamentum.
Exo. 28. f
Seminiuerbius qs dicitur. f Seminiuerbius. à presbyteris Athenensium dictum est de Apostolo: quid sibi vult iste seminator verborum. & secundum hoc erit hic seminiuerbius. sed si habes seminuerbius: tunc dic, quod obscurè erat: vel quia (vt dicitur) vitium linguæ habebat.

ADDITIO.

Seminiuerbius. id est seminās verba, vel id est abbreuiās verba, secūdū Lauren. Item Paulus in quadam sequentia dicitur spermologus. Sperma enim Græce, Latine dicitur semen, & logos sermo, secundum Hugo.

Mar. 9. g g Præmisit. Arg. quod ab ordine verborum est argumentandum. xx. distinct. c. j. & xxiiij. quæstio. iiij. dispicet. & j. quæstio. j. vt euidenter. & iij. quæstio. vij. in gratuitus. extra de rescript. cum dilecta. Et si præcedens verbum est dubium, & sequens manifestū, sequens clausula est sequenda. ff. de petit hære. vtrum autem. Quandoque etiam secūdum præcedentem exponitur sequens. ff. de lega. j. si seruus pluriū. in fin.
h Importunitas. Not. quod propter ria. consuenit inducī capi. scilicet qđ tacens & timens videntur fugere. Item

Alias dicitur qđ de ordine scripturę non est curādum. ff. de solut. l. nec enim. Archidia. Argumentum ab ordine verborum sumitur.

Moysen dicitur in Leuitico: Vir qui fluxum seminis patitur, immūdus erit [c]. In mente quippe audientium semen futuræ cogitationis est audita æqualitas locutionis: quia dum per authorem sermo concipitur, cogitatio in mente generatur. Vnde & ab huius mundi sapiētibus in Actibus Apostolorum, Prædicator egregius seminiuerbius [i] est vocatus. Qui ergo fluxum seminis sustinet, immundus asseritur: quia multiloqo subditus, ex eo sese inquinat. quod si ordinatè promeret, prolem rectæ cogitationis edere in audiētium corde potuisset: dumque incautus per loquacitatem defluit, non ad vsum generis, sed ad immunditiam semen fundit. Vnde Paulus quoque cùm discipulū de instantia prædicationis admoneret, dixit ad Timotheum epistola secunda, Testificor coram Deo & Christo Iesu, qui iudicaturus est viuos & mortuos, & per aduentum ipsius, & regnum eius, prædica verbum, insta opportunè & importunè. Dicturus importunè, prȩmisit [k] opportunè: quia scilicet apud auditoris mentem ipsa sua vtilitate se destruit, si habere importunitas [k] opportunitatem nescit.

Item Origenes.

Porcis, & canibus sacra non sunt committenda.

CAN. II.

2 IN mandatis [i] habemus, vt venientes ad ciuitatem discamus prius, quis in ea dignus sit, vt apud eum cibum sumamus: quanto magis nosse oportet quis qualisve sit is, cui immortalitatis verba credēda sunt? Soliciti enim debemus esse ne margaritas nostras mittamus ante porcos. Sed ob alias causas vtile est viri huiusmodi habere notitiam. Si enim sciā, quia in his, de quibus nō potest [k] du-

quod æque aliquid probatur factis vt dictis. Item ordinē verborum attendēdum, vt per not. ȝ. posita patet. Leuit. 15.

IN mandatis. Hęc est secunda pars huius distin. in qua dicitur, & hæreticis & paganis nō sunt secreta nostræ fidei manifestāda. & hoc cap. ad hoc probandū inducitur. Si tu quæras, quæ dicta Origenis recipiantur? Respon. recipit ecclesia tanquā sua ea quæ de dictis eius Hierony. recipit. alias sunt cā suo authore damnata per papam Gelasiū. xv. dist. sancta Romana, versi. item Origenis. Ioan. de Fan. Actu. 17. d

i In mandatis. scilicet Euangelicis, Matthæi x. cap. & Mar. vij. vbi dominus præcepit discipulis suis: In quancunque ciuitatē intraueritis, interrogate, quis in ea dignus sit: & sic ibi manete. Ex verbis illis arguitur hic à minori. Lauren. Additio.

2. Timo. 4. a k Nō potest. Nā timor in dubijs deteriora canit. Et Lucanus, Pessimus in dubijs augur timor. Lucanus.

Quod

Matt. 7. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Quod.id est,quia bona sunt.
b Virtutum. Ergo videtur,quod qui non habet fidem,possit habere virtutem,quod non est verum,vt xxiiij.quæstio.j.vbi.
c Quæ palam.id est,indubitanter sunt mala.
d Permanet. sæpi⁹ admonitus.
e De secretioribus.sed ea quæ spectant ad admonitionem,non autem secreta fidei: quia si illa sciret, facilius nos inde impugnaret,vt xj.quæstio.iij.nolite.
f Prudenter.trãsferendo nos callide ad alienam materiam cum nec ipsi debeant alieni regni scrutari arcana. C. de commercatores. & extra de electio.quod sicut.imo subtili ingenio debemus à barbaris extorquere aurum, vt C.de commercijs.l.ij. & xiiij.quęstio.iiij.ab illo. & quæstio.v. cap.dixit.

Dolus bonus.

g Eludere. Nota dolum esse bonum contra hostem. sic xxij.quæsti.ij.vtilem. & ff.de dolo.l. prima.
h Penuria.Argu. cõtra.infra xxiiij. quæsti.iij.cum quibus¹.

1 Dic qđ ibi loquit de hæreticis dãnatis, hic de occultis. vel dic qđ eũ eis possim⁹ loqui quãtũ ad ea,q̃ possunt eos reducere ad fidem, vt not. j.ca. pxi.Arc.

SCimus.Hæc est tertia pars huius distinct. in qua dicitur,quod si prælati non corrigunt suos subditos,sanguis subditorum de prælatorum manibus requiret.Si autem faciamus,quod in nobis est,non imputatur nobis malitia subditorum.& hoc probat per ista tria capit.Ioannes de Faut.
i Perdant. id est, confundant.
k Aemulatione.id est, dilectione. Vnde nota versum qui valet ad multas expositiones. Aemulor, inflatur, amat, inuidet, ac imitatur. Bartolus.

Aemulor varia significata habet.

Prælatus ꝓpter psecutionem non deserat prędicationẽ.

l Recedere.Nota quod propter subsannationẽ vel persecutionem nõ cessabit doctor à docendo,vel prælatus à prædicando, vt hic, & xj.quæstio.iij.nolite. Quia & si illi non proficiant,tamen ipse faciat quod bitari,quòd[a] bona sint, emendatus est & inculpabilis,hoc est,si sobri[9], si misericors,si iustus,si mitis & human⁹ est(quę vtique bona esse nullus ambigit) tunc consequẽs videbitur,vt ei qui obtinet bona virtutum[b], etiam quod deest fidei, & scientiæ conferatur:& in quibus maculari eius vita videbatur,quæ est in reliquis,pbabilis,emẽ detur. Si verò in ijs,quæ palàm[c] sunt, peccatis inuolutus permanet[d] & inquinatus,non me oportet aliquid de secretioribus[e] & remotis diuinæ scientię proloqui,sed magis protestari & conuenire illum vt peccare desinat,& actus suos à vitijs emendet.Quòd si ingesserit se,& prouocauerit nos dicere ea,quæ eũ minus rectè agentem nõ oporteat audire,prudenter[f] eum debemus eludere[g].Nam nihil omnino respondere, auditorũ causa vtile non videtur: ne fortè existiment nos respõsionis penuria[h] declinare certamen, & sic fides eorum lædatur, nõ intelligentium propositum nostrum.

Item Anacletus.

Verba prædicationis persecutoribus suis prælati non subtrahant.

CAN. III.

SCimus autem multos ob id infestare do ctores suos, vt eos perdant[i], & placita ꝓpriæ voluntatis adimpleant: non propterea tamen doctores,inquantum vires suppetunt,à recta æmulatione[k], & bona intentione recedere[l] debent: scientes, quia beati, qui persecutionem patiũtur propter iustitiam.

Item Gregorius Venantio episcopo.

Non est mundus à sanguine subiectorum, qui Dei consilium illis non annuntiat.

CAN. IIII.

EPhesijs Paulus[m] dicit:Mundæ sunt manus meæ à sanguine[n] omnium vestrũm.Non enim subterfugi, quò minus annũtiarem[o] omne consiliũ Dei vobis.Mũdus[p] ergo à sanguine eorum non esset, si eis Dei consilium annuntiare noluisset:quia cùm increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo[q] pastor occidit.

Item Nicolaus papa.

Aeternæ dãnationis pœnam incurrit prædicator, qui semen verbi Dei non spargit.

CAN. V.

DIspensatio est nobis cælestis seminis iniuncta:væ[r], si non sparserimus, væ, si tacuerimus.Quod cùm electionis vas formidet, & clamet[s]: quantò magis[t] cuilibet exiguo metuendum est? proinde sicut non leue discrimen incumbit pontificibus suum est:vt xlvij.dist.quod apud nos.& xxiij.quæstio.iiij.sicut non est.Nec obst.ꝫ.cap.proxi.vbi dicit quod prudenter debemus eludere tales.Nec etiam illud obst.xxiiij.quæstio.iij.dicit Apostolus.vbi dicit, hæreticum hominem post primam & secundam correctionem deuita. Quia vtrunquè illorum obtinet in secretioribus fidei, quæ non debemus pãdere illis.Sed ab illis, quæ faciũt ad correctionem, nunquam cessandũ est: vt j.q.vij.conueniẽtibus. Ioan. Hodie autẽ si hæretici non corrigantur,statim tradendi sunt curiæ seculari ad punien-dum.Si autem corrigantur & iurent stare mãdato ecclesiæ,in perpetuo carcere debent detrudi ad agendam pœnitẽtiam, vt extra de hæreti.capit.penul. Barto.

Matt.5.

Actuum 20.f

m EPhesijs Paulus. in actib⁹ Apostolorum. xx. capitu.
n A sanguine. id est,à peccato.
o Annuntiarem. Arg.quod si per te non stat aliqd,quo minus fiat,non est tibi imputãdum:vt xxxiiij. quæstio.ij. admonere.& xlvij. dist.c. vlti.&ꝫ.necesse.& C.de institt. & substitu.l.j.Arg. cõtra extra de eo, qui mit.in pos.causa rei ser.cap.j. Io. Sed certe ibi stetit non per petentem possessionem. ff.de regul.iuris.l.culpa. Barto.

Imputandũ nõ est ei,per quẽ non fiat.

p Mundus.Argu. à destructione antecedentis, vt xxiiij. q.ij.sane.
q Tacendo.infra lxxxiij.dist. error.

r DIspensatio. Væ. alias veh.scilicet æterna mors.xj. quæsti.iij. veh qui.
s Et clamet.infelix ego homo,quis me liberabit de corpore mortis huius?

ꝫ.vj.distinct.sed pensandum.

ADDITIO. Vel dic clamet prædicando,vel setimere æternam damnationem,secundum Hug.

t Quanto magis.Argu.à maiori,vt xxxij.quæstio. v.si Paulus.viij.q.j.si ergo tantus.

His.

a His.Id est,subditis.
b Parere. Id est, obedire.
Pariter.Hæc est quarta pars huius dist. Dictum est supra in cap.in mandatis. quod secreta fidei non sunt hæreticis reuelanda. Nunc vero dicit Gratianus, quod idem est de catholicis indignis, & non intelligentibus: si autem secus fiat, non fit ad eorum vtilitatẽ: sed potius ad ostentationem, vel adulationem, vel scientiæ iactationẽ, vel propter loquacitatem incautam. Et hoc probat per expositionem Beati immaculati. Ex quibus omnibus patet, quod si prælatus in prædicando discretionem non seruat, tanquã torto naso, id est, discretione carens, sacerdotis officio videtur indignus.

† Text. est in ſi.in l.j. C. de statu.& imagi.vbi vide quid sit adulatio.

c Irreuocabile. Horatius: Nam semel emissum manet irreuocabile verbum. extra de verb.sig. forus. & Ouidius, Nescit vox missa reuerti. iuxta illud. Vox emissa semel, irreditura volat.

Prompti ad loquendum sunt arguendi.

d Ad idẽ v.qõne v.q̃ ãbulat. ff.de capt. & postli. reuers. in bello.ꝫ.fin. in authẽ. de æqual. do. ꝫ.hinc igitur.in fin. Archidia.

Torto. ꝫ. dist. xlix.c.j. Hinc etenim nasum comparat discretioni: qa per eum perpenditur odor,& fœtor.

Vm autẽ. Hæc dist. dividitur in tres partes, in quarũ prima probat de temperãtia gulæ. & hoc probat per quatuor authoritates sanctorum patrum. Secunda ibi, Multis. Tertia ibi, Non oportet. Io.de Fã.

Cum autem. Hæc distinctio spectat ad tertium capitulum Apostolicę regulæ, quæ tractata fuisse, quod congruit: ita his[a] (quod absit) non mediocre periculum est, qui cùm debeant parere[b], despiciunt.

4 Pariter quoq; obseruare debet sacerdos, ne indignis & non intelligentibus secreta mysteria sua prædicatione reserare incipiat. Qui enim ea docet, quæ ab auditoribus non ualent intelligi, non ad eorũ utilitatem, sed sui ostentationem facit. Vnde in expositione Beati immaculati, dicitur: Vitium animi est, indignis secreta uulgare. quod fit uel loquacitate incauta: dum sine iudicio uolat irreuocabile[c] uerbum: uel adulatione, ut ei placeat, †cui sacra reuelat: uel iactatione scientiæ, ut plura scire uideatur. In quibus omnibus profectò datur intelligi, quanta debet esse discretio in prædicatione sacerdotis, qui si fortè caruerit, tanquam torto[d] naso sacerdotalis officij indicatur indignus.

DISTIN. XLIIII.

[1] [ps] CVm autem uiolentus esse prohibeatur gulæ intemperantiam nequaquam habere permittitur. Neq; enim ebrietas prohibetur, & uoracitas permittitur. Vtrunque[e] enim inter opera tenebrarum Apostolus cõmemorat scribens Romanis: Non in comessationibus & ebrietatibus. Ventris nanque ingluies ad luxuriam prouocat facilè, & omne opus bonum dissoluit. Vnde Hierony. Venter & genitalia sibimet ipsis uicina sunt: ut ex uicinitate membrorum confœderatio intelligatur uitiorum. Hinc Nabuzardan princeps cocorum muros Ierusalẽ destruxisse legitur, quia uenter, cui multitudo cocorum deseruit, ædificia uirtutum ad solum redigit. Sacerdos itaq; de altari uiuere[f], non luxuriari quærat. unde ait Hierony. Tibi ô sacerdos de altari uiuere, non luxuriari permittitur. Sunt autem comessationes non solùm sacerdotibus, sed etiam laicis noxiæ: qui festiuos & solennes dies non aliter se dignè celebrare putant, nisi comessationibus deseruiant.

Vnde Augusti. scribit ad Aurelium episcopum.

Non est uacandum comessationibus & ebrietatibus.

CAN. I.

COmessationes, & ebrietates ita concessæ,& licitæ putanẽ[g], vt in honorem beatissimorum martyrum non solùm per solennes dies (quod vnusquisq; lugendum[h] videat, qui hæc non carneis[i] oculis inspicit)sed etiam quotidie celebrentur. Et post pauca: Nõ ergo asperè(quantum existimo) non duriter, non modo imperioso ista tolluntur: sed magis docẽdo, quàm iubendo: magis monendo, quã minando: sic enim agendum est cum multitudine[k] peccantium. Seueritas autem exercenda est in peccata paucorum,& si quid minamur, cùm est trigesimaquinta dist. oportet ordinandum esse non vinolentum,sed sobrium.Sed non tractauit ibi,nisi de sobrietate pot⁹: ideo resumpsit eam hic,et tractat de temperantia & sobrietate cibi. Annectit, quod laici, & clerici qui faciunt magna conuiuia causa lasciuiæ, delinquunt. Item addit, quod clerici non debent comedere, vel bibere in tabernis, nisi necessitas cogat. Deinde dicit,quod cibũ clericorum semper præcedet & sequetur oratio. Item quod in sacerdotali conuiuio semper debet legi lectio sacræ scripturæ.

4.Re. vi.

Conuiuia reprobata.

2 Infra e. c.cõuiuia. & c. mul.

Vt infra ea.non oportet. cũ duobus c. seq.Et cõ cor.gl. in c.nulli. in gl.j.supra xlij. dist.

e Vtrunq;. Arg. quod vno prohibito,vel permisso, idem erit in connexo sibi:vt ꝫ.di.iiij. denique.& j.q.j.sicut Christus.Et est hic arg.quod si Papa vel episcopus scienter aliquẽ ordinat,videtur restituere ipsum famę⁴, cum fama & sacerdotiũ sibi sunt annexa.Ioan. Quod falsum est, vt extra de schisma. ca. ij.vbi dicitur qđ probare debet secum fuisse dispensatum. Bar.

Ordo purgat infamiam.

4 Arg.C. de his,qui no.infa.l. iij.idẽ sentit Hug.

f Viuere. Sufficere debet ergo clerico,quod viuat.i. sola necessaria habeat: & arctatur illa necessitas ad victum & vestitum[5]: vt xij.quæ.j. episcopus. Qualiter tamen hoc intelligendum est,dixi xxj.q.j.c.j.

Victus & vestitus sufficiunt clerico.

5 Quod legiſ & no. 24 qõ. 2. resecãdę. & xxxij. q.xiij. sic non sunt. in gl. vlt.

g COmessationes. Putantur. A stultis videlicet.
h Lugendum. Id est, nonne vnusquisque hoc lugendum videat?
i Carneis. Sed spiritualibus.
k Cum multitudine.

dine. Multi sunt xl.vt extra de cleric.excommu.latores. Aliquãdo xxiij.millia sunt paucis: vt xlv.distinct. disciplina. Et habes hic quod propter multitudinem detrahitur scueritati: vt quinq.di.constitueretur. & j. q. vij.quoties. & xxiij. q. iiij. ipsa pietas. & cap. non potest. quandoque & cum paucitate mitius agendum est, cum timetur scandalum. xxiij.quę.iiij. cum quisq; [1]. Vbi ergo aliquid male fit, & quasi ex authoritate defenditur, tunc non debet dormire scueritas: quando vero defenditur, tũc dissimulari põt propter scandalum, vt de pœnit.distin.vj. capitu. j. in fin. & lxxxij. distin.plurimos. & quinquage.distin. domino sancto. sed propter scandalũnunquam debet deseri veritas ipsa, vt extra de regulis iur. qui scandalizauerit [2]. Sed scueritas pœnarum potest deseri, vt hic. Io. Item vbi non habet locum dispensatiõis remediũ, vt in matrimonio, propter multitudinem non est recedendũ à scueritate canonica: vt extra de transactio. ex parte. B. [3]

Scueritati, an propter multitudinem vel paucitatem detrahatur.

[1] Cõcor. ex. i l. de curionũ et ibi glo. & doc. C. de pœn.

[2] Vbi de hoc, & extra de ẽp. ordi. sane, ibi videas.

[3] Sed & facet qñq; plãtus nõ ppter scãdalum, sed ppter maius malũ, quod posset ecclię puenire. vt cũ Rex aliquid facit in reb⁹ ecclesiæ, secundum Laur.

dolore fiat, de scripturis comminãdo vindictam futuram: ne nosipsi in nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur. Itaque prius monebuntur spirituales, aut spiritualibus proximi: quorum authoritate & lenissimis quidem, & instantissimis admonitionibus cætera multitudo frangatur.

Item ex concilio Laodicensi.

Nulli clericorum, aut continentium, licet tabernas intrare.

CAN. II.

NOn oportet clericos seruiẽtes à presbyteris, vsque[a] ad diacones, & deinceps ordinis ecclesiastici omnes vsque ad ministros, aut lectores, aut exorcistas, aut psalmistas, aut etiam eos, qui in proposito [b] continentiæ sunt, tabernas (nisi causa necessitatis) intrare.

[a] Vsque. Improprie ponitur hic vsque, cum nulli sint in medio.

[b] Qui in proposito. Vt Deo deuoti conuersi. xxij. q. j. duo. &c.

Item ex vj. synodo.

Deponatur clericus, qui tabernam aut ergasterium habere voluerit.

CAN. III.

NVlli clerico licet tabernam, aut ergasterium[c] habere. si enim huiusmodi tabernam ingredi prohibetur, quanto magis [d] alijs ministrare in ea? Si quis verò tale quid fecerit, aut cesserit, aut deponatur.

[c] Ergasterium. Id est, stationem.

[d] Quanto magis. Cui non licet minus, licebit & maius: vt hic, & xxiiij. q. j. miramur. & lxxiiij. dist. gesta. xxiij. quæst. v.

Item ex concilio Carthaginensi iiij.

Nisi necessitate compulsi, clerici tabernas non ingrediantur.

CAN. IIII.

CLerici edendi, vel bibendi causa, tabernas non ingrediantur, nisi peregrinatiõis [e] necessitate compulsi.

Item Gregorius Natali episcopo.

Corripiendus est episcopus, qui conuiuijs occupatur.

CAN. V.

[2] MVltis ab vrbe tua venientibus, frater charissime didici, pastorali cura derelicta, foliste conuiuijs occupatum: quæ audita non crederem, nisi hæc actionum[s] † tuarum experimentis probarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortatiõi inuigiles [h], sed ipsum quoque vsum ecclesiastici ordinis ignores: hoc est in testimonium [i], q̃ his, sub quibus es positus, seruare reuerentiam nescis.

Idem ad eundem.

De eodem.

CAN. VI.

COnuiuia communia, quæ ex intentione impendendæ charitatis fiunt, rectè vestra fraternitas in suis epistolis laudat: sed tamẽ sciendum est, quia tũc ex charitate veraciter prodeũt, cùm in eis nulla absentiũ vita mordetur [k], nullus ex irrisione reprehenditur: nec in eis inanes secularium negotiorum fabulæ, sed verba sacræ lectionis audiuntur: cùm non plus, quàm necesse sit, seruitur corpori, sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsus exercendę virtutis habeatur. Hæc itaque, si vos in vestris conuiuijs agitis, abstinentium [l] † (fateor) magistri estis.

Item ex concilio Nanetensi.

PALEA.

NVllus presbyterorum quando ad anniuer-

[e] Aut cesset. Sic xxxv. dist. c. j.

[f] Clerici. Nisi peregrinationis. Nota quod permittitur viatori, quod alij non permittitur. Argu. simile j. xj. quæ. iij. quoniam multos.

[s] Vltis. Hæc est ij. pars huius distin. in qua reprehenditur quidam Natalis episcopus, qui semper erat in comessationibus, ita quod officium suũ nesciebat: & ita alijs detrahebat. & hoc probatur per hoc c. & per c. seq. Io. de Fant.

[g] Actionum. Argu. præsumi contra aliquem quandoque propter crimen præteritum. xviij. distin. peruenit. & xxxiij. quæstio. j. cum per bellicam. Quandoque ex præsenti circa præsens, vt hic. quandoq; circa futurum. quinq. dist. si quis diaconus. Quandoq; ex præterito circa præteritum. xxij. q. j. nõ est. Quandoque ex præterito circa futurum. xxiiij. q. v. sia apud. & lxxxij. dist. plurimos.

[h] Inuigiles. Quæ duo, scilicet lectioni studere, & exhortationi inuigilare, sunt opera põtificis. xxxvj. dist. cap. vltimo.

[i] In testimonium. Hic vnum factum probat aliud, vt j. q. j. constat, &c.

[k] COnuiuia. Mordetur. Vnde versus, Quis quis amat dictis absentum rodere vitam, Hanc mẽsam veritam nouerit esse sibi.

[l] Abstinentium. Not. q̃ abstinẽs dicitur, qui bñ comedit: & continens dicitur qui tamen cognoscit vxorẽ suã: vt xxj. di. Nicena.

4 Ad id 30. q. 3 pertinet. & de interdict. & releg. l. relegatorũ. j. vlt. Arch.

[a] NOn oportet. hic habẽt q̃dam c. nullus. quod est j. de consec. dist. v. nullus.

[b] Ex symbolis. Symbolum est, quãdo plures conferũt ad cõuiuia faciẽda. idem est cõfertum.

[c] Celebrare. Nam vt ait Iuuenalis: Miserum est aliena viuere quadra.

[d] IRo reuerẽtia. j. de consec. distin. v. in omnibus.

[e] NOn liceat. Hymno. j. de consec. distin. ij. panis & calix. & capit. didicimus.

Sequi

[+] Adde q̃ actio hic accipit p actu. simile in l. magistratuũ. C. de adop. et i l. iij. ff. de offic. procõs. & j. de. dis. rõuia.

eſt, & ſacris canonibus prohibitum.

Item ex eodem.

De eodem.

PALEA.

QVando autem conueniunt presbyteri ad aliquod conuiuium, aliquis prior illorum uersum ante mensam incipiat, & cibum benedicat: & tunc secundum ordinem sedeant, alter alteri honorem præbentes: & per uices cibum, & potum benedicant: & aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura legat. Post refectionem similiter hymnum dicant ad exemplum domini sicut in cœna fecisse legitur, & se contineant omnes presbyteri, maximè in talibus locis, ut non uituperetur ministerium eorum.

Item ex eodem.

De eodem.

PALEA.

QVando presbyteri per calendas simul conueniunt post peractum diuinum ministerium ad necessariam collectionem, non quasi ad plenam refectionem, sed quasi ad prandium ibi ad tabulas residcant ne per talia inhonesta conuiuia se inuicem grauent: quia indecens est, & onerosum. Sæpe etiam tardè ad ecclesiam reduntes maius damnum de reprehensione consequuntur (quod de gra uedine mutua contrahunt) quàm lucrum ibi faciant. Nam de huiusmodi conuentu Paulus

Corinthios reprehendit: quia inconuenienter cœnam dominicam manducare cõueniebant. 1. Cor. 11. Sic & qui ad cœnam dominicam, id est, ad collationem uerbi sub occasione conueniunt, & ex ingluuietate uentris causa coniunguntur, reprehensibiles coram Deo & hominibus habentur. Et ideo peractis omnibus, qui uolunt panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangant: & singuli singulum bibere faciant: & maximè ultra tertiam uicem poculum non contingant: & sic ad ecclesias redeant.

Item ex concilio Laodicensi.

Christiani ex symbolis conuiuia non celebrent.

CAN. VII.

[3] NOn oportet [a] ministros altaris, vel quoslibet clericos aut etiam laicos Christianos ex symbolis [b] (quæ vulgus comessalia appellat) cõuiuia celebrare [c].

[a] Ministros. Hymno. j. de consec. distin. ij. panis & calix. & capit. didicimus.

[b] Quæ vulgus. Hymno. j. de consec. distin. v. in omnibus.

[c] Celebrare. Nam vt ait Iuuenalis: Miserum est aliena viuere quadra.

Item ex concilio Toletano tertio.

Sacrarum scripturarum lectio sacerdotalibus semper conuiuijs misceatur.

CAN. VIII.

PRo reuerentia [d] Dei, & sacerdotum id vniuersa cõstituit synodus, vt (qa solent crebrò mensis otiosæ fabulæ interponi) in omni sacerdotali conuiuio lectio diuinarum scripturarũ immisceatur. Per hoc enim & animæ ædificãtur ad bonũ, & fabulæ non necessariæ prohibentur.

[d] Dei. Hymno. j. de consec. distin. ij. panis & calix. & capit. didicimus.

Item ex concilio Martini papæ.

De confertis nec conuiuia facere, nec ante horam diei tertiam clericis comedere licet.

CAN. IX.

NOn liceat sacerdotes, vel clericos, sed nec religiosos laicos conuiuia facere de cõfertis. Nec oportet clericos, vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire conuiuia: nec aliquando clericos non hymno [e] dicto comedere panem, & post cibos gratiam authori Deo referre.

[e] Dicto. Hymno. j. de consec. distin. ij. panis & calix. & capit. didicimus.

Si ergo laicis comessationes damnabiles sunt, multò magis sacerdotibus imputantur ad gehennam. Venter enim pinguis (ut Hieronymus ait) crassum sensum generat, cùm sacerdotalis sensus contra uigil esse debeat & tenuis. Atque ideo edacitatis uitio obnoxij in sacerdotes ungi non debent. Hi enim (ut ait Gregor. in moralibus) qui adhuc uitiorum bello subiacent, nequaquã per prædicationis usum præesse magisterio cæterorum debent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DISTINC. XLV.

Sequitur. Hęc dist. diuiditur in quatuor partes. In quarum prima ꝓbatur per septem authoritates, quod prælati non debent esse accensi ad iram, vel perturbationem. Secūda ibi, Salomon. Tertia ibi, ex his. Quarta ibi, percussor. Ioan. de Fant.

a Quid autem. Canones. lxxxvj. distin. non liceat.

Fidē fusci per: nemo cogitur.

b Fidem. ad fidem enim nemo cogendus est, vt xxiij. q. v. ad fidem. & j. eo. de Iudæis. sed fidem receptā cogit quis retinere. & sic non obst. xxiij. q. iiij. qs nos. et q. vj. iā vero.

c Neminē. Peccantē. dū tamē nō nimis enormiter excedat. vel intellige, ꝙ clericus in sacris ordinibus constitutus, non est grauiter & immoderate verberādus. & sic non obst. extra de sent. excom. vniuersitatis. Ioan.

† Ar. qđ sufficit allegatio generalis nō expressio li. de quo per glo. in verb. continebat. in c. continebatur. de desponsi. impub.

d Triduo. similis suspēsio est v. q. iij. in loco, &c.

1 Et sic nō obst. extra de sen. excom. vt famę. Ioā. de Fant.

Q Vi syncera intentione.

e Blandimētis. vel etiā munerib⁹: vt xxiij. q. iij. c. vlti. licet ar. sit cōtra. j. q. ij. quā pio. xxij. q. ij. primum.

Ceremoniæ.

f Ceremonias. ceremoniæ dicūtur sacrificia Iudæorum: quia cereis exercebantur. ꝛ. dist. iij. vj. §. his ita.

Ecclesia quare permittit Iudæos moraliter pcc care.

g Licentiam. Sed nonne Iudæi moraliter peccant ista faciendo? quomodo ergo datur eis licentia peccādi moraliter? Rē. si peccāt mortaliter, quare non punitur, cum ipsi in alijs delictis tale. vnde puniuntur, vt xvij. Hieron. q. iiij. constituit. ex Culeus letra de vsur. post magis ab ad- ferabilem? Sed dic, uētu Christi ꝙ non dat eis hic licentiā peccandi, sed liberationem à pœna. & est simile iiij. dist. deniq;. & xxj. q. ij. placuit. xxiij. q. j. paratꝰ. Ad aliud respondeo ꝙ si Iudæi ad hoc prohiberentur: ergo iam cogerentur ad fidē. Et hæc vera sunt: dum tamē ipsi in cōtemptū nostræ fidei nō exerceant talia: vt C. de Iudæ. Iudæos. & extra de Iudæis. & si Iudæos.

2 Nā celebrare & exercere illa ceremonialia est peccatum mortale. vnde Hieronymus Culeus letra de vsur. post magis ab ad- ferabilem? Sed dic, uētu Christi ꝙ non dat eis hic licentiā peccandi, sed

1 Ipse

Non enim oportet episcopum ita esse irascibilem & perturbati sensus, ut percutiat, qui debet esse patiens: sed sequatur eum, qui dorsum posuit ad flagella.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Constantinopolitano.

Verborum correctione, non verberibus timeri debet episcopus.

CAN. I.

Quid autem de episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones[a] dicāt †, bene fraternitas vestra nouit. Pastores enim facti sumus, nō percussores. Egregius prædicator dicit: Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Noua verò, atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exegit fidem[b].

Item in quodam concilio.

De eodem.

CAN. II.

Neminem quisquā peccantem[c] clericum cæde attingat: non presbyter diaconem, nō episcopus clericū vel seruitorem ecclesiæ ad cædem perducat. Quòd si ita causa exigit, id est, si incorrigibilis extiterit clericus, triduo[d] priuetur honore, vt pœnitens redeat ad matrem ecclesiam.

Item Gregorius Paschasio episcopo Neapolitano.

Non asperis, sed blandis ad fidem verbis sunt aliqui prouocandi.

CAN. III.

Qui syncera intētione extraneos à Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis[e] debēt non asperitatibus studere: ne quorum mentē redita ratio ad planum poterat reuocare, pellat ꝓcul aduersitas. Nam quicunq; aliter agunt, & eos sub hoc velamine à consueta ritus sui voluerint cultura remouere, suas illic magis, quàm Dei causas probantur attendere. Iudæi siquidem Neapolim habitantes questi sunt nobis asserentes, quòd quidam eos à quibusdam feriarum suarum solennitatibus irrationabiliter nitātur arcere: ne illis sit licitum festiuitatum suarum solennia colere, sicut eis nunc vsque, & parentibus eorū longis retrò temporibus licuit obseruare. Quòd si huius rei veritas ita sē habet, superuacuæ rei videntur operam dare. Nam quid vtilitatis est, quando & si contra longum vsum fuerint vetiti ad fidei illius conuersionem nihil proficit: aut cur Iudæis qualiter ceremonias[f] suas colere debeāt regulas ponimus, si per hoc eos lucrari non possumus? Agendum est ergo, vt potiùs ratione & mansuetudine prouocati sequi nos velint, non fugere: vt eos, ex eorum codicibus ostendentes, quę dicimus ad sinum matris ecclesiæ Deo posimus auxiliante cōuertere. Itaq; fraternitas tua eos monitis prout poterit Deo adiuuante ad cōuertendum accendat: & de suis illos solennitatibus inquietari denuo non permittat: sed omnes festiuitates feriasque suas (sicut hactenus tam ipsi, quàm parentes eorum per longa colentes retrò tempora tenuerunt) liberam habeant obseruandi celebrandique licentiam[g].

Item vniuersis episcopis per Galliam & Europam, & Germaniam constitutis.

Non seueritate, sed benevolentia subditos prælati corripiant.

CAN. IIII.

Licet plerunq; accidant sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia[h], quàm seueritas: plus cohortatio, quàm commi-

Sētētia sit coniuncta misericordiæ.

natio: plus charitas, ꝙm potestas: cùm nemo nostrum sine reprehensione, aut sine peccato[a] viuat. Nam si dominus statim post trinam negationem beatum Petrum apostolum præceptorē nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset. Expectādi[b] ergo atq; corrigendi magis sunt rectores ecclesię, quàm statim iudicandi[c]. Vnde necesse est quæque negotia ecclesiastica post multarum experimenta causarum solicitius perspici, & diligentius præcaueri: quatenus per spiritum charitatis, & pacis omnis materies scandalorum[d], & præsumptio inuidorum, atque oppressio simpliciū fratrum de ecclesijs Domini auferantur. Et sicut non vult quisquam fratrum se aliorum iudicio prægrauari: ita non audeat alij inferre, quod sibi nō vult[e] fieri. Iudæi non sunt cogendi ad fidem: quam tamen si inuiti susceperint, cogendi sunt retinere.

Iudex sit amator ꝙquitatis et misericordiæ.

Vnde in Toleta. concilio statutum est.

Sicut non sunt Iudæi ad fidem cogendi: ita nec conuersi ab ea recedere permittuntur.

CAN. V.

De Iudæis autē prę- cepit sancta synodus, nemini deinceps ad credēdū vim inferri. Cui em̄ vult Deus, miserē: & quē vult, indurat. Nō enim tales inuiti saluādi sunt[f], sed volentes, vt integra sit forma iustitiæ. Sicut enim homo ꝓpria arbitrij voluntate serpenti obediens perijt, sic vocāte se gratia Dei, propria mentis conuersione quisq; credēdo saluatur. Ergo non vi, sed libera arbitrij sui voluntate & facultate vt conuertantur, suadēdi sunt, non potius impellendi. Qui autem iampridem ad Christianitatem coacti sunt[g], sicut factum est temporibus religiosissimi principis Zizebuti: quia iam constat eos sacramentis diuinis associatos, & baptismi gratiā suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis domini extitisse participes: oportet, vt fidem, quam etiam vi, vel necessitate susceperunt, tenere cogantur: ne nomē domini blasphemetur, & fides, quam susceperūt, vilis[h] ac contemptibilis habeatur.

Item Leo Papa episcopis.

Benevolētia plusquā seueritas erga corrigēdos agat.

CAN. VI.

Licet nonnumquam accidant quæ in sacerdotalibus sunt reprehendenda personis: plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quàm seueritas: plus exhortatio, quàm comminatio: plus charitas, quàm potestas: sed ab ijs, qui quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi, facilè ab hac lege discreditur: & dum dominari magis, quàm consulere subditis placet, honor inflat in superbiā: & quod prouisum est[i] ad concordiam[k], tendit ad noxam.

Item ex canone apostolorum.

Deijciatur ab officio presbyter, & diaconus, & episcopus verberibus timeri quærens.

CAN. VII.

Episcopum, aut presbyterū, aut diaconum percutientē fideles delinquentes, aut infideles iniquē agentes, & per huiusmodi volentē timeri, deijci ab officio suo præcipimus: quia nunquā nos docuit hoc dominus: sed e contrario ipse cùm percuteretur, nō repercutiebat: cùm malediceretur non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur.

Item ex concilio Bracarensi.

Non verberibus, sed verbis subditos epi corripiant.

Iudex sit amator ꝙquitatis et misericordiæ.

a Sine peccato. vt lxxxj. dist. Apostolus. & xxv. dist. c. vnū orarium. §. nunc autem.

b Expectandi. argumen. quod semper iudex potius sequetur misericordiam quā iudiciū: vel ꝙquitatē, quam rigorem: vt lxxxvj. distinct. non satis. l. distin. ponderet. xxvj q. vij. alligant. & xxxv. q. ix. veniam. ad idē ix. dist. sana.

c Iudicādi. id est, damnandi.

d Scandalorum. Nam scandalū est clericum statim puniri post delictum. sic xj. quæstio. iij. rursus.

e Non vult. sic ij. q. vj. qui se scit.

f De Iudęis. Sal uandi sunt. quia nullus inuitus fit bonus: vt xxix q. vj. vides.

Coactio est duplex

g Coacti sūt. Coactio cōditionalis, de qua hic loquitur, non impedit sacramentum. baptismi, nec etiā sacramētum ordinis: vt lxxiij. dist. vbi. impedit tamen sacramentum matrimonij[1]: vt extra de spon. cum locum. Sed si fuerit absoluta coactio, nullus character imprimitur: vt extrà de baptis. maiores. sed in dormientibus & amētibus distinguitur: quod si prius habeant propositum baptizandi, recipiunt characterem, aliter non: vt ibidem dicitur in fin. eo quod dormiēs possessionem non acquirit: vt ff. de acquiren. pos l. j. §. j.

h Vilis. Nō propter vilitatem vitandam aliquid fieri. c. 100. dis. prisca. & c. seq.

i Licet. Et quod prouisum est,

1 Arg. cōtra. 22. q. 4. inter. vbi de hoc, ibi videas.

CAN. VIII.

Cum beatus Paulus Apostolus arguere, & obsecrare, vel increpare in omni bonitate, & patiẽtia præcipiat, extra hãc doctrinam nouimus quosdam ex fratribus tantis cædibus inhonoratos efferuescere, quã tas poterãt latrocinãtiũ promereri personæ: & ideo q gradus iã ecclesiasticos meruerunt, id est, presbyteri, abbates, siue leuitæ, q exceptis grauioribus [a] & mortalibus culpis, nullis debẽt verberibus subiacere: nõ est dignũ, vt passim vnusquisq; prelatus honorabiliora mẽbra sua prout voluerit, & ei placuerit, verberibus subiaceat & dolori: ne dum incautè subdita percutiat membra, ipse quoq; debitam sibi subditorũ reuerẽtiã subtrahat [b], iuxta illud, quod quidã sapiẽs dicit: Leuiter [c] castigatus reuerentiã exhibet castiganti: asperitatis autem nimię increpatio, nec increpationem recipit, nec salutẽ. Et ideo si quis aliter, q̃ dictum est, prædictos honorabiles subditos licẽtia perceptæ potestatis elatus malitia animi tantum crediderit verberandos, iuxta modum verberum, quæ intulerit, excõmunicationis pariter & exilij [d] sententiam sustinebit.

[2] *Salomon verò econtra admonet, dicens: Percute filium tuum virga, & liberabis animã eius à morte. Hinc etiam beatus Gregorius scribit in dialogo, beatum Benedictum quendam monachum virga percutiẽdo sanasse, quẽ crebra admonitione curare non poterat. Hinc etiam dominus flagello facto de funiculis malè versantes in tẽplo flagellauit [e], & de orationis domo eiecit. Hinc etiã Apostolus fornicatorem [f] illũ satanæ corporaliter vexandum tradidit: & magum [g] illũ corporali cæcitate damnauit. Hinc etiam in canonibus [h] pueri, qui ante rationales annos irrationabiliter versantur, verberibus castigari iubentur. Virgines quoq; si religionis veste deposita alijs se copulauerint, ergastulis [i] retrudi præcipiuntur.*

Hinc etiam Gregorius in moralibus vigesimo libro, parte iiij. ca. sexto.

Disciplina non est seruanda sine misericordia, nec misericordia sine disciplina.

CAN. IX.

Disciplina [k] vel misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur: sed circa subditos inesse debet rectoribus & iustè cõsulẽs misericordia, & piè sæuiens disciplina. Hinc est, quòd semiuiui illius vulneribus, quià Samaritano in stabulum ductus est, & vinũ adhibetur, & oleum: vt per vinum mordeantur vulnera, per oleum foueantur: & quatenus vnusq̃sq;, qui sanãdis vulneribus præest, in vino morsum districtionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis. Per vinum mundantur putrida, per oleum sananda fouentur. Miscenda est [l] ergo lenitas cum seueritate: faciendumq; quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa asperitate

Cum beatus. [a] Grauiorib⁹. Hic patet, quod maiores clerici nõ sunt verberandi, nisi pro maiorib⁹ culpis: sed minores etiam verberantur pro minoribus: vt xxxv. dist. ante. & xxj. distin. c. denique. v. q. v. illi qui. sunt & aliæ personæ quæ habẽt coerctionem verberum: sed temperatam, vt pater, dominus, mater, paterfamilias, magister, maritus [1]: vt xxiij. q. iiij. duo ista. & quæst. v. c. j. & vij. qõ. j. sicut. Vnde si pater verberat filium cleri. cum in minoribus ordinibus constitutum non est excõmunicatus. Idẽ est de alijs propinqs, vel de ijs, qui familiam habent, vt extra de senten. excommuni. cum voluntate. in fin. Ioã. Tancredus tamen respondit, quod si pater animo corrigendi verberat filium in sacris ordinibus constitutum, quod non est excõmunicatus: q̃a manus illa non est iniuriosa, cum non fiat animo iniuriãdi: vt extra de senten. excommu. capit. j. hoc etiam notaui in quæstionibus. B. [2]

[b] Subtrahat. Arg. quod ex quo prælatus non seruat reuerẽtiam subdito, nec subditus tenetur ei seruare: vt xcv. distinct. esto. xxij. qõ. v. de forma. xxxij. q. vj. iniquum.

[c] Leuiter. ff. ad l. Aql. præceptoris.

[d] Exilij. No. clericum posse relegari in exiliũ: vt ij. q. j. in primis. & not. iij q. iiij. hi qui.

Salomon. Hæc est secunda pars huius dist. in qua probatur, quod subditi sunt castigãdi: & tunc eos prelati diligunt cum eos castigant. & hæc probantur per istũ §. & per quinq; authoritates sanctorum. Ioan. de Fan.

[e] Flagellauit. Vt j. q. iij. saluator.

[f] Fornicatorem. j. ij. quæst. j. de manifesta.

[g] Et magum. j. xxiij. quæst. viij. legitur.

[h] In canonibus. In hoc libro non inuenio illos canones, sed verba correctionis inueniunt xxviij. distinct. de his. & xij. quæstio. j. cap. j.

[i] Ergastulis. j. xxviij. q. j. impudicas. & c. peruenit.

[k] Disciplina. Id est, rigor siue pœna.

[l] Miscenda est. Not. quod iudices semper sequentur mediocritatem, vt argu. extra de censi. ex parte. ff. de pigno. actio. si seruus. ff. de iu. & fac. ign. nec supina. extra de offic. custo. c. j. & ff. de verbo. obli. continuus. §. cum ita [3]. Arg. contra. ff. de neg. gest. Nesennius. in fin. Io. Solu. iudex potius sequatur æquitatem, quam rigorem: vt C. de iud. placuit. Vbi certũ est ius ab æquitate dissentire, vt in restitutione minorũ, nisi ex causa magis sequeretur rigorem, vbi s. multis grassantibus opus est exemplo: vt ff. de pœn. aut facta. in fin. vbi autem ius scriptum non est, iudex semper sequitur æquitatem. vt extra de trãsac. c. vltimo. Bar.

Meus

Clerici non sunt æqualiter verberandi.

1 Adde gl. in l. iurãtibus. ff. de iurisdi. omniũ iud. et in auth. de nupt. § si vero. col. 4.

2 Questio venerialis est, & incipit quærit vtrũ pater, &c.

Prou. 2.b

Clericus potest relegari.

Ioan. 2.

1. Cor. 5.

Iudex mediocritatem sequatur.

3 Ad idẽ. ff. de seru. leg. generaliter. nã si legauit ibi seruum nec expssit de quo, de mediocri intelligendum est. Laur.

Luc. 10.

exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Hoc nimirum illa tabernaculi arca significat, in qua cum tabulis virga simul & manna est: quia cùm scripturæ sacræ scientia est in boni rectoris pectore, si est virga districtionis, sit & manna dulcedinis. Hinc etiam Dauid ait: Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga etenim percutimur, et baculo sustentamur. Sit ergo districtio iustitiæ, quæ feriat: sit & consolatio baculi, quæ sustentet. Sit itaque amor, sed non emolliens: sit rigor, sed nõ exasperans: sit zelus, sed non immoderatè sæuiẽs: sit pietas, sed non plus quàm expediat parcens. Intueri libet in Moysi pectore misericordiam, simul cum seueritate sociatã. Videamus amantẽ piè, & districtè sęuientẽ. Certè cum Israëliticus populus ante Dei oculos penè inueniabilem † contraxisset offensam, ita vt eius rector audisset: Descende, peccauit populus tuus. ac si ei diuina vox diceret: Qui in tali peccato lapsus est, meus non est [a]. atq; subiungeret: Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciámque te in gentem magnam: ille semel & iterum pro populo, cui præerat, obicẽ se ad impetum Dei irascẽtis opponens ait: Aut dimitte eis hanc noxam, aut si nõ facis, dele [b] me de libro tuo, quẽ scripsisti. Pensemus ergo quibus visceribus eundem populũ amauit, pro cuius vita de libro vitæ deleri se petijt. Sed tamen iste, qui tãto amore eius populi cõstringitur, contra eius culpas pẽsemus quãto zelo rectitudinis accendatur. Mox enim vt culpæ veniam ne delerentur obtinuit [c], zelo rectitudinis succensus inquit, Ponat vir gladium super femur suum: ite & redite de porta vsque ad portam per medium castrorũ: & occidat vnusquisq; fratrem, vxorem, & amicũ, & proximum suum. Cecideruntq; in illo die, quasi xxiij. milia hominum. Ecce qui vitã hominũ etiam cum sua morte petijt, paucorũ [d] vitam gladio extinxit. Intus arsit igne amoris, foris accẽsus est zelo seueritatis. Tanta fuit pietas, vt se pro illis coram domino morti offerre nõ dubitaret: tãta seueritas, vt eos quos diuinitus feriri timuerat, ipse iudicij gladio feriret. Sic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec sibi parceret: & tamen delinquẽtes sic persecutus est quos amauit, vt eos etiã domino parcẽte prosterneret. Vtrobiq; legat⁹ fortis, vtrobiq; admirabilis mediator: causam populi apud Deũ precib⁹, causam Dei apud populũ gladijs allegauit [e]. Intus amãs diuinę irę supplicãdo obstitit: foris sæuiẽs culpã feriendo cõsumpsit. In regimine ergo vtrũq; Moyses miscuit, vt nec disciplinę deesset misericordia, nec misericordiæ disciplina. Vñ in Iob iuxta vtrãq; virtutẽ dicitur: Cũq; sederẽ quasi Rex circũstãte exercitu, erã tamen mœrentiũ cõsolator. Sedere quippe circũstãte exercitu, vigor est disciplinæ regiminis: mœrentiũ verò corda consolari, est ministeriũ pietatis. Idem.

Iustè iudicans misericordiam cum iustitia seruat.

CAN. X.

Omnis, qui iustè iudicat, stateram in manu gestat. In vtroque [f] penso

[a] Meus non est. Argu. quod de vno conceditur, de alio negatur. sic j. qõ. j. per Esaiã. xxxiij. quæst. v. qui sitit. et xxiij. quæ iiij. forte. sic xxv. distin. qualis. similiter cũ iudicatur rem meã esse, per consequẽs iudicatur tuam nõ esse, vt ff. de procur. Pomponius. §. ij.

[b] Dele. Sed quare hoc petijt Moyses [1], cum nemo deleri possit, nisi propter peccatum proprium: quia spiritus sanctus nulli ingerit immeritã pœnam: vt xj. quę. iij. illud? Dicunt quidã, q̃d impetu mentis hoc dicit. Alij dicũt quod ex magna cõfidentia hoc dixit: quasi dicat, impossibile est, q̃d me deleas. Augu. tamen dixit, quod hæc dictio aut, ponitur hic conditionaliter, id est, si nõ dimittis eis hanc noxam, dele me cũ eis: postea destrue consequens, sed nõ delebis me: ergo dimittes eis hanc noxam. & Gregorius hic cõditionaliter exponit. Alij intelligunt hoc de morte temporali, prout videtur sonare litera sequens.

[c] Obtinuit. j. l. di. si quis præpostera. contra, ibi dicitur, quod veniam petijt, sed non obtinuit. Respondeo. Obtinuit ad tempus, vel ne punirentur æternaliter, sed non vt nunquam punirentur. Puniti enim sunt pro illo peccato in Romana, & in Babylonica captiuitate, vt lxxvj. distinctio. ieiunium. Vel obtinuit veniam quo ad vitam æternam, nõ quo ad tẽporalẽ: sicut & Dauid remissum fuit peccatũ quo ad vitam æternam, sed tamen punitus fuit temporaliter, vt de poeniten. distinc. j. sicut primi.

[d] Paucorum. Nota xxiij. milia dici pauca [2]: quia pauci fuerunt respectu aliorum. Simile ff. de ver. sig. maiorẽ.

ADDITIO. Et xxiij. qõ. iiij. c. Guilisarius. §. quod autem.

[e] Allegauit. Arg. quod idem potest esse aduocat⁹ vtriusque partis, & nunc inducere iura pro vna parte, nunc pro altera: quod est falsum [3]. Et sic tutor duorum litigãtium pro vno agit, & pro altero respondet: vt ff. de author. tuto. accipientis. Ex hoc loco sumitur causa quare episcopus accedẽs ad altare deponit mitram, & baculum: sed cum conuertit se ad populum, resumit cominationis suæ insignia: vt de consec. dist. j. nullus episcopus.

[f] Omnis. In vtroque. i. in absoluendo & condemnando.

Portat

2. Para. 5.

Psal. 21.

1 Sub. sicut etiam idẽ petit xxiij. qõ. iiij. quid crudele. iuxta finẽ.

† Innumerabilẽ.

Exo. 22. f

Moysi oratio pro populo in quo fuit exaudita.

Exo. 22. f

2 Adde regulariter quod dicant pauci. no. gl. i l. senat⁹. ff. de don. cã mort. & i c. cupientes. §. cęterũ. in glo. in ver. cõtradicentium paucitas. de elect.

Episcop⁹ quãdo sumit et quãdo ponit mitrã, & baculum & sine causa.

3 Adde de hoc late p Io. Andr. in mercu. lib. vj.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Iudex qualiter pōt habere rigorem & misericordiam.

a Portat. Sed qualiter istud stare potest, quōd iudex habeat misericordiam & rigorem? Primum ea ratione: quia iudex nō potest mitigare pœnā à canone latam, vel lege inflictam, vt ij.q.iij.c.si quem.§. notandum. sed illud ibi expeditū est. Itē qualiter miseretur iudex illius quem occidit? Item quæ misericordia manet circa illū, q̄ deponitur? Item quæ misericordia sit ibi vbi filius punitur pro delicto patris? vt vj.qō. j.c. quæro.§. verum. Solu. ideo dicitur iudex seruare rigorem & misericordiam, nō quod simul exerceat ea circa aliquem: sed quia si opus fuerit, & causa subest, debet esse misericors in dispēsando: si causa non subest, debet esse rigidus in iudicando. Vel dic quod iudex semper habebit misericordiam etiam occidendo hominem: et si non per mitigationem pœnæ, saltem per compassionem, vt ſ. ea. vera. Item ex hoc facit misericordiam, cū facit vt ille conteratur inter flagella, & ne fiat deterior. Vnde eo ipso, q̄ iudex punit aliquem misericordiā facit: vt ſ. ead. c. prox. & iste intellectus patere potest ex illis capi. xxiij. q.iiij. duo ista. & c. ea vindicta. Qui enim facit finē peccato, misericors est: vt de pœni. dist. vlti. c. vlti. in fin.

b Rancorē dimittere tenemur.

b Et qui emēdat. Dimittit. Quilibet potest & tenetur dimittere rancorē, sed nō tenetur dimittere satisfactionem: vt xc. distinctione. si quis cōtristat. s. & xxiij. q. iiij. si illic.

2 Ad idē adde extra de homic. signi ficasti. ij. fin. de hoc not. extra de cle. ma lefi. c. j. ibi videas. Arch.

c Corripit. Hic videtur, quod aliquis potest verberare vel excommunicare aliquem pro propria iniuria. sic xxiij. q. iiij. si illic. & ij. quæ. vij. si vbi dicitur quod clerici non debent esse vltores pro priæ iniuriæ. Similiter est contra xxiij. quæstio. iiij. inter. vbi dicitur quod nullus debet alium excommunicare pro propria iniuria. similiter est contra xxiij. quæstio. v. de occidendis. vbi dicitur quōd iudex pro sua iniuria non debet reum occidere. Sed solue vt dixi ij quæstio. vij. si quis episcopus. Ioan. Sol. pro propria iniuria potest prælatus aliquē punire dummodo non faciat hoc animo vlciscendi: vt j. distinct. proxi. seditionarios. vel vt magis timeatur, vt ſ. c. distin. c. j. sed si animo corrigendi hoc facit, & nō ex indignatione, benelicet, vt in hoc capit. dicitur. Bar.

d Inuitis. Argu. quod inuito confertur beneficium, vt xxiij. q. iiij. displicet. & quæstione v. non vos. lxxiiij. dist. placuit. & c. consuluit. ff. de negot. gest. soluendo. ff. de libe. cau. l. j. & ij. & ff. de appel. non tantum. Argu. contra xx. q. iij. præsens. & xxiij q. v. ad fidem. ff. de regulis iur. in uito. Solu. ad bonum semel receptū bene cogitur aliquis illud retinere, alias non. Contraria vero iura in casibus specialibus loquuntur, in quibus quis cogitur.

Beneficiū inuito cōfertur.

3 Supra eo. de Iudæis.

Sunt enim. Distinctū est supra in ca. proxi: quod qui corripit: & punit, dat eleemosynam: ideo ponit quot sunt genera eleemosynarum, & ad hoc alleg. duo ca. sequen. Io. de Fā. & Hug.

c Tria sunt.

c Quicquid. Eleemosyna maxima est, qui dat vltra id quod potest, vt xlj. distin. Hæc est magna eleemosyna, qui dat parsimoniam.

4 Dominus nō vult opes funditus.

d Leuamentum. Debet enim prælatus singulos iuuare pro posse: vt viij. q. j. clemens.

d Dimittere. Quā sed dispensatum ad rancorem ad minus, vt xc. distinctione. si quis contristatus. Eleemosyna datur pōt venialiter peccato ciuium.

e Achor.

e Sed illud. V. no. ſ. Achor, qui furatus fuerat regulā aureā de lericontino anathemate: vt j. q. iiij. ca. ecclesia. §. itē peccato ciuium.

f Benigno corde. Quia qui dat pauperi eleemosynam non ex charitate, sed ideo vt recedat ab eo, importunam petitionem, rem perdit & dādo eleemosynam meritum, & venialiter peccat: vt xxv. distinct. ca. nonnullis. §. crimen.

f Vt cæteri. No. quod cum quis delinquit publice, publice est arguēdus, & non occultē: vt sic cæteris metus incutiatur, & etiā ad vtilitatem.

3 Pone q̄ aliquis peccauit

Ex his omnibus. Hęc est tertia pars huius distinctionis, in qua probatur quod in correctionibus debet semper iudex declinare in partem mitiorem, & tamen punire: & hoc probat p̄ quatuor authoritates. Ioan. de Fant.

Iudex falsus nō est iudex.

1. Pet. 2. a

1 Sic dicit falsa virt. 28. q. 1. §. ex his.

Indignari et dedignari diferūt.

2 Vnde dicas q̄d dedignari, p prie est cū superbia irasci & corripere & īcrepare, secūdū Hu.

Ex his omnibus apparet, quōd nec lenitas mansuetudinis, sine rectitudine seueritatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in prælatis debet inueniri. Percussores ergo qui præmissis authoritatibus ab episcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellātes, sed prætermissa mansuetudine ad uerbera semper parati intelligendi sunt: qui per flagella, non uitia corrigere, sed timeri appetunt: quibus Petrus scripsit, Ne sitis dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo.

Hincetiam Gregorius scribit in Moralibus lib. xix. parte iiij. cap. xxiij.

Ita mansuetudo & discretio ab inuicem non separentur.

CAN. XIIII.

Vnt nanque nonnulli ita districti, vt etiam omnem mansuetudinem benignitatis amittant: & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis rectoribus vtraque summopere sunt tenenda, vt nec in disciplinæ vigore benignitatem mansuetudinis, nec rursus in mansuetudine districtionem deserant disciplinę: quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cùm contumacem corrigunt, nec disciplinæ vigorem molliant, cùm infirmorū animos consolantur. Regat ergo vigor disciplinæ māsuetudinem, & mansuetudo ornet sermone vigorem: & sic alterū commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.

Idem.

Verè iustus miseris compatitur, delinquentibus indignatur.

CAN. XV.

Vera iustitia compassionem habet, falsa verò dedignationē: quāuis & iusti soleāt rectè peccatoribus indignari. Sed aliud est, quod agit typo supbiæ, aliud quod zelo discipline. Indignant etenim, sed non dedignātes sunt. At contrà ij, qui de falsa iustitia superbire solēt, cæteros quosq; despiciunt: nulla infirmātibus misericordia condescendunt: & quò se peccatores esse non credunt, eò deterius peccatores fiunt.

Item Hieronymus in Ieremiam.

Peccantes mansuetudine pronocentur, non austeritate abiciantur.

CAN. XVI.

Recedite b (inquiunt) polluti, recedite, abite, nolite nos tangere, nobiscum nolite communicare. Talis loquela non illuminat cæcum, non sanat ægrotum, non curat infirmum, sed magis occidit, atque in desperationem periclitantem mittit. Boni etenim rectores ex sua infirmitate c aliorū infirmitates pensantes magis per humilitatis, & mansuetudinis leuamentū d studeant peccantes ab erroris laqueo eruere, quàm per austeritatē in foueā perditionis nutantes propellere.

Vnde doctor gentium, factus sum (inquit) infirmus infirmis. 1. Cor. 9. d

Idem.

In populum in e Dei defuit, cùm prædicator delinquentes palpat, & non corripit.

CAN. XVII.

Sed illud non otiosè transcurrendum est, quòd vno c peccante, ira Dei super omnem populū venit. Hoc quomodo accidit? quando Sacerdotes, qui populo præsunt, erga delinquētes benevoli videri volunt: & verentes peccantium linguas, ne fortè malè de eis loquantur, sacerdotalis seueritatis immemores nolunt complere, quod scriptum est: Peccantem coram omnibus argue, vt cæteri f metum habeant. Et iterum: Auferte malum à vobis ipsis. Nec zelo Dei succensi imitantur Apostolum dicentem: Tradidi huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis: vt spiritus saluus fiat. Neque illud Euangelij implere student, vt si viderint peccantem, primò secretè eum conueniant: post etiam duobus g, vel tribus adhibitis testibus: qui

Num. 6. d

1. Tim. 5. d

Ibid. d

1. Cor. 5. d

Mat. 18. b

publice, et satisfacere vult in occulto, nūquid sufficit? Nō. Nā dicit canō, vbi malū cōtingit, ibi moriatur. 2. quæsti. 1. si peccauerit. Ad hoc de pœ. dist. j. c. qs aliquādo. §. hæc ergo. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illa authoritas, si peccauerit, intelligatur etiã de manifesto delicto. Quid iuris sit, dixi ij.q.j. si peccauerit.

a Morbida. j.j.q.j. fertur. xxiiij. qõ. iij. resecanda.

Iure, cuius nõ est author, vtrũ possumus vti.

b Hinc etiam alibi. Arg. quod possumus vti iure aliquo, cuius non habemus authorẽ: vt j.e. neminẽ. & extra de fri. & male. c.j. de consec. dist. iiij. sanctum. Ar. cõtra. ff. de fal. l. vlt. vbi dicitur qd falsarius est, qui allegat leges, quarum non habet author. Io. hocideo contingit in legibus, quia nulla sine authore certo inuenitur. B.

Sane percussor. Hæc est quarta ps distin. in qua prosequitur de percussione spirituali: quia supra dixit de corporali. Arch.

SEquitur. Hæc distinct. dividitur in tres partes: in quarum prima reprehendit superbos doctores. Secunda ibi, Ecce quare. Tertia ibi, Non licet. Ioan. de Fan.

ad Titum 1.b

c Sequitur. In hac xlvj. distin. exequitur x. cap. apostoli cæ regulæ, scilicet, oportet episcopum esse non litigiosum. Talis autem duplici de causa, prohibetur ordinari. vna, quia cum talis sit arrogans, nescit humiliter docere. Vnde subditi vilipendunt eius doctrinam[1]. Itẽ alia ratione: quia consueuerunt tales distemperati esse in moribus. Solent enim esse adulatores, proditores, detractores, maledici, inuidi, scurriles, ad vlciscendas iniurias suas prompti: quæ secundum ordinẽ hic exequitur[2].

Litigiosi duplici ratione ordinari non debet.

1 Vt j. ej. cap. j.

1. Tim. 3.

2 Tertia,

Hæc habet. In verbis. Ex verbis enim perpẽdimus alicuius stultitiam: vt xciij. distinct. legimus. & extra de succes. ab intesta. cum dilectus. & ex verbis perpenditur quanta fides adhibeatur testibus: vt ff. de quæst. l. de minore. quandoq; etiã per signa perpenditur, quia impudic⁹ oculus, &c. vt xxxij. quæsti. v. nec solo. & de pœnit. dist. j. in actione.

c Magistrum. id est, diabolum.

f Insectatur. id est persequitur.

Ecce. Hæc est secunda pars huius dist. in qua reprehendit auaros, adulteros, malefidos, murmuratores, seditionarios, & iniuriarum vltores: & hoc, phat per vij. authoritates. Ioan. de Fant.

Sunt quia cum ipse sit litigiosus, & per consequentiam provocet alios ad discordiam, non posset ad cõcordiã reuocare: q; tamẽ tenerentur ex officio facere. g. dist. c. j. g. totũ. secundũ Host. Stultitia g verba aliquã signa perpenditur.

Ezec. 3. c

† Adde tex. in l. ca ptatorias. ff. de l. re. insti. l. gl. in l. j. & ibi Cyn. C. si quis alt. testa. prohi.

Proditor multiplici ter dicit.

r ij. vbi de hoc.

2 Itẽ prodit, q; non probanda defert. ij. q. vij. capterũq. §. de his. in prin. Item qui secreta sibi cõmissa reuelat. de pœn. dist. vj. sacerdos. Archi.

Ezec. 33. b

Iob. 27. a

3 Hoc c. nil videt facere ad hoc: quia non refert se ad excõmunicatio nem, quæ est pœna medicinalis, sed ad vitium qd est crimẽ. Archi,

De his, qui peccatoribus adulantur.

CAN. II.

SVnt nonnulli, qui dũ malefacta hominum laudibus efferunt, augent[a], quæ increpare debuerant †. Hinc enim per prophetã dicit: Væ his, qui cõsuunt pulluillos sub omni cubito manus, & faciunt cerulcalia sub capite vniuersæ ætatis. Ad hoc quippe sub cubito puluillus, vel ceruical sub capite iacentis ponitur, vt molliter quiescat. Quisquis ergo malè agẽtibus adulatur, puluillũ sub cubito, vel ceruical sub capite iacentis ponit: vt qui corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus molliter quiescat. Hinc rursus scriptum est: Ipse ædificabat parietem, illi autẽ liniebant eũ. Paries quippe nomine peccati duritia designatur. Aedificare ergo parietẽ, est contra se quæpiam obstacula peccati construere. Sed parietem liniunt, qui peccata perpetrantibus adulantur, vt quod illi peruersè agentes ædificant, ipsi adulãtes, quasi nitidũ reddãt. Sed sanctus b vir, sicut mala de bonis non æstimat c, ita iudicare bona de malis recusat, dicens: Absit hoc à me, vt iustos vos iudicem: donec deficiam, non recedã ab innocentia mea.

Hinc etiam ex cõcilio Carthagin. iiij. legitur.

Adulator, vel proditor clericus ab officio degradetur.

CAN. III.

CLericus, qui adulationibus d, & proditionibus e vacare deprehenditur, degradetur ab officio.

Item.

Excommunicentur ab episcopo, qui fratribus non probanda obijciunt.

CAN. IIII.

ACcusatores f fratrum episcopus excommunicet, qui nõ probãda fratribus obijciũt: & si emendauerint vitium, recipiat eos ad cõmunionẽ, nõ ad clerũ g.

Item.

Remoueatur ab officio clericus maledicus, scurra: fratrum profectibus inuidens, non promoueatur.

CAN. V.

CLericus maledicus (maximè in sacerdotibus) cogatur h ad postulandam veniam: si noluerit, degradetur: nec vnquam absque satisfactione ad officium reuocetur i.

Item.

De eodem,

CAN. VI.

CLericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendũ cẽsemus.

Item.

De eodem.

CAN. VII.

CLericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio est, non promoueatur.

Item.

Non sunt ordinandi, qui seditionibus vacant.

CAN. VIII.

SEditionarios statuimus nunquam ordinandos k clericos, sicut nec vsurarios l vel iniuriarum m suarum vltores.

Item ex concilio Laodicensi.

Vsuras exigere clericis minimè licet.

CAN. IX.

3 NOn licet fœnerari ministris altaris, vel in sacerdotali ordinatione constitutis, vel vsuras, vel lucra, quæ scupla * dicuntur, accipere.

Item Leo Papa.

Nec suo nomine, nec alieno clericus fœnerator existat.

a Sunt nonnulli. Augent. Non enim oportet laudando augere malitiam serui, vt ff. de ser. cor. l. j. §. persuadere. in fi.

b Sed sanctus. Scilicet Iob, cuius verba Grego. hic exponit.

c Non æstimat. Quia dubia in meliorem partem interpretantur, vt extra de regul. iur. estote.

d Clericus qui adulationibus. Triplex est adulatio, vt dixi xxv. dist. c. vnum orarium. §. alias.

e Proditionibus. Proditor dicitur, qui propter timorem non defendit veritatem, & qui tacet eam, vt xj. q. iij. nolite[1]. Itẽ qui crimen alterius sibi soli notum manifestat[2], vt ij. q. j. si peccauerit. Item qui malitiose circumuenit alium, & callide seduxit, vt in periculum salutis traliat. xvj. quæstio. j. si cupis. Item qui rem sibi commissam exponit hostibus. xxij. quæst. v. de forma. Item qui iussa veritatis contemnit xj. quæstio. iij. abist. Item qui secretum sibi commissum reuelat. xciij. dist. nerui.

f Accusatores. id est, detractores.

g Non ad clerum. Optimũ est hic argu. pro H. qui dicit, quod qui semel fuit excommunicatus, amodo non admittatur ad actus legitimos[3], vt dicã iiij. q. j. in prin.

h Clericus. Cogatur. per excommunicationẽ, vt vj. quæst. j. illi, nem, quæ qui. & xxij. quæst. j. prædicandum.

i Reuocetur. Argu. quod episcopus possit depositum restituere. de hoc dixi j. secunda quæ

Ezec. 34.

1 Ecce, quare litigiosi prohibẽtur in episcopos ordinari. Est & alia causa huius prohibitionis. litigiosi nanq; uel adulationibus animos principum sibi conciliant, uel fratribus suis detrahendo, infamiæ notam ingerunt: uel inter fratres discordiam seminando, seditionem nunquam facere cessant: quæ omnia in prælatis damnabilia esse probantur.

Vnde Greg. scribit in Moralibus lib. decimooctauo, parte iiij. cap. ij.

quia cum ipse sit litigiosus, & per consequentiam provocet alios ad discordiam, non posset ad cõcordiã reuocare: q; tamẽ tenerentur ex officio facere. g. dist. c. j. g. totũ. secundũ Host. Stultitia g verba aliquã signa perpenditur.

Ezec. 34.

thoritatem putant: & parati ad lites, in subiectos tumidè intonant, quod ex arrogantia superbiæ prouenire manifestum est.

Vnde Grego. scribit in Moralibus, lib. vigesimotertio, parte quinta. c. xij.

Arrogantes nesciunt inferre humiliter quæ docent.

CAN. I.

HOc habet propriũ doctrina arrogantium, vt humiliter nesciant inferre, quæ docent: & recta, quæ sapiunt, etiam rectè ministrare nõ possunt. In verbis[d] enim eorũ pditur, quòd cùm docent, quasi in quodam sibi videntur summitatis culmine residere: eosq;, quos docent, vt longè infra se positos, velut in imo despiciunt: quibus non consulendo loqui, sed vix dominando dignantur. Rectè autem his per prophetã dominus dicit: Vos autẽ cum austeritate imperabatis eis, & cũ potentia. Cum austeritate enim, & potentia imperant, qui subditos suos non cum tranquillitate rationis inducendo corrigere, sed asperè inflectere dominando festinant. At contrà, vera doctrina tantò vehementius hoc elationis vitium fugit per cognitionem, quantò ardentius verborum suorum iaculis ipsum magistrũ[e] elationis insequitur. Cauet enim, ne eum elatis moribus prædicet, quem in cordibus audientium sacris sermonibus insectatur[f].

CAN. XVIII.

4 SAnè percussor ille doctor dicitur, q; sermone inutili conscientiã percutit infirmorũ. Ideo tenere vos & omnes fideles oportet eum qui secundùm doctrinã fidelis est, sermonẽ, vt potès sit cõsolari in doctrina sancta, & contradicentes redarguere, & rectè viuentes, atq; etiã rectam fidẽ tenentes consolidare.

DISTINC. XLVI.

EGitur[c] in epistola ad Timotheũ: Nõ litigiosum. Nihil est enim impudentius arrogantia rusticorum, qui garrulitatem au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a SIcut non suo. Arg. qd quis non potest facere suo nomine, nec alieno, vt xxiij.qō. viij.his, à quibus. & ff.de admi. rer. ad ci. per.l. ij. in princip. Arg.contra lxxxviij. dist. episcopus. & ij. q. vj.si episcopus. v. q.iij.c.vlti. ff. quæ res pi.ob.poss. Aristo. Et est hic arg. quod si aliquis qua si procurator, vel tutor quandoq; recipit vsuras, quod non possit petere, vt sibi reddantur vsuræ. Io. Vnde si aliquis tutor à me recipit vsuras nomine pupilli, finito officio possum petere vsuras à tutore: quia pro alio peccare nō debuit, vt dicitur hic. Secus in aliis contrarijs: quia finito officio, non conuenitur tutor, vel curator: vt C. de admi. tu. si non subscripsisti. & C. quādo tut. vel cu. esse desi. l.j. Licet secus sit in procuratore: vt ff.de procura.l. procurator qui pro euictione. quia tutor sit ex necessitate, procurator voluntate. ff.de proc.l.j.Bar.

Tutor pupilli non debet vsuras exigere.

b Cōmodis. Quia periculosa est talis compensatio. xiiij. distin. quod ait.

c Exigens. sed non suscipiens. tunc enim deponeretur, vt j.e. si quis contra. vbi de accipiente dicitur. vel exigens cum effectu. Vel illud pro tempore datū est. & non habet locū hodie: sed habuit loco tempore apostolorū propter nouitatem ecclesiæ. Et habes hic, quod nō quodlibet mortale peccatū deijcit iam promotum, vt xxxv.di.c.j. & v. quæst. iiij. in loco.

Astu, ff fur. ex facto te. l.j.

Vide Paulū de Castro & Alexā. de Imo. in l. si qs iniquum. §. si procurator. ff. qđ qs que iu. gl. tamen in l. si sciēte. ff. de parici. videt tenere cōtrariū quā sequit ibi Bar. et Angel. per l. ordinē. §. i fraudē. ff. ad munic. Idē etiam tenet Bar. in l. j. §. in cidit. in fi. ff. ad Turpil. & Frā cisc. Tigri. in d. §. in fraudē. fa-

Vod autē in fine huius capituli usurarij ordinari prohibentur d, inde est, quòd usuram exercētes cupiditati deseruire probantur: cupidi autem ab Apostolo ordinari prohibentur: quia tales facilè à iusto deuiarent.

Vnde in canonibus apostolorum legitur.

Diaconus, presbyter, & episcopus exigens vsuras, nisi desierit, deponatur.

CAN. I.

EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus vsuras à debitoribus exigens e, aut desinat, aut certè deponatur.

Item ex concilio Niceno, cap. xviij.

Vsuras exigens, si clericus sit, si ue subiectus regulæ, deijciatur.

CAN. II.

QVoniam multi sub regula constituti auaritiam, & turpia lucra sectantur, oblitique diuinæ scripturæ dicentis: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram: mutuum dantes, centesimas f vsuras exigunt: iuste censuit magna & sancta synodus, vt si quis inuentus fuerit post hāc diffinitionem vsuras accipiens, aut aliquā adinuentionem faciens, vel quolibet modo negotia transigens g, aut hemioliam, id est, sescupla exigens, vel aliquod tale prorsus excogitās h turpis lucri gratia, deijciatur à clero, et alienus existat à regula.

Hinc etiam Gregorius in xix. libro Moralium, cap. xxv. scribit dicens:

Temporalibus lucris deseruientes, Deo nequaquam militare probantur.

CAN. III.

OMnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in cælestibus debiles. Nam pro temporali gloria vsque ad mortem desudare appetunt, & pro spe perpetua, nec parum quidem in labore subsistunt. pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cælesti mercede, vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant. terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt: in oratione verò coram Domino, vel vnius ore momento lassantur. Sæpe nuditatem, deiectionem, famem pro acquirendis diuitijs, atque honoribus tolerant, & earum rerū se abstinentia cruciant, ad quas adipiscendas festinant: superna autem laboriosè quærere tantò magis dissimulant, quantò ea retribui tardius putant.

Hi itaque quasi aliarū † arborum more deorsum vasti sunt, sursum anguſti: quia fortes in inferiora subsistunt, sed ad superiora deficiunt: at contrà ex qualitate palmarum i designatur proficiens vita iustorum, qui nequaquā sunt in terra quia facilè à vero deuiat.

d Prohibētur. Ista epistola ad Timotheum.

e Episcopus. Exigens.

f Vsti. Centesimas. Centesima dicit vsura, q̄ sorti equiparatur in anno.

g Trāsigens. Id est quodcunq; nouum pactum, vel cōtractum inueniens in fraudem vsurarum, vt si sumat rem in pignore, & non cōputat fructus in sortem. cap. j. & ij. extra de vsuris.

h Excogitās. Argu. quod sola cogitatio punitur, vt vj. quæstio. j. c. si quis cum. quod verū est quo ad Deū, & si non procedit ad actū, vt xxvij. quæs. j. nec aliqua.

i Omnes. Palmarum. Secundū illud: Iustus vt palma florebit. Amplius

cit tex. in l. j. C. vt nemo ad suū patrī. lib. xi. et ibi Ang.

2 Ista sūt & præcedens fuit Gofre. & Hu. secundū istam expositionē dic exigens, id est, exactū recipiens. Pām mortale non semp deijcit iam promotum. Vsura cēt. Centesima. + In anno. Imo cētesima est, q̄ æquat in centenarijs. Secus pla aūt est solida & dimidia. & sic de quæ fortem in 66. mensibus ex bene. [illegible] abscedit.

3 Adde an et qñ sola cogitatio puniatur. nor. in c. j. in glos. in verb. nos tamen stu diosam. de eo q̄ mit. in possess.

+ Malarum.

p Amplius. Tantū faciatis boni, quantum feciſtis mali: nō intelligas, quod tandiu debeat pœnitere, quādiu fuit malus: quia tanta posset esse contritio, quod momēta nea pœnitentia sufficeret. de consec. dist. iiij. baptismi.

Peccator an tandiu debeat pœnitere, quādiu fuit malus.

Rom. 5. c

b Tales. Videtur hic quod aliquis possit tantum crescere in malitia, quantum in bonitate: quod non est verum, quia charitas potest in infinitum extendi, iuxta illud: Bonum mihi lex oris tui super milia, & cætera. sed malitia non: ga aliquis non potest esse summe malus, vt de pœn. distinctio. ij. c. ij. sermo. §. econtrario.

Summe malus nemo potest esse.

c Aeris. Id est, cæ lestis conuersatio-

q Quæ nis.

ideo dicit aer, quia ī ea sæpe bonī penna contēplationis erigunt ad sublimia, sicut auis in aere. 18. q. 3. cū in lege. Arc.

d De Petro. de eodē Petro habes xxxix. dist. Petrus. & lxj. dist. studij. De hac materia notaui supra xviij. dist. priusquā.

e Peruenisse. Iste repulsus erat propter duo, scilicet propter vitium vsurarum, & propter simplicitatem: & tamē neutrum fuit ei forte oppositū.

Iudex ex officio potest aliqd obijcere.

Et ita est ar. quod iudex ex officio suo potest aliquid obijcere, extra de elec. cum nobis.

f Subtilitate. Nota, quod alicui cōmittitur inquisitio de proprio facto, sed hæc inquisitio erit summaria, non plena: alias non cōmitteretur.

Notus nō examinat.

g Ignota. Per hoc patet, quod qui est notus, non examinatur, vt xciiij. distin. valde. xxxv. quæstio. ix. veniam. Vnde & notus sine probatione recipitur, vt extra de regula. ad apostolicā. sed dum cōsecratur benis desiderijs fortes, & in cælestibus debiles: sed longius atque distantius studiosos magis Deo se exhibent, quam seculo fuisse meminerint. Nā cùm quibusdam per prædicatorem nostrum dicitur: Humanum dico propter infirmitatē carnis vestræ. sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. eorum proculdubio infirmitati condescenditur, ac si eis apertius diceretur: Si nequaquam amplius potestis, saltem tales estote in fructu bonorum operum, quales fuistis dudum in actione vitiorum: nec debiliores vos habeat sancta libertas aēris c, quos in carne validos habuit vsus terrenæ voluptatis.

Idem Gregorius ciuibus Neapolitanis.

Ad sacros ordines vsurarij promoueri non debent.

CAN. IIII.

DE Petro d insuper peruenisse e ad nos cognoscite: quia solidos dedit ad vsuram, quos vos oportet cum omni subtilitate f perquirere: & si ita constiterit, alium eligite: & ab huiusmodi vos persona sine mora suspendite. Nam nos amatoribus vsurarum nulla ratione manus imponimus. Si verò subtili habita inquisitione hoc falsum esse putaueritis: quia persona eius nobis ignota g est, & vtrùm ita sit de simplicitate, quod ad nos perlatum est, ignoramus: cum decreto h à vobis facto ad nos cum venire necesse est, vt vitam moresque illius solicitius inquirentes, sensum quoque pariter cognoscamus: vt si iudicio huic aptus exiterit, vestra in eo (adiuuante domino) desideria cōpleamus.

Item ex concilio Elibertano.

Degradetur clericus, qui vsuras accipere deprehenditur.

CAN. V.

SI quis clericorum detectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari i, & abstinere k.

Item Leo episcopus Anatholio episcopo.

Nec implicari errore, nec cupiditate violari sacerdotē oportet.

CAN. VI.

VIrum catholicum, & præcipuè domini sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicēte sancta scriptura: Post cōcupiscentias tuas ne eas. Mens l enim potentiæ m auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum.

Item Gregorius.

Qui cupiditatem à se non abscindit, bonorum authori inhærere non valet.

CAN. VII.

BOnorū authori inhærere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis (quæ omnium malorum radix est) abscindamus.

Item Ambrosius de eo, quod scriptum est in Euangelio, Hominis cuiusdam diuitis fructus vberes ager attulit. †

Auari est hominum bona inuadere, quorum necessitatibus subuenire valet.

CAN. VIII.

SIcut †ñ, qui per insaniam mente trāslati sunt, non iam res ipsas, sed passionis suæ phantasias vident: ita etiam mēs auari semel vinculis cupiditatis astricta, semper argentum videt: semper reditus cōputat: gratius aurum intuetur, quam

e Extra de elect. in notuit. vbi de hoc.

1 Extra de elect. in notuit. v. Cupidus deuiat à veritate.

Ecclē. 18.

Luc. 12. c

† Attulit In tertia parte operum, Sermone 82. colū. v. cū seq. [illegible]

† Sicut. [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Auarus est insatiabilis.

[a] Satietas. Quia totus mundus nec obolus videtur auaro, vt decimaquarta quæst. iiij. quid dicam. vnde illud, Semper auarus eget. & illud, Bris seruus æris, si te species trahat æris. vnde in Thobia, desit auaritiæ sex, cui sua deesse stupescit. Copia nuda, sitis ebria, plena fames. Diues habere cupit quanto plus omnia sumit.

[b] Aliena. Quasi dicat, circa rem propriam non potest quis peccare. Sed certe expedit reipublicæ, ne quis re sua male vtatur: vt infra. dist. de iis, qui sunt sui vel alien. iur. §. sed hoc tempore.

1 Hoc est falsum. nã omne qd', &c. xiiij. q. iiij. quid dicã. in fi. xlij. distinct. cap. j. §. j. vers. qũo. Arch.

[c] Cõmune. Id est, cõmunicandũ tempore necessitatis, vt xiij. quæstione j. duo. & quæstio. iij. aurum. lxxxvj. dist. non satis. Et lex dicit, quòd ciuaria tempore necessitatis sunt omnibus communicanda: vt ff. ad leg. Rho. de iac. l. ij §. cum in eadem. in fi.

[d] Et violenter. Dicitur hic, quod per violentiam dicitur auferre, qui vltra necessaria sibi retinet. & xii. quæstione prima. nolo. & quæstio. ij. aurũ. quod verum est, si hoc fiat tempore necessitatis. Nam alias potest quis sibi vltra necessaria retinere, vt xij. q. j. expellit. & c. habebat. & q. ij. aurum.

[e] Minus. Alibi inuenitur, quod, magis deliquit, qui aufert, quam qui non dat, vt xij. quæst. iij. & si illi.

2 Ad hoc xiij. distt.

[f] Esurientiũ. Nũquid ergo pauperes ipsum possunt petere? Non dubium iudicio, sed denuntiare possunt ecclesiæ illũ, qui non dat: & sic ecclesia

Ecclesia quid cogit ad eleemosynã dandã.

solem videt. Ipsa eius oratio, & supplicatio ad Dominum aurum quærit. Et post pauca: Interdum etiã vsuræ arte nequissima, ex ipso auro aurũ nascitur. Sed quid agis? nec satietas [a] vnquam, nec finis aderit cupiditati. Et post multa: Sed ais, Quid iniustũ est, si cùm aliena [b] non inuadam, propria diligentius seruo? O impudens dictum: propria dicis, quæ ex quibus recõditis in hunc mundum detulisti, quando in hac ingressus es luce: quando de ventre matris existi, quibus quæso facultatibus, quibus subfidijs stipatus ingressus es? Et post pauca: Proprium nemo dicat, quod commune [c]: plus quam sufficeret sumptum, & violenter [d] obtentum est. Et post pauca: Nũquid iniquus est Deus, vt nobis nõ æqualiter distribuat vitæ subsidia: vt tu quidẽ esses affluens, et abundans, alijs verò deesset, & egerent? An idcirco magis quia & tibi voluit benignitatis suæ experimẽta cõferre, & aliũ per virtutem patientiæ coronare: tu verò susceptis Dei muneribus, & si in sinũ tuum redactis, nihil te putas agere iniquũ, si tã multorum vitæ subsidia solus obtineas? Quis enim tã iniustus, tã auidus, tã auarus, quã qui multorum alimenta suum nõ vsum, sed abundantium, & delicias facit? Neq; enim minus [e] est criminis habẽri tollere, quã cũ possis, et abundas, indigẽtibus denegare. Esurientiũ [f] panis est, quem tu detines: nudorũ indumentũ est, quod tu recludis, miserorum redemptio est, et absolutio pecunia, quã tu in terra defodis. Tot te ergo scias inuadere bona, quot possis præstare quod velis.

3 Necesse est [g] etiam, † *ut ille, qui ordinandus est, suæ domui sit bene præpositus: id est, si in laicali habitu uxorẽ habuit, uel filios, à uitijs ad uirtutũ studia, et uerbo, et exẽplo prouocet: ut qđ postea præceptурus est populis, prius exigat à domesticis* [h]. Vnde Apostolus Ephesijs scribit, *ut uxores suas, sicut sua corpora diligat, et filios suos nõ ad iracũdia prouocẽt, sed enutriãt illos in omni disciplina, & correctione domini.* Vnde cũ Paulus ad Timotheũ scribens dixisset, *Suæ domui bene præpositũ, statim subiũxit: Habẽtẽ filios sibi subditos in omni castitate, & nõ in accusatiõe luxuriæ.* Nõ enim talium cohabitator frõtẽ habet alios redarguendi. Vnde de beato Iob legitur, *quòd pro filijs suis quotidiana offerebat Deo sacrificia, offerẽs holocausta per singulos: quos tãta charitatis perfectio in unũ cõstrinxit, ut quisq; eorũ in suo die conuiuium fratribus præpararet, & ad epulandũ secum tres sorores suas pariter inuitaret.* Quod quia Elihu facere dißimulauit, ac falsa pietate superatus delinquẽtes filios ferire noluit (sicut in libro Regũ legitur) apud districtum iudicẽ semetipsum cũ filijs crudeli dãnatione percußit. Vnde ei diuina uoce dicitur, *Honorasti filios tuos magis, quãme.* Hinc etiã Dauid erga filios bonitatẽ, non disciplinæ seueritatẽ excrcens, eorum iuuentutẽ experimẽto didicit esse perniciosam, quorũ pueritiã

potest eum cogere vt det. argu. extra de fim. ad apostolicam.

Necesse. Hæc est tertia pars huius distin. in qua dicitur & probatur, quod prælatus debet bene esse dispositus domui suæ. Ioan. de Fant.

[g] Necesse est. Hic prosequit xij. capi. apostolicę regulę, oportet ordinandum esse domui sue bene præpositum. Tunc dicitur quis bene præpositus domui suæ, quando familiam suam bene gubernat verbo, et exẽplo. Quia qui negligẽter suos gubernauit, præsumitur cõtra eũ, quod circa extraneos sit magis negligens: nec haberet frontem redarguendi alios, qui suos noluit corripere. Tamen si per eum nõ staret, quin familia eius emendaretur, nõ imputaretur ei, j. ead. distinc. c. penulti. & vltimo.

[h] A domesticis. vxor vero dicitur domestica, vt xxx vij. quæstio. vj. c. vlti. C. de re militã. quicunque. lib. xij. ff. ad Sylla. l. j. §. verum.

Vnus.

Domui suæ bene præpositus quis dicatur.

3 Et crimen negligẽtiæ adeo magnum est, qđ inducit depositionẽ. 81. dist. dictum. Ray.

Iob 16.

1. Reg. 2. f

Psal. 36.

[a] Vnus. Ammon.

2. Re. 13. a

[b] Sororem. Thamar.

[c] Sibi. Sic viij. q. j. quid autem.

[d] Debet. i. consuescit. Hoc ideo dico, quia nemo debẽt præferre res suas rebus sibi commodatis: vt viij. qõ. j. quod autem. & ff. commoda. si vt certo. § cõmodatum.

1. Re. 16. a

ADDITIO.

Ad idem xij. q. iiij. quicunq;. ff. de administ. tutor. & C. arbi. tut. l. quicqd.

[e] Non enim. sic ij. quæ. vij. qui nec regiminis.

[f] Sed liberthas. corrigendi 'alios' cum corripit suos.

1. Tim. 3. a 2 Mell[a] diceret corripiẽdi. & infra ibi corrigis, melius diceret corripit, vt eodẽ ibi, corripere quidem, &c.

[g] Principi. i. prælato, &c Io.

[h] Quod tũc. Hæc est iiij. pars huius dist. in qua probatur, quod nõ imputatur patri peccatum filiorum; nec prælato peccatum subditorum, si per eum non stetit: & hoc probat duabus authoritatibus. Io. de Fant.

CASVS. Dictum est [a] in §. necesse. quod ordinandus suæ domui debet esse ben: præpositus: quod tunc fiet, si non sit, quod possit ei imputari. Nã si corripiat quãtum in se fuerit filios, licet non corrigãtur, quia non sunt in eis viæ domini, nec gressus eorum à domino dirigũtur, nõ est ei imputandum: quia pulsare potest, non aperire, nec eorũ animum mutare. & hoc probat Gra. seq. capi.

[i] Quod tunc. scilicet, quod domui suæ sit bene præpositus.

[j] Quantumlibet. Et inter. octo ipse pater & tres filij, &

[a] Vnde Augustinus ad Vincentium Donatistam.

Bonorum hominum disciplina mores immutare non valet.

CAN. IX.

QVantumlibet vigilet disciplina domus meæ, homo sum, & inter [a] homines viuo, nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior sit quam arca Noẽ, vbi tantũ inter octo homines vnus [b] reprobus inuctus est. Aut melior sit quam domus Abrahæ, cui dictũ est: Eijce ancillã, & filium eius. Aut melior sit, quam domus Isaac, cui de duobus geminis dictũ est: Iacob dilexi, [c] Esau autẽ odio [d] habui. Simpliciter autẽ fateor charitati vestræ coram domino Deo nostro, q̃ est testis mihi supanimã meã, ex quo Deo seruire cœpi, quoniã sicut difficile [e] sum expertus meliores, quam q̃ in monasterio profecerũt, ita nõ sum deteriores expertus, quàm q̃ in monasterio defecerũt. Hinc arbitror dictũ in Apocalypsi: Iustus iustificẽt adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc.

Item Cypriano Cornelius Papa.

Conuicia perditorum à via rectitudinis nos mouere non debent.

CAN. X.

QVod ad nos attinet, conscientiæ nostræ conuenit, semper dare operam, ne quis culpa nostra de ecclesia pereat. Si quis autem vltro & crimine suo perierit, & pœnitentiam agere, atq; ad ecclesiã redire noluerit, nos in die iudicij inculpatos [o] futuquatuor ipsorũ vxores.

[k] Vnus. scilicet, Cham.

[l] Dilexi. id est diligendum præuidi.

[m] Odio. Quia sciebat, præuidi, quod esset futurus malus.

[n] Difficile. id est, vix. quandoque ponitur pro non, vt prima quæstio. prima. principatus. sic secunda. quæstio. sexta. capitu. biduum.

[o] Difficile. Nota quod difficile aliqui inueniuntur meliores quam monachi. Vnde hic euidenter colligitur ratio, quare ille, qui ex natalibus maxime est irregularis, per monachatum fiat regularis: vt quinquagesimasexta distinct. capit. primo. quia cum sit perfectus in virtutibus, non requiritur quãtum ad alia tanta perfectio in ipso. decimasexta quæstio. prima. legi. in fi. & adde id quod est xix. quæstione vltima. non liceat. in authen. de monachis. circa princi. collatio. prima. vbi dicitur quod monachatus malitiam omnem tollit: & sicut præsumitur hic pro illis, qui in monasterio profecerũt: ita præsumitur contra illos, qui in monasterio defecerunt. vnde patet, quod ratione loci non præsumitur pro aliquo: vt xl. distinctione. non loca. & xij. quæstio. ij. gloria. in fine. Et hoc verum est, vbi persona est nota: sed vbi est ignota, semper præsumitur p ipsa, ratione loci. xxiiij. distinctio. quando.

2 Fuit etiam hispidus tã mẽte quã corpore. lvj. dist. nasci. in fi. Hug. Gene. 9. g

Gen. 21. d Monachorum laus.

Malac. 1.

nõ dictũ augustini

Apocal. 22. b

[p] Vnde Augustinus ad

[o] futu-

ex vitio nostro, sed aliorũ, sicut alibi vitiũ materiæ non imputatur artifici. Vel alias inculpatos. Ar. bonum si per aliquem nõ stat quo minus aliquid fiat, id nõ est ei imputandum. Simile xxij. q. ij. faciat homo. & xxiij. q. v. de occidẽdis. xliij dist. Ephesijs. sufficit enim vtiliter inchoari, licet nõ habeat effectum. ff. de neg. gest. sed an vlstro. §. j.

a Quo minus. s. s. dist. xliij. scimus.

b Nõ recedamus. Not. hoc minus, & non, faciunt vnam affirmationem[1]: vt ff. de verb. signifi. duobus.

1 Secundum hoc exponemi nus, id est, nõ magis: quo, p vt: alias sine nõ, secũdũ Hug.

Rohibẽtur. Hic intitulatur 48. dist. in quo, psequit Gratianus xiij. c. apo. regulæ. scilicet, non neophytum. Neophytus enim, id est, nouiter ad fidem conuersus ordinari prohibetur, ne crederet q. Christiana religio plurimũ eo indigeret. Momentaneus enim sacerdos humilitatẽ nescit, & personarum modos: & sæpe in arrogantiam incidunt facti magistri, qui discipuli esse non nouerunt.

c Prohibenť. Hic intitulatur xlviij. di. in qua prosequitur xiij. & vlt. ca. aposto. regulæ, scilicet oportet ordinandum non esse neophytum. Dicit autem neophytus nouellus in fide[2], vel in religione[3]. Prohibẽtur autem tales ordinari duplici de causa, s. ne incidant in superbiã, putãtes quod fides Christiana multum eis[4] indigeat, vel quia nondum est expertus statum ecclesiæ. Vnde nescit se alijs conformare. Vtrum autẽ in aliquo casu talis valeat ordinari, dicetur j. dist. lxj. c. statuimus. §. his omnibus.

Neophytus.
2 Vt ifra c. j.
3 Vt ifra ca. ij.
4 Vt in hoc cap. ver. causa.

d Neophyti. Non facile est tyroni committenda custodia. Nam culpa prodita, is culpæ reus est, qui ei cõmisit. ff. de custo. reo. non est facile.

ADDITIO. Et est ar. cõtra nouos magistros. Ar.

ros credimus, q eorũ consulimus sanitati: illos solos in pœnis remãsuros, qui noluerint consilij nostri salubritate sanari. Nec mouere nos debent conuicia perditorũ, quò minus [a] à via recta, & à certa regula non recedamus [b], quam Apostolus instituit dicens: Si hominibus placerem, Christi seruus non essem.

DISTIN. XLVIII.

Prohibẽtur [c] autem neophyti [d] in episcopos ordinari, ut qui heri erat catechumenus, hodie non fiat episcopus: qui heri erat in theatro [e], hodie non sedeat in ecclesia: qui uespere erat in circo, hodie non ministret in altario: qui dudum fuerat fautor histrionum, hodie non sit consecrator uirginum. Causa autem huius prohibitionis est secundum apostolum, ne elatus in superbiam tanquam religio Christiana plurimùm eo egeret, incidat in ruinã diaboli. Momentaneus [f] nanq; sacerdos nescit humilitatem obseruare, & modos personarum, uel sese cõtemnere: non ieiunauit, nõ fleuit, non se correxit, non pauperibus erogauit. In arrogantiam (quæ est ruina diaboli) incidunt, qui in pũcto horæ necdum discipuli fiunt magistri: & sicut Innocen. ait, Miserum est [g] eum fieri magistrũ, q nec dũ didicit esse discipulus.

Vnde de eisdẽ in Niceno concilio legitur.

Neophytus in episcopum non est ordinandus. CAN. I.

QVoniam multa sunt, siue per necessitatem [h] siue ex quacunq; causa contra regulã gesta, ita vt homines ex vita gẽtilium nuper adhuc catechizati, vel instructi, statĩ ad spiritualẽ baptisma venissent [i], & continuò cùm baptizati sunt, etiã ad episcopatum vel presbyteriũ prouecti sunt: rectè igitur visum est decætero nihil tale fieri. Nam & tẽpore [k] opus est, vt sit catechumenus, & post baptisma multa probatione indiget. Euidens nanque est apostolicum præceptum dicens: Non neophytum, ne fortè elatus in superbiam, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli. 1. Tim. 3. Si verò præcedente tẽpore [l] aliquod mortale peccatum admiserit, & conuictus duobus, vel tribus testibus fuerit: cessabit [m] à clero, qui huiusmodi est. Si quis verò præter hoc fecerit [n], tanquã contraria statutis sancti concilij gerens, etiã ipse preci-

e In theatro. Hæc sunt verba Hieronymi super epistolam ad Titum. Io.

f Momentaneus. Longo enim tempore debet esse aliquis probatus: vt xxiiij. dist. episcopi. in authen. quomodo oportet episcopos. §. sancimus. colla. j. & graue est inexpertos, &c. xix. q. iij. monasterijs.

Perfectus nõ cito gignit.

g Miserum est. Miserum enim est eum fieri magistrũ, qui nondum formam discipuli assumpsit. j. lxj. dist. miserum[5].

5 Vt extra de electio. offi. cij. & c. cũ in magistrũ. Arc.

h QVoniã multa. Necessitatem. Si propter necessitatẽ aliquid fit, videtur quod illud licite fit: quia quod non est licitũ in lege, necessitas facit licitum. extra de reg. iu. quod nõ est licitum[6]. Item necessitas legẽ nõ habet. j. de consec. distin. j. sicut non. ergo fit contra regulam. Respon. necessitas, quæ repetitur in authoritate, vt necessitas vitæ excusat, vt extra de fur. si quis p necessitatem. de cõse. distin. v. discipulos. Sed in adulterio necessitas non excusat. ff. de ritu nup. palam. §. non est. Nam potius debemus quælibet mala tolerare, &c. xxxij. q. v. ita ne.

Necessitas q̃nq; excusat. quandoq; non.

6 Cõcor. text. in l. aliquãdo. ff. de offic. procõs. & de sicar. l. furens.

i Venissent. j. de consec. dist. v. neophyti.

k Et tempore. l. distin. ponderet. & tempore per interstitia temporis: vt lxxvij. dist. in singulis.

l Tẽpore. Id est, ante ordinationẽ, & post baptismũ[7]. sic intelligitur j. j. quæstio. vij. c. si quis omnem. hoc ideo dico, quia pro crimine commisso ante baptismũ non deponitur: vt xxvj. distinct. vna. & cap. deinde opponitur.

7 Sub. & sic ordinatus eo ipso debet deponi. 1. dis. ex pœnitẽtibus. 81. distin. quicũq;.

m Cessabit. Id est, non ordinabitur. Vel secundum alios etiam ordinatus degradabitur. Et sic videtur quod crimẽ ciuiliter probatum inducit depositionẽ. sic xxiiij. dist. c. vltimo.

Crimẽ ciuiliter pbatũ depositionẽ inducit.

n Fecerit. Promouendo tales, &c.

Sicut

pitabitur de statu sui cleri. Neophyti verò hodie appellãtur propositum sacræ religionis nouiter assumentes.

Vnde beatus Greg. scribit Syagrio episcopo.

Quis dicatur neophytus, & vnde sit.

CAN. II.

SIcut neophytus dicebatur, qui in initio sanctæ fidei erat eruditione plantatus, sic modò neophytus habendus est, qui repente [a] in religionis habitu plantatus, ad ambiendos sacros ordines irrepserit. Ordinatẽ ergo ad ordines ascendendum est. Nam casum appetit, qui ad summi [b] loci fastigia postpositis gradibus [c] per abrupta quærit ascẽsum. Scimus autem, quòd ædificati parietes nõ prius tignorum pondus accipiunt, nisi à nouitatis suæ humore siccẽtur: nam si antẽ pondera, quàm solidẽtur, accipiant, cunctam simul ad terram fabricã deponant.

DIST. XLIX

Ecce [d] à quibus uitijs debeant esse immunes, qui in episcopum sunt ordinandi, apparet. qui enim intercessores [e] pro populo ad Deũ parãtur, necesse est, ut eius gratiam bene uiuendo mereantur.

Vnde Greg. ait in pastorali.

CAN. I.

SOlicitè formidandum est, nè qui placare posse iram Dẽi creditur, hãc ipse ex proprio reatu mereatur. Cuncti enim liquidò nouimus, quia cùm is, qui displicet [f], ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo desiderijs terrenis adstringitur, caueat ne districti iram iudicis grauius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis author ruinæ. Solerter ergo se quisque metiatur, nec locum regiminis assumere audeat, si adhuc [g] in se vitium damnabiliter regnat: ne is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri appetat pro culpis aliorum.

Idem in eodem pastorali.

Sacrificium Deo non offerat, qui vitijs est maculatus.

CAN. II.

HInc etenim [h] superna voce ad Moysen dicitur in Leuitico: Loquere ad Aaron: Homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offerat panes Deo suo, nec accedat ad ministerium eius. vbi repente subiungitur: Si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, si mancus, si lippus, si gibbosus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel ponderosus [i]. Cæcus quippe est, qui supernæ lucem contemplationis ignorat: qui præsentis vitæ tenebris pressus, dum lucem venturam nequaquam diligendo conspicit, quò gressus operis dirigat, nescit. Hinc etenim per prophetantem Annam dicitur: Pedes sanctorum suorum seruabit [k], et impij in tenebris conticescent. Claudus verò est, qui quidem quò pergere debeat, aspicit, sed per infirmitatem mentis, vitæ viam perfectè non valet tenere, quam videt: quia videlicet dum quis ad virtutis statum fluxa consuetudine non erigitur, quò desiderium eius nititur, illuc gressus operis efficaciter non sequuntur. Hinc etenim Paulus dicit, Remissas manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, vt non claudicans quis erret, magis autem sanetur.

Leuit. 21.
1. Reg. 2. b
Hebr. 12. c

Paruo autem naso est, qui ad tenendam

a SIcut neophytus. Repente. i. nouiter in monachali habitu. talis enim nõ est eligendus in prælatum, vt extra de elect. cum causam. & extra de elect. officij. quæ autem debeãt esse interstitia[1], habes lxxvij. dist. in singulis. & c. monachus.

1 Scilicet quo ad ordines suscipiẽdos à nouiter monachato.

b Qui ad summi. j. j. qõ. j. pueri. & si quis episcopus per pecuniam. & lxj. dist. statuimus.

c Gradibus. i. interstitijs. nec obst. lij. di solicitudo.

d ECce. A xxv. huc usque tractatum est de xiij. c. apostolicæ regulæ. Hic magister in his duobus ca. sub cõpendio tractat de eisdem.

e Intercessores. videtur hic quod orationes factæ à sacerdotibus malis, noceant subditis: quod intellige, cũ ipsi ex certa scientia eligunt malum & conformem suis moribus: alias s. æque operanť remissionem per malum, vt per bonum sacerdotem: vt j. j. q. j. si fuerit. ad hoc ar. vj. q. j. ex merito. arg. viij. q. j. audacter.

f SOlicite. Displicet. iij. quæ. vij. in gradibus.

g Si adhuc. Argu. quod quis non potest accusari de crimine de quo pœnituit[2], & q non impedit à promotione. xxvj. q. v. quicunq;. s. xlvj. di. c. clericus. iij. & viij. qõ. j. in scripturis. Ar. contra xxxiij. quæs. ij. admonere. Sol. accusari potest, si cõmissum est post baptisma, vt xxv. dist. primũ. B.

2 Adde ad hoc textũ in l. q ea mente. ff. de furt.

h HInc etenim. probat Grego. in hoc ca. quod vitiosi nõ possunt offerre panes domino, nec aliorum peccata diluere: qa in veteri test. corpore vitiati repellebantur. & hoc pbat xij. exemplis: quæ vitia figuraliter intellecta in nouo test. repellunt.

i Vel ponderosus. i. criminosus.

k Seruabit. Ne labatur in hæresim.

l In tenebris. Peccatorum.

Ex ni

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ex nimia. Nimia subtilitas in iure reprobatur. extra de iu. dilecti. & sic fit aliquid in iure cõtra rationem gratia disputandi. ff. ad leg. Aqui. ita vulneratus. in fin. & magis valet simplicitas, quam difficultas. instit. de fideicom. hære. §. sed quia stipulationes.

b Faciem. Id est, rationem, quæ est facies cordis.

c Et eo. i. ideo.

d Quo. Id est, quia. Aliarum

mensuram discretionis idoneus non est. Naso quippe odores, fœtoréſque discernimus. Rectè ergo per nasum discretio exprimitur: per quã virtutes eligimus, delicta reprobamus. Vnde & in laudibus sponsæ dicitur: Nasus tuus sicut turris, quæ est in Libano: quia nimirum sancta ecclesia, quæ ex causis singulis tentamenta prodeant per discretionem conspicit, & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Sed sunt nonnulli, qui dum se existimari hebetes nolunt, sæpe se in quibusdam inquisitionibus plusquam necesse est exercentes, ex nimia[a] subtilitate falluntur. Vnde hoc quoque subditur, vel grãdi, vel torto naso. Nasus quippe grandis & tortus est discretionis subtilitas immoderata: quæ dum plusquam decet excreuerit, actionis suæ rectitudinem ipsa confundit. Fracto autem pede, vel manu est, qui viam Domini pergere omnino nonvalet, atque à bonis actibus funditus exors vacat, quatenus hęc non, vt claudus saltem cum infirmitate teneat, sed ab his omnibus alienus omnino existat. Gibbosus verò est, quem terrenæ solicitudinis pondus deprimit, ne vnquam ad superna respiciat: sed solis ijs, quæ in infimis calcantur, intendit. Qui, & si quando aliquid ex bono patriæ cælestis audierit, ad hoc nimirum peruersæ consuetudinis pondere prægrauatus cordis faciem[b] non attollit: quia cognitionis statum erigere non valet, quem terrenæ solicitudinis vsus curuum tenet. Ex eorum quippe specie Psalmista dicit: Incuruatus & humiliatus sum vsquequaque. quorum culpam per semetipsam veritas reprobans ait: Semen autem, quod in spinis cecidit, hi sunt, qui audierunt verbum, & à solicitudinibus, & diuitijs, & voluptatibus huius vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum. Lippus verò est, cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat: sed tamen hoc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculis pupillæ sanæ sunt: sed humore defluente infirmantes palpebræ grossescunt: quæ quia infusione crebra atteruntur, etiam acies pupillæ vitiatur. Et sunt nonnulli, quorum sensum carnalis vitę operatio sauciat, qui videre rectè sub tiliter per ingenium poterant, sed vsu prauorũ actuum caligãt. Lippus itaque est, cuius sensum natura exacuit, sed conuersationis prauitas confundit: cui bene per angelum dicitur: Collyrio inũge oculos tuos, vt videas. Collyrio quippe oculos, vt videamus, inungimus, cùm ad cognoscendam veri luminis claritatem, intellectus nostri aciem medicamine operationis bonæ adiuuamus. Albuginem verò habet in oculo, qui veritatis lucem videre non sinitur: quia arrogantia sapientiæ seu iustitiæ excæcatur. Pupilla nanque oculi nigra videt, albuginem tolerans nihil videt: quia videlicet sensus humanæ cogitationis, si se stultum, peccatorémque intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem sibi candorem iustitiæ, suæ sapientiæ tribuit, à luce se supernæ cognitionis excludit, & eò[c] claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quò[d] se apud se per arrogantiam exaltat: sicut de quibusdam dicitur: Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Iugem verò scabiem habet, cui carnis petulantia sine cessatione dominatur. In scabie etenim feruor viscerum ad cutem trahitur, per quam rectè luxuria designatur: quia si cordis tentatio vsque ad operationem prosilit, nimirum feruor intimus vsque ad cutis scabiem prorumpit, & foris iam corpus sauciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quasi enim cutis pruriginem Paulus curabat abstergere, cùm dicebat, Tentatio vos non apprehendat nisi humana. Ac si apertè diceret: Humanum quidem est in corde tentationem perpeti, dæmoniacum verò est tentationis certamine & operatione superari. Impetiginem quoque habet in corpore quisquis auaritia vastatur in mente: quæ si in paruis non compescitur, nimirum sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat: & absq; occupati tædio excrescens, membrorum decorem fœdat: quia & auaritia captiuam animam, dum quasi delectat,

Cant. 7.

Apoc. 3. c

2. ad Ro. 2.

1. Co. 10.

Psal. 118.

Luc. 8.

a Aliarum. impropriè ponitur. sic §. xxvj. dist. deinde. ibi, cũ cæteris criminibus.

b Ponderosus. p immundam cogitationem.

c Ad opus. Ex hoc videtur, quod occultum peccatũ impedit promouendum[1]: & ex eo sequitur ibi, grauat in abditis. Sed contra argu. l. dist. 50. cerdotes. quia latẽtia peccata non habent vindictã quo ad ecclesiam militantem: vt xxxij. quæst. v. Christiana. & xxxij. distinct. rubescant.

d Acerdotes. Ad se. Nota, quod aliquid dicit malum quo ad se. sic j. q. 6. j. q. quidã. & qõ. iij. saluator. sic matrimoniũ dicitur solui quo ad socerum, qui repugnat uersos dissidium misit, nõ quo ad coniuges. ff. de dona. inter vir. & vxor. cum hic status. §. si socer. & facit quis aliqd quantum in seipso est. xj. q. iij. inter verba. sic xxij. q. ij. c. vlti. in fi. de consc. dist. iiij. quæris.

e Potẽtem. In eo quod potens est.

f Pauperem. j. xj. q. iij. pauper.

g Locar. in dignitate.

h Vsquequo. Dicũ fuit ab Elia fugiente iram reginæ Iezabelis vniuerso populo colenti Baal. iij. regũ. xviij. Nã deficit ambobus, qui vult seruire duob⁹. & xxvj. dist. acutius[2].

i Illum. i. alium.

k Indignum est. contra. §. xlj. dist. non cogantur. sed ibi de rebus, hic de personis.

1 Hoc homine determinat extra de tẽp. ord. c. v.

Elias Iezabelẽ fugiens qb⁹ verbis vsus est ad populum.

2 Cõcor. tex. in c. si. d: eo q ar. bel. depo. & de seu. c. collat. x.

Matrimonium quã. ad diuersos dissolui, & nõ soluit.

IX præmissis. Hæc distinctio diuidit in vij. partes: i quarũ prima dicit, q lapsi non exulcerat: dum adipiscẽda quæque cogitationi obijcit, & ad inimicitias accendit, & dolorem in vulnere non facit: quia æstuanti animo ex culpa abundantiã promittit. Sed decor membrorũ perditur, quia aliarum[1] quoque virtutum per hanc pulchritudo deprauatur, & quasi totũ corpus exasperat, quia per vniuersa vitia animum supplantat, Paulo attestante, q ait: Radix omnium malorum est cupiditas. Põderosus, b verò est, qui turpitudinẽ opere nõ exercet, sed tamen ab hac cogitatione cõtinua sine moderamine grauatur in mẽte, qui ne quaquam quidẽ vsque ad opus. c nefariũ rapitur, sed eius animus voluptate luxuriæ sine vllo repugnationis obstaculo delectatur. Vitium quippe est põderis, cùm humor viscerum ad virilia labitur, quæ profectò cum molestia dedecoris intumescunt. Ponderosus ergo est, qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens, põdus turpitudinis gestat in corde: & quãuis praua non exerceat opera, ab his tamen non auellitur mente, nec ad vsum boni operis in aperto valet assurgere: quia grauat hunc in absconditis põdus turpe. Quisquis ergo cuilibet horum vitiorum subijcitur, panes domino offerre prohibetur: ne profectò diluere aliena delicta nõ valeat is, quem adhuc propria deuastant. Quia igitur paucis ad pastorale magisterium dignus qualiter veniat, atq; hoc indignus qualiter pertimescat, ostendimus: nũc is qui ad illud dignè peruenerit, ĩ eo qualiter viuere debeat demõstremus.

Item Hieronymus sup Malachiam.

Indoctus, terrena lucra sectãs, vitiatus ordinari non debet

CAN. LII.

SAcerdotes nomẽ domini despiciunt, & quantũ ad se[d] panẽ pollutum offerũt, qui ad altare indignè accedunt, quíq; dato munere sacerdotiũ præsumunt. Panẽ quoq; polluit, q doctrinam domini in populo malè dispergit, & qui honorat potẽtem[e], & despicit pauperem[f] †. & infra. Si offeratis cæcũ animal ad immolãdum, nónne malũ est &c. Superius accusati de panibus, nunc accusantur de victimis. Cæcũ animal offert, qui ordinat indoctũ in loco docti, magistrũq; facit, q vix discipulus esse poterat. Claudũ offert, q lucra terrena quærentẽ locat[g]: vtpote pedẽ in diuersa ponentẽ, vnũ in diuinis, alterũ in carnalibus, cui potest inferri illud de libro Regũ: Vsquequo, h claudicatis in duas partes? Lãguidũ offert, qui vitiosum habet pro religioso, quíq; tardum & pigrum probat patientem, dicẽs illum i negligentiæ redarguendum. Indignum est k enim dare Deo, quod dedignatur homo.

DISTINC. L.

1 pa

IX *præmissis authoritatibus liqdò mon*

†Cõcor. tex. in l. j. C. de vet. iur. enu. et in auth. de mona. §. j. collat. j

3 Scilicet in §. de lapsis. Lau.

3. Reg. 18.

4 Scilicet ius cõmune cõtinẽtes. Laur. Lapsorũ reparatio tribus regulis declaratur.

possunt reparari. & hoc pbat per xij. authoritates. Secũda ibi, Econtra exẽplis. Tertia ibi, Quõmodo igitur. Quarta ibi, De lap. Quinta ibi, Quod vero. Sexta ibi, Itẽ obijcitur. Septima ibi, Apostatæ. Io. de Fan.

1 Ex præmissis. Tractauit hucusq; magister de qualitate ordinandorũ. In di. l. tractat primo de iam promotis, an ipsi postquã lapsi sunt valeant reparari? Et primo allegat, qd nõ possunt reparari: postea allegat pro parte cõtraria. & hoc bene soluit j. e. §. quomodo. & p parte prima allegat vsq; ad §. econtra. & postea inducit multa c. ad probandã solutionem suam, vsq; ad §. sed illud. vbi aliam ponit: & eã probat per ca. seq. vsq; ad §. quod vero. & postea adimgit de lapsis in hæresim, quod nõ sit eis communicandũ ante reconciliationem. Ab illo §. qd' vero. subiungit tractatum de homicidijs vsq; ad illum §. præmissis. Deinde addit de solenniter pœnitentib⁹, q nõ debeant ordinari, vel ad mili. i secularẽ redire: & quod clericis talis pœnitentia non sit imponenda. & pro quib⁹ culpis sit imponenda. Vltimo subdit de apostatis, qui nec ad habitũ secularem, nec ad clericatum ascendere possunt post pœnitentiam. Circa lapsos tres regulæ sunt notandæ[4], quæ continentur j. ea. dist. vt constituerentur. Prima regula secundum H. hæc est, Vt qui mortaliter peccauit post baptismũ, nõ promoueatur, vt xxxv. dist. primum.

j. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſ.q.vij.ſi quis omnem. Secunda eſt, Promotus ſi mortaliter peccat, deijciendus eſt. ſ. c. qui ſemel. Tertia eſt, Qui ab ordine deponitur, amodo nõ reſtituitur. ſ.eo.c ſ.& ij.& c.peruenit.& vbicunq; mitius agitur diſpenſatio eſt. Iſtæ autem tres regulæ ſecundum tres opi. recipiunt interpretationem. Quidam enim dicũt, q̃ omne peccatũ mortale impedit, promouendum, & deijcit iam promotũ. & ſi talis ſit promotus, & egerit pœnitentiam, tamen nõ poteſt miniſtrare ſine diſpenſatione. Alij intelligunt de magnis criminib⁹ prędictas regulas: quia minora poſt pœnitentiam non repellunt, nec deijciunt: vt lxxxſ.di. c. apoſtolus. & xlvj. diſt. clericus. v. q. iiij. in hoc. lxviij. di. c. j. quia nec omne publicũ crimẽ animę mortem irrogat. in ſti. de pub. iud. ſ. vlti. Tertij intelligũt prędictas tres regulas de manifeſtis. Occulta enim poſt pœnitẽtiam nõ repellunt, nec deijciunt: imo iure cõi promouentur: & ſi promotus eſt, remanet in ordine ſuo. ſ.e. c. de his vero. & ca. præcedenti. Et hæc opi. verior eſt, & benignior: hoc tamẽ excepto, quod maxima peccata etiam occulta repellũt, vt de hoc j. ne dixi ſ. xxv. diſt. c. vlt. De adulteriis autẽ & ſimilibus poteſt epiſcopus ſimplex diſpẽſare. extra de iudi. at ſi clerici. ſ.e. cõtumacer. de maioribus non. ſ. ead. mi ror. & ſimonia. j. q.

Episcop⁹ in quibus crimi nib⁹ diſpenſat.

j erga. & ſecundum quoſdam in omnibus criminibus diſpenſat, vbi non prohibetur. extra de ſent. excom. nuper. & de pœ. diſt. vj. c. j. in fi. & lxxxij diſt. preſbyter. & in pluribus caſibus inuenio epiſcopũ poſſe diſpenſare, vt not. j. qõ. vij. c. requiritis. ſ. niſi rigor. Petrus Hiſpanus contrarium dixit. Nam cum in quibuſdam certis caſibus ei permittitur diſpenſare, ergo in aliis prohibetur, ar. xxv. diſt. qualis. & C. de procura. maritus[1]. Quis autẽ cum depoſito poſſit diſpenſare, dixi ij. q. vj. ideo. Cum ſuſpenſo autem vel pœnitente etiam in hæreſi bene diſpenſat epiſcopus. ſ. ea. presbyteros. Ioan. Iſtæ opiniones hodie terminãtur per decret. Grego. in extrauag. de tempo. ordi. quæſtum. vbi reprobatur opi. Ioan. Et credo quod epiſcopus ſemper poſsit diſpenſare, niſi ei prohibeatur expreſſe à iure: vt xxvij. q. ij. lex diuinæ. in fi. extra de ſent. excommu. nuper. B.

a Extra de trãſla. epiſ. ca. 2. per fin.

a Si lapſis. hoc c. loquitur de depoſito; vt patet ſe vindicta.

Epiſcopus poſsit ſemper diſpẽſare.

Itẽ Martinus Papa Amando epiſcopo.

Qui poſt ſuam ordinationem labitur, depoſitus permanebit.

CAN. II.

QVi ſemel poſt ſuã ordinationem in lapſum ceciderit, deinceps iam depoſitus erit, nullumq̃ue gradum ſacerdotij poterit adipiſci[f].

Itẽ Greg. Papa Fabiano epiſcopo.

Presbyter poſt lapſum nulla ratione in ſacro ordine reparari valet.

CAN. III.

PResbyterũ de quo nos fraternitas tua latoris præſentium legatione conſuluit, nulla ratione in ſacro ordine poſt lapſum aut permanere[g], aut reuocari poſſe cognoſcat. Circa quẽ tamen mitius[h] agẽdum eſt: quia cõmiſſum facinus facili[i] dicitur profeſſione confeſſus.

Itẽ Ioannes 8. Cenomãtico. Vticenſi epiſcopo.

Poſt perpetratum homicidium ſacerdotale officium miniſtrari non poteſt.

CAN. IIII.

MIror[k] minus †do ctam ſcientiã tuã, ſacerdotem putare poſt perpetratũ homicidiũ[a] poſſe in ſacerdotio miniſtrare: imò (quod eſt ineptius) nobis ſuadere[b] velle, vt ipſi tali præſumptioni præbeamus aſſenſum. Quis enim tam demens, tamq̃; peruerſi ſenſus tale quid exiſtimaret, vel poſt quantamcũque pœnitentiam concedendum: cùm omnino canonicæ diſciplinæ ſit cõtrarium? Debet ergo ſacerdotio priuatus, lacrymarum fonte flagitium tam immane diluere, vt talibus ſaltem remedijs curatus, ſalutis poſsit inuenire ſuffragium.

Item Nicolaus papa.

Ad maiorem gradum clericus peruenire non poteſt, qui paganum occidit.

CAN. V.

CLericum, qui paganum occiderit[c], nõ oportet ad gradum maiorem prouehi, qui carere etiam debet acquiſito. homicida enim eſt. Nam cùm diſcreti ſint milites ſeculi à militibus eccleſiæ, non conuenit militibus eccleſiæ militare[d] ſeculo, per quod[e] ad effuſionem ſanguinis neceſſe ſit peruenire.

Item Osbaldo coëpiſcopo Quadrantino.

Qui defendendo ſe, paganum occiderit, ſacerdotali careat officio.

CAN. VI.

DE his[f] clericis, pro quibus cõſuluiſtis, ſcilicet, qui ſe defendẽdo, paganum occiderunt, ſi poſtea per pœnitentiam emendati poſsint ad gradum priſtinũ redire, aut ad altiorem conſcẽdere, ſcito nos nullam occaſionem dare, nec vllam tribuere eis licentiam quẽlibet hominũ, quolibet modo occidendi. Verũtamen ſi contigerit, vt clericus ſacerdotalis ordinis ſaltem paganum occiderit, multũm ſibi conſulit, ſi ab officio ſacerdotali receſſerit: ſatiusq; eſt illi, in hac vita domino ſub inferiori habitu irreprehẽſibiliter famulari, quàm alta indebitè appetendo dãnabiliter in profundum inferni demergi.

Item ex concilio Agathenſi.

Cadat ab officio epiſcopus, preſed poteſt miniſtrare in ſuſcepto, & aſcendere ad ſuperiorem: vt extra eo. c. vlt. & ſ. ead. ſæpe[3]. & extra eo. lo. Sed ſi illicitæ rei operam dedit, tunc nec in ſuſcepto poteſt miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere: vt ſ. ea. clerico. & c. ſi quis voluntate. Si vero voluntate occidit, nunquam diſpenſandum eſt cum eo, ſecundum quod loquitur c. miror. H. tamen cum ſuo rigore dixit, quod in nullo caſu poteſt homicida promoueri: quia potius debet quilibet permittere ſe occidi, quam alium occidere: vt xxxij. q. v. ita ne. & dicit quod hoc verbum cõſulendi, ponitur pro verbo præcipiendi, vt xxviij. q. j. ſic enim. Item ſecundũ H. etiã & no. ſi crimen homicidij ſit occultum, tamen poſt pœnitẽtiam non poteſt exequi ſuum officium: ſecus eſt ſecũdum eum in quolibet crimine alio: vt ſ. ea. de his. niſi in ſimonia. Io. & hoc expreſſe dicitur extra de temp. ordi. c. vlti. & ita duo crimina tantum excipit, ſcilicet ſimoniam, & homicidium. Arg. extra de accuſa. in glo. hic patet. ibi dicam. Sed Ber. contra loquitur in matrimonio, in quo licet quis ſua culpa cadat in metum, non nocet, vt not. extra quod metus cauſa.

Deposito eſt perpetua.

2 Nã vere hũ ſtatuere rẽ perfectã ſignat. ſ. c. j. ſecundum Laur. ff. qui

† Nimis

3 Cõcor. tex. in l. & ibi gl. & doc. C. quo. app. non rect.

4 Scilicet in ordine, ſed in beneficio ſic. extra de cle. pug. in du. Henricus. ſ. ead. presbyteros. & ſtudeat. Dici põt, q̃ hoc miror. loqtur i homicida notorio, ſiue manifeſto & voluntario. de hoc leg. & no. ſ. ea. de his vero. Arnia, epiſcopus cum eo poteſt diſpenſare, ſi in ſimplici beneficio ſit commiſſa ſimonia: ſecus ſi in prælatura. Si autem eo ſciente ſit facta, epiſcopus non poteſt diſpenſare cum eo. extra de ſimo. nobis. B. Item nec cum depoſito ſecundũ quoſdam, vt ij. q. vj. ideo. Item nec cum eo, qui ex communicatus celebrat, vt xj. q. iij. ſi quis epiſcopus. & vij. q. j. ſi quis p̃ſbyter. licet ſit argu. contra. ij. q. v. quanto. Sed illud de mandato papæ. Item nec cum eo, qui accedit ad iudicium ſeculare: vt xxj. q. v. ſi quis epiſcopus. Itẽ nec cũ bigamo, vt extra de biga. c. de bigamis. & xxxiiij. diſtinct. lector. Ioan. Nec diſpenſat hodie cum filijs preſbyterorum, vt extra de ſil. presby. c. penul. vbi ſcilicet miniſtrauit pater immediate. B. diſpenſat autẽ in pleriſque criminibus, vt not. j. q. vij. c. requiritis. ſ. niſi rigor. Et generaliter vbi non prohibetur epiſcopo diſpenſatio, ſemper diſpenſare poteſt: vt extra de ſenten. excom. nuper. Licet quidam dicãt, quod in illis ſolis caſibus diſpẽſabit, vbi à iure ei pmittitur: quia cum in quibuſdam criminibus ei cõceditur diſpenſatio: vt extra de iudi. at ſi clerici. ergo in alijs ei prohibetur. argu. xxv. diſtin. qualis. & C. de procu. maritus. Et licet diſpenſatio ſit ius, quod peti non poteſt: tamen quandoque epiſcopus tenetur diſpenſare: vt ſ. ea. vt conſtituereretur. in fin. & cap. ſi quis diaconus. & cap. domino ſancto. & j. quæſtio. vij. diſpenſationes. & xxiij. q. j. noti. in fin.

Homicidiũ vtrũ ipediat p̃ mouẽdos, vt deijciat iam p̃mo tos.

1 Scilicet de miſericordia: vt notat. extra de homic. ſicut. vbi plene de hoc.

2 Vel dic, q̃ ibi fuit caſus fortuitus: vt not. ſ. ead. de his clericis. ſi gl. nullo obſtẽte. vt ſ. e. j. in fi. Arquia te quaſi obno chid. xium. De hoc notaui in quæſtionibus. B. Si vero caſu committitur homicidium, aut dedit operam rei licitæ, aut nõ. ſi dedit operam rei licitæ, ei non imputatur,

3 Et cap. hi qui. & ca. ſi duo. niſi forte ſcẽ grãde. ſcã dalum in de oriret: ſecundum quod loquitur c. miror. H. tamen cum ſuo rigore dixit, quod in nullo caſu poteſt homicida p̃ indicij ei mouere: quia potius debet quilibet permittere ſe occi purgatio. di, quam alium occidere: vt xxxij. q. v. ita ne. & dicit extra eo. quod hoc verbum cõſulendi, ponitur pro verbo præ ex lris. j. cipiendi, vt xxviij. q. j. ſic enim. Item ſecundũ H. etiã & no. exſi crimen homicidij ſit occultum, tamen poſt pœnitẽ tra de hotiam non poteſt exequi ſuum officium: ſecus eſt ſecũ micici. cũ di dum eum in quolibet crimine alio: vt ſ. ea. de his. niſi leãtus. in in ſimonia. Io. & hoc expreſſe dicitur extra de temp. gl. qui raordi. c. vlti. & ita duo crimina tantum excipit, ſcili- me, &c. ſi cet ſimoniam, & homicidium. Arg. extra de accuſa. fuit gloi. inquiſitionis. B. Alij autem pleriq; dicunt, quod ſiue Vinc.

Extra de trãſla. epiſ. c. 2. per fin.

a Homicidium. ſponte: vt extra de homi. lator.

b Suadere. Plus enim eſt ſuadere, quam compellere. ff. de ſer. corrup. l. j. ſ. perſuadere. & plus punitur ſuaſor, quam faciens. lxxxvj. diſt. tanta. Ioan.

c Clericum. Occiderit. ſponte. B.

d Militare. Per hoc patet quod loquitur de illo, qui in bello fuit. hortari tamen poteſt clericus aliquos ad defenſionem ſuæ eccleſiæ. xxiij. q. viij. vt pridem. arg. ff. de ijs, qui not. infa. ob hæc verba. ſ. vlt.

e Per quod. Arg. quod ratione vnius delicti imputanf tantur omnia delicta, quæ ſequuntur ex illo: vt xv. q. multa pro j. ſi quis inſaniens. xxij. q. iiij. inter. ff. quod met. cauſam. vnũ ſi mulier. Argu. contra de ſponſa. veniens.

ADDITIO. Et facit quod not. ſ. eo. quantum.

Universidad de Deusto Biblioteca

sit homicidium, siue aliud crimen, dummodo sit occultum, post pœnitentiā bene exequitur officium suū sine omni dispensatione, licet non possit promoueri. Sed in simonia post nullam pœnitentiam potest exequi officium suum. j. q. j. erga. Hodie autem obtinet opinio H. circa crimē occultū, vt extra de accus. inquisitionis. B.

a Commiserit. scilicet homicidium, defendendo se sine moderamine. cuilibet enim licitū est se defendere cū moderamine, vt s. distinct. j. ius naturale. & extra de appellatio. cap. significauit. C. vnde vi. l. prima.

b Si episcopus. Aut chartam. Dic vt s. xix. dist. in memoriam.

c Testimonium. infra v. quæsti. vj. presbyteri. ij.

d Si quis viduā. Si qs. Iudex, executor, & assessor in causis criminalibus nō possunt ꝓmoueri. hoc non est ratione peccati: quia nō peccant ista faciendo [1], vt xxiij. q. iiij. quæsitum. & quæstio. v. miles. sed propter irregularitatē, quā ex tali facto contraxerunt.

1 Ideo dicebat Bazianus ꝙ istud c. intelligebat de illis q non peccauerunt.

e Aut facto. vt miles.

f Aut præcepto. vt iudex.

g Aut consilio. vt assessor. & ita ex cōsilio punitur aliquis, contra illud ff. mand. l. ij. in fi. & l. denique. Sed nūquid addi debet de voluntate? Arg. quod sic. j. quæstio. iiij. quia præsulatus. in fi. Quod nō concedo licet ante, quam fiat, vellet illud factū esse, vel post factum gratū habeat.

Cōsilium facit, vt qs puniat.

h Defensione. euitabili. B.

i Post baptismū. Ergo si ante baptismū, potest. Bazianus dixit: si ante baptismum occidit non peccando, vt iudex, non potest promoueri: quia nō tollitur irregularitas. sed si occidit peccando, tollitur totum. Ioan. Et sic melioris conditionis est peccans, quam non peccans. De hoc quid iuris sit, notaui in quæstionibus. & xxvj. distinct. in glos. videtur. B. [2]

Homicida ante baptismū an ꝓmoueri possit.

ſbyter aut diaconus capitale committens crimen.

CAN. VII.

SI episcopus, aut presbyter aut diaconus capitale crimen commiserit, [a] aut chartam [b] falsauerit, aut falsum testimonium [c] dixerit, ab officij honore depositus, in monasteriū detrudatur, & ibi quandiu vixerit, laicam tantummodo cōmunionem accipiat.

Item ex concilio Martini papæ.

Qui homicidij facto, aut præcepto, aut consilio post baptismū conscius fuerit, clericus non ordinetur.

CAN. VIII.

SI quis [d] viduam, aut ab alio relictam duxerit, non admittatur ad clerum: quòd si irrepserit, deijciatur. Similiter si homicidij, aut facto, [e] aut præcepto, [f] aut consilio, [g] aut defensione [h] post baptismum [i] conscius fuerit, & per aliquā surreptionem ad clericatum venerit, deijciatur: & in fine vitæ suæ laicā communionem tantummodo accipiat.

Item Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

De sacris ordinibus lapsi, reparari non possunt.

CAN. IX.

PEruenit ad nos, quosdam de sacris ordinib9 lapsos, vel post pœnitentiā, vel ante ad ministerij sui officium reuocari: quod omnino prohibemus. & in hac re sacratissimi quoque canones contradicūt. Qui igitur post acceptum sacrū ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit, [k] sacro ordine careat, & ad altaris ministerium non accedat.

Idem Venātio Lunensi episcopo.

De eodem.

CAN. X.

ACcedens ad Gorgoniam insulam fraternitas vestra discutiat id, quod ad nos de Saturnino presbytero [l] relatum est. Peruenit nanque ad nos, quòd postquam de sacris ordinibus lapsus, à sui sacerdotij ordine est deiectus, ad explendum ministerium presbyterij præsumpserit accedere, & omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum esse vestra fraternitas repererit, eum sacri corporis & sanguinis domini participatiōe priuatum, in pœnitentiam redigat, ita vt vsque ad diem vltimum in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat. Si autem eum talem pœnitentiam agere fraternitas vestra cognouerit, vt ei iustè ad recipiendam inter laicos communionem etiā ante exitum vitę debeat misereri: hoc in tuæ [m] fraternitatis ponimus potestate. & infra. Præterea ad fraternitatis tuæ cōsulta respondentes, statuimus diaconem, abbatem [n],

k PEruenit. Fuerit. De quo fuerit conuictus, vel cō fessus, & hoc [3] verum est, nisi episcopus cum eo dispensasset, vt extra de judic. at si clerici. Sed nonne canon iste prohibet episcopo dispēsare in hoc casu? non, sed redarguit indiscreta dispensatio: vt dixi extra de præben. de multa.

2 Quæstio venerialis est, de qua habuisti 21. dist. in prin. & ibi de hoc. & ij. di. in summa. & xxvj. distin. deinde. Arch.

3 Scilicet qd' canones cōtra dicunt in hac re, &c.

l ACcedens. Presbytero. ergo clericus degradatus non retinet ordinem, argu. liiij. distinct. ex antiquis. & xj. q. iij. episcop9. & xv. q. vlti. si quis presbyter. & xxiij. q. vlt. clerici. & idem videtur per hoc, quod dicit infra, inter laicos communionem. Sed tamen dico qd characterem semper retinet, per id quod habes j. quæstio. j. quod quidam. & xxxvij. q. ij. licite. arg. lxxxj. distin. dictum. Vnde qui percutit ipsum, incidit in canonē saltem in memoriam pristinæ dignitatis: vt ff. de decur. l. vlti. & ff. de quæstio. l. vnius. §. seruus. & de consecr. distin. iiij. ostenditur. Ioā. quod non credo, cū careat omni priuilegio clericali: [4] nec credo, quod conficiat [5], quia omnem potestatem amisit. B.

Degradatum percutiens incurrit excōmunicatione.

m In tuæ. Ergo episcop9 potest remittere pœnitētiā iniunctam à papa. sic xxxiij. quæsti. ij. latorem.

4 Addendo. j. addi. c. j. de pœ. lib. vj. & ca. dnūs. in ver. gl. in verb. sacrilegium. j. 93. distinct.

5 Hęc fuit opi. Ray. quā recitat Gof. et B. extra de cle. excō. capit. ij.

ADDITIO. Vel de hoc dic vt ibi. arg. cōtra. xv. distinct. capit. ij. in fine. ibi videas. De hoc etiam not. xxvj. quæstio. vij. tempora.

n Abbatem. Ergo abbas potest esse diaconus: quia abbas potius est nomen officij, quam dignitatis. xviij. q. ij. ca. j. imo in minoribus ordinibus cō stitutus potest esse abbas. extra de ætate & quali. tuam.

Abbas quem ordinē debet habere.

quem de portu Veneris [a] in crimen indicas cecidisse [b], ad sacrum ordinem non debere, vel posse aliquo modo reuocari, quem quidē sacro ordine priuatum, in pœnitentiam deputare te conuenit, cuius si postea actus, conuersatióq; meruerit, priorem [c] inter alios monachos, vbi decreueris standi locum, non ordinem obtineat [d]. Subdiaconi quoq;, quos similis culpa cōstringit, ab officio suo irreuocabiliter depositi inter laicos communionē accipiant. In portu autem Veneris loco lapsi diaconi aliū, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum verò presbyterum, vt nunquam ad sacri ordinis ministeriū præsumat accedere, scriptis cauere decreuimus, sed eum in insula Gorgonia, atque Capraria solicitudinem [e] monasterij gerere, & in quo statu est, sine cuiusquam aduersitate manere permittimus.

Idem.

Loco lapsi alius ordinādus est.

CAN. XI.

POstquam quęquam criminaliter cadentem in locū, quo lapsus est, nulla ratio permittit reuocari, & vltra tres menses [f] ecclesiam vacare pontifice statuta sanctorum canonū non permittunt, ne cadēte pastore dominicū gregem hostis (qd' absit) antiquus insidiando dilaniet, fraternitas vestra deprecationi eorum consentire, et in lapsi loco debet episcopum ordinare.

Item Martinus Papa.

Qui post ordinationem suam in lapsum ceciderit, sacra mysteria non debet tractare.

CAN. XII.

SI post ordinationem suam quispiam in lapsum ceciderit, & preuaricationis peccator fuerit deprehensus obnoxius, omnimodo prohibendus est cum manibus lutulentis atque pollutis mysteria nostræ salutis tractare.

2 *Econtra [g] exemplis & authoritatibus probatur post actam pœnitentiam proprios gradus licitè posse administrare, & ad maiores posse conscendere. Maria enim soror Aaron postquam lepra percussa est, quia in Moysen murmurauerat, acta pœnitentia à peccato mundata est, & pristinam gratiam prophetizādi recepit.* Nu. 12. c *Aaron [h] aūt post conflatum uitulum etiā in summum sacerdotem consecratus est.* Exod. 32. *Dauid [i] post adulterium, & homicidium spiritum prophetiæ recepit, & in proprio gradu permansit.* 2. Reg. 11. & 12. *Achab quoq; † post mortem Naboth uiri sanctißimi per pœnitentiam humiliatus, in regia sede remansit.* 3. Reg. 21. *Et ut prætereamus multa exempla ueteris testamenti, Petrus negauit Christum, & postea princeps Apostolorum factus est. Paulus Stephanum lapidauit [k], & tamen à Deo in Apostolum electus est. Multi quoq; ab hæresi ad unitatem catholicæ fidei reuertentes in suis ordinibus sunt recepti, alij uerò ad episcopalem etiam gradum sunt promoti, uti pote, Augustinus [l] & alij complures.*

† [redacted]

Luc. 22. Matt. 22. Actu. 7.

Item ex epistola Cyrilli ad Ioannem Antiochenum.

De eodem.

PALEA.

IOannes Chrysostomus duabus synodis orthodoxorum episcoporum fuit dijudicatus, sed iterum fuit restitutus. Marcellus Episcopus Anchiræ Galatiæ depositus fuit, sed postmodum proprium recepit episcopatum. Asclepius dijudicatus à synodo, ecclesiam

1 Verum est dispensatiue, & sic loquitur dec. tuā. ibi, ex tua, &c.

a Veneris. Existentem.

b Cecidisse. Per crimen.

c Priorem. Id est, vt sit monachus, vt prius fuit, non tamen erit abbas.

d Obtineat. Non ordinem vel dignitatem.

e Solicitudinem. Vt sit procurator loci, licet sit infamis: quia infames non excluduntur à ciuilibus muneribus [2], sed honoribus. Argumē. C. de his, qui non imple. stip. sacram. soluti sunt. l. j. libr. x. & de extra de ætate & qualit. tuam. & sic procurator monasterij potest esse infamis, sed non procurator episcopi. v. quę. iij. quia episcopus. quia nō requiritur summa in eis perfectio integritatis, vt xvj. q. j. legi.

Infamis pōt esse ꝓcurator.

2 Ista opi. cōiter tenetur per gl. et doc. in c. cū de putati. de iudi. & c. Imperatorum. de iura. calum. Spec. i tit. de ꝓcu. §. j. versi. itē qd' est infamis. & Alexā. de Imol. in l. reū criminis. in fin. C. de ꝓcu.

f POstquam. Tres menses. Tres menses dantur ad electionem à die mortis, et alij tres menses ad consecrationem petendam. j. 100. di. qm̄. & lxiij. di. obeuntibus. & extra de ele. ne pro defectu. nisi per necessitatem prorogetur, [3] vt xxviij. dist. de Syracusanæ.

Electio fieri debet intra tres menses.

3 De hoc lxj. distin. Osius. et c. bene notat ibi de hoc.

g Econtra. Hæc est secunda pars huius distinctionis, in qua magister probat contrariū eius, quod supra probatū est. s. quod post lapsum possunt reparari. probat in quam per exempla & per nouē authoritates. Io. de Fan.

g Econtra. Maria, &c. de hoc dicitur ij. q. vij. c. plerunq; boni viri. §. item obijcitur.

h Aaron. Hæc historia habet. xlv. dist. disciplina.

i Dauid. Hæc historia dicitur ij. q. vij. c. nos si incōp. §. item cū Balaam.

k Lapidauit. i. lapidantibus consensit custodiendo vestes, vt j. c. considerandum. Vnde nō fuit penitus immunis, vt extra de homi. cap. sicut. §. alli quoq;. tm̄ hoc exemplū non competit, quia istud fuit ante baptismum.

l Augustin9. Qui fuit Manichæus [4]. sed ante baptismū: & ideo nō competit exemplum, &c.

4 Arg. cōtra. 22. q. 6. vides. vbi de hoc.

Pond

l ij

n7 de electione epi, ꝙ mensibꝰ debet vacare sedes episcopalis

Universidad de Deusto Biblioteca

Ponderet. CASVS. *In hoc ca. ostendit Calixtus Papa, quod clerici post lapsum per actã pœnitentiã possunt in pristinum statum restitui. Et hoc probat authoritatibus, & exẽplis. xj. Prima est in principio capituli. Secunda probatio incipit ibi, Sed si aliquis lapsus. & ad hoc inducit authoritatem Apostoli: Si præoccupatus, &c. Tertia ibi, Porrò sanctus Dauid. Quarta ibi, Beatus quoque. Quinta ibi, Peccator. Sexta ibi, Errant itaque. Septima ibi, Nunquid qui dormit. Octaua ibi, Redde mihi. Nona ibi, Vade, & amplius noli peccare. Decima ibi, Non ergo. Vndecima ibi, Sentẽtiã.*

a Ponderet. Grauis erit quilibet in verbis, vt iiij.q.iij. c.si testes.§.in testibus. & qui cito fatur, ad pœnitẽtiam properat, vt dicit Seneca. & potest quis in proprio facto petere inducias ad respondendum, vt ff.de interroga. acti. qui interrogatur an hæres sit. nã testis repentinus, &c.v.q.v.cap.qui ambu.§.sed aliud.

b Quod tibi. In Thobia.

c Tempore. Nã rõ tpis mutat cõstitutio rẽ, vt xxxiiij. dist. fraternitatis.

d Apostolus. Ad Galatas.

e Dauid. Hoc exemplum non competit. nã nihilominus fuit dictũ ei, nõ edificabis mihi domum, quia vir sanguinũ es. j.de cõse. di.j.c.j.& j.q.vij.si quis omnem.

Dauid ꝓhibitus est ædificare.

suam postea recepit. Martianus episcopus Andronopolites damnatus à Papa Iulio, recepit ecclesiã sui episcopatus. Cyrillus episcopus Ierosolymitanus depositus fuit, postea reconciliatus est ecclesiæ suæ. Simili modo Polocronium eiusdem ecclesiæ Ierosolymitanæ pontificem Sixtus Papa damnauit, & iterum ipse eum reconciliauit. Innocentius Papa Fortunatum episcopum damnauit, sed ipse postea eum in proprium locum restituit ecclesiæ suæ. Nicenum episcopum à Felice Papa damnatum Gelasius Papa successor illius reconciliauit, & ecclesiæ suæ restituit. Leontius dum esset presbyter, depositus fuit, sed postea in Antiochia patriarcha extitit. Gregorius verò quartus Papa Theodosium, quem Eugenius eius antecessor presbyterij honore priuauerat, sanctæ ecclesiæ Seguine consecrauit episcopum. Abbas nanque episcopus dijudicatus fuit, sed sancta synodus canonicè suam illi restituit ecclesiam. Rothardum verò episcopum sanctæ Sueßionensis ecclesiæ à synodo, cui Carolus interfuit Rex, condemnatum, & Sophidinum Placentinum episcopum meritò reprobatum, Nicolaus Papa ambos reconciliauit.

Præterea Calixtus Papa de huiusmodi scribit ita:

Clerici post lapsum in suis ordinibus reparari possunt.

CAN. XIII.

PONDERET[a] vnusquisque sermones suos, & quod sibi loqui non vult, alteri nõ loquatur. Vnde bene sacra scriptura ait: Quod tibi[b] non vis fieri, alteri ne facias. Nos enim tẽpore[c] indigemus, vt aliquid maturius agamus. Non præcipitemus consilia & opera nostra, neq; eorũ ordinẽ corrumpamus. Sed si aliquis lapsus quoquo modo fuerit, & portemus eũ, & fraterno corripiamus affectu, sicut ait beatus Apostolus[d], Si preoccupatus fuerit homo ĩ aliquo delicto: vos, qui spũales estis, instruite huiuscemodi in spũ lenitatis, alter alterius onera portãtes, & sic adĩplebitis legẽ Christi. Porrò sanctus Dauid[e] de mortiferis criminibus pœnitentiã egit, & tamẽ in honore permansit. Beatus quoq; Petrus amarissimas lacrymas fudit, quando dominũ se negasse pœnituit, sed tamẽ Apostolus permansit. Et dominus per prophetã pollicetur dicens, Peccator in quacũque hora cõuersus fuerit, & ingemuerit, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. Errãt itaque qui putant, sacerdotes post lapsum si condignam egerint pœnitẽtiam, domino non posse ministrare,[f] et suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, & suum sacerdotium dignè custodierint. Et ipsi, qui hoc putant non solùm errant, sed etiam traditas ecclesię claues despicere videntur, de quibus dicit: Quodcũque solueritis in terra, erit solutum et in cælo. alioqui hęc sententia aut domini non est, aut vera est. Nos verò indubitãter tã domini sacerdotes, quã reliquos fideles post satisfactionẽ dignam posse redire ad honorem credimus, testãte domino per prophetam, Nunquid qui dormit[g], nõ adijciet[h], vt resurgat[i]? Et propheta Dauid pœnitentiã agens dixit, Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spũ principali confirma me. Ipse nanq; post pœnitẽtiam, & alios docuit[k], & sacrificiũ Deo obtulit,

Tho.4.f — Gala.6.a — 2.Reg.11. & 12. — Matt.26.g — Eze.33.c — Mat.16.g — Psal.40. — Psal.50.

f Ministrare, & suis. Dispensatiue, si crimẽ est manifestum, vel ipso iure si crimẽ occultum. extra de tempori. ordi.c.vlti.

g Qui dormit. In peccato.

h Non adijciet. Id est, non conabitur bene operãdo.

i Vt resurgat. Per pœnitentiam.

k Docuit.i.doctum se promisit, & sic eo ipso, ꝙ quis promittit se velle docere, Deo obligatur. sic xxj.di.in nouo. vbi similiter arguit Anaclet9 ex illa authoritate, dabo tibi claues.i.do in corpore mortali. & sic futurũ ponitur pro præsenti, vt de consec.di. ij.in Christo. ff.de verb.sign. verbum erit. B. simile xxiij.q. v.c.remittuntur. §. hinc notandum.ibi, da, &c.

Docere se velle promittẽs deo obligat.

Miseric

a Misericordiã. si enim in aliquo redarguendi sumus melius est misericordiæ reddere rationem, quam crudelitatis. xxv.q.õ. ix. veniam. & infra xxvj.q.vij. alligant. & xj.q.iij. nemo.j.lxxxvj.distinc.non satis.j.j. q.vij.exigunt.s.distin.ix.sana ꝓpe.

Excedendũ est potius circa misericordiam, quã circa crudelitatẽ.

b ET purgabit. Verba Malachiæ sunt: ecce veniet dominus exercituum, & quis potest cogitare diem aduẽtus eius, & qs stabit ad vidẽdum eũ? Ipse enim quasi ignis cõflans, & quasi herba fullonum, & sedebit cõflans & emundans quasi aurum & argentum, & purgabit filios Leui, & colabit eos, quasi aurum & argentũ, & erunt offerentes domino iusta sacrificia: & placebit domino sacrificium Iuda & Ierusalem, sicut dies seculi & anni antiqui.

Malachię verba.

c Tẽpus enĩ. &c. Verba Petri in epistola canonica.

ADDITIO. j.Petri.iij.cap.

d Domo. id est, sacerdotibus. Omnia enim mala à sacerdotibus processerunt. xxiiij.q.iij. transferunt.

e Et alibi. In Ezechiele, capit.ix.

f Omnem. Argu. quod de vno dicitur de omnibus intelligitur: vt lxj.dist. miramur. et xxiiij. q.j.quodcunque.

g Antiqui. id est, patres sancti.

h In principio. id est, ãte peccatum. Arg.j.proxi.c.

i Sic post peccatum. imo plus.j.e. fidelior.

Q Via sanctitas tua.

k Quatuor. scilicet Constãtinopolitana, Ephesina, Calcedonẽsis, Anchiritana: de qua habes j.ead. domino.[1]

1 De istis habet xv. dist.c.j.

l A capite. id est, episcopo.

m Vsque in quartum. id est, subdiaconatum.

n Ita etiam crimine. j. xxiiij. q.j. non afferamus.

o Triticum. id est pœnitentiam.

p Et fructum. id est, restitutionem.

q Gaudeo. Ideo dicit gaudeo, quia post pœnitẽtiã fortior resurgit homo, vt j.eadem. fidelior.[2]

Pœnitentia fortificat.

2 Secundum hunc intellectũ istud magis, qđ est in textu, tenet comparatiue, et legit de veris iustis: & loquit quadã similitudine vulgari. Arc.

r Nonagintanouem. Per hunc numerum designãtur nouẽ ordines Angelorũ, de quibus habes j.de pœnit. dist.ij.principium.

s In deserto. id est in cælo, quod diabolus per casum deseruit. Et pri

dans exemplum doctoribus sanctæ ecclesiæ, si lapsi fuerint, & cõdignã pœnitentiam Deo gesserint vtrũq; facere posse: docere, & sanctificari. Docuit enĩ quãdo dixit: Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Sacrificium Deo obtulit pro se dum dicebat: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, &c. Vidẽs autem propheta sua scelera mũdata per pœnitentiã, non dubitauit prædicando & domino libãdo curare etiam aliena. Mutatur ergo homo à peccato, & gratia Dei resurgit à lapsu: & in pristino maneat officio iuxta prædictas authoritates. Videat ne amplius cadat: sed Euãgelica sententia in eo maneat, quæ ait: Vade, & noli amplius peccare. Vnde apostolus ait: Non ergo regnet peccatũ in vestro mortali corpore, vt non obediatis concupiscentijs eius. Sententiam, quę vetat misericordiã[a] non solùm tenere fratres, sed etiam audire, fugite: quia potior est misericordia omnibus holocaustomatibus et sacrificijs.

Psal.50. — Ibidem. — Ioann.8. — ad Ro.6.

Item Hieronymus.

In pristinum gradum post pœnitentiam reuocari possunt pœnitentes.

CAN. XIIII.

ET purgabit[b] filios Leui: tẽpus enim[c] est vt iudiciũ à domo[d] Dei incipiat. Et alibi[e] scribitur: A sanctis meis incipite. In filijs autem Leui omnem[f] sacerdotalem intelligit dignitatem. Si autem sacerdotes purgandi sunt, & colandi, vt purum aurum remaneat & argentũ: quid de cæteris est dicendum, qui cũ emendati fuerint, & colati, tunc offerent Deo iusta sacrificia, & placebit domino sacrificium eorum, quod offertur pro Iuda, & Ierusalem: hoc est ꝓ ijs, qui dominum cõfitentur, & pacem eius mẽte concipiũt, sicut dies seculi & sicut anni antiqui:[g] hoc est, vt quomodo in principio[h] placuerũt Deo, sic post peccatum,[i] & pœnitentiam placere incipiant, cùm omnium fuerint peccatorũ sorde purgati.

Malac.3.

Item Greg. Secũdino.

Lapsi reparari possunt.

CAN. XV.

QVia sanctitas tua reqsiuit, vt tibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi authoritates scriberemus, dum dicis de hoc canonum diuersorum te legisse diuersas sententias: aliàs resurgendi, aliàs nequaquã posse, ideo nos generales synodos à Nicena synodo incipientes, hanc cum reliquis quatuor[k] veneramur: quia ipsam sequentes cęteræ in cunctis canonicis sententijs vnanimiter concordant. Nos verò præcedẽtes patres sequimur, quia authore Deo à sacra doctrina illorum non discordamus. A capite[l] itaque incipientes, vsque in quartũ[m] altaris ministrum hanc formam seruandam cognouimus: vt sicut minorem maior præcedit honore, ita etiam crimine[n]: & quem maior sequitur culpa, maiori plectatur vindicta: & sic postea pœnitentia credatĩ esse fructuosa. Quid enim ꝓdest triticum[o] seminare, & fructũ[p] eius non tollere? Aut domum construere, & non illic habitare? post dignam itaque satisfactionem credimus posse redire ad honorem, & ad fontem misericordiæ recurrentes Euangelicam sententiam proferamus. Gaudeo[q] (inquit) super vno peccatore pœnitentiam agente, magis quàm sup nonagintanouẽ iustis, qui nõ indigẽt pœnitentia. Et ouẽ perditã (nonagintanouẽ[r] nõ errãtibus relictis in deserto[s]) Luc.15.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Et prima. Arg. quod restituti possunt accusare & testificari. arg. j. ea. ferrum. & cap. domino sancto.

Continere difficile est.

b Pauci. Difficile enim est continere: vt xxviij. distin. de ijs. & xxxiij. q. v. qui sitit. nec tamen ideo minus delictum est, vt ij. q. j. multi. in fi. & xxxij. q. vij. flagitia. & licet istud sit naturale, non tamē excusat, vt ff. ad leg. Aquil. l. si seruus. §. si fornacarius.

c Quid est. Prophetę. Ezechieli. Ezec. ij.

d Stans. Hic stās accipitur in mala significatione, & pro in bona: & ita est hic arg. q̄ aduocatus variis modis potest iura exponere, sicut hæc authoritas: Verbum caro factū est. vel illud, veritas de terra orta est. quādoque exponitur, id est Christus de virgine natus est: vt xxxv. q. x. c. j. quā doque exponit, id est, cōfessio de pœnitente. de pœn. distinct. j. quicunque. Arg. contra. xxiij. quæst. vij. quod autem. Sed hæc diuerso respectu.

Iura vario modo possunt exponi.

Apoc. 2. a

Matt. 26.

ADDITIO.

Ad idem, extra de appella. solicitudinem. in fin. vbi de hoc.

Timor duplex.

e Timore. seruili, scilicet cū quo charitas de dignaꝫ habitare. Inducit tamen iste timor filiā eiusdem, sicut seta filum, vt j. de pœ. distinc. ij. si qs tantā.

Iob verba.

f Errū. In Iob continet̄ ita: habet argentū venarū suarum principia, & auro locꝰ est, in quo conflatur: ferrum de terra tollitur, & lapis calore solutus in æs conuertitur.

Exec. 22.

g Incipit. Arg. q̄ post pœnitentiam reuertitur quis ad priores ſ actus. Sic. xxxij. q. j. cū tua. ver. si cut in. vbi de hoc. & q. v. præceptum. in fi. & vj. q. j. illi qui. & j. ea. c. quia sanctitas tua. in fin. ff. de æd. edic. quod ita. Arg. contra. lxj. distinct. c. in sacerdotibus. Respon. quod nunquam per pœnitentiā reuertitur reus ad priorē statū, vt xxxiij. q. ij. admonere. & lxxxj. distin. c. Romanus. & cap. si quis clericus. sed per dispensationem, vt ij. quæsti. iij. si quem. §. notandum. in fin. Io. nisi in occultis criminibus, vt extra de tempo. ordi. c. vlti. Bart.

h Quod non fuit. i. qualis non fuit. & sic non est hic aliqua fictio iuris.

Ius multa fingit.

humero pij pastoris ad ouile reportādam dominus ipse testatur. Si ouis perdita errans post inuētionem ad ouile humero deportatur, prædictis nō agintanouem nō errantibus in deserto relictis: cur iste post pœnitētiam ad ecclesiæ ministerium lapsus non reuocetur?

Sicut in Apocalypsi dicitur de ministro ecclesiæ: Memento vnde excideris, & age pœnitentiā, & prima i opera fac. Quid enim grauius est, aut carnale delictū committere, sine quo pauci k inueniūtur: aut Dei filiū iureiurando negare? in quo verbo hunc ipsum beatum Petrum Apostolorum principē (ad cuius sacrū corpus indigni sedemus) lapsum esse cognouimus: sed post negationem pœnitētia secuta est: & post pœnitentiam misericordia data est: qa ab Apostolatu eum non expulit, qui ante quidē ipsum se negare p̄dixit.

Idem super Ezechielē.

Post acerrimam pœnitētiam lapsi reparantur.

CAN. XVI.

QVid est hoc, quòd prophetæ l iacenti dicitur, Sta supra pedes tuos, & loquar tecū? qui enim iacēti loquebatur, cur statim promittit se loquturum? Sed sciendum est, quia alia sunt quæ iacentes, alia quæ stātes audire debemus. Iacenti em̄ dicitur vt surgat: stāti autem præcipit, vt ad prædicationem p̄ficisci debeat. Adhuc enim nobis in infirmitatis cōfusione iacentibus præberi non debet authoritas prædicationis, sed cùm iam in bono opere surgimus: & cùm iam recti stare cœperimus, dignum est, vt ad lucrandos alios in prædicationē mitti debeamus. Stans m ergo ppheta visionem spiritualē vidit, & cecidit: cadēs verò admonitionis verba suscepit vt surgeret: surgēs au tem præceptum audiuit vt prædicaret. Nam qui adhuc ex superbiæ vertice stamus: cùm iam de æternitatis timore n aliquid sentire cœperimus, dignum est vt per pœnitentiam cadamus: & dū infirmitates nostras subtiliter cognoscentes humiliter iacemus, per diuini verbi consolationē ad fortiora opa resurgam⁹.

Idem.

De eodem.

CAN. XVII.

FErrum o de terra tollitur, cùm fortis propugnator ecclesiæ a terrena (quam prius tenuit) actione separatur. nō ergo in eo debet despici, quod fuit: quia iam incipit p esse, quod nō fuit.

Item Augustinus.

Post condignam pœnitentiam prisţina recipiuntur officia.

CAN. XVIII.

VM exaudiero q eos dabo eis virtutē spiritus mei, & implebo eos iudicio meo, & fortitudine. Animaduerte in præsenti loco posse docere aliquē post peccatum, si tamen vitia pristina pœnitētia digna diluerit. Vnde Dauid post adulterium, & homicidium loquit̄ in psalmo, Asperges me hyssopo, et mundabor. Lauabis me, & super niuē dealbabor. Nec sua tamen puritate contentus est, sed infert, Redde mihi lætitiā salutaris tui, & spiritu principali cōfirma me. Cúmq; hoc feceris, docebo (ait) iniquos vias tuas.

Item Hieronymus.

De eodem.

CAN. XIX.

IEsus filius Iosedech sacerdos magnus, quanquam in typo r aduentū præcesserit saluatoris, q nostra peccata portauit, & alienigenā sibi ex gentibus copulauit ecclesiā, tamen secūdum literam post sacerdotiū sordidatus s inducitur, astat diabolus t à dextris eius, & candida u illi deinceps vestimenta redduntur.

Ite ex concil. Agathēsi.

Post pœnitentiam, clerici correcti gradum suum & dignitatem recipiant.

CAN. XX.

COntumaces clerici prout dignitatis ordo x permiserit ab episcopo corrigantur, & si qui prioris y gradus elati superbia cōmunionem z fortasse contempserint, aut ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint a, peregrina b eis communio tribuatur, ita vt cùm eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula c gradum suum dignitatémque d recipiant.

Item ex concilio Martini Papæ.

De eodem.

CAN. XXI.

SI quis presbyter, aut diaconus, aut subdiaconus inuentus fuerit aliquid de ministerijs ecclesiæ venundasse, quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica non haberi. In iudicio tamen episcopi e dimittendus est, si in suo debeat recipi gradu: quia multoties hoc ipsum quod de sacrosancto altario contaminatum est, in episcopi potestate dimissum est.

Item Augustinus ad Bonifacium.

PALEA.

BEne ualet sacerdos restitui ad honorē suum post peractam pœnitentiam, licet in hoc diuersi diuersa sentiant, dicentes non posse restitui ad honorem. Sed sic dictum est propter simulatas pœnitentias quorundam, & propter affectatas honorum dignitates.

Item Augustinus.

PALEA.

SAcerdos quidem si cecidit, ualet, & habet restitutionis locum post dignam peractam pœnitentiam in honorem suum, trophetā attestante, qui ait: Nunquid qui cadit, non adijciet ut resurgat? Et beatus Gregorius hoc dicit ad secundum episcopum inclusum amicum suum. Etiam a ipso propheta in hoc argumentum habemus, qui cùm post peractum adulterium, & homicidium perpetrauit, tamen postea peracta digna pœnitentia per Dei gratiam ad pristinum officium restituitur †.

Probatio vtrū cōtra p̄sumptio sit admitten da.

Iob. 8.

†Ego dico. Hæc vera, etiam oibus legistis & canonistis approbat. Idem gl. ff. dist. 54. c. fœminæ. C. M.

2 Alias se cus. ff. de reb. dub. ſ. duos. 2. j. & 4. secūdum Lau. qui hanc sententiā refert hic cū Ioann.

Esaiæ 37.

Iesus

Pſal. 40.

† Hactenus Palea, & Gratianus loquā incipit. C. M.

a IEsus. In typo. Quia duxit alienigenam, sicut Christus ecclesiam.

b Sordidatus. Quia dimisit vxorem.

c Diabolus. Id est, vxor quæ idola coluit.

d Candida. Quando ad concilium Esdræ reliquit illam. xxviij. q. j. & ij.

Pſal. 50.

e Contumaces. Prout dignitatis ordo. Alio enim modo sunt puniendi clerici minorum ordinum, & alio maiorum, vt xxxv. diuinte omnia. & xj. q. j. si qui clericorum. & xij. quæ. ij. fraternitatis.

Clerici maiores aliter puniunt, quam minores.

f Prioris. Id est, altioris.

g Cōmunionem. Id est, nolunt esse inter alios.

Zach. 2. a

1 Laur. dicit cōmunionem. i. cōmunem obseruantiam, et cōuersationem. Arc.

h Neglexerint. Auferetur officiū & beneficium. Io. per suspensionem. secundum Hug.

i Peregrina. Quæ alias dicitur laica. extra de elect. c. ij.

k In matricula. Sic ij. q. j. nomen.

l Dignitatemque. Si enim à vigilijs deest, auferendum est ei stipendium, vt xcj. di. clericus victum. Sed si prælatus per tres hebdomadas deest, per triennium suspenditur, vel etiam si diebus solennibus deest, vt vij. q. j. si quis in clero. si per duos menses, priuatur ecclesia, vt vij. q. j. presentiū. Nisi velis dicere correctum, vt extra de clericis non resid. ex tuę. Sed an post sit repetere fructus postea cum reuertitur non videſ, vt C. de re mil. l. j. lib. xij. alioquī spe restitutionis facilius deliqueret, vt ff. e. dist. c. j. Item quia pœnæ nō solent repeti. ff. de condict. inde. pœnę. Et pœnam quam quis ex suo delicto præstitit, non repetit. ff. de procu. qui prosit. §. pœnā. Item causam habetur q̄ eps̄ possit dispensare cū deposito. Nam & senatus reparatur pricipi. ff. de aqua plu. ar. q̄ data iusta principis. Et eccle sentiç. ex tum, vt xvj. q. j. ecclesia. arg. ad hoc ea. cū xj. q. iij. eps̄. & C. de epis. & cler. placet. Arg. contra de cleri. non resid. ex tuā in fi. et dixi de hoc ij. quę. vj. ideo.

Prælatorum ecclesias negligentiū punitio.

Probatio

2 De hoc nonis extra vt lite nō cōtest. quoniā. ſ. si vero. & vij. q. j. am bitiōis. ibi dicā. Arc.

m Si quis. Iudicio tamen episcopi. Hic ergo permittitur episcopo dispēsare in sacrilegio, sic & in hæresi, vt j. e. presbyteros qui. & in occultis etiam magnis. ſ. de his vero. Et hoc verum est, nisi sit enorme sacrilegium: vt xxij. q. ij. de viro.

Papa ſolus cū ſolus Papa dispensat, lēiter dispensat.

Quomodo. Hæc est iij. pars huius di. in qua concordat iura, & dicit quod qui vere pœnitent, possunt reparari, & qui ficte pœnitent, nō sunt reparandi. & hoc probat x. authoritatibus. Io. de Fan.

Vs

Universidad de Deusto
Biblioteca

a VT constitueretur. Non desperatione, id est, ob hoc, quod ecclesia desperat se posse restituere tales.
b Sed rigore. Hic manifeste colligitur, quod canones qui dicunt lapsos non esse reparandos, vel restituendos, de rigore loquuntur.
c Etiam de cæteris. i. omnibus. nomine em cæterorũ omnes intelliguntur. ff. de verborum significa. cæterorum.
d Sed non ideo. quasi dicat, licet possint restitui aliqui secundum rigorem.
e Nihil detrahebatur. i. vbi non timetur periculum.
f Aliquid. i. rigorem vt nõ refitueretur, vt sic fierent magis humiles.
g Addiderunt. Scilicet, vt nõ possint restitui.
h Per. i. propter.
i Potentias. Id est, dignitates.
k Experimenta. Sic xxix. di. sciendum. vel aliter vt quãdoq; fiat restitutio, quãdoq; nõ.
l Strages. ꝛ. xliiij. dis. comessationes.
m Detrahendum est. Hic habes, qd dispẽsatio qñq; est debita, scilicet vbi strages multorũ iacet. & alibi, vt xl. di. licet. & j. q. vij. dispensationes. & xj. q. iij. plerunque. xxiij. q. j. noli. in fi. et j. e. consideranda. cum enim dispensatio sit quasi quędam misericordia, & est certum, quod quilibet tenetur esse misericors, vt lxxxvj. di. non satis. & licet debita sit, tamẽ peti nõ põt: sicut ẽpatus debetur bono, & tñ nõ potest eũ petere, vt viij. q. j. qui episcopatũ. Quandoq; aũt phibetur dispensatio, vt j. q. j. erga. & ꝛ. ea. miror. qñq; etiã permittitur dispensatio, vt j. ead. domino. & ꝛ. ead. si quis presbyter. Et not. quod aliud est rigor, aliud est ius,

Dispensatio quandoque est debita.

Mat. 16. c

3 Quomodo igitur huiusmodi authoritatum dissonantia ad cõcordiam reuocari ualeat: breuiter inspiciamus. sunt tamen quidam, quos nõ odium criminis, sed timor utilitatis, & amissio proprij gradus, & ambitio celsioris ad pœnitẽtiam cogit, hos sacri canones irreuocabiliter deijciũt: quia qui simulatione pœnitentiæ, uel affectione honoris à Deo non consequitur ueniam, nec ab ecclesia reparationem meretur.

Vnde Augustin. scribit ad Bonifacium.

Quare constitutum est in ecclesia, ne post pœnitentiam quis ad clericatum redeat.

CAN. XXII.

VT constitueretur in ecclesia, ne quisquã post alicui[9] criminis pœnitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu permaneat, non desperatione [a] indulgentiæ, sed rigore [b] factum est disciplinæ: alioq; cõtra claues ecclesiæ datas disputabitur, de quibus dictũ est: Quæcunq; solueritis super terrã, soluta erunt & in cælo. Sed ne fortè etiã de cæteris [c] criminibus spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbè ageret pœnitentiã, seueriſsimè placuit, vt post actam pœnitẽtiam de damnabili crimine nemo sit clericus, vt desperatione temporalis altitudinis medicina maior, & verior esset humilitatis. Nam & sanctus Dauid de criminibus mortiferis egit pœnitẽtiam, & tamen in honore suo perstitit. Et beatũ Petrum, quando amariſsimas lacrymas fudit, vtiq; Deũ negasse pœnituit, & tamen Apostolus permansit. Sed nõ ideo [d] opinanda est superuacua posteriorum doctorũ diligentia, quia vbi saluti nihil detrahebatur [e], humilitati aliqd [f] addiderũt [g], quò salus tutius inueniretur. Expertus credo ali quorum fictas pœnitentias per [h] affectatas honorum potentias [i]. Cogunt enim multas inuenire medicinas multorũ experimenta [k] morborum. Verùm in huiusmodi causis, vbi per graues dissentionũ scissuras non huius, aut illius hominis periculum, sed populorum plurimorum strages [l] iacet, detrahendum est [m] aliquid seueritati, vt maioribus [n] sanandis malis charitas syncera subueniat.

Item ex epistola cleri Romani [o] missa papæ Cypriano [p] †.

Reparationis beneficium, non nisi post pœnitentiã potest cõcedi.

CAN. XXIII.

ABsitã Romana ecclesia vigorem [q] suum tam profana facilitate dimittere, & neruos seueritatis euersa fidei [r] maiestate dissoluere, vt cùm adhuc non tantùm iaceant in peccatis, sed etiam cadãt [s] euersorum fratrum ruinæ [t], propediu aliud est dispensatio. Rigor est quidam excessus iuris, & quædam austeritas facta ad terrorem, secundum quod dicit canon, qꝝ pœnitentia imponitur contrahenti secundas nuptias, vt xxxj. quæ. j. cap. hac ratione. & c. præcedenti. Et qꝝ communio non est danda etiam in fine vitæ ijs, qui defecerũt in accusatione clericorũ, hoc est, episcoporũ, vt ij. q. iij. si quis episcopum. Et rigor non est seruandus [1], nisi vbi timetur exemplum mali, vt lxv. di. sed illud. Quandoque tamẽ rigor est idem qd subtilitas iuris, vt extra de restit. spol. in literis. & extra de noui oper. nun. intelleximus. Dispensatio est idẽ quod iuris relaxatio, & ea non est vtẽdum, nisi sit necessitas, vel vtilitas, vt j. q. vij. tali. Ius autem media strata incedit inter rigorem et dispensationem. ff. de iurisdict. om. iudic. qui iurisdictioni. & xxiiij. q. ij. legatur.

Rigor dispẽsationi ius diffe-runt.

2. Reg. 11.

Mat. 26. g

1 Et dicqꝝ iuris rigor ex cã multiplici mitigaf; vt notãt extra de sen. excõ. quęris. Archidia.

ADDITIO.

Dicit Hu. idem. f. qꝝ rigor nõ est ius, imo est iuris excessus in austeritate. Ius autem est æquitas. i. æqualitas ius suum vnicuiq; tribuens, bonis præmia, malis supplicia. hoc debet iudex semper obseruare. arg. C. de iu. placuit. Archid.

n Maioribus. Sic dist. iiij. denique.
o Cleri Romani. vel Cornelij papę.
p Cypriano. In chronicis nõ inuenitur, quod aliquis Papa dictus fuerit Cyprianus, tñ qđ fuit Papa, habes j. de eo tm̃. sed forte hic & ibi est mendosa litera.
q ABsit. Vigorem. Id est, rigorem.
r Fidei. Id est, disciplinæ.
s Sed etiam cadant. Vterius.
t Ruinæ. Id est, euersi & ruentes fratres.

Proper

† Cypriano. Quæ integra habẽtur in epistola ꝝdã diui Cypriani, epistola prima. C. M.

a Properata. Quia quæ committuntur in Deum, remitti, non possunt sine pœnitentia: & quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi, vt j. xxiij. q. iiij. si is qui. & capit. est iniusta.
b Intercepta. Id est, dimissa.
c SI quis. Remissionem. Quæ enim in nos delinquuntur, possumus remittere sine pœnitentia, sed non quæ in Deum, vt xxxiij. quæsti. iiij. si is qui.

Delicta cõmissa in deũ remitere non possumus.

d Sententiam.

Appellãs frustratorie iudicẽ offendit.

Qui ergo non seruat sententiam iudicis, offendit iudicem, & iniuriam facit iudici, qui frustratorie appellat ab ipso. C. qñ prouocare non est necesse. l. vlti. in fi. & hæc põt esse causa, quare iudex debeat esse suspectus ei, qui appellauit ab ipso, vt extra de appel. ad hæc.
e Martyres. id est, Christi sacerdotes.
f Vt sciamus. Per signa exteriora considerata in pœnitentibus.
g Videri. Argumẽtum, quod non statim tenetur quis credere etiã bono viro, vt ix. distin. ego solus. simi. ff. quod cum fal. tut. l. ij. imo imputatur alicui, quod nimis est credulus. xj. q. iij. non solũ. lxxxvj. di. si quid vero. ff. de eo per quem fact. l. j. §. j. Nõ obstat xxiij. q. j. quid culpatur. vbi in dubio obeditur, quia ibi loquitur dum prælatus præcipit, quod est dubium: hic de martyribus, qui non erant prælati. xxvj. quęst. v. nec mirum.

Credulus non debet quis esse nimis.

h DOmino sancto. In epistolis. Massanus rogat Isido. vt solutionem canonum contrariorum circa restitutionem lapsorum ei rescriberet.
i Vendicare. Id est, defendere. sic etiam ecõtra ponitur.
k Superstitiosa. ꝛ. viij. di. quo iure.
l Necesse. Ex hoc verbo necesse, & ex illo verbo præcipiũt, quod supra ponitur, patet dispensationẽ quandoq; esse debitã [1], vt ꝛ. ead. vt constitueretur. Et sic patet quod episcopus peccat si nõ dispensat vbi patet ratio dispẽsandi, vt xxxiiij. dist. fraternitatis. arg. ij. q. v. quãto. tamen cum superiore agi potest officio iudicis, vt fiat dispensatio, vt extra de iure par. nullus. licet nõ possit peti iure actionis. sicut potest dici de eleemosyna pauperi debita. xlvij. distinct. sicut.

1 Ad hoc j. xxiij. q. j. noli. vbi de hoc. & j. ea. ſ. qs. versꝰ. qđ si. vbi de hoc. ar. j. ea. cõsideranda. Archid.

Antiq

Item Isidorus ad Massanum episcopum.

Qui sunt reparandi post lapsum, vel qui non.

CAN. XXV.

DOmino sancto, meritisque sancto, fratri Massano episcopo Isidorus episcopus salutẽ. Quod in epistolis [k] venerabilis fraternitas tua innotuit, videlicet, quòd in canone Anchiritano, capitulo decimonono legitur post lapsum corporalem restaurandum honoris gradum post pœnitẽtiam, alibi legitur post huiusmodi delictum nequaquam reparandum antiqui ordinis meritũ, hęc diuersitas hoc modo soluitur. Illos enim ad pristinos gradꝰ redire canones præcipiunt, quos pœnitentiæ præcesit satisfactio, vel condigna peccatorum cõfessio. At contrà hi, qui neque à vitio corruptionis emendantur, atque hoc ipsum carnale delictũ, quod admittunt, vendicare [i] quadam superstitiosa [k] temeritate nituntur, nec gradum vtiq; honoris, nec gratiam recipiunt communionis. Ergo ita est determinanda sententia, vt necesse [l] sit illos restaurari in locum honoris, qui per pœnitentiam reconciliationem recepisse merentur diuinæ pietatis. Hi enim non immerito consequuntur ademptæ dignitatis statũ, qui per emendationem pœnitẽtiæ recepisse noscuntur remedium vitæ. Id autem ne fortè magis sit ambiguum, diuinæ authoritatis sententia confirmetur. Ezechiel quidẽ prophęta sub typo præuaricatricis Ierusalẽ, ostendit post pœnitentiæ satisfactionem pristinum restaurari posse honorẽ. Confundere (inquit) ô Iuda, & porta ignominiam tuã. & post paulũ: Et tu, inquit, & filiæ tuæ reuertimini ad antiquitatẽ tuã. Exech. 16.

Quod dixit confundere, ostendit opus peccati debere quenq; erubescere, & post confessionem pro admissis sceleribus verecũdam frontem humo prostratam demergere, pro eo quòd dignum confusione perpetrauerit opus. Deinde præcepit,

Exod. 32. in fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt post ignominiam & deiectionem sui nominis, siue dignitatis, reuertatur ad suam antiquitatem [a]. Ergo dum quisque post opus confessionis suæ confunditur, atque ignominiam [b] portans, depositionē [c] suam cum humilitate luget, reuocari secundùm prophetam ad priorem statum poterit.

Item Ioannes euangelista angelo Ephesi ecclesiæ inter cætera quędam similia scribit: Memor esto vnde cecideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac: alioqui veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco eius. Ecce inquantum valui, concilij Anchiritani antiquam planè & plenam authoritatem sacris testimonijs explanaui, ostendēs eum posse restaurari in proprio gradu, qui per pœnitentiæ satisfactionem nouerit priora delicta deflere. Qui verò negligit, nec luget quæ gessit, & lugenda sine vllo pudore religionis, vel timore diuini iudicij committit, eum nullo modo posse ad pristinum gradum restaurari cognoscas. In fine autem huius epistolæ hoc adijciendum putaui, vt quotiescumque in gestis conciliorum discors [d] sententia inuenitur, illius concilij sententia magis teneatur, cuius antiquior [e] & potior extat authoritas.

Quicunque igitur pro criminibus suis dignè Deo pœnitentiam obtulerint, authoritate Gregorij, & Augustini, & Hieronymi, & Isidori, gradum pristinæ dignitatis recipere possunt. Qui autem non odio criminis, sed timore utilitatis, uel ambitione dignitatis, uel honoris, falsas Deo pœnitentias offerunt, in pristini honoris gradum reparari minimè poterunt.

Sed obijcitur illud Hormisdæ Papæ, qui scribit [f] omnibus episcopis per uniuersas prouincias.

Diaconus aut presbyter in adulterio deprehensi, reparari non possunt.

CAN. XXVI.

SI quis diaconus [f] aut presbyter post acceptam benedictionem Leuiticam, cum vxore sua incontinens inueniatur, ab officio suo abijciatur.

Ecce [g] manifestè constat quia secundùm titulos antiquorum patrum sancto spiritu suggerente conscriptos, & secundùm sentētias cccxviij [h] episcoporum, quos Gallicani canones continere videntur, clerici in adulterio deprehensi [i], aut ipsi confessi, aut ab alijs conuicti, ad honorem redire nō possunt [k]. Sed quia fortè non desunt, quibus pro nimia pietate [l] suprascripta sanctorum patrum seueritas minimè placeat, sciat se cccxviij. episcoporum, qui & reliquos statuerunt canones, sententias reprehendere vel damnare. Sed quia fortè maior est in illis pietas, quàm in suprascriptis trecentis octodecim episcopis: maior est in illis misericordia, quàm in sancto [m] Ioanne Papa; maior chari-

Glosses:

a Antiquitatem. Id est, mores antiquos.

b Atque ignominiam. Ex hoc verbo, & ex illo verbo depositionem, est argu. quod episcopus potest depositum, & infamem restituere [1], quia ignominia idē est, quod infamia, vt ff. de ijs, qui notantur infamia. l. ij. §. ignominiæ. & sic patet quod potest tollere infamiam, quod cōcedo [2] vbicunque potest dispēsare, vt dixi ij. quæstio. iij. ca. Euthemium. §. hinc colligitur.

c Depositionem. Id est, suspensionem. sic xlvj. dist. clericus.

d Discors. Nonne illa sententia est potius sequenda, quę maiorem continet pietatem, vt nona di. sana. licet enim canon apostolorū potior sit, quia antiquior sit alijs canonibus, tamen præiudicatur [3] ei per posteriores, vt lxxxij. dist. presbyter. Idem patet in canone Hieronymi, vt xxvj. distinct. deinde. & capitu. acutius. Item quandoque præiudicat ille canon, qui nō est potior: vt xxv. quę. j. contra statuta. quod ergo dicitur hic, intellige cum ambæ constitutiones sunt particulares, & locales: de illis loquitur cap. xix. dist. in canonicis. Sed si ambæ sunt generales, semper posterior præiudicat: vt extra de co. spi. c. j. ff. de legib. non est nouū. Sed qualiter præfertur vnus canon alteri, cum omnes sint promulgati instinctu spiritus sancti. nemo [4]? Resp. quod duo canones possunt esse contrarij, & tamen vterque est iuste institutus. Quod enim vnus statuit & iuste, alter contrarium potest statuere, & iuste, sexagesimatertia dist. capit. quia sancta. §. verū. extra de consang. & affinit. non debet.

e Cuius antiquior. Si ambo sunt ęquales pietatis. xix. di. in canonicis.

f SI quis diaconus. Prima pars cap. facit contra solutionē Gratiani. Idē facit pro ea in secunda parte, quæ incipit ibi, quod si eos.

g Ecce. Vsque ad hūc locum sunt verba Niceni concilij.

h Cccxviij. Ergo videtur quod hoc sit statutū Niceni concilij, cui tot interfuerūt, vt xv. dist. canones. licet Damasus Papa de ccc. tantum loquatur. x. quæst. j. hanc consuetudinem. sed minor numerus non excludit maiorem.

i Deprehensi. Aliquo sequētium modorū. Videtur ergo quod sola deprehensio sufficit. vt hic, & lxxxj. distinc. presbyter. & habes j. ead. de his. sed non est ita, nisi sint cōuicti vel confessi, vt sequitur j. ij. q. j. nos in quenquam. & xij. q. j. nō dicatis. Vel intellige deprehensi, ita quod factum sit notorium ex facti euidētia [5], vt extra de cohab. cle. & mul. tua. Tales eñ qui in maleficio publice deprehendūtur, sine iudicio dānantur, vt C. de defen. ciui. l. defensores. lex vij. est.

k Non possunt. De iure.

l Pietate. Ironice loquitur.

m In sancto. Supra ea. miror.

Margin notes:

Infamiā potest ep̄s tollere.

1 De hoc leg. & no. ī. ea. contumaces.

2 Idē Io. de Fā. qui approbat istā totā glo.

Apoc. 2. b

Canon canoni an p̄ iudicet.

3 Videas quod leg. & not. 18. disti. quoniam quidem.

4 Et melius xxv. q. j. violatores. et ī. c. prox. in decimasexta, quæstione tertia. neco. si ille. Archi.

5 Sola deprehensio sufficit ad notā infamiæ inducēdam. ff. de ritu nuptia. palā. §. quæ in adulterio. secundum Gof. q ita not. extra de iu. cum nō ab homine. Archid.

Remed

tas quàm in reliquis sanctis sacerdotib9, qui hoc exemplo remedia [a] ecclesiarum suis diffinitionibus deliberauerunt. Et ideo aut bona voluntate præceptis illorum consentiant, aut omnibus [b] illis contrarios & inimicos [c] se esse cognoscant. Quæ est ista iustitiæ inimica bonitas, palpare [d] criminosos, & vulnera eorum vsque in diem iudicij incurata seruare? Quòd si eos durisimā pœnitentiam per plurimos annos viderimus agere, tunc nos & saluti eorum possemus consulere, & statuta canonum deberemus [e] temperare. Cùm verò in aliquibus nec compunctio humilitatis, nec instantia orandi appareat, nec beatum Dauid imitentur, qui dicit: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratū meū rigabo. & illud: Cinerē tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebā. Nec eos ieiunijs, vel lectionibus vacare videamus, possum9 agnoscere si ad pristinos gradus vel honores redirent, cum quāta negligentia, & cū quāto tepore [+] & animæ suę inimica securitate permanerent, credētes quòd si eis non acta pœnitentia digna [f] dimiserit [g] Deus, quomodo sacerdotes indulsisse vidētur. Verè dico, quia ipsi quibus cum periculosa & falsa misericordia īdulgere videmur, cùm ante tribunal Christi pro tātis peccatis damnandi aduenerint, contra nos causam dicturi [h] sunt dicentes, quòd dum ad duram asperitatem linguæ eorum expauimus, aut falsa blādimenta, & periculosas adulationes ipsorum libenter accepimus, in eisdem permanere peccatis eis inutiliter indulgemus [i]: [+] aut ipsa peccata augere pmittim9 [k] [+]: non recordātes illud, qđ in veteri testamento scriptum est, quia vno [l] peccante, contra omnes ira Dei desæuijt.

Item Hieronymus.

Difficile est post lapsum ad pristinum gradum redire.

CAN. XXVII.

QVicunque dignitatē diuini [m] gradus non custodiunt, contenti fiant animam saluare. Reuerti enim in pristinū gradū post lapsum difficile [n] est.

Item Basilius.

Lapsus post pœnitentiam altario tantùm ministret.

CAN. XXVIII.

QVi sub gradu [o] ceciderit post pœnitentiam, contētus fiat baptizare [p], communionē infirmis dare, & altario tantummodo ministrare [q].

Item ex concilio Anchiritano.

De sacerdotibus, diaconibus, vel laicis, qui idolis thurificant.

CAN. XXIX.

PResbyteros, qui immolauerūt [r], & post ea iterum certamen inierunt [s], si ex fide luctati sunt, & non ex compacto [t] ad ostentationem, vt offerrent, ipsi fecerūt: hos placuit honorem [v] quidem sedis propriæ retinere: offerre [x] autem illis, & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officijs Fungi.

Glosses:

a Remedia. id est, pœnas cōtra illos, qui non seruāt statuta.

b Aut omnibus. Arg. quod qui vni facto contradicit, omnibus contradicit. sic ī. iiij. distinctio. deniq;. de pœnit. distinc. fratres. & extra de regul. iuris. defleat. & de consec. distinct. ij. comperimus.

c Et inimicos. No. quod eo ipso, quod aliquis non obedit prælato, ei9 est inimic9: vt xxiiij. quæstio. j. quoniam vetus. ī. ead. si quis præpostera.

d Palpare. id est, adulari.

e Deberemus. nota dispensationem esse debitam, vt ī. ea. vt constitueretur. & xj. quæstio. iij. plerunque.

ADDITIO. Dicas breuiter, qđ vbicunque persona, res, & locus eā exigit, debita est. xxix. distinct. cap. j. & ij. ī. ead. distinctio. duo. ver. præcipiunt. & versic. necesse. & ī. ea. considerandum. Quod dic vt plene nota. in Spec. de legato. §. genera autem. & not. extra de sent. excommu. pueris. Archidia.

f Digna. Quod nulli facit. xxiiij. quæstione ij. legatur.

g Dimiserit. Nō enim tam cito dimittit Deus, sicut sacerdos absoluit. de pœniten. distinctio. prima. quem pœnitet.

h Dicturi. Nunquid voce tunc loquentur, cum Apostolus dicat: quod tunc linguæ cessabunt, licet propheta contrarium dicat: Exultationes Dei in gutture eorum. Sed quicquid sit, tunc nullus accusabit alium: sed sola cōscientia accusabit quemlibet.

ix. quæstione iij. aliorum.

i Indulgemus. Id est, indulsimus.

k Permittimus. id est, permisimus.

l Quia vno. scilicet Achor. viij. q. j. audacter. ī. j. quæstio. iiij. cap. ecclesia. §. item ex peccato Achor. Ioan.

m QVicunq;. Diuini. id est, ecclesiastici.

n Difficile. Talē difficile habes xlvij distinct. quantumlibet. alias ponitur pro nō. ij. quæstio. vj. cap. biduum. versic. si aduersus. & xlvij. distinct. c. fin.

o QVi sub gradu. id est, in gradu.

p Baptizare. Sed nonne istud laico conceditur, vt j. q. j. quod quidā? Sed dic, quod iste potest solenniter baptizare [1], quod laicus non potest, vt lxxxij. distin. si diaconus. Item obijcitur, quod si iste potest baptizare, ergo & sacrificare: vt dicit Hieronymus. j. quæstio. j. sicut Christus. Sed ibi loquitur de adhuc tolerato.

q Ministrare. Sed non celebrare. Vel dic quod potest remanere [2] in officio sacerdotali, sed non potest esse episcopus.

r PResbyteros. Qui immolauerūt. Coacti cōditionaliter.

s Inierunt. scilicet superbię causa.

t Et non ex compacto. id est, figmento.

v Honorem. scilicet beneficium.

x Offerre. id est, officium non retinent [3].

Margin notes:

Inobediēs prelato est ei inimicus.

Psal. 6.

Psal. 101.

[+] Torpore.

Conscientia sola dānandos accusabit.

[+] Indulgebamus. [+] Permisimus.

Num. 6. c

Baptizare solenniter laicus non pōt.

1 Etiā poterit ratione ordinis quod non poterit laicus. Io. de Fant.

2 Dispensatiue. Hugo.

3 Dic planius offerre. i. in altari conficere. quasi dicat, bñficium retinebit, sed nō officiū. sic ī. ead. studeat. in fi. xxviij. disti. presbyterum. extra de cler. pug. in du. Henricus. sic e contra retinet quis officium, sed nō bñficiū. j. q. v. c. j. Ioā. de Fant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Fungi. Hic dispensatur in beneficio, sed nõ in officio: vt extra de clericis pug. in du. Henricus. & j. ead. distinct. studeat.

b Nec calicem. Ante confectionẽ: quia post cõfectionem non est eis licitũ offerre. & sic nõ est cõtra. xciij. distin. peruenit.

c Penes. Hic patet, quod episcopꝰ dispensat in hæresi, & cum schismatico: vt j. ea. vt cõstitueretur. non tamen cum excõmunicato ministrante. xj. q. iij. si quis episcopus.

d Per necessitatem. famis. imo potius debẽt mori fame, quã vesci idolothytis. xxxij. q. iiij. sicut satius. & j. xxxij. quæsti. v. ita ne. Vel vocat hic necessitatẽ coactionem.

e Propter cautelam. Quandoque enim ad cautelam imponit alicui pœnitentia, vt xxxiiij. quæstione ij. in lectum.

f Commodari. Quia restituuntur ad communionẽ, [1] non ad officiũ, vel beneficium: tamen dabitur sustẽtatio eis. xvj. quęstio. vj. ca. de lapsis. Ioan. de Fantu.

ADDITIO. Sed videtur cõtra, quod not. j. q. vij. maximum. & xxj. distinct. c. nunc autem. in gloss. sed de isto legitur. in fi.

g Sed illud Hormisdę. ꝛ. ead. cap. si quis diaconus.

h Hieronymi. ꝛ. ead. quicunque.

i Basilius. ꝛ. ead. qui sub gradu.

k S Acerdotes. Manifestus. per euidentiã facti.

2 Ad hoc 81. dist. minister. extra de bigã. quia, &c. et for

l Non possunt. sine dispensatione, [2] sed si est occultũ, possunt sine dispensatione post pœnitentiam.

1 Scilicet si digne pœniteãt.

fungi [a] non liceat: Diaconi similiter, qui immo lauerunt, postea verò iterum reluctati sunt, alias quidem honorem habere oportet: cessare autem debent ab omni sacro ministerio: ita, vt nec panem, nec calicem [b] offerant, nec Euangeliũ pronuntient: nisi fortè aliqui episcoporum conscij laboris eorum & humilitatis & mãsuetudinis voluerint eis amplius tribuere, vel adhibere. penes [c] ipsos ergo de his erit potestas.

Qui autem fugientes comprehensi sunt, vel à domesticis traditi, vel ademptis facultatibus sustinere tormenta, aut in custodiam detrusi, proclamauerunt se Christianos esse: & eousque adstricti sunt, vt manus eorum cõprehendentes violenter attraherent, & funestis sacrificijs admouerent, vt aliquid polluti cibi per necessitatem [d] sumere cogerentur: in omni deiectione & habitu & humilitate vitæ fidem confitentes, hos velut extra delictum constitutos, à communionis gratia non prohiberi decernimus. Si verò prohibiti sunt ab aliquibus, propter cautelam [e] ampliorem, vel propter quorundam ignorantiam statim recipiantur. Hoc autem similiter & de clericis & de laicis obseruare conueniat. Perquisitum est autem & illud, si possunt etiam laici, qui in has necessitatis angustias inciderunt, ad clericatus ordinem promoueri. Placuit ergo & hos, tanquã qui nihil peccauerint, si præcedens eorũ vita probauerit, ad hoc officium prouehi. De his autem, qui negauerũt præter necessitatẽ, aut præter ablationem facultatũ, aut præter periculũ, vel aliquid huiuscemodi (quod factum est sub tyrannide Licinij) placuit sanctæ synodo, quamuis humanitate probentur indigni, tamen eis beneuolentiam commodari [f].

Sed illud Hormisdæ [g] *papæ desidiosos & negligentes, non uerè pœnitentes reparari prohibet. Illud autem Hieronymi* [h] *fatetur hoc esse difficile, non impossibile. Basilius* [i] *autem circa delinquentes rigorem iustitiæ seruandum ostendit: quem circa pœnitentes alij relaxandum misericorditer affirmant. Possunt & aliter distingui præmissæ authoritates: secundùm iustitiæ rigorem, quorum crimina manifesta sunt, antè uel post ordinationem à sacris ordinibus deijciẽdi sunt. Quorum autem peccata occulta sunt, & satisfactione secreta secundùm sacerdotis edictum purgant, in proprijs ordinibus remanere possunt.*

Vnde Nicolaus papa Carolo archiepiscopo, & eius suffraganeis.

Non potest restitui in sacerdotium, cuius crimen fuerit manifestum.

CAN. XXX.

SAcerdotes, si in fornicationis cecidérint laqueũ, & criminis manifestus [k] siue ostẽsus sit actus, sacerdotij honorem habere non possunt, [l] †secundùm canonicæ institutionis authoritatem.

Item Rabanus archiepiscopus scribit ad Heribaldum.

Qui valeant reparari post lapsum, vel non.

CAN. XXXI.

DE his verò visum est nobis scribendum esse, qui sacros ordines habentes, & antè, vel post ordinationem contaminatos se esse in capitalibus criminibus confitentur. In quibus (vt mihi videtur) hæc distantia esse debet: vt hi, qui deprehensi [m] vel capti fuerint publicè in periurio, furto, atque fornicatione,

m DE his vero. qui deprehensi. Et conuicti, vt xv. quæsti. vlti. cap. vlti. & extra de iudi. cum nõ ab homine. & aduocabit testes, p quos probabit ipsum in peccrimine deprehensum, & detineat eũ per viginti horas. ff. de adulter. l. caste te cõsilium nostrum, & cæteris huiusmodi criminibus, secundùm canonum sacrorum instituta à proprio gradu decidãt: quia scãdalum est populo Dei tales personas supra positas habere, quas vltra modum vitiosas esse cõstat. Nempe inde retrahuntur homines à sacrificio Dei, sicut quondam Eli filijs peccãtibus fecisse leguntur, & rebelles huic atque contrarij existentes eorum prauis exemplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de prædictis peccatis absẽs sẽ à se admissis, peccata per occultam confessionem corã Angelis Dei, præsente etiam sacerdote, qui eis indicturus est pœnitentiã, confitentur, et semetipsos grauiter de liquisse querunt, si se per ieiunia & eleemosynas vigiliásq; & sacras orationes purgare certauerint, his etiam gradu seruato [a], spes venię de misericordia Dei promittenda est.

4 *De lapsis etiam in hæresim hoc obseruandum est, vt ante sententiam concilij nullus eis communicet.*

Vnde Cyprianus papa Antonio atq; inter cætera.

A communione abstineant, qui lapsis ante restitutionẽ communicant.

CAN. XXXII.

DE eo autem, quod statuendũ esset circa causam lapsorum, distuli, vt cũ quies & tranquillitas data esset, et episcopos in vnum conuenire indulgẽtia diuina permitteret, tunc communicato [b] & librato de omnium collatione consilio, statuerem quid fieri oportet. Si quis verò antea quam exiterint, protestatus est quod non, vt ꝛ. dist. vj. testamentum. & de consecr. di. ij. c. si non sunt. & cap. quotidie. & ꝛ. ea. capit. quid est hoc. cum quilibet sit suspensus quantum ad se propter mortale peccatũ, vt j. q. j. sacerdotes. & facit ad hoc extra de celeb. missa. de homine. Dico quod melius est si abstineat, si credit se indignum. si autem conteritur, dico, q̃ potest [1] celebrare. q̃ non obst. ꝛ. di. xxxiij. habuit. fe. q. est cõtra. sed illud intelligit de eo, quem nõ pœnituit adhuc. de pœn. di. ij. inter hæc. hircũ.

De lapsis. Hic incipit quarta pars huius distinctio. in qua loquitur de hæreticis qui olim sine concilijs non recõciliabantur. Ioannes de Fant.

b DE eo autẽ. Cõcilio. Olim enim epis solus non potest sine concilio [4] reconciliare hæreticũ, vt j. q. vij. si quis epis. Sed hodie secus, [5] extra de hæret. ad abolendam. §. præsenti.

Quod vero. Hæc, est quinta pars huius di. in qua ponitur quid iuris sit de homicidis voluntariis vel casualibus, vel necessarijs. Io. de Fant.

c Quod vero. Supra ea. c. clericum. & c. de his clericis. & cap. mitor.

d DE his clericis. In hoc. Ex necessitate.

e Priuentur. Ad cautelam, secundũ Hugo. clerico in nulla necessitate licitum est occidere, imo potius debet permittere se occidi. sed intelligimus istud de necessitate euitabili, quia poterat bene scijsse castrũ ante aduentum Paganorum aduen

1 Sub. nisi sit tale peccatũ, q̃ acta pœnitentia nõ possit ordine remanere. extra de tẽp. ord. c. vl. & de acti. inquisitionis. tamen de occulto peccato nõ faciemanifestũ. Ioan. de Fãt. & facit ad hãc materiã quod leg. et no. extra de temp. ordi. ex tenorum. & de fur. cap. fi. Archistia. 4 Cõcil. Hierdoli, Sanecclesia, sicut non pote[illegible] 5 Sub. & hoc, ꝓpter periculũ: quod hodie etiã in mis inuasuit. adicẽ extra de purg. can. interꝛ. secũdũ Host. Occidere vtrum liceat clericõ in necessitate.

a Seruato. Secundum quosdam iure cõmuni, et promotꝰ et manet i ordine suscepto occultus peccator post peractam pœnitentiã [1], vt etiã sentit Gratianus ꝛ. e. presbyteros. §. sed illud. nisi in simonia, vbi quis ordinem emit, qui quãtum ad se & ad alios est suspẽsus, vt xxxij. dist. præter. §. verum. & extra de simo. c. tanta. licet sit arg. contra, extra de si. cap. ex tuæ. sed ibi non dicitur quod dispensabatur cũ eo, sed dicitur q̃ phiberi nõ põt, cum sit occultũ. Sed obijcit istis, quod dicit in fi. de spe veniç. Sed ipsi intelligunt de spe veniç quantum ad peccatum. H. vero dicit, q̃ in occulto peccato non põt dispẽsari, quia de illo non potest quis accusari, vel puniri, quia occulta peccata non habent vindictam vt xxxij. q. v. Christiana [2]. Ad hoc ergo quod occultus peccator possit ꝓmoueri, cõsitebit, eſo crimen suũ, & nõ ei foli, sed corã aliquib⁹ personis, & sic poterit dispẽsare secũ. Sed vt dixi ꝛ. xxv. di. c. vlt. peccatũ siue sit occultum, siue manifestũ, dum tamẽ sit enorme, semper impedit, ne possit sine dispẽsatione, promoueri, licet possit exequi suscepti ordinẽ, cum est occultũ peccatũ. Et quod occultũ peccatũ impediat promouendum, habes extra de temp. or. ex tenore. Ioã. Sed hæ opiniones hodie sublatæ sunt p tẽpore pœdecre. extra de temnitentiæ, po. ord. ca. vlti. B. an possit suum officium exercere.

2 Cõcor. l. iij. §. mittantur. cũ nota. ff. de ven. in spi. et l. ab Anastasio. C. mand.

Sacerdos

† Adde ad hunc textũ, q̃d no. Bar. in l. si adulterium. ff. de adult.

1897.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si enim esset ineuitabilis necessitas, non imponeretur eis pœnitentia. Vnde dicas, quod si est necessitas ineuitabilis, sine omni dispensatione potest celebrare in ordine habito, sed non debet promoueri sine dispensatione, vt extra de homi. capitu. continebatur. Sed obst. extra eod. cap. Iator. vbi dicitur, quod licite potest promoueri ad superiores ordines. Ioan. Sed illud est dispensatio. de hoc dixi supra ea. cap. de his. Sed melius dicas quod ibi fuit casus fortuitus. B.

Sacerdos plenā potestatē habet circa canones pœnitentiales.

1 Ad idē de pœ. dist. 3 mēsurā. in fi. de hoc.

a Sacerdotis. Vide quomodo circa canones pœnitentiales habet ipse sacerdos plenam potestatem [1], vt vigesimam sexta quæstione septima. tempora. secundum leges duplicatur tempus pœnitentiæ eis, qui non ferūt pœnam & pœnitentiam iniunctam, vt ff. de pœnis. aut damnū. §. inter eos.

b Clerico. Si istē dedit operā rei licitæ expellēdo porcos de agro suo: tūc intellige, quod minus diligenter fecerit, alias in nullo puniretur, vt dixi supra ead. cap. de his.

c Pro amore spirituali. Talis enim amor non inducit simoniam, vt j. quæstione j. filium. & capitu. latorem. & xxxv. quæstio. ix. veniam.

d In pœnitentia. Interiori, quia sacerdos nō facit publicam pœnitentiam, nisi pro enormi crimine, vt de pœnitent. distinct. vj. facerdos. et xxvij. distinctio. presbyter.

Sacerdos potest quādoque publicā pœnitentiam facere.

e Vide. Iudicas. cum non sis.

f Inde canonice. Id est, non secundum rigorē canonum, quia tunc nullo modo, vt §. ead. ca. miror. nunc autem misericorditer tolleratur. Vel intellige quando ineuitabili [2] necessitate hoc fecerit.

2 Hāc sententiā nec as: quā de ea ligit hic ca. vt extra de homi. capitu. sicut. i. fi. hoc. c. his. in fi. & 3. ca. de his. j.

landæ ipsius pœnitentiæ tempus in potestate maneat sacerdotis [a].

Casu quoq; si clericus homicidium fecerit, in proprio gradu ex dispensatione remanere permittetur.

Vnde Vrbanus secundus scribit Guernerio Narbonensi episcopo.

Qui casu homicidium fecit, ex dispensatione in ordine suo permaneat.

CAN. XXXIIII.

Clerico [b] iaciente lapidem puer dicitur interemptus: nos pro amore [c] Dei & tuo in suo ordine eum permanere permittimus, vt tamen semper in pœnitentia [d] & timore permaneat.

Item Stephanus quintus Sichiberto Corsicæ episcopo.

De eodem.

CAN. XXXV.

Quia te quasi obnoxium iudicas [e] eò, quòd à Saracenis captus homines interfecisse videris, bene facis, sed quoniam non tua sponte id fecisse cognosceris, inde canonicè [f] nullo modo iudicaris.

Si uerò ira presbyter commotus aliquem interfecerit, etsi animum occidendi non habuerit, perpetuò tamen depositus erit.

Vnde Nicolaus Papa scribit Hosbaldo coepiscopo Quadrantino.

Perpetuò careat officio presbyter, qui ira commotus, licet extra animum, aliquem interfecerit.

g Studeat. Bartholi. intellexit hoc c. prout litera sonat, q̄d licet ex percussione ceciderit & confregerit ceruicem, non ideo est sacerdos deponendus. argumen. j. ea. lem. cap. quantum. Nam si seruum suum vulnerauit, & ille postea ex ictu alterius perijt, non teneor de occiso. ff. ad legem Aquil. l. huic scripturæ. §. si seruus. & l. ita vulneratus. Et hāc regulam, qui occasionem damni dat, damnum dedisse videtur, intelligit de occasione proxima & sufficienti. Sed expresse est cōtra, extra eodem. presbyterum. & ff. ad legem Corneliam de sicariis. nihil interest. vnde intellige quod si non cecidit ex percussione, sed alio modo cecidit, tunc nō tenetur de morte eius, sed de eo, quod prius ipsum incaute percussit.

h Sed. Quia tot non erant in prouincia illa [3].

i Cadens postea.

k Interijt. Non ex causa percussionis, sed ex alio casu, quia cecidit.

l Percussione. Siue directa, siue occasionali.

m Et si voluntatem. directam.

n Prodijt. Et sic propter vnum delictum imputantur omnia, quę sequuntur ex illo, infra eadem. sæpe. & supra eadem. clericum.

o Vt tale beneficium. Hic dispensatur in beneficio, non in officio, vt xxviij. distinctio. presbyterum. debet autem de iure carere [4] vt toq;: ga cui interdicitur vnum, interdicitur & reliquum, cum sint connexa, vt lxxxj. distinctione si quis. Nam male meriti continuā egestate laborare debent, vt ff. depositi. l. bona fides. Sed ideo dispensatur

3 Vel dic Parisiis, i. diœcesibus. sicut ecclesia potest ri. q. 3. si qui. secūdū Lauren. & Hugo.

Dispensat. q̄ fit in beneficio, non in officio.

4 Per sententiā, non ipso iure. Archi.

tur, ne propter necessitatē victus ad turpia lucra cōuertatur: vt lxxxj. distinct. ad reatum.

a Et sui. Sui enim filij, & ipse eadem persona intelligitur, vt xxxv. q. iij. ca. contradicimus. §. hac authoritate. in princi. & vxor dicitur pars viri. xxxiij. q. iij. admonere. Vnde videt, quod licet clericus sit suspensus ab homine, vel canone, quod tamen ei relinqui debeat, vnde se & suos possit sustentare. & est fi. arg. ff. de precario. pen. ff. de vsu & habi. l. ij. Maxime cum etiam vxor, & filij de bonis ecclesiæ pasci possunt. vt xxxj. dist. omnino. nec totū extorquendum est à debitore, q̄d habet: sed habēda est ratio ne egeat. ff. de re iudic. l. inter eos. in fi. Ille autē, qui excommunicatur, nihil percipiet nomine ecclesiæ. extra de appellat. cap. pastoralis.

Vxor & filij de bonis ecclesiæ pasci possunt.

b Eos vero. Sed casu. Dū tamen culpa præcesserit casum [1]: alias etiam clericus posset promoueri. extra eo. ex parte. & c. significasti. & c. dilectus. in fin. imo talis minister Dei dicitur: vt xv. q. j. nec is.

1 Alias ei nō iputaf. arg. 15. q. 1. si qs insaniens. & not. §. ea. cleric. dū tamen da ret operā rei licitæ, vt i decr. hic §. alle. dilectus. et eo. ti. Ioānes. & ca. fi. Arch.

c Humana. Ideo magis est tenenda: vt i. ix. dist. sana. Ioā. Quid iuris sit de hoc, not. plene in quæstionib⁹. B.

Dominus nō potest in seruum sæuire.

d Si qua. Ancillam. Hic habes, quod æque punitur dominus occidens seruū suum, sicut alienū: vt ff. de ijs, qui sunt sui vel alieni iur. l. j. in fi. modica tamē castigatio permittitur domino. ff. de ijs, qui sunt sui vel alie. iur. l. ij. Vnde secundum iura nostra seruus potest conqueri de domino, si sæuiat in ipsum: vt xxiij. q. iiij. c. si ecclesia. & c. qui peccat. in fi. Et dic, vt not. sup illo ca. si ecclesia. ij. q. vij. quæritur.

e Si quis. Semp. id est, horis statutis. sic xxij. dist. sinct. sacrosancta. & xxvj. dist. si qs vult. & de consecr. dist. v. nunquam.

f In exitu. Supple si moritur ante finitum tempus pœnitentiæ: quia post tempus pœnitētiæ licite cōmunicat: vt xxvj. quæsti. vj. si quis de corpore.

ADDITIO.

Hoc fit in quibusdam criminib⁹, & præsertim si qs pœniteat solenniter. xxvj. q. vj. si quis. secundum Hug.

g Qui faccum. Animę. Sed contra, furtum sine affectu furandi non committitur. xiiij. q. vlti. c. vlti. & insti. de vsucap. §. item si is. Sed dic q̄ ratione accessionis cōmittitur furtum, & quæ commodatis vel depositis reb⁹ accedūt, deposita vel commodata intelligūtur. ff. commo. l. si vt. §. vsqueadeo. Vel dic animus, scilicet principaliter, sed secundario & indirecte per quandam consequentiā fuit ei animus faciendi furandi: & sic non est contrariū. ff. de furt. l. si quid fur. §. j. sic ff. quod metus cau. l. si mulier. §. penul. xv. q. j. merito. xxij. quæstio. iiij. displicer.

Furtū cōmittit ratione accessionis.

h Contra. Hucusque ostendit opus fine

Contrà [h] animum non est opus puniri, ut libro nono Codicis, titulo ad legem Corneliam de sicarijs, exemplis sacrarum literarum Diocletiani, & Maximiani colligitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sine animo puniri nunc ostendit contrarium.

Occidens in ludo aut sit punien dus.

a EVm qui. Cū calcis. Quoniā fuit ludi causa.
b Si hoc. scilicet quod in ludo occidit, & istud obtinet cum ludus licitus est. ff. ad legem Aquil. l. nā ludus. sed si est illicitus ludus, nō excusat[1], vt extra de pīs. c. j. Ex quo autem constat, quod in ludo mortuus est, nō est necesse ꝓbare, quod casu occidendum: vt ff. ad legem Aqui. l. in lege. extra de sent. excom. c. j. Ex quo autem constat, quod in ludo mortuus est, nō est necesse ꝓbare, quod casu occidendum: vt ff. ad legem Aquil. l. nā ludus. sed si est illicitus ludus, nō excusat[1], vt extra de pīs

Universidad de Deusto Biblioteca

Artaldus.in fi. Sic videtur, quod in iure teneaē quilibet confiteri delictum suum, si interrogatus fuerit: vt xj.q.iij.quisquis.& xxxv.q.vj.si duo. & xv. quæst. vlt.c.j.& pen. Quod H.concedit, & dicit quod quilibet in examinatione & in iudicio teneē cōfiteri crimē suū. Sed in examinatione sufficit vt dicat, qđ in genere cōfiteaē se criminosum, & sic petat dispēsationem. Sed si specialiter p aliquo crimine fuerit interrogatus: tunc respōdebit, & dicet se fecisse inde pœnitentiam. Nec obst.j.de pœni. di. j. c. quis aliquādo. §. his authoritatibus. vbi dicitur, nō tibi dico, vt te prodas: quia illud loquitur de pœnitente, qui se non debet in publico prodere. Nisi enim occultus peccator pdat crimen suum, dicit Hu. nō posse dispēsari secum. & corā pluribus debet dicere & prodere se: quia prodere est in publico dicere: vt ij.q.j.si peccauerit. Sicut enim episcopus nō potest audire causam[1] criminalem nisi cū clericis suis: vt xv. qō.vij. episcop⁹. sic nec solus potest dispensare. qualiter em̄ probaret aliquis secū dispensatū esse, nisi corā pluribus factū esset, vt extra de schisma. fraternitatis. Alij dicunt, qđ nec in iudicio, nec in examinatione tenetur aliquis pdere se, quia Deus occultat peccatum de quo aliquis pœnituit: vt xxxij.quæst. prima. apud. & sic licitum est alicui redimere sanguinem suū, quocunq; modo potest.ij.q iij.c.si quæ.§.notandū. & ff. de bo.eorum qui ante sententiam.l.j.sic & honorem suum. Sed nunquid clerico promouendo præiudicat cōfessio sua, vt inde debeat puniri? videtur quod sic: vt extra de elect.per inquisitionem. imo idem etiam videtur si extra iudicium fieret confessio, vt extra de excef.prælat.quàm sit graue. Dico quod non nisi in solo hoc, quod non admittitur ad ordines: vt vigesimaquarta distin.quando. in fin. sic extra de excep.denique. & est ea ratio: quia licet confessus fuerit, tamen non punitur, quia ad hoc non agebatur, vt dixi tertia, quæstione sexta. hoc quippe. Idem dico si testis confitetur crimen suum, vt probatur extra de accu.inquisitionis. Ioan.

a Priuetur. Hic signātur contraria, quæ soluta sunt xxxvj.distin.qui ecclesiasticis.

Prodere est in publico dicere.

1 Scilicet criminalē cū agiē ad depositionem: secus si esset causa, vbi ageretē ad priuationem bñficij, secundum illud quod leg. & no. xv.q.vlt. inuētum. Archi.

tentem. Si autem sciens episcopus ordinauerit talem, etiam ipse ab episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuetur[a]. Simili sententiæ subiacebit episcopus, si sciens ordinauerit clericum, qui viduam aut repudiatam vxorem habuerit, aut secundam.

Itē Siricius Papa Imerio episcopo.

Bigamus, pœnitēs, viduæ maritus, sacræ militiæ se ingerens, sine spe promotionis in suo ordine permaneat.

CAN. L.

QVicunq; pœnitēs, quicūq; bigamus, quicūq; viduæ maritus ad sacram militiam indebitè, & incompetenter irrepserit, hac sibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam, vt in magno debeat computare beneficio, si adēpta sibi omni spe promotionis, in hoc, quo inuenitur[b] ordine, perpetua stabilitate permaneat.

Item ex concilio Gerundensi.

Non prohibeatur à clero, qui pressus languore per cōmunionē pœnitentiæ benedictionē accepit.

CAN. LI.

SI verò[c], qui in ægritudinis languore depressus pœnitentiæ[d] benedictionem[e] (quā viaticum dicimus) per cōmunionē acceperit, post modum reconualescens caput pœnitentiæ in ecclesia publicè non subdiderit: si prohibitis vitijs nō detinetur obnoxius, admittatur ad clerum.

Item Hormisda Papa omnibus episcopis per uniuersas prouincias constitutis.

Qui ad pœnitentiam agendā in monasterio recluditur, presbyter non ordinetur.

CAN. LII.

SI ille, qui vltro petit pœnitentiā, quamuis eā perfectè agat, non potest episcopus aut presbyter ordinari, ita vt etiam si per ignorātiam ordinatus fuerit, et postea conuincitur pœnitentiā accepisse, deijciatur. ille ergo, qui inuitus ad pœnitentiā agendā mittitur in monasterium[f] (q vtiq; nihil aliud, quā pœnitens dicēdus est[g])

b QVicunque. Inuenitur. Sic ergo facilius dispensatur in ordine sumpto, quā in suscipiēdo: vt extra de renun.nisi cum pridem. quia turpius, &c. vt extra de iureiur.quemadmodum. Vel vocat hic sacram militiā minores ordines, ad quos possunt promoueri: vt j.e. placuit. & vj. qō.j. c.infames.

Dispensē facilius in sumpto, quā in suscipiendo ordine.

c SI vero. Quidā ita ponūt casum[2]. Aliquis tēpore ęgritudinis talem recepit mandatum à sacerdote, vt postquam conualesceret, solennem faceret pœnitētiam. Talis non prohibetur à promotione, dum tamen non steterit inter pœnitentes. Sed iste casus nō placet: qa postquam sanatus est talis, tenetur stare in ordine pœnitētiū: vt xxvj.qō. vj.qui recedunt[3]. Itē cum pœnitētia talis nō iniungatur, nisi p graui peccato mortali: ergo post mortale peccatum non debet pmoueri: vt xxvj.qō.vj.c vlti. Alij sic ponunt casum: quidam communionem nō accepit quousq; fuit in periculo mortis: dubitabatur de tali vtrum posset promoueri post sanitatem, quia non videbatur tunc vere pœnitens, q timore mortis pœnituit. Et respondetur qđ potest. Et hæc fuit causa dubitatiōis, quia sicut non potest promoueri, qui in ægritudine baptizatur: quia potius præsumitur ex timore quam ex volūtate libera baptizatus: vt lvij. distin.si quis in ægritudine. Idem videbatur de pœnitente tali, sed non est simile: quia multi omittunt ex deuotione, quod non communicant: vt de consec. distin.ij.quotidie. Sed quicunq; differt baptizari, in mora est, & etiam in culpa.

d Pœnitentiæ. Pœnitentia infirmis non est imponenda, sed innotescenda. xxvj.q.vij.ab infirmis. Ioā. Tu autem videas casum, quem notaui s.ibi, alij.B.

e Benedictionem. Id est, communionem.

f SI ille. In monasteriū. Ergo pro aliquo delicto. alias enim non cogeretur ibi manere. xx.qō.j. sicut. & dic vt ibi notaui, & xvj.q.vj.de lapsis.

g Dicendus est. Propter similitudinem in ieiunijs & vigilijs. Alias enim differt publica pœnitentia ab ingressu monasterij: vt j xxxiij.quæst. ij.admonere. ij.q.j.in primis. Contra, ibi episcopi missi in monasterium ad agendā pœnitentiam, post sex menses restituun

2 Vt Benedict.

3 Sicut q inijcit manus violētas in clericū, & propter inualetudinem vel aliud impedimentū, nō potest accedere ad curiam, absoluitur ab inferiori: tamē tenetur accedere restituta ebualetudine, vel scēsa, vel opportunitate eundi. extra de sen.excō. decrete ro. & in illa decret. peruenit.

Pœnitentia infirmis nō est imponenda.

stituuntur ordini suo: sed ibi temporaliter fuerunt missi, hic ppetuo. Vel dic quod ad superiorem non potest promoueri, vt hic, sed ad eundem pōt redire, vt ibi dicit.

a NOn cōfidat. Vel sine literis. s xxxvj.dist. illiteratos.

b Congruentis. j. lxxvij distinct. in singulis, &c[1].

c CAnones. Pœnitentes. scilicet solenniter.

d Ab infimis. sic xxiiij.dist.c.vlti.

e Excludunt. Nisi in necessitate: vt j. eadem.c.placuit.

f SI quis post remissionē. qui semel egit pœnitentiam solēnem, non potest fieri clericus, nec etiam miles, vt xxxiij. q. ij. admonere. nec laicalem habitum potest deferre, vt j. e. di c.vlt. Tamen secundū regulam ecclesiasticam viuet, vt de pœ. distinc. quinta. cōtrarium. & c.falsas. & est tamen conueniendus sub iudice ecclesiastico, vt xj.quæs.j. aliud. Ioan. Remissionem peccatorū. id est, baptisma[2], vt lj. distin. si quis post acceptum. & intellige de officiali qui sæua executus est præcepta: vt lj.dist.c.j.

ADDITIO. Vel dic quod intelligit de illa pœnitentia, in qua prohibitum est ei, ne ad militiam redeat: de pœ.dist. v. contrariū. Et hoc ideo quia forte in ipsa militia commiserat peccatum propter quod egerat pœnitentiam: vt ea. distinctio. falsas.

g QVāuis. Ne medicina. Hæc est vna ratio, quare non iteratur, sine vilis habeatur solēnis pœnitētia, quæ est medicina,

1 In hoc c. innuitur q interuallum debet esse inter ordinē et ordinem: & dic congruētis, id est, à canonibus constituti, secūdū Hu. Pœnitētia solēnis impedit clericatum.

2 Et secūdū hoc non facit ad ppositū Gratiani. Hug.

Pœnitentia solennis nō iteratur.

qua conscientia ad sacerdotium peruenire permittitur? Nemo mihi talia quælibet contra authoritatem sedis Apostolicæ. vel contrà cccxviij. episcoporum & reliquorum canonum constituta obijciat: quia quicqd cōtra illorum diffinitiones (in quibus spiritum sanctum credimus loculum) dictum fuerit, recipere non solùm temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito.

Item Gelasius vrbis Romæ episcopus, omnibus episcopis.

Bigamus, vel quilibet post pœnitentiam sacris non applicetur ministerijs.

CAN. LIII.

NOn confidat quisquam pontificum fas esse bigamos, aut cōiugia sortientes ab alijs relicta, siue quoslibet post pœnitentiam, vel sine literis[a], vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curiæ, publicarumq; rerū nexibus implicatos, aut passim nulla tēporis congruentis[b] expectatione discussos, diuinis seruituros applicare ministerijs.

Item Innocentius.

Pœnitentes, nec etiam clerici fieri possunt.

CAN. LIIII.

CAnones apud Nicenam constituti, pœnitentes[c] etiam ab infimis[d] officijs clericorū excludunt[e].

Hoc nō de quibuslibet pœnitentibus intelligitur, sed de illis tantùm, qui post actam pœnitētiam secularis militiæ cingulum accipiūt.

De quibus Innocentius episcopus scribit Victori Rothomagensi episcopo.

Non debet fieri clericus, qui post remissionem peccatorum militiæ cingulum habuit.

CAN. LV.

SI quis post remissionem[f] peccatorū cingulum militiæ secularis habuerit, ad clericatum oīno admitti nō debet.

Potest & aliter intelligi: est quædam pœnitētia, quæ solennis appellatur: quæ solùm semel tantùm in ecclesia conceditur: dè qua Ambrosius ait: Sicut unum est baptisma, ita unica est pœnitentia. Item non est, secūdus locus pœnitentiæ. Item Hieronymus: Reperiuntur quàm plurimi, qui sæpius agendam pœnitentiam putant, qui luxuriantur in Christo. Nam si uerè pœnitentiam agerēt, nunquam iterandam putarent.

Item Augustinus ad Macedonium.

De eodem.

CAN. LVI.

QVamuis cautè, & subtiliter, & salubriter prouisum sit, vt locus humillimę pœnitentiæ semel tantùm in ecclesia cōcedatur, ne medicina[g] nimis vtilis, vilis[h] habeatur: tamē quotidie peccātibus nūquā p pœnitentiā[i] venia negatur.

Hæc autē pœnitentia quomodo imponēda sit, in Agathensi concilio legitur, in quo sic statutum est.

Quomodo pœnitentes ad pœnitentiam accedant.

CAN. LVII.

POenitētes tēpore quo pœnitētiā petūt, impositionē[k] manuū, & ciliciū super capita sua à sacerdote (sicut vbiq; statutū est) cōsequantur. Si autē comas[l] nō deposuerint, aut vestimēta nō mutauerint, abijciātur: & nisi dignè pœnituerint, non recipiantur. Iuuenibus[m] etiam

vt hic. Secunda, quia est sacramentum, & significat eiectionem Adæ de paradiso[3]. j. ea. in capite. et non est facieda iniuria sacramento: vt de cōsec. dis.iiij. ostenditur. & j.q.j.sacramēta. Gratianus tamē dixit, quod secūdum consuetudinē quarundam ecclesiarū iteratur: vt de pœ. dist.iij.c.nihil prodest.§.ex persona.

h Vilis. No. q propter fugiendam vilitatem multa statuuntur, vt hic: & xlv. dis.de Iudæis. lxxx.di. episcopi. xxvij.quæstio. ij. institutum.

i Pœnitentiā. Priuatam.

k POenitentes. Impositionem. Ab episcopo, ad quem solum spectat imponere solēnem pœnitentiam, vt j.c.proxi. & reconciliatio ad solum eum spectat, nisi in necessitate, vt xxvj. quæstio. vj.c.j.& vltimo.

l Comas. Sed nunquid deponet mulier comam, cum etiam ei solēnis pœnitētia imponitur, vt xxxiij. q. ij. de his? Respon. non: quia habet eam in signū subiectionis. xxx.dist.c.ij. Ideo autem comam deponet vir, quia amodo in habitu viuet clericali[4]. j.de conse.distin. v. dictum. & lxxxj. di. dictum. & xxxiij. quæs.ij.admonere. & j.eo.c.vltimo.

m Iuuenibus. Et si fueris

3 Sub.quę semel tantum facta est.

Vilitas est fugienda.

Mulieri quare permittiē coma.

4 Quod de tonsura & non de vestib⁹ intelligitur. Lauren.

Universidad de Deusto Biblioteca

si fuerit imposita, non ideo prohibentur contrahere. xxxiij.qō ij. in adolescentia. Alij autem non possunt contrahere. xxxiij.q.ij. de his. Idem dico de decrepitis: quia ætatis ratio habenda est in pœnitentia. xxvj. quæst. vij tempora. & ca. hoc sit. Sic præsumitur magis pro sene, quam pro iuuene: vt xxxiiij. di. fraternitatis.

Aetatis ratio in pœnitētijs est habenda.

a Omnibus. ij. q. iij. si quis episcopū. contra. Illud terroris est: vel hoc de pœnitentibus digne, ibi ficte. xxiiij. q. ij. ligatur.

ADDITIO. Vel viaticum non conceditur. extra de pœn. & remis. quod in te. in prin. & de sent. excom. permittimus. & ad de quod le. & not. xxvij. q. j. impudicas. in fi. Archi.

b IN capite. Susceperunt. Ergo alio tēpore potest pœnitentia imponi à sacerdote, & postea hæc solēnitas fit ab episcopo.

c Sacco. Sicut fecit Achab. de pœ. dist. iij. c. illud vero. §. ecce.

d Archipresbyteri. Videtur ergo quod alius sit decanus, alius archipresbyter: & sic est contra lx. distinc. c. j. sed ibi ponitur hęc dictio aut, subdisiunctiue. Vel loquitur hic de rurali decano.

e Per præfatos. In parte ca. quæ hic non est. ad hoc facit xxxij. quæstio. ij. latorem.

f Iniungere. Arg. quod episcopus nō potest iudicare de subditis suorū prælatorum, vt extra de offic. or. cum ab ecclesiarum. Io. qd non est verum, cū sit iudex ordinarius omnium clericorum suæ diœcesis. sed dicitur ibi, quod nō debet episcop⁹ reuocare sententias excommunicationis iuste latas ab eorum prælatis sine eorum consensu. B.

Episcop⁹ vtrū sit iudex omni um clericorū suæ diœcesis.

ADDITIO. De hoc no. xj. q. iij. § resistit. Ar.

g Benedictam. Vt per eam tollantur venialia peccata, vt de conse. di. iij. aquam. & di. iiij. nec quęquam.

h Ministris. Id est, ostiarijs, ad quorum hoc spectat officium: vt xxj. dist. cleros. & xxv dist. perlectis.

i Cœna. j. de consec. distin. ij. in cœna.

k Repręsententur. Ita fit quolibet anno [1], vt tali die immittātur i ecclesiam. Et licet stent in ecclesia, non tamen communicabunt cum alijs in eucharistia, vel osculo: & sic erunt vsque ad octauam Paschæ: & tunc iterum exibunt de ecclesia, & erunt extra ecclesiam vsq; ad talem diem sequētis anni: & hoc fiet vsque ad finem pœnitētiæ. Et etiā si bene pœnitet, secūdo vel tertio anno potest ei reddi ingressus ecclesiæ: vt xij. quæstio. ij. de viro. & xxxiij. quæstione ij. c. latorem. Quandoque etiam vsque in finem vitę manebit extra ecclesiā: vt xxxiij. q. ij. admonere. & hæc intromissio fit à proprio sacerdote, nisi solenniter debeat reconciliari ecclesię, scilicet finito tempore pœnitentiæ, vel etiam ante, si episcopo visum fuerit expedire. Hanc enim solus episcopus potest facere: vt xxvj. q. vj. c. j. Item solennis pœnitentia nō est imponenda, nisi pro crimine manifesto & enormi, quod totam vrbem commouit. xxvj. quæstio vj. c. vltimo.

Pœnitentes solēniter quāto tēpore debeant esse extra ecclesiam.

1 Sed quare hęc fiāt in die cœnæ Domini, not. de cōse. dist. iij. de pœnitētibus. ibi videas in glo. sed pœnę, &c.

pœnitentia non facilè cō mittenda est, propter ætatis fragilitatem: viaticum tamen omnibus [a] in morte positis non est negandum.

Item ex eodem.

Quæ sint seruanda in solenni pœnitentia.

CAN. LVIII.

IN capite quadragesimæ omnes pœnitentes, qui publicam suscipiunt aut susceperunt [b] pœnitentiam, ante fores ecclesiæ se repræsentent episcopo ciuitatis sacco [c] induti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis, reos se esse ipso habitu & vultu protestantes. Ibi adesse debēt decani, id est, archipresbyteri [d], presbyteri parochiarum, & presbyter pœnitētium: qui eorum pœnitentiam, et conuersationem diligenter inspicere debent: & secundùm modum culpæ pœnitētiam per præfatos [e] gradus iniūgere [f]. Post hæc eos in ecclesiam introducant: & cum omni clero septem pœnitentiales psalmos in terra prostratus episcopus cū lacrymis pro eorum absolutione decantet. Tūc resurgēs ab oratione (iuxta quod canones iubent) manus eis imponat, benedictā [g] aquam super eos spargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat: & cum gemitu crebris suspirijs denuntiet eis: quoniā sicut Adam proiectus est de paradiso, ita ipsi pro peccatis ab ecclesia abijciuntur. Postea iubeat ministris [h], vt eos extra ianuas ecclesiæ expellant: clerus verò prosequatur eos cum responsorio, scilicet, In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Gene. 3. Vt videntes sanctam ecclesiam præ facinoribus suis tremefactam atque commotam, non paruipendāt pœnitentiam. In sacra autem domini cœna [i] rursus ab eorum decanis & eorum presbyteris ecclesiæ liminibus repræsententur [k].

Hanc pœnitentiam nulli unquam clericorum agere conceditur, atque ideo huiuscemodi pœnitentes ad clerū admitti prohibentur.

Vnde in Carthagin. concilio quinto statutum est.

Clericis non imponatur manus tanquam pœnitentibus.

CAN. LIX.

COnfirmandum est, vt si quādo presbyteri, vel diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos à ministerio necesse sit remoueri ad tempus: non eis manus tanquam pœnitentibus [l], vel tanquam fidelibus laicis imponatur. neque vnquam permittendum est, vt rebaptizati [m] ad clericatus gradum promoueantur.

Vnde Siricius Papa.

l COnfirmādū. Pœnitentibus. nisi sit depositus: tunc potest solennem pœnitentiā facere. & sic intelliguntur cōtraria. de pœni. distinct. vj. sacerdos [2]. Tamē publicam pœnitentiam potest facere sacerdos: vt xxviij. distinctio. presbyter. xxx. distinctio. si quis presbyter. & lxxxj. distinctio. si quis episcopus. & hoc pro publico crimine, non pro priuato.

2 Et hoc contingit ꝓpter scādalū, quod subditis generaret. ar. supra. cap. de his vero. lxj. dist. in sacerdotib⁹. Io. de Fā.

m Rebaptizati. Scienter, vt j. de conse. dist. iiij. qui bis. tamen in habitu clericali, vel regulari semper erunt: vt de conse. dist. v. dictum.

a ILlud. Par. id est, æquum.

b Instrumenta. id est, ordines, vel vtensilia.

c Qui dudū. simile j. lxj. dist. i sacerdotibus. Ar. cōtra 3. e. c. ferrū. & xxxiij. qō. ij. admonere.

ADDITIO. Item argu. contra xxiij. qō. vj. vides. iuxta fin. vbi de hoc. Archid.

d ALienum est. Hæc omnia capitula loquūtur de solenni pœnitentia.

e Successio. Nec tamen credendum est statim quod causa pœnitentię sit in monasterio. Nam quandoq; boni viri ingrediuntur monasterium, quia meritum augere desiderant. xxvij. q. ij. sunt qui dicunt.

PLacuit. CASVS Statutum fuit in concilio Toletano, vt solēniter pœnitentes nō promoueantur: si tamē necessitas, vel vtilitas exegerit, ad minores ordines poterunt promoueri: ita quod ad maiores nō promoueantur, in quibus epistolā, vel Euangelium legere possunt. Si qui tamē eorum promoti fuerint in diacones, inter subdiacones redigantur: ita tamen, quod manū altari nō imponāt, nec sacra cōtingāt. Item cum dubitaretur quis esset solēniter pœnitens, responsum fuit in concilio, vt solenniter pœnitens diceretur, qui post baptisma pro homicidio, vel pro alio grauicrimine publicam gerēs pœnitentiam sub cilicio diuino altari fuerit recōciliatus. Quod sequitur in §. patet.

Nec clerico pœnitentiam agere, nec pœnitenti ad clericatum accedere permittitur.

CAN. LX.

ILlud quoque nobis par [a] fuit prouidere, vt sicut pœnitentiam agere nulli vnquā conceditur clericorū: ita post pœnitudinem ac recōciliationem cuiquam laicorum non licet honorem clericatus adipisci: quoniam quamuis sint omnium peccatorū contagione mundati, nulla tamen gerēdorum sacramentorū debent instrumenta [b] accipere, qui dudum [c] fuerunt vasa vitiorum.

Item Leo Papa.

Presbyteris & diaconibus tā quam pœnitentibus non debent manus imponi.

CAN. LXI.

ALienum est [d] à consuetudine ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore, aut diaconij gradu fuerint consecrati, hi pro crimine aliquo per manus impositionem remedium accipiāt pœnitendi: quod sine dubio ex apostolica traditione descendit, secundùm quod scriptum est: Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro eo? (Leuit. 4. a) Vnde huiusmodi lapsis ad promerēdam misericordiam Dei priuata est expetenda successio [e] †: vt illis si satisfactio fuerit digna, sit etiā fructuosa.

† Alias secessio.

Probantur etiam authoritate Toletani concilij huiuscemodi pœnitentes ad clerum non admittendi:

In quo sic statutum est.

Causa necessitatis ad clerum pœnitentes admittantur.

CAN. LXII.

PLacuit, vt pœnitentes non admittantur ad clerū, nisi tantùm si necessitas, aut vsus [f] exegerit: tunc deputētur inter ostiarios, vel inter lectores: ita vt epistolam [g], vel Euangelium non legant. Si qui autem ordinati sunt in diacones, inter subdiacones ita habeātur, vt manus non imponant [h], nec sacra contingant. Eum verò pœnitentem dicimus, qui post baptisma, aut ꝓ homicidio, aut pro diuersis criminibus grauissimisq; peccatis publicam pœnitentiā gerens, sub cilicio diuino fuit reconciliatus altario.

7 Apostatæ [i] quoq; ad clericatus officiū admitti non debent.

Vnde in concilio Arelatensi secundo.

Ad clericatus officium non admittantur Apostatæ.

CAN. LXIII.

HI qui † post sanctā religionis professionem apostatant, & ad secularem [k] redeunt cōuersationem, & postmodum pœnitentiū remedia nō requirunt, sine pœnitentia communionē penitus nō accipient: quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicunq; ille sit, post pœnitentiam habitum secularem [l] accipere nō pręsumat: quod si præsumpserit, ab ecclesia [m] alienus habeatur.

† Alias, Si qui.

f Aut vsus. l. vtilitas. hæc enim inducunt dispensationem. j. qō. vij. tali. vel vsus, id est, consuetudo. Sic est arg. q consuetudo attenditur circa ordinandos, vt dixi xij. dist. nos consuetudinem.

Consuetudo attēditur quandoq; circa ordinandos.

g Epistolam. Argu. quod difficilius dispensatur cū pœnitente, quam cum bigamo [1]: vt xxxiiij. distin. lector.

Dispensat cum bigamo facilius, quā cū pœnitēte.

1 Dicit Laur. hoc nō est verum: sed est arg. q magis est dispensandum. Sed dictū hoc est verius in quo cōsentit. Io. de Fant.

h Non imponāt. id est, nō ministrēt in officio subdiaconatus, sed tantum nomē habeāt, & habeant locum subdiaconorum in choro & in cibo. Et est si. xv. quæstio. viij. qui admisit. & c. si quis presbyter.

Apostatæ. Hæc est septima pars huius distinctionis, in qua tractat de apostatis. Io. de Fā.

i Apostatæ. Apostatæ dicuntur retro abeuntes à fide, religione, vel clericatu. xxvj. q. vlti. non obseruetis. Ioan.

Apostatæ q dicunt.

k HI qui. Ad secularem. Quod fieri non licet: quia qui semel habuit tonsurā clericalem, semper vetetur ea: vt xxxij. dist. si qui clerici. xx. q. iij. eos. Ioan. Hoc tene pro certo, quod in minoribus ordinibus constiturus potest contrahere, & ad seculum redire: nec tūc debet ferre tonsuram: nec apostata iudicatur, vt extra de cleri. coniuga. Ioannes. Si autem retinendo ecclesiā dimitteret tonsurā & habitum, vel religiosus religionē [2] suam, apostata iudicatur, vt extra de aposta. capi. j. & vltimo.

Tonsurā ferre non tenet, qui in minoribus contrahit.

2 Sub. dimittat. q intellige, vt dixi s. ca. proxi. Archi.

l Secularē. Quicquid interim acquisierint, cedet monasterio. xviij. quæstio. ij. abbates. & C. de episc. & cleri. l. vlti. §. hoc etiam.

m Ab ecclesia. vt supra eadem distinctione. capi. si quis post remissionem.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Curiales triplici ratione non possunt ꝑ moueri.

ECce. Adiecit quoque. Triplex assignatur ratio, quare officiati siue curiales non promouentur. Vna est ratio: quia frequenter contrahunt irregularitatem ex officio suo: vt infra capitu. primo, & secundo. Secunda, quia multum molestatur ecclesia, cum tales repetuntur: vt infra capitu. secundo & tertio. Tertia ratio, quia præsumitur cõtra eos, quod non causa religionis ordinentur, sed vt fugiant ratiocinia. liij. distin. legem [1]. Quidam addũt duas alias rationes, scilicet, quod ecclesia tristatur de eis cum repetuntur, de quibus gaudere deberet. Item propter voluptates, quas forte habuerunt in suis officijs: vt infra ea. cap. præterea. Dicuntur autem large curiales omnes, qui aliquo modo sunt obligati curiæ: siue milites, siue aduocati forenses, siue iudices, siue officiati, siue histriones [2]: sed isti ꝓhibentur à promotione, vt sequitur. Null' ergo officialis promouetur, nisi prius sit absolutus à curia: postea sic, dum tamẽ sæua nõ exercuerit, nec effuderit sanguinem humanum: nec turpia & inhonesta facta fecerit, vt histriones. De iudicibus autem & aduocatis est dicendum, quod si tantum interfuerunt ciuilibus causis nõ repelluntur: vt lxj. distinctione. Osius. Et hoc est verum, si post baptisma huiusmodi officium exercuerunt, secus si ante: vt ꝟ. ea. c. si quis. Baz. tamen dicit, quod si ante baptismũ aliquis ex officio occidit hominem, talis post baptismum nõ potest promoueri: quia baptismus tantum crimina tollit: vt xxvj. distinctione. deinde. & cap. vna. B. dicit, quod potest: quia non debet esse melioris conditionis peccans, quam non peccans. ad hoc facit ff. quod vi aut clam. l. Seruius.

1 Adde, ꝙ obligatus ad ratiocinia nullatenus potest ꝓmoueri. no. in l. officiales. C. de epis. & clericis.

Curiales qui dicuntur.

2 Sub. siue quodcũque officium habentes honestũ vel inhonestũ. Quãdoq; vero stricte dicunt curiales, q honesta curiæ officia procurãt: vt decuriones. Quãdoq; strictius dicũtur curiales illi, q erãt officiales ĩ cã sanguinis, à cruore dicti, secũdum Lau.

DISTINC. LI.

ECce quòd eriminosi, uel non uerè pœnitentes, uel publicam pœnitentiam agentes, à sacris prohibentur ordinibus. Adiecit quoque [a] *sancta mater ecclesia, ut curiales, aut post baptisma militantes, aut in foro decertantes, à sacris prohibeantur ordinibus.*

Vnde ait Innocẽtius Papa.

Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, à sacris prohibentur ordinibus.

CAN. I.

ALiquantos ex his, qui post [b] acceptã baptismi gratiã in forensi exercitatiõe [c] versati sunt, & obtinẽdi pertinaciam susceperũt, accitos ad sacerdotium [d] esse cõperimus: de quorũ numero aliq prohibẽtur ad sacerdotiũ assumi: aliquãtos ex militia [e], qui cùm potestatibus obedierũt, sæua necessariò præcepta sunt executi: aliquantos ex curialibus [f], qui dũ parerent potestatibus, quæ sunt sibi imperata fecerunt: aliquantos qui voluptates [g] & editiones [h] populis celebrauerunt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse. Quorum omnium ne minem ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat perueni re. Quæ si singula discutienda [i] mandaremus, non modicos motus aut scandala Hispaniẽsibus prouincijs, quibus mederi cupimus, de studio emendationis induceremus. Idcirco remittenda [k] potius hæc putamus. Sed ne deinceps similia committantur, dilectionis vestræ maturitas prouidere debebit: vt tantæ vsurpationi nũc finis necessarius imponatur: eo videlicet constituto, vt quicunq; tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

Itẽ Felici episcopo Miceriano.

De quibus laicis aliqui ad clericatum non possunt peruenire.

b ALiquantos. Qui post. Hoc ideo dicit, quia quæcũq; peccata quis fecerit ante baptismũ, non imputantur ei postea: vt ꝟ. ea. c. si quis post. & ꝟ. distinct. proxi. c. si quis viduam. & c. placuit. & xxvj. distinct. vnius.

c Exercitatione. Vt aduocati.

Causa sanguinis.

d Ad sacerdotium. Quicũq; fuit accusator, aut aduocatus, aut iudex, aut testis, vel etiam notarius in causa sanguinis, nõ potest promoueri: vt ꝟ. dist. proxi. c. si quis viduam. Nam constat, quod [3] clericus non potest esse accusator in causa sanguinis: vt ij. q. vij. cap. sicut. & c. sacerdotes [4]. Nec iudex. xxiij. q. vlti. his à quibus. Nec testis. vndecima, quæstio. j ca. testimonium. Nec notarius. xxiij. q. iiij c. illud. & in extrauag. ne cler. vel mona. sententiam. Baz. tamen intelligit hoc de aduocato accusatoris. Nã cuilibet licitum est defendere reũ. xxiij. qõ. v. c. reos. & C. de episco. audi. addictos. Et si obijciatur ei, nonne si accusator deficit, punietur pœna talionis? & sic videtur hoc imponẽdũ aduocato, qui obtinendi pertinaciam suscepit? Sed ipse respondet, quia ad hoc non egit aduocatus, vt accusator puniretur, sed vt reus absolueretur [5]. Itẽ quia alio iudicio agendum est de calumnia accusatoris. & dicit clericum appellare posse pro conuicto in causa sanguinis: quia ibi quilibet auditur appellans: vt ff. de appella. l. non tantum. & sic causam appellationis potest exercere. Prior opinio est magis tuta, vt nec pro accusatore, nec pro reo possit clericus aduocare [6]. Nec obst. xxiij. qõ. v. c. reos. quia ibi non dicitur, quod aliqs possit patrocinari pro damnatis: sed possumus intercedere pro eis. Licet enim aduocatus rei non intendat ad hoc, quod accusator puniatur, tamen per quãdam consequentiam tendit ad hoc: vt xv. quæstione prima. capitulo, merito. & argumentum, prima quæstione tertia. capitulo, si quis obiecerit. ad idem argu. opti. ꝟ. dist. proxi. clericum.

e Ex militia. id est, milites.

f Ex curialibus. id est, officiatis.

g Voluptates id est, ludibria: quibus voluptatibus excitabantur homines.

h Et editiones, quæ narrabantur voluptatis causa, scilicet ea quæ edita erant ab hominibus, scilicet turpes fabulas, vel cantus.

i Discutienda. id est, corrigenda.

k Remittenda. Arg. ratione scandali aliquid tolerari. sic ꝟ. dist. iiij. c. deniq; . xxviij. dist. de Syracusanæ. & notaui xliiij. distin. comessationes. Item argu. quod aliquid prohibetur fieri, factum tamen tolleratur.

multos [1] pedit ꝓmoueri.

3 Alias, vt ij. qõ. vij. sicut sacerdotes. nec iudex, &c. alias, vt ij. q. 7. cap. si quis. & c. sacerdotes.

4 xj. q. j. ca. clericũ nullus.

5 Preterea aduocatus nec agit, nec accusat: vt ff. de bon. lib. qui cõ maior. ꝟ. penul.

6 Adde ad hoc tex. l ca. j. et ibi lo. Andr. de postul. & in c. sententiã. ne clerici vel mona.

Scandali ratiõe aliqua tolerantur.

1 Ad hoc tur [1]. vij. quæst. j. episcopus in diœcesi. ꝟ. distinctio. xlv. disti. proxi. quicunque. Ioan. de Iudçis. Hugo.

a DEsignata. Fidelis. id est post baptismum.

b Administrauerit. curiæ in sæuis actibus.

c Qui debeant. ex merito vitæ. Et est argumentum hic, quod si aliquid est pro me, & aliud contra me, magis nocet [2] mihi, quod est cõtra me, quam prosit, id quod est pro me. Sic lvj. distinc. Ismael. & ff. qui. ad li. procla. non licet. l. vlti. & extra de offic. deleg. super quæstionum. §. si vero. in fine. Arg. contra ff. de iure fisci. l. non intelligitur. §. j. & extra de senten. & re iudi. causam. in fine. Solu. primum regulare propter promptitudinẽ ad malum. xij. quæs. j. omnes alia casualia propter restrictionem doli mali. extra de dolo & cõtu. finem. & quia non est delegatus à principe.

2 [redacted] Inf. l. j. de cõdictio. ob turpẽ cau. Alex. cõsi. 100. col. vlti. [redacted] Deci. l. si Rufinus. col. j. C. de testa. militis. c. causam, q̃. co. iij. de iud. conf. iij. numero 4. [redacted]

d Sæpe. Argu. aliquid statui propter cautelam futurorum: vt xxviij. distinc. de Syracusanæ. liiij. distin. generalis. xxiij. distinct. c. in nomine domini.

† Scilicet ad curiam & officiũ suũ. C. M.

e PRæterea. Fũctionibus. id est, officijs. & intelligitur de ijs, qui alicui officio obligati sunt, vt tutores & curatores, vel procuratores: qui finito officio suo licite promouentur: vt extra de obli. ad ratiocinia. c. vnico. Nam qui ex administratione aliqua est obligatus reipublicæ, non potest promoueri ad honores: vt ff. de mune. & hono. l. rescripto. §. debitores. Secus si obligatus est pro aliquo debito, vt ibi dicitur, & C. de epis. & cleri. c. quisquis emensis. Sed quid si aliquis est obligatus ad scribendum aliquid, forte iuramento, nunquid talis potest conuerti in monasterium? dicit Hug. quod sic: nec fit iniuria illi, cui seruire tenetur: quia instinctu spiritus sancti fit. sic xiiij. q. v. dixit. arg. pro eo extra de voto. scripturæ. & extra de cõuer. coniugatorum. ex publico. & c. vl. & xxxiij. q. ij. c. admonere. xix. q. ij. c. due. sicut soluitur ingratitudo religionis ingressu: vt xix. q. iij. c. j. Sed econtra videtur, quod etiã mortuus debitor nõ potest sepeliri inuito creditore, nisi satisfaciat ei: vt extra de appel. qua fronte. Satis videtur, quod possit intrare, & quod monasteriũ non in amplius tenet, quã ad ipsum peruenerit, nisi postea ratiõe sui ad pinguiorẽ fortunã perueniat per successionem aliquam: vt xix. q. vl. c. si qua [3]. Vel dic, [4] ꝙ in monasterio existẽs potest exequi tale officium, dum tamen non negligat diuinum obsequium: vt xcj. dis. c. clericus.

Obligat' ad aliqd faciendũ, nõ impeditur igredi monasterium.

CAN. II.

DEsignata sunt genera laicorum, de quibus ad clericatum aliqui venire non possunt: id est, si quis fidelis [a] administrauerit [b]. De curialibus autem manifesta est ratio: quoniam etsi inueniantur huiusmodi viri, qui debeant [c] clerici fieri, tamen quoniam sæpius à curia repetuntur, cauendũ est ab his, ꝓpter tribulationẽ, quę sæpe [d] de his ecclesię prouenit.

Idem.

Non admittantur curiales ad clericale officium.

CAN. III.

PRæterea frequenter quidam ex fratribus nostris curiales, vel quibuslibet publicis functionibus [e] occupatos, clericos facere contendunt: pro quibus postea maior est tristitia, tunc cùm iam de reuocãdis † eis aliquid ab Imperatore præcipitur, quàm gratia nascatur de accito. Constat enim eos in ipsis muneribus [f], id est, ministerijs & officijs etiam voluptates exhibere, quas à diabolo inuentas esse non dubium est, & ludorũ & mimorum apparatibus aut præesse, aut forsitan interesse. Sit certè in exẽplum solicitudo et tristitia fratrũ, quã sæpe pertulimus Imperatore præsente, cùm pro his sæpius rogaremus: quã ipse nobiscum positus cognouisti: quibus nõ solùm inferiores clerici ex curialibus, verùm etiam in sacerdotio constituti, ingens molestia, vt redderentur, instabat [g].

Item ex concilio Toletano secundo.

Non promoueatur ad diaconatum, qui post baptismum ad fidelem necandum accinctus fuerit.

CAN. IIII.

SI quis [h] post acceptũ baptismum militauerit [i], et chlamydem sumpserit, ac cingulum [k] ad necandum fideles, etiam si grauia non admiserit, si ad clerũ [l] admissus fuerit [m], diaconi non accipiat dignitatem.

Item ex concilio Toletano quarto.

A quibus debet esse immunis, qui in episcopum ordinatur.

CAN. V.

QVi in aliquo [n] crimine detenti sunt: qui infamię [o] nota aspersi sunt: qui scelera aliqua per publicam pœnitentiam se admisisse confessi sunt: qui in hæresim lapsi sunt: vel qui in hæresi baptizati sunt, aut rebaptizati esse noscuntur: qui semetipsos absciderunt, aut qui naturali defectu membro-

f Muneribus. id est, officijs munerum minorum.

g Instabat. tamen facti sacerdotes nõ restituuntur. liiij. distinc. ex antiquis.

h SI quis. Pone casum ꝟ. de pœni. di. j. c. si quis cũ telo. Alij ponũt casum de officiali.

i Militauerit. milites (vt videtur) nõ possunt promoueri sine licẽtia Papæ. xix. q. iij. c. monasterijs. sed intelligo illud de his, qui irregularitatẽ cõtraxerunt [5]. Vnde non concedo, quod hoc solũ impediat promotionem, quod gladium assumpsit & militiam, nisi sęua facta exercuit, vt ꝟ. liiij. dist. legem. Si vero sæpe interfuit bellis, & per eum non stat, quin occidat aliquem, licet non occidat, tamen propter ambiguum duplicitatis non admitterẽ talẽ ad clerũ. arg. xxiij. q. v. excõmunicatorũ.

k Ac cingulum. id est characterem militarem: vt j. qõ. j. quod quidã. in fin.

l Si ad clerũ. id est, subdiaconatum.

m Admissus fuerit. ex dispensatione.

n QVi in aliquo. Primo ponit vigintisex impedimenta, quæ impediũt promouendũ episcopum. Secundo dicit, quod episcopus ad minus à tribus episcopis est consecrandus ibi, vbi metropolitano placuerit. Metropolitanus autem est consecrandus in ciuitate metropoli à suis suffraganeis.

o Infamię. etiã de facto, vt dixi ij. q. vij. c. ipsi Apsi.

3 Sub. vel aliquos libros scripsit. quod tamẽ intelligo de dictis expẽsis eiusdẽ. xvj. q. vj. de lapsis. ff. de cess. bo. his qui bonis. secundum Lauren.

4 Vel dic. Idẽ Pañ. Feli. c. cũ l. & A. de re iudica. C. M. Milites an ꝓmoueri possint.

5 Et in hoc casu loquitur hoc cap. si qs. vt no. j. 20. qõ. 3. pręsens. in glo. ar. ꝙ &c.

Episcopi & Archiepiscopi à quot sunt cõsecrãdi.

rum minus habere noscuntur: qui secũdæ vxoris coniunctionem sortiti sunt, aut numerosa coniugia frequentauerunt: qui viduam vel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerũt: qui cõcubinas a aut fornicarias habuerunt: qui seruili conditioni obnoxij sunt: qui ignoti sunt: qui neophyti, vel laici b: qui seculari militiæ dediti sunt: qui curiæ nexibus obligati sunt: q inscij literarum: qui nondum ad triginta annos peruenerũt: qui per gradus ecclesiasticos non ascenderunt: qui ambitu honorẽ quærunt: qui honorẽ muneribus obtinere moliuntur: qui à decessoribus c in sacerdotium eligũtur. Sed nec ille deinceps sacerdos erit, quẽ nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit: vel authoritas metropolitani, vel comprouincialium sacerdotũ assensus non exquisiuit. Quicũq; igitur deinceps ad ordinem sacerdotij postulatus, & in his, quę prædicta sunt, exquisitus, in nullo horum deprehensus fuerit, et examinatus probabili vita & doctrina extiterit: tunc secundùm synodalia, vel decretalia constituta, cum omnium clericorũ, vel ciuiũ volũtate ab vniuersis cõprouincialibus episcopis, aut certè à tribus in sacerdotẽ die dominico d cõsecrabit, cõueniẽtibus cæteris, qui absentes sunt suis literis: & magis authoritate, vel præsentia eius, q verè metropolitanus episcopus est cõstitut⁹. Episcop⁹ autẽ cõprouincialis ibi consecrandus est, vbi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem non nisi in ciuitate metropoli e à comprouincialibus ibidẽ conuenientibus. f

Si quis autem deinceps contra prædicta vetita canonum ad sacerdotij gradum indignus aspirare cõtenderit, cũ ordinatorib⁹ suis adepti honoris periculo subiacebit.

DISTIN. LII.

QVi verò prætermissis aliquibus gradibus non superbia sed negligentia ad maiorem ascenderit gradum, tandiu à maioribus abstineat, quousque congruo tempore prætermissos accipiat.

Vnde Alexander secundus scribit Grimaldo Constantiensi episcopo.

De eo, qui subdiaconatus ordine postposito diaconus & presbyter est ordinatus.

CAN. I.

SOlicitudo dilectionis tuæ studuit consulere, vtrùm portator istarum literarum diaconatus & presbyteratus officium idoneus sit peragere, necne, cùm ad id præpostero cursu subdiaconatus g ordine postposito negligentia potiùs, quàm superbia cognoscatur ascendisse. Vnde nos consulendo charitati tuę mandamus, vt ab officio sacerdotali eũ prohibeas, donec pximo quatuor tẽporũ ieiunio subdiaconatus ministeriũ sibi ritè imponas: & sic deinceps ad maiora officia eũ redire cõcedas.

Concubinariũ, promouẽs, an videt cum ipso dispẽsare.

a Qui concubinas. Ex hoc videtur, qd' episcopus ipso facto nõ dispẽset¹. si enim ipso facto dispẽsaret, quare hic puniretur promouẽs cõcubinarium: cum tamẽ cũ ipso posit dispẽsare ipso facto: vt extra de iudi. at si clerici. Et facit ad hoc lxxxj. di. c. si qui. & extra de schisma. fraternitatis. & extra de præben. referente. Itẽ secũdũ hoc episcopus semper diceret se dispẽsasse, vt sic non puniret. Quod autẽ ipso facto dispẽset, probatur extra de si. presby. c. veniẽs. & xxviij. dist. diaconi. & extra qui ma. acc. nõ pos. per tuas. liiij. distin. c. si seruus. et extra de resti. spo. c. literas. §. opinioni. vbi habes, q ecclesia mandando, vel dissimulando dispensat. Et hoc credo, q circa notum solo facto dispensat, sed non circa ignotũ: quia noti examinatiõe nõ egẽt: vt xlvij. dist. de Petro. Consulo tamen, quod testes vel literas habeant super dispensatiõe facta sibi. Vel dic, quod hic redarguũtur illi, qui ex contemptu ordinãt aliquos nõ examinãdo eos: vt lxxxj. dist. c. dictum. & c. quicunq;. & tantũ indiscreta dispensatio redarguit hic & in omnibus similibus. extra de præben. de multa.

1 Ad hoc efficax argu. extra de si. presbyter. ex tua. iuxta finem. vbi dicit cum aliquibus clericis dispensasti, &c. ergo à cõtrario, cũ quibus dispẽsatũ nõ est, possunt pcedere iudices illi, secundũ qd' eis datum est in mãdatis, extra de rescriptis. si quãdo. & c. cũ dilecta. secundũ Hosti.

b Laici. Nõ enim repẽte de laico fiet episcopus. lxj. dist. c. j. & ij.

c Qui à decessoribus. nisi in hoc Papa dispẽsauerit: vt vij. q. j. petisti.

d Dominico. Hora tertia. lxxv. distinctio. quod dic.

Metropolitanus in ppria ciuitate est consecrãdus.

e Metropoli. In propria ciuitate cõsecrandus est metropolitanus: vt hic, & lxiij. distin. metropolitano.

f Conuenientibus. Hic habes, quod metropolitanus cõsecrandus est à suffraganeis, vt lxvj. distin. c. j. extra de tempo. ordi. si archiepiscopus. & in auth. de eccle. tit. §. j. colla. ix. Argum. contra xxiiij. quæstio. j. pudenda. vbi dicitur, quod à Papa sit consecrandus. sed primum est de iure: Papa tamẽ iam præscripsit cõtra ius illud.

Archiepiscopus à suffraganeis est cõsecrãdus.

g QVi vero. Subdiaconatus. Videtur ergo, quod aliquis promouetur in sacerdotem, qui nullum habuit ordinem: vt laicus, qui fit sacerdos secundum Hug. Sed huic ob. xl. dist. sicut². & extra de presbyte. non bapti. veniens. Sed contra extra de cleri. per sal. promo. c. vnico. Episcopus autem non potest esse, nisi fuisset sacerdos³: vt extra de excess. præla. c. ex literis. in fin. de hoc dixi xl. dist. sicut. Si vero non baptizatus promoueretur, vel chrismaretur, nullum reciperet sacramentum: quia baptismus est ianua sacramentorum: vt xxxij. distin. c. præter hoc. §. verum. nisi enim positum sit fundamentum, nihil potest superædificari: vt prima, quæstione prima. cum Paulus. Et est ar. quod præposteratio facti non vitiat factum. Arg. contra vij. q. j. nihil. xxiij. dist. quorundam. de cõsecra. distinct. iiij. omnis. Ioan. Solu. dicas quod laicus recipit ordinem sacerdotij, & etiam episcopatus

Sacerdos qs nõ efficitur sine alijs ordinibus.

2 Vbi cõtrario fuit dum est, secũdũ Hu.

3 Idẽ sentit Hug. et Lauren.

DISTINC. LIII.

CVriales a autem (ut supra scriptum est) ideo ordinari prohibentur, quia frequenter, dum ab ecclesia repetuntur, plurima incommoda ecclesia consequitur: uel quia ijdem curiales non uoto religionis, sed ut officiorum suorum ratiocinia fugiant, ad ecclesiam se transferunt.

Vnde Gregorius Papa scribit libro octauo Registri omnibus episcopis de lege Mauricij Augusti.

Quare sit constitutum, ne curiales ordinentur.

CAN. I.

LEgem, quam pijssimus b Imperator dedit, ne fortasse hi, qui militiæ, vel rationibus sunt publicis obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad ecclesiasticum habitum ueniant, vel in monasterijs conuertantur: vestræ studui fraternitati transmittere, ob hãc maximè causam¹, quòd hi, qui seculi actionib⁹ implicati sunt, in clero ecclesiæ præpostere suscipiendi non sunt †: quia dum in ecclesiastico habitu non dissimiliter, quàm prius vixerant, viuunt, nequaquam student seculum fugere, sed mutare. Quòd si etiam tales quique monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius à ratiocinijs publicis fuerint absoluti. Si qui verò ex militaribus c viris annumerari in monasterijs festinant, non sunt temerè suscipiendi, nisi vita eorum subtiliter inquisita fuerit: & iuxta normam regularem in suo d habitu per triennium e probati: tũc monasticum habitum Deo authore suscipiant.

DIST. LIIII.

SErui f autem ordinari prohibentur, nisi à proprijs dominis libertatem legitimam consequantur.

Vnde Leo episcopus scribit omnibus episcopis.

Seruus ad clericatus officium non promoueatur.

CAN. I.

NVllus episcoporum seruum alterius ad clericatus officium promouere præsumat, nisi fortè eorum g petitio, aut voluntas h accesserit, qui aliquid i sibi in eo vendicant potestatis. Debet enim esse immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ est aggregandus: vt à castris dominicis, quibus ascribitur, nomen eius nullius necessitatis vinculis abstrahatur.

Item ex concilio Triburiensi.

De seruili conditione nullus ad sacros ordines deueniat.

1 Si intelligi- tus¹: quia character imprimitur, si conferatur in forgas, q primo recipi at sacerdotiũ, et post episcopatum, verũ dicit. Ars falsum est, quia nec i epatu imprimitur character, secundum quosdam. Sed alij cõtra. ar. extra. de renun. post translatione. §. vl. vbi de hoc. extra de ordi. ab episc. q renun. episc. c. j. Arch. — ma ecclesiæ ab eo, qui potestatem habet: vt extra de cleri. per sal. promo. cap. j. & hoc dummodo sit baptizatus, nec decre. illa, ex literis. in aliquo contradicit. B.

a CVriales. Hic assignat tertiam causam, quare curiales non promouentur. Ioã.

b LEgẽ quã pijssim⁹. no. qualiter ex sequenti facto et pręcedenti pbatur medium, vt xxviij. dist. quia. Nam ex bona vita præcedente & sequente præsumitur mediũ, scilicet qd' bono zelo petierit habitũ monachalẽ. ADDITIO. Ad idem xxxiij. qõ. j. c. j. secundum Hug. xviij. distin. peruenit. Lauren.

c Ex militaribus. Milites non impedit religio sacramenti: quia & clerici sacramento tenentur episcopis: vt xxiij. dist. quanquam. & tamen eis inuitis possunt intrare religionem. xix. quæst. ij. duæ.

Religionis asperitas in quo habitu pbãda est.

d In suo. No. qd' in suo habitu quisque probandus est: vt hic, & lxiiij. di. multos. & extra de regu. super eo. & xvij. q. ij. si quis in cognitus. Dicũt tamen quidam, quod potius in monachali habitu probandus sit: quia non solum alij ipsum probabunt, sed etiam ipse probabit asperitatem ordinis, & habitus ipsorum: quod non potest facere in sua veste. Ioan. Sed certe licet iura quædam dicant, quod in proprio habitu sit probandus quis, consuetudo tamen se in contrarium habet, & decre. etiam contradicit, extra de regu. statuimus.

† Adde q not. s. dis. lj. in sum. in gl. vnica.

Probari quis quãto tẽpore debet.

e Per trienniũ. In cognitus pbabitur p triẽniũ, vt hic: et xvij. q. ij. si quis in cognitus. sed laicus cognitus vel clericus ignotus per biennium. xix. q. iij. monasterijs. clericus notus per annum. xvij. q. ij. Gonsaldus². vel forte notus statim potest recipi. extra de regu. ad apostolicam. Sed hodie non debet, per decre. Alex. iiij. extra eo. non solum. In cruce signatis statuitur dimidius annus, extra de reg. c. j.³

2 Vbi de hoc videas.

f SErui. Prio ostendit q nec priuatorum nec ecclesiarũ serui sunt promouẽdi, nisi libertatẽ sint cõsecuti. Secũdo ostendit qd iuris sit, si aliter sint ordiati. Tertio qualiter serui Iudęorũ à dominio ipso rum valeant liberari. No. ergo qd' nũquam seruus priuati est promouendus, nisi plenam libertatem sit consecutus, ita quod nihil iuris retineat in eo dominus: vt j. eo. c. quicunque. & in c. nullus. Si vero sunt ecclesiarũ, non possunt similiter promoueri, nisi primo consequantur libertatem. infra ea. c. iij. Ecclesia tamen non potest manumittere seruos suos pleno iure, nisi det præla j. dis. pxi. tus duos eiusdem meriti. xij. q. ij episcopus qui. nec tũc pleno iure manumittit, vt ibidem colligitur. De hoc distingue, vt extra de ser. non ordi. co libẽrius. et de re. ec. non alie. cõsensus.

3 Notat Hosti. qd' dicit H. q si vita & cõditio hominis sit nota, pbatur p ãnũ. & sic loqtur pręce. c. Gonsaldus. Si vero conditio nota est, sed vita ignota, tũc per biẽniũ. & sic loquitur præced. c. monasterijs. q si vtraque. s. cõditio, et vita sit ignota, vel saltẽ cõditio, tũc triennium est spectãdũ. et sic loqtur pce. c. si qs ignotus. & istud c. legẽ. & j. dis. pxi. multos. Archi.

g NVllus. Eorum. i. istius vel istius, distributiue. sufficit eñ vni⁹ voluntas si plures sunt domini: vt insti. de do. §. erat olim. C. de cõmu. ser. manu. l. j. §. si autẽ.

Seruus priuati sine libertate nõ põt pmoueri.

h Aut voluntas. Etiam si tacita, vt j. eadem si seruus.

i Qui aliquid. Argu. quod omnium consensus est requirendus, quorum iuri in aliquo detrahitur: vt hic, & lxxxv. distinctio. archid

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Publice facta nemo cõtra dicere potest.

Nota hoc cap. de seruo ordinato contra Voluntatem dñi sui.

[a] NVlli. Publice. Arg. quod si aliqua sunt publice facta, nemo postea auditur contradicẽs. viij. quæs. j. licet. & xvj. distinctione. quod dicitis. et xij. qõ. ij. qui & humanis. Simile extra qui ma. accusa. pos. c. vlti. Arg. contra xv. quæstio. vj. c. j. in fin.

Seruus nõ canonice ordinat⁹, an gaudeat priuilegio clericali.

[b] Ceciderit. Ita sit seruus, sicut prius: nisi sit presbyter, vel diaconus: vt j. eadẽ, ex antiquis. Sed nunquid gaudebit talis priuilegio clericali quantum ad canonem, si quis suadẽte. xvij. quæst. quarta. Argu. quod non, extra de foro competen. c. ij. & xvij. q. iiij. cap. si quis dein ceps. Argu. contra ff. de decu. l. vj. Ad hoc dico, quod iste in omnibus caret priuilegio clericali, præterquam in eo solo, quod non potest verberari sine sacrilegio: quia illud priuilegiũ datum est clericis, nõ tantum fauore ipsorũ, sed etiam odio laicorum. Vnde in odium laicorũ vtitur eo, vt extra de senten. excommu. c. contingit. & c. vniuersitatis. Sed alias accusari potest à bigamis, & iudicari à laico [1]: licet secus sit in clerico deposito. lxxxj. dist. c. dictum. et hoc ideo est, quia iste fecit furtũ corporis sui: vt C. de fer. fugi. l. j. Item nunquid potest cõtrahere matrimonium? Non, quia noluit, quod facere potuit. extra de conuer. coniug. quidam. Ioan. Nõ credo excommunicatum, qui depositum percutit: cum sit priuatus omni dignitate & priuilegio, quod habebat. Argu. ad hoc lxxxiij. distinctio. capitu. quisquis. B.

[1] Et est ratio: quia ista priuilegia ei data sunt: & in sui fauorẽ quilibet renuntiare põt, & qbus fecit indignum. ar. C. de pac. l. si qs. Io. de Fant.

[c] QVi ex. Religet. Hoc obtinet in seruis ecclesiæ tantum, vt propter ingratitudinem reuocentur in seruitutem. xij. quæstione secunda. octaua. etiam si presbyter sit. xij. quæstione secunda. diaconi. sed in laicis secus. Nam illi omnes ius, quod habent in seruo, tenentur remittere. Vnde non possunt reuocare in seruitutem: nec tenet lex C. de episcopis & clericis. seruus. vbi habes, quod domino redditur seruus, si deserit monasterium, per id quod habes extra de condi. ap. cap. ij. sed si vult transire ad aliud monasterium, tunc distinguitur, vt extra de ser. non ordi. eo libentius.

Seruus ordinati pro sunt quæ sunt propter ingratitudinem in seruitutem reuocati.

Post donum libertatis, famuli ecclesiæ reuocentur in clerum.

CAN. III.

QVi ex famulis ecclesiæ seruituri vocantur in clerum ab episcopis suis, necesse est, vt libertatis percipiant donum: & si honestæ vitæ clauerint meritis adiuti, tunc demum maioribus fungantur officijs. Quos verò flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitus cõditionis religet [c] in catenam.

Qui autem ordinandi à dominis suis libertatem cõsequuntur, ab eorum patrocinio penitus debent esse alieni: ut in nullo eorum obsequijs inueniantur obnoxij.

Vnde in concilio Toletano quarto legitur.

Ad clericalem gradum suscipiuntur, qui nullo obsequio retento à dominis suis libertatem percipiunt.

CAN. IIII.

QVicunq; libertatem à dominis suis ita recipiunt, vt sibi in eis nullum obsequium [d] patronus retentet: si isti sine crimine sunt, ad clericatus ordinẽ liberi suscipiantur: quia directa manumissione absoluti noscuntur. Qui verò retẽto obsequio manumissi sunt, pro eo, quòd adhuc patroni seruituti tenentur obnoxij, nullatenus sunt ad clericatus ordinem promouendi: ne, quando voluerint eorum domini, fiant ex clericis [e] serui.

Patronus quæ iura potest libertis remittere.

[d] QVicunq;. Nullum obsequium. Dicunt quidam, quod obsequium quod consistit in non faciendo, scilicet de non vocando in ius, vel quod in reuerentia consistit, vt de assurgendo, non potest patronus remittere: quia illud naturaliter debetur: vt C. de bo. li. l. vlti. C. de in ius voc. l. ij. Sed hoc non est verum, quia super eo potest libertus transigere. ff. de condic. inde l. si nõ sortem. §. si libertus. Et bene concedo, q̃ generali remissione non tollitur (vt ibi dicitur) speciali [2] potest. Nec tenet, quod est extra de ser. non ordi. c. nullus. Non enim in eo rerum remitteri potest aliquid iuris: licet sit argu. contra. j. ead. frequens. in fin. Io. Vel melius dic, quod honesta conditio fuit ibi apposita: quã, quia non seruabat, degradari iubetur in illa decre. nullus. Bar.

[2] Vt ff. de condit. & demõ. nõ nunquam. in fine.

[e] Ex clericis. quod tamen facere non possunt nisi, pbaratã ingratitudinis: vt xv. qõ. vij. episcopus sacerdotibus.

Ex concilio Toletano lxxxij. capitulo.

PALEA.

DE seruorum ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos promouentur. placuit omnibus cũ sacris canonibus concordare: & statutum est, vt nullus episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promouere præsumat, nisi prius à proprijs dominis libertatem consecuti fuerint: etsi quilibet seruus dominũ fugiens, aut per literas, aut adhibitis testibus muncre conductis, uel corruptis: aut qualibet calliditate, uel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit, decretũ est, vt deponatur, & dominus eius eũ recipiat. Si uerò auus, aut pater ab alia patria in aliam migrans, in eadem prouincia filium genuerit: & ipse filius ibidẽ educatus est, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & utrũ seruus sit, ignotum sit, & postea ueniens dominus illius legibus eum acquisierit, sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare uoluerit, in gradu suo permaneat. Si uerò eum catena seruitutis à castris domicilis abstrahere uoluerit, gradum amittat: quia iuxta sacros canones uilis persona manens, sacerdotij dignitate fungi nõ potest.

Seruus sine libertate ordinati, an sint in seruitutẽ reuocãdi.

[1] Infra c. proxi. de hoc extra de ser. nõ ordi. c. ij.

[a] DE rebus. Cæterũ si. Hic agitur quid iuris sit, si seruus ordinatur non adepta libertate. Vnde nota, quod si sciente & contradicente domino ordinat, reuocatur in seruitutem, etiam si sacerdos factus sit. secundum quosdam: licet Hugo hoc neget [1]: vt infra eadem. c. quis aut. Si sciente & non contradicente domino in clerũ fuerit ordinatus, ex hoc ipse liber fit & ingenuus: vt infra eadem, si seruus. ij. Si autem domino nescience, distinguitur, aut episcopo sciente, aut ignoãte. Si sciente episcopo, vel eo, qui præsentat ipsum, ordinetur, duplum restituet domino episcopus, vel præsentans. infra eadem. c. si seruus absente. Si uero episcopo, & psentatore ignorante, tunc locum habet hoc ca. proximum, infra.

[2] Adde, an & quã quæstione quarta. do id fiat, omnes. & x. quæstion. j. sic quidam. no. in l. iubemus. C. de testam. Arg. contra extra de constitu. cogno vbi videscentes.

[b] EX antiquis. Ante fuerint. Arg. constitutionem extendi ad [2] tertia, quæstione quarta. omnes. & x. quæstion. j. sic quidam. Arg. contra extra de constitu. cognoscentes.

[c] Religioso priuilegio. Ergo videtur. tex. est tur, quod auferat Bart. i tur eis priuilegiũ l. leges. C. clericale. de hoc de legib⁹. argumen. lxxxiiij. distinction. capitu. quisquis.

[3] De hoc no. ff. ea. c. ij. Ad hoc facit ff. so dist. vt cõ stituer. ff. princ. & c. accedens. Archi. Peculium serui.

[d] Peculij. Sed nonne peculiũ domini est. xiij. quæstione secũda. illud. quæ ergo est hæc pœna? Dic peculij, id est, rerum, quas post sacerdotium est lucratus: vel forte habuit vsum peculij, & ille auferetur ei.

Aut

SI quis obligatus fuerit tributo seruili, vel aliqua conditione, vel patrocinio cuiuslibet domus, non est ordinandus clericus, nisi probatæ vitæ fuerit, & patroni consensus accesserit.

Ex cõcilio Toletano, capitulo secũdo.

PALEA.

DE rebus uerò illorum, uel peculio, qui à proprijs dominis libertate donantur, ut ad gradus ecclesiasticos promoueri debeant, statutum est, ut in potestate dominorum consistat, quicquid ante libertatem habuerunt, utrùm illis concedere, an sibi retinere uoluerint. Cæterùm si [2] à dominis suis libertatẽ consecuti non fuerint, & ad ecclesiasticos ordines aliquo modo irrepserint, presbyter peculij amissione mulctetur: diaconus uerò factus, aut uicarius pro se præstabit, aut in seruitutẽ reuocabitur. Cæteri uerò gradus nõ possunt quenquam à nexu seruitutis absoluere.

Vnde Gel. scribit Martino & Iusto episc.

Seruus, si latenter irrepserit ad sacerdotium, peculij amissione mulctetur.

CAN. VI.

EX antiqs † regulis & nouella synodali explanatione cõprehẽsum est, personas obnoxias seruituti, cingulo cælestis militiæ nõ præcingi †: sed nescio vtrùm ignorãtia, aut uolũtate rapiamini: ita, vt ex hac causa nullus penè episcoporũ videatur extorris. ita enim nos frequẽs & plurimorũ querela circũstrepit, vt ex hac parte nihil penitus putetur cõstitutũ. Actores siquidẽ illustris viri filij nostri Amãdi grauiter cõquerũtur homines suo iuri debitos alios iam in clericos, alios iam in diacones ordinatos: cùm nõ solùm post modernũ cõciliũ (quod tãtorum collectione pontificũ sub omniũ saluberrimę prouisionis assẽsu cõstat esse perfectum) huiuscemodi personæ suscipi nõ deberẽt: verùm etiã si qui fortè in diuinæ cultu militiæ antè fuerint [b] ignorãtia faciẽte susceptι, eliminati prorsus, & exuti religioso priuilegio [c], ad dñorum suorũ possessiones iusta debuerũt admonitiõe cõpelli. Et ideo fratres charissimi, eos, quos supradicti viri actores in clericatus officio monstrauerint detineri, discussos & obnoxios approbatos, custodito legum tramite, sine intermissione restituite: itavt si quis iam ex his presbyter reperitur in eodem gradu, peculiũ [d]

† Et antiquis.

† Adde, an omisso dñi seruitio, possit religionẽ ingredi, not. in authenti. de mo. §. cũ autẽ. co. j. in glos. in verb. nec seruus. in sum. xxix. q. iij.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Aut vicarium. Sed vnde dabit, cum nihil habeat? Sed dic quod suum videtur esse, quod inuenitur apud ipsum: & lucratur conniuentibus oculis domini. ff. de ma. l. iij. Dominus enim recipiendo rem à seruo, ipsius videtur approbare dationem: vt C. de condic. ob turpē causam. l. vlti. similiter seruus reipublicæ cū manumittitur, dabit vicariū pro se: vt C. de seruis reipu. manumit. l. j.
a Vicarium. Arg. quod quis dando vicariū liberat se. sic xxxvj. quæst. j. capitu. de raptoribus. Sed quid si ad præsens non potest habere vicariū: nūquid postea dando pretium liberat se? Satis credo quod sic, argu. C. de patri. qui filios distr. l. secunda.
b FRequens. Actores. id est, procuratores. & sic in causa liberali interuenit procurator, contra id, secunda, quęst. sexta. si quando. Sed ibi loquitur de eo, qui impetitur: hic de eo qui impetit. Hic habes, quod ciuiliter agitur, & tamē ad depositionem. sic quadragesimaseptima distinctione. quoniam. Contra regulam illám ff. de mune. & hono. l. rescripto. & extra de accusa. qualiter. Sed hoc ideo est, quia aliter non posset restitui domino, nisi deponeretur.
c Diluere. Hic habes, quod incumbit onus probationis [1] reo. cōtra id, sexta quæstio. vltima. capi. vltimo. Præterea ei, qui est in possessione libertatis, probatio incumbit. Sed dic quod non habet ideo cōmoda possessoris, quia vitiose fuit in possessione: vt C. de probatio. l. vis eius. Vel dic, quod ideo probat, quia seruus non potest interuertere possessionem suam, licet sit fugitiuus. ff. de acquirenda possessione. rem, quæ nobis. Sed quare non conuenit istos coram seculari iudice, cum seruus fugitiuus & gerens se pro libero remittendus sit ad forum domini: licet alibi inueniatur? vt C. vbi & apud quem causa status. l. j. Sed hoc facit priuilegium ordinis.
d Reddi. Quæri cōsueuit, quare seruus alienus consecratus domino reddatur, & non res aliena cōsecrata: vt decimaquarta, quęstione vltima. capitulo, cōperimus? Respondeo, quia in rebus inanimatis nullus perpenditur dolus. sic septima, quæstio. prima. episcopus. Itē, quia ibi est consecratio in superficie, sed in homine est in anima. & lex dicit, quod alia est ratio in homine, quam in alia re. ff. de legatis primo. l. si domus. §. cū alicui. in fine.
e QVis. Repellantur. Id est, restituantur ei. Et sic habes hic, quod plus valet, cōtradictio, quam absentia, contra regulam extra de electione. capitulo, quod sicut [2]. Item habes hic, quod id quod post probabilem contradictionem factum est, cassatur. Nunquid eodem modo eo ipso, quod aliquid post probabilem appellationem factū est, cassandum est statim? quod videtur, vt secunda, quæstione sexta. capitu. quoties. in fine. Dico quod non, nisi probetur causa appellatiōis: vt extra de testi. capitulo, ex parte Adæ. extra de restitutione spol. ca. audita. cū distinctione extra de appel. ca. interposita. vel dic, vt ibi: vel hoc est in optione petentis, quod maluerit. ij. q. j. ca. in primis. Sed nonne est contrarium j. eodem, capitulo, si seruus. Ibi

Procurator in causa liberali īteruenit.

Probatio qñq; reo incumbit.

1 Potest dici q̄ nō fuit diu in possessiōe libertatis, alias contradiceret j. c. si seruus sciēte. & intelligit de clerico seculari, secus de monacho: vt ibi not. secūdū Pet.

sui amissione mulctatus maneat. Diaconus verò, aut vicarium [a] præstet, aut si non habuerit, ipse reddatur. Reliqua verò officia sciant neminem posse ab hac noxietate (si cōuincitur) vendicari, quatenus hoc ordine custodito, nec dominorū iura, nec priuilegia vlla ratione turbentur.

Itē Herculentio Stephano & Iusto episcopis.

Seruus clericus factus, seruituti obnoxius maneat.

CAN. VII.

FRequens equidē & assidua nos querela circumstrepit de his pontificibus, qui nec antiquas regulas, nec decreta nostra nouiter directa cogitātes, obnoxias possessionibus, obligatasq; personas venientes ad clericale cingulū non refutant. Nuper etenim rectores illustris fœminæ Placidę petitorij oblatione conquesti sunt Sabinū Marcellianēsis, siue Clusionatus vrbis antistitē Antiochum seruum iuris patronæ suæ (absentis dominę occasione captata) ad presbyterij honorē vsque perduxisse, eiusque fratrem Leontiū clericalis officij priuilegio decorasse. Et ideo fratres charissimi, inter supradictos actores [b], & eos, q extremæ cōditionis repetunt obiectu, cognitionem vobis nostra authoritate deputamus: vt omni veritate discussa, si re vera obiectam sibi maculam iustæ refragationis non poterit ratione diluere [c]: Leontium clericum, quem gradus pręfinitus legibus non defendit, ad sequendam cō ditionis suæ necessitatem modis omnibus reddi [d] † iubeatis. Antiochum verò, quia per sacerdotium recōciliari † non potest, si in sua ecclesia in hoc, in quo est, honore collocare eū desiderat domina: non velut redditum sibi habeat, sed pro ministeriorum celebratione susceptum.

Idem Rufino & Aprili episcopis.

De eodem.

CAN. VIII.

QVis aut leges principum, † aut patrum regulas, aut admonitiones modernas dicat debere contemni, nisi qui impunitū sibi existimat transire commissum? Actores siquidem filiæ nostræ illustris & magnificæ fœminę Maximæ petitorij nobis insinuatione cōquesti sunt Siluestrum, atque Candidum originarios suos contra constitutiones, quæ supradictæ sunt, & contradictione præeunte non legitimè à Lucerino pōtifice diacones ordinatos. Ideo fratres charissimi tātæ præuaricationis excessus noueritis sagacius inquirendos: & si constiterit querelam veritate fulciri, continuò qui contradictione præeunte non legitimè sunt creati, à sacris officijs repellantur [e].

† Redhibere.

† Alias, retolli.

Consecratio rei animatę et inaiatæ est diuersa.

† [redacted]

2 Et c. bonæ me. ij. dicūt quidam istā regulā locum habere in his, quorū pñsentia, vel contradictio nō potest totū quod agit cōfirmare vel infirmare seu infringere. alias secus, vt hic. Ac chidia.

Ibi enim episcopus sciens condemnatur in duplum. Sed potest esse, quod episcopus condemnetur, & seruus restituatur.
a GEneralis querelæ. Et originarios. Originarij sunt, qui ex ascriptitijs nati sunt in ipso solo: vt C. de agri. & cē si. l. colonos. li. xj. & tales sine gleba non possunt vendi, vt C. de agri. quēadmodum nec videtur esse differentia inter eos & seruos: vt C. eod. ne diutius. Ascriptitij autē sunt, qui p xxx. an. fuerunt in solo. C. e. cum satis. Io. Ascriptitij enim duobus modis fiunt, aut præscriptione, aut duplici cōfessione per scripturam bis factam: vt C. de agri. & censi. cum scimus. Ber.
b Institutum. i. ne fauore ecclesię aliquid iniuste statuatur [1]: quia prætextu pietatis non est facienda impietas: vt xiiij. q. v. forte. & j. quæs. j. non est putanda.
c Iurgari. Id est, litigari.
d Seruituti. i. clericatui.
e Transactione. Et nonne hoc est simonia: vt quis se emat vt promoueatur, imo vt promotus maneat in ordine: vt j. ead. ex antiquis? Sed dic quod hic non fit transactio super ordine, sed super libertate: vel super ipso seruo, et super seruitio pōt fieri trāsactio. xxxvj. qō. j. de raptorib. nec est magis simonia, quā si qs emeret terrā, vt ibi ædificaret ecclesiam: sed tamē ipse seruus non potest transigere cum domino: vt C. de trās act. interpositas.
f Aliena j. xij. q ij. fraternitas. j. xiiij. q. vj. si res aliena, propter quam.
g Reddantur. postquam scit ecclesia ea esse alterius. Sed pone, quod prælatus sciat rem non esse ecclesiæ: nunquid statim tenetur restituere? videtur hic quod sic, & extra de simo. per tuas. in fin. & extra de postu bonæ. ij. quia bonam fidē debet agnoscere: vt ff. māda. Quintus. Dico [2] quod si diffidit de iure ecclesiæ, denuntiabit illi, quem credit dominum; vt rem petat. nec in hoc facit fraudē, vt ff. de neg. ges. at qui natura. §. cum me absente. & de hoc inuenies xxxiij. quæstione ij. si vero.
h Iudæus. Distingue, aut seruus Iudæi est vernaculus, id est, ex propria ancilla natus, aut emptitius. Si est emptitius: aut emit eum antequam fuit christianus, aut post. Item si emit eū ante, aut emit eū causa seruiēdi, aut causa mercimonij. Vernaculus, si vult fieri Christianus, statim eripitur in libertatē, nullo pretio dato: vt C. de episcopis & clericis. deo nobis. §. vlti. Si enim emptus ad seruiendum, sine pretio liberatur, si vult fieri Christianus: multo magis, qui natus est ex ancilla propria sine pretio liberatur, si vult fieri Christianus. Dicit enim Gregorius pro illo solo dandum pretium, qui causa mercimonij est emptus, vt j. ead. fraternitatem. Si autē est emptus postquam fuerit Christianus, liber efficitur nullo pretio dato: quia commercium Christiani penitus est ei interdictum: vt j. eadem. mācipia. Si autem esset emptus, dum esset paganus: si causa seruitij est emptus, & vult fieri Christianus, liber efficitur sine pretio: vt j. ea. fraternitatē. Si autem causa mercimonij est emptus, si eū venalem nō exponit intra tres menses, postea sine omni pretio liberatur: quia præsumitur, quod ad seruiēdum eum emerit: vt ea. c. fraternitatem. Si autem intra tres menses eum exponit venalem, & forte eum vendere non potest: si vult fieri Christianus, liberatur relicto pretio duodecim solidorum, extra de Iudæ. c. j. Idem per omnia in seruis Paganorum, licet Hugo dicat, quod si vernaculus Pagani fiat Christianus, tenetur seruire dño suo [3], secūdū illud Apostoli: Quicūq; serui sunt sub iugo īfideliū, dños suos oī honore dignos arbitrētur. Et alibi: Serui subditi estote dñis, &c. Et secūdū hoc pōt paganus esse dñs christiani, sed nō fieri.
i MAncipia Christiana. ante emptionem. Ad

Originarij q̄ sunt.

Ascriptitij dupliciter fiunt.

1 Facit ad hoc tex. in l. ij. C. de indic. vidui. l. meminerint.

Simonia vtrum cōmittat, si quis emat seipsū vt pmoueat.

Prælatus qd debet facere de re, quam scit nō esse ecclesię suæ.

2 Dico. ad hoc q no.

Petr. Anchar. repe. c. peccati venia. de reg. iur. in vj. C. M.

Serui Iudęorum si volunt baptizari, an eripiantur statim in libertatem.

3 Vñ dicit illud esse in vernaculis Iudæorū pter eorū pfidiam. & magis suspectam eorū cohabitationē. Sed, vt p dictū est, idē dicendum est in vtrisq; C. de epis. & cleri. Deo nobis. q hodie pagani fere oēs iudaizant, discernendo. cibos, & alios ritus exercēdo, secundum Lauren.

Idem eisdem.

Nec ad religiosæ vitæ propositum, nec ad clericatus officium, serui sine dominorum consensu admittantur.

CAN. IX.

GEneralis querelæ etiam vitanda pręsumptio est, qua propemodum causantur vniuersi passim seruos, & originarios [a] dominorum iura possessionemq; fugientes sub religiosæ conuersationis obtentu, vel ad monasteria sese conferre vel ad ecclesiasticum famulatum conniuentibus quoque pręsulibus indifferenter admitti: quæ modis omnibus est amouenda pernicies: ne per Christiani nominis institutum [b], aut aliena iura peruadi, aut publica videatur disciplina subuerti: præcipuè cùm nec ipsam ministerij clericalis hac obligatione fuscari dignitatem cōueniat, cogaturq; pro statu militantium sibi, conditionéq; iurgari [c]: aut videri (quod absit) obnoxia: quibus soli cita competēter interdictione prohibitis, quisquis episcopus, vel presbyter & diaconus, vel eorum, qui monasterijs præesse noscūtur, huiusmodi personas apud se tenētes non restituendas patronis, aut deinceps, vel ecclesiæ seruituti [d]: vel religionis congregationibus putauerint applicādas: nisi voluntate forsitan dominorū suorum subscriptionis testimonio primitus absolutas: vel legitima transactione [e] concessas, periculum se proprij honoris non ambigant, communionisq; subituros, si super hac re cuiusquam verax nos q̄rela pulsauerit.

Magnis quippe studijs secundū beatum Petrū apostolū præcauendum est, ne fides & disciplina domini blasphemetur. Idem: Nihil perire credimus ecclesiasticis vtilitatibus, si quæ sunt aliena [f], reddantur [g].

2 *Hoc tunc obseruandū est cùm dominus et seruus eiusdem professionis inueniuntur. Cæterùm si Iudæus [h] mancipium Christianū emerit, iudicis, uel episcopi authoritate, etiā eo inuito ad libertatem debet perduci.*

Vnde Grego. Libertino episcopo.

Ad libertatem perducantur mancipia Christiana à Iudæis comparata.

CAN. X.

MAncipia Christiana [i], quęcunq; Iu

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ad libertatem. ȝ.xvij.q.iiij. Iudas qui cõtra.

1 Ad idẽ est text. in l.fi. & ibi Bar. & p totum. C. de Iudæ.

Ad libertatem comparasse patuerit, ad libertatem [1] iuxta legum præcepta sine omni ambiguitate perducite[b] :ne (quod absit) religio Christiana Iudeis subiecta polluatur.

Item ex concilio Toletano quarto.

Officia publica Iudæis nõ sunt committenda.

CAN. XI.

NVlla officia[c] publica Iudæis iniungantur, per quæ eis occasio[d] tribuatur pœnam Christianis inferre. Sive rò Christiani ab eis in Iudaismo† ritu sunt maculati: vel etiam circuncisi, non reddito[e] pretio ad libertatem & religionem redeant Christianam.

† Iudaico

De his autem, qui in infidelitate empti, ad gratiam baptismi uenire desiderãt, quid fieri debeat, Gregor. Papa scribit Fortunato Neapolitano episcopo.

In libertatem vendicentur serui, qui ab infidelitate ad fidẽ accedunt.

CAN. XII.

FRaternitatem vestram primò oportet esse solicitam si de Iudæorum seruitio non solùm Iudæus, sed etiam quisquam paganorum fieri voluerit Christianus, postquam voluntas eius fuerit patefacta: ne hunc sub quolibet ingenio, vel argumento cuipiam Iudæorũ vendendi facultas sit: sed is, qui ad Christianam conuerti fidem desiderat, defensione vestra in libertatẽ modis omnibus vendicetur. Hi verò, quos huiusmodi oportet seruos amittere, ne forsitan vtilitates suas irrationabiliter existiment impediri, solicita vos hoc conuenit consideratione seruare, vt si paganos, quos mercimonij causa de extraneis finibus emerint, intra tres menses dũ emptor, cui vẽditi fuerint[f], non inuenitur, fugere ad ecclesiam fortè cõtingit, & velle se dixerint fieri Christianos: vel extra ecclesiam hanc talem voluntatẽ prodiderint: pretium eorũ ibi à Christiano emptore percipiãt[g]. Si autem post prefinitos tres menses quisquã huiusmodi seruorũ Iudæorum velle suum dixerit, & fieri voluerit Christianus: nec aliquis eum postmodũ emerit[h], nec dominus qualibet occasionis specie hunc audeat venũdare, sed ad libertatis proculdubio præmia perducatur: quia hunc non ad vendendum, sed ad sibi seruiendum dicitur[i] comparasse.

Idem Ianuario Carolitano episcopo.

PALEA.

SI quilibet Iudæorũ seruus ad uenerabiliora loca fidei causa confugerit, nullatenus eum patiamini præiudiciũ sustinere: sed si uel olim Christianus, siue nũc fuerit baptizatus, sine ullo Christianorum pauperum damno religioso ecclesiasticæ pietatis patrocinio modis omnibus defendatur.

Itẽ ex cõcilio Toletano.

PALEA.

ETsi Iudæorũ serui in ecclesijs conuersi ad Christi gratiam conuolauerint, libertati donentur.

Ex concilio Matiscen. decimo sexto.

a Si seruus. Absente. Videt enim episcop⁹ tũc cum eo dispensasse. ſi. xxviij. dist. diaconi. Et est arg. ad hoc, q⁹ episcopus dispẽsat ipso facto circa norum: vt dixi ij.di. qui in aliquo.

Furtũ sui ipsius qs cõmittit.

b Officio. De dispensatione fauore libertatis. deberet enim deponi: quia furtũ cõmisit corporis sui: vt C. de ser. fugi. l.j. Sed qd si isti non habent vnde soluant: tunc dico istum reddendum domino: vt ȝ. e. ex antiquis. arg. ff. de eo per quẽ factum est. l. vlti.

c Recompẽset. i. si habet proprium. alioquin non: quia delictum personæ, &c. vt xvj. q. vj. ſi episcopus. extra de appel. reprehensibilis.

d Supplicauerint. Et sic patet, quod non semper deponitur ordinatus, q⁹ occultat crimẽ suũ: quod est cõtra H. vt dixi i. di. ex pœnitentibus.

1 Id est, defectum: quia seruitus nõ est crimẽ, sed est defect⁹. sed ordinãdus peccat, non manifestã do defectũ. vnde si bene inspicias, non est cõtra. Hugo.

e Teneantur obnoxiſ. Item patet hic, quod episcopus non tenetur prouidere ordinato: cum aliter eum examinat: vt ȝ. xxiiij. distiñ. quando.

Ordinato quãdo nõ tenet episcopus prouidere.

2 Aliasta cens habetur pro cõtumace. ȝ. lxv. dif. c. vlt. in gl. vlt.

f Si seruus scientẽ. Argumentum de taciturnitate[1], extra de ijs q̃ fiunt à prælã. ca. ij. & dixi xxvij. dist. diaconus. & xxv. iij. dist. diaconi.

Episcop⁹ inter ordinandũ debet obseruare interstitia temporum.

† In authẽ. de sanctiſsi. epiſs. ſ. ſi seruus. C. M.

g Vnius. Sed quaeritur hoc stare potest in presbytero vel diacono, nã episcopus debet seruare interstitia tẽporũ, quæ sunt ȝ. lxxvij. dist. in singulis. sed si obseruauit, constat q⁹ plus stetit, quam per annũ. Respon. dicunt quidam, quod iste fuit ordinatus sine exaiminatione, & non obseruatis interstitijs. Vel dic quod

Vendens quisq; cogit rem suam.

Probatio an admittatur contra sententiam. 2 Adde an et quando cõtra præsumptionẽ iuris de iure admittat probatio vel nõ, not. in authẽt. sed iã nouiſſ. C. de dot. ante nup. gl. in l. regentiã. ſ. quod re. ff. de pactis.

De eodem.

PALEA.

PRæsenti concilio Deo authore sancimus, ut nullum Christianum mãcipium Iudæo deinceps seruiat: sed datis pro quolibet bono mancipio duodecim solidis, ipsum mancipium quicũq; Christianorum ad ingenuitatem, seu ad seruitium licentiam habeat redimendi. Et si Christianus fieri desiderat, & non permittitur, similiter faciat: quia nefas est, quem Christus dominus sanguinis sui effusione redemit, blasphemum Christianæ religionis uinculis tenere. Quòd si ac qu esſere statutis nostris quicunq; Iudæus noluerit, quandiu ad pecuniam constitutã uenire distulerit, liceat mãcipium ipsum cum Christianis ubicunque uoluerit, habitare.

Item ex concilio Aurelianensi.

De eodem.

CAN. XIII.

SI seruus absente[2] domino, aut nesciente, episcopo tamen sciente quòd seruus sit, aut presbyter aut diaconus ordinatus fuerit, ipso in clericatus officio[b] permanente, episcopus eum domino suo cum duplici satisfactiõe recompẽset[c]. Si verò episcopus eum seruum nescierit, qui testimoniũ perhibent, aut supplicauerint[d] eũ ordinari, simili redhibitione teneantur[e] obnoxij.

Itẽ Leo Imperator omnibus episcopis.

Constitutio noua†.

De eodem.

CAN. XIIII.

SI seruus sciente[f] & non contradicente domino suo, in clero fuerit ordinatus, ex hoc ipso liber & ingenuus erit. Sed si ignorante domino, licet ei intra spatium vnius[g] anni, & seruilem[h] fortunã probare, & seruitũ suũ[i] accipere: verũ etiam si legitimo probato experimento monachus efficiatur, euadit iugum seruitutis. Debent enim per trienniũ[k] antequam monachi efficiãtur, in monasterio pmanere: postea verò si monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur. Episcopalis[l] enim ordo liberat à fortuna seruili, vel adscriptitia, sed non à curiali[m] siue officiali: nam & post ordinationẽ durat. Sed & ius patriæ potestatis soluit episcopalis dignitas. Adscriptitios verò in ipsis possessionibus clericos etiã præter voluntatẽ dominorũ fieri permittimus: ita tamen vt clerici facti impositam sibi agriculturam adimpleant[n].

Item Leo Papa omnibus episcopis.

CAN. XV.

ADmittuntur passim ad sacrũ ordinem, quibus nulla natalium, nulla morũ dignitas suffragatur: & qui à dominis suis consequi libertatem minimè potuerunt, ad fastigium sacerdotij (tanquam seruilis vilitas hunc honorẽ capiat) prouehũtur. Ab his itaq; fratres charissimi omnes vestræ prouinciæ abstineant sacerdotes: & non tantũ ab his, sed etiã ab alijs originarijs[o], de vſq; ad annum potuit promoueri in diaconẽ: vt lxxvij. distinc. monachus. Vel dic, quod annus iste incipiat non à tempore ordinationis, sed à tẽpore scientiæ, arg. xvij. qõ. ij. ſi quis incognitus.

Ordo præfertur scientiæ & militiæ.

h Seruilem. Plus enim valet ordo, quàm scientia & militia: vt ff. de libe. cau. qui de libertate. in fi.

i Seruum suum. cum distinctione. ȝ. eo. ex antiquis.

Monachi latent.

k Per triennium. Ad monachatum datur trienniũ, ad clericatum annus: quia clerici sunt in publico, & monachi latent.

l Episcopalis. Et etiã sacerdotalis, vt supra, eadẽ. ex antiquis.

m Sed nõ à curiali. Quidam dicũt ista verba non esse in ipsa lege: & verum est, quod in illa nõ ponũtur, sed alibi: vt in authẽt. de sanct. episcopis. ſ. sed hoc quidẽ. colla. ix. sed secũdum hæc iura canonica hoc nõ tenet: quia cum ordo liberat à seruili fortuna, multo fortius à curiali soluit episcopalis dignitas. Quæ autem dignitas liberat à potestate patria, habes in authenti. constitutio, quæ de dig. colla. vj. & C. de decu. l. vlt. lib. x. & in authen. vt ordinariæ præfect. col. v.

n Adimpleant. Hoc non tenet: vt ȝ. e. quicunq;[1].

o ADmittũtur. Originarijs tales enim liberi sunt: vt C. de agri. l. diffinimus. lib. vndecimo. & l. ne diutius. & extra de Iudæ. c. ij. 4 Io.

3 Et ideo subijcit c. sequẽs qd̃ hoc corrigit. Io. de Faur.

4 Ad ordines tamen nõ admittentur sine licẽtia dñorũ, vt hic. Nec tenet qd̃ legi. et no tat. ȝ. c. p. xi. in fin. Nã illud hîc corrigitur. Ioã. de Faur.

De seruis. CASVS. *Hic mouet Gratianus quandam quæstionem, an serui monasterij possint ordinari: & probat sophistice, quod non possunt: quia serui ecclesiarũ promoueri non possunt, nisi ab episcopis suis libertatẽ consequãtur. Sed serui monasterij libertatẽ consequi nõ possunt: ergo ad clericatũ promoueri nõ possunt. Et quòd nõ possunt consequi libertatem, probatur sequẽti capi. cuius casus patet, & per te videbis.*

a ABbati. Liberum. quia si manumittitur seruus ecclesiæ, duo dabuntur loco illius: vt xij.q.ij.episcopus. Sed abbas nihil habet proprij: vt xij.quæst.j. non dicatis. vnde non potest facere hanc recompensationem.

Abbas nihil ꝓprij habet.

b Propriũ. Quia nemo potest plusiuris in alium, &c. vt extra de do. inter vi. & vxo. nuper. & ff. de regu. iur. nemo. j.q.vij. Dibertum. sed fallit extra de elect. suffragancis. ff. de acqui. re. do. non est nouum[1].

1 De hoc extra de iure parr. cura. ibi videas.

c Alienari. xj.q. tertia. si quis à proprio. nisi in casibus: vt ff. de pigno. actio. l. si conuenerit. & institu. qui. ali. non li. §. primo, & finali. de vsufruct. leg. quod nostrum

d Proprio. Si extra de iure patronatus. quod autem.

e In alio capitulo. j. xvij quæstione quarta. in venditionibus.

MVltos. CASVS. *Quæsitum fuit ab Augustino, an serui ecclesiarum vel secularium virorũ, si velint fieri monachi, sint indifferẽter admittendi? Et respõdet quod non: quia si indifferenter eos admittimus, damus eis occasionem fugiendi dominos suos se ad ecclesiam transferẽdo. Si autem differenter repellantur, Deo negamus quedã, id est, eos, qui hoc petunt propter Deum, qui dedit omnia: & ideo prius in laicali habitu diligenter congruo tempore probati, si eorũ vita inueniatur honesta, monachi fiant. Et si post ea irreprehensibiliter vixerint, poterunt ad sacros ordines promoueri per temporum internalla: dummodo non sint illis criminibus maculati, quæ lege veteri morte punie bantur. Quod post ea sequitur vsq; ad dist. planum est.*

vel qui alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari, nisi fortè eorum petitio, aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vendicant potestatis.

4 De seruis monasterij, quæritur, an ecclesiasticis officijs possint aggregari, an non. Sed famuli ecclesiarum non sunt ordinandi, sicut supra dictum est, nisi à proprijs episcopis libertatem consequantur. Porrò seruus monasterij libertatẽ consequi non ualet: non ergo ad clericatum sibi accedere licet. Quòd autem liber fieri nõ possit, probatur authoritate octauæ synodi, in qua sic statutũ legitur.

Monasterij seruum Abbati, vel monacho non licet liberũ facere.

CAN. XVI.

ABbati, vel monacho monasterij seruum non licebit facere liberum[a]. Qui enim nihil proprium[b] habet, libertatem rei alienæ dare non potest. Nam & sicut seculi leges sanxerunt, non potest possessio alienari[c], nisi à proprio[d] domino.

Hac autem authoritate prohibentur serui adipisci libertatem recedẽdi ab obsequio monasterij, sed non prohibentur nanciscì libertatem promouendi ad sacros ordines. Potest enim in sacris ordinibus constitutus monasterij obsequio perpetuò deseruire: ac si seruus monasterij & libertatem adipisci & sacris officijs associari ualet. Vnde in alio capitulo[e] præfatæ cõstitutionis hæc causa redditur. Iniustum enim est, ut monachis rurale opus faciẽtibus, serui eorum otio torpeant, ac delicijs affluant.

5 Quòd autem serui ecclesiarum, quo nomine etiã monasterij seruos significari intelligimus) ad sacræ religionis propositũ debeant assumi, authoritate Gregorij probatur, qui in generali synodo residens dixit:

Si conuersationis probatæ fuerit famulus ecclesiæ, potest ordinari.

CAN. XVII.

MVltos de ecclesiastica familia nouimus ad omnipotẽtis seruitium festinare: vt ab humana seruitute liberi in diuino seruitio valeãt in monasterijs cõuersari. Quod si passim admitti mus, omnibus fugiendi ecclesiastici iuris dominium occasionẽ præbemus. Si verò festinantes ad omnipotentis seruitium incautè retinemus, illi inueniuntur negare[f] quædam, qui dedit omnia. [g] vnde necesse est, vt si quis ex viris ecclesiasticis, vel secularis militiæ[h] seruitute ad Dei seruitiũ cõuerti desiderat, ꝓbetur prius in laicali habitu cõstitutus: & si mores eius atq; conuersatio bono desiderio illius testimonium ferunt, absq; vlla retractatiõe in monasterio omnipotenti domino seruire permittatur, vt ab humano seruitio liber recedat, qui diuino amore districtiorẽ appetit subire seruitutẽ. Si autem & in monachali habitu secundùm patrum regulas irreprehensibiliter conuersatus fuerit, post præfixa à sacris canonibus tempora iam ad quodlibet ecclesiasticum officium prouehatur: si tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in veteri testamento morte[a] mulctantur.

Ecclesia nunquam moritur.

Ecce quando serui ad clericatum assumi ualeant, uel quando non admittantur. Liberti quoque non sunt promouendi ad clerum, nisi ab obsequijs sui patroni fuerint absoluti.

Vnde in concilio Elibertano.

Absque patroni assensu, liberti non promoueantur ad clerum.

CAN. XVIII.

PRohibendum est, vt liberti, quorum patronũ in seculo fuerint, [b] ad clerum non promoueantur.

DISTINC. LV.

CORpore uerò uitiati[c] similiter à sacris officijs prohibentur.

Vnde Gelasius papa scribit dicens:

Qui de monasterialibus disciplinis ad clericale munus accedit, & de laicis, ante acta eius

a Morte. Non tamen omnia, nec sola, quæ tunc puniebantur morte, hodie repellunt à promotione: quia furtum & simplex fornicatio non puniebantur morte, vt xxxvj. quæsti. ij. denique. & in alijs multis: vt xxij. quæstio. ij. si quis per vetus. hæc tamen hic repellunt à promotione. xlix. distin. hinc etenim.

b PRohibendum est. Fuerint. id est, vixerint: vel etiam eorum hæredes, vt C. de liberis & eorum liber. libertinæ. Filius tamen liberti potest, vt ff. de obsequijs libertorum. hæres. C. de operis libertorum. quod ex liberta. Secus tamen est in libertis ecclesiarum: vt j. eo. qui ex famulis. qa eorum domina, scilicet ecclesia nũquã moritur, vt xij. q. ij. liberti.

CORpore. Hæc distinc. diuiditur in duas partes. Et principaliter in hac distinc. tractat quod corpore vitiati, scilicet impotentes, vel magnis membris & apparentibus, vnde deformarẽtur, vel minoribus per culpã suam, promouendi non sunt. Si autem à barbaris, vel à dominis, vel ab inimicis secti fuissent, vel à medicis, vel casu, possent promoueri. & hoc ꝓbat in prima parte per xij. authoritates sanctorũ. Secunda ibi, Hoc autem. Ioan. de Fan.

c Corpore vero vitiati. Hic agitur de corpore vitiatis, & quę pœna debeatur ordinatoribus talium. Notandum, quod sponte vitiati in quocunque membro, repelluntur à promotione, & deijciuntur iam promoti: vt j. ea. pœnitẽtes. sunt enim sui homicidæ. j. ead. si quis. & cap. qui partem. Si autem casu vitiati sunt corpore, scilicet ab hostibus inuiti, vel propter ægritudinem voluntarij, siue à se siue à medicis, nõ obest eis. infra ea. si quis à medicis. Si autem alias sunt vitiati, aut ipsi insistebant operi licito, aut operi illicito. Si illicito repelluntur, si licito, & sunt vitiati in minimis membris siue occultis, non repelluntur à promotione: vt j. ead. qui partem. & cap. eunuchus. Sed si in magnis & manifestis, non promouentur, vt j. ea. si Euangelica. Si ergo alijs in principalibus mẽbris, scilicet i oculo vel manu habet enorme vitium, nõ promouẽ: secus si modicum, & quod nõ generat scandalũ, vt extra de cleri. ægro. vel debili. c. presbyterum. extra de corpo. viti. cap. j. & ij.[a] Ioan.

d PRiscis. Vel sufficiẽtibus. Vbi enim non est copia aliorum, bene assumuntur minus legitimi: vt ff. de decur. generali. §. penul. Sic alias in defectũ probationum admittitur min⁹ idoneus testis: vt iiij. quæst. iij. ca. si testes. §. itẽ serui. xiiij. q. ij. c. ij.

2 Et cap. vlt. vbi de hoc. & in præced. c. presbyterorũ. Arc. Legitimis deficientibus assumũtur minus legitimi.

e Monasterialibus. Hic videtur, quod monachi nõ possunt esse prælati ecclesiarum secularium, nisi ex dispensatione. extra de capel. mona. ca. in ecclesijs. extra de statu mona. ca. ij. Hug. dicit, quod de iure possunt, dũ tamen habeant & abbatis & episcopi consensum. xvj. quæstio. j. cum pro vtilitate. & ca. docẽtios. De regularibus habes, quod licite possunt, vt extra de statu mona. cap. quod Dei. Io. credo, quod de iure communi possunt promoueri, si possunt secum habere socium sui ordinis, vt extra eo. tit. monachi[3]. B. xvj. q. j. i. sum. Vllus.

3 Et ista fuit sententia T. & Gofr. Dicunt enim q in ista decretali, monachi cõtinetur ius cõe: ex dispensatione tamẽ epi cũ cõsensu abbatis, potest monachus ꝑficere eccliæ parochialẽ. xvj. q. j. in parochia. ca. docẽtios. cũ pro vtilitate. c. si monach⁹. Et hoc de pauperib⁹ dicũt intelligi. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Seueriorem. Et nonne seuerior fuit illa constitutio, quæ priuat tales potestate ordinandi: vt xxxvj. dist. qui ecclesiasticis? sic, & hic adijcitur alia pœna.

b Anno. Not. hic annum cõputari à tempore scientiæ, vt xvij.q.ij. si quis incognitus. ij.q.vj.c. biduum.

Annus bissextilis duos dies facit haberi pro vno.

1 Adde hic, ad hoc an bissextus cõputetur i numero dierũ, & mensiũ, no. in gl. ff. in l. ij. ff. de diuer. & tẽpo. pĩcri. & gl. in l. cũ bissextus. ff. de ver. sig. 2 14. dist. vsque. 3 Vbi de hoc extra de præbe. cum non ignores in fine.

Oenitentes. Dissoluet. Arg. aliquem venire cõtra factũ propriũ. simile xxxv. q. ix. quod qs. xij. qõ. j. certe. 3 extra de elec. nosti. Arg. contra de cle. conjug. diuersis fallacijs. extra de concess. præben. cum super quæstione. extra de fil. presbyt. veniẽs. Vel dic, q ipse dicitur dissoluere, quia ob ignominiam sui dissoluitur. sic lxx. dist. neminem. & xxj. q. ij. c. j. cum enim ipse ob hoc sit dignus depositione, ipsemet non dissoluet. Ioã. Sol. de iure cõmuni non potest aliquis venire contra factum suũ, nisi in casibus expressis in iure 4. B.

4 Adde, an & quãdo qs possit contra factũ ꝓprium venire, not. i l. post mortẽ. ff. de adopti.

Origenes se eunuchũ fecit. Marcus sibi pollice præscidit.

d Si quis abscinderit. Ex indignatiõe, vel etiã causa conniuẽtiæ.

e Clericus. Sed quid dices de Origene, qui se eunuchum fecit vt liberius i occulto posset prædicare tempore persecutionis ecclesiæ mulieribꝰ, tamẽ postea apud Cæsareã factus est sacerdos? Itẽ Marcus præscidit sibi pollicem, vt sic fieret indignus sacerdotio, & tamen postea factus est sacerdos: vt legitur in historia ecclesiastica. Sed hæc nõ sunt trahenda ad consequentiam. iiij.q.j. cap. vlti. vij. quæstio. j. cap. petisti.

f Homicida. Non quod homicida tũc sit factus: sed propter homicidij periculum, quod sequi poterat sectionẽ, dicitur homicida: sicut qui infantem exponit, homicida dicitur. lxxxvij. distinct. cap. vlti. Et est argumen. quod non est considerandum quid eueniat, sed quid euenire possit: vt xxij. quæst. j. in nouo. xxj. distinct. denique. xxiij. quæstio. v. relegentes. ff. de ijs, qui deiece. vel effu. l. si vero. §. penulti. & C. de viufruc. ambiguitatem. Argu. cõtra. xxxiij. quæstione v. de occidendis.

sui est homicida, f & Dei cõditioni inimicus. Si quis cùm clericus fuerit, abscideritsemetipsum, omnino dãnetur: quia sui homicida est.

Item ex concilio Arelatensi secundo.

Non producantur ad clerum, qui seipsos abscindunt.

CAN. V.

HI, qui se carnali vitio g repugnare nescientes abscindunt, ad clerũ peruenire non possunt.

Item Innocentius scribit Felici Maceriano episcopo.

Non est ordinandus, qui partem digiti volens sibi abscidit.

CAN. VI.

QVi partem cuiuslibet digiti h sibĩpsi volens abscidit, hunc ad clerum canones non admittũt. Cui verò casu aliquo contigerit, dum operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non sponte percutit: hos canones præcipiunt i & clericos fieri: & si in clero reperti fuerint, nõ abĩci. † In illis enim voluntas est vindicanda, quæ sibi causa fuit ferrum inĩcere: in istis autẽ casus k veniam meruit.

Similiter l *uerò intelligendum est de ijs, qui per languorem à medicis secantur, aut à Barbaris abscinduntur, aut à dominis castrantur.*

Vnde in Niceno concilio legitur.

Qui per languorem à medicis desecatur, ad clerum valet admitti.

h QVi partem. Digiti. Forte si haberet superfluos digitos, eos posset præcidere: sicut vngues, vel dentes nimis prolixos præcidere posset. & Hieronymus fecit sibi secari dentes, & Elisæus suam linguam amputauit, † vt viij. quæstione j. in scripturis. Argum. contra xxv. distinctio. ab exordio. vbi dicitur, quod Deus nihil superfluum creauit in nobis. & est arg. ad hoc ff. ea. si quis. vbi dicitur, quod Dei conditioni est inimicus.

i Præcipiunt. id est, permittunt. sic xxxj. quæstio. j. hac ratione.

k Casus. Sic simplicitati & ignorãtiæ venia tribuat. j. de consec. dist. ij. c. iij. & extra de rerum permuta. cum vniuersorum 6, tamen casus non excusat in amotione terminorum. ff. de termi. mo. l. ij.

l Similiter. Istud respicit vltimã partem præcedẽtis ca.

Si quis

Membra potest qs quilibet mutare: vt Hieron. & Elisæus.

† Inseritur extra textu, q aliqd impedit faciendũ, quod factum non dubitã. C. de legi. & l. j. §. biduum. ff. qui apellã. fac.

6 Cõcorex. in l. j. ff. de dom. facit tex. l. tutor. ff. de suspectu.

Medicus potest ꝓmoueri.

a SI quis à medicis. Medicus licite promouetur, si eum nõ remordet cõscientia. extra de ætate & quali. ad aures. Ei enim non imputat euentus mortalitatis. ff. de offi. præsi. illicitas. §. sicut. & tamen iperitia eius culpæ annumerat. ff. ad leg. Aquil. idẽ iuris. circa mediũ.

b Defectus est. Vt tamẽ nõ pariat nimiã deformitatẽ: vt extra de cleric. ægro. presbyterum.

c Audentq;. Qui enim sibi audet manum inferre, multo potius alijs audebit, vt ff. de ædili. edic. cum autem. §. excipitur. xxiij. q. v. c. si non licet.

ADDITIO.

Et miles, qui se ipsum vulnerauit, punitur, secundum id quod habetur ff. de re milit. omne. §. qui se.

d Aut domini. Qui autem seruum castrat, capite punitur, & seruus, & medicus. ff. de sica. l. iiij. §. vlti. Et locus in quo hoc factum est, confiscatur. C. de eunuc. l. j.

e Vnuchus. Talis enim vitiosus est, vt ff. de ædil. edi. cum autem. Et quandoq; pretiosior. ff. ad le. Aquil. si seruus. §. & si puerum.

f Si in persecutione. Non est ergo necesse seruare carnem illam, vel pulueurem, vt dicũt vulgares.

g Natus. Vt frigidus.

Si quis pro ægritudine.

h Non per disciplinam. Vt videat coram hominibus eius continẽtia, & forte hoc facit propter hypocrisim. sic xxv. dist. ecclesiæ princeps.

Claudus an possit ꝓmoueri.

i Si quis. Claudus non tamẽ,

CAN. VII

SI quis à medicis a propter languorem desectus est b, aut à Barbaris abscissus, hic in clero permaneat. Si quis autem se, cùm sanus esset, abscidit, hunc & in clero constitutum abstinere conueniet, & deinceps nullum debere talium promoueri. Sicut autem hic claret, ꝙ de ẽjs, qui hanc rem affectãt, audentq; c seipsos abscindere, hæc quæ diximus sunt statuta, sic eos, quos aut Barbari, aut domini d castrauerunt, si inueniuntur aliàs dignissimi, tales ad clerum suscipit ecclesiastica regula.

Item ex canone apostolorum.

Licitè ordinetur episcopus, qui per hominum insidias eunuchizatur.

CAN. VIII.

EVnuchus e, si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione f eius sunt amputata virilia, vel si ita natus g est, & est dignus, fiat episcopus.

Item ex concilio Martini Papæ.

Non excluduntur à clero, qui à medicis, vel à Barbaris, vel à dominis suis castrantur.

CAN. IX.

SI quis pro ægritudine naturalia à medicis secta habuerit, similiter & qui à Barbaris, aut qui à dominis suis castrati fuerint, & moribus digni inueniuntur, hos canon admittit ad clerum promoueri. Si quis autem sanus non per disciplinam h religionis & abstinentiæ, sed per abscisionẽ à Deo plasmati corporis existimat posse a se carnales cõcupiscẽtias amputari, & ideo se castrauerit, non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quòd si iam fuerit antè promotus ad clerum, prohibitus à suo ministerio deponatur.

Itẽ ex cõcil. Hilerdensi.

Non prohibetur à sacris ordinibus, qui à medicorum incisione claudus efficitur.

CAN. X.

SI quis in infirmitate positus clericus medicorũ incisione claudus i efficitur, promoueri ad sacros ordines eum non denegamus.

Item Stephanus Roberto Marensi episcopo.

Non prohibetur à clero, qui digitum sibi casu abscidit.

CAN. XI.

LAtor præsentium, Flauius s. clericꝰ ad sedem apostolicam veniens, detulit à te directam nobis epistolam, qua indagare studuisti eum à Normannis k nuperrimè captum, sinistræ l magnus digitum habere abscissum: scisciteris, si ob hoc ad ecclesiasticum ordinem valeat promoueri, an non. Quod etiam nos reperientes verum esse, quia solertia tua magis super hoc solicita à fide Apostolica doceri flagitat, normam iustitiæ semper sequi desiderans, studium tuæ sanctitatis meritò collaudamus, reuerentiam tuam scire volentes, quoniam si ita est, quòd à Normãnis digitum ipse habeat abscissum, ad promouendum (si aliàs dignus fuerit) nil ei nocebit, eò quòd quid de ijs, qui à medicis, vel dominis, siue paganis non sponte tale quid patiuntur, sacri censeant canones, dilectionem tuam latere non credimus.

Itẽ Gelasius Papa Palladio episcopo.

Tempore synceritatis dignitas accepta, sequenti debilitate non amittitur.

CAN. XII.

PRæcepta canonica, quibus ecclesiastica regitur disciplina, sicut non patiuntur venire ad sacerdotium debiles m corpore, ita si quis in eo fuerit constitutus, ac si tunc fuerit sanciatus, amittere non potest, quod tempore suæ synceritatis accepit.

k Normanni feroces sunt.

l Sinistræ. Idem si dextræ, dũ tamen non sit deformitas magna. extra eodẽ c. j. & extra de cleri. ægro. presbyterum. maxime si nõ amisit aliquem de illis, per quos fit signum crucis.

De Vndextris hæbes de cõsecr. dist. j. concedimus. Arc.

m Præcepta. Debiles. Scilicet volũtate, non casu.

Inser

n ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Miles esse nō potest qui caret testiculis.

† Adde, q dē iure dicant barbari, not. gl. in pœ. ij. §. quorum. vers. barbaricę gentes.

1 Addē hic quod leg. & no. j. q. j. c. j. i set, c. ecclesia. Arch.

2 Ar. cōtra. v. dist. ad eius. secundum Hugo.

Matt. 3. c

Stephanus siquidem presbyter petitorio nobis defleuit oblato, q̄ haberet in subditis olim sibi & ante annos plurimos collatam presbyterij dignitatem, quam re vera immaculati corporis iudicio suscepisset, sed nuper propter prouincię vastitatē Thusciæ (quā præ omnibus prouincijs Barbarorum † feritas diuersa sectantium, & ambiguitas inuexit animorum) dum imminentes gladios euadere fugæ præsidio niteretur, acutis subdubus occurrentia sibi septa transiliens, inferiores [2] partes corporis inseruisse suggesit, quæ vix adhibita curatione biennio potuissent abstergi. Et ideo frater charissime, supradicto locū suum, dignitatémque restitue, quatenus sacro-sancta mysteria (sicut consueuit) exerceat. Nec enim cōuenit ob hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum [b] in inualitudinem corporis casu probatur faciente prolapsus.

2 *Hoc autem non de omnibus membris intelligendum est. qui enim oculum casu amiserit, licet desit uoluntas, tamen sacerdotium adipisci non potest.*

Vnde Gelasi. scribit Rufino episcopo.

Non sunt præstanda iura sacerdotij, cui oculus erutus est.

CAN. XIII.

Sl euangelica. Inuitus. Arg. est ad quæstionē, q̄ si spōsa est oppressa à sponso, nō potest, [2] intrare religionē, quia nō prodest ei, quod inuita est passa. Quid de hoc sit, in quæstionibus dixi. B. Dic q̄d ingredi potuerit, non obstāte corruptela, quia non debet esse melioris cōditiōis malus, quā bonus. Nam nemo ex suo delicto, &c. vt ff. de regu. iur. non fraudantur. tamen qui oculum amiserit, remanet tutor, vt C. de excu. tut. frater tuus.

d Excepisse. Arg. q̄ vbi canō nō excipit, nec nos excipere debemus. ij. quæ. v. consuluisti.

e Iniuriæ. Quia pœna vnius nō debet cōuerti in præmium alterius. ff. ad Syl. l. si sequens. ff. quod met. cau. sicut in exceptione. §. Prædius.

Pœna vnius, non debet esse præmiū alterius.

f Prouocare. Grauius delinquit, qui me ad iracundiam prouocat, quam ego. C. ad leg. Iul. de vi priuata. quoniam. & xxiij. q. v. cum homo.

Presbyterorum. Hæc distinctio diuiditur in tres partes. In prima parte probat quod nullus illegitime natus, promoueatur, nisi in cœnobijs, vel canonia regulari.

Et hoc, probat per cap. Vrbani, quod solum capi. continet ius commune. Secunda ibi, Sed hoc. Tertia ibi, Contra. Io. de Fā.

g Presbyterorum. De legitimis filijs non est dubiū quin licite promoueantur. j. eo. §. cum ergo. sed illegitimi non. Si tamen sint in monasterijs, vel canonijs regularibus, licite promouentur, vt j. ea. ca. j. & extra eo. capi. j. & ca. ad abolendam. quia ingressus monasterij tollit irregularitatē [3], vt xvj. q. j. legi. xix. q. vlti. c. vlti. & in authent. de monachis. in prin. col. j.

Licet quidam contrarium dicant, & dicunt, quod religio circa eos non plus operatur, nisi quod facilius cum eis dispensatur. argu. pro eis 1v. dist. c. priscis. & 50. di. cap. si ille. Et dico episcopum posse dispensare

Filij presbyterorū duplices sunt.

3 Ar. contra. extra q̄ cler. vel vouentes ca. ij. & apostata. c. xj. vbi de hoc videtur.

DISTINCTIO LVI.

Presbyterorum [g] etiam filij ad sacra officia non sunt admittendi.

Vnde Vrbanus Papa ij. ait:

1 Innoc. intelligit istā decre. de dispēsatiōe papę. Aliqui cō tra. eo. tit. conquerē te. Archi. 2 Dicas se cūdū Ra. et Hostiē. qd̄ in tali bus ecclesijs potest eps dispē. sare cū filio illegitimo: vt p̄ bat in hac decret. extra. cū ibi respondea tur ad cōsultatiōnē. Arch.

† Damasus. Hæc Dalacia genuit Damasum. Fuerunt pia Felicissima tuncupata parentes Damasi. Dum sub ea presbyter. Damasus. † Cupit ordinari episcopus. Damasus. Damasum. Filiorum appellatione nepotes continentur.

pensare circa tales, vt extra eod. c. veniens. & cap. ex transmissa. [2] sed solus papa dispensat cum eis in epi scopatu: vt extra de elect. innotuit. Dicunt tamē quidam, quod circa paternas ecclesias immediate habendas solus papa possit dispensare. argu. extra eod. ex tua. [3] quod nō credo per illam decr. veniens. Ioan. Sed certe solus papa dispenſat in hoc casu: vt extra eod. c. dilectus filius. & extra eod. c. vlti. vbi de hoc traditur. B.

CAN. I.

Presbyterorū. CASVS. *Quæsitum fuit, an filij presbyterorum sint promouēdi. Et respondet quōd nō, nisi in monasterio, vel regulari canonia fuerint conuersati.*

2 Presbyterorū. Idem de diaconis & subdiaconis: qa non est alia causa prohibitionis, nisi quia timētur in eis exēpla paterni criminis: vt vj. q. j. si quis cum. & etiam propter odium paternū, vt xv. q. vlti. cū multę. & xxiiij. distin. quando.

b Filios. Sed nūquid hoc ad nepotes extēditur? & videtur quod sic, qa nomine filiorū nepotes cōtinentur. ff. de verbo. sig. liberorum. & argu. ff. ad Macedon. filium. Sed non est ita, quia odia sunt restringenda, vt de pœni. dist. j. pœnæ. ff. de libe. & posthu. cū quidā. Tollitur enim vitium per successionem: vt j. ead. dominus. Et licet senator nō possit ducere illā, cuius pater vel mater artem ludicrā fecit, tamen potest illam ducere, cuius auus vel auia artē ludicram fecit, vt ff. de ritu nup. l. lege Iulia. §. j.

c Cœnobijs. Sed hoc ad facilitatem dispensationis referas, vt quidam dicunt. Idem est vbicunque conuersentur religiosi: quia locus non sanctificat hominem, vt xl. distinct. non loca. Nam conuersari in monasterijs sæpe deteriores sunt alijs, vt sanctificat lxvij. distinct. quantumlibet.

Locus nō

Sed hoc. Hæc est secunda pars huius distinct. in qua probare vult, quod si boni fuerint, nō nocent illis natales parentū. & hoc vult probare per octo authoritates. Ioan. de Fant.

d Sed hoc intelligendum est. Illud spectat ad principium capituli.

Osius. alias Orosi⁹. Omnia ista exempla intellige de ijs, qui in laicali statu, vel minoribus ordinibus orationib⁹ patrū suscepti sunt, quando suis parentibus licebat vti vxoribus suis. j. c. cum ergo. Archid.

e Vndecunq;. Nulla est. Similis locutio: Vestes, quas geritis, sordida lana fuit.

f Sic mali. Nota, quod bonum præcedens non excusat malum sequēs: nec bonū sequens, purgat malum præcedens: vt xxiij. q. v. relegentes. & xxiij. q. v. forte. & c. neque. Sed verū est, quod non nocet delictum patris filio, quantū ad vitam æternā: nocet tamen quo ad ordines. Item quo ad successionē, vt vj. q. j. si quis cū. Item quo ad alias pœnas: vt j. q. iiij. c. ecclesia. §. item peccato. Mitius tamē loquitur lex de illis, qui spurij sunt, quod nō obest eis hoc, quin possint eligi ad decuriona tus: quia non est impedienda dignitas eius, qui nihil de admisit: vt ff. de l. i j. §. ij. & decurio. spurij. in vlt. & filiprinc. & l. genera- us fugitiui liter. §. spurios. & fugitiuus Boethius, Quid ge nus aut, pauos, &c. est. ff. de & Iuuenalis, Tol- le tuum Hannibafecundum lem, Malo pater Laurentibi

Patris delictū an nocet filio.

3 Nam mala parētum filijs nō impu- tantur. ff. de decur.

Filius presbyteri, de titulo Fasciolæ. Agapitus papa filius Gordiani presbyteri. Theodorus papa filius Theodori episcopi de ciuitate Ieroſolyma. Siluerius papa filius Siluerij episcopi Romæ. Deusdedit papa filius Iucundi presbyteri. Felix enim tertius natione Romanus ex patre Felice presbytero, fuit. Item Gelasius natione Apher ex patre episcopo Valerio natus est. Item Agapitus natione Romanus ex patre Gordiano presbytero originem duxit. Complures etiam alij inueniuntur, qui de sacerdotibus nati, apostolicæ sedi præfuerunt.

Hinc Augustinus ait:

Vitia parentum filijs non imputentur.

CAN. II.

Vndecunque homines nascantur, si parentum vitia non sectantur, honesti & salui erūt. Semen enim hominis ex qualicunq; homine, Dei creatura est: & eo malè vtentibus, malè erit, non ipsum aliquādo malum erit. Sicut autē boni filij adulterorum nulla est [e] defensio adulterij: sic mali [f] filij coniugatorū, nullum est crimen nuptiarū.

Item Ioannes Chrysostomus super Matthæū homilia quarta.

CAN. III.

Nvnquam de vitijs erubescamus parētum: sed illud vnū quæramus, & semper amplectamur, virtutem videlicet. Huiusmodi etiam si alienigenam quis habeat matrem, etiam si fornicatione pollutam, vel quolibet huiusmodi dedecore sordidatā, nihil tamen de eius aut vilitate fuscabitur, aut crimine polluetur. Quòd si fornicatorē ipsum ad meliora cōuersum nequaquā prior vita cōmaculat: multò magis ex meretrice natus & adultera, si propria virtute decoretur, parētum suorum nō dedecoratur opprobrijs. Item nō est omnino, nec de virtute, nec de vitio parentū, aut laudādus aliquis, aut culpandus. nemo verò inde aut obscurus, aut clarus est: imò etiam (vt consi-

derantius aliquid dicamus, aut expresſius) neſcio[a] quomodo ille magis reſplendet, qui natus eſt ex parentibus[b] à virtutibus prorſus alienis, quàm ipſe, qui fuerit Dei virtute mirabilis.

Item Hieronymus in epiſto. contra Rufinum.

Non parentum, ſed propria culpa quenque condemnat.

CAN. IIII.

NAſci de adulterio, non eſt eius culpa, qui naſcitur, ſed illius, qui generat. Quomodo in ſeminibus non peccat terra, quæ confouet: nõ ſemen, quod in ſulcis iacitur: nõ humor, vel calor, quibus temperata frumẽta in germen pullulãt: ſed (verbi gratia) fur & latro, qui fraude, & vi eripit ſemina: ſic genus humanum recipit terra (id eſt vulua) qđ ſuum eſt,[c] & receptum confouet, & confotum corporat, corporatum in membra diſtinguit, & inter illas ſacri vẽtris anguſtias Dei manus ſemper operatur: idemq; corporis creator & animæ eſt. Noli deſpicere bonitatem figuli (id eſt Dei) q te plaſmauit, & fecit vt voluit. Ipſe eſt Dei virtus, & Dei ſapiẽtia, qui in vtero virginis Mariæ ædificauit ſibi domũ. Iephthe inter viros ſanctos[d] Apoſtoli voce enumerat⁹, meretricis eſt filius. Eſau de Rebecca & Iſaac, hiſpidus tã mente quàm corpore, quaſi bonũ triticum[e] inter lolium auenaſque degenerat: qa non in ſeminibus, ſed in voluntate naſcentis cauſa vitiorũ eſt, atque virtutum.

Item Auguſtinus.

Iniquitates parentum, filijs obeſſe non poſſunt.

CAN. V.

SPonſus[f] ille, qui vocatur⁹ erat ad nuptias bonos & malos, cõgruẽs inuitatis naſci etiam voluit de bonis & malis: quo exemplo diſcant parentum ſuorum filij iniquitates ſibi obeſſe non poſſe.

Item Gregorius.

Non aliena culpa, ſed propria aliquem ab eo, quo fungitur, deijcit gradu.

CAN. VI.

SAtis peruerſum,[g] & contra eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram: vt fruſtra quorũdam parentũ voluptatibus, ſuis quis priuet officijs, quem ſua culpa vel facinus ab officij, quo fungitur, gradu non deijcit.

Item Hieronymus.

Ex adulterio natus, à ſacerdotio non prohibetur.

CAN. VII.

DOminus noſter Ieſus Chriſtus voluit non ſolùm de alienigenis commiſtionibus, ſed etiã de adulterinis naſci, nobis magnam fiduciã præſtans, vt qualicunq; modo naſcamur, dum tamẽ veſtigia eius imitemur, ab ipſius corpore non ſeparemur, cuius per fidẽ mẽbra effecti ſumus. Et ſicut ille verus eſt pontifex, ex adulterinis natus cõiunctionibus: ita qualicunq; ordine natus ſit aliquis, tamen vt perfectam fidem habeat, & quod fide tenet, operibus impleat: ſitque literatus, & vir vnius vxoris: nequaquam à ſacerdotio[h] repellitur[i]. Iudas enim patriarcha concubuit cũ Thamar nuru ſua: & ex illo concubitu nati ſunt Phares & Zarã. Inde poſtea Salmõ, q fuit dux in deſerto.

tibi ſit Terſites, dũmodo tu ſis Eacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas, Quã te Terſitæ ſimilem producat Achilles.

a Nunquam. Neſcio. Hoc vult dicere, quod ille, q natus eſt ex parentibus prorſus alienis à virtutibus, dum tamẽ ipſe ſit bonus, melior eſt quã ille, qui natus eſt bonis parentibus, licet ipſe etiã ſit bonus.[1]

b Parentibus. id eſt, ratione parẽtũ.

c Naſci. Quod ſuũ eſt. Mulieres enim ad hoc natura gemuit, vt partus ederẽt:[2] vt C. de indi. vidui. l. ij. & pudor eſt fœminis nuptiarũ p̃mia non habere: vt xxxij. q. ij. pudor.

d Sanctos. Tamẽ in hoc nõ fuit ſanctus, quod temerarium iuramentum voluit ſeruare, vt xxij. quæſtio. iiij. vnuſquiſque.

ADDITIO. c Ibi inuenies hanc hiſtoriam ſecundũ Hugo.

e Triticum. xxiiij. quæſtio. j. quoniam vetus.

f Sponſus. Eccleſia vocatur ſpõſa Chriſti: quia adhuc per cõiũum ſeparari poteſt ab ipſo, ſicut ſponſa à ſpõſo ante cõſummatũ matrimonium: ſed in futuro ſeculo dicetur vxor, quæ modo ſponſa dicitur. vij. q. j. ſicut vir.

g Satis peruerſum. Iſtud capit. itelligit de iam pmoto. talis enim propter deliciũ alterius nõ priuatur iure ſuo. non enim priuandus eſt quis iure ſuo, niſi p grauiſsimo delicto: vt xvj. q. vij. inuenũ. & lxxiiij. diſt. geſta. Excipiunt quidam caſum in eo,

1 Magis enim admirabilis eſt, qui exemplar nõ habuit, et bonus eſt, quã qui habuit & bonus eſt, ar. 96. diſt. in ſcriptu- ris. Archi.

Mulieres ad qđ producuntur.

2 Et eſt maximũ i mulierib⁹ cõcipere, &c. ff. de ædil. edict. quęrit. §. ſ.

Eccleſia eſt Chriſti ſponſa & nõ vxor. Gen. 25. c Eccl. 33. b 1. Cor. 1. d Iudi. 11. a.

Patris de licitum etiã grauiſsimũ nõ tollit filio bñficium.

† Exemptus. Hæc ratio non valet, qa clerici ſub ſunt legibus politicis, [redacted]

Ratio eſt, qa hæc nõ eſt proprie ifamia, ſed redundantia ifamię alienæ. Id eo filij nõ priuantur ſucceſsionibus, &

qui ignorãter adeptus eſt beneficium iam quæſitum pecunia patris, vt tis. C. M. j. q. v. cap. j. Sed illud ideo perdit, qa furtiuũ eſt. Sed qđ ſi pater cõmiſit cri men læſæ maieſtatis, nonne filius priuandus eſt benefi cio, cũ ſit infamis factus: vt vj. q. j. ſi quis cum. & infames promoti etiã deijciuntur, vt vj. q. j. infames? Non, quia cum clericus ſit, eſt à iuriſdictione principis exemptus,† vt xcvj. di. ſtinct. duo. j. q. iiij. ca. homini. §. econtra. in ſi. Item fallit illud extra de eccle. ædi. ad audiẽ tiam. ij. & extra de cler. ægro. c. ij. vbi quis ſine culpa priuatur iure ſuo: hoc tamen ſcias, quod multoties quis punitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa, vt extra vt lit. nõ cõteſta. quoniam. §. xxxiiij. diſtinct. ſi cuius vxorem.

h Dominus noſter. A ſacerdotio. Non intelligas, quod ipſo iure poſſit promoueri: ſed hoc ideo dicit, quia epiſcopus tenetur in hoc caſu diſpenſare, qa diſpenſatio quandoque eſt debita, vt dixi quinquageſima diſt. vt con ſtitueretur.

i Repellitur. Sed nõne filij ſacerdotum ſerui ſunt eccleſiæ, vt xv. quæſtio. vlti. cum multę. qualiter ergo p mouentur non adepta libertate? Sed dic quod illud loquitur de ijs, qui quaſi legitime & ſolenniter ducũt,[3] vel derogatum eſt ei contraria cõſuetudine. iiij. diſtinctio. cap. in iſtis. §. leges.

Iſmael.

Ange. tra ct. male ficio. rer. che hai tra di ro la tua patria. co Ge. ca. c. cum lai cis. de iure patro. ſed Imo. l. in inſulã. l. prin. ſolu. matr. Bal. Fran. Cap. felicis. §. ſi qs. in glo. verſ. [redacted]

[redacted]

3 Scilicet vt vxores non vt cõcubinas. et ita etiã intelligitur 81. diſtin.

Inde Obed. Inde quoq; Booz. Inde poſtea Iſai, qui fuit pater Dauid. Ex illa ergo progenie origo ducitur Chriſti, qui verus ſacerdos eſt: ideóque ſi filij eius ſumus, quæ ipſe fecit, nos imitari debemus.

Item Auguſti. de vnico baptiſmo, libro j.

A populo Dei non ſeparat aliquem materna conditio, ſed propria culpa.

CAN. VIII.

ISmael, vt ſepararetur à populo Dei, non obfuit mater ancilla Agar, ſed obſuit fraterna diſcordia[a], nec profuit poteſtas[b] vxoris, cuius magis filius erat, quia per ipſius iura coniugalia, & in ancilla ſeminatus erat, & ex ancilla ſuſceptus eſt.

3 Contrà Bonifacius martyr ſcribens Regi Anglorum.

Vitia parentum etiam ad poſteros transferuntur.

CAN. IX.

SIgens Anglorum (ſicut per iſtas prouincias diuulgatũ eſt, & nobis in Francia & in Italia improperatur, & ab ipſis paganis improperium nobis obijcit) ſpretis legalibus connubijs, adulterando et luxuriando ad inſtar Sodomitię gentis fœdam vitã duxerit, de tali commiſtione meretricum æſtimãdum eſt, degeneres[c] populos, & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremũ vniuerſam plebem ad deteriora & ignobiliora vergentem, et nouiſsimè nec bello ſeculari fortem, nec in fide ſtabilem, & nec honorabilẽ hominibus, nec Deo amabilem eſſe venturam, ſicut alijs gentibus Hiſpaniæ & Prouincię & Burgũdionum populis contigit, quæ ſic à Deo recedẽtes fornicatæ ſunt, donec vindex talium criminum vltrices pœnas per ignorantes legem Dei, id eſt, per Saracenos venire, & ſæuire permiſit[d].

Vnde[e] *idem in fine ſuperioris capi. preſbyterorum. diſtinguendo ſubiunxit.*

Si religioſi inuenti fuerint filij ſacerdotum, ordinentur.

CAN. X.

NIſi aut in cœnobijs, aut in canonijs religioſè probati fuerint cõuerſari filij ſacerdotum, non admittantur ad clerum.

Item Alexander ij.

De eodem.

CAN. XI.

APoſtolica authoritate pręcipimus vobis, vt ſi eum, qui ab eccleſia[f] electus eſt, altero digniorem eſſe, canonicámque eius electionem probaueritis, fulti noſtra authoritate conſecretis. Nam pro eo, q̃ filius ſacerdotis dicitur, ſi cæteræ[g] virtutes in eum conueniant, non reijcimus, ſed ſuffragantibus meritis conniuendo eum recipimus.

Hoc autem, quod de filijs ſacerdotum dicitur, ex diſpenſatione eccleſiæ introduci uidetur, & quod ex diſpenſatione introducitur, ad ſequentiam regulæ generalis trahi non poteſt.

Vnde Vrbanus ſcribit Bartholomæo Turonenſi Archiepiſcopo.

Filij ſacerdotum non prohibentur ab epiſcopatu, ſi cæteræ virtutes in eis inueniantur.

CAN. XII.

CEnomanenſem electum[h], pro eo, q̃ filius ſacerdotis dicitur, ſi cæteræ virtutes in eum conueniunt, non reijci-

a Iſmael. Fraterna diſcordia. quam habuit contra Iſaac. xxx ij. q. iiij. recurrat.

b Poteſtas. Hanc olim habuerũt potestatem mulieres, vt de licentia, vel poteſtate ipſarum, viri poſſẽt accedere ad ãcillas ſuas[1], & filij ita nati dicebant poti⁹ filij dominę, quã ancillæ, ſed erat legalis fili⁹ dñæ, & carnalis filius ancillæ. Et ita ſcđm legẽ Moſaicã mulieres poterãt adoptare filios[2]. Sed ſcđm legẽ Iuſtiniani nõ pñt, niſi ſi filij eius ſint in acie amiſſi: vt inſtit. de adopt. §. fœminæ. Contra. Hæc eſt iij. pars huius diſt. in qua probat contrariũ eius, qđ præmittitur. Io. de fã.

CASVS. Hactenus probauit, qđ peccata parentũ filijs non imputãtur. Nũc vult probare cõtrariũ p ſequẽs c.

Sigens. CASVS. Improperabatur Bonifacio in Italia et Frãcia, & etiã ab ipſis pagnnis, quod gens Anglorum ducebat fœdã vitã adulterando & fornicãdo ad inſtar Sodomiticæ gentis. Scribit ergo Bonifacius martyr regi Anglorũ, dicẽs nõ eſſe mirũ, ſi nuper fuit in bello deuictus, cũ ex tali cõmiſtione vilis gẽs oriatur & libidinoſa, nec Deo amabilis. Et hoc probat exẽplo Hiſpanorũ & Prouincialium et Burgundionũ, qui tam diu fornicati ſunt, donec per Saracenos puniti & deuicti fuerunt.

quidã ſecũdũ Vi. Gofr. & Innoc. q ita no. extra de cohabi. cler. cap. ij. De hoc nota. xxxij. di. eos. Arc.

1 Vt 32. qõ. 4. dixit.

2 Adde ſacerdotes habere idẽ ius cũ mulierib⁹, no. in l. ij. §. illud. & i l. ſi pater. §. fin. et in l. ſi arrogator. §. pe. ff. de ado.

c Degeneres. Quo ad fortitudinem & nobilitatẽ, vt xxxv. q. iij. quædam.

d Permiſit. Nota q̃ ꝓpter delictum permittit deus inferri[3] pœnas, vt v. q. v. nõ omnis. xvj. q. j. & temporis. & ca. reuertimini. & vij. q. j. ſciſcitaris.

e Vnde. Iſtud vnde ita cõtinuatur, peccata parentum nocent filijs, vnde nõ poſſunt ꝓmoueri, niſi i cœnobijs, vel niſi diſpẽſetur cũ eis. Qđ ſequit, planum eſt vſque ad ca. Apoſtolica. Vnde. Iſtud vnde continuatur ei, qđ dixit ſ. in illo §. ſed hoc. in prin.

f Apoſtolica. Ab eccleſia. Nota q̃ dicitur ab eccleſia electus, qui à maiori parte capituli eſt electus, vt extra de elect. cum nobis. ff. ad munic. quod maior. extra de elect. cum inter. in princip.

g Cæteræ. Impropriè ponit. ſic xxvj. diſtin. deinde[4]. vel nomine cęterorum omnes[5] comprehenduntur, vt ff. de verbo. ſignifi. cæterorum.

h Cenomanenſem electũ. Hodie non ſunt tales eligendi, ſed poſtulandi à ſolo Papa: quia metropolitanus cum electo in epiſcopum, nõ poſſet diſpenſare, vt extra de electio. innotuit.

3 Ad hoc 23. q. 5. remittũtur. & §. hinc notãdum. & q. iiij ſi quos. Ar. [redacted]

Electus à maiori parte capituli, dicit electus ab eccleſia.

[redacted]

4 Sic j. c. proxi.

5 De hoc etiã leg. et not. l. diſ. vt conſtitueretur. & ſecundum hoc dic, cæterę, id eſt, ſi oẽs. Arch.

Illegitimi ſunt poſtulandi.

Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sed ad tempus. ff. j. q. vij. tali. Io.
b Cum ergo. Respicit primum §. huius distinc.
c De fornicatione. Nō dicit bene, quia si essent legitimi, sine dispēsatione promouerētur.
d Negatur. Supra ead. vndecunque.
† Permitt. Vbi ba[illegible]
c Via. Dignoscitur. Ar. cōtra. ff. de acqui. hēr. sed & si de sua.
f Et vitam. Ex quo plura fecerunt pro ipso, & tātum vnū faciebat contra ipsum, non debuit impediri eius promotio. xxviij. di. de Syracusanæ. & xiij. distinctio. duo mala'.
g Confirmamus. Et hoc fit ex dispensatione. Ioan.

Tem qui in ægritudi-
ne.

h Aegritudine. In hac di. traditur qđ qui baptizatur in ægritudine, non est promouēdus. & est intelligendū de tali, qui cum sanus esset, distulit baptizari, sed timore mortis petijt baptismum. Causa autem huius constitutionis est, quia præsumif non vere pœnitens, qui mortis causa est pœnitēs, & sic p̄sumunt pecata non esse ei dimissa. Si tñ statim moreretur, præsumeret ecclesia peccata ei dimissa esse, vt de pœ. dist. vij. nullus. Et sic ecclesia circa idem factum habet contrarias præsumptiones, sed diuerso respectu. de consecr. dist. iij. perlatum.

i Si quis. Intellige adultus. nā pueri ab hæreticis baptizati promouentur, vt j. quæsti. iiij. placuit.
k Sed ex necessitate est. i. p̄sumif. & sic canon p̄su-

mus, sed suffragantibus meritis eum patienter suscipimus, non tamen vt hoc pro regula in posterum assumatur, sed ad tempus [2] ecclesiæ periculo consulitur.

Cùm ergo[b] ex sacerdotibus nati, in summos pontifices† supra legantur esse promoti, non sunt intelligēdi de fornicatione[c] sed de legitimis coniugijs nati, quæ sacerdotibus ante prohibitionē, ubiq; licite erant, & in orientali ecclesia usq; hodie eis licere probantur.

Quòd autē uitium originis semini imputari negatur[d], uidetur esse contrarium illi sententiæ, Adulterorum filij, abominatio sunt domino. Sed sicut supra dictum est de presbyterorum filijs ita & hoc de filijs adulterorum intelligendum uidetur, ut illi dicātur esse abominatio domino, ad quos paterna flagitia hæreditaria successiōe descēdūt.

Similiter & illud Vrbani intelligendum est, quod ipse scribit Petronio Legionensi episcopo.

De eodem.

CAN. XIII.

QVia simpliciter ad sedem apostolicā veniens humiliter peccatum confessus es, quod pontificij tui videbatur officium impedire, videlicet, quòd ex matre non legitima procreatus sis, quam viuente propria vxore, pater tuus cognouisse dignoscitur, [e] nos apostolicæ mansuetudinis gratia admonente, à cæteris, quæ sacerdotiū impediunt criminibus,

tam tui professione, quā fratrum testimonio, qui tecum sunt, immunem te agnoscentes, & vitam [f] tuam religiosam audientes, ab huius te peccati vinculo absolutum, in suscepto sacerdotali officio confirmamus[g].

DISTIN. LVII.

TEm qui in ægritudine[h] constitutus baptizatur, presbyter ordinari non debet.

Vnde in Neocæsariensi concilio legitur.

Non ordinetur presbyter, qui in ægritudine constitutus baptizatur.

CAN. I.

SI quis[i] in ægritudine constitutus fuerit baptizatus, † presbyter ordinari non debet. Non enim fides illius voluntaria, sed ex necessitate[k] est, nisi fortè postea[l] ipsius studium & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas[m] exegerit.

DISTIN. LVIII.

TEm ex monachali[n] habitu nullus assumatur ad ecclesiasticum officium, nisi fuerit oblatus proprij uoluntate abbatis.

Vnde Gregorius scribit.

Monachus non ordinetur clericus, nisi uoluntate abbatis episcopo fuerit oblatus.

CAN. I.

NVllus ad ecclesiasticum officium ex monasterio producatur monachus, nisi quem abbas[o] loci admonitus propria uoluntate obtulerit episcopo.

mit hoc in deteriorem partem [1]. similiter xxx. q. v. aliter. Sed cū hæc irregularitas prouenit à pēō, & baptismus tollat peccatum, quare non tollit irregularitatem ipsius? Respō. quia baptismus inducit hanc irregularitatē, vnde non pōt eā tollere: quia eadē res nō potest habere contrarios effectus. argu. extra de bapti. maiores. vltra medium. ibi, sed hæc tanquā impossibilia. sic §. xx vj. di. deinde. sic eadem causa non pōt parere obligationē & liberationem, vt ff. de fol. qui hominem. §. vltimo.
l Postea. Et ita per sequens facium eliditur præcedens præsumptio. sic de consec. di. iiij. tunc valere. xxxiij. q. j. cum per bellicā. sic quandoque præsumptio sequens elidit præcedentem, vt ff. de in integ. restitu. diuus.
m Raritas. Arg. quod propter raritatem hominū aliqua conceduntur, vt lv. dist. cap. priscis. j. q. vij. tali.

n Tem ex monachali. Supra lv. di. ca. priscis. dixerat, q̄ monachi p̄nt præsici parochialibus ecclesijs, sed ne crederet aliquis quod hoc posset fieri sine licētia abbatis, iō ponit hanc di. &c.
o NVllus. Abbas. no. qđ nullus monach⁹ potest promoueri ad ecclesiasticos honores, nisi cum licentia abbatis, vt xvj. q. j. si quis monachus. & cap. prouitilis

2 Scilicet quod pecata non sunt ei dimissa: & hęc p̄sumptio non potest tollere per baptismū secundum Laurē. ex Io. cā iudicat: sed recipit p aliā p̄sumptionem, scilicet per sequentē hoc naturam conuersationem: vt in c. continetur. Archi. Baptismus, an tollat irregularitatem.

† Baptizaz?. Hoc quē olim vocabant clinicos q. irritionē, quos reprehendit Cyprianus. li. 4. epistol. 7. C. M.

Item ex concilio Carthaginensi quinto.

De eodem.

CAN. II.

SI quis de alterius monasterij conuentu repertum, vel ad clericatū promoueri voluerit, vel in suo monasterio maiorem [a] personā monasterij constituere, sine licentia abbatis, & monachorum, episcopus qui hoc fecerit, à cæterorum communione seiunctus, sue [b] tantūmodo plebis communione cōtentus sit, & ille neque clericus, neque canonicus, neque præpositus perseueret.

DISTIN. LIX.

TEm[c] qui ecclesiasticis disciplinis imbuti non sunt, & temporum approbatione discussi non sunt, ad summum sacerdotium promouendi non aspirent.

Vnde ait Papa Zozimus.

Non aspiret ad summum sacerdotium, qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus.

CAN. I.

QVi ecclesiasticis disciplinis per ordinem nō est imbutus, nec temporum approbationē diuinis stipendijs eruditus, nequaquā ad summum sacerdotium † ecclesiæ aspirare, vel præsumere debet: & non solùm in eo ambitio ineffícax habeatur, verùm ordinatores eius careant eo ordine, quem cōtra præcepta crediderant præsumendum.

Item Vrbanus Papa.

Ad sacerdotale officium nullus, nisi per singulos gradus approbatus accedat.

utilitate. Idem intellige de quolibet clerico, vt sine licē tia prælati sui non possit ab epō trāsferri ad aliū locū, cū nec clericus epi ab archiepō, quia omniū cōsensus est requirēdus, quorū ius lædit, vt liij. vtroq; di. di. nullus. ix. q. iij. cō. Ad q̄ facit qđ leg. et no. vij. q. j epi scopus de loco et idē sentit hic Io. de Fā.

Clericus sine sui p̄lati licentia nō est transferēdus.

1 Idē not. hic Hugo & Laur. ī ius lædit, vt liij. vtroq; di. di. nullus. ix. q. iij. per singulas. Et nō solum voluntas abbatis est requirenda, sed etiam monachorum, vt xix. q. iij. statuimus. Nam hæc est quædā alienatio, vnde nō pōt fieri sine consensu omniū, vt xij. q. ij. fine. Ioā. Et quod dicitur de epō, credo falsum si eā sub est. extra de excess. prælato. sicut.

1 Si quis. Maiorem. Ex hoc loco videf qđ monachus possit esse prælatus in ecclesia secularī. qđ epūs posit esse, habes xvj. q. j. monachos. & in paro chia. Item quod canonicus secularis posit esse, videtur lxxiiij. di. quorundam. ite q̄ vicedominus epi possit eē videf, quia epūs debet habere testimonium à monachis: vt ij. q. vij. cum pastoris. sed œconomum debet habere epūs, vt sit ei testis: vt xvj. q. vij. qm in quibusdam. ergo potest esse œconomus, vel vicedominus episcopi. & istud Hu. admittit, argu. contra. xvj. quæsti. j. de præsentium. De hac materia notaui xvj. q. dum quē vij. in nona. Potest iste itelectus, qui se quod hic dicitur, quif est ve de ecclesia monarus. sic etiam intelligit lxxiiij. distin. xviij. placuit. Sed quorūdā. contra. j. iiij. q. v. secundum Lauren.

Monach⁹ pōt in ecclesia secularī esse p̄latus.

2 Et vere secundum Laur. secū dum quē iste itellectus, qui se quod hic dicitur, quif est ve de ecclesia monarus. sic etiam intelligit lxxiiij. distin. xviij. placuit. Sed quorūdā. contra. j. iiij. q. v. secundum Lauren.

† Vbi de hoc. Sed si aliq̄ est p̄me. &c. vt no. ff. dist. capitu. ij. Baptizatus i ęgritudine nō est promouendus.

† Permitt. Vbi ba[illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] HOc. Tonsurantur. Arg. ꝙ nullus debet tonsurari ad hoc vt dignitatem consequatur', vt xvj.q.vij. per laicos. Quid iuris sit de hoc, ibi notaui, licet sit arg. contra. lxj. di. bene. Io. H. dicit, quod ipsa spes non inducit simoniam, dum tamen non

1 Ad hoc extra de elect. cum ad nostrã. Spes vtrũ inducat simoniam. ✝ [illegible]

interueniat pactio, quia sola animi destinatio non inducit simoniam ✝, vt extra vt ecclesia. bene. vt nostrum. Alijcõtrarium dicunt, vt arg. viij.q. iij. Artaldus. Io. & certe decretalis videtur dicere, quod sola spes inducat simoniam, extra de sim. cap. vlti. & talis simonia per solam pœnitentiam aboletur, vt ibi dicitur. hoc tamẽ credo, qd̃ spes pro honesto seruitio, non inducit simoniam.

[b] Inculpati. No. ꝙ semper præsumitur, quod in fraudem receperit ordinem, qui subito recipit, licet beneme ritus sit alias: sic præsumitur, ꝙ liberas in fraudem data sit quandoq; licet seruus sit bene meritus: vt ff. qui et à quibus ma. l. j. in fin. argu. ad hoc lxj. di. miramur [2].

2 Et hoc facit i ar. quod etiã in pso na ꝓbata & exercitata non est ꝓtermittẽdum quod iustitutis generalibus continet: vt ibi dicitur. Item 81. dist. c. j. secundũ Hug.

[c] ORdinatos. No. ꝙ confessio vnius nocet alij [3], quod est contra id ij. q. v. interrogatũ. sed hoc est propter causæ connexionẽ, vt lxxxj. di. tantis. vt no. iij. qõ. vj. hæc quippe. Vel dic quod non nocet, nisi quo ad præsumptionem, sicut dictũ vnius nocet quo ad præsumptionem, vt lxxxvj. dist. tanta.

Cõfessio vnius qñque nocet alteri.

3 Sequunt istam gl. Cy. Alex. de Imo. et Moder. i l. si duo. ff. de iureiu.

[d] Ratione. Vt priusũt discipulus.

[e] Confirmat. Id est, confirmare debet.

[f] Difficilius. ꝛ. xl. di. ante omnia.

[g] ECce. Hic ostendit ex quibus ordinibus aliquis eligendus sit in præpositum, vel decanum, vel archipresbyterum, vel episcopum, & dicit quod nullus eligendus est in præpositum, nisi sit diaconus, vel presbyter: nullus in archidiaconum, nisi sit diaconus: nullus in decanum vel archipresbyterum, nisi presbyter: nullus in episcopum nisi ad minus sit subdiaconus.

Eligẽdus est in quo ordine debet esse.

CAN. III.

HOc ad nos peruenit sæpe nosces, quod non dissimili dignum est detestatione cõplecti, ꝙ quidã honoris desiderio inflammati defunctis epis tonsurãtur [a], & fiunt repẽte ex laicis sacerdotes, atq; inuerecũdè & repente religiosi propositi ducatum arripiunt, qui nec esse adhuc milites didicerunt. Quid putamus, qd̃ isti subiectis præstaturi sunt, qui antè, quã disciplinatus limen attingãt, tenere locum regiminis non formidant? Qua de re necesse est, vt quamuis inculpati [b] quisq; sit meriti, antè tamen per distincta ecclesiastici ordinis se exerceat officia.

Item Celestinus episcopis Galliarum.

Non aspiret ad summum sacerdotium, qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus.

CAN. IIII.

ORdinatos [c] verò quosdã fratres charissimi episcopos, qui nullis ecclesiasticis ordinib⁹ ad tantæ dignitatis fastigium constituti fuerint, contra patrũ decreta huius vsurpatione, qui se hoc recognoscit fecisse, didicimus: cũ ad eãtum his gradibus, quibus frequentissimè cautum est, debeat peruenire, vt in minoribus initiati officijs, ad maiora firmẽtur. Debet enim ante esse discipulus, quisquis doctor esse desiderat, vt possit docere quod didicit. Omnis enim vitæ institutio ad id qd̃ tendit, se ratione [d] cõfirmat [e]. Qui minimè literis operam dederit, præceptor esse nõ potest literarũ. Qui nõ per singula stipẽdia creuerit, ad meritum stipẽdij ordinem nõ põt peruenire. solum sacerdotiũ inter ista rogo vilius est? cur facilius tribuitur, cùm difficilius [f] impleatur?

DISTINC. LX.

ECce [g] ostẽsum est ex parte, qui possunt ad sacerdotij ordinem promoueri, & qui non. Nunc autẽ considerandum est, ex quibus ordinibus in archipresbyterũ, uel præpositũ, uel episcopũ, uel archiepiscopũ sint eligẽdi.

De his ita statutum est in concilio Vrbani Papæ celebrato Aluerniæ.

Archipresbyter, vel decanus, aut archidiaconus, non nisi diaconus, aut presbyter ordinetur.

CAN. I.

NVllus [h] eps [i] in ecclesia sua, nisi diaconus sit archidiaconum instituere, nec archipresbyterum, aut decanum, nisi presbyteri [a] sint, ordinare præsumat, quod vt districtius teneat, apostolica authoritate, phibemus & interdicimus.

Item Calixtus papa.

Nullus in præpositum, vel archiepiscopum, vel archipresbyterum, vel archidiaconũ, nisi presbyter vel diaconus ordinetur.

CAN. II.

NVllus in præpositum, nullus in archiepiscopum, nullus in archipresbyterũ, nullus in decanum nisi presbyter, vel diaconus: nullus in archidiaconũ, nisi diaconus ordinetur.

Item Innocentius ij.

De eodem.

CAN. III.

INnouamus autem, & præcipimus, vt nullus in archidiaconũ vel decanũ, nisi diaconus vel presbyter [b] ordinet. Archidiaconi verò vel decani, vel præpositi, qui infra ordines ꝓnominatos existunt, si inobedientes ordinari [c] contempserint, honore suscepto priuentur. Prohibemus autem ne adolescentibus, [d] vel infra sacros ordines constitutis, sed qui prudentia, & merito vitæ clarescunt, prædicti concedantur honores.

Horum unũ propter procacitatem quorundam statutum est, qui nomen præpositurę adepti, officium contemnunt, nolentes fieri sacerdotes: aliàs autem inane esset, cùm etiam in episcopum eligi possint insubdiaconatu constituti:

Iuxta illud Vrbani papæ.

Non eligatur in episcopum, nisi in sacris ordinibus constitutus.

CAN. IIII.

NVllus in episcopatum ✝ eligatur, nisi in sacris [e] ordinibus religiosè viuens fuerit inuentus. Sacros autẽ ordines dicimus diaconatum, & presbyteratũ. Hos siquidem solos primitiua legitur habuisse [f] ecclesia. Subdiaconos verò (quia & ipsi altaribus ministrant) opportunitate exigente cõcedimus: si tamẽ spectatæ sint vitæ, religionis & scientiæ, quod ipsum non sine Romani pontificis, [g] vel cum metropolitani [h] scientia fieri firmiter permittimus. Alterum verò, vt in episcopum, vel archiepiscopum nisi in sacris ordinibus constitutus nõ eligatur, propter dignitatẽ ordinis statutum est.

DISTINC. LXI.

[1] [2] [3] ITem laici non sunt in episcopos eligendi, sed per singulos ordines prius sunt probandi.

Vnde Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

Sacerdotes ex laicis non sunt ordinandi.

CAN. I.

SAcerdotale officiũ vestris in partibus in tantam (sicut didicimus) est ambitionem perductũ, vt sacerdotes subitò [k] (quod nimis graue est) ex laicis ordinent.

Itẽ Hormisda papa omnib⁹ episcopis.

De eodem.

CAN. II.

IN sacerdotibus eligendis, vel ordinandis curam oportet esse perspicuã. Irreprehensibiles esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis. [l] Longa [m] debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur ecclesiæ.

Idem.

NOn negamus esse in laicis Deo placitos mores, sed milites suos probatos sibi quærũt instituta fidelium. Discere prius quisq; debet antè, quam doceat: & exemplum religiosæ cõuersationis de

a Nisi presbyteri. ꝛxxiij. q. iiij. ſtcut excellentiã. cõtra. vbi dicit, quod non gradus elegantior, sed vitæ melioris, &c. Sed dic, quod non tantum ordo cõsideraf, sed ordo & meritum.

b Nnouamus. Vel presbyter. redde singula singulis.

c Ordinari. Cogitur ergo aliquis recipere ordinem, et sic est cõtra hoc lxxiiij. dist. gesta. sed illud ratiõe adiũcti ordinis. lxxiij. distinc. c. fin.

Ordinẽ recipere cogitur qs.

d Ne adolescentibus. intra xxv. ann.' vt extra de elect. cum in cunctis. §. inferiora.

1 Nec ẽm ferendum est eũ legitimã turelã agere. C. de legitut. l. vlti. Io. de Fã. Laicus in episcopũ postulari potest.

NVllus in episcopatum.

e In sacris. Postulari tamẽ potest in episcopum laicus. lxj. dist. c. Ofius. & lxiij. dist. cap. Valentinianus.

f Habuisse. ſupple sacros. nam etiam subdiaconatus fuit tempore Apostolorũ, vt xxxv. distinct. episcopus.

g Romani pontificis. Hodie licite eligitur, vt extra de æta. & qualita. à multis.

Metropolitanus an possit circa ordinẽ dispẽsare.

2 Et ideo dicũt quidam, qd̃ auctoritate mentis istius iuris adhuc hodie possit dispensare cũ acolytho eadẽ ratione. et hãc sententiam videtur sequi Tãc. Vi. Gof. & B. extra de ætate. et qualit. à multis.

+ Alias episcopũ.

h Metropolitani. Sicut ergo olim metropolitanus potuit dispensare circa ordinem: sic videtur quod adhuc possit, cum non auferatur ei hęc dispẽsatio siue iurisdictio. argu. extra de sent. excõ. nuper. [4]

ITẽ laici. Hæc distinc. diuiditi quatuor partes, in quarũ prima probas per septem authoritates sanctorum, quod ex laicis (licet sint boni) nõ debet creari episcop⁹. Secũda ibi, eõtra. Tertia ibi, sed aliud. Quarta ibi, itẽ clerici. Ioã. de Fant.

i Item laici. Hic ostendit, quod laici non sunt eligendi i episcopos: sed possunt postulari. [3] Item ostẽdit, quod tantum de propria ecclesia facienda est electio. Deinde ostendit de visitatore, quod nihil debet præsumere de rebus illius ecclesiæ, cui datus est visitator. Et not. ꝙ vocat hic laicos illos, qui nõ sunt ordinati, & illos qui repente sunt ordinati, & nec isti, nec illi sunt eligendi. Ioan.

3 Vt j. ex. §. his oĩbus. in ca. statuimus. & ci. Ofi⁹. §. sed alias.

k SAcerdotale. Subito. et ita inique & male. Iniquitas ẽm omnia præcipitat: vt j. de pœ. distin. iij. inter hæc hircũ. si tamen necessitas est, in anno & dimidio potest laicus recipere omnes ordines: vt lxxvij. distin. monachus. & capit. sequenti.

Iniquitas omnia ꝓcipitat.

l INsacerdotibus. Corrigendis. sic iij. q. vij. iudicet. & cap. seq.

m Longa. sic ꝛ. xxviij. distinctio. priusquam. On negam⁹. Præsta

Universidad de Deusto Biblioteca

Pontifex debet esse humilis.

1 Nã peccantẽ publice, &c. xlv. disti. sed illud. & xxxij. q. iiij. nemo.

2 Ad idẽ xlviij. dis. c. j. Sed videtur sufficere, si per duos menses sit apud magistrũ. ff. de lega. iij. seruis. §. ornatricibus. Io. de Faut.

† Scilicet prim⁹, anno domini 405. C. M.

Ius cõmune ꝓpter tumultum populi nõ est violandum.

Eligẽdus est magis exercitat⁹

3 lxxxix. disti. episcoporũ.

a Præstare. vnde non petere exemplum, sed dare dignus erat. ad idem xvj. q. j. ꝑdicator. b Emendatiorẽ. sic viij. q. j. qualis. j. q. j. c. vilissimus. c Humilitatis. qa nihil ita splẽdet in pontifice, sicut humilitas: vt 100. distin. cõtra morem. d Teste. quia publica delicta publico egent remedio: vt de pœn. dist. j. c. quis aliquando. §. hoc ergo. & cap. quamuis.[1] e Memorandi. & hoc ꝓpter memoriam præteriti delicti. s. xxv. distin. cap. vlti. & xlviij. distinc. c. j. & iij. q. iiij. capi. ij. & ff. de decur. l. vltima. f Miserũ est. Qui nunquam. s. lix. distin. ordinatos.[2] g Miramur. Aut tumultũ. Argu. quod non est deuiãdum à iure cõmuni ꝓpter tumultum popularem, nec propter sedandam discordiam: vt lxij. distinct. docendus. xviij. qõ. ij. si quis abbas. viij. qõ. j. licet. sic C. de pœn. l. decurionũ. & argu. extra de appel. constitutus. Argu. contra. ff. ad legẽ Corne. de sica. l. penul. & xxviij. dist. de Syracusanæ. & xj. qõ. iij. antecessor. & 50. distin. vt constitueretur. extra de regu. iur. qui scandalizauerit. h Discrimen. id est, periculum. i Præsidentium. id est, sacris officijs deputatorum. k Principatus. j. q. j. principatus. l Inordinatũ. scilicet vt potius eligatur ille, qui diu militauerit in ecclesia: vt j. ea. quid proderit. vel etiam ille, qui est in maiori ordine constitutus:[3] vt lxxv. di stinct. c. vlti. m Quanto. Nota, quanto res est maior, tãto maior est inquisitio faciẽda: vt lix. dist. ordinatos. & xlvij. dist. quãtumlibet. xlij. distin. quiescamus. & vij. q. ij. c. vlt. Et est hoc contra illos, qui dicũt, quod in causis matrimonialibus non est ita districta examinatio facienda circa testes. n Omnium. Arg. quod vni dicit, ad alios extẽditur, vt dixi xxxviij. dist. ignorãtia. & arg. xxxij. q. vij. Apostolus. & xxxj. q. j. quod si. & C. de natu. lib. auth. item si quis. o Quid est cito. vt lxxviij. dist. ca. quid est manus. & lxxxvj. dist. tãta. p Persona. Not. quod propter personam[4] non receditur à iure cõmuni: vt hic, & 50. distin. ex pœnitentibus. & lxxxix. distin. singula. lix. distinct. hoc ad nos. Tamen quandoq; receditur à iure ꝓpter personam, vt fuit in Augustino, vt vij. q. j. non autem. Item propter scandalũ, quod timetur in persona: vt xxiij. q. iiij. nõ potest. Similiter ꝓ miseratione personæ, vt lxxxvj. distinc. tãta. Sed dic, quod ibi personæ fauore non receditur à iure: sed propter vtilitatẽ ꝓuenientẽ ex persona. Pro

Ius cõmune ꝓpter personam non est relinquendũ. 4 Idem propter morem personæ non receditur, non debet recedi. sic no. i. q. j. c. q i qua liber. ꝓ persona.

† [redacted]

se potiùs alijs prestare,[a] quàm sumere. Emendatiorem [b] esse cõuenit populo, quẽ necesse est orare pro populo. longa obseruatione religiosus cultus tradatur, vt luceat: & clericalib⁹ obsequijs erudiendus inseruiat, vt ad venerandi gradus perductus summã, quis sit fructus humilitatis [c] ostendat. Nec tantùm cõsecrare de laicis inhibemus, sed nec de pœnitentibus quidem quisquã ad huiusmodi gradum profanus temerator aspiret: satis illi sit postulanti veniam concedi. Qua conscientia absoluat reũ, qui se peccata sua scit populo teste [d] cõfessum? Quis enim quem paulò antè iacentem viderat, veneretur antistitem? Perferens memorandi [e] criminis labem, non habet lucidam sacerdotij dignitatem.

Itẽ Innocẽtius papa. †

De eodem.

CAN. III.

Miserum est eum fieri magistrum, qui nunquam [f] fuit discipulus: eumque summum sacerdotem fieri, qui in nullo gradu vnquam obsecutus fuerit sacerdoti.

Item Leo episcopus.

De eodem.

CAN. IIII.

Miramur tãtũ apud vos per occasionẽ temporis impacati, aut ambientiũ præsumptionem, aut tumultum [g] valuisse popularem: vt indignis quibuslibet & lõgè extra sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium & gubernatio ecclesiæ crederet. Non enim est hoc consulere populo, sed nocere: nec prestare regimen, sed augere discrimen. [h] Integritas enim præsidentiũ, [i] salus est subditorum. Et vbi est incolumitas obedientiæ, ibi sana est forma doctrinæ. Principatus [k] autem, quẽ aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiã si moribus atque actibus non offendit, ipsius tamen initij sui est perniciosus exemplo: & vix bono peraguntur exitu, quę malo sunt inchoata principio.

Quòd si in quibuslibet ecclesiæ gradibus prouidenter, scienterque curandum est, vt in domo domini nihil inordinatũ [l] sit, nihilq; præposterum: quantò [m] magis elaborandum est, vt in electione eius, q supra omnes gradus constituitur, non erretur. Nã totius familiæ domini stat⁹, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, nõ inuenitur in capite. † Vbi est illa beati Pauli Apostoli per spiritum Dei emissa præceptio, qua in ꝑsona Timothei omnium [n] sacerdotum Christi numerus eruditur, & inde vnicuique nostrum dicitur: Manus nemini citò imposueris, neque cõmunices peccatis alienis. Quid est citò [o] man⁹ imponere, nisi ante maturitatem ętatis, ante tẽpus examinis, ante tempus emeritum obedientiæ, ante experientiã disciplinæ sacerdotalem honorẽ tribuere non cõprobatis? Et quid est cõmunicare peccatis alienis, nisi talẽ effici volũtate, qualis est, qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi cõparat fructũ, qui rectũ tenet in eligẽdo sacerdotẽ iudiciũ: ita graui semetipsum afficit dãno, qui ad suæ dignitatis collegium sublimat indignũ. Nõ enim in cuiusq; ꝑsona [p] prætermittẽdũ est, quod institutis

Electio facit quem ꝓsumi meliorem.

1 Et est hoc bonũ, scilicet ad hoc, quod hic dicit j. q. vij. sancimus. j. rñ so. C. de re milit. contra publicam. ad fi. Io. de Fã.

Ecclesiæ seruire sp: stipendiorũ licet.

2 Itẽ ar. cõtra extra de electio. cũ ad nostrã. ibi de hoc, & adde qd' no. lix. di. hoc ad nos. Arc.

3 De hoc no. 85. dis. Arch.

a Pro laboribus. Not. ꝙ eo ipso, ꝙ quis electus est, præsumitur esse melior alijs, vt s. di. xciiij. c. j. & di. lix. c. j. & xl. di. c. j. Arg. contra. viij. q. j. illud. b Documenta. Hic mala vita probat aliquem ambitiose peruenisse ad dignitatem: sic econuerso merita alicuius excusant ipsum de ambitione, vt j. q. j. quibusdam[1]. c Episcopum. Constitui. i. consecrari. Solus enim nõ debet consecrare epm, licet solus ipm possit confirmare, vt lxiiij. di. c. j. et lj. di. c. vlt. dũm assit cõsensus capituli sui, vt extra de ijs, quæ fiunt à prælatis. nouit. d Multo. Sic j. di. lix. c. vlti. & s. ea. in sacerdotibus. e Quid proderit. No. ꝙ licitũ est alicui seruire in ecclesia spe stipẽdiorum, vt s. lix. di. si officia. & lxxiij. di. cõsului. Arg. cõtra viij. q. j. sunt in ecclesia. et xij. q. j. habebat[2]. Sed dic qd' sperare põt, dũm nõ principaliter ad hoc seruiat, vt lxxvij. di. in singulis. & viij. q. j. qui episcopatũ. f Alienum. Id est, alijs debitum. sic s. xiij. distin. c. j. ff. de adop. l. fina. g Statuimus. Ab infimis. sic xlviij. di. sicut. h Noui. Seniores in ecclesia semper præponẽdi sunt iuniorib⁹ i electiõe[3], in rñsione, in subscriptiõe: vt lxxv. di. c. vlt. & lxxiiij. dist. eporũ. et xvij. di. c. cõcilia. §. hinc etiã. & c. seq. xcvj. dist. bene quidem. i His omnibus. Hæc solutio nõ valet, quia laicus quãtumcunq; sit perfectus non est eligendus, sed tantum postulandus, vt j. ca. obitum. & s. ea. in sacerdotibus. & s. di. lix. hoc ad nos. qd' autẽ dicitur de his tribus, non obstat, qa diuina ĩspiratione fuit factũ. iiij. quę. iij. c. vlti[4]. Vel dic quod isti postulati fuerunt. Econtra. Hæc est ij. pars, in qua probat contrarium supradictis. Io. de Fã. Neoph

4 Sub cui nemo digni: resistere potest. xix. qõ. ij. cap. ij.

generalibus continetur: nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit cõtra diuinæ legis pręcepta collatus. Meritò patrum beatorũ venerabiles sanctiones cùm de electione sacerdotum loquerentur, eos demum sacris administrationibus idoneos censuerũt, quorum omnis ætas à puerilibus exordijs vsq; ad pfectiores annos per disciplinæ stipendia ecclesiasticę cucurrisset, & vnicuiq; testimoniũ prior vita præberet. Nec potest de eius prouectiõe dubitari, cui pro laboribus [a] multis pro moribus castis, pro actionibus strenuis, celsioris loci præmium debetur. Si enim ad honores mundi, sine suffragatione temporis, sine merito laboris indignum est perueniri: & notari ambitus solent, quos probitatis documenta [b] non adiuuant: quàm diligens & quàm prudens habenda est dispensatio diuino rum munerum & cælestium dignitatum.

Item ex conci. Laodic.

Non sunt eligendi ad episcopatum, nisi quos probabilis vita commendat.

CAN. V.

Episcopum non oportet præter iudicium metropolitanorum et finitimorũ episcoporum constitui [c] ad ecclesiæ principatum: nec eligantur, nisi ij, quos multò [d] antè nota, probabilisq; vita commendat, & nihilominus, si in sermone fidei, et recta ratione pro sua conuersatione probati fuerint.

Item Celestinus omnibus orthodoxis.

De eodem.

CAN. VI.

Quid proderit [e] per singula stipendia clericos militasse, et oẽm egisse ĩ dominicis castris ætatẽ, si ij, qui futuri sunt sacerdotes, ex laicis reqrantur, qui vacãtes seculo, & omnem ecclesiasticum ordinẽ nesciẽtes saltu prępostero in alienũ [f] ambiunt honorẽ immoderata cupiditate transcẽdere, & in aliud vitę genus (calcata reuerentia ecclesiasticæ disciplinæ) transire? Talibus itaq; fratres charissimi necesse est, vt obuiemus. His itaque fraternitatẽ vestram decretis cõmonemus, ne quis laicũ ad clericatus ordinem admittat & sinat fieri, vnde & illum decipiat, et sibi causas generet, quibus reus cõstitutorum decretalium fiat.

Item Leo.

Rudibus & imperitis gubernacula ecclesiæ non sunt commitenda.

CAN. VII.

Statuimus, ne in aliquo apostolica & canonica decreta violentur, & ne his regenda domini ecclesia credatur, qui legitimarum institutionum nescij †, & totius humilitatis ignari, nõ ab infimis [g] sumere incrementũ, sed à summis volũt habere principium: cũ valde iniquum sit absurdúmque, vt imperiti magistris, noui [h] antiquis præferantur, rudes emeritis.

† Cõcor. tex. in authẽ. de defen. ciuit. cũ bona gl. in ver. maximorum. in §. quæ igit. col. ij.

His omnibus [i], authoritatibus laici prohibentur in episcopatum eligi.

2 Econtra beatus Nicolaus ex laico electus est in episcopum, beatus Seuerus ex lanificio † assumptus est in archiepiscopum, beatus Ambr. cùm nondum esset baptizatus, in archiepiscopum est electus. Sed sciendum est, quòd ecclesiasticæ prohibitiones proprias habent causas, quibus cessantibus cessant & ipsæ †. Vt enim laicus in episcopum non eligeretur, hæc causa fuit, quia uita laicalis ecclesiasticis disciplinis per ordinem non erudita nescit exempla religionis de se præstare alijs, quæ in seipsa experimento non didicit. Cùm ergo quilibet laicus merito suæ perfectionis clericalem uitam transcendit, exemplo beati Nicolai, & Seueri, & Ambrosij eius electio potest rata haberi.

† [redacted]

† Cõcor. l. generaliter. C. de epis. & cleric. & l. si pater. C. de hæred. instit.

Vnde idem Ambrosius in epistola ad Vercellenses ait de seipso.

CAN. VIII.

NEophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiā[a], sed si nō deest humilitas cōpetens sacerdotio, vbi causa[b] non adhæret, vitium non imputat. Itaq; ordinationem meam occidentales episcopi iudicio[c], orientales etiam exemplo[d] probarunt.

Item obijcitur illud Sardicensis concilij.

Scholasticus ex foro, aut ex administratione postulari potest episcopus.

CAN. IX.

OSius episcopus dixit (& hoc necessarium arbitror, vt diligentissimè tractetur) si fortè, aut diues laicus[e], aut scholasticus[f] de foro[g], aut de administratiōe[h] episcopus fuerit postulatus, vt nō prius ordinetur, nisi antè lectoris[i] munere, & officio diaconi, aut presbyteri[k] fuerit pfunctus, & ita per singulos gradus (si dignus fuerit) ascēdat ad culmē epātus.

3 *Sed aliud est[l] postulari, aliud eligi. Postulatur nexibus curiæ adstrictus ab Imperatore, clericus alterius ciuitatis à suo episcopo: sed non eligitur aliquis, nisi in sacris ordinibus constitutus. Fit enim electio cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati; postulatio verò simplici petitione.*

Quam distinctionem beatus Grego. innuit in Registro scribēs cuidā episcopo.

Electio episcopi debet fieri cum solennitate decreti omnium subscriptione roborati.

CAN. X.

EPiscopus[m] dū fuerit postulatus, cū solennitate decreti subscriptionibus[n] omnium roborati, & dilectionis tuę testimonio literarum ad nos consecrandus occurrat.

Sic beatus Ambrosius ante susceptum baptisma ab Imperatore est postulatus, non electus.

4 *Item clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi in electione ijs, qui bene militant in propria ecclesia.*

Vnde Celestinus Papa.

Extranei emeritis in suis ecclesijs non preponantur.

CAN. XI.

NEc emeritis[a] in suis ecclesijs peregrini & extranei, & qui antè ignoti sunt, ad exclusionem eorum, qui bene ciuium suorum merentur testimoniū, præponant.

Idem.

De eodem.

CAN. XII.

NVllus inuitis[b] detur episcopus. Tūc autem alter de altera eligatur ecclesia, si de ciuitatis[c] ipsius clero, cuius est episcopus ordinādus, nullus (quod euenire nō credimus[d]) dignus poterit reperiri. Primū enim illi reprobandi sunt, vt aliqui de alienis ecclesijs meritò præferantur. Habeat vnusquisque suum fructum[e] militiæ in hac ecclesia, in qua suam per omnia officia trāsegit ætatem. In aliena stipendia minimè alter obrepat, nec alij debitam alter sibi vendicare audeat mercedē. Sit facultas clericis retinendi, si se viderint pregrauari: & quem sibi ingeri ex transuerso viderint, non timeant refutare: qui & si non debitum episcopatus præmium[f], vel liberū[g] de eo, q eos recturus est debent habere iudicium.

PALEA.

IN ordinatione præpositi illa semper consideretur ratio, ut hic constituatur, quem omnis concors congregatio secundùm timorem Dei siue etiam pars congregationis (quamuis praua †) saniori consilio

a Neophytus. Superbiam.ꝫ.xlvij.di. quoniam. b Causa. Videtur ergo, qđ vbi prohibetur electio ex causa, quod cessante illa causa possit fieri electio: vt hic, & xxviij.di.de Syracusanæ.j.q.j.qđ pro necessitate. Arg. contra xxxij.q.j.dixit. & xix.q.ij. duæ sunt. Vno modo sic potest exponi, cessante causa, cessat et cōstitutio. i. qn̄ cā cessat actu et exēplo. i. vt non possit trahi in perniciem exempli.[1] lxiij.di.c. quia sancta.§.verū. Vel dic qđ cessat circa personam illā ad hoc tantum vt dispensari possit secum. Vel dic quod tunc cessat qn̄ hoc in iure exprimitur qđ cessare debeat. Vel dic quando omnis causa cessat & impulsiua, et finalis, et efficiens, & occasionalis, tunc cessat cōstitutio. ff. de post. l. j. §. sexum. c Iudicio. Id est, per sententiam. d Exemplo. Similes ordinando. sed dispensatiue, & sic planum est. e OSius. Aut diues laicus. Qui de suis facultatibus aliquid dedit ecclesiæ, non tñ est recipiēdus ideo, nisi alias dignus sit, vt j.quę.iij.ex multis. nec eñ diuites sunt reijciendi, vt xxx. di. hæc scripsimus. f Scholasticus. Id est, literatus. g De foro. Scilicet, causarum ecclesiasticarum. h De administratione. Ciuili, vel curiali. i Ante lectoris.j. lxxvij.di.qcunq;. et xviij.q.ij.quāsit. k Presbyteri. Hoc totum non potest fieri intra tres menses, & ita differri potest consecratio episcoporum quandoque vltra annum, vt vij.q.j.constitutum. & xxviij.di.de Syracusanæ. l Sed aliud est. Postulatio fit his verbis, petimus, vt facias te promoueri[2], q. volumus te eligere. & tunc dicitur postulari à seipso. Ab alio aūt fit postulatio, vt si clericus, vel laicus sit de epātu alterius, tunc postulatur ab epo loci, vt lxxj.di.priuatus. & etiā à seipso, quia vnius cōsensus nō sufficeret. Si autē[3] laicus diceret, nolo tonsurari, nisi certus sim de electione: vel clericus diceret, nolo ordinari, nisi certus sim de episcopatu. de hoc nullum pactum est interponēdum: vt lix.dist.hoc ad nos. & xvj.q.vij.per laicos. Nec peccat, qui hac spe recipit ordinem, dum tamē principaliter eo proposito non ordinetur, sed ad hoc, vt possit prodesse. viij.q.j.sunt in ecclesia. Si ergo clericus est de eodem episcopatu, ille non postulatur, & est monendus, & etiam cogendus suscipere sacros ordines, vt j.ea.bene. sed laicus de eodem episcopatu à seipso postulatur, vt ꝫ.e.di. Osius. Ille autem à quo postulatur, non cogitur dare postulatū, nisi velit, vt lxiij.di. literas. lxxxv. dist. Archidiaconum. lxxvj. dist. dilectionis. in authē. de sanct. episco. §. nullum. col. ix. Potest tamen per superiorem cogi, vt ipsum det quando non subest iusta cā omittendi. arg. extra de iure pat. nullus. Sed quæro ad quem titulum ordinetur iste, cum adhuc non sit electus, nec aliquod habet beneficiū? dico ad titulum ecclesię, ad quā est postulatus. Pone ergo quod alium postea eligant. Hoc enim facere possunt, quia per postulationem non est ius quæsitū postulato, vt extra de postula. bonæ. & c. postulationem. & ita tenebit electio alterius. Dico, quod licet nil iuris, sit quæsitum postulato, tamen potest eos conuenire, vt prouideāt ei in stipendio cōuenienti, vt extra de iure pa. pastoralis. non enim debuerunt mutare consilium in alterius iniuriam, vt xxij.q.ij.primum. ff. de regu. iur. nemo. Si autem nondum elegerūt alium, potest eos conuenire, vt eligāt ipsum ad illū episcopatum. Et hoc modo pōt dici, quod possunt variare si aliqs à seipso postulatur. Si vero postulat à supiore, & postulatio psentata[4] est ei, & ille cōsentit: satis pōt dici q nō pōt variare postulationē, vt extra de postu. bonę.ij. Itē cleric⁹ alterius ecclesię bñ pōt eligi, sed post electionē est postulādus, vt lxxvj.di. dilectiōis. lxiij. di. literas. lxxxv. di. Florētinū. Sed laicus primo est postulandus, deinde eligendus. extra de ele. in causis. m EPiscopus. Id est, dum aliquis postulatur, vt fiat episcopus, vt lxiij.dist.literas. n Subscriptionibus. In quibus cōtinetur de vita electi, vt j.e.Catinensis. & vij.q.j.qualiter. Sed nunquid adeo requiritur hoc decretum, vt electio sine decreto facta sit nulla? Videtur q sic, vt hic, & xlvij.dist. de Petro. & ij.q.j.legum. & vij.quæstio.j.qualiter. & viij.q.iij.talia. & xij.q.ij sine exceptione. & lxiij.distinct.quanto. Sed dico, quod licet in electione requiratur decretum cum subscriptionibus canonicorum, tamen electio facta sine ipso tenet. Duabus enim de causis fit subscriptio, vna causa, vt si quis vellet variare vota sua, incipere ei obuiare propria confessio, vt j.q.vij. saluberrimum. Alia ratione, vt per subscriptionē sciatur, an oēs canonici fuerint præsentes in electione: arg. extra de ijs, quæ fiunt à præla. quanto. in fi. Licet ergo scriptura requirat in electione, tamen si fiat sine ipsa, tenet. & est simile. Nam i matrimonio multa requiruntur interuenire, & tamē si non interueniāt, tenet matrimoniū. xxx. q. v. nostrates. Ioan. cōtra extra de elect. innotuit. B.

Item clerici. Hæc est quarta pars distinct. in qua probat quandam incidentiam. & dicitur quod nullus alterius ecclesiæ debet eligi, nisi primo omnes clerici illius ecclesiæ fuerint reprobati. Ad secū dum inducit vij. authoritates. supple hic, nisi maior pars eligat aliunde: quia licitum est eis renuntiare iuri suo, extra de elect. cum inter. Ioan. de Fant.

a NEc emeritis. id est, bene meritis in vita & sciētia. j.q.j. vilissimus. b NVllus inuitis. à principio, sed si per negligentiam neminem elegissent, bene daretur eis inuitis, vt lxxxix. dist. volumus. Similiter vbi minor pars contradicit, nec habet iustam causam contradictionis, bene datur eis episcopus inuitis. Idem potest dici de laicis, quod eis inuitis non est dandus episcopus, si habent iustam causam contradictionis: vt lxiij. distinct. si forte. De hoc not. xxiij. dist. c. illud. c Ciuitatis. Nunquid per hoc intelliges prius clericos totius ciuitatis, vel diœcesis esse reprobādos? Videtur quod sic, vt j. lxiij. dist. sacrorum. & c. plebs. & c. nosse. & extra de vsu pal. cum super. illi enim videntur esse de aliena ecclesia, cum totum non sit aliud à parte: vt extra de elect. cum nobis olim. & qui in continentibus ædificijs demorantur, Romæ morari vidētur: vt ff. de verb. sig. l. qui in continentibus. & l. ædificia. & l. pupillus. §. incola. Sicut in tutela reprobandi sunt omnes de ciuitate antequā eatur ad vicinas ciuitates: vt ff. de tut. & cura. l. diuus. Et præses debet esse de diœcesi: vt C. de inco. l. verum. lib. x. & hoc concedit Hug. Sed credo sufficere, quod reprobati sunt omnes de maiori capitulo. arg. extra de verb. signi. cum clerici. & de rescrip. cum Rodulphus. Sed quid si maior pars eligit extraneum, & minor eligit de gremio suo[1]? Videtur quod hic præualebit electio paucorū; vt vij.q.j. denique. nam in postulatione omnes erant concordes: vt lxiij. dist. literas. Ioan. Sol. hoc falsum est. Sufficit enim, quod duæ partes consentiant in postulatione. de elect. scriptum. B. Item minor pars iustā habet causam contradicendi. Vnde licet sint pauciores, auditur eorum cōtradictio: vt extra de his, quæ fiūt à maio. parte cap. cū in cūctis. xxxj. dist. Nicena. Arg. cōtra extra de electio. cum nobis olim. & ca. cū inter. Dico tenere electionē minoris partis, cum eligunt secundum formā canonum de suo gremio. Vnde si diuersi sunt clerici, pri⁹ examinat ille, qui est de propria, quā qui est de aliena ecclesia, vt distinct. lxxxv. Archidiaconum Florētinū. Nec obstant præmissæ decret. ideo enim tenuit ibi electio maioris partis, quia nullus fuit ibi ex aduerso electus. Sed adhuc ob. extra eo. tit. in causis. vbi pręualet postulatio trium de aliena ecclesia electioni duorū de ppria. Sed hoc fuit propter formā mādati: quia ita cōuenerant, vt in quem maior pars cōueniret, ille esset potior. & de hoc not. extra de elect. cū inter canonicos. Sed quid si omnes eligant de aliena ecclesia præter vnum, qui eligit de propria? Hic dico non valere electionem vnius: quia nullum de propria potest eligere, cum quilibet eorum cōsensit in alium: vnde in seipsum non potest consentire. Item quid si data est alis quibus potestas vt eligant, & ipsi postulāt extraneū? Tenet postulatio, vt extra de renun. post translationem. extra de elect. in causis. de postu. bonæ. licet autē aperte sint egressi fines mandati, tamen fecerunt id, quod est vicinum mandato: vt ff. iud. sol. iam tamen. §. vlti. Io. Quicquid dicat Io. eius opinio nō seruatur de electione[2] minoris partis de eadem ecclesia. Vnde cum totū capitulū facere videatur, q fit à maiori parte capituli, vt extra de ijs, quæ fi. à ma. par. ca. cum in cunctis. tenebit electio extranei: vt dicit T. per decr. superius allegatas: quia multa fieri non debent, tamē facta tenēt. Nam melior eligi debet: vt viij.q.j. licet. tamē sufficit si bonus eligatur: vt extra de elect. cum nobis. & c. cum dilecti. & de statu. & ima. l. vlti. Bar.

d Non credimus. Not. benignam præsumptionem, quod semper præsumitur quod aliquis sit dignus in ecclesia: vt j. ead. obitum.

e Fructum. sic ff. de adop. nec ei. §. præterea.

f Præmium. scilicet obtinet, vt aliquis de ipsis eligatur. Per hoc videtur, quod licet aliqui perdiderint ius eligendi, quod possunt excipere contra illum, qui datur eis. videtur tamen quod excipere non possunt, sed tantum agere, vt extra de appel. constitutus. in fi.

g Vel liberum. vel, id est, saltem.

Constitutionis causa cessante, an cesset ipsa cōstitutio.

1 Arg. ff. de pœnis. l. si qs aliquid. §. ab ortionis. j.q.j. principatus.

Consecratio episcoporū qnq; differt vltra annū.

Postulatio qualiter fit.

2 De hoc satis not. Inno. extra de postul. c. fi. ibi videas.

3 Si autē. gl. notab. Panor. c. bonæ. j. de postul. C. M.

Beneficij spe ordinē recipiens, non peccat.

Postulat⁹ pōt postulantes cōuenire, vt sibi prouideant.

4 Maxime postq̄ fuerit scrutinium publicatum, ab ea postulatione recedere non possunt, et ita nos. H. extra de postul. c. vl. de electio. i causis in gl. vlt. & cap. publicato.

Electio facta sine decreto tenet.

Episcop⁹ inuitis an possit dari.

Electio an possit fieri de eo, qui nō est de gremio.

1 Ad hoc extra de

Electi. c. ecclesia. ij. vbi de hoc plene per Phi. Arg. cōtra eo. tit. licet. in fi. De hoc notatur 23. dist. c. j. in gl. ergo aliqs. ibi videas.

† parua.

2 Idē sentit Gofr. extra de electio. in causis.

Studij.

Universidad de Deusto Biblioteca

elegerit. Vitæ autem merito & sapientia eligatur, qui ordinandus est: & si ultimus est in congregatione. Quòd si omnis congregatio uitijs suis consentientem personam pari consilio elegerit, & uitia ipsa aliquatenus in notitiam episcopi, uel ad alios uicinos præpositos, uel Christianos claruerint, prohibeatur prauorũ præualere consensum: sed domui Dei episcopus constituat cum alijs dignum dispensatorem.

Item Gregorius ciuibus Neapolitanis.

De eodem.

CAN. XIII.

STudij vestri sit, etiam aliũ, qui aptus sit prouidere, vt si fortè Petrus, quem à vobis electũ asseritis, huic ordini non videatur idoneus, sit in quẽ declinare [a] vestra electio posit. Nam graue cleri illius erit opprobrium: vt si hic fortasse probatus non fuerit, alium se dicant, qui eligi debeat, non habere.

Item Gregorius in registro.

De eodem.

CAN. XIIII.

OBitum Victoris Panormitanæ ciuitatis antistitis, directa relatio patefecit: quapropter visitationis destitutæ ecclesiæ fraternitati tuæ operam solenniter [b] delegamus. Et ideo fraternitas tua ad prædictam ecclesiam ire properet, & assiduis exhortatiõibus clerum, plebemque eiusdem ecclesiæ admonere festinet: vt remoto studio [c], vno eodemque cõsensu talem præficiendũ sibi expetant sacerdotẽ, qui tanto ministerio valeat dignus reperiri: & à venerãdis canonib9 nullatenus respuatur. Commonemus etiam fraternitatem tuam, vt nullũ de alia eligi permittas ecclesia, nisi fortè inter clericos ipsius ciuitatis, in qua visitationis impendis officiũ, nullus ad episcopatum dignus (quod euenire nõ credimus) poterit inueniri: prouisurus ante omnia ne ad cuiuslibet conuersationis meritum laicæ personæ aspirare præsumant: ne & illæ personę volũtatis affectum non inueniant, & tu periculũ [d] ordinis tui (quod absit) incurras. Monasteria autẽ si qua sunt in ipsius constituta parochia [e], sub tua cura, dispositioneque (quousque illic proprius fuerit ordinatus episcopus) concedimus.

Item Pelagius papa Eucarpo Messanensi episcopo.

De eodem.

CAN. XV.

CAtinensis ecclesię visitationem tibi iniũgimus, cuius episcopum de hac luce transisse suscepta cleri relatione didicimus. Impossibile [f] enim est, vt nos in prouincia illa duntaxat in Syracusanis partibus alij cuilibet causas, quę ad Deum pertinẽt, committamus, nisi fortè talẽ per te Deus nunc in Catinensi ecclesia eligere voluerit, de cuius conscientia possimus esse securi, vt à te labores istos paululum remouere possimus. Mox ergo dilectio tua ad supradictam Catinensem ecclesiam pergat, & hominem de clero, qui nec vxorem habeat, nec filios [g], nec crimẽ aliquod canonibus inimicum,

[a] STudij. Declinare. Argu. quod ecclesia potest in duos consentire, vt si vnus non obtineat [1], alter saltem obtineat. argumẽ. lxxxv. dist. archidiaconum. & viij. q. j. in scripturis. maxime vbi difficũt de iure suo, vt extra de postu. bonæ. Sed nõne priuati debẽt esse iure suo, vt extra de electio. cum in cũctis? Sed hæc, & similia loquũtur in eo casu, quando eligẽtes latebat vitium electi. sic xxviij. dist. de Syracusanæ. secundum alios secũdus põt eligi sub cõditione, vt si primus nõ obtineat, secũdus maneat, vt lxxxv. dist. Archidiaconum Florentinum. sic extra de elect. cum terra. sic vij. q. j. quamuis. & cap. pastoralis. Hodie euacuatur totũ per cap. Inno. iiij. qd incipit, in electionibus. de elect. libro sexto.

Ecclesia potest in duos consentire.

[1] Dicas quod hic nõ dicit, qđ aliũ debeat eligere anteq̃ Petrus reprobetur: sed dicitur: vt prouideãt aliũ quem Petro reprobato eligant: & hoc planũ est. Archi.

[b] OBitum. Solẽniter. id est, ita plene quasi episcop9 omnia disponat: vt xij. quæstio. j. quoniam Velina.

[c] Studio. i. dissensione vel inuidia.

[d] Et tu periculũ. & ita videt, quod si vitiosa sit electio, imputatur visitatori. Et p hoc cap. dicit Hug. visitatorẽ habere ius in electione, vt j. c. proxi. & lxiij. distinct. plebs. aliàs non videtur quare pateretur pœnam. Sed dico, quod nõ plus habet iuris, quam per canonẽ exprimatur. argu. xviij. q. ij. hoc tantum. Vnde non dico ipsum posse eligere: vt lxiij. dist. §. ex his. Ea autem facit visitator, quę per sacerdotes nõ possunt expediri: vt vij. q. j. pontifices. Item nisi intra annũ procuret, quod sit ibi episcopus, ipse remouet. vij. q. j. constitutum. & viuet de rebus ecclesiæ. xij. q. ij. charitatem. & c. ecclesiasticis. Item visitator dare potest præbendas, & ecclesias vacãtes, vt hic innuitur in fine ca. & xij. q. ij. non liceat.

Visitator an ius habeat in electione.

[e] Parochia. In tota diœcesi habebit iste prouisionem, vt xij. q. j. quoniã Velina. vt patet in fine capituli.

[f] CAtinensis ecclesiæ. Impossibile. i. nõ cõmode aliter fieri potuit: qa iste erat vicinus [2]. sic sumitur ff. de verb. sig. nepos Proculo. Itẽ dicitur impossibile quod non est honestum. ff. de cõdi. insti. filius. Item quod non iuste fit. xxiiij. quæst. ij. sane. xxij. q. ij. faciat homo.

Impossibile multipliciter dicitur.

[2] Ad hoc C. de cur. fur. l. pe. ff. de his qui effu. & effu. cũ fasc. & locati. plures. § ij.

[g] Nec filios. tamen alias quãtum ad seculares honores, psunt filij, vbi filius pro anno cõputatur. ff. de min. l. ij. Sed nũqd istud est cõtra præceptũ Apostoli, q dixit, Vnius vxoris virum? Sol. hic loquitur quãdo præsumptio est, quod propter filios dilapidet bona ecclesiæ. sic xxviij. dist. de Syracusanæ. & tunc dabit cautionẽ, & faciet inuentariũ. xij. q. j. sint manifeste. Idẽ dico de nepotibus, vt in auth. quomodo opor. episco. §. j. colla. j.

Filius quæ facit quem præsumi maiorem.

Compel

eligi cum auxilio Dei compellat [a], atque suadeat: & statim eum ad Vrbẽ Romã cum decreto & testificatione relationis tuæ transmitte.

Item Gregorius Pasino episcopo.

Qui in episcopum eligitur, nõ sit reus criminum, quæ sacra lex morte punit.

CAN. XVI.

BEne, nouit fraternitas tua quàm longo tempore Aprucium ciuitas pastorali sit solicitudine destituta: vbi diu [b] quæsiuimus quis ordinari debuisset, & nequaquam potuimus inuenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus suis, in psalmodiæ studio, in amore orationis valde laudatus, religiosam vitam omnino dicitur agere; hunc volumus, vt fraternitas vestra ad se faciat venire, & de anima sua admoneatur, quatenus in bonis studijs crescat. Et si nulla ei crimina, quæ per legis sacræ regulam morte mulctanda sunt, obuient, tunc hortandus est, vt vel monachus [c], vel à vobis subdiaconus fiat: & post aliquantum temporis (si Deo placuerit) ipse ad pastoralem curã debeat promoueri.

Cui autem uisitatio iniungitur, nihil de rebus eiusdem ecclesiæ à quoquam præsumi patiatur.

Vnde Gregorius.

Non patiatur à quoquã præsumi de rebus ecclesiæ, nisi cui fuerit iniuncta visitatio.

CAN. XVII.

QVoniam Festus Capuanæ ecclesiæ episcopus in Romana ciuitate positus, de hac luce migrauit, curæ nobis fuit, quæ vniuersis ecclesijs impenditur, fraternitati tuæ præsentia scripta dirigere, vt memoratæ ecclesiæ visitator [d] accedas: sic tamen, vt nihil de prouectionibus clericorum, reditu [e], ornatu, ministerijsque, vel quicquid præfati loci esse poterit, à quoquam præsumi patiaris, sed omnem vigilantiam, atque cautelam circa clericos, plebemque eiusdem ecclesiæ exhibere, te conuenit, vt in vigilijs, obsequioque ecclesiastico sedulè ac deuotè debeant deseruire.

DIST. LXII.

BReuiter monstratũ est ex quibus ordinibus, in quos gradus sunt eligẽdi. Nunc uidendum est à quibus sunt eligendi & consecrandi.

Electio clericorum est consensus principis, petitio plebis.

Vnde Leo Papa. †

Non sunt habendi inter episcopos, qui nec à clericis eliguntur, nec à plebibus expetuntur.

CAN. I.

NVlla ratio sinit, vt inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus [f] sunt expetiti, nec à cõprouincialibus episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Vnde cùm sæpe quæstio de malè accepto honore nascitur, quis ambigat nequaquam ab istis esse

[a] Compellat. Ergo aliquis potest cogi ad episcopatum [1], sicut ad alios ordines: vt xl. distinct. ante omnia. xcij. distin. si quis episcopus per manus. lxxiiij distin. placuit. Ioan.

Episcopatum suscipere põt qs cogi.

[1] Hoc nõ habet hic, sed potius clerici sũt cõpellẽdi ad faciendam electionẽ, secundũ Hugo. & sic non bene arguit gl. Archidia.

[b] BEne nouit. Vbi diu. Argu. quod differri potest electio [2], cum non inuenitur idoneus. Et licet aliqui intra tempus statutum iusto impedimento detenti non eligant, non priuantur electione, vt extra de electio. ne p defectu. Nam non currit præscriptio cõtra illum, qui nõ poterat eligere: vt extra de concess. præben. & eccle. non vacan. quia diuersitatem. & argu. C. de anna. excep. l. j. in fi. C. de inoffi. testa. contra ff. ex quibus cau. ma. l. quod quidam [3].

Electio ex causa potest differri.

[2] Etiã cu iusciq bñ ficij. Lau. Et hic videtur quod legitur & no. lxxv. dis. capitu. ij.

[3] Ex pdictis patet, quod tempus deputatũ ad electionem celebrandam est vtile, non cõtinuũ, nam nõ currit iusto impedimẽto detentis, nec etiã ignorantibus. Arc.

[c] Vel monachus. Sed quare monachus? forte quia erat monasterium, cui deerat prælatus. Vel ideo, quia si est monachus, citius potest promoueri ad sacros ordines: vt lxxvij. dist. monachus. Sed nõne hic diutius expectabitur, quam per tres menses: quod esse non debet: vt l. distinctio. postquam: sic s. ea. Osius. & viij. q. j. constitutum.

[d] QVoniã Festus. Visitator. Hic habes, quod Papa visitationis cõmittit officium. Sed an metropolitanus possit visitatorem cõstituere, sicut præses curatorem: vt Institu. de curato. §. vlti. Non credo. Ioann. Ego dico quod sic, cum non inueniam prohibitum. argu. extra de senten. excom. nuper. B.

Visitatorẽ quis cõstituere potest.

[e] Reditu. A quo custodiri debẽt bona vacantis ecclesiæ, notaui j. xij. q. ij. charitatem. & c. illud.

BReuiter. Nũc hic ostẽdit, quod clericorum sit eligere, & populi consentire. Ostendit etiam, quod si aliquis fuerit consecratus sine authoritate metropolitani deponitur. lj. distin. qui in aliquo. versi. si.

NVlla ratio. CASVS. *Quidam episcopi non fuerunt electi à clericis, nec à populo expetiti, nec metropolitani iudicio cõsecrati. Quæritur de istis talibus episcopis, & de ordinatis ab eis, an debeãt inter episcopos & ordinatos reputari. Et respon. Leo Papa quod nõ: potest tamen dispensari cum clericis ab eis ordinatis: vt infra j. q. j. si qui à pseudo episcopis.*

[f] Nec à plebibus. Consensus plebis requiritur in electione: & eo ipso consentiunt, quod perhibent ei testimonium: quia testimonium plebis æquiualet electioni: vt xxiiij. distinctio. cap. j. & lxvij. dist. reliqui. Sed quid si aliquis est consecratus qui non habuit consensum plebis: nunquid cassabitur cõsecratio? Videtur quod sic, in odium consecrantiũ & eligentium, cum contemptus est: licet ex gratia populus sit requirendus, vel vocandus: vt xvj. quæst. vij. decernimus. xxj. quæst. ij. c. j. & lxx. dist. c. j.

Cõsensus plebis est in electiõe requirendus.

† Episto. 87. episto. 90.

o Nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam semper cõsensus plebis est requirendus: vt viij. qq. licet. Item, quia laicus potest excipere contra electum: & dicere, quod ei iniuito non est dandus epͣs: vt j. Lxiij. di. c. si forte. & c. Adrianus. H. dicit, si oritur scandalũ ex hoc, quod cassanda sit electio & cõsecratio: sed dico [1] non ideo cassandã, licet non affuerit: quia plura exigunt quæ tamen omissa nõ vitiãt factũ, ar. xxxv. quæst. v. nostrates, qa huiusmodi lesa omissa non vitiant rem: vt ff. de verb. oblig. l. j. in fin. Eo ipso autẽ intelligit laicus cõsentire, si non dissenserit: vt l. viij. di. si seruũ. ij. ff. sol. mat. l. ij. §. vlti.

[1] Et bene secundum Laurẽ. & Io. de kã.

[a] Tribuendum. Isti tamen dant ordinem, & habent eum, sed non iuste: vt j. de cons. dist. iiij. nullus autem.

[b] Nec docetur. Sic extra de iure pat. quod autem.

[c] Si qui. j. q. j. sacerdotes. & ca si q à pseudo episcopis.

[d] Per seueritatem. s. excommunicationẽ. ferro cm resecanda sunt vulnera, &c. vt xvj. q. j. in canonibus.

[e] Nullus. Deponat. j. q. j. si ꝙs episcopus. & c. si qui episcopi. supra dist. i. ex penitentibus. 3. xxxvj. di. q ecclesiasticis.

Laici, Hæc distinct. diuiditur in quatuor partes. In prima probat per viij. authoritates sanctorũ, quod laici non debẽt eligere nec electioni interesse, nisi vocati. Secunda ibi, contra. Tertia ibi, Principibus. Quarta ibi, Verũ quia. Ioan de Fan.

[f] Laici. In precedenti dist. ostensum est, quod laici tãtũ debent consentire electioni. plenè hic prosequitur, quod nullo modo debent interesse [2]: & hoc facit vsq; ad illum §. his omnibus. Deindè probat contrariũ vsq; ad illum §. electiones. & ibi soluit. Deinde ostendit, quæ priuilegia fuerunt Imperatoribus data circa electiones, quę postmodum fuerunt eis ex causa ablata. Vltimo dicit quod religiosi viri nõ sunt excludẽdi ab electionibus. Est ergo hęc veritas, quod nullus laicus debet interesse electioni, etiã in conuentuali ecclesia, nisi hoc habeat ex consuetudine præscripta: vt extra de iure pat. no bis [3]. licet Hug. dixerit, quod ibi potest bene patronus interesse: vt xviij. q. ij. abbatẽ. & hoc c. dicit intelligi de nõ patronis. Qualiter autẽ est patronus, q mi nus dat, sicut qui plus: quia vnus potest supplere pro opera, quod ei deest in patrimonio. ff. pro so. l. v. & plenius no. xvj. q. vij. pie.

[g] Nullus. Cõmunicẽ. Cũ ergo hęc tria requirũtur. s. communis, cõsonans, & canonica: si vnum istorũ deest, vitiosa est electio, vt argu. xxxviij. dist. quæ ipsis. nõ enim sufficit electionem esse communem, nisi sit canonica, vt hic, & lxxix. di. c. j. & c. autepe. [4] Itẽ est hic ar. quod si alig separatim consenserunt in aliquẽ, qd talis consensus nõ valet: [5] quia nominationes citra consilium publicũ faciæ nõ valẽt: vt ij. q. vj. nominationes. & priuata conuenticula in electionibus prohibẽtur: vt lxxix. di. c. j. & c. nullus. H. Arg. contra lxiij. dist. quanto. extra de elect. qđ sicut. & extra de postu. bonæ. ij. in fi. & seruit [6] sępe ratim concedi ff. de serui. ru. prę. per fundũ. Dico nullã talem esse electionẽ cum sit clãdestina, vt extra de elec. qa ꝓpter. ad fin. & hoc hodie determinatum est extra de elect. in genesi. vbi dicitur, quod singulares electiones nõ valent. Part.

tus absq; recuperationis spe deponatur [c].

DISTIN. LXIII.

[1] pa. Laici [f] nullo modo se debẽt ĩsere re electiõi. Vnde Adrianus Papa. †

Laici electioni pontificum nõ se ingerant.

CAN. I.

NVllus laicorũ principum, vel potentũ semet inserat electioni aut promotioni Patriarchæ, Metropolitæ, aut cuiuslibet Episcopi: ne videlicet inordinata & incongrua fiat electio, vel confusio, vel cõtentio: præsertim cùm nullam in talibus potestatem quenquam potestatiuorũ, vel cæterorũ laicorum habere conueniat. & infrà: Quisquis secularium principum, vel potentum, vel alterius dignitatis laicus aduersus communem [g] cõsonantem atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentauerit, anathema sit, donec obediat, & consentiat quicquid ecclesia [h] de electione & ordinatione propriį præsulis fecerit monstrauerit.

Item ex viij. synodo.

De eodem.

CAN. II.

ADrianus Papa secundus (quod Nicolaus prædecessor eius dispoſuerat [i]) missos

[b] Ecclesia. Ecclesiã hic vocat viros ecclesiasticos. Quandoq; vocatur cõgregatio fidelium: vt j. de cons. dist. j. ecclesia. De hoc dixi vij. q. j. scire.

[i] Adrianus Papa. Dispoſuerat. Argu. in cessis. Ę debere

debere consumma re quod antecessor incho auit: vt hic [1], & xij. quæst. ij. hæc huius. & quæstio. v. quia.

[1] Et xviij. qõ. ij. dubium.

ADDITIO.

Ad idem extra de rescrip. literis. vbi de hoc. & xj. q. iij. si episcopus ante damnati. Papa tamen non tenebatur ad hoc: nec hoc dicitur, quod teneretur: bene tamen fecit. B.

Impator quare dicatur Augustus.

[a] Augustos. Not. quod filij Imperatorum dicẽtur etiã Augusti: quia spera batur quod essent futuri Imperatores, & quasi per augurium hoc sperabatur. Vel sicut Imperator dicitur Augustus, quia illius propositi debet esse, quod augeat: sic & filius potest dici Augustus quia & hoc propositum debet habere cum habebit Imperium [1].

[2] Hoc vadet ad solutionem eius quod habetur 21. dist. nunc autem. viij. q. j. in aptibus. Laur.

[b] Bibliothecarius. i. cancellarius. §. xxj distinc. suburitur.

[c] Consecrationes. Hæc sunt verba cõcilii.

[d] Laicorum. j. xcvj. distin. bene quidem.

[e] Ad contractandũ. id est, simul tractandum.

Laici ad aliqua ipi ritualia inuisantur.

[f] Inuitatur. Hinc inuitantur laici ad electionẽ, alibi ad sermonem faciendum: vt xxiij. dist. mulier. Quãdoque ad causas matrimoniales, vt xxxv. quæst. v. ad sedem. Causis autem fidei intererunt etiam nõvocati, vt xcvj. dist. vbi nam. Sed nunquid subscribent laici? argum. quod sic viij. q. j. episcopus de loco [1].

[3] Ad idẽ quod leg. et no. j. ea. quãto. in gl. ex hoc loco. in fi. &c.

[g] Valentinianus. Episcopos. ergo electioni metropolitani intererunt omnes epi scopi comprouinciales: vt j. ea. metropolitano. & lx-

Electio ad quem spectat de iure communi.

suos, Donatum scilicet Hostiensem episcopũ, & Stephanum Neophesinum episcopũ, & Marinum diaconem sanctæ Romanæ ecclesię ad Basilium Imperatorem & ad filios eius Constantinum & Leonem Augustos [a], Constantinopolim direxit: cum quibus & Anastasius bibliothecarius [b] Romanæ sedis vtriusque linguæ Græcæ et Latinæ peritus perrexit. Et synodo congregata (quam octauã vniuersalem, synodum illuc conuenientes appellauerũt) exortum schisma de Ignatij depositione, & Fotini ordinatione sedauerunt, Fotinum anathematizantes, & Ignatium restituentes: in qua sic statutum est: Consecrationes [c] & promotiones episcoporũ concordans prioribus concilijs clericorum electione ac decreto, & episcoporum collegio fieri hæc sancta & vniuersalis synodus diffiniuit & statuit, atq; iure promulgauit, nemi nem laicorum [d] principũ, vel potentũ semet inserere electioni, vel promotioni Patriarchæ vel Metropolitani aut cuiuslibet episcopi, ne videlicet inordinata & incongrua hinc fiat electio, cõtẽtio, vel cõfusio: præsertim cùm in talibus nullã potestatem quenquã potestatiuorum, vel laicorum cæterorum habere conueniat: sed silere, vel attendere sibi vsquequo regulariter à collegio ecclesiæ suscipiat finem electio pontificis futuri. Si verò quisquam laicorũ ad contractandum [e], vel cooperandum inuitatur [f] ab ecclesia, licet huiusmodi laico cum reuerentia, si forte voluerit obtemperare se ascisccntibus. Taliter enim dignum pastorem sibi regulariter ad suam & ecclesiæ salutem promouet clerus.

Item ex historia Tripartita. †

Electioni episcoporum Imperator interesse non debet.

CAN. III.

VAlentinianus Imperator veniens ab oriente ad Hesperias partes (vt refert historia ecclesiastica) mortuo Auxentio Arrianæ perfidiæ magistro, qui Mediolanensem ecclesiam, vt lupus diuaniauerat, cùm vellet Imperator catholicum Deo ordinante ibi consecrari episcopum, euocans episcopos [g], hæc eis locutus est: Nostis apertè eruditi diuinis eloquijs qualem oporteat esse pontificem: & quia non decet eum verbo solo [h], sed etiam conuersatione gubernare subiectos, & totius semetipsum imitatorem virtutis ostendere, testémque [i] doctrinæ conuersationem habere bonam: talem itaque in pontificali constituite sede, cui & nos, qui gubernamus Imperium, syncerè nostra capita submittamus [k], & eius monita dum tanquam homines delinquimus, necessario veluti curantis medicamina suscipiamus. Hæc autem cùm dixisset Imperator, petijt synodus, vt magis ipse decerneret, sapiens & pius existens: atque ille ait, Super vos [l] est talis electio. Vos enim gratia diuina potiti, & illo splendore fulgentes, melius poteritis eligere.

vj. distin. cap. j. Io. sed in his non attendo [4], nisi consuetudinem: vt extra de electio. cum ecclesia. & extra de postu. bonæ. Io. De iure cõmuni omnis electio spectat ad capitulũ: vt extra de caus. pos. & propriet. cum ecclesia. B.

[4] Vt est ecclesia Ravennas.

[h] Solo. Sic magistri moribus & facundia alios debẽt præcedere, vt C. de profes. & me. magistros. lib. x.

[i] Testemque. No. quod conuersatio præbet alicui testimonium: vt ij. quæstione. vij. cum pastoris.

[k] Submittamus. Argu. quod Imperator est minor quolibet episcopo, & excommunicari potest ab episcopo, vt hic innuitur, & xviij dist. quoniam quidem. xcvj. di. duo. Tamen Imperator est mator in temporalibus illis, qui ab eo recipiunt temporalia, sed minor est in spiritualibus extra de ma. & obe. solitæ. ij. quæst. vij. c. nos si incompetenter. §. item cum Dauid.

[l] Super vos. i. ad vos spectat. sic respondit Theodoricus. xviij. distinct. concilium. §. hinc. Vel ideo hic dicit super vos, quia electio est periculo eligentium [5]. Si quis enim malam nominat, tenet de omni damno.

[5] Electio est periculo eligentium.

[6] Vt ixj. distin. qd. proderit. & c. obitum.

[1] Tripartita. Li. 7. ca. 8. adde Rufi. ecclesia. histor. libr. xj. ca. xj. C. M.

Imperator potest ab epo excommunicari.

Tunc sacerdotes egressi de episcopali sede tractabant. Cùm autem ordinatione diuina Ambrosius nondum baptizatus electus [a] fuisset, exultans Imperator ait: Gratias ago tibi domine omnipotens, & saluator noster: quoniã huic viro ego quidem commiseram corpora [b], tu autem animas: & meã sententiam ostendisti iustitiæ tuæ conuenire. Cúm que sanctus Ambrosius contristaretur de hoc, quod acciderat (vt idem ipse in suis epistolis scribit) confortauit eum Imperator, et ait: Noli timere: quia Deus qui te elegit, semper te adiuuabit: & ego adiutor tuus (vt meum ordinem [c] decet) semper existam.

Item Nicolaus Papa Lothario regi.

Authoritate apostolica, non regio fauore episcopus est eligendus.

CAN. IIII.

PORrò scias, quia relatũ est nobis, quòd quicunque ad episcopatum in regno tuo † prouehendus est, non nisi fauentem [d] tibi permittas eligi [e]. Idcirco apostolica authoritate sub diuini iudicij obtestatione iniungimus tibi, vt in Treuerensi vrbe, & in Agrippina Colonia nullum eligi patiaris antè, quàm relatum super hoc nostro apostolatui fiat.

Item ex concilio Parisiensi.

Non recipiatur à comprouincialibus, qui regia ordinatione episcopale culmen est adeptus.

CAN. V.

SI per ordinationem regiã honoris istius culmẽ peruadere aliquis nimia temeritate præsumpserit, à comprouincialibus illius loci episcopis recipi [f] nullatenus mereatur. Quem verò indebitè ordinatũ agnoscunt, si quis de comprouincialib⁹ recipere eum contra interdicta præsumpserit, sit à fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omni charitate semotus.

Item ex concilio Laodicensi.

De eodem.

CAN. VI.

NOn est permittendum turbis electionem eorum facere, qui sunt ad sacerdotium promouendi.

Item ex secunda actione vj. synodi eccl. episcoporum.

Irrita sit electio episcopi, vel presbyteri à principibus facta.

CAN. VII.

OMnis electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi a principib⁹ facta, irrita maneat, secundũ regulã [g] quæ dicit: Si quis episcopus secularibus potestatibus vsus ecclesias per ipsos obtinuerit, deponatur, & segregentur ab ecclesia omnes, qui illi communicant.

Item ex concilio Martini Papæ.

Non eligantur à populo, qui sunt promouendi ad clerum.

CAN. VIII.

NOn licet populo electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promouentur, sed in iudicio episcoporum sit, vt episcopi eum probent, si in sermone et fide & spirituali vita edoctus sit.

His omnibus authoritatibus laici excludũtur ab electione sacerdotum, atque iniũgitur eis necessitas obediẽdi, nõ libertas imperandi.

2 *Contrà [h] uerò scribit beatus Gregorius*

damno & dispendio, quod per eum acciderit. C. de periculo nominatorum. l. j. lib. xj. Itẽ si inhabilem nominat, & appellatur, tenetur dare sumptus, quos fecerant aduersarij. C. de decur. l. ij. [1] lib. x.

a Electus. et ita male dicit G. ꝙ fuerit postulatus. j. lxj. distin. c. statuimus. §. his omnibus. & §. sic beatus. in fi. c. episcopus. Sed potes dicere, quod fuit electus in postulandum [2], vt extra de renunt. post translationem. Io. Et dicit T. quod clericus alterius ecclesiæ in sacris ordinibus constitutus eligi potest. Ita not. in illa decre. post trãslationem, nisi sit episcopus: vt videtur dicere decr. extra de elec. cum inter canonicos. & postea debet postulari. B.

b Corpora. Et ita fuit curialis, sed absolutus fuerat, nec ex officio contraxerat irregularitatẽ: alioqui non promoueretur, lj. dist. si quis post.

c Ordinẽ. Ex hoc verbo dixerũt quidam, quod Imperator debet habere ordinem subdiaconalem. Sed non est verum [3], quia habet militarem characterem: vt j. q. j. quod quidã. gerit tamen officiũ subdiaconi, cum ministrat episcopo.

d POrro. Fauentem. in crimine adulterij cum Gualdrada. Vel forte fecit eos iurare ei fidelitatem: qđ clerici non debent facere laico. xxij. q. vlt. c. vl. nisi habeant ab ipso regalia. xxij. quæstio. v. de forma.

e Eligi. Videtur ergo quod i illis duabus ecclesijs non posit fieri electio, nisi voluntas papæ requiratur, sicut est in ecclesia Rauen nate, vel istud pro tempore fuit statutum. Vel dic eligi i. consecrari, [4] vel institui.

f SI per ordinationem. Recipi. tamen ille qui recipit ecclesiam a laico, non est excõmunicatus, sed est excõmunicandus, vt extra de iure pa. præterea. visi à sacramentis. xvj. q. vlt. ca. quoniam. et ca. si quis deinceps. Si tamen post donationem laici accesserit consensus Episcopi, cõfirmatur donatio [5], vt extra de iure patron. cura pastoralis. Io. Hodie etiam talis ineligibilis fit, vt extra de elect. quisquis. Bar.

g OMnis electio. Regulam. xvj. qõ. vij. si quis deinceps.

NOn licet. His. Contra. Hæc est secunda pars dist. in qua probat sophisticè, quod laici possunt & debent interesse electioni episcopi & archid. Io. de Fant. dicit capi. ad hoc inducta esse intelligenda, quod tãtum debent consentire, non autem eligere, nisi hoc habeãt ex priuilegio speciali: vel sunt vocandi ad tempus ex causa.

h Cõtra. Tu dicas quod

1 Et de sumpt. recu. l. vna. lib. x. Archidia.

2 Sic etiã not. j. ea. quãto. in glo. j. Ad idẽ extra de elect. in causis. Electio tamẽ sic celebrãta non est initialis, sed præparatoria ad electiorẽ faciẽdam, secundum Io. et Go.

Imperator an aliquẽ debeat habere ordinem.

† Scilicet Lothario secũdo, Nicolaus j. scribit Lothario 2. nepoti Ludouici Pij, ex Lothario primo, vide Lupol. de iuribus imperij. C.M.

3 Adde Bal. plene hoc examinãtem, & tenentẽ ꝯ opi. gl. in ꝓœmi. C. et doc. in c. venerabilẽ. ex-

4 Sic etiã exponit ... 5 Scilicet facta ab ipso laico ...

Ioanni episcopo primæ [a] Iustinianeæ † Illyricæ.

Voluntas principis in ordinatione pontificis desideratur.

CAN. IX.

QVia igitur suscepta fratrum atque coëpiscoporũ relatio ad locum vos sacerdotij totius concilij [b] vnito consensu, & serenissimi principis voluntate declarat accersiri, gratias saluatori nostro magna cũ exultatione retulimus: nos quoq; in persona fraternitatis tuæ per omnia consentimus [c]: atque omnipotẽtem Deum deprecamur, vt charitatem vestram sicut gratia sua elegit, ita in omnibus sua protectione custodiat.

Itẽ Gregorius Ioanni subdiacono.

Clerus, & populus pontificis electioni intererunt.

CAN. X.

QVantò apostolica sedes sua authoritate cunctis prælata constat ecclesijs, tantò inter multiplices curas, & illa nos valde solicitat, vbi ad consecrandum antistitem nostrum expectatur arbitriũ. Defuncto igitur antistite Laurentio ecclesiæ Mediolanensis archiepiscopo, sua nobis relatione clerus innotuit, in electione se filij nostri Constantij diaconi sui vnanimiter consensisse. Sed quoniam eadem nõ fuit subscripta relatio [d] ne aliquid, quod ad cautelam pertinet, omittamus, idcirco huius præcepti authoritate suffultũ Genuam [e] te proficisci necesse est: & quia illic multi Mediolanensium coacti Barbarica [f] feritate consistunt, eorum te voluntates oportet conuocatis clericis in cõmune perscrutari: & si nulla eos diuersitas ab electionis vnitate disterminat: si quidem in prædicto filio nostro Constantio omnium voluntates atq; consensum perdurare [g] cognoscis: tunc

quod laici debent interesse non ad eligendum, sed ad consentiendum j. e. nosse [1].

a Primæ Iustinianeę. i. Salonitanę, quę sic dicta est, quia Iustinianus ibi natus [2] est. Alij dicũt de Rauenna: qa vtraq; est Illyrica, vel adiacet Illyrico mari.

b QVia. Concilij. Id est, collegij.

c Consentimus. confirmãdo electionem tuam. Et ita Papa confirmat omnes metropolitanos: vt j. e. quanto. & ca. Salonitanæ. & c. dist. quoniam. Quod verum est cũ non habent primatẽ: sed ei nullo medio subsunt: vt j. e. cum longe. & j. distin. proxi. quia p ambitiones. nisi velis dicere quod eo ipso quod quis recipit pallium à Papa, intelligitur confirmari ab ipso: imo & pleriq; archiepiscopi non cõfirmãtur nec consecrantur, nisi à suis subditis. nec petitur confirmatio à Papa, sed tantũ palliũ, vt dixi. De hoc lj. dis. qui in aliquo.

d QVanto. Relatio. Ex hoc loco quidã dixerunt, qđ electio posset variari vsq; ad subscriptionẽ: sed post non, arg. j. q. vij. saluberrimũ. & xxvij. qõ. j. oẽs fœminę. & ar. pro eis extra de cen. olim. Alij dicũt vsque ad cõfirmationem esse ambulatoriam voluntatem eligentiũ, vt extra de præben. cum non ignores. & ex eo quod dicit hic perdurare j. e. c. Salonitanę. xxviij. di. de Syracusanę. lxxj. di. studij. Vnde & propria stipendia retinet electus vsq; ad cõfirmationem: vt extra de elec. cum in cunctis. Nec cogitur inscribere, qui excipit contra electũ nõ confirmatum: quia nõ deijcitur ab obtento, sed ab obtinẽdo, vt extra de accusatio. super his. Itẽ quia ante cõfirmationem nõ renuntiat electus episcopatui, cũ adhuc nihil iuris sit cõsecutus, vt extra de trãsla. inter. Sed tu dicas, quod per consensum eligentium ius est acquisitũ electo: dum tamẽ ipse consentiat [3], vel consentire velit: vt extra de electio. cũ inter canonicos. in fi. Io. Nec possunt post electionem variare: sed ante publicationẽ scrutinij possunt, vt extra de elect. publicato. B. Si quæras quale ius acquiratur electo p electionẽ, dico quod ius prælaturę, & ius administrãdi: sed nõ exercitiũ prælaturæ vel administrationis. Per cõfirmationẽ enim nihil iuris noui acquirit, sed tantum exercitium. extra de rescrip pastoralis. in fi. xvj. q. j. c. generaliter. §. ecce. electio eñi facit Imperatorem: vt xciij. di. legimus. Sed quæritur vtrũ per nominationẽ aliquid iuris acquirat nominator: videtur quod sic, vt xvj. q. vij contra sanctorum. & ij. q. vj. nominatiões. & lxxij. di. placuit. & extra de elec. auditis. Arg. contra extra de elec. quod sicut. & c. innotuit. Dico, qđ [4] si nominatio est tractatus prẹcedẽs electionem, per nominationẽ nihil iuris acquiritur. Nã per talẽ nominationem exprimitur cõsensus de futuro: & est sensus, nomino talem. i. nomino eũ eligendũ: sicut etiã aliquis eligit in postulãdum, vt extra de renunt. post trãslationẽ. & j. e. Valentinianus. Sicut non cõtrahit matrimoniũ carnale per hæc verba, nomino te in mulierẽ. Sed si per denominationem exprimit consensus de præsenti, tunc denoĩato ius est quęsitũ: quia nõ refert quibus verbis quis exprimat cõsensum: vt xxj. q. v. humanæ maxime si cõsuetudo est alicuius ecclesię, ꝙ p talia verba celebret electio: tũc in talibus ad cõmunẽ intelligẽtiã verborũ est recurrẽdũ, vt extra de spõ. c. ex literis. j. Quid de postulatione iuris sit, dixi s. lxj. di. c. Osi⁹. §. sed aliud. [5] Sed quare reprobatur hic electio? propter defectũ subscriptionis. Sed intellige, qđ hic nõ erant duę partes præsentes, quæ ad minus debẽt esse in electione: & ideo in fraudẽ nolebãt subscribere, ne eorũ paucitas reprehenderet. Vnde cũ ab initio non fuerit cõsensus eorũ legitimus, bene dicit Papa si perdurat. sic s. xxviij. dist. de Syracusanæ. & xxxix. di. Petrus. Sed videt, quod nõ esset denuo requirendus eorũ cõsensus: vt ff. de ser. rust. præ. p fundum. Sed illud nõ est simile: qa seruitus cõcedi potest separatim: sed electio debet esse cõmunis, vt hic dicitur, & s. ea. c. j. Sed cum Gratianus intelligat hoc c. quod cõsensus laicorũ hic requirebatur: quare ergo dicit subscripta relatione, cũ laici nõ subscribãt? videt tamen quod subscribãt: vt vij. q. j. eps de loco. & j. q. vj. si quis autem episcopatũ. Item subscriptio nõ est de electione, sed de solẽnitate: vt lxj. di. episcopus.

e Genuam. No. quod vocantur absentes à Mediolano vsque ad Genuam: sed non vsque ad xij. dietas, vt extra de elect. cum inter. Quid de hoc iuris sit, dixi vij. q. j factus. extra de elect. in Genesi.

f Barbarica. Propter hoc verbũ inducit magister ca. vt etiam consensus laicorum requiratur.

g Perdurare. Ar. quod non est consensus nisi duret, vt de pœ. di. j. diuortiũ. extra de ver. sig. nã & ego. ff.

1 Vt j. e. electionis.

2 Ibi natus. Imo e Tauresio obscuro Dalmatię pago, iuxta quẽ Iustinianã primã erexit, & metropolim fecit, iussitq; locũ tenere apostolicæ sedis Romanæ, vt patet in nouella 131. de ecclesia. cañ. & sic gl. hic, & j. 7. q. 1. c. j. errante. C.M.

† Iustinianeę. Est patria Iustiniani magni, qui e Tauresio natali solo vili Dalmatiæ pago metropolim fecit, & de suo nomine nuncupatæ [redacted] Romæ tribuit, vt i nouell. cõst. 131. de ecclesiastic. cano. in princ. C.M.

Metropolitanos cõfirmare ad quem pertinet.

Electo ius queritur per cõsensum eligentiũ.

3 Intellige secundũ id, qđ habet extra lib. vj. de electio. quam sit. Grego.

Electus ꝙ ius habet.

Noĩatio an tribuat aliqđ ius noĩato.

4 Ista etiã fuit hic sententia Hug. quã fouet Gofre. extra de trãsla. episco. ca. ij. Archi.

5 Vel eligant indignum, secũdũ Vi. & B. qđ dic, vt no. extra de postul. bonæ. ij. i gl. ideo dicis, &c.

Absentes vnde vocantur ad electionẽ.

de in re ver. si pro patre. §. versum.
a Assensu. Hic habes, quod Papa cõfirmat electionem metropolitani, vt dixi s. c. proxi.
b Plebs. Et tenuib⁹. id est, modicæ authoritatis. & sic non tantum numerus, sed etiam authoritas eligentium consideratur. arg. xix. dist. in canonicis. Arg. contra extra de elect. dudum.
c Ex omnibus. ergo in electione episcopi totus clerus ciuitatis intererit: vt hic, & j. e. obeūtibus. & viij. q. j. licet. sed verū est q̃d intererunt ad consentiendum, nõ ad eligendum. vel intersunt, si est consuetudo longa, extra de cau. pos. & pprie. cū ecclesia.
d Turbam. Hoc c. & omnia quæ dicunt laicos vocari ad electionem, intelligit H. de patronis. Dic vt s. in prin. huius dist.
e Admonentibus. Ergo patet hic q̃d visitator non eligit, vt dixi lxj. distin. obitum.
f Nosse. Imolēsem. tamē tēpore Stephani non erat Imola sedes episcopalis: sed iuxta in castro sancti Cassiani¹. & sic est arg. quod nõ vitiat rescriptum, licet quis nominetur episcopus, non nomine cathedræ. sed ideo hoc fecit, quia locus ille celebrior erat.
g Sæpe. j. ea. c. vlti. & j. viij. q. j. nec nouum.
h Clero & populo. Et nota verbū semel hic positum æquiuoce poni. sic xxv. dist. presbyterum.
i Episcopos p Aemiliam. Aemilia dicitur à Rauenna vsque ad Placentiam.

† Alias Geruntio. Electioni epī, qui debent interesse.

1 Tēpore Imperatoris Friderici antiq & Ottõis quarti eps Imolensis appellabatur Eps Corneliē. Sic vidi cõtineri i priuilegio pdicti Ottonis, qđ est ipsius epi Imolen. & ecclesia vocabatur ecclesia Corneli. Arc.

eum à proprijs episcopis (sicut antiquitatis mos exigit) cum nostræ authoritatis assensu a, solatiante & auxiliante domino facias consecrari: quatenus huiusmodi seruata consuetudine & apostolica sedes proprium vigorem retineat, & à se concessa alijs iura non minuat.

Item Gelasius Papa Philippo & Geruntino † episcopis.

In electione episcopi populus debet adesse.

CAN. XI.

PLebs Diotrensis data nobis petitione defleuit diu se sine rectoris pprij gubernatione dispergi: ac (sicut asseritur) is q à vobis iam probatus dicitur, à paucis & tenuibus b putatur electus: cùm ad vos pertineat vniuersos assidua admonitione cõpellere, vt omnes in vnū quē dignū sacerdotio viderint, & sine aliqua reprehēsione, consentiant. Et ideo fratres charissimi diuersos ex omnibus c sæpe dicti loci parochijs, & presbyteros & diaconos, & vniuersam turbā d vos oportet sæpius cõuocare: quatenus non prout cuilibet libuerit, sed cõcordātibus animis talem vobis admonentibus e sibi quærant sola diuinitatis attētione personam, quam nulla contrarietas à cõstitutis possit reuocare rescriptis.

Item Stephanus episcopus seruus seruorū Dei Romano Archiepiscopo Rauennati.

De eodem.

CAN. XII.

NOsse tuam fraternitatem volumus ad nostras aures fore peruentum, Imolensem f Episcopum ab hac luce migrasse: in cuius successoris electione populi diuisionem prouenisse audiuimus. Quod qa sæpe g cõtingere solet, quærentibus singulis quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, non adeò miramur. Veruntamē in hoc tuam plurimū oportet adhiberi solicitudinē, vt conuocato clero & populo h talis ibi eligatur p Dei misericordiam, cui sacri non obuient canones. Sacerdotum quippe est electio, & fidelis populi consensus adhibendus est: quia docendus est populus, nõ sequendus.

Itē Nicolaus Papa Io. Rauennati archiepō.

De eodem.

CAN. XIII.

EPiscopos per Aemiliam i non consecres, nisi post electionem vel consensum cleri & populi.

Itē Pelagius Papa Iuliano epō Grumentino.

De eodem.

CAN. XIIII.

LIteras charitatis tuę suscepimus, quibus significas Latinum diaconem tuū ad episcopatum ecclesiæ Marcellianensis à clero & omnibus, qui illic conueniūt, postulari. Hoc itaq; dicimus, vt si omnes k eum eligunt, & vis l eū concedere, gratum nobis esse cognosce: &, si potest, ante diem sanctū festinet occurrere, vt vel sabbatho ipō noctis magnæ post baptismū cū Dei gratia valeat ordinari.

k Literas. Oēs. Hic colligitur, quod oēs consentire debent in postulatione extranei, vt dixi s. lxj. dist. nullus. & ideo dicit decret⁹. quod postulatio non admittitur in discordia, vt extra de postula. præla. bonæ. quod tamen verum est secundum distinctionem eius quod legitur extra de elect. scriptum est.
l Et vis. Hic habes, quod clericus alteri⁹ episcopi est postulādus: vt lxj. distin. §. sed aliud. in cap. Osius. & laicus etiam est postulandus, vt ibi dicitur. & illegitimus, vt extra de electi. innotuit. Item hic habes, quod episcopus nõ cogitur dare postulatum, vt lxxxv. distin. Florentinum. Nemo enim cogitur emācipare filium suum, vt institut. quibus mo. ius pat. pot. solui. §. vlti. Sed pone quod eligatur talis clericus, & episcopus eius postea non consentiat: nū quid isti sunt priuati electione, quia elegerunt eū, quem non poterant habere? vel nunquid consensus illius à quo erat postulandus, confirmet electionem? arg. quod non confirmat, extra. e. auditis. Argu. quod sic, extra eo. quod sicut. & extra de iure pat. cura pastoralis. Ad hoc dico, quod si eligitur in postulandum ², bene tenet talis electio, vt extra de renunti. post trãslationem. Vel dic quod si elegerunt eo proposito vt statim debeat tenere electio, non ratificatur per sequentem cõsensum illius, à quo esset postulandus. Si vero sciebant electionem per se inualidam

Electio vel postulatio de clerico alterius subditi facta an valeat.

2 Idem si simpliciter eligit. vt satis patet 76 dist. dilectioni. extra de elec. ecclesia. ij. et extra lib. co. tit. ca. quam.

dam esse, sed sperabant quod dominus Papa eam ratam haberet, tunc ratificatione domini Papæ confirmatur. sic ix. q. ij. Lugdunensis. Similem distinctionem facit lex ff. de solu. l. si quis offerenti. Vel dic quod non est inconueniens, si clericus alienus eligatur: quia talis primo debet eligi, & postea postulari, vt dixi lxj. distinc. c. Osius. §. sed aliud. Itē obijcitur: cum clericus contradicente episcopo possit fieri monachus: vt xix. q. ij. ca. j. ergo multo forti⁹ potest promoueri ad episcopale regimē, cum ille transeat pro priuata vtilitate, iste pro communi, quæ præiudicat priuatæ: vt vij q. j. scias. & viij. q. j. in scripturis. extra de postu. bonæ. j. Respon. monachus transit ad locum delectionis, vbi nulla præsumitur ambitio: hic vero præsumitur ambitio ex eo, quod nolēte episcopo vltro se ingerit, qui potius trahi deberet: vt viij. q. j. sciendum ³. malè tamen facit episcopus, si eū absque iustitia negat: vt vij. q. j. omnis qui. & per superiorem cogi potest. arg. extra de iure patrona. nullus.
a PRincipali. Ex ca. isto & seq. dicit H. patronum debere eligere cum alijs in ecclesia cõuentuali. Alij dicunt quod ecclesia episcopalis non habet patronum.
b Principis. Sed quare petebatur istud ab Imperatore? respõdeo forte isti curiales erant: vel forte patronus erat. Et ita est ar. quod patronus non tantum prælatum, sed etiam subdiaconū & diaconum potest instituere, arg. xviij. q. ij. Eleutherius. xvj. q. ij. si qs episcoporum. in authenti. de san. epis. §. si quis oratorij domū. colla. ix. & extra de si. pref. ex trāsmissa. Dum tamen hoc fiat cum consensu prælati, vt extra eo. tit. proposuit. Sed verius credo hoc spectare ad ipsum prælatum, vt ipse possit ministros præficere, quos velit: vt extra de iure patro. postulasti. Quid iuris habeat in electione patronus, dicit decretal. extra de iure patronatus. nobis. B.

1 Et c. ēpatum. j. q. 6. sicut. C. de epis. & cle. si quē quā. secundū Ioā. de Fan. qui sequitur hęc oīa supradicta.

† [redacted]

† [redacted]

Patronus vtrum instituere possit.

Idem Laurentio episcopo Centumcellensi.

Sacra principis authoritas ordinandis est necessaria.

CAN. XV.

PRincipali a deuotissimorum militum, qui illic in ciuitate Centumcellensi consistūt relatione ad nos directa, sacram epistolam insinuāt se clementissimi Principis b imperrasse, qui eis presbyterum diaconem & subdiaconem fieri debere præcipit. Ideo hortamur dilectionem tuā, vt personas ipsas videas, et diligenter requiras, ne aliquid contra canones commisissent: & si eas inculpabiles repereris, & vitæ ipsorum laudabile testimonium videris, veniente mediana c septimana paschæ (si dominus voluerit, & si vixerimus d) vnumquenque per officia, quæ prædiximus, non differas promouere.

Item Leo quartus Lothario & Lodouico Augustis. †

Papa rogat Augustum, vt Reatinam ecclesiam cuidam electo dignetur concedere.

CAN. XVI.

REatina e ecclesia, quæ per tot temporum spatia pastoralibus curis destituta constitit, dignum est, vt brachio amplitudinis vestrę subleuetur, ac gubernationis regimine protegatur. Vnde salutationis alloquio præmisso vestrā māsuetudinē deprecamur, quatenus Colono humili diacono eandem ecclesiā ad regendū cõcedere dignemini, vt vestra licētia f accepta g ibidē Deo adiuuāte eum cõsecrare valeamus episcopum. Sin autē in prædicta ecclesia nolueritis vt præficiat episcopus, Tusculanā ecclesiā, quæ viduata existit, illi vestra serenitas dignet concedere, vt consecratus à nostro præsulatu, Deo omnipotenti vestroque imperio grates h peragere valeat.

Item Ritæ comitissæ.

Regio præcepto ab apostolico Colonus Reatinæ ecclesiæ ordinatur episcopus.

CAN. XVII.

NObis dominus Imperator i & imperatrix per suas epistolas dixerunt, vt Colonū in Reatina ecclesia, quæ pastoris officio per longa iā tēpora destituta videbat, episcopū facere deberemus: sicut & fecimus.

Item Stephanus Guidoni Comiti.

Imperatoris epistola in electionis confirmatione desideratur.

CAN. XVIII.

LEctis sagacitatis vestræ apicibus, qui defuncto ecclesiæ Reatinæ antistite, clerum & plebem eiusdem elegisse sibi futurum antistitem, & à nobis consecrādum vestro studio directum esse, ne ipsa ecclesia diu k sine pprio constet pastore, fatebantur. Nos de obitu prioris do

c Mediana septimana. s. cum cantatur, sitientes. Io.
d Si vixerimus. Si habes vixeritis, planum est. si habes vixerimus, est ar. quod mandatū & præceptum mortem mandantis re integra ³ soluitur. extra de offici. deleg. gratum. Ioan.
e REatina. hoc capi. & duo sequentia loquuntur in eadem materia.⁴
f Licentia. Consensus principis est requirendus electione celebrata, vt extra de electio. quod sicut. nisi aliud suadeat scandalum, extra eo. quia. vel pręscripta cõsuetudo ⁴ vt extra de iure patronatus. nobis.
g Accepta. decima sexta, quæstione septima. decernimus.
h Grates. Spirituales non carnales. prima, quæstione prima. filiū hoc enim esset simonia: vt prima, quæstione prima. sunt nonnulli. & quæstione secunda. sicut. Imo videtur quod non sit simonia, dummodo ex postfacto mere sine aliqua ambitione petentis. j. quæstio. ij. sicut episcopum.
i NObis dominus Imperator. ex humilitate hoc fecit, cum ipse sit filius ecclesiæ, vt nonagesima sexta distinctione. si Imperator.
k LEctis. Diu. id est, vltra tres menses, vt l. distin. postq̄. nisi causa necessitatis ⁵, vt lxxv. distinct. quoniam. & vij. quæstio. j. constitutum. Et ita restringitur quandoque vaga significatio alicuius verbi, vt lxxv. distinctione. de persona.

2 Istā sententiā sequitur H. xvj. q. vij. decernimus. vbi dixit: nõ credo, q patronus debet eligere, nisi prelatum, vel interesse electioni, nisi p lati. Arc.
3 De hoc j. xiij. q. j. c. vlti. dic vt ibi.
Principis consensus est electione celebrata requirendus.
4 Idē notatū est s. ea. in summa. dic q ius eligēdi i collegiata ecclesia non cadit in laicū, secus i parochia. xvj. q. j. i parochia. & q. vij. decernimus. Archidia.
5 Ad hoc supra lxj. dis. Osius. & c. bene. & ibi de hoc. extra de electione. pro defectu.

Universidad de Deusto Biblioteca

entes, nunc ipsum electum vnanimitate, & canonica ipsius ecclesiç electione, vt mandastis, tam citissimè ordinare omisimus (eò quòd imperialem nobis, vt mos est) absolutionis minimè detulerit epistolam: pro qua scilicet re ambiguum est nobis. Ideo voluntati vestrae in hoc parere distulimus, ne augustalis animus durissimè hoc quocunque modo perciperet. Sed scientes ecclesiam Dei sine proprio diu pastore non debere consistere, gloriae vestrae mandamus (quoniā aliter nos agere non debuimus) vt à vestra solertia imperiali (vt prisca consuetudo dictat) percepta licentia, & nobis quemadmodum vos scire credimus, imperatoria directa epistola, tunc voluntati vestrae de hoc parebimus, eundemq; electum domino adiuuante consecrabimus: quod, charissime fili, molestè nullo modo suscipias.

Item Leo Papa.

Clericorum, et ciuium voluntate, metropolitanus est ordinandus.

CAN. XIX.

Metropolitano defuncto, cùm in loco eius alius fuerit subrogandus, prouinciales episcopi ad ciuitatē metropolim [a] conuenire debent: vt omnium clericorum atq; ciuium, voluntate discussa, ex presbyteris [b] eiusdem ecclesiç, vel diacōibus [c] optimus [d] ordinetur.

Item Isidorus in libro Officiorum.

Cum clero, & populo, archipresbyteri fiat electio.

CAN. XX.

Si in plebibus archipresbyteri obierint, aut pro aliquo reatu exinde eiecti fuerint, archidiaconus quàm citius proficiscatur [e] illuc: & cum clericis & populis ipsius plebis electionem faciat, quatenus dignus pastor domui Dei constituatur: & dum ordinatur, eius prouidētia ipsa plebs custodiatur.

Item ex gestis Romanorum pontificum.

Electus in Romanum pontificem non ordinetur, nisi eius decretum Imperatori primùm praesentetur.

CAN. XXI.

Agatho natione Siculus, cuius legatione fungens Ioannes episcopus Portuensis dominico die octauo paschae in ecclesia sanctç Sophiae publicas missas coram principe & patriarcha Latinè celebrauit. Hic suscepit ab illo diualem, id est, regiam epistolam secundùm suam postulationem, per quam releuata est quātitas pecuniae, quae solita [f] erat dari pro ordinatione pontificis facienda: sic tamen, vt si contigerit post eius transitū electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in regiam vrbem secundùm antiquam consuetudinem: vt cum eorū conscientia & iussione debeat ordinatio prosperari. Itē Vitalianus natione Signensis direxit responsales suos, cum synodica epistola iuxta consuetudinem in regiam Vrbem apud pijssimos principes, significans de ordinatione sua.

Item ex historia ecclesiastica.

Imperator ius habet eligendi pontificem.

CAN. XXII.

Adrianus Papa Romam venire Carolum regem ad defendendas [g] res ecclesiae postulauit. Carolus verò Romam veniens, Papiam obsedit: ibiq; relicto exercitu, in sancta resurrectione ab

a Metropolitano. Ad ciuitatē metropolim. ibi enim consecrādus est metropolitanus: vt lj. dist. qui in aliquo. Et est argu. hic quod prouinciales episcopi intererunt electioni metropolitani[1], vt j. ead. Valentinianus.

b Ex presbyteris. presbyterum praemittit. qui enim prior est in ordine, erit prior in electione[2]. lxxv. distinct. c. vlti. & lxj. dist. statuimus. Vnde haec dictio vel, non dat illis optionem sic vel sic eligendi: sed ordo verborum ostendit quo ordine debeant eligere. sic j. de conse. distinct. ij. in Christo. ij. & optime hoc dicitur ff. ad Trebel. l. haeredes. in fine.

c Vel diaconibus. Hodie ex subdiaconibus potest eligi. extra de aetate & quali. à multis.

d Optimus. Sic e in authen. de monachis. §. ordinationem. co. j. Sed quis dicetur optimus? qui & principalem locum tenet. Quod enim per superabundantiam dicitur, vni soli conuenit, vt ff. de verb. obliga. vbi autem nō apparet. j. resp. ff. de aedil. edi. c si quis venditor. §. vlti. qualiter istud intelligatur, inuenies viij. quaest. j. licet.

e Si in plebibus. Proficiscatur. speciali authoritate episcopi, alias non liceret[3]: vt extra de offic. archi. di. cum satis. nisi hoc habeat de consuetudine praescripta. & sic intelligo extra de excess. praelat. ad hoc. & extra de ap. bonae. & extra de insti. cum venissent. Quid tamē de hoc iuris sit, dixi xxv. distinct.

1 Facit ad hoc xlij. distl. ca. j.

2 Id est, vt prius eligat. arg. ad hoc lxiiij. distin. episcoporum. secūdū Laur.

Quod per superabūdantiā dicitur, vni soli conuenit.

3 Ar. opt. xciiij. dis. c. vlt. in fi. decret. hic alle. cū satis. nō probat: quoniam loquitur in cōmissiōe curae aīarū, hoc autē c. si in plebibus. loquitur de custodia vacantis ecclesiae. qd' dic vt no. xvj. q. vij. ca. nullo. Archidia.

perlectis.

f Agatho. Quae solita. Quilibet enim episcopus dare consueuit aliquid Imperatori in electione sua, vt infra eadem. quia. dū modo reditus episcopales excederent duas libras auri, vt in authen. de sanct. epis. §. iiij. & forte tūc cum mos erat, crimen non erat[4], vt xxxij. q. iiij. obiciūtur. Sed nonne Imperator commisit simoniā relaxādo illud ius sub hac conditione, vt consensus eius requiratur in electione? Sed dic quod non, qa prius vtrunq; ius habuit: vnde modo alterum potuit [5] remittere. Ideo autem petijt à Papa hāc consuetudinem tolli, quia cōtinebat speciem mali: vt j. qō. j. emendari.

g Adrianus. Defendēdas. ad hoc tenentur omnes principes: vt xxiij. qō. v. principes. Et si nolent eam defendere, possunt excommunicari. xxiij. q. v. administratores.

4 Ad hoc facit quod notat Io. B. & H. extra de simo. sicut. & j. ead. quia.

5 Ad hoc adde quod leg. & no. extra de rer. do. c. statutus.

Patritia

Adriano Papa Romae honorificè susceptus est. Post sanctā resurrectionem reuersus Papiā, cepit Desideriū regem. deinde Romā reuersus constituit ibi synodum cum Adriano Papa in patriarchatu Lateranensi, in ecclesia sancti Saluatoris: quae synodus celebrata est à cliij. episcopis religiosis, & abbatibus. Adrianus autē Papa cū vniuersa synodo tradiderunt Carolo ius & potestatem eligendi pontificem, & ordinandi apostolicam sedem: dignitatem quoq; patritiatus [a] ei concesserunt. Insuper archiepiscopos & episcopos per singulas [b] prouincias ab eo inuestituram accipere diffiniuit, vt nisi à rege laudetur, & inuestiatur episcopus, à nemine consecretur. Et quicunque cōtra hoc decretū ageret, anathematis vinculo eum innodauit: & nisi resipisceret, bona eius publicari [c] praecepit.

Item Leo Papa.

Electio Romani pontificis ad ius pertinet Imperatoris.

CAN. XXIII.

In synodo congregata Romae in ecclesia sancti Saluatoris ad exēplum beati Adriani apostolicae sedis antistitis, qui domino Carolo victoriosissimo regi Francorū ac Longobardorū patritiatus dignitatē, ac ordinationē apostolicae sedis & inuestituram episcoporum cōcessit. Ego quoq; Leo seruus seruorum Dei episcopus cum toto clero ac Romano populo cōstituimus, & cōfirmamus [d], et corroboramus, & per nostrā apostolicā authoritatem concedimus, atque largimur domino Ottoni primo [e] † regi Theutonicorū, eiusque successoribus huius regni Italiae in perpetuū facultatē eligendi successorem [f], atq; summae sedis apostolicç pontificem ordinandi: ac per hoc [g] archiepiscopos seu episcopos vt ipsi ab eo inuestiturā accipiant & consecrationem, vnde debent: exceptis his, quos Imperator pontificibus & archiepiscopis concessit [h]: et vt nemo deinceps cuiuscunque dignitatis, vel religionis, eligendi, vel patritium vel pontificem summae sedis apostolicae, aut quemcunq; episcopum ordinandi habeat facultatē absq; consensu ipsius Imperatoris. Quod tamē fiat absque omni pecunia: & vt ipse sit patriti9 [i] et Rex. Quòd si à clero & populo quis eligatur episcopus, nisi à supradicto rege laudetur, & inuestiatur, nō cōsecretur. Si qs cōtra hanc apostolicā [k] authoritatē aliquid molietur, hunc excommunicationi subiacere decernimus: & nisi resipuerit, irreuocabili exilio [l] puniri, vel vltimis supplicijs affici [m].

Item Gregorius.

Praecepto principum maximo remittitur, quod absque authoritate apostolica ordinatur.

a Patritiatus. Vt puniret crimina. & secundum hoc potest intelligi ij. quaestione vj. omnis oppressus. Et ita iudex ecclesiasticus alij potest committere causam sanguinis. Vel intellige quod est aduocatus Romae, vt extra de elec. venerabilem.

b Per singulas. Ergo in Francia & in Hispania. vn' est † Vnus enim Imperator, vt vij. qō. j. in apibus. quod concedo nisi probent se exemptos ab imperatore, vt xxiij. q. viij. c. si in morte. §. ecce. Vnde adhuc de capite suo dabunt tributum Imperatori omnes, cum non probent se exemptos ab Imperatore, vt ff. de cē si. l. vlt. Si enim dicunt se non subesse Romano Imperio, per consequens dicunt se non habere aliquid proprij: vt j. distinct. j. ius Quiritum. fateamur[1] ergo Imperatorem esse dominum mundi: vt ff. ad legem Rhod. deprecatio. Obstat[2] quod Reges Hispaniae cum non subessent Imperio, regnum ab hostium faucibus eruerunt.

c Publicari. Hic ecclesia publicat bona laicorum, & quandoq; deponit laicos à dignitatibus. xxxij. quaes. v. praeceptum. in fin. Vel dic quod hic docet ecclesia, quid fieri debeat. sic xxiiij. q. iij. de illicita. & v. quaestio. vlti. delatori.

d In synodo. Confirmamus. Argumētum quod idem potest dare, & confirmare xiij. distinct. in nomine. & extra de elec. cum inter. arg. contra extra de instru. ca. inter dilectos[3]. Dic quod non potest eodem respectu, sed diuersis, vt in dicto c. cum inter. & ff. de iu. om. iu. quia. quādoque etiam dicitur dare, id est, datum ostendere, vt xxiij. quaest. v. ca. remittūtur. §. hinc notādū. ff. de testa. haeredes. §. si qd. in aposti.

e Primo. Nō dicas primo Regi, sed primo Ottoni, id est, ante quem nullus alius fuit. sic extra de verborum significa. Ioseph. & ff. de verb. signi. proximus.

f Successorem. Hoc speciale fuit contra id viij. q. j. Moyses. sic vij. q. j. petisti. Hic patet quod maximā habet potestatem Papa circa Imperiū. Sed dic quod tantum in Italia permittit ei facere successorem.

g Ac per hoc. quasi dicat, ex quo in Romana ecclesia hoc permittitur: ergo et in minorib'. Et est ar. quod idē iuris est in mēbris quod in capite, vt xvj. q. ij. c. j. xij. q. ij. cognouimus. & q. j. praecipimus. & j. qō. iij. si quis episcopus. xxiij. quaestio. j. rogamus.

h Concessit. videtur ergo quod Imperator possit dare priuilegium libertatis. vt extra de resti. in inte. auditis.

i Sis patritius. Et sic papa dat hic gladij potestatē, cuius tamen exercitium ipse non habet. Io. extra de elect. suffraganeis. B.

k Apostolicā. Sed nunquid papa posset ei potestatē dare, vt deponeret ipsum? sic in hęresi, & de cōsensu cardinaliū: imo in omnibus se potest subijcere ei, vt ij. quaestione vij. nos si.

l Exilio. Nota ecclesiā posse aliquē mittere in exiliū: vt iiij. q. iij. hi qui.

m Affici. Cū haec priuilegia fuerit omnib' successorib' data, quare nō vtūtur eis? Respon. qa Imperatores eis renūtiauerūt, vt j. e. c. tibi. Item quia per abusum ea perdiderunt: vt j. e. c. quia sancta. §. verū. Itē quia ex causa fuerunt eis concessa. vnde cessante causa, ipsa cessauerunt, vt j. q. vij. qd p remedio. Nec obst. quod hic dicitur

Iudex ecclesiastic' causam sāguinis alij cōmittere potest.

† Vnus est. Sol. i. intelligit p singulas p uincias sui imperij, vt [redacted]

1 Istā gl. sequuntur Cy. Bart. Bal. Sali. & Ias. in l. j. colū. ij. C. de sum. Trin.

2 Adde hic, an reges Franciae subijciantur impe rio. gl. in c. j. in prin. de pace iu ra. fir. tenet q sic. cōmuniter tamē tenet cōtrariū p tex. in ca. per venerabilē. extra qui fil. sint legit. Spe. in ti. de appell. §. nūc tractemus. in prin. Bar. l. hostes. ij. colū. ff. de capt. & Bal. i. d. c. de pa. iu. fir. reprobata ibi gl. & etiā ibi ponit Andr. de Iser. Item p hoc ad de cōcor.

1 Idē de rege Hispaniae gl. magna ad fi. in ca. & si necesse. de donat. inter vir. & vxo. Pan. c. venerabilem. co. ix. de electio. Ias. l. id qd apud hostes. de leg. j. [redacted]

3 Ibi enim distinguitur vtrum esset ibi donatiuū vel cōfirmatiuum: nam nō potest donare, si iam donatum erat: vt in hac decre. ī fi. Institu. de don. circa finē. Nec idem dare et cōfirmare simul et semel, nisi ostēdatur concessio principalis primo. ff. de iuris. om. iudi. l. & quia. Archi.

† Primo. Scilicet magno filio Herici aucupis, ī quo Caroli magni stirpe finita, reuixit occidētis imperiū. C. M.

Papa dat gladij potestatem.

Imperatores multa pdiderunt priuilegia.

de suc

Universidad de Deusto
Biblioteca

de successoribus: quia hoc intelligendum est de illis successoribus qui hoc impetrare possint, vt vigesimatertia distinctione, in nomine. per idquod legitur ff. qui pot. in pig. ha. l. potior. & ff. de manumi. testa. Neratius. Vel tantum à tempore conditionis extantis, per id quod est ff. de ædil. edi. bouē. §. si sub conditione. disputationi relinquo. Io. Ego credo quod à die existentis conditionis per decre. illam, prçterea. extra de appella. B.

1 Etiā in atrocioribus quo ad qd, vt no. lxxxvj. distin. an putatis.

a Salonitanæ. Iussissent. Ar. quod authoritas maioris excusat [1], vt xiiij. quæstione v. dixit. xxviij. distinct. diaconi. xxiij. quçstione v. miles. Argu. contra xij. q. ij. quicunque. xvj. quæstione prima, in canonib⁹. Ioan. Sol. in malo nulli est obediendum, nec aliquis excusatur, vt xj. quæs. iij. si dominus. B.

Obediendum non est alicui in malo.

b Sub excommunicationis. Ex hoc videtur quod per talia verba fiat excommunicatio, cū sic dicitur, præcipio tibi hoc sub pœna excommunicationis. Et est argument. ad idem extra de eo qui ord. fur. rece. c. j. Argu. contra extra de iure patrona. relatū. in fi. & de sagittarijs. ca. vno. vbi de hoc. H. dicit quod si talis prohibitio fiat à canone, nō fit excōmunicatio per illa verba: vt xxx. dist. per totum. secus si ab homine [2] quia canon mitius agit quā homo: vt xxvj. qō. vij. alligant. & ff. de arbi. Celsus. Alij dicunt, quod refert an diffiniendo illa verba proferantur: vt tūc per ea fiat excommunicatio: an constituendo ius, et tūc non fiat excōmunicatio per illa verba. Sed hæc veritas est, qđ illa verba non habent vim sententiæ, sed tantum cōminationis: vt C. commina. epistolas. per totum. Hoc autem scias quod sub conditione potest quis excommunicari: & taliter hic intelligo latam sententiā. Vnde existente conditione ligat excōmunicatio, & non prius: & tamen à tali excommunicatione potest appellari: licet. H. contrariū scripserit, vt extra de ap prçterea. ij. & hoc ideo, quia excommunicatio tunc non trahit secum suam executionem: quia non cedit nec venit dies ante existentem conditionē: vt ff. de ver. signi. cedere. Sed quid si excommunicans moritur priusquā existat cōditio? tūc dico excōmunicatū, quando extat conditio: et ita aliquis excōmunicatur à mortuo [3]. Verum autē cōditione existente intelligatur retro fuisse excōmunicatus, sic infra eadem, ego. et C. de excu. tuto. exactores. vbi dicitur, oneribus & tutelis.

Excōmunicatio an feratur p hæc verba, præcipio sub pœna excōmunicationis.

2 Quia tunc est ligatus: vt hic, & extra de appel. prçterea. & de eo qui fur. ordi. rece. c. j. secundum Lau. qui hic sequit hanc sententiā. Hugo.

† Alias pietatis causa eorum.

Excōmunicari potest quis sub conditione.

Excōmunicatur qs à mortuo.

3 Arg. cōtra 27. q. 1. ca. 2. in princi.

ADDITIO. Cum tamen omnis tutela sit onus. & ita ius non respicit talem connumerationem. Vel locutus est sicut loquuntur peregrini. Vel nō est pars eius secundum Lauren.

CAN. XXIIII.

Salonitanæ ciuitatis episcopus me nesciente ac responsali meo ordinatus est: & facta est res, quæ sub nullis anterioribus principibus euenit. Quod ego audiens ad eundem præuaricatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, vt omnino missarum solennia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius à serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi iussissent [a]: quod ei sub excōmunicationis [b] interpositione mādaui. Qui cōtempto me atque despecto, in audacia quorundam seculariū hominum (quibus denudata sua ecclesia, prçmia multa prçbere dicitur) nunc vsque missas facere præsumit: atq; ad me venire secundùm iussionem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis † eorum obediēs [c], eidem Maximo, qui me nesciēte ordinatus est: hoc ꝙ in ordinatione sua me, vel responsalem meum prætermittere præsumpsit, ita ex corde relaxaui [d], ac si me [e] authore fuerit ordinatus. Alia verò illi⁹ puersa, scilicet mala corporalia quæ cognoui [f]: vel quia cum pecunia est electus: vel quòd excommunicatus missas facere præsumpsit: propter Deum irrequisita prçterire nō possum. Et si ad me venire diu distulerit, exercere in eo districtionem canonicā nullo modo cessabo.

Item ex concilio Toletano.

In electione episcoporum, principis desideratur assensus.

CAN. XXV.

Cum longè latéque diffuso tractu terrarum commeantium impeditur celeritas nuntiorum, quò aut nequeat regibus audiētibus decedēti præsulis trāsitus notificari: aut de successore moriētis episcopi libera principis electio expectari: nascit sæpe aut nostro ordini de relatiōe taliū difficultas, aut regiæ potestatis [g], dū consultū vestrū subrogādis pontificibus sustinet, numerosa necessitas. Vnde placuit oībus pōtificib⁹ Hispaniæ atq; Galliciæ [h], vt saluo priuilegio [i] vniuscuiusq; puinciæ licitum maneat [k] deinceps Toletano pōtifici quoscunq; † regalis potestas elegerit, & iā dicti Tole-

c Obediens. Hoc dicit ex humilitate, quia ei præcipere non poterāt. H.

d Relaxaui. Not. an possit episcopum remittere posse, quæ ad ipsum spectant, nō quæ ad Deū [4]. arg. xxiij. q. iiij. si isqui prælatus. Sed non quæ fiunt in personā episcopi, vel alterius prælati fiūt in contemptum ecclesiæ, & ideo in Deū vtiq; sed principaliter in prælatum. s. distinct. xlv. & qui emendat. & xxiij. qō. iiij. inter.

e Ac si me. Argu. quod ratihabitio sequens facit aliquid legitimū quod ab initio factū fuit illegitime. extra de iure patrona. cura. xviij. qō. ij. de monachis. ix. quæstio. ij. Lugdunensis.

f Cognoui. Per auditum, vt ij. q. v. quāto. xxij. quçstio. v. hoc videtur. non tanquam iudex. ij. quæst. j. c. si peccauerit. §. quando.

g Cum longe. Potestatis. Nihil tamē hic Regi subtrahitur: quia sicut prius eligebat: ita & modo post priuilegiū Toletano episcopo cō cessum. B.

h Atque Galliciæ. Numerat hic Galliciam Hispaniæ, cum tamen sit pars eius, & ita pars cōnumerat suo toti.

i Priuilegio. Id est iure. sic ix. q. tertia saluo [5]. ff. quibus mod. pign. vel hypo. so. l. si debitor. §. j. Potius ergo onus quam ius primatiæ concessum fuit huic Toletano episcopo. cū enim Rex eligeret olim de consilio omniū episcoporū, hoc cōsiliū conceditur ei hic.

k Maneat. Arg. propter loci & temporis difficultatem el:

4 Episcopus an possit ... remittere.

C.N.

5 Et sic not. quod consentit aliquis in iure suo.

tem electionem fieri à quo nō debeat. sic extra de iu. patro. si vero. & xxiiij. qō. j. pudenda. xciij. dist. iuxta.

a Episcopis eligere. id est, à rege electos consecrare.

b Intra. j. distinctio. xciij. iuxta. extra de iure patro. si vero. j. lxv. dist. si quis contra. sed nō est contra [1].

1 Subau. imò potius concordat cū hic dicit intra trium mēsium, &c. id est, duobus mēsibus impletis, quod idè est secundū Io.

c Et beati Greg. non in hoc volumine, nisi argu. s. ead. Agatho.

d Stephani. Supra eadem distinctiōe, nosse.

tani episcopi iudicium dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs, & in præcedentium sedibus præficere præsules, & decedentibus episcopis [a] eligere successores: ita tamen, vt qsquis ille fuerit ordinat⁹, post ordinationis suæ tempus intra [b] trium mensiū spatium metropolitani proprij præsentiam visurus accedat.

Electiones quoque summorum pontificum, atque aliorum infrà præsulum quondam Imperatoribus præsentabantur: sicut de electione beati Ambrosij et beati Gregorij [c] legitur. Quibus exemplis et præmissis authoritatibus liquidò colligitur laicos non excludendos ab electione, neque principes esse reijciendos ab ordinatione ecclesiarum. Sed quòd populus aut princeps iubetur electioni interesse, non præcipitur aduocari ad electionem faciendam, sed ad consensum electioni adhibendum. Sacerdotum enim (ut in fine superioris capituli Stephani [d] Papæ legitur) est electio, & fidelis populi est humiliter consentire. Desiderium ergo plebis requiritur, ut clericorum electioni concordet. Tunc enim in ecclesia Dei ritè præficietur antistes, cùm populus pariter in eum acclamauerit, quem clerus cō muni uoto elegerit.

Vnde Celestin. Papa ait:

Plebis non est eligere, sed electioni consentire.

Vota. CASVS. *Dicitur in hoc cap. quæ debeāt in electione concurrere, scilicet conniuentia & consensus ciuiū, bona fama populi, maiorum laicorum arbitrium & voluntas, & electio clericorū & subscriptio.*

e Vota Id est, conniuentia & consensus: vt s. distin. xxiiij. episcopus.

f Ciuium. non rusticorum extra ciuitatem consistentium.

g Honoratorum. scilicet maiorum de populo & clero. s. ea. Adrianus. in fine.

h Arbitrium. s. distin. xxiij. c. j. & xxiiij. dist. nullus.

i In ordinationibus. id est, electionibus.

k Ordinis conuentus. quia dicitur ordo cerdonum, pellipariorū vel alterius corporis.

l Et plebis. nomine plebis censentur illi qui nō sunt collecti ad aliqđ corpus [2] faciendū, de quo corpore habes ff. quod cuiusque vniuer. l. j. & est ad hoc bonū simile C. de episco. audien. l. iubemus.

Plebis nomine q cēsentur.

2 De hoc leg. & no. extra de exce. p̄la. dilecta. & per Inno. extra de offic. ord.

CAN. XXVI.

Cleri plebisq; consensus & desideriū requiratur.

Item Leo primus. †

De eodem.

CAN. XXVII.

Vota [e] ciuiū [f], testimonia populorū, honoratorum [g] arbitrium [h], electio clericorū, in ordinationibus [i] sacerdotū cōstituantur. & infra. Per pacem & quietem sacerdotes qui futuri sunt postulētur: teneatur subscriptio clericorum, honoratorum testimoniū, ordinis cōuentus [k] & plebis [l].

m Legibus. xxiij. q. vij. c. j. & ij. & distin. viij. quo iure.

n Quia. Præsente. infra lxxix. dist. nullus.

o Iuramenta. Videtur ergo quod ante electionem nō sit præstandum iuramentum de indēnitate ecclesiæ: vt viij. q. iij. Artaldus. & s. xxviij. dist.

cum ab ecclesiarum. Archidia.

† Epistola 87.

Iurandum ne est de indēnitate ecclesię ante electionem.

3 *Principibus uerò atque Imperatoribus electiones Romanorum pōtificum, atq; aliorum episcoporum referendas, usus & constitutio tradidit pro schismaticorum, atque hæreticorum dissensionibus: quibus nonnunquā ecclesia Dei concussa periclitabatur: contra quos legibus [m] fidelissimorū Imperatorū frequenter ecclesia munita legitur. Repræsentabatur ergo electio clericorū principibus, ut eorum authoritate roborata, nullus hæreticorū uel schismaticorum auderet contraire: & ut ipsi principes tanquā deuotissimi filij in eum consentirent, quem sibi in patrem eligi uiderent: ut & in omnibus suffragatores existerent: sicut Valentinianus beato Ambrosio suprà legitur dixisse. Noli timere, quia Deus qui te elegit, semper te adiuuabit: & ego adiutor & defensor tuus (ut meum ordinem decet) semper existam.*

Vnde Stephanus Papa statuit dicens:

Præsentibus legatis Imperatorū ordinetur pontifex Romanus.

CAN. XXVII.

Quia sancta Romana ecclesia, cui Deo authore præsidemus, à pluribus patit violētias Pōtifice obeūte, quæ ob hoc inferunt, qa absq; imperiali notitia pōtificis fit electio & cōsecratio, nec canonico ritu & cōsuetudine ab Imperatore directi sunt nūtij, q vetēt scādala: fieri volumus, vt cū instituēdus est pōtifex, cōueniētib⁹ epis & vniuerso clero, eligat pręsente [n] senatu & populo, q ordinādus est: & sic ab omnib⁹ electus, præsentibus legatis imperialibus consecretur: nullusq; sine periculo sui iuramenta [o], vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

dist. de Syracusana. præsumeretur enim hæc ideo facere, vt eligeret. Dicunt tamen quidã, quod si est consuetudo, quòd præstetur, præstari potest: & sic intelligunt quod dicitur hic in fine. Quid tamẽ iuris sit de hoc, habes viij. quæ. iij. in summa.

a Cõsuetudo an possit inducere vt aliquid recipiatur in spiritualibus. Consuetudo. Per hoc videtur q̃ in spiritualibus seruanda sit consuetudo in recipiendis muneribus: vt ꝛ. eadem. Agatho. & in auth. de ſan. epi. §. iiij. col. ix. & j. q. iij. quæritur. & ix. q. iij. cõquestus. Hosti. extra de simo. & extra de simo. ad apostolicã. Ar. contra extra de simo. cum in ecclesiæ. & ca. sicut. Ad hoc q̃ cõsuetudo facit nõ delictũ, q̃ alias esset delictum. xxxij. q. iiij. obijciunt. Ad idẽ habes arg. opti. extra de tẽpo. ordi. c. 2. ibi videas. Archidia. 4. Re. 18. a 2. Paralip. 29.

Hu. tamen dicit q̃d illud referatur ad legatos Imperatoris, vt non aliud Romana ecclesia petat ab eis, quam ipsi soliti sunt facere, scilicet vt Papa nõ cogat eos aliud iuramentum facere Papæ quã iuramentum fidelitatis, q̃d Imperator consueuit præstare: vt j. e. tibi. & hoc indicat illud verbum, minuatur.

promissiões aliquas noua adinuentione audeat extorquere, nisi quæ antiqua exigit consuetudo: ne vel ecclesia scandalizetur, & imperialis magnificẽtia minuatur.

4 *Verùm, quia Imperatores quãdoq; modum suum ignorantes, non in numero consentientium, sed primi distribuentium, imò exterminantium esse voluerunt: frequenter etiam in hæreticorum perfidiam prolapsi, catholicæ matris unitatem ecclesiæ impugnare conati sunt: ideo sanctorum patrũ statuta aduersus eos prodierũt, ut semet electionẽ non inserrent: & quis quis eorum suffragio ecclesiam obtineret, anathematis vinculo innodaretur: sicut scriptura quoque diuina dicit, quòd Ezechias* disipauit excelsa[b], *& cõtriuit statuas, & succidit lucos, & fregit serpẽtem æneum, quẽ fecit Moyses. Videlicet, quia illum serpentẽ Deus fieri iusserat, ne serpentina morte populus interiret: ideo*[c] *ipse populus colere, & uenerari eũ cœperat. Et idcirco destruxit*[d] *iste quod iubẽte Deo fecerat ille: ac per hoc magna authoritas ista est habenda in ecclesia: ut si nonnulli ex prædecessoribus & maioribus nostris fecerunt aliqua, quæ illo tempore potuerunt esse sine culpa, & postea uertuntur in errorem & superstitionem: sine tarditate aliqua & cum magna authoritate à posteris destruantur*[e].

b Excelsa. id est, templa idolorũ in excelsis posita.

c Ideo. Quia iussu domini factus erat: & quia eum respicientes liberabantur.

d Destruxit. Hic Ezechias commendatur ex destructione imaginis, quę erat occasio superstitionis. Quare ergo Matsiliensis episcopus condemnatur, qui destruxit imagines, in quibus populus idolatriã cõmittebat: vt de consecra. distinct. iij. per latum? Dic quod serpens iste fuit tẽporalis ad fanandum vulnera. Vnde cessante causa cessare debuit effectus. Sed causa imaginũ perpetua est, vt habeatur in eis memoria Dei.

e Destruant. Argu. successores debere mutare facta & instituta prædecessorum etiam bona, si viderint esse ea perniciosa exẽplo. xij. q. j. videntes. xxxv. q. j. cap. j. & xcvj. distinct. bene. in fi. dist. lxviij. sacrosancti. & extra de decim. suggestum. Vbi est argu. q̃ priuilegium quod est exemplũ mali, remouendum est. Institut. vi bonorum rapt. §. sed ne dum talia.

f Cvm Adrianus. Trahebatur. Debet enim ire quasi inuitus: vt argu. j. q. vj. sicut is. C. de episco. & cler. si quenquã. Sic enim appellatur quasi proprio nomine. & qa portatur Papa in manibus, ne offendat ad lapidem.

g Temporis. Noqæ non sunt mala, interdum debẽt omitti, ne sint exẽplo perniciosa: vt s. di. xxiij in nomine. I. dist. xxj. denique. xij. q. ij. liberti. ij. q. vij. accusatio. & xxj. q. j. c. j. insti. vi bon. rap. §. sed ne dum talia.

h Et ad salutandum. Arg. eos consensisse electiõi, ex quo interfuerunt, & eũ salutauerũt, & non reclamauerunt. Sic extra de his quæ fiunt à maiori. ca. ex ore. in fi. & extra de priuil. cum olim. in fi. & extra de sent. excom. si aliquãdo. Et eo ipso quod eis salutat alium, videtur consentire ei, vt xxiiij. q. iij. omnis. Sic ex eo, quod quis nõ vult salutare alium, præsumitur inimicus: vt extra de offi. delega. cum super. in parte decisa. Et eo ipso, quod Stephanus dixit, perlegatur, intelligitur cõsensisse: vt xcvj. distin. bene. sic j. de cõsecra. di. iij. pacẽ.

i Ego Lodouicus. Confirmationis. Argumẽ. quod aliquid simul datur & confirmatur: vt nota. supra ea. dist. in synodo.

k Villiculis. Id est villalis. ff. ad municip. qui ex vico. nec posset Imperator illam donationem reuocare. Nã dicit lex, quod sola immensitas est mensura rerum donatarum in ecclesia. C. de sacrosanc. ecclesijs. authenti. sed hodie. Imo nec concedit hic, sed concessa cõfirmat. Nam omnia hęc et alia plura iã prius fuerãt ecclesiæ concessa. j. xcvj. distin. Constantinus. Præterea quia Imperator potest alienare res imperij, vt ff. de legat. j. apud Iulianũ. §. vltimo. dicam quia per hanc concessionem non læditur imperium, ex quo redit ad primum statum: vt ff. de pac. si vnus. §. pactus. & xxxv. dist. ab exordio. non ob. xij. quæstione secunda. non licet. quia ille non poterat legem imponere suo successori. extra de electio. innotuit.

l Et territorijs. Quid sit territoriũ debeat. Sed quid sit oppidum, põdici, q̃ quid vrbs, habes ibi episcoꝑ ignorãgnifica. pupillus. §. barilli ni territorium. Et sic nus canoest argumen. quod nice fuisse nomine ciuitatis receptum: non cõprehenduntur eius territoria. ideo nõ obſuit. ar. xij. quæstione secũ ff. de iter. da. capitu. vlti & ad de æta ff. de verbo. signifi. te. §. vltii l. secunda. & ff. de Archi. arbi. si cum dies. §. Imperator si arbiter. Argum. Imperij contra ff. de verb. resalienasign. qui in continẽ re potest. tibus. & l. ædificia. 2 Ad hoc ff. de iud. insulæ. ff. facit opt. de offi. præfe. vrb. qd̃ legif 1 j. ibi, cum vrbem. & not. 16. d Seu. Hæc dictio qõ. 3. plaseu, potius auget cuit. secum donationem, quam dum Ioã. distinguat inter res de Fant. donatas, vt ff. de Ciuitatis au. & arg. leg. 1. si appellatio eius ita. tione eius

m Migrauerit. Olim enim nullus audebat tractare de electione Papæ antequã terriũ diem postpulturam præmortui: vt j. distinctione lxxix. nultur. lus. sed per contrariam consuetudinẽ hoc hodie abrogatum est.

ADDITIO. Idem sentiunt hic Hug. & Laquorum fuit hæc glo.

f Omnes Romani. Nor. quod olim omnes Romani intererant electioni ex consuetudine. j. e. proxi. & c. seq.

g Francorum. Nota imperium prius Francorum fuisse, sed postea Theutonici virtutibus promeruerunt imperium, vt xxviij. q. j. ca. omne deinceps §. ex his. ver. item cum dicitur. ad finem. in quos hodie translatum est imperiũ. extra de elect. venerabilẽ.

Tibi

Distinctio LXIII. 221

† Ludouicus Imperator Romanus. Augustus statuo & concedo per hoc pactum cõfirmationis [a] nostræ tibi beato Petro principi Apostolorum, & per te vicario tuo domino Paschali summo pontifici, & successoribus eius in perpetuum, sicut à prædecessoribus vestris vsque nunc in vestra potestate, & ditiõe tenuistis, & dispositistis Romanã ciuitatem cum ducatu suo & suburbanis atque villiculis [b] omnibus & territorijs [c] eius montanis & maritimis litoribus & portubus, seu [d] cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis, ac villis in Tusciæ partibus.

Idem: Quando diuina vocatione huius sacratissimæ sedis pontifex de hoc seculo migrauerit [e], nullus ex regno nostro aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet parte homo sub nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos, aut publicè, aut priuatim conuenendi aut electionem faciendi, nullusq; in ciuitatibus, aut in territorijs ad ecclesiæ beati Petri apostoli potestatẽ pertinentibus aliquod malũ præterea facere præsumat: sed liceat Romanis cum omni veneratione & sine qualibet perturbatione honorificam suo pontifici exhibere sepulturam, & eum, quem diuina inspiratione, & beati Petri intercessione omnes Romani [f] vno consilio atque vna concordia, sine aliqua promissione ad pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate atque contradictione more canonico consecrare. Et dum consecratus fuerit, legati ad nos, vel ad nostros successores Reges Francorũ [g] dirigantur, qui inter nos & inter illum amicitiam, & charitatem, & pacem consocient.

Itẽ Leo iiij. Lothario & Lodouico Augustis.

Electio & consecratio Romanũ pontificis, non nisi iussẽ & canonicè fiat.

PALEA.

Inter nos & uos pactũ scriptum statutum est et confirmatum quòd electio, et consecratio futuri Romani pontificis, non nisi iustè et canonicè fieri debeat.

Idem.

Ab Imperatore vel nuntijs eius electioni Romani pontificis nullum obstaculum generetur.

PALEA. †

Constitutio primi Hẽrici et primi Ottonis † *cum Romanis pontificibus, ut nullus missorum nostrorum cuiuscũq; impeditionis argumẽtum in electione Romani pontificis componere audeat, omnino prohibemus. Itẽ in electione Romanorũ põtificũ, neque liber, neque seruus ad hoc uenire præsumat, ut illis Romanis, quos ad hanc electionẽ per constitutionẽ sanctorũ patrũ antiqua admisit consuetudo, faciat aliquod impedimentũ. Quòd si quis contra hãc nostram constitutionẽ præsumpserit exilio tradatur.*

Item constitutio Ottonis.

Iuramẽtũ Ottonis, quod fecit domino Papæ Ioãni.

[redacted]

Vasallus ecclesię cui debet fidelitatis iuramẽtum præstare

1 Melius cod. tit. eate. §. nunc igit. i pri. & de præscript. cã nõ liceat. §. ideoq; i prin. Arc.

2 Alias §. verum.

Oeconomus, & procurator diuersimode iurant.

3 De cõsimili materia not. Innocẽti⁹ libr. vj. de testi. præsentiũ. quę est Inno. in gl. scilicet, totius, &c.

Procurator reuocatus si aliqua facit, an teneat.

4 Idẽ no. Innoc. extra de spõ. sup rubri. & satis ẽt not. j. 30. q. vlt. nec illud. ibi videas. & hæc sententia etiã hodie approbatur extra libr. vj. de pcur. cap. pcurator.

† Capitulorũ. Lib. j. cap. 78.

a Tibi domino. Argu. quod si qui feudum recipit ab ecclesia, iuramentum fidelitatis non solum ecclesiæ, sed etiam prælatis præstare debet. extra de iureiuran. ego N. episcopus [1]. ꝟ. distinct. xxiij. quanquam. & xxij. quæst. v. de forma. imo etiam ipsi capitulo [2], vt extra de verbo. signifi. cum clerici. cũ ipsi sint pars corporis sui, vt vj. quæst. j. si quis cum [2]. Non obst. extra de simo. ex diligenti. quia ibi non erat ius feudi, de quo iure plene habetur in constitu. Friderichi, de feud.

b Et iurare. Not. quod œconomus siue syndicus iurat in animã propriã. extra de iura. cal. in pertractandis. sed procurator iurat in animam domini, vt hic, & c. distinct. optatum. & xvij. q. iiij. metuentes. & extra de offic. lega. nouit. in parte decisa. Fit autem hic iuramentũ sub talibus verbis: Ego iuro ĩ animam domini mei, quod ipse hoc seruabit [3]. Vel sic iurat, Dominus meus iurat per me, et hoc seruabit, sic ipsum deus adiuuet. Sed qualiter obligat aliquis aliũ per iuramentum contra id quod legitur institut. de inuti. stipu. §. si quis alij? Sed dic quod dominus semet obligat, sed per alium, vt extra de sent. excõmuni. mulieres. ff. de admini. tuto. ita autem. §. gessisse. Sed quid si dominus reuocet mandatum [4] nunquid intelligitur obligatus per tale iuramentum? ita si non peruenit reuocatio ad procuratorem: sicut id quod facit iudex tenet, donec ignorat reuocatum mandatũ, vt extra de appel. si duobus. Et ratione ignorantiæ tenet sententia: vt iij. quæs. vij. c. infamis. §. tria. in princ. & ix. q. j. ordinationes. ff. de offi. præsid. l. forte. ff. de procu. si procuratorem. in fi. ff. man. si mãdassem. Ioan. Si autem lis esset contestata, oporteret quod reuocatio perueniret ad iudicem vel aduersarium. alioquin firmum est, quod fit cum procuratore: vt extra de procu. mandato. Si autem non sit lis contestata, videtur sufficere, si reuocatio peruenit ad procuratorem: vt dicit expresse decre. extra de procu. ex insinuatione. & capi. seq. B. Sunt tamen speciales casus, in quibus requiritur perseuerantia: sicut cum matrimonium contrahitur per nuntium, si dominus reuocat mandatum, non dico dominum obligatum, licet nuntius ignoret reuocatum [5]: & cum pater mandat filio, vt aliquem manumittat. ff. de manumi. vindi. si pater. & hoc ideo, quia pater & filius censentur vna persona: vt xxxv. q. iij. ca. contradicimus. §. hac authoritate. Ioan.

c Meo. Alias meorum. sed quam cautionẽ potest de hoc facere, quod sui nõ dent dammum, contra id ff. cõmoda. ad eos? Vel qualiter potest se obligare ad alienum factum contra id institit. de inutili sti. §. si quis alij? nec enim tenetur quis de facto familiæ suæ, si ipse non mandauit nec ratum habuit: vt j. q. iiij. quia præsulatus. extra de re iu. spo. cum ad sedem. ff. de vi & vi ar. l. j. §. ait prætor. Sed dic quod intelligitur obligasse [6] se curaturum ne ab eis damnum daretur. xxij. quæ. v. de forma. sicut est cũ quis promittit aliũ sisti in iudicio: tantum ad hoc tenetur, vt operam det, quam potest. ff. de verbo. oblig. quoties quis. Sed litera illa meorum, non est in libro meo.

d Sacrorũ. Per electionem. Hoc nomen proprie & improprie sumitur hic, cum illis genitiuis cleri & populi. arg. ff. cõmo. si vt certo. §. commodatum.

e Diœcesi. Not. pro H. quod examinandi sunt omnes de diœcesi prius, quam eligatur extraneus: vt dixi lxj. distin. nullus.

f Personarum. Sic viij. quæstio. j. dilectissimi. vt extra de insti. ad decorem.

g Et munerum. Cum talis eligatur, à Deo dicitur eligi. viij. quæstio. j. si ergo. H.

h Vt exemplo. Nã cœpit Iesus facere & docere, vt xxvj. distinct. §. ecce. & §. ex his.

i Maioris. Si ergo nomen clericorum restringitur ad maioris ecclesiæ canonicos [7], vt x. quæstio. j. antiquos. viij. q. j. c. ij. extra de verbo. significatio. cum cleri. Benigne est in talibus seruanda consuetudo: vt extra de cau. pos. cum ecclesia.

5 Cõc. text. ... stipula. ... ff. de verb. oblig.

6 De h[oc] ...

Nomẽ clericorũ quæ restringitur.

7 Adde q etiã aliq ad platos gl. est no. in auth. de sanct. epi. §. presbyterorum colla.

CAN. XXXI.

Tibi domino [a] Ioanni papæ ego Rex Otto promittere & iurare [b] facio per patrem & filium et spiritum sanctum, & per lignum hoc viuificæ crucis, & per has reliquias sanctorum quòd si permittente domino Romam venero, sanctam Romanam ecclesiam, & te rectorem ipsius exaltabo secundũ meum posse: & vitam, aut membra nunquam, neque ipsum honorem, quem habes mea voluntate aut meo [c] consilio, aut meo consensu, aut mea exhortatione perdes: & in Roma nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnib⁹, quæ ad te aut ad Romanos ptinẽt, sine tuo consilio: & quicquid de terra sancti Petri ad nostrã potestatem peruenerit, tibi reddam: & cuicunq; Italicum regimen cõmisero iurare faciam illũ, vt adiutor tui sit ad defendẽdum terram sancti Petri secundùm suum posse.

Item ex primo lib. capitulorum † Caroli & Lodouici Imperatorũ.

Liberum sit clero, & populo de propria diœcesi episcopum eligere.

CAN. XXXII.

Sacrorum canonum non ignari, vt Dei nomine sancta ecclesia suo liberius potiatur honore, assensum ordini ecclesiastico prębemus: vt scilicet episcopi per electionem [d] cleri & populi secundùm statuta canonum de propria diœcesi [e] (remota personarum [f], & munerum [g] acceptione) ob vitæ meritũ, & sapiẽtiæ donũ eligãtur: vt exẽplo [h] & verbo sibi subiectis vsquequaque prodesse valeãt.

Ex his constitutionibus & pacto Lodouici Imperatoris deprehendũtur Imperatores illis renuntiasse priuilegijs, quæ de electione summi pontificis Adrianus Papa Carolo Imperatori, & ad imitationẽ eius Leo Papa Ottoni primo regi Theutonicorum fecerat.

Cùm ergo præmissis authoritatibus cũctis liqueat electionem clericorum tantũmodo esse: quæritur quorum sit ipsa electio, an clericorum maioris [i] ecclesiæ tantùm, an etiam aliorum

Non

religiosorum, qui in eadem ciuitate fuerint. Sed sicut in abbreuiatione canonũ Fulgentij Carthaginensis ecclesiæ diaconi inuenitur, in vij. Niceno concilio & in Gangrensi statutum est, ut ad eligendum episcopũ sufficiat ecclesiæ matricis arbitrium. Nũc autem sicut electio summi pontificis non à cardinalibus [a] tantùm, verum etiã ab alijs religiosis clericis authoritate Nicolai Papæ est faciẽda: ita & episcoporum electio nõ est à canonicis tantùm, sed etiã ab alijs religiosis clericis, sicut in generali synodo Innocentij Papæ Romæ habita constitutum est.

Ait enim.

Absq; religiosorum virorum cõsilio, canonici maioris ecclesiæ episcopum non eligant.

CAN. XXXIII.

Obeuntibus sanè episcopis, quoniam vltra tres mẽses vacare ecclesiam sanctorum patrum prohibent sanctiones, sub anathematis [b] vinculo interdicimus, ne canonici de sede episcopali ab electione episcoporum excludant [c] religiosos [d] viros: sed eorum consilio honesta & idonea persona in episcopũ eligatur. Quòd si exclusis [e] religiosis electio fuerit facta: quod absq; cõsensu [f] eorũ [g] & cõniuẽtia [h] factũ fuerit, irritũ habeatur & vacuum.

Nunc ergo quæritur [i] si vota eligentium in duas se diuiserint partes, quis eorum alteri sit præferendus? De his ita scribit Leo episcopus.

Cùm vota eligẽtium in duas se diuiserint partes, quis sit præferendus alteri.

CAN. XXXIIII.

Si fortè (quod nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus) vota eligentium in duas se diuiserint [k] partes, is

Electione dicit quis tripliciter excludi.

1 Cũ hoc dicto videtur cõcor. Hu. q no. hoc: quia ĩ multis ecclesijs derogatũ est huic canoni ex contraria cõsuetudine, quã Papa scit, & nõ improbat, & sic videtur tacite approbare. Archi.

Religiosorum cõsensus an sit in episcoporũ electione requirẽdus.

Collatio numeri ad numerũ, &c. est in electiõe facienda.

Electis duobus æqualiter, quis alteri præferatur.

2 Hãc tene tanquã veriorẽ. De hoc not. extra de elec. ecclesia vestra, ij. ibi videas. & quod no; Gofr. in sum. de iure patro. §. si plures. vers. sed si præsentatur.

a Non à cardinalibus: vt ꝟ. dist. xxiij. c. j. &c.

b Obeuntibus. Sub anathematis. quid de hoc tenere debeas, dixi ꝟ. eadem. Salonitanæ.

c Excludant. dicit H. istos tripliciter excludi. tunc propriè excluduntur, cum non vocantur: vel si vocati non audiuntur, vel si sponte veniant, non admittantur. Credo hoc ca. non tenere [1]. Aliud enim seruatur: & religiosi hic vocantur clerici ciuitatis, vel prælati episcopatus: arg. lxxix. distin. c. si quis pecunia.

d Religiosos. Id est, prælatos aliarum ecclesiarum.

e Exclusis. Quia inuitæ nuptiæ, &c. xxxj. q. ij. c. j.

f Consensu. Videtur, quod non tantum consilium religiosorũ, sed etiã consensus ipsorum requirendus est: & ita videtur, quod religiosorum personæ faciant partem in electione. argu. extra de electio. c. cum in veteri. nam & sequaces sunt aliorum in electione: vt lxxix. distinct. c. j. & cap. si quis pecunia. & xxiij. distin. c. j. Et satis potest dici, quod nisi cõsilium ipsorum fuerit requisitum, quod nulla sit electio. si tamen fuit habitum consilium, & non consensus, tenet electio: vt extra de arbit. c. cum olim. & est si. ff. de admi. tuto. l. quidam decedens. §. Papinianus. & extra de reli. c. licet. C. de iure emphy. l. vlti. Et expone consensu requisito, licet non habito.

g Eorum. Arg. quod non sufficit religiosorum præsentia, nisi habeatur consilium, arg. infra x. q. ij. c. casellas. arg. xij. q. ij. c. sine exceptione. §. j.

h Et conniuentia. Argu. quod aliquorum consensu fieri debet, eorum dissensu impeditur faciendum, & dissoluitur factum: vt ꝟ. distinct. lj. c. qui in aliquo. & xxxj. q. ij. c. si verum. ꝟ. dist. lxij. nulla ratio. j. q. j. ordinationes. x. q. ij. casellas. xij. q. ij. c. alienationes. & c. sine. xv. q. vij. episcopus nullius. xxxiij. q. v. quod Deo. & c. manifestum. xx. q. ij. c. puella.

i Nũc ergo quæritur. Super isto §. posuit H. distinctionẽ: q̃a cũ eligentes dissentiunt, tria consideranda sunt, authoritas, numerus, & bonus zelus. Authoritas consideratur in dignitatibus: zelus consistit in animo: vt sine carnali amore eligant, sed secundum meritum personæ. De numero patet. & dicit quod vbicunq; duo ex istis concurrunt, præponderant tertio. Vnde si ex vna parte est authoritas & bonus zelus, & ex altera numerus, pro priore iudicatur: vt xxiij. dist. c. j. & xciij. di. c. miratus. vij. q. j. c. deniq;. Itẽ si ex vna parte est numerus & authoritas, & ex altera est bonus zelus, pro primo iudicatur: arg. xxviij. dist. de Syracusanæ. Ibi enim bono zelo cõtradicebant, qui significabant Papę electum habere vxorem & filios: sed tamen, quia plures erant ex alia parte, & maioris authoritatis, consentit Papa illis. Item si numerus & bonus zelus est ex vna parte, & ex altera parte authoritas, statur primo. lxv. di. c. j. & ij. Hanc dist. non approbo: quia licet ex vna parte sit authoritas et melior zelus, ex altera numerus, statur pro numero: vt extra de elec. c. dudũ. primo. & extra de appel. c. cõstitutus. nisi numerus esset in paruo maior, & authoritas aliorũ longe præcelleret, & posset eo casu fieri cõpensatio: vt extra de testi. c. in nostra. Nã vbi est par debitum, & dispar numerus creditorum, semper numerus præfert: vt C. q bo. cede. pos. l. vltima. §. j. Tunc enim decurritur ad dignitatem, cũ par numerus est hincinde. ff. de pact. l. maiorem. Similiter dico ad zelum decurrendum, cũ par vel fere par numerus est hincinde. Sed quid si par est zelus, numerus & authoritas hincinde? tunc recurratur ad meritum personæ: vt j. c. proximo. Sed si omnia sunt æqualia: tunc cassetur [2] vtrinsq; electio, & nouus eligatur: vt lxxix. dist. c. si duo. Vel iudex cogat eos ad cõcordiam: vt insti. de satisda. tut. §. finaliter. Vel res forte dirimatur, vt in Mathia: vt xxj. distin. c. cleros. & C. communia de leg. l. vlti. in princ. & ff. de iudic. l. sed cum ambo. Vel metropolitanus gratificet cui velit: vt extra de parochi. c. j. & arg. ff. ad Syllania. l. iij. §. si cum omnes. & ff. de relig. l. vlt. Vel præferatur ille, qui prius ordinatus est: vt lxxv. dist. c. vlt. vel senior præferatur: vt xxxv. q. vj. c. j. ff. de fide instrumen. l. vltima. Vel ille, qui prius nominatus est: vt in authen. de mona. §. penul. col. j. Vel præfatur ille, qui quandoq; deliquit, illi, qui semper bonus fuit. Vel præferatur ille, qui diutius militauit in ecclesia: vt lxj. distinct. c. quid proderit. Si autem vtraq; electio est vitiosa, vtraq; cassatur: vt extra de electio. c. considerauimus.

k Si forte. Se diuiserint. Quia natura hominis prona est ad dissentiendum. ff. de arbitr. l. item si vnus. §. vlt. arg. xx. q. iij. c. proclius. Et præsumit hic canon quod licet discordia sit in electione, quod vtraq;

pars

Universidad de Deusto
Biblioteca

pars bō no zelo moneatur: vt viij. q. j. c. nec nouum. Sed contra Ī. ea. c. nosse. Illud est frequentius: hoc autem rarum. xij. q. j. c. omnis ætas.

a Iudicio. Sed qd si metropolitanus nō vult ipsum consecrare: videtur, quod tunc à suffraganeis petenda sit consecratio: vt lxxxix. dist. c. volumus. Sed melius est quod à superiore petatur: vt ix. q. iij. c. nunc vero. & viij. q. iij. ca. Arraldus. extra de iure pat. c. nullus.

b Studijs. Eligentium: quia magis apperitur iste, quā ille.

r De hoc lxv. dist. j. not. infra, capit. j.

Electio vtriusq; electi cassatur timore scādali. † Ordinari. Cleri hoc ordinario ad hibendi. et. q. publice approbatio, nouorum ne posito, seruandi. Do hanc synodum auctoritate, pleniorem confirmo. Decernentes. vt vij. q. j. c. nec nouum. Sed contra Ī. ea. c. nosse. Illud est frequentius: hoc autem rarum. xij. q. j. c. omnis ætas.

Electio vtriusq; electi cassatur timore scādali. † Ordinari Cleri hoc ordinario ad hibendi. et. q. publice approbatio, nouorum ne posito, seruandi. Do hanc synodum auctoritate, pleniorem confirmo. Decernentes. vt vij. q. j. c. nec nouum. Sed contra Ī. ea. c. nosse. Illud est frequentius: hoc autem rarum. xij. q. j. c. omnis ætas.

2 Et in sequēti vsq; ad 75. dist.

Electus confirmatus à quo debet cōsecrari.

3 Quis metropolitanꝰ hoc delegare possit, habetur extra de electio. suffraganeis. & de trāsla. c. j. & de offi. ordi. qd̄ fedem. † Hoc no habet ut ultra. Cæ. Capimus inconcussa potestate obtinere, ...

metropolitani iudicio [a] alteri preferatur, qui maioribus studijs [b] & meritis: ita tamen, vt nullus [c] detur inuitis & non petentibus: ne plebs inuita eum nō optatum contemnat aut odiat.

DISTIN. LXIIII.

[r ps] Hinc considerandum [d] est à quibus, vel quo tempore sacri ordines sint distribuendi: vel quibus in locis patriarchæ, primates, archiepiscopi, episcopi, corepiscopi, & reliqui sacerdotes sint ordinandi.

A quibus ordinentur episcopi, in Niceno concilio diffinitum est, in quo sic legitur:

Ab omnibus comprouincialibus episcopi ordinentur.

Hinc considerādū. Hæc distinctiō diuiditur in tres partes. In prima probat quod episcopus debet consecrari in loco, vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi, Quia per ambitiones. Tertia ibi, Episcopum. Ioannes de Fant.

d Hinc considerandum. Hic depingitur lxiiij. dist. in præcedenti distinctione docuit ad quos pertinet episcoporum electio. In hac orditur tractatum suū vsq; ad lxxxj. dist. ostendēdo à quibus faciendi ordines sunt distribuēdi, & quo tempore, & in quibus locis. A quibus, hoc facit in hac distinctione [1]. Ex quo tempore, hoc facit in lxxv. distinct. In quibus locis, hoc facit in lxxx. dist. Primo dicit de consecratione episcoporum. Nor. ergo quod electus in episcopum confirmatus debet consecrari à metropolitano cum suis suffraganeis. Vbi autem metropolitanus adesse non potest, vel etiam nō vult, præstabit authoritatem hoc faciendi [2] tribus ad minus, aliis omnibus per literas suas consensum præbentibus. Item metropolitanus ab omnibus suis suffraganeis debet consecrari, aut saltem à tribus.

E Piscopi. CASVS. *Quæsitum fuit in concilio à quot episcopis sit aliquis ordinandus in episcopum? Et respondet, quod ab omnibus comprouincialibus episcopis, aut à tribus salte præsente metropolitano, vel eo mandante: ita vt illi, qui interesse non possunt, suum consensum literis præbeant. Potestas autē conuocandi vel confirmandi ej ipscopos, spectat ad metropolitanum. Duo capitula sequentia plana sunt.*

qui absentes sunt, cōsensum literis [f] teneant. Potestas [g] sanè, vel confirmatio † pertinebit p singulas prouincias ad metropolitanum episcopū.

Item Anacletus:

De eodem.

CAN. II.

ORdinationes episcoporum authoritate [h] apostolica † ab omnibus, qui in eadem prouincia sunt, episcopis celebrandæ sunt. Quòd si omnes simul minimè cōuenire poterunt, assensum [i] tamē præbeāt suis apicibus: vt ab ipsa ordinatione animo nō desint.

Ex concilio Aurasico, capitulo vigesimo.

PALEA.

DE *abiectione & ambitione eius, quē duo præsumpserūt ordinare episcopi in uestris prouincijs, placuit de præsumptionibus, ut sicubi contigerit duos episcopos tertium ordinare, & episcopi, & authores damnabuntur: quò cautius ea, quæ sunt antiquitus statuta seruentur.*

Item Anitius Papa.

f Literis. Argu. quod in quo cunq; contractu, vel causa, cōsensus alicuius desideratꝰ, nil refert, an præsentes consensum exprimant, an absentes per literas consentiant: vt cētesima dist. c. optatū. Et est argu. de consensu absentium: vt distin. lxiij. quāto. & distin. xviij. c. placuit. Et est argu. matrimoniū cōtrahi inter absentes: vt infra xxx. q. v. c. nec illud. & extra de conuer. coniuga. ex parte ff. de sponsa. l. vlti. Nam in consensu non exigitur verborum solennitas. ff. de act. & obliga. l. consensu. Sed licet ita sit in consecratione, secus est in electiōe, nisi per procuratorem fieret electio: vt extra de elec. c. quia propter. Ioan.

g Potestas. Quo ad confirmandum. Nam consecrare non potest episcopum contempto minimo episcopo, qui in prouincia sit: nec ille reciperet executionē. nec dico eum plus posse hoc casu, quam alium episcopum, argu. nona, quæstione tertia. capi. primo & secūdo. Confirmare autem debet statim vel infirmare, si ei notus est electus, etiam simplici verbo, & in camera. extra de appella. c. qua fronte. Sufficit enim si est notus, vt dicat, eligatis magis idoneum, argu. xxviij. distinctione. capi. priusquam. xxxix. distin. capi. Petrus. Vbi est ignotus, examinet eum. In consecratione vero semper examinet, vt vigesimatertia distinctione. capitulo, qui episcopus.

h Ordinationes. Authoritate. generali, vt huius capituli, & similium.

i Assensum. Sed quomodo præstabunt assensum, cū eis forte notus non sit, qui eligitur, nec eum viderunt vnquam, vel audierunt aliquid de eo? Sed dic, q̄ sufficit si non contradicant. Vel dic, quod quem indignū esse non nouit quis, dignum debet æstimare, & ei testimoniū ferre: vt extra de scru. in ordi. fa. ex parte.

Ceteris assentientibus cum tribus comprouincialibus ordinetur episcopus.

CAN. III.

COmprouinciales episcopi (si necesse fuerit) cæteris consentientibus à trib⁹ episcopis iussu [a] archiepiscopi consecrari possunt.

Item Innocētius papa.

Non ordinetur episcopus extra conscientiam metropolitani.

CAN. IIII.

EXtra cōsciētiā metropolitani null⁹ audeat ordinare episcopū. Integrum enim est iudicium, quod plurimorū [b] sententijs confirmat. Nec vnus episcop⁹ præsumat ordinare episcopum: ne furtiuum [c] beneficiū prestitū videatur. Hoc enim & synodus Nicena constituit, atque custodiendo diffiniuit.

Item Gelasius vniuersis episcopis per Dardaniam constitutis.

Episcopi à suo metropolitano, & ipse ab eisdem consecretur.

CAN. V.

QVia per ambitiones [d] illicitas [e] nō pudet quosdam ecclesiarum iura turbare, ac priuilegia, quæ Metropolitanis, [f] vel prouincialibus episcopis [g] decreuit antiquitas, [h] temeraria præsumptione peruadere: propter quæ quod etiam cōmunionis apostolicæ desiderant dissidium te-

Ius vniuersitatis penes vnū stat.

Priuilegium à consuetudine inducitur.

i Vel impune. id est, saltem de facto. Laurē. alias est in text. velut impune.

k Synceritatis. quia catholicam syncritatem non obseruant.

l Duximus. hic resume quia, quasi dicat: quia hoc & hoc est, ideo duximus eam, &c.

m Meministis. & ideo debitū honorē eis exhibeatis.

n Et. id est, etiā.

o Decernētes. in commune, commune vtilitatē considerantes, & ad scrutinium venientes, vos omnes inquam vnanimiter.

p Statuatis. Et hoc fieri.

q Antistites. substitui loco defunctorum, sicut vetus, &c.

r Et vicissim. Omnibus modis censeatis, metropolitanum subaudi.

s Sacrari. A comprouincialibus episcopis, si metropolitanus de hac vita, &c. hic est verus intellectus huius literæ, nec habet contrariū. Alij intelligunt sic, qd̄ mortuo metropolitano suffraganei possunt interim ali quem electum consecrare. secundum hoc, hæc dictio sacrari, ponitur passiue, & non subaudiatur ibi metropolitanus: vt lxv. distinct. cap. si forte. Sed contra 100. distinct. c. quoniam. ibi dicit, quod vacante sede metropolitana nō debēt episcopi ordinari. Nec enim ecclesia sustinet semper vicem defuncti episcopi: vt xij. quæstio. ij. cap. si qua. & extra de præscrip. c. j. Sed illud capi. quoniam. potest intelligi, quando ille fuit in mora petēdi pallium. Ioan.

t Patiamini. Et vi. l. j. ff. ad legem Aquil. l. scientiam. §. penulti. argu. Vnde versus, Cuilibet est homini licitum sua iura tueri: Quodque resisto tibi, nō potes inde queri. xxiij. quæstio. vlti. igitur cum sæpe. ff. de peti. hæred. l. illud. & lxj. distinct. cap. nullus.

Ecclesia non semper vicem defuncti sustinet.

Vim vi repellere licet.

1 Arg. ad idē vij. q. j. quia frater. ibi, spiritu contumaci. sum pto arg. à contrario sensu. de hoc no. ii. qō. j. non debet.

nere, quòd scilicet ab eius authoritate diuisi, vel impunè [i] proprias vsurpationes exerceant, non respicientes, quia æterno iudici rationem tam de catholicæ synceritatis [k] iniuria, quàm de traditionum præiudicijs paternarum, non sine perpetuæ sint damnationis interitu reddituri, si in hac obstinatione permānerint: charitatem vestrā duximus [l] instruēdam, vt vos omnes in commune fratres, siue p Dardaniam, siue per vnamquanque cōtiguam prouinciam constituti, qui vos sub metropolitanis vestris esse meministis [m] & [n] ab eisdem subtituti, decernentes [o] (sicut vetus consuetudo deposcit) vnanimiter statuatis antistites, [q] et vicissim [r] si metropolitanus humanæ conditionis sorte decesserit, à comprouincialibus episcopis (sicut forma transmisit) sacrari [s] modis omnibus censeatis, neque sibi quēquam, quod vobis antiqua dispositione cōcessum est, patiamini [t] vendicare, quatenus & inter ipsas aduersantium voluntatum procellas, veterum regulas nullatenus custodire cessetis, sicut persecutionum tempore diuersarum patres nostros cōstanter fecisse non dubitamus.

Universidad de Deusto Biblioteca

ADDITIO. Not.tamen,quod quis dicitur mouere controuersiam etiam resistendo.ff.de procura.l. non solum.§.si datus.C.de euict.l.si controuersiam. & not.ff.ad senatusconsul.Trebel.l.Lucius Titius. §.j.Archidiaconus.

E Piscopũ.Hęc est tertia pars distin.in qua idem dicit,quod iam dictum erat,scilicet quod episcopus sine consensu archiepiscopi ordinari non debet. Ioan. de Fant.

a Oportet.id est, congruũ & opportunum est.Laurẽ.[1]

b Difficile. s.distinct.lxj. Catinensis.ibi,vt impossibile,&c.Laurẽ.ita sumitur hic difficile,vt ibi impossibile.

c Illud generaliter.Si quis. j.distinct.proxi.c. ij.& iij.& j.q.j.ordinationes.& quæstio.vlti.c.quoniã quicquid.§.j.

Comprouinciaiũ.Hæc distinct. diuidit in tres partes.Secunda ibi,si autem.Tertia ibi, his authoritatibus. Ioan.de Fant.

d Comprouincialium.Hic intitulatur lxv.distinct.in qua quatuor articuli ponũtur.[2] Primus est, quid iuris sit in ordinatione episcopi, si aliqui episcopi dissentiũt. Secũdus,quod metropolitanus non debet consecrare episcopum præter conscientiam primatis, vbi primas est. Tertius, quod episcopus non cõsecratus in præsentia archiepiscopi debet eũ intra spatium trium mensiũ visitare . Quartus est, quod si vnum tantum episcopum contingit in prouincia superesse,inuitare debet vicinæ prouinciæ episcopos,& cum eis consecrare comprouinciales episcopos, aut si ipse negligit,episcopi conuenient ipso contradicente,& consecrabunt episcopos. In primo ergo articulo obtinebit sententia plurimorum.

e Sane. Animositate. Per hoc patet eos malo [3] zelo duci:quia cuncta mala ministrat impetus.de pœniten.distinctio.iij.cap.inter hæc hircum.alias secus.Idem si non animositate.xxxj.distinctio.capit. Nicena.

f Contradicant. Sed quid si archiepiscopus solus contradicat: nec vult consecrare, & omnes alij volunt,vel ipse vult, & ipsi nolunt? Dico archiepiscopũ præferendum, nisi ille malo zelo moueret, vel nisi ipsi causam dissensus assignarent, & ordinabit ipsum cũ episcopis vicinæ prouinciæ, secundum Hug. Tu dic,quod si archiepiscopus causam non assignet suæ contradictionis,pro consentiente habetur. argu.ff. solu.matri.l. dotẽ.extra de his quæ fiunt à maiori parte capit.cum in cunctis. ff.de leg.j. l. filiusfamilias. §. diuus.extra de iure patro.capit.pastoralis.& vnus omnibus resisteret, si causam assignaret. xxxj. distinct. cap. Nicena . imo si nõ audiretur,deponeretur & ordinator & ordinatus.lxxxj. distinc. cap.tantis.& in authenti.de sanctissi. episco.§. ij. collatione ix. Vel dic, quod petetur consecratio à superiore, [4] vt dixi lxiij. distinctio. capitulo vltimo.

g Non debet. Oportet cõcurrere. duos ad minus.lxvj.distin. cap.porro.

h Præsentiam . Exhibet ergo quis per suas literas tãtum præsentiã suã, & exoneratur procurator à satisdatione,ac si præsens esset cum literis de rato [5].ff.de procura.l. si procuratorem. Argu.contra de pœniten.distin. j.cap.quem pœnitet.in fin.instit.de authorita.tuto. §.j.& ff.de authori.tuto.l.obligari.§.pupillus.Similiter per legatum repræsentatur superioris authoritas.xciiij.distinct.cap.j.& extra de appella.cap.cum parati.Lauren.

Si autem.Hæc est secunda pars distinct.secundum Ioan.de Fant.& dicit hic Hu.quod generaliter non seruatur,quod hic dicitur.

1 Sic ponitur 25. q.1.cap.1.

Hæc distin.iiij.articulos cõprehẽdit.

2 Cõcor. l.noiationum.C.de decu. lib. x.& l.nulli. cũ seq. ff.quod cuiusque vniuer.

3 Alias hoc verbum sumitur in bona significatiõe, vt lxxxvij. disti. quisquis.

* Concilio.cap.6. Metropolitanus & sui suffraganei si dissentiunt, ratione episcopi quis præferetur. C.M.

4 Hęc fuit sententia Hug. in [illegible] ligit hoc esse verum, vbi metropolitanus non vult cõsecrare & omnes alij volunt. Archidia.

Præsentari dicitur quis per literas.

5 De hoc articulo not.extra de procu. accedens. in gl.ij.& ca. mãdato.in glo. de mãdato,&c. adde q d cam xvj. q.j.monachi.in additione de canonic. Archi.

bium est.

Item ex concilio Martini papæ.

De eodem.

CAN. VI.

3 Episcopũ oportet[a] maximè quidẽ ab omni concilio constitui: sed si hoc,aut pro necessitate,aut pro longinquitate itineris difficile[b] fuerit,ex omnibus tres eligãtur: vt omnium præsentium,vel absentium subscriptiones teneantur,& sic postea ordinatio fiat. Huius autẽ rei potestas in omni prouincia ad metropolitanũ pertinet episcopum.

Item ex concilio Niceno.

Non erit episcopus,qui præter metropolitani conscientiam fuerit ordinatus.

CAN. VII.

Illud gñaliter est clarũ,quòd si quis[c] præter sententiã,vel conscientiam metropolitani fuerit factus episcopus,hũc magna synodus diffiniuit episcopum esse non oportere.

DISTINC. LXV.

1 *Comprouincialiũ[d] episcoporũ uniuersaliter desideratur consensus in ordinatione episcopi. Quòd si aliqui animositate ducti contradicere uoluerint,obtineat sententia plurimorũ.*

Vnde in Niceno concilio.†

Si cæteris consentientibus ordinationi episcoporum duo, vel tres contradicant, obtineat sententia plurimorum.

CAN. I.

Sanè si communi omnium consensu rationabiliter probato,secundùm ecclesiasticam regulam duo,vel tres animositate[e] ducti per contentionem contradicant,[f] obtineat plurimorũ sententia sacerdotum.

Item ex concilio Martini papæ.

De eodem.

CAN. II.

Non debet ordinari episcopus absq; cõsilio,& præsentia metropolitani episcopi: adesse autẽ oportet omnes,qui sunt in prouincia sacerdotes,quos per suam epistolam debet metropolitanus cõuocare.Et si quidem omnes concurrant, bene est.Si autẽ hoc difficile fuerit,plures oportet concurrere[g], qui autem non conueniunt,præsentiam[h] sui per epistolas suas faciãt,& sic omniũ facto cõsensu,ordinationem episcopi fieri oportet.Si autem aliter præterquam à nobis terminatum est,fuerit factum, talem ordinationẽ nihil valere decernimus.

a Episcopus. Proprijs literis.si etiam omnes contradicerent, & vnus consentiret , non potest ille vnus reuocare consensum suum. ff. quorum leg.l. j.§.si alter.contrarium no.s.lxiij.dist.c.quanto.

Si vero. Hic est secundus articulus huius di.vbi dicitur , quod si prouincia primatẽ habeat, archiepiscopus sine eius conscientia epm consecrare non debet.

b Contemptis. Id est,omissis.ff.de minori.l. si iudex. xj. quæstio.iij. qui resistit. nam neminem debemus contemnere.

c Plurimorum. Regulare est,quod præiudicet consensus maioris partis, vt hic dicitur[1],nisi in casu:vt extra de rescriptis.c. pastoralis.et in causa patronorum, vt extra de iure patro. c.quoniam.et cum examinatur causa criminalis episcopi:vt vj.q.iiij.cap. primo & secundo. & in re communi, vt ff. communi diuidun. l. Sabinus. & in iudicibus delegatis à principe [2], vt C.de app. in offerendis. & in causa liberali, vt C. de commu. ser. ma.l.j.§.ij. & dum quis plus iuris habet in re, vt C. de dona. c. sancimus. §. ne autem. Item dũ quis facit hoc, quod religio requirit, vel natura rei, vt instit. de rerum diui.§.religiosum.

d Episcopum. Ex quo ergo primatem habet archiepiscopus, semper consulat eum super consecratione episcopi. & si primas forte non vult consentire, dicit Hug. cum superiore esse agendum.arg.viij. q. iij. c. Artaldus. Vel forte ex tunc nulli archiepiscopus poterit cõsecrare. In confirmatione autem facienda , non dico primatẽ consulendum,quia non inuenio expressum [3].Nec primas consulat Papam super consecratione sui suffraganei,vt arg.lxiij.distinct.capi.cum longe.alias nulla, vel modica esset authoritas primatis. Quid iuris primas habet,dixi supra xviij.dist.c.j.&c.

e De persona. Fraternitatem tuam , ò Anastasij patriarcha.

ADDITIO. Subaudi, cui Papa loquitur, scilicet vt ei assensum præbeat. In hoc enim versatur primatis iurisdictio. Similiter,qd' à metropolitano ad eum appellatur, & quod maiores causæ ad eum deferuntur . nona, quæstione tertia . capit . conquestus. ij.quæstione vj.capit.secundo.xviij. distinctione capit. primo . Similiter confirmat archiepiscopi electionẽ, vt no.lxiij. distin. quia igitur . alias nõ reperitur quod maiorẽ habeat iurisdictionem in eũ. Nam conciliũ sine eo celebrare potest.argu.xcij.dist. cap.penulti.xviij. distin.c.j. vbi not. Io.de Fant.

f Confirmet. Infra xvj. quæstione septima nullus omnino.

g Moræ. Sic ij. quæstione j. sicut. & extra de senten. et re iud.capit.iurgantium. Imo & vbi pœna est imponenda,nulla mora debet interuenire.de pœn. distinc. j. Adam. Argumẽ. contra.xj.quęstio. iij.c.cum apud.negotia ergo cum celeritate expedienda sunt.

h Placet . In quocunque. dum tamen honesto. Nã dicit lex, quod cum dicitur, quidam sunt alijs præferendi:intelligendum est, si sint honesti. ff. de mune.& hono.vt gradatim.ff. de recep. arbi.l. si cum dies. §.si arbiter.

i Si autem necessitas fuerit.i. si archiepiscopus non sit in prouincia.

k Mos antiquus. Argumen . pro consuetudine seruanda,vt ix.q.iij.capit.conquestus.

l Et Pentapoli.Regio est.

1 Cõcor. tex.in l.et suũ hæredem.§.fin. & l.seq.ff. de pact.& l. qđ maior. ff. ad munici.

2 De hoc vide quod no.2.q.6. c.ei qui.§. item si plures. i gl.j.

Archieps in cõfirmatione non tenet primatem cõsulere.

3 Sub.& diffinitum est primates,vel patriarchas nil, &c.9. qõ.3.conquestus.extra de offi. ordi.duo. sic j. qõ.j. qa cognouimus. 16. q.1. nulli episcoporum.& xviij.q. iij. hoc tantũ. xxv.q.ij. amputato.Archi.

† Alias, ordinẽ rite celebrãdum.

† Niceno . Cap. sexto.

2 Si autem secundùm canones ordinatio episcopi fuerit facta,& aliquis cum sua malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

Item ex cõci.Antioch.

De eodem.

CAN. III.

Episcopus non est ordinandus sine consilio & presentia metropolitani episcopi:cui melius erit si ex omni prouincia congregentur episcopi. quod si fieri non potest, hi qui adesse nõ possunt, proprijs literis[a] consensum suum designent, & tunc demum post plurimorum episcoporum siue per præsentiã siue per literas consensum,sententia consona ordinetur. Quòd si aliter,quàm statutum est, fiat, nihil valere huiusmodi ordinationem sciat.

Si verò etiam secũdùm diffinitas regulas ordinatio celebretur, contradicant autẽ aliqui propter proprias & domesticas simultates, his contemptis[b] sententia de eo obtineat plurimorum[c].Si autem prouinciam primatem habere constiterit,nec etiam metropolitano absque conscientia eius episcopum[d] consecrare licebit.

Vnde Leo Papa Anastasio episcopo.

Absque primatis consensu metropolitanus episcopum non ordinet.

CAN. IIII.

De persona autem consecrandi episcopi, & de cleri plebisque cõsensu metropolitanus episcopus ad fraternitatem tuã[e] referat, quódque in prouincia bene placuit, scire te faciat, vt ordinationem † ritè celebrandam tua quoq; confirmet[f] authoritas: quæ rectis dispositionibus nihil moræ[g], aut difficultatis debebit afferre, ne gregibus domini diu desit cura pastorum.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

De eodem.

CAN. V.

Placet omnibus, vt inconsulto primate cuiuslibet prouĩciæ tam facilè nemo præsumat, licet cum multis in quocunque[h] loco sine eius (vt dictum est) præcepto, episcopum ordinare. Si autem necessitas fuerit[i], tres episcopi in quocunq; loco sint, cum primatis præcepto ordinare debent episcopum.

Item ex concilio Niceno †.

Vnicuique ecclesiæ proprius honor obseruetur.

CAN. VI.

Mos antiquus[k] perduret in Aegypto, vel Libya & Pentapoli[l], vt Alexandrinus episcopus horũ omnium habeat potestatem: quoniam quidẽ & Romano Episcopo pa-

Universidad de Deusto Biblioteca

a Parilis. Id est, similis in quibusdam, quia vterque deponit episcopos. Vel dic [1] Romano, id est, Constantinopolitano. sic ponitur xxiiij.q.ij.c.sane profertur. hæc enim subest Papæ sicut aliæ.ix. quæ.iij.c. cuncta. & xxiiij.q.j.c.quoties.

1 Melius & plenius secundum Hugo.

b Ecclesiæ. Infra di.xcix.c.ecce.

c Quoniam. Vt Eliæ. Elia vocata est ciuitas Ierosolyma ab Elio q̃store, † qui situm ciuitatis mutauit, cũ primo dicta fuit Salẽ, postea Iebus, postea Salomonia à Salomone. Inde dicta est Ierosolyma à Ieron, q̃d est sacra: & Salomon, quasi sacra ciuitas Salomonis.

Ierusalem varia habet nomina.

† Questore. Imo ab Helio Adriano Imperatore Euseb. histor. ecclesiast. li. 4. ca. 6. C. M.

† Eodẽ captu. septimo.

d Manente. Vt non minuatur ab eo. Electio enim episcoporum ad solum metropolitanum est referenda, sed cõsecratio non debet fieri sine notitia primatis.

e Si quis. Non fuerit. vbi enim vult metropolitanus ibi ordinãd9 est episcopus, vt lj. di. cap. qui in aliquo.

Episcopi inscio metropolitano consecrati, quid facere debent.

f Impletis. Sic ergo episcopus cõsecratus præter conscientiam [2] metropolitani, eius conspectui debet præsentari intra tres menses, vt s̃. distin. lxiij. c. cum longe. sed ordinati à Papa debent se præsentare conspectui eius singulis annis. xciij. di. cap. iuxta sanctorum.

2 Quidam dicunt, ꝙ hoc dictũ nõ est verum, quia hic nõ loquit̃ de eo, q̃ præter cõscientiã est promotus ad ordines: sed loquit̃ quãdo ordinat̃ ex mãdato Archiepiscopi cõfirmati nõ consecrati. & sic est simile extra de elect. c. suffraganeis. et hoc hic tenebat Ia. co. de Albe. Arch. tamen cõtra.

g Duobus. s̃. dist. lxiij. cum longe. contra. sed potius consonat, quia ibi & hic intra tertiũ mensem hoc facit.

h Et si forte infirmitate. Simile s̃. distin. xviij. ep̃s ad synodũ. v. q. iij. ca. j. vbi de hoc tractaui. & ff. de leg. j. si grege. §. fin. Idem est in alijs impedimentis. & hoc ponitur gratia exempli.

His authoritatibus. CASVS. *Supra dictum est, quod episcopi à cõprouincialibus episcopis debent ordinari: sed nunc quæritur quid fieri debeat, si tantùm vnus episcopus in prouincia remanserit cæteris defunctis. Et de hoc quid fieri debeat, in seq. cap. dicetur.*

rilis [a] est mos. Similiter autem apud Antiochiã & cęteras prouincias honor suus vnicuique seruetur ecclesiæ [b].

Item ex eodem †.

De eodem.

CAN. VII.

Quoniam mos antiquus obtinuit & vetusta traditio, vt Eliæ [c] (id est, Ierosolymorum) episcopo honor deferatur, habeat cõsequenter honorem: manente [d] tamen metropolitanę ciuitatis honore proprio. Qui verò à comprouincialibus suis cum metropolitani licẽtia fuerit ordinatus, intra constituta tempora eius se repræsentet conspectibus.

Vnde in Terraconensi concilio legitur.

De eodem.

CAN. VIII.

Si quis in metropolitana ciuitate episcopus nõ fuerit [e] ordinatus, postea quã suscepta benedictione per metropolitani literas honorem fuerit adeptus episcopi: id optimum esse decernimus, vt postmodum statuto tempore (id est, ĩpletis [f] duobus [g] mensibus) se metropolitani sui præsentet aspectibus, vt ab illo monitis ecclesiasticis instructus, plenius quid obseruare debeat recognoscat.

Quòd si forte hęc implere neglexerit, in synodo increpatus à fratrib9 corrigatur: & si forte infirmitate [h] aliqua, ne hoc impleat, fuerit impedit9, hoc suis literis metropolitano indicare procuret.

3 *His authoritatibus datur intelligi, ꝙ episcopi à comprouincialibus suis debeant ordinari. Sed quæritur, si in prouincia plurimi episcopi fuerint, & contigerit fortè unum remanere episcopũ, quid fieri debeat. Ille, quia solus est, ordinare non potest episcopum: comprouinciales enim non habet, cum quibus episcopum consecrare ualeat. Cùm ergo talis necessitas fuerit, quid faciendum sit, in Sardicensi concilio diffinitur, in quo sic statutum legitur.*

Si fortè vnus tantùm in prouincia remanserit episcopus, ad consecrationem episcopi de vicina prouincia episcopi conuocentur.

CAN. IX.

Si forte [i] in prouincia vnum tantùm contigerit remanere episcopũ, superstes [k] episcopus cõuocet [l] episcopos vicinæ prouincię, & cum eis ordinet comprouinciales sibi episcopos. Quod si facere neglexerit [m], populi [a] conueniant episcopos ꝓuinciæ vicinæ, & illi prius commoneãt episcopum, qui in eadem prouincia commoratur, & ostendant quomodo populi petant sibi rectorem, & doceant iustum esse, vt veniat ipse, & cũ eis ordinet episcopũ. Et si literis conuentus tacuerit, [b] & dissimulauerit, nihilq; rescripserit, tunc satisfaciendum est populis, vt conueniant ex vicina prouincia, & episcopum ordinent.

i Si forte. Hoc ca. semper ad hoc consueuit induci, quod vniuersitas stet in vno, vt ff. quod cuiusque vniu. l. sicut. Imò potius in contrarium potest induci, cum iste solus non posit id quod vniuersitas potuit. vnde dico quod vniuersitas perijt, cum redigitur ad vnum caput. argu. ff. de leg. j. l. si grege. Vnde satis dici potest, quod si omnes delinquant in eligendo præter vnum, quod ille solus non potest eligere, cum non consistat in eo ius vniuersitatis. Ioannes. Quod credo falsum, vt ff. quod cuiusque vniuer. l. sicut municipij. in fi. & extra de elect. c. bonæ memoriæ. ij. Vnde dico, quod si omnes peccent pręter vnum, quod ille solus potest eligere, per iura superius posita.

k Superstes. Et ita ius vniuersitatis deuoluitur ad vnum. insti. de leg. §. si grex. ff. quod cuiusque vniuer. l. sicut. §. in decurionibus. B. Sed quis dabit ipsis episcopis expensas? Ecclesia quæ vacat. arg. iiij. q. iij. c. venturis. & x. q. iij. c. cauendum. & xij. q. ij. c. charitatem. Si est tenuis, comedent de suo, vt extra de vi. & ho. cleri. c. cum ab omni.

Ius eligendi potest in vno remanere.

l Conuocet. Sed nunquid tenentur illi conuenire ad conuocationem illius? Tenetur quidẽ, & nisi vnenirẽt, peccarent. ar. xj. q. j. c. sicut enim. arg. di. xc. præcipimus. & debent tunc cogi ab ipsorum prælato, vel Papa. H. dicit, ꝙ ab isto cõpelli possunt authoritate huius canonis. Nam quãdoq; par in parem [3] habet imperium, vt ij. q. vj. c. placuit. ij. & vj. q. iiij. c. ij.

Par in parem quãque imperium habet.

3 Certe in hoc casu iste ep̃s is est par: imo est superior quo ad vocationẽ authoritate huius canonis.

1 Conuocet. Argu. quod vacante ecclesia clerici possunt vicinos episcopos conuocare, vt vij. quæst. j. cap. pontifices.

m Neglexerit. Arg. quod si subditi negligunt facere, quæ debent, ea debeant suppleri à maiori, vel per se vel per alium, & econuerso, argumen. ix. q. iij. c. cum simus. argumentum. lxxxix. distinctio. capi. volumus. viij. q. iij. Artaldus.

a Populi. large sumitur hic populus: quia causa cõmunis est. & ita non est contra. ix. q. iij. c. cum simus.

b Tacuerit. Hic tacens pro cõtumace habetur. Alibi pro fugiente: vt lxiij. distin. c. sit rector. Alibi pro contradicente: vt ff. de procur. l. filiusfamilias. §. inuitus. lxxxvj. dist. c. tanta. Alibi ꝓ consentiente. liiij. dist. c. si seruus. ff. de interrog. act. l. de ætate. §. qui tacuit. Alibi pro neutro. ff. de regu. iur. l. q tacet.

Præsumit̃ in multis contra tacentem.

Archiepiscopus autẽ. Hæc distin. diuidit̃ in duas partes. Secũda ibi, de episcopis. Ioan. de Fant.

c Archiepiscop9. Hic depingit̃ lxvj. distin. in qua ostendit magister duo, scilicet qui debeãt interesse in consecratione metropolitani: quia omnes suffraganei, & q̃d nullus debet consecrari in episcopũ à paucioribus, quã à tribus. Dicit ergo Hug. hoc referre inter cõsecrationem episcopi & archiepiscopi: q̃a in cõsecratione archiepiscopi oẽs episcopi intererũt, nisi esset vrgẽtissima necessitas: in consecratione episcopi etiam si nõ sit grauis, dum tamen aliqua sit necessitas, sufficit per literas consentire. lj. dist. cap. fin.

Consecratio ep̃i, & archiepiscopi differunt.

† Ordinari. Sic Iustinia. in nouel. 131. in princi.

DISTIN. LXVI.

Archiepiscopus [c] *autem ab omnibus suæ prouinciæ episcopis debet ordinari.* †

Vnde Anitius papa ait:

Ab omnibus suffraganeis suis archiepiscopus ordinetur.

CAN. I.

Archiepiscopus [d] ab omnibus [e] suæ prouinciæ episcopis ordinetur. Hoc autem, quod de archiepiscopi ordinatione præceptum est, vt omnes suffraganei eum ordinent, nullatenus liceat immutari: quia ille qui præest, ab omnibus episcopis, quibus præest, debet constitui. Sin autem aliter præsumptum fuerit, viribus carere non dubium est: quia irrita [f] erit secus acta ordinatio archiepiscopi.

2 *De episcopis non ordinandis à paucioribus, quàm à tribus* [g] *episcopis, Anacletus papa scribit dicẽs:* †

CAN. II.

Porrò & Ierosolymitanus primus archiepiscopus [h] beatus Iacobus, qui iustus dicebatur, & secundùm carnem frater domini nuncupatus [i] est, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis est ordinatus, [k] successoribus suis formam dantibus, videlicet vt minus quàm à tribus episcopis reliquisque omnibus assensum præbẽtibus, nullatenus episcopus ordinetur, & communi voto ordinatio celebretur.

DISTIN. LXVII.

Presbyteri [l] *verò & corepiscopi ab uno episcopo ordinari possunt.*

Vnde Anacletus.

Sacerdotes ab uno episcopo possunt ordinari.

CAN. I.

Reliquì sacerdotes à proprio ordinentur episcopo, ita vt ciues, [m] & alij sacerdotes [n] assen-

Archiepiscopus ab omnibus.

d Archiepiscop9. Arg. quod si eligitur abbas alicuius monasterij, qui pręest alijs monasterijs, oẽs abbates illorum monasteriorum debẽt consentire, & electioni interesse.

Electioni abbati qs cõsentire debet.

e Ab omnibus. Arg. quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari: vt viij. q. j. licet. C. de authori. præst. l. vlti. & liiij. dist. cap. j.

f Irrita. quo ad officij executionem.

g Quam à tribus. Sed quare tres episcopi debent interesse? quia in tribus est fidei fundamentum, quam pueris & simplicibus verbis confiteri tenentur. xxiij. distinct. c. qui episcopus. & xxiiij. dist. c. quando.

h Porro. Archiepiscopus. s̃. xxj. distinc. c. cleros. contra. sed Mathias fuit primus ordinatus in clericum, iste primus in archiepiscopum.

i Nuncupatus. quia filius fuit sororis matris domini, vel quia fuit ei similis prorsus in persona, vel quia mater sua fuit filia fratris Ioseph, qui putabatur pater domini [1]. xxvij. q. ij. coniunx.

Iacobus fuit prim9 archiepiscopus.

k Ordinatus. i. ad certi loci administrationem electus, vel ordinatus simpliciter. Sed nõne omnes Apostoli erant episcopi? Videtur quod sic: q̃a Petro primo fuit datus põtificatus, & omnes alij fuerũt pari potestate præditi: vt xxj. distinct. c. in nouo. [2] Item episcopi successerunt in locum Apostolorum: vt lxviij. dist. c. quorum. ergo Apostoli fuerũt episcopi. Item legitur de Iuda, ꝙ episcopatum eius accipiat alter. Ad hoc dicũt quidam, quod omnes Apostoli erãt simplices sacerdotes, & tamen consecrare poterant. Nam Moyses simplex sacerdos erat, [3] & tamen consecrauit Aaron: vt xxj. distinct. ca. j. nec tunc differentia erat inter ipsum & sacerdote: vt xcv. dist. c. olim. Vel dic, ꝙ tantum visibili vnctione hi tres consecrauerunt eũ, sed prius erat inuisibiliter vnctus à domino. Vel dic, ꝙ non ordinauerunt eum, sed tãtum formam ordinãdi alijs ostẽderunt. Vel dic, ꝙ nõ in episcopum, sed in archiepiscopum eũ ordinauerunt. Vel dic ordinauerunt. i. inthronizauerũt eũ ad ad administrationẽ certi loci. prius enim erat ep̃s sine titulo.

Iacobus frater Domini nuncupabat̃.

1 Argu. xxij. q. ij. quæritur. Apostoli vtrum oẽs fuerũt episcopi.

† [redacted]

2 Et 23. quęstione 1. loquitur. iuxta principi.

3 Ad hoc videtur facere quod dicit psal. Moyses & Aron i sacerdotibus eius. Dic sc̃dm Hu. car. ꝙ re vera nõ legitur ꝙ Moyses fuerit sacerdos, nisi quia aliqua fecit, quæ pertinent ad sacerdote: ideo psa. dicit, Moyses & Aaron, &c.

l Presbyteri. Hæc dist. diuidit̃ in duas partes. Secunda ibi, Episcopus. Io. de Fant. Presbyteri. Hic depingitur lxvij. distin. ostenso quod episcopus non potest ordinari, nisi à pluribus, ostendit hic quod reliqui sacerdotes & clerici ordinari possunt ab vno solo episcopo. In ordinatione tamẽ sacerdotum & diaconorum alij sacerdotes & ciues assensum debent præstare. In reliquorum ordinatione sufficit testimonium trium.

m Reliqui. Vt ciues. Quibus debent præesse.

n Sacerdotes. Quibus debet associari, vel de

Universidad de Deusto
Biblioteca

quorum collegio est. Vel de clericis maioris ecclesię dicit, sine quorum consensu episcopus clericos ordinare non debet: vt dixi xxiiij. distin. c. episcopus.

a Ieiunantes. Tam ordinantes, quam ordinati: vt j. de consec. distin. v. c. vt episcopi. j. distin. lxxv. quod à patribus.

b Diaconi. Nam ecclesiæ præcipue committuntur presbyteris & diaconibus. xij. quæst. ij. cap. diaconi.

c Trium. j. j. q. j. placuit, vt de ordinatione. versi. multorum. cõtra. Sed Tres dicũ ibi multi possunt intelligi dici tres. insti. de iure perso. §. vlt. & distin. xxiij. episcopus. contra. & distin. xxiij. lector. contra. Sed hoc de notis intelligitur, illud de ignotis. Vel hic cũ occulte ordinat, & sine solennitate, illud cũ publice, &c.

Episcop[9], &c. Hæc est secunda pars dist. & habes hoc xv. q. vij. c. j. Ioan. de Fant.

d Solus. id est, sine aliis episcopis potest ordinare aliquos, sed sine aliis episcopis non potest deponere: vt xv. q. vij. felix. nõ autem excluditur clerici: quia nec sine illis potest beneficia conferre, nisi hoc habeat ex cõsuetudine: vt extra de his, quæ fiunt à maio. parte capit. ea noscitur.

Episcop[9] solus bene beneficia cõferre nõ põt cessante cõsuetudine.

e Auferre. j. xxj. q. iij. episcopus. & xv. q. vij. c. vlti.

Quia ma rit ordinat[9] ab eo, gister ẽ. di de quo dubitatur, stin. pxi. an esset episcopus, in prin. fe- vtrum debeat iterum ordinari. & primo probatur cp cerat men non, superficialiter. Secũda ibi, inter episcopos. Tertionem de tta ibi, hi vero. Quarta ibi, quod autem. Io. de Fant. corepis, i- f Quæritur. hic depingitur lxviij. dist. in qua magideo de ip- ster ostendit, quid iuris sit de clericis, qui ordinantur sis interse- ab eis, quos non constat esse episcopos, & quæ differit in hac rentia sit inter episcopos & corepiscopos, ' & quadistinctio re corepiscopi receserunt ab aula domini. Quarto ne, secun- ostendit, qui successerunt in loco Apostolorũ. dum Hu.,

Quæritur f de illis, qui ordinantur, ab his, quos non constat fuisse episcopos, an sint iterum consecrandi, an non. Quòd uerò consecrandi nõ sint, probatur authoritate Gregor. qui scribens Ioanni Rauennati archiepiscopo ait:

Semel consecratus, iterum consecrari non debet.

CAN. I.

Sicut g semel baptizatus iterum baptizari non debet, sic & semel consecratus, h iterum cõsecrari non potest. Sed si quis cum leui culpa i ad sacerdotium venerit, pro culpa pœnitentia debet sum præbeant, & ieiunãtes k ordinationem celebrent: similiter & diaconi l ordinentur. Cæterorum autem graduum distributioni, trium m veracium testimonium cũ episcopi approbatione sufficere potest.

Item in Hispalensi cõcilio legitur.

De eodem.

CAN. II.

n Episcopus sacerdotibus ac ministris solus o honorem dare potest, solus auferre p non potest.

DISTIN. LXVIII.

1 pa. Quæritur f de illis, qui ordinantur, ab his, quos non constat fuisse episcopos, an sint iterum consecrandi, an non. Quòd uerò consecrandi nõ sint, probatur authoritate Gregor. qui scribens Ioanni Rauennati archiepiscopo ait:

Semel consecratus, iterum consecrari non debet.

CAN. I.

Sicut g semel baptizatus iterum baptizari non debet, sic & semel consecratus, h iterum cõsecrari non potest. Sed si quis cum leui culpa i ad sacerdotium venerit, pro culpa pœnitentia debet indici, & tamen ordo seruetur.

Econtra idem Gregorius testatur scribẽs cuidam episcopo.

De presbyteris, qui ordinantur ab eis, quos constat episcopos non fuisse.

CAN. II.

Presbyteri, quos reperisti, si incogniti fuerint viri illi, qui ordinãt, k & dubium est eos episcopos fuisse, an non, qui eos ordinauerunt: si bonæ actionis, virique catholici sint ipsi presbyteri & ĩ ministerio Christi, omniq; † sancta lege edocti, ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiãt, & consecrentur, l & sic ministerio sacro fungantur.

Quòd ergo consecratus in eodem ordine iterum consecrari prohibetur, de eo intelligendum est, qui consecratus est ab illo, quem certum erat consecrãdi ius habere. Qui autem ab illo consecratur, quem non constat ius consecrandi habuisse, iterum consecrandus est: quia si ille consecrandi ius non habuerit, iste ex olei effusione nil consecrationis accepit. Et quia in ipso ordine consecratus non erat, nunc quasi primùm ad

h Consecratus. j. q. j. si quis confugerit. contra. & j. q. vij. Daibertũ. contra: ibi dicitur, qd ordinat[9] male, vel baptizatus, iterum ordinat. Sed illud verum est cũ extra formã ecclesiæ est ordinatus vel baptizatus, alias secus. de consec. dist. iiij. ostenditur. vers. fi. & c. quomodo.

i Cũ leui culpa. Dicũt quidam, venialiter. xxv. dist. ca. vnũ orarium. §. criminis. Alij leui id est, mortali præeunte, nõ tamẽ permanente: nã pœnituit. Sed qa post talem culpam se permisit ,pmoueri, aliã culpam contraxit, cũ qua, pmotus est, de qua hic loquit. Tu dic cp promoueri potest cum culpa existẽte & manẽte mortali, dũ tamen ueni. De huiusmodi culpis collige exẽpla v. q. iiij. in 10. co. xxj. q. iiij. c. vltt. xviij. dist. c. vlt. de consec. dist. iij. relatum. Sed hic notat, cp oẽs cõcordãtiæ istæ de pmotis loquuntur. sed si ego nõ me peccatũ tacuisset, secus esset: vt 50. dist. ex pœnitentibus. Io. Nẽ si esset occultũ peccatum, vt extra de tempo. ordi. cap. quæsitũ. nisi in homicidio, vt ibi. B.

k Presbyteri. Qui ordinãt, vera litera est ordinant. ad hoc facit iij. q. iiij. oẽs quos.

l Et consecrent. Hic in dubio potius præsumit non ordinatus, quã ordinat[9]. Similiter in dubio præsumit potius nõ baptizatus, quã baptizat[9]: vt de cõse. dist. iiij. c. paruulos. Et in dubio potius præsumit ecclesia nõ cõsecrata, quã cõsecrata: vt de cõse. dist. j. c. solennitates. Sed cũ ita præsumit in his sacramẽtis, quare in sacramento matrimonij potius præsumit. p ipso, quã cõtra ipsum: vt xxxiij. q. j. c. si quis acceperit. Rũ. sine omni periculo est, si sacramẽta illa iterent. Sed periculũ esset si iudicaret non esse matrimoniũ, vbi est.

Item

Baptizatũ se dicenti credit.

Item quare non creditur hic verbo illius, qui se dicit esse ordinatum, sicut creditur ei qui se dicit baptizatum, vt de conser. di. iiij. c. placuit. & cap. de infantibus. Respon. quia sola fides confert alicui sacramentum baptismi, vt extra de presby. non bapt. c. ij. sed sola fides non dat ordinem. ad hoc facit j. q. j. c. spiritus sanctus * . §. ecce quandoq;. Item licet in viuo præsumatur aliquis potius non baptizatus, tamen in mortuo præsumitur potius baptizatus, vt de conse. di. iiij. c. si eos. supple vt suffragia ecclesiæ ei proficiant. xiij. q. ij. non æstimemus. & ca. animæ.

* Alias j. q. j. §. cũ honoris.

Ordinãs semel, an possit rursum ordinari.

r In hoc puncto vides quod no. j. q. 4. cõsanguineorũ. & extra de præsump. illud. ĩ gl. sed quære. & extra q fil. sint legit. laror. in glo. sed videtur. Archi Baptizat[9] vel ordinatus pluries an plures recipiat characteres.

a Non reiteratur. Hæc solutio est canonica. dixit tamẽ G. quod si miles ordinatur presbyter, tot p̃sbyterales ordines recipit, quot recipit sacerdotia. Idem dicit de baptismo. aliterenim quomodo fieret in iuria sacramento, vt infra de consec. di. iiij. ostenditur. vel quomodo dicetur quis bis baptizari: vt j. de cõse. di. iiij. c. qui bis. & c. eos. Item cũ dicatur accedat verbum ad elemẽtum, & c. j. q. j. detrahe. ergo quoties dicũtur verba illa, & apponitur elementum, fit nouum sacramẽtum [2]. Nam et sæpius sumit aliquis corpus Christi, et sæpius excommunicatur aliquis, vt ex pluribus cautis aliquis possideret rem aliquam: vt ff. de acqui. pos. l. possideri. §. ex pluribus. Sed certe secũdum hoc, si centies aliquis contraheret cum aliqua, totes esset matrimonia: quod falsum est. xxxj. q. j. quomodo. Item posset secundum hoc deponi ab vno sacerdotio, & retinere aliud. Dicas ergo quod non iteratur, nisi vnctio exterior: & sicus secunda manumissio nihil adijcit primæ, vt C. de manu. vin. l. ij. sic in sacramento. Vltima opinio verior est.

2 Hæc fuit sẽtẽtia Hugo. & Laurentij hic videtur, quod non, xv. q. vltima.

Dicas qđ sacramenta dicunt itera ri quo ad opinionẽ, vel quo ad facti speciem. ar. C. de adul. cũ qui. Nam ibi secũdũ matrimonium nullũ est. et dicit lex, qp res mea nõ potest amplius esse mea. insti. de donatio. §. sic itaque. extra de fide instru. inter dilectos. Arc. † Legit. Imo nõ legitur, sed in cõcilio Nicæno sunt tam pũcta, vt patet in

b Ecclesijs. Quid iuris sit de hac materia, notabile de consec. dist. j. capitulo, ecclesijs.

c Semine. Fornicario. nam dicit G. quod etiam in ecclesia vir vxori tenetur debitum reddere, sed male. arg. ff. de solu. l. quod dicimus.

d Propter eas. Adde alium casum de consec. dist. j. c. si motum.

Inter episcopos. Hæc est ij. pars di. in qua ponit differentiam inter episcopos & corepiscopos. Io. de Fan.

e Inter episcopos. Ponit tres differentias inter episcopos & corepiscopos. Isti autem corepiscopi aliqd habẽt supra presbyteros, sed non bene determinat quid.

f Formatas. Formatæ sive dimissorię dicuntur literę, quibus quis eximitur à iurisdictione sui episcopi, quæ olim cum solennitate magna fiebãt. vt lxxiij. dist. c. j. Commendatitię sive pacificæ dicuntur, quæ dantur clerico viatori, quibus cõmendatur, vt pacifice possit exequi officiũ suum. Et licet Gratianus dicat quod corepiscopi dare tales poterant, illud non credo [3]. sed solus episcopus, vt de conse. distinc. v. c. non oportet. lxxxj. distin. c. extraneo. Quod archidiaconus eas dare non possit, habes extra de officio archid. significasti.

g Commendatitias. ar. cõtra. lxxxj. dist. c. extraneo.

h Leuiticam. Nec subdiaconatẽ, nisi tantum lectoratũ, vt j. proxi. distin. c. j. in fine, Sed G. fuit deceptus ex c. seq. vbi non dicitur, nisi de duobus ordinibus tantum. Ioan. de Fant.

i Vamuis. Plurima. quo ad minores ordines conferendos, quo ad prædicationem, quo ad confessionem, ita tamen quod non possit conferre, nisi lectoratum, &

k Exigere. In ecclesia consecrata: nam ante consecrationem licet presbyteris constituere altaria, sed

Tomus. Concilium. Scribitur. Scripturi. Committitur. Quæ inde. Cõsecrãdis. Sacerdotia. Ecclesiæ. Ecclesiæ. Ecclesiæ

Universidad de Deusto Biblioteca

post non, nisi de consensu episcopi. quod si fecerit, deponatur, argu. j. de consec. dist. j. nullus presbyter. Hæc expositio est illius verbi, constitutio altaris.
a Fidelibus baptizatis. Hugo intelligit literam sic, baptizatis scilicet extra ecclesiam, & redeuntibus ad eam, vt de consecr. dist. iiij. c. ab antiqua. quod postea sequitur, de hæreticis intelligit in ecclesia baptizatis. Vel dic quod idem reperitur in sequẽti litera. Alij intelligunt de insolenniter baptizatis in necessitate à patre, vel à m̃re. xxx. q. j. ad limina. quibus postea episcopus in cõfirmatione debet ea conferre, quæ collata eis non fuerũt, vt hic, & j. q. j. c. si quis hæret. §. ecce. Sequens vero litera intelligitur de baptizatis non in necessitate: & ita non repetit idem [1].

[redacted]

1 Hæc dicit Lauré, sed litera hoc non patit, quia aperte loquitur de hæreticis. Ioann. de Faut.

b Hæreticis. Infra de consec. dist. iiij. c. quamuis.
c Nec publice. Quod solus episcopus potest. quinq. di. in capite. nisi in necessitate, vt xxvj. q. vj. c. vlt. et c. j.
Hi vero. Hæc est tertia pars dist. in qua probat, qđ corepiscopi recesserunt ab aula. Io. de Fant.
d Vnde Damasus. Sed tamẽ hunc Nicolaus est secutus, & sic est contra dist. l. studeat. sed iam tempore Nicolai obsoleuerat constitutio Damasi, vel fuerunt prohibiti nõ quin essent, sed ne essent, vt prius.
e Corepiscopi. Vnde. Id est, ex qua causa.
f Processerit. Quo ad talem præsumptionem.
g Ignoramus. Sed nonne per totum orbem fuerunt corepiscopi? ergo præsumendum est quod fuerunt ab Apostolis, vel concilijs instituti: vt xij. di. illa. Sed hic non negat illos ab Apostolis institutos, sed causam institutionis ignorat. Et est hic arg. φ à quocũq; authore aliquid sit institutum, & quantũcunq; diu obtentũ, si nõ subest causa, vel si onerosum est, extirpandum est: vt xij. di. c. omnia. j. de consec. di. j. c. placuit. x. q. j. c. hanc. & lxiij. dist. c. quia sancta. §. verum. extra de censi. c. peruenit.

Corepiscopi an fuerint ab apostolis instituti.

h Et quod ratione. Institutionis. Et est arg. pro ratione reddenda [2], vt extra de censi. c. peruenit. & C. de codicil. l. pe. ff. sol. mat. l. dotem.

2 Ad idẽ extra de præscript. si quando. vbi de hoc & 23. q. 4. de tyrijs.

zatis [a], vel conuersis hæreticis [b] paracletum spiritum sanctum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publice [c] quidem in missa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere.

Hæc omnia illicita corepiscopis, qui ad exemplum & formam octuagintaduorum discipulorum esse noscuntur. uel presbyteris, qui eandem gestãt figurã, quoniam quanquam consecrationem habent, pontificatus tamen apicem non habent.

3 Hi verò propter insolentiam suam, qua officia episcoporum sibi vsurpant, ab ecclesia prohibiti sunt.

Vnde Damasus [d] Papa ait:

Ordo corepiscoporum à sacra sede reprobatur.

CAN. V.

Corepiscopi tam ab hac sacra sede, quã ab episcopis totius orbis prohibiti sunt. Nimis enim eorum institutio improba est & praua, quia etsi de summo sacerdotij ministerio aliquid præsumant, omni tamẽ authoritate carent. Nam non amplius quàm duos ordines inter discipulos domini esse cognouimus, id est, duodecim Apostolorũ, & septuagintaduorum discipulorum. Vnde [e] iste tertius processerit [f] ignoramus [g]: & qđ ratione [h] caret, extirpare necesse est.

4 Quòd autem episcopi nõ sint, qui minus quàm à tribus sunt ordinati episcopis, omnibus patet. Prohibitũ est enim à sanctis patribus, vt qui ab vno vel à duobus sunt ordinati episcopis, non nominẽtur episcopi. si enim nomen non habent [i], qualiter officium habebunt?

Item Vrbanus Papa.

Apostolorum in ecclesia locum episcopi tenent.

CAN. VI.

Quorum vices [k] in ecclesia habeant episcopi, & quis eis hanc dignitatem dare debeat, August. ostendit inquens, Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt, & constituti episcopi. Hodie enim episcopi qui sunt per vniuersum mundum, vnde nati sunt, ipsa ecclesia [l] patres [m] illos appellat. ipsa illos genuit [n], & ipsa illos [o] constituit in sedibus patrũ. Non ergo te putes desertam, quia nõ vides Paulum, non vides Petrum, quia non vides illos, per

Quod autem. Hęc est quarta pars di. in qua probat, qđ filij ecclesiæ possunt fieri patres. s. possunt fieri episcopi loco Apostolorum. Io. de Fant.
i Nomen non habẽt. Arg. Si re priueris, nec nomẽ habere mereris. xxxij. q. iiij. c. dicat. in fi. C. de fer. à nullo. Arg. lxxxvj. dist. c. fratrem. xvj. q. j. c. si cupis.

Versus. 3 Nomẽ. Vide Nico. Eural. de loc. Isi. gal. ab etymologia. col. vlti. C. M.

k Quorum vices. Infra xij. q. j. c. videntes. s. di. xxj. in nouo.
l Ecclesia. Ergo est ecclesia mater & filia. Item ecclesia quandoq; dicit vxor. vij. q. j. c. sicut. & xxj. q. ij. c. sicut. qñq; mater, xij. q. ij. c. qui abstulerit. Quandoq; dicitur filia, vt de conse. di. j. ecclesia. Nam catholicorũ collectio, quę est ecclesia, per epõrum prædicationem generat, vt xxxij. q. iiij. c. recurrat. Itẽ ecclesia etiam dicitur locus, vbi Deũ timentes veniã postulant. in authẽ. vt lic. ma. & auiæ. §. quia vero. col. viij.

Ecclesia est mater, vxor, & filia. Psal. 44.

m Patres. Quia eam protegunt & defendunt.
n Genuit. Per baptismũ. & ita ecclesię filius datur ei curator, quod etiam lex dicit. ff. de tut. et cur. datis ab his. l. his qui. dic vt notatur xij. q. j. c. vlt.
o Illos. In hoc comparatur patri episcopus, & ecclesia filio: quia sicut filius non potest sine authoritate patris litigare, vt C. de bonis quæ lib. l. vlti. Sic ecclesia sine authoritate prælati, vt extra de iudic. c. causam. & xvj. q. j. c. monachi. Item sicut filius non conuenitur, sed pater nomine filij, vt C. de bo. ma. l. j. C. de anna. excep. l. j. sic ipse prælatus est conueniendus non ecclesia, nisi negotia ecclesiæ distincta sint à negotijs prælati, vt extra de rescrip. c. edoceri.

Episcopus patri et ecclesia filio comparatur.

Per

a Per quos. Per eos pullulauit & creuit, cum nulla esset tunc temporis.
b Nata es. Id est, augmentata.
Tonsura. Hæc dist. diuiditur in tres partes. Secunda ibi, lectores. Tertia ibi, Simili modo. Ioannes de Fant.
c Tonsura vero. In hac lxix. dist. tractat de collatione minorum ordinum, vsq; ad lectoratum. Et nomine tonsuræ accipe hic tres minores ordines, psalmistatum, ostiariatum, & lectoratum: & hoc licet abbati tantum in suo monasterio. exorcistam tamen facere, vel acolythum non licet. j. ead. c. vlti.

Tonsura quãq; tres miores ordines cõprehẽdit.

Quoniã. Hoc capitulũ diuiditur in duas partes. In prima parte prohibetur, ne aliquis super pulpito in ecclesia, vel monasterio legat epistolam, vel lectionẽ, nisi primo fuerit ordinat⁹, & tonsurã habeat ad modum clerici. In secunda parte dicit, quod abbates et sacerdotes, quib⁹ ab episcopo man⁹ imponitur iuxta morem præficiendorũ abbatum conferre possunt in suis monasterijs lectoratũ. Idem licebat quondam corepiscopis. Et nota, φ legere epistolam pertinet ad subdiaconum, legere lectiones ad lectorem pertinet.
d Tonsuram. Id est, coronam. nam aliam tonsurã posset fœmina dare.
e Lectores. Vel etiam ostiarij non autem [1] exorcistæ vel acolythi faciẽdi ius habet, licet sit arg. contra extra de ordi. ab episcopo, qui renunt. episco. c. j. Sed & si abbas ex priuilegio habeat, vt omnes minores conferat, bene potest. Sed nunquid hodie abbas potest conferre istos ordines? Credo [2] quod sic, si tamen manus ei est imposita. extra de ætate & qualita. ordi. c. cum contingat. Ioan. ego non credo quod possint conferre tales ordines abbates. nisi lectoratum, vt videtur dicere hoc cap. & decre. cum contingat. Si autem esset sacerdos abbas, posset etiam conferre psalmistatum, vt xxiij. distinct. capi. psalmista. quia psalmistatum dat simplex sacerdos, vt xxiij. distinctio. c. psalmista.

1 Hęc fuit sententia Hugo. & Lauré. q dicunt idẽ qđ pxi. sequitur.
Abbas an miores ordines hodie cõferre possit.
2 Credo. Ang. Clauas. verb. ordo. 2. §. j. semp requirit iurisdictionẽ quasi episcopalẽ in omni ordine cõferendo.

f Manus impositione. Supra xxiij. distinctio. cap. subdiaconus. contra [3].

3 [redacted]

quos [a] nata es [b]. De prole tua creuit tibi paternitas: pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terrã. Filios genuit ecclesia, cõstituit eos pro patribus suis principes super omnem terram.

DISTINC. LXIX.

1 *Tonsura uerò [c] clerici de manu abbatis suscipi potest, si eidem abbati manus impositio ab episcopo facta noscatur.*

Vnde in septima synodo legitur.

Abbates quibus ab episcopis manus imponitur, aliquos tonsurare possunt.

CAN. I.

Quoniam videmus multos sine manus impositione à paruula ętate tõsuram [d] clerici accipientes, nondũmq; ab episcopo manus impositione percepta, super ambonem irregulariter in collecta legentes: præcipimus amodo id minimè fieri. idipsum quoq; obseruandum est etiam inter monachos.

2 Lectores [e] autem manus impositione [f] licentia est vnicuique abbati in proprio monasterio [g] solummodo faciendi, si duntaxat abbati manus impositio [h] facta noscatur ab episcopo secundùm morem [i] pręficiendorum abbatum, dum constet illum esse presbyterum.

3 Simili modo secũdùm antiquam cõsuetudinem corepiscopum pręceptione [k] oportet episcopi promouere lectores.

Item ex concilio Laodicensi.

Non exorcizent, qui ab episcopo prouecti non sunt.

CAN. II.

Non oportet exorcizare [l] eos, qui needum ab episcopis suis sunt promoti [m], neque in ecclesijs, neque in domibus [n].

DISTINC. LXX.

Ab episcopis [o] alterius [p] ciuitatis clericus ordinari non poterit, nec etiam à proprio [q] absolutè ordinandus est. Absoluta enim ordinatio in Calcedonẽsi concilio prohibetur, & uacuam habere manus impositionem præcipitur, in quo sic statutum est.

Nullus ordinandus est absolutè.

CAN. I.

Neminem [r] abso-

g Monasterio. Sed & monachos alterius monasterij potest ordinare si inuitatus fuit. ix. q. ij. c. Lugdunẽsis.
h Impositio. Quæ non est, nisi benedictio, vt j. q. j. cap. manus.
i Secundum morem. De quo habes xij. q. ij. alienationes. nec hoc postulabit à superiore. Nam sufficit semel à iure concedi. ff. de condi. institu. l. quæ sub conditione. §. fina.
k Præceptione. Generali, arg. xvj. q. j. c. cunctis. lxiiij. di. c. ordinationes. & lxxv. dist. capi. ordinationes.
l Non oportet exorcizare. Id est, legere exorcismos.
m Promoti. Ad ordinẽ exorcistæ.
n In domibus. Id est, in ecclesijs non sacratis. Supfluunt duo neque. Ioan.
o Ab episcopis. Hic depingitur lxx. dist. Quia dixerat presbyteros & reliquos clericos ab episcopo debere ordinari, inde sumpta occasione ostendit, quod nullus ordinandus est sine titulo, id est, sine ecclesia, vel ecclesiastico beneficio. & si fuerit ordinatus, debet deponi tam in iniuriã ordinantis, quã ordinati, quia permisit se sic promoueri. xvj. quę. vij. c. decernimus. xxj. q. ij. c. j. sed quoniam episcopi hanc pœnam nullam reputabant, hodie prouisum est, vt remaneant promoti, et episcopus, vel etiam eius successor eis prouideat. extra de præb. cap. episcopus. extra eodem titu. capi. cum secundum.
p Alterius. Hoc exequitur in dist. sequenti.
q A proprio. Hoc exequitur in ista dist. &c.
r Neminem. Etiã in minoribus ordinibus non debet ordinari. argu. xij. q. j. videntes. xxxij. dist.

Universidad de Deusto Biblioteca

distin.si vero.cum enim habeat officium in ecclesia, ergo & beneficium debet habere. extra de praeb.c. dilectus.extra de filijs presbyt. c. proposuit. ne dicatur, Mendicat in plateis infelix clericus: vt xciij.distinct.cap.diacoconi.

Clericus infelix esurit in plateis.

~~Clericus ciuitatensis est extraneo praeferendus.~~ [redacted]

a Absolute. Id est, sine titulo. b Ciuitatis. Hoc ideo dixit, quia potius est praesentandus clericus, qui est de ciuitate, quam extraneus, vt j.di. prox.c.hortamur. C.de episco. & cleri.c.in ecclesijs. c Siue possessionis.i. si ordinatur ad titulum patrimonij sui, vt extra de praebe.c. tuis. Vel hoc ideo dicit, quia potius sunt illi clerici instituendi, de quorum bonis fundata[1] est ecclesia, vt extra de rescript. cum adeo. d In martyrio. Vbi sunt reliquiae martyrum. vel loquitur de regulari ecclesia. Colligitur etiam hic ex eo, quod dicit siue possessionis, argu. quod si quis habet patrimonium sufficiens, ordinari potest sine titulo. extra de praebe. c.episcopus. e Vacuam. Quo ad executionem. f Ad iniuriam.

lute[a] ordinari iubemus presbyterum, neque diaconum, nec quemlibet in ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifeste in ecclesia suae ciuitatis[b], siue possessionis[c], † aut in martyrio[d] aut in monasterio hic qui ordinatur, mereatur ordinationis publicae vocabulum. Eos autem, qui absolute ordinantur, decreuit sancta synodus vacuam[e] habere manus impositionem, et nullum tale factum valere, ad iniuriam[f] ipsius, qui eum ordinauit.

Item ex concilio Vrbani habito Placentiae.

Irrita sit ordinatio sine titulo facta.

CAN. II.

SAnctorum canonum statutis consona sanctione decernimus, vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur.

Et in qua ecclesia quilibet intitulatus est, in ea perpetuo[g] perseueret. Omnino autem in duabus[h] aliquem intitulari non liceat, sed vnusquisq; in qua intitulatus est, in ea tantum canonicus habeatur. Licet enim episcopi dispositione vnus diuersis[i] praeesse possit ecclesijs, canonicus tamen praebendarius, nisi vnius ecclesiae, in qua conscriptus est, esse non debet. Si quae tamen capellae sunt, quae suis reditibus clericos sustentare non possunt, earum cura[k] ac dispositio praeposito[l] maioris ecclesiae, cui capellae subditae esse videntur, immineat, & tam de possessionibus[m], quam de ecclesiasticis capellarum officijs ipse prouideat[n].

1 Fundata. Idem Archid. Praeposit. hic vide Ro. chum Curt. de iure patro. verb. honorificum.q.18. C.M.

Et etiam suum delictum, quia se sic permisit promoueri: alias alterius odio non debet alius praegrauari. C.de inoffic.test.si quis in suo.extra de his, quae fiunt a maiori parte cap.c.quaesiuit.in fi.

g Sanctorum. Perpetuo.i.dum viuit[2].ff.pro so.l.j.filius enim non debet esse temporalis nec haeres. ff.de adop.l.quaesitum[3].& insti.de hae.insti.§.haeres.

2 Adde quid proprie dicatur perpetuum: & quid eternum, no. in l.eum debere columnam. ff.de serui. vrb.pred.

3 Alias incipit, si tibi.

h In duabus. Qui enim titulum habet in vna ecclesia, si recipit secundam ecclesiam, vel praebendam pro titulo, perdit primam: vt extra de conces.praeb.& eccle.non vac.c.literas. Sed si recipit ipsam quasi beneficium, & quasi commendatam siue stipendium, tunc secus, et tunc non est canonicus secundae praebendae, nec cum eis potest eligere. Si quaeras quare canon iste permittit episcopo dispensare in ecclesijs, & non in praebendis, dico quod aeque potest dispensare in praebendis sicut in ecclesijs, dummodo sint de eodem episcopatu. Est ergo haec veritas, quod de iure communi non potest quis habere duas ecclesias, vel praebendas in eodem episcopatu, vel in diuersis, nisi in casibus notatis xxj.q.j.c.in summa. Sed nunquid hodie beneficium huius canonis est sublatum episcopis per illam nouam constitutionem, de multa. in tit.de praeb.ex eo quod dicitur ibi, per sed.apo.poteris dispensari[4]? Dico quod non, sed tantum vaga & indiscreta dispensatio est ablata ab eis, non probabilis, sicut per remotionem appellationis non remouetur necessaria appellatio, vel probabilis. extra de appel.c.pastoralis. Sic cum dominus prohibuit iurare, non prohibuit iuramentum necessarium, sed temerarium, vt xxij.quae.j.c.ita. sic cum dominus prohibuit vxorem separari a viro, intelligendum est tantum de illa separatione, quae fit sine ratione: vt xxxiij.q.ij. c.quos Deus. Si obijcias, quod punitur episcopus, qui permittit ipsum habere prius stipendium, vt ibidem dicitur extra de praeben.c. quia intantum.de cler. non resi. quia nonnulli. ergo dispensare non potest. Non sequitur, quia episcopus punitur, qui ordinat clericum concubinarium, vt lj di.c. qui in aliquo. & tamen cum ipso dispensare potest: sed ideo punitur, quia indiscrete dispensat. Si obijcis, quod dicitur ibi per sed. apo. ergo non potest per alium. non sequitur, quia eodem modo decretum dicit, quod ordinationes episcoporum faciendae sunt authoritate apost. lxiiij. di.c.ordinationes. & tamen propria authoritate fieri possunt. Sic etiam alibi dicitur, quod quilibet presbyter potest, et debet baptizare, vel celebrare de licentia episcopi, vt xvj.q.j.c.cunctis. et tamen suo iure potest baptizare: sed ideo dicit hoc, quod eius authoritate saltem generali debeat fieri dispensatio. Vel dic quod tunc solus Papa dispensat, cum quis diuersa beneficia in diuersis episcopatibus vult habere, propter repugnantiam, quae ex hoc proueniret, quia nemo duobus dominis potest seruire[5], vt xxj. q.j.c.j. Ioan. Haec glossa nihil valet: quia Papa tantum dispensat circa plures ecclesias habentes curam animarum, & plures dignitates, vt expresse dicit decre. de multa. sed circa plura beneficia non videtur episcopo dispensare prohibitum.

Episcopi vtrum hodie possit circa beneficiorum pluralitatem dispensare.

4 Sed nunquid in casu poterit

legat[?] cardinalis Dicit R. fr. bene curia net, quia spirituali ... ter sedi apostolicae reseruata hoc ... no. in libello ... ris canonici. R. An plures ...

h In duabus. Nec iure ciuili, quis in duobus collegijs potest connumerari. ff.de col.l.j.§.j.nec duas militias habere. C.qui mili. non pos.l.v.§.in posterum. nec duos honores. ff. ad municip. l. libertus.§. praescriptio.

i Diuersis. Non conuentualibus. cum enim nec canonicus in diuersis conuentualibus esse possit, ergo multo magis nec praelatus, ita quod sit in eis canonicus.

k Cura. Xij.q.ij.c.bonae rei. Laur.

l Praeposito.i.episcopo, qui est ordinator in cunctis, vt in contrario hic signato xxv.di.c.j. Vel dic praeposito, id est, archidiacono, arg. extra de verbo. signi.cap.quamuis. & sic nec illud erit contrarium.

m Tam de possessionibus. Arg. pro capellis, vt decimae debitae maiori ecclesiae sic communicentur illis. Arg. contra xxij.q.j.videntes[6].j.q.j.ca.j.

n Prouideat. Vt dentur vni, vel simul vniantur: vt x.quaestione iij.c.vnio.de consec.dist.j.c.j. & extra de praeben.c.exposuisti.

5 De hoc etiam ... 21.q.3.c.j. & idem tit. Hu. causa q. in prin. & Gofre. & Vi. extra de praeb. de multa. Archid.

6 Et id quaere q.1. quod vbi de hoc extra de praeb. ex transmissa. & de hoc Archi.

Nouem.

a Nouem. de consecr.dist.j.cap.inuenimus.

b DE clericis vero. In hac dist.lxxj.ostendit Gratianus, quod clericus vnius episcopi non est ab alio ordinandus episcopo, vel in aliqua ecclesia instituendus sine literis sui episcopi: quod si factum fuerit, irritabitur, nisi hostilitatis causa clericus exularet.j.ead.ca.clericos.

c ILlud. Contentionibus. Nam communitas mater discordiae est. ff.de leg.ij.l.cum pater. §.dulcissimis.

Communitas discordiam parit.

d Et sine voluntate. argu. expressum ad id, quod dixi vij.q.j.c.placuit.

e Ordinatio. nisi postea ratum haberet suus episcopus[1]: vt lxiij.distin.ca. Salonitanae.

1 Ex ista glo. infertur quod rati habitio retrotrahitur. Concord. tex. in l. vero. §. sed et si. & ibi Bart. ff. de sol. et in l. obseruare. §. fin. ff. de offi. proc.

f DE aliena. Exoratus. Sed nunquid sufficeret, vt dissimularet[2]? Non, vt lxxxv.distin.c.Florentinum. & lxiij.distinct.ca.literas.vt not.j.vij.quaestio. j.cap.placuit.

2 Dicit ibi Lau. sufficeret facere, vt canonicum non vt praelatum.

g SI quis ausus. Consensum. Ergo cum consensu eius poterit.C. de sacrosan.eccle. l.qui sub praetextu. & expresso consensu, non tacito. ff.de procura.l. filiusfamil.§.inuitus.

h CLericos. Sed quiescant. Nisi vocentur & eligantur ad alias ecclesias. tunc enim authoritate maioris possunt transire ad alias: vt vij.q.j. episcopus de loco.

i Ex necessitate. Sed pone, quod presbyter amisit ecclesiam suam, episcopus ciuitatem suam, tamen remanet in aliqua parte sui episcopatus, nunquid clericus recedet quo voluerit sine literis episcopi? Dicunt quidam quod non. Nam adhuc praelatus remanet amissa ecclesia. Alij dicunt contrarium: vt dixi vij.q.j.c.pastoralis. Sed verior est ratio prior: quia episcopus adhuc non desinit esse suus praelatus: quia non tantum ratione beneficij, sed etiam ratione ordinis est praelatus suus. Alij dicunt in pendenti esse vtrum sit praelatus. Nam si postea liberatur ecclesia, remanet ecclesiae praelatus, alias non. vij. q.j.cap.pastoralis. Et arguit ad hoc extra de cleri.non resid.c. fraternitati.[3] Item pone, quod episcopus dat ei licentiam transeundi ad alium episcopatum sub ea conditione, vt si redit prior ecclesia ad libertatem, redeat ad eam: nunquid episcopus interim est praelatus eius? Sic, non tamen potest eum excommunicare, nisi forte ecclesia liberata non velit redire. licet enim interim sit eius praelatus: ligatam tamen habet executionem. Item si ad aliam ecclesiam vellet eum reuocare, non posset, nisi ad suam, ex quo ei licentiam dedit, nisi ei sub hac conditione licentiam dedisset: vt posset eum quandocunq; vellet reuocare. Item si totus episcopatus occupatus est a Saracenis: nunquid remanent clerici istius episcopi, cum omnes sint in episcopatu alterius? Dico quod remanent, sed non habet iurisdictionem liberam in eos. Item nunquid possunt eos vicini episcopi recipere sine literis eius? Sic, ipse tamen si episcopatus eius esset liberatus, posset eos reuocare, etiam si eis licentiam dedisset: nisi forte licentiando eos absolueret. Vel dic, quod prior desinit esse praelatus ipsorum: vt nota. vij. quaestio.j. cap. pastoralis.

Clerici an obedire teneantur episcopo, qui ciuitatem suam amisit.

3 Ad idem vij.q.j.pastoralis. Nam multa sunt in pendenti. ff. si cert. peta. proinde. Sed argu. contra, C. de sen. passis. l. vlt. Archidia.

k Tandiu. infra xxj.quaestio.quarta.episcopi. Argu. infra vij. quaestione secunda. capitulo ij, &c.

In eodem etiam concilio antiquis nouem[a] praefationibus decima addita est, quae ita se habet, Aequum & salutare. & te in ve. vel assumptione beatae virginis Mariae collau. bene. & praedicare, quae & vnigenitum tuum sancti spiritus obumbratione concepit, & virginitatis gloria permanente lumen aeternum mundo effudit Iesum Christum dominum nostrum.

DISTINC. LXXI.

DE clericis vero[b] *non ordinandis ab episcopo alterius ciuitatis, in Sardicensi concilio statutum est:*

In quo Ianuarius episcopus dixisse legitur.

Clerici ab episcopo alterius ciuitatis non ordinentur.

CAN. I.

ILlud quoque sanctitas vestra statuat, vt nulli episcopo liceat alterius ciuitatis ecclesiasticum hominem solicitare, & in sua dioecesi, clericum ordinare: quia ex his contentionibus[c] solent nasci discordiae: & ideo prohibeatur omni sententia, ne quis hoc facere audeat. Osius episcopus dixit, Et hoc vniuersi constituimus, vt quicunque ex alia parochia voluerit alienum ministrum sine consensu episcopi sui, & sine voluntate[d] ordinare, non sit rata eius ordinatio[e].

Item Innocentius.

De eodem.

CAN. II.

DE aliena ecclesia ordinare clericum nullus praesumat, nisi eius episcopus precibus exoratus[f] concedere voluerit.

Item ex Niceno concilio.

Qui sine sui episcopi consensu ordinatur, irrita sit eius ordinatio.

CAN. III.

SI quis ausus fuerit aliquem, qui ad alterum pertinet, in ecclesia ordinare, cum non habeat consensum[g] illius episcopi a quo recessit clericus, irrita sit huiusmodi ordinatio.

Item ex concilio Calcedonensi.

Clericus vnius ecclesiae, in aliena non ordinetur.

CAN. IIII.

CLericos in singulis ecclesijs constitutos non liceat (sicut iam diffiniuimus) in alterius ciuitatis ecclesijs ordinari, sed quiescant[h] in ea, in qua ab initio ministrare meruerunt, exceptis illis, qui proprias ciuitates perdiderunt, & ex necessitate[i] ad alias ecclesias migrauerunt. Si vero quicunq; episcopus post diffinitionem istam ad alium episcopum pertinentem clericum susceperit, placuit sanctae synodo & hunc, qui suscepit, & eum, qui susceptus est, tandiu[k] excommunicatos manere, quandiu ipse clericus reuertatur ad propriam ecclesiam.

Frater

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] FRaternitatem. Habiturus. absolute ponitur sine verbo. lxiij. distin. Agatho.

Capitulũ nõ potest licentiare clericum.

[b] Licentiam. Sed nunquid capitulum dum ecclesia vacat posset ipsum licentiare? Nõ, quia quædam alienatio est, quæ non potest fieri vacante ecclesia. xij. q. ij. ca. si qua. de hac materia habes xxiiij. distinc. c. ij. Io. Sed quid si ecclesia habet visitatorẽ? Videtur, quod iste posit alienare: vt insti. de cura. §. viri. Nã authoritate metropolitani debet cõstitui visitator. Sed videf contra, qđ dicit lex: quia ad ea, quæ solennitatẽ iuris desiderãt, tutore opus est. ff. de consen. & autho. præstan. l. curatorem. Vnde nõ credo hæc fieri posse per visitatorem, cum solennitatem exigant. x. quæsti. ij. hoc ius. Ioan.

[c] PRimatus. Sine literis. j. proxi. dist. cap. ij. & j. lxxvj. distinc. cap. vlti. & j. cap. proxi. & j. lxj. distinctio. Osius. & lxxxv. dist. c. Florentinum. in fin. & j. liij. dist. literas.

[c] Sine literis. crederem tamen & testes sufficere. C. de fide instru. in exercendis. & extra de cle. pere. tuæ. Lau.

Laicus an possit ordiari à nõ suo episcopo.

[d] Obtineat. Sed nõ ne extraneus episcopus potest ordinare laicũ de alterius episcopatu, cum laicus possit transferre domicilium quo voluerit? Dico quod sic, sed domicilio nõ trãslato nõ potest eum ordinare, sicut nec alia sacramẽta ab extraneo recipere possit: vt de pœni. distinc. vj. placuit. de consecr. distinc. ij. tribus. nec peregrinari potest laicus sine licẽtia episcopi. de consecr. distinctio. v. non oportet.

[e] Eius episcopi. sic C. de offic. mi. milites. vbi dicitur, qꝑ sine licentia Impatoris, &c.

Item Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

Apostolica permissione vnius ecclesiæ clericus in altera valet ordinari.

CAN. V.

FRaternitatem tuam à nobis petijsse recolimus, Vt Gratianum ecclesiæ Venefranæ diaconem tuæ concederemus ecclesiæ ordinandum: & quoniam nec episcopũ, cui obsecundare debeat, propria ecclesia habeat (hoste scilicet prohibente) quo suum debeat ministerium exhibere: petitionem tuam non prẽiudimus differendam. Idcirco tibi scriptis præsentibus eum necessariò duximus concedendum, habiturus [a] licentiam [b] illũ diaconum nostra interueniente authoritate ecclesiæ tuæ Deo propitio cõstituere cardinalem.

Item ex concilio Carthaginensi primo.

Sine literis episcopi sui in aliqua ecclesia clericus non suscipiatur.

CAN. VI.

PRimatus episcopus Begeselitanus dixit, Suggero sanctitati vestræ, vt statuatis non licere clericum alienũ ab aliquo episcopo suscipi sine literis [c] episcopi sui, † neque apud se retinere, neque laicum vsurpare sibi de plebe aliena: vt eum obtineat [d] sine conscientia eius episcopi [e] de plebe, cuius est. Gratus episcopus dixit: Hæc obseruãtia pacem custodit. Nam & memini in

[1] Subaudi, quoniã debet cõstitui authoritate metropolitani. Laur. qđ dic vt supra, qđ dicit lex: quia ad ea, quæ solennitatẽ iuris desiderãt, tutore opus est. ff. de consen. & autho. præstan. l. curatorem. Vnde nõ credo hæc fieri posse per visitatorem, cum solennitatem exigant. x. quæsti. ij. hoc ius. Ioan.

† Ex isto tex. infertur, quod literæ episcopi sunt authẽticæ, cũ (vt hic) faciãt fidẽ. Concord. tex. in l. monumentorum. et ibi gl. & doc. C. de reli. & sumpt. funerum. Not. Bal. Petr. de bel. perti. & Cy. in l. si qua p calumniã. C. de epis. & cleri.

[f] A collega suo. Sed pone quod eum concedat, vbi dicitur iste habere domicilium? Dic quod si vtrũque beneficium retinet, vtrobique [2] .ff. ad municip. l. Labeo. & l. assumptio. §. à viris prudentibus.

[2] Ad l. C. de loca. ciuica. lib.

[g] EXtraneo clerico. Commendatitijs. f. de cõse. distin. ij. tribus. extra de cleri. pereg. cap. tuæ. & xx. q. vlti. c. vlti. & xix. q. ij. duæ. & C. de episc. & cle. si qua.

Ortamur. Veniens.

[h] Hoc verum est, cũ ille, qui clericum præsentat, laicꝰ est: quia quandiu idoneus est in suo episcopatu, non præsentabit extraneũ. episcopus enim vn decũque posset præsentare, vt j. xvj. quæstio. ij. si quis episcoporum.

Clericũ de diœcesi sua extra neis præsentare.

[3] Vllũ abs. que. Peregrinorum. Clerici peregrini largè possunt appellari om qđ sunt nes, qui nõ sunt de episcopatu ordinã tis, siue sint clerici, siue laici: qa nul ci, siue laici: qa nul li talium debent re cipi ab aliquo epscopo ad dignitatem, vel ordines, vel alia sacramenta ecclesiastica. §. ead. distinct. per totum. & specialiter eod. tit. primatus. & hoc extra de cleri. peregri. ca. ij. & iij. Et quod omnes tales dicantur peregrini & extranei, est argu. iij. q. vj. c. peregrina. vj. quæstio. iij. cap. j. & ij. Ignoti dicuntur, quorum origo, vita, & singularitas sunt ignota episcopo, non distincto, sint de eodem episcopatu, vel alio. xxiiij. dist. c. quando. xliij. dist. c. quie scam⁹. ver. si enim in clero, &c. Arg. ij. quæst. vij. c. quærendum. vers. quorum vita. secũdum Ray. & Gofre.

Clericũ not. extra. de dist. pe. ficatũ dare. ff. de re milit. l. officium.

[4] Clericum. Episcopo. Sic C. de emanc. l. iubemus.

[d] Clericorum autem. x. dist. xxj. c. cleros. ergo & qui eos verberat, incidit in canonẽ. xvij. quæstio. iiij. cap. si quis suadente.

[e] PLacuit. Eligitur. Argu. ex electione ius acquiri'. † quidam tamen dicunt contrarium, & exponunt semel, id est, perfecte, ita quod confirmatus sit, argu. extra de offic. deleg. c. in literis. & etiam si nõdum est translatus, vt est arg. ff. de dona. l. qui saxum.

Quæri

[5] Quod dic, vt no. lxiij. dist. quanto. & 16. qux. 7. cõtra sanctorum. ibi Ioann. intelligit hoc. ca. in nominatione.

† Acquiri. Dic vt in cle. j. vt lite pend.

[k] Imissorias. Hic depingitur lxxij. dist. Dixerat supra magister clericum sine commendatitijs literis sui episcopi non esse recipiendum: nunc ostendit, quod episcopus non debet eas dare, nisi instanter rogatus.

[6] Nisi ab ipso. f. qui eum habere desiderat & postulat, sicut cũ quis trãsit in familiam alterius, vt ff. de adop. l. ij. sic j. lxx. dist. c. ij.

[b] Postulatus. Sunt enim quædã, quę non concedun tur, nisi cum instantia, vt pallium. centesima di. c. prisca. et apostoli. ij. q. vj. post appellationẽ. Bene accedit ad hoc, quia qui præest, parcissime debet commeat ũ dare. ff. de re milit. l. officium.

Cõcedenda sunt ꝙdam cum instantia.

[c] EPiscopo. Nisi (nisi concedente eius episcopo [c]) nemo audeat, vel retinere, vel promouere in ecclesia sibi credita. Clericorum autem [d] nomen etiam lectores, & psalmistæ & ostiarij retinent.

Item ex concilio Micleuitano.

In vna ecclesia ordinatus, in alia non suscipiatur.

CAN. III

PLacuit, vt quicunq; in vna ecclesia semel eligitur [e], ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur.

DISTIN. LXXIII.

QValiter verò commendatitia, vel dimissoria, seu formata epistola faciendasit, uidendum est. Debent nanque literæ Græcæ interponi in ea epistola, & non sine causa. Græca enim elementa literarum numeros etiam exprimere, nullus qui uel tenuiter Græci sermonis notitiam habet ignorat. Ne igitur in faciendis epistolis canonicis (quas mos Latinus formatas uocat) aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc à patribus cccxviij. Niceæ congregatis saluberrimè inuentum est & constitutum, ut formatæ

epistolæ hanc calculationis seu supputationis habeant rationem, id est, ut assumãtur in supputationem prima Græca elementa patris & filij & spiritus sancti, hoc est, π, υ, α, quæ elemẽta octogenariũ quadringẽtesimum & primum significãt numeros. Petri quoq; Apostoli prima litera, id est π, quæ numerũ † lxxx. significat, eius qui scribit episcopi prima litera, cui scribitur secunda, accipientis tertia litera, ciuitatis quoq; de qua scribitur, quarta, & indictionis quæcunque est id temporis, id est, qui fuerit numerus assumatur. Atque ita his omnibus Græcis literis, quæ (ut diximus) numeros exprimunt, in unum ductis, unam, quæcunque collecta fuerit, summam epistola teneat. Hanc qui suscipit, cum omni cautela requirat expresse: addat præterea seꝑatim in epistola etiam nonagenarium & nonum numerum, qui secundum Græca elementa significat ϡθ.

† Alias, qui numerus, &c.

Exemplar formatæ epistolæ, quæ in Nicena synodo à cccxviij. patribus fuꝛta est.

CAN. I.

IN nomine patris π. & filij υ. et spiritus sancti α. Vualterio Spirensis ecclesiæ Episcopo ego Brocardus sanctæ Vuarmaciensis ecclesiæ deuotus gregis Christi famulus in Deo summę felicitatis beatitudinem. Cùm sancta catholica ecclesia prompta sit sequi documenta euangelica, quæ dicunt, Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetę accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet, &c. & Apostolus iubeat hospitalitatem sectari, & necessitatibus virorũ sanctorum communicari: tamẽ propter eos, qui cauteriatam habent suam conscientiam, dicentes se esse simplices, cũ sint astutia diaboli repleti, et pro opere pietatis dicũt se de loco ad locũ transire, cùm sint fugitiui sua malitia faciente, & dicũt se esse ministerio sacro insertos, cũ non sint, statutum est à patribus sanctis neminẽ clericum alienum & ignotum recipi ab aliquo episcopo, & inthronizari in sua ecclesia, nisi habeat à proprio episcopo epistolã, quæ in canonibus nominatur formata. Ideo notum facimus paternitati vestræ, quòd præsens frater noster harum literarum portitor nomine Hermannus nõ pro sua nequitia expulsus est à nobis: sed postulantibus

Matt. 10.

Rom. 12.

fratribus, eò quod ex familia nostra fuit, & noster baptizatus, fecimus ei libertatem receptã in cornu altaris canonicè, & ordinauimus eum ad gradum presbyterij. cui etiã has dimissorias siue commendatitias literas facimus, & eum ad vestram dilectam fraternitatẽ dirigimus, vt in vestra parochia sub vestro sacro regimine & defensione cõsistere valeat. Ego, inquam, Brocardus humilis episcopus in nomine patris, π, & filij, υ, & spiritus sancti, α, & in vnitate sanctae ecclesiae, in qua Petro datum est ius ligandi atque soluendi, absoluo Hermannũ presbyterũ de ciuitate Vuarmaciensi indictione decima, & licẽtiam do vobis intronizãdi eum in quacunq; ecclesia vultis vestrae parochiae. Hanc ergo epistolam Graecis literis hincinde munire decreuimus, & annulo nostrae ecclesiae firmare censuimus. Fraternitatẽ vestram Christus nobis incolumen conseruet, ἀμήν. Data Vuarmaciae idibus Martij, anno dominicae incarnationis M. ij. mense xij. indictione decima.

Incipit epistola formata à 318. episcopis & abbatibus Constantinopolitanae vrbis episcopo edita.

CAN. II.

SAnctisimo in Christo fratri summa dulcedine charitatis amplectendo, A. illius ciuitatis episcopo. V. illius ecclesiae praesul perpetuae beatitudinis optat in Christo salutem, π, υ, α, π, β, ϛ, ι, υ, ι. Decaetero nouerit sancta fraternitas vestra quod iste clericus Hermannus nomine, nostra in parochia instructus ac detonsus paruitatem nostram rogauit, quatenus illi commendatitias literas scriberemus, quibus vestrae celsitudini commendatus, sub tuitione vestri regiminis degere posset: cuius voluntati consentientes, secundùm canonicam authoritatẽ literas ei dimissorias dedimus, per quas ipsi concedimus, vt sub vestro magisterio diuinae seruituti insistens, suae seruiat vtilitati: & vobis licentiam tribuimus, vt si dignum eum iudicaueritis, ad sacros ordines promoueatis. Commendatũ ergo eum curę vestrae suscipite, & nostris ex partibus absolutũ in vestrarũ ouiũ numero custodite. Quas literas, vt vigore veritatis firmatae indubitanter à vobis suscipiantur, literis Graecis (vt canonica docet authoritas) confirmare satagimus. Sancta trinitas vestram beatitudinem ad regimẽ sanctae suae ecclesiae perpetualiter bene valere concedat. ἀμήν ✝.

Vel sic, υ, ι, quod eandem summã exprimunt. Indictiõe decima cõtinet hęc formata epistola summam numeri M. ccc. xv. υ, Graecam in nomine illius primam ponimus, quia Graeci eam in quibusdam locis pro u consonante ponunt, sicut est ἀπσεία, id est, absentia.

DISTIN. LXXIIII.

1 ps Q Vaeritur [2] de his clericis, qui ab episcopis suis promoueri contẽnunt, an inuiti sint sublimandi, an non. De his ita statutum est in concilio Aurelianẽsi.

Annuae suspensioni subiaceat episcopus, qui inuitum ordinare praesumit.

CAN. I.

EPiscopus, qui inuitum, [a] aut reclamantem [b] ordinare praesumpserit, annali poenitentiae subdit⁹ missas facere nõ praesumat. [c]

Item Gregorius in registro Natali episcopo, in primo libro.

Nullus promoueatur inuitus.

CAN. II.

GEsta, [d] quae nobis concilij vestri confecta secretario [e] direxistis, in quibus archidiaconus Honoratus adducitur, plena esse cognouimus semine iurgiorum, cùm vno eodemque tempore vna persona [f] nolens ad sacerdotij ordinẽ prouehitur, quae tanquam [g] immerita à diaconat⁹ officio remoueatur. Et sicut iustum est, vt nemo crescere [h] cõpellatur inuitus: ita censendum puto, ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deijciatur iniustè.

Contrà inuenitur in cõcilio Carthaginensi.

Qui ab episcopis suis promoueri contemnunt, à locis suis deijciantur.

Contra.

CAN. III.

SI qui clerici ab episcopis suis promoueri cõtempserint: nec illic maneãt, vnde recedere [i] noluerunt.

Item.

De eodem.

CAN. IIII.

PLacuit, vt quicunque clerici, vel diaconi pro necessitatibus ecclesiasticarum rerum nõ obtemperauerint episcopis suis volentibus eos ad honorem ampliorem in ecclesia sua promouere, nec illic ministrent in suo gradu, vnde noluerunt recedere.

Item ex concilio Agathensi.

Posteriores prioribus episcopi non praeponant.

CAN. V.

EPiscoporum [k] etiam quorum vita nõ reprehẽditur, posteriorem priori nullus praeponat, nisi fortè superbia elatus, quod pro necessitate ecclesiae episcopus iusserit, implere contemnat.

2 Sanè [l] si officium archidiaconus, aut propter simpliciorem [m] naturã implere, aut expedire nequiuerit: ille loci sui nomen teneat, & ordinationem [n] ecclesiae,

---

Quaeritur. Haec distin. diuiditur in tres partes, in quarum prima probat magister, quod clerici nõ sunt ad ordines compellẽdi. Secunda ibi, sanè. Tertia ibi, verum. Ioan. de Fant.

2 Quaeritur. Hic depingit lxxiiij. di. in qua quaeritur. an quis inuitus sit ordinandus. & praecise continetur in quibusdã ca. quod non, in quibusdam quod sic, vt s. de nolẽtibus fiant volentes. cũ ergo nec aliquis vult promoueri, nec necessitas vel vtilitas ecclesiae exigãt, non est cogendus, vt j. e. c. j. & ij. si autem necessitas ecclesiae hoc exigit, cogit, iuxta illud qd habes j. ead. ca. iij. & iiij. & xxiij. q. iiij. displicet. si autem exigat vtilitas ecclesiae, tunc debet cogi, iuxta id qd habes j. ea. c. vlt. [1] Haec tamen distinctio videtur reprobari j. ea. c. episcoporum. & extra de aeta. & quali. ordi. quaeris. Et ideo dici põt omnia haec referendo ad arbitrium iudicis. Praeterea quãdo dices, quod vtilitas sit, et nõ necessitas? Tũc dico vtilitatem esse tantum, cum ecclesia indiget promotione aliquorũ, qui nolunt promoueri, & tamen aliqui sunt in eadem ecclesia, qui promoueri possunt, vt j. e. c. vlt. Tunc autem dico necessitatẽ esse, qñ ecclesia indiget promotione aliquorum, nec alij sunt in ecclesia, qui digne possint promoueri, vt j. e. ca. iiij. Si vis distinguere secundum di. H. s. quis sit promouẽdus: dic quod promouendus ad dignitatem cogitur per subtractionem beneficiorum. Alij dicunt, quod per attractionẽ etiam corporis ad ordines, vt j. j. q. vj. ca. vlti. viij. q. j. in scripturis. xxiiij. q. iiij. displicet. si tamen sit semper inuitus, nõ cogitur. xx. q. iij. praesens. j. e. ca. vbi. Inuitis enim nõ sunt dãdi honores. ff. de decu. l. ij. & iij. §. vlti. Sed promouendus ad ordines, vel honores, suadente vtilitate tantum cogitur, secundũ quod habes j. ea. c. vlti. s. qñ maiores sunt pluribus beneficijs honorandi, vt ibi dicetur. Necessitate cogente cogitur suspẽsione ab officio. j. e. c. si qui. & c. placuit. in quo intelligo et priuationẽ beneficij. Regulariter enim vno subtracto, & reliquũ est subtractum, vt lxxxj. di. si quis à modo. Credo tamen quod debeat praecedere suspensio ab officio, quasi quaedã excõicatio, quã si cõtemnit, sequit bñficij subtractio, vt lx. dist c. innouamus. xxiij. q. iiij. c. forte. Si vero nec necessitas, nec vtilitas exigit, non est cogendus, & si episcopus eũ cogat, vi detur causa odij & ingratitudinis eum cogere. j. e. c. eps. & ca. gesta. Quidam tamen volũt remouere distinctionem de necessitate & vtilitate, arg. j. e. c. episcoporum. & dicunt quod diuersi canones diuersas poenas imponunt nolentibus promoueri, & est in arbitrio episcopi quam imponat. Aliter tamen soluitur haec contrarietas, extra de aetate & qualita. quaeris. Ioan. Quicquid dicat Io. decre. illa, quaeris. dicit quod cogi possunt, si vtilitas vel necessitas exigat, per subtractionem officij & beneficij. Et tunc dico vtilitatem esse ecclesiae, cum ille, qui promoueri petitur, vtilior est in officio, quã alter qui iam est promotus, & vtile est plures esse in ecclesia in eodem officio. Necessitas est cũ iam promotus nõ sufficit, vel nõ est aliquis promotus. Ber.

Ordinandus est qs inuitus suadente vtilitate, aut necessitate.

1 Vbi de hoc in gl. j.

Honores nõ sunt inuitis dãdi.

Officio subtracto subtrahi debet beneficium.

✝ In exemplari quodam [illegible] stro [illegible] quo leg[illegible] sicut [illegible] ἀάνλ[illegible] αυγ[illegible]

a Episcopus, q inuitũ. Aliquo indicio alio, quàm voce voluntatem ostendente.

b Aut reclamantẽ. voce vel signo, 50. distinct. si quis diaconus. quamuis enim esset inuitus, si nec voce, nec aliquo indicio reclamaret, praesumeretur volũtari⁹. liiij. dist. c. si seruus. aut reclamãtem signo saltem. Nã & per signa ita apparet voluntas, sicut per vocem [1]. xxxij. q. v. nec solo. xx. q. ij. cap. j. & ij. Et sic not. differentiã inter inuitum & reclamantem, vt ff. de serui. vrb. praed. l. inuitum.

c Non praesumat. Nihilomin⁹ deponetur. j. ead. capitu. vbi.

d Gesta. Hoc cap. & ca. honoratus. loquuntur de eadem materia, & idem est casus vtriusque.

e Secretario. Aliter sumitur xxiij. dist. non oportet.

f Persona. Argu. nõ debere promoueri ad maiora qui minoribus indignus iudicatur. argu. xxiiij. q. j. miramur. & distin. xliiij. nulli liceat. ff. de sena. l. qui indignus. & cui interdicitur pomerium, &c. ff. de ser. expor. l. cui pacto. ff. de interdict. & relega. l. relegatorum. §. vltimo.

g Quae tanquam. id est, & illa. Arg. quod contraria allegans non est audiendus. xiij. q. ij. quam praeposterum. de consec. distin. ij. c. reuera. xxiij. q. vij. cap. iij. extra de appel. c. solicitudinem.

h Crescere. Argu. quod monachis vel canonicis inuitis districtior vita non possit [2] imponi, arg. xv. q. j. non est. & xx. quaestio. iij. ca. praesens. Ioan. xxxij. quaestio. j. integritas. B.

Voluntas manifestatur signis & voce.

1 Ad idẽ extra de spon. cum apud. Itẽ adde Bal. in l. quamuis. C. de impube. et alijs subs.

Indignus minorib⁹ ad maiora nõ promoueatur.

Cõtraria allegãs audiri nõ debet.

Monachis inuitis an districtior vita possit iponi.

2 Hoc assertiue ponunt T. &

B. extra ne clerici vel mona. relatũ. sed hoc dictũ forte verũ est in clericis nõ professis. Archid.

CASUS. Hucusque probauit, quod aliquis non sit promouendus inuitus: modo vult probare contrarium per quatuor sequentia capitula.

i SI qui. Recedere. Non quod amittat quis ordines inferiores, si promoueatur ad maiores. sed dicitur recedere quo ad executionem solennem: quia non ita solenniter exequit quis inferiores ordines, vel recedit quo ad appellationẽ. Qd recedat à priore, est arg. xxxvij. distin. qui de mensa. xcij. dist. c. in sancta. Sed (vt praedixi) recedit quo ad onus, [3] nõ quo ad honorem. ar. opti. ff. ad munici. l. municipes. Sed quid si se dicit criminosum, est ne ei credẽdum? videtur quod nõ, quia mota iam sibi controuersia, hoc dicit, ar. extra de testi. c. licet. extra qui mat. accus. pos. cũ in tua. & c. peruenit. Sed dic ei credendũ, extra de aeta. & qual. quęris à nobis. Similiter si se dicit insufficiẽtem, audiendus est. arg. j. e. c. episcoporum. Alias si nõ audit eius excusatio, põt appellare. C. de appel. l. ciues. & l. qui ad ciuilia.

k Episcoporũ. Sic cõstrue. Null⁹ episcoporũ praeponat posteriorẽ priori, quãuis posterior sit de numero eorũ, &c. Et nota secũdũ opi. H. quod prior debet semp eligi, & de priore (vt dicit) sufficit ne malus existat licet posterior melior sit: vt j. lxxv. dist. c. vlti. Alij dicunt semper meliorẽ praeferendũ, etiã si posterior sit. arg. xvj. dist. sexta synodus. ver. prima.

l Sane. Hanc literam intelligunt quidã de promouendo, & etiam totum cap. & ita assignantur duo casus, in quibus posterior praefertur priori, scilicet cum renuit prior promoueri: vel cum est simplicior, quam esse debeat in officio ad quod eligitur: & tunc lege, ille scilicet posterior, tenebit nomen loci sui, id est, debiti sibi priori, vel debiti ratione prioritatis.

m Propter simpliciorem. vij. q. j. c. quia. & ca. petisti. cõtra. s. dist. xxxix. Petrus. & di. xlvij. de Petro.

n Et ordinationem. id est, administrationẽ. & dicit Archi. scilicet dandi. & ita simplicitas impedit promouen

3 Onus. Vnde nõ imminẽte necessitate nõ posset cõpelli in inferiori ministrare. Panor. c. iij. de vita et honesta. cleric. C. M.

Criminosum se dicenti, an sit credendum.

Posterior in duobus casibus est priori praeferendus.

Simplicitas promouendũ impedit.

mouen

1 Adde q̃s dicaſ ſimplex.no. i l.j. in pri. C. de ædili.acti.

2 Secundum iſtã ſententiã vlt.videſ, ꝙ coadiutor nõ ſit ꝑlatus. & ſic videſ cõtra ꝙ le giſ & no. extra de cle. ægro. ca.iij. vbi dicũt Tã. Gof.& B. ꝙ coadiutor eſt ꝑlatus, ex quo habet curam ani marũ: vt ibi,& eo. tit.tua.ibi lati⁹ vide. Monach⁹ nõ poteſt eſſe ſecularis canonicus.

Error qualitatis diſſoluit matrimoniũ ſpirituale.

3 Idẽ dicerem in ſocio.Laur. & facit ꝓ reſtitutione illius bo. argu. ff.de ado. & ſi pubes. Ioan. de Fant.

Ordinat⁹ coacte, an ordinẽ recipiat, & continere debeat.

mouendum, [1] ſed nõ deijcit iam promotum. Si vis intelligere de iam ꝓmoto,dic ille,ſcilicet ſimplex, tenebit,id eſt, habebit honorem & dignitatem:quia non remouebitur,ſed dabitur ei coadiutor. & hoc eſt quod dicit, & ordinationem,id eſt,adminiſtrationem teneat ille,quem elegerit epiſcopus. [2]

a Q Vorundã. Syracuſana.quæ monachorũ eſt,ſicut & Cantuarieñſis.Et ita nõ eſt argu.hic,ꝙ monachus poſsit eſſe ſecularis canonicus.licet enim poſſit eſſe prælatus,tamen nõ poteſt prę bendã habere,quæ priuatæ eſt vtilitatis.H.cõtra ſentit, vt dixi lxiij.diſt. ca.ij.& xvj.q.vij. cap.in nona.

b Qualitate.arg. quod ſi quis tranſlatus eſt de vna eccleſia in aliam eccleſiã, & deceptus eſt qualitate loci, reſtituendus eſt.Et ita error qualitatis diſſoluit matrimonium ſpirituale. [3] & adde quod dixi xxiij.diſtinc. cap.communis.

c Et ideo. vt in auth.vt cum de appel.cog.§.conſiderare.col.viij.

d Subiectos noſtros.Sic xcv.diſt. ca.eſto. xxij. q.v. cap.de forma.

Verum.Hæc eſt tertia pars huius diſtinct.in qua ſoluit & dicit,quod præciſe non eſt quis cõpellendus ad aliquam dignitatem. & hoc probat tribus authoritatib⁹. Ioan.de Fant.

e V Bi. Honorem.Hic patet,quod licet quis coactus ordinetur, tamen recipit ordinem.ar.j.q.j.quod quidam.& xlv.diſtin.de Iudæis.Sed

quem elegerit epiſcopus præponendum.

Item Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſano.

A loco,quo quiſque ordinatus eſt,inuitus teneri non debet.

CAN. VI.

Q Vorundam ad nos relatione peruenit Coſmam,qui ex monacho monaſterij ſanctæ Lucię,à deceſſore tuo venerandæ memoriæ Maximiano in eccleſia Syracuſana [a] ſubdiaconus eſt factus,atque à te poſtea in poſſeſsione,quæ Iuliana vocatur,presbyter dicitur ordinatus, ita nimia triſtitia,à loci qualitate [b] vehementer afflictum,vt vitam ſibi pœnam exiſtimet,& contritionis ſuæ fugæ quærat auxiliũ. Et ideo, [c] quia tales erga ſubiectos noſtros [d] debemus exiſtere,quales nos,ſi ſubiecti fuiſſemus,noſtros vellemus eſſe præpoſitos:magnæ benignitatis eſt, ſi eum in eccleſia,vbi ſubdiaconi functus eſt officio,ſanctitas tua reducere, atque illuc ſtuduerit cõſtituere Cardinalem: quod etiam facere(quantum arbitramur) debes, ſi nihil eſt quod iuſtè contra eum animum tuum exaſperat.Si verò aliqua culpa eſt,ſuis nobis epiſtolis hoc veſtra fraternitas(vt ſcire poſsimus) inſinuet.

3 *Verùm illud Gregor.de his intelligẽdum eſt,qui non cauſa neceßitatis, ſed cauſa ingratitudinis callidè ab epiſcopis ſuis promoueri querũtur.Illud autẽ Chartaginenſis concilij de his intelligitur ,qui nolunt obtẽperare epiſcopis ſuis propter neceßitatem eccleſiæ, uolentibus eos ad altiora promouere.Hãc diſtinctionem ex decreto Simplicij papæ quilibet corroborare ualet, qui ſcribens Ioanni Archiepiſcopo Rauennati ait inter cætera:*

Non eſt aliquis inuitus ad epiſcopatum pertrahendus.

CAN. VII.

V Bi iſta didiciſti,q̃ in epiſcopũ,& fratrem noſtrum Grego.nõ dilectione,ſed inuidia ꝑpetraſti:quem inexcuſabili violentia pertrahi à te paſſus es,atque vexari:vt ei tantum honorẽ [e] non per animi tranquillitatem,ſed per amẽtiam (ſicut dictum eſt) irrogares?Neque enim talia potuiſſent fieri ſanitate conſilij.Nouimus exaggerare quod geſtum eſt,ne cogamur iudicare quod dignum eſt. Nam priuilegium dignitatis meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Denuntiamus autem,ꝙ ſi poſt hoc tale aliquid præſumpſeris,& aliquẽ talem ſeu epiſcopum,vel presbyterum,vel diaconem inuitũ [f] facere poſſe credideris, ordinationes tibi Rauennatis eccleſię, vel Aemilienſis noueris auferendas.

Item Gregorius Antonio ſubdiacono.

De eodem.

CAN. VIII.

H Onoratus archidiaconus Salonitanę [g] eccleſiæ à ſanctæ memorię ꝓdeceſſore meo miſſa ſupplicatiõe popoſcerat, vt ab antiſtite ſuo ꝓuehi inuitus ad fortioris gradus ordinem contra mo-

ſi abſoluta eſſet coactio,tunc nullum reciperet ordinẽ: vt extra de baptiſ. maiores. Sed nunquid ille, qui conditionali coactione ordinatus eſt,tenetur continere?vi detur quod ſic, vt xlv.diſt.de Iudęis. Itẽ quia coacta voluntas eſt volũtas: vt xv.q.j.ca.merito.maxime ſecundũ illos,qui dicũt, quod ordini ſit votum annexum: vt xxvij. diſtinc.diaconus.lxxxiiij.diſtin.cum in præterito. Dicunt quidam, [4] quod talis teneatur cõtinere, & licet nõ debeat quis cogi ad recipiẽdum ordinẽ,tamen receptum cogitur ſeruare. Sed hoc nõ credo,vbi metus talis eſt,qui cadit in conſtãtem virũ: vt extra q̃d metus cau.c.perlatum.& cap.cum dilectus.quia integritas eſt res voti, & non ꝓcepti.xxxij. quæſtio. j.ca. integritas.& continentia non debet eſſe niſi voluntaria: vt xxxj.diſtin.c.ante triennium. & xx. q.iij.c.præſens.nec dico talem in aliquo habere priuilegium clerici.ſi tamẽ vult vti eo poteſt, ſed tunc continere tenetur. Secus autẽ in baptiſmo: quia illud eſt ſacramentum ſalutis & neceſsitatis: ideo illud cogitur retinere:vt in cap. de Iudæis.

f Inuitum.j. xxiij.q.iiij.ca.diſplicet tibi.contra j.ꝫ. q.vj.c.ſicut is.contra.& j.vij.q.j.ca. ſcias [5] .C.de epiſc. & cleri.l. ſi quenquam.contra. Sed dico,quod ſemper ab initio debet eſſe inuitus, vt dixi j. viij.quæſt.j.in ſcripturis.Ioan.

g H Onoratus. Salonitanę. infra

4 Vt Lau. de hoc ſe tis notat Gofre. & Ray.i ſumma. vt dixi ſupra 45. diſtinct. de Iudæis. & videas not. extra de bap. maiores. ſ. vlti.

5 Vbi de hoc plene habetur.

infra xcij.diſt. ca. miratus.

a Sed ingratitudinis. Qui alium propter odium vel ingratitudinem nominat ad dignitatẽ, tenetur ei ad omne damnũ , quod ei inde accidit. C. ſi propter inimicitias creatio facta ſit.l.j.lib.x.

b Honorem. Nã dicit lex,ꝙ ex quo quis promouet ad maiorẽ dignitatẽ, amittit priorẽ. C. de primice. l.j. lib. xij. Et eſt ar. ff.ad muni.l. municeps.

c Conſcius. Arg. quod qui vocatus non venit,hoc ipõ videtur diffidere de cauſa.xj. quæſt. j. Chriſtianis.iij.qõ. ix.decernimus.

Cõtumacia prima an faciat aliquẽ puniri.

d Tot ſcriptis.Argu.hic quod nemo puniendus eſt pro prima cõtumacia. xcij.diſt. c.vlti. & lxxxiiij.diſtin.c.j. ſed fieri debet prout canon dicit xxiij.quæſt.iiij.forte. quod non eſt verũ: vt dixi iiij.quæ.v. quiſquis [1]. In hoc cõueniunt T.Hug. & Iac.ꝙ puniri debet in expenſis citatus,ſi in prima citatione nõ veniat, licet ius ei concedat trinam citationem:vt xxiij. qõ. iij.de illicita.& C. quomodo & quando iu.authẽ.qui ſemel. Nec dicif antea contumax quã tum ad excommunicationẽ [2],vel miſſionẽ in poſſeſsionẽ.puniri tamẽ debet in expenſis, ſi in prima citatione non venit [3]. ff.ſi q̃s ius dicenti nõ ob. l.vna. & ita in publico conuentu reſponderunt Ia. T. & H.Et eſt arg.cõtra H. ſententiam quam no.iiij.q.j.in ſumma. Nã ſi poſt contumaciam infamis eſſet, non retineret eccleſiaſticã dignitatem. C. de digni.l. ij. lib. xij.

1 In glo. ſed obijcitur.ibi videas propter id,q̃d ſequitur.

2 Ar.cõtra infra xxiij. qõ. iij. ſi quis de potentibus.vbi de hoc.

3 Adde ad hoc Bart. & Bal. & Albe. de Roſa.in l. ſancimus. C.de iudi.

rem nullo modo cogeretur. Hoc enim ſibi fieri non cauſa prouehendi, ſed ingratitudinis [a] perhibebat. Pro qua re tunc etiam ſanctæ memoriæ prædeceſſor noſter ſcriptis ſuis Natali fratri & coẽpiſcopo noſtro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconem inuitũ proueheret, ne've dolorem conceptæ ingratitudinis in corde retineret. Cumq; etiam à me hæc ſummopere fuerant interdicta,non ſolùm mandata Dei negligens, ſed etiam ſcripturam meam contemnens præfatũ archidiaconẽ quaſi ad fortiorem honorem [b] prouehens, conatus eſt callidè degradare. Vnde actum eſt, vt eodẽ archidiaconatus ſubmoto loco, aliũ adſciſceret, qui eius obtemperare moribus poſſet: quem Honoratum archidiaconẽ arbitramur antiſtiti ſuo aliunde diſplicere non poſſe, niſi quòd cum ſacra vaſa ſuis parentibus dare prohibuerat: quam cauſam ſubtili voluimus,& tunc ſanctæ memoriæ prædeceſſor meus,& nunc ego , indagatione perquirere : ſed ſui ſuorumq́ue actuum conſcius [c] ,perſonam ſuam ad iudicium poſtpoſuit deſtinare. Vnde experiẽtiam tuã præſentis præcepti authoritate duximus fulciendã, quatenus veniẽs in Saloniã, Natalẽ fratrẽ noſtrũ, & coẽpiſcopũ ſaltem tot ſcriptis [d] admonitum ſtudeas adhortari, vt ſupra memoratum archidiaconem in ſtatu ſuo ſuſcipiat. Quod ſi facere hoc contumaciter (vt conſueuit) fortè diſtulerit, vſum ei pallij (qui ab hac ſede conceſſus ſibi fuerat) ex authoritate ſedis apoſtolicæ contradices [e]. Quẽ ſi etiã in eadem pertinacia amiſſo pallio adhuc [f] perſeuerare perſpexeris, dominici corporis & ſanguinis eũ dem antiſtitem participatione priuabis [g].

Adhibenda eſt etiam diſciplina,qua nolentes promoueri ad ſacros ordines, ad obediendum epiſcopis prouocentur.In minoribus ſiquidem ordinibus conſtituti paulatim per ſingulos gradus ſunt promouendi: ut alij contemnentes ſuis obedire epiſcopis doleant ſibi illos eſſe prælatos,quos habebant ſubiectos.

Vnde Gelaſius ſcribit Victori epiſcopo.

Cum maiores ordinari contempſerint,de minoribus promoueantur ordinibus.

CAN. IX.

C Onſuluit dilectio tua de ſuorum promotione clericorũ , perhibens quòd diaconi ad presbyterij gradũ (quo eccleſiam tuam memoras indigere [h]) venire detrectant : quapropter quia inuitos fieri eccleſiaſtica moderatio, grauitasq; non patitur , vt ex nolentibus fiant volentes,ordinatio illa poteſt proficere. Si quos habes in acolythis vel ſubdiaconibus maturiores ætate, & quorum ſit vita probabilis, hos in presbyteratum ſtudeas promouere : vt qui in ſuis ordinibus proficere

extra de exceſ.prę la.inter.

e Contradices. Attende archiepm à ſubdito excõmunicari poſſe: & eiuſdem cenſuræ ſimilitudine poſſe deponi illius authoritate perſonæ, à quo fuit deſtinatus: vt ij.q.vj.ſi epõs.Bart.

f Adhuc. Argu.ꝙ creſcente cõtumacia debet creſcere & pœna. ff. de inter.& releg. relegatorũ. Et iſte ordo eſt ſeruandus cum aliquis punitur ꝓ cõtumacia,vt poſt admonitionem ſuſpendatur,ſecundo excommunicetur , tertio deponatur . quarto curię tradatur: vt xxiij.q.iiij. forte.in fi.& xxxiiij.diſt.quorundã. Sed ſi pro crimine quis punitur , tunc primo deponitur , poſtea excõmunicatur:vt lxxxj diſtin. dictum. extra de iud.cum non ab homine 4 .

Cõtumax quo ordine punitur.

g Priuabis. id eſt, priuatum eſſe oſtẽdes. Nã eo ipſo ꝙ contumax erat,priuatus erat. vel priuabis quo ad hoc, vt poſsit vitari ab alijs in ſacramẽtis.

4 Vbi de hoc,& extra de teſti.cogẽd. capi. cum ſuper.

h C Onſuluit.Indigere. Hoc verbum temperat H. ita quod ſonat in vtilitatẽ,non in neceſsitatem.Dicitur enim quis indigere eo,q̃d bonũ et vtile eſt ſibi habere. ſi enim neceſsitas eſſet,compelleretur ꝑ ſubtractionem beneficij , vel officij.ſ.e.capi. iij. & iiij. & v. licet ſit argumen. cõtra ſupra ea.diſt. capitu.epiſcoporũ. extra de ætã. & quali.quæris. ſecũdum quam potes ſoluere canones iſtos.Illa tamen loquitur de his , qui habent plura bñficia, ꝓut ipſa litera dicit: & quod ibi dicit : priuabis, dic parte ſti-

pendiorum,non omnibus.Ioan.quicquid dicatur,illi decre.quæris.stabis. B.

a Commoda.nam exhortatione præmiorum, &c. ff.de iusti.& iur.l.j.& xxiij.q.iiij.c.vlti.Ioan.

b Propensius.sed quomodo hoc probetur, vbi præbēdæ omnes æquales sunt? Potest dici quod decurrent præbendæ eorum. Vel dic consequantur spe,non re.

noluerint, reddātur suis inferioribus: post minores ipsa cōmoda [a] presbyteri propensius [b] quā diaconi cōsequantur, vt hac [c] saltem ratione [d] cōstricti,& honorem, quē fugerant, appetere nitantur [e] & quæstum.

b Propensius. Est hic ar.de iure communi plus presbyteros,quam diacones de oblationibus & decimis debere habere. argu. xxxij. dist. præter hoc.quod verū est: sed de specialitate quādoq; aliter fit. j.q.ij.c.vlti.

Presbyteri plus in decimis habeant quā diacones.

ADDITIO. De hoc etiam no.j.q.ij.c. vlti. ibi videas.xvj.q.vij. ca. j.Archid.

c Vt hac. hic vt, consecutiuum est.j.qō.j.quisquis. si enim esset causatiuū simoniam committeret, qui propter quæstum Deo seruiret. Deo enim propter Deum seruiendum est principaliter:vt viij. quæst.j. sunt in ecclesia. & j.qō.j.non est. & si esset causatiuum, videretur eos inuitare ad inuidendum alijs. Item arg. beneficium sicut priuilegiū quandoque concedi [1] alicui odio alterius.

Deo propter Deū est seruiendum.

d Ratione. Graue enim videtur, quod plus detur socio,quàm sibi etiam fratri.C.de bon.quæ lib. cum oportet.j.respon. nec de eadem societate debet vnus plus,quam alius consequi.ff.pro socio.verum.§.si cū tres. Nec est alicui conferendum, vnde alij scrupuloso corde moueantur:vt xvj.q.vij.c.j.

e Nitantur. Arg. q fit quandoq; secundario, quod principaliter fieri non potest:vt hic,& ff. de postu.l.j.§.penul.& vltimo.

1 Dic qd hoc totū ideo est, quiā hr respectus ad vtilitatē ecclesię:aliās in odium alterius non esset priuilegium conferendū alicui.C.de sta.etima. l.fi.Argu. ff.ad Trebel.si cum ab hærede. ff. de admi. tut. impuberi. §. tempus. Io.de Fāt.

DISTIN. LXXV.

T Empus autem [f] cōsecrationis (sicut ī ordine Romano habetur) ad episcopi benedictionē nō eligitur [g].omni enim tēpore [h] benedicūtur, dummodo ieiuni, & hora tertia benedictionem accipiant.

Vnde Anacletus Papa scribit omnibus episcopis.

Ordinationes episcoporū qua hora fieri debeant.

CAN. I.

O Rdinationes [i] Episcoporum authoritate [k] apostolica ab omnibus,qui in eadē prouincia fuerint, episcopis sunt celebrandæ: qui simul conuenientes scrutinium [l] cū precibus celebrēt: manus [m] cū sanctis euangelijs imponētes dominica die hora tertia [n], orātes: sacraque vnctione, prophetarum exemplo [o] regū capita perungentiū, eos more apostolorū [p] & Moysi [q] vngētes: quia omnis sanctificatio [r] cōstat esse in spiritu sancto, cuius virtus inuisibilis sancto est chrismati [s] permista: & hoc ritu solennem celebrent ordinationem.

T Empus autem. Hæc distinct.diuiditur in quinq; partes, in quarum prima dicitur quod die dominica & hora tertia & ieiuni debent episcopi cōsecrari quocūq; tēpore.& hoc probat per c.seq. Secūda ibi, Tempus autem. Tertia ibi, Cæterorum. Quarta ibi, Quod die. Quinta ibi, Ordinationes. Io.de Fant.

f Tempus autem. Hic depingitur lxxv.dist.in qua agit magister de consecratione episcoporum, & de temporibus ordinationum.subiungit etiā de ordinatione aliorum clericorum. Debet autē ordinatio episcoporum fieri hora tertia die dominico.j.e.c.j. & c. quod die.cæterorum vero in sex partibus anni, scilicet in quatuor tēporibus,& in sabbatho mediæ hebdomadæ quadragesimæ,& in sabbatho sancto.j.e.c. vlti.extra de temp.ordi.c.iij.& lxiij. dist. literas.

g Non eligitur. Id est,non est electum, vel determinatum in canone.

h Omni enim tempore. i.omni mense vel septimana.similiter restringitur de consecra.distin.iiij.omni tempore.ibi exponitur,id est,omni anno.

ADDITIO. De hoc etiā no.xxxj.di.tenere.Ar.

i Ordinationes. CASVS. Ostenditur à quibus,qualiter,qua hora,qua die episcopus debeat ordinari.

k Authoritate generali. Extra de elec.cum in cunctis. xvj.q.j.cunctis.

l Scrutiniū. i.examinationē, de qua habes distin.xxiij. qui episcopus.

m Manus. Duo ponent super caput consecrandi codicem euāgeliorum, tertius fundet benedictionem: alij omnes ponent manus super caput eius: vt xxiij. dist. episcopus.

n Tertia. Multiplex est ratio de hora tertia: quia debet tunc missa publice celebrari, vt de consec.distin.j. nocte.sine qua missa non potest consecrari: quia nec ecclesia sine missa consecratur.de cōse.dist.j.omnes. Licet quidam dicant contra, quod scilicet non fit de substantia cōsecrationis: quibus ego assentio [1]:quia non est de substantia vnctio ipsa, de qua magis videtur quod sit de substantia. Imo si omissa est,suppletur.extra de sacra vnctio. c.vno. in princ. Alij tamen dicūt omnia ista esse de substātia, ar.xxiij.dist.quorundam. præter tempus, vel horam: quia quocunq; tempore ordinatur,recipit ordinem.arg.j.lxxvij.dist.subdiaconus.extra de tempo.ordi. sane. Nam quādoq; citius,quādoq; tardius missa celebratur. Item ideo est faciēda consecratio hora tertia, quia spiritus sanctus in igneis linguis hora tertia, &c. de cōse.dist.j.nocte,quorū loco succedūt episcopi.xxj.distin.in nouo.& quia hora illa dominus est crucifixus,vt ibidem dicitur:& tali hora apostoli cōsecrauerunt Paulum & Barnabam,&c.j.e.quod dic.

o Exemplo. Quia Samuel inunxit Dauid & Saulem, Eliseus Iehu in regem Israel.

p More apostolorum. qui inunxerunt Iacobum.j.lxvj.dist.porro.

q Et Moysi.qui inunxit Aaron.& filios eius. xxj. distin.§.j.

r Sanctificatio. Id est, omnis vnctio sanctificans & efficax est [3] à spiritu sancto. Et sic patet, quod in collatione sacramenti cōfertur gratia: & illa gratia inuisibiliter operatur.j.q.j.multi.& si sacramentum alij quod confertur digno,tunc corroborat virtutē priorem,vt de conse.dist.v. nouissime. & augetur in eo gratia.de conse.dist.iiij.non ex quo.Sed si sacramentum confertur indigno,solum sacramentum recipit, & illud recipit ad sui malum,sed non recipit rem sacramenti. Hæc materia optime tractatur extra de sacra vncti.cum venisset.

s Chrismati. Et ita chrisma est sacramentum quod conce

Episcoporum cōsecratio [illegible] hora tertia. [illegible]

concedo.sic & aqua.j.qō.prima.detrahe. & c.multi.

Tēpus. Hæc est secūda pars dist.in qua dicit, quod ecclesia episcopalis vltra tres menses vacare non debet,& postquā electus fuerit,vsq; ad alios tres mēses consecratur.interim ecclesia per œconomum gubernatur.& hoc probat per c.seq.Ioā.de Fā.

[2] *Tempus autem consecrationis trium mensium spatio clauditur, ultra quod (nisi necessitate cogente) episcoporum consecrationes post electionem differri non licet.*

Vnde in Calcedonensi concilio legitur.

Vltra tres menses non differatur episcoporum ordinatio.

CAN. II.

Q Voniam quidam metropolitanorū (sicut ad nos perlatum est) negligūt sibi greges creditos,& differunt ordinationes facere episcoporū: placuit sanctæ synodo intra tres [a] menses fieri ordinationes episcoporum: nisi fortè inexcusabilis necessitas [b] coēgerit ordinationis tempus amplius protelari. Si autem quis episcoporum [c] hoc non obseruauerit, ipsum debere ecclesiasticæ condemnationi subiacere: reditus verò eiusdem viduatæ ecclesię integros reseruari apud œconomum [d] eiusdem ecclesiæ censēmus.

a Q Voniam. Tres. Vsque ad tres menses fit electio.l.di. post quā.et vsq; ad alios tres mēses cōsecratio, vt hic dicitur, & c.dist.quoniam.

Electio debet fieri intra trimestre.

b Necessitas. Propter quā quandoq; posset differri per totam vitam electi, maxime cōfirmati: vt si vitietur in corpore.arg. extra de elec.cū in cunctis. licet sit arg.contra extra de æta.et qua li.c.j. vel si non reperiretur idoneus in ecclesia, nisi in minoribus ordinibus:vt j.vij.quæs.j. constitutū.§. dist. lxj. Ossius. xxviij. di. de Syracusanæ.

c Episcoporū.vel metropolitanorū, vel electorū, q episcopi sunt destinatiōe.cōtra vtrosq; enim pœna est statuta.c.di.quoniā.

d Apud œconomū. De hac materia dixi j.xij.q. ij. illud.

[3] *Cæterorum uerò clericorum ordinationes non nisi in temporibus certis & in diebus maximè sacerdotum & leuitarum fieri debēt, uespera uidelicet sabbathi, uel mane diei dominicæ continuato ieiunio.*

Vnde Zepherinus Papa scribit omnibus episcopis.

Ordinationes presbyterorum & leuitarum qua hora fieri debeant.

CAN. III.

O Rdinationes presbyterorum leuitarumq; [e] tempore [f] congruo multis corā astantibus solenniter agite, & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum societate & adiumēto plurimum gaudeatis.

Item Leo episcopus, Dioscoro Alexandrino episcopo.

Presbyteri & leuitæ, qua hora ordinandi sunt.

CAN. IIII.

Q Vod à patribus nostris propensiori cura nouimus esse seruatū, à nobis quoque volumus custodiri: vt non passim diebus omnibus sacerdotalis, vel leuitica ordinatio celebretur: sed post diē sabbathi [g] eiusdem noctis, quæ lucescit in prima [h] sabbathi, exordia consecrandi eligantur [i]: in quibus his qui consecrandi sunt,

e O Rdinatiões. Leuitarumque. Hoc idē in subdiacono,nisi in Papatūm. extra de temp. or.c.j. sed secundū hæc decreta nondū subdiaconatus erat sacer ordo, ar.j.e. c. pe. & lx.dist c.fi.

f Tempore. Et in maiori ecclesia, vt argu.§. dist. lxvij. reliqui.& arg.xxiiij.dist.c.vlti. minores autem ordines,vbi & quando libuerit potest episcopus cōferre [1]:vt extra eo.c.iij. & omnes simul, si consuetudo habeat hoc in prouincia.extra de eo,qui fur.or.rece.cum H.lator.

1 Ad idē infra,quādo.palea est.

2 Ad hoc de cōsecr. dist.j.c.solēt plures, §.in ieiunijs.ibi videas.

g Q Vod a patribus.Sabbathi. Quidam intelligunt hoc c.de sabbatho paschali, vt si quis tunc velit conferre ordines, debeat eos conferre in occasum Solis:quia missa tunc non est cantanda, nisi die illa finita [2]: vt j.de consec.dis.iij sabbatho.quod patet ex eo,quod dicitur tunc, Deus qui hanc sacratissimam noctem. Hu.dicit quod omnes ordines sunt conferendi die dominico. Et dicit quod vespera præcedentis noctis trahitur ad diem sequentem [3], vt siue de vespere in sabbatho,siue de mane in dominico cōferantur,semper in die dominico videantur conferri. Sed certe secundum hoc non esset necessaria continuatio ieiunij: præterea omnia iura dicunt,quod tantum in sabbatho conferendi sunt ordines,vt extra. e. c. iij. Alij dicunt, quod omnes ordines sabbatho conferuntur: & dicunt quod mane dominicæ diei potius trahitur ad vesperam præcedentē, quam vespera ad mane. Et ita siue cōferantur vespere in sabbatho, siue in mane sequenti, semper fictione canonica cōferentur sabbatho: & secūdum hoc de iure debet continuari ieiunium. Innocentius autē non determinat, an mane trahatur ad vesperam præcedentem, an vespere ad mane.de tempo.or. di.literas. Consuetudo tamen habet, quod tantum circa horam nonam sabbathi fiunt ordinationes. secundū H. exponitur post diē sabbathi.i.post finitum die sabbathi. Alij exponūt post diē sabbathi,id est, post inceptū, diem sabbathi. Io. certe H. opinio vera videtur, & male reprehenditur de cōtinuatione ieiunij: quia iā incepta est dies dominica, & ideo est necessarium ieiunium, licet non seruetur de consuetudine: nisi velis dicere q hæc ca. sint abrogata per decre. extra eod. titu.capitu.iij.B. In consecratione autem episcopi non est necessaria continuatio ieiunij,cū tantum die dominico cōsecrētur,& in mane quilibet intelligatur ieiunus,vt extra eod.literas. Sed licet quis possit ordinare aliquem in sacerdotem in sabbatho,& in mane in episcopum [4]: tamen alium ordinem non posset eidem conferre in mane,cui vnum contulerat in sabbatho.extra.e.literas. Sed nūquid dominico die in mane potest quis ordinari in sacerdotem, & eadem die hora tertia in episcopum? H.dicit quod sic: quia nunquam inuenitur prohibitum.

h In prima id est,mane die dominico.

i Eligantur. Id est, electi consecrentur.hypallage.de cimaoctaua, quæstione secunda.diffinimus.

3 Adde qualiter accipiatur dies propter intellectu huius glo. Bar. in l.ij. ff. de verb.sig.et in l. more Romano. ff. de fer. & l. aut facta.§.tempus.ff. ad Sylla.

Episcoporum cōsecratio fit tātum die dominico.

4 Hoc etiā de plano concedūt Vincēt. & Inno.vt no. extra de tēpo.ord. literas.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

a Quod eiusdem. Id est, conferantur ordines.
b Cōtinuato. Ab ordinatoribus, vel ordinādis. Lau.
c Ieiunio. Quid si pransus conferat ordinem, nunquid confertur ordo? H. dicit quod sic. & idem dicit in alijs sacramentis, præterquā in eucharistia: & forte idem posset dici de eucharistia. arg. de consecra. distin. ij. liquido. quod cōcedo: quia pransus bene potest conficere, licet non debeat. ar. illius c. liquido.

Sacramēta conferri possunt post comestionem.

d Declaratur. Legitur enim in quadam homilia Bedę, quæ legitur nocte illa super euangelio illo: Vesperę autem sabbati: vbi dicit Beda, quod in die ista noctes incipiunt præcedere dies: ideo [1] forte vt tres dies & noctes haberi possint, in quibus domin' fuit in ventre terrę: quod nec sic habetur, nisi synecdochice [2]. vel declaratur, quia missa non decantatur in sabbatho, sed in principio sequentis noctis: & dicitur, Deus qui hāc sacratissimam noctem, &c. & ita est de die dominica nox illa. Lau.

Q Vod die. Hæc est quarta pars huius distinctionis, in qua probat quod episcopi semper debent consecrari die dominico more apostolorum, qui de mandato domini imposuerunt manus Paulo & Barnabę: et quia eodē die dominus resurrexit. Ioā. de Fantu.

e Quod die. H. ponit fundamentum suæ opinionis in c. isto, quod scilicet in die dominico posuit ordines conferri. Quod patet per hoc, quod dicit ordinationes sacerdotum: & per id quod dicit initium, &c. nos qui contrarium dicimus, exponimus ordinationes sacerdotum, id est, episcoporum consecrationes [3]. Pro quo intellectu bene facit, quod infra subijcit, ex apostolica, &c. Nam Pau. & Barnabas episcopi fuerunt. vnde per eorum exemplum nihil probatur, nisi de episcopis: & quod dicit, cui initium, &c. dic nihil facere ad rem: sed dicit incidēter, imo asscribitur ei fictione canonis, non in veritate.
f Sacerdotum. Id est, episcoporum. sic non erit pro H.

1 Alias adeo, sed nō est bona litera: & sic etiā ponit Laurē. & Ioā. de Fan.
† Ex isto tex. Infert, quod dies dominic' nō accipit generaliter. ff. in leg. j. §. hoc autem. et ibi Bar. ff. de oper. no. nun.
2 Ista est figura tribuēs toti, quod est partis: vt cū dicit Aethiops est albus, propter dētes, quos habet albos. Nec enim dominus stetit, siue fuit in ventre terræ per tres dies & noctes, nisi loquēdo. Nam & alias totum ponitur pro parte, vt j. dist. §. scire. imo totū non est aliud à suis partib', vt no. 61. di. nullus. Io. de Fā. &c.
3 Arg. ad hoc xcv. di. c. olim. Io. de Fā. &c.

ieiunis & à ieiunantibus sacra benedictio cōferatur. Quod eiusdem [a] obseruantiæ erit, si mane ipso die dominico continuato [b] ieiunio [c] sabbathi ordinatio celebretur: a quo tempore pręcedentis noctis initia non recedunt: quod ad diem resurrectionis (sicut in pascha Domini declaratur [d]) pertinere non dubium est.

Idem.

Quare die dominico sacerdotum ordinationes celebrentur.

CAN. V.

4 QVòd die [e] dominico † ordinationes sacerdotum [f] celebrentur, non tantùm ex consuetudine, sed etiā ex apostolica nouimus venire doctrina: scriptura manifestante, quòd cùm apostoli Paulum & Barnabam ex spiritus sancti præcepto ad euangelium gētibus mitterent prædicandum, ieiunantes & orantes imposuerunt eis manus: vt intelligamus quanta & dantium, & accipientiū deuotione curandum sit, ne tantæ benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo piè, & laudabiliter apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum sacerdotum formam per ecclesias, quib' Dominus pſesse voluit, etiā ipse seruaueris: vt his, q cōsecrādi sunt, nūquā benedictio, nisi ī die dominicæ resurrectionis tribuaē, cui à vespere sabbathi initiū cōstat asscribi †: quę tantis diuinarum dispensationum mysterijs consecrata est, vt quicquid [g] à domino est insigne constitutum, in huius diei dignitate sit gestū. In hac die mundus sumpsit exordium. In hac per resurrectionem & mors interitum, & vita accepit principium.

Ex ordine Romano.

De eodem.

PALEA.

QVando & ubi libitum fuerit usque ad subdiaconatus officium ordinantur clerici: diaconi uerò & presbyteri nūquam, nisi in publica ordinatiōe.

Item Gelasius omnibus episcopis.

De temporibus ordinationis.

CAN. VI.

5 ORdinationes presbyterorum et diaconorum, nisi certis temporibus & diebus exerceri non debent, id est, quarti [h] mensis ieiunio: & septimi [i] & decimi [k]: sed etiam quadragesimalis [l] initij ac medianæ [m] hebdomadæ etiā sabbathi ieiunio circa vesperas ipsas ordinationes nouerint celebrādas: nec cuiuslibet vtilitatis causa seu pſbyterū [n], seu diaconē his pferre [o] audeāt, q ante ipsos fuerint ordinati.

g Vt quicquid. xvj. q. j. c. vlti. de conse. distinct. iiij. quæris.

ADDITIO.

Ex hoc colligitur, quod generalis sermo non accipitur generaliter: vt ibi no. Archi.

h ORdinationes. Quarti. id est, ieiunij. hoc semper in omni septimana pentecostes occurrit: & loquitur secundū antiquā computationem Latinorum, qui incipiebant annum à Martio.
i Et septimi. Id est Septembris.
k Decimi. Id est, Decembris.
l Quadragesimalis. id est, in prima septimana quadragesimæ.
m Medianę. in qua cātatur, Sitientes, quæ præcedit dominicam de passione.

ADDITIO.

Et extra de tempo. ordi. capitu. iij.

n Seu presbyterū. De hoc dixi s. lxxiiij. distinctione. episcoporum. viij. quæstio. prima. licet ergo.
o Præferre. Ecce hic habes, quod prius ordinati præferuntur [4] alijs, vt in habendis honoribus, & in alijs: vt decimaseptima distinct. capitu. consilia. §. hinc. & extra de maio. & obedien. capitu. primo. & lxxiiij. distinctione. c. episcoporum. etiam licet posteriores sint meliores. non obstat vigesimatertia, quęstiōe quarta. sicut. octaua, quæstione prima. licet. vt ibi notatur. licet sit argumentum contra s. distinctione decimasexta. sexta [5]. ver. prima. Ioannes. Hodie sufficit, si electus à maiori parte capituli sit bonus: vt extra de electione. cum nobis. B.

† Concor. tex. in l. more Romano. ff. de feriis. Bar. in l. aut facta. §. tēpus. ff. ad Sylla.
Annus à Martio quōque incepit.
Ordinatus prius alijs præfertur.
4 Et ita attende temporis prioritatem sic lxxiiij. dist. c. v. extra ma. et obedi. c. j. & alibi collēta de ordinatis de alio feri. l. vi. extra maior. & obedi. tuas.
5 Alias sancta.

QVibus temporibus. Hæc distinctio diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, quādo debent fieri ieiunia quatuor temporum: & hoc probat per sex authoritates. secundum ca. in fi. non tenet neque prima pars tertij capit. tenet: sed secunda pars tenet secundum Ioan. de Fantu. Secūda ibi, Primū. Tertia ibi, Non autem. Io. de Fantu.

a Quibus temporibus. In hac distinctio. lxxvj. agit magister de temporibus ieiuniorū. Ostendit etiam diuersas origines eorū. Postea ponit differentiam inter nos & Hebræos in cōputatione mēsiū [1]. Ostēdit etiā, quod non sit ieiunādum à pascha domini vsque ad pentecostē, nec esse flectenda genua [2].
b IEiunium. Voluitur. Lex tamen in æstatem & hyemem annum distinguit. ff. de aqua quo. & æstiua. lege prima. §. hoc interdictum.
c COnstituim'. Hoc capitulum est abrogatū.
d DE ieiunio. Martij. nō semper, imo prima septimana quadragesimæ.
e Iunij. Nec hoc semp imo in septimana pentecostes.
f Et hoc sciendum est. Quod ab hinc dicitur, manet immutatum: superiora per sequentem canonem mutantur, scilicet statuimus: & ita vtile non vitiatur per inutile, contra. ix. distin. si ad sacras. Lau.
g Celebrari. Cedit ergo in ieiunio minus dignum digniori, argu. ff. de mino. verum. §. vlti. extra de conse. ec. vel alta. c. quod in dubijs. Et est argu. quod si festum alicui' apostoli die lunæ euenerit, sabbatho vigilia ieiunanda est: quia ieiunium & dominica simul concurrere non possunt. extra de obser. ieiu. c. j. arg. contra extra de verb. signifi. quæsiuit. Lau.
h Ieiunium. j. de conse. dist. iij. quoniam.
i In Decembri. Prima quadragenæ seruat ieiunia veris: Pneumatis hebdomada seruare secunda iuberis: Tertia septembris cultū fert mercuris istum: Sabbatha ieiunent vigilem præeūtia Christum. Lau.
k STatuimus. In Septembri. secundum distinctionem ca. superioris. in fine.
IGitur. Huius.

1 Vt j. c. ieiunium.
2 Vt j. c. scire. & c. seq.
Annus in æstatē & hyemē diuiditur.
Dñica & ieiuniū simul cōcurrere non possunt.
Ieiunia quatuor temporū.
3 Noīatiui casus, et fœminini generis est.

DISTIN. LXXVI.

1 QVibus tēporibus [a] ieiunia celebrāda sint, Calixtus Papa determinat, scribens Benedicto episcopo.

Quibus temporibus ieiunia celebrentur.

CAN. I.

IEiunium, quod ter in anno apud nos celebrare didicisti, conueniētius nunc per quatuor tēpora fieri decernimus: vt sicut annus per quatuor voluitur [b] tēpora, sic & nos quaternū solēne agamus ieiunium per quatuor anni tempora.

Itē ex cōcilio Magūti.

De eodem.

CAN. II.

COnstituimus [c], vt quatuor tempora anni ab omnibus hominibus communi ieiunio obseruenē, id est, in Martio hebdomada prima, in Iunio secunda, in Septembri tertia, in Decēbri quarta.

Item ex cōcilio Salegustæ habito.

De eodem.

CAN. III.

DE ieiunio autem quatuor temporū hāc certitudinem statuimus, vt si Calendę Martij [d] in quarta feria siue antea euenerint: eadem hebdomada ieiunium celebretur. Si autem calēdæ Martij in quintam feriam, aut in sextam, aut in sabbathum distēdantur, in sequentem hebdomadam ieiunium differatur. Simili quoque modo, si Calendæ Iunij [e] in quarta feria, aut antè euenerint, in subsequenti hebdomada ieiunium celebretur: & si in quinta, aut in sexta feria, aut in sabbatho contigerit, ieiunium in tertiam hebdomadā reseruetur. Et hoc sciendum est [f], quòd si quando ieiunium mensis Iunij in vigilia pētecostes secundùm prædictam regulam euenerit, non ibi celebrandum erit, sed in ipsa hebdomada solenni pentecostes: quia vigilia simul & ieiunium celebrari [g] non debent: & tunc propter solennitatem sancti spiritus diacones dalmaticis induantur, & alleluia decantetur, & flectamus genua, non dicatur. Eodem modo de septimi mensis ieiunio constitutum est: vt si Calendæ Septembris in quarta feria euenerint, aut antea, in tertia hebdomada ieiuniū [h] celebretur: & si in quinta, aut sexta aut in sabbatho contigerit, in quarta hebdomada ieiunandum erit. In Decembri [i] verò illud obseruandum erit, vt in proximo sabbatho ante vigiliam natalis domini celebretur ieiunium: quia si vigilia in sabbatho euenerit, simul vigiliam & ieiunium celebrari non conuenit.

Econtra Vrbanus.

De eodem.

CAN. IIII.

STatuimus etiam, vt ieiunia quatuor temporum hoc ordine celebrenē. Primum in initio quadragesimę. Secundum in hebdomada pentecostes. Tertium verò in Septembri [k]. Quartum in Decembri more solito fiat.

Item ex sermone Leonis Papæ.

De eodem.

CAN. V.

IGitur post sanctæ lætitiæ dies, quos in honorem domini à morte resurgentis, ac deinde ascendentis exegimus, post quam acceptum sancti spiritus donū salubriter & necessariè consuetudo est ordinata ieiunij: vt si quid fortè inter ipsa

festiuitatis gaudia negligens libertas & licentia immoderata presumpserit, hoc religiosæ abstinentiæ censura castiget. Item.

De eodem.

CAN. VI.

HVius obseruantiæ vtilitas fratres dilectissimi in ecclesiasticis præcipuè est constituta ieiunijs: quæ ex doctrina sancti spiritus ita per totius anni circulum distributa sunt, vt lex abstinentiæ omnibus sit asscripta tẽporibus. Siquidem ieiunium vernum in quadragesima, æstiuum in pentecoste, autumnale in mense septimo, hyemale in hoc, qui est decimus, celebremus: intelligentes diuinis nihil vacuum esse preceptis, & verbo Dei ad eruditionem nostram omnia elementa seruire, dum per ipsius mũdi cardines, quasi per quatuor euangelia, incessabili tuba discimus, quod & prædicamus & agimus.

a *Primum* [a] *verò mensem, quartum, septimum, & decimum non Hebræorum ratione, sed nostra debemus accipere. Primus enim mensis apud illos est Aprilis, quartus Iulius, septimus October, decimus Ianuarius, in quibus etiam ieiunabant. Præterea in quinto mense (qui est Augustus) quæ fuerit eius causa ieiunij, Hiero. super Zachariam exponit dicens:*

Quare in suprascriptis temporibus ieiunia lex imperauit.

CAN. VII.

IEiunium † quarti [b]. & ieiuniũ quinti, & ieiunium septimi & ieiunium decimi, domui Iudæ & Ierusalem in dies festos vertet & gaudiũ. Hoc loco [c] nostrorum multi multa dixerunt [d], & inter se dissonantia. Cogimur itaque ad Hebræos recurrere: sciẽtiæ veritatem de fonte [e] magis, quàm de riuulis [f] quærere [g] †. Ieiunium quarti mensis [h], q apud Latinos vocatur Iulius, die septima, & x. eiusdẽ mensis illud arbitrãtur, quãdo descendens Moyses de monte Sina tabulas legis abiecerit [i], atque confregerit, & iuxta Ieremiam muri primùm rupti sint ciuitatis [k]. In quinto verò mense, qui apud nos appellatur Augustus, cùm propter exploratores terræ sanctæ seditio orta esset in populo, iussi sunt montem non ascendere, sed per xl. annos longis à terra sancta circuire dispendijs: vt (exceptis duobus Caleph & Iosue) omnes [l] in solitudine caderent. In hoc mẽse à Nabuchodonosor, & multa [m] post secula à Tito & Vespasiano tẽplum Ierosolymis [n] incensum est, atq; destructũ: capta vrbs Bethel, ad quã multa millia confugerant Iudæorũ, aratum templum in ignominiam gentis oppressæ à Tito Annio Rufo. In septimo verò, qui apud nos appellatur October, occisus est Godolias, & Iudę tribus, ac Ierusalem reliquiæ dissipatæ sunt. Mense decimo, qui apud nos Ianuarius dicitur, eò quòd ianua sit anni atq; principium

a HVius. Primum. Hæc est secũda pars huius dist. in qua dicitur vnde habuerũt ortũ ieiunia Iudæorum, qui aliter cõputant, quam nos. Io. de Fantu.

a Primum. Accipe in superiori distin. c. vlti.

Præcepta etiam moralia sunt per ecclesiam mutabilia.

b IEiuniũ quarti. Subaudit mensis. & arg. sumi potest ex hoc c. q etiam ea, quæ moralia sunt, immutãtur per ecclesiã hodie. Nã alijs tẽporibus celebrabant olim hæc ieiunia, alijs nunc.

c Hoc loco. verba Hieronymi.

d Dixerũt. Ostendendo causas constitutiõis talis. vel talis ieiunij.

e De fonte. Collige ĩ dubijs ad rei originem recurrendum: & plus magistro, quam discipulis credendũ, vt dixi dist. ix. vt veterum. & dist. xx. de quibus. xxiiij. q. j. loquitur. s. di. xij. præceptis. Ar. contra nunquam ad rei originem recurrendum. ff. de le. & se. cõ. & ideo. Nã dicit lex q non de omnibus, quæ constituta sunt, reddi ratio potest, &c. ff. titu. e. non omniũ.

Magistro plus quã discipulo credẽdum est.

f De riuulis. Arg. non valere sumptũ sine originali. C. de eden. authẽ. ibi posita. Arg. cõtra. extra de fideius. p(er)uenit. Dicit Albericus q si est trãscriptum per manũ tabellionis, valet. ar. ff. de adm. tu. chirographis. Azo. dicit nõ valere, nisi per iudicem fiat translatio vt in authen. vt fratrum filij. §. illud. col. ix. C. de test. publicari. Ioã. hæc q. determinat hodie p decr. quam habes extra de fide instru. c. vlt. vbi dicitur q exemplata instrumenta aliqua iusta causa authoritate iudicis scripta eandẽ vim habeat cum authenticis & originalibus. B.

Transcriptũ an valeat sine originali.

ADDITIO. De hoc no. c. dist. contra morem. & extra de verb. sig. abbate. Archi.

g Quærere. s. dis. ix. vt veterum.

h Quarti mensis. s. secundũ Hebraicam cõputationẽ.

i Abiecerit. Cum inuenisset Iudæos q conflasse vitulum, vt xlv. di. disciplina. j. de pœ. di. ij. vt cognouerunt. §. itẽ opponitur.

k Ciuitatis. A Nabuchodonosor, qui cum Chaldæis cepit ciuitatem Ierusalem. xxiij. q. v. cap. remittuntur. §. hinc. in fi.

l Omnes. Qui diffidere cœperunt: sed cum Moyses non diffideret, & esset maior xx. annis, quare non intrauit terram promissionis? rationẽ habes xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor §. his omnibus. Et dic omnes, qui à xx. anno & supra exiuerunt de Aegypto.

m Multa. Sed quare inducit hoc de Tito & Vespasiano, cum ante per multa tẽpora fuit illud ieiunium constitutum? & dicimus quod istud nõ facit ad propositum. Vnde est argu. quod quandoq aliqua inferuntur decretis, quæ non faciunt ad propositum principale. argu. s. proxi. distin. quod die. ver. cũ initium.

n Ierosolymis. Legitur 1 in psalterio. Vt quid Deus repulisti: quod Ierusalem capta est eo tempore, quo interfecerunt Iesum Christũ, scilicet in pascha: possumus dicere quod tũc fuerit capta; sed illa sa con

† Exitus tex. infert q quãdo quẽmadmodum cõsiderat accidẽtia, le. cõcor. l. ij. §. ex actis. ff. de origi. iur. & l. j. §. ... stlas. ff. de postu. Ierem. lij.

Nu. 14.

Titus & Vespasianus.

1 Dic hic legitur. ... in Iosepho, secundum Gos.

† Verba Zacha. c. viij. vsque ad versic. hoc loco. C.M.

Ezechiel in captiuitate positus audiuit, & cunctus populus captiuorum, quinto mense templum esse subuersum: quod plenissimè in eodem propheta cognoscimus. Hoc igitur est omne [a] quod dicitur: Dies planctus & ieiuniorum, quod hactenus habuistis in luctum, sciatis vobis (quia cogitaui, vt benefaciã Ierusalem & domui Iuda) in lætitiam & gaudium & solennitates esse vertendos, ita duntaxat, si veritatem diligatis & pacem. Iuxta anagogen [b], quia tunc ieiunamus quando sponsus aufertur à nobis, & non meremur ei⁹ habere præsentiã: cùm reuersus fuerit ad nos dominus, & cogitauerit, vt benefaciat nobis, omnis tristitia vertetur in gaudium: & fames [c] pristina sermonis Dei, presentia doctrinarum eius, & cælestis panis saturitate compensabitur.

3 *Non autem uidentur* [d] *ieiunia quarti mensis posse celebrari ante diem pentecostes. A die enim dominicæ resurrectiõis usq; in diẽ pẽtecostes non indicuntur obseruanda ieiunia* [e].

Vnde Ambrosi⁹ in eiusdẽ diei sermone, q sic incipit,

De eodem.

CAN. VIII.

SCire debet sanctitas vestra, Per hos quinquaginta dies nobis est iugis & continua festiuitas, ita vt hoc omni tempore, neque ad obseruãdum indicamus ieiunia: neq; ad exorãdũ dominum genibus succidamus [f]. & infra. ad instar ergo dominicæ resurrectionis tota quinquaginta dierum curricula celebrãtur, & omnes isti dies veluti dominici reputant: resurrectio enim dominica dies † est. In dominica enim resurgẽs saluator reuersus est ad homines, & post resurrectionem tota quinquagesima [g] cũ hominibus commoratus est: æqualis ergo eorum [h] dierum necessarium est vt sit festiuitas, quorum æqualis est & sanctitas. Nõ ergo ieiunam⁹ in hac quinquagesima: quia in his diebus nobiscũ domin⁹ commoratus est. Item ĩ apologia [i] Dauid. Hũc numerũ, qnquagesimũ videlicet, lęti celebram⁹: & post domini pasſionẽ remisso culpæ totius debito, chirographoq; [k] euacuato [l] ab omni nexu liberi suscipim⁹ aduenientem in nos gratiã spirit⁹ sancti. In die pentecostes vacant ieiunia, laus dicitur Deo, & oratio, & alleluia cantatur [m].

Necessariò ergo ecclesia constituit, ut post diem pẽtecostes ieiunia celebrentur. Sed quod in illis quinquaginta diebus ieiunãdũ esse negat, ex obseruãtiæ [n] *necessitate intelligitur.*

Vnde in eiusdẽ diei sermone qui sic incipit:

De eodem. CAN. IX.

NOsse credo vos fratres: Non minore lætitia celebramus diem pentecostes, quàm diem sanctum paschæ celebrare curauimus.

Ezec. 39. Ierusalem quando fuit capta.

sa constructa in se vsq; ad Augustum, quando fuit accensa ab Ismael, qui Iudæus erat, & à quibusdam alijs.

a Hoc igitur est omne. Id est, hoc significat apud nos: nã apud Græcos decimus inuenit October: vt s. distinct. xviij. propter.

b Anagogen. Id est, superiorem & spiritualẽ, vel moralem intellectum. Nã ana supra, goge ducere: inde pædagogus quasi ductor. hoc modo exponitur hic. Est enim quidam intellectus historicus 1. allegoricus, moralis siue tropologicus & anagogicus: sicut diximus s. distin. xxxvij. vino. Sic hæc vox Ierusalem, historice significat ciuitatem illã terrestrem, allegorice ecclesiam, moraliter animam fidelem, anagogice cęlestem Ierusalem. Moralis intellect⁹ attendit quæ iuxta nos sunt: allegoricus, quæ intra nos: anagogicus, quę supra nos. hic ergo ponitur anagogicus p allegorico.

Scriptura diuina quadrupliciter exponi põt.

1 Historia secundum Isido. in j. lib. etym. dicitur ab historein Grece, qd' est Latine cognoscere, vel videre. apud veteres enim null⁹ scribebat historiã, nisi qui interfuisset. Alij dicũt quod dicit ab historon Græce, qd' est gesticulatio, id est gestuũ representatio. vñ & histrio vocat gesticulator, id est, alio rum gesto rum recitator et representator. Arc. Fluuius etiã quãdo q arescãs dicit perennis.

c Et fames. j. viij. quæstio. j. audacter.

d Non autem videntur. Improbat quod dictum est s. de ieiunijs. s. eadẽ. capi. statuimus. & capi. de ieiunio. in principio.

e Ieiunia. j. de consec. di. iiij. rogationes. contra. Sol. licet ibi ieiunemus tribus diebus, nihilominus tamen est ibi continuata festiuitas. Nã dicit lex quod perennis est siue continuus fluuius licet quandoque exarescat. ff. de flu. l. j. §. j. respon. Vel dic consuetudinem sequendam 2, duodecima distinctione. illa.

2 Scilicet an illi tres dies, de quibus loqui p(re)dict. cap. rogatiões. sint ieiuniãdi.

Ioann. de Fant.

f SCire debet. Succidamus. Quia vnum genu succidit alij, & ita factum notat.

g Quinquagesima. Si quadragesimam diceret, melius dixisset: nã post quadraginta dies ascẽdit in cælum. de cõsecratio. distinctio. quinta. ieiunium. et sic ponitur totum pro parte sic vigesimatertia, quæstione quarta. cum superna. sic econuerso pars ponitur p toto. decimaquarta, quæstione quinta. pœnale.

Christus post dies xl. ascendit in cælum.

† Alias non habetur dies.

h Eorum. Arg. pro omnibus vigilijs apostolorum ieiunandis, vel pro nullis, quod falsũ est: ecclesia tamen Romana consueuit in vigilijs omnium ieiunare. extra de obseruatione ieiunio. cõsilium. nisi Ioannis, Philippi, & Iacobi, vt ibi. Laur.

Ieiunandũ est in vigilijs omniũ apostolorum.

i In apologia i. sermone excusatorio de adulterio. quod Dauid cõmisit cũ Bethsabee. ab apo, quod est re: & logos, quod est sermo, quasi responsio pro aliquo.

Apologia.

k Chirographoq;. id est, peccato quo tenebamur diabolo obligati tanquã chirographo.

l Euacuato. Vt C. de plus pe. l. vna. & est argu. quod cancellato instrumento liberatur debitor 3: quod verum est, nisi creditor probet cõtrarium. ff. de proba. si chirographum.

3 De hoc not. extra de renun. sane. in gl. & sic. & extra, vt lit. pen. ecclesia. ij. in fi. Arc.

m Cantatur. Infra de consecra. distinctione tertia. c. nequis. & c. ieiunium.

n Obseruãtię. Hic male dicit. & in sequenti capitu. imo vigilia pentecostes necessario ieiunanda est: vt infra capit. nosse. & supra capitu. de ieiunio. non obst. capit. scire. quia pro vno die, nec plus nec minus 4. sed quod ieiunari debeat,

N hoc habet ecclesiæ consuetudo generalis. NOsse credo.

Vigilia pentecostes est necessario ieiunanda.

4. De cõsec. di. ij re vera. & vide qd' dixi lxv. dist. ca. j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adde gl. cõcor. in l. de pupillo. §. meminisse. ff. de noui operis nun. & in l. j. ff. de offic. præfecti præto. Aphri.

a Pernoctãtes. Per totam noctem significat. ff. de verbo. significa. vrbana. §. pernoctare.

b Necesse est: Id est, conueniens est', secundum G. nam consilium est. Non enim quicquid consulitur, iuris necessitati subijcitur. de pœnitentia distinctione sexta. capi. j. in fine. ff. de iudi. nõ quicquid.

c POst pascha. Relaxauerit. interdicendo. ieiunia. Vinam. Tinam.

d In actibus. Supra xxx. distin. si quis tanquam contra.

e Contextas. Interfertas solennitates: vel contextas, id est iuges & continuatas. ſ. ead. scire.

f Auferam. Dicendo tũc esse iurãdũ.

ADDITIO.

quasi dicat, Nolo his diebus indicere ieiunium. Archidia.

g In suo. Vt morẽ obseruet in ieiunijs, sicut dicitur de vigilia Bartholomæi. extra de obseruatio. ieiunio. cõsilium.

h Apostolicas. Cõsuetudo enim interpretatur legem. ff. de verbo. significa. annículus.

DIlectiõis. Hoc capitulum inducitur ad ostẽdendum varietatẽ computatiõis inter Latinos & Hebræos. Nam secundũ Latinos quartus est mensis Iunius: secundum Hebræos Iulius.

i Vt veniret. Quia forte suberat Papę iste episcopus nullo medio.

k Ab episcopo. argu. quod clericus alicuius episcopi in alia prouincia non debet eligi, nec ipse debet consentire, nisi habeat literas ꝯdimissorias, quibus absoluatur ab obnoxietate, sui

Tunc enim (sicut modò facimus) ieiunauimus, sabbatho vigilias celebrauimus, orationibus pernoctantes a institimus: vnde necesse est b, vt similem obseruantiam similis lætitia subsequatur.

Obseruantia uerò similis dicitur quo ad factum non quo ad necessitatem.

Item Isidorus.

De eodem.

CAN. X.

POst pascha autem vsque ad pentecosten, licet traditio ecclesiarum abstinentiæ rigorem prandijs relaxauerit c, tamen si quis monachorum, vel clericorum ieiunare cupit, non sunt prohibendi: quia & Antonius & Paulus & cæteri patres antiqui etiam his diebus in eremo leguntur abstinuisse, neque soluisse abstinentiam, nisi tantùm die dominico.

Item Hiero. ad Lucinũ.

CAN. XI.

VTinam omni tempore ieiunare possemus, quod in actib⁹ d apostolorũ diebus pentecostes, & die domini co apostolum Paulum & cum eo credentes fecisse legimus. Nec hoc dico, quòd festiuis diebus ieiunandum esse putem, & contextas e quinquaginta diebus ferias et solennitates auferam f, sed vnaquæq; prouincia abundet in suo ſensu, & ꝓcepta maiorũ, leges apostolicas g arbitremur.

Item Pelagius Papa Petro episcopo Põtino.

Sabbatho magno post horã baptismi episcopus valeat ordinari.

CAN. XII.

DIlectionis tuæ scripta suscepimus, quibus significas Latinum ecclesiæ Grumentinę diconem ad episcopatum Marcellianensis ecclesię, siue Clusitanæ ab omnibus fuisse electũ: quod iã ante hoc tempus retulisti, & iussimus vt veniret h: credẽtes eos de persona eiusdem ab episcopo k suo dimissorias accepisse. Quod si modò fecerunt, facite eum velociter ad vrbem Romã occurrere: vt si Deus iusserit in sabbatho magno posthoram baptismi ordinetur. Quòd si ante memoratum diem non occurrerit, cogetur vsque ad quarti l mensis ieiunia sustinere.

DIST. LXXVII.

Istẽporibus m secũdum Anacletũ & Zepherinum, Gelasium & Pelagium, episcopi, presbyteri, diacones sunt ordinandi. Metropolitanus autem iuxta Leonem Papam ex presbyteris eiusdẽ ecclesiæ, uel ex diaconib⁹ optimus ordinetur.

Ex monachis autem uel laicis, nullus nisi per gradus ecclesiæ debet ad summum sacerdotium peruenire.

Vnde Gelasius Papa.

Non nisi per distinctos gradus, quisquam ad sacerdotium aſſiret.

CAN. I.

ILlud nos statuentes vobis & omnibus seruare mandamus, vt omnes ad ecclesiasticos ordines sic accedant in

Tipus intercisionis sunt in ordinibus obseruandis.

tur lxxvij. distinc. in qua tractat de interstitijs temporum obseruandis. no. ergo quod si quis ab infantia sit mancipatus militiæ clericali, anno vij. potest ordinari clericus, ostiari⁹, lector, & exorcista: & sic stabit vsque ad annum xij. exinde acolythus vsque ad annum xx. & postea in xxj. subdiaconus. in xxv. an. diaconus. in xxxj. presbyter, exinde potest esse episcopus: vt ſ. e. in ſingulis. & c. quicunque. xxviij. distin. de his. Sed si adultus velit ordinari, sic potest fieri ordinatio, vt p vij. annos recipiat ordines omnes: in duobus primis quatuor minores, in reliquis quinque ordinetur acolytus, subdiaconus presbyter, & episcopus si electus fuerit. ſ. e. qui cũq; . Si autem secus factum fuerit, deponi debet. ſ. ea. di. subdiaconus. Ex generali tamen consuetudine his omnibus capitulis derogatum est. Vbi vero maior necessitas ecclesiæ incumbit, laicus per annum & dimidium, monachus vero per annum potest recipere omnes ordines, vt infra eadem. capitulo vltimo.

ILlud.

Primum

a Primum. ſ. xxj. di. cleros. contra. ſ. di. xxxij. seriatim. contra. ſ. xliiij. dif. nõ oportet. j contra lix. di si Psalmista officia. contra. Nam ibi colligitur q̃ psalmistatus sit eus est primus ordo. ordo primus: sed melius colligitur extra de æta. & qualicũ contingat. Sed dic q̃ hæc dictio primum, se quẽtia respicit, non quod sit primus ordo ostiari⁹, sed primus est respectu sequentium.

ADDITIO.

Ista fuit sententia Lau. Vel potest dici, quod ideo tacet de psalmista hic, et xcij. di. à subdiacono. quia ille ordo à simplici sacerdote potest cõferri. xxiij. dist. psalmista. et noluit enumerare, nisi illos qui ab episcopis cõferuntur, secundum Hug.

b Si ab infantia. viij. anno. C. de iur. delib. l. si infanti. Ioan.

c Nomen. Vt scribatur in matricula. l. dist. contumaces.

d Quinquennio. post septimum. ſ. e. ca. subdiaconus.

e Exinde. post xij. annos cũ voluerit.

f Vel subdiacon⁹. vel pro. i. hoc probatur in c. seq. ar. C. de verb. signi. l. vlti. arg. extra de eo q̃ fur. or. re. c. ij.

g Xiiij. annis. computatis à tempore septennij. hoc respicit quod dicit de infantia. i. septennio: & ita in xxj. an. subdiaconus fiat.

h Xiiij. annis. Hęc determinatio xiiij. anno. non respicit, nisi tantum sub diaconatum, quod patet ex ca. ſe. vbi dicitur, quod ab accessu adolescentiæ vsq; ad xx. an. fiat acolythus & subdiaconus: sed in xv. an. acolythus, in vigesimoprimo subdiaconus.

i Adde hic, q̃d defensor appellat patronus sue aduocatus ecclesiæ, extra de elẽctio. venerabi-

Pontificatum. ſ. de cons. di. v. de his vero. ſ. distin. decimaoctaua. si episcopus. & distinct. lix. si officia.

i Defensores. i. aduocati castri: di. j q̃. iij. saluator l.

k Ex laicis. ſ. distin. lxxxix. indicatum. contra. Sed hic isti laici erant de foro ecclesiæ, ibi non. & constitui debent isti quo ad temporalia, nõ quo ad spiritualia. decima sexta, quæstione septima. in nona.

l In ordine. Contra. Nõne isti sunt grandæui, cũ eis edmittat administratio. ergo per vij. an. tm̃ possunt ascendere ad oẽs ordines, vt j. c. pxi. quare ergo hic dicit supradicta obseruationem? Respon. ideo vt prædictim omnes ordines recipiant, & nullũ prætermittãt: nec tamen per tãta interstitia, vel hoc corrigitur. Io.

m QVicunq; . Pubertatis. i. ante an. xiiij. secundum quosdã: secundũ H. ante xij. instit. quib. mod. tut. si. in prin. extra de despõ. impu. puberes. xx. q. j illud. vbi incipit adolescẽtia, exsufflatur et exulat pubertas. Io. quod dicit H. de xij. an. nõ est verum in mascu lo, sed in puella: vt instit. quibus mod. si. tute. in prima columna. B.

n Baptizari. Sed quare dicit, quod tunc debeat baptizari, cum sit dubiũ & periculosum intantum differri baptisma: vt de cons. dist. iiij. quãdo qs. et c. ne qd' abstit. ideo dicit quia cum baptisma sit ianua omnium sacramẽtorum, vt xxxij. dist. c. præter hoc. ſ. verum. in fi. nõ posset ordinari si nõ esset baptizatus. extra de presby. non bapti. c. iij. non quod debeat differri. sed si casu dilatum est, baptizari debet.

o Acolythus. Et ita videtur, quod de iure non debeãt minores ordines simul conferri: quod credo nisi dispensatiue, vel nisi sit consuetudo, vt extra de eo qui fur. or. re. cum H. lator.

p Ad diaconij. Cõtinentia præeunte. ideo hic non dixit de subdiaconatu, quia nondũ erat sacer ordo tempore Syricij, qui antiquissimus fuit. xxxij. distinct. erubescant. hodie vero est sacer ordo.

q Exinde. ſ. e. dist. quo sermo præcesserit, non ad quinquennium proximum, & sic erit in xxx. anno, vt ibi dicitur, & extra de elect. cum in cunctis. Vel dicas esse constitutionum varietatem. H.

r Grandæuus. ſ. xxiij. ann. vhilis ætas. ſ. e. c. episcopus.

s Ætas enim multũ facit ad eruditionem. xxvj. q. vij. hoc sit. & si sit xxiij. annorum, ita recipit omnes ordines infra xxx. annum, sicut quilibet alius, qui à puericia deseruiuit ecclesiæ. Vel grãdæuus. ſ. xviij. annorũ, arg. xxvij. di. de his.

t Vel xxx. quia hæc est vhilis ætas. ſ. e. c. episcopus.

ecclesiæ etiam qui ex laicis k fiũt, supradicta obseruatione teneantur, si meruerint esse in ordine l clericatus.

Item Syricius Papa.

De eodem.

CAN. III.

QVicunque itaque se voluerit obsequijs ecclesiæ à sua infantia, ante pubertatis m annos baptizari n, & lectorũ debet ministerio sociari, qui ab accessu adolescẽtię vsq; ad vigesimum suæ ætatis annũ, si probabiliter vixerit, vna tantũ, & ea quã vir ginem benedictione cõmuni per sacerdotẽ percepit, vxore contentus, acolythus o & subdiaconus esse debebit: posteáque ad diaconũ p gradũ (si seipsum primitus continentia præeunte dignũ probauerit) accedat: vbi si intra quinque annos laudabiliter ministrauerit, cõgruè presbyterium consequatur: exinde q post decennium episcopalẽ cathedrã poterit adipisci: si tamẽ per hæc tempora integritas suæ vitæ ac fidei eius fuerit approbata. Qui verò iam ætate grãdeuus r melioris propositi conuersatione prouocatus,

Baptisma est omniũ sacramentorum ianua.

1 Hanc literam poni Laur. cuius fuit hæc glos. sed Hug. ponit 18. de his. 32. distinctio. Sed hoc secundũ Hugo. nõ vadit. ga tũc in septennio non posset recipere omnes ordines.

2 Cõcor. tex. cũ gl. in l. nõ alienor. ff. de lega. iij. & in l. j. ff. de mino.

&

& trigesimasecunda distinctione.lectores.

a Satim.ỹ.dist.xlviij.§.j.argu.contra. Sed non dicit statim.i.incontinenti:sed statim.i.paulo post. Tale statim habes ff.de procu.qui procuratorẽ. Vel ibi non prohibetur, nisi de episcopatu & presbyteratu.

b Vel habere. Ita tamẽ quod dudum iam promiserit cõtinẽtiam. Nã praeire debet continentia, vt xxviij.di. c. priusquam. Praeterea de isto grandaeuo non exprimitur in canone.xxvj.distin.qui sine. distingue tamen inter ordinem & ordinem. & ita arbitrio boni viri relinquitur. extra de offi. dele. de causis. ff. de iure deliberandi.l.j.

c Aliud. à biennio si esset in xv. ann. nec refertur ad antecedens quinquennium: quia non praecessit aliud. sic C. quomodo & quando iudex. authen. qui semel.

Aetas in honorib°, & multis alijs necessaria est.

d Subdiaconus non minor xx. annorum. ita vt cõpleuerit xx. annum. hoc enim requiritur in honoribus ecclesiasticis, vt extra de elec. cũ in cunctis. licet secus sit in honoribus ciuilibus[a], vbi sufficit attigisse xv. annum, vt ff. de mu. & ho. ad rem. licet sit arg. contra j.dis.proxi.c. presbyter. In vsucapionibus sufficit attigisse vltimũ diem, vt ff. de diuer. & tempo. praescrip. in vsucapione. Et similiter quãtum ad factionẽ testamenti sufficit attigisse vltimũ diem. xiiij. anni: vt ff.de testa. qua aetate. Sed quãtum ad excusationem ciuilium munerum requiritur quod annus sit completus, vt ff.de iure immu. maiores. Sed quantum ad beneficium restitutionis fit computatio de momento ad momentum, vt ff.de minor. l.iij.§ minorem. Sed in tẽporalibus actionibus oportet, vt vltimus dies sit completus: vt ff.de actio.& oblig.l.in omnibus temporalibus. Ioan.

a Etiã fortè est rõ: quia honores ecclesiae potius spectãt ad onus, quã ad honorem. viij. q.j. illud. Io. de Fã.

ex laico ad sacram militiam peruenire festinat, desiderij sui fructum nõ aliter obtinebit, nisi eo quo baptizetur tempore, statim[a] lectorum aut exorcistarum numero societur: si tamen eum vnam habuisse, vel habere[b], & hanc virginem accepisse constet vxorẽ: qui dum initiatus fuerit, expleto biẽnio per quinquennium aliud[c] acolythus et subdiaconus fiat: & sic ad diaconatum (si per haec tempora dignus iudicatus fuerit) prouehatur: exinde iam accessu temporum presbyterio vel episcopatui (si eum plebis aut cleri euocauerit electio) nõ immerito societur.

Item ex sexta synodo.

De eodem.

CAN. IIII.

Subdiaconus nõ minor viginti annorum[d] ordinetur. Si quis verò in aliquo sacro ordine sacerdotali praeter constituta tempora ordinatus fuerit, deponatur.

Item ex concilio Carthaginensi.

De eodem.

CAN. V.

Placuit[e], vt ante vigintiquinque annos aetatis, nec diaconi ordinentur, nec virgines cõsecrentur, & vt lectores populũ nõ salutẽt.[f]

Item ex concilio Agathensi.

Minoribus vigintiquinque annis Leuitica non praestetur benedictio.

CAN. VI.

Episcop⁹ benedictionem diaconatus minoribus vigintiquinque annorũ penitus nõ committat. Sanè si cõiugati iuuenes[g] se consenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda est, vt sequestrato[h] mansionis cubiculo, religione[i] pmissa, posteaquã pariter conuersi fuerint, ordinentur. Presbyterũ verò, vel episcopũ ante triginta annos, id est, antequã[k] ad perfecti viri aetatẽ perueniant, nullus metropolitanorum ordinare praesumat, ne per aetatem[l] (quod aliquoties euenit) aliquo errore culpentur.

Item ex concilio Toletano quarto.

De eodem.

CAN. VII.

In veteri lege ab anno vigesimoquinto Leuitae[m] tabernaculo[n] seruire iubẽtur: cuius au-

e Placuit.j. vigesima, quaestione prima. placuit.

f Salutem. Solebant forte lecturi in pulpito aliquam salutationem nobis ignotam praemittere, vel dicebant dominus vobiscum. vbi modo dicunt, Iube domine benedicere. xxj.distinctio.denique.

g Episcopus benedictionem. Iuuenes. Idem est de alijs regulariter, ar.xxxij.q.v.per totũ. si sunt senes, bene potest alter conuerti, & alter in seculo remanere. extra de conuer.coniu.cum sis.

h Sequestrato.j.lxxxj.distin.volumus. contra. Sed hic de suspectis. Vel dic quod thalamus tantum debet sequestrari, non autem mãsio[i]. Et hoc obtinet in vxore promouendi. secus est in vxore illius, qui vult conuerti: quia tunc vxor intrabit religionem. vel si est senex, promittet cõtinentiã: vt extra de cõuer. coniug.cum sis. & de illa materia no. xxviij.distin. quia sunt culpae. Quid si vxoratum promouet episcop° ad minores ordines, debet, ne ab eo exigere cõtinentiã: cum sine titulo eum nõ debeat promouere, & beneficiũ, simul cum vxore habere nõ possit: extra de cleri. coniuga.c.j. & ca.diuersis. Sic, si tamen promouetur, nec exegerit, habebit beneficiũ. argumẽ.xxxij. distinct. si qui. ab eo autem qui vxorem non habet, non est exigenda continentia.xv.q.iij.c. sane quisquis.§. cum autem. Ioan.

i Religione. Id est castitate, quae qualiter promitti debeat, dixi xxxij. distinctio. seriatim. nec enim ista debet religionem intrare, quia nec vir eius intrat. secus est in vxore monachi vel episcopi. extra de cõuersione coniugatorum. sane.

k Antequam. Nota quod canon aliter interpretatur virilem aetatem, aliter interpretatur lex. ff.de minor.l.j.C.de his qui veni. aetat impetr. l. vlti. sed diuersificant, quia diuersos habent respectus. Praetor non habuit respectum, nisi ad rerum suarum administrationem.

Aetas virilis diuersimode interpretatur.

l Ne per aetatem. Argu. ratione aetatis praesumi pro aliquo, vel contra: vt ỹ.xxxiiij.distinctione, quorundam. trigesimatertia, quaestione ij. antiqui.

m In veteri. Leuitae. in veteri lege à vigesimo quinto anno Leuitae deseruiebant tabernaculo, & custodiebant vasa tabernaculi aurea, antea non.

n Tabernaculo. Quid sit tabernaculum, habes ff. de verborum significatione.l.inde tabernacula.

Tabernaculum.

Nos.

a Nos. cõmiscet se alijs, vt citius reprehendat.

Puer quid significat.

b Pueros. Puer quandoque seruum, quandoque puellã significat. ff.de verb.sig.l.pueri. quãdoque dicitur puer xviij. annorum. ff.de ali.& ciba.legatis.l.Mela.

Leuita à Leui dicitur.

c Leuitae. Omnes qui in templo seruiebãt, dicebantur Leuitę: quia de tribu Leui assumebantur. Sed nunquid conferebatur eis tunc character? Sic. argu.de consecra. distin.j.c.j. sed non idem, qui hodie, argu. extra de sacra vnct. c.cum venisset. in fin. xxj.dist. c.j. quod est contra opi Hug. quam dixi ỹ.lxxv. dist.c.j. quod scilicet sine missa cõferat characterem. Sed hodie immutata est forma per Christum: vnde nec Aaron sine missa conferret hodie characterem.

Character hodie sine missa non cõfertur.

d Si quis. Munus. id est, si vult ad ordinẽ promoueri. Archid.

e Monachus. Hoc capitulo loquitur secundum casum illum ỹ.dist. lv.ca.priscis. scilicet de dispensatione procedente de iure communi.

f Nouitius. Quia de nouitio maior dubietas videbatur esse.

g Vel notarius. A notis, id est, literis legẽdis[a]. Praedius tamen scripsit literas non esse notas. ff.de bono.pos. l.sed, cum patrono. §.notis. Notae autem quandoque dicuntur cicatrices. vnde lex dicit, quod & notae & nomina fugitiuorum ad magistratus sunt referẽda. ff.de seruis fugi. l.ij.iuxta illud, Folijsque notas & nomina mandat.

a Secũdũ hoc exponẽ, vel notarius, vel pro id est, & sic exponunt Gratia. & Hugo.

Exorcista.

h Defensor. id est, exorcista. nã prius fit ostiarius, post exorcista. ỹ.ea. c.j. & dicitur exorcista defensor, quia defendit corpus à daemonibus.

Ingenium & alia tẽpus supplere possunt.

i Deuotio. Sicut enim ingenium supplet tempus in bene studente, sic & bonitas aetatem: & ita cõpensatur probitas cũ tẽpore. Sic ergo bonitas supplet aetatem sicut tempus: vt C.de praeposi.sacro.scri.l.prima.lib.xij. Sic & malitia dicitur aetatem supplere. C.si mi.ma.se dixe.l.iij. extra de despõ.impub. c.de illis. ita probitas & honestas supplet tempus. C.de his q vc. aeta. imp. l.omnes. & ff. de decre. ab or.fa.l.prima. Sic aliquid quod est minus, aequiparatur alij quod est maius, facta compensatione hincinde. sexta, quaestione prima.c. quaero. & xix.dist. cap. in canonicis. Istud idem consideratur in testibus: quia fit compensatio authoritatis ad numerum. extra de testibus. c.in nostra.

thoritatẽ in canonibus & sancti patres secuti sunt: nos[a] & diuinae legis, & praeceptorum canonum immemores, & infantes & pueros[b] leuitas facimus ante legitimam aetatem, ante experiẽtiam vitae. Ideoque ne vlterius fiat à nobis, & diuina lege & canonicis admonemur sententijs, vt à xxv. anno suae aetatis leuitae[c] consecrentur, & à xxx. presbyteri ordinentur.

Item Gelasius Papa.

Per quae interualla temporum ordinetur, qui de monachis in clericatum eligitur.

CAN. VIII.

Si quis de religioso pposito & de monasterialibus disciplinis eruditus, ad clericale munus[d] accedit, in primis eius vita antè acta tẽporibus requiratur, si nullo graui facinore probatur infectus, si secundam fortè nõ habuerit vxorem, neque à marito relictam sortitus ostendatur.

Item.

De eodem.

CAN. IX.

Monachus[e] verò nouitius[f] morũ honestate fulcitus, continuò lector, vel notarius[g], aut certè defensor[h] effectus, post tres menses existat acolythus, maximè si huic aetas suffragatur: sexto mense subdiaconi nomen accipiat. Ac si modestae conuersationis, honestaeque voluntatis existat, nono mense diaconus, completoque anno sit presbyter: cui tamen quot annorum fuerant interstitia collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur praestitisse deuotio[i]. Si verò laicus quispiam ecclesiasticis est aggregandus officijs, tantò solicitius in singulis, quae superius comprehensa sunt, huiusmodi decet examinare[k] personam, quantum inter mundanam religiosamque vitam cõstat esse discriminis: quia vtrique conuenientia[l] ecclesiae ministeria sunt deputanda, non inconuenientibus meritis ingerenda: tantoque magis quod sacris aptum possit esse seruitijs, in eorum quaerendum est institutis, quantum de tẽpore, quo fuerint haec assequenda, decerpitur: vt morum hoc doceatur habere probitas, quod prolixior consuetudo non contulit: ne per occasionem supplendae penuriae clericatus vitia[m] potius diuinis cultibus intulisse, non legitimae familiae domini computemur procurasse cõpendia[n]. Quorũ[o] pmotionibus super annimetas[p] nihilominus sex mẽses subrogamus: quoniã (sicut dictum est) distare[q] debet inter personam diuino cultui dedicatam, & de laicorum conuersatione venientem. Quae tamen eatenus indulgenda credimus, vt ecclesijs ab hac occasione cessantibus[r]

k Examinare. Argu. quod si laicus inducitur in testẽ, diligentius est examinandus, quã clericus, propter maiorem duritiã. xij. q.j c.duo.

l Conuenientia. Id est, conuenientibus ministris.

m Vitia. id est, vitiosos clericos.

n Compendia. Id est, vtilitates, vel vtiles ministros.

o Quorum. Argu. potest colligi ex hoc, quod tantum valeat testimoniũ quatuor clericorũ, quantum sex laicorum. Nam in sesquialtera proportione videtur, quod se habeãt, sicut se habẽt sex & quatuor: quia tantum potest clericus facere p annum, quantum laicus per annum & dimidium. xlvj. distin.c.penul.

Clericus laico praefertur.

p Metas. supra di. ea.c.quicũque. contra. Sed ibi de neophyto, hic de renato ab infantia loquitur. Vel illud regulariter & de iure cõmuni, hoc specialiter ex dispensatione, vnde subijcit, quę tamen, &c.

q Distare. j. viij. q.j.nec sufficere[a].

a Ad idẽ lxj.dist.in sacerdotibus. ỹ. iiij. dist. statuimus. & a. denique.§. q.j vilissimus.

r Cessantibus. Cessante causa concessionis, cessare debet

Universidad de Deusto Biblioteca

debet pariter & cõcessum: vt j. quæst. vij. c. quod pro remedio. et c. exiguũ. ĩ. dist. lv. c. priscis. lvj. dist. c. Ismael. argu. contra C. fa. ercisc. l. ij. Lau.

ADDITIO. Dic vt not. lxj. di. c. neophytus. & xix. q. ij. duæ. Archi.

canonum paternorum vetus forma seruetur.

DIST. LXXVIII.

Qva uerò[a] ætate sacerdotes ordinari debeant, Bonifacius Papa diffiniuit dicens:

Ante annos triginta presbyter non ordinetur.

CAN. I.

Si quis xxx. ætatis suæ annum non impleuerit[b], nullo modo presbyter ordinetur, etiã si valde sit dignus[c].

Item in nouellis.

De eodem.

PALEA.

Nemo presbyter consecretur, qui minor triginta annis sit. Nemo diaconus, uel subdiaconus fiat, qui minor uigintiquinque annis sit. Nemo lectoribus connumeretur, qui minor xviij. annis fuerit. Nemo inter diaconissas cõsecretur sacrosanctæ ecclesiæ, quæ minor sit xl. annis, uel ad secundum matrimonium peruenerit.

Item Leo Papa.

Non est ordinandus sacerdos, nisi longo sit probatus examine.

CAN. II.

Qvid est manus[d] citò imponere, nisi ante ætatis maturitatem, ante tempus examinis, ante meritũ obedientiæ, ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere nõ probatis? Et quid est communicare[e] peccato alieno, nisi talem effici ordinantem, qualis ille est, qui nõ meruit ordinari?

Item ex cõcilio Neocæsariensi.

Ante xxx. an. ætatem presbyter non ordinetur.

CAN. III.

Presbyter ante triginta[f] annorũ ætatem non ordinetur, quamuis sit probabilis vitæ, sed obseruetur vsque ad præfinitum tempus. Dominus enim trigesimo anno baptizatus est, & tunc prædicauit[g].

Hoc regulare est: unde & Christus & Ioannes Baptista, & Ezechiel, & nonnulli prophetarum non leguntur ante hoc tempus prophetasse uel prædicasse[h]. uerùm quia Ieremias & Daniel ante iuuenilem ætatem spiritum prophetiæ accepisse leguntur: Dauid quoque & Salomon in adolescentia uncti inueniuntur, & Ioannes euangelista cùm adhuc esset adolescens, à domino in apostolum electus, et cum alijs ad prædicandum missus inuenitur. Paulus quoq; apostolus in adolescentia à domino electus, et ad prædicandum missus asseritur: ecclesia similiter necessitate exigente nõnullos ante triginta annos ordinare consueuit.

Vnde Zacharias Papa Bonifacio episcopo.

Necessitate exigente viginti quinque annorum presbyteri ordinentur.

CAN. IIII.

Si triginta annorum non reperiuntur, & necessitas[i] exposcit, à vigintiquinq; annis sacerdotes ordinentur.

a Qva vero. hic intitulatur lxxviij. di. in qua ostendit magister non debere ordinari sacerdotes de iure cõmuni ante triginta annos cõpletos: quia in tali ætate domin⁹ baptizatus est,[1] & prædicare cœpit, & quidam alij prophetæ. Sed quia & ante hoc tempus prophetæ ad prædicãdum missi sunt, possunt necessitate imminẽte à xxv. anno ordinari. j. ea. dist. c. vlt. arg. ff. ad Trebel. filium. §. j.

Christus, qua ætate baptizat⁹ est.

b Si qs. Nõ impleuerit. extra de elec. cum in cunctis.

c Sit dignus. Arg. est non debere derogari iuri communi propter personam. ĩ. dist. l. ex pœnitentibus. dist. lxj. miramur. Sed propter necessitatem, vel vtilitatem derogatur iuri, licet non propter dignitatem tantum: vt j. q. vij. c. tali [1].

d Qvid est manus. Quid est. Hoc est i epistola ad Timotheũ [2]: Manus cito nemini imposueris, neq; communices peccatis alienis.

e Communicare. Communicat peccatis alienis, qui illis consentit: argu. distin lxxxvj. c. j. & cap. culpam. & ca. facientis. lxxxiij. distin. cap. quid enim. & c. error.

f Presbyter ante trigiuta. Potest tñ ei concedi in vigesimoquinto anno regimẽ parochialis[3] ecclesiæ. extra de elec. cũ in cunctis. Sed cui incumbet ꝓbatio de ætate, si dubitaſ de ætate? Dico ꝙ ei q agit. s. qui petit ordinẽ. Vñ si maior est actor, ipse ꝓbabit se maiorẽ siue minorẽ[4]: vt C. de ꝓba. cũ te. C. de in integ. rest. mi. si minorem. ff. de mino. minor ex aspectu. Sed si minor est reus, tũc aduersarius ꝓbabit: vt C. q & aduersus quos. l. j. ff. de min. de ætate.

g Prædicauit. Sed sacerdotis officium est prędicare: vt xvij. q. j. adijcimus. Vnde est hic argu. contra id, quod diximus, ꝙ debeat implere trigesimũ annum. Dicit Ioã. Chryso. ꝙ de trigesimo anno nondũ attigerat Iesus, nisi xxx. dies, sicut in euangelio continetur: Erat Iesus quasi annorum xxx. Sed est argu. superficiale[5]: sed ꝓbatur per hoc, quod ante xxx. annum non possit promoueri.

h Prædicasse. Ante hoc tempus.

i Si xxx. annorum. Necessitas. vel vtilitas, cũ illa etiam inducat dispensationẽ: vt j. q. vij. tali. imo de iure communi (vt videtur) cum enim in xxv. anno ad regimen ecclesię possit assumi: vt extra de elect. cum in cũctis. & quilibet prę latus debeat esse presbyter. xxj. q. ij. sicut. cum etiam talis debeat eligi, qui per breue tempus possit promoueri, vt extra de æta. & quali. præterea. & breue tempus est, vt non vacet ecclesia, nisi per tres menses ad plus: vt l. dist. postquam. ergo prædicta capit. videntur correcta. Ioan. quod non credo: vt extra de elect. dudum. & extra de præben. cum iandudum.

1 Ad idẽ xv. q. vlt. ca. vlti. & de hoc ĩt no. j. ead. ca. vlti.
2 Cap. j.
3 Hoc fit te intelligit de decennali secundum Laur. intelligat idistinctio vt proba extra lib. vj. de electio. licet canõ. q est cõcilii Grego. x. Aetatis probatio incumbit.
4 Adde an de ætate filij daf libro patris vel eius assertione gl. in l. ff. de pba. Bald. in l. neq natales. C. de titul.
Iere. 1. b Dan. 1. d
Matt. 4.
5 Nisi fallor dum Dñi nõ est hendũ ad cõsequentiam, sed dum B. Act. 9. B
Prælatum quilibet presbyter esse debet.

a Apostolicus autẽ. Hic depingiſ lxxix. distin. in qua specialiter magister agit de electione summi pontificis, ostẽdens à quib⁹ debeat eligi, & dicit quod à cardinalibus, & quãdo: quia die tertia post depositionem defuncti: vt j. e. nullus. subdit etiam quid iuris sit cum duo malo zelo eliguntur: vt j. e. c. si duo. vel cũ simõiace aliquis eligiſ, vt j. ea. si qs pecunia[1]. & dicit qđ à solo Deo põt deijci. de ordinatione eius nõ tractaſ hic, qa de ea dictũ est ĩ. xxiij. dist. in noĩe.

Papæ à quibus & quãdo est eligendus.

DIST. LXXIX.

Apostolicus autem[a] nõ, nisi à cardinalibus et religiosis clericis est inthronizandus.

Vnde Nicolaus papa ait.

De eo, qui sine concordi cardinaliũ electione inthronizatur.

CAN. I.

Si quis apostolicę[†] sedi sine concordi et canonica[b] electione cardinalium eius ecclesiæ[†] ac deinde sequentium[c] clericorum religiosorum[d] inthronizatur, non papa, vel apostolicus, sed apostaticus habeatur.

Itẽ Symmachus Papa.

Papa superstite, eo inconsulto de electione futuri pontificis, nemo audeat loqui.

CAN. II

Si quis papa superstite pro Romano[e] põtificatu cuiquam quolibet modo fauorem præstare conuincitur, loci sui honore priuetur. & infra. Si quis presbyter, aut diaconus aut clericus papa incolumi, & eo inconsulto aut subscriptionem[f] pro Romano pontificatu accommodare, aut pyctacia[g] promittere, aut sacramẽtũ præbere tẽtauerit, aut aliquod certè suffragiũ polliceri, vel de hac causa priuatis conuenticulis factis deliberare aliquid atq; decernere præsumpserit, loci sui dignitate, vel cõmuniõe priuetur. & infra. Propter occultas fraudes & cõiurationũ secretas insidias, quas sentẽtia huius districtionis[h] persequiſ, si quis ad ecclesiasticã pertulerit[i] notitiã consilia eorũ, qui cõtra hanc synodum de põtificali egerint ambitu, & rationabili probatione conuicerit, particeps huiusmodi actionis non solũ purgatus ab omni culpa sit, sed etiã remuneratione[k], quæ nõ indigna sit, subleuetur.

Item ex concilio Stephani Papæ.

In apostolatus culmẽ nullus, nisi ex cardinalibus promoueatur.

CAN. III.

Oportebat, vt hæc sacrosancta domina nostra Romana ecclesia (iuxta quod à beato Petro, & eius successo-

1 Et infra ea. c. j.

† Apostolicæ. Vide fere integrũ decretum ĩ. distin. 23. ca. j. cuius hoc fragmentũ est. C.N.

[redacted]

b Si quis. Et canonica. Quã electionẽ vocas canonicã? nunquid dices idẽ esse, quod in aliorũ electionib⁹, saltẽ quo ad hoc, vt debeat esse de ea dẽ ecclesia[2], vel vt melior eligi debeat[3], vel etiã prior[4], vel vt nõ sit aliquo modo irregularis? Sed breuiter dico, ꝙ si est elect⁹ à duabus partibus, amodo nulla admittitur contra ipsum exceptio, nec de vitio eligentium, vel electi: quia non esset coram quo iudice exceptiones illæ proponerentur. Vnde si tertia pars vellet probare electionem esse simoniacã[5], non audiretur, vt extra de ele. licet. q tñ sic eligũt peccant, & electio talis vitiosa est.

Electio Papæ habet aliqua specialia.
2 Vt lxj. distin. nullus.
3 Vt 63. di. metropolitanus.
4 Vt 75. distinct. c. vlt. in fin.
5 De hoc infra cap. si quis pecuniam. Archi.

c Sequentium. Hi consentire debent, non tamen vocandi sunt de necessitate.

d Religiosorum. ĩ. dis. xxiij. c. j. contra sed ibi dicit religiosos viros præduces, non respectu cardinalium, sed respectu laicorum.

e Si quis Papa. Pro Romano. maxime, ar. j. ead. nullus pontifice.

f Aut subscriptionem. Alias subscriptiones.

g Pyctacia. Pyctacia hic dicuntur scripta obligatoria. xxx. quæstio. iij. pyctacium. & secundum hoc dicitur pyctacium à pingendo. vel dicũtur munera quædam. & secundum hoc dicitur à petendo.

ADDITIO. Quidã dicũt quod est generis fœminini: vnde in quibusdã libris inuenitur hæc pyctacia: sed dico esse literam corruptam: vel esse accusatiuum pluralem: & quod dicitur pyctaciolas ĩ. xxxvj. q. vij. non obseruetis. dico non esse verum, sed debet esse pyctaciola. Hu.

h Districtionis. i. districtæ constitutionis sententia.

i Pertulerit. Ar. in simonia aliquẽ de se cõfessum audiri cõtra socios eiusdẽ criminis[6]. Sed est ar. contra. xv. q. iij. nemini. sed subintelligendũ est ibi cũ simonia. & ita p hoc ca. determinaſ & suppleſ illud. Vñ colligitur quod crimen simoniæ & crimẽ læsæ maiestatis æquiualẽt, et æquis passib⁹ ambulãt: vt xv. q. iij. sane. Et quidem quæcũque personæ recipiunſ in accusatione in crimine læsæ maiestatis, recipiunſ in crimine simoniæ: & cũ ibi recipianſ socij initæ factionis cõtra se, similiter & hic. Itẽ hic habeſ, qđ aliqs illũ cũ quo simoniã cõmisit de simonia põt accusare, et ille punietur, & iste nõ: quod Hu. intelligit, vbi res nõ ꝓcessit ad actũ, scilicet ad donationẽ, vel receptionẽ pecuniæ. Tunc enim vterq; debet deponi. Io. qđ ego non credo: cum crimen istud ꝓcedat ad instar criminis læsæ maiestatis, vt xv. q. iij. sane. in quo si soci⁹ criminis ꝓbat crimen, remuneraſ: vt vj. q. j. si qs[7]. B. arg. extra de testi. veniẽs. Dñi tamen quidã, qđ nunquã in simonia soci⁹ sociũ accusat. xv. q. iij. nemini. nisi qñ simul cõmittiſ crimen læsæ maiestatis, vt hic. Et ad capi. sane. rñdeo, ꝙ quo ad quædã, nõ quo ad oĩa simonia æquis passibus ambulat cũ crimine læsę maiestatis. Sed videſ, qđ ille qui accusat illũ, quẽ dicit fuisse sociũ in crimine, non esset audiendus, tũ ideo, quia statim puniẽdus esset, ex quo spõte cõfessus est crimẽ suũ, vt ij. q. j. nos in quẽquã. tũ qa turpitudinẽ suã allegãs nõ audiſ, vt extra de do. inter dilectos. Sed dic esse speciale in hoc crimine, vt allegãs suã turpitudinẽ audiaſ: & vt confessio eius non puniaſ[8]: tũ qa nõ est directa cõfessio: qñ qs ideo confitetur, vt accuset. Sed licet cõfessio accusatoris nõ puniaſ in simonia: tñ cõfessio testis puniſ, vt extra de ele. p inquisitionẽ. Sed qđ si cõfessus nõ põt ꝓbare crimẽ qđ intẽdit? Videſ qđ tũc puniendus sit: quia tacere debuit crimẽ, quod ꝓbare nõ potuit: vt ij. q. vij. pleriq;. vj. q. ij. si tantum. quod concedõ. Io.

k Remuneratione. Non ipso facto, sed à iudice eam impetret,

Simoniacus an socium accusare possit.
6 Adde tex. cũ ibi nota. in l. quoniam. C. de testi.
7 Alias §. verum.
8 Itẽ quia nõ agitur ad hoc, vt crimẽ suũ publiceſ: ergo non fiat ei ꝑiudicium, vt ff. de libe. agno. l. j. ĩ fi. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Accusatoribus quã sit præmiũ datur.

impetret, vt C. quibus ex cau. fer. pro præmio li. acci. l. j. & ita inuitatur aliquis per præmium ad accusandum: vt vj. quæstio. j. c. sunt plurimi. §. verum. & l. si quis cum.

Cardinales presbyteri dicuntur maiores diaconibus.

1 Adde no. ꝑ Alb. de Ros. in rub. C. de sum. Trinit. Spec. i tit. de li. cõcess. §. iam nũc vidẽdum. ver. si vero omnia.

SI quis ex episcopis. Presbyterorum. Arg. cardinales presbyteros maiores esse diaconibus [1]: & ex illis primo debere eligi, & postea ex diaconibus, si in illis non inueniatur idoneus, arg. di. xxiij. in nomine. arg. contra ꝛ. c. pro xi. quia ibi prius dicit diaconus, &c. Sed ordini literæ non est standum. ff. de solu. nec enim.

ADDITIO.

Et videas quod de hac materia no. lxiij. dist. ca. metropolitano. Archid.

b Perpetuum. Donec pœniteat. x. q. j. quia sacerdotes. simile extra de constit. ex literis. & in sti. loc. §. adeo. Aliter sumitur ff. pro foc. l. j. et x. quæst. ij. perpetua. extra de iureiu. veritatis.

ADDITIO.

De hoc no. lxx. dist. sanctorum. in j. gl. & j. q. j. reperiũ tur. in fi. Arch.

c SI quis. Seu primatib[9]. primates appellat quosdam forte nobiles, qui interfunt, vt populum arceant [1]: qui si iuste mouẽtur, ex audientẽ.

2 Ad hoc arg. lxiij. dist. qa sanct. lxiij. dist. quia per ambiationes. Archidid. Cardinales, an suppleant defectũ mortui Papæ. Laicus an possit de rebus eccleſiæ iudicare. Electio facta p̃ cardinales tñ de clericum aliquẽ. Dic ergo & ecclesiam tñc viuere, & tamen carere capite. Arg. tamen est, qd̃ cardinales suppleant defectũ mortui Papæ. j. c. si qs. Ioan. melius extra de maio. & obedit. his quæ. & capi. cum olim. B.

d NVllus. Vt per dicit extra de electionẽ. Sed nunquid mortuo Papa ecclesia erit monstrum sine capite, vel nunquid vniuersitas cardinalium erit caput? Si hoc dicas, cardinales tñc temporis possunt deponere episcopum, eadem ratione canonici mortuo episcopo possunt deponere clericum aliquẽ. Dic ergo & ecclesiam tñc viuere, & tamen carere capite. Arg. tamen est, qd̃ cardinales suppleant defectũ mortui Papæ. j. c. si qs. Ioan. melius extra de maio. & obedit. his quæ. & capi. cum olim. B.

e Honorius. Sed quid spectat ad Imperatorem statuere aliquid de electionibus, cõtra id xcvj. dist. bene? Sed istud fecit rogatu ecclesiæ. Et est argu. ad quæstionem illam, quod laicus de rebus ecclesiasticis, vel spiritualib[9] possit iudicare. Argu. contra ꝛ. dist. xcvj. deniq;. sed ibi intelligitur præter authoritatẽ ecclesiastici prelati. de hoc dixi extra de arbi. contingit.

CAN. I.

1 SI quis ex sacerdotibus, seu primatibus [c] nobilibus seu cuncto clero huius sanctæ Romanæ ecclesiæ electionẽ Romani põtificis contradicere præsumpserit: sicut in concilio beatissimi Papæ Bonifacij & Stephani legitur statutũ, anathema sit.

Item ex concilio Bonifacij Papæ tertio.

Nullius episcopi fiat electio, ni si post diem tertium depositionis alterius.

CAN. II.

2 NVllus pontifice Romano viuente [d] aut episcopo ciuitatis suæ præsumat loqui, aut partem sibi facere, ni si tertio die depositionis eius adunato clero & filijs ecclesiæ, & tunc electio fiat.

3 Sed quæritur, si duo concertantium temeritate electi fuerint, quis eorum alteri præferendus sit?

De *his ita scribit* Honorius [e] *Augustus ad Bonifacium Papam.* †

Si temeritate concertantium duo fuerint ordinati.

CAN. III.

SI duo fortè contra fas [f] temeritate concertantium fuerint ordinati, nullum [g] ex his futurum sacerdotẽ permittim[9]: † sed illũ i sede apostolica permansurũ cẽsem[9], quẽ ex numero clericorũ noua ordinatiõe diuinũ iudiciũ. † et vniuersitatis cõsensus elegerit.

4 Hoc autẽ capitulũ nõ de eo intelligendũ est, qui uno per ap stasiam ordinato, à cardinalibus & religiosis clericis apostolicæ sedis inthronizatur: etiã si ille apostaticus ita cathedram beati Petri violenter tenuerit, ut canonica & catholica ecclesiæ electio intra urbem fieri non ualeat.

Vnde Nicolaus † Papa statuit dicens:

De eo qui per pecuniam, vel populari tumultu non canonica electione ordinatur.

CAN. IV.

SI quis pecunia, vel gratia hũana, aut populari seu militari tumultu, sine concordi & canonica electione & cardinalium & sequentium religiosorum clericorum fuerit apostolicæ sedi inthronizatus, non apostolicus [a], sed apostaticus habeatur: liceatq́ue cardinalibus & alijs clericis Deum timentibus & laicis [b] in uasorem illum anathematizare, & humano auxilio à sede apostolica pellere. Quòd si hoc intra vrbem perficere nequiuerint, apostolica authoritate extra vrbẽ congregati loco, quo eis placuerit, electionem faciant, cõcessa electo authoritate regẽdi & disponẽdi res in vtilitatem Romanæ ecclesiæ iuxta qualitatẽ tẽporis, quasi inthronizatus [c] sit.

Electio verò Romani pontificis etiam cum deliberatione prædecessoris fieri debet.

Vnde Symmachus Papa ait:

Si papa de electione sui successoris antè decernere non potuerit.

CAN. V.

SI transitus Papæ inopinatus euenerit, vt de sui electione successoris antè decernere non posſit [d], vt suprà placuit: si quidem totius in vnum conuenerit ecclesiastici ordinis electio, cõsecretur electus episcopus. Si verò (vt fieri solet) studia cœperint esse diuersa eorum, de † quibus certamen emerserit, conuincat sententia [e] plurimorum: sic tamen, vt sacerdotio careat [f], q̃ captus promissione non recto iudicio de electione decreuerit.

6 Sicut suprà monstratum est, electio summorum sacerdotum à cardinalibus & religiosis clericis fieri debet: electio verò eorum iudicio diuino reseruata est.

Vnde Anacletus Papa ait:

Summorum pontificum electionem, sibi dominus reseruauit.

CAN. VI.

SElectionem [g] verò summorũ põtificũ, vel sacerdotum sibi dominus reseruauit: licet electionẽ corũ bonis sacerdotibus & spiritualibus populis cõcessisset.

quenti capi. cuius casus planus est.

g ELectionem. Et ita fallit regula: Ad quem spectat institutio, & destitutio. xvj. q. ij. visis. qui benedicere potest, & maledicere: qui ligare, & absoluere potest, vt xxj. dist. inferior. & ca. deniq.

Loca

referenda sunt singula, licet clericis anathematizare, & laicis humano auxilio à sede apo. pellere. Et sic aliquis punitur simul pœna canonica & ciuili [1]. Sed hoc speciale est in intruso, in quo non sufficit altera pœna. xxiij. quæstio. v. ca. quid ergo.

1 De hoc xvj. qõ. j. statuimus.

c Inthronizatus. simile xxiij. dist. in nomine.

Electio. CASVS. *Hic est tertius articulus, vbi dicitur qd̃ electio successoris debet fieri cum deliberatione antecessoris.*

d SI transitus. Nõ posſit. j. viij. qõ. j. episcopo non contra. Solu. aliud est de sui successoris electione cum fratribus deliberare, quod posſet fieri, vt hic permittitur: & aliud est ex testamẽto quasi dignitatis suæ hæredem substituere: quod tibi penitus prohibetur, qa nec Papæ licet [1]: quia hoc nec Moyses potuit. viij. quæ. j. Moyses. necesse tradendum ad consequentiam factũ Petri Clementẽ substituentis sibi. viij. q. j. c. j. quia & ad eius vmbram curãbantur infirmi. de hoc dici consuevit j. q. j. Petrus.

e Sententia. f. duarum partiũ. extra de elect. licet.

f Careat. Accusabitur ergo iste de simonia, nec præiudicabitur Papæ, arg. ij. q. v. interrogatum est.

Sicut. CASVS. *Hic est quartus articulus, in quo dicitur, quod electio summorum pontificum soli Deo reseruatur, licet electio à cardinalibus fiat.*

Quod probatur se-

g ELectionem. Et ita fallit regula: Ad quem spectat institutio, & destitutio. xvj. q. ij. visis. qui benedicere potest, & maledicere: qui ligare, & absoluere potest, vt xxj. dist. inferior. & ca. deniq.

Papa verum possit accusari de simonia.

Simonia dicitur hęresis.

† Nicolaus. Scott. Cæs. qui Sno temp. hoc firmat. Decorum (quod vt dicunt pars Scotis) dist. Scotis) dicit idem Rodic. x. qui quum pascua & [illegible] fodere [illegible] [illegible] apud Dia[illegible] [illegible] [illegible] propter Deum.

1 Alias, p ad continentiam obseruandam, vel abrenuntiabit patrimonialis: hoc speciali ter, &c.

b Laicis. j. distinctio. xcvj. cap. j. contra. Sed illud generaliter prohibetur [1] in alijs, quod specialiter cõtra inuasorem apo. sedis permittitur. Vel singulis

Alias, eorũ quibus.

Papa an de suo successore posſit cũ cardinalibus deliberare.

3 Sed nõ qd Papa potest dare licentiam alij, vt eligat sibi successorẽ certe sic. 7. quę. 1. petisti. quare ergo nõ põt sibi eligere? Respõdet Hu. qꝑ multa fiũt, quæ alijs idulgem[9] licite, no bis tñ talia idulgere non licet. Episcopus tñ sæpe cũ alijs dispẽsat, priuilegiũ vel honorem dat alijs. Sed nũqd talia posſit sibi impendere? non: quia nemo assumitsibi honorẽ. 8. q. 1. i scriptu ris. secundũ Hugo.

Universidad de Deusto Biblioteca

Loca vero. Hæc distin. diuiditur in duas partes, in quarum prima quęritur, vbi debeat fieri sedes patriarchalis vel primatum, vel metropolitanorũ, vel epõrum, vel aliorum minorum. Secũda ibi, Sedes autem. Io. de Fant.

a Loca. Hic intitulatur lxxx. distinct. Supra magister ostendit à quibus, & quando sint ordinandi clerici: nunc subdit in quibus locis ordinandi debeant ordinari. & quidem primates ibi constituuntur, vbi olim ponebantur proto flamines gẽtilium: archiepiscopi, vbi archiflamines: episcopi, vbi eorum flamines. Et hoc ex maxima parte factum est institutione beati Petri: vt j. e. c. j. & ij.

Protoflamines. Archiflamines. Flamines.

b Vrbes. Statutæ. A gentibus. & ita est ar. quod constitutiões gentilium sunt authenticæ, ar. xcix. dist. c. j. Nec est cõtra xiij. qõ. j. c. j. nã illud de parochijs: hoc de ciuitatibus.

c Appellabãt. ergo bene dicitur, appello Papã, appello sedem apostolicam. & Apostolus dixit: Cæsarem appello.

d Patriarchas. Repetitio est eiusdem: quia idem est primas & patriarcha. xcix. distin. c. j. sicut & dicit lex, differentia tantum nominis est inter pignus & hypothecam. ff. de pig. res hypothecæ. §. inter pignus.

e In illis. Petr[9]. Arg. à tempore Petri esse limitatas prouincias.

f In fide. j. xxiiij. q. j. quoties. contra j. xvj. q. j. frater noster. contra vbi dicitur, q tantum ad Petrum est referenda quęstio fidei. sed expone hoc i fide, id est, fideliter. Vel possunt agitare causas fidei, sed nõ procedere ad sententiã.

Fidei quæstio est referẽda ad sedem Petri.

DISTIN. LXXX.

Loca[a] verò in quibus primates, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, presbyteri sint ordinandi, hæc sunt secundùm Lucinũ Papam & Clementem, atque Anacletum.

Ait enim Lucinus Papa.

In quibus locis primates, vel patriarchæ debeant ordinari.

CAN. I.

Vrbes & loca, in quibus primates præsidere debẽt, nõ à modernis, sed multis ante aduẽtũ Christi statutæ[b] sunt tẽporibus, quarũ primates gentiles etiã pro maioribus negotijs appellabãt[c]. In ipsis verò vrbibus post aduẽtum Christi apostoli & eorum successores patriarchas[d] & primates posuerunt, ad quos episcoporum negotia (salua tamen in omnibus apostolica authoritate) & maiores causæ post apostolicam sedem sunt referendæ.

Item Clemens Papa.

De eodem.

CAN. II.

In illis verò ciuitatibus, in quibus olim apud ethnicos primiflamines eorũ, atq; primi legis doctores erant, episcoporum primates vel patriarchas beatus Petrus[e] poni præcepit, q reliquorũ causas episcoporum, & maiora negotia in fide[f] agitarent. In illis autem, in quibus dudũ apud prædictos ethnicos erant eorum archiflamines, quos tamẽ minores esse tenebant[g] q̃ memoratos primates, archiepiscopos institui p̃cepit. In singulis verò reliquis ciuitatibus † singulos[h], & nõ plures episcopos constitui præcepit, qui episcoporũ tantum vocabula[i] sortirẽtur: quoniam neq; inter ipsos apostolos par[k] fuit institutio, sed vnus præfuit omnibus.

Item Anacletus.

De eodem.

CAN. III.

Episcopi non in castellis[l] neq; in modicis[m] ciuitatibus debent constitui: sed presbyteri p castella, & modicas ciuitates, atq; villas debẽt ab ep̃is ordinari & poni: singuli[n] tamẽ p singulos titulos suos. Episcopus verò non ab vno, sed à pluribus ep̃is debet ordinari. Et (vt dictũ est) non ad modicã ciuitatẽ (ne vilescat[o] nomẽ ep̃i) sed ad honorabilem locum titulãdus est & denominandus. Presbyter verò ad qualẽcunque locũ in eo cõstitutæ ecclesiæ præficiẽdus est.

Item Leo Papa.

De eodem.

CAN. IIII.

Illud sanè quod ad sacerdotalẽ pertinet dignitatẽ, inter omnia volumus canonum statuta seruari, vt non in qbuslibet locis, neq; quibuscũque castellis, & vbi[p] antè non fuerunt episcopi consecrentur[q]: cùm vbi minores sint plebes, mi-

Vel distingue, qui sint qui dubitant. Nã si laici videtur q episcopi possint determinare. extra de hær. ad abolendam. si clerici, Papa. extra eo. tit. cũ Christus.

g Tenebant. Id est, reputabant.

h Singulos. Ar. in vna ciuitate nõ plures esse debere episcopos[1]. De Augustino & Valerio fuit speciale: vt j. vij. q. j. non autẽ. Sed quid de Venetis, qui patriarchã habẽt & episcopũ? Sed dic, q non est patriarcha Venetorum, sed Grandensis: qui locus differt multũ à Venetijs.

i Vocabula. Nam olim, &c. xcv. dist. olim.

k Par. s. dist. xxj. in nouo. cõtra xxiiij. q. j. loquitur. cõtra. Sed par fuit quo ad cõsecrationẽ, non quo ad administrationem.

l Episcopi non in castellis. Quãdoq tñ episcopus est in castro. xvj. q. j. & tẽporis. vbi dicitur, Cumani castri sacerdos.

m In modicis. Similiter leges in maioribus ciuitatib[9], & regalibus tantũ sunt docendę, vt in procemio ff.[2]

n Singuli. Argu. nullum debere in duabus ecclesijs intitulari[3].

o Vilescat. quantũ ad vulgi opinionem. nã ppter hoc nõ est vilior episcopus: vt xciij. di. legimus. Similr spõsa nõ est statim tradenda, ne vilescat desiderãti: vt xxvij. q. ij. institutum est. Simile in fide suscepta p vim: vt xlv. dis. de Iudæis. Sic ep̃us non erit solus, ne vilescat p hoc. xcix. dist. dia. coni qui. Idẽ est in pœnitentia nõ iteranda. de pœni. dist. iij. quamuis. & l. dist. quamuis.

p Illud. Et vbi. vt & j. xvj. q. j. felix episcop[9]. & c. multis concilijs. & xvj. q. j. plures.

q Consecrentur. Nisi multitudo excreuerit, vel gens de

1 Ad hoc extra de offi. ord. quoniam. xxij. q. [illegible] sicut.

Veneti patriarchã & episcopũ habent.

[illegible]

Leges vbi debeant legi.

3 Cõtra l. j. C. de [illegible] Ro. li. xj. j. lxx. dist. sanctorum.

Episcopus nõ debet esse solus.

de nouo sit conuersa ad fidem: vt j. xvj. q. j. præcipimus. arg. distin. xcix. nulli archiepiscopi. extra de eccle. ædifi. ad audientiam.[1]

1 Idẽ & in alio casu. vij. q. j. temporis. xij. qõ. ij. abbatib[9].

a Non debere. Sed visitatores. id est archidiaconos, vel archipresbyteros.

b Similiter autẽ presbyteri. j. xij. q. ij. abbatibus.

c Sine præcepto. Si volunt res ecclesiæ alienare. xij. q. ij. abbatibus. vel intellige de pręcepto generali,[2] vt xvj. q. j. cunctis.

2 Sic etiã no. lxxv. dist. c. j. & hoc ratione officij ecclesiastici, secundũ Hugo.

Sedes autẽ. Hæc est secunda pars distin. in qua dicitur quod episcopales sedes debent esse vicinæ. Ioã. de Fant.

d Fraternitatẽ tuam. Longo. Dicũt quidam longo, vt xx. milliarium, argu. ff. de verbo. sig. l. iij. melius hoc relinquit arbitrio boni viri, id est, iudicis, ar. ff. de iure delib. l. j. extra de offic. iud. dele. de causis. Vnde si multũ distant ciuitates illæ inter se, in locis intermedijs debet poni episcopus. Conuenienti ergo interuallo debet distingui habita consideratione situs, & qualitatis regionis ipsius, & difficultatis viarum. sic xvj. q. j. & temporis.

Episcopatus sunt distringendi interuallo conuenienti.

e Tribus. ad minus. s. dist. lj. c. vlt. s. dist. lxiiij. ep̃m.

Hæc de ordinã dis. In hac distinc. incipit sexta pars tractat[9] distinctionum: & protenditur vsque ad xciij. dist. Et diuidit hæc distin. in quatuor partes, in quarum prima probat qualiter intelligit illud verbũ, Oportet episcopũ esse sine crimine. Secũda ibi, Quolibet. Tertia ibi, Clericus. Quarta ibi, oportet. Ioan. de Fant.

f Hæc de ordinãdis. A xxv. distin. vsq; ad 50. tractauit magister xiij. cap. apostolicæ regulę. Sed quia quædam omisit, ideo ab hac lxxxj. dist. vsque ad xciij. dist. nouem c. apostolicæ regulæ repetit, non ordine illo, quo illa executus est. Et in hac exequitur illud, oportet episcopũ esse sine crimine. Addit etiam de incontinentibus, in quo includitur secundum cap. apostolicæ regulæ. & quod qui priuatur officio, debet priuari beneficio.[3] & quod archidiaconus solus nõ debet accedere sub prætextu humilitatis ad tabernacula matronarum.[4]

3 Vt ifra ea. si quis sacerdotum. Arc.

4 Vt ifra ead. clericus. & ca. sequen.

g Sub epilogo. i. breui repetitiõe superiorum.

ADDITIO. Et dicitur ab epi, quod est supra, & logos quod est sermo. Archid.

h Apostolus. Quãdo elegit. i. eligi p̃cepit. vj. q. j. si sacerdos.

i Ad præposituram. i. ad quodcũque ecclesiasticum officium. Et ita patet, quod criminosus etiã à minimo ordine phibet, vt hic, & xxxiij. distin. c. j. & ij. xxxiiij. dist. cognoscamus. xxiiij. dist. c. vlt. hoc hodie terminatur extra de temp. ordi. c. vlti.

Ad Tit. 1.

Criminosus etiam à minimo ordine phibetur.

k Reprobaret. j. de pœ. distin. iij. septies. §. Niniuitæ.

l Ordinaret. Simile de pœ. dist. iij. c. pe. & dist. ij. si em̃.

m Fraus. Hoc verum est cum fraudi dolus inest. Nã omnis dol[9] est fraus sed nõ cõuertitur. ff. de pact. iuris gentium. §. dolo. & sic sumit extra de rescrip. cæterũ. quandoque large sumitur fraus. ff. de reg. iur. fraudis.

Fraus est genus doli.

n Et damnatione. Solet quæri pter quæ crimina qs deponi[5] debet. nõ enim pro quolibet deponitur. v. qõ. iiij. in loco. Et est sup hoc duplex opinio. Quidã dicunt, quod p quolibet crimine deponitur, nisi exp̃ssim sit

Crimina digna depositione, quæ sunt.

5 Ad hoc extra de iu. cũ non ab homine. Archi.

noresq; conuentus, presbyterorũ cura sufficiat. Episcopalia autẽ gubernacula non nisi in maioribus populis, & frequẽtioribus ciuitatib[9] oportet præsidere: ne (quod sanctorum diuinitus patrũ inspirata decreta vetuerunt) viculis & possessionibus, vel obscuris & solitarijs municipijs tribuatur sacerdotale fastigium.

Item ex concilio Laodicensi.

De eodem.

CAN. V.

Non debere in vicis, & in castellis episcopos ordinari, sed visitatores,[a] id est, qui circumeant, cõstitui: hos autem, qui antè ad hoc ordinati sunt, nihil agere cẽsemus sine cõscientia episcopi ciuitatis. Similiter autem presbyteri[b] nihil sine præcepto,[c] & consilio episcopi agant.

2 Sedes autẽ episcoporum non longo interuallo debent disiungi, vt ad consecrationem sui comprouincialis sine difficultate possint occurrere.

Vnde Grego. Augustino Anglorum episcopo.

Episcopales sedes non longo interuallo à se debent disiungi.

CAN. VI.

Fraternitatem tuam ita volumus ordinare episcopos, vt sibi ipsi longo[d] interuallo minimè disiungantur, quatenus nulla sit necessitas, vt in ordinatione episcopi conuenire nõ possint. Nam episcoporum ordinatio sine aggregatis tribus,[e] aut quatuor ep̃is fieri nullatenus debet.

DISTINC. LXXXI.

Hæc de ordinãdis[f] et ordinatoribus, atque de singulorum graduum distinctionibus & officijs dixisse nos sufficiat. Verùm, quia aliquãtulum diffusius in his immorati sumus, præcedentibus cohærentia quædam sub epilogo[g] ad memoriam subijciamus.

Debet ordinandus in episcopum (ut Apostolus scribit) esse sine crimine, id est sine peccato mortali: quod non solùm de episcopo, sed etiam de quolibet electo ad aliquam præposituram ecclesiæ oportet intelligi.

Vnde Augustinus scribit super Ioannem.

Sine crimine, & graui peccato debet esse, q ordinatur episcopus.

CAN. I.

Apostolus Paul[9] quãdo elegit[h] ordinandos, vel presbyteros, vel diacones, & quicunq; ordinandus est ad præposituram[i] ecclesiæ, nõ ait: Si quis sine peccato est. hoc enim si diceret, omnis homo reprobaret,[k] & nullus ordinaretur.[l] Sed ait, sine crimine est: sicuti est homicidium, adulterium, aut aliqua immunditia fornicationis, furtũ, fraus,[m] sacrilegiũ, & cętera huiusmodi. Crimen autem est graue peccatum accusatione & dãnatione[n] dignissimum.

x

Universidad de Deusto Biblioteca

fit in cõtrarium, quod pro eo deponi non debet. Alij dicunt, quod nunquam deponi debet pro aliquo, nisi expressum sit. Pro quo ego dico, quod pro quolibet crimine, in quo quis est incorrigibilis, deponi debet, sed statim tamẽ non deponitur aliquis pro prima cõtumacia, vt xlv. distinct. licet. & lxxxiij. distin. honoratus. illud autem nõ est crimẽ. v. q. iiij. in loco. nec illa quorũ exẽpla posui. lxviij. dist. c. j. & multa exempla de hoc posui. xv. q. viij. in summa.

Quolibet. Hic incipit secũda pars huius distin. in qua probat per xvj. authoritates sanctorum patrum, quod si clericus ceciderit in lapsum criminis post ordinationẽ, debet deponi. Ioan. de Fant.

ordinatori sententia lata contra ordinatum, quando præsens est, & scit causam agi ordinati. cum enim quasi sua causa agi videat, & tacet, nec defendit causam, sibi præiudicat, vt extra de sent. & re iud. quamuis. & ff. de regu. iur. sæpe.

[z] Quolibet itaque horũ implicatus ordinari non debet, vel si iam ordinatus ante tempus, vel si post tempus suæ ordinationis aliquod eorũ admisisse conuincitur, suscepti gradus officio priuabitur.

Vnde Symmachus papa ait:

Monitoris personam non rectè suscipit, qui verbis, non operibus docet.

CAN. II.

Nemo rectè monitoris [a] personam suscipit, nisi qui actib⁹ suis errata [b] condemnat, & amorem innocentiæ conuersatione demonstrat.

Item Celestinus papa.

Careat ordine, quem præstat, qui indignum sublimare non metuit.

CAN. III.

Tantis Daniel grauatus testimonijs facinorum, tanta accusatione pulsatus, sacrarum (vt dicitur) virginum pollutus incestu, episcopus asseritur ordinatus: & vt in nostri libellis scrinij continetur, quorum ad vos quoque exemplaria direximus, in pontificij dignitatem hoc tempore, quo ad causam dicendam missis à nobis literis [c] vocabatur, obrepsit: [d] sacro nomini ab-

sit iniuria. Facilius est enim, vt hanc dignitatem tali dando amiserit ordinator, quàm eam obtineat ordinatus: cui conuicto [e] sociabitur, [f] qui eum sibi credidit largiendo põtificium sociandũ. Qualis enim sit ipse qsquis tales ordinauerit, ostendit.

Itẽ ex concilio Niceno.

Non recipit ordo ecclesiasticus eum, qui sine examinatione vel postea confessus ordinatur.

CAN. IIII.

Si qui sine examinatione [g] promoti presbyteri sunt, & postea examinati [h] sunt cõfessi peccata sua: & cùm confessi fuissent, venientes homines contra regulam [i] eis manus imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo nõ recipit. In omnibus enim, quod irreprehẽsibile est, sancta defendit ecclesia.

Item eiusdem concilij.

Lapsi per ignorantiam, aut contemptu ordinantium tonsurati deijciantur.

CAN. V.

Quicunque ex his, qui lapsi sunt, per ignorantiam [k] iam ordinati sunt, vel contẽptu [l] eorum, qui eos ordinauerunt, hoc non præiudicat [m] regulæ ecclesiasticæ. cùm enim compertum [n] fuerit, deponẽtur.

[a] Nemo. Monitoris. id est, prædicatoris.

[b] Errata. i. maiora [1]. lxviij. dist. c. j. alias cõtradiceret proposito Gratia. sic xxv. dist. c. vlt. & iij. quæst. vij. iudicet.

[c] Tantis. Literis. Et ita res iam erat litigiosa. extra de offi. iudi. deleg. gratum.

[d] Obrepsit. Ex quo autem se promoueri fecit lite pendente, deponendus est, etiam si innocẽs inuenitur. [2] extra de accusat. Deus omnipotẽs [3]. ff. de lib. causa. qui de libertate. Ioan. quod falsum credo, put notaui in quæstionibus B. de hoc nor. viij. q. iiij. nonne. Ioan. Si autem accusator per annũ tacuerit post ea potest promoueri electus, vt ff. de mune. & hon. reus. sed in episcopatu tantum tres menses dantur: vt in auth. de sanct. episc. §. iij. col. ix. nisi iudex breuius tempus fuerit moderatus, vt iiij. q. v. quisquis. arg. extra de fi. instru. accepimus. extra de appel. personas. in fi.

[e] Conuicto. De crimine, vel quod post accusationem fuerit ordinatus.

[f] Sociabitur. Sic ergo sententia lata contra ordinatum præiudicat ordinatori, sicut confessio ordinati præiudicat ordinatori, vt hic, & lix. dist. ordinatos. & hoc videtur propter causæ cognitionem: vt dixi iij. q. vj. hæc quippe. Vel dic, quod tunc præiudicat

[g] Si qui sine examinatiõe. Sed quid de episcopo, qui sine examinatione tales ordinat? Dicit lex & canon cum deponendum. in authẽ. quomo. opor. episco. §. oportet. & j. quæstio. j. si qui episcopi. & 5. dist. xxiiij. cap. vlti. 5. distinc. l. de his vero. & ca. ex pœniteribus. Item quid si dicat episcopus se dispensasse cum eis? non est ei credendum, nisi probet se cum eis dispẽsasse, vel nisi sibi bonas literas dederit. Nã hæc res cõmissa est episcopo quærenda, non negligẽda. ff. de transact. cum hi. §. si prætor. debet ergo probari dispẽsatio, vt est expressum extra de schisma. c. ij. maxime cum episcopus dispensare non debeat sine consensu capituli, vel maioris partis: alias post errores suos semper mentiretur episcopus se cum eis dispẽsasse. quod verum credo etiã circa notum. Hoc tamen [5] nõ nego, quin circa notam personam solo facto dispẽset episcopus, vt dixi 5. dist. lj. c. vlt. punitur tamẽ episcopus si indiscrete dispensat.

[h] Examinati. cũ iacent ad maiora promouentur, scilicet ad episcopatum.

[i] Contra regulã. quæ interdicit tales ordinari.

[k] Quicunque. Per ignorantiam. ordinantiũ, & dic ignorantiã iuris, vel facti, secundũ Hug.

[l] Vel contemptu. id est, eis scientibus.

[m] Non præiudicat. Factum enim prætoris iuri publico non derogat. ff. de fer. l. j.

[n] Compertum. Arg. quod quandocunque de veritate constat, sequenda est. viij. dist. qui contẽpta. nam diuturnitas temporis, &c. extra de simo. non satis. inducit tamen dispensationem. xxxv. q. viij. de gradibus. [6] & extra qui matri. accu. pos. per tuas.

[1] Hęc est vera litera, secũdũ Laurẽ. & Io. de Fãt.

[2] Cũ ista gl. cõcor. gl. no. in l. reus delatus. ff. de muner. & hono.

[3] Ibi no. Gofr. q si aliqs pendente accusatione, vel denũtiatiõe, pmoueatur remoueri debet, quã uis innoxius sit. ff. de re mili. qui statu. & l. qui cũ vno. §. reus.

[4] Et sic intelligitur extra de fil. presbyt. c. ij. cum si genitus, secundum Laurentium. Licet ita habeant in antiquis apparatibus. tamen secundum alios...

[5] ...

[6] Aliqui dicunt quod... dem...

Accusat⁹ lite pendẽte, pmot⁹, an sit deponẽdus.

Episcopi clericos sine examinatiõe ordinãtis pœnitio.

[a] Maximianus. Infra iij. q. ij. quia ea.

[b] Querelam. Subaudi criminalem. nam clericus erat iste. Non enim laicus posset istos accusare. ij. q. vij. per totum. nisi forte patronus prælatũ de dilapidatione, quia tunc sua interest, argu. xvj. q. vij. filijs. alias laicus nõ auditur de hoc crimine, vt xxviij. distin. consulendum.

[c] Libelli. Per hoc quod dicit libelli, & postea, presbyteris, argumẽtatur q qs in eodẽ libello plures accusare posit. Io. Quid iuris sit de hoc, noplene ij. q. j. prohibentur. in glo. quæ incipit quæstus. B.

[c] Libelli. i. chartæ, quam Papa misit xxx. q. iij. pyctacium. B.

[d] Perspecto. Videtur ergo quod non sufficiat si authẽtice ipsũ exhiberet, sed vt etiã teneatur exhibere libellum, quẽ porrexerat Papæ, vt vij. q. j. præsentiũ, & lv. di. præcepta. & maxime vbi procurator impetrauerat literas, et dubitatur an ille de hoc habuit speciale mãdatum, vt extra de rescript. nõnulli. vel an fuerit excõmunicat⁹. vt extra de proba. post cessionem.

[e] Remoueantur. Ergo presbyter ppter simplicẽ fornicationẽ deponit: vt xxvij. q. j. vt lex contra. & j. lxxxij. dist. c. presbyter. & xxxiiij. di. fraternitatis. Ioã. cõiter aũt dicit q pro simplici fornicatione quis deponi nõ debet, cũ pauci sine illo vitio inueniantur, vt 50. dist. quia sanctitas tua.

[f] Polluerunt. Quantum ad se. xlix. dist. c. vlti.

[g] Sacerdos. Si in eo. Ergo pro omni causa nõ deponitur. B.

Item Innocentius.

Alienus fiat à ministerio, qui illud viuendo illicitè polluit.

CAN. VI.

Maximianus [a] filius noster qualem detulerit querelã [b], libelli [c] eius series annexa declarat, qui zelo fidei, atque disciplinæ ductus non patitur ecclesiam pollui ab indignis presbyteris, quos in presbyterio filios asserit procreasse, & ideo fratres libelli huius, qui subiectus est, tenore perspecto [d], eos qui talia perpetrasse dicuntur, debetis in medio collocare, discussisque obiectionibus, quæ ipsis presbyteris impinguntur, si conuinci potuerint, à sacerdotali remoueantur [e] officio: quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt: atque alieni efficiantur à ministerio, qd viuendo illicitè polluerunt [f].

Item Eugenius Papa.

Cuilibet. ab ordine deponendo, episcopi prouidentia locus pœnitentiæ deputetur.

CAN. VII.

Sacerdos, aut quiuis alius in ordine ecclesiastico prouectus, si in eo [g] scelere inuenitur, quo abijciẽdus comprobetur, depositus prouidentia epi bene prouiso loco [h] constituatur, vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

[h] Prouiso loco. Id est, monasterio, vt ca. sequenti.

[i] Dictum. Negligentiam. Nota, quod aliquis æque deponitur propter negligentiam, sicut propter dolum. lxxxvj. distinct. c. j. & xj. q. iij. placuit. & c. dist. quoniam. & extra de sta. mo. cum ad monasterium. in fin. & C. de offi. præfec. ori. si quos. & ff. de custo. & exhi. re. l. carceri. & l. milites. quod intelligo cum crassa est negligentia, vt j. quæ. j. quicquid. & ff. de verborum significa. magna.

[k] Gradu. Arg. pro illis, qui dicunt exauthoratum priuari sacramento [1]. Vnde colligitur talẽ posse verberari, sine sacrilegio, arg. est ad hoc 50. dist. accedens.

[l] Seculariter. Hic patet q depositus secundũ regulam ecclesiasticam tenetur viuere, arg. ad hoc xxxij. dist. si qui vero. & xx. q. iij. eos. vnde verberans eos incidit in canonem, & ecclesia eos tueri debet, nisi sint incorrigibiles, vt extra de iud. cum non ab homine. Ioã. quod falsum credo, cum sit exauthoratus et nudatus omni priuilegio [2]. B. Sed nũquid qui hoc modo detrudit in monasteriũ, ibi cogit esse perpetuo? qđ videtur dist. l. c. j. ĩ. ea. si quis clericus. Sed dic hoc esse in arbitrio iudicis, & secũdum qualitatẽ delicti. Nam quandoque ad tẽpus detruditur, vt ij. q. j. in primis. qñq; iubetur peregrinari per orbẽ, vt de pœ. dist. vj. sacerdos. Quãdoq; traditur curiæ seculari: vt xj. q. j. statuimus. alias nunquã cogitur quis inuitus ingredi monasteriũ, nisi propter delictum, vt xx. q. j. sicut. & lv. di. si euangelica. Ioannes.

Item ex concilio Maguntinensi.

Retrunduntur in monasterium presbyteri, qui pœnitẽtiam agere contemnunt.

CAN. VIII.

Dictum est nobis presbyteros propter suam negligẽtiam [i] canonicè degradatos, & seculariter gradu [k] amisso viuere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Vnde statuimus, vt gradu amisso, agendæ pœnitentiæ gratia in monasterium, aut in canoniam regularem mittantur. Si verò hoc fieri causa quælibet prohibuerit, vbicunque sint, pœnitentiam agere non desistant. Si autẽ amisso gradu seculariter [l] viuere voluerint, & pœnitentiã agere neglexerint, ab ecclesiæ communione separẽtur.

Item Isidorus.

Mutatio loci aliquando valet conuersis ad pœnitentiam.

CAN. IX.

Valet [m] interdum [n] conuersis pro salute suæ animæ mutatio loci: plerunque enim dum mutatur locus [o], mutatur mentis affectus. Congruum est ergo inde etiã corporaliter euelli, vbi quisq; illecebris deseruiuit. Nam locus, vbi quisque prauè vixerit, in aspectu [p] mentis apponit, quod sæpe ibi quisq; cogitauit, vel gessit.

[m] Valet. Gratia cooperantẽ.

[n] Interdum. Interdum nocet, vt 5. dist. lxxiiij. quorundam. & C. quomodo & quãdo iudex. l. v. sed valet si fiat ex charitate.

[o] Mutatur locus. j. xxxv. quæ. vj. ab isto die. j. distinct. lxxxvj. fratrem.

[p] In aspectu. Memoria delictorum, quæ est concupiscentia, detestabilis est [3]. xv. q. j. mulier. quæ autem est ad compũctionem, illa bona est. Nullum enim tale delictorum remedium est, sicut eorum cõtinua memoria. de pœ. di. iij. Iudas. de pœ. di. j. c. quis aliquando. §. his authoritatibus. ver. non tibi dico. & versi. nunc

[1] Arg. cõtra. j. q. 6. j. quod quidam. vers. si forte.

[2] Arg. ad hoc 54. disti. c. 2. in fin. vbi de hoc.

[3] Ad hoc 32. quæst. 7. non solũ. in pri. vbi de hoc.

Patronus prælatum de dilapidatiõe accusare potest.

Accusari possunt plures simul.

Presbyter an pro simplici sit fornicatione deponẽdus.

Negligentia, qñque dolo comparatur.

Clericum depositum verberans incidit in canonem.

Detrusus in monasteriũ an cogatur ibi perpetuo esse.

Delictorũ memoria an sit bona.

Universidad de Deusto Biblioteca

nunc autē. & quandoque bona est memoria rei ad terrorem, vt vij. quæst. j. denique. in fi.

a S I quis clericus. Communione. s. fidelium et sacramētorum. H. Alij dicunt. s. fidelium, non autē fratrum. argu. j. ead. si diaconus. Archid.

b R Omanus. Romana. Sed qua ratione detruditur ibi, cum aliūde esset? quia ibi forte commiserat, vt in auth. vt nulli iudicum. §. si vero.

Laicus cōtra clericum testari nequit.

c P Resbyter. Aut furto. Sed qualiter laici probabunt istud esse, cum nō possint testificari cōtra clericum? ij. q. vij. epi.

d Captus est. Et conuictus. extra de iudi. cū non ab homine. de hoc dixi 50. di. de his. j. & c. si quis diaconus [1]. vnde quū capitur detineri debet per xx. horas diurnas & nocturnas, vt videatur, vt ff. de adul. capite. Sed nec testib[us] admissis creditur, nisi à principio clericū in adulterio viderint. nec laicis credetur de hoc, quia laici oppido nobis infesti sunt. ij. q. vij. laici. Vel dic, captus per sententiam, vel per confessionem [2] propriā, vel rei euidentiā, vt extra de cohab. cle. vr̄a. & c. vl.

e Scriptura. Extra de iud. at si clerici. de pœ. di. iij. c. sunt plures. §. authoritas. ff. nau. caupo. licet. §. vlti.

f Bis. i. perfecte.

g S I quis episcopus. Inter laicos. hoc intellige quando crimen venit in notitiam populi: vt s. xxvij. di. presbyter [3].

h S I diaconus. A communione. corporis Christi, vel ad tempus. & sic soluitur con-

a Adde qualiter ꝓbaf adulterium, vel fornicatio no. Bar. in l. ij. §. si. ff. de adul. et in l. quærebaf. ff. de testa. mili.

2 Nō em̄ sufficit, si capiaf, nisi alias cō uincatur, vel confiteatur, ar. xij. q. j. nō dicatis. 15. c. quæ. vlti. c. vlt. licet contra videatur hic dici, vt 50. dist. de his vero. & c. si qs diaconus. secundū Hugo.

3 Vel cū ex hoc magnum scādalum ortum est, vt 50. dist. sacerdotes

Item ex vj. synodo Aurelianensi.

Clericus adulterasse conuictus, vel confessus, in monasterium retruditur.

CAN. X.

j S I quis clericus adulterasse, aut confessus aut conuictus fuerit, depositus ab officio communione[a] cōcessa in monasterium toto vitæ suæ tempore detrudatur.

Item Pelagius Papa Constantino defensori.

De eodem.

CAN. XI.

R Omanus ecclesiæ Thianensis clericus pro crimine adulterij, quod admisisse perhibetur, à clericatus ordine depositus in monasteriū hic in vrbe Romana[b] ad agendā pœnitentiā ex nostra iussione detrusus est.

Item ex canone apostolorum.

In crimine captus presbyter, vel diaconus deponatur, sed non communione priuetur.

CAN. XII.

P Resbyter aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto[c], aut homicidio captus est[d], deponatur, non tamen communione priuetur, si paruerit sententię. Dicit enim scriptura,[e] Non iudicat Deus bis[f] in idipsum.

Idem.

De eodem.

CAN. XIII.

ij S I quis episcop[us] aut presbyter, aut diaconus post diaconij gradum acceptum fuerit fornicatus, aut mœchatus, deponatur: et ab ecclesia proiectus, inter laicos[g] agat pœnitentiam.

Item ex concilio Aurelianensi.

De eodem.

CAN. XIIII.

S I diaconus, aut presbyter crimen capitale commiserit, simul & ab officio & à communione[h] pellatur. Si verò pro reatu suo se ab altaris communione sud pœnitentis professione submouerit, his quoq; si alij defuerint, & causa certa necessitatis[i] exoritur†: poscentem baptisma liceat[k] baptizare[l].

Vnde Grego. omnibus[1] per regnum Italicum & Theutonicorum.

Non ingrediantur ecclesiā presbyteri, diaconi, subdiaconi, qui in fornicationis crimine iacent.

CAN. XV.

iij S I qui sunt presbyteri, diaconi, vel subdiaconi, qui in crimine fornicationis iaceant, interdicimus eis ex parte Dei patris omnipotentis, & sancti Petri authoritate, ecclesię introitum vsque dum pœniteant[m] & emendent[n]. Si qui verò in peccato suo perseuerare maluerint, nullus vestrum eorum præsumat audire[o] officium: quia benedictio eorum vertetur in maledictionem, & oratio in peccatum, testāte domino per prophetā. Maledicam[p] (inquit) benedictionibus[r] vestris. Qui verò huic saluberrimo præcepto obedire noluerint, idololatriæ peccatum incurrent, Samuele testante, & beato Grego. instruente, Peccatum ariolandi est non obedire, & scelus idololatriæ non acquiescere. Peccatum igitur paganitatis[q] incurrit, quisquis dum Christianum se esse asserit, sedi apostolicæ obedire contemnit[r].

1. Reg. 15

Item Alexander ij. episcopus regi Dalmaticorum.

Officio, & beneficio priuetur episcopus, presbyter, vel diaconus vxorem suscipiens, vel susceptam retinens.

tra illius c. presbyter. vel expone. i. beneficio, & soluitur contra. s. ea. c. presbyter [4].

i Necessitatis. Argu. alicui licere cā necessitatis baptismū cōferre, cui nō licet aliud sacramētum conferre. j. de cōse. di. iiij. cōstat. j. q. j. sicut Christus. contra. s. dist. 50. c. qui sub gradu.

k Liceat. Cum solēnitate. alias etiā laicus hoc posset.

l Baptizare. Dic vt quinq. dist. qui sub gradu.

m S I qui. Dum pœniteant. Ex hoc determinantur contraria. s. di. lxj. miramur. ver. sicut enim.

n Emendent. Ex hoc videtur, quod sicut tales ipso facto suspēdūtur, sic ipso facto per contrarium restituitur eis officium, vt dixi xxxij. dist. nullus. Argu. ad hoc xv. q. vj. nos sanctorū. & xvj. q. vij. si quis deinceps [5].

o Audire. s. xxxij. di. nullus. & ca. præter hoc. sed j. xv. quæ. viij. sciscitantibus. contra. sed ibi soluam.

p Maledicam. Id est, reprobabo, vel reputabo maledictionem cum bene dixerint[6] vobis.

q Paganitatis. Id est, infidelitatis.

r Contēnit. Qualiter sit hoc intelligendum, dixi xxij. di. omnes. xix. di. in memoriam. & cap. nulli. Ioannes. Si

4 Nō est extranea ista expositio, quia beneficia clericorū cōia sunt. 32. dist. c. præter hoc. 21. q. 1. c.

† Cōcor. tex. in l. si liberi. ff. de bo. lib. & l. sed et hæ. §. perfor. ff. de procura.

5 Dicit L. hoc speciale est in notorio.

6 Vel dic vt no. s. j. maledicam. & cō multi. Archidia. Mala. 2

a S I quis. Diaconus. vel subdiaconus, vt in ca. seq.

b Decidat. Quo ad executionem, prout patet in sequenti litera. sed nec statim debet suspendi, sed expectari debet per quadraginta dies. extra de cohabi. cler. sicut ad extirpandam. sed illud dispensatio est. ius enim erit, quod statim deponatur. s. ead. c. j.

Clericus qui vxorē accepit, an statim sit suspendendus.

c S I quis sacerdotum. Officium. Ex his duobus capitulis habes, quod cui interdicitur officiū & beneficiū. Quandoque tamen permittitur beneficiū, & nō officium, vt 50. distinc. studeat. & xxviij. dist. presbyterum. quādoque econuerso, vt j. q. v. c. j. quandoque etiam punitur in persona, & non in rebus, vt xvj. q. vj. cognouimus. & cap. illud.

Beneficiū q̄nq; permittit, & nō officiū.

d Cogatur. Ergo per electionē vnius vel per renuntiationē intelligitur alij abrenuntiatū. s. viij. dist. quo iure. C. de furt. l. j. ff. de tribut. quod in hęredem. §. eligere. ff. de regu. iur. l. nemo. §. quoties. Argu. contra. ff. quorum lega. l. j. §. iij. & ar. plura de hoc inuenies xiij. q. j. in fin. Ioan. Solu. vbi sunt aliqua repugnantia, eligendo vnum, renūtiat alteri. alias secus. B. de pœni. distin. j. c. conuertimini. §. itē si antequam.

Eligēs vnum renūciat alteri.

e F Os. Beneficio. j. xvj. q. vj. illud argu. ff. de pecul. l. j. C. de vsu. l. vlti.

f M Inistri. Propriæ vxoris. maxime, quia idē est in aliena. Et not. quod dicit inuadere, quia iam non est vxor quo ad debitū reddendum. s. lxxvij. dist. episcopus. cū qua votum emisit: [1] & si eam cognoscat, incestū cōmittit, & filij erunt illegitimi, & serui. xv. q. vlt. cum multæ. Est tamen vxor quo ad administrationem. xxxj. dist. lex. & plus peccat cum ista, quam cum soluta. Hug. arg. contra. j. dist. proxi. proposuisti.

Vxorē cognoscens cū qua votum emisit, incestū cōmittit.

1 Ad hoc xxxiij. q. v. ꝗp deo. sed videas quod not. 30. quæ. 1. nosse. i gl. ille tamē. in fin.

g Sacrarij. id est, sacrorum vasorum.

h Ab offerentibus. id est, sacerdotibus, qui offerunt, id est, conficiunt. Vel expone: nec ad oblationē alijs porrigendā. quasi dicat, nec ipsi sumant corpus Christi, nec alijs porrigant. Vel melius hoc vult dicere: diaconi nec exerceant officiū diaconale, nec presbyteri presbyterale. Vel expone, nec ab offerentibus, id est, subdiaconib[us], qui offerre solent diacono patenam cum eucharistia.

Offerētes, qui dicuntur.

CAN. XVI.

iiij S I quis amodo episcopus, presbyter, aut diaconus[a] fœminā acceperit, vel acceptam retinuerit, à proprio gradu decidat[b] vsque dum ad satisfactionē veniat: nec in choro psallentium maneat, nec aliquā portionem de rebus ecclesiasticis habeat.

Itē clero Mediolanēsi.

De eodem.

CAN. XVII.

v S I quis sacerdotum, vel diaconorum, vel subdiaconorū officiū[c] contumaciter deserēs, fœminam sibi potius eligit: sicut sponte ob fornicationem dimittit officiū, ita ob præuaricationem dimittere cogatur[d] etiā inuitus beneficium.

Item populo Mediolanensi.

De eodem.

CAN. XVIII.

E Os etiam, qui vt fornicari eis liceat, diuinum officium derelinquunt, & à Deo recedentes, diabolo & operibus eius seruiunt: sicut se iustissimè ab officio alienos faciunt, ita beneficio[e] ecclesiarum priuatos esse iudicamus.

Item Lucius papa.

De eodem.

CAN. XIX.

M Inistri altaris presbyteri, siue diaconi ad dominica tales eligantur officia, qui continentiam seruent. Si verò post ordinationē suā ministros cōtigerit propriæ vxoris[f] inuadere cubile, sacrarij non intrēt limina: neque sacrarij[g] portitores fiāt, neque altare contingāt, neque ab offerentibus[h] holocausti[i] oblationē suscipiāt: neque ad dominici corporis portionem accedant,[k] neque propinēt, neque sine maioris natu authoritate minora[l] gerant officia: vrceum sanè ad altare, vel calicem nō suggerant.

Idem.

Clericus matronarum domicilia frequentans deponatur.

CAN. XX.

3 C Lericus solus ad fœminæ tabernaculū non accedat, neque properet sine maioris natu sacerdotis iussione, nec solus presbyter cum sola fœmina[m] fabulas misceat: nec arhidiaconus sub prætextu humilitatis,[n] aut officij frequenter[o] intret domicilia matronarum, aut fortè per clericos aut domesticos matronæ mādet aliquid secretè.[p] Si agnitū fuerit, & ille deponaf, & illa à liminibus ecclesiæ arceaf.

De eodem.

PALEA.

S Ed si fortè aliqua intercessio fuerit, episco-

ADDITIO. xcj. dist. cleros.

i Holocausti. id est, eucharistiæ. & dic intransitiue.

k Accedant. Presbyteri. id est, non conficiant.

l Minora. id est, minorum ordinū officia sine licētia superioris. & planum est capitulū: vt xvj. quæstio. vj. illud. Argu. contra C. de vsufruc. l. vltima. & ff. de supel. leg. l. j.

C Lericus. Hæc est tertia pars distinct. in qua dicitur quod archidiaconus non debet frequentare domos matronarum, vel aliarum mulierum, nec mittere xenia p clericos. & hoc probatur in sequen. cap. Lo. de Faut.

m Fœmina. arg. ex solitudine, vel societate præsumi pro aliquo, vel cōtra. j. ead. in omnibus. & cap. clerici. arg. xviij. quæstio. ij. in decima. & ca. diffinimus.

Præsumptio sumitur ex solitudine & societate.

n Humilitatis. prętextu enim pietatis non est committenda impietas. ff. depositi. l. si hominem. & xxx. quæsti. j. nosse. & xiiij. dist. quod ait.

o Frequenter. Ratione frequentiæ ꝓ aliquo, vel contra aliquem præsumitur [2], similiter ex longa mora. argu. xxxiiij. dist. quorundam. xix. dist. Anastasius.

2 Cōcor. tex. in l. cū ali[us]. C. de cur. fur. & in l. fin. §. pen. C. de bon. quæ libe.

p Secrete. Magis enim peccat occulte peccans, quā manifeste: vt xix. distin. Anastasius. Sed contra. ff. de ritu nup. l. vlt. ff. de autho. tut. pupillus. §. vlt. qui enim male agit, odit lucem. xviij. q. ij. perniciosam. extra de offi. iudi. deleg. consuluit. & extra vt eccle. benefi. vt nostrum. Ioan. Sol. vbi quis magis contemnit, ibi magis peccat, siue secrete, siue palam. De hoc xl. distinctio.

Peccare vter magis dicif, an occulte an manifeste delinquens.

stinct. homo Christianus. ¹

1 Et extra de celebra. missa. de hoie. & xxxij. q. iiij. nemo. ibi vide.

SI quispiã. Hæc palea habet extra de cohab. cler. & muli. cap. ij. ibi exponitur.

a Iudicetur. No. quod ratione delicti mulier efficitur de foro ecclesiæ. Archidia.

OPortet. Hæc est quarta ps distin. in qua probat per decem cap. sanctorum patrũ, quod cum clericis non debent cohabitare suspectæ mulieres, nec solus cũ sola debet cõfabulari. Ioan. de Fant.

b Nefariũ. Id est, horribile. nã si nefarium esset dicere, male fecerat Grego. dicendo.

c Stimuli. Nam ex cohabitatione præsumitur accessus. xviij. quæstio. ij. diffinimus.

d Ne fallamus. Publicum enim testimonium & opinio non est fallenda. C. de lati. liber. toll. l. j. §. sed & qui scimus. & argumẽ. xxvij. distin. quod interrogasti.

e Qui fallitis. Dicũtur enim fallere, ex quo habent voluntatem fallẽdi: ³ nec minus peccãt. de pœnit. distin. j. si cui. alias autem nõ fallũt. xxiiij. q. iij. Deus. mẽtiri enim Deo, &c. de conse. distin. ij. panem.

3 Adde gl. in l. vẽdicatio. ff. de rei ven dic. Bar. in l. quæ de tota. co. ti.

f Pollutos. quantum ad sacerdotes. xliiij. dist. c. vlti.

ADDITIO. Ad hoc xlix. dist. c. vlti. de conse. distin. iiij. quæris. & j. q. j. quod quidã. Arch.

g VOlumus. Quod dicitur in istis capi. videtur corrigi extra de coha. cle. & mul. c. j. Vel intellige illud quando psonæ sunt suspectæ, vel secum habẽt suspectas. Sed vsque ad quem gradũ, dicet clericis cũ con-

Clerici cũ mulierib⁹ cõsanguineis habitare possunt.

po suggeratur: & si talis est ad quam ire debeat, ipse per interuentum pergat. sin autem, de latere suo dirigat cum duobus, aut tribus testibus. Nemo tamen cum extranea habitet fœmina, nisi soror, aut proxima fuerit: & cum magna solicitudine fiat. non enim ignoro malitias satanæ.

Ex decreto Eugenij papæ.

De eodem.

PALEA.

SI quispiam sacerdotum, id est, presbyter, uel diaconus, uel subdiaconus de quacunque fœmina crimine fornicationis suspectus, post primam, secundam & tertiam admonitionem inueniatur fabulari cum ea, & aliquo modo conuersari, excommunicetur: fœmina uerò canonicè iudicetur a.

Item Gregorius.

Simul cum mulieribus sacerdotes habitare non licet.

CAN. XXI.

4 OPortet sacerdotes (quib⁹ domini populus commissus est) cũ magna constantia vigilare super dominicas oues, ne lupinis morsibus (id est, diaboli stimulis) lanientur. Neq; enim hoc silere debeo (qđ cum graui animi tristitia & amaritudine dico) sacerdotes cũ fœminis habitare conspicio: quod nefariũ b est dicere, vel audire, & contra sanctorum canonum sancita. Vbi enĩ talis fuerit commorantium cohabitatio, antiqui hostis stimuli c nõ desunt. Ideoq; admonendi sunt, vt non antiqui hostis decipiantur fraude, quatenus iuxta Apostoli vocem, nõ vituperetur ministeriũ nostrũ. 2. Cor. 6. Cauere enim oportet nos fratres ab illicitis, vt mũdas valeamus manus ad dominum leuare. scriptum est enim: Sancti estote: quoniã sanctus ego sum. Leu. 20. b Si quis verò p̃sumpserit aliter agere, sacerdotij sui honore priuetur. Vnde omnimodo cauendum est fratres, ne fallamus d populum, & illud prophetæ dictũ impleatur in nobis: Sacerdotes mei cõtaminãt sancta, & reprobant legem. Soph. 3. a quos & alius propheta increpauit dicens: O vos sacerdotes, qui fallitis e nomen meum, & dixistis, In qua re fallimus nomen tuũ? quibus responsum est: Offerentes ad altare meũ panes pollutos. f Non est mihi voluntas in vobis, dicit dominus: & sacrificium non accipiam de manibus vestris: quia polluti estis. Mala. 1.

Item Symmachus.

De eodem.

CAN. XXII.

VOlumus, g vt sacerdotes prohiberi debeãt, ne cum mulieribus cõuersentur, excepta dũtaxat matre, vel sorore, vel vxore: h quæ castè regenda est.

Idem in registro.

De eodem.

CAN. XXIII.

LEgitur i quòd beatus Augustinus nec cum sorore habitare consenserit, dicens: quæ cum sorore mea k sunt, sorores meæ l non sunt. Docti ergo viri cautela, magna nobis debet esse instructio.

sanguineis habitare? Dici potest, qđ vsque ad secũdum in linea transuersa li. j. ea. c. cũ omnibus. sed in ascendẽte vel descendente vsque ad septimũ, vel hodie vsq; ad quintũ: quia cũ his naturale fœdus nihil sæui criminis, &c. vt extra de co habi. cler. à nobis. & C. de epis. & cleri. l. eum qui. etiam si illæ personæ iuuenes sint. Vltra secundum vero distingue, an suspectę sunt, quia iuuenes sunt: an non, quia sunt senes: & tunc potest, in primo casu non. Sic etiã distingue in ancillis. & sic intellige j. e. c. fœminas. Sed cõtra, nonne clerici debent simul dormire. xij. q. j. necessaria? sed hoc de alijs, qui simul nõ viuunt. Ioã. Et no. quod illi decre. c. à nobis. est standum, quæ vltima est de illa materia, & corrigit decre. primã illius tituli. B.

h Vel vxore. s. distinct. lxxvij. episcopus. arg. cõtra. sed hoc de senibus, illud de suspectis. Vel loquitur hic secundũ antiqua tempora. Vel solue, vt ibi dixi. & quod dicit caste, quia castitas, &c. xxxj. distinct. Nicena.

i LEgitur. Argu. quod etiam à licitis debemus abstinere, si eorum occasione perueniatur ad illicita. arg. dist. lxiij. cap. quia sancta. §. verum. xj. q. iij. priuilegiũ. & xxj. dist. denique.

Abstinere à licitis quãdoque debemus.

k Mea. Et hoc intellige cum tales sunt cõsanguineæ, quæ sine alijs esse nõ possunt. Vel intellige de episcopo, cui nõ licet aliquã habere secum. C. de episc. & cler. authen. epõ. Laur.

Episcop⁹ nullã secũ habeat mulierem.

l Sorores meæ. quia

quia socius socij mei, socius meus nõ est. ff. pro so. nã socij. nec vasallus mei vasalli, meus vasallus est: sicut nec libertus mei liberti, libert⁹ meus est. ff. de verb. sign. Modestin⁹. nec frater fratris mei frater meus. ff. de ritu nupt. l. generali. §. inter priuignos.

Socij mei socius nõ est meus socius.

a IN omnibus. Vt certus. i. ille, ad cuius spectat officiũ. xviij. q. ij. in decima.

b Loco. In hoc c. habes p̃sumi contra aliquẽ, & pro aliquo ratione numeri, loci, temporis, ratione etiam personæ & causæ. xxiij. q. viij. occidit. et xxix. di. sciẽdum. & xviij. q. ij. diffinimus.

Præsumptio sumit ratiõe numeri, loci, tẽporis, & personæ. Eccle. 4.

c Duos. Argu. quod melius est esse duos simul quam vnum, vt vij. quæ. j. illud. xij. q. ij. nobis. Ar. contra. ff. de admi. tut. l. iij. §. quod in tutoribus. fi. ff. de exer. act. ne in plures. & Adam dum solus fuit, nõ peccauit, vt de pœ. di. ij. qñ Adam. Arg. cõtra. xxj. q. ij. sicut. vij. q. j. in apibus. Sol. horũ Brocardorum est, vt referas te ad id de quo agitur. Licet enim binarius reprobet. xxxij. q. j. nuptiæ. nõ tñ quo ad oẽm significationẽ. xxviij. q. j. sæpe. i. non quo ad oẽm locũ in quo ponitur. & solue per ca. sæpe.

d CVm omnibus. Ex familia. Quis enĩ ferret cõiuges à viris, vel patres à filijs separari? C. communia vtriusq; iu. possessionem. argu. ad hoc xj. qõ. iij. quoniam multos. dura enim esset talis separatio. ff. de fun. instr. quæsitum. §. saltuarium.

Personarum cõiunctarũ separatio.

Item ex vij. synodo.

De eodem.

CAN. XXIIII.

IN omnibus obseruare cõuenit, vt certus a quis, & certo tempore, & certo loco b, & certis personis, vel apparere clericus, vel loqui debeat mulieribus, vt excludatur omnis nefanda suspicio. Certè solum ad solam accedere nulla religionis ratio permittit. melius est enĩ duos c esse simul quàm vnũ. simul enim & fidelius et tutius res geritur. Vę enim vni, quia si ceciderit, non est qui erigat eum.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

De eodem.

CAN. XXV.

CVm omnibus omnino clericis extraneę fœminę non cohabitent, sed solæ matres, auiæ, & materteræ, amitæ, sorores, filiæ fratrum aut sororum, & quicunque ex familia d domestica necessitate etiã antequam ordinarentur e iam cum eis habitabant, vel si filij eorum iam ordinatis parentibus vxores acceperunt, aut seruis non habentibus in domo quas ducant, aliunde ducere necessitas fuerit.

Item ex concil. Laodic.

De eodem.

CAN. XXVI.

NOn oportet ministros altaris, vel clericos quoslibet, aut se continẽtes, & omnino f Christianum, cum mulieribus lauacra habere communia. Hęc est enim apud gentiles prima reprehensio.

Item Grego. Ianuario episcopo Carolitano.

De eodem.

CAN. XXVII.

ARchidiaconũ tuum (vt audio) habitare cum mulieribus prohibuisti, & nunc vsque in ea prohibitione despiceris: qui nisi g iussioni tuæ paruerit, eũ sacro ordine volumus esse priuatũ h.

Item ex concil. Toleta.

Venundentur ab episcopo, quæ appetunt consortia clericorum illicita.

CAN. XXVIII.

QVidam clerici legitimum non habentes coniugium, extranearum mulierum i, vel ancillarum suarum (quæ interdicta sunt) consortia appetunt. Ideo quæcunq; clericis taliter coniunctę sunt, ab episcopo auferantur, & venundentur k, illis pro tempore relegatis ad pœnitentiam, quos sua libidine infecerunt.

Vnde Syricius Papa Imerio episcopo, ca. xij.

Non habitent mulieres cũ clericis, nisi quas necessitudo excusat.

CAN. XXIX.

FOeminas non alias in domo clericorum esse patimur, nisi eas tantùm, quas propter solas necessitudinũ causas habitare cum eis synodus Nicena l permisit.

Item ex cõc. Aphri. iiij.

Nisi maiorum iussione ad fœminarum domicilia clerici non accedant.

CAN. XXX.

CLerici vel continentes m ad viduas, vel virgines (nisi ex iussu vel permissu episcoporũ aut presbyterorum) non accedant: & hoc nõ soli fa-

nas recipere iam ordinatus, vt filius duceret vxorem in domum patris clerici. sed si prius ante ordinationẽ patris iam eam habebat in domo, non debet eam eijcere. Nam Turpius eijcitur, quam admittitur hospes. extra de iureiuran. quemadmodum.

f NOn oportet. Et omnino. Vnde si vir accedit ad balneũ extraneę mulieris, priuatur donatione ppter nuptias, & mulier dote si cum viro alio habuit balneum. C. de repu. l. vltimo etiam infamis est, qui tenet mulieres custodientes balneatorum vestes, vt ff. de ijs qui no. infa. athletas.

Balnea multis periculosa sunt.

g ARchidiaconum. Qui nisi. vt xxiiij. quę. iij. de illicita.

h Priuatum. Post trinam commonitionem ¹, vt extra de cohabi. cler. & mulie. si quispiam.

1 Et dicunt quidam quod nõ est canon latę sententiæ, sed ferendæ, vt patet i decret. hic a l lega. si quispiã. Arch.

i QVidam. Mulierum. Id est, ancillarum.

k Et venundentur. Et hoc si filios habuerint. si autem filios non habuerint clauduntur in monasterio: vt di. xxxiiij. fraternitatis. ne filij pereant propter eorum absentiam. Item hic subaudi, qñ contrahunt cum eis, tanquam cum vxoribus, alias non concedo, quod venundari debeãt, vel in seruitutem redigi propter simplicem fornicationem. ar. xv. q. vlt. vt notaui xxxij. dist. eos. & xxxiiij. distinc. fraternitatis.

Mulierũ cũ clericis cõtrahentium punitio.

l FOeminas. Synodus Nicena. quæ est s. ea. in omnibus.

CLerici.

e Etiam antequam ordinarentur. Idem si post. sed ideo dicit, quia forte non haberet necesse tot perso-

m Continentes. Vt sunt conuersi & deuoti.

ADDITIO. ij. q. ij. duo. xxvij. q. j. vt lex.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Aliqui. Hoc non potest intelligi, nisi de laicis propter literam præcedentẽ. Sed quid si duo clerici dicunt me commisisse fornicationem cum aliqua tali die, duo laici dicunt me fuisse secum tota die in alio loco: dico præponendos laicos [1], quia stant pro reo. & ita patet hic, ꝙ clericus potest se purgare quandoq; cum laicis, vt xviij. quæ. ij. in decima. vt ibi dixi.

Testes ꝑferẽdi sũt, qui ꝓ reo deponũt.

1 Ad hoc facit qđ not. in authẽ. de hæreg. & falc. §. si nõ ab sunt. vbi dicit ꝙ talis assertio habet ĩ se implicitã affirmatiuam. Arc.

b Ad reatum. Vitæ. Coguntur enim quandoq; sanctimoniales propter defectũ rerum operas aliquas facere clericis vel alijs, & per talẽ familiaritatẽ & ꝓpter rerũ defectum cogũtur aliqua turpia facere. Præcipitur ergo hic, qđ si aliquæ sunt pauperes, ꝙ eps eis prouideat, & hoc faciat de quarta pauperũ. Si obijcias ĩ. de cõse. di. v. nũquã. vbi nunquã permittit, imo iubetur ne sint otiosæ, sed faciant calathos vel similia, illud intellige, quod ecclesiæ possunt facere operas, nõ extraneo. liiij. di. si seruus. in fine.

Sanctimonialib⁹ pauperib⁹ debet prouidere episcop⁹.

Moniales otiosæ esse non debent.

c Viduæ. Infra lxxxvij. distinct. c. j.

Generaliter. Hæc dist. diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur quod episcopus debet prouidere pauperibus scđm posse suũ. s. illis, qui laborare nõ possunt. Scđa ibi, Proposuisti. Tertia ibi, Qui autem. Io. de Fant.

d Generaliter. Depingit lxxxij. dist. in qua tractat adhuc magister de cõtinẽtia ministrorum: & addit quod si quis ministrorũ fornicationẽ committit et agat pœnitẽtiã, ex dispẽsatione põt remanere in ordinibus, vt ĩ. ea. c. vlti. Et referuntur hæc duo quæ dicuntur in hac di. ad id, oportet episcopum esse sine crimine. & ad id, oportet esse monogamum. tamen præmittit in c. j. qualiter episcopi pauperibus & infirmis debeant prouidere.

ciant, sed cum clericis, vel cum quibus episcopus, aut presbyter iusserit, nec epi ipsi, aut presbyteri soli habeāt accessum ad huiusmodi fœminas, sed vbi aut clerici præsentes sunt, aut graues aliqui [a] Christiani.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Episcopi prouideant, ne occasione temporaliũ, clericorum familiaritatibus virgines socientur.

CAN. XXXI.

Ad reatum epi pertinet, vel presbyteri, qui parochiæ præest, si sustentandæ vitæ [b] præsentis causa adolescẽtiores viduæ vel sanctimoniales clericorũ familiaritatibus subijciantur.

Item ex eodem.

CAN. XXXII.

Viduæ [c], quæ stipendio ecclesiæ sustentantur, tã assiduæ in Dei opere esse debent, vt meritis & orationibus suis ecclesiam adiuuent.

DISTIN. LXXXII.

I ps Generaliter [d] *etiam pauperibus & ijs, qui suis* [e] *manibus laborare non possunt* [f], *episcopus necessaria prouideat.*

Vnde in Aurelianensi concilio legitur.

De eodem.

CAN. I.

Episcopus pauperibus [g] vel infirmis, qui debilitate faciente suis manibus laborare non possunt, victum & vestimentũ (inquantum sibi possibile fuerit) largiatur.

Item Innocentius [h] Exuperio Tolosano archiepiscopo.

Qui voluptatẽ officio præposuerit, modis omnibus submoueatur.

CAN. II.

[a] Proposuisti qđ de his obseruari debeat, quos in diaconij [i] ministerio, aut in officio presbyterij positos incõtinentes esse, aut fuisse generati filij [k] prodiderunt. De his etiã manifesta est diuinarum legum disciplina, & beatæ recordationis Syricij episcopi monita euidentia commearunt †, vt incontinentes in officijs positi talibus, omni honore ecclesiastico priuarentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola [l] continentia oportet impleri. Est enim vetus admodum sacræ legis authoritas, iam inde [m] ab initio custodita, ꝙ in templo [n] anno vicis [o] suæ habitare præcepti sunt sacerdotes, vt seruientes sacris oblationibus, puros, & ab omni labe purgatos sibi vendicent diuina ministeria, neque eos ad sacra officia fas sit admitti, qui exercent etiã cum vxore [p] carnale cõsortium, quia scriptum

e Qui suis. Pauper enim qui laborare potest, si se immiscet eleemosynæ Imperatoris, redigitur in seruitutem. C. de mendi. vali. l. j. lib. xj.

f Non possunt. Si qui potest laborare, non debet ecclesia prouidere. integritas enim & robur mẽbrorum in conferenda eleemosyna est attendẽda. C. de mẽ. vali. l. j. lib. xj. quia robusti de cibo securi sine labore, frequenter iustitiã negligunt, vt v. q. v. non omnis. et dicit gl. super Matthæũ, iustius feceris si iniuste petentem correxeris, quam si dederis, &c.

Ecclesia potẽtibus laborare non debet ꝓuidere.

g Episcopus Pauperib⁹. ĩ. dist. lxxxvij. c. j. & secundo.

h Innocentius. Qui fuit tertius à Syricio.

Proposuisti. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, quod puniantur sacerdotes & diaconi, qui nõ seruauerunt sententiam Syrici de castitate. Io. de Fant.

i Diaconi. Ideo non dicit de subdiaconis, quia non erat tunc sacer ordo, non tamen poterant contrahere, xxxij. di. si qui.

† emanarunt.

k Filij. Filius enĩ est argumentũ ambulans super terrã de incõtinentia patris. xxviij. distin. priusquam.

Filius ambulans super terrã testatur patris incontinentiã.

l Quod sola. Id est, à solis cõtinentibus, vt lxxxiiij. di. cũ in præterito.

m Iam inde. i. de hoc articulo.

n Quod in templo. Sufficit ergo scholari ad hoc, vt stipendium consequatur, vt sua vice seruiat ecclesiæ, scilicet cum ibi est.

o Vicis. i. septimanæ. alias est dies ꝓ anno: vt xxx. q. ij. hoc ipsum.

Dies pro anno ponitur.

p Cum vxore. Multo ergo fortius si cum alia.

ADDITIO.

Dic ꝙ propter reuerẽtiam sacramẽtorum vult eos esse sanctos. i. mundos ab omni labe mortali vel veniali, spirituali vel corporali. ꝙ non potest esse, quãdo carnaliter vxoribus commiscentur, secundum H

Scrip

est [a], Sancti estote [b], quoniam ego sanctus sum, dicit Dñs Deus vester. Quibus vtique propter sobolis successionem, vxoris vsus propterea fuerat relaxatus, quia ex aliena tribu ad sacerdotium nullus fuerat ausus accedere: quò magis [c] ipsi sacerdotes, vel Leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus & sacerdotium, vel ministerium sine successione est: nec præterit [d] dies, qua vel a sacrificijs diuinis, vel baptismatis [e] officio vacent. Nam sic Paulus ad Corinthios scribit dicens, Abstinete vos ad tempus, vt expeditius vacetis orationi, & hoc vtiq; laicis præcepit [f]. Multò magis igitur sacerdotes, quibus & sacrificãdi & orandi iuge officium est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere: quia si contaminatus fuerit carnali concupiscentia, quo merito se posse exaudiri credit, cùm dictum sit, Omnia munda mundis, coinquinatis autẽ & infidelibus nihil est mundum, sed coinquinata est eorum mens & conscientia. Sed fortasse hoc sibi licere credit, quia scriptum est, vnius vxoris [g] virum. non dixit hoc, vt permaneat [h] in concupiscẽtia generãdi, sed propter incontinentiam [i] futuram [k] Quod apertius declarauit dicens, Qui autẽ sunt in carne [l], Deo placere non possunt. Vos autem iam nõ estis in carne, sed in spiritu. Sed ea planè [m] dispar & diuersa [n] sententia est. Nam si ad aliquos forma ecclesiasticæ vitæ pariter & disciplinæ, quæ ab episcopo Syricio ad omnes prouincias [o] commeauit, non probatur [p] peruenisse: his ignoran-

Leui. 20. b

1. Cor. 7. a

Tit. 1. b

Rom. 8. b

Sufficit ita eẽ scriptum.

a Scriptum est. Sufficit ergo ita scriptum esse, licet sit durum. arg. xix. dist. in memoriam. ff. qui & à quibus li. ma. l. prospexit.

b Estote. Arg. contra. xxxj. dist. Nicena. nam castitas est cum propria coniuge [1].

1 Idẽ tenet Spec. I tit. de eo, q mit. in pos. versi. porro. & Bar. in l. mulier. §. ꝓponebatur. ff. ad Turpil.

c Quo magis. Id est, quanto magis.

d Nec præterit. Præter sabbathum magnum, & diem præcedentem, vt de consecr. dist. iij. in sabbatho. Vel dic sacrificijs, id est, officijs diuinis.

e Vel baptismatis. Cum necessitas exigit. alias baptismus, qui fit cum cerei benedictione & ix. lectionibus, bis in anno tãtum fit. de consec. dist. iiij. proprie.

f Præcepit. Id est, persuasit, vt xxxiij. q. iiij. Christiano. Vel præcepit vxoribus nolentibus continere. Vel dic præceptum esse, cũ vir accipit corpus Christi, vt scilicet, non exigat [2], sed reddere tenetur omni tẽpore. de cõsec. dist. ij. c. omnis.

2 De hoc leg. & no. de cõsecr. dist. ij. oĩs homo.

g Vxoris. Id est, non ideo dicit esse virum vxoris vnius vt ea vtatur tẽpore sacerdotij.

h Vt permaneat. Ar. voces affirmatiuas resoluẽdas in negatiuas. argu. ĩ. di. xxvj. vna tantum. & ca. vnius [3].

Affirmatiua in negatiuam resoluitur.

3 Cõcor. text. in l. nõ debet. ff. de dolo & in l. nã etiã. ff. de inoffic. testamen.

i Sed propter incontinentiam. i. vt ea mortua contineat, & secundam non ducat: & sic negatiue legitur vnius. i. non plurium. ar. extra de testibus. licet.

k Futuram. Id est, quam timebat.

l In carne. Id est, carnaliter viuentes.

m Sed ea plane. Hic respondet consultationi, & reuertitur ad constitutionem Syricij, de qua dixerat. Dicit autem Hugo, & alij quod Syricius bis emisit constitutionem. Primo illã, quæ erat data ab apostolis. s. vt in sacris ordinibus nullus contraheret, & si contraheret, deponeretur, vt lxxxiiij. di. cum in præterito. Hæc fuit primo ab apostolis statuta, sed quia exoleuerat, renouata est à Syricio. procedente tẽpore referebatur quæstio de talibus, de quibus Innocen. hic loquitur. Sed tamen quia quidam prætendebant ignorantiam primæ constitutionis Syricij, inde sumpta occasione Syricius aliã edidit humaniorem, mitigando rigorem primæ. s. vt ignorantes excusarentur, vt ĩ. e. plurimos. & hanc formam scribit. s. secundæ Innocentius Exuperio. & ꝙ scripsit bis Syricius, patet ex hoc cap. & seq. vbi dicitur, ꝙ quidam excusantur ignorantia constitutionis Syricij. Sed qualiter hoc, dicetur in prima cõstitutione. Quidam dicunt, quod non dedit de hoc facto, nisi semel constitutionem, renouando constitutionem apostolorum, & mitigando eam cum sua distinctione: & secundum hoc eadem est causa decisionis Innocentij, nisi ꝙ Innocentius vtitur distinctione circa constitutionẽ Syricij, & Syricius circa cõstitutionem apostolorum. Tertij dicunt, ꝙ Syricius duas emisit constitutiones, sed in nullo renouauit apostolorum cõstitutionem, qa apostoli nihil constituerunt de continentia. arg. xxxj. di. quoniã. & dicit Hu. quod quædam constituit ecclesia, quæ nõ fuerunt statuta ab apostolis, vt de continentia ministrorũ. xxxv. q. j. cum igitur. §. hac itaque. in fin. Quod autem dicitur ĩ. lxxxiij. dist. cum in præterito. ꝙ. s. apostoli docuerunt, verum est exemplo. xxxj. di. omnino. non constitutione. sed de hoc dixi xxviij. dist. diaconi. Prima ergo cõstitutio Syricij fuit de continentia, vt quicunque vellet promoueri ad sacros ordines, faceret hoc non tm̃ promissa, sed etiam præeunte continentia. hoc innui videt lxxxvij. di. quicunque. Sed quia illa non seruabatur à quibusdam prætendentibus ignorãtiam, ideo aliã fecit cum dist. ĩ. c. plurimos. Nec fecit primam, nisi in promouendis. Promotos enim non posset adstringere sine suo velle, sicut nec posset Papa constituere de acolythis iam promotis, ne contraherent. argu. xxxij. q. j. integritas. Io. quod falsum est [4], cum habeat plenitudinem potestatis. ij. q. vj. decreto. nec legibus adstringitur, vt ff. de leg. & consti. princeps. & C. e. digna vox. Bar. nec in primo vel in secundo capit. habes quod Syricius aliquam constitutionem fecerit, sed inuehitur in secundo cap. contra incontinentes, de quibus consultus fuerat, distinguendo, imo potius dispensando: quod patet ex verbo monita. in principio capi. & per verbum admonitionem. in fi. & dic commeauit non constituendo, sed ignoscendo & dispensando, vt ĩ. ea. presbyter.

Clericis continentiam quis primo indixit.

Apostoli de cõtinẽtia nihil constituerunt, sed solo exẽplo illam docuerũt.

4 Arg. ad hoc supra xxxij. di. placuit vbi de hoc. sed dictũ hoc oĩno falsum est, nisi intelligas de ꝓmouẽdis. & sic no. H. xxviij. distinc. de his. in fin.

n Et diuersa. Diuisa, & bimembris. nam recipit diuisionem, id est, distinctionem. Et hoc de secunda.

o Prouincias. Pro maiori parte.

p Non probatur. Ex hoc videtur ꝙ qui dicit citationem ad se non peruenisse, ꝙ hoc non tenetur probare, sed potius aduersarius tenetur probare, ꝙ peruenit ad eum: cum talis negatiua non possit probari: vt extra de elect. bonæ. Sed non est verum: quia credendum est verbo nuntij, donec contrarium probetur, vt not. iiij. q. iij. c. si testes. §. item testes quos. sic ergo expone, non probatur peruenisse, id est, probatur

Probare tenet, qui dicit se nõ citatum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Constitutio publicè promulgata, inquod tempus ligat.

tur non peruenisse. Cum enim constituio sit publicè promulgata, quilibet eam tenetur scire, vt xvj. distin. quod dicitis. extra de post. præla. ad hæc. xij. q. ij. qui & humanis. & secundum leges tenetur eam quilibet scire vsq; ad duos menses: vt in auth. vt factę nouæ constitution. §. j. col. vj. secundum canones vsque ad sex menses: vt xviij. dist. decernim⁹. Quia ergo præsumebatur peruenisse ad istos, tenebātur ipsi probare ignorantiam. & hoc est generale quod pro præsumptione cogitur, pbare aliquis ignorantiam: vt hic, & extra de elec. innotuit. & j. q. j. si qui à simoniacis. et C. de peri. tu. l. pe. alias qui dicit aliquę sciuisse, hoc tenetur probare.

Ignorantiam pbare quis cogitur propter pſumptionem.

a Dicunt quidam apicib⁹ inuigilant, regulare ee ignorātiā nō debere pbari, sed sciētiam. Ignorātiæ in fin. Sed qualiter quomodo probat. probatur.

b Ad hoc facit quod leg. & no. extra de sen. excō. si vero. & de Homic. Sacramēto. Idē late Iaſ. §. ſed iſtæ. inſti. de actio. C. M.

c Cōcor. gl. ff. in l. ſi cui. & ibi Bar. ff. de accuſ. Collegiū nunqd iurare poſſit.

Decretum non ligat ignorantes. Leu. 20. b

tibus [a] venia non negabitur [b], ita vt decætero penitus incipiant abstinere: & ita gradus suos in quibus fuerint inuenti, retentent, vt eis non liceat ad potiora cōscendere: quibus in beneficio esse debet, quòd hunc ipsum locum, quem retinent, non amittunt. Si qui autem scisse formam viuendi missam à Syricio deteguntur [c], neque statim cupiditatem libidinis abiecisse, illi sunt modis omnibus submouendi, qui post admonitionem cognitam, præponēdam arbitrati sunt voluptatem.

Item Syricius Papa.

De eodem.

CAN. III.

PLurimos sacerdotes Christi atque leuitas post longa consecrationis suæ tempora, tam de coniugijs propriis, quàm etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse, & crimen suum hac præscriptione defendere, quia in veteri testamento sacerdotibus ac ministris generandi facultas legitur attributa. Dicat mihi nunc quisquis ille est sectator libidinum, præceptor viciorum, si existimat, q̄ in lege Moysi passim sacris ordinibus à Deo nostro relaxata sunt frena luxuriæ, cur eos, quibus committebātur sancta sanctorum, præmonet dicens, Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester? cur etiam procul à suis

ADDITIO. Ad idem xij. quæ. ij. de laicis. vbi de hoc. Dic quod decretum secundum canones ligat ignorantes: vt dixi xix. distin. c. j. super summa. ibi videas. Archid.

b Negabitur. Arg. meminens ligari antequam constitutio ad eum peruenit. arg. di. xxxj. ante triennium. xxx vj. q. vlti. si autem xij. q. v. sicubi. & xlvij. di. quoniam. xiiij. q. iiij. si quis obiectus. liiij. distin. ex antiquis.

c Deteguntur. Eo ipso quod non probant ignorantiam, cum ad omnes commeauerit.

domibus annorum vicis suæ in templo habitare iussi sunt sacerdotes? Hac videlicet ratione, ne vel cum vxoribus suis possint carnale exercere cōmercium, vt conscientiæ integritate fulgentes munus acceptabile Deo offerrēt, quibus expleto deseruitionis suæ tempore, vxoris suę vsus solius successionis causa [d] fuerat relaxatus: quia non ex alia, nisi ex tribu Leui quisquam ad Dei ministerium præceptus fuerat admitti.

Item.

De eodem.

CAN. IIII.

QVia aliquanti de quibus loquimur (vt tua [e] sanctitas retulit) ignorantia lapsos [f] se esse deflent, his hac conditione misericordiam [g] dicimus non negandam, vt sine vllo honoris augmento in hoc, quo delecti [h] sunt, quandiu vixerint officio perseuerent, si tamen post hoc continentes se studuerint exhibere. Hi verò qui illiciti priuilegij [i] excusatione vtuntur, & sibi asserunt veteri hoc lege concessum, nouerint se ab omni ecclesiastico honore (quo indignè vsi sunt) apostolicæ sedis authoritate deiectos, nec vnquam posse veneranda tractare mysteria, à quibus se ipsi dum obscœnis cupiditatibus inhiant, priuauerunt. Et quia exempla præsentia cauere [k] nos præmonent

d Solius successionis causa. Præcipue. nā & causa incontinentiæ. xxxiij. q. ij. c. sicut non omnis. §. hia ita.

e Vt tua. Eum ergo hic scribat vni, & in præcedenti dicatur q̄ constitutio Syricij Papæ ad omnes prouincias cōmeauit, patet qd̄ duas emisit Syricius constitutiones, & etiā quia hic dicit, ignorantiā respectu primę.

f Lapsos. Respectu. s. secundæ constitutionis.

g Misericordiā. Quia illa ignorantia iuris nō eos excusat à toto, sed quia facilius cū eis dispēsatur. Alij dicunt, q̄ vnā tātum emisit, & dicunt, ignorātia apostolicæ constitutionis.

h Delecti. i. lapsi.

i Priuilegij. Arcōtra eos, qui prætendunt se non debere dare decimas quia prædecessores sui non dederūt, & sic vti volūt priuilegio suorum antiquorū. extra de decim. c. ij. & c. quamuis. lte. arg. cōtra illos, q̄ p̄ sui iuris ui tione cōsuetudines antiquas allegant, vt xxxij. q. iiij. nemo. & j. q. 4. c. vlt.

k Cauere. Arg. ex p̄sentibus futu-

ra præsumi, arg. di. i. si quis diaconus. dist. lj. preterea.

ADDITIO. Hoc not. xvij. distinc. peruenit.

a Vt abscindantur. Sic xvj. quæſti. j. in canonibus. xxiiij. quæstio. iij. ecce.

Qui autem. Hic incipit tertia pars huius distinc. in qua quæritur qualiter pœnitētia imponatur sacerdoti lapso in fornicationem, ita quod possit postea celebrare. Et respō. q̄ decē ann. debet pœnitere. lo. de Fant.

b Presbyter. Hoc cap. intelligunt quidā de dispensatione, alij de iure: qa episcopus post peractam pœnitentiam tenetur dispēsare. arg. 50. distin. domino sancto. & ca. vt eō stieueref. Vnde dicunt hodie pro fornicatione neminē deponēdum, nisi in ea p̄duret. & ideo quia hodie fragiliora sunt corpora nostra, quam olim erant. xxxiiij. distinct. fraternitatis. Licet eadē ratione debes dicere de quolibet crimine: vt j. eo. c. versi. eadem quoq;. & no. j. proxi. dist. capi. Maximianus.

Fornicationis causa hodie nemo est deponendus.

c Apostolorum. Hic concilium dispensat cōtra Apostolū in pœnis, vt j. dist. proxi. presbyter. & cē. xxxiij. dist. cognoscamus. & cap. dector.

Cōcilium cōtra apostolū dispensat.

d Authoritatem. Hanc nō habemus in corpore canonū beati Syluestri.

Sacerdotis fornicarij pœnitentia.

e Decem annis. Alibi dicitur, q̄ sacerdoti pro fornicatione imponitur pœna xij. anno. & cp̄o. xv. xxx. q. j. c. si quis sacerdos. & cap. non debet. alibi. vij. vt xxxiij. q. ij. hoc ipsum. Sed varietas delicti inducit varietatem pœnæ, scilicet cum fornicatio est simplex, vel incestuosa, poterit sacerdos mitigare pœnam pro quantitate criminis, & qualitate personæ. xxvj. q. vij. tempora.

Ieiunātes in vespera comedere debent.

f In vesperam. Nam ea hora debent comedere ieiunantes, de consec. distin. j. solent.

g Pœnitere. i. dist. proxi. si quis episcopus. contra. & xxviij. distinc. presbyter. contra. Sed expone publice, id est, solemniter.

h Sagimine. Arg. quod licet comedere de sagimine illis diebus, quibus ova & caseum licet comedere. iij. distinc. denique.

Sagimen & lardum die venenis comedere licet.

i In choro. vt ibi ministret.

k Vocem. quam nō habemus in hoc corpore.

l Tres legitimas ferias. i. j. & iiij. & vj. feriā, vt j. ea. inuitur. de consc. di stinc. iij. ieiunia. & xxij. q. v. c. j.

Feriæ legitimæ tres.

m Expleto. Ergo reconciliandus est quis peracta parte pœnitētiæ, & si tota finita non sit: vt xij. quæsti. ij. de viro. extra de furt. c. ex literis.

n Denariū. Et ita potest dare denariū pro ieiunio, qđ spūale est: nec tū simoniā committit: quia cū Deo intelligitur cōtrahere. sicut nec lex Iulia de ambitu locū habet in Romana ciuitate: imo spūale dat hic tamē, scilicet eleemosyna spūali. Bū facit ad hoc: quia sicut ære peccatorum iste se redimat. de pœ. dist. j. medicina. Et est arg. p cōmutationē pœnæ. xxxvj. q. j. de rapt. Nūquid autem potest hic ieiunare p alijs qđ videt: qa debet alium. Ad hoc facit, quia liberat qs mortuū: vt xij. q. ij. animæ. de pœn. dist. vj. c. j. qđ cōcedo si per ꝓpin quā pſonā ieiunet. & debet iste denarius esse talis, q̄ nō eximat ab eo, cui donat: alias nō cōtingeret liberatio, vt C. de fest. & in l. Adibera. ff. de leg. iij. qui concubinam. §. si hæres. Quia nō intelligitur datū, quod eximi potest, vt ibi dicitur. arg. xiiij. q. v. c. immolans. Sed nūquid pœnitens sua authoritate potest hanc cōmutationē facere? vt nō pōt-

Adde nec etiam simonia. not. gl. & Bart. in l. Barbari⁹. ff. de offi. præto. & ita & pecunia sua in l. j. gl. j. se redimat. de pœ. dist. j. medicina. Et Iul. de am bi.

Ieiunar i potest per alium.

Ad hoc facit, quia liberat qs ritate pro pœnitentia muta

Dicunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Adde bonũ tex. in l. plerũque. ff. de iur. dot. & in l. if. ff. de lib. legat.

2 Videf innuere q̃ sit secus in ieiunijs in dictis ab ecclesia.

3 De hoc not. j. q. j. q̃ studet. ibi videas.

4 Adde ar. ad hoc bonũ in l. tantũ. ff. de app. & ff. de relig. & sũp. fun. l. at si quis §. Laheo.

+ Dico q̃. Idẽ Ant. Corset. in sing. vers. expensæ. C.M.

Dicunt quidam quod sic, [1] quod non concedo in pœnitentia impoſita ab homine, [2] vt extra de voto & voti redemp. ex multa. in fi. Ioan. Sed certe quod hic dicitur de denario authoritate huius canonis facere potest pœnitens: nec decretalis illa in aliquo contra

a Redimere. Argu ea quæ facere te nemur, alia æquiualentia faciendo posse recompensari, & ita commutationem pœnarum posse fieri: argum. xxxvj. q. j. de raptoribus. dist. xij. Inno. q̃d licet ieiunia dicta ecclesia nõ debeãt cõmutari vel redimi sine cãsã ea possunt mutari sic, vt ieiunũ festi q̃ est i die sabbatho. & dicit q̃ in q̃busdã locis Frãciæ, scilicet vbi sũt eccl'iæ sancti Quinti ni nõ ieiunatur i vigilia oĩm sanctorũ: sed tertia præcedẽti die, secundum Inn. Archi.

redimere[a] poterit. Finitis autem septem annis, deinde vsque ad finẽ decimi anni sextam feriã[b] (nulla interueniente redẽptione) obseruet in pane & aqua. Eadem[c] quoq; pœnitentia erit sacerdoti de omnibus alijs peccatis, & criminibus, quæ in depositionem eum inducunt. Neque hoc cuilibet oneroſum videatur, si sacerdos post lapsum dignè (vt suprà dictum est) pœnitẽs ad pristinos redeat honores.

b Sextam feriã. Ergo quartã poſsẽt redimere. quod enim de vna negatur, de alia conceditur videtur. xxv. dist. qualis.

c Eadem. Non tamen eadem dispensatio est in omnibus: quia in aliquibus prohibetur. 50. dist. miror.

d Prouidendum. In duabus superioribus distinctionibus tractauit magister, quod ordinandus debet esse sine crimine ꝓprio. In hac distinctione ostendit, quod non debet alienis crimi nibus consentire.

e Inferas. Simile est j. lxxxvj. dist. pasce. & extra de sent. excom. quanto. & patet hic q̃d medicus gratis tenetur curare pauperem infirmum quia plus debet valere apud eum vita illius, quã propria pecunia, vt lxxxvj. dist. non satis. Sed quid si infirmus diues est, & nihil vult dare medico: nunquid gratis tenetur eum curare? Videtur quod non, cũ nemo de suo cogatur facere beneficium: vt x. q. ij. precarie. cum etiam medicus licite poteſt recipere mercedem: [3] vt xxiiij. q. v. non sane. Dico quod + tenetur eum curare suis impensis: [4] & si conualuerit, repetat expensas: quia vtiliter gesſit negotium eius, vt ff. de neg. gest. Pomponius. etiam si moriatur æger, poteſt petere impensas: quia sufficit si vtiliter cœpit gerere,

DISTIN. LXXXIII.

1 ps

ROuidendum[d] quoque est, ne is, qui ad ordinandum eligitur, & si à proprio uitio uideatur alienus, consentiendo alienis coinquinetur, ut Symmachus papa ait, Non est grandis differentia an lethum inferas, uel admittas. Mortem enim languentibus probatur infligere, qui hanc, cùm posit, non excludit.

Hinc Gregorius septimus ait:

Suspendatur episcopus ab officio, clericorum suorum fornicationi consentiens.

ROuidẽdũ. Hæc distinctio diuidit in duas partes, in quarũ prima punit negligẽtes prælatos, & qui gaudẽt adulationibus: & hoc probat per septem authoritates. Secũda ibi, Quãquam. Ioan. de Fant.

licet euentus non sit secutus: vt ff. eo. tit. sed an vltro. ff. de offi. præsi. illicitas. §. sicuti. Nec potest ei obijci, quod causa pietatis fecerit sumptus illos, niſi esset ꝓpinquus infirmo, [5] vt C. eo. alimẽta. Sed quid si infirmus pro hibet ne aliquæ medicinæ dentur ei? tunc dicimus pro hibet ne aliquæ medicinæ dentur ei? tunc dicimus

CAN. I.

SI quis episcopus fornicationi presbyterorum, diaconorũ, vel crimini incestus in sua parochia pretio, [f] vel precibus interueniente consenserit, vel commissum authoritate officij sui nõ impugnauerit, ab officio suspendatur[g].

Item Augustinus.

Maximè ecclesiam lædit, qui sub nomine sanctitatis delinqt.

CAN. II.

NEmo quippe nocet in ecclesia Dei amplius, quàm qui peruersè agens, nomen, vel ordinem sanctitatis, & sacerdotis habet. Delinquentem nãq; hunc redarguere[h] nullus præsumit: & in exemplum culpa vehementer extenditur, [i] quando pro reuerẽtia ordinis peccator honorat. Episcopus itaq;, q̃ taliũ crimina non corrigit, [k] magis dicendus est canis impudic⁹, quã episcop⁹.

Item Innocentius.

Qui non resistit erroribus, consentit.

CAN. III.

ERror, cui non resistitur, approbatur: & veritas, cùm minimè defensatur, opprimitur. Negligere quippe, cùm posis [l] perturbare

ADDITIO. Vel dic, q̃ ponit pœnã solius consensus secundũ L. cuius etiã fuerãt verba, quæ præcedũt. De hoc legitur & not. j. xxxij. dist. eos. in fi. vbi videas.

h NEmo. Redarguere. j. dist. xl. si papa. vj. quæst. ioues. quia vult magis placere silendo, quam displicere redarguendo.

i Extenditur. Delicta enim maiorum trahuntur ab aliꝭ in exemplum, vt xj. q. iij. præcipue.

k Non corrigit. Cum est clamor de talibus. extra de simo. licet Eli.

l ERror. Cum posis. ex officio. hoc enim intelligũt quidã de ꝑlato. arg. xxiij. q. iiij. ita plane. Sed

Sed H. de quolibet. xxiiij. q. iij. tam sacerdotes.

2 Societatis. Impropriè sumitur hoc nomen societatis, quia inhonestarum rerum societas nulla est. ff. pro soc. nec prætermittendum.

b Q Vid enim. Nõ pollui. directe. nam occasione alterius bene polluitur, si ei consenserit.

c Qui. Infra xxij. q. v. si quis.

d Consensum. De triplici cõsensu dicitur ij. q. j. notum. in fine.

e COnsentire videtur. Corrigi. j. xj. q. iij. qui cõsentit. j. xxiij. q. iij. ostendit. & xxiiij. q. iij. qui aliorum.

f Non occurrit. ff. de iure patro. adigere. ff. de noxali. si seruus. in fi. ff. de ijs qui not. infa. quid ergo. §. j.

Sicut autem C A *TVS. Hucusque ostendit, quòd aliquis peccatis alienis consentire non debet. Nunc verò ostendit quod laudibus malorum aliquis gloriari nõ debet. nec gratulari.*

1 Scilicet malorũ. Lupi sũt, qui in ecclesia esse videnf, cũ nõ sint, & eã possunt nos infestant, dei conse. dist. iiij. quomodo. vel sic. nõ ob aliud. in fi. secundum Lauren.

g NIhil. Lupo rum. i. laicorum: qui quandoq; dicunt oues, vt ij. quæ. vij. oues.

h Placere. Sic xxj. q. j. c. j. sisse extra de cle. coniug. c. diuersis. simile ff. de operis libert. duorum.

Labiorum. Id est, prædicandi, vel etiam redarguẽdi.

k Obligata. Simile j. viij. q. ij. c. vlti. & ca. dilectissimi.

l Negligentia. Supra xxxviij. dist. ignorantia.

Quanquam. Hæc est secunda pars huius distin. in qua dicit, q̃ licet mali sacerdotes sint culpandi, tamen non despiciendi. Ioan. de Fant.

ADDITIO. Et no. hic malum prælatũ lixiuio cõparari, alibi lapideo canali, vt in præ. c. si fuerit. Alibi monetario. j. q. j.

peruersos, nihil est aliud, quàm fouere. Nec caret scrupulo societatis[a] occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

Item Pius Papa.

Non prodest suo errore non pollui, qui alieno consentit.

CAN. IIII.

QVid enim prodest illi suo errore non pollui[b], qui [c] consensum[d] præstat errantiꝭ

Item Gregorius.

Qui non occurrit, consentit erranti.

CAN. V.

COnsentire videtur erranti, qui ad resecanda, quæ corrigi[e] debent, non occurrit[f].

Sicut autem quis aliorum vitia palpare non debet, ita nec malorum laudibus delectari.

Vnde Anacletus Papa cunctis fidelibus.

Miserrimus est episcopus, qui malorum laudibus gloriatur.

CAN. VI.

NIhil illo pastore miserius, qui gloriatur luporum[g] laudibus: quibus si placere voluerit, atq; ab his amari elegerit, erit hinc ouibus, magna pernicies. Nullus igitur pastor placere[h] lupis & gregibus ouium potest. Perdit enim memoriam labiorũ[i] mens terrenis obligata[k] carceribus. Sicut autem artium in suo quoque opere inuenitur mater instãtia, ita nouerca eruditionis est negligentia[l].

Quanquam sacerdotem tam à suis, quàm ab alienis criminibus opor-

quod quidam. & vide quod dixi xliiij. dist. c. j. & in fum. & dic Iauat. s. conditionaliter secundum Hug.

CASVS. Dictum est supra, quod prælatus debet esse immunis à suis peccatis & alienis. Sed quamuis sit peccator, non tamen eius doctrina debet contemni, quia sicut lixiuium per cinerem fluens lauat sordes, et non lauatur, sic doctrina per malum sacerdotem ministrata lauat auditores à sorde delictorũ.

tere esse immunem, tamen si aliorsum sese habuerit, non ideo verba suę prædicationis debent contemni. Sicut enim (vt ait Hiero.) lixiuium per cinerem humidum fluens lauat, & non lauatur, ita bona doctrina per malum doctorem animas credentium lauat à sordibus peccatorum.

DIST. LXXXIIII.

1 ps

SOlicitũ[m] quoque & uigilãtem oportet esse episcopum circa defensionem pauperum, releuationem oppressorum, tuitionem monasteriorum: quod si facere neglexerit, asperè est corrigendus.

Vnde Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.

Corripiatur episcopus, qui circa officium suum negligens extiterit.

CAN. I.

PEruenit ad nos, fratrem, & coẽpiscopum nostrum Paschasium ita desidem, & negligentem in cunctis existere, vt in nullo quia est episcopus cognoscatur: adeò, vt neque ecclesia ipsius, neq; monasteria, siue filij ecclesiæ, vel oppressi, vel pauperes[n] eius erga se dilectionis studium sentiant, nec aliquam supplicantibus sibi, in quibus iustum est, opem defensionis accommodet, & (quod est grauius dici) consilia[o] fa-

SOlicitũ. Hæc diuidit in quatuor partes, in quarum prima reprehendit desides episcopos. & hoc per duo capi. Secunda ibi, Quod autem. Tertia ibi, Similiter. Quarta ibi, Presbyterorum. Io de Fant.

m Solicitũ. Tria cap. apostolicæ regulæ hic breuiter tangit, qũ episcopus debet esse prudens [2], continens, monogamus.

n PEruenit ad nos. Pauperes. quorum curam non per se, sed per archipresbyterum vel archidiaconũ gerere debet, vt j. lxxxviij. dist. episcopus gubernationem.

o Consilia. Vnde Augustinus dicit, q̃ à puero non dum anniculo paratus est docere: vt xxiiij. quæsti. iij. si habes. alias stultus esse comincitur, vt xxij. dist. de Constantinopolitana. Qui enim bono cõsilio non acquiescit, amittere debet dignitatem, exemplo Roboã, qui senioribus non acquieuit. vij. q. j. deniq;. vel ad instar vxoris Loth, quæ conuersa est in statuam salis. Et dicit lex quod ea firmitate nituntur, quæ consilio

2 Prudentia cõsistit in scientia literarũ: sed nõ videtur esse astutus, q̃ in his, quę debet agere, peruigil nõ est & solicitus. & ita patet q̃d esse solicitum refert ad eẽ prudentem, secundũ Hugo.

Doctrina est ab oĩbus accipienda.

Consilio bono est acquiescẽdum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

filio geruntur. C. de repudi. l. iij. cumetiam consilio clericorum debeat episcopus disponere de rebus eccles. x. extra de iis, quæ fiunt à prælatis sine consen. capi. nouit. & iste non excusatur quando potuit scire, sed noluit [1]. xxxviij. distinctio. qui ea, nec iudici licet deuiare à responsis prudētum. institu. de iure natu. §. responsa. & dicit lex, qđ tunc non prodest alicui ignorantia, quando potuit scire per se, vel per alium. ff. de bonor. possess. in vel per alium.

Ignorātia excusat illū, q̄ non potuit p se, scire posse, vel per alium.

[1] Ad hoc xxxij. di. §. vlti. ca. non ois.

[a] Sapientum. Prima quæ. j. estote.

[b] Ab altero. Supra di. xxviij. capi. vltimo.

[c] Posit. Nam omne artificium, &c. ff. de leg. iij. seruis legatis. §. ornatricibus.

[d] Distulisti. Hoc ideo, quia iste erat legatus istius prouinciæ.

[e] Sacerdotibus. Id est, episcopis.

ADDITIO.

Hoc ideo vt magis verecundetur. Hu. & hoc si publice peccauit. xlv. dist. sed illud. alias secus, vt in gl. seq. al leg. xv. q. v. c. j. secundū. 10. de Fan.

[f] Discere. Xv. q. v. capi. j.

[g] Dei timorem. xxviij. di. qa sunt.

Vigilātibus iura scripta sunt.

[h] Vntiatum. Vigilantes. Nam vigilantibus iura scripta sunt. ff. de ijs, quæ in fraud. cred. pupillaris. lus. in fi.

2 Hoc id eo, qa videtur appellatio interposita malitiam cōfouendā. arg. C. de offi. p̄fe. prætо. l. j. extra de appell. suggestū. & capitu. ad nostrā. Sed tu dic excusatio nē nō sufficiēs. extra de off. delega ex parte. secundū Io. de Fan.

[i] Aliqua excusatione. Argu. in hoc casu non licere appellare [1]. Ar. j. xxvij. quæstio. j. si cuidā. arg. extra de app. cum sit Romana. & c. reprehensibili. ti, ne sit contra extra de offic. delegati. & c. ex parte.

[k] In se. Vt si filius fuit in culpa sed pies sit in pœna, vt xxxviij. di. qui ea. & xxvij. q. j. si cuidā. & c. si homo.

Quod autem. Hæc est secunda pars huius dist. in qua probat duabus authoritatibus, quod diaconi, presbyteri, & subdiaconi, debent esse casti. Io.

[1] Cvm in præterito. Hæc duo capi. intelligit H. & B. de matrimonio non contrahendo in tribus sacris ordinibus, & in ecclesia orientali.

[1] Cum in præterito. Scilicet in primo concilio Cartha. Hoc capi. & sequens intelligit H. de matrimonio contrahēdo, quod scilicet, non licet presbyteris, veldiaconibus.

[m] Qui sacramentis diuinis inseruiunt. i. subdiaconi. Et quod dicit j. ad vxoribus abstinēdum, dicas de ducendis. & secundum hoc suppletur hic, quod dicitur in capi. seq. in quo non fit mentio de subdiaconibus, per illud qđ habemus xxxij. di. placuit. in quo sunt fere eadem verba, & est similiter Carthag. concil. & hic dicit H. qp apostoli non instituerūt de non vtendo iam cōtracto: quia si apostoli hoc instituissent, oriētales hoc admisissent 4. Alij vero intelligūt ea de cōtracto, & qđ dicit j. etiā ab vxoribus, dicunt ante legitime sibi copulatis, aut de facto. Nā dicunt qp ista c. facta fuerūt añ tps Greg. qui introduxit cōtinētiam ministris, xxxj. di. ante trientium. i. subdiaconibus, presbyteris vero & diaconibus Syricius introduxit. Imo dicunt qp olim sacerdotes poterant contrahere ante Syricium, vt de & Moyses contraxit. Exponunt ergo, apostoli docuerūt exemplo & opere & admonitione, secūdum H. nō institutione vel constitutione, secundum alios.

3 Quod est xxxvij. distinctio. cuius contrarium habetur. 4. Vbi dicit quod non licet. 5 Vbi dicit quod non licet. 6 Vbi dicit quod non licet. Secundum hoc exponuntur hæc verba.

[n] Antiquitas. A tempore Syricij. hoc

hoc vocat antiquitatem. lxxxij. dist. plurimos.

[1] Cvm de quorundam. Ordo. cum referretur de incontinentia quorundam clericorum, placuit, &c.

[b] Vxores. Cum quibus professi erant continentiam seruare.

[c] Et diacones. Et subdiacones. xxxij. distinctione. capitu. placuit. vbi sunt eadē verba.

[d] Remoueantur. supra dist. lxxxj. ministri.

[e] Cōsuetudinem. xxxij. distinctio. cap. placuit. & capitu. quoniam in quibusdam.

Similiter. Hæc est tertia pars huius distinctionis, in qua probatur, quod nullus bigamus potest esse clericus. Ioan. de Fant.

[f] Qvisquis clericus. In minoribus ordinibus cōstitutus: quia de aliis non posset intelligi.

[g] Viduam. supra dist. tiij. lector contra. Ioan.

[h] Duxerit. Et ita non incidit in canonem, qui eū verberauit, hoc verū erat tempore Syricij, qui præcepit Innocentium, qui edidit illud xvij. quæstione quarta. si quis suadente. Sed quid hodie? H. dicit quod incidit: quia iste coronam tenetur portare, extra de vita & honestate cleri. cap. clericus. Tu dic, qđ vbi cōtraxerit cū corrupta vel vidua, statim priuatur omni priuilegio, prout hoc capitulum dicit, & cap. altercationis. constitu. Gregorij decimi, de biga. libro vj. Si vero cū virgine, tunc est in eius optione, an velit retinere priuilegium, an non. Si vult retinere, portabit coronam, & viuet clericaliter. si non, exuitur omni dignitate & honore clericali: licet quidam contradicant. Ioan. Hoc hodie corrigitur per decretalem extra de cleri. coniug. Ioan. B. Item patet hic, quod priuilegium perditur per actum contrarium: vt extra de constitu. cum accessissent. & capit. cum M.

[i] Quam. scilicet communionem.

Nam si primo tales cōtraxissent bigamiā: ordinari nō possent. xxxij. di. si quis viduarū. 50. dist. nō cōfidat. Arc.

Clericus cōtrahens cū corrupta perdit omne priuilegium clericale.

censs, aut secundam vxorem.

CAN. V.

QVisquis clericus [e] aut viduam [g] aut secundam duxerit [h] vxorē, omni ecclesiasticæ dignitatis priuilegio mox denudetur, laica sibi tantūm communione concessa, quam [i] ita demum poterit possidere, [k] si nihil postea, propter quod hac carere debeat, admittatur.

4 Presbyterorum verò nomen, quanquam à senectute sit sumptum, magis tamē maturitatem [l] indicat sapientiæ, quàm canitiem corporis.

Vnde Anacletus.

Presbyteri seniores dicuntur non tam ætate, quàm sapientia.

CAN. VI.

POrrò Moysi præcipitur, vt eligat presbyteros, id est, seniores. Vnde & in Prouerbijs dicitur: Gloria senum est canities. Hic verò canities sapientiam [m] designat: de qua scriptū est, Canities hominum prudentia est. Cumque nongentis & amplius annis ab Adam vsq; ad Abraham vixisse homines legamus, nullus alius [n] prius appellatus est presbyter, id est, senior, nisi Abrahā, qui multò pauciorib⁹ vixisse annis cōuincitur. Non ergo propter decrepitam ætatem, vel senectutem, sed propter sapientiam presbyteri nominantur.

[k] Possidere. Argumen. incorporalia possideri. De hoc dixi ij. quæst. ij. ca. nullus. secundo. & scientia possidetur, [2] vt xvj. quæstio. j. ca. reuertimini. Imo lex dicit plane, quod ius possidetur. ff. commu. prædio. l. ij. extra de causa possessio. c. cum ecclesia. & ita facit ad hoc, quod restitutio communionis possit peti, vt aliarum rerum.

Incorporalia dicū tur quæq; possideri.

2 Et ideo ius eligēdi p̄scribāt. quod dic vt plene not. Gofr. extra de elect. Cusana. & hic adde quod nor. j. q. j. nullus episcopus.

Presbyterorum.

Hæc est quarta pars distinctio. in qua dicitur, quod senes presbyteri non vocātur, nisi propter sapientiam rātum, nō autem propter ætatem. Ioan.

CASVS. Hic est quartus articulus, vbi ostendit, quod licet presbyter dicatur propter senectutem, magis tamen congrue dicitur propter sapiētiam.

Nu. n. d

[l] Maturitatem. id est, sapientia, scientia, & moribus. j. q. j. vilissimus.

Prou. 20.

[m] Porro. Sapientiam. j. xxxv. q. vj. c. ij. sic xx. distinct. de quibus. ff. de iure immu. semper. ff. de fide instru. l. ij. & l. vlti. Argu. contra ff. de ædili. edi. præcipiūt ædiles. ff. habes extra de elect. cum nobis olim.

Sapien. 4.

[n] Alius. ante Abraham. Melchisedech enim fuit sacerdos contemporaneus Abrahæ.

3 Vbi patet qp quis repellitur propter defectū ætatis. Archi.

ADDITIO.

Quidam opponūt textui de isto Melchisedech: sed dic secundum Lauren. quod non legimus eum appellatum presbyterum, licet sacerdotem. De hoc etiam not. lxiij. distin. porro. Archid.

Hospi

Universidad de Deusto Biblioteca

Hospitalitas. Hic ponitur lxxxv. dist. in qua de hospitalitate tractatur, quã si quis nõ habuerit, ordinari ꝓhibet.

a Archidiaconũ Florẽtinum. aliàs Florẽtinum archidiaconũ. proprium nomen, vel quia inde fuit.

DISTIN. LXXXV.

Hospitalitas uerò usquadeò episcopis est necessaria, ut si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo.

Hospitalitatem nesciens, non fiat episcopus.

CAN. I.

Archidiaconum Florentinum [a] † ecclesiæ Anconitanæ, qui ad episcopatum fuerat electus, scripturæ quidem sacræ scientiam habere, sed ita ætatis senio [b] iam cõfectum accepimus, vt ad regiminis officiũ non possit assurgere: adijcientes etiam illum ita tenacem [c] existere, vt in domo eius amicus nunquã ad charitatem introeat. Rusticus autẽ diaconus eiusdem ecclesiæ, qui similiter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur, sed (quantum asseritur) psalmos ignorat. Florentinum verò diaconum ecclesiæ Rauennatis, qui ab omnibus [d] electus memoratur, solicitũ esse nouimus: sed qualis sit interi⁹, omnino nescimus. Ideoq; fraternitas tua vnà cũ fratre nostro, & episcopo Armenio suprascriptæ ecclesię Anconitanæ visitatore illuc festinet accedere, & diligenter de vita ac moribus singulorũ [e] requirere, si nullo crimine sint conscij, quod eos ad hoc officium vetet accedere. Pariter etiam requirendum est hoc, quod de prefato archidiacono dictũ est: quia nunquam amicus eius domum ingressus est, si ita veritas se habeat: & vtrùm ex necessitate, an ex tenacitate talis sit: aut si ita est senex, vt ad regendum nõ possit assurgere: vel si tactis sanctis [f] Euangelijs (sicut nobis nuntiatum est) iusiurandum præbuerit, nunquam se ad episcopatum accedere. Sed & de Rustico diacono quantos [g] psalmos minus teneat, scrutandum est. Florentino autem diacono Rauennati si nullum (sicut diximus) crimen est, quod obsistat, apud episcopum [h] eius necesse est agere, vt ei debeat cessionem concedere: nõ tamẽ ex nostro mandato vel edicto, ne cõtra suam voluntatem [i] eum concedere videatur.

b Senio. Ecce, quod senectus impedit promouẽdum, sed nõ deijcit promotum: vt vij. q. j. petisti. extra de renun. literas.

c Ita tenacẽ. Nota ꝙ auaritia impedit promouẽdum, vt xlij. distin. c. j. [1] nam domus clerici erit omnibus cõmunis. xvj. quæsti. j. quoniam.

d Qui ab omnibus. id est, à maiori parte capituli. Vel dic quod hic plures simul fuerũt electi: vt si quis reprobaretur alter assumeretur, vt lxj. distinct. studij. & lvj. dist. apostolica.

e Singulorum. Itẽ hic patet, quod primo examinantur electi de ꝓpria ecclesia, quam de extranea: & satis patet hic, quod licet extrane⁹ electus sit à maiori parte, qđ tamen præfertur ille, q est de gremio ecclesiæ, vt dixi lxj. distin. c. nullus inuitis. & ca. quid proderit. Item hic prius examinatur archidiaconus, tãquam maior, quã diaconus: quia maiores & seniores semper præferũtur in electione minoribus, vt lxxiiij. distin. episcoporum. & lxxv. distin. capitu. vlti.

f Sanctis. Videtur ergo, quod ꝓpter tale iuramentũ aliquis repellitur ab episcopatu. quare enim iuberetur de hoc inquiri, si propter hoc non repelleretur? H. distinguit, si iurans hoc intellexit quod nollet recipere episcopatũ quæcunque necessitas instaret: iuramentum tale nullum fuit, nec tenetur illud seruare: vt vij. q. j. scias. viij. q. j. in scripturis. [2] sed si alio modo intellexit, venialiter peccauit: quia temere iurauit: vt xxij. quæstio. iiij. capi. innocens. §. illicitum. Semper autem intelligitur iuramentum esse temerarium cum non subest necessitas, [3] vt extra de iureiur. & si Christus. Si autem ignoratur, an generaliter intellexit, vel non, tunc præsumo quod tantum de licitis iurauerit, licet generaliter iurauerit: vt extra de iureiur. ad nostram. Sed nunquid tale iuramentum excludit electũ? Non videtur, vt extra de renun. cum inter. in fin. extra de iureiur. sicut nostris. Nec temerarium iuramentum repellit à beneficio: vt extra de restitu. spol. solicite. nec à testimonio, vt extra de testib. intimauit. extra de testi. cogen. peruenit. cum pœnitentia vnius anni imponatur pro temerario iuramẽto, vt xxij. q. iiij. q sacramẽto. Econtra videtur, quod nõ possit eligi, vt hic patet, sicut eligere potest, qui illud iurauit: vt extra quod met. causa. ad aures. Item quia & si esset illicitum, tamẽ ꝓpria authoritate nõ potest venire contra illud: vt xxij. quæstio. iiij. innocens. extra de elect. venerabilem. Itẽ quia lex dicit, qđ gratia ei facienda est, qui hoc iurauit, scilicet se ordini non interfuturũ: vt ff. ad municip. Imperatores. non ergo est ius cõmune. Solu. credo, ꝙ possit eligi, dũmodo pœnituit de tali dicto: quia temerariũ iuramentum non irrogat perpetuã infamiam, iudicio meo, sed tãtum solenne. Ioã. ego credo Ioannem benedicere.

g Quantos. De iure debet totũ psalterium scire. xxxviij. distin. omnes. & xxiij. distin. qui episcopus. extra de electio. cum nobis olim.

h Apud episcopũ. Not. quod aliquis ante potest eligi, quam postulari à suo episcopo. lxxvj. dist. dilectionis. & lxiij. dist. literas. extra de renun. post translationem.

i Voluntatem. Arg. episcopum non debere cogi, vt concedat clericum suum sine voluntate sua. arg. dist. lxiij. literas. lxxvj. distinc. dilectionis. nam nemo cogitur aliquem à sua potestate liberare. C. de emãcip. nec auus. Nec cogitur quis inuitus mutare familiam. C. de adopt. l. penul. §. j. Similiter nec abbas compellendus est monachum suũ concedere. j. q. ij. quam pio. & lviij. distin. c. j. & ij. ita nec episcopus. in authẽ. de sanctis. episc. §. nullum autem episcopum. Item argu. quod mandatum papæ sic est interpretãdum, vt nulli faciat

Senectus impedit ꝓmouendũ.

Auaritia promouẽdum impedit.

1 Adde ad hoc quod leg. et no. extra de præbend. cum iam dudũ. xvj. quæst. vij. & hoc in fin. ver. & arbitror.

† Alias, Florẽtinũ Archidiaconum.

Canonic⁹ de gremio prefertur extraneo.

Maiores minorib⁹ in electiõe præferuntur.

Iurans ad epatũ nõ accedere, an sit ab epatu repellẽdus.

2 Ad idẽ xvj. q. j. §. nos autẽ. secundum Lauren.

3 Vel dicit temerarium, id

Subditum laxare nõ cogitur quis.

1 Scilicet multũ. sic no. Io. & B. extra de verbo. sig. olim. in gl. vlt. in fi. Arc.

faciat præiudiciũ [1]: vt ix. q. iij. nũc vero. extra de of. deleg. super eo. xcix. di. ecce. C. de emanci. nec auus. & c. quia diuinitatis. xxiiij. q. iij. cum sancti.

Doctorem. Hæc dist. diuiditur in viij. partes, in quarum prima probat tribus authoritatibus, ꝙ episcopus & quilibet prælatus debet subitos corrigere benigne: finautem, eorum peccata imputantur illi. Secunda ibi, Si autem. Tertia ibi, In doctrina. Quarta ibi, Liberalem. Quinta ibi, In ipsa. Sexta ibi, Similiter. Septima ibi, Vel percussor. Octaua ibi, Prohibetur. Io. de Fant.

DIST. LXXXVI.

Doctorẽ autẽ [a] episcopum oportet esse, ne inferiorum culpæ in eũ refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi nescit, uel negligit,

Vnde Leo episcopus scribit Aquilegiensi episcopo.

Negligentiæ rectorum imputantur culpæ inferiorum.

CAN. I.

Inferiorum culpæ [b] ad nullos magis referẽdæ sunt, quã ad desides, negligẽtesque [c] rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilẽtiam, dũ austeriorẽ dissimulãt adhibere medicinam

Item Leo epũs Rustico Narbonensi episcopo.

Homines sunt diligendi, peccata odio habenda.

CAN. II.

Odio habeant peccata, non homines [d]: corripiantur tumidi, tolerentur infirmi: & quod seuerius castigare necesse est, non sæuientis [e] plectatur animo, sed medentis [f].

Item Ioannes octauus.

Qui negligit emendare quod valet, facientis culpam habet.

CAN. III.

Facientis [g] culpam proculdubio habet, qui quod põt corrigere, negligit emẽdare [h]. Scriptũ quippe est: Nõ solùm q faciũt, sed etiã q consentiũt faciẽtibus, participes iudicant. Et libat domino ꝓspera, q ab afflictis pellit aduersa. Et negligere, cũ possis perturbare peruersos, nihil est aliud, quàm fouere. Nec caret scrupulo consensionis occultæ, q manifesto facinori desinit obuiare. Et ꝓbat odisse seuitia, q cõdemnat errãtes. Neq; reliquit sibi locũ deuiandi, qui non pepercit errãti. Et primus [i] innocentiæ gradus est, odisse nefanda. Et latum pãdit delinquẽtibus aditum, qui iungit cũ prauitate consensum. Et nihil prodest alicui non puniri ꝓprio, qui puniendus est de alieno [k] peccato.

2 Si autem in corripiendo quis modum excesserit, non à subditis, sed à domino veniam petat.

Vnde Augustinus de vita clericorum.

Veniam à subditis non petat, qui in corripiendo modum excesserit.

CAN. IIII.

Quando necessitas disciplinæ in moribus coërcendis dicere vos dura [l] verba compellit, si etiam ipsi modum vos excessisse sentitis, non à vobis exigitur

a Doctorem aũt. In hac dist. lxxxvj. repetit illud capitulũ apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse doctorem. Hęc autem doctrina debet consistere in disciplina correctionis, & in sermone prædicationis. In disciplina, vt corrigat ex charitate, & cũ lenitate, nõ ex odio, nec modum excedat in correctione. sed si excesserit, veniam non cogitur à subditis postulare [2]. In sermone prędicationis, scilicet vt prędicet sciẽtiam sacræ scripturæ, non humanæ. j. ea. cum multa. Replicat etiam in hac distinctione capitulũ, oportet episcopũ esse hospitalẽ, sed verbis alijs, scilicet oportet episcopum esse liberalem. Lauren.

ADDITIO. Vt j. ca. fratrẽ. cum ca. seq. vsq; ad §. similiter. vbi repetit cap. nõ parcus. sed alio modo in ca. si. repetit ca. non cupidus. Archi.

b Inferiorũ culpæ. Not. quod per culpam subditorum probatur negligentia prælati: vt xviij dist. propter. & c. peruenit.

c Negligentesq;. Propter negligentiam ergo bene punitur aliquis. de conse. dist. j. nemo. ij. ff. ad le. Aql. si seruus. §. si fornacarius. lxxxj. dist. dictum. Ioã.

d Odio. Non homines. xxiij. q. iiij. duo ista. j. de pœ. di j. quamobrem. s. dist. xlv. sunt nanq;.

e Non sæuiẽtis. Quia hoc solũ bene agitur, vt vita hominum corrigatur, &c. j. de pœni. di. j. importuna.

f Sed medentis. vt xxiij. q. v. prodest. est etiam opinio similis in authen. de man. princip. §. non permittas [3]. col. iij. Lau.

Facientis. Alias incipit, culpam proculdubio facientis.

g Facientis. Hic Io. ligat arenas sine cæmento, & idẽ decies dicit. B.

h Emendare. Culpam habet facientis, q negligit. hoc exaudi post admonitionem, arg. xxvij. quæ. j. si custos. Nam alias esset eadem pœna negligẽtiæ & cooperationis: quod falsum est. j. q. j. quicquid.

i Et primus. Nã tres sunt innocẽtię gradus. xxiij. quæ. iiij. ita plane. primus est malũ nõ facere: secũdus est facientibus non consentire: tertius peccantes, si põt corrigere. xlv. dist. c. tria. & c. duæ.

k Alieno. j. vj. q. j. qui crimen. in fin. xxxvij. distin. legant. vnde expone alieno, id est, de cõsensu alieni peccati. nam regulariter de alieno peccato nullus punitur, saltem in alio seculo. j. q. iiij. iam itaque. & cap. crimen. & lxxxiij. dist. quid prodest. & j. ea. qđ prodest. vij. qõ. j. c. aduersitas. §. cum autem. Ioan.

Si autem. Hæc est secunda pars huius dist. & secũdus articulus, vbi dicitur quod si prælatus excedat in corrigendo, non debet petere veniam à subditis, sed à domino.

l Quãdo. Dura. Nimiũ. & tunc peccat prælat⁹ venialiter. xxiiij. qõ. iiij. qui peccat. in fi. sic & qui pauperem exasperat importune petentem. xxv. di. c. vnum orariũ. §. criminis. j. ij. q. vij. nos si. contra. Sed illud ex humilitatis lenitate: hoc ex authoritate prelaturę. vel subaudi, illud est casuale & voluntarium: hoc autem regulare & necessariũ. Vbi autem prælatus ex odio modum excessit, debet veniã postulare: quia tenetur iniuriarũ. ff. ad l. Aql. quemadmodum. §. magistratus. Ideo autẽ magis parcitur prælatis in hoc casu, quàm in alijs, quia vix potest

Doctrina episcopi in quo consistit.

2 Vt j. ead. capi. quando.

Vitã hominũ corrigi bonũ est.

3 Alias, incipit, ꝙ si delinquentes.

Arenę nõ sunt sine cæmẽto ligandæ.

Innocẽtię tres sunt gradus.

Prælatus modũ excedens in correctione, an debeat à subditis veniam petere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

test quis in cura rei familiaris peccatū euitare. xxv. di. qualis. Vel hoc exaudi vbi modum ignorāter excessit: quo casu non tenetur. ff. vi bono rapt. l. ij. §. si publicanus. officiatis enim facilius parcitur, quam aliis: vt ibi patet, vt extra de senten. excom. si vero.

a Ne apud eos. ij. quæst. vij. nos si incompetenter. cōtra.

b Frangatur authoritas. Augere enim ex ingenio debet dignitatē: quia sæpe nimia familiaritas contemptum generat. ff. de offic. præsid. observandum. ff. de offi. procon. l. nec quicquā. §. circa. quod verū est inter fatuos. ita exponebat Azo: vt ab eo audiui. Io. illa ergo authoritas, Vade prius reconciliari fratri tuo antequam offeras ad altare: de p̄latis non intelligitur, nisi quando ex odio procedunt.

Familiaritas nimia parit contemptum.

c Diligatis. i. diligere debeatis.

In doctrina. Hęc est. iij pars dist. & tertius articulus, vbi continetur q̄ prælati debēt proferre authoritates diuinæ scripturę in sua doctrina, & nō grammaticam exponere: quia in ore pontificis non bene sonāt laudes Iouis.

Versus.

d Nec laudes. Iupiter ex alto periuria ridet amantum.

Cum multa.

e Vt negare. Arg. quod si subditus honestē est, prælatus eius iustas preces eius debet exaudire. j. xij. q. ij. religiosam. & xxxv. q. ix. veniam.

Preces iustæ sunt exaudiendæ.

f Grammaticam. Sed quomodo iste exponebat grammaticam populo? quia forte dicebat: cum ego dico homo, intelligatis prædicādo de mare, quum de fœmina: quia communis generis est. ff. de verb. signi. hominis appellatione. Sed melius dic, quod grāmaticam hic appellat scientiam authorum. Recitabat enim in ecclesia fabulas Iouis, & eas moraliter exponebat in prædicatione sua [1].

Fabulas poetarum moraliter exponere nō multū laudatur.

1 Et hoc patet ibi,

g Verteremus. Id est, deberemus vertere.

vt vos à subditis veniā postuletis, neapud eos [2], quos oportet esse subiectos, dum nimiùm seruatur humilitas, regēdi frāgatur authoritas [h]: & tamen petenda est venia ab omniū domino, q̄ nouit eos, quos plus iusto fortè corripitis, quanta beneuolētia diligatis [c].

2 In doctrina verò sacrę scripturæ authoritatem debēt episcopi præferre, non secularium literarū peritiam ostentare. Non enim est episcopalis officij grammaticā exponere, nec laudes [d] Iouis personent in ore pontificis.

Vnde Gregorius scribit Desiderio episcopo.

Sacram scripturam, nō grammaticam, debet episcopus exponere.

CAN. V.

Cvm multa nobis de vestris studijs fuissent nuntiata, ita nostro cordi est innata lætitia, vt negare [e] ea, quæ sibi vestra fraternitas concedenda deposcit, minimè valeremus. Sed post hoc puenit ad nos (quod sine verecundia memorare non possumus) fraternitatem vestram grammaticam [f] quibusdam exponere: quam rem ita molestè suscepimus, ac sumus vehementer aspernati, vt ea, quæ prius dicta fuerant, in gemitum, & tristitiā verteremus [g]: quia in vno ore secū laudibus [h] Iouis Christi laudes nō capiunt [i]. Et quā graue, nefandumque sit episcopis canere [k], qđ nec religioso cōueniat, cōsidera.

h Laudibus. 3. distin. lxxxvij. c. j. & ij. c. legimus. & §. cur ergo.

cū laudibus Iouis &c. Lucan. Ouidius.

i Non capiunt. Vnde Ouidius: Nō bene cōueniūt, nec in vna sede morantur Maiestas & amor, &c.

k Canere. Laudes Iouis, agmina Christi.

4 Liberalem [l] quoq; necessitatem patientibus facerdotem esse oportet: alias autem vacuū portabit nomen episcopi.

Vnde Gregorius scribit Secundo seruo Dei inter cætera.

Sine liberalitate inane portatur nomen episcopi.

CAN. VI.

Fratrem nostrū Marianū [m] ep̄m verbis quibus vales, excita, qa eum obdormisse suspicor. Dic ergo illi, vt cum loco & mentē mutet [n]: nec sibi credat solam lectionem & orationē sufficere, vt remotus [o] nihil studeat de manu fructificare, sed largam manum habeat. Necessitatem patientibus [p] concurrat †, alienā inopiam suam credat: quia si hoc non habet, vacuū [q] nomen [r] episcopi tenet.

† Aliis succurrat.

5 In ipsa autem liberalitate modus adhibēdus est rerum, & personarum. Rerum, vt non omnia vni, sed singulis quædam præstentur, vt pluribus prodesse possimus: iuxta illud prophetæ, Dispersit, dedit pauperibus. Personarū, vt primùm iustis, deinde

Liberalem. Hæc est quarta pars distin. & quartus articulus, vbi dicitur, quod episcopus debet esse liberalis circa egentes: alias vanū habet nomen episcopi.

l Liberalem. hic §. respicit illum §. proxi. 3. di. lxxxv. hospitalitas.

ADDITIO.

Et scias, q̄ hospitalitas dicitur in recipiendo & procurando secum in domo: liberalis est alias largus & munificus, licet non hospitetur alios, secūdum Hug.

m Fratrem nostrum Marianum. Iste de monacho factus fuit episcopus, & toto die volebat legere, vt in monasterio faciebat.

n Mutet. 3. distin. lxxxj. valet. j dist. 100. c. rationis.

o Vt remotus. j. dist. lxxxviij. episcopus nullam. contra. Sed aliud est nulla necessitate facientē curam rei familiaris suscipere, & lectionum atque orationum studio tepide inhærere: (quod ibi interdicitur) aliud in necessitate alijs subuenire, & propter proximos contemplationis studium temperare: quod hic præcipitur.

p Patrētibus. Magis tamen religiosis succurat. xvj. q. j. c. vlti.

q Vacuum. Quo ad etymologiam, quia non est superintendens. viij. q. j. qui episcopatum.

Pla. in Epilogo superintendens dicitur.

r Nomen. Imo & nomine & re priuandus est: vt xxxviij. dist. quæ ipsis. lxviij. dist. corepiscopi [2].

2 ij. qu. vij. c. quæ nec. j. obus extra. C. de fil. à nullo. Archi.

In ipsa. Hæc est quinta pars dist. in qua dicitur, q̄ episcopus nō debet dare histrionibus, nec venatoribus, nec meretricib⁹, nisi forsan in summa necessitate intuitu naturæ. & hoc probat x. autho. Ioan. de Fan.

Prohi

Histriones, à promotiōe, p tum. & à corpore ne. & infames sunt. iiij. q. j. c. j. & ff. de ijs qui no. infa.

Dare tur pibus, an sit permissum.

1 Ar. xx. iij. qō ij. duo ista. ij. quæ. 3. quoniam multos. in fine.

Citharistę & alij varijs vtē tes instrumentis an peccent.

Psal. 9.

2 Prohibemur. Aliter debemus.

b Onare. Histrionibus. Isti histriones prohibentur à promotione. xxxiij distinctio. mari hibentur. Dare tur. I. j. §. ait prætor.

c Talibus. Dare causa vanæ gloriæ pro exercitio suiuitij, immane peccatum est: sed in necessitate non. Idē bet esse liberalis circa egentes: alias vanū habet nomen episcopi.

l Liberalem. hic §. respicit illum §. proxi. 3. di. lxxxv. hospitalitas.

ADDITIO.

Et scias, q̄ hospitalitas dicitur in recipiendo & procurando secum in domo: liberalis est alias largus & munificus, licet non hospitetur alios, secūdum Hug.

m Fratrem nostrum Marianum. Iste de monacho factus fuit episcopus, & toto die volebat legere, vt in monasterio faciebat.

n Mutet. 3. distin. lxxxj. valet. j dist. 100. c. rationis.

o Vt remotus. j. dist. lxxxviij. episcopus nullam. contra. Sed aliud est nulla necessitate facientē curam rei familiaris suscipere, & lectionum atque orationum studio tepide inhærere: (quod ibi interdicitur) aliud in necessitate alijs subuenire, & propter proximos contemplationis studium temperare: quod hic præcipitur.

p Patrētibus. Magis tamen religiosis succurat. xvj. q. j. c. vlti.

q Vacuum. Quo ad etymologiam, quia non est superintendens. viij. q. j. qui episcopatum.

Pla. in Epilogo superintendens dicitur.

r Nomen. Imo & nomine & re priuandus est: vt xxxviij. dist. quæ ipsis. lxviij. dist. corepiscopi [2].

2 ij. qu. vij. c. quæ nec. j. obus extra. C. de fil. à nullo. Archi.

In ipsa. Hæc est quinta pars dist. in qua dicitur, q̄ episcopus nō debet dare histrionibus, nec venatoribus, nec meretricib⁹, nisi forsan in summa necessitate intuitu naturæ. & hoc probat x. autho. Ioan. de Fan.

Prohi

peccatoribus: quibus tamē dare prohibemur [a], non quia homines sunt, sed quia peccatores.

Vnde Augustinus super Ioannem in parte secunda.

Immane peccatum est, res suas donare histrionibus.

CAN. VII.

Donare res suas histrionibus [b] vitiū est immane, non virtus: & scitis de talibus [c] quā sit frequens fama cum laude: quia laudatur peccator [d] in desiderijs animæ suę: & qui iniqua gerit, benedicitur.

Item in psalmo cij.

Grauiter delinquunt, qui venatori aliquid donant.

CAN. VIII.

Qvi venatoribus [e] donant, quare donant? dicant mihi, quare dāt venatori? hoc in illo amant, in quo nequissimo [f] est: hoc in illo pascūt, hoc in illo vestiūt: ipsam nequitiā publicā spectaculis hominum. Qui dāt histrionibus, qui donant meretricibus [f], quare donant? nunquid non & ipsa hominibus donantur? non tātùm naturam ibi attēdunt operis Dei, sed nequitiam operis humani.

Item.

De eodem.

CAN. IX.

Qvi venatoribus [g] donant, non hominibus donant, sed arti nequissimę. Nam si homo tantùm esset, & venator non esset, non ei donares: honoras in eo vitiū, non naturam.

Item in psalmo cxlvij.

De eodem.

CAN. X.

Vident homines venatores, & delectātur. Væ miseris, si se non correxerint. Qui enim venatorem vidēt, & delectantur, videbunt saluatorem, & tristabūtur.

Itē Hier. in psal. lxxxij.

De eodem.

CAN. XI.

Esau venator [g] erat, quoniā peccator erat. Et penitus non inuenimus in scripturis sanctis sanctum aliquē venatorem: piscatores [h] in uenimus sanctos.

Item Ambrosius in Homilia de quadragesima.

De eodem.

CAN. XII.

Qvid prodest ieiunare [i] visceribus, & luxuriari venatibus? abstinere à cibis, & errare peccatis?

Item.

De eodem.

CAN. XIII.

An putatis illum ieiunare, fratres, qui primo diluculo nō ad ecclesiam vigilat, non beatorum martyrum sancta loca perquirit: sed surgens congregat seruulos, disponit retia, canes producit, saltus, syluásque perlustrat? seruulos [k], inquam, secum

Venatio est multiplex.

Meretricibus sine peccato dari negt.

2 Arg. cōtra. de do. l. j. vbi de hoc.

Venatio phibetur.

maior est delectatio in venatione. dum enim quis est in venatione, nihil potest de diuinis cogitare.

i Vid prodest ieiunare. efficaciter ad salutem.

k A N putatis. Seruulos. non tamen serui debent

Universidad de Deusto
Biblioteca

ei obedire.xj.qō.iij. non semper. excusantur tamen quo ad quid.vt xxij.q.v.qui compulsus.C. de sepul. vio.l.ij.C.de iis,qui sibi in test.asseri.l.vlt.non in totum:quia in atrocibus non debent obedire.ff.de reg. iu.ad ea.ff.de ac.& obli. seruus. & dominus tenetur pro omnibus peccatis eorum. extra de testib. sicut. & xxij.quæ.v. qui cō pulsus.

ADDITIO. Arg. ad hoc C. de accusa.l.non ideo. Archid.

NOn satis. a Velle. cum facultas adest, & necessitas instat: alias sufficit bona voluntas cum charitate.xlv. di. duæ. ſi.extra de eo, qui mit.in pos. constitutus.

Voluntas bona sufficit.

b Ex bono. Alias non est bonum. Argu.ff. man. l.j. §. ij. &l. ſi procuratorem. xxxij. quæſt. v. sicut.

c Ex bona. Informata scilicet charitate. Lauren.

x Vt xxxix. qō. v. sic eū. secundū Hugo.

d Liberalitas. no. in liberalitate esse attendendam fidē, causam,locum, modum,tempus, necessitudinem, ætatem, debilitatem,conditionem. Quæ diligēter & ordine tractantur in ca. præ. in l. ſi ob sententi vſq; ibi, pulchra etiam liberali tas. vbi tractatur ob turpē præcipue de modo, causam.et vſq; ibi, super Luc in l.j.§.ex eam. exinde ostenditur præceptum de misericordia impēdenda esse commune & generale omnibus.

† Tex. est similis de condi. ob turpem.ff. de acquir. possef.

e Domesticos. Nisi extraneus indigeret ad mortē, & domestici non. tūc enim prius extraneo subuenirē. Sed quid si pater meus est infidelis,et æquius subueniret indiget cum ſi niendū ſit, quam extraneo fideli.

Patri infideli an potius subueniendum.

DOminꝰ nō vult ſimul effundi opes, ſed dispensari: niſi forte, vt Eliſeus, q boues suos occidit, & pauit pauperes ex eo, quod habuit, vt nulla cura teneretur domestica,sed relictis omnibus in disciplinam se propheticam daret.

Item.

De eodem.

CAN. XVI.

ESt probāda & alia liberalitas, vt proximos seminis tui nō despicias, ſi egere cognoscas:melius k est enim, vt ipse subuenias tuis, quibus pudor est ab alijs sumptum deposcere, aut alicui postulare subsidium necessitatis: non tamen vtilli ditiores fierivelint l, ex eo quod tu potes cōferre inopibus. Causam enim natura m præstat,nō gratia n. Neque enim propterea te Deo dedicasti,vt illos diuites facias:sed vt tibi vitam perpetuā fructu boni operis acquiras, & pretio miserationis peccata tua redimas. Putant o se parum poscere, præmiū quærunt tuum, vitæ tuæ adimere contendunt fructum, & accusant quòd eos diuites non feceris: cùm te velint illi æternæ vitæ fraudare mercede.

Item.

De eodem.

CAN. XVII.

COnsideranda est p in largiendo ætas, atque debilitas, nonnunquā & verecundia quæ ingenuos q prodit natales, vt senibus plus largiaris, qui sibi iam nequeunt victum quærere. Similiter & debilitas corporis promptius est adiuuanda: tum ſi quis ex diuitijs cecidit in egestatem r, & maximè b ſi ſine suo vitio, ſed aut latrocinijs, aut præscriptione †, aut calūnijs, quæ habebat amisit.

Item.

De eodem.

CAN. XVIII.

PVlchra c etiam liberalitas est in ipso quoque pauperis dato d mensurā tenere, vt abundes pluribus, nec conciliandi fauoris gratia vltra modum fluere. Quicquid enim ex affectu puro, ac ſyncero promittur, hoc est decorū: non superfluas ædificationes aggredi, nec prætermittere necessarias e. Et maximè sacerdotibus hoc conuenit ornare Dei templum honore f congruo, vt etiam cultu aula Dei resplendeat: misericordiæ impensas frequentare, quā tū oporteat:largiri peregrinis non superfluas g, sed competentes. Item. Compatiamur itaq; alienis calamitatibus, necessitates aliorum, quantum possumus h, iuuemus, & plus interdum quàm possumus.melius est enim causas i præstare pro misericordia, & inuidiam perpeti, quàm prætendere inclemētiā: & nos aliquādo in inuidiā incidimꝰ,quòd cōfregerimus k vasa mystica, vt captiuos redimeremꝰ.

Idem super Lucam.

De eodem.

CAN. XIX.

IN singulis quoq; generibus hominū conueniens tribuit sanctus Ioannes Baptista respōsum vnū l omnibus m, ita:Publicanis, ne vltra præscriptum exigāt:militibus, ne calumnias faciant, ne prædam requirant: docens idcirco stipendia constituta militiæ,ne dū sumptus quæritur,prædo grassetur n. Sed hæc & alia officiorum præcepta propria sunt singulorum:misericordiæ est communis vsus:ideo commune præceptum est, omnibus ætatibus, omnibus officijs necessaria, & ab omnibus deferenda. Non publicanus, nō miles excipitur,non agricola,vel vrbanus, diues & pauper o, omnes in cōmuni admonētur,vt cōferāt p non habenti q. Misericordia enim plenitudo virtutum est:& ideo omnibus est prępositæ perfectæ forma virtutis:neve ſtimentis, alimentisque suis parcāt:misericordiæ tū ipſius pro posſibilitate conditionis humanæ mensura seruetur: vt nō ſibi vnuſquiſq; totum eripiat,ſed quod habet, cum paupere partiatur.

Idem.

De eodem.

CAN. XX.

CAeterùm Dei traditio est, vt prius pascas parentes. Nam ſi iuxta diuinum oraculū contumelia parētis morte luitur, quantò magis fames, quæ multò grauior est: quo loco r insolentem s dominus infrenat iactantiam.

Idem in libro de Officijs.

Boethius.

a In egestate. Dicit Boethius. Inter omnes aduersitates fortunæ infelicissimū genus infortunij est fuisse felicē.

b Et maximè. i. tantum. Nam aliter non teneor ei subuenire: vt ff. de posſ. l. bona fides. & v.q.v. c. non omnis. ſed verū est, quod redimere nō teneor, ſed dare eleemoſynam bene.

c PVlchra. Hic iterum repetit de modo.

d Dato. Quanto enim minora sunt quæ sparguntꝰ, tanto plures recipientes erūt. in auth. de consul. §. ſi autem. col.iiij. vnde pauperibus nō sunt faciēda sumptuosa conuiuia: vt xxv. distin. c.vnum orarium. §.alias.in ſi.

e Necessarias. ff. de cu. fu.l.vlti.§.j. Lauren.

f Honore. j. de cō sec.di.j.c.j.j. xij.q. iij.c.gloria.contra. Sed ibi notanſi illi qui hoc ita faciūt, quod sup Dei pauperes nō intēdunt, hoc nō ita fieri prę cipitur,vt cura pauperū relinquatur.

ADDITIO. Ar.cōtra. xij.q.ij. c.gloria.Sed ibi loquitur contra prælatos, qui neglectis pauperibus templa gemmis & auro ornabant: hic aūt ad vtrunq; inuitat,scilicet ad curam pauperum, & ad ornatum ecclesiarum. mediocritas enim seruāda est. Omne enim quod nō propter necessitatem, sed ꝓpter venustatem accipitur, elationis habet calūniam.xxj. q.iiij.c. j.Hug.idem Laur. & Ioan. de Fant.

g Superfluas. Ar. j.xxx.j.quæ. iiij. c.j. Lauren.

h Possumus. Quod ſit cū nobis necessaria subtrahimus:ad quod nō teneмur;

i Videas quod leg. & not.12. qō. 2.sicut omnino.

† proscriptione.

2 Et dist. quis. ibi videas. Qui non habet ꝛc, an ſit puniēdus in corpore.3.Reg.19. 3 Scilicet in corpore. 4 Et §. primo. Et hoc si quis. ff. de iurisd. omn.iud. l. 5 Et C.q. bonā.cod. Fidelitas omnes homines ꝛc. Proximi sunt fideles.

i Ad mortem. quā pulcra. liter hoc intelligi cum audiat debeat, inuenies Archid. xxiij.quæ.v. recos.

k Est probanda. Melius. argu.C. de seruis. l. recos.

l Velint. Nam tā quam pauperibus debes dare, alias non.xij. quæstione.ij.c.quiſquis.

m Natura. Nam omnes fideles proximi sunt noſtri,vt de pœ.diſ.ij charitas.ver. proximos.

n Non gratia. Vn de supple, & affectio.

o Putant. Parentes tui, qui volunt te dare bona ecclesiæ illis.

p Considerāda est. Hic de ætate.

q Ingenuos. Hic de conditione.

r In egestate. Dicit Boethius. Inter omnes aduersitates fortunæ infelicissimū genus infortunij est fuisse felicē.

s Et maximè. i. tantum. Nam aliter non teneor ei subuenire: vt ff. de posſ. l. bona fides. & v.q.v. c. non omnis. ſed verū est, quod redimere nō teneor, ſed dare eleemoſynam bene.

t PVlchra. Hic iterum repetit de modo.

u Dato. Quanto enim minora sunt quæ sparguntꝰ, tanto plures recipientes erūt. in auth. de consul. §. ſi autem. col.iiij. vnde pauperibus nō sunt faciēda sumptuosa conuiuia: vt xxv. distin. c.vnum orarium. §.alias.in ſi.

x Necessarias. ff. de cu. fu.l.vlti.§.j. Lauren.

y Honore. j. de cō sec.di.j.c.j.j. xij.q. iij.c.gloria.contra. Sed ibi notanſi illi qui hoc ita faciūt, quod sup Dei pauperes nō intēdunt, hoc nō ita fieri prę cipitur,vt cura pauperū relinquatur.

z Superfluas. Ar. j.xxx.j.quæ. iiij. c.j. Lauren.

a Possumus. Quod ſit cū nobis necessaria subtrahimus:ad quod nō teneмur;

b Videas quod leg. & not.12. qō. 2.sicut omnino.

c proscriptione.

d Et dist. quis. ibi videas. Qui non habet ꝛc, an ſit puniēdus in corpore.3.Reg.19. e Scilicet in corpore. f Et §. primo. Et hoc si quis. ff. de iurisd. omn.iud. l. g Et C.q. bonā.cod. Fidelitas omnes homines ꝛc. Proximi sunt fideles.

h Ad mortem. quā pulcra. liter hoc intelligi cum audiat debeat, inuenies Archid. xxiij.quæ.v. recos.

i Est probanda. Melius. argu.C. de seruis. l. recos.

k Velint. Nam tā quam pauperibus debes dare, alias non.xij. quæstione.ij.c.quiſquis.

l Natura. Nam omnes fideles proximi sunt noſtri,vt de pœ.diſ.ij charitas.ver. proximos.

m Non gratia. Vn de supple, & affectio.

n Putant. Parentes tui, qui volunt te dare bona ecclesiæ illis.

o Considerāda est. Hic de ætate.

p Ingenuos. Hic de conditione.

q In ege

Lucæ 3.

Libertus patronum qñq; alere tenetur.

Misericordia qñ que est in iusta.

2 Ad hoc arg.ff. de dolo.l. & eleganter. §. idē Labeo. Arc.

Eleemosyna de eleemosynis est facienda.

Mat.15.a Habenti dare, est ꝑdere.

Universidad de Deusto Biblioteca

Pater etiã impius est pascẽdus. Nam & si impius pater sit, tamen pascendus est, vt in authen.de incest.nup.§.si vero contingit.coll.ij.

Cibaria oĩa sunt ĩ necessitate communia. a Pasce. Tẽpore enim necessitatis cibaria omnia communia sunt.ff.ad legem Rhod. de iac. l. ij. §.idem etiam.

Panẽ subtrahens, alium occidit. b Occidisti. Occidit quis alium p subtractionem panis corporalis: vt hic, & xiiij.q.v.c. immolans.& spiritualis[1], vt dis.xliij. c. Ephesijs. detractione occidit quis, odio, actu, mẽte, vt j.de pœni.dist. j.c. homicidiorũ. & c. omnis. Negligentia. j.dist.proxi. c. vlti. & lv. distinc. c. si quis abscíderit.& est si.ff.de libe. agno. c.necare. j.xvj. q. j.ca.decimæ. ff.de re milit. l.omne. §.qui præpositum. xj.q5.iij. nõ solum. xij.q.ij. c.aurum. s. di.l sæpe cõtingit.j.xxx. q.v.nullum ante.s. dist.xlvij.c.sicut.

† Cõcor. cũ hoc ca. & sua gl. text.in l. necare. & ibi glo.ff. de liberis agnos.

1 Ad idẽ viij. q5. j. audacter. Archi.

c Qui clementiam. Quãuis.id est, quamuis faciant opera spiritualia.Lau.

Similiter. Hæc est sexta pars dist. in qua dicit, quod prælatus cum discretione debet punire subditos suos, quod probat duabus authoritatib⁹. Io.de Fant.

d Si quid.xv.q.vij.c.ij. Qualiter hoc c.debeas intelligere, habes extra de simo.licet Eli.

e Non credas. j. xxij.q.iiij. c.innocens.contra. Ibi de incredulitate, quæ inter socios habenda est, loquitur: sed hic de illa, quæ ad iudicem pertinet. Vel refert vtrũ bona vel mala de aliquo dicantur. De hac materia not.xxiij.q.iiij.c.quàm magnum.

Episcop⁹ in causa ĩquisitiõis, quos debet cõuocare. f Ecclesiæ. Cum hoc c.de causa inquisitionis loquatur, vt extra de accu.c.qualiter.ij.ergo in causa inquisitionis non habet necesse episcopus alios cõuocare, nisi canonicos tantum. Nam nomine ecclesię tuę maior ecclesia intelligitur, argu.extra de ver.sig.c.cum clerici. Arg.contra.xviij.q.ij c.si quis abbas. & extenditur hoc nomen ecclesiæ tuæ, ad omnes ecclesias diœcesis.extra de vsu pal.c.j.Item est arg.hic, quod episcopus non vocatis alijs episcopis possit sacerdotem condẽnare. Sed dic quod seniores hic vocat episcopos, cum iste Corinthiorũ esset archiepiscopus[2]. Vel loquitur tantum de causa pecuniaria, quã potest tractare episcopus tantum cum suis clericis. Vel est derogatum huic per alios canones. Vel canonica districtio dicat pœna suspensionis[3], quã nec episcopus cum suis clericis potest inferre. Vel loquitur de clericis infra sacros ordines constitutis, quorum causas etiam criminales potest episcop⁹ cũ suis clericis tractare & decidere, argu.xv. q.vij.c.si autem. Quid de hoc iuris sit, inuenies xv.q.vij.c.in summa.Ioan.

2 Sed suffraganei si clero metropolitano ... fuerit ratus ... de Fant. 3 Scilicet perpetua, ... cus in temporalib. quod dic ... vt no. ... extra de excess. prælato. c. primo.

CAN. XXI.

Pasce [a] fame morientem. Quisquis enim pascendo hominem seruare poteris, si non paueris, fame occidisti [b] †.

Item Hieronymus.

De eodem.

CAN. XXII.

Qui clementiã non habet, nec indutus est viscera misericordiæ & lacrymarũ, quãuis [c] spiritualis sit, non adimplet legem Christi.

6 *Similiter etiam oportet episcopum non esse percussorem, id est, ad uindictã facilem.*

Vnde Gregorius scribit Io.episcopo Corinthiorũ.

Ad vindictam facilis episcopus esse non debet.

CAN. XXIII.

Si quid [d] verò ad aures tuas de quocunque clerico peruenerit, quod te iustè possit offendere, facilè non credas [e], nec ad vindictam te res accendat incognita: sed præsentibus ecclesiæ [f] tuæ senioribus diligẽter est veritas perscrutanda: & tunc si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis.

Idẽ Ianuario episcopo.

De quodam episcopo, qui antè, quàm missarum solennia celebraret, die dominico ad exarandam messem cuiusdam profectus est.

CAN. XXIIII.

Tanta [g] nequitia ad aures nostras de senectute tua peruenit, vt eam nisi humanitus pensaremus, fixa [h] iam maledictione feriremus. Dictũ quippe est mihi, q̃ dominico die priusquam missarum solẽnia celebrares, ad exarãdam messem latoris præsentium perrexisti: & post exarationem eius missarum solennia celebrasti: post missarũ solẽnia etiã terminos [i] possessionis illius eradicare minimè timuisti. Quod factum quæ debeat pœna sequi, omnes q audiunt, sciũt. Dubij autẽ de tanta peruersitate fueramus: sed filius [k] noster Cyriacus abbas à nobis reqsitus ita se cognouisse perhibuit. Et qa adhuc canis tuis parcimus, hortamur, vt aliquãdo resipiscas miser senex, atq; à tãta leuitate morũ, & operũ peruersitate cõpescere: & quantò morti vicinior effeceris, tãtò solicitior, atque timidior esse debes. Et quidem pœnæ sententia in te fuerat iaculanda: sed quia simplicitatem [l] tuam † cum senectute cognouimus, interim tacemus [a]. Eos [b] verò, quorũ cõsilio hoc egisti, in duobus mensibus excõmunicatos [c] esse decernimus: ita, vt si quid eis intra duorũ mẽsium spatium humanitatis aduenerit, benedictione viatici non priuẽtur. Deinceps autem ab eorum consilijs cautus existe. Te quoq; solicitè custodi, ne si eis in malo discipulus fueris, quib⁹ in bono magister esse debuisti, neque simplicitati tuæ, neque vlterius senectuti parcamus.

g Tanta nequitia. Tãta.infra j.q.vij c.tanta.

h Fixa. i. certa. Sed cũ iste absens esset, quomodo Papa ferret in eũ sententiam? Dic quod hic loquitur de sententia comminatoria.s.comminando ei. Vel citatus fuit & noluit venire, & dominus Papa recepit testes eo absente. De vno habes hic. De duobus habes xj. q.j.c.fratris. Alij dicũt sententiam fuisse latã sub conditione, scilicet si cõstaret de ijs quæ dicta fuerũt de ipso.

Papa in absentem an sententiam ferre possit.

i Etiã terminos. In hoc peccauit grauiter, & secũdũ leges talis punitur pœna l.aureorum, vel relegatione, vt ff.de termi.mo.l.j. & .iij. cum distinctione vtrũ sit iuuenis, an senex: vt ibi dicitur. Secundũ legem autem diuinã maledictus reputat. xij.q.ij.in legibus.

k Sed filius. Ar. quod creditur dicto vnius: vt j.viij. q. iij.c.talia.& xcvij.di. c.nobilissimus. In forma iudicij[4] quantum ad veram probationem vni testi nõ creditur: vt extra de testi. c.licet.in ff.eo.ti.c.veniẽs. Sed quantum ad præsumptionem: vt C.de re.cre l.in bonæ. Nisi casus aliqs specialis inueniatur, vt extra de integ.resti c.ex literis. & de procu.ex insinuatione.& extra quod me.cau.c.vl.& extra de testi.c.in omni.Io. Similiter vbi non sit præiudicium alij, creditur vni testi, vt de consec.dist.iiij.c.cum itaq;.B.

Vnius dicto quando credatur. † Cõcor. l.j. ff. de suffr... 4 Scilicet ... tex. in l. ... quis ... tutor... rio. C. de fal.

l Quia simplicitatem. Not. q̃ parcitur senectuti, vt xxxiiij.distinct.c.fraternitatis.xxxvj.q5.vij. c.hoc sit.& c.tempora. Item parcitur simplicitati, de cons. dist.ij.c.iij.& extra de re.permu. cum vniuersorum.

1 Sic etiã not.j.q5. vij. tanta.

a Tacemus. Non ergo semper qui tacet consentit: nec semper idem est tacere, quod voce cõsentire. arg. de conse.dist.iiij.c. cum pro paruulis. & lxv.dist.c.si forte.de hoc xxvij.distinct.c.diaconus.

b Eos. ff. de regu. iuris.l.cõsilij. Lau.

ADDITIO. Videas quod le. & no. Instit. mandati. §.tua gratia. ver. cuius generis.

Cõciliarij qñq; plus puniũtur, quã facientes. c Excommunicatos. Arg. quod quãdoq; magis puniuntur consiliarij, quã facientes[2]. distin. xcvj c.duo.xj. q5. iij.c. qui consentit. & xxiiij.q5. iij. c. qui aliorũ. Sed hoc ideo factũ est, quia in istis non conueniebant ea, propter quæ fieret dispensatio circa eos. Sed licet iste debuit puniri, tamen indultum est ei ratione ætatis & simplicitatis.

2 Sic aliqñ plus puniunt consulẽs, quã si ipse idẽ faceret, q consuluit, vt ff. ad l. Pompe. de parric. vtrum. & no.eo.tit. l.j. vt patet exemplũ in medico, q filio dedit venenum, vt daret patri. Nã in hoc casu plus punitur medicus, quã si ipse patrẽ illius filij veneasset, vt ibi patet.

7 *Vel* † *percussor esse prohibetur, ne videlicet proprijs manibus aliquem cædat.*

Non liceat Episcopo proprijs manibus aliquem cædere.

CAN. XXV.

Non liceat [d] episcopo manibus [e] suis aliquẽ cædere. hoc enim alienum à sacerdote esse debet.

8 *Prohibetur etiam episcopus turpis lucri esse cupidus: ne aliquo etiam inhonesto negotio victum, vel cætera sibi necessaria quærat. Quod generaliter etiam de omnibus diuino cultui mancipatis, id est, clericis, vel monachis intelligere oportet.*

Vnde in Calcedonensi concilio legitur.

Qui connumerantur in clero, turpibus lucris non inseruiant.

CAN. XXVI.

Peruenit ad sanctam synodum, quia de ijs, qui in clero connumerãtur, quidã propter turpis lucri gratiã, aliorum possessionũ conductiones [f], & causas [g] secularium negotiorum suscipiunt, & à sacris officijs se per desidiam separant: ad domos autem secularium cõcurrunt, & substãtiarum eorum gubernationes auaritiæ [h] causa suscipiunt. Decreuit igitur sancta & vniuersalis & magna synodus, neminẽ horũ deinceps, hoc est episcopũ, siue clericum, aut monachũ conducere possessiones, aut misceri secularibus possessionibus posse: nisi fortè qui legibus ad minorum ætatis tutelas [i], siue curationes inexcusabiles attrahũtur: aut cui ipsius ciuitatis episcopus ecclesiasticarum rerum cõmiserit gubernacula, & orphanorum ac viduarũ, quæ indefensæ sunt, aut earum personarum maximè, quæ ecclesiastico indigẽt adminiculo, ꝓpter Dei timorẽ. Si quis verò transgressus fuerit hæc præcepta, ecclesiasticæ correctio-

Vel percussor. Septima pars. CASVS. Exposuit supra Gratianus, ne episcopus sit percussor, id est, ad vindictam facilis. modo exponit & alio modo, scilicet ne percutiat aliquem propria manu: vt j.c. proxi. cuius casus planus est.

† Alias stẽ percussor.

d Non liceat. Quod tamẽ potest per aliũ, etsi non per se, vt v. q. v.illi qui. & xiiij. q.vj c.j. sicut et aliquis gerit & facit per aliũ lxxxviij. dist. episcopus gubernationẽ. ita tamen quod sit clericus. Si enim per laicum percutit, incidit in canonem.extra de senten. excom c.vniuersitatis. Sed quid si clericum non habet? Tunc verberet per se, vt dixi xlv.dist. in summa.

Clericus per quem castigandus est episcopo iubente.

e Manibus. C.de episco.& cleri. authen. sed neque proprijs manibus.

Prohibetur etiam episcopus. Hæc est octaua pars distinctio. in qua dicitur quod clerici non debent tractare res laicorum, nec possessiones eorum conducere, nec esse tutores, nisi suorum propinquorum, id est, quibus succederent ab intestato, nisi de mandato episcopi egissent causas pauperum. Ioan.de Fant.

f Peruenit. Conductiones. Contra extra de deci. c.dilecti. nam ibi non reprobantur monachi, qui habent terras ad firmam. Sed dic, quod illud est cum sua eis non sufficiunt [3], vel cum ipsimet excolunt: non vt inde plus lucrentur, sed vt de fructibus viuant. Adeo autem hoc prohibet clericis, quod si ꝓpter hoc deprehendantur in fraude, non subuenitur eis. extra ne cle.vel mo.c.sacerdotibus.

Monachi possũt terras ad firmam habere.

3 Adde quod leg. & no. extra ne cle. vel mona. capi. 2. & 21.quæ.3. placuit. Archi.

g Causas. De hoc not.xv.quæst.ij.in summa.

h Auaritiæ. Nam propter necessitatem bene possent. xcj.distinct.c. ij.

ADDITIO. Adde quod le. & not. lxxxviij. distinct. capitu. j. in princ. ibi videas.

i Tutelas. j.distinctio.lxxxviij.c. vlti. contra xxj. quæstio.iij. c. Cyprianus.contra. Sed illud Cypriani de testamentaria tutela siue datiua: hic autem de legitima tutela intelligitur. Item. xvj.quæ.j. c. generaliter. contra. Ad hoc dic, quod clerici nõ coguntur recipere aliquam tutelam: possunt tamen legitimam recipere tutelam si volunt, vt hic dicitur. Et est hoc priuilegiũ clericorum, quod licet ipsi possint succedere alicui abintestato, non tamen tenentur recipere tutelam, licet alias illud obtinet: vt in instit.de legi.pat. tu. §.j. Sed episcopus, vel monachus etiam volens non posset recipere legitimam tutelam. in authentico de sanct. episco. §. Deo amabiles. Vel dic, quod illi authenti.præiudicatur per canonem istum, vt episcopus & monachus si velint possint recipere legitimam tutelam, sed non datiuam vel testamentariam. Sed ad tutelam miserabilium personarum omnes clerici siue monachi [4] tenentur: vt lxxxviij. distinctione. capitulo primo. & capitulo, episcopus gubernationem.

Tutela est triplex.

Tutelam non tenentur clerici recipere.

4 Vt hic, & s. ꝑxi. dictum est de monachis intelligo cũ determinatiõe eius, qd' habetur 16.q. 1. qui vere.& cap. monachi à monasterio. Archi.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Correctioni. Id est, suspensioni. Laurentius.

V Iduis autem. Hæc distin. diuiditur in tres partes, in quarum prima probat per sex authoritates sanctorum patrum, quod viduis & orphanis debet sustentationis beneficiū præberi ab ecclesia. Secunda ibi, Libertos. Tertia ibi, Si expositus. Ioan. de Fant.

b Viduis. In hac distinctiōe lxxxvij. ostendit magister, quod viduis & pupillis, libertis & oppressis tenetur prælatus patrocinium impendere, et etiam manumissos defendere. Ad vltimum subiungit de expositis j. e. c. vl.

Oppressis debet prælatus patrocinari.

c Licet. xj. q. j. Christianis.

d Plus tamē. Not. quod etiam causæ pauperum & oppressorum, & peregrinorū spectāt ad ecclesiā: vt xxiiij. q. iij. c. si quis de potētibus. et c. seq. & j. c. proxi. et extra de ver. sig. super quibusdā. in fi. Spectāt etiā ad iudiciū regis, vt xxiij. qō. v. c. regū. & c. administratores. Similiter viduis & pupillis concessit Imperator magnū priuilegiū. s. q aliquis nō possit illos trahere ad iudicium extra prouinciam: ipsi tamē possūt alios trahere. C. quando impe. inter pu. & viduas. l. vna. Vidua est quæ etiā maritū non habuit. ff. de verb. sig. l. malū. §. viduā. Pupillus est, qui intra pubertatē desijt esse in patris potestate. ff. e. l. pupillus. respon. j.

Viduæ & pupilli sūt circa forū priuilegiati.

Vidua.

Pupillus.

e Defensionis. Pupillis. Pupillo tu eris adiutor.

f Executionis. Id est, defensionis.

g Commēta. Id est fraudes.

h Quisquis. Remedia. Argu. q debeat quis de hoc, de quo certus est, vel securus priuilegiū Ro. sedis impetrare, vt hic elicitur: cum omnes teneamur defendere tales specialius, argu. extra de testi. c. licet vniuersis. argu. distinctio. vigesimatertia. capi. quanquam. Laurentius.

i Nos. vt tamen primo coram suo iudice deferatur querela: vt extra de foro competen. c. ex transmissa, & in defectum iudicis secularis.

k Animositate. In bona significatione sumitur, alias in mala. lxv. distinctio. c. sane.

Animositas q̄nq; bonā, q̄nq; malam partem sumitur.

...ni [a] subiaceat.

DIST. LXXXVII.

1 g Viduis [b] autē et orphanis ecclesiæ p̄sidiū implorantibus, episcopi debent adesse, & contra improborum uiolentias protectionis patrocinium eis negare non debent.

Vnde Gelasi⁹ Gerōtio † & Petro episcopis.

† Alias, Geruntio.

Implorantibus patrocinia episcopi debent adesse.

CAN. I.

Licet [c] omnibus de nobis sperantibus non debeamus inquantum possumus nos denegare, plus tamē [d] uiduarum et orphanorum causas & impensius ducimus exequendas, quas tueri à nobis vel ab omnibus diuina manifestat assertio.

Item Anastasio episcopo.

De eodem.

CAN. II.

Defensionis propriȩ desolatis auxilio, & qui suis actibus adesse pro ætatis infirmitate non possunt, exoratum pontificem decet subuenire: quia pupillis [e] & viduis tuitionem etiam diuinitas iussit impendi. Et ideo Maximo & Ianuario, clericalis officij, qui se solatio parentum, vel propinquorum asserunt destitutos, auxiliū ex nostra delegatiōe præstabis: vt aduersus improbitates aduersariorū suorū protecti, tuæ executionis [f] annisu noxia cōmenta [g] non sentiant.

Item Leontio et Petro episcopis.

De eodem.

CAN. III.

Quisquis in negotijs suis nostri nominis intercessione sperat sibi remedia [h] posse conferri, prona nos [i] cōuenit animositate [k] præstare.

Itē Honorio episcopo.

De eodem.

CAN. IIII.

Diuinæ retributionis [l] memor ad pōtificalem conscientiam non ambigas pertinere, egentium commodis piā solicitudinem non negare.

Item Fortunato episcopo.

Tueatur ecclesia, quos in sui defensione suscepit.

CAN. V.

Irreligiosum [m] prorsus & execrabile iudicamus, si quisquam clericos vel extraneos in sua tuitione susceptos, non omni fide [n] & tota animi sui educauerit sanctitate. Ac cùm Olympius diaconus dilectionis tuæ Felicis atque Olympij suggeratur auunculus, eosq; paruulos [o] tutelæ vice susceperit nutriendos, vltra latrocinium

l Diuinæ retributionis. Quia nullum bonū irremuneratum, de pœniten. distin. iij. piū est. nec aliquod malum impunitū. de pœni. distin. j. c. nullus. & est si. lxxj. distinctio. capitul. penul.

m Irreligiosum. per hoc cap. & s. proxi. dist. c. peruenit. colligit quod clericus bene potest legitimā tutelam suscipere, sed & etiam extraneorum personarum, si vult [1]. Laurentius.

Clericus tutor esse potest, si vult.

n Non omni fide. Et ita videtur, q tutor teneatur etiā de leuissima culpa. C. de peri. tut. & cu. l. tutoribus. Argu. cōtra, quod scilicet non teneatur, nisi de leui. C. arb. tut. l. quicquid. Et quod dicit fide, est arg. cōtra perfidos aduocatos, qui plena fide clientulos nō defendunt. arg. ij. qō. iij c. si quem. §. notandum.

o Paruulos. Not. quod si minor lædatur in contractu, habet actionem aduersus dantem & accipientem [2]. C. si tut. vel cura. inter. l. etiam. si vero lædatur in iudicio, habet actionem aduersus tutorem tantum. C. de iudic. l. properandum. Sed contra ff. de mino. l. etiam. §. j. Sed illa lex, properandum. intelligitur quando tantum circa instantiam iudicij læsus est. Illa l etiam. in principali causa loquitur, cum restituatur in iudicijs minor, vt ff. de mino. l. etiam. §. ex causa. & C. si aduer. rem iudica. per totum. Ioan. Imo etiam restituitur minor, & si contumax fuerit, vt ff. de mino. l. minor etiam. B.

1 Adde ad hoc gl. in authē. presbyteros. C. de episc. & cler. & institu. de excusat. tut. §. idē in [illegible] Bart. in l. legitimas. §. fin. ff. de leg. tuto.

2 Arg. [illegible] extra. ff. de minor. [illegible] causa [illegible] principali [illegible] auxilium extraordinarium [illegible] si contra [illegible] Archidia.

Contra

a Contra leges. C. de prædi. mino. per totum.

b Eos qui ad ecclesiam. j. xvij. quæst. iij. c. reum.

c Mancipijs. De istis manumissis ab ecclesia, vel de commendatis ecclesiæ dicit H. quod si postea impetantur super libertate, ipsi coram ecclesiastico iudice debent respondere. Vnde & si quis eos detinens nollet respondere, nisi sub seculari iudice, posset statim ecclesia ipsum excommunicare. Si vero non est manumissus in ecclesia, tunc primo debet conueniri, qui eos molestat, sub seculari iudice: & si non vult satisfacere per eum, tunc ecclesia eū compellet excommunicādo, vel alio modo. Lauren. dicit quod vbicunq; manumittantur, nisi manumittantur in ecclesia [1], vt clerici fierent: vt extra de ser. nō or. c. j. in parte decisa: quod semper primo conueniendus est, qui eis litē facit, sub iudice suo seculari. Ioan. Nisi hoc forte faceret laicus in fraudē, extra de iure patro. c. relatum. §. ad hæc. B. Sed quæro: ad quid ergo ecclesia recipit libertos sub protectione sua: cū illud ius sit in alijs omnib⁹, q si aliqs non potest habere iustitiam coram iudice seculari, accedit ad iudicē ecclesiasticum: vt extra de foro cōpe. c. ex transmissa? Videtur ergo quod liberti spectent ad iudicium ecclesiæ: vt xj. q. j. c. Christianis. Vel dic, quod licet istæ personæ & aliæ de quibus hic agitur, recipiātur sub protectione ecclesiæ, non tamen eximuntur à iudicio seculari: vt extra de priui. c. recepimus. & est expressum in iudicijs extra de foro compet. capi. ex tenore.

Manumissi ab ecclesia, vbi sunt conueniendi.

1 Quidam enim manumittunt in ecclesia, & charta manumissionis legitur in ambone. liij. dist. nulli. et tales generaliter ecclesia defendet, secundū Hugo.

d Per omnes. In vna excommunicetur, in alijs denuntietur. Si dicis quod nemo potest pluries excommunicari, dic vt not. tertia. quæstione quarta. capitulo vltimo: & extra de senten. excommu. c. officij.

e Et per testamentum. Extra de ser. non or. c. j.

f Coerceatur. Nisi admonitus satisfaciat. et est arg. hic quod omne crimen est ecclesiasticum. xxxv. quæstione sexta. episcopus in synodo.

Crimen quodlibet est ecclesiasticum.

ADDITIO. Argumen. ad hoc infra c. proxi. vbi Lauren. idem sentit dicens, quod hoc etiam potest videri per authoritatem domini, si peccauerit. ij. q. j. c. si peccauerit. extra de iudi. c. nouit. De hac materia legitur & not. extra de offic. ordin. capitu. j. & de pur. cano. nos quidem. Archid.

esse iudicamus, quòd eos boniculis parentum (sicut asserunt) reliquit extorres, alia retinēdo, alia contra leges [a] & iura vendendo.

Item ex concilio Aurasico.

Confugientes ad ecclesiam extrahere non licet.

CAN. VI.

Eos qui ad ecclesiā [b] cōfugiunt, tradi nō oportet, sed loci sancti reuerentia & intercessione defendi. Si quis autē mancipia clericorū pro suis mancipijs [c] ad ecclesiam confugientibus crediderit occupāda, per omnes [d] ecclesias districtissima damnatione feriatur. In ecclesia quoq; manumissos, et per testamentum [e] ecclesiæ commendatos, si quis in seruitutem, vel obsequiū, vel ad colonariā conditionem reuocare tentauerit, animaduersione ecclesiastica coërceatur [f].

Item ex concilio Agathensi.

In libertate ecclesia tueatur libertos.

CAN. VII.

2 Libertos legitimè à dominis suis factos ecclesia (si necessitas exegerit) tueatur: quos si quis ante audiētiam aut peruadere aut expoliare præsumpserit, ab ecclesia repellatur.

Item ex concilio Toletano quarto.

A sacerdotibus defendantur liberti, ne in seruitutē reuocētur.

CAN. VIII.

Liberti, qui à quibuscunque manumissi sunt, atq; ecclesiæ patrocinio commendati existunt, sicut regulæ antiquorum patrum constituerūt, sacerdotali defensione à cuiuslibet insolentia protegantur, siue in statu libertatis eorum, seu in peculio [g] quod habere noscuntur.

Item ex concilio Toletano.

Expositos defendat ecclesia, si quis eorū calūniator extiterit.

CAN. IX.

3 Si expositus [h] ante ecclesiam cuiuscunque sit miseratione collectus, contestationis ponatur epistola: vt si is, q

Libertos. Hæc est secūda pars dis. in qua dicitur, quod ecclesia debet libertos defendere, præsertim eos, qui eius patrocinio cōmendātur. Io. de Fan.

g Liberti. Peculio. Sed nūquid liber homo habet peculium? Non, quia sicut seruus non habet bona, ita paterfamilias nō habet peculium. ff. de verborum significa. l. paterfamilias. sed loquitur hic secundū tempus quo seruus erat. vel peculium sumitur hic improprie. argu. C. de inoffi. testa. l. vlti. ff. ad Trebel. l. cogi. primo respon. De peculio autem serui qui manumittit, hoc in summa notabis, quod si manumittitur inter viuos, dominus videtur ei cōcedere peculium, nisi adimat expresse. Si autem in testamēto libertas ei relinquitur, peculium apud hæredem remanet, nisi expresse ei concedatur. C. de pecul. eius q li. me. l. vna.

Peculium seruus habere pōt, sed nō liber homo.

Si exposit⁹. Hęc est tertia pars distinctiōis, in qua ponit de infantib⁹ expositis. Ioan. de Fantu.

h Expositus. Exponitur autē aliqs à patre, vel à domino, vel ab extraneo. Si à patre vel domino, aut necessitate, vel sponte. Si sponte, nunquam potest recolligere eum postea: nec enim suū dicere poterit, quem pereuntem contempsit. C. de infan. expo. l. j. & ij. Si necessitate, repetit quandocunque: quia inuitus videtur exposuisse. C. de infan. exposi. l. j. & in his casibus locum non habet contestatio. Quod tamen dixi de necessitate, videtur male dictum. Nam dicit lex, quod si ipse nō potest eum alere, debet eum in xenedochium [2] mittere. C. de lati. li. tol. l. vna. §. sed scimus. Sed quod dixi, [3] intelligas cum nullum talem locum inuenit: & intelligas maxime hoc de filijs. Nam de seruo videtur quod potius debeat eum vendere, quam exponere. Et est iste casus, in quo seruus habitus pro derelicto statim in libertatem eripitur: vt C. de lati. liber. tollen. l. vna. in authenti. de nupt. § hoc amplius. & §. multo magis collat iiij. alias occupanti conceditur. Si autem ab extraneo, & sciente domino vel patre, tunc locum habet quod hic dicitur. Si vero ignorante, semper potest repetere quandocunque voluerit. C. de infan. expo. l. prima. H. dicit quod tantum vsque ad decem dies auditur pater in hoc casu: quod verius credo [4]; quia de ijs quæ publice fiunt, non potest

Exponēs filium vel seruū, an possit ille recolligere.

2 Id est, hospitale.

3 Scilicet de necessitate.

4 Adde de ista qō. & alijs in mate. expositorū not. in l. j. & ij. per Alberi de Rosat. C. de infan. exposi. & gl. in l. nemini. C. de epis. audi.

Universidad de Deusto Biblioteca

test prætendi ignorantia, vt decimasexta distinctione. capi. quod dicitis. Idem potest dici quando pater propria voluntate exposuit. Ioan. Hoc teneas breuiter quod si à patre infans exponitur, vel ab alio eo sciente vel ratū habente, statim liberatur à patria potestate. & si dominus idem facit, seruus statim eripitur in libertatem, & libertus in ingenuitatem. Idem est si alimenta fuerint istis languentibus denegata: aut si isti languentes expositi fuerunt, cuiuscunq; fuerint ætatis, & qui eos suscipiunt, non habent aliquod ius in ipsis: vt extra de infant. vel languen. exposi. capitulo primo. Bartholomæus.

a Intra decē dies. De his decem diebus dic, quod currunt à tēpore scientiæ, & sunt continui: & si in tali loco est, quod venire non potest, restituitur per clausulam generalem. argumen. ff. ex quibus causis maio. l. prima. Alij dicunt qđ sunt vtiles, cum scilicet experiri potest. ff. de ædil. edi. cum sex. & de diuersis & temporalibus præscriptionibus. l. prima. Si vero ille, qui colligit, expendit aliqua in puero erudiendo in aliqua arte, repetit à recolligente. C. de infanti. exposi. l. prima. Quod autem causa alimenti expendit, non repetit, nisi in duobus casibus, scilicet cū protestatus est. ff. de negotijs gestis. l. Nesennius. vel vbi collectus non vult ducere filiam suam in vxorem. C. de nuptijs. l. patrem.

Expense circa ifantem expositū facte, an possint repeti.

b Habeat. Non in seruum. C. de infant. exposi. l. vltima. & ideo dicitur iste eum habere: quia alius iam non potest petere puerum: puer tamen bene recedet ab eo, cum voluerit, & cōtinebit epistola, scilicet quod si quis in eo aliquid

Exod. 22. b

Pater & mater filium denegare non præsumit.

iuris sibi vendicet exeat & probet esse suū: alias non crederetur ei. Argumentū contra extra qui filij sint legitimi. capitulo. transmissæ. vbi creditur patri & matri dicentibus aliquem non esse filium suum: quia non est præsumendum aliquem denegare filiū suum.

DIS. LXXXVIII.

1 pa

Prohibentur c ergo clerici cupiditatis negotia suscipere, non pietatis curam viduis & orphanis impendere.

Vnde Melchiades Papa.

De eodem.

CAN. I.

Decreuit sancta synodus, nullum deinceps clericum aut possessiones cōducere d, aut negotijs secularib9 se immiscere: nisi ppter curā aut pupillorum, aut orphanorum, aut viduarū, aut si forte episcopus ciuitatis ecclesiasticarum rerum solicitudinem eū habere præcipiat. Vbi patet e, q alia sunt negotia secularia, & alia ecclesiastica. Nónne Moyses in seculo erat, cùm crebrò intraret tabernaculū & exiret: qui intus cōtēplatione rapiebatur, foris infirmantiū negotio vrgebatur? Sed & Iacob ascendentes & descēdentes Angelos f vidit: quia rectores ecclesiarum nō solùm contemplando ascēdūt, sed deorsum quoque ad mēbra illius miserando descendunt: & dū sacerdotes eorum facta imitantur, & se custodiunt, & subditorum onera portant.

Item Gelasius Papa.

De eodem.

CAN. II.

Consequens g est, vt illa quoq; de Picenis partibus nuper ad nos missa relatio nuntiauit, nō prætereūda putaremus: id est, plurimos clericorum negotiationibus inhonestis & turpibus lucris inhiare, nullo pudore censentes Euangelicam lectionem, qua ipse dominus negotiatores ex tēplo verberatos asseritur expulisse: nec apostolica verba recolentes quibus ait: Nemo militās Deo, implicat se negotijs secularibus. Psalmistā quoq; Dauid surda dissimulātes aure cantē h: Quoniā non cognoui negotiationes i, introibo in potētias domini. Proinde huiusmodi, aut ab indignis posthac quæstibus nouerint abstinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio k cupiditate quoq; abstinendum. Quia qui semel in clero sunt, si ad negotia transierint, & ab officio cessauerint, & ab ordine recedunt.

a Cessandum aut, &c. Videtur ergo, quod in eius optione sit an velit abstinere à quæstu, aut ab officio. ff. de iure dotium. l. plerunq;. §. vlti. quod falsum est.

1 Et est. Sed hic aut, comminationis est. xj. q. j. c. placuit.

b Episcopus. Curas. j. xxj. q. iij. c. sit. & iij. xj. quæst. j. c. te quidem.

c Erlatum. Et est locus iudicij trā sferendi. Quid sit prætorium, habemus ff. de iusti. & iure. l. penul.

d Præceptum. Infra xxiij. q. iij. c. iustum. infra xxiiij. q. iiij. c. clericus.

e Quinq; diebus. Arg. moram posse purgari 2. Item nota inducias & expectationes quinque dierum: & hoc tempore quo suscepit literas. extra de appel. ca. super eo. iiij. q. iiij. c. j. & q. v. ca. j. quandoquidem. v. q. ij. ca. præsenti.

f Episcopus tui tionē. id est, apertionem, vt scilicet coram eo non aperiantur, sed coram magistro census. C. de testa. l. cōsulta. Vel dic tuitionē, id est, quod sit aduocatus. alias per eum debet adimpleri 3, quod in testamentis relictū est. extra de testa. c. si hæredes. & ff. de peti. hære. l. hæreditas. in fine. Io. Dic ergo, vt dixi, non suscipiet ex hoc officium aduocationis.

g Episcop9. Ad se reuocet. principaliter vel p se: & tunc non est contra. lxxxvj. di. c. fratrem.

h Episcopus gubernationē. Sed per archipresbyterum. Nā partiri debet onera sua. extra de offic. archipresb. c. vltiar. per ea nobis licere, quæ nobis p nos non licēt 4. ar. v. q. iij. c. vltiar. xij. q. j. c. præcipimus. Et valet ad quæstionem, quod ecclesia possit alicui concedere gladium 5, licet ei nō liceat eo vti per se. xxiij. q. vlt. c. sæpe. Similiter inuenitur, quod licet nobis p alios, & per nos: vt dist. xcv. illud super fluum. & econuerso quod nō licet nobis per nos, nec per alios. xl. vj. di c. sicut. xxiij. q. vlt. his à quibus. & cōsequitur quis per aliū, quod non potest per se. ff. de sta. ho. l. Imperator. & id per se, quod non per aliū. C. de ijs, qui ve. ætat. impe. l. ij. ff. de adopti. l. post mortem. §. necq;. xxiij. dist. quorundam. et quandoq; plus per se valet factū, quā per alium. de cōse. dist. iiij. c. illud. Io. Sol. generale est, qp quis potest per se, quod potest per alium, & econtra. sed in casibus specialibus fallit quādoq; rōne personæ, quæ prohibet per se facere: vt i hoc c. sed per alium nō, phibetur 6: vel rōne rei, qa in causa criminali aliqs agit per se, & non per alium: vt v. q. iij. in criminalibus. B.

Dic q̄ ubi sola testatore deputata est, illa ex equit. xij. q. ij. de iudicijs. ff. fi. Archi.

Potest qs per alium, quod non possit per se.

4 Ad hoc dicendū re gulariter. l. j. ff. de vsucapi. Dy. in re-

ADDITIO.

Circa hoc dicas, qp quando aliquis potest aliquid facere sua authoritate, tūc non est vis, siue per se, siue per aliū faciat, nisi specialiter prohibeat: sed vbi sua authoritate non potest facere, sed alterius, tunc locū habet, quod nō potest alteri cōmittere, extra de offic. delega. c. quoniam apostolica. vbi Inno. sic no. Archi.

6 Hic vide qđ leg. & nor. de consc. dist. 4. quando. 2.

Negotiationes prohibentur clericis quando cum eis exercere non debent.

Cessan

piditate quę cessandum: aut a in quocunq; gradu sint positi, mox à clericalibus officijs cogantur abstinere: quoniā domus Dei, domus orationis & esse, & dici debet: ne per officia negotiationis potius sit latronū spelunca.

Itē ex canone Apostolorum.

In sacris ordinibus constitutus seculares curas assumere non debet.

CAN. III.

Episcopus, aut sacerdos, aut diaconus nequaquā seculi curas b assumant: sin aliter, deijciantur.

Itē Gregorius Romano defensori.

Episcopus secularibus causis occupari non debet.

CAN. IIII.

Perlatum est ad nos reuerendissimū fratrem nostrum Basilium episcopum, velut vnum de laicis in causis secularibus occupari, & prætorijs c inutiliter deseruire: quæ res quoniam ipsum vilem reddit, & reuerentiam sacerdotalem annihilat, statim vt experientia tua hoc præceptum d susceperit, ad reuertēdū eū districta executione cōpellat: quatenus ei illicite insistēte quinque diebus 9 e sub qualibet executione immorari nō liceat: ne si quolibet modo eū ibidē amplius morā habere p miseris, cum ipso apud nos grauiter incipias esse culpabilis.

Item ex concilio Carthaginensi tertio.

Testamētorū tuitionē, & curā rei familiaris eps non suscipiat.

CAN. V.

Episcopus tuitionē f testamentorum non suscipiat.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. VI.

Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet g, sed lectioni, & orationi, & verbo prædicationis tantūmodo vacet.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. VII.

Episcopus gubernationem h viduarum & pupillorum, ac peregrinorū nō per seipsum, sed p archipresbyterū, aut archidiaconū agat.

Item Gregorius Quartano præfecto.

Ratiociniorum causas clericus suscipere non debet.

CAN. VIII.

Inutile, & valde laboriosum est, hominē literatū ratiociniorū causas assumere, & in eis (qđ nō expedit) se obligare.

Item Hieronymus.

Fugiendus est clericus negotiator.

CAN. IX.

Negotiatorem i clericum, & ex inope diuitē, & ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge.

Item Augustinus in libro quæstionum veteris & noui testamenti.

Clerico negotiari non licet.

CAN. X.

Fornicari hominib9 semper non licet k: negotiari verò aliquando licet, aliquando non licet. Antequā enim ecclesiasticus quis fit, licet

Clericus tabernam habere potest.

7 Adde quid venit appellatione tabernæ. no. ta. in l. tabernæ. ff. de ver. sig. & in l. qui tabernas. ff. de cōtrah. emct. l. nūquā. xxx. q. iij. q̄. iiij. c. nemo.

Arg.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ar. cõtra xxxj.q.j.hac rõne.sed licet aliquãdo licentia pœnæ, sed licentia culpæ non,quia nõ euadit culpam. di. iiij.c.denicq [1].

[1] Dic q fornicatio nulli vnquã impune cõcedit̃. 27. q.1.nubendi. Archi. Mat.21.b

[a] Non licet.Arg. quod propter mutationem status,qđ ipsi erat licitum,fit illicitum, & econtra.arg.dist.xxxj. c.lex continentiæ. Arg.contra.xij.q.j.c.non dicatis.

Neque ei negotiari: facto iam, non licet [a].

Item Ioannes Chrysostomus super Matthæũ.

De eodem,

PALEA.

Eiciens dominus uendentes & ementes de templo, significauit, quia mercator nunquam potest Deo placere. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator: aut si uoluerit esse, proiiciatur de ecclesia:dicente propheta: Quia non cognoui negotiationes, introibo in potentias domini. Quemadmodum enim, qui ambulat inter duos inimicos,uolens ambobus placere, sine alloquio malie esse nõ potest:sed necesse est,ut isti malè loquatur de illo, & illi malè de isto: sic mercator sine mendacio & periurio esse non potest. Sed substantia talium stabilis esse non potest,nec ad bonum proficit, quod de malo congregatur. Quemadmodum enim si triticum aut aliud tale cernas in cribro,dum huc & illuc iactatur,omnia grana paulatim deorsum cadũt, & tandem in cribro nihil remanet,nisi stercus:sic de substantia negotiatorum nouissimè nil remanet,nisi solũ peccatum. Sed omnes uidentur esse mercatores. Ostendam ergo quis nõ est negotiator,ut qui talis non fuerit, eum intelligas esse negotiatorem. Quicunq; rem cõparat, non ut ita integram & immutatã uendat, sed ut materia sibi sit inde aliquid operandi, ille non est negotiator. Qui uerò rem cõparat, ut integrã & immutatam uendẽdo lucretur, ille est mercator,qui de tẽplo Dei eiicitur. Vnde super oẽs mercatores maledictius plus est usurarius.ipse nãq; rem datã à Deo uẽdit, non cõparatã ut mercator. Post fœnus rem suã repetit,tollẽs aliena cũ suis:mercator autẽ non repetit rem uenditã. Dicit aliquis,q agrũ locat,ut agrariã [†] accipiat:aut domũ,ut pensionẽ recipiat:nõne est similis ci, qui pecuniã dat ad usurã? Absit. Primò quidẽ,quoniã pecunia nõ est dispositã nisi ad emẽdũ. Secũdò, quoniã agrũ habẽs arãdo accipit ex eo fructum:habẽs domũ,usum mãsionis capit ex ea: & ideo q locat domũ uel agrũ,suũ usum dare uidetur: & quodammodo uidetur mutare cum lucro lucrũ:ex pecunia reposita nullum usum capis. Tertiò ager, uel domus uetarascit. Pecunia spiritualiter intelligũtur hoĩes: quia sicut nũmus habet charagma Cæsaris, ita homo charagma Dei: & sicut nũmus, qui nõ habet charagma Cæsaris,reprobus est.ita homo,qui non ostendit imaginem Dei. Vnde Esaias ad Ierusalẽ: Caupones tui miscẽt uinũ cũ aqua. Ideo ergo mẽsas nũmulariorum euertit, significans quòd in templo Dei non debẽt esse nũmi,nisi spirituales [†], id est, qui Dei imaginem,nõ diaboli portant. Aut certè mensas nũmulariorum, id est sacerdotũ dicit scripturas.Nouo enim testamento succedente priori,euersæ sunt scripturæ illorum.

Pſal. 70.

[†] Alias, granum.

[†] Spiritualiter ostendit quis sit negotiator.

Item Augustinus.

PALEA.

Quoniam non cognoui literaturã:aliqui codices habẽt negotiatiões:i quo diuersitas interpretũ sensum ostẽdit, nõ errorẽ inducit. Si ergo iste [†] ,ppter assiduã laudẽ Dei dicit, qa nõ cognoui negotiationes,nõ negotiẽtur Christiani. Sed ait ipe negotiator, Asserro ex longinquo merces,mercedẽ laboris mei unde uiuã peto. dignus est enim mercenarius mercede sua. De mendacio & de periurio agitur,nõ de negotio. Ego enim mẽtior, nõ negotior. Nã possũ dicere,tãto emi sed tãto uẽdã: si placet eme. quomodo ergo reuocas me à negotiationẽ? oẽs artifices mẽtiũtur, satores,agricolæ. Vis ut optẽ carũ tẽpus, ut possim uẽdere annonã,quã seruauis? sed hoc non faciũt boni agricolæ (inquit) neque illa boni negotiatores. Est peccatũ habere filios, quia quãdo eis dolet caput, matres infideles quærũt eis ligaturas sacrilegas,& incãtationes. Omnia ista sunt peccata hominũ,non rerum. Quæro ergo ipse (dicit mihi negotiator) quomodo psalmistã intelligas: & noli me prohibere à negotiatiõe. Negotiatio enim me nõ facit malũ. sed iniquitas mea, et mẽdaciũ meũ. Quæramus ergo negotiatores qui præsumũt gloriari ex suis operibus, si sunt cõtra illam gratiã,quã hic Psalmista cõmẽdat, ut nemo de suis opibus glorieť. Et sicut cõtra medicos

[†] Iste negotiator.

Accusari potest qs post mortem.

[1] Adde, q regulariter non potest.l.j. ii.et.iij.C. si reus vel accusa.

Pſal. 70.

Pſal. 50.

[†] Tunc enim accusari post mortem,nisi de hæresi.xxiij.q.iij. sane.& in illo casu. Item & in aliis secundum quosdam, vt xxiiij.quæ.iij. in summa. C. ad legẽ Iul.ma.l.vlti. Sed nonne debet præsumi pro isto: quia etiam in vltimo instanti potuit pœnitere:vt xxvj.quęs. vj.c. qui recedunt. & c. cognouimus? Arg.contra de pœn. dist.j.c.agite.Dicit ergo H. quod cum mortaliter peccauerit,nec pœnituerit, non debet pro eo orari.xiij.q.vlt. c. vlt.& punitur hic in quodeliquit.xiij. q.ij.c.de viro. Vel hoc intelligas quod ad sepulturam tantum, extra de torn. c.j. Ioan. Credo hoc ad terrorẽ institutum, nec modo locum habere. Quod vltimo dicitur, seruatur de facto.lxxxvj distinctio.ca.vltimo.B.

Id est ſcait Augustinus in loco, quẽ nuper citabo non meũ. Qui sunt negotiatores, i.quasi, de actu suo si sumi pro isto: quia bi placentes,& ignorantes dei iustitiã, & suã volentes constituere,iustitiæ Dei nõ sunt subiecti. Hoc pulchrum ẽ bonum malum deteſtabile ẽ vltimo. & punitur hic in quodeliquit. xiij. q.ij.c.de viro. Vel hoc intelligas quod ad sepulturam tantum, extra de torn. c.j. Ioan. Credo hoc ad terrorẽ institutum, nec modo locum habere. Quod vltimo dicitur, seruatur de facto.lxxxvj distinctio.ca.vltimo.B.

Idẽ not. Laur. & idẽ credit. Arch. Ioan. 2. c.

[2] Fecerat cõtra id, quod i cõcilio cõtinetur,& ita notori erat cũ impœnitẽtem decessisse: & ideo nõ fit ꝓ eo oblatio in altari.13.qux. 2.pro obeuntibus. Archi.

[3] Qualiter in statutis, et qualiter ſ legib⁹ ca piat hoc nomen do

Omui quoq; suæ. Hæc dist.diuiditur in tres partes.in quarũ prima dicitur,quod vni pſonæ non debẽt cõmitti duæ dignitates, vel officia. Secunda ibi, Volumus. Tertia ibi.Propinquis.Ioan.de Fant.

[4] Domui.Hoc capi.tractauit magister ī.xlvij. dist. c.sicut hi.§.necesse. Sed aliter hic, & aliter ibi [4]. Ibi eum exposuit domui,id est familiæ suæ.hic aliter domui suæ,id est,ecclesiæ suæ. & illud est quasi præparatorium ad istud:vt in hoc §.innuit G. Ostendit ergo in hac distin.lxxxix.qualiter prælatus ecclesiasti

Neque. Hæc est secunda pars dist. & est pars illius xxj.quæst.iij.Cyprianus.

[†] Dei.Et nõne accusat iste post mortẽ,cõtra id xxiij.di.c.quorundã.C.ſi reus vel accusa.mor.sue.l.j. & ijſ.Sol.dicũt quidã qđ accusari potest¹ quis post mortem per instrumentum,sicut hic: quia apparebat per instrumentum, id est, per testamentũ eũ decessisse in mortali peccato. Sed H. dicit, quod iste nõ accusatur:quia notoriũ erat eum impœnitentem decessisse¹. alias non pos

Superbè pollicitantes salutem, uigilat hoc quod dictum est:Tota die salutare tuum.sic contra negotiatores operibus suis gloriantes uigilat hoc quod dictũ est:Os meum annuntiabit laudem tuam. [†] Vnde & dominus eiecit eos de tẽplo uolentes suam iustitiam statuere,& ignorãtes iustitiã Dei.Meritò dictũ est negotiũ:quia negat otium,quod malum est.neque quærit uera quietẽ,quæ est Deus.

Item Casiodorus in eodem psalmo.

De eodem.

PALEA.

Quid est aliud negotium, nisi quæ possint ullius cõparari, carius uelle distrahere? Negotiatores uerò illi abominabiles existimantur,qui iustitiam Dei minimè considerantes per immoderatum pecuniæ ambitum polluunt merces suas plus periurijs onerando,quàm pretijs.tales eiecit dominus de templo, dicens:Nolite facere domum patris mei, domum negotiationis.

Item Cyprianus.

Nomine sacerdotis careat, qui Dei ministros à suis euocat officijs.

CAN. XL

Neque apud altare Dei [a] mereantur nominari in sacerdotum prece,qui ab altari sacerdotes & ministros uolũt auocare. Et ideo Victor cũ cõtra formã nuper in cõcilio à sacerdotibus dată,Geminũ Faustinũ ꝑsbyterum ausus sit tutorẽ constituere,ob dormitionẽ eius apud vos nõ fiat oblatio,neque aliqua deprecatio ꝓ nomine eius frequentetẽ in ecclesia: vt sacerdotum decretum religiosè,aut necessariè factũ obseruetur à nobis.

[a] Ingula. Nota,quod difficile est,vt vnꝰ vicẽduorũ obtineat.l.7 ff.de pact.l. si plures.C.de assess.l. nemo.extra de testa. c.ad hæc.C. de testa.l. consulta. vbi dicitur quod absurdũ est,si ꝑmiscuis actibus rerum turbentur officia. Argumentum contra infra vigesimaprima, quæstione prima. capitulo vltimo.& ff. quod cuiusque vniuer. l. sicut.§.vltimo. Similiter lex dicit,quod non potest quis per plures ciuitates plures habere potestarias.ff. ad municip. l. libertus. §. præscriptio.Solu. regulare est, quod vna persona non sũpleat vicem plurium: nisi in causa necessitatis: vt ita fit carnalis & spiritualis pater [9] .trigesima,quæstione prima.cap.ad limina. Vel prælatus in diuersis ecclesijs. decima,quæstione tertia.capi. vnio. vel idem sit eligens & cõfirmans. extra de electio.c.cum inter. vel vt ipsemet tradat sibi possessionẽ. ff.de contrahend. emptio. l. fistulas. §. fundum. vel nisi causa vtilitatis, vt cum duæ ecclesiæ vni committantur. decimasexta, quæstiõe prima et temporis.vel vt idem seruus vicem plurium dominorum sustineat. ff. de stipula.ser.l.j. §. communis. vel vt ad semetipsum aliquis emancipetur vel adoptetur.ff.de adop.l.ſi consul.Laurentius.

[9] 1.Tim.3.a Adde Philip. Deci. c. ex litis. nu.14. de probatio. conſ.241. Vnus vicem plurium iuppiere non potest.

[8] Cõcor. tex.in l.ſi plures. cũ cõcor. ibi addi.ff.de pact.

[9] Ad hoc ff. de authoritat. lege, accipientis.arg.ff. de ma.vin di.ſi rogatus.§. vlt. licet vide tur cõtra. ff.de offi. cõsul. l.j. §.ſi.secundum Ioã. de Fant.

APPLICA. Vbi de hoc,& extra de proba. capi.ex literis.ibi videas.

[d] Ecclesiastici.Non ordinum,sed dignitatum. vnus enim bene habet omnes ordines,licet ab vno tantum denominetur.

[e] Singulis.Iufra xxj.qõ.j.c. vlti contra. Sed illud ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex speciali priuilegio, hoc ex generali iure. xvj. quæstione prima. c. hinc. Laurentius.

a Committendum est. Alius habebit archidiaconatum, alius autem archipresbyteratū, & sic de alijs'. arg. infra xiij. quæ. j. c. primo & secundo. Laurentius.

b Quantumlibet. Arg. non esse derogandum iuri generali propter personæ prærogatiuam. 3. dist. lxj. c. miramur. 3. distinct. lxx vij. c. si quis. Lau.

ADDITIO.

Sed tamen propter personæ utilitatem bene receditur. j. q. ij. c. tali. xv. q. vlti. ea. j. Ioan. de Fant.

c Oculus. Id est, si omne officium attribuitur ei, qui dicitur in ecclesia oculus, vbi erit auditus, id est, auris. i. officium quod ei attribuitur, qui dicitur in ecclesia auris? Per oculum in telliguntur maiores in ecclesia, qui sibi & alijs prouident. Per aurem in ecclesia discreti intelliguntur & sciētes. Vel referas hoc ad illud, quod dixit, quod diuersitas officiorū sit in ecclesia, alias non obstaret: quia si totū, &c. quasi dicat, si omnes in ecclesia essent vnius officij, quomodo impleretur corpus ecclesiæ, cum diuersis opus est?

Oculus & auris, quos in ecclesia significant.

d Et pulchritudinem. Singula quæque locū tenēāt sortita decenter. Lau.

Volumus. Hęc est secūda ps distinc. in qua probat per quatuor capi. quod in qualibet ecclesia debet esse œconomus. Io. de Fantu.

e Et vicedominū. Exponit H. id est, œconomum rerum episcopalium, qui rebus episcopalibus & hospitibus superuenientibus p̄ uideat.

f Et maiorem. Id est, œconomum rerum canonicorum. & iste intelligitur ex rubrica quadam. Vel maioratus est quædam dignitas, quæ est in quibusdam ecclesijs, vt Vercellis in ecclesia sanctæ Mariæ.

Maior est dignitas in quibusdā ecclesijs.

1 Ad hoc plene facit ꝙ not. extra de cōcess. præben. Iras. Rom. 12. b

gillatim committi iubemus. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem mēbra non eundē actum habēt: ita in ecclesiæ corpore multa mēbra sunt secundū veridicā Pauli sentētiā. In vno eodémq; spirituali corpore cōferendū est hoc officium vni, alij cōmittēdū est a illud. Neq; enim quantū libet b exercitatæ vni personæ vno tēpore duarum rerū officia cōmittēda sunt: quia si totum corpus est oculus c, vbi auditus? Sicut enim varietas membrorū per diuersa officia et robur corporis seruat, & pulchritudinē d repræsentat: ita varietas personarū per diuersa nihilominus distributa officia, & fortitudinem & venustatem sanctæ ecclesiæ Dei manifestat. Et sicut indecorū est in corpore humano, vt alterū membrum alterius fungatur officio: ita nimirū noxiū, simūlque turpissimū est, si singula rerū ministeria personis totidem non fuerint distributa.

Item Gregorius Anthemio subdiacono.

Quilibet episcopus vicedominum & œconomum habeat.

CAN. II.

1 Volumus, vt frater noster Pascha sius & vicedominum e sibi & maiorem f ordinet domus, quatenus possit, vel hospitibus g superuenientibus, vel cauſis, quæ eueniūt, idoneus et paratus existere. Si verò negligētem eum perspicis, vel ea, quæ dicimus, implere differentē, omnis clerus h eius adhiberi debet, vt communi cōsilio episcopi eligaṅ, quorum personæ ad ea, quæ prædiximus, valeant ordinari.

Hinc colligi potest archidiaconi electionem à cūcto clero, si episcopus negligēs, uel differens fuerit, canonicè fieri posse. Officium uicedomini est episcopatum disponere.

Vnde Gregorius Clementinæ patriciæ post alia.

Quod sit officium vicedomini.

CAN. III.

Diaconū verò Anatholium, quem ad vos dirigi poposcistis, hoc nos facere nō posse, cauſę magis modus, quā rigoris authoritas facit. vicedominū i enim eum constituimus, cuius arbitrio episcopium commissum disponendum.

Item ex concilio Calcedonensi.

De eodem.

CAN. IIII.

Quia in quibusdā ecclesijs (sicut ad nos puenit) sine œconomo episcopi res ecclesiasticas tractāt, placuit oēs ecclesias habēres episcopos k

g Vel hospitibus. Quia episcopus non potest in propria persona tractare talia negotia. v. q. iij. quia episcopus. Et referas quod dicitur de hospitibus, ad vicedominum.

h Clerus. Arg. quod si prælatus non vult vel negligit facere ea, quæ debet, debent supplere per subditos, & econuerso, arg. j. ix. q iij c. cum simus. & videt quod in talibus nō sit necessaria admonitio 2, vt extra de sup. neg. præla. c. licet. extra de concess. præben. & eccle. non vac. quia. in fine.

Negligentia prælati supplet subditus.

2 Arg. ad hoc extra de accusa. cut. & de fo. compet. & tamen. & ibi glo. & Host. Nō tempus est pro ad monitionē. C. de mand. emphyt. l. ex certo. & de locato, conduct. l. vlt.

Officium. CAVS. Hic est secundus articulus, in quo docetur, quod officium vicedominī est episcopatum disponere.

i Diaconum. Vicedominum. ex hoc capi. patet, ꝙ vicedominus est qui habet potestatē super res ipsius episcopatus: œconomus, qui super res canonicorū, cuiscilicet res ecclesiastica gubernandæ mandatur. C. de sacrosanc. eccle. l. iubemus, in princ. Et sicut episcopus dispensat res episcopales sub testimonio vicedomini, sic canonici res ecclesiasticas sub testimonio œconomi, & econuerso: vt xvj. q. vij. quoniam. & xij. q. j. c. manifesta. Iste œconomus in quibusdam ecclesijs appellatur præpositus.

Vicedominus.

k Quia in quibusdā Episcopos. vel etiam alios prælatos. qui libet enim prælatus debet œconomum constituere. C. de epis. & cler. l. omnes. §. hoc nihilominus. arg. ix. quæstio. iij. c. cum simus. extra de offi. ordi. c. cum vos.

Episcopi œconomū corrigere potest.

De officio œconomi, syndici, actoris, no. xvj. q. vij. c. quoniam. Arg. quod episcopum posset corrigere œconomus res ecclesiæ dispensantem, sicut & archidiaconus 3. argu. distinct. lxxiiij. c. honoratus.

3 Imo & patronus et quilibet alius subditus. xvj. q. vij. filius. arg. secundum Hugo.

Testimo

a Testimonio. Episcopo enim prohibēt testimoniū œconomi suæ administrationis, sed cubicularij sui perhibent testimoniū suæ conuersationis. vt ij. q. vij. c. cum pastoris. Ioan.

b Indicatum est. Inter eos. Sed nonne isti erant laici? ergo debent conueniri sub seculari iudice: vt xj. qō. j. experientiæ? Sed ideo conueniuntur corā ecclesiastico, quia rapuerunt bona ecclesiæ, vt extra de foro compet. c. cū sit generale. & est hoc contra rectores ciuitatum, qui compellūt rusticos ecclesiarum sub se respondere 1. Alij dicunt seruos & libertos ecclesiæ sequi forū dominæ, id est, ecclesiæ, vt dixi xj. q. j. c. ij. rusticos autē nō. sed seculare: nisi ecclesia ab Imperatore consecuta esset iurisdictionem super eos. arg. lxiij. dist. c. ego. extra de ap. c. si duobus. Verius dicitur hic laicos istos conueniri in foro ecclesiæ ratione prædicta: & qa adhuc erant in administratione. Vnde ratione administrationis rusticos conuenire poterāt sub episcopo: argu. ij. quæ. vj. c. ei qui appel. §. nulli quoque officialiū. post depositam administrationem non: nisi forte in breui, vel nisi fugerent: vt in authen. vt iudi. sine quo suſ fra. §. si quis autem. & §. necessitatem. Alij dicunt, quod iste episcopus reprehensus fuerat, quia œconomum fecerat aliquem de istis laicis, qui tantum clericus esse debet: alias bene posset eis committere curam rusticorum & aliorum bonorum episcopatus. lxxvij. distin. c. ij. in fine.

Laici corā iudice ecclesiastico possunt conueniri.

1 Dicit hic Hugo ꝙ in hoc puncto potestas Bononiē. voluit obtinere contra Bononiē. eſm, sed nō potuit. de hoc no. xvj. q. j. c. generaliter. §. no uarum. in verſ. iuxta. Archi.

Cōcussionis pœna.

c Cum pœna. Isti committebant crimen concussionis, cuius pœna quadruplum est: vt xvij. distin. c. quoniam. & hoc cum ciuiliter agitur. Cum vero criminaliter, puniuntur pro arbitrio iudicis: vt j. q. j. c. concussionis. Et sic ecclesia suum quandoque potest cum augmento repetere: vt xcij. qō. ij. c. in legibus 4.

Ecclesia suū qñq; cū augmēto repetit.

d Vt in subditis. videtur ergo quod prædicti laici non sint de foro ecclesiæ, sed ideo hoc dicit, quia facilius coerceantur clerici, quam laici.

4 De hoc leg. & no. xviij. dist. quoniā. in fin. ibi videas.

e Quā accusent. id est, accusabiles ostendant.

Propings. Hæc est tertia pars distin. in qua dicitur, quod episcop⁹ hoc officium non debet committere suis cō sanguineis. Ioā. de Fantu.

f Decenter. Aut sanguine. sic x. qō. ij. ca. hoc ius. in fin. Vel intellige de ijs, qui malæ vitæ sunt: alias videtur esse cōtra. 3. dist. lxxxvj. nō satis. quis enim carnem suam odio habuit? xiij. qō. ij. ca. non æstimemus. Sed quare ꝓhibet hoc de ꝓpinquis? ideo, quia magis proni sunt episcopi ad dandum coniunctis personis, quam alijs. Sic sæpius & fortius prohiberur fornicatio: quia potius peccatur hoc genere peccati. quinquagesima distin. c. quia tua. Item sicut magis punitur, qui interfecit vxorem, quā matrem: quia proniores sunt homines ad illud faciendum: vt xxxiij. quæ. ij. admonere. Item sicut hac ratiōe subuenitur mulieri cum intercedit: non tamē cum dat, quia promptior est ad intercedendum, quam ad dandum: vt ff. ad Velleia. l. iiij. Item & alia ratione prohibetur dare propinquis: quia semper præsumitur, quod res ecclesiæ latenter lædantur per eos. j. q. iij. c. peruenit. & x. q. ij. c. episcopus.

Episcopi citius pro pinquis quā alijs dant.

† Loca

Mulieri intercedēti, sed non danti subuenitur.

g In duplum. Sic xij. q. ij. c. in legibus.

ADDITIO. Hoc cap. videtur potius contra. sed ibi dicam & pro contrario hic alleg. Hug.

Porro. Hic est quartus articulus, vbi ratio redditur, quare vni personæ non sunt danda diuersa officia.

Ad

Universidad de Deusto Biblioteca

CAN. VII.

AD hoc dispensatio nis prouisio gradus diuersos [a] & ordines constituit esse distinctos, vt dum reuerentiã minores potioribus exhiberent, & potiores [b] minoribus dilectionem impenderent, vera [c] concordia fieret, & ex diuersitate contextio [d], & recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim vniuersitas [e] alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. quia verò queq; creatura in vna eadẽq; qualitate [f] gubernari, vel viuere non potest, cælestiũ militiarum exẽplar nos instruit: quia dum sunt Angeli, & sunt Archãgeli, liquet quia nõ sunt æquales, sed in potestate & ordine (sicut nostis) differunt alter ab altero.

DISTIN. XC.

Litigiosus [g] quoque prohibetur ordinari: quia qui sua potestate discordantes ad concordiam debet attrahere, qui oblationes dissidentium prohibetur recipere, nequaquam litigandi facilitate alios ad dissidium debet prouocare.

Vnde in cõcilio Carthaginensi quarto legitur.

Clerici discordes deijciantur, uel reuocentur ad concordiam.

CAN. I.

DIscordantes clericos episcopus vel ratiõe [h], vel potestate [i] ad concordiam trahat: inobediẽtes synodus per audientiam damnet.

Item ex eodem.

Dissidentium fratrum, in ecclesia oblationum dona non recipiantur.

CAN. II.

OBlationes [k] dissidentium fratrum, neque in sacrario, neque in gazophylacio [l] recipiantur: similiter dona [m] eorum, qui pauperes opprimunt [n], à sacerdotibus refutanda sunt.

Item Cyprianus.

Extra ecclesiam esse probatur, qui pacem cum proximo non habet.

a AD hoc dispensationis. Diuersos. inter prælatum & subditum.

b Et potiores. Hoc erit vsq; in diem iudicij tãtum. Dicit enim Apostolus, Dum mundus iste durabit, homines præerunt hominibus, dæmones dæmonibus, Angeli Angelis. Cum autem Deus erit omnia ĩ omnibus, cessabit omnis prælatio: nõ tamen ordo vel maioritas. Aliquis enim maior erit alio. nã ĩ domo patris mei, &c. de pœni. dist. iiij. c. in domo. sed non præerit ei. Et vide quomodo p̃latus & subditus sibi cõnectuntur: vt xcv. dist. c. esto. & hæc diuersitas ordinum propter maiorem cõcordiam est statuta: vt xlv. di. c. licet. ij.

Prælatio quælibet post iudicium cessabit.

c Vera. id est, per veram concordiã. Ioan.

d Contextio. ĩ. xcv. distin. c. esto. Ioannes.

e Vniuersitas. creaturarum.

f Qualitate. Quia qualitas corporũ non potest manere in vno statu, de cõse. distinct. v. ca. ne tales. & dicit lex, ꝙ circa statum humanum nihil est stabile: vt in auth. de non alie. aut p̃mu. §. vt autem. col. ij. Vel dic qualitate, id est, æqualitate, quia non oẽs possunt esse episcopi.

Status humanus est instabilis.

g LItigiosus. hæc distin. diuiditur in duas partes, in quarum prima probatur quod clerici non debent esse litigiosi: quia ex officio suo tenentur alios ad concordiam reuocare. & si talis fuerit, ordinari non debet. & hoc probat decem autho. sanctorum. Secunda ibi, Præcipimus. Ioan. de Fantu.

g Litigiosus. In hac dist. xc. tractat hoc c. non litigiosum, quod tractauit xlvj. dist. sed dissimiliter. Ibi enim ostendit, quod episcopus non debet esse litigiosus. hic vero quod discordantes debet ad cõcordiam reuocare. Vltimo additur quod episcopi debent sibi vicissim præstare auxilium ad pacem seruandam.

h DIscordantes. Ratione. id est, amicabili cõpositione extra iudicium, & de plano. Nam iudex ad concordiam laborare debet. v. quæstio. ij. ca. si primates [1]. & litigantes reconciliare. ff. de vsufr. l. si cuius. §. æquissimum. & de offic. præsi. l. illicitas. §. ne potentiores. Si ergo inter se compositionẽ faciãt, remanebunt crimina impunita. contra illud ff. ad legem Aquil. l. ita vulneratus [1]. Sed hoc in crimine iniuriarum obtinet, quod quilibet potest remittere. Sed si criminaliter ageretur, esset falsum: sed si delictum tangeret ecclesiam, ibi non posset subditus componere cum prælato: vt xxiij. q. iiij. c. si is qui. Potest tamen renuntiare accusationi: vt extra de accu. c. veniens.

Iudex ad cõcordiã laborare debet.

1 Cõcor. tex. in au[illegible]

ADDITIO. Ad idem in authẽ. de manda. princ. §. 1 Deinde. coll. iij. Pa[illegible] cis enim turbator capite plectendus est. ff. de re mili. l. qui metu. Archid.

i Vel potestate. Scilicet coerctione: vt ff. de officio præsidis. congruit. & infra eodem. l. placuit.

k OBlationes. Cum odium eorum apertum est & notorium, hoc intellige de voluntarijs oblatiõibus, non de decimis & primitijs. extra de deci. de terris. xvj. quæst. j. c. decimas. Lauren.

l In gazophilacio. id est, arca: vel locus est vbi reponuntur oblationes. à gaza, quod est diuitiæ, & phylattain, quod est seruare.

Gazophylaciũ quid est.

m Dona. dicit H. hoc generaliter intelligendum esse de quolibet, qui est in mortali peccato [3]. & gratia exẽpli est illud positum, scilicet dissidẽtium. Tu melius dic, quod cum hæc sit pœna, non debet extendi, nisi quatenus reperitur delictum. Nam specialiter de quibusdam personis inuenitur prohibitũ, vt hic de isto. Item de eo qui pauperem opprimit. Item de sacrilego: vt xij. q. ij. c. de viro. Item de eo, qui vi extrahit seruum suum ad ecclesiam confugientem: vt xvij. q. iij. c. miror. Item de raptore. extra de rapt. super eo. Item de vsurario. extra de vsuris. quia in omnibus. sed etiam pœnitentes quandoque prohibentur oblationes facere, de consec. distin. iiij. c. eos. Idem dico de meretrice [4].

3 Sub[illegible] quo qui [illegible] tumaciter [illegible] cundũ Hugo.

Oblationes facere multis est vetitum.

n Opprimunt. Si quis tamen officiatus opprimit rusticos: quia forte debet habere decẽ, & accipit duodecim, dona eius non sunt respuenda de iure secundũ quosdam: quia transfertur dominium in huiusmodi, & fieri potest inde eleemosyna, nec est vera rapina. arg. xiiij. q. v. non sane. si tamen propterea correctus nollet cessare, debent respui. Vel dic quod inde potest fieri eleemosyna, non tamen oblatio. Idem dico in meretrice, vt dixi xiiij. q. v. in prin.

4 Arg. ad hoc bon[illegible] in authen. de leno. princ. §. qd ibi [illegible] ta. col. [illegible]

Neq.

CAN. III.

NEque ad Cain, neque ad munera eius respexit Deus. Neque enim habere placatũ Deũ poterat, qui cum fratre non pacem, sed zeli discordiã habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrũ? quæ sacrificia se celebrare credunt æmuli sacerdotum? Secum esse Christũ cùm collecti fuerint opinãtur ij, qui extra ecclesiam [a] Christi colliguntur? Tales etiam si occisi in confessione nominis Christi fuerint, macula ista, nec sanguine [b] abluit. [c] inexpiabilis [d] enim & grauis culpa discordiæ, neque passione purgatur.

Item ex octaua synodo.

Murmurãtes à fratrum vnitate alieni efficiantur.

CAN. IIII.

ALienus sit à fratrũ vnitate, qui murmurat, & opus [e] ei9 abijciatur, qui murmurans extiterit, ne pœnam murmurantium incurrat, de qua Apostolus scribit: Neque [f] enim murmuraueritis, sicut quidam murmurauerunt, [g] & perierunt ab exterminatore. [h] Iuxta mẽsuram itaque operis peccator (q̃d in hac sententia Apostoli plenius declaratur) sacerdotis iudicio pœniteat.

Item ex eodem.

Corripiantur, qui rixas & contentiones amant.

CAN. V.

SI quis monachus contentiones, vel rixas amauerit, vel manifestũ [i] conuicium fratri intulerit, iuxta arbitrium rectoris, modumque peccati diuturna [k] expietur pœnitentia. Item, qui cõtentiosus, aut murmurãs extiterit, secundùm arbitrium prioris [l] tãdiu pœniteat, quandiu culpæ qualitas extat.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Dissidentes episcopi ad concordiam redire cogantur.

CAN. VI.

DIssidentes episcopos, si non timor Dei, synodus reconciliet.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. VII.

STudendum est episcopis, vt dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos ad pacem [m] magis, quàm ad iudicium coërceant [n].

Item ex eodem.

Non recipiãtur dona eorum, qui pauperes opprimunt.

CAN. VIII.

EOrum, qui pauperes opprimunt, dona à sacerdotibus sunt refutanda.

Item ex concilio Agathensi.

A cœtu alienentur fidelium, qui ad concordiam redire contemnunt.

CAN. IX.

PLacuit etiam vt (sicut plerunq; fit) quicunque odio, aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari diuturna † obstinatione nequiuerint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur: [o] qui si inimicitias deponere perniciosa intentione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissi-

Gene. 4. a NEque. Ecclesiam. extra quam, qui inueniũtur, exterminabuntur. xxiiij. q. j. quia ex sola. Lau.

b Nec sanguine. si impœnitens decedat. hoc ad exaggerationem huius criminis dicitur: quia idem est in quolibet alio crimine.

c Abluitur. Quo ad vitam æternã, sed valet martyriũ quo ad minorẽ pœnam. de pœni. dist. iiij. si quis autẽ nõ habens.

d Inexpiabilis. verum est post mortem. alias de nemine desperandũ est: vt de pœn. dist. vij. ca. nemo. xxxij. q. ij. c. ancillã. Nam qui impœnitẽs decedit in martyrio, non saluatur. [1] de pœni. dist. j. c. vlti. sed mitius punitur, vt ibidem dicitur, de pœni. dist. iij. c. q̃d ergo. §. potest.

Desperandum est de nemine.

1 Ad hoc vide qd' pœni. dist. j. c. vlti. leg. & no. j. qõ. j. vide.

e ALienus sit. Opus. i. oratio eius, si clericus est. opus enim eius est orare. xxxvj. dist. c. vlt. vel si est laicus, opus eius, id est, oblatio eius. s. ea. dist. c. oblationes. & xij. quæsti. j. cap. duo.

1. Co. 10. b f Neque. sic ij. q. vij. c. plerunq; boni. §. de his etiam.

g Murmurauerũt. & perierunt in deserto. Illa pœna est vt citius moriat. xj. q. iij. episcopi si sacerdotali.

h Ab exterminatore. id est, ab Angelo malo, qui exterminauit murmurantes in deserto à terra p̃missiõis. B.

i SI quis monachus. Vel manifestum. id est, manifeste.

k Diuturna. Videtur ꝙ tanto tempore debeat qs esse in pœnitẽtia, quãto fuit in peccato. iij. q. ij. c. j. Sed dicimus hoc ponẽdum in arbitrio prælati. Nam quandoq; inuenitur, ꝙ debet esse tanta. de pœn. dist. j. ca. quãobrẽ. quandoq; minor. de pœnit. dist. vlti. c. vlti. quandoque maior. de pœni. distin. iij. c. p̃ductior.

Pœnitentia est arbitraria.

l Prioris. id est, abbatis. Abbas enĩ põt absoluere monachum suũ inijciẽtem manus in monachum suũ, vel alterius: sed non potest, si p̃cusserit clericũ secularẽ: [2] vt extra de sen. excõ. cum illorum, &c.

Abbas monachũ excõicatũ absoluere potest.

2 Isto casu debet absolui à diœcesano episcopo. quod dic vt extra de sen. excõ. religioso. ibi videas.

m STudendum. Ad pacem. Hæc & similia intelligo cum ciuiliter agitur de crimine, vel in causa ciuili: secus vbi criminaliter agerẽ. Expedit enim peccata nocentiũ nota esse. ff. de iniur. l. eũ qui. & extra de collu. dereg. cap. j. Ioan. vel cum agitur actione iniuriarum: vt dictum est. s. ea. cap. j. B.

Accusator pẽdente accusatione põt desistere.

n Coercẽat. Arg. quod episcopus si quis coram eo accusauerit aliquem, & velit desistere, & ille velit ei remittere, nõ debeat eos cogere p̃sequi causam illã, [3] etiã lite contestata: & ꝙ illi possint desistere, cũ episcopus debeat eos magis hortari ad pacem, [4] quã ad contentionem. argu. v. q. ij. c. si primates. Ioan. quod verum credo in crimine iniuriarum, vel cũ agitur ciuiliter: alias nõ, [4] vt extra de collu. cap. ij. B.

3 Adde, an & quã do potest accusator desistere, no. Cy. in l. fin. C. de accu. & in l. ij. C. de exhib. re. Bal. in l. athletas. ff. de fal. 4 Et est ratio, qã expedit peccata nocẽtium, &c. vt dicit in gl. præce. secundum Rom.

o PLacuit etiã. Arguantur. Arg. quod admonitio semper debet p̃cedere vindictã, arg. xij. quæstio. ij. cap. indigne.

† Diuturna. no. doctõ. quod iudex põt cogere ad cõpromittẽdũ eos, qui diu litigauerũt, in l. quidã æstimauerunt. si certum peta. C. M.

ADDITIO. Ad idẽ xxxij. q. v. c. præceptũ. ff. de fideicom. lib. cũ vero. §. subiectum. & §. seq. Ad idẽ xlv. dist.

s

Universidad de Deusto Biblioteca

ma excōmunicatione[a] pellantur.

Item Fabianus papa.

Inedijs maceretur acerrimis, qui fratri suo reconciliari non vult.

CAN. X.

SI quis contristatus noluerit reconciliari fratri suo, satisfaciente[b] eo, qui contristauit, acerrimis maceretur inedijs[c] vsque dum gratanti animo satisfactionem recipiat.

Item Innocentius secundus.

Episcopi ad pacem firmiter tenendam vicißim sibi consilium, & auxilium præstent.

CAN. XI.

[2] PRæcipim[9][d] enim, vt episcopi ad solū Deum, & salutem populi habentes respectū, omni tepiditate seposita ad pacem firmiter tenēdam mutuum sibi consilium, & auxilium impendant: neque hoc alicuius amore, vel odio prætermittant. Quòd si quis in hoc Dei opere tepidus inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

Item Victor papa.

Expellendi sunt à communione fidelium, qui sibi inuicem reconciliari noluerint.

CAN. XII.

PErlatum est ad sedē apostolicā aliquos vestrū nocere fratribus velle, & vt cadant, decertare: similiter in sacramētis discrepare:[e] & ob id contentiones & æmulationes fieri inter vos: à qbus dissensionibus vos auertere, & in his omnibus cōcordare,[f] & opē ferre vicissim mādam[9]. Nam si hoc agere citò neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis, ab apostolicæ sedis, & totius ecclesiæ communione vos pelli non dubiteris.

DISTINC. XCI.

QVi autē[g] turpi lucro, uel inhonesto negotio uictū sibi quærere prohibetur, de oblationibus ecclesiæ stipēdia consequatur. Quòd si ecclesia ei sufficere non potuerit, proprio artificio, uel agricultura (exemplo Apostoli, qui de labore manuum uiuebat) sibi necessaria inueniat: ita tamen, ut occasione sui operis, ecclesiæ uigilijs non desit: quod absque inæqualitate[h] sui corporis nulli impunè conceditur.

Vnde Pelagius papa.

Corripiantur clerici, qui officijs matutinis, vel vespertinis se subtrahunt.

CAN. I.

ELeutherius frater, & coëpiscopus noster queritur clericos suos sibi contra canones superbire, & id quod nobis iubentibus facta in scrinio cautione promisit,[i] vt quotidianis diebus vigiliæ[k] in eius celebrarentur ecclesia, illis contemnētibus implere nō posse: sed magis vnumquēque suis (postposito ecclesiæ seruitio) vacare negotijs. Et ideo experientia tua eos, quos tibi esse ostenderit contumaces, debita obiurgatione cōpesce, & modis omnibus vigilijs vacare compelle.

Item ex concilio Ananethensi.

De eodem.

dist.c.licet plerunque. Archidia.

a Excommunicatione. Videt tamē, quod primo iudex secularis coget[1] eos ad concordiā: & si hoc non sufficiat, quod tunc excommunicabūtur. xvij.q.iiij.de presbyterorum, &c.

[1] Coget. Vide legistas l. quidam æstimauerūt. si cez. pet. C.M.

b SI quis cōtristatus. Satisfaciēte. Imo etiam nō satisfaciēte eo, rancorem tenet dimittere: vt de pœnit.distin.v.c.vlti. Quia non est licitum nobis aliquē odio habere: vt xxiij.q.iiij.c.cum in lege.xj.q.iij.ca. inter verba. sed actionem iniuriarū, id est, satisfactionē nō tenemur dimittere. Nā ad remittendam iniuriā nullus est cogendus.[2] xxiij.q.iiij.c.si illi.q.iij.ga lic. imo bene facit, qui dimisso rancore agit iniuriarū. xlv.distinct.& qui emēdat.xxiij.q.v. de occidendis.

Rancorē, sed nō iniuriam tenemur dimittere.

[2] Et vide quod not. j.q. iij. platus. in glo. arg. &c. versi. sed nūqd, &c. Arch.

c Inedijs.i.pœnis excōmunicatiōis.

d PRæcipimus. Hæc est secunda pars distinct. in qua probat, quod episcopi debent sibi præstare consilium & auxiliū ad pacem tenendam. Ioan. de Fant.

d Præcipimus. p ista capit. patet, qđ ad iudicium ecclesiæ spectat facere pacē: vt hic, & extra de treug. & pace. treugas. Item patet hic, quod episcopi puniuntur, q sibi non præstant mutuum auxiliū:[3] vt iij.q.j.ca.nulli. & etiā mortuo episcopo, vel infirmo vicini episcopi tenētur supplere defectum episcopi: vt vij.q.j. cap. pontifices. Ioan.

Episcopi sibi mutuō debēt præstare auxilium.

ADDITIO. Hinc dicūt aliqui, quare per diuersa anni tempora treugæ constituantur.

extra de treug.c.j. vt scilicet eo tempore paci reformādæ detur opera. Argu.C. de fer. dies. Argu.xxiij.q.ij.c. placuit. Io.de Fan. & hic adde & videas quod dicam xxiiij.q.iij. ca. illi qui. Archid.

e PErlatum. Discrepare. Hoc dicit canon, vt simplam teneamus baptismi formā propter schisma vitandum. de consecra. distinct.iiij.c. propter vitādum. vbi tamen consuetudo est diuersa, nihil officit: vt de consec. distinct.iiij.cap. de trina.

Baptismi forma debet esse simpla.

f Cōcordare. Cū metropolitana ecclesia. xij. distinct. cap.penul. de consecra. distinct. prima. cap. altaria. & distinct.iij. cap. literis. Ioan.

g QVi autē turpi. Qui autem. Dictum est supra lxxxviij. distin. clericis non licere negotiari. vnde ostēditur in hac xcj. distinctio. ex quo debeant sustētari: quia de ecclesiasticis stipendijs. vbi autem clerico non sufficit ecclesia, proprijs manibus sibi quærere victum debet, iuxta Apostolum, nō tamen quod ex hac occasione subtrahatur ab ecclesiasticis officijs. H.

Act. 20. &

Clericus proprijs manibus victū quærere pōt.

h Quod absque inæqualitate. id est nisi cum inæquale est corpus exuberantia vel defectu humorum, hoc est, ex causa infirmitatis.

i ELeutherius. Promisit. Quæ promittenda sunt, not. xxiij. distinct. quanquam.

k Vigiliæ. id est, mortuorū exequiæ, vel generaliter ecclesiastica officia.[1] lxj.

[1] Vide eorum ... pa ... dun ... lxxx ... dist. cap.

PALEA.

PResbyter mane matutinali officio expleto, pensum seruitutis suæ canendo, primam, tertiam, sextam, nonam, uesperámque persoluat; ita tamen ut horis competentibus, & signis designantibus iuxta poßibilitatem, aut à se, aut à scholaribus publicè compleantur. Deinde peractis horis, infirmis uisitatis, si uoluerit, ad opus rurale exeat ieiunus, ut iterum neceßitatibus peregrinorum & hospitium siue diuersorium commeantium, infirmorum quoque atque defunctorum succurrere poßit usque ad statutam horam pro qualitate temporis & opportunitatis.

Item ex dictis sancti Benedicti, propheta dicente, Septies in die laudem dixi tibi. (Psal. 118.) Qui septenarius sacratus numerus à nobis sic impletur, si matutini, primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, uesperi, completorij tempore nostræ seruitutis officia persoluamus: quia de his dixit propheta, Septies in die laudem dixi tibi. (Psal. 118.) Nam de nocturnis uigilijs ipse idem propheta ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi, &c. Ergo his temporibus referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ.

Vnde in Carthaginensi concilio legitur.

Sine officij detrimento, artificiolo sibi clericus necessaria quærat.

CAN. II.

CLericus victum & vestitum sibi artificiolo, vel agricultura[a] absque officij[b] sui duntaxat detrimento paret. Clericus enim, qui absq; corpusculi sui inæqualitate vigilijs[c] deest, stipendio[d] priuatus excommunicetur.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. III.

CLericus quilibet verbo Dei eruditus, artificiolo[e] victum quærat. Item omnes clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificiola & literas discant. Qui verò non pro emendo aliquid in nundinis, vel foro deambulant, ab officio suo degradētur. Interemptores[f] autem ab officio declinantes[g], vel negligentius agentes, ab officio remoueantur.

Item ex concilio Aurelianensi.

De eodem.

CAN. IIII.

CLerici verò qui ad opus sanctum adesse contempserint, secundùm arbitrium episcopi ecclesiasticam suscipiant disciplinam.

lxj. dist. cap. quoniam festus. & propter causam hæc cautio fuit exacta ab episcopo isto, quia clerici sui negligentes erant circa diuina officia: alias de iure communi huiusmodi cautio non est in ordinatione episcopi exigēda. Sed videtur quod Eleutherius hoc modo pro suis clericis obligari non potuit, promittendo eorum factum[1], insti. de inuti. stipulat. §. si quis alium. Sed dic quod bene potuit, cum ad eius offm spectaret eos ad hoc cogere, & ita sua interfuit[2]. Præterea per illa verba videtur, promisisse se curaturum, vt illi intersint, sicut cum quis promittit alium iudicio sisti. argu. ff. de verbo. oblig. l. quoties qs alium. & est si.s. lxiij. di. c. tibi domino. Itē est argu. hic quod episcop[9] potest inducere consuetudinem nouam in sua ecclesia quo ad officia celebranda. xij. dist. c. nouit. & de conse. di. iij. c. j.

Episcop[9] pōt suorū subditorū factū promittere.

[1] Hæc gl. dicit sing. Brixiē. in suo dictio. in vers. factū. ad hoc q quis nō potest p mitere factum alienum.

[2] Vnde bene obligabat. instit. de inutili. stipul. §. cæterū. & §. seq.

Episcop[9] in sua ecclesia nouam cōsuetudinē inducere potest circa officia.

a CLericus. Agricultura. arg. C. de episco. et cler. l. ij. Nam mercari non potest. lxxxviij. distin. c. fornicari. H.

ADDITIO. Sub. vt ibi dicitur. sed ipsa mercatio debet esse honestatis conscia, vt ibi etiam dicitur. qđ erit secūdum Azo. si faceret libros, & postea venderet. ad hoc xiiij.q.iiij.c.j. & x.q.iij.c. cauendum. in fi. quod dic vt no. xiiij.q.iij. in summa. in fin. & q. iiij. c. iij. & lxxxviij. distinct. c. j. & ij. Archid.

b Officij. Ergo clericus nō potest operas suas per totam diem locare, cum non debeat officio deesse, vt liiij. di. c. si seruus.

Clericus locare per totam diē opas suas non potest.

c Vigilijs. Non tamen videtur puniendi, si desint diuinis officijs, cum non possint percipere necessaria ab ecclesia, cum de altario debeant viuere: secus tamen est, quia fecerunt sibi præiudicium, quando permiserunt se promoueri ad tam tenuem ecclesiam, sicut est in matrimonio carnali, arg. xxxij. q. v. c. horrendus. Vnde sicut vir tenetur ministrare necessaria vxori, quæ tamen est talis, quod ei debitum reddere non valet, vt xxxij. quæst. v. c. quod proposuisti. & capitu. ij, qui. ita iste tenetur officiare ecclesiam, licet pauper sit, & dicere cum Apostolo, Scio et abundare et esurire, &c. xlj. distinct. quod dicis. et ministrent ei manus. xxj. quæstio. j. c. clericus. in fine. Imo videtur, quod debeat auferri ei ecclesia, eo qđ ad tenue beneficium se promouendum consensit: vt dicitur extra de præben. c. vlti. Sed quid si à principio fuit diues ecclesia cum ad eam promotus est, sed post vergit ad exiguitatem? Dices clericum adhuc teneri sic. episcopus tamē in hoc casu & præmisso debet eam vnire ecclesijs alijs. x.q.iij.ca. vnio. de consecra. distinct. j. cap. omnes.

Ecclesiā etiam pauperē tenet cleric[9] officiare.

d Stipendio. Sed cui applicabitur hoc? Potest dici, quod canonicis simul cum episcopo. Hoc verum est in eo, quod de cōmuni percipiebat, alias videtur, quod tantum canonicis, arg. C. de hære. decu. & naui. l. j. ij. & iij. nisi cum iniuste priuatus est. tunc enim omnia ipse recuperat, quæ amisit. ff. de re mil. l. penul. C. e. l. j. li. xij. Lau. Sed certe ego credo, quod suum beneficiū debet assignari alicui, qui celebret pro eo donec ipse est excommunicatus: vt extra de appel. c. peruenit. B.

Excōicati beneficiū, cui est assignandum.

e CLericus. Artificiolo. Ex quali artificio clericus pōt sustētare se, notaui xiiij. q. iij. c. in summa.

f Interemptores. Id est, illud secundum quod solet esse inter emptores, & tunc sunt duę partes. secundum quod est hic interemptores, est vna pars, & vocat interemptores proxenetas, de quibus habes ff. de proxe. l. ij.

Interemptores, sūt pxenetæ.

g Declinantes. Scilicet clerici. Ioan.

Universidad de Deusto Biblioteca

Cum autem. Hæc di. diuiditur in quatuor partes, in quarum prima dicitur quod corde Deo est cantandum, non tantum voce: & hoc probat duabus authoritatibus. Secunda ibi, A quibus. Tertia ibi, Nunc autem. Quarta ibi, Quod autem. Ioan. de Fant.

DISTIN. XCII.

1 ps Cum autē a ad ecclesiā uenerint, corde magis quam uoce Deo cantandum meminerint.

Item Hieronymus in epistola ad Ephesios.

Corde, non voce Deum laudare debemus.

CAN. I.

Cantantes b & psallentes in cordibus vestris Domino. Audiāt hæc adolescentuli, audiant c ij, quibus in ecclesia est psallendi officium. Deo non voce d, sed corde cantādum, nec in tragœdorum modum guttur & fauces dulci medicamine colliniendæ e †, vt in ecclesia theatrales f moduli audiantur & cantica.

Ab officio autem cantandi & psallendi diacones inueniuntur exempti g, ne dum uocis modulationi student, altaris ministeria negligant.

Vnde Gregorius.

Cantandi officium diacones sibi non vsurpent.

CAN. II.

In sancta Romana ecclesia dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, vt quidam ad sacri altaris ministerium constituti cantores eligātur, et in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inseruiant, quos ad predicationis h officium, & eleemosynarum studia vacare congruebat. Vnde fit plerunque, vt in sacro ministerio dum blāda vox quæritur, congrua vita negligatur, & cantor minister Deum moribus stimulet i, cùm populum vocibus delectat. Qua de re presenti decreto constituo, vt in hac sede k sancti altaris ministri cantare non debeant, solúmque l Euangelicæ lectionis officium inter missarum solennia exoluant: psalmos vero ac reliquas lectiones censeo per subdiacones, vel (si necessitas exigit) per minores ordines exhiberi. Si quis autem cōtra hoc decretum meum venire tentauerit, anathema sit.

2 *A quibus ordinandos oporteat esse immunes, breuiter monstratum est, de quorum uerò manibus suos ordines suscipere debeant, facilè patet. Sacerdos enim, & cuncti infra ipsum constituti ab episcopis debent ordinari.*

Vnde in concilio Martini Papæ legitur.

Qui non sunt ordinati ab episcopo, in pulpito non psallant, neque legant.

CAN. III.

Non liceat in pulpito psallere m, aut legere, nisi qui ab epo n sunt ordinati lectores.

a Cum autem. Ostendit magister in præcedenti dist. quod clerici debēt celebrare diuina officia in ecclesia. In hac xcij. di. ostendit magister qualiter, quia s. non debent vocis modulationi insistere. Adijcit etiam quod in ecclesia Romana diacones cantare non debent, sed verbo prædicationis vacare. Postea mouet incidentem q. vtrū episcopi, qui non recipiuntur in sua ecclesia, possint in alia parochia episcopale officium exercere.

b Cantantes. Hæc sunt verba Apostoli.

c Audiant. Verba Hieronymi exponentis.

d Non voce. Tantum. nam & voce decantandū est, vt de consec. dist. v. c. non mediocriter. et ibi, psallite Deo in iubilatione. tamen magis cordis deuotione quā vocis iubilatione, vt xxxviij. di. sedulo. Vnde versus. Non vox, sed votum, non cordula musica, sed cor: Non clamans, sed amans cantat in aure Dei.

e Colliniendæ. Vt populum delectent, nam nec ipsa veritas pronūtianda sic est, vt quis hominib⁹ placeat. xxij. q. ij. c. primū. Linire autem, vt melius cantent, & pronuntiēt, vel vti electuario, peccatū non est, si ad laudem Dei & nō gratia laudis cōsequendæ deliniantur. arg. xxxiij. q. iiij. obijciuntur. procurare enim debet, vt clara voce, non rauca pronuntiet: vt xxj. dist. c. j. vt populus plane intelligens dicat Amen, vt xxxviij. di. c. sedulo.

f Theatrales. Tragœdi sic faciebant in theatro decantando tragœdias. & dicuntur à tragos, quod est hircus, & oda, quod est laus, quia hirco remunerabantur, propter fœtidam naturam hirci.

g Exempti. Hoc intellige quando inducti sunt in ecclesia ad cantandum Euangelium, & sic intellige sequens cap.

h In sancta. Predicationis. Infra xvj. quæstio. j. adijcimus. contra. sed illud ex causa dictum est propter quosdam improbos monachos hoc sibi vsurpantes. xvj. q. j. c. peruenit. alias etiam diaconi possunt prędicare. Vel hoc intellige ex delegatione: alias solius sacerdotis officium est prædicare. Vel prędicationem appellat lectionem Euangelicam.

i Stimulet. Id est, exasperet cōtra se.

k In hac sede. Apostolica. Ex hoc dicūt quidam hanc prohibitionem in ecclesia Romana tantum locum habere. alij tantum de Cardinalibus intelligunt. Hug. vero generaliter intelligit esse prohibitum, cum scilicet ad legendum Euangeliū induti sunt: quod patet ex illo verbo quod infra dicit, inter missarum. & causa huius constitutionis fuit honestas.

l Solumq;. Arg. quod diaconus nō nisi causa necessitatis debet legere epistolam. xxv. distinct. c. j. &c.

2 A quibus. Hæc est secunda pars di. in qua dicitur, quod nullus debet cantare in pulpito, nisi sit ordinat⁹. & hoc probat per ca. seq. Ioan. de Fant.

m Non liceat. Psallere. Argum. pro laicis, qui non cantant in pulpito, sed alibi in ecclesia.

n Qui ab episcopo. Vel abbate. lxix. dist. c. j. vel etiam à sacerdote: vt xxij. distinct. c. psalmista. Sed aliter accipitur ibi psalmista.

b Vt infra ea. ca. j. Ephes. 5.

a Vt j. ead. ca. ij.

3 Vt j. ead. c. non liceat. §. de episcopis. cū ca. sequen.

† Alias, liniendæ sunt.

Cordis deuotiōe magis, quam vocis iubilatione cantādum est.

Vocem aptare ad clarius cātandū, nō est peccatum.

Tragœdi vnde dicantur.

Sacerdotis solius est prædicare.

Laici in ecclesia possunt cantare.

De

De episcopis autem, à quibus, vel in quibus locis ordinari debeant, suprà diffinitum est.

3 Nunc autem quęritur de ijs, qui ordinati à parochia sua non recipiuntur, vel pro aliqua causa eas adire noluerint: an in alterius parochia episcopale possint officium celebrare.

De his in cōcilio Martini papæ sic statutū est.

Sacerdotis officium geret episcopus, quem sua parochia non recipit.

CAN. IIII.

Si quis a ordinatus episcopus ad parochiam cuius est electus, pro contētione b populi aut pro aliqua c ratione, non pro sua culpa in parochia, q̄ ei fuerit data, non ierit: hunc honorē oportet sacerdotij tantummodo cōtingere: d ita vt de rebus ecclesiæ in quam venit, nihil præsumat: sustineat autem quid de eo sanctū concilium iudicare e voluerit.

Item ex concilio Antiocheno.

De episcopo ordinato, quem sua parochia non recipit.

CAN. V.

Si quis episcopus ordinatus ad parochiam, cuius est f electus, minimè accesserit, non suo vitio, sed quòd eum aut populus vetet, aut propter aliam g causam, non tamen eius vitio perpetratam: hic & honoris h sit & ministerij particeps, dunmodo rebus ecclesiæ, vbi ministrare cognoscitur, in nullo molestus existat: quem etiam obseruare cōuenit quicquid synodus prouinciæ i perfectè iudicando decreuerit.

Item ex concilio Anchiritano.

A sua parochia non recepti alijs molestiam non inferant.

CAN. VI.

Si qui episcopi ordinati sunt, k neque recepti ab illa parochia, in qua fuerāt denominati, voluerintque alias occupare parochias, & vim præsulibus earum inferre, seditiones aduersus eos excitando, eos abijci placuit. Quòd si voluerint in presbyterij ordine (vbi prius l fuerant) vt presbyteri residere, non abijciantur m à propria dignitate. n Si autem seditiones commouerint ibidem constitutis episcopis, presbyterij quoq; honor talibus auferatur, fiantque damnatione notabiles.

Item ex concilio Antiocheno.

Communione priuetur episco-

De episcopis. Nunc autem. Hæc est tertia pars distinct. in qua dicitur, quod si episcopus ad parochiam ad quam ordinatus est, nō potest venire ex causa, potest exercere officium suum in ecclesia presbyterali, vbi prius fuerat, ita quod non sit episcopo iniurioso, in cuius parochia fuerit. & hoc probat per quinq; authoritates sanctorum patrū. Ioā. de Fantu.

a Si quis. Hæc tria capitula loquuntur de eadē materia, scilicet cū quis est ordinatus episcopus ad aliquam ecclesiā, sed non audet ire illuc propter scādalum, vel propter hostilitatē, vel quia ibi non recipit aliqua de causa, siue culpa tamen sua: iste non debet aliquid præsumere de reb⁹ ecclesiæ, ad quam diuertit: & expectabit quousque prouideat ei synodus alibi. vij. quæstio. j. c. pastoralis.

b Pro cōtentione. Argum. contra xvj. quæstio. vlti. cap. si plures.

c Aut pro aliqua. scilicet de iure: qa dicunt se non elegisse eum, vel dicūt quod renuntiauit episcopatui.

d Contingere. id est, non episcopalia, nisi inuitatus sit. arg. extra de eo qui renun. epis. c. j. infra vij. q. j capit. episcopi.

e Iudicare. Nam aliam ecclesiam, si vacat debēt ei conferre. vij. q. j. cap. pastoralis. 1 sed & populus est excommunicādus, qui eū non recipit cum iustam causam non prætēdat, nisi scandalum timeatur: sicut & ipse excommunicatur, cum ad ecclesiam illam ire non vult. j. ea. cap. iij. Ioan.

f Si quis. Cuius est. id est, ad quam.

g Aliam. quam forte allegat.

h Et honoris. Videtur contra s. proxi. cap. sed dic honoris, id est, honorabilis ministerij: quia in vestibus episcopalibus exercebit sacerdotale officiū, non episcopale, nisi inuitatus sit, vt dixi s. cap. proxi. & maior reuerentia exhibebitur ei, quam alij presbytero simplici.

ADDITIO. Et hoc in memoriam dignitatis: vt ff. de decur. l. vltima.

i Prouinciæ. Quæ scilicet habet decem vel vndecim episcopos & metropolitanum. vj. quæstio. iij. c. scitote. Lauren.

k Si qui episcopi ordinati sunt. id est, si qui clerici ordinati sunt episcopi.

l Vbi prius. id est, in quo loco, vel in quo ordine. Sed nunquid prior ecclesia tenet eos recipere? videtur quod non. lxxij. distinc. cap. placuit. argu. contra. xxj. quæst. ij. capit. si quis iam translatus. Ad hoc dic, quod si habuit corporalem possessionem per se, vel per alium eius ecclesię ad quam modo non recipitur, non tenetur prior ecclesia eum recipere, licet nondum eius beneficium sit collatum. Si nō habuit possessionē, a tenetur: licet iam alijs concessa fuerint eius beneficia: vt extra de elect. c. cum in cunctis. vij. quæst. j. c. cos. C. de repud. hære. l. vlti. Per aliū dixi: quia idē est ac si per se, extra de pręben. c. accedens. argu. iij. quæstio. j. cap. j. in §. j. Ioan. hæc glos. non adaptatur ad text. B.

m Non abijciātur. Arg. quod nō debet elect⁹ in alia prouincia priuari beneficio priori ante, quam transferatur ad aliam.

n Dignitate. Sed nunquid est clericus huius episcopi? Distingue: quia si non vult renuntiare episcopatui, ad quem electus est: nō erit clericus eius, remanebit tamē ei prius beneficium, quod ius conseruauit ei. Si vero renuntiauit, eius clericus erit, & ab eo iudicabitur. extra de renunt. ad supplicationem. nisi in criminali causa. Tamen non potest eum deponere in memoriam pristinæ dignitatis. ff. de decur. l. vltima. Quod ergo dicit auferatur honor, dic quod per papam, argu. C. vbi sena. vel claris. l. vlti. circa medium. Ratione autem delicti poterit eum excommunicare, si excesserit in sua diœcesi, licet non abrenuntiet episcopatui: quia & posset quemlibet archiepiscopum non suum, argu. vj. quæstio. iij. cap. placuit. ff. de offic.

Episcopo debet synodus prouidere, qui ad ecclesiam suā nō audet accedere.

1 Et j. ea. c. pen. sed hoc c. pastoralis. hoc nō probat, qa loquitur in pastorali concessione. Archidi.

Excōicandus est populus suū non recipiens episcopum.

Prælatus, an sit recipiendus, qui ad ecclesiam dimissam redit.

a Scilicet pacificā, vel per eū stetit quo minus eā habuerit. extra lib. vj. de præben. licet episcop⁹. Archi.

de offic. præsi. l. præses. Hoc tamen tene, quod sine licentia papæ non abrenuntiabit, extra de translatio. episcopo. inter corporalia. Lau.

a Si quis episcopus. Impositionem. id est, ordinem episcopalem.

b Nec acquieuerit. intra tres menses. j. 50. distin. cap. quoniam spōsa. tamen intra duos mēses, &c. extra de cōuer. coniug. cap. ex publico. Ioan.

c Si quis episcopus vacās. id est, vacans episcopatu, vel episcopatum nō habens: sicut dicitur mulier vacans, quæ virum non habet. ff. ad legem Iuliam de vi publ. l. qui cœtu. §. qui vacantem. Io.

Mulier vacans est, quæ virum nō habet.

d Irruerit. Sed quid si iste intrusus aliqua contulerit ipsi ecclesiæ? Tenetur ei ecclesia restituere, sicut de simoniaco, extra de simo. ca. veniens. & quia nihil deperit ecclesiæ. liiij. distinct. c. generalis. Sed si bene promotus esset, ecclesia non tenetur ei restituere: & ideo bonus deterioris est conditionis, quam malus. Ioā. Sed contra extra de simo. cap. de hoc. Solu. in simoniaco dicunt quidam, quod nihil debet ei restitui: & quod dicit illa decret. ca. veniens. dispensatio fuit. Alij dicunt, quod propter delictum abbatis & monachorū hoc contingit. T. dicit, quod clerico in seculo remanenti nihil restituitur: secus si ad religionem trāsit: vt xxvij. q. j. c. si quis rapuerit. De clerico autem seculari, qui remouetur ab ecclesia, quid iuris sit, si aliqua contulit, [1] not. extra de cle. coniug. cap. quod à te. Barthol.

Intrusus an recipiat, quæ ecclesiæ contulit.

e Desideret. Argum. quod quæ malo sunt inchoata principio, non conualescunt, quamuis ad eum casum deueniant à quo recte possent incipi: vt vij. quæstio. j. cap. episcopum. extra de elect. c. auditis. [2] Argu. contra extra de iure patro. cap. cura pastoralis. extra de conuer. coniug. cap. placet. Ioan. Dic, quod ipso iure nullum est, non conualescit: alias secus. [3] extra de electio. cap. auditis. & cap. quod sicut. B. Item arg. quod non valet electio concors, nisi canonica sit. xviij. quæstione secunda. capitu. si quis abbas. lxiij. distinctione, capit. j.

1 In ipso introitu.

2 Cōcor. tex. in authē. vt iudices sine quoq. suffra. § cogitatio. col. ij.

3 Dic vt dixi 64. di. Salonitanæ. Archidia.

f Et perfectum. Et nota, quod cōcilium dicitur perfectum, licet non assit Primas: vt xviij. distinctio. capitulo primo.

pus, qui sibi cōmissam ecclesiam adire neglexerit.

CAN. VII.

Si quis episcopus per manus impositionē [a] episcopatum acceperit, & sibi commissum ministerium subire neglexerit, nec acquieuerit [b] ire ad ecclesiam sibi cōmissam: hunc oportet communione priuari, donec susceperit coactus officium: aut certè de eo aliquid integra decreuerit eiusdem prouinciæ synodus sacerdotum.

Item ex eodem.

Sine concilio integri ordinis vacantem episcopus ecclesiā non adeat.

CAN. VIII.

Si quis episcopus vacans [c] in ecclesiam nō habētem episcopum surripiens populos sine concilio integri ordinis irruerit, [d] etiam si populus, quē seduxit, desideret [e] illum, alienum tamen eū ab ecclesia esse oportet. Integrum autem & perfectum [f] concilium dicimus illud, cui metropolitanus episcopus interfuit.

4 Quòd autem suprà clerici se vigilijs subtrahentes excōmunicari iubentur, de his intelligendum est, qui ab episcopo frequenter admoniti negligentiam suam corrigere contemnunt.

Vnde in concilio Martini papæ legitur.

Excōmunicetur clericus, qui ab episcopo commonitus matutinis, vel vespertinis horis adesse neglexerit.

CAN. IX.

Si quis presbyter aut diaconus, vel quilibet clericus ecclesiæ deputatus [g] in quolibet loco fuerit, in quo ecclesia est: & ad quotidianum psallendi officium matutinis, [h] vel vespertinis horis ad ecclesiam non conuenerit, [i] deponatur à clero: si tamen castigatus [k] veniam ab episcopo per satisfactionē noluerit promereri.

Quod autē. Hæc est quarta pars distinct. in qua dicitur, quod omnis sacerdos cōpellatur interesse officijs. Io. de Fantu.

g Si quis presbyter. Deputatus. per hanc literā dicunt quidam illum teneri ad hoc tantum, qui alicui ecclesię intitulatus est, alias nō. etiam si ordinatus sit ad titulum suæ possessionis, extra de præben. ca. episcopus. Tu dic eum & quēlibet clericum teneri ad hoc, licet non teneatur specialiter ad hāc, vel illam ecclesiam. sic exaudi extra de regul. c. super eo.

h Matutinis. Matutina dicuntur officia, quæ celebrantur à mane vsque [4] ad nonam: vespertina à nona vsque ad noctem. xj. quæ. iij. si quis episcopus in cōcilio. Hugo.

Officia matutina & vespertina.

4 Exclusiue siue reuel. secundum Hugo.

ADDITIO. Sed aliter ibi exponitur secundum Lauren. vt ibi dicam. Archid.

i Conuenerit. Nā ex præcepto tenentur clerici ad horas. extra de celebra. miss. ca. dolentes. in si. ibi videas. Archidia.

k Castigatus. Nota, quod pro prima offensa nō est quis puniendus: vt lxxxiiij. distinct. cap. honoratus. & extra de offic. custo. capitu. j.

Offensa prima non debet esse punita.

DISTIN. XCIII.

1 P:

Obedientia [1] autem inferiores ex ordine superioribus debent. summo enim pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, ut nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit: nec in ecclesia esse poterit, qui eius cathedram deserit. Vnde beatus Petrus princeps apostolorum in ordinatione Clementis [a] populum alloquens inter cætera ait: †

Obedientiam. In hac distinct. incipit septima pars tractatus distinctionum. Et hæc distinctio diuiditur in septem partes, in quarum prima tractat de obediētia, quam debent omnes catholici ecclesiæ Romanæ capiti suo. & hoc probat quatuor authoritatibus. Secunda ibi, Reliqui. Tertia ibi, Vt igitur ex præmissis. Quarta ibi, Compagis. Quinta ibi, Diaconi. Sexta ibi, Hoc capitulo. Septima ibi, Hoc autem. Ioannes de Fantu.

1 Obedientiam. Hic intitulatur xciij. distinctio. in qua ostendit magister hactenus qualiter, & à quibus, & in quibus locis clerici & prælati debent ordinari: sed quia dignitas prælatorum sine obedientia contemptibilis est, ideo ostendit hic de obediētia, quam debent inferiores superioribus. Et primo de obedientia, quę debetur Papæ. Secundo de obedientia, quam debent minores maioribus rōne ordinis. postea de obedientia, quam subditi clerici debent episcopis suis. ostēdit etiam differentiam inter presbyteros & diacones, quandoq; loquens contra istos, quandoq; contra illos. ad vltimum ostendit presbyteros maiores esse diaconibus. Nota autem quod obedientia consistit in tribus, in reuerentia exhibenda, in mandato suscipiēdo, in iudicio subeundo. Reuerentiā debet minor, vt assurgat maiori vt cedat ei primum locū in sedendo & eundo, nisi minori maior administratio cōmissa sit. Vnde archipresbyter vel presbyter archidiacono debet reuerentiam, licet ordine maior sit, ratione maioris administrationis. xxv. di. c. j. hac cōsideratione quādoq; presbyter tenetur obedire diacono prælato. In mandato autem & iudicio nemo tenetur obedire, nisi ei, qui habet administrationē vel iurisdictionem super eum, & nisi ab eo absoluatur per appellationem, vel recusationem. vel si ei controuersiam [1] moueat, vel si prælatus deponatur. viij. q. iiij. in summa. & c. nonne. Lauren.

† [redacted] Q.G.

Obedientia in tribus consistit.

† Cōmunicatione.

1 Id est, si moueatur quęstio inter prælatū & clericū suū. xj. q. 5. j. de persona. extra de for. cōpet. si quis cōtra. Archidia.

Cui pro actibus suis prauis apostolicus inimicatur, ei communicare non debemus.

CAN. I.

Si inimicus est [b] iste Clemens alicui pro actibus suis prauis, vos nolite [c] expectare [d], vt ipse vobis dicat [e], Cum illo nolite [f] amici esse: sed prudēter obseruare debetis, & volūtati eius absque commonitione † obsecūdare, & auertere vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum, neque loqui ijs, quibus ipse non loquitur [g]. Vnde vnusquisque, qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias habere, festinet citius reconciliari ei, qui omnibus præest, & per hoc redeat ad salutem, cùm obedire cœperit monitis præsidentis. Si verò quis amicus fuerit his, quibus ipse non loquitur, vnus est ipse ex illis, qui exterminare [h] ecclesiā Dei volunt: & quum corpore videatur esse nobiscum, mente tamen & animo contra nos est: & est multo nequior hostis [i] hic, quàm illi, qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarū speciem, quæ inimica sunt gerit, & ecclesiam dispergit, & vastat. Ideóq; huiusmodi apostolicis institutis vos monentes instruimus, vt effecta certior charitas vestra solicitius deinceps agere studeat, & cautius, ne peruersi & infideles homines lędendi fideles & beneuolos habeant facultatem.

Item Gregorius.

A nullo debet suscipi, quem Romana depellit ecclesia.

CAN. II.

Miratus valde sum, quia in tanto Salonitanæ ecclesiæ clero [k] & populo vix [l] duo in sacris ordinibus [m] inuenti fuerūt, frater scilicet & coēpiscopus meus Paulinus, & dilectissimus filius meus Honoratus archidiaconus eiusdem ec-

a Clementis. In presbyterum. Nam Petro viuente non fuit Clemens Papa. viij. q. j. si Petrus.

ADDITIO. Ad hoc xv. quæstio. vj. c. alius. & cap. sequenti. Archid.

b Si inimicus est. Inimicus dicitur hic quo ad opinionem excommunicati, sicut iudex dicitur crudelis latroni. xxiij. q. v. non est crudelis. alias Papa neminem debet habere odio, imo pacem cum omnibus habebit. xj. q. iij. inter verba. Vel inimicus est actibus, vt lxxxvj. dist. odio.

Papa neminē odio habeat.

c Nolite. Sic vij. quæstione j. scire: xj. quæ. iij. quibus episcopi. Argumen. contra. vj. quæ. ij. si tantum. sed ibi solutum est.

d Expectare. Ergo denuntiatio non est expectanda. extra de sent. excom. cum non ab homine. tamen sola fama semper non sufficit ad hoc, vt quis vitandus sit, vt extra de excess. prælato. inter. licet sit arg. contra. extra de elect. venerabilem. Sed quid si Papa communicat excommunicato? Non incidit ideo in canonem, quia Papa non ligatur à canone, vt extra de elec. innotuit. ff. de rece. l. pe. nec eo ipso eū absoluit, argumentum extra de sen. excom. cum desideres. Si tamē ei communicaret intēdendo eum absoluere facto, etiam si non verbo, habēdus est pro absoluto, cum princeps sola volūtate libertatē concedat. ff. de manumiss. l. apud. et facit ad hoc extra de sent. excom. si aliquando. extra de priui. cum olim. de fideicommiss. lib. l. si voluntate.

Fama sola non sufficit, vt excōmunicatus vitari debeat.

Papa communicans excōicato nō incidit in excōicationē, nec eū absoluit.

e Dicit. Non enim, debet certiorari, qui non ignorauit. ff. de actionibus empti. l. j.

f Nolite. Nā eo ipso quis suspectus est, quod inimicorum est amicus. argu. iij. q. v. c. iij. & ob hoc filius matrem exhęredat. C. de inoffi. testa. l. liberi. Et est simile extra de accu. cum oporteat.

Inimicorū amicus est suspectus.

g Non loquitur. Hoc verum est in hoc casu, si qui scilicet excommunicati sunt: secus si propter priuatum odium alicui non loqueretur.

h Qui exterminare. Infra xxiiij. q. j. quoniam vetus.

i Hostis. Vnde Boethius. Nulla pestis efficacior est ad nocendū, quam familiaris inimicus. arg. C. de dolo. l. lata. vnde, Non est deterior hostis, quam fictus amicus, Non odium grauius, quam simulatus amor. vnde illud etiam, Mus in pera, &c. arg. xiij. quæstio. j. c. j. c. ecclesias. §. item præcepit. si. est xij. quæ. j. certe. Io.

Familiares inimici sunt pestiferi.

k Miratus valde sum. Clero. Et ita quilibet episcopus suffraganeus est de clero metropolitani. argu. extra de postula. prælat. bonæ. argu. lxxxvj. di. si qui vero. Forte iste fuerat canonicus, & adhuc retinebat ibi præbendam.

l Vix. Quod ergo vix fit, tamen fit. ff. de iud. vix. xix. di. in memoriam. Arg. contra. ff. ad Velleia. tutor. quia ibi dicitur vix fieri, vt quis pro se apud eundem intercedat. & ita vix, id est, nunquam. sic ij. q. vj. c. biduum. vers. si aduersus.

Quod vix fit, fieri dicitur.

m Ordinibus. Argu. pro eis, qui multitudinem non sequuntur. vt vij. quæ. j. denique. Et quod multitudo non excusat à delicto, vel pœna: argumen. ij. quæst. j. multi. z. distin. xxiij. in nomine. Argumentum contra. z. dist. xix. in canonicis.

Multitudo nō excusat à delicto.

Universidad de Deusto Biblioteca

clesiæ, qui communicare Maximo sacerdotiũ rapienti minimè consentirent, & se Christianos esse cognoscerent. Debuistis enim filij [a] charissimi pensare ordines vestros, et quem sedes Apostolica repellebat, repulsum cognoscere. vt prius (si posset) ab illatis criminibus mũdaretur, & tũc ei vestra dilectio communicaretur, ne particeps obligationis existeret.

Item Cyprianus.

Non est in ecclesia, qui cathedram Petri non sequitur.

CAN. III.

QVi cathedram Petri (supra quã fundata est ecclesia) deserit, in ecclesia se esse non confidat.

Episcopi uerò, qui apostolicæ ordinationi subiacent, etiam hanc ei reuerentiam debent, ut singulis annis Apostolorum liminibus sese repræsentent.

Vnde Anacletus & Zacharias Papa.

Singulis annis Apostolorum limina visitent episcopi, qui ordinationibus apostolicis subiacent.

CAN. IIII.

IVxta [b] sanctorum patrum & canonum instituta omnes episcopi, qui huius Apostolicæ sedis ordinationi subiacẽt, & qui propinqui sunt [c], annuè circa Idus Maij sanctorum principũ Petri & Pauli liminibus præsententur [d] omni occasione seposita. Qui verò de longinquo [e] sunt, iuxta [f] chirographum [g] suum impleant. Qui autem huiusmodi constitutionis contemptor extiterit (pręterquam si ægritudine fuerit detentus) sciat se canonicis [h] subiacere sententijs.

2 *Reliqui uerò in ecclesia minores semper debent maioribus subesse, sicut in synodo sancti Syluestri legitur.*

Minores maioribus obedientiam exhibeant.

CAN. V.

A Subdiacono † vsq; ad lectores [i] omnes subditi sint diacono cardinali viro reuerendissimo in ecclesia repræsentantes ei honorẽ [k]. Porrò pontifici presbyter, presbytero diaconus, diacono subdiaconus, subdiacono acolythus, acolytho exorcista, exorcistæ lector, lectori ostiarius, ostiario abbas [l], abbati monachus in omni loco repræsentet obsequium, siue in publico siue in gremio [m] ecclesiæ.

Item ex epistola Clementis Papæ.

Quod sit officium diaconorum.

CAN. VI.

DIaconi ecclesiæ sint tanquam oculi [n] episcopi oberrantes [o] & circunlustrantes cum verecundia actus totius ecclesiæ, perscrutãtes diligentius si quem videant fieri vicinum præcipitio [p], & proximum esse peccato, vt referant hoc ad episcopum, & ita episcopo suggerere quæ ad cultum ecclesiæ, & disciplinam eius pertinent, diaconibus cura sit.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. VII.

SAcerdotes verò dicebat beatus Petrus sal terræ [q], & mũdi lumen: docens eos in splendore bonorum operum glorificare Deum patrem, de

Extra ecclesiã est, qui cũ episcopo nõ est.

a Filij. Qui ergo priuati sunt à sacramentis, filij sunt ecclesiæ, quia sunt epi. s. filij: cum certum est, qđ qui nõ est cum epõ, extra ecclesiam est. argu. vij. quę. j. scire. Vel dic, ꝙ iam erãt absoluti, vel quia cã humilitatis hoc dixit. ij. q. vij. nos si incompetenter.

b Iuxta. Hoc capi. loquitur de eis, qui subsunt domino Papæ nullo medio.

c Propinq sunt. Qui. s. in eadẽ prouincia sunt, illos vocat lex præsentes. C. de præscrip. x. anno. l. vlti.

ADDITIO. Ad hoc extra de maio. & obed. humilis. vbi de hoc.

d Præsententur. Per se, vel per alios. extra de iureiuran. ego. N.

e De longinquo. Argu. ratione loci permitti, qđ alias nõ permittitur. arg. xxiiij. q. j. pudẽda. s. di. lxiij. cũ lõge. s. dist. xxix. c. j. & ij. s. dist. iiij. erit. s. dist. lxiij. ca. j. & ij. Et dic longinquo. vt sunt vltra Italiã cõstituti, vt extra de electio. nihil est quod ecclesiæ. Vel remotos vocat vltra duas dietas, vt extra de rescript. nonnulli.

Remoti qui dicuntur.

f Iuxta. Argu. ꝙ expediri per alios sufficit quod iuste impeditus per se facere non potest. xviij. di. episcopus.

Impeditus per alium expedire potest officium suum.

g Chirographũ. Extra de ele. significasti. in parte decisa. s. lxv. di. si qs. v. q. iij. si ægrotãs.

h Canonicis. Supra distin. xviij. si quis episcoporum.

Reliqui. Hæc est secunda pars huius distictio. in qua dicitur, quod omnes minores in ordine, vel dignitate debẽt suis maioribus præstare reuerẽtiam, & hoc probat per septem authoritates.

i A Subdiacono. Ad lectores. Hic nomine lectorum omnes inferiores ordines comprehendit.

k Honorem. Ratione ordinis. Hæc est enim iustitia, vt minor seruiat maiori. xxxiij. q. vlt. est ordo. nisi minor in administratione maiori sit. xcv. di. c. j. vel nisi obtineat locum superioris. j. e. c. vlti.

l Abbas. Loquitur secundũ ea tempora cũ monachi nõ erant clerici: vt j. xvj. q. j. generaliter. Vel forte quilibet cleric' dignior est quolibet monacho. argu. xvj. q. j. alia est cã. & c. legi. hodie maior honor debetur abbatibus, quã alijs clericis. arg. extra de ætate & quali. c. j. lxix. dist. c. j.

m Siue in gremio. Argu. contra xcv. dist. episcopus. ij. nam ibi dicitur ꝙ in domo collega debet esse, prælatus in ecclesia.

n Diaconi. Oculi. Et no. ꝙ loco diaconorũ successerunt archidiaconi, qui dicunt oculi epi, qui perlustrant. alia cã habetur j. e. diaconi.

o Oberrantes. Sunt & alij oculi circũlustrãtes synodales testes. xxxv. q. vj. episcopus in synodo. vel ibi loquitur de excessibus laicorum, hic clericorum. H.

p Præcipitio. Ergo nõ tm̃ tenet qs denuntiare iã commissum crimen, sed etiã committendũ, ꝙ verũ est. xxij. q. v. hoc videtur. Ar. extra de cog. spir. tua. de conse. di. ij. cum omne crimen.

q Sacerdotes vero. Sal terræ. In omnibus enim operibus nostris sal offerre

† Nota ꝙ isto tex. ꝙ hæc dictio à, excludit. simile tex. habet in l. ratione. §. fi. ff. de action. empti. Monachi olim non erant clerici. Clerici secularis dignior monacho. Archidiaconi sunt oculi episcopi.

quibus ait dominus, Beati estis cũ maledixerint [a] vobis homines. & reliqua. & iterum, Vos estis sal terræ.

Item ex concilio Parisiensi.

Hi non sunt habendi clerici, qui episcopali prouidentia non gubernantur.

CAN. VIII.

NVlla [b] ratione clerici, aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius episcopi disciplina & prouidẽtia gubernantur: tales enim acephalos [c], id est, sine capite prisca consuetudo nuncupauit.

Item.

De eodem.

CAN. IX.

QVi suis episcopis non obediunt, indubitãter reprobi, & rei existũt. Porrò ipsi à Deo donum summi muneris consequuntur, qui suis doctoribus (qui rectè episcopi intelliguntur) libenter obediunt.

Item Anacletus.

Illi in Deum scandalizãtur, qui suo non obediunt episcopo.

CAN. X.

ILle proculdubio scandalizatur [d] in Deum, qui rectè non docet, & qui eius scandalizat episcopum vel sacerdotem.

Item Euaristus omnibus episcopis.

Septem debent esse diacones in vnaquaque ciuitate.

CAN. XI.

DIaconi [e], qui quasi oculi videntur esse episcopi, in vnaquaque ciuitate septem debent esse, qui custodiant episcopum prædicantem, ne ipse episcopus [f] ab insidiatoribus quoquo modo infestetur, aut lædatur à suis, aut verba [g] diuina detrahendo [h], aut insidiando polluãtur vel despiciantur: sed veritas spirituali redoleat [i] feruore, & pax prædicata labijs, cum voluntate [k] animi concordet.

Item ex concilio Neocæsariensi.

De eodem.

CAN. XII.

DIaconi septem debent esse secundùm regulam, quamuis non magna sit ciuitas. Regulæ autem authoritas est ista, quod & liber Actuum [l] Apostolorum idem insinuat.

3 *Vt igitur ex præmissis [m] apparet authoritatibus, diaconi debent obedientiam presbyteris, presbyteri episcopis. Sed diaconi superbiẽtes sacerdotibus exæquari, uel potius præferri quærebant, contra quorum insolentiam multorum authoritates emanarũt eorum supercilium reprimentes, atque ut sacerdotibus condignam obedientiam exhibeant decernentes.*

Vnde Pelagius Papa.

Nihil eorum, quæ sunt decreta primis ordinibus, vendicent diaconi.

CAN. XIII.

DIaconos propriam constituimus obseruare mensuram, neque vltra tenorem paternis canonibus deputatũ [n], quippiam tentare permittimus, & nihil horum in suo ministerio penitus applicare, quæ primis [o] ordinibus propriè decreuit antiquitas. Absque episcopo [p] vel presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis ordinibus fortasis longius constitutis necessi-

Mat. 5. b offerre debemus, de conse. di. iiij. sal. & per sal, sapientia intelligitur. xliij. dist. sit rector.

Ibidem.

a Maledixerint. Non ꝙ ex maledictione benedictionem quis cõsequatur, sed ex patientia quam sustinet. xj. quæst. iij. qui iustus. Lauren.

b Nulla. Infra xviij. q. ij. abbatibus.

Acephali

c Acephalos. Priuilegiati tamẽ qui Papæ subsunt, non sunt acephali [1], qa Papa episcopus eorum est, argumen. extra de priuileg. recepimus. tales sicut excommunicatos debet quilibet excludere de ecclesia sua, extra de paroch. & alie. paro. capit. ij. Et est hic argumen. pro prælatis, & quod etiã eremitæ, subsunt episcopo, in cuius territorio sunt, vt xvj. quæstio. j. qui vere. Io.

1 Adde ꝙ acephali dicunt-ili, q sunt sine capite, vt hic. cõcor. gl. j. in authẽ. de appell. §. generalem. colla. iij.

Eremitæ subsunt episcopo.

d Ille proculdubio scandalizatur. Id est, scandalizat Deũ. viij. quæstio. j. qui vos. Ioan.

ADDITIO. Ad idem iij. quæstione prima, nulli. s. xxj. distinc. in nouo. Archid.

e Diaconi. Hoc capitulũ loquitur de episcopali ecclesia, vbi debent esse septem diaconi, vt de consecr. distinctione j. episcopus Deo. Et vbi facultates superunt: vt vij. quæstio. j. illud.

Diaconi septem debent esse in ecclesia episcopali.

f Ne ipse episcopus. quoquo modo infestetur aut lædatur ab istis insidiatoribus, id est, hæreticis. vel ita, ne quoquo modo offendaf ab illis, aut lędatur à suis clericis per oppressionem. Et ideo debẽt ei astare, & ab eo auertere huiusmodi oppressiones.

Ordo literæ.

g Aut verba. Hæc est secũda causa huius constitutionis.

h Detrahẽdo. Timore hæreticorum [2] scilicet subticendo.

2 Quia forte timore hæreticorum nõ audet sol' ꝑdicare, & hęc expositio cõgruit illi literę quæ habet, polluanf aut despiciantur.

i Redoleat. i. exeat in publicũ ex frequenti ardore.

k Cum voluntate. j. de conse. di. ij. re vera. Ioan.

l Diaconi. Actuũ. vj. vbi agitur de septẽ diaconibus ordinatis ab apostolis. Io.

Vt igitur ex præmissis. Hæc est tertia pars huius distinctionis, in qua dicitur, quod diaconi debent subdere se presbyteris: & non præferre, & hoc probat per nouem authoritates. Io. de Fan.

m Ex præmissis. Ab isto loco incipit magister altercationem suam inter presbyteros & diacones. Et primo allegat ꝓ presbyteris quod diaconi debẽt eis subesse, vsq; ad illud capi. diaconi. post in illo ca. diaconi. allegat pro diaconibus. vlti. in capi. legimus. dabit sententiam cõtra diaconos. Hug.

n Diaconos. Deputatũ. Scilicet diaconibus. sic xviij. quæ. ij. hoc tantum.

o Primis. Id est, maioribus, episcopali. s. & presbyterali. & ita episcopatus est ordo, vt lxxxiiij. di. cum in præterito. xxij. di. cleros. ad idem. xxij. dist. cap. j.

Episcopatus est ordo.

p Absque episcopo. Id est, absente episcopo, vel presbytero, quibus solum baptizandi ministerium permissum est, vt de consecratio. distinctione quarta. cõstãt. & dic quod absque episcopo, id est, præter authoritatem.

Necess

Universidad de Deusto Biblioteca

tas[a] extrema compellat: quod etiam laicis Christianis[b] facere plerunq; conceditur. Sacri corporis erogationem sub conspectu episcopi seu presbyteri (nisi his absentibus) ius non habeant exercendi.

Item in Niceno concilio legitur.

Inferiores presbyteris se diaconi cognoscant.

CAN. XIII.

PEruenit ad sanctum concilium, quòd in locis quibusdam & ciuitatibus presbyteris sacramenta[c] diaconi porrigant. hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, vt ij qui offerendi sacrificij non habent potestatem, ijs qui offerunt corpus Christi porrigãt. Sed & illud innotuit, quod quidam diacones etiam ante episcopos[d] sacramenta sumunt. Hæc ergo omnia amputentur, & excidantur, & in sua diaconi mensura permaneant, scientes quod quia episcoporũ ministri sunt, inferiores à presbyteris habentur. Per ordinem ergo post presbyteros sacræ gratiam communionis accipiant, aut episcopo, aut presbytero porrigente eis. sed nec sedere in medio[e] presbyterorum diacono liceat: quia si fiat hoc, præter regulam probatur existere.

Si quis autem post has diffinitiones obedire noluerit, à ministerio cessare debebit.

Item ex concilio Laodicensi.

Diaconus honorem exhibeat presbytero, & ipse ab inferioribus honoretur.

CAN. XIIII.

NOn oportet diaconum corã presbytero sedere: sed iussione[f] presbyteri sedeat. Similiter autẽ diaconus honorem habeat à sequẽtibus, id est, à subdiaconibus, & ab omnibus clericis.

Item ex eodem.

Calicem benedicere, & panem dare diacono non licet.

CAN. XV.

NOn oportet diaconos panem[g] dare, nec calicem benedicere.

Item ex concilio Carthaginensi quarto, cui Papa Zozimus interfuit per vicarios.

Sicut episcopis, ita & presbyteris diaconi ministrent.

CAN. XVI.

DIaconi ita se[h] presbyteri sicut epi ministros esse cognoscant.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. XVII.

PRæsente presbytero diaconus eucharistiam corporis Christi populo (si necessitas cogit) iussus eroget[i].

De eodem.

CAN. XVIII.

DIaconus sedeat iubẽte presbytero in quolibet loco[k]. Itẽ diaconus in conuentu[l] presbyterorum ĩterrogatus loquatur[m]. Alba[n] verò tantũm tempore oblationis, & lectionis[o] vtatur.

Item ex cõcil. Tole. iiij.

Diacones presbyteris se superiores non cognoscant.

CAN. XIX.

NOnnulli diacones in tantam prorum-

Diaconus põt baptizare, & corp⁹ christi ægris erogare.

a Necessitas. Nota, quod vbi necessitas exigit, & presbyter est absens, potest diaconus etiam iure suo baptizare, & corpus Christi erogare infirmis si consecratum est. Sed in ecclesia in præsentia presbyteri non potest, etiã si necessitas exigat, nisi iussus à presbytero: puta cũ multi sunt qui indigent baptismo, & presbyter nõ potest omnibus sufficere. Similiter si multi sũt, qui volunt accipere corpus Christi, nec presbyter sufficit omnibus.

1 Quod est ergo istorũ priuilegium. Dic vt nota. 50. dist. q sub gradu.

b Christianis. Et etiam hæreticis[1], vt j. j. quæst. j. quod quidam, &c.

Corporis Chri. sumptio quid signat.

Sanguinis sumptio, qd repręsentat.

c PEruenit. Sacramenta. Id est, eucharistiã confectam, sanguinem autem bene porrigunt. j. eadem. diaconi sunt. & versi. sacerdotib⁹. & hęc est ratio, quare sacerdos corp⁹ Christi per se sumat, calicem autem de altari presbyteris sumere non licet, sed diaconus eis porriget, quia sumptio corporis futuram resurrectionem corporum significat. quam Deus sua virtute faciet sine omni ministerio. Sed sũptio sanguinis significat redẽptionem peccatorum, quæ fit intercessionibus aliorũ. xiij. q. iij. c. animæ. s. di. 50. presbyteros q. contra ibi in pœnam dicitur de diaconibus, ne panem offerant, quare de iure licitum esse videtur. Io. Sed illud intelligitur quãdo in principio secretorum diaconus accipiens patenam cum pane offert sacerdoti. Imponitur ergo diaconis ad pœnam ne panem offerant altario ministrando: hic autem prohibetur, ne post sacramenta confecta corpus Christi porrigant sacerdoti, vt sumat. B.

d Etiam ante episcopos. Id est, antequam episcopi sumant.

e In medio. Secundum consuetudinẽ diuersorum locorum hæc variantur[2]. in quibusdã enim locis hæc obseruantur, in quibusdam non.

2 Arg. ad hoc ff. de offi. procon. l. obseruare. §. antequam. & l. idemque. ff. mandati.

f NOn oportet. Sed iussione. Hoc obseruatur secundũ consuetudinẽ quarundam ecclesiarum, cum redit à lectiõe Euangelij. Laurẽ.

g NOn oportet. Panẽ. Id est, corpus domini. Dare, id est, porrigere, scilicet alijs post cõfectionem sine licentia sacerdotis. Vel dic dare, id est, conficere, quod ad solum presbyterum pertinet. j. quę. j. dictum. extra de summa trinita. firmiter.

h DIaconi ita se. In missa. nam alibi magis sunt ministri episcopi.

i PRæsente. Eroget. iussus, vel non iussus, lõge tamen positis episcopo vel presbytero. supra ea. diaconus.

k DIaconus. Loco. Id est, in aliquo, de omni[3] tamen honesto. ff. de arbi. si cũ dies. §. si arbiter. & ff. de muner. & honori. vt gradatim. §. primo.

3 Sic j. vij. q. j. omnis. & ... licet.

l Diaconus in cõuentu. vbi conueniunt ad synodum.

m Loquatur. Id est, prædicet. nam officium prædicandi presbyterorum est. xvj. quæstione prima. adijcimus. Hugo.

n Alba. Id est, dalmatica. argum. xj. q. iij. episcopus presbyter.

o NEt lectionis. Euangelij. Onnulli. Sed conciliũ Toletanum statuit, vt tam diacones, quam presbyteri perseuerent in locis sibi deputatis: ita vt diaconi cognoscant presbyteros esse maiores se.

punt superbiam, vt sese presbyteris anteponant, atque in primo[a] choro, & ipsi priores stare præsumãt, presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo, vt sublimiores[b] se presbyteros agnoscant, tam illi, quàm hi in vtroque ordine consistant.

4 Compagis[c] uerò calceari absque apostolica licentia diaconibus non permittitur: sicut nec mappulis[d] uti absque eius authoritate, quibuslibet clericis conceditur.

Vnde Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

Absque apostolica licentia diacones compagis uti non præsumant.

CAN. XX.

PEruenit ad nos, quod diacon⁹ ecclesiæ Cathinensis calceatus compagis procedere præsumpsisset. Quod quia hactenus nulli per totam Siciliam licuit, nisi tantummodo diaconibus Messanensis ecclesiæ, quibus olim à prædecessoribus nostris nõ dubitatur esse cõcessum, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis ausus leuiter non est attendendus: † cum omni hoc fraternitas vestra subtilitate perquirat, vt an per se, vel alicuius[e] hoc authoritate[f] præsumpserit, nobis subtiliter innotescat. Nam si negligenter ea, quæ malè vsurpantur, omittimus, excessus viam[g] alijs aperimus.

Item Ioannes Rauennati episcopo.

Mappulis clerici sine apostolica licentia vti non debent.

CAN. XXI.

ILlud autem, quod pro vtendis à clero vestro mappulis scripsistis, à nostris clericis fortiter est obuiatum, dicẽtibus nulli hoc vnquam alij cuilibet concessum fuisse ecclesiæ: nec Rauẽnates clericos, vel illic, vel in Romana ciuitate tale aliqd cum sua conscientia præsumpsisse: nec si tẽtatum esset, ex furtiua vsurpatione sibi præiudiciũ generari: sed etiam si in aliqua ecclesia hoc præsumptũ[h] fuerit, asserunt emẽdandum, quod non concessione Romani pontificis, sed sola vsurpatione, vel surreptione præsumitur.

Item Hieronymus ad Rusticum episcopũ Narbonensem.

Sicut in ministerio, ita in dispensatione sine diacono episcopus non viuat.

CAN. XXII.

5 DIaconi sunt, quos in Apocalypsi legimus septem Angeli[i] ecclesiarũ. Hi sunt septẽ candelabra[k] aurea, hi sunt voces[l] tonitruorũ, virtutũ operatione præclari, humilitate prędititi, quieti, humiles, Euangelizantes pacẽ, annuntiantes bona, dissensiones & rixas & scãdala resecantes, docẽtes,[m] soli Deo[n]

a Atq; in primo. i. in primo ordine, vt fit Parisijs.

b Vt sublimiores. [1] sic cõstrue. ergo tam illi, quam isti cõsistant in vtroque ordine, ita scilicet vt diaconi agnoscant presbyteros sublimiores se, scilicet diaconibus: & stabunt secũdum tempus suæ ordinationis. xvij. dist. ca. episcopos.

1 Id est, maiores, quasi stẽt in vtroq; choro diuisi, ita quod presbyteri in prio, diaconi in secũdo. Petrus.

c Compagis. Hæc est quarta pars huius distin. in qua dicitur, quod compagi, id est, sandalia, & mappulæ, id est, linteamina, q̃ portant cardinales, solis Romanis clericis competunt. & hoc pbat per duo capitula. Io. de Fã.

Cõpagi.

c Compagis. id est, sandalibus. & dicuntur compagi sandalia, vel caligæ episcopales, & est masculini generis. Ioan.

ADDITIO. scilicet compagus compagi. H.

Mappulę quid significent.

d Nec mappulis. Id est, ornamentis equorum, quæ Cõstantinus concessit cardinalibus. infra xcvj. distinc. Constãtinus. nam mappa ornamẽtum est equi. similiter i authen. de consuli. §. quantacũque. [2] & sunt quædam alba linteamina, quibus cooperiuntur equi cardinaliũ cũ processionem faciunt. Alij dicunt, quod mappulæ sunt mitræ episcopales.

2 Idẽ ar. C. nulli licere i frænis, &c. l. vnica. lib. xj.

† Attendandus.

e PEruenit. Alicuius. Arg. ex hoc, & seque. cap. habes, quod illud videtur prohibitũ, quod non ostenditur esse concessum. arg. distinc. c. contra morem. argu. xxv. q. ij. amputato. arg. x. quæstio. j. hanc. argu. ij. q. v. cõsuluisti. [3] Et est hoc verũ in ijs, quę sunt de iure speciali. alias quod non est prohibitũ, intelligitur esse concessum. xxvij. quæstio. ij. lex diuinæ. & xxx. q. iij. illud. & de despon. impub. c. j. in fine.

Prohibitũ videtur qd' concessum non ostenditur.

3 Et extra ne se. vacã. illa. vbi de hoc. & extra de trãsla. inter.

f Authoritate. Nam si maioris authoritate hoc fecisset, hoc esset vtcunque excusabile. arg. distin. lxiij. Salonitanæ. & dist. xxviij. diaconi [4].

4 De hoc no. lxxxvj. dist. amputatis.

g Viam. C. de indi. vidu. l. ij. in fi. C. vnde vi. meminerint. j. xxj. q. ij. c. ij. j. xxiij. q. iiij. est iniusta. j. q. vij. exigunt. contra. j. xxxv. quæstio. ix. loci nostri.

h ILlud. Præsumptũ. Arg. antiquitatẽ, vel longã cõsuetudinẽ nõ dare priuilegiũ: vt distin. c. contra morem. ar. cõtra. liij. dist. quia. & ix. q. iij. cõquestus. Et est ratio: qa hoc possideri nõ poterat de iure cõmuni. ar. extra de pscrip. cãm. Nã & sunt alia iura, q̃ nõ pscribunt, vt subiectio, vel pcuratio. extra de pscrip. cũ ex officij. vel via publica. ff. de via publi. l. viã. ar. C. de aquæduc. diligẽter. lib. xj. & est simi. C. de fund. rei priua. & sal. diuinæ domus. viue aquæ. lib. xj.

Antiquitas nõ dat priuilegium.

Præscribi nõ possũt aliqua.

ADDITIO. Dicas, quod sunt multa, quæ nõ præscribunt, quod dic vt legi. & not. extra de pscri. cũ liceat. in fin. & xvj. q. iij. clerici. in fi. Archi.

DIaconi. Hæc est quinta pars hui⁹ dist. in qua laudat diacones quatuor modis. s. à significatione, qa significãt septẽ candelabra aurea. A virtute, qa debent esse virtuosi. Ab officio: quia sine illis episcopi cãtare nõ debent. Ab institutione: quia à domino fuerunt instituti. Ioan. de Fant.

Apoc. 1. b

i Angeli. i. plati.

k Candelabra. q erant in tẽplo dñi.

l Voces. Auditę à Ioãne in Apocal.

m Docẽtes. populum quo ad vitam actiuam.

Cor omne deo patet.

n Soli Deo. quia sol⁹ Deus nouit eorum conscientias. ei nanque cor omne patet, & omnis loquitur voluntas, vt xxiij. q. iij. c. Deus. [5]

5 Cõcor. gl. in l. ij. ff. de dõn. inter virũ & vxo.

Colloquen

Universidad de Deusto
Biblioteca

colloquentes, [a] in templo nihil penitus de mundo cogitantes: dicētes patri [b] & matri, [c] Non noui [d] vos: & filios [e] suos non cognoscentes. [f] Sine his sacerdos nomen non habet, [g] ortum non habet, officium non habet, hic ministrer [h] Dei dicitur: quia scriptū est, Maior est, qui ministrat, quam cui ministratur. & sicut est in sacerdote ministratio, [i] †ita in ministro sacramenti [k] dispensatio. Sacerdotibus etiā propter præsumptionem non licet de mensa domini calicem tollere, nisi eis traditus fuerit à diaconibus. Ita enim dominꝰ noster omnipotens vniuersa disposuit, vt qui maiorem [l] se esse crediderit, minor esset: & qui minor videretur, maior existeret. Deniq; quàm hoc verum sit, tu ipse perpende. Leuitæ componunt mensam domini, Leuitæ sacerdotibus cùm sacramenta benedicunt assistunt, Leuitæ ante sacerdotes orant: [m] vt si distinctio locorū creditur in mundo, etiam in altari Dei videant sibi episcopi, qui superbi sunt, diacones anteponi. Si humilitatē diligūt, & †diaconi maiores se esse in eo, quòd sunt humiles recognoscāt. Tūc demū [n], vt aures habeamus ad Deum, diaconus acclamat, Ipse prædicat, [o] ipse hortatur, ipse etiam commonet astantibus sacerdotibus, [p] ne leuiter hāc vocē, qua loquitur hæc, & pacem annuntiat, audiant aut negligēter aspiciant. Sufficit huic [q] ordini tantum fuisse p Deū concessum: vt non solus sacerdos in templo Dei totum agere & implere videatur. & infra. Nūc autē ex quo in ecclesijs, sicut in Romano imperio creuit auaritia, perijt lex de sacerdote, [r] & visio [s] de propheta. Singuli quique per potentiā [t] episcopalis nominis. quā sibi ipsi illicitè absque ecclesia [v] vendicauerunt: †totum quod Leuitarū est in suos vsus redigūt: nec hoc solùm, quod sibi adscriptū est vendicant, sed cunctis auferūt vniuersa. Mēdicat infelix in plateis clericus, & seruili operi mancipatus, publicam à quolibet poscit eleemosynā †qui [x] exeò magis despicitur à cunctis, quò miser & desolatus iustè [y] putatur ad hanc ignominiam deuenisse. Solus episcopus incubat bonis, solus vtitur [z] ministerio, solus vniuersa sibi vendicat, solus partes inuadit alienas [a], solus occidit [b] vniuersos. Hinc propter auaritiam sacerdotū sæpe odia consurgunt: hinc episcopi accusantur [c]

a Colloquentes. quo ad contemplationem, vel hoc dum sunt in oratione. de consec. distinct. j. quando.

b Patri. hoc potest intelligi historice, quādo Moyses in vltionem idololatriæ [1] vituli conflati, præcepit leuitis vt nemini parcerent, nec etiam patri. similiter diaconi non deberēt eos cognoscere, id est, amori Dei amorem eorū præponere. Vel potest intelligi mysticē de diabolo, & de concupiscentia carnis, & eius motibus, vt in glossa hic depictis.

1 Hæc historia no. xlv. distinct. disciplina.

Diabolus pater dicitur.

c Et matri. id est, carnali concupiscētiæ.

Mar. 10. g

d Non noui. id est, nolo præponere vestrum amorē amori Dei.

e Et filios. Id est, illicitos motus.

† Alias, consecratio.

f Non agnoscentes. id est, non nutrientes: sed ad petram illidentes.

g Habet. quia sine diacono episcopus missam celebrare non poterit, nisi necessitate instante. tūc enim etsi nō posset habere diaconum, absque eo missam celebrare poterit.

Episcopꝰ sine diacono non celebret.

h Minister. Hic commendat eos à ministerio.

i Ministratio. id est, consecratio eucharistiæ.

k Sacramenti. scilicet præsentibus sacerdotibus coram eis: vt supra, distinctione eadem. diaconi.

l Maiorem. id est meliorem. vel hoc cum bene administrat.

m Orant. id est, prædicant, vt distinct. xxv. vnum. & xj. quæstio. j. sicut enim. vnde exponēdo subdit tūc demum. quod autē dicitur in altari anteponi, respicit qd de calice præmiserat, calicem nō tollere, nisi eis traditus fuerit à diaconibus. Vel dic orant, id est, ad orandum inuitant cum dicunt, flectamus genua.

† In editione Hieroñ. apud Frobeniū, nō habet hoc loco & diaconi.

n Tunc demum. scilicet circa finem missæ cum diaconus clamando dicit populo, Humiliate vos ad benedictionem.

o Prædicat. infra xj. quæstio. j. sicut enim. scilicet legendo Euangelium.

p Sacerdotibus. Quædam hic referuntur, quæ ex toto bene non intelliguntur: quia non in omnibus ecclesijs hæc officia habet diaconus.

q Huic. Commendat hic eos ab institutione. j. ead. c. distinct. xxj. cap. j. contra. Sed intelligas tantū per Deū principaliter, quia eiꝰ authoritate hoc in veteri testamento fuit institutum. lxxvij. distin. cap. in veteri. argu. extra de sent. excom. mulieres.

r Perijt lex de sacerdote. Verba Esaiæ, id est, multi sacerdotes non adimplent legem.

s Et visio. Id est, gratia prophetiæ di propter auaritiam: quia omnes virtutes patiuntur detrimētū ab vno vitio, & c. de pœnitēten. dist. v. c. j.

Virtutes omnes ab vno vitio detrimentum patiuntur.

t Per potentiam. tur. †Quod inuehitur in episcopos.

v Absque eccle- sia. scilicet in tali modo, vt aliena vsurpent. aliter vtdetur contra. j. ea. cap. proxi. xcv. distinct. c. olim.

† est contra ius proprium ff. de iudic. & inst. & iur. lib. ff. tit. 1. l. 1. & tit. 2. l. 1. & tit. 3. l. 1. & tit. 4. l. 1. & tit. 5. l. 1. & tit. 6. l. 1. & tit. 7. l. 1. & tit. 8. l. 1. & tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Per prophetiam. Id est, per electionem.
b Presbyterij. Scilicet presbyterij mei. & sic loquitur de seipso, cum tamen ipse Paulus esset episcopus, cum eum ordinaret.
Petrus se vocat pr̃byterum.
c Compresbyter. Ecce Petrus se vocat presbyterum, cum tamen esset episcopus & summus. ℣. distinct. lxxv. quod die domi nico. in ver. sacerdotum.
† Alias, quæ tibi data est p phetiæ. 1. Pet. 5. b
d Non ex necessitate. Id est, ex gratia turpis lucri, argumen. ℣. distinct. xcv. esto. Et ita est argu. q̃ presbyter non debet locare operas suas. argu. xxj. quæ. ij. præcipimus.
e Significantius. Scilicet quod episcopus dicitur presbyter. q. d. vbi p episcopo dicit presbyter significantius diceretur sic, scilicet, † episcopon, quia magis accedit ad significationẽ vocabuli episcopus, quam hoc nomen presbyter.
* Alias, epithius.
Ioãnes dr̃ citur filius tonitrui. Mar. 3. b
f Filius. Id est, Ioannes, quia altius intonuit, & quia cum Iacobo assumptus in montem seorsum audierunt vocem nubis. Hic est filius meus dilectus.
3. Ioann. a
g Presbyter. Ecce Ioannes vocat se presbyterũ, cum tamen esset episcopus.
h Electæ. Proprium nomen.
i Caio. Mitto salutem.
k Postea. Hic respondet tacitæ obiectioni, quare hoc immutatum est, & ad hoc respondet. Sed quæritur quomodo facta fuit hæc prælatio. Si dicatur quod in officio, contra de consecra. dictione v. manus. quia exercere episcopalia non licuit, nisi ijs qui successerunt in locum apostolorum. lxviij. distinct. quorum vices. xxj. distinctio. in nouo. & ita hęc prælatio ab initio facta fuit. Si autem dicatur, quod in nomine obstat. lxxx. distinctione inillis. quia ibi dicitur, quod quidam præpositi sunt, qui tantum episcoporum vocabulo, &c. Ad hoc dicunt quidam, quod in prima primitiua ecclesia commune erat officium episcoporum & sacerdotum, & nomina erant communia. xcv. distinctio. olim. & officium erat commune. sed in secunda primitiua cœperunt distinguí & nomina & officia. Hu. dicit, quod tantum in nomine fuit facta prælatio. Primo enim omnes dicebantur sacerdotes, licet quidam aliis prælatiesse nt quantum ad officium. Et quod dicitur lxxx. distinctio. in illis, qui tantum episcoporum vocabulo potirentur, expone, id est, non archiepiscoporum, nec primarum. & ita excluditur superius, non inferius. Tertij dicunt quod prælatio hæc facta fuit
Prælatio inter ministros eccle siæ ad q̃d facta fuit.

& quo ad nomen, & quo ad administrationem, & quo ad quædam ministeria, quæ spectant tantum ad officium episcopale, & fuit hæc prælatio facta à tempore Petri. & hoc innuit hæc litera ibi, Nam & Alexandriæ à Marco euangelista vsque ad Heraclam & Dionysium, quia Marcus fuit contemporaneus Petro & Clementi, argumẽtum xxiiij. quæstione j. cum beatissimus. Heracla autem & Dionysius fuerunt cõtemporanei ipsi Hieronymo, & ita est illud contra fedatum. lxxx. dist. in illis. & illud de consecratio. distinctio. v. manus. Ante prælationem ergo ista nomina prebyter, episcopus, erant. prorsus synonyma, & etiam administratio communis erat. quia communi consilio sacerdotum regebãtur ecclesiæ. xcv. distincti. olim. In schismatis ergo remedium (vt hic dicitur) facta est prælatio, vt vnus præesset & quo ad nomen, & quo ad administrationem, & quo ad quædam sacramenta, quæ modo appropriantur episcopis.
Marcus, Petrus & Clemens fuerũt contemporanei.

stola, Presbyter Caio i charissimo, quem ego in veritate diligo. Quòd autem postea k vnus electus est, qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium factum est, ne vnusquisq; ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet. Nam & Alexandriæ à Marco euãgelista vsque ad Heraclam & Dionysium Episcopos presbyteri sẽper vnum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, episcopum nominabant: quomodo si exercitus sibi Imperatorem l faciat, diaconi m eligant n de se, quem industrium nouerint, & Archidiaconum nuncupent. Quid enim facit excepta ordinatione o episcopus: quod presbyter non faciat p? Nec altera p Romanæ vrbis ecclesia, altera totius q orbis existimanda est. Et Galliæ, & Britanniæ, & Aphrica, & Persis, & Oriens, & India, & omnes Barbaræ nationes vnum Christũ adorant, vnam obseruãt regulam veritatis. Si authoritas quæritur, orbis maior est r vrbe. Vbicunque fuerit episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandriæ, siue Thebis, † siue Guarmatię: † eiusdem meriti, b eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis c humilitas, vel sublimiorem vel inferiorem episcopum non facit. Cæterũ omnes Apostolorũ successores sunt.
i Imperatorem. Ex sola enim electione principum fit Imperator. vnde dico cum verum sit Imperatorem antequam à Papa confirmetur. Argumentum hic, licet non ita appelletur, vt dixi sexagesima distin. quanto. contrarium est verum extra de elect. ca. venerabilem. xxiij. dist. in nomine.
Electio. Imperatorem.

Sed dices: Quomodo Romæ ad testimonium diaconi d presbyter ordinatur? Quid mihi profers vnius vrbis e consuetudinẽ f? Quid paucitatem, g de qua ortum est supercilium, in leges ecclesiæ vendicas? Omne quod rarum est plus appetitur. Pulegiũ apud Indos pipere pretiosi? h est. diacones paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit. Cæterùm etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, & stant diaconi: licet paulatim increscentibus vitijs inter presbyteros absente episcopo diacones sedere videamus, & in domesticis conuiuijs benedictionem coram † presbyteris dare. Discant, qui hoc faciunt, non se rectè facere, & audiant Apostolos, Non est dignum, vt nos relinquẽtes verbum Dei, ministremus mensis. i Sciãt diaconi quare constituti sunt. Legãe acta Apostolorũ, & recordẽtur cõditionis suæ. Presbyter & episcopus, aliud ætatis, aliud dignitatis k est nomen. Vnde & ad Titum & ad Timotheum de ordinatione episcopi & diaconi dicitur: de presbyteris omnino reticetur: quia in episcopo & presbyter cõtinetur. l Qui prouehitur, de minori m ad maius prouehitur. Aut igitur ex presbytero ordinetur diaconus, vt presbytero † maior comprobetur, in quem concrescit ex paruo: aut si ex diacono ordinẽ presbyter, nouerit se laicis maiorem, sacerdotibus n esse minorem.

Item Cyprianus.

De eodem.

CAN. XXIIII.

DOminus noster Iesus Christus, Rex & Iudex, & Deus noster, vsque ad passionis diem seruauit honorem pontificibus & sacerdotibus, quamuis illi nec timorem Dei, nec agnitionem Christi, seruasse nt. Nam cùm leprosum mundasset, dixit illi: Vade, & ostende te sacerdotibus, & offer donum: humilitatem nos Christ? humilis docuit, sacerdotem adhuc appellans, quem sciebat esse sacrilegum. o Item subditus passioni cùm alapam accepisset, & ei diceretur, Sic respondes põtifici? nihil ille contumeliose locutus est in personam pontificis, sed sic magis innocentiam suam tutatus est dicens: Si malè locutus sum, exprobra de malo: si autem bene, quid me

perbiebãt. quicqd enim raro accidit, Mirac miraculum est, vt ſũ, est q& raro accidit.
h Pretiosius. sicut & pretia rerũ in quibusdam locis variantur secũdũ plus & minus. ff. de eo, quod certo loco. l. ideo.
i Mensis. Viduarum & pauperum, sed tãtum instemus prædicationi.
k Dignitatis. ℣. viij. q. j. qui episcopatum. contra. Sed ibi iuxta etymologiam vis nominis designatur: hic quod ex vsu loquẽdi ex nomine concipitur. Vel dicendum, quod non est nomen honoris tãtum, sed etiam oneris. viij. q. j. illud in ferendum.
† Alias, vt presbyter minor diacono eõprobet.
l Cõtinetur. nam in toto continetur Pars cons & pars, vt xciij. q. v. pœnale. & ff. de reg. iur. in toto. & est ſi. ff. quod met. causa. l. j.
m De minori. hoc bene dicitur. ff. de muner. & hono. vt gradatim.

ADDITIO.

Extra de transla. cap. j. & cap. licet.
n Sacerdotibus. ℣. dẽ pœni. dist. j. c. voluissent iniqui. ℣. ex his itaque.
o Dominus. Sacrilegũ. argumen. quod si dominus papa aliquẽ suis priuilegijs primatiæ appellat, ex ipsa nominatione ius ei acquiritur. xxxij. q. iiij. dicat. in fin. xvj. quæstio. vlt. contra sanctorum. Argu. contra iij. quæstio. vj. hæc ipse. extra de præsumpt. illud. C. de tur. & facti ignor. non idcirco. Et est arg. ex hoc, quod tam bonus, quã malus sacerdos gaudet priuilegio clericali. xj quæstione prima. sacerdotibus.
Matt. 8. a

Universidad de Deusto Biblioteca

a Vt nos. Sed debent esse fortes, id est, debent præstare exemplum facti boni ex animo, id est, ex dilectione, & non velint dominari.

Ordinat⁹ à maiori, maioris est dignitatis. b Elegit. Not. quod quanto à maiori quis ordinatur, tanto est maioris dignitatis: vt j.q.j. filium. extra de maio. & obed. cap. per tuas.

c Constituerunt. Hoc in nouo testamento. nam in veteri vterque à domino sunt electi. s. ea. c. diaconi. contra. Sed illud in veteri testa. hoc in nouo. vel per dominū fit, quod ab apostolis statuit, vt xxviij. qō. j. sic enim. tamen authoritate eius. de cōse. dist. iiij. quando.

Nemo se opponat illi à quo beneficiū recepit. d A quibus fiunt. Argu. quod nemo debet se opponere illi, à quo recepit beneficiū, vt xxij. quæst. v. de forma. & extra de postu. c. vlti. ff. de inoffi. testa. l. si pars. in §. hoc autem. viij. q. ij. cap. illud.[1]

1 xcvj. distin. si Imperator. j. q. vij. c. j.

Hoc autem. Hæc est septima pars huius distin. in qua dicit, quod quando diaconus, vel subdiaconus tenet locum patriarchæ, superior est. Ioan. de Fantu.

e Præcipimus. Ante presbyterum. sedeat in cōcilio. xvij. distinc. episcopos. in fi.

f Tunc. arg. aliquem tandiu habere priuilegiū, quandiu tenet eius locum.[2] xvj. q. j. generaliter. C. de testa. milit. l. vlti. & hæc dictio tūc, extremitatem, id est, finem iurisdictiōis complectitur. arg. ff. de condit. & demon. l. iiij. §. si ita. Itē arg. quod quis consequetur ex alterius psona, quod non habet ex sua. ff. quæ res pig. oblig. pos. l. Aristo. Et dicit lex, quod si nō potest prohibere me euntem per fundum, nec aliquem nomine meo. ff. de verb. oblig. l. si stipulatus. tamen ea tantum habet iste, quæ iurisdictionis sunt, non quę ordinis. arg. ad primum extra de offic. deleg. sane. ij.

2 Cōcor. tex. i l. pe. in fi. C. de aquæduc. libr. xj. & Alexā. de Imol. i rubri. de off. ei⁹ cui mā. est iurisd. col. iiij.

g Vltimus. Not. quod qui deliquit in aliquo ordine, in hoc punitur, quod postponitur alijs sui ordinis: vt 50. distinct. accedens. & xix. q. iij. mandamus. xxv. q. ij. sic decet. xxiiij. distin. c. j. & j. q. vij. c. j.

cædis? Quæ omnia ab eo ideo facta sunt humiliter, atque patienter, vt nos a humilitatis ac patientiæ haberemus exemplum. Docuit enim sacerdotes veros legitimè & plenè honorari, dū circa falsos sacerdotes ipse talis extitit. Meminisse autem diaconi debent, quoniam Apostolos, id est, episcopos & presbyteros, dominus elegit: b diacones autē post ascensum domini in cælū Apostoli sibi constituerunt c episcopatus sui & ecclesiæ ministros. Quòd si nos aliquid audere contra Deum possumus, qui episcopos facit, possunt & contra nos audere diacones, à quibus fiunt d.

7 *Hoc autem, quod de diaconorum minoritate dicitur, ubique seruandum est, nisi cùm locum diaconus habuerit aut proprij patriarchæ, aut sui metropolitani.*

Vnde in sexta synodo legitur.

Diaconus sacerdotibus nō præferatur, nisi locum metropolitani sui obtineat.

CAN. XXV.

PRæcipimus, ne diaconus (quamuis etiā in dignitate, hoc est, in officio quolibet ecclesiastico sit) ante presbyterum e sedeat, nisi cùm locum habuerit proprij patriarchæ, aut metropolitani sui pro aliquo capitulo. tunc f enim sicut illius locum tenens honorabitur. Si quis verò præsumpserit hoc tyrannicè facere, à proprio gradu repulsus, vltimus g omnium fiat in ordine suo.

DISTIN. XCIIII.

1 ps *SVbdiacono h etiam summus patriarcha uices suas cōmittere ualet.*

Vnde Symmachus papa ait:

Etiā subdiaconibus vices suas apostolica committit ecclesia.

CAN. I.

VAlde necessariū pspeximus esse, vt sicut prædecessorum nostrorum fuit iudicium, ita vni eidemque personæ omnia i committamus: & vbi nos præsentes k esse non possumus, nostra per eum, cui præcipim⁹ l repręsentetur m authoritas n. Quamobrem Petro subdiacono sedis nostræ intra prouinciam Siciliam vices nostras (auxiliante Deo) cōmisimus. nec enim de ei⁹ actibus dubitare o possumus, cui Deo auxiliā-

SVbdiacono. Hæc distinc. diuiditur in tres partes, in quarū prima dicitur, quod etiā summus pontifex potest subdiacono committere vices suas. & hoc probat per cap. seq. Secūda ibi, legatum. Tertia ibi, Archidiaconus. Ioan. de Fant.

h Subdiacono. Hic intitulat xciiij. distin. in qua magister idem dicit de subdiacono, quod dictum erat in superiori ca. de diacono, quod scilicet etiam legatus papę potest esse. Exponit tres §. & in singulis mutatur materia. In primo dicitur qđ dixi. In secūdo, quod si quis impedit legatū domini papæ, excommunicandus est. In tertio, quod archidiaconus vltra suū statum exigere nō debet. Ioan.

i VAlde. Omnia. s. dist. lxxxix. singula. cōtra. Sed dic omnia quo ad cognitionem causarum, non quo ad dignitates, vel officia ecclesiastica: vt ibi.

k Præsentes. Argu. quod præsentia non exhibetur per alium. Arg. contra lxv. dist. cap. ij.

l Præcipimus. Argu. quod papa etiā laico causam spiritualem committere posit. xxxij. di. stinct. capi. præter hoc. §. verum. & §. ad hoc.

m Reprĝsentetur. nam idem ipse videtur cognoscere, qui dedit iudicem, vt extra de offic. deleg. cap. sane. C. vbi & apud quem restit. peti debet. l. iij. C. de iudi. l. vlt.

n Authoritas. Nota, quod delegatus nō habet plus iuris quam delegans, siue par sit alias delegatus, arg. ff. de dam. infec. l. qui bona. §. vlti. siue sit maior. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdi. & si prætor. Quandoque tamen habet minus quis, si ex delegatione cognoscat, quam si ex iure suo, extra de offi. delega. super quæstionum. §. si vero. arg. C. de procur. l. maritus.

o Dubitare. Arg. q si papa ex certa scientia dat iudicem, quod ille nō potest recusari. ff. de offi. præfec. præto. l. vnica. sic j. xvij. q. iiij. ca. si quis suadente. §. qui autem. extra de rer. permu. cum olim. & extra de appel.

Delegat⁹ etiā Papæ potest recusari. app. nouit. Sed contra extra de app. cum speciali. & c. postremo. Io. Sol. iudex poterit semper recusari iusta causa interueniente, etiā si esset legatus Papæ: vt extra de offi. leg. licet. cū legitimæ exceptiones cuilibet reseruenf, vt extra de officio dele. ex parte. B.

1 Ad hoc extra de offi. dele. cum olim magister. vbi de hoc. Arc. Sicilia est de patrocinio Petri.

a Patrociniū. Ergo Sicilia est de patrocinio beati Petri, vt ar. x. q. iij. relatū. xj. q. j. peruenit.

Legatū. Hęc est secunda pars huius distinctiōis, in qua dicit quod nullus debet impedire legatos Romanę ecclesiæ, & si fecerit, excōmunicef, vt in c. seq. Io. de Fant.

b SI quis. Legationem. Imo qui legatum hostiū impedit, tradendus est hostibus: vt ff. de lega. l. vlti.

Peccans in multos grauius peccat. c Sed multorum. Arg. quod qui peccat in multos, grauius peccat. extra de testi. sicut. xxij. q. v. qui cōpulsus. sicut qui circa eandem personam multis modis peccat, grauius peccat. xx iij. q. v. relegentes. Sed nunquid qui eū capit, potest ab eo absoluisse, extra de sentent. excom. ad eminentiā. Et not. quod legatus huiusmodi non potest episcopū deponere, nec mutare de loco ad locum, nec in eius manibus potest episcopus resignare, nisi ad hoc haberet speciale mādatum. extra de offi. lega. c. quod translationē. arg. ff. de offic. eius cui manda. est iur. l. j. Ba. legebat hoc c. trufando si quis impedit legatum, non auertit profectum vnius tātum, scilicet cardinalis, sed multorum, id est, familiæ suæ & parentum. Et sicut multis nocet ille, scilicet cardinalis, ita à multis est redarguendus: & ita vsq; in finem.

✝ Puniaf quis in eo i quo peccat. Concor. tex. in §. itē lege Iulia de vi. cūgl. p quā habes cōcor. in stit. de publi. iudi.

Derisoria expositio.

d Nocet. Ergo quicunque aliquid nocumenti sentit, admittitur ad agendum vel accusandum: vt xij. q. ij. non liceat.

e Impedit. Nec legatus delegatum impedire debet. extra de offi. leg. studuisti.

f Liminibus. Argu. in quo quis deliquit, in eo debere puniri. xij. quæst. ij. qui & humanis. xxvij. quęst. iiij. frater & coepiscopus.

Archidiaconus. Hæc est tertia pars distinctionis, in qua dicitur, quod archidiaconi non debent facere collectas in subditos, & hoc probatur per cap. seq. Ioan. de Fantu.

te totum nostræ ecclesiæ noscimur patrociniū a commisisse.

2 *Legatum uerò apostolicæ sedis quicunq; impedierit, usque ad satisfactionem excommunicetur.*

Vnde Alexander Papa.

Excōmunicef, qui legatū sedis apostolicæ impedire tentauerit.

CAN. II.

SI quis autem legationē b impedit, nō vnius, sed multorū c, pfectū auertit: & sicut multis nocet d, ita à multis arguēdus est, & bonorū societate priuādus. Et quia Dei causam impedit e, & statū cōturbat ecclesiæ, ideo ab eius liminibus f arceatur ✝. ab omnibus itaq; talis est cauēdus, & nō in cōmunionē fidelium vsq; ad satisfactionem recipiendus.

3 *Archidiaconus quoque quamuis ex officio suo clericorum uitam diligenti examinatione debeat inquirere, & quæ corrigenda inuenit episcopo nuntiare: tamē dominationem super eos exercere, & censum ab eis exigere prohibetur.*

Vnde in Cabilonensi concilio legitur.

Archidiaconi super presbyteros iurisdictionem non exerceāt.

CAN. III.

DIctū est, q in plerisque locis archidiaconi sup presbyteros parochianos quādā exercent dominationē, & ab eis cēsum exigunt, quod magis ad tyrannidē quā ad rectitudinis g pertinet formā. Si enim (iuxta Apostoli h sentētiam) episcopi nō debēt esse dominātes in clero, sed forma facti gregis ex animo i: multò minus facere hoc isti debent. Sint itaq; cōtenti regularibus disciplinis, & teneāt ppriam mensuram: & quod ab episcopis eis iniungit k, hoc per parochias suas exercere studeant, nihil per cupiditatem & auaritiam præsumentes.

DISTIN. XCV.

1 ps *QVòd autē l sacerdotes suprà iubētur episcopis tanquam subditi obedire, non ita intelligendū est, quasi non liceat eis præsentibus episcopis sacra mysteria celebrare, sicut episcopali supercilio quidam ab his uolebant presbyteros prohibere: sed quia presbyteri pōtificibus tanquā filij parētibus debēt obedire: & baptizatos etiam chrismate m eis tangere conceditur.*

g DIctum. Rectitudinis. Sed nunquid de cōsuetudine præscripta possunt archidiaconi mulctare? videf q non, extra de pœ. licet. Sed dic q bene possunt, ex quo iudicare possunt de consuetudine præscripta[1], ar. ff. de iud. l. ij. §. vlt. extra de offi. dele. ex literis. Illud ergo exaudi cū pecuniaria pœna nō timet: alias si illa magis timef, imponenda est. xxiij. q. v. p dest. dum tamē pœna pro eodem peccato nō infligatur, nisi ter in anno. C. de mo. mul. eos.

Archidiaconi mulctare possunt.

1. Pet. 3. a

2 Ad hoc extra de electio. dudum. ij. & de offici. Archi. ca. vlt. Arch.

h Apostoli. i. Petri: licet alibi dicatur, quòd nomine apostoli Paulus designatur. xvj. qō. j. prædicator. x. qō. iij. qa cognouimus.

i Ex animo. i. ex dilectione, vt non velit dominari.

k Iniungitur. Videtur ergo, quod archidiaconus nō habeat, nisi demandatam iurisdictionē. De hoc notaui xxv. dist. perlectis. Archidiaconus an habeat iurisdictionem delegatam.

QVod autē. Hęc distin. diuidit in tres partes, in quarum prima quærit vtrum sacerdotes posint chrismare, siue confirmare pueros in fronte. & dicas quod nō, tamē vult probare p c. Grego. quod possunt. s. xciij. dist. à subdiacono. H. Secunda ibi, Sed quæritur. Tertia ibi, Chrisma. Ioan. de Fant.

l Quod autem. Hic intitulatur xcv. distinct. in qua ponit Gratianus quandam contrarietatem, & eam soluit [3], postea ponit duas quæstiones, & eas soluit authoritate Innocentij. Repetit postea de dignitate presbyterorum, ostendens multa licere presbyteris in episcoporum præsentia. 3 Infra e. c. presbyteros. §. sed istud.

m Chrismate. j. de conse. dist. v. manus. contra. & c. nouissimæ. cōtra. s. di. xxj. cleros. cōtra. Hoc ad tē- Archidia.

pus pro sedando scandalo fuit concessum: nunc vero antiquatū. vel in primitiua ecclesia presbyteri chrismabant, nūc vero minime. extra de cōsue. quāto. Io.

Papa vtrum possit delegare simplici sacerdoti, vt in frōte chrismet.

[a] PEruenit. Concedimus. Hoc expeditū est, quod presbyter chrismando, si sua authoritate hoc facit, nihil agit: nec pueri aliquid recipiunt. extra de cōsue. quanto. Sed nūquid Papa ei demādare hoc potest? Quidā dicūt quod sic[1], ex quo omnia sacramenta, quæ recipit presbyter, ex delegatione Papæ conferre potest, argu. hic. Vnde diaconus potest conferre diaconatū, & confirmare in fronte: sed non potest Papa ei demandare, vt conferat ordinem, quem non habet: vel etiam vt conficiat corpus Christi: quia solis presbyteris dictum est: Hoc facite in meam commemorationem. arg. j. q. j. dictum. hoc dicit Hugo. Alij dicunt, quod nō potest Papa delegare presbytero, vt chrismet in fronte, vnde isti nihil conferebant. Si obijciatur, quare hoc pmisit Grego. illis, cū in hoc videatur eis dare licentiam peccādi? Dicūt quidā, quod hoc inuitus permisit ob nimium scandalum: nec dabat eis occasionem mali: quia inuitus hoc concedebat. xxxv. qō. iij. quod scripsi. & xxiij. q. ij. si quod verius. Alij dicunt, quod hoc ca. loquitur secundum antiqua tempora, sed hoc nihil est: quia litera huius c. contradicit ibi, secundum veterem vsum. & quia secundum hoc Grego. nihil hic concederet. Sed nunquid Papa posset eis concedere, vt chrisma conficerent? H. dicit quod non. Item quæritur nunquid episcopus demandare potest ea, quæ sunt ordinis episcopalis? Sic[2]. sed ea nō potest demādare, nisi episcopo: argu. extra de consec. eccle. aqua. Ea vero quæ iurisdictionis sunt, potest etiam demādare presbytero, sicut & reconciliare. xxvj. qō. vj. presbyter. & c. Aurelius. Sed etiam inter ea, quæ iurisdictionis sunt, quædam nō possunt demandari, nisi eis qui adminiculo ordinis illa exercere possunt, vt deponere, verberare clericum. Aliá sunt quæ etiam laicis demandari possunt, sicut iudicare in causa ciuili. Itē dico, quod episcopus nihil habet hodie, quod sit meri imperij quod demandari non possit, de quo rite lex loquitur. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. l. j. quia tum, omnia alij episcopo demandare potest [3], nisi vsum pallij. extra de vsu pallij. ad hoc.

1 Istud dictum confirmat extra de consue. quanto. §. j. ibi, suatemeritate, &c. q. d. ibi ex nostra authoritate bene possent, & sic ibi intelligit Hosti.

Episcop⁹ demādat, eā ea, quæ sunt ordinis, quā ea quæ sunt iurisdictionis.

2 Sub. licet ab apostolis fue-

Vnde Gregor. scribit Ianuario episcopo Carolitano.

Vbi episcopi desunt, baptizatos in frontibus presbyteri chrismate tangant.

CAN. I.

PEruenit quoque ad nos quosdā scandalizatos fuisse q presbyteros tangere chrismate eos, qui baptizati sunt, phibuimus. Et nos qdē secūdùm veterem vsum ecclesiæ nostræ fecimus: sed si omnino de hac re aliqui cōtristantur, vbi episcopi desunt, vt p̄sbyteri etiā in frontibus baptizatos chrismate tāgere debeant, concedimus [a].

Suprà Leo episcopus cōtrà, quamuis corepiscopi.

Item Gelasius Papa.

Vltra suum modum presbyteri contendere non præsumant.

CAN. II.

PResbyteros vltra suum modū contendere phibemus, nec episcopali fastidio debita sibimet audacter assumere: nō conficiēdi chrismatis, non cōsignationis pōtificalis adhibendæ sibimet arripere facultatem.

Sed istud [b] Grego. pro scandalo sedando semel cōcessum legitur. Illud autem Leonis Papæ & Gelasij usu approbante præualuit, nisi fortè ubi aliquorum consuetudo hoc admisit, ut in absentia episcopi extrema necessitate cogente, & ex concessione Gregorij presbyteri baptizatos in frontibus liniant.

Prohibitio uerò Leonis & Gelasij in eo casu intelligatur, cùm episcopi præsentes sunt, uel cùm nō cogit ultima necessitas. oleo uerò sanctificato [c] permittitur eis ungere infirmos. Vnde Iacobus ait: Infirmatur quis in uobis? inducat presbyteros ecclesiæ, qui orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum.

2 Sed quæritur, an episcopis liceat eodem oleo ungere infirmos, uel si impœnitentibus huiusmodi unctio sit concedenda.

De his uerò ita scribit Innocentius Papa.

Oleo sanctificato non prohibetur episcopus infirmos tangere.

Supra. CASVS. *Modo vult probare cōtrariū, & inducit ca. s. lx. iij. dist. c. quamuis. & c. sequens, cuius casus patet.*

[b] PResbyteros. Sed istud. Hoc allegando dicit: alias consuetudo non iuuaret in hoc, vt extra de cō sue. quanto.

[c] Sanctificato. Quo deficiente admiscetur aliud, extra de conse. eccle. vel alta. c. quod in dubijs. Et est duplex causa quare infirmi inunguntur, scilicet quia venialia delentur, & præstat augmentū virtutibus. arg. de consec. distin. v. ca. j & ij. & extra de sacra vnc. c. j & quia infirmus citius liberatur ab infirmitate corporali: argu. hic. Sed quid si qs non habet oleum, & inūgit chrismate, tenet vnctio? Videtur quod sic: quia eadem vsia prope est: quia chrisma non est, nisi oleum balsamo admistū, extra de sa. vnc. c. j. sicut & tenet emptio cum acetū venditur pro vino: qa est prope eadem vsia: vt. ff. de contrahen. empt. l. in venditionibus. sed fortè secus: quia nō est forte prope eadem vsia. Itē nunquid cōfert hoc sacramentum, si quis inungit oleo non consecrato? videtur quod sic, quia & baptismus cōfertur in aqua non consecrata. de consec. distin. iiij. cap. si quis. Alij dicunt contra: nec est simile, quia vis baptismi tota est in verbis: hæc autem vis est in re ipsa, scilicet in oleo. Sed ista ratio calumniam habet. extra de bapt. cap. pen. Sed nunquid potest hoc sacramentum iterari? Dicunt quidam quod non. j. q. j. quod quidam. de consecra. distin. iiij. ostenditur. Si potest obijciatur de matrimonio, non valet: quia veritate ratio inspecta matrimonium non iteratur. xxxj. q. j. hac ratione. prius enim vnum deletur, quam secundum contrahatur. Alij dicunt, quod potest iterari: quia cum quis secundo infirmatur, desinit in eo esse illud sacramentum quod prius accepit.

Sed quæritur. Hæc est secunda pars distinct. in qua quæritur, si episcopus potest inungere infirmos? & est dicendum quod sic j. cap. prox. Ioan. de Fant.

Maiori licet quod licet minori.

[a] ILlud. Vt de episcopo. Arg. qđ licet minori ex officio, multo fortius maiori licere. Ar. xxxiij. q. ij. historia. xxxv. q. vj. si duo. arg. cōtra. lxxxviij. dist. episcopus gubernationem. arg. si se per contrarium viij. q. j. si ergo.

[b] Dictum. à Iacobo, vbi dixit, Infirmatur qs, &c. quāuis in hoc nomine presbyteri possunt intelligi episcopi. Argu. contra dist. l. placuit. versi. vt manum non imponant.

[c] Chrismate. Id est oleo, vel vt dicunt quidam, episcopus chrismate, presbyter oleo inūgit. H.

[d] Non pœnitentibus. Ita continua: vere ei quem episcopus dignum duxerit ad visitandū: & ita in originali habetur, non pœnitentibus. quod intelligit de solenniter pœnitentibus.

[e] Non potest. sic l. dist. ca. vlt.

[f] Negantur. Arg. quod excommunicatus vel anathematizatus non possit contrahere matrimonium [1]: quod non est verum, vt extra de eo, qui du. in matrimonium, quam polluit per adul. c. significasti. in fi. H.

1 Adde, an possit fieri monachus, not. Bald. in l. qui sub p̄textu. C. de sacrosan. eccle. sijs.

[f] Negantur. Arg. omnia eiusdem generis eodem iure censeri, arg. s. dist. iiij. denique. arg. s. di. ij. comperimus. Arg. contra. l. dist. studeat. ar. distinct. lxxxj. si quis sacerdotum.

Chrisma. Hæc est tertia pars distinct. in qua dicit, quod presbyteri debent chrisma à suo episcopo recipere, & episcopi debent honorare presbyteros: quia & ipsi presbyteri sunt, & insimul debent Dei ecclesiam gubernare. Quia autem vnus episcopus est maior, hoc fuit de consuetudine. & hoc probat per octo capitula. Ioan. de Fant.

[g] PResbyteri qui. j. de consec. distin. iiij. presbyteri.

CAN. III.

ILlud superfluum videmus esse adiectum, vt de episcopo [a] ambigatur, quod presbyteris licere non dubium est. Nam idcirco de presbyteris dictum [b] est, quia episcopi præocupationibus alijs impediti ad omnes languidos ire nō possunt. Cæterùm si episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum & benedicere, et tāgere chrismate [c], sine cunctatione potest, cuius est ipsum chrisma conficere. Nam non pœnitentibus [d] istud fundi non potest [e]: quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur [f], quomodo hoc vnum genus putatur posse cōcedi? His igitur frater charissime, omnibus, quę tua dilectio voluit à nobis exponi, prout potuimus respondere curauimus.

3 Chrisma verò à suis episcopis ad baptismi sanctificationē presbyteri petant.

Vnde in concilio Carthaginensi quarto.

De eodem.

CAN. IIII.

PResbyteri [g] p diœceses ecclesias regūt, non à quibuslibet episcopis [h], sed à suis: nec per minorem clericum, sed omni anno [i] aut per seipsos, aut per illum, qui sacrarium tenet [k], & ante paschæ solēnitatem chrisma petant.

Itē Hieronymus super epistolam ad Titum.

Presbyter idem est, qui episcopus, ac sola consuetudine præsunt episcopi presbyteris.

CAN. V.

OLim idē erat presbyter, qui & episcopus, & antequam diaboli instinctu studia, vel schismata in religiōe fierent, & diceretur in populis, Ego sum Pauli [l], ego sum Apollo, ego autem Cephæ: communi presbyterorum consilio ecclesiæ gubernabantur. Postquam autem vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos esse putabat, non Christi: in toto orbe decretū est, vt vnus de presbyteris superponeretur omnibus, vt schismatum semina tollerentur [m], & paulò post. Sicut ergo presbyteri sciūt se ex ecclesiæ consuetudine [n] ei, qui sibi præpositus fuerit, esse subiectos: ita episcopi nouerint se magis cōsuetudine, quā dispēsationis dominicæ veritate presbyteris esse maiores, & in cōmuni debere ecclesiam regere.

Idē ad Rusticum Narbonensem episcopum.

Coram episcopis presbyteris docere licet.

CAN. VI.

ECce ego dico præsentibus episcopis suis atq; astātib⁹ in alta

[h] Episcopis. Peccant ergo abbates, qui volunt potius hoc accipere ab alijs, quam à suis, nisi forte priuilegiati sint, vt possint petere à quibuscunq; velint.

[i] Omni anno. Hoc exponitur de consec. distinctio iiij. omni tempore.

[k] Per illum qui sacrarium tenet. id est, per diaconem. xxiij. distinct. non oportet. iij. Et nota, quod ex quo res datur certo nuntio, eius est iam periculo, cuius est nuntius, si nuntio rem dari voluit: secus si misit nuntium [2], vt eum admoneret, quod ei res mitteretur. Et hæc colliguntur ff. commo. eum qui rem. §. si rem. & legibus duabus sequentibus. & est argu. ff. de solu. si quis. & l. si soluturus. extra de pig. significante.

2 Si male misit, imputat: vt leg. & no. iij. qō. vij. in grauib⁹. in principio. De hoc etiā not. in c. consueuit. ff. nau. caup. sta. l. si. §. seruorum. Arc.

[l] OLim. Pauli. Id est, baptizatus baptismo Pauli [3].

3 Sub. & ideo [illegible]. Hæc dicebant quidam credētes merita baptizantium aliquid operari in baptismo: q falsum est, de consec. distin. iiij. si inter. & capit. baptismus. Hugo.

[m] Tollerentur. Et dicit lex, quod cōmodius est singulas res singulis nominibus siue appellationibus distingui. instit. qui. mo. testa. infirm. §. sed. quia distinctio nominum differentiam rerum declarat, vt xxj. distinctio. cleros. sic C. de codi. non codicillos.

[n] Consuetudine. Nihilominus ex institutione, vt s. dist. xciij. legimus. & ita exaudi quod sequitur, magis consuetudine communi, argu. extra de ijs quæ fi. à præla. nouit.

ECce ego. CASVS. *Rusticus Narbonensis episcopus non permittebat presbyteros prædicare, nec populum benedicere. reprehendit ergo Hiero. ipsum dicens, quod presbyteri prædicare possunt & benedicere. Et hoc probat iiij. rationib⁹. Prima est, quia presbyteri debent honorari duplici honore. i. officio & beneficio.*

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

neficio. Secũda est, quia concessum est eis conficere corpus Christi, cui nihil potest anteponi: multo fortius eis concedi debent, quæ sunt minora. Tertia est, quia ex hoc maxima calamitas crescit in gregibus domini, scilicet si sacerdotes re
1.Cor.1. uocantur tanquam vitiosi. Quarta est, quia ab initio presbyteri fuerũt mandati iudices & etiã appellati sunt episcopi. Quod probat iiij. authoritatibus. Prima est circa principium. Secũda ibi, Etenim abnuẽti b. Tertia ibi, Quis igitur hic rogo. Quarta ibi, Presbyteri negotiorum.

a Sed quia. Ita cõtinua, dico quod præsentibus episcopis possunt conficere: quia noc solum hæc, sed alia possunt facere. Ex vi literæ et etiam probationis videtur quod episcopi non prohibent presbyteros missam cantare, sed benedicere & prædicare, & cætera, quæ sequuntur.

b Duplici. A clericis. s. & laicis. vel quo ad obedientiã in spiritualibus, & subministrationem in temporalibus. Vel duplici, id est, officio prædicandi & sumendi tympanum. i. temporalia, iuxta illud: Sumite psalmum, &c.

Presbyter sũplex an possit bãdicere epi scopo prę sente.

c Benedicere. Cum episcop⁹ abest. Sed hæc so. non valet: quia hic loquitur cum præsens est episcopus. Vel intellige istud quando benedicit priuatim sine solennitate [1], alias cõtra. xxj. di. deniq;. item contra xxvj. qõ. vj. ministrare. Sed & illud similiter intelligit de solẽni benedictione. Vel dic, qp quãdo cantat missam presente episcopo, debet innuere episcopo, vt ipse benedicat: & si vult episcopus benedicere, nõ benedicet presbyter ar. de cõse. di j. cum ad celebrandas. aliter presbyter suo iure potest benedicere. Nam eo ipso, quod ei dat potestatem benedicendi, supponitur ei, tanquã minori: et potest ab eo benedici, arg. ff. de iurisd. om. iud. l. est receptum. & ff. ad Treb. ille, à quo. §. tempestiuũ. H. vel dic, quod eo ipso quod permittit ei missam celebrare, p cõsequens omnia, quæ sine missa esse non possunt, vt extra de offic. dele. prætera.

d Confirmare. In fide. xj. q. iij. quod prædecessor. vel inungere oleo infirmorum, vel chrismate in vertice.

nomen [h], plenitudinem ac perfectionẽ, quæ consecrationi eius competit, non retẽtat. Quis igitur hic rogo sacerdotes honor vester est, vt damnũ gibbi inferatis [i] ? quoniã quũ pastoribus per potẽtiã aufertur Deo digna diligentia, contagiũ quoddam, & calamitas crescit in gregibus: ac Dominici patrimonij [k] damna conquiritis, dum soli vultis in ecclesijs potentari. Presbyteri verò ab initio iudices negotiorum [l] esse mandati sunt, presbyteri sacerdotum [m] interesse debent conciliȝ: quoniam & ipsi presbyteri (vt legimus) episcopi nominantur, secundum quod dictũ est ad episcopũ: Noli negligere gratiã, quæ data est tibi per impositionem manuũ presbyterij. & alibi ad maiores natu, Qui vos potuit episcopos regere ecclesiam suam. Sed oderunt hoc superbi sacerdotes in presbyterij nomine, qui nolũt hoc esse quod Christus, qui discipulorum pedes lauit, qui baptizatus à Ioanne est, licet baptizandum à domino se esse ille proclamaret. Quod propterea scribo vobis, vt si prætẽporis error [n] iam non potest reuocari, vel

ADDITIO.

Prima expositio præualet, secũdum Hug. & hoc patet per id Hiero. quod sequitur, exhortentur. Archid.

e Omnia. Quæ ad eos pertinent. Ar. vocabulũ generaliter prolatum nõ omnia particularia cõprehendere, arg. contra. xxviij. dist. de Syracusanæ [2].

f Benedicere. i. ab pro cõsolueꝛe, vel priuatim recõciliare, nõ glo. in solenniter, vt xxv. q. ij. per vj. quæstio. vj. ca. j.

g Nõ debet. Arg. cui licet plus, licet & minus, vt xvj. q. ij. c. j. Sed maius principaliter dicitur, ꝙ efficacia, vt habetur. C. de. ismus, vt xxxij. di. c. præterhoc. §. vel rũ. s. quia mortalia tollit & venalia, propter rẽ subiectã et sanctitatẽ, vt cor. pus Christi, vt hic. authoritate mi. strantiũ, vt quæ ad episcopos solos p. tinẽt, vt j. de cõsec. dist. v. c. manus. & quarto modo proprie significationẽ, vt matrimonium, qd̃ significat Christi & ecclesiæ conIunctionẽ. extra de big. debitũ. quinto propter multitudinem conuersionum. j. q. j. interrogo.

h Nomẽ. ar. C. de cur. fur. cũ alij. s. fi.

i Damnũ gibbi in feratis. id est, removeatis presbyteros à consecratione & prædicatione. sicut illũ, qui gibbũ habet, vt ff. dist. xlix. hinc etenim vel damnum gibbi, quia non prædicantibus presbyteris incuruatur populus in delictis, & quasi gibbosus efficitur.

k Patrimonij Id est, rerũ ecclesię. ff. xxj. di. in nouo

l Negotiorũ. i. cãrũ, vt xj. q. j. relatũ. & ii. q. v. §. g.

m Sacerdotũ. i. episcoporum. ergo & omnes interfuerũt cõcilio metropolitani: vt xviij. di c. pen. & vlt.

n Error. Hic collige, quod ea quę per errorẽ statuta sunt, ex diuturna vtentium approbatione ius faciũt. Ioan. quod falsum est: cum consuetudo debeat esse rationabilis & præscripta [1]: vt extra de cõsue. c. vlti. nec ista litera contradicit B. vt ratione multitudinis excusentur à pœna, non à culpa: vt. xdist. iiij. denicq.

sunt, ex diuturna vtentium approbatione ius faciũt. Ioan. quod falsum est: cum consuetudo debeat esse rationabilis & præscripta [1]: vt extra de cõsue. c. vlti. nec ista litera contradicit B. vt ratione multitudinis excusentur à pœna, non à culpa: vt. xdist. iiij. denicq.

1 Adde. q̃ sit. s. quãdo ratiõabilis & p scripta. vt. s. de cõsue. & cãbus. fide legi.

ad præsens [a] in ecclesijs faciãt quod Romæ [b] fit, qd̃ in Aphrica, quod in Oriẽte, quod in Hispania, qd̃ in Gallia, quod in Britãnia, quod in omnibus locis, vbi humilitas perseuerat: qd̃ etiã in cælis fit (quod maius est) vbi sedes angelorum legitur disposita.

Item ad Nepotianum.

Episcopi & clerici inuicem sibi honorem exhibeant.

CAN. VII.

ESto subiectus pontifici tuo, & quasi parenti animæ ama. Sed episcopi sacerdotes sciãt se esse, non dominos. Honorent clericos quasi clericos [c]: vt ipsis episcopis à clericis quasi episcopis honor deferatur [d].

Scitum est [e] illudoratoris Domitij: Cur ego (inquit) te habeã vt principem [f], cùm tu me [g] nõ habeas vt senatorem? [†]

Quod autem Aaron & filios eius, hoc esse episcopum & presbyteros nouerimus. Vnus dominus, vnus baptismus, vnum templum, vnum sit ministerium. Recordemur semper quod apostolus Petrus præcepit sacerdotibus: Pascite eũ qui in vobis est gregem domini: prouidentes nõ coactè sed spontaneè secundũm domini præceptum, neq; turpis lucri causa, sed voluntarie: neque vt dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo, vt cùm apparuerit princeps pastorum, percipiatis immarcesibilem gloriæ coronam. Pessimæ consuetudinis est in quibusdã ecclesijs tacere presbyteros, & præsentibus episcopis non loqui, quasi eis inuideant [h]: aut eos dedignentur audire. Sed si aliquid (vt inquit apostolus Paulus) fuerit reuelatũ [i] sedẽti [k], prior taceat [l]. Gloria patris est filius sapiens. Gaudeat episcopus in iudicio suo, cùm tales elegerit sacerdotes.

Itẽ ex cõcilio Laudic.

Presbyteri episcopos non præcedant, sed comittentur, vel subsequantur.

CAN. VIII.

NOn oportet [m] presbyteros ante ingressum epi ingredi, & sedere [n] in tribunalibus [o], sed cũ episcopo ingredi: nisi fortè aut ægrotet episcopus, aut in peregrinationis [p] † cõmodo eum esse constiterit.

Item ex concilio Carthaginensi iiij.

Episcopus non dominium, sed collegam se presbyterorum cognoscat.

CAN. IX.

EPiscopus iudicet loco sedens stare presbyterum non patiatur [q].

a Si Lucius Grafius Philippo cõsuli obiecit, ꝙ vt refert Quintilianus in declam. xcv. & in milite Mariano ait, Expectas, vt ille te habeat tribunũ. cũ tu illũ nõ possis militem. & dicit esse vocem honestissimę libertatis. idem Iacobus de sancto Georgio in inuestit. feud. char. 40. col. 2. Andr. Tiraq. de legib. cõnubialibus. char. 144. C. M. 1. Part. §. 2. Episcopi subdit. 96

b Debeatur. Sed pone quod episcopus aliter se habeat cõtra istum, quam debeat, nunquid iste suo iure potest ei obedientiam negare? Videtur quod sic, ar. xlv. dist. cum beatus. xxij. q. v. de forma. & fides non est seruanda nõ seruanti [1], extra de iureiur. peruenit. ij. secus tamen est [2]. Consulo tamen ei, vt agat per superiorem, ar. xj. q. iij. si episcopis. ix. q. iij. nuncvero.

c Scitum est. Id est, sapienter dictum est. H. & ideo sciri dignum. Lau. hoc est, ita se debet habere episcopus erga presbyteros, sicut Aaron habuit se erga filios sacerdotes.

d Vt principem. Factũ respicit, nam de iure tolerandus est prælatus vsq; ad sententiam. viij. q. iiij. nonne.

e Me. Arg. ꝙ frustra petit debitum, qui qd̃ debet non impendit: vt xxviij. q. j. si infidelis. xxij. q. vj. non mœchaberis. & c. si duxerit. i. di. ix. nec. in fi. x. q. j. placuit. xxij. q. vlti. de forma. xviij. qõ. ij. ab batibus. arg. contra xj. qõ. iij. inter verba. xciij. di. dominus. xxxiij. q. v. quod Deo. H.

f Inuideant. Arg. contra episcopos, qui malunt habere illiteratos, quam literatos circa se.

g Reuelatum. s. dist. viij. frustra. C. de offic. rec. pro. l. potioris.

h Sedenti. In loco inferiori.

i Tacear. Deliberando in sermone, cum nõ debeat interrumpere verbum eius.

k Sedenti. Id est, sapienter esse. Et sic dicitur Matth. xxij. Sede a dextris meis.

l Taceat. Id est, in sede iudiciaria, vt iudicent sine eo.

m NOn oportet. Tẽporre solennium officiorum, vel cum recedunt à processione ad chorum.

n Et sedere. cõiungas ingredi & sedere, alias falsum esset.

o In tribunalibꝰ. C. de hære. & manichæ. cunctis.

p In peregrinationis. De licentia superioris. j. de consec. dist. v. non oportet. & de consensu ipsius ecclesiæ, extra de vot. redempt. c. magnæ. & etiam domini Papæ.

q EPiscopus. Non patiatur. ita quod nõ liceat ei sedere, nisi presbyter assumeret sibi officium standi. C. de postulan. l. quisquis. §. vlti.

1 Adde. Episcopi litteratos secum habeãt.

Prouerb. 8 & 14. a

Alias, in peregrinatiõe modo eũ esse, &c.

1.Co. 14. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

Laici de rebus ecclesiæ nihil possũt cõstituere.

[a] EPiscop⁹. Collegam. ita tamen quod non cõtemnatur. ff. de officio præto. obseruandum. Ioã.

[b] PResbyter. Non signet in vertice, quia in fronte non potest etiam authoritate episcopi, vt de consecr. distin. iiij. presbyteri.

ALlud autem. In hac distinctio. probatur quod cõstitutiones laicorum non præiudicant ecclesiis: quia nihil iuris laicis de rebus ecclesiasticis concessum est, nisi sola defensio. & hoc, vbat per xij. authorit. Ioan. de Fant.

[c] Illud autẽ. Hic depingitur xcvj. dist. magister posuit constitutionẽ Honorij Augusti latam super electione Romani pontificis. lxxix. distin. si duo. Sed ne viderentur laici habere potestatem constituendi, vel disponendi de rebus ecclesiæ, ideo reducit hic illam constitutionẽ ad memoriã, vt ostendat quod laicus nõ habet potestatem suo iure constituendi aliqd de rebus ecclesiæ bene tamẽ possunt laici rogati concilijs interesse, & de rebus ecclesiasticis constituere, non tamen, vt valeat eorũ constitutio, qa ipsi constituerunt, sed quia ratum habet ecclesia, vt dicit Gratianus j. distin. proxi. c. j. &c.

[d] BEne quidẽ. Symmachus Papa laborabat in extremis, & timuit ne in electione sui successoris propter strepitus hęreticorũ fieret interuenirent: rogauit Patricium Basilium, qui gerebat vices Odoacris regis, quod ipse interesset in electione sui successoris. Basilio statim Symmacho viuente fecit quandam constitutionẽ, scilicet quod sine eius consultatione non fieret electio summi pontificis. Præterea quod non liceret alicui prædium ipsius ecclesiæ alienare. Quæ constitutio retractatur hic, tum quia ibi quædam cõstituta sunt quæ à laico nõ possunt constitui, tum quia res esset mali exempli. lxiij. dist. cap. quia sancta. §. verum.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. X.

EPiscopus in ecclesia in consessu presbyterorũ sublimior sedeat: intra domum verò collegam [a] presbyterorum se esse cognoscat.

Item ex concilio Martini Papæ.

Sine præcepto episcopi presbyter non signet infantes.

CAN. XI.

PResbyter præsente episcopo non signet [b] infantes, nisi ab episcopo fuerit illi præceptum.

Item ex concilio Genuensi, ca. iiij.

De eodem.

PALEA.

PResbyteri ruris in ecclesia ciuitatis episcopo præsente, uel presbyteris ipsius urbis, offerre non possunt: nec panem sacrificatum dare, calicemq; porrigere. si uerò absentes hi fuerint, & ad dandam orationem uocentur, soli dare debent.

DISTIN. XCVI.

Vnde Symmachus Simplicius [†] episcopus catholicæ ecclesiæ urbis Romæ in synodo residens dixit:

De rebus ecclesiasticis disponendis, laicis nulla facultas attribuitur.

CAN. I.

BEne quidem [d] fraternitas vestra ecclesiasticis legibus assueta, sub diuini timore iudicij, quæ erant statuenda diffiniuit, & ad iustitiæ cumulum peruenit: cũ sufficiẽter omnia amplectit, nec adiectione indiget plenitudo [c], maximẽ [e] de clericis, quos amor dominatiõis inuasit, & iugũ disciplinæ ecclesiasticę fecit respuere: quorũ excessus enarrare difficile est: vnum tamẽ quod occurrit, venerãdo ordini vestro intimare nõ differo. Inter alia scripturã quandam illustris memoriæ [g] Basiliũ qua si pro ecclesiasticæ amore substãtiæ cõscripsisse refero, in qua nullus Romanæ ecclesiæ interfuit, vel subscripsit [h] antistes, per quem potuisset firmitatem legitimam sortiri. Ne ergo inde disputem [i], vnde potest vestrum iudicare concilium, requiratur & referatur in medium, vt ex lectione cognoscatis, cuiusmodi possit habere substantiam. Sancta synodus [k] respondit. Deferatur in medium, vt cuiusmodi sit, possit agnosci. Hoc cùm diceret, Hormisda diaconus recitauit: Cùm in mausoleo [l], quod est apud beatum Paulum Apostolum, resideret sublimis & eminentisimus vir

optatã. ibi insignis constructa xideas Itẽ sepulcrum mirę adde in q casibus requiratur sub scriptio, B. in l. dimus §. se natus. ff. de fal.

[a] Electione. Non tamen vt aliquid in cõstituendo, & ita excesisti finem mandati Basilij.

[b] Ac ne confusionis. Prosecutio legis, & continuantur verba sic, non celebretur de electione Papæ, &c. ac ne.

[c] Nihil debuisset. Hoc dicit propter quosdam qui viuente priore Symmacho tentauerunt alium eligere, vt distinctio. lxxix. si quis Papa. & capitulo, nullus. Ioan.

[d] Præferentes. i. primo statuentes.

Prædium est duplex

[e] Rusticum. Quid sit rusticum prædium, et quid sit vrbanum prædium, habemus ff. de seruit. rusti. prædio. & ff. de seruit. vrba. prædi. per totum.

[f] Titulis Siue donationis, siue emptionis.

[g] Maximus. sic & iurisperiti dicunt quid sentiant. ff. de ijs, quæ in testamẽto deleantur. l. proxime.

Laicus potest excõmunicare ex Papæ delegatione.

[h] Laico. Non licuit laico iure suo, sed ex delegatione Papæ bene: argumen. xxxij distinctione. capi. præterhoc. §. verũ. x. quæstio. iij. capit. vltimo. Sed vtrum episcopus laico possit hoc committere, iam dicemus j. eadem. ca. quod non. M. tamen dicit cõtra: quia mucro est episcopi: imo nec presbyter hoc potest.

Laicus vtrũ rẽ ecclesię possit præscribere.

[i] Munitum. Nam si quis emit rem ecclesiæ, vel aliã rem in casu illicito, nõ potest præscribere. Nã dicit lex, qđ non est dubiũ eum malæ fidei possessorem, qui contra legum interdicta mercatur. C. de agricolis & censi. lib. xj. quemadmodũ. Nã nec iuris ignorantia potest eum excusare. ff. de iuris & facti ignorantia l. iuris. & hoc benigne statuerat. secus tamen est de iure: quia bene præscribit laicus rem ecclesiæ cum fructibus etiam percipiendis, si sit malæ fidei possessor. de restitutione spoliatorum. grauis.

[k] Perlegatur. ff. de legi. & senatusconsulto. l. inciuile.

[l] Hæredes. Turpia enim lucra ab hæredibus sunt extorquenda. extra de vsuris. tua. ff. de calumnia. in hæredem. Sed & aliena tor posset conueniri. vt no. xij. qõ. ij. monemus.

[m] Reliquerit. In morte. relinquendi nanque

præfectus prætorio atq; patricius, agens etiam vices præcellentissimi regis Odoacris, Basilius dixit: Quanquam studij vestri & religionis interfit, vt in episcopatus electione [a], concordia principaliter seruetur ecclesiæ, ne tamẽ per electionis occasionẽ status ciuitatis reuocetur in dubium, admonitione beatissimi viri Papæ nostri Symmachi simplicij, quẽ ante oculos semper habere deberemus, hoc nobis sub obtestatione meministis fuisse mãdatum, vt propter illum strepitum, & venerabilis ecclesiæ detrimẽtum, si eum de hac luce transire contigerit, non sine nostra consultatione cuiuslibet celebretur electio. Hæc cùm legerẽtur, Cresconius Tudertinæ ecclesiæ episcopus surgens de conuentu dixit: Hoc perpendat sancta synodus, vtrùm prætermisis religiosis personis, quibus maximè cura est de tanto pontifice, laici electionem eius in suam posint redigere potestatem: quod contra canones esse manifestum est.

Item Hormisda diaconus legitur dixisse: Ac ne confusionis [b] atque dispendij aliquid venerabilis ecclesia sustineret, miramur, prætermisis nobis quicquam de rebus ecclesiæ fuisse tentatum: cùm sacerdote nostro superstite nihil debuisset [c] assumi. Quare si amplitudini vestræ & sanctitati placet, incolumia omnia, quæ ad futuri antistitis electionem respiciunt, religione veneratione seruemus: hanc legem specialiter præferentes [d], quam nobis hæredibúsque nostris Christianæ mentis deuotione sancimus, ne vnquam prædium siue rusticum [e], siue vrbanum, vel ornamẽta, aut ministeria ecclesiarum, quæ nunc sunt, vel quæ ex quibuslibẽt titulis [f] ad ecclesiarum iura peruenerint, ab eo qui tunc antistes sub electione communi fuerit ordinandus, & illis, qui futuris seculis sequuntur, quocunque titulo atq; commento alienari liceat: & quicunq; hoc facere voluerit, inefficax atque in irritum reuocetur: sitq; scienti & consentienti, danti, accipientíque, anathema. Maximus [g] episcopus Bletanæ ecclesiæ dixit: Modò sancta synodus dignetur edicere, si licuerit laico [h] homini anathema in ordinem ecclesiasticũ dictare, aut si potuit laicus sacerdoti anathema dicere, & contra canones, quod ei nõ cõpetebat, constituere: dicite quid vobis videtur: de me licuit laico legem dare? Sancta synodus dixit, Non licuit. & adiecit: Lege sequẽtia. Hormisda diaconus legit: Et is, qui prædium siue rusticum, siue vrbanum iuris ecclesiastici fuerit cõsequutus, nouerit se nulla lege, vel præscriptiõe munitũ [i]: sed siue is qui alienauerit, siue qui eum sequens voluntate contraria prędiũ huiusmodi alienatum retinere voluerit: id cum fructibus restituat, quod illic consequutus fuerit. Hæc cùm legeret, Stephanus Venusinæ ecclesiæ episcopus surgens ex consessu dixit: Perlegatur [k], Hormisda diaconus legit. Qua pœna placuit accipientis etiam hæredes [l] afficere: in qua re cuilibet clericorum nulla contradicendi libera sit facultas. Iniquum est enim, & sacrilegij instar, vt quæ pro salute & requie animarum suarum vnusquisque venerabili ecclesiæ pauperum causa contulerit, aut certè reliquerit [m], ab his, quos maximè ser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nanq; verbum,&c. ff. de tabulis exhiben.l.j.§.vlti.[1]

1 Et habes hoc quod hic dicitur x. vj. quæsti. ij.in canonibus.Archidia.

a Vendantur. Argumen.C. de admituto.lex.

b Profiteat. Hic terminat lex ipsa.

c Mediolanensis. Argumen. Mediolanen. prærogatiuam sedis habere ante Rauennatem: cum ante eum responderet, sicut in alia synodo ante eum scripsisse legitur 7.dist. xvij. ca. concilia.§.hinc. & §.illud igitur.G. tamen aliter hoc solui dist.xvij. §.illud.

d Præter. Romanũ.id est, Papæ authoritatem, & consensum eius. Sed cõtra xvj.quæstio.vltima.in nona actione. Sed ibi non prohibetur quod episcop[9] laico nõ possit committere officium ad tempus: sed ne iurisdictionem largiatur ei in perpetuum. Et est argumentum, Papam quãlibet causam ecclesiasticam committere posse laico.arg. xxiij.dist. mulier. & xciiij.distin.valde. v. quæstio.iij.qui episcopus. cõtra lxxix. distinctione. si duo.j.eadem. denique.contra. Intelligendum est nõ sua authoritate. Sed numquid authorite episcopi potest laicus aliquid constituere in ecclesiat videtur quod prædicare potest inuitat[9] à clericis. xxiij.distinct. mulier. argumen. extra de foro competen. nullus iudicum. Die cum Hug.quod nõ potest ex delegatione episcopi causas spirituales tractare, nec excommunicare. vnde nihil faciunt,qui per pueros excõmunicant & per seruientes. Causam autem ciuilem laicis epi-

Causa quælibet ecclesiastica p papam laico cõmitti potest.

Laicus an episcopi authoritate possit in ecclesia aliquid cõstituere.

uare conuenerat, in alterum transferantur. Planè quęcunq; in gemmis, vel auro atque argento, necnon & vestibus, minus apta vsibus, vel ornatui videbuntur ecclesiæ, quæ seruari ac diu manere nõ possunt, sub iusta æstimatione vendantur [2] & erogatio religioni proficiat [b].

. Cumque lecta esset, Laurẽtius episcopus Mediolanensis [c] ecclesiæ dixit: Ista scriptura nullũ Romanę ciuitatis potuit obligare pontificem: qa non licuit laicis statuendi in ecclesia præter Romanum [d] pontificem habere aliquam potestatẽ: quos obsequendi manet necessitas, non authoritas imperandi [e] :maximè cùm neque Papa Romanus subscripserit, nec alicuius secundũ canones metropolitani legatur [f] assensus. Petrus episcopus Rauennatis ecclesię dixit:Scripturam, quæ in nostra congregatione vulgata est, nullas vires habere manifestũ est:quia nec canonib[9] [g] conuenit,& à laicali persona concepta videtur: maximè,quia in ea nullus apostoli.sedis p̃sul interfuisse,vel propria subscriptione eam firmasse monstratur. Eulalius episcopus Syracusanæ ecclesiæ dixit:Scripturam, quæ in sacerdotali concilio recitata est, euidẽtissimis documentis constat esse inualidam. Primùm quòd contra patrũ regulas à laicis,quamuis religiosis [h] (quibus nulla de ecclesiasticis facultatib[9] aliquid disponendi legitur vnquã attributa fa-

cultas)facta videt. Deinde quòd nullius præsulis apostolicæ sedis subscriptione firmata docetur. Quòd si cuiuslibet prouinciæ sacerdotes intra suos terminos cõcilio habito,qcquid sine metropolitani sui authoritate tractauerint,irritum esse debere [i] sancti patres sanxerunt: quanto magis quod in apostolica sede nunc extãte præsule (qui merito [k] beati Petri apostoli per vniuersum orbẽ primatum [l] obtinens sacerdotij, statutis synodalibus cõsuetudo tribuere [m] firmitatem) à laicis(licet consentientibus aliquantis episcopis, qui tamen pontifici, à quo consecrati probantur, præiudicium inferre non potuerunt) præsumptum fuisse cognoscitur, viribus carere [n] non dubium est: nec posse inter ecclesiastica vllo modo statuta cẽseri. Sancta synodus dixit: Licet secundùm prosecutionem venerabilium fratrum nostrorum Laurentij, Petri, Eulalij, Cresconij, Maximi, vel Stephani [o], nec apud nos incertum habetur hanc ipsam scripturam nullius esse momenti, veruntamen etiã si aliqua posit ratiõe [p] subsistere, modis omnibus in synodali conuentu prouida beatitudinis vestræ sententia euerua ri conueniebat, & in irritum deduci,ne in exemplum remaneret præsumendi quibuslibet laicis, quamuis religiosis, vel potentibus in quacunque ciuitate quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus,quarum solis sacerdotibus disponendi indiscussè à Deo cura cõmissa docetur.

Vnde in septima actione [q] Calcedonensis concilij Martianus Imperator dixit inter cætera.

Imperatores ad fidem confirmandam,non potentiam ostendendam synodo interesse debent.

CAN. II.

NOs ad fidem confirmandam,non ad potẽtiam ostendendam, exemplo religiosissimi principis Constantini synodo interesse [b] volumus, Vt veritate inuenta [c] non vltra multitudo prauis doctrinis attracta discordet.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. III.

QVædam capitula sunt,quæ ad honorem vestræ reuerentiæ vobis seruauimus [d],decorum esse iudicantes à vobis hæc regulariter potiùs firmari per synodum, quàm nostra lege sanciri [e].

Item Nicolaus Papa.

Synodali conuentui Imperatores interesse non conuenit, nisi vbi de fide agitur.

CAN. IIII.

VBinã [f] legistis Imperatores antecessores vestros synodalibus conuentibus interfuisse [g]:nisi fortè in quibusdam, vbi de fide tra-

gu.contra j.quæstio.j.nonne Sodomitæ.

a [1]Actione. Dicitur prima actio,quia fiebat pro prima die in synodo.xvj.quæstio.vij. in nona.

b NOs.Interesse. Similiter solebat interesse electioni Papæ propter hæreticorum scandalũ, arg. distinct. lxiij. quia sancta.

c Inuenta.Et ita videtur, quod possit de fide catholica disputari. argumen. contra. C. de sum. tri. nemo. xxxiiij.quæstio.iij.cum quibus. Respondeo dubitando non licet disputare de ea, quia dubius in fide,hæreticus est. extra de hæreti. dubius alias disputatur infra ead.satis. xxiij quæstione vj. vides. . C. de epi. & cleri. quoniam.

Disputari potest de fide catholica.

2 Et secũdum hoc cessat contrarium. xxxv. q. j.ad fedẽ. Archi. Quod oẽs tangit,debet ab oĩbus approbari.

d Seruauimus.Cõfirmanda & terminanda.H.

e Sanciri.Quasi dicat, volumus eam per legem nostram fieri constitutionẽ determinari & confirmari.H.

f VBinam.Hęc quatuor ca.[1] loquuntur de materia Ignatij, de quo dicitur 3. xxj. dist. submittitur. Argu. omissum intelligi, quod scriptum non inuenitur, argu x. q.j. hanc consuetudinem. de cõsecra. distinctio. iiij. cum ita que. & capi. sequen. ff. de verbo. oblig.quicquid.

1 Scilicet istud & tria seq.

g Interfuisse. Nisi rogatos[2] .lxiij.dist. Adrianus.

h Ad clericos.Die quod hoc nomen clericos ,stricte accipitur:vnde per finem & ad omnes, &c. comprehendit deo deuotos, & tales personas . vel die prout sonat.

i Pertinet. Argu. quod omnes tãgit, ab omnibus debere tractari & approbari [3] ,arg. dist. lxvj.c.j.C. de autho.præstat. veterem. de hoc extra de his quæ fiunt à præla.c.fi.

3 Cõcor. extra de his quę fi. à præla.fi. con. capi c.vlti. ibi videas.

k DBinque. Arg. quod episcopus in rebus ecclesiasticis laicum non possit præficere. Arg.cõtra 3.ca. bene quidem.

l Iudicare.j.xvij.q.iiij.diffiniuit.contra. in fin. sed ibi dic principis,id est,principalis personę,vel id est, episcopi.xxv.distinctio.ecclesiæ.

m Præsumant. Argum.quod clericus diffinitionibus principum & laicorum non debeat supponi [4], nisi per reconuentionem.

n CVm. Hoc. expositum est 3.x.dist.quoniã idẽ.hic nõ labores.

o Adversũ.i.ad discussionẽ veri. vel i.ad tẽpus Christi.

p Vsurpauit. Arg. cum istæ potestates sint diuisæ. Imperator non habet gladium à Papa: vt j. e.in scripturis.& c. duo.& c. si Imperator.& xciij. distin. legimus.& quia imperium à solo deo est.xxiij.q.iiij.quæstum [5]. Argu.contra lxiij.di. c. j. & c.tibi domino. Ité quia Petro sunt data claues cælestis & terreni imperij. xxij.dist.c.j. Item quia deponit Imperatorem. j.xv. qõ. vj.alius. & c. iuratos.& j.q.iiij. quia præsulatus [6], quære 5. de hac materia x.di.c. quoniã.

q Proprijs.i. imperij.et sacerdotij,vel proprijs quo ad Christum. Quædã enim gessit tanquam Imperator: puta cum eiecit de templo,&c. ij.q.vij. accusatio. et cũ coronã de spinis portauit,qd' est signum regni. xij. q.j.duo.quędã gessit vt sacerdos, qã seipsum obtulit in ara crucis pro sacrificio.

r Discreuit. Imouit deo contra: qa non discreuit,sed confudit cũ ipse vnus & idẽ vtrunq; officiũ gessit. Sed dic, qp ideo ipse vtrũq; officiũ gessit per se, vt notaret,qp ex eo dẽ fonte,pcesserũt. xxj.di.claros. in fi. Nam dicit lex qp summa nobis dona

+ Nuare.ii. [illegible] ecclesiam. [illegible] & [illegible] nostri.ij. [illegible] & [illegible] omni tri [illegible] [illegible] definiti de [illegible] [illegible] [illegible]

poralium[a] tantummodo[b] rerum imperialibus legibus vterentur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus: & Deo militans, minimè se negotijs secularibus implicaret: ac vicissim non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset secularibus negotijs implicatus.

Idem.

A seculari potestate pontifex prsus nec solui, nec ligari valet.

CAN. VII.

SAtis euidenter ostenditur[c] à seculari potestate, nec solui prorsus nec ligari pontificē, quē constat à pio principe Constantino (quem longè superius memorauimus) Deū appellatū[d]: cùm nec posse Deum ab hominibus iudicari manifestū sit. Sed & Theodosius minor sanctę synodo scribens Ephesinæ primæ[e] dixit: Deputatus ergo est Candidianus magnificentissimus comes strenuorum domesticorū transire vsque ad sanctissimā synodum nostram: & in nullo quidem, quæ faciendæ sunt de his dogmatibus, quæstiones, seu potius[f] expositiones, communicare. Illicitum nanque est eum, qui non sit in ordine sanctissimorum Episcoporum, ecclesiasticis intermisceri tractatibus. Et post pauca.

His itaque manifestè repertis apparet comministrum nostrum Ignatium per Imperialē tantummodo sententiā nullo modo potuisse prorsus expelli, in cuius damnatione, quia præsulum quoque assensus est subsecutus, apparet id causa patratum fuisse adulationis, non legitimæ sanctionis.

Idem Lodouico Imperatori.

Facta pontificum Imperator iudicare non debet.

CAN. VIII.

IN scripturis[g] † narratur Constantinus Imperator dixisse: Verè si proprijs oculis vidissem sacerdotem Dei, aut aliquem eorum, qui monachali habitu circūamicti sunt, peccantem, chlamydem meam expoliarem, & cooperirem[h] eū, ne ab aliquo videretur. In quibus, desideratissime fili, necessariò commonemini, vt quemadmodum fide & religione ac honoris parilitate ei adæquari videmini: ita quoque humilitate, atque deuotione equiparari nihilominus anheletis, ita vt in nullo inferior eo, sed potior inueniamini post illius exempla, qui talē se exhibuit ante talia prorsus exempla. Sed hoc quidem diximus, cautos vos reddere cupiētes: vt si de domini sacerdotibus (qui iure patres animarum dicuntur) aliquid contigerit vos audire, quod confusionem pijs mentibus ingerat, non infrunitum, sed pudoratos filios Noe imitantes, paternam de reliquo verecundiam contegatis[i], vt affluenti (quemadmodum & illi) benedictione repleri (moderante Domino) mereamini.

Item ex epistola Gregorij ad Hermannum Metensem episcopum.

Regum & principum patres & magistri sacerdotes esse censentur.

CAN. IX.

QVis dubitet sacerdotes Christi, regum, principum, omniúmq; fideliū patres & magistros censeri? Nónne miserabilis insaniç esse cognoscitur, si filius[k]

a Temporalium. Arg. quod in causis spiritualibus (vt in matrimonio) nō sit vtendum legibus imperialibus, ar. xxxij. q. ij. inter hæc. xj. q. j. continua. arg. de conse. dist. iij. celebritatem. Sed in alijs licet eis vti, si non obuiēt canonib[1], argu. distinct. x. si in adiutorium. arg. distinctio. liiij. ex antiquis. B.

b Tantummodo. Hoc aduerbium determinat tantum illud adiectiuum temporalium: nō illud verbum vterentur: & sic est falsum hic notatum ab H. argu. quod in causis spiritualibus, &c. Nam bene licet leges allegare in spiritualibus. xxxv. quæst. v. ad sedem. xv. q. iij. c. sane. §. cum autem. Lau.[2] Vel dic tantummodo. i. maxime. sic econtra xj. quęs. iij. si quis episcopus.

c SAtis. Ostenditur. in alia parte cap. quæ hic non est.

d Appellatum. Legitur enim omnes clericos Deos appellasse: vt xj. qō. j. sacerdotibus. xij. q. j. futuram. secūdum hanc rationem nec ab episcopo possēt iudicari clerici, sed hoc dixit, vt ostenderet quanti sint habendi. simile extra de iudi. nouit.

e Ephesinæ primę. quia secunda non est recepta in authoritate.

f Seu potius. Optime corrigit se: quia quæstiones non debent fieri super fide dubitando. arg. extra de hæret. dubius. Dogma autem per g, est doctrina in fide. siue g, est angulus: vnde illud, sedebat do mate domus. vigesimaquinta, quæstione secundā, c. si quis.

g IN scripturis. xj. quæstio. j. cap. sacerdotibus.

h Et cooperirem. ff. de iniur. cum qui nocentem. contra. Sed hoc de occulto, quod nō posset probari: quia talia non habent vindictā: & sic solue contrariū illud lxxxiij. distinct. cap. iij. Illud autem in manifestis, in quibus etiam non deberet eum prodere, vt nor. ij. quæstio. j. si peccauerit.

i Contegatis. Et tamen corripiatis. ij. quæst. j. si peccauerit. hoc de occultis intelligitur. Nā de manifestis cogimur accusare, præmissa tamen admonitione. ij. quæ. vij. quapropter. Argu. contra j. v. quæ- [illegible] stione ij. capi. vlti. mo. & quæstione v. capitu. j.

k QVis dubitet. Si filius. xxj. distin. nolite. sic in authen. de nupt. §. si vero. colla. iiij. vbi dicit quod erubescit lex filios esse correctores patrum. si tamen pater caderet in furorem, filius daretur tutor, vt eum regeret. ff. de tuto. & cura. dat. ab his. l. ijs qui. vj. quæstione j. oues. & c. sacerdotes.

Duo

Legibus an sit vtēdū in causis spiritualibus.

1 Adde quid quando contrariantur canonibus: not. Cyn. in l. si. C. de iter. ma. inter pup. & tut. & in authen. cassa. C. de sacrosanct. ecclesijs.

2 Adde ad hoc Cynū & Pe. de bel. p. tic. in l. j. C. quæ sit longa cōsue. et in l. cum clericis. C. de episco. & cleri.

Dubitandum non est de fide. Dogma & doma differunt.

DVo sunt. CASVS. *Gelasius Papa & Anastasius Imperator contendebant de præeminentia vnius ad alterum, & de præeminentia dignitatum. sed Gelasius ostendit hic, quod authoritas pontificalis lōge maior est, quam culmē imperiale. Et hoc probat duabus rationibus. Prima ratio est, quia Papa de anima Imperatoris & aliorum redditurus est rationē. Secunda est: quia colla regum & principum submittuntur genibus sacerdotū. Et hoc probatur duobus exemplis, scilicet Innocentij & Ambrosij, qui Archadium & Theodosium propter suos excessus excommunicauerunt. Prima ratio est ibi, in quibus tanto grauius. Secunda est in fin. Exempla sunt in medio.*

patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suæ potestati subijcere, à quo credit non solùm in terra, sed etiam in cælis se ligari posse & solui?

Itē Gelasius Papa Anastasio Imperatori.

Authoritas sacra pontificum & regalis potestas huius mundi gubernacula regunt.

CAN. X.

DVo sunt[a] quippe Imperator Auguste, qbus[b] principaliter hic mundus regitur, authoritas[c] sacra pontificū, & regalis potestas. In quibus[d] tantò grauius est pondus sacerdotum, quantò etiā pro ipsis regiminibus † hominū in diuino sunt reddituri examine rationē[e]. *& post pauca.* Nosti itaque inter hæc ex illorum te pendere[f] iudicio[g], non illos ad tuam posse redigi voluntatem. Talibus igitur institutis, talibusq; fulti authoritatibus pleriq; pontificum alij reges, alij Imperatores excommunicauerūt. Nam si speciale aliquod de personis principum requiratur exemplum, beatus Innocentius Papa Archadiū Imperatorē (qa consensit[h] vt sanctus Ioannes Chrysostomus à sua sede pelleretur) excomunicauit[i]. Beatus etiam Ambrosius, licet sanctus, non tamen vniuersalis ecclesiæ episcopus pro culpa, quæ alijs sacerdotibus non adeò grauis videbatur[k], Theodosium magnum Imperatorem excōmunicans ab ecclesia exclusit, qui etiā in suis scriptis ostendit, quòd aurum non tan pretiosius sit plumbo, quàm regia potestate sit altior ordo sacerdotalis: hoc modo circa principiū sui pastoralis scribens: Honor, fratres, & sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si regum fulgori compares, & principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorē[l] compares: quippe cùm videas regum colla & principum submitti genibus sacerdotum, & osculata eorum dextra, orationibus eorum credant se cōmunicari, vel muniri.

Item Ioannes Papa.

Imperatores debent pontificibus subesse, & non præesse.

CAN. XI.

SI Imperator catholicus est (quod salua pace ipsius dicimus) filius est[m], non præsul ecclesiæ. Quod ad religionem competit, discere ei conuenit, non docere[n]. Habet priuilegia suæ potestatis, quæ administrandis legibus publicis diuinitus[o] cōsequutus est, & eius beneficijs

a Duo sunt. in authen. quomodo oportet epi. in prin. col. j. ī. distin. j. humanum.

ADDITIO. Ibi soluitur. Facit ad ista ij quęst. vij. cap. nos si incōpetenter. §. item cum Dauid. Archid.

b Quibus. Vt ab eis. sunt autem alia duo quibus aut per quæ regitur: vt ī. distin. j. humanum genus.

c Authoritas. Neuter pendet ex reliquo. & ita est arg. pro imperatore, qa diuinitus consecutus est imperium. ī. eo. c. proxi.

d In quibus. i. per quos. Nā dicit lex quod parum est ius in ciuitate esse, nisi sint, per quos ius reddatur. ff. de origi. iur. l. ij. §. post originem.

e Rationem. ī. xviij. q. ij. cognouimus.

f Te pendere. Quo ad spiritualia. ī. de pœn distin. j. multiplex.

g Iudicio. Zacharias quoque Papa regem Francorum deposuit, & in locum eius Pipinum substituit: vt ī. xv. q. vj. alius.

h Consensit. Arg. consentientem maiori pœna adstringi, quam facientem. arg. xxiiij. q. iij. qui aliorū. arg. ī. lxxxvj. distinct. tanta nequitia.

i Excommunicauit. Not. principem posse excommunicari etiam à quouis episcopo. ī. distin. lxiij. Valentinianus. argu. ī. xj. quæst. iij. si autem vobis. videtur tamen quod hoc fecerit ex delegatione synodi: quod innuitur ex illo, pro culpa quæ ab alijs sacerdotibus, &c. Sed primū est verū.

k Videbatur. Sed male: qa licet pro minimis causis nō sit quis excommunicandus: vt xj. quæstio. iij. episcopi. tamen quælibet contumacia digna est excommunicatione: imo tāto maior videtur contumacia, quāto ex re minori consurgit. ij. q. vij. nō potest.

l Fulgorem. Et quanta est differentia inter Solem & Lunam, tāta est differentia inter imperiū & sacerdotiū. extra de maio. & obed. solitæ.

l Imperator. SCASVS. *Imperator volebat iudicare de causis clericorum & sacerdotum, sed Papa probat quòd hoc facere nō debet: quia ipse filius est ecclesiæ, & non præsul, & quia Deus voluit seculi principes, si fideles sunt, esse ecclesiæ subiectos. Si vero contra hanc Dei dispositionem facere voluerit Imperator, tanquā ingratus pdat potestatē, quam ab ipso est consecutus.*

m Filius est. ī. xxiij. q. vlt. conuenior. qui tamē prçlati ecclesiarum dicantur, dixi xj. q. iij. præcipue.

n Non docere. ī. xvj. q. j. adijcimus.

o Diuinitus. Nō ergo à Papa. nam imperium à solo

Deo

Matt. 16.

† Alias, regib[9] vel legibus, &c.

Imperator imperium diuinitus consecut[9] est.

Regē Frācorū Papa deponere potest.

Princeps etiam ab episcopo excōmunicari potest.

Excommunicandus quis nō est pro minimis causis. Contumacia tanto maior est, quāto ex re minori consurgit.

Imperium minus est sacerdotio.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deo est: vt xxiij. q.iiij.quæsitum. nã à cælesti maiestate habet gladij potestatem. C. de vete. iu.enu. l.j.in princ. quod cõcedo de vero imperatore. Sed quis est verus Imperator? Dicũt q-dam quod Constãtinopolitanus: sed iste alius procurator est siue defensor Ro.ecc.arg. de conse.distinct.v.in die. §. hinc. & huic Ro.ec.cõcedit gladij potestatem, & coronam. Sed contra. extra de elect. venerabilem. Dicitur ibi q̃ Ro.eccl. trãstulit imperium in occidentẽ à Græcis: & ita iste Romanus est verus Imperator.

Imperator verus quis est.

Papa trãstulit imperium.

ADDITIO.

Ad hoc extra de iudi. significauerunt. in princ. Archid.

a Quas. Ergo debet dici, bona potestas est ista.

b Ius.5.dist. x. Imperium. & cap. certum est. xj.q.j.si tributum.

Clericus stans contra ecclesiã, illius beneficiũ perdit.

c Beneficia. Arg. clericum stantẽ cõtra ecclesiam, vnde habet beneficium, debere illo priuari: nisi forte q̃ talibus personis, pro quibus licitum sit ei cõtra quemlibet agere, quas habes ff.de postu. l. hi q. & iij.q.vij. c. infamis. §. tria. in fi. in propria causa vel parentum suorum, vel pupillorũ suorum. Simile est inter vasallum & dominũ: vt j.xxij. q. vlt. de forma. Simile de aduocatis. C. de aduo diuer. iud. l.ij. C. de reuo. do. l.j. & vij.q.j.qa frater. & dixi de hoc iij.q.j.milli. Hoc tamen exaudio de ecclesia, ad quam intitulatus est, pro qua stare potest contra quãlibet ecclesiã, etiam in qua habet beneficiũ: quia salum fuit ius primę,

† Cõtra heroicum palæ fum nõ dum tam

non ingratus contra dispositionem cælestis ordinis nil vsurpet. Ad sacerdotes enim Deus voluit quę ecclesiæ disponẽda sunt pertinere, non ad seculi potestates: quas (si fideles sunt) ecclesiæ suæ sacerdotibus voluit esse subiectas. Non sibi vendicet alienum ius b, & ministerium quod alteri deputatũ est, ne contra eum contendat abrumpi, à quo omnia constituta sunt, & contra illius beneficia c pugnare videatur, à quo propriã consecutus est potestatẽ. Non à legibus publicis, non à potestatibus seculi, sed à pontificibus & sacerdotibus omnipotens Deus Christianæ religionis clericos & sacerdotes voluit ordinari & discuti d, & recipi de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debent executiones suas ecclesiasticis præsulibus e, non præferre.

Idem.

De eodem.

CAN. XII.

NVnquam de pontificibus, nisi ecclesiã iudicare debere, non esse humanarũ legum de talibus ferre sentẽtiam absque ecclesiæ principaliter cõstitutis: pontificibus obsequi solere principes Christianos, decretis ecclesiæ nõ sinam præponere potestatem: episcopis caput subdere principes solitũ est, nõ de eorũ capitibus iudicare.

De eodem.

PALEA.

COnstantinus † Imperator coronam et omnem regiam dignitatem *in urbe Romana et in Italia et in partibus oc identalibus apostolico concessit. Nam in gestis beati Syluestri (quæ beatus Papa Gelasius in concilio lxx. episcoporũ à catholicis legi commemorat, & pro antiquo usu multas hoc imitari dicit ecclesias) ita legitur:*

De eodem.

PALEA.

CONstantinus Imperator quarta die sui baptismi priuilegium Romanæ ecclesiæ pontifici contulit, *ut in toto orbe Romano, pontifices uel sacerdotes ita hunc caput habeãt, sicut iudices regem. In eo priuilegio ita inter cætera legitur: Vtile iudicamus* unà cũ omnibus satrapis nostris, & uniuerso senatu, optimatibus, & cuncto populo imperio Romanæ ecclesiæ subiacenti, *ut sicut beatus Petrus in terris uicarius filij Dei uidetur esse constitutus: ita & pontifices ipsius principis apostolorũ in terris principatus potestatẽ amplius, quàm terrenæ imperialis nostræ serenitatis mansuetudo habere uidetur, concessam à nobis nostroq; imperio obtineant, eligentes nobis ipsum principem apostolorum, uel eius uicarios firmos apud Deum esse patronos. Et sicut nostra est terrena imperialis potentia, ita eius sanctam Romanam ecclesiam decernimus ueneranter honorari, & ampliùs quàm nostrum imperium terrenumq; thronum sedem sacratißimam beati Petri gloriosè exaltari: tribuentes ei potestatem & gloriam & dignitatem atque uigorem & honorificentiam imperialem, atque decernentes sancimus, ut principatũ teneat tam super quatuor sedes, Alexandrinã, Antiochenam, Ierosolymitanã, Constantinopolitanã: quàm etiam super omnes in uniuerso orbe terrarũ ecclesias Dei: & pontifex, qui per tempora ipsius sanctæ Romanæ ecclesiæ extiterit, celsior & princeps cũctis sacerdotibus totius mundi existat: & eius iudicio quæ ad cultum Dei, uel fidem Christianorũ, uel stabilitatem procuranda fuerint, disponantur. & infrà.*

Ecclesijs beatorũ apostolorũ Petri & Pauli pro cõtinuatione luminariorũ, possessionũ prædia cõtulimus, et rebus diuersis eas ditauimus, et per nostrã imperialẽ iussionẽ sacrã tã in Oriẽte, quã in Occiãcte, uel etiã in Septentrionali et Meridiana plaga, uidelicet in Iudæa, Græcia, Asia, Thracia, Aphrica & Italia, uel diuersis insulis nostra largitate ei concessimus, ea prorsus ratiõe, ut per manus beatißimi patris nostri Syluestri summi põtificis successorũq; eius omnia disponãtur. et infrà.

Beato Syluestro et omnibus successoribus eius de præsenti tradimus Palatium imperij nostri Lateranẽse, deinde diadema, uidelicet coronam capitis nostri simulq; phrigiũ, necnon & superhumerale, uidelicet lorum, quod imperiale circundare assolet collũ: uerum etiam chlamydem purpuream, atq; tunicam coccineam, & omnia imperialia indumenta, seu etiam dignitatem imperialem præsidentium equitũ, conferentes ei etiam imperialia sceptra, simulq; cũcta signa atque banna diuersa ornamenta imperialia, & omnem processionem imperialis culminis, & gloriã potestatis nostræ. Viris etiam diuersi ordinis reuerẽdißimis clericis sanctæ Romanæ ecclesiæ seruientibus, illud culmen singularis potentiæ & præcellentiæ habere sancimus, cuius amplißimus noster senatus uidetur gloriari adornari, i. est patricios & consules effici, necnon & cæteris dignitatibus imperialibus eos promulgamus decorari. Et sicut imperialibus exstat decorata militia, ita clerum sanctæ Romanæ ecclesiæ adornari decernimus. Et quemadmodum imperialis potentia diuersis officijs cubiculariorum, necnon & ostiariorum, atque omnium concubitorum ordinatur, ita & sanctam Romanã ecclesiã decorari uolumus. Et ut amplißimè pontificale decus præfulgeat, decernimus, ut clerici eiusdem Romanæ ecclesiæ mappulis et linteaminibus, id est, candidißimo colore decoratos equos equitent: & sicut noster senatus calceamẽtis utitur cum udonibus, id est, candido lineamine, illustrentur: & ita cælestia sicut terrena ad laudem Dei decorentur.

Præ omnibus autem licentiam tribuimus beato Syluestro & successoribus eius ex nostro indicto, ut quem placatus proprio consilio clericare uoluerit, & in religiosorũ numero clericorũ connumerare, nullus ex omnibus præsumat superbè agere. Decernimus itaque et hoc, ut ipse et successores eius diadema te, uidelicet coronam, quã ex capite nostro illi cõcessimus ex auro purißimo et gemmis pretiosis, uti debeat pro honore beati Petri. Ipse uero beatißimus Papa super coronã clericatus, quã gerit, ad gloriã beatißimi Petri ipsa ex auro non est passus uti corona. Phrygium uerò cãdido nitore splendidũ resurrectionem dominicam designans, eius sacratißimo uertice manibus nostris imposuimus, & tenentes frænum equi ipsius pro reuerentia beati Petri stratoris officium illi exhibuimus. statuentes eodem phrygio omnes eius successores singulariter uti in processionibus ad imitationẽ imperij nostri. Vnde ut pontificalis apex non uilescat, sed magis quã terreni imperij dignitas gloria & potentia decoretur, ecce tã palatiũ nostrũ, quàm Romanam urbem, et omnes Italiæ siue occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates, beatißimo põtifici et uniuersali Papæ Syluestro concedimus, atque relinquimus, et ab eo et à successoribus eius per pragmaticum constitutum decernimus disponenda, atque iuri sanctæ Romanæ ecclesiæ concedimus permanenda. Vnde cõgruum perspeximus nostrum imperium et regni potestatem ab orientalibus transferri regionibus, et in Byzantiæ prouinciæ optimo loco nomini nostro ciuitatem ædificari, et nostrum illic imperium constitui: quoniam ubi principatus sacerdotum, et Christianæ religionis caput ab Imperatore cælesti constitutum est, iustum non est, ut illic

Im

Universidad de Deusto
Biblioteca

Imperium nō potest sacerdotium impugnare.

SIcut[a] Sēsus est: sicut parua ciuitas non potest regnum impugnare, ita nec imperium sacerdotium. Vel sic: licet episcopus sit in parua ciuitate: rex tamē nō potest iudicare de clericis eius. & secundum hoc dic dispensatio nis religiosæ. i. episcopi constituti in parua ciuitate.

b Humanitus. Id est, non consuetudine humana, id est, fragilitate humanæ naturæ. H.

c Non tamen contra religionem. nā in eo casu posset à quocunque redargui. xi. distinctio. si Papa. vel etiam si schisma faceret. xxiij. quæstio. v. de Liguribus. Et plures casus in quibus laici habent iurisdictionem super clericos, dixi xxiij. quæstione v. principes.

Laici super clericos quandoque iurisdictionē habēt.

d Nullatenus. Ixi. distinctio. Valentinianus.

✝ Alias, infirmare. ✝ conuel li.

BOni principis. Contrarius. vt xxv. quæstione prima. diuinis, &c.

e Restaurare. xvij. quæstio iiij. diffiniuit. xvj. quæstio. j. statuimus.

HOc capitulo. Respicit in hac dist. xcvij. illud capi. bene quidem. xcvj. distinctio. & assignat in hoc ꝙ quandam contrarietatem, & dat postea solutionem.

f Honorij. ꝛ. dist. lxxix. si duo.

g Ne hæretici. ꝛ. distinctio. viij. quo iure & xxiij. quæstione vij. capi. j. & ij. & xxiij. quæstione iiij. capitu. nimium.

h Inuitati. ꝛ. distinctione lxiij. c. Adrianus. & ca. in synodo.

Eccles

Imperator terrenus habeat potestatē. Hæc uerò omnia, quæ per hanc Imperialem sacram, & per alia diualia decreta statuimus & confirmamus, usq; in finem mundi illibata & inconcussa permanere decernimus. Vnde coram Deo uiuo, qui nos regnare præcepit, et coram terribili eius iudicio obtestamur omnes nostros successores Imperatores, uel cunctos optimates, satrapas etiam, amplissimumq; senatum, & uniuersum populum in toto orbe terrarum, nunc & in posterum nulli eorum quoquo modo licere hæc, aut infringere †, aut ī quo quam conuellere †. Si quis autem (quod nō credimus) in hoc temerator aut contemptor extiterit, æternis cōdemnationibus subiaceat innodatus, & sanctos Dei principes apostolorum Petrum et Paulum sibi in præsenti & in futura uita sentiat contrarios: atque in inferno inferiori concrematus cum diabolis & omnibus deficiat impijs. Huius uerò imperialis decreti paginam propriis manibus roborantes super uenerandum corpus beati Petri posuimus. Data Romæ tertio Calend. Aprilis à Constantino Augusto iiij. consule, & Gallicano iiij. consu.

Item Gregorius Gelasio.

Imperialis authoritas religiosa dispensationis mensuram non mutat.

CAN. XIII.

SIcut[a] quæuis parua ciuitas prærogatiuam præsentis regni non minuit, sic imperialis præsentia mensuram dispensationis religiosæ non mutat. & infrà. Semper est effectum in sacerdotali concilio de sacerdotibus iudicia prouenire. Nam qualescunque pontifices sint, etsi errore humanitus[b] accedente, non tamen contra religionem[c] vllatenus excedētes, nullatenus[d] videtur à seculari potestate posse percelli.

Item Marcellus Papa Maxentio episcopo.

Ecclesias restaurare contritas, non pontifices persequi, boni principis est.

CAN. XIIII.

BOni principis est, ac religiosi ecclesias contritas[e] atque conscissas restaurare[f], nouásque ædificare, & Dei sacerdotes honorare ac tueri. Vnde sanctos apostolos, eorúmq; successores sub diuina contestatione constitutos præcepisse legimus non debere fieri persecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro dominico, nec expelli æterni regis dispensatores.

DIST. XCVII.

HOc capitulo[g] patenter ostēditur †, quòd nec Imperatori, nec cuilibet laico licet decernere, uel de electione summi pōtificis, uel de rebus ecclesiasticis. Quæcūque autem ab eis constituta fuerint pro infectis habenda sunt, nisi subscriptione Romani pontificis fuerint roborata. Vnde illud Honorij[h] Augusti, ut suprà dictum est: Vanum esse uidetur quod contra authoritatem sacrorum canonum de electione summi pontificis decernere tentauerit. Sed sicut ex eodem capitulo habetur, ecclesiæ præcibus Imperator in præsumptores nalet decernere: sicut pro defensione fidei quondam decreuisse leguntur, ne hæretici[i] aliquid nomine ecclesiæ possiderent. Ab ea autem nō inuitati[k] de rebus ecclesiasticis aliquid disponendi non habent facultatem. Honorius uerò Augustus non sua authoritate, sed beato Bonifacio supplicante ecclesiasticæ quieti consulere, et concertantium ambitionē punire curauit. Vnde idē Bonifacius Episcopus suppli

† Adde Imperator est defensor & filius ecclesiæ. no. in cle. Romani. de iureiurand. et in authen. vt oēs obed. iu. prouin. & hoc cōsideran. col. v.

a Ecclesiæ. j. c. xxi. victor, contra. Sed vt ibi dicitur, iam erat in conualescentia, adhuc tamen erat debilis, vt hic.

b Conuentus. Id est, conuenticula. C. de episco. & cle. conuenticula.

c Agitantur. q. d. licet adhuc simus inualidi, tamē cura ecclesiæ nos cōpellit, vt inuigilemus ecclesiasticis negotijs, & pro eis intercedamus apud vos: quia multi clerici turbant ecclesiam Dei. Archi.

d Facere. Scilicet videmini.

e Tacentem. Extra de test. quia ingredientibus. & lxiij. dist. c. j.

f Sub illis. Vt xj. q. j. facerdotibus.

g Formidentur. à Christianis.

h Virginem. Vt xxvij. q. j. nuptiarum. in fine.

i Procellarum. Id est, hæreticorum.

k Faciem. Ecclesiæ.

l Præterita. Scilicet beneficia. sic intelligitur de concordia. dist. ij. panis. quod scilicet pro omni munere debemus Deo gratias referre, præsenti, scilicet & præterito, nō futuro: quia nec Deus futurum peccatum indulget. j. de pœni. dist. iij. sane cauēdum. nec pactū valet, si fiat quod nō agam de futura iniuria. ff. de pactis. l. si vnus. §. pacta.

Peccatum futurū de non indulget.

m Repetit. i. recolit, & ad memoriā reducit.

n Tibi. Ne sis ingratus.

o Euulsa. per effectum. i. euellens.

p Prosequētibus. Legatione nostrā. Arg. ad quæstionē magistri P. quod archiepiscop⁹ Bracharen. potuit eum spoliare.

q Postulatis. Da-

fidei rector, & vestri gubernator imperij sibi vni desponsatam & intactam virginem[h] seruat, ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum[i] fluctus illidi, & quietam faciem[k] tēpestatis insolito tumore turbari, gloriosissime & trāquillissime Imperator Auguste. Ipsa verò quæ vni despōsata est, nostra tamen ecclesia mater est, pietatē vestram legatione, quam suis sacerdotibus commisit, appellat, præterita[l] præsentiaq; auxilia repetit[m]. Vobis (inquit) religiosissimè imperantibus modò tutus est populus, tam fidelis Deo, quā tibi[n] principi Christiano. Ecce enim inter mysteria, inter preces suas, quas ecclesia, p felicitate vestri dependit imperij, teste, apud quē & de cuius sede agit, sancto Petro solicitis, p religionis obseruātia vocibus clamat ad vos, cū solicita petitione miscetur oratio, ne humanas res solito tētatore occultē solicitāte semel euulsa[o] discordia distrahat. Angeretur pluribus, princeps Christianissime, mater ecclesia, nisi apud te suarum esset cura causarum †: & nisi in oppressionibus idolorum, & in hæreticorum correctionibus fide tua diuino cultu pariter cum imperio nostro semper florente uiciſſet. Habet refugium piū tuæ mansuetudinis animum cum suæ religionis veneratione coniunctum: cùm quicquid huic proficiat ecclesiæ, vos agatis & conferatis fratribus & cōsacerdotibus meis probatissimis viris à me & ab omnibus, qui ecclesiam faciūt legatis, quibus prosequentibus[p] precamur sacræ causæ religionis, vt in vrbe vestræ mansuetudinis hoc animo, quo postulatis[q] & annuitis, in perpetuum statui vniuersalis ecclesiæ consulatis

Papa sibi alios præponit.

r xxxiij. q. iiij. nō inuenitur.

Sua

tui casus.

r Vlādor. Sed quare præmisit hic imperator nomē suū? Forte hęc cōsuetudo erat olim. C. de summa tri. inter claras. Papa tamen alios sibi præponit. xij. qō. j. dilectissimis. Vel forte tunc nouella erat ecclesia, & adhuc obtinebat illud, quare fremuerunt gentes, &c.

Rescriptum Honorij ad Bonifacium Papam.

CAN. II.

VIctor[s] Honorius inclytus triumphator semp Augustus, sancto ac venerabili Bonifacio Papæ vrbis Romę. Scripta beatitudinis tuæ debita reuerentiæ congratulatione suscepimus: quibus recensitis egimus omnipotenti Deo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legato sine lris suę legatiõis credẽdum non est.

[a] Sua studia. Id est, obitum. alias in bonam partem. ea. dist. studij. Ioan.

[b] NObilissimus. Arg. quod sine literis nõ est adhibenda fides legatis. ix. q. i. Lugdunensis.

[c] Signatis. Oportet ergo quod legatus exhibeat literas legationis suę ad hoc, vt credatur ei: vt hic, & lxiij. distin. lectis. & C. de man. prin. l. vnica. Sed quid si pdidit literas, & vult probare [a] amissionem? Dico q̃ potest, nõ tamen sufficit probare renorem literę, nisi & probetur quod illa litera fuerit sine vitio, vt extra de priuil. cũ olim. in gl. hoc est. vbi dicũt et Gofr. cum eis hoc esse verum, nisi honestus & notabilis esset: & tũc potest, & debet ei credi, vt in hoc canobilissimus. Arc.

Delegat[a] mãdatũ sine literis ꝓbare potest.

[a] Quæstio dominica.

maximas gratias, quòd sanctimoniam tuã post longum incommodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et ideo reuertentibus venerabilibus viris gaudium nostrum sanctorum apicũ attestatiõe signamus, acpetimus, vt quotidianis oratiõibus apostolatus tuus studium ac votum suum circa salutem atq; Imperium nostrum impendere dignetur. Illud autẽ pietati nostræ satis placuisse cognosce, quòd sanctimonia tua de ecclesiarũ ac populi perturbatione solicita est: quæ vt aliqua ratione nõ possit euenire, satis clemẽtia nostra credidit esse prouisum. Deniq; prædicante beatitudine tua id ad cũctorum clericorum notitiã volumus peruenire, vt si quid fortè religioni tuæ (quod non optamus) humana forte contigerit, sciant omnes ab ambitiõibus esse cessandum, ac si duo cõtra fas, &c. *vt suprà, & infrà.* †

Vnde id seruandũ est, vt omnes trãquillã mentem & pacificos animos ex serenitatis nostrę admonitione custodiant: nec aliquid seditionis cõspirationibus tentare conentur, cùm certum sit nulli partiũ sua studia [a] profutura†.

[a] *Sine signatis apicibus nõ est mos Romanæ ecclesiæ undecunq; legationem suscipere, neque mittere.*

Vnde Nicolaus Papa.

† 5. dist. lxxix. ca. si duo. vbi tex. habet.

† Rescr[ipta] ... ha[bita] ... fuit ... de ... ad ... Ha[bet] ... ꝓpo[sita] ... de ... Quæ[stio] ...

Romana non consueuit ecclesia sine signatis apicibus legationem vndecunque suscipere.

CAN. III.

NObilissimus [b] vir atq; strenuus vestrę sublimitatis legatus, licet nullã epistolã iuxta cõsuetudinẽ à vobis nostro põtificio detulisset, licet nunquã apostolicæ sedis modus fuerit absq; signatis [c] apicibus vnde cunq; legationẽ suscipere: nos tamen vos in illo honorantes, eiusque gratia, & eloquiorum illius veridicas cognoscentes assertiones, nihilominus [d] eum & (sicut decuit) suscepimus, & ei (sicut honestum fuit) credidimus [e]. †

DIST. XCVIII.

QVæ circa [f] ordinandos sint obseruanda, quæ in eorum electione diligenter sint consideranda, multorum authoritatibus monstrata sunt. Sed quia ueritas rei nonnunquam obscuratur mutatione prouinciæ, decretũ est sacris canonibus, ut peregrini nisi quinque uel eo amplius suorum episcoporum fuerint commendati chirographis, non ordinentur.

Vnde Syluester Papa in generali concilio præfidẽs dixit:

Nisi quinque episcoporum literis designatum transmarinũ hominem ad clericatum nullus suscipiat.

ad hoc, vt scriptura dicatur authentica: vt extra de fi[de] ... app. personas. & extra de fideiusso. peruenit. Nam & incip[it] ... episcopus sigillat sigillo ecclesiæ suæ: vt lxxiij. dist. dam[us] ... in nomine domini, in fi. Itẽ & alieno annulo potest trad[i] ... quis signare testamentum: vt instit. de testa. §. possunt scripti[ones] ... autem. Item & alie &c. ... num sigillũ ꝑ etiam ... non iudicis sui fidẽ ... facit: vt j. dist. pro ... xi. cap. j. & ij. Sed ... dic quod alienũ si ... gillum facit fidem, ... si non habetur pro ... prium, alias nõ: vt ... extra de ap. signũ. Arg. C. de ... cauit. & lxv. dist. ho. ... episcopus. Itẽ lite ... ræ nõ dicunt signa ... tæ, si legi non pos ... funt characteres, vt ... extra de fide in ... stru. inter. & ff. de ... testa. ad testium. §. ... si signa. & §. signũ. ... Item si filum ruptũ ... fit, non dicuntur si ... gnatæ, vt extra de ... cri. fal. cap. licet. Si ... autem filum ex to ... to non est fractum, ... bene dicitur signa ... tæ: vt ff. de ho. pos. ... secundum tabu. l. j. ... §. si linum. extra de ... fide instr. c. sicut.

[d] Nihilominus, ergo & cardinali, qui bene notus est ... in aliqua ꝓuincia, ... credendum esse si ... ne literis: maxime ... cum non cõtingat ... cardinalem vnquã ... abesse, sine legatio ... nis causa. Ioan.

[e] Credidimus. ar. ... quod interdũ voci ... & assertioni vnius ... credendum sit, si ꝑ ... sona sit honesta & ... authẽtica[a]. ar. viii. ... q. iij. c. j. Ar. cõtra ... ix. di. ego solis, sic ... econuerso ex per ... sona proferentis id ... strumentum minus ... creditur instrumen ... to: vt ff. de eden. si ... quis. §. j. sic si mal ... aliquid dicat, non ... facile creditur: vt ... xxiiij. qõ. j. qsquis. ... Argu. contra. xix. ... dist. secundum.

[f] Væ circa. Hic dep[ingit] xcviij. di. i cur principio vt if Gratian[us] trãsitu, in quo ostẽdit quid dixerit hactenus, & quid in hac dicturus sit. Nam quia clerici sæpe mittuntur de prouincia ad prouinciam, bre uiter ostendit, quod non sunt recipiendi in alia prouincia sine literis episcoporum suorum.

Clerici sine literis suorum episcoporum nõ sunt recipiendi.

[a] NVllus aliqua. Ista cap. introducta sunt ad cautelã, vel leguntur de primitiua ecclesia: & sic secus hodie.

[b] Nisi quinque. Contra. lxxj. dist. cap. ij. Sed hæc capitula loquuntur, quando ita remoti sunt, quod sigilla episcoporũ, & etiã loca ignota sunt illud quando episcopus propinquus est, & eius sigillum bene cognoscitur. & hoc colligitur extra de cleri. peregr. cuæ. Sed pone, quod non habet literas, est ne recipiendus, si probet per testes? ita. extra de cler. pe regri. ca. vlti. Nam magis credẽdum est viuæ voci, quã mortuæ, autem sigillum ex fide instr. c. sicut. Caroli[nus] ... ...

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Quibus permissum. Quia modica erat summa. ij. quæstio. vj. anteriorum. cap. illud.

[b] Non erat. vt clericis, q in causis ecclesiasticis nō possunt appellare ad principem: vt infra xj. quæstio. j. capit. placuit.

[c] Quoties. Id est, bis ante sententiam, vel post sententiam secundum canones.

Appellare añ sententiam secundū leges non licet.

Et not. quod dicit quoties secūdum leges, sed tamen non licet secūdum leges appellare ad principem, nisi in casu ante sententiam. & ita est argu. ad expositione illius. ij. quæstio. vj. omnis oppressus.

[d] Ipsis. repetit qđ dixerat.

[e] Formam. Argu. C. de codic. si idem contra: quia diuersitas nominū debet designare diuersitatem rerum: vt xxj. distinctio. capitulo cleros.

[a] Adde qđ sit comitatus, et in quo differt à ciuitate, districtu vel territorio, texto in l. j. C. quādo imper. inter pu. & vi.

† Comitatibus. Metropolitani iurisdictio.

Primatis iurisdictio.

† [illegible]

[f] Comitibus. id est, propter comites & propter episcopos suffraganeos.

[g] Nomine. arg. ex nominibus semper res nominū, id est, res significatas per nomina debere attendi.

[h] Nulli archiepi. Vocentur. C. de libe. causa. l. iubemus. C. de to Clemente prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata in capite omnium prouinciarum, vbi dudum primates erant legis seculi, ac prima iudiciaria potestas: ad quos, qui per reliquas ciuitates commorabantur, quādo eis necesse erat, qui ad aulam Imperatorum, vel regū confugere nō poterant, vel quibus pmissum non erat, [b] confugiebāt pro oppressionibus eorum, vel iniustitijs suis, ipsosq; appellabāt quoties [c] opus erat, sicut in lege eorum scriptū erat. ipsis [d] quoque in ciuitatibus, vel locis nostros patriarchas, vel primates, qui vnam formā [e] tenent, licet diuersa sint nomina, leges diuinæ & ecclesiasticæ poni & esse iusserunt: ad quos episcopi (si necesse fuerit) confugerent, eosque appellarent, & ipsi nomine primatum fruerētur. Reliquæ verò metropolitanæ ciuitates, q̄ minores iudices habebāt, licet maiores comitibus [f] † essent, haberent metropolitanos suos, qui prædictis iustè obedirēt primatibus: sicut in legib⁹ seculi olim ordinatum erat, qui nō primatum, sed aut metropolitanorum aut archiepiscoporū nomine [g] fruerentur.

Item Anitius.

Non vocentur primates, nisi qui primas sedes tenent.

CAN. II.

[2] NVlli archiepiscopi primates vocētur, [h] nisi illi, qui primas [i] sedes tenent, quarum episcopos Apostoli, † eorumque successores regulariter patriarchas, vel primates esse constituerūt: nisi aliqua gens deinceps ad fidem cōuertatur, [k] cui necesse sit præ multitudine primatem constitui. [l] Reliqui metropolitani nominētur, qui alias metropoles tenent.

Itē ex concilio Aphricano.

Princeps sacerdotū, vel summus sacerdos non appelletur, nisi primæ sedis episcopus.

CAN. III.

PRimæ [m] sedis † episcopus non appelletur princeps sacerdotū, vel summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantùm primæ sedis episcopus.

3 Vniuersalis autem, nec etiā Romanus pontifex appelletur.

Vnde Pelagius † omnibus episcopis †.

Nec etiam Romanus pontifex vniuersalis est appellandus.

CAN. IIII.

NVllus patriarcharum vniuersalitatis vocabulo vnquam vtatur: quia si vnus patriarcha vniuersalis dicitur, patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed absit hoc à fidelib⁹, hoc sibi velle quempiā arripere, vnde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacunque parte videat. Quapropter charitas vestra neminem vnquā etiam suis in epistolis vniuersalem nominet, ne sibi debitum subtrahat, cū alteri honorē infert indebitum.

Item Gregor. Bulogio patriarchæ Alexandrino.

De eodem.

probationi. nec episcopatus.

[i] Qui primas. sicut Romanus, Antiochenus, Alexandrinus. supra xxj. distinctione. cleros. Quid de Veneto? Dic ergo, quod est primas respectu inferiorum. extra de priuileg. capitu. antiqua.

[k] Ad fidem conuertatur. nā & apes accrescētes. vij. quæstio. j. in apibus. de consecra. distinc. v. nunquam. & iuuentus Romana excrescens nouam sibi ciuitatem ædificauit, argum. C. de sacrosanct. eccle. l. iubemus. Et bene dicit conuertatur. Nam alias vix posset cōtingere, quod in aliquo loco intantum excresceret populus, vt primate indigeret: vt xxxviij. distinctio. cap. fraternitatis.

[l] Constituti. Arg. vltra parochiā alicuius non debere cōstitui ecclesiam, nisi multitudo fidelium excreuerit. Sed numquid illo inuito cuius est parochia, poterit hoc fieri & inuito? Non, vt xvj. quæstio. j. multis conciliis, & xvj. quæstio. j. felix. & cap. seque. Sed si requisitus nollet consentire, non minus tamen fieret per maiorem, scilicet per papam. extra de eccle. ædifi. ca. iij. eius tamen consensu pri[illegible] mo requisito. Et nota. quod huiusmodi requisitio facienda est, cū ille locus excreuit, in quo excreuit multitudo fidelium iam deputatus alicui episcopatui; alias non.

[m] Primæ. i. patriarchalis.

Vniuersalis. Hæc est tertia pars distinctionis, in qua dicitur, quod papa non debet vocari vniuersalis. Ioannes de Fantu.

Ecce.

[2] ECce. Subtrahitur. Arg. quod Papa per suum mandatum non vult derogari iuri alicuius. j. xxv. q. ij. quod vero dicitis. j. ix. q. iij. nunc vero. j. xj. q. j. peruenit. ℟. lxiij. dist. quanto. ℟. lxxv. dist. archidiaconum Florentinum. in fi. Arg. contra viij. q. iij. Artaldus. ix.

Papa per suū māda tum an iuri alterius derogari velit.

1 Adde ad hoc du biū, text. in l. nec a uus. C. de emā. libe. & in l. iij. §. si quis à principe. ff. ne quid in loc. pu.

[illegible]

li [illegible]

[illegible]

[illegible]

[

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Consecrationis. Id est, confirmationis, si ante erat episcopus.

b Post secundam. Dicunt quidam faciendam ipsi metropolitano intra alios duos menses antequã deponatur, sicut post sequitur de episcopis. Quod enim dicitur de episcopis infra, hoc exaudi de metropoli. Vide hęc determinatio post secũdũ, &c. determinat illud verbũ, careat. & secundũ hoc est hic argumen. quod

Archiepiscopũ negligẽtem circa pallij petitionem quis monere debet.

mora potest purgari. Alij dicũt, quod hęc admonitio debet fieri tãtummodo à suffraganeis metropolitani, ad quos (vt dicũt) trãslata est potestas, cũ metropolitanus negligens existat. Si ergo suffraganei post admonitionẽ neglexerint consecrare, vel eligere, vicini metropolitani consecrabunt

Prælati cõsilio Papæ. Sed negligẽtia aufert capitulo ius eligendi.

quare auferetur capitulo potestas eligendi? Respond. Quia neglexerunt admonere suum electum ad petendum pallium: alias dico reuerti ad eos ius eligendi. Sed quare descendit ad metropolitanũ, cum tantum ad Papam deuoluuntur episcopatus, vt extra de concess. præben. & eccle. non vac. dilectus? Sed hic pręcisse non descendit ad metropolitanum, sed ad Papam cũ eis. vel tũc descẽdit ad Papã, cum aliquis est negligens in eligendo. Et est ſi. lxv. dist. ſi forte. Ioan. Hodie solus Papa facit hoc per decr. illam dilectus. B.

1 Hoc est falsum, vt extra de electio. ne pro defectu. vbi dicitur qđ ad proximum superiorem devoluitur hoc casu, quod dic, vt extra lib. vj. eo. tit. quanquam.

c Cum consilio. Dicũt quidam hoc generale esse, quod vbicunque fit negligentia vnius transferrtur potestas ad alium, ille non procedet, nisi prius requirat authoritatem superioris. sed hoc nego, & est speciale, alias secus. ix. q. iij. cum simus. argu. ff. de condi. instit. quæ sub conditione. §. vlti.

d Vltra tres menses. Sed quare non dantur nisi tres menses archiepiscopo? vt ſ. eo. c. Quia maius periculum est in mora metropolitani. xlij. dĩ. quiescamus.

e Cedat. Ergo metropolitanus potest deponere electum. contra. vij. q. j. mutationes. & iij. q. vj. quamuis. extra de trãsla. inter. Sed hoc speciale est, vt constitutus quod firmatum posit metropolitanus deponere, & hoc in doquododium negligẽtiæ. ponitur. Alius est casus xcij. dĩ. si quis episcopus per man⁹. Tertius xxiij. dĩ. illud. Sed certe hic non deponitur, nisi ab obtinẽdo, non ab ordine, quẽ habet, vt extra de æt. cẽ. super his.

secrationis [a] suæ ad fidem suam exponẽdam, palliúmq; suscipiẽdum, ad Apostolicã sedem nõ miserit, commissa sibi careat dignitate: sitque metropolitanis alijs licentia post secundam [b] & tertiam cõmonitionem viduatis ecclesijs cũ consilio [c] Romani pontificis ordinando episcopũ subuenire. Si verò cõsecrãdi episcopi negligẽtia prouenerit, vt vltra tres mẽses [d] ecclesia viduata cõsistat, communione priuetur, quousque aut loco cedat [e], aut se consecrandum offerre non differat. Quòd si vltra quinque menses per suam negligentiam retinuerit viduatam ecclesiam, neq; ibi, neque alibi consecrationis donum percipiat, imò metropolitani sui iudicio cedat.

Item Gregorius Papa Brunichildæ Reginæ.

Honor pallij non detur, nisi meritis exigentibus, & fortiter postulanti.

CAN. II.

[2] PRisca consuetudo obtinuit vt honor pallij, nisi exigentibus causarum meritis & fortiter [f] postulãti dari non debeat.

Item Ioanni Corinthio rum episcopo.

PALEA.

NOuit sanctitas tua, quia prius pallium, nisi dato commodo non datur: quod quia incongruum erat, facto concilio ante corpus Petri Apostolorum principis, tã de hoc, quàm de eorum ordinationibus aliquid accipere sub districta interdictiõe uetuimus. Oportet ergo, ut neque per commodum, neque per gratiam, aut quorundam supplicationibus aliquos ad sacros ordines consentiatis, uel permittatis adduci.

3 Causarum verò merita accipienda sunt, vt & is, qui postulat, mereatur accipere, & fidei suæ professionem prius iuramento cõfirmet: & Apostolicis decretis, atque synodalibus statutis se obediturũ nihilominus caueat. Pallio autẽ non nisi certis temporibus et intra ecclesiam ad missarum solennia cuiquam metropolitano vti liceat.

Vnde Ioannes episcopus Giliberto Agrippinensi episcopo.

Nisi post consuetam fidei professionem pallium dari non debet.

CAN. III.

OPtatum tibi pallium nunc conferne nequiuimus, quia fidei tuæ paginã minus [g], quàm oporteat, continere reperimus: cùm videlicet nullam in ea sanctarum vniuersaliũ synodorum, in quibus fidei nostræ symbolum continetur, nec decretalium pontificum Romanorum constitutorum, secundùm morem feceras mentionem [a]. Sed nec illam propria subscriptione [b] munieras: nec aliquem, [c] qui hanc iurando [d] firmaret, miseras.

Item Gregorius Aregio episcopo Francorũ.

Qui pallium desiderat accipere, prius à se amouere illicita promittat.

CAN. IIII.

IN ea synodo, quam contra simoniacam hæresim per fratrẽ & coẽpiscopum nostrum Syagrium decreuimus congregari, sanctitatem vestram volumus interesse, atque eidem fratri ita pallium, quod transmisimus, [e] tribui, si prius se promiserit illicita, quę prohibuimus per diffinitionem synodi à sancta ecclesia remouere: de qua synodo omnem nobis subtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus scriptis discurrentibus [f] nuntiare: vt ipse, cuius nobis sanctitas valde experta est, nos reddat de omnibus certiores,

Idem Vigilio episcopo Arelatensi.

Non nisi ad missarum solennia archiepiscopo uti pallio licet.

CAN. V.

[4] PAllium tibi transmisimus, quo fraternitas tua intra tuam ecclesiam [g] ad sola missarum [h] solennia vtatur.

Item Ioanni Rauennati archiepiscopo.

De eodem.

PALEA.

NOn multum temporis interuallum est, & quædam nobis de tua fraternitate fuerunt nuntiata, de quibus ueniẽte illuc Castorio notario sanctæ ecclesiæ, cui Deo authore præsidemus, subtiliter uos iudicasse meminimus. Peruenerat nanque ad nos quædam in ecclesia uestra contra utilitatem ecclesiæ, & consuetudinis tramitem geri, quæ sola (ut bene nostis) est officij sacerdotalis ereptio. Quæ si sapientia uestra uel mansuetè, uel cum episcopali fuscepisset studio, non de illis accendi debuerat, sed oportuerat hæc eadem cum gratiarũ actione corrigere.

Idem Ioanni archiepiscopo Rauennati.

De eodem.

CAN. VI.

COntra morem quippe ecclesiasticũ est, si non patientissime [i] toleretur (quod à vobis absit) etiam iniusta correctio. & infrà. Illud, frater charissime, non putamus tibi ignotum, quòd penè de nullo metropolitano in quibuslibet mũdi partibus sit auditum, extra missarum tempus vsum sibi pallij vẽdicasse: & quòd bene hanc cõsuetudinem generalis ecclesiæ noueritis, vestris nobis manifestissimis significastis epistolis, quibus præceptũ prædecessoris nostri Ioãnis papæ nobis in subditis trãsmissistis annexum, continẽs omnes cõsuetudines [k] ex

Pactiones interuenire possunt in spiritualium dotatione.

Episcopi donatio si ne subscriptione nõ valet.

Si, nõ sem per condi tionem notat.

1 Imo ibi exponit pro quia, vt no. extra de spõsa duo. c. j. in gl. ſi de fornicario. Arch.

a Mentionem. de eis conseruandis. Quid autem iurare debeat, qui pallium petit, habes extra de iureiur. c. ego. & de electio. cap. significasti. & notatur xxiij. distin. c. quanquam.

b Subscriptione. Arg. donationem episcopi nihil valere, nisi eius subscriptione firmet, sicut cum cõcedit aliquem locũ, vel iurisdictionem alicuius loci alicui loco, vel hospitali, arg. distin. xcvj. c. bene. arg. xij. q. ij. cap. sine exceptione. & capi. cum redemptor.

c Aliquem. Arg. quem per alium iurare. ẽ. distin. lxiij. cap. tibi domino. j. xvij. quæsti. iiij. c. metuentes.

d Iureiurãdo. extra de iura. calum. cap. inhærentes.

e IN ea synodo, quam. Quod transmisimus. Arg. pactionem spiritualium posse interuenire & condiciones, arg. contra j. quæstio. ij. quam pio. Sed ibi intelligitur pactio & cõditio illicita. sed hæc est licita, cum ad eam nihilominus teneretur. Vel ante electionẽ nulla debet esse, sed post electionẽ. Ante consecrationem potest esse, saltem licita, vt de rebus & consuetudine ecclesiæ, & fidei articulis, & huiusmodi obseruãdis. Et hoc à maiori non à minori exigi potest, arg. xxviij. distin. de Syracusanæ. vt not. viij. quæsti. iij. ſumma. Vel dic, quod hęc dictio si, non notat hic conditionem, sed quãdam modificationem, arg. ff. de tut. l. muto. §. secundo. sic ponitur extra de elect. significasti. 1 imo nec dicitur conditio, cum subintelligatur. ff. de condit. & demonst. conditiones. Argu. contra, quia conditio est. Nã si dico, date illi si iurauerit: hoc est dicere, non date illi, nisi iurauerit. ff. de condit. & demonstra. quibus diebus. §. j. Ioan. Ego credo, quod honesta & licita cõditio apponi potest in collatione spiritualiũ: vt extra de elect. c. signi ficasti. & extra de ser. non ord. eo libentius. B.

f Discurrentibus. id est, cito directis.

g PAllium tibi.

h Intra tuã ecclesiam. id est, ecclesiam quamcunque tuæ diœcesis. extra de vsu pal. c. j. non autem potest vti pallio alterius: vt extra eod. c. ad hæc. nec in alterius diœcesi. eo. tit. c. ad honorem.

h Missarũ. Et in fynodo etiã vti po test, sed non potest suscepti fynodũ congrega nem non re ante suscepti onem pallij: vt extra de elect. significasti. tamen capit. proxi. dicere videtur, quod tãtum in ecclesia debeat vti pallio, nec in processiõe vtetur eo: vt extra c. j.

Archiepis conuocat synodum,

i COntra. Patientissime. Arg. quod licet vi deat iniustũ, quod præcipit prælatus, patienter tamen ſtum est fa rendum est. ſ. dist. xxxj. c. ante trienium. & dist. xix. ca. in memoriam. xxiij. q. j. cap. quid culpatur.

Prælati præceptũ etiam iniu stum est fa ciendum.

k Cõsuetudines. Sed nunquid valet priuilegium ita generaliter sic: vt xix. distinct. cap. ſi Romanorum. Et est ſimile ix. q. iij. c. episcopi. xxiij. distin. c. præterea. ff. de lega. j. l. ſi quãdo. taloquatur, & faciat consuetudinis, ne-

Priuilegium exẽplatim ex hibere vtrum ſuffi ciat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cesse est, vt illud exhibeatur: vt Ixxvj. distinc. c. ieiunium. in princ. & extra de verbo. signifi. cap. abbate. vt not. ℣. distin. ix. c. vt veterum. Ad hoc dicunt quidam, quod si in hoc priuilegio inseritur totus tenor primi, non est necesse primum exhiberi, extra de iura. calum. inhærentes. C. de do. l. si donatio. ff. de dona. l. ex hac scriptura. ff. de admini. tut. l. chirographis. Sed certe illud non sufficit. nã adhuc potest esse falsitas in bulla vel filo: vt extra de priuile. c. cũ olim. in fin. Alij dicunt, qp si authoritate iudicis est rescriptum publicatum, nõ est necesse exhiberi: secus si p tabellionẽ: quia publicatio facta coram iudice fidẽ facit, licet postea pdatur: vt C. de testa. l. publicati. & iudex diligẽti[i] singula cõsiderat, quã tabellio. Sed istis obst. extra de sent. & re iud. c. cum inter. [1] in fi. Ad hoc dico, quod suff. cit si coram iudice est publicatum: ita vt non teneatur exhibere prius instrumentum, nisi aduersarius dicat se velle probare falsum. Tunc enim debet illud exhibere, licet prius fuerit ei fides imposita: nisi iuret illud se perdidisse: vt C. de fide instru. l. vlt. Ioan. Hoc hodie determinatur, extra de fide instru. c. vlt. B.

priuilegio [a] prædecessorum nostrorum cõcessas vobis, vestræq; ecclesiæ debere conseruari. Confitemini igitur esse aliam generalis ecclesiæ cõsuetudinem, postquam ea, quæ geritis, vobis ex priuilegio vẽdicatis. Nulla ergo nobis in hac re (vt arbitramur) poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium [b] metropolitanorum etiam à tua est fraternitate seruãdus, aut si tuæ ecclesiæ aliquid specialiter dicis esse concessum, præceptúmve à prioribus Romanæ vrbis põtificibus, quòd hæc Rauennati ecclesiæ sint concessa, à vobis oportet ostendi. [c] Quòd si hoc non ostenditur, [d] restat postquam talia agere neque consuetudine generali, neq; priuilegio vendicas, vsurpasse te cõprobes [e] quod fecisti. & infrà. Decorari pallio nolumus, forsan moribus indecori: dum nihil in episcopali cerui-ce splendidius [f] fulgeat, quàm humilitas. Oportet ergo fraternitatẽ tuã si honores suos sibi quibuslibet argumentis stabili proposuit mente defendere, aut generalitatis vsum ex nõ scripto [g] sequi, aut ex scriptis priuilegijs se tuerí [h]. Quòd si postremò nihil horũ est, alijs metropolitanis huiusmodi te præbere nolumus præsumptionis exemplum.

§ Priuilegia quoq; semper cum vsu pallij debẽt concedi.

Vnde idem Gregorius Syagrio episcopo Augustudunensi.

Cum vsu pallij aliqua priuilegia debent concedi.

CAN. VII.

RAtionis ordo omnino nos admonet, vt cum vsu pallij aliqua priuilegia largiri debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento cura [i] quoque solicitudinis debet excrescere, vt cultui vestium, actionis † quoque ornamenta

Priuilegio & iuri cõmuni licet quandoque inuiti.

1 In vers. veritate. vbi dicitur, qd' omnia gesta præsumuntur per omnia rite celebrata, si gesta à tabellione scribuntur. Arc.

Sed huic argumento posset responderi, quod consuetudo aliarum ecclesiarum non derogat consuetudini Constantinopolitanæ ecclesiæ. Contra istius: vt ℣. xij. distinc. c. illud. & extra de capel. mo. do. ecclesiarum. cap. dilectus. circa finem.

c Ostendi. Hoc est contra tres regulas. Vnã, quod tenetur ostendere titulũ suæ possessionis. Tertia est, quod tenetur possessor dimittere. Contra id ij. q. v. cap. j. lex. Aliã, quod ab eo, qui ius negat, non requiritur probatio, quod est cõtra id ff. de proba. l. ab ea. Tertiam, quod actore non probãte reus non absoluitur. vj. quæst. vlt. actor. [2] sed hoc est: Cõcideo, quia præsumptio textis legis facit. C. de edict. d. Non ostendit. do. Qui enim priuilegiũ allegat, debet probare & ostẽdere. extra de priuil. c. porro. & ca. sequ. & cap. pastoralis. Nullus tamen tenetur edere, nisi illum articulum, qui facit ad rẽ. extra de fide instru. c. cõtingit. Licet alias nemo posset indicare de priuilegijs fedis apostolicæ, extra de iudi. c. cũ ve nissent. tamẽ qui defendit se p tale priuilegium, oportet vt illud exhibeat: vt extra de fide instru. ca. accepimus. Sic ergo canonicus, qui possidet cus duas prębendas, cũ non possit de iure non possit eas possidere, si cõ tra eũ agatur, ipse tenetur probare qua-

Dignitas augmẽtat vtilitatẽ.

a Subiectorum. ℣. lxxxvij. dist. c. j. & c. diuinæ.

b Allium. Vices. Per priuilegiũ fecerat eum legatum suum, sicut suus prædecessor fuerat. Vel ideo dicit, quia omnes vocantur ab eo in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis: vt ij. quæstio. vj. c. decreto. Vel prius erat legatus, sed esse desijt factus archiepiscopus. arg. ff. de arbit. l. non distinguemus. §. j.

c Scriptorum vestrorum. Ordinatum. à suis episcopis: nam hoc est regulare: vt à suis suffraganeis consecretur archiepiscopus. lxiij. distin. c. quanto. & potest perpendi ex hoc c. & ℣. e. c. quoniam. & lxiiij. distinc. c. quia. quod metropolitanus etiam sine licentia summi pontificis põt consecrari, & ad Papam nõ speciat (vt videtur) nisi datio pallij. Alij dicunt istud obtinere, vbi metropolitanus habet primatem, vel cum hoc habet ex consuetudine. Hodie tamen vult Papa, quod petatur ab eo confirmatio cum pallio: vt extra de electio. capi. quod sicut: vt dixi ij. distinct. capi. vltimo.

Archiepiscopus à suis suffraganeis cõsecrat.

d Atque priuilegia. Ista priuilegia fuerunt personalia, & transierunt cum persona. ff. de regulis iuris. l. priuilegia. & extra de institutio. cap. cum venissent. Sed licet transeant cum persona, tamen debent concedi successori cum petierit, & sit iniuria ei, nisi concedatur sibi: beneficium tamen est, si ei conceditur. ff. de aqua quot. & æsti. l. j. §. penulti. Nam si impetraui, vt ducam aquam de flumine publico per prędiũ meum, & vendo tibi prædium, priuilegium non transit ad te [1]: sed tamen impetrabile est à te, & iniuria fit tibi, si non concedatur. Sed tamen multa potest iudex & debet facere, ad quæ compelli non potest. ff. de iudic. l. non quicquid. C. quomodo & quando iudex. l. j. N vna autem.

Priuilegia quædã licet personalia, transeunt ad successores.

1 Cõcor. text. in §. sed quod principi. versi. plane. cũ glo. in ver. personales. in ſti. de iure naturali.

Duo metropolitani in vna & eadem prouincia esse nõ debent.

CAN. I.

PEruenit [e] ad nos, quòd quidam præter ecclesiasticas ordinationes affectantes potentiam, per pragmaticum sacrum [f] † vnam [g] prouinciam in duas diuidant, ita vt ex hoc inuentiantur duo metropolitani episcopi in vna [h] eadémque prouincia esse. Statuit ergo sancta synodus deinceps nihil tale [i] attentari à quolibet episcopo: eos verò qui aliquid tale tentauerint, cadere de proprio gradu.

Hactenus de electione, et ordinatione catholicorum clericorum tractauimus. Nũc ad simoniacorum ordinationes transeamus. Et vt facilè liqueat, quid super hac hęresi sanctorum patrum decreuit authoritas, causa deducatur in medium: cuius negotiũ & de scienter à simoniacis ordinatis, & de ignoranter à simoniacis consecratis, & de ordinationibus, quæ per pecuniam fiunt, contineat.

Si concilio legitur statutum esse.

Duo metropolitani in vna & eadem prouincia esse nõ debent.

CAN. I.

IN *una autem prouincia duo metropolitani esse non debent: sicut in Calcedonen-*

onus: vt distin. lvj. dominus noster. distin. lxxxvj. c. fratrem. distinct. xiij. c. nerui. xl. dist. ante omnia. distinct. xxxv. c. ecclesiæ. Nam dicit lex, quod vtilitas per dignitatem augmentatur. ff. de iudic. l. si longius. in fine. ff. de dona. l. filius. §. j.

e Peruenit. Supra distinctione decima capitu. primo.

f Per pragmaticum sacrum. Id est, principis rescriptum: Pragma enim causa dicitur. Vnde pragmatica sanctio dicitur causa in consistorio principis ventilata coram proceribus sacri palatij, & constitutio principis facta ex cognitione causæ dicitur pragmatica sanctio. Ioan.

g Vnam. Nam ex quo princeps diuidit, duæ sunt prouinciæ. ff. de officio. assess. l. si eadem.

h In vna. Quod fieri non debet, nisi excrescat multitudo populi: vt supra xcix. distinctione capitu. nulli. Ioan.

i Tale. Argumentum quod licet princeps legitimet aliquem [2], non tamen erit legitimus quo ad ecclesiam, & ita erit legitimus quo ad vnum forum, non tamen quo ad aliud. ad hoc facit x. dist. capi. j. & xv. q. iij. fane quisquis. §. cum autem.

† Sensus. Tacuerit, nisi ne quando nij. habet pragmaticam sanctionẽ, quod dicitur ſti. de iure naturali. Pragmatica sanctio.

1 Sequuntur docto. in c. p venerabilẽ. per illum tex. extra q filij sint legiti. & Cy. in authẽ. ex cõplexu. C. de incest. nupt. & Bar. in l. q in prouincia. de ritu nupt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SECVNDA PARS DECRETI, QVAE PROLIXA

& iuridica serie causas complectitur triginta-sex, intermisto de Pœnitentia tractatu, septem Distinctiones continente.

a QVidam. Quia hic tractat de simonia, videamus quid sit simonia, & vnde dicatur, quibus modis cõtrahatur, qs ad accusandum, vel testificandum in tali crimine admittat, quæ pœna imponatur, quæ dispensatio circa tales admittatur. Simonia enim est studiosa cupiditas, vel voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale: vt ſ.ea. ca.qui studet, nec oportet addi, vel annexũ spirituali, propter illud ca.ſ. q.iij.ca. ſi quis obiecerit. Videtur tñ q̃ hoc addi debet. ar. extra de iu.pa. de iure. licet quidã dicant ius patronatus spũale esse, & male. De fructibus vero nõ est qõ, qa etiã dari porcis & vendi pũt, vt extra ne præla.vi.ſu.c.ſi. & de empt. & vendi. ca. constitutus. Dicitur autẽ simonia à Simone mago, qui primo in nouo testamẽto huius sceleris author extitit. Sicut enim Giezi in veteri testa. voluit vendere sanitatẽ Naaman Syro, sic & iste voluit emere donum Dei. vnde Giezziticus est dicẽdus, qui vendit gratiam Simoniacus, q̃ emit. vnde simoniaci sũt appellandi emptores. Cõtrahitur autem tribus modis, à manu, ab obsequio, & à lingua, vt ſ.e.sunt nonnulli. Et contrahitur quandoq; ex parte dantis, quandoq; ex parte accipientis, quandoque ex vtraque, quandoque ex neutra. extra de simonia. & ſi quæstiones. & not.ſ.e.q.v.c.j. Admittitur autem quilibet contra simoniacũ, sicut in crimine læsæ maiestatis. xv. q.iij.c.ſane. ſi tamen clericus accusatur, cum dispensatione admittitur laicus, ſ. ſi est bonæ famæ, contra eum: non tamen secũdum distinctionem, extra de simo.c.per tuas.iſ. q.ſ.c.in primis.in fi. Imponitur autem eis pœna quadruplex, quandoque excommunicatio, quandoq; in monasteriũ detrusio, vt ſ.ea.c.reperiuntur. quandoque spoliatio omnium bonorum: vt xxiij. q.v.c.de liguribus. quandoque depositio: vt hic, & in multis capitulis. Clerici enim deponũtur: vt ſ.e.c.ſtatuimus. & sunt infames: vt ſ.e.q.iij.c.fin. & acceptã tenentur restituere. extra de simo.c.de hoc.ſ.e.quæ.iij.c.ſi quis dator. Dispensatur autem circa tales q̃q;, vt laicã habeant cõmunionem: vt ſ.e.q.viſ.c.ſ. & ministrãt q̃q; in minoribus ordinibus cõstituti: vt ſ.e.q.v.c.j. q̃q; remanẽt in acceptis. ſ.e.q.viſ.c. saluberrimum. Quis autẽ valeat dispensare, habes ſ.e.quæ.v.c.ſi.Ioan.

Simoniæ diffinitio.

1 Hoc apponit ad excludendum volũtatem, quę signis exterioribus nõ declaratur, quæ ab ecclesia non punitur: qa eius probatio nõ habet. xxiij. quæſt.v. capit.vlt.

2 Adde, q̃ vbicũque in spiritualibus quis immiscet ad lucrum, est simonia.

1. Titio cẽtum. ff. de condit. & demon.

Simonia dicit à Simone mago.

Simonia tribus modis contrahitur.

Vod autẽ. Hæc quæſt. dividit in xv. partes. in quarum prima probatur xvj. autho. q̃ pro ministeriis ecclesiasticis nihil debet dari. Io.de Fã. Secunda ibi, Quia ergo. Tertia ibi, Sed obijcit. Quarta ibi, Itẽ opponitur. Quinta ibi, Sed obijcitur. Sexta ibi, Sed notandum. Septima ibi, Patet ergo. Octaua ibi, Ex his. Nona ibi, Sed notandũ. Decima ibi, Nemo. Vndecima ibi, Hoc ergo. Duodecima ibi, Ex his. Xiij. ibi, Sicut ergo. Xiiij. ibi, Quia ergo. Xv. ibi, Quoslibet. Ioan. de Fan.

b Spiritualia. Spiritualia aũt dicunt tribus modis. Vno modo dicuntur gratiæ virtutum, & dona Dei. Hæc nõ possunt emi, vel vendi quantum in eis est. Non enim cõferuntur, nisi gratis. ſ.e.q.iij.c. ſaluator. & hic c.j. Quandoque dicitur dignitas ordinis, & omne sacramentum ecclesiasticum præter matrimonium. Item & omnia iura ecclesiastica spiritualium rerum: vt administrationes, præbendæ, ius decimarum, cœmeteria, ordo. Hæc vendita transferuntur quo ad characterem tantum, non quo ad vitæ merit

Spiritualia tribus modis dicuntur.

plex pœna imponitur.

1 Hinc primùm quæritur, Q an sit peccatum emere spiritualia?

2 Secundò, an pro ingressu ecclesiæ sit exigenda pecunia? uel si exacta fuerit, an sit pſoluenda?

3 Tertiò, an ingressum, uel præbendas ecclesiæ emere, sit simoniacum?

4 Quartò, an sit iste reus criminis, quod eo ignorante pater admisit?

5 Quintò, an liceat ei esse in ecclesia, uel fungi ea ordinatione, quã pater pecunia est assecutus?

6 Sextò, an illi, qui ab eo iam simoniaco ignoranter ordinati sunt, abijciendi sint, an non?

7 Septimò, si renũtiãs suæ hæresi sit recipiendus in cpali dignitate, uel nõ?

QVAESTIO I.

1 ps QVòd aũt spiritualia b emere peccatũ sit probatur multis authoritatibus.

Ait enim Leo Papa.

QVidam a habens filium obtulit eum ditissimo cœnobio, exactus ab abbate & à fratribus decem libras soluit, ut filius susciperetur: ipso tamen (beneficio ætatis) hoc ignorante, creuit puer, & per incremẽta temporum & officiorũ ad uirilem ætatem & sacerdotij gradum peruenit: exinde suffragantibus meritis in episcopum eligitur: interueniente obsequio & paternis precibus, data quoque pecunia cuidam ex consiliarijs archiepiscopi, consecratur iste in antistitem, nescius paterni obsequij, & oblatæ pecuniæ. procedẽte uerò tempore, nõnullos per pecuniã ordinauit: quibusdam uerò gratis benedictionem sacerdotalem dedit. Tandem apud metropolitanum suum accusatus, & conuictus, sententiam in se damnationis accepit.

Universidad de Deusto Biblioteca

[redacted] meritum. de facto enim non de iure procedit in talibus vēditio. Quandoq; ipsæ res sacrę, vt vasa, & oia vtensilia, hæc bene vendūtur clericis, vel laicis conflata, & contracta: vt x.quæstio.ij.c.hoc ius. In summa ergo scias, quod pro spiritualibus, incorporalibus: vt sunt beneficia & ordines, quā doque munus datur pro digno. nec est peccatum, si est munus à lingua. j.e.c. filium. sed & obsequium temporale, dum tamen sine pactione, extra de clerí.non resid. decætero. De spirituali obsequio quin quā doque dari possit, non est quæstio, etiam ex conuētione, extra de præb. significatum. imo semper præmiū aliquod debet interuenire speciale, s. meritum hominis. Talis em̄ simonia spiritualis non reprobatur: sicut nec spiritualis vsura. arg. xxiiij. q.j.c. aduocauit. Pecunia autem pro spiritualibus incorporalibus nunquam interuenire debet, nisi in quinq; casibus. In matrimonio. j.eo. quicquid. xxxij.q. ij.c.honorātur. In operis etiā quas clericus nō debet, vt si sacerdos locat operas suas per annū. arg. extra ne prælati vices suas.c.vlt.xij.q.ij.c.charitatem. Idem est etsi sint debitæ, duntamen ius dicat aliquid dandum. arg. x.q.iij.c.relatum.extra de simo.c.cum sit. Item pro salutæ æterna, & peccatorum remissione. de pœ.di.j. c.medicina.xiij.q.ij.c.animæ. Item secundum quosdam pro iure sibi competente, ne vexetur in eo.j.e. q.iij.c.quæsitum.extra de vsur.c.j.& extra de simo. c.dilectus. Spirituale autem pro spirituali permutari potest.extra de rer.permu.c.ad quęstiones. Pro spiritualibus autem corporalibus pecuniam dare non est simonia, vt pro calice, pro libro.xij.q.ij.c.aurum. nisi inueniatur prohibitum, vt in ecclesia, in cœmeterio & chrismate, vt j.e.c.placuit.

Dari aliquid pro rebus spiritualibus incorporalibus an liceat.

Mat.10.a [redacted]

Simoniaci gratiam non præstant, quam vendere quærunt.

CAN. I.

GRatia [a] si non gratis [b] datur vel accipitur [c], gratia [d] non est. Simoniaci autē non gratis accipiunt: igitur gratiam, quæ maximè in ecclesiasticis ordinibus operatur, non accipiunt. Si autem non accipiunt, non habent. Si autem non habent, nec gratis, nec non gratis, quicquam dare possunt [e]. Quid ergo dant? profectò quod habent. Quid habent? spiritum vtique mendacij [f]. Quomodo hoc probamus? quia si spiritus veritatis (testante [g] ipsa veritate, de qua procedit) gratis accipitur, proculdubio spiritus mendacij esse conuincitur, qui non gratis accipitur, vel datur.

Item Grego. Syagrio episcopo Augustudunē.

a GRatia. Id est, donum spiritus sancti, vel ecclesiastica dignitas, vel ordo.

b Si non gratis. Sine munere aliquo non debito.

c Accipitur. Arg. cōtra xxiij.q.iiij.c.ille gladiū. quia ille dicitur gladiū accipere, qui illicite accipit.

d Gratia. Id est, cum gratia, id est, cum charitate, id est, non confertur gratia, nisi gratis, &c.

Nemo dat quod nō habet.

e Possunt. Arg. quenquam nō posse dare q non habet.j.q. vij. Daibertum. ff. de reg.iu.l. nemo. de conse.di.iiij.c.quomodo.j.e.q.qui perfectionē. de conse. di.iiij.c.solet. Contra, creditor distrahit pignus, cuius dominium non habet. Vnde arg. contra. ff. de acqui.re.do l.non est nouum. & extra de elec.c.suffraganeis. Io. Sol. generale est quod nemo de iure dare potest, quod non habet. sed fallit in certis casibus. B.

f Spiritum vtique mendacij. i. effectum diaboli, qui pater est mendacij: quia isti sunt mendaces, cum sint hæretici, & omnis hæreticus mendax est.j.e.c.si quis inquit. vel dic spiritū. i. characterem sine executione.

Diabolus est pater mendacij.

g Testante. Cum ait, Gratis accepistis, gratis date, &c. argu. à contrarijs. cōtraria enim contrarijs opponūtur. s. di.ix. c.j. & xxv.q.ij.c.decesso rum. & xxiiij.q.ij. c.sane. xxxij.di.c. hospitiolum. v. q. vj.c.delatori. & de pœ.dist.ij.c.j.& vide quod not. viij. q.j. sciendum. iuxta finem.

Cōtraria contrarijs opponūtur.

Inaniter sacerdos dicitur, quicunque simoniacè ordinatur.

CAN. II.

QVicunque studet [h] per pretij dationē sacrum ordinem accipere, sacerdos non est, sed inaniter tātummodo dici concupiscit [i].

Item in registro.

Spolietur honore, qui ecclesiam per pecuniam obtinet.

CAN. III.

PResbyter, si per pecuniam ecclesiā obtinuerit, non solùm ecclesia priuetur, sed etiam sacerdotij [k] honore spolietur: quia altare, & decimas, & spiritū sanctū [l] emere, vel vendere, simoniacam hæresim [m] esse nullus fidelium ignorat.

De eodem.

CAN. IIII.

BEnedictio illi in maledictionem cōuertitur, qui ad hoc [n], vt fiat hæreticus, promouetur.

h QVicunque studet. Hic ergo sola volūtas facit hominē simoniacum, vt j.e.c.reperiuntur. & q.iij. c.non solum. sicut spes sola facit hominem vsurariū, vt xiiij.q.iij.c.j. Item hic volūtas sine effectu iputatur [1]. Et dicit Baz. q huiusmodi peccatum si non processerit ad actum, sola volūtate deletur, sicut & sola volūtate commissum est. arg. extra de re.iur.l. omnis. Vel intellige hoc verbū studet, cum effectu.j.xxxvj.q.ij.c. si quis nō dicā. arg. contra. s. di.lj.c.si quis post. cōtra. s. di.xix.c. Anastasius. s. di. 50. is vero qui. contra. vj. q.j.c.sunt plus.§.verum.l. di.c.si quis post. Io. Sol. hodie sola pœnitentia sine resignatione quęsitorum sufficit, cum simonia in animo [2] gerebatur vtrinque, vt extra de simo.c.si. B.

Voluntas sola facit simoniacum.

1 Sub. & punitur et hoc ꝓbāt cōcor. quę j. pxi. pro contrarijs inducunt. De hoc nota. vj. q.j. si quis cā. Archi.

Simoniacus quomodo deletur.

2 Animo. [redacted] Simoniacus duobus modis ... committitur.

3 Ad hic ff. de his qui no. infa. l. Lucius. & est ratio extra de excep. c. j. §. vlti. & de ordine cog. c. di lect. in ...

4 Cōcor. text. in ... Mguia d. glos. ff. de lega. iij. & in l. cū ... lanēbus. ... itē si fundo. ff. de fun. instr. & in l. L... cius. §. collegio. ff. de ... iij.

i Concupiscit. Id est, ex sua concupiscentia sequitur, vt inaniter dicatur sacerdos.

k PResbyter. Sacerdotij. Hoc verum est si in modum accusationis est conuictus, sed si in modum exceptionis, secus: vt extra de accusatio.capit. super his [3]. Item si in modum inquisitionis conuincitur, tunc priuatur beneficio, & non ordine. extra de simo.c.dilectus.ij. Dic vt in decre. inquisitionis. Quandoque etiam non priuatur omnibus beneficijs in eo casu, vt extra de elec.c.per inquisitionem. Item regulariter hæc vera sunt, quod perdit priora beneficia, si eo sciente fuerit data pecunia: alias sine culpa sua priuaretur, eo q esset legitime adeptus: vt xvj.q. vij.c.inuentum. Item nec ipsum beneficium, nec ordinem perdet, si in fraudem ipsius fuerit data pecunia: vt extra de simo.c.sicut. & c.nobis.j.q.vj.c.vlti.

l Et spiritum sanctum. Id est, ordinem & alia officia, quæ dona sunt spiritus sancti.

m Simoniacam hæresim. Arg.j.e. q.iij. c. altare.j. ea.q.j.c.quicunque sacros.j.ea.q.v.c.j.

n BEnedictio illi. Ad hoc. i. qui sic honorem accepit, hæresim incurrit. Est em̄ vt, consecutiuū [4], non

non causatiuum: vt dist.lxxiiij.c.consuluit. & iij.q. vij.c.infames.§.item pro his.& vj.q.j.ca.ex merito. Et est simile, Lex subintrauit, vt abundaret delictū. Simile C.de obseq.pat.præst.l.si manumissori.& ff. ad leg. Aquil.l.si ex plagis.§.j.sic & C.de iudi.l.properandum. in prin.

a QVisquis per pecuniam. Neophytorum. q a à neophyto, scilicet à Simone ortum habuerit, q de nouo ad fidem conuersus fuit: vel quia neophyti solebant dare pecuniā, vt cito promouerentur, quia alias non poterant: vt xlviij. distinct. cap.j.

b Exarserit. vt j. ead.c.quicunque. & cap.placuit. hoc verum est, si potest ꝓbare illud: alias nō noceret ei taciturnitas: [1] vt ij.q.vij. c.plerique. sed si nō potest probare, facit quod dicit Augu.xxij.q. v.c. hoc videtur. Item & si probare potest, & si timeatur scandalum, tunc faciat id quod legit xxiiij. q.iij.cap.tam sacerdos.xxiij. quæstio. iiij.c.forte.

1 [redacted]

Taciturnitas in non puniendo simoniacū nocet.

c Piaculare. Ideo dicit piaculare, qa secundum leges cōparat ei, quod morte expiatur.xv.q.ō. iij.cap.sane.v.q.vj. delatori, &c.

Piaculare flagitium.

d QVos. Hic vacat arg. à cōtrario sensu.j. ead.q.iij.cap.saluator.versi.quisquis. ibi, propter sua lucra.argu.j.ead. c.si quis episcopus. argu. s. distinc.lxj.ca. miramur.

Sacra lectio.

Simoniacus an qs fiat sola volūtate.

e Sacra lectio. Actuum Apostolorum, cum dixit, Pecunia tua tecū sit in perditionē.j.c.proxi.& c.qui studet.& c.Petrus. Io.

2 De hoc etiam s.e. quicunq;. & dicā j. c.eos. ibi videas. Archidia.

Item in eodem.

Partem habebit cum Simone, qui contra Simoniacos vehementer non exarserit.

CAN. V.

QVisquis per pecuniā ordinatur, ad hoc, vt fiat hæreticus, promouetur. Quisquis ergo cōtra simoniacam & neophytorum [a] hæresim, pro officij sui loco vehementer non exarserit [b], cum eo se non dubitet habiturum portionem, qui prius cōmisit hoc piaculare [c] flagitiū.

Item Gelasius papa.

Simonis damnatio pariter dantem & accipiētem inuoluit.

CAN. VI.

QVos [d] cōstiterit indignos meritis sacram mercatos esse pretio dignitatem, cōuictos oportet arceri, non sine periculo facinus tale ꝑpetrantes: quia dantem pariter & accipientem damnatio Simonis (quā sacra lectio [e] testatur) inuoluit.

Item Ambrosius in libro pastorali.

Anathematis sententia damnatur, qui simoniacè ordinatur.

CAN. VII.

REperiuntur quàm plurimi negotiatione muneris mercari velle [f] gratiam spiritus sancti, dum illi pretium donant, vt pontificalis ordinis sublimitatem accipiant, obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia existimasti donum Dei posse pecunia possideri. Proinde quia & vsitatum [g] est tantum malū, & maiorum extat frequenter mucrone succisum [h], nos quoque huic vulneri cancroso ignitū (quod superest adhuc) inijcimus [i] ferrum, decernētes omnino, vt quicunq; deinceps pro accipienda diuini dignitate doni quodlibet præmiū detectus fuerit obtulisse, ex eodem tempore se nouerit anathematis [k] opprobrio condemnatum [l], atque à participatione corporis & sanguinis Christi alienum, ex quo [m] illum constat execrabile Christo perpetrasse flagitiū. Quòd si aliquis eius accusator exstiterit, [n] ille, qui hūc ordinem munerum fuerit datione lucratus, & suscepto honoris gradu priuetur, & in monasterium sub perenni pœnitentia retrudatur. Illi verò, qui hac causa

f REperiuntur quam plurimi. Velle. ita sola voluntate est simoniacus. [2] hoc intelligo de voluntate ad actum aliquem exteriorem producta: alias non est suspensus ab ingressu ecclesiæ. & sic etiā exaudi j.ea.c.qui studet. & s.ead.c.quicunque.xxiiij.dist. c.quando episcopus.extra de simo.c.tanta.

3 Mos. Sed an à pœna glo. Ant. But. ca.vlti. de cōsuet. Lu do. Rom. in singul. Charta.j. C.M.

g Quia & vsitatum. Arg. quod mos [3] non excusat à crimine.j.ead.q.iij.c.fin.arg.contra.lxiij.distinct. cap.Agathosa.& cap.quia.s.distin.iiij.c.denique.j. xxxij.quæstio.iiij.c.obijciuntur.

h Succisum, per canones.

i Inijcimus. Hoc dicit, quia adijcit pœnam. Vel dic inijcimus, id est, iniectum esse ostendimus, &c.

k Anathematis. Arg. quod ipso iure sit anathematizatus clericus simoniacus: vt j.ead.q.c.quicunque. & c.placuit. Vel dicit anathema separationem à corpore & sanguine Christi: vnde subdit atque, pro, id est, &c. nam postea excommunicandus est.j.ead.ca.qui studet. & quæstio. iij. ca.ex multis. quod est p quolibet mortali peccato. sed ad detestationē ipsius [4] dicitur, quod generaliter intelligitur. Hoc tamen est speciale in notorio crimine fornicationis & simonię, quod suspēsi sunt: vt distinctio.xxxij.ca. præter hoc.§.verū. Sed argu. tamē est, quod simoniacus non sit ipso iure suspensus. extra eod.capit. ex tuæ. Dicas ergo q omnis peccator occultus suspensus est quo ad seipsum: vt j.ead. cap. sacerdotes. Sed simoniacus suspēsus est quo ad se, & quo ad alios: vt extra de simo.c. tāta. Et hoc verum est de illo, qui emit ordinem. talis enim pœnitere non potest, cum rem furtiuā habeat, vt xiiij. quæstione vj.capit. si res.

Act.8.

4 Scilicet crimine simoniæ, & sic anathema sumitur hic ꝓprie.

[redacted]

Simoniacus, an [redacted] ipso iure excōmunicatus.

l Condemnatum. à statutis patrum ipso iure ex genere delicti. iij. quæstio. vij.capi.infames. §. porro.

m Ex quo. quasi dicat, ex eo tempore sit excommunicatus, vel sciat se cō demnatum, ex quo tempore cōstat vobis, &c. quasi dicat, ex eo tēpore sit excommunicatus, vel sciat se condemnatum, ex quo tempore perpetrauit crimen. & est simile in crimine læsæ maiestatis. argu. C.ad legem Iuliam maiest.l.quisquis. versicu. donationes, &c. Et ita illud verbum ex quo, determinat verbum perpetrasse. & secundum hunc intellectum etiam occultus simoniacus suspensus est. Vel determinat hoc verbum constat: & tunc est sensus, ex quo constat eum simoniacum, tunc demum erit suspensus. hoc vltimum dicebat Martinus Hispanus.

Peccator qlibet occultus est suspēsus.

n Exstiterit. Hoc verum est, si potest probare illud: alias non nocet ei taciturnitas, vt ij.q.vij.plerique. [5] Sed si non potest probare, faciat quod dicit Augustinus xxij.quæstio.v.hoc videtur. Item & si probare potest,

5 Adde, an & quā do taciturnitas noceat. not. ī l.filius. §. inuitus. ff. de ꝓcura. gloss. in l. quādo. §. j. in gl. ꝓuenit. ff. locati.

Universidad de Deusto Biblioteca

munerũ acceptores extiterint, si clerici fuerint, honoris sui amissione mulctentur: si verò laici, perpetuo a anathemate condemnentur.

Item ex concilio Calcedonensi.

Damnatur episcopus, qui per pecuniam ordinationem facit.

CAN. VIII.

SI quis episcopus b per pecuniam † ordinationem fecerit, & pretio redegerit c spiritus sancti gratiam, quæ vendi nõ potest, ordinaueritq; per pecuniam presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet de his, qui cognominantur in clero, promouerit: & dispensatorem d aut defensorem, e vel quemlibet, f qui subiectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri commodo: is qui hoc attentare probatus fuerit, proprij gradus periculo subiacebit: & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione, quæ est pro negotiatione facta, proficiat: sed sit alienus à dignitate, g vel solicitudine, h quam pecunijs acquisiuit. Si quis verò mediator i tã turpibus & nefandis datis, vel acceptis extiterit: si quidem clericus fuerit, à proprio gradu decidat: si verò laicus, anathematizetur.

Item ex octaua synodo.

A sacerdotio est alienus, qui per pecunias ordinat, vel ordinatur.

CAN. IX.

QVi per pecuniam quenquam consecrauerit, vel ab alio consecratus est, alienus à sacerdotio k fiat.

Item Calixtus papa.

Nec ordinari, nec promoueri in ecclesia Dei per pecuniam aliquis valet.

CAN. X.

SAnctorum patrũ exempla sequentes, & officij nostri debito innouantes, ordinari quẽquam per pecuniam in ecclesia Dei, vel promoueri, authoritate sedis apostolicæ modis omnibus ꝓhibemus. Si qs verò in ecclesia ordinationem, vel promotionem taliter acquisierit, acquisita prorsus careat dignitate.

Item Gregorius Nazianzenus.

De eodem.

Excõmunicatus perpetuo tripliciter exponitur.

potest, & timeat scãdalũ, faciat id quod legit xxiiij. q. iij. c. tam sacerdotes. & xxiij. q. iij. c. forte. Ioan.

a Perpetuo. scilicet quousque emendet. si. extra de constit. c. ex literis. xxvij. q. j. c. de viduis. arg. ij. q. v. c. quanto. Vel perpetua, id est, perpetua separatione à corpore Christi, id est, vsque ad finẽ vitæ, etiam si ante pœniteat. & hoc est in criminis detestationem, argu. ff. pro socio. l. j. vel perpetuo, id est, cõtinuo. arg. ff. de serui. vrb. præd. l. foramen.

b SI quis episcopus. Hucusque introduxit capitula de simonia, quæ fit ab accipiente. Nũc introducit vsque ad §. quia ergo. capitula tam de accipiente, quã de dãte ordinẽ, vel aliud spũale per pecuniã.

† [redacted]

c Redegerit. Quantum in eo est. argu. xlix. dist. ca. vlti. ff. de recep. arbi. l. Celsus. de consecr. dist. iiij. c. quæris.

d Dispensatorem. id est, œconomum, vel quemlibet ecclesiasticarum rerũ administratorem, vt præpositũ, œconomum, & vicedominum. s. ead. ca. quos constiterit. j. ead. q. iij. c. saluator. H.

e Defensorem. id est, aduocatum, vel iudicem, vel castaldum. Hic collige quod castaldiã emere est peccatum. nã dispẽsationem religiosæ dom⁹ emere est peccatum.

Castaldiã emere peccatum est.

f Vel quemlibet. id est, archipresbyterum, archidiaconum monachũ, vel quẽlibet officio ecclesiastico mãcipatum: vt dicitur j. ea. quæstio. iij. cap. saluator. hoc exaudi per id quod legitur xviij. quæstio. ij. ca. quidam. in authen. de sanct. episco. §. sed neque. collatio. ix.

g A dignitate. id est, à prælatura.

h Vel solicitudine. id est, administratione.

i Mediator. Item nota infamiæ isti percellũtur: vt j. q. iij. c. vlti. Hi omnes simoniaci sunt, nec recipiuntur ad testimonium, vt extra de testib. c. veniens. Huiusmodi autem mediator, dum tamen non participauerit, recipitur testis in crimine simoniæ. extra de simo. c. quamuis. quod tamen subaudi cum vita accusati ante talis extiterit, arg. ij. q. j. c. in primis. in fi. In alijs autem contractibus non recipitur interuẽtor in testimonium, nisi de voluntate partium. in auth. de testib. §. quoniam vero. colla. vij. Not. ergo quod in criminibus nõ exceptis, scilicet adulterij, & homicidij, & huiusmodi, quicũque admittitur ad accusandũ, & ad testificandum, vt iiij. q. iij. c. j. arg. à contrario sensu. Nam tantũ integræ famæ admittuntur in illis, nisi propriam iniuriam prosequantur. iiij. q. vj. ca. omnibus. in quo casu nõ admitterentur ad testimoniũ, vt extra de testi. c. decętero. & secundum Hug. eadẽ seruatur regula in exceptis: quia nec ad accusandũ, nec ad testificãdum admittuntur testes, nisi sint integræ famæ, nisi accusatus antea malæ extiterit opinionis, argu. ij. q. j. ca. in primis. Sed lex canonica secus in exceptis dicit. nã admittit infamem ad accusationem contra quemlibet clericũ, qui prauæ opinionis est. argu. extra de simon. c. tanta. sed non ad testificandũ, nisi aliqua præeunte præsumptione, arg. extra de simo. c. licet. versic. præsertim cũ alia, &c. Nã testes in his criminib⁹ torquendi sunt. iiij. quæstio. iij. c. si testes. §. item si res exegerit. v. q. v. ca. illi qui. in auth. de testi. §. si vero ignoti. colla. vij. Sed tormenta sine præsumptione non sunt infligenda. extra de regu. iur. l. cũ in contemplatione. ff. de quæstio. l. j. C. eod. tit. l. milites. §. oportet. Nota tamen, quod non nisi pręeũte pręsumptione admittitur criminosus testis in exceptis, non tamẽ quilibet: quia non inimicus, non conspirator. extra, de simo. cap. licet. in fin. licet ibi ageretur non criminaliter, sed denuntiatiue. ibi etiam exaudi tales non fuisse admissos de rigore iuris, sed secundum temperantiam æquitatis. Præterea ibi accusatus excipiebat de minoribus criminibus contra eos, quam de quo ipsi testificabantur: maxime, cũ de crimine iam essent emendati, extra de simo. c. per tuas. & de hoc dixi. ij. quæstio. j. c. in primis. in fi. xv. q. iij. c. sane. Ioan.

ADDITIO & lxxix. distin. c. si quis papa. ibi videas. Archidia.

Testes criminis excepti debent admitti.

Tormenta ... [illegible]

k QVi per pecuniam. A sacerdotio. cuius nomine quilibet ordo ecclesiasticus intelligitur, præsertim sacer: vt s. distinc. lxxxj. cap. si quispiam. xxiij. q. iiij. c. Guilisarius. §. ij. Vel expone à sacerdotio, id est, ab administratione temporalium.

Sacerdotium ... [illegible]

Qui

CAN. XI.

QVi studet a donum Dei pretio mercari, in sacro ordine b, nulla ratione decætero permanere c, aut reuocari posse dubium non est. talis à communione d omnibus modis abscindatur. Nam spiritus sancti donum pretio comparari, quid aliud est, quàm capitale e crimen, & simoniaca hæresis †? quod quàm detestabiliter in vtroque testamento vindicatum sit, multorum exemplis facilè apparet. Giezi † enim, quia gratiã sanitatis f Naaman Syro vendidit, eandem gratiam sanitatis Eliseo vindicante leprosus factus amisit. Iudas g, qui omnium redemptorem vendidit h, mox laqueo suspensus, eandem redemptoris gratiam non obtinuit: & meritò, quia nemo potest retinere, qđ vendidit. Simon etiam magus, cùm eandẽ spiritus sancti gratiam emere vellet, damnationis sententiam à Petro audiuit: Pecunia tua i tecum sit in perditionem: quia donum Dei existimasti pecunia possideri. Dominus etiam, vt vendentes & ementes huius gratiæ expertes ostenderet, cunctos alios peccatores per gratiam in templo dimisit k, singulariter vendentes & ementes increpans, & flagellans de templo eiecit: in quo venditores et emptores suos gratia spiritus sancti constat destitutos esse & vacuos. Quos enim Christus eiecit de templo, nunquam spiritus Christi sibi faciet templum.

Item Gregorius.

Simoniaci sacerdotes esse non possunt.

CAN. XII.

QVicunque sacros ordines l vendunt aut emunt, sacerdotes esse non possunt. vnde scriptum est m: Anathema damnati, anathema ac-

QVi studet. Dicitur in hoc capitulo, quod qui spiritualia emit, deponi debet: nec poterit de iure communi amplius reuocari. Quod autem detestabile sit crimẽ simoniæ, quatuor exemplis probat. Primo exẽplo Giezi, qui propter simoniam quam cõmisit, factus fuit leprosus. Secundo exemplo Iudæ, qui vẽdidit redemptorem omnium, propter quod laqueo se suspendit. Tertio exemplo Simonis magi, qui propter simoniã, quã cõmittere voluit, fuit à Petro dãnatus. Quarto exemplo Christi, qui omnibus peccatoribus in templo dimissis, solos simoniacos in detestatione criminis exclusit. In fine dicit quod qui simoniaci sunt, spiritus sancti gratiam habere non possunt.

Simonia quatuor exemplis est detestabilis.

† Cõcor. tex. iũcta sua gl. l. si quenquã. C. de episc. & cleri.

4. Reg. 5.

a Studet. Cum effectu. verba enim sunt recipienda cũ effectu. ff. qd' quisque iur. l. j. extra de clericis non residen. ca. relatum. vel sufficit, quod det operam.

† Id est, Giezi peccauit: quia tunc cõstitutiõe vel cõsuetudine prohibitum fuit aliquid accipere i casu, in quo ipse accepit: alioqui nõ peccasset. ar. xxxij. q. iiij. dixit. B.

b Ordine. Bene dicit ordine, quia si quis emit ordinem, non potest dispẽsari circa ipm, vt j. ea. ca. erga. & extra de simo. ca. nobis. in fine. nisi à patre suo eo ignorante esset emptus ordo, tunc dispensari posset. j. q. v. c. vlti. Sed secus est in beneficiorum emptione. cum enim renuntiat quis beneficio empto, potest in illo, vel in alio tolerari: vt j. ea. q. v. ca. j. & in decretali de simo. cap. ex insinuatione. Illa tamen decreta. loquitur cum à patre ipso ignorante est commissa simonia.

Mat. 27.

Simonia cõmittitur, et circa ordinem, & circa beneficium.

c Permanere. Infra ead. c. si quis. nisi ex dispensatione. j. ea. q. c. præsentium.

d A communione. Nunquid pro sola voluntate est excommunicandus quis, cum sit simoniacus? Certe non: quia ex voluntate non scandalizatur ecclesia, nisi processerit in actum. argumen. xxiiij. q. iij. c. Deus. & dist. xxxij. c. erubescant. & intellige à communione, scilicet fidelium. ab alia ipso iure separatus est etiam occultus: quod tenendum est. extra de simo. c. tanta. Ioan. quod forte hodie correctum est, extra de tempo. ordi. c. fi. B.

Simoniacus ex sola volũtate non est excõicandus.

e Capitale. Id est, mortale, vel dignum depositione.

f Sanitatis. Nunquid ergo licitum est medico recipere pecuniam pro conferenda sanitate? Sic, quia illud potius dicitur honor, quam pretiũ: vt xiiij. q. v. c. non sane. vnde non recipit pecuniam pro danda sanitate, cum illud sit gratia, sed pro labore suo. et sic magister non recipit pecuniam pro scientia, quam dat, sed pro labore vel honore: sicut propheta recipit: vt j. ea. q. capi. iudices. sic Deus recipit decimas pro honore, non pro pretio, vt xvj. q. j. c. decimæ.

Medicus ꝓ sanitate cõferenda potest pecuniam recipere.

g Iudas. Sed nũquid Iudas cõmisit simoniam? Certum est. Et quidem plagium commisit in eo, quod liberũ hominem vẽdidit. ff. ad legem Fla. de plagi. l. j. Simoniã etiam commisit in eo, qd' rem sacram vendidit. Dicit H. quod dominus nõ potest vendere seruum iã ordinatum, commutare tamen poterit, vel alio genere contractus alienare. Quidã tamen dicũt contra, vt hic, & liiij. dist. cap. generalis.

Iudas vendens Christum cõmisit simoniam & plagium. Act. 8.

h Vendidit. No. quod dicit vendidit, & tamen iste quando exegit munera, iam ille gratiam fuerat consecutus. & ita est argumentum contra eos, qui non exigunt ante collationem beneficij, sed post. arg. j. ea. cap. eos. & q. iij. capi. si quis obiecerit. ff. de calum. l. j. §. qui autem. Tamen quidam dicunt Giezi damnatum nõ pro vẽditione, sed pro mendacio. qd' mihi non placet.

i Pecunia tua. Hoc in detestationem criminis dictũ est. j. q. iij. c. homini qui similis. §. econtra. arg. contra.

k Dimisit. Argu. expressum contra Baz. dicentem quod quilibet propter peccatum mortale erat priuatus introitu ecclesiæ. argu. de pœni. distinct. j. c. qui sanctus sacerdos. xxxiij. quæst. iiij. vir cum propria. Nam dominus solos simoniacos de corpore ecclesiæ eiecit, relictis alijs peccatoribus. intellige tamen hoc de illis, qui simoniam committunt in ordine accepto, licet authoritas generaliter loqui videatur. Vnde dic cum Baz. & M. quod nec talis simoniacus, nec publicus fornicator debet ecclesiã ante pœnitentiam intrare. De hac materia notaui xxxiij. q. iiij. ca. vir cum propria. Ioannes tamen dicit (quod etiam mihi sæpe respondit) quod peccator quilibet & etiam excommunicatus potest intrare ecclesiam causa orandi, dummodo non intersit diuinis officijs: cum non inueniatur prohibitum, extra de sent. excommu. capi. cum nuper. H.

Peccatum mortale an priuet quẽlibet ab introitu ecclesiæ.

l QVicunque sacros ordines. Quia si per pœnitentiam reconcilientur, quod tamen per pecuniam acquisierint, retinere non possunt, vel quantum ad imprecationum effectum.

m Vnde scriptum est. Qui offert alijs, vel accipit ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab aliis, vt ordinetur, excommunicatus est: vt hic, & infra eadem. c. perlatum.

2 Hoc est simoniaca hæresis. Id est, sic dare vel accipere; simoniaca hæresis est. B.

b Christi corpus tradere. Id est, digne exercere officium sacerdotis.

c VIm liqueat. Ante omnia. Contra de consec. dist. iij. prima. Sed hoc verum est post resurrectionem: vel ante, id est, præ omnibus aliis.

d Origine. Nota quod dicit origine: hoc verum non est quo ad nouum testamentum. nam Iudas ante commisit. Vel dic satis fuisse in origine: quia quã cito hoc facit, fuit damnatus statim. ſ. ea. capit. cito.

1 Quod Iudas simoniam cõmisit, probatur supra ea. qui studet vbi de hoc. & ibi dixi. Archidia.

e VIm ordinaretur. Lepra fuit. Id est, peccati vulnere se infectum reddidit.

f RAtiã. Non meruisti. Ar gu. xxj. q. iiij. cap. vltimo.

g ITo. Inexpiabilis est. quo ad ordinis executionẽ. Vel dic quod in detestatione criminis dicitur, & sicut lepra discordiæ, quæ forte nec passione purgatur: vt ſ. distinc. xc. capit. neque ad Caiu. vel quia pœnitet vsq; ad mortem: vt ſ. eadem. c. si quis.

h Moabitæ. Isti Moabitæ & Ammitæ idololatræ erant, & cum rediret filij Israel de captiuitate Aegyptiaca, & scirent, isti, quod sitim patiebantur, obuiauerunt eis cum panibus sine potu, ducentes secum Balaam

2 Profelyti erant lidicerent, propter quod peccatum præcepit domi- filli qui ve nius, ne eos factos proselytos2 reciperẽt in ecclesiam niebãt ad Dei vsque in septimam generationem, licet secũdum populi Iu aliam translationem dicatur vsque in decimam, sed daici ritũ, non contradicunt sibi. Nam descendentes per se- q nõ erãt xum masculinum non recipiebantur vsque in septi- orũdi de mam, per fœmininum vsq; in decimam. Sed Hebræus populo Iu dixit, quod nihil aliud erat recipere eos ad ecclesiam daico. Ar- Dei, nisi dare eis nuptui filias suas. historiam de illis chid. Moabitis habes xxxv. dist. c. sexto die.

ariolum, vt eis ma

i Vsque in tertiam. Id est, nisi habeant fidem trinitatis, & quatuor genera virtutum, vel quatuor Euangeliorum.

k Multiplicis. Argumentum culpam vel dolum purgari processu temporis; vt ij. quæstione j. capi. in primis. xxxv. q. viij. c. de gradibus. ff. de hære. vel ad. vendi. l. venditor. ff. de actio. & obli. l. is qui. extra de filijs presbyte. per totum. extra qui matr. accusa. poss. capit. insuper. Argumen. contra infra ea. ca. ventum. ff. depositi. l. prima. §. si rem. ff. de condictio. fur. l. qui furtum. & l. vlti. Sed rei veritas est, quã licet nõ possit purgari processu temporis quo ad præsentem casum, purgatur tamen per ecclesiæ dispensationem: vt xxxij. quæstione iiij. cap. ipla pietas. ver. est enim. Vnde versus. Cõposito lacte fortenti queso cibatur. Qui putat excusum crimẽ per tempus vsum. de consuetu. cap. quanto. in glo. solam consuetudinem.

Culpa & dolus purgantur tempore.

l Et quartam. Hic non prosequitur Ambrosius nostram interpretationem, sed lxx. interpretũ. Vel dic, quod refert se hic ad mysticum intellectum, id est, dorec habeat fidẽ trinitatis, & quatuor Euangeliorum.

m Durior. Et quis dubitat scelera- Cõmittus tius esse commisi est scelus sum, quod durius vindicatur? vt est vindicatum? vt ſ. xxxiij. q. j. c. non afferamus. in fine. Matri. ſ. qd sit. vbi pituli de his, qui in cõtra not. forma ecclesiæ rece Archidia. perunt ordinem. Secunda pars de illis, qui extra formam, illi nihil recipiunt, nec aliquid cõferũt: quia nemo dare potest, &c. vt ſ. c. j. & ſ. q. vij. c. Daibertũ.

CAN. XV.

GRatiam cùm ordinareris, non suscepisti: quia gratuitò eam non meruisti f.

Item idem de Giezi.

De eodem.

CAN. XVI.

GIto turpem sequitur lepra mercedem, & pecunia malè quæsita corpus animámq; commaculat. Vides, quia facto authoris successio damnatur hæredis †. Inexpiabilis est g enim culpa vẽditi ministerij, et vindicta gratię cęlestis transit in posteros.

Denique Moabitæ h & cæteri non intrabant ecclesiam Dei vsq; in tertiam i & quartam generationem, tandiu videlicet (vt simplicius interpretemur) donec culpam authorum, multiplicis k successio generationis aboleret. Sed cùm illi, qui in Deum idololatriæ errore deliquerunt, in tertiam & quartam l generationem videantur esse mulctati, profectò durior m esse videtur sententia, qua Giezi semẽ vsq; in æternum pro cupiditate habẽdi prophetica authoritate damnatur, præsertim n cùm dominus Iesus Christus per lauacri o regenerationem omnibus remissionem de-

vt infra xxxij. quæ. ij. c. admonere. quam matricida- xxxiij. q. ij. c. latorem. Quod tamen speciale est ob frequentem causam factum, & ob pronam in vxores suas malitiam refrænandam: talia, quia sunt specialia, ad consequentiam trahi non debent. Io. vt xxvij. q. j. c. nuptiarum. & dist. xxvij. c. si vir.

n Præsertim. Respicit id quod dixerat durior, vel incipit ibi versus, & respicit ad literam sequentem, scilicet cur ergo.

o Per lauacri. Sine quo nemo habet vitã æternam, nisi

nisi pro Christi nomine quis fuerit baptizatus sanguine: vt xv. qõ. j. §. vt itaq;. de consec. dist. iiij. c. firmissime.

* §. hic non repetitur.

2 Vt vitiorũ. Sophistice argumentatur. Nam idem est in idololatria, sed in prædictis nõ considerat, nisi literalẽ intellectum.

Quia ergo. Hæc est secũda pars quæstionis, in qua laterter supponit de ordinatis ab hæreticis, scilicet præter formam ecclesiæ & dicit quod tales nõ recipiuntur, nisi ad damnationem. Ioã. de Fantu.

b QVi perfectionem. Plenitudinem. Id est, executionẽ ordinis. hic interserit magister de ordinibus hæreti

1 Et hoc corum. 1 Sed quicvsq; ad §. quid Ioan. de Fant. constat. ſ. & aliſ de hac materia dixerint, istud ead. est tenendum, quod Episcopus quilibet episcopus etiã hæreticus, siue in ecclesia siue extra cõ- fert ordinẽ, sed nõ ferat ordinem, dum ordinis ex tamen conferat secundum formam ecclesiæ, recipit ordinatus ordinẽ, licet non recipiat executionem ordinis. Similiter si taliter ordinati alios ordinent, idem est, & sic in infinitũ: vt ſ. ead. c. quod quidam. ix. q. j. c. ordinationes. Idem dico de con-

2 De hoc ficiendo corpore 2 no. ix. q. j. Christi. ſ. ead. c. do- in summa. minus declarauit. et Sed cõtra. c. nõ nocet. ſ. de cõ- de cõsecr. sec. dist. iiij. c. nõ in dist. ij. v- vobis. loquitur ertrũ. & c. go principium cagd sit. vbi

Fiat ad hoc c. cum hac. ſ. de direct. & temp. prescri. & l. Papiani. ff. de acquir. poss. & vitia. ibi eodem. Deu. ij. Archidia. Nicol. de

ADDITIO Dicit Laur. de huiusmodi hæreticis mul

dit peccatorum. Cur ergo Giezi semen in æternum damnatur? nisi vt vitiorũ 2 magis, quàm generis semen sectatores intelligas. Sicut enim q filij promissionum sunt, existimãtur in semen bonum: ita etiam qui erroris sunt, existimantur in semen malum. Nam & Iudæi ex patre diabolo sunt, non vtique carnis successione, sed criminis. Ergo omnes cupidi, omnes auari, Giezi lepram cum diuitijs suis possident: & malè quæsita mercede nõ tam patrimonij facultatẽ, quã thesaurum criminũ congregauerunt æterno supplicio, & breui fructu.

Quia ergo authoritate Leonis papæ simoniaci non nisi spiritum mendacij accipiunt, secundum Gregorium apud simoniacos sacerdotium non subsistit, benedictio eorum in maledictionẽ conuertitur, apud eos manet anathema dicti & accipienti, cùm sancti non sint, nec in Christi conspectu corpore, cùm sint maledicti, nec sanctificare alios possunt, nec corpus Christi tradere, uel accipere, nec benedicere alijs ualeant. Secũdùm Ambrosium uerò anathematis opprobrio condemnãtur, atque à participatione corporis & sanguinis Christi alienantur: cùm accipiatur aurũ, & lepra detur: cùm inexpiabilis sit culpa uendiri ministerij. Secundùm Calcedonense concilium ex tali ordinatione nihil proficere iudicantur: secundum Gelasium Simonis damnatione inuoluuntur: secundum Gregorium Nazianzenum in sacro ordine permanere, aut renouari nulla ratione possunt. Ab Eliseo lepra perfunduntur: à Petro in perditionem damnantur: à Christo uerò de templo eiciuntur: quid aliud simoniaco in sua ordinatione potest cõferre, nisi quod Innocentius de cæteris hæreticis testatur dicens:

Qui spiritus perfectionem nõ habent, ipsam dare non possunt.

CAN. XVII.

QVi perfectionẽ spiritus sancti, quam acceperant, perdiderũt, non dare eius plenitudinem b possunt, quæ maximè operatur in ordinationibus, quã per suã perfidiam perdiderunt. Et iterum. Qui honorẽ non habuit, honorẽ dare non potuit, nec aliqd ille accepit, quia nihil erat in dante: sed damnationem, quam habuit, per prauam manus impositionem dedit.

Idem.

Simoniacus per prauam manus impositionẽ non benedictionem, sed damnationem præstat.

CAN. XVIII.

VEntum est ad tertiam quæstionem: quæ p sui difficultate c longiorem exigit disputationem: cùm nos dicimus ab hæreticis ordinatos vulneratum d per illam manus impositionẽ habere caput e. Vbi vulnus f infixum est, medicina g est adhibenda, qua possit recipere

Tres quæstiones.

3 Scilicet primo. ibi tamẽ scribit archiepo Rothomagẽ. sed potest esse quod solutionẽ cuiusdẽ quę- cũdus esset bigam9, qui ante baptismũ vnam, post baptis- mum habuit alterã? cuius determinationem ponit ſ. distin. xxvj. c. deinde. Tertia quæstio erat, an remaneãt clerici, id est, an reciperent characterem ab hæreticis ordinati, vel an deberent ad vlteriora promoueri: & dicit quod nunquam. & hanc quæstionem in hoc capit. explicat.

c Pro sui difficultate. Quia fuit quæsitũ, si ordinati ab hæreticis accepissent honorẽ, & si ad ecclesiam reuersi recipiãtur in honorem clericatus.

d Vulneratum. id est, capitalem & sacramentalem dignitatem cum vulnere, id est, cũ damnatione susceptа tenere.

e Caput. i. animã culpæ macula vulneratã. nam & anima ponitur pro homine, de consec. dist. v. c. ne tales.

Anima p homine ponitur.

f Vulnus. Vbi eñ malum cõtingit, ibi moriaſ, &c. ij. quæstio. j. cap. si peccauerit.

g Medicina. Hoc videtur sic exponendum, id est, reiterata

Universidad de Deusto Biblioteca

✝ Text. est simil. i. 1. Archia tri. & ibi Bar. C. de profes. & med. li. x.

terandum est in his sacramentum. ĩ. ead. quæstio. vlti. capit. per illicitam. hoc enim videtur intelligendum cum omissa fuit forma. arg. j. q. vlti. cap. Daibertum. vbi hoc inducitur.

a Cicatrice esse. Quia & si pœniteant, tamen irregularitas manet, q̃ non aboletur p pœnitentiam: vt xxv. distin. c. primum. & 50. distinct. c. illud. & j. q. vij. ca. si quis omnem.

Irregularitas per pœnitentiam non abôletur.

b Habere. ĩ. xxiij. quæsti. iiij. ipsa pietas. contra. Sed ibi de ordinatis à catholicis, & post in hæresim labêtibus: hic de his, quib⁹ hæretici manus imposuerunt. Vel hoc de rigore, illud de misericordia.

c Quomodo ei tribuetur. Argu. quod vxor non tenet red dere debitum viro leproso. Arg. cõtra xxxij. q. vij. ca. omnes. & quæstio. v. c. si quis vxorẽ. Vide de hoc, cui est standum extra de côiu. lepro. c. j. & ij.

Vxor viro leproso debitũ redere nõ tenetur.

d Accepisse. Alias accipere, & supple, & ideo nõ debet ei nocere, q̃n ordinari possit, quasi dicat, id q̃d nihil est, non debet prçstare impedimentum: vt extra de iure patr. c. quod autem. in fi. Sed hoc fallit extra de spõ. c. ad audientiam.

Impedimẽtum nõ præstat q̃ nihil est.

e Damnationẽ. id est, sacramẽtũ quod dãnabiliter habuit, dãnabiliter dedit, & ita factus est particeps dãnationis. ĩ. ea. q. vij. c. si quis. ĩ. ead. q. iiij. ca. homini. §. cum ergo. ĩ. de consec. distinct. iiij. cap. ab antiqua.

f Non possum. De mero iure. nã ex dispẽsatione possum. ĩ. ead. quæsti. vlti. c. conuenientibus.

g Sed dicitur. id est, obijcitur. & hçc erat secunda obiectio, quæ fiebat Innocẽtio. prima fuit ibi, sed econtra.

h Benedictione. Quæ est cum ab hæreticis rediẽs reconciliatur ecclesiæ. Vel quæ erat secundũ illos, contra quos hic agit Innocen. quando reuertentes ad ecclesiam iterum ordinantur, vel quãdocunque aliquis ordinatur. H.

sanitatẽ, ✝ quæ sanitas post vulnus secuta sine cicatrice esse [a] non poterit: atque vbi pœnitentiç remediũ necessarium est, illic ordinationis honorem locum habere [b] non posse decernimus. Nã (si, sicut legitur, qui tetigerit immundũ, immundus erit) quomodo ei tribuetur [c] quod mundiria & puritas consueuit accipere? Sed econtra asseritur eum, qui honorem amisit, honorem dare nõ posse: nec illum aliquid accepisse: [d] q̃a nihil in dante erat, quod ille posset accipere. Acquiescimus, & verũ est certè: quia quod non habuit, dare non potuit: dãnationem [e] vtiq; quam habuit, per prauam manus impositionẽ dedit. Et qui particeps factus sit damnationis, quomodo honorem debeat accipere, inuenire non possum. [f] Sed dicitur: [g] vera & iusta legitimi sacerdotis benedictio auferre potest omne vitiũ, quod à vitioso fuerat iniectum. Ergo si ita est, applicentur ad ordinationem sacrilegi, atque omnium criminum rei: quia benedictione [h] ordinationis crimina, vel vitia putantur auferri. Nullus pœnitentiæ locus sit, q̃a potest id præstare ordinatio, quod lõga satisfactio præstare consueuit. Sed nostræ [i] lex [k] ecclesiæ venientibus ab hæreticis, q̃ tunc illic baptizati sunt, per manus impositionem [l] laicam tantummodo tribuere cõmunionem consueuit: nec ex his aliquẽ in clericatus honorem, vel exiguũ [m] surrogare.

3 *Sed obijcitur: alij hæretici à fide exorbitant: simoniaci autem, & si gratiam spiritus sancti uenalem putant, tamen à fide alieni non sunt: atque ideo quod ab Innocentio de cæteris hæreticis decernitur, non ualet de his consequenter intelligi.* His [n] *ita respondetur: Simoniaci etsi fidem tenere uideãtur, infidelitatis tamen perditioni subijciuntur.*

Vnde beatus Ambrosius in primo libro de pœnitentia ad Nouatianum scribit dicens:

Simoniaci fidei integritatem non habent.

CAN. XIX.

PEtrus, cũ Simon magicæ artis consuetudine deprauatus [o] putasset, quòd gratiam Christi per impositionem [p] manus, & infusionẽ spiritus sancti pecunia cõpararet, ait: Non est tibi sors, neque pars in hac fide: [q] quia cor tuum non est rectum apud Deum.

i Sed nostræ. s. occidentalis. Hæc est tertia ratio.

k Lex. i. consuetudo. C. de emancip. lib. l. j. alibi ponitur pro regula. ĩ. ead. q. vij. cap. ij. alibi ponitur pro plicito, ratione. ĩ. distin. cap. consuetudo. alibi pro canone. s. mitur distinct. xxxj. cap. Nicena. [1]

l Per manus impositionẽ. quasi dicat, nõ solũ, qui ab hæreticis ordinati sunt, nõ possunt habere honorẽ in ecclesia: sed etiã, qui apud eos baptizati sunt tantũ, ita quod non ordinati: vt ĩ. ead. quæsti. vij. cap. qui in qualibet.

1 Adde etiam quãdo pacto. l. tibi. ff. de adopt.

m Vel exiguũ. Secus in orientali ecclesia, quæ illos per vnctionem chrismatis reformat: vt ĩ. de conse. dist. iiij. c. ab antiqua. ĩ. ea. q. iiij. c. placuit. cõtra. Sed ibi de ĩfantib⁹, hic de adultis & discretis. de conse. distin. iiij. c. sicut. [2]

Sed obijcit. Hæc est tertia pars quæstionis, in qua dicitur, quod non videtur idẽ de simoniacis, quod de hæreticis. & respondet quod idem est, quod simoniaci sunt infideles, & hoc probat per quatuor authoritates. Ioan. de Fan.

2 Idem tamen videtur de adultis ... [illegible]

n His. Dictis à se. Nam sibijpsi opponit propter comparationẽ inter simoniacos & hæreticos in §. quia. in fine. & ita sub alternatione veniet vsque ad §. constat ergo.

o PEtrus. Deprauatus. Similiter dicit, ca. de Saule, q̃ deprauat⁹ causa peccati ad hoc se contulit, q̃ dãnauerat. xxvj. q. v. c. nec mirũ. vltra mediũ.

Act. 8. b

p Per impositionẽ. s. vt cuicunq; imponeret manum, acciperet spiritũ sanctũ, & ei infunderetur spiritus sanctus.

q In hac fide. scilicet nostra catholica, sed in actibus Apostolorum habetur in sermone isto, vt infra ead. capit. eos qui. vnde potest dici, in fide tua, id est, in eo, quod credis obtinere, scilicet vt pecunia infundatur spiritus sanctus. In hoc facit ad propositum Gratiani, quia dicit: non est tibi pars in hac fide. & ita infidelis, ergo hæreticus.

3 Id est fides ... dulia. Hug.

cus. & sic exaudi c. sequens.

a Puram conscientiã. Quæ etiam ad actũ progressa est. sic exaudi de pœ. dist. j. c. si cui etiã non cõtingat.

b Fidei. Et in hoc facit ad propositum.

Auaritia est idolorum seruitus.

c CVm omnis auaritia. Ideo dicitur auaritia specialiter seruitus idolorũ, quia tanquam Deo exhibet auarus nummo reuerentiam. infra xj. q. iij. c. pauper.

d Idolorum. Arg. vj. q. j. c. quæro.

e Perditioni. Et ita est hæreticus secundum propositũ Gratiani.

f Subijcitur. Potius enim vocatur [1], quã sit. ĩ. xxiiij. q. ij. sane. & ĩ. xxij. q. v. c. caute. viij. q. j. c. sciẽdũ. ĩ. xxiij. q. iiij. c. forte. Ioã.

1 Scilicet fidelis. lxxxvj. dist. q̃ clemẽtiã. ar. Colo. 3. a

Diuinus à deitate & à diuinatione dicitur.

g EOs. Diuin⁹. In bona significatiõe à deitate sumit [2], vel à diuinitate. sic ĩ. xxxviij. dist. c. omnes. non à diuinatione: vt ĩ. ea. c. nũquam.

2 Sic xvj. qõ. j. prædicator. in prin.

h Et eorũ. Id est, sequacium eius.

i Efficiunt. s. quãtum in se est: sicut emere & vẽdere dicunt. ĩ. ea. causa. q. iij. c. saluator. B.

ADDITIO. xlix. dist. c. vlti. de consec. distin. iiij. c. quæris. ĩ. e. c. iudices. Archid.

k Si vult. Nihil enim tam cõsonũ, &c. insti. de re. di. §. per traditionem. C. de cõtrahẽ. emp. c. dudum. in fi. nisi vbi lex inhibet vẽditionẽ, extra de iure pat. c. de iure. C. de reb. alie. l. vlti. Imo & quandoque compellitur vendere. C. de communi ser. ma. l. j. ff. de relig. l. si quis sepulcrum. & ff. cõmuni. di. l. j. §. vlt. Emere autem nõ cõpellitur quis. C. de iure deli. nec emere. Argu. contra. C. de dona. l. sancimus.

Vendere quãdoque quis compellitur.

l Pecuniæ. Nam pretium in pecunia numerata cõsistit, vt insti. de emp. & ven. §. item pretiũ. ar. extra de re. permu. c. ad quçstiões.

Pretiũ in emptione debet esse in numerata pecunia.

Vides quòd hũc magica vanitate blasphemantẽ in spiritum sanctũ, apostolica authoritate condemnat, & eò magis, quòd puram conscientiã [a] fidei [b] nõ habebat.

Item Gregorius in registro.

Simoniacus infidelis esse probatur.

CAN. XX.

CVm omnis auaritia [c], idolorum [d] sit seruitus, quisquis hanc, & maximè in dandis ecclesiasticis honoribus vigilanter nõ prçcauet, infidelitatis perditioni [e] subijcitur [f], etiã si tenere fidem verbis (quã negat facto) videatur.

Item ex epistola Tharasij Constantinopolitani episcopi missa Papæ Adriano.

Simoniacorum hæresis cæteris damnabilior esse probatur.

CAN. XXI.

EOs, qui per pecunias manus imposuerunt, vel imponunt, Petrus diuinus [g] Apostolus, cuius cathedram sortita est sanctitas vestra, tanquam Simonem magum deponit. Tolerabilior est enim Macedonij & eorum [h], qui circa ipsum sunt, spiritus sancti impugnatorũ impia hçresis. Illi enim creaturam & seruũ Dei patris & filij spiritum sanctum delirando fatẽtur: isti verò spiritum sanctum efficiunt [i] suum seruum. Omnis enim dominus quod habet, si vult [k] vendit, siue seruum, siue aliquid aliud eorum, quæ possidet. Similiter & qui emit, dominus eius volens esse, quod emerit, per pretiũ pecuniæ [l] illud acquirit. Ita & hi qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt [m] spiritui sancto, æqualiter peccantes his, qui blasphemauerunt, dicentes Christum in Beelzebub eijcere dæmonia: atq; (vt verius dicamus) Iudæ comparantur proditori, qui Iudæis occisoribus Christum vẽdidit. Cùm ergo [n] spiritus sanctus consubstantialis sit Christo, eiusdem ipsi portionis erunt. & proculdubio in eis non est gratia spiritus sancti, id est, sacerdotij sanctitas. Nam quod non acceperunt, non habent. Ait enim Petrus Simoni: Non est tibi pars, neque sors in sermone isto: quia existimasti donum Dei pecunia possideri. Nam & vicesimusnonus canon sanctorum [o] Apostolorũ, & actus eorundem, & tertius [p] & quartus [q] liber Regum alienum omnino à sacerdotio pronuntiant eum, qui aliquando dederit, vel acceperit pecuniam in aliquo tẽpore, siue antè manus impositionem, siue post. Accipere [r] enĩ, est quãdocũque accipere ✝.

Item ex concilio Bracharensi. ij.

Et qui dat, & qui accipit, vt ordines sacri præstentur, anathema sit.

nam vbi aliud pro alio datur in specie, p̃mutatio est. ff. de cõtrah. empt. l. j. Sed tñ hic emptio large, & pecunia similiter large accipitur: vt ĩ. q. iij. per totum.

m Detrahunt. Sicut enim Iudæi miraculorum operationem tribuebant diabolo, quæ per spiritũ sanctum fiebant: ita isti ordines, qui sunt dona spiritus sancti, per diabolum sibi acquirunt.

n Cum ergo. Melius diceret, cum enim, &c. secũdum quod post sequitur in litera.

o Canon sanctorum. Qui sic se habet, si quis episcopus, presbyter, aut diaconus obtinuerit per pecuniam dignitatem: & ipse & ordinator eius modis omnibus à cõmunione abscindantur, sicut Simõ magus à Petro. facit ad hoc ĩ. q. iij. c. si q̃s ep̃s. & c. si.

Mat. 12. b

Mat. 26. b

p Et tertius. Vbi dicit de Ieroboam, q̃ q̃cunq̃ volebat, implebat manũ suam, & fiebat sacerdos excelsorum: & propter hanc causam peccabat domus Ieroboã, et versa est & deleta de superficie terræ.

q Et quartus. vbi de Giezi agitur.

Act. 8. b

r Accipere. Argu. in electionibus & alienationibus, vt firmæ sint, fieri ex cõsensu post sequẽte, sicut ex priori. ĩ. xxix. qõ. j. c. si q̃s ancillam. §. his ita. ĩ. xvj. q. j. c. vlti. & qõ. vij. c. decimas, &c. & c. ecclesias. extra de iur. pa. cura pastoralis. ar. cõtra. xxiiij. di. c. vl.

Cõsensus in electionibus & alienationibus debet interuenire.

r Accipere. Similiter impendere, est quandocunque impendere: vt ĩ. ead. q. iij. c. saluator. & c. si quis episcopus præbendas. & c. si quis obiecerit. & est si. ff. de calum. l. j. §. quod autẽ. Est ergo simoniacus, qui ratione ordinis, vel beneficij collati aliquod munus dat: vt dixi de Giezi s. e. qui studet. Ioan.

✝ Cõcor. tex. in l. si fraudator. §. si p̃curator. ff. de his, quç in frau. cred.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] PLacuit. Aliquanti. Arg. propter indignos hanc prohibitionē institutā fuisse: porrigitur tamen ad omnes ſ. ea. qō. iij. peruenit. ſ. xix. qō. ij. duæ.

[b] Oportet. 3. dist. lxxxv. c. j.

[c] Per multorū. 3. di. lxvij. reliqui. in fi. cōtra 3. xxiij. di. lector. cōtra. et xx. qō. ij. oportet. ſi. 3. di. lxxv. c. iij. Solet hic appellare multi, duo vel tres. vel hoc intellige cum clerici sunt ignoti

Item opponitur. Hæc est iiij. pars quæstionis, in qua vult probare sophistice, quod dare aliquid pro rebus ecclesiasticis, non est peccatū. Io. de Fā.

CAN. XXII.

PLacuit, vt de ordinatione clericorum episcopi munera nulla suscipiant (sed sicut scriptū est) quod gratis donante Deo accipiunt, gratis dent: non aliquo pretio Dei gratia & impositio manuum venūdetur: quia antiqua diffinitio patrum, ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit dicens, Anathema sit danti & accipienti. Propterea enim, quia multis sceleribus aliquanti [a] obruti sancto altario indignè ministrantes, non hoc testimonio bonorum operū sed profusione munerū obtinent: oportet [b] non per gratiam munerū, sed per diligentem prius discussionem, deinde per multorum [c] testimonium clericos ordinare.

Ex illa autheritate beati Ambrosij & Gregorij patet, quòd simoniaci (sicut & alij hæretici) à fide exorbitant, et ideo consequēter de illis intelligitur, quod de alijs decernitur.

4. Item opponitur [d] quòd prophetia donum spiritus sancti est: hoc autem in veteri testamento à sanctis prophetis uendi consueuerat. Vnde Saul ad Samuelem pro uaticinio expetendo, nō nisi cum munere ire præsumpsit. Vxor etiam Ieroboam ad hominē Dei non nisi cum munere accessit. Item Christus à Iuda [e] uēditus auriculam serui sanauit. Exemplo itaque Saulis & uxoris Ieroboam patet quòd donum spiritus sancti emere uel uēdere nō est peccattū. Exēplo Christi liquet, quòd spiritus sanctus etsi iniustè à simoniacis uenalis putetur, uirtutis tamen suæ gratiam non obliuiscitur, nec desinit effectum suæ gratiæ etiam uenditus præstare. Sed de prophetia beatus Hieronymus in Michæam cōpetēter soluit, malos tantū accepisse, & non bonos denuntians.

Mali prophetæ, non boni prophetiam vendebant.

CAN. XXIII.

IVdices [f] ingt, eius [g] in muneribus iudicabant, sacerdotes eius in mercede respondebant: & prophetæ eius in pecuniȝ diuinabant, & super dominum requiescebant [h] dicentes, Nónne dominus est in nobis? Non veniēt [i] super nos mala [k]. Idcirco propter vos Sion quasi ager arabitur [l], & Ierusalem, vt custodia pomariȝ erit [m]. Nemo ambigat Ierusalem propter scelera, quæ in hoc capitulo legūtur, fuisse subuersam. *Et paulo post.* Poterat Petrus Simoni mago vendere quod petebat: imò poterat simulare vendentem. Spiritus enim sanctus nec vendi nec emi potest: sed oblatam pecuniam cū offerente damnauit. Nec quēquam moueat illud, quod in primo Regum libro legimus, Saulem [n] volētem ire ad Samuelem, dixisse puero suo, ad eum se ire non posse, quia pretium, quod offerret pro vaticinio, non haberet, & puerum respondisse: Ecce inuenta est in

[f] IVdices. Alias incipit ducens. verba Michææ prophetę, & est talis exitus. Quidam cum reprehenderent de simonia, excusabāt se exemplo quorūdam in veteri testamēto, quos Hieronymus ponit in hoc c. Primo ergo ponit verba Michææ prophetæ, & exponit ea, ostendens propter huiusmodi simoniacos Ierusalem fuisse destructam. Secundo ibi, Poterat Petrus. ponit verba Petri cum oblata pecunia Simonem condemnātis. Tertio excusat Samuelem de quarta parte sicli à Saule oblata. Quarto excusat Achiā de panibus sibi ab vxore Hieroboam oblatis. Quinto Eliseum de pecunia, quam Azael nuntius Benadab sibi obtulit: quia non est verisimile quod acceperit.

[g] Eius. populi Iudaici. Ioan.

[h] Requieſcebant. Isse dicitur quiescere super dominum qui obtētu sacerdotij vel prophetiæ non vitat luxuriose. & exponere negligebant, id est, gratiam eius habebāt secum secundum opinionem suam.

[i] Non venient. Quasi impunitatē sibi promittebant.

[k] Mala. quæ minantur nobis prophetæ.

[l] Arabitur. Hostili aratro, id est, desolabitur, & esse desinet, arg. ff. quimo. vſusfructus amittit. ſi vſusfructus. & hoc factum est à Romanis.

ADDITIO.

Ixxvj. distin. Ieſunium. Archid.

[m] Pomarij erit. Custodia enim pomarij collectis pomis deseritur, & ideo hoc dicit.

[n] Saulē. Historia legitur in primo libro Regum, quod cum Saul cum quodam seruo suo asinas quæsiuisset patris sui, et non inuenissent, dixit seruus Saul: Hic est vir Dei, qui siue ambiguitate loquitur: eamus & quæramus ab eo. & ait Saul: Quid feremus eiſiam panis deficit in sitarculam non habemus. ait seruus: Habeo in manu mea quartam partē stateris argenti: & iue runt ad prophetā, et iunctus est Saul in regem à Samuele de præcepto domini.

[a] Sed fac. i. pone. & ita secundum ea nones potest pars ponere falsum. de cōſe. di. iiij. sanctū.

[b] Quinque sunt oboli. arg. in delicto quātitatem rei attendi. ſ. xiiij. quę. vlti. capitu. vlti. ſ. xvij. q. iiij. quicunque. ſ. xvij. quæſt. vlti. quæſti sunt.

[c] Qui vtinam. Et hoc negatiue legas. i. vtinam non plus acciperent. Simile vtinam habes xiij. q. iiij. ſi ea. & xxvj. quæstio. v. episcopi. Et ideo forte hoc dicit, quia si plus non deberent accipere, nullus esset qui vellet simoniam committere. vel ideo forte, quia quanto minus quis acciperet, tanto minus peccaret: secūdum quod dicitur de abigeo. minus enim punitur pro porco vel oue, quā pro boue. ff. de abigeis. l. j. ſ. responſo. Vel posset intelligi secundum illā decre. extra de simo. & si quæstiones. arg. contra ſ. xiiij. q. vlti. c. vlti. xvij. quæstio. iiij. quicunque. extra de simo. c. ex tuæ. Sed hæc contraria habent locum quando mens corrumpitur.

[d] Quod vxor. Historia legitur in tertio libro Regum, quod cum ægrotaret primogenitus filius Ieroboam, dixit vxori suæ: Tolle tecum munera, & muta habitu vade ad Achiam propheram, vt indicet tibi quid futurum sit de puero. Quæ cum veniſſet ad prophetam, & si præ caliginatione oculorum videre non poterat, dixit tamen, Ingredere vxor Ieroboam: quare te aliam simulas? rego missus sum ad te durus nuntius. Et cum multa nuntiasset ventura super domum Ieroboam, subiuntulit: vade in domum

tuam, in introitu tuo in vrbe morietur filius tuus, qui iolus de semine Ieroboam in sepulchra patrum suorum inferetur. Historia de Eliseo propheta in litera pater.

[e] Achiam hominem Dei. qui ei prædixit mortem filij Abiæ, & qui ei peccata sua exprobraret, & suam vltionem prædiceret: vt ſ. ea. si quis inquit. dic vt xxiij. q. vlt. capitu. vlti.

[f] In sumptum. Ad sumptus enim & sustentationem accipere licet, extra de simo. cū sit. xxiij. q. v. dicat. ff. de offic. proconsul. lege solent. ff. de officio præsidis. plebiscito. Et ita presbyter si pauper est, accipere pōt pro celebratiōe missæ. ex tra de præbē. signi ficatum. nisi sit pro prius sacerdos, de con. dist. j. sufficit.

ADDITIO.

Quod no. xxj. quæstio. ij. ca. vlt.

[g] Eliseus. Qui misit lignum in aquā, & natauit ferrum. 4. Re. 5. c j. de conſe. distinct. ij. re vera.

[h] Ad Azaelem. suarum rerum dispensatorem.

[i] Bona. Id est, aliqua de omnib⁹ bonis: id est, de omni genere bonorum. ff. de reg. iu. aliud. §. refertur.

[k] Obtulit. Argu. in eodem facto secundum diuersitatem intentionis alterum peccare & alterum non: vt xxxij. quæstio. v. proposito.

[l] Viuit. Hæc iuratio erat in veteri testamento. xxij. quæstione j. & iurabunt.

[m] Faceret. Argu. contra Cathalanos.

[n] VNquam. Id est, raro. pro maiori enim parte dictū est, aliter falsum est, vt ſ. ead. eos qui.

[o] Diuinatio. Hoc enim impossibile est, quod diuina tio sit prophetia. expone ergo sic: facia est diuinatio, id est, diuinatio eorum, quæ credebatur esse prophetia. eorum enim prophetia declarata est non esse prophetia.

ADDITIO. Vt hoc melius intelligas scias q̄ prophetia est rerum latentium præteritarum, præsentium, vel futurarum ex diuina inspiratione manifestatio secundum Papiam.

Casus. In hoc §. & sequenti cap. probat Gratianus superficialiter quod vendere spiritualia non sit peccatum. Et hoc facit tribus exemplis. Exemplo Saulis, qui non iuit ad Samuelem sine munere pro vaticinio expetendo. Exēplo vxoris Ieroboā, quæ nō iuit sine munere ad hominem Dei, scilicet Achiā prophetā. Et exemplo Christi, qui venditus auriculā serui sanauit. Sed has obiectiones soluit sequēti c. & §. cū ergo. c. nunquā. secundum Hieronymū.

1. Re. 19. a

3. Re. 14. a

[d] Itē opponitur. ei scilicet quod ꝓpositum est principaliter, quod scilicet vendere spiritualia sit peccatū, vel quod ordo vēditus nō habet gratiā spiritus sancti.

Luc. 22. c

[e] A Iuda. Huius obiectionis solutionem ponit ſ. in §. cum ergo. in capi. nunquam.

Ioann. 2. c

3. Re. 14. e

1 Cōcor. tex. i. l. aut facta. §. quantitas. ff. de pœ. & ibi gl. cum concor.

2 Cōcor. glo. in l. si hæreditatem. ff. mā dat. & de cōſe. di. v. nunquam. Diuinatio nō potest esse prophetia.

Universidad de Deusto Biblioteca

phetæ: sed quia pecuniā accipiebant, prophetia eorū facta est diuinatio.

Cùm ergo secundùm [a] Heronymum boni prophetæ non munera prophetiæ accipiebant, sed stipes tabernaculi: mali autem quia accipiebant, prophetiam, quæ Dei erat donum, in diuinationem, quæ diabolica est, cōuertebant: quid aliud colligitur, nisi quòd in simoniacis (quod superius dictum est) nulla spiritualis gratia cooperatur? Cùm enim in sacramentis, neque qui plantat, neque qui rigat, sit aliquid, sed qui incrementum dat Deus: quis operatur in eis, si dominus qui incrementum dat, in eis non lucet, sed est otiosus?

Item quod dicitur de Christo, quòd sicut Christus uenditus auriculā restituit Malcho, & fecit miracula: sic & spiritus sanctus posit uendi, & in ipsa uēditione suā gratiā operari: nō ualet hæc similitudo. Nō enim operatur spiritus sanctus spiritualiter in perfidis mercimonijs auaritiæ, quod Christus gessit corporaliter certi mysterij causa ad exemplum patientiæ. Si enim omnifaria est similitudo: cùm credatur posse uēdi sicut Christus: credatur etiam spiritus sanctus posse crucifigi: quod impossibile est. Potest etiā intelligi, (ut à similitudine non recedamus) quòd sicut Christus uenditus non uenditori, uel ementi, sed eis, qui nescientes aderant, dona suæ gratiæ contulit, pro quibus etiam in cruce supplicauit: sic & spiritus sanctus non uendenti uel ementi, sed his qui de manibus eorum ignorantia ducti sacramēta dominica accipiunt, suæ gratiæ effectum largiri probatur. Item obijcitur [b], quòd & si malum sit ecclesiastica emere, tamen sæpe sinistra principia ad felices perueniunt exitus. Vt enim Iacob per supplantationem [c] peruenit ad benedictionem, ut seges quæ leprosa manu seritur, munda tamen metitur: ut ex adulterino cōcubitu pulchra soboles nascitur: sic & pecunia, quæ per simoniā acquiritur, felicem habet exitū cùm pauperibus profutura erogatur. Sed nihil horum simoniacis patrocinatur. Gen. 27

Ait enim Leo episcopus ad Mauros episcopos.

Quæ malo inchoantur principio, non peraguntur bono exitu.

CAN. XXV.

PRincipatus, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus aut actibus non offendit [d], ipsius tamen initij sui est perniciosus exemplo [e]. Et difficile est [f] vt bono [g] peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio [h].

Item Gregorius Antiocheno episcopo.

Non superædificatur bonum opus, vbi Christus fundamentum non est.

CAN. XXVI.

CVm Paulus dicat: Fundamentum [i] aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus: consequenter probatur, quia vbi Christus non est fundamentum, nullius boni operis est superædificium. 1. Cor. 3

Item Syagrio episcopo

Non potest fieri eleemosyna ex pecunia simoniacè acquisita.

[a] Secundum. Et ita docet nos magister resistere. Arg. à simili xxvij. q. j. nuptiarum. ff. de condict. indebi. si reus. xxxij. q. vij. apostolus. præterea responderi potest p id quod not. §. ead. eos [1].

[b] Item obijcitur. In defensionem simoniacorum vsq; ad §. sed nihil. & ibi statim incipit impugnare eos.

[c] Per supplantationem tamen factam instinctu domini. vij. q. j. quam periculosum.

[d] PRincipatus quem. Non offendit. Sic xiiij. quæstio. v. neque.

[e] Exemplo. Habetur & ratio exempli. Nōnulla siquidem in canonibus operantur. Multa enim reprobantur, ne sint perniciosa exemplo, quæ possent tolerari: vt xj. q. iij. præcipue. §. l. distinctio. de his vero. §. distinc. lxxxij. plurimos. §. distinct. xcvj. bene. & argu. xxj. q. ij. si quis iam. arg. xxvij. q. j. nec aliqua. j. xxvij. q. ij. institutum est.

[f] Et difficile est. Id est [2], nunquam. j. e. si quis neq;. quandoque ponitur pro vix. xlvij. distinct. quantumlibet [3].

[g] Bono. Sic xiiij. q. v. neque. Argu. contra extra qui filij sint legiti. tanta. & de matrimonio contracto post votum de futuro.

[h] Principio. Arg. initium spectādū [4] & quantum valeat bona fides à principio, collige ex his argu. tertia quęstione decima, placuit. xx. quæstio. tertia propositum. lxj. distinctio. miracula. xcvj. distinctio. si quis episcopus. extra de electione. auditis. extra de censi. peruenit. ff. de rei vendi. si in aliena. & de Publiciana. de pretio. ff. de his qui no. infa. quid ergo. & de origine iur. l. prima. Arg. contra. ff. de legi nō omniū. xvj. quæ. iij. c. dilectio. § potest. §. distinct. xvij. regula. j. xiiij. quæstione. v. neque. j. xvj. q. j. cap. vlti. & qō. iij. si sacerdotes. extra de iure patron. cura pastoralis. Io. si quis semper habet malam fidem, nunquam habebit exitum bonum. & cus in cōtrarijs. B.

[i] CVm Paulus dicat: Fundamentum. Argumē. cōtra: Debile principium melior fortuna sequetur. Et argu. non baptizatum non suscipere ordinem. xxiij. quæstio. j. vbi sana. j. ea. quæstio. si quis per ignorantiam. & j. eadem. si quis confugerit. extra de presby. non bapti. veniens. & c. si quis.

Ordinem suscipere nō potest qui baptizatus nō est.

1 Bene ibi no. per Lau. cuius fuit ista gl. sed nō not. secundum Ioā. et ibi dixi sententiam Laurē. in verb. portionis: Archid.

Reprobātur multa, ne sint ex emplo perniciosa.

Luc. 23. e

2 Cōcor. text. in l. absurdū. cū ibi no. ff. de iudi. et in l. j. cū gl. in ver. pessime. ff. ad Ma.

3 Sed Hu. dicit, difficile, quasi nō impossibile.

4 Ad hoc extra de electio. dudum. j. vbi de hoc. & xvj. q. iij. si sacerdotes. Arch.

Non

NOn est putanda. CASVS. In prima parte probatur triplici authoritate quod de illicite acquisitis non est eleemosyna faciēda. Prima authoritas est illa, Hostiæ impiorum, &c. Secunda, Honora Deum. Tertia, Qui offert sacrificium, &c. In secunda parte dicitur, quod si aliquis ad honorem debet accedere, prius vires suas consideret: & etiam si se sufficientem videat, cū timore accedat, aliter nullo modo accedat.

CAN. XXVII.

NOn est putanda eleemosyna, si pauperibus dispensetur, qđ ex illicitis rebus [a] acquiritur: quia qui hac intentione mala accipit, vt bene dispenset, grauatur potius, quàm iuuetur. Vnde etiam certum est, quia & si monasteria, vel xenodochia, vel qđ aliud ex pecunia, quæ pro sacris ordinibus [†] datur, cōstruātur, nō ꝓficit mercedi. Ne ergo sub obtētu eleemosynæ cū peccato aliquid studeamus accipere, prohibet scriptura dicēs: Hostiæ impiorū abominabiles sunt Domino, quæ offerunt ex scelere. Quicquid enim in Dei sacrificio ex scelere offertur, omnipotentis Dei nō placat iracundiā, sed irritat. Hinc rursum scriptum est: Honora Deum de tuis iustis laboribus. Qui ergo malè tollit, vt quasi bene præbeat, constat quia sine dubio dominum non honorat. Hinc quoque per Salomonem dicitur: Qui offert sacrificium de substantia pauperis, idē est ac si victimet filium in conspectu patris. Quantus autem dolor sit patris perpendamus, si in eius conspectu filius victimetur: & hinc facilè cognoscitur quantus apud Deū dolor exasperatur, quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo declinādum est sub obtentu eleemosynæ peccata simoniacæ hæreseos perpetrare. Nam aliud est propter peccata eleemosynas facere, [b] aliud propter eleemosynas peccata perpetrare. *Et post pauca.* Quisquis ergo sacerdotium non ad elationis pompā, sed ad vtilitatē adipisci desiderat, prius vires suas [c] cū eo, quod est subiturus onere, metiatur, vt si est impar, abstineat [d]: & ad id cum metu etiā, cui se sufficere existimat, accedat.

Idem Theodorico & Theodeberto regibus Francorum [†].

Pastor simoniacus nullam omnibus præbet medicinam.

CAN. XXVIII.

FErtur simoniaca [e] hæresis (quæ prima contra Dei ecclesiā diabolica supplantatione subrepsit, & in ipso ortu [f] suo zelo apostolicæ vltionis percussa, atque damnata est) in regni vestri finibus dominari, cùm in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita. Si enim vita deest, fides [g] meritum non habet: beato Iacobo attestante, qui ait: Fides sine operibus [h] mortua est [i]. Quæ enim opera esse valeant sacerdotis, qui honorem tanti sacra

[a] Ex illicitis rebus. hic dicitur, q de male acquisitis nō debet fieri eleemosyna. quod verum est cum dominium nō est translatum: vel si repetitio competit, vt dixi in summa. xiiij. quæstio. v. sed vbi non competit repetitio, bene. Vnde & meretrix potest facere eleemosynam, sed non latro, argumentum ff. de condictione ob turpem cau. l. idem. §. quoties. Sed quid si de pecunia simoniaca fundata est ecclesia? Dico quod nō demoliet. xiiij. q. vj. cōperimus. & xij. q. ij. aurū. Sed qđ de iure patronatus [1] illius ecclesiæ? Dic quod dat ecclesiæ, cui facta est ignominia. extra de simonia. de hoc autē in authentico, de sanct. epis. §. pro omnibus. ff. de calum. generaliter. §. illud. Item quid si ex pecunia simoniaca quis emit vineā, nūqđ de fructu faciet eleemosynā? Non, quia eodem iure censetur cum pecunia: cum fructus in locum pecuniæ succedant, arg. extra de vsur. cum tu. in fi. ff. de lega. ij. Imperator. §. vlti. & l. seq. & §. xciiij. distin. c. j. Argu. contra. ff. de fur. qui vas. §. penulti & vltimo.

[b] Facere. Sed opponitur, Fac tibi amicos de mammona iniquitatis. sed sic exponitur, id est, de diuitijs, solicitudinibus, & laboribus acquisitis, vel quibus abstulisti sua, restituas [2], vel eorū parentibus, vel illis mortuis sacerdotibus offeras: & isti omnes facti tibi amici orabunt pro te ad dominū. licet enim dictum sit: Quæ in malum acquisiuisti, in bonum expēde: non tamen id tibi patrocinabitur. Hug. male acquirere propter eleemosynam, & id in bonum expendere, nihil aliud est quā filium in conspectu patris mactare. xiiij. q. v. immolans. Aliter autē acquisitum, vt amore filiorum, & in bonū expensum: id tibi patrocinabitur ad præmium. H.

[c] Prius vires suas. Sumite materiā vestris, qui scribitis æquā Viribus: & versate diu quid ferre recusēt, Quid valeant humeri. argu. ff. de excu. tut. paupertas. Idem dicit lex in mulione. ff. ad legem Aquil. l. idem iuris. §. j. & l. qua actione. §. secundo.

[d] Abstineat. Hic præsumitur contra indignum prælatū statim quod male sit electus, argu. à cōtrario sensu lxj. dist. miramur. ver. nec putandus est honor.

[e] FErtur simoniaca. Notat Gregōr. primo de negligentia reges istos Franciæ, eo quod dominatur simonia in regno eorum. Secundo dicit quod ipsorum prælatorū culpa in eorum regimen retorqueatur. Tertio timendum est de his, qui tales apud Deū itercessores habēt, qui in se prouocāt iram Dei, quā placare debent.

[f] Et in ipso ortu. Quo ad nouum testamentum: & intellige post resurrectionem: & sic non est contra. de consecra. distinct. ij. prima.

[g] Fides. Professionis scilicet.

[h] Operibus. Exterioribus.

[i] Mortua est. Si tempus datur, vel locus. de pœnitentia, dist. iij. c. vltimo.

Eleemosyna de male acquisitis fieri nō debet.

† Anto. in secūda. pte histo. charta 65. colū. 2.

Prou. 21. d

Prou. 3. b

1 Scilicet empto p pecuniā. Io. de Fā. contra id, extra de iure patr. de iure.

Eccl. 34. d

Facere amicos de māmona iniquitatis quid.

2 Hic videas quod habet xiiij. qō. v. sed hic ibi exponitur p dicta authoritas.

Horatius in arte poetica.

† Vide Raph. Volateranū, charta 19. C.M.

Simonia dominatur in Frācia.

Iac. 2. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Crimen alterius nocet innocenti.

a Verum etiam excellentiæ. Ecce quod crimen alterius nocet innocenti ', argu. dist. 1xj. miramur. ver. sicut enim. arg. ea. q. dominus. cõtra. j. ea. q. iiij. cap. j. arg. viij. q. iiij. c. j. contra. dist. 1xxxj. si qui sunt presbyteri. arg. dist. xxxvij. ideo prohiberur. §. vt ita-

1 De hoc no. B. extra de præb. quibusdã.

que. argu. de consecra. dist. in cio. j in sancta. Argu. contra. xxiiij. quæst. j. non turbatur. arg. vj. quæstione prima. ex merito. arg. xlix. distin. cap. j. argu. ij. quæstione vij. cap. sicut. ij. argumen. j. ea. quæst. multi. Et est argu. quod res inter alios acta, alijs non præiudicat. j de pœni. distinct. vj. cap. j. ff. de re iudic. læpe. Ioan. hoc breuiter tene, quod res inter alios acta alijs non nocet generaliter: nec crimen alterius alij nocet. In casibus tamen specialibus fallit, qui in iure expresse inueniuntur. extra de re iudic. quamuis. & vj. qõ. j. c. sunt plurimi. §. verum. & alijs similibus casibus: vt ij. quæst. vj. ca. ei qui. §. dist. initia.

Res inter alios acta aliis regulariter nõ nocet.

† Sic cõtigit, quia Theodoricus fuit de capitatus apud Coloniam, & Theodebert⁹ into xicatus à Brunichilda, C. M.

† Amor

b Suffragatur. nã dicit lex, qualiter quisq; meretur, nõ quantum dare sufficiat æstimetur. C. de episco. & clerici. si quenquam. Sed quæritur quare scribit Papa regi, cum non habeat potestatem super his. 23. quæstio. j. sacerdotibus. Ideo, quia particeps erat: vel quia erant incorrigibiles: vt j. eadem quæstione vltima, capitulo vltimo. de cimaseptima dist. nec licuit. extra de iudic. cum non ab homine.

c Vltoris. Id est, prælati, qui vitia aliorum debet vl-

2 propria. cisci.

quasi dicat, assumit officia' puniendus.

um vltor-

d Vlciscendus. id est, propter peccatis illc, de se, nõ in illos, p̃ quo debet vltio sumi.

e Prouocant, in quo supplicant. & ita etiã exaudi iij. q. vij. in grauibus.

menti conuincitur obtinere per præmium? & post pauca. Hinc igitur non solùm in ordinatoris & ordinati animam lethalevulnus infligitur, verùm etiam excellentiæ [a] vestræ regimen vestrorum episcoporũ culpa (quorum magis interceſsionibus iuuari deberat) prægrauatur. † Si enim dignus is sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur [b]: restat vt nihil sibi in ecclesiasticis honoribus grauitas, nihil sibi defendat industria, sed totum auri profanus honor † obtineat. Et dũ vitia honor remunerat, in locum vltoris [c] is fortasse, qui fuerat vlciscendus [d] adducitur: atque hinc sacerdotes non proficere, sed perire potius iudicantur. Vulnerato nanque pastore, quis curandis ouibus adhibet medicinã? Aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis hostium sese feriendum exponit? Aut qualem fructum de se producturus est, cui graui peste radix infecta est? Maior ergo metuenda est locis illis calamitas, vbi tales intercessores ad locũ regiminis adducuntur, qui Dei magis in se iracundiam prouocant [e], quam per semetipsos placare debuerant.

Cùm ergo secundũ Leonem simonia non bono peragatur exitu, secundùm Gregorium nullum boni operis sequatur ædificium: nec est putanda eleemosyna, quæ ex pretio simoniæ erogatur pauperibus: vulnerato pastore medicina non adhibetur curandis ouibus: de infecta radice fructus non producitur, maior etiam calamitas in futuro metuitur: ergo de tam sinistro principio quis felix exitus speratur?

Hinc etiam Augustinus ait.

Simoniacorũ sacramenta esse extra gratiæ carent.

CAN. XXIX.

SIcut eunuchus [f] fuit, qui Ioseph comparauit, ita qui gratiam mercatur, viuũ semen [g] non habet siccis genitalibus. Sic quoq; ignis sacrificij, qui per septuaginta annos Babylonicæ captiuitatis sub aqua [h] vixerat extinctus est Antiocho [i] Iasoni vẽdente sacerdotium: quod significauit Spiritus sancti ignem non lucere [k] in simoniacis sacramentis.

Quid in his similitudinibus beatus Augustin⁹ notare voluit, nisi qa sacramẽta simoniacorum (sicut & cæterorũ hæreticorũ) licet sint vera, quãtum ad formam, inania tamẽ & falsa sunt quantum ad effectum, cùm nõ posſint in cordibus hominũ gignere vel accendere cælestem gratiam?

5 *Sed obiscitur [l] illud Augustini contra hæreticos.*

Siue bonus, siue malus sit minister, per vtrunq; effectus gratiæ confertur.

CAN. XXX.

SI iustus [a] fuerit minister, computo eum cum Paulo, qui gloriam suam non quærit, dicẽs: Ego plantaui [b], Apollo rigauit [c], Deus autem incrementum dedit. Qui verò superbus fuerit minister, cum Zabulo computabitur: sed non contaminatur donum Christi: quia per illum purus fluuius transit, & venit ad fertilem terram. Scio quia lapis ex aqua fructum ferre non potest: et si per lapideos canales transit [d] aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generatur, sed ortus plurimum fructum affert. Spiritualis enim virtus sacramenti, vt lux pura ab illuminandis ex cipitur, sed per immundos transiens non coinquinatur.

Idem ad Vincentium Donatistam.

De eodem.

CAN. XXXI.

EX catholica [e] ecclesia sunt omnia [f] sacramenta dominicã: quę sicut habetis & datis, sic habebãtur [g] & dabãtur priusquã inde exiretis.

Item ad Donatistas.

De eodem.

CAN. XXXII.

SIc autem Deus [h] ad est sacramẽtis & verbis suis [i] per quoscunq; administrẽtur, quorum sacramenta & verba recta sunt: sicut mali homines, quib⁹ nihil prosunt, vbique peruersi sunt, id

In defensione simoniacorum probando quod habẽt effectum sacramenta ab eis collata. Io.

a Heretico-rum sacramẽta sunt vera.

S Ic iustus. Ab isto ca. vsq; ad illud, etiam corde. ostendit magister quod sacramenta hæreticorũ vera sunt, & vere ab eis cõferuntur, si in forma ecclesiæ conferantur, nõ tamen quo ad virtutem, cum distinctione tamen: quia sacramenta necessitatis', si in necessitate q̃s sumat ab hæretico, vel etiam si ignoranter sumat, & virtutem & veritatem quidem accipit sacramenti. Si vero non necessitate vel scienter accipit, veritatẽ quidem accipit sacramenti, non virtutem. Si tamen ficte accipit, & post agat pœnitentiam, habebit vtrunque, de consc. distin. iiij.

1 De hoc leg. & no. j. ea. §. sed notãdum est. Arch. 1. Cor. j. b

2 Ad idẽ de pœ. dist. iij. §. illud autẽ Gregorius in fin.

tunc valere. & §. sed notandum ' j. ea. c. remissa. In sacramento vero dignitatis, vt in ordine, distingue secundum illã distin. ix. qõ j. ordinationes. & in summa ibi posita. In sacramento eucharistiæ dicimus, quod de manu hæretici sumẽdum non est. xxiiij. qõ. j. c. vlti. & xxxij. distinct. cap. præter hoc §. verum. Si tamen accipiatur, verum est corp⁹, si in forma ecclesiæ est cõfectum: licet quidam dicant, quod ipsi non conficiũt. xxiiij. quæstione j. schisma.

ADDITIO.

Arg. de consec. dist. iij. quid sit. Archi.

b Plantaui. Prædicando.

c Rigauit. Baptizando.

Sacramenta sunt duplicia.

d Transit. j. ea. Sic populus. cõtra. Solu. hoc de sacramentis necessitatis quæ semper habent effectum, nisi culpa suscipiẽtis impediat. & ibi de sacramentis dignitatis. vel hic de ficte ordinatis, ibi de his, quos ecclesia tolerat. Vel dic q̃ sunt polluta quantum ad illos, vt xlix. di. c. vlt. xv. q. vl. c. si.

e Ex catholica. In hoc & in duobus cap. sequentibus dicitur quod vera sunt sacramenta hæreticorum, quæ in forma ecclesiæ celebrantur.

f Omnia. i. omniũ sacramẽtorum veritas et forma.

g Habebantur. Arg. contra. j. e. extra catholicã. sed ibi expone, id est, extra formam catholicæ ecclesiæ.

est intus & foris.

Idem.

CAN. XXXIII.

NEc foris ergo, nec intus quisquã, qui ex patre diabolo est, potest in se, vel in quoquã maculare sacramentum, quod Christi est.

Idem ad Demetrium.

Sacramenta, quæ non mutantur, catholicus & hæreticis communia probantur.

CAN. XXXIIII.

SAcramenta, quæ nõ mutastis [k], sicut habetis approbantur à nobis: ne fortè cùm vestrã prauitatẽ corrigere volumus, illis mysterijs, quæ in vestra prauitate deprauata non sunt, sacrilegam faciamus iniuriam [l]. Neque Saul de prauauerat vnctionem, quam acceperat, cui vnctioni Dauid pius sæpius exhibuit tantum honorem.

Idem ad Donatistas.

De eodem.

CAN. XXXV.

SIcut ficti [m] veraciter non fictè recipiunt, nec eorum baptisma reprobatur, sic & illa, quæ schismatici, & hæretici nõ aliter habent, nec aliter agunt, quàm vera ecclesia, dum ad nos veniunt, nõ emendamus [n] sed potius approbamus.

Idem cõtra Petilianũ.

Non effugiantur sacramenta à quocunque ministrentur.

CAN. XXXVI.

NEque in homine bono aliquis Dei sacramenta fugiat, neque in homine malo [o],

capitu. præter hoc. H.

S Ic autẽ Deus. Deus dicitur adesse talibus sacramentis, vt veritas subsistat, & vt virtus præstetur ei, q accipit ignoranter. §. ead. si iustus.

i Et verbis suis. Et ita verba necessaria sunt, argu. infra ea. de trahe.

Verba in sacramentis sunt necessaria.

S Acramenta

k Non mutastis. i. non extra formam ecclesiæ tradidistis.

l Iniuriam. Argu. quod propter alterum non debet alteri iniuria fieri. de consc. di. iiij. ostenditur. ff. de reg. iur. non debet. Io.

m S Icut ficti. Sed nunquid dandum est baptisma ei, qui ficte accedit? Dic quod sic, sed post compellendus est fidem obseruare, arg. xlv. dist. de Iudæis. Vtrum autem baptizetur ignorans, vel inuitus, vel dormiens: habes extra de bapt. & eius effectu. capitu. maiores. §. item quæritur.

Baptisma [illegible] dum sit.

n Non emendamus. j. de consc. distin. iiij. ostenditur, & ca. solet quæri. j. eadem. si quis inquit. Sed contra. j. ea. qõ. sicut vrgerí. Sed hic de fictione accipientis, quæ nõ impedit: ibi de fictione dantis, quæ impedit, vel quando non in forma ecclesiæ. xxxij. dist. cap. præter hoc. §. verum.

o Neq; In homine malo. id est, tolerato ', 3 Ad hoc vel in necessitate. & sic non est contra. j. distinctione xxxij. nullus. & j. e. q. multi. vbi de hoc in gl. ex his. Archidia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] NOnne. Vult probare Aug. in hoc c. q̃ apud hæreticos sunt vera sacramenta: quia erant apud Iudæos, qui peiores erant Sodomitis. Item et alia ratione, quia si gentiles aliquid boni habuerunt, hoc sancti viri non reprobauerunt. Quod autem apud Iudæorum sacramẽta fuerũt vera.

Iudæos essent vera sacramẽta, probat exẽplo domini & Zachariæ. Zacharias tamen bonus fuit: vnde ratione personæ nulla est probatio: sed iste eodem modo sacrificabat, quo & alij Iudæi.

Iudæi peiores fuerũt Sodomitis. matt.10.b

[b] Peiores. ſ. xxiiij. q.j. non asserimus. quia illi tantum naturalem legẽ transgressi sunt: Iudæi etiam scripturam. illi prædicatores non habuerunt: isti etiam Iesum Christũ. apud illos nulla miracula facta sunt': apud istos multa facta sunt: & præterea isti Christum crucifixerunt. de pœ. di. j. §. periculose.

Ezec.16.f

xxiij. q.iiij. Nabuchodonosor. §. de Tyrijs.

[c] Iusta. Id est, minus mala. argu. octaua, quæstione prima. vereor. vnde dic iustificastis, cõparatione melioris vitæ, non potestate iudicij.

Luc.1.b

[d] Talia. Id est, tale sacrificium est, quale is sacrificans. ſ. ea. dominus declarauit. ver. item nos dicimus.

ADDITIO.

Quasi dicat non. ſ. ea. dominus. H.

De circuncisiõe domini.

[e] Quæ. Scilicet sacramenta: vt circuncisionem quando cum hostijs in templo fuit præsentatus, de consecratio. distinctio. iiij. proprie. in fi.

[f] Et ea Zachariæ. Ecce per bonos ostendit sacrificium fuisse apud Iudæos.

[g] Angelus. Historia. Narratur historia in nouo testamẽto, quod fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zacharias, & eius vxor nomine Elizabeth. Dauid autem volens ampliare cultum domini xxiiij instituit summos sacerdotes, quorum tamen vnus maior erat, qui princeps sacerdotum dicebatur. Quorum de numero vnus fuit Zacharias, qui cum in die propitiationis incensum poneret, præ dixit ei angelus filium nasciturum de vxore sua: qui vsque ad diem partus obmutuit, quia credere noluit.

[h] Et rectum. Argumentum propter personæ detestationem non reprobari dicta illius. supra trigesima detesta. septima distinctio. si quid veri. & capitul. turbat. in fra vigesimatertia, ciat illius quæstione quarta. dicta vero quid ergo. infra ea. probatur dom, quæstione prima dominus declarauit. supra decima nona distinctione, secundum. infra vigesimasexta, quæstione secunda. si de area. contra. nona distinctio. si ad sacras. cõtra distinctiõe decimasexta, canones. Dic vt in decre. si ad sacras. Vel dic quod vtile vitiatur per inutile, cum alteri sit præiudicum. sexagesimasexta distinctione. capitu. primo.

Perfum

Cæsa

Idem.

Licet sacramenta mali ministrent, remissionem peccatorum non præstant.

CAN. XXXIX.

REmissionem peccatorum auari [n] nõ dãt, quę per orationẽ [o], perditos mores detestandi essent, & nisi corrigerentur, diuino iudicio puniendi.

Idem.

Sacramenta mali habere possunt, licet virtutem spiritus sancti habere non possint.

CAN. XXXVIII.

MVltæ autem operationes [i] sunt spiritus sancti, quas cũ apostolus in quodam loco [k] commemorasset, ita concluſit: Omnia autem hęc operatur vnus & idem spiritus, diuidens singulis prout vult. Cúmque aliud sit sacramentum, quod habere etiam Simon magus potuit, & aliud prophetia, quæ in malis hominibus etiam fieri solet, vt in Saul [l]: aliud operatio eiusdem Spiritus sancti, quam nisi boni [m] habere non possunt, id est, charitas, quodlibet horum hæretici & schismatici accipiunt. Charitas, quæ operit multitudinem peccatorum proprium donum est catholicæ vnitatis & pacis: nec est in omnibus donum eius: qa nec omnes sunt eius.

Idem.

Licet sacramenta mali ministrent, remissionem peccatorum non præstant.

CAN. XXXIX.

REmissionem peccatorum auari [n] nõ dãt, quę per orationẽ [o],

[n] Auari. i. idolatræ, id est, quilibet mali. xxviij. quæstio. j. idolatria.

[o] Quæ per orationem. Quia facilius precibus iustorum, qui sunt in ecclesia, obtinetur remissio [p]; vt j. vigesimaquarta, quæstione quarta. obtinetur peccata. ſ. de conse. distinctione quarta. ecclesiæ charitas.

[i] MVltæ autẽ operationes. Id est, multa sunt dona, quæ spiritus sanctus operatur. xxx. quæstio. j. peruenit.

[k] In quodã loco. Id est, in epistola prima ad Corinthios, xij. capi.

[l] Vt in Saul. Et in Caipha: Expediuit vnus mori &c. Caiphas prophetauit. j. ead. quæstio. pro hi-

[m] Boni. Scilicet per gratiam inhabitante. ſ. xxiij. q. iij. de illis q. & e. cauq̃st. j. vbi sancta. H. Ioan. de Fan.

Sacramentum male acceptum duplici ca ret effectu.

[n] Auari. i. idolatræ, id est, quilibet mali. xxviij. quæstio. j. idolatria.

[p] Auari non dãt. Id est, indigni sunt dare. ſ. de conse. di. iiij. quomodo. Vel intelligo de præcisis, quia non dant in veritate, nisi sacramentum in necessitate, & eius etiam virtutem.

Auari

Infirmo

[a] Foris. Si intelligas capi. de toleratis, dic foris, id est extra ecclesiam, quæ complectitur tantum grana. si de præcisis, dic foris. i. extra ecclesiam militantem, quæ complectitur grana cum paleis. vij. quæstio. ſ. c. aduersitas. versi. cum vero.

[b] Aperte. Cum sit Christianus ecclesiam impugnãs manifeste, siue perturbans ecclesiam occulte. xxxij. q. iiij. recurrat. ver. fi.

[c] Sacramenta. Respicit illud capi. si iustus fuerit. ſ. e.

Ioã. 20.c

[d] Et non inania. Verum est hoc in sacramento necessitatis. xxiiij. qõ. j. si quem forte.

[e] Sed notandum. Hæc est vj. pars q. in qua facit differẽtiam inter sacramẽta necessaria & voluntaria. Necessaria enim sacramenta sine quibus nemo saluatur (vt est baptismus) possunt recipi à quocunq;. Sed sacramenta voluntaria (vt sunt ordines) nisi rite dentur, data non sunt, sed cessant vel loco, vel ordine, vel promotione. de quibus multa ponit exempla, quæ probat per vj. c. Ioan. de Fant.

[f] Sed notandum. ſ. contra simoniacos. respõdet enim per distinctionem sequentem suæ conclusioni. Sacramentum enim male acceptum, duplici caret effectu: aut quia in eo præstito non percipitur gratia, sed arguitur malitia recipientis, & hoc omnibus sacramentis est commune, quinque. ne. vel quia negatur executio, quod de pœ. & speciale est in sacramentis dignitatibus te. No. tis.

Vel intellige de ſ. Necessitatis. Nec sacramentũ necessitatis quinque nõ est necessaria, vt baptismus, confirmatio. extra tia, vltima vnctio, de trãsfact. corpus Christi [1]. venies. v. In baptismo tamen hoc est speciale, quod in summa necessitate accipi potest à quocunq;. xxxij. di. c. præbt de hoc necessitate. ver. fi. & idẽ circa pœnitẽtiã. nã conpulsiua, hic de finali. ff. de postu. l. j.

Sacramentum male acceptum

Sacramentum

Foris.

id est per columbæ gemitum datur, quicunq; baptizat, si tamen ad eius pacem illi pertinẽt, quibus datur. non enim raptoribus & fœneratoribus dixit dominus: Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur illi: si cui tenueritis, tenebuntur. Foris [a] quidem nec ligari aliquis potest, nec soluit: vbi non sit qui alium ligare possit aut soluere: sed soluitur, qui cum columba fecit pacem, & ligatur qui cum columba non habet pacem, siue aperte [b] foris sit, siue intus esse videatur.

Sic ergo sacramenta [c] in modum lucis ab immundis coinquinari non possunt. si in modum puri fluuij per lapideos canales ad fertiles areolas perueniunt, patet quòd simoniaci sacramentum unctionis sibi quidem inutiliter & perniciosè habent, alijs utiliter & salubriter eandem unctionem administrant. Sicut ergo sunt uera sacramenta hæreticorum quantum ad formam, ita sunt uera & non inania [d] quantũ ad effectũ.

[c] Sed notandum. est, quòd sacramentorum alia sunt necessitatis [f], alia dignitatis. Quia enim necessitas non habet legem, sed ipsa sibi facit legem: illa sacramẽta, quæ saluti sunt necessaria, quia iterari nõ possunt, cum sint uera, auferri uel amitti non debẽt: sed cũ pœnitẽtia rata esse permittitur. Illa [g] uerò sacramẽta, quæ sunt dignitatis, nisi dignè fuerint administrata, ita ut digni dignè à dignis promoueantur, dignitates esse desinunt, non ut minuatur ueritas sacramenti, sed ut cesset officium administrãdi, uel loco, uel tempore, uel promotione.

Loco, ut ait Leo.

De his, qui à pseudo episcopis ordinantur.

CAN. XL.

SI qui à pseudo episcopis [h] ordinati fuerint, potest rata haberi talis ordinatio, ita vt in ipsis ecclesijs [i] perseuerent. aliter vana habẽda est talis ordinatio.

Ecce aliquis à pseudo episcopis ordinatus, si locum suæ ordinationis mutauerit, uana est, et sine administratiõe erit talis ordinatio.

Tempore, ut ait Innocentius de ordinatis à Bonoso hæretico.

Quæ pro necessitate concedun tur, eadem cessante cessabunt.

CAN. XLI.

QVod pro necessitate temporis [k] statutum est, cessante necessitate debet cessare pariter quod [l] vrgebat [†]: quia alius est ordo legitimus, alia vsurpatio.

[g] Illa. Hic assignat vnam differentiã inter baptismũ et alia sacramenta: aliam ponit ſ. c. si quis. §. ecce si clericus. aliã in illo §. ecce cum honoris.

[h] SI qui à pseudo episcopis. id est, nõ canonice electis, toleratis tamen. sic lxij. di. c. j. arg. contra. xij. qõ. ij. alienationes. ibi ius commune, hic misericordia.

[i] Ecclesijs. ſ. ead. q. v. c. j. contra. Solu. ibi propter scandalum in ecclesia, quam per manifestam adeptus est simoniam, non permittitur ministrare. hic ecõtra, scilicet propter scandalum, cum occultum sit delictum in ecclesia, cui intitulatus est, & non in alia suscipitur: vel hoc cũ emit illum ordinem, illud cum dignitatem vel beneficium ſ. e. erga.

[k] QVod pro necessitate temporis, &c. Cessante necessitate, et dispensatio cessare debet.

[l] Quod. Id est, qa dispensatio vrget. vel quod est accusatiui casus, id est, quod necessitas vrgebat, id est, inducebat. Arg. contra. ſ. xix. quæst. ij. duæ. ibi, propter criminosos. B. Sol. ibi de causa impulsiua, hic de finali. ff. de postu. l. j.

† Cõcor. tex. in 1 j. in princi. C. de cad. tol. & ix. q. j. c. ordinationes.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ergo aliquis alio tempore ab eo, qui Bonoso similis sit ordinatus, cessabit ab administratione: quæ pro necessitate illius temporis fuit permissa.

Item promotione, ut ait Leo.

Qui ab hæreticis redeunt, sine spe promotionis in suis ordinibus recipi possunt.

CAN. XLII.

SI quis [a] hæreticæ cõmunionis contagione se maculauerit, hoc in magno beneficio habeat si adempta sibi omni spe promotionis [b], in quo inuenitur [c] ordine permaneat.

Ecce [d] *si clericus, uel ordinatione, uel quolibet sacramento hæreticis cõmunicat, cessans à promotione uix in suo ordine perseuerat.* Non *est enim de sacramento hoc, ut de cæteris.* Cætera *enim, uel ad culpas abluendas dantur, ut baptismus & pœnitentia: uel pro culpis non in æternum, sed ad horam negantur, ut eucharistia, quæ in articulo mortis pœnitenti etiam de nefarijs peccatis conceditur.* Hoc *non solùm pro culpa, sed etiam pro infamia* [e], *interdum etiam pro munditiæ* [f] *suæ imminuta, uel extrinsecæ uel intrinsecæ perfectionis prærogatiua, uel bigamis, uel uiduæ maritis, uel illiteratis, uel corporis qualibet parte uitiatis denegatur: quibus tamen baptismus, uel eucharistia non negatur.* Potest *etiam talis cætera sacramenta sacerdotaliter administrare, qui istud solũ* [g] *non ualet conferre.*

Vnde Leo ait:

De episcopis, qui talem consecrant, qualem cõsecrare nõ licet.

CAN. XLIII.

SI qui episcopi talẽ [h] consecrauerint sacerdotem, qualem [i] non liceat esse: etiam si aliquo modo [k] damnum proprij honoris euaserint, ordinationis [l] tamen ius vlterius non habebũt [m]: nec illi [n] vnquam [o] sacramento intererunt, quod immerito præstiterunt.

Ecce [p] *cùm honoris periculum euadant, ut cætera sacramenta sacerdotaliter administrare admittãtur: ab hoc solo non modò pro hæresi, uel pro qualibet maiori culpa, sed etiam pro negligẽtia remouentur.* In *quibus omnibus solicitè notandum est, quòd sacramentum sacerdotalis promotionis præ cæteris omnibus magis accuratè & dignè dandum, uel accipiendum est: quia nisi ita collatum fuerit, cò desinet esse ratum, quò non fuerit ritè perfectum.* Cætera *enim sacramenta unicuiq; propter se dantur: & unicuique talia fiũt, quali corde, uel cõscientia accipiuntur.* Istud *solùm non propter se solũ, sed propter alios datur: & ideo necesse est ut uero corde, mundaq; conscientia quantũ ad se sumatur. quãtum ad alios uerò non solùm sine omni culpa, sed etiam sine omni infamia propter scandalum fratrũ, ad quorũ utilitatem nõ solùm ut præsint, sed etiã ut prosint, sacerdotiũ datur.*

Vnde Hieronymus in Michæam.

[a] SI quis. Hoc cap. non loquit de mero iure.
[b] Promotionis. Supra xxxiiij. dist. c. præcipim⁹. C. depositi. l. si depositi. de hoc enim gratificare debet, vt ibi.
[c] Inuenitur. Nisi in casibus notatis ix. q. j. in summa [1].
[d] Ecce. Ostendit magister in hoc §. differentiam inter sacramenta dignitatis, & alia, & causas differentiæ.
[e] Infamia. quę etiã sine culpa contrahitur. vj. q. j. c. sunt plurimi. §. verum.
[f] Munditiæ. Vt in illo, q contrahit cũ ancilla. xxxiiij. distinctio. si quis viduam.
[g] Istud solum. Scilicet ordinem.
[h] SI qui episcopi talem. Extra de tempo. ordinatio. literas.
[i] Qualem. Extra de præben. graue.
[k] Aliquo modo. Dispẽsatiue. s. cum punitur aliquis in eo in quo deliquit. In increpatiõe, vt xlv. dist. cum beatus. Item in scientiæ recognitione. xvj. q. j. reuertimini. in fi. Itẽ in potestate ligãdi vel soluendi. xxiiij. q. iij. de illicita. Item in priuilegijs. xj. quę. iij. priuilegium. Itẽ in ordinis collatione, vt in ca. pręsenti, si qui episcopi. Itẽ in honoris ablatione, vt dixi xcix. distin. nullus. Item in armorum retentione, vt j. q. vij. c. j. H.
[l] Ordinationis. s. di. l. ex pœnitentibus. contra. s. dist. xxxvj. qui ecclesiasticis. contra. s. lv. distin. nullus. s. dist. lj. c. j in §. j. Solu. ibi de his, qui ex pertinacia contra canones ordinant tales, hic de illis qui ex sola negligentia hoc faciũt, intelligitur [2]. arg. ij. q. õ. j. in primis. Nec est contra extra de temp. ordi. literas. quia ibi non indignum, sed indigne ordinauit: ass semper est hæc veritas, quod qui promouet indignum, depositionem mereretur: vt l. dist. ex pœnitẽtibus. & ar. hic ibi euaserint: ita tamen si sciẽter hoc facit: cũ & ille sit in notorio crimine. aliter nõ posset eum repellere ab ordine suscipiẽdo. extra de temp. or. ex tenore. Vel dic quod variç sunt pœnæ: hodie mitius agitur, vt extra de præben. graue.
[m] Non habebunt. s. cum aliquis punitur in eo, in quo deliquit.
[n] Illi. Baz. dicit quod illum eũdem ordinem non potest conferre, sed minorem vel maiorem bene, arg. extra de temp. ordi. literas. quia hæc pœna est: & ideo non debet amplius extendi quam inuenia tur delictũ. H. contradicit quod hæc dictio illi, facit simplicem relationem.
[o] Vnquam. Arg. in eo puniendum esse aliquẽ, in quo deliquit. xij. quæstio. ij. de viro. & ca. qui et humanis. j. ead. quæs. v. cap. j. s. distinct. lxxxj. valet. xvij. quæst. iiij. frater. & vij. quæstio. j. si quis de ordine. & xxxiij. quæstio. ij. admonere. j. xxvij. quęst. ij. qui dormierit.
[p] Ecce. Adnuc perseuerat assignando differetiam, & causam differentiæ.
Hi quos

1 Illos casus ponit etiam hic Hugo.
Prelati in multis excedunt.
2 Et sic videtur intelligere Gratianus infra §. j.
Ordinantium indignos punitio.
Pœna infligatur secundũ delictum.
In quo quis deliquit, in eo puniri debet.

Simoniaci rei sunt infidelitatis eorũ, q à se scãdalizantur.

CAN. XLIIII.

HI quoscunque [a] de assęclis suis ordinãtes, & vitam eorum in scandalum [b] populi exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.

Re vera enim qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præsint, sicut præordinãtur dignitate, sic præeminere debent sanctitate. Alioquin cur cæteris præferuntur, qui nulla meritorum gratia à cæteris assumuntur?

Hinc etiam Symmachus Laurentio Mediolanensi episcopo.

Sicut honore, ita & scientia quisq; præcellere debet.

CAN. XLV.

VIlissimus [c] computandus est, nisi præcellat [d] scientia & sanctitate, qui est honore præstantior.

7 Patet ergo [e] *illud Augustini. sacramenta uidelicet Christi per hæreticos ministrata, suo non carere effectu: non de omnibus intelligi generaliter, sed de sacramento baptismi.*

Vnde idẽ Augustinus ait:

Baptismus siue per bonum siue per malum ministretur, reiterari non debet.

CAN. XLVI.

DEdit [f] baptismum Iudas, & nõ baptizatũ est post Iudam: dedit [g] Ioãnes [h], & baptizatũ est [i] post Ioannem: quia q datus est à Iuda, baptismus Christi est [k]: q à Ioanne, Ioannis erat. Nõ Iudam Ioãni, sed baptismum Christi etiam per Iudæ manus datum, baptismo Ioannis rectè præponimus. Itẽ quos Iudas baptizauit, & Christus. Sic ergo quos baptizat ebrius [l], homicida, adulter, Christus

[a] HI quoscũq;. i. aliquos indignos. qđ collige ex illo verbo assęclis: ab assequor assequeris. vnde & assecla seruus. Aliter si essent digni plus eis tenerentur, arg. xij. q. ij. hæc huius. lxxxvj. dist. nõ satis.
[b] In scandalum. Qui ergo occasionem damni dat, damnum, &c. extra de iniu. & dam. si egressus [1]. j. ea. placuit. ij. arg. contra xxiij. q. v. de occidendis. §. j. Dic, prima intelligitur de causa proxima & cũ culpa: contraria de causa remota & sine culpa. ff. de ser. cor. l. Neratius.
[c] VIlissimus. s. di. xxv. c. vnum orarium. §. nunc autem.
[d] Nisi præcellat. Id est, nisi habeat illam discretionẽ, quæ in prælato exigitur, etsi non eminentem, tamen sufficientem, extra de elect. cum nobis olim. sufficit enim quod sit bonus [3]. lxv. dist. cap. vlti. Quid ergo si oẽs sint valde periti? Non ideo erit iste vilissimus, quia nõ est vt Salomõ, de hoc. viij. quæst. j. licet.
Patet ergo. Hęc est vij. pars huius q. in qua dicitur, quod sacramentum collatum in forma ecclesiæ à malo catholico tolerato, ratum est, Ioan. de Fantu.
[e] Patet ergo. Respicit illud cap. ex catholica. & ca. si iustus. Ioan.
[f] DEdit. Quia baptismus collatus à Ioanne erat quoddam sacramentale, quo abluebatur corpus exterius tantum. de consec. dist iiij. baptismus. & valebat ad assuefactionem.
[g] Dedit. In nomine Christi, vel in nomine patris & filij & spiritus sancti: & ideo non fuit, &c. de consec. distin. iiij. aliud.
[h] Dedit Ioannes. In nomine venturi, &c. & ideo fuit Ioannis.
[i] Et baptizatum est. j. de consec. dist. iiij. non regenerabantur.
[k] Baptismus Christi est. In quarto libro sententiarum legitur, Hic considerandum est si baptizati sunt baptismo Christi à Ioanne baptizati: & qua forma verborum sit vsus Ioannes. Illi respondent, qui baptizati sunt à Ioanne nescientes spiritum sanctũ esse, ac spem ponentes in illius baptismo, postea baptizati sunt baptismo Christi. Baptismus autẽ Ioãnis tantum dabatur in nomine venturi. Vnde Hiero. super Io. Qui dicit se in Christum credere, & non credit in spiritum sanctum, nondũ habet claros oculos. Vnde baptizati à Ioanne in nomine venturi. i. domini nostri Iesu Christi; quia dixerunt, sed neq; si spiritus sanctus est, audiuimus: iterum baptizati sunt in nomine Christi explicite. Illi vero qui spem in baptismo Ioannis habebant, & patrem & filium & spiritũ sanctum credebant, non fuerũt postea baptizati, sed impositione manuũ ab apostolis super eos facta, spiritũ sanctum receperũt. Alij vero qui non ita credebant; baptizati sunt baptismo Christi, vt dictum est. Vnde Hiero. Qui spiritũ sanctum nesciebãt, cũ baptismum à Ioanne acceperunt, iterũ baptizati sunt, ne quis ex Iudæis, vel gentilibus putaret aquã sine spiritu sancto sufficere ad salutem. De hoc etiam Ambro. Quidã negauerunt se scire spiritũ sanctum, cum baptizatos se dicerent baptismo Ioannis, quos tamẽ in aduentu Iesu, nõ ĩ suo baptizauit nomine. Isti ergo q nec in Christi nomine, nec cum fide spiritus sancti baptizati fuerant, nõ poterãt accipere baptismi sacramentum. Baptizati sunt igitur in nomine Christi: nec iteratum est in eis sacramentũ, sed innouatum. Sed quæritur, cũ in baptismo Ioannis nõ confertur remissio peccatorũ, de conse. dist. iiij. non regenerabant. nec ad veritatem baptismi valeat fides alicuius, vel infidelitas officiat. de conse. dist. iiij. qũo. & seq. c. cur reiteratur baptismus in quibusdam à Ioanne baptizatis: maxime cum per circuncisionẽ originale fuisset deletum, vt extra de bap. maiores. §. caute. Nã si dicas baptismum Christi necessarium esse etiam circuncisis, cõcluditur ergo quod in omnibus baptizatis à Ioã. necessarium est, siue bene crederent, siue male. Si autem dicas non esse necessarium, quare ergo baptizati sunt baptismo Christi iam à Ioanne baptizati, cum ijdem essent circuncisi? Potest dici forte, q ante passionem Christi nulli erat baptismus necessarius [4], sed tantum baptizati sunt ab apostolis, ne putarent aliqui baptismũ sine spiritu sancto sufficere ad salutẽ: quod credo. vel forte à baptismo Christi, id est, postquam Christus baptizatus fuit, omnibus baptismus fuit necessarius, siue Ioannis, siue Christi: sed baptismus Christi tanquam à seipso ratus non indiget fidei adminiculo. secus in Ioannis baptismo. vnde baptizati sunt, quibus recta fides non affuit, quod locum habuit in baptismo Ioannis. Vide quod nota. de consecra. distin. iiij. ex quo.
[l] Ebrius. Ita tamen quod sentiat quid faciat: quia intentio baptizati & baptizantis exigitur [5]: vt j. de cõse. di. iiij. solet. quia nemo dicit, quod nõ sentit. ff. de

1 Assecla dicit assecutor, ab assequẽdo, eo qđ sequatur aliquẽ lucri causa. secũdũ Papi.
2 Cõcor. tex. in l. si quis ad se. cũ ibi no. C. ad leg. Iul. de vi pub.
Scientia prælati sit saltẽ sufficiens.
3 Grauitas & industria in prelato requirit. s. e. cap. fertur. vers. si enim, &c.
Baptizati à Ioanne, an debuerunt rebaptizari baptismo Christi.
C. Baptizing de conscer. dist. 4
Baptism⁹ Ioãnis nõ cõferebat peccatorũ remissionem.
Baptism⁹ ante Christi passionem nulli erat necessarius.
4 Scilicet qa ianua paradisi nõdũ erat aperta. extra de baptis. maiores. Arch.
5 Arg. cõtra de cõsec. dis. iij. baptism⁹. in fi. & c. non illud. Archidia.

Universidad de Deusto Biblioteca

baptizat. Item sacramẽtum ecclesię tam magnũ est, vt nec ab homicida ministrante polluatur.

Itẽ contra Donatistas.

De eodem.

CAN. XLVII.

Sicut vrgeri videor, dũ mihi dicit, ergo hęreticus dimittit peccatũ [a], cùm iustè baptizat: sic & ego [b] vrgeo dũ dico, ergo auarus religionis simulator peccata dimittit. Si p vim sacramẽti, sicut ille, ita & ille: si per meritũ suum, nec ille, nec ille. Illud enim sacramentũ Christi & in malis hominibus esse cognoscitur. In corpore autem vnicæ colũbæ [c] immaculatæ nec ille, nec ille inuenitur: vt si cuius manus esset arida, verũ quidẽ esset mẽbrũ, quãuis sine sanguine & inefficax esset & mortuũ: sic & fides cùm sit, vera tamen sine operibus mortua est. Item sic in hæresi baptizatus in nomine sanctæ trinitatis, nõ fit tamẽ tẽplũ Dei, si ab hæresi non recesserit: quoniam neque in auaritia in eodem nomine baptizatus fit tẽplũ Dei, si ab auaritia nõ recedat, quæ est idolorum seruitus.

[8] *Ex his itaq; uerbis apparet baptisma, quod ab hæreticis tribuitur, uirtute sua remißionem conferre peccatorum.*

Sed idem Augustinus econtra testatur in libro de baptismo dicens:

Baptisma Christi & si nulla peruersitate violetur, apud hæreticos tamen caret effectu.

CAN. XLVIII.

Etiam [d] corde tardiores intelligũt baptismũ Christi nulla p̃uersitate dantis, vel accipiẽtis posse violari. Sed quia [e] aliud est sacramẽtum ab effectu sacramẽti: cùm eos, qui in ipsa vnitate ecclesiæ perditè viuunt, constet remissionem peccatorum, nec dare nec habere posse: quia non malignis, sed bonis filijs dictum est: Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur: cui tenueritis, tenebuntur: patet ergo hæreticos [f] tantùm dare, vel accipere sacramentum baptismi, & non dare remissionem peccatorum.

Idem in verbis domini de blasphemia spiritus sancti.

CAN. XLIX.

Corporalia [g] sacramenta, quæ portant & celebrant etiam segregati ab vnitate corporis Christi, formam habere pietatis [h] possunt: virtus verò inuisibilis & spiritualis ita in eis esse non potest, quemadmodũ sensus non sequitur membrum, quando amputatur à corpore.

Item Ambrosius in libro de initiãdis rudib⁹.

De eodem.

CAN. L.

Non sanat baptismus [i] perfidorũ, non mundat, sed polluit: qui in duluuio [k] aquarũ ad dominum non approximabunt: quia vt per apostolũ dicitur: Quicquid nõ est ex fide [l], peccatũ est. & ipsis qui faciunt, & quibus faciunt, nõ solùm non prodest, sed & ad iudicium est.

Item Leo ad Nicetem episcopum.

Per manus impositionem confirmentur, qui ab hæreticis baptisma accipiunt.

CAN. LI.

Hi qui baptisma ab hæreticis acceperunt, cùm antea baptizati [m] non

de sup. lega. l. Labeo. & ita non est contra. ʃ. ea. capit. spiritus sanctus. §. ecce.

[a] Sicut vrgeri. Dimittit peccatum. ʃ. ea. remissionem.

Instructio respondẽtis.

[b] Sic & ego. Argu. sufficere respondenti dare instantiam [1]. alibi sufficit assignare rationẽ. xxviij. q. j. sic enĩ. Et dicit Aristoteles octauo Topicorum: optima instantiarum est dicere, quare non sic. Sic ordinabis argumẽtum: Hæreticus iuste baptizat: ergo dimittit peccatum: quod ego nego. & insto, auarus baptizat iuste: ergo dimittit peccatũ. qđ non concederent ipsi. Sed dic instantiam non valere: quia secundũ suam opinionem concludit. sic xxvij. qõ. j. nuptiarum.

[1] Instantiam. glo. sing. secundũ Ias. in l. vlt. in fi. C. vnde liberi. Glo. similis in l. creditori. de operis noui nunt. vbi Alex. & Iason. C. M.

[c] Vnicæ columbæ. Quæ complectitur tantum grana sine palea. xxxij. q. iiij. recurrat. ʃ. cõtra, remissionẽ. in gl. fi.

Ex his. Hæc est, viij. pars q. in qua dicitur quod baptismus in forma ecclesiæ datus à quocunq;, tenet: sed pręcisus baptizat⁹ nõ saluatur, sicut membrum præcisum à corpore non habet spiritum vitæ. Ioã. de Fant.

[d] Etiam. Ab isto loco inducit magister capitula, quibus vult probare quod hęretici etsi sacramentum conferre possint, non tamen effectum sacramenti. Quandoq; tamẽ inducit, quod possint effectum conferre: & sub ista alternatione venit vsq; in finẽ quæstionis fracto fræno.

Hæretici non conferunt effectũ sacramenti.

[e] Sed quia. Sicut aliud est elementum, aliud cõsecratio, vt de consec. dist. iiij. per aquã. Et ideo notat⁹ fuit Cyprianus, quia non fecit istam differentiam. ʃ. ead. si quis inquit.

[f] Hæreticos. Sacramentum gratiæ dat Deus etiã per malos: ipsam vero gratiam non nisi per seipsum: vt ʃ. de consec. dist. iiij. quomodo.

Sacramentum gratiæ dat Deus per malos.

[g] Corporalia. quia ministerio corporum & circa corpora conferuntur, vel quia quædam sunt corporea, vt chrisma, vel formæ corporum sunt, vel quia sub corporalibus speciebus cõferuntur [2]. Sed nunquid cum corpore pereunt? quod non. ʃ. ea. quod quidam. xxxij. q. vij. tãtum valet.

Mat. 15. b

[2] Vel dic q hoc dicit ad differentiam spiritualium sacramentorum. [illegible]

[h] Pietatis. id est, sanctę religionis & veritatis. sed ideo dicit, quia tunc est ibi pietas, cum & veritas, &c.

[i] Non sanat baptismus. Datus extra formam ecclesiæ, vt ʃ e. §. sed notandum. cap. seq.

[k] Qui in diluuio aquarũ. id est, multiplicitate diuersarum sententiarum vel sectarum [3]: vel in diluuio tantum, quia solus baptismus nõ sufficit, nisi & gratia detur.

[l] Ex fide. id est, cum fide operante per dilectionem.

[m] Hi qui. Baptizati. Nam tũc nihil acceperit.

[3] [illegible] Hugo. Rom.

ab eis. lxvij. distinctio. c. quamuis. §. hi vero.

[a] Vnus. Id est, incommutabilis.

[b] Vna. Id est, àb vno veniens.

[c] Vnum. Id est, vnam habẽs efficaciam in omnibus, siue paruulis siue adultis: nisi malitia suscipientis impediat: vel vnum, quia non iterandũ.

fuissent, sola spiritus sancti inuocatione per impositionem manus confirmandi sunt: quia formam tantùm baptismi sine sanctificationis virtute sumpserunt. & hanc regulam (vt scitis) seruandam in omnibus ecclesijs prædicamus, vt lauacrum semel initum nulla iteratione violetur: dicente apostolo: Vnus [a] deus, vna [b] fides, vnum [c] baptisma. Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est: sed (vt diximus) sola sanctificatio spiritus sancti inuocãda: vt quod [d] ab hæreticis nemo accipit, à catholicis sacerdotibus consequatur.

Ephes. 4. a

[9] *Sed notandum est, quòd hæretici, ut Arriani & Sabelliani, quorum [e] alij inæqualitatem, alij indiscretionem personarum [f] confitebantur, baptisma non in forma ecclesiæ, [g] sed suæ peruersitatis ministrabãt. De his specialiter Ambrosius locutus est dicens: Non sanat baptismus hæreticorum, &c. sed etiam rebaptizẽtur et reordinẽtur, &c.*

Vnde in concilio Niceno statutum est.

Rebaptizentur & reordinentur, qui de Paulianistis & Cataphrygis ad ecclesiam redeunt.

CAN. LII.

Si quis confugerit ad ecclesiam catholicã de Paulianistis [h] & Cataphrygis [i], statutũ est rebaptizari eos omnino debere. Si qui verò clerici erãt apud eos, si quidẽ inculpati fuerint & irreprehensibiles, rebaptizãdi sunt: et rursus [k] etiam ab episcopo ecclesiæ catholicę ordinẽtur. Si verò examinati minus apti fuerint deprehensi, deponi [l] eos oportet. Similiter autẽ & circa diacones, & de omnibus, qui in eodem clero inueniuntur, eadẽ forma seruabit.

Item Innocentius.

De eodem.

CAN. LIII.

Paulianistę [m] in nomine patris & filij & spiritus sancti minimè baptizant, & Nouatiani eisdẽ nominib⁹ tremendis baptizãt: nec apud istos de vnitate potestatis diuinæ, hoc est patris & filij & spiritus sancti, quæstio aliquando commota est, &c.

Alij [n] formã ecclesiæ in baptizando seruant: sed dũ ab eis baptizãtur, qui in hæresi, uel schismate eis cõmunicãt, sacramẽtũ quidẽ baptismi ab eis accipiũt, uirtutẽ uerò nõ cõsequũtur, quã sine fide nullus cõsequi potest. Vnde de domino dicit, quòd in patria [o] sua nõ poterat [p] facere signum propter incredulitatẽ eorum. Vnde Aug. in homi. lxxx.

Dum uerbum accedit ad elementum, fit sacramentum.

[d] Vt quod. scilicet sanctitatis virtutẽ, gratiam, remissionem peccatorum: exaudi tamen vt dicit Gratianus ʃ. e. c. hanc regulam. §. nemo. Nam aliter constitutus, in necessitate accipit. xxxij. dist. ca. præter hoc. §. verum.

Sed notandum. Hæc est ix. pars quæstionis, in qua dicitur quod quidam hæretici non baptizãt in forma ecclesiæ, et talis baptismus iteratur. Alij hæretici dant in forma ecclesiæ: & talis non reiteratur. Ioannes de Fantu.

[e] Quorum. Vt Arriani, qui dicunt filium non coæternum patri. xxiiij. quæstio. iij. ca. quidam. ver. Arriani.

Error Sabellianorum.

[f] Personarum. Vt Sabelliani, qui dicunt eandem personam esse patris & filij & spiritus sancti: vt xxiiij. quæstio. iij. quidã. ver. Sabelliani.

[g] Ecclesiæ. quę necessaria est. xxxij. distinct. §. verum. et ʃ. ea. c. detrahe.

Error Paulianistarum.

[h] Si quis confugerit. Paulianistis. Qui dicebãt Christum non fuisse semper, sed à Maria sumpsisse initium, vt ʃ. xxiiij. quæstione iij. quidam. §. Paulianistę.

[i] Cataphrygis. Cataphrygæ dicunt spiritum sanctum paruulum hominem, &c. vt in præ di. ca. quidam. ver. Cataphrygæ. qui non baptizant in forma ecclesiæ. & sic soluuntur contraria ʃ. de conse. distinctione iij. qui bis. sed hic non fuit facta iniuria sacramento cum nullum præcesserit. ibi contra. Vel hoc intelligẽdum est per illud. Nam ibi dicitur, nisi necessitas, &c. Item contra ʃ. eadem. si quis per ignorantiam. Sed hoc de dispensatione, illud de rigore. Vel hic loquitur de iure: quia cum hic nullum fuit prius baptisma, nec ordo: vnde non fit hic iniuria alicui sacramento: sed tantum baptizantur & ordinantur. nec tangit illud capi. hoc, quia ibi alienus casus, scilicet quia ibi sunt duæ quæstiones secundum vnũ casum.

Baptismo an fiat iniuria per reiterationem.

[k] Rursus. Argu. quod non baptizatus nullum recipit ordinem. extra de presb. non bapti. capi. si quis presbyter. ʃ. eadem. cap. si quis per ignorantiam. ʃ. eadem. cum Paulus.

Ordinari nequit, q baptizat⁹ non est.

[l] Deponi. de facto. [1] vel deponi, id est non admitti.

[1] Scilicet de eo ordine, quem apud hęreticos videbantur habere. Arc.

[m] Paulianistæ. Isti non baptizabãt in forma ecclesiæ, sed Nouatiani sic: sed rebaptizabant iam baptizatos. Sed illi qui ab eis in forma ecclesiæ, sunt baptizati, si eis communicant in hæresi, tunc effectum sacramenti non recipiunt, quem nullus sine fide consequi potest.

[n] Alij. Hic §. respicit §. supra positum, sed notandum. capitu. hi qui vero.

[o] In patria. Quia nemo propheta est acceptus in patria sua.

[p] Non poterat. id est, nolebat. vel quia potentiæ suæ non cõgruebat, argumen. trigesimasecunda. quæstione quinta. si Paulus. quia ipsi erant increduli. Sed non ne poterat facere, ne essent increduli, & ita facere miracula? nam dicit regula iuris, quod qui potest facere vt possit, dicitur posse: vt ff. de regulis iuris. l. qui potest. Sed illa intelligitur de eo, qui tenetur ex necessitate, & adstrictus est ad aliquid faciendum.

Detrahe verbū ab aqua, &c. qd signat ibi verbū.

a Detrahe. Id est, si aliquis immergat aliquem, & non proferat verba, non baptizat: quia nec solum elementum, nec sola verba ad hoc sufficiunt. Vel aliter: quidam baptizant tantum in nomine patris et spiritus sancti: & tunc expone, detrahe verbum, id est, filium: quid est aqua, nisi aqua? qua si dicat, non est ibi baptismus. de conse. dist. iiij. in synodo. Vel aliter, detrahe verbum ab aqua. i. formam, & non erit sacramentum baptismi. Et nota, quod Gandulph⁹ dixit, quod ipsa aqua fit sacramētū, scilicet ipsum elementum, arg. de cōse. di. ij. c. sacrificiū. Vñ si asinus bibat aquā illā, bibit sacramētū: sicut de mure diximus de conse. dist. ij. qui bene non custodiunt. Alij dicunt, quod impossibile est qd' asinus bibat sacramentum. Nam dicunt, quod aqua illa in eodem instanti incipit et desinit esse sacramentum. s. in vltima prolatione ipsius formę, baptizo te in nomine patris, &c. vt notaui de cōse. dist. iiij. c. j. sed per alias orationes, quæ primo funduntur super ipsam aquam, non fit aqua sacramentum. & hoc ita verum est secundū eos quod si in eo instanti, quo forma finitur, & aqua fit sacramentum, puer non esset in aqua, puta antequam dixisset, & spiritus sancti: leuasset eum de aqua, nō esset baptizatus. Nec est mirū, si incipiat & desinat esse in eodem instāti: cum sit idem etiam in alijs casibus secundum legem. Nam si quid mihi debetur sub conditione, & illud accepto tuli ante existentiam conditionis: si post existat conditio, eodem instanti incipit & desinit esse debitum. ff. de accep. l. antep. & l. quod in diem. vt dicit lex. Sed falsum est quod lex dicit: quia intelligitur olim liberatus: vt ff. de solu. sub conditione. debitor. Melius potest poni exemplum in seruo dato vxori à viro, vt eum manumittat. nam in eodem instanti incipit & desinit habere dominium. ff. de don. inter virum & vxorem. quod autem. § vlt. Arg. hic in fi. contra. quia alius est sonus, &c. sed quod dicit quod virtus permanet: non intellige in aqua, sed in puero. Item arg. contra. ff. de vsufru. Titio cum morietur. Item aliud exemplum potest poni, vbi quis simul incipit & desinit esse debitor: vt ff. ad Velleia. debitrix. Quidam autem intelligunt aliter illam literam.

Aqua baptismi an sit sacramentum.

Idē incipit & desinit in eodem instāti.

b Verbum. Nā verba necessaria sunt, ar. in l. j. ff. de verb. obliga.

c Et fit sacramentum. i. sacramētum fit ibi ex forma verborū & aqua, quod est baptismus. Sed quæritur si in litore maris baptizetur quis, an tota aqua cōsecretur, nō consecretur an nō? Dicendū est quod illa tantum, mare, quæ puerū tangit, ar. ff. de reli. l. ij. §. Celsus. nā ibi dicitur quod sola terra, quæ tangit corpus hominis, est religiosa. Vel potest dici, quod etiā illa quæ istā tangit, vt ff. de rei ven. quæ religiosis. sed exaudi per canonē. xj. q. iij. quoniam multos. quia excommunicatio non transit in tertiā personā: sic nec religio.

CAN. LIIII.

Detrahe [a] verbum ab aqua, quid erit nisi aqua? accedit verbum [b] ad elementum, et fit sacramentum [c]. Vnde ista tāta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat, nisi faciēte [d] verbo? non quia dicitur, sed quia creditur [e]. Nam & in ipso verbo aliud est sonus [f] transiēs, aliud [g] virtus manens.

De his etiam qui in hęresi, vel schismate baptizantur, scribit Aug. ad Petrum diaconē dicens:

Extra ecclesiam baptizati perniciem sibi cumulant, si ad ecclesiam non redierint.

CAN. LV.

Firmissimè tene, & nullatenus dubites, extra ecclesiam baptizatis, si ad ecclesiam non redierint, baptismo cumulari [h] perniciem. Tantum enim valet ecclesiasticæ societatis communio ad salutem, vt baptismo nō saluetur, cùm ibi non datur, vbi oportet, vt detur.

Idem.

Inutilia sunt dona, quæ præter vnitatem ecclesiæ habentur.

CAN. LVI.

Teneamus [i], fratres mei, vnitatem. Prę ter vnitatem etiam qui facit miraculum, nihil est [k]. In vnitate erat populus Israël, & non faciebat miracula. Prę ter vnitatem erant magi [l] Pharaonis, & faciebant similia Moysi. popul⁹ Israël (vt dixi) nō faciebat miracula. Qui erant saluandi apud Deum: qui faciebant miracula, an qui non faciebant? Petrus apostol⁹ resuscitauit mortuum. Simon magus fecit multa. Erant quidam Christiani, qui non poterant facere quod faciebat Petrus, nec qd' faciebat Simon: sed inde gaudebant, quia nomina eorū scripta erant in cælis.

Exod. 7. 4

Act. 3. 8

Luc. 4. 4

Item Leo ad Nicetem episcopum.

Baptisma semel traditum amplius non est reiterandum.

CAN. LVII.

Hanc [m] regulam cōseruandam in omnibus ecclesijs prædicamus, vt lauacrum semel initum, nulla iteratione violetur, dicente

d Faciente. i. in forma euangelij. in nomine patris & filij & spiritus sancti.

e Creditur. s. ea. sicut. Videtur ergo quod mutus possit baptizare: quia matrimoniū potest cōtrahere maxime si tres psonas potest exprimere. Quod cōcedo si est mutaster: aliter si loqui nō potest, nō baptizabit ¹. Et quod dicit, sed quia creditur, hoc ad suscipientem refertur: quia non exigitur fides conferentis, sed suscipientis. de conse. dist. iiij. tunc valere. ab ipso enim dante sola intentio requiritur: vt dixi s. ea. sicut.

f Sonus. Est sonus vocalis, & est sonus mentalis.

Sonus duplex.

g Aliud. i. efficacia à Deo sibi collata. j. de conse. di. iiij. c. solet. & ca. quamuis. & ca. ecclesia paradiso.

h Firmissime. Cumulari. ad cumulum supplicij. xxxij. q. vij. vsqueadeo.

i Teneamus. Probat baptismū posse cōferri à malis, & ipsi pñt miracula facere j. ea ,pphetauit.

k Nihil est. Quo ad vitam æternam.

l Magi. Iannes & Mābres. isti magi scilicet Iannes & Mambres tria fecerūt miracula, virgas in serpentes conuerterunt, & aquam in sanguinem, & fecerunt aquā ranis ebullire: sed cyniphes ² nō potuerunt educere, vt Moyses. vnde dixerūt ³, Digitus Dei est hic. & ita defecerūt in quarto miraculo, scilicet in tertia plaga ⁴: quia primum non fuit plaga. & ideo quādo dicuntur defecisse in tertio miraculo, quia in tertia plaga. xxvj. quæstio. v. ca. nec mirum.

m Hanc. Hoc ca. est pars illius capituli s. ea. hi, qui. & repetit hic finem illius capituli, vt exponat in §. sequenti.

Nemo. Hæc est decima pars quæstionis, in qua dicitur quod baptismus potest dari à quocunq;. & hoc vsque ad §. hoc ergo. Ioan. de Fant.

a Nemo. Argu. ad q. de inuasore, vtrū per eum possit præsentari clericus in ecclesia: & per hæreticum sententia iusta detur ¹. de consec. dist. ij. & dixit dominus Io. quorū vtrunq; falsum est: quia inuasor non toleratur, & hæreticus est excommunicatus. B.

Eph. 4. a

1 Arg. j. ead. quod quidam. in prin.

apostolo: Vnus Deus, vna fides, vnum baptisma. Cuius ablutio nulla reiteratione violanda est, sed sola spiritus sanctificatio inuocanda: vt quod ab hæreticis nemo accepit, à catholicis sacerdotibus cōsequatur.

10 Nemo [a] *in hæresi, uel schismate cōstitutus intelligendus est. Cæterū si cum fidei integritate, & animi puritate de manu hæreticorum in forma* [b] *ecclesiæ aliquis baptisma acceperit: tunc impletur illud Augusti. Per lapidem canalem* [c] *aqua transit ad areolas. & iterum: Spiritualis uirtus sacramenti, &c.*

Item in libro de blasphemia spiritus sancti.

Etiam per malos boni colliguntur.

CAN. LVIII.

Spiritus sanctus in sancta ecclesia etiā in isto tēpore, quo velut granū atteritur cū palea: sic operatur, vt nullius veram confessionem aspernetur, nullius simulatione fallatur [d]: atq; ita reprobos [e] fugiat, vt etiam per illorum ministeriū probos [f] colligat.

Ecce quandoq; ab hæreticis baptisma cum sua uirtute accipitur: cuius tam necessaria administratio est, ut nec etiam à paganis [g] *datum possit reiterari. Vnde in ecclesiastica historia legitur quòd Alexander episcopus Alexādriæ cùm Petri martyris solennia celebraret, post expleta missarum sacramēta uidit super oram maris puerorum* [h] *ludum, imitantium (ut fieri solet) episcopum, & gerētium ea, quæ in ecclesia geri mos est. Mox eos ad se perduci iubet, & quid egissent, percunctatur. Illi rei ordinem pandunt: baptizatos à se esse quosdā catechumenos cōfitētur per Anastasiū* [i] *puerū, qui illis fuerat eps simulatus. Vbi ex responsis eorū uidit secundùm religionis nostræ ritū cuncta constare, statuit, illis quibus integris interrogationibus* [k] *& responsionibus aqua fuerat infusa, iterari baptismū* [l] *nō debere* [m]*, sed adimplere* [n] *ea, quæ* [o] *sacerdotibus mos est.*

Hinc etiam Isidorus ait:

De his, q per ignorantiā ordinant antè, quàm baptizentur.

CAN. LIX.

Si quis [p] per ignorantiam ordinatur antè, quā baptizet, debent ab

b Forma. scilicet in necessitate, vel ignoranter.

c Per lapidem canalem. s. ead. si iustus.

d Spiritus sanctus. Fallatur. Nam mentiri Deo possumus, sed ipsum fallere non possumus. de conse. distin. ij. panem. omnia enim certa sunt ei. ff. de iudic. sed et si restituatur. §. vlt. Argumē. contra. lxxxj. distinct. oportet. xvj. quæstione j. reuertimini.

Mentiri Deo possumus, sed nō ipsum fallere.

e Reprobos. Argu. non præiudicare alicui in sua causa religionem alterius. non enim melius debet alicui credi: quia signa & miracula facit, cum & bonis & malis sint communia. s. e. canultæ.

Miracula bonis & malis sunt cōmunia.

f Probos. Quia illud sacramentū puro corde sumunt. j. ead. c. non nocet.

Ecce. Iste §. & historia in eo posita patent ex textu.

g A paganis. Si in forma ecclesiæ detur. de conse. dis. iiij. à quodam.

h Puerorum. Doli capacium, aliter nihil agerent ². nam tales furiosis comparantur. ff. de acqui. pos. l. j. § j. xv. quæst. j. illud. Quis autem sit doli capax, lex dicit, scilicet qui est proximus pubertati. ff. de regu. iur. pupillum. ignorans tamen acquirit aliquid. ff. quemadmo. ser. amitta. si partem. § ij.

2 Quod no. s. ead. qō. dedit. in fin.

i Per Anastasium. Proprium nomen est.

k Integris interrogationibus. Per hoc quod dicit integris, patet non iocosum factum fuisse: & ita non soluitur hic illa quæstio. arg. de consec. dist. iiij. solet quæri. licet quidā dicant eam hic solui. Sed dico etiā quod licet formam ludendo accipiat, dum tamen baptizare intēdat, baptizat. Si autē omnia iocose fiāt, non erit baptismus. ar. xxij. q. ij. c. quod ait. ff. de act. & obli. obligationum substantia. §. vlt. extra de sen ten. excō. si vero.

Baptizat iocose, nō est baptizatus.

ADDITIO. De hoc etiam not. in præce. c. solet. in glo. vlt. ibi videas. Archid.

l Baptismum. Argu. nō iterari sacramentum, licet non sit perfectum.

Baptismū sacramentum etiā imperfectum non iteratur.

m Nō debere. Argu. simulationē alicui præiudicare ³. s. dist. xxvij. quod interrogasti. j. xxij. qō. v. ecce. j. de conse. dist. iiij. solet quæri ⁴. contra. j. e. xxij. q. ij. quod ait. ff. de act. & oblig. obligationum.

3 Adde qualiter pbabitur simulatio: & an per testes, notat Bal. in l. j. C. plus valere qd' agi. & l. si cut. §. supuacuū. ff. quib. mo. pign⁹ vel hypo. sol.

n Sed adimplere. argu. xxiij. distin. quorundam. vij. q. j. nihil.

o Ea quæ. scilicet vt in vertice & pectore & in scapulis vngantur. extra de sacra. non iteran. c. j. in fi. Io. &c.

4 Arg. ad hoc infra xxvij. q. j. mulieres obtētu. vbi de hoc.

p Si quis. Quidā ponunt ita casum istū. Duæ quæstiones fiunt hic Isidoro. Prima, vtrū baptizati ab ordinato ante baptisma, sint baptizandi? Secunda vtrum ipse debeat ordinari ⁵? Ad primā quæstionem respondet ab illo loco: Sed Romanus. Secūdæ quæstioni non respondet: sed potest decidi per ca. s. ea. si quis confugerit. & secundum hoc legitur totum sub interrogatione vsq; ad illud, sed Romanus. Sed supplebis secundum hoc in litera, vlterius nō ordinetur: sed, id est, quia, &c. Et ita respondet vni quæstioni, non alij. argu. extra de præsump. nonne. insti. de inuti. sti. §. quoties. C. de diuer. rescrip. l. j & hoc verum est, cum sint connexæ. Alij legunt ca. plane, & dicunt quod baptizati ab eo debent rebaptizari. Sed male dicūt. vnde illud, sed Romanus, est correctiuum. & ipse vlterius non ordinetur. & hoc corrigitur s. ea. si quis confugerit. Vel hic loquitur de rigore secundum Isidorum secundum casum, quem ponit Isido. secundum falsam quorūdam opinionem, quod scilicet tales debent rebaptizari.

5 Et est dicendū qd' sic, extra de presbyte. non bapti. capi. j. & ij. Arc.

vnde

Universidad de Deusto Biblioteca

vnde corrigit se statim ibi, sed Romanus. quasi dicat, ita alij dicunt, sed Romanus, &c.

a Non ordinetur. De rigore, alias secus, extra de cler. non or. mi. c. j.

b Paganus. s. dist. xxxij. c. præter hoc. §. verum. j. de conse. distinct. iiij. quos à paganis. cõtra. sed ibi præter formam ecclesiæ fuerunt baptizati: hic autem de eo baptismo agitur, qui in forma ecclesiæ traditur.

c Non poßint. Cum effectu gratiæ. no. facti gratiã nocere. Itẽ no. non quod quis faciat, sed cuius authoritate quid faciat, considerandum.

d Sic populus. Sic, consecutiuum est. & hæc sequentia ca. loquuntur quando forma prætermittitur, vel scienter præter necessitatẽ sacramenta recipiuntur.

e Vel vota. Generale est: & postea subdiuidit per partes. Agge. 2. c

f Vel pro salute. Pro salute & pro peccato dicit, quasi sint nomina sacrificiorũ 1: quorum vnum ad salutem conseruandã, alterum ad peccata purganda offerebatur: quidam codices non habent secundum H. vel pacifica. sic autem dicebatur sacrificium, quod offerebatur pro pace adepta, vel adipiscenda.

1 De his sacrificijs plene legitur in Leuitico. Archidia.

g Vel holocausta. Holon totum, cauma incendium. l. distin. ponderet. versi. finali.

h In conspectu meo. Ecclesiastica enim dignitas non facit eum Christianum: vt j. ij. quæst. vij. non omnes episcopi. Amos. 5. f

i Specie sui. Quãtum ad superficiem.

k Odit. Et claudit nares. humana loquitur similitudine: vt xxiiij. q. j. odi.

Solemnitates suplendo –

eo baptizati iterũ baptizari: & ipse vlterius non ordinetur a: sed Romanus pontifex nõ homine iudicat qui baptizat, sed tantùm spiritũ Dei subministrare gratiã credit baptismi: licet paganus b sit, qui baptizat.

PALEA.

Si presbyter ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum, & omnes quos prius baptizauit. Quod autem cætera sacramenta ab hæreticis ministrari non poßint c, testatur Hieronymus in Aggæũ prophetam.

Non placent Deo, quæ ab hæreticis offeruntur.

CAN. LX.

Sic populus d iste hæreticorum omnium est in conspectu meo, dicit dominus: Omne quod fecerint, quod mihi obtulerint, vel vota e, vel pro salute f, vel pacifica, vel pro peccato, vel holocausta g, vel eleemosynas, siue ieiunia, vel corporis castitatem, cõtaminata erunt in cõspectu meo h. Quãuis enim sancta videantur specie sui i, quæ offeruntur, tamen quia tractata sunt ab illo, q pollutus est in anima, polluuntur omnia.

Itẽ in Amos prophetã.

De eodem.

CAN. LXI.

Odit Deus sacrificia hæreticorũ, & à se proijcit, & quotiescunque congregati sunt in nomine eius, detestatur fœtorem eorum, & claudit nares k suas.

Item in Osee.

De eodem.

CAN. LXII.

Illi offerunt sacrilegũ panem, & dãt eleemosynas, & sectari videtur humilitatem: quæ ego, si verè l fiant, holocausta interpretor. Cùm autem scientiam Dei reliquerint, frustra truncato capite m fidei cætera membra habere se iactant.

Idem in epist. ad Gal.

Sine fide & charitate, nec euãgelium habetur, nec prosunt aliqua bona.

CAN. LXIII.

Marcion n & Basilides o & cæteræ hæreticorum pestes non habent Dei euãgelium: quia non habent spiritũ sanctum, sine quo humanum p fit euangelium, quod docetur. Nec putemus in verbis q scripturarum esse euangelium, sed in sensu r: non in superficie, sed in medulla: non in sermonum folijs, sed in radice rationis.

Idem.

De eodem.

CAN. LXIIII.

Vide quantum bonũ est charitas, si ita martyriũ fecerimus, vt nostras velimus ab omnibus reliqas honorari, & si opinionẽ vulgi sectãtes, intrepidi sanguinẽ fuderimus, & substantiã nostrã vsq; ad mendicitatẽ propriam dederimus, huic operi s nõ tam præmium, quàm pœna debetur: & perfidiæ magis tormenta sunt, quàm corona t victoriæ.

l Illi. Vere. Id est, ex charitate & fide. de pœn. dist. iiij. c. pe. & vlti.

m Truncato capite. Id est, fide quæ est fundamẽtum omnium bonorum. s. ea. cum Paulus. Fides est fundamentum omnium bonorum.

n Marcion. Iste Marcion dixit duo esse principia: vnum superiorum, aliud inferiorum. xxiiij. quæstio. iij. quidam. versic. & Marcionistæ. Osee 8.

o Basilides. Iste negauit Christum fuisse passum: vt xxiiij. quæst. iij. ca. quidam. Error Basilidis hæretici.

p Humanum. Id est, non diuinum, non conferens gratiam.

q In verbis. Argumen. verba rebus, non res verbis deseruire. præfertur enim intentio verbis, ar. xiij. q. j. c. ij. versi. verba. arg. xxxviij. di. sedulo. ar. xxij. q. v. humanæ. & q. ij. ne quis. arg. xxiij. qõ. j. paratus. & q. viij. occidit. arg. xxix. distin. regulæ. Verba rebus deseruiunt. Gal. 5. a Hoc tamen ca. non reperitur.

r Sed in sensu. Argu. xj. qõ. iij. antecessor. & cap. quod prædecessor. argu. ff. de legi. & seua. ar. con. scire leges. extra de verb. sig. propterea. & c. intelligentia. argu. xxij. q. ij. is qui.

s Vide quantũ. Operi. Arguitur quod dare eleemosynã ad vanam gloriã sit peccatum, argu. xxiij. qõ. j. militare. xxiiij. q. j. odi.

t Quam corona. s. dist. xc. neq; in fi. & c. si quis autem. j. de pœni. dist. iij. c. penul. contra ibi dicit Aug. quod si quis non habens charitatem patitur martyriũ, & si non prodest ei ad vitam æternam, prodest tamẽ ei ad minus supplicium. Solu. ibi agit de illis, qui bono zelo, & si nõ secundum conscientiam martyriũ subeunt: hic de illis qui arroganter, vt hic innuitur. Ioan. Martyrium [illegible]

Non

a Non oportet. Benedictiones. i. sacramenta vel dogmata. vel hoc dicit ironice benedictiões, id est, dignitates & prædicationes, quæ idiotis vidẽtur benedictiones, vel benedictionum abusiones.

b Non liceat. Schismaticis. infra de consec. dist. prima. episcopus nullum. cõtra. Sol. illud antiquitus 1: istud de cõsuetudine ecclesiæ roboratum. H.

1 Sub. & corrigitur xj. qõ. iij. excõmunicatos. & c. cum excõmunicato. & per hoc ca. idem xxj. distin. cleros in fin. & xcv. di. perlectis. versic. ad ostiariũ. Archi.

c In ecclesia Dei. Nec vera. quantũ ad habẽdum rem sacramenti, & licitam executionem.

d In proprietate. Id est, vera fide incarnatiõis qua credimus Christianos Deo recõciliari nascendo, moriendo & resurgendo, &c. xxiij. dist. qui episcopus.

ADDITIO. Vel in sua ppria natura humana. q. d. non sunt rata & vera quo ad effectum executiõis, vel gratiæ & salutis, sine fide mediatoris. i. nisi credatur Christus verus Deus, & nos recõciliasse patri. sine hac fide nil valet offerentibus, quo ad vitam & salutem, & similiter sumentibus. Pe.

e Manifestum est per crudelißimam. Scilicet Arrianam.

f Extinctum. Vt xxiij. quæst. iij. resecandæ.

g Intercepta. Id est, prorsus quo ad effectum 2 consumpta. et ita dicit Ouidius in sexto metamorphos. in fabula ranarum: Colla intercepta videntur.

2 Id est, salutẽ, scilicet ministrorũ & suscipientium. Archidi.

Item ex concilio Laodicensi.

Hæreticorum benedictio, maledictio est.

CAN. LXV.

Non oportet hæreticorum benedictiones a accipere, quoniam magis sunt maledictiones, quã benedictiones.

Item ex concilio Martini papæ.

Neque cum hæreticis, neque cum schismaticis, licet orare.

CAN. LXVI.

Non liceat clericis, vel laicis ab hæreticis eulogias, id est, benedictiões accipere: qa maledictiones sunt magis, quã benedictiões: neq; liceat aut cũ hæreticis, aut cũ schismaticis b orare.

Item Leo ad Anatholium Constanti. epm.

Extra ecclesiam non sunt vera sacrificia.

CAN. LXVII.

In ecclesia Dei (quæ corpus Christi est) aliter nec rata sunt sacerdotia, nec vera c sacrificia, nisi in proprietate d suæ naturæ verus nos pontifex reconciliet.

Idem Leoni Augusto.

Impiorum manibus diuina sacramenta se subducunt.

CAN. LXVIII.

Manifestum est, per crudelißimam e & insanißimam vesaniã in Alexandrina sede omne cælestium sacramentorum lumen extinctum f: intercepta g est sacrificij oblatio, defecit chrismatis sanctificatio, & parricidialibus manibus impiorũ omnia sese subtrahere mysteria.

Item beatus martyr Cyprianus in epistola contra hæreticos.

Sacramenta extra ecclesiam ministrari possunt, salutem verò conferre non possunt.

CAN. LXIX.

Si quis, inquit, de ecclesia hæretica præsumptione exierit, h à semetipso i dãnat9 est. k Cum huiusmodi secundùm Apostolũ nec cibũ quidẽ sumere debemus. Declaratur hoc in libro Regũ: vbi cũ homo Dei ad Ieroboã l missus esset, quòd peccata sua exprobraret, atq; vltionẽ suam futurã prędiceret, panẽ apud illum edere, & aquã bibere prohibitus est. quod cũ non custodisset, diuina sentẽtia inde rediens morsu leonis in itinere interijt.

An debet quisq; dicere sacramentũ salutare, & gratiã cælestem cõem cũ hæreticis esse posse, cum quibus nec terrestris cibus, nec secularis potus debet esse cõis? Constat aũt oleũ vnde baptizati vngũtur, sanctificari: & eucharistiã fieri apud illos oĩno nõ posse, m vbi spes nulla est, & fides falsa, vbi oĩa p mẽdaciũ n

Si quis. CASVS. Intendit Cyprianus pbare, quod non debemus vti sacramentis hæreticorum. Primo authoritate Apostoli, qui cibum corporalem prohibet cum eis sumi. Secundo authoritate domini, qui prohibuit Abdon prophetam cum eis cibum sumere. Tertio, quia hæretici more simiæ imaginem tantum habent sacramentorum: sed non habent vere sacramenta. Quarto, quia si mali qui sunt in ecclesia, post trinam monitionem comparantur ethnicis & publicanis, vt cum eis non sumamus cibum, multò fortius ipsi hæretici præcisi. Quinto, quia non tantum ipsi puniuntur, sed etiam eis fauentes, & eorum sacramentis vtentes. Sexto authoritate Oseæ prophetæ dicentis sacrificia eorũ esse panem luctus.

h Exierit. Id est, egerit ,ppter quod meretur exire & damnari, ar. xxiiij. quæstio. iij. si quis non recto.

i A semetipso. Id est, ad suũ effectũ, siue factum cadendo in hæresim iam damnatã: vt j. iiij. q. v. c. j. j. xxiiij. q. j. c. j. ij. & iij.

k Damnatus est. Id est, ipse iniecit se in excommunicationem. 3 vij. q. j. cap. denique. 1. Cor. 5. d

3 Vel dic damnatus est. i. ipse fecit vñ merito damnatus est. xj. qõ. iij. placuit vniuerso, &c. & ca. ipse ligandi. Archi.

l Ad Ieroboam. Historia legit tertio libro Regum. quod cum Abdo propheta mitteretur ad Ieroboam, vt eum de idololatria redargueret dictum est ei ne comederet, vel biberet in Samaria. cumq; negotio finito reuerteretur, decepit eum propheta, & in Bethel induxit eum, vt secũ comederet. cũq; comedisset, locutus est ei propheta in spiritu dicens. quia cõtra verbum Dei in loco prohibito comedisti & bibisti, non inferetur cadauer tuum in sepulcra patrum tuorũ. cùm ergo sedens super asinum rediret, inuasit eum leo, & interfecit. 3. Reg. 13. e

l Ad Ieroboam. Vt vij. qõ. j. deniq. q fecerat duo idola, & vnum posuerat in Bethel, aliud in Dan.

m Nõ posse. Quia scilicet effectus vel res sacramenti non est apud illos, sed nec veritas sacramenti secundum Cyprianum, vt infra de consec. distin. iiij. quomodo. s. distin. xxxij. præter hoc. §. verum. Sed contra eum est j. ea. q. cap. per Esaiam. s. dist. xix. secundum. Sacramenti effectus non est apud infideles & hæreticos.

n Per mendacium. Hic errauit Cyprianus, prout dicit Aug. & cum corrigit xxxij. dist. dicto §. verũ.

infra

Universidad de Deusto
Biblioteca

infra de conse. dist. iiij. quomodo. Quidam tamen volunt eum hic excusare: quia intellexit hoc de hæreticis, q formam ecclesiæ non tenẽt, vel hoc verbum vbi omnia permendaciũ, &c. eum excusat, arg. de cõsec. distin. iiij. solet quarri. Vel hoc dixit contra hæreticos, quos semp infequebatur, sicut & Pelagius xxiij. q. j. c. schisma. & fuit ibi excessus veritatis, arg. de cõsec. dist. ij ca. ego Berengarius. Magis tamen credo August. qui dixit eum errasse.

Nõ omni verbo credendũ est.

a Non statim. Argu. quod non omni verbo doctrinę credendũ est. j. xxiij. q. j. aduocauit. & dist. xix. secũdum. Argu contra. & so. dist. si quis præpostera. j. xxiij. q. iiij. ille. & qõ. v. miles. & q. j. quid culpat. viij. qõ. j. sciendum. arg. xj. q. iij. si quis episcopus & c. non semper. & ca. si dominus arg. H. Hic est arg. cõtra sigilla, quæ non statim debent recipi, arg. extra de pba. c. iij. Nam literæ approbandæ sunt. ff. de procur. l. si procurator. ff. quod cuiusq; vni. itẽ corũ. §. quod si actor. nõ tamen sigillum reprobatur si nomen authoris nõ habet. extra de eo, q mit. in pos. cum sicut. in parte decisa.

Sigilla nõ statim sunt recipienda.

b Separauerint. Hic est arg. q maritus sciens se vxori in propinquo gradu cõsanguineum, licet in probando cõsanguinitatẽ defecerit, debet abstinere ab eius toro, etiã iubẽte episcopo ne abstineat, arg. dist. i. si qs prepostera. Quid ergo si episcopus eũ excommunicat? patienter ferat, nec curet, cum non ligetur apud Deum: vt xj. qu. iij. c. quomodo. & ca. quid obest. j. ead. c. vt cuidemer. H.

Maritus quandoq; abstinere potest ab vxore, etiã contra præceptũ episcopi.

geruntur. Nã hæreticus more simiarũ, quæ cùm homines non sint, formã humanã imitantur, vultũ ecclesiæ catholicæ, & authoritatẽ sibi & veritatẽ vendicat, cũ ipse in ecclesia non sit. benedicit, cùm à Deo sit maledictus, vitam pollicetur, cùm sit mortuus. Deũ inuocat, cùm sit blasphemus: sacerdotiũ administrat, p̃fanus: munus ponit ante altare sacrilegus. Ad hęc omnia accedit & illud malũ, vt antistes diaboli audeat eucharistiã facere: cùm nec sacrificari oblatio illic posit, vbi Spiritus sanctus non sit: nec cuiquã dominus per eius preces & orationes prosit, qui Deum ipse violat. Si enim qui ecclesiam violant, ethnici & publicani habentur, multò magis rebelles & hostes: falsa altaria & illicita facerdotia & sacrificia sacrilega, & omnia adulterina fingentes, inter ethnicos & publicanos necesse est, vt cõputentur: quos omnes constat à charitate & vnitate ecclesiæ catholicæ recessisse. Ergo omnia quæcunque faciũt hæretici, carnalia sunt, & inania, & falsa: ita vt nihil eorum, quæ illi gesserũt, à nobis probari debeat. Nõ statim a susciptẽda sunt & assumẽda, quæ iactãtur in Christi nomine, sed quæ geritur in Christi virtute. Quomodo em perficere, quæ agũt, aut impetrare aliquid illicitis conatibus à Deo possunt, q cõtra Deũ, quod eis nõ licet, moliuntur?

Quare qui hæreticis et schismaticis patrocinantur, cẽsura diuina in eorũ p̃bant facinore, & pœnis nõ solũ duces, & authores, sed etiã participes destinari, nisi se à cõmunione malorũ separauerint, b præcipiẽte domino p̃ Moysen: Separamini a tabernaculis hominũ istorũ durissimorũ, & nolite tãgere de omnibus, quæ sunt in eis, ne simul pereatis in peccatis eorũ. Et quod commi natus dominus p̃ Moysen c fuerat, impleuit: vt quisquis se à Chore & Dathan & Abyron non separasset, pœnas statim pro impia communione solueret. Sic etiam per Oseæ d prophetã Spiritus sanctus testatur dicens: Sacrificia eorũ tanquã panis luctus: omes qui manducãt ea, contaminabuntur. docẽs scilicet, & ostendens omnes oino cum authoribus & fautoribus supplicio cõiungi, qui fuerint peccato e corũ contaminati.

c Per Moysen. Historia legitur in lib. Num. qd Chorę, Dathan et Abyron, & alij ccl. viri de tribu Leui, cùm eis volentes habere honorẽ facerdotij surrexerũt contra Moysen et Aaron, & murmurauerũt cõtra eos, spernentes eorũ sacrificia, & conficientes propria. Misit aũt Moyses et vocauit eos, qui dixerunt, Non venimus, ad quos Moyses. Vos inquit, & omnis cõgregatio vestra state constituti coram dño & Aaron simul: locutus est dñs ad Moysen et Aaron: Separamini ab inuicẽ de medio cõgregationis huius peruersæ: & cum omnis turba recessisset à tentoriis eorũ per circuitum, & Dathan & Abyron essent in introitu papilionũ suorũ cũ filijs et vxoribꝫ, apta est terra sub pedibꝫ eorũ, et deuorauit eos cũ vniuersa familia et substãtia eorũ: et ignis egressus est à dño, qui interfecit ccl. viros tenentes thuribula sua, & offrẽtes incensum: postq; pcepit dñs p̃ Moysen Eleazaro filio Aarõ, vt thuribula eorũ acciperet, & educeret ea flammas, & affigeret altari: vt esset i signũ filijs Israel, ne ijs auderet accedere, & ponere incẽsum dño, ne fieret sicut Chore, et sicut locutus fuerat dñs per manum Moysi. Fuit

d Sic etiam per Oseæ. Oseæ ix.

e Peccato. i consensu peccati eorũ. viij. q. j. nec nouũ. & §. cũ aũt. & xxiij. q. iiij. ita plane. & qõ. iiij. ita plane. & cap. si quis à catholica.

f Extra catholicam eccle-

siam. id est, extra formam ecclesiæ.

g Veri. Ratione effectus.

V peruenięte. CASVS. Pater Ermigildi misit ad filium

ad filium Arrianum episcopum hæreticum, vt de sua manu communionem acciperet, quam quia filius accipere noluit, pater eum occidit.

Noctis quatuor sunt partes.

a Noctis. Quatuor sunt partes noctis, conticinium, intempestũ, gallicinium, anteluca-num.

1 Isido. in v. li. Ety.

b Acciperet. Quia dicit, q̃ se licet vesperũ, crepusculum, cõticinio, intẽpestũ, gallicinio, matutino, & diculũ: vt sequens c. patet.

ram sunt patres eius, licet ipse non fuerit in numero eorum. i. quamuis, q. d. quãuis laicos eorũ ita suscipim⁹, non tñ clericos ita suscipiendi sunt in honore.

2 Quoniam. Hæc ratio nõ videt sufficiens, sed facias vim in hoc quod dicit, authores eorum, nam tunc sunt authores corũ, cum illi & isti sunt extra eccl. siam. Vel dic q̃ sufficiens est quo ad hoc, quod non possunt conferre de merito vitæ. xl. distinct. multi.

c Sic etiam per Oseæ. ix.

d Peccato. i. consensu peccati corũ. viij. q. j. nec nouũ. & xxiij. §. cũ aũt. & cap. si quis à catholica.

e Extra catholicam eccle-

siam. id est, extra formam ecclesiæ.

f Veri. Ratione effectus.

V peruenięte. CASVS. Pater Ermigildi misit ad filium Arrianum episcopum hæreticum, vt de sua manu communionem acciperet, quam quia filius accipere noluit, pater eum occidit.

a Noctis. Quatuor sunt patres noctis, conticinium, intempestũ, gallicinium, anteluca-num.

b Acciperet. Quia dicit, q̃ se re in necessitate possunt ab hæretico baptismũ accipere, & nõ eucharistiam, dixi ratione xxiiij. qõ. j. si quẽ.

c Arrianos.

d Sub imagine quiculi: vt ad longũ pœnitentiæ appellat publicam recon ciliationem quæ fit per manus impositionem.

e Baptismate. qd hęc gl. intelligit, vel accepterre q̃ fa cerdotes contra.

f Arbitramur. Subaudi dici. Non enim videtur ita cleri ci, &c. quia eorum laicos, &c. quasi dicat, & c. cũ hoc alias sit de laicis, merito sic debent esse de clericis. nõ em clerici si mili forma recipiẽtur, & ideo patet quod sunt digni ecclesiasticis honoribus. Et continuatur hoc c. cum fine illius §. e. superueniente. Vel dic qa

g Quẽadmodum. Ita

h Perfectionem. i. sanctitatẽ, & officij executionem. qui perfectionem.

i Vt corũ. i. quia eorum vt sic relatiuũ est causa. & ita per hoc præcedens lectio approbata non videtur, id est, ideo non videtur, quia, &c.

k Imperfectos. Quia non receperunt gratiam per illud baptismã.

l Qui terigerit. Tacu mẽtis extra de sen. exc. nup.

m Damnati id est, dãnationis, vel authoris iam damnati. &c.

n Ex eo. Non est ratio hæc: quia sunt quædã sacramenta quæ iterant, quædam non, vt vnctio infirmorũ, & dedicatio ecclesiarũ. de consec. distin. j. solennitates.

o Impositio. reconciliatoria. & intelligas de priuata, qa solennis non reiteratur.

p Præcipit. Quotiescunq; reuertuntur ab hæresi. i. e. hi qui baptismum, &c.

q Manus. Sensus est, manus impositio põt repeti, vt j. de consec. dist. iiij. quomodo. baptismus non. lxviij dist. sicut.

r Impositio. Consecratoria s, sed cõfirmatoria non. Itẽ nec ordinatoria, sed curatoria benetiratur, de qua dicitur. Super ægros manꝰ imponẽt, &c. vt xcvj. dist. §. sed illud. Reconciliatoria similiter, vt hic. Imponitur em reconciliatoria manus hæreticis reuertis, vt i. ea. Arrianos. de consec. dist. iiij. quomodo. & excommunicatis, vt xj q. iij cum aliquis, et pœnitẽtib⁹, vt 50. dist in capite. Et in hæreticis vel excõdicatis, non est sacramentum, et ideo repetitur. In pœnitentibus si est publica, est sacramentũ: et iõ nõ iterat, & cõuenit tãtũ epis, vt xxvj. qõ. vj c. j. & 50. di. i ca pite. Si est priuata, nõ est sacramẽtũ, et iterat, & conuenit etiam p̃byteris, vt xxvj q. vj. c. presbyteris §. ecce.

s Non sicut Id est, licet.

t Repeti. j. e. q. quod quidã contra. Sol. sed ibi manus impositio nẽ consecrationẽ nominat, hic vero manus extensionẽ sup pœnitẽtem cũ oratione inuocato sancto spũ paracleto. Vel ibi prohibet reiterationem manus impositionis fieri in publico: hic autem permittit fieri in occulto.

u Cum ergo. Cõcludit Gratianus ex quatuor supradictis.

3 Ad hoc videas qd leg. & no. 3. ca. ventum. Arc.

4 Et ca. Arrianos. de consec. dist. iiij. antiqua. & ca. Arrianos qui. se cunctũ H. Leuit. 22. Impositio manus est multiplex.

5 Vnde Apostol⁹ j. ad Timot. v. nemini cito manũ imponas. id est, nullũ cito cõsecrabis. Ioan. de Fã. De hoc latur xxiiij. distin. episcopus. Archidia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictis cap.5. Arrianos. si quis inquit. sic populus. & ca. in ecclesia. ꝙ nullum sacramentum ꝑter baptisma pōt ab hæretico ministrari: sed contra obijcitur.

a Sicut. Baptizat. interius. de consec.dist. iiij. nemo.vel cum esse ſtu.

b Vnde oro te. Putabat iste eum, qui homicida, vel adulter fuerat, mundari i baptismo, nō ita tñ vt dignus esset sacerdotio. Gratianus tamen hoc intelligit de occulto peccatore. Nā Homicida & adulter an conficere possunt. dicebant quidā de tali, & male, ꝙ licet posset baptisma dare, nō tamen conficere. & hic tales reprehendunt. Et secundū hoc est argu. contra.50.dist. qui sub gradu. Sed ibi de deposito, cū quo dispensatur, vt baptizet: hic de torato.

c Esse sacerdotem. i. sacramenta posse conficere.

d Potest fieri. Argu. quod vno de duobus, quæ sunt eiusdem iuris, concesso, alterū conceditur. Ex quo enim aliquid alicui conceditur, eius cohærens ei cōceditur [1], vt j.iij. qō. vj. hæc quippe. & xvj. q. j. si monachus. & q.ij.c.j. ī. viij. dist. quo iure. H.

Concesso aliquo, eius cohærens concenditur.

1 Cōcor. tex. in l.ij ff. de iurisd. omn. iudic. & l. ad rēmobilē. et l. ad legatum. ff. de procur.

Sed hoc. CASVS. Dicit Gratianus supradictū capitulum de matlo catholico intelligi, & non de hæretico. alioqui idem Hieronymus esset sibi contrarius, vt probatur sequenti cap. & 8. sequenti, quæ per se patent.

Oseæ 2. a

e Cooperante.

Mala.2.a Istud cooperante falsum est, quantū ad dantē, vel faciē Gregorius sacrilegam uocet consecrationem Arrianorū, cùm Cyprianus quæcunque ab hæreticis fiunt, carnalia & inania & falsa iudicet, cùm Hieronymus omnia, quæ abeis offeruntur, cōtaminata in conspectu Dei asserat: cùm Leo extra ecclesiam nec rata sacerdotia, nec uera sacrificia esse testetur: patet quòd sacramenta ecclesiastica præter baptisma (ut supra dictū est) ab hæreticis ministrari nō possunt.

Item obijcitur illud Hiero. ad Luciferianum.

Qui in baptismo sanctus est, ad altare peccator non accedat.

CAN. LXXIIII.

Sicut Christus est, qui baptizat [a], ita ipse est, qui sanctificat. vnde oro te [b], vt aut sacrificādi licentiā ei tribuas, cuius baptisma approbas: aut reprobes eius baptisma, quem non putas esse sacerdotē [c]. Neq; enim pōt fieri [d], vt qui in baptismo sanctus est, sit ad altare peccator.

Sed hoc de peccatore tā tùm catholico, non de hæretico intelligendum est: qui quicquid cum fide catholica pro officio suo facit, licet indignus, tamen diuina gratia cooperante [e] ratum esse creditur: alioqui si de hæreticis dictum intelligitur, ipse sibi contrarius esset, cùm dicat in Oseæ, Sacrificia eorum, &c. & alibi in persona domini,

Benedictionibus hæreticorū Deus maledicit. CA. LXXV.

Maledicam [f] benedictionibus vestris. Hoc est, quicquid à vobis benedicetur, per me erit maledictum.

II Hoc ergo intelligendum est de hæretico: illud autem ad Luciferianū de ecclesiastico peccatore:

De quo Augustinus ait in libro de corpore domini.

Boni et mali sacerdotes æquè corpus Christi conficiunt.

CAN. LXXVI.

Intra [g] catholicam ecclesiam in mysterio corporis & sanguinis domini nihil à bono magis, nihil à malo minus perficit sacerdote: quia non in merito consecrantis, sed in verbo perficitur creatoris, & virtute spiritus sancti. Si ergo in merito esset sacerdotis, nequaq; ad Christū pertineret. Nūc autē sicut qui baptizat, ita ipse Christus est, ita ipse est qui per spūm sanctū hanc suā efficit carnē, & trāsfundit in sanguinem. Credendū est em, ꝙ verbis Christi sacramenta conficiant. Cuius prius creātur imperio, eius vtique verbo recreantur [h] ad melius.

Idem in lib. ij. contra epistolam Parmeniani.

De eodem.

CAN. LXXVII.

Omnia sacramenta obsunt indignè tractātibus, prosunt tñ per eos dignè sumētibus, sicut & verbū [i] Dei. Vnde dictū est [k]: Quæ dicūt, facite, quę autē faciunt, facere nolite.

De ijs, qui sanctis malè vtuntur.

CAN. LXXVIII.

Prophetauit [l] Saul rex malus, cùm etiam sanctū Dauid persequeretur. Non ergo se iactent, qui fortè sine charitate habent sanctū munus Dei, sed videant qualē rationem sint habituri cum Deo, qui sanctis non sanctè vtuntur. Ex tem, non quantum ad recipientem. j. eadem. dominus.

f Maledicam. Aliā expositiōē huius verbi habes j. ead. multi secularium.

Hoc ergo. Hæc est xij. pars huius quæstionis, in qua probat, quod mali tia sacerdotis non nocet alijs in sacramentis, quamuis sibi noceat. & hoc vsque ad §. ex his. Io. de Fant.

g Intra. Ab isto loco vsque ad cap. sacerdotes. Ioquuntur omnia ea. de malis sacerdotibus toleratis ab ecclesia.

h Recreātur. Quo ad sustentationem corporis, & post animæ, vt de cōsec. dist. ij. non iste panis [1].

Omnia sacramenta.

i Et verbum. i. prædicatio, quæ fiat ab indigno, a. lijs pdest, sed sibi nocet, arg. distinct. lxxxiij. c. nihil il. lo. §. quanquam. argu. xv. q. vlt. cap. vltimo.

k Dictum est. Talis instruunt Deum qualiter eos punire debeat. xl. distin. multi.

l Prophetauit. Hic probat quod malus sacerdos potest conficere: quia Saul malus erat, & prophetauit: imo mali habent omnia dona spiritus sancti præter charitatem. i. c. multæ. Historia autem erit hic. pcalis. Non.

Impœnitētia finalis est peccatum in spiritum sanctum.

Honores mutant mores.

1 Adde gl. in l.ij. in verbo. mores. ff. de testi.

Mat. 7. c De Babylonica captiuitate.

a Non noui. id est, non approbaui. ita dicunt aliqui scholares, qui noti sunt aliquibus in scholis, cùm visunt diuites, dicunt pauperibus. 1 non noui vos. vel (quod peius est (nolunt loqui cum eis.

b Propheta. Ad literā intelligitur de Babylonica captiuitate. Nā Cyro dante licentiam reuertendi de Babylonica captiuitate, populus Israel ædificauit altare: & deiecerunt fundamentum templi, sed per literas Cābysæ ducis militiæ ipsius Cyri, prohibitus est in ædificatiōe procedere vsque ad secundū annū Darij, in quo iussus est ædificare tēplum cœptum ab Aggæo propheta ad hoc exhortante populum. Loquit ergo Hieronym[9] de medio tēpore, in quo immolabant in altari: sed domū Dei, scilicet templū reædificare negligebant, cùm domos proprias reædificarēt, qd in ipso Aggæo plenius patet.

c Domo mea diruta. id est, ædificatione virtutum. diruitur enim remotis virtutibus ani. ma. xv. quæst. j. ca. merito.

Anima sine virtutibus corruit.

d Ita fit verbū. id est, blasphemia. j. de pœ. dist. j. cap. si sacerdos. & potest. & distin. iij. capi. in tantum. §. siue. H.

e Congregationem. id est, vnitatem ecclesiæ.

f Nunquam. Et ita peccatū in Spiritum sanctū est finalis impœnitētia, de qua dicit Augu. de pœni. distin. vij. cap. j. & ii. & notatur xxv. distin. cap. qualis.

g Et tamen. Hoc dicit, quia ab isto possum accipe etiā sine necessitate.

h Vt euidenter. Quodam loco. Ita & aduocatus potest allegare, vt dicit quædam lex xlv. distinct. cap. cum beatus.

ADDITIO. Ad idem ī. ead. c. multæ. xlv. dist.

giat, & tamen [g] per eorum ministerium probos colligat.

Idem in sermone de remissione peccatorum.

Non meritis hominum, sed virtute Spiritus sancti peccata remittuntur.

CAN. LXXXI.

Vt euidēter ostēderet dominus à Spiritu sancto, quē donauit fidelib[9] suis, dimitti peccata, nō meritis hominū: quodā loco [a] sic ait: Accipite Spiritū sanctū. & cōtinuo [b] subiecit: Si cui dimiseritis [c] peccata, remittūtur ei. hoc est, Spiritus sanctus [d] dimittit, nō vos. Proinde sicut is quem sacerdos tolerat in ecclesia, est tamen extra ecclesiā & extra corpus eius, cuius caput est Christus, si ei ostiari[9] [m] nō aperuerit, ita nō ideo extra ecclesiam est, & nō est de corpore, si quis pastoris præiudicio [n] compellitur foris esse.

Item Ambrosius de sacramentis.

Deus non merita personarum, sed sacerdotū officia considerat.

CAN. LXXXII.

Cùm scriptura [o] testetur, [p] ꝙ ad preces Ieroboam [q] ignis descendit de cælo: & rursus precante Elia ignis emissus est, qui sacrificia consumeret: datur intelligi, quòd Deus non merita psonarū considerat, sed officia sacerdotum.

fuit malus secūdum falsum intellectū Gratiani, alias Archid. Ierobaal, quasi sacra Baal destruens. Hieron enim Ierobaal sacerum dicitur. sic enim dictus est Gedeon, [3] sed hoc non faceret ad propositum Gratiani. Ioan.

Vnde dicatur.

dicto. c. cum beatus. §. hinc etiam. & xxxij. quæst. vij. cap. quædam. Archid.

d Et continuo. Argu. verborum ordinem spectandum esse: vt xx. dist. c. j. arg. ex serie verborum aliquid perpendi. j. xxiij. q. j alienus.

e Dimiseritis. Rene dixit dimiseritis, non cui putaueritis dimitti. [2] 2 Vt de

1 Hoc est Spiritus sanctus. j. xj. q. iij. c. illud. & c. nemo contemnat. j. c. qō. c. dictum est. j. de consec. dist. iiij. cap. nemo. H.

quem præcipitet. arg. 50. dist. quis præpostera. Archi.

m Ostiarius. id est, Christus. idem est & ostium: vt j. ead. q. e. ordinationes.

n Præiudicio. Id est, prauo iudicio. cium est j. xxiiij. q. iij. si qs. prauum in & xj. q. iij. c. si ēps dicium. forte. ī. ead. qō. remissionem. j. xj. q. Ioan. 20. f iij. quid obest. H.

o Cùm scriptura. Quā nō habemus, sed est in scriptura lxx. interpretum.

p Testetur, &c. Quasi diceret, cùm nullus dubitare hic debet, mendaciter apposuit Gratianus: sicut dā in cel- Ludi. 6. f ligit vsq; ibi, ignis. 3. Reg. 10. nec reddit rationē 3 Abi ea Ambrosius, quare noīe, qua olim visibilr, nunc dñs dixit vero inuisibiliter ei, destrue operetur Spiritus arā Baal, sanctus: nec fit ibi quod et fe malorum mētio sacit: exide cerdotum: vt c. in- Gedeō dicterposuit, sed dun- ctus est le taxat bonorū, pu- robaal. Ie ta Eliæ, Ieroboā, ron eīm sa & aliorū sanctorū crum: inde quos ibi Ambrosi[9] Ierobaal, nominat: vnde ad sacra baal præsentē materiā destruens. nihil operaī. Io. & Vel Ierō, ita falsa est litera, fortis: qua cū Ieroboā, &c. si fortis cō

q Ieroboam. Qui tra Baal. Ierobaal, quasi sacra Baal destruens. Hieron enim Ierobaal sacerum dicitur. sic enim dictus est Gedeon, [3] sed hoc vnde dica tur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] MVlti. Hoc cap. intelligitur de malis tolerandis: quia generaliter loquitur de omnibus sacramentis. In prima parte reprehendunt quidam laici, qui vitã sacerdotum reprehendendo, diuina sacramenta ab eis collata contemnebant, gerentes trabem in oculis suis, & festucam volentes mouere de oculis aliorum. In secũda parte dicitur, qꝙ quantumcũqꝫ sit sacerdos malus, sacramenta tamen eius vera sunt, nec magis sanctificantur à bono. In tertia ostẽdit qd sit mysterium, & quid sit sacrificium. Vltimo ponuntur verba Oseæ prophetæ.

Mat.18.c

[b] Læderet. Argu. alterius crimen nõ nocere innocenti infra ead.q.iiij.c.j. ſ.ead.q. fertur contra.H.

[1] Hoc est generali ter verũ, nisi noceat occasionaliter, secundũ H. Vel i corpus, & sic loquit cõtrariũ hic signatum.

[c] Spernunt. Ex his conuincitur, qꝙ missa malorum sacerdotũ audiri possit, & si prohibitũ sit in casu: vt ſ. xv. q. vlt. c. vlt. ſ. viij. q. iij. ca. vlt. ſ. xix. di. ca. fi. cõtra. ſ. di. xxxij. nullus. dist. lxxxj. si qui presbyteri. Sed illud de publico vel de dãnato, sed hic de tolerato. H.

[d] Minus. i. non.

[e] Incomprehensibiliter. Non enim à nobis cõprehẽdi potest qualiter trãſ substãtiatio subſpecie panis & vini corpus Christi & sanguis fiat.

Altaris mysteriũ est incomprehensibile.

AVDITIO.

Vt de consec. dist. ij. c. panis. & intelligẽ qd dicit Gratianus.

[f] Itaque. & quia occulte & inuisibiliter.

[g] Dispensationẽ. id est, virtutem & gratiam à Deo dispẽsatã & collatã.

[h] Quia prece. Sa-

Ignis ille visibilis mittebatur vt crederent: nobis inuisibilis operatur, quòd credimus. Credo ergo adesse dominũ Iesum inuocatũ precibus sacerdotũ, qui ait: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Item Gregorius.

Non merita sacerdotum, sed virtus diuina sacramenta sanctificat.

CAN. LXXXIII.

MVlti [a] secularium hominũ cùm plus sacerdotis vitam quam suam discutiunt, magnum cõtemptionis diuinorum sacramentorũ crimen incurrunt. Magna enim trabe vulneratos habentes oculos, eamque negligentes, festucam tenuem in aliorum conspiciunt oculis: quam dum incautè festinant auellere, erroris in foueam dilabuntur: minus quidem considerantes, quòd non eos sacerdotum vita læderet, [b] si ipſi humiliter bonis sacerdotum admonitionibus aurem accommodarent. Sed dum hypocritarum more plus illorũ famam, quàm propriam vitam vel vitæ negligentiam auellere, erroris in foueam dilabuntur: minus quidem considerantes, quòd non eos sacerdotum vita læderet, [b] si ipſi humiliter bonis sacerdotum admonitionibus aurem accommodarent. Sed dum hypocritarum more plus illorũ famam, quàm propriam vitam vel vitæ negligentiam dijudicãt, spernunt [c] sancta monita, & spũalia dona. Vnde fit, vt non solùm ab eis dicta respuant, sed (quod est deterius) diuina etiã mysteria contemnãt, vt nec corporis cõmunionem, nec sanguinis dñi nostri Iesu Christi eorũ ministerio confectã assumant, putantes hanc minus [d] esse sanctificatam, si illorũ fiat officio, quorum vita eorum oculis videt ignobilis. Heu, in quam magnũ laqueũ incidunt, vt diuina & occulta mysteria plus ab alijs sanctificata posse fieri credant: cũ vnus idemq; spiritus sanctus in ecclesia diffusa per totum orbem terrarum incomprehensibiliter [e] ea mysteria occultè atque inuisibiliter & operando sanctificet, & benedicẽdo benedicat. Mysterium itaque [f] fratres ob hoc dicitur, quòd secretam & reconditam habet dispẽsationem. [g] Sacrificium autẽ, quasi sacrum factum: quia prece [h] mystica consecratur pro nobis in memoriam dominicæ passionis. Sacramentum verò est in aliqua celebratione, cùm res gesta ita fit, vt aliquid sanctificatè accipiamus, quod sanctè accipiendum est. Sunt autem sacramenta, baptisma, chrisma, corpus & sanguis Christi: quæ ob id sacramenta dicuntur, quia sub tegmento corporalium rerum diuina virtus secretius salutẽ eorundẽ sacramentorũ operat. Vnde à secretis virtutibus, vel sacris sacramẽta dicuntur: quæ ideo fructuosè penes ecclesiam fiunt, quia sanctus in ea manens spiritus eorundẽ sacramentorum latenter operatur effectum: cuius panis & calicis sacramentũ Græcè eucharistia dicitur, Latinè bona gratia interpretatur. & quid melius corpore [i] & sanguine Christi? Siue ergo per bonos, siue per malos ministros intra ecclesiam dispensetur, sacramẽtum tamẽ est: quia Spiritus sanctus mysticè illud viuificat, q quondã apostolico in tẽpore visibilibus apparebat operibus. Nec horũ meritis dispẽsatorũ ampliatur, nec malorũ attenuat: [k] qa neq; qui plantat est aliqd, neq; qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Hoc de corpore & sanguine domini nostri Iesu Christi, hoc etiam de baptismate & chrismate sentiendum est & tenendum, quia virtus diuina secretius operatur in eis, & diuina solummodo hæc est virtus, siue potestas, non humanæ efficaciæ. Polluimus itaq; panem, id est, corpus Christi, quando indignè accedimus ad altare, & sordidi mundum sanguinẽ bibimus. & infra. Maledicam (inquit) benedictionibus vestris: hoc est ijs, quæ nunc meis benedictionibus possidetis, seu quicquid à vobis benedicitur, maledicam: vel quoniam non benedicunt sanctis ex vero corde, vel quia [a], qui iniquè agunt benedicuntur ab eis: adulantúrque peccatoribus, dummodo diuites sint.

Item Fabianus Papa episcopis Oriẽtalibus.

Non sacerdotum merita, sed quæ docent, & ministrant, considerare debemus.

CAN. LXXXIIII.

SIgnificastis insuper plerosque attendere multos in ipsis honoribus ecclesiasticis nõ congruenter [b] viuere sermonibus & sacramentis, quæ per eos populis ministrantur. O miseros homines, qui hos intuendo Christum obliuiscũtur, qui & multo antè prædixit, vt legi Dei potius obtemperetur, quã imitandi videantur illi, qui ea quæ dicunt non faciunt; & traditorem suũ tolerans vsque in finem, etiam eum euangelizare cum cæteris misit. Nã Apostoli talem consuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt [c].

Item Nicolaus Papa Michaëli Imperatori.

De eodem.

CAN. LXXXV.

NOn quales sacerdotes domini sint, sed quid de domino loquantur, est vobis magnopere præuidendum: nec in vicarijs beati Petri Apostoli vobis est attendendum quid sint, sed quid pro correctione ecclesiarum, quid pro salute vestra satagant: Nec enim illos [d] inferiores dicetis scribis & pharisæis sedentibus super cathedram Moysi, de quibus dominus præcepit dicens: Quæcunq; dixerint vobis facite: secundùm opera eorum nolite facere. Ergo Imperator cõsidera, si illos dixit audiendos, qui super cathedrã Moysi sedebant, quãtò potius, qui super cathedrã Petri residẽt, esse existimes obaudiendos?

Item August. contra Petilianum.

Sacerdotũ immunditia sacramentum non polluit.

CAN. LXXXVI.

DOminus declarauit [e] in vno cœtu [f] hominum eadem sacramenta sumentiũ, non obesse mundis aliquorum immunditiam. Petilianus [g] dixit: At si quisquam carmina sacerdotis memoriter teneat, nunquid inde sacerdos est, quòd ore sacrilego carmen publicat sacerdotis? Augustinus respõdit: Ita istud dicis, quasi modò quæramus quid sit verus sacerdos, & nõ quid sit verũ baptisma [h]. Vt emẽ quisquã sit verus sacerdos, oportet vt nõ solũ sacramẽto [i], sed iustitia quoq; induatur, sicut scriptũ est: Sacerdotes tui induantur iustitia. Qui autẽ solo sacramẽto sacerdos est, sicut fuit põtifex Caiphas persecutor vnius & verissimi sacerdotis, quãuis ipse verax non est, qꝫ dat tñ verũ est, si nõ dat suum [k], sed Dei.

Pſal.131.

[a] Vel quia. Ista duo vel respiciuntur ꝓximũ mẽbrũ, cuius duæ inueniunt expositiones per sequentia.

[b] Significastis. Non congruenter. ideo vitabant eorum sacramenta.

[c] Docuerunt. Ergo nec nos præsumere, vel inuenire debemus, vt ſ. dist. xxxvij. qui de mẽsa. ſ. ij q. v. confuluisti. ſ. xxxj. qõ. j. quod si. ſ. dist. lv. si euangelica. ſ. dist. in. xlv. capit. episcopum. vij. quæst. j. cap. j.

Mala.2.2

[d] Non quales. Nec enim illos Not. modum arguendi de malis ad bonos, de consecra. dist. j. cap. j. ſ. xj. quæſt. j. sacerdotibus. ſ. distinct. xxj. submittitur.

[1] Hinc eliciunt quidam Petrum esse maiorem Moyse. ar. contra xxxij. q. iiij. quis ignoret.

[e] Dominus declarauit. Nota qꝫ Augustinus in hoc cap. improbat duas opiniones Petiliani, qui Petilianus dicebat immũditiam malorum mundis obesse. Dicebat etiam, quod mali sacerdotes nõ conferebãt, vel cõficiebant vera sacramẽta. Dicit ergo in prima parte, qꝫ immunditia malorum bonis et mũdis non obest. In secunda ponit quãdam obiectionem Petiliani, quæ non tãgit propositum, & eam soluit. In tertia ostendit qꝫ sacramẽta si in forma ecclesiæ conferantur à quocunq;, vera sunt: & hoc ostẽdit triplici exemplo, Caiphæ, Apostoli, & Dauid. In quarta ostẽdit, qꝫ quales sunt qui sacramenta accipiunt, tales sunt eis ipsa sacramẽta. In quinta infert duplicem conclusionem contra duplicem opinionẽ Petiliani, gratias a-

Errores Petiliani.

Corpus Christi non consecratur.

[f] Fratres. Cœtus. i. collectione apostolorũ, vel ecclesiæ, vbi sunt boni & mali. xxxij. qõ. iiij. recurrat.

ADDITIO.

de consecr. distin. iiij. est vnitas ecclesiæ. Archid.

[g] Petilianus dixit. Obijciendo. dicebat enim malum sacerdotem non posse conficere: quia non est verus sacerdos, sicut nec laicus potest.

[h] Baptisma. Quasi hoc quærim? et nõ illud. & ideo nõ vacet obiectio, &c.

Mat.23.a

[i] Sacramento. Ordine & officio sine iustitia, argu. contra xl. distin. sicut viri. Sed ibi agitur de essentia sacerdotis, hic de qualitate.

[k] Si nõ dat suum. id est,

Zizania da à tritico. xj. qõ. iij. nolite. & de hoc separãdis, vt xxiij. quæstio. vij. cap. j. Vel declarauit sustinendo Iudam. ij. quæ. j. vnus ex vobis.

Zizania an à tritico separanda sit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iſſ nõ ſua ſed Dei, ad Tit.1.c in forma.ſ.eccleſiſ.

a Poteſt inferri ex hoc tex.et ſua glo.ꝙ authoritates poetarum & gẽtilium tã in iure cĩ iu cauſis poſſint al legari.cõcor.tex in l.in tantũ. cum gl.ſi. ff. de rerũ diui. Epimenides Thebanus ſacerdos malus fuit.

1 Cap.j. de hoc ẽt not.xxxviij.diſt.tur bat. ibi videas. Arc.

Item a. Cretenſes malæ beſtiæ, pigri corde. Si ergo b Apoſtolus alienigenæ neſcio cuius teſtimonium, quia verum comperit, etiam ipſe atteſtatus eſt: cur nos apud quencunque inuenerimus quod Chriſti eſt, & verum eſt, etiam ſi ille apud quem inuenimus, peruerſus & fallax eſt, nõ diſcernimus propter vitium quod homo habet c, veritatem quam non ſuam ſed Chriſti habet, & dicimus, ſacramẽtum hoc verum d eſt: ſicut ille ait, teſtimonium hoc verum eſt? Sed nunquid ideo dicimus, etiam ipſe homo verax eſt, quia dicimus, ſacramentũ hoc verũ eſt? Vobis autem neceſſe eſt, vt ſemper erretis quandiu propter hominum vitia, Dei ſacramenta violatis e: aut nos ꝓpter Dei ſacramẽta, quæ in vobis violare nolumus, etiam veſtri ſchiſmatis ſacrilegiũ f aſſumere putatis.

Item. Baptiſmi ergo puritas ab impuritate vel immunditia conſciẽtiæ, ſiue dantis, ſiue accipiẽtis omnino diſtincta eſt. Item. Memento ſacramentis Dei nihil obeſſe mores malorum hominum, quò illa vel non ſint, vel minus ſancta ſint.

Item. Si non habebat Saul g ſacramenti ſanctitatem, quid in eo Dauid venerabatur? Si autem habebat innocentiam, quare innocentem perſequebatur? Nam eum propter ſacramenti vnctionem, & honorauit viuum, & vindicauit occiſum. Et quia vel panniculũ h ex eius veſte abſcidit, percuſſo corde trepidauit. Ecce Saul non habebat innocentiam, & tamen habebat ſanctitatem, non merito vitæ ſuæ, ſed vnctionis. Nam hæc ſine innocentia haberi non poteſt, ſed ſacramentũ Dei (quod & in malis hominibus eſt) ſanctum eſt.

Item. Nos dicimus tale cuiq; ſacrificiũ fieri, qualis accedit vt offerat, & qualis accedit vt ſumat, & eos de ſacrificijs talium manducare, qui ad illud tales accedunt, quales & illi ſunt. Itaq; ſi offerat Deo malus, & accipiat inde bonus, tale cuique eſt, qualis quiſque fuerit: quia & illud ſcriptum eſt: Omnia mũda mũdis i.

Per hanc ſententiam veridicam & catholicam etiam vos Optati k ſacrificio i non eſtis polluti, m ſi facta eius diſplicebant vobis: non vtique panis illius panis luctus erat, ſub cuius iniquitatibus Aphrica tota lugebat. Sed panem luctus omnibus vobis cõmunem eſſe, omnium veſtrum malũ ſchiſmatis facit. Itẽ: Gratias ago Deo, quia tandem confeſſus es poſſe valere inuocatũ nomẽ Chriſti ad aliorum ſalutẽ, etiam ſi à peccatoribus inuocetur. Hinc ergo intellige cùm Chriſti nomen inuocatur, nõ obeſſe aliorum ſaluti aliena peccata.

Idem in lib. Pſalmorũ.

Etiam per malum miniſtrum dona Dei ad eos perueniunt, qui cum fide accipiunt.

CAN. LXXXVII.

Chriſtus quid fecit n nobis, qui tradiderit ab eccleſia, ſed damnatus ab homine non? Dicas ergo quod hæreticus excommunicatus depoſitus poteſt hoc ſacramentum & reliqua ſacramenta miniſtrare, per capitula quæ dixi. Quidam tamen contrarium dicunt: per id quꝺ eſt.xxiiij.q.j. ſchiſma. vbi dicit Pelagius, ſi veritate diuce regimur, non eſt Chriſti corpus quꝺ hæreticus conficit. Item quia hoc ſacramentum eſt ſacramentum vnitatis. vt de conſecratione. diſtinctio. ij. quia paſſus. item quia extra vnitatem eccleſiæ conſici non poteſt, vt 3.ead. extra eccleſiam. j. ead. ſacerdotes.

ADDITIO.

Intellige omnia ſ. ad Titum ſtaylttimo allegata quo ad effectum ſacramenti: vel quando non ſeruant formam eccleſiæ ſecundum Rayn. qui de hoc fatis no. in ſumma de hæreticis. ꝯ. item nunquid, &c.

n Polluti. Arg. nõ imputari ſocio peccatum alterius, ſi ei diſpliceat: dũmodo cum admoneat, vt reſipiſcat, vt j.ea. quæſt. iiij. ca. i. quod ineptiis. nullius crimen. & cap. crimen. arguxxiij.qõ. iiij. recte dicit. viij. q. j. quid autem. j. xj. qõ. iij. quod prædeceſſor. j. xxiiij. q. iij. ſi habes. xxiiij. quæ. j. ſchiſma. cõtra. j. de conſecr. diſtin. j. in ſancta. contra ſ. e. quæſt. v. ca. j. contra. Hug.

o Chriſtus quid fecit. Qui ſi gna patientiæ oſtẽdit nobis.

Primam

Primam. Id eſt, primo confectam euchariſtiam dedit. nam vna ſola eſt, & ideo nõ eſt primaꝰ vltima. Vel ſic primam. i. vnicam, & non plures.

b Ore. Cum dixit, hoc eſt corpus meum. ſ. de conſecr. diſt. ij. accipite.

c Cæteris. ſ. xxiij. q. iiij. tu bonus. & c. quam magnũ. ſ. de conſec. diſt. iij. eſt omne. cõtra. Solu. ſed ibi de buccella panis, quam ſoli Iudæ tradidit poſt ea: hic de corpore Chriſti, quod primo tradidit ſibi, poſtea omnibus dedit.

Ioan. 6. g Mat. 10. 2

d Nominauit. Vbi, neſcio, ſed credo quod ibi, qui intingit mecum manum, &c. arg. inſti. de exhere. lib. ſ. ſed fœminini.

e Loculis. Arg. cõtra infideles ſeruientes. ꝙ ſint ſicut diaboli. de pœnit. diſt. j. c. facilius. ſ. hoc idem t.

t Ad idẽ xiij. q. j. c. eccleſias. ſ. ad hoc, vbi de hoc ſ. dẽ conſecr. diſtin. ſcilicet, ꝙ ſ. eccleſiſs. contra. ſint ſicut ſed illud, quando diaboli. de forma ſeruata non pœ. diſti. j. eſt. ſ. hoc idẽ. Archi.

f Conſecrationẽ. Dum tamen ceſſet omnis paſſio vel aliqua turpis promiſſio, alioqui exerata potius, quam conſecrata dici debet, vt ſ. ea. q. iiij. c. eccleſia. ſed hoc in odium conſecrãtis. nam re vera conſecrata eſt u.

a Dũmodo forma eccleſ. fuerit ſeruata. ea. de cõſe cra. diſt. j. eccleſiſs.

h Sed obiicitur. Reſpicit ſ. ſi ergo. ſ. proxime poſitũ. Nam inducit iſta ſex c. quædam dire ſe, quædam à ſenſu cõtrario ad ꝓbãdũ quod prædeceſſor. ſ. xxiiij. q. iij. ſi habes. xxiiij. quæ. ſ. ſchiſma. cõtra. j. de conſecr. diſtin. ſ. in ſancta. contra ſ. e. quæſt. v. ca. j. contra. Hug.

u Macula. Mortalis peccati. arg. de conſecr. di. iſ. ca. & ſancta.

Acerdotes.

i Imprecantis. id eſt, inuocantis p preces. H.

k Non vitam. Quantum ad rem ſacramenti ſcilicet, vt digne conficiant. alias vita nõ exigitur vt conficiant.

ADDITIO. Sub. ſed vt proficiant offerenti. j. eucum vita. Archidiaconus.

ditorem ſuum tanta patientia pertulit, vt ei primam a euchariſtiam cõfectam manibus ſuis, & ore b ſuo commendatam ſicut cæteris c Apoſtolis traderet? Quid nobis fecit Chriſtus, qui eũdem traditorem ſuum, quem diabolum nominauit d, qui ante traditionem domini nec loculis e dominicis fidẽ potuit exhibere, cum cæteris diſcipulis ad prædicandum regnum cælorum miſit? vt mõſtraret dona Dei per uenire ad eos, qui cum ſi de accipiunt, etiam ſi talis ſit, per quẽ accipiunt, qualis Iudas fuit.

Item Gregorius.

Sacramentis epiſcopi malitia non nocet.

CAN. LXXXVIII.

Non nocet malitia epiſcopi neque ad baptiſmum infantis, neque ad eccleſiæ f conſecrationem g: quia baptiſma à Deo datur, non ab homine venit. Sic & euchariſtia & omnia q̃cunq; in altari ponuntur, nõ ab homine, ſed à Deo ſanctificationem accipiunt.

Sed obꝺicitur h illud Hieron. in Sophoniam.

Non verba ſed merita ſacerdotum euchariſtiam faciunt.

CAN. LXXXIX.

Sacerdotes, qui euchariſtiæ deſeruiunt, & ſanguinẽ domini populis i eius diuidunt, impiè agunt in lege Chriſti putantes euchariſtiã imprecantis i facere verba, non vitam k: & neceſſariam eſſe tantùm ſolennem orationem, et nõ ſacerdotum merita, de quibus dicitur: Sacerdos in quacunque fuerit macula l, non accedat offerre oblationes domino.

Item Alexander.

Tantò facilius ſacerdotes exaudiuntur, quantò apud Deum ſunt digniores.

CAN. XC.

Pſi ſacerdotes pro populo interpellant, & peccata populi comedunt m, quia ſuis precibus ea delent atque cõſumunt, qui quantò digniores fuerint, tantò facilius in neceſsitatib⁹, pro quibus clamant exaudiuntur.

Item Gelaſius Elpidio epiſcopo.

Non adeſt ſacramentis ſpiritus ſanctus, quæ per criminoſos miniſtrantur.

CAN. XCI.

Sacroſancta n religio, quæ catholicam continet diſciplinam, tãtam ſibi reuerentiam vendicat, vt ad eam quilibet, niſi pura conſcientia, non audeat peruenire. Nam quomodo ad diuini myſterij conſecrationem o cælestis ſpiritus inuocatus aduenier p, ſi ſacerdos & qui eum adeſſe deprecatur, criminoſis plenus actionibus reprobetur?

Item Greg. in regiſtro.

non miniſtri adminiſtratio, vt ſ. de conſecratio. diſt. iiij. non eſt aqua.

p Aduenier. Aduenier quidem magis ad conficientis detrimentum, quam ad ſalutem: vt de conſec. diſtin. iij. cap. & ſancta.

Neceſſe

1 Hic videas quod not. ij. diſ. de his in gl. vlt. iuxta fin. & extra de celeb. miſſa. de homine. Archidia. Sacerdos quilibet p mõſtrali peccato ſu ſpenſus eſt quo ad ſe. 4 Sic x. q. j. quia. Sacerdotes comedunt pecata populi. 5 Vt ſ. c qõ. vt cuidenter. 6 Vt xiij. qõ. ij. animæ.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Necesse est. Vasa. i. subditorū animas, qa dominus in eis sedet [1], vt xxiij. q̄. iiij. Nabuchodonosor. xxxij. quæ. v. si Paulus. quorū sanguis requiritur de manibus nostris. xliij. di. Ephesijs.

b Ad interiora. Id est, spiritualia & cælestia. Vel dic, i. ad vitia: & tunc dic perducendas vapulaturas à primo mancipio gehennæ. xl. distinct. si Papa.

c Interrogo. Verbū. i. pdicatio, quæ plures conuertit, & plus facit compungi homine: ita vt omnia peccata per eā tollantur. sed per corpus Christi tantum venialia tollunt, vt de consecr. dist. ij. iteratur. & c. quotidie. & sic non obstat §. e. multi.

d Verbum. i. id quod verbo significatur, vel per verbum concipitur.

e Cadere. De cōsec. di. ij. qui bene.

f Neq;. No. q̄ tria dicunt hic. s. q̄ sacramenta dn̄i non rite vel recte conferunt, nisi à dignis conferātur, & à dignis sumant, & in forma ecclesiæ. Primū notatur ibi, nisi per sacerdotē. Secundū, ibi, nec nisi. Tertiū ibi, atq; id, &c. Quidā diuidūt ca. in duas partes. In prima fit mētio de sacrificio, quod ab eo accipitur, p quo offert: & hoc vsq; ad illum locū, atq; id. In secunda fit mentio de sacramēto, quod nō accipitur ab eo, pro quo offertur. & dic sine vitio. id est, sine peccato.

g Rite. quo ad offerentem & accipientem.

h Pro quibus offertur supple, nec potest rite offerri,

1 Alias, iacet.

† Alias, si sordida ipsa stercoris lutum, &c. Esa. 52. d

Prædicatio est efficacior corpore Christi.

Manus immunda tacta inquinat, non mundat.

CAN. XCII.

Necesse est, vt munda sit manus, quæ diluere sordes curat: ne tacta quæq; deterius inquinet, si sordida † sequens lutum tenet. Scriptum nanq; est: Mundamini qui fertis vasa [a] domini. Domini etenim vasa ferunt, qui proximorum animas ad interiora [b] perducendas, in conuersationis suæ exemplo suscipiunt.

Item Augustinus.

Aequè seruandum est verbū Christi, & corpus Christi.

CAN. XCIII.

Interrogo vos, fratres, vel sorores †, dicite mihi, quid plus videtur vobis: corpus Christi, an verbū [c] Christi? Si vultis verè respondere, hoc dicere debetis, quòd non sit minus Dei verbum, quàm Christi corpus. Et ideo quāta solicitudine obseruamus, quando nobis Christi corpus ministratur, vt nihil ex ipso de manibus nostris in terram cadat, tāta solicitudine obseruemus, ne verbum domini, quod nobis erogatur, dum aliud aut cogitamus, aut loquimur, de corde puro pereat: quia non minus erit reus, qui verbum [d] Dei negligenter audierit, quàm ille, qui corpus Christi sua negligentia in terram cadere [e] permiserit.

Item.

De eodem.

CAN. XCIIII.

Neque [f] potest ritè [g] offerri, nisi per sacerdotē iustum & sanctum: nec nisi ab eis accipiatur, quod offertur, pro quibus [h] offertur: atque id sine vitio [i] sit, vt pro vitiosis [k] mundandis [l] posit offerri. Hoc certè omnes cupiūt, qui pro se offerri sacrificium Deo volunt.

Cùm uita [m] sacerdotum eucharistiæ necessaria esse dicitur, non consecrationi, sed effectui intelligendum est. Non enim effectum salutis confert ei, quem merita faciunt indignum, potius completur in eo illud Apostoli: Qui manducat corpus domini, & eius sanguinem bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Ergo contra eos, qui crebra oblatione sacrificij se putant posse mundari, non cessantes impiè agere in lege Dei, intelligitur illud esse dictum Hieron.

Quòd uerò sacerdos etiā si malus sit, tamē pro officio suæ dignitatis gratiam trāsfundat hominibus, testatur August. in libro quæstionum ueteris & noui testamenti.

Sacerdotes nomen Domini inuocant, dominus autem benedictionem præstat.

CAN. XCV.

Dictū est [n] à domino in Numeris ad Aaron: Vos ponite [o] nomē meū super filios Israël: ego dn̄s benedicā eis, vt gratiā traditā per ministeriū ordinati trāsfundat hominib9, nec voluntas sacerdotis obesse aut, pdesse [p] posit, sed meritū benedictionē poscētis. Quanta autē dignitas sit sacerdotalis ordinis, vel officij, hinc aduertamus. Dictū est autē de nequissimo Caipha interfectore saluatoris inter cætera, Hoc autem à seipso non dixit, sed cùm esset princeps & pontifex sacerdotū anni illius, prophetauit. Per quod ostenditur, spiritum sanctum

Num. 6.

Ioan. 11.

nisi ab eis.

i Sine vitio. Id est, non fit citra formā ecclesiæ, sed in ipsa forma ecclesiæ.

k Vt pro vitiosis. Expone vt rectè posit offerri p vitiosis. i. venialia habētibus. Sed intellige generaliter, quia offertur etiam pro habētibus mortalia [2].

l Mundandis. Id est, venialis peccati maculam habentibus.

m Cum vita. Respicit hoc cap. sacerdotes. & bene soluit. & ad confirmandam suam solutionē inducit capitulum sequens.

n Dictum est. Probat Aug. quod benedicere non tantum meritum, sed etiam ordinem requirit. In prima ergo parte ponit authoritatē domini vsque ibi, quanta. In secunda probat intentionē suā & authoritate, & exēplo Caiphæ.

o Vos ponite. Id est, inuocate [3].

p Prodesse. Hic colligitur, quod licet voluntas sacerdotis non sit, vt p sit, prodest tamen. j. de consecra. dist. iiij. nō illud te. Sed quid si cantet missam, vt Deus perdat aliquos? confiteret re vera, sed debet puniri. Argum. xxvj. quæstio. v. quicunque.

Quod

2 Scilicet vt cōpensantur, & vt mitigetur pœna. xiij. q. ij. tēpus. Ioan. de Fi. 1. Cor. 11.

3 Eclesiæ fur sacerdotibus de his ministeriis sit benedictionibus, vbi ordo sacerdotalis exigitur. Archidia.

a Quod vero. Dictum est supra in §. si ergo. quod sacramenta dignitatis ab hæreticis collata effectum non habent: contra quod allegat authoritatem Anastasij, quam ostendit friuolam esse authoritate Gelasij & Felicis.

datorem gratiarū nō personā seq digni aut indigni, sed ordinē traditionis: vt quāuis aliquis boni meriti sit, nō tamē possit benedicere, nisi fuerit ordinatus, vel officij ministerium exhibeat. Dei autem est effectum tribuere benedictionis.

Quòd uerò [a] per hæreticos sacramenta dignitatis ministrata dicantur carere effectu, improbatur authoritate Anastasij papæ, qui ordinationē Achatij, quamuis hæretici, ita ratam approbat, ut etiam eis quos post damnationem baptizauit, uel ordinauit, in nullo ream personam nocuisse asserat. Sed hoc cum illicitè & non canonicè, imò contra decreta suorum prædecessorum fecisse & successorum, probāt Felix & Gelasius, qui Achatiū ante Anastasium excommunicauerūt: et Hormisda qui ab ipso Anastasio tertius eundem Achatium damnauit. Vnde etiam ab ecclesia Romana repudiatur, & à Deo fuisse percussus legitur, etiam in gestis Romanorum pontificum, hoc modo: Anastasius secundus natione Romanus, &c. Require retrò in tractatu [b] decreta. epistol.

Itē obijcitur [c] illud Augustini ad Parmenianū de hæreticis & damnatis.

Qui recedit ab ecclesia, nec baptisma, nec ius dādi amittit.

b In tractatu. Per hoc pbatur, quod Gratianus non diuisit per distinctiones hoc opus, arg. xj. quæst. iij. capit. ad mensam. §. euidenter.

c Item obijcitur. B i scilicet, quod dictum est supra ead. §. cum ergo Innocentius. & capit. Arrianos.

d Quod quidam. *CASUS. Opinio est quorūdam, quod sacerdos vel episcopus recedens de ecclesia ad hæreticos, sacramentum baptismi non amittit, sed sacramentum ordinis amittit. Istud improbat Augustinus multipliciter. Primo sic, quia cum vtrunque sit sacramentū, nō potest assignari ratio, quare potius perdatur vnum, quā aliud. Secunda sic, quia consuetudo ecclesia est, quod cum tales redeunt, non solent reordinari, si eos ecclesia vult tolerare. Tertio dicit, quod sicut recedens ab ecclesia vtrunq; retinet, sic videtur quod vtrunque potest conferre alijs extra ecclesiam, licet male conferat: & cum quis recipit sacramētum extra ecclesiam, si reuertitur ad ecclesiam, non est sacramentum iterandum in eo. Et hoc probat tripliciter, per baptismum datum à laico, quòd non iteratur. licet illud iniustè detur: per signum publicæ monetæ impressum ab eo, qui non debuit imprimere: & per characterem militiæ, qui non repetitur.*

e Dandi. scilicet ordinem.

CAN. XCVI.

Quod quidam [d] dicunt: Baptisma quod accepit, non amittit, qui recedit ab ecclesia: ius tamē dandi [e] qd' accepit, amittit: [f] multis modis apparet frustra & inaniter dici.

Primò, qa nulla ostēditur causa, cur ille, q ipm baptismū amittere [g] nō potest, ius dandi [h] possit amittere. Vtrunq; enim sacramētū est, & quadā cōsecratione vtrunq; [i] homini [k] datur, illud cùm baptizatur, istud cum ordinatur. Ideo nō licet à catholico vtrunq; iterari. Nam si quando ex ipsa parte [l] venientes etiam præpositi pro bono pacis correcto schismaticorū errore suscepti sunt: etsi visum est opus esse, vt eadem officia gererēt, quæ agebant, nō sunt tamen rursus ordinandi: sed sicut baptismus in eis, ita ordinatio mansit integra: quia in præcisione fuerat vitiū, quod vnitate pacis est correctum: nō in sacramētis, [m] quæ vbicūq; sunt, [n] ipsa vera sunt: & cùm ipsi expedire videtur ecclesiæ, vt præpositi earū veniētes ad catholicā societatem, honores suos ibi non administrēt: non eis tamen ipsa ordinationis sacramēta detrahūtur, sed manent etiā sup eos. Ideoq; non eis in populo manus [o] imponitur, ne non homini, sed ipsi sacramēto fiat iniuria. & infrà.

Sicut autem est in ba-

f Amittit. characterem enim non potest amittere, licet videatur aliter dici xj. quæst. iij. episcopus.

g Amittere. Nā vbi eadem ratio, & idem ius. ff. ad legē Aquiliā. illud. An tamen hoc sit verum, notatur xxviij. quæstio. j. c. sic enim. xxxij. quęst. vij. cap. Apostolus. supra ead. quæstio. cap. manus impositio. §. cum ergo.

h Ius dandi. scilicet ordinem. de consecra. distinct. iiij. cap. ostenditur. Vel potestatē conferendi baptisma: infra xxxij. quæst. vij. licite.

i Vtrunque. scilicet baptismus & ordo.

k Homini. Hoc de baptismo sacerdotis, in quo potestas baptizandi est sacramētum. in laico est quædam licentia, non sacramentum, [2] argumē. quod sententia hæretici valeat, & ligatio & solutio: cum ius ligandi, iudicandi, atque soluendi à tempore consecrationis acceperit. supra distinc. xlviij. [3] capitulo primo.

l Parte. Collectio enim hæreticorum, rectissime pars appellatur, à partiendo, id est, diuidendo.

m Non in sacramentis. fuit vitium scilicet.

n Sunt. Quia à quocunq; dentur, iterari non debēt: & ideo ipsa sunt, id est, firma & vera sunt & bona.

o Manus. Supra eadem quæstione. capitulo, manus impositio. contra. sed hic de consecratoria.

1 Adde p intellectu huius glosę quod olim signabantur milites quadam nota, seu figura in illius ab alijs discretionē. 1. stigmata. C. de fab. li. xj. not. in l. peñ. ff. ex quib. cau. maio.

Hereticus ligare & soluere potest.

2 Scilicet est ius dandi: quia nō habet nisi ex permissione, sed si confert, est verum sacramentum. quod dic, vt legit & no. de cōsecr. distin. iiij. sanctū. Archidia.

3 Alias, lxviij.

Universidad de Deusto Biblioteca

ptismo, quòd per eos† dari possit, sic in ordinatione ius dandi[a] est: vtrunq; quidem ad perniciem suã quandiu charitatẽ non habent vnitatis. Sed tamen aliud est prorsus nõ habere, aliud ꝑniciosè habere, aliud[b] salubriter habere. Quicquid nõ habetur, dãdum est cùm opus est dari. Quodverò perniciosè habetur, per correctionẽ depulsa pernicie agẽdũ est, vt salubriter habeatur. Quòd & si laicus alicui pereũti necessitate[c] compulsus baptisma dederit, quod cùm ipse acciperet, quomodo dãdum esset alicui, didicit: nescio[d] an quisquam dixerit piè esse repetendum. Nulla enim cogente necessitate si fiat, alieni muneris vsurpatio est. Si autẽ necessitas vrgeat, aut nullum, aut veniale delictum est.[e] Sed si in nulla necessitate vsurpetur, & à quolibet cuilibet detur: quod datum fuerit, nõ potest dici non datum, quãuis rectè dici possit illicitè datũ. Illicitam ergo vsurpationem corrigit reminiscentis & pœnitentis affectus: quòd si non correxerit, manebit ad pœnã vsurpationis, quod datum est, vel eius qui illicitè dedit, vel eius qui illicitè accepit, non tamen pro non dato habebitur.[f] Si enim aliqui furtim & extraordinariè non in monetis[g] publicis aurum, vel argentum percutiendo signauerint, cùm fuerit deprehensum, nónne illis punitis,[h] vel indulgentia liberatis, cognitum regale signũ thesauris regalibus congregatur? Et paulò pòst: Si fortè militiæ characterem in corpore suo non militãs pauidus exhorruit,[i] & ad clementiam Imperatoris cõfugerit, & impetrata venia militare iam cœperit: nunquid homine liberato atque correcto character ille repetitur, an non potius agnitus approbatur? An fortè minus habent sacramenta Christiana, quã corporalis hæc nota? cùm videamus nec apostatas carere baptismate: quibus vtiq; per pœnitentiam redeuntibus non restituitur: & ideo amitti non posse iudicatur. De ijs,[k] q ab ecclesiæ catholicæ vnitate separati sunt, nulla iam quæstio est, quin habeant & dare possint sacramenta: sed perniciosè habent, perniciosèq; tradunt: quia extra vinculum pacis sunt. Neutri sacramento iniuria facienda est. & infrà.

Sicut nõ rectè habet, qui ab vnitate recedit, sed tamen habet, & ideo redeunti nõ redditur: sic etiam non rectè dat, qui ab vnitate discedit: sed tamẽ dat, quod accepit: & ideo quod accepit, ab eo venienti ad vnitatem non iteratur. Et infrà. Sicut redeũti nõ datur, quod & foris habebat: sic venienti repetendũ non est, quod foris acceperat. Vnde consequenter intelligitur peruersitatem hominum esse corrigendam, sanctitatem autem sacramentorum in nullo peruerso esse violandam. Constat enim eam in peruersis hominibus, & sceleratis, siue in eis, qui intus sunt, siue in eis, qui foris sunt, impollutam, atque inuiolabilem permanere: & quòd dicuntur eam mali polluere, quantũ in ipsis est dicũtur, cùm illa impolluta ꝑmaneat: sed in bonis permanet ad præmium, in malis permanet

† Alias, omnes.

[a] Dandi. i. consecrandi. vel dandi ipsam ordinationẽ.

[b] Aliud. Argum. contra illud generale, quod est extra de translatio. inter corporalia. & vij. quæst. j. factus. ff. si quis cau. l. quoties. arg. lxiij. dist. Salonitanæ. xlv. distin. de Iudæis. vij. q. j. cap. episcopus.

[c] Necessitate. Hic aperte colligitur, quod laici non habent ius baptizandi, nisi large dicatur ius, vel potestas, id est, permissio: vt j. de consec. distin. iiij. constat. & cap. à quodam. & xxx. quæst. j. ad limina. — Baptizandi ius non habent laici.

[d] Nescio. Id est, non approbo, si qs dixerit repetendũ.

[e] Veniale delictum est. Hic philosophicum temperamentum est, nam in veritate nullũ est. Et est simile xxij. q. ij. in quibus. — Philosophicum têperamentum.

[f] Habebitur. Argu. contra extra de iure patro. quod autem. in fine.

[g] In monetis. id est, signis, vel sigillis, numismatibus, vel instrumẽtis monetam cudendi.

[h] Punitis. Isti varijs pœnis puniuntur. C. de fal. mo. per totum. Parcitur tamen illi, qui formauit, si antequam signum imprimat pœnitet. ff. ad legem Corneliam de fal. qui falsam, &c.

[i] Exhorruit. Qui forte fugit de bello publico, & ita infamis effect° est.[1] vj. q. j. infames. & hoc intelligitur de militibus illis, qui iurauerunt se mortẽ nõ euitaturos pro republica. & isti habebãt stigmata, vel alia signa de aliquo colore, de quibus dictum est: Milites nostros arma scire volumus, non leges. C. de iur. de lib. sancimus. Vel sensus est huius literæ, quod si aliqs præter authoritatẽ principis adeptus est militiæ cingulum, & post reconciliatur ipsi principi, erit ne in eo iterandus character? quasi dicat, non. ADDITIO. Et secundum istam lecturam dic exhorruit, scilicet quia à principe non acceperat. & nota hic militibus characterem imprimi. Ioã. de Fant.

Infamis est de bello publico fugiẽs.
[1] Cõcor. text. in l. non oẽs. §. item qui desertore. cũ ibi no. per doct. ff. de re mili.

[k] De ijs. Repetit quæ iam dicta sunt. dubitatur hic fore §. sed non est dubitandum, quia non est.

Ex his. Hæc est duodecima pars huius quæstionis, in qua intendit probare, quod sacramentum ecclesiæ tale est illi, qui accipit, qualis est ille, qui accipit, vel qualis est qui sacrificat: nec malitia dantis impedit bonitatẽ: & hoc probat per multas similitudines, quas ponit in hoc. §. & per nouẽ authoritates, et hoc probat vsq; ad ca. statuimus. ij. Ioãn. de Fantu.

Ex his.

ad iudicium: & infrà. Quomodo catholici non clarificãt dominum qui sacramẽta eius tã debita veneratiõe, ꝓsequũtur, vt etiã si ab indignis tractata fuerint, vel sua peruersitate dãnatis, illa intemerata sanctitate ꝑmanere demonstrantur.

12 *Ex his[a] uerbis Augustini constat in omnibus tam apostatis, quàm hereticis, uel damnatis permanere Christi sacramẽta uera quantum ad se, & sancta: & nisi pœnitentia, uel indulgentia subuentũ fuerit, ad damnationem usurpatoris peruenient, uel habentis, uel dantis, uel accipiẽtis. Quid ergo prodest, quòd uera & sancta sunt, cùm usurpatores suos æquè perimant[b], ac si essent mala, & noxia? Crassus[c] aurum sitiuit, aurum bibit: æquè perijt uero auro, sicut uero ueneno. Item aurum[d] æquè uerum est in arca furis, sicut in thesauris Regis. sed à fure, quia illicitè habetur, illicitè datur uel accipitur: à rege autẽ licitè habetur, licitè datur & accipitur. Ideo ipse fur, & cõicator furti (nisi fortè de cõsciẽtia furti[e] se purgauerint) ut perhibet[f] Gelasius ad Anastasiũ Imperatorẽ, uterq; iustè et dignè dãnabitur. Opponitur[g] autẽ huic sententiæ[h] Augustini: Potestas dãdi baptismũ, & ius consecrandi dominicũ corpus, & largiẽdi sacros ordines, plurimũ inter se differunt. Suspen'o enim uel deposito sacerdote, nulla ei relinquitur potestas sacrificandi. Sacramentũ tamen baptismi non solũ à sacerdote deposito, uel laico catholico, uerùm etiã ab hæretico, uel pagano[i] si ministratum fuerit, nulla reiteratione uiolabitur: nulla autem ratio sinit, ut inter sacerdotes habeantur, qui de manibus laici, uel pagani oleum sacræ (imò execrandæ) unctionis assumunt. Non ergo consequẽter[k] colligitur, ut si recedentibus à fide ius baptizandi relinquitur, pote-*

[a] Ex his. Infert ex præcedenti c. quod sacramenta vera sunt apud hæreticos indistincte vsque ad §. opponitur. & ibi obijcit August. prout ipse intelligit August. dicere vsq; ad §. sed ne. ibi ponit vnam solutionem vsque ad §. quamuis. vbi ponit aliam bonam & catholicam, ad quam probandam inducit quatuor exempla, quę notabo in litera.

[1] Ista fuit expositio Hugo. & Lauren.

[b] Perimant. Illa, i. eorũ abusio[1]. ab isto loco dicit Io. de Fan. quod verba sunt Augusti. vsque ad §. opponit. Hu. contra, imo Gratiani, vt in notula hic apparet j. ead.

[c] Crassus. Iste dictator fuit contemporaneus Iulio Cęsari & Põpeio: & à Parthis auro feruenti interfect° est. — Marcus Crassus, Iulius Cæsar, & Põpeius fuerunt contemporanei.

[d] Aurum. Cuius ope, vel cõsilio furtum cõmittitur, tenetur. ff. de cond. furt. proinde. Est aũt differẽtia inter furem & communicatorem, quia communicator, manifestus esse nõ potest. ff. de furt. l. is qui opem. — Fur & cõicator differunt. Concord. text. in l. vxori. cũ ibi not. ff. de vsufru. leg.

[e] Furti. Videtur ergo quod tenetur quis se purgare de cõsciẽtia. ar. instit. de obli. quæ ex delict. §. sed hæ actiones. C. de fur. ciuile. ar. j. q. iiij. quia præsulatus. cũ suis concor. Et ita est argu. quod quis potest & tenetur indicare furem. arg. extra de fur. l. qui cũ fure. cum cõcor. ibi positis. Argu. cõtra. ff. de condi. ob turpẽ causam. idẽ & si ob stuprũ. c. vlti. & ff. de præscrip. verb. l. solet. Nam invtraq; dicitur, quod licite possum accipere[2] pecuniam à domino, vt seruum indicem fugitiuum. Ioan. Sol. in casu isto videtur posse dici, quod secundum canones non est licitum accipere, secus secundum leges. B. — Furem tenetur quis indicare.

[2] Sub. & si æs accipiat, peccat accipiens secũdum canones, & sic etiam no. Vin. Lau. & Tan. et Ber. in dicto ca. qui cum fure. Archi.

[f] Vt perhibet. Hic apparet potius hæc esse verba Gratiani, quam Augustini.

Opponitur. CASVS. *Opponit hic Gratianus contra suprascripta, s. quod hæretici non possunt conferre ordines, etsi baptizare possint. Nam sacerdos etiam depositus etsi baptizare possit, conficere tamẽ non põt: nec episcopus depositus põt ordines conferre, etsi possit baptizare. Sed huic oppositioni apponit duplicem solutionem. Prima hæc est, quæ incipit ibi, sed ne. quod qui extremã manus impositionẽ recipiunt in ecclesia, eius potẽtiã retinẽt, etiam recedẽtes ab ecclesia, ad similitudinẽ characteris matrimonij, qui post diuortiũ, vel votũ retinetur: secus si extra ecclesiã. Ponit et aliã solutionem Gratia. quæ incipit ibi, quãuis. vbi dicit quod sacramẽta hæreticorum vera sunt, dũmodo in forma ecclesiæ sint celebrata: sed nõ habẽt effectũ in male ministrãtib°, & male suscipientibus. Quod probatur quatuor ratiõibus. Primo per verã eucharistiam traditã proditori. Secundo ꝑ verã ꝓsentiã Christi in in patria sua, quæ ibi non habuit effectũ, qa ibi fidẽ nõ inuenit. Tertio ꝑ duplicẽ transfigurationem Christi, quarũ vna incredulis non profuit. Quarto, quia ita virginitatẽ habuerunt fatuæ virgines vt prudentes. Demum concludit, quod vera sunt hæreticorũ sacramenta in se, sed obsunt male suscipiẽtibus, & male ministrãtibus. Et ad hoc inducit sequẽs capitulũ.*

[g] Opponitur. Hoc modo procedit in hoc §. primo ponit obiectionẽ suã contra arg. quam tãgit vsque ad §. sed ne. ibi ponit quandam solutionem suam, quæ protendit vsque ad §. quãuis, &c. Ibi autem ponit aliam, quæ magis cõmunis est: ad quam probandã inducit quadruplex exemplum. primum ibi, ipsa enim. secundum ibi, item dñs in patria, &c. tertium ibi, qđ vt plane. quartum de decem virginibus, qđ incipit ibi, sic & oẽs, &c. Vltimo cõcludit ab illo loco, Sciẽdũ vero. & ad probandã cõclusionẽ suã inducit c. ꝑ Esaiam.

[h] Sententiæ. c. præcedentis, vbi dicit quod vtrũque quadam consecratione datur, & ita videtur parificare ordinem & baptismum.

[i] Pagano. Supra e. q. si quis per ignorãtiã. §. e. spiritus sanctus. §. ecce quando. j. de conse. distinct. iiij. quos à paganis. j. de consec. distinct. iiij. à quodam.

[k] Consequẽter. Noli hic reprehendere magistrum. nam opponendo dicit hoc, vt patet ex solutionibus sequentibus, maxime ex secunda.

Potestas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Potestas. i. executio potestatis: & sic verum dicit, alias mentitur. Nam potestas sacrificandi, id est, ordo sacerdotalis in eo remanet.

b Potestatē. Non bene argumētatur: qa si vocet potestatem sacerdotalē ordinem, vel sacramentū, nec hic, nec ibi amisit potestatem: sed si executionem, & hic & ibi amisit.

c Largiendi. Sed cum hæreticus præcisus posset conferre tam baptisma, quam ordinē, quæ specialitas erit in baptismo? Dico qp in casu necessitatis non peccat baptizans. quod nūquā est in collatione ordinum.

Hæreticus baptismū, & ordinē conferre potest.

d Non amisit. In necessitate, & cum solennitatibus. 5 o. dist. qui sub gradu.

e Sed ne. Hoc dicit Gratianus ac si Augustin. intellexisset, ius dādi habēt, id est, executionē: & ita soluit.

f Vnitatē. Hic tāgit Gratia. opi. Io. de Rā. dicētis qp si recipit vltimā manus impositionē in ecclesia, &c. hæc opinio videtur expresse cōfirmari ex iis quæ de schisma. c. j. modū sit dātur. ix. q. j. ordinā. hæreticus, nationes.

a Id est, qui factus est episcopus ordinē cō-

g Sacramento tribus. i. quia si ordinem extra ecclesiā reciperet, licet non deperderet vltimā beāt: & hoc est qd dicit vltimā manus imposita, sine cōsecratione, &c. id est, ex-

h Dissoluunt. xxxv. q. ij. c. ij.

i Calcedonensi. Supra ea. q. c. si quis, ordines cōfer-

k Et Innocentio. renō pōt: Supra eo. ventū.

l Quamuis. Sol. & quātā. ti ordinavera sit quam & Tutus est, ni- tetigit, & quæ vehil recitatur j. dc. q. j. in pit, sec. principi. & Ie. s. sidum Hu. ergo.

m Bas. Quatum

stas[a] etiā distribuendi sacros ordines eis relinquatur: quamuis utrunque à cōsecratione proueniat. Degradatus enim episcopus potestatem [b] largiendi [c] sacros ordines non habet, facultatem tamen baptizādi non amisit [d]. Sed ne [e] Augustinum in hac sententia penitus reprobemus, intelligamus aliud esse potestatem distribuendi ordines sacros, aliud esse executionē illius potestatis, qui in traunitatē [f] catholicæ ecclesiæ cōstituti, sacerdotalē, uel episcopalē unctionē accipiunt officiū & executionē sui officij ex cōsecratione adipiscūtur. Recedentes uerò ab integritate fidei, potestatē acceptā sacramēto tenus [g] retinēt, effectu suæ potestatis penitus priuātur: sicut cōiugati ab inuicē discedentes, coniugiū semel initum nō dissoluūt [h]. ab opere tamē cōiugali inueniuntur alieni. De his ergo, qui accepta sacerdotali potestate ab unitate catholicæ ecclesiæ recedūt, loquitur Augustinus, nō de illis qui in schismate uel in hæresi positi sacerdotalem unctionem accipiunt: aliōquin esset contrarius Calcedon. nsi [i] cōcilio, in quo ordinati à simoniacis, in nullo proficere iudicantur, & Innocentio [k], qui ordinatos à cæteris hæreticis, per prauam manus impositionem solam damnationem, & capitis uulnus assecutos testatur. Quamuis [l] ad primā, vel quantum ad secundam, prout videbat duobus discipulis in castellum Emaus euntibus. Sed quare dicit in carne, cū etiam modo sit dīs in carne? sed dicit quidam in carne, scilicet mortali: sed male. nam in carne mortali semel tamū transfiguratus est: post passionem vero etiam semel. & ideo potest dici cū esset in carne, id est, inter carnales, vbi carnem assumpsit. Vel pōt intelligi in carne, scilicet mortali, & sic fuit ibi punctus. bis transfiguratus est, cum esset in carne in vna transfiguratione, &c. quasi diceret in carne mortali. i. vna trāsfiguratio, scilicet in monte Thabor. in altera post resurrectionem, in specie scilicet peregrini apparens.

Christus bis in carne transfiguratus est.

ADDITIO.

Scilicet duobus discipulis in castellū Emaus euntibus. Hug.

n Sol. Scilicet Christus. & hoc est primum exemplum.

o Apparuit mirabilis. corā Iacobo, Petro et Ioāne, in monte Thabor.

p Alium. Id est, alterius modi. Soto.

possit generaliter dici sacramēta, quæ apud hæreticos non aliter quā in ecclesia Dei celebrātur, uera et rata esse quantū ad se: falsa uerò et inania quantum ad effectum, & in ijs, à quibus malè tractātur, et in illis à quibus malè suscipiuntur. Nec mirū. Ipsa enim salus nostra buccellam Iudæ dedit, statim cū buccella nō bonus, sed malignus spiritus intrauit. Quare? Non quia bonus non daret bonum: sed quia malus malè accepit bonum: sic quod bonum, effectum bonum non habuit, quia ubi illud faceret, non inuenit. Item dominus in patria sua præsens & uerus affuit, non per malum ministrum, sed per scipsum nihil potuit: quia fidem non inuenit: Pro perfidia aliorum non caruit sua ueritate, sed effectus boni uirtute. Quod ut planè in omnibus sacramentis ostenderet, bis [m] est transfiguratus cùm esset in carne. In una transfiguratione sicut sol [n] apparuit mirabilis [o], ut fides credentiū augeretur ad cōtemplandā cælestē g'oriā super se eleuatā. In altera, ut peregrinus incognoscibilis de se dubitantibus ire longius se finxit, & ne agnosceretur oculos eorum tenuit. Ad quid aliud, nisi ut quia per fidē non erat in cordibus eorū, longius se ab eis recedere ostēderet, & quia ipsum nō credebāt esse quod erat, uideret eum alium [p], quàm erat? Ecce in utraque uisione sua erat præsentia & ueritas, sed in una exigebatur fides, ut magis crederent, qui ùm credebant: in altera tenebatur incredulitas, nec etiam agnoscerent, quod uidebant.

Sacramentum ergo corporis & sanguinis sui alijs est ad salutē, alijs est ad iudicium. Fides etiam quāuis sit uera, tamen sine operibus mortua est. Sic & omnes decē uirgines æqualiter erāt uirgines, sed ex his quinq; erāt fatuæ, & quinque prudētes. Aequa erat uirginitatis ueritas: sed pro eiusdē uirginitatis intētione nō omnibus æqua meriti idētitas. Sic etiā est æs sonās, [a] aut cymbalū tinniēs, martyrium uel eleemosyna, quam nescit charitas. [b] Si uerò cæcus cæco [c] lucrnæ ministret ueritatem, neuter tamen ideo magis suam illuminat cæcitatem. Sic & malus ministrat malo ueras sacramenta, sed non ideo dona spiritualia: quia malis eorum meritis Spiritus sanctus impeditur, ne in eis, [d] quod suum est operetur. Vnde Innocentius [e] cùm hæreticorū baptisma concedat esse ratū, nō tamē ex illo baptismate cōcedit haberi spiritū sanctum. Et Leo hos, qui formā baptismatis acceperunt, nō sint rebaptizari: sed iubet Spiritū sanctū quē ab hæreticis nemo accipit, per eius inuocationē, & manus impositionē à catholicis sacerdotibus consequi. Sciendum uerò est, quòd sacramenta hæreticorum dicuntur irrita, uel damnanda, falsa & inania, non quantum ad se: cùm sint sancta & uera etiam ab hæretico celebrata: sed quia cùm illicitè dātibus perfidis sint ab eis sacramenta. [n] Nō alijs. Ar. quā de vno, &c. vt dist. xlv. ca. disciplina. ibi, meus nō est. ar. contra. j. xxiij. q. iiij. cap. forte.

Merce

ad iudicium, illicitè ab eis acipientibus non conferūt Spiritum sanctū. Irrita & non uera dicuntur, quia quod promittunt, & conferre creduntur, nō tribuunt: & ideo damnāda, ut ea dari, uel recipi ab hæreticis nō approbentur, sed interdicantur. Nō enim quātum ad se polluta sunt, quamuis ab hæreticis pollui dicantur. Vnde Gregorius communionem Arrij uocat execrationem, & Innocentius uocat Bonosij ordinationem damnationem: non quòd ita in se sint, sed quia malè dantibus, uel accipientibus id efficiunt. Sic etiam Hieronymus in Oseæ sacrificia [f] eorū panem luctus uocat, non quantum [g] ad se sed quantum ad effectum, quod ipsemet ostendit subiungens: Quicunque comederit ex eo, cōtaminabitur: quia sibi ad iudicium sumet.

Osee 9. a

Hinc etiam Augustinus libro secundo contra epistolam Parmeniani.

Sacramenta quamuis obsint indignè tractantibus, prosunt tamen dignè sumentibus.

CAN. XCVII.

PEr Esaiam dominus dicit: Facinorosus, qui sacrificat mihi vitulum [h], quasi canem occidat: qui coquit [i] similaginem, quasi sanguinem porcinū: & qui offert thus in memoriam, quasi blasphemus. Quilibet vbilibet offert sacrificiū tali corde, vel factis, vt hoc [k] mereat audire, [l] perniciem sibi infert: nō illis bonis, [m] qui secūdùm prophetam Ezechielem gemunt & mœrēt peccata & iniquitates, quę sunt in medio eorum, quamuis inde se nō corporaliter separēt. & infrà.

Esa. 66. a

Ezec. 9. b

Sacrificia impiorum eis oberunt, qui offerunt impiē. Nam vnum atque idem est sacrificium, propter nomen domini, quod ibi inuocatur, & semper est sanctum: & tale cuique fit, quali corde ad accipiendum accesserit. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit: non alīs, [n] sed sibi. & infrà. Hoc penè in omnibus talibus quæstionibus intelligendum esse admonemus: quia simul omnia sacramēta, cùm obsint indignè tractantibus, psunt tamen per eos dignè sumentibus. et infrà.

Spiritus sanctus in ecclesiæ p̄posito vel

a Sonās. quia seipsum cōstringit alij sonum præstans.

b Charitas. ī. ead. quæst. c. vide.

Cæcus cæco ducatū præstare nō debet. Mat. 15. a

c Cæco. Si cæcus cæcum conetur ducere secum, In foueam ductor primum cadet, & inde secutor.

d Ne in eis. Existēdo in hæresi vel quo ad effectū, nisi in causa necessitatis vel ignorāter. ī. ea. q. supereuenīēte.

e Innocentius. ī. ead. quæst. qui perfectionem. j. eadem quæst. vij. c. necessaria. §. item Innocēti. & cap. quod pro remedio.

f Sacrificia. vt dicitur ī. ead. q. c. sicut Christus. §. sed hoc. ī. ead. c. illi. & cap. dominus. ver. nos dicimus. & c. si quis inquit.

g Non quantum. dist. xlix. ca. sacerdotes. j. ead. quæst. iij. cap. saluator.

PEr Esaiā. Hoc capi. diuiditur in tres partes, in prima parte ponuntur verba prophetæ. In secunda dicit Augusti. quod vbicūq; malus offert sacrificiū, sibi perniciem irrogat: non filis, qui digne assumunt. In tertia parte dicitur, quod Spiritus sanctus disciplinæ effugit fictum, nec operatur per eum remissionem peccatorum. Secunda pars incipit ibi, quilibet. Tertia ibi, Spiritus sanctus.

h Vitulum. Talis est, & ita agit, quasi, &c.

i Coquit. Alias colit, id est, in cultu quasi colēdo in sacrificio offert. Et est similago flos farinæ, de quo fiebat panis. ppositionis.

Similago est flos farinæ.

k Vt hoc. Quod dicit propheta.

l Audire. Scilicet sibi dictum esse.

m Non illis bonis. Accipiet tibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

ministro sic inest, vt si fictus non est, operetur per eum: & eius mercedem[a] in salutem sempiternam, & eorum etiam regenerationem,[b] vel ædificationem,[c] qui per eum siue consecrantur, siue euangelizantur. Si autem fictus est, quoniã verissimè scriptum est: Spiritus sanctus disciplinę effugiet fictũ: desit quidem saluti eius, & aufert se à cogitationibus eius, quæ sunt sine intellectu: ministerium tamẽ eius non deserit,[d] quo per eum salutem operatur aliorum,

Constat[e] *ergo (ut Innocẽtius ait) de cæteris hæreticis ordinatos à simoniacis per prauam manus simoniacæ impositionẽ uulneratũ habere caput.* Sed *obijcitur,*[f] *quòd in ordinatione simoniacorum hoc solùm*[g] *reprehensibile inueniatur, quòd gratia spiritus sancti sub pretio redigi putetur: aliorsum autem in omnibus integra forma sacramentorum seruetur. Cùm ergo illicita sacramẽti usurpatio per pœnitentiã correcta fuerit, ut gratia spiritus sancti gratuita & non uenalis existimetur, integer debet adesse unctionis effectus: imò etiã si nõ sequatũ pœnitẽtia, licet simoniacè, tamẽ re uera cõsecratus reputetur,*[h] *sicut illi, qui quondam nõ nisi pretio dato, nec ad sacri baptismi regenerationẽ, nec ad sanctæ cõmunionis participationem admittebantur: licet simoniacè, tamen non ideo minus baptizati, uel sacræ communionis participes reputati sunt: sed hoc tantùm sacris canonibus constitutum est, ne decætero sacramenta Christi simoniacè distribuantur.*

Vnde Gelasius.

A baptizandis, vel consignandis pretia non exigantur.

CAN. XCVIII.

BAptizandis, consignandisque[i] fidelibus sacerdotes pretia nulla præfigant,[k] nec illationibus quibuslibet impositis exagitare cupiant renascẽtes:[l] quoniam quod gratis accepimus, gratis dare mandamur. & ideo nihil à prædictis prorsus exigere[m] moliantur,[n] quo vel paupertate cogente deterriti, vel indignatione reuocati, redẽptionis suę causas iure despiciãt, certũ habẽtes, quòd qui ꝓhibita deprehensi fuerint admisisse, vel cõmissa non potius sua sponte correxerint,[o] periculũ subeant proprij honoris.

Item ex sexta synodo.

A percipiente gratiam communionis, pretiũ exigi nõ debet.

CAN. XCIX.

NVllus episcopus, aut presbyter, aut diaconus,[p] qui sacram dispensat communionẽ, à percipiente gratiam communionis aliquod pretium exigat.[q] Neq; enim venditur gratia, neque pro pretio gratiã Spiritus sancti damus, sed dignis muneribus sine defraudatione participare concedimus. Si quis verò eorum, qui connumerãtur in clero, ab eo, cui sacram communionem dispensat, aliquod pretium exegerit, deponatur, sicut imitator simoniacæ fraudis.

Item ex concilio Toletano vndecimo.

a Mercedem. Id est, retributionem æternam.
b Regenerationem. vt infantum.
c Vel ædificationem. vt adultorũ.
d Non deserit. s. ea. c. remissionem.
e Constat. Superius introduxit magister multa capitula, per quæ ostendit de hæreticis & simoniacis idẽ esse, ex qbus infert conclusionem suam in isto §. sed suæ cõclusioni obijcit statim dupliciter ibi, sed obijcitur. & ibi, imo.
f Sed obijcitur. Ad hoc, qd dixit de simoniacis locũ habere, qd de alijs hæreticis dicitur.
g Hoc solũ. Quod non est in ordinatione hæreticorũ.
h Reputetur. Verum est quãtum ad characterem.
i BAptizandis, consignandisq;. i. chrismandis. Idẽ est in quolibet sacramẽto, extra de simo. cum in ecclesiæ.
k Præfigant. Sic infra x. quæst. vlt. nec numerus. secundum quod ibi est in litera nummus, est simile. alias si est numerus, nõ est simile.
l Renascentes. Id est, renasci volentes voluntate sua, vel parentum.
m Exigere. Aliqd tamen sponte oblatum recipi potest: vt s distinct. xviij. de eulogijs.
n Moliantur. Sed qd si sacerdos nullo modo vult baptizare, nisi ei detur pecunia? Dicũt quidam, quod si baptizandus est adultus, nihil ei debet dare: quia sola fides ei sufficit. de consecra. dist. iiij. baptismi. vel ipsemet baptizet se. argumen. ff. de adop. si consul. Arg. contra, extra de baptismo, & eius effec. debitum. Ioan. Sed Baptizare certe si in necessitate tali aliqs seipsum baptizet, nõ [illegible] est tamen baptizatus:[1] licet ad patriam, si decederet, conuolaret: vt dicit decre. illa debitum. B. Si est puer, baptizet eum offerens vel pater. sed si illi ita debiles sunt, vel nesciunt formam baptismi, vel nullus est alius, qui baptizet in necessitate, non ideo danda est pecunia, & committẽda simonia: potius permittatur mori sine baptismo. argumẽ. hic, & j. eadem. c. placuit. Ego tamẽ potius darem pecuniã, quam eum sic dimitterẽ mori: & bene, licet non deberem facere. Arg. hic, & infra ead. c. placuit.
o Correxerint. Relinquendo honorem, & perpetue pœnitendo: vt j. eadem quæst. ca. si quis neq;. Ioan.
p NVllus. Diaconus. j. de consec. dist. ij. peruenit. contra. ibi dicitur, quod presbyter dare debet [illegible] charistiam, sed hoc in necessitate. xc iij. distinct. diaconos. & cap. præsente. H.
q Exigat. Cum effectu.[3] vel etiam ipse conatus punit [illegible] dus est in detesta[illegible] tionem criminis. s. [illegible] ead. qui studet. arg. [illegible] vj. q. 6. j. sunt plurimi. §. verum. arg. [illegible] men. xlvij. distinct. [illegible] c. quoniam. Hug. [illegible]

2 Adde hoc ... leg. & ... de consec. dist. iiij. ... prim. ... glos. post rit.

Sapiẽ. 1. a

Hæretici & simoniaci ęquiparantur.

1 Quia supra c. j. huius quęstionis dixit Leo, ꝙ simoniaci nõ nisi spiritum mẽdacij accipiunt, & damnationem. s. ea. ferẽ. Dixit Grego. ꝙ simoniaci vulneratã habẽt animã lethali vulnere. s. ea. ventũ. Dixit Innoc. ꝙ ordinati ab hæreticis vulneratũ habent caput. vnde infert & magister idem esse de simoniacis & hæreticis, secundum Hugo. sed suæ cõclusioni, &c. vt sequitur Pet. & Bartho. Brixien.

Munera inuisibilis gratiæ quæstibus, non sunt comparanda.

CAN. C.

QVicquid inuisibilis[a] gratiæ consolatione[b] tribuitur, nunquam quæstibus[c], vel quibuslibet præmijs venundari penitus debet, dicente domino: Quod gratis accepistis, gratis date. Et ideo quicunque deinceps in ecclesiastico ordine constitutus, aut pro baptizandis consignandisque fidelibus ꝑ chrismate, vel ꝓmotionibus graduum pretia quælibet, vel præmia (nisi voluntariè oblata) pro huiusmodi ambitione susceperit: equidem si sciente loci episcopo tale quicquam à subditis perpetratum fuerit, idẽ episcopus duobus mensibus excommunicationi[d] subiaceat: pro eo, ꝙ in conscientia mala contexit, & correctionẽ necessariam nõ acquisiuit. Sin autem suorum quispiã eodẽ nesciente quicquam de supradictis capitulis accipiẽdum sibi esse crediderit[e]: si presbyter[f] est, quatuor mẽsium excommunicatione[g] plectatur: si diaconus, triũ. Subdiaconus vel clericus[h] his cupiditatibus seruiens, pro arbitrio competenti[i] pœna & debita excommunicatione plectẽdus est.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Nihil à sacerdotibus exigatur pro balsamo, quod in chrismate ponitur.

CAN. CI.

PLacuit, vt null9 episcoporum pro modico balsami[k] quod benedictum pro baptismi sacramẽto per ecclesias datur (quia singuli tremissem[l] pro ipso exigere solent) aliquid vlterius exigat: ne fortè quod pro salute animarum per inuocationem spiritus sancti consecratur, sicut Simon magus donum Dei pecunia voluit emere, ita nos venũdantes damnabiliter venundemur.

Item ex eodem.

Non est aliquid exigendum ab ijs, qui infantes suos ad baptizandum adducunt.

CAN. CII.

PLacuit, vt vnusqsque episcopus ꝑ ecclesias suas hoc faciat, vt ij, qui infantes suos ad baptismum offerũt, si quid voluntariè pro suo voto offerunt, ab eis suscipiatur. Si verò pro necessitate paupertatis aliquid nõ habeãt quod offerant, nullum eis pignus violenter tollatur à clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios suos à baptismo retrahunt: qui fortè dum differuntur, si sine gratia baptismi de hac vita recesserint, necesse est, vt ab illis eorum[m] per-

a QVicquid inuisibilis. id est, sacramentum, in quo gratia inuisibilis continetur per significationem.
b Consolatione. Nota coniugium non esse de his sacramentis, quæ consolationem cælestis gratiæ tribuunt: & ideo in ipso posse pretiũ interuenire. xxxij. q. ij. honorantur. Cætera ita sacræ rei tenent significationẽ, vt & eius pariter habeant virtutẽ: istud solam significationem. Cętera verbo, sed istud ex consensu perficitur. Cætera à iure canonum initium habuerũt, hoc à iure naturali initium habuit. extra de biga. debitũ. Illa autem non est ratio sufficiens, quod pecunia interueniat: quia in eo non confertur gratia, quia nec ĩ sepultura, nec in funeratione gratia confertur: est tamẽ simonia. xiij. q. ij. quęsta. Imo dicit lex, matrimonia nõ debent esse venalia. ff. de dona. inter virum & vxo. l. ij Et dic quod licet quæratur in matrimonio quantum detur pro dote, hoc nõ est simonia, arg. de cõsec. dist. j. nemo. Nã episcopus non consecrat ecclesiam nisi dos fuerit ei assignata, vt ibi dicit, & tamen illud non est simoniacum. j. e. q. ij. placuit.
c Quæstibus. à quęro quæris, nõ a queror quereris.
d Excommunicationi. id est, suspensioni. xxxij. distin. cos. No. episcopum suspendendum esse: quia non corrigit subditum.
e Crediderit. Ad hoc vt occultet illud crimen.
f Si presbyter. Hãc leuem pœnam antiquitus sustinuit: ex posterioribus autẽ decretis pro huiusmodi sui honoris periculo subsunt, & nota infamiæ percelluntur: vt s. ea. quæst. baptizandis. & j. quæstio. iij. c. vlti.
g Excommunicatione. Hic grauius punitur sacerdos, quam episcopus, arg. contra xl. dist. homo.[1] Sed hic presbyter in duobus deliquit: & quia contemnit, & quia simoniam committit, episcopus tantũ in negligentia[2]. Et quod dicit, quatuor mensium excommunicatione plectatur, hæc pœna non excludit depositionem. Alij intelligunt hoc capitulũ tantum de negligente[3], non de cõmittente. sed huic intellectui obuiat illud accipiendum, & illud cupiditatibus. Sed exaudi hoc per illud extra de simoni. nemo. cum scilicet quis celat crimẽ alterius ꝓ pecunia. arg. s. ea. c. ibi contexit. B. Sed adhuc contradicit huic intellectui, quod dicit de pœna: qa minor imponitur maioribus. Sed dic ꝙ maior pœna est episcopo cessare per duos menses, quã presbytero ꝑ quatuor xl. distin. homo Christianus.
h Clericus. & secũdum hoc clericus in minoribus ordinibus potest esse prælatus.
i Competenti pœna. depositionis. j. ea. q. iij. c. vlti.
k PLacuit vt nullus. Balsami. i. chrismatis. nã post cõsecrationẽ chrisma est. Chrisma ergo vendi nõ potest, nec etiam in necessitate, cum sit sacramentum. j. q. j. multi. & j. qõ. iij. si quis præbendas. & s. ea. quicquid.
l Tremissem. Tertia pars solidi est tremissis. De hoc tremisse + habes C. de veste mili. fortissimis. lib. xij. & inde dicitur tremissis secũdum Isid. quasi ter missus solidum constituat.
m PLacuit. Eorum. Arg. ꝙ in eadem sit perditione & qui damni causam vel occasionem dat, & qui dãnum dedisse videtur. j. xxiij. q. v. de occidendis. & c. cum homo. cõtra xxvj. q. vj. si presbyter. infra xxvij. quæstio. ij. si tu abstines. s. distin. lv. si quis absciderit. j. xvij. q. iiij. diffiniuit. s. l. dist. studeat. & cap. sæpe. j. xvj. q. j. decimæ. Ioan. Sol. hoc intelligendum est de causa proxima, maxime cum malo zelo causam,

~~Pretiũ in coniugio potest interuenire.~~

Mat. 10. a

Gratia in sepultura non confertur.

Episcop9 non corrigens subditum est suspendendus.

Sacerdos grauius punitur, quã episcopus.

1 Ar. extra de cle. vena. c. j.

2 Sic no. j. xxiiij. q. j. qui contra. in gl. vlti.

3 Et talis non est simoniac9: quia nil videtur emere vel vẽdere. sed ꝓ tanto dicitur simoniacus, qa simoniam committit & contegit. extra de simonia. nemo Hugo.

Chrisma vendi nõ potest.

Tremissis est tertia pars solidi.

\+ [illegible]

Damnum dedisse videtur qui occasionẽ dãni dat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

causam, vel occasionem præstant. Hug.

a Perditio. Nihil enim interest, an occidat quis, an causam mortis præbeat. ff. ad leg. Cor. de sicar. nihil. Vnde si præstito impunitatis sacramento seruos fugientes ad ecclesiam sacerdos non reddiderit, & post ea fugerint, fuga eorũ à sacerdote quærenda est: vt ff. xvij. q. iiij. diffiniuit. qui enim occasionẽ dãni, &c. ff. ad le. Aql. qui occidit. §. vlti.

b Requiratur. Nota quod p loco & tẽpore illicita reddũtur, quæ simpliciter licita sunt: vt xxvij. quæstio. j. neque viduas.

c Emẽdari. Nõ emittant. Præsumitur enim simonia [1], similis præsumptio est ex tempore vel loco. infra xxxj. qõ. j. relatum. & distinct. lxxxj. in omnibus. ff. viij. qõ. iij. c. j. & ij. ff. distin. lvij. si quis in ægritudine. j. xviij. q. vlti. Eleutherius. contra. extra de simonia. Romana. j. ea. q. ij. placuit. Sol. exaudi hoc de nummis exactis. nã sponte oblatos accipere possum. argu. j. cap. pxi. Alij dicũt hoc vitandum propter speciem mali. argu. extra de transac. cõstitutus. ff. ad le. Iul. de ambi. l. vna. vbi dicitur, quod accusatus non debet intrare domum iudicis. Hic argue opus per se laudabile ratione temporis reprobari, & ne malignãdi occasionẽ inducat. licet enim nũmos in conchã mittere op⁹ pietatis sit, tempore tamen suscipiendi baptismi simoniæ suspicionẽ inducit. argu. est. ff. ad leg. Iul. de ambitu. l. vna. in fi. adeo, vt si etiam sub aliquo prætextu tempore prohibito detur, præsumptio simoniæ non euanescat. arg. lvij. dist. si qs in ægritudine [2].

Opus per se laudabile ratione temporis reprobatur.

1 Vnde subdit ne sacerdos, &c.

2 Et no. j. xviij. q. ij. diffinimus.

ditio [a] reqratur [b] quorum spolia pertimescentes à baptismi gratia se subtraxerunt.

Item ex concilio Elibertano.

Qui baptizatur, nullos nummos in cõcham mittere cogatur.

CAN. CIII.

EMendari placuit, vt qui baptizantur (vt fieri solebat) nummos in concham non mittãt [c]: ne sacerdos [d] quod gratis accepit, pretio distrahere videat. Neq; enim pedes eorũ lauãdi sunt [e] à sacerdotibus, vel clericis.

Item ex concilio Triburiensi.

Pro perceptione baptismi vel chrismatis aliqd exigi nõ debet.

CAN. CIIII.

DIctum est solere in quibusdã locis pro perceptione chrismatis nũmos dari, similiter p baptismo & cõmunione. Hoc simoniacæ hæresis detestata est sancta synodus, & anathematizauit: & vt decætero nec pro ordinatione, nec p chrismate vel baptismo, vel pro balsamo, nec p sepultura, vel communione quicquam exigatur, statuit: sed gratis dona Christi gratuita dispensatione donentur.

Item ex concilio Cabilonensi.

Nec pro dedicandis basilicis vel pro sacramentis ecclesiæ conferendis aliquid exigi debet.

CAN. CV.

STatuimus, vt sicut p dedicãdis basilicis & dandis ordinibus nihil accipiendum est, ita etiã pro balsamo, vel pro lu

lis, sed etiam ab omni specie mali. argu. ẽ. liiij. distinctione. generalis.

c Lauandi sunt. Quia Mediolanenses primo aqua omni specie consecrata puerorum pedes lauant, & postea baptizant, & non peccant: quia authoritate Ambrosij [3] Lorio excusant, & non peccant: quia authoritate Ambrosij [3] Lorio excusant, & non peccant: quia authoritate Ambrosij [3] Lorio excus

Universidad de Deusto
Biblioteca

lius intellige secundum quod dixi in glo.ꝛ. proxi.c. in glo.per sacramentum.versi.hoc teneas.A.

a ERga simoniacos nullam. Infra ea. si quis ne-quæ.ſ.ea.q.vij.requiritis.ſ.ea.c.ſ.contra. Sol. hic ſimonia eſt in promoto & promouente.

b In dignitate. Id eſt,in ordine.extra de ſimo. c. tanta. & no.ſ.e.q.v.c. ſ.' cum enim furtiuus ſit character.ſ. ead. ordinationes. non poteſt diſpenſari. M.ſecus dixit extra de ſimonia. ex inſinuatione.

1 Et not. extra de renũ. poſt translatio nem . ibi videas.

c ONſtat . Si ſtatim. Argu. quod ſi qua alicui traditur inuita, & pro viribus renuẽs,ſi ſtatim poſt traditionem fugerit, non tenet illud matrimonium, ℣ preſumitur ex verbo, ſi ſtatim.maxime ſi nũquam conſenſit.H. & ita per ſequẽtia deprehenduntur præcedentia ². xxij.quæſt.ij. quod ait. de pœni. diſt.iij.Iudas.

Matrimoniũ non tenet,ſi mulier inuita alicui tradita ſtatim fugerit.

2 Adde ad hoc ℣ leg.& no. ꝛ.xliij.di ſtinct.multis.

d Rediſt.Eo animo, vt iterum non redeant ad eos, ſicut dicit lex,quod is qui fugit ab hoſtibus eo animo, vt iterum ad eos redeat, non habet poſtliminium. ff. de cap. & poſtlim. re. l. nihil intereſt. C.eod.l.penul.nec enim ſatis eſt, domum quem rediſſe, ſi mente alienus eſt. vt ff. de offic. præſi.l.diuus.& iij. q.ix.indicas.

Coactio in ordinibus excuſat.

e Excuſationis. Arg.quod coactio excuſat in ordinibus.ſic l.diſtinctio. presbyteros.xv.q. vj.capi.j.xx. quæſtio. iij.c. præſens. Argu. contra. xv. q.j.merito. & ſ.de conſe. diſtinct.iiij. eos,quos.

f Poſt menſem. Argumen. quod ſi aliqua alicui inuito tradita fuerit,et aliquanto tempore cum eo in domo manſerit, & cum poterit non effugerit, ſi poſtea virum dimiſerit , poterit reuocari ab eo: quia ex tanto temporis conſenſu ratum fuit matrimonium. arg. xxxj. quæſtione ij. de neptis. lxij. diquanto.l.diſt.presbyteros. & diſt. xlv.de Iudæis. & extra de ſpon. ad id quod.

g Amplius. Arg.ad probandum conſenſum interfuiſſe matrimonio , ſi non ſtatim diuertit dum poterit. xvj. quæſtio.j. reuertimini.

Tales h plerunque ex iniquitatis pietatis reformat catholicæ manus impoſitio cũ ſatisfactione & medicina pœnitentiæ. Sed damnationem ſimoniacorum, & eorum qui eis conſenſerunt, legimus: medicinam uerò authenticam i ex hac hæreſi nommatim nõ legimus , niſi q, ſicut uſurpatum eſt k in Nouatianis l , uel Donatiſtis, minoribus m utique hæreticis, non canonicè. ſed ex intuitu pietatis: ita etiam n ex his poſſe fieri colligimus: ideóque etiam quia aliorſum o per omnia orthodoxam habẽt fidem, niſi quòd ſpiritum ſanctum credunt eſſe uenalẽ. Et (ut ait beatus Auguſtinus) hæretici cum redierint, qua parte ſe abſciderint, ab eccleſia curentur : qua uerò parte adhæſerint, cognoſcantur. p

Hinc & Leo ſcribit Iuuario epiſcopo.

Qui ab hæreſi ad eccleſiam redeunt, in quo inueniantur ordine, ex beneficio perſeuerent.

CAN. CXI.

OMnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicam deſerens vnitatem, hæreticæ vel ſchiſmaticæ cõiunctionis cõtagione ſe maculauerit, ſi ad eccleſiam redierit cum legitima ſatisfactione, & erroris ſui damnatione, hoc in magno beneficio habeat q, ſi adempta ſpe omnis promotionis, in quo inueniꝫ a ordine permaneat.

h Tales. Scilicet qui cõſenſerint hæreticis , vel ſtatim receſſerũt, vel non ſtatim. Idem inteligo etiã poſt momentum ſi iam cõſenſiſſent , & idem ſi non cõſenſiſſent. Nam ſemper accuſarentur , ff. de remiſſi. non omnes. ℣. qui captus. factum ergo rangit hoc dicendo. Ideo tamen dicit,qui poſt menſem: quia ex ſi intra menſem redierint, ſemper fuiſſe inutri præſumuntur , niſi contrarium probaretur, ſed poſt menſem præſumerentur conſenſiſſe, niſi cõtrarium probaretur . Et eſt ſimile C. ad Velleia. l. ſi mulier perfectæ.

i Authẽticam. Id eſt,fructuoſam, niſi executioni rei adeptę renũtiauerint, vt ſ.c.q.ſi ijs negk Vſurpatum eſt. Id eſt, contra rigorem factum eſt. ar. C.de iure dot. vbi

l Nouatianis. ſ. c.q.vij.maximum. & c. donatum.

m Minoribus. Non enim cum maioribus hæreticis diſpenſatur: vt ſ.quę. vij.cap.j.

n Ita etiam. Cum ſimoniacis eſt diſpẽſandum, vt iam habebitur.

o Aliorſum. Quaſi dicat: ethoc facit ad diſpẽſationem.

p Cognoſcantur. Arg.℣ ſi inſtrumẽtũ ſit falſum in aliqua parte, & in alia parte verũ, vbi verũ eſt, debemus illud recipere. C. de trãſact. ſi ex falſis. arg. contra. ix. di. ſi ad ſacras. & xliij. diſt. c. quieſcamus.

q OMnis. Habeat. Si tamẽ iterata vnctione non fuerit maculatus: vt ſ. quæ. vij. ſaluberrimum.

Inueni

a Inuenitur. Si tamen illos ordines ſimoniace non reciperet: & cum quibus diſpenſetur, & cum quibus

1 Et not. ix.qõ.j.in mus repetatur, Vt ſubuertatur fidei ſtatus, ordo peta ſum. ibi vi tur, Vel ſi prẽſtetur, quod vtrunque Simon operetur, deas. nam Vt diſpenſetur, ſpes ibi ponun irrita prorſus habetur cõcor tur.ſ.ea.ſi quis.

dantiæ ad ea quæ ſequuntur. Archid.

Verſus.

Beneficij renuntiatio, vt alij ducatur in pactum: ſemper dilecto. ſpem 2 tamẽ ſimonia- inde habere non eſt ca. ſimonia , extra de

2 Spem. pactis. cum pridem. Not. Pañ. Itẽ qualiter regnũ Feli. in c. Dei pecunia poſsit cõſultatio emi, cũ nihil ſit ſpi- nes. de ſi- ritualius. de pœn. di mo. Aug. ſtinct. j. medicina. & & legiſtæ non ordo, vel ho- in l. ſed & nor eccleſiaſticus. ſi lege. ℣. & eſt ratio, quia cũ conſuluit. vendente regnũ cæde peti. hę lorũ non poteſt eſſe red. C. M. malitia , hic ſecus. Regnum ſed falſum eſt regnũ Dei pecu- Dei emi, ſed ex mi- nia poteſt ſericordia meritiſ- emi. que præcedentibus acquiritur. xiij. qõ. i j animæ. de pœn. di ſtinct. j. medicina.

c Vel precib⁹. Hoc de precibus pro indigno, & carnali amore impenſis, vel à ſe porrectis: alias non, vt ſ.ea.latorẽ.

Preces qñ ſimoniam induc unt.

c Vel precib⁹. Hic habes, quod preces inducũt ſimoniam, vt ſ.ea.ſunt nonnulli. viij. q. j. Moyſes. & hoc verum eſt, ſi aliquis pro ſe ipſo petat. talis autem ſe ingerit , quod non licet: vt viij. qõ. j. in ſcripturis. & extra de iure patro. per notas. Alij dicunt, quod aliquis pro ſe, ſi eſt dignus, poteſt petere, nam Petrus dixit: Quid ergo fiet nobis, qui ſecuti ſumus ter & ita pro ſcipſo petijt. Sed ſi preces porrigũtur ab alio, diſtinguitur, vt viij. q. ij. in ſumma. & quæſtio. j. c. Moyſes. 1o.

d Intentione. Ergo ſine ea intentione non eſt ſimonia: alias ſecus, vt not. extra de ſimo. nemo. H.

Simoniacus furi compara- tur.

e Fures. Videtur ergo cum ſimoniaco furi comparetur, quod cum ſimoniaco nemo poſsit diſpenſare, niſi renuntiet ordini male ſuſcepto, vt ℣. ea. ſi quis neque. & ℣. ea. erga. & extra eo. nobis. in fi. quia nec vitium furti purgatur, niſi res furtiua redeat in poteſtatem domini, vt xiiij. quæſtio. vj. ſi res aliena. ſtud ſatis concedi poſſet: & ſecundum hoc poſſet dici, quod ſimoniacus nec etiam characterem reciperet; quia ſimoniacus debet renuntiare rei quam vitioſe eſt adeptus. Conſtat quod executioni nõ renũtiet, quia executionem nunquam habuit. Characteri etiam non poteſt renuntiare. Vnde ſatis videtur, quod non recepe rit charactere, niſi velles dicere, quod recepiſſet poſſeſsionem characteris: ſicut fur dicitur habere rem furtiuã, id eſt, poſſeſsionem rei . tamen credibilius eſt , vt dicatur quod habeat characterem, & quod papa poſsit cum eo diſpẽſare: licet ille nõ renuntiet. Nam etiã vitium furti poteſt purgari, re apud furem manente. ff. de vſuſcapio. ſi fur. in princip. Idem videtur in violento detentore: vt ff. de precario. certe. ℣. Iulianus 3.

3 Sub. vñ non eſt opus ceſsione. arg. ff. de pecu. l. peculiũ. ℣. pen. in fin. ſed ſufficit factũ confirmari. ff. de ſucceſ. l. cum vir.

tripliciter in capitulo notatur , uidendum eſt quot modis pretium in hac hæreſi detur. Hoc beatus Gregorius in euãgeliorum tractatu exponit dicens:

De multiplici genere ſimoniacorum.

CAN. CXIII.

SVnt nõnulli, qui qui dem nummorũ præmia ex ordinatione non accipiunt f : & tamen ſacros ordines pro humana gratia, vel laude largiuntur, atq; de ipſa largitate laudis ſolummodo retributionem quærunt. Hi nimirum quod accipiunt gratis, gratis non retribuunt: quia de impenſo officio ſanctitatis nummum expetũt fauoris. Vnde cùm virũ iuſtum propheta deſcriberet g , ait: Beatus, qui excutit manus ſuas ab omni munere. Non dixit ſolùm à munere, ſed ab omni munere: quia aliud eſt munus ab obſequio h , aliud à manu, aliud à lingua †. Munus ab obſequio eſt ſeruitus indebitè impẽſa. Munus

f SVnt nonnulli. Accipiunt. extra de ſimo. & ſi quæſtiones.

Eſa. 33. c Pſalm. 25.

g Deſcriberet. Nõ eſt i Eſaia id quod ſequitur, ſed in pſalmo: Iudica me domine. ibi, In quorũ manibus.

h Ab obſequio. & ſic videt, quod non poſsim ſeruire pro beneficio, vt hic, & ꝛ.eadem proxi. Argumen. contra. xiij. quæſtio. ij. quicunque ſuffragio. & cap. charitatem. & de cleri. non reſid. decætero. Licite etiam poteſt quis ſperare , vel appetere dignitates, vt lxxiiij. diſtinc. conſuluit. lxj. diſtinct. quid proderit. & extra de pact. cum pridem. Solu. Hu. dicit ſi directe habeat animum ad hoc cum ſeruit, eſt ſimoniacus: vt viij. quæſtio. j. ſunt quidam. Sed tu dic, quod ſi dignus eſt, & dignum exhibet ſeruitium, non eſt ſimoniacus: vt hic, & extra de cle. nõ reſid. decętero. Alias ſi indignus eſt, vel dignus & indigne ſeruit, ſimoniacus eſt. & hoc notauit cum diſſit, non tamen hoc poteſt duci in pactionem. Nam illud ſimoniacum eſt. extra de pac. pactiones. Nullum ergo munus dabit, niſi illud quod alias fuiſſet daturus propter aliquas neceſsitates: vt extra eod. & ſi quæſtiones. vel niſi det xeniũ aliquod: vt ff. de offic. proconſu. l. ſolent. ℣. vlti. vel niſi recipiat illud ad ſtipes templi: vt ꝛ.ead. iudices.

† Cõcor. text. in l. qd' ſi Mæuius. ff. de hęre. inſti. & in l. à procuratore. et ibi bona gl. C. manda-

Universidad de Deusto Biblioteca

a Ab omni. Vt omnia particularia, & singularia comprehenderet. s. dist. si Romanorum. Si j. xiiij. q. iij. putant. j. ead. quæstio. iij. saluator. contra xxxj. quæstio. j. quod si dormierit [1]. Nota quod dicit indebite. nam si debite impendatur, non ita sit, vt j. ea. quæsti. iij. saluator.

1 Per ista iura videtur, quod idem esset si simpliciter dixisset.

Et exponit Bazianus indebita, cũ inter dixisset debite dignus, vel debite indignus seruit pro beneficio: alias non, arg. institu. de societate. §. de illa.

b Gratiam. supra xxiiij. distinctione. quando.

c SI quis. Vocatus. Et etiam licet valde dignus sit, nõ tamẽ effrænaria temeritate, sed trepida deliberatione onus sacerdotij debet subire, vt s. ead. non est putanda. & distinct. xiij. nerui. lxj. distin. miramur.

Beneficiũ conferens indigno ꝓpter amorem, simoniacus est.

d Amore. Ex hoc collige omnem illũ esse simoniacũ, qui ductus amore alicui indigno beneficium confert. argu. extra de simo. nemo. nam ex quo fauor tertij nimium fauoris inducit, multo magis ipsius qui ordinat. Vel expone hoc ita quod cesset iste intellectus, iniusto cordis amore, id est cupiditate & ambitione.

e Comitatu. id est, seruitio.

Munus fraudulentum.

f Fraudulẽto. Fraudulẽtum est munus, cũ dicit se alias voluisse hoc ei dare, vt extra eo. & si quæstiones. Vel quando altera pars dicit se expensas fecisse, & illas petit, vt cedat beneficio, vt extra de pact. cum pridem.

g Non spõte. Hoc idẽ de quolibet crimine, sed hoc dicitur ad terrorem. Et nota ꝙ dicit sponte, quia si cogeretur iuris ordinẽ dimittere, nisi sponte, nõ valeret ei ad salutem.

h Mors. Ex hoc (vt dixi) in quolibet crimine non va

à manu, pecunia est. Munus à lingua, fauor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni [a] munere manus excutit: quãdo in diuinis rebus non solùm pecuniam nullã, sed nec etiam humanam gratiam [b] requirit.

Idem in registro.

Aeternã damnationem inuenit, qui quolibet munere ad sacros ordines accedit.

CAN. CXIIII.

SI quis neque sanctis pollens moribus, vel neque à clero populoq; vocatus [c], vel pulsatione coactus, impudenter Christi sacerdotiũ iam quolibet facinore pollutus, iniusto cordis amore [d], vel sordidis precibus oris, siue comitatu [e], siue manuali seruitio, siue fraudulento [f] munusculo episcopalẽ seu sacerdotalem, non lucro animarum, sed inanis gloriæ auaritia fultus dignitatem acceperit, & in vita sua non spõte [g] reliquerit, eúmque ĩsperata mors [h] pœnitentem non inuenerit, proculdubio in æternũ peribit.

Hinc idem Gregorius Ioanni Corinthiorũ episcopo.

Pro ordinationibus nihil omnino accipiatur.

CAN. CXV.

DE ordinationib⁹ accipere aliquid sub districta interdictiõe vetuimus. Oportet ergo vt neque per donum, neque per gratiam, neque per quorundam supplicatione [i] aliquos ad sacros ordines consentias, vel permittas adduci.

Item vniuersis episcopis per Ilerdam prouinciam constitutis.

Nec pretio, nec prece, nec gratia, nec supplicatione aliqui ad sacros ordines accedant.

CAN. CXVI.

QVibusdam [k] narrantibus agnoui, quòd in illis partib⁹ nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perueniat. Quod si ita est, flens dico, geménsque denuntio, quia cùm sacerdotalis ordo intus ortus occidit, foris quoque diu stare [l] non poterit. Scimus quippe ex euangelio quid redemptor noster per seipsum fecerit: quia ingressus tẽplum cathedras vendentium columbas euertit. Columbas enim vendere, est de Spiritu sancto (quem Deus omnipotens cõsubstantialem sibi per impositionẽ manuũ hominibus tribuit) commodum temporale percipere: ex quo (vt prædixi) malo iam euenire creditur: quia qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eorum [m] (iudice Deo) cathedræ ceciderunt. Qui videlicet error in subditis propagatur cum augmẽto. Nam eo ipso, quòd quisq; ad sacrum ordinem vel honorem perducitur, iam in ipsa prouectus sui radice vitiatus parator [n] est alijs venũdare quod

let pœnitentia ad salutem, nisi perseueret animo vsque in finem. de pœnit. distinct. j. cap. quis aliquando. Pœnitere §. item illud Ioannis. Et licet de omnibus alijs criminibus possit quis pœnitere ordine retẽto, vt lxxxij. [illegible] distinct. presbyter. 50. distinct. de his. hic non, nisi renuntiet ordini. extra de simon. tanta. vsque in finem. Vnde non videtur quod hic locum habeat admonitio, vel denuntiatio. Argu. contra. j. quæstione vlti. capit. paret. dic vt extra de accusa. super his.

i DE ordinationibus. Supplicationem. j. ead. latorem. cõtra: vbi papa ad supplicationem quorundam ordinat quendam. Sed distingue, aut aliquis petit pro se, aut alius pro ipso. vt s. ead. ordinationes. viij. quæstio. j. capit. apostolica. §. his. vel dic, ibi de carnali, hic de spirituali.

k QVibusdam. Primo dicit Gregorius se dolere, quod in illis partibus nemo promouetur ad sacrum ordinem sine commodi datione. Secundo probatur authoritate domini simoniacos ipso iure esse suspensos. Tertio prohibet hoc de cætero fieri, & statuit pœnam in committentes. Mat. 21. b

l Stare. quo ad id, in quo nũquam stetit, scilicet quo ad executionem. Arg. ff. de consti. pecu. id quod. argu. contra xxxij. q. ij. Moyses.

m Eorum. & ita simoniaci etiam occulti ipso iure sunt suspensi, non tamen vitandi sunt secundum quosdam, cum probari non potest eis simonia. vj. quæstio. ij. si tantum. sic exaudi extra de simo. tanta. & s. ead. reperiuntur.

n Parator. Quod noua testa capit, inueterata sapit. Quo semel est imbuta recens seruabit odorẽ Testa diu. & est simile in auth. vt iud. sine

Horatius in epist. lib.

Mat. 10. a

sine quoquo suffra. §. j. col. ij. vbi dicit: dato enim vno illicito principio, necesse est eũ qui dationem facit, plures manus circuire, &c.

Preces carnales ꝓ digno porrectę simoniam non faciunt.

a Et actionis. Hic argue carnales preces pro digno porrectas non facere simoniam, secus in pecunia, vel obsequio, quæ loco pretij intercedere solent, quod preces non faciunt: vt j. e. q. v. c. vlti. & licet pro indigno porrectæ facerent simoniam, tamẽpropter merita digni ab hac excusantur: vt j. xxxij. q. ij. quicquid. Io. Sed quare minus committitur simonia in precib⁹ oblatis pro digno, quã in pecunia? Respondeo, ideo quia in precibus illud dat de suo, & ideo ibi nullum intelligitur esse commercium. Nã perdere verba leue est. Et ita nihil peruenit ad accipientẽ. arg. C. de don. inter virum & vxorẽ. maritus. ff. de dona. l. Aristo. sed in alio casu dat. sed et pro indigno magis detestatur ecclesia munerum dationem, quam precum effusionem. Vel dic ꝙ hęc dictio nisi, non excipit à supplicatione, sed à verbo promouere. sic ponitur s. xxxviij. distinct. sedulo. versi. nouerint.

Bona quęstio.

Perdere verba leue est.

b NVllus. Culpetur. et puniatur pœna centum aureorum, & irrogatur infamia, qui petierit aliquã dignitatem. ff. ad l. Iul. de ambitu. l. j. & j. q. vij. sancim⁹. Argu. contra. ff. de offi. præto. Barbarius. sed soluetur j. q. vj. sicut is.

Infamia irrogatur dignitatẽ petenti.

✝ Alias, corpore.

c Religiosis. i. clericis. Et per hoc expone illud ca. xx. q. iij. præsens. in fi. argu. gradum altiorem grauius facere cõmissum: vt j. xj. q. iij. præ-

Gradus altior agrauat delictum.

emit. Et vbi est, quod scriptum est: Gratis accepistis, gratis date? Et cùm primò contra sanctam ecclesiam simoniaca hæresis sit exorta, cur non perpẽditur, cur non videtur, quia eum quem cum pretio quis ordinat, prouehendo agit, vt hæreticus fiat? Ideóque hortamur, vt vestrum nullus hoc denuo fieri patiatur, sed neque gratia alicuius, nec supplicatione aliquos ad sacros ordines audeat promouere, nisi eum quem vitæ meritum & actionis [a] qualitas ad hoc dignum esse monstrauerit. Nam si aliter factum senserimus denuo, districta & canonica illud noueritis vltione compesci.

Item Symmachus.

Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedat.

CAN. CXVII.

NVllus itaq; per ambitum ad episcopalem honorem permittatur accedere. Nã cùm hic excessus in laicali cõuersatione culpetur [b], quis dubitat quin religiosis [c] & Deo seruientibus inijciat, vel incutiat opprobrium?

Item Gregorius.

De eodem.

CAN. CXVIII.

ESTote ergo in ordinatione præcipuè soliciti, & ad sacros ordines nisi prouectiores ętate et mundos opere ✝ nullatenus admittatis. Eorum enim, qui in sacro sunt ordine collocandi, prius vitam, morésque discutite: & vt dignos huic officio adhibere possitis, non vobis potentia, aut supplicatio quarumlibet subrepat personarum. Quãdo igitur de his tractare necesse est, graues [d] expertósque viros consilij vestri abhibete participes, & cum eis communi hoc deliberatione pensate.

Idem Columbo episcopo.

Neque fauore, neque venalitate ad sacros ordines quisquam promoueatur.

CAN. CXIX.

PVeri [e] ad sacros [f] ordines nullatenus admittantur, ne tantò periculosius cadant, quantò citius [g] conscẽdere ad altiora festinant. Nulla sit in ordinatione venalitas, potentia, vel supplicatio personarum: nihil aduersus hæc, quæ prohibemus obtineat. Nam proculdubio Deus offenditur, si ad sacros ordines quisquam non ex merito, sed ex fauore (quod absit) aut venalitate prouehitur.

Econtra idem Gregorius quibusdam supplicantibus unum acolythum & alterum diaconum legitur ordinasse, sicut ipse scribit Petro episcopo Corsicæ inter cætera.

Episcopo interueniente Papa quendam acolythum ordinauit.

CAN. CXX.

LAtorem pręsentium per intercessionẽ [h] vestræ sanctitatis acolythum fecimus, quem ad obsequia vestra retransmisimus, vt si in lucrandis animabus amplius seruierit, proficere [i] amplius possit.

cipue. argu. j. xxv. q. j. nulli. & viij. q. ij. illud quidem.

d EStote. Graues. s. xxxiiij. dist. quando.

e PVeri. pueri dicuntur intra xiiij. annum. extra de ætate & quali. ca. indecorũ. vel pueri, id est, neophyti [1]. xlviij. dist. sicut neophytus.

Pueri qui sunt.

1 Hoc verbũ puer, alias habet significationes: vt nota. lxxvij. distin. in veteri.

f Ad sacros. Nam minores ante xiiij. annũ bene possunt accipere, licet non omnes. & ita intelligatur lxxvij. di. c. iij. quia non acolythatũ. lxxvij. di. in singulis. Tamen si puer ordinetur in sacris ordinib⁹, bene recipit characterem, cum possit recipere minores ordines: vt in dicto c. in singulis Sed nunquid tenetur continere? sic si est doli capax, alias non [2]. Nam & voto et sacramento se obligare potest doli capax, extra de deli. puę. c. j. sed religioni non: vt not. xxvij. q. ij. §. cum ergo. xx. q. ij. cap. ij.

Puer in sacris ordinatus characterẽ recipit.

2 Idẽ tenet hic lo an. de Fã. & de hoc extra de cle. p sal. promo. cap. j.

f Ad sacros. Si tamen ordinẽtur, ordines suscipiunt sacros, etiã septẽnes.

g Quãto citius. s. dist. xlviij. sicut. nã casum appetit, &c. gerendorum enim honorum non promiscua facultas est. Nõ enim prius gerere debet maiorẽ honorem quam minorem. ff. de mune. & hon. l. honor. §. gerendorum.

Ordo sit in honoribus gerendis.

ADDITIO. Ad idem lviij. di. cap. j. & ij.

h LAtorem. Per intercessionem. nam sæpe Papa ad intercessionem laicorum ordinat, vel dispensat, vel tolerat: vt xxviij. dist. de Syracusanæ. l. distinc. clerico. lxiij. dist. Salonitanæ.

i Proficere Extra de maio. & obed. per tuas. extra de tempo. ordinan. cum in distribuendis.

Universidad de Deusto Biblioteca

ADDITIO. Istæ concord. probant quod iste sine licentia Papæ non poterat promoueri: & ad hoc inducuntur. Archid.

a Filium. Mandastis. Et ita mandat minor maiori. sic xj. q. iij. rogo.

b Non habet. Sine licentia eius. lxxiij. distin. literas. et quo ad hoc nihil est speciale in ecclesia Ro. vt xxj. q. ij. c. j. lxx. dist. sanctorum. Sed ordinati à Papa licet inter alios digni honore sint, subsunt tamen episcopis, extra de maio. & obe. per tuas. ff. de albo scri. l. vlti. & præferentur eis tantū, qui sunt eiusdem ordinis. ff. eo. l. j. & ab episcopo potest deponi [1] ordinatus à Papa.

c Ordinandi. Et ita aliquis potest pro se dignas preces offerre. quod H. non concedit [2], in quo non credo eum bene dicere, quia multos condemnat. argu. pro Ioā. xiiij. q. v. non sane. xvj. q. j. reuertimini.

d Per principalem. Hoc capit. habes ix. q. iij. cap. vlti.

e Potestatem. Hoc idem potest [3] episcopus. ij. quæ. vij. cum pastoris. extra de cle. non resi. de cætero.

ADDITIO. Idem tenet Io. de Fan. de hac legitur & no. lviij. di. cap. j. & xj. quæ. iij. qui resistit. Archid.

Quolibet. Hæc est xv. pars quæstio. in qua intendit probare, quod sicut ordines pretio non sunt dandi, ita nec pretio restituēdi: & quod sit simoniacus (scilicet indirecte) et sacrilegus qui promotionem, vel electionem alicuius impedit, vel ecclesiæ consecrationem, vel fundationem. & hoc probat per tres authoritates sanctorum, & per sex leges principum. Ioannes de Fant.

f Redimendi. Extra de simonia. querelam. & cap. si nullus.

g Nullus episcopus. Seruile seruitium. Vocat angariam vel perangariam quod lex vocat forte sordidum munus. xvj. quæstione j. capi. generaliter. §. nouarum [4]. in versi. placet.

h Ex vsu. Id est, non assuescat. vel ex vsu præter id, quod hactenus est constitutum, quasi ratione præscriptionis, vt angarias sacerdotibus non imponat. Cum enim de aliqua rerum præscriptione agitur, inspiciendum est vtrum communi iure talia à talibus possideri valeant, necne. Primo casu sola longæ vsurpationis detentione currit præscriptio [5]: vt xvj. quæst. iij. & iiij. per totum. saluo eo, quod de similibus dicitur ea. causa et quæstio. capit. licet. & ca. inter memoratos. Secundo casu non currit præscriptio. Præscriptio enim ius aduocat creatum, nouū autem non creat: vt xxxiij. quæstione v. quod deo. & distinctione 110. contra morem. & distinctione xciij. illud autem. xvj. q. j. cap. vlti. & quæstio. iij. c. dilectio. §. potest etiam. & quæ. vij. decimas. & j. cad. quæstio. iij. quæsitum. In his omnibus & in alijs infinitis casibus præscriptio euanescit: quia non est proditū ius cōmune scriptum vel non scriptum quo tales talia valent possidere. Io. Hæc regula fallit extra de causa pos. cum ecclesia. & extra de præscript. auditis. Ioan. Sed certe nō fallit, quia iura incorporalia quæ si possidentur, & interdicta pro eis possessoria constituta sunt. ff. de seru. quoties. B.

h Ex vsu. Nam tempus non est modus, &c. x. quæ. iij. quia cognouimus. ... ff. de act. & oblig. obligationum fere. §. placet. nisi de ... forte, cuius non extat memoria. argumen. ff. de aqua quotidiana & æstiua. hoc iure. et extra de verborum signi. cap. abbate.

i Ecclesiasticam normam. Nam iusta de causa bene potest ab eis auxilium petere, extra de censib. cum apostolus. Et sic non est contra. xviij. q. vlti. seruitium. quia illud intelligitur de licitis, hoc de illicitis.

k Restituat. Nec absoluere potest pro pretio, nisi sit consuetudo. extra de simo. nemo. Item nec reconcilia-

Ordinati à papa sub sunt episcopis.

1 Communiter not. contra. in pri. decre. per tuas. scilicet quod nō potest episcopus talem deponere, quod ibi approbatur per Vinc. Innoc. et Hostiē. & B. sed H. & Laurē. sic sentiunt cum Ioā.

Preces dignas pro se potest quis offerre.

2 In hac sententia est H. sed Laur. sentit cū Io.

3 Sed cōtra xvj. q. j. cum pro vtilitate. versic. de hoc.

4 Ad ...

5 Dimo...

Idem Eliæ presbytero & abbati.

Quisquis in Romana ecclesia sacrum ordinem acceperit, ab ea vlterius egredi non poterit.

CAN. CXXI.

Filium vestrum Epiphaniū mandastis [a] vt ad sacrum ordinem promouere deberemus, vobísque transmittere. Sed in vno vos audiuimus, in altero minimè potuimus audire. Diaconus quidem factus est. Sed quisquis semel in hac ecclesia sacrum ordinem acceperit, egrediendi ex ea vlterius licentiam non habet [b]. Si verò videre vos non potui, ex hac re consolationem habeo, quia in filio vestro requiesco.

Non itaque quorumlibet precibus ordinationes factæ, falsæ dijudicantur: sed hæ demum, quæ precibus ordinandi [c], uel eius amici, non spirituali sed carnali affectu porrectis fiunt, cùm aliàs futuræ nō essent, quas non charitas interueniens, sed ambitio supplicātis extorquet. Non solùm autem clericos cuiuslibet episcopi summus pontifex in ecclesia Romana ualet ordinare, uerùm etiam opportunitate exigente monachos & quoscunque clericos conuocare potest & inuitare.

Vnde Nicolaus Papa.

De eodem.

CAN. CXXII.

Per principalem [d] beatorum Petri & Pauli potestatem [e] ius habemus, non solùm in monachos, verùm etiam in quoslibet clericos de quacunque diœcesi, cùm necesse fuerit ad nos conuocare, atque ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

15 *Quolibet ergo munere interueniente falsa dijudicatur ordinatio. Sicut autem pretio interueniente sacri ordines nō sunt tribuendi, ita nec restituendi. Vt enim ait beatus Ambro. sacri ordines nec pretio sunt emendi, nec redimendi [f].*

Hinc etiam Gregorius septimus ait:

Pretio interueniente sacerdotale officium non restituatur.

CAN. CXXIII.

Nullus episcopus grauamen seu seruile seruitium [g] ex vsu [h] contra ecclesiasticā normam [i] abbatibus seu clericis suis imponat, vel interdictum sacerdotale officium pretio interueniente restituat [k]. quod si fecerit, officij sui periculum subeat.

ciliare. extra de simo. c. nemo. Sed nunquid ipsi clerico licet redimere cum iniuste suspensus est? Videtur quod non. j. §. proxi. in fi. extra de simo. c. Mat. Arg. contra scilicet. quod possit redimere ius suum & vexationem suam. j. quæ. iiij. quæsitum [1]. extra de vsuris. c. j. & extra de simon. dilectus. dic vt ibi. imo & si quid dederit, repetere poterit. C. de condi. ob turp. cau. quod euitādi. Quidam dicunt quod non potest in aliquo casu redimere. Alij contra, scilicet cum iniuste suspenditur. hoc no. xvj. quæ. vij. decimas. iij.

a Qui autem. Tractauit magister quæstionem istam affirmatiue. Nunc autē vult tractare eam negatiue, scilicet vtrum sit simonia dare pecuniam, vt nō ordinetur quis. Sed quoniam non habuit canones, induxit leges, quæ in hoc faciunt ad propositum vbi in eis aliquid dicitur negatiue. Quod autē hoc sit simoniacū, habetur extra de simo. nemo. in fine.

b Infames. Et simoniaci large. ar. extra de simo. nemo. arg. C. de inoffic. test. si quando. Sed alij cōtra, propter descriptionem simoniæ, sed mortaliter peccant. j. ea. q. iij. vendentes. L. Sed certe simoniaci sunt, vt dicit illa decr. nemo. Io.

c Sunt. Sacrilegos. Id est, simoniacos. alias nō facit ad propositum Gratiani. Et quod sit sacrilegium, sic probatur. Si enim ille, qui frangit immunitatem ecclesiæ, vel qui inde aliquid eripit, sacrilegus iudicatur [2], multo fortius, qui facit ne ecclesiæ ordinentur, vel ne ordines tribuantur, vel impediatur alicuius electio, vel promotio.

d Iubemus. Ad hoc introduxit has leges, vt ostendat pari pœna mulctandos, qui pretio inducti impediunt fieri, quod de iure fieri debet, & qui faciunt quod de iure fieri non deberet.

e Hortamur. Forte se temperat, ne videatur quem iubere accusare inuitum. C. vt nemo inuitus. in titulo & materia.

f Administrante. Si is talis sit, quem in ius vocari liceat. Sed contra. secunda quæstio. j. prohibentur. Solu. illud de maioribus magistratibus, hoc est de minoribus. argu. ff. de iniur. nec magistratibus. & ff. de in ius vocan. lege secunda. Vel hoc de perpetuo iudice. argumen. ff. de rebus credi. præsidis. & leg. præcedenti. in authen. vt differentes iudices. §. si tamen. collatione nona. & hoc ne crimen eius inultum remaneat, illud de temporali. Vel hic cum peccauit in ipsa administratione: ibi de eo qui extra administrationem commisit. ff. de iudic. l. ij. §. legatis. in authent. vt iudic. sine quoquo suffragio. §. si quis autem. collatio. ij.

g Reportaturus. Reportabit enim quadruplum. infra l. proxim. xij. quæstione ij. cum deuotissimam.

h In eum. Vtilem. A principio, post continuū. ff. de calum. annus.

i In quadruplum. In quo continetur rei persecutio, vt tantum triplum sit pœna: vt ff. e. l. in hæredem. §. fina. & hoc est verum cum ipse idē dat. Nam si alius daret pro eo, tunc totum quadruplum est pœna: quia ille qui dedit repetit pecuniam, quam dedit. ff. de calū. si quis ab aliquo. Huius autem quadrupli medietas dabit fisco, medietas spoliato [3].

k Competit. Non ei qui dedit, cū turpiter dederit, sed ei ad cuius læsionem data est: vt ff. de calum. l. generaliter. §. illud erit.

l Concussionis. Crimen concussionis est, cum quis minatur alicui nisi ita vel ita faciat. j. xxiij. q. j. militare [4]. ff. de concuf. l. j. & ij.

m Publicum. Id est, ordinarium: & hoc semper. vel non est publicum, nisi cum quis pecuniā extorserit. & hoc est quod sequitur: sed si ideo. Publicum est, ad cuius accusationem quilibet de populo admittitur, nisi infamis sit, vt insti. de pub. iudi. circa principium.

n Senatusconsultis. Volusiano & Liboniano. Digestis ad legem Corneliam, de falsis. l. j. Digestis ad legem Iuliam, de vi publi. ex senatusconsulto.

o Legis Corneliæ. Cuius pœna in libero homine est deportatio, in seruo vltimum supplicium. ff. ad legem Corneliam, de fal. l. j. §. vlti.

p Accusationem innocentium coierint. Secus si nocentium. xvj. q. vij. sane.

Vexationem redimere virū licitū sit.

1 Vbi de hoc, & j. q. iij. altare. ibi videas. Arc.

Simoniaci dicūtur sacrilegi.

2 Vt extra de immu. eccle. inter. &c.

Oppositio.

3 Ad hoc C. de asses so. leg. iij.

Crimē cōcussionis.

4 De hoc leg. & no. e. q. paratus. in fi. ibi videas.

Qui autem [a] pecuniam accipiunt, ut ordinandis sacros ordines non tribuant, uel ut canonicæ electioni assensum non præbeant: aut ecclesijs ædificādis, uel consecrandis lapidem benedictum, uel consecrationem subtrahāt: multis argumentis acceptæ pecuniæ rei, & infames [b] esse probantur.

Ait enim Paschalis ij.

Sacrilegi sunt iudicandi, qui ecclesiam Dei non permittunt regulariter ordinari.

CAN. CXXIIII.

Sunt quidam, qui vel violentia, vel fauore non permittunt ecclesias regulariter ordinari. Hos etiam decreuimus, vt sacrilegos [c] iudicandos.

Codice lib. ix. ad legem Iuliam repetundarum.

CAN. CXXV.

Iubemus [d] & hortamur [e], vt si quis fortè honoratorum, decurionum, possessorū, postremò etiam colonorū, aut cuiuslibet ordinis à iudice fuerit aliqua ratione concussus: si quis scit de iure venalem fuisse sententiam: si quis pœnam vel pretio remissam, vel vitio cupiditatis ingestam: si quis postremò quacunque de causa improbum iudicem potuerit approbare: is vel administrante [f] eo, vel post administrationē depositā in publicū prodeat, crimē deferat, delatū approbet: cū probauerit, victoriā reportaturus [g] & gloriā.

Item in Digestis, titulo de calūniato. Vlpianus.

De eodem.

CAN. CXXVI.

In eum, qui vt calumniæ causa negotium faceret, vel non faceret, pecuniam detegitur accepisse, intra annū vtilē [h] in quadruplum [i] eius pecuniæ, quā accepisse dicitur, post annū in simplū in factū actio cōpetit [k].

Ibidem lib. xlvij. titulo de concussione iudicis.

CAN. CXXVII.

Concussionis [l] iudicium publicū [m] non est: sed si ideo pecuniam quis accepit, quod crimen minatus sit, potest iudicium publicum esse ex senatuscōsultis [n] quibus pœna legis Corneliæ [o] teneri iubentur, qui in accusationem innocentium coierint [p], quíve ob accusandum, vel nō accusandum, denūtiādum vel nō denūtiādum testimoniū, pecuniam acceperint.

Eadem

[a] Eadem lege tenet. Quia reddit quadruplū, & infamis efficitur. ff. eo. eadem. §. j. hoc crimē etiam extraordinarie punitur. ff. eod. l. lex Iulia. §. fi.
[b] Legendum. Id est, eligendum, vt eligatur qui non debet: vel contrarium.
[c] Mittendumve. Vt mittatur in legationem qui non est mittendus, vel non mittatur qui mittendus est.
[d] Dandum. Puta non ad probandos fideiussores, vel loco iudicis recusati.
[e] Aestimandam. Ne scilicet ęstimet litem minoris vel maioris pro pecunia, quod quandoque facere tenetur. ff. ad legem Aquiliam, proinde. §. notandum.

Sequitur. Hæc est secunda quæstio, quæ diuiditur in duas partes, in quarum prima quæritur vtrum pro ingressu ecclesiæ sit dandum aliquid. et primo dicitur, qđ non. Secunda ibi, Item opponitur. Io. de Fant.
[f] Sequitur. Hæc quæstio non habet quæstionem. extra de simonia. cum in ecclesiæ. melius extra eod. veniens. & melius extra eod. quoniam simoniaca. vnde nec ante nec post potest peti aliquid: vt ī. ea. quæstio. j. eos qui. & ī. e. q. vij. si quis præbendas. nisi forte monasterium ita esset tenue, quod non posset prouidere ei: tunc enim bene posset dici ei (nec esset simonia) bene reciperemus te si haberemus [1] possessiones vnde posses sustentari. argum. ī. ea. si quis propter hoc. Hoc

Petendum nihil est pro ingressu monasterij.

1 Alias, haberes secundum Lauren.

Ibidem lib. quadragesimooctauo, titulo de lege Iulia repetūdarū. Marce.

PALEA.

Lege Iulia repetundarum tenentur, qui cùm aliquam potestatem haberent, pecuniam ob iudicandum, uel non iudicandum decernēdúmue acceperint, uel quò magis aut minus quid ex officio suo facerent.

Idem.

De eodem.

CAN. CXXVIII.

Eadem lege tenetur [a] qui ob denūtiandū, vel nō denūtiandū testimonium pecuniā acceperit. Lege Iulia repetūdarum cauetur, ne quis ob militem legendū [b] mittēdúmve [c] æs accipiat: néve quis ob sententiam in senatu conciliόve publico dicendā pecuniam accipiat, vel ob accusandū vel nō accusandū. Marcellus ibidem. Lex Iulia repetundarū præcipit, ne quis ob iudicē arbitrúmve dandū [d], vel mutandum, iubendúmve, vt iudicet, néve ob nō dandū, vel non mutandum, vel non iubendū, néve ob litem æstimandam [e], iudiciúmve capitis pecuniæve faciendū, vel nō faciēdū, aliqd accipiat. Hodie ex lege Iulia repetūdarū extra ordinē puniunt, & plerunque vel exilio puniuntur, vel etiā durius, prout cōmiserint. Hac lege dānatus testimonium publicè dare, aut iudex esse, postularéve prohibet.

QVAESTIO II.

1 ps

Sequitur [f] secūda quæstio, qua quæritur an pro ingressu monasterij pecunia sit exigenda, uel exacta persoluenda? Hoc utrunque licitè fieri utriusque testamenti serie comprobatur, Legitur enim in primo libro Regum, quòd Anna detulit secum Samuelem postquā ablactatus fuerat, in tribus uitulis, & tribus modijs farinæ, & amphora uini ad domum domini in Silo. 1. Reg. 1. d *In actibus uerò apostolorum legitur, quòd multitudinis [g] credentium erat cor unū, et anima una: nec aliquid eorum quæ possidebant, quisquā suum proprium esse dicebat: sed erāt illis omnia cōmunia: & singuli uendebant prædia sua, & ponebant pretia eorum ante pedes apostolorū: quorum unus (scilicet Ananias) dum partem sibi reseruaret, cum uxore sua Sapphira sentētia maledictionis accepta ante pedes apostoli cecidit mortuus.* Act. 4. f Act. 5. a *Hinc liquidò apparet quòd ingressuri monasterium sua debent offerre rectoribus: nec aliter [h] sunt recipiendi, nisi sua obtulerint. Sed aliud est sua sponte offerre, aliud est exacta persoluere. Anna mater Samuelis nō exacta neq; petita, sed spōte [i] munera sacerdotibus obtulit. Credentes etiam sua spōte offerebāt apostolis, ut indigētiū necessitatib. deseruirēt, quæ instāte persecutione infidelium eis possidere nō licebat. Ananias quoq; nō ideo dānatus est, q a sua nollet offere. sed quia spiritui sancto mētitus, pretia eorū, quæ apostolis obtulerat, ex parte [k] fraudabat. Non ergo his authoritatibus permittitur rectoribus ab ingressuris aliquid exigere, sed sponte oblata suscipere: quia illud damnabile est, hoc uerò minimè.*

Vnde in Bracharensi concilio legitur. CAN. I.

Pro dedicandis ecclesijs nihil exigatur.

Placuit, vt quoties ab aliquo fideliū ad cōsecrādas ecclesias episcopi inuitantur, non quasi ex debito [l] munus ali-

tamen videtur reprobare illa constitutio, quoniam simoniaca. qđ præ textu paupertatis possit peti pecunia. Ioā. Quicquid dicat Ioā. si sic dicatur, simonia est: vt videtur expresse dicere decretalis extra de simo. quoniā simoniaca. B.
[g] Multitudinis. xij. q. j. c. ij.
[h] Aliter. Hoc non est verum, sed allegando dicit hoc.
[i] Sponte. Quod licet. xix. quæstio. iij. si qua mulier.
[k] Ex parte. Arg. quod non debeat quis communicata reuocare. ī. de pœ. dist. iij. sunt plures. xvj. quæst. iiij. sunt qui opes.
[l] Placuit. Ex debito. arg. ī. q. ī. placuit. ī. ea. q. iiij. ecclesia. ī. ead. quæ. j. statuimus. ī. xviij. q. ij. Eleutherius. cōtra. So. ibi. Munus

Recipere licet quæ non licet exigere.

[a] Munus aliquod. aliud à conuiuio, vel a procuratione. in authen. de mand. princip. §. illud. & in auth. vt nulli iudi. §. nulli. sed bene illam exigit [1]. extra de simo. cum sit. alia non debet exigere, sed sponte oblata recipere potest. Vel potest dici, quod & illa quæ consueuit percipere propter procurationem, exigere potest quasi pro labore. argu. xij. q. ij. charitatem, vbi hoc diu obtinuit. xviij. q. ii. seruitium.

1 Et ita habes vnū casum, in quo munus à manu potest recipi, scilicet pro operibus spiritualibus ad quę quis tenetur. Alius casus est pro operibus spiritualibus ad quæ quis non tenetur ex officio. xij. quęstio. ij. charitatē. secundum Ray. & Gofre.

[b] Dotem. Imo nec primarium lapidem ponere debuit, vt ī. de consec. dist. j. nemo. in authen. vt de ter. sit numerus cle. §. inuestigantes igitur. colla. ī. ī. xvj. q. vlti. pie. & c. Frigētius. sed hic omissum fuit, & ideo est restaurādū. vel iam dederat prius, sed hic debet facere instrumētum. vnde si dotem non dedisset prius, nunc est compellendus: quia ibi fecit poni primariū lapidem: sicut in eo qui promisit reipublicæ pecuniam dare. ff. de pollicitatio. l. j.
[c] Eorum. Pluribus ergo sufficere debet ecclesia, vt vij. q. j. illud. & de consecr. distinct. j. hoc quoque.
[d] Ibidem. Argu. cōtra clericos, qui alibi quam in ecclesia sua morantur. ī. dist. xxxvij. de quibusdam. contra ī. xvj. quæstio. j. generaliter. ī. xij. quæst. ij. concesso.

Clerici in sua ecclesia morari debent.

[e] Quam pio. Quidam petebāt ab alijs vt darent eis abbatē ipsorum: sed hoc illi nolebāt facere gratis, cum esset eis vtilis. & hæc est consultatio an eis liceret aliquid dare.
[f] Responsum. Nō dubitauit papa qđ iuris esset in quęstione, sed ironice hoc dicit.
[g] Anxium. Quia dubitatis vtrum ad Dei cultum quispiā interuentu muneris prouocandus sit: sed dubitandum non est. extra de simo. & si quæstiones.

quod [a] à fundatore requirant: sed ipse fundator si quidem aliquid ex suo voto obtulerit, non respuat. Si verò aut pauperitas illum, aut necessitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tamen vnusquisque episcoporum meminerit, vt non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem [b] Basilicæ, & obsequiū ipsius per donationem chartulæ confirmatā accipiat. Nam non leuis culpa est ista temeritas, vt sine luminarijs, vel sine substātiali sustētatione eorū [c], qui ibidem [d] seruituri sunt, tanquā domus priuata cōsecretur ecclesia.

Itē Bonifacius Vrbis Romę episcopus scribit omnibus Carolitanę ecclesiæ cœnobitis.

Ab ijs, qui ad conuersionem accedunt, nihil est exigendum: nec pretio aliquis ad conuersionem est inuitandus.

CAN. II.

Qvam pio [e] mentis affectu, fratres charissimi, vestræ destitutionē Romana compatitur ecclesia, vobis fortassis est incognitū, sed cognitori omnium non incognitū habetur. Dubitationi autem vestræ, quòd idoneū demus responsum [f] Deum testificor, ipsa quoq; me dubitatio reddit anxium [g] & ineptum. Nusquā enim legimus domini discipulos, vel eorum ministerio cōuersos quempiam ad Dei cultum aliquo muneris interuentu [h] prouocasse, nisi fortè de pauperum alimento [i] quis inconcinnè [k] proponat: quorū [l] nulli, cuiuscunque professionis esset, victualia negabantur [m]. Scimus equidem quòd omne datum optimum, & omne donum perfectū de sursum est, descendens à patre luminum: apud quē & à quo bonæ voluntatis donum accipit, qui sancto deliberationis arbitrio gratis Deo seruire disposuit. Restat ergo, vt qui pro aliqua ecclesiæ susceptione munus accipit, donum Dei quod à patre luminum descendere debuit, vendat: munus autem largiens importunus emat. Quid autē de diuini doni venditoribus vel emptoribus consequatur, cōcludi necesse est. Cauete ergo fratres; quàm sit ambiguum quod petistis consiliū: quod quidē secundùm vestræ volūtatis propositum nulla inuenimus ratione cōfirmatum. Veruntamen si vestræ necessitati adeò est opportunus, quē reperistis, dum tamen omnis absit pactio [n], omnis cesset cōuentio [o], nullaque vestræ ecclesiæ fiat distractio, accedat, gratis Deo seruire incipiat, suique regiminis deuotè gestet obsequium: & postmodū [p]

[h] Interuentu. ī. xxiij. quæstio. iiij. debet. ī. xl. distinctio. qui syncera. contra. Sed non videtur prohiberi nisi pactio. nam & dando & honorando & loquendo possumus blandiri infidelibus, vt conuertantur [2]. H. Sed tu dic simoniacum esse si pagano vel hæretico detur vt christianus fiat. extra de simon. querelam. Sed videt contra, quod cum me possim pecunia redimere, vt de pœnitē. distinct. j. medicina. videtur quod & alium possim: & Sylvester promisit omnibus munera, qui vellent baptizari.

Blandiri possumus infideli bus.

2 Sub. vt in pręced. c. secundū Io. de Fā. qui istam gl. sequitur vt iacet.

[i] Alimento. Quod dabāt apostoli pauperibus cōuersis. supra versus princip. quęstionis, versi. sed illud.

Iaco. 1. c

[k] Incōcinne. Quia nō competit oppositio.
[l] Quorum. id est, quia eorum.
[m] Negabant. Argu. quod anathematizato debet dari eleemosyna. ī. dist. xlij. quiescamus. xj. q. iij. quoniam. xxiij. q. iiij. debet. contra. Sed illud de iam catholico. xvj. q. j. si cupis. Sed contra v. q. v. cap. ij.

Eleemosyna danda est anathematizato.

[n] Pactio. Non remouetur nisi pactio inhonesta. nam honesta non remouetur. argu. xxiij. dist. quanquam. ij. distinctio. cap. in ea synodo. argu. xviij. q. ij. Eleutherius. extra de præben. significatum. xvj quæsti. vij. per laicos. ī. distin. lix. hoc ad nos. vij. q. j. mutationes. hoc not. viij. quęstio. ij. in summa.
[o] Conuentio. Nomen cōuentionis generale est. ff. de pac. l. j. §. ij.

Licet post quod non licet ante.

[p] Postmodum. Argu. quod licet post, quod non licet ante, vt ī. viij. quæstione tertia. talia. & capit. Artaldus. [3] Argumen. quod nō licet ante [4] nec post, vt supra eadē, quæstione prima. eos. ad finem. & quod licet ante, quod non post, vt supra distinctione quarta. in istis. secunda, quæstione sexta. quoties episcopi.

3 Cōcor. text. in l. qꝫ ante. & l. seq. ff. de his quę in frau. cre.

4 Nec in ipso actu. ī. e. q. j. emēdari. & facit viij. q. ij. dilectissimi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scopi. & viij.q.ij.di lectissimi.ſ.ead.q.j. eos.contra. Sol.ibi ex pactione datum fuit quicquid datũ fuit: hic vero ex mera liberalitate, vel gratia subsidij conceditur: extra de simoni. & ſi quæstiones. Ioan.

a Subsidij. Vel honoris, vt j.ead.quæstio.iij.ex multis.& ff.manda.ſi remunerandi. & certe hoc casu idem esset ante & post: sed hoc sit hic propter præsumptionem vitãdam. & hoc soluit contrarium ſ. ead. q.j. eos. sed ex quo ambitio præcessit, & petitio pecuniæ, nocere certe debuit etiam post. vel gratia subsidij debuerunt percipere, argu.j.ea.sicut episcopum. in fine à contrario sensu.

b Sicut episcopum. Minister. id est, archidiaconus, cum examinat vocando ordinandos. xxiiij.dist. quando.

c Vocem. id est, lectionem euãgelicã. extra de simo.ca.j. & arg.in superiori palea.ſ.regulã, &c.

d Calamum. id est, scripturam, quã ordinatus recipit ab ordinatore, ne dubitetur de eius ordinatione: vt j.ij.q.j. legum. hoc olim. Hugo. vel hoc intelligit cum habet salariũ de publico alias deputatũ [1]. Hoc tamen dico, quod in collatione ordinis non est distinguendum, an habeat salariũ de publico, vel non. Nã dicit quod in collatione ordinis nec pro labore, nec pro charta debet aliquid recipere. Sed episcopus procuret ita, vt sine muneris alicuius acceptione scribat, nec teneatur lex in auth. de sanctissimis episco.ſ.iiij.collatio.ix.

[1] Adde ad hoc no.in l.cum multis. & ibi glos.C.de prin. agē. in re.libr. xij.

Notarius, an pro scriptura possit ab ordinato aliquid recipere.

vos quasi subsidij [a] gratia aliqua suæ ecclesiæ munera largiri fratrum solatio Romana permittit ecclesia.

Vnde Vrbanus papa.

De eodem.

PALEA.

NVllus abbas pretium sumere uel exigere ab eis, qui ad conuersionem ueniunt, aliqua pacti obseruatione, uel occasione præsumat. Regulam antiquam, sequens, nulli unquã de ordinationibus aliquid omnino accipiendum esse constituo, neque ex data pallij, neque ex donatione chartarum, neque ex ea, quam noua per ambitionem simulatio inuenit, appellatione pastelli: quia enim in ordinando episcopo pontifex manum imponit, euangelicam lectionem minister legit, confirmationis autem eius epistolam notarius scribit.

Item Gregorius in registro.

Ab ordinando non debet aliquid exigi, sed nec voluntariè obiata respui oportet.

CAN. III.

SIcut episcopum non decet manum, quam imponit, vendere, ita minister [b] vel notarius nõ debet in ordinatiõe eius vocem [c] suam, vel calamum [d] venundare. Is autem, qui ordinatus fuerit, si non ex pacto, neque exactus ac petitus post acceptas chartas & pallium offerre aliquid cuilibet ex clero gratiæ tantummodo causa voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemꝰ: quia eius oblatio nullam culpæ maculã ingerit, quæ non ex ambientis [e] petitione processit.

Authoritate Bonifacij patenter ostenditur, quòd sicut nullus pretio est inuitandus ad conuersionem [f], ita nulli pecuniæ interuentu ecclesiæ largiri oportet ingressum. Authoritate uerò Gregorij datur intelligi, quòd pro ingressu ecclesiæ non licet pecuniam exigere, sed spontaneè oblatam licet suscipere.

2 Item opponitur [g] illud Apostoli ad Timotheum.

De eodem.

CAN. IIII.

VIduas honora [h], quæ veræ viduæ sunt [i]. quæ autem non sunt veræ viduæ, id est, quæ suis vel parentum opibus sustentari possunt, non recipiantur [k], vt ecclesia sufficiat [l] ijs, quæ veræ viduæ sunt.

Item Hieronymus ad Damasum papam.

Qui sumptibus propꝛijs sustentari potest, ab ecclesia stipendia non accipiat.

CAN. V.

CLericos † autem illos conuenit ecclesiæ stipendijs sustentari, quibus parentum & propinquorũ nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibꝰ suis sustẽtari possunt, si quod pauperum est accipiunt [m], sacrilegium [n] profectò cõmittunt, & per abusionem talium iudiciũ sibi mancipant & bibunt.

Item Prosper in libro de contemplatiua vita, decimo capitulo.

Quibus sua sufficiunt, ecclesiæ alimentis non sustententur.

CAN. VI.

PAstor ecclesiæ ijs, quibus sua sufficiunt, non debet aliquid erogare, quãdoquidẽ nihil aliud sit habentibus dare, quã perdere: nec illi qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grãdi peccato suo, vnde pauper [a] victurꝰ erat accipiũt. De clericis quidẽ dicit spiritus sanctꝰ: Peccata populi mei comedũt. Sed sicut nihil habẽtes propriũ, non peccata, sed alimẽta quibus indigere videnꝰ accipiũt, ita possessores non alimenta quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt.

Verùm his authoritatibus prohibentur ab ecclesia suscipi, [b] non illi, qui quondam fuerunt diuites, sed postea omnia reliquerunt, ut Petrus [c] & Matthæus & Paulus, aut pauperibus distribuerunt, ut Zacheus: aut ecclesiæ rebus adiunxerunt, sicut illi, qui prædia sua uendentes ponebant pretia ante pedes apostolorum, ut essent illis omnia communia: sed illi, qui in domibus parentum residẽtes, uel sua relinquere nolentes, ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant.

De quibus in eodem libro Prosperi subinfertur.

Qui sua relinquere non uult, non debet sumptibus ecclesiæ sustentari.

ecclesiæ non sunt danda ijs, quibus propria sufficiãt. vt xij.quæstio.j.illi qui.argumen. extra de simonia. cum

cum sit Romana. nec vlla ecclesiastica.argu.cõtra.xij. q.ij.charitatem.ff. de reg.iur.secundũ naturam. Solu.q; hic dicitur, exhortatio est, nõ præceptum. Vel de his loquitur, qui occasione patrimonij ampliandi q; habent, sed diuinis subtrahunt obsequijs: quibus se absentantibus dandũ nõ est [1]. Vel dic de quarta pauperibus debita, quæ dari prohibet abbãtibus. Panis enim egẽtium, &c. vt j. xiiij. q.v.c.ij. & in summa. Si abundãtes de bonis ecclesiæ suscipiunt, siue absentes, siue præsentes fuerint, licet non debet eis dene gari portio: qa nemo cogitur suis stipendijs militare: mortaliter tñ peccant [2], præsertim si ex cupiditate sua quam sequ tur loã. de Fant. arg. opri. xlij. cap. ſ. xlvij. dist. sicut.

[1] Ar. xvj. q.j. generaliter.

[2] Ista est sua Lau. Ose 4.b

3 Die si sint tales habentes patrimonium amplum, qui bene dispẽsant dãdo pauperib & aliis q bus debẽt dare: tales possunt be ne habere stipendia ecclesiæ. ar.xij.q.j. illi qui. Matt. 4.c Luc. 19.a Act. 4. g Petrus. p pter Christum abne gauit se ipsum.

Ecclesiæ de ꝓpꝛijs pro sua sustẽtatione. H. hoc non est verum, nisi illud qua ꝑ sua fiat sine peccato, vt extra de ſi. tua. nec excusat paupertas, licet. vt extra eod. quoniam simoniaca.

E Iactantia. Nam nocet iactantia. vj. q.j. imitare.

h Perfectior. Id est, expeditior ad seruiendũ Deo est.

i Expoliat. Nam tunc dicitur in eo manere spiritus sanctus, cum voluntariã diligit paupertatem. de pce. di. iij. quærendum. diuites tamen cum bonis, &c. xxx. dist. hoc scripsimus.

k SAcerdos. Dispensationis. ſpensationis. j. xij. quæst. j.c. expedit.

l Accipit. Id est, accipere debet.

m Dispensat. Id est, dispensare debet tam sibi, quam alijs, &c.

n Pauperibus. Quod ei licet. xij. q.iij.c.j.ij. & iij.

Cum

CAN. VII.

SI quis propter hoc sua relinquere non vult, vt habeat vnde viuat, vt quid [d] accipit, vnde rationem reddat [e] vt quid de peccatis alienis [f] sua multiplicat? *Idem.* Non est meum dicere quale peccatum sit illis, qui cibos pauperũ præsumendo suscipiunt: qui ecclesiã, quam iuuare de propꝛijs facultatibus debuerant, suis expensis insuper grauant, propter hoc fortasis in congregatione viuentes, ne aliquos pauperes pascant, ne aduenientes accipiant, aut ne suũ censum quotidianis expensis minuant. Quòd si aliquid de fructibus suis ecclesiæ velut pro ipsa expensa [g] contulerint, non se præferant inani iactantiã [E] illis, quos nihil habentes pascit et vestit ecclesia: qa profectò perfectior [h] est ille, qui se mundi rebus expoliat [i], aut qui cùm nihil habuerit, nec habere desiderat, quàm ille, qui ex multis quæ possidet, ecclesiæ aliquid præstiterit, ac se de eo, quod præstiterit, forsitan iactat.

Ecce, qui prohibentur ab ecclesia suscipi. Illi uerò, qui omnia sua relinquunt uel pauperibus distribuunt, uel ecclesiæ rebus adiungunt: & ab ecclesia laudabiliter suscipiendi sunt, & eius opibus sustentandi.

Vnde in eodem libro legitur.

Qui sua relinquunt, vel pauperibus distribuunt, vel ecclesiæ rebus adiungunt, laudabiliter ecclesiastica dispensant.

CAN. VIII.

SAcerdos, cui dispẽsationis [k] cura commissa est, non solùm sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit [l] à populo dispensanda, & fideliter dispensat [m] accepta, qui omnia sua aut parentibus reliquit, aut pauperibus: [n] distribuit, aut ecclesiæ rebus adiunxit, & se in numero pauperũ paupertatis amore constituit: vt vnde pauperibus subministrat,

d Accipit. Vt quid. xij.q.j. expedit. xxiij.cõ. vij. quod autẽ. xij. q.j. illi autem. ſ.j.

e De peccatis alienis. i. de oblatis ꝑ peccatis aliorum.

f Velut pro ipsa expensa sua. Arg. aliquem posse dare

g Ecclesiæ de ꝓpꝛijs pro sua sustẽtatione. H. hoc non est verum, nisi illud qua ꝑ sua fiat sine peccato, vt extra de ſi. tua. nec excusat paupertas, licet. vt extra eod. quoniam simoniaca.

E Iactantia. Nam nocet iactantia. vj. q.j. imitare.

h Perfectior. Id est, expeditior ad seruiendũ Deo est.

i Expoliat. Nam tunc dicitur in eo manere spiritus sanctus, cum voluntariã diligit paupertatem. de pce. di. iij. quærendum. diuites tamen cum bonis, &c. xxx. dist. hoc scripsimus.

k SAcerdos. Dispensationis. ſpensationis. j. xij. quæst. j.c. expedit.

l Accipit. Id est, accipere debet.

m Dispensat. Id est, dispensare debet tam sibi, quam alijs, &c.

n Pauperibus. Quod ei licet. xij. q.iij.c.j.ij. & iij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Cum perfectione. Id est, expeditione ad seruiendum Deo.

b In domibus. ſ. de cõſe.di.v.in omnibus. cõtra.ſ. xij. q.j.neceſſaria.contra.ſ.12.q.ij.nobis. Solut.hic loquitur de clericis indigentibus quibus tenet̃ puidere ſicut alijs pauperibus. iſti tales accipiunt ab eccleſia,non qa clerici, ſed quia pauperes. Ar. canonicis. licere beneficia diuidere,vt priuatim percipiant quod in communi ſoliti erant habere, vt di. xxxij ſi qui vero.

Clericis indigẽtibus eſt prouidendum.

1.Cor.9.b

c Sacrario.ſ.xiij. q.j.§.qa ergo.ſ.16. q.j.ca.pen. & vlti.

d Percipere.Xij. quę.ij.charitatem.

e Manibus. ſ. x. quæ.iij.cauendum. ſ. xxj.q.j.clericus.

f Vſus ſum. Nec occaſione pſeudo apoſtoli accipẽt, & ſic in prædicatione perſiſterẽt. Nam ex quo videbant eum nõ accipere, verecũdabãtur et ipſi accipere.

ADDITIO.

De hoc le.& not. 28.q.ſ. iã nũc.in fi.

g Gloriam. Quam habeo apud Deum de hoc quod nõ accipio: vel ſi accipere̅, cum ſcãdalo, vel vltra quam deberem, vel ſi prædicarem eo obtentu vt acciperem[1].

h Clerici. Deſeruiunt.

i Etiam infirmi ſerbeo ex eo, uiunt. extra de cle. cp malos p æpro c.ſ. ff. de ſta. prædicationẽ meã lib.1.L. cum hæres. §. Stichus.

ad bonã conuerſo.

j Meritum. xij.q. iij. Vulteranæ. & c. 2 Sed cõtra xxxij. xvj.q. vij.c.ſ.con. dif. præter hoc, in fi. & hoc cõtra. tiã p hoc ca. hic diſtin. lxxiiij. con allegatum ſuluit. quod nõ eſt coniuluit. in alia ſocietate. ff. vt ibi no. pro ſoc. l. verum. Archidia. §. ſed cum tres.

inde & ipſe tanquã pauper voluntarius viuat. Clerici quoq; quos pauperes natiuitas fecit cãm perfectione[a] virtutis, vitæ neceſſaria ſiue in domibus[b] ſuis, ſiue in congregatione viuentes accipiant: quia ad ea accipiẽda non eos cupiditas ducit, ſed viuendi neceſsitas cogit. De talibus dicere videtur apoſtolus. Qui in ſacrario[c] operantur, quæ de ſacrario ſunt, edant: & qui altario deſeruiunt, de altario participent. Quod niſi hoc de contemptoribus ſuarum facultatum vellet intelligi, nunquam ſecutus adiungeret: Ita & Deus ordinauit ijs, qui euangelium annũtiant, de euangelio viuere. De euangelio viuunt, qui nihil habere propriũ volunt: qui nec habẽt, nec habere aliquid cõcupiſcũt: nõ ſuorum, ſed communiũ poſſeſſores. Quid eſt aliud de euangelio viuere, niſi laborantem inde vbi laborat, neceſſaria vitę percipere[d] ? Apoſtolus tamen, qui ſic prædicauit euãgelium, vt neceſſaria ſibi ſuis manibus[e] miniſtraret, de ſe cõfidẽter loquitur: Ego autem nullo horũ vſus ſum[f]. Et quare dixerit, ſecutus aperuit dicens: Expedit mihi magis mori, quã vt gloriam meam quis euacuet. Euacuare dicit gloriã[g] ſuã, ſi ab eis, quibus prædicabat, voluiſſet accipere vitæ tẽporalis expenſam. Nolebat quippe in præſẽti laboris ſui fructũ, ſed in futuro recipere.

Item ex cõci. Agathẽſi.

Iuxta meritum laboris eccleſiaſtici ſtipendia ſacerdotes diſtribuant.

CAN. IX.

Clerici omnes, qui eccleſiæ fideliter vigilantẽrq; deſeruiunt[h], ſtipẽdia ſanctis laboribꝰ debita ſecundũm ſeruitij ſui meritum[i] per ordinationem canonum à ſacerdotibus conſequantur.

Item ex cõcilio Vrbani Papæ habito Aluerniæ.

CAN. X.

Multorum authoritatibus luce clarius conſtat ꝙ ab ingreſſuris monaſterium non licet pecuniam exigere, ne & ille qui exigit, & ille qui ſoluit, ſimoniæ crimen incurrat.

QVAEST. III.

Sed adhuc[k] obijcitur, ꝙ qui ingreſſuri monaſterium pecunias tribuunt, non pro poſitum religionis, ſed participationem ſtipendiorum eccleſiæ emunt. Temporalia ergo nõ ſpiritualia ementes, nequaquã ſimoniaci habendi ſunt. His itaque reſpondetur, non ſolũ qui ſpiritualia, ſed etiam qui temporalia eis annexa[l] prętio accipiunt vel tribuũt, ſimoniaci iudicantur. Vnde Malachias loquens ex perſona domini ait: Quis eſt, inquit, in nobis qui claudat oſtia[m] & incendat altare meum gratuito? Non eſt mihi uoluntas in nobis, dicit dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu ueſtra. Oſtia claudere non eſt ſacri muneris officium, ſed tantùm ſibi adiunctum.

Item Grego. ſcribit univerſis epiſcopis Hiſpanis.

[k] Sed adhuc. Hic depingitur iij. quę an ſciẽter ingreſſum, vel præbendas emere ſit ſimoniacum. Primum membrũ expeditum eſt ſupra. ead. proxi. q. ſecundum expeditur hic. Not. quod præhenda[1] dicitur quandoq; ius quoddam ſpirituale[4] percipiendi eccleſiã, vel ipſam prębendam. hoc modo emere ſimoniacum eſt. Quandoque dicuntur ipſi fructus præbendæ, quos emere non eſt ſimoniacũ. vt extra. ne prælatos vices ſuas. ca. vlti. niſi quis forte emeret fructus ab inſtitutione ſuæ ordinationis, vel inſtitutionis in ipſa eccleſia, vt habeat dum vixerit. ar. i.c. ſi quis obiecerit. & capi. ſaluator. tũc enim ita ſunt annexa, vt qui priuetur officio, priuetur & illis: vt lxxxj. dis. ſi quis ſacerdotum.

[l] Annexa. Argu. quod idem iuris ſit in vno cohærentium & connexorum, quod in altero. Vnde qui priuatur officio, et bene ficio: vt 8. diſt. xxviij. decernimus. 8. di. lxxxj. ſi quis ſacerdotum. et c. eos. 8. di. l. ſtudeat. contra. Ibi de gratia. hic de rigore.

[m] Qui claudat oſtia. Id eſt, qui gerat officiũ oſtiarij. Vnde videtur, quod ſi qui dedit eam, vt extra eod. veniens. Item videtur quod illa pecunia nõ debet remanere penes eccleſiam, cum Petrus dixerit: Pecunia tua, &c. [2] Item Petrus. et ca. perfectorio eorum, quæ ſcelere conquiſita ſunt. ff. de iure fiſci. Lucius. ff. de donat. inter virum & vxo. cum hic ſta

Hu. ſimoniacũ eſſe, argu. contra 8. ead. quæſtio. j. ſi quis epiſcopus. prope fin. & j. ead. q. ſaluator. & dicit quod licite poteſt dari pecunia alicui, vt faciat tale officium: ſed tamen ille non poſſet dare pecuniã vt ei daretur[3]: & ſic aliquid vendi poteſt li cite quod non poteſt emi. Alij dicũt, quod tunc eſt ſimonia emere aliquam adminiſtrationẽ eccleſaſticã, cũ aliquã ſpirituale habeat annexũ: vel talis eſt, quod per clericum rantũ conſueuit exerceri, & ratione officij, quod magis credo.

[n] Vndiuimus. Sacrilegio. & crimine lęſæ maieſtatis. xv. q. iij. ſane. iij. quæſtio. j. in primis.

[o] Cauſatur. Id eſt, in cauſam adducit: vel pro cauſa, ſcilicet pro acceptione vel datione pecuniæ fit, vel cauſatur, id eſt, facit, vnde cauſari, id eſt, accuſari debeat.

[p] Si quis dator. Reſtituere. Sed cui dices reſtituendam talẽ pecuniã? Videtur quod ei, in cuius ignominiã data eſt. xvij. q. iiij. ſi quis in arrio. xv. q. vlt. cum multæ. xxviij. quæſtio. j. ſi quis ſacerdotum. et c. eos. 8. di. l. ſtudeat. contra. Ibi de gratia. hic de rigore.

Ratio eſt, qa non præſumit, ſi ita fideliter adminiſtret in recõpenſatione eius, qd̃ dedit, argu. ff. de probat. l. cum deinbito. Ioã. de Fant.

Pecunia ſit ſimoniaca, cui eſt reſtituenda.

[q] Qui clamat oſtia. Id eſt, qui gerat officiũ oſtiarij. Vnde videtur, quod ſi qui dedit eam, vt extra eod. veniens. Item videtur quod illa pecunia nõ debet remanere penes eccleſiam, cum Petrus dixerit: Pecunia tua, &c. [2] Item ea. q. ſ. Perfectorio eorum, quæ ſcelere conquiſita ſunt. ff. de iure fiſci. Lucius. ff. de donat. inter virum & vxo. cum hic ſta

Supra

derit: à Simonis non excluditur perditione. Sed ſi perſeuerãs fuerit, perpetua mulctetur damnatione. Nam qui ſub religionis obtentu Deo famulari voluerit, ſi quid accipit, & meritũ perdit, & beneficio accepto fruſtratur. Rationis ergo vigore cogitur, quod iniuſtè receperit reſtituere[c], & quicquid turpis lucri gratia receperat, non tenere.

Idem Gregorius ſeptimus papa.

Ab officio ſuſpendatur epiſcopus beneficia, vel eccleſiaſtica officia vendens.

CAN. III.

Si quis epiſcopus præbendas, archidiaconatus, præpoſituras, vel aliqua officia eccleſiaſtica vendiderit, vel aliter quàm ſtatuta ſanctorũ patrum præcipiunt ordinauerit, ab officio ſuſpẽdatur[d]. Dignum eſt enim, vt ſicut gratis epiſcopatũ accepit, ita mẽbra[e] eiuſdem epiſcopatus gratis diſtribuat.

Item ex concilio Vrbani papæ habito Aluerniæ.

Nec altaria, nec prębendas epiſcopis vendere licet.

CAN. IIII.

Quæſitum eſt[f] de epiſcopis, qui altaria monaſterijs data[g] frequenter redimi compellebant pecunia: quia quidam ſimoniacę prauitatis vſus in Gallia rum partibus iam diutius inoleuit, vt eccleſiæ vel decimæ (quæ vulgari vocabulo apud eos altaria nũcupantur) monaſterijs datæ, ſæpiꝰ ab epiſcopis ſub palliata auaritia vendãtur, mortuis nimirum ſeu mutatis clericis, quos pſonas vocãt. Nos autem authore Deo venalitatem omnẽ tam ex rebus, quàm ex miniſterijs eccleſiaſticis propellentes[†], hoc vlterius fieri authoritate apoſtolica prohibemus: ſicut etiam præbẽdas omnes venundan-

Iuſ idẽ eſt eſt in parte, & in in toto, et maiori quod in minori. xxij. quæſtio. v. de forma. extra de præben. c. maioribus. xcv. diſtin. c. eſto. ff. pro derelict. l. iij.

d Si quis epiſcopus. Suſpendatur. id eſt, deponat. lxxxiij. diſtin. ca. j. Vel dic vt 8. ea. q. j. quicquid.

e Membra. ſ. iij. quæſtio. ix. pura. ar gu. ſ. xij. q. ij. cognouimus. 8. diſtinctio. lxiij. in ſynodo. Argu. eſt hic, quod idẽ turis eſt in toto, qd̃ eſt in parte, & in toto, et in parte.

f Quæſitũ eſt. Secũdũ H. caſus talis eſt. Quidam epiſcopi cõtulerãt eccleſias quaſdam cum omni iure ſuo quibuſdam locis religioſis: mortuis perſonis illarũ eccleſiarum collatarum, epiſcopi volebant in eccleſijs inſtituere clericos ꝓ ſua voluntate, niſi abbates darẽt eis pecuniã. dicitur quod talis datio pecuniæ 3 Ex parte eſt ſimoniaca eſt 3, argu. ad hoc xvj. q. ij. recipientes cap. ſ. Alij caſus inutiles conſueuerant hic notari, quos omitto.

g Data. A prædeceſſoribus ſuis pro redemptiõe animarum ſuarum.

Trigin

† Adde idẽ eſſe ẽt ꝓ honoribus conſequẽdis. ꝓ habitũ cẽm eſt. notat Bal. in l. ſ. & ꝓ totũ tit. ff. ad l. Iul. de ambitu.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Trigirta. Propter quod credebant aliquod ius acquisitum episcopo: quia per xxx. annos & vltra recepit huiusmodi redemptionem à monasterijs: sed non est ita: quia furtiue recepit, & ideo non præscripsit. Item licet monachi singulis annis emerent ius instituendi, non tamen episcopis ex hoc fuit ius quæsitū instituendi. Et licet hic fuerit simonia ex parte episcoporum, non tamen ex parte monachorū: quia illi quod eorū fuit, redimebant: qd licite facere poterant, vt dixi s. ead. quæstio. j. nullus. Et sic simonia esse potest ex vna parte, & non ex altera. Simile fuit in Giezi. Sicut etiam sponsalia possunt esse ex vna parte, & nō ex altera, extra de desponsa. impu. de illis. Et plura similia notaui xxxij. q. v. proposito. & licet episcopus peccet recipiēdo pecuniam, tamen monachi nō peccabant dādo, vt xxiij. q. j. quid culpatur. Contrarium huic signatur infra xvj. q. iiij. possessiones. sed non est contra, quia monachi licite quæsierāt ista altaria, vnde nō habuerunt ea iure præscriptionis, sed ex iusta donatione.

Simoniā nūquid cō mittit dās pecuniam pro spiritualibus, sicut accipiens.

tes interdicimus. Porrò quæcunque altaria, vel decimas ab annis triginta a & supra b sub huiuscemodi redēptione c possedisse monasteria noscunt, quietè deinceps & sine molestia qualibet eis posidenda firmamus. Saluo d vtique episcoporum censu annuo, quem ab eisdem altaribus habere soliti sunt.

Item Gregorius.

Quicquid data vel promissa pecunia in sacris ordinibus acquiritur, irritum habeatur.

CAN. V.

EA, quæ à sanctis patribus de simoniacis statuta sunt, nos quoque & iudicio, & apostolica authoritate firmamus. Quicquid ergo in sacris ordinibus, vel in ecclesiasticis rebus, vel data vel promissa e pecunia acquisitum est, nos irritum esse, & nullas vnquam vires habere censemus.

1 Sub. hoc est verum alias. sed hic nō est, sicut patet eo qd' no. supra. Io. de Fantu.

b Et supra. Hęc dictio supra, ad modi cum tempus refertur 1. ff. ex quib. cau. maio. ab hostibus. §. sed quod. arg. ff. de verbo. signi. hæc adiectio.

c Redemptione. Sed nunquid est licitum redimere ius suum? Hoc not. s. e. q. j. nullus episcopus grauamē. & xvj. q. vlt. decimas. ij. Dici enim potest, quod vbicunque quis scit aduersarium suum non credere se ius habere, redimat vexationem suam. Sed quare nō deponūtur isti episcopi? Dic quia nō agebatur ad hoc, & sententia debet dictari secundum formam petitionis. extra de accusa. qualiter & quando.

Sententia dictari debet secundum petitionis formam.

d Saluo vtique. Non enim pleno iure omnino videtur donasse ecclesias episcopus: nec potest donare sine consensu capituli. extra de dona. pastoralis.

e EA quæ. Vel promissa. Tertium casum habes, scilicet vel retenta, vt extra de transact. super eo. Nam remittere est dare. extra de testi. veniens. & ff. de calum. l. ij. Et ita in spiritualibus non potest interuenire 2 transactio, cum his tribus modis tantum fiat transactio. C. de transac. l. transactio. ff. eo. l. j. Sed nec permutatio potest fieri super beneficio habito, vel habendo, alias bene. ad hoc extra de rerum permut. quæsitum. Nec etiā transactio. vt extra de transactio. super eo. Arg. contra extra de offi. iudi. deleg. si quando. Sed ibi fuit facta transactio non super beneficio, sed super proprietate: & sic intellige extra de deci. ex multiplici. Ioan. Item super re spirituali tam ... quam proprietate potest fieri permutatio. extra de rerum permutatio. ad quæstiones. non tamen vt detur temporale pro spirituali. extra de rerum permu. cap. vlti. Illud autem dubium non est, quin ... abilis compositio interuenire possit. extra de ... ij. Item ex authoritate iudicis potest interuenire pecunia. extra de præben. nisi. in fin. & extra de transact. statuimus. ff. de ijs qui not. infa. furti. lo.

Trāsactio in spiritualibus interuenire nō potest: sed bene amicabilis cō positio.

2 De hoc dixi s. ea. q. ij quam pio. ibi videas Arc.

Item Augustinus de doctrina Christiana.

Quicquid possidetur, nomine pecuniæ intelligitur.

CAN. VI.

TOtum f quicquid homines habent in terra, omnia quorū domini sunt, pecunia g vocatur: seruus, vas, ager, arbor, pecus, quicquid horum est, pecunia dicitur. Ideo autē pecunia h vocata est, quia antiqui quod habebant, in pecoribus habebant.

Item Paschalis papa.

Qui ecclesiastica beneficia emerit, ecclesias quoque emere probatur.

CAN. VII.

SI quis obiecerit non consecrationes emi, sed res i, quæ ex consecratione proueniūt, penitus desipere probatur. Nam cùm corporalis ecclesia, aut episcopus k, aut abbas l, aut tale aliquid sine rebus corporalibus in nullo m profi-

f TOtum. Probatur p hoc capit. quod sicut in pecunia simonia cō mittitur, ita & in alia re.

g Pecunia. Strictius accipitur tātū pro pecunia numerata. j. xiiij. quæstio. iij. c. j. ij. & iij.

h Pecunia. Nomē enim pecuniæ etiam iura continet quandoque. ff. de verbo. signi. pecuniæ. Item quandoque etiā speciem & rem quamlibet 3, vt hic, & ff. de legatis iij. l. quis. Item quandoque ea tantum, quæ consistunt in pondere, numero, vel mensura. ff. de lega. j. l. talis scriptura 4. Pretium autem nō consistit, nisi in numero tātum, vt in... stit. de empt. & ven... ditio. §. item pretium.

i SI quis obiecerit. Sed res. Non de rebus corporalibus, sed de iure spirituali, cui cohæret officium, intelligitur. Vel intellige de iure percipiendi fructus, vel de rebus ipsi officio adhærentibus, vel de rebus consecratis, vt in sindone, argu. xij. quæstio. iij. ... si forte. argu. j. iij. quæstio. vj. hæc quippe. j. xvj. quæstio. ij. cap. j. §. vlti. Vel intelligas de rerum administratione 5. Et sit in hoc capi. de duobus mentio, scilicet de consecratione & administratione ex ordine ... proueniente. & facit ad hoc j. quæstio. vj. cap. j. vel 5 ... de iure 6 quo res ipsæ percipiuntur. Vel hoc intellige de rebus ipsis secundum Hug. & tunc quando quis ... promouendus est ad ecclesiam, vel ordinem, fructus ... prouenientes iure ecclesiæ vel ordinis, nō licite emit ... perceptos vel percipiēdos. tunc enim præsumitur emere ecclesiam vel ordinem. alio autem tempore emere ... non est peccatum, vt extra ne præla. vices suas. c. iij ... xij. quæstio. ij. alienationes.

k Aut episcopus. id est, dignitas episcopalis.

l Aut abbas. id est, dignitas abbatialis.

m Nullo. Bene accedit ad id, quod legitur in authē. vt iud. sine quoquo suffra. §. cogitatio. Nam ibi dicitur quod fiscus abūdare dicitur, si vtatur subiectis locupletibus: vt s. ead. q. ij. c. ij. contra s. ea. q. j. cos. contra. Sed hoc cum ex pacto præcedenti.

Nec

ciat, sicut nec anima a sine corpore corporaliter viuit, b quisquis horum alterum vēdit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum c inuenditum derelinquit. Nullus igitur emat præbēdam, vel ecclesiā, vel aliquod ecclesiasticum; nec pastellum, nec pastū d antea, nec postea e pro huiusmodi soluat f.

Item Vrbanus episcopus seruus seruorū Dei, dilecto filio præposito ecclesiæ sancti Vincentij salutem & apostolicam benedictionem.

Quare in Euangelio prohibet inuestitura ecclesiæ à laicis fieri.

CAN. VIII.

Mat. 24. a SAluator prædicit in Euangelio circa finē seculi pseudo apostolos et pseudo prophetas surgere, & multos seducere, & fideles suos in mundo multas habituros pressuras: sed tamē portas g inferi non præualituras. Proinde (vt ait Apostolus) oportet h hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiāt. Oportet nos cū propheta ex aduerso consurgere, & murum opponere pro domo Israël, & cum Apostolo per multas tribulationes intrare in regnum Dei: quoniam non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriā, quæ reuelabitur in nobis.

1. Cor. 11. d
Eze. 14. a
Actu. 14. c
Rom. 8. d

Igitur quia innotuisti nobis, quod tibi obijcitur, vtrùm vendere ecclesiasticam i rem simoniacum sit: hoc simoniacum esse patenter colligitur ex hoc, quod beatus Apostolus Petrus ait Simoni: Pecunia tua tecum sit in perditionē: quia existimasti donum Dei pecunia possideri. Donum quippe Dei est Spiritus sanctus: & donū k Dei est res ipsi ecclesiæ oblata. Et si bene animaduertis, Simon magus, q ad fidē fictè accessit, nō Spiritum sanctū, quo ipse erat indignus (quoniā vt scriptum est, Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictū) sed donum Dei emere voluit, vt ex venditione signorum, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniā lucraretur. Nec Apostolus emptionem Spiritus sancti (quam bene fieri non posse nouerat) sed ambitionem l quæstus talis, & auaritiam (quæ est idolorum seruitus) in eodem Simone exhorruit, & eum maledictionis iaculo pcussit. Quisquis m igitur res ecclesiasticas & Dei dona, quæ à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur, quæq; ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent, ppter sua n lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei possideri pecunia existimat. Ideo qui eas non ad hoc, ad quod institutæ sunt, sed ad propria o lucra munere linguæ, vel indebiti obsequij, vel pecuniæ largitur, vel adipiscitur, simoniacus est: cùm principalis intentio fuerit Simonis, sola pecuniæ causa auaritia videlicet, id est, idololatria: vt ait Apostolus Paulus. Colo. 3. a
Alioqui cur sancta synodus Calcedonensis p ccccccxxx. episcoporum procuratorem vel defensorem ecclesiæ, vel quenquam regulæ subiectum adeò per pecuniam ordinari prohibet, vt interuentores quoque tanti sceleris

Actu. 8. d

+ Hosti. in sum. de re. eccles. nō alie. i pri. do Panor. in [redacted] proœ. Decret. fo. 4. colum. 4. Matth. afflict. de iure protomiseos, co lū. 72. [redacted]

Idem. a Nec anima. Id est, ipsum collegiū. vel ad literam.

b Viuit. exercendo [redacted] sic exaudi xxxij. qō. ij. c. Moyses.

c Neutrum. Argu. idem iuris esse in vno connexorum, quod in reliquo, argu. s. dist. viij. quo iure. iij. qō. vj. hæc quippe. & xvj. qō. ij. c. j. & ff. de iureiuran. eum qui. §. si libertus.

d Pactum. Argu. contra in authen. de sanctis. episc. §. pro consuetudinibus. colla. ix.

e Nec postea. Argumen. ff. de pac. l. iurisgentium. §. dolo. ibi, ne quid fiat ei quod ante promisit.

f Soluat. Non etiam sub obtentu cōsuetudinis. j. ea. quæst. ca. vlti. contra. Dic vt ibi.

SAluator. CASVS. *In prima parte ostēditur authoritate Euāgelij hæreses debere circa finē seculi imminere. vnde oportet nos ex aduerso consurgere cū propheta & cum Apostolo pro domo Israel. In secunda ostenditur quinque authoritatibus, quod vendere ecclesiastica beneficia sit simoniacum.*

g Sed tamen portas. id est, vitia & etiam hęreses, quibus intratur in infernum, quæ non præualēt ecclesiæ, quia semper aliqui boni sunt in ecclesia 1. xxiiij. quæst. j. cap. à recta. & capi. pudenda.

Ecclesia semper aliquos bonos habet.

1 Pro qua rogauit dñs. xxj. dist. c. j. de pœ. dis. ij. si enī ver. Petrus.

h Oportet. Id est, vtile est, vt nos excitent. j. xxiiij. qō. vlti. cap. vltimo.

i Ecclesiasticam. Id est, ecclesiastice beneficium, vel aliquam rem cōsecratam in casu nō concesso, puta calicē 2 secūdum quosdam. Nam & nomen rei generale est. ff. de verborum significatione. rei appellatione. s. ead. qō. cap. quæsitum. Vel dic ecclesiasticam rem, id est, administrationem. & sic bene adaptatur litera Calcedonensis synodi.

2 De hoc no. x. q. ij. hocius. ibi videas. ad hoc j. e. q. res. Arch. Res est nomen generale.

Sapiē. 1. b

k Et donum. Id est, officiū per qd datur Spiritus sanctus, scilicet potestas faciendi miracula.

l Sed ambitionē. Argu. affectum vel conatum sine effectu puniri, argumē. xxij. dist. cap. j.

Affectus sine effectu punitur.

m Quisquis. Hic collige, quod corporales res ecclesiæ emere, vel vendere simonia est in tali casu, cum quis intrat ecclesiam: vt supra ead. in prin.

Simonia est emere, vel vendere res corporales ecclesiæ.

n Propter sua. Hic vacat argu. à contrario sensu, vt supra ead. qō. j. quos constiterit. & cap. si quis episcopus. j. xxix. quæst. ij. ca. perlatum.

o Sed ad ppria. Id est, pcibus quas pro se quis offerre non potest, secundum H. vt not. supra eadem q. j. sunt nonnulli. sed quid teneas, ibi dixi.

p Calcedonensis. si illi qui emūt, vel vendūt res ecclesiasticas, nō sunt simoniaci: cur, &c.

Milites.

Universidad de Deusto Biblioteca

Clericorũ arma quæ sunt.

a Milites. Clerici scilicet, qui tales milites sunt, quorum arma lacrymæ sunt. xxiij. quæstio. vltima. cap. conuenior. vel orationes. xxiij. quæst. viij. cap. reprehensibile. vel excommunicatio. xvj. quæst. ij. cap. j. & castra eorum sunt ecclesiæ. liiij. distinct. cap. nullus.

i Et iudicem. sicut in ecclesia Bonon. sed nonne isti tres possunt esse laici? sic sine dubio. Qualiter ergo in istis officijs, quæ nihil spiritualitatis habent annexum, simonia cõmittitur? dicit H. quod in omni administratione rei ecclesiasticæ [illegible] simonia, si ematur, sicut Emere [illegible] ministrationem [illegible] moniacũ, quia ꝓhi ecclesiasticæ [illegible] bitum: nõ ideo ꝓhi [illegible] bitũ quia fuit ante [illegible] simoniacũ: sed alij non ita late extendunt simoniam, inhærẽtes consuetudini generali. Dicũt enim quod tũc tantum est simonia in empta administratione, id est, dignitate, si talis est quæ habeat aliquod spirituale annexũ sibi, alias non.

anathematizet, nisi quod eosdem simoniacos iudicet? Quòd si præfati milites [a] ecclesiæ ob huiusmodi scelus taliter percelluntur, nemo sapiens negabit non militantes [b] ecclesiæ multò damnabilius [c] ob hãc causam, id est, emptionis vel venditionis, debere percelli. Sed beatus antecessor noster Paschasius libro de cõsecratione affirmauit, quòd quisquis eorum alterum vendiderit, sine quo alterum non prouenit, neutrum non venditum derelinquit: ac per hoc eum, qui res ecclesiæ vẽdit, vel emit, simoniacum esse intelligit. In nomine verò ꝓcuratoris, [d] intelligit præfata synodus quẽlibet ecclesiasticarum rerũ administratorem, vt verbi gratia præpositum, [e] œconomum, [f] vicedominum: defensoris nomine aduocatum, [g] siue castaldum, [h] & iudicem [i]. In subiecto verò [k] regulæ archipresbyterum, archidiaconum, [l] diaconum, canonicum, monachum, vel quemlibet ecclesiastico mancipatum officio. Quòd verò Spiritum sanctum quantum in se est, vendat vel emat, qui præposituram, vel aliquid huiusmodi vendit, vel emit, audi Augustinum super Ioannem. O quot prępósituras fecerũt. Alterum præpositum habet Carthagine Primianus: † alterũ in Mauritania Rogat[9]: alterũ habet in Numidia ille & ille: quos iam nec nominare sufficimus. Circuit ergo aliquis emere columbam: vnusquisq; laudat [m] prępositum suum, quòd vendit, &c. Ecce venerabilis Augustinus de præpositurae distractione agẽs in nomine columbæ

b Non militantes. Contra. supra distin. xix. c. nulli fas. infra viij. qõ. j. ca. illud. & xxxij. quæst. v. qui viderit. s. distin. xl. cap. homo. infra xj. qõ. iij. ca. præcipue. infra xxv. q. j. c. nulli fas. j. ead. quæst. cap. peruenit. contra. Sol. potest dici, quod ideo dicitur laicus peccare magis, quia peccat in duobus, & quia rem ecclesiæ emit, & quia suo officio non debitam. arg. ff. de reg. iur. l. culpa. clericus autem in vno, quia emit tantum.

c Damnabilius. Id est, damnabiliter, arg. xxvij. q. ij. cap. coniuges. Vel hic appellat nõ militãtes ecclesiæ nõ laicos, sed clericos, qui ecclesiæ non seruiunt: illi enim qui emunt, & non seruiunt, magis peccant, quoniam in pluribus, quam qui emunt et seruiunt: & secundum hoc non sunt contraria, quæ hic signantur.

k In subiecto vero. Nonne etiam œconomus clericus debet esse? vtique prout concilium Hispalẽ. interpretatur. xvj. qõ. vij. in noua. Dic ergo, quod istud vero, potius aduersatur officio, nam quam ordini. nam circa alia consistit officiũ œconomi, & circa alia archipresbyteri & aliorum hic sequentiũ. Quidam autẽ intelligunt hoc totũ de clericis, in quibus dicũt simoniacum esse huiusmodi officia emere, & quod dicit in subiecto vero, &c. ideo dicit, quia illi magis sunt subiecti regulæ ecclesiasticæ quam isti, licet omnes sint clerici. Nam dum illi versantur circa exteriora negotia et administrationes, isti circa diuina officia: & ideo dicit mancipatum officio, & non dixit ordini. Vel ideo dicit in subiecto, &c. vt notetur quod isti habent curam annimarũ annexam. & quod dicit de canonico vel monacho, non referas ad administrationem, sed ad emptionem præbendæ, vel ingressus monasterij. Vel ideo dicit in subiecto regulæ, quia eos ligat illa constitutio, Nemo militans Deo, &c. j. [illegible] Superior autem administratio circa temporalia: & ideo eos non ligat illa constitutio, Nemo militans Deo. j. ead. quæst.

Oeconomus debet esse clericus.

ADDITIO Hic adde quod not. j. ead. quæst. vij. c. si quis omnem. Archi.

l Archidiaconum. Hoc totum intellige de dignitatibus ipsis.

m Laudat. In eo quod laudat, non committit simoniam, sed in eo quod vendit: quia quod commendandi causa dicitur, pro nõ dicto habet. ff. de dolo. quod venditor. Sed hoc verum est dum commendatio consistit in genere. Nam vbi descendit ad specialia, teneretur ex eo, quod commendando plus vendidit, nisi quod commendando dicit, sit in euidenti. ff. de contrahen. emp. l. ea quæ.

d Procuratoris. Generaliter sumitur hic nomen [1] procuratoris, arg. ff. de procura. l. j.

1 Sic extra de procura. petitio. Arch.

ADDITIO. Aliquando procurator actoris vocatur responsalis, vt extra de restitu. spo. ex conquestione. in fine.

Præpositus & œconomus differunt.

e Præpositum. Sed quam differentiam facit inter ista nomina? potest dici quod nomen præpositi generale est, & continet alia sub se, arg. extra de verb. signi. c. quamuis. Vel dic quod præpositus & œconomus nomina diuersa sunt, sed idem significant sicut primas & patriarcha. xcix. distin. c. j. Vel bene possunt esse in eadem ecclesia prępositus & œconomus. De vicedomino planum est: quia ille est, qui præest rebus episcopi. lxxxix. distin. c. volumus. vicedominus in rebus episcopi, œconomus [2] in rebus canonicorum, sæpe tamen vnum ponitur pro alio.

2 Adde gl. & Bar. in l. j. §. ad uocatos. ff. de var. & extraordi. cog.

f Oeconomum. Oeconomus est, cui res ecclesiastica gubernanda mandatur. C. de sacrosanc. eccle. l. iubemus.

g Aduocatum. Scilicet qui præest tantum causis tractandis, qui alias dicitur syndicus.

h Castaldum. scilicet qui habet curam externarum rerum, qui dicitur alias maior domus lxxxix. distin. cap. volumus.

Inde

Vniuersalis ex indefinita colligitur.

a Indefinite. No. ex indefinita colligi vniuersalem, vt s. qõ. j. eos qui. ff. de [illegible] l. j. §. quod autem. Ex quo enim à canone [illegible] excipitur, nec nos excipere debemus, vt xxxj. q. j. ꝙ si dormierit. j. ij. q. v. consuluisti. s. distin. xix. si Romanorũ. Argumen. s. distinct. lv. si euangelica. s. ea. q. j. sunt nonnulli. Argu. contra. j. xxvij. qõ. j. idololatria [1].

Mat. 21. d

Esa. 56. c

1 Imo est ar. pro. de hoc no. extra de coniug. lepro. capit. ij.

b Hæc circa. Hæc particula de capitulo non est, &c.

E X multis.

CASVS. *In prima parte reprehendit Alexãder omnes simoniacos, & specialiter Lucenses, inducendo authoritatẽ Calcedonensis concilij & domini, qui vendentes & ementes eiecit de templo. In secunda constituit quod nullus cõmittat simoniam. In tertia constituit pœnam depositionis contra transgressores huius constitutionis.*

c Nisi ei. Simile habes xxxij. dist. interdixit.

d Calcedonensis. Supra eadem, quæstione j. si quis episcopus.

Papa non dispensat in duobus casibus.

e Ex principalibus. Papa tamẽ bene potest dispensare contra, si non sit in articulis fidei. xv. distinctione. sicut sancti. vel de vniuersali statu ecclesiæ, vt not. xxv. quæstione prima. capit. sunt quidam. supra distinct. xvj sancta.

f Inexpugnabili. quantum ad ordines retinendos.

g Illos. Scilicet ementes ecclesiasticum beneficium.

Sancti spiritus venditionem, vel emptionem accipit, sicut & omnes huius euangelici capituli tractatores. Pensandum verò est, qua pœna mulctentur, qui iam Deo & ecclesiæ suæ oblata vendunt, vel emunt, si cum flagellis à Dei templo eiecti sunt: qui quæ Deo erant offerenda, vendebant. Si de offerendorum vẽditoribus, vel emptoribus dictũ est: Vos fecistis domum patris mei, domum negotiationis, & speluncam latronum: quid dicetur de ecclesiæ iam oblatorum venditoribus vel emptoribus? Et ne quis insanus iam obijciat meritò hoc dominum tam acerbè vindicasse, quia tunc illa in Dei templo vendebantur, ecclesiasticæ verò res modò extra tẽplum distrahuntur, attende superius Aug. non determinantem locum venditionis vel emptionis præpositorũ, sed tantùm indefinitè [a] dicentem: Circuit aliquis emere columbam: vnusquisq; prępositum suum laudat, quòd vendit, non adijciens in templo, vel extra tẽplũ. Hæc circa [b] vẽditores vel emptores rerũ sacrarum sufficiant.

Item Alexander episcopus seruus seruorum Dei Lucensis ecclesiæ clero & populo salutem perpetuam.

Ministri & seruitores ecclesiæ absque vlla venalitate ab episcopis ordinentur.

CAN. IX.

EX multis temporibus hoc detestabile malum in vestra ecclesia inoleuisse cognouimus, vt nulli vnquã clerico quamuis religioso, quamuis scientia & moribus prædito ecclesiasticum beneficiũ cõcederetur, nisi ei [c], qui profano pecuniæ munere illud emere studuisset: fiebátq; ecclesia & res eius ita venalis, velut quædam terrena & vilis merx à negotiatoribus ad vendendum exposita: quod malum quàm detestabile, quantum Deo sanctisq; suis sit contrarium, & sacri canones docent, & ferè omnibus manifestum existit. Ista sentẽtia innuitur in secundo capitulo Calcedonensis [d] concilij. Calcedonense nãque concilium vnum ex principalibus [e], simili pœna condemnat eos, qui ecclesiæ beneficium interuentu pecuniæ acquirunt: & eos, qui sacram manus impositionem (per quam spiritus sanctus confertur) mercari dignoscuntur. Vtrosque enim authoritate inexpugnabili [f] illos [g] à beneficio, istos [h] à sacro ordine iubet expelli. Vnde humani generis redemptor omnes ementes & vendentes de templo eijciens, cathedras vendentium columbas euertit, nummulariorum effudit æs, præcepti sui authoritate denuntians & dicens: Nolite facere domum patris mei domũ negotiationis. Illud quoq; in eodem facto solicitè considerate, quòd per totũ textum sancti euangelij nusquam reperitur dominũ tanta seueritate, tam districta censura iustitiæ peccantes corripuisse: cùm non solùm eloquio increpans, verùm etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de templo, apertè demonstrans, quòd tales negotiatores non sicut cæteri peccatores sunt corripiendi [i], sed à templo Dei, id est, à sancta ecclesia [k] lõgius sunt

Sanguis. Mat. 21. d

Esa. 56. c

h Istos. Scilicet ementes sacrã manus impositionem.

i Corripiendi. Argumentum simoniacos sine præcedenti admonitione esse puniendos, quod Hugo non concedit, quia secundum eum etiam in accusatione necessaria est admonitio propter euangelium. ij. quæstione prima. si peccauerit [2]. Item vt volens accusare, si defecerit, subeat pœnam quam conuictus aduersari[9] subiret. Item vt aduersarius non grauetur in expensis, & vt disciplina ecclesiæ non deseratur. xxiij. quæstione quinta. excommunicatorum. Argumentum contra H. extra de simonia. ca. licet Eli. Ioannes. Quicquid dicat H. illi decretali, licet. stabitur. B.

Accusatiõnẽ admonitio debet pręcedere.

2 Arg. ea. causa, qõ. vij. accusatio. i si. vbi de hoc. & de hoc not. j. qõ. vij. requiritis. Archidia.

k A sancta ecclesia, id est, à consortio fidelium per anathema. nam ipsi fideles sunt domus Dei, vt infra de pœniten. distinctione quarta. in domo. nam alias ipso iure sunt suspensi, vt not. supra eadẽ, quæstione prima, reperiuntur.

Fideles sunt dom[9] Dei.

a Sanguis.i.vindicta, vel proditio, vel peccatum. infra ix.q.iij.episcopo.

Prælatus ex negligentia sua tenetur.

b De manu. Nota prælatum ex negligentia sua teneri.lxxxj.dist.dictum.

ADDITIO. Ad hoc xviij. q.ij. cognouimus. lxxxiij. distinctio. inferior.lxxxj. distinct. dictum. vbi de hoc. Archi.

c Conferre. Isti volebant facere fraudem legi, quia nec etiam tali prætextu debet quis aliquid accipere, vel dare. extra de vsuris. capit. super eo. & hoc est fraudulentum munus, vt supra ead. quæstione j. si quis neque. Argumentum contra. §. eadem, quæstio.j.iudices.

Ioan. 2. e

d Scriptura. Supra eadem, quæstio. j. non est putanda. xiiij.q.v.forte.

e In Calcedonē. Si. supra eadem. q. j. si quis episcopus.

f Possit. Argum. cum simoniaco nō posse dispensari in ordine vel bñficio simoniace acqsito, argu.j.eadem, quæ. vij. requiritis. §. c. quæst. j. si quis neque. Ioan. tamen cum eo, qui scienter committit simoniam, solus Papa dispensat. xxv. q. j.c. ideo permittente. §. his ita ver. sic & summæ. Sed si eo ignorante simonia cōmissa sit, vel sit tantū in animo, eps dispensat, vt extra de sim. de regularibus. & cap. ex insinuatione. & ca.fi. imo cum solo animo committitur simonia, sola pœnitentia sufficit. extra de simonia. capit.fina. & ita dixit T. super decreta. de simonia. nobis. Ioannes. Vel sic, in prælatione non potest episcopus dispensare, nec in ordine per simoniam acquisito, sed in beneficio sic, [1] vt innuit illa decre. nobis. B.

Dispensare cū simoniaco quis potest.

1 Dicunt quidā, qd cum simoniacis, qui adepti sūt beneficiū per simoniā in nullo casu potest episcopus dispēsare, argu. extra ea. nobis. Archidia.

g VEndentes. Competit.

proijciendi. Nam sicut per columbarum venditores illi denotātur, qui sacram manus impositionem vendere conantur, sic per nummularios ecclesiastici beneficij vēditores designantur, qui domum Dei (teste euāgelio) speluncam latronum efficiunt. Quapropter ego Alexāder sanctæ Romanę ecclesię & Apostolicę sedis episcopus (imò minister indignus) tot & tanta mala in multis ecclesijs, & maximè in Lucensi ecclesia, ex iniqua concupiscentia fieri conspiciens, ne sanguis [a] iniquorum à districto iudice de manu [b] nostra requiratur, illa extirpare, & penitus eradicare decreuimus. Constituimus itaque, & præsenti decreto firmamus (sicut olim nostri prædecessores fecisse noscuntur) vt nullus deinceps episcoporum beneficium ecclesiæ (quod quidam canonicam, vel præbendam, seu etiam ordines vocant) pro aliquo pretio, vel munere clericis audeat vnquam conferre [c], sed omnes ministros & seruitores ecclesiæ gratis & absque vlla venalitate in sancta ecclesia studeant ordinare. Nec eligantur in domo dñi q maiores sacculos pecuniæ conferant, sed eos, qui moribus, & disciplina, atque scientia diuites pro officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Constituimus & eodem modo firmamus, vt nullus cuiuscunque gradus clericus pro ecclesiæ beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricæ ecclesiarum, vel donarijs ecclesiarum seu etiam quod pauperibus sit tribuendum: quia (teste scriptura [d]) qui aliqd malè accipit, vt bene dispenset, potius grauatur, quàm iuuetur. Quòd si aliquis diuinorum præceptorum & animarum salutis immemor, præfatum beneficium ecclesię iniqua cupiditate ductus vendere vel emere temerario ausu præsumpserit, sicut in Calcedonēsi [e] cōcilio diffinitum est, gradus sui periculo eum subiacere decernimus: nec ministrare posit [f] ecclesiæ quam pecunia venalem fieri cōcupiuit, & insuper terribilis anathematis mucrone perfossus (nisi resipuerit) ab ecclesia Dei, quā lęsit modis omnib9 abscindatur.

Item Gregorius homil.xiij.

Qui dona Dei vendunt, vel emūt pariter à Deo dānantur.

CAN. X.

VEndentes & ementes de templo eliminauit Christus, quia vel eos qui pro munere impositionem manuum tribuūt, vel eos qui donum Dei emere nituntur, damnat. Item in templo vendentes sunt, qui hoc quod iure competit [g] quibusdam, ad præmiū largiuntur. Iustitiam [h]

Argum. quod in transactione illicite pecunia interuenit, cum remittitur alicui quod de iure erat illi remittendum.

h Iustitiam. Argum. quod sententia etiam iusta, si per pecuniam data fuerit, nullius momenti sit, & si per pe[illegible] moniam commit[illegible] tit, vt xiiij. quęstio [illegible] ne v.non[illegible]xj. quęs.iij.qui recte [1]. [2] Vbi de [illegible] Sed quia præmisit hoc de [illegible] expositionem de si[illegible] moniacis, videtur corrupt[illegible] quod in his duobus not.ij[illegible] modis non sit simo vj.ca.[illegible] nia, quod verum etiam. est. alias tamen graue peccatum committitur, & sententia non valet. ij.quæstio. vj. c. ei qui. §. diffinitiua. ver. venales. C. de pœna iudi. q ma.iudi.l.j. Dicunt tamen quidam, quod si causa est ecclesiastica, quod qui iustitiam emit, simoniam committit, nisi in matrimonio. §. eadem, quęst. j. quicquid inuisibilis.

Debitam. Videtur ergo, quod & decre[illegible] theologi & decre[illegible] tistæ non possunt [illegible] aliquid percipere [illegible] ex eo, quod docēt. [illegible] nam ad hoc tenentur, vt xliij. distin. Ephesijs. xvj. q. j. reuertimini. Argu. contra. xxviij. quæstione. j. iam nunc. xij.q. ij. charitatē. Sed dic accipi posse licite [1], vt supra [illegible] eadem.q.j. qui stu[illegible] det. super ver. [illegible] nitatis. Sed pone promissionē factam, quando tenetur sibi soluere? Dico quod in principio anni, argumentum C.de profes. lege, [illegible] medicos. libro de[illegible] cimo. Item aduocatus in principio accipere [illegible] bet salarium [illegible] pere 4. ff.locati.qui [illegible] operas. Argumentum contra. C. de [illegible] suffraga. lege vna. [illegible] Salariū autē nō debet excedere summam centum aureorum. ff. de va[illegible] rijs, & extraordi. [illegible] cognitio. lege prima. §. si cui cautum est.

Debit

a Debitam. Id est, quam iure tenentur soluere: scilicet cum quis aduocato dat pecuniam, vt ipsum defendat, sic vacat illa glossa, Videtur ergo.

b NOn solum. Vel gratiam. alicuius scientiæ, vel alterius doni.

c Domino largiente. Infra xvj. quæstio. capi. reuertimini.

d Retributionis. Cùm enim sint literati, & alijs donis præditi nolunt nisi intuitu humanæ retributionis hęc exercere in ecclesia: vt supra ead. quæstio. ij. c. quā pio. & extra de magi. capi. j. secundo, & tertio. Nam dicit etiam lex, quod ciuilis iuris sapientia nō sit pretio nummario dehonestanda, &c. ff. de var. & extraordin. cogni. l.j. dicit tamen lex quod tutor pro facultate pupilli debet magistro dare. ff. de administra. tutorum. l. cum plures. §. si tutor.

Laus ciuilis sapientiæ.

e Dei. Id est, Deo attribuit, non sibi.

f Qui ministrat. Id est, loqui & ministrare debet.

g REs ecclesiæ. Aliquē. Et ita videtur quod simoniacus sit violentus raptor vel detentor [1], sicut alias dicitur cōmittere sacrilegiū, qui res ecclesiæ promissas non dat. argumen. xvij. quæstio. iiij. cap. ij.

1 Et sic tanq violentus tenetur de vi. & verum est quod violentiā cōmittit: quia non gratis accipit: & quodāmodo ab initio extorquet, secūdum Ioā. de Fantu. 1. Pet. 4. c

h Vrbanus. Hic vnus Vrbanus de alio facit mentionem, & ita fuerunt duo. lxxxj. distin. cap. si qui sunt.

i PEruenit. Infra xvj. quæstio. vij. capi. peruenit.

k Sinistra. Not. de episcopis, qui omnia agunt sinistre: vt xxxv. distin. c. ecclesiæ.

l Oblationes. decima, quęstione prima. capi. quia sacerdotes.

m Laicalibus. qd fieri non debet, vt extra de decimis.

enim vendere, est hanc pro præmij acceptione seruare. Ementes verò in templo sunt, qui dum hoc quod iustū est proximo persoluere nolunt, dumque rem iure debitam [a] facere contemnūt, dato patronis pretio emitur peccatum.

Item Beda.

Qui gratiam, quam à Deo accipiunt, non gratis exercent, venditores columbarum sunt.

CAN. XI.

NOn solùm venditores sunt columbarum, & domum Dei faciunt domum negotiationis, qui sacros ordines largiendo pretium pecuniæ, vel laudis, vel etiā honoris inquirunt: verùm ij quoq;, qui gradum vel gratiam [b] in ecclesia spiritualem, quā domino largiente [c] perceperunt, non simplici intentione, sed cuiuslibet humanæ causa retributionis [d] exercent, contra illud Petri apostoli: Qui loquitur, quasi sermones Dei [e]: qui ministrat, [f] tanquam ex virtute, quam administrat Deus, vt in omnibus honorificet Deus. Quicunque ergo tales sunt, si nolunt veniente domino de ecclesia auferri, auferant ista de actibus suis, ne faciant domum Dei domum negotiationis.

Item ex epistola Vrbani papæ.

Quæ ex consecratione proueniunt, in suum ius vi, vel munere nemo conuertat.

CAN. XII.

REs ecclesiæ, quæ ex consecratione proueniunt, in suum ius vel vi, vel aliquo munere aliquem [g] conuertere non debere docens sanctus Vrbanus [h] ait: Quisquis res ecclesiasticas (quæ dona Dei sunt, quoniam à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donātur, quæ ab eodem gratis accipiuntur: & ideo gratis dari debent) propter sua lucra vendit vel emit, cum eodem Simone donū Dei pecunia possideri existimat.

Item Paschasius secundus.

Simoniacus est episcopus, qui decimas & oblationes laicis non clericis distribuit.

CAN. XIII.

PEruenit [i] ad nos fama sinistra [k], q quidam episcoporum non sacerdotibus ppriæ diœcesis decimas atque Christianorum oblationes [l] conferant, sed potius laicalibus [m] personis, militū videlicet siue seruitorū, vel (quod grauius [n] est) cōsanguineis. Vnde si quis amodo episcopus inuentus fuerit huius diuini præcepti transgressor, inter maximos hæreticos & Antichristos non minimus habeatur: sicut Nicena synodus de simoniacis censuit: & qui dat episcopus, & qui recipiunt ab eo laici, siue pretio, siue beneficio, æterni incēdij ignibus deputentur.

Itē Paschalis secūdus.

cap. prohibemus. Vnde nota, quod fructus bene possunt dari laico ex causa, sed ius decimale nequaquā. Nam aliud est ius, aliud est ipsa res: sicut dicit iurisperitus, quod cum dicimus vitulum esse fructum vaccæ, non ius, sed corpus demonstramus. ff. de euictio. l. vaccæ. Possunt ergo dari decimæ, id est, res ipsæ in feudum: sed tamen non trāsibit ad hæredes. extra de decimis. capi. ad hoc. vnde forte secundum quod feudum proprie accipitur, nō possunt dari in feudum. extra de decimis. capi. quāuis. [2] De hoc dixi xvj. quæstione prima. capi. vltimo. Et no. quod si dantur decimæ laicis, & aliqua crescant noualia, non accrescunt eis decimæ noualium, sed ecclesijs. extra de decimis. capitu. tua. Et dicit Innocentius, quod in his restringenda est potestas, non prorogāda. extra de decimis. capit. tua nobis.

Decima nunquid potest dari laico.

2 Vbi de hoc, & xvj. q. iij. §. sic etiā. ibi videas.

n Grauius. Nota quod minus peccatum propter adiunctum grauius punitur. Minus enim peccatum est dare consanguineo, quā extraneo. lxxxvj. distinctio. cap. non satis. hæc est ordinata charitas: sed quia prouidendo cōsanguineis enormiter lædunt ecclesias, idcirco dicit quod peius est dare consanguineis, id est, iure grauiorem læsionem sentit ecclesia. sic j. xxxiij. quæstio. ij. capi. latorem. Vel dic grauius, id est, cōmunius xxxij. quęst. vij. c. quid in omnibus. nam cęci sunt episcopi circa nepotes. viij. quæstio. ij. cap. dilectissimi. vnde tantus impetus in eos omnia fundendi fuit restringendus: vt dicit lex in alio casu ff. ad legem Iuliam de adulterijs. l. nec in ea.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] ALtare.id est, quæ in altari offeruntur: vel in administratione altaris, vel in ecclesia.

[b] Et decimas. scilicet si episcopus ab aliquo milite redimeret decimas, non est simoniacum, sed rei ecclesiasticæ liberatio. Sed si emeret à laicis cum aliter nollent tribuere, simoniacum esset.

Spiritum sanctũ vendit, qui decimas pro pecunia tribuit.

ADDITIO.

De hoc not. xv. jq. vij. decimas. ibi videas. Archi.

[c] SI quis præbẽdas. vel benedictiones nubtiũ, vel sepulturas. extra de simo. cum in ecclesiæ.

[d] Sacramentum. in quo confertur gratia, aliter sumi põt pecunia. xxxij. quæst. ij. honorãtur. M. tamen contrarium dicit, argu. extra de offic. dele. causam. extra de sponsa du. duobus.

[e] Et consecrationes. Sed nunquid consecratio altaris est sacramentum? Sic, large sumptũ, cum sit sacræ rei signum: vt hic, & extra de simo. cum sit Romana. argu. xxiiij. q. j. c. subdia conus. §. sed illud.

[f] Interueniente. Militiam secularẽ bene potest quis emere [1]. ff. de actio. empt. l. creditor. §. inter venditorem. & §. sed qđ ante.

[g] Percellãtur. scilicet in perpetuum. ℨ. ead. q. iij. c. si qs. & capi. saluator. ℨ. ead. quæst. j. si quis episcopus.

Consuetudo nõ excusat simoniam.

[h] Consuetudinis. Arg. consuetudinẽ longam non facere ad licẽtiam vel excusationẽ simonię extra de simo. cum in ecclesiæ. Argu. contra in authen. de sanc. episcop §. pro consuetudinibus. colla. ix. nona, quæst. iij. c. consuestus. ℨ. 100. distinc. c. nouit. ℨ. ead. quæst. j. c. reperiuntur. ℨ. dist. iiij. c. denique. Arg. contra. j. xxxij. q. iiij. c. obiiciuntur. contra. ℨ. dist. viij. c. si consuetudinem. j. xiij. quæst. ij. c. questa est. Ioan. Hodie prætextu consuetudinis nihil peti potest nec ante, nec post, vt extra de simo. Iacobus. B. nisi hoc reperiatur à iure permissum, vt no ℨ. ij. q. j. c. placuit.

[i] Diminutione. Nisi cum ex causa detinet fructus episcopus, vt extra vt ecclesiastica beneficia sine diminutione. cap. vt nostrum. Et ita si dignitas deferatur alicui diminuta, insolidum potest eã petere. arg. extra de institit. c. cum venissent.

NVnc ergo. Hæc quæstio diuiditur in quatuor partes. Et quæritur hic, vtrum teneatur filius pro paterno crimine: & in hac prima parte quæstionis probat per decem authoritates, quod non tenetur. Secunda ibi, Sed obijcitur. Tertia ibi, His itaque. Quarta ibi, Notandum. Ioan. de Fantu.

collata sibi dignitate atque beneficio pfruatur.

De secunda & tertia quæstione quid sacri canones diffiniant, authoritatibus hincinde in mediũ deductis patefactum est.

QVAESTIO IIII.

[1] [ps] NVnc ergo de quarta [k] quæstione est pertractandum, qua quæritur, an paternum crimen huic imputetur, quod eo ignorante constat esse admissum. Quòd ignorãtia hunc excusset, multorum authoritatibus probatur.

Ait enim Augustinus.

Alienum crimen nescientem non maculat.

CAN. I.

NVllius [l] crimẽ maculat[m] nescientem.

Item.

De eodem.

CAN. II.

QVis locus innocentiæ relinquitur, si alienum crimen maculat nescientem?

Item in Aphricano concilio legitur.

De infantibus, qui ab hæreticis baptizantur.

[k] De quarta. Ad intelligentiam huius quæstionis not. quod triplex est pœna, æterna, corporalis, & spiritualis. Aeterna pœna nunquam punitur vnus pro alio: vt j. ead. cap. j. & capi. iam itaque. Corporalis pœna duplex est: quædam circa corpus ipsum, & illa sæpe punitur vnus pro alio. ℨ. capi. ecclesia. ℨ. ii. & peccato. Quædam circa statum rei, vt est seruitus vel infamia: & illa etiam punitur filius pro patre, vt vj. q. j. c. sunt plurimi. ℨ. rerum. xv. quæst. vlt. capit. cum multæ. Spiritualis quadruplex est. nam quæ quædam est excommunicationis: & illa nunquam punitur vnus pro alio, vt extra de sponsalibus. capit. non est vobis. Alia est remotio ab oblatione, & illa similiter punitur vnus pro alio. xvij. quæstio. iiij. cap. miror. Alia est ordinis, & illa militer punitur vnus pro alio. nam propter delictum vxoris vir remouetur à promotione, vt xxxiiij. distinct. capit. Item ius. Item si pater nesciente filio emerit ei ecclesiam, ille pro peccato non remouetur à promotione, sed tamen perdit ecclesiam, vt infra quæst. v. cap. j. Ioannes.

[l] NVllius. scilicet alterius: nam suum quandoque commaculat, vt de pœniten. distinctione secũda. capi. sciendum. xxxij. quæst. vij. capi. quemadmodum. & ita non comprehenditur persona, de qua sermo.

[m] Maculat. ℨ. xv. q. j. c. mulier. & quæst. vlti. c. cum multæ. ℨ. xvij. q. iiij. c. miror. xxxiiij. dist. c. si cuius. & vj. q. j. dicto. §. verũ. xxiiij. q. j. nõ turbatur. Ioan. Pla

[a] PLacuit. Promoueantur. ℨ. ead. q. j. ventum est. contra. ℨ. ea. q. vij. qui in qualibet. contra. Solu. illud ex nimio rigore, hoc ex dispẽsatione. Vel ibi de ijs qui postmodum in adulta ætate hæresi consentiunt, vel qui adulti ab hæreticis baptizantur, hic de istis, qui non acquiescunt vel qui pueri baptizantur ab hæreticis[1].

[1] Sub. qui bus nõ no cet etiã si à parentibus offerãtur. Ar. de conse. dist. iiij. quẽris. dum tamẽ suppleaf, qđ eis deest. ℨ. e. q. j. ca. spiritus sanctꝰ. ℨ. ecce. de cõse. disti. iiij. ab antiqua. Io. de Fant.

[b] QVi apud. Paruuli, i. doli non capaces. de consecra. distin. iiij. paruuli.

[c] Ordine. Id est, secundum antiquã regulam ecclesiæ.

[d] QVia prælatꝰ. Ab peccato. Quædam lata. Et ideo erat ei restituenda, licet hoc expresse nõ dicatur. sufficit enim conqueri de spoliatione, licet expresse non petatur restitutio, vt ij. q. j. notum. extra de causa pos. cum ecclesia. hic tamen non respõdet ad hoc: sed respondeo eum innocentem, ergo & restituendum, arg. C. de diuer. rescri. l. j. extra de coniugio lepro. c. ij.

[e] Voluntate. Argu. quod nudã voluntatẽ teneaf quis purgare, si suspectus habetur: & ali bi nuda voluntas legiẽ grauiter plectenda, vt ℨ. de pœni. di. j. si quis cum. & ca. si quis pulsatus. xxxij. q. v. qui viderit. Argu. contra. de pœ. di. j. cogitationis. Dicas igiꝰ &, pro. i. Vel dic de voluntate in actum, pducta, alias non tenetur purgare eam, argumen. xxiij. quæstio. vlti ma. cap. vltimo. & est sim. extra de homicid. Petrus. extra de testibus. constitutis.

Voluntas nuda quã doque est plectenda.

[f] Canonica. Arg. quod si consanguinei alicuius clerici absque eius consensu episcopum suum offenderunt, propter hoc episcopus non põt priuare clericũ beneficio, arg. xxiiij. q. iij. c. j. ipse tamen episcopus non debet conqueri de cõ sanguineis, si credit qꝑ ita acerbe eũ punitant. Sed nunquid tenetur eis remittere actionẽ iniuriæ, cũ sciat, qꝑ si non remiserit, interficient eum fratres sui? Nõ, dũ tamen ipse eis nihil dicat: sed rãcorẽ te neat dimittere. xc. di. si gs cõtristatus.

Episcopꝰ beneficio priuare rõ potest clericũ, cuius parentes ipsum offenderunt.

[g] Remissio. Nullam enim pœnã patietur iniuste excõmunicatus, vt xj. quæ. iij. non debet. abbas enim vt iniuste, &c. C. de pœn. sancimus.

[h] CRimen. Ex suo admisso. Non enim debet aliquis alieno odio prægrauari. C. de inoffic. testa. si quis in suo. §. legis. & hoc est verum in pœnis: secus in vsurpationibus, quia vitiũ transit ad hæredem. ff. de acquir. poss. Pomponius. Item quod hic dicitur, regulare est, vt lvj. dist. vndecũq;. & c. nasci. & c. fatis, in casu tñ quando q; aliter inuenit de tẽporali pœna: vt vj. quæs. j. c. sunt plurimi. §. verum. & c. ex merito. xv. q. vlti. cũ multæ. & xiiij. qõ. j. §. his ita. ℨ. quæst. j. fertur. viij. qõ. j. audaciter. & dist. xlix. c. ecce. cũ multis alijs ca.

[i] IVdæi. Fideles. sed nihil specialẽ constituitur hic circa Iudæos. Idem enim fit in filijs aliorum damnatorũ. C. de bo. dã. authẽ. bona, nisi in dãnatis crimine læsæ maiestatis, vt lios suos vj. q. j §. verũ. Præterea si conuertantur filij ad ecclesiã, non possunt eos parentes exhæredare. extra de Iudæ. Quid iuris sit de filijs hæreticorum, dixi xxiij. q. vij. in princ. Ioan.

Ezec. 18. c Iudæi filios ad ecclesiam conuertantes, non possunt exhæredare non possunt.

[1] De hoc j. e. qõ. vj. ca. vlti.

[k] Rescripserunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 De conse. dist. iiij. queris. & c. si ad matris. & hic videas qđ not. extra de tempo. ord. quæsitũ. in gl. fin. infra, &c. Arc. In via & in inuio differunt.

[a] IAm. Genuit eum. Siue de natiuitate in vtero, siue de natiuitate ex vtero[1].

[b] Consensione. Sed nec tunc dicitur teneri peccato alterius, sed suo, scilicet cum consentit ad peccatũ alterius 5. dist. lvj. vndecunque. infra xv. q. viij. cap. iij. contra. j. xxiij. q. iiij. ita. & cap. si quis à catholica.

[c] Reatum. Id est, causam reatus, scilicet originale peccatum. Ex hoc colligitur quod aliud est in via, aliud in inuio. nam nõ potest quis peccare per alium, licet possit saluari p alium, vt de pœn. dist. in. j. tres. & de cõsec. dist. iiij. quæris. & bonum simile est in lege. nam dicit lex qđ si quis habet filiũ, & postea creatur decurio, iste non dicetur filius decurionis, sed illi tantũ, qui postea geniti sunt. C. de decur. l. vlti. ff. eod l. ij. §. in filijs.

Ezec. 18. a

Partus est pars viscerum.

[d] Vnus. Partus enim pars viscerum est, vt ff. de ventre inspic. l. j. §. j. licet sit argu. contra de consec. distin. iiij. si quicquid.

[e] Admissum. i. receptum.

[f] Anima. Sicut dominus per Ezechielem ait, vt j. xxiiij. q. iij. si habes.

[g] Consecrandus. i. baptizandus. Io.

Iob 35. b

[h] HOmini. Verba Iob sunt vsq; ibi, Humana. ibi verba Gregor. verba Iob exponentis.

[i] Nocet. Exẽplo

[k] Ea quæ. Sicut sunt illa ex quibus exempla non sumimus, vt venustas corpis, ægritudo.

Econtra. CASVS. *Hactenus probauit Gratia. peccata parentũ filijs nõ nocere. Nũc probat Grat. ecõtra authoritate Moysi, quod filius pro peccato patris punitur. Sed statim respondet per August. dicentem hoc non contingere propter inæqualitatem iudicij, sed propter clementiam Dei, qui non punit alium pro alio etiam corporaliter, nisi tertia vel quarta generatio veniat.*

Non imputantur peccata parentum ijs, qui ab eis personaliter diuisi probantur.

CAN. VIII.

IAm itaq; cùm homo in seipso, ab eo, qui genuit eum[a], alter est effectus, pctõ alterius sine sua cõsensione[b] nõ tenetur obnoxius. Traxit ergo reatũ[c], quia vnus[d] erat cum illo, & in illo à quo traxit, qñ quod contraxit, admissum[e] est: non autem trahit alter ab altero, quãdo sua vnoquoque propria vita viuente iam est, vt verè dicatur, Anima[f] quæ peccauerit, ipsa morietur. Vt autem regenerari possit per officium voluntatis alienæ cùm offertur consecrandus[g], facit hoc vnus spiritus ex quo regeneratur oblatus.

Hinc etiam Greg. in lib. xxvj. Moralium.

Ei, qui imitatur, impietas alterius nocet.

CAN. IX.

HOmini[h], qui similis tui est, nocebit impietas tua: & filium hominis adiuuabit iustitia tua. Humana impietas ei nocet[i], quem peruertendo coinquinat. & rursus: Eum adiuuat nostra iustitia, quem à prauis actionibus immutat. nocere enim vel adiuuare nesciunt ea, quæ[k] vel à bono corrumpere, vel à malo permutare nõ possunt.

Econtra Dominus ad Moysen: Ego *sum* Deus zelotes, *qui visito*[l] *peccata patrum in filios*[m] *usque in tertiam & quartã generationem: licet non inæqualitate iudicij. sed magnitudine clementiæ Augustinus asserit hoc dictum, ita dicens: In tertia & quarta generatione peccatum patrum se dominus commina tur in lege filijs redditurum*[n] *non in æqualitate*[o] *iudicij, ut alij peccent, & alij puniantur: sed magnitudine clementiæ, dum semper expectat ad pœnitentiam, & quod in prima generatione delinquitur, non prius corripit & emẽdat, nisi & tertia et quarta generatio euenerit*[p].

Exo. 20

Cùm ergo[q] de baptizatis ab hæreticis Innocentius scribat: lex est ecclesiæ de ijs, qui ab hæreticis baptizati sunt, per manus impositionem laicam tantùm communionem præberę, nec ex his aliquẽ in clericatus honorem uel exiguũ subrogare: patet quòd infantes, q ab hæreticis baptizati sunt, sola excusat ignorantia[r], ut iuxta illud Aphricani cõcilij, ad suscipiẽdũ clericatus officiũ nõ eos impediat nomẽ erroris.

Itẽ sicut Augustinus scribit ad Auxilium episcopum.

l Visito. i. postea visitando ad pœnitẽtiam expecto vsq; ad seniũ, scilicet quousq; videat tertia & quarta generatio: quod est dicere, vsque ad finem vitæ. sic August. exponit: vt de & sic licet mihi exponere.

Exo. 20

m In filios. Istud potest intelligi ad literã. & hoc ideo dicit, quia homines non consueuerunt vltra viuere. Vel potest intelligi mystice. nã prima generatio dicitur primi motus, et isti nõ puniuntur: de quibus dictum est: Beatus qui allidet parvulos suos ad petram. Secunda generatio dicitur cogitatio, quæ nõ punitur. de pœn. dist. j. cogitationis. Tertia dicitur consensus: & iste punitur. nam facientem & consentientem par pœna constringit. ij. q. j. notum. Quarta est opus: & ista similiter punitur in filios, cũ sint imitatores paterni sceleris: alias non. 5. e. q. j. cito turpem. Aliter numerãtur istæ quatuor generationes. de pœn. dist. j. super tribus.

Delictorũ quadruplex est pœna.

n Redditurum. Id est, vsq; in tempus filiorum & vltra eos expectaturum ad pœnitentiam de peccatis suis.

o Inæqualitate. Vt alij peccent, & alij puniãtur, prout sequitur. & est vna dictio inæqualitate. & hæc vetba, licet non inæqualitate, sunt verba Augusti. & authoritas ista facit ad propositum. G. expositio vero cõtra eum.

p Euenerit. i. istis cum vitam finierit. Ioan.

q Cum ergo. Hic ostendit, q ignorãs vẽ excusandus cui ignoranti pẽ ecclesiã adeptus est tia excusat infantes ab hæreticis ordinatos, & à sibi

r Ignorantia. Sed non semper. de pœn. dist. iij. scien dum. &

dum & j. c. turbatur. §. notandum.

De eodem.

CAN. X.

NOn imputãtur filijs[a] peccata parentum, quę post eorum natiuitatem à parentibus committuntur: nec pro peccatis parentum spirituali pœna[b] filij sunt plectendi. Officio autem vel beneficio ecclesiæ priuari, spiritualis pœna est. Non igitur hanc ex peccato patris prometur filius. Item si excusatur[c], qui ignoranter à simoniaco ordinatur, vt suprà in capi. Vrbani legitur, & iste excusandus[d] est, qui per ignorantiam simoniacè ordinatur.

a Sed obijcitur illud Gregorij.

De ecclesia, quæ pactione consecratur.

CAN. XI.

ECclesia, quæ pactione[e] consecrata fuerit, potius execrata quã consecrata dici debet.

Itẽ peccato[f] ciuiũ thesauri Iericho anathematizati legũtur. Vnde Achor, qui regulam aureã, et quæ dam alia pretiosa furatus est, de anathemate dicitur tulisse. Itẽ peccato Amalechitarum animalia eorum iussa sunt interfici: quibus quia Saul pepercit, audiuit à Samuele, Nescis quia peccatum hariolandi est repugnare, & quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere?

Item peccato Aegyptiorũ possessiones eorum grãdinitraĳtæ, iumenta et primogenita eorum morte consumpta sunt.

Item peccato Israëlitarum arca domini Philistæis tradita est. Si ergo quæ sensu carent, ut ecclesia, altare, arcę domini, lapides richo, uel execrantur, uel peccatoribus traduntur, uel anathematizãtur, uel grãdine deuastãtur: si ea, quæ uim intelligẽdi non habẽt, ut animalia Aegyptiorum et Amalechitarũ, peccatis hominum perduntur morte: patet quòd nullum excusat ignorantia criminis, maximè cùm ex eo utilitas deferatur ignoranti: uelut si quispiã de latrocinio et rapina filio suo ignorãti diuitias congreget, nõ excusaret filium ignorantia, quin post mortẽ patris cogatur reddere malè conquisita[g].

Itẽ ex peccato Achor[h] plebs Israëlitica ĩ manibus hostiũ tradita est. Itẽ peccato filiorũ Eli populꝰ ĩ manu[i] Philistinorũ corruit.

Peccato quoq; plebis electi eorũ sæpe sunt impediti: & tandem cũ eis prophetæ ducti sunt in captiuitatem.

His itaque respondetur: insensibilia & irrationabilia peccato hominum uel execrantur, uel anathematizantur, uel morte perduntur, non participatione peccati, sed causa sacramenti[k], uel detestatione peccati, uel flagello[l] delinquentiũ causa sacramenti, ut thesauri Iericho[m], et animalia Amalechitarũ. Iericho enim luna interpretatur, & significat mundũ istum. Amalechitæ interpretantur lingentes sanguinem: & significant cu-

Secũdo per historiam de Amalechitis. Tertio per plagas Aegyptiorum. Quarto p arcæ captionẽ. Quinto p prophetas propter peccata plebis captos.

g Conquisita. Idẽ est in vsura, extra de vsur. cũ tu. & est ratio, quia in vitiũ succedũt parentũ. ff. de diuer. & temp. præscr. l. cũ hæres. nam turpia lucra sunt, ab hæredibus extorquenda. ff. de calum. l. in hæredẽ. Arg. contra C. ne ex delic. defunc. l. vnica. sed de canonica æquitate semper tenetur etiam si nihil ad eũ peruenit ex maleficio, vt dixi xvj. q. vj. c. si episcopum.

h Achor. Et non nec iã dixit de peccato Achorsic, sed non de plebe.

Iosue 7. d

i In manu. Ideo repetit, vt addat de populo, de quo nihil dixerat.

1. Re. 4. b

His itaq;. Hæc est tertia pars quæst. in qua dicit quod septem de causis aliqui puniuntur p̃ter aliorum peccata. Io. de Fan.

k Sacramenti. Id est, figuræ.

l Vel flagello. aliter enumerat hic istos modos, & aliter exequit in 1ª.

m Iericho. Historia legitur in li. Io. fuse, quod dñs anathematizauit vrbẽ Iericho, & oĩa quę in ea erant, præter metalla, quæ in primitias operum Dei cõseruabantur. Capta ciuitate Achor filius Charmi furatus est chlamydem coccineam, & centũ siclos argẽti, & regulã aureã quinquaginta siclorũ. & iratus est dominus contra filios Israel: & cum Iosue mitteret tria milia expugnatorum ad expugnandam ciuitatẽ Hai,

cecidę

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceciderunt ex eis.xxxvj.homines, & cæteri fuerunt in fugam conuersi. Relatumq; est Iosue prostrato in terram, q populus aliquid tulerat de anathemate: & ideo illud acciderat populo. surrexit itaque ex præcepto domini, & conuocato populo misit sortes per tribus, & cecidit sors super tribum Iuda. Secundo per familias, & cæcidit sors super familiã Zaræ. Tertio super domos, & cecidit sors super domum Charmi.

Quarto super capita, & cecidit sors super Achor. & dixit ei Iosue: Fili, da gloriam Deo, ei confitendo, quid feceris. cumq; confiteretur, iussit eum lapidari à populo: & familiam eus, quam habebat, cõburi.

a Amalechitarũ. Historia legitur in .j. libro Regum, q cum Saul ex præcepto Samuelis pugnaret cõtra Amalechitas, præcepit ei, vt homines & animalia interficeret. percusit ergo Saul Amalechitas, & omne vulgus interfecit: & apprehendit Agag regẽ pinguissimũ: & pepercit ei & omnibus gregibus ouiũ & armentorum, & vniuersis, quæ pulchra erãt visu: nec voluit disperdere ea. quicquid fuit in utile & reprobum, hoc destruxit & demolitus est. Dixitque dominus ad Samuelem, Pœnitet me fecisse Saulem regẽ. venitque Samuel ad Saulem, & dixit: Quænam vox est gregum & armentorum, quæ resonat in auribus meis? Et ait Saul: Tulit populᵘ oues & boues pingues ad sacrificandum. dixitque Samuel, peccastis: qa melior est obedientia, q̃ victima. & ait Saul, Peccaui, sed hac vice supporta peccatum meum. Redisti ergo Samuel cum Saule, & iussit Agag adduci regem pinguissimũ, & interfecit eum, & in frusta concidit.

A.t.3.d

b Ad exãminandam. Id est, vt examinentur cupidi pidos, auaros & dæmones. Israëlitæ interpretantur uiri uidẽtes Deũ: et significãt multitudinẽ sanctorũ. Lapides ergo & thesauri Iericho anathematizãtur: animalia Amalechitarũ [a] interficii iubẽtur ad examinandã [b] cupiditatẽ Israëliticæ plebis: & ut significaretur, q̃ muri uitiorũ, et huius mũdi thesauri, q̃ per lapides & thesauros Iericho designantur, irrationabiles quoq; uitiorum motus, qui per animalia Amalechitarũ intelliguntur, nõ debẽt transire in sortẽ sanctorũ. Animalia [c] uerò Aegyptiorũ [d] et possessiones eorũ [e] & primogenita grandine & morte consumpta sunt, ut in illis punirentur, quorũ felicitate lætabãtur: et ut daretur intelligi quòd mũdus peribit, et concupiscẽtia eius. Sed et terra Israëlitarũ in falsuginẽ uersa est, et segetibus eorũ imbres aduersi sunt. animalia eorũ sterilitate et morbo cõfecta sunt: ut authorẽ suũ, quẽ per beneficia cognoscere noluerũt. saltẽ inter supplicia sentirẽt. In detestationẽ [f] uerò peccati, pecunia Simonis damnata est, cui dictum est: Pecunia tua tecũ sit in perditionẽ, quia existimasti donum Dei pecunia posideri. In detestationem quoque eiusdem criminis altare & ecclesia [g], quæ per simoniã consecrantur, non tam consecrari, quàm execrari dicuntur: quia qui interuentu pecuniæ oleum consecrationis fundit, non consecrare, sed execrare credendus est. Hinc est quòd beatus Gregorius ecclesias ab Arrianis consecratas, iterum consecrari præcepit: quia sanctificationẽ [h] consecrationis, quæ non nisi in fide trinitatis perficitur, præstare non poterant, qui fide carebant [i]. Arca uerò & prophetæ peccato suorum ciuiũ hostibus traditi sunt. Electi quoq; qui murmure eorũ impediti sunt non in pœnã criminis. sed in experimentũ & exemplum patientiæ hæc paßi sunt.

Itẽ populus [k], qui peccato Achor & filiorũ Eli in manibus hostiũ traditus est, significat subditos corporaliter flagellari, ut inter ipsa flagella peccata prælatorũ feriantur: sicut Achor sorte deprehensus, lapidibus obrutus est. Sic & nauicula Ionæ [l] periclitatur, ut fugitiuus sorte deprehẽsus, fluctibus immergeretur. Aliquãdo pro meritis [m] prælatorũ depraua

a non cupidis. Alia litera est ad exterminandam.

c Animalia. Hic de flagello delinquentium. simile xvj.q.j.c.reuertimini.

d Aegyptiorum. Historia legitur in Exodo, quod cum Pharao nollet dimittere populum Israelẽ exire de Aegypto, percussit dominus Aegyptum x. plagis quæ in Exodo exponuntur.

e Eorum. Si. xvj. quæstio.j. cap. reuertimini.

f In detestationẽ. Hæc est detestatio criminis.

g Ecclesia. Decõsecratio. distinct. j. cap. Arrianorum. & capit. ecclesias. Ista duo cap. male inducit Grat. quia Arrianorum ecclesiæ non consecrantur à catholicis in detestationem criminis, sed quia non fuerunt consecratæ in forma ecclesiæ: ergo melius potuisset inducere §. eadem q. cap. ecclesia quæ paßõe.

h Sanctificationem. Supra eadem, quæstione prima, capitulo, qui studet.

i Carebãt. Id est, extra formã ecclesiæ confecrabant: alias falsum esset.

k Item populus. Hic addit quartã.

l Ionæ. Historia legitur in Iona, quod cũ vellet dominus Ionam mittere in Niniuen, vt prædicaret, surrexit Ionas, vt fugeret à facie domini in Tharsios, & descendit in Ioppen, & intrauit nauem eunte in Tharsos, & descendit ad inferiora, & dormiuit soporegraui. Cum autem tempestas immineret, nisi ferunt sortes, vt scirent cur hoc accideret: & cecidit sors super Ionam. At ille dixit ad eos, Mittite me in mare, quia propter me hoc accidit vobis. & miserunt, & statim cessauit tempestas.

m Pro meritis. Infra sexta, quæstione prima. capitulo, ex merito. infra secunda, quæstione septima. capitulo primo.

a Portãtes. Id est, tolerantes.

b Dauid. Historia legitur in secundo libro Regum, quod Dauid præcepit Ioab principi militiæ, vt populũ numeraret. Numerauit ergo, & dedit numerum regi: & factus est sermo Domini ad Gad prophetam dicens: Vade, & loquere ad Dauid, hæc dicit dominus: Elige vnũ de tribus, quod volueris: aut septem annis veniet tibi fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies inimicos tuos, aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Cùm autem Dauid vltimũ elegisset, misit dominus pestilentiam in Israel à mane, vsq; ad tempus cõstitutum, & mortui sunt de populo extra Ierusalem lxx. millia hominum. cumq; extendisset Angelus manum suam super Ierusalem, vt percuteret eã, aperti sunt oculi Dauid: & videns Angelum exclamauit dicens: Ego sum, qui peccaui: conuertatur obsecro manus tua super me, & contra domum patris mei. Tunc autem' pepercit ei dñs, & iussit Angelo, vt manum suam contineret.

2. Regum vlt.a

c In lata. hoc sol uit statim.

d In eis diminutione. Arg. quod in eo punitur quis, in quo deliquit. .j. xvij. q. iij. c. frater. .j. xvj. quæst. j. ca. reuertimini. .j. xij. qõ. iij. c. de viro. & cap. qui & humanis. supra distinct. lxxxj. ca. quicunq;.

Gen. 19. a

† Rex Israel. Paruulos. Historiam habes xlij. dist. cap. j.

e Paruulos. Historiam habes xlij. dist. cap. j.

f Pariter. hic habẽ alia responsio.

g Flagellari. Licet etiam in eis criposse et pro meritis paternum nõ

Num. 16. e

à genealogia domini sunt excluſi. Odiũ quoq; Esaũ [m] (ut Malachias testatur) transiuit ad Idumæos. Ex quibus omnibus colligitur, quòd ignorãtia peccati nõ excusat aliquẽ. Sed his exemplis [n] non probantur teneri peccato aliorũ, nisi imitatores nequitiæ eorũ. Quicunq; enim de semine Esaũ & cæterorũ ad Deũ cõuersi paternã malitiã detestati sunt, non odium, sed Dei clementiam experti sunt.

Item Ambrosius ait:

CAN. XII.

TVrbatur [o] nauicula Petri, in qua erat Iudas: quia qui suis meritis erat firmus, turbatus est alienis. Ignorabat autem Petrus peccatum Iudæ. Non ergo ignorantia excusauit illum. Sed turbatio hæc non est peccati coinquinatio, sed corporalis pse cutio intelligitur: quia meritis malorum nonnunquam adeò premuntur boni, vt eorum turbetur firmitas.

Non itaq; his authoritatibus simoniaci probanẽ, pro quibus ignorantibus pecunia data est. Nõ ergo potest probari iste reus criminis, cuius nõ habuit cõscientiã.

4 Notandum quoq; est, quòd non omnis ignorantia [p] aliquem excusat. Est enim ignorantia alia facti, alia iuris. Facti alia est eius facti, quod oportuit eũ scire, alia q̃ non oportuit eũ scire. Quod nõ oportuit eũ scire, sicut Apostolus ait: Si quis infidelium uocauerit

m Esau. Historia legit in Genesi, qd dominus Iacob dilexit, Esau autem odio habuit. Esau autem dictus est Edom: vnde & Idumæi, quia ab ipso nati sunt, ad quos testãte propheta Malachia transiuit odium domini.

m Esau. Qui alio noie dicit Edom. Inde dicuntur Idumæi, quasi Edomæi.

n Exemplis. scilicet postremis de Cham. Giezi, Achab, Esau. Ioan. de Fantu.

o TVrbatur. .j. xxiiij qõ. .j. ca. non turbatur. .j. vij. qõ. j. c. aduersitas. j. de consc. dist. j. c. in sancta.

Notandum. Hæc est quarta pars quæstio in qua distinguit inter ignorantiam iuris & facti. Ioan. de Fant.

p Omnis ignorantia. Est ignorantia

1. Cor. 10. f

timeretur.

h Chanaã filius. Et ideo maledixit Chanaan, & non Cham: quia dominus benedixit ei: et ideo non fuit ausus ei maledicere. vel ratio in lege est, vt ff. quod metus cau. isti quidem.

i Etiam reliquiæ eorum. i. istis additis sunt pœnæ propter mortem Christi.

k Addictæ. .j. de pœnit. distinct. iij. cap. illud vero. §. ecce.

l Posteri ei⁹. Euangelista eñ trãsitum facit à Ioram vsq; ad Oziam, qui fuit quartus ' post eum: quia dictum erat per Eliã prophetam in throno regni quenq̃ non esse sessurum de domo Achab, nisi in quarta generatiõe, tamen illi tres, qui omissi fuerũt, bene sederũt in throno: sed dicuntur non fedisse ex merito vitæ.

' Vnde dic quod excluſi. i. pretermissi à Matthẽo in euangelio, vbi isti in aliis reges Iuda fuerunt à Matthẽo prætermittuntur.

nepos, scilicet Ochozias, Ioas et Amazias, q̃ successiue

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ignorantia est duplex, scilicet facti & iuris.

rantia facti, & ignorantia iuris. Ignorantia facti semper excusat, siue ignoret de alieno facto, siue de proprijs, dum tamen probabilis sit. Ignorantia proprij facti excusat: vt xxxtiij. quæst. ij. in lectum. & j. q. j. ca. si qui à simoniaci. magis tamen excusat error in alieno facto, quam in proprio: quia probabilis est ignorantia in alieno facto: vt ff. pro suo. l. vlti. sed non est verisimile, quod quis dubitet siue erret de proprio facto, vel de propria re: vt C. de rescinden. vendi. l. quisquis. Licet autē sit ignorantia de alieno facto, dum tamen nō sit probabilis, non excusat: vt xij. qō. ij. cap. qui & humanis. xvj. dist. ca. qđ dicitis. Ad hoc autem, vt quis probabiliter dicatur errare, non requiritur quod sit nimis scrupulosus & diligēs & curiosus in inquirēdo, nec quod sit nimis negligens et dissolutus nō inquirendo: vt ff. de iur. & fac. igno. l. nec supina. Ignorantia iuris alia est

1. Cor. 10. f

uos ad cœnā, quicquid uobis appositū fuerit, comedite, nihil interrogantes. Si quis uobis dixerit, [a] *hoc idolis immolatū est: nolite comedere* [b]. *Ecce, quòd uocatum ad cœnam nō oportuit* [c] *scire carnes sibi appositas idolis fuisse immolatas. Quod oportuit eū scire, sicut ignorātia Iudæorū,* [d] *& reliquorū infideliū: qui ea, quæ à prophetis de Christo fuerāt prænuntiata, adhuc ignorant esse completa (unde à Iudæis adhuc expectatur uenturus) hæc neminem excusat.*

Item ignorantia iuris alia naturalis, alia ciuilis.

Ignorātia iuris est duplex.

Ignorātia iuris quatuor genera personarum excusat.

1 De hac materia nō. xxvij. distinct. in summa.

2 Sub. qui propter rē publi. occupantur in castris, quos magis arma vult scire iperator, quam leges. Arch.

3 Cum ista essent aliquod speciale in istis. Sed tamen no. differengl. cōcor. tiam inter istas quatuor: quia non concedo quod mul. fl. & ibi Bar. C. de inuenitur. quod no. iur. & fa. l. si emancipata. alias vbi expresse inuenitur: sed vbi ign. & non inuenitur expressum, non subuenitur eis. Subue- Fulg. in l. ntur enim eis in Velleiano & in aliis casibus nota- iuris. C. q tis C. eod. l. vlti. Sed militibus & minoribus vbique admit. & subuenitur, nisi vbi expressum inuenitur, quod non est de men te Bart. in l. j. in ver. quæritur gl.

constitutione, si quis in tantam. C. vnde vi H.

[a] Dixerit. Argu. quod ad dictum vnius statim aliquis teneatur & possit credere: vt xxij. q. iij. cap. innocens. De hoc nota. xxiij. q. iiij. c. quam magnum. & xj. q. iij. c. non solum. in princ.

Naturalis omnibus adultis dānabilis [e] *est. Ius uerò ciuile alijs* [f] *permittit ignorare, alijs non. Iuris ciuilis ignorantia nemini obest in damno uitādo, si negotiū* [g] *inde contigerit: ut si minor pecuniam dederit filiofamiliàs* [h]*, repetit: in maiore uerò quasi delictum est* [i].

Itē si successionē etiā tibi maiori delatam cū alio sine iudice [k] *diuidas, putans testamentum iure subnixum, cùm nō esset, solidam successionē obtinebis: uel si id qđ nullo iure debuisti, aut iure naturali* [l] *nō debuisti, sed ciuili, tāquā ex chirographo soluas aut promit-*

[b] Nolite comedere. Expressa ergo nocent, non tacita. arg. ff. de condi. & demonstra. l. nonnunquam. et ff. de euic. l. ferui venditor. Diuersa est enim causa voluntatis expressæ, & eius quæ inest. ff. de verb. oblig. l. eum qui certarum.

[c] Oportuit. Hæc non excusat, cùm sit iuris naturalis. xxxviij. distinc. c. quamuis.

[d] Iudæorū. Hæc ignorātia iuris etiā dici pōt, eo quod ignorabāt prophetas: quia si eos intellegerent, non ignorarent facta eorū, i. Christum natum.

[e] Damnabilis. Velut de patronis absq; venia impetrata in ius non vocandis ab eorum liberis. nec enim in ea re parcēdum est venia rusticitati: cum naturali ratione huiusmodi personis honor debeatur: vt C. de in ius vocan. l. secunda.

[f] Alijs. Non in lucro captando, quia in damno vitando. ff. de iur. & fa. igno. l. iuris ignorantia. non est.

[g] Negotium. id est, si errat in contractu. nam aliter est in maleficio, in quo nec etiam minor excusatur. 4 Sub. qui C. si aduer. delic. l. j & ij.

[h] Filiofamilias. maiori. nam tūc potest repetere. ff. de mino. l. verum. in fi. Si autem filiusfamilias minor esset, non repeteret si consumpta esset, vel deperdita. ff. eod. tit. l. si minor.

[i] Quasi delictum est. ff. ad Maced. l. ij. & bene dicit quasi delictum: nam si vere esset delictum, nec minori subueniretur.

[k] Sine iudice. Secus si per iudicem. ff. famil. ercis. l. cum putarem. & hoc cum fidem & confessionem eius iudex secutus est. nam alias repetere posset. C. de iur. & fac. igno. l. si post.

[l] Iure naturali. Cùm quis soluit indebitum, aut iure debitum est iure ciuili tantum, quale est illud, quod potest per Falcidiam retineri. C. ad legem Fal. l. error. hic si per ignorantiam facti soluit, repetit. C. de iur. & fa. igno. l. cum quis. C. ad leg. Falci. l. error. Si per ignorantiam iuris soluit, non repetit, vt in legibus pdictis, nisi à minore, vel multere, vel alia pſona privilegiata soluaf. ff. de pb. l. cū de indebito. §. si autē. ff. de cōdi. indeb. l. interdū. Alias indebitū aut est ris. ff. de iure naturali tantū, quale est illud, ad qđ p chirographū obligamur, vt spe futuræ numerationis: aut indebitū vtroq; iure. In his duobus casibus quacūq; ignorātia soluat, repetit. ff. de cōdi. indeb. l. indebitā. & ff. de proba. l. cum de indebito. Aut per exceptio, dum tamē sit certū debitū, non repetit. [6] ff. de cōd. ind. l. Iouem. sub cōditione. l. nam & maritus. Si autē est perpetua Fauo-

& fauo

rabilis, hic quæcūq; occasione soluit, repetit. C. ad Velleia. l. quamuis. ff. de condic. indeb. l. qui exceptionem. Si est odiosa, vel sciens soluit, vel ignorans. si ignorans, aut ius, aut factum. His duobus casibus non repetit. ff. de condic. indeb. l. qui exceptionem. Alias si rigore iuris conseruandi gratia est exceptio introducta: hic sciēs si soluit, nō repetit. ff. de condic. indebi. l. Iulianus. si ignorans, repetit secundum Pileum, cū illa exceptio sit perpetua, & nō odiosa. Ali j vero cōtra, nā & post sententiā remanet debitū naturale: quia sententia de iure ciuili est: & ideo ea quæ iuris naturalis sunt, tollere non potest. quare si soluat, non repetit, arg. ff. de condic. indebi. l. Iulianus. Si autem dubitatur, an temporalis an perpetua: hic repetit. ff. de condic. inde. l. sufficit.

[a] Repetis. hoc tamen intra biennū, et hoc cum promisit spe futuræ numerationis.

[b] Si quis. Potest. & ita dupliciter cum excusat.

Quod vero. Hæc quæst. dividitur in tres partes. In prima parte probat, quod filij non possunt tenere beneficiū emptum à patre, cū erat puer. Secunda ibi. Hoc autem. Tertia ibi, Ex hac. Io. de Fā.

[c] Quod vero. Hui⁹ quæstionis duo sunt articuli. Primus, an liceat isti esse in ecclesia, quā paterna pecunia eo ignorante est assecutus. Secundus, si pater ei non emit ecclesiam, sed ordinem, an liceat ei illo ordine fungi. De prima quæstione dicas, quod postquam ecclesiam dimisit. ex gratia potest ibidem manere, vt infra capitulo primo. & extra de simo. cap. de regulibus. In secunda dico, quod si per patris pecuniam & adeptus est ordinem, ita tamen quod simonia nō fuit in ordinante, postquam ordini renuntiat, potest eodem ordine ex misericordia fungi, vt j. eadem, cap. ultimo. Si autem ipse dedit, vel simoniæ conscius fuerit, tunc distinguitur, aut accepit ordinem, vel dignitatem aliquam, vel aliquod beneficium ecclesiasticum. Si ordinem, vel prælationem, deponitur, nec debet secum dispensari, vt supra eadem, quæstione prima. cap. erga. & cap. si quis neq;. & j. quæstio. vij. c. si quis omnem. & c. requiritis. Si vero ecclesiam, vel præbendam, vel simile beneficium, de iure deponitur, vt ꝛ. eadem, quæstio. j. ca. presbyter. sed ex dispensatione post renuntiationem potest in eodem beneficio manere, vt j. c. proxi. Ioan.

Instit. de iure natura. §. vl.

Ecclesiā à pfe emptam, vtrum quis possit retinere.

tas, repetis [a] *: nō ita si deliciū. nā si putat rem suā sibi per legē licere rapere, incidit in cōstitutionē illam Codic. lib. viij. titulo, unde ui.*

Imperator Val. Augusti.

PALEA.

Si quis in tantam furoris audaciam peruenerit, ut possessionē rerum apud fiscū, uel apud quoslibet homines cōstitutarū ante euentum iudicialis arbitrij uiolenter inuaserit, dominus quidē cōstitutus possessionē, quā abstulit, restituat possessori, & dominiū eius rei amittat. Si uerò alienarū rerū possessionē inuasit, non solū eā possidentibus reddat, uerū etiā æstimationem earundē rerum restituere compellatur. In hoc autē nō fuit ignorātia iuris, sed facti, et illius quod non oportuit eum scire. Areatu ergo criminis simoniæ eū ignorantia excusat paterni delicti: quod etsi oportuisset eū scire, infirmitate tamē ætatis deprehendere non poterat [b].

QVÆSTIO V.

Quod uerò [c] quinto loco quæritur, an liceat ei esse in ecclesia, uel fungi ea ordinatione, quam paterna pecunia est assecutus, authoritate Vrbani diffinitur, qui scribens de simoniacis ait inter cætera.

De paruulis, qui cupiditate parentum ecclesias emunt.

CAN. I.

Vicunq; sanè cupiditate parentum cùm adhuc paruuli [d] essent, ecclesias vel ecclesiarum partes [e] per pecuniā adepti sunt, postquam eas oīno dimiserint, si canonicè in eis uiuere uoluerint, pro magna [f] misericordia ibidē eos esse cōcedimus [g]: neque p hoc facto à sacris ordinibus illos remouemus, si alias digni inueniantur. Illi verò, qui per seipsos, cùm maioris ætatis essent: nefanda cupiditate ducti eas emerunt: si in alijs [h] ecclesijs canonicè voluerint uiuere, seruatis propriis ordinibus pro magna misericordia [i] ibi eos ministrare permittimus. Quòd si ad alias forte à sistransferri non poterunt, & in eis canonicè viuere promiserint, minoribus ordinibus contēti ad sacros ordines [k] non ascendant: salua [l] tamen in omnib⁹ apostolicæ sedis authoritate.

[a] Vicunque. Paruuli. hic præsumitur pro ætate. ꝛ. ead. quæ. iiij. cap. placuit.

[c] Partes. i. præbendas. & sic non est contra. xxj. qō. ij. cap. sicut. extra de præbend. cap. maioribus.

[f] Pro magna. Et de iure. cū em̄ non peccauerint isti, nō sunt priuandi ordinibus suis, arg. j. c. proxi. §. ex hac.

[g] Concedimus. Vt & primū locū ibi obtinere possint, & illud ibidē, nō respicit nisi qđ sequitur in fine ca. secundum vnū intellectum.

[h] Si in alijs. Hic pſumitur cōtra ætatem, vt j. ea. quę. vij. c. qui in qualiber. ꝛ. distin. 1 xxxj. c. valet. cōtra ꝛ. eadem. q. j. c. si qui à pseudo episcopis. sed ibi illam ecclesiam licite fuerat adeptus.

[i] Magna misericordia. Nam ex rigore iuris omnino deponi deberent, vt ꝛ. ea. q. j. c. presbyter. & vij. q. j. præsentium. & c. fancitum est. & vere de misericordia: nam de iure non potest, & ideo hac misericordia digni sunt, quia alieno laborant vitio. C. de natu lib. l. legem.

[k] Ordines. i. ad ministeriū sacrorum ordinū, quos tamen post emptionem ecclesiæ receperant, & ita gratuatur eorum pœna in ecclesiarum emptione.

[l] Salua. Vt scilicet Papa possit dispensare, si velit, vel hanc reuocet, si iterum ei videbitur expedire.

Ante

Delictum superueniens nõ vitiat legitime factũ.

a Ante emptionem. Argum. superueniens delictum, vel nouam causam non vitiare legitime factum. xxx. q. j.c. nosse. & c. dictum. & s. dist. lv. c. præcepta. xxxij. q. vij. c. ij, qui. j. e. q. vij. c. si quis omnem. contra.
b Permittantur. in eadem ecclesia. hæc est differentia inter istum casum & secundum.
ADDITIO.
Ad hoc ff. de verbo. oblig. l. pluribus. §. vltimo.
c Nisi. Istud nisi, respicit duos articulos. Nam in primo casu bene potest ex dispensatione singularẽ locũ obtinere, sed male dicit qui hoc dicit. Nã cũ vltimo magis dispẽsatur quo ad executionẽ ordinis, quã cum medio. vnde istud nisi, refertur ad primum membrũ cap. Ego cũ Hug. dico ꝙ istud nisi, respicit omnes tres casus prædictos. nam in nullo ipsorũ primum, vel singularẽ locũ in empta ecclesia poterit obtinere, vt in fine ca. dicitur manifeste. Phi. additio est.
d Primum. Arg. extra de simon. ex insinuatione. & intelligunt quidam hoc tantum de prælatione. H. intelligit de qualibet dignitate, quia nec archipresbyter nec decanus.
e In emptis. Sic e xij. dist. c. nos consuetudinem.
Hoc autẽ. Hæc est secũda pars qõnis, in qua dicit ꝙ de rigore debent deponi simoniaci quocunque modo. Ioannes de Fant.
f E Os qui. Absque tamen. s. distin. lv. c. priscis. quasi non de iure cõmuni, sed ex dispensatione.

Si qui tamen ante emptionem [a] catholicè ordinati sunt: cùm ea quæ emerunt, dimiserint, & vitam canonicã egerint, in suis gradibus permittantur [b]: nisi [c] fortè huiusmodi ecclesia sit, vbi primum locum debeant obtinere. Primũ [d] enim vel singularem, vel præpositurę locum in emptis [e] ecclesijs eos habere non patimur.

2 *Hoc autem eum non in præiudicium canonum, sed ex misericordiæ dispensatione dixisse, ex epistola eiusdem colligitur missa Vitali presbytero in hæc uerba:*

In dignitate seruanda simoniacis misericordia potest impendi, si eos vita commendat.

CAN. II.

EOs, qui ecclesiam emerunt, si persona talis fuerit, quam vita commẽdet, videlicet vt in canonijs, vel monasterijs regulariter viuat, in sui honoris officio misericorditer cõdescendendo ministrare concedimus, absque tamen [f] sanctorum canonũ prȩiudicio.

3 *Ex hac itaq; authoritate colligitur, quòd ignorantia tales excusat à reatu criminis, ut suprà dictum est: non à fructu emptionis, cùm in ecclesijs, quas parentum pecunia adepti sunt, non nisi postquã eas omnino dimiserint [g], & ex misericordia ibidem eis esse conceditur. In quo patet, quòd etsi illis ignorantibus simoniæ peccatum esset admissum, fructum tamen paternæ emptionis reportare [h] non possunt. Quòd uerò à crimine excusentur, hinc patet: quia pro hoc facto à sacris ordinibus nõ remouentur. Si enim illius criminis participes essent, ad sacros ordines conscendere non possent. Illud enim intelligendum est de eo, qui per pecuniam est adeptus sacerdotij dignitatem, non episcopo sed cuidam ex principibus eius datam, utroq; tamẽ, ordinatore uidelicet & ordinato, hoc ignorãte.*

Vnde Vrbanus secundus scribit Alberto Metensi episcopo.

De quodam, pro quo incuria parentum pecuniam dedit non episcopo, sed uni principum.

CAN. III.

PRæsentium [l] portitorem, quem parentum incuria [k] per pecuniam non episcopo, sed cuidam [l] principum eius datam, & inuitũ [m] sacerdotij dignitatem obtinuisse significasti: licet sancti canones deponendum esse testentur: tamẽ quia culpam [n] istam [o] nesciens & coactus commisit: & quia ab eodem ordine, vt deponeretur, supplicauit [p] vltroneus, ex consideratione discretionis (quæ mater est omnium virtutum) magis quã ex rigore canonum misericordiæ viscera adhibendo, ipsum in eodem ordine esse fraternitati tuæ consulimus: ita tamen, vt si ecclesia illa, cui deseruit, sacerdotum penuriam non patitur, suspensus à sacerdotali officio ꝑmaneat. Quòd si fortasse ecclesiȩ

Ex hac. Hæc est tertia pars quæstionis, in qua dicitur ꝙ si ordinatus fuerit inuitus simoniace eo ignorante, cũ eo dispensatur. Ioan. de Fan.
g Dimiserint. hoc idem habes extra de simo. cap. de regularibus.
h Reportare. Nã ex alieno dolo alius lucrũ reportare non debet. ff. de eo per quẽ factum erit. l. vltima. primo responso. & hoc verum est, nisi in casu extra de simo. cap. nobis. scilicet ꝑ fraudem alterius.
i PRæsentium. Tria pro isto faciunt, coactio accipiendi illum ordinem, scilicet sacrũ, spõtanea cõfessio, renuntiatio. Duo faciunt contra, detestatio criminis, & disciplina ecclesiastica.
k Incuria. Id est, negligẽtia, vel stultitia, vel ignorantia iuris.
l Cuidam. Idem s. episcopo. s. e. q. j. c. statuimus.
m Et inuitum. i. coactum à parentibus, vel inuitũ postquam sciuit.
n Culpam. Nota sermonis improprietatem. nam ex ponitur culpam, id est, defectum. s. distinctione lvj. cap. vltimo.
o Istam. Hic colligo rationem cum quis obijcit aliquid esse culpã, non quod culpa sit, sed solet esse. sic xv. q. j. c. mulier.
p Supplicauit. Vnde mitius cum eo agendum fuit. j. xij. quæst. j. c. non dicatis. s. distin. so. quia te. C. ne tutores vel curatores vectiga. conducãt. l. vna. Sed nonne male rogabat, cum depositum sequatur infamia. ff. de depo. ijs qui notan. infa. l. ij. §. ignominiæ. nec

nec etiam quis deponi debeat, nisi pro maximo crimine. lxxxj. distinct. c. Apostolus? Dic ergo rogauit vt deponeretur, id est, ab executione suspenderetur.
a Fratrumque. Et sic episcopus in tali casu dispensare non potest sine consensu & authoritate fratrũ, arg. xv. q. vij. cap. episcopus nullius, Nã in omni dispensatione consensus capituli requirendus est. Præterea per capi. istud not. dispensari circa simoniam cõmissam in ordine. nã si ipse ordinatus dedit pecuniam vel alius, dum tamen det episcopo, non poterit episcopus hoc casu dispensare. & hoc notauit cum dixit, nõ episcopo. quasi dicat, secus si epõ esset data. Vnde strictior erit episcopi potestas dispensandi i simonia cõmissa in ordine, quã in beneficio. s. ead. quæstio. capi. j. sed hoc non admitto. Vnde dico, quod siue simonia fuerit commissa in ordine, siue in beneficio, dum tamen episcopo fuerit data pecunia, quod episcopus non possit dispensare: sed in hoc dico esse differentiã, quod si episcopo data fuerit pecunia pro beneficio, tunc non episcopus, sed quilibet superior possit dispensare, siue in illo beneficio, siue in alio, secundum eum modum, qui traditur s. eadem, capi. j. sed si fuerit episcopo data pecunia pro ordine, tũc non possit secum dispensari nisi à solo papa: vt supra, quæst. j. cap. erga. & capi. si quis neque. & quæst. vij. capi. si quis omnẽ. & capi. requiritis. Illud autem expeditum est, quod episcopus vel capitulum potest dispensare cum eo, qui ignoranter est adeptus beneficium etiam simoniace, vt extra de simonia. capi. ex insinuatione. Ioannes. Quid autem iuris hodie seruetur, dixi per decretalem s. quæst. iij. capi. ex multis. in vltima glossa. B.

Episcopus an dispẽsare possit in simonia ordinis, vel beneficij.

r Dicit Raymundo, qui recipit simoniacum beneficium, postquam resignauit in executione ordinum, post legitimã pœnitẽtiã potest episcopus suus si ab illo sit peccato immunis, alio. Qui metropolitanus debita discretiõe ad libita in pœnitẽtia li iudicio dispensare. Archi.

Vtilitas exegerit, vt curam regiminis assumat, liceat ei ex concessione sui episcopi, fratrumq; [a] obedientia sacerdotali officio fungi.

QVAESTIO VI.

QVid uerò [b] de his fieri debeat, qui ignoranter à simoniacis ordinati sunt (quod sexto loco quæsitum est) suprà primo capitulo, uidelicet Vrbani, quod sic incipit: Si qui à simoniacis non simoniacè ordinati sunt: requiratur. Nunc autem [c] de illis quæritur, qui non pro ordinatione pecunias offerunt, sed pro electione, uel ut decretum electionis fiat, uel ut subscriptione firmetur: uel ut electioni non resistatur, aliquibus præmia largiuntur: an eorum electio uitiosa sit iudicanda? Non enim uidẽtur Spiritus sancti donum emere, qui non pro consecratione, sed pro electione munera largiuntur: cùm nullius spiritualis gratiæ aliquos faciat electio participes. Sed sicut ecclesiasticarum rerum [d] emptores simoniaci iudicantur: quia ecclesiasticis offuijs ita adiunctæ sunt, ut alterum sine altero alicui non proueniat: ita quia per electionem [e] peruenitur ad cõsecrationem, perinde simoniacus habetur, qui pro electione [f] præmia largitur, ac si pro consecratione munera dedisset.

Vnde Symmachus scribit Cæsario episcopo.

De ijs, qui pro muneribus ordinationem faciunt.

CAN. I.

SI quis autẽ episcopatũ desiderat data pecunia, [g] potẽtes personas minimè suffragatrices [h] sibi adhibeat, nec ad decretũ sibi faciendum clericos, vel ciues ad scribẽdum [i] adhibito cuiuslibet generis timore [k] cõpellat, vel præmijs quibuslibet exhortetur.

Item Gregorius Salonis consistentibus.

Simoniacus est, qui vt eligatur, præmia largitur.

CAN. II.

EGo autem vestræ dilectioni ꝓuidens, & meæ animæ omnipotentis Dei iudicium pertimescens, eiusdem Maximi [l] causas subtiliter exqri [m] desidero, si nullis criminibus pressus, quæ sacro ordini contra dicunt: si non per simoniacam hæresim, id est, præmia quibusdã se eligẽtibus ꝑbẽdo ad sacerdotale pertingere conatͣ officium. Tunc enim liber ꝓ vobis apud domi-

b QVid vero. Hæc quæstio determinata est per capi. quod G. inducit s. quæst. j. c. si qui à simoniacis.
c Nunc autem. Hic ponit incidentem quæstionem, quæ dubia non est.
d Rerum. s. qõ. iij. cap. si quis obiecerit.
e Per electionẽ. supra, distinctione xl. capitulo, sicut. cap. viri.
f Electione. simile j. xv. quæst. iij. sane.
g SI quis. Pecunia. j. xviij. quæst. ij. capitulo primo.
h Suffragatrices. s. ead. q. j. c. estote. infra xvj. qõ. vij. capi. si quis episcopus. supra distinc. lv. capitulo, nullus.
i Ad scribẽdum. scilicet cum patroni sunt, vel hoc cũ specialiter vocantur laici ad electionem. lxiij. distinc. cap. Adrianus. Vel dic, quod factum prohibet: non ideo dicit, quod de iure subscribere debeãt ciues, arg. extra de elec. ca. j. Subscribere tamen debent ciues non vt eligẽtes, sed vt consentientes: vt infra septima, quæstione prima. c. episcopus de loco.
k Timore. Sed nunquid timor inducit simoniã? Dico quod non: [2] peccat tamen mortaliter, qui per timorẽ obtinet beneficiũ. Argu. contra. s. q. iij. ca. res ecclesiæ. & est arg. quod nõ tantum timor mortis, vel cruciatus corporis, sed etiam timor verborũ vitiat electionem: argumentum xxiij. quæstione octaua. capit. conuenior. Ioan.

Beneficiũ per timorem obtinens peccat mortaliter.

2 Idẽ dicunt hic L. & Ber. & Ioann. de Fantu.

l EGo autem. Maximi. De isto agitur secunda, quæstione quinta. capitulo, quanto lxiij. dist. cap. Salonitanæ.
m Exquiri. Tunc tenetur prælatus inquirere, cum ad eum peruenit clamosa querelatio. extra de simo. cap. licet Eli.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

a Intercessionis. infra iij. q. vij. c. in grauibus. xxv. distin. cap. vltimo.

b Sicut is qui. Renuit. Dum tamen nō esset perseuerans: quia si semper esset inuoluntarius, non esset cogendus: vt lxxiiij. dist. c. vbi ista. sed faciendum est, vt de nolē te fiat volens: [1] & sic licite ordinat: vt xxiij. qō. iiij. c. displicet. xl. dist. c. ante omnia. viij. q. prima. c. in scripturis. & xvj. quæst. j. vos autem.

c Refugit. Sed mirum est quod hic dicitur, quod fugere debet, cum alibi dicatur: Qui episcopatum, &c. vt viij. q. j. c. qui episcopatum, &c. nā si illud gerit in animo, & aliud exterius indicat, peccat. Nā ita mentitur quis simulatis opibus, sicut ore [2]. xxij. q. v. ca. cauete. Et qđ peccet, patet xxij. qō. ij. c. cum humilitatis. Dicunt quidā, quod istud mendacium non est mortale, licet non sit benignitatis, vel iocositatis: quia caret dolo, et ideo nō est mortale. Dico, quod iste debet esse nolens, & debet fugere, id est, timere ne forte non sit sufficiens: vt xl. distin. c. ante omnia. vnde metiri debet vires suas. s̄. q. j. c. non est putanda. Vel dic quod intelligitur fugere, qui dignus est, si se non ingerit: qui quæritur, & non quærit.

d Vel importune. Nā eo ipso qđ se ingerit, est suspectus. ff. de procura. l. quæ omnia. Idem in tutore. ff. de testa. tute. l. ex sententia. Argum. contra quod quis potest petere honorem. ff. de decurionibus. l. eos. & pecuniam pro eo dare. ff. de offic. præsid. l. Barbarius. arg. viij. q. j. c. qui epātum. ff. de mune. & hono. l. reus. Ad has leges respondent quidam, quod publice peti potest, nō in occulto. Alij vt Py. dicunt, quod meritis potest quis petere, alias non: quia lex Iulia de ambitu non habet locum Romæ [†]. ff. ad legem Iul. de ambitu. l. j. Vel dic quod quondam à populo potuerunt peti: modo vero ab Imperatore. Vel aliud in dignitatibus secularibus: [redacted] vnde & militia secularis emi potest. ff. de act. emp. l. creditor. §. intervenditorem. Multum contradicit solutioni huic extra de si mo. capit. nobis. vbi semper nocet datio pecuniæ, nisi cum data est ab aduersario. Sed ideo hic excusatur, qa nihilominus erant eum electuri. sic extra eo. & si quæstiones. & hoc tenet H.

1 De hoc vij. quę. j. scias. ibi videas. & ca. episcopus de loco.

Mentitur quis operibus, & ore.

2 Ad hoc de consec. dist. iiij. re vera. in fi.

Honor an peti possit.

3 De hoc etiam no. lxxxij. di. presbyter. in glos. & ita, &c.

Ecclesia dispensat in aliquibus casib⁹.

† [redacted]

num intercessor erit, si non obligatus de suis ad locum intercessionis [a] venerit.

Item Gregorius Syagrio episcopo Augustudunensi.

Sicut ordinatio, sic electio, vel consensus sine venalitate debet præferri.

CAN. III.

Sicut is, qui inuitatus renuit [b], quæsitus refugit [c], sacris altaribus est admouendus, sic qui vltro ambit, vel importunè [d] se ingerit, est proculdubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quid aliud agit, nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo exterius, interius in profundum descendat? Itaq; frater charissime, in sacerdotibus ordinādis synceritas vigeat, sit simplex & sine venalitate cōsensus: pura præferatur electio, vt ad summum sacerdotij, vel pontificij nō suffragio vēditorum prouectus, sed Dei credatur esse iudicio.

Si autē pecunia pmissa fuerit, vel soluta electo vel ordinato penitus ignorāte, nec eo modo ad electionē, vel ordinationem peruenerit, ei nullatenus obesse videtur: nec ad reatum criminis pertinet, cuius conscientiam non habuit: nec ad electiōis vel ordinationis cassationē pertinet, ad quam alias non per prauam illorum cupiditatē peruenisse docetur.

QVAESTIO VII.

Nunc autem de septima quæstione tractandum est, an renuntians suæ hæresi sit recipiendus [e] in episcopali dignitate, uel non.

De his ita scribit Cyprianus ad Stephanum.

Qui redeuntes ab hæresi in suis ordinibus recipiantur.

CAN. I.

Si qui presbyteri & diaconi in ecclesia catholica prius ordinati fuerint, & postmodum perfidi & rebelles extiterint contra ecclesiam, vel apud hæreticos à pseudo epis et Antichristis cōtra Christi dispositionem profana ordinatione [f] promoti sunt, & contra altare, atque diuinum verbū sacrificia foris falsa, & sacrilega offerre conati sunt: eos quoq; hac cōditione suscipi cōuenit, cū reuertūtur, vt communicent laicis: † & satis habeant, quòd admittūtur ad pacem, qui hostes pacis extiterūt: nec debere eos reuertentes ea apud nos ordinationis & honoris arma retinere, qbus [g] contra [h] nos rebellauerunt.

Nunc autē. Hæc quæstio diuiditur in septem partes, in quarum prima probat duabus authoritatibus, qđ non est cum talibus dispensandum. Secunda ibi, Conuenientibus. Tertia ibi, Ex hac. Quarta ibi, Nisi rigor. Quinta ibi, Ecce qbus. Sexta ibi, Breuiter. Septima ibi, Sancimus. Ioan. de Fant.

e Recipiendus. Non de iure, sed de dispensatione. sic vigesimatertia, quæst. iiij. cap. ipsa pietas. Sunt tamen quidam casus, in quibus ecclesia nō consueuit dispensare, quos notaui j. ix. quæst. j. capi. in summa. Et determinatur hæc quæstio infra eadem, capitulo, conuenientibus. §. ex hac authoritate. Ioan.

f Si qui presbyteri. Ordinatione. infra vigesimatertia, quæstione quarta. cap. ipsa pietas. contra. sed illud ex pietate [illegible] tris ecclesiæ, istud de rigore paternæ disciplinæ. & ad hoc facit quinquagesima distinctione. capitu. vt constitueretur.

g Quibus. Nota puniri aliquem in eo, in quo deliquit. argumen. xij. quæstione secunda. capitulo, qui & humanis.

h Contra. Argumen. quod si clericus beneficiatus est in duabus ecclesijs non potest præstare patrocinium vni contra aliam. [4] argumen. xcvj. distinctio. capit. si Imperator tertia quæstione. j. nulli. Si tamen habet administrationem in vna, poterit contra aliam stare [5]. argumen. ff. de in ius vocan. l. quæsitum.

[redacted]

tum, & iij. q. vij. §. si contra. in fine. Ioan.

Si quis omnem. CASVS. Intendit vij. synodus probare, quod licet per pœnitentiam subueniatur cuilibet peccatori, tamen post pœnitentiam non potest de iure promoueri. imo si post peccatum promotus est, vel post promotionē peccauit, deponendus est. Et dicit hoc regulare fuisse tā ante institutionem baptismi quam post. & hoc probat exemplis tam veteris testamenti, quàm noui. & hoc sonat litera illa: nullum tamen eorum, qui ante baptismum, &c. Nam illi qui ante baptismum peccant, promoueri possunt: vt expressū est xxvj. distinctio. capit. deinde.

Item ex vij. synodo.

De ijs, qui pro muneribus ordinationem faciunt, & qui redeuntes ab hæresi, in suis ordinibus recipiuntur.

CAN. II.

Si quis omnem [a] traditionem ecclesiasticam scriptam, vel non scriptam violat, anathema sit. Omnis episcopus, vel presbyter, aut diaconus conuictus, qp pro muneribus ordinationem dederit, vel acceperit, à sacerdotio [b] cadat. Sed dicūt quidam, quia pœnitentiam agimus p peccato, & Deus indulget [c] illud: ita & ego dico, quia omnem pœnitentiam [d] recipit Deus, & indulget per pœnitentiam peccata, quę iam facta sunt. Nouimus enim quòd Dauid fornicatorem & homicidā per pœnitentiam receperit Deus, & quòd dixerit [e] de eo: Inueni virum secundùm cor meū. Noui rursus eundem audiētem à Deo: Non ædificabis mihi domū, quia Vir sanguinum es. Scio Manassen [f] per confessionem dimissam impietatem suam. Scio meretrices & telonarios per pœnitentiam receptos: nullum tamen eorum, qui ante baptismum peccauit [g], sacerdotibus cō numeratum. Scio quosdam dum essent in mundo, in multa fornicatione mansisse: monachos verò factos quasi luminaria mundi resplēduisse, nullum tamen ad sacerdotium ascendisse. Quod [h] etsi raro [i] contigit, nulla [k] tamē lex [l] ecclesiæ fuit. Nouimus peccatricem prius Mariam, post cōuersionem quamuis sancta & casta, tamen inter diaconissas non est computata. Sed quid hoc dico? Sequens sanctos Apostolos, & venerabiles patres cum omni fiducia clamo: Qui per simoniam ordinatus est, siue episcopus, siue presbyter, siue diaconus, alienus est à sacerdotio, neque enim venalis est gratia spiritus sancti. Caiphæ traditio [m] & adinuentio Simonis, à sancto sacerdotio est aliena. Et si in fornicationē [n] lapsus est aliquis post baptismum, in sacerdotium nō recipitur. Canones enim hoc prohibēt. Si quis verò cum hoc peccato ad sacerdotium prouectus est, cognitus degradetur.

Item episcopum, qui per pecuniam ordinatus est, confiteor, quia per pœnitentiam recipi-

a Omnem. id est, aliquem de omnibus. simile xv. q. j. cap. mulier.

b A sacerdotio. Argu. quod legitime factum superueniente delicto irritatur. j. xxvij. quæstio. ij. cap. qui dormierit. j. xxx. quæstio. j. cap. de eo. & cap. ad limina. contra. s̄. eadem quæstio. v. capit. j. contra. j. xxxij. quæsti. vij. capit. hi qui. & capit. neque. contra s̄. distinct. xciiij. capitu. si quis. j. xxv. quæstio. ij. capitu. si qui episcopi. infra xvij. quæstione iiij. capitu. frater. j. xij. quæstio. ij. capi. qui & humanis.

b A sacerdotio. scilicet ecclesiastica dignitate: vt s̄. ead. cap. qui per pecuniam.

c Indulget. de pœniten. distinct. j. cap. verbum.

d Pœnitentiam. Et adeo hoc verū est, quod si quis etiam perueniat ad summum malorum, subueniatur ei per pœnitentiam, vt de pœnit. distinct. iij. cap. talis. nam in quacūque hora ingemuerit peccator, &c. nec tibi dico septies, &c. de pœnit. distinctio. iij. cap. adhuc instant.

e Et quod dixerit. Et ita synodus inducit hanc authoritatem ac si primo peccasset Dauid, & postea dominus dixisset ei: inueni, &c. quod tamen secus fuit: sed synodus non curauit de ordine, sed de veritate: quia dominus sic ei dixit, & ille pœnituit, nec tamen post pœnitentiam permissus est ædificare. in hoc facit post pœnitentiam nō ad propositum. Vel retulit se synodus ad diuinam præscientiam, vbi est permissum iam præsens erat futurum peccatū Dauid.

Factum legitime irritatur delicto superueniente.

Act. 13.

1. Paral. 28.

2. Paral. 33. b

Matt. 11. c

Dauid ēt post pœni tētiam nō [illegible] ędificare templū.

f Scio Manassen. Ezechiæ filium, qui acta pœnitētia restitutus est ad regnū. arg. de pœni. distinctio. ij. capi. si enim inquit.

g Peccauit. argu. per baptismum non aboleri infamiā [1], cum etiam post baptismū impediat pro mouendum. Quod [redacted] non est verum, quia [redacted] omnia crimina & [redacted] etiam sequela peccati dimittuntur in [redacted] baptismo: vt xxv. [redacted] distinct. c. primum. [redacted] xxvj. distinct. capi. [redacted] deinde. & sic nō est [redacted] obiectio de Paulo, [redacted] qui ante baptismū [redacted] peccauit [2]. Et quod [redacted] hic dicitur, refert se [redacted] ad id quod tunc accidit: quia tunc non [redacted] fuit visum, quod aliquis talium promoueretur ante baptismum. sic vacat hic [redacted] arg. notatum ab H. nō aboleri infamiā per baptismum.

Baptism⁹ vtrum tollat infamiam.

O. M.

2 Vt testatur de seipso j. ad Titū j. & habetur Act. 9 Ioan. 11. c Act. 8. c

h Quod. Scilicet quod fuerunt promoti.

i Raro. sicut in Matthæo, qui fuit telonarius, & tamē post fuit Euangelista.

k Nulla. ar. quod licet aliquid in ecclesia accidat, non tamen lex efficitur. s̄. distin. lxxvij. ca. monachus. s̄. distin. lv. cap. priscis. s̄. distinctio. lvj. cap. Cenomanensem. s̄. distinctio. liiij. capit. multos.

l Lex. id est, regula vel ius commune. alibi dicitur consuetudo, vt s̄. ead. quæstio. j. cap. conuentum est. similiter dicitur regula. xxxj. distinctio, capit. Nicena.

m Traditio. id est, adinuentitia machinatio: quia per simoniam sacerdotium obtinuit à Romanis.

n Et si in fornicationem. hoc intelligit G. & M. cum ipso iure infamis est: puta deprehensus in adulterio, & in alijs quæ infamant. vj. q. j. c. si quis milit. §. porro. argu. xxv. distin. cap. primum. & hoc de rigore

Aptg. dist. 81.

non erat publicus telonearius —

in teloneo sed non Telonearius confirmatus sed non [illegible] — et ideo non fuit infamis immo dare [illegible] Vsuris [illegible] alienis [illegible] generaliter proximo sed a[illegible] alienis autem erat Amorrheis ex Ambr. de Thobia cap 14 et 15 — tomo 4

Universidad de Deusto Biblioteca

gore iuris. sed de misericordia secus, vt xxxiiij. dist. ca. fraternitatis. vt ibi notatur. Dicit tamen Hu. hoc esse verum quod dicitur hic, licet durum sit. xxv. dist. cap. vlti.

2. Tim. 3. a

a Pœnitenti. C. de sum. trinit. l. liquet igitur.

b Sacerdotio. id est, clericatui. argu. extra de cohab. cleri. c. si quisquam.

c Religiosarum. & ita in hospitali committitur simonia.

d Orphanotrophiorum. Arg. simoniam esse dare pecuniam pro administratione pauperum & hospitalis. j. xxiij. q. viij. cap. tributũ. §. quamuis. in authen. de sanct. episc. §. sed neque. col. ix.

Simonia est dare pecuniam pro hospitali.

Act. 8. c

e Timeri. s. xlv. dist. quid autem.

f Qui per seculares. j. xvj. quæst. vij. si quis deinceps.

Conuenientibus, CASVS. *Conuenerunt sancti patres in septima synodo, vt tractarent qualiter episcopi ab hæreticis venientes recipi debeant. In prima parte ponuntur verba notarij. In secunda dicitur sic eos esse recipiendos sicut sex vniuersales synodi receperunt. postea auctoritatibus sanctorum patrum probatur quod recipiendi sunt nisi vbi ad fidei subuersionẽ sunt ab hæreticis ordinati.*

g Cõuenientibus. verba notarij: quibus credendum est. Arg. ff. quod metus causa. metum. §. sed quod prætor. nã ibi interlocutoria sententia ius facit.

ADDITIO. Ad huius declarationẽ videas quod

tur. Deus bonus est in omnibus, & aperta viscera eius omni homini pœnitenti [a]. Sed quoniã iuxta Apostolum oportet episcopum irreprehẽsibilem esse, quicunque per pecuniam, vel ordinauerit aliquem, vel ordinatus est, ab omni sacerdotio [b] alienus sit.

Tharasius patriarcha dixit: Quicũque per pecuniam vel ordinãt, vel ordinauerunt, vel ordinati sunt episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, vel quilibet de numero sacerdotali, repellantur omnino à sacerdotali honore, sicut Simon magus à Petro. Quicunque per pecuniam dispensationem vel curam sortiti sunt monasteriorum, vel ecclesiarum, vel religiosarum [c] domorum, gerontocomiorum, xenodochiorum, orphanotrophiorum [d], cum depositione expellantur à dispensatione illa & cura. Qui post baptismũ cadẽs in fornicationem ordinatus est, si postmodum cõfessus fuerit, cesset ab administratione: si verò conuictus ab aliquo, deponatur omnino. Similiter percussor episcopus, aut presbyter, aut diaconus per se vel per aliquem aliũ, quasi per hoc timeri [e] volens, deponatur. Item qui per seculares [f] potestates ordinatus fuerit, aut ecclesiam obtinuerit, deponatur. Si verò religiosam domũ, expellatur.

Item ex concilio Meldensi.

De eodem.

PALEA.

Cauendum est & summopere studendum, ac per uirtutem Christi sanguinis interdicendum Episcopis, & Regibus, & omnibus sublimioribus potestatibus, atque cũctis fautoribus & electoribus quorumcunque, consensoribus seu ordinatoribus in gradu ecclesiastico, ut nemo per simoniacam hæresim obtineat locum quacunque functione †, calliditate, promißione, seu commoditate aut datione per se, aut submissam personam.

Item in eadem synodo septima.

Qui redeuntes ab hæreticis recipi possunt, vel non.

CAN. III.

Conuenientibus [g] apud Nicenã Bithyniæ, & consedentibus Petro archiepiscopo, & Petro presbytero & abbate monasterij sanctæ Sabinæ, locum tenentibus Adriani papæ, & Tharasio archiepiscopo Constanti. & Ioãne [h] & Thoma apochrysarijs [i] apostolicarum sediũ Oriẽtaliũ [k], & cæteris episcopis, episcopi Siciliæ dixerunt: Dignum est, vt de futuris inquiramus. Itẽ Basilius [l] episcopus Anchiræ dixit: Cõstitutio ecclesiastica habet canonicè tradita ab antiquo à sanctis apostolis et successoribus eorũ sanctis patribus nostris apostolicis viris & magistris, & sanctis vniuersalibus [m] sex synodis, & localibus synodis orthodoxis, vt qui ab aliqua hæresi reuertuntur ad orthodoxam fidẽ & traditionẽ catholicæ ecclesiæ, scripto [n] negare

not. Innocen. extra de offic. delega. cum in iure. in glossa hic videtur. & de probatio. quoniam. in glo. propter hoc satis, &c.

h Et Ioanne. qui dixit esse melius iurãtem peierare, quã sacramentum in fractione sacrarũ imaginum seruare, vt xxij. quæstione iiij. actione.

i Apochrysarijs. Apochrysarius, & chrysapos nũtius, & chrysarius. aurum: quasi dessis aurum: quasi aurati nuntij. tales hodie non sunt papæ, sed applũbarij.

† Alias quacunque functione furtiua calliditate, &c.

k Orientalium. Alexandriæ, Antiochiæ, & Ierosolymis.

l Item Basilius. nõ videtur, quod ille Basilius debebat loqui, quia erat hæreticus, vt infra per duodecim lineas, ibi, & iussi sunt, & cætera. Sed dic q̃ ad loquebatur vt excusaret se. vel forte adhuc de hæresi non constabat. ij. quæst. j. multi.

m Vniuersalibus. Vniuersales synodi dicuntur quibus interest Romanus põtifex, vel eius legatus. Locales, quas congregant primates vel metropolitani absque præsentia domini papæ, vel eius legati. Hic ergo colligitur ista distinctio: synodorum alia vniuersalis, alia localis. & est arg. quod authẽticæ sunt locales sicut vniuersales.

n Scripto. Hic colligitur, quod illi qui ab hæresi reuertuntur ad fidem catholicam, scripto debẽt negare hæresim suã, vt j. ead. quæstione. quoties. & capitu. si quis. j. de consecra. distinct. ij. ego Berengarius. j. xxvj. quæstio. vj. ijs qui tempore.

Mona

a Monachi. Et ita monachi interesse debẽt synodo. quod verum est in abbatibus: vt xviij. dist. episcopus non debet.

ADDITIO. Nota q nomine monachorum, siue fratrũ abbates continentur: vt patet extra de simo. ca. vlti. de priuileg. c. ex ore. Archid.

b Basilius, &c. isti tres reuertebantur ab hæresi.

c Oportet. Sed ad quid respondet iste sic? Dic quod reprehendit Tharasiũ, qui dixerat, videtur vobis, &c. & ideo statim respondet iste Tharasius reprehendendo Constantium.

d Sed aliorum. Vt s. e. q. j. vilissimus. et est arg. contra malos doctores: nam qui alios docere debẽt, &c. ff. de ede. si quis ex argentarijs. §. prætor.

† Cõcor. I. cũ clericus. §. ipse vero. C. de epis. & cleri. & in authẽ. cõstit. quę de dig. §. cum nanque.

e Si aliqua alia. Quæ impediat dispensationem. s. q. v. cap. j. in fin.

f Romæ exulatus. Id est, per excommunicationem exilio condemnatus. s. dist. xvj. sexta.

g Machatius. Pronuntiatus [1].

1 Pronuntiatus. Vide si vacat Io. Lupã in alleg. in materia hæresis. colũ. 4. post repe. c. per vestras. de donat. inter virum & vxorẽ. C.M.

h Quotidie. Infra xxiij. q. v. iij. dixit apostolus.

i Mittebat. Supra dist. xix. Anastasius contra.

k Princeps. Id est, promulgator, vel author canonũ, vt di. xvj. sexta. vero sic. quarta. Ioan.

l Item vere. Quasi dicat licet parentes, scilicet episcopi hæretici fuerunt, non tamen filij, in hæresi suscepti & ordinati cum ad ecclesiã redierunt, minus recipiendi sunt in ordinibus: vt s. distinct. xix. Anastasius.

m Morietur. Quasi dicat, tandiu

debeant hæresim suam, & confiteri catholicam fidem. Item Tharasius patriarcha dixit: videtur vobis, vt sedes suas recipiant, qui ab hæresi reuertuntur? Religiosissimi monachi [a] dixerunt: Sicut receperunt vniuersales vj. synodi ab hæresi reuertẽtes, ita et nos recipimus. Sancta synodus dixit: Placet omnib9 nobis. Et iussi sunt Basilius [b] episcopus Anchiræ, & Theodorus episcopus Miræ ciuitatis, & Theodosius episcopus sedere in gradibus & in sedibus suis. Item Cõstantinus episcopus Cypri dixit: Non oportet [c] nos qui episcopi sumus, indigere doctrina, sed aliorum [d] esse doctores †. Item Tharasius episcopus dixit: Malorum doctorum mala est doctrina, ecclesia de malis doctorib9 sacerdotes nõ recipit. Item Ioan. apochrysarius Orientalium sedium dixit, Hæresis separat omnem hominem ab ecclesia. Item Tharasius episcopus dixit: Ecce multi canonici libri & synodici & paterni lecti sunt: & ab hæresi reuertẽtes docuerunt nos recipere, si aliqua alia [e] causa nõ est in eis. Item Petrus apochrysari9 Papæ dixit: Romæ exulatus [f] est Macharius [g] hæreticus à sancta sexta synodo, & quadraginta dierum inducias dedit illi pater noster Benedictus Papa, & quotidie [h] mittebat [i] ad eum Bonifacium consiliarium suum, & instruebat eum commonitorijs verbis ex diuina scriptura, & nullatenus voluit emendari. Hoc autem faciebat vt eum reciperet in ordine suo. Item Tharasius patriarcha dixit: Quid dicitis de Anatolio? nónne etiam in quarta synodo factus est princeps [k]? & ecce ab impio Dioscoro ordinatus est. Et nos igitur ita recipiamus eos, qui ab hæreticis ordinati sunt, sicut & Anatolius receptus est.

Item verè [l] vox Dei est, quoniam non moriuntur filij pro patribus: sed vnusquisque in peccato suo morietur [m]: quoniam ex Deo est ordinatio [n]. Item Tharasius patriarcha dixit: Audiuimus paterna mandata, quid igitur? oportet recipere ab hæreticis ordinatos [o]? Sancta synodus dixit: Audiuimus domine, et oportet nos recipere. Tharasi9 patriarcha dixit: Plures eorũ qui in sexta synodo conuenerunt, à Sergio, Pyrrho, Paulo, Petro ordinati sunt, qui fuerunt & principes hæreseos Monoscelitarum: quoniam isti continuatim in Constantinopolitana sede sederunt: & ab vltimo eorum, Petro scilicet vsque ad sextam synodum non fuerunt plures quàm xij. anni. Thomas verò & Ioannes & Constantinus ab hæreticis illis archiepiscopi facti sunt: & tamen propter hoc non sunt reprobati. Sancta synodus dixit: Hoc manifestum est. Constantinus episcopus Cypri dixit: Sufficienter ostensum est, quòd ab hæreticis venientes recipiendi sunt. Si verò quis sponte ad hæreticum vadit, & accipit ordinationem, non recipiatur [p].

Item Tharasius patriarcha dixit: Et ego refuto eos, qui ob huiusmodi causam ad fidei subuersionem ordinati sunt, & maximè cũm præsentes essent orthodoxi episcopi, à quibus poterant ordinari. sic est paternus intellectus. Si verò synodalis consonantia fuerit, & vnitas ecclesiarum de orthodoxis, qui præsumpserint ab immundis hæreticis ordinari, depositioni subiaceant.

morietur, quandiu pœnitentiam non agit, & sic facit ad propositum.

n Ordinatio. Facta per hæreticos in forma ecclesiæ, & ideo non est reiteranda: vt s. ea. q. iiij. Iudęi. j. xxiiij. q. iij. §. his ita.

o Ordinatos. Arg. pro opinione dicentium, quod ille qui recipit vltimam manus impositionem extra ecclesiã, ordines confert: quod est contra Ioan. de Fant. vt dixi ix. q. j. in summa. Nam recipiũtur hic in ordinibus ordinati ab illis, qui receperũt in hæresi episcopalem vnctionem, vt à Sergio, Petro, Paulo, Pyrrho. 4. Reg. 14. b

p Non recipiatur. In casu sequenti, vel de iure.

Ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex hac. Hæc est tertia pars q. in qua dicitur quod simoniacus in ordine, in perpetuum est suspensus: & hoc probat per ca. Leonis. Ioan. de Fant.

* CASVS. *Infert Gratianus ex suprædictis capitulis vij. synodi, & ex j. c. huius quæstionis, quod qui sponte sunt ab hæreticis ordinati, vel in subuersionem fidei nostræ ab eis ordinem receperunt, vel qui in ecclesia ordinati postea ecclesiæ rebelles fuerunt nō sunt in suis ordinibus recipiendi. Sed cum simoniaci prædicta non faciant, videtur aliud esse de eis dicendum. Infert tamen per multa capitula, quod simoniaci reparari non debent. Sed dicit Gratianus verum esse hoc, nisi fiat ex dispensatione, quæ dispensatio propter multas causas hic enumeratas fieri potest, sicut quandoque dispēsatum fuit vt de monachis vel laicis clerici assumantur.*

2 Ex hac authoritate Cypriani ſ. e. ſi qui presbyteri.

b Si quis. ſ. ea. q. vij. ſi quis ¹.

c Et Innocentij. Supra ead. q. iij. ca. vlti. ſ. ead. quæſt. j. Arrianos.

d Et aliorum. Supra ead. quæſtione j. ſi quis confugerit. capi. qui ſtudet. & capit. ſi quis per pecuniam.

e Equiritis. Vendere. Id eſt, emere. Nam veteres indifferenter vtebantur his verbis. ff. de act. empt. veteres. Nam de venditore non videtur dubium, quin remanere poſſit.

1 Et cap. presbyter ſi per pecuniā. & capi. qui ſtudet. & qō. iij. ſi quis dator. & ca. ſi quis epiſcopus. Hug.

Ordinum emptores & venditores qualiter pœnitere debent.

Sancta ſynodus dixit: Hoc eſt iuſtū iudicium.

3 Ex hac authoritate [a] datur intelligi, quòd qui ab unitate catholicæ fidei in hæreticorum ſocietatem tranſierit, ut de manibus eorum eccleſiaſticæ dignitatis ſacramenta percipiat, uel qui contemptis orthodoxis ab hæreticis ordinari deſiderauerit, & poſtea ſuæ abrenuntians hæreſi ad eccleſiam redierit, officio tamen accepto fungi non poterit. Authoritate uerò Cypriani prohibentur ab adminiſtratione eccleſiaſtica, qui intra catholicam eccleſiam ordinati ad fidei impugnationem dilabuntur. Porrò ſimoniaci nec ab hæreticis ordinantur ad fidei ſubuerſionem, nec intra eccleſiam catholicam ordinati aduerſus fidem armantur. Quamuis enim nonnullos per pecuniam ordinent, non tamen fidem impugnant: nec gratiam ſpiritus ſancti uenalem prædicant. Vnde ueraci pœnitentia cùm hæreſim ſuam deteſtati fuerint, præmiſſis authoritatibus nō prohibentur recipi in ſuis gradibus. Veruntamen capitulo illo Niceni ſynodi, ſi quis per pecuniam, &c. & illo alio vij. ſynodi, ſi quis [b] omnem traditionem, &c. & Innocentij [c] & aliorum [d] multorum authoritatibus irreparabiliter damnari iubentur.

2 Ex hac authoritate Cypriani ſ. e. ſi qui presbyteri.

b Si quis. ſ. ea. q. vij. ſi quis ¹.

c Et Innocentij. Supra ead. q. iij. ca. vlti. ſ. ead. quæſt. j. Arrianos.

d Et aliorum. Supra ead. quæſtione j. ſi quis confugerit. capi. qui ſtudet. & capit. ſi quis per pecuniam.

e Equiritis. Vendere. Id eſt, emere. Nam veteres indifferenter vtebantur his verbis. ff. de act. empt. veteres. Nam de venditore non videtur dubium, quin remanere poſſit. vnde loquitur de

2 Arg. in emptoribus: quia agere pœnitentiam non poſſunt in ſtit. de ſucap. §. ordine empto, niſi purgetur vitium rei furtiuę, id eſt, niſi dimiſſo quod ſimoniace acquiſierunt ²: ſed ven-

dentes poſſunt ſi vitium occultum eſt. Vel indifferen ter de emptoribus et venditoribus intelligitur, quod non poſſunt agere pœnitentiam remanendo in ordinibus ſuis, niſi ex diſpenſatione, ſi crimen ſimoniæ notum. Loquitur enim de conuictis, & quorum crimina ſunt publica: de talibus quidem interrogatus eſt Papa, & de talibus reſpondet.

f Vtrum poſſint. Id eſt, vtrum poſſint retinere ordines poſt pœnitentiam ³. & hoc notat ſequens litera, an tantummodo, &c. & exaudi de conuictis: vt infra ſequitur: nam cum ſponte cōfeſſo mitius eſt agendum.

g In ordine. Hinc colligi ſubditiū poſſe accuſare prælatum de ſimonia nō præmiſſa priuata admonitione. Argu. contra. ſ. ea. q. vlti. patet. Et hæc eſt ratio, quia de aliis criminibus poteſt quis pœnitere, & eſſe in ordinibus: vt dixi lxxxij. diſtin. presbyter. De ſimonia vero pœnitere non pōt, niſi prius dimittat ordines: vt ſ. ead. quæſt. j. ſi quis neque.

h Subuenire. Niſi gradibus ſuis, vel dignitatibus ſuis, ter adeptis prius amiſſis: vt ſupra ea dem quęſtio. ſi quis omnem. & ſupra eadem, quæſtio. j. ſi quis neque. j. xxvij. quæſtio. vlt. Chriſto. & capitu. nec aliqua. infra xxxij. quęſtio. vlt. fidelis.

i Obuiare. Infra xxv. quęſtio. j. ſunt quidam. & ca. contra ſtatuta.

k Sed in illorum. Vt ſcilicet de iure deponantur: vt ſupra eadem. ſi quis omnem.

Niſi rigor. Hæc eſt quarta pars quæſtionis, in qua pro batur per ſeptem decim authoritates quod diſpenſatio

nes fiunt ſex modis. Ioan. de Fant.

1 Vtilitatis. Sicut etiam ius ciuile quædam admittit propter vtilitatem. ff. de pig nōribus. l. ſed ab vſu-

rum [d] multorum authoritatibus irreparabiliter damnari iubentur.

Hinc etiam Leo quartus episcopis Britanniæ.

In ordine malè accepto ſimoniaci pœnitentiam agere non poſſunt.

CAN. IIII.

REquiritis de ijs, qui turpiſsimo lucro columbas in templo domini vendere [e] non pertimeſcunt, & ſua acta improba temeritate Simonis hæreſi coniungunt: vtrùm poſsint [f] in ordine [g] pœnitentiam agere, an tantummodo extra ordinem & ſacerdotalem fieri gradum. Quibus nos quidem conuictis, & ijs, qui tam deteſtabile nefas (quod iam multis eſt damnatum conciliis) peregiſſe noſcuntur, nulla poſſumus pœnitentia ſubueni re [h], & tot ſpiritualibus patribus obuiare [i]: ſed in illorum [k] patrum me ſententia conuenire omnibus certum ſit:

4 *Niſi rigor diſciplinæ quandoque relaxetur ex diſpenſatione miſericordiæ. Multorum enim crimina ſunt damnabilia, quæ tamen eccleſia tolerat pro tempore, pro perſona, intuitu pietatis, uel neceſſitatis, ſiue utilitatis [l], & pro euentu rei. Pro tēpore, ſicut Gelaſius, qui cū neceſſitate tem-*

Dispensatio.

Dispensare.

Dispensari quando nō potest.

a Vt pleriſque. Hic incipit tractare de diſpenſatione: vnde videndum eſt, quid ſit diſpenſatio, quid diſpenſare, & quod ius ſit diſpenſabile, & quis poſsit diſpenſare. Diſpenſatio eſt iuris communis relaxatio facta cū cauſæ cognitione ab eo, qui ius habet diſpendi, arg. xxj. q. j. c. ſicut. §. ex his. Diſpenſare eſt diuerſa penſare. Nā omnia hæc, de qbus fit mentio in hoc §. penſare debet, qui diſpenſare vult. Scias ergo, quod vbicūque decoloraſ ſtatus eccleſię, non poteſt diſpenſari: vt ſ. ead. & ſi illa. Dicūt quidā indiſtincte quod cō tra quatuor cōcilia non poſsit diſpenſari, vt ſ. xv. diſtin. ſicut, nec contra euāgeliū, vel præceptū apoſtoli, vt xxv. q. j. ſunt quidam. vt ibi notaui. De diſpēſatione epiſcoporū dico, quod vbicunque non eſt eis prohibita diſpenſatio, ibi poſſunt diſpēſare: vt extra de cle ri. pugnan. in duel. c. j. & de ſent. excō. nuper. In quibuſdā ſpenſationē, in quibuſdam prohibitā. quandoq; enim diſpenſant cum ſacrilego: vt 50. diſtin. ſi quis presbyter. Itē cum hæretico. 50. di ſtin. presbyteros q. Item cum adultero, vt extra de iudic. at ſi clerici. Item cum ſimoniaco diſpēſat quandoque in bene ficio, quandoque in ordine, vt ſ. ea. q. v. c. j. & cap. vlt. Item cū ſcitinarico, vt 50. diſtin. vt conſtitueretur. In maiori bus autem crimini bus etiam diſpēſant in beneficijs, ſi ſunt occulta ², vt 50. diſtin. de his vero. Itē cū homicida diſpenſant in beneficio, vt extra de cler. puguan. in duel. Henricus. & de homic. interfeciſti. 50. diſt. ſtudeat. ſed non in officio, vt 50. diſt. miror. Item quādoque cum aliquo diſpenſant in matrimonio contrahēdo: vt xxxiij. q. ij. antiqui. Itē in ordinibus & dignitatibus, niſi tantum in epiſcopatu, vt extra de elect. innotuit. Item diſpenſant cum excommunicato miniſtrante, vt ij. q. v. quanto. licet ſit contrarium xj. q. iij. ſi quis epiſcopus. Fit autē diſpenſatio cum hoc requirit neceſsitas, vel vtilitas, ſ. ea. tali. Item fit quandoque diſpenſatio, quia timetur maius malum: ſicut cum Anglicis fuit diſpēſatum, vt xxxv. q. iij. quod ſcripſi. & c. quædam lex. Item quādoque propter futurum bonum, vt quando diſpenſatur cum hæreticis, vt alij facilius reuertantur ad eccleſiā, vt xxiij. qō. iiij. ipſa pietas. Itē quādoque propter multitudinem, & propter ſcandalum vitādū. 50. diſtinct. vt conſtitueretur.

1 Sub. vt ſic per de ſtitutionem intendit poſſint, vel intendit ordinibus ſuis. Archi.

Diuersa genera diſpenſationum.

Diſpenſatio fit ex cauſa.

Diſpenſatio fit ex cauſa.

Diſpenſatio fit ex cauſa

dantiori cautela faciendum est, in quo timetur regressus. ͞s. dist. xxviij. de his. ͞j. xx. quæstio. ij. capi. vlti. & quæstio. iij. ca. j. ͞s. dist. xxiij. quanquam.
a Sub ordinis. Similiter obligat aliquis sub pœna beneficij sui, vt extra de electio. cum dilectus. in fin. & extra de crimi. fal. c. fin.
b Anathematis. Imprecatio est. nõ enim quisquam potest se excommunicare. Similis est imprecatio de conse. distin. ij. ego Berengarius. & xj. q. iij. si is qui. Nec potest apud se aliquis obligari. ff. de fideiuss. si quis pro eo. §. j.

Excõmunicare seipsum nemo potest.

c Et per te. Argu. contra instit. de inuti. stipula. §. si quis alij. quia ibi dicitur quod alteri stipulari, vel pacisci nemo potest, nisi sit seruus eius, vt ibi: vel procurator præsentis. ff. de verbo. obliga. si procuratori præsentis. Dic ergo ideo hoc fieri, quia papa est seruus beati Petri. vnde dicit de se i epistolis suis, Seru⁹ seruorũ Dei. Vnde versus, Seruierant tibi Roma prius domini dominorum: Seruorũ serui nunc tibi sunt domini. Vel hoc fit fauore religionis: sed credo iure canonico me teneri [1], si ego promitto tibi me daturum Titio decem. arg. xxij. q. v. iuramenti. maxime si iteruenerit sacramentum, arg. ff. de constit. pecu. l. j. & l. eum qui.

Papa dicitur seruus seruorum.

1 Hanc glos. dicit Raphael Cuma. singularẽ ad hoc quod de æquitate canonica alter possit alteri stipulari. [redacted]

d Euangelia. ͞j. xj. qõ. iij. Imperatores. arg. contra. ͞j. xxij. q. j. c. manet. §. sicut. ver. sic etiam. ͞j. cau. proxi. qõ. v. qua de causa. ͞j. xxij. q. j. clericum. & c. mouet. cõtra. Dic vt xxij. q. j. si aliqua.
e Salutem. id est, per cuius, cuius iudi-

eos, qui ad eam reuersi fuerint, telo iterum erroris abscindat. Et ideo postquam ego N. ciuitatis illius Episcop⁹, cõperto diuisionis laqueo, quo tenebar, diutina mecum deliberatione pertractans prona & spontanea voluntate ad vnitatem sedis apostolicæ diuina gratia duce reuersus sum, ne non pura mẽte, sed simulata reuersus existimer, spondeo sub ordinis [a] mei casu, & anathematis [b] obligatione, atque promitto tibi N. & per te [c] sancto Petro apostolorũ principi, atque eius vicario N. beatissimo, & successoribus eius, me nunquã quorumlibet suasionibus, vel quocũque alio modo ad schisma, de quo redemptoris nostri gratia liberante ereptus sum, reuersurum: sed semp in vnitate sanctæ ecclesiæ catholicæ, & communione Romani pontificis per omnia permansurum. vnde iuratus dico per Deum omnipotẽtem, & per hæc sancta quatuor euangelia [d], quæ in manibus meis teneo, & salutem [e] dominorum [f] nostrorũ N. & N. rempublicam gubernantiũ, me in vnitate (sicut dixi) ecclesiæ ad quam Deo propitio sum reuersus, & in communione Romani pontificis semper & sine dubio permanere. Quòd si (quod absit) ab hac me vnitate aliqua excusatione, vel argumento diuisero, periurĳ reatum incurrens, æternæ pœnę obligatus inueniar, & cum authore schismatis habeam in futuro seculo portionem. Hanc autem professionis pmissionisque meæ chartulam tibi N. notario meo cum consensu presbyterorum & diaconorum clericorum, qui me in hac vnitate obligantes se in suprascriptis omnibus prona similiter voluntate secuti, atque pprĳs manibus subscripturi sunt, scribendam dictaui, & propria manu subscribens tibi tradidi. Acta in loco tali, die tali, & consulibus [g] suprascriptis. Ego N. episcop⁹ ciuitatis N. huic confessioni promissionique meæ præstito de conseruandis suprascriptis omnibus sacramen to [h] subscripsi [i].

Cæterùm ex canonum rigore contra scribit Felix Papa omnibus episcopis.

Qui extra ecclesiam baptiZati fuerint, vel rebaptiZati, ad ecclesiasticam militiam non admittantur.

CAN. IX.

QVi in qualibet ætate [k] alibi quàm in ecclesia catholica, †aut baptizati [l], aut rebaptizati [m] sunt, ad ecclesiasticam militiam prorsus non permittãtur accedere: quibus satis debet esse, quod in catholicorum numerum sunt recepti: quoniam de suo ordine & communione videbitur ferre iudiciũ quisquis hoc violauerit institutum: vel qui non remouerit eum, quẽ ex eius cœtu [n] ad ministerium clericale obrepsisse cognouerit.

cio salus dominorum meorum consistit. sic enim iurãdo per has creaturas respectum habebat ad creatorem: & ideo nõ peccabat. Et sic intelligitur xxij. q. j. d. versi. sic etiam. ff. de iureiuran. qui per salutẽ. Et quod dicit in manibus, &c. est argu. quod episcopus cũ iurat, tangere debet euangelia. & sic est contra. xj. qõ. j. nec honore. Ioã. & est expressum hodie, quod episcopus cũ iurat, non debet tangere librum, vt extra de iuramẽ. calum. cap. vlti. B.

Episcopus iurans non debet tangere librum.

f Dominorum. ͞j. xxij. q. j. clericum. & c. mouet. contra.
g Consulibus. hoc non habet hodie locum. nam sufficit apponere nomen papæ & Imperatoris, vt not. ij. quæsti. vlti. [2] c. vlti.

2 Alia [illegible]

h Sacramẽto. Hęc sex presbyterum [illegible] ciunt iurare coactũ: vt sit recta fides, vt obediat [3], vt bona fama. Ne verũ pereat, ne res sacra, vel data dãna. xxviij. dist. de Syracusanę. [illegible]
i Subscripsi. Scilicet, hoc quod statutum est in concilio Niceno. ͞s. ead. q. si qui voluerint.
k QVi in qualibet ætate. discreta. & sic solu [illegible] tur contrarium ͞s. e. quæst. iiij. qui apud. & c. placuit.
l Baptizati. Hic dispensari cõsueuit, sed non in casu seq. cum scilicet rebaptizatur, vt de consecra. distinctio. iiij. qui bis. & not. ix. quæsti. j. in summa. in princip.
m Aut rebaptizati. ͞s. ead. q. j. ventum est. & ͞s. distin. l. confirmandum. ͞s. ea. q. iiij. placuit. contra. sol. ibi ͞j. de consec. distin. iiij. qui bis. ͞s. distin. lj. c. vlti.
n Ex eius cœtu. vel si in adulta ætate [illegible]

rum ætate consenserint, vel fidem impugnauerint. Vel de adultis in adulta ætate baptizatis loquitur.
a Pro persona. Arg. contra. lxj. distin. miramur. Sed verum est quod ibi dicitur, quod propter amorem, &c.
a Pro persona. Id est, propter simplicitatẽ personæ.
b TAnta nequitia. Supra di. lxxxvj. tanta.
c Tacemus. Arg. qui tacet, non consentit [1]. ff. communi di. Sabinus. versi. sicut prohibere, &c. ff. de procu. si liusfa. §. inuitum. ͞j. de consec. dist. iiij. cum pro paruulis.

1 Sic etiã no. lxxxvj. dist. tãta. sed plenius lxv. distinct. si forte. ibi videas. Archi.

d Pietatis. Dicitur autem pietas quandoque respectu naturæ [2]: vt quia nostra natura hodie fragilis est, exercenda est pietas: vt xxxiiij. di. fraternitatis. Item alias propter fragilitatẽ vel pietatis intuitu dispensatur. xxxiij. q. ij. antiqui. Itẽ adhibetur pietas propter innocentiam. sic puer baptizat⁹ ab hæretico admittitur ad sacros ordines propter pietatem innocentiæ: vt ͞s. e. q. 4. placuit.

Pietas multa facit.
2 Et quãdoque respectu honestatis ecclesiæ, vt hic. Arch.

e SI qui. Tales pro quib⁹ supponit istud tales, non potest haberi ex c. nisi ex §. præcedenti: sed credendum est Gratiano, qui vidit originale. & est simile ͞j. c. tali. & xxxiij. quæstio. v. capi. ij.
f Necessitatis. Vt l. dist. de eo.
g Metropolitani. ͞s. di. lxv. c. ij. & iij.
h QVoniam. Ab alterutra. Id est, ab altera. sed tamen aliter intellexit G. vt patet per præcedente §. vnde potest dici ab alterutra proprie: quia iam forte metropolitanus

Pro persona [a], *sicut beatus Gregorius scribens Ianuario episcopo ait:*

Rigor canonum pro persona aliquando dispensatur.

CAN. X.

TAnta nequitia [b] in aures meas de tua senectute peruenit, vt eã (nisi adhuc humanitus pensaremus) fixa iam maledictione feriremus. Et quidem penè fuerat in te sentẽtia iaculanda: sed quoniam simplicitatem tuam cum senectute cognouimus, interim tacemus [c].

Pietatis [d] *intuitu, sicut de illiteratis & corpore uitiatis Gelasius ait:*

Canonum decreta pietatis intuitu nonnunquam relaxantur.

CAN. XI.

SI qui vel propria temeritate, vel incuria præsidentium tales [e] surrepti sunt, nihil vltra promotionem accipiãt: satisque habeant hoc sibi pro nimia miseratione concessum.

Necessitatis [f] *intuitu, sicut Hilarius Papa, qui cùm de quodam episcopo præter notitiam, uel consensum metropolitani* [g] *ordinato loqueretur, ne in utroque graue scandalum fieret, ait in epistola sua:*

Necessitatis causa quædam in ecclesia tolerantur.

CAN. XII.

QVoniam quicquid ab alterutra [h] parte est iudicatum, omni vi fusum, temporum necessitate perspecta hac ratione decernimus ad vestram peruenire, quod generaliter deinceps nullus præter notitiam, vel consensum [i] metropolitani ordinetur antistes.

Item Innocentius.

De eodem.

CAN. XIII.

QVoties à populis aut à turba [k] peccatur: quia in omnes propter multitudinem [l] vindicari non potest, inultum solet transire. Priora ergo dimittenda dico Dei iudicio, & de reliquo [m] maxima solicitudine præcauenda.

Item in epistola Cyrilli missa Maximo diacono Antiocheno.

Ex dispensatione quædam tolerantur, quæ canonum rigor condemnat.

CAN. XIIII.

DIdici à diligendo mihi Paulo monacho, quia recusat pietas tua vsque hodie communionem reuerendissimi episcopi Ioannis amplecti, pro eò quod quidam in Antiochena ecclesia malè adhuc cum Nestorio, vel sentiant, vel iam senserint quidem, sed forsitan resipuerunt. Probet igitur tua modestia vtrùm aliquando colligi nudè ac irreuerenter cum Nestorio sentiant, & inuicem colloquantur [n]: licet aliquando cauteriatã [o] habuerint conscientiam: colligantur autem nunc acta pœnitentia super ĳs, in quibus surrepti sunt [p]: quamuis confiteri [q] fortassis reuereantur excessum. Vt autem non æstimemur amare contentionem, amplectamur episcopi reueredissimi Ioannis communionem, indulgentes ei, & causa dispensationis, eius negotium non subtilius, vel

aliquid fecerat, vnde scandalum esset ortum.
i Vel consensum. Supra lxiiij. dist. cap. vlti. ͞s. lxv. di. c. j. ij. & iij.
k QVoties. A turba. extra de cle. excommu. latores.
l Propter multitudinem. Argu. quod parcẽdum est multitudini: vt xliiij. di. comessationes. l. di. vt constitueretur. xxiij. quæ. iiij. ipsa pietas. & cap. non potest. ix. q. j. ordinatores. Sed quot dicentur multi? Dic quãtum ad hoc, quod multi dicuntur quo ad respectum. nam alias xl. dicuntur multi. extra de cle. excõ. latores. alias xxiij. millia dicũtur pauci. xlv. di. disciplina præterea. Argu. contra extra de re iud. qui scandalizauerit. de pœ. di. vj. c. j. in fi. xxv. q. ij. ita nos. vbi nõ parcitur multitudini. Sol. videtur haberi per id quod legitur xxiij. quæ. iiij. cum quisque. vel per fi. illius. de pœ. di. vj. ca. j. vt ex tunc eis non parcatur, cum ex authoritate volunt illud defendere: vt lxxxij. dist. plurimos. & l. dist. domino sancto.

Multitudini est parcendum.

Multi & pauci.

m Et de reliquo. i. decætero. xcvj. di. in scripturis. ff. de legi. l. cum lex.
n DIdici. Colloquantur. Argu. ex collocutione præsumi consensum. xxvij. q. j. nec aliqua.
o Cauteriatam. id est, vulneratam, vel adustã ignito erroris cauterio.
p Subrepti sunt. Id est, surrepserunt. & est antiqua grammatica. Vel, id est, corrupti. ff. de ser. cor. l. si quis seruum.
q Confiteri. Publice. s. & in hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

est dispensatio. Nam de iure publice debet confiteri. ꝟ.e.quoties.de conse.dist.ij.ego Berengarius.

a Districtius. Non vult aliquid exaggerare, &c. lxxiiij.dist.vbi.

b Multum. Id est, magnum.

Archimādrita. c Archimandritam. Archos princeps, mādros ouis. vnde archimādrita princeps ouium [1].

1 Erat enī princeps Antiochenus. Hug.

d Dispensationes. A debito. Id est, à iure cōmuni, quod omnibus æqualiter debetur. & ita dispensatio nō est ius: vt xxxj.q.j.hac ratione. quandoque tamen dispēsatio debetur [2], vt l.dist.vt constitueretur.

2 Ad hoc xxviij.distincti. de his.in fi.

e Exonerant. ꝟ. xxij.q.iiij.non solum.ꝟ. xiij. q. vlti. animæ.ff. si qs cau. l.iiij.ff.ad leg.Rhodiam.qui leuandæ.

f Despicimus. Id est, omittimus: qa easdem res non habent pro derelicto. Vnde male faciūt reges Hispanię, qui naues fractas occupant. Nā dicit lex quod fiscus non debet ditescere calamitatibus miserorum. C. de naufra. l.j.lib. xj.committit etiam furtum, si quis inde quid accipit, cum distinctione tamen. ff.de fur.falsus. §.vlti.

Regum Hispaniæ reprehensio.

g Dispendia. Esse solent magno damna minora bono.

h Tali coniugio. Sed nō ne inter raptam & raptorem tenet matrimoniū? vt xxxvj.q.ij.tria. Quare ergo filij cū legitimi sint, repellūtur à promotione? Respon. hoc nō tenet. Vel dic, quod hic loquitur de monialibus patris, cū quibus matrimonium non tenet. & dic coniugio, id est, cōiunctione, vel cōiugio de facto: alias legitimi essent, nisi forte quo ad episcopatum. extra de electio. innotuit. Sed certe illa decretalis loquitur tantum in concubina.

Matrimoniū tenet inter raptā & raptorem.

districtius [a], siue vehementius erga se recognoscat agitari.

Dispensationis enim gratia (sicut dixi) eget negotium multum [b].

Idem ad Ianuarium episcopum & Archimandritam [c] *presbyterum.*

De eodem.

CAN. XV.

DIspēsationes rerum nonnunquam cogunt parum quidem à debito [d] rigore quosdam exire foras, vt maius aliquid lucrifaciant. Sicut enim ij, qui mare nauigant, tempestate vrgēte nausque periclitante anxiati quędā exonerāt [e]; vt cætera salua permaneant, ita et nos cùm non habemus saluandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, despicimus [f] ex ijs quædā, ne cunctorum patiamur dispendia [g].

Vtilitatis intuitu, sicut in Meldensi conci. perhibetur de filijs uirginum ui raptarum, & sic ad cōiugium raptorum applicatarum.

Vtilitatis intuitu quædam in ecclesia temperantur.

CAN. XVI.

TAli coniugio [h] generati, ecclesiasticis ordinibus nō applicenť, nisi fortè eos, aut maxima ecclesiæ vtilitas, vel necessitas postulet, vel euidens meritorum prærogatiua commendet.

Huic Petrus. Hoc adaptatur ad proxime dictum. quasi diceret, non est mirum, si spurius promouetur: cum Deus non sit personarum acceptor.

i Huic. Scilicet, vt necessitate, vel vtilitate promoueantur tales.

k Petrus concordans ait. Quia apud Deum non est personarum acceptio.

Huic [i] *Petrus concordans ait* [k], *In ueritate comperi, quia non est acceptor personarum Deus, &c.*

Pro euentu [l] *etiam rei quædam in ecclesia tolerantur: sicut Leo ait in decretis suis de laicis subitò contra decreta canonum ordinatis episcopis.*

Laicis, qui contra decreta canonum ad episcopatum promouentur, ex misericordia susceptum officium relinquitur.

CAN. XVII.

EXiguntcausæ [m], vt non solùm in tales præsules, sed etiā in ordinatores eorū competens vltio proferať. Sed circū stant nos hinc mansuetudo misericordię, hinc censura iustitiæ, vt credamus quædam delicta vtcunque toleranda, quædam verò penitus amputanda. Illos ergo, quorū prouectio hoc tantùm reprehensionis incurrit, quod ex laicis [n] ad episcopale officium electi sunt, locū suum tenere permittimus: non præiudicantes apostolicæ sedis statutis, nec beatorum patrum regulas soluentes: quia remissio [o] peccati non dat [p] licentiam delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impunè cōmitti, ne quod ad tempus pia lenitate cōcessimus, iusta postmodum vltione plectamus.

l Pro euentu. Et hoc ad necessitatē, vel vtilitatem refertur.

Actum 10.c

m EXigunt causæ. Cum ergo hic sit rigor, & ibi misericordia, potius debet iudex sequi misericordiā, quam rigorem [3]: vt extra de sortile.c. ij. & C.de iud.placuit. & sic iā videť, quod dispēsatio sit debita: quia pręceptū misericordiæ omnibus est cōmune: vt lxxxvj.di.non satis. & sententia, quę misericordiam vetat, fugienda est, vt 50.di.ponderet. in fi. quod concedo quandoq; sit debita: & iudex peccaret, si nō dispensaret: non tamen est proditū ius per qď petatur dispēsatio, sicut ad eleemosynam tenemur pauperi [4], pauper tamē eam nullo iure petit. tamen ad petendam dispensationē potest iplorare officium iudicis. & si episcopus dispensare nollet, petet hoc à superiore. & est si.extra de iure patrona.nullus.

Misericordia est rigori anteponenda.

3 Ad hoc ix.dist.sana. vbi de hoc vide.

Dispensatio est quandoque debita.

4 Vt xlvij.dist.sicut. lxxxvj.distinc. pasce.xvj. q.j.quoniam. Arch.

n Quod ex laicis. ꝟ.lxxvij.di.monachos.ꝟ.lix.di.si officia.contra.ꝟ.dist.lxj.quid proderit. contra. ꝟ. di.lxj.c. j.& ij.contra. Sol. ibi ius commune, hic dispensatio.

o Quia remissio. ꝟ.xxiij.quæ.iiij.est iniusta. in fi.cōtra. ꝟ.dist.xciij.peruenit. & 35. q. ix. loci.ꝟ. xxj.quę.ij.placuit. Sol. ibi factū respicit, hic ius. & exponeне quod sequitur.

p Non dat. Id est, nā non debet dare. nā leges quæ periuria puniunt, &c. C.de indi.vid.l.ij.arg. C.vnde vi.meminerint.ꝟ.de conse.di.iiij.quæris.arg.de pœ.di.iij.c.in cassum.§.sed verba.& c.sane. Sed aliud est impunitatis occasione amplius peccandi confidentiam sumere: quod ibi dicitur aliud pro vno concesso reliqua similia vsquequaq; cōcedere, quod hic negatur. Vel dic non dat, id est, non dare debet.

Idem ad Mauros episcopos.

Donatistæ & Nouatiani, quamuis reprehensibiliter ordinati, tamen ex necessitate tolerantur.

CAN. XVIII

MAximum quoque ex laico [a] reprehensibiliter licet ordinatum, tamen si Donatista iam non est, & à spiritu schismaticæ prauitatis alienus est: ab episcopali [b] (quam quoquo [c] modo adeptus est) non repellimus dignitate [d]: ita vt ipse libello [e] ad nos directo catholicū se esse manifestet.

Idem.

De eodem.

CAN. XIX.

DOnatum autem Seminacensem ex Nouatiano (vt cōperimus) cum sua plebe cōuersum, ita dominico gregi volumus præsidere, vt libellum fidei suæ meminerit ad nos dirigendum, quo & Nouatiani dogmatis damnet errorem, & plenissimè cōfiteatur catholicam veritatē. Quæ autem nunc certa remisimus consideratione causarum [f], antiquis [g] deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta posthac vltione plectamus.

Idem Ianuario episcopo Aquilegiensi.

Redeuntes ab hæresi, post publicam professionem, in suis ordinibus recipi possunt.

CAN. XX.

SAluberrimum enim & spiritualis medicinę vtilitate plenissimum est, vt siue presbyteri, siue diaconi, siue subdiaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atq; ad catholicā fidē quam pridem amiserant, rursum reuerti ambiūt: prius errores suos, & ipsos authores erroris à se damnatos sine ambiguitate fateantur: & sensibus [h] prauis etiam peremptis nulla desperandi supersit occasio: nec vllum membrum talium possit societate violari, cùm per omnia illis professio [i] propria cœperit obuiare: circa quos etiā illam canonum cōstitutionem pręcipimus custodiri, vt in magno habeant beneficio, si (adēpta sibi omni spe promotionis) in quo inueniuntur ordine, stabilitate maneant perpetua, si tamen iterata vnctione non fuerint maculati [k].

Item ex concilio Martini Papæ.

Ab hæresi redeuntes hæresim & eius authores publicè detestentur.

CAN. XXI.

SI quis episcopus, siue alicuius episcopi presbyter aut diaconus in alicuius hæresis opinione offenderit, & ob hanc causam fuerit excommunicatus: nullus episcopus in communionem eum recipiat, nisi prius in communi cōcilio [l] porrecto suo fidei libello [m] satisfaciat omnibus, & ita liberam teneat suam purgationem [n]. Hoc idem & de fidelibus laicis sit decretum, si in aliqua hæresis opinione [o] fuerint nominati.

5 *Ecce quibus de causis quædam in ecclesia tolerantur, quæ eisdem cessantibus pia seueritate uindicantur. Quando autem toleranda sint, quando resecanda, Gelasius Papa distinguit* [p] *dicens:*

Quomodo in ecclesia aliqua sint toleranda.

CAN. XXII.

ET si illa [q] nonnunquam sinenda

a MAximum. Ex laico. Iste fuerat factus episcopus nō seruatis interstitijs tēporum in minoribus ordinibus [1]: & ideo dicit tex. ex laico. argum. superficiale pro illiteratis. supra lxj.di.c.j.& ij. & iij. et c.quid proderit.contra. Io.

1 De quibus habetur lxxvij.dist.in singulis. et ca. sequē. Archidia.

b Ab episcopali. Infra xvj. q. vlti. inuentum.

c Quoquo. Id est, nō legitimo, sicut illud: Quos genui quocunque toro.

d Dignitate. Quid si patronus labitur in hęresim, an reuersus recuperet ius patro. quod habebat? Argu. quod sic. extra de elect. quia diligentia. ff. de in ius voc.l.sed si.ff.de bo.lib.l.iij. §.si deportatus.Io. Tamen si lata fuisset sententia contra eum de amissione iuris patronatus, amplius non recuperat. extra de diuor. de illa. extra de conuer.coniugat. capitulo vltimo.B.

e Libello. ꝟ. vij. q.j.ca. sicut vir. §. ecce. & c.qualiter. ꝟ.ead. quæst. si qui voluerint.

f DOnatum autem. Causarū. Collige ex hoc intelligētiam eius, qď dici solet in literis, salua apostolica authoritate.

Salua apostolica authoritate.

2 Vt sit gl. planior sub.sic. debet enī lex esse perpetua & cōmunis. iiij.distin. erit, nisi ex aliqua illarū causarū. xxix.di. sciendum. facta fuerit. quo casu cessante causa, &c. Ioan. de Kant.

g Antiquis. Id est, secundum antiquas regulas. & ita nisi exprimeretur, hæc videretur constitutio perpetua. argu. C. de pœ. seruus [2]. Sed tamen quid iuris sit super hoc, not. lxj. distin. capit. statuimus. §. ex his omnibus.

h SAlubertimum. Sensibus. Id est, opinionibus hæreticorum.

i Professio. C.de non nume. pec. generaliter. ꝟ. ij. q.j. legum.ꝟ. xxvij. q. j. omnes fœminæ. extra de appel. per sonas.

k Maculati. Idem est si fuerunt rebaptizati. arg. de consec. di.iij. qui bis. et ca. eos quos. Vel si ad subuersionem fidei adhæserunt hæreticis [3]. ꝟ e.q. conuenientibus.

l SI quis. Concilio. Hodie sufficit solus episcopus. extra de hære. ad abolendam. §. quia vero.

3 In istis casib⁹ Papa sibi reseruat dispensationem, & in casu, quē habes extra de aposta. ca. vlt. vbi de hoc. Arc.

l Concilio. Supra l.dist.de eo.

m Libello. ꝟ.e.q. si qui voluerint.

n Purgationem. Idem etiam si de simonia suspectus sit. extra de purga. ca.c. quoties.

o Opinione. Supra di.xxx.c. vlt.

Ecce quibus. Hæc est v. pars quæst. in qua quæritur qualiter debeat dispensari: quod probat per capit. sequens. Ioan.de Fant.

p Distinguit. Et protinus agit de illis, quæ dispensari solent.

q ET si illa. Vt dispensabilia.

Sinen

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sinenda sunt. Id est, dispensanda.

1 Loquitur enim in prin. de his, quæ dispensatori possunt. Ioann.

& ita cæterorum impropriè sumitur. arg. ff. de mino. patri. xxvj. distinct. deinde.

b Quæ si cæterorum. Id est, quæ dispensari possunt.

c Illa. Hoc de illis, quæ dispensari non possunt.

d Decoloratione. Puta si esset latro, vel ebrius sus:

2 Sub. de quibus nō est in beni gnorē par tem interpretandū, cum sint manifesta. Hug.

vt extra de re iud.

e Et si ea ipsa. Sic forma constructionem, si illa nullatenus sunt mutilāda, quæ nullo detrimēto, &c. quanto magis nec illa sūt mutilanda. & est sensus, si in dispensabilibus non debet iudex dispēsare, nisi ex magna cā, quanto magis in ijs quæ sunt indispensabilia, nullo modo debet iudex dispensare. xiiij. dist. c. ij.

f Vel temporum. Vel personarū. nā pro qualitate personarum & actio formatur, & condemnatio moderatur. ff. de neg. gest. Pomponius in negotijs. Habes ergo hic causas, propter quas est dispensandum, s. causa utilitatis & necessitatis. Sed nunquid ex causa probabili videtur argu. q sic. lvij. di. c. j. quod concedit Alanus.

3 Istud fuit dictum L. & in hoc etiam refidet Ioā. de Fant.

Bgo contra, Nec obstat lvij. distin. capi. j. quia si post fides eius appareat probabilis, abolētur irregularitas ibi præsumpta, & promouetur de iure communi.

g Vel acceleratæ. Nam quæ de nouo emergunt, &c. ff. de interrog. act. de ætate.

h Mutilanda. Dispensationes, quas extorquet necessitas quæ tas, cessante necessidam muti tate mutilāde sunt. lāde sunt. quæ vero regulari-

Dispensandū est certis ex causis.

Dispensationes extorquet necessitas quæ tas, cessante necessidam muti tate mutilāde sunt. lāde sunt. quæ vero regulari-

sunt a, quæ (si cæterorū b constat integritas) nocere sola non valeāt: illa c tamen magnopere præcauenda sunt, quę recipi sine manifesta decoloratione d non possunt: & si ea ipsa e, quę nullo detrimēto aliquoties indulgēda credunt, vel rerū, vel temporum f, quæ cogit intuitus, vel accelerate g prouisiōis excusat respectus: quantò magis illa nullatenus sunt mutilanda h, quę nec vlla necessitas, nec ecclesiastica prorsus extorquet vtilitas? Aliquādo em̄ pro necessitate, vel vtilitate ecclesiæ mutilantur & laxantur præcepta i canonica.

6 Breuiter ostendimus, qui reuertētes ab hæresi in suis ordinibus k ualeant recipi, uel qui non. Nunc autem quæritur de ijs, qui ab hæreticis ordinati sunt, si ad unitatem catholicæ matris ecclesiæ redierint, utrum in eodem ordine l iterum ualeant ordinari. Semel enim consecratus (ut ait beatus Gregorius m) iterum consecrari non debet. Item sacramenta, quæ ab hæreticis in forma ecclesiæ ministrātur (sicut Augustinus n testatur) reiterari o non debent, ne non hominii, sed sacramento uideatur iniuria fieri. Sed illud Grego. de his intelligitur, qui consecrationem sacerdotalē, uel episcopalem acceperunt: qui aut per manus impositionem, cùm ad ecclesiam redeunt, effectum suæ unctionis accipiūt: aut ab eius administratione perpetuò cessare iubentur. Similiter illud August. de eadem mystica unctione, & de sacramento baptismatis intelligitur.

Sunt autem in ecclesia alij ordines, qui sine sacramentali unctione sola episcopi benedictione cum quadam uasorum, uel indumentorum distributione præstantur, ut sunt leuitæ & cæteri infra eos constituti: hi quamuis ab hæreticis ordinentur, tamen ad ecclesiā redeuntes in eodem ordine (si aliàs digni fuerint) ab ecclesia ordinentur, nec fiet in eis reiteratio muneris, cùm ab hæreticis nihil doceatur eis fuisse collatum.

Vnde Vrbanus ij. scribit Petro Pistoriensi episcopo, & Rustico abbati Vallis umbrosæ.

Redeuntes ab hæreticis sunt reordinandi.

CAN. XXIII.

DAibertum p à Nezelone licet simoniaco non simoniacè eiusdem confessione reperimus in diaconum ordinatum: & beati q Innocentij Papæ sententia constat declaratum, q Nezelon hæreticus (quem constat ab hæreticis ordinatum) quia nihil r habuit, nihil dare s potuit ei, cui manus imposuit. Nos igitur tanti pontificis authoritate firmati: et Damasi Papæ testimonio roborati, qui ait, Reiterari t oportet, quod malè actum est: Daibertum ab hæreticis corpore & spiritu digressum, atque vtilitati ecclesiæ

Quod mi nus plene in fit, est ite randum.

ad speciem facti, non rei essentiam. Nā sæpe quod manle fit, vel minus plene, ex integro est agendum, sicut in satisdatione. ff. qui satisd. cog. de die. §. si seruus. & in iuramento. ff. de iureiur. qui per salutem. & in libel placuit. j. vij. quę. j. mutationes. li confectione. ij. q. vlti. c. vlt. arg. ff. qui satisda. cog. si ab arbitro. §. qd & si. Nam in his omnibus non est aliquid iterandum: sed quod omissum est, restaurādum. extra de sacr. non iter. ca. vno. Ioan. Male di

1 Idē sentit Ioan. hic: cum hic Io. quo ad rei essentiā qui tenet sūt iterū ordinatio quod sē faciēda, quia prima quitur. Ar ordinatio non erat chidia. i forma ecclesiæ. B.

a Ex integro. §. e. q. j. si quis confugerit. §. de confec. dist. iiij. si nulla. extra de censi. scientes.

b Diaconem. Iste Daibert⁹ extra for mam ecclesię fuerat ordinatus à Nezeloñe.

c PEr illicitam. i. non iustam.

d Vlneratum ca put. id est, mentem macula culpæ infectam.

e Medicinam adhiberi. id est, reiterari, vt ità & illud intelligatur de ordinatis in forma ecclesiæ.

f Reiterare. Not. hāc expositionem, &c. & hæc expositio est subintelligēda. ē. ead. quæstio. j. venum. vbi eadem sunt verba.

g Legitime. Arg. ex hoc loco, quod si potestas translata est in aliquem, vt eligat episcopū, & ipse minus bonū eligit, iterū potsit eligere, arg. vij. q. j. facius. viij. distin. quæ contra. Nam repro ha pecunia nō liberat debitorem. ff. de pigno. act. elegāter. §. q reprobos. & est §. Prætet argu. ad hoc extra de elect. in cauſis. in fin. ² Argu. contra extra de offi. delefect. Arch. ga. c. in literis. nam

3 Adde functus est officio quod not. suo. Nam etiā ipsi Bar. et gl. canonici male eligendo priuantur potestate eligendam. ij. ff. dui. Quid iuris sit, not. in quæstionibus. Bart.

h Quomodo. §. xix. dist. secūdum. contra. Sed illud

Pro viribus insudātem, ex integro a (ecclesiæ necessitate ingruente) diaconem. b constituimus: quod non reiterationem existimari censemus, sed tantùm integram diaconij dationem: quoniam (vt prædiximus) qui nihil habuit, nihil dare potuit.

Item Damasus papa.

De eodem.

CAN. XXIIII.

PEr illicitā c manus impositionem vulneratum caput d illi, qui videbantur aliquid accepisse, habebāt: & vbi vulnus est infixum, est necesse medicinam adhiberi e, qua infixa sanetur macula: id est, reiterare f necesse est quod legitimè g actum non est, aut collatū minimè probatur. Nā quomodo h posit honorem retinere, qui ab illo acceperit, qui potestatē dandi non habuit legitimè, inuenire non possum.

Item libro nono C. titu. ad legem Iuliam repetundarum.

Imperatores Theodosius & Valerius.

CAN. XXV.

7 SAncimus i eiusmodi viros ad prouincias regendas accedere, qui ad honoris insignia non ambitione k vel pretio, sed probatæ vitæ & amplitudinis tuæ l solent testimonio promoueri: ita sanè, vt ij quibus honores p sedis tuæ vel nostram fuerint electionem commisi, iurati m inter gesta depromant se pro administrationibus sortiendis n, neque dediſſe quippiam, neque daturos vnquam postmodum o fore, siue per se p, siue per interpositam personam in fraudem legis, sacramentiq; aut donationis, vēditionisve titulo, aut velamēto cuiusque q cōtractus: & ob hoc (exceptis salarijs r) nihil penitus tam in administratione posi tos, quàm post depositū officium pro aliquo præstito beneficio tempore administrationis, quam gratuitò meruerunt, accepturos. Et licet neminem diuini timoris contemnendo iusiurandum arbitremur s immemorem, vt saluti propriæ vllum commodum anteponat: tamen vt ad salutis timorem ex necessitate periculi subiugetur, si quis ausus fuerit præbita sacramenta negligere, non tantummodo aduersus accipiētem, sed etiam aduersus dantem accusandi cunctis tanquam publicum crimen t concedimus facultatem: quadrupli pœna eum, qui conuictus u fuerit, modis omnibus feriendo.

Item Paschalis Papa.

SAncim⁹. Hęc est vij. pars quęstionis in qua ponitur pœna simoniacorū, quæ est infamia & depositio, & damnatio pecuniaria. Ioan. de Fant.

i Sancimus. Lex est canonizata.

k Nō ambitione. §. ea. q. j. nullus itaq;.

l Tuæ. loquit præfecto.

m Iurati. §. xxiij. dist. in. quanquam. §. viij. q. iij. Artal. lus. & cap. talia.

n Sortiendis. digni sunt enim nō debēt venales esse o, sicut trimonia nec matrimonia. ff. de donat. inter virū & vxo. l. ij.

Dignitates tes & ma non debēt esse venalia.

o Postmodum. §. 4 Cōcor. j. q. j. eos qui. §. dist. text. in l. xlvj. sicut non suo. j. ff. ad le. p Per se. extra de Iul. & ibi glos. pecu. cler. inquiren- dum. extra de sent. excom. mulieres.

q Cuiusque. sed vi detur contra. ff. de pollicita. l. j. §. j. Sed aliud est publice, p- mittere aliquid reipublicæ: aliud occulte alicui, vt eius suffragio, promoueat.

ADDITIO.

Et sic soluit allud quod videt contra. ff. de donat. hoc iure. in princi. de hoc not. §. ea. q. vj. c. vlti. Ioan. de Fant.

r Salarijs. §. xxiij. q. j. militare. §. dist. lxxxvj. non satis. Ioan. de Fant.

s Arbitremur. Argu. pro teste præsumendum esse, quod le re. nolit peierare. extra de testib. cum tu fili. & dicit canon, quos scimus nolle petiurare, &c. ij. q. v. si mala fama. Sed licet præsumatur, est tamen nota dignū, q lex non stat huic præsumptioni, imo subijcit pœnam in

Testis præ- sumit nol- peieratione. §. ead. ibi, quadrupli, &c.

t Publicum crimen. §. vj. q. j. c. vlti,

u Conuictus. Nam post depositam administrationem debet esse præsens per l. dies. C. vt omnes iudi-

tam

Universidad de Deusto Biblioteca

tam ciui.quam militа.l.j.& conuenitur sub episcopo loci. in auth.vt iudi.sine quoquo suffra.§.necessitatem.colla.ij. Sed ex cõtractu nõ potest iudex conueniri post depositam administrationem, si cõtractum aliquẽ fecit nomine ciuitatis,vt ff.de admini. rerũ ad ciui. perti. curatores. §. in eũ. & ff.de euict.illud. §.j. sed procurator negotiorũ bene cõuenitur post [1] depositum officiũ, vt ff. de procur.procurator.Bart.

1 Post.falsum est nisi se nomine suo obligauerit, vel nisi vt doceat de mandato quod negatur. C.M.

De eodem.

CAN. XXVI.

Patet simoniacos veluti primos & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus respuendos: & si commoniti nõ resipuerint, ab exteris [a] etiam potestatibus opprimẽdos. omnia etiam crimina ad comparationem simoniacæ heresis, quasi pro nihilo [b] reputantur [c].

His breuiter præmißis, ad ea ueniamus, quæ ecclesia seueritate disciplinæ parata est ulcisci, ostendentes quibus accusantibus, uel testificantibus quilibet sint conuincendi: quo iudice quisque debeat damnari uel absolui. Si causa uitiata fuit, quo remedio poßit subleuari, si accusatores defecerint, an reus sit cogendus ad purgationem. Et ut facilius pateat quod dicturi sumus, exemplum ponatur sub oculis, in quo authoritates hincinde controuersantes distinguantur: & quid sanctorum patrum sentiat authoritas, liquidò intimetur.

a Patet. Ab exteris. id est, laicis, qui extra ecclesiam habent hãc potestatem, vt s.distinctio.xvij.nec licuit. j.xxiij. quæstio. v. principes.

b Pro nihilo. Hoc in detestationem huius sceleris dicitur. s.dist.xc. neque. & s.ea.q.j.scito. infra xxxij.qõ. vij. quid in omnibus.& cap. nõ solum.& extra de simo.tanta.

c Reputãtur. Hoc dicitur in detestationem criminis, & ad terrorẽ, sicut illud, Omnis peccator, &c.extra de simo. tanta. Vel est grauius, qa facilius dicitur hoc crimẽ cõmitti in Deũ [2] quã aliud, quia donum Dei volũt emere pecunia. s.j.q.j.eos.& ideo grauius dicis, arg.xviij.qõ.iiij sicut. xxij.qõ.j. mouet. Vel ideo hoc dicitur, quia nulla certa pœnitentia pro hoc crimine indicitur, nisi quod vsque ad mortem aspere pœniteat.s.e. q.j. si quis neque.Ioan.

Simoniæ crimen dicitur cæteris grauius.

2 Subau. specialiter, i. est, in his, quę specialiter ei sunt deputata & dedicata. scilicet res & dignitates & sacramẽta et officia ecclesiastica. Argu. xvij. qõ. iiij. sicut q xxvij.qõ. j. nuptiarum. Arc.

CAVSA II.

Qvidã episcopus de lapsu carnis à laico impetitur. Duo monachi, unus subdiaconus, & duo leuitæ aduersus ipsum testimoniũ ferunt. A metropolitano suo sentit se prægrauari. In ipsa uentilatione causæ tres ex testibus deficiunt, siue promißione decepti, siue canonica examinatione reprobati. Expoliatur tamen episcopus: quia crimen eius notorium erat.

1 *Hic primùm quæritur, an in manifestis iudiciarius ordo sit requirendus.*

2 *Secundò, an expoliatus ab aliquo sit iudicandus.*

3 *Tertiò, qua pœna sint feriendi, qui in accusatione uel testificatione defecerint.*

4 *Quartò, an duorum testimonio episcopus sit condemnandus.*

5 *Quintò, si deficientibus accusatoribus quis sit cogendus ad purgationem.*

6 *Sextò, si remedium sit dandum ei, qui causa dilationis uocem appellationis adhibuerit.*

7 *Septimò, si laici, uel monachi, uel quilibet inferiorum ordinum in accusatione maiorum sunt audiendi.*

8 *Octauò, quomodo debeat fieri accusatio, an in scriptis, an sine scriptis.*

Qvod autẽ. Hæc quæstio diuidit in quinque partes: in quarũ prima probat per xiij. authoritates, quod nullus sine iudice debet damnari: id est, nisi canonice sit damnatus. Secunda ibi, His omnibus. Tertia ibi, Sed sciendum. Quarta ibi, Quando vero. Quinta ibi, Quãdo autem. Ioan.de Fant.

QVAESTIO I.

1 ps *Qvòd autem [d] nullus sine iudiciario ordine dãnari ualeat, authoritatibus multis probatur.*

De eo nanque ait Augustinus.

d Quod autẽ. Tu dicas, quod in manifestis regitur ordo iuris.xj.quęstio. iij.eorum.sed in notorijs, vt dicam j.e. manifesta.& habes extra de iureiur.ad nostram.iij. Est notandum, quod quædam sententia est diffinitiua, quędam interlocutoria, quædam pręcepti. Quęlibet istarum requirit ordinem iuris: & si diffinitiua sententia fuerit lata omisso ordine iuris, ipso iure nulla est: vt j.ead.quæstione vj.cap.ei qui appel. §.diffinitiua. Hoc tamẽ scias, quod duplex est ordo iuris. Vnus, qui est de natura, siue de substantia iudiciorum, scilicet vt quis post citationem habeat inducias, vt fiat litis contestatio, & testes recipiantur, & quod sententia feratur in scriptis. Si cõtra hũc ordinem feratur sententia, non tenet, dicto §. diffinitiua. Est alius ordo, qui non est de substantia iudiciorum, scilicet vt sententia non feratur sub conditione: & non prius pronuntietur de possessione, quam de proprietate. Si tamẽ hoc non seruatur, nihilominus tenet sententia. infra eadẽ, quæstione vj. biduum. & C.de appellat.l. j. Item sententia interlocutoria siue sit excõmunicationis, vel suspẽsionis, vel missionis in possessionem, requirit ordinem iuris. De ordine excommunicationis sententiæ habes infra eadem.[illegible] mo.& xxiiij. quæstione iij.de illicita. & melius extra de sentẽ.excommu. de sentẽ.excom.nomini.sacro. De ordine suspensionis habes j.ead.nomen. Si tamen iste ordo non fuerit seruatus, tenet excommunicatio, vel suspensio, vt xj.quęst.iij.si episcopus. Item

Sententia est triplex.

Ordo iuris est duplex.

Item in sententia missionis in possessionem requiritur semiplena causæ cognitio: vt extra vt lite non contesta.quoniam frequenter.in fin. Et siue talis ordo fuerit seruatus, siue non, si absens potest probare se non fuisse contumacem, sententia talis retractatur, vt extra de senten. tia & re iudic.cum Bertholdus. & ff. quibus ex cau. in posses. eat. Fulcinius.§. quid sit autem latitare. & ff. de priui.cre. Imperatores. Sententia præcepti est, cum iudex sine causę cognitione præcipit alicui, vt soluat alij decem; quæ petit: si ille soluat, & pecunia illa debita est, licet iudex pręceperit [1] iniuste, tamen non potest repeti pecunia: vt ff. quod metus causa. l.vltima. A prædicta regula plerique doctores excipiunt infamatos: circa quos non requiritur ordo iuris: vt j.e.quęstione quinta.presbyter.& extra de simon. quoties. quod non admitto: vt dicemus in loco suo illo c. presbyter. & in illa decr. quoties.habita fuit causæ cognitio. Item excipiunt dilapidatores: vt iij.quæst.ij. quia ea. quod non est verum quia hodie propter solam suspicionem non remouetur quis ab administratione: vt extra de simo.licet Eli.Io.

Sententia missionis in possessionem requirit semiplenam causæ cognitionẽ.

1 De ista sententia etiã habet extra de verb. sig. ex parte. j.in gl. vl. ibi videas. & de electio.dudum. ij.in gl.sed pone. & xj. quęſ.iij.in sum. Arc.

Damnari non valet, nisi aut conuictus, aut sponte confessus.

CAN. I.

Nos in quenquam sententiã ferre non possumus, nisi aut conuictum [a], aut spõte confessum [b].

Item Constantinus Imperator.

De eodem.

CAN. II.

Iudex criminosum [c] discutiens non antè proferat sententiã, quàm aut reum ipse se confiteatur, aut per innocentes [d] testes conuincatur.

Hoc idem *testatur* Au*gustin. & eisdem uerbis.*

Item Gregorius.

De eodem.

CAN. III.

Sicut sine iudicio quenquam nolumus condemnari, ita quæ iustè [e] diffinita sunt, nulla patimur excusatione [f] differri.

Item Eleutherius episcopus.

De eodem.

CAN. IIII.

Nihil contra quemlibet accusatum absque legitimo & idoneo accusatore fiat. nã & dominus noster Iesus Christus Iudam furem esse sciebat: sed quia non est accusatus, ideo non est eiectus.

Item Felix Papa.

De eodem.

CAN. V.

Primates [g] accusatum discutientes episcopum, non antè sententiam [h] proferant damnationis, quàm aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes & canonicè examinatos regulariter testes conuincatur. aliter irritam esse censemus & iniustam episcoporum damnationem, & idcirco à sancta synodo retractandam [i]: ita vt op-

a Nos in quenquam. Conuictum. Quatuor sunt modi conuincendi, aut iure, scilicet instrumentis vel testibus, aut facti euidentia, vt extra de cohabi.cleri.tua. & infra ead. quæstio. quæ Lotharius. Aut iuris interpretatione, vt sæpius citatum esse reum: vt iij.q.ix. decernimus. aut violenta suspicione seu præsumptione. xxxij.quæ.j.dixit.& C.de adult.authen.si quis.

Conuincitur qs quadrupliciter.

b Confessum. Habes ergo hic, quod sententia ferenda est in confessum: hoc verum est, etiam si aduocatus alicuius confiteatur, nec reuocat confessionem suam: vt extra de sen.c.olim.& est ferenda sententia in confessum in causa ciuili: vt ff. de confes.l. Iulianus.& etiam in criminali: vt ff.de custo.& exhi.reo. si confessus. Nisi aliquis metu tormentorum aliquid confiteatur, dum est in carcere. tali enim confessioni non statur: vt ff.de quæst.l.j.§.diuus. & §. si quis vltro.nisi post tormenta in confessione perseueret: vt ff.de quæst.l.j.§. quæstioni. Mentitur ergo lex quæ dicit, quod nullæ sunt partes iudicis in confitentem: vt ff.ad legem Aquil. proinde.§. vlti. Sed dic quod nullæ sunt quantum ad examinationem causæ, tamen aliquæ quantum ad prolationem sententiæ. Vel dic quod si post receptionem libelli & inducias datas reus confitetur, tunc index fert sententiam, sed sine omni porrectione libelli. Si ex abrupto confiteatur, tunc non est ferenda sententia: sed iudex simpliciter præcipiat ei, vt soluat.ff.de iud. si debitori. Quæ autem confessio præiudicet, his versibus collige, Maior, sponte, sciens, contra se, ius sit, & hostis: Nec natura neget, fauor, & lis, iusve repugnet. Maior. ff. de confes. certum.in fine. Sponte.xxxj. quæsti.ij. Lotharius. Sciens. C. de iur. & facti ignorantia. error. Contra se.ff.de interroga. actio. de ætate. Ius sit.extra de iudi. at si clerici. Hostis.ff.de interrogatorijs act. l.vlti. Nec natura neget.ff.de interrogatorijs actio.confessionibus. Fauor. C. de liber. causa. interrogatum. Et lis.ff. ad le. Aquil. inde Neratius. §. vltimo. Iusve repugnet. ff. de pact. si vnus.§.pacta. melius.ff. de interrogat.actio.l.si is cuius.xxxij.quæst.ij. solet quæri.

Sententia in confessum ferenda est.

Cõfessioni metu tormẽtorum factæ non statur.

Confessio confitenti nõ nocet, nisi multa interueniant.

c Iudex criminosum. i. causam criminalem.

d Per innocentes. Id est, bonos.

e Sicut. Quæ iuste. Id est, secundum ordinẽ iuris. licet enim sciat eam executionem iniustam quantum ad ius litigatoris, tamen eam exequitur [2], vt extra de offi.deleg.pastoralis. nisi sit lata per falsa instrumenta.C.si ex fal.instru.vel testi.l.iudicati.extra de re iudi.de cætero. & de cri.fal.super eo.

f Excusatione. Nisi incontinenti obijciatur exceptio: vt extra de testi. veniens.ij. & extra de resti. spol.literas. Dic vt notaui xj.q.iij.cum apud.extra de offic.deleg.quærenti.

ADDITIO. Et not.extra de in integ. restitu. sciscitata. Archid.

g Primates. Id est, episcopi.v.q.ij.si primates.

h Sententiam. Excommunicationis, quam ferre possunt in episcopum, sed non damnare: vt s.dist. xij.de his [3].in fi.j.xj.q.iij.si quis episcopus.j.iij.quæ. vj.quamuis. & cap.seq. nisi sit synodus congregata authoritate Papæ, vt v.q.iiij.c.j.

i Retractandam. Sed qualiter retractatur sententia, quæ nulla est ipso iure? nam nec in sententia excommunicationis necessaria est absolutio, si sententia nulla est, vt extra de offi.deleg.c.cum contingat. & extra de sent.excom. per tuas. & id quod nullum est, rumpi non potest.ff.de iniu. & rup.testa.nam & sub conditione. & vbi nulla est obligatio, ibi nulla est liberatio.ff.de verb.obl.decem stipulatus.sed hic retractatur de facto [4]: sicut aliquis absoluitur de facto.extra de appel. ad præsentiam.sicut depositus de facto restituitur: vt xvj.q.j.frater noster.

2 Nam quantũ ad ipsos litigantes ius ex sententia factum fuit postq̃ in rẽ trãsijt iudicatam.extra de re iudi. cum inter. in fi. Arc. Episcopũ dãnare qs potest.

3 Alias, pręceptis.

Sententia nulla, an possit retractari.

4 Nã sentẽtia lata contra iuris ordinẽ iudiciariũ

pressis ab omnibus in cunctis causis subueniatur.

Idem decreuit Zepherinus Papa.

Multi per tolerantiam sustentandi sunt, quamuis sententia diuini iudicij sint condemnati.

CAN. VI.

Vnus ex vobis [a] me traditurus est. Bene dixit ex vobis, & non ex nobis. Ex vobis enim est, à quibus per iudiciariam potestatem confessus, aut conuictus exclusus non est. A me verò, qui nullis indigeo argumentis, & omnia certissimè noui, separatus & diuisus est. Tale est ac si diceret: Et si ego eum per occulti iudicij sentētiam damnatum habeo, vos tamen adhuc illum per tolerantiam sustinere [b].

Item Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniam.

Nullum seruetur iudicium, nisi rationabiliter habitum.

CAN. VII.

In primis [c] requirēdū est de persona presbyteri dilectissimi [d] fratris & coëpiscopi nostri Ianuarij: & si ita veritas se habet, sicut eiusdem episcopi petitio continet, in ecclesia atque loco suo idem presbyter modis omnibus reuocetur. Si autem dictum fuerit, quia contra ipsum causa aliqua mota siue probata [e] est: subtiliter ipso præsente [f], & pro se rationem reddente quærendum est & genus causæ [g], & modus probationis [h]: vt ex hoc colligere valeas, vtrùm adhuc in exilio, vel deportatione demorari, an certè in ecclesia & officio suo debeat reuocari. De episcopi persona hoc faciendum est, vt si nulla contra eum criminalis causa, quæ exilio vel depositione digna est, mota, siue probata est, is episcopus qui eo superstite peruersè [i] & contra canones in ecclesia eius ordinari præsumpserit, sacerdotio priuatus ab omni ecclesiastico ministerio repellatur [k]: qui etiā eidem dilectissimo Ianuario fratri & coëpiscopo nostro tradendus est, vt aut ab ipso [l] in custodia habeatur, aut certè ab eo ad nos transmittatur. Episcopi verò, qui eum ordinauerunt, vel ordinationi eius consentientes interfuerunt, sex mensibus [m] dominici corporis communione priuati agere pœnitētiam in monasterio decernantur: & suprascriptus Ianuarius loco & ordini suo modis omnibus reformetur. Si verò cōmunione priuatis mortis contigerit imminere periculū, benedictio eis viatici non negetur. Si autem episcopi in prȩiudicium dānationis, vel depositiōis memorati episcopi se metu [n] iudicis consensisse, ac talia fecisse, non sua sponte [o],

a Vnus ex vobis. Arg. quod de vno dicitur, de alijs negatur: vt xlv. dist. disciplina: sic ff. de iudi. cum prętor. s. xxv. di. qualis. C. de procura. maritus.

b Sustinere. Etiam in publica communione: vt extra de offic. ordi. si sacerdos. & vj. q. ij. si tantum episcopus.

c In primis. Argu. quod prius est causa pauperis tractanda, quam diuitis: vt xvj. q. vj. de lapsis. & C. de epis. & cler. si qs ad declinandā. Sed dic, quod hic vltimo iubet tractari causa episcopi vt eo melius memoriæ commendetur: vt s. de consec. dist. ij. liquido [1]. Sed quare iubet inquiri. s. an ordo iuris fuerit seruatus, cum ipsi depositi essent à nō suo iudice: vnde statim deberēt restitui? Dic quod hoc fuit propter scandalū Comitioli. & est s. iij. q. vj. hæc quippe.

d Presbyteri dilectissimi. transitiue ponitur.

e Mota siue probata. siue pro &, & tunc planū est. non enim eo solo, qđ quis est accusatus, reus est: vt xv. quę. vlti. c. vlti. Vel dic mota, ita quod sit infamatus, & in purgatione deficiat, hoc enim solum sufficit ad depositionē: vt extra de simo. de hoc. & ea. insinuatum. hoc verum est quando crimen in quo deficit, inducit depositionem.

f Præsente. Et intelligēte. alias non diceretur præsens. ff. de verbo. signifi. coram. Ioan. Quid iuris sit de hoc, habes iij. quæst. ix. in summa.

g Et genus causæ. s. an sit ciuilis, an criminalis: qa alij testes admittuntur tam in vna, quam in alia: vt s. iiij. q. ij. super prudentia. Vel dic genus causæ, id est, an tale sit crimen, quod inducat depositionem, vel non: quia non omne crimen inducit depositionem, distinctio. lxxxj. apostolus. & v. quæstione iiij. in loco. xv. quæ. viij. in summa.

h Modus probationis. Non intelligas vt inquiratur an ciuiliter an criminaliter agatur. Nam Crimi[...] propter crimē ciuiliter probatum remouetur quis à proba[...] beneficio: vt extra de offi. custo. c. j. extra de fideius. an semp[...] remou[...] peruenit. de iureiu. promo[...] ran. cap. querelam. Sed dic, mod[us] probationis, id est, an excipiendo vel denuntiādo, vel alio modo probatū sit crimen: quia si excipiēdo vel denuntiando, non est remouendus: vt extra de accusa. super his. Si autem directe agatur de crimine, licet ciuiliter, bene remouetur ab administratiōe, sed non à dignitate: vt extra de simo. per tuas. in fine.

i Peruerse. Quid iuris de hoc sit, habes iij. quæstio. ix. in summa.

ADDITIO. De hoc etiam no. extra de do. et cont. veritatis. Et nota, quod præsentia & absentia dicitur multis modis. prout no. ff. de procura. præsens.

k Repellatur. Nisi fecisset ignoranter: vt j. vij. quæst. j. præsentium. & ca. eum qui.

l Ab ipso. Non vt ab ipso iudicetur: vt j. tertia. quæstione quinta. quia suspecti.

m Sex mensibus. Post hoc tempus forte ipso iure restituuntur. argu. ff. de postulā. l. Imperator. s. distinct. I. si ille contra. sed ibi erant detrusi in monasterium, vt ibi perpetuo essent.

n Metu. Metus hic attenuat peccatum: vt extra quod metus causa. sacris. quandoque penitus excusat: vt l. dist. presbyteros. quandoque in nullo excusat: vt j. de consec. distinc. iiij. et xj. quæstione ij. quisquis.

o Sua sponte. Argu. quod mitius agitur cum sponte confesso, quam cum conuicto: vt l. di. c. iij. arg. extra de electio. innotuit.

Marginal notes: ipso iure nulla est, irrita est, nec ādiget retractatiōe maiore: quia nō tenet secūdū H. Et adde qđ not. s. e. in sum. versi. hoc tamē, &c. Arc. Causa pauperis est tractanda prius, quā diuitis. Mat. 16. b

1 Vel dic, quod aliquis debet esse ordo postulantium: ne si honori postulantiū locus detur, mediocres desideria sua nō proferant. ff. de offic. procon. nec quicquā. §. obserua re. secundum Lau.

confessi fuerint: & tempus eis abbreuiandum est, & modus pœnitentiæ temperandus. Si verò ille, qui locum eius inuasit de hac fortasse luce migrauerit, & alter est ordinatus: quia leuioris [a] culpæ videtur, cùm non quasi isti superstiti, sed successisse defuncto videatur: episcopatus illi officium ab ea tantummodo ecclesia interdicatur, vt in alia ecclesia, quæ sacerdote vacauerit, si electus fuerit, possit esse episcopus: ad Malechitanam tamē ecclesiam nunquam aliquo modo reuersurus [b]. Gloriosus autem Comitiolus quicquid prædictus episcopus per violentiam atque insecutionem † ipsius expendisse [c], vel damnum pertulisse dato sacramento [d] firmauerit, eidem episcopo restituere condemnetur. Si autē aliter quàm antefati episcopi petitio continet, actum esse forsitan perhibetur, subtiliter quærendum est: & cognita veritate cū Dei timore, quod iustitiæ ordo suaserit, iudicandum est. Quia igitur Stephanus episcopus odio sui quædam ficta, & de falsis se capitulis accusatum, neque aliquid ordinabiliter factum, sed iniustè se asserit condemnatum: diligenter quærendum est primò, si iudicium ordinabiliter est habitum, id est, si alij accusatores [e], atque alij testes fuerunt. Deinde causarum qualitas est examinanda, si digna exilio, vel depositione fuerit, si eo præsente [f], qui accusatus est, sub iureiurando testimoniū contra eum dictum est, si scriptis actum est, si ipse licentiam respondēdi ac defendendi se habuerit. Sed & de personis accusantium ac testificantium subtiliter quærendum [g] est, cuius conditionis sint, cuiúsve opi-

Fides mala defuncti, an noceat successori.

a Quia leuioris. cum enim sit singularis successor, mala fides defuncti non nocet successori. Secus si esset vniuersalis successor. C. de acquir. posses. vitia. & ff. de diuer. & tempo. præscrip. l. an vitium. & l. cum hæres. purgatur ergo hoc vitium per successorem. sic extra de fil. presbyte. ex transmissa. vnde dicit lex, quod non videor vi possidere, si recipiam possessionē ab eo, qui possidet, licet ille vitiose possideat, vt ff. vti possidet. si duo. & si. extra de restitu. spol. cum ad sedem. in fine. Ioan. Hodie tamē spoliatus potest conuenire quemlibet possessorem condictione ex canone, vt extra de restitu. spol. sæpe contingit. Bart.

ADDITIO. Ad huius gloss. declarationem, vide quod legitur & notatur extra de iudi. quia V.

b Reuersurus. Argu. quod dignitas non conualescit in inuasore, si eiectus moritur. arg. j. xxj. quæstio. j. relatio.

† Alias, persecutionem.

Expensarum materia.

c Expendisse. De expensis consueuit notari extra de pœnis. calumniā. imo melius de dolo & contu. cum dilecti. sed hic aliqua adijciam. Dico ergo, quod omnes expensæ soluunt, quæ factæ sunt in eundo & redeundo: extra de elect. vt præteritæ. etiam circa aduocatum: vt C. de iudi. sancimus. & hoc obtinet cum victus succumbit victori: secus est si quis condemnatur pro contumacia [1]. tunc enim tantum soluit expensas factas à tempore contumaciæ, vt extra de dol. & contu. cum dilecti. Illas tamen expensas dico deducendas, quas domi consueuit facere: vt ff. ad exhib. sed etsi. §. j. & ff. de peti. hæred. sed etsi. §. quod autem. & ff. de rei vend. si res. nec illas petit quæ casu fortuito factæ sunt, vt ff. manda. inter causas. §. non omnia. Item istæ expēsæ erunt mediocres, & non delicatæ: vt ff. de pign. act. si seruos. in si. & ff. de dā. infec. inter quos. §. ij. & l. seq. Solas enim illas præstabit, quæ propter ipsam causam factę sunt, vt extra de sequestra. posses. & fruct. ad hoc. in fin. & solas necessarias non vtiles prȩstabit, vt extra de eo, qui mitt. in pos. cum venissent. in fi. Illud autem non obstat ei, quod minores facere potuisset: vt ff. mand. si quis. §. impendia. Item iudex prius taxabit expensas, quam pro eis iuretur: vt iij. q. iij. c. induciæ. §. spatium. versi. quod fieri. Et est istud speciale, quod probatur aliquid proprio iuramēto. & hoc ideo est, quia res talis aliter nequit probari. sic per sacramentum suum probat se aliquis perdidisse instrumetum suum, vt C. de fide instru. l. vlti. eodem modo probat sibi res aliquas mobiles esse ablatas. C. vnde vi. si quādo. extra quod metus cau. c. vlti. Hoc tamen teneas pro certo, quod nullus in principali causa condemnatur in expensis postquam iurauit de calumnia, cum postea præsumatur bona fide litigare [2]: vt ff. de legat. ij. qui solidum. & in hac opinio. fuit Ioan. Cremonēsis, & alij doctores legū. Vnde dixit Bulgarus, exceptionem facit contumacia absentis actoris, & iusta ignorantia. Ioā. & ita seruatur de facto in hac ciuitate Bononiensi. Sed in causa appellationis indistinctè quilibet condemnatur, vt ij. quæsti. vj. omnimodo. Bart.

d Dato sacramento. si aliter nequit probare. C. vnde vi. si quando. Ioan.

e Accusatores. Id est, accusator. non enim plures accusatores admittūtur [3]: qa posset esse, quod vnus probaret, & alter deficeret in probatione. sed si plures sunt, iudex eliget magis dignum: vt ff. de accus. si plures. tamen in tantum præiudicabit eis, quod qui semel apparuerit inter accusatores, nō potest postea in illa causa testificari, vt extra de accusa. cum P.

f Si eo præsente. Testes iurare debēt præsente vtraq; parte, vel altera per contumaciam absente. extra de testi. in nomine domini. sed testimonium nō debent dicere coram partibus, exemplo Danielis, qui solus secrete quærebat à testibus. ij. q. vij. c. nos si incompetēter. §. his ita. versi. item Daniel. Ego credo, quod quæcunq; pars velit interesse interrogationibus [4], quod potest: quia partes melius nouerunt quærere omnes circunstantias. & hoc probatur ff. de adulte. si postulauerit. §. quæstioni. Sed hoc sciant partes, quod quæcunque pars semel interfuit, amodo non potest alios testes producere super illo articulo, vt extra de testi. fraternitatis. in authen. eo. §. quia vero. col. vij. Ioan. Sed certe sicut testimonium dicitur in secreto, ita & interrogationes fiunt in secreto, & dātur in scriptis: & ita seruatur de facto. Barthol. Brixien.

g Quærendum. Sed non videtur hoc modo esse quærendum, cum exceptio, quæ testi est obijcienda, ante publicationem debeat opponi: vt extra de testibus. præsentium. & quia non refert cuius opinionis testis sit, dummodo eo tempore quo tulit testimonium, nihil fuit obiectum testi, vt C. de testibus. l. prima. Respon. reus bene obiecit, quod testes tales nō essent admitten

1 Cōmune est in quolibet cōtumace, vt in expēsis cōdemnetur, siue vincat in causa principali, siue succūbat. C. de iudi. properandum. §. sin autē ex gestis. & sic no. Innoc. extra lib. vj. de appel. cordi. in fi. Arc.

Iuramentum de calumnia p̄seruat à cōdemnatione expensarum.

2 Cōtrarium tamē tenēt Pet. de Bel. & Cynus & Bar. in authē. generaliter. C. de epis. & cle. et Bar. et Imol. in l. qui solidum. §. ēt. ff. de leg. j. & Bart. in l. cū quem temere. ff. de iudi. & in l. j. ver. venio, etc. ad Turpilia. & Ioā. And. in c. calumniā. de pœnis. Idē tenet Guiel. de Cun. in l. iij. ff. de iureiuran. et Bal. in dicta authē. generaliter. post Oldra.

3 Idem tenet glo. & ibi Pet. de Bel. perti. & Cy. in l. si accusatoribus. C. de accu. Bar. in l. iij. §. si plures. ff. de sepulc. viol. licet sit cōtra. extra de col. deteg. c. j. vbi de hoc. & extra de purgat. cano. quoties. vbi de hoc. Archidia.

4 Istā gl. sequitur Alexā. de Imol. in l. is apud. eo lum. ij. C. de edē. & adde Inn. in cap. per tuas. de testibus. & Spe. in tit. de teste. §. iam de interrogatorijs.

Exceptio in testem quādo est obijciēda.

mitten

nionis: & ne inopis patrimonij sint: ne fortè aliquas contra præfatum pastorem inimicitias [a] habuissent. Vtrùm testimonium ex auditu [b] dixerint, aut certè specialiter [c] se scire testati sunt. Si scriptis [d] iudicatum est, & partibus præsentibus sententia recitata sit. Quòd si fortè hæc solenniter acta non sunt, neq; causa probata est, quæ exilio, vel depositione digna sit, omnibus modis in ecclesiam suã reuocetur. Hi verò qui contra Dei timorem, & statuta canonum eũ condemnauerũt, excommunicati in monasteriũ ad agendam pœnitentiam sex mensibus mittendi sunt: ita sanè, vt si cuiquam eorũ mortis contigerit imminere discrimen, viatici benedictio ei non negetur. Ipse autem qui eo viuente locum eius temerariè ambiuit, priuatus sacerdotio, ab omni ministerio ecclesiastico repellatur, atque eidem dilectissimo fratri & coëpiscopo nostro tradatur, vt eum ipse, aut ad nos transmittat, aut apud se in custodia habeat. Episcopi verò, qui eũ ordinare præsumpserunt, vel peruersæ ordinationi eius assensum præbuerũt, communione priuati sex mẽsibus ad agendam pœnitentiam in monasterio deputentur, &c. vt suprà de causa Ianuarij episcopi. & infrà de eodem.

Quod si fortè aliqua de obiectis cõtra memoratum Stephanum episcopũ probata sunt, aliqua verò doceri minimè potuerunt: cauta omnino consideratione pensandum est, vtrùm leuiora [e] capitula, an certè grauiora sunt probata, vt ex eis qualiter diffinitionem tuam formare debeas, possis scire.

Gloriosus verò Comitiolus, si suprà dictus episcopus innocens esse claruerit, quicquid de rebus eius, vel ecclesiæ ipsius tulit, ei sine aliqua dilatione restituat, &c. vt suprà in causa Ianuarij episcopi: Si autem episcopum talem culpam, quòd absit, &c. & infrà in causa monachorum: De persona presbyteri. & infrà in causa, Clericus aduersus clericum. & infrà. De persona Ianuarij episcopi sciẽdum est grauiter omnino & contra leges esse actum, vt violenter de ecclesia traheretur: cùm si quãlibet iniuriam [f] à quocunque episcopus passus fuerit in ecclesia, iniuriantem lex capitali [g] pœna percutiat: & sicut maiestatis reum omnibus det accusandi licentiam, vt huius legis series loquitur Codice libro primo, titulo de episcopis & clericis, in constitutione prima. Si quis in hoc [h] genus sacrilegij irruperit, vt in ecclesiam catholicam irruens sacerdotibus & ministris [i], vel ipsi cultui locoq; aliquid importet iniuriæ, &c. & infrà. De persona episcopi Stephani hoc attendẽdum est: quia nec inuitus ad iudiciũ [k] detrahi, nec ab episcopis alieni concilij debuit iudicari [l]. Contra hoc si dictum fuerit, quia nec metropolitanum habuerit, nec patriarcham: dicendum est, quia à sede apostolica (quæ omnium ecclesiarũ caput est) hæc causa audienda fuerat, ac dirimenda: sicut & prædictus episcopus petijsse dinoscitur: Quia ergo episcopus alieni concilij iudices habuit omnino suspectos, sententia non à suo iudice [m]

mittendi, sed iudex spretis istis exceptionibus admisit eos [1]: vnde in hoc casu post sentẽtiam debet inquiri de opinione testium [2]: vt extra de testi. ex parte Adæ. vel reo absente fuerunt ibi testes inducti: & cũ iudex de suo officio deberet inquirere de opinione testiũ, nõ quæsiuit.

1 Adde Bald. in l. criminis. C. de accusat. & Alexand. de Imol. in l. ita demũ. colũ. ij. de procura.
2 Vt j. e. q. vij. quærendum.

[a] Inimicitias. capitales: vt extra de simo. per tuas. & in authen. de testib. §. si qs vero odiosus. instit. de excus. tut. §. inimicitiæ. j. iij. q. v. cap. ij.

[b] Ex auditu. infra iij. quæstione ix. testes. tamen de auditu & de credulitate quæritur à teste. extra de testibus. cum causam.

[c] Specialiter. id est, assignata causa scientiæ, vt not. iiij. quæstio. iij. ca. si testes. §. solam.

[d] Scriptis. infra xj. quæstio. j. si quis cum clerico. cõtra. sed illud in causa ciuili, istud in criminali. Vel illud speciale in episcopo.

[e] Leuiora. An grauiora. infra iij. quæstio. x. placuit. contra. Sed hic non dicitur, quod secundo sint admittendi ad accusandum.

[f] Quamlibet iniuriam. Ergo pro modica vt pro magna iniuria potest quis taliter puniri. argu. xiiii. quæstio. vj. capitu. vltimo. tamen pro modica iniuria non excommunicatur quis. xj. quæstione iij. nullus. extra de sent. excommunica. capi. peruenit. Ioan. Et male dicit Ioan. quia excommunicat[us] est, sed nõ debet mitti ad sedẽ apostolicã, nisi velit episcopus: vt dicit illa decre. peruenit. B.

Excõmunicatio ꝓ modica iniuria non est ferenda.

[g] Capitali. Hęc est lex Cornelia. Sed contra C. de episcopis & cleri. authen. sed nouo. Ibi enim dicitur, quod talis verberat, & in monasterium mittitur. Ioan. Sol. potest dici quod nouo iuri stabitur [3], vel stabitur huic legi, cum sententiam sit canonizata xj. ... distin. cap. j.

[h] Si quis in hoc. j. sed sequi xvij. quæstione iiij. cap. si quis suadente. §. qui autem de ecclesia.

[i] Et ministris. Nota diligenter quod in hoc casu crimen sacrilegij comparatur crimini læsæ maiestatis, vt xvij. quæstio. iiij. si quis suadente. §. qui autem. imò si laicus extrahatur de ecclesia, tale crimen comparatur crimini læsæ maiestatis: vt C. de his qui ad eccles. confug. l. ij.

[k] Ad iudiciũ. alienum. hoc patet per verba sequentia, scilicet ab episcopis alienis, &c.

[l] Iudicari. Ergo cõprouinciales episcopi sunt iudices episcopi, vt iij. quæstio. vj. c. ij.

[m] A suo iudice. j. xj. quæstio. j. cap. penul. C. si à nõ competẽ. iudi. l. vltima.

dicta nihil firmitatis obtineat. Quòd autem dicitur à seruis suis accusatus, sciendum est quia audiri minimè debuerunt. Si verò de crimine [a] maiestatis dicitur accusatus, nec ipsis etiã de eo credendum fuit, si vita & opinio eius talis antè nõ extitit. [b] Quod autem dicit idem episcopus quia se absente aliqui vilissimi sint testes exhibiti, hoc si verum est, nullius est momenti.

Testes autem quales, vel cuius opinionis ad testimonium admittendi sunt, plurimæ leges ostẽdunt, quæ penè nulli habentur incognitæ: quæ etiam illud sanciũt, vt vilissimis testibus sine corporali [c] discussione credi non debeat.

Quod autẽ dicitur qa nihil sine scriptis iudicandum est, legendũ est Codice, titulo xliiij. libro vij. constitutione vltima: qa scriptis debuit iudicari. Nam ibi inter alia præcipitur, vt sentẽtia, quæ sine scripto dicta fuerit, nec nomen sententiæ habere mereatur.

Item Codice lib. vij. titulo, de sententijs ex breuiculo † recitandis.

Imperatores Valentinianus & Gratian[us], &c.

Vltima sententia debet de scripto proferri.

CAN. VIII.

Statutis generalibus iussimus, vt vniuersi iudices, quibus reddendi iuris in prouincijs permisimus facultatem, cognitis causis vltimas diffinitiones de scripti recitatione proferant. Huic adijcimus sanctioni, vt sentẽtia [d] quæ dicta fuerit, cùm scripta nõ esset, nec nomen quidem sententiæ habere mereatur, nec ad rescissionem perperam decretorum appellationis solennitas requiratur [e].

Item ex concilio apud sanctum Medardũ viij. ca. Himarus Remorum archiepiscopus dixit:

De eodem.

CAN. IX.

Legum ecclesiasticarum authoritas talis est, vt in causis gestorum semper scriptura requiratur, adeò vt qui ad sacrum fontem [f] accedit, suum dare nomen præcipiatur: qui ad summum sacerdotium prouehitur [g], decreto manibus omnium roborato eligatur. Ordinatus autem, à suis ordinatoribus literas accipere iubetur, qui etiã ab ecclesiastica societate [h] quolibet excessu discinditur, libellari inscriptione aut recipitur, aut deijcitur: sed & qui accusatur, aut excommunicatur, [i] seu reconciliatur, per scripturam accusari, vel reconciliari iubetur: & sic in cæteris huiusmodi intantum scriptura deposcitur, vt sicut beatus Gregorius in cõmonitorio ad Ioã. defensorẽ ex Romanis legibus sumẽs scribit, Sententia, quæ sine scriptis profertur, nec nomen sententiæ habere mereatur.

Item Nicolaus papa Girardo Turonensi archiepiscopo.

Restituendus est, quem neq; conuictum, neque confessum constat esse eiectum.

CAN. X.

Notum sit tuæ fraternæ charitati, quòd cùm iste presbyter pauper nomine Christophorus de sua angustia ad nostram clementiam lacrymabiliter sit conquestus, dicẽs se falsis criminibus

[a] Crimine. Not. quod etiam in istis exceptis criminibus non omnis admittitur ad accusationẽ, vel testimonium, nisi malæ famæ fuerit accusatus: vt hic, & j. ea. quæst. vij. ca. accusatio. & extra de testi. cap. veniens. Si vero malæ famę fuerit accusatus, omnes admittuntur: vt extra de simo. c. tanta. & extra de testi. quoniam. nisi odio venerit ad accusationem: vt extra de simo. c. licet Eli. & ca. per tuas. Alij dicũt speciale esse in epõ. decret. tamen videtur dicere, quod cõtra eum etiam, qui fuit malæ famæ, nõ admittũtur criminosi in exceptis criminibus cum criminaliter agitur. sed vbi ciuiliter agit[ur], tunc admittuntur criminosi contra regulares prælatos, sed non contra seculares. sed si sunt emẽdati de crimine, tũc admittuntur cõtra eos de æquitate, nõ de rigore: vt extra de simo. c. per tuas. Ioan.

[b] Non extitit. Extra de pręsumpt. mandata. & codẽ titu. cum in iuuentute. ff. de suspe. tu. l. iij. ff. ad legẽ Iul. ma. famosi. xxviij. distinct. c. quia sunt culpæ. ff. de re mili. l. non omnes. [1]

† Periculo.

1 Et sic not. quod præsumitur ex vita præterita circa pręsens siue de pręsenti. extra de præsum. ptio. seribam. vbi de hoc. & xliiij. dis. multis.

[c] Corporali. j. v. q. v. c. illi qui.

[d] Statutis. Vt sentẽtia. Per hanc legem nõ potest Grego. probare, quod in criminalibus causis debeat iteruenire scriptura: quia lex illa tãtum de ciuilibus causis loqtur. Nã & episcopus iter subditos suos sine scriptura iudicat: vt xj. q. j. si quis cum clerico. & C. de sent. ex breui. reci. authẽ. nisi. similiter secularis iudex in modicis causis, vt ibi dicitur, & in authen. de man. prin. §. sit tibi. col. iij. Et quod partes illud mutuo cõsensu possunt remittere: vt C. de epis. & cleri. auth. & gñaliter. in fi. & C. de pri. eorum, qui in sacro palatio cõsistũt. l. quoties. in fin. lib. xij. Dicas cũ Grego. quod in criminalibus causis requiritur scriptura, & etiam in ciuili. extra de proba. c. quoniã cõtra. nisi in casibus s. exceptis, & in causa dilapidationis: vt in authen. vt iudi. sine quoquo suf. §. necessitatẽ. col. ij. Io.

[e] Requirat[ur]. Tamẽ si appellauerit, videtur quod debeat prosequi appellationẽ, vt extra de sent. & re iu. cap. sententia. quia appellatio confirmat sententiam. ff. rem ratam ha. l. iij. §. falsus. extra de offic. deleg. coram.

[f] Legum. Fontem. j. de consec. distin. iiij. c. baptizandi. ij.

Paleam dicit esse Hugo.

[g] Prouehitur. s. dist. lxj. episcopus dum fuerit.

[h] Societate. Vt hæreticus: vt s. j. q. vij. c. quoties.

[i] Excommunicatur. xj. q. iij. debẽt. & cap. curæ.

Notum. Per

D

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Per tres. Not. fæpius posse inqri de eodē crimine.
b Nisi. istud nisi, non ponitur hic exceptiue.
c Monemus. Per hoc verbū non præcipitur: vt j. xxviij. q. j. fic em̄. &. ff. de le. iij. l fideicōmissa. §. hæc ÿba. & xxj. q. iij. rogo. & iij. q. ix. re vera. & ij. q. vij. sicut inqt. in glo. ij.
d Tuæ. Remittitur hæc causa ad eū a quo appellatum est, nō vt ipsum iudicet, sed vt ipsum restituat. & sic non obstat extra de appel. accepta.
e Restituendo. Causa prius cognita, ne obstet j. vij. q. j præsentium.
f Et consentiendo. Hoc ideo dicit, quia ipse eum non priuauerat, sed alij de cōsensu suo. Et hoc est notabile, quod potest cōueniri, non solum qui defecit, vel mādauit, vel ratum habuit, sed etiam qui consensit. extra de restit. spol. cum ad

Consentit quis tripliciter.

sedem. in fi. Cōsentire dicitur quis tribus modis, scilicet vt qui ad hoc cooperatur, vt in simonia. j. q. j. si quis episcopus. Et in incestu. iij. q. iiij. rogo. & in consanguineorum. Itē & in raptu virginis. xxxvj. quæst. ij. de puellis. In rapina xvij. q. iiij. omnes ecclesiæ. Itē in iniusta sentētia: vt j. ea. c. in primis. Secundo modo dicit

† Scilicet Canonicus qui debet corrigere qui tacet cum debet corrigere.

consentire cum nō corrigit, quos tenetur ex officio corrigere: vt lxxxiij. distin. cap. j. & ij. & lxxxvj distin. inferiorū. Tertio modo dicitur consentire, cum defendit peccantē, vel quando sua authoritate delinquitur. xj. q. iij. c. qui consentit. xxiiij. q. iij c. qui aliorū. & talis magis est puniendus, quām ipse faciens: vt ibi dicitur. Ioā.

g Nemo. Excōmunicet. arg. quod simplex sacerdos habet potestatem excōicandi: vt extra de offi. ordi. cū ab ecclesiarū. & c. si sacerdos. & de ap. reprehensibilis. & extra de eo, qui sur. or. re. c. j. Nam quilibet sacerdos habet claues ligādi & absoluendi, vt j. e. q. vij. c. nos si incōpetenter. §. item cū Dauid. & xj. q. iij. quomodo. Itē quia de causis possunt cognoscere, vt extra de iud. c. ij. & extra de immu. eccl. c. nō minus. & etiā de matrimonialibus causis, extra de sen. & re iudicata. tenor. in prin. & par te decisa. Cū ergo excōicatio sit potius iurisdictionis, quā ordinis, vt extra de elec. tuā. & tales minores ꝓlati habent iurisdictionem, vt dictū est, ergo possūt excōicare. Sed cōtra. excōicatio est mucro ecclis. xvj. q. ij. visis. Ite excōicatio dicit maximā pœnā: vt xxiij. q. iij. corripiantur. Præterea archidiaconi modicā habent iurisdictionē, vt extra de offi. archi. c. j. & vlt. ergo multo fortius simplices sacerdotes. Sol. vbi cōsuetudo est, ibi hī pōt excōicare: cōsuetudo em̄ dat iurisdictionē: vt ix. q. iij. conquestus. i fi. De hac materia iuenies xj. q. j. de persona. Io. Probabilis pōt dici, q̄ ecclesiarū prælati de iure cōi pōssunt excōicare, vt extra de offi. or. cū ab ecclesiarū. licet cū ipsi pōscripserint cōtra multos ꝓlatos. ij. q. iij. nemo epōrū.

h Causa. pbet. j. xj. q. iij. nemo epōrū.

Maioris sacerdotis auctoritate. dist. xj. q. vij. si episcopi. forte notarā ibi sit. uenies extra de sententia excom. facto.

i Omen. Vel supprimere. Nota excōicationē ipse excōicationis supprimebantur in matricula, sed notā depositorū radebāt tur. sic so. distinct. contumaces.

j Relationē. Simile extra de offi. ordi. licet. ex eo etiā quod iudex dicit se velle referre, non potest amplius cognoscere. C. de appel. ex illo. & expet. ex illo. & extra de offi. deleg. cum super. quod fuerit à partibus approbata: vt C. de relā. j. tra de offi. deleg. cum super. quod intelligo si relatio

k Suspendi. Nisi sit infamatus; j. ea. q. v. presbyter. Plures

l Nummo fve. Accusatori licet nobis dare pecuniam in causa sanguinis: sed qui dat pecuniā & non Accusato in causa sanguinis, pro cōuictio habetur, vt j. q. iij. c. si in causa quem. §. prēuaricator. ver. in omnibus causis. sed non sanguinis, licet accusanti recipere, vt ij. q. j. concussionis. Talimen post finitā accusationem quādo que remuneratur accusator, vt ij. xxix. di. si qs Papa. & j. iij. q. v. accusatores. vj q. j. si qs cū. ver. sane si qs.

m Qui falsum testimonium. Isti repelluntur, licet non sint infames, vt extra de ordi. cogni. cum dilectus. in fi.

n Paupertatem. Propter hoc repelluntur testes: vt iij. q. iij. testium. dum tā ratione paupertatis sit suspectus, vt instit. de suspectio. tut. §. vlti. Paupertas enim nō est de numero malorum. xv. quæst. j. illa. in fine.

o A possessione. Non tamen ab eis pōt repetere possessionem per interdictum vnde vi. licet § Verum enim nullum interest, ꝙ con dictum infamet, tamen diminuit & su datur iter gillat opinionem dictum vī eius, contra quem vi, nisi esproponitur, vt ff. ser vis ar de obseq. l. ij nec emata: qatiam in integrum tunc bene restitutio petit con datur. ff. tra parentes vel pa de vi et vi tronos, vt C. qui & ar. l. j. §. in aduer. quos in interdictū. teg. restit. l. vlti. Abolitio

p Non vt crimē. sis triplicitas. Nisi attrocē iniuriā feciſſent, vel nisi nomine alieno nato filio cōuentantur, vt ff. principi, dē in ius voc sed & vel deuisi. §. pe. & vl. & xij. cta ciuitaq. ij. eps. §. qui mate; & pronumittitur. Alias pter hoc non potest agere feriæ repē pro iniuria contra ritæ inditales personas, vt cunī à prī ff. de iniur. non so-

cipe. & de repentinis

ligēdum,

Iium. §. quanquam.

q Non potest. Siue enim quis sit condemnatus, siue ferijs est absolutus, tamen super eodem crimine fæpius agi nō tantū itelpotest, vt extra de accusa. de his.

r Abolitione publica. Tripliciter fit abolitio, aut & tūc sua publice ob dictā insignē, vel ob rē, pspere gestam s, aut authoritapriuatim accusatore petente, aut ex lege quādo accu te pōt acsator desistit, vel mortuus est. In publica abolitione cusator pe potest accusator repetere reum finitis feriis intra tere reum xxx. dies, vt ff. ad Turpil. l. si quis. & l. seq. Sed in a- desistere. liis duabus non admittitur ille, qui desitit, vt ff. ad Archi.

Suspicio est triplex.

1 Extra de ꝓsump. cap. ij.

2 Vbi de hoc. & vj. q̄. j. oues. Archid.

3 Isti non admittebā tur ad accusationē, ideo hoc lēges, vt C. de iure. C. locati. milites.

c Magistratum. Sed contra. ij. q. j. in illa. l. iubemus. Sed illud cum deministratione sua, vt tunc possit con

4 Adde de hoc Iathen. vt iudic. sine de bel. pri. §. illud. Vel hic lo- & Cy. i l. quitur de eo, q̄ anaduersus. te administrationē C. de adeliquit. Vel ibi mini. tur. de minoribus iudicibus, hic de maioribus: vt ff. de iur. nec magistratibus. tamen etiam maiores iudices ꝓstabunt cautionem standi iuri pōst desitionem, vt ff. de adulte. si adulterium. §. vltimo.

d Sine fraude. i. finē pœna.

e Quæstum. Id est, quæstus suspicionem. Qui enim duos coperit accusare, præsumitur quod hoc causa quæstus faciat. Sed huic est contra. ff. de accu. l. hos accusare. §. lege Iulia. vbi dicitur, quod nemo pōt duos simul accusare, nisi suā vel suorū iniuriā prosequatur. Sed dic, quod in diuersis iuris an liberis pōssunt duo accusari, sed tertius non pōt, nisi suā vel suorū iniuriā prosequat: vt hic dicitur, & C. qui accu. non pos. l. cū rationibus. sed in vno libello prosequat, vt in illa l. hos accusare. nisi cum vel suorū iniuriam cōe est, vt ff. de adult. qui pupillam. §. j sed in crimine adulterij nō pōt duo simul accusari. C. de adult. reos.

f Nemo. Excōmunicet aliquem antè, quàm causa probetur, propter quā ecclesiasticos canones hoc fieri iubent. Si quis autem ad uersus eam constitutionem excommunicauerit aliquē, ille qui excōmunicatus est, maioris sacerdotis authoritate i ad gratiā sanctæ cōmunionis redeat. Ille autē, qui non legitimè eum excommunicauit, in tantum abstineat tēpus, quantum maiori sacerdoti visum fuerit: vt quod iniustè fecit eum excommunicando, ipse iustè patiatur.

Item August. in epistola ad clerū & ad vniuersalem plebē Hypoñ.

Incerta & dubia iudicari non possunt.

CAN. XII.

NOmen presbyteri propterea non ausus sum de numero collegarum eius, vel sup primere k vel delere, ne diuinæ pietatis potestati, sub cuius examine causa adhuc pendet, face re viderer iniuriam, si illius iudicium meo vellem iudicio præuenire: quod nec in negotijs secularibus iudices faciūt, quando ad maiorem potestatē dubitatio refert: vt pendente relatione l aliquid audeant commutare. In episcoporū quoque concilio constitutū est, nullum clericum, qui nondum conuictus est, suspēdi m à communione debere: nisi ad causam suam examinādam se non præsentauerit.

Itē Melchiades papa.

Nec suspicionis arbitrio, nec ante verum & iustum iudicium aliquis condemnetur.

CAN. XIII.

PRimò semper ante omnia diligenter inquirite, vt cum iustitia & charitate diffiniatis: neminem condemnetis ante verum & iustum iudicium: nullum iudicetis, suspiciōis a arbitrio, sed primùm probate, & postea charitatiuam sententiā proferte, & quod vobis non vultis fieri, alteri facere nolite.

Item ff. lib. xlviij. tit. de accusationibus & inscriptionibus.

Qui ab accusatione prohibeātur, & qui recipiantur.

CAN. XIIII.

PRohibentur alij accusare propter sexum, vel ætatem, vt mulier & pupillus. Alij propter sacramentum b, vt qui stipendium merent. Alij propter magistratum c & potestatem: in qua agētes sine fraude d in ius vocari non possunt. Alij propter delictum proprium, vt infames. Alij propter turpem quæstū e, vt q duo iudicia aduersus eosdem subscripta habent, nūmósve f ob accusandū, vel non accusandum acceperint. Alij propter

Prohibido reproducir sin permiso

Turpil.qui destitit. Sed alius bene admittitur intra xxx.dies.j.ea.q.vlti.in fine.

2 Ad annonam. Cum hoc crimen, scilicet fraudatæ annonæ ponatur inter excepta crimina, & istud crimen æquiparetur crimini dilapidationis, videtur quod ibi quilibet admittatur. nam & fœmina cuius non interest, si pietate ducitur, admittitur ad crimen suspecti tutoris. institu. de suspec.tuto.§.consequẽs. Nec in hoc crimine tenetur qs inscribere: vt in auth. vt iud. sine quoquo suffragio. §.necessitatem. collatio.ij.

His omnibus. Hæc est ij. pars q̃stionis, in qua probat quod in notorijs nõ obseruatur ordo iuris, nec accusator est necessarius: & hoc probat per tres authoritates. Ioan.de Fant.

b Manifesta. De notorio loquimur, et qd sit notorium, ignoramus. Scias ergo quod aliud est fama, aliud manifestũ, aliud notoriũ. Fama quãdoq; ex scientia, & quandoq; ex suspicione procedit, quãdoq; ex certo, quãdoq; ex incerto authore: vt de consecra. distinct. iiij. c. sanctum.in fi. Manifestũ est quod semp ex scientia & ex certo authore procedit, & quod potest pbari 1, vt ff. de testa. l. hæredes palam. Item etiam quandoque dicitur occultum quod potest probari. C. de appel.l.eos.§.ij.& occultũ dicit quod quinque sciũt, vt de pœ.dist.j.c.quis aliquando.§.hæc ergo secreta. Item notorium dicitur manifestum quod patet, vel per confessionem, vel per probationem, vel per euidentiã rei: vt extra de verb.signi.c.cum olim. Notoriũ triplex est. est eñ notoriũ facti, notorium iuris, & notorium præsumptionis. Notoriũ facti est quod exhibet & offert se oculis omniũ, id est, qđ ita habet factũ euidẽtiam, quod nõ potest negari, supple probabiliter, vt extra de coha.cler.c.tua. & extra eo.ti.c.vestra. in tali nõ auditur appellãs. extra de app.c. cum sit Romana.c.præterea. & c.peruenit. & credit simplici assertioni officialis, vt iiij.q.iiij.c.nullus. §. aliquando. Nec requiritur hic scientia omnium, sed plurium, vt j.ead.c.de manifesta. Est autem quoddam factum continuum siue permanens 2, quoddam interpolatum, quoddam statim transiens. In notorio facti Papę et continui nullus ordo iuris exigitur, vt in decre. cap. it ad [illegible] ecclesia tua. In notorio facti interpolati semiplena probatio extra requiritur, vt extra de vsur.c.cum in diœcesi. Noto[illegible] rium actu nõ permanens probabiliter potest negari, [illegible] vt extra de sortile. c.ex tuarũ. Notorium iuris est, de quo, quo aliquis est con[uictus] [illegible] demnatus, vel confessus: tamẽ in hoc Gal.j. notorio quandoq; contra negantẽ se esse conuictum requiritur probatio, vt extra de sen. & re iud.c.sicut. Item quandoq; nõ sufficit, q quis sit confessus, nisi sit confessus & conuictus, vt j.ea.q. vj.c. ei g appel.§.sunt etiam quorũ.versi.in occultis. Notoriũ præsumptũ est, vt si aliquis publice habitus est pro filio alicuius, ibi nõ requiritur aliquis ordo iuris, vt extra de filijs presby. c. Michael. & c. quoniã. hoc enim quod aliquis sit alterius filius, nõ potest vere pbari, vt ff. de con di. & demon.l. Lucius. sed potius per præsumptiones.

1 Idem Alex.in l. si vero. §. qui p rei. ff.qui satis da.cog.& text. in l. ea quidẽ. C. de accusa.

† Adde j.xj.q.iij.c. Teugaldam.& c. excellentissimus. & j.ea.capit.vlti.

2 Puta si episcopus sine licentia

Mulierem propter publicam vtilitatem ad annonam 2 pertinentem audiri præfecto annonæ deferentem diui Seuerus & Antoninus rescripserunt. Famosi quoque accusantes sine vlla dubitatione admittuntur. Milites quoque ad hanc accusationẽ admittendi sunt. Serui quoque deferentes audiendi sunt.

2 *His omnibus authoritatibus datur intelligi, quòd nullus est condemnandus, nisi iudicio ordinabiliter habito aut conuincatur, aut reum seipsum confiteatur. Verùm hæc de illis intelligenda sunt, quorũ crimina sunt occulta. Cæterũ quæ manifesta sunt, iudiciarium ordinẽ nõ requirunt.*

Vnde Ambrosius.

Sine accusatione, manifesta iudicentur.

CAN. XV.

Manifesta b, accusatione non indigent.

Item Nicolaus Papa Carolo regi.†

De eodem.

CAN. XVI.

Qvæ Lotharius rex nepos vester fecit, accusatione non indigẽt. Manifesta c enim sunt (teste Apostolo) opera carnis, fornicatio, immũditia, &c.

In manifestis enim calliditate accusantium non opprimitur reus, nec tergiuersatione proprium crimen celatur, cùm culpa sua oculis omnium sponte se ingerat, atque ideo in talibus iudiciarius ordo non requiritur, qui ideo tantùm institutus est, ut nec innocentia insidijs pateret aduersantiũ, nec culpa delinquentiũ sententiam effugeret iusti examinis.

Vnde Stephanus Papa Leoni episcopo Thianensi.

Ordinem iudiciarium manifesta non desiderat causa.

CAN. XVII.

De manifesta & nota plurimis d causa, non sunt quærendi testes, vt sanctus Ambrosius in epistola ad Corinthios dixit, de fornicatore sententiam exponens Apostoli. Iudicis inquam non est sine accusatore a dãnare: quia dominus Iudam, cũ fuisset fur, quia non est accusatus, minimè eiecit. Cognito autem opere istius pellendum illum Apostolus de cœtu fraternitatis consulit. Omnes b enim crimen eius sciebãt, c & non arguebant. Publicè enim nouercam suam loco vxoris habebat, in qua re neque testibus opus erat, neq; tergiuersatiõe d aliqua poterat tegi crimen. *Et paulò post.* Absens facie, præsens autem authoritate spiritus, qui nusquã absens est, iã iudicaui, e vt præsens eum, qui hoc admisit, † tradi satanæ in interitũ carnis. & infrà.

Q Væ Lotharius rex. c Manifesta.j.xj. quæstio.iij.cap. eorum.cõtra. Sed sibi non erat notoriũ, sed manifestũ, & sic non obstat iij.qõ v.c. quia suspecti. Etiam si sit notorium, tamẽ nihilominus hæc citatio forte est facienda 4. infra ea.c. Deus oĩpotens. §. quãdo. xxiiij.q.iij. c.de illicita. & j.c. Deus omnipotens. & sententia ferenda est, vt extra de app.c.cum sit Romana.in fi. Sed neq; pbatio, [illegible] que purgatio est requirenda, vt j.e.c. Deus omnipotens. & extra de purg.ca.cũ dilectus. Fit tamẽ probatio quãq; ex abundanti. extra de elec.c bonæ.j.& ff. [illegible] de manu causam.in prin. & xxiiij.q.j.c pudenda. [illegible] si.nihil eñ tam indubitatũ est, quin solicitã dubitationẽ admittat, vt in authẽ.de tabel.in med.col iiij. [illegible]

d De manifesta. Plurimis. Ergo non requiritur omnium scietia, forte sufficiunt x. vt x.q.iij.c.vnio. [illegible] dici tñ debet esse notũ xxiij.q.iiij.c.cũ quque. [illegible] pôt cõtingere, qđ aliqd est notoriũ apud delegatum & quod nõ est notoriũ apud delegantẽ. & si causa audiret corã delegante, ille procederet secundum ordinem iuris, sed delegatus non, vt extra de purg. can. cap. cum dilectus. Idem est in inquisitione. Potest enim esse, quod delegans possit inquirere de crimine alicuius, si apud eũ est infamatus, sed delegatus non. extra de accusa.c.cum oporteat.

Condemnatur quis aliquãdo sine accusatore.

a Sine accusatore. Not. quod nemo est condemnandus sine accusatore: vt ff.de mun.& ho. l.rescripto.§. si quis accusatorẽ. sed fallit in charta suspecta, cui fides non fit. C. de pba. l.iubemus. & cum testis fraudulenter & pcaciter respondet. C.de test.l.nullus. & in tutore suspecto. ff.de suspec. tut.l. iij. §.j. & iij. quæst ij. c.quia ea. & quando maritus excipiendo condemnatur de lenocinio. ff.de adul.l.ij. §.si publico. & qñ calumniator punitur. C.de calũ. l.j. Additur sextus casus, quando crimen probatur per inquisitionem. extra de accusa. ca.qualiter & quando. Itẽ vij. cùm deficit reus in purgatione. extra de simon.c.de hoc. Octauus, in notorijs: vt hic.

† Cõcor. in simi.gl. in l.sed & si interpellatur. §. j. ff.de arbi. Bal.in l.j. C.qui admit.ad bo no.pos.

b Omnes. scilicet Corinthij.

c Sciebant. Eo quod publice in domo sua videbãt eã. & sic extra de cohabi.cleri.& mul. capi.tua. C.de Iudæis.l.ne quis.

d Tergiuersatione. id est, dissimulatione.

e Iudicaui. Ergo absens excommunicatur, vt extra de appella. ca.cum sit Romana.in fine, & extra de simon.capitu.accusatum. Sed nunquid absens absoluitur 1 f Argumentum quod sic.j.ead.q.v.c.quanto. argu. contra de senten. excom.c.à nobis.in fi.vbi certa forma absolutionis exprimitur. Respon. sic 2: non est absoluendus, si tamen taliter absoluitur, tenet absolutio: vt extra de reg.iur.c.omnis res.xxx.quæstio.v.c.nec illud.§.sed obijcitur.

1 De materia huius glo.no.in l. absentẽ. ff. de pœ. & in l.absentem.C. de procur.

2 Et secũdũ formã illius decre. à nobis. Arch.

Sed sciendum. Hæc est tertia pars quæstio. in qua probat, quod si qua sunt nota tantum iudici, scilicet tanquam homini, non debet sine examinatione sententia ferri. & hoc probat duobus c.seq Io.de Fan.

3 *Sed sciendum est, quòd eorum quæ manifesta sunt, alia sunt nota iudici, & incognita alijs: alia sunt manifesta alijs, & occulta iudici: quædam uerò sunt nota iudici & alijs. Quæ iudici tantùm nota sunt, sine examinatione feriri nõ possunt: quia dum accusatoris persona assumitur, iudiciaria potestas amittitur. In una enim eademq; causa nullus simul potest esse accusator & iudex.*

Vnde Augustinus in homilia de pœnitentia.

Quando aliqui sunt corrigendi, quando tolerandi.

CAN. XVIII.

Mvlti corriguntur, vt Petrus: multi tolerãtur, vt Iudas: multi nesciuntur, donec veniat Deus, qui illuminabit abscondita tenebrarum. & infrà. Nos verò quenquam prohibere à communione non possumus f (quamuis g hæc prohibito nondum sit mortalis, h sed medicinalis i) nisi aut sponte confessum, aut in aliquo siue seculari, k siue ecclesiastico iudicio nominatum aut conuictũ. Quis enim vtrunq; sibi auderet assumere, vt cu-

Mat.16.g

f Mvlti corriguntur. Non possumus. nominatim: sed in genere: vt quinta quæst. j. capit. quidam. extra de offi.ordi.c.si sacerdos.

ADDITIO. Et dicas non possumus de iure, id est, non debemus. H. nam id possumus, quod de iure possumus.

g Quamuis. Interpositio est.

h Mortalis. ante cõtemptũ. xxiiij.q.iij c.notandũ.

i Medicinalis. vt spiritus eius saluus fiat: vt xj. qõ. iij.c.audi. nisi sit incorrigibilis: vt xj.q.iij.cap.nemo episcoporum. & infra xxiiij.q.iij.c.corripiantur. & cap.notandum.in fine.

k Seculari. i. de rebus secularibus: vel loquitur de laico, 3 quasi dicat laicum conuictum corã seculari, clericum corã ecclesiastico, vitare possumus: vt reddamus singula singulis. & sic non est contra. extra de iudi. c.at si clerici. Arg. huius cap. videtur quod clericus de crimine ciuiliter conuictus infametur per sententiam latã in ipsum à laico per reconuẽtionem: vt vj q. j.ca.beatus Petrus. & c.infames. Arg. extra de test.ca. de cætero. & iij.qõ.v. cap.de accusatoribus.xxxv. q.iij. c. cõiunctiones.iij. q. viij. c.cuius. Imo si corã quocunq in modum exceptionis pbatur crimen, cogetur ad pœnitẽtiam. nam vndecunque claruerint crimina, &c.xxiiij.q. iij.ca. ecce.nam & iudicium hæreticorum certificat ecclesiam: vt j.xxiiij.q. j.ca.quisquis. & c. subdiaconus. & in authẽ.de sanc.epis. §. si vero crimen. col.ix. & sententia in vno iudicio lata, fidem facit in alio 4. ff.de iureiur. l.si duo. C. de lib. cau.l.iubemus. Io. hoc verum est inter easdem personas: quia res inter alios acta, &c. extra de re iudicata.capitulo, quamuis. cum similibus. B. Similiter fit fides seculari iudici per iudicem ecclesiasticum: vt xj. quæst.j. c.statuimus. & hoc satis potest admitti. Iudex tamen ecclesiasticus non potest clericum ratione illius sententiæ punire quasi conuictum. Si tamen infamia crebrescit, ex tali sententia potest episcopus ipsum cogere ad purgationem, in qua si defecerit, puniatur: vt extra de simo.c.de hoc. nec testes purgationis sunt contrarij prioribus testibus: quia isti iurant de credulitate, & illi de sententia. Et bene potest esse, quod isti credant eum innocentem, & illi sciant eum nocẽtem. nec obest ei illa sententia, quo ad beneficium, vel quo ad ordinem. extra de excep.ca.deniq. de ordi.cog.cap.cum dilectus.in fi. Sed forte potest ipsum cogere ad pœnitentiam. nam etiam in causa correctionis tenuis probatio & scientia sufficit, vt extra de spon.c.præterea. xxij.q.v. cap. hoc videtur. imo sufficit vnus testis quo ad sententiam medicinalem animæ: vt extra de test.cog.cap. peruenit. de consecratio. distinctione quarta. capitulo, cum itaque. extra de consanguinitate & affinitate.cap.super eo. & extra de test.c.super eo.

3 Laico. Idem Panor. i d.c. at si clerici. [redacted]

Sententia super crimine i clericum lata in causa reconuentionis per iudicem secularẽ, an ipsum infamet.

4 Scilicet à depẽdẽti à primo, alias nõ facit nisi p̃sumptionẽ et sic intelliguntur istę leges j. p xi.alleg. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Accusator & iudex. Quod fieret si occultos tales accusaremus.

b Similia. Argu. quod licet aliquid specialiter de vno dicatur, tamen extenditur ad omnia similia: vt j.ead.c. Deus omnipotens. xxxiij.quæst.vij.c. Apostolus. xvj.q. 1.Cor.5.d iij.c.licet. dist.lxj. c.miramur. & j.distinct. v. ad eius.ff. de fun.instru.l.qui tem.§.vltimo.ff.de adimen.leg.l.lega. ta.ff.de ali.& cibaria. leg.l. verba. ff.de supel. leg.l.legata. xvj.q.j.ca. hinc: est etiã.argu.cõtra.C. de pœn.l.maritus.

c Cum fornicarijs. Iudæis vel Gẽtilibus.

d Fornicarijs. Scilicet occultis, nisi in casibus. quasi dicat, non est aliqua pars mundi, in qua nõ sunt tales mali.

e Si quis aũt. quasi dicat, quare hic nõ dicis de alijs, quam de fratribus? R.

f Nominatur. per sententiam.

g Qui foris. i. non nostri iuris. xvij. quæst.iiij.c. constituit. j. distin. xlv.c. qui syncera. con- 1.Cor.5.d tra. dic vt not. xxviij.q.j.c.sæpe.

h Iudicare. quantum ad excommunicationẽ, sed corporaliter possunt puniri: vt xvij.q. iiij.c. constituit. ar- r Idẽ etiã et pecunia riter punit gu. quod excõmuecclesia, nicatus non potest vbi sunt iterum excõmunide sua iu- cari. de hoc inuerisdictiõe. nies iij.q.iiij. capi. extra de Engeltrudam. rapto. ca. i Suspiciõis. subfin archi- audi temerariæ. si epiſcopa- violentæ, secus. tu. Ber. xxxij.q.j.c.dixit.

k Extraordinario. Agendo cõtra eũ denũtiatiue vel inquisitiue: qui modus nouus est, & extraordinarius secundum quosdam. Sed dic extra, id est, præter hoc: vel cõtra ordinem iusquam ipse sit & accusator & iudex? Huiusmodi etiã regulam Paulus in epistola sua ad Corinthios breuiter insinuasse intelligitur: cùm quibusdam commemoratis criminibus ecclesiasticis, formã ad omnia similia b ex quibusdã daret. ait enim: Scripsi vobis in epistola ne commisceamini cũ fornicarijs c, non vtiq; fornicarijs d huius mundi, aut auaris, aut raptoribus, aut idolis seruientibus: alioq debueratis de hoc mundo exire. Non enim possunt homines in hoc mũdo manentes, nisi cũ talibus viuere, nec eos possunt lucrifacere Christo, si eorũ colloquium conuictumq; vitauerint. Vnde dominus cum peccatoribus & publicanis comedẽs, Nõ est (inquit) necessarius sanis medicus, sed malè habẽtibus. Non eñ veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitẽtiã. Et ideo consequẽter Apostolus etiam adiũgit: Nũc aũt scripsi vobis: Nõ cõmisceamini fornicarijs. Si quis autẽ e frater nominat f fornicator, aut idolis seruiens, &c. nisi quia eã nominationem voluit intelligi, quæ fit in quenquã, quũ sentẽtia ordine iudiciario atq; cũ integritate, perfert? Nã si nominatio i sufficit, multi damnandi sunt innocentes: qa sæpe falsò in quoq; crimina nominãtur. Nõ ergo illi quos monem⁹ agere pœnitẽtiã, quærãt sibi comites ad supplicia, nec gaudeãt qa plures inueniant sibi similes. Nã propterea non minus ardebunt.

Item in eodem.

Peccatũ quod tantùm iudici notum est, ab eo dimitti non valet. CAN. XIX.

SI peccauerit in te m frater tuus, si per iudiciũ auferri nõ possunt, tolerentur potius, ne peruersè malos euitando ab ecclesia ipse discedens, eos quos fugere videtur, mittat ad gehennam: quia ad hoc nobis in scripturis sunt exẽpla proposita, velut in messe, vt palea sufferatur vsq; ad vltimũ vẽtilabrum: vel intra illa retia, vbi pisces boni cum malis vsq; ad separationẽ, quæ futura est in litore, id est, in fine seculi, æquo animo tolerentur. Non enim contrarium est illud huic loco, quod dicit apostolus: Tu quis es, qui iudicas alienum seruũ? suo domino stat, aut cadit. Noluit enim hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis i, vel etiam extra ordinario k vsurpato iudicio: sed potius ex lege Dei secundùm ordinem ecclesiæ, siue vltro cõfessum, siue accusatũ atque conuictum: alioquiillud cur dixit: Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis seruiens, &c. nisi quia eã nominationem voluit intelligi, quæ fit in quenquã, quũ sentẽtia ordine iudiciario atq; cũ integritate, perferẽ? Nã si nominatio sufficit, multi damnandi sunt innocentes: qa sæpe falsò in quoq; crimina nominãtur. Nõ ergo illi quos monem⁹ agere pœnitẽtiã, quærãt sibi comites ad supplicia, nec gaudeãt qa plures inueniant sibi similes. Nã propterea non minus ardebunt.

Item in eodem.

Peccatũ quod tantùm iudici notum est, ab eo dimitti non valet. CAN. XIX.

SI peccauerit in te m frater tuus, scilicet qa non est de foro suo, cũ sit occultus. vnde sequitur vsurpatio. Vsurpatio. Nã vsurpare quis dicitur cum vendicat sibi quod ad ipsum nõ pertinet.

l Nam si nominatio, id est, infamatio. j. xxv. qõ. vlti. Matt. 7. f ca. vlti. xxxv. qõ. vj. ca. si duo. Argu. Fama ad quod per famã nõ probat. probatur aliquid. extra de cohã. cle. & mulie. c. tua. extra de eo q cog. cõsang. vxo. suæ. supra eo. Sed fama cũ adlijs adminiculis. pbat. iiij. q. iij. c. fæpe. extra de pfump. c. illud. de app. c. j.

m SI peccauerit in te. Sed licet læsum vel testem. Quidam tota hanc authoritatem intelligunt de occulto peccato: & quo exponunt, adhibẽ duos vnum, vel duos testes, qui sint testes facẽ admonitionis. & quod sequitur, dic ecclesiæ, id est, facerdotibus, qui orent pro ipso: vel admoneant eũ desistere à peccato, & tali qui potest pro desse, & nõ obesse. deturr. & quod sequitur, sit tibi ethnicus, &c. quãtum ad priuatam communionẽ intellige, sed non in publico: vt vj.q.ij.ca. si tacuit. Sed huic opin. contradicit xlv. dist. ca. sed illud. & extra de iudi. c. nouit. xj.q.iij. ca. scipius. vbi habes qd erã in manifestis loqui tur hæc authoritas. Alij intelligũt tã de manifesto: sed eis cõtradicit Arg. ibi, si solus nosti. Tertij

Tertij dicunt quod principium de occulto, & sequens de manifesto loquitur, sed eis contradicit qđ dicit, distinguẽdum tpa, & cõcordabis scripturas. Io. in. xelligit de tali occulto, qđ scitur à multis, & põt ab aliquibus pbari, & vocarí testes, vt pbetur admonitio facta: qa nisi pcessisset admonitio, accusare non posset: vt j.e.q. vij. c. accusatio. & c. si quis erga. nam si ad monitionẽ ecclesiæ nollet pœnitere, isti possunt esse testes admonitiõis factæ. Et hoc innuit litera vbi dicit, forte quod tu scis. & ego scio. Ar. est ad hãc solutionẽ, extra de iudi. c. nouit. Sed isti opponitur: qua re ergo dicit Aug. tu solus nosti? Resp. hic, solus, non excludit paucos, sed multitudinem. sic dist. viij. c. si solus. & ibi: Quomodo sedet sola ciuitas. i. cum paucis. sic xv. q. vij. c. plerunque. §. solus j. ea. q. vij. c. si autem. §. de his. Correctio fraterna, an sit de præcepto, Nunc quæritur vtrum hoc sit præceptum omnibus? Videtur q istud extẽdatur ad omnes. j. ea. q. vij. cap. quapropter. xj. qõ. iij. c. præcipue. xxiiij. q. iij. c. tam sacerdo Matt. 7. c tes. xlv. distinctio. ca. sed illud. quod H. concedit. sed dura est hæc opinio, & cõstituit omnes tranſgressores. Sed M. dicit q est mandatum ad omnes, qui sunt in magistratu positi, siue clerici, siue laici, argum. xxiij. quæst. iiij. duo ista. xviij. quæst iiij. cap. de presbyterorum. tamen ad alios est concilium. Et hoc est verum de peccato iam facto: sed de peccato adhuc faciendo omnibus est præceptum, xxij q.v. hoc videtur. xciiij. dist. c. diaconi. extra de cogna. spi. c. tua. Et intellige primam partem, quando prælatus scit peccatum per se. Secundam quando ei ab alio denuntiatur. Quicunque ergo habet familiam, tenetur corrigere eam. xxiij. quæst. iiij. c. duo ista. & quæstio. v. cap. non putes. Et quod teneatur præceptiue quo ad prælatos, quo ad subditos consultiue, est argu. xxiij. q. viij c. j. Item dubitatur an infames personæ admittantur ad denuntiationem, & criminosæ? Et videtur quod sic, quia omnes ex præcepto ad hoc tenentur. Nam hæretici admittuntur. xxiiij. quæstione prima. cap. quisquis. & alienæ personæ viles, vt extra de spon. cap. præterea. ij. & vbi agitur ad correctionem: non requiritur tantus rigor, vt xxij. quæstione quinta. capitu. hoc videtur. de bona fide enim agitur, vnde non conuenit de apicibus iuris disputare. ff. manda. l. si fideiuſ for. §. quædam. E contra videtur, quia tantum honestiores personæ admittuntur. xxxv. quæst. vj. c. episcopus. in synodo. & non infames, vt de testib. cogen. c. præterea. Nam etiam ad populares actiones non admittuntur, nisi personæ integri status, vt ff. de popu. actio. l. popularis. Ego credo quemlibet admitti dum tamen bono zelo denuntiet, extra de re iudic. cum I. & A. sed licet infames admittantur, & irreguları, non tamẽ crilares, minosi. Cum enim tales non correxerint sua crimina, credendum est, qđ malo zelo denuntient crimina alicui causa non admittitur, nisi post tra de testi. c. testimonium. B.

a Sed proditor. Christus. Sed nonne dominus prodidit criminis Iudæ cum dimẽ Iudæ. xit: Qui intingit manum mecum. Ic. & not. in paropside. j. ea. de consc. cap. vnus. & Paulus crimen Iudæo- dist. iij. cũ rum tribuno, vt omne. in glo. cũ dxxiiij. quæstione xit, ibi vi deas.

b Sed quando in nos. Id est, vno vel altero sciente sed etiam quando nullus scit, dum tamen præsumptio sit contra eum, qui peccat.

c Nouit. episcopus. De se loquitur Augustinus.

d Hac authoritate. Scilicet Euangelica. alias charitate, iu originali Augustini.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Zelantibus. Argum. malo zelo denuntiantem crimen fratris audiendum: hoc est verũ, si prosequatur suam iniuriam, vt infra quæst. vij. c. si quis erga.

b Non prodimus. ad querelam earũ.

Quando vero. Hæc est quarta ps huius quæstionis, in qua vult probare, quod si notum est alijs, & non iudici tanquam iudici, nihilominus est causa examinãda. & hoc probat ca. seq. Ioan. de Fan.

c Deus omnipotens. Descendam. Angelos mittendo, vt infra sequitur.

d Sciam. Tanquam iudex. si habes sciam, tũc trãspone literã sic: vt sciam an nõ est ita, id est, an non hoc sit ita: & tunc incipit versus ibi, Deus omnipotẽs. si habes sciat, tunc incipies versum, An non est ita, vt sciat. & leges interrogatiue vsque ad locum illum, non ideo hæc, &c.

e Præsumat. Præsumẽdum est enim quemlibet esse bonum, vt xj. q. iij. c. absit. extra de præsump. c. dudum. Hebr. 4. d

f Quam probare. id est, examinare.

g Quoquo modo. Id est, diffinitiue vel interlocutorie. Gene. 18. c

h Audita. 3. distin. lxxxvj. ca. si quid vero. 5. xj. q. iij. c. in cunctis. & extra de præsumpt. ca. dudum.

i Inquirat. Cum istud cap. locũ habeat tantũ in causa inquisitionis, vt extra de accus. c. qualiter. secundo videtur, quod tantum honesti testes sint ibi admittendi in causa inquisitionis eo quod dicit fidelibus, & eadem decret. dicit de prouidis & honestis. & decre. dicit, vbi de simonia agitur, propter immanitatem sceleris admittuntur criminosi. & Ioquitur ibi in causa inquisitionis. & sic videtur, quod in minoribus crimin. nibus non sint admittendi criminosi, vt extra de simonia. cap. per tuas. Sed est argumen. contra de re iudic. cap. cum I. & A. Satis potest dici quod si extranei testes inducuntur in causa inquisitionis, requirũ quod nõ sint criminosi, sed in illis, qui sunt testes de ipsa ecclesia, sufficit qualescunq; sint, dummodo non sint inimici vel corrupti. Ioan. Quicquid Ioan. dã cat, ego nõ credo, quod testes criminosi admittãtur in causa inquisitionis nisi essẽt de crimine emendati. extra de testi. cap. testimonium. In exceptis tamen crimin. nibus bene admittuntur criminosi, nisi sint conspiratores, vel capitales inimici. extra de simonia. capitu. per tuas. secundo, quod intelligunt quidam, si ille, contra quem fit inquisitio, fuerat malæ famæ: alioqui criminosi non admitterentur, vt innuit illa decreta. capit. per tuas. & supra eadem. capitulo, in primis. versicu. de persona Stephani, ibi, quod autem, &c. E. Inquirens quos testes admittere debeat. Roma.

Quando autem. Hæc est quæ pars quæstionis, in qua dicitur, quod si notorium est omnibus & iudici, testibus & iudici, scilicet per euidentiam facti, tunc potest iudex istum punire. & hoc probatur per sequẽ. cap. Ioannes de Fan. Iudicis.

Sunt homines adulteri in domibus suis in secreto peccantes: aliquando nobis ab vxoribus suis plerunque zelantibus[a], aliquando maritorum salutẽ quærentibus proditur. Nos non prodimus[b] palàm, sed in secreto arguimus: vt vbi contigerit malũ, ibi moriatur. non tamen vulnus illud negligimus: ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, fauciámque gerẽti conscientiam, illudvulnus esse mortiferum.

4 *Quando uerò crimen est notum alijs, & non iudici, nec tunc sine examinatione feriendum est: quia in crimẽ sibi occultum iudex sententiam ferre nõ debet.*

Vnde Euaristus Papa ait:

Sententia non præcipitanter ferenda est.

CAN. XX.

DEus omnipotens, vt nos à præcipitandæ sententiæ prolatione compescęret, cùm omnia nuda & aperta sint oculis eius, mala tamẽ Sodomæ noluit audita iudicare prius, quã manifestè cognoscęret, quæ dicebantur. Vnde ipse ait: Descendam[c] & videbo vtrùm clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, an non est ita, vt sciam[d]. Deus omnipotens, cui nihil est absconditũ, sed ei omnia manifesta sunt antè, quàm fiant, non ideo hæc & alia multa, quæ ob prolixitatem capitulo non inseruimus, per se inquirere dignatus est: nõ quòd ea ignoraret, sed vt nobis exemplum daret, ne præcipites in discutiendis & iudicãdis negotijs essemus: et ne mala proximorum prius quisquam præsumar[e] credere, quam probare[f]: cuius exemplo monemur, ne ad proferẽdam sententiam vnquã præcipites simus, aut temerè, indiligentérque probata, indiscussa, quo quo modo[g] iudicemus, dicente veritatis voce: Nolite iudicare, & non iudicabimini. in quo etiã iudicio iudicaueritis, iudicabimini. & reliqua. Mala verò audita nullũ moueant: nec passim dicta absque certa probatione quisquam vnquã credat: sed antè audita[h] diligẽter inquirat[i]: nec præcipitãter quicquam agat aliquis. Si enim Deus cognitor omnium Sodomorum mala (quorum clamor ad cælum vsq; peruenerat) omnia sciens prius nec credere, nec iudicare voluit, quã ipse ea cũ fidelibus testibus diligenter inuestigans, quæ audierat opere comprobaret: nos, qui sumus homines & peccatores, quibus incognita sunt occulta iudicia Dei hoc præcauentes, nullũ ante veram iustámque probationem iudicare, aut damnare debemus, manifestè Paulo Apostolo dicente: Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo enim domino aut stat, aut cadit.

5 *Quando autem crimẽ notum est iudici & alijs, aliquando reus inficiatur factum: uelut si quis negaret se interfecisse eum, quẽ*

a Iudicis. Non sedentis pro tribunali. si enim pro tribunali sederet, & contingeret te aliquid ibi facere, posset te statim punire, ac si probaretur per testes coram eo. Melius enim probatur aliquid per ipsum factum, quam per testes. ff. de fer. l. ij in fine. & extra de appel. c. dilecti. & ff. de min. l. minor. & xxvij. quæst. i. nec aliqua. Sed pone quod reus neget aliquid esse notorium, numquid sufficiunt duo testes ad probandum aliqd & fama præbeant duos testes proba esse notorium? Sic, sicut duo possunt probare famam, vt extra de testi. c. tã literis. & per duos testes probatur, quod septem interrogati. fuerunt. C. de bon. quæ hac gl. posset. l. bonorum. & Bar. in i. j. per duos probatur. §. si qs ne- subscriptio trium, get. ff. quẽ vt C. de fide instrumẽt. & nes. C. de testi. l. testium. admo. test. mens. l. comparatio aperiã. in l. ij. C. de err. adu. & Ale. Argu. admonitionem debere præcedere in notoriis, vt xan. de I- mol. in l. dere in notoriis, vt bonorum. j. ea. q. vlti. c. vlti. C. de bo. xij q ij. c. indigne. po. secun- Ioannes.

b Correctionem.

c S Celus. Si tamen. xxj. dist. dũ tabu. Ad idẽ 2. Ixxxj. c. cleros.

d In duabus. Scisunt. ar. licet Thebergam re- pellendo, & Gualcõtra. xx- dradã sociãdo sibi. ij. q. iij. c. Referebat. Hi epiſcopi nõ fuerũt depositi. ppter publicam famam, sed si crimen suum, vt Fama so- xj. q. iij. c. Theula nõ suf- gualdum. sola enim ficit ad de fama nõ sufficit ad positionẽ. depositionẽ, vt ex tra de coha. cleri. c. tua. nec propter famam dicitur aliquid manifestũ, vt extra de confang. et affini. c. super eo. & in fama requiritur ordo iuris: vt 5. ea. cap. Deus. §. quando autem. distinct. si

ADDITIO.

Tamen Ioã. Fab. dicebat hoc esse, vbi per publicam famam aliqui condemnantur criminis euidentia suffragante. Archid.

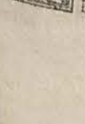

Vod autem. Hæc est differentia inter quæstionem istam & illam, quæ est j. ij. quæstione prima, capitulo, quia. Hic petitur restitutio in modum exceptionis: ibi in modum actionis.

e Antiquitus. Fructus. Percepto et percipiẽdos, vt extra de resti. spol. c. grauis. & restituendus est ad omnem causam, in qua esset, si non fuisset spoliatus. ff. de vi & vi arma. l. j. §. non solum.

f Ante litem contestatam. Ideo autem dicitur ante litem contestatam, Exceptio quia exceptio spoliationis est dilato tiõis est dilatoria: & sic est ante latoriam litẽ cõtestatã proponendã: tamen si vult directe agere de spoliatione, etiã post litem contesta tam hoc potest facere, vt extra de cau. possess. capitu. pastoralis.

g Restituat. Tamen si in modũ exceptionis probatur spoliatio, non ideo fit restitutio, vt extra de ordi. cog. cap. cum dilectus. Dico tamen decre. illam hic nõ habere locũ, quia vbi excipitur de spoliatione contra illum, qui crimen intendit, bene restituitur, si spoliationem probat, prout intelligo ista hæc iura: secus si vbi v- traq; quæstio est ci uilis, vt in illa de cre. c. cum dilectus. In hoc tamen cautus sis, quãdo aduersarius tuus conuenit te super re aliqua: si vis dicere te spoliatum esse eadem re, vtilius est tibi, vt directe petas restitutionem: quia si probas spolationem directe agendo, duo consequeris, & qd prius audieris, & quod restitueris, si prius probes restitutionem, licet aduersarius prius proposuerit actionem suam: vt extra circa spoliationem de restitutione spoliatorum, capitu. ex conquestione. Sed si de alio agit aduersarius, & tu super alio, dicis te spoliatum, vtilius est tibi, vt in modum exceptionis proponas spoliationem, si aduersarius te prævenit in querela. Nam si directe velles agere, prius audiretur aduersarius, quam tu, secus si excipiendo, vt extra de ordine cogni. c. cum dilectus.

Sanctus [illegible] quantũ [illegible] [illegible] [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

y Cũ dolus dedit causam cõtractui. Laurẽ. de quo no. extra de ẽpt. & vẽdi. c. iij. in fi. & vij. q. j. ca. suggestũ. i glos. vlti. Archid.

Spoliato à spoliatore nullum crimẽ potest obijci.

2 Sumpto arg. à con cõtrario ibi, nec respõdere cæteris. Alioqui delictum eius maneret impunitum, si de nullo crimine posset accusari ab aliquo. Ioan. Ego non credo quod in aliquo spoliator admittatur contra spoliatum, nisi prius facta restitutione, vt extra de ordi. cogni. c. cum dilectus. & vt dicitur in hac quæstione per totum. & j. iij. q. j. c. primo, secundo & tertio, vbi generaliter videtur dici, quod nullum crimen possit spoliato obijci. B.

Inermes nõ possunt inimicis resistere.

a NVllus episcoporum Ingenio. qui ergo dolo aliterius renuntiat, iuri suo restituendus est, sicut si esset violentiam passus: quia in hoc casu vim & fraudẽ æquiparat sibi canon. xv. quæst. vj c. j. & j. cau. pro xi. q. j. c. redintegranda. Ioan.

b IN scripturis vestris. Nec in aliquo iudicari. A spoliatore nullum potest obijci crimen spoliato, extra de restitut. spol. c. in literis. & cap. item cum quis. nisi suam prosequatur iniuriam, vel nisi sit tale crimen, ad quod quilibet admittatur, arg. ij. q. j. ca. in primis. Sed ab alio potest accusari de alijs criminibus, sed non de illo, pro quo est spoliatus, arg. v. q. j. c. si primates. à contrario sensu extra de appell. ca. ad hec respõdere. & c. ꝓposuit. Alioqui delictum eius maneret impunitum, si de nullo crimine posset accusari ab aliquo. Ioan. Ego non credo quod in aliquo spoliator admittatur contra spoliatum, nisi prius facta restitutione, vt extra de ordi. cogni. c. cum dilectus. & vt dicitur in hac quæstione per totum. & j. iij. q. j. c. primo, secundo & tertio, vbi generaliter videtur dici, quod nullum crimen possit spoliato obijci. B.

c NVllus potest. Omnia iura. etiã incorporalia, vt extra vt li te pendẽ. c. à memoria. d Et est ratio, qui inermes nõ possunt resistere inimicis, vt infra iij. qõ. ij. c. iij. & c. si quis episcopus. & etiam communio hominũ est restituenda, si est iniuste excommunicatus, vel suspensus. arg. j. q. v. c. super causa. in fine. quia verbum restituendi, plenam & perfectam habet significationem. argu. j. ca. proxi. & argu. extra vt lit. non contesta. c. accedens. in fi. ff. de vsur. l. videamus. §. in Fauiana.

d PRæceptum Ecclesias. extra de appella. c. qua vulgares & publicę præcipiunt, vt omnia sibi ablata restituantur ei, qui suis est rebus expoliatus.

Item Stephanus Papa.

Nullus debet accusari, dum sua rebus fuerit spoliatus.

CAN. III.

NVllus episcoporũ dum suis fuerit rebus expoliatus, debet accusari priusquam omnia ei, quæcunque ablata sunt quocunque ingenio a, legibus redintegrentur: ita vt omnes possessiones, atq; omnes fructus ante inceptam accusationem primates & synodus episcopo, de quo agitur, funditus restituant.

Item Eusebius fratribus constitutis per Alexandriam & Aegyptũ.

Nec conuocari ad synodum, nec in aliquo debet iudicari spoliatus.

CAN. IIII.

IN scripturis vestris reperimus quosdam episcopos vestris in partibus à proprijs ouibus accusatos: aliquos videlicet ex suspicione, & aliquos ex certa ratione. Et idcirco quosdam suis esse rebus expoliatos, quosdam verò à propria sede depulsos: quos sciatis nec ad synodum comprouincialem, nec ad generalẽ posse conuocari, nec in aliquo iudicari b antè, quàm cuncta, quæ eis ablata sunt, legibus potestati eorum redintegrentur.

Item Iulius Papa.

De eodem.

CAN. V.

NVllus põt cõuocari aut iudicari antè, quã omnia sibi ablata, et omnia iura c ei in integrũ restituãtur: quia non habet priuilegium quo possit exui iam nudatus.

Itẽ Zepherinus Papa.

De eodem.

CAN. VI.

PRæceptum ergo est in antiquis statutis, eiectos, atque suis rebus expoliatos ecclesias d proprias recipere, & primò sua omnia eis reddi, & demum si quis eos iustè accusare voluerit, æquo periculo facere: iudices esse decernentes, episcopos recta sapientes, & in ecclesia conuenientes, vbi testes e essent singulorum, qui oppressi videbantur: nec prius eos respondere, quam omnia sua eis & ecclesijs eorum legibus integerrimè restituantur.

QVAESTIO III.

1 ps. QVa autẽ f pœna feriendi sint, qui in accusatione deficiunt, canonum cẽsura diffinit. pœnã enim illati criminis cum dispendio existimatiõis excipiẽt.

a Nec conuocari. Ad synodum, vbi testes possunt haberi iij. q. ix. cap. hortamur. & extra de appell. c. ex parte. & extra de offic. iud. ordi. significauit. & xxxiij. q. ij. c. siue. Ioan.

b Testes. Argu. ibi causam tractandam, vbi testes fronte. j. xxiij. q. viij conuenior. extra de immu. eccle. c. j. & c. cum ecclesia.

c Nec iudicari. Nisi tamen ipso iure. sed per ea. quæ ibi notantur. Ioan.

d Ablata. Argu. extra de restitu. spol. c. si vero. & c. si rem. & ff. de rei vendi. l. si fundum. §. si ab eo. & ff. de publi. l. si seruum. §. si ab hostibus. & ff. de captiuis. l. j. & ff. de iure fisci. l. j. §. si quis. & ff. de iure. deli. l. j. extra de transact. c. fin. Dic quod pœna, quæ à lege statuitur, retractari non potest: quæ ab homine, bene potest. ff. de verbo. sig. l. penult.

e Testes. Argu. ibi causam tractandam, vbi testes possunt haberi iij. q. ix. cap. hortamur. & extra de appellat. c. ex parte. & extra de offic. iud. ordi. significauit. & xxxiij. q. ij. c. siue. Ioan.

f Quæ autem. Hæc quæstio diuiditur in quinque partes, in quarum prima probat tribus authoritatibus quod accusator ex culpa sua vehementer confundat: quòd deceptus promissione ab accusatione sui episcopi desistierit, tamen hanc ei culpam ignoscimus. Secunda ibi. Aliud. Tertia ibi, Sed aliud. Quarta ibi, Notãdũ est. Quinta ibi, Notandum quoque. Ioannes de Fan.

Accusator in quinque peccare potest, aut errore decipitur, quo aut temeritate seu calore iracundiæ ad accusandum impellitur, aut tergiuersatur. Sed in omnibus his casibus, si desistit impetrata abolitione quæque, non punitur, nec infamis est, vt C. de aboli. l. j. & ij. Itẽ si non impetrauit abolitionem, parcitur in duobus primis casibus, vt §. j. c. Euthemiũ. & notãdũ. secus si est vel calumniator, vel temerarius, vel tergiuersator. Calumniator tamen ad pœnam talionis, vt j. c. ij. & iij. Prætereà nemo potest nisi reprobatus accusare, & nisi ex ordinem publicum extra ordinem publicum accusare, & nisi ex ordinem publicum accusare, & nisi ex ordinem publicum accusare, & nisi ex

Omnis igitur, qui crimen obijcit, scribat se probaturū. Re uera ibi semper causa agatur, ubi crimē admittitur: & qui nō probauerit quod obiecerit, pœnā, quā intulerit, ipse patiatur.

Idem.

De ijs, qui accusationem deserunt, vt ecclesiasticos ordines accipiant.

CAN. VII.

EVphemium † atque Thomam, qui pro deserenda [a] accusatione episcopi sui sacros ordines acceperunt, eisdem ordinibus priuatos esse censemus, atque ita sicuti depositi sunt, volumus permanere.

Hinc colligitur clericorum infamiam [b] *per Romanum pontificem aboleri posse, contra illud Gelasij: Quanquam animas per pœnitentiam saluare possimus, infamiam tamen abolere non possumus, contra illud Stephani, qui cùm causas enumerasset, ex quibus infamia irrogatur, hos omnes (inquit) sub nota perpetuæ infamiæ ad pœnitentiam suscipimus. Vel non fiunt infames lege canonum omnes, quos leges seculi infames pronuntiāt: cùm Paulus diaconus, qui non impetrata abolitione ab accusatione destiterit, hac authoritate dignitatem officij sui recuperauit: quē Senatusconsultum Turpilianum infamem* [c] *pronuntiauit. Quod etiam de ea fateri cogimur, quæ intra tempus luctus nubit: cùm matrimonia hodie regantur iure poli, non iure fori: & iure poli mortuo uiro mulier soluta est à lege uiri: nubat si uult. Sed idem Stephanus econtra scribit dicens: Infames dicimus, quoscunque leges seculi infames pronuntiant. Sed illud* [d] *Gelasij & Stephani, quanquam animas, &c. sub nota perpetuæ infamiæ, &c. de illis intelligitur, quibus per iudicem ciuilem infamia irrogatur: quorum* [e] *sicut examinatio & castigatio, ita & in integrum restitutio non nisi ad ciuilem* [f] *iudicem spectat. De ea uerò, quæ intra tempus luctus nubit, non est contrarium ei quod Stephanus ait: Infames dicimus, &c. cùm enim leges seculi præcipuè in matrimonijs sacros canones sequi* [g] *non dedignentur, non uidentur pronuntiare infamem eam, quæ apostolica & canonica authoritate non illicitè nubit.*

4 *Notandum est quoque quòd aliud est cum aliquē pœnituerit criminaliter accusasse, et inscriptionem fecisse, si ab innocente* [h] *fuerit absolutus: aliud, si pecuniam à nocente acceperit, ut à probatiōe eius, quod obiecerat, desistat.*

Vnde in libro capitulorum clxxv. capitulo legitur.

De eo, quem pœnitet criminaliter accusasse.

CAN. VIII.

SI quem pœnituerit [i] accusasse criminaliter, et inscriptionē [k] fecisse de eo, qd probare nō potuerit, si cū accusato innocente conuenerit, [l] inuicē se absoluāt.

a Euphemium. Pro deferenda. Qui ex pacto destitit, fortius incidit in Turpilianū quā alter: quia etiā fœmina in hoc casu incidit, quæ alias nō incideret: vt C. ad Turpil. l. si fœmina. ff. ad Turpil. l. mulier.

b Infamiam. nō facti, [1] sed iuris. Sed videtur quod pōt: vt infra vj q̄. j. c. illi. contra. extra de simo. c. ex diligenti. j. xv. q. vj. c. authoritatē. s. j. q. j. capi. ventum: contra. vel supple non possumus, nisi post pœnitentiam: vt j. proxi. cau. q. iiij. c. consanguineorum. vel non possumus per pœnitentiā, sed per in integrum restitutionem. Vnde bene cōcedo, quod eps possit tollere infamiam in omni crimine, in quo potest dispēsare. nam et senatus tollit infamiam: vt ff. de postul. l. j. §. de qua. & ecclesia cōparatur senatui: vt j. xvj. quæst. j. c. ecclesia.

c Infamem. id est, infamādum per sententiam, non ipso iure: vt ff. ex qbus causis infa. irrog. l. athletas. licet M. hic notauerit. Hic fateor plane te mētitum Gratiane. qui em citra abolitionem destitit, nō infamatur, sed punitur [2] in quinq. lib. auri: vt ff. de præuari. l. iij. §. vlti. sed tantum per sententiam infamatur: vt C. ad Turpil. l. ij.

d Sed illud. suæ solutioni obijcit qd est vj. q. j. cap. infames.

e Quorum. extra qui filij sint legiti. per venerabilem. contra.

f Non nisi ad ciuilem. nisi velis dicere, quod reges iurisdictionē habeant à papa.

g Sequi. in authē. vt cleri. apud proprios episcopos. §. penulti. collatione sexta.

Notandum. Hęc est quarta pars huius quæstionis, in qua dicitur quod si quē pœnituerit aliquē accusasse, ante litis cōtestationem, potest desistere. et hoc probat per quandā legem Lombardā. Ioan. de Fant.

h Si ab innocente. & voluntate iudicis: vt C. de abo. l. j. & vltima.

SI quem pœnituerit. CASVS. Si quem pœnituerit innocētem criminaliter accusasse, & cum eo cōuenerit, ad inuicem se absoluant. Si autem nocentem accusabat, & per obreptionem, id est, deceptionem accepta pecunia ab accusatione desistit, statuta pœna punietur.

i Pœnituerit. Dū tamen non accusauerit [3] fallaciter: vt C. de aboli. l. fallaciter.

k Et inscriptionem. Nam ante inscriptionem potest desistere. ff. ad Turpil. l. quæsitum. & extra de accusa. c. licet. in fine.

l Cōuenerit. Imo etiam eo inuito intra triginta dies potest, nisi reus iam sit passus aliquam iniuriam: vt C. de aboli. l. fallaciter.

Legibus.

1 Cōcor. l. in bello. §. factæ. ff. de capt. & l. j. C. de sentē. pas. & l. j. §. de qua. ff. de postul.

† Alias, Euthemium, siue enthemium.

Infamiā tollit episcopus.

Versus.

2 De hoc legitur & not. j. ead. præuaricatione. ver. si quis autem. et j. e. si quē. dic vt ibi. Archidia.

3 Imo [illegible] debuit [illegible]

Si verò iudex eum, qui accusatus est, criminosum esse cognouerit, & inter reum & accusatorem per obreptionē conuenerit de colludio, pœnam accipiat legibus. [a] constitutam.

5 *Notandum quoque est, quòd sicut Digesto. libr. xlviij. legitur, titulo de abolitionibus criminum:*

Accusatorum temeritas tribus modis detegitur: aut enim calumniantur, aut præuaricantur, aut tergiuersantur. Calumniari [b] est falsa crimina scienter intendere. Præuaricari est vera crimina [c] abscondere. Tergiuersari est in vniuersum ab accusatione desistere. Calumniatoribus pœna legitimè † irrogatur. Sed non vtique qui non probat quod intendit, protinus calumniari videtur. Nam eius rei inquisitio arbitrio cognoscētis cōmittit, q reo absoluto [d], de accusatoris incipit cōsilio quærere, qua mēte [e] ductus ad accusationem processit. & si quidem iustum eius errorem repererit, absoluit eum. Si verò in euidenti calumnia eum deprehenderit, legitimam pœnam ei irrogat. quorum alterutrum etiam ipsis verbis pronuntiationis manifestatur. Nam si quidem ita pronuntiauerit, non probasti: pepercit ei. Sin autem pronuntiauerit, calumniatus es: condemnauit eū. Et quamuis nihil de pœna subiecerit, tamen legis [f] potestas aduersus eum exercebitur. Nam facti quidem quæstio in arbitrio [g] est iudicantis: pœnæ verò persecutio nō eius voluntati [h] mandatur, sed legis authoritati reseruatur. Si autem interloquendo dixerit, Titius temerè accusasse videtur, non calumniatorem pronuntiauit. Temeritas enim facilitatis veniam continet: & incōsultus [i] calor, calūniæ vitio caret: et ob hoc nullam pœnam huic irrogari oportet.

Vlpianus libro quadragesimoseptimo, titulo, de præuaric.

Prævaricator est quasi varicator, qui diuersam partem adiuuat prodita causa sua. Quod nomen Labeo à varia certatione tractum ait. nam qui præuaricatur, ex vtraque parte consistit, quinimo [k] ex altera. Is autē præuaricator propriè dicitur, qui publico iudicio accusauerit. Cæterùm aduocatus nō propriè præuaricator dicitur. Quid igitur de eo fiet? Siue priuato iudicio, siue publico præuaricatus sit, hoc est pro-

a Legibus. Pœna lx. solidorum, vt est in Lombardā. nam secundum legem Lombardam, qui desistit ab accusatione criminis, condemnatur in lx. solidis. Sed secundum legem Romanam qui desistit ab accusatione publici criminis, punitur in quinque libras auri. ff. de præuarica. l. iij. & hanc pœnam nemo prestat, nisi qui desistit à publico crimine. ff. ad Turpil. l. si quis. §. si stellionatus [1]. sed qui desistit ab accusatione priuati criminis, infamis est, & extra ordinem arbitrio iudicis punitur. vt ff. ad Turpil. & in priuatis. & C. eo. l. ij. Sed si accusator absens est, & citatus noluerit procedere in accusatione, tunc grauius punitur, quam pœna quinque lib. auri, vt ff. de pœn. absentem. §. ij. Ioan.

Notandum. Hæc est quinta pars quæstionis, in qua facit differentiam inter calumniatorem, & tergiuersatorē, & præuaricatorem. Ioan. de Fant.

b Calumniari. Imo sic videt quod calumnietur, vt s. ea. q. proxi. qui nō probauerit. Sed intellige i his [2], quos non excusat necessitas, vel pietatis officiū, & criminis enormitas, & iustus dolor. C. de adulter. quamuis. C. qui ac. non possunt. l. ij. & C. de fal. mone. l. j. & C. de calum. l. ij.

c Crimina. Id est, probationes.

d Absoluto. i. absoluēdo [3], ne sit cōtra C. de calum. l. j. Vel dic absoluto quo ad animum, vt ff. de ver. sig. fugitiuus. Vel dic qd si iudex officio suo vult punire calumniantem, hoc faciat ante sententiam absolutionis: vt C. de calum. l. j. sed aliquo accusante ipm de calumnia q̄nq; potest vel idem iudex, vel alius. C. de aduoc. diuer. iud. l. j. & ff. ad Turp. l. j. in prin.

e Qua mente. i. quo animo venit ad accusandum.

f Legis. Forte secundū distinctionem, quæ est ff. de pœn. absentem. in fine.

g Arbitrio. i. inquisitione.

h Voluntati. Vt j. iij. q. vij. iudicet. C. de pœ. si operis. C. ad l. Iul. de vi pub. seruos. in fi. & ff. ad Turp. l. j. in princ. Sed contra. C. de infa. & si seuerior. xlv. distin. omnis qui contra. & j. xxiij. q. v. c. j. contra de pœn. distin. j c. pœnæ. In omnib' istis contrarijs dicitur quod iudex potest moderari pœnam. Quidā dicūt istud loqui de ordinarijs pœnis, illud de extraordinarijs. Sed hoc nihil est, quia in illo cap. circūcelliones. xxiij. quęstio. v. c. j. loquitur de ordinario crimine, scilicet homicidio. Sed dic quod ex causa & persona, & ætate, & ratione scandali potest iudex arctare, vel ampliare pœnam. Ex causa, vt quinq. distinct. vt constitueretur. & ff. de pœ. aut facta. §. vlt. Ex persona, xxiiij. q. j. qui contra. & ff. de pœ. capitaliū. §. vlti. vbi dicitur maiores puniri minori supplicio, & seuerius seruos, q̄ liberos: famosos, quā integri stat'. Ætate. lxxxvj. distinctio. tanta nequitia. Ratione scandali, vt s. quæstione j. in primis. Vel dic, nō potest sine causæ cognitione, sed cum causæ cognitione potest. Vel dic, non potest post sententiam: sed ante potest, vel in sententia. C. de pœ. l. pœnam. vbi dicitur, sua dicta præsidi reuocare non licet. ff. de re iudic. cum quærebatur.

i Et inconsultus. Argumentum non esse imputandum quod fit cum impetu mentis, vt s. ea. si quis iratus. C. si qs imperatori maledi. l. vna. contra. infra. xvij. quæst. iiij. sunt qui opes. & extra de cler. maled. innotuit [4].

k Quinimo Correctiue ponitur. sic ff. de hæredibus instituen. si ita fuerit. scriptum. alias pro vel, ponitur. C. de sacrosanct. eccle. iubemus. §. œconomus. nō proprie, sed abusiue.

Accusationem deserens qualiter punitur.

1 Adde vsque ad quod tempus desistere licet ab accusa. sine pœna no. Bar. in l. quæsitū. ff. ad Turpilia.

† Alias, lege Rhemia.

2 Scilicet quod non prinus videntur calumniari. P.

3 Adde qualiter proprie capiatur hæc dictio absolutus, & absoluo in l. in cōtraria. ff. de vsur. & in l. j. ff. ad Turpil.

Iudex pœnam arctare, & ampliare potest.

4 Ibi exponitur temeritate, id est, pertinacia secūdū oēs: alias obtinet quod hic dicit. De hoc dicitur extra de cō. uer. cōiu. dudū. Archidia. Quinimo dupliciter ponitur.

Prodide

Universidad de Deusto Biblioteca

a Prodiderit causam. Vel qui reuelat secreta causæ aduersario, vt ff. de re militari. omne. §. exploratores.
b Sciendum. Lex secunda.
c Accusator. Hæc est lex quinta.
d In omnibus. Scias quod in omni crimine capitali quod irrogat pœnam sanguinis, licet transigi, præterquam in crimine adulterij. Sed in alijs capitalibus, quæ non irrogant pœnam sanguinis, non licet transigi, nisi in crimine falsi, vt C. de transac. l. transigere. sed in priuatis criminibus non inuenio prohibitum, quin possit transigi. Sed videtur quod secūdum canones non possit transigi super aliquo crimine: quia secundum canones nullū crimen irrogat pœnam sanguinis. xxiij. quæstione viij. his à quibus. Et ita super publico crimine nō licet transigi. Item nec super priuato, quia secū dum canones omē crimen publicum est[1]. In causa ciuili licet quandocunq; ab accusatione desistere, etiam sine iudicis authoritate, siue pecunia accepta, siue gratis: nisi sit actio famosa, vbi requiritur iudicis authoritas. ff. de ijs, qui no. infa. l. fur. §. pactus. & §. qui iussu. In causa criminali ante inscriptionem semper potest recedere, dum tamen gratis fiat. ff. ad Turpil. mulier. & l. quæsitum. & extra de accu. licet sed postea non licet, nisi iudicis authoritate, & rei consensu, si reus fuerit aliqua tormenta passus. Sed si non fuerit aliquid passus, tunc vsque ad triginta dies potest accusator eo inuito deserere accusationem. C. de abolition. l. prima, secunda & vltima. secundum canones forte non licet recedere ab accusatione pro pecunia, nec transigi: quia omne crimen videtur secundum canones esse publicum, vt hic, & extra de collusio. deteg. capitulo primo, & secundo. Argumentum, tamen est quod possit authoritate iudicis. v. quæstione secunda. si primates. & extra de officio archidiaconi. ea quæ. parte decisa. contra supra xc. distinctione. dissidentes. argumen. contra. secunda, quæstione septima. quapropter[2]. extra de simonia. nemo. Sed in causa spirituali nullo modo licet pecunia accepta desistere: quia in ea non licet transigi pro pecunia. extra de rerum permutatio. capitulo finali.
e Delatorem. Id est, accusatorem. punitur enim talis in quinque libr. auri. ff. ad Turpil. l. & in priuatis. ff. de præuarica. l. iij. ff. ad Turpil. l. j. §. abolitio.
f Priuatim. Id est, priuata.
g Demandare. ff. de regulis iuris. omnia quæ.
h Singulorum. Sic extra de sent. excommunica. officij. & ff. de app. cum in vna. ff. de oper. noui nuntia. hoc [illegible] de pupillo. §. si plu rum [illegible] accusatoribus.
i Animum. Præ fraudulenter [illegible] sumitur deposuisse [illegible] quia tempore statuto [illegible] to non procedit ad [illegible] accusationem [illegible] extra qui mat. ac [illegible] cusa. possunt. cum in tua. & C. qui accusare nō possunt. si ea. nisi cum est protestatus, vel cū biennium est elapsum: vt C. vt intra certum tempus criminalis quæstio. l. vltima.
k Abolitio. Hic fuit deceptus Gratianus ex eo quod legem istam reperit infertam in titulo illo: quam nō alia de causa iurisperitus ibi inseruit, nisi propter similitudinē: quia sicut abolitio infamiam non tollit, sic indulgentia pœnam.
l Notat. s. prima [illegible] quæstio. prima. [illegible] tum. & supra ea. [illegible] hinc colligitur [illegible]
m Et omnibus cæteris. Argumentum, quod rescriptum principis est latissime interpretandum, vt xij. quæstione [illegible] & extra de [illegible] da. capitu. episcopus. §. qui manumittitur. & extra de donatio. cum dilecti. in fine. Fallit hoc nam licet mulier restituatur famæ, quæ nubit infra tempus luctus, tamen semissem bonorum tenetur dare filijs prioris matrimonij. C. ad Tertullianum. si qua mulier. [illegible] forte hoc falsum est secundum ius canonicum: cum [illegible] mulier, quæ nubit intra tempus luctus, non [illegible] aliqua infamia & in hoc leges non dedignantur sacros canones imitari, vt extra de secund. nupt. capitulo penultimo. & fin. nec canon aliquam pœnam imponit sic nubenti. Ioannes. Et sic non punitur aliqua pœna ex eo, quod nubit intra tempus luctus.

Transigi licet in aliquibus criminibus.

1 Vt colligitur ex canone, vj. qō. j. infames. vt ibi not. & in seq.

2 Dic ꝙ propria pars est vera: & hoc ca. quapropter intelligitur in causa denunciationis, vbi delinquens pœnitere nō vult. non ob. extra de collu. ca. ij. quia locum habet postꝗ de crimine cōstat: qd' vndecūꝗ claruerit, est puniendum. xxiiij. qō. iij. ecce. secundū Tan.

diderit causam[a] suam, hic extra ordinem solet puniri. Sciendum[b] est, quòd hodie his, qui præuaricati sunt, pœna iniungitur extraordinaria. & infrà. Accusator[c] de præuaricatione conuictus, postea non accuset ex lege. & infrà. In omnibus[d] causis (præterquam in sanguine) qui delatorem[e] corrumpit, ex senatusconsulto Turpiliano pro conuicto habetur. & infra libro quadragesimo octauo, titulo de abolitionibus criminum.

Præuaricatorem esse eum ostendimus, qui colludit cum reo, eò ꝙ proprias quidem probationes dissimularet, falsas verò excusationes admitteret. Si quis autem ab accusatione citra abolitionem destiterit, punitur. Abolitio priuatim[f] à præsidibus postulari ac impetrari solet: item ꝑ tribunali: non de plano: nec præses hanc cognitionem alteri demandare[g] potest. Si plura crimina idem eidem intulerit, singulorum[h] debet abolitionē petere. Alioqui, put quid admiserit, eius noīe senatusconsulti pœnā patietᷣ. Et titulo eo. Destitisse eū accipimus, q in totū animum[i] agendi deposuit. Non qui distulerit accusationē, sed qui permissu Imperatoris ab accusatione destitit, impunitus est. Abolitio[k] enim pœnam remittit[†], infamiam non tollit.

Vnde Imperatores Valentinus & Valerius nono lib. C. e. tit. de generali abolitione, dixisse leguntur:

Indulgētia, patres conscripti, quos liberat à pœna, notat[l]: nec infamiā criminis tollit, sed pœnæ gratiā facit. Si autē restituo te ī integrū, princeps dixerit: infamiam tollit.

Vnde in eodem libro, titulo, de sententiam passis, & restitutis, cuidam deportato in insulam Imperat. Anton. dixisse legitur:

Restituo te in integrum prouinciæ tuæ, & adiecit: Vt autem scias, quid sit in integrum restituere: honoribus & ordini tuo & omnibus cæteris[m] te restituo.

Deficien

DEficientibus. Hæc quæstio diuiditur in quatuor partes. In prima parte probat per quatuor authoritates sanctorum, quod sacerdotes ex leui causa iurare non debent. Secunda ibi, Verum. Tertia ibi, Iuramento. Quarta ibi, Sed quælibet. Ioan. de Fantu. & potest supaddi quinta ibi, Contra in concilio. Archi.
a Cogendus. Primo probat, quod non sit cogēdus clericus ad purgationem, quia clerici non debent iurare. Sed not. ꝙ vulgaris expurgatio ꝓhibetur: quia fabricante diabolo est inuenta: vt j. ea. ca. Mennam. Et contraria c. sunt abrogata, cum sint contra præceptum domini: Non tētabis dñm Deum tuum. Canonica purgatio indicitur cum deficiente accusatore reus laborat infamia, alias nō[1]: vt vj q. v. quod autē. Fama aūt orta à detractoribus vel malis non inducit purgationē: vt xj. q. iij. in cunctis. Itē nec orta ab inimicis, extra de purg. can. cū i iuuētute.[1] sed sola illa, ꝗ ex probabili præsumptione est orta. quidam tamen dicunt, quod vndecunque sit orta, inducit purgationē, arg. extra de accus. accedens. Sequitur videre quota manu sit expurgatio facienda. eps xij. sacerdotes. vij. diaconus tertia sui ordinis: vt j. ead. si legitimi. & c. presbyter. & c. oibus. Subdiaconus, vel inferior potest sola manu. nam à solo episcopo iudicari potest in crimine. xv. q. vij. c. felix. Hodie sunt arbitrariæ expurgationes: vt j. ea. c. omnibus. Expurgatio fiet publice coram omnibus, si est publice infamatus. j. ea. c. presbyter si à plebe. si apud clerum, tunc tantum priuatim. j. xv. q. v. c. j. Ioan.
b Non cogitur. vt j. vj q. v. c. j. & vlti. nisi in casibus. v. l. cum quis possidet pro hærede vel pro possessore: vt C. de peti. hære. l. cogi. & etiam fundata intentione actoris: vt C. de prob. l. fin. Et cum aliquid possidetur cōtra ius cōmune. 100. dist. c. contra morem. Et cum iam est præsumptio contra eū. C. de fur. l. ciuile. Et cū potest probari, ꝙ quādoꝗ alieno nomine possederit, extra de præscrip. si diligenti. C. de præsc. xxx. ann. l. male. Item & in sexto casu, cū ordinatus[3] ministrat: vt j. ea. q. j. c. legū. & extra de appel. c. personas. alias semper obtinet quod hic dicitᷣ: vt C. de rei vendi. l. vlti. & ff. vti poss. l. iusta.
c SAcramētum. scilicet incautum.
d Hactenus. Vt C. de epis. & cler. l. cū clericis. et xxij. q. v. c. vlti. Sed forte hoc obtinet in sacramēto calumniæ, qd clerici p se prohibētur præstare, sed per aliū possunt: vt extra de iura. cal. c. j. & ij. sed ca. in pertractādis. contra. Iurāt tamē pro recta fide, pro obedientia & pro pace, & pro indēnitate ecclesiæ. extra de elec. significasti. vltra medium. xxviij. dist. de Syracusanæ. & cū quis absoluiᷣ ab excōmunicatiōe: vt extra de sen. excom. cap. nuper.
e SI quis. Præcipiente. Sed quare hic actor nō sequitur forum rei, contra id xj. qō. j. experientiæ. & C. de iurisdi. om. iud. l. iuris ordinē? Sed dic quod loquitur secūdum ea tempora,[4] quando omnes causæ determinabantur ab ecclesia: vt xj. q. j. c. relatū. & q. iij. cum apud. Vel loquitur secundum consuetudinē quorundam, extra de foro cōpe. quod clericis. alias, si clericus.
f Consecrationē. Imo sufficit siue ꝑ salutem, siue per aliquid aliud iuretur. xxij. quęstione quinta, cap. ij. & ff de iureiuran. l. non erit ratum. Sic ergo aliquis potest se obligare sub pœna ordinis sui: vt j quæstione vij. capi. quoties. & etiam sub pœna anathematis, vt ibi dicitur. Sed nunquid ille, qui obligat se sub pœna ordinis vel beneficij, est priuandus ordine vel beneficio, si non sit verum illud, ad quod se obligat? Sic. extra de electione. capitu. cum dilectus. in fine.
Verum. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua probatur contrarium eius, quod præmissum est, scilicet, quod ex causa iusta sacerdotes possunt iurare. Ioan.

Purgatio est duplex.

1 De hoc j. ea. c. oibus. in gl. aut ꝑ, &c. ibi videas. sed hoc dictum hic approbat Lau. & ꝑ idē c. Sed arg. cōtra j. ea. si legitimi. & ibi dicā. Archi.

2 Alias. c. penul.

† [redacted]

Possessor titulū probare debet in quinꝗ casibus.

3 Id est, si is qui dicit se ordinatū ministrat sacramenta in aliqua ecclesia secū dum Ioā. de Fant.

Clerici quū que licite iurant.

† Cōcor. tex. in l. j. C. de vet. iur. enucl. et in auth. de mona. §. j. coll. j.

4 Quādo presbyteri iudices negotiorū esse mādati sunt. xcv. dist. ecce. secundum Baz. Matt. 5. f

Obligare se potest aliquis sub pœna beneficij.

QVAESTIO V.

DEficientibus verò accusatoribus reus non uidetur esse cogendus[a] ad purgationem. Sicut enim possessor deficiente actore titulum suæ possessionis probare non cogitur: [b]ita qui impetitur, ad innocentiam suam purgandam cogendus esse non creditur. Authoritate quoque papæ Cornelij & Triburiēsis cōcilij sacerdotes iurare prohibētur, nisi pro recta fide.

Ait enim Cornelius:

Iuramentum à sacerdotibus non est exigendum.

CAN. I.

SAcramentum[c] hactenus[d] à summis sacerdotibus, [†]vel reliquis exigi, nisi pro recta fide minimè cognouimus: nec nisi sponte eos iurasse reperimus.

Item.

De eodem.

CAN. II.

NOs sanctorum sequentes Apostolorum eorumq; successorum iura firmamus, & sacramenta incauta fieri prohibemus.

Item.

CAN. III.

NOs sacramentum ab episcopis nescimus oblatum: nec vnquā fieri debet, nisi pro recta fide.

Item ex concilio Triburiensi.

Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum querimoniā habeat, episcopo præcipiente terminetur.

CAN. IIII.

SI quis presbyter contra laicum, vel laicus cōtra presbyterū aliquā habet querimoniæ controuersiā, episcopo præcipiente[e] sine personarū acceptione finiatur. [†]laicus ꝑ iuramētū (si necesse sit) se expurget: presbyter verò vice iuramēti per sanctam cōsecrationē[f] interrogetur, qa sacerdotes ex leui causa iurare non debent. Manus enim, per quam corpus & sanguis Christi conficitur, iuramēto polluetur? Absit: cùm dñs in Euāgelio discipulis suis (quorū vicem nos indigni in sancta gerimus ecclesia) dicat: Nolite omnino iurare. sit autem sermo vester, est, est: & nō, nō: qđ autē his abundantius est, à malo est.

2 *Verū his authoritatibus non omnimodo iuramenta*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan.de Fantu. & hoc.pbat per xiiij. authoritates sanctorum patrum. Ioannes.

a PResbyter. Iusiurandū. infra vj.q.vltri.ca. vlt.cōtra. Sed hic, qñ infamat: ibi qñ non infamatur.

b In medio. infra xv.q.v.c.j.contra. Sed illud verū est, cum non est publice infamatus. sic xxiij.dist.c.illud.

c HAbet. Proprium. Ex abundanti fiunt ali qua ad superādam hominum malitiā: vt C.de iudi. auth. iubemus. xj.qō.iiij. inter verba. extra de elec bonæ. extra de dolo & contuma.cum olim. & quæ abundant, nō solent vitiare contractum.ff.de regu. iur.l.non solent. & ff.de verb. oblig.l. quæ extrinsecus. Sed quare dicit ex abundanti? Dicunt qdā, quod ita exilis. i. leuis vel modica fuit infamia, quod nec erat necessaria expurgatio. Certè secundū hoc non debuisset facta fuisse inquisitio: quia inquisitio nō est faciēda, nisi ita publica sit infamia, quod vlterius sine scandalo non possit tolerari: vt extra de accu.qualiter. Melius dicas quod iste nō tenebat expurgare se. Nam cū inquisitio præcedit expurgationem, si testes per quos fit inquisitio dicūt ipsum reum, statim punitur, nec auditur expurgatio sua. sed si semiplenè probant, tūc indicitur expurgatio, vt extra de purga.can.inter. Sed si per dicta testiū nulla est suspicio contra ipsum, tunc nō est onerandus expurgatione, vt hic. Sed quid si infamatus vult expurgare se, iudex autē vult inquirere de fama eius? Videf quod iudex potius inquirere possit, vt hic, & extra eod. c.inter. Sed cōtra, illud est ordinariū, quod infamatus se expurget: ergo beneficiū illud non est ei auferendum. ‡. eadē. j. xxxvij. quæst.j cap.multi, dist.de hiis circa finē. Sel dic, quod episcopus si vult potest inquirere: quia crimen quādoqp per inquisitionem reuelatum, quod per purgationem occultat. Sol. si infamia orta est contra eum, iudex inquirere pōt, extra de accuf.c qualiter.

Inquisitio quādo fieri debet.

Inquisitio an possit fieri cōtra volentē se purgare.

prohibentur fieri à sacerdotibus: sed tantùm incauta, & ea quæ pro qualibet causa temporali iudicio offeruntur. cùm autem populari infamia sacerdotes opprimūtur, tunc ad innocentiæ suæ assertionem iuramenta debent offerre.

Vnde Greg. papa dit: Sacerdos si à populo fuerit accusatus, iuramento innocentiam suam affirmet.

CAN. V.

PResbyter vel quilibet sacerdos si à populo accusatus fuerit, & certi testes inuenti non fuerint, qui criminis illati veritatem dicant, iusiurandum a in medio b faciat: & illum testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda et aperta sunt ofa.

Item ex registro Grego. ad Iustinum Imperatorem, cap.vij.

De Leone episcopo, quem beatus Gregorius purgationem præbere fecit.

CAN. VI.

c HAbet hoc ꝓpriū antiqui hostis inuidia, vt quos improborū actuū ꝓpetratione (Deo sibi resistente) dēiecere nō valet, opinionem eorū falsa ad præsens simulādo dilaceret. Quoniā igitur quædam contra sacerdotale propositū de Leone fratre & coēpisco po nostro siniſter rumor aſperſerat, vtrū vera eſſent, diſtricta diutius fecimus inquiſitione perquiri, & nullam in eo de his, quæ fuerant dicta, culpam inuenimus. Sed ne quid videretur omiſſum, quod noſtro poteſſet cordi manere ambiguum, ad beati Petri ſacratiſsimum corpus di ſtricta eum ex abundanti fecimus ſacramenta præbere: quibus præſtitis magna ſumus exultatione gauiſi, quòd huiuſmodi innocentia eius euidenter enituit: pro qua re gloriæ veſtræ prædictum virum cū omni charitate ſuſcipiat, & reuerentiam ei, qualem ſacerdotem decet, exhibeat: nec aliqua cordibus remaneat de his, quæ iam ſunt purgata, dubietas. d Et ita ſuprà dicto vos epiſcopo deuotiſsimè oporteat in omnibus adhærere: vt congruè, decenterq; Deum in eius perſona videamini (cuius eſt miniſter) honorare.

Item ex eodem, ad Brunichildam reginā Francorum, cap.cccxxxij.

Quomodo beatus Gregorius Mennam episcopum iuramento purgari fecit.

CAN. VII.

MEnnam verò reuerendiſimū fratrem & coēpiſcopū noſtrum, poſtquā ea, quæ de eo dicta ſunt, requirentes in nullo inuenimus eſſe culpabilem, qui inſuper ad ſacratiſsimū corpus beati Petri Apoſtoli ſub iureiurando ſatisfaciens ab his, quæ obiecta fuerant eius opinioni, ſe demonſtrauit alienum: reuerti illum purgatum, abſolutúmque permiſimus. Quia ſicut dignum erat, vt ſi in aliquo reus exiſteret, culpam in eo canonicè puniremus: ita dignum nō fuit, vt eum adiuuante innocētia diutius retinere, vel affligere in aliquo deberemus. Pur-

1 Hoc dicebat L. & est ſen ſus, qa de ſtitit accu ſator.

a Ceſſauerit. Si dicas quod verbum hoc ceſſauerit, ſit præteriti ² temporis, non procedit obiectio. vel ſecundum H. cum quis expurgatur non præcedente accuſatione, tunc poſt purgationē bene admittitur accuſator: ſecus ſi præceſſerit accuſatio. vel dic, quod ſi accuſatore abſente & non citato audita eſt expurgatio, idem accuſator poteſt eum denuo accuſare: vt C.de accuſ.l.iiij. ſecus ſi eo præſente. Vel loqui ² cum ſuam iniuria. Scilicet lex proxi mē alleg. Vel ignorabat accuſationem ab alio inſtitutam. ff. de preſcr. gur. v. q. j. quidam.

b Arbitrio. Delegatur hic laico ſpirituale negotiū. ſic ‡.xxxj.dist.c. præter hoc. §. verū. Fuit Papa quā tamen hic nimiū papa doqp nimi um papa- liter diſpē ſat.

‡ ‡.lxiij. dist.c.Salo nitanæ.

3 Poteſt dici ſecun dum Ioā. quod hoc ideo fuit, vt ſatisfactio eius eſſet clarior ap pareret. ar gu. v. q. j. quidam.

4 Adde ad hoc gl. ibi Bar. in leg. aut tus ſub conditione, priuati. & l.mulier. ff. ad Ter tull. not. in leg. j. C. ſi pertit. ff. de iudic. & acc. mor. c.

5 Propter quā nō in fuit licet per ſe ſit inua nitanæ.

a Cessauerit. Si dicas quod verbum hoc ceſſauerit, ſit præteriti ² temporis, non procedit obiectio. vel ſecundum L. cundum H. cum quis expurgatur non præcedente accuſatione, tunc poſt purgationē bene admittitur accuſator: ſecus ſi præceſſerit accuſatio. vel dic, quod ſi accuſatore abſente & non citato audita eſt expurgatio, idem accuſator poteſt eum denuo accuſare: vt C.de accuſ.l.iiij. ſecus ſi eo præſente. Vel loqui ² cum ſuam iniuria. Scilicet lex proxi mē alleg. Vel ignorabat accuſationem ab alio inſtitutam. ff. de preſcr. gur. v. q. j. quidam.

b Arbitrio. Delegatur hic laico ſpirituale negotiū. ſic ‡.xxxj.dist.c. præter hoc. §. verū. Fuit Papa quā tamen hic nimiū papa doqp nimi um papa- liter diſpē ſat.

‡ ‡.lxiij. dist.c.Salo nitanæ.

3 Poteſt dici ſecun dum Ioā. quod hoc ideo fuit, vt ſatisfactio eius eſſet clarior ap pareret. ar gu. v. q. j. quidam.

4 Adde ad hoc gl. ibi Bar. in leg. aut tus ſub conditione, priuati. & l.mulier. ff. ad Ter tull. not. in leg. j. C. ſi pertit. ff. de iudic. & acc. mor. c.

5 Propter quā nō in fuit conſecratus: propter quod à papa fuit excommu quā nō in fuit conſecratus: propter quod à papa fuit excommunicatus, & poſtea miſſam celebrauit, ſimiliter impoſuit. c. ſalonitanæ. Respondeꝛit. Exilis enim hæc fuit infamia ſ: & ideo vnius iuramentum admittitur. Sed quæro an ei ſoli ſit credendū? Poenitentiam. Sed quæro an ei ſoli ſit credendū? De hoc videtur quod ſic: quia in nullius vergit præiudicium. ſic j.de conſec. diſtiū. iiij. placuit.

De Maximo Salonitano episcopo, qui ſacramento ſeipſum purgauit.

CAN. VIII.

QVantò à nobis c creditur, & neceſſarias vides tibi cauſas iniungi, tantò ſtrenuum deberes te & ſolicitum exhibere. Proindeſi Maximus Salonitanus præſtito ſacramento firmauerit ſe ſimoniaca hæreſi non teneri, atque de aliȝs ante corpus ſancti Apollinaris tantummodo requiſitus innoxium ſe eſſe reſponderit d: & de inobedientia ſua (ſicut deputauimus) egerit pœnitētiam e: volumus

6 Epiſtolam. Ergo quis poteſt abſolui per literas & excommunicari, vt extra de ſimo. accuſatum. & ‡. quæſtio. j. de manifeſta. Quid ſi moreretur prius, quam literæ peruenirent ad ipſum? Tunc dicam eum hoc no. in abſoluendum poſt mortem: vt extra de ſenten. ex. l. ſeruū. §. commu. à nobis. & publice. ff. eſt argu. quod tunc de procu. demum ſit quis ex- & in l. abcommunicatus, vel ſentem. C. abſolutus literis re- de accuceptis, argu. iiij. quæſtione v. quiſquis. & extra de appella tio. ſuper eo. in fin. & ſupra diſtinctio. iiij. leges. argu. contra ff. ſi certum pet. eius qui in prouincia. ibi, ſtatus ſui ignarus. Sed diſtingue, vt ff. de acquir. poſſeſsio. qui abſen ti. vbi dicitur quod ſi quis manumittit abſentem, refert an velit eum eſſe liberum, quādo ſcribit literas manumiſsionis, vel quando literæ ad eum peruenerint. Probabilius eſt dici, quod excōmunicatio non ligat, niſi à tempore ſcientiæ, ſicut nec lex, vt diſtinct. iiij. leges. & lxxxij. diſtinct. propoſuiſti. nec ſententia: vt ſ. ead. quæſtio. vj. biduum. Ioan. Sed certe ſi quis abſens excommunicatur, ſtatim eſt excommunicatus ante, quam ſciat: quia ſententia excommunicatiōis ſtatim trahit ſecum ſuam executionem, extra de appel. paſtoralis. dummodo ſit pura, & non conditionalis. veruntamen nō punitur cū ingerit ſe cōmunio ni hominum ameni, quā ſciat. extra de cleri. excommu. illud. Error enim facti nemini nocet, vt ff. de iuris & facti ignorantia. l. error. Barto.

7 Solus. viij. q. iij. c. vlti. vbi de hoc.

f Epiſtolam. De grauibus expurgat 7 ſe iuramento: de minoribus nuda promiſsione. Ioan.

g Pœnitentibus. Simile extra de poſtula. præla. ad hæc. circa finem.

h Non debemus. Qui tamē de rigore eſſet deponendus. ‡. diſtinc. 50. accedens. contra. xj. quæſt. iij. ſi quis epiſcopus. & cap. penul.

i QVæ de cauſa. De eodem Maximo loquitur hoc capitulum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Quicquid. Arg. Papam seruaturum, quod legatus statuit: & idem honor ei exhibendus est sicut papæ. xciij. distin. cap. vlti. & ff. de offi. præfec. præto. l. vnica. in fi. ibi, credidit enim princeps eos qui ob singularem industriam, explorata eorum fide & gratia ad huius officij magnitudinem, &c. Item est hic arg. quod generali mandato dispēsatio delegatur. Argu. contra extra de offic. deleg. quod trāslationem. Cum enim dispēsatio habeat instar restitutionis in integrum, & restitutio in integrum nō delegatur tum, vt ff. de min. l. illud. ergo nec dispensatio. ioā. Ego dico quod legatus domini papæ generalis omnia potest, nisi ea sola quæ Romano pōtifici sunt reseruata. extra de sent. excom. super. de offic. lega. quod translationem. B.

Legatus an virtute generalis mādati dispensare possit.

b Mandastis. Mādat hic minor maiori. nam precarium verbum est, mando: vt C. cō munia de leg. l. ij. in prin. sic j. quæstio. j. filium.

c Authoritate. xcvj. distinc. vbi nam.

d Potuissem. quia papa à nullo potest iudicari: vt ix. quæstione iij. aliorum. nec etiā ab vniuersali concilio [1]: vt xvij. distin. ca. concilia. §. hinc etiam. ff. de leg. princeps. præterquam in hæresi. xl. dist. si papa.

e Formā. xiij. q. v. dixit. Ioan.

f Vper causa. Forte hic non intentabatur possessorium [2], alias non obstat crimē petenti restitutionem: vt extra de restit. spol. in literis, & cap. item cum quis. Nā alij dicunt, quod cum spoliator obijcit exceptionē, quā vult statim probare, prius est audiendus, quam ille restituatur. arg. xxxij. quæsti. ij. Lotharius. in authen. de resti. §. si vero quis. colla. vij. & argu. extra de resti. veniens. ij. sed hoc non concedo: vt extra de resti. spol. literas. in fin.

2 Sub. & restitutio non datur nisi petenti.

g Beneficia. Iste beneficio & officio fuit priuatus, quia grauiter erat infamatus. extra de purg. cano. inter. Et fructus medij temporis recuperat. ff. de re mili. l. penul. Si vero iste fuisse esset depositus, non recipiet fructus [3] medij temporis restitutus: nisi hoc exprimeretur in sententia: vt C. de re mili. cum allegatis. lib. xcij. Ioan. de Fant.

3 Spoliatus restituendus ante omnia. an recipiat fructus medij temporis.

h Si legitimi. Po at fuerint. C. de medij temporis. ar. j. iij. q. ij. quia ea. extra de purga. cano. inter. & extra eo. ex tua rum. Sed contra supra ead. quæstione prima. nomen [1]. & extra de acc. qualiter & quando. extra de purga. cano. ca. iij. & vlti. In his habes, quod prius inquirēdum est de crimine, quam priuetur officio ille, qui est infamatus: & arg. iij. q. ij. audiuimus. Notandum ergo, quod cū clericus aliquis corā iudice suo est infamatus super crimie nō est statim suspendendus.

1 Si valet. Quia si non valet, deponitur [4], extra de simo. ca. de hoc. Vel forte sunt inimici de libe. & fui, extra de purga. cano. c. cum in iuuē tute. Imo cum formīnia potest se purgare. xviij. quæst. ij. in decima. Ioan.

4 De homicidio. ca. ij. in fi. & ibi glo. ij.

k Presbyter. Ide be. Idem est si Presbyter. Ple ab episcopo, vel à sacerdotibus, vt j. ead. omnibus. in fin. j. dist. xxviij. consulendum. contra.

Infamatus super crimie nō potest facere testimoniū. Præfigit. Bartol. Cæpol. caut. 49. C. M.

l Suspēdatur. Hoc est verum secundum distinctionem, dum si fuerit notorium, vel manifestum, vel famosum, extra de cohabi. cler. vestros. & cap. fina. Et tunc refert si fuerit famosum sine scandalo, vel cum scandalo. extra de cohab. cleri. tua. contra. xxviij. distin. consulendum. Sol. ibi nō immīnebat scādalum, hic sic, pura ex eius celebratione. extra de cohab. cle. tua. j. xxviij. quæst. ij. iam nunc. & iij. q. ij. audiuimus. aliter obij net j. ead. quæstione. cap. ij. Sed numquid à beneficio suspenditur? Videf quod nō: quia pœnæ sunt emolliendæ, & quia crescente contumacia, crescere debet pœna: vt distinc. Homicidio. lxxiiij. Homicidio. lxxxvj. distinctio. ij quis sacerdotum. & xxxij. distinctio. præter hoc. Sed dic quod non est priuandus beneficio, nisi secundum ordinem iuris, extra de iudi. cap. primo. nisi forte propter scandalum. j. ead. soper

ratus. Sed contra videtur: quia hæc duo sunt contra. lxxxj. distinctio. si quis sacerdotum. & xxxij. distinctio. præter hoc. Sed dic quod non est priuandus beneficio, nisi secundum ordinem iuris, extra de

super causa. & cum magna laborat infamia: vt extra de pur. ca. inter.

Suspendatur. Hic colligitur, quod in famatus statim debet suspendi vsque ad dignam satisfactionem. ar. j. iij. q. ij. quia ea. extra de purga. cano. inter. & extra eo. ex tua rum. Sed contra supra ead. quæstione prima. nomen [1]. & extra de acc. qualiter & quando. extra de purga. cano. ca. iij. & vlti. In his habes, quod prius inquirēdum est de crimine, quam priuetur officio ille, qui est infamatus: & arg. iij. q. ij. audiuimus. Notandum ergo, quod cū clericus aliquis corā iudice suo est infamatus, præfiget [2] episcopus certum tempus volentibus accusare. extra de claude. despon. capi. vlti. & si accusatores apparuerint, canonice audientur. j. ead. omnibus nobis. xv. quæst. v. c. j. extra de purg. ca. c. ex tuarum. Si vero accusator nō apparet, et mala fama crebrescit: tunc episcopus vocatis ecclesiæ senioribus procedat ad inquisitionem. extra de ac. qualiter. lxxvj. dist. si quid vero. & ipsemet episcopus induceat contra eum testes, si alius non apparet. xj. q. iij. præcipue. in fin. extra de accu. cum oporteat. ij. eo. prefiter. & lite non contest. hoc facere potest: vt extra vt lite non contestata. quoniam frequenter, & si fuerit conuictus canonice, punitur. Si autē non emendatur. Si autē non comunicetur, & adhuc mala fama per durat, admoneat ipsum primo seorsum, postea coram testibus, vt se corrigat. Quod si non

1 Si mala fama de presbytero exierit, & accusatores ac testes legales defuerint, ne contra apostolum infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur ministerium nostrum: néve seniores presbyteri existentes licentius in peccatum prolabantur: secundùm decreta maiorum cum denominatis sibi vicinis presbyteris, quos scimus se nolle [b] peierare, sacramento famam suam purget.

Item Innocentius Aquilegiensi patriarchæ, & Mantuano episcopo.

De eodem.

CAN. XV.

Quoties frater noster Tridentinus episcopus in nostra & vestra præsentia de simonia sit impetitus, prudentiam vestram latere non credimus: cuius causa tandem in nostra præsentia ventilata producti sunt aduersus eum accusatores viua voce & scripto asserentes, quòd ecclesiam sancti Petri de Pado presbytero Paulo dederit pro quatuor modijs frumenti, quos ab eiusdem ecclesiæ laicis acceperit. Verùm quoniam nec accusatores, nec testes secundùm formam canonum et sanctorum patrum statuta in causa ipsa procedere potuerunt, communi fratrum nostrorum consilio iudicamus, vt tertia manu sui ordinis, & quatuor abbatum et religiosorum sacerdotum de supradicta simonia in vestra præsentia se debeat expurgare. Porrò ex purgationis tenore erit huiusmodi: Idem episcopus super sancta euāgelia primùm iurabit, quòd pro ecclesia sancti Petri de Pado presbytero Paulo danda neque ipse per se, vel per submissam personam, neque alius pro eo se sciente pretium receperit. Deinde expurgatores super

fecerit, tūc demum suspendat eum vsque ad dignam satisfactionem, extra de, purga. ca. c. j. in quocaūq; intelligo, quod hic dicitur. Nunquam enim à principio suspēdat eum, nisi enormitas delicti, vel scandali hoc exposcat, extra eod. inter. Et hæc est digna satisfactio, vt purget se adiuncto sibi legitimo numero vel ad arbitriū sui episcopi: vt hic, & j. c. omnibus. extra e. ex tuarum. Et eodem deficiente in purgatione puniatur, & puniat eum tanquam cōfictum vel confessum. extra de accu. cum P. extra. de si. insinua tum, & de purg. ca. cū P. & ibi de hoc.

a Arbitrium. Hic not. compurgatores arbitrio episcopi sumendos.

b Si mala. Se nolle. Bonæ opiniōis, & qui vitam eius nouerint & mores: vt extra eo. c. cum dilectus. sed non fiat rigide examinatio testium. extra. eo. c. cōstitutus. imo frater potest purgare fratrem. extra de præsump. capit. literas. Ioan.

In præmissis. Hoc allegando dicit Gratianus propter duo c. f. Sixti & Leonis.

Se

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Se purgare. Fatsum dicit allegando.

ADDITIO.

Dic vt ſ.ea.c.vlti.

b Sixti Papæ.ſ. e.mandaſtis.Io.

c Leonis. Hoc eſt in ſequen.c.Io.

d AVditum. Iuſsi. Nec Purgans ſe, quid debet asſerere. conſilium dedi, nec defenſionẽ præſtiti, nec ſciẽte me factum eſt: vt extra de purg.c. quoties. 1. di. ſi quis viduã. addũt quidam, nec volui': vt ſ.j.q.iij. quia præſulatus.q valde durũ videtur. Sed nunquid hic iurabo: qa cum ſciui prohibere potui et nõ prohibui.et hoc q nõ habeã ratum, q factũ eſt: cũ etiã in maleficijs ratihabitio mãdato æqui parẽtur.ff. de vi & vi.arm.l.iij.ſ.cum procurator. & extra de reſti. ſpo.cũ ad ſedem.in fi. ſ.e. q.j.notum.in fi.

1 Dicit Ioann. de Fant. hoc nõ credo: cum conſciẽtiã ſuam non teneatur qs purgare, niſi vbi inuenitur ex pſſum: vt in caſu illius 1. C. de his qui ad ec.cõſ. præſenti. cum ſi. Archidia.

c Cogantur. Quia ab æmulis hæc infamia proceſſerat. Vel dic cæteris apoſtolicis.

ſ Neceſsitatem. Extra de elect. innotuit.

g Datur. Allegando dicit.

h In decreto Leonis. Infra cap. proxi. & ſeq. Ioan.

i OMnibus vobis. Auditu. Aliquid ergo ſcitur auditu. xxiij. q.v. hoc videtur.

In Leonis c, qui data purgatione ait de ſeipſo:

De Leone qualiter ſe purgauit.

CAN. XVI.

AVditum eſt, fratres chariſsimi, qualiter mali homines in me grauia crimina confinxerũt: quamobrem ego Leo pontifex ſanctæ Romanæ eccleſiæ purifico me in conſpectu veſtro coram Deo & angelis eius: quia iſtas criminoſas & ſceleratas res, quas illi mihi obijciunt, nec perpetraui, nec perpetrare iuſsi d. Hoc autem faciens non legem præſcribo cæteris, qua id facere cogantur e.

ſancta Dei euangelia iurabũt: ſcilicet q ſicut ipſi credunt, verum iurauit. Nos itaque cauſæ huius ſeriem committẽtes prudentiq veſtræ, mãdamus vobis, vt congruo loco in vnum conuenire curetis: & ita cauſam ipſam iuxta præſentium tenorem præſtante domino reſtauretis: quatenus & omnis decætero huius quæſtionis ſcrupulus auferatur, & vtrique parti ſua iuſtitia conſeruetur. Si quis verò de vobis certa præpediente cauſa intereſſe non poterit, vos qui adeſſe poteritis, idem iudicium terminate. Quòd ſi prædictus frater noſter A. prædictam purgationem fecerit, vos ei authoritate noſtra prædictum officium & Tridentinam eccleſiam reſtituite. Hanc autem purgationem ante proximam purificationẽ beatæ Mariæ virginis adimplere iubemus.

In præmiſsis authoritatibus ſubintelligitur, ſi reus ſe purgare a uoluerit, ut ſacri canones modum non neceſsitatem purgandi, accuſato imponant, ſicut apparet ex fine capituli Sixti Papæ b, & authoritate

Ecce qualiter ſummus pontifex ſemetipſum purgat, nec cæteris neceſsitatem f purgandi præſcripſit. Vnde datur g intelligi, quòd ſatisfactio purgationis in uoluntate conſiſtit accuſati, non in arbitrio iudicis. Sed eius in Hierdenſi concilio preſbyter iubeatur ſuſpendi uſq; ad condignam ſatisfactionem, eiusq; etiam in decreto h Leonis in arbitrio ponitur epiſcopi quota manu ſacerdos purgare ſe debeat: patet q ad purgationẽ cogendus eſt: nec in ſua uoluntate, ſed in arbitrio iudicis conſiſtit.

Vnde Leo Papa ſcribens ad Carolum regem ait:

Qualiter ſacerdotes ſe purgare debeant.

CAN. XVII.

OMnibus vobis viſu, aut auditu i notum eſſe non dubitamus, q ſæpiſſimẽ (ſua dẽte hoſte antiquo) ſacerdotibus crimina diuerſa obijciuntur. Sed qualiter ex eis ab his rationabiliter examinatio et ſatisfactio fiat, licet bonæ memoriæ tempore domini genitoris veſtri Pipini, ſiue reliquis temporibus à ſanctis patribus & reliquis bonæ fidei & deuotionis hominibus ſæpiſsimè vẽtilatum fuerit: tamen nos pleniter inde aliqd diffinitũ reperire minimè quiuimus. Noſtris quippe temporibus idipſum à ſanctis epiſcopis et reliquis ſacerdotibus ac cæteris eccleſiaſticæ dignitatis miniſtris veſtris in regnis, ſeu in alijs Deo degentibus, nobiſq; vnà cum eis agẽtibus, ſæpiſsimè propter multas & nimias reclamationes, quæ ex hoc ad nos, de diuerſis partibus venerũt, ventilatum eſt. Sed qualiter cõſultu dñi & patris noſtri Leonis apoſtolici, cæterorúmq; eccleſiæ Romanæ epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum ſiue Orientalium et Græcorũ patriarcharum, & multorum ſanctorũ epiſcoporum & ſacerdotum, necnon etiam noſtrorũ Romanorũ epiſcoporum, ſacerdotũ, omniũq; cæterorum ac leuitarũ authoritate & conſenſu, atq; reliquorum fidelium & cunctorum cõſiliariorũ noſtrorum cõſultu diffinitũ eſt: vos omnes vtriuſque ordinis miniſtros ſcire volumus. Statutum eſt namq; ratione & neceſsitate authoritate prædicta, & etiam conſultu omniũ, vt quotieſcunq; cuiquam ſacerdoti crimen imponitur, ſi ipſe accuſator talis fuerit, vt recipi debeat: quia quales ad accuſationem ſacerdotum admitti debeant, in canonibus ſæpiſsimè veritatum fuerit: tamen

a In canonibus.ſ. ea.quæſti.vij.teſtes. & cap.ipſi.

1 Glo. eſt b Aut. pro &. ſimi.in au Non enim ſufficit shẽ.ſed no quod ſoli epiſcopo uo iure. C. ſit ſuſpectus, arg. cõ de epiſ. & cle. extra de offi. iudi. ij. C. de xxx. diſt. c. vlti. & obſe. pat. ſic a non obſtat vj. præſtan. q.ij. placuit. Credo

2 Iſtud tamẽ quod ſi eſt ac- ſic reſpicit cuſatus, & epiſco- prin. glo. ſ. po eſt ſuſpectus, q non cõtra poteſt cũ cogere ad præceden- purgationem: ſecus tia. ſi non eſt accuſatus

3 Alias, ſe ſecundum Lau. per cuſſdum illud vj. quæſt. ij. pla leges. cuit. imo inuenio q

Accuſa- propter calumnio- tor calum ſam accuſationẽ co nioſus co- gitur quis ſe purga- gitur ſe re: vt extra de accu purgare. ſa. veniens. & argu. ff. ne quis eũ qui in ius vo. eſt. l. pen. ſ. j.

c Cõfacerdotib. Vel etiam abbatibus. extra eod. cum in iuuentute.

d Bonis. xj.q. iij. in cunctis. hic patet quomodo intelliga tur illud verbum à plebe. ſ. ead. presbyter. quia erant boni & iuſtiſsimo non ad mittuntur, licet ſint boni, ſi tamen leues fuerint. Nam leues dicuntur. ſunt, q ex facili creduntur, quæ pbari nõ poſſunt. xj.q6. iij. in cũctis. & eſt expreſſum extra eo. cũ in iuuentute. alias ſolus, qui eſſet bonus, ſufficeret, extra de adulter. ſignificaſti. Ioan.

Iuramento. Hæc eſt tertia pars quæſtio. in qua quæritur ſi parentes debent ſe purgare igne vel aqua filios non oppreſsiſſe? Reſpond. quod non. & hoc ꝑ hat per cap. ſequen. Ioan. de Fant.

e COnſuluiſti. Homicidij. q hominem occidit, ſi animum occidendi non habuit, non tenetur l. Cornelia de ſica. vt ff. ad leg. Cornc. de ſica. l. j. ſ.

Quæſtio V.

eſt addenda.

Vnde Stephanus quintus Huberto epiſcopo Maguntino. †

Candentis ferri & feruentis aquæ iudicium in eccleſia prohibetur.

CAN. XVIII.

CONſuluiſti de infantibus, qui in vno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiũtur, vtrũm ferro candente, aut aqua feruente, ſeu alio quolibet examine parẽtes ſe purificare debeant eos non oppreſsiſſe. Monendi ſunt nãque & proteſtandi parẽtes, ne tam tenellos ſecum in vno lecto collocent: ne negligentia qualibet ꝓueniente ſuffocẽtur, vel opprimantur, vnde ipſi homicidij e rei inueniantur. Nam ferri candentis vel aquæ feruentis examinatione confeſsionem extorqueri à quolibet, ſacri non cenſent canones. Et quod ſanctorum patrum documento ſancitum nõ eſt, ſuperſtitioſa f adinuentione non eſt præſumendum. Spõtanea enim cõfeſsione, vel teſtium approbatiõe publicata delicta habito præ oculis Dei timore commiſſa ſunt regimini noſtro iudicare. Occulta verò & incognita illi ſunt relinquenda, qui ſolus nouit corda filiorum hominũ. Hi autem, qui probantur, vel confitentur talis reatus ſe noxios, tua eos caſtiget moderatio: qa ſi ille, qui conceptum in vtero per abortum g deſtruit non eſt in lege Cornelia de ſicarijs. ff. de ſica. l. in lege. culpa autem eſt, quod à diligẽte potuerit præuideri, & non eſt præſumſum. ff. ad leg. Aquil. ſi puſtor. partator. tenetur etiam quãtum ad Deum, vt hic, & 50. diſtin. clerico. & xxxiiij. q.ij. in lectum. Non tamẽ punitur ratione homicidij, ſed ratione negligẽtiæ: vt xv. q6. j. inebriauerunt. Minor etiam iniungitur pœna ſiue pœnitẽtia ab eccleſia pro negligentia, vt 50. diſt. eos. & ca. ſi quis voluntate. & xv. q.j. ſi qs non tratus.

† Vide Ant. in hi 2. fol. 170. col. 2. C.

f Supſtitioſa. Vtili cẽ & neceſsaria licet, vt xxxiij. q6. ij. quos deus. de conſecr. diſt. ij. liquido. quod non eſt expoſitum. xxxviij. queſtio. j. ſic enim. in princi. titu. xxviij. diſ. reinhibitum eo, quod non eſt conceſſum. de xl. diſtin. ſi papa. & ff. de colle. illi. l. iij. ſ. j. arg. extra de vo to & vot. redempt. ex multa. Cõtra extra de ſent. excom. nuper. j. e. c. monomachiam. & vbi ca non nõ excipit, nec nos: vt ſ. diſtin. xij. omnia. lv. diſtinc. ſi euãgelica. & xxxj. q.j. quod ſi dormierit. C. de hæred. vel act. vend. l. vlt. ff. de publi. act. de pretio. ff. de aleatori. l. j. ſ. quod autem. ff. de ritu nup. palam. in fi. extra de deci. ad audienttam. xxij. quæſtio. v. hoc videtur. Arg. contra. xxvij. quæſtio. iij. lex diuinæ. Ioan. Solu. omnia conceſſa intelligũtur de iure communi, niſi prohibita in certis caſibus inueniantur: vt inuenit ca. lex diuinæ. & extra de ſent. excommuni. nuper. B. & ff. de teſti. l. quæſitum. C. de teſta. l.

4 Magiſtri. tamen aliquãdo conceſſa intelligũntur de iure communi, quæ ꝓhibita nõ ſunt.

fancimus.

g Per abortum. Et hoc ſi puerperium eſt formatũ, vt xxxij. quæſtio. ij. Moyſes. & cap. quod vero. Sed licet

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet secundum legẽ Mosaicam non sit homicidium, tamen punitur lege Cornelia de sicariis. ff. ad legem Cornel. de sica. l. si mulierem. & etiam lege Aquil. ff. ad leg. Aquil. l. si seruus. §. si mulier. tamẽ qui opprimũt infantes, puniuntur pœnitentia triũ annorum. extra de ijs qui fi. occide. de infantibus.

a Adde ad hoc, & ꝓcurat venena ad fi. glos. Bar. et gl. §. in l. nec re. ff. de li. agnos. & in l. si qs. §. aborti. ff. de pœnis.

Itẽ qui ꝓcurat venena sterilitatis, dicitur homicida: vt extra de homicid. si aliquis. vbi de hoc.

Hoc autem. Dicitur in hoc §. ꝙ dubitari potest, vtrũ purgatio ferri candentis & aquæ feruentis sit tantum in terdicta, & in alijs concessa. Et merito dubitatur, quia aliqua mulier probat se virginem per verum iudiciũ, id est, per aspectum corporis. Similiter in veteri testamẽto probatur vtrum mulier commiserit adulterium per quasdam aquas amarissimas. & statim respond. Gratia. in sequenti §.

Num. 5. b

a Hoc autem. hic §. legitur.

b Si vir. xxxiij. quæsti. j. c. quod autem. Ioan.

Sed quælibet. Hęc est quarta pars quæstionis, in qua quæritur, vtrum monomachia, vel alia vulgaris purgatio fit concessa? & respondet, ꝙ nõ. & hoc ꝓbat per duas authoritates sanctorũ patrum. Ioã. de Fant.

c Monomachiã. Istos etiam lex Romana cõdemnat, vt C. de gladiatorib. l. vna. lib.

leuerit, homicida est: quãtò magis qui vnius saltem diei puerulũ peremerit, homicidam se esse excusare nequibit?

Hoc autem utrum ad omnia genera purgationis, an ad hæc duo tantùm, quæ hic prohibita esse uidentur pertineat, non immeritò dubitatur propter sacrificium zelotypiæ: & illud Gregor. Si uir qui frigidæ naturæ esse dicitur, per uerum iudicium probare potuerit uxorem suam nunquam se cognouisse, separetur ab ea.

PALEA.

IN libro namque Numeri legitur dominum præcepisse Moysi, ut loqueretur filijs Israël, & diceret eis: Vir cuius uxor errauerit, maritumque contemnens dormierit cum alio uiro, & id maritus deprehendere nequiuerit, sed latet adulterium, & testibus argui non potest, quia non est inuenta in stupro: si spiritus zelotypiæ concitauerit uirum contra uxorem suam, quæ uel polluta est, uel falsa suspicione appetitur: adducet eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem sacci farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypiæ est, & oblatio inuestigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos, & statuet coram domino, assumetq; aquam sanctam in uasc fictili, & pusillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cumq; steterit mulier in conspectu domini, discooperiet caput eius, & ponet super manus eius sacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ. Ipse autẽ tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congessit: adiurabitq; eam, & dicet: Si non dormiuit uir alienus tecum, & si non polluta es deserto mariti tui toro, non tenebunt te aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta congessi. Si autem declinasti à uiro tuo, atque polluta es, & concubuisti cum alio uiro, his maledictionibus subiacebis: Det te dominus in maledictionem, & exemplum cunctorum in populo suo: putrescere faciat femur tuum, & tumens uterus tuus dirumpatur: ingrediantur aquæ maledictæ in uentrem tuum, & utero tumescente putrescat femur tuum. & respondebit mulier, Amen, amen. Scribet quoq; sacerdos ista maledicta in libello, & delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congessit, & dabit ei bibere. Quas cum exhauserit, tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiæ, & eleuabit illud coram domino, imponetq; illud super altare: ita duntaxat, ut prius pugillum sacrificij tollat de eo, quod offertur, & incendat super altare: & sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cùm biberit: si polluta est, & contempto uiro adulterij rea est, pertransibunt eam aquæ maledictionis: & inflato uentre computrescet femur, eritq; mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. Maritus uerò absque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem suam. Quòd si polluta non fuerit, innoxia erit, & faciet liberos.

4 Sed quælibet huiusmodi purgatio uidetur esse inhibita, cùm in præmissa authoritate Stephani papæ dicitur: Spontanea confessione, &c.

Item ex decretis Nicolai papæ.

In nouo testamento monomachia non recipitur.

CAN. XIX.

MOnomachiam verò in lege non assumimus, quam præceptã sanctã non reperimus: quam licet quoldam in illa legamus, sicut Dauid sanctum & Goliam sacra prodit historia, nusquam tamen, vt pro lege teneatur, alicubi di-

Eucharistia lib. xj. Eucharistia ergo non est danda talibus, cum peccent mortaliter, de consecra. dist. ij. §. sed si non. Dicunt quidam quod defendens potest sumere, quia cuilibet licitum est defendere se. Sed nonne Dauid peccauit? Non, quia instinctu Spiritus sancti fecit, vt Sanson & alij.

xxxiij. quæstione v. si non licet. & extra de diuor. gaudemus. Et est hic argumẽ. quod non est arguendum ab exemplis. xxvj. q. ij. non statim. & cap. non exemplo. xxiij. quæstione v. dixit. xxij. quæstione ij. si quis per uetus. j. de consec. distinct. ij. liquido. extra de elec. licet. C. de sententijs & interloc. omnium iudi. nemo.

b Sæpe. Huic cap. est derogatum: quia supra eadem non est danda eucharistia: vt j. de consec. distin. ij. tribus. extra de purga. cano. cum dilectis.

c Interrogatum est. Inculpati. id est, infamati. Non enim possunt duo accusari simul de crimine. C. de adulte. reos. simile ff. de inoffic. testa. nam & ff. §. filius. Cõfessio vnius, an tandem? quod vi. toria vnius probat alteri. De hoc dest alteri: sed cõ demnatio non nocet. cet. ff. de adulte. de. extra testa. posthumus. §. si quis ex his. ff. si seruꝰ. vendi. lo. de prębꝫ. ci. §. competit. Item argumen. quod confessio vnius dilecto. in non nocet alteri. xv. quæstio. iij. nemini. Argumen. ff. & de fi. contra. lix. distin. ordinatos. & lxx. dist. tantis. Et vj. hęc ꝙ pro quod præmittitur, & intendit probare per quatuor ea. sequen. quod vulgaris purgatio possit fieri, & potest dici, quod hic incipit quinta pars. Archidiaco.

a Deroga tum. Late Alphõsus Tostat. 2. Paralip. c. vj. q. 17. C. M.

3 Idem te nent Cynus. Alexã. de Imo. et mo in l. derni in l. si duo, col. si. ff. de iureiuran.

4 De hoc vj. hęc ꝙ pro scopus sit de multorum

e Statuit. Duo. Arg. contra. C. de adult. reos. Sed hic quod non agitur hic criminaliter, sed ad pœnitentiam, vel ad tori separationem?

f Alter illorum. Velut procurator 6. lxiij. di. tibi dicit Bar. domino. Sed si directe ageretur, cum sit causa criminalis, non posset reos. C. de vnus alterum conadulte. ad stituere procurato hoc ꝙ arrem: vt iij. q. ix. ab duter, & feus. Nisi velis diadulterare cere ꝙ in causa cri minali vnus socius eodẽ libel auditur et pro se, et lo accusapro alijs: vt est ar. ri. qui agit ij. q. vj. hæc quippe. & extra de doparationẽ lo & contum. cum dilecti. in prin.

5 Ista gl. hic Hug. ꝙ dicit, qđ

6 Idẽ no. episcopo.

g Quinquẽnio. hoc potest Hodie deponitur, esse in purqui in purgatione gatiõe prę deficit, vt extra de fer tim vul simo. de hoc. vbi gari: sed si habes quid fieri dequis recte, beat cum volens &c. vt separare se nequit. quæsti. vj. Illud vero. Dictum est supra in c. omnibus. & cap. presbyter. ꝙ clericompellitur ad purgationem: sed illa duo capi. mandastis. & auditum. contradicunt ei, ideo magister hoc determinat.

7 Vbi de hoc, & j. quæsti. vj. si quando. in glo. regulare est. in fin.

Vod vero. Hæc quæstio diuiditur in quas partes: in quarum prima quę ritur an ad condẽnationem alicuius sufficiant duo legitimi testes: & respõdetur quod sic. Secunda ibi, ex præmissis. Io. de Fant.

CAN. XXII.

TAtuit quoque sancta synodus, vt si duo de adulterio accusati fuerint, & ambo negauerint, et orãt sibi cõcedi, vt alter illorũ vtrosque iudicio purget diuino: si vnus in hoc ceciderit, ambo rei habeantur.

Item.

Pro singulis missa celebretur, qui de aliquo crimine accusãtur.

CAN. XXIII.

IEpiscopo aut presbytero aliquod maleficium imputatum fuerit, pro singulis missam celebrare debet & communicare, & de singulis sibi imputatis innocentem se ostendere. Quod si non fecerit, quinquennio a liminibus ecclesię extraneus habeatur.

Illud uerò, quod Sixtus & Leo in fine suæ purgationis addiderunt, ex eorum exemplo intelligendum est. Exemplo enim suæ satisfactionis noluerunt cæteris præscribere legem purgandi.

QVÆST. IIII.

QVod verò quarto loco quæritur, an duorum testimonio episcopus sit condemnandus, vel multorum authoritatibus

Testis qđ duo sufficiunt. iiij. q. iij. ca. si testes. §. item vbi numerus. nisi in casibus specialibus. Sed in isto casu vnus sufficit. vt extra de testib. cogen. peruenit. & vbi nulli fit præiudicium. de consec. dist. v. placuit de infantibus. & in causa denuntiationis. extra de testibus. in omni. & in alio casu, extra de procu. ex insinuatione. & vbi agitur ad impedidum matrimonium. extra de spon. præterea. Item quantum ad præsumptionem faciendam. viij. quæstio. iij. talia. ff. de dose præleg. Theopompus. Item plures duobus requiruntur. j. ead. nullam. & capitu. præsul. Tres requiruntur in depositione pecuniæ. in authenti. de fide instrumen. §. si quis igitur. colla. vj.

Universidad de Deusto Biblioteca

Item quinque requiruntur, dum contractus excedit libram auri in ciuitate. C. si cer. pe. auth. sed nouo. & in codicillis & in donatione causa mortis similiter quinque: vt C. de do. cau. mor. l. vlti. quandoque xv. vt C. de proxi. sacro. scri. vnicuique. lib. xij.

Pater in causa filij potest testificari. Ioan. 8.c Deu. 17.b

a Et patris. Pater potest esse testis in causa filij in testamento: vt ff. de testamentis. l. qui testamēto. alias non, vt iiij. quæstio. iij. dicto capitulo, si testes. §. testes quos. hic autem isti mentiri non poterant. Vel dic testimonium meum, & patris mei, id est, de patre meo & me dictum, scilicet testimonium prophetarum.

b Vel trium. Vt comprehēdat actorem pro vno teste. extra de testib. in omni. Illa tamē loquitur in causa denuntiationis. Vel ideo dicit triū, quia quandoque secundum canones plures quā duo requiruntur: sed nunquā pauciores: vt extra de testi. licet. Vnde in testamentis bene requiruntur. vij. C. qui testa. facere pos. hac consultissima. nisi in iis, quę ecclesię relinquuntur[1]: vt extra de testa. cum esses. & cap. relatum. Ioan. Quod dicit Ioan. de testamentis, non credo verum. vnde dico cum T. decre. illas, cum esses. & relatum. in quolibet testamento loqui. B.

2. Cor. 13.2

[redacted]

Hebr. 10.f

1 In his quę pietatis causa relinquuntur, minus solēnis voluntas sufficit, sicut & inter liberos. C. de test. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. Arch.

Placuit. CASVS. Dicitur quod si aliquis accusat aliquē de fornicatione, potest probare crimē duobus vel tribus testibus: & si non probauerit, punietur pœna talionis. Patet sequen. §.

c Tria. s. di. xlviij. quoniā multa.

d Excommunicationem. Id est, damnationem.

probatur. Sicut enim in Euangelio Ioannis legitur, ait Christus ad Iudæos: In lege uestra scriptum est, quoniam duorum hominum testimonium uerū est. Hinc consequenter argumentatur contra eos dicēs: Si duorum hominum testimonium uerum est, quare testimonium meum, & patris[a] mei non accipitis? Item Paulus in epistola ad Corinthios: In ore duorum uel trium[b] testium stabit omne uerbum. Item in epistola ad Hebræos: Quis præuaricans legem Moysi, duobus uel tribus testibus conuictus, sine miseratione lapidabitur.

Item ex concilio Bracharensi secundo

Quot testibus quisque clericorum conuinci debeat.

CAN. I.

Placuit, vt si quis aliquem clericorum macula fornicationis impetit, secundùm præceptum Pauli apostoli duo vel tria[c] testimonia requirantur ab illo. Quòd si non potuerit datis testimonijs approbare quod dicit, excommunicationem[d] accusati accusator accipiat.

2 *Ex præmissis itaque colligitur, quòd duorum, uel trium testimonio episcopus conuinci, uel damnari potest. Porrò Syluester Papa in generali synodo residens econtra dixit.*

Ex præmissis. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua probat contrarium eius quod præmissum est: & hoc probat duabus authoritatibus. sed non sunt contra: quia loquuntur specialiter de clericis Romanæ ecclesiæ. Ioannes de Fant.

Quot testibus episcopus, vel presbyter, vel reliqui clerici sunt conuincendi.

CAN. II.

Præsul[e] non damnetur, nisi cum lxxij. testibus: presbyter autem cardinalis nisi cum lxiiij. testibus non deponatur: diaconus verò cardinalis vrbis Romanæ nisi cum xxvij. testibus non cōdemnabitur: subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius, non nisi septem testibus condēnabitur. Testes[f] autem & accusatores sine aliqua sint infamia.

Item Leo iiij.

Episcopi non nisi lxxij. testibus condemnandi sunt.

CAN. III.

Nullam damnationem[g] episcoporū vnquam esse censemus, nisi aut ante legitimum numerū episcoporum[h], qui sit per duodecim episcopos: aut certè probata sententia per lxxij. testes idoneos, qui tales sint, qui accusare possint. Et prius ad sacra Christi quatuor euangelia sacramenta prestent, quòd nihil falsum[i] depromant, sicut nobis beatus Syluester tradidit, & Romana sancta videtur tenere ecclesia. Et si inter eos, quos damnandos esse dixerīt homines, fuerit episcopus, qui suam causam in præsentia Romanæ sedis episcopi petierit audiri, nullus super illum diffinitiuā præsumat dare sententiam: sed omnino eam audiri decernimus.

e Præsul. Id est, cardinalis episcopus. Sed nunquid cōtra Papam duplicabuntur testes? nō, imo duo[2] sufficiūt: & in hoc est deterioris conditionis, quia ipse sine comparatione aliorum creatus est maior: & ideo sine spe veniæ condemnandus est, vt diabolus. de pœniten. distinctio. ij. principium.

f Testes. Extra de testi. personas. & c. super eo.

g Nullam damnationem episcoporum. Sed hoc non videtur posse stare: quia nullus potest iudicare clericos Romanæ ecclesiæ nisi solus Papa. Item quia episcopi episcopū deponere non possunt: vt iij. quæstio. vj. quamuis. Respondeo quod loquitur in eo casu, quādo Papa committit alijs causam suorum clericorū, ne ipse suspectus habeatur, vel ne fauore pro eis, vel odio contra eos iudicaret. ff. de iurisdic. omnium iudicum. l. prætor.

g Nullam damnationem. s. iij. q. vj. accusatus. & capi. quamuis.

h Episcoporum. Infra v. quæst. iiij. duodecim.

i Falsum. Quinque capitula iurabunt testes, scilicet: vt dicant veritatem: vt iij. q. ix. hortamur. & quod testentur pro vtraque parte veritatem: vt xiiij. quæstio. v. non sane. quod non admisceant falsitatem, vt hic. quod nec amore, nec odio, nec proprio cōmodo testentur: vt extra de testi. c. quoties. Item

[redacted]

Item quinto requiritur, quod dicant quicquid de re ipsa nouerint, siue fuerint interrogati, siue non: vt extra de accusa. cum dilectus[1]. quod non credo, nisi hoc liqueat ex forma iuramenti, vt j.

1 De hoc etiam no. extra de testa. fraternitatis. in gl. vlt. vbi addit Hostiē. aliū casum, scilicet quod neutri parti manifestabūt dicta sua antequā sint publicata. arg. iiij. q. iij. ca. si testes. §. itē qui falso. Archidia.

Sed hoc. Modo dicit quare de tot testibus fuit statutum propter priuilegiū clericorum Romanæ ecclesiæ. & hæc solutio est vera. vel propter malitiam hæreticorum statutum de omnibus clericis: qua cessante cessabit cōstitutio. Sed verius est quod propter malitiam hæreticorum vel malorum hominū statutum fuit de clericis Romanæ ecclesiæ, quibus hoc priuilegium datū fuit, quod non cessat, causa cessante: & hoc innuit. B.

Sed hoc uel speciali priuilegio de clericis Romanæ ecclesiæ intelligitur, uel propter improbitatem quorundam: qui cùm non sint spectatæ uitæ & sciētiæ, in accusationē ministrorum Dei repente prosiliūt. Quorum uerò uita adeò laudabilis est, ut in omnibus imitanda appareat, de quorum assertione nulli dubitatio nasci poterit: eorum testimonio duorum, uel trium testium quilibet iure conuinci & damnari poterit.

QVÆST. VI

Sequitur. Hęc quęstio diuiditur in octo partes: in quarum prima probat per ix. authoritates sanctorum patrum, quod quandocunque quis grauatus fuerit, poterit appellare, & eius appelatio tenebit. Secunda ibi, Cum ergo. Tertia ibi, Qui vero. Quarta ibi, Post datam. Quinta ibi, Non solent. Sexta ibi, Notandum. Septima ibi, Si vero. Octaua ibi, Diffinitiua. Ioan. de Fant.

1 ps

Sequitur sexta quæstio, qua quærebatur quo remedio causa uitiata subleuetur: & si remedium illud sit dādum ei, qui causa dilationis uocē appellationis exhibuerit. Causa uerò uitiata remedio appellationis subleuari poterit.

Vnde Fabianus Papa ait.

Causæ vitiatæ remedium appellationis subueniat.

CAN. I.

Licet appellatori vitiatam causam remedio appellationis[a] subleuare.

PALEA.

Appellantem non debet afflictio ulla, aut carceris, aut retentionis iniuriare custodia.

Item Anacletus Papa.

De eodem.

Appellationis diffinitio.

a Licet. Appellationis. Appellatio est prouocatio iniquæ sententiæ querelam continens. ff. de minor. præfecti. tamē & in ijs quæ extra iudicium aguntur, apellatur, vt in electione: vt extra de appel. constitutus. Qui appellat, dicetur j.e. non solent. & hoc in ciuili causa. In criminali autē quilibet etiam inuito reo appellat. ff. de ap. non tantum. & in causa liberali: vt ff. de lib. cau. l. j. & ij. Ad quem sit appellandum. Appellatur autem à minori ad maiorem, & gradatim: vt j.e. anteriorum. C. de app. præcipimus. excepto Papa, ad quem omnibus prætermissis appellatur: vt j.ea.ca. iij. iiij. & v. Et hoc verum est in iudicibus ordinarijs. In delegatis autem distinguitur, si ipsi alijs causam commiserint, si tota iurisdictio est delegata, appellatur ad primum delegātem: extra de offic. delega. super quæstionum. §. porro. ff. quis & à quo ap. l. j. sed si non tota causa est delegata, tunc appellatur ad delegantem secundum: vt C. qui pro sua iurisdictione. l. j. ff. quis & à quo app. l. fi. & extra de offi. dele. super quæstionum. Quomodo sit appellandum. Iudice sedente pro tribunali potest viua voce appellari: sed extra iudicium in libello tātum appellabitur[2]: vt j.ea. §. iudicibus. ver. litigatoribus. ff. de app. à sententia. §. vlt. Quando appellandum sit. Secundum leges appellatur tantum post diffinitiuam sententiam, nisi in casibus notatis j.e. non ita. extra de app. super eo. ij. Secundum canones & ante litem contest. & post: vt extra de app. cum sit Romana. j.e. non ita. licet hoc sit correctum per constitutionem nouam extra eo. vt debitus. vbi dicitur quod causa appellationis debet assignari. Item secundum canones appellatur quoties superior iudex inuenitur: vt j.ea. omnes. secundum leges bis tantum: vt j.ea. post secundam. Io. Hoc pro certo teneas, quod ante sententiā potest appellari quoties pars grauatur, & allegatur causa: vt extra eod. vt debitus. Sed post diffinitiuam sniam tantum bis, vt dicunt leges prællegatæ: nec assignatur tunc causa: sed dicit, appello ab iniqua snia. Sententia tn̄ in causa matrimonij nō transit in rem iudicatam: vt extra de sent. & re iudic. lator. et c. consanguinei. B. Intra quod tempus sit appellādum. Item appellatur vsq; ad decem dies continuos: vt j. eod. anteriorum. Intra quod tempus debet appellatio prosequi. Appellanti datur annus, vel biennium: vt j.e. si quis appellat. Tamen iudex pōt moderari tempus recisius. extra eo. cum sit Romana. & ca. reprehensibilis. Item appellatione pendente nihil innouandum est: vt j.ea. §. appellatione. nisi appellans suspectus sit, vel depopulator: vt j.ea. quoties. ij. In causa criminali reus custoditur, vel dabit fideiussorem, si est suspectus. C. de ap. eos. ver. super his. Iudicis officiū est libellos dimissorios dare. j.ea. post appellationē. Iudex autem ad quem appellatur, si appellatur à sententia, secūdum priores allegationes vel infirmabit, vel confirmabit sententiam: vt j.e. §. diffinitiua. in fi. potest tamē nouas allegationes audire. C. de ap. eos. §. j. ff. de ap. scio quæsitum. in fi. extra de fide instrumen. cum Ioannes. Quando autem non est necesse appellare, habes j.ea. §. diffinitiua. Inhibetur autem appellatio, quia à principe non appellatur. ix. q. iij. cuncta. nec à præfecto prætorio. C. de offi. præfe. præto. l. j. nec à senatu, vt ff. à quibus ap. non licet. l. j. nec ab arbitro. C. de arbi. l. j. nec appellat officiatus. j. ead. §. diffinitiua. ver. nulli. Item propter sceleris magnitudinem non appellatur. C. quorum ap. non reci. l. ij. & extra de ap. cum sit Romana. Item in momentanea possessione: vt j.e. §. diffinitiua[3]. versi. de possessione. secundum leges, sed per canones sic, extra de testi. significauerunt. et de restitu. spolia. cum ad sedem. Item in re quæ non capit dilationem. ff. de ap. re. l. vlti. & extra de rapto. in literis. Argu. contra extra de app. qua fronte. in fine. Ibi appellatio non retardat sententiam, nisi ad tempus. Item à sententia maioris partis capituli. extra de ijs, quæ fiunt à maiori parte capit. ca. j. Item contumax appellat: vt xxiiij. quæstione tertia. de illicita. infra eadem. §. sunt etiam quorum. C. de iudic. properandum. §. si autem. Item ab executore non appellatur. infra eadem. §. diffinitiua. ver. ab executore.

Appellās à delegato ad quē appellare debet.

2 Dicas quod siue appelletur in iudicio, siue extra, debet obseruari quod dicitur extra lib. vj. de appell. cordi. quę est Innoc. iiij. & hoc cū à iudice appellatur ad Papā. & hoc intelligit Host.

[redacted]

Appellationis tēpus potest iudex moderari.

Appellatio in multis casibus nō admittitur.

3 Melius diceret §. sunt etiam quorum. versic. de possess. vbi de hoc.

Omnis.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Omnis. Pone casum quod appellatur à subdito episcopi¹ ad episcopum: deinde ad metropolitanum, deinde ad concilium metropolitani.
b Libere. Id est, siue ante sententiam, siue post.
c Sacerdotum. Ergo à seculari iudice ad Papam potest appellari: quod quo casu verum est vacante imperio: vt extra de fo.compe.licet. alias non, vt extra de app. si duobus.
d Ad maiorem. s. xvij. di.multis. §.j.
e Coram patriarcha. quæ vna dignitas est: vt xcix.di. prouinciæ.
f Secularia. Scilicet cum ambo sint laici: quia prælati non debent tractare secularia iudicia. xj. quæstio.j.te quidem. Vel dic, quod cum laicus iudex non vult facere iustitiam, tunc appellatur ad ecclesiasticum, vt ipsum corrigat: et si noluerit facere iustitiã, potest ipsum excommunicare: vt xxiij.q.v. administratores. Vel dic, quod cum iudex secularis suspectus est, potest adiri iudex ecclesiasticus²: vt in authent. vt diff.iu. §. si vero. col. ix. vel etiam si decesserit: vt ibi dicitur. Vel si habeat querela contra ipsum: vt in ea.col.§.vlti. sic extra de fo.cõpe.ex transmissa.et extra eod.licet.

1 Id est, minori prelato nõ tamen officiali epi. quo casu & cõsuetudo cõtra hoc nõ valet, extra lib. vj. de cõsuet. nõ putamus. Archid.

Appellat à iudice seculari ad ecclesiasticum.

† [redacted]

2 Subau. qui cũ eo cognosceret. & hoc est qd' hic dicit litera in fi. cõmuni, secũdum Ioã. de Fantu.

CAN. II.

Omnis a oppressus libere b sacerdotum c, si voluerit, appellet iudicium: & à nullo prohibeatur, sed ab his fulciatur, & liberetur, & audiatur. Si autem difficiles causæ, aut maiora negotia orta fuerint, ad maiorem d sedẽ referantur: & si illic facilè decerni non potuerint, aut iustè terminari, vbi fuerit summorũ † congregatio sub metropolitano congregata (quæ per singulos annos fieri solet et debet) iustè & Deo placitè coram patriarcha e aut primate ecclesiastica negotia, & coram patricio negotia secularia f iudicentur in communi g.

Item Sixtus Papa omnibus rectoribus ecclesię scribit dicens:

Quisquis pulsatus fuerit, apostolicam sedem appellet.

CAN. III.

Si quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sacratam & apostolicam h sedem appellet, & ad eam quasi ad caput suffragium habeat, ne innocens damnetur, aut ecclesia sua detrimẽtum patiatur.

Item Gregorius.

Episcopi grauioribus causis pulsati apostolicã sedem appellent.

CAN. IIII.

Omnes episcopi, qui in aliquibus pulsantur, vel criminantur grauioribus causis: quoties i necesse fuerit, liberè apostolicã sedem appellent, atque ad eam quasi ad matrem confugiant.

Item Marcellus Papa.

Ab omnibus appelletur ad Romanam ecclesiam.

CAN. V.

Ad Romanam ecclesiam omnes episcopi, qui voluerint k, vel quibus necesse fuerit, quasi ad caput suum confugere, eámque appellare debent: vt inde

g In communi. Id est, publice.
h Si quis vestrum. Apostolicam. Ex hoc & seq. cap. patet, quod ad Papam aliis prætermissis appellatur: sed in aliis secus est, vt j.ead.decreta. & quæstione vij.metropolitanum. & ix.q.iij. conquestus. & xvij.distin.multis. & xviij. dist.de conciliis. Cum ergo hoc sit priuilegium Papæ, ergo ad legatum non appellatur omisso episcopo: vt xj.quæst.j. peruenit. Sed contra extra de offic.lega. cum non ignoretis. Sed dicas, quod ille non fuit tantum legatus, sed metropolitanus. Et si ille legatus non habuisset illud priuilegium, inutile fuisset officium legationis: sed ille, qui simplex legatus est, non habet illud priuilegium, nisi ei specialiter sit datum. Ioan. Quicquid dicat Ioan. omnibus prætermissis curritur ad legatum, vt dicit illa decreta. & quod facit legatus, Papa facere videtur. xciiij. distinct.ca.j. & ff.de administra.tu.ita autem.§.gessisse. B.

Appellat ad papam omisso medio.

i Omnes. Quoties. Dum tamen non vltra secundam vicem, ne lites in infinitum extendantur. Non enim licet tertio appellare super eodem capitulo: vt j.ea. si quis in quacunque. sic exponitur hæc dictio quoties. ff. de legat.iij. fideicommissa.§.si quis decem. ff.de eden.veluti.in fi. simile quoties, habes extra de elect. querelam. in parte decisa. secundum H. exponitur quoties siue ante litem contestatam, siue post. Alij dicunt, quod licet etiam ter appellare secundum canones: vt j.xxxj.q.ij. Lotharius.s. ea. omnis. sed M. dicit quod licet à grauamine quandocunque appellare, sed bis post sententiam tantum. & exponit quoties, id est, in omni grauamine: sed nõ nisi bis à sententia, vt j.ea. si quis in quacunque. & extra de appella. directe. G. dicit quod in illo capitulo, omnis. tertio fuit relatũ: et hoc non fuit per appellationem, sed per consultationẽ: vt s.distinct.xviij. ca.j. & extra eod. sua nobis.

Appellare tertio nõ licet.

k Ad Romanam ecclesiam. Qui voluerint. Ergo frustratoria admittitur, vt extra eod. consuluit. ergo audiẽdus est, qui causa dilationis appellat: vt extra de appella. cum sit Romana. & ca. personas. sed contra ius eum punit, j. Sub. & vt C. de appel. l. [illegible] proconsulibus. & [illegible] C. quorum appel. [illegible] non reci. ab ex[illegible] tore. in fine. vbi [illegible] so. libris auri puni[illegible] tur frustratorie appellans, ergo [illegible] non debet eam admittere: vt xxiij. [illegible] quæstione iiij. qui [illegible] peccat. imo non debet per eam negotium impedire, extra eo. pastoralis. [illegible] lis. Respon. dubia frustratoria est admittenda, licet [illegible] occultus peccator ad eucharistiam. de consec. dist. [illegible] non prohibeat. Hodie autem ipso iure est inhibita appellatio ante sententiã: nisi tam euidens causa proponatur, quæ si probata esset, deberet appellatio legitima reputari: vt extra eodem, vt debitus. Sed cum hodie ipso iure sit inhibita appellatio, quid prodest scribere remota appellatione? Resp. si appellatio [illegible] mouetur in literis, tunc intelligitur remota etiã post sententiam. Alias etiam rationes assignaui super illa constitutione, vt debitus. sed si non apponitur in literis, tantum ante sententiã est remota. Io. Ego credo quod nihil prodest remotio appellationis, nisi ad remouendam frustratoriam appellationibus. ex parte [illegible] decre. expresse extra de appellationibus. [illegible] Hoc scias, quod nisi iudici euidenter pateat appellationem tenere, nunquam deferat ei. Vnde si non credit tenere appellationem, non deferat ipsi. licet [illegible] rior possit retractare quod factum est, vt extra [illegible] dem. pastoralis. Sed pone quod iudex debitat de appellatione, aut defert tali appellationi, aut non. Si defert: mentitur ergo constitutio & decretalis. Nam constitutio dicit, quod nisi talis causa sit proposita, quæ

si foret probata, legitima esset appellatio, non est deferendũ appellationi. Item decreta. pastoralis. dicit quod in solis illis casibus deferendum est appellationi, vbi à iure indulget expresse, quod possit appellari. Si dubitatur de appellatione: ergo non debet cognoscere de causa, cum dubitet an sit iudex, arg. xj.q. iij. graue. Ad hoc dico, quod si iudex dubitat de causa appellationis, summatim potest inquirere de causa, vel seorsum extra formam iudicij inquirẽdo de causa. Et si videtur causa probabilis, & prætereatalis, quod ea pbata legitima iudicaretur, deferet ei. Vnde nõ sufficit appellãti proponere talẽ causam, quæ si probata esset, debeat appellatio legitima iudicari: sed etiam requiritur, quod sit pbabilis, & quod iudici iusta videat.

a Consecrationẽ. Si metropolitanus distulerit. viij. quæstio.iij. Arraldus.
b Custodia. Qui appellat, nec cogitur dare cautionem de prosequenda appellatione, nec custodiri debet, nisi sit causa criminalis, & suspectus sit, vt C. de appella. eos. §. super his.
c Excommunicatione. Pro aliis tamen bene potest excõmunicari, vt extra de appellat. ad hoc. & ca. pposuit.
d Si quis putauerit. Vel primatem. Vel, pro id est.
e Ad Romanam ecclesiam. Matrẽ. nec præsumitur esse mater nisi diligat filium, vt extra de præsumptio. afferte.
f Placuit. Maior. ff. de appella. l.j.§.si quis.j. ead. anteriorum.

accipiant tuitionem atque consecrationem a. Quod omnibus minimè cõuenit denegari episcopis, sed absque vlla custodia b, aut excommunicatione c, aut expoliatione, vel damnatione liberè ire concedatur.

Item Victor episcopus.

Qui à proprio metropolitano se grauari putauerit, maiorem sedem appellet.

CAN. VI.

Si quis putauerit se à proprio metropolitano grauari, apud patriarcham, vel d primatẽ diœceseos, aut penes vniuersalis apostolicæ ecclesiæ iudicetur sedem.

Item Zepherinus vrbis Romæ episcopus.

Ad Romanam ecclesiã quasi ad matrem appelletur ab omnibus.

CAN. VII.

Ad Romanam ecclesiam ab omnibus (maximè tamen ab oppressis) est appellandum, & concurrendum quasi ad matrem e, vt eius vberibus nutriantur, authoritate defendantur, à suis oppressionibus releuentur: quia non potest, nec debet mater obliuisci filium suum.

Item Iulius papa.

Quoties aliquis appellauerit, audientia sibi non denegetur.

CAN. VIII.

Placuit f vt à quibuscũque ecclesiasticis iudicibus ad alios iudices ecclesiasticos, vbi est maior authoritas, prouocatum fuerit, audientia non negetur.

Item.

Iniustè damnati restitutionem, & oppressi auxilium à Romana ecclesia debẽt habere.

CAN. IX.

Ideo huic sanctæ sedi præfata priuilegia specialiter sunt concessa †, tam de congregandis cõciliis g & iudiciis, ac re h stitutionibus episcoporum, quàm etiã de summis ecclesiarum negotiis, vt ab ea omnes oppressi auxilium, & iniustè damnati restitutionẽ sumant: & talia ab impiis non præsumantur absque vltione, nec exerceãtur absque sua damnatione.

2 Cùm ergo Zepherinus dicat ab omnibus esse appellandum, maximè tamen ab oppressis: & Marcellus scribat: Omnes episcopi, qui uoluerint, uel quibus necesse fuerit, appellare debent: patet quòd accusato (siue grauetur siue non) uox appellationis non est deneganda. Quidam tamen ita distinguũt, ut uolentes, ad consecrandos, necessitatem patientes, ad oppressos referant, ut sit sensus: Omnes, qui uoluerint à Romana ecclesia consecrationem accipere, & ab aliquibus impediuntur, eam debent appellare. Quibuscunque in suis oppressionibus necesse fuerit ad eam confugere, similiter uocem appellationis exhibeant: ut isti tuitionem, & illi consecrationẽ ab ea recipiant. Similiter & illud Zepherini distinguitur: Ab omnibus est appellandum ad Romanã ecclesiam, intelligendũ est, qui ab ea cõsecrationẽ uoluerint accipere: uel qui à prælatis suis aliquam iniuriã passi fuerint, maximè tamen ab oppressis: secũdum primã interpretationẽ oppressi intelliguntur aliqua iniuria affecti.

g Ideo huic sanctæ sedi. Conciliis. Ergo patet, quod legatus non potest facere cõcilium, vt dixi s. distinc. iij. c. regula. §. porro. & dist. xvij. regula. & ca. huic soli sedi.
h Ac restitutionibus. Argu. hic quod sol⁹ papa potest restituere clericum depositum. de pœnit. distinc. vj. qui vult. in fin. & ff. de quæstio. l. j. in fin. & de pœ. l. diui. Arg. contra. xj. q. iij. episcopus in synodo. & xlvj. distin. clericus maledicus. Ad hoc dicas, quod si est solẽniter degradatus, solus papa potest eum restituere: secus si est verbo solo depositus¹.

† [redacted]

2 Cum ergo Zepherius. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua quæritur, an sit licitum frustratorie appellare. & vera est solutio, quod non: & quæ dicit, supficialiter dicit: & ad hoc probandum inducit viij. authoritates sanctorũ patrum. Io. de Fan.

Cum ergo. magister magis approbat opinionẽ, quæ dicit quod frustratoria admittitur. & probat hoc seq. iiij. cap. & suspenditur constructio vsq; ad illum §. patet ergo. vnde in titulo cuiuslibet capi. ponitur hæc dictio, cum.

1 De hoc no. 50. dis. contumaces. ibi videas.

Decre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Accusatio præiudicat per inuidiæ causa fieri.

[a] Decreto. Æmulorum. Si æmuli erãt, quomodo admittebant ad accusationem: cum de iure hoc sit prohibitum, vt j.ea.q.vij.si qui sunt. & iij.q.v.ca.ij.iij. & iiij. Respõ. omnes accusatores vulgo dicũtur æmuli. præsumit enim, quod semper inuidię causa fiat accusatio. Vnde canõ vocat accusationẽ illaudabilem intentionem: vt j.ead.q.vij. si quis episcop. nam non solum videtur esse discordia inter accusatorẽ & accusatum, sed etiã inter domesticos & amicos accusatoris & accusati: vt ff. de lega. sciendum. §. ij.

[b] Auditionẽ. Videtur hic, quod non licet appellari ad apostolicum omisso metropolitano: vt j.q.vij. metropolitanum. & ẽ.ea. si qs putauerit. & ff. de appel. Imperatores. Sed nõ tenet hoc in foro ecclesiastico. ẽ.e. si quis. Sed subaudi maxime.

[c] Legatos. Ad hoc destinatos. Vel dic, quod in legato papæ speciale est secũdum quosdã, vt de crimine posit diffinire: vt xvij.q.j. frater. alias secus, vt ff. de offi. procon. l. solent. & ff. de eo cui manda. est iurisdi. l. j. imo nec dico legatum papæ hoc posse facere sine mãdato speciali: vt extra de offic. leg. quod trãslationem.

[d] Actiones. Notãdum actiones esse ꝓponendas. xj.q.j. experientiæ. & extra de iudi. examinata. Argu. contra extra eo. tit. dilecti. Io. Solu. secundum ius canonicum non tenetur aliquis proponere actionẽ, vt extra de iudic. dilecti. Sed si proponat inepta, cadit à causa proponens, vt extra eo. titu. examinata. B.

Actio secundũ canones nõ est de necessitate proponenda.

iuxta secundam uerò oppressi dicuntur à iudice iniustè condemnati. secundùm hanc distinctionem, qui in aliquibus negotijs non ad releuandum sed ad differendum uocem appellationis exhibuerint, appellandi authoritatem non habent.

Vnde Gregorius scribit omnibus per diuersas prouincias.

De causa appellationis cognoscere non licet, nisi ei, ad quẽ appellatur.

CAN. X.

DEcreto nostro vestram rogãtes charitatem mãdamus, vt si aliquis (quod non optamus) suorũ æmulorũ [a] Aldricum Cenomanensis ecclesiæ episcopũ accusare damnabiliter tentauerit, liceat illi post auditionem [b] primatũ dicæceseos (si necesse fuerit) nos appellare: & nostra authoritate aut ante nos aut ante legatos [c] nostros ex latere missos iuxta patrum decreta suas exercere atque diffinire actiones [d]: nullusque illũ ante hoc iudicet, aut iudicare presumat. sed si quid (quod absit) graue intolerandumque ei obiectum fuerit, nostra erit expectanda censura: vt nihil prius de eo, qui ad finũ sanctæ ecclesiæ Romanæ confugit, & eius implorat auxilium, decernatur, quàm ab eiusdem ecclesiæ authoritate fuerit præceptum: quę vices suas ita alijs impertiuit ecclesijs, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinẽ potestatis. Si autem (quod non arbitramur) à quoquam secus præsumptum fuerit, ab officio cleri submot[e] [e], authoritatis apostolicæ reus ab omnibus iudiceatur: ne lupi, qꝫ sub specie ouiũ subintrauerũt, bestiali sæuitia quosdã audeant lacerare, & qđ sibi fieri nolunt, alijs inferre præsumant.

Item cùm Iulius papa dicat:

Iudicia appellantium ab eis sunt audienda, ad quos appellatur.

CAN. XI.

QVi se scit [f] alijs esse præpositum, nõ molestè ferat aliquẽ sibi esse prælatum. Ipsa nanque ecclesia, quæ prima est, ita reliquis ecclesijs vices suas credidit largiendas, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Vnde omnium appellantium apostolicam sedem episcoporũ iudicia, & cũcta maiorum negotia causarum eidem sedi reseruata esse liquet: præsertim cùm in his omnibus eius semper fides expectandum cõsultum, cuius tramitẽ si quis obuiare tentauerit, sacerdotum causa nõ sine honoris sui periculo se apud eandem sedem nouerit redditurum.

Item cùm Nicolaus papa in Remensem archiepiscopum inuehatur, qui Rotardum episcopum appellantem apostolicam sedem damnare ausus est, ita dicens:

De Remensi archiepiscopo, qui appellantem Romanam sedem iudicare est ausus.

CAN. XII.

ARguta sapientia tua (vtinam in bono) accepto fomite iudicij, materiã depositionis aduersus Rotardum assumpsit, & ab itinere apostolicæ sedis remouit, & continuatim [g] apostolicam sedem appellantem damnauit, & carcerali [h] custodiæ mancipauit. & infrà. Priuilegia tamen apostolicæ sedis vos obliuioni tradere nullo modo debuistis, qbus veneràdi canones iudicia totiꝰ ecclesiæ ad hãc deferri iubent. & infrà. Hoc quippe nos in Rotardo idcirco noueritis operatos, vt priuilegia sedis apostolicæ, quæ malè

[e] Submotus. Ecce pœna illius, qui nõ defert appellationi, sed secundum leges punitur in xxx. põdo auri. C. de appella. quoniam.

[f] Vi se scit, &c. iij. quæstio. vj. quãuis, &c.

ADDITIO.

Et cap. multum. & cap. dudum. Lau.

[g] Arguta. Continuat. no. id est, iterũ & iterum.

[h] Et carcerali. Quod põt fieri in causa criminali, si condemnatus appellãs est suspectus, nec potest dare fidemsorem: vt C. de appella. eos.

Honore.

[r] De hoc leg. & ca. vbi

[1] Scilicet facto restituatur [a], vt de appel. ad hæc sicut. & capi. Rotardus ad præsentiam. ẽ.ea.q.j. primates. episcopus. [b] infra.

[a] Honore. Vt sicut de facto fuerat depositus, sic de

[b] Vi scit. Ita facit hoc capitulum ad propositum: quia sicut episcopus, vel alius prælatus ecclesiæ vult deferri appellationibus ad ipsum factis, sic & ipse tenet deferre appellationibus factis ad sed. apost. Et est simile bonũ C. de offic. præfecti vrbi. l. j. vbi dicitur, quod est forcieras muneris, qꝫ magistratus gradum superioris agnoscat.

[c] Exegerit. Sim. xxxij.q.vj.ca.j. & ij. & lxxiiij. distin. ca. quorundam. & dist. ix. neque. in fi. ff. de adul. si vxor. §. iudex. Ioan.

[d] Condẽnabitur. Si appellatio alicui⁹ iuris fuerit pronunciata frustratoria, tunc si prior iudex à quo est appellatum, non admittit appellationem in criminali negotio, lite pdita notatus abscedat. C. de appel. à proconsulibus. sed si prior iudex admisit appellationem, pro arbitrio iudicis puniturꝰ vt C. eo. l. eos. §. ne temere. Sed si in ciuili negotio per calumniam appellet, punitur in 50. libris argẽti. C. quorum appel. nõ recip. ab executore. in fi. Si sine calumnia, nõ punitur nisi in expensis, extra de ap. c. fæpe. extra de eo, qui mittitur in pos. causa rei ser uan. cum venissent. Item remittitur ad eum, à quo appellatum. extra eod. cum ecclesia. Dicunt quidam, qꝫ nisi euidens sit alicui⁹ calumniose appellasse, non debet puniri in expensis. Argu. optimum. ff. de lega. ij. qui solidum. §. etiam. alioqui libet metu expensarum relinqueret ius suum indefensum: vt ff. de pet. hæred. illud. Tunc autem præsumitur non fieri calumniosè, cum iuratum est de calumnia: vt j. quæstione vij. Iancimus. sed hoc non credo: imo semper in causa appellationis condemno vi-

Appellãs per calumniam ad quid puniatur.

Matt. 11. d

ctum: vt j.ea. omnino. & in constitu. noua Innocen. de appel. vt debitus [a]. & ff. de appel. negotiorum. in prin. & ẽ.e.q.j. in primis. Ioan.

[a] Hanc sententiam sequit Go fre. quod dic vt plene no. per Bal. Imo. & Ho. extra de do. & contu. finem. Archidia.

[c] Quoties. Putauerint. Licet non grauentur, & sufficit quod putent hoc, & sufficit probare probabilem causam appellandi. ex bonæ in fine. & ff. eodem. appellanti. nisi sit remota appellatio: tunc enim requiritur quod sit probabilis, & qđ sit talis, qua probata, legitima sit appellatio: vt extra. eod. vt debitus. Ioan. Ego credo indistincte, quod hodie debet esse causa probabilis & legitima: vt extra e. vt debitus. q. item lligo ante fistam. B.

CAN. XIIII.

SI quis putauerit se à proprio metropolitano grauari, apud primates diœceseos, aut pernes vniuersalis apostolicæ ecclesiæ Papam iudicetur.

Romanam sedem appellet, qui iudicem suspectum habet.

CAN. XV.

QVoties episcopi se à suis comprouincialibus, vel à metropolitano putauerint [c] prægrauari, aut eos suspectos habuerint, mox Romanam appellent [f] sedem: atq; eis liberè ire liceat: & dum prædictam Romanam ecclesiam appellauerint, aut ab ea se audiri [g] poposcerint, nullus eos aut excõmunicare [h], aut eorum sedes surripere, aut res eorum auferre, aut aliquã eis vim inferre præsumat, antequam amborum causa Romani põtificis authoritate terminetur. Quod si aliter à quoquam præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus carebit.

Item Iulius Papa.

De eodem.

PALEA.

IDeo huic sanctæ sedi *præfata priuilegia specialiter concessa sunt, ut ab ea omnes auxilium oppressi, & iniustè damnati restitutionem sumant.*

[f] Appellent. No. Iudex suta, quod potest à specius dus iudices suspecto reciedi per appellatio lertur. nem [1], vel etiam 3 Dicit In per recusationem, hoc. Nos vt hic, & extra eo- cõcedim⁹, supra. capitu. pro- dice deleximo, & extra vt gato vel lite non contesta. ordinario accedens. j. & quic- posit appquid fit post recu- pellari ex fationem, æque cas ea causa, fatur [4], sicut fieret quia suspe post appellationẽ, ẽtus est: cũ vt extra de eo, qui tũ habeat mit. in pos. cum si- certũ mecut. in fi. Refert tadiũ recumen cum dicitur, fatiõis. iij. recuso iudicem vt qõ. v. quia fuspectum: quo casuspecti. fu loquitur decre. Archi. extra de app. secun- do requiris. Vel si sic dicatur, habeo iudicem suspectum. Quo casu nõ cogitur coram arbitro probare causam suspicionis, quia potest iudicẽ declinare per appellationem: vt dictum est.

[g] Audiri. No. nihil interesse, vtrum dicat quis, qꝫ velit causam suã audiri à Papa, vel expresse ad ipm appellauerit: sicut nec refert, an appellet quis facto, vel verbo. extra eod. cap. dilecti. in parte decisa.

[h] Excommunicare. Potest tamen de facto ad cautelam petere absolutionem, vt extra eod. ad præsentiam. si vero appellatio non tenet, tunc potest talis excommunicari post absolutionem. argumẽtum extra eodem. quæstioni. Ioan.

Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appellare ante sententiam vtrũ liceat.

[a] NOn ita. Secundum leges ante diffinitiuam sententiam non appellatur: vt C.de iudic. apertissimi. & ſ.ead.non solent.tamen clericus ante diffinitiuam sententiam appellat:vt C.de episco.audien.l.ij. & cum actorum vel pronuntiationis editio negatur. C. vt lite pendente.l. ij. & cum ab iniuria appellatur: vt ff. de minoribus.ait prætor.§. permittitur. Idem dico, vbi appellatur à grauami ne manifesto:vt C. de app.si quis prouocationem. Item vbicunque iudex aliquid facit contra legem negando dilationẽ, vel quid simile: vt ſ.ea.non solent. Hodie autem secundum ius canonicum non appellatur ante sententiam, nisi euidens fuerit causa grauaminis: vt in consti.Innocen.vt debitus.& sic videtur idẽ iuris secundum leges & etiam secũdum canones, quod falsum est: vt dicunt doctores legum, & infra ead. non solent.

b Non licet. Alia est ratio negotiorum ecclesiasticorum,alia secularium: vt ſ.de cõsec.di.iij. celebritatem.x.di. Leges.xxxiij.q.ij.admonere.argu.contra.xj.quæſt.j. quicunque litem.sed hoc non tenet: vt extra de foro compe.proposuisti. Quidam tamen dicunt,quod vbicunque tam secundum leges, quam secundum canones potest fieri appellatio à manifesto grauamine. Alijdicunt, quod ante sententiam secundum leges non appellatur, nisi in casibus in iure expressis.

c Dicta causa. Id est,assignata causa appellationis. sed nõ oportet ibi probari, sed corã iudice ad quem appellat:vt C.de appel.eos. & ſ.e.q.in fi.nisi in casu C.de precibus impera. of. auth. quæ supplicatio. & extra de ijs quæ ſi.à maio.par.ca.cum in cunctis. Nec prius est audiendus appellans à iudice ad quem appellauit, quam constet ipsum appellasse ab aliquo grauamine. Aliter enim remittendus est ad eũ à quo appellauit: vt extra de app.cum in ecclesia. Videtur ergo, quod quilibet teneatur assignare causam appellandi:vt hic, & extra de appel.constituras.ij.& ff.de app.appellanti.sicut in suspecto iudice,causa est assignanda,licet alibi probanda sit: sed quod non sit assignanda, probatur: quia frustratoria appellatio secundum hæc iura est admittenda. Item non videtur esse necessarium,quod allegetur causa:quia potest abire recedi.ff.eo.scio quæritum.in §.extra eo.ti.constitutus. Item quod non sit necesse causam assignare, probatur extra vt lite non contesta. accedens.ij. Et dicit lex quod cum coram iudice appellatur, sufficit dicere appello:vt ff.de ap.scio. Dicas ergo quod semper appellans tenetur assignare causam:vt extra eo. vt debitus '.tamen si causam non assignat,& postea

Appellationis causa, vtrum sit assignanda.

1 Hoc melius habet eo. ti.cum speciali. vbi Inno. ꝙ sufficit et qre cusat,causas recusationis legitime proponere.

Archi

Oppreſi & ſe prægrauari putantes intelliguntur ante datam ſententiam: iniuſtè uerò damnati poſt datam ſententiam.

Vnde Euthicianus urbis Romanæ epiſcopus ſcribit omnibus epiſcopis.

Ante exitum causæ per appellationem recedere licet.

CAN. XVI.

[a] NOn ita in ecclesiasticis agendum est negotijs,sicut in secularibus. nam in secularibus postquam legibus vocatus quisque venerit, & in foro decertare cœperit, non licet [b] ei ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis verò dicta causa [c] recedere licet, si necesse fuerit, aut si se viderit prægrauari.

3 Qui uerò ex cõtumacia iudicibus obtẽperare noluerit, communione priuetur.

Vnde in concilio Milevitano.

Excommunicetur, qui iudicibus suis obtemperare non vult.

CAN. XVII.

Q[d] Visquis probatus fuerit per contumaciam nolle obtemperare iudicibus: cũ hoc primę sedis episcopo fuerit probatum [e], det literas, vt nullus ei communicet episcoporum, donec obtemperet.

Item quòd poſt datum ſententiam appellari poſſit, Fabianus Papa teſtatur dicẽs:

Non denegetur appellatio ei, quem in ſupplicium ſententia deſtinauit.

CAN. XVIII.

LIceat etiam in criminalibus [f] causis appellare, nec vox appellationis denegetur ei, quem in supplicium sententia destinauerit.

Quod ante idem affirmauit.

Ante datam ſententiam licet alicui appellare.

CAN. XIX.

SI quis iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat.

4 Poſt datam uerò ſententiam qui appellare uoluerit, intra quinq; dies [a] appellet: & intra eosdem à quo prouocauit, literas dimissorias accipiat, & intra eosdem ad quem appellauit iter arripiat. Vnde in Theodosianis legibus [b] sic statutum inuenitur.

Poſt latam ſententiam intra quod tempus quiſque appellare debeat.

CAN. XX.

PRopter superfluam appellatorum licentiam,ne in retractandis, vel reuocandis sentẽtijs liberum habere arbitriũ videantur, & tempora appellationis, & pœnæ constitutæ sunt,vt quicunque apud iudicem, qui causam eius audiuit,appellare, & ad aliũ iudicem prouocare voluerit,intra quinq; dies appellet, & in his ipsis quinque diebus ad iudicem ad quem prouocauerit, sine aliqua dissimulatione perueniat: & ipse dies, in quo accepit literas,in his quinque diebꝰ specialiter cõputetur.Quod si lõgius iter fit, exceptis quinque diebus spatium dierum, quo iter [c] agi possit,habita dinumeratione viginti millium diurnorũ, per singulos dies, computetur.

Item.

A quo appellatur, ad quem appellatum fuerit, dimiſſoriæ literæ dirigantur.

CAN. XXI.

AB eo,à quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cognoturus est, dimissoriæ literæ dirigantur, quæ vulgò apostoli appellãtur: quarum postulatio & acceptio intra quinque [d] dies ex officio finienda est.

Iſta iam ſuperius ſub titulo de cautionibus & pœnis appellantium interpretata ſunt. Qui intra ſtatuta [e] tempora dimissoria non postulauerint,uel acceperint,uel reddiderint,præscriptione ab agendo submoueantur, & pœnam appellationis ferre cogantur.

Idem.

De his, qui cauſa dilationis appellant.

CAN. XXII.

QVicunque [f] non confidentia iustæ causæ, sed causa differendæ moræ, ne contra eum sententia proferatur, appellauerit:vel si de facto suo confessus,ne abhõciatur,appellare voluerit, huiusmodi appellationes non recipiantur.

Item.

Cum poſſeſſor appellat, dum euentus cauſæ dubius eſt, poſſeſſionis fructus ſequeſtrentur.

CAN. XXIII.

QVoties post auditam causam possessor appellat,fructus possessionis de qua agitur,dum sequendæ audientiæ euentus dubius est,meritò sequestranẽ [g]. Nã si petitor appellauerit,hoc ab eo postulari non potest: quia non potest sequestrari, quod non habet. Si propter prædia vrbana, vel mancipia, vel iumenta appellatur,possessiones eorum,vel mercedes,vel vectura,etiam si de nauis naulo agatur,deponi solent.

Idem.

Iniuſtè appellans omnino puniendus eſt.

CAN. XXIIII.

OMnino puniendus est quoties iniusta appellatio pronuntiatur. Sumptus [h], quos dum sequeretur aduersarius

Si quis. Post datã. Hęc est quarta pars quæstionis, in qua quæritur intra quod tempus sit appellandum,& dicas quod intra decẽ dies.ſ. ead. anteriorum. Probat tamen magister in legibus Theodosianis, qđ intra triduũ sit appellandum.Sed illæ leges sunt correctæ per prædictam legẽ anteriorum. Ioã.de Fanu.

1 Intra quinque dies. Olim statuti fuerunt duo dies.ſ. ead.biduum. postea Theodosꝰ dedit qn que, deinde Iulianus decem: vt ſ.ea. anteriorum.

b Vnde in Theodosianis legibꝰ. Qui has leges allegat, falsarius est, vt C. de vete.iure enucle. l.ij.§.hæc igitur om nia. & C.de nouo Codi.confir.in fin.

c PRopter. Quo iter. Vt semper viginti millia pro die computetur [1], vt ff.si quis cautio.l.ſ.& ſi quid ſuperſit,hoc etiam pro die cõputetur,vt ff.de verb.ſig.l.iij.

d AB eo. Intra quinq;. Hodie triginta:vt ſ.ea dem quæstio.in fin. cap.penul.

e Statuta. Sic & hoc hodie nõ tenet: vt C.eo.quoniam.

f QVicunque. Quod obtinet in ciuili,vt confessus non audiatur appellans.in criminali aliud,vt ſ.ead. sunt quorum. 2 nisi alia probatio iudicem instruat. ff. de appellationib.l.ſ.§.diuus.ij.Ioan.

Q Votes post auditam causam.

g Sequeſtrantur. Hoc non tenet hodie,vt ſ.xvj.quæſti. iij.volumus. ſ.cod. appellatione pendẽte.& extra de sequeſtra.ad hoc. Vel retinet in casu, qui est ff.de appella.Impe-

De hoc not.extra de elec. cũ inter vniuerſas. & de reſcript. nõnulli.in gl.nãquid &c.

2 Cõcor. 1.ij. cũ gl. ibi Barto. C.eod. ap pel. nõ re ci.& l.cre ditor. §. iuſſus. ff. de appel.

Probatum. Ergo qui dicit aliquem cõtumacem, hoc probabit [2]: sicut qui dolum obijcit arg.ſ.ij. ſ.& c.nemo.extra de reſtit. ſpol.auctra. Arg.contra ff.de re iudi.contumacia. & lxv.di.ca.vlt.

f LIceat etiam in criminalibus. Imo potius in ciuili,quam in ciuili: vt ff.de appel.non tantum. & infra ead.non solent. & ſ.est autem quando.

ver.nullus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum appellatio.nõ recip. ab executore. in criminali infamis est, & litẽ perdit, vt C.de appel.à proconsulibus. nisi primus iudex admisisset appellationẽ: quia tunc arbitrio iudicis punietur.C. de appel.eos.§. nec temere.

a Quadruplos.Hodie simplos, vt C. de fructib.& lit.expen.nõ ignorat.& lege terminato.Vel forte duplos,vt iij. quæstio.iij. libellũ. Dic vt extra de do Io.finem.

b ANteriorum. In authẽ.de appellatio.& intra quæ tẽpora debeat appellari.collatio. iiij.in prin.

c Dierũ.Sed nunqd ille dies, in quo appellatur, computabitur inter illos decem dies? Non videtur: quia dies illa in qua ,pmissio aliqua fit, non computatur cum illo tempore, nisi excipiatur: vt ff.si quis cautio.l.j. Sed contra, dies in quo fit diuortium, computatur inter sexaginta dies qui dantur accusatori à tempore diuortij: vt ff.de adult.pater.§.j. Item licet dicat intra decem dies,tamen decimus dies comprehenditur intra illud tempus: vt ff.de succẽss.edic.l.j.§. quod dicim⁹.& ff.de verbo.signi.si quis sic dixerit.imo idẽ videretur, si diceret ante decẽ dies,quod adhuc ī decimo die posset appellare: vt ff.de verbo.obliga. l.cum qui.§.qui ita. & facit ad hoc ī.ead. dem.,pter. Respõ. quod si tantum superest de die, quod potest deliberare cõdemnatus,tunc illa dies computatur ,p vno die.Ioan.Ego credo ¹ quod semper computetur; & ita seruatur de facto.Bart.

Appellationis dies computatur in decennio, qp datur, ad appellandum.

✝ Imponentes.

impendit,reddere cogatur, nõ simplos,sed quadruplos [a].

Præmissis authoritatibus intra quinque dies postdatum sententiam cuiq; appellare permittitur. Quod postea Iustinianus in constitutionibus suis corrigẽs, intra decem dies appellationis remedium cuiq; dandum decreuit dicens:

Imperator Iustinianus Augustus.

Intra decem dies remedium appellationis conceditur.

CAN. XXV.

ANteriorum [b] legũ acerbitati plurima remedia interponẽtes ✝, & maximè hęc circa appellationes facientes, in præsenti ad huiusmodi beneficiũ peruenire duximus esse necessarium. Antiquitati enim cautũ erat, vt si quis per se litem exercuerit,& fuerit cõdemnatus,intra duos dies tantummodo licentiam appellationis haberet.Si autem per procuratorem causa ventilata sit,in triduum proximum eam extẽdi. Ex rerum autem experientia inuenimus hoc satis esse damnosum: plures enim homines ignaros legum subtilitatis,& putantes in triduum prouocationes esse porrigẽdas,in promptum periculũ incidisse: & biduo transacto causas perdidisse. Vnde necessarium duximus huiusmodi rei competenter mederi. Et sancimus omnes appellationes,siue per se,siue per ,procuratores,seu per defensores,vel curatores & tutores ventilent, posse intra decẽ dierũ [c] spatium à recitatione [d] sententiæ numerandorũ iudicibus ab his,quorũ interest offerri,siue magni,siue minores sint,excepta videlicet sublimissima prætoriana præfectura, vt liceat homini intra id spatium plenissimè deliberare siue appellandum ei sit,siue quiescendum: ne timore instante opus appellatorium frequẽtetur,sed sit omnib⁹ inspectionis copia,quæ indiscussos hominum calores potest refrænare. Ad hoc sancimus,si quando lis [e] speratur in nostrum inferri consistorium,si forte cõtigerit Imperatoris maiestatem occupatam publicis causis ex mundanis prouisionibus, non posse conuocare patres, quaten⁹ causa agitetur, non ex hoc litem pericli tari. Quod enim vitium est [f] litigantium, si culmen imperatorium occupetur? vel quis tantæ est authoritatis,vt nolẽtem principem posit ad conuocandũ patres, cæteros q; proceres coarctare? Sed si quid [g] tale euenerit,causa intacta permaneat, donec Imperator [h] sua spõte motus & conuocari proceres iusserit,& litem inferri patiatur, & omnia secundùm morem procedere.

Illud etiam in tertio capitulo disponẽdum est, quod antiqtas benestatuit, nouitas autẽ neglexit. Cùm em veneranda vetustatis authoritas ✝

¹ Credo. dimittendo cõ sumptum. subaud.

d A recitatione. Nunquid hoc tempus vtile est,ſi cut fuit tempus bidui? quod videtur. Aliter enim videretur esse diminutum ius beneficium antiqui vtile, iuris, maxime cum cõtinua lex noua nihil exprimat.de hoc ergo vereri iuri standum est.C.de appel.præcipimus. in fine. Et quod non mutatur: quare stare prohibetur vt C. de testa. sancimus.Quare et go dicit hic à recitatione sententiæ cõsecundum legẽ antiquam à tempore sententiæ computẽtur? hi decem dies? Sic vt ſ.eodẽ. biduum? Dic ergo quod quã de appellatum ad sui iudicem ſ. vtile est, sed contra ſ. tinuum quantum ad hoc sui ,pgressum: quia eius tempus hoc corpus gloabitur à tempore cõfcientiæ,vt C.quomodo & quando iudex.l. ab eo.& ff. de ædilit.edict.cum fex.& ſ.ead.cap.biduum.Cum enim illi decẽ dies dentur ad deliberãdum,an velint stare sententiæ, vel non, quamter posset ignorare deliberare? Cum ergo hoc tempus à tempore scientiæ, etiam à tẽpore quo potest agere? Ead. biduum. §. pãlã.vt ficu. si aduersus extra de appellat.ex tione. Hũ tamen cit hoc tempus effea dicit restituendũ eum,qui agere non potuit.

e Lis. extra eod. ex ratione.

f Vitium est. Argu. quod per mo flat,mihi nõ est iurandum. Ephesin. C. de condic.infer.l.j.

g Sed si quid. Vt de sic nõ potest ex- min⁹ prægn.vt cũ tali sit appellatus uersurus: vt extra de appellat.ex iniquitate.

h Imperator. Idem est si alius iudex

pediatur ad quẽ appellat.in auth.vt spon.larg.§.hoc quoq;.coll.ix.hoc verum est in causa appellationis.

In principali enim causa secus est: quia si perit lis triennio.C.de iudi.pro perandũ. Item qđ dixi,est verũ.si ipse appellans impediat Scilicet tur per cautam nel p principẽ cessariam, puta per vel per iuvim fluminis. vel si dicẽ.& sic mile. extra de ap Intelligitur pel ex ratione. Si ista decre. autem alter impeex ratiõe. diret eũ, hoc ei noproba- ceret: sed posset a tur eo.tit. gere contra impeex instinua dientem. ff.de dotione secũ Io. l.arbitrio. §. si dum Io⁊. dolo. Sed si ille nõ de Fantu. esset soluendo, tũc ei lis restituitur. ff. de eo, per quem factũ erit.ex hoc edicto.Argum.contra extra de in integrũ restitutio. ex litteris. Ibi enim nõ datur actio contra decipientem, sed restituitur contra sentẽtiam. sed hoc fuit, quia impediens nõ poterat soluere,qđ petebatur. Io. Hodie secundum cano nes non perit instã tia iudicij, si propter impedimentũ causa intra trienniũ terminari nõ potuit: vt extra de iudi.cap.venerabilis.B.

a Causis. Quod fieri non debet: vt in authen. vt omnes obed. iudi. §. hoc cõsiderantes. colla.v.

b Ad sumptus. i. ad victualia, quæ dantur iudicibus: vt extra de vi. & hone. cleri.cum omni.

c Ad decẽ libras. No. x. lib. auri rũ. auri. hic vocat Summa minimã summã vſq; ad x. libras auri: alibi vſq; ad xx. marcas: alibi vſq; ad duos aureos. ff. de do.ſi oleũ.alibi. ſo.solid. C. de decẽ.ciui.l.j.

Summa minima.

c Post diffinitiuã sententiam. Nor. Appellãs secundo iudici in cundo non auditur nõ appellans. C.de epi. fco. aud. authen.ſi

quis litigãtium. C. de assicr. tol.l.j. C. de app. l. iubemus, & l. in offerendis. ✝ Alias, in authenti. de san. epi. §. si quis vero. colla. ix. ¹ Sacri cognitoris.i. principis. ² Dicit Lau. qđ ista lex corrigit per au thẽ. de decet præfectura illustrissima.

g Quæ vna.Scilicet præfectura ſ. prætoris & quæstoris. de hoc ẽt quæstor enim, qui not. extra præfuit scriniis Im peratoris, audiuit causas appellationis.

h Vtroque. ſ. præſen.ciuita.

i Subministrante. id est, cognoscẽte.

k Ita tamen. Sensus est: non est appellandum à iudici cet à maiores, ad spectabiles iudices, qui sunt illustres, ad spectabilem. Appellandũ est ad spectabiles.

l Priuati.quando delegatur eis causa:sed pendente iudicio fiunt spectabiles: vt C. de appel. præcipimus. in fin. & sic non semper consideratur principium accepti iudicij.sic iij.qõ.vij. per consilium. infamis.§.tria. in fin.sic ff.de pigno. act.l.ſi rem.§.ſi. Argumen. contra extra de proba.cap. post cessionem. de elec.dudum.

m Nõ gradatim. C.de appella. præcipimus.

n Sed à præsidibus. Qui sunt clarissimi & minores.

o Datis. non tamen delegatis.

p Referatur. Appellatio ad iudices spectabiles.

Iudicij principiũ non semper.

Sub

quidem pro

n uinciarum, & iudicibus à nobis datis o, si non sint spectabiles iudices, intra memoratam quantitatem referatur p. Si autem vel illustres sint dati à nobis iudices, quibus apices dignitatum super spectabilitatem sunt, vel duces, qui omni

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sub quacunque. Hoc verum est, cum appellatur à spectabilibus: sed si à clarissimis, tunc non appellatur ad vrbem, nisi sit supra decem lib. auri: vt ff.

b Ad competentes. Per hoc not. appellationem ad alium fieri, quam ad delegantem, contra id ff. quis, & à quo appella. l. ij. & extra de offic. delegat. super quæstionum. sic infra, ea. placuit, vt presbyteri.

c Quæ in appellationibus. Id est, ad principem: vt C. de excusa. tut. quinquaginta. ff. quãdo appellã. sit. l. j. §. si quis.

d Biduum. Sub conditione. De futuro, tunc suspenditur sententia. ff. si certum petatur. respiciendũ. Cõditio autem de præsenti, vel præterito, non suspendit sententiam. ff. si certum peta. cum all præsens. & l. sequen. tamen sententia excommunicationis lata sub conditione tenet ¹. Non tamen nisi ī lxiij. distin. Saloeuentũ cõditiõis, vt infrà l. hic al leg. cedere. de hoc not. §. ea. q. v. quanto. & j. e. in glos. in quod tamen factũ aliis. Archidia.

Excõmunicatio lata sub conditione tenet.

Sententia absolutionẽ aut cõdemnationem cõtinere debet.

modo spectabilitate sunt decorati: vel hi, q à principe sunt delegati, spectabilẽ habeãt dignitatem, eorũ appellationes sub quacunque a quantitate in hanc regiam vrbem ad competentes b antiquo more iudices referãtur: omnibus aliis, quæ in appellationibus c statuta sunt, vel ab antiqua prosapia, vel authoritate anteriorum constitutionum, vel à nostra humanitate, intactis illibatisq; custodiendis.

Item Digest. titulo, quando appellandũ sit.

Quando appellandum sit primò, vel secundo.

CAN. XXVI.

Biduum vel triduum appellationis ex die sententiæ latæ computandum erit. Quid ergò si sententia fuerit sub conditione d dicta: vtrùm ex die sententiæ tempus computamus ad appellandum, an verò ex die, quo conditio sententiæ extiterit? Sanè quidem non est e sub cõditione sententia f dicenda. Sed si sit dicta, quid fiet? Et est vtile statim g tempora ad appellandum computari debere.

Quod tamen in sententijs receptum est, vt vel altera die, vel tertia prouocetur, hoc etiam in cæteris obseruandum est, ex quibus sententia quidem nõ profertur, b: appellari tamen oportet, & potest: vt cùm quis ad tutelam, vel ad alia ciuilia munera nominatur, & eius excusatio i non admittitur.

Dies autẽ istos in quibus appellãdum est, ad aliquid esse vtiles oratio diui Marci voluit, si fortè eius à quo prouocatur, copia non fuerit, vt libelli denẽ. Ait enim: Is dies seruabitur, quo primò facultas adeundi erit. Quare si fortè post sententiam statim dictã copiam sui nõ fecerit is, qui pronuntiauit, vt fieri assolet, dicendum est nihil nocere appellatori. Nam vbi primùm copiam eius habuerit, poterit prouocare. Ergo si statim se subtraxerit, similiter subueniendum est. Quid ergo si conditio horæ effecit, vt se reciperet? Si fortè sententia dicta sit iam suprema hora k, vtiq; non videbitur se subtraxisse.

Adeundi autem facultatem semper accipimus, si in publico sui copiam fecerit. Cæterùm si non fecerit, an imputetur l alicui, quòd ad rum significatio. l. cedere diem. instit. de verborum obligationib. §. ex conditionali. Vnde licet appellatio non inueniat quid extinguat¹, tamen conditio ne existente retro fingitur extitisse: vt ff. de sol. sub conditione debitor. & effectus sententiæ retrotrahitur quandoq; vt ff. de ijs qui not. infa. furti.

a Appellauit. Id est, appellare vocebat Go- luit.

b Libellos daret. emissi ab Ipse iudex, scilicet sentia iudi dimissorios. vel incis hñ ex- tellige de libellis cusat si nõ appellationis, quos fit fraudu- appellans vult dalẽter. hoc te iudici. ipse no. in c

c Quod eum. Fabrædi. ca. cto enim, sicut vosuggestũ. ce, quis appellat, Archi. vt extra de appel. a Cõcor. dilecti ².

d Palam est eam. §. libelli. Potest enim dam- & ibi Bar num pertinere ad tol. ff. de aliquẽ, & fieri non appel. suo nomine. xij. q. ij. episcopus. §. qui manumittitur. x. iiij. q. ij. super pendentia.

e Scit. Si. extra de appel. super eo. versũ. ff. C. quomodo & quando iudex. ab eo.

Difficile f Difficile. Id est, dupliciter non. nam alibi pomitur hæc dictio difficile pro vix. xl. vij. distinct. quantumliber.

g Audiatur. No. cum aliquis est absens post lit. contesta. aut abest ex iusta causa, aut ex iniusta. Ex iusta tripliciter potest abesse, quia aut abest ex causa necessaria & probabili, aut ex causa necessaria tãtum, aut ex probabili tantum. Si abest ex causa quidem necessaria & probabili, vt ex causa infulam. Absenti reipubli. tunc si est venitur. restituit ad appeli- ad totam. integ. restit. l. vlti. causam. et Si vero nullo mo- ita intelli- do est defensus, vel gif. ff. ex fuit minus legitime, ad totã causam restituitur, vt C. quib. cau. ex quibus cau. maio. l. j. & de procura. quia. Si abest & dicit lex: Audiant iudices vesperæ manè & mane vesperè. ff. de verb. obli. qui ante. Argu. contra. ff. de verbo. obli. qui ante. Argu. contra. ff. de verbo. obli. qui ante. Argu. contra. ff. de verbo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appella re aut iudi cē, vel i: quis non proteſtatur cē recuſa re nō ſem per licet.

appellat à ſuſpecto iudice, cum recipit literas iudi appellationis, quod poſtea non poſsit appellare vel recuſare, vt argu. extra de senten. & re iudic. quod ad conſultationem. & extra de offic.delega.gratum.

Sed contra petitis inducijs à iudice po teſt ipſum recuſare etiam allegata cau ſa abſentiæ coram eo, vt extra, vt lite non conteſtata.accedens.imo & poſt præſtitam cautionem ſtandi iuri po teſt appellare: vt extra de eo q mit. in poſſ.ſ. cum venisset. & iij. quæſt. iij.cap.induciæ. pa lea. §. offeratur. & non videtur conſensiſſe in iudicē, q poſtulat ſibi edi ge nus actionis. ff. de iudic. non videtur. & poſt receptas literas iudicis quas remittit papæ,poſſem iudicem recuſare, vt extra de of fic. delega. cum olim.ij.itē argumen. extra de reſtitutio. ſpolia. ex conqueſtione.Dic q ſemper poteſt à grauamine appellari, vt extra de appella. vt debitus.

NOn ſolent. Hæc eſt quta pars quæſt.in qua ponit caſus diuerſos.1o.de Fant.

a Intereſt.Sic extra de offic. deleg. ſuper eo.ff.de inoffic. teſt. ſi ſuſpecta. imo etiam ſi nō intereſt : dummodo qualecūq; timetur præiudicium fieri, vt.ff.eod. à ſententia. in princ. & extra de ſent. & re iudic. cum ſuper

b Mox.i.intra decem dies: quia ratum debeo habere,quod meo nomine factum eſt,cū adhuc agere poſsim: vt ff.rem ratam habe.l. penul. Vel dicit mox.i. modico temporis ſpatio,quod magis intellectu, quā locutione exprimi poteſt: vt ff. de fol.ratum. ff. rem ra.habe.quo enim.

Appellationē pro re me factā, an tenear ratificare.

c Ratum. Sed nonne ſi aliquis appellat pro alterō,ille cogitur habere ratam appellationem,cum negotium eius vtiliter ſit geſtum, vt ff. de nego. geſt. Pomponius: Arg. contra quod tantum in criminibus appellatur inuito condemnato, vt ff. de appellatio. non tantum.

Appellat cōiunctus pro cōiuncto.

d Prouocauerit. Pro filio condemnato vel pro conſanguineo etiā poſſunt appellare aliqui, vt extra de reg iur. cum in contemplatione. in parte deciſa. melius de reg.cum ſimus.in parte deciſa.

e Litem. Appellationis, quia ſi ab initio defenderet,oporteret eam ſatiſdare : quia in aliena re nemo

i Doneus eſt defenſor ſine ſatiſdatione. ff. de procura. qui proprio.ſed hoc eſt virile officium. C. de procu. alienam.

f Ab initio. Pro filio non pōt mater agere,vel iſm defendere: quia hoc eſt virile officium. C. de procur. Mater alienam. poteſt tñ filio agē poſtulare pro parē nō poteſt tibus valetudine de rentis. ff. de procur. fœminas. Sed alie na negotia poteſt mulier gerere extra iudicium. ff. de nego. geſt. l. iij. §. j. Si tñvis recipere mulierem intercedentem pro alio, quo, faciasē eam re- dāmnuntiare auxilio rei. Velleiani, vt C. quando mulier to. offic. fungi.l. vlti. Ante ſententiā.

g Hic ponit tres caſus. in duobus appellatio conceditur, qui ſatis ſunt faciles,& in tertio pro hibetur.

h Si quæſtionē. In criminibus tam in tum fit quæſtio, vt extra v.q. v. illi. ff. de quæſtio.l.j.in princip. Sed in pecuniarijs cauſis non facile, niſi cum aliter vel tas nō pōt liquere ff.de quæſtio. illus Pius. libri etiam torquentur,ſi falſo interfuerint. ff. de vnius. §. reſpec. ſ. lias non.C. de quæſtio.decuriones.

i Si contra legem. id eſt, ſi vult ſor quere aliquem ad la ſumptione pro cedente, quod non licet, vt extra de reg.iur.cum in ec templatione.

k Eius qui. Hoc intelligunt oēs cū nuntiū miſit. Sed aliud eſt ſi pro in propria perſona & ante citationem iter arripuit vt extra de app.meminimus. &c.ſuggeſtā. Sed contra hanc diſtinctionē eſt argu. extra de offic. delegā cū cā. vbi differt cā ppter miſsionē nuntij. & ibidie exp̄ſſum in decre. de ap. ad hoc. Sic non ob. vt debitus honor.illud eſt intelligitur qñ hoc mādacit, & nō probat. & ibi dicit quod primo obtinēs primo Iras dedit iudici. hodie ſtatur decr. vt debitor.

k Poſt appellationem. Similiter ſi appellauit, vt ſuperiori : in quibus ſignificabit ei quare appellationē non recipit, vt ff. de ap. recei. vel nō ſciendum.

l Tēpus.xxx. dierū. vt.j. ea. §. vlt. in fi. Et ſi tantum tempus non petierit, videtur renūtiare appellationi. vt ē.e.ab eo.§.iſta. & C. eo. qñ. nec iudex ad quem appellauit,eum audiet: iudex tam ē etiam poterit eum offerre apoſtolos,vt C.eo.eos.in fi.

m Inſtanter.5.100.diſt.priſca.

a Per eum ſtetit. Ergo ſi per ipſum ſtat,hoc ei nocebit, vt iudex ſuperior ipſum non audiat ſine apoſtolis : hoc autem hodie in paucis locis ſeruatur : tamen Inno. iiij. hoc idem ſtatuit.

b Appellatione. Planus eſt iſte caſus,nec eget expoſitione.

c Interpoſita.ita quod teneat.

d Medio.dum ta

† Adde men ſit recipienda.

quod acci e Nihil. niſi cum pienti ex- appellatur ab exe- poniſ hic, cutione : tunc ſiue id eſt,acci ſit mobilis res, ſiue tra iudicium. ff. de nego. geſt. l. iij. §. ti. ſimi. in ſequeſtrantur ¹.C. pere volē- immobilis, fructus l.ſin. ff.de quo.app.nō.re. ab min. & in executore. Item in l.ſi credi- alio caſu cum dila tores.ff.de pidat fructus. ff.eo. pact. l.Imperatores.extra Sequeſtra de ſequeſt. poſ. ca. tio fit in vlt. & cū appellās aliquibus mine. extra eo.cū

¹ Sub.& ſit Romana.vel eſt mobilis.a- lem ſi hæres con- mouetur à viſtus de legato, poſſeſſore vel fideicommiſſo ſecundum præſtando appel lato. qui lati: tunc non defe- ita not.ex retur appellationi: tra de ap- cauebit tamen de pel.nouit. eo reſtituendo. ff. vt leg. vel fideicō. nomi.cau.poſtquā. §.j. ita etiam eſt in ſupplicatione. C. de preci.impe. offe.authen.quæ ſup plicatio. Item po teſt nouas proba tiones inducere poſt publicationem te ſtium , quas prius non poterat habe re.C.de ēp. appel. per hanc. extra de fid.inſtru.cū Ioan nes. Item de reo ſit actor , & teneatur probare vltus appellationem eſſe iu ſtā, vt extra de appelli.cum in eccleſia. Cum ergo appellationi quan doque non deferatur.patet quod differt à nuntiatione & nun ne noui operis,quia poſt illam, ſiue ipſa ſit iuſta ſiue iniuſta, nihil eſt innouandum : vt extra de no. oper. nunt.c.cum ex iniuncto. Iudex ergo à quo appellatur, ſi non recipit,ſuperiori mandabit opinionē ſuā, & cauſam quare non recipit appellationem: vt ff.de appel.re.ſciendum. Ioan.

Accuſari

f Si quis. hāc l. intelligūt quidam quando crimina non ſunt connexa: vt ff. de mi. etiā ſi. Sed hoc falſum eſt: quia nō poteſt quis ſimul accuſari de criminibus plu ribus deſcendentibus ex eodē facto. C. de accuſa. qui ex diuerſis factis,poſſet etiā ab vno,ſ.qō. viij. c. per totum de crimine. Verū eſt ab vno,ſecus ſi à diuerſis. Itē ſi ſimul ſimul quia nō poteſt quis ſimul accuſari de criminibus pluprāiudicat maiori. Vel dic quod ſi maior pœna includit in ſe minorē, vt depoſitio priuationē officij: defertur etiam pœna in minori. nam ſatis eſt ſi punitur in maiori pœna, ar. ad hoc xxiij. q. v. relegentes.

g Quædam. Sentētia ergo pro parte tenet, pro parte non: vt ff. de mino. etiam ſi. §. ex cauſa. C. de trāſact. ſi ex falſis. extra de præben. dilectus. extra de teſta. Raymutius. & c. Raymaldus. Sed ſententia arbitri nō poteſt pro parte tenere , & pro parte non. ff. de arbi. diē. quidā habent, qualem pro lege. §. ſed & ſi. licet contrariū inueniatur extra de arbi. cum tēpore. Hoc tamen ſcias, quod rerum pluralitas nō facit plures ſententias, licet ſecus ſit quando in ſtipulationibus. ff. de verb. ob. quod dicitur. et l. ſcire. & ff. fa. ercli. in hoc iudicio. ff. ad exhi. Celſus. §. itē Celſus. Ioan. Probabiliter poteſt dici , quod tot ſunt ſententiæ, quot ſunt articuli expreſsi, argum. ff. de verb. obli. l. ſcire. B.

Sententia parte tene parte nō.

h Grauiora. Quia ſi ſunt æqualia: Idē credo. Et ſic patet hic, quod magis dignum trahit ad ſe minus dignum. ſimi. extra de conſec. eccle. vel al. quod in dubijs.

✝ Alias M. cv.

✝ Alias ſexta.

capellanum ſancti Apolli naris ad apoſtolicam ſedem, quam appellaſti, ab obſeruatione noſtri iudicij his apoſtolis dimitto.

Forma verò appellationis ante ſententiā hæc eſt:

Ego Adelinus ſanctæ Rheginæ eccleſiæ miniſter (licet indignus) ſentiens me grauari à domino Gualterio ſanctæ Rauēnatis eccleſiæ Archiepiſcopo, Romanam ſedem appello, & apoſtolos peto. Si verò poſt datam ſententiam appellare voluerit, hic erit ei modus appellādi: Ego A. s.rhe.eccleſiæ mi li ind.cōtra ſententiam domini G. s.rau. eccleſiæ archiepiſcopi iniuſtè in me latam prid die Cal. Maij, anno dominī incarnationis M. clxj. ✝✝ indictio. ✝iiij. Romā ſe. appello, & apoſtolos peto.

Si autē unus k *uel duo* p *pluribus appellare voluerint, ſic appellabunt: Ego P. & G. ſyndici* l *canonicorum s. B. e. ſentientes nos*

Decretū qualiter formari de beāt libelli appellationum, dicēs Ego N. ſanctæ Bononienſis, &c. Poſtea dicit, quod huiuſmodi libelli fieri debent in ſcriptis.

Appellatio pluriū. Procuratores poſſunt eſſe ſunt eſſe plures.

l M. clxj. dicit H. quod hic eſt falſa litera: quia nō ſunt tot anni, quod liber iſte cōpoſitus fuit. fuit enim editus docente Iacobo Bonoñ. in legibus, & Alexā. dro in theologia , qui fuit poſtea Papa Alex. iij. & fuit anno domini M. cl. vt ex chronicis patet.

k Si autē vnus. Si plures condemnati ſunt, & volunt de hoc, & iuſte. vbi appellare, libellus appellationis omniū nomina con ibi nota. tinebit. ſed ſi vnus eſt ex pluribus condemnatus, ſi Gofre. qd' vnum in libello non expreſsit, illi nocebit: vt ff. eo. illedicitur occupare, ſcio quæſitum.

l Syndici. Poſsūt ergo eſſe duo ſyndici vel ꝓcurato q prius ad res, vt hic, & extra de teſti. inſuper. & extra de do. & litis conteſtā. cū dilecti. & extra de ſen. & re iudi. cū I. & A. ſtationem Melior tñ erit cōditio occupātis: vt ff. de ꝓcura. plu perueniat. ribus². Arg. tamen cōtra. ff. de adminiſtra. tuto. decre ff. de leg. to. in fi. & ff. de ꝓcura. ſi qs cū. Tu dicas, qd' bñ pōt ſ. ſi pluriesſe plures ꝓcuratores, ſed tantū vnus aget cauſam, bus. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia si ambo agerent, forte quod vnus concederet, alter negaret. Imo & si plures sunt qui agũt, omnes debent constituere vnum procuratorem, ne causa spargatur in plures aduersarios: vt ff. famil. erciscũ l. si familiæ. ff. de ædil. edic. quod si nolit. §. si plures. Melius potes distinguere: quia si plures sunt rei, qui comeniunt, omnes tenentur dare vnũ procuratorem, ne causa spargatur in plures aduersarios. sed si plures sunt illi, qui conueniũt aliquem, non habent necesse dare vnum procuratorem. Sic distinguit lex ff. iud. sol. iam tamen. §. vlti. Ioã. H. tamen dixit, qđ plures procuratores possunt simul agere, sicut notauit in distinctionibus suis. B.

Appellãs absente iudice quid debet facere.

a In scriptis. Si coram iudice appellat, sufficit si dicat, appello. ff. eodem. l. ij. sed si appellat sine iudice, tunc scribet quis, & à quo, & contra quem appellet, & à qua sententia. ff. eodem. l. j. in fi. Idem videtur si à grauamine appellat: imo sufficit, si dicat appello, extra eod. cap. cordi.

b Catholicus. Fidei iudicis. Infidelibus eĩ sunt interdicta officia publica. C. de Iudæ. l. vlti. xvij. quæst. iiij. cap. constituit.

c Excommunicetur. Nisi sit sub rege infideli, vt Paulus, qui appellauit ad Cęsarem. xxiij. quæst. j. paratus. x. distin. si in adiutorium. xj. quæst. iij. cap. Iulianus.

Notandum. Hæc est sexta pars quæstio. in qua probat quod ab arbitris non est appellandum. Et licet verum dicat, tamen superficialiter inducit canones: quia loquuntur in iudicibus ordinarijs electis à partibus ex causa, excepto capi. seq. quod intelligitur in arbitro, secundum Ioan. de Fan.

d A Iudicibus. Si consensisti in iudicem aliquem, propter iniquitatem personæ non potes appellare, vt hic, & extra de offi. deleg. super quæstionum. Sed ab iniqua sententia potes appellare, quia licet reprobare dicta, sed non personam: vt iiij. qõ. iiij. si quis testibus. Vnde appellatur si vocauerit litigatores ad inhonestũ locum. ff. de arbi. l. si cum dies. §. si arbiter. vel ad periculosum locum. extra de app. Appellat ex parte. j. Dicas ergo, quod nisi remota sit appellatio, bene appellatur à iudicibus communi consensu electis, nisi sint electi vt arbitri: vt ff. de appella. ex ter electo. consensu. vel etiã si sunt arbitri tales, qui electi sunt ex necessitate: quia rum. à talibus appellat: vt C. de iud. l. vlti. Arbitrer. Itẽ scias, quod duo rum. sunt genera arbitrorum. quidã sunt arbitratores, q cõponunt inter partes: & talium arbitrium si est iniquũ, est reducendum ad arbitrium boni viri: vt ff. pro socio. si societatem. Sed arbitrium illorũ, qui eliguntur sub pena, licet sit iniquũ, tamen tener. ff. eodem. l. diem. §. stari. Sed à superiori potest retractari, vt extra de arbit. non sine. Item si per dolum sententiam tulerint, licet non retractetur per appellationem, tamẽ per exceptionem retractatur. ff. eod. titu. non distinguemus. §. si quidam.

c Communi consensu. Secus in causa criminali, vbi non consensus rei facit. xxj. q. j. c. iij.

f Potestatem. Nec rei, de qua est controuersia, vel narius iudex. Nec est amicabiliter cõponere: vt xxxij. q. viij. si quis monachorum. in authen. eo. colla. ix. vers. si iu. l. §. fi. vers. vj si primates. Nec non potest in re cipere arbitrii secundum vnam partem: vt C. de arbitris. l. cum in causam. vers. infamis. j. Item cap. infamis. j. Item circa fi. Ioan.

g Ordinarij. Secundum canones non debet quod & ordinarius. Quod potest esse arbiter. Quod dinarius, est extra de arbi. cum tempore. & extra de elec. causam. Quod est delegatus, extra de præbend. literas. extra de arbi. cum olim. extra de præbend. Et licet non possit appellari à sententia arbitri, plicari tamen potest. extra de arbi. non sine.

h Valebit. Hoc falsum est: quia à compromissario nunquam appellatur, sine alias sit iudex, sine non. C. de arbi. l. j. nisi exprimatur, quod eligitur vt arbiter, tenebit eius sententia, vt iudicis. C. de iudi. omnium iudi. l. j. & appellatur: vt ff. qui fatisda. cog. §. l. arbitrio. Ioan.

i Sane. Liceat. Licet sit remota appellatio, tamen

stolico, ut ecclesiastici: uel ab Imperatore, utpote seculares, legitimam potestatem f accipiunt. Arbitrarij sunt, qui nullam potestatem habentes, cum consensu litigantium in iudices eliguntur: in quos compromittitur, ut eorum sententiæ stetur. Horum alij sunt ordinarij & arbitrarij, alij arbitrarij tantum. Ordinarij g & arbitrarij sunt, qui legitimam potestatem habentes, ab eis eliguntur ad arbitrandum, qui non sunt sæ iurisdictioni suppositi. Ab his, & si ut arbitrarij sedeant, & non ut ordinarij, priuilegio tamen ordinariæ dignitatis grauatus aliquis appellare ualebit h.

Vnde in Carthaginensi concilio quarto legitur.

A iudicibus, qui eliguntur communi consensu, prouocare non licet.

CAN. XXXI

SAnè si ex consensu partium iudices electi fuerint, etiam à pauciori numero, quàm constitutum est, liceat i prouocari.

CAN. XXIX.

CAtholicus, qui causam suam siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis b prouocat, excommunicetur c.

Notãdum uerò est, quòd quidam iudices sunt, à quibus appellari nõ oportet.

Vnde in concilio Milevitano legitur.

A quibus iudicibus prouocari non licet.

CAN. XXX.

AIudicibus d, quos communis consensus e elegerit, non liceat prouocari.

Quod de arbitris intelligendum est. Iudicum enim alij sunt ordinarij, alij arbitrarij. Ordinarij uerò sunt, qui ab Apo-

rius & delegatus possit esse arbiter.

CAN. XXXI

SAnè si ex consensu partium iudices electi fuerint, etiam à pauciori numero, quàm constitutum est, liceat i prouocari.

Item ex concilio Mileuitano.

Qui de episcoporum iudicijs querunturà uicinis episcopis audiantur, uel ab alijs ex consensu eorum adhibitis.

CAN. XXXII.

PLacuit vt presbyteri, diaconi, vel cęteri inferiores clerici in causis, quas habuerint, si de iudicijs episcoporũ suorum questi fuerint a, vicini b episcopi eos audiãt, & inter eos qcquid est diffiniant adhibiti ab eis ex consensu c episcoporum suorũ. Quòd si ab eis prouocandum putauerint, non prouocent, nisi ad Aphricana concilia d, vel primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putauerint appellandũ, à nullo intra Aphricam in communione suscipiantur.

Nisi forte Romanam sedem appellauerint.

Is autem, qui appellauerit, ad eum, à quo appellauit, remitti non debet.

Vnde in Sardicensi concilio.

De eodem.

CAN. XXXIII.

SI quis episcopus accusatus fuerit, & omnes iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo deiecerint eum: si appellauerit cùm deiectus fuerit, & confugerit ad beatissimum Romanæ ecclesiæ episcopum, & voluerit se audiri: si iudicetur e vel renouetur examen: scribere episcopis dignetur episcopus Romanus his, qui in finitima f et propinqua

altera prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis diffiniãt. Quòd si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua monuerit episcopum Romanũ, vt de latere suo presbyteros mittat, erit in potestate eius quid velit, & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui præsentes cum episcopis iudicent, vt etiã habeant authoritatem h personæ illius à quo destinati sunt, erit in eius arbitrio. Si verò crediderit sufficere episcopos comprouinciales, vt negotio terminum imponant, faciant quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.

Arbitrarij i tantũ sunt, qui nullã legitimã potestatem acceperunt, à quibus appellari nõ licet: quia eis imputandum est, quòd sibi tales elegerunt. Si verò sententia eorũ, à quibus appellatur, soluta fuerit per eum, ad quem appellatum est, nihil eis oberit, nisi forte uel inimicitia, uel pecunia deprauati iniustã probentur tulisse sententiam.

Vnde in eodem concil. Carthaginen. iij. legitur.

Cùm per appellationem sententia soluitur, non debet obesse ei, qui non iniquo animo iudicauit.

CAN. XXXIIII.

HOc etiam placuit, vt à quibuscunque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos, vbi est maior authoritas, fuerit prouocatum, non eis obsit k, quorũ fuerit soluta sententia, si conuinci l non potuerint, cet, non vt cognoscat, vt extra de & cũ suis fen. excõ. per tuas. munimen- & extra de matri. tis ad fedẽ cõtracto contra in apostoli- terdictum ecclesiæ. cam accelitteræ. & quãdo fru deret: vt stratoria est appel- lib. vj. eo. latio, vt extra de tit. cordi. app. cũ in ecclesia. secundum

g Et ppinqua. Vt Innoc. nec sit vltra duas dictas, vt extra de rescrip. nonnulli. sic j. iij. quæstio. vj. neminem. extra de offic. deleg. prudentiam. §. sexta. & ex tra de ap. c. vlti.

h Authoritatem. Et sic videtur qđ episcopi vicinæ p uinciæ ordinario iure cognoscãt, argum. ẽ. c. proxi. & sic ordinarius et de legatus simul potẽrũt cognoscere de causa. Quid ergo iuris est si isti dissentiant in sententia? Die vt infra e. §. si plures. extra de fen. & re iu. c. fi.

i Arbitrarij. Hęc verba habes ff. de arbit. diem. §. stari. nisi contra ius sit quod profertur. j. cad. c. ei, qui appellat. §. est autem quã do.

k Hoc etiam. Obsit. nisi quantum ad hoc, quod in alijs cauſis possint suspecti recusari. extra de appellatio. ad hæc. & cap. proposuit.

l Si conuinci. Argumentum, quod contra aliquem ex officio suo faciẽtem aliquid nõ sit malum præsumendum, nisi conuincatur. xj. quæstione iij. absit. & capitulo, si episcopus forte. ix. quæstione secunda. Lugdunenſis. extra de renuntiatio. in præsentia. de senten. & re iudi. ficut. Hodie nõ præsumitur pro solo iudice, nisi hoc legitimis constiterit documentis, vt extra de probatio nibus. quoniam cõ tra falsam.

Præsumitur pro illo, q aliquid facit ex officio.

Universidad de Deusto Biblioteca

vel iniquo ᵃ animo iudicasse, vel aliqua cupiditate, aut gratia deprauati. Quæritur autem de eo à quo appellat̄, an sit euocandus in testimonium apud eum, ad quē appellat̄, super negotio cuius cognitionem suscepit?

De hoc ita statutū est in Carthaginē concil. v.

Clericus non deuocetur in testimonium illius causæ, cuius primam cognitionem suscepit.

CAN. XXXV.

Statutum † est, vt qui in ecclesia quamlibet causam iure Apostolico ᵇ ecclesijs imposito agere voluerit, & forsan decisio ᶜ clericorum ᵈ vni parti displicuerit ᵉ, nō liceat clericū in iudicium ad testimonium deuocari eum, qui præses ᶠ, vel cognitor ᵍ fuerit, & nulla ad testimonium ʰ dicendum ecclesiastici cuiuslibet persona pulsetur ⁱ.

Ab eis quoque, ad quos prouocatum fuerit (sicut in Aphricano concilio legitur) ulterius prouocari non licet.

Non licet prouocari ab his, ad quos prouocatum fuerit.

CAN. XXXVI.

Si autem ᵏ prouocatū fuerit, eligat qui prouocauerit iudices, & cum eo ille contra quem prouocauerit, vt ab ipsis ˡ deinceps nulli liceat prouocare.

Post secundam prouocationem intelligendū est: tertiò enim in una eadémq; ᵐ causa super eisdem capitulis prouocare non licet. Vnde in vij. lib. Cod. titu. ne liceat in una eadēq; causa tertiò prouocare, Imperator Iustinianus scribit:

Si quis in quacunque lite iterum prouocauerit, non liceat ei tertiò in eadem ⁿ lite super ijsdem ᵃ capitulis prouocatione vti, vel sententias excellentissimorum præfectorum prætorio retractare, licentia data litigatoribus, arbitro ᵇ dato ipsius audientiam, qui eum dedit ᶜ, ante litis contestationem ᵈ inuocare ᵉ: & huiusmodi petitione minimè prouocationis vim obtinente.

Iudicis male iudicantis punitio.

a Vel iniquo. Si iudex per suā imprudentiā iudicauerit male, punitur quantū iudici videt̄ æquum. ff. de vari. & extraordi. cog. l. vlti. sed si per imprudētiam assessoris, tūc assessor tm̄ punit: vt ff quod quisq; iur. l. ij. ¹ Sed si iudex per dolum, vel per gratiam vel odium vel pro pecunia male iudicauerit, punitur in verā litis æstimationē, & etiā infamis fit. C. de pœna iu. qui ma. iud. l. ij. & insti. de obli. quæ ex quasi delic. nas. §. j. Si autem iudex non vult iudicare, & facit litē suam: vt xxiiij. quæ. ij. dixit dominus. dic vt ibi dixi.

1 Adde p̄ doctō. de hac materia in l. argentarius. §. fi. cū gl. ff. de edē. & quę no. in ca. j. de re iudi. li. vj.

b Statutum. Apostolico. id est, canonico.

c Decisio. i. snīa.

d Clericorum. i. iudicum.

e Displicuerit. Et ideo appellauerit.

† Alias, statuendū est.

f Præses. i. præsidium ferens. i. aduocatus², vel assessor. præses em̄ dicitur defensor. xxxij. q. iiij. nemo.

2 iiij. q. 5. iij. testes. extra. lib. vj. de test. c. Romana. quæ est Inno. iiij.

Iudicis instrumento & dicto creditur.

g Cognitor. Instrumento tm̄ iudicis credit̄ super his, quæ acta sunt corā eo: & etiam dicto suo creditur, vt extra de resti. spolia. olim. in fi. et c. cum ad sedē. & extra de sen. & re iud. cū super. & c. sicut. & extra de eo, q mit. in pos. c. ij. & de testib. cū à nobis. C. de cōtrahen. stip. optimam. C. de falsis. l. si quis decurio. Argumentum contra. C. de reli. l. j. de arbi. ne in arbitris. ff. de custo. re. diuus. s. eo. biduum. in fi. extra de condi. appo. per tuas. extra de accusa. cum dilecti. in fi. Creditur tamē iudici cum alijs adminiculis, extra de testi. cum à nobis.

Iudex, aduocat³, assessor, & executor nō possūt esse testes ī causa appellatiōis.

g Vel cognitor. Prohibet̄ ergo ne iudex, vel aduocatus, vel assessor fiat testis in causa illa. iudex enim offensus & suspectus est appellāti, vt extra eo. proposuit. Itē quia iudex semp vellet tueri suā sententiam, & ita nō esset ex vtraq; parte, quod est officiū testis: vt xiiij. q. v. nō sane. Instruere tm̄ pōt eū, qui cognoscit de appellatiōe, vt xxviij. di. c. j. licet sit arg. contra ff. de iud. eū q. Nec etiā assessor pōt esse testis: qa ipse libellis & sententijs & cognitionibus præest. ff. de asses. l. j. licet sit arg. q̄ possit. ff. qđ me. cau. metū. §. sed qđ p̄tor. in fi. Itē aduocatus³ et executor negotij nō pōt esse testis, vt ff. de te. l. vl. & iiij. q. iij. c. si testes. §. testes. cir. me. sicut nec aduocatus iudex potest esse, ne dū aduocationis suę memor, &c. C. de asses. nemo. Io. Quidā dixerūt q̄ i principali negotio nō admittunt̄ hæ psonæ, sed sup his q̄ facta sunt in cā, sic extra de accu. cū dilecti. hoc tenet H. Alij vero cōtra B.

3 Adde p̄ hoc tex. in l. deferre. §. ijdem decreuerunt. et ibi Bar. & gl. ff. de iur. fis. no. Innocē. & Moder. in c. ij. de arbitr.

h Ad testimoniū. Regulare est, q̄ in ciuilibus negotijs cogi potest quilibet testificari. xj. q. iij. quisquis metu. C. de testi. si quādo. sed clerici nō cogūtur ad testimonium, sicut nec ad alia officia publica, vt xvj. quæst. j. generaliter. quia clerici non de facili debent iurare. ij. quæ. v. si quis presbyter. Sed si aliter veritas non potest manifestari, tūc per ep̄m possunt cogi clerici ad testificandum. xiiij. q. ij. quanquam. Item & si gratia, odio, amore, vel timore se subtrahunt. extra de testi. cog. c. j. & cap. dilectorum.

i Pulsetur. Id est, cogatur.

k Si autem. Pone casum s. e. à iudicibus.

l Vt ab ipsis. Si hæc dictio vt, ponitur consecutiue, vt Grat. vult, tunc intelligas prout di xi s. ea. à iudicib⁹. sed si ponitur modaliter, nihil est hic iuris: q̄a taliter iure possunt eligi iudices, vt non liceat prouocari, vt C. de temp appel. l. vlti.

m Eademq;. Arg. contra aduocatos, quia eadem causa dicit̄ appellationis cum principali. sic s. e. si ep̄s. & xvj. dist. habeo. Arg. contra. vj. quæst. iij. Osius. Sol. eadem est causa, id est, negotium. sed non est idem iudicium: quia alij sunt iudices. Io. & pronuntiationem appellationem iustam vel iniustam. vt j. eo. §. vltimo. sed in priori causa pronuntiatur de ipso principali. & hoc no. in quæstionibus meis. B.

Si quis. CASVS Tria dicitur in hac lege. Primū, est, quod in vna causa, & super eodem articulo, non licet tertio prouocare. Secundum est, quod sententia præfecti prætorio retractari non potest. Tertium est, quod si in causa, in qua secundo appellatū est, fuit iudex delegatus, licet ab eo appellari non possit, recusari tamen potest ante lit. contesta. & impetrari audientia delegantis.

n Tertio in eadem. Ergo qui bis appellauit, nō auditur tertio appellans. hoc ideo, quia præsumit̄ quod toties iuste condemnatus sit, & nō grauatus. Vnde idem potest dici secundum canones extra de appel. sua nobis. Sed quid est quod dicit hic, aliquis potest recusari, non tamen appellari ab eo: cum tamen à suspecto iudice possit appellari, vt extra vt lit. non contest. accedens. ij. s. e. quoties. Item secundum decre. vbicunque inhibetur appellatio, & recusatio, vt extra eo. super eo. ij. & c. consuluit. Sed dic, quod inhibetur simplex & vaga recusatio, vbicunque inhibetur appellatio, tamen expresse non potest inhiberi remedium recusationis: vt C. de senten. & interlocu. om. iud. l. vlti. Potest dici, quod tertio appellatur non à sententia, sed à suspecto iudice. Sed qualiter po-

Cùm autem in causa capitali, uel status interpellatum fuerit, non per procuratores, sed per seipsos appellantes causam suam agere oportet.

Vnde Adrianus Pa. ait:

Appellationem in causa capitali, vel status interpositam, per procuratorē exequi nō licet.

CAN. XXXVII.

Si quando in causa capitali ᶠ, vel causa status ᵍ interpellatum fuerit, non per exploratores ʰ, sed per seipsos est agendum.

Tempus autē exequendæ appellationis annus est: uel si iusta causa intercesserit, biennium.

Vnde in authēticis cōstitutiōe xj. colla. v. legitur.

De eodem.

CAN. XXXVIII.

Ei, qui appellat, impertitur annus, intra quem secūdū se communitérve litē exequatur, aut si iusta intercesserit causa, alius ⁱ annus ᵏ indulgetur: quo transacto lite non completa, maneat ˡ sententia rata.

Appellatore cessante cùm vnus mensis ᵐ superest ex biennio, licet

hæc lex stare, quia si iste, qui appellauit, impetrauit iudices, ipse non potest eos recusare, vt dixi s. ead. à iudicibus. si aduersarius eos impetrat, aut ante terminum appellationis, aut post terminum. Si ante terminum, tunc literæ non valent, vt extra de appellationibus. oblatæ. et ca. sæpe. Sed si post terminum, stultus est impetrans, si vtitur literis illis, cum sententia iam teneat, vt j. ea. ei qui. Dicas & intelligas quando aduersarius impetrat literas, & ante terminum appellationis, non ante terminū datum ab homine, sed ante terminum appellationis datum à lege: quod facere potest, vt j. eo. §. appellatore. Vel intellige quando idem, qui appellauit, impetrauit iudicem illum: quia eum potest recusare propter nouam causam superueniētem, vt extra de offic. delega. insinuante.

a Super ijsdem. s. ea. oēs. in princ.

b Arbitro. Id est, iudice delegato ¹. Vel intellige de arbitro coram quo probanda est causa recusationis.

1 Sub. dato casu in quo secundo appellatum est, secundum B.

c Qui eum dedit. Per hoc patet quod cum delegatus recusatur, & recusatio sit probata, statim euanescunt literæ, & remittitur negotium ad delegantem. sed si ordinarius recusatur, tunc tenet illud quod est in illa constitutione speciali, extra eo. ad hæc. j. infra xj. q. j. peruenit. Ioan.

d Litis cōtestationem. Quia est dilatoria exceptio, vt iij. quæstio. vj. c. si quis episcopus. §. exceptio. sic iij. quæstione quinta. quia suspecti. de hoc dicemus infra iij. quęstione ij. c. induciæ. §. offeratur. Et sic patet, quod in causa appellationis est lis contestanda. extra de testamen. Raynaldus. ergo & libellus est porrigendus, tamen aliter fit de consuetudine. Ioan. Certe imo de consuetudine porrigitur libellus talis: Peto sententiam confirmari, & infirmari latam inter me & talem. B.

Libellus est in causa appellationis porrigendus.

e Inuocare. Et istum recusare. Ioan.

f Si quando in causa capitali. j. v. quæstio. iij. in criminalibus.

g Status. In causa status non constituitur procurator, nisi ille qui constituit, sit in possessione libertatis, vt liiij. distinctio. frequens. & C. de asser. tollen. l. j. in princip.

h Per exploratores. Id est, procuratores, sed in causa appellationis in his casibus admittitur procurator etiam in causa criminali ², & in causa status, vt ff. de appel non tantum. & ff. de lib. cau. l. j. vbi filius pro patre, & econuerso, potest appellare, etiam ipsis inuitis: quia interest filiorum parentes habere liberos, & econuerso, vt ibi.

2 De hoc nota. ff. de accu. l. vl.

h Per exploratores. Regulare est quod per procuratorem non agitur de crimine, sed fallit in crimine iniuriarū, vt iij. q. ix. c. absens. §. nisi. Item quis se excusare potest de crimine conuentus & accusatus per procuratorem. v. q. iij. reos. Item excipere, extra de accusa. veniens. & c. super his. Item in leuibus criminibus. ff. de accusa. leuia. Item si crimē non excedit pœnā relegationis, vt ff. an per alium causę appellationis exerceri possint. l. j. Itē si agatur ad pecuniariam pœnam licet infamet reus, vt in ea. l. Item in crimine suspecti. ff. de procur. non solum. §. vlti. Itē vbi quis alium vult accusare de ingratitudine. ff. de procu. sed & hæ. §. j. Item in actione populari interuenit procurator ad defendendum, sed nō ad agēdum, vt ff. de pop. actio. qui in populari. Item secundū quosdā per nuntiū pōt agi in causa criminali, vt extra de restit. spol. literas. Item cum causa nō est pure criminalis, vt extra de procura. tuæ. Item per socium litis agitur in causa criminali: vt iij. quæ. vj. hæc quippe. & extra de dolo & contu. cum dilecti. in princ. & ij. quæstione. v. statuit.

Procurator in causis criminalib⁹ interuenit quandoq;.

i Ei qui appellat. Alius. Idem beneficium dant antiquæ decret. vt extra de appel. ex ratione. & ca. cum sit Romana. Similiter nouæ. extra eo. constitutus. hoc tamen tempus iudex potest arctare. extra eo. reprehēsibilis. et c. cum sit Romana. licet sit arg. ff. de re iudi. l. iiij. §. si quis. vbi dicitur, quod iudex beneficium legis non potest diminuere.

ADDITIO. De hoc dic vt not. in prædi. c. cum sit Romana.

k Annus. Si appellatur ad alium, quam ad principem, tunc videntur sex menses dandi. Item si appellatur à delegato, qui non recipit appellationem, dantur tres menses. C. eo. si appellationem. Sed si à delegato principis, tunc nouem menses. C. de tempo. app. l. ij. §. quod si secundum. Si à pedanæis iudicibus, tunc duo menses, in authen. de iudic. §. audiant ergo. col. vj.

Appellāti diuersa tēpora dant̄ ad p̄sequēdum.

l Maneat. Quia fingitur non prouocasse, vt C. de temp. ap. l. vlti. circa fi. Fuit tm̄ extincta sententia per appellationē, vt ff. ad Tur. l. j. in fi. sed ante sententiā appellans si non prosequatur appellationem, stabit iudicio eius, à quo appellauit. extra eo. psonas. nec post auditur appellans, vt extra eo. reprehensibilis. & ca. consuluit. & c. personas. Io. nisi iterum grauetur. extra eo. vt debitus. & c. directe. B.

m Vnus mensis. Hic habes quod victor potest præuenire legalem terminum appellationis per mensem: vt C. de temp. app. l. vlti. §. in his autem casibus. sed victa pars potest quatuor diebus præuenire, vt ea. l. §. præce

Appellationis terminus est triplex.

§. præcedenti. Et not. quod triplex est terminus appellationis. Quandoq; statuitur terminus ad iter arripiendum, vt extra de sent. & re iudic. cum ex causa. extra de appel. peruenit. Quandoq; statuitur terminus ad præsentandum se [1] iudici appellationis, vt extra eo. cum sit. & ca. significauit. tertius terminus est qui statuitur à lege. s. annus, vel biennium, & intra illũ debet esse finita causa appellationis, vt hic, & C. de tempo. appel. l. nemo. & l. vlti. circa medium. col. viij. Hoc autem scias, quod terminum statutum ab homine non potest altera pars præuenire, vt extra eo. sæpe. Sed terminum legalem potest præuenire, cum modicum superest de tempore, vt hic dicitur, & extra eo. oblatæ. Secundum legem antiquam poterat & debebat elapsa medietate termini legalis victor se exhibere iudici appellationis, vt C. de temp. app l. nemo. Sed tamen (vt patet ex illa dec. oblatæ) quãdoq; ante terminum põt altera pars prosequi causam appellationis, dum tamen altera pars nõ præueniat diligentiã alterius, argu. xvj. q. iij. placuit. ij. & extra de app. vt debitus.

1 Obtinuit in curia, qđ is, cui talis termin9 est præfixus à iudice, si corã iudice, ad quẽ appellauit cõstitutus nõ vult agere, non cogit. Archi.

victori ingredi, vt reus quæratur. Quo siue inuento [a] siue non suas afferat allegatiões, vt vel confirmetur, vel rescindatur sententia, omni casu [b] absente ĩ expẽsis cõdẽnando. Neutro cõcurrẽte post secũdũ annũ fatalẽ permanet sententia.

Constitutione secunda, in colla. quarta.

Sed lis, quæ speratur in consistorium principis inferri absq; damno moræ, manet intacta, donec ipse faciat eam introduci, & à proceribus secundùm morem dirimi.

Si uerò is, qui appellauit, pœnitentia [c] ductus ab appellatione desistere uoluerit, non prohibetur, sicut in septimo libro Cod. titulo de appellationibus, Imperatores Arcadius et Honorius statuisse legũtur:

Si quis libellos appellationis ingesserit, sciat se habere licentiã & arbitrium ex pœnitentia commutandi [d], & suos libellos recuperandi, ne iustę pœnitudinis humanitas amputetur.

Est autem quando appellationem interponi non est necesse. In eodem nanq; libro et eodem tit. ijdem Imperatores decreuerunt:

Nominationes verò libellis, vel edictis factæ citra conciliũ publicũ [e] nã valent, à quibus nec appellare [f] necesse est.

Diffinitiua [g] quoq; sententia, quæ cõdemnationẽ, uel absolutionem non continet, pro nulla habetur. Itẽ sentẽtia citra solitum ordinem [h] iudiciorum à præside prolata, authoritatẽ rei iudicatæ non obtinet.

Item si sententia lata fuerit contra res prius iudicatas [i], à quibus prouocatum non est, sententiæ authoritatem non obtinebit: & ideo appellare necesse non est.

Citandæ sunt partes ĩ appellatiõis cã.

a Inuento. Hic patet, quod etiam in causa appel. partes sunt citandæ. [2] si tamen altera pars non venerit, iudex ea absente potest procedere, vt hic dicitur. Quia priuilegium eius est, qui de appel. cognoscit, quod possit vna parte absente litẽ audire, vt C. de tempo. appel. l. vlti. §. penulti. Si tamen absens probat iustam causam absentiæ, bene retractatur quod factum est, vt extra de senten. & re iudic. cum Bertoldus.

2 Ad idẽ extra de appel. per tuas. et no. eo. tit. sæpe. in glo. istud not.

b Omni casu. Id est siue vincat, siue vincatur, vt extra de appel. reprehensibilis. & cap. sæpe. & C. de iudi. properandum. §. si autem. & iij. quæstio. iij. c. induciæ. §. libellum.

Sed lis. Casus istius l. habetur ĩ ead. cap. anteriorum. §. ad hoc.

c Pœnitentia. ff. de dona. qui saxum. ff. de repud. si pœnituit. ff. loca. l. si in lege. §. pen. ff. de in ius vocan. quamuis. ff. de min. quod si minor. §. Scæuola.

c Pœnitentia ductus. Intellige si pœnitet, cum adhuc nihil interest aduersarij. ff. de condictio. ob causam. si pecuniam. potest tamen iterum appellare [3]. extra de app. directe.

3 Si ĩ alio nouo articulo grauat. & ita loquitur ista decreta. secũdũ Vin. Tancr. & Gofr. quãuis Laurẽ. ibi no. qđ nõ erat decreta.

d Commutandi. Sic extra de appellationibus. ca. directe. quod tñ verũ est re adhuc integra, quia si aduersarius iam recessisset, non posset iste mutare consilium in iniuriam alterius. ff. de reg. iur. nemo.

e Publicum. Et cleri & populi vt xxiiij. distinct. episcopus. etiam absentibus ad xij. dietas vocatis, vt extra de elect. cũ inter. si sine periculo possunt vocari, vt extra de electio. quod sicut. Hodie qui non potest interesse, hoc iurabit [4]. & sic potest committere vices suas alicui de ecclesia sua, vt extra de electio. quia propter. De hac materia nota vij. quæstione j. factus est. & vocabuntur qui sunt in prouincia, vt extra eo. corã. Hodie statur consuetudini. extra de electione. in Genesi. Item patet hic, quod licet omnes canonici elegerint aliquem seorsum non conuocato concilio, quod electio non valet. lxiij. distinctio. cap. j.

4 Intelli- … si à ca- … ramentũ … alias non est neces- … prout … omnes … tam.

f Appellare. Appellatio tamen tuetur electionem minus bene factam, vt extra de elect. considerauimus.

g Diffinitiua. Hæc est viij. pars, in qua ponit xx. casus diuersos. Ioã. de Fãt.

g Diffinitiua. Diffinitiua sententia est, quæ finem imponit negotio. ff. de arbitr. qualem. & xj. quæstione iij. summopere. alia omnis est interlocutoria. sufficit tamen proferre verba quæ habent vim condemnationis, vel absolutionis, vt extra de verborum significa. in his & ff. de arbitr. quid tamen. §. si arbiter. l. cum si continet condemnationem, sed tamen incertam, non valet, vt si iudex præcipiat solui debitum, vt C. de senten. quæ sine certa quantit. profer. per totum. Quandoque etiam tenet sententia, licet non contineat condemnationem, vel absolutionem, vt in sententia sub conditione lata, vt supra eodem. biduum.

h Citra solitum ordinem. Scilicet generalem. nam si primum sententiatum fuerat de proprietate, quam de possessione, licet hoc fieri nõ debuerit, tamen nisi appelletur, sententia tenet. C. de appellationibus. l. prima. T.

i Iudicatas. Nisi in causa matrimoniali. xxxv. quæst. … Et in crimine falsi. C. … lx. cap. loci. versic. quia ergo. Et in … de fals. querela. Et vbi negatur iudicatum. ff. quæ senten. sine appellatio. re l. prima. in princi. Et cum … dolo omisit exceptionem, quæ competebat ex prima sententia, vt extra de senten. & re iudica. inter … quæ huic legi videtur contraria. Sed decret. intelligo [1] cum aliquis ex certa scientia & ex dolo omisit exceptionem, volens decipere aduersarium, argumen. ff. ad Velleia. si decipienti. Hæc autem lex loquitur cum ex ignorantia omisit exceptionem rei iudicatæ, vel etiam si ex certa scientia omisit: sed ideo omisit, quia non poterat eam tũc temporis probare. hoc enim non præiudicat: vt infra ead. quæstione vij. plerunque. Item fallit ff. de iureiur. admonendi. vbi retractatur prior sententia propter periuriũ. Ioan. Ego intelligo decr. inter. cum prima sententia nõ valebat, vt ibi dicitur, quod poterat esse ex multis causis. B.

1 Et bene secundum Vincẽ. & Hosti. pro ut ibi no. Nam deceptis & non decipientibus, &c. extra de rerum permu. ca. pen. Arc.

Itẽ si sentẽtia cõtra ius [a] scriptum feratur, ueluti dum defunctus & minor xiiij. annis fuisse, & testamentũ iure fecisse dicitur, nullas uires obtinet, nec cõtra eam est necessarium auxilium prouocationis.

Si uerò contra ius litigatoris sententia dicatur, ueluti dum minor xiiij. annis xiiij. annum impleuisse, ac per hoc testamentum iure fecisse pronuntiatur, ad prouocationis remediũ oportet confugere. Itẽ si plures iudices [b] dati sunt, & unus tantùm ex eis pronuntiasse proponitur, non uidetur appellandi necessitas fuisse, cùm sententia firmitatem iure non obtineat.

Item cùm certa [c] ratione, & sine certo iudices mulctare possunt. Si uerò aliter contra statutum legis modum mulctã irrogauerint, quod contra ius gestum uidetur, firmitatem non tenet. & sine appellatione potest rescindi. Venales [d] quoque sentẽtias, quæ in mercedem à corruptis iudicibus proferũtur, etiã citra interpositæ prouocationis auxilium infirmas esse decretum est. Itẽ si propter infirmitatem ætatis ad honorem, ad quẽ nominatus es, inhabilem te esse probaueris, prætermissa appellatione iniqua nominatio remouebitur.

Sunt etiam, quorum appellationes non recipiuntur. Non enim potest recipi eius appellatio, qui per contumaciã [e] absens, cùm ad agendam causam negotio prius summatim [f] perscrutato uocatus esset, condemnatus est. Nullus etiã homicidarum, ueneficorum [g], maleficorum, adulterorum, itemq; eorum, qui manifestam uiolentiam cõmiserũt, argumẽtis cõuictus, testibus superatus, uoce etiã propria uitiũ, scelusq; confessus † audiatur

a Contra ius. Nisi iudex æstimet leges illas non iuuare causam: vt ff. de re iudi. cum prolatis. M. Sed hoc est falsum, quia error iudicis non debet excusare sentẽtiã: vt ff. quæ sen. sine app. re. l. j in prin. & illa lex, cũ prolatis. loquitur quãdo contra ius litigatoris sententiatũ fuerit. Et sic patet, quod sentẽtia lata contra ius litigatoris quantum ad litigatores transit in rem iudicatam, vt hic, & extra de sen. & re iudi. cum inter. in fi.

Sententia contra ius litigatoris lata valet.

Iudices plures si in sententia discordẽt, quid iuris?

b Iudices. Siue iudices sint ordinarij, siue delegati, siue arbitri, & omnes sint præsentes, quicquid maior pars statuit, illud tenet: vt lxv. distinc. c. j. & ij. & ff. de arbitris item si. §. vltimo. & l. diem. §. si plures. & ff. de re iud. duo ex tribus. nisi in solo casu quem habes extra de rescript. pastoralis. Sed si in pari numero dissentiant, tunc si sint arbitri, neutra sententiarum tenet: vt ff. de arbit. diem. §. si plures. & tunc iudex ordinarius coget arbitros aliquam personam eligere, cuius authoritati stetur: vt ff. de arbi. item si. §. principaliter. In delegatis autem iudicibus tenet vtriusq; sentẽtia, sed suspenditur quousque altera confirmet à superiore. ff. de re iudic. duo iudices. nisi velis dicere aliud esse in delegatis a principe [2]: vt C. de appellatio. in offerendis. vbi dicitur quod si dissentiunt, eligãt tertium. In ordinarijs vero si dissentiant in pari numero, tenet sententia pro reo lata. nisi in causa liberali, vt extra de probatio. ex literis. ff. de re iudic. inter pares. Similiter tenet sententia lata pro testamento, ff. de inoffi. testamen. si pars. Tertius casus pro matrimonio: vt xxxiij. quæstio. j. si quis acceperit. & extra de præsumpt. illud. Quartus in dote. extra de senten. & re iudic. capit. finali. Vnde versus, Stat testamentum, libertas, coniugium, dos: Si sint æquales, qui producuntur vtrinque. Et hæc quæ supra dixi, vera sunt, quando omnes iudices sunt præsentes. Si autem quis abest, & non per contumaciam, sententia aliorum nulla est: vt hic, & ff. de arbit. item si. §. vlti. & lege sequen. & extra de offic. delega. quãuis. & capit. causam. Ioan. & ponit hodie decreta. totam hanc distinctionẽ de senten. & re iudica. c. vlti. B.

2 Nõ est in hoc vis, vt patet ĩ eo qđ le. & no. extra de re iudi. c. fin. Sed quod sit in hoc vis, vide tu in eo ꝙ no. ĩ. lxv. distin. episcopus. in §. Arc.

c Item cum certa. Quidam enim iudices possunt punire vsque ad duos aureos, quidã plus: vt C. de mo. mul. illustres. & l. sequẽti. Et tamen propter inopiam condemnati potest iudex sentẽtiam moderari [3]: vt ff. de offic. præsi. illicitas. §. penulti. & xxiij. quæstione quinta. capit. j. & C. eod. eos. in fine. Sed nunquid vsque ad modum legitimum valet? non. argumen. ff. fami. erciscun. in hoc iudicio. Argumen. contra. C. de dona. sancimus. & extra de sequutio præben. dilectus. j. nõ iudicis, & capi. nisi. & xij. quæst. ij. si quos.

3 Not. tamen qđ si iudex minus iudicat quã sit lege statutum, illud qđ est minus potest declarare. ff. de iniu. diuus. quia pœnę pro authoritate iudicis, sed legis authoritati reseruatur. ĩ. e. q. iij. capit. si quem. §. notandũ. versic. & quis, &c. Archidia.

d Venales. Sed si arbiter tulit sententiam per gratiam, tenet: sed datur doli exceptio. C. de arbitrijs. l. tertia. ff. ad Trebellianum. l. seruo. §. cum prætor. sed si corruptus tulerit, nulla est sententia, vt hic: & C. si ex fal. allega. l. vlti.

e Per contumaciam. sic ĩ. xxiiij. quæst. iij. de illicita. nisi veniant iudice sedente pro tribunali. ff. de in integrum restitu. l. diuus. Item bene audietur appellatio contumacis, qui præsens est: vt ff. de appel. l. creditor. §. missus.

† Cõcor. l. constitutiones. & ibi Bar. ff. de app. & in l. creditor. §. iussus. eo. tit.

f Summatim. Id est, semiplene inquiret iudex de negotio, cum aduersarius abest. non enim statim absente aduersario mittet præsentem in possessionem, sed faciet ipsum iurare, quod credebat se iuste litigare. & sic intelligitur quod est extra, vt lite non contesta. quoniam frequenter. in fine.

Missio in possessionẽ non est statim facienda.

Nullus. Verba legis C. quorum appellationes non recipiantur. l. ij.

g Veneficorum. Idem est in alijs, vt extra de sponsa. ex literis. secundo.

Et hoc

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notorius nõ cõuincitur testibus, nec appellare potest.

a Et hoc in notorijs. Illud de suo ponit Gratianus, & male. in notorijs enim non est opus testibus. supra. ead. quæst. j. de manifesta. nec in notorijs appellari potest, vt extra eo. cum sit. & capi peruenit. Si ergo hæc duo, conuictio & confessio concurrunt, non auditur appellans, quia sola confessio in criminali non nocet, nec etiã in ciuili secundum quosdam, quin possit appellari. ff. de confes. l. cum fidei commissum. sed cõtra supra eadem. c. quicunque.

b Formidine tormẽtorum territus. infra xv. quæstio. vj. capit j.

c Officialium. Vt executori, vel tabellioni quãdo delinquunt circa suã administrationem: quia præsumit qđ iudicẽ offenderint: & quia non præsumitur, quòd iudex iniuste contra eum aliquid faciat. Itẽ quia non potest ab esse à curia.

d Quoties etiam fiscalis. id est, quoties ab aliquo ratio administrationis requiritur: & intellige quando euidens est tributum, alioqui secus, vt C. de appel. quoniam nonnulli. Pa

Appellari tet ergo quod in nõ potest tributis non appel- in tributis latur: ergo nec in & decimis. decimis: cum decimæ sint tributa egentium animarũ: vt xvj. quæst. j. de cimæ. & est expressum extra de deci. tua. in fi.

e Calculi. id est, comparationis.

f Publici. id est, fisci.

g Priuati. id est, de proprio patrimonio Imperatoris, quod respectu fiscalium priuatum dicitur.

h Atque. pro, id est.

Executor an possit recusari, & ab eo appellari.

i Non potest. distingue tamen: quia aut executor habet meram executionem, aut mistam. Si meram, non appellatur ab eo, nisi mandati fines excedat, vt hic dicitur: & si suspectus est, non appellatur ab eo, vt extra de appella. nouit. nisi obijciatur crimen falsi coram eo. Tunc enim supersedebit executioni, vt extra de crimine fal. super eo. & C. si ex fal. instru. iudicati. & de tali executore loquitur lex C. de execu. rei iudic. si vt proponis. & extra de senten. & re iudica. decretto. Quandoque dicitur executor qui habet mistam executionem, & tunc alis potest recusari propter suspicionem, extra de offic. delega. super quæstionum. §. si vero. De tali loquitur xxv. quæstione secunda. & si non cognitio. & talis executor audiet & admittet exceptiones rationabiles, quantuncunque absolutè ei scribatur, vt extra de offi. deleg. ex parte. &

appellans: & hoc in notorijs[a]. In occultis autem, si testibus productis, instrumentis prolatis, alijsq; argumẽtis præstitis sententia contra eum lata sit: & ipse qui cõdemnatus est, aut minimè uoce sua cõfessus est, aut formidine tormentorũ territus[b] aliquid contra se dixerit, prouocandi licentia ei nõ denegetur. Nulli quoque officialium[c] à sententia proprij iudicis prouocatio tribuatur, nisi in eo tantùm negotio, quod ipse ciuili ratione super patrimonio fortè apud propriũ iudicẽ inchoauerit. Quoties etiam fiscalis[d] calculi[e] satisfactio postulatur, aut tributum exposcitur, aut publici[f] aut priuati[g] debiti euidentis, atq; h conuicti redhibitio flagitatur: appellatione exclusa necessariò in contumacem uigor iudiciarius exercetur.

Ab executore sententiæ appellari non potest[i], nisi fortè executor sententiæ modum iudicationis excedat. Si quis etiam ausus fuerit prouocare, ne uoluntas defuncti[k] testamento scripta referretur: uel ne hi, quos scriptos patuerit[l] hæredes, in possessionẽ[m] mittantur: & is cuius de ea re notio erit, appellationẽ receperit, & iudex, qui tam ignauam[n] conniuẽtiam adhibuerit, & litigator qui tam importunè appellauerit, xx. libris argenti mulctẽtur. De possessione etiam & eius momento[o] si causa dicatur, quæ sententia interlocutoria appellatur, quãuis pronocatio interposita fuerit, tamen lata sententia sortiatur effectũ[p]. Quãdoque unã & eandem plures simul reportant condemnationem, nec diuersitas factorum separationem accipiet: quo casu[q] si omnes appellauerint, & uno ex his agente eorũ appellatio iusta pronuntiata fuerit, emolumentum uictoriæ etiam ad alios[r] pertinebit. Si autẽ unus tantùm appellauit, eiusq; appellatio iusta pronũtiata est, ei quoq; prodest, qui non appellauit.

Quòd si ætatis[s] auxi-

l. tutor. & ff. quemadmo. seruit. amitta. si communem.
a Gesta. i. allegationes. C. de rela. l. ij.
b Relatione. i. responsionibus partium.
c Præstari. etiam non appetentibus. C. de appella.
d Pronuntiare.

Etiam ex prioribus instrumentis, vel etiam ex nouis, vt C. de temp. appella. per hanc. C. de appella. eos. §. j. nouas enim causas appellationis põt audire iudex, vt extra de appel. constitutis. in fine. ff. de appella. scio. in fine.

d Pronuntiare.

Iudex prĩ cipalis an possit de causa principali dex cognoscere.

Pone ergo, quod alicui sit commissa appella. iudex ille pronuntiat appellationem iustam, numquid incipiet de nouo cognoscere de principali negotio? hæc lex videtur velle quod nõ: sed quod possit, est argumẽt. extra de testa. Raynutius. in fine. & C. de rebus credi. generaliter. §. finautem. in fi ne. & in authen. de sanct. episco. §. si quis contra aliquem. collat. nona. & extra de appel. vt debitus. in fine.

Quod vero. Hæc quæstio diuiditur in viij. Partes. In prima Parte probat per xij. auctorita. sanctorum patrum, quod laici clericos accusare non possunt, & qa sunt minores, & qa ad eundem ordinẽ promoueri nõ possunt, & quia eos non recipiũt in sua accusatione: & (qđ est validius) quia oppido eis sunt infesti. Secunda ibi, His authoritatibus. Tertia ibi, Huic oppositioni. Quarta ibi, De his. Quinta ibi, Itẽ pœnitentes. Sexta ibi, Item cum Balaam. Septima ibi, Item illud. Ioannes de Fant.

Laici an possint clericos accusare.

e Quod vero. secundũ Baz. laici si sunt bonæ famæ, admittuntur ad accusationẽ clericorũ, arg. j. ea. clericos aut laicos. & G. idẽ sentit. Alij dicunt quod laicus proprium prælatum propter delictũ accusare potest, quia sua interest habere prælatum bonum, vt dixi xxiij. di. illud. Cõmunior est opinio quod non possit nisi suã iniuriã prosequatur, vt iiij. q. vj. omnibus. extra de testi. decretto. j. ea. q. j. prohibentur. Nisi in crimine hæresis. j. e. sacerdotes. & c. oues. & in simonia, extra de sim. tãta. & in crimine lesæ maie

pellatiõibus, usque ad titulũ, ne liceat in una eademq; causa.

QVÆSTIO VII.

Vôd uerò laici in accusatione Episcoporum non sint audiendi, Euaristus Papa testatur dicens †:

Laici in episcoporũ accusatione non sunt recipiendi.

CAN. I.

NOn est à plebe, aut à vulgaribus hominibus arguendus, vel accusandus episcopus, licet sit ordinatus: quia pro meritis[f] subditorum disponitur a Deo vita rectorum. Ideo ista dico, quia insidiator bona sæpissimè solet conuertere in malum, & in electis ponere maculam.

Item Syluester Papa.

Laicus clericum non accuset.

CAN. II.

NVllus laicus audeat clericum[g] crimen inferre.

Itẽ Marcellus Papa.

De eodem.

CAN. III.

LAico nõ liceat quẽlibet clericum accusare.

Item Iulius Papa.

Anathematizatus sacerdotes accusare non potest.

† Adde cusatus fuerit vitæ quo. l. ſi. cõ suſpectæ. j. e. quæ. tra in habi stione. j. in primis. tem accuquia si accusatus satisfactorẽ nõ est suſpectæ vitæ, opponitur admittuntur laici valẽt iudi malæ vitæ. si autem ciũ. l. hos bonæ vitæ, tunc accusare. tantum laici bonæ §. lege Iuvitæ, extra de si lia. & ibi mo. per tuas. Cle Bart. & l. rici vero cõtra cleſi placet. ricos admittuntur, ff. de acc. nisi sint criminoſi, Clerici vel irregulares, vt clericos j. e. præsumunt. & accusare clator. & cap. ipſi possunt. Apoſtoli. Tales tã qui sunt irregulares, bene admittuntur ad accusationem eorum, qui sunt eiuſdem ordinis cum eis vel inferioris, vt infra ea. ipſi Apoſtoli. & c. teſtes. Similiter monachi audiunt. extra de accu. ex parte. & cap. olim. Et hęc vera sunt de ſolenni accuſatione. Sed in denuntiatiõe criminis (vt dicunt quidam) omnes admittuntur, arg. xxiiij. q. j. quiſquis. & quia cuilibet dictum est hoc, r Ista de- Si peccauerit in te, cret. loqui &c. xxij quæſt. v. tur de laico contra. xxxv. quæstione iij tam sacerdos. Argumentum contra. xxxv. quæstione sexta. episcopus co, & sic in synodo. & extra de accusationi. cum oporteat. nõ probat Quid iuris sit de hoc, nota. supra eadem, quæstione imo summa prima. & peccauerit.

f NOn est. Pro meritis. j. viij. qõ j audacter. & pro argu. vj. q. j. ex merito. & contrario

g NVllus laicus. Clerico. vel moniali. extra de tranſ. vt probat eõ accuſa. c. memiuimus †.

In causa

ibi not.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAN. IIII.

IN sancta Nicena synodo statutum est, vt nemo anathematizat[9] [a] in nostram suscipiatur accusationem, nec illi, q nos in suam nolunt reciperе accusationem, cùm nos sup illos [b] sciamus à domino constitutos, non illos super nos: & sicut maior non potest à minore iudicari, ita nec obligari [c]: quia rarum est omne, quod magnum [d] est. Portemus onera omnium, qui grauantur. Quinimo hæc portat in nobis beatus Petr[9] Apostolus, cuius vice fungimur legatione, & cuius regula informamur, quatenus eius fulti auxilio nunc et in perpetuum ab omnibus tueamur aduersis.

Item Eusebius.

De eodem.

CAN. V.

LAicos [e] non accusasse episcopos [f] hactenus obseruatum et constitutū est: quia non sunt eiusdem conuersationis, & oppidò eis qui dam infesti existunt: qppe cùm vita eorū & conuersatio debeat esse secreta, & à laicorum actibus remota: nec ab eis impeti debent, etiam qui eorum castitatem & grauitatem nolunt imitari: maximè cum eos nolunt recipere in suis accusationibus.

Itē Fabianus Papa.

Nec clerici in accusatione laicorum, nec laici in accusatione clericorum sunt suscipiendi.

CAN. VI.

SIcut sacerdotes vel reliqui clerici à secularium laicorum excluduntur accusatione, ita illi ab istorū sunt excludendi & alienādi criminatione. Et sicut illi ab istis, ita & isti ab illis nō recipiūtur: quoniam sicut domini facerdotum segregata debet esse conuersatio ab eorum conuersatione, ita & litigatio: quia seruum Dei nō oportet litigare [g], sed mitem esse ad omnes.

Item Clemens.

Laici clericos accusare non debent.

CAN. VII.

SAcerdotes & reliqui sacræ ecclesiæ ministri, omnésque plebes episcopos suos diligere debent, et eorum præceptis obedire, etiam si ipsi aliter (quod absit) quàm debent, agant [h], nisi in fide errauerint.

Item.

De eodem.

CAN. VIII.

QValis condemnatio eis immineat, qui in patres peccant, diuina scriptura ostendit dicens: Si enim Cham [i] quia nō operuit pudēda patris, maledictus est, multò ampliori [k] condemnatione digni sunt, qui patribus legatione Dei fungentibus contumeliam inferunt.

Personæ inferiorum ordinum in superiorum accusationem recipiendæ non sunt.

Vnde Syluester Papa.

Minores non debent accusare maiores.

CAN. IX.

CLericus [l] aduersus exorcistā, exorcista aduersus acolythū, acolythus aduersus subdiaconum, subdiaconus aduersus diaconū, diaconus aduersus p̄sbyterū, p̄sbyter aduersus episcopū accusationē dare, aut testimoniū ferre nō valeat.

Item Zepherinus Papa.

De eodem.

CAN. X.

MAiorum [m] quispiam minorum accusationibus non impetatur. [a]

Itē Anacletus Papa.

De eodem.

CAN. XI.

SEntentia Cham filij Noë damnantur, qui suorum doctorum vel præpositorum culpam produnt [b], ceu [c] Cham, qui verenda patris non operuit, sed irridenda monstrauit.

Item Eusebius Papa.

Oues pastorem suum (nisi à fide exorbitauerit) non debent accusare.

CAN. XII.

OVes, quæ suo pastori cōmissæ sunt, eum [d] nec reprehendere, nisi à fide exorbitauerit, nec vllatenus accusare possunt †: qa facta pastorū oris [e] gladio [f] ferienda non sunt, quam reprehendenda [g] rectè videantur.

[2] *His authoritatibus probatur, quòd subditi siue sint laici siue clerici, prælatos suos accusare non possunt. Verùm de criminosis & de infamibus intelligendum est, qui uitam suorum prælatorum pati sunt reprehendere, nō imitari: quod ex uerbis Anacleti datur intelligi, qui ait:*

Quare laici in accusatione episcoporum non audiantur.

CAN. XIII.

LAici in accusationē episcoporum audiendi non sunt: quia oppidò eis quidam infesti sunt: & indignum est vt ab eis accusentur, qui eorum grauitatem nolunt imitari.

Idem.

Sacerdotes non nisi à viris idoneis, & probatiū accusari possunt.

CAN. XIIII.

ACcusatio quoque eorum, super qua nos consulere voluisti, non nisi ab idoneis & probatissimis viris, qui suspicionibus [h] & sceleribus carent, fieri debet: quia & dominus sacri corporis sui tractatores à vilibus ac reprobis & non idoneis personis infamari noluit, nec calumniari, sed ipse proprio flagello peccantes sacerdotes [i] à tēplo eiecit. Vnde liquet quòd summi sacerdotes, id est, Episcopi à Deo sunt iudicandi, nō ab humanis, aut prauæ vitæ [k] hominibus lacerandi, sed potius ab omnibus fidelibus portandi: ipso domino exēplum dante, quando per seipsum, & non per alium, vendentes & ementes eiecit de templo sacerdotes. Nullus enim (vt reor) inuenitur inter illos, qui velit seruū suum [l] ab alio, quàm à se iudicari: quod si præsumptū fuerit, aut multa indignatione ipse iracitur, aut potius vindictam quærit super eum. Vnde & dominus ait per prophetam: Qui vos tangit, me tangit, & tangit pupillam oculi mei. *Et paulò pòst.* Si detractores quorumcunque grauiter iudicantur, & in perditionis laqueum cadunt, multò magis laceratores & detractores atque accusatores famulorum Dei damnantur: & in barathrum (nisi se correxerint, & per eorū satisfactionē cōdignam egerint pœnitentiam) indubitāter cadūt, & vindicibus flāmis exuruntur. Hæc & alia periculosa cōsiderantes apostoli cōstituerūt ne facilè cōmouerentur, aut lacerarētur, vel accusarentur columnę [m] sanctæ ecclesiæ Dei: quæ apostoli & successores eorū non immeritò dicūtur. Sed si quis [n]

---

[9] Vt Hu. & Lau. q ita not. c.j. dicentes idē esse vbi etiam pprię iurię prosequendo. nec potest repelli ego nō p̄mo uerit adtur cōtra clericum.

[a] Impetatur. Criminose, si de clericis intelligas.

[b] Sententia Chā, &c. Produnt. Tales deponūtur. xlvj. distinct. accusatores.

[c] Ceu. id est, sicut.

[d] Oves. Eum, qui criminose. si de clericis intelligas, dic, hoc cum prælatus eorū est bonæ opinionis.

[e] Oris. id est, locutionis.

[f] Gladio. id est, lingua.

[g] Reprehendēda. f. reprehensibilia, infra ea. nos si. ne sit contra. ē. xxj. dist. nolite. j. vj. q. j. oues.

His authoritatibus. Hæc est secunda pars quæst. in qua vult probare, quod laici si boni sunt accusant clericos, sed huiusmodi allegatio superflua est, quia alias canones intelliguntur. hoc tamen probare nititur per ix. authoritates.

Ioan. de Fant.

[h] Accusatio. Suspicionibus. suspecti ab accusatione & testimonio repelluntur. j. ca. testes. iij. quæst. v. accusatoribus.

[i] Sacerdotes. i. simoniacos.

[k] Aut prauæ vitæ. Argu. quod nec etiam in excepto crimine laicus prauæ vitæ est admittendus contra clericum: quod verum est, nisi prius clericus fuerit malæfamæ vel opinionis: vt supra ca. quæst. prima. in primis. in fi. & extra de sim. licet Hū. & ca. per tuas. vt dictum est supra in summa.

[l] Seruum suum. Dominus est iudex in causa serui sui, vt hic: & hoc de cō suetudine: alias fallsum est, vt extra de foro compet. cū contingat.

[m] Columnæ. Sic & prohibet lex columnas cuiuslibet domus tolli: vt ff. de lega. primo. l. cę tera. C. de ædi. priua. l. ij.

[n] Sed si quis. Hæc pars vsque ad finem loquitur de causis ciuilib⁹, vel criminalibus ciuiliter propositis. nā hoc capit. de laicis loquitur. vnde non potest intelligi de criminalibus causis, quia in illis non auditur laicus contra clericum, etiam si prēmoneret eū. Hoc ideo dico, qa non concedo quod in accusatione sit præmittēda admonitio, vt extra de simonia. licet. & capitu. per tuas. & de accusat. c. qualiter. Sed denuntiatio - Admonitionem semper præcedere debet canonica monitio, vt per eadem iura probat. Nec obstat extra de accusa. si quis episcopus. quia illa in denūtiatione loquitur. De hoc notatur xij. quæst. ij. indigne. Tamē vbi denuntiatur crimē simoniæ, non est necessaria admonitio ': quia de illo nō potest quis pœnitere retento ordine: vt j. quæstio j. si

Idē dicas in crimine hęreseos, & læsæ maiestatis, secundum Lau.

Zachariæ 2. c

j. si quis neque. & q5. vij. requiritis. licet sit argumen. contra. j. q. vlti. patet. & extra de simo. licet. cui hodie statur, scilicet quia moneat, vt dimittat beneficium, quo retento nõ posset pœnitere. Vel dicas speciale esse in ecclesia, vt semper primo admoneatur, quam proponatur querela contra eã, siue ciuiliter, siue alio modo agatur.

a Prius. j. xxiij. q. v. ad fidem.

b Per satisfactionem. quod videtur esse speciale in eo, qui offendit ecclesiam, vt prius satisfaciat, quam absoluatur: vt extra de verbo. signi. ex parte. alias sufficit, quod iuret: vt extra de senten. excom. per tuas.

Clericus iniuriã ecclesiæ factã remittere nõ potest.

c Iniuria. Vnde nec clericus potest remittere iniuriam factam ecclesię: vt xxiij. q5. iiij. si is qui. Ioan.

Actor & procurator, & syndicus differunt.

d SI quis. Actores. Actor constituitur à non domino, & authoritate iudicis, & ad præsentes lites tantum. insti. de cura. §. vlti. ff. quod cuiusq; vniuersi. item eorum. §. actor. Et hoc ideo, q̃a actor cum decreto fit, & decretum nõ extenditur ad futura. ff. de vsur. l. j. Sed procurator semper à vero domino constituitur, & ab initio, & ad vnam litem, & ad plures, & ad præsentes, & ad futuras. ff. eod. l. iij. & C. de procu. neq; Syndicus ab vniuersitate & ad vnam, & ad plures causas constituitur præsentes & futuras, & de authoritate episcopi. C. de episco. & cler. omnes qui. §. & hoc nihilominus. Canon tamen omnes administratores ecclesiæ vocat procuratores. j. q. iij. saluator. secundum canones prælatus & ante lit. contest. & post procuratorem constituit, vt extra de iura. cal. c. cum causam.

1 Idẽ Alexan. de Imol. in l. scimus. §. et hęc quide. C. de iure delib. et Dominic' in c. ab eo. in fi. de appel. in vj. Episcopus an posit aliquẽ pro ppria iniuria excõmunicare.

aduersus eos, vel ecclesias eorũ commotus fuerit, aut causam habuerit, prius[a] ad eos recurrat charitatis studio: vt familiari colloquio ea sanent commoniti, quæ sanãda sunt, & charitatiuè emendent, quæ iustè emendanda cognouerint. Si autẽ aliqui eos priusquam hoc egerint, lacerare, accusare, vel infestare præsumpserint, excommunicẽtur: & minimè absoluantur antè, quàm per satisfactionem[b] (vt iam dictum est) condignam pœnitentiã egerint: quoniam iniuria[c] eorum ad Christum pertinet, cuius legatione fungũtur.

Item Alexander.

Communione priuetur, qui priuatim aduersus episcopum conqueritur priusquam familiariter eum conueniat.

CAN. XV.

SI quis erga episcopum, vel actores[d] ecclesiæ quãlibet querelam iustam se habere crediderit, nõ prius primates, aut alios adeat iudices, quã ipsos à quibus se læsum existimat, familiariter cõueniat, nõ semel, sed sæpissimè[e], vt ab eis aut suam iustitiam accipiat, aut excusationẽ. Si autẽ secus egerit, ab ipsis, aut ab aliis cõmunione priuetur[f] tanquam Apostolorum patrumq́ue aliorum contemptor.

Item Euaristus Papa.

Nisi opinione discussa non audiantur accusatores episcoporũ.

CAN. XVI.

SI qui sunt vituperatores[g] aut accusatores episcoporum[h], vel reliquorũ sacerdotũ, non oportet eos à iudicibus ecclesię audiri antè, quàm eorum discutiatur existimationis suspicio vel opinio: qua intentione,[i] qua fide, qua temeritate, qua vita, qua cõsciẽtia[k], quo've merito: si pro Deo, aut pro vana gloria, aut p̃ inimicitia, vel odio, aut cupiditate[l] ista præsumpserint.

Item Calixtus Papa.

Maiores natu non accusent, nisi qui sint rectæ fidei, & conuersationis.

CAN. XVII.

QVærendum est[m] in iudicio cuius sit

est iudex in causa fisci: vt C. vbi causæ fisca. l. j. sic Imperator est iudex in causa fiscali[4]. ff. de his quæ in test. delen. l. proxime. & tamen res fisci Imperatoris dicitur. ff. ne quid in loco publ. lege secunda. §. hoc interdictum.

4 Arg. contra. xj. q. j. cõsuetudo. in principio.

g SI qui sunt vituperatores. Id est, conuiciatores. de hoc. Clerici depositi cu[illegible] res, qui depositi cu[illegible] curiæ tradentur. xj. q. j. si quis sacerdotum. nisi fecerint [illegible] ex calore iracundiæ: vt supra ead. quæstio. iij. si quis iratus. Ioan. Hoc hodie falsum est. Scilicet quod traduntur curiæ seculari, nisi [illegible] post excommunicationem contumax, extra de iudi. [illegible] ca. cum non ab homine fallit in casu speciali, de cri. fal. c. ad falsariorum. vbi depositus statim traditur curiæ seculari. B.

h Episcoporum. Hæc duo capitula loquuntur de suspectis vel ignotis, & de his, qui suam iniuriam non prosequuntur.

i Qua intentione. An faciant animo nocendi: vt xxiij. q. v. prodest.

k Conscientia. Si sit conscius criminis.

l Aut cupiditate. pecuniæ. supra ea. quæst. prima. [illegible] hibentur.

m Quærendum est. Hic [illegible] dicitur idem quod in præcedenti ca. [illegible] pi. Et dic quærendum est, scilicet à iudice, etiam si aduersarius nõ [illegible] rat. ff. de postulan. l. quos prohibet. & xxx. quæstio. [illegible] v. iudicantem. & infra ead. alieni. & argum. C. de [illegible] quæst. seruos. & loquitur hoc capi. & præcedens de ignotis vel de notis & suspectis, quia tales personæ integri status esse debent. ff. de testibus. [illegible] Sed obijcio tibi, si iudex quærit de conuersatione [illegible] huius testis, oportet quod quærat ab aliis. Similiter oportet quod quærat de conuersatione istius: & sic in infinitum procedet iudex, quod reprobatur extra de rescrip. cum in multis. lib. vj. Si autem iudex ab ipso teste quærat, an sit fur, vel homicida, stulta esset quæstio, cum nemo illud fateretur[6] de se. Respond. [illegible] est ignotus, bene potest ab eo quærere, an sit liber, vel seruus. Ab aliis autem notis inter quos est conuersatus, quæret de fama istius. Potest etiam iudex in genere quærere, sic dicendo ei, Es tu talis, vt possis esse testis? vt ff. de quæstio. l. j. §. qui quæstionem. Accusa-

e Sæpissime. i. ter'. xvj. q. vij. omnes decimæ.

f Priuetur. Hic videtur quod episcopus posit aliquem pro propria iniuria excommunicare & punire: vt xlv. dist. & qui emendat. & xxiij. q. iiij. Guilisarius. contra est. xxiij. q. iiij. inter querelas. & v. q. de occidendis. vbi videtur, quod iudex pro sua iniuria non debet reum ocidere cuius iudex est. Distingue quia si iniuria tangit specialiter prælatum, non potest excommunicare aliquẽ pro tali iniuria. si tangit ecclesiã, potest[2]. Nam episcopus potest esse iudex in causa suæ ecclesiæ[3], sicut procurator fisci,

2 Subau. Imo debet. xxiij. q5. iiij. si is q. Archid.

3 Adde idẽ tenuisse Bart. & Bald. in l. vnica. C. ne quis in sua causa iudi.

conuersationis & fidei & is, qui accusat[a], & is qui accusatur: quoniam hi, qui non sunt rectæ fidei ac conuersationis, & quorum vita est culpabilis, & quorum vita, fides & libertas nescitur[b], non permittuntur maiores[c] natu accusare, neque viles personæ in eorum recipiũtur accusatione.

Item Sixtus papa.

Absque duobus, vel tribus testibus non recipiantur episcoporum accusationes.

CAN. XVIII.

ACcusatio episcoporum nõ est facilè[d] recipienda, dicẽte domino: Nõ accipias vocem mendacij. Et Apostolus inquit, aduersus presbyterum inscriptionem nõ recipiendam absq; duobus, vel tribus idoneis testibus. Si hæc de presbyteris, vel cæteris fidelibus sunt præcauenda, quantò magis de episcopis?

Exodi 23. 1. Tim. 5. c

Item ex concilio Aurelianensi.

Pro sola conuentione episcopi non submoueatur aliquis à communione.

CAN. XIX.

SI quis ab episcopo, vel ab ecclesia, vel de proprio iure crediderit aliquid repetendum, si nihil conuicij[e] aut criminationis obiecerit, eũ pro sola conuentione à cõmunione ecclesię non liceat submoueri.

Item Euaristus papa.

Quare subditi prælatos suos reprehendere non possunt.

CAN. XX.

SVnt nonnulli, q̃ præpositos suos peruersè reprehendũt, si vel parũ ipsis molesti extiterint. Ex his omnibus datur

a Accusat. In accusationibus ergo nõ præsumitur quis dignus nisi hoc probetur[1]. j. ea. crimi. Sic in oblatione eucharistiæ, vt de consec. dist. ij. tribus gradibus. Et in ordinib'. xxiiij. distinct. quando. & in eleemosyna. xlij. distinc. quiescamus. Item excõmunicatus quis creditur p̃pter periculũ vitandum potius, quam non, vt extra de sen. excõ. per tuas. & c. cum desideres. §. secundæ quæstionis. Sic in impetratione veniæ ætatis tenetur impetrãs p̃bare instituta morum suorum, & testimonium vitæ honestioris, & animi probitatem, id est, se esse idoneũ, vt C. de his qui ve. ęta. im petr. l. ij. alias circa notos potius præsumitur quis dignus, quam indignus, vt extra de præsumpt. dudum.

1 Scilicet p aliquas literas authenticarũ personarũ, q̃ p̃ eis testimoniũ ferãt: vel testimoniũ populi, vt le. & not. in isto ca. criminationes. secundum Inn. quia ita no. de accusa. cum P. Archidia.

b Nescit. per hoc patet quod loquitur de ignotis.

c Maiores. id est, clericos.

d ACcusatio. Facile. id est absque inquisitiõe.

ADDITIO. Scilicet accusatorũ & testiũ. H. & Lauren. dic inquisitione, scilicet quæ habetur j. cap. proxi. secundũ Io. de Fan.

e SI quis. Conuicij. Nõ tamẽ ex hoc sequitur, q̃ propter conuicium ipsum posit excõmunicare, vt xxiij. q5. iiij. inter querelas. vel hic non fuit tantũ episcopi causa, sed ecclesiæ: vel propter hoc remouendus est à communione à metropolitano, sed nõ ab episcopo. Vel dic, si conuicium redũdat tãtum in personam episcopi: q̃a dicit, tu es filius rustici, tunc non potest. sed si dixit cum simo-

Episcop' excõicat p̃pter conuiciũ sibi factum.

intelligi, quòd illi ab accusatione remouentur, qui non affectione charitatis, sed prauitate suæ actionis uitam eorũ diffamare & reprehendere quærunt.

Quòd uerò præmissis authoritatibus criminosi prohibeantur ab accusatione prælatorum, testatur Augustinus in libr. soliloquiorum[f] ita dicens:

Non omnes subditi, sed criminosi tantùm prohibentur accusare prælatos.

CAN. XXI.

PRæsumunt prælati non debere se reprehendi, vel accusari[g] pro eo, quòd canones nõ eos passim constituunt accusandos: quod tantùm negat solis criminosis[h] cùm de reprehendẽdo[i] veritas ipsa constituat: Si malè locutus sum, testimonium[k] perhibe de malo, &c. Ioan. 18. d

Opponitur[l] huic distinctioni. Ipsi sacri canones distinguunt, in quo casu pastores sint accusandi à subditis, dicentes: Oues pastores suos non accusent, nec reprehendant, nisi à fide exorbitauerint. Ecce in quo casu sunt accusandi à subditis: in aliis autem minimè.

3 *Huic oppositioni respondetur sic: Distinctio illa canonum de criminosis & infamibus intelligitur. Oues enim criminosæ & infames pastorem suũ accusare uel reprehendere non possunt, nisi à fide exorbitauerint. Cæterùm si à fide exorbitauerit, tanta est labes illius criminis,*

niacũ, quia hoc redũdat in ecclesiam, bene potest[2].

2 [redacted]

f SVnt nonnulli. In libro soliloquiorum. id est, psalmorum, id est, solius spiritus sancti eloquiũ: quia solo instinctu spiritus sancti ibi locut' est. de hoc habet de pœnit. distinct. ij. quærendum.

Soliloquium est psalmus.

g PRæsumũt prę lati. Vel accusari. Argu. laicos posse accusare clericos. j. ea. clericos. & xxiiij. dist. illud. & C. de offic. rec. prouin. iustissimos. sed corrigitur taliũ opinio extra de testib. decætero.

h Criminosis. scilicet clericis.

i Reprehendẽdo. supple sed non debent præsumere, cũ de se, &c.

k Testimonium. Cum debeat exemplificare de accusatione, exemplificat de testimonio: q̃d ideo facit, quia qui admittitur ad vnũ, admittitur & ad reliquum. iiij. q. iij. testes. Ioan.

l Opponitur. Dixerat in illo §. his authoritatibus.[3] q̃ subditi criminosi siue clerici fuerint, siue laici, non admittantur ad accusationem prælatorũ. Vnde colligitur à contrario sensu q̃ alij admittãtur. Huic distinctioni obijcit, et postea secũdum suã opinionem soluit, quæ talis est, quod laici non criminosi possunt accusare clericos: quod falsum est, vt extra de testi. decętero. nisi suã vel suorum iniuriã prosequãtur: & tũc non admittũtur ad testimonium.

3 Vel dic, dictum est j. §. ex his omnibus. & c. p̃sumunt, q̃d subditi criminosi, &c. B. Brixien.

Huic oppositioni. Hæc est tertia ps huius quæstionis, in qua p̃bat quod mali non possunt accusare prælatos suos, vel illi, qui ad eundem gradum perue-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

nire non possunt. & hoc probat per sex capitula. Io. de Faenu.

a Lieni erroris. Ex tribus locis istius capit. argumentatur Gratianus à contrario sensu in sequen. §.

b Recedentem. id est, apostatam.

c Non obedientē. id est, schismaticū, vt xix. dist. nulli. & xxv. quæstio. j. violatores.

d Non possumus. Argu. q̄ iudex potest infamē repellere, licet reus ipsum recipiat ', xlv. dist. licet. xxx. q. v. iudicantem. C. de quæstio. seruos. in prin. iij. verſi. reſpōdetur. iudex examinabit accusatores sicut ordinandos, vt eos repellat. xxiiij. distinctio. quādo. & Gregor. præcipit Ioanni, vt ingrat de persona accusatoris. ꝛ. ea. q. j. in primis. sic xxiij. dist. illud. & j. ea. criminationes. & prætor suæ dignitatis tuendæ gratia indignos à postulatione remouet. ff. de postu. l. j. in prin. & repellit militem, licēt aduersarius velit eū admittere. ff. de procur. filiusfamilias. §. milites. Et quos prætor prohibet in totum & omnino prohibet, etiā si aduersarius cōsentiat ², vt ff. de postul. quos prohibet. Imo vbi aduersario non cōpetit exceptio, iudex ex officio suo excipiet, vt extra de appell. constitutis. & ff. de peti. hæredit. l. vlti. Sed contra. nonne sic videtur iudicare secundum conscientiam? & scis quia nihil ex ingenio suo & domesticæ volūtatis motu facere debet, vt j. cap. proxi. & iij. q. vij. iudicet? Respondeo, iudicat in hoc casu ex his, quæ percipit in exercitio causæ, quæ ante eum agitur. Nam cum coram se videt infamem admitti, potest ipsum repellere, sicut cum scit tempora appellationis elapsa esse, supplet de facto, vt C. de tempor. appellatio. l. ij. in fine. sic xxviij. distinctio. priusquam. scilicet de facto, quod constat iudici tanquam iudici. extra de postula. bonæ.

† Cōcor. ex. in authē. gazaros. C. de hær. & in e. causa. & q. c. bezat.

1 Sed contra j. ea. q. his ita. § iij. verſi. reſpōdetur. Item arg. quod in ſ. ibi dicam. Arc.

2 Adde ad hoc id quod legi. & not. extra de exceptio. ca. exceptionē. & lib. vj. co. tit. c. ga. Arc.

c Non potest. Præuaricati. Ergo si non sunt præuaricati, videtur quod sunt admittendi, non obstante præcedenti delicto, sicut & alius, qui fuerit

Index par te nō pōtēte multa potest facere.

annūtiēt: quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubij habentur. Infirmari [1] oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docentur, nec eis est credendum, qui veritatis à se fidem abiecerūt.

quòd ad eius accusationē, & serui aduersus dominum, & quilibet criminosi & infames aduersus quē libet admittuntur.

Vnde Dionysius papa.

Infames & hæretici homines bonæ famæ accusare non possunt.

Item Caius papa Felici corepiscopo.

Hæretici, Iudæi, vel Pagani Christianos accusare non possunt.

CAN. XXII.

A Lieni erroris [a] socium, vel à sui voluntariè propositi tramite recedentem [b], aut sacris patrum regulis & cōstitutionibus nō obedientem [c] suscipere non possumus [d], nec debemus, nec impetere rectè credētes, vel sanctorum patrū sanctionibus obtemperātes p̄mittimus: quia infames omnes esse censemus, qui suam fidem, aut Christianam legem præuaricantur †, aut apostolicam aut regularem libēter postponunt authoritatem.

Item ex concilio Toletano iiij.

Christianos accusare, vel in eos testificari non possunt, qui fidem acceptam deseruerunt.

CAN. XXIII.

NOn potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Iudæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & in Christi fide præuaricati [e] sunt, ad testimonium dicendū admitti non debēt, quamuis se esse Christianos

in mortali [f], vt iij. j. quæstione j. diffinit. xxxij. q. v. distinct. primum, & vj. quæstio. j. qui crimen. & ff. de ritu nupt. palam. vbi dicitur, turpitudo licet intermittat, non tamen deletur. ff. de furt. qui ea mente. Ioan. Quid iuris sit de hoc, dicitur extra de testi. testimonium. vbi corrigitur hoc. B.

f Infirmari. supra xix. distinct. ca. fin. vel aliter arg. quod non valet dictum testis, si postea detegatur eius infamia.

g Pagani. Accusare. Nisi fuerint professi. Ad hoc vj. omnibus. Sed hæretici non: quia excommunicati sunt. extra de hæret. capi. vergentis. & capit. excommunicamus. Sed nūquid isti fuerunt pagani, & Iudæi? licet pagani, & Iudæi audiuntur in exceptionibus criminibus? Dic quod non. secundum Hugo. sed quod Iudæi potsint, videtur extra de Iudæis. capit. Iudæi. sed decretales expresse contradicit, quæ dicit, quod erratis deber esse fidelis: vt extra de testib. licet. † Et extra tions, quia sunt in peccato mortali. & sic non sunt admittendi. di 4, extra de testi. super eo.

h Aut vocē. Opor tet tamen clericos habere testimonium bonum ab his, qui foris sunt. infra vij. quæstione prima. Accet. de consecratio.

distinctio. j. iubemus.

i Infamationis. vt se expurgare debeant.

k Aequalitas. falsum dicit. sufficit enim quod accusator sit bonæ famæ, licet accusatus sit malæ. vt infra eadem. lator. Item in alijs falsum dicit qua-

Infamis in nec infamis infamem, nec criminosus criminosum famem re- accusat: vt vj. q. j. qui crimen '. nisi prius eum tolera- gulariter uit sciens eum talem. extra de accusat. nulli. Sed po- accusare test dici hoc esse speciale in episcopo, vt non possit nō potest. remouere ab accusatione illos, quos prius tolerauit.

1 Dic vt Item fallit in are- le. & not. nario, qui potest extra de accusare arenarium: accu. ca. j. vt C. de inofficio. test. Archi. in arenā. Item fallit in casibus, in quibus socius criminis non repellit socium: quos habes notatos iiij. q. iij. liberi. et C. de testi. quoniam. alias qui libet cuiuscunq; cōditionis & quantumcunque criminosus viles & criminosos ab accusatione, vel testimonio repellit. Vnde etiam socius à sua accusatione repellit socios viles & criminosos. ff. de accusatio. hos accusare. §. si seruus. & iij. q. iiij. ca. pen. q̄ falsum est in exceptis criminibus, vt ꝛ. in prin. quæstionis notaui.

a Hæreticus nunquam accusat. S I hæreticus. Hæc authentica est falsa: quia nunquam hæreticus admittitur ad accusandum: vt j. iiij. quæ. j. ca. j. forte loquitur de minoribus hæreticis, qui non peccāt in præcipuis articulis fidei, qui non admittuntur in iudicijs, id est, de his quæ a- da sunt corā iudice, sed ijs alijs cōtra ctibus propter inopiam probationū admittuntur: non tamen sine tormentis, vt iiij. quæstione ij. ca. si testes. §. si res. et C. de hæret. l. vlti. Io. Sed certe secundum canones non admittitur hæreticus, cum sit excommunicatus, & debeat statim occidi. extra de hæte. excommunicamus. & capi. penul. B.

b Contra hæreticum. Arg. aliquid admitti pro aliquo, quod non admittitur contra se. sim. xxxvij. distinctio. si quid veri. Argu. contra. iiij. quæsti. iij. si quis propter odium hæresis.

c Sed quæritur. Hanc soluit Vrbanus xij. quæstio. Scimus. vel aliter, respicit illud, quod dicitur supra eadem. §. opponitur. & mouet incidentem quæstionem, & diuiditur in duas partes.

d Pastores. In princ. quæstio. quæ tamen non sunt verba illius cap. sed sensus est eius.

e Perunq; Et tacent. Dicat tamen ei qui potest prodesse, & non obesse. xxij. q. v. hoc videtur. sed in publico non debet dicere: vt vj. quæstione j. si omnia. hæc ergo taciturnitas non ob- stat ei, qui non po- test probare. Item obstat. non nocet ei, qui non potest impedire, vt ff. de contrahenda emptione. l. rem alienam. vel etiam erubescit lo qui: vt ff. de furt. l. penulti. Item nec nocet ei, qui scit suum ius durare. ff. quibus modis pig. vel hypot. fol. l. fircur. §. non videtur. alias semper obstat taciturnitas: vt extra de his, quę fiunt à prælatis. capitu. ij. & iiij. dist. si seruus.

† Alias pletique.

2 Ad idē extra de proba. ex literis. §. j. versi. qb⁹. & de electio. scribitur. Archi.

ligitur: vel quia ā criminosis tolerandi sunt, & non corrigendi. Vnde ibi subinfertur, quia sæpe pro meritis subditorum deprauatur vita rectorum. Quorū ergo merito (Deo permittente) vita rectorum deprauatur, ab eis potius sunt tolerandi, quam corrigēdi. vel quia sunt quidam, qui sæpe deseruntur à publicis documentis, et crimē, quod intendunt, probare non valent:

De quibus in Homilia de pœnitentia Augustinus ait:

Quæ publicis documentis probari non possunt, tolerāda sunt.

CAN. XXVI.

PLerunq; † boni viri propterea sufferunt aliorum peccata, & tacent [e], quia sæpe deseruntur à publicis documentis, quibus ea, quæ ipsi sciunt, iudicibus [f] probare non possunt.

3 De his [g] etiam illud Anacleti [h] intelligitur: Sententia Cham filij Noe damnantur, qui suorum doctorum, vel præpositorum culpam prodūt, ceu Cham, qui patris pudenda nō operuit, sed ridenda mōstrauit. Hac enim authoritate subditi nō prohibentur ab accusatione, sed à proditione. Aliud

e De his. Hæc est iiij. pars huius quæstionis, in qua probat, quod subditi secreto & pacifice possunt suos prælatos redarguere, non autem palam, nisi peccassent in publico: & ita omnes autho. quas inducit, debent intelligi. & hoc probat per iiij. exempla, & per x. authorita. sanctorum patrum. Ioannes de Faenusijs.

f Iudicibus. Iudicio ergo faciēda est probatio², non ad uersatio: vt iiij. quę stione iiij. capitu. si testes. §. fæpe. & C. de condict. ob turpem causam. lege j. Argumen. contra j. quæstione j. si quis episcopus.

g De his. Qui accusant prælatos de crimine quod non possunt probare.

h Anacleti. Supra ead. cap. sententia.

Item obijcitur. CASVS. *Opponitur adhuc, scire non possunt. Et hoc probatur quatuor obiectionibus. Prima est de Maria sorore Aaron, quæ lepra percussa est, quia murmurauit in Moysen, quia du-*

Universidad de Deusto Biblioteca

xerat Aethiopissam in uxorem. Secunda obiectio est de Dauid, qui cum fugeret à facie Saulis, & latitaret in spelunca, abscidit ora chlamidis Saulis purgantis uentrem. De quo idem Dauid seipsum postea reprehendit. Tertia est de Oza, qui cum arca domini reduceretur de Gabaa in Ierusalem, & bobus recalcitrantibus inclinaretur, manum apposuit. Quarta est quæ infames efficiuntur, qui accusant prælatos suos, & ideo accusare non possunt. Has obiectiones solvit, & dat cuilibet obiectioni suam solutionē Gratianus, concludendo, quod propter hoc non remouētur subditi ab accusatione prælatorū. Et primo soluit, quòd dictum est de arca: & innuit quod per Mariam, Dauid & Ozam, & per eos, qui reputabantur infames, intelliguntur illi, qui bonam fidem & bona facta suorum prælatorum reprehēdunt, bonitatem eorum obfuscare volentes. Sed malos prælatos bene possunt accusare: quod probat sequenti capitulo, quia mali prælati non sunt prælati.

† Cōcor. tex. in l. 1. lib. ff. de accusat. & de priua. delict. l. j. cū concor.

Exod. 5. c

Nūc. 12. a

1. Reg. 24. a

2. Reg. 18. & 19.

a In Exodo. Melius in libro Numero. 30. di. c. si post ordin. §. econtra.

b Percussus. Quia ex nocte non se ab uxoris amplexu abstinuerat.

c Hisita. Incipit respondere his trigi, q. subditi quamuis religiosi sint, prælatos suos criminosos accusare non possunt. Nam per Saulem, qui uentrem purgabat, prælati intelliguntur, qui malitiam corde conceptam, in opus producunt. Item legitur in lib. Regum q. cùm arca domini reduceretur de Gabaa in Ierusalem, à bobus recalcitrantibus arca inclinata est: cui dum Oza leuita manum adhiberet, ut eam regeret, à domino percussus b interijt. Per arcam prælati intelligūtur, per Ozam subditi, per inclinationem arcæ casus intelliguntur prælatorum: per illum, qui manum adhibuit, intelliguntur reprehendentes, uel accusantes uitam doctorum: qui à domino percussi interijt. His ita c respondetur: uerum est per arcam significari prælatos, & per Ozam subditos. Illud uerò falsum est, quòd per inclinationem arcæ, casus significetur prælatorum. Aliud est enim inclinari, uel descendere, aliud cadere. Legitur enim, quòd saluator noster se inclinauerit, sicut quando digito scribebat in terra: & de montibus fregisse scribebat in terra: & de montibus fregisse quum ter descenderit, in quos ascendebat, ut uel pernoctaret in oratione, uel ut discipulos in monte altiora doceret d præcepta: uel ut tubas fugiens, ex altitudine montis eas respicere, & liberè posset docere. Inclinatio, uel descensio, humilitatem significat, qua spirituales nonnunquam carnalibus condescendunt, ut eorum infirmitati compatiantur: iuxta illud Apostoli: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Hos etiam e significauerunt angeli, quos Iacob uidit in scala descendentes. De his per prophetam dicitur: Inclinauit cælos, & descendit. Per arcam ergo inclinatam intelliguntur prælati, qui subditorum culpam misericorditer portant, & eorum infirmitati humiliter compatiuntur. Vnde bene dicitur, quòd bobus recalcitrantibus arca inclinata est. Boues quippe recalcitrantes, subditos significant suis doctoribus non obedientes, quibus dum prælati compatiuntur, quasi bobus recalcitrantibus arca inclinatur. Leuita, qui manum adhibuit, significat illos, qui misericordiæ compassionem in prælatis suis reprehendunt, eosq; in seueritatis amaritudinem erigere uolunt. Vnde bene leuita iste Oza dicitur. Oza quippe robustus dicitur. Illi enim robusti dicuntur, qui cùm de sua iustitia præsumunt, misericordiā peccantibus negādam putant, & impendentes reprehendunt. Vnde à domino percussi intereunt: quia iudicium sine misericordia erit illis, qui nolunt facere misericordiam delinquentibus. Cui per Salomonem dicitur: Noli esse nimis iustus: quia est nimis iustus, qui perit in iustitia sua. Sic & Moysi illud intelligitur. Per Moysen enim prælati intelliguntur, per Aethiopissam uxorē, peccatores intelliguntur. Moyses Aethiopissam uxorem ducit, cùm quilibet prædicator peccatorem f sibi copulat, ut ex eo sobolem bonorum operum Deo gignere ualeat. Hanc copulam dum Maria, id est subditi reprehēdunt, lepra peccati inficiuntur. Vel per Mariam synagoga intelligitur, quæ in Moysen, id est in Christū murmurauit: quia Aethiopissam, id est, ecclesiam de gentibus sibi copulauit, quos lepra perfidiæ & erroris sordidos fecit. Non ergo his authoritatibus subditi prohibentur ab accusatione suorum prælatorum, sed monētur, ne reprehendāt misericordem compassionem eorum. Item g per Saulem prælati intelliguntur, & per Dauid h subditi. Saul i purgans uentrem eos significat, qui malitiam corde conceptam, foras in opus producunt. Sed in

d Saul. tertia responsio.

e Solus. Et tamen cum sociis suis.

f Respondet. quibus dicitur, q. subditi non possunt accusare prælatos.

g Paulus. scilicet, in epistola 2. ad Timoth. v.

h Regula. argu. q. possumus interpretari & arctare generalia verba Apostoli, v. xxxiij. q. ij. quos Deus coniunxit. xxij. quæsti. v. hoc videtur. & ff. de in ius vocand. l. quamuis. & ff. de testib. quæsitum.

i Obseruanda. exempla enim prælatorum & senum facilius corrumpunt, & ideo magis sunt punienda, vt xj. quæstio. iij. præcipue. & lxxxvj. distinctio. tanta.

Ecclesiastici. 7. c

2 Arg. cōtra. 7. c. q. 1. cōsuluisti. xxxj. q. j. qui dormierit.

3 Et gene raliter qui cunque publice peccat, excommunicatur, ut supra dictum est. Cùm ergo subditi eo ipso, quòd in accusationem prælatorum prosiliunt, infames efficiuntur: infamibus autem copia accusandi denegatur: patet quòd subditi prælatos suos accusare nō possunt. His ita respondetur k, non omnes prælati pro prælatis habentur. nomen enim non facit episcopum, sed uita †.

Vnde Gregorius Ianuario episcopo scribit.

Quem ætas, non uita seniorem facit, grauiter est increpandus.

CAN. XXVII.

PAulus l dicit, Seniorem ne increpaueris. Sed hæc eius regula m tunc est obseruanda n, cùm culpa senioris suo exemplo non trahit ad interitum corda iu-

† Regni

† Iesus, opus nouum manus, & misi Sacerdotes verbi Dei in eo de. non eiec. q. nec rad. de inst. q. ij. presbiterum. C. Ea.

1. Tim. 5. a

præcisione chlamydis non significatur, nisi reprehensio peccati. per chlamydem enim regis † potestas intelligitur. Hanc præcidit, qui prælatum sententia damnationis ferit: quod nulli subditorum licet. Facta enim pastoris, oris gladio, id est, sentētia damnationis à subditis ferienda non sunt. Hinc est quod Hieronymus ait super Marcum de pōtifice, qui scidit uestimenta sua: Scisio uestis scisionem significat sacerdotij, quod in proximo erat scindendum, & auferendum Iudæis. Vel per Dauid significantur, qui nequitiam suorum prælatorum uidentes, maiora eorum peccata contemnunt, minima uerò & leuia quasi extremam oram chlamydis præcidentes reprehendere & lacerare fatagunt. Vel quia Saul solus c diuertit in spelunca, in qua Dauid so lus latebat. Item super hoc potest intelligi, quod de Cham dictum est, qui solus uidit pudenda patris, quæ non cooperuit sed ridenda monstrauit. Hac itaque authoritate non inhibetur subditis accusare prælatos, si accusabiles fuerint.

Item probatur quòd subditi prælatos suos accusare non possunt, etiam si religiosi fuerint. Infames enim sunt eo ipso, quòd suorum doctorum uitam reprehendere conantur. Infames enim fiunt (ut canonum traditi authoritas) omnes, qui in patres armantur, & qui doctorum suorum uitam reprehendunt, uel accusant. Nullus autem infamis in accusatione prælatorum est audiendus, nisi fortè à fide exorbitauerit, ut supra dictum est. Cùm ergo subditi eo ipso, quòd in accusationem prælatorum prosiliunt, infames efficiuntur: infamibus autem copia accusandi denegatur: patet quòd subditi prælatos suos accusare nō possunt. His ita respondetur f, non omnes prælati pro prælatis habentur. nomen enim non facit episcopum, sed uita †.

Vnde Gregorius Ianuario episcopo scribit.

Quem ætas, non uita seniorem facit, grauiter est increpandus.

CAN. XXVII.

PAulus g dicit, Seniorem ne increpaueris. Sed hæc eius regula h tunc est obseruanda i, cùm culpa senioris suo exemplo non trahit ad interitum corda iu-

1. Tim. 5. a

niorum. Vbi autem senior iuuenib⁹ exemplū ad interitum præbet, ibi districta increpatione feriendus est. Nā scriptū[a] est: Laqueus[b] iuuenum omnes vos. & rursus: Maledictus puer[c] centum annorum.

Item Hieronymus ad Heliodorum.

Dignitas non facit episcopū, sed vita.

CAN. XXVIII.

NOn omnes episcopi sunt episcopi.[d] Attendis Petrum, sed & Iudā considera. Stephanum suspicis, sed Nicolaum[e] respice. Non facit ecclesiastica dignitas Christianū. Corneli⁹[f] centurio adhuc ethnicus[g] dono sancti spiritus mundatur: presbyteros[h] Daniel puer iudicat. Non est facile stare loco Pauli, tenere gradum Petri, iam cū Christo regnantium. Infatuatum[i] sal ad nihilū prodest, nisi vt proijciatur[k] foras, & à porcis[l] conculcetur.

Vnde Augustinus homilia vij.

Non episcopi nomen, sed vita reuerentiam meretur.

CAN. XXIX.

NOn omnis, qui dicit, Pax vobis: quasi columba est audiēdus. Corui[m] de morte pascuntur. Hoc columba non habet: imò de fructibus terræ viuit: innocens est victus eius.

Item Beda in secunda epistola Petri.

Docti ab indoctis, clerici à laicis, quandoque meritò reprehenduntur.

CAN. XXX.

SEcuti sunt[n] viā Balaam[o] ex Bosor[p], q mercedē iniqtatis amauit: corruptionem verò habuit suæ vesaniæ subiugale mutum: quod hominis voce loquēs prohibuit prophetæ insipiētiam. Plerunque hæretici tam stulta dogmata, tam execranda proferūt sacramenta, vt etiam hebetū sensus paganorū, & qui ratione diuinæ agnitionis omnimodo carent, illorum detestētur insaniam: & illorum distorta & Deo contraria itinera sanius sapiendo redarguāt. Et (quod peius est) nonnunquā multi catholicorum intantum mercedē amant iniquitatis, vt etiam docti ab indoctis, clerici à laicis meritò redarguantur[q]: qui iure comparantur prophetæ, qui verbis asinæ contra naturam loquētis corripitur: nec tamen à proposito praui itineris retardatur: quibus etiam apertissimè nomen congruit ciuitatis, de qua Balaam venisse perhibetur. Bosor namque carneus siue in tribulatione positus interpretatur. Neq; enim alia magis causa luxuriosis existit verbum veritatis amore pecuniæ, vel desideriorum temporalium adulterare, quàm quia carnis se concupiscentijs mancipauerūt. Sed & nomen ipsius Balaam, qui vanus populus, siue præcipitans eos, interpretatur, talibus conuenit. Qui enim agnitam veritatis viam sponte deserunt, quid nisi vanus populus sunt? Qui etiam in præcipitium suos mergunt auditores: quibus non salutaria quæ corrigant, sed quæ illos delectent erronea prædicant: de quibus apertè subditur: Hi sunt fontes[r] sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reseruatur.

Quid[s] ergo non omnes episcopi sunt episcopi: presbyteri à Daniele puero iudicantur: & qui dicit, pax uobis: plerunq; non columba, sed coruus reputatur: patet quòd non semper pro officio, uel authoritate personæ ab accusatione est cessandum: imò cōtra prauos est agendum: cùm omnis persona criminaliter peccās alte-

a Scriptum. scilicet in Esaia.
b Laqueus. scilicet malo exemplo.
c Puer.[1] Canon propter malitiā aliquorum fingit aliquid esse, quod non est, & ecōuerso. xl. distinctio. multi sacerdotes.
d NOn omnes episcopi sūt episcopi. id est, non omnes episcopi voce, sunt episcopi re.
e Nicolaum. qui fuit vnus de septem diaconibus, quos apostoli instituerūt: qui fuit reprobus[2].
f Cornelius. q primus ex gētibus nomen Iesu Christi est secutus. xxvj. distinctio. deinde.
g Ethnicus. id est, gentilis.
h Presbyteros. q condemnauerūt Susannam. j. ea. ca. nos si incompetenter. §. item cum Balaam.
i Infatuatum sal. id est, stulti prælati, insipidi in prædicādo, fatui in delinquendo.
k Proijciatur. Id est, deponatur.
l Et à porcis. id est, dæmonibus, qui dominanē malis prælatis, quasi pecori suo. xxiiij. q. j. cap. miramur. §. his authoritatibus.
m NOn omnis. Corui. Coruo æquiparatur malus prælatus, vel presbyter in nigredine vitiorum, & in raucedine vocis, & in voracitate, scilicet mortuorū[3] oblationum: & in fœtore spiritus, & in garrulitate, & i furto. xxiij. quæst. iiij. tres personas. Ioan. de Fantu.
n SEcuti sunt. Prælati & doctores mali.
o Balaam. Supple venientis.
p Ex Bosor. verba sunt Petri vsque ad versi. plerunque. vbi Beda exponēs verba Petri in canonica dicit, quod hæretici à gentibus reprehensi comparantur Balaam correpto ab asina: comparantur etiā ei mali prælati reprehensi à laicis.
q Redarguantur. Non dicit accusentur. vnde nō potest hic sumi argu. quod laici possunt accusare clericos, vt supra xxj. dist. nolite. in fin. contra. Solu. ibi quod triplex est reprehensio: quod ibi vide.
r Fontes. Verba Petri.
s Quia. Infert ex his tribus capitul. quod mali prælati cū criminaliter peccant, possunt à subditis accusari. & ad hoc inducit cap. sequentia. Alte

1 Dic qđ puerilis ętas durat vsq; ad pubertatē: vt l. pueri. cū glos. ff. de ver. sig.
Esa. 42. d
Esa. 65. d
2 Et dicūt q iste fuit Machometus, quem colunt pagani. Hu. & de hoc habetur j. xxiiij. q. iij. quidā ver. Nicolaitæ. secūdū L. q asserit q iste fuit Machometus.
Act. 10.
Dani. 13. c
Luc. 14. g
Demonia malis prælatis dominantur.
Presbyter malus coruo æquiparatur.
3 Quia ipsas oblationes sibi vsurpāt et rapiūt, q ad hoc prędicant vt viuant, secūdū Hu.
2. Pet. 2. c
Nūe. 22. g

retur[a]: & (ut ita dicam[b]) capite minor legibus censeatur. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati, tam in pœna, quàm in culpa.

Vnde Augustinus ait:

Qui susceptum officium non administrat, non est episcopus, sed canis impudicus.

CAN. XXXI.

QVi nec regiminis in se ratione habuit, nec sua delicta detersit, nec filiorum crimen[c] correxit, canis impudicus dicendus est magis, quàm episcopus.

Quibus ergo Hieronymus[d], Augustinus, Gregorius auferunt nomen columbæ, episcopi, senioris: nónne et priuilegium est auferendum dignitatis, vt possint à subditis reprehēdi? Vnde scriptura dissimulans[e] priuilegiū prauæ senectutis ait: Maledictus non senior, sed puer centū annorum. Apparet ergo, q hi ex accusatione prælatorum infames fiunt, qui eorum vitam reprehendere, & lacerare conantur: qui loco sui regiminis nō nomine tantùm, sed vita & moribus tenent. Alij autem potius laudabiles fiunt ex accusatione prælatorum suorum, quàm infames. Item quod dicitur, maiorum quispiam minorum accusationibus non impetatur: minores intelligendi sunt, non dignitate, sed vita.

Vnde Hieronymus ait de Paulo super epistolam ad Galatas.

Maiores & minores non dignitate, sed vita intelligi oportet.

CAN. XXXII.

PAulus Petrum reprehēdit: quod non auderet, nisi se non imparem[f] sciret[g].

Hoc non de officio[h] ecclesiasticæ dignitatis[†], sed de puritate vitæ, & sanctitate cōuersationis intelligitur. Solus enim Petrus inter apostolos primatum gerebat.

Hinc Augustinus ait ad Hieronymum:

Non episcopi nomen, sed vita maiorem facit.

CAN. XXXIII.

QVanquā secundūm vocabula[i], quæ vsus obtinuit, episcopatus sit presbyterio maior, Augustinus[k] tamen Hieronymo minor est.

Item libro secundo de Vnico baptismo.

Episcopi licet pares sint meritis, gradu tamen differunt dignitatis.

CAN. XXXIIII.

PVto, q sine vlla sui contumelia Cyprianus Episcopus Petro apostolo cōparatur, quantum attinet ad martyrij coronam. Cæterùm magis vereri debeo, ne in Petrum contumeliosus existam[l]. Quis enim nescit illum apostolatus principatum cuilibet[m] episcopatui præferendum? Sed & si distat cathedrarum gratia, vna tamen est martyrum gloria. Itē cùm Petrus à Paulo posteriore corrigatur, & pacis, atque vnitatis vinculo custodito ad martyrium promouetur[n]: quantò[o] facilius & fortius quod per vniuersæ ecclesiæ statuta firmatum est, vel vnius Episcopi authoritati, vel vnius prouinciæ concilio præferendum est?

Idem.

Non in honore, sed in veritate filius æquatur, vel præponitur patri.

CAN. XXXV.

QVeritur[p] pater de malo filio: queritur filius de duro patre. seruamus

a Alteretur. Id est, in alterius statum commutetur. transit enim de familia Dei ad familiā diaboli. 24. q. iij. si qs non rectò.
b Vt ita dicam. Videtur etiam q infamis capite minuatur. ff. de var. et extraord. co. l. cognitionum. §. existimatio.
c QVi nec. Crimen. Talis enim ad accusationem, vel ad testimonium nō admittitur: vt xxxvij. dist. legant. j. vj. q. j. qui crimen.
d Hieronymus. s. in tribus proxi. c.
e Dissimulans. Aufertur enim alicui nomē propter suā malitiam. xxxiij. q. ij. admonere. s. xix. di. secundum. & j. q. iiij. ca. ecclesia. §. itē peccato. s. ea. q. j. scelus.
f PAulus. Imparem. Meritis, non tamen administratione. distinc. lxxx. in illis.
g Sciret. Ex hoc patet, quod aliquis scit se habere charitatem per reuelationem. Pau. alibi dicit: Scio q neq; mors, neque vita, neq; aliquid aliud me poterit separare à charitate Dei. Alibi tamen dicit, Nihil mihi cōscius sum, &c. vt s. xl. distin. cap. vlti.
ADDITIO.
Ista concor. respicit literā nō imparē, secundū Lau. ad idem xxj. q. iiij. sicut excellentiam.
h Hoc nō de officio. q nō possit esse impar Paul' Petro.
i QVanquam. Secundum vocabula. Quia episcopus est nomē dignitatis, presbyter nomen ætatis. xciij. dist. legimus.
k Augustinus. Augu. forte hoc credebat. nō enim licuit ei mētiri pro humilitate. xxij. q. ij. cū humilitatis. & cum Hiero. fuit presbyter cardinalis,[1] patet q quilibet eps[2] maior est presbytero cardinali.
l PVto. Existā. Si dicam Cyprianum in omnibus æqualem.
m Cuilibet. s. xxj. di. in nouo. j. 24. q. j. loquitur. contra.
ADDITIO.
Dic q rōne ordinis Petrus fuit par alijs apostolis et cęteris episcopis: sed ratione administrationis fuit maior.
n Promouet. Ita vt in hoc videant ipsi esse pares, & etiam statuta eorū.
o Quanto, &c. Et est hic arg. q potius statur ei, q à pluribus, quam q à paucioribus dicitur. & xix. distinct. in canonicis.
p QVeritur. Secundum canones: ergo filius conqueritur de patre[3] tam in ciuili, quam in criminali negotio: sed scdm leges non in ciuili, nisi tantū in causa castrēsi: vt ff. de iu. l. lis nulla. & ff. de fur. si quis vxori. j. rūso. nō tamen pōt eū cōuenire de furto, sed actione in factū: vt C. de dolo malo. si superstite. Eman

Ioan. 8. d
Nomen aufertur à malitia.
Esa. 65. d
Paulus charitas magna.
† [redacted]

[redacted]
Episcop⁹ maior est presbytero cardinali.
2 Ista gl. reputatur à doctorib⁹ sin. ad hoc q dicit episcopum maiorem presbytero [redacted] vt episcopi dicūt summi sacerdotes, vt c. j. post mediū. de sacr. vnct. Et cōparātur illustrib⁹ seu pfecto pretorio, vt no. gl. in l. episcopali. C. de epis. audi. & nō habēt maiorē dignitatē cardinales quā episcopi: sed habent maius officiū, vt inquit Bart. i d. l. j. §. si qs. i. j. col. ff. de ap. facit text. in ca. si abbate. de elect. libr. vj. & not. p Ab. in c. ecclesia vestra. le dernier. de elec. in penulti. & vlt. col.
Filius patrē couenire potest.
3 De hoc etiam no. xxiij. qō. iiij. si ecclesia. in gl. melius. ibi videas.

Universidad de Deusto Biblioteca

[redacted] Emancipatus autem potest agere ciuiliter contra patrem, sed venia impetrata, vt C. de in ius voc. l. vlti. Sed in criminali causa non auditur contra patrem. ĩ. ead. q. j. prohibentur. nec pater contra filium, nisi iniuriam in ipsum commiserit: vt C. de pat. pote. l. iij.

a Non æquamus. Sic Celsus corrigit dicta patris sui. ff. de cond. cau. da. l. dedi. §. si qs quasi statuliber. Item argu. q aliquis potest esse maior & minor altero diuerso respectu. ĩ. c. quanquam. xxv. di. perlectis.

b Præponimus filium. Argu. q veritas à quocunque prolata amplectenda est. Et est etiam argu. contra testimonium honorabilium personarum. simile dist. ix. ego.

† [redacted]

c Beati. Pro virtute. Scilicet vt parem virtutem & constantiam [1] contra persecutionem in passione habuisse videantur.

1 Cum ex sæuitia persecutoris virtus patrię claruerit in vtroque. Hug.

Item pœnitentes. Hæc est v. pars huius quæstio. in qua dicit, qd sit in hac quæstione tenendum: & dicit quod tales, qui sacerdotes esse nõ possunt, nec eos accusare, nec in eos testificari possunt: redarguere tamen possunt occulte & pacifice. & hæc probat per tria exempla & v. authorit. sanctorum patrũ. Ioannes de Fantu.

d Item pœnitentes. solenniter. ĩ. xj. q. j. qui crimen.

e Ipsi apostoli. Ordinis. In criminali. sed in ciuili possunt omnes, extra de testibus. tam literis.

honorificentiam patri, quæ debetur à filio. Non æquamus [a] filium patri in honore: sed præponimus filium [b] patri in veritate: & sic tribuimus honorem debitum, vt non perdat æquitas meritum.

Item Ambrosius. †

Aequales fuerunt meritis (licet gradu differentes) Petrus & Paulus.

CAN. XXXVI.

BEati Petrus & Paulus eminẽt inter vniuersos apostolos, & speciali quadam pręrogatiua præcellunt: verùm inter ipsos, quis cui pręponatur, incertum est. Puto enim illos æquales esse meritis, qui ęquales sunt passione: & simili eos fidei deuotione vixisse, quos simul videmus ad martyrij gloriam peruenisse. Non enim sine causa factum putamus, q vna die passi sunt, vno loco, sub vno persecutore. Vna die, vt ad Christum pariter peruenirẽt. In vno loco, ne alteri Roma deesset. Sub vno persecutore, vt æqualis crudelitas vtrosq; constringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute [c]. Et in quo loco ijdem tandem martyrium pertulerũt in vrbe Roma, quæ principatum et caput obtinet nationũ, scilicet vt vbi erat caput superstitionis, illic caput quiesceret sanctitatis: vt vbi gentilium principes habitabant, illic ecclesiarum principes morerentur.

§ *Item pœnitentes* [d], *bigami, sacerdotes accusare non possunt. Vnde generaliter colligitur, quòd quicunq; sacerdotes non sunt, uel esse sacerdotes non possunt, in sacerdotes accusationem, uel testificationem proferre non possunt.*

Vnde Fabianus ait:

Qui sacerdotes esse non possunt, sacerdotes accusare non valent.

CAN. XXXVII.

IPsi apostoli & eorum successores statuerunt, vt sacerdotes domini nõ accusent, nec in eos testificentur, qui sui ordinis [e] non sunt, nec esse [f] possunt.

Item Damasus Papa.

tum, præsumo eum inde egisse pœnitentiam: quia occultum in meliorem partem interpretamur, extra de sortili. capi. ex tuarum. & extra de regu. iur. estote. Si autem manifestum, probabit se egisse pœnitentiam per sacerdotem, quod facere potest, vt extra de simo. nemo. l. distinctione. in capite. ij. quæstione j. si peccauerit. in fi. nisi tale sit crimen, quod etiam post pœnitẽtiam irrogat infamiam: vt cum aliquis conuictus est de periurio: vt iij. quæstione vij. cap. infames. §. porro. Si autem criminaliter agitur, siue sit occultum, siue manifestum, siue inde egerit pœnitentiã, siue non, repello eum: vt vj. quæstione j. qui crimen [3]. Vel distingue sicut notaui super illo ca. qui crimen. Io. & extra de testi. testimonium. vbi diffinitur breuiter. B. Circa hanc materiam cõsueuit quæri, si quis vinum non potest bibere, an possit promoueri: cum ipsum ministrantem oporteat communicare. de consecr. distinct. j. episcopus Deo. & distinctio. ij. peracta? Dic quod nõ. Nec etiam accusare potest [4] ille, qui casu membrum amisit. lv. distinct. ca. vlti. Tamen inferiorem, vel parem potest accusare: quia potest remanere in executione illius ordinis. distinctione lv. præcepta. nam qui est intra xxx. an. potest accusare sacerdotes. Item clericus bigamus non potest accusare clericum coniugatum, qui vnicam & virginem habuit vxorẽ: quia clericus cõiugatus gaudet priuilegio clericali. xxxij. distinct. si qui vero. Hug. dicit, quod sacerdos depositus alium potest accusare. Sed hoc non placet. Nam ex quo est de crimine condemnatus, statim est delictum eius notorium. extra de cohabi. cleric. vestra. Item nec ille admittitur ad accusationem, cui crimen est in modum exceptionis probatum, per quod est repulsus à testimonio, licet non sit infamis. argumen. extra de electione. capi. super eo. & ij. quæstione j. prohibentur. grauata est tamen eius opinio, sicut illius, qui ancillam oppressit. Codic. de adulte. & si libidine. Nam inhonestum est tales ad ordines admitti, vt dicit lex de his, qui supponuntur fustibus ab

Sacerdos nõ efficitur q vinum bibere nõ potest.

[redacted]

f Necesse. Ex his duobus cap. [2] colligitur, q hæc tria, accusatio, testimoniũ, & ordo, pari passu ambulant: vt quicunq; non admittitur ad vnum, nec ad reliquum. Sed obijcitur: quicunque semel in peccato mortali fuerit, non admittitur ad ordines: vt xxv. di. primum. ergo nec ad testimonium. Item si crimen ciuiliter fuerit probatum, nõ admittitur ad ordines, vt dist. xxiiij. quando. extra de accusa. super his. ergo nec ad testimonium. & secundum hoc nullus inuenitur testis: cum nemo sine crimine viuat. xxv. distinctione. §. nomine autem. Tu dicas, quod regula, quæ hic traditur, locum habet cum criminaliter agitur. Si enim ciuiliter agitur, aut crimen est occultum, quod obijcitur testi, aut manifestum. si occul-

2 Id est, ex isto ca. & seq.

Testis an sit repellẽdus ppter crimẽ sibi obiectum.

1 Id est, à custodib' ædium ab incẽdio de nocte. ff. de offi. prę fect. vigil. l. j. & iij.

ab ædilibus [1], licet non sint infames. ff. de decurionib. eos. nisi sit necessitas. ff. de munerib' & honoribus. l. vt gradatim. & hoc ideo, quia opinio eius in nullo vacillabit: vt xxxiij. distin. laici. & notat ĩ. ea. q. j. in primis. in fi. Io. & probatur hodie tota hæc distinctio in decretali, de testi. c. testimonium. Quid iuris sit de ordinando, notaui supra vigesimaquinta dist. primum. B.

a Testes. Suspicione. Repellitur testis propter suspicionem [2], vt ĩ. ea. accusatio. in prin. Argu. contra de consec. dist. ij. non prohibeat.

2 Odij, vel inimicitiæ, vel criminis occulti, secũdum H. ad idẽ iij. q. v. quasi per totũ. ibi videas. Archi.

ADDITIO.

Dic quod assumptio corporis non nocet, nisi sumenti, sed accusatio alij nocet.

b Sic & illud. Supra e. nullus laicus.

c Non possunt. Qualiter hoc intelligitur, habetur ĩ. iiij. q. j. c. j.

d Nec in regem. Imo nec regnũ eius erat de hoc mundo. xxiij. q. iij. ca. j. Petrus.

Sacerdotes accusare, vel in eos testificari non valent, qui ad sacerdotium prohibentur eligi.

CAN. XXXVIII.

TEstes absque vlla infamia, aut suspicione [a], vel manifesta mácula, & verę fidei plenitudine instructi esse debent, & tales quales ad sacerdotium eligi diuina iubet authoritas.

Quoniam (vt antiquorum tradit authoritas) sacerdotes criminari non possunt, neque in eos testificari, qui ad eundem non debent nec possunt prouehi honorem.

Sic & illud [b] *Syluestri intelligitur, Laicus non accuset clericum, &c. id est, qui in inferiori gradu constituti, ad superiorem ascendere non possunt,* [c] *in superioribus agentes accusare non debent. Ecce ostensum est, quid respondeatur authoritatibus, & argumentis, quibus subditi ab accusatione prælatorum uidebantur repellendi. Nunc demonstrandum est, quibus rationibus probẽtur recipiendi: & quid contrà respondeatur à prælatis. Christus, qui erat pastor pastorum, ouibus suis, de quibus ait: Nõ sum missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël, &c. inter opprobria & uerbera, quæ ab eis patiebatur, ait: Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo, &c. Item, quis ex uobis arguet me de peccato? At quicunq; ad testificandum in aliquem, uel ad arguendum admittuntur, ad eundem accusandum admitti possunt. Cùm ergo oues, ut aduersus pastorem suum testimonium ferant, & ut ipsum (si possunt) reprehendant, admittuntur: patet q subditi possunt accusare prælatos suos. His ita respondetur: Christus quamuis esset pastor suarum ouium, quas uerbo & exemplo pascebat, tamen quantum ad officiorũ distributionem (ex qua hodie in ecclesia alij præsunt alijs: unde quidam prælati, quidam subditi uocantur) in populo suo pastorale officium non gerebat. Mystica enim & uisibili unctione, nec in regem* [d]*, nec in sacerdotem unctus erat: quæ solæ personæ in populo illo prælaturæ nomen sibi uendicabant.*

Matt. 15. Ioan. 18. Ioan. 8.

Non ergo ex hac authoritate subditi probantur admittẽdi in accusatione prælatorum, sed tantùm ostenditur, q auditores eos reprehendere possunt, & in eos testificari, qui cùm officia ecclesiastica nõ habeant, uerbo tamen & exemplo quoscunque ualent, lucrari Deo satagunt. Respondetur & aliter: Aliud est, quod de rigore cogimur seruare disciplinæ: aliud, quod admittitur ex perfectionis consideratione. Christus Iudæos ad se arguendum admisit perfectione humilitatis, non seueritate iuris. Si enim legis rigore essent admissi, hac authoritate criminosi & infames in accusatione religiosorum essent recipiendi, cùm essent sceleratißimi, qui de nece Christi tractantes, innocentem damnare uolebant. hoc ergo exemplo prælati non coguntur recipere subditos in accusatione sui, sed permittuntur, si uelint.

Item Paulus Petrum reprehendit, qui princeps apostolorum erat. Vnde datur intelligi, q subditi possunt reprehẽdere prælatos suos, si reprehensibiles fuerint. Sed hoc facilè refellitur, si unde sit reprehendendus aduertatur. Petrus cogebat gentes iudaizare, & à ueritate Euangelij recedere, cum Iudæis gregem faciens, & à cibis gentilium latenter se subtrahens. Par autem est in se à fide exorbitare, & alios exemplo, uel uerbo à fide deijcere. Ergo hoc exemplo non probantur prælati accusandi à subditis, nisi fortè à fide exorbitauerint, uel alios exorbitare coëgerint. Gala. 2. c.

[redacted]

Item. Cùm Petrus intrasset ad Cornelium, conquesti fratres sunt, qui erant in Iudæa, & reprehenderunt eum, quòd ad gentilem diuertisset. Ecce quòd prælati iure possunt reprehendi à subditis.

Sed huic oppositioni beatus Gregorius respondet, dicens:

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] PEtrus. Respondit. Dicens, Eadem Deus dedit gratiam eis, sicut nobis, qui credimus in Iesum.

[b] NOs si. Alieni. hic Papa se subiscit aliorum iudicio: q̃ facere potest: vt ff. de iur. om. iudi. est receptum. non tamen eũ possunt deponere. ix. q. iij. nemo. secundum H. possunt: quia & seipsum potest deponere: vt xxj. distin. nunc autem.

[c] Examusim. Id est, regulariter, vel indubitanter, vel perfectè: quia amussis est instrumentum plumbeũ, cum quo rectificãtur parietes vel plumbantur.

Item cum Balaã. Hæc est vj. pars huius quæ in qua probat, q̃ probatum erat, q̃ subditi possunt prælatos reprehendere, & etiã accusare, si ad eundem ordinem venire possunt: non autem debent eos de occultis, vel pene occultis diffamare. & hoc probat per septem exempla, & per decẽ authoritates sancto rum patrum. Ioan. de Fant.

2 Cõcor. Alexã. de Imol. in l. qui est receptus. ff. de iurisd. om. iudi. in gl. ij. vbi dicit idẽ esse i rege Krãcorum nõ recognoscẽte superiorẽ. qd̃ potest esse iudex in ꝓpria causa. q̃ intelligi verũ quo ad subditos, non quo ad alios: vt patet in c. no uit. & ibi Ho. & Io. Andr. extra de iud.

Ariolus quis dicitur.

† Ariolus. Ariolus dicitur qui circa aras idolis preces nefarias effundit, & fructum sibi in tristitia affert. vigesimasexta quæstione tertia. igitur genus.

Trahen

Petrus à fidelibus interrogatus cur ad gentes intrasset, non ex potestate respondit, sed humiliter rationem reddidit.

CAN. XXXIX.

PEtrus potestatem regni acceperat, & tamen idem apostolorum primus querimoniæ contra eum à fidelibus factę, cur ad gẽtes intrasset, nõ ex potestate officij (qua posset dicere: Oues pastorem suum non accusent, nec reprehendant) sed ex authoritate diuinæ virtutis, qua gentiles accepe rant Spiritum sanctum respondit [a].

Cùm ergo Petrus potuit ex officio repellere querelas, sed noluit: non ergo hoc exemplo prælati coguntur suscipere reprehensionem subditorum.

Ex hac etiam humilitatis dispẽsatione intelligitur illud Leonis quarti Ludouici Augusto dictum.

Imperiali iudicio apostalicus se emendare permittit, si quid erga subditos imustè commiserit.

CAN. XL.

NOs si incompetenter † aliquid egimus, & in subditis iustæ legis tramitẽ non conseruauimus, vestro ac missorum vestrorum cũcta volumus emendare iudicio: quoniam si nos, qui alienæ [b] debemus corrigere peccata, peiora committimus, certè non veritatis discipuli, sed (quod dolentes dicimus) erimus præ cæteris erroris magistri. Inde magnitudinis vestræ magnopere clementiam imploramus, vt tales ad hæc, quæ diximus perquirendæ missos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, & cuncta (quemadmodum si vestra præsens fuisset imperialis gloria) diligenter exquirant. Et non tantùm hæc sola, quæ superius diximus, quærimus vt examusim [c] exagitent: sed siue minora, siue etiam maiora illis sint de nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine, quatenus in posterũ nihil sit, quod ex eis indiscussum vel indiffinitum remaneat.

6 Item cùm Balaam arioſus [d] iret ad maledicendum populum, angelus domini asinæ, cui insidebat, in via se opposuit, euaginatóq; gladio eam ab itinere compescuit: quam dum ille verberibus affligeret, in vocem prorupit, & prophetæ vesaniam redarguit. Si ergo animal mutum angelica virtute prophetæ insipientiam reprehendit, multò magis subditi possunt accusare prælatos suos. His ita respondetur. Verum est, quòd per asinam subditi significantur, et per Balaam prælati: non tamen hoc exemplo probatur prælati accusandi à subditis: sed subditis tantùm forma datur humiliter renitendi prælatis, si fortè eos ad malum cogere voluerint. Balaam nanque asinam vrgens, vt ad maledicẽdum populo Dei eum veheret, significat eos, qui verberibus & cruciatibus à subditis exiguntur, vt eis in malo fautores & coadiutores existant. Sed quia angelus, quilibet videlicet prædicator euaginato gladio, apertè scilicet prædicato timore & horrore iuturæ vindictæ, à consensu alienæ malitiæ illos reuocat: licet eis in huiusmodi vocem conquestionis prorumpere, & prælatis suis dicere: Cur nos verberibus affligitis? cur nobis iniustè irascimini? nunquid vobis inobedientes aliquando fuimus, nisi nunc cùm ad malum cogimur? videte illum, qui prohibet ab incepto. Non ergo hinc prælati probantur accusandi à subditis. Item. Cùm Dauid adulterium & homicidium committisset, missus est à Deo Nathan propheta, vt eum redargueret. Ecce quod prælati sunt arguendi, & reprehendendi à subditis. Sed notandum est, quòd duæ sunt personæ, quibus mundus iste regitur: regalis videlicet, & sacerdotalis. Sicut reges præsunt in causis secularibus. Sicut reges præsunt in causis Dei. Regum est ita sacerdotes causis Dei. Regum est corporalem irrogare pœnam: sacerdotum spiritualem inferre vindictam. Quid ergo & si ex regali vnctione sacerdotibus & pphetis pręerat in causis seculi, tamen suberat eis in causa Dei. Vnde reges à propheris & à sacerdotibus vngebantur, & eorum oblatione peccata regũ expiabantur. Sicut ergo Osias à domino lepra percussus est, quia sacerdotum officia vsurpare voluit, sic sacerdotibus & propheris regũ vsurpare officia non licuit. Nathan ergo propheta cùm regem redarguit, suum est executus officium, in quo erat rege superior: non vsurpauit regis officium, in quo erat rege inferior: monuit eum, vt per pœnitentiã peccata sua expiaret, non tulit in eum sententiam, qua tanquam adulter & homicida morti addiceretur.

Sic & beatus Ambrosius Theodosiũ, & beatus Innocentius Imperatorem Arcadium excõmunicauit, & ab ecclesiæ ingressu prohibuit.

Lator.

Sicut enim non sine ratione iudex gladiũ portat, ita non sine causa claues ecclesiæ sacerdotes accipiunt. Ille portat gladium ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: isti habent claues ad exclusionem excommunicandorum, & reconciliationem pœnitentium. Hoc ergo exemplo subditi probantur reprehendendi à prælatis, non prælati à subditis. Item. Daniel nulla legitima potestate functus iudices à populo constitutos de falso testimonio conuicit, & conuictos damnauit. Constat ergo, quòd nullam potestatem habentes possunt redarguere dignitatibus, vel potestatibus sublimatos. His ita respondetur: miracula (& maximè veteris testamenti) sunt admiranda, non in exemplum nostræ actionis trahenda [a]. Multa enim concedebantur tunc, quæ nunc penitus prohibentur. Tunc enim Samuel Agag pinguissimum regem

[a] Trahenda. xxij. quæsti. ij. si quis per vetus.

4. Reg. 6. d [b] Sanguinis. xxiij. quæstione vlti. his à quibus. & cap. legi. & capit. occidit. & extra ne cleri. vel monac. sententiam sanguinis.

Forum rei [c] Si quis. quia actor forũ rei sequi debet. extra de foro competen. cum sit generale. & C. de iurisdict. omnium iudi. l. iuris ordinem. vel quia causa fidei est, quę in ecclesia est tractanda: vt xxiiij. quæstione vlti. commentor. & ibi. gl. quæstio. ij. præceptum. xxiiij. q. j. quoties.

2. Par. 26.

[d] Confessionem. id est, scripturam.

[e] Prælatos. & dantur eis expensæ quãdo quę ab episcopo, quem dat expen accusant, si egent: sas accusa vt extra de accusa. capit. ex parte. nam & dantur seruo agẽti causam libertatis. C. de ordi. cog. l. vlti. similiter ei, q̃ egit de inofficioso testamento, & obtinuit, si aduersarius appellet. ff. de inoffi cio. testa. l. si instituta. §. penul.

Accusatus buntur

Dan. 13. e

1. Reg. 15. e

Amalech in frusta diuidendo concidit: nunc nulli ecclesiasticorum iudicum iudicium sanguinis [b] agitare licet. Tunc Phinees Iudæum coëuntem cum Madianita interfecit, & reputatum est ei ad iustitiam. hodie sacerdotibus huiusmodi actus in perniciem sui officij verteretur. Exemplo ergo Danielis non solùm accusandi vel redarguendi, sed etiam iudicandi potestatem subditi sibi in prælatos vendicarent, si illud in argumentum nostræ actionis liceret assumi, quod nulla vnquam authoritate permittitur. Magis ergo ex hoc facto datur intelligi, quòd in nouissimis temporibus suscitaret Deus spiritum pueri iunioris, illius videlicet, de quo per prophetam dicitur: Puer natus est nobis. & iterũ: Ecce puer meus, qui iudices iniquitatis, Scribas scilicet, & Pharisæos falsis criminibus Sannam, id est, ecclesiam accusantes, & ream adulterij pronuntiantes, eò quòd Christum sequeretur, conuinceret & condemnaret. Item. Hieronymus refert in libris virorum illustrium, quòd Damasus papa à subditis de adulterio accusatus cum xlij. episcopis se purgauit. Item Symmachus papa in Romana synodo dignitate sua expoliatus, prius statui suo reddi decernitur, vt tunc veniret ad causam, & si ita rectè videretur, accusantiũ propositionibus responderet. Digna res visa est maximo numero sacerdotum, atque meretur effectum: & cùm postmodum ordinaretur quomodo esset accusandus, præfatus papa vt causam dicere occurrebat, sed ab æmulis est impeditus.

Isaiæ 9. a

Ibid. 42. a

Item Gregorius ait de seipso.

Redarguendi se, licentiam beatus Gregorius aliis præstat.

CAN. XLI.

SI quis [c] super his nos redarguere voluerit, vel extra authoritatem nos facere contenderit, veniat ad sedem apostolicam, vt ibi ante confessionem [d] beati Petri mecum iustè decertet, quatenus ibi vnus ex nobis sententiam suscipiat suam.

Ex *his omnibus colligitur, quòd subditi possunt reprehendere & accusare prælatos* [e] *suos. Sed sicut de Christo dictum est, quando Iudæis dixit: Si malè locutus sum,* Ioan. 18. d *& cætera: ita de istis intelligendum est, quòd*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fornicatio simplex non est digna depositione.

[a] LAtor. In corporali. Scilicet adulterio vel incestu, vt xxx. quæstio. j. non debet. secus si de simplici fornicatione, ꝑ qua hodie non deponitur: vt lxxxij. distinctio. presbyter. & xxxiiij. distinct. fraternitatis. nisi de rigore factum fuerit. lxxxvj. distinct. si quis episcopus. & capit. presbyter aut diaconus [1].

1 Adde ad hoc text. in l. si adulterij. cum ibi not. per Bart. ff. de adult.

[b] Nemesion. not. quod papa non vocat eum fratrem, ibi cet esset episcopus. hodie aliud esset, extra de cri. sal. quam grauí.

[c] Excusatione cessante. iusta tamē ex ceptio, vel excusatio admittitur. extra de offic. delega. ex parte. ij.

[d] Reddere. Sum de mero iure deberet iste in exilium relegari, cētum milliaribus à ciuitate remotus. C. de episco. & cler. quicunque. Item cadere debuisset à iure suo [2].

2 Quod iste nō fuit punit[9], de misericordia factum est, prout no. Laur. & Io. xvj. qō. j. placuit.

3 Ista decreta. non ꝓbat hoc simpliciter: qa ibi vtrūq; ius fuit decussum in iudicū. Archi.

suo exemplo prælatis dederunt facultatem recipiēdi subditos in accusationem sui, sed non coëgerunt.

Item.

De eodem.

CAN. XLII.

PAulus Deaclinæ ciuitatis episcopus accusatur à subditis de lapsu carnis, conuincitur, deponitur, alius loco eius substituitur.

Hoc an ex dispensatione accusati, an ex rigore iuris sit factum, ex registro Gregorij ad Iohannem Episcopum cap. ccxvj. potest perpendi, vbi ait:

Paulus Deaclinæ ciuitatis episcopus, subditorum accusatione conuictus deponitur.

CAN. XLIII.

LAtor Nemesion ad nos veniens indicauit, quòd Paulus Deaclinę ciuitatis episcopus inter alia mala in corporali [a] crimine lapsus, a suis clericis accusatus, atque conuictus, episcopali sententia depositus est: postea cum auxilio secularium veniens episcopatum more prædonis ingressus est: ablatisque rebus ecclesiæ dilectissimū Nemesion [b] latorem præsentium sibi substitutum ab eo episcopatu proiecit, & ad summam iniuriam, ac necem penè perduxit. Fraternitas itaque vestra hæc omnia curet ad discere, & quæcunque ecclesiæ abstulit, omni mora vel excusatione [c] cessante, reddere [d] compellat. Si verò nihil ecclesiæ, sed proprium [e] se dixerit abstulisse, quam uis graue & iniquū fuerit, vt non à vobis [f], vel metropolitano eius hoc petierit, sed temerario ausu agere præsumpserit: veruntamen si quid propriū tulit [g], sub fraternitatis vestræ debet examine constare, si verum est. Sed & illud diligenter quærēdum est, si quid malè de rebus dilapidauit ecclesiæ, vt ex eo, quod nunc abstulit, illud reformare, ac satisfacere modis omnibus compellatur.

Hoc edicto [h] non in accusatores, vel depositores vlcisci tur, sed in depositum vlterius prosequitur, vt si vltra ad episcopatum aspirare tentauerit, omnibus modis repellatur, & ad agendam pœnitentiam perennem in monasterium detrudatur. Quem ergo Gregor. ad episcopatum aspirantem omnibus modis repellit, quem grauit pœnitentiæ subīcit, patet non sua dispensatione [i], sed canonum censura à subditis esse accusatum & conuictum. Et vt iam nō exemplis, sed legibus agamus, videndum est quid Gregorius scribat Innocentio & reliquis episcopis Sardiniæ ita dicens:

Quòd subditi prælatos suos accusare possunt.

CAN. XLIIII.

METropolitanum [k] vestrum in aliquo [l] postponere non præsumatis, excepto si (quod non optamus) contra eundem vos aliquid causæ habere cōtingat, vt ob hoc sedis apostolicæ iudicium petere debeatis.

Item vniuersis episcopis cōcilij Nicæni

f Tulit. arg. contra xv. quæstio. vj. placuit. & capit. de lapsis. vbi dicitur, ꝙ monasterio traduntur res depositi. sed illud verum est quando detruditur in monasterium, sed hic non fuit depositus.

h Hoc edicto. vertba sunt Gratiani vt que ad illum locū, vt si vltra. & à loco illo ad locum illum, quē ergo. sunt verba Grego. extra de sunt verba Gratiani.

i Dispensatione. id est, voluntate.

k Metropolitanum tantum. ex contemptu: alias omisso. eo posset adire papam, vt i. ead. quæstio. vj. capit. ij. & iij. Item intelligi et istud quādo episcopi inter se litigāt. nam si episcopus litigat contra clericum, tunc coram arbitris est litigandum. xj. quæstio. j. si clericus. Ex contemptu ergo intelligi fieri, quando sine causa declinatur eius iurisdictio: sicut dico quod fit ne causa non potest quis declinare iurisdictionem episcopi etiam per querelam factam papæ, vt plene dixi in constitutio. vt debitus. extra de appellat. & non esse appellandum omisso medio. sed hic non loquitur de appellatione.

l In aliquo. episcoporum enim est honor ordinarius post modo loco metropolitanus. x. quæstio. iij. ga cognoscimus. xj. quæstio. j. si clericus. Sicut.

Causa II.

Vitam prælatorum subditi nulla dissimulatione negligant.

CAN. XLV.

SIcut (inquit) laudabile discretúmq; est reuerentiam, & honorem exhibere prioribus, ita rectitudinis & Dei timoris est, si qua in eis sunt, quæ indigent correctione, nulla dissimulatione postponere: ne totum (quod absit) corpus morbus inuadat, si languor nō fuerit curatus in capite. Quædam enim de primate vestro Clementio ad nos plata [a] sunt, quæ quoniā ita grauia sunt, vt trāsire indiscussa nullo modo debeant, fraternitatem vestram hortamur [b], vt cū omni solicitudine ac viuacitate mētis indagare multis modis debeatis illata: & si sunt vt audita sunt, vltione canonica resecent.

Admonemus autem, vt non cuiusquam personæ gratia, non fauor, non quodlibet blandimētum quenquam vestrum ab his, quæ nūtiata sunt nobis, molliat, vel à veritate excutiat: sed sacerdotaliter ad inuestigandam veritatem vos propter Deum accingite.

Nā si quis in hoc piger, aut negligēs esse præsumpserit, dictis criminibus apud Deum se nouerit esse participem, cuius zelo ad perscrutandas subtiliter nefandi facinoris causas non mouetur.

Hæc si quis specialia, & ex his generalem regulam colligi non oportere contendit, audiat quid Gelasius cap. xxvij. dicat omnibus clericis cuiuscunque ordinis, ita scribens:

Quæstio VII.

Clerici excessus sui episcopi, an ribus deferāt Romani pontificis.

CAN. XLVI.

QVapropter [c] nec clericorum quisquam apostolicæ offensæ se confidat futurum immunem, si in his, quæ salubriter sequenda apostolica deprompsit authoritas, siue episcopum, siue presbyterum, siue diaconum viderit excedentem, et nō protinus [d] ad aures Romani pontificis [e] deferre [f] curauerit: probationibus duntaxat competenter exhibitis: ita vt transgressionis vltio, fiat cæteris interdictio [g] delinquendi. Sin verò [h] modis omnibus erit vnusquisq; pontificum ordinis & honoris sui elisor, si cui clericorum vel auditui totius ecclesiæ hæc putauerit [i] supprimenda.

Idem.

CAN. XLVII.

SIquid in ecclesia damni, aut in his, quæ sunt præceptionis nostrę authoritate prohibita, pontificem vestrum videritis admittere: mox nostris auribus relatione [k] signate, vt quid fieri debeat, censeamus.

Item ex concilio Calcedo. capitulo xxj.

Clerici, aut laici sine examinatione ad episcoporum accusationem non admittantur.

CAN. XLVIII.

CLericos aut laicos [l] passim accusantes, & sine probatione episcopos aut clericos ad accusationem non recipiendos decernim[9], nisi prius discutiatur eorum [m] existimationis opinio.

Item ex synodo Romana.

1 Ad idē C. de ige. & ma. dis famari. C. de priuat. car. l. j. cir ca fine. Et specia le in dilapidatio ne, vt quilibet cleric tur denun tiare cri men sui p lati secundum Lau.

2 Idē sentit hic H. & Laur.

a Accusare quis quō quis cogitur.

d Protinus. Nonne necessaria est admonitio? Certe sic. Ideo expone protinus, i. post tertiā admonitionem [1]: vt 1. c. q. j. si peccauerit. sic extra de simonia. licet.

e Pontificis. Vel alterius superioris. Ioannes.

ADDITIO.

Idem sentit Hugo in suo casu huius c.

f Deferre. i. denuntiare. Hic habes ꝙ aliquis cogitur accusare: vt j. q. j. quisquis. & v. q. v. c. j. extra qui sint legi. capi. causam. & xxiiij. q. iij. tam sacerdotes [3]. Ar. contra extra de acc. licet. in fi. & v. q. ij. si primates. & iij. q. iij. clericus. & C. de priuat. vt nemo inuitus agere. l. vna. Sol. ad denuntiationē qui libet teneē, de qua hic loquitur, nō autem ad accusationē vt in contrariis.

g Interdictio. Forte speciale est in dilapidatione, vt qui libet teneatur denuntiare.

h Sin vero. Id est, si nō fecerit, quod dictum est de quatuor portionibus. xij. q. ij. quatuor.

i Supprimenda. j. v. q. ij. si primates. contra. sed illud de crimine iniuriarū, de quo potest episcopus componere dico, quod cum clericis suis sue inter partes.

k Siquid. Relatione. Ex hoc patet ꝙ loquitur in denuntiatione, &c. sicut ca. sudum Laurentius. Ioannes.

l Clericos aut laicos. Accusantes eos, aut clericos decernimus non esse recipiendos passim & sine probatione. Ioan.

m Eorum. Id est, laicorum, vel clericorum, si sunt ignotivt j. c. quærendū. vel eorum. i. episcoporum, qui accusantur: quia si vita eorum

3 Ad idē C. de ige. & ma. dis famari. C. de priuat. car. l. j. cir ca fine. Et specia le in dilapidatio ne, vt quilibet cleric tur denun tiare cri men sui p lati secundum Lau. dum Lau.

Laici an posſit clericos accuſare.

corum antea bona fuit, laici in nullo poſſunt eos accuſare: vt s.e.q.j.in primis.in fin.& extra de teſt. veniens. Si vero mali, & laici & quilibet criminoſi admittuntur [1], niſi inimici & conſpiratores. extra de ſimo. licet Eli. & de ſen. & re iud. cum I. & A. & ex hoc loco Baz. fundauit ſuam opinionē: vt dixi in ſumma: ſed intelligas loqui in illis cauſis, in quibus laici poſſunt accuſare clericos.

1 Hoc intellige in exceptis criminib⁹. Io. de Fã.

Qualibet perſona epiſcopos, aut alios accuſans, monſtranda documentis inferat.

CAN. XLIX.

SI quis epiſcopus, aut diaconus, aut quilibet clericus apud epiſcopos (quia alibi [a] non oportet) à qualibet perſona accuſati fuerint, quicunque fuerit vir ille, ſiue ſublimis honoris, ſiue alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis [b] intentionis arripuerit, nouerit dicenda probationibus [c] monſtranda documentis ſe debere inferre.

Item Damaſus Papa Stephano Archiepiſcopo.

Sacerdotes non accuſent, qui ad eundem ordinem prouehi non poſſunt.

CAN. L.

SAcerdotes (vt antiqua tradit authoritas) criminari non poſſunt, nec in eos teſtificari, qui ad eundem non debent, nec poſſunt prouehi honorem.

Item Iginius Papa.

Niſi irreprehenſibiles in maiorum accuſatione non recipiantur.

CAN. LI.

CRiminationes maiorũ natu per alios [d] non fiant, niſi per ipſos, qui crimina intendunt, ſi tamen ipſi digni & irreprehẽbiles apparuerint, & actis [e] publicis docuerint ſe omni ſuſpicione carere & inimicitia, & irreprehenſibilem habere fidem, ac conuerſationem ducere.

Colligitur itaque ex his omnibus, quòd ſubditi in accuſatione prelatorum ſunt admittendi.

Nunc videndum eſt, an monachi in accuſatione epiſcorum ſint audiendi.

Adrianus Papa videtur eos ab accuſatione remouere, ita dicens:

Monachi ſacerdotes accuſare, vel in eos teſtificari non poſſunt.

CAN. LII.

PLacuit [f] eorum accuſandi ſacerdotes, & teſtificandi in eos vocem obſtruere, quos non humanis † vocibus tantùm, ſed & diuinis mortuos eſſe [g] ſcimus: quia funeſtam [h] vocem potius interdici, quàm audiri oportet.

Item in concilio Calcedonenſi precipitur vt eccleſiaſticas actiones monachi attrectare non præſumant.

Item Pelagius Papa.

Monachi in accuſatione non ſunt audiendi.

CAN. LIII.

NVllus monachus talia vſquã arripiat, nec ſecularia [i] aut eccleſiaſtica [k] negotia perturbare preſumat: quia mortua eſt in talibus vox eorum.

Sed aliud eſt, quod ex preſumptione aſſumitur temeritatis: aliud, quod ex neceſsitate gerit charitatis. Monachi enim ex preſumptione epiſcopos accuſare non poſſunt, ex charitate poſſunt. Vnde & in canonibus præcipitur, vt cubicularij epiſcopi ſint, vel religioſi clerici, vel electi monachi, vt de eius vita teſtimonium dicere poſsint.

7 Item illud Eleutherij Papæ omnibus generaliter dicitur.

Conſentire conuincitur, qui cùm poſsit, peruerſis negligit obuiare.

a Si quis epiſcopus. Quia alibi. Arg. qꝫ ſolus epiſcopus habet merũ imperiũ in ſua dioeceſi: vt xj.quæ.j.de perſona.v.q.vj.de latori. Hoc enim eſt merum imperium, ſcilicet cognoſcere de criminibus.ff. de officio eius cui man.eſt iuris.l.j. [2] & ff. de offi. præſ. illicitas.§. quiv niuerſas.C.de proba.ſciant.

2 Imperij meri eſt de criminib⁹ cognoſcere.

2 Sub. & ideo in generali cõmiſsione nõ transferuntur: vt in iſta lege hic allegata, & ff. de pigno. obligatione. & legit & not. extra de offic.leg. Ꝑ trãſlatio Archi.

b Illaudabilis intentionis. Accuſationem vocat illaudabilem intentionem, quia cauſę materiam criminibus creare noſcuntur. C. de iudic. properandum. & præſumitur ſemper qꝫ inuidiæ cauſa fiat accuſatio: vt vj.q.j.ſi omnia. & quia vix ſine culpa experiri poteſt: ideo clerici ab ea abſtinere debent, vt de pœni.di.v.qualitas.§. ea.quę.vj.decreto. Vel dicit illaudabilē quo ad vulgi opinionē. Nã præſumitur alias quis bono [3] zelo accuſare: vt extra de dolo & contum.c. veritatis. in parte deciſa. Ex charitate enim debet prouenire accuſatio. extra de accuſat. ſi quis epiſcopus. & qui accuſat, publicæ ſalutis cuſto-

3 [redacted]

Accuſatio ex charitate debet prouenire.

diam gerit: vt C. de famoſis libel.l. vna.

c Probationibus. Sic C. de probat. ſciant. Ioan.

d Criminationes. Per alios. Id eſt, procuratores.j.iij. q.ix. abſens.

e Et actis. Id eſt, actionibus [4], vel literis epiſcoporum ſuorum, vt xix.q. ij.duę. et hoc ſi ſunt ignoti. & eſt ſi. infra iij.q.v.canonica. vel tantum valet eis teſtimoniũ populi quantũ examinatio: vt xx. iiij.di.c.j.Ioan.

f Placuit. Hoc capitu. idem Adrianus [5] intelligit de infamibus vt j.iij. quæ. iiij.hi qui. & j.iij.quæ.v. canonica. Vel intellige cum Gratia no de monachis.ſ. criminoſis. Nam certum eſt qd monachi accuſare poſſunt: vt extra de accuſa.c.ex parte. & infra eadem. cum paſtoris.

g Mortuos eſſe. Quantum ad ciuiles actus, & etiam ad diuinos: quia nõ poſſunt baptizare, ſepelire, prędicare, pœnitentiam dare: vt xvj.q.j.c.j.& c. qui vere.

h Quia funeſtam. Quia ſemper debent flere. xvj.q.j. placuit.

i Nullus. Nec ſecularia. Id eſt, tutelam & procurationem.

k Aut eccleſiaſtica. Id eſt, baptizare: quod olim non licebat eis. xvj.q.j. placuit.

Item illud. Hęc eſt vij.pars quæ in qua probat quod vnuſquiſq; tenetur obuiare peccantibus, & eos corrigere inquantum poteſt: alias erit falua pace [illegible] tenetur ipſe. & ad hoc probãdum adducit ſex authoritates. Io. de Fan.

4 Vide dicit La[illegible] acta publica [illegible]

5 Alias [illegible]

a Negligere cum poſsis. Videtur de prælatis tantum loqui.

Malos nõ corrigere, an ſit peccatum.

b Perturbare.id eſt, prohibere & remouere à malo: & hoc cum commode poteſt illud facere, alias nõ peccat, qui ſic non prohibet. xij.q.ij.primum.& cap. faciat. & ſecundum hoc qlibet tenetur prohibere iniuriam à proximo. xxiij. q.ij.c. non referenda. Alij hoc cap. intelligunt de prælatis, vt xxiij.q5.iiij. duo iſta. & cap. ita plane. & q.vlt.cap. præterea. Vel intellige de atrocib⁹: vt tunc quilibet teneatur, argu. extra de ſentē. excom. quantæ. xxiij.q iij.c.vlt. de pœ. diſt. j. periculoſe. Vel dic qꝫ quilibet tenetur prohibere proximũ à peccato committēdo. xxij.q.v.hoc videtur. ſecus in cõmiſſo. xciij. diſtin. diaconi. Ioan. [1]

1 Quo ad prelatum, dic vt leg. & not. vj. q.j. illi q. xxx. diſt. cap.vj.

CAN. LIIII.

NEgligere, cùm poſſis [a] perturbare [b] peruerſos, nihil eſt aliud quàm fauere † . nec caret ſcrupulo [c] ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

† fouere.

Item Hierony. tam de ſe quàm de alijs monachis in primo prologo bibliæ ſcribit dicens:

Quantum ex vitæ merito quis eccleſiam ædificat, tantum nocet, ſi deſtruentibus non reſiſtat.

CAN. LV.

SAncta quippe [d] ruſticitas [e] ſolũ ſibi prodeſt: & quantum ex vitæ merito ædificat eccleſiam Chriſti, tãtum nocet [f] ſi deſtruentibus nõ reſiſtat.

Item Gregorius.

Subditi vitia prælatorum reprehendere ſtudeant.

CAN. LVI.

ADmonēdi [g] ſunt † ſubditi, ne plus q̃ expedit ſint ſubiecti: ne cùm ſtudent plus, quàm neceſſe eſt hominib⁹ ſubijci, compellantur vitia eorum venerari.

Idem generali ſynodo præſidens dixit:

Clerici ſiue electi monachi ſint cubicularij epiſcopi.

CAN. LVII.

CVm paſtoris [h] vita † in exemplum debeat eſſe diſcipulis, plerunque clerici, qualis in ſecreto ſit vita ſui paſtoris, neſciunt: quam tamen ſeculares pueri [i] ſciunt. de qua re præſenti decreto conſtituimus, vt quidam [k] ex clericis, vel etiam ex monachis electi in miniſterio cubiculi pontificalis obſequantur, vt is, qui in loco regiminis eſt, tales habeat teſtes [l], qui veram eius in ſecreto conuerſationem videãt, & ex ſedula viſione exemplum profectus ſumant.

Idem Virgilio epiſcopo Arelatenſi.

Prauos in ſua ſocietate epiſcopus habere non debet.

CAN. LVIII.

PEruenit ad nos, fratrem & coëpiſcopũ noſtrum Serenum Maſſilienſem prauos homines in ſocietate [m] ſua habere: ita denique, vt preſbyterum quēdam, qui poſt lapſum carnis in ſuis adhuc dicitur iniquitatibus volutari, familiarem habeat: quod à vobis ſubtiliter eſt requirendum. Et ſi ita conſtiterit, curæ vobis ſit noſtra eum ſic vice corrigere, vt & qui talē recipit, nõ familiaritate fouere, ſed diſcat ſe potius vltione comprimere: & qui receptus eſt, diſcat lacrymis peccata diluere, non iniquitatem immunditijs cumulare.

Item Paſchalis papa.

Viros boni teſtimonij ſemper epiſcopi ſecum habeant.

c Scrupulo. id eſt, ſuſpicione.

d Sancta quippe. id eſt, cum ſimpliciter & pie viuunt, & alios nolũt increpare. Et intelligitur de prælatis, q ex officio tenentur reſiſtere malis, & quorũ taciturnitas eſt mortale peccatum, & magnũ damnum in eccleſia operatur, vt lxxxiij.diſtinct. nemo. Et eſt hic arg. vitam actiuam eſſe præferendã contemplatiuæ: vt vij.q.j.ſicias. et viij. q.j.in ſcripturis. & habent ſe vt excedētia & exceſſa. contēplatiua quãtum ad perſonam contemplantis magis eſt ſecura, & minus vtilis: actiua vero magis laborioſa, et minus ſecura, ſed magis fructuoſa, vt extra de renun. niſi cũ pridem. & extra de regula. licet.

† [redacted]

Vita actiua eſt contemplatiuæ præferenda.

e Ruſticitas. id eſt, ſimplicitas.

f Nocet. intellige hoc negatiue, id eſt, non tantum prodeſt ædificando, quantum edocendo & reſiſtendo. ſimile xliij. diſtinc.

g Admonendi. bonum mediocre quandoque dimittitur propter bonum obedientiæ: ſed malum nunquam fieri debet: vt xj.q.iij. quid ergo. Ioan.

† Hoc ſta Greg. quãdo laicos oẽs à ſuo miniſterio remouit, vt teſtat Antoni. in hiſtor. part. j. §. debet. [illegible] fol. 160. folio. 69. S.M.

h Cum paſtoris. generaliter teneas, quod monachi poſſunt accuſare & epiſcopos & alios, dũ tamen hoc faciant de licentia abbatis. xij.q.j.non dicatis. xvj.q.j.monachi. Et ſi ſuum abbatem accuſare vult habebit expenſas à monaſterio: vt extra de accuſ. ex parte. & tũc non eſt neceſſarius conſenſus abbatis. ſed ſi alium vult accuſare, non habebit expēſas à monaſterio. Si ſunt in ſcholis, poſſunt agere, de his tantũ, quæ pertinent ad ſtudium: vt extra de offi. deleg. præterea. ff. de re iudi. quęſitum. & ff. de iudi. ſi longius.

Monachi accuſare poſſunt.

i Pueri. id eſt, ſeruientes. ſic xxij.q. ij. Abrahã quoque. & ff. de verb. ſignifica. pueri.

k Vt quidã. Duos habebit ſacerdotes, & tres diacones, vt de conſec. diſt. j. iubemus. Sed nunquid contradicēte abbate poteſt ſumere monachũ epiſcopus ſibi in ſocium? Non videtur, cum hoc ſit priuilegiũ papæ, vt ix.q.vlt. per principalem. & lviij. diſt. c.j. & ij arg. contra xvj.qõ.j. qui vere. Io. Sol. credo quod ſic [2], niſi monaſterium ſit exemptum cũ maiora poſſit, vt extra de exceſſi. p̄lat. ſicut vnire. B. Sed nõne monachi nunquã exibunt de clauſtro, vt xvj.q. j. placuit? Reſpondeo, quãdo perfecti ſunt, fit hoc vt exterius fructificēt, vel quãdo fiunt epiſcopi: & iſti cubicularij poſſunt eſſe teſtes non ſolum de conuerſatiõe epiſcopi, ſed etiã de facto ei⁹: vt xij.q.j. manifeſta. Ioan.

Monachũ inuito abbate ſibi non poteſt epſ̃ ſociare.

2 Ad hoc facit qꝫ nota. s.j.q.j. per principalē. Sed arg. cõtra xj.qõ.j.cũ pro vtilitate. Arc.

l Teſtes. propter hoc inducit cap. qa q poſſunt teſtari [3], & accuſare. nec tales epiſcopus poteſt ab accuſatione repellere: vt extra de accuſa. nulli. & C. qui accuſa. non poſſ. iniquum. arg. contra ſpeciale eſt in epiſcopo. Ioan.

3 Ad hoc iiij.qõ.iij. cap.j.

m Peruenit. In ſocietate. Nota quod præſumitur contra aliquem vel pro aliquo ex ſocietate: vt xxviij.q.j. ſæpe. lxxxj. diſtinct. clericus. & xviij. quæſtio. ij. diffinimus. Ioan.

Epiſcopi

a EPiscopi lectioni. Posint. s. dist. xeliij. diaconi. b Ioannes. probat cum hic eremita accusabat, quod monachi possunt accusare. quod verũ est si habẽt speciale mandatum abbatis. xvj. q. j. quæ vere 1. nisi forte requiri nõ posit sine magna difficultate, arg. ff. de iniu. sed si vnius. §. filio. vt notaui xij. q. j. non dicatis.

1 Et extra de accus. ex parte. vbi de hoc. Itẽ vt ex canonibus. s. e. q. ipsi. & ca. testes. & c. sacerdotes. vj. q. j. c j. Laur.

Accusatio denuntiatio, et infamatio diuersa sunt.

DE accusatione. Hęc quæstio diuiditur in duas partes, in quarum prima probatur, quod accusator debet esse pręsens, & obligare se ꝓprio scripto ad talionẽ. Secũda ibi, Quæ vero. Ioan. de Fant.

c De accusatione. Circa hoc notandũ est, quod aliud est infamatio, aliud denuntiatio, aliud accusatio. Infamatio prohibetur. s. e. q. ꝓxi. accusatio. v. q. j. c. j. & ij. Secunda, scilicet denũtiatio pręcipitur s. ead. q. j. si peccauerit. s. q. proxi. quapropter. & fit sine inscriptiõe. iiij. q. iiij. ca. nullus. §. aliquãdo. Tertia scilicet accusatio ꝓmittitur, & in ea inscribitur & subscribitur. j. ead. libellorũ. Fallit tamẽ hoc in sex casibus. Non enim semper cogitur quis inscribere, vt in leuibus criminibus. ff. de accus. leuia. & in crimine abigeatus 2. C. de abigeis. l. vna. et in casu vbi mulier accusat. xv. q. iij. de crimine. & secũdum quosdã in crimine apostasiæ, & vbi Christianus Iudæam duxisse accusatur. C. de apost. apostatarum. C. de Iudæ. ne quis. & vbi maritus accusat vxorem iure mariti. iiij. q. iiij. d. c. nullus. in §. item. C. de adul. si maritus. C. de adul. quamuis. & l. iure. Ioan. Sed hoc falsum est secundum ius canonicum, vt extra de procur. tuæ fraternitatis. Item quando officium denuntiat crimen alicuius. C. de accu. ea quæ. iij. q. iiij. d. §. aliquãdo. B. Et cum crimen in modũ exceptionis proponitur, secundũ quod distinguitur extra de accus. super his. Nunc videndũ quid iuris sit circa singulos modos agendi. Et quidẽ denũtiationem præcedet admonitio, alias remouetur denuntians à denuntiatione: vt extra de accusa. super his. & c. si quis episcopus. & s. e. q. vij. accusatio. & c. si quis ergo. Item criminosi, infames, inimici possunt à denuntiatione repelli, vt iij. q. vij. qui sine peccato. & c. postulatus. & xxxv. q. vj. episcopus in synodo. & extra de testi. cog. pręterea. extra de accu. cũ oporteat. & dictum est s. ea. q. j. si peccauerit. & extra eo. qualiter. ij. Pœna sic conuicti modica est, quia debet pœnitere de crimine: & credo eum non esse remouendũ ab ordine, vel dignitate, nisi delicti qualitas aliud requirat, vt in simonia. j. q. j. si quis neque. & quęstio. vij. requiritis. seu scandalũ inde orirerur. extra de no. oper. nun. cũ ex iniuncto. Si autẽ agat in modum inquisitionis, similiter inscriptio non est necessaria, & potest procedi sine ipso, qui impetrauit inquisitionẽ sicut & cũ ipso: sed fama debet præcedere inquisitionẽ nõ semel, sed sępius & apud bonos & graues: vt extra de accus. qualiter. & c. cum oporteat. & de simon. licet. Citari etiam debet infamatus, vt audiatur eius exceptio, vt eisdem c. habetur, & extra de sent. & re iud. cũ I. & A. Et in hoc casu possunt testes recipi lite non cõtestata: vt extra vt lite non contest. quoniam frequenter. §. iij. Pœna huius talis est, prælati sunt ab administratione remouendi: minores sunt bñficio priuandi. extra eod. qualiter. & de simo. dilectus. Sed si in modũ exceptionis obijcit crimẽ, distingue, vt extra eo. super his. & extra de ord. cog. & extra de ... gni. cum dilectus. & debet esse præsens. extra eod. qualiter. & in hoc casu laici bonæ famę admittũtur ad agendũ, excipiendum, & testificãdũ. extra de testi. tam literis. et xxiij. dist. illud. Sed cũ crimen obijcitur in modum accusationis, semper est necessaria inscriptio, vt j. ea. libellorũ. Fallit in sex casibus supra no. & in septimo secundũ quosdã cũ officialis accusat. C. de ac. ea quę. in hoc casu pœna est depositio, vt s. ꝓxi. q. lator. & extra de simon. dilectus. & extra de pœ. ne diu. cõ...

Denũciat... Inquisitio punitio. Accusatio punitio.

Luc. 3. a

Acusator nõ semper cogitur se ad pœnam talionis inscribere.

2 Vbi agitur ciuiliter. iiij. q. iiij. d. c. nullus. §. item abacti.

CAN. LIX.

EPiscopi lectioni & orationi vacent, & semper secum presbyteros & diacones, aut alios boni testimonij clericos habeant: vt secundùm apostolum, & sanctorum patrum instituta posint a irreprehensibiles inueniri.

Item Ioannes b Baptista *cùm duceret eremiticam uitam scribas & phariseos, & sacerdotes & leuitas Iudæorum ad se uenientes aspera increpatione redarguit. Item ex canonibus diffinitur: Illi sacerdotes accusare possunt, qui ad eundem gradum conscendere ualent. Cùm ergo monachi ad sacerdotij gradum laudabiliter pertingere ualeant, patet quòd & episcopi sacerdotes liberè accusare possunt.*

QVAEST. VIII.

1 ps

DE accusatione c uerò qualiter fieri ualeat, in canonibus apertè decernitur.

Ait enim Calixtus papa:

Accusatio semper fiat in scriptis.

CAN. I.

ACcusatorum personæ nunquam recipiantur sine scripto: nec absente d eo, quem accusare voluerint, quibuslibet e accusare permittatur. Codic. libro quarto, titulo de probationibus.

CAN. II.

SCiant cuncti accusatores eam rem se debere inferre in publicã notionem, quæ munita sit testibus idoneis, vel instructa aptisimis documentis, vel indicijs f ad probationẽ idoneis, vel indubitatis & luce clarioribus expedita.

Item Euticianus papa.

Accusatio semper debet fieri in scriptis.

CAN. III.

QVisquis g ille est, qui crimen intendit, in iudiciũ veniat, nomẽ rei indicet, vĩculũ h

d ACcusatorũ. Nec absente. C. de pœ... contra. Sed illud speciale est in apparitore. ff. ... ea. q. vj. c. ei qui. §. sunt quorũ. & nota. j. q. iiij. nullus.

e Quibuslibet. j. v. quæstio. ij. relatum. Sed contra ... xxxv. q. ... v. q. vlti. Epiphanium.

f SCiant. Indicijs. xxxij. q. j. dixit. & xxxv. q. ... Sed ibi nõ accu... c. j. Sed contra. iij. q. ix. absens. Sed ibi propositum ... satur, sed tantum libellus accusationis proponitur contra absentẽ. libellus tamen in absentia rei proponitur. ff. de adult. miles. §. sexaginta. Hoc verũ est ... absens sit per contumaciã 3, vt iij. q. ix. decernimus ... si ad...

g QVisquis. hoc ponitur C. de accusa. l. vlti.

h Vinculũ inscriptiõis arripiat. id est, obliget se ad talionem. iiij. quæst. iiij. c. nullus. §. inscriptio. Arch.

inscriptionis arripiat custodiæ similitudinem (habita tamen dignitatis a æstimatione) patiatur, nec impunitam sibi nouerit licẽtiam mentiendi, cùm calũniantes ad vindictam poscat similitudo b supplicij.

Qui verò ad sortilegos, magosque concurrunt, nullatenus ad accusationẽ sunt admittẽdi.

Item Sixtus papa.

De eodem.

CAN. IIII.

QVi crimen obijcit, scribat se probaturum, & qui non probauerit, quod obiecit, pœnam, quam intulerit, ipse patiatur.

Sed Stephanus papa contrà videtur scribere dicens:

De eodem.

CAN. V.

PEr scripta nullius accusatio suscipiatur, sed propria voce (si legitima & cõdigna accusatoris persona fuerit) præsente videlicet eo, quem accusare desiderat: quia nullus absens c accusare potest, nec ab aliquo accusari.

Sed Calixtus papa pręcepit, vt accusator pſente eo, quẽ accusat, in scriptis iudici accusationem offerat, & ꝓpria voce literas suæ accusationis legat. Stephanus autẽ prohibet ne absens aliquẽ ꝑ epistolã accusare audeat.

2 Quæ verò sit forma accusationis, & qs modus cõcipiendorũ libellorũ, Paulus ĩ Digestis, libro primo de publicis iudicijs, titulo de accusationibus & inscriptionibus, ostendit, dicens:

Libellorũ inscriptionis conceptio talis est, Consul & dies d. Apud illum prætorẽ, vel consulem Lucius Titius professus est se Męuiam lege Iulia de adulterijs reã deferre, quòd dicat eam cũ Caio Seio e in ciuitate illa, in domo illius, in mense illo, cõsulibus illis, cõmisisse adulteriũ. Vtique enim & locus designandus est, in quo adulteriũ commissum est: † & persona, cum qua admissum dicitur, & mensis. hoc enim lege Iulia publicorum iudiciorũ cauetur, & generaliter pręcipitur omnibus, qui aliquẽ reum deferunt. Neque autem diem f neque horam inuitus cõprehendet. Quod si libelli inscriptionũ legitimè ordinati non fuerint, rei nomen aboletur, & ex integro repetendi reum potestas fiet. Itẽ subscribere debebit is, qui dat libellũ, se professum esse, g vel alius pro eo, si literas nesciat. sed si aliud h aliquod crimẽ obijciat, veluti quòd domum suam præbuit, vt stuprum materfamilias pateretur, quòd adulterum deprehensum dimiserit, quòd pretium pro comperto stupro acceperit, & si qd simile, idipsum in libello comprehendendum erit. Si accusator decesserit, alia've causa eum impedierit, quò minus accusare posit, & si quid simile est, nomen rei abo-

a Dignitatis. qa pari iure censentur accusator & accusatus. iij. quæst. ix. capi. vltimo. C. de exhi. re. l. vlti. Tamen ratio dignitatis in hoc habetur, quod minus punitus constitutus in dignitate, quam alter. xxiiij. quæst. j. qui cõtra. & capi. quisquis.

Dignitate præditus minus punitur, quã alter.

b Similitudo. nisi in casibus exceptis supra ead. qõ. iij. §. notandum. capit. si quem.

c PEr scripta. Absens. potest enim libellus dari absente accusato: vt v. quæstione sexta. Epiphanium. C. de exhib. re. l. ij. & etiam die feriato: vt ff. de adul. l. miles. §. sexaginta. Prius tamen denuntiabit eũ accusator, quem vult accusare: alias non audietur: vt ff. de adulter. denũtiasse. & C. de accusa. absentem. Deinde det libellum iudici: iudex tamẽ nõ prius libellum recipiat, quã inscriptio sit facta, & fideiussorem dederit de lite prosequenda. C. ad Turpil. l. j. & C. q accu. non pos. l. iij. Postmodum vocãdus est reus 1 secundum legem C. de exhib. re. l. ij. & nomen eius recipietur inter nomina reorum. & hoc fit cum lis est contestata. ff. de adulte. l. si maritus. §. præscriptiones. & ff. de iure fisci. l. fiscus. & prius habebit inducias xx. dierum ad deliberandum, non trium tantum, vt quidam dicunt: vt ff. de publi. iud. inter. habebit etiam inducias xxx. dierum ad componendos mœstos penates: vt C. de exhib. re. l. ij. secundum canones tamen non videtur quod necessaria sit denuntiatio, vel talis solennitas: vt extra de accusa. capi. licet, in fine.

Accusato absẽte potest dari libellus.

1 Ad hoc C. de calũ. non prius. ff. de iudi. si longius. & ita not. Vinc. extra de ele. ...dio. congregato.

d Consul & dies. institutę accusationis, quia de die cõmissi criminis loquitur. Nam cõsul & dies sunt præponendi. Hodie primo ponitur Imperatoris nomẽ, post ea consulis, postea indictio, postea mẽsis & dies. in auth. vt præponatur nomen Imperatoris. colla. v.

Instrumẽtum multa habere debet.

e Caio Seio. Ideo nomẽ exprimitur, vt secundum qualitatem personæ puniatur magis, vel minus. Sed quid si ignoratur, quæ sit illa persona? Videtur quod nihilominus ipsum accusare posit: vt v. quæst. prima. c. ij.

† Adde quod ratio est, qa locus aggrauat rẽ gestam. l. pretor. §. si. ff. de iniu. & l. aut facta. §. locus. ff. de pœnis.

f Neque autem diem. commissi criminis, 2 sed nõ concepti libelli, vt supra diximus. penitus contrarium est in ciuilibus actionibus: vt ff. de eden. l. j. §. diem autem. A testibus autem quæritur dies: vt iij. quęst. ix. nihilo minus. & xxxv. q. vj. c. de parentela. De hoc plene dicemus j. iiij. qõ. iij. in testibus. ij. & etiam dicent in qua parte domus. secundũ Hu. dies est asignãda: quia non licet vagari cum discrimine alterius: vt ff. de iniur. lege, prætor. Ioãnes. Tamẽ dic quod nõ aliud tenetur dicere testis, quã accusator proposuit: quia nõ aliud iudicandum est, quam in libello cõprehẽsum sit; ar. extra de cau. pos. cum super electione. de simo. ca. licet Eli. vltra medium. Bar.

2 Sub. ne testes subornati videant, secũdum Lau. Testis an deponere debeat de die.

g Se professum esse. Id est, se velle prosequi accusationem, & subiturum talionem, si non probauerit. Ioan.

h Sed si aliud. Id est, eodem modo est procedendũ, si aliud

Universidad de Deusto
Biblioteca

si aliud crimen obijciat.
a Reo.hoc etiam fiat elapso biennio: vt C. vt intra certum tempus l.vltima.
b Videbimus. ff. ad Turpilianum. l.in senatus. § vltimo.

QVidã episcopus. CAVSA. Supra in proxima causa tractauit de ordine iudiciorum, & de restitutione spoliato. Sed quia non ad plenũ dixerat, ideo supponit hanc causam tertiam, in qua plenius tractat de restitutione spoliatorum, & de inducijs dandis: & an infames sint admittendi ad accusandum: & quales testes sint admittendi: & qualis debeat esse iudex, & de multis alijs, quæ omnia, vt apertius pateãt, thema proponit, de quo undecim elicit quæstiones.

c Quidam episcopus. hic primum agitur, an spoliatus sit restituendus, sed supra causa. j. q. ij. agebatur, an spoliatus esset in ius vocandus. Est autem semper regulare, quod spoliatus ab alio, quã à iudice, vel etiam si à iudice est spoliatus sine ordine iuris, semper statim est restituendus, nõ obstante exceptione alicuius criminis, vel non canonicæ institutionis: vt extra de restitutione spolia. capit. in literis. & capit. item cum quis. & capit. conquerente. & vl. quæst. iij. capi. denique. Fallit in casibus hic notatis. Intrusio, scilicet quando aliquis occupauit sedem apostolicã violenter, vt infra eadem. §. pater. sed hoc speciale est in papa. Dilapidatio: vt iij quæst. secunda. capit. quia ea. sed hodie hoc non tenet, quia non est spolian dus aliquis, nisi probata suspicione, vt extra de sim. cap. licet. Criminis enormitas: vt ij. quæst. v. capit. super causa. Infamia & criminis euidentia: vt ij. qõ. quinta. c. presbyter. & quæst. j. capi. scelus. & capit. manifesta. Item crimen simoniæ. extra de simo. capi.

Spoliatus ab vno tantũ iudice restituendus regulariter.

Spoliato in multis casibus de negatur restitutio.

Quidam episcopus à propria sede eiectus est: petit restitui: post restitutionẽ inducitur in causam: inducias postulat: tandem ad eius accusationem procedit quidam non legitimè coniunctus uxori, et duo infames, et tres religiosi: accusatores testes de domo sua producũt: et alios sibi inimicos extra suam prouinciã. Reus criminoso iudici offertur ab uno tantùm audiẽdus et iudicandus. Quidam de accusatoribus et testibus absentes per epistolam illũ accusare, et in eum testificari contendunt: cum multa capitula ei obijceren tur, in primo accusatores deficiunt: demum accusatio in accusatorem uertitur.

I Hic primò quæritur,

Q. an restitutio danda sit quibuslibet expoliatis.

2 Secundò, de inducijs an post restitutionem petitum, an etiam post uocationem ad causam quibuslibet concedendæ sint.

3 Tertiò, quo spatio mensiũ utrique sint concedendæ,

4 Quartò, an infames & non legitimè coniuncti ad accusationem sint admittendi.

5 Quintò, an testes de domo accusatorũ sint producendi, uel inimicorũ uox sit audienda.

6 Sextò, an extra prouinciam reus sit producendus.

7 Septimò, an sit audienda eius sententia, quem cũ reo par inficit malitia.

8 Octauò, an ab uno tantùm episcopus sit audiendus, uel iudicandus.

9 Nonò, an accusatores, uel testes in absentem uocem accusationis uel testificationis exhibere ualeãt.

10 Decimò, an deficientes in primo capitulo sint admittendi ad sequentia.

11 Vndecimo, an accusato liceat accusationem in accusatorem uertere.

non sit restitutio nisi cõtra illum, qui dolum fecit. de dolo. l. si plures. Item per inerdictũ restitutio fit contra illum sojum, qui vim fecit: vt extra de restitu. spo. c. cum ab sedem. in fine. Per contrã ex canone datur restitutio contra quemlibet possessorem: vt extra de app. c. bonæ memoriæ. & extra de restitu. spo. c. frequens. lib vj. Naturalem. Nec sufficit dare pignora. extra de sententia. & re iudica. capitulo, cum aliquibus. similiter in prætorium pignus est quis corporaliter mit-

a Adde q̃ hoc ho nem', ne fraus sit legi, tra de iudi. c. intelligẽti. & xj. que. 3. Sed si minorẽ pe- rẽt. vt extra de app. c. bonæ memoriæ. Item per tot. de rest. dua de illo. crimine meretur, tunc non est accusandus. lib. dua de illo. cũ fatis sit punitus. arg. ij. q. vj. c. si quis ex pluribus. Dic tempus præfigendum, vt extra de resti spolia. c. frequens. & me- tua. c. de iudi. l. ij. §. item. Sed hoc verum est, cum non agit de spoliatione, extra de ordine cog. ca. cũ dilectus. & me- lius in ca. fi. Potest etiam cum reconuenire de alio spolio. extra de resti. spol. c. vltimo.

b Nullum crimen. à spoliatore, vel generaliter à nullo: cum sit inermis, vt j. c. q. ij. c. oportet.

QVAESTIO I.

QVòd restitutio quibuslibet danda sit, multis authoritatibus probatur.

Ait enim Caius Papa.

Expoliatis, vel eiectis omnia sunt redintegranda.

CAN. I.

EPiscopis suis rebus expoliatis, vel à propriis sedibus eiectis, omnia a, q̃ eis ablata sunt, legibus sunt redintegranda: quia priusquam hoc factũ fuerit, nullum crimen b eis obijci potest.

Item Fabianus Papa.

De eodem.

CAN. II.

EPiscopi c si à propriis sedibus aut ecclesijs sine authoritate Romani pontifi. expulsi fuerint antè, quàm ad synodum vocentur, prius locus & sua omnia eis redintegranda sunt. Nulla em̃ ratio permittit, dum ad tempus eorum bona vel ecclesiæ atq; res ab æmulis, aut à quibuscunque detinent, vt aliquid illis obijci debeat: nec quicquam potest eis quilibet maiorũ, vel minorũ obijcere d, dum ecclesijs, rebus, vel potestatibus carent.

Sed notandum est, quòd restitutionis sententia sola non sufficit, nisi præsentia-

tendus. ff. de pigno. actio. l. non est mirum. secus in Pignus pñ conuentionali. ff. eodem. l. prima. & ff. de dolo. l. si plures.

c Captiuitate. j. xvj. quæstio. iij. ca. porro. & cap. præcedenti.

d Captiuitate. Si Spoliatus enim per vim aliquid ab eo extortum est vel ablatũ, intra annũ potest agere contra deiectorem in quadruplum, post annum in simplum. ff. de vi & vi arma. l. j. Sed si per metũ extortum aliquid, tunc contra omnẽ possessorem agit in tra annum in quadruplum, cum non vult restituere. ff. quod met. cau. l. si cum exceptione. §. primo, secundo, & tertio.

e Aut dolo. Et tunc vsq; ad bienniũ potest conuenire qui dolum cõmittit, vt C. de dolo. l. vlti. sed perpetuo potest conueniri actione in factum de eo, quod ad eum peruenit, vel si dolo fecit quo minus ad eum perueniret, vt ff. de dolo l. in hæredem. & l. eatenus, & l. dolove. Cum autem canon æqui parcat dolum, metum, vel violentiã, videtur quod contradictione ex hoc casu non quilibet possideus posit conueniri. argumentũ ad hoc extra de iudi. ca. quia. & extra de transactio. capitu. veniens. & extra de emptio, rebus prolite pendente. cap. ecclesia. & extra de appellatio. cap. honæ memoriæ. & est expressum extra de restitu. spo. lia. cap. sæpe.

f Dolosus, an posit ĩ ppetuũ cõsilio. Vide Alexã. cõsil. vi. ij. Dolosus, an posit ĩ tat laicis, tenet Panor. in ca. sæpe. de re stitu. spo- lip. Corn. consil. 18. li. j. consil. 282. li. iij. C. M.

g Aut dolo. Et quæ non cõpetunt quilibet posfideus posit conueniri. argumentũ ad hoc extra de iudi. ca. quia. & extra de transactio. capitu. veniens. & extra de emptio, rebus prohanis, Bellemẽ. decisio. Phi

h Aut dolo. Argumentum, quod restituendus sit, qui dolo suo iuri renuntiat, vt infra xv. quæstione sexta. c. j. & j. cxx. q. j. dictum. & C. de inofficio. testa. l. eum qui. j. respon. extra de his, quæ vi metusve cau. fiũt. cũ dilectus. cõtra. & xx. q. iij. c. constituit. cõtra.

i Edintegranda sunt. In eo loco. etiam vltra naturale conuentionali. ff. de rei vend. l. si vero.

j Edintegranda sunt omnia expoliatis, vel eiectis episcopis præsentialiter ordinatione pontificum: & in eo loco f, vnde absscesserant, funditus reuocandas: quacũque cõditione temporis, aut captiuitate g, aut dolo h, aut violentia maiorum, & per quascunque iniustas causas res ecclesiæ vel proprias, id est, suas substantias perdidisse noscũtur.

Item Eusebius Apostolicæ sedis episcopus omnibus episcopis.

De eodem.

CAN. IIII.

k Edintegrãda sunt omnia expoliatis, vel eiectis episcopis, & venditio. capit. &c. vsq; fundit⁹ reuocã da: eodẽ modo vt suprà.

liter omnia iudicis officio restituantur, ut eiectus, uel spoliatus etiam naturalẽ possessionem recipiat, siue animo suo, & corpore alieno, ueluti per procuratorẽ, siue animo & corpore suo. Cuncta quoque, quæ sibi ablata sunt, uel fuerant, quacunque conditione in eodẽ loco, unde surrepta fuerãt, reuocanda sunt.

Vnde Ioan. ur bis Romæ episcopus scribit Zachariæ archiepiscopo.

De eodem.

CAN. III.

i Edintegranda sunt omnia expoliatis, vel eiectis episcopis præsentialiter ordinatione pontificum: & in eo loco f, vnde absscesserant, funditus reuocandas: quacũque cõditione temporis, aut captiuitate g, aut dolo h, aut violentia maiorum, & per quascunque iniustas causas res ecclesiæ vel proprias, id est, suas substantias perdidisse noscũtur.

Item Eusebius Apostolicæ sedis episcopus omnibus episcopis.

De eodem.

CAN. IIII.

k Edintegrãda sunt omnia expoliatis, vel eiectis episcopis, & venditio. capit. &c. vsq; fundit⁹ reuocã da: eodẽ modo vt suprà.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a NVlli dubiũ est. Auxilio. eṗi sibi inuicẽ debẽt præstare mutuum auxilium, vt 2. dist. xc. præcipimus. & ideo inducit hoc ca. scilicet quod semp sit subueniẽdũ spoliatis.

b Vestro. Arguit quilibet tenetur patrocinio pro libet defendere tenetur.

c Si quis pecunia. 2. dis. lxxxix. c. si quis pecunia. hoc tamen ibi non dicitur: sed melius posset induci, & est xxiij. distin. c. in nomine. vt etiam nulla ei audiẽtia detur. De illo inuenies xiiij. q. j. in prin. & in sum.

d Non continuato. i. si non interpo nisi cõtrarius actus. ff. de testa. l. hæredes palã. vel continuato cum primũ poterit. ff. ad Tertul. l. ij. §. cõfestim.

e Indu cijs quæstio dividitur in duas partes, in quarum prima probat p octo authoritates, quod inducię post restitutionem sunt dandæ spoliatis, & restitutis, vt diu gaudeant cõmodo possessionis ante quã spoliatoribus respondeant, quæ tamẽ arbitrariæ sunt. Secũda ibi, Quod si male. Ioannes de Fantu.

f De inducijs. quinque sunt genera inducias: restitutoriæ, præparatoriæ, citatoriæ, deliberatoriæ, & indicatoriæ, siue executor

Item Alexander Papa.

Non est sacerdos, sed schismaticus, qui fratrum se subtrahit obsequijs.

CAN. V.

NVlli dubium est, quia boni à malis semper persequuntur & tribulantur: propter quæ nos oportet humiliari sub potenti manu Dei, vt liberet nos in tempore tribulationis. Nã diabolus non cessat circumire quærens quem deuoret, & quærere quos ex fidelibus perdat: & maximè illos, quos ardentiores in seruitio saluatoris, esque familiares inuenerit. familiares dico eos, quos sacrari, & in ordine Apostolatus constitui Deus voluit. Ipsi enim pro populo interpellant, & populi peccata comedunt: quia suis precibus & oblationibus ea delent, atque consumunt. & infrà. Qui autem ex vestro fuerit collegio, & ab auxilio a vestro b se subtraxerit, magis schismaticus, quã sacerdos esse ꝓbabitur. Ecce (inquit prophęta) quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnũ. Illi verò non habitant in vnum, qui fratrum se solatio subtrahunt: aut (quod deterius est) fratribus insidias aut laqueos ponunt. et infrà. Dominũ crucifigũt, qui eum in sacerdotibus suis persequũtur: quia crux à cruciatu dicitur. Magnũ verò cruciatum sustinet, qui vim patitur.

Itẽ Fabianus Papa. †

Excommunicentur, qui opprobrium & calumniam infecerunt sacerdotibus.

CAN. VI.

DEus ergo, fratres, ad hoc præordinauit vos, & omnes, qui summo sacerdotio sunguntur, vt iniustitias remoueatis, & præsumptiones abscindatis, & in sacerdotio laborantibus succurratis, opprobrijs & calamitatibus eorũ, locum non præbeatis: sed ei, qui calumniã, vel opprobriũ patitur, adiutoriũ ferratis. Illum verò, qui calumniam vel opprobrium facit, abscindatis, & domino in suis sacerdotibus opem feratis.

Patet ergo, quòd expoliati prius sunt præsentialiter restituendi antè, quàm ad causam sint uocandi. Sed obijcitur: Vbi non fuit legitima institutio, ibi non potest esse restitutio. Non enim probatur destitutus, qui prius non fuit institutus: ac per hoc nec restauratio nem postulare potest. Illi ergo, quorum electio uitiosa est, uel qui à clero non sunt electi, uel à populo expetiti, uel qui per simoniam irrepserunt, non sunt habendi inter episcopos: & ideo si à sedibus, quas tenere uidebantur, expulsi fuerint, non possunt restitutionem petere antè, quàm uocentur ad causam. Vnde suprà in tractatu ordinandorũ, Si quis pecuniæ c, uel gratia humana, seu populari, uel militari tumultu, &c. Sed hoc in eo casu intelligitur, quando Apostolica sedes per suã lentiã occupatur, quo casu iudex non inuenitur, cuius officio ille apostaticus posit excludi. In alijs autem locum non habet, cùm ubi lenta possessio, nisi per iudicis sententiam uolenti detentori detrahi non possit. Si autem uerus dominus bello non continuato d, sed renouato ui illum de possessione eiecerit, sine cis authoritate prædoni possessionem restituet. Si ergo episcopi à sedibus, quas quondam tenere uidebantur, non per iniquocem, sed uiolenter electi fuerint, post electionem restituendi sunt ante regularem ad synodum uocationem.

QVÆSTIO II.

DE inducijs e autem post restitutionem præstandis, & quo spatio temporis concedendæ sint scribit Ioannes Papa dicens:

1 Dicas quę cutoriæ. 'In causa hæ appellationis criminali restituto latiões ma riæ nõ erunt mino gistrales res sex mensibus, sunt, quæ nec maiores anno: non sunt & habẽt locũ ante cõtemnen vocationem in ius dæ, extra in causa criminali, de decim. infra ead. c. ciectis. tua. Idem vel verius est quod notat. sed eundũ L.

Secundùm tempus expoliationis, conceduntur inducię restitutionis.

CAN. I.

QVanto tempore a expoliati vel expulsi esse videbantur antè, quàm ad synodum cõuocentur, sub eodem spatio temporis eis inducię indulgeantur.

Item Pelagius papa.

Dum possessiones, vel res episcopi detinentur, aliquid sibi obij ci non potest.

CAN. II.

CVm ecclesia alicuius episcopi, aut possessiones, vel res ab eius æmulis, vel à quibuscunque alijs non sua sponte b detinentur, aliquid illi non debet, aut potest à quoquam ante redintegrationẽ omniũ suarum rerũ obijci. Sed prius illi legibus redintegranda sunt omnia, et postea tempore à patribus præfinito negotia sunt ventilanda.

Item Stephanus papa Girardo Laodicensi.

Ante litem contestatam violenter ablata restituantur.

CAN. III.

OPortet vt primùm vos tam de inuasis ciuitatibus & monasterijs & mansis, quàm de reliquis generaliter rebus redinuestiri faciatis: quia nec nudi c contendere, nec inermes inimicis nos debemus opponere.

Item Euaristus papa.

Deijciantur à clero, & infames fiant, qui loca expulsorum adulterina fœditate inuaserũt.

CAN. IIII.

AVdiuimus quosdam à vobis infamatos, d & dilaceratos episcopos à ciuitatibus propris expulsos (quia alibi e constitui episcopi non possunt, nisi in ciuitatibus non minimis) & alios ipsis viuentibus constitutos. Ideo hoc vobis scribimus, vt sciatis hoc fieri non licere: sed proprios reuocari, & integerrimè restitui debere. Illos verò, qui adulterina fœditate suas sponsas (quas vxores eorum præfixo tenore esse intelligimus) tenent, eijci, & adulteros atq; infames fieri, eosq; ab ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis, f his peractis inquirendum erit, & authoritate huius sanctæ sedis terminandum.

Item Gelasius papa.

Inducię sex mensium electis, vel expoliatis præstentur.

CAN. V.

ELectis, vel expoliatis post integram restitutionem anniuersarię g inducię, vel sex mensiũ indulgẽdæ sunt.

Item Eusebius papa.

Post restitutionem inducię præstandæ sunt.

CAN. VI.

PRrius ergo oportet omnia legibus expoliatis redintegrari, & ecclesias, quæ sibi subla tæ sunt, cũ omni priuilegio sibi restitui: & postmodum non sub angusto tempore spatium eis indulgeatur, sed quantũ expoliati, vel expulsi vi debantur antè, quàm ad synodum conuocentur.

Item Felix papa.

De eodem.

CAN. VII.

TAndiu in sede propria pacificè & potestatiuè cuncta acta di-

go tẽpore fuit spoliatus, longo tẽpore erit restitutus. sic xc. distinct. ca. si quis monachus. in fine.

b CVm ecclesia. Spoliatus ar. quod spoliatus suo iuri potest renuntiare. arg. contra de restitu. spol. cap. solitæ.

c OPortet. Nudi. ecce ratio canonis quare spoliatus non tenetur respõdere. & netur. est forte ideo statutum, quia cum est spoliatus, non põt sufficere ad sumptus iudiciales, nec inuenit homines adeo fauorabiles. & per hoc videtur, quod nec spoliatori, nec alij teneatur respõdere super aliquo, quod ei obijcitur, arg. ꝛ. ead. ca. cum ecclesiæ. & ꝛ. qõ. proxi. c. ij. Item vi detur, quod si modi cum esset ei ablatũ, quod tunc quilibet et pro qualibet causa teneatur respondere: vt extra de restit. spolia. c. frequens. lib. vj.

d AVdiuimus quosdã. Infamatos. De facto vel ab æmulis. alꝰ enim non restituerentur, si essent infames de iure: vt ij. quæst. v. cap. presbyter si. B.

e Quia alibi. supra lxxx. distin. c. episcopi.

f Habueritis. sed quam possunt habere querelam crimi- 3 Ista denalem nõ possunt, cre. nõ vicum sint inimici. detur infi extra de resti. spo. bere, nisi cap. item cũ quis. 3 ante restinon ciuilem, quia tutionẽ vt ceciderunt à iure ibi notat fuo. xvj. quæst. vj. Gofre. ꝙ capi. placuit. forte post restloquitur de his, qui tutionem suam iniuriam pro bene põt: sequuntur: vt iiij. vt in hoc quæst. sexta. capi. ca. audiuiomnibus. mus. & ar.

g Electis. Anni- extra de uersariæ. ad or. cogni. plus, vel sex men- cap. vlti. sium ad minus. Archi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Si episcopus. Detensione, si detines me ne possim intrare possessionem, competit mihi interdictum vnde vi. ff. ne vis fi. ei qui in possess. mi. l. j. §. siue autem. & xciij. dist. c. si quis. & in constitutione, extra. de restit. spol. c. sæpe.

[b] Conuocari. Sed nunquid veniet allegare priuilegiū: vt xxiij. q. viij. vt extra de appell. cōuenior. cap. cum parati. & vbi de hoc cap. si duobus: Rexj. q. j. nullus episcopus.

1 Vt xxiij. q. viij. vt extra de appell. cōuenior. cap. cum parati. & vbi de hoc cap. si duobus: Rexj. q. j. nullus episcopus.

sponens resideat, quandiu expulsus, vel expoliatus suis carere visus est rebus.

Idem.

Ante restitutionem aliquis ad causam reuocari non debet.

CAN. VIII.

SI episcopus suis fuerit, aut ecclesiæ sibi cōmissæ rebus expoliatus, aut (quod absit, qđ alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria eiectus, aut etiā detēsione [a] aliqua à suis ouibus fuerit sequestratus: tunc canonicè antè in pristinū statum restituaſ cū omni priuilegio sui honoris: & sua omnia, quæ insidijs inimicorum suorū ei ablata fuerāt, legibus redintegrentˉ.

Non enim cōuocari [b] poterit, vel præiudicari, [c] nisi ipse pro sua necessitate, minimè tamen iudicādus, aduenire sponte [d] elegerit. Nullatenus ergo à quoquam cogatur antè, quam integerrimè omnia, quę per suggestiones suorum inimicorum amiserat, potestati eius ab honorabili cōcilio legali ordine redintegrentur. Præsul verò cum omni honore statui pristino reddatur, &

Citatio in priuilegium. Scias multis casibus non doęq citatio nō valet, nec lex: quia intra angusta tempora fit: vt v. quæst. ij. c. vlti. citatum.

Quandoq non valet, quia non exprimitur causa quare fiat citatio: vt v. q. ij. cap. vlti. Quandoque non valet, quia nimis matura tur per emptorium: vt extra de dila. c. dilecti. Quandoque nō valet citatio ratione temporis: vt si fiat tempore feriato: vt xv. q. iiij. cap j. & ij. ff. de feriis. l j. Quandoq non valet ratione loci: vt si citatur

2 De hoc extra prouinciā. no. j. q. vj. vltra duas dietas: nemine p. vt extra de reſcri. & extra ptis. nonnulli. vel de ap. ex si citatur ad locum parte tua. periculosum, vel quæ glos. inhonestum: vt extra tra de appella. c. ex ſuit Io. & parte. ff. de arbi Vincē. & tris. l. si cum dies. Tanc. §. si arbiter. Quandoque non tenet ratione iudicis, vt si euidens est ipsum non esse iudicē, qui citatur: vt extra de offic. iud. deleg. c. ex literis. & extra de appel. c. si duobus. Item non valet si reſcripſū apostolicum non inſeritur: vt extra de dila. c. præterea. & extra de offic. iudi. deleg. c. cū in iure. Item

3 Nam si euidens est iudicem esse inimicum: ſ vt iij. qō. v. c. tunc ab ea quia. Item non valet, si ille, qui citatus est, spoliatus potest re- est: vt hic. Item non valet, si ad querelam liberti citacedi: quod tur patronus. iiij. q. iij. ca. liberti. & generaliter vbidic, vt lē. cunque euidenti exceptione reus se tueri potest. ff. de et nota. tj. iudi. l. non videtur. Sed si dubium est, an citatio requ. vj quoneat, tunc tenetur venire ad allegandum suum priuilegiū: vt extra de appella. c. si duobus. & cap. cum pus. Arc. parati. ff. de iudic. l. si quis ex aliena. Inuenio tamen

ipse dispositis, ordinatisque liberè, ac securè diu [e] suis rebus, nunc regulariter intra quatuor vel quinq; vel sex [f] aut septem menses, iuxta quod possibilitas ei fuerit, & non antè conuocatus: [g] ad tempus in legitimo concilio & canonico conueniat ad causam: & si ita iustè [h] videtur, accusantiū propositionibus respondeat.

2 *Quòd si malè uiuendo facultates ecclesiæ dissipersit episcopus, ab eius patrimonio quousque de dilapidatione rerū ecclesiasticarum cognoscatur, submouendus est: exemplo tutorū, uel curatorū, qui dum fuerint suspecti, à tutela uel curatione remouentur, donec de suspecto cognoscatur.*

Vnde Pelagius papa Petro presbytero.

Ab administratione remoueantur, qui res ecclesiæ malè viuendo dissipergunt.

CAN. IX.

QVia ea, [i] quæ de fraudibus Maximiliani presbyteri flebili ad aures nostras supplicum relatione venerunt, non facilè secūdùm veritatē agnosci potue-

Quod si male. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua probatur quod dilapidator remouendus ab administratione, nisi bitur ex sola suspicione. Sed hoc hodie corrigitur, vt ff. de suspe. tut. l. suspectum. Nec audiendus est, qui dicit, quod bene administrauit, vt infra. de suspec. tut. §. nouissime. Hodie tñ videtur, quod non est re mouendus ab administratione, nisi appareat suspicio, vt extra de sim. c. licet Eli. & ff. de officio delegati. capitulo. Suspectus fic. dele. c. venerabili. dic vt ibi. Itē ad accusationem q libet admittitur, vt in auth. de nō alie. aut permu. in fi. C. de suspec. tu. l. eum. &. l. pietatis. & absens potest condemnari, vt C. de pœnis. l. ne diu. Nec enim aliquo debet gaudere priuilegio, qui suos contubernales afflixit: vt C. vbi de ratiocinijs agi oportet. l. ij tamen prohabetur xvij. q. vij. c. filijs. & ȝ. si quæ. vij. c. quapropter. vel falsi soli clerici, vt xij. q. ij. c. non licear. Nā i pocleri, vt xij. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Scilicet cõprouinciales, quioës cõmuniter causæ interesse debent, j.ea. q.vj. si quis episcoporũ.

Communicatores. Id est, episcopos.

INduciæ. CASVS. Dicitur in hoc cap. quod magne inducie dande sunt, ne inordinate aliquid fiat: quia multa fiunt per obreptionem.

Inducię. Ergo tam actori, quã reo dandæ sunt inducię. xv. q. vij. c. si aũt. ff. de fer. l. vlt. nisi ĩ casu vt j. e.c. se. verſi. iudicantes.

Per surreptionem. sic xcviij. di. c. transmarinos.

INduciæ. Spatium. Hæc est secunda pars quæstionis. Ioan. de Fant. & hic tractat de inducijs præparatorijs in causa ciuili, et etiã in criminali, pares videnſ. B.

Inuenit. In l. j.

Vt si ex ea. Hoc non est principium legis, quia lex incipit, qm̃ plerunque.

Persona. i. testis, vel aduocatus.

Ex continentibus. i. quæ modico freto distant, vt ff. de verb. signi. l. notionem. §. j.

Exegerit. Vsq; in finem litis.

Amplius. In causis pecuniarijs non datur amplius dilatio, quã semel, nisi inopinatũ quid emergat, sed in criminalibus dantur actori duæ, reo tres, vt ff. de fer. l. vlti. sed in crimine adulterij nulla datur dilatio. ff. de adulte. l. in crimine. licet sit argu. contra xxxiij. q. ij. c. siue de cõiugij fœdere.

Quã semel. Hic habes, quod tantũ semel danda est dilatio. & sic est contra extra de testib.

Testes c. in causis. & c. simultati sub gnificauerunt. C. de iud. auth. iubemus.

Dilatiões ĩ causis dãdæ.

Hoc idem, qa non est sic procedendum in criminalibus, si cut in ciuilibus: arg. ff. de quæstio. l. j. §. diuus. C. de requi. reis. l. j.

Tangit etiam illorũ, qui dicunt, q ĩ qualibet istarũ dilationũ possunt dari dilationes ad testes producendos: & dicunt hãc legem loqui de dilationibus, quæ indulgentur à iudice, sed authẽ. & decre. de dilationibus, quæ concedun tur à iure cõi. H. Dominus meus notauit super legẽ illã de feriis, q in pecuniarijs causis vna dilatio est danda tantum: sed si impedimẽtum interueniat, dabiſ alia cum causæ cognitione. & ita ꝓpter multa impedimenta multæ inducię dantur. Et authen. de testi. §. ei tot ꝛ quia vero. col. vij. non est contraria, quia vna dilationem multæ possunt fieri productiones. Vel si dicas qs voluerit, ꝓductionem. i. dilationem, dic quod vltra primã non rit, refrena habebit sine causæ cognitione secũdam vel tertiam. ra ramen

Multi tamẽ dicũt, multitudinem quod authẽ. corrigit. l. vltimã de fer. Ioan. sed certe qđ dicit H. non seruat de facto: quia plures dilationes dantur, & plures quam tres productiones fiunt. B.

Trahendi. Id est, differendi.

Ei autem. Hoc est C. de dilatio. l. si quando.

Deneganda. Nisi forte casus inopinatus emergat. ff. de iudic. l. inter. dum. & de fer. oratione.

Deneganda. Hic Actor habes, quod si pernegauit ad inducendos testes, quod non dabuntur ei. Quidam hoc volunt intelligere de inducijs de liberatorijs: sed litera ei contradicit, quia loquitur de ꝑparatorijs. In hoc autem oneratur actor, qui petit rescriptum ad extraordinariũ iudicem. Item & in alio ostenditur, vt j. eadem. cap. quod fertur. men si reus excipiat, & actor replicet, bene dicetur tunc actori dandas inducias, quia in tali replicatione non potuit esse instructus. Item verisimile hic est in speciale hic est in eo, qui impetrat rescriptum ad extraordinarium iudicem. Item si litem non contestatus. quod si litem dex nollet procedere, tunc ordinarius vterur sua iurisdictione, vt extra de officio ordina. capitu. significauit. Sed illud in speciali casu propter periculum animæ, vnde contra rium tenet in alijs.

Deportauerit. Hic adiunge illam constitutionem quod fieri non debet.

Non licebit. Actori, sed reo vt supra. proxi.

In iudicijs. Id est, sententijs. & hoc intellige cum primo plene fuit cognitum de causa coram Imperatore, & non restabat, nisi ferre sententiam; alias impetrans continet lex ista. nam iudex appellabitur dare inducias.

A iudice procedente. In via.

Tribuatur. Id est, tribui petatur.

Causæ. Id est, dandæ dilationis.

Considente. Argum. q ea quæ causæ cognitionem requirunt, debent iudice sedente pro tribunali fieri, vt j. q. iij. c. præuaricator. & q. vj. c. biduum.

Constitutione, hæc est C. de litis contestatione.

Libellum. Libellus porrigẽdus est iudici ordinario & delegato, vt extra de libel. obla. cap. ignarus. & extra vt lit. non cõtesta. c. j. & etiam corã arbitro, quia arbitria se habent ad instar iudiciorum. ff. de arbit. l. j. licet sit arg. contra. C. de epiſ. & cle. authen. generaliter. in fin. libellus iste traden dus est iudici, & iudex eum porriget reo, vt C. quomodo & quando iud. authen. qui semel. Nec tenet reus hũc libellum recipere, nisi actor præstiterit duplicẽ cautionem, vt nam quidem qđ intra duos menses litem contestaſes litem contestatur, vel quod reci hoc §. stituet reo omne rec. iauth. dammum in duplũ, offeratur. vt hic dicit. Item no. aliã præstabit, qđ C. de litis per se vel per procuratorem causam aget vsq; in finem, & Actor ii. si contigerit fuerit iniuste litem mouisse, præstabit de cimam partẽ rei petitæ in libello. Si autem cautionẽ offe rit, dupli iſtam dare non poteſt, super hoc præstabit iuratoriã cautio-cautionẽ. hoc totũ habes C. de epiſ. & cle. authen. ge-ne &. pro vel. & habes hanc authen. de executoribus.

Executorem. i iudicem vel officialem. & expone &. pro vel. & habes hanc authen. de executoribus.

Restituturum in duplum. Ita tamen vt cautio non excedat xxxvj. aureos, vt in auth. de execu. in prin. colla. vij.

Sportulæ. Sportulis. In iudicibus delegatis expressum est de sportulis. scilicet quod habebũt duos aureos in principio, & duos in fine causæ. in authen. col. vj de iudic. §. ne autem. In ordinarijs non inuenimus, nisi in cleri cis, qui præstant quatuor siliquas. C. de epiſ. & cle. au then. sed hodie debet autem vtraque pars soluere offi cialibus pro labore. xiiij. q. v. c. non sane. de hoc dic, vt extra de vi. & ho. cle. c. cum ab omni.

Fideiussione. Iudicio sisti, cum sit possessor rerum immobilium. ff. qui satisd, cog l. cogendum. non autẽ iudicatum solui: quã cautionem nemo præstat cõuenire debeat, quid sufficit dare pignoratũ videtur. cum sit prætor an sufficiat hæc satisdatio, vt videtur ff. de præto. §. tip. l. prætor pignora. poteſt tñ si vult. ff. de col. bo. l. j. §. iuber.

ver. an pignoribus. Imo expresse dicit ibi de sola fideiussione in auth. de exhiben. reis. §. sancimus. col. v. cum tñ hæc authentica indistincte dicit dari debere fideiussorẽ, credo q siue sit possessor rei mobilis, siue immobilis, qđ dabit fideiussorẽ. Ioã. Dãs H. & alij doctores legũ dicũt quod auth. nõ corrigit legem, sed distinguit. B. Itẽ hic habes, quod licet quis dedit fideiussorem stãdi iuri, qđ adhuc potest recusare iudicem, sicut appellare põt, licet iurauerit stare iuri, vt extra de app. ca. ad hæc. ij. & j. Sed quid est, quod dicit, quod vsq; ad xx. dies debet iudex recusari, cũ ex ceptio talis sit dilatoria, & sic vsq; ad lit. contesta. poteſt opponi, vt extra de senten. & re iudi. c. cum interSol. quicquid ab illis cãtetur, ego credo q proponenda est hæc exceptio vsq; ad xx. dies tũc: nec dicitur idilatoria, quod eo vsq; ad litẽ conte. posſit obijci, sed id eo quia semper ante litem contesta. est obijcienda. Si enim posset quandocunq; obijci vsque ad litem contesta. quare diceret lex, quod si iudex absens est, qui est recusandus, debet reus protestari coram alijs, quod habet iudicem suspectum, vt C. de iudi. l. cum specialis. vnde dico, quod si quis omittit exceptionem de suspecto iudice, & proponat alias exceptiones, amodo non poteſt reuerti ad istum. argumen. optimum ff. de iudic. l. sed & si fuscepserit. Item puncto sic cum multas forte recepit sententias pro se, quali-dist figuas: ter posset ipsum amodo recusare? Argum. ad hoc ex aut reus ꝓ tra de offic. deleg. c. inſinuante. j. c. q. vj. c. si quis epiſ. uocauit a- §. exceptio. Io. quia si probo aliquid coram iudice, ctorẽ, vel scilicet aduersarium meum esse excommunicatum, vi interlocu- deor approbare iudicem, nec decætero potero recu- toriam: & fare eum. & ita semel Tancre. respondit in scholis. B. tũc nõ po

Sociari. Quando ordinarius recusatur. test iudicẽ

Nisi sit ille. xxxiij. q. v. c. horrendus. simile ff. de nego. gest. l. Pomponius. Ioan. recusare.

Alio recusato petijt. Si quis ergo petijt iudicem Aut fuit ꝓ aliquem, illum non potest amodo recusare: vt hic, & uocatº ab extra de offic. deleg. c. super quæstionũ. Imo si procu- actore: & rator alicuius petijt iudices, dñs non potest illos recu- tũc sic. ar- sare, vt extra de cau. pos. c. cum olim tamen appella- gum. ff. de re potest ab eo, vt not. ſ. iſ. q. vj. iudicibus. cond. fur.

Pro nihilo est. quantum ad hoc quin posit ad- & ideo. in huc recusari, quasi lis non sit contest. vt in authen. de exhiben. reis. §. illud. col. v. Re vera tamen tenet litis contestatio sic facta, vt ibi perpenditur. prin. Arc. Adde

Quod fieri. Quod fieri. ſ. vt reus teneat respondere coram ordinario iudice per rescriptum ad eum impetratum. not. xvij. qõ. iiij. v- xor.

Exacto.

In hoc puncto sic distiguas: aut reus ꝓ cusatoria, dex recusari, cũ ex est dilatoria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Exacto. i. reus exiget ab actore, quod tamen nunq̃ vidi. hic nota duo specialia, vt certa quantitas promittatur, & tamẽ plus exigatur, & q̃ expectatur actor post terminum vsque ad decem dies, tamen corã ordinario iudice expectaretur per annum & per tres menses, secundum quosdam, vt C. quomodo & q̃n iudex. authen. qui semel. Sed verius est, quod hic loquitur cũ absoluitur à iudicio illius iudicis. Et loquit lex ista cum quis trahitur extra prouinciam per rescriptũ principis, vt in authen. col. v. de exhiben. reis. in prin. sed illa authen. qui semel. loquitur cũ penitus absoluitur.

b Iurauerit. Nota quoties petitur interesse ex delicto alicuius, illud declaratur per iuramentum: vt hic, & ij. q. j. c. in primis[1]. C. vnde vi. l. si quãdo. C. de fide instru. l. vlti. Sed si petatur interesse ex contractu, illud probabitur debito modo. ff. de minori. l. si in emptionẽ. & ff. de præt. stip. l. vlti. ff. de eden. l. argentarius. §. vlti. instit. de verb. obligatio. §. vltimo.

c Vod vero, maxime nã etiam post admittuntur: vt v. quæst. j. c. qui crimen.

A Lieni. Casum ipsum habuisti 3. ij quæst. vij. c. alieni. & ibi videbis plenarie.

d Si quis. Infamis. Dic quod infamis non an possit admittitur ad accusationem, nisi suam vel suorum prosequatur iniuriam, vt iiij. quæst. vj. capit. omnibus.

Infamis an possit accusare.

nisi actor satisfecerit certam promittens quantitatem se daturum si non exequatur, aut exequens non vincat causam. Si ergo post tempus præstitutum intra decem dies pro præsente nõ occurat, dimittatur reus exacto[a] eo, quod promissum est, & si quid circa litẽ plus impẽdisse cum taxatione iudicis iurauerit[b]. Exceptio fori dilatoria est, atque ideo in initio litis debet opponi & probari. Peremptorias autem exceptiones, ut sunt præscriptiones longi temporis, sufficit in initio litis contestari.

QVAESTIO IIII.

Vòd uerò [c] infames et nõ legitimè coniuncti ad accusationem admitti non deberant, & qui generaliter ab accusatione remouendi sint, multorum authoritatibus claret.

Ait enim Iginius Papa.

Infames eos, qui sunt bonæ famæ, accusare non possunt.

CAN. I.

A Lieni erroris societatem sectantẽ, vel à sui propositi tramite recedentem, aut Apostolicæ sedis iussionibus inobedientem suscipere nõ possumus, nec impetere rectè credentes, vel sanctorum patrum iussionibus obtemperantes permittimus, quia inter fideles & infideles magna debet esse discretio.

Item Anacletus Papa in prima Decretali.

Qui legem suã sponte transgreditur, ante suam reuersionem rectè agentes accusare non potest.

CAN. II.

BEatus prædecessor noster Clemens vir Apostolicus & spiritu Dei plenus, vnà cum reliquis sanctis collegis suis statuit dicens: Accusandi vel testificandi licentia denegetur his, qui Christianæ religionis & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam aut regulariter prohibita neglexerint. Trãsgressores enim spõte legis sug, eiúsque violatores, apostatq̃ nominãtur. Omnis enim apostata refutandus est ante reuersionem suam, nec in accusationem rectè agentium, aut testimonium, suscipiendus est.

Item Pius Papa.

A suo proposito discedentes sunt infames.

CAN. III.

SI quis à vero proposito retrorsum exorbitauerit, & iussa apostolicæ sedis libẽter trãsgressus fuerit, infamis[d] efficitur. Reprobari ergo oportet eorũ redargutiones, q̃ in recta fide inspecti sunt. Fides autẽ & cõuersatio primũ scrutãda est, et deinde q̃ irreprehẽsibiles apparuerint, sunt recipiẽdi, et nõ prius.

Item Calixtus Papa.

Incestuosi, & non legitimè coniuncti, sacerdotes & legitimè coniunctos accusare non possunt.

CAN. IIII.

COnsanguineorum cõiunctiones, nec legitimæ sunt, nec manere possunt, sed sunt repellendæ. Quisquis ergo non legitimè coniunctus, vel absque dotali titulo[e] ac benedictione sacerdotis constat copulatus, sacerdotes vel legitimè coniunctos criminari, vel in eos testificari minimè põt: qm̃ omnis incestus macula pollutus, infamis est, & accusare supradictos nõ permittit. Nõ solũ ergo hi sunt repellendi, & infames efficiunt, sed etiã omnes eis cõsentientes[f]. Similiter de raptoribus, vel eis, q̃ seniores impetũt, fieri censemus. Hos em̃ leges seculi interficiunt,

1 Ver. gloriosus. vbi de hoc.

sed nos misericordia ꝑeunte sub infamiæ[a] nota ad pœnitentiam recipimus.

Idem.

Qui non sunt recipiendi in accusatione.

CAN. V.

COnspiratores[b] in nullius accusatione sunt recipiendi, nec eorum vel anathematizatorũ vox vllum nocere, aut lædere potest.

Item Stephanus papa.

De eodem.

CAN. VI.

NVllus anathematizatorum suscipiatur, nec à quoquam credantur,[c] quæ ab eis dicuntur, vel conscribũtur. Eos dico anathematizatos esse, quos episcopi suis scriptis[d] anathematizauerunt, aut eorum[e] statuta anathematizant[f].

Item Fabianus papa.

Anathematizati fideles accusare non possunt.

CAN. VII.

OMnes, quos sanctorum patrum statuta tã præteritis, quàm futuris temporibus anathematizant, submouemus, [g] & ab omnium fidelium accusatione alienamus.

Item Stephanus papa.

Clericus, qui episcopum accusauerit, infamis efficitur.

CAN. VIII.

CLericus verò, qui episcopum suũ accusauerit, [h] aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus: quia infamis effectus est, & à gradu debet recedere, ac curiæ tradi[i] seruiturus.

Item Alexander papa.

Infames & exules fiant, qui episcopos persequuntur.

CAN. IX.

HI, qui [i] episcopos suos persequuntur, & amouere nituntur iuste contra apostolicam authoritatem: & si à morte prohibentur, dicente domino: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: perpetua tamen pro culdubio notantur infamia: & exilio [k] digni iudicantur finitimo: de quibus à temporibus Apostolorum, & infrà tenemus, atque decreta habemus. Eorum accusandi episcopos, vel testificandi vocem obstruimus, quos non humanis, sed diuinis actibus mortuos scimus.

Itẽ Zepherinus papa.

Detractores & inimicorum actores episcopos non accusent.

CAN. X.

DEtractores,[l] qui diuina authoritate eradicandi sunt, & actores inimicorum[m] ab episcopali submouemus accusatione, vel testimonio.

Item Euticianus papa.

Infamis vel sacrilegus religiosum Christianum accusare non potest.

CAN. XI.

NVlli vnquam infami, aut sacrilego de quocunque negotio liceat aduersus religiosum Christianum (quãuis humilis[n] abiecta seruilisq̃; [o] persona sit) testimonium dicere, nec de qualibet ratione, vel inscriptione Christianũ impetere.

Notandum uerò est, quòd aliud sit excommunicatio, et aliud anathematizatio.

Vnde Ioannes papa octauus scribit cuidã episcopo.

Aliud est excõmunicatio, aliud anathematizatio.

CAN. XII.

ENgeltrudam vxorẽ Bosonis noueris nõ solùm excõicatione, quæ à fraterna societate separet, sed etiam anathemate, [p] quod ab ipso Christi corpore (quod

a Sub infamiæ. j. xxxvij. q. j. c. si quis rapuerit. C. de rap. vir. l. vna. ff. j. xxiij. q. ij. c. quicunq;.

ADDITIO.

Ad idem j. eadem, quæst. vlti. cap. si quis. secundũ Hug.

2 Sub infamiæ, qualiter sit hoc intelligendũ, dixi j. ij. quæst. iij. capit. Euthemium. §. hinc colligitur, j. iiij. quæst. j. c. diffiniuimus. Item patet hic quod secundum ca nones ipsum facit quam. & nones ipsum facit hoc cap. j. infamat. j. ead. q. v. ex. quæst. ca. constituimus.

b Conspiratores. xj. qõ. j. quãtur de infamia p capit. conspiratio- sententiam. & cap. coniurationum. nec ad irrogata: rationum. nec ad et hoc ipse demõstrationem adsuot. extra mittuntur. extra de testimoni. accusa. c. cum oportet. & de si. c. licet. ex diligen ti.

c Vllus. Credantur. arg. cõtra. xxiij. quæst. viij. c. vt pridem.

d Scriptis. Id est, per scripta nuntiãt vitandos. & sic ali quis potest absentẽ excõmunicare per scripturam: vt 3. iij. quæst. v. c. quanto. & arg. ff. de testa. l. seruus.

e Aut eorum. Sic de senten. excom. cap. nuper.

f Anathematizãt. vbi est canon latæ sententiæ.

g Clericus. Accusauerit ca lumniose. ne sit cõ tra. 3. iij. q. viij. cap. quapropter.

h Curiæ tradi. nõ statim, sed tãdem vt extra de iudi. c. cum non ab homine. xj. quæst. j. cap. si quis sacerdotũ.

i Hi qui. Et si à morte cor porali.

k Et exilio. Ex- go iudex ecclesiafticus potest in exilium mittere: vt du. distinct. accedens. Ixiij. distinct. c. in sy noxi. quæst. cap. iij. in fine. vel

ponitur exilio pro carcere monasterij: vt iij. quæst. j. c. in primis.

l Detractores. infra. vj. q. j. cap. deteriores.

m Inimicorũ. id est, inimicitiarum.

n Vlli. Humilis. Ergo videtur, quod si infamis vult agere ci uiliter, quod nõ audit. o sed intellige vel, pro id est, vel loquitur de excommunicato.

o Seruilisq̃. Ergo loquitur de criminali causa: quia seruus in causa ciuili se defendere nõ potest, sed in criminali potest: vt ff. de accusa. l. seruos. & l. eos. §. seruos.

Notandum vero.

CASVS. Supra in capi. conspiratores. & ca. nullus. et ca. sequẽ. facta fuit mentio de anathemate, ideo Gratia. ponit hic hunc §. vt assignet differentiã inter excõmunicationem & anathema, & ad hoc induc it sequens capi.

p Ngeltrudã. Anathemate. Anathema est maior excommunicatio. xj quæst. iij. Et est

Quod falsumest. vt iiij. qõ. vj. oibus.

Anathema.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et est hic differentia inter maiorem & minorem excõmunicationem: [1] vt xj.q.iij.c.audi.v.q ij.c.præsenti.xvij.q.iiij.c quisquis. Est etiam hic arg. quod sæpius quis potest excommunicari.xj.q.iij.c.excellentissimus.& ca.omnis. xij.q.ij.c.de viro.lxxxij.dist.c.eos qui.extra de postu.præla. ad hæc. [2] in parte decisa.& confirma tus potest amplius cõfirmari.xj.q.iij.ca.quod prædecessor.& qui in sordibus est, sordescat adhuc: vt xlvij. dist. cap.pe. Sed contra xxiiij.q.j.c.j.Item nihil ad nos de his, qui foris sunt.ij.q.j.c.multi. & vltra excõicationem ecclesia nõ põt quid facere. extra de iudi. cum non ab homine. Itẽ qui mortuus est, interfici non potest,sed anathema est æternæ mortis dãnatio.xj.qõ.iij. c.nemo episcoporũ. Item qui est extra ecclesiã, non potest esse magis extra:vt xj.q.iij.c.omnis.Item arg. contra.ff.de verb.oblig.l.qui bis. Item Meldendus dixit, qui semel est excommunicatus, non potest amplius excõmunicari:sed denuntiari potest excommunicatus.& sic intelligit omnia iura,vbi quis sæpius videtur excommunicari.Sed obijciter ei, quod secundum hoc excommunicatus erit melioris conditionis,quã non excommunicatus.Instat in Iudæo:quia licet Iudæus non possit excommunicari, non tamen est melioris conditionis quam Christianus.Ego credo,quod excommunicatio duos habet effectus, vnum eijciendi extra ecclesiam, & alium detinendi extra. Et licet excommunicatio non possit consequi primum effectum in excõmunicato,tamen consequitur secũdum. Item nunquid tot erunt absolutiones, quot fuerunt excommunicationes? [3] & videtur quod vna absolutione omnes excommunicationes tollantur:vt argu. ff. de accep. l.pluribus. & l.si ex pluribus. vel quod saltem vltima confirmet omnes præcedentes: vt ff. commu.præd.l.est receptum.

Vod vero. Domestici sunt libertus, colonus,asscriptitius. C.de his,qui ad ecclesiam confu.l.vlti.§.sane. Item mercenarius. ff. de pœnis.l.respiciendum. §.furta. Item omnes, qui sunt de familia alicuius,siue sint liberi,siue non,domestici intelliguntur.ff.de ædil.edic.l. ædiles. § familiæ. Large tamen dicuntur familiares omnes, qui habitant cũ aliquo:vt extra de testibus.c.in literis.[4] extra de offi. deleg.c.in finuante. Vnde cum vxor dicatur de familia:vt ff.ad Syl.l.j.§.si vir.domestica est. & argu. C. de re mil.l.quicunq. lib.xij. & vxor dicitur domestica.xlvij.dist.c.sicut hi.§.necesse.arg. contra.C.de quæstionibus.l.iij. Item domestici sunt, qui sunt in eiusdem potestate: vt inst.de testa.§.in testibus.Item propinqui.C.de emenda.ser.l.j.Hoc etiam notandũ, quod amicus non potest esse testis:vt j.proxima cau fa. q.iij.c.si testes.§.item testium fides. Nec cui impesto tex.jũ rari potest rõne patriæ vel dominicæ potestatis: vt ẽta sua gl. iiij.q.iij.c.testes.§.item in criminali. Item inimicus capitalis nunquam admittitur:sed si est inimicus alia de causa,admittitur,sed tẽpore disputationis disquiretur,an sit ei credendum, in authẽ. de testi.§.si vero odiosus.col.vij.Item consanguinei omnes secũdum Alanum possunt admitti,si tales appareant, qui veritatem gratiæ præponant.iiij.qõ.iij. dicto c. si testes. §. non credo verum, sed hoc cum etiam iudex propter hoc possit recusari, extra de ap.c.postremo.extra de offi.iud. del. c.causam quæ. Sed in causa matrimonij admittitur consanguinei, xxxv. q.vj.c.j. & ij.& argu.ff.de proba.cũ marítis. extra qui ma. acc pos.videt. Quod verũ est vbi agitur de cõsangui nitate,branda, vel improbanda: alias repellerentur quasi suspecti, vt extra de testib. super eo. Io. Sed certe male dixit Ioãnes: quoniam parentes & filij admittuntur super fœdere matrimonij, vt in authen. de nup. §. fin. & ita seruatur de facto.B.

Onsanguinei. Nec familiares. ff. de verb.sig. l.pronuntiatio. §. j.&l.seq.& ff.de fur. l.si filius. Sed illud intellige de remotis parẽtibus, situd de vltimo cinis. Vel illud de collateralibus,situd de descendentibus vel ascẽdentibus [6]. Contra collateralem enim non cogitur quis testificari vsq; ad quartũ gradum. Sed in vt iiij. q.iij. d. c.si testes. §.lege Iulia. & hoc intelligunt quidam in criminalibus causis tantum. Sed in ciuilibus (vt dicũt)licite admittitur contra fratrem, frater, & pro ipso:quia nulla lege est prohibitum. ff. de testi. l.j. edictum de testibus est prohibitorium: vt ff. de testi.l.j. Item quia in priuatis iudicijs filius potest habere patrem iudicem: vt j.ea.q.vij.c.infames.§.cognitores. & ff.de iudi.l.in priuatis. Io. Ego hoc non credo.sed propter consanguinitatem aliquis recusatur: vt ff. de appel.c.postremo. potest tamẽ dici,quod cõsanguinitas non solum capitales,sed etiam alias repellat: quia ab accusatione repellitur quis propter ciuilem controuersiam. extra de restitu.spoliato. Item cum quis, nec etiam tales inimici admittuntur ad purgandum, vt extra de purga.cano. cum in iuuentute. Tu dicas quod semper inimicus repellitur, nisi fine leues & modicæ inimicitiæ.arg. extra. de simon. licet Eli. Et hoc requiritur inquisitio inquisitionis iudicis quales inimicitiæ repellant: vt in authen. de testib. §. si vero

[a] Accusatores. Hesternum. Argu. quod repellitur accusator & testis æque per præceritas,sicut p præsentes inimicitias. sic vt. q. j. qui crimen.& hoc in memoriam prioris of fensæ, vt ff. de decurio. l. vlti. ff. de quæstionibus . l. vltro. §. seruus. Et est hic argumentũ ex recentia temporis aliquid præsumendum esse : vt xxxj. quæstione j. si quis viuente. 50. distinct. si qua fœmina. Sed nunquid quælibet inimicitiæ repellant? Videtur quod non. Vbi de simonia. per tuas. & ex. in fine. [5] & institu. de excu.tuto.§.inimicitiæ.& ff. de arbitr.licet. Nam nõ portet.et quilibet amicus retinet li pellitur , sed solum ille qui maxima fa miliaritate coniunctus est.ff. de verbo sig. amicos. Item lex dicit,quod propter leues inimicitias non extinguitur legatum, sed propter graues, vt ff.de adimen.lega.l.iij.in fine. Econtra videtur , quod inimicitiæ non solum capitales,sed etiam alias repellant : quia ab accusatione repellitur quis propter ciuilem controuersiam. extra de restitu.spoliato. Item cum quis, nec etiam tales inimici admittuntur ad purgandum, vt extra de purga.cano. cum in iuuentute. Tu dicas quod semper inimicus repellitur, nisi fine leues & modicæ inimicitiæ.arg. extra. de simon. licet Eli. Et hoc requiritur inquisitio inquisitionis iudicis quales inimicitiæ repellant: vt in authen. de testib. §. si vero

Accusatores & testes esse non possunt,qui ante hesternũ [a] diem , aut nudiustertius inimici fuerunt, ne irati nocere cupiant , ne læsi se vlcisci velint. Inofensus igitur accusatorũ & testium affectus quæredus est, & nõ suspect9.

Itẽ Symmachus Papa.

De eodem.

CAN. III.

Accusatoribus verò inimicis , vel de inimici domo prodeuntibus , vel qui cum inimicis [b] morantur , aut suspecti sunt, non credatur , ne irati nocere cupiant, ne læsi se vlcisci velint. Si quis hæc,quę hodie in sancta synodo prohibita sunt, infringere tentauerit, aut voluntariè transgredi præsumpserit : si clericus est, gradu proprio penitus careat : si verò monachus, aut laicus fuerit,communione priuetur: & si non emendauerit vitiũ, anathemate feriatur. Secretas verò insidias, vel manifestas pontificibus à quibuscunq; illatas,vel ea quæ huius sanctæ synodi sententia complectitur,si quis ad ecclesiasticam pertulerit [c] notitiam , potiatur honore: & hi qui aduersa eis moliuntur(sicut à sanctis patribus dudum statutum est, & hodie synodali & Apostolica authoritate firmatum) penitus abiiciantur,& exilio (suis omnibus sublatis)perpetuo tradantur.

Item Pontianus sanctæ & vniuersalis ecclesiæ episcopus.

Qui non possunt esse accusatores,vel testes.

CAN. IIII.

Vspectos,aut inimicos,aut facilè litigantes [d],et eos,qui non sunt bonæ cõuersationis, aut quorum vita est accusabilis , & qui rectam non tenent & docent fidem, accusatores esse & testes antecessores Apostolici prohibuerunt, & nos eorum authoritate submouemus , atque temporibus futuris excludimus.

Item Eusebius episcopis Galliarum.

Ab accusationibus clericorum repellantur,quos leges seculi non admittunt.

CAN. V.

De accusationibus clericorum , super quibus mandastis, scitote à tempore Apostolorum in hac sancta vrbe seruatum esse accusatores & accusatiões, quas exterarum [e] consuetudinũ leges nõ asciscũt,à clericorũ accusatione submotas.& infrà . Idcirco & nos sequentes patrum vestigia , pro saluatione seruorum Dei quascũq; ad accusatiões personas leges publicæ [f] non admittunt, his impugnandi alterum & nos licentiam submouemus : & nullæ accusationes audiantur à iudicibus ecclesiasticis,quæ à legibus seculi prohibentur.

Item Pelagius Papa.

Alienigenæ, & quos diuinæ voces mortuos appellant, episcopos accusare non possunt.

CAN. VI.

Anonica sanctorum patrum statuta sequentes, atq; roborantes, omnes infames,cunctósq; suspectos,vel inimicos , & eos , qui non [b] Accusatoribus. Inimicis. C.de inoffic.testam. liberi.vbi filius exhæredare potest matrem , si copulauerit amicitias cum suis inimicis, vt extra de accusa. cum oporteat . extra de appel. ex insinuatione.

[c] Perrulerit. Admonitio quæ est admonitione præmissa, si in modum denuntiationis agi- tur.alias esset proditor criminis. ij. quæstione j. si peccauerit. Si autem in modum accusationis, non est necessaria admonitio. extra de simo. licet Eli. Et habes hic, quod remuneratur accusator.sic Ixxix.distinctio. si quis Papa.

[d] Vspectos. Litigantes. Id est, litigiosos, qui secundum apostolum non promouentur. xlvj. dist. cap.j.

[e] Exterarum.i. Romanorum. Sed quare vocat eos exteros,cum ecclesia eos approbet , vt x. dist. per totum? Respon. quia Gallicis loquitur , qui leges illas non tenẽt. Si.xij. q. ij. cũ deuotissimam. vbi Papa Reginæ Frã corũ Lombardam non Romanã legẽ inducit . Alia litera,exterarum consuetudinem.

[f] Publicæ. Id est, seculares.

Anonica.

Filius matre tẽ quãdo que potest exhæredare.

[2] Sub.da pręceteris de pub.iudi. tractãt secundum H.& L.

Gentis.

sunt eorum gentis[a], vel quorũ fides & vita aut libertas nescitur, & qui non sunt bonæ cõuersationis, vel quorum vita est accusabilis, ab omni accusatione episcoporũ funditus submouemus. Similiter et omnes, quos diuinæ leges mortuos[b] appellant, submouẽdos esse ab eadem accusatione, & publicæ pœnitentiæ submittendos iudicamus.

Item ex synodo Romana habita sub Adriano Papa.

A clericis repelluntur accusationes, quas leges seculi non asciscunt.

CAN. VII.

ACcusationes & accusatores atq; eorum negotia[c], quæ seculares non asciscũt leges, diuina ac synodica funditus[d] à clericis repellere authoritate censemus: quia indignum est superiores[e] pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati despiciunt.

Item Stephanus Romanæ ecclesię episcopus omnibus episcopis.

Nec seruus, nec libertus, nec infamis, episcopos accusare præsumant.

CAN. VIII.

ACcusatores & accusationes, quas leges seculi nõ admittunt, & antecessores nostri prohibuerunt, & nos submouemus, nullus alienigena † aut accusator fiat eorum, aut iudex. Vnde & de Lot scriptum est: Ingressus es, vt aduena: numquid vt iudices[f]? Accusator autem nostrorũ nullus sit seruus, aut libertus[g], nulláque suspecta, aut infamis persona.

Item Eusebius Papa.

Infames, qui ad sortilegos & diuinos concurrunt, nec accusatores nec testes esse possunt.

CAN. IX.

COnstituimus cum omnibus, qui nobiscum sunt, episcopis, vt homicidę, malefici[h], fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, suspecti, criminosi, domestici, periuri, et qui raptum fecerunt, vel qui falsum[i] testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos diuinósq; concurrunt, similésq;[k] eorum nullatenus ad accusationem, vel ad testimoniũ sint admittendi: quia infames[l] sunt, & iustè repellendi: quia funesta est vox eorum.

Item Iulius Papa.

Suspecti, aut gratiosi ad accusationem non admittuntur.

CAN. X.

SImiliter in præfixa synodo est decretum ne suspecti, aut infames, aut criminosi, aut gratiosi[m], aut calumniatores, vel affines[n], vel scelerati, aut facilè litigantes, suscipiãtur accusatores: sed tales, qui omni vitio careant, & suspicione.

Item Felix Papa.

Qui inimicitijs studet, vel facilè litigat, nec accusator, nec testis esse potest.

CAN. XI.

NVllus seruus, nullus libertus, nullus criminibus irretitus, nullus infidelis, nullus calũniator, nullus qui inimicitijs studet, nullus frequẽter litigans, & ad accusandũ, vel detrahendũ facilis, nulla infamis persona, vel omnes quos leges ad accusandum publica crimina publicæ non admittunt, permittantur episcopos accusare.

Item Calixtus Papa.

Familiares suspecti, de domo prodeuntes non recipiantur in accusatione.

CAN. XII.

ACcusatores, vel testes suspecti non recipiantur, nec familiares, vel de domo prodeuntes, nec etiã consanguinei

a Gentis. De ignotis [1] loquitur, qui non promouentur. xxiiij. dist. qñ. xcviij. dist. per totum. alias, iniquum esset quod hic dicitur, quod Theutonicus nõ posset testificari cõtra Gallicum.

b Mortuos. In peccatis: vt ij quæ. vij. placuit. Ioan.

c ACcusationes. Negotia. Id est, testimonia.

d Funditus. Regulariter cõtra clericos non admittuntur laici. 2. ij. q. vij. laicos. & cap. sicut.

e Superiores. Id est, clericos.

f ACcusatores. Vt iudices. A dictis ergo malorum possumus argumentari. xxxvij. distinct. si quid veri.

g Aut libertus. Qui non potest ordinari, nisi pleno iure sit emancipatus liiij. dist. quicũque. ergo nec testari, nec accusare, vt ij. q. vij. ipsi apostoli. & c. testes.

h COnstituimus. Malefici. Qui faciũt ne viri possint cognoscere vxores suas, vel qui volunt futura scire. & hoc crimẽ est publicũ. C. de sa. paga. & tẽplis eorum. l. ij. & vltima.

i Qui falsum. Extra de ordi. cogni. cum dilectus. contra. Sed ibi nõ fuit lata sententia cõtra testem[2], sed contra reum. Si vero contra testem, secus esset: contra testes.

† Adde stem etiã potest seruus: vt C. de testib. nullum. in fi.

k Similesq;. Alij adduntur j. vj. quę. j. quicunque. & ca. infames.

l Quia infames. Hæc non referas ad omnia supradicta, quia suspecti & domestici nõ sunt infames. Et ita est argumẽ. quod verbum sequẽs in priuilegijs non refertur ad omnia supra dicta. sic de consecratio. distin. ij. cũ omne[3]. ff. de in rem verso. l. si pro parte. §. idem. ff. de lega. j. l. talis scriptura. §. vlti. & l. si seruus plurium. §. vlti. Argumentum contra extra de do. cum dilecti.

ADDITIO. Dic vt leg. & not. extra de ap. secũdo requiris. & c. inquisitioni. Archid.

m SImiliter. Aut gratiosi. id est, adulatores. xlvj. distinctione clericus. primo.

m Aut gratiosi. Vt infra ead. accusatores. C. de transactio. præses.

n Vel affines. Infra eadem, quæstione ix. absens. si. ff. de iniur. l. lex Cornelia. in princi. tamen inter se bene admittentur affines quia affinis potest accusare affinem. C. de abolit. l. vltima.

ACcusatores. vel. Acdo

1 Sub. prægnus. s. quorũ vita & libertas nescit, nec fides, secundum Hu. & Lau.

Malefici qui sunt.

2 Quod notatur v. q. vj. cap. presbyteri.

in extraneo territorio propriè dicitur alienigena. l. j. C. de emanc. liber.

Gene. 19. b

3 Vers quęque vbi hoc.

accusatoris aduersus extraneos testimonium dicant: quia propinquitatis, & familiaritatis, ac dominationis[a] affectio veritatem impedire solet. Amor carnalis, & timor[b] atq; auaritia plerunque sensus hebetant humanos, & peruertũt opiniones: vt quæstum pietatem putent, & pecuniam quasi mercedem prudentiæ.

Item Gelasius Papa.

Qui inimici, vel suspecti sunt, & qui odio quoslibet insequuntur, ab accusatione remoueãtur.

CAN. XIII.

OMnes, qui aduersus patres armantur[c], vt patrum inuasores, infames esse censemus. horum ergo vitiorum authores, vel patratores non sunt in accusationem pontificum recipiendi, sed penitus repellendi: quoniam iubent canonica decreta patrũ, vt accusatio, vel testimonium eorum, qui odio quoslibet persequũtur, vel qui inimici, aut suspecti habentur, nullo modo recipiantur.

Item Paschalis Papa.

De eodem.

PALEA.

NVlli episcoporum ab accusatione sua repellere liceat, quos antè, quàm ab eis impeteretur, à sua cõi familiaritate neglexerit separare. Quòd uerò inimici ab accusatione prohibeantur, inde est, quia eorum calliditate innocentia frequenter opprimi solet. Sed cùm Anastasius suæ cathedræ reddi præcipitur, quia de inimicitia sui patriarchæ cõquestus est: patet quòd et si manifesta crimina alicuius sunt, non tamen condemnãdus est accusatione inimici†.

Vnde Nicolaus Papa scribit Michaëli Imperatori.

Qui inimici sunt, iudices esse non possunt.

CAN. XIIII.

QVòd suspecti[d] † & inimici iudices esse non debeant, & ipsa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis[e]. Nam quid[f] gratius & amabilius dare quis inimico potest, quàm si ei ad impetendum[g] commiserit, quem lædere fortè voluerit? Quod prouidè[h] Constantinopolitana synodus canonũ suorum sexto dignoscitur[i] prohibere capitulo. Veniamus[k] & ad sanctam Calcedonensem synodum, & quid nobis de ipso Anastasio Perrhenorum referat episcopo, audiamus: Is enim antistes tertiò euocatus, quia non occurrit, à suo patriarcha canonicè[l] condemnatus extiterat: sed solùm,[m] quia cùm vocaretur ad synodum, quòd inimicus esset eius ipse, qui iudicabat,[n] clamauit à sancta Calcedonensi synodo ad causas illatas sibi examinandas reseruatur: & nisi denuo conuinceretur, recipere propriam iudicatur ecclesiam. Si Anastasius à patriarcha suo depositus, quia de inimicitia eius conquestus est, iterato ad iudiciũ reuocandũ dirigitur: & si manifesta[o] sibi officiant crimina, tñ suæ ecclesiæ reddi præ-

a Ac dominationis. dominus enim aduersarij non potest esse iudex. extra de offic. deleg. c. causam. imo propter dominũ tota familia declinat iurisdictionem alicuius: vt C. si quacunque præditus po. l. prima. Scias tamen quod minor causa repellit aliquem à iudicio, quam à testimonio. nã iudex recusatur si aduocatus partis aduersæ est commẽsalis iudicis: vt extra de appel. c. ex insinuatione. [1] similiter si iudex est suffraganeus aduersarij, vel de terra aduersarij, vt extra vt lite nõ contesta. accedens. item si quandoq; appellasti ab eo: vt extra de appella. cap. ad hoc.

b Timor. xj. q. 6. iij. quatuor. Ioan.

c OMnes. Armantur. cõuiciando vel infamando[2]: vt vj. q. j. c. sacerdotes. Ioan.

d QVod suspecti. Quod non sit quis condemnandus ab inimicis, vel suspectis, probatur duabus rationibus. vna est in princi. c. altera in fin. Item duobus exemplis, scilicet Calcedonen. synodi, & Ioan. Chrysostomi: & tribus authoritatibus Constantin. p. synodi, & Gelasij papæ, et Iustiniani Imperatoris.

e Exẽplis. à quibus licet argumentari. xx. distinc. de quibus. C. de ædif. priuat. l. in torum. & decima distinct. capit. si in adiutorium.

f Nam quid. prima ratio.

g Ad impetendum. id est, puniendum, vel iudicandum.

h Quod prouide. prima authoritas.

i Dignoscitur.

Hoc nescio vbi sit.

k Veniamus. primum exemplum.

l Canonice. forte ideo dicit canonice, quia tribus edictis citatus erat, vnde debuisset[3] misisse responsalem. Vel dic quod sufficit isti protestari suspicionẽ, & quicquid post illã protestationem fit, nõ tenet, sicut si post appellationem esset factum. extra de eo, q mittit in possess. causa rei ser. c. cum sicut. in fine. Imo licet non protestetur, tamen si postea probat suspicionem, cassatur quod fit contra eũ: vt extra vt lite nõ contesta. cap. accedens. j.

m Sed solum. ergo cum ordinarius recusatur, non est necesse probare causam recusationis, sicut nec causa appellationis assignatur tunc, licet hoc hodie corrigatur: vt extra de appellationibus. capi vt debitus. & capit. cum speciali.

n Iudicabat. argumentum ordinarium iudicem recusari posse: vt supra secunda. quæstione sexta. capi. placuit vt presbyteri. C. de iurisdi. omnium iudicum. ca. nemo. & extra de foro compe. cap. si quis. quod negant quidam. & dicunt associandum episcopũ: vt supra quæstione tertia. capitulo, induciæ. §. offeratur. in authentica vt differ. iudi. §. si vero collatio. nona. C. de iud. l. apertissimi.

o Et si manifesta. Arg. quod notoriũ crimen non obest petenti restitutionem. [4] ad idem extra de restitutione spoliatorũ. c. item cum quis. & quod in notorio crimine etiã iudex recusat. arg.

Iudex facilius repellitur, quã testis.

1 Hoc est falsum: vt ibi not. & probatur extra de officio. iudi. cap. si.

2 Sub. vel verberando, percutiendo, vel calũniose accusãdo, secundum Hug.

3 De hoc not. supra e. q. ij. episcopus.

† Cõcor. text. in l. qui accusare. licet gl. videatur dissentire cũ ibi no. per doct. C. de accu.

† Alias, quia suspecti.

Iudex ordinarius recusari potest.

4 Ad hoc facit quod not. Innocen. extra de excess. pręla. iter. in prin.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

argu.contra.extra de appel.c.proposuit.
a Veniat. Hæc est secunda authoritas.
b Tunc ægrotantibus. Id est, debilibus in fide.
c Testes. Propter hoc inducit Gratia. capi.
d Quod si in iudicio. Verba Nicolai.
e Hinc Iustinianus. Tertia authoritas.
f Inchoetur. Non tamen semper ante litis contest. vt dixi s.ea. q.iij.dicto. §.offeratur. vsque ad triduum autem cogitur alios eligere. C. de iudi. l. vlti. Sed tamen illa lex loquitur quãdo eliguntur iudices ad causam principalẽ audiendam. vnde secus videtur si eligantur ad probandam causam recusationis. Quid autem iuris sit de suspecto iudice, dixi in constitutiõe illa, extra de app. vt debitus. & cap. cũ speciali.
g Nam quodammodo. alia ratio.
h Hinc sanctus. hoc est secundum exemplum.
i Intrare. misit tamen excusatorem forte, vel ideo non venit, quia citatio non tenuit.

cipitur: quantò magis Ignatius, qui non à patriarcha, sed potius ipse existens patriarcha minimè debuit ecclesia propria priuari, & inimicis & suspectis iudicibus decernentibus expoliari?

Veniat[a] & facundissimus noster pater Papa Gelasius hæreticorũ expugnator fortissimus: et quid de Constãtinopolitanis episcopis more solito, tunc ægrotãtibus[b] dixit, etiã nunc nobis edisserat. Quero (inquit) ab eis iudicium quod prætẽdunt, vbi'nam possit agitari? an apud ipsos, vt ijdem inimici sint & testes,[c] & iudices? Sed tali iudicio nec humana debent committi negotia. Quòd si in iudicio[d] vbi ijdem sunt inimici qui iudices, nec humana committi debent negotia, quantò minus diuina, id est, ecclesiastica, qui sapiẽs est intelligat.

Et re vera hinc Iustinianus[e] Imperator prius legibus suis promulgasse dignoscitur dicens: Liceat ei, qui suspectũ sibi iudicẽ putat antè, quàm lis inchoetur,[f] eũ recusare, vt ad alium recurratur. Nã quodãmodo[g] naturale est suspectorũ iudicũ insidias declinare, & inimicorum iudiciũ velle refugere. Hinc sanctus[h] Ioannes os aureũ cõcilij cõtra se cõgregati renuit intrare[i] collegiũ.

Patet ergo, quòd etsi manifesta sint crimina alicuius, tamen accusatione inimici cõdẽnandus nõ est.

QVAESTIO VI.

EXtra prouinciam[k] autem reus nullatenus est producendus.

Vnde Fabianus Papa scribit Hilario episcopo.

Vbi crimen admittitur, ibi causa ventiletur.

CAN. I.

VBi semper[l] causa[m] agatur, vbi crimen admittitur, & qui non probauerit, quod obie-

EXtra prouinciã. Hæc est sexta q̃stio, in qua probat magister, quod vnusquisque debet à iudice proprio iudicari, nisi ex causa fuerit appellatum: probat etiam quod episcopus nõ debet deponi, nisi à solo papa. Et diuiditur in tres partes, in prima quarum probat per nouem authoritates, quod vnusquisque debet à suo iudice iudicari. secunda ibi Aliquando. tertia ibi, Alias autem. Io. de Fant.

Forũ sortitur qs multis modis.
k Extra prouinciam. regulariter quilibet corã suo iudice est conueniendus: vt j. ea. pulsatus. & xj. q. j. experientiæ. alioqui pœnam patiatur [1] actor. xj. q. j. inolita. & cap. placuit. & C. de iurisdi. omniũ iudi. l. in criminali. Sed fallit ratione possessionis. extra de foro compe. c. sane. & C. vbi de pos. agi oporte. tl. j. & C. de prædi. minorum. l. si prædium. Item ratione contractus. ff. de iudi. l. hæres. extra de foro compe. Romana. §. contrahentes. lib. vj. Item ratione criminis conuenitur quis, vel vbi deliquit, vel vbi inuenitur, vel vbi domicilium [2] habet. C. vbi de crimine agi opor. l. j. vel cum est quæstio de fide. xxiiij. q. j. quoties. Trahitur etiã propter loci opportunitatẽ ad aliam prouinciam. xxiij. q. ij. c. siue. Item propter appellationẽ. Item propter iussionem papæ: vt j. ea. qõ. vnaquæque. & ca. peregrina. vt patet in versibus hic notatis: Cõtractus, crimen, reus, & res, religioque: Vir, ratio similis, vel prouocat, atque recusat, Excellit, iussus, vel si cõsentit vterque. Contractus. ff. de iudi. l. hæres absens Crimen, vt hic, & C. vbi de crimi. agi opor. l. j. Reus: quia actor debet forum rei sequi: vt j. ead. l. neminem. Et res. argu. extra de foro cõpe. c. sane. Religioque, vt causa sponsalium, iuris patronatus & decimarum. extra de iudi. c. quãto. & c. decernimus. Vir: quia vxor forũ viri sequitur. ff. de iurisdi. om. iudi. l. pe. Ratio similis. i. mutua recõuentione. extra de mu. pe. c. ex literis. Vel prouocat. j. ea. peregrina iudicia. Atque recusat. extra de foro compe. si quis contra clericũ. Excellit. quia episcopus non deponitur, nisi à papa j. ea. quamuis. Iussus. j. ca. vnaquæque prouincia. & ca. vltra prouinciarum. Vel si consentit vterque. ff. de iurisd. om. iud. l. est receptum. & ij. qõ. vij. c. nos si. Itẽ in feudo. extra de iudi. c. cæterum. Itẽ si secularis iudex est negligens. extra de foro compe. licet. Itẽ in scholaribus. vt in cõstitutione Friderici C. ne fi. pro pa. auth. habita. de hoc inuenies per Azo. i summa.

1 xj. q. j. si quis clericus. & ca. placuit. & c. quicunque.
2 Vnde si clericus duorũ episcoporum delinquat & iniuriã faciat clerico alte-

l VBi semper. vel vbi domicilium habet, vel vbi reperitur. C. vbi de crimi. agi oportet. l. j. sed si grauius est crimen, remittitur puniendus ad iudicem, vbi deliquit, vt nul. iud. si est leuius, vbi potest puniri, vt in authẽ. vt nul. iud. §. si vero. cognoscatur. colla. ix. & §. sed illud. & ff. de re mili. l. desertorem. in princ. Nec admitto illud quod quidam dicunt, quod semper primo cognoscat iudex ex prouincia, de qua reus est, an crimen commiserit, & postmodum remittat eum ad iudicem, vbi deliquit: quia iudex vbi deliquit, cognoscet & puniet crimen. ff. de accusa. l. vlti. potest tamen si vult transmittere eum puniendum cum literis suis ad iudicem prouinciæ iudicem: quod tamen nõ facit, nisi ex causa. ff. de custodia & exhibitio. reo. non dubium. Sicut Pilatus remisit Christum ad Herodem. Sed nunquid idem in clerico, vt si clericus Mutinen. delinquat in diœcesi Bonon. sit iudicandus & deponendus à Bononiẽ. episcopo? Respon. vt extra de foro compe. ca. postulasti. & ca. j. ff. de custo. & exhib. re. l. de militibus. & ff. de accu. l. vltima.
m Causa. Sed quid si metropolitanus vel alter episcopus deliquit in alterius diœcesi, nunquid ab illo potest

Metropo. potest puniri? arg. quod not. ix. q. iij. si autẽ. & in authen. de defen. ciui. §. non habente. col. iij. xxj. distin. delinquẽs in inferior. & cap. nolite. extra de sent. excom. à nobis. aliena diœ. ff. de arbi. l. iij. in fin. Sed contra C. vbi de crimi. agi oportet. authen. qua in prouincia. & reatus omnem huiusmodi honorẽ excludit: vt C. vbi senato. vel claris. l. j. in fin. & xvj. qõ. iij. Huic placuit. in fi. Item pone quod sic tuleritur episcopus sentẽtiã. Qui hoc fecit, sit excõmunicatus. & Ber. vt dicit Hug. etiam si not. extra archiepiscopus hoc de rapto. fecit in diœcesi episcopi. & idẽ scopi, est excommunicatus non ab homine, sed à canone: quia sententia sequitur factum iam damnatum. xxiiij. q. j. c. Gofr. arg. ff. de offi. præsi. l. iij. & idẽ sentit hic Io. j. ij. & iij. Sed cõtra de Fantu. de sent. excom. à nobis. j. Laurentius dicit, quod archiepiscopus non sit de foro illius, cũ ipse sit iudex ordinarius totius prouinciæ. ix. q. iij. c. ij. lxxxv. distin. quoniam. Vnde eum non potest excõmunicare, sed alium quẽlibet episcopum potest excommunicare, non tamẽ deponere. Io. ego credo Hug. bene dicere: quia propter crimẽ efficitur archiepiscopus subiectus [a] episcopi propter rationes superius allega. B. ff. de offic. præsid. l. iij. de hoc per B. extra de senten. excom. à nobis. j. Ioan.

a Subiectus. vide Henri. de Bottis in tract. de synodo. C. M.

cit: pœnam quam intulerit, ipse patiatur.

Item.

Accusatus non nisi in foro suo audiatur.

CAN. II.

SI quis episcoporum super certis accusatur criminibus, ab omnibus[a] audiatur, qui sunt in prouincia sua episcopis: quia non oportet accusatum alibi, quàm in foro suo audiri. Exceptio[b] autem fori dilatoria est, atque ideo in initio litis debet opponi & probari. Perẽptorias autem exceptiões, vt sunt præscriptiones longi tẽporis, sufficit in initio litis contestari.

Item.

De eodem.

CAN. III.

PVlsatus ante suum iudicem causam dicat: ante non suum iudicem pulsatus (si voluerit[c]) taceat[d]. pulsatis verò, quoties appellauerint, induciæ dentur.

Hoc autem quod de loco dictum est, tunc intelligendum est, cùm ueritas causæ non nisi in loco admissi criminis deprehendi potest: aut nisi altera pars iudicium maioris personæ interpellauerit, siue declinando iudicium, siue relevando sententiam.

Vnde Stephanus sanctæ & apostolicæ atque uniuersalis ecclesiæ Romanæ episcopus scribit omnibus episcopis.

Intra prouinciam, & à comprouincialibus tantùm causa est audienda.

CAN. IIII.

VLtra prouinciarũ terminos accusandi licentia non progrediatur, sed omnis accusatio intra prouinciam audiatur, & à comprouincialibus terminetur, nisi tantùm ad apostolicam sedem fuerit appellatum.

Item Sixtus papa.

A comprouincialibus accusatus, vel iudicatus, apostolicam sedem appellet.

CAN. V.

ACcusatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa episcopus licenter appellet, & adeat apostolicæ sedis põtificem, qui aut per se, aut per vicarios suos retractare eius negotium procuret. Et dũ iterato iudicio pontifex causam suam agit, alius in eius loco[e] non ponatur, aut ordinetur episcopus: quoniam quanquã comprouincialibus episcopis accusari causam episcopi liceat scrutari, non tamen diffinire[f] inconsulto Romano pontifice permissum est.

a SI quis episcoporum. Ab omnibus. ad minus à xij. vt j. ea. quæst. viij. suggero. xv. q. vij. Felix.

Exceptiones sunt multiplices, & variis tẽporibus opponẽdæ.
b Exceptio. Exceptionum alia est dilatoria, alia peremptoria, alia media, siue mista. Dilatoriarum alia declinatoria iudicij, alia dilatoria solutionis. Declinatoria iudicij in princi. litis est proponenda & probãda, vt extra de sent. & re iudi. inter monasterium. & C. de except. l. vlti. Nisi exceptio illa de nouo ad notitiã eius peruenerit: vt extra de procur. in nostra. & extra de except. pastoralis. vel nisi de nouo competere cœperit: vt extra de offi. iudi. deleg. insinuante. & ff. de arbi. non distinguemus. §. cum quidam. & de tali loquitur hic. Dilatoria solutionis debet ante litis contestatio. obijci: sed probari debet postquam actor fundauerit suam intentionem. C. de excep. si quidem. & C. de proba. exceptionẽ [3]. Peremptoria dicitur, quæ potest opponi, & probari quandoque, dum tamẽ ante sententiam: vt C. sent. rescin. nõ pos. peremptorias. & C. de excep. præscriptionem. Media dicit exceptio quæ in hoc habet similitudinem cũ peremptoria, quod post litem contesta. potest obijci. Sed in hoc habet dissimilitudinẽ cum dilatoria, quia potest quandocunque ante sentẽtiam obijci, vt extra qui matri. accus. poss. c. per tuas. sed in hoc habet similitudinẽ cum dilatoria, quia ante litem contest. potest obijci: vt extra de except. exceptionẽ. Sunt adhuc aliæ exceptiones anomalæ, quæ etiam post sententiã obijciũtur, vt exceptio Velleiani, & Macedoniani, & armatæ militię, de qbus agitur ff. ad Macedo. tametsi non. & C. de iur. & facti ignoran. l. j.

3 Quod ergo dicitur quę annua sunt ad agẽdũ, perpetua sunt ad excipiẽdum: vt ff. de doli exceptio. l. pure. §. vl. C. de exc. licet. sic est exaudiendũ, s. si exceptiones cõgruo tẽpore proponantur secũdũ Gof. qui ita no. in prędic. decretali, extra de excep. pastoralis. in fine.

c PVlsatus. Voluerit. non tamen à cõtrario sensu argumenteris: vt ix. q. j. placuit. & j. ead. neminem [4]. sed hic loquitur de eo, qui habuit consensum sui episcopi, vt x. qõ. j. clericum. & cap. nullus. extra de foro compe. cap. significauit.

4 Et cap. nõ liceat. vj. q. iij. denique. Arc.

d Taceat. Sed hoc forte cum habet cõsensum sui episcopi: vt xj. q. j. clericum. Nec obst. j. ea. non liceat. extra de foro compe. si diligenti. & vj. questio. iij. denique.
e ACcusatus. Loco. viij. q. iiij. nonne.
f Non tamen diffinire. suspendere, & excõmunicare potest metropolitanus. xij. distinct. de his. xj. questio. iij. si quis episcopus. & xviij. distinct. propter. Item absoluere potest secundum plerosque [5] si est innocens. C. vbi senato. vel claris. l. iij. Ioan. Ego contrarium credo: vt hic, & v. quæstio. iiij. cap. j. & ij. B. Sed obijcitur. vj. quæstio. iij. denique. & xxj. quæstio. v. si quis à proprio. vbi dicitur quod primas vel cõcilium deponit episcopum. Sed illud fuit de licentia papæ. Vel loquitur

5 Vt B. & Hug. & idẽ no. xij. dist. c. ij.

Universidad de Deusto Biblioteca

loquitur secundum ea tempora, quādo causæ episcoporum non deferebātur ad sedem apostolicā. xix. distinct. si Romanorum.

a Multum. Infirmitatis. Hęc est iusta causa absentiæ: vt extra de procur. querelā. qd de hoc iuris sit, dicam v. q. iij. c. j.

b Dudum. Voluerunt. Sic ergo concilia dederunt primatum Romanę ecclesię. quod verum est secundario, sed ipse Christus principaliter: vt xxj. dist. quamuis. xvij. distin. hinc etiam. & ix. quæsti. iij. aliorum.

Christus ecclesię romanæ primatum dedit.

Aliquando. Hæc est secūda pars quæstionis in qua dicit, quod quādoq; pro bono pacis, & pro vitādo scandalo, sustinet papa episcoporū depositiones, duntamen alias causa subsit, ꝓ qua possent deponi à papa. & hoc ꝓbatur per cap. seq. lo. de Fan.

e Haec quippe. Suffraganei. id est, pro suffraganeis

Item Damasus papa Stephano archiepō.

PALEA.

Discutere episcopus, & summas causas ecclesiasticorum negotiorum metropolitano unà cum omnibus comprouincialibus suis, ita ut nemo ex eis desit, & omnes in singulorum concorditer negotijs conueniant, licet. Sed diffinire eorum atque ecclesiarum summas querelas causarum, uel damnare episcopos absque huius sedis authoritate minimè licet: quoniam omnes appellare, si necesse fuerit, & eius fulciri auxilio oportet.

Item Eleutherius papa.

Comprouinciales & metropolitani episcoporum causam audire, sed diffinire non possunt.

CAN. VI.

Quāuis liceat apud cōprouinciales & metropolitanos atq; primates episcoporum ventilare accusationes vel criminationes, nō tamē licet diffinire sine huius sanctæ sedis authoritate: sicut ab apostolis, eorumq; successoribus multorum cōsensu episcoporum iam diffinitum est: nec in eorum ecclesijs alij aut præponantur, aut ordinentur antè, quàm hic eorum iustè terminentur negotia. Reliquorum verò clericorū causas apud comprouinciales & metropolitanos & primates & ventilare & iustè finire licet.

Item Leo episcopus vrbis Romę Anastasio episcopo Thessalonicensi.

Ante apostolicam censuram in causis episcoporum non est diffinitiua ferenda sententia.

CAN. VII.

Multùm stupeo, frater charissime, sed & plurimum doleo, quòd in eum, de quo nihil amplius iudicaueris, quàm quòd euocatus adesse differret, vt excusationem infirmitatis [a] ostenderet, tam atrociter, & tam vehementer potueris commoueri, præsertim cùm etiam si tale aliquid mereretur, expectādum tibi fuerat qd ad tua consulta rescriberemus. Sed & si quid graue, intolerandumq; cōmitteret, nostra erat expectanda censura; vt nihil ipse prius decerneres, quàm, quid nobis placeret, agnosceres. Vices em̄ nostras ita tuę credimus charitati, vt in partem sis vocatus solicitudinis, non in plenitudinē potestatis. Vnde sicut multùm nos ea, quæ à te piè sunt curata, lætificāt: ita nimium ea, quæ perperam sunt gesta, contristant.

Item Iulius papa Orientalibus episcopis.

Præter conscientiam Romani pontificis, nec concilia celebrari, nec episcopum damnari oportet.

CAN. VIII.

Dudum à sanctis apostolis successoribusq; eorum in antiquis decretum est statutis, quæ hactenus sancta & vniuersalis apostolica tenet ecclesia, nō oportere præter conscientiam Romani pontificis concilia celebrari, vel episcopū damnari: quoniam sanctam Romanam ecclesiam primatum omnium ecclesiarū, esse voluerunt [b]. Et sicut beatus Petrus apostolus primus fuit omnium apostolorū, ita & ecclesia suo nomine consecrata (domino instituente) prima sit & caput cæterarum: & ad eam quasi ad matrem atque apicem omnes maiores ecclesiæ causæ & iudicia episcoporum recurrant: & iuxta eius sententiam terminum sumāt, nec extra Romanum quicquam ex his decerni debere pontificem.

2 Aliquando inconsulto Romano pontifice plerique episcoporum damnati inueniuntur, & alij in eorum locum subrogati, quorum damnationem & subrogationem pro bono pacis ex dispensatione tolerasse legitur ecclesia.

Vnde Nicolaus † papa Salomoni regi Britonum.

Quorundam episcoporum depositionem contra conscientiam Romani pontificis factam pro pace tolerauit ecclesia.

CAN. IX.

Haec quippe est ordinatio Dei patris tui, & hæc est lex ecclesiæ matris tuæ, videlicet vt omnes episcopos regni tui ad Turonensem archiepiscopum mittere non detrectes, ipsiusque iudicium postulare non dedigneris. Ipse enim est metropolitanus, & omnes episcopi tui regni suffraganei [e] eius sunt: sicut conscri-

neis sunt habendi: quia ille fuit in possessione, & ita erit vsque ad sententiam. xvj. q. iiij. volumus. Et ita non est arg. interlocutoriam non obesse. Vel dic ꝙ ideo non obest, quia agebatur ad hoc, sed de hoc solum an episcopi essent iuste deiecti. i. an etiam ab episcopis commissum esset deiectione dignum. arg. ad hoc j. e. c. ibi, nihil enim quæro, &c. Et quod interlocutoria nō obsit, habes ff. de his, qui sui vel alieni iuris sunt. l. pe. [2] & extra de ordin. cog. cum dilectus. Non enim quicqd iudex profert, est habendum pro sentētia: vt C. de sententijs & interloc. om. iudi. ex stipulatione. & C. comminationes, epistolas. l. j. tamen per interlocutoriā bene aliquid determinatur, & transit in rem iudicatā, sicut diffinitiua sententia: vt extra de elect. cum dilectus. in fi. & extra de testi. significauerunt. si. extra de sent. & re iu. cum inter. & quandoque ius facit: vt ff. quod me. cau. metum. §. sed quod prætor. Sic ergo semp est cōsiderādum ad quid agatur, et an iudex incidenter, vel tacite, vel expresse, vel diffniendo, vel interloquendo aliquid dicat, vt extra de præsump. afferte. extra de testi. c. veniens. C. de his qui no. infa. interlocutio. & ij. q. iij. ca. seq. §. notandum. ij. & xxij. q. ij. quæritur.

1 Ad hoc Domin. de sancto Geminia. c. si papa. in fi. de priuilegijs. in vj. C.M.

Sententia interlocutoria vtrū obsit.

2 Si iudex pnunciat istū debere præbere alimēta filio, huic nō sit ideo præiudicium, quin possit cognoscere, an ille sit filius. Archid.

3 Ad qd. glos. sing. Iasa. in l. ij. §. j. col. ij. fol. matri. C.M.

a His amotis. Sed quare nocet sententia pro destitutis lata ipsis substitutis: cum res inter alios acta alijs non præiudicet: vt extra de fide instrumen. inter dilectos. & est contra illud quod est ff. de adult. denūtiasse. & extra de adulte. significasti. sed hoc est propter causæ cohærentiam. sic vij. quæstione j. præsentium. & lxxxj. distin. tantis. in fin. xlv. distinctione. disciplina. nam si pronuntiatum est Petrum esse virum Mariæ, per consequens probatum est Martinum non esse. extra de sponsa. ex parte. Vides enim quod causæ eligentium & electi sunt connexæ: quia lata sententia contra electores præiudicat electo, licet absenti: vt extra de elect. dudum. j. in fine. nisi appelletur ab altero illorum: vt extra de offic. iudi. delega. super eo. Aliud videtur esse inter præsentātem & præsentatum. Nam tunc sententia lata contra vnum, non nocet alteri absenti: vt extra de electio. querelam. hoc ideo est, quia illorum causæ ita sibi non cohærent. Vel dic quod nunquam sententia præiudicat alij nisi præsens fuerit. argum. liiij. distinctio. c. si seruus.

Sententia lata cōtra electores præiudicat electo.

ptiones prædecessorum meorum euidenter ostendunt, qui prædecessores tuos, quia illos ab ipsius cura subtraxerant, forti inuectione corripere studuerunt: quamuis nostra scripta super hac re missa deesse videantur. Cúmq; coram designato Turonicæ ecclesiæ præsule & integro numero collegarum, id est, duodecim episcoporum celebrato conuentu, fuerint eiecti episcopi regulariter examinati, apparueritque quòd canonicè fuerint eiecti, episcopis ipsis in sua deiectione manentibus, qui in locis eorum consecrati sunt, potuerunt vtique episcopatus honore potiri. Quòd si episcopi eiecti insontes fuerint declarati, his amotis, [a] qui illis subrogati [b] sunt, ecclesias suas ipsi recipiant. Nam cùm antecessores mei præsules eiectionem eorum episcoporum, qui ab ecclesijs suis sunt expulsi, nec admiserunt nec approbauerunt, nec ipsos, qui eis subrogari possunt, viuentibus illis legitimos episcopos dixerunt [c]. Sanè si ad Turonensem fortè archiepiscopū mittere præfatos episcopos dedignaris, studeas duos episcopos de expulsis [d], & duos de subrogatis vnà cum ecclesiæ tuæ legato ad apostolicam beati Petri sedem trāsmittere: vbi digna examinatione præmissa, qui legitimi episcopi sunt, appareant, & suas ecclesias irregulariter non amittant. Nihil enim quæro aliud in præsenti negotio diffinire. Quia verò magna, q̄s sit metropolitanus, apud Britannos contentio est: licet nullius memoria teneat vos in vestra regione vllam habuisse metropolitanam ecclesiam, tamen (si libet) postquam Deus omnipotens pacem inter vos, & dilectum filium nostrū Carolum † regem gloriosum constituerit, facilè hoc poteritis aduertere. Quòd si adeò contentiosius creditis agere, ad nostrum apostolatum destinare contendite: quatenus nostro libramine, quæ fuerit apud vos antiquitus archiepiscopalis ecclesia, luce clarius innotescat: & deinceps omni ambiguitate recisa, quem sequi episcopi vestri debeant [e], incun-

b Subrogati. Argumentū. si aliqua duo sunt connexa, prohibito vno, ꝓhibitum est & reliquum. sic xxxj. distinctio. si laicus. xxvj. distincti. deinde. xxxiiij. distinctio. si quis viduam. et viij. distinctione. quo iure. j. quæstio. iij. si quis obiecerit. extra de hære. c. fraternitatis [4]. sic econuerso aliquid prætermittitur ratione cōnexionis: vt lxxxj. distinct. cum omnibus.

c Dixerunt. Suple, nec ego dico.

d De expulsis. Sed qualiter poterit causa per procuratorem criminaliter tractari? forte quia sic placuit Papæ, vel hic ciuiliter agebatur. non enim aliud agebatur hic, nisi an essent secundum ordinem iuris depositi. Et licet fuerit ciuilis, tamen necessarij erant xij. episcopi [5]. sic xxiij. dist. illud. xxxiiij. dist. quorundam. Quia licet non fuerit causa criminalis, tamen fuit de crimine [6]: vnde necessaria est subscriptio: vt extra de accusat. super his. Vel dic, quod in causa criminali vnus consocius procurat causam aliorum: vt extra de dolo & contuma. cum dilecti. & ij. q. v. statuit. Item hic habes, quod sententia lata à non suo iudice rata potest haberi. De hoc not. ix. q. ij. nullus. & ij. q. vj. si quando.

e Debeant. Argumen. pro obsequijs tempore litis non præstandis: vt ij. quæstione vj. quoties. & xj. quæstione j. c. quia. Argumen. contra. xxxiij. quæstione ij. seculares. xxxv. quæstione vj. multorum. ff. de ope. libe. operis. Sed hoc ideo hic fuit, quia episcopi pro liberis se gerebant: alias illi debent obedire, qui essent in possessione. viij. quæstione iiij. nonne. extra vt lite pen. à memoria. Nec obst. C. de agri. & censi. litibus. li. xj. vbi dicitur, quod si est contentio

4 Arg. xliiij. dist. in princ. vbi de hoc no. s. ea. q. iij. §. j. & j. qō. j. sicut Christus. Arch.

Procurator quādoque causam criminalem pōt tractare.

† Scilicet Caluū regem, & imperatorem Francum, vide Alanū in Annalib' Britanniæ minoris, charta 65. C.M.

5 De hoc not. j. e. q. viij. i summa.

6 Nam licet talis causa esset ciuilis, spectabat tamen ad depositionē & cōdemnationem episcoporū si in ea cōstaret et legitime essent conuicti de crimine secūdum Hu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Possessor lite pẽden te fructib⁹ vtitur.

inter colonum & dominum de fructibus, ꝙ fructus sequestrantur. sed illud obtinet cum dominus est suspectus. Dicas ergo ꝙ possessor semper vtitur fructibus lite pendente: vt xvj.q.iiij. volumus. nisi in casu: vt extra de iure patr. ex literis. Quod intellige verum, nisi de hoc ipso quæstio sit, an possideat, vel non: vt extra de in integ. resti. cũ venissent. in fi. extra de consti. cum M. in fi. & ff. de aqua quotid. & æsti. l. pe. Vnde si post motam controuersiã canonici eligãt, non ideo statim cassat electio, donec cõstet de iniusta electione: vt extra de in integ. resti. c. ij. in fi. & extra de cau. pos. & proprie. cum eccle sia. Idem dicerẽ de patrono, licet non debeat post motã cõtrouersiã præsentare, vel eligere.

a Incunctanter. Id est, decætero. & sic planum est.

ADDITIO.

Dicit Hug. ꝙ sensus est, vt interim ei non denegent debitam reuerẽtiam, & postea incũctanter obediant ei, qui per sententiam eis fuerat assignatus. Archidiaco.

Alias autem. Hæc est tertia pars quæ. in qua probat, qđ probatũ fuit in prima parte, s. ꝙ vnusquisq; debet à suo iudice iudicari. Io. de Fan. et sic continuatur. Dictum est §. in §. aliquando. quod pro bono pacis Papa tolerauit depositiones episcoporum ab aliis factas. Nunc vero dicit Gratianus, ꝙ alias nisi pro bono pacis toleraſſet, irrita esset depositio: vt in seq. c. dicitur.

b IRritam. Factam sine auc Pegrina iudicia. Ab extraneis. Argumentum iudicem ad quem appellatur non esse ordinarium [1]. vj. quæstione iij. scitote. & sic hic argumentum contra: quia dicitur hic, ꝙ oportet habere iudices comprouinciales, & archiepiscopus nisi, ad principium refertur, scilicet ad peregrina. & fuit intellectus Gratiani, quod si quis recusaret metropolitanum, ad comprouinciales iudices recurreret, non submouemus iudicia. Vnde & dominus mentionem faciens de Lot per Moysen [e] loquitur dicens: Ingressus es quidem (inquit) vt aduena, nunquid vt iudices?

Item Innocẽtius Papa.

Nulli liceat aliarum prouinciarum iudicium expetere.

CAN. XIII.

NOn liceat cuiquam (sine præiudicio [f] tamẽ Romanæ ecclesiæ, cui in omnibus causis reuerẽtia & authoritas debetur) relictis his sacerdotibus, qui in eadem prouincia Dei ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias, vel aliarum prouinciarum episcoporum iudicia expetere [g], vel pati. Quod si quis præsumpserit, ab officio cleri sub motus, & iniuriæ reus ab omnibus iudicetur.

Reuerentia autem, quę apostolicę debetur eccle siæ, & eius authoritas, intelligenda est, cùm vel ad ipsam appellatum fuerit, vel ab ea iudices electi conceduntur. Vnde Sixtus Papa cùm diceret, Cõprouinciales, & à se electos debent habere iudices: statim subiungit, Nisi fuerit appellatum.

Item Anacletus Papa.

Absque apostolicæ sedis decreto, extraneos iudices audire non possumus.

CAN. XI.

PEregrina iudicia (salua in omnibus authoritate apostolica) generali sanctione prohibemus: quia indignum est, vt ab extraneis [c] iudicentur, qui comprouinciales & à se electos [d] debent habere iudices, nisi fuerit appellatum.

Item Anacletus Papa.

CAN. XII.

LEges ecclesiæ apostolica firmamus authoritate, & peregrina

1 Id est, thoritate Romanæ extraneũ, pontificis. & cęc⁹ est qui de hoc dubitat: cũ hoc sit certissimũ, secundũ Hug.

2 De hac materia. dicit Ioannes quod expediẽtum est, in illa decr. ex tra de foro competenti. si diligenti. non est verum: quia illa decreta. loquitur quod clericus non potest consentire in laicum. sed hodie nec in clericum conuẽtrahi ple & tenet eorum sententia [2]: ipsũ tamen

de foro compe. significasti. B.

2 NEminem. Est autem hoc ideo statutum, quia alibi non possunt habere testes, vel amicos, vt xxxxiij. quæstio. ij. siue. ij. quæstio. ij. præceptum. & in authen. vt omnes obed. iudi. §. iij. colla. v. Vnde di

Rescripto nõ potest quis trahi extra suã prouinciam.

SVod iudex. In hac vij. quæstione quæritur vtrum criminosus possit esse iudex, & inde sumpta occasiõe ponit tres ordines infamiũ vsque ad illam legem quæ ad illam legem arcẽtur. Diuidas ergo quæstionem in tres partes. In prima parte ponitur quod dictum est. Secunda ibi, Arcẽtur. Tertia ibi, Qui sine. Ioan. de Fant.

b Quod iudex. Hic quæritur, an criminosi, vel infames possint esse iudices? Et quidem si nõ tolerẽtur ab ecclesia, non possunt: si tolerãtur, bene possunt: & tenet eorum sententia [1]: ipsi tamen

CAN. XIIII.

VNaquæq; prouincia tam iuxta ecclesiasticas, quàm iuxta seculi leges debet suos iustos, & non iniquos habere iudices, & non extraneos, nisi huius apostolicæ sedis decreuerit authoritas.

Item ex synodo Romana.

Super appellatione alterius prouinciæ iudices adire non oportet.

CAN. XV.

NEminem [a] exire de prouincia ad prouinciam, vel de comitatu ad comitatum oportet, nisi ad relationem iudicis, ita vt actor rei forum sequatur. & infrà. Illa quæ sunt per vnãquanque prouinciam, ipsius prouinciæ synodus dispẽset: sicut in Niceno constat esse decretum cõcilio. Vltra prouinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur: sed omnis accusatio intra prouinciã audiatur, & à comprouincialibus terminetur, nisi † prælatus sit, qui accusatur.

Item Sixtus.

De eodem.

CAN. XVI.

SI quis clericus super quibuslibet criminibus accusatus fuerit, in prouincia, in qua consistit ille, qui pulsat, suas exerceat actiones: nec existimet eum accusator suus alibi, aut longius ad iudicium protrahendum.

peccant iudicando [1]. Vel distinguæ, an aliquis sit infamis per sententiam, vel ipso facto, vt tunc nõ possit: an alias, vt tunc possit. Illud tamen certum est, ꝙ si infamia obijcitur alicui, qui est electus in iudicem, ibi ꝙ Bar. quod propter hoc bene remouetur, licet hucusque fuerit toleratus: vt extra de offi. prę sciscitatus. & extra 3 Vt j. eo. de excel. prælat. in §. fin. in fi. ter dilectos. & ff. ad de pœnit. legem Iul. de vi pridist. vj. cauata. l. j. criminosi j. xl. dist. ergo possunt iudica re ex officio, sed nõ ex vitę merito. xv. quæstio. vlti. c. vlti.

c INfamis. Per sententiam. Infamis an possit esse procurator.

d Nec ꝓcurator. id est, aduocatus: vt rator. j. proxi. Vel intelli ge de procuratore vero, vt infamis nõ possit esse procurator [4] secundum canones: vt j. quæstio. iij. quia episcopus. extra de Nec obstat instit. iura. calũ. de excep. §. vlt. quia imperatori loquitur hic de infarum. mi per sententiam: ibi de tali, qui est alias infamis. si tamẽ iudex toleratur in officio, eius tenet sententia. viij. quæstio. iiij. nonne. Sed infamis potest esse arbiter, vt j. ead. §. arbiter estria. verſicu. cognitores. se potest.

4 De hoc etiam no. Opinio cõmunis multum o-

Itẽ ex decreto Adriani papæ.

Vbi crimen admittitur, ibi causa ventiletur.

CAN. XVII.

QVi crimen obijcit, sciat se probaturũ. Re vera ibi causa agatur, vbi crimen admittitur.

QVAEST. VII.

1 pi

QVod iudex [b] esse non possit, quem cum reo par aut maior macula inficit, multis authoritatibus probatur.

Dicit enim sancta Romana synodus.

Infames, iudices esse non possunt.

CAN. I.

INfamis [c] persona nec procurator [d] esse potest, nec cognitor.

Tria sunt [e] quibus aliqui impediuntur, ut iudices non fiant. Natura, ut surdus & mutus, & qui perpetuò [f] furiosus est, & impubes: quia iudicio caret. Lege, qui à senatu amotus [g] est. Moribus [h], fœminæ & serui: non quia non habeant iudicium [i], sed quia receptum est, ut ciuilibus non fungantur officijs. Veruntamen [k] si feruus dum putaretur [l], liber, ex delegatione sententiam daret, quamuis post ea in seruitute depulsus sit, sententia ab eo dicta, rei iudicatæ firmitatem tenet.

e Tria sunt. Hoc est sumptum à lege. ff. de iudi. cum prætor. §. non autem omnes.

f Et qui perpetuo. secus si ad tempus, vt ff. de iudi. cum furiosus.

g Amotus. Imo & si eius electio fuerit cassata propter eius vitium, vt extra de electio. super.

h Moribus. id est, consuetudine. imo etiam lege siue canone. xxxiij. quæst. v. mulierẽ. Nec obstat xv. q. iij. cap. j. dic vt ibi dixi.

i Iudicium. id est, discretionem.

k Veruntamen. §. & verba Gratiani.

l Dum putaretur. Ecce quantum communis opinio operetur, vt extra de in re patro. consultationibus. extra qui filij sint legiti. cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

inter. & j.q.j.si qui à simoniacis. C. de testa.l.j. Arg. cõtra extra, qui fil. sint legiti. per tuas. & j. xxiiij. distin. c. vlti. xxix. q. ij. si quis in genuis. & dist. viij. veritate. & ff. de iudi. l. ij. in princ. Sed nunquid idem est, si excommunicatus ferat sententiam, qui publice habetur p non excommunicato not. extra de sententen. & re iudi. ad p bandũ. Et est ratio, quare aliud sit i seruo: quia seruus in multis casibus habet personam standi i iudicio: vt xij. q. ij. ca. episcopus. §. qui manumittit. sed excõmunicatus in nullo. Vel dic (qđ verius credo) quod nec sententia serui teneret, nisi confirmata esset à principe. Ioan.

Item in Digestis, titu. de postulando.

CAN. II.

INfames non possunt esse procuratores, vel patroni causarum. Sunt autem tres ordines eorum, qui postulare [a] prohibentur. Est autem postulare desiderium suũ, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio cõtradicere. Nam (vt præmissimus) non postulãtium tres ordines sunt. Quidam prohibentur omnino [b] postulare, vel p pter ætatem, vt minores xvij. annis: vel propter casum, vt surdus, qui prorsus nõ audit [c]. Alij prohibẽtur, ne pro alijs postulent, vel propter sexum, vt fœminæ: vel propter casum [d], vt vtroque lumine orbati †: vel propter notam infamiæ turpitudinis, vt ij, qui corpore suo muliebria passi sunt: nisi fortè vi prædonum [e], vel hostiũ stuprati probentur. Similiter, qui capitali crimine, vel calumniæ causa publici iudicij sunt damnati: vel qui operas suas locauerunt, vt cum bestijs depugnarent in arena [f], pro alijs postulare prohibẽtur. His personis p se allegare permittitur, pro alijs postulare prohibetur: nisi fortè tutelam impuberum, vel curam adolescentium non affectatam, sed necessariam administrent. Pro his enim, quorũ curam gerunt, eis postulare cõceditur. Alij enim [g] omnes qui, vt infames [h] notantur, nisi pro se & pro certis personis postulare non possunt, nisi in integrum restitutionem acceperint. Permittit [i] autem eis postulare pro parente, pro patrono & patrona, pro liberis etiã suis, & parentibus patroni & patronæ: pro liberis etiam suis, fratribus, & sororibus, socero, socru, genero, nuru, vitrico, nouerca, priuigno, priuigna, pupillo, pupilla, furioso, furiosa, fatuo, fatua, surdo, prodigo, & adolescente. Item. Pro ijs, qbus propter infirmitatem curatores dari solent: vt qui negotijs suis aliquo perpetuo morbo superesse non possunt. Omnes autem, qui non sponte, sed necessariò fungũtur officio [k], sine offensa postulare possunt, etiam si hi sunt, quibus non nisi pro se postulare permittitur. Affinitates verò non eas accipere debemus, quæ quondam [l] fuerunt, sed præsentes. Nurus & generi appellatione, & soceri & socrus, & vlteriores, quibus præpositio [m] pro, solet accedere, continentur.

2 Arcentur etiam à professione aduocatorum (sicut in secundo libro Codicis, titu. de postulando inuenitur) qui sub nomine honorariorum ex ipsis negotijs, quæ tuenda susceperint, emolumentum sibi certæ partis [n] cum graui damno litigatoris & deprædatione posscentes inueniuntur. Item. Si quis adeò procax fuerit, ut non ratione, sed probris putet esse certandum, opinionis suæ imminutionem patietur. Præterea non licet aduocato ullum contractum [o] inire, ullam pactionem

† Cõcor. text. in l. j. §. secundo loco. ff. de post.

a INfames. Postulare. Postulare est pro tribunali petere, & non alibi. ff. de dam. infect. dies. §. hoc autem.

b Omnino. etiam pro se.

c Non audit. Nullus enim adeo surdus est, quin aliquid audiat: vt C. qui testamen. face. poss. di scretis.

d Vel propter casum. ff. de iudic. cæcus. j. xv. quæstio. j. cap. vlti.

e Prædonum. tũc enim non est imputandũ: vt ff. de adulteris. vim passam. xxxij. q. v. ille.

f In arena. Nisi causa virtutis hoc faciant. ff. eodem. l. ij. quod si.

g Alij enim. Notandum, quod omnes qui maiori infamia sunt notati, nõ nisi pro se, & p ijs quorum sunt tutores, possunt postulare: & illi sunt de secundo ordine. Sed minori infamia notati possunt p se & pro quibusdam certis personis aduocare: & illi sunt de tertio ordine postulandi, scilicet de minori.

Infames quandoq possunt postulare.

h Infames. Minori infamia.

i Permittitur, vt sunt illi de secundo ordine.

k Officio. vt tutores & curatores.

l Quæ quondam. ergo vno cõiugum defuncto, soluit affinitas. instit. de nuptijs. §. affinitatis. Sed contra. xxxv. quæstio. x. c. j. Sed potes dicere q quo ad impedimentum matrimonij non defuit, sed quo ad actum, aut quo ad beneficia huius edicti.

m Præpositio. scilicet patribus istorum, vel viris istarum. & dicitur pro socer, id est, pater soceri progener. id est maritus neptris. nam gener filij mei est mihi progener.

Arcentur. Hęc est secunda pars quæstiõis in qua ponit xij. articulos legales vsque ad capitulum qui fine. Io. de Fan.

n Partis. de partis litis non licet pacisci, vt ff. de pac. sum ptus. sed super certa re licet, argu. C. de senten. pas. si debitor. licet M. dist. 4. rit, q licet de alienatione quota re pacisci sit permissum ne graui detrimento Ecclesia patiatur. Item. Licet de partis, vt hic. Tamen vltra centũ aureos, non licet pacisci: vt ff. de var. & extraord. cog. l. j. §. in honorarijs.

o Contractum. ex postfacto: ab initio tamen potest. xj. q. iij. nõ licet. sed si nõ fecit pactum, postea ei dabitur p modo litis,

litis, & facundia aduocati, & pro consuetudine regionis: vt ff. de varijs & extraordi. cog. l. j. §. in honorarijs. Vel loquitur de tali, qui sponte se vinci sustinet in aliqua exceptione: vt si asserat se non posse conferre cum eo litigatore, quem in propriam recepit fidem, nec ex industria [a] iurgium protrahere.

q Tutor. Argu. q ratione officij licet, quod alias non liceret: vt xciiij. di. præcipimus. & C. de admi. tuto. cum quidam. Item arg. q si iudex successit appellanti, quod potest propriam sententiam impugnare. ff. de iudi. l. Iulianus ait. Item argu. q si iudex a quo appellatur, priam sententiam illius iurisdictionis, cuius est ad quẽ appellatur: q posit cognoscere: vt xj. q. iij. si episcopus. ij. quia iam videtur alia persona. ff. quando app. sit. l. j. §. sed et si præfes. Arg. contra. ff. de iurisd. om. iudi. prætor. Io. Sol. cõsueuit dici, q debet causam alicui delegare, vt ff. de iurisd. om. iu. prætor. Vnde glossatur ibi potest, i. debet: alioq posset recusari. B.

Iudex an posit quã doque pro sententiam im- sẽtiam im pugnare.

Cogitores.

1 Sic erit fouere causam, nisi augmentetur salarium, quod fieri in medico non debet, argumento medici: vt ff. de var. & extraordi. cognitioni. l. or. cognitio. medicus.

a Ex industria. Aduocato Quod si fecerit. quandoq; eum iudex puniat silentiũ im in duabus libris au ponẽdum ri'. C. de iud. l. properandum. §. illo est.

2 Adde proculdubio. q non debent esse de eadem lege est. verbosi in allegãdo. l. Nefenius. cum ibi not. ff. de neg. ge.

b Apud vrbem. tis. Etiam meliribus.

c Maluerint. Id est, quousque tale 3. Vile. l. quousque tale mõ ad mꝛa officium voluerint gũt et gra exercere. vnde non lucrum est hic argumentũ, vndicp, & quod aduocati tan ab oib' ar diu audiant, quanrepũ quadiu volunt allegare. si de lucro re': quia iudex po & non de test aduocatos reiustitia, & mouere cum volue oppressis rit: vt ff. de iijs, quæ defenden- in testamẽto delendis certan- tur. l. iij. in fi. & C. do. hoc de iu. auth. iubem'. em. demũ

d Partis. Officium.

e Non ad turpe. Id est, ad modicũ & vile'. Et est argumentum, quod bona dona danda sunt do toribus: vt .licet M. distitor'. licet de alienatione, q licet de alienatione pacisci sit permissum. Nisi quã ta ratione cum plures. & ff. de lex. quæ origine iuris. l. ij. §. vltimo.

f Modica. Pecuniaque.

g Si vero. C. eod. mis regib' prouidendum.

Gallisqua Vsque. Illud ff. homi. olim obtinuit, cũ nes ad ple- salaria dabãtur de bẽ expilã- publico, hodie vero dam inge- que pars sibi debet nioso, spre prouideri: vt C. de ua interim iud. l. properandũ. bonis & §. illo. Tamen pudotis, vt. vis, & debilibus, & M. C. pauperibus prætor

Dehortabis aduocatum': vt ff. de postu. l. j. §. ait prætor.

bus bona Foro. ff. de pœ. l. moris. §. j.

dona dan- Inæquam. Sic extra de testi. c. intimauit. & extra de testibus cogendis. peruenit.

De hoc Quamuis. Verba Gratiani.

legitur & Tamen hodie. Verba legis.

not. extra. Causam. Nisi suã vel parentũ suorum, vel pupilorum eorum iniuriã pro sequantur. ff. e. l. pe. §. vlti. de offi. iu- Si contra patrem. Male ponit literam, quæ est dic. c. j. ff. eod. l. vltima.

4 Arcentur. Hęc est secunda pars quæstiõis in qua ponit xij. articulos legales vsque ad capitulum qui fine. Io. de Fan.

5 Sub. vt ad litis contestatio nem dicere ius suis: vt ff. de offi. præsidis. l. senatus. tamẽ iud. in prima causa patris, vt extra de appella. postremo.

6 Sed iudicem. Sed contra. ff. de iurisd. om. iud. qui iurisdictioni, vbi dicitur, q iudex nec sibi, nec liberis suis ius posit suis dicere potest. Sed ius dicere illud intelligas in criminali causa, secus in ciuili. sed tamen in criminali causa potest vsque ad litis contestatio nem dicere ius suis: à cõtrario sensu. ff. de dis. l. senatus. tamẽ iud. in prima causa patris, vt extra de appella. postremo.

Iudex.

† Cõcor. text. in l. j. & ibi Cy. C. de aduoc. fisci. nota. in l. pe. & ff. ff. de postu.

Ordinarij

Ordinarius

Ordinarius

Ordinarius

Universidad de Deusto Biblioteca

1 Et hoc plene probatur ex gra de ar. ex parte. Archi.

ordinarius et arbiter.[1] Tertia ratio est, quia arbitria sunt ad modum ordinariæ iurisdictionis: & sic sequeretur, quod aliquid esset simile sibijpsi: sicut non simul possunt concurrere iura naturalia, & iura adoptionis, vt insti. de adopt. §. iij. Ioan. Ego credo tamen quod ordinarius posit esse arbiter, vt not. ij. quæstione vj. à iudicibus. Nunquam enim præcise inuenies, quod ordinarius non posit esse arbiter. Sed vbique dicitur, quod non potest cogere partes, vt in se cõpromittant: vnde licite compromittitur in eum volentibus partibus, vt ff. de tuto. & cura. l. iiij.

Famæ desinitio.

2 Infamia. Fama, opinio, & existimatio, idem est. Fama est illæsæ dignitatis status, moribus et legibus comprobatus. ff. de va. & extraordi. cog. l. pen. §. existimatio. Infamia alia iuris[2], alia facti. Infamia facti est, quando quis aggrauatur vel infamatur apud bonos & graues: de qua agitur ff. de obsequijs à libe. l. ij. & l. licet. & vj. quæstio. j. sunt plurimi. s. quando læsa est fama alicuius propter factũ, q̃ commisit, apud bonos & graues. Vtrum autem hæc infamia repellat ordinandum, dixi ij. quæstione vij. ipsi apostoli. & quæst. viij. in sum. Infamia est diminutio status alicuius. Hęc infamia, quæ dicitur infamia iuris, quandoq; irrogatur ipso facto, & alijs modis, vt hic dicitur. Per sententiam infamatur quis, cum de crimine publico conuincitur quis, vel ciuiliter vel criminaliter: vt ff. de publi. iud. infamem. Nisi in casu: vt ff. de pub. iudi. l. vlti. in priuatis delictis si quis criminaliter sit conuictus & condemnatus, si sit tale crimen, quod descendit ex actione famosa, tunc infamatur: vt ff. de ijs, qui notantur infamia. quid ergo. §. vlt. sed §. ille non bene dicit: sed hoc expresse habetur ff. de publi. iudi. l. infamem. Sed si ciuiliter agatur, non. ff. de cri. stel. l. ij. nisi in casibus, scilicet in actione furti, vi bonorum raptorum, iniuriarum, & doli mali: vt ff. de ijs, qui not. infa. athletas. §. vlti. Item fallit in crimine expilatæ hæreditatis: vt C. de ijs, qui not. infa. si te expilasse. & in crimine sepulchri violati: vt ff. de sepulc. violat. l. j. Et quando mulier calumniose se mitti facit in possessionem tanquam sit grauida: vt ff. eod. l.

Infamia est duplex.

2 Sub. alia canonica, de qua no. vj. q. j. c. ij. & hic repete qđ dixi ij. qõ. vij. testes. Arc.

Porrò infamia[a] multipliciter irrogatur. Aliquando enim cõtrahitur genere delicti declarati per sententiam, veluti cùm iudex pronunciat: Iniuriam fecisti, hæreditatem expilasti, calumniatus es. Aliquando genere pœnæ[b], sicut[c] illi, qui damnantur[d] in opus publicum, qui pristinũ quidem statum[e] obtinent, sed damno infamiæ etiam post impletum tempus subijciuntur. Aliquando genere pœnæ & delicti declarati[f] per sententiam[g]: ueluti dum fustibus cæso per præconem dicitur, συκοφαντεῖς id est, calumniaris. Aliquando ipso genere facti: ut exercentes improbum fœnus, et illicitè exigẽtes usuras usurarum: & mulier, quæ intra tempus,[h] quo moris est lugere maritum, contrahit matrimonium: & qui sciens eam uxorem duxerit. Idem testatur Felix Papa, & eisdem uerbis. Item. In Euangelio, ille, qui trabem gestat in oculo, probatur non posse educere festucam de oculo fratris sui. Item. Dauid in libro psal. Peccatori autem dixit Deus: quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamẽtum meum, & cætera. Item. Gregorius: Cuius uita despicitur, restat ut eius prædicatio contemnatur[i].

Mat. 7. a. Psal. 49.

Idem in moralibus.

Qui aliorum vitia puniunt, sua prius corrigere studeant.

CAN. III.

[3] QVi sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Ad aliena quippe peccata punienda ibant, & sua relinquebant. Reuocentur igitur intus ad conscientiam, vt prius propria corrigant, & tunc aliena reprehẽdant. Hinc est, q̃ cùm tribus Beniamin in carnis scelere fuisset obrupta, collectus omnis Israël vlcisci[k] iniquitatem voluit: sed tamen semel & iterum in belli certamine est ipse prostratus. Consulto enim domino, si ad

Ioan. 8. a. Iudic. 20.

notatur. Sed pro actionibus, quæ ex contractu descendunt, nemo fit infamis, nisi in quatuor casibus: scilicet cum quatuor vt ff. de ijs, qui no. infa. furti. §. mandati. scilicet cum directe conuenitur actione tutelæ, mandati, depositi, ex contra & pro socio, vt ibi dicitur. Per sententiam arbitri nemo infamatur. ff. eodem. l. quid ergo. §. ex compromisso. Sed hæc distinctio non videtur habere locum secundum canones: cum omne mortale crimen infamet: vt supra ead. quæstione v. constituimus. & vj. quęstione j. infames. & ca. omnes.

Actionum mant.

b Pœnæ. Hoc falsum est: quia sola pœna non infamat. C. e. l. nullam.

c Sicut. Aliqua euidenti causa præcedente, ex qua si esset condemnatus, infamaretur. ff. de ijs, qui not. infa. ictus fustium. sicut est in furto, cum quis in manifesto furto deprehenditur.

d Qui damnãtur. Sine sententia. & sic nõ est hoc membrum superfluum.

e Pristinum quidem statum. Scilicet libertatem.

f Declarati. Quandoq; etiam si non declaratur, vt cum militi detrahuntur insignia militię, licet nõ dicatur causa: vt ff. eodem. l. ij. §. primo.

g Per sentẽtiam. Illud non videtur differre à prędictis, nisi q̃ duo membra coniunguntur in vnum, nisi velis dicere, quod aliquid operantur ista verba, cum dicitur ei, Sycophanteis, id est, calumniaris.

h Intra tempus. Hoc tamen non tenet secundum cãnones, vt extra de secun. nup. super illa.

i Contemnatur. Id est, contemptibilis habeatur, non tamen contemni debet: vt prima quæstione prima. si fuerit. & capitu. multi. & xv. quæstione vltima. capitulo vltimo.

[3] QVi sine peccato. Hæc est tertia pars q. in qua probatur per quinque authoritates, quod criminosi iudices esse non debent, & quod secundum allegata debent iudicare. Io. de Fant.

k Vlcisci. Argumentum, quod si iudex non exhibet iustitiam de aliquo subdito, ipse conueniendus sit: vt xxiij. q. ij. dominus noster. & in constitutione Friderichi. C. ne filius pro patre. authent. habita. vbi dicitur quod si iudex ciuitatis debitam iustitiam non exhibet, conueniri potest.

Pene.

a Pene. Quia tantum sexcenti remanserunt. & sic hæc dictio pene, ad magnam quantitatem refertur. sic ponitur xxiij. quæst. v. quali[1].

1 In prin. tamen dicitur quod hæc dictio ad modicam quantitatem refertur, & hæc dictio ponif etiã vij. q. j. factus. ipri. Archi.

b Funditus. Arg. quod post pœnitẽtiam restituitur aliquis priori dignitati. xxvj. quęstio. v. quicunq;. & 50. distinctio. domino sancto. & cap. quia sanctitas. Sed illud intellige quo ad iudicandum & prædicandum, non ad accusandum vel testificandum: vt vj. quæstione j. qui crimen.

c IVdicet ille. Condemnet. Id est, dignum sit condemnatione.

d Nullo odio. Xj. q. iij. quatuor. ADDITIO. & xxiij. q. iiij. vindicta. in prin. Hug. et dicit Ber. ad Eugenium: de vultu illius iudiciũ meum prodeat, Opto cui insit amor, error absit & perturbatio.

e Voluntatis. Sed nonne iudex potest iudicare secundum quod sibi iustum videtur: vt ff. de arbi. qualem. & ex sententia sui animi æstimabit quid aut credat, aut parum esse probatum videatur: vt quarta quæstione ij. sæpe. & potius debet iudex sequi suam opinionem, quam concilium aliorũ: vt extra de cõsue. ad nostram. Sed dico, quod tenetur sequi opinionẽ suã, sed non voluntatem. quandoque tamen sequitur opinionem aliorũ potius, quam suam: vt extra de appella. c. cum cessante.

Iudex opinionẽ suã potius quã aliorũ sequi debet.

f Audit. Argu. q̃ secundum allegata est procedendum: vt ff. de offi. præsi. illicitas. §. veritas. & ij. quæstione j.

vlciscendum ire debuisset, iussum est, vt iret: qui iuxta diuinæ vocis imperium perrexit, & semel & secundò perdidit: & tunc demum peccatricem tribum valde feriens pene[a] funditus[b] eam extinxit. Quid hoc est, quòd in vltione sceleris inflammatur, & tamen prius iste prosternitur? nisi quòd prius ipsi purgandi sunt, per quos aliorum culpę feriuntur: vt ipsi iam mundi per vltionem veniant, qui aliorum vitium corrigere festinant.

Item Ambrosius super Beati immaculati.

Ille de vita alterius iudicet, qui non habet in seipso, quod puniat.

CAN. IIII.

IVdicet ille de alterius errore, qui non habet in seipso, quod condemnet[c]. Iudicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio putauerit punienda: ne cùm de alio iudicat, in se ferat sententiam. Iudicet ille, qui ad pronunciãdum nullo odio[d], nulla offensione, nulla leuitate ducatur. & post pau ca: Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, & proposito domesticę voluntatis[e], sed iuxta leges & iura pronuntiat, statutis iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati: nihil præparatum & meditatum de domo defert: sed sicut audit[f], ita iudicat: & sicut se habet natura, decernit: obsequitur legibus, non aduersatur: examinat causæ merita, non mutat. Discite iudices seculi, quem in iudicando tenere debeatis affectum, quam societatem, quam sobrietatem, quam synceritatem. & paulò post: Qui iudicat, voluntati suæ obtemperare non debet, sed tenere quod legum est. & post pauca: In iudicando, cordi magis est custodia veritatis, quàm obedientia voluntatis.

Item Gregorius.

Grauatus criminibus iudicare non valet.

CAN. V.

IN grauibus[g] peccatis quis positus dum suis premitur, aliena non diluit. Cũctis enim liquet, quia cùm is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus proculdubio ad deteriora prouocatur[h]. Scriptum quippe est: Victimæ impiorum abominabiles Deo sunt: vota iustorum placabilia. neque enim in omnipotentis Dei iudicio quid[i], sed à quo datur: inspicit. Hinc est quòd scriptum est: Respexit Deus ad Abel, & ad munera eius: ad Cain verò & ad munera eius non respexit. Dicturus quippe, quia dominus respexit ad munera, præmisit solicitè, quia respexit ad Abel. ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus, sed munera ab offerente placuerunt. Dona quippe iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationibus eorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Item longè est dominus ab impijs, & orationes iustorum exaudiet.

Idem.

Primùm nosmetipsos, deinde proximos debemus corrigere.

Deus omnipotens. j. xj. quæstione iij. illa. & capitu. summopere. & capitu. ita. & capitu. tunc vera. & vj. quęstio. ij. si tantum. & ca. placuit. Sed cõtra. xxx. quæstione v. nullum. & cap. iudicantem. contra. j. e. postulatus. contra. Sed secundum H. delegabit causam si conscientia non concordat allegatis. sed secundum alios potest determinare secundum allegata: quia aliud facit aliquis in eo, q̃ iudex est: aliud in eo q̃ homo est: vt xxiij. quę. iiij. si ecclesia. & sic iudicare potest[2] secundum conscientiam, quam habet vt iudex, non vt homo. argu. extra de offic. ordi. si sacerdos. & extra de offic. delega. pastoralis. §. quia vero. & extra de ele. quod sicut.

2 Id est debet, secundũ Innoc. extra de censi. venerabili. in gl. j. versi. respõdeo, quia quando, &c.

Prou. 15. b

g IN grauibus. Notandum q̃ imputatur alicui, si malum nuntium, vel stultum procuratorẽ misit: vt ff. cõmo. argentũ. ff. de min. cum mandato. arg. ff. de pu. cũ si exhibuissent. & extra de appel. sæpe. in prin.

Gene. 4. a

h Prouocatur. Ex vitę merito nõ potest malus sacerdos dimittere peccata, sed ex officio potest. xv. quęstione vlti. ca. vlti. Et est hic. arg. orationes malorum ijs, pro quibus orant, nocere. j. quæstio. j. fertur. & ca. necesse. et ca. non nocet. lxj. distinctio. miramur. §. sicut. Sed contra. j. quæstio. j. prophetauit.

Orationes malorum nocent.

i Quid. Quia deus non considerat datum, sed affectum offerentis: vt xxiiij. q. j. odi & proieci. Quandoq; tamen cõsiderat quid offeratur: vt xlix. distinct.

Prou. 15. d

distinctione.c.vlti. Quandoque considerat pro quo offeratur, vt j.quæ.j. dictum.

a Postulatus. Scribebat. Hoc scilicet, terra terram accusat. vel hoc, si quis sine peccato, & cætera. & hic est arg. φ sufficit si sententia scribatur in pariete. Nam & ibi edicta prætorũ olim scribebantur in albo. ff.de iurisdict. omnium iud. l.si quis.

b Obnixe. Id est, instanter.

c Delicto. vos qui spirituales estis, iudicare huiusmodi. 50.di. ponderet. Argu. quod mali non possunt iudicare.

d Sacerdos. Sic xlij. dist. c.j.

e Et postea. Arg. presbyterum post pœnitentiam posse restitui. 50. distin. de his vero.

f Et non publicare. Ea quæ quis ei in secreto dixerit, alias deponitur. infra, de pœniten. distinctione vj. sacerdos. Hodie ponitur in arctum monasterium ad agendam pœnitentiam perpetuam, vt extra de pœ. et remis. ca. omnis. in fi.

g Sic & Achab. Xxij. quæstione secunda. vtilem.

h Quod autem. Ab omnibus episcopis prouinciæ debet audiri causa episcopi, vt s.e.quæ. vj. si quis episcoporum[1]. vel à xij. ad minus, quos ipse metropolitanus eligit: vel ipse reus, si electos à metropolitano habet suspectos. j.ea. q.j.c.j. Et tales coepiscopi nõ sunt iudices, sed assessores, sicut nec clerici sunt iudices, qui debent interesse cũ episcopus audit causam clerici. xv.q. vij. episcopus. arg. tamen est, φ sunt ordinarij: vt vj.q. iij. scitote. Et si Papa delegat causam episcopi, videtur quod eodem modo intererunt xij. episcopi. s.e.a.quæ. vj. hæc quippe. & xxxiiij. dist. quorundam.

i Accusatores. Nullum. magis. extra de iudic. at si clerici.

Ioan.8.a. Sententia potest ipa riete scribi.

Gal.6.

Ioan.8.a. Confessionem reuelantis punitio.

Episcopi causa à quibus est audienda.

Matt.5.b.

1 Addẽ vj. qõ.iij. scitote. & q.iiij.cap. j ij. iij. & iiij. & ix. qõ.iij. salua. Archi.

CAN. VI.

Postulatus iudicare dominus de peccatrice, non statim dedit iudicium: sed prius inclinans se deorsum digito scribebat[a] in terra: ac sic demum (quod obnixè[b] rogatur) iudicat: nos videlicet typicè instituens, vt cùm quælibet proximorum errata conspicimus, non hæc antè reprehendẽdo iudicemus, quã ad consciẽtiam nostram humiliter reuersi, digito eam discretionis solerter exculpamus: & quid in ea conditori placeat, quidve displiceat, examinatione dirimamus: iuxta illud Apostoli: Fratres, si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto,[c] & cætera. Qui sine peccato est vestrum: id est primò vos ipsi iustitiam legis implete: & sic innocentes manibus ad lapidãdam ream concurrite.

Item Augustinus ad quendam comitem.

Sacerdos primùm sua peccata, deinde aliena detergat.

CAN. VII.

Sacerdos[d], vt sapiẽs medicus & perfectus primùm sua peccata diluere sciat, & postea[e] aliena detergere et sanare, & nõ publicare[f]. Item. In Euangelio sal infatuatum ad nihilum vtile esse dicitur, nisi vt proijciatur foras, & ab hominibus conculcetur.

Ex quibus omnibus datur intelligi quòd criminosus alterius criminis iudex esse non potest: & seipsum condemnat, dum in alterius crimen sententiam profert.

Sed obijcitur: Saul cùm à domino esset reprobatus, populum Dei iudicabat, & eius iudicium uniuersus populus expetebat.

1.Reg.15.

Item. Dauid cùm esset adulter & homicida, inter rogatus à propheta, sententiam in diuitem dedit,[i] *qui ouem pauperis rapuit, dicens: Iudicium mortis est uiro huic. Item. Salomon cùm amore mulierculæ Deos gentilium coleret, tamen uniuersa plebs Israëlitica ad eius iudicia confluebat. Sic & Achab*[g]*, quamuis coleret Baal, tamen decem tribus iudicabat. Multi etiam alij tam in ueteri testa. quàm in nouo inueniuntur, quorum uita cùm esset blasphemabilis, tamen eorum sententia, quia ex officio seruata iudiciarij ordinis integritate processit, inuenitur seruata. Vnde & dominus ait in Euangelio: Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi, & c. Hinc liquidò constat, quòd mali pastores dum sententia iusti examinis aliorum crimina feriunt, sibijpsis nocent, dum sine exemplo suæ emendationis aliorum uitia corrigere curant. Subditis uerò prosunt, si eorum increpatione correcti, uel sententia coërciti, uitam suam in melius commutare didicerint. Ac per hoc dummodo ab ecclesia tolerati fuerint, eorum iudicium subterfugere non licet.*

2.Re.12. 3.Re.11. 3.Re.16. Matt.23.

QVÆSTIO VIII.

Quòd autem[h] *episcopus ab uno tantùm audiri, uel iudicari non debeat, Zepherinus Papa testatur dicens:*

Episcopus non nisi à pluribus audiatur, & iudicetur.

CAN. I.

Accusatores episcoporum omni careant suspicione: quia colũnas suas dominus firmiter stare voluit, non à quibuslibet agitari. Nullũ[i] nanque eorum sententia à non suo iudice dicta constringat: quia leges seculi idipsum fieri præcipiunt, vt Codice libro vij. ti. de sententijs & interlocutionibus omnium iudicum.

Iudic

a Iudicem. Ex hoc videtur, quod clericus possit reconueniri coram laicis etiam in spiritualibus, nisi clericus passus sit violentiam à laico: vt extra de iure patro. relatum. in fin. & ff. de iud. l. ij. §. item si extra. Nam qui aliter non potest esse iudex, ratione reconuentionis potest, vt extra de mutuis petitio. prudẽtiam. C. de ordi. iudi. adite. & ff. de iurisdictio. omniũ iudi. si idem. §. respõso. Sed quod non possit reconueniri, est argu. extra de iudi. decernimus. & ca. quanto. Nam & quandoque cessat reconuentio[1], vt C. qui leg. perso. l. vlti. Item in criminibus cessat reconuentio: vt j. ea. quæstio. xj. prius. Item in possessione repetenda. extra de resti. tu. spo. cap. ex conquestione. extra de ordi. cognit. cap. j. & C. de compensa. l. vlti. quod concedo, & dico φ laicus etiam incidenter non potest cognoscere de causa spirituali. extra qui filij sint legi. cap. lator. Item videtur φ non tenet sententia lata sup altera quæstione tantũ. ff. quãdo appel. sit. l. j. in fin. ff. de var. & extraordi. cognit. l. j. nam iudex vna sententia vtranque dirimet, vt extra de ordi. cogni. cum dilectus.

b In eodem. Sed nõnne est alia causa reconuentionis, quam sit principale negotium? Vtique, vt extra de mut. peti. capit. j. & ij. Sed dicitur eadem, quia ijdem sunt iudices & litigatores, & quia vna sententia determinandum est vtrũque[2]. extra de ordi. cognitio. cum dilectus. & quia si inhibetur appellatio in vna, & in alia. extra de mut. petitio. cap. ij. Tamen Papinianus qui hanc legem edidit, intellexit, quia si tu me conuenis actione mandati, ego te possum reconuenire contraria mandati, alias non. C. de senten. & interloc. cum Papinianus. Sed Iustinianus auxit intellectum eius per authen. ad omnes causas. C. eod. titu. authen. & consequenter.

c Eligantur. id est conueniantur.

d Iudicetur. Sed propter contumaciam excommunicatur. infra eadem, quæstio. ix. absens. & capitu. decernimus.

e Suggero. Inciderit. Sed si non sint tot episcopi in prouincia, aduocabit vicinos: vt lxv. distin. si forte. & vj. quæstio. iiij. cap. j. & ij. Alioqui metropolitanus vel episcopus non posset audire causam criminalem clerici, cum nõ sint tot episcopi in prouincia. xv. quæstio. vij. Felix.

Clericus conueniri coram laicis an possit reconueniri coram iudice seculari.

Reconuẽtio cessat ĩ certis casibus.

1 Quia nõ relatione criminis, sed purgationis desinit esse accusatus. ff. de pub. iu. is qui. et j. e.q. xj. neganda. ij.

Causa reconuentionis est eadem cũ principali.

2 Vnde si iudex pronuntiaret super causa conuentionis & deberet pronũtiare in causa recõuentionis grauaret, & posset appellari. ff. quæ sen. sine ap. pel. l. j. §. vlti. secundũ Gofre. sed secundum Vincenti. tenet sententia. secundum prout ipse notat ex. de mu. pe. c. j.

Cuius in agendo quis obseruat arbitrium, eũ habere etiam contra se iudicem[a] in eodem[b] negotio non dedignetur: quia & leges seculi idipsum fieri præcipiunt.

Iudices duodecim quilibet episcopus accusatus (si necesse fuerit) eligat, à quibus eius causa iustè iudicetur. Nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quàm ipsi per se eligantur[c], & regulariter ad suorum primò vocatus conuentum episcoporũ, per eos eius causa iustè audiatur, & rationabiliter decernatur. Finis verò eius causæ ad sedem apostolicam deferatur, vt ibidẽ determinetur: nec antea finiatur, quàm eius authoritate fulciatur. Absens verò nemo iudicetur[d], nisi ex contumacia absens fuerit: quia diuinæ & humanæ leges hoc prohibent.

Item Felix episcopus dixit in concilio Carthaginensi iij.

A quot episcopis audiatur episcopus, qui in reatum inciderit.

CAN. II.

Suggero secũdùm statuta veterum conciliorum, vt si quis episcopus (quod nõ optamus) in reatum aliquem inciderit[e], si ei nimia necessitas fuerit nõ posse plurimos cõgregare episcopos, ne in crimine maneat, à duodecim audiatur episcopis.

QVAESTIO IX.

De accusatoribus[f] *uerò, uel testibus, quòd in absentem uocem accusationis uel testificationis exhibere non ualeant, multorum authoritatibus liquet*†.

Ait enim Thelesphorus papa.

Nisi reo præsente accusator non audiatur.

De accusatoribus. Hæc quæstio diuiditur in quatuor partes, in quarum prima probat per xij. authori. sanctorum patrũ, φ absens non debet condemnari, nec absentes in eum testificari, nec illum accusare, nisi contumax fuerit. Secunda ibi, De his. Tertia ibi, Simul autem. Quarta ibi, Nisi in crimine. Ioan. de Fant.

f De accusatoribus. secundum leges de crimine nũquam procedit contra absentem lite non contesta. ff. de pœ. l. absentem. nisi in casu cõtra apparitores: vt C. de pœnis. l. ne diu. pro cõtumacia autẽ annotãtur bona eius, & expectat per annum: & si intra annum non venerit, postea bona deuoluunt ad fiscũ: nec super bonis auditur, sed bene audit sup crimine, vt C. de requir. reis. l. ij. Si autem intra annũ veniat, bona recuperat, si velit iudicio stare. Si autẽ lis est cõtesta. & liquet de causa, in maioribus criminibus nunquam procedit contra absentẽ: imo auditur quandocunq; venerit, vt ff. de requirẽ. reis. annus[3]. Sed in minoribus q̃ pœnã relegationis, vel damnum existimationis continẽt, bene proceditur cõtra absentem. ff. de pœn. absentem. Fallit C. de adul. quamuis. j. e. decernimus. Secundum canones distinguit H. an liqueat de causa, an non. Si liquet de crimine, potest condemnari absens[4]. iiij. q. v. c. j. & xxiiij. q. iij. de illicita. Si non liquet, est excommunicandus: vt xj. q. iij. rursus. & c. quicunq;. in hoc tamẽ peccat H. quia non distinguit, an lis sit contesta. vel non, nam secundum eum nõ refert, an lis sit contesta. vel non. Ego tamen dico, φ cum lis est contesta. & liquet de causa, locum habet illud cap. decernimus. Sed si lis non est contesta. vel est contesta. sed non liquet de causa, locus est illis ca. rursus. & ca. quicunque. Nam ante litis contest. nunquam sunt recipiendi testes in crimine. extra vt lite non contest. ad hoc Deus. nisi aliquid speciale dicamus de dilapidatione, vbi publica commoda pericli tantur, vt s. e. q. ij. quia ea. & C. de pœ. ne diu. Nullo enim priuilegio gaudere debet, qui male administrando suos contubernales affligit, vt C. vbi de ratiocin. l. ij.[5] Idem est in causa inquisitionis: quia testes recipiuntur lite nõ contestata, vt extra vt lit. nõ cõtest. quoniam frequẽter. Itẽ vbi quis infamatus deficit in purgatione, punit lite nõ cõtest. vt extra de pur. can. cum

Absens in criminali potest in bonis puniri.

† Cõcor. text. in l. absentem. C. de accusa. & in l. ne diu. C. de pœ.

3 Sed ibi de li. contest. nihil dicit, sed ita intelligitur per docto.

Absens an possit condemnari.

4 Adde ad hanc quæstionẽ no. in l. fer uũ. §. publice. ff. de procur. & in l. ij. C. de requir. re.

Testes lite non contestata possunt quandoque recipi.

5 Et sic debet intelligi extra de do. & contu. veritatis. secũdũ L'au. vbi plene de hoc. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum Petrus. extra de simo. de hoc. Item in hæresi post mortem, vt xxiiij. q. ij. sane profertur. Sed in causa ciuili non proceditur lite non contestata, nisi in casibus, qui sunt extra, vt lite non contest. quoniam frequenter. Item in causa appellationis: vt C. de tempo. appel. l. vlti. extra de appel. sæpe. & ij. quæstione vj. ei, qui. Item in absentia actoris, vt extra de dolo & contu. causam. quæ est hodie correcta per decre. quoniã frequenter. ficut credo. C. quomodo & quando iudex. authen. qui semel. Item vbi agitur iudicis officio. C. si min. se ab hære. abst. in auth. ibi posita. ff. de min. in causæ. §. causa. Item in causa subreptionis. extra de senten. & re iud. cum olim. Item secundũ quosdam in causa libertatis. C. de inge. ma. diffamari. Itẽ in petitione legari, vel fideicommissi. Argu. C. de vsu. & fruc. lega. vel fideicom. l. ij. Item in Trebellianica restitutione. C. ad Trebel. l. penul. §. cum autem. Item cum electus nõ comparet, extra de elect. dudum. j. in fi. Alias nunquam ferenda est sententia ante litis contestat. sed proceditur contra absentem: prout traditur extra vt lite non contest. quoniam. in fi. Quod dicitur de officio iudicis, hodie certum est, extra de offi. iudi. c. vltimo.

†Cõcor. text. in l. ea, quæ. & ibi gl. cum cõcor. C. quõ & qñ iudex.

CAN. I.

ACcusatori omnino non credi decernimus, qui absente [a] aduersario causam suggerit ante vtriusque partis iustam discussionem.

Itẽ Eleutherius papa.

Absente aduersario sententiam ferre non licet.

CAN. II.

CAueant [b] iudices ecclesię ne absente eo, cuius causa ventilatur, sententiã proferãt, quia irrita erit †: imò etiã causam [c] in synodo pro facto dabunt [d], proditoris verò nec calumnia, nec vox audiatur.

Item Calixtus papa.

Reo absente accusator non audiatur.

CAN. III.

ABsente eo, quem accusare voluerit quam, accusatori nõ creditur: quia sine scripto difficile [e] est. per scriptũ autem nũquam recipiatur, quia per scripturam nullus accusari potest, sed propria voce, & præsente eo, quem accusare voluerit, suam quisque agat accusationem.

Item Cornelius papa.

Qua in absentes geruntur, omnino euacuentur.

CAN. IIII.

OMnia, quæ aduersus absentes [f] in omni negotio, aut loco aguntur [g], aut iudicantur, omnino euacuẽtur: quoniam absentem nullus addicit [h], nec vlla lex damnat.

Itẽ Marcellus papa.

Non iudicetur, qui præsentialiter non accusatur, vel conuincitur.

CAN. V.

NOn oportet quemlibet iudicari, vel damnari priusquam legitimos habeat præsentes accusatores, locúmque [i] defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Item Damasus.

De eodem.

CAN. VI.

HAbetur quoque in decretis sanctorum patrum sancitum, nõ fore canonicum, quenquã sacerdotũ iudicari, vel damnari antè, quàm accusatores canonicè examinatos [k] præsentes habeat, locumq; defendendi accipiat: id est, inducias [l] ecclesiasticas ad abluenda crimina.

a Accusatori. Qui absente. quia merita causarum, &c. C. si per vim vel alio modo. l. vlt. nec etiã in causa restitutionis auditur quis volens de iure suo docere in absentia alterius partis, vt extra de offic. delega. consultationibus.

ADDITIO. extra de in integ. restit. cum ex literis. Archidia.

b Cauent. Argu. est hic pro opinione illorũ, qui dicunt quod sententia nulla est, cum peremptorium non venit ad notitiam absentis. C. quomodo & quando iudex. l. ea quæ. & ff. quæ sent. sine appel. rescin. l. §. cum ex edicto. Sed ibi non peruenit: quia nec propositum fuit. Vnde secundum plerosque bene Sententia lata cõtra tenet sententia, licet peremptorium nõ venerit ad notitiam rei. Sed hic expones irrita, id est, irritãda. Vncitatio nõ de satis videtur sufficere, si absens sufficienter sit requenit, an quisitus, ad hoc vt posit ferri sententia, licet non sit valeat. inuentus: vt extra de dolo & contu. causam. extra de

c Absente. Difficile. id est, non: vt ij. quæstio. vj. biduum. vel difficile, id est, vix: quia in casibus fit accusatio sine inscriptionis vinculo: vt notatur ij. quæstio. viij. in prin.

f Omnia. Absentes. non per contumaciam, & in casibus exceptis in summa. Io.

g Aguntur. Nota etiam, quod gesta quæ fiunt absente altero, non valent: vt j. e. chartæ. & j. e. causam.

h Addicit. id est, punit.

i Non oportet. Locumque. id est, inducias vt §. cap. proximo.

k Habetur. Examinatos. hoc cum sint ignoti, vel suspecti: vt ij. q. vij. quærendum.

l Inducias. argu. sententiam non valere, nisi processerint legitimæ induciæ. extra de dila. diffecti. & v. quæstio. ij. vocatio.

PALEA.

NEc extra patriam fiat prouinciæ primò discussionis accusatio sine apostolica præceptione, cui in omnibus causis reuerentia debet custodiri: quoniam & antiqua patrum regula hoc docet, in qua imperialia pariter statuta concinunt. Criminum (inquiunt) discussio ibi agitanda est, ubi crimen admissum est. Et in canonibus: quæcunq; negotia in suis locis, ubi obortа sunt, finienda sunt, salua tamen in omnibus apostolica authoritate.

De eodem.

CAN. VII.

QVi accusare alium elegerit, præsens per se, & nõ per alium accuset, inscriptione videlicet præmissa [2]. Neq; vllus vnquã iudicet antè, quàm legitimos accusatores præsentes habeat, locúmq; defendendi accipiat ad abluẽda crimina.

Item ex concilio Toletano vij.

De eodem.

CAN. VIII.

DIgnum est, vt vita innocentis [b] nulla maculetur pernicie accusatoris. Ideo si quis à quolibet criminatur, nõ antè accusatus supplicio detur, quàm accusator præsentetur, atq; legum & canonum sentẽtia exquiratur. Quòd si indigna ad accusandum persona inuenitur, ad eius accusationem non iudicetur.

Item Bonifacius Papa ad Gallos.

Sententia feriatur, qui causæ suæ negligit adesse.

CAN. IX.

DEcernimus [c] vestram debere intra prouinciã esse iudicium, & congregare synodum ante diem Calendarum Nouembrium, vt si adesse voluerit [d]: præsens, si confidit, ad obiecta respondeat. Si verò adesse neglexerit, dilationem sententiæ [e] de absentia non lucretur. Nam manifestum est [f] cõfiteri eum de crimine, qui indulto et toties delegato iudicio purgandi [g] se occasione non vtitur. Nihil enim interest, vtrùm in præsenti examine non omnia [h], quæ dicta sunt comprobentur: cùm ipsa quoque professio ex procurata toties constet absentia.

Item Felix Papa.

Absentes nec accusari, nec iudicari possunt.

CAN. X.

ABsente aduersario non audiatur accusator, nec absente alia parte sententia à iudice dicta vllam obtineat firmitatem †.

Item Nicolaus Papa Gallioni archiepiscopo Senensi.

Altera parte absente diffinitiua non feratur sententia.

CAN. XI.

REvera iustus mediator non est, qui vno litigante & altero absente, amborum emergentes lites decidere non formidat. His ita præmissis volumus & apostolica authoritate monemus [i], vt si presbyter de quo agitur, post excommunicationem [k] suam apostolicam sedem adire voluerit, nullus iter eius impedire præsumat.

Item Zepherinus Papa.

In absentem non est ferenda sententia.

CAN. XII.

ABsens verò nemo iudicetur (quia diuinæ & humanæ leges hoc prohibent) nisi fuerit [l] absens ex contuma-

1 De hoc not. ij. q. 6. viij. Item si fuma.

b Dignum. Innocentis. Sanctius est enim nocẽtẽ impunitum relinquere, quam innocentem condemnare: vt ff. de pœ. absentem.

c Decernimus. Quidam ponunt casum sic, q̃ episcopus iste fuit infamatus: et Papa committit istis, vt in modum inquisitionis procedãt: & si non venerit vt se purget, vel si defecerit in purgatione Confite ne, videtur confiteri. Hoc veri de crimine. Vnde si vltra de potest condemnari: vt extra de simonia. de hoc. et c. indiciam. Vel intellectu. Manifestum est. nem statu situatẽ. Vel intellectu. Præsumptiue: vt ff. tur ter lige, qd hic fuit lis de reiudica. contuet. ff. sicut in fum macia. §. j. fic xxx. Purgãdã: ma intellexi hoc c. iij. q. iij. de illiciquia ea. Vel non loquitur ta. in fin. Sed videpro eo. tur, quod semper li Archi. queat de causa: qa aut probat actor, & condemnandus est reus, aut non probat, & tunc est absoluendus reus: vt vj. q. vlt. actor. Re-

2 Confite. Videtur confiteri. Hoc veri de crimine. Vnde si vltra de potest condemnari: vt extra de simonia. de hoc. et c. indiciam. Vel intellectu. Manifestum est. nem statu situatẽ. Vel intellectu. Præsumptiue: vt ff. tur ter lige, qd hic fuit lis de reiudica. contuet. ff. sicut in fum macia. §. j. fic xxx. Purgãdã: ma intellexi hoc c. iij. q. iij. de illiciquia ea. Vel non loquitur ta. in fin. Sed videpro eo. tur, quod semper li Archi. queat de causa: qa aut probat actor, & condemnandus est reus, aut non probat, & tunc est absoluendus reus: vt vj. q. vlt. actor. Re-

spon. istud obtinet cum vterq; est præsens. & præterea q reus absoluitur, nõ procedit ex eo, q de causa liqueat: sed quia partium iura sunt obscura, & in dubio fertur sen Sententia tentia pro reo: vt Inst. de interdi. §. fertur pro commodum. extra reo. de fide instr. inter. in fi. nam quãdoq; actor probat intentionem suam, & tamen iudici non limquet de causa. ff. de re iudi. l. Pomponeest, ostendendi innocentiam suã, vel causam absentiæ.

† Cõcor. text. in l. absentem. ff. de pœ. & in l. seruum. §. publice. ff. de procu.

g Purgandi. Id

h Non omnia. Dum tamen illa quæ probata sunt, sufficiãt ad condemnationem, & omnia simul obijciantur: vt xxiij. di. iilud. Arg. contra. j. ca. q. x. placuit.

i Revera. Monemus. Id est, mandamus. iij. q. j. notum sit. xxviij. quę. j. sic enim. & no. 5. ij. quæ. vij. sicut inquit.

k Post excommunicationẽ. Nota q̃ excommunicatus appellat. argu. extra de sentẽ. excom. per tuas.

l Absens. Nisi fuerit. Hæc verba ponuntur in authenti. vt omnes obe. iu. §. si vero. col. v.

Contum

a Contumacia. Sic extra de test. in nomine domini.
b INdicas Hermanum. Iste in furore occiderat hominem.
c Quia. Prima ratio est.
d Quamuis. Secunda ratio est.
e Fuerint. Et ita non tenebatur venire: vt v. quæst. ij. si primates.
f Nec vtrum. Tertia ratio est.
g Ostenderis. Archiepiscopus bene fatebatur, quod quandoque fuerat furiosus, sed tamē dixit eum modo esse sanum, & in sanitate occidisse hominē: alias tenet ille potius probare, qui dicit aliquē in furore peccasse: vt extra de succes. ab intesta. cum dilectus. et C. de codi. l. non codicillos.
h Consulendum. Quasi dicat, satis ipso furore punit. sic ī. di. v. baptizari. ff. de offi. præsi. diuus. Iudex tū diligētissime inquiret, an fuerit furiosus: quia multi fingunt furorē: vt sic excusentur: vt ff. de cur. fur. l. obseruare. & ī. ea. hortamur.

Furor satis punit.

i TEstes. Scripturā. Numquid ergo literæ episcoporum nō valent? Non in ferendo testimonio: quia testibus non testimonijs credendum est, vt extra de cohabi. cle. & mu. tua. De hoc notaui ī. xj. quæ. iij. curæ[1]. argu. ff. de custo. re. diuus. alias extra iudicium secus est, vt xj. q. iij. curæ. lxxj. dist. extraneo.

cia. pro præsenti nanque eum contumacia[a] haberi facit.

Item Nicolaus Papa Gallioni Senensi archiepiscopo.

De eodem.

CAN. XIII.

INdicas Hermanum[b] episcopum super quibusdam frequenter fuisse accusatum: pro quibus (quia[c] ex parte ipsius persona deest) nos vni parti ad discrimen alterius credere proculdubio non possumus, quàuis[d] nec vsque adhuc, qui fuerint[e] illi excessus, dixeris: nec vtrū[f] sanæ mentis erat idem antistes nec ne, cū ipsos excessus perpetrabat, euidēter ostenderis[g]. Satiúsque arbitramur quamlibet interim infirmitatem ad pœnam peccati, quàm ad ipsum pertinere peccatū: cui magis cōsulendum[h] sit & cōpatiēdum, quàm puniendum, vel etiam aliquo modo feriendum.

l Nouerunt. Ergo de ijs, quæ pupillus vidit, non potest esse testis: quia hæc ætas ignorat quid videat. C. de fal. mo. l. j.[3]

m Præsentia. Dum tamen intelligant. nā aliter non intellige præsentem prout ponitur x. vj. q. iij. ca. placuit. §. potest. Sed intellige præsentem siue in eadem domo, siue alibi sit, dum tamen audiri possit. vt ff. ad Sylla. l. j. §. eodem tecto.

Item Calixtus Papa.

Testes non dicant testimonium, nisi de ijs, quæ præsentialiter & veraciter nouerunt.

CAN. XIIII.

TEstes per quamcunque scripturam[i] testimonium non ferant: sed præsentes[k] de ijs, quę nouerunt & viderunt[l], veraciter testimonium proferant: nec dicant de alijs causis vel negotijs testimonium, nisi de ijs, quæ sub eorum præsentia[m] acta esse noscuntur.

2 De his etiam, quæ audierunt[n], si ad hoc vocati sunt, in ciuili causa testimonium dicere possunt. Vnde in authenticis col. viij. ti. de testibus. & Codice eod. ti. legitur:

Si debitum scriptum sit, & probatio solutionis proferatur à litigantibus per testes sine scriptura: tūc susceptibilem eam apud iudicem esse volumus, dum ad hoc ipsum testes assumantur:

n Audierunt. Plures possunt notari casus vbi fertur testimonium de auditu. Vnus hic. Alius cum probatur voluntas obmutescentis: vt xxvj. q. vj. & c. qui recedunt. & c. ijs qui. Alius in matrimonio: vt xxxv. q. vj. de parentela. Alius in probatione periurij: vt xxij. q. v. c. hoc videtur. Alius in memoria facti operis, vt ff. de proba. l. si arbiter. Alius extra de testi. præterea, & extra eo. tit. ea, & cū causam. Sed certe non concedo, quod alicubi sit testimonium de auditu, nisi vbi testatur quis, quod sic audiuit recitari à maioribus: vt dicitur extra de testib. quoties. Et hoc tantum contingit i matrimonio, & in memoria facti operis: licet hodie circa matrimonium illud ex parte sit immutatum, extra de testib. licet. ij. nisi quis velit dicere illud ideo esse testimonium de auditu, quia melius in talibus comprehendimus per auditum, quam per visum. Vnde si duo interessent contractui, quorum vnus esset surdus, & alter cæcus: vnus audiret verba contrahentium, alter videret numerare pecuniam, per illos forte non probaretur cōtractus: quia singulares. extra de elec. cum dilecti. Sunt tamen hic alia duo specialia. scilicet quod valet confessio extra ius, sicut & alibi extra de excess. præla. quam sit graue. & in alio casu, quando quis confitetur se debere pecuniam causa ... iecta: vt C. de non nu. pec. generaliter. & in casu, ... habetur de secunda cautione quam mulier post ... nium emisit. C. ad Velle. si mulier. & generaliter dicunt quidam valere confessionem factam extra ... vbi testes intersunt rogati. Item aliud speciale ... hic, quod non valent testes, nisi rogati: & ijdē requiruntur in testamentis, & in codicillis[4]. C. de testa... rogati. & in matrimonio, vt videt xxxv. di. nolu... tes. et in diuortio. ff. de diuor. l. nullū. alias non ... tur, quod testis sit rogatus: vt ī. proxi. causa. q. ... lo. consueuit generaliter dici, & est verum, ... fessio extra iudicium non præiudicat, nisi cum ... clarum.

3 Sed contra [illegible]

4 Adde quod not. ij q. vj. statuendum. in gl. instrumentum, &c.

k Sed præsentes. Fallit ff. de iureiuran. ad personas. extra de testi. si quis testium.

k Sed præsentes. In causa criminali semper testes erunt præsentes: sed in ciuili seruetur consuetudo regionis: vt ff. de testib. l. iij. in fine.

l Quæ nouerunt & viderunt. Id est, aliquo sensu corporeo perceperunt[2]. large enim sumitur visus, vt ibi, Gustate & videte. & legitur in Exodo, Videbant voces, id est, audiebant. Vnde si auditu aliqui conscij sunt de aliquorum fornicatione, bene possunt de hoc testificari. extra de testibus. præterea. Et quod de auditu recipiatur testimonium, patet extra de testib. cum causa. nam sufficit qualitercunque aliquid sciatur. xxij. quæstione v. hoc videtur. Si ergo aliquis est mutus, dum tamen audiat, & scribere sciat, bene testificatur: vt C. qui test. fa. pos. discretis. Similiter cæcus testificatur, si voces contrahentium habet notas. Nec obstat si dicas, quod cæcus potest in voce decipi: vt xxvij. q. j. nec aliqua. nam in visu possumus decipi: vt xxxj. q. j. quomodo. & in tactu. xxxiiij. q. ij. in lectum.

2 Sequitur Alexā. de Imo. in l. bene ad cognitionē. co. vj. ff. si cer. peta.

Mutus & surdus testificari possunt.

ciatur, vt confiteor me tibi debere centum ex causa mutui: vt C. de non nume. pecu. l. generaliter. Et scias quod omnes isti testes rogati dicūtur interesse, qui rogati sunt audire, licet ad aliud venerint: vt ff. de testa. hæredes palam. Authenti. tamen, generaliter. videtur dicere, quod testes debeant esse rogati: vt C. de testi. authē. rogati. Sed hoc verum est cum contractus est in scriptis.

a Pro memoria. Tres hic ponit casus quod testes rogati possunt testificari vel pro solutione, quam voluit facere creditori debitor: vel pro solutiōe ei facta: vel pro confessione creditoris.

b Cōfessione. imo magis est pro debitore confessio creditoris, quam si sit ei redditum instrumentum[1]. C. de solutio. l. pecuniæ.

Simul. Hęc est tertia pars, in qua probat, quod testes debent se cōcordare, & nil falsi admiscere. & hoc probat per tres authoritates. Ioan. de Fant.

1 Sup hoc videas quod leg. & no. ī. lxxvj. di. c. hunc numerū. Archi.

c NIhilominus quoque puniendi. In criminali punitur testis capitali pœna. xxxiij. quæst. v. hæc imago. hoc secūdum leges veteres: secundū canones infamis est vj. quæstio. j. quicūque. xxij. quæstio. v. si quis. Sed secundum legem accusatur de crimine falsi. ff. ad legem Corne. de fal. eos qui. Non ob. ff. de his qui notan. infa. l. Lucius. extra de ordi. cognit. cum dilectus. quia ibi non est sententia lata contra testem.

vt perhibeant testimonium pro facienda solutione, aut pro memoria[a] alicui iam factæ solutionis, & pro confessione[b] eius, qui pecunias accepit. Hæc autem inania, & ex transitu perhibita testimonia, vt si propter aliud quoddā opus aduenies audiuit aliquem dicentem se accepisse ab aliquo aurum, aut debere alicui, nulla ratione valere censemus.

3 Simul autem necesse est, vt videant. Quòd si alius vno tēpore, alius alio tempore viderit, diuersitas temporum eorum testimonium non admittit.

Vnde Leo papa.

Non admittuntur ad testimonium, quos non eodem tempore negotio interfuisse constiterit.

CAN. XV.

NIhilominus quoq; puniendi[c] sunt testes, qui ad calumniam aliquid testificātur: nec eorum voces tanquam plurium admittuntur, quos temporum[d] quidem diuersitas simul[e] interfuisse prohibuit.

d Quos temporum. Simile iiij. quæstione iij. in testibus. C. de codicil. l. vltima. §. vlti. simile C. de testamen. si vnus.

e Simul. quidam dicunt hoc tenere in ijs, quæ non nisi semel committūtur, vt homicidium alicuius. Sed si sæpius aliquid potest committi, ibi non nocet temporum diuersitas. Sed eis obijcitur de Susanna. ij. q. vij. cap. nos si incompetenter. §. item Daniel. sed illi respondent quod ideo fuerunt illi testes reprobati, quia dixerunt quod in eadem hora & in diuersis locis commissum esset adulterium: sed non poterat committi in eadem hora & in diuersis locis. Et hoc dicūt propter expressam similitudinē, & non propter identitatem. Nam re vera aliud est adulterium, quod hodie fit, aliud quod cras, sed est simile illi: quod nō concedo: cum singuli sint in suis dictis singulares. Si tamen aliquem actum continuum viderent aliqui, licet diuersis horis, videtur quod testimonium teneret, vt si successiue in vno foramine viderunt aliquos fornicari[2]. Vel si aliqui volunt testari, quod aliquis excommunicatus celebrauit, & vnus audiuit finem missæ, alter principium: hoc casu concedo eos bene testari de vna re propter continuationem actus: sicut propter continuationē possessionis, vna dicitur præscriptio, licet facta sit à diuersis psonis. xvj. quæstione tertia. capit. placuit. §. potest[3]. versicu. quod si ab eo. sicut etiam vnus dicitur proconsulatus, licet diuersę personę ipsum exerceant, vt ff. de officio proconsulis. meminisse. Item quid si conueniant in tempore, sed discordāt in officijs? vnus dicit de missa, alter dicit de vesperis? Eadem est quæstio, si vis probare solutionē decimæ, & vnus dicit frumentum solutum, & alter dicit fabam. Et respō deo quod nō valet testimonium: quia omnes sunt in suo testimonio singulares, vt extra de electioni. cum dilectus. Quidem forte non tenetur testis exprimere, sed mentem, vt ī. ij. quæst. viij. libellorum.

2 Vide late de hac q. Iac. Bu. in l. fin. C. de test. Cy. nū & Pet. in l. testiū. eo. tit.

3 Melius §. præscriptionum. vers. qd' si ab eo. Archid.

Item Ambrosius in libro de paradiso Dei.

Ad seriem gestorum testis ex suo nihil adijciat.

CAN. XVI.

PVra[f] & simplex[g] testimonij series intimanda est. Plerunque testis dum ad seriem gestorum aliquid[h] ex suo adijcit[i], totam testimonij fidem partis mendacio decolorat: nihil igitur, quod bonum videtur, addendum[k] est.

Item Felix papa.

Absens, per alium, nec accusare, nec accusari potest.

CAN. XVII.

ABsens per alium accusare †, aut accusari non potest, nec affinis[l] testis admittitur:

4 Nisi in crimine iniuriarum, in quo illustris persona etiam per procuratorem[m] intendere & excipere potest, seruatis cæteris solennitatibus, vt Codi. tit. de iniurijs. l. vltima.

Item Pelagius papa Sinduæ magistro militum.

Reo[n] absente libellus accusationis frustra offertur.

† Adde text. in l. Polla. C. de his, qui bus vt indig.

f PVra. id est, sine dolo.

g Simplex. Qualiter hoc intelligatur, dixi iiij. quæsti. iij. in testibus.

Vtile per inutile quandoque vitiatur.

h Aliquid. argu. vtile per inutile vitiari, vt xij. quæstio. ij. si quos de seruis. ī. distinct. xxvij. si quid veri[4]. Sed contra. ff. de excusa. tuto. qui testamento. ī. distin. ix. si ad scripturas. Sol. vtile per inutile vitiatur, vbi in iure inuenitur expressum, alias non. Arg. xv. quæst. iij. ca. sane quisque. §. cum autem.

4 Et ī. j. q. j. nōne. vbi videas & c. dīs. vbi videas ar. pro & cōtra.

i Adijcit. vel subtrahit, vt v. quæstio. vltima. presbyteri. extra de verborum significat. forus. §. vlti. Argu. xj. quæstio. iij. quisquis metu. xxv. quæstio. ij. præscriptione. xxij. quæstio. ij. cum humilitatis. C. de testib. testium.

k Addendum. Quia non præiudicaret hoc alicui, si de hoc non iurasset, vt extra de testib. c. de testibus.

l ABsens. Nec affinis. ī. ead. q. similiter.[5]

m Per procuratorem. de hoc dixi ī. ij quæstio. vj. si quando.

n Reo. Hic titu. est falsus: quia non intelligitur de libello accusationis, sed de libello attestationum.

5 Adde, an & quando admittantur. Bart. no. ī l. qui testamēto. ff. de author. tuto. & in l. qui testamento. ff. qui matri. ac. pos.

Universidad de Deusto Biblioteca

CAN. XVIII.

Chartæ, quas dedit nobis Lucidius, si illo tempore aduersarius ipsius illic præsens fuisset, validæ erant. Sed quia aduersario absente [a] gesta, quæ nobis recensuit, facta leguntur, talia leges non recipiunt.

Item Decorato patricio.

Testes corporaliter præstito iuramento testimonium dicant.

CAN. XIX.

Hortamur, vt sub timore domini consuetam conscientiæ vestræ synceritatem in hoc quoque negotio conseruantes, omnem à personis quæ veritatem causæ isti[g] scire possunt, faciatis amputari [b] formidinem, & vestris præsentari [c] conspectibus, tactis sacrosanctis euangeliis, præbito etiam legaliter sacramento, vt quæ in veritate rerum nouerunt [d] †, professione suæ testificationis aperiant: vt patefactis omnibus, quæ secundùm leges & iustitiam censenda sunt, cognoscatis, & competentem legibus & veritati terminum detis.

Item Nicolaus papa Ismaro Remorum archiepiscopo.

Accusator & accusatus simul debent adesse.

CAN. XX.

Necesse est secundum sacrarum scripturarum documentum, ac secundùm iustitiæ tramitem, & accusatum & accusatorem simul adesse: & vnam partem, quantacunque [e] & qualicunque prædita sit authoritate, sic prorsus audiri, vt alteri parti nullum præiudicium [f] irrogetur.

QVAESTIO X.

Quòd uerò [g] testes deficientes in primo capitulo, non sint admittendi ad sequentia, ex concilio Carthaginensi septimo confirmatur, in quo sic statutum legitur:

Qui in primo capitulo deficit, ad cætera non admittatur.

CAN. I.

Placuit, vt quotiescunque clericis ab accusatoribus multa crimina obiiciuntur, & vnum ex iis, de quo prius egerint, probare non valuerint, ad cætera iam non admittantur [h].

Probatur illud idem authoritate Arelatensis concilii tertii, in quo sic diffinitum est.

[a] Chartæ. Absente. s. ij. q. j. in primis. extra de testib. in nomine domini. & cap. decætero.

[b] Hortamur. Amputari. hic est argu. quod iudex præstabit conductum & securitatem testibus. extra vt lit. non contest. accedens. & de electio. bonæ memoriæ. extra de appellat. ex parte. xxxiij. q. ij. siue.

[c] Præsentari. sic s. ead. testes.

[d] Nouerunt. testis enim pro vtraque parte testabit. xiiij. q. v. non sane. & iurabit quod nihil falsitatis dicet. ij. quæstio. iiij. nullam.

[e] Necesse. Quantacunque. Parilitas enim seruanda est in iudiciis. C. de proxi. sacr. scri. l. in sacris. libr. xij. ff. de arbi. l. cum dies. §. si arbiter. Arg. contra extra de dol. & contu. ex literis [1]. & est simile j. q. j. teneamus. s. distinct. ix. ego. In sententia & in iudicio nulli est deferendum, sed in sedendo, & in similibus, sic ij. quæstio. viij. quisquis.

[f] Præiudicium. Sic xj. q. iij. si quis vero. C. de stat. & imagi. l. iiij.

[g] Quod vero. Vbi quis simul de pluribus criminibus accusat si in vno deficiat, bene admittitur ad alia, vt s. ij. q. j. in primis [2]. dum modo non sit calumniator, vt ij. q. iij. Paulum. Nam & condemnatus prosequitur crimen de quo inscripserat pendente accusatione, vt j. ead. quæstio. proxi. neganda. ij. & ff. de publi. iudi. is qui. §. illud. Sed capitula hic posita loquuntur, vbi quis de calumnia conuictus vult accusare aliquem, & deceptus fuit. secus si in promissione aliqua deceptus fuit: vt ij. q. iij. Paulum. H. & alij distinguunt vtrum defecerit in minori, vel maiori. si in minori, admittitur ad sequentia: alias non, vt ij. q. j. in primis. In ciuilibus autem causis conuictus de calumnia, bene ad sequentia admittitur: vt C. de inoffic. testa. l. eum qui. institu. de excus. tut. §. qui autem. extra de appel. constitutus. ij. Quidam dicunt, quod si quis accusauit de pluribus criminibus simul, & contestatus est litem super omnibus, licet in vno deficiat, bene admittitur ad sequentia tanquam iam incepta. Sed si tantum super vno est litem contestatus, & deficit in illo, non admittitur ad sequentia, quasi suspectus. ff. de accusa. si cui. vj. q. j. quicunque. Tu distingue an sit calumniatus, vel non, vt dixi: tamen si quis primo egit criminaliter, siue obtinuerit, siue succubuerit, potest postea agere ciuiliter. C. quando ciuilis actio criminali præiudicet. l. prima.

[h] Placuit. Quidam sic ponunt casum. Accuso te super pluribus criminibus simul, & eodem libello, & litem super his omnibus contestor: licet in vno deficiam, tamen admittor ad sequentia, licet iam sim infamis: & hoc est ideo, quia tempore litis contestatæ fui bonæ famæ, vt ff. de publi. iudi. is qui. & ij. quæstione j. in primis. ibi, an grauiora, &c. Si autem primum accuso de vno crimine, & deficio, non admittor postea ad alia. Ioan. Sed certe mirum videtur de istis opinionibus. Nam si litem contestatus est accusator super pluribus criminibus, publicatis attestationibus, postea non admittitur ad probandum aliud, sed si super vno tantum litem contestatus est, & non probauit, vt detur calumniator, ita non admittitur postea ad sequentia: vt hæc capitula dicunt, quæ in hoc casu intelliguntur. Bartholomæus.

[h] Non admittitur. sed videtur quod exceptio huiusmodi non possit obiici post litem contestatam: vt ff. de adulteriis. l. si maritus. §. præscriptiones. Maxime cum exceptio, scilicet tu es calumniatus, sit dilatoria: quia tantum declinatoria est iudicij. supra quæstione sexta. capitulo primo. quod ex hoc patet: nam ab alio adhuc accusari potest. Respondet quidam speciale esse in adulterio, vt etiam peremptoriam ibi aliquis non possit obiicere post litem contestatam, scilicet hanc, tu per quinquennium tacuisti: vt C. de adulteriis. adulter. sicut & speciale est in illa exceptione extra qui matrimonium accusare possunt. cum in tua. Alij dicunt, quod hæc exceptio tu es calumniatus, bene potest obiici post litem contestatam. Sed melius dic, quod hic lis non fuit contesta. nisi super eo, in quo defecit. Vnde cum vult procedere ad alia, super quibus lis non est contesta. iuste admittitur huiusmodi exceptio contra illum. Vel dic quod illa exceptio de nouo cœpit competere: vnde potest ea vti post litem contestatam, vt extra de officio deleg. c. insinuante.

Testibus est præstanda securitas.

1 Loquitur in pœnis inferendis in quibus defertur. l. disti. contumaces. extra de offi. de leg. pastoralis. quod dic vt no. extra de transl. cap. vlt. in gl. pe. Archi.

Accusator deficiens in vno, an admittatur ad alia.

† Iste textus solet allegari, quod notarius vel testis non debet apponere in actu suo, nisi quæ vidit & nouit: Istam opinionem tenet Pet. de Anch. in c. fraternitatis. extra de testib. & Alexan. de Imol. in l. si ex fal. col. vl. C. de transa.

2 Versic. quod si forte. pone enim quis de pluribus condemnari simul, vel absolui. ij. quæstio. vj. si quis ex pluribus.

Qui falsa fratribus obiiciunt, vsque ad exitum non communicent.

CAN. II.

Eos, qui falsa fratribus obiecisse [a] capitula conuicti fuerint, placuit vsque ad exitum non communicare (sicut magna synodus antè constituit) nisi digna satisfactione prius pœnituerint.

Item Felix papa in secunda decretali episcopis Galliæ.

Qui quod obiicit, probare non valet, decætero ad arguendum non admittitur, nisi prius propriam causam ciuilem duntaxat asserere voluerit.

CAN. III.

Si accusatorum personæ in iudicio episcoporum culpabiles [b] apparuerint, ad arguendum episcopos decætero non admittantur, nisi proprias causas asserere (non tamen [c] criminales, vel ecclesiasticas [d]) voluerint.

Cùm ergo, qui falsa fratribus obiiciunt, vsque ad exitum vitæ à communione prohibeantur, cùm illi, qui in episcoporum iudicio culpabiles inueniuntur, ad arguendum decætero admitti prohibeantur: apparet quòd in primo capitulo deficientes tanquam falsorum obiectores ad sequentia procedere non ualent †.

QVAESTIO XI.

Ab accusato [e] uerò accusationem in accusatorem uerti, multorum authoritatibus probibetur. Ait enim Stephanus papa:

Accusati, nisi prius se purgauerint, alios accusare non possunt.

CAN. I.

Neganda [f] est accusatis [g] licentia criminandi [h] prius, quam se crimine, quo premuntur, exuerint: quia non est credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicantur, nisi se prius probauerint innocentes: quoniam periculosa est, & non debet admitti rei [i] aduersus quemcunque [k] professio.

Lib. ix. Codicis, tit. j. Imperatores Valentinus, Valerius et Gratianus.

CAN. II.

Neganda est accusatis (nisi suas [l] suorumque iniurias prosequantur) licentia criminandi in pari, vel minori crimine prius, quam se crimine, quo premuntur, exuerint, secundùm scita veterum iuris conditorum: ita tamen, vt & ipsi inscriptiones contra eos etiam pendente accusatione deponere possint.

[a] Eos. Obiecisse. Calumniose subaudi.

[b] Si accusatorum. Culpabiles. Id est, calumniosæ subaudi.

[c] Non tamen. Suam iniuriam non prosequendo, sed publico iudicio accusando. vel speciale est in calumniatore episcopi, ne sit contra. iiij. q. vj. c. omnibus. & s. ij. q. prima. capi. prohibentur.

[d] Ecclesiasticas. Hoc ideo dicit, quia causa ecclesiastica non est agenda, nisi per hominem bonæ opinionis. v. q. iij. cap. quia. [1]

[e] Ab accusato. Hæc quæstio diuiditur in tres partes, in prima quarum probat per tria capitu. quod accusatus accusare non potest de minori, vel pari prius quam probauerit se innocentem. Potest tamen libellum iudici porrigere. Secunda ibi, Aliquando. Tertia ibi, Causa vero. Ioan. de Fan.

[e] Ab accusato. si accusatus crimen proponit contra suum accusatorem pendente accusatione, aut proponit in modum accusationis, aut in modum exceptionis. Si in modum accusationis, aut nomen accusati est receptum inter reos, aut non: hoc est dicere, si lis est contestata, aut non. Si non, potest [2] eum accusare de maiori crimine, & audietur prius: vt j. ead. capi. ij. Si est receptum, non potest, sed pendente accusatione potest contra eum inscriptionem deponere, & post sententiam eam consummare: vt j. ead. c. ij. & ff. de publi. iud. l. is qui. si autem suam iniuriam prosequitur, tunc & ante & post damnationem potest ipsum incipere accusare. ff. de accusa. l. qui iudicio. iiij. q. vj. c. omnibus. Si vero in modum exceptionis proponitur crimen prius, semper auditur excipiens: vt C. de adul. l. quoniam Alexandrum. & xxxij. q. vj. capit. nihil iniquius. C. de liber. cau. l. si filium. & extra de ordi. cog. c. cum dilectus. [3]

[f] Negãda. Nota in criminibus non habere locum reconuentionem, vt hic, & infra ead. c. prius. vt no. s. q. viij. c. j.

[g] Accusatis. Inter reos receptis: vt ff. de adulte. l. si maritus. §. præscriptiones.

[h] Criminandi. Etiam si suam iniuriam prosequatur, secundum R. [4] quia non relatione criminum, sed innocentia reus purgabitur: vt ff. de pub. iud. l. is q. sed hoc non est verum: vt infra. c. proxi.

[i] Rei. id est, accusati.

[k] Quemcunque. Ergo eo ipso, quod quis accusatur, perdit legitima iura: vt ff. de muner. & hon. l. reus. lxxxj. distin. c. tantis. extra de accusa. Deus omnipotens.

[l] Neganda. Suas. Sed tunc non permittitur, nisi ponas illum primum, qui accusat, similiter prosequi suam iniuriam, alioqui concederetur posteriori quod aufertur primo. Condemnatus autem non potest, nisi suam iniuriam prosequatur. ff. de accu. l. qui iudicio. cum iam sit infamis. ff. de publi. iudi. l. infamem. & hoc si post condemnationem accusationem inchoat in extraneum, non in suum accusatorem. si enim in suum accusatorem, potest. si non, perdit ex illo crimine ciuitatem vel libertatem: vt ff. de publi. iudi. l. is qui. & hoc ideo, quia parcitur illi, qui prouocatus vult se vlcisci. ff. de bo. liber. l. qui cum maior. §. si libertus. Secundum canones autem cum quis est damnatus de crimi

1 De hoc not. s. ead. q. vij. c. j.

Accusatus an pendente accusatione possit suum accusatorem reaccusare.

2 ff. de adulte. l. si maritus. §. præscriptio. & ibi gl.

Concor. qui cri. & ibi C. qui est accusa. non de gl. in prius. & C. de

3 De hac materia not. C. qui accus. non po. l. j.

4 Sub. & Hugo. qui etiam idem sentit, & eadem ratione. & Innoc. videtur sentire Innoc. vt dixi s. ea. quæ. viij. cap. j.

Condemnatus de crimine an possit accusare.

crimine, amodo non potest accusare, nec suum nec extraneum accusatorem: vt vj. quæst. j. c. qui crimen. nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur. iiij. qō. vj. c. omnibus.

a Non est credendum. Sæpe fit. Nam quandoque aliter fit. extra de restitu. spol. item cum quis. C. de dona. inter virū & vxo. l. si maritus. posset tamē illud intelligi, cum crimen in modum exceptionis obijcitur, vel directe fuit propositū, sed non accepta pagina inscriptionis: vt C. de fal. l. satis.

Ordo seruandus in pluribus quæstionibus.

b Prius. Nota si duæ sunt quæstiões principales, & ambæ sint ciuiles, quæ prius proponitur, prius est determināda, licet sint inæquales, dūmodo se non contingant, & directe proponātur: vt extra de ordi. cog. cū dilectus. ff. de iudi. l. qui prior. Si sunt criminales & inæquales, & directe ꝓponūtur, maior præponitur. sed si altera est criminalis, 1 & altera ciuilis, de criali prius agitur. Si vero nō sunt ambæ principales, sed vna incidit alteri, de incidenti prius cognoscitur. Incidit autē quandoq; criminalis criminali, quandoq; ciuilis ciuili, quandoq; criminalis ciuili, quandoq; ciuilis criminali. Criminalis incidit criminali, vt si accusanti de adulterio, obijcio lenocinium: & ponit aliud exēplum in hac l. prius. Ciuilis ciuili, vt si petenti hæreditatē obijcitur quæstio status. Criminalis ciuili, vt si agenti per aliquod instrumētum, obijcitur quæstio excipiēdo de falsitate. Ciuilis criminali, vt si accusanti obijcitur q̄stio status.

1 De hac materia notat. extra de ordi. cogni. tuam.

c Causæ. Quia si prosequaris iniuriam tuā, bene potes: alias non. hoc non placet quare enim diceretur, quod ab euentu causæ posset? Nam etiam si esset condemnatus, bene admitteretur ad accusandum volens prosequi iniuriam suam: vt ff. de accu. l. qui iudicio. multo magis ergo si fuerit absolutus, licet non prosequatur iniuriā suā. Vel aliter ex euentu, si condemnatus es, non permittitur tibi: si absolut9 es, bene permittitur. sed secundum hoc obstat ff. de publi. iudi. l. is qui. vbi dicitur quod inchoatas accusatiões betas ne potest postea p[illegible]ficere: vt s. eadē. c. negāda. ij. Sed dic inchoatas contra alios, non cōtra accusatorē. Vel pone casum, si cœpit te aliqs accusare, qd sibi eius seruū surripuisti tali die, tu obijcies ei, quod ille seruum illum interfecit anteriori die, & tunc ex euētu causæ patebit, an possit te accusare, vel non.

d In seruum. Aliter enim punitur seruus, aliter liber. vt xxij. quæstio. v. qui compulsus.

e Causa. verba sunt Gratiani, [illegible] pta ex lege C. [illegible] l. si status controuersiam. & l. [illegible] & ipse.

f Si quis. C. qui accusa. non poss. l. pen. & l. [illegible]

g Ex familiaribus. i. nutricijs [illegible] sic intellige [illegible] sat dominū de crimine, ꝓpter quod infamari vel proscribi [illegible] fici, vel proscripi potest. ff. de bo. li[illegible] ber. l. in seruum. Sed [illegible] contra [illegible] intelligitur, [illegible] minoribus criminibus accusabat [illegible] ideo non sic [illegible] Sed hoc pe[illegible] trarium est in [illegible] liaribus epis[illegible] extra de acc. [illegible] Sed hoc ideo [illegible] quia religiosos [illegible] ros debet epi[illegible] pus tantum habere in familiares [illegible] vij. c. cum pas[illegible]

h Fortunas. bona.

Itē ex decreto Adriani papæ.

De eodem.

CAN. III.

Non est credendum a contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicantur, nisi se prius probauerint innocentes: quia periculosa est, & admitti non debet rei aduersus quemcunq; professio.

Hoc autem intelligendum est in pari, uel minori crimine. Cæterùm si de maiori crimine eum accusare uoluerit, ueluti si accusatus de fornicatione, de periurio, de homicidio, uel simonia, uel quolibet alio huiusmodi crimine accusatorem suum impetere noluerit, his authoritatibus non prohibetur.

Aliquando enim criminalis quæstio præiudicat ciuili, aliquando ciuilis criminali. Vnde in libro tertio Codicis, titu. de ordine iudiciorū, legit: Ciuili quæstione intermissa sæpe a fit, ut prius de crimine iudicetur: quod utpote maius minori meritò præfertur.

Item libro nono Codicis, tit. qui accusa. non possunt. l. j.

CAN. IIII.

Prius b est, vt tu respondeas ciminibus cædis, atque vulnerum, quæ tibi vt grauiora crimina ab aduersario tuo obijciuntur: & tunc ex euētu causæ c iudex æstimabit, an tibi permittendum sit eundem accusare, tametsi prior inscriptionem deposuisti.

2 *Aliquando ciuilis præiudicat ciuili, aliquando criminali. sicut enim in septimo libro Codicis, tit. de ordine cognitionū legitur:*

Si de hæreditate & libertate controuersia est, prius debet agi causa libertatis.

Item.

Si crimen aliquod inferatur ei, qui ingenuus esse dicit, libertatis causa suo ordine antè debet agi, cognitionem suam præside præbente: quoniam si delictū probatū fuerit, antea scire necesse est, vtrū vt in liberū & ingenuū, an vt in seruū d constitui oporteat.

Item.

3 Qui confitetur se pati controuersiā status, frustra postulat sibi dari potestatē accusandi eū, q se suū dominū esse fatetur.

Causa e uerò libertatis terminata, si seruus pronuntiatus fuerit, dominum suum accusare nō poterit. Codice lib. ix. titu. ij.

Si quis f enim ex familiaribus, g vel seruis cuiuslibet domus cuiuscūque criminis delator atque accusator emerserit, cuius existimationem caput & fortunas h petiturus, cuius familiaritati inhæserit, vel dominio: ante exhibitionem testium, ante examinationem iudicij, in ipsa expositione criminum, & accusatiōis exordio,

a Similiter. Hoc est verbum Gratiani, & l. C.
b Liberti accusatores. Quod hic dicitur, verum est de priuatorum libertis, secus est de libertis ecclesiæ. nam tales reuocantur in seruitutem, vt xij. q. ij. episcopus qui mancipium. & c. octaua discusio.

c Quidā vir i excōmunicatione. De prima quæstione non est dubiū, scilicet qd excōmunicatus nō pōt aliquē accusare, sed transfert se H. ad quæstionē illā, scilicet, an excōmunicatus post absolutionē possit aliquem accusare. Secundū H. excōmunicatus etiam post absolutionem non admittitur ad actus legitimos, arg. xlvj. distin. accusatores. item quia nemo est excommunicādus, nisi propter cōtumaciam. xj. quæ. iij. nemo. & c. certum. præterea inobedientia grauissimū crimen est. viij. q. j. sciendum. & q semel fuit criminosus repellitur 1. vj. quæst. j. qui crimen. xxv. distin. c. vlti. Item in veteri testamento puniebatur cōtumacia capite. xj. quæstione iij. absit. ergo hodie repellitur à promotione. liiij. dist. multos. Item grauissima est pœna contumaciæ. xxiiij. q. iij. corripiantur. ergo grauissimum peccatū est 2. xxiiij. q. j. non afferamus. imo est crimen idololatrię in obediētia: vt viij. q. j. sciendum. ergo maxima pœna puniendū. xiiij. q. j. nō afferamus. Sed hoc nō credo, qa absolutio tollit qd inducit excōicatio. extra de [illegible] quia diligentia. Io. Fab. distinguit: si est excōicatus ꝑ crimine & cōtumacia, tūc repellitur etiā post absolutionē: secus si pro cōtumacia tm̄. Alij autē dicūt: aut crimē ꝑ quo est excōicatus, ifamat, aut nō. & qd dicitur quod inobedientia morte puniebatur; hoc intelligo vbi quis erat ꝑuaricator legis, vel cum quis nō obediuit iudici in ijs quæ spectāt ad vindictā malefactorum, vt xxiij. q. v. miles. Quis enim diceret quod talis cōtumax morte puniretur qui nollet soluere pecuniam ad mandatū iudicis? Conueniri autem potest excōmunicatus. extra de iudic. intelleximus. & extra de sent. excō. si vere. Sed an potest reconuenire aliquē excommunicatus? Videtur quod nō, vt extra de hæret. vergētis. extra de sentē. excom. c. per tuas 4. Videtur tū quod possit: qa alias non potest accusare, si accusatus fuerit, accusat. ff. de bo. liber. qui cum maior. §. si libert9. Item quæritur, an possit excipere? videtur quod sic: qa ex quo permittitur ei respondere, ergo & omnia cōsequētia, vt extra de offic. iud. deleg. præterea. ff. de iurisdi. om. iudic. l. ij. E cōtra videtur quod nō, quia tunc cogeretur iurare, sed nō potest tangere sacramēta, cū ea non possit ingredi 5. Si. supra distinct. v. ad eius vero. vel cui prohibētur alia sacramenta, & illud, vt xcv. dist. illud. Item quæritur an compēsare possit? Videtur quod sic: quia licet quis non possit petere, pōt tamen compensare, vt in naturali debito. ff. de compen. l. etiam. Sed contra per exceptionem repelleretur si ageret, ergo nō posset cōpēsare. ff. de compen. quæcūque. Sed hæc quæstio est soluta extra de exc. cū inter.

D E prima q̄stione. D Iffinimus.

d Adhuc. Ergo postea restituit ad accusationē, vt vj. q. j. illi. & c. oēs. ij. xxxij. q. v. ꝑceptū. in fi. qd est cōtra Hu. sed secūdum eū vacat hic ar. à cōtrario sensu.
e Histriones. j. de consec. di. ij. pro dilectione.
f Pagani. ij. q. vij. pagani.

Excōmunicatus an possit post absolutionem accusare.

1 Sed contra lxxx. iiij. dis. honorat9. vbi habetur q prima contumacia nō punitur. Dic vt ibi no. in l. j. glo. argu. hic, &c.

2 Cōcor. l. omne delictum. in prin. & in ver. contumacia. ff. de remi. & per B. ibi est bona glos. in l. si filius. [illegible] ff. dein terro. [illegible] hoc alleg. pro singulari Imol. in l. pe. in [illegible] ad cri. [illegible] in 24. col. ff. de [illegible] iudi. Sub. & [illegible] tenet [illegible]

3 Cum opi. Hug. Ar. v. qō. iiij. in loco. secūdū quosdam subau. nisi fuerit in integ. restitutus. ij. q. iij. c. vl.

Excōmunicatus an potest reconuenire & excipere & compensare.

4 In ver. tuas. Videtur tū pensare. [illegible] tari. et hoc verum est extra de exce. cum inter. in fi. Archi.

5 Hoc sane intellige: quod dic, vt no. j. qō. j. quā studet. & xxiij. qō. iiij. vir cū ꝓpria. Archidia.

† Cōcor. tex. in l. j. C. de sum. tri. & aut. gazaros. C. de hære-

vltore gladio feriatur. Vocem enim funestam interdici oportet potius, quàm audiri. Maiestatis autem crimen excipitur. Similiter a & si liberti accusatores b manumissorum hæredúmve esse præsumpserint, eodem quoque vt serui supplicio tenebuntur, luituri pœnas ante prohibitę delationis exordium.

CAVSA IIII.

Quidā uir in excōmunicatione c constitutus episcopū accusare disponit, adolescentē intra decimum & quartum ætatis suæ annum ad assertionem suæ causæ adducit. Prohibitus ab accusatione adolescentem accusatorem, & se testem facit: adolescens personam accusatoris et testis gerere cupit. die statuta ad iudicium electorū iudicum ueniunt. episcopus minimè occurrit. à cōmunione suspenditur. tādem reuocato iudicio accusator culpabilis in accusatione inuenitur, demū ad assertionem propriæ causæ procedit.

1 *Hic primùm quæritur, an in excōmunicatione constitutus alium accusare ualeat.*

2 *Secundò, an intra decimūquartū annū in criminali causa testari quis possit.*

3 *Tertiò, an ab accusatione prohibitus, personā testificantis possit assumere.*

4 *Quartò, an idem possit esse accusator & testis.*

5 *Quintò, an die constituta non occurrens à communione sit remouendus.*

6 *Sextò, si in episcoporū iudicio accusatoris persona culpabilis inuēta fuerit, an ad assertionem propriæ causæ decætero sit admittenda.*

QVAESTIO I.

De prima quæstione sic statutum legitur in concilio Carthaginensi septimo, cui interfuit Faustinus Romanæ ecclesiæ legatus.

Ad accusationem non admittatur, qui in excommunicatione perseuerat.

CAN. I.

Diffinimus eum ritè ad accusationem non admitti, qui postquam excommunicatus fuerit, in ipsa adhuc d excommunicatione constitutus, siue sit clericus siue laicus, accusare voluerit. Omnes etiam infamiæ maculis aspersi, id est, histriones e aut turpitudinibus subiectæ personę, heretici etiā siue pagani f † siue Iudæi, ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] QVod autem. Vniuersalis. scilicet Constantinopolitanæ, vt 3. dist. xvj. sancta. & xxiij. q.iiij. ipsa pietas.

[b] Si vero ecclesiasticū, vt simonia, hæresis, vsura.

[1] Idem not. extra de offi. or. ca. j. in gl. canones, &c. & extra de fo. cõp. cũ sit.

2 Quod est falsum nullus. & c. laicos.

accusatione prohibent.

Item Nicolaus Papa.

Hæretici probantur, qui schismate vel excommunicatione ab ecclesia sunt separati.

CAN. II.

QVòd autem ij, qui iam à prædicto fratre, & comministro nostro Ignatio depositi, vel excommunicati, vel anathematizati fuerant, nullam aduersus eum in torquere damnationem potuerunt, ex præfato secundæ vniuersalis [a] synodi capitulo declaratur cùm dicitur: Si verò ecclesiasticum [b] fuerit crimen, quod episcopo illatum fuerit, tunc probari oportet accusantium personas: vt primò quidē hæreticis nō liceat accusationes contra orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis facere negotijs. Sed ne [c] hos hæreticos [d] esse denegemus, audite sequētia. Hæreticos autem (inquiunt) dicim⁹ tam eos, qui olim ab ecclesia [e] ,piecti sunt, quã qui post hoc à nobis anathematizati sunt. Porrò si adhuc nec sic creditis, audite quod subditur: Præter hos autem aiunt & eos, qui fidem quidem sanam negant, vel simulant confiteri, schismaticos esse, & eos, qui seorsum à communicantibus nobis episcopis collectas faciũt. Deinde verò, & si quidem ab ecclesia super causis quibusdam reprehensi sunt & proiecti aut excommunicati, siue ex clero, siue ex laicali [f] ordine: nec his licere accusare episcopum antè, quã proprio crimine primitus exuantur. Similiter autem & eos, qui sub accusatiõe priori existunt, non antè esse acceptabiles in accusatione episcopi, aut aliorum clericorum, quàm innoxios semetipsos illatorum sibi ostenderint criminum. Quid autem periculi regulæ huius immineat cõtemptoribus, non ignoratis.

[c] Sed ne. Verba Nicolai.

[d] Hereticos. Verba synodi.

[e] Ab ecclesia. s. excõmunicati. Nota, quod omnis excommunicatus dicitur hæreticus: vt j. xxiij. q. iiij. ipsa pietas.

[f] Laicali. Laici vero absoluti possunt clericos accusare, sed intellige de clericis depositis, quibus quando que laica cõmunio conceditur, vt xj. q. iij. Teugualdum.

QVAES. II. & III.

[1] [ps] Secunda autem & tertia quæstio eodem concilio uno eodemq; capitulo determinantur.

Illud verò est huiusmodi.

Qui ab accusatione repelluntur, aut ad annum decimumquartum nondum peruenerint, testes esse non possunt.

CAN. I.

TEstes autem ad testimonium non admittēdos esse censemus, qui nec ad accusationē admitti iussi sunt, vel etiam eos, quos ipse accusator de domo sua produxerit. Ad testimoniū autem [k] intra annum decimumquartum suæ ætatis constituti non admittantur.

Secunda autē. Hic in titulaf ij. q. & iij. Hæc q. diuidit in quatuor partes, in quarū prima determinat magister quæstio. scilicet secundam & tertiã, & hoc per c. seq. in prima parte cuius determinatur iij. qõ, s. quod nullus potest esse accusator & testis. In secunda parte determinat ij. q. scilicet q minor. xiiij. annorum non possit esse testis. Secunda ibi, Itè in criminali. Tertia ibi, Item lege Iulia. Quarta ibi, Item qui falso. Ioan. de Fant.

[g] Secunda autem. Hic quæritur, an ante xiiij. annum aliquis sit admittēdus ad testimoniũ? Et quidem in ciuili causa post xiij. annos admittat, vt j. ea. c. j. sed in criminali non ante xx. annos: vt j. eo. in § testimoniũ. Io. Hoc tamen scias quod puella post xij. annum in ciuili causa recipit ad testimoniũ: quia tũc tutela est finita, vt instit. qui. mo. tu. fi. circa medium. Præterea tũc nubere põt puella, vt extra de despõ. impu. c. vlti. tunc etiã põt intrare religionem, vt xx. q. ij. puella. Item iurare cogitur, vt xxij. quæstio. v. pueri. & cap. honestum. Nec obstat j. eodem. ij. paruuli. & cap. honestum. testimonium. quia illud loquitur in criminalibus ex causis. Sed obijcitur, melius elicitur veritas à puero, quam

quam à senioribus secundum Salomonem. Item impubes ferula cęditur pro veritate dicenda. ff. ad Syl. l. j. §. impubes. & ab impubere sumitur initium quæstionis, sicut à timido: vt ff. de quæst. l. vnius. in prin. & impubes non iurat. ff. de liber. cau. l. vlti. in fine. Respon. ideo non iurat, quia non potest perarare: vt ff. de iureiuran. l. qui iurasse. & quia hæc ætas nescit quid agat. C. de fal. mo. l. j. Et obtinēt prędicta in contrariũ allegata in exceptis criminibus, & in nece occisi domini, & in crimine læ maiesta. arg. vj. quæstio. j. §. si quis cum.

Item ex concilio Maticeñ. capitulo sexto.

De eodem.

PALEA.

PLacuit sancto conuentui, *ut testes ad testimonium dicendum pretio non conducantur: & ut quique optimi & fideliores in testimoniũ assumantur, ut is, contra quem testimonium ferre debent, nullam eis posit afferre calumniam, & ut nullus testimonium dicat, nisi iciunus.*

Item.

In criminali. Hęc est secunda pars q. nit quatuor leges, in quibus probaf, quæ sint attendenda in testibus, & hoc vsq; ad legem illam, Item lege Iulia. Ioan. de Fant.

Testis qui semel con tra aliquē deposuit, amodo non debet iterum esse testis contra illum. Videtur enim esse suspectus, & eum odio habere, qui toties vult contra ipsum testificari: & hoc intelligunt in criminali causa. sic & Gratianus intelligit: & est argu. ad hoc extra de appel. ad hæc si in vna. Sed tu dicas: quandiu attestationes clausæ sunt, etiam in eadē causa, & ijdē alijq; testes denuo possunt induci: vt extra de testi. c. cum causam. in fin. & C. de testi. l. vlti. Sed post publicatas attestationes non possunt induci vel ijdem vel alijsuper eadem causa, & in eodem articulo: nisi id quod ego primo probaui in modū exceptionis, modo velim probare directe: vt extra eodē. c. veniēs. ij. Tunc autem ante publicationem testium possem eum iterum testem inducere, si forte primo non habuissem omnia in memoria: vt in authen. eod. tit. §. quotiens vero multi. ff. de quæstio. repeti. Item idem tenet de testi. cogen. c. præterea, & errorem suum corrigere. vt extra de testi. tam literis.

[2] In criminali causa produci testis non potest, qui antea in eum reum testimonium dixerit: sicut in xxij. lib. Digest. titu. de testibus inuenitur.

Item titulo eodem.

CAN. II.

SI testes omnes eiusdem honestatis & existimationis sint, & negotij qualitas, ac iudicis motus cum his concurrit, sequenda sunt omnia testimonia. Si verò ex ijs quidā eorum [b] valet testimoniū plurium testimonio paucorum, nisi illi pauciores meliores sint, vel magis verisimiliter loquanf, vt hic dicit. Hanc distinctionē non approbo. licet enim testes vnius partis sibi cõtradicãt, non dico quod in hoc casu testimonia omniū succũbant, licet ita sit in instrumẽtis: quia instrumẽta sua potest quis præuidere, an sibi contradicant: vnde imputet sibi si contraria instrumenta exhibet, sed in testibus nescit quid dicturi sint. Dicas ergo quod si testes cõtradicãt testibus, siue ex eadem, siue ex altera parte produc̃tis, primo cõcordabit iudex contrarietatē illā, si potest: vt extra de testi. cũ tu fili. j. de pœ. dist. j. periculose. extra de verb. signi. c. nihil obstat. xj. q. iij. antecessor. Idem potest dici de contrarijs instrumentis, vt extra de consue. c. cum dilectus. nisi manifesta sit cõtrarietas: vt iij. q. ix. nihilominus. xxxv. q. vj. de parentela. vbi ergo testes contrarij sunt, nec possunt cõcordari, semper testimoniũ plurium prędebit, nisi ex altera parte sit tanta dignitas, vt meriteo debeat prędiudicare numero, vt extra eo. in nostra. vel nisi pauciores verisimiliora loquãtur, vt hic: vel nisi per pauciores testes plura probentur, quàm per plures. verbi gratia. Plures testes probãt me possedisse rem aliquam per xl. annos: pauciores probant eandem rem te possedisse per xl. annos: & præterea probant titulum possidendi: tunc dicerem prævalere testimonium paucorum: vt extra de proba. c. licet. & hæc vera sunt vbi testes ab eadē parte inducti sunt. Si vero testes alterius partis inducũtur contra testes alterius partis: vt si mei testes probassent me cõtraxisse cũ aliquo, in aliquo loco, & tu induceres testes ad probandum, quod ego non fuissem tunc temporis in illo loco: hic posset videri quod secundis testibus potius esset credendũ, quã primis: vt extra eo. ex te- Sententia nore. & c. series. extra de excep. deniçp. Sed hoc non pro reo fe credo, imo credo in tali casu, quod si secundi debent renda est reprobare dicta priorũ, q; etiã plures debeant esse testes, & longe melioris famæ: vt C. de cõtrahẽ. stip. l. tate. pba- optimã. hoc ideo, qa p̃sumif magis subornatio post tionum, ni publicatas attestationes quã ante. Si autem testes ex si in quaomni parte sunt pares, & in numero & in dignitate, tuor cas- tũc fertur sentẽtia pro reo: vt extra de pba. ex lris. bus.

Videas quod not. e. in testi. gl. j

Testium depositio.

[b] Testes. Eorum. Circa contrarietatem testium plene distinguas: vt si vnus testis contradicat sibi expresse, testimonium eius non valet: vt iij. q. ix. c. pura. xxiij. q. vij. c. quod autem. extra de appellatione. solicitudinem. C. de lib. cau. l. cum precum. nisi hoc fecerit corrigendo se, & incontinenti. extra de testi. cog. præterea. Item videtur si quis testis pro parte inducatur falsus, q; tunc in nullo valet testimonium eius. vt. C. dili. ix. c. ij ad scripturas. j. ea. ite qui falso.

Universidad de Deusto
Biblioteca

extra de fide instru. inter dilectos. in fi. Ioan. nisi in matrimonio, & in causa liberali, & pro testamento, & in dote, vt extra de sen. & re iudi. c. vlti. B. Si autem neuter possidet, sed vterq; rem ab aliquo extraneo petit: tunc si testes vtriusq; partis sunt pares, res diuidat si potest: vt extra de p̄sump. afferte. Si est res indiuidua, potest iudex gratificari & dare cui vult, extra de paro. cap. j. vel res forte diuidatur: vt xxvj. q. ō. ij. c. fors.

Testes si contradicūt instrumēto, qd iuris.

Si vero testes contradicant instrumē to, aut cōtradicunt instrumēto, p̄prio, aut extraneo. Si p̄prio, scilicet i quo sunt scripti, p̄tquā lēnt testes instrumē to. extra de proba. tertio. extra de cōdi. appo. p tuas. ff. quēad. test. ape. l. j. in auth. de fi. instru. §. si vero. colla. vj. Si vero cōtradicāt alij instrumento, in quo non sunt scripti, dixerūt quidā quod semp p̄sumi debet pro viua vox mortuæ, vt in authē. de fide instr. §. si vero. coll. vj. Alij dicūt, quod si factū est remotū ab hominum memoria, potiꝰ creditur instrumentis quā testibus, sed si factum est recēs, potius credit testibus, quam instrumētis. Tum ideo, qa memoria hominum quandoq; non habetur vltra annū: vt ff. de proba. l. si arbiter. tum ideo, quia testes cōsueuerunt fidem suam variare ex tractu temporis. ff. de Carb. edic. l. iij. §. duæ. ff. de dam. infec. l. qui bona. §. vlti. Ego credo, quod contra quodlibet instrumentum admittuntur testes, quantumcunq; sit publicum, vt extra de præscrip. ad audientiam. C. de proba. l. cum precibus. nō tamen concedo quod testimonium duorum, vel trium p̄ualet instrumēto. Nam cū instrumētum obtineat vicem duorū testiū, & p̄terea tabellio æquipolleat, vel maior est vno teste, oportet quod ad minus per quatuor testes reprobetur instrumētum: vt extra de fide instru. cū Ioānes. fallit tamen hoc in duobus casibus, vbi videt q cōtra instrumentū nō admittūtur testes [1], sicut cōtra inuectarium publice cōfectum nō admittuntur testes: vt C. arbitrium tu. l. vlti. & in confessione, quæ fit à muliere in instrumēto, in quo confitet se recepisse pecuniam pro dū Gofr. intercessione: vt C. ad Velleia. l. antiqua. Quædam tamen sunt, quæ melius probantur per instrumentū, quām per testes, vt sententia lata, & arbitriū, & commissio facta iudicibus. xcvij. distin. nobilissimus. exfacit quod tra de offic. deleg. c. cum in iure.

[1] Hoc est propter ni miā ipsius solennitatem secun

[2] Ad hoc legitur & not. xxiij. dist. tales. Archi.

aliud dixerint, licet in pari [a] numero: credendum est quod naturæ negotiꝰ cōuenit, & quod inimici tiæ aut gratię suspicione caret: confirmabitq; iudex motum animi sui ex argumentis & testimoniis, quæ rei aptiora, & veritati proximoria esse cōperit. Non enim ad multitudinem [b] respici oportet, sed ad syncerā testimoniorum fidem, & testimonia, qbus potius lux veritatis assistit.

Item. In testibus fides, dignitas, [c] mores, grauitas moderanda vel examinanda [d] est: & ideo testes, qui aduersus fidem suę testationis vacillāt, [e] audiendi non sunt.

Item. Testium fides diligenter examinanda est. Ideoque in persona eorū exploranda [f] erunt in primis conditio cuiusque: vtrūm quis decurio [g], an plebeius sit: & an honestę & inculpatæ vitæ: an verò notatus sit quis & reprehensibilis: an locuples, [h] an etiā egenus sit, [i] vt lucri causa quid facilè admittat: vel an inimicus [k] sit ei, aduersus quem testimoniū fert: vel amicus eius sit, pro quo testimoniū dat. Nam si careat suspicione testimonium, vel propter personam, a qua profertur, quòd honesta sit: vel propter causam, q̄ neq; lucri, neque gratiæ, neque inimicitię causa sit, admittendus est.

Item.

[l] Lege Iulia [m] de vi, cauetur, ne hac lege in reum testimonium dicere liceret, qui se abeo parente've eius liberauerit, [n] qui've impubes erit, qui've iudicio publico [o] cōdēnatus erit, quive in vinculis [p] custodiā ve [q] publica erit, quive eorum in integrum restitutus non erit, qui ad bestias, vt depugnaret se locauerit, quive palā quæstū facit, fecerit ve [r], quive ob testimonium dicendum, vel non dicendum pecuniam accepisse iudicatus, vel cōuictus fuerit. Itē. Lege Iulia publicorū iudiciorū cauet ne inuito [s] denuntietur vt testimoniū dicat aduersus socerum, generum, vitricum, priuignam, priuignum, sobrinam, sobrinum, sobrino, sobrináve natum, eóve, qui in propiore gradu sunt. Item.

Ne liberto ipsius [t] liberorúmve eius [u] & parentum viri & vxoris. Item. Ne patroni [x], & patronæ aduersus libertos, neq; liberti aduersus patronos cogantur testimoniū dicere. Cùm autem excipitur, ne gener aut socer inuitus testimoniū dicere cogat, generi appellatiōe spōsum quoque filiæ cōtineri placet. Item. Soceri sponsę patrem. Item. Idonei non videntur esse testes, qui bus imperari [y] pōt, vt testes fiant. Item.

Serui [z] responso tunc credēdum est, cùm alia probatio [a] ad eruendam veritatem non est. Item. Inuiti testimonium dicere nō cogātur senes [b]

iudice: vt ij. q. vij. quærendū. xxx. q. v. iudicantes.

[g] Quis decurio. Argu. quod testimonium non p̄ualet, arg. xij. distin. non cogantur. similiter de actio, vt in authen. de defen. ciui. §. j. colla. iij. & in extra de appel. c. constitutus.

[h] Locuples. In Salomone legitur, Diuitias & paupertates ne dederis mihi: ne repletus mendax euomam illas. ne pauper periurem nomen domini. sic ij. quæst. ij. prohibentur. Si tamen alias caret suspicione, admittitur, vt insti. de suspec. tut. §. vltimo.

[i] Sit. Supple talis vt, &c.

[k] Inimicus capitalis, vt extra de simo. per totum.

[l] Lege Iulia. Hic incipit tertia pars huius quæstionis, quæ protenditur vsque ad leg. j. ead. qui falsū. in fi. Sed in electione ista [1] ponuntur certæ personæ, quæ non cogūntur dare testimonium inuitæ, & quædam quæ accusare possunt. Ioan. de Fan.

[m] Ab eo. Scilicet reo.

[n] Liberauerit. xij quæst. secunda. capitu. episcopi. qui mancipium.

[o] Publico. Secundum canonem idem est de publico, extra eo. c. super eo.

[p] In vinculis. Pro crimine quod per seruitium famarentur C. de infa. l. j. extra de accu. sup hoc. Sed nomine vinculorū priuata vincula intelligunt. Sic verbo. signi. l. vinculorum. Hic patet, quod [2]

[1] Hoc est propter ni miā ipsius solennitatem secun dū Gofr.

[2] Ad hoc legitur & not. xxiij. dist. tales. Archi.

leges repellitur criminosus etiam si nondum in eum sit lata sententia. & in fine idem innuitur, vbi dicit, iudicatus, &c.

[a] Custodiave. Donec sit purgatus.

[b] Fecerit ve. Et sufficit si quandoque fecit, vt ff. de testu nup. palam.

[c] Ne inuito. Volens ergo admittitur, vt 3. proxi. q. v. cap. j.

[d] Ipsius. Accusati.

[e] Eius. Scilicet ac cusati, vel liberto Libertus supple parentū rei. contra pa hic vult dicere, qd tronū non libertus alicuius nō testifica- potest ferre testitur. monium contra ipsum, nec libertus filiorum suorū, nec libertus parentum suorum, nec liberti vxoris suæ. Et repete hanc distinctionem liberto cum quolibet genitiuo.

[f] Ne patroni. Ge nitiui casus, & est sensus. Ne denuntietur liberto patroni eius, vel liberto. f. accusari vel rei. vel liberto. f. patronæ eius scilicet rei, vt dicat reum testimonium aduersus eum, scilicet reum, id est, vnus libertus aduersus conliberum suum eiusdem patroni, non cogit testificari. vel melius patronum, vel patronam hic vocat eum, qui est patronus alicuius liberti, & tamē idem est alterius libertus & cū est patronus & libertus.

[g] Temperari. Fallit hoc in matrimonio, vt extra qui matri. accu. pot. vide tur. in fine. ergo vxor non erit testis p marito, quia est inhabilis ex. xxx. [h] Seruī. ff. de probatio. [i] Cum alia. Si. xxij. q. ij. c. vlti. C. de ha. l. vlti. sic pro hæret. l. vlti. C. de testi. q. ij. c. vlti. C. de testimonium ad mittitur minus bo. nę. vel iv. distinctio. sup. primo.

[k] Probatio. Plena. Nam præsumptio aliqua debet præcedere. Non enī à tormentis est incipiendum, vt extra de regu. iur. cum in contemptatione. Et intelligē dū de suo facto interrogatur seruus: vt j. ea. serui. & illud dicitur responsum, non testimonium, nec cre

ditur ei tunc sine tormentis, vt v. q. v. illi qui.

[1] Senes. maiores lxx. ann. ff. de excu. tuto. l. ij. in princ. sed ad domum eorum est mittendum. extra eo. si qui testium.

[m] Non licet. Propter turpitudinem, quibus interdictū est certo loco.

[n] Publicani. Id est, telonarij.

[o] Non detrectandi. id est, euitandi, vt ille qui est in aliena prouincia, vt extra de fideiusso. constituetus. & C. de fide instru. iudices. nam ad tales est mittendum. Vel intellige quādo iā per xv. dies fuerūt coram iudice, tunc enim licite recedunt, vt C. de testi. si quando.

[p] Prębendam eō duxerit. Vehendam.

In testimonium.

[q] Reus. Id est, accusatus. sic lxxxj. dist. tantis.

[r] Ob carmen famosum. ff. de iniur. lex Cornelia, nec ipse potest esse testis, nec testamentum facere, nec alter pro ipso est testis in testamento. ff. qui testa. fac pos sunt. l. cum lege.

[s] Magistratus. Qualiter iudex possit esse testis, dixi ꝫ. quæstio. vj. statuendum.

[t] Conditio. Scili cet in exceptis criminibus.

[u] Alias in cipit, statutum.

[x] Arenariū. Qui pugnauit in arena, vel in loco tali.

[y] Sine tormento. v. quæstione v. illi qui.

[z] Patroni. Qui non possunt simul esse testes iuris & facti, vt C. de assessor. l. nemo. possunt tamē testificare ad hanc de trāsactione facta pro causa sua. glo. quod extra de trāsactio. not. Bart. ex literis [2], in l. defer. de hoc dixi ij. quę. §. ijdē vj. statuendum.

[a] Patrocinium. Adde ri de trāsactione fa ctio. not. Bart. in l. defer. decreue runt. ff. de iure fisci.

[b] Idē not. 82. di. probatur.

[a] In executoribus. Id est, procuratoribus & curatoribus.

[a] In executoribus. Sed nonne executor iudicis potest esse testis? quare enim destinaretur à iudice, si posuisti. non credereтur dicto suo nam & nuntio creditur [3], in glos. extra de appel. cū parati. ff. de reb. eorum qui sub tu. l. hoc. Arc.

tu.l.magis.§.illud.lxv. distin.c.penul.in fi. nec de illorum actibus dubitādum est, qui ad officiū tale admittunt, vt xciiij.dist.valde.ff.de offic. præfecti præto.l.j.qualiter enim probaret quis se non citatum, vt extra de elec.bonæ? Respondeo, creditur eis donec probetur contrarium saltem per suum iuramentum, arg.lxxxij. di.pro posuisti.ff. de cust. & exhi.re.l. diuus.

Qui falso. Hæc est quarta pars quęstionis, i qua ponit quasdam leges quibus probat quales testes faciunt fidē, & quales non. Io. de Fant.

a Varie. Si.extra vt eccle. benefic.vt nostrum. extra de concess. præben.post electionē.

b Prodiderunt.dicta.

Hermaphroditus an possit esse testis in testamēto, & vtrū possit ordinari.

Hermaphroditus. Quæsitum fuit vtrum Hermaphroditus.id est, qui habet sexum maris & fœminæ, possit esse testis in testamento? & respōdetur quod si magis appetit ea quæ viri sunt, pōt, alias nō. Quæ autem sequūtur, plana sunt vsq; ibi, in testibus.

c Ad testimoniū. Scilicet in testamēto, vbi mulier non potest esse testis secundum legē, vt in stitu. de testa. §. testes. in iudicio autem esse pōt. xv. qō.iij. de crimine.

4 Qui falsò, vel variè [a] testimonia dixerunt, vel vtrique parti prodiderunt [b], à iudicibus competenter puniuntur.

Item. Pater & filius, qui in potestate eius est.

Item. Duo fratres, qui in eiusdem patris potestate sunt, testes vtriq; in eodē testamento esse, vel eodem negotio possunt fieri: quoniam nihil nocet ex vna domo plures testes alieno negotio adhiberi. Item.

Hermaphroditus, an ad testimoniū [c] adhiberi possit, qualitas sexus incalescētis ostēdit. Item.

Testis idoneus pater filio [d], aut filius patri non est. Item.

Nullus idoneus testis in re sua [e] intelligit. Itē.

Ad fidem [f] rei gestæ faciēdam, etiam nō rogatus testis intelligit. Itē.

Vbi numerus testium nō adijcitur, etiā duo [g] sufficiunt. Pluralis enim locutio, duorum numero contenta est. Item.

In testibus consideran dū est, qui simpliciter [h] testimonium dicant: vtrū vnū eundémq; meditatū sermonem afferant, an ad ea, quæ interrogātur, ex tēpore [i] verisimilia respondeant [k]. Item.

Sæpe [l] etiam sine publicis documentis cuiuscunq; rei veritas deprehenditur: aliàs numerus testium, aliàs dignitas & authoritas, aliàs velu ti consentiens fama [m] cōfirmat rei de qua quęrit, fidem. Non ergo ad vnā probationis [n] speciem cognitionem suā iudex alligare debet: sed ex sententia animi sui æstimare quid aut credat, aut parum sibi probatum opinetur. Item.

Alia [o] est authoritas

test esse testis pro emptore.

f Ad fidem. Nisi in casibus notatis s. iij. quæstio. nona.si debitum.

g Duo. Si.de conse.dist. j.hoc quoq;.fi.ff.de ma. testa.libertas.§.vlti.arg.contra.ff.de op.leg.l.j.

h Simpliciter. i. sine adiectione causæ.vel simpliciter, id est, non obscure: vt iij.quę.ix.pura. sic s. dist. iiij. erit. xxiij.dist quia episcopus. Nā obscu- rus testis est suspectus, vt ff. de iure fisci.nō intelligit, & obscure dictū pro non dicto habetur, vt extra de proba. in præsentia. ff. de interrog. act. de æ- tate.argu. extra de accu.cum dilecti. et obscure scriptum pro non scripto habetur, vt ff. de iis, quæ pro non scrip. ha.l.ij.

i Ex tempore. Testes... Ergo videtur, q te... stes sunt interrogā... di de tempore, vt pa... extra co.ti.cū cau... sam.iij.q. ix. nihil... lominus. sed nō est verum, vt ff. de p... ba. si arbiter. ij §... vlti. libellorē... testes essent suspe... cti. Tunc enim pos... set quæri de quali... tate temporis siue... stium, & quo... modo posset iudex... inuestigare verita... tem, vt C. de edend... Vel ex tempore...

Mater & pater quādoque pro filio testificari possunt.

1 Quia tūc testatur iure militari & ex priuilegio, quia tunc pater potest esse testis: sed post missionem testatur iure communi, & nō potest pater esse testis. Archidia.

Res sua quæ dicitur.

Sed quid si in omnibus est parilitas? Item nunquid talis pōt ordinari? Item an contrahet cū viro, an cum muliere: & si prius cum viro contraxit, an possit eo mortuo cū muliere contrahere? Ioan. sed certe in omnibus his respici debet sexus, qui magis incalescit, de monstro possunt fieri monstruosæ quæstiones.

d Filio.ff.de proba.etiam contra.vbi dicitur, quod mater potest testificari pro filio: sed illud intellige: quod potest pro ætate, vel etiam pro cognatione filij testificari. Item pater testificatur pro filio in causa religionis.xx.q.iij.præsens.

d Filio. Siue emancipato, vel non: in castrensi autē peculio si filius ante missionem [1] testamentum fecerit, pater potest testis ei adhiberi.ff. de testamen. qui testamento. sed postquam missus est, non. institu. de testa.§.in testibus.

e Sua. Scilicet propria. item nec in communi: quia quod commune est, vtriusq; est.ff.de ritu nup. illud. nisi indirecte, vt in testamento, vbi quilibet legatario rum testis est. Instit.de testamen. §.legatarijs.

e Sua. Contra.j.xiiij.quæstio.ij.super. sed illa non est sua, vt xij.quæstio.ij.capitu.episcopus. §. qui manumittitur. Res enim sua est, cuius commodum vel emolumentum spectat ad aliquem suo nomine, vt secunda quæstione vj.biduum.in ver.palam. Sed contra ff.finium regund. l. penultima. vbi venditor po-

is apud quē.xxx.q.v.iudicantē. Vel ex tempore... ex mora, quia prius cogitabit qualiter respōdeat... 50.dist.ponderet.nam testimoniū repentinum... let, vt v.q.v.c.qui ambulat.§.sed aliud.

k Respondeant. Sponte. nō enī de hoc sunt interro gandi, vt dixi. Io. sed certe de tempore, in quo ... citur facta bene interrogant, vt extra eo. cū cau... sed de qualitate temporis non, nisi sint suspecti. E...

l Sæpe. Iudici enim facienda est fides, vt ij. q... vij.plerique. & C. de condictio. ob turpem caus... l.prima.

m Fama. ergo per famam aliquid probat, vt ij.q. v... si mala fama. matrimonium enī probatur per fama... extra de præsump.illud.xxxiij qō. iiij. dicat. Arg... contra.xxxv.quæst.vj.si duo extra de eo, qui co... consang.vxo.suæ.super eo. Verum est, quod fama... per se nihil probat, sed si adesset testimonium v... cum fama, per illud probare potest. arg. extra de p... batio.sicut.C.de reb.credi in bonæ. Et si iudex d... bitat d. fama, quærat à vicinis.ff.de magist.co... j.§.si præses. & magis valet fama quā vnus testis, v... extra de consang.& affin.super eo. pōt autē fama ... bari per duos testes, vt extra eo.tam literis. & re iudic...

n Vnam probationis. Extra de senten. quæstio... causam.

o Alia. Hoc est expositū s.causa proxi. quæstio... capit.testes.

a Alia. Extra de cohab.cleri.tua.

b Instrumentis. Verba sunt G & male intelligit. hoc enim vult lex dicere, quod non tantum per instrumēta, sed etiam per testes potest probari libertas.

c Domestici. Fallit. C.de repud.l.consensu. circa finem. extra de testi.c.veniens. ij. in fi.extra qui.ma. accusa.pos.videtur.

Solam.i. sine adiectione causæ.

d Solam. Aliter ponitur s.dist.viij.

Cōcor. si solus. Alexā. de Imo. in l. bene. ff. si certum pe ta.

Testis an teneat dicere causam suæ depositionis.

e Attestationem. Causa à teste inquirenda est, vt extra eo. cum causam. si tamen non fuerit quæsita, & testis de causa nihil dixerit, non ideo minus valet testimonium, quia dixit omnia q̄ nouit, licet non causam omnium. argu. ad hoc ff. de nout oper.nunt. de pupillo.§.qui opus Argumentum extra de sent.& re iudi.sicut [1].

1 Arg.cōtra xxiiij. q.iij.ca. j. ver.si forte, vbi de hoc.

f Iudiciariæ. Id est, iudici. Not. qd' sufficit si iudici sit probatū, vt extra de rescript. inter. s.eo.sæpe.

g Nec volentes. Contra.s. iij. q. v. cap. j. sed hic vocantur parentes ascendentes & descendentes, nō collaterales, prout pręsumitur ff.de in ius vocan.l.iiij.§.j.

Reus in duobus casibus tenetur edere instrumenta.

h Aduersarium. Actor non potest petere, vt reus exhibeat sibi instrumenta sua, vt vj. q. vlti.ca. vlti. extra de proba. ex epistolæ, nisi reus sit eis vsurus, vt extra de fide instru. contingit. Item cū instrumēta sint cōmunia, vt C. de eden.procurator.

i Serui. Nisi §. casu, vt xij. quæstio. ij. episcopus. §. in patronos.

præsentium testiū, alia [a] testimoniorum quæ recitari solent.

Item Codi. libro quarto, titulo de testibus.

Soli † testes ad probationē ingenuitatis nō sufficiunt, nisi instrumentis [b] & argumentis adiuuentur. Item.

Etiam ciuili iure domestici [c] testimonij fides improbatur. Item.

Solā [d] attestationē [e] prolatam, nec alijs legitimis adminiculis causam approbatā, nullius esse momēti certū est. Item.

Eos testes ad veritatem adiuuādā adhiberi oportet, qui omni gratiæ & potentaui fidem religioni iudiciarię [f] debitam possunt præponere. Itē.

Parentes & liberi inuicē aduersus se, nec volentes [g] etiā ad testimoniū admittēdi sunt. Itē.

Qui intendit, suæ intentioni proprias debet afferre probationes, non petere aduersarium [h] cogi ad exhibitionem eorum, per quæ sibi negotium fiat. Item. Serui [i] neque pro domino, neq; aduersus dominum, sed pro facto suo [k] interrogari possunt. Item.

Iurisiurandi [l] religione testes priusquam perhibeāt testimoniū coërceantur, & honestioribus potius fides testibus adhibeatur. Vnius [m] verò testimonium nemo iudicum in quacūq; causa facilè patiatur admitti: imò vnius testis responsio omnino nō audiatur, etiam si præsidalis curię honore præfulgeat. Itē.

Omnib⁹ [n] in re propria dicendi testimonia, facultatē iura submouerūt †. Item. Liberti testes ad causas postulentur alienas, si socij [o] & participes criminis non dicantur, sed fides [p] ab his notitiæ postuletur. Venturis [q] autem ad iudicium, per accusatorem, aut ab his, per quos fuerint postulati, sumptus competentes ministrantur, etiā si in pecuniaria causa ab alterutra parte testes sint producendi. Item.

Liberti aduersus patronos sponte procedere non audeant, sed nec vocati quidem in iudicio venire cogant. Itē.

Si quis testibus vsus fuerit, ijdémq; testes aduersus eum in alia lite ꝑ ducantur [r], non licebit ei in eorum personas excipere, nisi ostenderit inimicitias inter se & illos postea emersas fuisse, q̄bus testes repelli leges præcipiunt, non adimenda scilicet ei licentia ex ipsis depositiōibus testimoniū eorum arguere [s].

m Vnius.xj.quæst.j.quicunq;.contrà. sed illud non tenet. sed fallit hoc extra de testi. cogen. peruenit. j. Itē vni creditur, vt C.de fal.si quis decurio.ff.de do. prælegata. Theopompus. & generaliter credit vni, quo ad præsumptionem, sed dictum vnius non iustificat, neq; condemnat, vt xxxiij.quę. ij.admonere.

Testi soli quandoque creditur.

n Omnibus in re propria. Argu.contra.C.de fideicommis. l. vltima. Sed impropriè ponitur iudex & testis.

o Si socij. Sed fallit s lxxix.dist. si quis Papa. Item fallit in crimine læsæ maiestatis. xv. quæst. iij. nemini. & in crimine simoniæ. extra de sim. quamuis. Sed obstat extra de testi. veniens. j. Sol. socius criminis et muneris repellitur, sed nō criminis tantū.

† Concor. text. in l. omnibus. C. de testi. & in l. nullus. ff. eod.

Socius in crimine non semper repellitur à testimonio.

p Sed fides. Id est, causa.

q Venturis. De hoc notaui, quid iudici, vel testi dandum sit. xj. quæst. iij. non licet. videbatur quod vtraq; pars debet prouidere testibus: quia ꝑ vtraque testantur. xiiij.quæstio.v.nō sane. sed secus est, vt dicit G.

r Producantur. Testem inductum pro me teneor recipere contra me: vt hic. Similiter illū, qui fuit iudex pro me, teneor recipere cōtra me, vt iij. quæstione viij. cuius in agendo [1]. Item allegationem vel rationem pro me inductam, recipiam contra me. s. de xix.distinctione. si Romanorum. Similiter instrumētum. C.de rebus creditis.generaliter. Argumentum contra ista, secunda, quæstione septima. hæreticus.xxxviij.distinctione, si quid veri. Sol. ista sunt specialia fauore fidei.

Quod approbo nō reprobo.

1 Concor. text. in l. Pomponius. ff. de nego. gest.

k Sed pro facto suo. Quando per eū dicitur aliquid commodatum vel depositum, vt C. de quæstiō. interrogati.ff. de ædil. ædic. quæro. & sic patet quod viles personæ recipiuntur, vbi de ipsarum facto agitur. sic extra de elect. per inquisitionem. & extra de senten. & re iud. cum I. & A.

l Iurisiurandi. Sic iij.q ix. hortamur. nisi remittatur à parte, vt extra de testi. tuis.

s Arguere. Sed hoc non potest fieri, nisi per alios testes: ergo visis attestationibus possunt induci alij testes: quod est contra id, extra eodem. fraternitatis. Consueuit responderi, quod directè non possunt induci testes contra testes, sed indirectè, vel probando corruptionem, extra eod. series. extra de proba. licet.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet. Vel probando testes, aut personas fuisse in alio loco tunc temporis. extra eodem, ex tenore. Sed contra. Hæc est causa quare non admittantur testes post publicationem, quia timetur subornatio: sed sub ornari possunt, licet testes indirecte inducantur. Item si testes adu'sarij volunt ꝓbare de alio tempore: ergo ego inducam testes ad ꝓbandum de eodem tempore. Iniquum enim esset, quod aliquid permitteretur impugnanti, & non permitteretur defendenti. ff. de regulis iuris. non debet. cum dicta meorum testium possim confirmare, vt dixi supra tertia quæstione tertia. de inducijs. Ad hoc potest dici, quod speciale est in causa matrimonij, vt inducant testes quandoque etiã post sententiam: quia ibi non transit sententia in rem iudicatam [1], vt extra de sentẽ. & re iudic. lator. & c. consanguinei. Vel ideo mulier fuit admissa in illa decret. ex tenore. quia ignorauit de quo die testes vellent testari. Sed si quis scit de quo die velit quis ꝓbare, & ante publicationẽ nõ ꝓtestatur, quod die illo nõ fuerat in loco tali: post ꝓblicationem eum non admitterem. Et quod hic dicitur, quod potest obijci in dicta, verum est ostendendo eos esse contrarios sibi [2]. Item instrumentum inducti potest post publicationem, vt extra de fide instrumentorum. cum dilectus. Si quæritur quare vi so instrumento induci possunt testes, vt C. de contrahenda stipulatione, optimam. & non visis attestationibus? Respondeo ideo, quia si vnus vult improbare instrumenta per testes, reliquus potest per testes instrumento fidem facere: quod non est in testibus. Ioannes. Ego credo, quod publicatis attestationibus super nouo articulo (sicut dicit T.) possunt induci testes, licet legistæ dicant contrarium. & hoc nõ solum est in causa matrimonij, sed etiam in alia causa, vt extra de fide instrumentorum. cum Ioannes. & ꝓbationibus, extra de testibus. ex tenore. & capitulo, veniens. secundo. In causa appellationis inducuntur testes sufficient. & c. non per nouis articulis pendentibus ex veteribus, extra capitulo, fraternitatis. Legistæ secundum opinionem Ioannis, inducunt super nouis & super veteribus articulis. C. de appellationibus. lege, eos. sed ipsis. Bartol.

Archi.

[1] Dic qđ de hoc dixi ij.q.vj. in princi. in additi. f. 1 contra extra, &c. Archidia.

† Con. cor. tex. in 1. fina. ff. quod metus cau. & in l. pe. ff. de arbi. & in l. qui vi ri. & l. si quis in tã. ff. de iurisdi. omni. iudi.

[2] Hęc sententia est, & habes ex text. cum dicit, ex ipsis depositionibus, &c. non dicit alicuius depositionibus, sed ipsis.

† Infinis. tertia. de inducijs. figuram. nota bene. C. M.

Sed si liquidis probationibus datione, vel ꝓmissione pecuniarũ eos corruptos esse ostenderit [a], eã etiã allegationem interdicti ei seruari oportet.

Sed obijcitur illud beati Bricij, qui uoce pueri xxx. dies ab ortu habentis innocens probatus est. † *Sed miracula diuina sunt admiranda, non in exẽplum humanæ actionis trahenda.*

QVAESTIO IIII.

[1] ps

DE quarta [b] uerò, quæstione Fabianus Papacõ stituit dicens:

Accusator & testis, vel iudex aliquis simul esse non potest.

CAN. I.

NVllus vnquã præsumat accusator [c] simul esse et iudex, † vel testis, quoniam in omni iudicio quatuor [d] personas semper necesse est esse, id est, iudices electos, accusatores idoneos, defensores congruos, atque testes legitimos. Iudices autem debent vti æquitate [e], testes, veritate, accusatores intentione ad amplificandam causam, defensores extenuatiõe ad minuendam [f] causam.

Item Damasus Papa.

Quilibet in causa duas personas gerere non valet.

CAN. II.

NVllus introducatur personaliter [g] ad causam, sed accusatores & accusati æqua audiantur ratione, iuxta quod ordo exigit. Accusatores verò & iudices non ijdem sint, sed per se accusatores, per se iudices, per se testes, per se accusati, vnusquisq; in suo ordine.

DE quarta vero. Hæc quæstio diuiditur in tres partes, in quarum prima probat duabus authoritatibus, quod nullus debet esse accusator, & iudex, & testis. Secunda ibi, Inscriptio. Tertia ibi, Dedomo. Ioannes de Fantu.

b De quarta. Hic Testis & quæritur, an ali- accusator. quis simul possit an possit esse testis & accu- quis simul fator? Et dicendũ esse. quod non, vt infra ead. capitu. primo. & secũda, quæstione prima. multi. nec enim simul debet quis fungi pluribus officijs, vt xvj. quæstione prima. presbyteros ex lxxix. distinct. c. singula. In matrimonio est speciale, vt idem sit accusator & testis, vt no. xxxv. quæstione sexta. capit. primo. tamen improprie dicitur in matrimonio accusatio. Nã mista dicitur inter ciuilem & criminalem, vt extra de probat. c. ex tuæ. In denuntiatione autem idẽ est denuntiator & testis, vt extra de testi. in omni negotio. & extra de testi. monì. licet. sed ex quo semel quis apparuit inter accusatores, amodo nõ potest esse testis, vt extra de acc. cum

P. Manconella.

c NVllus. Accusator. Nisi in causa matrimonij. vt xxxv. qõ. vj. cap. j.

d Quatuor. Extra de verbo. significa. forus. contra. Sed dic qđ quatuor sunt personæ, id est, quatuor genera personarum. Vel dic quod appellat ibi tres testes, id est, tria genera probationum, scilicet instrumentorum, testium, & famæ. [1] Sed obijcitur de crimine notorio, vt extra de electio. venerabilem. §. nos igitur. & vbi quis confitetur aliquid, & vbi iudex ex officio procedit. in his enim nõ est accusator, sed Sed loquitur hic cum ordinario iure procedit, scilicet in forma iudicij.

e Aequitate. C. de iud placuit. xlv. dist. omnis quidem.

f Ad minuendam. Non tamẽ, vt falso inducat aliquod ius. Sed nunquid tenetur aduersario dicere ius? ra, quæ pro ipso faciunt? non tamen in corporali lo licitum est decipere hostem, vt xxij. q. ij. vellem. & xxiij. quæst. ij. dominus.

g NVllus. Personaliter. Id est, cum acceptione personæ. vt iij. q. ix. cap. vlti. quia honor vnius personæ non debet obesse alij, vt C. de ingenuita. l. iij. lib. xij. xj. quæst. iij. si quis vero. C. de statu. & ima. l. iiij. Iudex tamen magis dignum potest honorare, vt ij. quæstione vij. quæritur. & quæritur ne octaua. quisquis. non tamen sedebit cum iudice cum agitur causa, vt C. de officio ciuil. iudicis. l. Inscriptio.

Inscriptio. Hæc est secunda pars huius quæstionis, in qua ponit Gratianus quatuor casus, in quibus non est inscribi necesse. Io. de Fan.

[2] Inscriptio. Et si non fuerit facta, nihil valet quod actum est. ij. q. j. c. in primis. ibi, quod si forte hæc soleniter. Sed an obligabit se accusans ad talionem? arg. eo. quod sic, extra de accus. super his. C. de side instr. l. ij. cõtra. C. de aduo. diuer. iud. l. j. Dico quod sic, licet quidam legiste secus dicant. [1] Adde an et quando [b] Semp fiat. Nisi debent se in casibus notatis inscribere, ij. q. vij. in summa. no. Cy. & [c] Vt codice. Istud vt, respicit verdoct. in l. qui accusare nõ possunt. [d] Per officiales. Hoc exẽplum non valet, quia ibi non fit accusatio. loqui tur de eis in notorio crimine ista lex, quod solũ officiati denuntiant. si enim denuntiat officialis aliud crimen, ei nõ creditur, nisi probet legitime: vt C. de accus. l. ea quæ. C. de curio. l. curiosi. lib. xij.

ADDITIO.

In hac lege non dicitur quod inscribant, sed dicitur qꝝ si non probant, puniantur vt calumniatores, secundum Lanf.

[a] Sexaginta dies. A tempore diuortij computãdos, vt ff. de adule. l. is cuius ope. §. penulti. Sed iure extraneipotest eam accusare post hos dies etiã, dum tamẽ cauta non excesserit quinquennium: vt ff. eo. tit. l. mariti. Sed ad tori separationem etiam post sexagintam dies potest, vt xxxiij. q. ij. admonere. Consistit autẽ ius mariti in hoc, qđ ex suspitione Maritus violenta facit uxo- rem ream, & quod potest præferri alijs accusatoribus, & quod non inscribit, quoniam, nisi euidens sit calumnia: vt C. de adulte. l. 2. Imo & iure mariti. ff. eodem. l. is cuius. Iure tamen nouo tenetur [3] vir inscribere, vt in authẽ. vt li. ma. & quiæ. §. cautã. collã ix. & extra de procura. c. tuæ. secundo. & quod non punitur quasi calumniator secundum quod ius. Sed numquid tenetur aduersario dicere ius? & ex suspitione quod ius? & quod non inscribit

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVisquis. CASVS. *Statutum fuit in concilio Carthaginensi, vt episcopi apud primates prouinciæ accusentur. Et si episcopus qui accusabatur, vocatus ad causam, die statuta, hoc est, intra mẽsem computãdum à die receptionis literarum non venerit, debet excõmunicari: & si postea venerit allegaturus causas quare non venerit, dabitur ei spatium alterius mensis. Sed remanebit excõmunicatus donec probabit iustum impedimentum, ita quòd nec suis, nec alienis cõmunicet interim. Si non venerit infra secundo mense, condemnabitur. Si vero accusator die statuta non venerit, excommunicetur reo vel episcopo præsente cõmunioni reconciliato. Si tamen postea iustũ impedimẽtum probauerit, absoluatur, & causam agere permittatur: & expone post secundum mensem, id est, post principium secundi mensis. Vel sic, Episcopus accusatus si intra tempus vnius mensis à tempore receptionis literarum non venerit, excommunicatur. Si allegat iustum impedimentum, datur ei alius mensis, sed remanebit excommunicatus quousque probabit iustum impedimentum: & si non venerit secundo mense, damnabitur. Si verò accusator non venit die statuto, excommunicandus est. sed si iustam probat absentiam, absoluetur, & postmodum aget. Iste est casus secundum H. & secũdum eum exponitur post mensem secundũ, id est, post principium secundi mensis. Alius casus. Aliquis vult accusare episcopum, vadit ad primatẽ, vocatur episcopus, eligit iudices episcopus, deinde vocatur ab eis, vt sit talis die coram eis, & si tunc non venerit, suspendatur. Si autem miserit nuntium, qui alleget iustam causam absentiæ, vel aliam iustã excusationem, datur ei alius mensis, & si in fine secundi mensis non venerit, tunc excommunicatur. Et secundum hoc expone post secundum mensem, id est, post finem secundi mensis. & sic non obstat infra causa proxi. q. iij. c. si ægrotans. quia ibi datur tertius mensis ad comincendam malitiam. extra de dolo & contuma. cap. cum olim.*

Non est à communione suspendendus, qui die statuta ad causam venire non potuit.

CAN. I.

QVisquis episcoporum accusatur, ad primates quinciæ ipsius eius causam deferat accusator, nec à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta literis euocatus minimè occurrerit, [a] hoc est intra spatium mensis [b] ex ea [c] die, vel qua eum literas accepisse constiterit. Quòd si veras aliquas necessitatis causas protulerit, quibus occurrere non potuisse manifestum sit, suæ causæ dicendæ intra alterum [d] mensem integram habeat facultatem: verùm tandiu post mensem secundum non communicet, [e] donec purgetur. Si autem ad vniuersale concilium occurrere noluerit, vt vel ibi causa eius terminetur, ipse in se damnationis sententiam [f] dixisse iudicetur. Tempore sanè quo non communicat, nec vel in sua ecclesia, vel parochia communicet [g]. Accusator autem eius, si nunquam diebus causæ dicendæ defuerit, subtrahens se à communione nõ remoueatur. Si verò aliquando defuerit, subtrahens se restituto in communione episcopo, remoueatur à communione accusator [h] †, ita

1 Not. hic Lau. quod talis citatus nõ est excõmunicatus. arg. extra de pigno. significãte. ff. de solu. si serius. Archi.

a Occurrerit. Sed pone, cp iudex ita dixerit, si nõ veneris die illa, sis excõicatus'. & ille nõ venit, quia non potest venire, nunquid erit excommunicatus? Videtur quod non. nam & auditur hic causa absentiæ, & probata causa [2] nõ absoluitur. Nec enim extat contrarium: quia non dicit non veniſſe, ex quo casu non venit: vt ff. de cõdi. & demonstra. l. ij. Nec proposuit iudex excõmunicare ipsum in omni casu, sed in casu contumaciæ tantum, arg. ad hoc ff. de solu. l. si seruus decem in fin. & cum non sit cõtumax, pœnam contumaciæ nõ patitur, si non venit: vt ff. de re iudi. l. cõtumacia. Io. Sol. excõmunicatus est: sed absoluitur sine expensis: quia excommunicatio tenet, nisi in duobus casibus: vt extra de senten. excommu. c. per tuas. B.

b Mẽsis. Vel triũ l. si qs. pro mensum: vt j. pxi. Spec. in ti. de dila. quæst. iij. capi. j. & §. j. vers. di. quæst. iij. c. ij. cõtra.

c Ex ea. Not. q̃ computandum est semper tẽpus à receptione literarũ, vt hic, & xvj. q. iij. de appel. sup eo. ij. & C. de excus. tu. l. quinquaginta. Nec cõputabitur dies, in quo recepit lite ras: vt ff. si quis cau. l. prima.

d Alterũ. sed obij citur, aut primus mensis fuit peremptorius, aut non. si non, quare excommunicatur, con tra illud xxiiij. q. iij. de illicita? Si fuit, quare datur secundus? Item qualiter fuit hic missum edictum? Item qualiter fuit hic missum peremptorium prima vice, cõtra illud extra de dila. c. dilectis? Si vis tenere casum H. dic quod hic ex causa fuit primo missum peremptorium, vt extra de in integ. resti. tum ex literis. in fi. & ff. de iudi. l. nõnumquam. & sequẽs peremptoriũ datur ad cõuincendam malitiam. sic j. v. q. iij. c. j. Secũdum alium casum non fuit primus mensis peremptorius. secũdum hoc dic, q̃ non punitur hic sententia excõmunicationis, sed fuspensionis, vel alia: nam bene punitur quis in citatione non peremptoria: vt v. qõ. ij. c. præsenti. C. de iudi. l. sancimus. ff. si quis in ius voc. non ie. l. ij.

e Non communicet. In sacramentis.

f Damnationis sententiam. Cum lis est contestata, vt dixi iij. q. ix. decernimus, vel legitur de sententia excommunicationis.

g Communicet. arg. quod qui est suspensus in vna ecclesia, & in altera: quia cum sit tantum vna ecclesia, non potest esse partim intra, & partim extra ecclesiam: vt xxiiij. quæst. j. cap. loquitur. & vij. quæst. prima. c. si quis presbyter. argu. contra. Ivij. distinct. c. si quis alterius.

h Accusator. Sed quare cogitur iste accusare, contra illam regulam. C. vt nemo inuitus agere vel accusare compellatur? Item nonne primo accusator debet admonendus: vt C. qui accus. non pos. l. qui cre. & ibi Bar. & Bal. & ff. de fideiuss. vel extra men? Forte hoc est speciale in episcopo, sicut aliud infra causa proxi. quæst. ij. cap. iij. & hoc obtinet cũ ex accusatione orta est infamia contra episcopum: & ideo cogitur accusator procedere, vt infra proxi. quæst. prima. c. quidam. & quæst. vlti. Epiphanium. Vel hic

Vel hic inscriptũ fuit: & ideo cogebatur procedere, vt extra de accusa. licet. in fi. Si aũt nec accusator, nec accusatus venit, tunc

1 Idem si neuter est paratus venit, vt adhor ve. dus'. ff. si quis in ius non ie. l. ij. & non ius voc. non ie. l. ij. ius, vel §. vlti. Item habes contra, hic, quod si accusator nõ probat iudex ta- me fuitim stam causam absen pedituꝝ & tiæ, modo non audeſſe cau no, vt extra de accu nor extra accusa. non posſ. l. cõtu. ve- de crimine agitur nerabilis, etiam ciuiliter. ff. & li. j. e. de iure fisci. l. ij. §. ti. cador. fenatus. Idem vbi Bart. Bri- tum falsum, vt extra de fide instru. c. acceptimus. & c. cõtingit. Idem vbi ac cusatur matrimonium, vt extra qui mat. accu. posſ. per tuas. Idẽ vbi Præfigitur terminus ad indicendos testes, vt extra de proba. licet. Idem vbi pro ponitur termin' ad exceptiones propo nendas, vt extra de exc. pastoralis. Idem vbi impetit status alicuius, vt C. de inge. manu. l. diffamari. Secus autem in ciuilibus negotijs, vbi per triennii expectat. vt C. de iud. prope randum.

3 Admittatur. Vt C. qui accusa. non posſ. ff. ea. & l. qui crimen.

4 Probauerit. Statum sacramẽtum sufficit in hoc casu, vt xxij. quæstione prima. cap. j. C. de rebus credi. in bo. nis. 100. distin. opta tum. extra de probatione. ex insinuatione prima. c. si quis presbyter. argu. contra. Ivij. distinct. c. si quis alterius.

2 Ad. Ad. Ad.

aut non. Si certum est, aut est conuictus, aut sponte confessus. Si conuictus, secundũ leges decapitatur, vt ĩ.ea.c.si quis. & fit intestabilis. ĩ.causa proxi. quæst. iij.c.si testes.§.ob carmẽ. secundũ canones vero subijcitur verberibus: vt ĩ.ea.c.j. [1] Si vero sponte confitetur, cũ nõ potest probare, mitius cũ eo agitur, vt ĩ.eo.c. ij.in fin. Si non est certum, debet admoneri, vt prodeat in publicum, & ꝓbet quod scripsit. Quod si non fecerit, primo priuabit sacramentis, postea excommunicabit. & est hoc, cum innocens aliquis infamat: secus si reus fuerit, qui accusat, quia expedit peccata nocentium esse nota. ff. de iniur. eũ qui. in prin Ioan.

1 Vbi no. Hu. quod istud sit verum, nisi forte sit talis persona quę attingi non debet, puta episcopus.

Flagelletur, qui scripta in alterius famã neglexerit probare.

CAN. I.

QVi in alterius famam publicè [a] scripturam, aut verba contumeliosa confinxerit, & repertus scripturam non probauerit, flagelletur [b]: & qui [c] eam prius inuenerit, rumpat, si non vult authoris facti causam incurrere [d].

Item Gregorius.

De eodem.

CAN. II.

QVidam maligni spiritus consilio repletus, contra Castorium notarium ac respõsalem nostrum nocturno silentio in publico ciuitatis loco contestationem posuit in eius crimine loquentem, mihísque etiam asserebat eum de facienda pace callidè cõtradicentem. Qui si non exierit [e], neq; publicè [f] cõfessus fuerit: quisquis ille sit, qui hoc agere præsumpserit, vel cõsensum tantæ iniquitatis consilio præbuerit, ex Dei & domini nostri Iesu Christi spiritu diffinimus, vt sancti eius corporis & sanguinis participatione priuatus sit. Si verò (quia latet, & quoniam nescitur) teneri ad disciplinam [g] non valet, si tanti mali conscius, & prohibitus corpus ac sanguinem domini percipere præsumpserit, anathematis vltione percutiatur, & vt fallax ac pestifer à sanctæ ecclesiæ corpore sit diuisus. Si autem in eandem ciuitatem ingressus, publicè poterit [h] docere, quæ dixerit: vel fortè sciens se nõ posse, quæ scripsit, ostendere, errorem [i] suum fuerit apertè cõfessus, dominici corporis ac sanguinis participatione non sit priuatus, neque à sanctæ ecclesię corpore alienus existat.

Idem in concilio Elibertano.

Anathematizentur, qui famosos libellos in ecclesia ponunt.

CAN. III.

SI qui inuenti fuerint famosos libellos in ecclesia ponere, anathematizentur.

Item Codice lib. ix. titulo de famosis libellis, Imperatores Valentinianus & Valerius.

CAN. IIII.

SI quis famosum libellum siue domi, siue in publico, siue in quocunq; loco ignarus repererit, aut corrũpat prius, quàm alter inueniat, aut nulli cõfiteatur inuentũ. Si verò nõ statim easdẽ chartulas, vel corruperit, vel igne cõbusserit, sed vim earũ dolosè manifestauerit: sciat se quasi authorẽ huiusmodi delicti capitali [k] sententiæ subiugandũ. Huiusmodi autẽ libellus alterius opinionem non lædat.

a QVi in alterius. Publice. id est, in publico loco.

b Flagelletur. Secundum leges capite punitur. ĩ. e. c. si quis. Nota pœnas corporales infligi secundũ canones, vt ĩ. xlv. distin. c. cum beatus.

c Et qui. Sic C. de furt. ciuile.

d Incurrere. Potest tamen probare crimen si vult. ff. de iniur. l. eum qui. Ioannes.

e QVidam. Non exierit. nonne debuit admonitio præcedere excõmunicationem, vt xij. quæstione secunda, ca. indigne? sed forte hic præcessit: & quia illud tempus hic non adijcitur vsq; ad quod tempus tenetur exire, statim tenetur exire: quod si non fecerit, ex quo est in mora, statim incidit in excommunicationem, argu. secunda quæstione septima, capitulo, quapropter. prima quæstione prima. capitulo, constat. ff. de manumissis testam l. libertas. Sed videtur, quod quandiu potest exire, non sit excommunicatus. ff. de verborum obligationibus. l. ita stipulatus. §. j. Petrus Hispanus dixit expectandum vsque ad quadraginta dies. extra de purgatio. canoni. capitulo vltimo. Hæc tamẽ veritas est, quod conditio affirmatiua aliter exponitur, quam negatiua. cum enim dicitur, si intraueris Capitoliũ: exponitur sic, id est, si cum primum potes intrare, intres, vt ff. de conditio. & demonstratio. l. [illegible] conditio. Sed conditio negatiua sic exponitur, si non intraueris, id est, cum primum desinis posse intrare, vt ff. de verborum obligatio. l. ita stipulatus. §. primo. nisi in casu hic posito, & in casu libertatis, vt ff. de manumis. testamen. l. libertas. §. primo.

f Publice. Contra infra de pœniten. distinct. prima. capitulo, quis aliquã-do. §. his authoritatib⁹. vbi pœnitenti dicitur: non tibi dico, vt te ꝓdas, sed istud est pro detestatione criminis. Vel ibi loquitur de occulto crimine [2], hic de manifesto, licet persona sit ignota.

g Ad disciplinam. Id est, ad correctionem.

h Poterit. Sed nõ ne reus hunc accusatorem posset remouere, quia eum nõ præmonuit, vel (quod verius est) quia ei suspect⁹ est. vj. quæstione prima, cap. qui crimen? sed forte de innocentia sui confidebat. Sed certe licet iste sit infamis ipso facto & ꝑ sententiam, tamen in odium suum & in fauorem rei admittitur ad accusationem: vt sic clareat de innocentia rei, & vt accusator nõ probans puniatur de calumnia. Et sic fuit [illegible] est hic speciale, qđ [illegible] aliquis criminosus admittitur ad accusationem, licet non prosequatur suam vel suorum iniuriam.

i Errorem. ĩ. dist. viij. c. consuetudo. ĩ.ij.q.iij.c.si quem.§. notandum.

k Capitali. Si capitale fuit crimen conscriptum, alias non, vt supra causa proxi. quæstio iij. cap. si testes. §. ob carmen.

2 Quod no. l. dist. de pœnit. tib⁹. Quæ hic dicuntur [illegible]

Vocatio

VOcatio autem. Hic ponitur secunda quæstio, qua quæritur quoties aliquis sit vocandus ad causam: & certum est, quod semel, secundo & tertio, vel vno pro omnibus peremptorio: vt xxiiij. quæst. iij. cap. de illicita. Et quicquid de citationibus dicatur ĩ.cap.j.& ij. hodie induciæ citatoriæ arbitrio iudicis relinquũtur: vt ĩ.ead. q. iij. cap. si ægrotans.

QVAESTIO II.

VOcatio autem eius, qui impetitur, non semel, sed bis & tertiò per congruum spatiũ rationabilibus scriptis debet fieri.

Vnde Damasus Papa scribit dicens:

Vocatio ad synodum eius, qui impetitur, & in scriptis, & per spatium fiat congruum.

CAN. I.

VOcatio [a] ad synodum iuxta decreta patrũ canonica eius, qui impetitur, rationabilibus scriptis per spatium debet fieri cõgruũ atque canonicum: quia nisi canonicè vocatus fuerit suo tempore, & canonica ordinatione, licet venerit [b] ad conuentum quacunq; necessitate, nisi sponte voluerit, nullatenus suis respondebit insidiatoribus.

Item Syluester papa.

Quibus temporũ spatijs reus vocetur ad causam.

CAN. II.

PRæsenti [c] decreto censemus, vt in primis paternaliter vocentur, & per septẽ dies expectentur, nullius ecclesiastice rei interdicta licẽtia. Huic verò expectationi iterum addãtur septem dies, interdicta ecclesiam intrandi licẽtia, & omnia diuina officia audiendi. Post verò addãtur [d] duo dies, qbus à pace & communione [e] sanctæ ecclesie sint suspẽsi. Deinde verò iterũ alijs duobus diebus sub eadem expectatione expectentur, quibus vno die superaddito, omni expectatione veluti iam desperata reus mox anathematis gladio feriat.

Item Damasus papa.

Nullius accusatio per scripta suscipiatur.

CAN. III.

RElatum est ad sedem apostolicam vos accusationes fratrũ per scripta [f] suscipere absque legitimo accusatore, quod deinceps in omni orbe terrarũ fieri Apostolica authoritate prohibemus: & quod nuper factum est, absq; vlla retardatione corrigere curamus: nec vnquam prius per scripta eorum, qui accusantur, causas discutere, quàm per querelantium institutionem vocati canonicè ad synodũ veniant, & præsens per præsentem agnoscat veraciter & intelligat ea, quę ei obijciuntur. Leges enim seculi accusatores præsentes exigunt, & non per scripta absentes. Vnde canonica patrum instituta nõ semel sed sæpissimè clamant, nec accusationes, nec testimonium [g] vllum per scripta posse proferri, nec de alijs negotijs quicunque testimonium dicant, nisi de ijs, quæ sub eorũ præsentia acta esse noscuntur. Similiter & qui accusare alium elegerit, præsens per se non per alium accuset, inscriptione videlicet ꝓmissa. Neq; vllus vnq̃ iudice-

a VOcatio. Si ter citetur quis, licet non dicatur peremptoriè, tamen sufficit hoc vt peremptoriè sit citatus: vt C. quomodo & quãdo iudex. l. cõsentaneũ. & l. tres denuntiationes. & l. cessante. Illud tamen apponere debet iudex, quod peremptorie citet & debet comminari parti, si non venerit, ꝙ procedet. ff. de iudi. l. in peremptorio. & vel in prima, vel secũda, vel tertia citatione potest citare peremptorie, vt extrà de in integ. rest. c. eum ex literis. in fin. & ff. de iu. l. nonnunquam. dũmodo nõ maturetur peremptorium nimis, vt extra de dila. c. dilecti.

Iudex citãtis peremptorie debet exprimere.

b Venerit. Si aliquis inuenitur Romæ pro sua necessitate, vel ex causa delegationis, vel appellationis, non cogitur ibidem respõdere, sed potest domum reuocare: vt ff. de iudi. l. ij. §. ea quoque. ff. quibus ex cau. in pos. ea. l. ad cognitionem & in authẽ. de sanc. epis. §. si vero episcopi. colla. ix. secus est si sit ibi ex voluntate, vt in authẽ. ea. §. si quis episcopus, aut cleric⁹. C. de epis. & cle. l. oẽs. §. in hac. Nam Roma cõis patria est: vt ff. ad munic. l. Roma. Nam cũ episcopi faciũt cõcilia, bene tenetur ibi quilibet respondere, extra de libel. obla. c. j. nam illuc quilibet generali citatione citatur, vt distinct. xviij. per totum. Quare ergo dicit hic, quod non teneantur respondere coram synodo? Dic quod appellat hic synodum aliquem conuẽtum episcoporũ, qui propter necessitatem aliquam fit, non tamen synodi causa conueniunt. Vel dic, quod speciale est in accusatione, vt accusatus nõ teneatur respondere corã synodo, nisi habeat inducias. secus in ciuilibus causis.

Exceptio delegationis, reuocandi domum.

c PRæsenti. Vel intelligit hoc capi. de raptoribus rerum ecclesiasticarum, propter odiũ eorum, vel de clericis in eadem ciuitate constitutis [1], quibus minores dãtur induciæ, quam remotis: vt ĩ.ea.q. iij.c. si ęgrotãs. vel de laicis, vel sunt paternales adiectiones, vel per quas quis expectatur, etiam postquam canonice & per tempus legitimum citatus nõ venerit, vel non tenet, per illud. ĩ.xxiiij. q. iij. ca. de illicita.

1 Hanc sentẽtiam teneas secũdum L. & Io. Nã illud intelligitur in causa ciuili. habet ergo tales inducias xix. dierũ antequam condemnetur, secundum Io.

d Addantur. Simile C. de iud. authen. iubemus. extra de dolo & contu. c. cum olim.

e Communione. Sed nonne est eadem hæc pœna cũ prima? nam cui interdicitur ecclesia, interdicta sunt sacramenta ecclesię: vt xij. quæst. ij. c. de viro. & xxxiij. quęst. ij. c. latorem. Item non potest intelligi de communione fideliũ: quia de illa loquitur in fine. sed dic quod loquitur de communione fratrum, id est, quod non cõmunicabit alijs fratribus, vel in choro, vel in mẽsa, vel in dormitorio.

f RElatũ. Scripta. Sic supra ij. q. viij. c. per scripta.

g Testimonium. iudiciale. nã per literas potest aliqs perhi

Testimonium per literas potest exhiberi.

Universidad de Deusto Biblioteca

perhibere alij testimonium famæ suæ: vt lxxj. dist. cap. extraneo. & ca. hortamur. & de consec. distin. j. c. iubemus. Sed iudiciale non.
a Ira. quia tempore iræ non discernit homo quod iustum est: vt xj. q. iij. c. illa.

b SI primates. Pacificare. Potest ergo iudex cōponere inter partes: vt xc. distin. c. studendū. & xxiij. quæst. vlti. c. si quis membrorum. & q. iiij. c. si illic. ff. de noui operis nunt. l. j. §. potest. & est simile ff. de vsur. l. æquissimum. Sed hoc verū est in crimine. quod non inducit depositionē: quia in alijs licet cōponatur, potest iudex ex officio suo de crimine inquirere: vt extra de col. dete. c. j. & ij. & C. de abo. l. ij. Similiter in denuntiatione nō admittit cōpositio: vt s. ij. qō. vij. cap. quapropter [1]. Vel intelligitur cū non accusatur de iniuria facta ecclesiæ, sed personæ. xxiij. qō. iiij. ca. si is qui. & sic non ob. ij. q. vij. c. quapropter. Vel melius ibi loquitur in denuntiatione, ad quam quilibet tenetur. De hoc not. s. ij. qō. iij. capi. si quem. §. notandum. ij. in fine.

Iudex an possit inter partes componere.

a In hoc contradicit, qa videtur neminē esse cogēdum ad accusandum. Lau. Sed hoc locū habet in solenni accusatione, ad quam nemo cōpellitur nisi casualiter. s. ea. q. j. c. ij. & j. ea. q. vj. Epiphanium. Archi.

c Quid eis. Sic iij. quæstio. ix. c. indicas. extra de dila. ca. præterea. extra de appel. c. significantibus.

QVod autem. hæc est quæstio tertia, in qua quæritur, an aliquis possit per procuratorem causam suam agere. Et certum est, quod non in causa criminali: vt j. ead. cap. in criminalibus. nisi in quatuor casibus, vt in crimine iniuriarum, in quo illustris persona agit per procuratorem: vt iij. quæst. ix. cap. absens. §. nisi. & in crimine suspecti tutoris: vt ff. de procurato. l. non solum. §. vltimo. Item ad allegandum causas absentiæ: vt j. cap. j. & ij. Item in minoribus criminibus, vt no. Ioā. in hoc loco: vt ff. an per alium cau. appel. l. j. quia in leuibus criminibus non fit inscriptio: vt ff. de accusa. leuia. In ciuili potest, nisi in casibus aliquibus, vt in actione populari, in qua actor non agit per procuratorem: vt ff. de procur. l. licet. & in causa status: vt C. de asser. tol. l. j. Quidam etiam coguntur dare procuratorem, vt episcopi & sacerdotes: vt infra eadem, cap. quia episcopus. & illustres personæ: vt C. de procura. l. pe. De hoc plenius inuenies s. ij. q. vj. cap. si quando. in apparatu.

d Quod autem. In causa iniuriarum datur procurator. Item in crimine suspecti: vt ff. de procura. l. non solum. §. vlti. & in minoribus criminibus. ff. an per aliū causæ appella. l. j. quia in leuibus criminibus non fit inscriptio. ff. de ac. l. leuia. Et ad allegandum causas absentiæ in ciuili dari potest procurator: sed in actione populari nō potest procurator dari. ff. de procura. l. licet. & in causa status: vt C. de asser. tol. l. j. quidam etiā coguntur dare procuratorem, vt episcopi [a]: vt j. quia episcopus. & illustres personæ: vt C. de procura. l. vltima. De hoc plenius inuenies s. ij. qō. vj. cap. si quando.

Procurator in causa populari non potest dari.

a Hoc est falsum, vt patet extra de iuramen. calū. c. vlt. Ar.

e SI ægrotans. Legatū. Sed nūquid tenetur infirmus vel absens ex iusta causa, ex necessitate procuratorem mittere respōsurum nomine absentis? non videtur. extra de pro. cur. c. querelam. Et si contra absentem feratur sententia, & ipse postmodū probet iustam causam absentiæ, retractatur sententia, licet non miserit procuratorem: vt extra de sentē. & re iudi. ca. cum Bertoldus. & vij. qō. j. c. præsentium. Imo & si sub pœna promisisset aliquis stare iudicio ad certam diem, si probaret iustam causam absentiæ, subuenitur ei: vt ff. de arbi. l. si cum dies. §. si quis ex litigatoribus. Nam ægritudo iudicis, vel partis prorogat diem. ff. de re iudic. l. quęsitum. imo etiam si probabili causa absit, nō procreditur contra eum: vt extra de officio deleg. c. consultationibus. Item secundum hoc non esset melior conditio illius, qui abest ex iusta causa, quàm illius qui abest ex iniusta causa: quia q non vult interesse, sufficit ei si mittat procuratorem: vt ff. de procur. l. j. & generaliter traditur pro regula, quotiescunque quis abest ex necessitate, nō ex voluntate, subuenitur ei: siue habeat procuratorē, siue nō: vt ff. ex quibus causis ma. sed & si. §. vlti. Item sufficere debet talis, qui alleget causam absentiæ: vt lxv. dist. c. si quis. E contra probatur, q nō sufficit mittere procuratorē, qui alleget causam absentię, nisi alleget causam causę: vt xviij. dist. c. episcopus. Nam sicut quis potest mittere nuntium, sic & procuratorem: vt extra de app. c. cōstitutis. Nec excusatur quis per iustā absentiā, quin fiat missio in possessionem bonorum suorum, si nō sit qui defendat eū: vt extra de eo, q mit. in pos. c. vlti. Nec exuli subuenitur, si non reliquit procuratorem: vt ff. de mino. l. Papinianus. nec ei, qui appellatiōis causam prosequitur: vt ff. eum qui app. in prouincia debere defendi. l. j. & ij. Nec subuenitur absenti causa Reipublicæ: vt C. de in integ. rest. l. ignorare. Ad hoc dicunt quidā, quod actor semper tenetur mittere suum procuratorem, siue possit, siue nō possit venire, per id quod legitur ff. de diuer. & temp. præscrip. l. j. reus autem non tenetur. Melius potest dici, quod siue sit reus, siue sit actor, si habet iustā causam absentiæ, non tenetur mittere, nisi sub hac forma sit citatus, vt veniat, vel procuratorem mittat: vt probatur extra de dolo & contu. c. cum dilecti, in fi. alioqui sufficeret talē mittere, q alleget causam absentiæ. xviij. dist. c. placuit. & extra de sen. & re iudi. c. tenor. Tamen si diutino impedimento quis est detentus, si tale sit negotium, quod possit expediri per procuratorē, ita vt plene iudex possit instrui per procuratorem sicut per dominum, bene tenetur mittere procuratorem talem sufficienter instructum. Et ego credo [1], q decre. querelā. tales causas appellat graues, quæ ita intricatæ sunt & inuolutæ, quod non de facili per procuratorem possunt expediri: sed tamen non nego, quin semper possit actor mitti in possessionem rerum absentis ex quacunque causa reus abest, vbi actio est tempore peritura. Ioan.

Procurator [illegible] tenetur [illegible] iustā causam absentiæ.

a Credo. [illegible]

a Nisi. Id est, si non.

b Aliena. Vel quia vocatur à rege: vt xviij. dist. c. episcopus. tamen canon alia tria excipit, ætatem, & ægritudinem, & grauiorem necessitatē: vt xviij. dist. c. placuit. Item si ad testimonium dicendum, vel ad municipales necessitates vocetur. ff. si quis cau. l. j. in prin. Item si occupatio propriorū negotiorum eum vrgeat: vt ff. de re iud. l. contumacia.

c REos. Defendi. Scilicet ad excusatiões pponēdas, & etiā ad exceptiōes obijciēdas, vt extra de acc. c. veniens. & cap. super his. Melius est enim qualemcunque procuratorem admitti, quam absentem, &c. ff. de procu. l. seruum. §. publice. C. de procu. l. exigēdi. licet M. dicat per legem istam, quod post lit. cōtest. potest interuenire pcurator ad defendendū in crimine.

d IN criminalibus. Nisi in casibus notatis ij. q. vj. c. si quando.

e QVia episcopus. Sed qd si ita pauper est sacerdos, quod non possit constituere procuratorē? Tunc per se litigabit, sicut illustres pauperes, vt in authenti. de illustrib. & qui superillustres sunt. col. v. Ideo autē iubentur sacerdotes constituere procuratores, quia non expedit seruos Dei litigiosos esse, vt extra de syndico. c. vno. & ij. qō. vij. c. sicut. & ne cogātur recedere à diuinis obsequijs: vt C. de episc. & cle. l. omnes. tum etiam quia causæ materiā criminibus creare noscuntur: vt C. de iudi. l. properandū. in prin. habet ergo quælibet ecclesia œconomum: vt lxxxix. di. c. qa. & ix. q. iij. c. cum scimus. xvj. q. vij. ca. quoniā in quibusdam. & ille constituetur authoritate episcopi. C. de epi. & cle. l. omnes. §. hoc nihilominus.

Sacerdotes iubenē litigare p procuratores.

Sed quid si canonici aliqui contra episcopū volunt agere? tunc à superiore [a] dandus est procurator ad litem, sicut cum pupillus agit cōtra tutorē. C. de in li. dando tut. vel cur. l. ij. & vlti. Sed secundū iura nostra canonici per se sine episcopo cōstituēt procuratorem. Ioan. Sed certe procuratorē ad agendū contra aliū ab episcopo non possunt constituere sine authoritate episcopi, nec esse in iudicio, vt extra de iudi. c. causam. & extra de procu. c. j. B. Item habes hic, q procurator non potest esse infamis: vt dixi iij. q. vij. c. j. Itē habes hic, q episcopus & sacerdos semper debent litigare per procuratores. Et sic patet quod ante litis contestationem & post, potest clericus secū dum iura nostra constituere procuratorem, & per ipsum iurare de calumnia: vt probatur extra de iura. calum. c. cum causam. nisi velis exponere ibi procuratorē, id est, œconomū, vt extra de iur. cal. c. in pertractandis. Et lex dicit, q vbi cōuenitur monasteriū vel ecclesiastica persona, possunt cōstituere procuratorem, vt in authē. de san. epi. §. si vero episcopi. col. ix. Alij vero comparāt prælatos tutoribus, & dicūt quod

Canonici cōtra episcopum agētes, procuratorem constituere posſūt.

a Scilicet ordinario tātum nō delegato, qa hoc est misti imperij secūdum Innocē. & Hostiē. q dic vt not. extra de procura. petitio. Arch.

---

tur antè, quàm legitimos accusatores præsentes habeat, & locum defendēdi accipiat ad abluenda crimina. Curandum quoq; est, ne ira [a] cuiquam surrepat, faciatque citius omne, quod non licet.

Item Felix papa Anastasio, & omnibus Oriētalibus episcopis.

Vi aut timore eiecti, aut suis rebus expoliati, ad synodum non vocentur.

CAN. IIII.

SI primates accusatores episcoporum cum eis pacificare [b] familiariter minimè potuerint, tunc tempore legitimo eos ad synodum canonicè antea conuocatam, non intra angusta tempora canonicè conuocent: & non prius, quàm eis per scripta significent, quid eis [c] opponitur: vt ad responsionem præparati adueniant. Nam si aut vi, aut timore eiecti, aut suis rebus expoliati fuerint, nec canonicè ad synodum vocari possunt: nec respondere æmulis debēt antè, quàm canonicè restituantur, & omnia sua legaliter eis reddantur.

His *authoritatibus euidentißimè datur intelligi, quòd nisi quis canonicè uocatus fuerit, etiam si aliqua occasione ad synodum ueniat, suis nullatenus cogitur respondere insidiatoribus. Canonica autem uocatio est, quando seruato dierum interstitio secundùm authoritatem beati Syluestri, causæ suæ literis adesse iubetur, quibus quid ei obijciatur, authoritate Felicis Papæ significari oportet.*

QVAESTIO III.

QVòd autem [d] *per procuratorē causam suā agere ualeat, qui impeditus causæ suæ adesse non ualet, authoritate Romanæ synodi, quæ tempore Adriani Papæ celebrata est, probari uidetur, in qua sic statutum legitur:*

Pro se legatum ad synodum mittat, quem grauis necessitas premit.

CAN. I.

SI ægrotans fuerit episcopus, aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit, pro se legatū [e] ad synodum mittat: nec à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi [a] ad causam suam dicendam venire electorum iudicum die statuta literis euocatus non occurrerit: hoc est, nisi eum aliena [b] præoccupauerit necessitas, intra spatium duorū, vel trium mensium, vel eo amplius, prout causa dictauerit.

Codicis *lib. ix. titulo, de accusationibus & inscriptionibus Imperator Alexander Augustus.*

CAN. II.

REos capitaliū criminū absentes etiam per procuratores defendi [c] leges publicorū iudiciorum permittunt.

Ecce *quòd episcopus impeditus, & causæ suæ adesse non ualens, legatum pro se iubetur ad synodum mittere: sed legatus iste non ad causam agendam, sed ad necessitatem per præsentiam suam synodo exponendam mittitur: qua impeditus episcopus synodo præsentiam suam exhibere non ualuit. Causam autē (maximè criminalem) nulli nisi per se agere licet.*

Vnde *Adrianus Papa ait:*

Criminaliter accusans vel accusatus, per se experiatur.

CAN. III.

IN criminalibus [d] causis nec accusator, nisi per se, aliquem accusare potest, nec accusatus per aliam personam se defendere permittitur.

Item Anacletus Papa.

In omnibus causis (præterquam in criminalibus) episcopi & sacerdotes pro se aduocatum habeant.

CAN. IIII.

QVia episcopus [e] vniuersique sacerdotes ad solam laudem Dei, bonorumque operum actiones cōstituuntur, debet vnusquisque eorum tam pro ecclesiasticis, quàm etiam pro suis actionibus (excepto

Universidad de Deusto
Biblioteca

q sicut tutor vel cu
rator nō potest an-
te lit. contesta. con-
stituere procurato-
rem, vt C. de procu
ra. l. neque. sic neq;
† Cōcor. prælatus. quod non
tum hoc concedo. Nulla est
tex. iuncta enim cōparatio in-
sua glos. l. 1. ter tutores & præ-
hoc edi- latos: quia tutor est
cto. §. fi. ff. tēporalis, prælatus
de postul. est perpetuus. tutor
& qđ no. nō vtitur bonis pu-
Bart. in l. pilli, sicut prælatus
cassius. ff. bonis ecclesiæ: tute
de senato- la est onus, sed præ-
ribus. latura est honor.

Prælati prælatus habet libe
nō sunt tu ram & generalē ad-
toribꝫ cō- ministrationem in
parandi. bonis ecclesiç, et da
Crimen re potest bona ali-
publicum qua, si hoc habeat
quod dici cōsuetudo ecclesiæ:
tur. sed tutor nō. extra
de dona. ca. cæterū.

a Publico. Publi-
cum vocat hic cri-
men, de quo solen-
niter & publice po
test quis accusari.
idē enim est in pri-
uatis criminibus, vt
C. de iniur. l. vlt. ga
nec in illis incæue-
nit procurator: vt
5. ea. c. in criminib⁹.

b Aduocatum. id
est, procuratorem.

c Vod autē absque. Hic i
titulaf quarta quæ-
stio, qua quæritur,
an episcopus sit dā-
nandus sine synoda
li authoritate. Sed
hæc quæstio tracta-
ta fuit 3. iij. qō. viij.
sed hoc solum adij-
citur hic, quod Ro-
manus pontifex po
test episcopum sine
concilio damnare:
vt 3. e. c. duodecim.
§. quod vero.

d Nvllus epi-
scopus. Au-
thoritate. generali.
audiri enim potest
causa episcopi, sed
non potest termina
ri sine speciali man
dato Apostolicę se
dis, licet absolui
posset, vt iij. q. vj. c.
quamuis. & c. dudū.
tamen hoc non cre
do, vt dixi iij. q. vi-
ti. cap. accusatus. Et

publico [a] videlicet cri-
mine) habere aduoca-
tum [b] nō malæ famæ su
spectum, sed bonæ opi-
nionis † & laudabilis
artis inuentum: ne dum
humana lucra attendūt,
æterna præmia perdant.

QVAEST. IIII.

Vòd autē absque [c] synoda-
li audiētia da
mnari non de
beat, authoritate Iulij pa-
pæ probatur, qui ait:

Nisi in legitima synodo episcopus iudicari, vel audiri non debet.

CAN. I.

Nvllus episcopus ni
si in legitima syno
do & suo tempore apo-
stolica authoritate [d] cō-
uocata, super quibusdā
criminationibus pulsa-
tus audiatur, vel iudice-
tur, vel dānetur. Sin au-
tem aliter à quibusdam
præsumptum fuerit, in
vanū deducatur, quod
egerint: nec inter statuta
ecclesiastica vllo modo
reputetur.

Item Zepherinus vr-
bis Romæ archiepiscо-
pus omnibus episcopis.

Episcopus accusatus à duodecim audiatur: causæ verò finis ad sedem Apostolicā deferatur.

CAN. II.

Dvodecim iudices
quilibet accusatus
episcopus (si necesse fue-
rit) eligat, à quibus eius
causa iudicet: nec prius
audiatur, aut excommu
nicetur, vel iudicetur,
quàm ipsi [e] perse eligan
tur: & regulariter voca-
tus ad suorum primò cō
uentum episcoporū, per
eos causa eius iustè au-
diatur, & rationabiliter
decernat. Finis verò cau
sæ suæ ad Apostolicam
sedem deferatur, vt ibi
determinetur: nec antea
finiatur, quàm eius au-
thoritate fulciatur.

Quòduerò absque synodali audientia episcopus damnari prohibetur, sine præiudicio Romanæ sedis oportet intelligi: quæ sua authoritate quosque ualet damnare, uel damnatos absoluere. Vnde Gelasius papa: Ipsi sunt ca
nones, & c. infrà causa ix. Sententia excommunicationis notatus. Item Adria
nus, Saluo Romanæ eccle-
siæ in omnibus primatu, manifestum est, quòd illa quæ sunt per unamquanque prouinciam, ipsius prouinciæ synodus dispenset, sicut in Niceno [f] decretum constat esse cōcilio. Cùm uerò accusatus ad concilium uenerit, quic-
quid considentium consultationibus agitur, aut quod ab accusantium parte proponitur, non contentiosis uocibus, sed mitissima uer-
borum relatione proferatur.

Vnde in Toletano concilio undecimo legitur:

In cognitione causarum contentiosi locum non habeant. CAN. III.

IN loco benedictionis [g] considentes do
mini sacerdotes nullus debet, aut in-
scretis vocibus perstrepere, aut quibusli
bet tumultibus perturbare: nullus etiam
fabulis vanis, vel risibus agi: & (quod
est deterius) obstinatis disceptationibus
tumultuosas voces effundere. Si quis e-
nim (vt Apostolus ait) putat se religio-
sum esse non refrænans linguam suam,
sed seducens cor suum, huius vana est re-
ligio. Cultum enim suum iustitia perdit,
quando silentia iudiciorum obstrepen-
tium turbo confundit, dicente prophe-
ta: Erit cultus iustitiæ silentium. Debet
ergo quicquid aut considentium consul-
tationibus agitur, aut ab accusantium
parte proponitur, sic mitissima [h] relatio-
ne verborum proferri, vt nec contentio-
sis vocibus sensus audientium perturbe-
bent, nec iudicij vigorem tumultu ener-
uent. Quicunque ergo in conuentu con-
arg. ʒ. cap. proxi. in fine.

c Vodecim iu
dices. Ipsi. ʒ.
ix. quæstio. iij. cap.
cuncta. & ca. ipsi. &
cap. saluo.

f Sicut in Nice-
no. 5. iij. q. vj. ca. ne-
minem.

g In loco bene-
dictionis. id est,
synodi.

h Mitissima. vt C.
de obsequijs patro-
no præ. l. fi manu-
missori. & 5. iij. quæ
stio. vij. ca. infames.
§. fi qs adeo. lex pu-
nit talē vltimo sup-
plicio: vt C. de ijs q
ad eccle. confug. de-
nuntiamus. Tumul

a Tumultu. Sic
præsumitur de iniu
sta electione illius
qui per clamorem
est electus. extra de
elec. ca. Ofius. viij.
q. j. c. fi ergo. Et est
simile de conse. di.
iij. c. irreligiosa.

b Excommunica
tionis. à consortio
fratrum. sic 5. di.
xlv. c. neminem.

Vnc au
tem. Si
bono
zelo qs
Crimen in
dicant crimen il-
dicans nō li
semper di-
citur male
uolus.

c Vnc autem quæritur, an sit aliquis iudicandus maleuolus, quia crimen alterius indicat.

De hoc scribit beatus Augustinus dicens:

Magis nocet, qui crimen celat, quàm qui amicabiliter indicat.

CAN. I.

Non vos [d] iudicetis esse maleuolos quā
do crimen alterius indi-
catis [e], magis quippe no
centes estis non indican-
do crimen, quàm si fra-
tres vestros, quos indi-
cando corrigere potestis,
tacendo [f] perire permit-
titis. Si enim frater tuus
vulnus habeat in corpo-
re, quod vult occultari,
cùm timet secari: nónne
crudeliter à te fileturac
misericorditer īdicatur?
quantò ergo potius de-
bes manifestare crimen,
ne deterius putrescat in
corde?

Idem ad Vincentium Donatistam & Roga-
tistam.

Nec qui parcit, est amicus: nec qui verberat, est inimicus.

CAN. II.

Non omnis, qui par-
cit, amicus est †:
nec omnis qui verberat,
inimicus est. Meliora e-
nim sunt vulnera amici,
quàm voluntaria oscula
inimici. melius est enim
cum seueritate diligere,
quàm cum lenitate decи-
pere. Vtilius esurienti
panis tollitur [g], si de ci-
bo securus iustitiam ne-
gligat, quàm esurienti pa
nis fragātur, vt iniustitię
seductus acquiescat †.

Et qui phreneticum ligat, & qui le-
thargicum excitat, ambobus molestus
ambos amat. Quis potest nos amplius
amare, quàm Deus? & tamen nos non so
lùm docere suauiter, verùm etiā salubri-
ter terrere non cessat: fomentis lenibus,
quibus Deus omnes consolat, sępe etiam
mordacissimum medicamētum tribula-
tionis adiungit. Exercet fame patriar-
chas [h] etiam pios & religiosos: populum
contumacem pœnis grauioribus agitat:
non aufert ab Apostolo stimulum carnis 2. Cor. 12.
tertiò rogatus, vt virtutem in infirmitate
perficiat. & infrà. Noueris aliquādo fu-
rem auertendis pecoribus pabulum spar
gere, & pastorem aliquando flagello [i]
ad gregem pecora errantia reuocare.

Item ex sermone Ambrosij, qui sic in-
cipit: Fortasse amarior.

Non odio habetur, sed diligitur, qui castigatur & corripitur.

CAN. III.

Non osculatur semper pater filium,
sed aliquando castigat: ergo quan-
do castigatur, qui diligitur, tunc circa
eum pietas exercetur. Habet enim & a-
mor plagas suas: quę dulciores sunt cùm
amatis amarissimè [k] inferuntur. dulcior
enim est religiosa castigatio, quàm blan-
da remissio. Vnde ait Propheta, Dul- Pro. 27. 2
ciora sunt vulnera amici, quàm volun-
taria oscula inimici.

*Ex his uerbis datur intelligi, quòd magis confert utilitati fraternæ, qui crimen accusan
do, uel indicando prosequitur, quàm qui ce-
lando fouere nititur. Eusebius autem contrà statuere uidetur, dum aliorum crimina spon-
te confitentes in episcoporum accusatione recipi prohibet dicens:*

Ad accusationem non admittantur aliorum crimina sponte confitentes.

d Nvllus epi-
scopus. Hoc capit.
loquitur de denun-
tiatione, & de se-
creta correctione.
Et est argumētum
hic, quod quilibet
possit denūtiationem
facere. Indicatis. Illis
qui possunt ꝑdesse.
Tacendo, 7. viij.
q. j. c. quid autem.
contra. sed hic de
secreta correctio-
ne loquitur, ibi de
manifesta.

e Non omnis.
Tollitur.
Non ob. lxxxvj.
di. c. pasce. quia il-
lud de eo, qui ad
mortem festinat. sic
xj. q. iij. c. quoniā
multos. Et est hic
ergo quod excom-
municato non est
detur. de hoc dixi xlij.
c. 2. quiescamus.
patriarchas. la-
tum. 3. fi. qui per famem co-
gi. vij. fi xlvj. distinct. capi.
sui. fuer. accusatores.

f Flagello. Not. Voluntas
voluntatem potius potiꝰ quā
speciandam quam factum ar-
factum: vt xxiij. q.
j. ca. paratus. di. v. bet.
ca. ad eius vero. &
qualitas facti ex
persona facientis
præsumitur. xj. q.
iij. c. abst. & xx-
iij. quæ. iiij. cap. ea.
vindicta.

g Non oscula
tur. Amа-
rissime. i. amare.
Illi

† 7. xxiij.
q. iiij. ni-
mium. Pa-
nor. cap. fi
vir. de a-
dulter. de
xi. in extra.
dat. Fior.
q. i. p. M.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] ILli qui. Sponte. Id est, detractores.iij.q.iij.c detractores. & xlvj.di.ca. accusatores. Vel aliter, id est, sine discretione.

[b] Et ideo replicanda est, id est, sæpius quærenda contra omnes supradictos, secundum quosdam: quod non placuit: sed contra confitentes tantum. quia inimici & infideles nunquam admittuntur.

[c] Religiosus. Sed qualiter exercet religiosus vir causã sanguinis contra illud xxiij.q.viij.c. his à quibus? Sed dic quod ecclesiasticus iudex potest virga punire; vt xxiij.q.v.cap.j. & hoc non est iudicium sanguinis: sed hic facit quæstiones in causa ciuili: quod fieri licet in defectum probationum. ff. de quæst.l. diuus. & etiam in ecclesiastica criminali.ij.q.j.c.in primis.in fin. Quidam etiam ex hoc loco dicunt viles contra clericos generaliter admitti cum tormentis: sed hoc falsum est: quia tantum in exceptis criminibus admittuntur viles: vt ꝛ. iiij.q.iij.c.si testes. §.si res.versi. si autem ea conditio.

Iudex ecclesiasticus potest virga punire.

Pro.11.b

Ibidem.

[c] Religiosus. Istud obtinet in exceptis criminibus, vt in crimine læsæ maiestatis, vbi accusator torquetur: vt vj.q.j.§.verum. C. ad leg. Iul. maie. l. nullus. in fi. Sed in ciuili causa nunquam torquetur aliquis, nisi in defectum probationũ: vt in auth. de testi. §.sancimus. colla. viij. Vel dic quod prima pars loquitur de accusatore, secunda de teste. vi les enim testes betorqueri. ne torquẽtur in exceptis criminibus: vt iiij. quæstio. iij. capi. si autem ea. & etiam in ciuilibus negotijs in defectum probationum, vt dixi.

Testes viles possunt torqueri.

Prou.21.

[d] Exigere. Non per se, sed per alios: vt lxxxvj. dist.c. non liceat. per clericos autem, non per laicos. extra de senten. excommu. c. vniuersitatis. Habes ergo hic, quod prælatus potest subditos corporaliter punire: vt xlv.di.ca. cum beatus.

[e] Vt dum. Hoc non refertur ad omnia prædicta, sed tantum ad illos, qui sponte confitentur. Inimicus enim non potest esse testis in aliquo crimine, extra de ſmo. cap. licet Eli. Potest tamen dici, q̃ inimicus torqueri quandoque potest: & ꝛstimabit iudex an adhibẽbit ei fidem, vel non: vt ff. de quæstio. l.j. §. quæstioni. in fine. Sed virum clerici debeant subdi verberibus pro testimonio dicendo, dubitatur: quod videtur: vt hic, & j.e. q.proxi. c.ga. et c. presbyteri. & xlv. dist. c. cum beatus. Dicunt tamen qui dam minores cleri cos posse torqueri, sed non maiores. Alij dicunt omnes suspectos posse torqueri. Nam & libe rti vacillances torquentur: vt extra eo. de accusa. ca. super his. ff. de quæstio. l. 1. de minore. & nec ecclesia virgis percutere. qui. 3. q. vij. cap. j. si. ff. de accusa. l. hos. §. omnibus. in fi.

Vt dum. Hoc non refertur ad omnia prædicta, sed tantum ad illos, qui sponte confitentur. Inimicus enim non potest esse testis in aliquo crimine, extra de ſmo. cap. licet Eli. Potest tamen dici, q̃ inimicus torqueri quandoque potest: & ꝛstimabit iudex an adhibẽbit ei fidem, vel non: vt ff. de quæstio. l.j. §. quæstioni. in fine. Sed virum clerici debeant subdi verberibus pro testimonio dicendo, dubitatur: quod videtur: vt hic, & j.e. q.proxi. c.ga. et c. presbyteri. & xlv. dist. c. cum beatus. Dicunt tamen qui dam minores cleri cos posse torqueri, sed non maiores. Alij dicunt omnes suspectos posse torqueri. Nam & libe rti vacillances torquentur: vt extra eo. de accusa. ca. super his. ff. de quæstio. l. 1. de minore. & nec ecclesia virgis percutere. qui. 3. q. vij. cap. j. si. ff. de accusa. l. hos. §. omnibus. in fi.

Videtur. hic vult dicere quod subdia conus conuincitur velut laicus, quantum ad hoc scilicet. & sicut causa laici ab episcopo vno audirit potest, sic causa subdiaconi, vt xv.q.vij.cap. felix. fa subdiaconi, vt xv.q.vij.cap. felix. secus est in diacono. quidam etiã referunt hoc ad quali tatem testium: vt sicut bigami admittuntur cõtra laicũ, sic contra subdiaco num: qã possunt ex dispensatione fieri subdiaconi, vt xxx iiij. dist. c. ex ore. ex ratione homicida admittitur cõtra sacerdotem: cũ sit dispensati positus a papa.

[f] Repetitus. Quare ergo eris reus pœnæ testis, nam & ei torquẽdus. videtur dax: si in mora, videtur dubius: vide dist. c. ponderet.

[g] Quod intulit. probare non ualet, puniendus est.

Vnde Adrianus Papa ait: *Puniatur, qui alij falsa intulerit.*

CAN. I.

[h] OMnis, qui alijs falsa intulerit, punitur: & pro falsitate fe-

rat infamiam.

Item Gregorius Papa.

[i] QVi autem. Hæc quæstio diuiditur in tres partes, in prima quarum probat, q̃ qui ea illuminatur, tenetur ad pœnam talionis. & hoc probat per tres authoritates. Secunda ibi, Presbyteri. Tertia ibi, Epiphanium. Io. de Fan. Qui autem. Hæc quæstio expedita est ij.q.iij. Muis. Puniatur. si conuictus fuerit de calumnia: vt iij.q.iij.c.si quem. §. notandum.

[a] QVia. Manus. Presbytero enim & diacono tãquam manus imponitur: vt xxiij.dist.cap. presbyter. & cap. diaconus. Sed contra. lxix. distinc. ca. vbi & clerico iuberur manus imponi: sed illud de manu benedictiõis, hoc de manu consecratiõis. Vel dic q̃ tempore Gregorij subdiaconatus non erat facer ordo. xxxj. dist. c. j.

[b] Sacerdotio. Quod habiturus erat. argu. quod quis dicitur pdere, quod quam habuit. xx. buit.

Perdit qs quod nunquã habuit.

[c] Castigari. Hic vna pœna communis corporalis. sic xij. q.ij. §. libertus. & lxxxij. distin. c. presbyter. xiiij. quæ stio. vlti. cap. j. §. ff. de accusa. l. hos. §. omnibus. in fi.

[d] Videtur. hic vult dicere quod subdiaconus conuincitur velut laicus, quantum ad hoc scilicet. & sicut causa laici ab episcopo vno audirit potest, sic causa subdiaconi, vt xv.q.vij.cap. felix. secus est in diacono. quidam etiã referunt hoc ad qualitatem testium: vt sicut bigami admittuntur cõtra laicũ, sic contra subdiaconum: qã possunt ex dispensatione fieri subdiaconi, vt xxx iiij. dist. c. ex ore. ex ratione homicida admittitur cõtra sacerdotem: cũ sit dispensati positus a papa.

[e] PResbyteri. hoc secundum Hu. secus si suspecti sunt: vt ꝛ. ex quæstio. v. c. illi, sed hoc nõ placet; minores ergo clerici possunt corã episcopo torqueri non laici: vel non cre dere quod hic dicitur.

[f] Lege. Circa laicos infamer.

[g] Qui suo. Id est, propter suum honorem.

[a] QVi calumniam illatam nõ probat, pœnam debet incurrere, quam si probasset, reus vtique sustineret.

Idem in regiſtro.

Qua pœna feriatur, qui crimen illatum non probat.

CAN. III.

[a] QVia iuxta patrum sententias canonicas, qui calumniam illa tam nõ probat, pœnam debet incurrere, ac per hoc, quia subdiaconus crimen diacono probare non potuit: quoniam impositionem manus[a] (qua carere potuisset) non habuit, non solùm sacerdotio[b], sed officio caruit: & tãquam re vera infamis meruit verberibus castigari[c]. Nã cui cum tribus testibus veluti[d] laico crimen quodlibet approbatur, nõ est mirum, quod obijcit, dum probare non sufficit, si corporali infamiæ quemadmodum laicus ex iuris similitudine subiugatur. Quod enim esset diacono gradum omittere, hoc fuit subdiacono famæ pleni tudine caruisse.

De eodem.

CAN. II.

QVi calumniam illatam nõ probat, pœnam debet incurrere, quam si probasset, reus vtique sustineret.

Idem in regiſtro.

Qua pœna feriatur, qui crimen illatum non probat.

CAN. III.

[a] QVia iuxta patrum sententias canonicas, qui calumniam illa tam nõ probat, pœnam debet incurrere, ac per hoc, quia subdiaconus crimen diacono probare non potuit: quoniam impositionem manus[a] (qua carere potuisset) non habuit, non solùm sacerdotio[b], sed officio caruit: & tãquam re vera infamis meruit verberibus castigari[c]. Nã cui cum tribus testibus veluti[d] laico crimen quodlibet approbatur, nõ est mirum, quod obijcit, dum probare non sufficit, si corporali infamiæ quemadmodum laicus ex iuris similitudine subiugatur. Quod enim esset diacono gradum omittere, hoc fuit subdiacono famæ pleni tudine caruisse.

Codice lib. 1. titu. de epiſcopis & clericis, Imperator Theodoſius.

CAN. IIII.

[e] PResbyteri citra iniuriam quæstionum testimoniũ dicant: ita tamen, vt falsa non

PResbyteri. CASVS. Quæsitum fuit à Iustiniano qua pœna debent puniri presbyteri & diaconi, si de falso testimonio conuincantur? Et respondet: si in ciuili causa falsum dixerint testimonium, separati à ministerio duntaxat per tres annos detrudantur in monasteriũ. Sed in criminali primum degradentur, deinde pœnis legitimis subijciantur. Cæteri vero clerici sine delectu causa legales pœnas patiantur.

[h] Presbyteri. Quæritur statuit hic Imperator aliquid de rebus ecclesiasticis contra id xcvij. distinctione, cap. bene quidem. nisi hoc fecerit auth. apostolicæ. & ca. xcvij. dist. ca. ecclesiæ. & ca. victor? Sed hic instruit ꝛ iudicẽ ecclesiasticũ, quid facere debeat. sic j. ead. cap. delatori.

[i] Legitimis pœnis. Quæ sunt. ff. de fal. l.j. §. vlt. vbi dicitur quod pro crimine falsi, si est liber, deportatur, & omnia eius bona publicantur: si est seruus, patiatur vltimum supplicium. Vel intelli ge de pœnis canonicis, prout dicitur di stinct. 50. c. si episcopus. Vel dic cum idex ex officio suo punit testem, secundum suum arbitriũ pœna punit cum vt C. de testi. ca. nullum. fe cus si directe accusatur testis ſ, vt 50. di stinctio. c. si episcopus. & ff. de fal. l.j. §. vltimo.

Crimen falsi quæ dam ꝛ. Cõcor. tex. in l. omne. §. qui manus. ff. de re milit. & l. presbyteris. C. de epiſc. & cle.

[k] Epiphaniũ. Hęc est tertia pars quæstionis, in qua vult probare qualiter sunt puniendi, q deasquod non probant quod obijciunt, & ad hoc ponit duo capitula. ma in fi. et Ioan. de Fant. qđ leg. & no. xxiij. q. ij. c. Epiphaniũ. De eo agitur extra de testi. c. quoniam. qõ. v. rex debet. & xxxiij. q. v. hæc ima go. in fine.

[l] Literis. Sed quaere hoc fecerit, cum non sit admittenda accusatio per literas, vt ij.q.viij.c. per scripta. & iij.q.ix. absentes. sed hic non plene examinauit causam.

Et vi deasquod not. ij. qõ. ij. in fi. et

Archi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Accusatū. id est, infamatum.
b Discutientes. de plano, non in forma iudicij. extra de accusa. c. olim.
c Absoluimus. ab obseruatione iudicij. vnde postea admittitur accusatio.
d Paratus. Non potuit accusator pœnitere, & dicere se errasse, vt ff. ead. quæstio. j. capi. quidã. & ante litis con
Accusa- testa. potest desistere quãdo potest desistere
tor an & re accusator, vt extra de accusa. ca. licet. in fi. Sed istud est speciale in accusatione epi scopi, vel cum orta est infamatio. Quod mia, vt dixi ff. iiij. cõmuniter q. v. c. quisquis.
no. omnes
doct. i ista
decret. li-
cet. soluti
nem, quæ
primo. se-
quitur. vi
de de ea
non cu-
ret. Archi.
e Delatori. confesso.
f Lingua. Sed qua liter dat papa iura pœna sanguinis, contra illud xxiij. q. viij. ca. his à quibus. Sed hic docet quid facere debeat iudex secularis. sic xxvij. q. j. c. si quis rapuerit. Io. de Fãt.

Vod autẽ. Hęc q̃stio diuidi-
tur in quatuor partes. In prima probatur per xvj. authoritates sanctorum, quod infames, excõmunicati, & inimici nõ possunt alios accusare. Secunda ibi, Cum itaq;. Tertia ibi, Quicunque. Quarta ibi, Verũ. Ioan. de Fant.

g Quod autem. In simonia qlibet auditur accusans contra laicum, etiã merentrix, vt lxxix. di stinct. si quis papa. & extra de simon. tanta. Et hoc ideo, quia omnia crimina nulla reputantur respectu istius, vt j. q. vlti. paret. secus si accusatus sit clericus, & bonæ famæ, vt ij. quæst. j. in primis. in fin. Imo eadem est distinctio in laico an prius fuerit bonæ famæ, an criminaliter accusatũ[a]; cuius nos (vt valuimus) causas discutientes[b], nihilque in eo obiectorum reperientes: vt ad locum suũ reuerteretur, absoluimus[c]. Criminis ergo authores volumus te prosecutari: & nisi is, qui eã dem transmisit epistolã, paratus[d] fuerit hoc, qũ obijcit, canonicis atque districtissimis probationibus edocere, nullatenus ad sanctæ communionis ministerium † accedat.

† mysterium.

Ire ex decreto Adriani papæ.

Qua pœna delator sit feriendus.

CAN. VII.

Delatori[e] autẽ lingua[f] capuleẽ, aut conuicto caput amputetur. Delatores autem sunt, qui inuidia pdunt alios.

Item ex concilio Elibertano.

De eodem.

PALEA.

Delator si quis extiterit fidelis, & per delationem eius aliquis fidelium fuerit proscriptus uel interfectus, placuit nõ nisi in fine accipere communionem: si leuior causa fuerit, infra quinquennium accipere poterit communionẽ: si catechumenus fuerit, post quinquẽnium admittitur ad baptismum.

Item ex octaua synodo.

Qui innocentem falso crimine maculauerit, sacerdotis arbitrio pœnitentia diuturna purgetur.

PALEA.

Si quis falsum dixerit, uel personam innocentis falso crimine maculauerit, iuxta sacerdotis arbitrium diuturna pœnitentia expurgetur.

Item ex concilio Agathensi.

A communione coerceatur, uel secularis uel laicus, qui ecclesiam uel clericum per calumniam fatigauerit.

CAN. VIII.

Si quis verò secularium per calumniam ecclesiam aut clericum fatigare præsumpserit, & conuictus fuerit, ab ecclesiæ suæ liminibus, & catholicorum communione (nisi dignè pœnituerit) coerceatur.

CAVSA VI.

Duo fornicatores, & *infamia notati, quendam religiosum episcopum de simonia accusare nituntur. reus alterius prouinciæ archiepiscopi iudicium expetit: tandem in probatione deficit accusator: reus cogitur ad suæ innocentiæ assertionem.*

1 Queritur primò, an crimine irretiti, uel *infamia notati ad huius accusationem sint admittendi.*

2 Secundò, si episcopus in eos accusationem uertere uoluerit, an simplici assertioni suæ sit fides adhibenda.

3 Tertiò, si liceat sibi expetere iudicium archiepiscopi alterius prouinciæ.

4 Quartò, cuius iudicium sibi sit expetendum, si circa suam sententiam episcopos suæ prouinciæ discordare contigerit.

5 Quintò, si in probatione deficit accusator, an reus sit cogendus ad probationem suæ innocentiæ.

QVAESTIO I.

1 pa Vod autem[g] crimine irretiti alios accusare non possint, Anacletus papa testatur dicens:

a Et sic patet præceptum esse Apostoli ordinandã esse fine crimine se
b Mnes. Leges. Sed & alios dicimus infames secundum canones, qui non sunt infames secundum leges: vt bigamos, & corpore vitiatos: sicut nec omnes dicimus infames secundum canones, qui secundũ leges sunt infames, vt mulier quæ nubit intra tempus luctus. Ioannes. Sed certe bigami, & corpore vitiati nõ sunt infames, etsi sint irregulares, cũ non deliquerint. Dicunt tamen quidã, quod infamia, quæ est irrogata pœnitentiam, vel quæ cõtrahitur ipso facto, vt cum aliquis deprehẽditur in adulterio, vel cũ ali quis contrahit bigamas nuptias, de qua infamia, agitur ff. de iijs quæ notan. infami. quid ergo. infamia hæc non purgatur per quamcunque pœnitentiam, vt infra eadem. illi qui. Tamen (vt dicemus infra eadem. illi qui. Tamen (vt dicemus infra eadem. quæstione quinta. præceptum. in fine. & abolebitur per pœnitentiam, vt infra eadem. illi qui. Tamen (vt dicemus infra eadem. quæstione quinta. præceptum. in fine. & abolebitur per quamcunque

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Dicente. Cum dixit, Qui sine peccato, &c. iij. quæst. vij. qui sine.

b Rogabat. Id est, præcipiebat. sic xj. q. iij. rogo.

c Quoniam pro minimo. Sic continua: quoniam & si boni sumus.

d Vt à talibus. s. illis qui semper parati sunt reprehendere, de quibus ait xj. q. iij. senti. sed aliorum reprehensiones attendendæ sunt, qui licet mali non sint, tamē ideo reprehendunt, quia eos malos esse credunt. xj. q. iij. non sunt. xiij. q. j. nolo.

e Ab humano die. Id est, qui tantum humana', non diuina quærunt. viij. q. j. sunt in ecclesia.

f Qui crimen. Si vis dicere quod qui peccauit post baptisma potest promoueri si egerit pœnitētiā, tunc dicas illū hic appellari criminosum qui per sententiam [a] cōuictus est. Vel de enormibus criminibus intelligas, quæ irrogant infamiā ipso iure: vel de illo intellige, qui pendente accusatione, qua & ipse fuit accusatus, voluit accusare alium, quod non licet. iij. q. vlt. negan da. Baz. autē facit vim in hoc verbo criminosus. s. plenus vitijs, sicut ille qui est periurus: vt j. e. quicunq;. Et licet quilibet criminosus etiā non conuictus repellatur, vt extra de testi. super eo. tamē si probat se egisse pœnitentiam, bene recipitur, maxime in ciuili. arg. 50. di. ferrum. & ff. de ædil. edic. quod ita. licet sit arg. contra extra de sim. per tuas. vbi dicitur, quod in exceptis criminibus licet ciuiliter agatur, potius admittatur de æquitate, quam de rigore. Io. Tu dicas breuiter, quod si probatur crimen contra aliquem, semper repellit in causa criminali: vt 5. ij. q. vij. quærendum. & extra de testi. testimonium. nisi in exceptis criminibus, secundū distinctionem pluries dictam superius. B.

g Si ipse ante. Licet de illo non sit condemnatus. arg. extra de testi. c. super eo. Et est hic arg. quod post pœnitentiam accusatur quis de crimine. xxxiij. q. ij. ad monere. j. q. vij. si quis omnē, 50. dist. peruenit. xlviij. di. quoniam multa', & Rei. Id est, accusati.

h Christum. Non tamen obest eis, si eos instruxerint. xlvij. di. quanquam libet. & xliij. distinct. Ephesijs. Aliud si neglexerint eos corrigere: vt xxxvij. di. legant. Omnia. De occultis Io. quitur [4], quæ solū Deo reseruātur. vt gesimasecunda di. erubescans.

i Inuidiæ. Hic ea non præsumit potius accusationem fieri causa inuidiæ, quā charitatis, vt dixi secunda, quæstione septima. c. ij. quis episcopus.

Vnde Anacletus Papa ait:

Deo non placet, qui seruos suos accusat.

CAN. VII.

Omnia [k] in hoc seculo vindicata essent, locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis laborat impendijs, qui solem certat facibus adiuuare. Ideóq; si aliquis putat se in hoc Deo placare, q̄ seruos suos accusat, & vt meliores fiant, dicit se hoc agere, in vanum laborat: & plus inuidiæ [l] stimulis agitatur, quā charitatis: quoniam diuinæ gratiæ plenitudo adiectione humana non indiget, nec vlla requirit commendationis augmenta.

Item Thelesphorus Papa.

Populus sacerdotes arguere, vel increpare non valet.

CAN. VIII.

Sacerdotes, qui prosprio ore corpus domini conficiunt, ab omnibus sunt obediendi & timendi, non dilacerandi aut detrahēdi: quia à quibus se domini populus benedici, saluari & instrui cupit, nullatenus eos debet arguere: nec vulgus in eorum accusatione suscipi debet. populus enim ab eis docendus est & corripiendus, non ipsi ab eo: quia non est discipulus super magistrum. Dei ergo ordinationem accusat qui eos qui ab eo constituuntur sacerdotes accusat, vel damnare cupit.

Idem. Hi qui non sunt idonei, non suscipiantur ad accusationem: sed omnes qui aduersus patres, id est, sacerdotes armantur, infames esse censemus. patres enim omnes, id est, sacerdotes venerandi sunt, non respuendi aut accusandi, vel infidiandi aut infamandi.

Item Pius Papa.

De eodem.

Nexibus alligatos: & qui eis coæquales non erant, ab episcoporū vexatione & accusatione dicente [a] domino prohibebat: & nō nisi à coæqualibus aliquid sibi inferri debere docebat. Infames etiā omnes, quos primates [†] & leges seculi non recipiunt, sed & laicos ab eorum accusatione & vexatiōe semper repelli debere rogabat [b]: & cunctos subditos esse præcipiebat: cunctorum sacerdotum vitā superiorem sanctiorémque ac discretam à secularibus & laicis hominibus esse, & spirituales atque sacerdotes super carnales ac laicos semper constituere, & fore dicebat debere: [†] quoniam pro minimo [c] esse nobis debet vt à talibus [d] arguamur & iudicemur, vel ab humano die [e]. Maiores verò à minoribus nec accusari vel iudicari nullatenus posse dicebat. quoniam hoc non solùm diuinas, sed etiam leges seculi inhibere docebat.

Item Adrianus Papa.

Qui criminosus fuerit, sacerdotes accusare non potest.

CAN. VI.

Qui crimen [f] intendit, agnoscendum est si ipse antè [g] non fuerit criminosus: quia periculosum est, & admitti non debet rei [h] aduersus quemcunque professio. testes autem sine aliqua sint infamia vxores & filios habētes, Christum [i] omnino prædicantes.

Non solùm autem criminosi, sed etiam quilibet alij ab accusatione episcoporum repelluntur.

Præsumptio est triplex.

a Ovis. Sic ij. q. vij. oues.

b Suspicio. Sic ij. q. j. c. j. Suspicio. ij. q. j. c. j. Suspicio temeritate non excusatur. xxxij. q. iij. in hac præsumptione. Dic q̄ creditur. xj. q. iij. in fumptio cunctis. probabilis inducit præsumptionem. B. & re. ptionem. ff. q̄ me. da, & re. ptionem. ff. q̄ me. sure. in nul. v. presbyter. violet more. nem. xxxij. q. j. dicit. iudican. quamuis. licet sit re animū xit. & C. de adult. ti. ij. q. j. argu. contra extra de in hoc literas.

c Domestica. Id est, propria, vel domestica persona.

Mitare. CASTRO: *Nemo debet se iactare de bonis, ne cadat, vt Petrus & Dauid.*

d Tertio. Hic vide quare plus detur, quod toties ties, plus pœnitētiam facit, quoties committo fornicationē, etiā cum eadem muliere: & q̄ quasi pro diuersis delictis sit mihi pœnitētia indicenda: vt de pœ. di. v. cōfuderet. & de pœ. di. j. mensuram. Item si post Ocor. in l. primam fornicationem quis pœnitentiam. C. tionem quis pœnitet, iniūgitur ei pœnitentia. Talis ergo erit melioris conditionis, si non pœniteat à principio, quam si pœnitet postea. Item si secundo accedit ad alia mulier, quæ accedit ad priorem. Sed pro illo secundo peccato, q̄ facit cū altera, non est pœnitentia ibi iniungitur, ergo & noua pœnitentia est indicēda sibi, si ad eandem denuo accedat, cum par sit peccatum. Et hoc Concedi potest: si est quia dixit. Et si aliī scādalizati fuerint in te, sed ego non: quis alius iure de se præsumat? Denique & Dauid quia dixerat: Ego dixi in abundantia [f] mea, non mouebor in æternum: eam sibi iactantiam obfuisse confitetur dicens, Auertisti faciem tuam à me: & factus sum conturbatus.

Item Gregorius.

Vt boni salubriter humilientur, linguæ malorum contra eos insurgunt.

CAN. XI.

Sunt plurimi qui vitam bonorum forsan sequamplius quam debent laudant [g]: & ne qua elatio de laude surrepat, per mittit omnipotens Deus malos in obtrectationē & obiurgationem prorumpere: vt si qua culpa ab ore laudantium in corde nascitur, ab ore vituperantium suffocetur. Hinc est quòd doctor gentium se in prædicatione currere testatur inter infamiam [h] & bonam famam: qui etiam dicit, Vt seductores & veraces.

Verùm hac authoritate [i] prohibentur spirituales à carnalibus accusari, non carnales à spiritualibus. Quod ex uerbis eiusdem datur intelligi, quibus in eodem capitulo subiunxit dicens: Capite languescente facilius reliqua corporis membra inficiuntur, sicut scriptum est [k]: Omne caput languidum, & omne cor mœrēs: à planta pedis usque ad uerticem non est in eo sanitas. Quapropter manifestum est diabolum (qui sicut leo rugiens circumit quærens quem deuoret) cordibus plebium suadere, ut doctoribus atque pastoribus suis detractiones irrogent, uel eos accusent, ut plebes languescentes non tenentibus pastoribus frænā eorum lasciuiant atque in ima ruant, ut saltem sic periclitari possint. Multum uerò distant damna morum à damnis rerum temporalium: cùm ista extra nos sint, illa uerò in nobis. & infrà. Peius malum fore non existimo, quàm Christianos suis inuidere sacerdotibus.

Hinc etiam Felix secundus ait.

Deo rectè famulantes persequi non licet.

c Petrus. Argu. à maiori. ff. xxxij. q. v. si Paulus. Pſal 29.

f In abundantia. Id est, confidentia bonitatis meæ.

g Sunt. Laudant. Hoc est veniale peccatum, xxv. distin. criminis. sed qui cōmendant mortalia vitia mortaliter peccant. xlvj. dist. sunt nonnulli.

h Inter infamiam. Id est, quidam desipientes dicebant eos veraces, quidā non. xlj. dist. quod dixit dominus.

i Verum hac authoritate. Scilicet 2. ea. oues. hæc sunt verba eiusdem Pisa et continuantur illi cap. oues.

k Sicut scriptum est. In Esaia. Esaiæ 1. b

1. Co. 6. b

1. Pet. 5. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

a EX merito. Deprauantur. Id est, praui episcopi constituunt. non enim propter aliorum merita efficiuntur mali, sed mali propter malorum merita prælati fiunt: vt viij. q. j. laudaceer.

Regem timentur subditi. b Cadant. Quia componitur orbis regis ad exemplum. Argumen. xj. quæ. iij. præcipue.

c Audiat. Sic. xj. q. iij. nō solum.

d Vnquam. Scilicet per detractores ne sit contra. v. quæ. v. non vos. Vel dic per eos, id est, per cutiosos. vnde Iuuenalis: Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.

Versus. e DEteriores. Peius est persuadere, quam facere: vt ff. de seruo cor. l. j. §. persuadere. & l. vt tantum. & lxxxvj. distinc. tanta.

f SVmma. Detrahere. 5. dist. xlvj. accusatores.

g Et accusare. 5. iij. q. vij. si quis episcopus. de pœ. di. j. homicidiorum.

Pſal. 49. Patet. h CASVS. concludit Gratian. ex supradictis dicens quod carnales & peccatores non possunt accusare spirituales. Et quia stulta est mentia de infamibus, qui ab accusatione repelluntur, ideo ostendit, qui secundum canones infames appellentur.

Cum itaq;. Hæc est ij. pars huius q. in qua enumerat omnes infames qui accusare non possunt. et hoc probat per c. se. lo. de Fa.

i INfames. Contranunt. si. de crimine nō di. nulli.

Crimen quodlibet infamat. Fures. Ex hoc cap. patet, p omne crimen infamat, fe-

CAN. XII.

QVieſcite (inquit sancta synodus Nicena) & nolite pſequi eos, qui rectè Deo famulant, & syncera voluntate superna Dei mandata custodiunt, & nostris legibus subiuganť: quia non decet, vt carnales spirituales perſequantur.

Item Gregorius.

Subditi prælatos suos accusare non debent.

CAN. XIII.

EX merito plebis nō nunquam episcopi depraūatur a, quatenus procliuius cadant b qui sequuntur. Capite langueſcente cætera corporis membra inficiuntur. Deteriores sunt qui vitam moréſque bonorum corrumpunt, his qui substantias aliorum prædiáque diripiunt. Caueat itaq; vnuſquiſq; ne aut linguam, aut aures habeat prurientes, id est, ne aut ipse alíjs detrahat, aut alios detrahentes audiat. c Sedēs (inquit propheta) aduersus fratrem tuum loquebaris detrahendo, & aduersus filiū matris tuę ponebas scandalum, &c. Parcant singuli detractioni linguæ custodiántque sermones suos: & sciant quia cuncti qui de alíjs loquuntur, sua sententia iudicabuntur. Nemo inuito auditori libenter refert. Officium singulorum sit, dilectiſsimi, non solùm oculos castos seruare, sed & linguam: nec quid in cuiuſquam domo agatur, alia domus vnquam d pereos nouerit. Habeant omnes simplicitatem columbæ: nec cuiquam machinentur dolos: & serpentis astutiam, ne aliorum ſupplantentur inſidíjs. †

Item Lucius Papa.

Bonus nocere non cupit.

CAN. XIIII.

SApiens non est omnis, qui nocet.

Item Anacletus Papa.

Raptoribus deteriores sunt episcoporum detractores.

CAN. XV.

DEteriores e sunt, qui doctorum vitam moréſque corrumpunt, íjs, qui substantias aliorum prædiáque diripiunt. Ipſi enim ea quę extra nos sunt, licet nostra sint, auferunt: nostri quoque detractores, & morum corruptores nostrorum, siue qui aduersus nos armantur, propriè nosipſos decipiunt: & ideo iuſtè infames fiunt. Pro merito ab ecclesia extorres fiunt. Pro meritur ecclesiæ, vt procliuius corruant, qui sequuntur.

Item Alexander Papa.

De eodem.

CAN. XVI.

SVmma iniquitas est fratres detrahere f & accusare g. vnde scriptum est: Omnis qui detrahit fratri suo, homicida est: et omnis homicida non habet partem in regno Dei.

Patet ergo (ut præmiſſum est) quòd carnales prohibentur ab accuſatione ſpiritualium, non ſpirituales ab accuſatione carnalium.

2 *Cùm itaque criminoſi & infames ab accuſationibus prohibentur, uidendum est, quos canonum ſacra authoritas infames appellet.*

De his Stephanus Romanæ eccleſiæ epiſcopus ſcribit Hilario dicens:

Quæ perſonæ infames habeantur.

CAN. XVII.

INfames esse eas personas dicimus, quę pro aliqua culpa notantur infamia: id est, omnes qui Christianæ legis normam abíjciunt, & statuta ecclesiastica contemnunt h: similiter fures i, & sacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos; sepulchorū quoq; violatores, & omnes qui aduersus patres armanť, qui in omni mundo infamia notantur, similiter & incestuosos, homicidas, periuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de bellis publicis k fugiētes, & qui indigna

a Petunt. ambitio se, vt 5. j. quæstio. vj. sicut.

b Ad iracundiam. extra de homicid. sicut dignum. §. illi vero.

c Prouocāt. id est, delatores, vt v. quæstio. vlti. delatori.

d Anathematizauerunt 5. quæst. v. constituimus.

e Legitimā. id est, plenam. aliter enim non promouentur, nec aliquē possunt accusare: vt infra sequitur.

f Curiæ. liiij. dist. c. j. & ij.

g Meuerem. vt supra.

h Manifestantur. 3. xxxiij. distin. manifestum.

i Vicisque. Hæc est tertia pars, in qua ponit pœnā periuri, & specificat de infamibus. Ioan. de Fant.

k Periurauerit. 5. iij. quæstio. v. constituimus.

l Septem. xxij. q. iiij. qui sacramento. contra. Sol. ibi.

m Sine pœnitentia. interiori. simile 50. distin. clerico.

n Testimonium. etiam post pœnitentiam peractam, vt j. xxij. q. v. paruuli. Et hoc est verū in de appell. cessibus: secus vbi de re agitur in accusatione. vt xxij. quæstio. vlti. vbi quis comitatus. Recipiatur. aliter dicitur, quod iuramentū solū Deum habet vltorē, vt C. de rebus credi. l. ij. nō ergo incurrit infamiam. Item alibi legitur, q periurium continetur sub crimine stellionatus: vt ff. de crimi. stellionatus non inferuntur. Sed crimen stellionatus non infamat, vt ff. de crimi. stellionatus. l. ij. ergo nec periurium. Sol. vbi iuramentū non valet in præiudiciū alicuius, solum Deū habet vltorem. Dicunt autem quidā, quod si iurauerit de futuro, sem-

sibi petūt a loca tenere, aut facultates ecclesiæ auferunt iniuſtè: & qui fratres calumniātur aut accuſant, & nō probāt: & qui contra innocentes principum animum ad iracundiam b prouocant c: & omnes anathematizatos d, vel pro suis sceleribus ab ecclesia repulſos: & omnes, quos eccleſiaſticę leges, vel seculi infames pronuntiāt. Hi nimirum omnes nec serui ante legitimam e libertatem, nec pœnitentes, nec bigami, nec illi, qui curiæ f deſeruiunt, vel nō sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem g, vel intellectum: aut qui inobediētes sanctorum patrū decretis existunt, aut qui furioſi manifeſtantur h: hi omnes, inquam, nec ad sacros gradus debent prouehi, nec iſti, nec suſpecti, nec liberti, nec rectam fidem, vel dignam conuersationem non habentes summos sacerdotes possunt accusare: nec ad accusationem seu ad testimoniū vllatenus iuſtè poſſunt recipi.

Item Fabianus papa.

Infamis efficitur, qui sciens periurare præsumit.

CAN. XVIII.

QVicunque sciens ſe periurauerit i quadraginta dies in pane & aqua, & septem k ſequentes annos pœniteat: & nunquam sit ſine pœnitentia l, & nunquam in teſtimoniū m recipiatur n: cōmunionem tamē poſt hoc percipiat.

Item Euſebius papa.

Accuſatores † & perſonas

quas leges ſeculi non admittūt, eccleſiaſtica quoque repellunt.

CAN. XIX.

NOs sequentes patrum veſtigia pro ſeruatione ſeruorū Dei, quaſcunque ad accuſationes perſonas leges publicæ non admittunt, his impugnādi alterum & nos licentiam ſubmouemus: & nullæ accuſationes à iudicibus audiātur eccleſiaſticis, quę legibus seculi prohibentur.

Sed licet o infames ab accuſatione epiſcoporum prohibeantur, non tamen iſti ab huiuſmodi p accuſatione prohibendi ſunt. Hæreticos nanque accuſare infamibus non prohibetur, ut ſuprà patuit in eadem cauſa, ubi de accuſatione minorum aduerſus maiores q diſputandum eſt.

Idem.

De eodem.

CAN. XX.

CVm maiores ſcientia & moribus à minoribus accuſari prohibeantur, nō æquales ab æqualibus, vel minores à maioribus ab accuſatione huiuſmodi ſunt prohibendi: cùm hæreticus catholico minor ſit.

Sed hoc an generaliter accipiendum eſt, Auguſtinus non diffinit dicens:

Dubium eſt, an ſciens auarus, an neſciens hæreticus grauius peccet.

CAN. XXI.

QVæro ergo quis peccet grauius, an qui neſciens r hæreſim incurrerit: an qui ſciens ab auaritia, id est, ab idololatria non receſſerit? Secundùm illam s regulam, qua peccata ſcientium peccatis ignorantium præponuntur, auarum conſcientia vincit t

per infamat: quia Iuramentū ibi frangitur fides tum vtrū Deo & hominī: ſe. infamet. cus ſi eſt de præſenti, vel de præterito, vt C. de tranſact. & quis maior. Alíj dicunt, quod iuramētum quod intercedit in contractibus, non infamat, ſecus in iuramento quod fit in iudicijs: hoc eſt certum, quod omne iuramentum infamat canonica infamia t. Verum autem temerarium iuramentum repellat cor. Bart. à legitimis actibus, poſt gloſ. dixi lxxxv. diſtin. in l. Lucio. Florētinum. & ff. de infa. extra de teſtibus & & Alex. attestationib. cau. de Imo. in fam quæ.

† Hieron. j. xxvj. q. j. Cū iſta gloſ. con. B art. I. ſi eſt ex fal. sis. C. de tranſa. cet. Infert ex prædictis.

o NOs ſequentes. Sed li. Ab huiuſmodi. id est, ſimoniæ.

p Maiores. vt ij. quæſtio. vij. per totam.

q VErro. Neſciēs. ille est ignoranter hæreticus, qui ſequitur opinionem, quam putat veriorem u, vt xxiiij. quæſtio. iij. hæreſis. Vnde hic loquitur de illo qui putat illud de pœni. diſtinct. ij. ſciendum. bat credi ab ecclesia, qđ ipſe credit, nihilo minus peccat. xvj. q. j. ſi cupis.

r Vincit. Vide qua liter argumentatur. licet enim peccatū ſit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit maius peccato: quia hic sciẽtia præponitur ignorãtiæ, tamen facta compẽsatione scienter peccans potest æquiparari ignoranter peccanti. similis compensatio est ix. distinct. in canonicis. Quod autem minus sit peccatum ignorãtis quam scientis, habes xxij. quæstio. vij. quemadmodum. quando que videntur plus peccare ignoranter peccantes quam scienter, vt xxiiij. quæstio. j. schisma. quandoque parificantur, vt hic.

Peccatum ignorãtis minus est quã sciẽtis.

a Præcipitare. Gratianus tamen in simili quæstione præcipitat sententiam, vt ij. quæstio. vij. dicto cap. si hęreticus. §. sed quæritur. & Vrbanus eãdem videtur soluere. xij. q. j. scimus.

Verum. Hæc est quarta pars quæst. in qua quærit, vtrũ infamis posit episcopum accusare de simonia, cum effet bonæ famæ & primũ dicit quod nõ. & hæc est vera solutio: sed postea impugnat quod dixerat. Ioan. de Fant.

Verum. G. respõ. illi capit. quæro. & illi §. sed licet. in q. bus probauerat infames admittendos cõtra hæreticos, & ita contra simoniacum, & eius solutio durat vsque ad §. hęc licet ratione. & ibi incipit suam solutionẽ impugnare.

b Constat. si constat, ergo non est necessarius accusator. expone ergo constat, id est, tale est crimen, quod cõstat esse hæresim. Vel dic, quod constat per famã: quia sunt malæ famæ.

1 ij. qõ. j. de manifesta. extra de ac. euidentia. Archidia.

c Apparens. Hæc solutio est canonica, quia concordat cum Grego. ij. quæstio. j. in primis. & impugnatio quam ponit in sequẽti §. allegando ponitur.

d Tractauerit. Sic supple in simonia non est quæ-

in scelere. Sed si forte hoc facit in hęresi ipsius sceleris magnitudo, qđ facit in auaritia scientis admisio, hæreticus nesciens auaro scienti cæquatur. Item vtrũm catholicum pessimis moribus, alicui hæretico, in cuius vita præter id, q̃ hæreticus est, non inueniunt homines quod reprehendant, præponere debeamus: non audeo præcipitare [a] sententiam.

4 Verùm hoc Augustini, & illud de infamium accusatione, de his intelligendum est, quos constat [b] esse hæreticos, non de ijs, qui se negant in hæresim lapsos. Hic autem in omnibus religiosus apparens [c], dum se negat hæreticæ commuionis aliquando macula infectum, infames atque alios huiusmodi à sua accusatione ipse repellit.

Hæc licet ratione niti uidentur, exemplo tamen læsæ maiestatis uana intelliguntur: ad cuius accusationem, dum socius initæ factionis admittitur, nõ quæritur, an cogitare contra animam principis sit maiestatem lædere. sed an aliquis de nece eius tractauerit [d].

Vnde Imperatores Honorius & Archadius in uno libro Codicis, titulo ad legem Iuliam maiestatis scripsisse leguntur.

CAN. XXII.

SI quis cũ militibus, vel priuatis [e], Barbaris etiam scelestam inierit factionem, aut factionis ipsius susceperit sacramentum, vel dederit, de nece etiam virorum illustrium, qui consiliȝs & consistorio nostro interfunt, senatorũ etiam (nam & ipsi pars corporis nostri sunt) vel cuiuslibet postremò, q̃ nobis militat, cogitauerit (eadem enim seueritate voluntatem [f] sceleris, qua effectum puniri iura voluerunt) ipse quidem, vtpote maiestatis reus, gladio feriatur, bonis eius omnibus fisco [g] nostro addictis. Filiȝ verò [h] eius, quibus vitam Imperatoris specialiter lenitate cõcedimus (paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est, hæreditariȝ criminis exempla metuuntur [i]) à materna & auita omnium etiam proximorum hæreditate ac successione habeantur alieni: testamentis extraneorum nihil capiant, sint perpetuò egentes & pauperes: infamia eos paterna semper comitetur: ad nullos vnquã honores, ad nulla penitus sacramenta perueniant: sint postremò tales, vt his perpetua egestate sordentibus sit & mors solatium, & vita [k] supplicium. denique iubemus etiam notabiles esse infamia sine venia, qui pro talibus vnquam apud nos interuenire [l] tentauerint.

Sanè si quis ex his rendum, an simonia sit hæresis. Iste enim episcop⁹ negauit simoniam esse hæresim, & male, vt. q. quæstio. vij. patet. & sic concludit in fine.

e Si quis. Priuatis. Nota mili tes non dici priuatos, vt xxiiij. quæstio. j. qui contra.

f Voluntatem. Nota quod punitur hic sola voluntas: vt xix. distinct. nulli. xxij. distinctio. omnes. quia in maiestatis cijs voluntas spectatur, nõ exitus. ff. ad legem Corne. de sicar. diuus. Aug. contra. xxxij. distinct. erubescant. de pœnitẽ. distinct. j. cogitationes. xxxij. q. v. Christiana. Solus regulariter voluntas non punitur, nisi sit ad aliquem actum secutus.

g Fisco. Idem est in crimine hæresis, vt extra de hæreticis, vergẽtis. alias bo. vltro damnatorum ne de bonis gulariter referuntur. & xx. tur filijs. vt C. de bo. q. vlt. damnis damnat. authen. hodie bona.

h Filij vero. In pœ testatæ constituti. & enim eos postea in mancipasset, nõ vt. dict. let, vt C. eod. l. per. ci. pendit. ar. ff. de bon. damnat. l. vlti.

i Meminerunt. Sexta illud. Saepe let similis filius esse patri. Et sequitur uiter filia matris. cer. ij. distinctio. gens. vnde qui emancipia, de pœnare eorum quæritur, vt ff. de ædil. edic. quod si nolit. §. qui emancipia.

k Et vita. Ixxiiij. dist. quorundam.

l Interuenire. Sic §. 50. dist. miror. Et nota q̃ quadoque prohibetur supplicari pro aliquo, de pœnis

dist. 50. prædixerat. & extra de hære. ad abolendam. & C. de tranſactio. si quis maior.

a Porro. Hic ponit assumptionem argumenti sui. præmisit enim primo præpositionem.

b Pœna. In crimine enim simoniæ comictus deponitur: vt xv. q. iij. sane, sed hic capite punitur. Qualiter ifti parificentur nostro. xv. q. iij. sane. & cap. nemini. Sed nunquid ordinatus simoniace põt ordinare? non credo: licet ordinatorẽ suum conuenire de hoc, cum accusatores cõsequantur præmium? Et bene dicatur hic, quod ar. iij. qu. omnes accusatores. c. vlti. se reș admittantur. Vllus. Fidi cularum. Id est, chordarũ, quæ hic ergo, quæ sunt ligatur circa frons expressis fi te hominis, et firm milis est fides idem accusatio, & est fides quod chorda: vt scitis vt accusato. cuius Toiæ munerator, & tor amauit.

c Militiæ. C. de quæsti. milites. Vel generis. C. de pœnis. l. decurionum.

d Aut dignitatis. C. de quæstioni. decuriones.

e Excepta. Vbi nullus potest se excusare aliquo privilegio, tenet lex xj. q. j. quicunque. Sed cum. C. de Iudæis. Hic concludit Gratianus ex supradictis hoc modo. cum simonia & crimen læsæ maiestatis, paria sint in accusatione, ergo si cut in crimine læsæ maiestatis non datur, an sit crimen læsæ maiestatis, sed an commissum sit, vel an commissurus sit illud, sic in crimine simoniæ non dubitatur simoniã esse hæresim, sed an commiserit simoniam, licet neget hæresim esse. Sed nota, quod Gra. bene soluit in illo §. in primis. & q. vj. accusatio. & quæ postea dicuntur in sequentibus §. sunt allegationes. hoc dicit Ioan. & etiam bene. H. tamen & Cardinalis nõ excusant eum: sed dicunt eum male dixisse, nisi in illo §. verum. Posset etiam dici, quod episcopus iste, de quo agitur in principio thematis, infamatus erat, licet religiosus

rit illud: sic & hic non denegatur hæresis, sed impetitur accusatus, an commiserit hæresim.

QVÆSTIO II.

QVod autem [h] quæritur, si episcopus accusatus in accusatorem accusationẽ uertere uoluerit, an suæ simplici assertioni fides sit adhibenda: facilè soluitur. si sanctorum patrum authoritas diligenter inspiciatur. ut enim sancti patres diffiniũt, nullius personæ quantumlibet exercitatæ confessioni fides est adhibenda, nisi competentes probationes adhibeat.

Item in Carthagin. concilio quarto legitur.

Episcopus alicui crimen obijciens, in synodo probet qđ obijcit.

CAN. I.

EPiscopus si clericus, vel laicus [i] crimẽ imposuerit, deducat ad probationem in synodum [k].

Sed obijcitur, si se solũ alieni sceleris conscium nouerit, probare illud testibus non valet. quid ergo tunc sibi faciendũ sit,

Ex concilio Varensi sic diffinitur.

Episcopus non proferat quod probare non potest.

CAN. II.

SI tantùm [l] episcopus alieni sceleris se con-

h Vod autem. Nunquam soli epo creditur. iiij. q. iij. iurisiurandi. nec tenet lex xj. quæstio. j. quicunque.

i Episcopus. Laico. Sed huic c. est cõtra. xj. q. j. experientiæ. & c. si quis cum clerico. Sed q̃ hic dicitur, intelligas de ecclesiasticis criminibus. Põt tñ clericus iudicare de oĩ crimine quantũ ad iungendã pœnitentiam. s. c. quæ. j. illi qui. et xxij. q. j. prę dicandum. et extra de iud. nouit [1]. Vel loquitur secundum tempora apostolorum, quando omnes causæ deferebãtur ad ecclesiam: vt xj. q. j. relatum.

k Synodum. i. conuentũ clericorum: qui concilium appellatur. xij. q̃. iij. placuit. & cap. episcopus. ij. qui sine eorum præsentia, non debet causas audire. xv. q. vij. episcopus nullus. & hoc intelligo de criminali negotio, sed in ciuili causa eliguntur arbitri: vt xj. q. j. si clericus.

l Si tantum. Hæc duo ca. intelligit H. de occulto peccatore, & dicit q̃ si scio aliquem esse in mortali peccato, licet sit occultum, debeo ipsum vitare occulte, sed non publice: nec possum eum de hoc accusare, cum nõ habeam testes: sed illud est perdurum,

1 Et optime extra, vt eccles. benefi. c. j. versi. & ideo. et no. extra de offi. ordi. cap. j. licet aliter videatur no tari p B. & Innoc. extra de purga. cano. nos inter.

Clericus an de oĩ crimine possit iudicare.

Criminosus occultus an debeat vitari à scienti bus ipsum esse talem.

vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt omnem quem sciam peccatorem, debeam euitare, & est illud contra ij.q.j. multi. Sed tu ponas casum sic: Episcopus aliquis solus scit aliquem in canonem

a Hic fuit incidisse, debet eum corrigere priuate, & si incorrigibilis sit, priuate vitabit eum, non publice, ne sit proditor criminis,

probat p vt extra de senten. excom. cū non ab homine. in prin.

b Proferat. Accuset.

c Iis. Id est, quantum ad eos, qui nihil sciunt de excōmunicatione illius, vel de crimine ei⁹, vt extra de sen. excom. cum illorum.

d Ad tempus. Id est, dum est in peccato.

e Iubeatur. Iubere enim potest prælatus aliquē vt abstineat à fua priuatacōmunione, vel etiam à communione sacramētorum:

quia in secreto potest præcipere tali delinquēti de cantibus. xxxiij. dist. habuisse. Tacito, ppter men per sentētiam quā delinquēs non potest aliquis quēs inciscire, aliquem secreto sedit i cano parare à participationem latæ patione sacramentorum, vel etiam sententiæ: alias esset suspendere: potest contra ij. etiam quiscum scit q.j. multi. aliquem crimino quia oēs sum, suo prelato dipeccatores ē vt ipsum corres nō pof rigat: vt xxij.q.v. sumus vi- hoc videtur. vel extare, vt ibi pone, iubeatur, id dicitur se-est, moneatur, sic cūdum P. xxxj. q.j. hac ra- Vel dic q tione. Secundum loquif de præmissa patet, q eo quē epi nō obstat. j. de con scopus nul se. di. ij. non prohila manife- beat. xciij. di. si ini sta causa micus. vij. q.j. scinec ordi- re. & xj. q.iij. quinario iudi bus episcopi. vbi cio habi- dicitur, quibus epito à cōmu nion communicāt, nione alio nec nos communirum præci care debemus. quia pit separa illa capit. de publiri secundū ce excōmunicatis Laur. qui intelliguntur'.

1 Istud au test præcipere tautem ca- lia hominibus pec-

a Appellan- tutum, quia causa episcopi coram xij. episcopis est tractanda. xv. q. vij. si quis tumidus.

dū non est a Omnes. Archidiaconos non esse iudices.

omissio me b Secundum ordines. Ergo medio prætermisso non est ad superiorem eundum, vt ij. q. vj. ca. anteriorum. dio. verſ. alto videlicet.

& c. decreto. & quę ſtio. vij. metropoli- tanum. ſic eſt argu. quod omiſſo archi- diacono nō itur ad epiſcopū: vt extra de offi. archidia. ca. j. & xviij. quæſtio. ij. cognouim⁹. & ar gu. contra extra de præben. referente.

ADDITIO.

Vbi de hoc & extra de appel. dilecti. dic vt ibi. Archid. De hoc etiam habes xxv. dist. perfectis.

c Ab extraneis. Ergo metropolitanus eſt extraneꝰ iudex non eſt ergo iudex prouincię. Quid iuris ſit de hoc, quære ex. q. iij. c. ij. Ioan.

d Infirmitate. Enique. Vel malitia plebis, vel defectu ſcientię, vel irregularitate, vt extra de renun. niſi cum pridem.

e Reſtituatur. Sed nomine debuit perde re locum ſuū, quia ſponte nee reſpondebat coram extraneo iudice. xj. quæſtio. j. placuit. & iij. dic quod papa peremptorie. percit ei. Et eſt hic argumen. de illiciteremittit. remuntiatione, q̄ non tenet si fiat iguorāte. Plato ſuo, vel ſi fiat in manu alterius. xxvij. q̄. ij. Gofredus. extra de renūciatione. ff. de offic. prætl. legatus. Sed cōtra, quia etiā tacite quis renūtiat iuriſdictioni, extra de ijs quæ ſiūt a maio. par. ij. q. j. eos. & extra de renūciatione. ſuper eo quod in. & xxxij. q. j. de beneficio. vij. q. j. Dico quod ipſe non poteſt renuntiare ſed ſi ſit periculoſum. Dico quod ipſe non poteſt renuntiare quantum ad ipſum, ſed quantum ad alios poſſunt prædicare, non tamen concitando turbā. vt extra de renūciatione. Nonne. & cap. eos. Vel dic quod renuntiare poteſt in ſe, vt in quæ ſpectant ad onus, ſed non in ijs quæ ſpectant ad honorem. Non enim ſubditus poteſt abdicare à ſe iuriſdictionem ſui epiſcopi. extra de foro compe. ſi diuersitas. ſcriptio: vt extra de teſti. cum à nobis. niſi hoc habeat conſuetudo: vt extra de fide inſtru. cum dilectus. nam literis ſuis creditur, quibus ſignificat ſe aliquem excommunicaſſe: vt xj. q. iij. curæ.

f Excommunicato. Id eſt, quem dicit excommunicatum.

Caueat. Ecce pœna illius, qui iuſte vitat aliquē, vel iudicat. ſic ij. quæſt. j. c. nemo.

cat in quenquam quod alijs documentis conuincere non poteſt.

QRÆSTIO III.

Vdicium uerò Archiepiſcopi alterius prouinciæ alicui expetere non licet.

Vnde Gregorius ait:

Alterius parochianum alicui iudicare non licet.

CAN. I.

SCriptum eſt in lege: Per alienam meſſem tranſiens falcē mittere non debes, ſed manu ſpicas conterere, & manducare. Falcē enim iudicij mittere non potes, nec debes in eam ſegetē, quæ alteri videtur eſſe commiſſa: ſed per effectum boni operis frumēta dominica vitiorū ſuorum expoliare paleis, & in eccleſiæ corpus admonendo & perſuadendo, & quaſi mandendo conuertere.

Item Pelagius Papa omnibus epiſcopis.

Quot ciuitates vnaquaque prouincia habeat.

CAN. II.

SCitote certam eſſe prouinciam quæ habet decem vel vndecim ciuitates, & vnū regem, & totidem minores poteſtates ſub ſe: & vnum metropolitanum, aliósq; ſuffraganeos decem vel vndecim epiſcopos ſudices: ad quorum iudicium omnes causæ epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum ad ciuitatum referantur, vt ab his omnibus iuſtè & conſona voce determinatur, niſi ad maiorem authoritatem fuerit ab ijs, qui iudicandi ſunt, appellatū. Vnde non oportet, vt degradeē, vel dehonoretur vnaquæque prouincia: ſed apud ſemetipſam habeat iudices, ſacerdotes & epiſcopos ſingulos, videlicet ſecūdùm ordines suos: & quicūque cauſam habuerit, à ſuis iudicibus iudicetur, & non ab alienis, id eſt, à ſuæ iuſtis iudicibus puincię, & non ab extraneis, niſi (vt iam eſt præſibatum) à iudicandis fuerit appellatum.

Item Nicolaus papa.

Non aliorum, ſed primatis ſui iudicio quiſque ſe ſubijciat epiſcopus.

CAN. III.

DEnique Suffredus, ſi tale in ſe crimen nouerat, quo rectè poſſet epiſcopatu priuari, vel infirmitate ſe ſentiebat forſitan prægrauari, qa impeditus nullis poſſet proximis ſua prælatione prodeſſe: is primatis ſui debuerat et non aliorum diœceſeos antiſtitum preſtolari iudicium. Quod ſi quæli-

f PLacuit. Parochianum. Sed nonne epiſcopus poteſt punire exemptos, qui delinquunt in ſua diœceſi? Videtur q ſic per cap. iſtud. & ſ. iij. q. vj. c. j. & extra de hæreti. ad abolendam. in fi. vbi dicitur, q nullum priuilegium iuuat. & extra de priuil. tuarum. in fi. Item negligentiam talium poteſt ſupplere: vt extra de ſuppl. negli. prælato. ſicut. extra de priuil. cum & plantare. & exceſſus eorū punire, vt extra de priuil. patētibus. Itē quia ratione delicti perditur priuilegium. xj. q. iij. priuilegium. Item quia creatus omnē honorem excludit, vt C. vbi ſena. vel clariſſ. l. j. Item qua in prouincia quis deliqt, illic iuri ſubiaceat. nullo ſe excuſatorus priuilegio. C. vbi de crimi. agi oportet. auth. qua in puincia. Non enim prætextu priuilegij conceſſi, flagitiorū creſcet authoritas: vt C. de priuil. ſcho la. l. ij. lib. xij. ad idē in authen. de mand. princi. ſ. quod ſi delinquētes inueneris. collatio. iij. vbi dicitur: nō permittas nocentes aliquibus vti priuilegijs. Ecōtra probatur quod non poſſunt puniri, vt extra de priuile. ſane. & cap. cum ca pella. xvj. qō. j. frater noſter. & expreſſe dicitur extra de ſupplen. negli. prælat. ſicut. ſi enim tales poſſent puniri ſicut & alij, inutile eſſet eorum priuilegium. Item procon ſul non poteſt ſe intromittere de cauſis fiſcalibus: ſic nec epiſcopi de iſtis, q quodammodo fiſca les facti ſunt per priuilegium. ff. de offi. proconſul. ſi in aliqua. ſ. j. Solu. quidā dicūt quod pro occulto delicto à ſolo Romano pontifice poſſunt puniri: ſed pro notorio poſſunt puniri ab epiſcopo loci, per id quod legitur extra de priuil. tuarum. Melius dicas, quod ſi priuilegiatus delinquit circa rem non exemptam, vt in contractu, vel in maleficio occidendo hominem, vel adulterando cum aliqua, tale delictum poteſt punire epiſcopus loci: quia etſi ſit perſona exempta, tamen res, in quā delinquitur, nō eſt exempta. Si vero deli-

2 Exemptos. De Henri. de Bottis in tract. de ſ nodo. C. M.

Exemptī delinquentes in dioceſi epiſc. an poſſunt ab eo puniri.

quis

1 Lacuit, Sibi ſoli. Non tanquam Deo, ne ſit ꝓdicto ca. quibꝰ. Archidia. contra. de pœ. di. vj. facer dos. j. x. q. j. quicunq; contra. Sed illud non tenet. ſic ergo dicto ſolius epiſcopi nec creditur, nec etiam ſcripto, niſi aſsit ſubſcriptio.

xvj. q. iij. placuit. ij. quia illud non confiſtit in contentioſa iuriſdictione. Nec refert quis prædicet, quid prædicet. xix. di. ſecundum. Ioannes.

m SCitote certā eſſe. Epiſcopus. Hoc ideo eſt factum

quit circa rē exemptam,puta male gerendo se in officio suo, vel alienando res ecclesiæ suæ, in his à solo papa punitur. Vbi ergo factum exempti præiudicium affere non exemptis,bene episcopus loci punit in his,in quibus delinquens contingit suam iurisdictionē. Secus si non afferat alicui præiudicium. Et hæc distinctio ꝓbatur extra de priuileg. cum capella. Et dicit quod cum delictum eorum punitum ab episcopo,vt supra dictum est,& vt dicit decretalis, patentibus. & cap. tuarū.extra de priuilegijs.

De eodem.

PALEA.

[a] De illis. Rapinam. quo ad res mobiles.

[b] Deprædationes. quo ad res se mouētes,vt animalia.

[c] Excommunicētur.scilicet ab ipsi⁹ loci episcopo, vel in cuius iurisdictione deliquerunt. Archidiaco.

[d] Orro. Hæc q̄stio expedita est ij.quæstio.vj.dicto §.diffinitiua.ver si.item si plures.

SI quis. Istud capi.videtur continere iniquitatem, tum ex eo quod nō ſtat hic iudicio malorum [1] : tum quia ex eo,quod alienus iudex iudicat nō suum subditum. sed expone ꝓut hic notaui.Ioan.

[e] Episcopos prouinciæ. in pari numero.

[f] Sententias. id est, opiniones quibusdam scilicet volentibus eum absoluere,quibusdam volētibus reseruare sententiam papæ.

[g] Pronūtiare. Nō sententiādo,sed opinionem suam recitādo,& ideo sic expone, ne sit contra

De illis autem,qui intra parochiam beneficium,aut hæreditatem habent, & alterius episcopi parochiani sunt, & de loco ad locum iter faciunt, & rapinam [a] & depræ dationes [b] peragunt, placuit ut excommunicentur [c] :nec antè ex parochia exeant,quàm quæ patrarunt digne emendent, quorum excommunicatio seniori eorum & proprio episcopo significanda est: nec eos recipiat antequam illuc redeant,ubi rapinam fecerunt,& ibi omnia pleniter emendent.

QVAEST. IIII.

[d] Orrò cuius iudicium sibi expetendum sit,si iudices electi inter se discordare cœperint, in Laodicensi concilio sic inuenitur definitum.

A quo sit ferenda sententia,quando comprouinciales episcopi discordant.

CAN. I.

SI quis episcopus criminaliter in iudicio episcoporum fuerit accusatus:cōtingat autem episcopos prouinciæ [e], qui conuenerint, diuersas habere sententias [f]: & alios quidem innocentem eum pronuntiare [g],alios reum:propter huiusmodi controuersiā amputandā placuit sanctæ synodo metropolitanum episcopum alterius prouinciæ vicinæ aduocari [h],& aliquantos cum eo episcopos a-

1 Contra ioris partis : tum id ff. de re iud.duo.

lios,qui pariter residentes quicunque fuerint, dirimant quæstionem: propter hoc, vt sit firmum iudiciū,quod ab vnius prouinciæ episcopis fuerit ꝓmulgatum.

Item ex concilio Martini papæ.

Quando iudices electi de sententia inter se discordes extiterint,de vicina prouincia archiepiscopus aduocetur.

CAN. II.

SIqs episcopus in aliquibus iudicatur, & viderit ipsos episcopos, qui in ꝓuincia sua sunt, inter se iudicio discrepare, ita vt alij videantur eum, qui iudicatur, iustificare,alij condemnare, pro diffinitione huius dissensionis hoc placuit sanctæ synodo, vt de prouincia vicina alter metropolitanus vocetur episcopus, vt per eum confirmetur,quod secundùm rectum placuerit canonem.

Nisi eadem prouincia primatem habuerit,ad quē negotia,quæ per metropolitanum terminari non ualent,referenda sint.

Vnde Bonifacius papa populis Galliæ.

Primati deferuntur negotia, quæ metropolitanus explicare non valet.

CAN. III.

SI inter episcopos eiusdem concilij dubitatio emerserit de ecclesiastico iure,vel de alijs negotijs [i],primùm metropolitanus eorum cū alijs in concilio considerans rem dijudicet: & si non acquiescat vtraque pars iudicatis,tunc primas [k] regiōis inter ipsos audiat,& quod ecclesiasticis canonibus

ff.de re iudi.duo.& l. inter pares. & ij. quæstio. vj. item si plures. vbi dicitur, quod si discordant delegati,ad delegātem est recurrendū.

[h] Aduocari. Per papę rescriptum,id est, papa committat metropolitanis & episcopis vicinæ prouinciæ negotiū illud.sic exponitur secundum illos,qui de iudicibus à papa delegatis hoc intelligunt.vel etiam de episcopis ipsis, qui sui iudices sunt, intelligas: & secundū hoc est speciale,qđ par pari potest cauſam delegare.Nam quandoque in defectum iudicis ordinā tam degrij par in parem habet imperium: vt lxv.distinc.cap.vltimo.sic ij.quæstio.vltima placuit.ij. Vel forte hoc fit de consensu partium.arg.xj. quæsti.j.iudices.Et etiam hic aliud speciale, quod si discordant iudices,nō obtinet sententia plurimorum.sic Clde appella.iubemus.in fine.& extra de rescriptis. pastoralis. alias secus. lxv.distinct.fane. Vel forte hoc tenes cum pare hoc tenes cum pares sunt hinc inde iudices,sed contrarij est xxj.distinct.cauſubmittitur.vbi dicitur, quod ad maiorem iudicem est iudicandum:sed hoc fit (vt dixi) de consensu partiū. Vel dic, ꝙ omnia ista specialia sunt in causis episcopi, vbi omnes debent concordare in sententia? vt infra ead.ca.iij. Ioan.

[i] Inter episcopos. Negotijs. Not. pro ciuilibus negotijs posse celebrari synodum,vt j. distinctio. xvij.

[k] Tunc primas. Argu.

Par pari potest cauſam delegare.

Argu.quod maiora negotia prouinciæ non licet facere metropolitano sine auctoritate primatis. sic lxvj.dist.de persona.& xcix. dist. c.j.& xvj.q. vj.cauſa placuit.sed illud intelligē ſi appellatur ad ipsum, vt xviij. dist.ca.j.& ix.q.iij. cap.conquestus.

[a] Cōtradicere. Hoc casu vbi non audiatur secūdo appellans,vt dixi ij.q.vj. cauſa.

[1] Hunc in c.anteriorum.

[b] Si quis episcopus. Ab omni hic Hugo. hoc. Per hoc videt, qui expo-quod ſpeciale fit in non valet episcopo,vt ab omcōtradicē. nibus debeat absolui. re.subaudi ut,vel condemnari. per appel-

Vod bene. Definitum [2] iudice per sen-e.q.vi. tentiam, vel etiam à ne. & hoc etiam, vel etiam à dicens re-lige de iuramento, ſuis habe-q. iudex parti de-locum, fert,non quod pars ad ma defert parti quia iu-iurando nō potest refer-ferre,vel iurare. C.de rebus iurē.vel credi.l. generaliter. & ff.de iurejur.l.ad monendi. Item arg. Per. quod quiturat ſtare vel parere sententiæ vel mādato alicuius,quod potest appellare.ff.rem ratam hab.l.iij.§.fallitur.ff.iudi.fol. cum apud. extra de appel.ca.ad hæc.ſt. & cap.præterea.& ca.

[c] Maior.extra de iureiur. capit.vestrorum.

[d] Osius episcopus. Argu. aliā esse cauſam appellationis à principali. Argu. contra xxxij.q.ſj.c.Lotharius.& not.ſi q.vj. c.ſi episcopus.& §. Vel ab his. Ille iudex, qui tuſententiam,ſi nō defert appellatioquē appellatur,opi nionem ſuā,& quatenus ſi defert appellationi vt ff.de appellatio.vel non.l. ſecundum.

Quæstio V.

Semel definitum retractari non licet,niſi vbi maior authoritas fuerit.

CAN. V.

QVod bene semel definitū est [c], & interpositis iuramentis deliberatum, nulla debet iteratione (nisi fortaſsis, vbi fuerit maior [d] authoritas) retractari.

Item ex concilio Sardicensi.

In renouatione iudicij,beati Petri memoria est habenda.

CAN. VI.

OSius episcopus [e] dixit, quòd si aliquis episcopus adiudicatus fuerit in aliqua cauſa, & putet se bonam cauſam habere, alterum iudicium renouetur.Si vobis placet sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, vt scribatur vel ab his [f], qui examinauerūt,vel etiā ab alijs episcopis,qui in prouincia proxima morantur, Romano episcopo.Et si iudicauerit renouandum esse iudiciū, renouetur,& det iudices.Si autem prouerit talem cauſam,vt ea non refricentur,quæ acta sunt: quæ decreuerit Romanus episcopus, confirmata erunt.Si hoc ergo placet omnibus,ſtatuatur.Synodus respondit,Placet.

QVAESTIO V.

[g] Vod autē. Reus non est cogendus ad purgationem,niſi laboret infamia:vt j.ead.c. quod autem.& ij.q. v.ca.presbyter.vbi plene de hoc inuenies.Ioan.de Fant.

[h] Vod autē. Qua.id est, per quā [1] .ſic x.iiij. [2] Vel dic, id est, q.iij.cap.qui intendit.& extra de præbā qua.i. ſumpt.c.cum in iuuenture. in præsentia eius ſecundū Lau. Accu

Semel definitum retractari non licet,niſi vbi maior authoritas fuerit.

CAN. V.

QVod autē. Reus non est cogendus ad purgationem,niſi laboret infamia:vt j.ead.c. quod autem.& ij.q. v.ca.presbyter.vbi plene de hoc inuenies.Ioan.de Fant.

[g] Vod autē. Qua.id est, per quā [1] .ſic x.iiij. [2] Vel dic, id est, q.iij.cap.qui intendit.& extra de præbā qua.i. ſumpt.c.cum in iuuenture. in præsentia eius ſecundū Lau. Accu

Vod deficiente accuſatore non ſit reus cogendus ad probationem,authoritate Gregorij probatur,qui ſcribēs Maximo ait:

Onus probationis reo non incumbit.

CAN. I.

QVòd autem postulas,vt illuc personam dirigere debeamus, qua [h] de his,quæ dicuntur, posſit esſe probatio,esſet vtcunq; excuſabile,ſi vnquam ratio ei,qui accuſatur,neceſsitatē probationis imponeret.at postquam non tibi, ſed accuſantibus hoc onus incumbit,ad nos (ſicut præfati ſumus) dilatione ceſſante venire non desinas. Cùm accuſatus non negationem, ſed exceptionem probare debet.

Codice libro quarto,titul.de probationibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Actor nō probante reus absoluitur [1]. Secunda est, quod negantis factum uitur regu lariter. Cōcor. l. vt eccle. benefi. vt re. C. de e- de procur. ex insi- dendo. & in l. actor ff. de dona. inter vi quod asse- uerat. C. de proba. tus. Item cum actor intentionem suam [2] Quādo- que cōtra à reo, scili- ct trans- fertur pro batio. ff. de proba. si pactum. & l. si chi- rographū. de indebi- to. inprin. §. ſ

Actor. Ex hac lege, duæ habentur regulæ. Vna, quod nisi actor probet quod intendit, reus absol nulla est probatio. Prior regula recipit exceptiōes. Nam ratione præsumptionis transfertur probatio ad reum [2]: vt extra rum et vxo. Quin- fundauit iure com- muni: vt C. de pro ba. l. sue. xxviij. di stin. quia sunt cul- pæ. 100. dist. cōtra morem. Item cum reus sponte assumit sibi onus probādi: vt ff. de proba. cir- ca. Item in commu nibus iudicijs vtri- usque probatio au- ditur: vt extra de proba. c. ex literis. Item cum vterque contendit se possi- dere, extra de pro- ba. c. licet. Item in crimine falsi vtriu- que testes audiun- tur: vt C. de fals. l. vbi. Similiter in crimine læsæ maie statis, et in sacramē proditione patriq, & in crimine pecu- latus vtriusque te stes audiuntur: vt C. de abol. l. falla- citer. in fine. Et de secunda regula no- tabis, quod triplex est negatiua, facti, iuris, & formæ siue qualitatis. Negati- ua facti est, in qua negatur aliquid fa ctum esse. Hæc si non habet determi

Negati- ua est tri- plex.

De eodem.

CAN. II.

Accusator [a], quod asseuerat profitendo se probare nō posse, reum necessitate mon- strandi contrarium non astringit: cùm per rerum naturam [b] factum ne- gantis [c] probatio nulla sit. Hoc autem obseruan dum est, quando reum publica fama nō vexat. tunc enim authoritate eiusdem Gregorij pro pter scandalum remouē dum famam suam reum purgare oportet.

CAVSA VII.

Quidam epi scopus lon ga inuale- tudine gra uatus, aliū sibi substituti rogauit, cuius precibus summus pontifex annuit, & quod rogauerat ei concessit. Postea uerò cō ualuit idem episcopus, & quod prius fecerat, cupit rescindi. Hic aduersus eum, qui sibi acceſſerat, quæstio

nem mouet, suamq; cathe- dram tanquam sibi debi- tam reposcit.

1 Hic primùm quæritur Q utrum uiuente episcopo alius posit in eadem eccle- sia ordinari.

2 Secundò, an iste ualeat repossecere cathedram, quā sua interceſsione alter ac- cepit.

QVAESTIO I.

Quòd autem uiuente [a] episcopo a- lius super- poni aut superordinari nō posit, ex concilio apud Ar uerniam celebrato definī- tum est, in quo legitur, ut nullus uiuente episcopo a- lius superponatur, aut su- perordinetur episcopus: ni si forsitan in eius locum, quem capitalis culpa deie- cerit.

Item ex registro Gre- gorij papæ ad Anatolium Constātinopolitanum dia conem.

lato viuente alius sit ei substituendus, & quibusdam aliis, quæ omnia, q̄s compe- tentius agat, thema proponit, duas inde elicions quæ- stiones.

Quod autem viuente. Hæc quæstio di- uiditur in nouem partes. In prima probatur quindecim authoritatibus, quod nullus debet priuari sine sua cul- pa, nec etiam pro infirmita- te, nisi ipse renuntiauit: nec alius po- test eligi altero non renuntiante, nisi de papæ licen- tia speciali. Secunda ibi, Ne autem. Tertia ibi, Et ve- quod. Quarta ibi, Ambitionis. Quinta ibi, Quod ve- ro. Sexta ibi, Hoc non solum. Septima ibi, Et ve- quibus. Octaua ibi, Item cum aliquis. Nona ibi, Hoc etiam tunc obseruandum. Ioan. de Fan.

[d] Quod autem viuente. Dicendum est, quod non, nisi sit depositus. 50. dist. postquam vel nisi renun-

tiauerit de licentia Papæ, vt j. ea. cap. mutationes. vel nisi per ambitionem se transtulerit ad aliam, quo ca- so carebit habita & ambita. j. ea. si quis episcopus. ad instar inuasoris, qui amittit rem inuasam, & aliud tā tundem, vt C. vnde vi. si quis in tantam. In ægrotan te autem distin- guunt quidam, si ægritudo est incu- rabilis, vt tunc al- ter substituatur, vel etiam si nimis fe- rox est. ad instar iu dicis. ff. de iudic. si longius. C. de offic. præfecti orien. l. si præfecti orien. l. si quos. Sed hoc non admitto, nisi in le- proso, qui à digni- tate remouetur pro pter scandalum. ex tra de cle. ægrotan. tes. Hoc etiam scias, quod epile- ptici & alij diutur- no morbo labora- ter non promouen tur, vt xxxiij dist. communiter. & ex tra de elec. cum in- ter. sed promotum morbus non desi- it. vt hic, & j. ca. tutor: vt j. capi. j. Sed ex dispensatio ne magna quando- quidem ecclesia. & extra de proba. quoniā.

Quidam epi- scopus. CA

Pro molestia corporis suo ho- nore non priuetur episcopus.

CAN. I.

Scripsit mihi dilectio tua, me reuerendissi- mo fratri meo Ioāni pri- mæ [a] Iustinianæ sedis e- piscopo pro ægritudine capitis, quam patitur, e- piscopum præcipere suc cedere: ne forte sse dum episcopi iura eadem ciui tas non habeat (quod absit) ab hoste depereat. Et quidem nusquam ca- nones præcipiūt, vt pro ægritudine episcopi epi- scopus succedat: & ideo iniustum [b] est, vt si mo- lestia corporis irruat, ho nore suo priuet ægrotus. Sed suggerendum est, vt si quis in regimine ægro tat, dispensator [c] illi ta- lis requiratur, qui possit eius curam omnem [d] a- gere, & locum illius in regimine ecclesiæ (ipso non deposito) cōseruare, vt neque Deus omnipo- tēs offendatur, neq; ciui- tas neglecta esse ſueniat.

Idem in epistola ad Candidum.

Flagellatis à domino, afflī- ctio addi non debet.

CAN. II.

Cum percussio cor- poralis imminet, v- trùm pro purgatione [e] an pro vindicta contin- gat, Dei iudicium in hoc ignoratur: et ideo non de bet à nobis addi flagella tis [f] afflictio [g] †: ne nos culpæ (quod absit) offen sa respiciat.

Item Gregorius Cle- mentino episcopo prima ti Byzanceno.

Infirmitatis causa loco, suo quis priuari non debet.

CAN. III.

Præsentium latoris Adeodati querelam, qui se presbyteratus sui loco incongruè dicit ex- pulsum, licet subditæ ti- bi textus petitionis ex- planet, tamen paulò iu- dicauimus apertius rete- xendam. Asserit nanque à Quintiano fratre & coēpiscopo nostro in lo- co suo quibusdam se suis ordinandis negotijs rela xatum, ægritudinisque causa per duorū [h] men- sium spatiū suæ se ecclesiæ defuisse: cuius rei occasio nem captātem prædictū

nis. & extra de elec. cū nobis olim. in fi. & xxj. q. j. re debet i ve- latio. Sed quid si iste nolit habere coadiutorem? Di- co eum cogendum per superiorem. extra de censi. to. qd est Romana. versi. si vero. lib. vj. & argu. ff. de minor. l. verum: vt ait. §. j. multa enim bona præstantur inuitis, vt xlv. dist. §. Archi.

[e] Cum percus- sio. Purga- tione. id est, proba- tione. j. eadem. ad- uersitas.

[f] Flagellatis. Suf- ficienter, sed non sufficiēter afflictis addi potest, vt xx- j. q. v. si quis à pro- prio. & cap. sequē. †Cōcor. & est argumētū, tex. in l. si quod post pœnitē- tiam non potest qs de cuiō. & accusari [2] de crimi- ne, similiter nec du plici damno debet cum gl. ij. quis puniri. ff. de C. de fur. iure dot. & ff. de cō dict. ob cau. si pe- cuniam. §. vlti. simi liter pœna non de- bet verti in culpā. j Hoc ar- gu. nō pro ri. & cap. ad eius q. 2. admo nere. quod

[g] Afflictio. §. iij. dic vt no. q. ix. indicas. & ex extra de iudic. at si accusa. de clerici. & §. distin. his. v. cap. j.

[h] Præsentium. Per duorum. Idem forte si per vnum, vt j. eadē. si 4 De hoc quis in clero 4. hic plene no. sumit argumentum extra vt lī M. qd si episcopus te nō cōte- indeterminate licē- stata. quo- tiauit clericum, nō niā. in gl. videtur eum licen- de absen- tiasse vltra duos tia, &c. & menses. sed tamen j. e. §. ambi hoc est referendum tionis. Ar ad arbitrium boni chidia. viri, cōsiderato ne gotio. argumen. ff. de verborum obliga. continuus. Ad hoc capitulum bene facit ff de re militari. qui cō meatus. nam ibi dicitur quod si aliquis abest vltra statutum tempus, pro desertore habetur. Simile bo- num argumentum xxj. quæstione secunda, placuit. Potest tamen per modicum tempus purgare moram. Absens lxxxviij. distinctione, per latum. Non enim festina- non est fe- bit iudex ad sententiam, vbi quis iusta causa abfue- rit §, vt ff. de damno infecto. si finita. §. si forte. e- tia cōdem tiam licet ad præfixum terminum reus nō veniat, sed habebitur ratio viarum, temporis, & ægritudinis, & alterius impedimenti, vt ff. de vaca. mune. l. 5 Adde q tempus. ff. quibus ex causis maiores. l. si cui. §. pri- talis sente mo. potest enim absens iustam habere excusatio- tia nō præ nem: vt extra vt lite non contestata. quoniam fre- sumitur so quenter. Lex dicit, quod si quis per licentiam ab- tennis. gl. est, si vsque ad quinquennium non reuertitur, puni- in l. ij. ff. tur, vt C. de aduocatis diuersorum iudicum. l. vl. de in ius tuna. Ioan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesia fiam, quæ ab eo euincitur, teneor ei aliam concedere? an re, vt extra de præben. inter cætera. quia iuuari nos possit agi beneficijs non decipi oportet, vt ff. commodati. l. in contra epi commodato. §. penultimo. j. eadem. omnis. & capitu. scopū qui lo, pastoralis. et est illam con- cit lex quod dona- tulit. tor non tenetur de euictione. vt C. de ædilit. edicto. l. ad res donatas. Sed hic non dicitur epi- scopus donare: ga habet necesse con- cedere ecclesiam, & in necessitatib⁹ nemo liberalis exi stit. ff. de admendis legatis. l. rem lega- tam. Tamen de do lo possum agere contra donatorem si mihi scienter det rem alienam, vt ff. de donationibus. l. Aristo. §. vltimo. Itē si quis per vio- lentiam expellitur de ecclesia, non ha- bet recursum ad epi scopū, sicut nec em ptor ad venditorē in hoc casu, vt C. de action. empti & vēditi l. expulsos. Et nota quod hoc capitulum semper consueuit ad hoc

a Restitu- tionē. hoc liatus à iudice non verū si ri- te & iuri- dice sit quæstio. j. notum. spoliatus, Iudex enim non di allas sec⁹. citur facere violen Panor. c. tiam, vt xxiij. quæ conquerē- te. de resti. quod metus cau. l. spolia. & iij. Semper em pro à iudice suo facto præsumi competen tur, nisi possit de ti habente dolo argui: vt ij. potestatē, quæst. vj. hoc etiā. licet iniu- Ioannes. ste faciat.

Panor. c. cum cau- sa. de offi. delegati. vt debet er- go appel- lare, vel re est, archidiaconi stitutionē vel decani, q̄ vica- in integrū rij sunt episcopi, vt verbis ad- umbratis petere, cef his quæ spectant ad sanctib⁹ re- officium episcopa- medijs cō- le, quod est lxviij. dist. quamuis. tra priua- tos prodi- tis. C. M.

b Pontifices. Quæ licita sunt. Vt missam ca nere, & prædicare, delegati. vt xcv. distinct. ecce.

c Sacerdotes. Id est, archidiaconi stitutionē vel decani, q̄ vica- rij sunt episcopi, vt xxv. dist. perlectis.

d Non licet. In officium episcopa- le, quod est lxviij. dist. quamuis.

e Vicinorum. Sic lxv. dist. si forte.

f Vsque. Sic C. de cura furio. cum alijs.

g Cum cautelæ. Id est, præstabit cautionem de bonis ecclesiæ non vsurpandis. Ioan.

Cum cautelæ. Id est, præstabit cautionem quod ex hoc sibi nullum ius vendicabit. & argu. est quod quis pro possessore habetur ex eo, quod fuit in possessione ², nisi protestatio præcesserit, vt hic, & supra xxiiij. distinc. presbyteri. & extra de iure pat. con nere. & extra de flec. in Genesi.

a Quo occupato. Id est, canonice sumpto.

b Cōfirmato. Ergo electio papæ est confirmanda ¹.

1 Hoc ta- men non est verū: Arg. quod quæ ab eo specialiter tenent, vt xcij. q. ij. cum eligi- cum cōfir- mātur, & confirmā- do eligit. vt xxiij. dist. in no- mine do- mini.

c Ordinationem. & specialē intruso fiunt, non est ea, qa tenent: vt xcij. q. ij. alienationes. ix. q. ij. ordinationes.

ADDITIO. Ad hoc not. extra de elec. nihil. in gl. & in duobus casibus extra de schismatic. c. j. ibi videas.

d Sed nullus. Argumen. quod nul- lus est, qui malus est, simile extra de transla. c. inter cor poralia. & c. cūda, quæst. vij. cap. non omnes. & xix. di- stinc. c. secundum. Argum. contra. pri ma, quæst. j. c. quod quidam.

Quatianus. Diuisa. xxiij. q. j. loquitur.

Humanam. Id est, ō spiritualem.

Initia. Argu. contra nouitios ma- gistros, qui primo feruent, & postea deficiunt. xxiij. q. iij. ca. displicet. & cap. si ecclesia. & cap. non inuenitur. Immo a minimis est incipiendum. vt xl. viij. dist. c. sicut.

Cire debes. In ecclesia. sexta q. iij. c. si tan- tum contra. sed ibi soluitur est. hic di- citur ecclesia epi- scopus: alibi est idē quod ecclesiastici vnitatē. l. xviij. dist. ex. j. alibi ponitur pro maiori parte: vt l. j. dist. ca. apo- stolica. q̄ in p̄cō- gregatione fidelis, de conse. dist. j. c. ecclesia. Et dic per exemplū varias si-

Ecclesia vel clericus. Ecclesia. xxiij. q. iij. ecclesia. & xxiij. q. iij. c. j. & ij. & c. ij. & c. ij. & c.

sedebant ad dexteram patris, et quod cibos duplicatos recipiebant. Et dicit Gandulphus Esau cōmisisse simoniā: quia illud ius spirituale fuerat, quod vendidit [1]. sed est contra eum j.q̄ō.j. cap. qui studet. vbi dicitur quod Giezi fuit primus, qui cō misit simoniā. Sed nunquid peccauit Iacob emēdo? Nō, q̄a gratis hoc fuisset daturus, vel q̄a redemit id, q̄d sibi diuinitus erat debitum. extra de diuor. gaudemus.

3.Re.12.e

1 [illegible — struck-through manuscript note]

CAN. IX.

DEnique quàm sit inseparabile vnitatis sacramentum, & quàm sine spe sint, & perditionem sibi maximam de indignatione Dei acquirāt, qui schisma faciunt, & relicto episcopo aliū sibi foris pseudo episcopum constituunt, declarat scriptura diuina in libris Regum, vbi à tribu Iuda & Beniamin decem tribus scissæ sunt: & relicto rege suo [a], alterum sibi foris constituerunt. Et indignatus est (inquit) dominus omni semini Israël: & demoliuit eos, & dedit eos in direptionē, donec abijceret eos à facie sua: quia dissipatus est Israël à domo Dauid: & constituerūt sibi regē Ieroboam filiū Nabath. Indignatū esse dixit dominū, & eos in perditionem dedisse: quia ab vnitate dissipati alterum sibi regem cōstituissent. Tanta indignatio Domini extitit aduersus illos, qui schisma fecerunt, vt etiam cùm homo Dei ad Ieroboam missus esset, qui ei peccata sua exprobraret, atque vltionem futuram prædiceret, panem apud illos edere, & aquam bibere vetaretur: quod cùm non custodisset, & contra præceptum domini prādisset, statim diuina censura percussus est, vt inde regrediens impetu ac morsu leonis in itinere necarēt. Sed adhuc in Euangelio suo dominus maiorem intelligentiæ suæ lucem manifestat: quòd ijdem, qui [b] tunc se à tribu Iuda & Beniamin sciderant, & Ierosolymis relictis in Samariam cesserant, inter pseudo prophetas & gentiles computarētur. Nam cùm primùm discipulos in ministerium salutis mitteret, mandauit, & dixit: In viam gentium ne abieritis, & in ciuitatē Samaritanorum ne intraueritis. Et ad Iudæos prius mittens, gentiles adhuc præterire iubet. Addēdo autē & ciuitatem Samaritanorū debere omitti, vbi erant schismatici, ostendit schismaticos gentilibus adæquari [c]. & post pauca. Quòd verò eundem, quē nos Deum patrem, eundem filium, eundem Spiritū sanctum nosse dicuntur, nec hoc adiuuare tales potest. Nam etiā Chore, Dathan & Abyron cum sacerdote Aaron & Moyse eundem Deum nouerant, pari lege & religione viuentes, vnum & verū Deum, qui colendus atq; inuocādus fuerat, inuocabāt: tamē quia loci sui ministeriū transgressi, & contra Aaron sacerdotem, qui sacerdotium legitimū dignatione Dei, atque ordinatione perfecerat, sacrificādi sibi licentiā vendicauerūt, diuinitus percussi, pœnas statim ꝓ illicitis conatibus perpēderūt: nec potuerūt rata esse & proficere sacrificia irreligiosè & illicitè, & cōtra ius diuinæ dispositionis oblata. Thuribula quoque ipsa in q̄bus incēsum illicitè fuerat oblatū (ne in vsum decætero essent sacerdotibus, sed potius indignatiōis et vltiōis diuinę memoriā corrigēdi posteris exhiberēt) iussu dñi cōflata atq; in igne purgata, in laminas ductiles ꝓducunt, & affiguntur altari, secundū quod loquit scriptura diuina: Memoriale [d] (inq̄t) filijs Israël, vt nō accedat q̄squā alienigena, q̄ nō est ex semine Aaron, imponere incensum ante Deū, vt non sit sicut Chore. Et tamen illi schisma [e] nō fecerāt, nec foras egressi cōtra dñi sacerdotes impudēter atque hostiliter rebellauerāt: quod nūc hi ecclesiam scindentes, & cōtra pacē, atque vnitatem Christi rebelles, cathedrā sibi cōstituere, & primatū assumere, & baptizandi atq; offerendi licentiam vendicare conantur.

(margin: Mat.10.a; Num.16; Num.17)

Item Leo iiij. Vernoni duci Britanniæ.

Non est defendēdus, qui viuētis locū inuadit.

CAN. X.

NOn furē [f] & latronem, qualem Gillandum esse sentimus in Nannetica

a Deniq;. Rege suo. scilicet filio Salomonis. Et est hic arg. quod filij Regum de iure debent esse reges. Argu. contra. viij. quæst. prima. capit. Moyses. & xciij. distinc. c. legimus.

b Quod ijdē, qui. Arg. quod idem est populus, qui fuit ante mille annos [2]. sic xvj. distinctio. capitu. habeo. & ff. de iudic. l. proponebatur. Sed contra, isti fuerunt ante tēpus Christi vltra Caspios montes translati. Sed dic, quod adhuc multi sequebantur eos in vitijs suis: vnde illi ijdem dicebantur esse cum eis. j.q̄ō.j. cap. cito.

c Adæquari. xxiiij. quæst. j. ca. non afferamus. contra vbi dicit schisma esse grauius peccatum, sed expone grauius, id est, periculosius. xxxij. q. iiij. c. nemo.

d Memoriale. hęc quæ generāt materiam mali iubētur publice exponi, vt alijs terror incutiatur, vt hic, & xix. quæst. iij. c. mandamus. quandoq; iubentur destrui, ne refricent facti memoriam. xv. quęst. prima. cap. mulier. Ioannes.

(margin: [illegible — struck-through manuscript notes] Regum filij debēt esse reges. 3.Reg.13. 2 Adhuc iusdicti de claratione videas quæstionē B. b. quæ īcipit, Bononien. iurauerunt, &c. & est quęstio dominicalis. & j. ea. sicut vir. in gl. ij. & q̄ legi. & nota. xxxij. q̄ō. iiij. recurrat versi. quæ autem peperit. Archi.)

e Schisma. Ita magnū, vt isti Nouatiani nouam fecerint ecclesiam.

f NOn furem. Id est, non inuasorem. furtum enim non committitur in re immobili, vt insti. de vsu. capi. §. quod autē. j Quod legi. & not. extra de electio. dum. Sicut.

sede, qui viuentis (quod non licuit) locum non timuit vsurpare, pro cuiuscunq; muneris donis vltra debes defensare.

Item Euaristus Papa omnibus episcopis.

Non licet episcopo ecclesiam suam dimittere.

CAN. XI.

SIcut vir nō debet adulterare [a] vxorem suā, ita nec episcopus ecclesiā suā, id est, vt illam dimittat, ad quā fuit sacratus, absq; ineuitabili necessitate, aut apostolica vel regulari mutatione, vt alteri se ambitus causa cōiungat. Et sicut vxori non licet dimittere virum suum, vt alteri se, viuente eo, matrimonio societ, aut eum adulteret [b], licet fornicatus [c] sit vir eius: sed iuxta Apostolum aut viro suo debet recōciliari, aut manere innupta: ita ecclesiæ nō licet dimittere ep̄m suū, aut se ab eo segregare, vt alterū viuente eo accipiat, sed aut ipsum habeat, aut innupta maneat, id est, alterū ep̄m suo viuēte nō accipiat, ne aut fornicationis, aut adulterij crimen incurrat. Si verò adulterata [d] fuerit, id est, si se alteri iunxerit, aut super se alterum ep̄m adduxerit, aut esse fecerit, vel desiderauerit, ꝑ acerrimā pœnitentiam, aut suo reconcilietur ep̄o, aut innupta ꝑmaneat. Episcopū verò oportet opportunè & importunè, atq; sine intermissione ecclesiā docere, eámq; prudenter regere & amare, vt à vitijs se abstineat, & salutem cōsequi possit æternam. & illa cum tanta reuerentia eius doctrinā suscipere debet, eúmque amare & diligere, vt legatum Dei [e] & prẹconem veritatis.

Ecce his authoritatibus patenter ostenditur, q̄ episcopo uiuente alius superordinari nō potest, nec etiam pro eius ægritudine: sed illud Gregorij [f] intelligendū est, quando ille, qui ægrotat, aliū sibi substitui non rogat. Cæterum quando aliquis uel senectute, uel infirmitate grauatus susceptum officium ministrare non ualet, si alium sibi substitui petierit rationabiliter fieri potest. Vnde in eodē capitulo sequitur, Si uerò [g] idē Ioannes fortasse pro molestia sua petierit [h], ut ab episcopi honore debeat uacare, eo petitionem scripto dante, concedendum est, aliter id facere nō ualemus. Hinc etiam beatus Augustinus episcopo suo nondum defuncto, sed senectute grauato cathedrā episcopalē suscepit.

Vnde in epistola Paulini ad Romanum legitur:

Augustinus non tam successit, quàm accessit.

CAN. XII.

NOn autē hoc tantū scripsimus gratulādū, quòd episcopatū Augustinus accepit, sed q̄ hanc curā Dei gratia meruerit Aphricana ecclesia vt verba cęlestia Augustini ore perciperet, qui ad maiorem dominici muneris gratiā nouo more [i] prouectus ita consecratus est, vt non succederet [k] in cathedram episcopo, sed acce-

a SIcut. Adulterare. i. dimittere vt adulteretur cum alia.

b Adulteret. Id est, dimittat fornicantem.

c Fornicatus. Vxor potest dimittere virum ob fornicationem, sicut vir vxorē, quia nō ad imparia iudicantur. xxxvij. quæst. j. si quis vxorē. sed non potest eum dimittere, vt alij adhæreat. (margin: Fornicatio separat coniuges.)

d Adulterata. Ergo ecclesia potest delinquere, & etiā vniuersitas, argu. ff. de orig. iur. l. ij. §. illud & est contra illud ff. de dolo. l. si ex dolo. vbi dicitur, quod municeps non potest facere dolum, supple de facili. Sed nunquid potest ecclesia, vel ciuitas excommunicari? dico q̄ nō: vt xxiiij. q. iij. si habes. Sed maiores de ecclesia possunt excōmunicari, vt extra de simonia. & veniēs. & ff. de con di. & demonst. municipibus. & xiiiij. distinct. comessationes. Dico enim q̄ si ecclesia, vel ciuitas posset excommunicari, sequeret absurditas. Nam omnibus illis mortuis & alijs substitutis est eadē ecclesia, ergo adhuc esset excommunicata, si priores canonici nō perijssent absolutionem adhuc. de hoc notaui xij. q̄ō. ij. episcopus qui. ij. (margin: Vniuersitas delinquere potest. Excōmunicari nequit ecclesia vel ciuitas.)

e Vt legatū Dei. Episcopus dicitur legatus Dei, & ratione est iudex ordinarius. Vnde patet quod legatus Papę est iudex ordinarius, vt proconsul. Ecce.

CASVS. *Concludit Gratianus ex supradictis, & bene soluit dicens, quod propter ægritudinem non debet alius episcopo substitui, nisi ipse infirmus singulariter hoc postularet, & tunc licite fieri potest, si hoc in scriptis postulauerit. Et hoc probatur per capitulum s̄. e. scripsit. & ad hoc inducit exemplū de Aug. qui postulante Valerio senectute grauato factus est episcopus, vt in eo. c. no. s̄. Sed in originali, quod sequitur postea planum est.*

f Sed illud Gregorij. s̄. ea. scripsit.

g Si vero. Hoc probatur in originali, vnde hoc extractum est.

h Petierit. Ergo nulli infirmo dandus est coadiutor, nisi hoc petat. j. ea. qualiter. & capit. quamuis. & ca. scripsit. Argu. contra, extra de eccle. ædific. ad audientiam.

i NOn autem. Nouo more. Sed contra. in nullius persona est omittendum, quod statutis generalibus continetur. lxj. distinct. miramur. Sed illud nō fit ꝓpter vtilitatē personæ, sed ecclesiæ.

k Vt non succederet. Sic ergo vterque insolidum est episcopus. ff. xx j. quæstione j. relatio. & vterque potest hominem per se soluere & ligare. ff. de administratio. tuto. si plures. ff. de exercit. l. prima. §. si plures. et ff. de offic. procōsul. l. prima. Sed nunquid quem vnus ligat, potest alter absoluere? & videtur quod non, quia pares sunt, vnde videtur quod sententia pro reo teneat. ff. de reg. iur. inter pares. Itē si simul ferāt cōtrarias sentētias, cuius sententia tenebit (margin: Episcopi duo quandoque possunt esse.)

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

tenebit? Videtur quod mutuo se impediant. ff. de vsufruc. quoties. & hæc forte vera sunt vbi simul administrant[1], sed hic forte Valerius cessit administrationem Augustino: quia facilius expeditur administratio per vnum, quam per plures. ff. de admini. tut. l. iij. §. vlt. Vel dic quod licet vterque habeat dominium & iurisdictionem insolidum, tamen vnus sine altero nō potest iudicare, ad instar plurium iudicum: vt ij. quæstio. vj. §. diff. nitiua. ver. si plures. extra de offic. deleg. quamuis. & c. causam. nisi aliter fuerit eis concessum à Papa, sicut quandoque fuit in duobus legatis Alemaniæ. Sed tamen ex hoc posset oriri discordia, vt quem vnus condemnaret alter absolueret. Item nunquid eodem modo pñt esse duo Apostolici? Argu. quod non. s. ead. factus. et dominus tantum vnũ constituit. xxiiij. q. j. ita loquitur. & c. quicũque. Quidam cōtra quod dispēsari non potest. xxv. q. j. sunt quidam. Præterea quia vna est ecclesia catholica, & vnum caput, & tamen plures Impatores fuisse legimus. xxj. distinct. nunc autem. Sed hoc nō est ita, quia offenderetur illa regula, vnam sanctam catholicã, &c. xxiij. dist. qui episcopus. Item nũquid Papa pōt renuntiare? Vtique. nam Marcellus renuntiauit. xxj. distinctio. nunc autem. & Clemens Papa, sed post Linum & Cletum iterum recepit cathedram. viij. quæstione j. si Petrus.

a Accederet. Videtur tamen quod Augustinus in administratione fuit minor[2]. xl. distinc. ante omnia. in fin. quia vt dicetur, in casu necessitatis, erit vnus eps vicarius alterius, ne sit ibi monstrum habens duo capita. extra de offi. iudic. ordi. quoniam in plerisque.

1 Alij dicunt q̃ tenet sententia p̄ reo, vt in l. pr̃ dic. inter pares. nisi i casib⁹. q̃ dic vt legis & not. extra de re iu. duobus. Arc.

Papæ duo non possunt esse.

2 Hoc assertiue dicebat La. dicēs quia ipsi Augustino dat⁹ est locus à Valerio.

deret[a]. Nam incolumi Valerio Hyponensis ecclesiæ episcopo coëpiscopus Augustinus est.

Hoc idē probatur authoritate beati Gregorij, qui Ariminēsi episcopo dolore capitis laborāti alterū subrogauit, ita scribēs in registro suo, capit. cccxxxviij.

Episcopo grauato infirmitate alius subrogari potest.

CAN. XIII.

QValiter ordinati à nobis sacerdotis corporis (quia id notum est) impendiente molestia, Ariminēsis ecclesia pastorali hactenus ac sacerdotali sit regimine destituta, dudum fraternitas vestra cognouit, quē dudum habitatorum loci illius precibus permoti sæpius hortati sumus, vt si de eadem capitis, qua tenebatur, molestia melioratum se esse sentiret, ad suam auxiliante Deo reuerteretur ecclesiam, qui datis inducijs in hoc quadriennio [b] expectatur, quem dum cleri vel ciuium huc venientium nósque precibus vrgentium instantius hortaremur, vt si valeret, cum eis auxiliante Deo remearet, datis [c] scriptis supplicatione nos petijt, vt quia ad eiusdem ecclesiæ regimen, vel susceptum officium pro eadem, qua detinebatur, molestia, assurgere nullatenus posset, ecclesiæ ipsi episcopum ordinare deberemus. Vnde quia cunctarum ecclesiarum iniuncta cura solicitudinis nos constringit, ne diutius gregi fidelium desit pastoralis custodia, illorum precibus, & huius ex sui impossibilitate renuntiatione compulsi[d], visum est nobis eidem Ariminensi ecclesiæ debere episcopum ordinari, & datis ex more præceptis clerum plebémq; eiusdem ecclesiæ non destitimus admonere, quatenus ad eligendum sibi antistitem concordi prouisione concurrant. Hortamur ergo, vt fraternitas vestra eum quem vno consensu omnes elegerint, sicut & ipsi à nobis poposcisse noscuntur: ad se faciat euocari: quem cauta ex omnibus examinatione discutite, & si in eo, quæ in textu heptateuchi[e] continentur, minimè domino opitulante fuerint reperta, atque fidelium personarum relatione eius quoque vita vobis placuerit, ad nos eum cum decreti[f] vestri pagina, additáque testificationis epistola destinate, quatenus eiusdem à nobis ecclesiæ domino disponente consecretur antistes.

Item ex eodem, capi. ccxliij. ad Eleutherium episcopum.

De eodem.

CAN. XIIII.

QVamuis sit triste[g] nobis valde, quod loquimur, atque fraterna nos compassio ponitus arguat, quàm aliquid de auditis diffinire

b Qualiter. Quadriennio. Quadriennium enim datur, vt possit abesse causa curationis, sed annus datur ei tantum ad experiendum si possit celebrare. s. xxxiij. distinctio. communiter. vel etiam xxx. dies: vt j. q6. ij. cap. vltimo. potius debuisset iste episcopus fugisse Romam pro sanitate recuperanda sicut cōis filius, vt xxiij. distinct. communis. & est hic argum. quod Romæ est sanum morari. Ioannes.

c Datis. Ergo in scriptis faciēda est renuntiatio, alias non tenet. s. eadem quæst. c. sicut vir. §. ecce. Ioan. quod falsum est, cum etiā solo facto potest aliquis renūtiare, vt extra de appel. sollicitudinem: vt extra de ijs quæ fiunt à maiori parte ca. ex ore. & etiam solis verbis, vt C. de pac. postquam. B.

d Compulsi. Absolute ponitur ille nominatiuus, & nō habet verbum.

ADDITIO.

Alias compulsus, et tunc vnitur cum illa dictione, nobis, & tunc sic visum est nobis compulsis precibus illorū, &c. secundum H. alias compulsi, est genitiui casus secūdum Lauren.

e Heptateuchi. Heptateuchum ab hepta dicitur, quod est septem, & teuchos, qđ est volumen. vnde heptateuchum, id est, volumen septē librorū. s. dis. xlix. hinc etenim sunt quinque libri Moysi, et liber Iosuæ, & liber Iudicum, qui ibi continentur.

f Decreti. In quibus testetur de examinatione, & vita electi. lxj. di. Catinensis. & c. epum.

g QVamuis sit triste. Data petitione tempore infirmitatis, non tempore furoris, nam tunc non teneret renūtiatio. xvij. quæst. ij. Gonsaldus.

permittat, suscepti tamē solicitudo regiminis cor nostrum instanti pulsat aculeo, magna nos ecclesijs cura p̄spicere, ne qua earum possit vtilitas deperire. Peruenit igitur ad nos quibusdam referentibus quendam episcopum ita passionē capitis incurrisse, vt quod mente alienata agere soleat, gemitus & fletus audire sit. Ne ergo languente pastore grex (quod absit) insidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel ecclesiæ ipsius vtilitates depereãt, cauta nos necesse est prouisione tractare, & ideo, quia viuentem episcopum ab officio suo necessitas infirmitatis non crimen abducit, alium loco eius (nisi recusante eo) nulla sinit ratio ordinari. Sed si interualla ægritudinis habere est solitus, ipse data petitione non seulterius ad hoc ministerium subuertēte infirmitate posse fateatur[a] assurgere, & alium loco suo expetat ordinandum: quo facto omnium solenniter electione alter, qui dignus fuerit episcopus ordinetur, sic tamen, vt quousque eundem episcopum in hoc seculo vita tenuerit, sumptus ei debiti de eadem ecclesia ministrentur[b]. Enim uero si nullo tempore ad sanæ mentis redit officium: persona fidelis ac probabilis vitæ est eligenda[c], quæ ad regimen ecclesię idonea possit existere, atque de animarum vtilitate cogitare: inquietos sub disciplinæ vinculo constringere, ecclesiasticarum rerum curã gerere, & maturum atque efficacē se in omnibus exhibere, qui etiam episcopo, qui nunc ægrotat, superstes loco eius debeat consecrari.

2 *Ne autem huiuscemodi passionibus sacerdotibus subitò occupatis, cœptum officium inexpletum remaneat, institutum est, ut sacerdos siue psallens, siue sacrificans alios secum habeat, qui si huiusmodi casus interueniat, inchoata ministeria perficere ualeant.*

Vnde in Toletano concilio xj.

Quisque sacrificans sacerdotem sibi vicinum habeat, qui cœpta sacramenta expleat, si ei aliqua necessitas ingruerit.

CAN. XV.

ILlud diuini oraculi mente singuli præcauentes quo scribitur: Væ soli, qui cùm ceciderit, non habet subleuantem se: summopere nobis verendum est, & cauendum, ne horis illis atque temporibus, in quibus domino psallitur vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officijs insistēti perniciosa passio, vel corporis quælibet inualetudo occurrat, quæ aut corpus subitò obrui faciat, aut mentē alienatione, vel terrore cōfundat. Huiusmodi ergo casibus præcauentes, necessarium duximus instituere, vt vbi temporis & loci siue cleri copia suffragatur, habeat quisquis illic canens Deo atq; sacrificãs post se vicini solaminis adiutorē[d], vt si aliquo casu ille, qui impleturus officia accedit, turbatus fuerit, vel ad terram elisus[e], à tergo semper habeat qui vicē exequatur intrepidus. Sed si hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimode ab oblatione prohibeatur. Eccle. 4.

Item ex concilio Toletano vij.

Si sacerdos necessitate præoccupatus fuerit, cœpta sacramenta per alium explicentur.

CAN. XVI.

NIhil contra ordinis statutum temeritatis ausu præsumatur: neque illa quæ summa veneratione censentur, vlla præsumptione soluantur[f], cùm ad hoc tantùm iussa fieri sunt, vt non interrupta noscantur, ne languoris prouētu robore salutis natura priuet. Non ergo solū fragilitati consulitur humanæ, sed etiam sa-

a Fateatur. Iste æquitate suadente, licet ius deficiat, cogitur renuntiare[1], cum alijs in hoc p̄sit, & sibi non noceat. argu. ff. de aqua pluuia arcen. in summa. §. idem Varus. & ff. loca. si quis domum.

1 Contra vt dicā j. ead. §. ecce qđ in verbo senectute.

b Ministrentur. Sed pro crimine remoto nō ministrātur sumptus, quia male meriti publica debent egestate laborare, vt ff. de posti. bona fides.

Male meriti debēt egere.

c Eligenda. Argu. cōtra s. distinc. lxxix. si quis Papa. & extra de pactis. accepimus. & extra de concess. p̄ben. & ecc. non vacan. nulla. sed oīa illa continent ius commune. Vel dic q̃ ille fuit electus sub tali cōditione, nisi superstes conualuerit, & tunc eo conualescente irritaf electio, eo mortuo deinde confirmatur, argu. j. ead. pastoralis. lxj. dist. studij. extra de electio. cũ terra. lxxxv. dist. Florentinũ. & est sim. C. de cura. fur. cũ alijs. Quidam dicunt, q̃ modo tanquã administrator eligitur, sed eo mortuo in ep̄m.

d Illud diuini. Adiutorem. Infra xxj. quæst. ij. sicut. contra. Sed dicas talem coadiutorē, vel sociū, nō prælatum. Vel loquitur de ecclesijs cōuentualibus, vel quando sufficiunt facultates. sic xciij. distinctio. diaconi. ij. & de consecratio. distinctione prima. capitu. hoc quoque. & capitu. episcopus Deo.

e Elisus. Per hoc dicunt quidam loqui de infirmo: quod falsum est, quia infirmus nisi conualuerit non celebrabit. j. eadem, quæstione secunda. in literis.

f Nihil contra. Soluantur. Id est, ne inexpleta remaneant. Vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

Missa per vnum inchoata, an possit per alterū terminari.

a Vel presbytero. Presbyter ergo potest supplere missam ab episcopo inchoatam, arg. hic, & xxv. dist. c. j. vbi dicitur quod archipresbyter supplet defectum absentis episcopi in cantando. Sed contra j. de consecra.

1 Nō obstat: quia ibi loquit cū expleta fuit missa ab episcopo, nec imminet necessitas. Archi.

dist. iij. c. vlti. ' Sed dic quod nouā missam non potest incipere, sed priorem posset cōsummare. Incipiat ergo vn⁹, vbi alius destitit, nisi stet oratio dñica cœpta: tunc eā alter reincipiat. Similiter vbi deficit in secreta, alter id in principio incipiat. Idē dic in baptismo, vt alter de nouo id reincipiat, quia hæc sunt sacramēta vnitatis. De ordinatione idem credo. xxiiij. dist. quorundam. Similiter iudex incipiet vbi alter terminauit. ff. de iud. edictum. Sed nunquid pransus potest supplere id quod alter inchoauit? non. Item vsq; ad nonā tantum fit hæc suppletio. Sed matutinis & vesperis non expletis vsque ad quod tempus possit fieri suppletio, dubitatur. Sed dic quod quandocūq; expleri possunt ab alio. De sacerdote quid dices, qui dum venit ad consecrationem, memor est mortalis peccati? Dico quod perficere debet, licet peccet conficiendo, extra de celeb. missa. de homine. Item est hic arg. qđ duo imperfecta faciunt vnum perfectum. sic ciunt vnū iij. q. iij. c. si testes. perfectū.

cris ministeriorum Dei prouideretur solicitudine. Censuimus igitur conuenire debere, vt cùm à sacerdotibus missarum tempore sacra mysteria consecrantur, si ægritudinis accidat cuiuslibet euentus, quo cœptū nequeat consecrationis explere mysterium, fit libertū episcopo, vel presbytero[a] alteri consecrationē exequi cœpti officij. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysterijs conuenit, quàm vt aut incipientis, aut subsequētis benedictione sint cōpleta sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine complean tur.[b] Cùm enim simus omnes vnum in Christo, nihil contrarium personarum diuersitas format: vbi efficaciam pro sperit atis vnitas fidei repræsentat. Quod etiam consultū cuncti ordinis clerici indiuiduum sibi esse non ambigant: sed (vt præmissum est) præcedētibus libenter alī pro cōplemento succedāt, nō tamē quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem conuertatur. Nullus post cibum potúmq; quēlibet minimū[c] sumptum missas facere præsumat. nullus absq; præuentu patentis molestiæ minister, vel sacerdos cū cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis autē temerariè hoc præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

3 *Ecce quòd episcopo petente precibus etiam populi infirmitate grauato, alius poßit subrogari, patenter monstratur. Senectute autem grauato non successor, sed coadiutor dari debet, qui ei decedenti in locum regiminis succedat. Sic Augustinus dicitur accessisse, non successisse Hyponensium episcopo.*

Hinc etiam Zacharias Papa scribit Bonifacio Maguntino archiepiscopo.

Senectute grauato coadiutor est dandus, qui morienti succedat.

CAN. XVII.

PEtisti, vt cū nostro consulto pro superueniente tibi senectute atque corporis imbecillitate, si poteris inuenire, alium in eadem sede in qua prēes, pro tua persona debeas collocare: nos verò adiutore Deo consiliū præbemus tuæ sanctitati, vt pro salute animarum rationabiliū fautore Christo sedem, quam obtines Maguntinæ ecclesiæ nequaquā relinquas. Si verò dominus dederit iuxta petitionem tuā hominem perfectum, qui posit solicitudinem habere & curam pro salute animarum, pro tui persona ordinabis illum episcopum, erstque in Euangelio tibi credito & ministerio Christi Dei portando in omni loco requirens & confortans ecclesiam Dei. Item si eundem diuina voluerit clemētia tui post diem transitus superesse, si eum aptum cognoueris, & in tua voluntate fuerit diffinitum, ea

b Compleantur. Argum: ntum, infra. nihil credas actū, &c. si. xxxviij. distinctione. quæ ipsis. xxiij. distinct. quorundam. Item ex eo quod dicit ordine, est argumentum quod ordo turbatus irritat factum, vt lxj. distinctio. miramur. et lxviij. distinctio. ca. sicut. quod verum est de ordine qui est de substantia rei.

ADDITIO.

Vt extra de restitutis. cum dilecta. & de restitutio. spol. Pisanis.

c Minimum. Prā Celebrato non licet celebrare missam, vt licet. hic, & de consecra. tio. distinctio. ij. hi- no. lxxj. quido. nec baptizare, nec signare, de consecratio. di. iij. stinctione quinta. vt iejuni. & capit. sequen. Sed est forte abrogatū id quē est j. de consecra. distinct. prima. sacramenta. vbi dicitur, quod in Cœna domini pransus potest celebrare. & intellige si eodem die pransus est, vt dies à media nocte incipiat, & etiam si ante medium no dīs comederet, & adhuc sentiret ructationes: quia nō dum est cibus digestus, quandiu sentiet cibum, abstinebis. j. de consecr. distinct. iij. tribus. me dicinam forte potest sumere; quia ibi non connumerātur inter alimenta, vt ff. de penu leg. l. non omne. quod non credo: sed nec aquam calidā pōt sumere, vt extra de celeb. miss. ex pte.

Ecce. Hæc est tertia pars huius q. in qua dicitur, quē propter senectutem vel simplicitatē datur coadiutor, quē probatur per duo capit. Ioannes de Fanu.

P Etisti vt com. Præsens

a Præsentibus. viij. q. j. c. ij. cōtra. 1 Certe id quod fe- quitur ex eo. nō in- betur: cum dicit tan- tum præ- sentib⁹ cū &c. & nihil di cit de con sensu. vel sic. contra- nebatur forma tiz. Arch.

sed ista fuit dispensatio. Et habes hic, quod licet papa det aliquibus potestatem eligendi prælatum, tamen aliorum consensus est requirendus. sic xxj. dist. in nouo. viij. q. j. capi. licet. & ff. de ritu nupt. generali.

b Ministret. Et ita iste episcopus erit vicarius huius archiepiscopi, vt extra de offic. iudi. ordi. c. quoniam in plerisque.

c Qvia frater. Simplicitate. ij. distin. xxxix. cap. Petrus. cōtra, sed illud de ordinā do. Tamē iste affectare nō debuit id, in quo sciuit aut scire potuit infirmi tatē suam alijs dāno fam. ff. ad legem Aquil. l. idem iuris. in fine.

d Constituti. Prorium nomen.

e Primo. ē. distin. viij. c. quæ contra. Vel aliter, huic obiunc in spiritualibus: coadiutori in temporalibus. viij. q. j. c. si Petrus.

f Obedientiam. Argu. quod si episcopus præcipit ali cui pro vtilitate ecclesiæ ire Romā, quod illud teneatur facere. xvj. q6. j. c. vos autem.

1 Argu. vbi ista q. j. in gō. 2 Repetendis. Erres ecclesiæ, potest agere & conueniri, vt extra de rescrip. c. cū dilecti.

g Illud vero Cypriani. ea. cap. fatus. & cap. Nouatianus.

h Euaristi. supra eadem. c. sicut vir. Ambitionis. Hæc est quarta pars huius quæstio. in qua probat per quinde cim authoritates, quod nullus sine licentia possit dimittere ecclesiam suā, & si fecerit, reuocabitur. Hoc intelligo in episcopo, et supra: in alijs autē credo, quod possint renūtiare si vo luntē. ē. ead. c. quam periculosum. extra de fer. non ordi. eo libentius. alias videntur serui. quod falsum est. Ioan. de Fantu.

k Ambitionis. Adhuc enumerat Gratianus causas, propter quas fiunt mutatiōes, et quare clericus amittit ecclesiam suam. Sunt autem quinq; causæ mutationum, sci licet causa leuitatis, cupiditatis, necessitatis, vtilitatis, & humilitatis. persecutio Cum causa necessi nem recetatis transit, necessdit. Lau. sitate cessante recuperat ecclesiam, vt infra ea. c. pastoralis. Cum causa cupiditatis trāsit, tūc vtraq; caret: vt j. ea. c. eos. & c. si qs episcopus. Sed ramen ecclesia potest eum repetere: vt j. ea. c. j. & cogit tūc redire: vt j. ea. ca. si qui vero. In causa leuitatis est vis aliquanta. H. dicit qđ idem sit in causa leuitatis, qđ in causa ambitiōis, quod scilicet sine admonitione potest priuari, si ex causa leuitatis adhæserit alij, nisi prior ecclesia velit cū repetere. Si autē nō adhæserit alij, aut ecclesia habet eum pro derelicto, aut nō: si habet, puta si contrahat matrimonium, vel sit miles, tūc pōt priuari. Itē secundum Hug. si defuerit per tres septi

inutile permittat. Ideóque præsenti vobis iussione præcipimus, vt seuata primo[c] loco episcopo memorato reuerentia, quam vos conuenit inculpabiliter exhibere in omnibus, quæ ad diuini cultus obsequiū pertinent, vel quæ ecclesiasticæ vtilitatis peragere cura suaserit, præbeatis obedientiā[f] Constituto competentem, in nullo dispositionibus eius spiritu contumaci resultātes: imò con petenti vigilantiæ vestræ studio, quæ pro ecclesiastica vtilitate genda ille Constitutus monuerit adimplentes: vt his ita dispositis, & consueta vobis stipendia ministrētur, & quęcunq; in præfatæ ecclesiæ patrimonio, vel de rebus ad eam pertinentibus repetendis[g] sunt necessaria, compleātur.

Illud verò Cypriani[h] de hæreticis intelligendum est, qui catholicorum ecclesias sibi usurpare cōtendūt.

Illud verò Euaristi[i] papæ, tunc intelligendum est, quando necineuitab. lis necessit. as, persecutorum uidelicet, nec apostolica aut regularis mutatio. sed ambitio sola episcopū de ecclesia ad ecclesiam trāsire cogit. Vnde cum in principio sui capituli diceret, Episcopus non debet dimittere ecclesiam suam: subsequenter adiunxit, Absque meritabili necessitate, aut apostolica, uel regulari mutatione: & alteri se ambitus causa coniungere.

4 *Ambitionis[k] enim causa quicunq; ecclesiæ suæ mediocritate dejecta ad maio-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

septimanas, vel duos menses, & sine iusta causa, & absque licentia prælati est in studio, vel in peregrinatione. In his omnibus sine admonitione potest priuari, vt dicit: honestum tamē est vt admoneatur: vt j. ea. c. si quis presbyter. & c. si quis in clero. & extra de coha. cle. et mu. c. si quisquam. Verius credo, qđ sem per primo admonēdus est, vt extra de app. c. peruenit. ij. Et ter admonendus est, vt extra de sent. excom. in audientia. Item argu. ad hoc j. ea. c. peruenit. extra de cle. non re. c. ex parte. & extra eo. ca. ex tuæ. Nec enim de facili credendū est aliquem habere ecclesiam suā pro derelicto, extra de renū. super hoc. Nec enim ex sola absentia præsumit habere ecclesiā pro derelicto: cum potest quis ex iusta causa abesse, vt extra vt lite nō cōtest. quoniam frequenter. Si autē nō inuenitur, fiat prout dicit in illa decre. ex tuæ. De vtilitate pater: quia causa vtilitatis trāsire potest ad aliam ecclesiam auctoritate maioris: vt j. ea. c. mutationes. Item si causa humilitatis transit ad monasteriū, nō potest eam repetere: vt j. ead. ca. hoc nequaquam. Alio modo etiam cōsuerunt quidam distinguere, vt inuenies in illa glos. c. cum quis.

Ambitionis. Cū quis sine licentia prælati recedit de ecclesia: si quidem ex causa necessitatis, adhuc eam retinet: vt j. ead. cap. præsentium. si ex causa voluntaria, perdit eam. xxj. q. ij. c. si quis iam translatus. Si autem ex vtili causa recedat, non perdit eam, sed punitur alio modo a iudice, de

✝ Adde pro hoc text. in l. §. si decuriones. ff. qđ cuiusque vni.

rem ecclesiam transire uoluerit, debet reuocari ad propriam †. Quòd si redire contempserit, careat aliena & propria.

Vnde in Niceno concilio legitur.

Episcopus, vel quilibet clericus relicta sua ecclesia non debet ad aliam transire.

CAN. XIX.

NOn oportet [a] episcopū, vel reliquos ordines de ciuitate ad ciuitatem migrare, non episcopus, nō presbyter, nō diaconus transeat. Si quis autem post diffinitionem sancti & magni concilij tale quid agere tentauerit, et se huiusmodi negotio mācipauerit, hoc factū prorsus in irritū ducatur, & ecclesiæ restituaē [b], cuius fuit episcopus, aut presbyter, aut diaconus ordinatus.

Item Grego. Anthemio subdiacono.

In monasterium deputetur episcopus, qui in ecclesia sua residere contemnit.

CAN. XX.

PEruenit ad nos Pigmeniū Amalphicanæ ciuitatis episcopum [c] in ecclesia residere non esse contentū, sed foris per diuersa loca vagari. idcirco hac tibi authoritate p̄cipimus quatenus hoc decætero facere non præsumat, sed in ecclesia sua sacerdotali more resideat. Quē si forte non emēdari post tuā interminationē [d] cognoueris, in monasteriū eum deputare [e], & nobis modis omnibus curabis indicare, vt quid facere [f] debeas, nostra iterum præceptione cognoscas.

Item ex concilio Carthaginensi quinto.

Episcopo nulli conceditur principalem cathedram relinquere, & ad aliā ecclesiā se transferre.

CAN. XXI.

PLacuit, vt nemini sit facultas, relicta [g] principali cathedra ad aliquā ecclesiam in diœcesi [h] constitutam se conferre, vel in re propria diutius, quàm oportet constitutum, curam vel frequentationē ppriæ [i] cathedræ negligere.

Item ex eodem.

Intercessori cathedram, cui datus est, tenere non licet.

CAN. XXII.

COnstitutum [k] est, vt nulli intercessori potest dimittere ecclesiam suam: extra de renūn. c. admonet. Et si transit de vna ecclesia ad aliam sē eo dem episcopatu, ibi sufficit tacitus consensus episcopi: quia tacitus dissensus dissoluit matrimoniū carnale: vt xxxiij. q. v. c. qui vxorem. Sed si transfert se ad aliam diœcesim, tunc quasi liberatur a patria potestate, & ideo oportet fieri nisi expresso consensu episcopi. C. de emanc. lib. i. iiij. & expresse dicitur lxxj. dist. c. j. & xix. q. ij. c. j. & xxj. q. ij. c. j.

a Dic vt consec. dist. v. c. non oportet. ij. & xcj. dist. clericus. not. extra Sed si accedit ad aliam ecclesiam, videtur renuntiare de cleric. primæ', vt extra de præben. de multa. & de concess. nō resi. ex præben. c. literas. in fin. populus tamen eum si vult, tuę. & xx repetere potest. j. ea. c. non oportet. Si autem prælatj. q. j. cle- tus per tres septimanas abest, per triennium suspenrici. & ca. ditur. j. eadem. c. si quis in clero. Si per duos menses, relatio. & priuatur ecclesia. j. eadem. c. præsentium. Si per quinextra de que annos, deponitur, extra de cleri. non re. cap. ij. ossi. vica. Prælatus vero si diebus solennibus defuerit ab ec- c. j. Arch. clesia, punitur, infra ead. c. si quis in clero. imo & cle-

b In diœcesi. Nisi causa visitandi vt x. q. j. c. pla- cuit. seruato quod dicitur. j. de conse. dist. iij. c. ij.

i Propriæ. Not. qp prælatus nō debet ꝓponere sibi vtilitatē vtilitati ecclesię: & si in hoc passa fit ecclia. Y

k Cōstitutū. Curā debet habere visitator in eligēdo

l Et etiā ſione': et ideo ꝓeligere ſecū habeat eligi, ne poſdum Hug. ſit malignari: ſicut alij cōtra. tutor prohibet duhoc no. cere pupillam ante lxj. di. obi reddita ratiocinia, tum. Arc. ne poſſit malignari. C. de inerdic. ma. ſi tutor. ſic nec creditori licet ſibi pignus addicere. C. qui ho. cedere poſſe. l. iiij. Item vifitator non debet ſibi honorem aſſumere. viij. quæſ. j. in ſcripturis. Et ſic ratione officij aliquid prohibetur, vt x. quæſt. ij. hoc ius porrectum in fine. & ff. de contra henda emptio. ſi in emptio ne. §. tutor. Et eſt contra regulam illā, quod nullus poſſit de fure. ſi ſeruus cōmunis. Ite viſitator mortuo epiſco po conſtituitur, & iſte debet admone re clericos, vt eligant futurum epiſcopum, vt lxi. diſtinc. obitum. & c. Catinēſis. & ſi plures eligātur, poteſt examinare quis ſit melior, vt lxxv. diſtinc. Florentinū. Item cuſtodit redditus eccleſiæ, vt lxi. diſtinctio. quoniā. Quandoque tamē ſtodiuntur ab ęco nomis, ſi eos habeat eccleſia, vt xxv. diſt. c. quoniam quidam.

Officium Archidiaconi.

m Vi intra annū. ſupra lxiij. diſtinc. obeuntibus.

n Si qui vero. Cogantur. Si mile ſit de dec l. j.

o Vt redeant. Si ad reuertendum fuerit exhortat⁹. Quòd ſi poſt reuocationem ſui epiſcopi non obedierit, ſed inobediens perſeuerauerit, omni modo ab officio ſuo deponi debere, nec aliquando ſpem [d] reſtitutionis habere decernimus. Si verò propter

Quæſtio I. 557

ſit licitum cathedrā cui interceſſor datus eſt, qui buslibet populorum ſtudijs & ſeditionibus retinere: ſed dare operam, vt intra annum [a] eiſdem epiſcopū prouideat: qđ ſi neglexerit, anno exple to interuentor alius tribuatur.

Item ex eodem.

Excommunicētur clerici: qui relicta sua ecclesia ad eam redire noluerint.

CAN. XXIII.

SI qui verò ſine reſpectu Dei agentes, & timorem Dei ante oculos non habentes, neque eccleſiaſtica ſtatuta cuſtodientes, receſſerint ab eccleſia ſua, ſiue presbyter, ſiue diaconus, vel in quocūq; eccleſiaſtico ordine poſiti fuerint, nō debent ſuſcipi in eccleſia, ſed omni neceſsitate cogantur [b], vt redeant [c] ad eccleſiam ſuam. quòd ſi permanſerint, excommunicari oportet eos.

Item ex concilio Antiocheno.

De eodem.

CAN. XXIIII.

SI quis presbyter, vel diaconus, vel quilibet clericus deſerta eccleſia ſua ad aliam tranſeundum eſſe crediderit, & ibi paulatim tentet, quò migrauerit perpetuò manere, vlterius miniſtrare non debet, præſertim ſi ab epiſcopo ſuo ad reuertendum fuerit exhortat⁹. Quòd ſi poſt reuocationem ſui epiſcopi non obedierit, ſed inobediens perſeuerauerit, omni modo ab officio ſuo deponi debere, nec aliquando ſpem [d] reſtitutionis habere decernimus.

Ité ex conc. Calcedon.

De eodem.

CAN. XXVI.

PRopter eos epiſcopos & clericos, qui de ciuitate ad ciuitatem tranſeunt, placuit diffinitiones datas à ſanctis patribus habere propriam firmitatem.

Item ex concilio Carthaginenſi tertio.

Alienæ plebes ab episcopo nō vsurpentur.

CAN. XXVII.

PLacuit [e], vt à nullo epiſcopo vſurpētur plebes alienæ, nec aliqs epiſcoporum ſupergrediatur in diœceſi collegam ſuum.

Item Anacletus Papa.

Alienos clericos ordinare, & altaria consecrare episcopo non licet.

CAN. XXVIII.

EPiſcopus in diœceſi aliena ad alienos clericos ordinandos, vel conſecranda altaria irruere non debet. Quod ſi fecerit, amotis [g] his, quos ordinauit,

extra de præben. de multa? Reſpon. perdit quantum ad ſe, ſed non quantū ad priorem prælatum.

d SI quis presbyter. Spem. Ergo reſtitui non poteſt clericus depoſitus ab epiſcopo. & hoc verum cum pro crimine deponitur, ſecus ſi pro contumacia. quinquag. diſtinct. contumaces.

e Alius epiſcopus. Si ab vno epiſcopo quis ſuſpenditur, vbique habendus eſt ſuſpenſus: vt hic, & quarta q. v. c. quiſquis. quia quantum ad officiū ſententia ius facit. Secus ſi eſt ſuſpenſus à beneficio, ſed in excommunica- Excōmunicatus ni to idem eſt, quia cum ſit extra eccle hil poteſt ſiam, nihil poteſt poſſidere poſſidere nomine ec eccleſiæ. xxiiij que cleſiæ. ſtio. vij. c. ij. & iij. & viij. diſtin. quo iure. & argu. xj. q. iij. ſi quis à ꝓprio. ſupra lxx. diſt. ſanctorū. & extra de appella. paſtoralis. in fine. j

f PLacuit. xiij. q. j. cap. j.

g EPiſcopus. Amotis. j. xvj. q. v. c. j. ix. q. iij. Lugdunenſis. cōtra. Sed ibi nomine alterius conſecrauit, & ille ratū habuit, hic nomine proprio, vt xiij quæſtio. j. cap. j. Vel ibi dominus ratam habuit ordinationem.

Altaris.

j Vbi de hoc i glo. quæ enim. ibi vide, et j. xxxij. q. v. præceptum. Archidia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Res inanimata cōsecrata, domino non est restituēda.

a Altaris. Si res inanimata fuerit consecrata, domino nō restituitur, vt xiiij. q.vj. cōperimus. fecus in re animata, iiij. distinctio. frequens. quia anima ta delinquere potest, sed inanimata non.

b Vno anno. ix. quæstio. ij. nullum. contra: vbi pro tali culpa deponitur, Sed istud est ex dispensatione.

c SI quis in clero. Maxime quia laicis non licet. de consecr. distinctio. j. si quis. & distinct. iij. capitulo. nulli.

d Solennibus. imo nullo tempore deerit, vt xcj. distinc. Eleutherius. & c. clericus. & xciij. di. cap. vlti. Sed quid si plures habet ecclesias vel præbendas? Tunc dicas ut Ioan. Stadicus de ecclesiam secum diliteris gratiæ spectasse, vt ad istud fo. 22. non cogatur.

e Per tres. ī. eadem. præsentium. contra. ibi dicitur de duobus mensibus. Sed ibi factum narrat, hic ius commune. Vel idem est deo dicit in vtroque, dum tamen abest de licentia superioris.

2 Hoc indicentis quæ Hugo. discrete Irenæus epi-scopus ab ipso episcopatu erat tu, quem occupauisitator fuerat.

altaris a tantùm consecratione manente transgressor canonum vno anno b à missarum celebratione cessabit.

Item ex concilio Agathensi.

Diebus solennibus clericus ecclesiæ suæ deesse non debet.

CAN. XXIX.

SI quis in clero c constitutus, ab ecclesia sua diebus solennibus d defuerit, id est, Natiuitate domini, Epiphania, Pascha vel Pentecoste, dum potius secularibus lucris studet, quàm seruitio Dei parere, conuenit vt triennio à communione suspendatur.

Similiter diaconus, vel presbyter, si p tres e hebdomas ab ecclesia sua defuerit: huic damnationi succumbat.

Item Hilarius Papa.

Remouendus est episcopus ab ecclesia, cui irrepserit, & ad suæ cogendus est redire.

CAN. XXX.

REmoto f ab ecclesia Barchinonensi atq; ad suam remisso Ireneo episcopo, sedatis per sacerdotalem modestiam voluntatibus, quæ per ignorantiam ecclesticarum legum desiderant quod non licet obtinere: talis protinus de clero proprio & Barchinonensibus ordinetur episcopus, qualem te præcipuè frater Asconi oporteat eligere, & deceat consecrare: ne si fortè aliter factum sit, non sine obiurgatione maximè in tui nominis retundar nostra præceptio, quod in iniuriam Dei (a quo specialiter sacerdotaliū est gratia dignitatū) didicerimus admissū.

Item Leo episcopus vrbis Romæ Anastasio Thessalonicensi epō.

Qui alienam cathedram appetit, ab ea expulsus, etiam propria careat.

CAN. XXXI.

SI quis episcopus suæ ciuitatis mediocritate despecta administrationem celebrioris loci ambierit, & ad maiorem g plebem se quacunque ratione transtulerit, à cathedra quidem pellatur aliena: carebit etiā propria, vt nec illis præsideat, quos per auaritiam concupiuit, nec illis, quos per superbiam spreuit. Suis igitur termi nis contentus quisque sit, nec supra mensuras iuris sui affectet augeri.

Item ex concilio Meldensi.

Vtraque careat ecclesia, qui contemptu minoris ad maiorem aspirat.

CAN. XXXII.

SI quis de ordine sacerdotali contemptu minoris ecclesiæ ambitiosè & improbè ad potiorem aspirauerit, canonica erga eum definitio conseruetur: hoc est, vt vtraque careat.

Qui uerò pretio ecclesiam uacantem ingressus fuerit, ab officio suo deponendus est, sicut in Rothomagensi concilio legitur.

Deijciatur à clero, qui muneribus ecclesiam acquirere tentat.

CAN. XXXIII.

SAncitum est, atque omnibus modis prohibitū, vt si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico, vel laico munera dare vel dedisse, aut aliā pecuniā h tribue re, vt alterius presbyteri ecclesiā vacantē pretio redimat: p hac cupiditate seu rapina, seu præsumptione turpis lucri gratia, deijciat à clero, & alien⁹ existat à regula.

§ Quòd uerò communi consilio atque omnium aliorum utilitate mutationes episcoporum fieri p̄ßint, & in ecclesijs à quibus recesserint, eis uiuentibus alij subßtui ualeant, Anterius Papa demonstrat scribens omnibus episcopis.

Necessitatis uel utilitatis causa episcoporum mutationes fieri possunt.

h SAncitum. Aut aliam pecuniam. Aliam bene dicit, quia quicquid habent homines, pecuniæ nomine censetur. j. quæstio. iij. per totum.

ADDITIO.

Ad idem xxviij. quæst. j. si infidelis. in fine. Archid.

Quod uero. Hæc est quinta pars quæstio. in qua probare intendit quod de licentia Papæ ex iusta causa bene possunt fieri mutationes, & quod vnus debet esse prælatus in vna ecclesia. & hoc probat per sex authoritates. Io. de Fant.

Muta

CAN. XXXIIII.

MVtationes episcoporū scitote communi vtilitate atq; necessitate fieri licere: sed non propria cuiusq; voluntate, aut dominatione. Petrus a sanctus magister noster et princeps Apostolorum de Antiochena ciuitate vtilitatis causa est translatus Romā, vt ibidem potius proficere posset. Eusebius quoque de quadā parua b ciuitate apostolica authoritate mutatus est in Alexādriam. Similiter Felix de ciuitate, in qua ordinatus erat, electione ciuium propter doctrinā vitamque bonam, quam habebat, authoritate huius sanctæ sedis, communi episcoporum & reliquorum sacerdotū, ac populorū consilio trāslatus est Ephesum. Non enim transit de ciuitate ad ciuitatem, nec transfertur c de minori ad maiorem, qui hoc nō ambitu, nec propria voluntate facit: sed aut vi, à propria sede depulsus, aut necessitate coactus, aut vtilitate loci, vel populi, non superbè, sed humiliter ab alijs translatus est. Nam sicut episcopi habent potestatem regulariter ordinare episcopos & reliquos sacerdotes: sic quoties vtilitas aut necessitas coëgerit, supradicto modo & mutare & inthronizare potestatem habent: non tamen sine sacrosanctæ Romanæ sedis authoritate et licētia. Aliàs enim est causa vtilitatis, alia auaritiæ & præsumptionis, ac propriæ voluntatis.

a MVtationes. Petrus. xxij. dist. cap. sacrosancta.

b Parua. Scilicet Vercellina. & regulare est, vt à minori promoueatur ad maius: vt xcviij. dist. ca. legimus. in fine. ff. de muner. & hono. vt gradatim. sed non econuerso.

c Nec transferf. præsumit enim locum nō mutari, cum animus non sit mutatus: sicut virgo censetur, non cum nō sit animus corrupta, licet corruptus sit corruptum. xxxij. q. v. ita ne. sic propter animū bonum iudicat canon, etiā iniustum factum bonū. xxiij. quæst. viij. cap. occidit. & quæst. vij. c. quod autem. & xxxij. quæst. v. cap. proposito.

d SCias. Plurimorum. illuc potius accedat præsatur, vbi plus lucri potest facere, licet maior sit ibi pœna sua: vt j. ea. c. j. & hic apparet ratio, quare episcopus non debeat fieri monachus inuito papa: quia ibi conflatur tantum, vt ij. q. vij. c. sanctæ. sed hic cōmuni & proprię, quæ duo sunt præferenda, ppriæ tantum: vt ij. q. vij. c. sanctæ.

e Præferenda est. Nam cum quis vocatur ad prælaturam, non præponet suam communi, vt hic & viij. q. i. c. in scripturis. & xvi. q. vi. c. vos autem. Et hoc intelligas cum per publicum non impeditur priatum, alias enim sumptuositatem potest præferre. ff. de iud. l. si longius. ff. de arbit. l. licet autem. ff. ad le. Aquil. l. si quis sumo. ff. de præscrip. ver. l. qui seruandarum. aliud

Quæstio I.

Item Pelagius papa Benigno archiepiscopo.

Causa necessitatis mutationes episcoporum fieri possunt.

CAN. XXXV.

SCias frater dilectissime, aliud esse causam necessitatis & vtilitatis, aliud p̄sumptionis ac propriæ voluntatis. Non ergo mutat sedem, qui nō mutat mentem, id est, q non auaritię causa, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, vel delectationis suæ migrat de ciuitate ad ciuitatem, sed causa necessitatis & vtilitatis mutatur. Nam † plurimorum d vtilitas, vnius vtilitati, vel voluntati præferēda est. e Aliud f est enim mutare, & aliud mutari. Nam aliud est sponte trāsire, aliud coactè aut necessitate venire. Vnde non isti mutant ciuitatē, sed mutantur: quia non sponte, sed coactè hocagūt. Non ergo bene intelligunt ecclesiasticas regulas, qui hoc negāt causa necessitatis, vel vtilitatis fieri posse, quoties cōmunis necessitas, aut vtilitas persuaserit.

Item ad eundem.

Christum negare conuincitur, qui necessitatem patientibus misericordiam non impendit.

CAN. XXXVI.

OMnis, qui gemebat & vexabatur à Saul, fugiebat, & veniebat ad Dauid. Si rex p̄sumus, atque iustissimus Dauid sciret g peccatū esse fugientes persecutionem, & transeūtes de loco ad locū, & de ciuitate ad ciuitatē, recipere, tales nequaquā reciperet, nec secū teneret, neque in alijs ciuitatibus eos collocaret. Qui enim persequuntur domini episcopos, eosq; de ciuitatibus ad ciuitates transire cōpellunt, non eos tantum persequuntur, quantum dominum nostrū Iesum Christum, cuius legatione funguntur.

tamen videtur in prælato, vt ille semper teneatur præponere vtilitatem ecclesiæ suæ propriæ vtilitati: vt xij. q. iiij. c. quicunque. ¶ De hoc Cum ergo detrimē le. & notum quis patiē pro ī. e. ca. plapublica vtilitate, cuit. potest suam præpo nere vtilitatē. xix. q. ij. cap. duæ. xiiij. dist. quod ait. quia ordinata. charitas à se incipit. xxiiij. q. v. c. si nō licet. de præ. distin. vj. c. qui vult. Vel dic, quod quando priuatavti litas includitur in communi, tūc præponitur cōmunis, vt est in prælaturā, vt arg. ff. p̄ soc. l. actione. §. Labeo.

Vel distingue, an † Cōcor. vtilitas in acquirē text. cum do consistit, aut in gl. in ver. dāno vitādo: tūc se eo tempocus, vel ecōuerso. re. in l. actione. §.

ADDITIO.

De hoc not. extra Labeo. ff. de postul. præla. c. pro socio. bonæ. j de reg. c. lī- & glos. in cet. Archi. lj. & ibi

f Aliud. Vt supra Petr. Cy. dist. vj. c. testamen- & Bar. ff. tum. & extra quod solu. mat. metus c. iu. faceris.

g OMnis. Scilicet. Argu. quod eo ipso videtur aliquid bonum & iustū, quod à bono factū est. xxxviij. distin. c. qui de mensa. & ix. qō. ij. cap. Lugdunensis. Coacte.

Nec ipsi in hoc peccant episcopi, quoniam non sponte, sed coactè [a] hoc agunt: sed ipsi, qui eos persequuntur: nec ipsis episcopis hoc imputari potest, sed illis, qui eos hoc agere cogunt. Qui autem negāt misericordiam faciendam fugientibus, & necessitatem patiētibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia & veritas. Negant autem misericordiam necessitatē patientibus, qui populis indigētibus diuinis ministerijs, & non habentibus proprium episcopum, qui eos instruat, causa necessitatis atque vtilitatis, vt ex alia ciuitate, licet minor [b] sit, in eam, quæ non habet episcopū doctiorē [c], vel potiorem & vtiliorem [d] meliori consilio nō sponte transeūtem, sed maiorum exhortatione mutare negāt: aut episcopum deiectum & persecutionem patientem causa vtilitatis: aut necessitatis nolunt inthronizare.

Item ex concilio Carthaginensi tertio.

Non ambitione, sed synodali authoritate de ecclesia ad ecclesiam episcopus transeat.

CAN. XXXVII.

EPiscopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem nō transeat, nec quisquam inferioris ordinis clericus. Sanè si vtilitas ecclesiæ poposcerit decreto pro eo clericorum & laicorum episcopis porrecto in præsentiam synodi transferatur, nihilominus alio in locum eius episcopo subrogato. Inferioris verò gradus [e] sacerdotes, vel alij clerici concessione suorum episcoporū possunt ad alias ecclesias transmigrare.

Item ex eodem.

In proprio gradu episcopi, vel presbyteri in aliena suscipiantur ecclesia.

CAN. XXXVIII.

EPiscopi vel presbyteri si causa visitandi ad ecclesiam alterius episcopi venerint, in gradu [f] suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, quàm ad oblationem consecrandam inuitentur [g].

Item Calixtus papa omnibus episcopis.

Ecclesia vnius episcopi ab alio disponi non debet.

CAN. XXXIX.

SIcut alterius vxor, nec adulterari ab aliquo, vel iudicari [h] aut disponi, nisi à proprio viro eo viuente permittitur, sic nec vxor episcopi ipsius, quæ eius ecclesia, vel parochia indubitanter intelligitur, eo viuente absque eius cōsilio & voluntate alteri iudicari vel disponi, aut eius concubitu, id est, ordinatione frui conceditur. Vnde ait Apostolus: Alligata est vxor legi viri, quandiu vir eius viuit: eo verò defuncto soluta est à lege viri. Similiter sponsa episcopi, quia sponsa vxorque eius dicitur ecclesia, illo viuente illi alligata est: eo defuncto, soluta est: & cui voluerit nubat, tantùm in Domino, id est, regulariter [i]. Si enim eo viuente alij nupserit, adultera iudicabitur. Similiter & ille si aliā sponte duxerit: adulter existimabitur, & cōmunione priuabitur. Si autem persecutus fuerit in sua ecclesia, fugiēdum est illi ad alteram ecclesiam, eiq; est sociandus: dicente domino: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Si autem

[a] Coactè. Precibus superiorum. sic supra ead. c. qualiter. videtur enim q nō possit cogi: vt lxxiiij. distin. c. vbi. Vel dic, quod potest qs cogi, vt de nolente fiat volens [1]: vt xxiiij. q. iiij. capi. displicet. & lxxiij. distinc. c. placuit. Papa tamē absolute potest aliquē cogere: vt ix. quæst. iij. per principalem.

[b] Minor. Sed nūquid tenetur minor populus suum episcopum maiori concedere, cum nemo cogatur de suo beneficium facere. x. qō. ij. precariæ? Respō. sic, si alium potest habere æque idoneum [2]. vel loquitur in eo casu cum ibi magis vtilis erit: vt ff. locati. l. si domo.

[c] Doctiorem. Omnia comparatiua positiue hic ponuntur.

[d] Et vtiliorem. Scilicet illis.

[e] EPiscopus. Gradus. qd' verū est de ijs, qui subsunt episcopis nullo mediante: vt lxxj. distin. c. clericos. & extra de renuntia. c. admonet. sed si alijs subsunt, vt abbatibus, vel alijs, eorum consensus requirēdus est: vt liiij. distinct. c. j. & ix. quæst. iij. ca. cōquestus. & lxiij. distinc. ca. quarto. Quid si clericus non vult transire de minori ad maiorem? Dico quod nō potest cogi ab episcopo, quia nemo crescere cogitur inuitus. lxxiiij. dist. cap. gesta. & lxiij. dist. c. quarto. hoc autem papa potest. Sed si ad alium episcopatum vocatus est episcopus, necessarius est consensus episcopi. lxxj. distinct. per totum. & lxxxv. distinct. capi. Florentinum. Ioannes. Ego credo [3], quod epūs pōt cogere clericū vt trāseat ad maiorē locū, cū maiora facere possit, vt extra de excess. prel. c. sicut. & ad hoc facit extra de ætat. & qual. quæris. B.

[f] EPiscopi. In gradu. i. honore.

[g] Inuitētur. alias non licet. ix. qō. ij. c. nullus. & vj. qō. iij. c. scriptum.

[h] SIcut alterius vxor. Iudicari. ff. de iurisdic. omnium iudi. l. qui iurisdictioni. contra. vbi dicit, quod nullus sibi, vel suis ius dicere potest. Respond. iudicare potest maritus vxorem corrigendo eā xxiij. qō. iiij. c. duo ista. sed non verberando eam: vt C. de repu. consensu. q a illa aliena sunt ab ingenuis, vt ibi dicitur, sed temperate potest eam castigare: q a est de sa familia sua. xxxiij. q. v. hæc imago. sicut dominus seruū. insti. de ijs, qui sui vel alieni iuris sūt. §. fina. & etiā mercenarium suum. ff. de pœ. l. respiciendum. non autem in forma iudicij pōt eam iudicare.

[i] Regulariter. Id est, homini suæ professionis. xxviij. q. j. ca. caue. Vel sine suspicione turpitudinis. xxij. q. j. c. si quis vxorem. Hoc

1 Hoc notat. §. j. q. vi. sicut. ibi videas.

2 Arg. ff. so. matr. l. ij. in prin. ff. de eui. in credito rem. cum suis simi. secūdū Ioā. de Fant.

Clericus an possit per episcopum cogi trāsire ad maiorē ecclesiam.

3 Et malo in prel. gesta. fecit dum Hug. & La. cōpelli potest à papa solūm, dicitur secundum L. & Hu.

Mariti vxorem [illegible]

Hoc non solum. Hæc est sexta pars quæstionis in qua reprehendit eos qui occupant locū viuentis, cum duo simul esse non possunt. Ioan. de Fant.

[a] EVm qui contra. Archidiaconatum. Sed nonne iste debuit deponi, vt iij. quæstio. ij. audiuimus. & ij. q. j. in primis? Sed iste excusabatur authoritate maioris [1], q hoc fecerat. xiiij. quæst. v. dixit dominus. & xxviij. distinctio. diaconi. Nō autem prohibet quin in vna ecclesia possint esse quod non, imo sunt plures archidiaconi, vt. xciij. dist. diaconi.

Ecce in quibus. Hæc est septima pars quæstionis super cēs in qua probatur de mutatione causa necessitatis & gradus leuitatis. Ioan. de Fant.

Vtilitatis causa fuerit mutandus, nō per se hoc agat, sed fratribus inuitantibus cum authoritate huius sanctæ sedis faciat. Non tamen ambitus causa, sed aut vtilitate, aut necessitate (vt dictum est) faciendum est.

6 *Hoc non solum de episcopis, uerùm etiam de quibuslibet ecclesiæ ministris intelligitur: ne uidelicet in locum uiuentis alter obrepat. Vnde beatus Gregorius scribit Salonitano episcopo de eo, qui in archidiaconatum alterius se promoueri consenserat.*

Deponatur qui locum alterius inuadere non timet.

CAN. XL.

EVm qui contra iustitiæ regulam in archidiaconatū [a] alterius se prouehi consensit, ab eiusdē archidiaconatus honore deponimus, qui si vlterius in loco eodē ministrare præsumpserit, se participatione sacræ communionis nouerit esse priuatum.

Item Hieronymus ad Rusticum monachum.

In vna ecclesia duo prælati esse non debent.

CAN. XLI.

IN apib9 princeps vn9 est, & grues vnam sequuntur ordine literato. Imperator [b] vnus [c], Iudex vnus [d] prouinciæ [†]. Roma [e] vt condita est, duos fratres simul reges habere nō potuit, & parricidio [f] dedicatur. In Rebeccæ verò vtero Esau & Iacob bella gesserūt. Singuli ecclesiarum episcopi, singuli archiepiscopi [†], singuli archidiaconi [g]: & omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus nititur.

7 *Ecce in quibus casibus episcopo uiuente alius potest ei substitui, quanquam secundùm rei ueritatem nō uiuenti episcopo talis probetur succedere. Translatus enim ab una ciuitate ad aliam, desinit [h] esse episcopus illius ciuitatis, à qua transfertur: atque ideo qui huic succedit, non uiuenti sed defuncto [i] quodammodo episcopo probatur substitui. Sed inter eum, qui hostilitatis necessitate, & eum, qui utilitatis causa transfertur, hoc interest, quòd ille, qui metu hostilitatis ad aliam transit: si priorem contigerit aliquādo ab hostibus liberam fieri, ad eandem illum redire oportet.*

Vnde Gregorius papa scribit Ioāni episcopo Squilitano, libro secundo epist. cap. xxv.

Qui metu hostilitatis ad aliū locum transierit, postea ad suam ecclesiam redire oportet.

CAN. XLII.

PAstoralis officij cura nos admonet destitutis ecclesijs ꝓprios constituere sacerdotes, qui gregem dominicum pastorali solicitudine gubernare [k] debeant. Propterea te Ioānem ab hostibus captiuatum Les-

[b] IN apibus. Imperator. Argu. quod omnes reges coronabit Imperator, vt dixi lxiij. distinct. Adrianus. ij. cum plures sunt reges, vt vj. quæst. iij. cap. ij. Ioan.

[c] Vnus. tamē quandoque fuerunt duo Imperatores de facto, vt xxj. distinct. nūc autem. Quid ergo dicemus de Græculo [2]? Videtur q iste sit Imperator: quia Constantinus illuc transtulit imperium, vt xcvj. distin. Constantinus. & Imperator appellatur, vt extra de maio. & obedi. cap. solitæ. sed non est ita: quia Romana ecclesia transtulit imperiū ad Alemanos ab oriente. extra de elect. c. venerabilem. Ioan.

[d] Iudex vnus. sed imo decem sunt iudices prouinciæ, vt vj. quæstio. iij. scito te. sed hic appellat iudicem regem. alibi tamen videtur q vnus sit iudex prouinciæ præter regē, vt xxiij. quæsti. iiij. duo ista.

[e] Roma. ff. de rerum diui. l. vltima. contra. ibi dicitur q ideo Romulus interfecit Remū, quia muros transilijt. Respondeo. Nam potuit hoc idem fecisse ex inuidia.

[f] Parricidio. largè sumpto nomine, vt ff. ad legē Pompeiam, de parricid. l. prima.

[g] Archidiaconi. id est, in quolibet archidiaconatu erit vnus archidiacon9.

[h] Desinit. xxj. q. ij. si quis iam translatus.

[i] Defuncto. Cum enim loco eius succedit, pro mortuo habetur. ff. pro soc. actione. §. publicatione.

[k] PAstoralis officij. Gubernare. Videtur, quod iste episcopus sub conditione [1], vel ad certum tempus fuerit institutus: sed beneficia sub cōditione non dantur. j. q. ij. quam pio. nec ad tempus, vt §. eadem. quamuis. & lxx. distin. sanctorum. nec iurisdi. cōuenit moribus nostris temporales filios habere. ff. de adoptio. l. quæsitum. sic ff. de regu. iur. actus. sicut nec libertas ad tēpus datur. ff. de manumis. test. l. libertas. nec hæreditas: institu. de hæred. institu. §. hæres. nec matrimonium. c. fin. cum similibus. Potest dici puram esse institutionem: sed sub conditione resoluitur, vt ff. de in diem addic. l. ij. simile extra de filijs presbyterorum. & simile extra de pigno. ca. illo. Vel dic, quod iure postliminij restituitur ei prior episcopatus. sic xvj. quæstio. iij. prima. nō enim potest dici, quod maneat episcopus prioris ecclesiæ. Sic enim esset episcopus vtriusque, contra illud quod est xxj. q. j. relatio. & est simile C. de cura. furio. cum alijs. & tūc dices quod prior locus desinit esse religiosus, vt ff. de religio. l. cum loca. sed postea eam repetit iure postliminij, vt xxiiij. quæsti. j. cum p bellicā. Vel dic, quod papa sub conditione, vel ad certum

1 Hanc rationē hic probat H. dicens, qd' ideo excusatur & dispensatur. Cum eo. & idem Lau.

2 Dic qd' nō est vere Imperator [illegible]

1 C. vbi senū. et Raynu. in l. si. na. vel clari. & Ioā. Andre. in addit. ad Specu. in tit. de iuri. om. iud. & Alberi. de ro. in l. imperium. ff. de iurisdi. om. iud. & Alexā. de Imol. in l. quæcunq;. ff. de of. eius cui mā. est iurisdi. Archipresbyteri. 3 Verum est à iure reprobata. et sic loquitur quā pio. & extra de pactis. xxxij. quęstio. ij. so similibus. Hic aūt loquitur quādo est tacita cōditio à iure inducta. Archidia. veniēs. Beneficia sub conditione non dantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum tempus potest aliquem instituere prælatum, sicut miles sub cõditione & ad certum tempus instituit hæredem. ff. de mili. test. in fraudem. §. si miles. Ioan.

a Reuocari. Arg. quod restituta re in pristinum statum. Ar. con. tra. xvij. diligentia. xvj. quæ. vij. & stio. iij. prima. & si quis peruenerit ad hoc dixi. mus. vbi meliorem fortunã, de hoc. & tenetur ad pristinã extra de obligatione. xxvj. verb. sig. q. vij. ab infirmis. ff. abbate. in quẽadmo. ser. amit. flue. Lisita. bo. ced. post. l. ij.

b Reuertaris. Cum ergo teneatur redire, non ergo desinit esse episcopus primæ ecclesiæ: & sic episcopus est duarũ ecclesiarũ, contra an possit aliquis esse. illud xxj. quæstio. j. relatio. Baz. vero dicit quod est episcopus vtriusque, sicut in matrimonio carnali dixit quod aliqs potest esse maritus duarũ, si vxor intrat religionem. Sed contra. nam ille locus desijt esse ecclesia per captiuitatem, vt ff. de relig. cum loca. Sed nõ est ita, quia ipsa sacramenta ecclesiæ vera dicim⁹ esse apud hostes: vt j. quæstio. j. quod quidã. & qd dicit lex quod desinit esse sacer locus, intellige qa viduatus est sacris ministerijs. Ciuitas autẽ desinit esse inductione aratri. ff. quibus mod. vsusfru. amit. l. si vsusfructus. & collegium translatis pfonis. ff. de colle. illicitis. l. iij. Sed pone econuerso, qp episcopus sit capt², & non ciuitas: tunc bene cõstituetur alius, vt dicunt quidã: quia si tutor est captus ab hostibus, alius datus est: & tamen si captus redierit, omnia recuperat iure postlimilat. si episcopus. Arnit esse tutor, vt instit. de Attil. tut. §. ab hostibus. quod non concedo ³: quia sic offenderetur illa regula xvj. q. vij. inuentum. pro derelicto habita, an possit repeti re integra.

† humilitatis.

1 Ar. xvij. q. vij. in pri.

2 Et bene, vt satis colligitur extra, lib. xvj. de sup. negli. prælat. si episcopus. Ar chid.

3 Ecclesia

mianæ† ciuitatis episcopũ in Squillitana† ecclesia cardinalem nesse duximus constitue re sacerdotem: & vt sceptam semel animarũ curam, intuitu retributionis futuræ impleas. Et licet à tua ecclesia sis hoste imminente depulsus, aliam, quæ pastore vacat, debes ecclesiam gubernare: ita tamen, vt si ciuitatem illam ab hostibus liberam effici, & domino protegente ad priorem statum contigerit reuocari[a], ad eam, in qua prius es ordinatus ecclesiã reuertaris[b]. Sinautem prædicta ciuitas continua captiuitatis calamitate premitur, in hac, in qua à nobis ordinatus es, vel incardinatus, debeas ecclesia permanere.

Qui uerò utilitatis causa trãsfertur, nequaquam ad priorem redire cogitur. Est etiam alius casus, in quo episcopus uiuenti episcopo substituetur. Cũ enim aliquis relicta priori cathedra sua authoritate ad aliam transierit, & alius ei substitutus fuerit, licet ille prioris ecclesiæ episcopus esse non desierit, substitutus tamen episcopatum habebit.

Vnde Damasius urbis Romæ episcopus scribit omnibus episcopis dicens:

De sacerdotibus, qui relictis suis ecclesijs ad alias migrarunt.

CAN. XLIII.

EOs sacerdotes, qui de ecclesijs ad alias ecclesias migrauerũt, tãdiu à communione habuimus alienos, quãdiu ad eas redierint ciuitates, in quibus sunt constituti. Quòd si alius alio transmigrante in locum viuentis est ordinatus[c], tandiu vacet[d] à sacerdotij dignitate, qui suam deseruit ciuitatẽ, quandiu successor eius quiescat in domino.

Episcopalium etiam sedium mutationes metu hostilitatis interueniente non nunquam fieri solent.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Bellitrano.

Necessitate temporis episcopalium sedium mutationes fieri possunt.

CAN. XLIIII.

TEmporis qualitas nos admonet episcoporum sedes antiquitus certis ciuitatibus cõstitutas, ad alia quæ securiora putamus eiusdem diœcesis loca transponere[e]: quò & habitatores securi valeant degere, & barbaricum possint periculum facilius declinare. Propterea te Ioannem fratrem & coëpiscopum nostrũ Bellitrensis ciuitatis, sedemque tuam in loco quondam Arenatarum ad sanctum Andreã apostolum præcipimus trãsmigrari: quatenus ab hostilitatis incursu liberior existere valeas, & illic consuetudinẽ solennium festiuè disponas.

3 Item cùm aliquis causa humilitatis apostolica cõcessione de episcopali sede ad monachalem descenderit subiectionem, alius loco eius subrogari poterit: ille verò ad pontificatum resurgere nequaquam vlterius valebit.

Vnde in quinta actione Constantinopolitanæ ciuitatis synodo ccclxxxiij. patrum sub octauo Ioanne Papa, cui præfuit Petrus presbyter cardinalis, & Paulus Enchonetanus episcopus, & Eugenius Ostiensis episcopus, apocrysarij Papæ dixerunt.

Episcopus, qui causa humilitatis monachus efficitur, ad pontificatum redire non valet.

CAN. XLV.

HOc nequaquam apud nos habeatur, vt quicunque de pontificali ordine & habitu ad monachorum descendedit vitam, vlterius[a] possit in episcopatum reuerti. Item, præcipit sancta synodus vt quicunq; de pontificali dignitate habitũq; ad monachorum vitam, & pœnitentiæ descenderit locum, nequaquam ad pontificatum resurgat. Monachorum enim vita, subiectiõis habet verbum & disciplinatus, nõ docendi, vel præsidẽdi, vel pascẽdi alios.

Hoc ad pœnitentiam agendam, non ad quietem seruandam quibuslibet conceditur.

Vnde Liberius Papa scribit omnibus episcopis.

Pro infestationibus malorum non licet episcopo gregem relinquere.

CAN. XLVI.

SVggestum est nobis, qp pro præteritis laboribus & infestationibus nonnulli vestrũ assignatas sibimet & à Deo commissas reliquerunt plebes, & in futurũ plures relinquere velint eas, quas tueri debent ecclesias: & pro quibus sibi commissis laborare negligant, et monasteriorum se quieti tradere festinent: & vacationem ab episcopatus laboribus eligere, & silentio, atq; otio vitam ducere magis appetant, quam in his, quæ sibi commissa sunt permanere, dicente domino: Beatus qui perseuerauerit vsque in finem. Vnde nanq; est beata perseuerantia, nisi de virtute patiẽtiæ? Quoniam secundùm apostolicam prædicationem omnes, qui volunt in Christo piè viuere, persecutionem patiuntur. Ideo fratres charissimi non vos afflictionum amaritudo à pio mentis vestræ proposito coërceat recedere: considerantes quanta pro absolutione nostri, & liberatione creator dominúsque & redemptor noster pertulerit, quibúsve se contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos à vinculis potestatis diabolicæ liberaret. Attendite itaq; vobis & omni gregi, in quo vos spiritus sanctus constituit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisiuit proprio sanguine saluator mundi, vt non sit qui vos decipiat[b], aut seducat subtilitate sermonis, vt plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter opprobrium malorum hominum quieti vos tradatis, vt vos solummodo saluetis, & filios orphanos relinquatis.

Mat. 10. c

2. Timo. 3. d

Item Niçolaus Humifrido Morinensis ecclesiæ episcopo.

In persecutionibus episcopus ecclesiam suam non deseret.

CAN. XLVII.

SCiscitaris itaque per Guldagarium presbyterum vtrùm cùm à Normannis de episcopio depellaris, debeas decæ-

tero in monasterio conuersari. In quo scias charissime frater, quod si perniciosum est proretam [a] in tranquilitate nauim deserere, quantò magis in fluctibus? Vbi [b] non dicimus, quòd persecutorum nõ fugiamus [c], maximéq; paganorum insidias, cùm ad tempus sæuiunt, & ob multitudinem delictorum nostrorum nocendi facultatem diuinitus [d] assequuntur: præsertim cum eis prodire [e] vltro non debeamus: & multos prophetas & apostolos, ipsum quoque Dominum huiusmodi fugisse insecutores luce clarius constet: sed quòd præcipuè nos qui tanquam arietes [f] ducatum gregibus præbemus, imò qui & horũ pastores sumus, Deo authore cum eis in periculis pro viribus persistere pro certo conueniat: & cùm tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, sopitáque furentium infestatio, mox gregem perquirere, & in vnum colligere, & eius animos cælestis patriæ pace, ac potissimũ securitate prædicata sursum erigere debemus. Et tandiu super eorum cautela oportet nos esse solicitos, vt si, Dei iudicio præsentis tẽporis commoda fortassis amittunt, futuræ vitæ se sperent gaudia absque ambiguitate percipere sempiterna.

Item Gregorius.

Non est reprobatio, sed virtutis probatio bonorum, aduersitas.

CAN. XLVIII.

Aduersitas, quæ bonis votis [g] obijcit, probatio [h] virtutis est, nõ iudiciũ † reprobationis. Quis enim nesciat quàm prosperũ fuit, quod beatus Paulus Apostolus prędicaturus ad Italiam veniebat, et tñ veniens naufragium pertulit: sed tamen nauis cordis [i] in maris fluctibus integra stetit.

9 *Hoc etiam [k] tunc obseruandum intelligitur, quando inter subditos aliqui inueniuntur, quibus prælatorum uita proficiat, quando nec specialiter prælatus quæritur, nec per alios tuta potest esse ecclesiæ salus: ne si deserere incipiat, quibus prodesse potest, dicatur de eo: Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius nõ sunt oues propriæ, uidet lupum uenientem & deserit oues, & fugit. Cũ uerè specialiter quæritur, fugiat exemplo Christi, qui à facie Herodis fugit in Aegyptũ. Fugiat exemplo Pauli, qui à fratribus per murum submissus est in sporta.*

Vnde Augustinus ait:

Fugiat minister Christi, sicut Christus in Aegyptũ fugit. Fugiat qui specialiter quæritur, dũ per alios est firma salus ecclesiæ. Hinc etiam ait dominus discipulis: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Hinc etiam idem abscondit se, & exiuit de templo, quando Iudęi

Proreta, est nauis rector.

Persecutiones propter peccata mittuntur.

a Proretam. Id est, rectorem nauis: à prora, quę est anterior pars nauis.
b Vbi. Id est, quo exemplo non dicimus, &c.
c Non fugiamus. Id est, fugere debeamus.
d Diuinitus. Deus ꝓpter peccata hominum mittit flagella & persecutiones. lvj. distincti. si gens. xvj. quæstione j. reuertimini. & xxiij. quæstione iiij. si quos. & secundum quosdam potestatem nocendi dat Deus quando permittit quosdam nocere eo ipso, quod se non obijcit. secundũ alios proprie dat potestatem: sed ipse ex se habet potestatẽ nocendi. vnde satanæ potestas nocendi Iob data fuit. Omnia enim quæ fiũt in ciuitate, aut iusto Dei iudicio, aut eo permittente fiunt: vt xxvj. quæstione v. nec mirum. Ioan.
e Prodire. Pugnando cum eis, quod in nullo casu possunt clerici, si alias possũt euadere. 50. distinctione. de his clericis. Sed possunt alios hortari ad pugnam iustam & etiam interesse, vt xxiij. quęstione viij. igitur. & cap. vt pridem.
f Arietes. Alibi dicuntur episcopi canes [1]. ij. q. vij. qui nec regiminis.
g Aduersitas. Bonis votis. Id est, propositis.
h Probatio. s. e. cum percussio.
ADDITIO. Et dic probatio id est, examinatio & experimentum virtutis, id est, constantiæ. Vel probatio virtutis, scilicet vt probatione melior quis efficiatur: & ita appareat, vt in prædicto capi. cum percussio. secundum Hug.
i Nauis cordis. Id est, constantia fidei [1].

1 Ad hoc lxxxiij. di. nemo.
2 Sub. in qua & per quã transire debem⁹ tribulationes & pericula huius seculi, sicut in naui mare transimus ad litora, iuxta illud: hoc mare magnũ & spatiosum. & sequitur, ibi naues pertransibunt. Psal. ciij. Arch.

Hoc etiam. Hæc est ix. pars quæ, in qua dicitur quando debet prælatus relinquere subditos, & quãdo non. Ioan. de Fant.
k Hoc. Scilicet quod prelatus maneat cum subditis suis.
k Hoc etiam. In hoc §. distinguitur quid iuris sit in extrinseca siue intrinseca persecutione. Extrinseca enim persecutio cõsistit in manifestis inimicis ecclesiæ: intrinseca in eis, qui adhuc non sunt præcisi. In exteriori persecutione distinguitur, aut solus prælatus quæritur, aut totus clerus. Si solus prælatus, aut eo recedẽte tuta est salus ecclesiæ: & tunc fugiet. & hoc probat exemplo Christi, et Pauli, et tribus authoritatibus Aug. domini, & Dauid. Si non est tuta, tũc ponet animam suãm pro ouibus suis. Si totus clerus quęritur, indistinctè se pro eis hostibus opponet: vt xliij. distinctio. sit rector. sed si aliqs potest consuli ecclesiæ, totus clerus fugiat cum prælato. Si nõ potest, remaneãt cum prelato, vel omnes vel quidam ex eis. si est altercatio inter eos de remansuris, resorte dirimatur. xxvj. quæst. ij. sors. Circa intrinsecam distinguitur sic, aut omnes sunt mali, aut quidam. Si boni sunt commisti malis, eos nõ deseret. xxiij. quæstione iiij. tu bonus. Si omnes mali sunt, aut spes est de correctione, aut non. Si est, non sunt deserendi. Si non est spes, tunc sunt deserendi, vt j. ead. capi. vlti. Et nota quod loquitur de extrinseca persecutione vsque ibi, est & aliud genus. abinde mixtim de extrinseca, vsque ibi, cum autem à vitijs. & abinde tantum de intrinseca [1].

† indicium.

Act. 27.

Persecutio est duplex.

Prælatus an ꝓpter persecutionem licitè possit ecclesiã suã deserere.

Ioan. 10.

Matth. 2.

Matth. 10.

Ioan. 8.

lapides tulerunt, vt iacerent in eum.

Hinc etiam Augustinus ait de eodem in psalmo [a] quinquagesimoquarto.

Ecce elongaui fugiens: illud tangit, quòd uitabat persequentes, ut occasionem [b] iræ demeret: & manebat in desertis orans, in quo docebat nos in secreto conscientiæ quiescere, cùm à malis premimur. Cùm uerò non prælatorum tantùm, sed totius ecclesiæ salus [c] quæritur, fides [d] impugnatur, necesse est, ut ex aduerso accedant, & in die belli seipsos, ut murum opponant pro domo domini: & animas suas ponant pro ouibus suis: ut exemplo suæ paßionis accẽdãt, quos sermone doctrinæ diutius confirmare nõ ualent. Et hoc quidem de manifestis persecutionibus.

Est & aliud genus persecutionis [e], in quo Apostolus laborabat dicens: Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego nõ uror [f]? &c. Hinc Augustinus in psalmo [g] 101. ossa, id est, fortes: quorum frixorium sunt, qui scandalizantur. tantum enim frigitur [h] bonus, quantum amat. Hinc idem in psalmo xxx. [i] Irascitur iustus peccatis palearum [k], non tamen odit [l]: in quo extinguitur oculus [m] & uenter [n] pro interioribus [o], quæ turbantur: quando nec corripi possunt impij, quibus nõ clamat [p]: quia defecit [q] in dolore, uita uidens nõ proficere, quod prædicat.

Hinc idem ait in psalmo lxix. [r] utrunque genus persecutionis distinguens uox contribulatorum [s] Christo, id est, martyrum inter paßiones periclitantium, sed de capite [t] præsumentium [v] cum illis [x]: uox omnis iusti cui ex charitate abundans iniquitas Christianorum paßio est, ut Lot corporalem persecutionem à nullo in Sodomis sustinuit: sed à malis eorum, cum quibus habitabat. Est ergo persecutio iusti, uel à leone [y] in impetu, uel à dracone [z] in insidijs. unde omnes [a] clamẽt: Deus in adiutorium meum intende. Cùm autem [b] à uitijs subditorum prælatus affligitur, aliquando omnium est una & insatiabilis obstinatio, aliquãdo mali inueniuntur bonis admisti. Quãdo boni simul cum malis habitant, nõ sunt deserendi boni propter malos, ne peruersè malos euitando, uincamus [c] quos fugimus, ad gehennam †: sed potius mali tolerẽtur propter bonos.

Vnde Gregorius: Abel [d] esse renuit, quem Cain [e] malitia non exercet [f]. Ferrum quippe nostræ mentis ad acumen non potest peruenire ueritatis, nisi hoc alterius eraserit lima [g] prauitatis. Hinc etiam Augustinus: Tu bonus [h] tolera malum, & c. Infrà de tole-

1 De hac materia plene not. Innoc. extra de renunti. nisi cũ pridẽ. §. vbi po fitast ista glos. sicut hic iacet: multa addit, & ibi de hoc per Hostien.

a In psalmo. Exaudi Deus orationem.
b Vt occasionem. Et ita peccat quis eo quod dat alijs occasionem peccãdi, vt lv. dist. si euangelista ca. & xxij. quæstio. iiij. inter.
c Salus. Ergo videtur quod pro rebus tẽporalibus nõ debeat prelatus mori, vt xxiij. q. v. nõ est nostrum.
d Fides. Per hæresim aliquam.
e Persecutionis. id est, compassionis.
f Non vror. compatiendo.
g In psalmo. Domine exaudi. ibi, Quia defecerunt sicut fumus dies mei, & ossa [2] mea sicut in frixorio confixa sunt.
h Frigitur. Id est, configitur: id est, tantum dolet de malorum interitu, quã salutes eorum diligit.
i Xxx. In te domine speraui, vsq;, miserere mei Deus quoniam tribulor, & conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & venter meus: quoniam defecit, &c.
k Palearum. id est, malorum qui sunt sine fructu.
l Odit. Supple id, quo scilicet odio extingueretur iocus rationis, si haberet illud odiũ. Vel odiret eos, sed peccata eorum. lxxxvj. distin. [illegible]
m Oculus. id est, intellectus.
n Venter. id est, prælatus, qui quandoque vẽtrosus est.
o Pro interioribus. id est, subditis.
p Non clamat. alte, sed intus ingemiscendo.
q Defecit. dicens supple, quia defecit. quasi dicat, omnino conturbatus est oculus meus: quia defecit in dolore vita

2 Dic id est fortes. in frixorio confixa sunt fortes & robustiores [illegible]

1 Scilicet per mortã [illegible]

2 Cor. 11.

mea ex magna iniquitate malorũ. Et quare dicat hoc, occulte subdit, videns non posse proficere & cætera.
r Lxix. scilicet Deus in adiutorium meum intende.
s Contribulatorũ. id est, illa vox, De⁹ in adiutoriũ meum: est vox martyrum in manifesta persecutione, et etiã vox iustorum in occulta & intrinseca.
t Sed de capite. id est, Christo.
v Præsumentium. id est, confidẽtium.
x Cũ illis. Id est, martyrib⁹. & hic innuitur intrinseca persecutio.
y Vel à leone. Id est, à diabolo aperte sæuiendo.
ADDITIO. sicut per Saracenos & apertos hæreticos. Archid.
z Dracone. id est à diabolo occulte persequendo, vel à falsis fratribus.
a Omnes. id est, tã illi, qui extrinsecã, quam qui intrinsecam persecutionem patiuntur.
b Cum autem. Hic §. loqtur de intrinseca persecutione.
c Vincamus. id est, magis sumus digni gehenna, quam ij, quos fugimus.
d Abel. id est, similis Abel in patientia nõ vult esse, qui non potest tolerare consortium malorum. Nam quisquis malos non tolerat, ipse sibi per intolerãtiam testis est quod bonus nõ est, vt j. xxiij. quæstio. iiij. hæc autem. & cap. tu bonus.
e Cain. id est, fratris Abel.
f Non exercet. id est, malos non allicit. significat vt illos corrigat.
g Lima. id est, persecutio.
h Tu bonus. infra xxiij. quæst. iiij. hæc autem. & capitu. tu bonus.

† Alias, ne peruerse malos euitando, quos fugimus, veniamus ad gehennam.

Bonus nõ est qui malos non tolerat.

randis malis in prima causa hæreticorum idem ait, Maius malum in separatione bonorum[a] cōmittimus, quàm in cōiunctione[b] malorum fugiamus. tali nō imputat Deus sua peccata, quia non fecit: non aliena, quia non approbauit: non negligentiam, quia non tacuit: non superbiam, quia in unitate permāsit. Hinc idem in psalmo liiij. Quis dabit mihi pēnas sicut columbæ? nō ait sicut coruo. Columba uerò à molestis quærit auolare: sed non dilectionē amittit, semperq; gemit. Sic bonus uult se separare corpore, non amore ab his, quibus non potest prodesse. Sed si aliquando ligatur, non uisco cupiditatis sed cura & officio, ut deserere non possit[c], tunc dicat, Cupio dissolui, & esse cum Christo: sed manere in carne necesse est propter uos. & sic est meritum ex desiderio.

Ecce elongaui fugiens: non loco, ne rumpatur charitas bonorum: ne perdat exercitium malorum, quos Deus admiscet, ut Iudam apostolis: quē quamuis sciret furem esse, tamē ad prædicandum misit, & ei eucharistiam dedit: docens in ecclesia tolerari malos nec obesse bonis malorum consortia. Quandiu uerò omnium subditorum est obstinata malitia, nec prodest eis prælatorum præsentia, tūc etiam corpore licet ab eis recedere, ne illorum nequitia semper in deterius proficiat: & isti quidē fructum amittant, quē de aliorum profectu possent inuenire. Sic beatus Benedictus discessisse legitur, quos in necem suam unanimiter ui derat conspirasse.

Hinc etiam beatus Gregorius Petro diacono interroganti, an liceat prælato gregem semel susceptum deserere, lib. ij. Dialogorum respondit dicens:

Quando liceat prælatis subditos deserere, vel non.

CAN. XLIX.

IBi adunati æquanimiter portandi sunt mali, vbi inueniunt aliqui, quibus adiuuentur boni. Nam vbi omnino fructus de bonis deest, fit aliquando de malis labor superuacuus: maximè si è vicino causæ suppetant, quæ fructū Deo valeāt ferre meliorē. Sępe agitur in animo perfectorum, quod silentio prætereundū non est: quia cū laborem[d] suū sine fructu esse cōsiderāt, in loco alio ad laborem cū fructu migrant. Vnde quoq; ille egregius prædicator, qui dissolui cupiebat, & cum Christo esse: cui Christus est viuere, & mori lucrū: qui certamina passionū non solùm ipse appetiit, sed ad toleranda hæc etiam alios accēdit: Damasci persecutionē passus, vt potuisset euadere, murum, funem, sportamq; quæsiuit, seq; latenter deponi voluit. Nūquid Paulū mortē timuisse dicimus, quā seipsum pro amore Iesu testatur appetere? Sed cùm in eo loco minorē sibi fructū adesse conspiceret, ad grauē laborem se alibi[e] cum fructu seruauit. fortis etenim præliator Dei teneri intra claustra noluit, sed certaminis campum quæsiuit.

Phil. 1. c. 1. Co. 4. Act. 9.

Multorum authoritatibus apparet, quando uiuentibus episcopis alij possunt substitui, & quando non.

QVAESTIO II.

QVòd autem[f] iste ualetudine recepta suam repetit cathedram, nulla authoritate ratum habetur. Celebrationem uerò sacrificiorum, quā infirmitatis causa dimiserit, ualetudine recuperata exequi non prohibetur.

a Bonorum. Arg. quod si per aliquem non stat quo minus faciat, idem est ac si fecisset. xliij. distin. Ephesijs.

b Coniunctione. Fugimus enim malū in hoc quod non coniūgimur malis: quia si essemus cum eis, possemus corrūpi cum eis. tamē maius malum commitimus ex hoc quod separamur à bonis, quia separando nos à bonis cōmittimus schisma: quod facere maximum malū est, vt xxiiij. q. j. nō afferamus.

Schisma cōmittit, qui se à bonis separat.

c Non posit. id est, non debeat propter hos, quibus potest proficere. Ioan.

d IBi adunati. Laborem. nota q labor nō debet esse sine mercede, vt vij. q. ij. charitatē. & in auth. de iu. §. ne autem. col. vj. vbi dicitur, quod labor nō debet esse sine fructu. vnde versus, Cū labor in damno est crescit mortalis egestas. iuxta illud, Optat præmia quisque labor.

Labor est remunerandus. Versus.

e Alibi. Idem fecit Cypria. vt xxxiij. quæsti. j. aduocauit. §. multorum.

f QVod autē. Si qs de licētia papę renuntiauit, & ad preces eius alter substitutus est, certū est, quod ille nō potest repetere eam licet cōualescat, vt s. ead. q. j. hoc nequaquā. Et ideo magister aliam quæstio. tractat: vtrum ille, q abstinuerit à missa pro ægritudine, recuperata sanitate posit celebrare? Et certum est, quod potest[1]. s. ea. c. j. dūmodo certum sit eū esse sanatum. Si autem fuit dæmoniac' vel epilepticus, debet prius per annū esse liberatus. xxxiij. distinc. cōmuniter. lv. dist. præcepta. & argu. ff. de redhib. act. quod ita. In ægritudine constituti missas celebrare possunt. s. e. q. j. c. illud. nisi ita debiles sint, quod cœptum officium nequeāt adimplere, & nisi habeāt morbum caducum. xxxiij. dist. communiter. Tamen cū distinctione an morbus iste sit cum spuma & clamore, vt tunc nō possint: vel sine spuma & clamore, & tūc possint vt ibi not. Sed quidam[2] indistinctè dicunt, q non debent celebrare infirmi. In

1 Sub. nec distinguēdū est, quę fuerit ęgritudo, dum mō, &c. vt sequit. Epilepticus an posit celebrare.

2 Vt Ray.

Vnde Alexander ij. scribit Gebonardo Viuariensi archiepiscopo.

De quodam presbytero, qui caduco morbo laborabat.

CAN. I.

IN literis tuis continebatur sic: hic clericus ordinem habet presbyterij: sed quia caduco morbo laborat, & ipsi impręsentiarū hoc agnouimus, non ausi fuimus cōcedere sibi, vt offerret vel missā celebraret: quia verò languor in culpa non est, super hac re authoritatis nostræ decreto consulendo deliberauimus. Cōsulimus itaq;, vt si frequenter[a] hoc morbo tāgitur, ab oblatione & missarū celebratione omnib' modis prohibeatur. Indecēs enim est & periculosum, Vt in cōsecratione eucharistię morbo victus epileptico cadat. Si verò Dei misericordia cōualuerit (quandoquidem nō culpa, sed infirmitas est in causa) eū sacrificare iam non interdicimus[b].

Item Gelasius Rustico & Fortunato episcopis.

A regimine suspendatur ecclesiæ, qui in terram frequenter eliditur.

CAN. II.

NVper Foropopuliensis ecclesiæ clerici vnà cum Sabino episcopo & Pelagio & laicis propria suggestione reserarunt præsulē suum graui quadā[c] necessitate vexari: cuius cùm dicerent incursione frequēter elisum: qđ ne scandalum fidelibus videretur ingerere, & ecclesiā Dei vbique positā hac offensiōe turbare, præcipuè cū eodem ipso volente huc se perrexisse firmarent: ad dilectionem vestram scripta dixerimus, vt ecclesiæ cuius rector tali casu tenetur astrictus, visitationem congruam reddatis. Verùm, quia nunc idem ipse venit huc pōtifex, falsaque omnia de se iactata disseminat, sub diuini contemplatione iudicij vestræq; conscientiæ existimationísque respectu, rerum fide solertissimè perquisita, si aliquando scilicet vel in domo, vel in procesione, vel in alio quocūq; loco probatur repēte collapsus, vocésq; dedisse confusas, & spumas ore iactasse: quanta fieri pōt examinatione quæratur: quod tamē siue non posit aliquorum factū testificatione firmari, siue nunquā contigisse dicat, nō putandū est posse sufficere, sed certū manifestūq; documentū: qa de tāta re nō segnius[c] agendum est, faciat rem tua dilectio frater Rustice sui moris, & aptam magno pontifici, vt eum vel xxx.[d] diebus tecum esse constituas: eúmq; carnibus indifferenter necessaria probatione compellas vti.

a IN literis. Frequenter. Ideo quidam dicūt, q si raro accidit, potest celebrare, dummodo habeat socium. s. e. q. j. c. illud. vel supple maxie. vel distingue: vt xxxiij. di. communiter.

1 Laur. & Hugo.

b Interdicimus. Sic ergo ppter infirmitatem non repellitur quis ab officio diuino, vel à perceptione sacramentorum, vt s. di. v. ad eius vero.

Infirmitas nō repellit ab officio diuino.

c NVper foro. Segnius. Not. q in magnis rebus diligentior inquisitio est faciēda: vt xlij. di. quescamus. & lxj. di. miramur. Et ideo hic actore nō probāte, reo indicit purgatio: extra de causa pos. & proprieta. cum ecclesia. in fi.

d XXX. contra xxxiij. di. communiter. Sed ibi certū fuit eum esse dæmoniacum: sed hic dubium. & oēs cibos ideo iubetur comedere, ne morb' posit occultari: quod physicū est. Vnde signatur contrariū. j. de cōse. di. v. contraria[1]. Ideo autē hic dantur omnes carnes isti præter hœdinas, quæ prouocant dæmones.

1 Non est contra, qa hic loquitur de experimētis medicinę [illegible]

QVod autē. Hæc quę diuiditur in iiij. partes, in quarum prima probat magister per iiij. auctoritates sanctorum patrum, q nō pōt episcop' seu prælatus sibi eligere successorē: & hoc vsque ad §. his omnibus. vbi dat solutionem. postea quædā adiungit ad electionē pertinentia. Secūda ibi, Cli[illegible] Tertia ibi, Oportet eū. Quarta ibi, Audacter. Io. de F.

e Quod autem. Certum est, q non licet[1] nisi cui hoc specialiter permittitur, vt Maguntino. vij. q. j. petisti. nec obstat lxxix. distinctio. si transitus. vbi innuitur, q Papæ licet sibi instituere successorem:

CAVSA VIII.

QVidā episcopus agens in extremis successorem sibi ex testamēto instituit: inde suorum amicorum patrocinio in eundē episcopatū eligitur: post electionē pro indēnitate ecclesiæ canonicis iuramētū præbuit. accusatur de simonia, tāquā munus ab obsequio præstiterit: ante tēpus sententiæ à clericis suis relīquitur: sine literis apostolicis ad ecclesiā suam reuertitur episcopus.

1 Hic primùm quæritur, an liceat episcopo
Q. sibi successorem instituere.

2 Secundò, an amicorum patrocinia in electione debeant conualescere.

3 Tertiò, an sit habēdus simoniacus, qui post electionē huiusmodi iuramētū canōicis pstat.

4 Quartò, an liceat clericis ante sententiæ tempus ab episcopo suo discedere.

5 Quintò, an sine literis apostolicis debeat redire ad propriam ecclesiam.

QVÆSTIO I.

1 ps

QVòd autem[e] episcopo successorem sibi instituere liceat, ex uerbis Zachariæ Papæ conijcitur, quibus episcopo Ma-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem: sed dicitur ibi quod potest cum fratribus deliberare, aliud est, [2] Decernere. Id quam sibi est, deliberare.

successorē [b] Si Petrus. Si eligere. i. quamuis.

Nā aliud [c] Aut ligādi. Non est licitū, intellige, quod isti vt ibi: i. prius nō habuerint stud vero ptātem ligā di: sed illicitū, vt hoc vult dicere, q̄ hic. Nam istis nō dedit Papa deliberare plenā potestatē, ne licet cuili- sit contra. ij. q. j. ne bet præla- mo. 24. q. j. quod to de suo cunqi. vbi dicit q̄ successore, omnes presbyteri cum videt hāc habēt potestā- sibi mortē tē. Habuerūt ergo imminere: prius hanc potestā vnde ibi tē, sed nō tantā. Isti dicitur de aūt duo tēporalia cernere, id pauperibus eroga- est delibe- bāt: ad q̄ officium rare, nō e- apostoli diacones ligere, se- elegerār. xciij. di. cūdū Hu. legimus. qd̄ hodie habet camerari⁹ Pa pæ. & patet q̄ Li nus & Cletus non fuerūt Apostolici. Et hoc est verū, q̄ post Petrū statim nō fuerūt apostoli ci, sed Clemēs fuit

Clemens post eū apostolic⁹. Vidēs aūt Clemēs Papa sta- q̄ hoc esset pnicio tim post sum exēplo q̄ ali- Petrum. qs sibi eligeret suc cessorē, renūtiauit papatui, & tunc ele ctus fuit Linus, eo mortuo electus est Cletus, quo mor- tuo denuo fuit Cle mens electus, & sic Clemēs sedm vrā cōputationē fuit se cundus, & secundū aliā fuit quart⁹. vn

Versus. de versus, Disputat hic mundus quartus fueritve secundus.

[d] Tradēte. ad hoc inducitur capitulū.

[e] Episcopo. Successorē. Verū est, q̄ nō potest de iure communi. sed de dispēsatione Pa pæ. vij. q. j. petisti. nec obstat xx. q. iij. præsens. vbi pa ter volebat q̄ d eo mortuo, filius eius fieret monachus, sed ibi non erat successio iuris.

[f] Episcopo. Episcoporū. guntino permisit adiuto- rem sibi statuere: qui ei de- functo in plenitudinē pote- statis succederet. Item ex uerbis Symmachi Papæ di- centis: Si trāsitus Papæ ino- pinatus euenerit, ut de sui electione successoris nō pos sit ante decernere [a], appa- ret quòd episcopi succesſo- res sibi instituere possunt.

Item exemplo beati Pe- tri illud idem probatur, qui beatum Clementem sibi suc cessorem instituit.

Vnde Io. iij. scribit episco pis Germaniæ & Galliæ.

Quòd Petrus Linum & Cle- tum adiutores sibi ascivit.

CAN. I.

SI Petrus [b] princeps apostolorum adiuto- res sibi asciuit Linum & Cletum, non tamen po- testatem pontificij, aut soluendi aut ligādi [c] nor mam eis tradidit, sed suc cessori suo Clementi, qui sedem apostolicam post eum, & potestatem pon- tificalem, tradente [d] sibi beato Petro, tenere pro meruit: Linus verò & Cletus ministrabant ex- teriora: princeps autem apostolorū Petrus ver- bo & orationi instabat.

PALEA.

VNde ipse Clemens in epistola ad Iacobum Ierosolymitanū missa inter cætera scribit, quòd Petrus adhuc uiuēs Clementem in episcopū elegit. Simon Pe- trus in ipsis diebus qui bus uitæ finē sibi præsensit: a- prehēsa manu mea in auri- bus totius ecclesiæ hæc pro- tulit uerba, Clemēt ē hūc uo bis ordino episcopū: cui soli meæ prædicationis & do- ctrinæ cathedrā trado: quē præ cæteris expertus sum Deū colentē, homines dili- gentē, discendi studijs ded- tum sobriū, benignū, iustū, patientē, scientē nōnullorū ferre etiam ex his, quæ uer bo Dei instituūtur, iniurias.

Sed in Antiocheno con- cilio hoc omnino fieri pro- hibetur: in quo sic statutum legitur.

Episcopo successorem sibi con- stituere non licet.

CAN. II.

EPiscopo non liceat pro se alterū succes- sorē [e] sibi cōstituere, licet ad exitū vitæ perueniat. Quòd si tale aliquid fa- ctum fuerit, irritū sit hu- iusmodi constitutū. Ser- uetur autem ius ecclesia- sticum id continens non aliter oportere fieri, nisi cum synodo & iudicio episcopo rum, & electione clericorum, qui post obitum quiescentis potestatē habēt eum, qui dignus extiterit, eligere & pmouere.

Item ex concilio Martini Papæ.

CAN. III.

De eodem.

EPiscopo non liceat ante finem vitæ alium in loco suo cōstituere succesſo rem. Si quis autē hoc vsurpare tētauerit, talis constitutio irrita erit. Non ergo ali- ter fieri oportet, nisi cū cōcilio & iudicio episcoporū [f], qui post exitum prædece- soris potestatem habent dignum eligere.

Item Hilarius Papa.

CAN. IIII.

De eodem.

PLerique sacerdotes in mortis consti- nio constituti, in locum suū feruntur alios designatis nominibus subrogare, vt scilicet non legitima expectetur electio- sed defuncti gratificatio, pro populi ha- beatur assensu, quod quā graue sit, æsti- mate. Ab vniuersis acclamatū est [g], Hęc præsumptio nunquam fiat. Quæ Dei sunt [h], ab homine dari non possunt.

Item Hieronymus ad Titum, cap. j.

CAN. V.

De eodem.

MOyses amicus Dei, cui facie [i] ad faciē locutus est Deus [k], potuit

Hoc requiritur in ordinatione, sed nō in electione. lxiiij. distinc. per totum.

[g] P Lerique. Acclamatū est. Ab vniuersis.

[h] Quæ Dei sunt. vt ecclesiasticæ dignitates [1]: vt xvj. q. j. in canonibus. & xxxiij. quæ. viij. conuenior. Ioan.

[i] Moyses. Facie. Id est, familiariter.

[k] Locutus est Deꝰ. Secundū quosdam apparuerat per angelum in specie visibili, sicut dicitur descendisse per angelos. ij. q. j. Deus. Io. aūt dicit i canonica epistola: Deū nemo vidit vnquā. tamē ex eo q̄ dicit i Moysen vidisse posteriora Dei: dicēs quidam eum vidisse in specie visibili.

[l] Potuit. Quia adhuc non erat prohibitum hoc. ſi. xxxij. quæstione iiij. obiiciuntur.

Moyses [a] De alia tribu. Moyses enim erat de tribu Leui: fuit detri- Iesus Naue siue Iosue fuit de tribu Ephraim. de his bu Leui. tribubus habes vij. q. j. denique.

[b] Non sanguini.

Regere li- Argu. q̄ reges de- bēt fieri per ele- ctionem. xciij. dist. legimus. & j. ead. si ergo, nisi habeant ex priuilegio con- stituere successorē sibi: vt lxiij. dist. in synodo. alias etiā de iure omnes secu lares potestates nō debent succedere, vt C. vt omnes tā ciuiles, quam mili- ti. l. vnica. in prin. quod autem Dauid in vita sua Salo- monem sibi succes- sorem instituit, in- stinctu spiritus san cti est factum. Arg. contra vij. q. j. denique.

[c] Sed vitæ. Supra xl. dist. nos qui.

[d] Rogauerit. Ergo videtur q̄ pre- ces inducant simo- niam: vt hic, & j. quæsti. j. sunt non- multi. Et dici con- ueniet, quod si pre- ces sint pro digno, non inducūt simo- niam: vt j. quæst. j. quibusdam. in fine. hoc verum est, si non sint cōsangui- nei: & quali. suam. nec sit vt extra de rescr. & quali. suam. Hoc non credo in ſi. lo. Nō credo quod preces con- sanguineorum in- ducant simoniam, si sint pro digno, maxime cum quis pro se roga- tus sit: vt extra de simo. tua. nec illa decre. tuā. contradicit, si be- ne inspiciatur. B.

[e] Vt deteriora. Color est rhetori- cus, quando dicit, quod dicit se velle facere: & dicitur præoccupatio.

[f] A Postolica. Prębendas. Episcopo nō licet filios instituere in patrimonio ecclesiæ. extra de fil. presby. c. præterea. ſi. nisi forte dicat.

[g] Beatus. Sed nun quid adhuc Papa posset facere sibi successorem? Non, quia hoc esset im- mutare statutū ec- clesiæ: vt xxv. q. j. quæ ad perpetuam. & quia statutū fa- cit in id tempus, in quo non est futu- rus iudex. ſſ. de iu- risd. om. iu. eum qui.

OLim. Hæc est ij. pars quę. in qua redarguit elec- tos & dignos, qui nolūt recipere præ lationem: & hoc fa cit per iiij. author. Deu. 25. b Io. de Fant.

[h] Sobolem. Tamē istius erat carnalis filius: sed erat filius mortui

nam, vt extra eo. ex transmissa. Prębendam autem potest habere in eadem ecclesia, si est legitimus, ex- tra eo. tit. ad hæc. Sed licet sit legitimus, benefícium tamen paternū non potest habere, sicut hic dicit. Sed illegitimus in eadem ecclesia seculari esse non potest canonicus: vt ex- tra e. ti. ad abolen- dam. Tamē per il- lam cōstitutionem videtur, q̄ etiam legitimus non pos- sit habere benefi- cium cum patre. & hoc intelligas de omnibus descēden- tibus, arg. extra de iure pa. consuluit [1]. [1] Vbi fe- extra de institu. ad decorem. & ff. de ver. sig. iiij. Forte aliud in collatera- libus & ascenden- tibus. argu. de pœ. distin. j. pœnæ. licet sit arg. contra ex- tra de insti. ad de- corem. Io. Sed cer- te potest probabi- liter dici, q̄ hoc non extenditur ad nepotes, quia pœ- næ sunt restringen- dæ. ff. de lib. & po- ſt hu. cū quidam. in ſi. nec semper nomi ne filiorum nepo- tes intelligūtur, vt instit. u. qui da. tu. pos. in ſi. tit. B. Sed quid de illo, qui re nuntiat: vt detur a- lij forte consangui neo? Hanc renun- tiationē Papa ap- probat, extra de offic. deleg. ex par- te. j. Sed dic quod ibi fuit pura renun tiatio.

cundū ve- terem cō- pilationē erat illud verbū ne- potū: q̄d sublatum. Archi.

testamento tanquam suæ di gnitatis hæredem sibi quæ rere.

Illud fieri permittitur: hoc autem penitus prohi betur. Illud autem beati Petri apostoli ab illis ua- let in argumentum assumi, qui tales sibi substituunt, qualem sibi successorem beatus [3] Petrus quæsiuit. Verùm quia officium non uitæ, sed sanguini cœpit deferri, atque ad episco- patum tales quisque sibi successores quærere cœpit, qui uel odiosi populis, uel à plebe docendi inueniun- tur, ideirco sacris canoni- bus constitutum est, ne quis quam sibi sui officij quærat successorem: sed populi ele- ctione quæratur, qui eorum utilitati dignè deseruiat: qui illorum utilitatem, non sua lucra quærat: qui Chri- sto semen uelit suscitare, non sibi diuitias congre- gare: quod qui facere con- tempserit, iure ab ecclesia repudiatur.

Vnde Augustinus in lib. contra Manichæos.

Qui sibi & ecclesiæ prodest, utroque pede calceatus intelli- gitur.

CAN. VII.

[3] OLim iussus est fra ter prę mortui fra tris vxorē ducere, vt non sibi, sed illi suscitaret so holem [h], eiúsque nomi-

ne [a] vocaret quod inde nasceretur: quod si recusaret, discalceatus vno pede conspui solebat in faciem. Nunc Euangelij quisq; prædicator ita debet in ecclesia laborare, vt defuncto fratri, id est, Christo suscitet semen, qui pro nobis mortuus est, & quod suscitatum fuerit, eius nomen accipiat. At verò qui electus ab ecclesia ministerium euangelizandi & baptizandi renuerit, ab ecclesia ipsa dignè meritóque contemnitur. Qui enim & sibi prodest & ecclesiæ, bene intelligit vtroque pede [b] calceatus. Vnde illud, Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, euãgelizantium bona. Qui enim lucrandorum curam refugit aliorum, discalceati illius non figuratum [c] significauit, sed in se impletum portauit opprobrium.

Item Greg. in registro.

Locus regiminis sicut desiderantibus est denegandus, ita fugientibus est offerendus.

CAN. VIII.

IN scripturis vestris vos magnopere requiem quæsisse narratis: sed per hoc ad pastoralẽ solicitudinem vos congruè venisse [d] ostenditis: quia sicut locus regiminis desiderãtibus negandus est, ita fugientibus [e] offerendus est. Et sicut scriptum est [f], Nec quisquam sibi sumat honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron [†]. Et rursus [g] idem egregius prædicator dicit: Si vnus pro omnibus mortuus est: ergo & omnes mortui sunt: & pro omnibus Christus mortuus est. Et si hoc est, superest, vt qui viuunt, nõ iam sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Et pastori sanctæ ecclesiæ dicitur, Simon Ioannis amas me? Pasce oues meas. Ex quibus verbis colligitur, ꝙ si is, qui valet, omnipotentis Dei renuit oues pascere, ostẽdit se pastorem summum minimè [h] amare. Si enim vnigenitus patris pro explenda vtilitate omnium de secreto patris ad publicũ nostrum egressus est: nos quid dicturi sumus, qui secretum nostrum præponimus vtilitati proximorum? Quies itaq; nobis ex corde appetenda est: & tamen pro multorum lucro aliquãdo postponenda. Nam sicut toto desiderio debemus occupationem fugere, ita (si desit qui prædicet) occupationis onus libenti necesse est humero subire. Quod ex duorum prophetarum opere [i] docemur, quorum vnus prædicationis officium vitare conatus est, & alter appetijt. Nam mittenti se domino Ieremias respondit dicens: A,a,a, Domine Deus ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Et cùm omnipotens Deus ad prędicandum sibi personam quæreret dicens, Quem mittam? & quis ibit ex vobis? vltro se obtulit Esaias dicens, Ecce ego, mitte me. Et ab vtrisq; exterius diuersa vox processit: sed nõ à diuerso fonte dilectiõis emanauit. Duo quippe sunt præcepta charitatis: amor Dei, et proximi. Per actiuam igitur vitam prodesse proximis cupiens Esaias officium prædicatiõis appetijt [†]. Per contemplatiuã verò Ieremias amori conditoris sedulè inhærere desiderans, ne mitti ad prædicandũ debeat, contradicit. Quod ergo laudabiliter vnus appetijt, hoc laudabiliter alius expauit. Iste ne tacitè contẽplationis lucra loquendo perderet, ille ne dãna studiosi operis tacẽdo sentiret. Sed hoc in vtrisque est subtiliter intuendum: quia et is qui recusauit, plenè [k] nõ restitit, & is, qui mitti voluit, ante se per altaris calculũ purgatũ [a] vidit: ne aut non purgatus adire quisquam mysteria sacra audeat, aut quem superna gratia elegit, sub humilitatis specie superbè contradicat.

Idem in moralibus.

Locus deiectionis in voto, dignitatis semper sit in necessitate.

CAN. IX.

SCiendum summopere est, quod obedientia aliquando si de suo [b] aliquid habuerit, nulla est: aliquando si de suo aliquid non habuerit [c], minima est. Nam cùm huius mundi successus pręcipitur, cùm locus superior imperatur, is, qui ad percipienda hæc obedit, obedientiæ sibi virtutem euacuat, si ad hæc ex proprio anhelat. Neque enim se sub obedientia dirigit, qui ad percipienda huius vitæ prospera libidini proprię [d] ambitionis seruit. Rursus cùm mundi despectus præcipitur, cùm ꝓbra adipisci & contumeliæ iubentur, nisi ex semetipso animus appetat, obedientiæ sibi meritũ minuit: quia ad ea, quæ in hac vita despecta sunt, inuit⁹ [e] nolénsque descendit. *Et paulò superius.* Obedientia victimis iure præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò propria voluntas mactatur: quod contra hariolandi peccatum inobedientia [f] esse monstratur. Ex aduerso [g] ergo melius ostenditur quid de eius laude sentiat. Si enim quasi peccatũ hariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere, sola est [h] quæ fidei meritum possidet obedientia: sine qua quisque infidelis cõuincitur, etiam si fidelis esse videatur.

Item Augustinus.

Qui præesse, & non prodesse desiderat, episcopari non debet.

CAN. X.

QVi episcopatum [i] desiderat, bonum opus desiderat. Exponere voluit quid sit episcopatus: quia nomẽ est operis, nõ honoris. Græcum est enim: atque inde dictum vocabulum, quòd ille, qui præficitur illis, quibus præficitur superintẽdit, curam eorũ scilicet gerens. Scopos quippe intentio est. Ergo episcopos, si velimus, Latinè superintendentes possumus dicere, vt intelligat non se esse episcopum, qui præesse dilexerit, non prodesse.

Itaque [k] à studio cognoscendæ veritatis nemo ꝓhibetur, quod ad laudabile pertinet otiũ. Locus verò superior, sine quo regi populus nõ potest, etsi ita teneatur, atque ministretur vt decet, tamen non decenter appetitur [l]. quãobrem otium sanctum quærit charitas veritatis, negotium iustum suscipit necessitas charitatis: quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum est veritati. Si autem imponitur, suscipienda est propter charitatis necessitatem: sed nec sic omnimodo veritatis delectatio desideranda est, ne subtrahatur illa suauitas [m], & opprimatur [n] iusta necessitas.

Item Petrus.

Pro ingenio discentium doctor moderetur verba doctrinæ.

---

mortui legalis: vt lvj. dist. Ismael. & Matthę⁹ ponit carnales patres, vbi dicit, qui genuit. Et Lucas ponit legales, cum dicit qui fuit. duos enim habebat patres huius modi filius, carnalem & legalem.

Christi patres fuerũt duplices.

a Nomine. Id est, filium mortui.

b Vtroque pede. Quia & de se curat, & de ꝓximo.

c Non figuratum. Sed etiam signum & signum: hoc est dicere, factũ istius signum est & figuræ & figurati. Vel hoc vult dicere, ꝙ factum istius nõ significat factum illius: sed factũ istius & significauit factum illius. Vel ideo dicit hoc, quia in facto istius completur illa figura.

1 Sub. quia factũ istius est res, & significatum: factũ illius figura, & significans factũ isti⁹, &c, vt sequitur.

Rom. 10. c

Esai. 52. b

d IN scripturis. Venisse. Per electionẽ, vel forte volebant recusare,

e Fugientibus. Sic xl. di. ante omnia. C. de epis. & cler. si quenquã. & s. lxxiiij. di. eps. contra. Sed illud de penit⁹ inuito, sed ab initio aliqs debet cogi, vt consentiat. Nã nullus eligẽdus est nisi ab initio dissentiat. j. q. vj. c. vlt. tepide tñ debet dissentire, sicut fœmina 32. q. ij. honorãtur. alias si diceret, nolo, cũ forte vellet, faceret cõtra cõsciẽtiã. extra de præsump. c. vlt. vel si forte diceret, non sum dignus. licet Hug. dixerit ꝙ possit simulare se nõ esse idoneũ. arg. xxij. q. ij. vtilem.

Electioni qualiter consentiendũ est.

2 [redacted]

Heb. 5.

Nume. 25.

2. Cor. 5. c

f Scriptũ est. in epistola ad Hebræos.

g Et rursus. In secũda epistola ad Corinthios.

h Minime. Ergo qui se dignũ credit & prçlaturam sibi oblatã nõ recipit, mortaliter peccat, vt s. e. c. prox. & j. e. qui episcopatũ.

† Cõcor. text. in si. simili in l. item eorũ. §. si decuriones. ff. qd' cuiusque vniuersita.

i Opere. Arg. diuersarum personarum sñiam vtranque tenere. xxij. q. ij. beatus. & de con se. di. ij. quotidie. et xxxv. q. v. ad sedem. Itẽ ar. pro diuersis consuetudinibus. xij. di. illud. xxxj. di. aliter. & de conse. di. iiij. de trina. Item ar. pro diuersitate testium extra de verb. sig. nihil obest. & de pœ. dist. j. periculose. xxiij. q. vij. quicunque. s. dist. v. ad eius. & extra de testi. cum tu fili.

Ioan.

k Plene. Ecce responsio illius, qui ad episcopatum petitur non dicet expresse nolo: quia tũc mẽtiretur. xxij. q. ij. cum humilitatis. nec debet se statim ingerere: sed dicat, vt dixit Mutinensis episcopus: Nolens volo, & volens nolo. xv. q. j. vos autem. Purg.

a Purgatum. Arg. pro H. quod ꝓmouendus debet episcopo confiteri crimẽ, & episcopus debet eum purgare, id est, secũ dispẽsare. Esaias enim adhuc immundus obtulit se, & postea fuit purgatus. Item est hic arg. quod si aliquis eligitur, qui adhuc est in mortali peccato, quod ideo nõ est vitiosa electio, si ipse velit corrigi [1], vt s. 50. distin. quid est. Item est hic arg. quod duo simul possunt eligi, vt si vnus succumbat, alter obtineat, vt di. xi s. lxj. distinctio. studij.

Promouẽdus crimẽ suum confiteri debet.

1 Arg. ad hoc l. dist. [illegible]

b SCiendũ. Si de suo. id est, ex ambitione. ponitur enim in mala significatione, vt iij. quæstio. ix. pura.

c Non habuerit. de propria voluntate.

d Propriæ. Hic patet ratio, quare episcopo inuito nõ potest clericus eius vouere nõ cari ad episcopatũ. vt lxiij. distinct. [illegible] si monachus. xix. quæstio. ij. duę. quia iste præsumitur facere ex ambitione, & facit ad suum cõmodum, ille nequaquam.

e Inuitus. Arg. ꝙ remunerari non debemus de eo, quod inuiti facimus, vt xiij. quæsti. ij. quam præposterũ. xx. quęstio. j. illud. & xxxij. q. v. ille.

f Inobedientia. In hoc patet, quod inobedientia æquiparatur hæresi, vt di. xi iiij. quæstio. j. in summa.

g Ex aduerso. id est, ex eo quod vnũ contrarium cõmendatur, aliud vituperatur: vt j. de pœni. distinct. ij. ca. si fer. [illegible] nota hic quod optima est ꝓbatio, quæ fit per suum contrarium, vt hic, & j. ca. [illegible]

pi. j. & xiij. q. ij. animæ. & ff. de officio eius cui manda. est iurisdi. l. j.

h Sola est. id est, necessaria. sic s. distinctio. viij. capit. si solus.

i QVi episcopatũ. id est, episcopari. id est, præesse vt prosit, nõ vt præsit, vt xl. distin. multi. Sperare ergo & desiderare possumus episcopatũ, vt lix. distin. si officia. lxxij. dist. in singulis. & j. quæst. j. non est putanda.

Episcopatum desiderare possumus.

1. Tim. 3. a

k Itaque. Dixit ꝙ quis potest desiderare episcopatum. modo dicit qualiter, scilicet vt non ingerat se. ff. de procur. l. quæ omnia.

l Appetitur. Arg. quod aliqs seipsum non debet eligere, si potestas in eum sit translata. s. e. in scripturis. & xvj. quęst. j. vos autem. quia inter conferentem & eum, cui confertur, erit distantia: vt extra de baptis. debitum. simile extra de iure patro. per nostras. & extra de inst. cum ad nostrã. tamen potest se coeligere, vt extra de elect. cum in iure.

Eligere seipsum nemo potest.

m Suauitas. contemplationis.

n Et opprimatur. id est, vt cõtemplatio eum penitus nõ impediat, qui forte nimis vult esse intentus cõtemplationi.

Oportet.

Universidad de Deusto Biblioteca

Oportet. Hæc est tertia pars quæstio. in qua ostẽdit magister quales debent esse, qui eligũtur vt præsint alijs, scilicet tales, quod ad eorum comparationem cæteri grex dicantur. & hoc probat per sex authoritates. Ioan. de Fant.

CAN. XI.

3 Oportet eum, qui docet & instruit animas rudes esse talẽ, vt pro ingenio [a] discentium semetipsum possit aptare, & verbi ordinẽ pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo apprimè [b] esse eruditus & doctus [c], irreprehensibilis, maturus, pauidus [d], sicut ipsi probastis fore [e] Clementem hunc post me.

Item eiusdem.

Qui omnibus præest, singulos releuare contendat.

CAN. XII.

Clemens si tãquam omnib⁹ præesse volueris, singulos (prout poteris) iuua [f], & singulos releua [g], qui & singulorum onus ac solicitudinem portas.

Item Hieronymus ad Titum, cap. j.

Contra Christum faciunt, qui gratia non meritis gradum ecclesiasticum tribuunt.

CAN. XIII.

Luc. 10. c

Qui vos spernit, me spernit. Ex quo manifestum est, eos qui apostoli lege cõtempta, ecclesiasticum gradum nõ meritis voluerint alicui conferre, sed gratia, contra Christum facere, qui qualis in ecclesia presbyter cõstituendus sit, per apostolum suum in sequentibus executus est.

Item Hieronymus in libro Leuiti.

Ad sacerdotium non eligatur, nisi qui cæteris & sanctior & doctior habetur.

CAN. XIIII.

Licet ergo dominus de constituẽdo principe precepisset [h], & elegisset, tamen conuocaret etiam synagoga. Requiritur ergo in ordinãdo sacerdote etiam populi [i] præsentia, vt sciãt omnes, & certi sint, ꝙ qui præstantior [k] est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior: ille eligitur ad sacerdotium, & hoc attestante populo [l]: ne qua postmodum retractatio [m] cuiquam, ne quis scrupulus resideret.

a Pro ingenio. s. xliij. dist. sit rector.

b Apprime. id est valde.

c Et doctus. Quæ sacerdotes vel episcopi scire debeãt, habes xxxviij. distinct. nulli. & cap. sequẽ. sufficit tamen mediocris scientia, vt extra de electio. cum nobis.

d Pauidus. id est, timens peccare.

e Fore. id est, futurum esse.

f Clemẽs. Iuua. largus enim erit. lxxxvj. distin. fratrem.

g Releua. Arg. iudicem potius debere seruare misericordiam, quam rigorem [1], vt xlv. dist. licet. & 50. distinct. ponderet. in fi. quia statim nõ debet punire: sed tenetur sæpius remittere, vt xlv. distinc. licet. & xxvj. quæsti. vij. alligant.

1 Ad hoc facit quod legitur & not. j. xxiij. qõ. iiij. innocens. in fine.

h Licet. Præcepisset. Argu. quod quandoque licet iudici excedere fines mandati, dum tamen alias sententia nihil contineat iniqui, argu. extra de senten. & re iud. causam. Nã qui datur ad eligẽdum, potest postulare, vt extra de elect. in causis [2]. & de renunti. post translationem. in prin. Et procurator datus ad rem vendicandam, potest agere ad exhibendum. ff. de procura. ad rem mobilem. Sufficit enim quod fiat id, quod est vicinum mandato, licet ipsum non sit mandatum: vt ff. iudi. solui. iam tamen. §. vlti. ff. manda. l. vlti. Item argum. quod licet contradicere rescripto, vel mandato principis quandoque, extra de offic. dele. ex parte. quia licet mandet soli episcopo, quod det alicui præbendam, tamen non faciet hoc sine consensu canonicorum, vt not. vij. q. j. petisti.

2 Vbi de hoc, et lxj. dis. nullus. in gl. ij. in fi. & xxij. qõ. iiij. innocens. in fine.

Principis mandato contradicere licet.

i Etiam populi. s. dist. lxiij. plebs Diotren. & cap. nosse. & cap. vlt. & s. j. q. j. ordinationes.

k Qui præstantior. Hic comparatiuum tẽperat Hugo. secũdum eum sufficit, quod bonus eligatur. Est autem aliquis bonus eo ipso, quod non est malus, vt extra de præsump. dudum. & ff. de leg. ij. cum pater. §. rogo. Nec enim maior bonitas vnius alij debet facere præiudicium, vt iij. quæstio. ix. necesse. & j. quæstio. j. teneamus. & C. de statu. & imagi. l. vlti. Si autem aliquis de alia ecclesia eligitur, ipse debet optimus esse, sicut si tutor de eadem ciuitate sumitur, satis est si est bonus: si de alia, tunc erit optimus. ff. de tut. & cura. da. l. Diuus. Alij dicunt [3] meliorem semper esse præferendum. vnde si pauciores volunt eligere optimum, dum maior pars minus bonum, si minor pars appellat, tenet eorum appellatio. Nam iustã caussam assignãt, vt extra de his, quæ fiunt à maio. parte capit. cum in cunctis. sed si illi elegerint, cassanda est eorum electio, cum semper optimum debuerũt eligere, vt lxiij. distin. metropolitano. lxj. distinctio. nec emeritis. lxxv. distinct. cap. vlti. lxxiiij. distinc. episcoporum. Non obstat xvj. quæstio. vlt. monasterium. vbi dicitur, sufficit, quod non sit malus: quia illud intelligũt cum alius ibi melior nõ est. In monachis etiam obtinet, quod semper melior est eligendus. in authẽ. de mona. §. vlt. collatione j. ego magis adhæreo opinioni Hug. Nam cum nõ sit vitium in eligentibus, nec in electo, quare erit electio cassanda? nam appellatio non debet cassare, nisi ea quæ iniuste facta sunt. extra de restitu. spol. audita. & extra de electio. cum nobis. Item si bonus iuste potest eligi, ergo cõtra illam electionẽ non admittitur appellatio: quia contra ea, quæ perpetuo decreto sancita, vel statuta sunt, non admittitur appellatio. ff. de appella. recip. vel non. l. penul. & vlti. non enim est quærendum de meritis personæ, cum maior sit numerus ex vna parte, quam ex altera, vt extra de electio. dudum. sic vides in simili. Nam semper de eadem ecclesia debet prælatus eligi: si tamen maior pars eligat de ecclesia aliena licet post appellationem, præualet electio maioris partis cum altera pars neminem eligit, vt extra de electio. cum inter R. imo ex aliorum opinione sequeretur, quod quilibet peccaret benefaciendo: quia bene posset meliorem rem facere, & magister peccat in legendo: quia posset melius facere, scilicet orare.

3 Secundum L[...] ius fuit [...] ta ista [...] vsque [...] ego.

Electio facta de bono, an valeat, vbi melior est.

l Populo. Ergo in his quæ publice facta sunt, non potest contradici. liiij. distinctio. nulli. lxxxvij. distinct. si expositus. xvj. distin. quod diciris. & cum in principio electionis quis consensit, postea non auditur contradicens. s. distinct. iiij. in istis. & j. ead. quæstio. ij. dilectissimi.

m Retractatio. Per hoc videtur, ꝙ populus possit retractare electionem quæ fit in eius absentia, cum excipere possit contra electum: vt xxiij. di. illud. cum eis inuitis non sit dãdus episcopus: vt lxiij. di. ca. vlti. Sed hoc non concedo, vt dixi lxij. di. ca. j.

Electioni an possit popul' contradicere. j. Tim. j. b

Hoc est autem, quod & apostolus præcipit in ordinatione sacerdotis dicens: Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt. Ego tamen & amplius aliquid video in eo, quod dicit, quia conuocauit Moyses omnem synagogam: vt hoc sit colligere omnes animi vires, & in vnum congregare virtutes, vt cùm sermo de sacerdotalibus habetur sacramentis, vigilent omnes animi virtutes, & intentæ sint, vt nihil scientiæ, nihil desit industriæ: sed absit omnis multitudo sensuum, adsit omnis congregatio sanctarum cogitationum, vt quid sit pontifex [a], quid vnctio, quid indumenta [b] eius, conferens intra sacrarium cordis sui possit aduertere.

Item ex libro Numerorum.

Populi gubernatio diuina electione præstetur.

CAN. XV.

Si ergo tantus ille ac talis Moyses non permittitur iudicio suo de eligendo populi principe, de constituendo successore, quis erit [c], qui audeat vel ex plebe, quæ sæpe clamoribus [d], aut gratia, aut pretio fortasse excitata moueri solet: vel ex ipsis etiam sacerdotibus, quis erit qui idoneum [e] ad hoc se iudicet: nisi si cui hoc oranti & petenti à domino reueletur: sicut & Deus dicit ad Moysen: Assume ad temetipsum Iesum filiũ Naue hominem, qui habet spiritum Dei in semetipso: & impones manus tuas super eum, & statues eum coram Eleazaro sacerdote, & præcepta ei dato in conspectu totius synagogæ, & præcipe de ipso coram eis: & dabis claritatem tuam super illum, vt audiant eum filij Israël. Audis euidenter ordinationem prĩcipis populi tam manifestè descriptam, vt penè expositione non egeat. Nulla hic populi acclamatio [f], nulla consanguinitatis ratio, nulla propinquitatis habita contemplatio est: propinquis agrorum & prædiorum relinquatur hæreditas. Gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegit: homini scilicet tali, qui habet (sicut scriptum audistis) spiritum Dei in semetipso, & præcepta Dei in conspectu eius sunt: & qui Moysi valde notus & familiaris sit: id est, in quo sit claritas eius legis & scientia, vt possint eum audire filij Israël.

Item Gregorius ciuibus Neapolitanis.

Non ex fauore, sed ex iudicio debet venire electio.

CAN. XVI.

Nec nouum [g], nec reprehensibile [h] est in eligendo episcopo populi se vota in duas partes diuidere: sed graue est quando in huiusmodi causa non ex iudicio sed ex solo fauore venit electio.

Cùm autem gubernatio populi ei traditur, quem Deus elegit, datur intelligi, q aliquando quibusdam traditur, quos Deus non elegit.

Vnde Hieronymus.

Non ex arbitrio Dei aliquando datur princeps ecclesiæ.

CAN. XVII.

4 Audacter fortasse aliquid dicimus, tamen quod scriptum est dicimus: Non semper princeps populo, et iudex ecclesiæ per Dei arbitrium [i] datur: sed pro vt merita nostra deposcunt. Si mali sunt actus nostri, et operamur maligna in conspectu Dei, datur nobis princeps secundùm cor nostrum. & hoc tibi de scriptu-

a Pontifex. Vel eius officium. xxxvj. di. si quis vult.

b Quid indumenta. xliij. dist. sit rector discretus.

c Si ergo. Quis erit. Argu. ꝙ non licet minori, quod maiori non licet. xxxij. q. v. si Paulus.

d Clamoribus. Sic ergo electio, quæ fit ad clamorem populi, nõ valet: vt hic, & extra de electio Ossius. & est simile C. de pœnis. l. decurionum. sic xxij. q. iiij. vnusquisque [1]. Qui enim ad clamorem populi manumittit aliquem, videtur coactus manumittere. C. qui manumitt. non possunt. l. ij. & ff. qui & à quibus. si priuatus. Quandoque ad vocem populi aliquid fit. xxviij. di. de Syracusanæ. 50. dist. vt constitueretur. attamen ad clamorẽ populi remittitur alicui pœna. ff. de fica. l. pen. De hoc not. lxj. distinctio. miramur.

1 Vbi de hoc & 17. q. j. sunt q[...] opes, in [...] princi. ibi [...] videas.

e Quiidoneum. Argu. ꝙ nullus potest se eligere. s. ea. in scripturis.

f Acclamatio. s. cap. proxi. contra. Sed ibi bonum testimonium populi auditur, hic vero strepitus negatur. v. q. iiij. in loco.

g Nec nouum. s. s. lxiij. distinctio. nosse. quia quot sũt homines, tot sunt sententiæ: quot sunt sententiæ, tot sunt opiniones. j. de conse. distinctio. iiij. sicut in sacramentis. & ff. de recept. arb. l. item si vnus. §. principaliter.

h Nec reprehensibile. Si non est reprehensibile, quare ergo cassatur electio, quæ fit in schismate? vt extra de electio. quia [2].

2 Dic q̃d tunc non est reprehensibile, cũ vtraq; pars mouetur bono zelo, ar. lxv. di. c. j. lxx. di. si duo. Archidia.

Audacter. Hæc est iiij. pars q. in qua dicitur, q̃d quãdoq; dat Deus malos prælatos propter peccata populi. & hoc probat per cap. istud & sequens. Io. de Fant.

i Arbitrium. Approbatũ: ne sit contra j. xxiiij. quæ. j. quid culpatur. vbi dicitur, quod non est potestas, nisi à Deo iubente, vel sinente. xxvj. quæ. v. nec mirum. sed nõ approbat [3], sed permittit eos regnare. simile vj. q. j. ex merito.

3 Scilicet omnẽ potestatẽ: quia aliqua est Et mala, sed tamen permittit de⁹ regnare eã propter peccata populi. Vnde Iob. Facit De⁹ regnare hypocritã propter peruersitatem populi, subintelligitur puniendam, vel vindicãdam. secũdũ Hu. & Lau.

ris sanctis probabo: Audi nanque quid dominus dicat: Fecerunt sibi regẽ, & non per me [a]: principem, & non per consilium [b] meum. Et hoc dictum videtur de Saule illo, quem vtique ipse dominus elegerat & regem sibi fieri iusserat: sed quoniam non secundùm Dei voluntatem, sed secundùm peccatoris populi meritum fuerat electus, negat eum cum sua voluntate, vel consilio constitutum. Tale ergo aliquid intelligamus etiam in ecclesijs fieri, ꝙ pro meritis, aut in verbo, aut opere potens à Deo tribuitur rector ecclesiæ, aut si malignum faciat populus in cõspectu domini, & tales perseuerent: talis ecclesiæ iudex datur, sub quo famem & sitim populus patiatur: non famem panis, neque sitim aquæ, sed famem audiendi verbum Dei.

Item Augustinus.

Non sunt filij, sed mercenarij, qui honorem ab hominibus appetunt.

CAN. XVIII.

SVnt in ecclesia quidam prępositi de quibus apostolus Paulus dicit: Sua quærentes, non quæ Iesu Christi. Quid est sua quærentes? Non Christum gratis diligentes, sed Deum non propter Deum quærentes: temporalia commoda sequentes, lucris inhiantes, honorem ab hominibus appetentes. Hæc quando amantur à præposito, & propter hæc [c] seruitur Deo quisquis talis est, mercenarius est: inter filios eius se non computet.

Non ergo qui præficiantur, semper cæteris meliores intelliguntur.

Vnde Hieronymus ad Titum, capitulo primo.

Ex electione non præficiuntur episcopi, sed comprobantur.

CAN. XIX.

ILlud inferendum est aduersus eos, qui de episcopatu intumescunt, & putant se non dispensationem Christi, sed imperium consecutos: quia non statim omnibus his meliores [d] sunt, qui cæterique episcopi non fuerint ordinati, & ex eò, quod episcopi electi sunt, ipsi se magis existiment comprobatos: sed intelligant Propterea quosdam, à sacerdotio remotos, quia eos vitia liberorum impedierint. Si autem peccata filiorum iustum ab episcopatu prohibent [e], quantò magis se vnusquisq; considerans, & sciens, quia potentes potenter tormenta patientur: retrahit se ab hoc non tam honore, quàm onere, & aliorum locum qui magis digni sunt, non ambit occupare.

Item eiusdem ad Titum, capit. j.

Pro gradu sui officij quenque meliorem esse oportet.

CAN. XX.

QValis enim erit ædificatio discipuli, si intelligat magistro se esse maiorem [f]? Vnde non solùm episcopi, presbyteri & diacones debent magnopere prouidere vt cunctum populum cui præsident conuersatione, sermone ac scientia præeant: verùm etiam & inferior gradus, exorcistæ, lectores, custodes ædium, acolythi, & omnes omnino, qui domui Dei deseruiunt, quia vehementer ecclesiam Dei destruit meliores [g] laicos esse, quàm clericos.

Item ad Titum, capi. j.

Populus iudicabit episcopum sua officia non agentem.

CAN. XXI.

VEreor [h], ne quomodo regina Austri veniens à finibus terræ audire sapientiam Salomonis, iudicatura [i] est homines temporis sui: & viri Niniuitæ acta pœnitentia ad prædicationem Ionæ

[a] Et non per me. comprobãtem, sed tamen iubẽtem. Et ita est arg. ꝙ quandoque aliquid iubemus ꝙ non approbamus. Et est arg. contra ea quæ per improbitatem obtinentur, ꝙ illa dicuntur fieri inuito dante, vt extra de rescrip. si quando. & C. de peti. bo. subla. l. j. et vij. quæ. j. scias. vbi habes, ꝙ qui inuitus aliquid facit, potius dicitur pati, quam facere: vt s. di. vj. testamẽtum.

Osee 8.a

[b] Per consilium. i. approbationem.

[c] SVnt in ecclesia. Propter hæc. Arg. pro temporali non esse seruiendum alicui, nisi secundario: vt lxxv. di. c. vlti. & lxj. di. quid proderit. & lxxij. di. consuluit. & lix. dist. c. si officia.

[d] ILlud. Meliores. Argumen. quod non plus debet pro aliquo pręsumi ideo, quia habet dignitatem. xl. di. non loca. & ca. multi. & ij. q. vij. quæritur. & di. ix. ego solus. Argum. contra. xj. quæ. iij. absit. & lxj. distin. miramur. in fine.

[e] Prohibent. Propter negligẽtiam [1]: vt s. xlvij. di. ca. sicut hi. §. necesse.

1 Sub. quę facit peccatũ propriũ. arg. vij. q. j. ca. aduersitas. §. cũ autẽ. versi. tali.

[f] QValis. Maiorem. Sic s. xcvj. di. quis dubitet. s. di. lxj. statuimus. & c. quid proderit. vnde quidã discipuli in hoc decepti nimis festinant ad cathedrã: et dum delectantur in loco gloriæ, fiũt alijs authores ruinæ: vt xlviij. dist. quoniam. cum magister faciat cathedram, nõ cathedra magistrum: vt xl. di. c. vlti. magistri enim moribus & scientia & facũdia debent alios præcedere, vt C. de professo. & medi. magistros. libro x. & erit talis magister, cuius comparatione sui discipuli pares dicantur,: vt xxv. distinct. cap. vnum orarium. §. criminis.

Phili. 2.c

Cathedra non facit magistrũ.

[g] Meliores; &c. id est, clericos esse deteriores, quam laicos: sufficit enim clerico si est bonus.

[h] VEreor. Id est, verecundor.

[i] Iudicatura. Non potestate iudicij [2]: quia illud fœminæ non habent. iij. quę stione vij. capi. infamis. §. tria. ff. de reg. iur. l. ij. Condem [redacted]

condemnabunt [a] eos [b], qui maiorem etiam Iona saluatorem contempserunt, sic plurimi in populis episcopos iudicent [c], subtrahẽtes se ab ecclesiastico gradu, & ea quæ episcopo conueniunt non exercentes.

Itẽ Ambrosius in increpatione ad populũ.

Qui clericos suos non corrigit, populum corrigere non valet.

CAN. XXII.

QVid autẽ ego vos arguo, cùm positis me vno sermone conuincere [d]? conuincor enim ego, cùm in hac parte clericos vobis magis video negligẽtes. Quomodo enim possum corrigere filios, cũ fratres [e] emendare non possim? aut qua fiducia succenseam [f] laicis, cùm à consortibus pudoris verecundia cõticescam? Ego autem fratres non de omnibus loquor: sunt certè quidã deuoti, sunt & alij negligentes. Ego neminem [g] nomino: conscientia sua vnumquenque conueniat.

Item Beda super Mathæum.

Episcopo ad salutem non sufficit moribus & vita populo adæquari.

CAN. XXIII.

NEc sufficere nobis ad salutem arbitremur, si turbis negligentium, vel quorumlibet indoctorum fide, vel actibus adæquemur, qui bus sacris literis vnica † est credendi [h] pariter & viuẽdi regula præscripta.

*Ne ergo (ut supra dictum est) tales sui officij successores aliquis sibi quærere*t, *prohibentur episcopi alterum pro se successorem sibi statuere, ac designatis nominibus in locum suum alium sibi subrogare.*

QVÆSTIO II.

QVòd autẽ amicorum patrocinia [i] in aliquorũ electione conualescere nõ debeãt, authoritate beati Gregorij papæ probatur, qui in tertio libro registri scribit Antonio subdiacono dicens:

In electione episcopi non munerum datio, nec aliquorum patrocinia conualescant.

CAN. I.

ILlud quidem præ omnibus curæ tibi sit, vt in hac electione nec datio quibuscũque modis interueniat præmiorum, nec quarũlibet personarũ patrocinia [k] conualescant. Nam si quorũdam patrocinio [l] qsquam fuerit electus, voluntatibus eorum cùm fuerit ordinatus, reuerẽtia exigente obedire cõpellitur [m]: sicque fit, vt res illius diminuãtur ecclesiæ, & ordo ecclesiasticus non seruetur. Talem ergo te admonente debent sibi personam eligere, quæ nullius incongruæ voluntati deseruiat: sed vita & moribus decorata, tanto ordine digna valeat inueniri.

Item ad clerum Mediolanensem.

In electione antistitis communi vtilitati, non suo lucro quisque prospiciat.

CAN. II.

DIlectißimi filij, officij nostri censura commoniti suademus, vt in suscipiendi antistitis causa nullus vestrum

[a] Condemnabũt. melius viuendo.

[b] Eos. scilicet Iudæos.

[c] Iudicent. s. dist. xxviij. c. vlti. contra s. dist. xxj. nolite. contra. vj. quæst. j. oues. cõtra. sed nõ dicũtur subditi corrigere, siue iudicare prælatos potestate officij, sed vitę comparatione: vt j. quæstio. j. nonne.

[d] QVid autem. Cõuincere. & ruborem incutere ex hoc, quod laici meliores sunt clericis. non enim posset ob hoc reprehendi. xlvij. dist. quod ad nos. quia nõ criminis relatione, sed innocentia reus purgatur. ff. de publ. iudi. is qui.

Re innocentia purgatur.

[e] Cũ fratres. alias socij dicuntur. x. q. iij. cauendum.

[f] Succenseam. id est, irascar.

[g] Neminem. contra s. v. quæstio. v. non vos. sed hic loquitur, quando crimen nõ potest probari: ibi quando potest. Occulta enim crimina nõ habent vindictam. vj. quæstio. j. omnia. xxij. dist. erubescant.

[h] NEc sufficere. Credendi. Quãtum ad articulos fidei. laicis tamẽ suff. cit pictura pro doctrina. de consec. dist. iij. perlatum.

QVod autem. Hic ponitur secunda quæstio, vbi quæritur, an amicorũ patrocinia cõualescere debeãt in electione aliquorũ. Et certe, si consistãt in pecunia vel obseqo, simonia est, vt s. j. q. j. sunt nõnulli. In precibus distinguit, aut enim sunt carnales, aut spirituales. Carnales pro digno non inducunt simoniam, vt j. q. j. quibusdam. pro indigno sic, vt j. quæstio. j. de ordinationib. Spirituales vero valent, nec p eas inducitur simonia. vt j. q. j. latorem. in obsequio etiam cõsueuit distigui vtrũ sit honestũ, vel nõ: & si honestũ, vtrũ exprimatur vel deducatur in pactum, quod seruiat vt præbenda sibi cõferat.

[redacted]

[i] Patrocinia. Patrocinia aut consistunt in pecunia, vel obsequio: & tũc fit simonia. aut in precib: & tũc aut sunt carnales, aut spirituales. Si spirituales, valent: nec per eas simonia cõmittitur [1], vt j. q. j. latorem. carnales etiã pro digno sunt recipiendæ: vt j. quæsti. j. quibusdam. in fin. sed preces carnales pro indigno factæ, inducũt simoniam. j. quæstio. j. c. de ordinationibus. & dic vt s. ead. Moyses.

Simonia an inducatur per amicorum patrocinia.

1 Ad idem l. dist. clerico. vbi de hoc.

[k] ILlud. Patrocinia. Nisi dign sit ille, pro quo petitur, vt s. j. q. j. nullus itaque. & capit. pueri. & ca. quibusdam. in fi.

[l] Patrocinio. Sed nonne suffragiũ patris prodest filio. ff. quod cuiusque vniuersi. l. illud? Sed illud quantum ad numerum eligentium.

[m] Compellitur. Quis ad antidora tenetur, vt ff. de peti. hæred. sed & si. §. cõsuluit. & lxxxiij. distinc. nihil. & extra de testa. cum in officijs. humanum enim est, vt qs exhibeat ei reuerẽtiam, à quo percepit beneficiũ, vt xvj. q. ij. visis.

Benefici collatori reuerentia debetur.

DIlectißimi filij. Libero.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Libero. Sic lxxxiij. distinct. nihil. sic xj. quæst. iij. quatuor.

b Iudicari. Argu. quod electum, quem semel comprobasti, nõ potes postea reprobare [1]: vt infra xxxij. q. v. horrendus. argu. extra de his quæ fi. à ma. parte cap. ex ore. in fi. ſ. dist. iiij. erit. & c. in istis. ſ. ea. q. proxi. c. licet. fi. ff. de decur. l. pen. in fi. & argu. ff. de pact. dota. conuenire. ff. de negot. gest. l. Pomponius. Arg. cõtra C. de libe. cau. non idcirco. & l. non mutãt. & C. de profes. & med. l. grammaticos. lib. x. extra de elect. c. cum dilectus. contra. vbi patientia nõ æquiualet electioni, contra id qđ est. ff. de pu. si ego. §. j. Solu. electus semel approbatus nõ potest amplius reprobari ab eligentibus: nisi ex causa noua, vel de nouo ad eorum notitiam veniẽte. Tunc enim bene potest ab eis reprobari, vt extra de offi. delega. insinuante. & extra de except. pastoralis. & ff. de mun. & hono. vt gradatim. §. reprobari. & ita intelligitur illa decr. & illa lex, grammaticos.

Electus semel approbatus, an posſit postea reprobari.

1 Arg. ad hoc extra de despon. impu. de illis. j. §. vlt. vbi de hoc & extra de regula. ad nostrã. ibi videas in glos. j. Ad idẽ extra lib. vj. de electio. nulli. Archidiac.

neglecta vtilitate communi suo lucro prospiciat: ne si quisquam propria commoda appetit, friuola æstimatione fallatur: quia nec libero a iudicio præferendam sibi personam examinat mẽs, quam cupiditas ligat. Pensantes ergo quæ cunctis expediũt, ei, quẽ vobis gratia diuina prætulerit, integerrimã semper in omnibus obedientiam præbete: id est, talem eligite, cui semper debeatis obedire. Iudicari b nanque à vobis vltra non debet semel prælatus: sed tantò nũc subtiliter iudicãdus est, quãtò postmodum iudicandus non est.

QVÆSTIO III.

Qvod autem c *quæritur, an simoniacus habendus nõ sit qui post electionem pro indemnitate ecclesiæ iuramentum præstiterit, facilè probatur. Aliud est enim ante electionem iuramentum facere, uel se pacisci factum ad hoc, ut eligatur: aliud est nulla præcedente conuentione post electionem huiuscemodi iuramentum offerre. Illud ab officio tanquam munus in pensum deijcit: hoc autem consecrando nullum impedimentum generat. De priori casu scribit Pelagius clero Catinensi.*

Qui in episcopum eligitur, de rebus ecclesiasticis aliquam securitatem nulli faciat.

CAN. I.

TAlia quidem iandudum ad fratrem & coẽpiscopum nostrũ Eucarpum de visitatione Catinẽsis ecclesiæ scripta direximus, vt in eis iudicium nostrũ potuissetis agnoscere. Veruntamen, quia quosdam ibi non sana intentione, sed prauis studijs dissensiones suscitare vestra etiã relatione cognouimus, qui scientes se ad episcopatum, nec ætate, nec scientia, nec vitæ meritis posse perduci: ad hoc tantummodo inquietare ecclesiam voluerunt, vt sibi de his, quæ ex ipsa præsumpta sunt, impunitatem d futurus pmittat episcopus: & fiat rapinæ securitas, episcopatus ambitio. Hoc etiã vos duximus commonendos, vt decretum in Elpidium diaconem factum, & subscriptũ ab omnib9, quos vestra relatio designauit, ad nos cum prædicti visitatoris epistola, & cum eodẽ diacono maturetis Deo ppitiante perducere. Et post pauca. Cùm igitur hic filius noster magnificus vir Leo prætor venisset, retulit nobis de singulis, quæ ibi mota sunt: & quomodo vota propè totius ciuitatis in Elpidio diacone concordarent. vnde, quia de memorati viri e testimonio dubitare omnino non possumus, idcirco (sicut dictum est) Elpidium diaconem ad nos facite properare: nec expectetis vlterius vt admonitio ad eum nostra debeat destinari, † quẽ tamen per vestram dilectionem in hac præsenti iussione specialiter admonemus, ne cuiquã se aliquid dare vel daturum se esse promittat: sed neque de ecclesiasticis præteritis causis aliquam securitatem cuiquam audeat facere siue promittere: aut quasi factus episcopus ea, quæ direpta sunt, permanere liberè patiatur: sciens, quòd si tale aliquid fecerit, vel fecit, nec à nobis omnibus permittitur valere ipsa promissio: & cũ iudicij a nostri, quod de seipso habuimus, damno b, pastoralis consecrationis ordinem promereri non poterit.

c Qvod autem. Et ante & post electionem licite secundum quosdam petitur cautio, quæ habetur ex iure vel cõsuetudine. lxiij. distinc. quia. j. quæstio. iij. ca. quæsitum. extra de præbend. significatum. A superiore vero quælibet cautio peti potest. xxviij. distinct. de Syracusanæ. x. quæstio. iij. capit. vlti. xviij. quæstio. ij. cap. Eleutherius. 100. distinctio. optatum. & c. contra morem. Quidã tamen dicunt, quod ante electionem nulla cautio potest peti, & si præstetur, simonia est: quia videtur eam facere, vt eligatur. j. ead. cap. j. Idem est si promittat ante electionem se iuraturũ post electionem: vt j. quæst. ij. quã pio. sed post electionem bene potest [1]: quia tunc nihil sperat ab eis: sed præstari [illegible] à superiore, vt di. xi, potest peti, & ei subdita [illegible] præstari tale iuramentum, siue ante electionẽ, siue post. [illegible] 100. distinct. optatum. xxviij. distin. [illegible] de Syracusanæ. & xxiij. distinc. quam [illegible] quã tamen id quod [illegible] prius dixi, verius [illegible] detur, maxime si [illegible] libet canonicorum [illegible] ita iurat, Ego iuro [illegible] quod si fuero factus [illegible] episcopus, nihil alienabo de rebus ecclesiæ: quia tutor eligitur sub tali conditione, si satisdederit, vt ff. de tute. l. muto. §. j. extra de electio. significasti. Nec tamen videtur esse cõditio, sed potius admonitio quædã, vt dicit illa lex, muto. Tamẽ ex persona contrahentium præsumi debet contractũ siue promissionem esse simoniacam, vel non: sicut & præsumitur circa vsurarium contractum ex persona cõtrahentis: vt extra de pignor. cap. illo. in fine.

Cautio iuratoria an posſit peti ab eligendo vel electo.

d Talia. Impunitatem. Vt remitteret eis ea quæ abstulerant. Illud enim est simonia. Remittere enim est dare, vt extra de [illegible] bus veniens. j. ff. de calumniator. quid etiam.

e Viri. Arg. testimonio vnius credi [illegible] vt ff. de dote præleg. Theopompus. [illegible] ſ. xcvij. distinc. nobilissimus. ſ. distin. lxxxvj. tanta. infra xxiij. q6. iiij. inter querelas. xx. q8. iij. præsens. Argu. contra. xxxiij. quæstione secunda. capitulo admonere [1].

1 Obtinet vbi alter non læditur: vel in forma iudicij non agitur secũdũ Hu. Vel dicvt la [illegible] ibi not. in glo. vnde [illegible] nõ tenet, & c. de hoc xviij. dist. placuit. & lxxx. dist. tanta. Archidia.

a Iudicij. id est, quod circa eum fecimus nos mutabimus.

b Damno. Quia retractabimus, quod fecimus.

c Araldus. Iuramento. Argumentum, quod solus episcopus se manu se expurgat, vt secũda, quæstione quinta. capi. quanto. sed istud obtinet cum non habet compurgatores.

d Vt eligerer. argumẽ. contra. xxviij. distin. de Syracusanæ.

e Nullius. Ex hoc verbo dixit Ioan. Fab. quod infamatus de vno crimine, expurgabit se de omnibus alijs. sed certe hic non fuit generale iuramentum, sed solum iurauit, quod nullius criminis cõscius erat, & quod archiepiscopus ei aliud crimen non obiecerat. Sed quare papa consecrauit istum pendente adhuc obiectione archiepiscopi? Sed dic, quod archiepiscopus in forma iudicij nihil obiecit ei.

f Me sciente. argumentum bonum ad interpretandum negatiua dicta testium, vt cum testis iurat se non vidisse tale quid, intelligendum est, quod ipse sciat [1]. sic in authent. de hæred. & Falcid. §. sancimus. in fine. & §. si vero. in fine. colla. prima.

De secundo uerò casu in gestis Vrbani secundi legitur.

Post electionem pro indemnitate ecclesiæ, licet electo iuramentum præstare.

CAN. II.

ARaldus Arelatensis episcopus, Narbonensis ecclesiæ suffraganeus, Romam consecrandus ad dominum papam Vrbanum venit. Suus quippe archiepiscopus eum consecrare nolebat, quoniã post electionem suã propter bona ecclesiæ conseruanda canonicis iurauit. Consecratus itaque est à domino papa Vrbano, antè purgatus huiusmodi iuramento c, De iuramento, quod canonicis nostræ ecclesiæ feci post electionem, nullam cõuentionem antè, vt eligerer d, feci. Narbonensis verò ecclesiæ archiepiscopus nullius e præter id criminis causa consecrationem omisit me sciente f: neq; mihi criminis conscius sum, propter quod à sacerdotio me repellat.

QVAEST. IIII.

Vòd autem g *clericis ante tempus sententiæ ab episcopo suo discedere nõ liceat, probatur authoritate Symmachi papæ dicentis:*

Ante tempus sententiæ non licet clericis ab episcopo suo discedere.

CAN. I.

NOn'ne directa † sunt verba decreti: si quis clericorum ab episcopo suo ante sententiæ h tempus, pro dubia suspicione discesserit, manifestam in eum manere censuram? Lex enim ecclesiastica pontificem ab alijs accusatum priusquam i sub luce obiecta constiterint, exigit non relinqui.

† dicta

g Qvod autẽ. Clerici ante suspensionem, vel depositionem prælati non negabunt ei obedientiam. xvj. quæst. iij. cap. volumus. xv. quæstio. vlti. capi. vltimo. Nec obstat xxxij. distinc. capi. nullus. & xxxj. distin. capi. si quis. & xvj. quæst. vltima capi. fine. quia ibi de suspensis à canone loquitur. Nam in illis tribus criminibus est speciale, scilicet in simonia, & in hæresi, & in notorio fornicatore [3], sed de simonia occulta videtur correctum extra de tempo. ordi. capit. vltimo. Sed nunquid statim post sententiam recedent ab ipso, cùm adhuc posſit appellare, et appellatio extinguit pronuntiatum. Item quia sententia non est statim executioni mandanda, vt extra de sentẽ. & re iudic. quod ad consultationem. E contra videtur, quod statim per sententiam amittit dignitatem. ff. de pœnis. l. qui vltimo. & l. quod ad statum. Item quid si pendente appellatione excommunicat subditũ suũ: an est ille excommunicatus? Distingue, quia si est prosecutus appellationem suam, tunc licet appellatio sit pronuntiata iniusta, excommunicatio tenet, quam fecit. Sed si tempora appellationis sunt lapsa, & non est prosecutus appellationem, idem est ac si non appellasset, & secundum hoc non est excommunicatus: vt distinguitur. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. j. & ff. de iniusto rupto testamento. l. si quis. §. antepenult. Ioan. Ego credo, quod pendente appellatione clerici debeant ei obedire, cum pendente appellatione vel lite nihil sit innouãdum: vt ſ. ij. quæst. sexta. cap. appellatione interposita. & extra vt lite pẽden. nihil innouẽtur. per totum. ff. ad Turpilia. l. prima. in fi. & excõicatio tenet, cũ statim trahat secum suam executionẽ: vt extra de appel. ca. pastoralis. Bar.

h Nonne. Sententiæ. sola ergo accusatio nõ constituit aliquem reum vel criminosum: vt xv. q. vlti. cap. vlti. Vnde reo accusato potest solui id, quod ei debetur: vt ff. de solu. reo. sola enim nominatio non sufficit: vt ij. q. j. cap. multi. & lex dicit, quod si condemnatus appellauit, status eius integer est. ff. nil innoua. pen. appel. l. vnica. nec inter infames interim est habendus. ff. de his, qui not. infa. l. furti. Impeditur tamen interim ab honoribus: vt lxxxj. distin. c. tantis [4]. & extra de accusa. Deus omnipotens. nec procurator esse potest. C. de proc. reum.

Solui potest reo accusato.

i Priusquam. Sic extra vt lite pend. c. ij. ſ. xxxiij. quæst. ij. c. seculares. & xxxv. quæst. vj. c. multorum. & xv. quæst. vlti. cap. vltimo.

4 Adde ad hoc gl. op. in §. si quis autẽ. in gl. j. instit. de suspec. tut.

Sine literis apostolicis eps accusatus.

QVilibet. Repræsentauerit. Clericus etiam se non repræsentabit papæ sine literis sui episcopi: vt C. de episco. & cleri. l. si qua per calumniam. & in auth. quomodo oportet episcopos. §. non aliter. colla. j.

b Ambiguitate. Simile extra de offi. ordi. ex parte. extra de fide instru. quod super.

c Eorum. Id est, Apostolorum.

d Emētia excōmunicationis. In superiori causa dictum est, quod episcopi quā docp̄ vsurpant sibi aliquid de iure suorum clericorū, quā docp̄ sibi cōstituūt successorē. hic agit qualiter vsurpant, quandoque de iure vicinorum episcoporum: & ostendit hic, quod nemo ordinabit clericos alterius episcopi eo non requisito, nec etiam iudicabit, & quod metropolitanus clericos sui suffraganei nō potest iudicare: & vt hæc & alia, &c.

QVAESTIO V.

Sine literis apostolicis episcopus accusatus, & à sancta sede vocatus ad suā non reuertatur ecclesiam.

Vnde Sixtus papa ait:

A sede apostolica vocatus episcopus ad domum non reuertatur, nisi purgatus, & apostolicis literis instructus.

CAN. I.

QVilibet fratrum pulsatus, atque ab hac sancta sede vocatus, cùm se nobis repræsentauerit [a], non prius reuertatur, quàm hinc literis apostolicis, vel formatis pleniter instructus atq; purgatus sit, si fuerit vnde: vt postq̄ domum reuersus fuerit, recognoscant vicini sui qualiter suam aliorūmque causam hic finierit, quatenus illam absque ambiguitate [b] vlla nuntiare et prædicare omnibus possit. Ab hac enim sancta sede, & à sanctis apostolicis tueri, defendi, & liberari episcopi iussi sunt: & sicut eorū [c] dispositione ordinante domino primitus sunt constituti, sic huius sanctę sedis (cuius dispositioni eorum causas, & iudicia seruauerūt) protectione, futuris temporibus sint ab omnibus peruersitatibus semper liberi. Vnde cuipiantur, qui circa fratres aliter egerint, quā huius sanctæ sedis rectoribus placere cognouerint.

Excōmunicat⁹ prætus hic dicitur præcisus ab ecclesia propter hæresim, vel schisma, vel aliquam aliā causam. Dicit Ioan. Fab. & Rusi. quod qui recepit vltimam manus impositionem, id est, ordinem episcopalem in ecclesia, ordines cōferi, sed nō executionē ordinis. Si autem extra, nihil cōfert, nec ordinē nec executionē, cum talis nihil habeat, ar. j. q. vij. ca. Daibertum. xix. distinct. cap. propter. j. quæst. j. cap. si quis confugerit. Sed hæc opinio reprobatur. j. q. vij. c. conuenit ētibus. j. ea. c. ordinationes [1]. Dicas ergo, quod siue quis recipiat vltimam manus impositionē in ecclesia siue extra, dum tamen forma ecclesiæ seruetur in ordinando, semper non. j. j. ordinē confert, sed non semper executionem. & hoc j. §. ordinat siue scienter, siue ignorāter ordinēs ab eo. Sed in hoc solo est differētia, quod ordinati ab ep̄o, qui recipiunt vltimā manus impositionē in ecclesia, siue ignorāter, siue sciēter, si alias digni fuerint, possunt tolerari: vt j. ea. c. ij. et iij. nisi in quatuor casibus. Si sunt maculati irregularitate vnctionis vel j. q. vij. c. faluberrimum. in fin. Vel si sunt ordinati simoniacè à simoniacis: vt j. ead. c. ab excōmunicatis. Vel si sunt rebaptizati, vt de cōsec. dist. iiij. c. eos. Vel si ad subuertionem fidei adhæserint hæreticis, & in contēptū ecclesiæ voluerint ordinari ab eis [2]: vt j. q. vij. cōuenit ētibus. Si autē sunt ordinati ab episcopo, qui extra ecclesiam recepit manus impositionē, si scit hoc ignorāter, tolerantur. si ignorāter, & postea hoc ꝓbauerint, tolerantur: vt j. ea. c. ordinationes. Hæc ergo sit fides tua, ꝓ hæretici & excommunicati & depositi vt supra sacramēta conferunt, & vera ferunt, & verum corpus Christi cōficiūt: vt no. j. q. j. ca. dñs declaratur. Item. Quod ioā. dicit de deposito, nō credo esse verū, vt ꝓ illo cap. accedens. ff.

[f] NOs cōsecrationē dicere nullo modo possumus, quæ ab excōmunicatis [g] hominibus est illicitè celebrata [h].

Item.

CAVSA IX.

Tentia excōicatiōis [d] notatus quā archiepiscopus aliquot clericos alterius metropolitani ordinauit: quendā capellanum sui suffraganei illo inconsulto deposuit, atque alium in loco eius ordinauit.

1 Hic primum quæritur, Q an ordinatio, quæ ab excōicatis facta est, aliquo modo posit rata haberi.

2 Secundò, an liceat episcopo, archiepiscopo, primati, uel patriarchæ clericos alterius prouinciæ sine ꝑprijs literis ordinare.

3 Tertiò, an archiepiscopus clericos suffraganei sui illo inconsulto damnare ualeat, uel damnatos absoluere.

QVAESTIO I.

QVōd ordinatio [e], quæ ab excōmunicatis celebratur, nullas omnino uires obtineat, nec etiam consecratio appellanda sit, testatur Gregorius dicens:

Non potest appellari consecratio, quæ fit ab excommunicatis.

CAN. I.

NOs cōsecrationē [f] dicere nullo modo possumus, quæ ab excōmunicatis [g] hominibus est illicitè celebrata [h].

Item.

situr executa quàm consecrata, vt j. q. iiij. ecclesiastici. j. pudenda.

Sed excommunicati. CASVS Videtur hic Grātia ponere opinionem Rusi. & Io. Fauenti. dicens, quod ordinationes eorū, qui nūquam fuerūt catholici, irrite sunt: sed ordinatiōes eorum, qui fuerūt ēps catholici, licet postea fuerint excōicati, miserīt ricorditer ab ecclesia tolerantur. & ad hoc inducit sequens cap.

AB excōmunicatis. Quondam. Hic habuit Io annes Fauē. fomentum suī erroris, & pro se induxit. j. q. j. si quis inquit. & j. q. vij. Daibertum.

1 Vide ii & extra de schismati. q. j. & ij. Sed illud vid. hoc ideo dicitur, quòd quia facilius dispēsatur &c. fatur cū ordinatis ab aliis, qui vltimam manus impositionem receperūt ab eis, & cōtra eū expressum. dist. iij. ostenditur. & ca. quomodo. & ca. quidam. & ca. quoniam. & ca. quidam. & ca. quidam. & ca. quid

Universidad de Deusto Biblioteca

a Multorum. Simile 8. xliiij. distinctio. comessatio nes. & 3. distinct. 50. vt constitueretur.

b c NOs. Simile xxiiij. q. i. aperte. & c. miramur. Eligitur. Constat quod suspensus nō potest eligere, vt extra de consuetu. cum dilectus. & extra de ætate & qualita te. cum bonæ. Sed quid si maior pars fuerit excommuni cata, an possint a liꝰ eligere sine ea? argumentum quod nō. extra de con; cess. præben. & ec; cle. non vacā. quia diuersitatem. Item quid si vnus est ex communicatus, & eligit cum aliꝰ: an

1 Tota. tota a electio vitie dic vt per turs non nisi ipsi cō Panor. c. munic. vit. de pro tiendo. extra de sen cur. C. M. ten. & re iudic. ad probandū. vbi cas fatur sententia iu dicum, quia vnus indicum fuit excō municatus. Et ar gumentum ad hoc extra de offic. de leg. cū sup. & ff. de recep. arbi. Pedius. Arg. contra. ff. qd cum fal. tut. l. j. §. j. vbi dicit q non ob est, si tutor falsus interponit authori tatem suam cum tu

+ Cōcor. tore vero, quia te téx. in l. li net, quod actum est. herorum. suspensus autē hoc cū gl. ff. de die eligit: vt extra his qui no de cler. exco. mi. si tan. insa. celebrat. & text. in l. j. in prin. C. de cad. tol.

Episcopus cleri cum alterius episcopi non ordinet.

a QVod autem. Certum est quod nullus episcopus debet ordinare vel recipere clericos alterius episcopi sine literis sui episcopi, vt lxxj. di. per totū. nec sufficiunt ad hoc literæ archidiaconi, vt extra de offic. archid. significasti.

b Nullus. Iudicare. nisi in casibus, vt de. pœ. dist. vj. placuit. ℨ. xj. q. iij. cap. vlti. ℨ. iij. q. vj. peregrina. & c. j. & x. qō. iij. nec numerus. ij. quæst. v. Mennam. & q. vij nos si incompetenter. & in casibus vbi quis

2 Qui no. fortitur forum ꝛ, & cum quis negligit suum lo iij. q. vj. in cum conuertere ad fidem. xvj. quæstione iij. placuit. princi. ij. & cum episcopus solus est in vna prouincia, vt lxv. distinctione. si forte. in fi.

c Rata. Sed quæritur si vnus iudex sententiam ex communicationis latam ab alio ratā habere possit, arg. q sic j. ead. Lugdunen. & iij. quæst. vj. hæc quippe. lxiij. distinct. Salonitanæ. Nam factum falsi procuratoris possum ratum habere. extra de offic. delegati. cum olim. ff. de iud. licet. & electionem, quæ nulla est, possum ratā habere. extra de electi. quod sicut. Item adoptio iniusta potest confirmari. ff. de adopt. adoptio. Item sententia fœminæ, & seruui cōfirmatur, licet nulla sit, vt iij. quæstio. vij. cap. infamis. §. tria. in prin. & ff. de offic. præto. Barbarius. extra de arbi. dilecti. & est argu. ad hoc institut. de testam. milli. §. sed si quis. Nam & per appellationem potest cō firmari, quod nullum est. ff. rem ratam haberi. l. iij. §. falsus. Sed contra extra de confessu. ad nostram. Item quod meo nomine gestum non est, ratum habere nō potest. ff. de negotiis gest. si pupillus. §. sed & si ego. Item cuius præsentia desideratur, eius ratihabitione non potest confirmari, vt instit. de autho. tu to. in fi. Item si sententia excommunicationis confirmatur, retro effet excommunicatus, quod esset absurdū. Dicas ergo quod sententia, quæ nulla est, nō potest ratihabitione confirmari: quia sententia plus habet roris quam facti. & c. in illa. ff. rem ra. habe. fuit sententia lata à suo iudice, sed contra ius. Et sufficit quod litigator credat & cō demnatum, & hoc vt teneat iudicium. ff. famil. erciscun. cum puta rem. Solus tamen princeps

illum sacerdotis suscipimus.

QVAEST. II.

1 ps QVòd autem d episcopus uel quilibet superiorum clericos alterius sine propriis literis ordinare non debeat,

Calixtus Papa scribit dicens:

Alterius ecclesiæ parrochianum nullus iudicare præsumat.

CAN. I.

NVllus alterius terminos vsurpet, nec alterius parochianum iudicare e, vel ordinare aut excōmunicare præsumat, quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel dānatio, nec rata f erit, nec vires vllas habebit: quoniā nullius alterius iudicis, nisi sui sententia tenebitur, aut dānabit. Vnde & dñs in Deuteronomio loquitur dicens: Non transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.

Idem.

PALEA.

PLacuit, ut deinceps nulli sacerdotū liceat quemlibet commissum alteri sacerdoti recipere ad pœnitentiam sine consensu eius, cui se prius commisit: nisi per ignorantiam

potest sententiam, quæ nulla est confirmari, vt. j. in primis. & iij. quæstione vj. hæc quippe. quia. ipse mutat substantialia rei. C. de rei vxo. actio. in princip. sic intellige iij. quæstione vj. hæc quippe. Alia autem quæ plus habent facti quam iuris, vt emptio, locatio, & traditio, possunt confirmari. ff. de ea ra. furio. consilio. §. vltimo. vnde donationem facta

alterius, & non nomine episcopi potest episcopus confirmare, vt vj. q. j. hæc statuta. & extra de iure patro. cum pa capi. vlti. & extra fuerit. Si autē alquis ordinat clericos alterius episcopi, & postea ratihabitionem vt infra. c. c. Lugdunen. sis, secus si nō potuerit. In ratihabitione illius, vt ff. de solu. l. si quis. & offerentis. In sententia autem dicit potest, quod si aliquis nomine alterius tu tus fuerit, etiam, quod tunc possit ratificari. lo. Quid iuris sit de hoc, & de sententia excōmu natoris in quæstio nibus B.

illius cui peccans prius confessus est. Qui uerò contrà hæc statuta facere præsumpserit, gradus sui periculo subiacebit.

Item Celestinus papa.

In alterius parochia (nisi eo vocante) nullis aliquid agere licet.

CAN. II.

NVllus primas, nullus metropolitanus a, nullus reliquorū episcoporum alterius adeat ciuitatem, aut ad possessionem accedat, quæ ad eum nō pertinet: & alterius episcopi parochiam super eius dispositione, nisi vocatus ab eo, cuius iuris esse cognoscitur, vt quicquam ibi disponat, vel ordinet, aut iudicet, si sui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter præsumpserit, dānabitur: & non solūm ille, sed cooperatores & consentientes ei. Quia sicut ordinatio, ita etiam eis iudicatio, & aliarum rerum dispositio prohibetur. Nā qui ordinare b non poterit, quomodo iudicabit? nullatenus dubio iudicabit c, aut iudicare poterit.

Item ex concilio Meldensi.

De eodem.

CAN. III.

IN dominicis diebus, vel festis presbyteri antequam missas celebrent, plebem interrogent si alterius parochianus in ecclesia sit, qui proprio contempto presbytero ibi missam velit audire: quem si inuenerint, statim ab ecclesia abijciant, & ad suam parochiam redire compellant.

Itē ex cōcil. Nauatēsi.

De eodem.

CAN. IIII.

NVllus presbyter aut diaconus alterius plebanum (nisi in itinere fuerit, vel placitum habuerit) ad missam recipere audeat.

Item, ex concilio Antiocheno.

Ad ordinationem clericorum, vel ecclesiarū alterius episcopi, missi ab eodem inuitatus nō accedat episcopus.

CAN. V.

NVllum episcopum audere debere ex alia prouincia ad aliam transitum facere, & ordinare aliquos in ecclesia, aut præferre ad sacrum ministerium: nec ab alijs illuc attrahatur episcopus, nisi forte per literas rogatus, abierit non solùm a metropolitano g sed & ab his, qui cum eo sunt omnibus ipsius prouinciæ episcopis. Quòd si nullo inuitante inordinatè superueniat episcopus, & aliquos vel ordinare præsumpserit, vel quoslibet illi ecclesiæ competentes, qui ad se minimè pertinent, vsurpare tentauerit: vacua c quidem & inania erunt omnia, quæ gesserit. Ipse verò huius indisciplinati ausus & irrationabilis cœpti dignas causas expendat, tanquam depositus à sancta synodo, & propter huiusce modi præsumptionem iam prædamnatus.

Item ex eodem.

Ad ordinationem ecclesiæ, quæ sibi commissa non fuerit, minimè accedat episcopus.

CAN. VI.

EPiscopum non debere in alienam irruere ciuitatem, quæ illi probatur non esse subiecta, neq; in regionem, quæ ad eius curam minimè noscitur pertinere, ad aliquid ordinandum ζ neque presbyteros aut diaconos constituere ad alios episcopos pertinentes, nisi fortè cum voluntate & testimonio ζ propriæ regionis episcopi. Quòd si quispiam horum quid tale facere voluerit, irrita quidem erit talis ordinatio, & super his etiā

d Vnū. A me tropolitano hoc intelligas in arduis negotijs'. a-1 Et totā liter sufficit volun- prouinciā tas episcopi: vt ff. contingen cap. proximo. tib': vt dis- e Vacua. Quan- xit in lite- tum ad executionē ra. altaris, tamen consecratio manebit: vt vij. q. j episcopus in diœcesi.

f Episcopum. Ordinandū. si tamen suum subditum alibi excommunicaret, videtur quod tenet. xj. qō. iij. ca. si episcopus. sicut Paulus abiens excōicauit Corinthum. & facit ad hoc. vij. q. j. c. si qs presbyter. & cap. si qui vero. sine respectu tamen pro trībunali non potest ibi ferre sententiam: vt argum. extra de offic. leg. c. nouit. ff. de offic. præ. l. iij. ff. de iurisd. om. iud. l. vlti. ff. de offic. procon. & lega. l. ij. De hoc plenius dixi extra de offi. leg. c. nouit.

g Et testimonio. Nun

Universidad de Deusto
Biblioteca

Numquid hoc testimoniū sufficit isti, vt non iterum examinetur ab illo episcopo? Argumen. quod sic. xix. q. ij. cap. duæ. xl vij. distinct. de Petro. & xv j. quæst. ij. cap. si quis epis̄coporum. sicut tutori dato in testamento sufficit testimoniū patris, vt insti. de satisda. tut. §. j. Argu. contra lxxiij. distinct. sanctissimo. sed ibi de collocando in ecclesia secūda. Item nunquid sufficiunt literæ archidiaconi non, vt extra de offic. archid. capi. significasti. sed hoc verum est vbi non est consuetudo prę scripta. j. ead. q. iij. cap. conquestus.

Tutor testamentarius nō testamentū sufficit dare.

Diœcesis pro regione ponit, & ecōtra.

Diœcesis. Id est, prouinciam siue regionem. sic econtra nomen regionis pro diœcesi ponitur. ꝛ c. proxi. sic & infra proxi. quæst. c. per singulas. ij. valet hoc cōsiderare ad instrumēta & diuisiones prouinciarū: vt vj. q. ij. c. fcitote.

Vgdunēsis. Poterit. argumentū, quod sequens ratihabitio cōfirmat, quod primo fuit inutile: vt lxiij. distinct. Salonitanæ. & xv j. q. j. capi. vltimo.

Quod sanctus vir. sic §. xxxvij. distinc. qui de mensa. vij. quæst. j. cap. omnis. Sed nonne iste episcopus deliquit ordinando clericos alterius? quomodo ergo sanctus fuit? Omissis multis solutiōibus, dic quod excusat ideo quia vtiditer gessit: & quia credebat hoc loā. placere: sicut non facit furtum, qui credit hoc placere domino: vt instit. de ob. quæ ex delic. nascun. §. qua. tur. §. j.

Quod no. ꝛ. ca. c. j. in gl. ij. in fin.

Idem tenet Bart. in l. inter omnes. ff. de ecclē. ff. de fur.

Moderatio tua.

Decreti secunda Pars.

quæ malè vsurpauerit, à synodo arguatur. Nam si ordinare non potuerit, nullatenus ad alios pertinentes iudicare prę sumat.

Item ex synodo Constantinopolitana.

Non accedant episcopi ad ecclesias, quæ sunt extra eorum diœcesim.

CAN. VII.

Episcopi, qui extra suam diœcesim ꝛ sunt, ad ecclesias, quæ extra terminos eorum sunt, non accedant: neq; confundant, & permisceant ecclesias secūdùm regulas statutas. Alexandriæ quidē episcopi ea, quæ sunt in Aegypto tantūmodo gubernent. Orientales autem episcopi solius Orientis curam gerant, seruatis tamen honoribus primatus ecclesiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicenæ synodi continentur. Sed & Asianæ diœcesis episcopi, & ea quæ sunt in Asia, & quæ ad Asiam tantummodo diœcesim pertinent, gubernent. Ponti autem episcopi Pōrinæ tantūmodo diœcesis habeant curā: Thraciæ verò ipsius tantummodo Thraciæ.

Item.

De eodem.

CAN. VIII.

NOn inuitati episcopi vltra diœsim accedere non debent super ordinandis aliquibus, vel quibuscunque disponendis ecclesiasticis causis, seruata regula, quæ suprà scripta est de vnaquaque diœcesi. Manifestum nanq; est, quòd per singulas quasque prouincias prouincialis synodus administrare & gubernare omnia debeat secundùm ea, quæ sunt in Nicena synodo diffinita.

His authoritatibus prohibentur quilibet episcopi clericos alterius ordinare. Sed quæritur, si contingat eos aliquibus sacros ordines distribuere, an ordinati ab episcopis suis in proprijs ordinibus recipi possint?

De *his ita* scribit Vrbanus papa Hug. Lugdunensi archiepiscopo.

Clerici ab episcopo alterius parochiæ ordinati, à proprio in suis ordinibus recipi possunt.

CAN. IX.

LVgdunensis parochiæ clericos, quos contra statuta canonum ab alterius parochiæ episcopis ordinatos literarum significatione monstrasti, cum graduum suorum honore recipere, religionis tuæ prudentia poterit, si eos alias canonicè & sine prauitate aliqua ordinatos constiterit, si tamen eorum probabilem vitam id indulgētiæ prospexeris promereri. Legimus quippe sanctum Epiphanium episcopum ex diœcesi sancti Ioannis Chrysostomi quosdam clericos ordinasse, quod sanctus vir omnino non fecisset, si ei detrimentum fore perpēderet. Quos igitur recipiēdos moderatio tua arbitrata fuerit, iniuncta satisfactionis gratia propter ecclesiam, quam offenderunt, cognita pœnitentia misericordiæ intuitu in suo quoque honore recipies: salua tamen in omnibus sanctorum canonum disciplina.

QVAESTIO III.

QVòd autē archiepiscopus clericos sui suffraganei illo inconsulto damnare ualeat, uel absoluere, sic uidetur posse probari: sicut totius episcopatus ecclesiæ in potestate sunt episcopi, sic & ecclesiæ totius archiepiscopatus ad diœcesim pertinēt archiepiscopi. Vocantur enim episcopi à metropolitano in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Sic quippe ipsum, vt j. c. conquestus. vel nisi causa sit inter epm & clericum, vt xj. q. j. si clericus. Item cum differentia est de electione epi. vt lxiij. dist. c. vlti. hoc vero non tenet hodie per id, quod est extra de elec. quia prohibet. §. quando causa per appellationem defertur ad ipsum, vt j. c. conquestus. vel nisi causa sit inter epm & clericum, vt xj. q. j. si clericus. Item cum differentia est de electione epi. vt lxiij. dist. c. vlti. hoc vero non tenet hodie per id, quod est extra de elec. quia prohibet. §. quando causa per appellationem defertur ad

Vsque. pter. Item cū sua colla fraganeus est negligat, mus. Item omnia ma. &c. q. d. le ad la potest cognoscere & retractare, vt dictio xxvj. q. v. quicunq; & cle. que. & xij. dist. de. Item si de. contingat ad facultate aliquid obtinuit, aut si eps examen gra questus. Alter de specialibus negocijs: in non pōt metropolitanus inuitis. re, sed cōia negotia, quæ non magis pertinent ad vnum quā ad alium, sed ad totum, quin congregare epm, & ordinare hoc pōt, non tamē sine consilio aliorū episcoporū, vt j. c. j. ij. ij. & iij. & quinto.

Er singulas. Cognoscere. id est, reuereri. i. diligere, vtibi. Non nouit vos. vij. qō. j. Sicut vir in fi.

Agere. Quod ad statū cōem pertinet. vt j. ea. archiepiscopus. sic x. lxxx. di. nō debere.

Er singulas. ij. quæ. vij.

Totius prouinciæ. Hic videtur q archiepūs est iudex ordinarius totī⁹ p. ut iudex ordinarius ubiq;. Nam ha bet procurationē & visitationem totī⁹ diœcesis, vt extra de offic. ordi. cū ex officij. & quamus est iu dex prouinciæ, vt vij. q. j. in apibus. Hoc quo est. archie piscopus est iudex diœcesis suæ, ar. ff. de pecul. ser. si ser uus meus. Nam ex peculio ordinario & peculiū ergo & peculiū vicarij, vt tibi dici tur. Et præterea hic dicit, q ōēs qui cau

sas nacti, conuertant ad metropolitanum. determinat causas delatas ad ipsum p querelam, vt x. q. iij. j. quia cognouimus. Sed licet posset dici, q sit ordinarius, se tñ nō pōt intromittere de causis subditorum, nisi in casibus exceptis, vt extra de offic. ordi.

Er singulas. vij. metropolitanum.

Totius prouinciæ. Hic videtur q archiepūs est iudex ordinarius totī⁹ p. ut iudex ordinarius ubiq;. Nam ha bet procurationē & visitationem totī⁹ diœcesis, vt extra de offic. ordi. cū ex officij. & quamus est iu dex prouinciæ, vt vij. q. j. in apibus. Hoc quo est. archie piscopus est iudex diœcesis suæ, ar. ff. de pecul. ser. si ser uus meus. Nam ex peculio ordinario & peculiū ergo & peculiū vicarij, vt tibi dici tur. Et præterea hic dicit, q ōēs qui cau

nostrorum canonem, nisi hoc tantùm quod vnicuique ecclesię per suam diœcesim competit. Vnū quenque enim oportet episcopum habere suæ diœcesis potestatem, vt regat & gubernet secundùm competentem singulis reuerentiam, & prouidentiam gerat omnis regionis, quæ sub ipsius est ciuitate, ita vt ordinare ei presbyteros & diacones probabili iudicio liceat, & de singulis ipsius regionis causis cum moderatione & pondere disceptare. Vltra autē nihil agere permittatur citra metropolitani episcopi conscientiam, nec metropolitanus sine cæterorum aliquid gerat consilio sacerdotum.

Nisi forte episcopi ipsi œconomos in ecclesia sua ordinare contempserint.

Vnde in septima synodo legitur.

Metropolitanus constituat œconomos quos episcopus habere neglexerit.

CAN. III.

CVm simus debitores, omnes sacras regulas custodire: & eā, quæ dicit, in vnaquaque ecclesia œconomos esse debere, modis omnibus inuiolabilē conseruare debemus. Et si quidem vnusquisque metropolitanus in sua ecclesia constituerit œconomum, bene vtique est. Sinautem ex authoritate propria

Singulis. Potest ergo anathema tizare aliquem inconsulto metropolitano, imo & quilibet sacerdos inscio suo episcopo, vt extra de offi. ordina. cum ab ecclesiarum. nec tenet quod legitur. xj. quæstione iij. nemo episcoporum.

Cum simus. Oeconomos. Oeconomus dicit cui res ecclesiæ gubernāda mādatur, vt C. de sacrosanctis eccle. l. iubemus.

Oeconomus. Oeconomus quidē

qui clericus erit: & de prprio clero debet eſſe. lxxxix. diſt. c. quia. & xvi. q. vij. in nona actio ne. De hoc notani xvi. q. vij. quoniã.

a Epiſcopis. Ergo ſicut ſuperiores inferiorum, ſic inferiores ſuperiorum ſupplẽt defectũ, vt extra de cõcef. præben. & eccõ. non vacan nulla. & lxxxix. diſtinctione. vo lumus.

b Corinthium. Et in hoc ſuppleuit ne gligentiã Apollinis, vt j. c. c. vlti.

c Aluo. Debet quis ius ſuum proteſtari, ne fiat ei præiudicium: ſic xxviij diſt. diaco ni. & vij. q. j. ponẽtifices. ff. qui. mod. pig. vel hypo. ſol. ſi debitor. ſ. ſi invẽ ditione.

ADDITIO.

Ad hoc facit. C. de his qui ſpon. mun. ſub. l. j. libr. x. ſed arg. cõtra. ff. de cõdi. inſti. quod qs. ff. de act. & ob. obligationũ. §. placet. de hoc leg. & no. xviij. di. c. j.

d Inſtantia. i. præſentia.

Aliquorum. Scilicet epiſcoporum.

Causas. ſ. criminales: vt iij. q. viij. ſuggero. Et not. q cũ cã eſt inter clericum & ẽpm, q metropolitanus in ſynodo cõprouinciali tractabitcãm. xj q. j. ſi clericus. ni ſi velis dicere, q hodie ſolus metropolitanus obtinet vicem ſynodi quã tũ ad iſtud. xviij. di. c. j. & x. quæſt. iij. quia. De hoc dixi vj. ij. epiſcopus.

Causa inter epiſcopum & clericum coram quo debet tractari.

e Archiepiſcopus. Hoc c. exponit, præmiſſa.

f Si autem. Inobediens. hic habemus, quod metropolitanus à ſuffraganeis repreheni poteſt.

Metropolitanus à tropolitan' poteſt coerceri à ſuffraganeis. ſic ẽ. c. ſaluo. in ſi. ſic lxiij. diſt. eſt. Salonitanæ. Sed quantum ad ſuas pertinet parochias, ſine ſuo conſenſu: quoniam tali concordia gauder altiſſimus, & gloriatur in membris ſuis.

Idem.

De eodem.

CAN. VI.

Si autem aliquis metropolitanorum infirmus fuerit, & ſine omnium comprouincialiũ præſentia, vel conſilio epiſcoporum, vel cauſas eorum, aut alias cauſas (niſi eas tantum, quę ad propriam ſuam pertinent parochiam) agere, aut grauare eos voluerit, ab omnibus diſtringẽtur corrigatur, ne talia deinceps præſumere audeat. Si verò incorrigibilis eisq; inobediens apparuerit, ad hanc apoſtolicam ſedem, cui omniũ epiſcoporum iudicia referri præcepta ſunt, eius cõtumacia referatur: vt vindicta de eo fiat, & cæteri de eo timorem habeant.

Item Calixtus Papa.

De eodem.

CAN. VII.

Vllus primas, nullus metropolitanus diœceſani eccleſiam, vel parochiã, aut aliquẽ de eius parochia præſumat excommunicare, vel iudicare, aliquiſve agere abſq; eius cõſilio, vel iudicio, ſed hoc obſeruet quod ab apoſtolis ac patribus & deceſſoribus noſtris eſt ſtatutum, & à nobis confirmatum, id eſt, ſi quis metropolitanus epiſcopus (niſi quod ad ſuam ſolummodo propriam pertinet parochiam) ſine conſilio & voluntate omnium comprouincialium epiſcoporum extra agere ali quid tentauerit, gradus ſui periculo quidem ſubiacebit, & quod egerit irritum, ſi irritandum, ſi dicas q habet iuriſdictionem ordinariã pro uincię. Sed ſi ſtet proprię, tunc arit hinc argumentum, quod metropolita nus non habet iuriſdictionem ordinariam totius prouincię. Quid iuris ſit de hoc, notaui 7. cap. ij.

qualiter ſubditi poſſunt eum coercere

a Conqueſtus eſt. Archiepiſcopus. Hic patet quod archiepiſcopi ſubſunt primatibus & patriarchis, vt xxxj. diſtinct. c. j. & lxv. diſtinct. de perſonis. xxvij diſt. multis.

Archiepiſcopus. Archiepiſcopus, nec primas pot cognoſcere de cauſis ſub ditorũ epiſcoporũ, niſi per appellatio nem, nem deuoluantur ad ipſum. xj quæ. j. peruenit. & extra de offic. delega. cũ nonnulli. & extra de appellat. cum archiepiſcopus. Item archiepiſcopus ſine primate non poteſt conſecrare epiſcopum. xxj. diſt. ſicut. Sed illud non dico eſſe generale, niſi vt dicit ẽ. ead. ſ. ij. multus primas. Ité cũ euidens ſit ſententiam epiſcopi in ſuffr. eſſe extra de appell. ſolicitudinem.

Quæſtio III. 585

b Prouocauerint. Hic patet qđ nec archiepiſcopus, nec primas pot cognoſcere de cauſis ſub ditorũ epiſcoporũ, niſi per appellationem, nem deuoluantur ad ipſum. xj quæ. j. peruenit. & extra de offic. delegat. cũ nonnulli. & extra de appellat. cum archiepiſcopus. Item archiepiſcopus non poteſt conſecrare epiſcopum. xxj. diſt. ſicut. Sed illud non dico eſſe generale, niſi vt dicit ẽ. ead. ſ. ij. multus primas. Ité cũ euidens ſit ſententiam epiſcopi in ſuffr. eſſe extra de appell. ſolicitudinem.

c Conqueſtus eſt. Archiepiſcopus. Hic patet quod archiepiſcopi ſubſunt primatibus & patriarchis, vt xxxj. diſtinct. c. j. & lxv. diſtinct. de perſonis. xxvij diſt. multis.

Vllus. Aliquem. Licet non poſſit iudicare de eccleſia ſuffraganei, pot tamẽ de epiſcopo iudicare. xj q. j. ſi clericũ. Et ſic falſi illa regula, Si vnico vinculo tenẽt te, multo fortius vinculo vinco te. ff. de reg. iur. Sicut & in tempo. p. te. quando diuerſ. & tempo. ſcrip. de acceſſion. & bus. §. Item ſi magni fallis ff. qui potio. in pig. hab. Claudius, etiã libertus liberti mei nõ eſt libertus meꝰ, vt ff. de verb. ſig. l. Modeſtinus. & nõ oēs, quæ ſunt ſororis meæ, ſorores meæ ſunt. lxxxj. diſt. legitur.

d Aliquis. Ergo nec abſolutus pot excõicare ſuum ſuffraganeũ. Sic tra de ſent. excom. per tuas. epiſcopus tamẽ abſolutus pot excõmunicare ab archidiacono, quia archidiaconus eſt vicarius epiſcopi, vt extra de offi. archid. c. ſ. ſed ego non eſt archiepiſcopi vicarius. Quid de hoc iuris ſit, dixi xxv. diſt. perlectis.

Item Nicolaus Papa Rodulpho Bituricenſi archiepiſcopo.

In ſuffraganei parochia nihil abſque eius conſilio metropolitanus agat.

CAN. VIII.

Conqueſtus eſt apoſtolatui noſtro frater noſter Sigedodus archiepiſcopus b Narbonenſis, q clericos ſuos eo inuito ad iudicium tuum venire compellas, & de rebus ad eccleſiam ſuam pertinentibus eo inconſulto quaſi iure patriarchatus tui diſponas, cũm hoc nec antiquitas (cui ſancti patres ſanxerunt reuerentiam) habeat, & authoritas ſanctorum canonum penitus interdicat, niſi forte pro cauſis; quæ apud ſe terminari non poſſunt, ad te quaſi ad patriarcham ſuum prouocauerint per appellationes, vel ſi epiſcopus ſuus deceſſerit, res eccleſiæ ſuæ iudicio tuo d diſpenſare voluerint. Primates enim vel patriarchas nihil priuilegij habere præ cæteris epis, niſi quantum ſacri canones e concedãt, & priſca cõſuetudo f illis antiquitus contulit, diffinimus: ita vt ſecundùm Nicenas regulas ſua priuilegia ſeruentur eccleſiaſtica, præterquã ſi apoſtolica ſedes aliquam eccleſiã, vel ipſius rectorẽ quolibet ſpeciali priuilegio decreuerit honorare.

Item Beda ſuper Apocalypſim, Et angelo h eccleſiæ Epheſi ſcribe.

De eodem.

CAN. IX.

Epiſcopo i ſcribit Ioannes, de cuius manu peccata ſubditorum requirit, ne ſine eius conſilio ſubditos iudicare debeat.

Sola enim Romana eccleſia ſua authoritate ualet iudicare de omnibus, de ea uerò nulli iudicare permittitur.

Vnde Nicolaus Papa.

Apoſtolicæ ſedis iudicium à nemine eſt retractandum.

CAN. X.

Patet k profectò ſedis apoſtolicæ (cuius authoritate maius non eſt) iudicium à nemine fore retractãdum, neque cuiquam de eius liceat iudicare l iudicio, iuxta quod Innocentius m Papa Rufo, & cæteris epiſcopis per Theſſaliam conſtitutis ſcribens ait: Nemo vnquam Apoſtolico cuiquam ſuum prouocaueritis d Iudicio tuo. Aliter eũ nõ poteſt. xij. q. ij. non liceat.

c Canones. Sic xviij. j. q. ij. hoc tm.

f Conſuetudo. Ergo ratione conſuetudinis poteſt aliquid peti, vt xviij. q. ij. ſcrutiũ. ff. de pu. & vec. licitatio. §. earũ. ff. cõmunia præd. l. venditor. Arg. contra. x. q. iij. quia. Item ratione diuturnitatis probatur negatiua, quia aliter nõ probatur. ff. de probat. ſi arbiter. Ité diuturnitas conſtituit ius. ff. de aqua quoti. & æſti. l. hoc iure. §. ductus aquæ. & extra de his quę fiunt à præla. ſine conſenſu capituli. ea noſcitur. & arg. iij. q. vj. hoc quippe. Item conſuetudo dat iuriſdictionem, vt C. de emã. cip. li. l. vlti. & extra de arbi. dilecti. Ité conſuetudo dat priuilegiũ: vt hic, & lxiiij. diſt. quia. Arg. contra. xc. iij. diſt. illud. 100. di ſtinc. contra morẽ. hoc pſecutus ſum ſ. diſt. viij. fruſtra.

g Speciali. Ergo Papa in totum pot auferre priuilegiũ vni eccleſiæ, & alij concedere, vt x. vj. quæſt. j. frater noſter.

h Et angelo. Hæc ſunt verba Ioannis in Apocaly. & deberet eſſe initium capituli.

i Epiſcopo. Hæc ſunt verba Bedæ.

k Patet. Ab hoc loco vſq; in finem agitur de excellentia Papæ, & omnia cap. quaſi idem dicunt.

l Iudicare. Nam talis crimen ſacrilegij incurrit, vt x. viij. quæſtio. iiij. ca. ſi quis ſuadente. §. qui autem.

m Innocentius. Familiaris eſt hæc Papa probatio, quod vnus papa inducit alium.

1 Alias conſuetudo pariſiacatur priuilegio. extra de iud. nouit. vbi de hoc.

2 Alias

3 [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

alium in testē: sed hoc ideo, quia de ipsorū testimonio nō est dubitandū [1]. sicut dominus mala Sodomæ p Angelos probauit. ij. q.j.c. Deus.

1 Intulit. Qui manus intulit præposito, vel contumax est erga ducem, vel præsidem, capite punitur. ff. de re milita. l. omne. §. j. & ij. irreuerēs miles & contumelia parentis capite punitur. lxxxvj. distinc. c. non satis. in fine,

b Vit. I. iuste. & iuste. xxxv. q. ix. c. Gregorius.

a NTiquis. Vt quicqd. id est, vt si appellatur Romam, vel à remotis vel à vicinis partibus, nil attentaretur ante sententiam Papæ. 5. distin. xvij. c. multis.

d NEmo. Nisi se aliquis iudicio submittat, vt ij. q. vij. c. nos si. & in causa hæresis. xl. distinc. si Papa. et cum submittit se cōfessori suo, tenetur ei parere, & ligabit eū sententia illius. Argumen. cōtra est, quod dicit de dedicatione ecclesiarum, extra de pœ. & remiss. c. qd autem. Item cū papa peccat, pōt eius peccatum etiam ecclesiæ denuntiari secundum admonitionem Euangelij, vt. 5. ij. q. j. c. si peccauerit. hoc determinaui xl. distinc. cap. si Papa.

Papa confessori suo parere debet.

e Neq; ab omni clero. Argu q̄ concilium non p̄t Papā iudicare, vt extra de elect. cap. significasti. Vnde si totus mundus sententiaret in aliquo negotio contra Papam, videtur quod sententiæ Papæ stādum esset: vt xxxiij. quæstio. j. cap. hæc est fides. Argumen. contra. quia

Papa non potest à concilio iudicari.

mini (de cuius iudicio non licet retractari) manus obuias audacter intulit [2], nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se voluit iudicari. & beatus Papa Gelasius: Nec de eius iudicio, id est, Romanæ ecclesiæ canones vnquam præceperunt iudicari: sententiámque illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius sequenda decreta mandauerunt.

Item Anastasius patriarcha Papæ Felici.

Ab alijs damnatos, vel excommunicatos apostolica soluit authoritas.

CAN. XI.

FVit semper Apostolicæ sedis vestræ licentia, iniuste [b] damnatos vel excommunicatos potestati suæ sua authoritate restituere, & sua omnia eis reddere, & illos qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerūt, Apostolico punire priuilegio, sicut etiā nostris & anteriorib⁹ nouimus factum, temporibus.

Item.

De eodem.

CAN. XII.

ANtiquis regulis sancitum est, vt quicquid [c] (quamuis in remotis, aut in longinquo positis prouincijs) super eorum querelis, aut accusationibus ageretur, non prius tractandum vel accipiēdum esset, quam ad notitiam almæ sedis vestræ esset deductum, vt huius authoritate iuxta quod fuisset faciendum pronuntiatio infirmaretur, aut firmaretur.

Item Innocentius Papa.

Prima sedes nullius iudicio subiaceat.

CAN. XIII.

NEmo [d] iudicabit primam sedē iustitiam temperare desiderantem. neque enim ab Augusto, neq; ab omni clero [e], neque à regibus, neq; à populo iudex iudicabitur.

Item Symmachus Papa.

De eodem.

CAN. XIIII.

ALiorum hominum causas Deus voluit p homines terminari: sed sedis istius præsulem suo fine quęstione reseruauit arbitrio. Voluit beati Petri apostoli successores cęlo tātùm debere innocentiā, & subtilissimi discussoris indagini inuiolatam habere conscientiam. Nolite existimare eas animas inquisitionis nō habere formidinē [f], quas Deus p cęteris suo reseruauit examini. Non habet apud illū reus de allegationis nitore subsidiū, quādo ipsorū factorū vtriq; teste, quo iudice. Tu dicas forsitā, omnīū animarū talis erit in illa disceptatione cō ditio: replicabo [g], vnī [h] dictū est, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & quęcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cælo. Et rursus [i] dignitatem sedis eius factā toto orbe venerabilē, dum illi quicquid fidelium est vbi que, submittitur, dum totius corporis caput esse designatur. De hac mihi per prophetam [k] dictum videtur: Si hęc humilia tur, ad cuius fugietis auxilium, & vbi relinqueris gloriam vestram?

Item Antherius Papa.

De eodem.

CAN. XV.

FActa subditorum iudicantur à nobis nostra verò à domino iudicantur. Deteriores sunt, qui vitam morésque bonorum corrumpunt [l], his, qui substantias aliorum prædiáque diripiunt.

Item Gelasius Papa.

De eodem.

CAN. XVI.

PSi sunt canones [m], qui appellationes totius ecclesiæ ad huius sanctæ sedis examen voluerūt deferri, ab ipsa verò nusquam prorsus appellari debere sanxerunt, ac per hoc illam de tota ecclesia iudicare, ipsam ad nullius cōmea re iudiciū, nec de eius vnquam præceperunt iudicari, sententiamq; cius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius sequenda decreta mandauerunt.

Idē omnibus episcopis.

De eodem.

CAN. XVII.

VNcta per mundū nouit ecclesia, quòd sacrosancta Romana ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo [b] est appellare permissus. Sed nec illa pterimus, quòd apostolica sedes sine vlla synodo præcedente, & soluendi quos synodus iniquè dānauerant, & damnandi nulla existente synodo quos oportuit, habuit facultatem: & hoc nimirū pro suo principatu, quē beatus Petrus Apostolus domini voce & tenuit semper, & tenebit.

Idē episcopis per Dardaniam constitutis.

De eodem.

CAN. XVIII.

VNcta per mundū nouit ecclesia, quoniā quorūlibet sentētijs ligata pontificum, sedes beati Petri Apostoli ius habeat resoluendi, vtpote quæ de omni ecclesia fas habeat iudicādi, &c.

Item Sixtus papa Hispanorum episcopis.

mata in terris: vt in authen. de consulibus. in fi. col. iiij.

2 VNcta. De qualibet. ergo à legato appellatur: vt extra de sentēn. & re iudic. ca. vlti. & extra de offic. lega. c. licet. Sed numquid à laico appellatur ad papam? Non, nisi in his, quæ spectāt ad iurisdictionem ecclesiæ: vt extra de appella. capi. si duobus.

b Nemo. à principe enim & à senatu appellari non valet: vt ff. à quibus appel. non li. j.

c VNc vero. Priuilegiū. Rescriptum Apostolicum sic interpretaberis, vt nulli afferat præiudicium, vt hic, & extra de consue. c. cū tra de consue. olim. in fi. xiij. distin. c. quanto. sic xcix. dist. ca. ecce. C. de emanc. l. nec

d Et principalem. hoc capitem. principalem. post principium.

e Ad hoc. Sicut papa priuat aliquē clericū suo, eadem ratione potest Imperator aliquē priuare seruo suo. C. quibus ex cau. ser. ui pro prædi. acci. Item alicui potest rem suam auferre vt C. de quadr. præscr. l. bene. Si mittit auferre possessionem sibi etiam legatus papæ, vt extra de offic. leg. c. dilectus. & extra de cōcess. præben. & eccle. non vacātib⁹. quia diuersitatem. & episcopum deponere. Sed numquid omnes simul? Non, quia sic ecclesiam turbaret, quod esse non debet. j. q. vij. c. & filia.

Quæstio III.

De eodem.

CAN. XIX.

FRatres, quos timore terreno iniustè dānastis, scitote à nobis iustè esse restitutos, quibus ex apostolica authoritate beati Petri omnia, quæ eis ablata sunt, interrimè reddi præcipimus, si non vultis & vos & principes vestri à collegio nostro & à membris ecclesiæ separari.

Item Stephanus epūs Gualberto patriarchæ.

Cuilibet ecclesiæ clericos papa valet ordinare.

CAN XX.

NVnc verò iterato tibi scribimus, nolentes alicuius ecclesiæ priuilegiū infringere, licet Apostolica prærogatiua possimus de qualibet ecclesia clericum ordinare: desine iam cuiuspiam zelo Comensis ecclesiæ antistitē protelare: quia si protelaueris, & eum consecrare iam to ties monitus non maturaueris, proculdubio ad nos veniens consecratus abibit.

Itē Nicolaus papa Michaēli Impatori.

De eodem.

CAN. XXI.

PEr principalem [d] igit̄ Apostolorum Petri & Pauli dexteram, quā suprà exposuimus, & potestatē, & ius habuimus nō solùm in monachos, verū etiam in quoslibet clericos de quacūq; diœcesi cū necesse fuerit ad nos [e] conuocare, atq; ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

Sed aliud est, quod ex temeritate assumitur præsumptionis, aliud quod ex necessitate geritur charitatis. Cùm suffraganei archiepiscoporū subditis suis ad malum fauere cœperint, atq; circa eorū correctiones negligentes [f] extiterint: tūc licet metropolitanis præter illorū uoluntatē, & ligādos damnare, & reconciliandos absoluere. Cùm uerò episcopi zelo diuinæ charitatis accēsi, bonos uerbo, et exemplo ædificant, & malorum uitia aspera increpatione redarguunt, absque talium consilio non licet metropolitanis in eorum parochia aliquid agere, uel disponere.

f Negligētes. magister dicit, quod quā cito negligens est prælatus in corrigendo, sine omni admonitione auferatur ei iudicia [1], vel iurisdictio. sic t. e. capi. cum simus. sic extra de accu. sicut olim. & ex eo qd nō vult iudex pcedere, videtur quod statim expirauit sua potestas: vt extra de offic. delegat. cum super. & C. de app. ex eo. & C. de offic. præfec. orie. l. si quos. & extra de foro compe. ex trāsmissa. Arg. contra. t. ea. c. nunc vero. & extra de statu mo. in singulis.

Præsto negligēti auferat iurisdictio.

1 Scilicet Hug. inteligit post admonitionem.

Quidam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lex diœcesana & iurisdictionis in quibus consistunt.

VIdam laicus. Lex diœcesana cōsistit in recipiendo vel cathedraticum vel tertiam partem decimarum, vel quartam, vel hospitium. Lex iurisdictionis consistit in conferēdo. Potest enim cōferre sacra mēta, coercere delicta, de causis cognoscere. Quādoq; lex diœcesana comprehendit etiam legem iurisdictionis, vt extra de pscript. auditis, quantū ad legem iurisdictionis subsunt episcopo, & ecclesiæ & monasteria oīa. xvij. quæst. ij. c. hoc tantum. & c. monasteria. & c. cognouimus. & xvj. qō. j. c. interdicimus. Quā tum ad legem diœcesanam solæ secundares: vt j. ea. c. de his. & c. antiquos, xij. q. ij. cap. statuimus. Sed regulares ecclesiæ vel monasteria nō: vt hic, & c. j. & xvj. q. j. c. cū provtilitate. xviij. q. ij. c. quam sit necessarium. Cathedraticum enim nō soluunt. j. ea. q. iij. c. inter cætera. nec partem decimarū. xvj. q. j. c. cum provtilitate. c. questi. & ca. decimas. nec episcopū ad missas publicas recipiunt. xviij. q. ij. c. luminoso. & c. dudum. Præstāt tamen seruitiū episcopo, vel ex prima institutione: vt xviij. qō. ij. ca. Eleutherius. vel etiam ratione visitationis: vt extra de præscript. c. cum ex officij. vel quod debetur ex consuetudine: vt xviij. q. ij. cap. seruitium. Capellæ vero monachorū sub sunt episcopo quātum ad vtranque legem. xvj. q. ij. ca. sane. & extra de priuileg. c. cum & plantare. §. in ecclesijs. nisi pleno iure fuerint monasterijs collatæ. sed de hoc dicemus xvj. quæst. ij. in principio.

1.Cor.5.a

Apo.2.a

Vnde in fine capituli Martini papæ non simpliciter dictum est, Nihil agat: sed cum determinatione, Nil præsumptiue assumat, absque eorum consilio: ut uitium præsumptionis uideatur improbatum, non officium charitatis. Sic & Apostolus, quia Corinthios uidit negligentes circa correctionem fornicatoris, sua authoritate illum dānauit. Ioānes uerò, quia episcopum Ephesiorum uidit paratum ad corrigenda uitia subditorum, sine eius authoritate illos corrigere noluit: sed illum tantum de eorum correctione admonuit.

CAVSA X.

QVidam laicus basilicā à se factā, à diœcesana lege segregare quærit, episcopus ecclesiam cum omni dote sua ad suam dispositionem pertinere cōtendit: tandem euincit episcopus, & per parochias militibus comitatus crudeliter de sæuit, quæ ecclesiarum sunt, tantum sibi debita usurpare contendit.

1 QVæritur, an basilica cū omni dote sua ad episcopi ordinationem pertineat.

2 Secundò, an res ecclesiarum episcopis usurpare liceat.

3 Tertiò, quid nomine cathedratici à sacerdotibus suis exigere ualeat.

QVÆSTIO I.

1 DE prima quæstione sic diffinitur in concilio Aerdensi.

Basilica, quæ consecratur, à diœcesana lege non segregetur.

CAN. I.

SI ex laicis quispiam à se factam basilicā consecrari desiderat, nequaquam eam sub monasterij specie, ubi congregatio non colligitur, à diœcesana lege audeat segregare.

Item ex concilio Tolet. tano tertio.

Ecclesiæ cum dotibus suis in episcopi potestate consistant.

CAN. II.

SIc quidam contra omnem authoritatem ecclesias, quas ædificauerūt, postulant consecrari, vt dotem, quam eidem ecclesiæ contulerint, censeāt ad episcopi ordinationem non pertinere. Quod factum taliter in præterito corrigatur, vt & in futuro ne fiat prohibeatur, omnia secundùm constitutionem antiquam ad episcopo ante consecrationem, extra de iure patro. c. præterea. Quidā dicunt, quod hic loquitur in eo casu quando primo dedit pure, sed postea voluit adijcere conditionem, quod non licet: quia perfecta donatio nō recipit cōditionē: vt C. de dona. quæ sub modo. l. perfecta. et xxxij. q. vlti. c. vnico. in fi. Alij dicūt q; dos ecclesiæ spectat ad ius publicum, vt §. iuli. c. ius publicū. sed ius publicū patrio priuatorū tolli nō pōt. ff. de pac. Fanu.

a Sub & nō pōt. ff. de pac. b Sed & ecclesiæ. c Spe. c. si diligenti. d Quod. e Ecclesiæ & omnia iura earū ad ordinationem episcopi pertinent.

CAN. III.

DEcretum est, vt omnes ecclesiæ cum dotibus suis et decimis & omnibus suis iuribus in episcopi potestate consistant, atque ad ordinationem suam semper pertineant.

Item Leo Papa iij.

Vnaquæque parochia episcopi prouisione regatur.

CAN. IIII.

REgenda est vnaquæque parochia sub prouisione ac tuitione episcopi per sacerdotes, vel cæteros clericos, quos ipse cū Dei timore puiderit, cui iure pertinere videtur & circumire, vt sibi necessarium visum fuerit ecclesiastica authoritate cogente.

Item ex concilio Antiocheno.

Iudicio & potestate episcopi, res ecclesiasticæ gubernentur.

CAN. V.

QVæcunque res ecclesiasticæ sunt, cōueniat cum omni diligentia & bona fide, q̄ Deo debeāt, qui omnia præuidet, & cūcta iudicat, gubernari & dispensari cū iudicio & potestate episcopi: cui totius plebis animæ videntur esse commissæ.

Item ex concilio Toletano quarto.

Basilicarum conditores in rebus ecclesiarum nullam potestatem se habere cognoscant.

CAN. VI.

NOuerint conditores basilicarum in rebus, quas eisdem ecclesijs cōferūt, nullā se potestatē habere, sed iuxta canonū instituta, sicut ecclesiam, ita & dotem eius ad ordinationē episcopi pertinere.

Item ex concilio Aurelianensi.

De eodem.

CAN. VII.

DE his, quæ parochijs in terris, in vineis, mācipijs, atq; peculijs quicunque fideles obtulerint, antiquorum canonū statuta seruētur, vt in episcoporū potestate consistant. De his tamē, quæ altario accesserint, tertia c pars fideliter episcopis deferatur.

Item ex eodem.

De ijs, quæ altario offeruntur, medietatem sibi vendicet episcopus.

CAN. VIII.

ANtiquos canones relegentes, priora statuta credimus renouanda, vt de his quę altario oblatione fidelium conferuntur, medietatē sibi eps vendicet, & medietatē f sibi dispensandam secundi gradus clerus accipiat, tā de ppriis prædijs, quā de omni cōmoditate in episcoporū potestate durantibus.

Item ex concilio Toletano.

De episcopis, qui diœcesim suam uisitare contemnūt, & ad redimendas mansiones, quæ uisitātibus debentur, clericos cogūt.

CAN. IX.

RElata est coram sancta synodo quę rimonia plebium, quod sint quidam episcopi nolētes ad prædicādum, vel ad confirmandum suas per annū parochias circumire, qui tamen exigunt, vt mansiones, qui bus in profectione vti debuerant, aliquo pretio quod tpe primitiuo cū pauperes essent, materia nouo cū pauperes essent, tatur exsecuti episcopi, statu tra decēsi. tū fuit, vt epi de e- cū olim. piscopalibus eccle vbi Host. sijs, & omnibus bo de hoc no nis ecclesiæ sume- tando porētē medietatē, vt in nit hanc c. sequan. sed in om sententiam: nibus parochialib⁹ & eā attri ecclesijs tertiam. x- buit Bart. vj. q. j. constitutum. prouin. q procedente tempo ita ad litera ex parochiali- ram sensit bus tantum tertiā sicut hic di oblationū & deci- citur per marum habet ēt, vt Bart. j. e. c. decernimus. postmodū quartā. xij. qō. iij. c. vobis. & capitulo, concesso. & cap. quatuor. Hodie autem nec tertiā partem parochialium habe bunt, nisi ad fabricam reparandam: nec illā habebunt, nisi velint fabricā reparare, vt j. quæ. iij. c. jā. & i. j. Vel dic, q̄ secundū consuetudinē ista dantur, vt extra de sepult. c. certificari. hodie aūt cū sint diuites, nihil habebunt, præter cathedraticū, vt j. q. iij. c. j. Ioan. Sed certe quicquid dicat Io. parochialis ecclesia tm̄ habet quartā decimarū, & epi scopus aliā pro fabrica, et pauperib⁹, vt xij. q. ij. concesso. & c. seq. de alijs reditibus nihil habet de cōsuetudine generali & præscripta episcopus, licet dicta capit. & alia videant dicere contrarium. Et ita fuit sententiatū p eps Bononienſi contra ecclesiā sancti Ioā. in Perſiceto. et hoc videtur expressum xij. quæ. ij. c. vobis. Bart.

g Elata. Aliquo pretio. Si sint parochiales.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita soluerunt aliquos denarios aliquot annis, nunquid eps postea pōt ad procurationē petē dam redire? Argu. quod sic extra de cen.c.olim. Argu. cōtra.ff.quēadmodū ser.amit.l.si cōmunem. vbi dicit, quod qui vna ser uitute vtit pro alia pdit primā. Sed qd si ptē procurationis recepit aliquot annis, nunquid p partem intelligit retinuisse totū? videtur quod sic ſ. de pœn. distin.j.c.vulgaris. ff. quēadmodū ser. amit.l.si stillicidij. §.vlti.&1.sequen. vbi dicitur, quod per partem retinere totum videtur. ff.de ser. rust. prædio.l. vna est via. Arg. contra. extra de præscrip.c. audi tis. extra de capel. mo.c dilectus. Breuiter respōdeas, qp in ,pcuratione nulla currit pscriptio, extra de pscrip.c. cū ex officij. Vnde siue partē soluerit, siue nihil, semper pōt petere ,pcuratione, vt no.in pd. c.cū ex officij.

Præscribi nō potest procuratio.

2 Redimant.tā redimi pōt procuratio, vt ſ.ead.quæst. iij.c.relatum.

b Parare. Vel præparare.

c Decreuimus. Ordinatori i.sacerdoti. & hoc verū est, si ptem fabricæ recepit. ſ.ea. q.iij.c. vnio. aliter nō tenet, sed tū cōferre debet cum aliis, vt xvj.q.j.c.si monachus. extra de eccle. ædi. capi. de his.

1 De hoc no.eo. tit. c.j. & xiij. qō.ij.quatuor. Arc.

Si autem. Hæc est secūda pars qō. in qua dicit, vt hic & in seq. c. cōtinetur. Ioan. de Fant.

d Pisc opum. Annos. Cū necessaria eā subeat, tunc singulis annis pōt visitare, vt hic, & ſ.ea.q. iij.c. cauendū. Imo tunc

Visitatio quoties fieri debet.

† Decreuimus.

redimāt[2], qui parare[b] debebant. Quæ duplex infamia, negligentiæ, & auaritiæ, sanctæ synodo magno fuit horrori. Statuerunt itaque, ne quis vltra exerceat id cupiditatis ingenium, & vt solicitiores sint epi de suis gregibus visitandis.

Item ex concilio Terraconensi.

Annuis vicibus ecclesiæ ab episcopis visitentur.

CAN. X.

DEcreuimus †, vt antiquæ consuetudinis ordo seruetur, et annuis vicibus diœceses ab episcopo visitentur, & si qua fortè basilica fuerit reperta destituta, ordinatori[c] eius reparari pcipiatur: ab episcopis autem tertia ex omnibus accipiatur, sicut antiqua traditione nouimus esse statutum.

2 *Si autem episcopus infirmitate impeditus diœceses suas per semetipsum uisitare non poterit, uisitationis officiū cōmittat aliis,*

Vnde in concilio Toletano quarto legitur.

Infirmitate grauatus episcopus uisitationis officiū aliis committat. CAN. XI.

EPiscopum per cunctas diœceses parochiásq; suas per singulos annos[d] ire oportet, vt exquirat quo vnaquæque basilica in reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut lāguore detentus, aut alīs occupationibus implicatus adimplere nequiuerit, presbyteros probabiles aut diacones mittat, qui reditus basilicarū & reparationes, & ministrātium vitam inquirant.

3 *Visitātes autē episcopi quid à clericis suis exquirere debeant, & quid eos docere, in concil. Bracarēsi secundo sic statutum legitur.*

Quæ visitantes episcops à clericis suis exquirere debeant.

CAN. XII.

PLacuit oībus epīs, vt per singulas eccle sias epi & per diœceses ambulātes primū discutiant clericos, quomodo ordiuē baptismi teneāt, vel missarū, vel qualiter quæq; officia in ecclesia peragant. Et si rectè quidem inuenerint, Deo gratias agant: si autem minime, docere debent ignaros[e], et hoc modis omnibus pcipere, sicut antiqui canones iubent, vt ante xx. dies[f] baptismi, ad purgationē[g] exorcismi, catechumeni cōcurrāt: in quibus xx. diebus omni no catechumeni symbolum, quod est, Credo in Deū patrē omnipotentē, specialiter doceant. Post quā ergo hæc suos clericos discusserint, vel docuerint epi, alia die[h] (cōuocata plebe ipsius ecclesiæ) doceant illos, vt errores sugiant idolorū, vel diuersa crimina, id est, homicidium, adulterium, periuriū, falsum testimoniū, & reliqua peccata mortifera, & qđ nolunt sibi fieri, alteri ne faciāt, vt credāt resurrectionē omniū, & diē, iudicij, in quo vnusquisq; fecūdū opera sua recepturus sit. et sic postea epi scop[9] de ecclesia illa proficiscatur ad alia.

Itē Hieronymus ad Damasum Papā.

Oblationes ecclesiæ laicis usurpare non licet.

CAN. XIII.

4 QVia sacerdotes pro omnib[9] solēt orare, quorum eleemosynas, & oblationes accipiunt: qua fronte ipsum laici oblationes, quas Christiani p peccatis suis offerunt, vel ipsi comedere[2], vel alīs concedere, cūm ipsi non debeant ex officio suo pro populo orare? Ob hoc papa glorioſe mittere te oportet illos præsumptores in excommunicationem perpetuam, vt & cæteri metum habeant, & amplius hęc in ecclesia non fiant.

Item Calixtus papa.

Itimè auferantur à laicis oblationes altaribus, vel crucibus factæ.

CAN. XIIII.

SAnctorum patrum canonibus consona sentientes, oblationes[b] de sacratissimo & reuerendissimo altari beati Petri & Saluatoris, & sanctæ Mariæ rotundæ, aut alīs ecclesiarum altaribus, siue crucibus à laicis auferri penitus interdicimus, & sub distri ctiōe[c] anathematis phibemus, & ecclesias à laicis incastellari[d], aut in seruitutē redigi, authoritate apostolica prohibemus.

Item Damasus papa.

Ecclesiarum oblationes sub laicorum dominio non detineantur.

CAN. XV.

HAnc consuetudinem, quæ contra sanctam ecclesiā catholicam augeri videt, omnino interdicimus, vt nullo modo vnq̄ vllo tempore oblatiōes, quæ intra sanctam ecclesiā offeruntur, sub dominio laicorum detineantur: sed tantummodo sacerdotibus, qui quotidie domino seruire videntur, illis solis liceat comedere[e] & bibere: quia in veteri testamēto prohibuit dominus panes sanctos comedere filijs Israël, nisi tantūmodo Aaron[f] & filijs eius: qui panes longè erant ab istis panibus, qui nunc in sancta ecclesia offeruntur: quia illi sub vmbra legis erant, qui verò modò sub gratia sunt Spiritus sancti, toto mundo Euangelio coruscante, lucidiores esse videntur. Qua fronte, aut qua conscientia oblationes vultis accipere, qui vix valetis pro vobis, nedum pro alīs, Deo p̄ces offerre? quia prauū est, & cōtra Dominicum præceptū, & detrimentum animæ suæ infert, qui illud agere conatur, quod ei nulla ratione concedit. Quia omnibus sanctis patribus nostrisque prioribus placuit hanc sanctionem fieri, & nos similiter in eisdem persistere volumus, vt nullus audeat irritum facere hoc, quod cōstitutum est, si in perpetua damnatione noluerit persistere. Si quis verò cōtra hanc regulā nostrā, & cōtra regulam sanctorum ccc. patrum, qui in Niceno concilio hoc constituerunt, temerarius præsumptor fuerit, & vltærius oblationes de sacris ecclesijs auferre molitus fuerit, sub anathematis vinculo sit colligatus & condemnatus. Respondentes omnes, Fiat fiat.

Præmissis authoritatibus ecclesiæ cum omnibus rebus suis ad episcopi ordinationem pertinere monstrantur, & tam ecclesiæ, quā oblationes, uel facultates eorum à laicorum dispositione probantur esse immunes.

QVAESTIO II.

SEd cùm[g] in episcoporum potestate facultates ecclesiæ cōstitutæ esse dicantur: potestas dispensandi intelligenda est, non distrahendi, uel dilapidandi.

Vnde in Agathensi concilio legitur.

Res ecclesiæ aliquo modo episcopi alienare nō licet.

CAN. I.

CAsellas vel mācipiola ecclesiæ episcopi (sicut prisca sanctorū canonū præcepit authoritas) vel vasa monasterij quasi commendata fideli præposito,

his ita respōdetur.

1.Re.21.c

SEd cum in episcoporū. Hæc quæstio diuidit in quatuor partes, in quarū prima probat, quod res ecclesiæ nō sunt alienandæ, nisi in casibus, quos ponit. Secunda ibi, Perpetua. Tertia ibi, Episcopus habeat. Quarta ibi, Si vero. Ioā. de Fant.

g Sed cum. Quæritur, an liceat episcopo vsurpare res ecclesiæ. Hæc quæstio non habet dubitationē: quia cōstat, quod potest vsurpare.

Vsurpatio Casellas. Paupe

Universidad de Deusto
Biblioteca

politana ecclesiæ[1].

d Immobilibus. Consentiũ tamẽ Imperatoris possunt alienari.ſ.ead.cap. precariæ. in authẽ. de alie. & emphy. §. sanctissimas. colla.ix.

e Ab imperiali. Ecce casus vnus, in quo in nullo casu possunt alienari res. Itẽ in alio casu nõ possunt alienari ob aliquam causam, scilicet cũ sub ea conditione datę essent ecclesiæ, vt non alienentur, in authent. de alie. & emphy. §. sanctissimas. colla. ix. & extra de condi. apposi. ca. verum. Sed hoc non est verũ. nõ enim valet hoc pactum, cum sit cõtra legem[1] Dei: vt xij. quæst. ij. capit. aurum.

f Constata. Quia ad profanos vsus non debent redigi: vt ſ. de consec. distinc. j. c. in sancta. & xij. quæst. ij. caaurum. tamen in necessitate põt obligari ad tabernam, & sub eadem forma: vt extra de pigno. capitu. j. Dicunt tamen quidam, quod nec vendi, nec obligari possunt: cum sint res sacræ. C. quæ res pigno. ob. non pot. l. iij. & dicunt ibi non esse nexum pignoris, sed solũ detentionem habet quousque reddatur ei sua pecunia: sicut alias pignus detineri potest pro ea pecunia, pro qua nõ est obligatum: vt C. etiam ob chirographariam pecu. l. vnica. Idem potest dici de libero homine, qui obligatur: vt not. xxxiij. quæst. vltima. cap. vt prídem.

f Constata. Extra de pigno. cap. nullus. j. xij. qõ. ij. capit. aurum.

integro ecclesię iure possideãt, id est, vt episcopi neq; vẽdere, neq; p quoscunque cõtractus res, vnde pauperes[2] viuũt, alienare præsumant.

Codice libro primo, titulo de sacrosanctis ecclesijs † *Imperator Iustinianus. Excepta*[b] *causa, uide licet captiuitatis.*

Imperator Leo, & Anto.
De eodem.

CAN. II.

EA enim, quæ ad beatissimæ ecclesiæ iura pertinent, vel posthac peruenerint, tanquã ipsam sacrosanctam & religiosam ecclesiam intacta conuenit inuiolabiliter custodiri.

Constitutio noua.

CAN. III.

HOc ius[c] porrectũ est ad omnem locum venerabilem, omneq; collegiũ, qđ actio pia cõstituit: vt nec res eorum pignorentur, & hoc perpetuò seruetur in ijs rebus immobilibus[d], quæ ab imperiali[e] domo prædictis locis applicantur. In cæteris eatenus excipitur, si debitũ vrget. Præterea si habet superflua vasa, nec aliunde soluere valet, ne quid immobile alienetur, vel distrahatur: ea (gestis habitis coram eo, cuius est loci ordinatio) integra vel alijs locis venerabilibus oblata dẽtur, vel conflata

g In sortem. Literæ est præposteratio, prius enim computat in vsuram, quam in sortem: vt ff. de sol. l. in his. §. vlti. nisi dicas, quod hoc aliter fit in fauorem ecclesiæ.

h Centesimæ. Vsura dicitur centesima, quæ æquaparatur forti in anno[1].

i Absque dispendio. id est, quod ecclesia nil dat tabellioni, sed solus emptor, sicut est in cõtractu dementis & furiosi. C. de episc. aud. l. penultima.

k Seruientiũ. Argumẽ. contra. l. xiij. dist. c. quanto.

l Vt plus. Quid si offerat plus quã valet? tunc tantum iustum pretium accipiet, licet lex dicat, quod cõtrahentes possunt se inuicem fallere. ff. de minori. l. in causa. sed ecclesia in suis cõtractibus nõ debet dolum facere: vt extra de dona. cap. per tuas.

m Distrahe. scilicet vt conuerteretur quantum inde posset colligi in xxv. annis, & pro tanto vendatur: vt in authen. de eccle. titu. colla. ix. §. finauit hæres.

n In solutũ. Hic inuito creditore aliud pro alio solutur, contra. ff. si certum petat. l. ij. Item datur ei res mobilis in solutum, cũ sit in optima dati dispositione. C. de sol. authen. nisi. Et quod tenetur probare per cuniam versam esse in vtilitatem ecclesiæ. & sic in prima oneratur creditor, & ideo ei additur decima pars, licet hoc aliter alijs indulgatur: vt si res valebat decem, quod debeat decem, quod ei vẽdenda sit pro vndecim.

o Addita. Hoc est fauore ecclesiæ, secus alias fauore libertatis quis cogitur rem suam vendere. ff. de iudi. l. iij. & ibi glo. in fine. Et in his rebus id est in rebus nõ mutuum vtilibus.

p Probat. Sed nunquid creditor ita curiosus erit, vt semper teneatur scire ad quę vsum conuertatur pecunia? sed secundũ hoc nullus inueniatur, qui eccle-

ecclesia cõtraheret: vt ff. de min. l. verũ. §. fi toupleti. & l. quod si minor. Sed dic, quod sufficit p hac, quod ecclesia tunc temporis[1] ege stit hic La. bat pecunia: vt ff. de dicens. qđ exercit. l. Lucius. ne in hoc ca. si minuta subtilitate precedentes laboremus, illa sub dam contrahitur ecclesiæ, sicut ad Trebel. l. penul. contra mi in prin. C. de verb. norem, vt ſig. l. iij. in fi. est dicit super men arg. contra ff. adue cre. ſi ſerus. §. penul. l. ne ſi ſit.

Processisse. Simile, & mile extra deposita. vt. ſequit ii. cap. grauis. in gl. fecit.

Onerosa. Quæ di, quam commodi. Res enim transfertur cum onere suo: vt xvj. q. j. c. si quis laicus.

c Recte. Si prædiũ vnius alij est vicinius, vt in authẽ. de num. vt in authẽ. de eccles. tit. §. finaute. coll. ix. & extra de rerum permu. ca. ad quæstiones.

Perpetua. Hęc est secunda pars quæstionis, in qua loquitur de emphyteusi, & ponit quid iuris sit, & similiter de precario: & ponit hic xij. articulos.

Perpetua. Vsque ad tertiam annos. po. ad. in princi. vel perpetua, id est, quã diu vult. ff. p. loc. l. precario. vel perpetua, id est, quandiu pensio soluitur. infti. de perpe. & tẽ. l. c. precario. quandiu pensio soluitur. infti. locati. ſ. ideo. ſicut exeat. communicatio dici pertua, id est, quousque pœnitet: vt ſ. ead. q. j. c. quia. & xxxvij. q. j. cap. de vitis. vel vsq; ad tertiam generationem: vt in authẽ. de emphyteusim. & ſ. emphyteusim. & ſ. quia vero Leo. authen. col. iij.

Non imminuen

Perpetua quoq; emphyteusis in his rebus[1] permittitur, si res in eorum geratur præsentia, quibus hoc aſsignatur lege, iurãtibus his, quorum interest, ex eo contractu nihil ad Iesionem diuinæ domus efficiri: soluto reditu ipsius rei, qui fuit, cùm diuino iuri dedicaretur, non imminuẽ dos[2], nisi in sexta[3] parte: aut si ob cladem diminuta fuerit, tunc pro constante nunc pensione[4] in emphyteusim detur. Quòd si res pretiosa quidem est, parum tamen, aut nihil prẽstat pẽ siõis, res subtiliter[5] æstimanda est, vt ex hac ęstimatione iusta pensio cõstituatur. Ea tamen sola dẽtur in emphyteusim, quæ ad hoc videntur cõgrua œconomo, & alijs gubernatoribus. Qui rẽ huiusmodi conductam, vel in emphyteusim acceptam fecerit deteriorem, aut canonẽ per biẽnium[f], non soluerit, repelli potest, vt tamẽ sol uat totius temporis[k] ipẽ læsit, resarciat: non repetiturus si quid impenderit[l], nomine meliorationis.

Si quas verò ruinas habent memoratæ domus, quas reædificare non valent, in emphyteusim dentur perpetuã, emphyteuta vsuro materia depositæ habitationis domus, vt pensio mi nuatur in tertiam partẽ ab ea, quę stantibus adhuc habitationibus colligebatur: aut eo prius reædificãte ex additis[m] illic per æstimationem[n] pensionibus medietas[o] detur religiosæ domui. nam priore casu ab initio emphyteusis præstãda est pensio.

Qui verò res iam dictas non gratuito[p] alienationis titulo citra formam legis accipit, rem quidem cum omni incremento[q] medij temporis restituat: eius autẽ quod dedit, nullam aduersus venerabilem[r] domum, sed aduersus eũ, qui alienauit, habeat actionem.[s]

Donatarius autem & rẽ cum omni causa restituat, & aliud[t] tantundem. Creditor quoque restituta re pignorata, crediti actionem contra

Perpetua. Hęc est secunda pars quæstionis, in qua loquitur de emphyteusi, & ponit quid iuris sit, & similiter de precario: & ponit hic xij. articulos.

1 Ante tum mo

2 Et sic si valebat x. cum erat ruinosa, & let xi. additio est in xxx. et sic habebit xxx. pro pensione. Pe.

a Sextam. non remouet q̃n plus possit dari.

b Subtiliter. id est re quo debet dari in emphyteu sim. Hug. de non alie. aut permu. §. quia vero Leonis. col. iij.

c Per biennium. Hoc est enim priuilegium ecclesiæ, vt teuta non statim expellat colonum non soluentem ex tem pensionem: vt pellitur. ran. ca. peruenit. & c. querelam. Idẽ est in colono fisci. ff. de pub. & vectl. l. vectigalia. inter priuatos requiritur triennium. C. de iure 4 De hac emphy. l. iij. in locatione biennium: vt plene notã in xx. annis inde colligatur: vt in authẽ. de non alie. aut permu. §. quia vero Leonis. col. iij.

d Nunc pensione, id est, quanta pensio nunc possit ha bert.

e Temporis. præteriti. secundũ alios futuri in odiũ isti, & in fauorem ecclesiæ.

f Impenderit. Sed huic obstat liiij. distinct. ca. generalis. & extra de in inte. restit. c. j. sed ibi bona fide fecit sumpt, hic mala fide. xij. q. ij. c. Vulteranæ.

g Ex additis. de nouo, id est, medietas quę accrescit, da bitur cum antiqua pensione[1]. Alij dicũt, quod medietas antiquæ & medietas nouæ dabitur.

h Medietas. eius quæ accrescit.

i Non gratuito. id est, emptor.

k Incremento. id est, omnes fructus præceptos medio tempore. xij. q. ij. c. non licear.

l Venerabilem. vt xij. q. ij. ca. diaconi. & ca. si quis. & cap. quicquid. C. de rei ven. l. si mancipiũ.

m Aliud. cõtra xij. q. ij. ca. diaconi. vbi sufficit quod tãtundem

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem restituatur. sed ibi loquitur de alienatore, hic de eo cui est alienatum.

a Sed melius. hoc appositū fuit Guarneriº de lege quæ est C. de sacrosanctº eccle. sancimº nemini. sed corrigitur in authen. coll. iij. de non alie. §. ga vero Leo hic infra xij. quæstio. iij. Vulteranę. vnde siue bona fide siue mala accepit, habet regressum ad authorē suū, vt extra de rebus ecclē. non alie. ad authoritatē. licet sit qui in argu. contra. C. de hoc casu euictū. si fundum. vbi dicitur, quod malæ fidei possessor non habet actionem aduersus eum tantum, qui alienauit: vt xij. q. iij. Vulteranæ. melius est vt dicas si la contraxerit, semper habet actionem aduersus alienantē.

b Si œconomus. Præstetur. simile extra de his, quæ fiunt à prælat. sine consensu cap. cum apostolica. & cap. seq. ibi, perpetua firmitate.

c Huiusmodi. Cognatis. et sic dānosum est alicui officium suum: vt vij. quæsti. j. constitutum.

d Duos. Hodie sufficit solus consensus episcopi cum canonicis. xij. quæstij. fine. & si res vena lis est in parochia alterius, ille interponet decretum, vt C. de prædijs & alijs rebus min. l. si prædium. & extra de foro compet. fanc. Ioan. quod non credo verum, cum sufficiat consensus episcopi cum capitulo. xij. quæstio. ij. fine exceptione. B.

Episcopi consensus cū canoni cis sufficit in rei alie natione.

esset si iure contraxisset. Sed melius dicitur omnino denegandas actiones esse huiusmodi acceptori.

Item Codice libro primo, titulo, de sacrosanctis ecclesijs,

Imperator Leo.

CAN. IIII.

SI œconomus ecclesiæ prospexerit expedire, vt cuiquam desideranti certarū possessionum atque prædiorum vrbanorum & rusticorum ad ius ecclesiasticū pertinentium temporalis vsusfructus possessio pro petitione ipsius præstetur, eius temporis, quod inter vtrosque conuenerit, siue in diem vitæ suæ, si ab eo, qui desiderat, postuleturpacta cum eo qui hoc elegerit, ineat œconomus, atque cōscribat, per quę & tempus, intra quod hoc præstari placuerit, statuatur: & manifestū sit, quod quisque acceperit adinuicem.

PALEA.

HIusmodi beneficij gratia præstādo quidē ecclesiastici prædij usufructus post statutum autē tempus & placitum reditum ipsorum proprietate ad ius & dominium ecclesiasticum reuertente firmiter, ita vt siue cōpleto spatio, quod inter eos fuerit cōstitutum: seu mortis suæ tempore (si hoc quoque conuenerit) is qui ecclesiasticam possessionem & cæterorum redituum usumfructum habendi gratia pacto interueniente susceperit, non minus quàm alterius tantæ quantitatis, quantæ ac. e perat reditus cū ipsorum prædiorum dominio, & rebus immobilibus eorumq; colonis & mancipijs ecclesiæ derelinquat. Nisi enim hac conditione pacta inita fuerint, ea quoque decernimus non ualere. Nam hæc usus præstatio locū habet in omni domo religiosa: quo finito res utraque pleno iure perueniat in domū iam dictam: nec tributis quidem grauata sit maioribus ea res, quæ datur adinuicem. Quibuscunque modis alijs permittitur, interdicitur tamen certis personis rem eiusmodi accipere, ut œconomo, eiusq; cognatis c. Quòd si necessitas compulerit, ut pro ecclesiæ necessitate, aut utilitate, uel in usufructu, uel indirecta uenditione aliquid distrahatur, apud duos d, uel tres comprouinciales, aut uicinos episcopos causa, qua necesse fuerit uendi, primitus comprobetur: ut habita discussione sacerdotali, eorum subscriptione, quæ facta fuerit uenditio, uel transactio corroboretur: aliter facta uenditio uel transactio non ualebit f.

Minus uerò utiles possessiones peregrinis, uel clericis saluo iure Ecclesiæ in usum præstari permittimus.

Item ex concilio Mediomatricis.

Ecclesiasticarum rerum precaria qualiter fieri debeant.

CAN. V.

i PRecarię à nemine de rebus ecclesiasticis fieri præsumantur, nisi tantum

quantū de qualitate conuenienti datur ex pprio. duplum a accipiāt ex rebus ecclesiæ in suo tantū qui dederunt nomine, si res proprias et ecclesiasticas fructuario vsu tenere voluerint. Si autē res proprias ad præsens dimiserint, ex rebus ecclesiasticis triplū fructuario vsu suo tantūm quis nomine sumat: quia sic eas quæque tractare, vt rerū ecclesiasticarum dispēsatorem conuenit, nō vt propriarum largitorē. Decreuit etiam sancta synodus, & imperialis authoritas denūtiauit, vt à nulla potestate quis cogatur facere precariā de rebus Deo & sanctis eius dicatis: cū ratio & vsus obtineat neminē, qui nō vult contra vtilitatē & rationem cogi, b de pprio facere beneficiū. Nec commutationes c rerum, vel mancipiorum ecclesiasti corum, quelibet persona sine licentia & regio consensu facere præsumat.

Item ex concilio Belluacensi.

De eodem.

PALEA.

ii PRecariæ dē quinquēnio in quinquēnium secundùm antiquam consuetudinem renouentur.

Item ex concilio Carthaginensi:

De eodem.

PALEA.

DE precarijs, quæ à rectoribus ecclesiarum irrationabiliter fiebāt, & successoribus pœna graui obligabant, ut facta ipsorum nequiuissent dissolucre: præcipimus ut nemo successor inantecessoris sui pœna sit obligatus: sed suæ prouidentiæ sit concessum, ut si antecessor eius res ecclesiæ irrationabiliter distribuit, ab eo ad ius ecclesiæ eiusdem reuocentur.

Item ex concilio Martini Papæ.

Res ecclesiæ dispensandi potestatem habet episcopus.

CAN. VI.

i EPiscopus habeat potestatem in rebus ecclesiæ, vt dispēsetur necessitatem habentibus cum omni reuerentia & timore dei. Participare eum eriā oportet quæ necessaria sunt: si tamē ipse, aut qui cū eo sunt fratres indiguerint d aliquo, vt necessitatem nullo modo patiantur, secūdùm Apostolum sanctū dicentem: Victu. e tantùm & tegumento his cōtenti sumus.

Si autem res ecclesiasticas episcopus in suas proprias volūtates vsurpare voluerit, aut fratribus f vel filijs, vel quibuscunque propinquis suis dederit potestatem, vt per eos latēter lædantur res ecclesiasticę, hunc oportet obnoxiū esse concilio. Si autē episcopus, vel qui cū eo sunt presbyteri g aut diaconi accusentur, quia ea, quæ vel ex reditu, vel ex quolibet aectu ecclesiæ obueniunt, in suos vsus colligunt: & pauperes fraudant, & fame conficiūt: hoc quidē corripi oportet secundū. quod ordinatum fuerit à sancto concilio.

4 Siuerò h contra hanc prohibitionem aliquam de rebus ecclesiæ episcopum uendere contigerit, & res ipsa ecclesiæ restauranda est, & ipse gradu suo deijciendus decernitur.

Vnde in eodē concil. Martini Papæ legitur.

De episcopo, qui nulla necessitate res ecclesiæ vendit.

CAN. VII.

SI quis episcopus nulla ecclesiasticę rationis necessitate compulsus, in clero suo, aut fortè vbi presbyter non est i, de rebus ecclesiasticis præsumpserit aliquid vendere: & res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare cogatur, & in iudicio episcopo-

niam. & ij. q. vij. quapropter.

b Si vero. Quarta pars, in qua dicitur vt in cap. seq. continetur. Io. de Fan.

c Si quis episcopus. Non est. quia forte mortuus est: quia sede vacante non potest alienari res ecclesiasticæ. ita xij quæ. ij. sicut extra de rebus ecclē. non alie. 4 Et extra de re. cerdotali vacante authoritate episcopi fieri alienatio: vt lxxij. di. frater. & ē. q. j. decretum. & est arg. ipso C. qui admi. ad bon. pos. bonorū. Sed ecclesia episcopali vacāte, clerici nihil possunt alienare. Item patet hic, q episcopus nihil pōt alienare sine consensu sacerdotis. xij. quę. ij. placuit. & capitulo, abbatibus. Hono.

1. Timo. 6. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Honore. Pœna enim alienatoris inde habite, est depositio. xij.q.ij. Vulteranæ. & cap. abbatibus. & ca. apostolicos. xvij.q.iiij. nullus.

QVid vero. Hæc q. diuiditur in duas partes. In prima ponit quinque autho. per quas probat de cathedratico & de aliis. Secũda ibi, Cathedratici. Io. de Fan.

b Quid vero. Duos solidos à qualibet ecclesia. põt episcopus petere nomine cathedratici, præterquã à monasterio: vt j. e. inter. Põt tñ in necessitate à clericis collectam petere. extra de censi. cum apostolus. Appellatur etiã quandoq; synodaticũ: vt extra de censib. olim. quoniam frequenter in synodo dantur. Isti autem denarij erũt secundum cõmunem morem regionis: vt ff. de leg. iij. l. nummis. et si plures modiores sunt forte, metra de iureiu. quanto. in fi. vel saltem mediocres, vt extra de cen. ex parte. Item præter cathedraticum potest epũs petere moderatam procurationẽ, vt infra ead. inter.

c Placuit. Duos solidos. Ad quãdoq; datur, vt extra de cẽsi. olim. & j. ead. nec numerus. Et forte solidus hic appellatur aureus: vt C. de spor. l. ij. & instit. de pœna teme. litigan. in fine.

d Tertiam. ş. ead. q. j. de his. & c. decreuimus. cõtra. j. xij. q. iij. c. vlti. & j. eadem. vnio. Sol. tertiam habet cum vult hoc onus fabricæ subire.

e Episcopo ratio fiat. Per archidiaconum de reditibus & possessionibus ecclesiæ: vt xxv. di. perlectis.

1. Pet. 5. a

2 Infra c. inter cætera. sic extra de off. ord. cõque rente. vbi not. quare dicatur cathedraticũ, & quare synodaticum.

QVID NERÕ b NOMINE CATHEDRATICI EPISCOPUS EXIGERE DEBEAT, IN SECUNDO CONCILIO BRACARẽSI LEGITUR.

Præter honorẽ cathedratici, nihil episcopus per diœceses exigat.

CAN. I.

PLacuit, vt nullus episcoporũ per suam diœcesim præter honorem cathedræ suæ, id est, duos solidos c, aliud aliquid per ecclesias tollat: neque tertiam d partem ex quacunque oblatione populi ecclesiis parochialibus facta sibi vsurpet, sed ecclesiæ reparationi seruetur: & singulis annis episcopo ratio fiat e. Nam si tertiam partem illam episcopus tollat, lumen et sarta tecta abstulerit ecclesiæ. Et similiter parochiales clerici seruili more in aliquibus operibus episcopo seruire non cogantur: quia scriptum est: Neque vt dominantes in clero.

Item ex concilio apud Merech.

Basilicarum reparationi proficiat tertia, quam episcopus accipere consueuerat.

CAN. II.

PRiscis quidem canonibus erat decretum, vt episcopus de parochianis ecclesiis tertiã f cõsequeretur, cui sua plenissimè sufficere non possunt. placuit huic sancto concilio, vt nullus prouinciæ Lusitanæ episcopus à qualibet parochiana ecclesia tertiam auferre præsumat: sed quæ exinde consequi poterat, reparationi basilicarum proficiant.

Item ex concilio Toletano.

Non accipiant episcopi tertiam partem, nisi dirutas ecclesias reparare voluerint.

CAN. III.

VNio nostræ congregationis decreuit atque instituit, vt tertias g quas antiqui canones de parochijs suis habere episcopos censuerunt: si eas exigendas crediderint, ab ipsis episcopis dirutæ ecclesiæ reparentur. Si verò eas maluerint cedere ecclesiæ, ab earum cultoribus sub cura & solicitudine sui põtificis reparatio eisdem est adhibenda basilicis. Quòd si omnes ecclesiæ, aut incolumes fuerint, aut quæ dirutæ erant, reparatæ extiterint, secũdum antiquorũ canonum instituta, si tertias sibi debitas vnusquisque episcopus assequi voluerit, facultas illi omnimoda h erit: ita videlicet, vt citra ipsas tertias nullus episcoporũ quippiã pro regijs i inquisitionibus à parochianis ecclesijs habere, ex quo abũdat, nisi velit onus fabricę subire.

f VNio. Tertias. H. intelligit hoc de tertia oblationum, non de tertia decimationum. sed contra eum est tex. extra de præscrip. de quarta. Alij dicunt, quod episcopus hodie nullam habebit tertiam, nisi in duobus casibus. vnus, pisc. pi si vult reparare ecclesiam: & alius, si incumbit onus regale, vt hic dicitur. Sed verius est, q̃ episcopus ad suã commodum habet vnam tertiam per se, & aliam, quam potest tenere, si vult subire onus fabricę. Habebit prę terea partem oblationum tẽpore dedicationis: vt infra ea. nec numerus. & xviij. quæ. ij. Eleutherius. Sed quid si episcopus partẽ fabricę recepit, deinde cum eguerit ecclesia reparatione, velit ecclesiæ cedere tertiam illam? dico quod non potest j. Io. sicut nec vsufructuarius. ff. de vsufructuarius. l. 1. sed cum in tali casu vsufructuarius pot. cedere. ff. de vsufruct. l. 1. sed cum his. vsufructuarius. et l. sequen. ff. de aqua & aq. plu. arcen. is cum pot. cedere. Male dicit quo. Io. quoniam reparare debet episcopus ecclesiam pro tertia quam habet quare. tam fabricæ: quia restranxit cũ onere suo: vt xvj. q. j. si quis laicus.

g Omnimoda. Hic apparet, quod illa tertiam potest episcopus in suos vsus conuertere, cum ecclesia non egeat reparatione. sed forte contrarium est tenendum. quæstione iij. xij. quæstio. vobis. vbi dicitur, quod annuatim recipiebat, Nobis. ibi loquitur de illa parte, quæ pertinet ad reparationẽ episcopalis ecclesiæ, hic vero de tertia parochialis ecclesiæ.

i Pro regijs. Argu. quod pro iniquis non possunt episcopi vti.

f Riscis. Tertiam. Potest hoc intelligi de tertia, quæ debetur ipsi fabricæ. Alij dicunt de tertia illa, quæ debetur ipsi episcopo, vt illam non debeat re ad Papam, vel ad regem, non possunt contra statutum petere, vt extra de censi. cum apostolus. & xvj. q. j. cap. generaliter. ş. placet.

Comma

a Committantur. Hic est casus, vbi aliquis potest habere plures ecclesias. Alij casus sunt notati xxj. q. j. in summa quæstionis. & c. relatio.

b Mancipia. Cum ergo decem faciant plebem, patet intellectus illius capitu. j. ij. q. v. presbyter. i. a plebe.

c Lud. Supra vi res. Ne victum longi temporis breuis hora consumat. extra de censi. cum apostolus. & secundum quosdã à paucioribus nil petet, vt j. quæstio. ij. placuit. argu. j. e. cauendum. Sed hoc non est verũ: quia si aliquis vltra vires fuerit grauatus, fiet collectio ab aliis vicinis ecclesijs, vt extra de censi. cum institutia. & cap. procuratio. Non autem da vsufructuarius. ff. de vsufruct. l. sed cum quod ideo parochię sunt distinctæ, ne aliquæ alterius sunt per. Ad hoc dicunt quidã quod hoc capitulum loquitur se eisdem ea tempora quando nõdum pa rochiæ erant distinctæ. sed hoc stare nõ potest: quia Dionysius, qui distixit Dionisio diœceses, diu præcef sit Gelasium, cuius 1 istud cap. est. Dicas qd no. gl. ergo q̃ loquitur de transeuntibus, & talibus qui non habẽt certum domicilium. q̃ enim hic de peregrinis nõ loquatur, patet ex eo quod dicitur, aut in electa. ipsi enim nõ possunt eligere.

d Consuetudinem. secundum quod cõuenitur cum episcopo tempore dedicationis. xviij. qõ. ij. Eleutherius.

Cathedraticum. Hæc est secũda pars quæstiõis, in qua loquitur de procurationibus, & de exactionibus. & dicitur q̃ procuratio vna sola dicitur esse in anno, et exactio nulla nisi à iure permissa. extra de censi. cũ apostolus. & hoc probat per quinque authoritates. Ioan. de Fanu.

De his vero. Dictum est ş. de visitatione episcoporũ. Sed quia quidã crudeliter sæuiendo parochias visitabant, ideo nunc ostendit Gratia. quid super hoc tenendum sit.

5 Q Via. Quod veterũ nihil

regenerationem festinauerint, non sint pro alterius voluntate repellendi. Et ideo, frater charissime, huiusmodi superfluam constitutionẽ omnib⁹ remouebis, vt vnusquisque, aut in vicina sibi ecclesia, aut in electa c pro suæ mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum etiã nõ amplius, quàm vetusti moris extiterit, ab eius loci presbytero noueris exigendũ: & de his, quę die dedicationis fuerint offerentiũ deuotione collata, cõsuetudine d quæ generaliter omnibus ecclesijs est præscripta, seruabis.

2 Cathedraticum quod his authoritatibus episcopo permittitur exigere, præter meditatem uel tertiam partem oblationum, quæ etiam prouaria ecclesiarũ consuetudine ex præmissis authoritatibus episcopo debetur, intelligendum est: nec illa pars oblationum omnium generaliter intelligenda est sed uel anniuersarie dedicatiõis, uel quorundam etiam solennium dierum: prout inter episcopum & sacerdotem tempore dedicationis conuenerit. De his verò episcopis, qui per parochias suas crudeliter desæuiunt, sic est statutum in tertio concilio Toletano.

Vltra morem antiquum à parochianis presbyteris episcopi nil exigant.

CAN. VI.

QVia cognouimus episcopos per parochias suas non sacerdotaliter, sed crudeliter desæuire: & dum scriptum sit: Forma estote gregi, non vt dominantes in clerum: qui exactiones diœcesi sũg, vel damna infligunt: ideo censemus (excepto quod veterum e constitutiones à parochijs habere iubẽt episcopos) vt alia quæ

1. Petr. 5. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

hil ergo potest episcopus petere ab alio quo nisi ostendat per canones illud sibi debitum, vt ix.q. xxv.q.ij. & questus. xviij. amputato.

Argu. ad ta quod longinqua q.j. nulli ius, vt xciij.dist.ij. episcopo. & cap. si rũ. vbi de hoc. Arc.

Præsumpta. Notra de præscrip. cau sam. Item arg. nor. quod sua authorita te quis potest detinere, quod de iure non præstitit, licet illud diu soluerit, vt C. de agri. & cen sit. litibus. libro xj. Tempus enim non inducit obligationem, extra de censi. & oblig. obligatio num fere, §. placet. Prætor enim non tuetur iniquam possessionem. ff. de publi. cum sponsus. §. si res. Nõ enim sufficit possedisse, nisi causam possessionis apparet. extra de præscrip. si diligenti. ff. de itin. actuque pariter. l. vltima. Licet enim longissimo tẽpore aliquid gratis præstitũ sit, in hoc non currit præscriptio: vt xvj. quæsti. iij. clerici. & cap. si episcopus. C. de præscriptio. trigin. vel quadraginta anno. male. Argu. contra xviij. quæstio. ij. seruitium. nam libertas non dandi decimã præscribitur [1].

1 Sub. cũ extra de præscript. aliqualiti de quarta. item arg. tulo, quod gu. contra. j. quæsti. dic vt no. iij. capit. quæsitum. extra de. nec cogitur qs cauere. præscri. si iam possessionis. p. diligẽti. in bare. ff. si serui. vendi. l. ex hoc di. si quis diuturno. videf. Ar. Solu. nec in longa, Possessio nec in longissima sine causa præscriptione sufficit. possidẽdi cit allegare diuturnũ sufficit nam possessionem, ad præscri nisi aliquã causam prionem. possidendi alleget.

illis hucusque præsumpta [a] sunt, denegentur: hoc est, neque angarijs presbyteri, aut diacones, neque aliquibus fatigentur indictionibus, ne videamur in ecclesia Dei exactores potius, quàm pontifices nominari.

Hi verò clerici tam locales, quàm diœcesani, qui se ab episcopo gratuari cognouerint, quelas suas ad metropolitanum deferre non differant: & metropolitanus non moretur huiusmodi præsumptiones auertere.

Item ex concilio Calbilonensi.

A parochianis stipendia non nisi cum charitate episcopi exigant.

CAN. VII.

CAuendum est sanè, ne cùm episcopi per parochias suas pagrãt, quandam non solùm erga subditos [b], sed erga socios [c] tyrannidem exerceant: ne (quod absit) non cum charitate, sed cum quadam iactantiæ temeritate, nec cum gratiarum actione, sed cum quadam iudiciaria inuentione stipẽdia ab eis exigant. Obseruandum modis omnibus est, vt si quando eis peragrandæ parochiæ necessitas incumbit, in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendatione dignis, in prædicatione verbi Dei, in lucris animarũ potius quàm deprædandis & spolian dis hominibus, & scandalizãdis fratribus operam dent: & si quando ad peragendum ministe rium suũ à subditis aut fratribus aliquid accipiendum est, hoc summopere obseruare debent, ne quem scandalizent [d] aut grauent. Tanta ergo discretio in hac re tenenda est, vt verbi Dei prædicator, vbi pprij sumptus [e] desunt, à fratrib⁹ accipiat: & ĩdẽ fratres illius potẽtia nõ grauẽtur: exemplo apostoli Pauli, qui ne quem grauaret, arte & manibus victum quærebat.

Item ex concilio Toletano quarto.

Vltra duos solides à parochianis ecclesijs episcopus non præsumat accipere.

CAN. VIII.

INter cætera denique quæ consensu communiter nos conferre cõpetenter oportuit, queri monias etiam parochialium presbyterorũ Galliæ † prouinciæ solertissimæ discernere decuit: quas contra pontificum suorum rapacitates necessitas (vt compe rimus) tandem compulit in publicum examen deferri. Hi enim pontifices (vt eorundem cuidẽs inquisitio patefecit) indiscreto moderamine parochianas ecclesias præ grauantes: dum in exactionibus superfluis frequentes existunt, penè vsque ad exinanitionẽ extremæ virtutis quasdam basilicas perduxisse probantur. Ne ergo fiat decætero quod constat hactenus inordinatè præsumptum, non amplius quam duos solidos vnusquisque episcoporum præfatæ prouinciæ per singulas diœceses, vel basilicas iuxta synodum Bracarensem annua illatione studeat exigere. Sed allegata causa cum de tempore cõstet, præsumitur esse debitum. argu. xiij. distinct. illa. tamen non tenetur probare causam, siue titulum possidẽdi: quia potest esse, quod nõ habet de hoc instrumẽta, nec testes, nec est hoc in memoria hominum: vt iij.q. vj. hæc quippe. Ioã. T. dicit cõtra, quia sufficit si dicat præscripsi, nisi præsum ptio sit contra eũ i, Auendum. Subditos. scilicet laicos.

c Socios. Hic dicuntur clerici socij episcopi: alibi fratres: vt xcv. distin. olim. viij.q.j. quid autem.

d Scandalizent. exigendo vltra licitum, vt xj. quæstio. iij. nolite.

e Sumptus. Videtur ergo, quod si habet sumptus, vnde possit expẽdere, nõ debet alios grauare. Nam potius videntur hæc peti ex gratia, quam de iure: vt extra de censi. cum apostolus. Et ea quæ domi cõsueuit expẽdere, debet expendere, cum est in via 4: vt in authent. de manda. princi. §. illud. colla. iij. & in authen. vt iud. sine quoquo suffrag. §. nulli. collatio. ij. sed non est ita, vt extra de summa. cum sit Romana. in parte decisa.

f INter cætera. Monasteriorum. j. xvj. quæstio. iij. capit. j. & ij. contra j. xvj. quæstio. j. cum pro villitate. & j. xviij. q.j. quã sit. & capitu. seruitium contra.

Solu. &

Monaste. ria

a Solutionis. Ipsa enim monasteria à sint lege diœcesana ffet exempta, vt hic, & xvj.q.j. cũ pro vtilitate. & xviij.q.ij. quã sit. sed eorũ ca pella nõ, vt extra de capel. mona. ca. vlti. & pen. & extra de præbendis. de monachis.

b Quinquagenarius. Hodie numerus singulorum in ecclesijs est taxatus: vt extra de censi. cum apostolus. nec numer⁹ ibi taxatus recipiẽdus est si ecclesia graue tur, vt ibidẽ dicit, & extra de excess. prælat. cum ad quorundam. extra de præb. c. pe. Illos ergo qui supflui sunt, poterit remouere sa & episcopus: quia si ha beres seruitutem adquirendi certũ numerum pecorum, si plus ducis ad aquã, quã debeas, superhabundans non possunt à dño vinar: vt C. de fruct. & lib. xj. Hæc allegatio forte hodie non tenet: quia si aliquis fuerit supraviues grauatus, aliquem facerdo tes tenẽtur conferre: vt dixi i cad. ibid. & extra de cẽsibus. & extra de procurationes.

c Elatum. Summa. ĩ. c. Summa. c enim præfixa consentientibus, quæ ab eis facerdotibus pro laclericorum. d debuisset: atqui hoc, quod tunc placuit, sicut nunc dicitur, minimè custoditur. Vnde fraternitatem vestram admoneo, vt subiectis vestris non graues studeatis existere.

Item Pelagius Crescolio illustri.

Quæstio III. 599

Secundum loci mediocritatem episcopis conuiuia parentur.

CAN. X.

ILlud magnitudinem tuam minimè voluisse ignorare, quòd Syracusanę ciuitatis episcopus inter alia, quę in cautionum suarum pagina spopondit, hoc etiam specialiter sub interpositione pœnæ [a] legitimæ promisisse legitur nunquã se à quolibet suæ diœcesis [b] præbytero vltra duos solidos cathedratici nomine petiturũ: nec per quãlibet aliam occasionem quicquam in eius se dispendio esse gesturum: quod magnitudo tua nõ solùm à prædicto episcopo, sed de omnium episcoporum Siciliæ personis competenti solicitudine custodire non desinat: nec ipsa quoque prandia enormia fieri, sed secundùm mediocritatem vniuscuiusque loci episcopo ad consignationem venienti, susceptionis præparari conuiuium: quia nec eo prætextu patribus incuti damna volumus, aut qualibet ratione permittimus.

CAVSA XI.

CLericus aduersus clericum quæstionem de prædijs egitauit: quem ad ciuilem iudicem producere voluit. Reus non nisi ante iudicem ecclesiasticum stare volebat. Actor verò potentia ciuilis iudicis illum à possessione sua deiecit. Quo audito episcopus cum ab officio suo suspendit: ille contempta episcopi sententia officium suum ministrauit, hoc comperto episcopus sine spe restitutionis in eum sententiam dedit.

1 Hic primùm quæritur, utrum clericus ante ciuilem iudicem sit producendus.

2 Secundò, si producendus non est, an hæc culpa sit digna suspensione.

3 Tertiò si digna non fuerit, an contemptorem sententiæ sui episcopi irreparabiliter oporteat deponi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVod clericus. Hæc quæstio diuiditur in tres partes. In prima probat per xxiiij. authoritates, q̃ episcopus & quilibet clericus per clericos est iudicandus, & non per laicos nisi, forsan esset incorrigibilis: quia actor debet sequi forum rei. Secunda ibi, His ita. Tertia ibi, Ecõtra. Io. de Fá.

Causa est duplex.

Quod clericus. Causarũ alia ecclesiastica, alia secularis. Et ecclesiasticarũ alia spiritualis, alia criminalis, alia ciuilis. Spiritualis est, vbi agit̃ de demissis, vel matrimonijs. Criminalis vbi agitur de crimine ecclesiastico. s. hæresis vel vsurarũ, cuius examinatio spectat ad iudicẽ ecclesiasticũ iux. j.ea. si quis cum clerico. & vj.q.ij.c.j. Alia est ciuilis siue pecuniaria, vbi agit̃ de rebus tẽporalibus. arg. ad hãc di. xvj.q.j. frater.

Causa secularis est duplex.

Item seculariũ alia est ciuilis, alia est criminalis. In his omnibus nũquam cõuenitur clericus, nisi sub ecclesiastico iudice: vt j.ead. nullus cẽps. nisi in trib⁹ casibus, vt in causa feudi: vt extra de iudi. cæterũ. et nisi sit incorrigibilis, vt xvij.dist. nec licuit. Item & in causa recũsationis. iij.q.viij. cuius in agẽdo. Alios casus posui j.e. clericũ nullus. Similiter nec laicus põt conueniri sub ecclesiastico iudice, nisi in casibus v. vt si conueniat ipsum super rebus tpiritualib⁹, vt extra de iudi. c. ij. et iij. Vel nisi rusticj ecclesiæ conueniantur: vt lxxxix. di. indicatum. extra de app. si duobus. Vel vbi aliquis rapuerit res ecclesiæ: tunc potius ex consuetudine, quam de iure conuenitur sub clerico. extra de foro comp. cum sit. & c. si clericus. Item si iudex laicus est negligens, extra de foro cõp. ex transmissa. & xxiij.q.v. administratores. Vel si suspectus fuerit iudex secularis. Vel si haberetur querela contra ipsum, potest adiri ecclesiasticus iudex, vt in auth. vt dif. iudi. col. ix. §. j. & ij. & §. pe. Non tamen propter negligentiam ecclesiastici iudicis clericus potest conueniri coram laico iudice: vt extra de iudi. qualiter. in fi.

Laicus nõ cõuenitur coram iudice ecclesiastico, nisi in quinque casibus.

1 Cum adhuc habeat characterem. argu. xxxij. q6. vij. licite.

QAESTIO I.

QVòd clericus [a] apud seculares iudices accusandus non sit, Caius Papa scribit dicens:

Apud secularem iudicem nullus clericus conueniatur.

CAN. I.

NEmo vnquam episcopum, aut reliquos clericos apud iudicem secularem accusare præsumat.

PALEA.

NVllus iudicum neq; presbyterum neque diaconũ, aut clericũ ullum, aut ecclesiæ iuniores sine licentia pontificis per se distringat, aut cõdẽnare præsumat. Quod si fecerit, ab ecclesia, cui iniuriã irrogare dignoscitur, tãdiu sit sequestratus, quousq; reatum suum agnoscat, & emẽdet.

Item Marcellus Papa.

De eodem.

CAN. II.

CLericum [b] cuiuslibet ordinis absque pontificis [c] sui permissu nullus præsumat ad secularem iudicem attrahere, nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

Item ex Niceno concilio.

Ab eis quisquis iudicandus est, quos sibi iudices elegerit.

CAN. III.

IVdices autem esse nõ debent nisi quos ipse, qui impetitur [d], elegerit, aut quos suo consensu hęc sancta sedes, aut eius primates [e] authoritate huius sanctæ sedis delegauerint.

Item Valentinianus, Theodosius, & Arcadius Imperatores.

Ad secularia iudicia nullus clericus est pertrahendus.

CAN. IIII.

COntinua lege sancimus, vt nullus episcoporũ, vel eorum, qui ecclesię necessitatibus seruiunt, ad iudicia siue ordinariorum [f], siue extraordinariorum iudicum protrahatur. habẽt enim illi suos iudices, nec quicquam his publicis est cõmune cum legibus [g].

Item Constantinus Imperator præsidens in sancta synodo, quę apud Niceam cõgregata est: cùm querelam quorundũ clericorum cõspiceret corã se deferendam, ait: Vos à nemine dũdicari potestis: quia ad Dei [h] solius iudicium referuamini.

est dandus, quem altera pars nominatim petit. Sed potes ibi illud altera, intelligere de actore non de reo. Vel dic, si nõ possunt concordare actor et reus, tunc dabuntur secundũ petitionem rei. vel supplicia omnibus istis istud, & actoris. Vel dic q̃ hoc licet quitur in criminali cã: tũc enim ex pluribus ipsis potest eligere reus, quem vult: vt iij.q.viij. accusatores. et

a Primates. Id est, episcopi qui concilium celebrant authoritate Papæ.

b Ordinum. Ordinariorum. Id est, ad ordinarios, vel delegates ab Imperatore.

c Cum legibus. Quæ dicunt clericum posse trahi ad ciuilem iudicem: vt j.ea. si quis cum clerico.

d Quia ad Dei. Id est, clericorũ, qui dij appellantur: vt j.ead. sacerdotibus.

1 NVllus episcopus. Vel exhibeas. Sed nunquid tenetur venire, & allegare fori: vt extra de ap. cum patatis nõ: qa citatio nulla est. Nam vbi quis citari non potest, vel ratione personæ, vel ratione temporis, vel causæ, non tenetur venire: vt notaui iij.que.ij. si episcopus. & q.j.c. ij. et ff. de feriis. l.j.

Citatio nulla.

b Cinguli. Nota q̃ ecclesiasticus iudex priuat etiã laicum iura dignitate: vt xxxij.q.v. præceptum. in fine.

c Bstimoniũ. Recipiat. In causa criminali, vt extra de testib. decretoo.

1 Præl. licet foro 'seculari, cum ti, ne sit contra di. ita. cã. de iudi. & ff. de re. iudi. l. ij. §. ij. & l. capur. xxiij. c. illud. §. xv. quæritur. Io. §. v. capi. j.

2 Nec honore. i. pretorio.

3 Ad testimoniũ.

4 A iudice seculari.

5 Excepta. Ab hac necessitate.

6 Iureiurando. Hæc sunt verba Gratiani: nec dicit verum. Nam episcopi bene tenentur iurare: vt ij.q. vj. nullam. et iij.q. ix. hortamur. Sed hoc est priuilegiũ eius, q̃ non tangit Euangeliũ, sed tantum à lege manus abstinet. Vltimatur tamen, q̃ secundum canones tangere Euangelium: vt j.q. vij. quoties. Ioan. Quod non debeat

7 Iudex mittat. ex tra de testib. si qui testimon. ff. de iure tutan. ad personas.

8 Lacuit. Resierit. Ergo sola potestio- ne libelli petit quis causam: & sic est contra. ff. de in ius

Causa XI.

Item ex concilio Maticensi, cap. ix.

De eodem.

PALEA.

NVllus clericus alium clericum ad iudicem secularem accusare, aut ad causam dicendam trahere quocunq; modo præsumat: sed omne negotium clericorum, aut in episcopi sui, aut presbyterorum cum archidiaconi præsentia finiatur. Quòd si quis clericus hoc adimplere distulerit, si minor fuerit uno minus de xl. ictibus accipiat: si uerò honoratior, xxx. dierum conclusione mulctetur.

Item Bonifacius ad episcopos Galliæ.

De eodem.

PALEA.

QVæcunque contentiones inter Christianos oriuntur, ad ecclesiam deferantur, & ab ecclesiasticis uiris terminentur: et si obedire noluerint, quousq; obediant à liminibus ecclesiæ excludantur.

Item Marcellus Papa.

Neque pro causa ciuili, neque pro criminali episcopus apud ciuilem iudicem producatur.

CAN. V.

NVllus episcopus, neq; pro ciuili, neque pro criminali causa apud quemuis iudicem, siue ciuilem, siue militarem producatur, vel exhibeatur [a]. Magistratus enim qui hoc iubere ausus fuerit, amissione rerum & cinguli [b] condemnatione plecteatur.

Item Sylvester Papa.

Quilibet clericus non est in publico examinandus.

Quæstio I. 601

CAN. VI.

TEstimonium clerici aduersus laicum nemo recipiat [c], nemo clericum quẽlibet in publico [d] examinare præsumat, nisi in ecclesia.

Item Codice lib. j. tit. de episcopis & clericis, Imperator Theodosius. Nec honore [e], nec legibus episcopus ad testimonium flagitetur. Item. Episcopum ad testimonium [f] dicendum admittere non decet. Nã & persona inhonoratur, & dignitas sacerdotis excepta [g] cõfunditur. Nouella constitutio. Episcopus non flagitetur ad testimonium iurei urando [h], sed Euãgelijs tantùm coram positis. Item.

Sed iudex mittat [i] ad eum ex suis ministris, ut propositis sacrosanctis Euãgelijs secundùm quod decet sacerdotes, dicat quæ nouerit.

Idem. Christi

Clericus ad ciuilem iudicem clericum perducens anathema sit.

CAN. VII.

SIquis clericus accusans clericum in seuriam introierit, anathema sit. subaudiendum est, si plurimorum iudiciorum cognitionem petierit. episcopale nanque iudicium nihil obest ab Imperatore postulare.

Vnde in Carthaginensi concilio octauo legitur.

Proprio priuetur honore publici iudicij cognitionem ab Imperatore postulans.

CAN. VIII.

PLacuit, vt quicunque ab Imperatore cognitionem publicorum iudiciorum petierit [k], honore proprio priuetur: si autem episcopale [l] iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obsit.

Sic & sequentes [m] authoritates intelligendæ sunt, quibus clericorum causas non nisi clerici cognoscere iubentur.

Vnde Gelasius Papa scribit Ezechiæ comiti.

A seculari iudice clericus non est audiendus.

voc. si libertus. & ff. rem ra. ha. l. amplius. vbi habes, q̃ non incidit in pœnã, si desistat ab agẽdo. Sic ergo vitur, q̃ quãdoq; confugitur ad seculare iudicẽ propter defidiam ecclesiastici iudicis: vt xvj.q. vij. filius. sicut ecõuerso recurritur ad ecclesiasticum iudicem à seculari, vt j. xxiij. q. vlt. sepe. & ea. his. & cap. si vobis. & extra de foro compe. licet. & ca. ex transmissa. sed non est hoc verum: vt extra de iudi. qualiter. in fi.

Iudice ecclesiastico negligẽte non recurritur ad seculares.

1 Episcopale. In his, q̃ spectant ad iudicium Imperatoris, vt extra de foro compe. verũ. Vel intellige, q̃ Imperator rogat episcopum cognoscere de causa.

m Sic & sequentes. Id est, sicut præmissæ authoritates dicunt, q̃ non nisi coram clericis sint conueniendi clerici. sic, &c.

Christi

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Christianis. Cœlestem militem. Clerici enim milites Christi sunt ', xxiij.q. vlt. reprehensibile.

1 Vel ecclesię.l.di. clericum.

[b] Contempserint. Si non veniunt ad iudicium isti actores, in optione rei est an velit, vt circunducatur edictū, vel q̄ admittantur

2 Quibus se probarent ingenuos. ff. de libe. caus. ordinata. secundum Lauren.

probationes[2] suæ: sed iudex auditis probationibus suis non pronuntiabit eum liberum, sed seruum illius non esse: nisi euidentissimas probationes habeat: vt ff. de ii. cau. l. diui fratres. vel iudex pōt imponere actoribus perpetuum silentium. C. de inge. ma. l. diffamari.

Refugit. Sic Ixxxiiij.di. honoratus. & iij. q. ix. decreuimus.

[d] Sylvester. Vi. Hoc multum facit pro eis cum pater eos non reuocauit, vt filij non possint reuocare: vt ff. de probat. Procula.

Patris. Secundū

Hæres nō adimplens defūcti voluntatem qualitercunq; punitur.

Legem antiquā hæres, qui non adimpleuit voluntatem defuncti, omni successione priuabat. C. de fideicom. l. vl. hodie autem hoc tenet in extraneo hærede. Sed si filius institutus hæres nō impleat voluntatem defuncti, priuatur successione, relicta tamē sibi legitima: vt C. de fideicō. au-

3 Vbi de thē. ampliùs. & for hoc: & in- te lex prævalet in telligunt hoc casu huic caquidā hoc noni. Innoc. ſi idē tantum in- dicit q̄ hic dicitur, relictis ad extra de vo. et vopias cau- redem. licet in fin. causas, vt vnde potest dici, q̄ patet in canon iste corrieo qd' l. gat authenticam. & nor. ex- In vestro. Autra eo. tit. thoritate enim epi c. tua. ver. scopi voluntas decū igitur, functorum manda- & ca. nos tur executioni, exquidē. in tra de test. si hæreti. Archi. des'.

CAN. IX.

CHristianis gratum semper debet esse quod ab eorum poscitur dignitate præstādū: quia Deo seruientibus beneficium negare non conuenit. Syluester atque Faustinianus, qui se à cunabulis clericos confitent, à Theodora se opprimi per violentiam conqueruntur: quia dicunt se ingenuos, atq; Deo authore pristinę cōditionis nexibus absolutos, in sortem deterrimę iterum seruitutis addici: & per authoritatem regiā contra leges publicas cū clerica li cingulo olim tenerētur adstricti, per archidiaconum vrbis Grumentinę esse conuentos: cùm constet eum, qui cælestem militem[a] pulsat, non nisi eius forū debere sectari. Et ideo dilecte fili depensę salutationis affatu supradictos clericos tibi commendo: vt si ad delegatorum iudicium, eorum aduersarij venire cō tempserint[b], sublimitatis tuæ tuitione valētur: ne quid illis, aut surreptio, aut inimica legibus violentia necessitatis imponat: quia qui iudiciū refugit[c], apparet eum de iustitia diffisum.

Idem Crispino & Sabino episcopis.

Non nisi ad episcoporum iudicium clericus vocetur.

CAN. X.

SYluester & Faustinianus ecclesiæ Grumentinæ clerici lacrymosa nobis insinuatione conquesti sunt, libertatem sibi domini sui benignitate concessam, hæreditariæ oppressione pulsari: eiusq; in clericatus officio penè à cunabulis seruientibus, etiam manumissore viuente[d] in eodem actu nihilominus constitutis, diuinis ministerijs impendere seruitiū non licere: cùm (si petitio nem veritas subsequat) contra patris[e] & authoris sui factum venientibus, vt indignis hæreditas legibus auferatur: nec eis licere ad hæreditatem capientibus contra authoris sui prosilire iudicium. Et ideo fratres charissimi, quoniam se etiam ab archidiacono dictæ ecclesię queruntur oppressos, qui per eorum absentiam moderatoris iudicium promisit eos esse securos, calcatis omnibus rationibus, contra leges diuinas, & publicas pulsaris, forum suum putauit auferri: in vestro[f] iudicio quisquis ille est, qui clericum lacesseris, aduenias: vt ecclesiæ iura, quæ veteres principes assidua sanctione firmauerunt, impetitis clericis non negentur.

Item Alexandex omnibus orthodoxis per vniuersas prouincias Christo-domino famulantibus.

Ante iudicem ciuilem sacerdotes non accusentur.

CAN. XI.

RElatum est ad huius sanctæ & apostolicæ sedis apicem (cui summarum dispositiones causarum, & omnium negotia ecclesiarum ab ipso domino traditā sunt, quasi ad caput, ipso dicente: Tu es Petrus: & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam) quòd quidam æmuli Christi, eiusdēmq; sanctę ecclesiæ insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant, cùm magis Apostolus Christi anorū[g] causas ad ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipiat: quoniam taliter prævaricantes præuaricauerunt in Deum suum, & non obedierunt præceptis eius.

Item Pelagius Benegesto defensori.

Actor forum rei sequatur.

CAN. XII.

EXperientię tuæ præsenti authoritate mandamus, vt in causis, in quibus petitoris existit, quenquā laicum pulsare apud suæ prouincię iudicem suas proponere actiones non deserat. In his verò negotijs, in quibus ecclesiastici officij persona pulsatur, totiꝰ submoto pulsationis obstaculo, ad iudicium episcopi, vel presbyterorū[a] in loco, vbi quæstio vertitur, constitutorum occurrat indifferenter examen.

Item Sergio cancellario.

De eodem.

CAN. XIII.

SI quisquam clericus, siue superioris, siue potioris gradus petitor existat, & contra laicā personā suas dirigat actiones, iste modis omnibus non alibi, quàm apud prouinciæ iudicē negotium suum dicturus occurrat. Si quis autem laicus clericum cuiuscunque gradus duxerit esse pulsandū, ad episcoporum iudicium in eadem ciuitate, vel territorio cōstitutorum proponat eas, quas se habere existimat actiones. Quem ordinē legibus per omnia conuenientem atque consentaneum demonstrari illa regula[b] manifestat, quæ præcepit actorem rei forum sempe sequi pulsati. Clericis verò pulsatis in episcopali iudicio forū cōpetere, principaliū quoque sanctionū designat authoritas.

Item in concilio Agathensi legitur.

Episcopo non permittente apud secularem iudicem clericus pulsari non debet.

CAN. XIIII.

CLericū nullus præsumat apud secularem[a] iudicem episcopo non permittente pulsandū; sed si pulsatus fuerit, non respondeat, vel proponat[b]: nec audeat criminale negotium in seculari iudicio proponere.

Item Pius papa.

Clericus suo inobediens episcopo depositus curiæ tradatur.

CAN. XV.

SI quis[a] sacerdotum, vel reliquorum cleri corum suo episcopo inobediens fuerit, aut si ei insidias parauerit, aut contumeliam[b] aut calū niam, aut conuicia intulerit, & conuinci potuerit, mox depositus[c] curiæ tradatur, & recipiat quod iniquè gesit.

Item ex concilio Carthaginensi iij.

Principali cogatur authoritate, qui plebem inuisam non vult deserere.

CAN. XVI.

PEtimus, vt dignemini dare fiduciam[a] quā necessitate ipsa cogente liberum nobis sit rectorē prouinciæ secundùm statuta gloriosissimorum principū aduersus illum audire, qui plebem, quā inuaserat, vsque hodie commonitus (secundùm quod statutū fuerat) relinquere cōtemnit, vt qui miti admonitioni sanctitatis vestræ acquiescere noluerit, & emendare illicitū, authoritate iudiciaria p tinus excludatur[b]. Aurelius episcopus dixit: Seruata forma disciplinæ, non existimabitur appetitus[c], si vestra charitate modestè conuentus recedere detrectauerit: cùm fuerit suo contemptu & contumacia faciente iudiciaria potestate conuentus. Honoratus & Vrbanus episcopi dixerunt: Hoc ergo omnibus placet.

Item Gregorius papa.

A principibus corrigantur, quos ecclesia corrigere non valet.

1 Presbyterorum. Hoc intelligit. Hucusq; causa his delegatur ab episcopo, aliàs episcopus sola iurisdictio est ordinaria: vt j. ea. de persona. Vel expone, vel pro &, vt xv. quæstio. vij. episcopus, vel dic q̄ prælatus quilibet, qui ex electione habet prælaturam, habet etiam iurisdictionē: vt extra de offi. ordinum ab ecclesiarum. extra. de elect. ea. j. Sed qui non est electus ab vniuersitate vel collegio, non est iudex ordinarius. Iudicē enim facit aut consensus populi, vt xciij. distinct. legimus. in fi. & in authen. de defen. ciuit. §. interim. & in authen. de ecclesia. iij. aut consuetudo, vt ix. quæstio iij. cōquestus. C. de emancip. l. j. & l. fin.

Iudicem suum facit. Clericus.

[a] Si quisquam. Regula. quæ est j. iij. quæstio. vj. neminem. C. de iudiciis. omn. iud. iuris ordinem.

[b] Clericus. Secularem. Nisi in casibus exceptis in summa. Item papa delegat laico causam spiritualem: vt x. de iudiciis. illud. Item for tecum succedit clericus laico: vt ff. de iudi. hæres absens. quod falsum est. Istē cum tenetur de eiusdem quoddam dignitate, sequitur forum emporis. ff. de iudic. venditor. sed hoc non est verum: quia per hoc nō fit de foro alius', sicut ce præbet ei authoritatem.

[c] Vel proponat. Vel excipiat.

[d] Si quis. In his tribus cap. potest clericus à laico potest iudicare. Contumeliam. Si non tantum ept sed etiam ecclesiam eius tan-

Clericus suo inobediens. Militari. Militari. Militari.

Excludatur. Argu. q̄ si quis authoritate iudicis mittitur in possessionē, & aduersarius eum tō admittat, q̄ nec attendit excommunicationem, videtur q̄ manu militari ei possit auferri quæ alicui res: vt xxiij. qō. v. res auferri. principes. xxiiij. q. iij. de illicita. xvij. dist. nec licuit. & est expressum. ff. ne vis fiat ei, qui in possi. si quis missus. ff. de rei vendi. qui restituere. Hodie tamen talis efficitur possessor post annum: vt extra de dolo & contu. contigit. & cōcordat legi. ff. de bo. authō. iudi. possid. quamuis.

[e] Appetitus. id est iniuria lacessitus.

Istud

Universidad de Deusto
Biblioteca

Stud est. Casum huius cap. etiam habes xxiiij.q.j.punienda.

b COniuratiōnū. Hæc quatuor cap. idē dicūt, quod coniuratores deponuntur si clerici sunt: si laici, excommunicantur.

c Phratria. A phares. quod est diuisio: unde pharisæi. 8. xlvj.dist. seditionarios. & 8.iij.qō.iiij. cōspiratores. & vij.q.j.denique.

d SI qui clericorū. Aut sacramenta. Coniuratio licita re, licitæ sunt ad probandum malum & illicitum: vt xvj.q.vij.sane. j.q.j. cōcussionis. xxij.qō.j.c.j. sed super re illicita non tenēt': vt hic. Quidam tamē dicūt quod omnis coniuratio si est occulta, est illicita. 2 prohibentur ergo fraternitates, q̄ sunt ad malum. sic C. de monopol. l. vnica. sed bonæ fraternitates admittuntur. xliij.dist. si quis deficit.

e Præsumptio. id est, temeritas. Quidam tamen hic ferūt pferunt, q̄ hæc præsumptio sit iuris, cōtra quā non admittitur probatio: secus si præsumptio sit facti.

f SI quæ causæ. Hoc cap. loquitur de crimine ecclesiastico, vel de rebus spiritualibus, et de causis generaliū ad totam ꝓuinciā pertinentibus'.

His

Coniuratio, an sit licita.

2 Adde an & quales cōiurationes, vel cōspirationes prohibeātur not. in l. nō dubito. ff. de ꝓpriū. & in l.j. ff. de colle. illi. Bartol. in l. hac edictali. § cōuētia. de pa. te. col. ix.

3 Hanc opini. isti colligunt ex eo q̄d j. in text. dicit, quia si charitas, &c. & ex verbo interdicente. 3 ix.q.iij. archiepiscopus. cū ca. seq.

CAN. XVII.

STud est a quod a vobis poposcim⁹, & nūc iterum postulamus, vt Paulinum Aquilegiensem pseudo episcopum, & illum Mediolanēsem episcopum ad clementissimum principē sub digna custodia dirigatis: vt & iste, qui episcopus esse nullatenus potest, quia cōtra omnem canonicam consuetudinem factus est, alios vltra nō perdat: & ille qui contra morem antiquū eum ordinare præsumpserit, canonum vindictæ subiaceat.

Item ex concilio Calcedonensi.

Proprium gradum amittunt clerici comurantes, vel conspirantes.

CAN. XVIII.

COniurationum b & conspirationum crimē (quod apud Græcos dicitur συνωμοσία c) publicis etiam legibus certum est penitus inhiberi: hoc multò magis in sancta Dei ecclesia, ne fiat, conuenit abdicari. Si q̄ verò clerici seu monachi inuenti fuerint cōiuratores, aut conspiratores, aut phratrias, vel factiones componentes aliquas, suis episcopis aut alijs, omnino cadāt de proprio gradu.

Item Calixtus papa.

Clerici conspirantes proprio gradu amisso retrudātur in carcerem, cateri excommunicētur.

CAN. XIX.

COnspirationū crimina vestris in partibus vigere audiuimus, & plebes contra episcopos suos conspirare nobis mandatum est: cuius criminis astutia nō solū inter Christianos abominabilis est, sed etiam inter ethnicos, & ab exteris legibus ꝓhibita: & idcirco huius criminis reos nō solùm ecclesiasticæ, sed etiam seculi damnant leges: & non solùm conspirantes, sed etiam consentientes eis. Antecessores verò nostri cum plurima turba episcoporum, quicunque eorum in sacerdotali honore sunt positi, aut existunt clerici, honore quo vtuntur, carere præcepe runt: cæteros verò communione priuari, & ab ecclesia extorres fieri iusserunt: omnesque simul vtriusque ordinis viros infames esse censuerunt: & non solùm facientes, sed etiam consentientes.

Item ex concilio Calcedonensi.

Clerici aut monachi coniurantes proprio priuantur honore.

CAN. XX.

SI qui clerici, vel monachi reperti fuerint coniurantes, aut conspirantes, aut insidias ponentes episcopis aut clericis, gradu suo proprio penitus abꝺiciantur.

Item ex concilio Toletano.

De eodem.

CAN. XXI.

SI clerici aut monachi inuēti fuerint cōspiratores, aut per coniurationem calumniam machinantes episcopis, vel clericis, proprium amittant gradum.

Item ex concilio Aurelianensi.

De eodem.

CAN. XXII.

SI qui clericorū (vt nuper in multis locis per superbiam diabolo instigante actum fuisse perpatuit) rebelli authoritate se in vnum coniuratione intercedente collegerint, aut sacramenta d inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit: nullis excusationibus ꝑsumptio e elabatur: sed re detecta, cùm in synodum ventū fuerit, in præsumptores extra personarum & ordinum qualitatem à pontificibus, qui tūc in vnum collecti fuerint, vindicetur: quia sicut charitas ex præceptione, vel coniuratione est exhibenda: ita quæ supra sacras admittuntur scripturas, authoritate & districtione pontificali sunt reprimenda.

Item Innocentius papa.

Inter clericos & laicos causa exorta ab episcopis audiantur.

CAN. XXIII.

SI quæ causæ f, vel contentiones inter clericos & laicos tam superioris ordinis, quàm etiam inferioris fuerint exortæ, placuit vt secundùm Nicenam synodum congregatis omnibus ciusdem prouinciæ episcopis iudicium terminetur.

His ita. Hæc est secunda pars q. in quæ probat magister superficialiter scilicet, allegando, quod in spiritualibus causis debet tantum clericus coram clerico respondere: in alijs autem ciuilibus coram iudice seculari. & hoc probare videtur per quinque canones. Ioan. de Fant.

a Clerici. Allegando hoc dicit.

b SI tributum. Agri. j. xxiij. q. vlt. secundū. con tra. Sed ibi loquitur de his prædijs, in quibus fundata est ecclesia, vel officinæ eius, quæ debent esse liberæ, vt extra de censi. sancimus.

c Potestatem. Defacto, non de iure. nisi fine authoritate principis, vel alterius quis detineat res ecclesiæ, facilegus est, nisi restituat. xij. q. ij. quisquis. xvj. q. j. ꝓhibetur in canonib⁹. Videtur tamē, q̄ si agri tributum, q̄ ꝓsit soluat, an Imperator vendiderit ab Imperatore ve vendi. cari.

d Non nego. Coꝓalibus me opponendo: qa pro rem ti opponere nō deberet, pro altaribus libenter immolabor. xxiij. quæstio. vltis commentor.

e Agnum. Subiecti. Tributum est prohibitio subiectionis. extra de cens. c. ij. Sed arg. contra extra de priui. recepimus. verum est, q̄ est signum subiectionis, licet non plena probatio. Sed dic quod possunt tractare de illis quæ spectant ad ecclesiam.

f Epistola Clementis. Id est, missa Clementi à Petro 1, sicut dicitur 2 Quod instrumētum meū, sic debeat q̄ mei causa factū exponi. est. ff. de eden. prætor. §. j. & dicitur quenti ca. etiam epistola il- vbi Petr⁹ lius, cui est missa, loquit Clementi. & tamen cum distinctione. ff. de furt. est de cadē eum qui. §. vlti. epistola se

g QUidem. Ne fideiusfor. Clericus regulariter nō debet fideiubere: vt hic, & extra de fideiusso. clericus. nisi necessitas sit. tunc enim ex pietate tenetur subuenire alij: vt lxxxvj. dist. non satis. Item clerici possunt fideiubere pro ecclesijs suis, vt in authenti. de sanc. epis. §. alium autem. collat. ix. Item inter se mutuo fideiubent cum conueniuntur: vt C. de episco. & cleric. l. omnes. §. in hac. Item nec adstrictus curiæ potest fideiubere. C. loca. curialis. & si clericus fideiubere t, potest dici q̄ non tenet fideiussio, nisi talis priuilegio suo renuntiet. Nam fideiussor pro non dato habetur, nisi priuilegio suo renuntiet: vt ff. si quis in ius voc. non iert. l. j. Vel dic, quod licet non debeat fideiubere, si tamen fideiusserit, tenet obligatio: vt extra de fideiuss. capi. peruenit. & ca. con stitutus.

h Ne aduocatus. Quod prohibetur sacerdotibus: vt j. xiiij. quæstione v. denique. & xv. quæstione ii. ca. j.

i Iudicem. Contra. j. xxiij. q. vlti. capi. sæpe. & capitu. his à quibus. Sicut

Idem.

Potestatibus tributa non sunt deneganda.

CAN. XXV.

MAgnum quidem est & speciale documentū, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subiecti c: ne quis constitutionem terreni regis putet esse soluendam. Si enim censum filius Dei soluit f: quis tu tantus es, qui putas esse non soluendum? Item apostolus: Omnis anima g sublimioribus potestatibus subdita sit. Ité Petrus apostolus generaliter omnibus fidelibus scribit: Estote subditi dominis vestris, siue regi h quasi præcellenti, siue ducibus tāquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum.

Item ex epistola Clementis i.

De secularibus negotijs episcopus cognoscere non debet.

CAN. XXVI.

TE quidem oportet irreprehensibiliter viuere: & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abijcias, ne fideiussor k existas: ne aduocatus l litiū fias, néve in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mūdialis officij occasione perplexus. Neque enim iudicem m, neque cognitorem seculariū negotiorum hodie te ordinare vult Chri-

Cùm ergo his omnibus *authoritatibus clerici ante ciuilem iudicem denegētur producendi: cùm (nisi prius depositi, vel nudati fuerint) curiæ non sint repræsentandi: patet quòd ad secularia iudicia clerici nō sunt pertrahendi.*

2 Hisita respondetur, clerici a ex officio episcopo *sunt suppositi, ex possessionibus prædiorum Imperato ri sunt obnoxij: ab episcopo unctionem, decimas & primitias accipiunt, ab Imperatore verò prædiorū possessiones nanscisc untur. Vn* de Augu. ait super Io. Quo *iure ullas defendis? diuino, an humano, &c. require in principio, ubi differentia signatur inter ius naturale, & ius constitutionis. Quia ergo, ut prædia possideantur, imperiali lege factum est, patet q̄, clerici ex prædiorum possessionibus Imperatori sunt obnoxij.*

Item Ambrosius contra Auxentium.

Imperatori tributum ecclesiæ denegare non debet.

CAN. XXIIII.

SI tributum petit Imperator, non ei negamus: agri b ecclesiæ soluant tributum. si agros desiderat Imperator, potestatem c habet vendicandorum: tollat eos si libitum est. Imperatori non dono, sed nō nego d.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Sicut enim. Vsum. Ar. q̃ peccãt, qui non recipit arbitrium'. et qui non componit inter partes. xc. di. præcipimus.

[b] Instare. Id est, interesse. ẽ. xc. dist. præcipimus.

[c] Sicut enim ille solus. Nam vnde ius, pdixit, ab eo interpretatio requiritur: vt extra de sent. excom. inter. quandoq; tamẽ legatus Papæ interpretatur rescriptũ Papæ, extra de postu. præla. ad hæc. vltra medium. & extra de sequestra. ad hoc. iudex etiã interpretatur legẽ: vt ff. de legi. nam vt ait. Sed non põt interpretari sententiam suam, nisi sit presbyter, puincix. ff. de ap. ab executore. Similiter cõsuetudo interpretatur legem: vt extra de verbo. sig. abbate. Interpretatio quẽdã est probabilis, & nõ necessaria, vt magistri: vt C. de profess. qui in vrbe Constantin. l. vnica. Quædam est necessaria, sed nõ generalis, vt iudicis: vt ff. de leg. nam vt ait. Quæ dã est prohabilis, necessaria et generalis, sed nõ est in scriptis redigenda, vt consuetudinis: vt ff. de legi. si de interpretatione. & extra de verbo. sig. abbate. Quædam probabilis, necessaria, & in scriptis redigenda, vt principis: vt C. de legib. l. j. et vlti.

[d] Per diaconos. Arg. q̃ diaconi debent laicis exponere & instruere modum viuendi. xxv. dist. audire.

[e] Tatuimus. Mox ante. Non intelligas, q̃ hæc dictio ante, ibi nonet aliquod tempus, sed est sensus ante. i. ante examinatus, ne præfocatus præsentibus hominum curis, non possis verbo Dei vacare. Hæc verò opera, quæ ibi congruere minus diximus, exhibeant sibi inuicem vacãtes laici: & te nemo occupet ab his studijs, per quæ salus hominibus datur.

Item ex eodem.

In his, quæ ad communis vitæ vsum pertinent, laici sibi inuicem operari debent.

CAN. XXVII.

Sicut enim impietatis crimen est tibi & Clemẽs, neglectis verbi Dei studijs solicitudines seculares suscipere, ita vnicuique laicorum peccatum est, nisi inuicem sibi etiã in his, quę ad communis vsum vitæ pẽtinẽt, operam fideliter dederint, te verò securum facere ex his, quibus non debes instare, omnes communiter elaborent. Quòd si fortè à semetipsis hoc laici non intelligũt, per diacones docendi sunt, vt tibi solius ecclesiæ solicitudines relinquant.

Ex his omnibus datur intelligi, q̃ in ciuili causa clericus ante ciuilem iudicem conueniẽdus est. Sicut enim ecclesiasticarum legum ecclesiasticus iudex est administrator, ita & ciuiliũ nõ nisi ciuilis debet esse executor. Sicut enim ille solus habet ius interpretandi canones, qui habet potestatẽ condendi eos: ita ille solus ciuilium legum debet esse interpres, qui eis ius & authoritatem impertitur. In criminali verò causa nõ nisi ante episcopum est clericus examinandus. Et hoc est illud, quod legibus & canonibus suprà diffinitum est: vt in criminali uidelicet causa ante ciuilem iudicem nullus clericus pduc̃atur, nisi fortè cum consensu episcopi sui: ueluti quando incorrigibiles inueniuntur: tunc detracto eis officio, curiæ tradendi sunt.

Vnde Fabianus Papa ait.

Qui episcopo insidiatur, semotus à clero curiæ tradatur.

CAN. XXVIII.

Statuimus, vt si quis clericorum suis episcopis infestus, aut insidiator extiterit, mox ante[f] examinatum iudicium submotus à clero curiæ tradatur: cui vitæ suæ omnibus diebus seruiat: & infamis absque vlla spe restitutionis permaneat.

Quia ergo iste non in criminali, sed in ciuili causa clericum ante ciuilem iudicem produxit, non est iudicandus transgressor canonum, nec est dicendus pertraxisse reum ad iudicem non suum: quia de ciuili causa non nisi iudex ciuilis cognoscere debet.

3 Econtra ea, quæ in actoris defensione dicta sunt, uerisimilia quidem uidẽtur, sed ponderе carent. Sacris enim canonibus & forensibus legibus tam in ciuili, quàm in criminali causa clericus ad ciuilem iudicem protrahendus negatur.

Vnde in epistola Clementis legitur.

Fratres apud presbyteros iudicentur.

CAN. XXIX.

Si qui ex fratribus[g] negotia habent inter se, apud cognitores seculi non iudicentur, sed apud presbyteros ecclesiæ quicquid illud est, dirimatur.

Item Syluester Papa.

Nullus clericus propter aliquam causam intret curiam.

CAN. XXX.

Nvllus clericus, vel diaconus, vel presbyter propter quamlibet causam intret in curiam: nec ante ciuilem iudicem sistat præsumat dicere causam.

[f] Examinatum iudicium submotus à clero curiæ tradatur. Vel loquitur cũ est notoriũ et manifestum. sic C. de defen. ciui. defensores.

Econtra. Hæc est iij. pars quæstionis, in qua probatur, q̃ in omni causa, siue ciuili, siue criminali, per prium ẽpm cleri cus iudicet. & hoc probat per xiiij. c. in quibus punit etiam contemptores. Ioannes de Faun tusijs.

[g] Si qui ex fratribus. Fratres hic vocat clericos, vel etiam omnes Christianos. & loquitur secundum antiqua tempora: vt ẽadem relatum. Aliud

[h] Arg. ad hoc repetitur. vel hoc. xiiij. q. vj. Omnes cibi licẽtiæ, sed non expedit propter infirmos fratres, qui ãc quosdam cibos reprobabãt. vel sic, Licitum est prædicatori sumere sumptus ab illis quibus prædicat: sed non expedit, propter Corinthios, qui auari erant.

[i] Pœnitens. scilicet solenniter. & loquitur de actore pœnitente, & cum est de voluntate rei. vel loquitur cãpse pœnitens conuenitur.

[k] Ecclesiasticum. Scripte vel reus: qa de actore minus videbatur.

[l] Quamlibet. Supra in capit. nullus episcopus.

[m] Vicunque. In hac lege quinque notantur. Primum, quod à iudice seculari appellare ad episcopũ. Secundum, quod auditur appellans. Tertiũ quod tenetur appellare. Quartum, quod valet testimonio fides adhibenda. Quintum, quod alij non audiuntur post testimoniũ episcopi. Prima pars soluitur per id ex-

[a] Aliud est quidem. Postulãtem. Pœnitentes ẽm sub regula ecclesiastica viuere debent, vt hic, & j. ead. de persona. & j. de pœnit. distinct. v. contrarium. & capitu. falsas.

[b] Omnia mihi licent, sed non omnia expedit. Vnde si quis pœnitens habet causam, quam negligere fortè nõ debeat, melius est illi, vt expetat ecclesiasticũ, quàm forense iudicium. Non ait propter criminalem causam tantùm, sed generaliter propter quamlibet causam, tã ciuilem, quàm criminalem intelligens.

Vnde Theodosius Imperator.

Cuicunque licet sacrosanctæ sedis antistitis iudicium eligere.

CAN. XXXI.

Quicunque litem habens, siue petitor fuerit, vel in initio litis, vel decursis temporum curriculis, siue cùm negotium perorator, siue cùm iam cœperit promi sententia: si iudicium elegerit sacrosanctę sedis antistitis, illico sine aliqua dubitatione, etiam si alia pars refragatur, ad episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur.

Idem.

CAN. XXXII.

Omnes itaque causæ, quæ prætorio, vel ciuili iure tractãtur, episcoporũ sententijs terminatæ, perpetuo stabilitatis iure firmẽtur: nec vlterius liceat retractari negotium, quod episcoporum sententia decidit. Testimoniũ etiã ab vno licet episcopo perhibitum, omnes iudices indubitanter accipiant: nec alius audiatur, cùm testimoniũ episcopi à qualibet parte fuerit repromissum. Illud enim veritatis authoritate firmatum, illud incorruptum habeatur, quod à sacrosancto homine secundùm scientiam mentis illibatæ fuerit prolatum. Hoc nos edicto firmam⁹ salubri, & perpetua lege tenendum esse censemus.

Hæc si quis antiquata contendat, quia in Iustiniano Codice non inueniuntur ita inserta, per Carolum renouata cognoscat, qui in suis capitularibus ait inter cætera.

CAN. XXXIIII.

Volumus atque præcipimus, vt omnes nostræ ditioni subiecti, tam Romani quàm Frãci, Alemani, Bauari, Burgũdiones, Saxones, Turingi, Frisones, Galli, Britones, Longobardi, Guascones, Beneuentani, Gothi, Hispani, cæteriq; omnes subiecti nobis, quocunque legis vinculo videantur adstricti, vel consuetudinario annexi more, hanc sentẽtiam, quã ex xvij. Theodosij Imperatoris libro c. videlicet xj. ad interrogata Blauij ducis, quam illi & omnibus per scripturam misimus, & inter nostra capitula pro lege tenendam cõsulto omnium fidelium nostrorum posuimus, lege cuncti perpetua teneant, id est, quicunque litem habens siue petitor fuerit, &c. vt suprà.

Item Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniam monendo dicit.

Presbyter apud episcopum tantùm iudicari debet.

CAN. XXXV.

De personæ presbyteri hoc attendendum est, si quã causam habuit, tra de appel. si duobus. Secunda per id ij. q. vj. nõ ita. Tertia per id ij. quæsti. vj. omnis oppressus. Quarta per id vj. q. ij. si tantum. & cap. placuit. Quinta per id quod testimoniũ solius episcopi non valet. iiij. q. iij. cap. si testes. §. iurisiur. ãdi. Et licet hæc lex sit abrogata, tamen Innocen. arg. ex extra de iudic. nouit. non vt confirmet eã, sed vt ostendat quantã affectiõ nẽ Imperatores habuerunt erga sacerdotium.

[c] Decursis. id est, post litem contestatam.

[d] Cum sermone. id est, allegationibus.

[e] Omnes itaq; cen. vel Capitulari- bus. id est, in Longobarda: non tamẽ inuenitur in ea, quę nunc est, sed in Gallia.

[f] Olumus. Vel cõsuetudinatio. extra de eo, qui mitti. in possess. capitu. iij.

[g] De persona. De hac habes ff. quæstio. j. in primis.

Non

Interpretatio est triplex.

2 Sub. an conclusione, secũdum Innocen. arg. ex extra de iudic. nouit. non vt confirmet eã, sed vt ostendat quantã affectiõ nẽ Imperatores habuerunt erga sacerdotium.

3 Infra. qq. iij. ad hoc. iudex etiã interpretatur legẽ.

a Non ab alio. id est, non à contrario. quandoque enim ab inferiori potest iudicari [1]. Hug. tamen huic literæ adhęsit, qui dixit solum episcopum esse ordinarium iudicem clerici: & per hoc quod dicit doceat prius, &c. Sed tu dicas, quod prælati ecclesiæ collegiatæ habent iurisdictionem, vt xv. q. iiij. capi. j. extra de immuni. eccles. non minus. extra de iudi. capit. ij. C. de iurisdict. omnium iudi. l. vlt. extra de officio ord. cum ab ecclesiarum. sed quod hic dicitur prius doceat, &c. dicas priusquam secularem. Hug. tamẽ dixit solum episcopum habere potestatem excommunicandi: vt xvj. quæstio. ij. visis, in fi. vbi dicitur, quod excommunicatio sit mucro episcopalis. Et q̃ solus episcopus debeat de causis matrimonialibus cognoscere. xxxv. q. vj. multorum. & melius dicit noua constitutio extra de excess. prælat. accedentibus. Consuetudo tamẽ in talibus dat iurisdictionem, vt ix. quæstio. iij. conquestus. C. de emancip. libe. l. j.

b Aut monachũ. & ibi conuentum nomine monasterij ratione alicuius successiõis, quæ obuenit monasterio per eum. alias non competit actio contra monachum, cum nihil habeat. vel intellige, quod fideiussit de mandato ecclesiæ suæ, vel etiam sine mandato, sed pecunia est conuersa in vtilitatem ecclesiæ, vt noua cõstitutio dicit, quod quibusdã. extra de fideius. Si autem monachus contra aliquẽ deliquit, ipse monachus conueniendus est, nõ ecclesia [2]: vt xviij. q. constituit ij. hoc tantũ. sicut seruus conuenitur, qui deliquit, non procurato eius dominus. C. de noxa. l. penul. & vlti. in fi. Primo rẽ: vt ipse autem loco castigatio monachi spectat ad abbatem, vt xxiiij. q. iij. corripiantur. & extra de offic. ordin. quanto. extra de appellat. reprehensibilis. vbi autem cum procedendum est secundum ordinem iuris, tunc solus episcopus est iudex secundum Hu. vt hic dicitur. Alij dicunt, quod abbas habet ordinariam iurisdictionem super monachos suos, & excommunicare eos potest, vt extra de maio. & obed. cum in ecclesijs.

c Aut ascetriam. id est, inclusam, quæ semper assidue moratur ibi.

d Doceat, id est, adeat.

Presbyter an possit ab inferiori episcopo iudicari.

1 Sed contra xvj. q. ij. visis. in fine. quod dic vt plene not. In nocen. extra de offi. ord. quan. & de præben. in Lateranẽ. & not. per B. extra de priuil. cũ & plantare. §. in ecclesijs.

† Adde ad istud c. an episcopi sint illustres, & dic q̃ sunt similes illustrib', vt probatur in l. ad similitudinem. & ibi Bal. C. de epi. & cle. proprie tamen sunt spectabiles secundum Alexan. de Imo. in gl. titu. col. ij. ff. de iuris. om. iu.

2 Idẽ sentit Innoc. extra de priuile. cũ olim propter. in gl. & male. et in tali casu monachus etiam.

non ab alio [a] teneri, sed episcopum ipsius adire debuit: sicut nouellarũ constitutio manifestat, quæ ita loquitur de sanctissimis & Deo amabilibus atque reuerendissimis episcopis, clericis & monachis. Imperator Iustinianus Augustus Petro gloriosissimo præfecto prætorio. cap. liij. Si quis contra aliquem clericũ, aut monachum [b], aut diaconissam, aut monastriã, aut ascetriam [c] habeat aliquam actionem, doceat [d] prius sanctissimũ episcopum, cui horum vnusquisq; subiaceat †. Ille verò causam inter eos dijudicet. Et si quidem vtraque pars his, quæ iudicata sunt, non acquieuerit, iubemus p loci iudicem [e] executioni perfectè mandari.

Ne verò [f] obijciatur, quia de clerico hoc loquitur, non de presbytero, sciendum est, quia superius in constitutione eadem libr. C. legitur appellatione clericorũ etiã presbyteros & diacones cõtineri. verba autem legis ista sunt: Presbyteros autem, & diacones, & lectores, & cantores, quos omnes clericos appellamus: & reliqua.

Item Gregorius Romano defensori Siciliæ.

Clericus clericum ad publica iudicia non pertrahat.

CAN. XXXVI.

PEruenit ad nos, q̃ si quis contra quoslibet clericos causam habeat, despectis eorũ episcopis, eosdem clericos [h] tuos facias iudicio exhiberi: quod si ita est, valde constat esse incongruum: sed hac tibi authoritate præcipimus, vt denuò hoc facere non præsumas: sed si quis cõtra quemlibet clericum causam habuerit, episcopum ipsius adeat: vt aut ipse cognoscat, aut certè ab ipso iudice deputentur: aut si fortè [g] ad arbitros eũdum est, partes ad eligendos iudices ab ipso executio [h] deputata compellat. Si quis verò laicus, vel clericus contra episcopum causam habuerit, tunc te interponere [i] debes, vt inter eos, aut ipse cognoscas, aut certè te admonente sibi iudices eligãt. Nam si sua vnicuiq; episcopo iurisdictio nõ seruatur, quid aliud agitur, nisi vt per nos, per quos ecclesiasticus custodiri ille ordo debuit, confundatur?

Idem Ianuario episcopo Caralitano.

A laicis iudicibus, clerici non sunt opprimendi.

e Iudicem. si ipsemet non potest. & est simile. C. de episco. audi. l. episcopale.

f Ne vero. Hæc sũt originaliter verba Gregorij.

g Peruenit. Aut si forte. extra de fo. compe. si quis contra.

h Executio. Id est, executor ad hoc deputatus, scilicet archidiacon', vt xxv. dist. perlectis. & extra de fo. cõpe. nullus [1]. Cum autem iudex recusatur, in optione actoris erat, an vellet quod recusatus delegaret causam alijs, vel quod partes cogerẽtur ad eligẽdos iudices, vt extra de foro competen. licet. & capi. si quis. Hodie autẽ si iudex recusatus fuerit, & probata fuerit causa recusationis, ad arbitrium recusatoris ipse, q̃ recusatus fuerit, dabit iudices, vel trãsmittet negotium ad superiorem: vt in cõstitu. cum speciali. Sed extra de appel. Sed quæro, an iudices delegati ab episcopo possint partes punire, si non venirẽt ad iudiciũ? Non videtur: quia solus delegatus à principe potest citare, vt in authen. de litig. §. oportet. hem. colla. viij. Nec alij possunt suas sententias mãdare executioni, quam ordinarij, vel delegati à principe: vt C. de bo. autho. iud. poss. auth. & qui iurat. ff. de re iudi. l. à diuo. Et solus delegatus à pricipe potest mittere in possessionem. ff. de iurisdi. om. iudi. iubere. Potest tamẽ dici, q̃ secundũ iura nostra subdelegatus habet coercitionẽ: quia potest interdicere ecclesiam: vt extra de offi. dele. ex literis. in fi. & secundũ legẽ modicã saltẽ habebũt coercitionẽ subdelegati. C. de spor tu. l. ij. & ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. vlti. in fi.

1 Iudice recusato [illegible] fiet. Ista decreta [illegible]

i Interponere. hoc verum est in modicis vel minimis causis. Nam maiores causæ episcoporum ad metropolitanum deferuntur: vt vj. q. iiij. c. si inter. ix. q. iij. cap. conquestus. & lxxxv. dist. c. j.

CAN. XXXVII.

FRatris & coëpiscopi nostri Felicis, & Ciriaci abbatis relatione cognouimus, quòd in insula Sardinia sacerdotes à laicis iudicibus opprimãtur, & fraternitatem tuã ministri tui despiciant: dumq; solùm à vobis simplicitati [a] studetur, quantũ videmus, disciplina negligitur.

Item Gregorius Mauricio Imperatori.

Sacerdotes à regibus sunt honorandi, non iudicandi.

CAN. XXXVIII.

SAcerdotibus autem non ex terrena potestate dominus noster citius indignet, sed excellenti consideratione propter eũ, cuius serui sunt, eis ita dominetur, vt etiã debitam reuerẽtiam impendat. Nam in diuinis eloquijs sacerdotes aliquando dij, aliquãdo Angeli vocant. Nam & ad Moysen de eo, qui ad iuramentũ deducẽdus est, dicitur: Applica illum ad Deos, id est, sacerdotes. Et rursus scriptũ est: Dijs non detrahes, id est, sacerdotibus. Et propheta ait: Labia sacerdotis custodiunt [b] scientiã, id est, iustitiam: & legẽ exquirunt ex ore eius: q̃a Angelus domini exercituum est. Quid igit̃ mirũ, si illos vestra pietas dignetur honorare, quibus in suo eloquio honorẽ tribuẽs, eos aut Angelos, aut Deos ipse etiã appellat [c] Deus? Ecclesiastica quoq; historia testat̃, quia cùm piæ memoriæ Cõstantino principi in scripto oblatæ accusationes cõtra episcopos fuissent; libellos quidem accusationis accepit, & eosdem, qui accusati fuerant, episcopos conuocans, in eorum cõspectu libellos, quos acceperat incẽdit [d], dicens, Vos dij estis, à vero Deo constituti. Ite, & inter vos causas vestras discutite: quia dignum non est, vt nos iudicemus deos. In qua sententia sibi magis ex humilitate, quàm illis aliquid præstitit ex reuerentia impensa.

Ante eum quippe pagani in republica principes fuerũt, qui verum Deum nescientes, deos ligneos & lapideos colebant: & tamen eorum sacerdotibus honorẽ maximũ tribuebant. Quid ergo mirum si Christianus Imperator veri Dei sacerdotes dignatur honorare, dum pagani (vt prædiximus) principes honorem impendere sacerdotibus nouerunt, qui dijs ligneis & lapideis seruiebant? Hæc ergo non tantũ specialiter [e] quãtum generaliter pro omnibus asserimus sacerdotibus: quoniam adhuc nescimus quis in terribili iudicio Dei qualis futurus sit. Etenim Paulus egregius prædicator dicit: Nolite ante tempus iudicare, quoadusq; veniat dñs, & reliqua. 1. Cor. 4. a Nam sunt multa, quæ de iudicio illius homines ignorant: quia fortasse, quæ vos laudatis, ille reprehendet: & quæ vos reprehenditis, ille laudabit.

Item ex concilio Mileuitano.

Qua pœna feriatur clericus clericum ad secularia iudicia petrahens.

CAN. XXXIX.

Nolita [f] præsumptio vsque adeò illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici clericos (suo relicto pontifice [g]) ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus, vt hoc decætero non præsumatur. Si quis hoc præsumpserit facere, conuentus & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

Item ex cõcilio Carthaginensi tertio.

Clericus apud ciuilem iudicem iudicari non debet.

a FRatris. Simplicitati. Supra xxxix. distin. Petrus.

b SAcerdotibus. Custodiunt. id est, custodire debent: vt j. ead. q. iij. c. nolite.

c Appellat. Ergo ex sola appellatione nominis aliquis consequitur ius [1]: sic xxxij. q. iiij. c. dicat. C. de lat. lib. toll. l. vnica. §. pen. extra de præsump. illud. inst. de adop. §. vlti. Arg. contra ij. q. j. c. multi. in fi. vbi dicit, quod sola nominatio non sufficit. C. de pba. l. non epistolis. & l. finali.

1 Arg. ad hoc 94. di stiu. dominus, vbi de hoc. ar. contra C. de testi. l. neque. C. de li. cau. iubemus. Archi.

[redacted]

d Incendit. Hic vides, quod iudex debet destruere libellum, qui non est legitime compositus: vt ij. q. vlti. ca. vltimo.

e Specialiter. pro bonis, sed etiam generaliter pro bonis & malis [2]: vel non tantũ pro præsentibus, qui nunc accusantur & non conuincuntur, sed etiã pro omnibus alijs. xiij. q. ij. non æstimemus.

Exo. 22. b Ibidem Mala. 2. b

2 Secundum Hug. [illegible]

f Nolita. Hoc capi. de actore, & sequẽs de reo loquitur. Et not. q̃ si actor traxerit reum ad iudicem non suum, perdit causam: sed si reus traxerit actorem, pro conuicto habetur: vt C. de iurisd. om. iud. l. in criminali. Hoc tamen intelligas lite contestata: quia si ante litis cõtestationem desistit, nõ incidit in pœnam [3]: vt j. e. c. proxi. & ff. rem ratam ha. l. amplius. & ff. de in ius vocã. l. quãuis. licet sit ar. contra C. de trãsac. l. si quis maior. j. e. c. placuit. Et quod dicit quod causam perdit, dicũt quidã ipso iure. verius credo, quod p sententiam: & hoc innuit hoc verbum, conuentus.

g Pontifice. Hic manifestè habes, q̃ posint in causa ecclesiastica neuter põt adire aliũ iudicẽ, siue in ciuili, siue in criminali negotio: laici autem sine cõsensu ordinarij eligũt alium iudicẽ in ciuili negotio: vt ff. de iudic. l. j. C. de iurisdi. om. iud. l. j. sed nõ in criminali: vt C. de iurisdi. om. iudi. l. in criminali. j. ea. ca. si quis. cum clerico. Sed in clerico requiritur cõsensus episcopi, & etiam proprius consensus. arg. hic, & ix. q. ij. c. j. & j. ea. c. clericũ. & ca. nullus. et c. inolita, & vj-

Clerici an iudicẽ nõ suum consentire.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

&vj.q.iij.c.denicꝙ.& iij.q.vj.c.non liceat. extra de foro compe.c.ſignificaſti. Et eſt triplex ratio quare laicus poteſt iurare, & nõ clericus: quia laicus poteſt iurare ſine licentia ſui iudicis, ſed clericus non: vt extra de iura.calum.inhærentes. Sed non poſſet coram laico litigare, niſi ibi iugaret. Item ab alio epiſcopo nõ poteſt ordines accipere: ergo nec iudicium, quod maius eſt: vt ix.q.ij.cap. nullus primas. Itẽ nõ poteſt ab alio quã à ſuo prælato petere iudiciũ animæ, qd eſt occultum: ergo multo fortius nec manifeſtum, vt de pœn.diſt.vj.c.placuit. Item inconueniens iã eſſet, quod vnus epiſcopus iudicaret clericos alterius epiſcopi, qđ eſſe non debet: vt ix.qõ.ij.per totũ. & ſic omes de vno epiſcopatu poſſent ſibi alium epiſcopum eligere in iudicem: nec renũtiare poteſt clericus huic iuri. extra de foro cõpet.c.ſi diligẽti. Credo tamẽ, quod licet non poſſint renũtiare expreſſe, qđ tamẽ ſponte, id eſt, tacite poſſunt. Hoc nõ cõſentire in alium puto verũ iudicem. Nam ar. ſecundum bitrum ſponte eligere. vt gune, & iudicẽ delegatũ : alioqui ex iij.q.vj.nõ legatũ : alioqui ex locat. vt ſufflatum erit priui ibi dixi. legiũ clericorũ, q̃ clericus poteſt eligere corã quo iudice velit litigare. in conſtit. Frid. authẽ. habita. C. ne filius pro patre. Itẽ multa poſſũ facere ſpõte, ad quæ nõ poſſum me pacto adſtrigere. Nã poſſũ inſtituere aliquem hæredem, non tamen pacto ad hoc me adſtringere poſſum: vt C.de pact. l.vlti. Item tacite poſſum renuntiare foro, licet non expreſſe, ſicut tacite papa renũtiat priuilegio ſuo: vt ij.q.vij. c.nos ſi.& qõ. v.c.mandaſtis. Sicut tacite poſſum renuntiare exceptioni procuratoriæ contra militẽ, ſed non expreſſe: vt ff.de procura.l.filiusfamilias. §. veterani. ſimiliter tacite poſſum renũtiare iuramẽto calũniæ, ſed nõ expreſſe. C.de iur.cal.l.ij.in fi. Et qđ ſponte poſſit renũtiare, habes iij.q.vj.pulſatus. Io. Quicqđ dicat Io. hoc tene, quod in laicum nullo modo cõſentit clericus: vt extra de foro cõpe.c.ſi diligenti. nec in clericũ ſine conſenſu epi: vt extra de fo.cõpe.c.ſignificaſti. B.

Archi.

CAN. XL.

Placuit, vt quiſquis epiſcoporum, preſbyterorum & diaconorum ſeu clericorũ, cũ in eccleſia ei crimen fuerit intẽtatum [a], vel ciuilis cauſa fuerit commota, ſi derelicto eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs purgari [b] voluerit, etiã ſi pro ipſo lata fuerit ſententia, locũ ſuum amittat [c]: & hoc in criminali actione. In ciuili verò perdat quod euicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. Si quidem ad eligendos iudices iniquè [d] de eccleſiæ conſortio iudicat, qui de vniuerſa eccleſia malè ſentiendo, de iudicio ſeculari poſcit auxilium: cũ priuatorum etiã cauſas Apoſtolus ad eccleſiam deferri, atque ibidem determinari præcipiat.

Item ex eodem.

Clericus non accuſetur, niſi ante eccleſiaſticum iudicem.

CAN. XLI.

De diuerſis ordinibus eccleſiæ ſeruientibus, ſi quis in cauſam criminis incurrerit, & abnuerit iudiciũ eccleſiaſticum, debet periclitari [e].

Item conſti. lxxiiij. c. j.

Qui cum clerico litigium habet, epiſcopum ipſius adeat.

CAN. XLII.

Si quis cum clerico litigium habuerit: ſi quidẽ de cauſa pecuniaria, adeat prius epiſcopum, cuius iudicio clericus ſuppoſitus eſt. Ille autem ſine damno [f], & ſine dilatione competentem finem liti impoſiturus eſt. Si autem noluerit [g] epiſcopus litem dirimere, tunc ad ciuilem iudicem diſceptatio cauſæ perueniat: vbi autem dirimere epiſcopus vult cauſam, ſine ſcriptura [h] omnia procedãt, & diffinitiua ſententia ab eo ſine ſcriptis ferat. Quòd ſi de criminali cauſa litigium emerſerit, tũc competentes iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati, cõſentaneũ legibus terminum cauſę imponant: ita tamen, vt diſceptatio litis duorum [i] menſium ſpatium non excedat à litis cõteſtatione numerandum. Item. In criminalibus verò cauſis nunquam ſine ſcriptura pcedere debet. Nõ autẽ aliter puniatur [k] clericus, niſi obnoxius repertus ſacerdotio nudatus fuerit ab epiſcopo ſuo, vel clericatus honore. Si autẽ crimen eccleſiaſticum eſt, tũc ſecũdũm canones ab epiſcopo ſuo cauſæ examinatio & pœna procedant, nullam cõmunionẽ alijs iudicibus in huiuſmodi caſibus habentibus.

Item ex concilio Calcedonenſi.

Clericus aduerſus clericũ negotium habens, ſecularia iudicia non exerceat.

[a] Placuit. Intentatum. i. obiectum. Et ſic loquitur cũ lis ſit cõteſtata.
ADDITIO. Sic etiã intelligũt Hug. B. & Laur. Sed Bart. Brix. di. cit, Ego credo, qđ poſſit intelligi cũ nõdũ lis fuerit conteſtata coram eo.
[b] Purgari. p hoc patet, quod loquitur de reo: ſed quod dicit poſtea euicit, intellige id in quo eſt abſolutus.
[c] Locũ ſuũ amittat. i. deponatur.
[d] Inique. Contumeliam enim facit iudici, qui eo relicto vadit ad alterũ: vt ff. de arbi. l. litigatores. Similiter ſi quis rẽ deducit coram vno iudice, & deducit poſtea coram alio, perdit litem: C. de aſſer. tol. l. j. in fine. [illegible]
[e] De diuerſis. Periclitari, id eſt, deponi. [illegible]
[f] Si quis cũ clerico. Damno, ſportularum, quas clerici nõ tenentur, vt in auth. de ſanc. epiſc. §. ſportularũ. coll. ix. [illegible] go nec aduerſarij ipſorum teneri [illegible] bẽt: vt C. de fruct. & lit. expẽ. l. vlt. [illegible]
[g] Noluerit. Vel dic non tenet. noluerit. i. non potuerit: q: forte [illegible] cãm nõ põt audire. [illegible]
[h] Sine ſcriptura. Sine ſcriptura [illegible] dit eps, cũ iudicat inter ſuos clericos [illegible] Similiter in modicis cauſis nõ req. [illegible] rit ſcriptura: vt in auth. de mã. prin. §. Nõ ſit tibi. col. iij. [illegible] ob. [illegible] mis. vbi dicit ſententia nulla, q̃ ſine ſcriptura pro [illegible] ſert. Illud cũ tantum tenet in criminalibus & maioribus negotijs. non tenet: vt iij. q. iij. cap. inducie.
[i] Duorum. Hoc non tenet: vt extra de iudi. cum non. §. ſpatium.
[k] Puniatur. Nec illud tenet, vt [illegible]

non ab homine.

CAN. XLIII.

Si clericus aduerſus clericum habet negotium, non relinquat ſuũ epiſcopum, & ad ſecularia iudicia nõ concurrat, ſed prius negotium agitetur apud propriũ epiſcopum: Vel certè ſi fuerit negotium ipſius epiſcopi, apud arbitros [a] ex vtraq; parte electos audiatur [b] negotium. Si quis verò contra hoc fecerit, canonum correctionib⁹ ſubiaceat. Et ſi clericus aduerſus ſuum, vel alium epiſcopũ habeat cauſam, apud audientiã ſynodi [c] prouinciæ conqueratur. Si verò contra ipſius prouinciæ metropolitanum epiſcopus ſiue clericus habeat controuerſiam, pergant ad ipſius diœceſis primates, aut certè ad Conſtantinopolitanę regiæ ciuitatis ſedem, vt eorum ibi negotium terminetur.

Item ex concilio Agathenſi.

PALEA.

iij Clericum nullus præſumat apud ſecularem iudicem epiſcopo non permittente pulſare, ſed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, nec proponat, nec audeat criminale negotiũ in iudicio ſeculari proponere. †

Ex his omnibus datur intelligi, q̃ clericus ad publica iudicia, nec in ciuili nec in criminali cauſa eſt producẽdus, niſi fortè ciuilem cauſam epiſcopus decidere noluerit, uel in criminali cauſa nõ ſui honoris cingulo cũ denudauerit. Illud autẽ quod in epiſtola Clementis dictũ eſt, non cognitorẽ ſecularium negotiorum te uult deus eſſe: ex epiſcopali unctione intelligendũ eſt. Non enim in epiſcopũ ungitur, ut cognitor ſecularium iudiciorum reſideat, ſed ut procurator animarũ, & diſtributor ſpũalium exiſtat. Prohibetur ergo ſecularibus negotijs occupari, non ad tẽpus ſequeſter fieri, uel ſecularia iudicia non de rebus ſecularibus, ſed ſecularium uirorũ intelligẽda ſunt. Iudicia de rebus ſecularibus ſecularia appellantur, iuxta illud Apoſtoli: Secularia igitur iudicia ſi habueritis, cõtemptibiles, qui ſunt in eccleſia, cõſtituite. Iudicia uerò ſeculariũ ſecularia appellantur, iuxta illud Apoſtoli in epiſtola Clemẽtis, quod ex ſubſequentibus datur intelligi, cũ dicitur, Hæc opera quæ tibi minus congruere diximus, exhibeant ſibi inuicem uacãtes laici. Prohibentur ergo clerici à cognitione negotiorum ſeculariũ uirorum, non ſecularium cauſarũ. Negotia quippe clericorũ, ſiue criminalia, ſiue ciuilia fuerint, non niſi apud eccleſiaſticum iudicem uentilanda ſunt.

Vnde Adrianus Papa ait:

Non niſi in foro ſuo audiatur clericus.

CAN. XLIIII.

Clericus, ſiue laicus, ſi de crimine aut lite pulſatus fuerit, non alibi quàm in foro ſuo prouocatus audiatur.

Idem.

De eodem.

CAN. XLV.

In clericorum [d] cauſa huiuſmodi forma ſeruetur, vt nequaquam eorum ſententia à non ſuo iudice dicta conſtringat.

Res uerò in litigio poſita ante legitimum cognitionis euentum in nullam debet omnino transferri perſonam.

Vnde Gelaſius Papa Quingeſio epiſcopo.

In nullam transferatur perſonam res in litigio poſita ante cognitionis euentum.

CAN. XLVI.

Quia res [e] in litigio [f] poſita, in nullam transferri poteſt omnino per-

[a] Si clericus. Arbitros. Et hæc eſt rõ, quia metropolitanus nõ eſt iudex clerici: vnde ſub eo nõ debet cõueniri, nec coram epõ debet conueniri, cum non poſſit eſſe actor & iudex, vt extra de reſtitu. ſpol. conquerente. & extra de conceſ. præbẽ. & eccl. non vacan. poſt electionem. in fi. Sed quis coget eum eligere arbitros? Reſpondetur, epiſcopus, licet ſit ei ſuſpect⁹, vt extra de app. ſecũdo requiris. Item in alio caſu cogit ipſum eligere arbitros, ſ. cum recuſat eum vel delegatum ab eo, vt ſ. eadem. peruenit.
Arbitros eligere quando quis cogatur litigãtes.
[b] Audiatur. ſ. vj. quæſt. ij. c. epiſcopus. contra. ſed ibi ſoluitur.
[c] Synodi. Ergo ſi habetur ciuilis cã contra epũm, ſolus metropolitanus nõ põt audire, vt hic, & vj. qõ. iiij. ſi inter. ſed forte hoc nõ tenet in maioribus cauſis, vel loquitur ſecundũ antiqua tempora, qñ pro ſingulis cauſis ſiebat conciliũ, vt j. ea. quæſtio. iij. c. ij. & iij.
[d] In clericorum. Supra ij. quæ. j. in primis. in fi. extra de iudi. at ſi.
[e] Quia res. Nec etiam actionem põt quis cedere alij poſtquã res eſt deducta in litigiũ, vt C. eo. l. ij. nec valet priuilegium impetratum tempore litis, extra de teſtib. cauſam. xvj. q. vj. placuit. C. vnde vi. authoritatem. C. de fun. & ſal. reip. lib. xj. l. ſi qua. nec res litigioſa põt deducari. ff. de litigi. l. vlti. qui autem rem litigioſam alienat, & alienatio nulla eſt, & præterea punitur vendiſor & emptor, ſi ſciuit rẽ litigioſam, vt extra vt lit. penden. eccleſia. C. eodem. l. vlti. In caſibus tamen licite aliena tur res litigioſa, ſci licet ex cauſa dotis, vel tranſactionis, vel donationis ppter nuptias, vel ex cauſa legati, vel diuiſionis rerũ hæreditariarũ, vt C. de litig. l. vltima. Item licite alienatur res litigioſa, q̃ ſeruari non poteſt. ff. famil. erciſcund. alienationes. & ff. de petitio. hæredi. diuus.
Verba recitat Grat. inci [illegible] pium.
Litigioſa certis res alienari poteſt.
[f] In litigio. Res dicitur litigioſa, de cuius dominio, vel quaſi cauſa vertitur
Litigioſa res quæ dicitur.
1. Cor. 6. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

vertitur inter petitorē & possessorem vel iudiciaria cōuentione, vel scribus principi obiatis, & per cum ad uersario cognitis, vt in auth. de liti. in prin. col. viij.

1 Et not. qđ authē. quæ poni- tur C. de extra vt lit. pendē- te. à memoria.

a Exigere. Hoc intellige cū possessor est suspectus, alias possessor semp vtitur fructibus pendente lite, vt xvj. q. iiij. volum⁹.

res litigio sa. in cor- poralibus locum ha- bet, vt pa- tet authē. de litigio. §. ad hoc. hic adde qđ no. ex tra vt lite pen. c. ij. in glo. pe. & de alie. iu- mutā. cau- sa tacta. c. j. & de re- sti. spo. fæ pe. Archi.

b Vod vero Et est cer- tum quod sic s, ea- dem. inolita.

Sed po natur. Hæc qō di- uidit in x. partes, in qua rū prima, phat per xx. ca. qđ sententia pastoris siue iusta, siue iniusta, tenēda est. Secūda ibi, Ve- rū hoc. Tertia ibi, Sed hoc. Quarta ibi, De his. V. ibi, Si ergo. Sexta ibi, Cū ergo. Septima ibi. Idem est. Octa- ua ibi, Quod autē. Nona ibi, Excōi- cationis. Decima ibi, Presbyteris. Io. de Fantu.

c Sed ponatur. Hic quæritur, an ille sit dignus depo- sitione qui excom municatus vel su- spensus celebrat. Et certe sic, vt j. e. si quis presbyter. & extra de cle. ex- com. mi. cap. j. ij & iij. & beneficio po- terit priuari. eo. ti capit. fraternitati. nisi dispensēt cum eo. vt lxiij. dist. Sa- lonitanę. Magister tamen prosequitur aliam quæstionem scilicet vtrū sentē- tia teneat, siue iusta siue iniusta. Tribus autem modis dicit- tur sententia iusta siue iniusta, vt j. ea. c. episcopus. §. si ergo. j. ex alio, cū ma lo vel bono zelo sententiat. Ex eā, scilicet cū certa cā subest, vel nō sub- est. Hæc ordine cum seruatur vel præter- mittitur ordo iuris.

Sententia dicitur iusta vel iu- sta tripli- citer.

Sententia est multi- plex.

Vōd uerò culpa illa su- spensione di- gnasit, ex ca- pitulo illo Milevitani con- cilij liquidò constat: si enim communione priuādus est, qui clericum ad ciuilem iu- dicem crediderit protrahē- dum, multò magis suspensio ne dignus est qui sui episco pii iudicium interpellantem ad iudicium seculare per- trahere non dubitauit.

QVAESTIO III.

Sed ponatur, quod hæc culpa suspensiōe digna non fuerit, quæritur utrùm sit deponendus, qui officium contra prohibitio nem episcopi celebrare au sus est. Sed quòd sententia episcopi siue iusta, siue iniu sta fuerit, timenda sit, Gre gorius testatur dicens:

Timenda est sententia pa storis,

sonam, donec legitimæ cognitionis cuentu, cui potius debeat, iudiciaria disceptatione possit agnosci, ex eadē re quis piam nō sinat exigere pensiones, sed in eodem statu re eadem posita, in quo videt (sicut dictum est) ante constitutā litē, quisqs sibi putat quip- piam posse competere, iuridico pulset examine, præiudicijs omnibus inde submotis.

QVAESTIO II.

Vōd uerò culpa illa suspensione di- gnasit, ex ca- pitulo illo Milevitani con- cilij liquidò constat: si enim communione priuādus est, qui clericum ad ciuilem iu- dicem crediderit protrahē- dum, multò magis suspensio ne dignus est qui sui episco pii iudicium interpellantem ad iudicium seculare per- trahere non dubitauit.

QVAESTIO III.

Sed ponatur, quod hæc culpa suspensiōe digna non fuerit, quæritur utrùm sit deponendus, qui officium contra prohibitio nem episcopi celebrare au sus est. Sed quòd sententia episcopi siue iusta, siue iniu sta fuerit, timenda sit, Gre gorius testatur dicens:

Timenda est sententia pa storis,

suspensionis, alia præcepti, quæ tñ improprie dicitur sententia. Sententia excommunicationis semper tenet, nisi sit iniusta ex ordine: tunc non valet, vt ij. q. vj. c. ei qui. §. diffinitiua. alias semper tenet, nisi appelle tur ab ea. Item sententia excommunicationis ordinē requirit, & etiam causæ cognitionē, vt ij. q. j. nemo epi- scopus. extra de ap pel. reprehensibi- lis. extra de senten. excom. sacro. Siue tamē sit iniusta ex causa, vel ex ani- mo, vel ex ordine, semper tenet, vt j. e. si episcopus. For- te nec releuatur p appellationem, nisi quo ad cognitio- nē, vt extra de sen- ten. excō. per tuas. Sententia aūr man- dati, vel præcepti nō ligat, nisi id qđ præcipit spectet ad officium præcipien tis. vij. q. j. quia fra ter noster. Primo autē probat G. vs que ad §. prōmissis. j. in c. si epūs. qđ sen- tentiæ epi etiam in iustæ sit pertēdum. deinde probat eam quoquā apud deū non ligare. de hac materia plenius ha bes ij. q. j. i summa.

Sententia. Nō mendā est. Nō sit in duobus casibꝫ. f. cum sententia est post appellationē tua, & cum contra nec, intolerabilem errorem, extra. de sen. excō. per tuas. Tertium casum ap ponunt quidam, cū pro indebitis exactionibus aliquis excommunicat. vt extra de excess. pl. cum ad quorūdā. Item quis à pro- prio. Ab a- lijs. Similiter qui fu spensus est ab vno, suspēsus est ab oēs, vt vij. q. j. si gs pbyter. & iij. q. v. quisquis.

Concilio. Hodie fol' metropolitan' cognoscit de cā ex cōicatiōis, vt extra de sen. excō. p tuas. Quod si metro- politanus. Scilicet synodus.

Præcipue. Pa- tet. j. xxx. nullis fas. Deut. v. q. j.

a Duos. Ergo in causa denuntiatio- nis idem potest esse iudex, accusator et testis. extra de si- mo. c. licet. Ité est hic arg. quod Eua- gelica admonitio non solum habet locum in occultis, sed etiam in mani- festis. ij. quæst. j. ca. si peccauerit.

1 Hic di- git. de- fen. quod ex ista li- tera datur intelligi, qđ vbi dī. Cito. id est, non differt ordine iu- ris.

b S I quis forte ira cun- que. id est, vt ex animo sit iniusta. ue, ne quando nobis se cundùm domini præce- ptum duos a aut tres te- stes adhibeamus, imò verò hoc sanctæ eccle- siæ dicamus: & (quod non optamus) decæte- ro fias cūctis sicut ethni- cus & publicanus.

Item ex concilio Sar- dicensi, capi. xvij.

De eodem.

CAN. IIII.

S I episcopus fortè ira cundus b (quod esse nō debet) citò c & aspe- rè cōmoueturaduersus presbyterū, siue diaco- nem, & eum de ecclesia exterminare voluerit, prouidendū est, ne inno- cens damnetur, aut per- dat cōmunionē: & ideo habet potestatē is, qui est abiectus, vt episco pos finitimos interpel- let, & causa eius audia tur, ac diligentius pertra ctetur. Ille verò episco- pus, qui iustè vel iniustè eū abiecit, patiēter acci- piat, vt negotiū discutia tur, vel pbetur eius sen- tentia à plurimis, vel e- mendetur, tamen priuś quam omnia diligenter ac fideliter examinētur, eum q fuerat cōmunio- nē priuatus, ante cogni- tionē nullus debet præ- sumere, vt cōioni societ.

Item ex concilio Car thaginensi.

a Sub. ex ceptis enī casibus p fatis sub e §. difficiliter.

+ Limitat Ioan. Gui son in. j. fi col. j. C. M.

1 Maxime. Id est, tantum. sic xij. di. c. illud. xvij. dist. c. peruenit. xv. q. iij. c. per singulas.

c Quis. Vide- tur quod isti clerici, qui cōmuni cant excōicato in diuinis officijs, pa ri excōicatione li gentur, vt extra de senten. excō. cap. significauit. Per

Sine spe sit reconciliationis, qui excommunicatis communicare præsumit.

CAN. VII.

iiij S I quis episcopus in cōcilio excō municatus fuerit, siue presbyter, aut diaconus à suo episcopo, & post ex-

De eodem. CAN. V.

ij S I quis pbyter ab episcopo suo corre ctus fuerit, debet vti- que apud vicinos episco pos cōqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, & per ipsos suo episco- po reconciliari: quod si non fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus se cernendū se ab episcopi sui cōmunione duxerit, ac seperatim cum aliqui bus schisma faciens sacri ficium Deo obtulerit, a nathematizetur, & nihi lominus locum amittat. At si querimoniā iustā habuerit aduersus epi- scopum, inquirēdum est.

Item ex concilio An tiocheno.

De ijs, qui damnati à syno- do sacra ministeria contingunt.

CAN. VI.

iij S I quis episcopus damnatur à syno- do, vel si presbyter aut diaconus a suo episco- po, & ausi fuerint aliqđ de ministerio sacro con tingere, siue episcopus iuxtā precedentem con suetudinem, siue presby ter, siue diaconus, nullo modo licet ei, nec ī alia synodo spem restitutio- nis, aut locū satisfactio- nis habere: sed & cōmu nicantes ei omnes abijci de ecclesia oportet, & maximè i si postquam didicerint aduersus me moratos prolatam fuis se sententiam, eisdē com municare tentauerint.

Item ex concilio Mar tini papæ.

de appel. solicitudi nem. Item econuer so si est appellatū ad eum, & viderit iustam esse causam excōicationis, te- netur eū remittere absoluendū: vt ex tra de sen. excom. c. per tuas. in fine. Hodie autem licet non appelletur ad superiorē, si tamen est periculū in mo ra, potest eum sta tim absoluere, vt extra eod. c. sacro.

c Quis presby ter. Correctē, id est, suspensus vel excōmunicatus mi nori excōmunica tione, vt patet per id quod sequit, ana thematizetur.

d Quis episco pus. In alia. Excōmu Ergo episcopi nō nicatum et possunt dispensare celebrantē cū talibus, qui post non absol excommunicatio- uit episco nem celebrāt, cum pus. nec concilium hoc possit. Arg. contra ij. q. v. quæ de cau fa. Posset tamē di ci, quod epūs cū ta libus posset dispen sare: & expone qđ spem, &c. i. ipsi sic delinquentes non debeāt habere spē restitutionis, quia sibi incluserunt. sic vij. q. j. c. si gs pres byter. & lxxxij. di. c. plurimos. in fi. cō stat tñ quod ipse potest in casibus talibus dispēsare.

Sive spe sit reconciliationis, qui excommunicatis communicare præsumit.

CAN. VII.

iiij S I quis episcopus in cōcilio excō municatus fuerit, siue presbyter, aut diaconus à suo episcopo, & post ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Excõmunicatio, an pro sola contumacia feratur.

Morientur boni & mali.

Per forinsecã, id est, manu laici. 5. xvij. di. nec licuit.

EPiscopi si sacerdotali.

Minimis. Ergo pro minoribus causis, non est quis excõmunicandus, qã, verum est: vt j. ca. nullus. Sed contra, nõne pro sola cõtumacia est quis excõmunicandus? vt j. ead. certum. ergo siue crimẽ sit magnum, siue paruum, nunquam est excommunicãdus aliquis nisi sit contumax. Ad hoc dicunt quidam, quod ab homine non sit aliquis excommunicandus nisi pro contumacia: sed à canone bene, vt xvij. q5. iiij. si quis suadente. Hoc non est verũ: quia quandoq; excõmunicatur aliquis pro cõtumacia, quandoq; pro crimine, vt extra, de verb. signi. ex parte. Ioan. Sed certe illa decre. dicit, quod pro offensa sit aliquis excõmunicandus, cum non vult satisfacere, & ita pro cõtumacia. quare alia distinctio est melior. B.

Peccatum. Argu. quod citius moritur, quis propter peccatum: vt xij. q5. j. cauj. & tollit Deus malos de medio[1], ne peccatum eorum augeat. xxi. de hac vi. iij. q. iiij. ea vindicta, & tollit bonos ne malitia malorũ immutet intellectũ eorum de pœ. dist. iiij. c. si ex bono.

PLacuit. Neglectu, videtur ergo quod pro negligẽtia aliquis excõbicetur, sicut pro negligẽtia aliquis deponitur[3]: vt lxxxj. dist. c. diem gemi ctum est.

[1] Id est, de hac vita.

[3] Sic neglectus cui pam. xvij. q5. j. si cu stos. in fi.

TRugualdum Treuerẽsem. Iudicauerint. Sic patet, quod puis iudex, qui male iudicat, vt dixi ij. q. vj. hoc etiam. Vtilitates. Quod multi. phibetur, vt iiij. q. vj. omnibus.

S I autem. Principes. Ergo Imperatores subsunt episcopis, & ab eis possunt excõmunicari. xcvj. dist. ca. duo. mitius tamen cũ eis agẽdum est, quam cum alijs: vt xij. q. ij. de rebus. & si in pluribus habet Imperator do micilium, quilibet eum excõmunicare. ff. ad mu nicip. assumptio.

Si quis.

Excommunicatus efficiuntur.

Item Clemens.

Clerici & laici, qui non obediunt episcopis, infames

CAN. IX.

PLacuit vniuerso concilio, vt qui excõmunicatus fuerit pro suo neglectu, siue episcopus quilibet, siue clericus: & tẽpore suæ excommunicationis ante audientiam communicare præsumpserit: ipse in se damnationis sentẽtiã iudicetur protulisse.

Item Nicolaus papa.

Deponantur episcopi, qui excommunicatis communicant.

CAN. X.

TRugualdum Treuerẽsem, & priuatum Belgicæ prouinciæ, et Gũthariũ Agrippinæ coloniæ archiepiscopos, nũc corã nobis & sancta synodo sub gestorũ insinuatione qualiter causam Lotharij regis, & duarũ mulierũ eius, Thebergæ, scilicet et Gualdradæ recognouerint & iudicauerint, scriptũ super hoc proprijs manibus roborantes, & ipsi testibus affirmãtes: & sententiã, quã à sede apostolica in Engeltrudam vxorem Bosonis sanctissimus frater noster Mediolanensis archiepiscopus Thado, & cæteri episcopi nostri petierãt emitterẽdam, & attestatione canonicè protuleramus, publicè se viua voce violasse cõfitẽtes: ũi quãdoq; canon fo bus omnibus inuenimus eos apostolicas atque canonicas sanctiões in plurib⁹ excessisse, & æquitatis normã neglexisse: ab omni iudicamus sacerdotij officio manere penitus alienos: & ideo sancti Spiritus iudicio, & beati Petri per nos authoritate epatus exutos regimine cõstere desimẽtes. Prædictis autẽ depositis licentiã cõcedimus ecclesiã ingrediendi & cõmunicandi sicut laicis, & loquendi suas vtilitates[c]: nõ autẽ turbas concedi, vel scandalum solicitandi illis tribuimus facultatẽ. Quantum autẽ ad epãle ministerium specialiter pertinet, eri à nullis la eis sit licentia contingendi: sicut nos cũ sancta synodo iam decreuisse constat.

Item Clemens.

Clerici & laici, qui non obediunt episcopis, infames efficiuntur.

CAN. XI.

SI autem vobis epis nõ obedierint omnes presbyteri, & reliqui clerici, omnesq; principes[g] tã maioris ordinis, q inferioris, atq; reliq populi, nõ solũ inla-

SIquis. Commendandi. Nam aliorum honores aliis non debent esse occasio nocendi, vt C. de statu & imag. l. vlti. nec aliquis debet illud appetere, per quod honor aliorum minuatur, vt xcix. distinct. nullus. nec tibi debes cõsulere cum alterius iniuria. xxij. quæstione ij. primũ. nec aliquid facias in domo tua quod vicino noceat, vt ff. de regu. iur. domum. Si tamen facias aliquid eo proposito, vt sibi posit, licet alij noceat, nõ peccas. arg. ff. de aqua pluuia arcen. l. j. §. deinde. ff. de dam. infecto. l. fluminũ. §. vlti. & l. seq.

[b] Ad informationem nom. C. de statu. & complectis imag. l. vlti. malorem. Iterum. Id est, præsentil multorũ. bene age-

ABst. Sinistrum. Hoc est verũ in ijs, quæ possunt trahi ad hoc mum, & ad malum, ubi semper in meiorem partem est terpretandum, vt xij. dist. c. j. & extra de reg. iur. esto. Si ergo clericus amplectitur mulierem, interpretabitur, quod causa benedicendi: cum hoc facit, vt xxvj. dist. in scripturis. tamẽ quãdoq; canon fo tem confabulatiõem interpretatur deteriorem partem, vt xxvij. q. j. nec aliqus.

Aut gladio. Hic habes, quod olim inobedientia capite punichatur, ergo & hodie repelenda. & promotio. nellin distin. multi. c. non est quæstio. ber. inobedientia capite punienda, sed solã illã, si schisma inducebat, vt vij. quæstio. denique. in fi. & de hoc no. ff. de in princ. Dæmonum. Hoc olim fiebat ad literã. hodie ẽt satanæ. vt cirius cõcretur, vt j. cap. in principio. & cap. omnis Christianus.

SI inimicus. Ab hoc loco incipit tractare de duplici excõicatione. Et not. q̃ quædam excõicatio ẽt simplex, siue minor, q̃ separat à sacramẽtis, & ab ingressu ecclesiæ. Alia solennis, quæ proprie dicit anathema, quæ separat etiã à cõione fidelis. De vtracq; ista habes iij. q. iij. Engeltrudã. Maior excõicatio ipo nit, vel p maiori crimine, vel p cõtumacia. Minor infligit, p quolibet mortali, vt j. c. audi. & im

monum ore discerpitur.

CAN. XIIII.

ABst vt quicquam sinistrum[d] de his arbitremur, qui apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore cõficiunt, p quos nos Christiani sumus, qui claues regni cælorum habentes, ante iudicij diem iudicant. In veteri quidem lege habet: Quicunque sacerdotibus nõ obtemperasset, aut extra castra positus lapidabat à populo, aut gladio ceruice subiecta contemptũ expiabat cruore[†]. Nũc verò inobediẽs spirituali animaduersione trũcatur, eiectus autẽ de ecclesia rapido ore dæmonum[e] discerpitur.

Item Petrus in ordinatione Clementis.

Quibus Papa est inimicus, bis nec loqui debemus.

CAN. XV.

SI inimicus[g] est iste Clemens alicui pro actibus suis, vos nolite expectare vt ipse vobis dicat, &c. vt suprà in tractatu ordinandorũ, vbi agitur de obedientia minorum erga maiores.

Item Fabianus epus.

Excommunicatus est, qui excommunicatis communicat.

CAN. XVI.

SIcut apostoli[h] statuerunt dicentes, cum excommunicatis nõ est cõmunicandum, & si quis cum excommunicato aduersando[i] † regulas scienter saltem[k] in ab ingressu ecclesiæ. Alia solennis, quæ proprie dicit anathema, quæ separat etiã à cõione fidelis. De vtracatio ipo nit, vel p maiori crimine, vel p cõtumacia. Minor infligit, p quolibet mortali, vt j. c. audi. & im ponit siue pœnitẽtiã siue nõ pœnitẽtiã vel à seipso, vel à suo. Vt de facerdote loco pœ pœ. dist. 1. næ. Pœnitẽs tũ me- porro. a- lius facit si autho- lias incipritate sacerdotis ab pit, faciẽtiæ à sacramen- tius. j. c. §. tis, de pœn. dist. j. in euidenter. actione. Imponitẽ- Archi. ti aũt imponit quã doq; à Deo. f. quãdo ẽst in mortali peccato. Tũc enim quantum ad Deum priuatus est sacramẽtis, vt j. c. audi. quandoq; à seipso, Deut. 17. & male. f. cum non vult pœnitere, & ceffat à sacramentis, qa hoc sibi putat sufficere ad pœnam sine pœnitentia, vt de pœn. di. j. ad hoc tex. sunt qui arbitrant. tũ in l. iij. Sed si non putat si. §. qui bi sufficere, sed ab tiõis. & §. stinet, quia putat se in bello. iudignum, bene fa. ff. de re mi cit, vt de consec. di. iiij. ij. qui scelerate.

Quãdoq; insligit à facerdote loco pœnæ cũ vult pœnitere. quãdoq; à canone. f. cum quis cõicat excõicato. In his duobus casibus est necessaria reconciliatio, vt j. ea. excellentissimus. §q. dist. in capite. Si er go quis sit excõi- catus, semper à suo quo est ab excõicatore est ab soluendus, nisi vel sit appellatum ab eo, vel ipse sit negligens, vt dixi ẽ. ea. si eps forte. Sed si à canone est excõicatus, potest absolui à suo facerdo te, secundum distinẽtionem. extra de sen. excom. nuper. Hæc aũt pœna est non seruãtis excõicationẽ. si clericus est, deponitur, vt ẽ. ea. si qs pbyter. si dolaic⁹, tardius absoluit. j. e. qui iubente. Quæst. j. multi. &

[b] Sicut apostoli. Paulus statuit ij. quæst. j. multi. & Ioan. xxiiij. q. j. omnis.

[i] Aduersando. i. contemnendo.

[k] Saltem. Nedum alibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Domo. Id est, sub eodem tecto, vt xxxv. quæ. vj. episcopus in synodo. largius sumitur domus. ff. ad lyllia. l. j. §. eodem.

Excōmunicatus nō clesiam, omnes exibunt, vt xxiiij. quæst. j. omnis qui intret ecclesiam.

b Vel oraverit. Si ergo excommunicatus intrat ecclesiam, sacerdos tamen si incepit missam nō exibit, quia non relinquet officium in expletum, vt vij. q. j. nihil.

c Communione. Scilicet maiori, quia iam inciderat in minorem, i. ea. qō. si quis presbyter.

Excommunicatos. Vtrū excōmunicantis, & excommunicati. Per hoc c. dixerūt quidam quod ignorāte aduersario nō posset excōmunicatus absolui. qđ falsum est, vt extra de ap. de appella. qua frō sit excommunicatus. tunc enim oportet vt primo ei satisfaciat, vt extra de verb. signi. ex parte. j. in fine. Vel dic quod si iudex ad querelam alicuius excommunicauit aliquem, tunc non absoluet eum ante quam ab aduersario intelligat, an sit promanifesto delicto excōmunicatus, vel nō: vt j. ead. seruetur. Si autem iudex nō ad alicuius querelam excommunicauit aliquem, tunc superior ipsum statim potest absolue re, vt in constit. In noc. extra de app. cum speciali.

Excommunicatus an possit excommunicare.

Vtrum excōmunicato. Statim. ergo est canon iste latæ sententiæ minoris excōmunicationis. Præterea si non corrigit se, excōmunicatur per sententiam: vt j. ea. c. proximo.

Vtrum excōmunicato. Statim. ergo est canon iste latæ sententiæ minoris excōmunicationis. Præterea si non corrigit se, excōmunicatur per sententiam: vt j. ea. c. proximo.

Nec aue. xx. iiij. q. j. oīs qui recedit.

Excommunicato.

Si quis presbyter.

Arg. ad hoc extra pel. Roma. §. sentē. gia. ga me. rita causa rum, &c. extra de in integr. resti. tum ex literis. Archi.

Sicj. e. si quis fra ter. Archi.

Literis episcopi an sit credendum.

domo a simul locutus fuerit, vel oraverit b, ille communione c priuetur.

Item Calixtus Papa

De eodem.

CAN. XVII.

EXcōicatos quoscunque à sacerdotibus nullus recipiat ante vtriusque d partis examinationem iustam, nec cū eis in oratione, aut cibo aut potu, aut osculo communicet, nec aue e eis dicat: quia quicūq; in his, vel alijs prohibitis scienter excommunicatis cōmunicauerint, iuxta apostolorum institutionem & ipsi simili excommunicationi subiacebunt.

Item Isidorus.

De eodem.

CAN. XVIII.

CVm excommunicato neque orare, neque loqui (nisi quæ ad eandem excommunicationem pertinent) nec vesci licet. Si quis enim cum eo, aut palàm, aut absconsè locutus fuerit, statim f cum eo communem excommunicationis contrahat pœnam.

Item ex concilio Carthaginensi.

De eodem.

CAN. XIX.

QVi communicauerit, vel oraverit cum excommunicato, si laicus est, excommunicetur g, si clericus, deponatur.

Item ex decreto Honorij Papæ.

Excommunicatorum nomina vicinis omnibus palàm & publicè annuntientur.

CAN. XX.

CVræ sit omnibus episcopis h excommunicatorum omnino nomina tam episcopis vicinis, quàm suis parochianis pariter indicare †, eáque in celebri loco posita præforibus ecclesiæ cunctis conuenientibus inculcare, quatenus in vtraq; diligentia excomunicatis, vbique ecclesiasticus aditus excludatur, & excusationis i causa omnibus auferatur.

2 Verùm hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. excommunicationis enim pœnam dupliciter subimus, & dum reatū incurrimus, & dum sententia notamur.

Vnde Hieronymus in libro Iudicum.

Duobus modis aliquis sanctæ traditur.

CAN. XXI.

AVdi denique Apostolum dicentem de eo, qui peccauerat, Tradidi (inquit) huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis, vt saluus fiat spiritus eius in die domini. Videsergo, quia & modò, non solū per apostolos suos tradidit Deus delinquentes in manus inimicorū, sed etiam per eos, qui ecclesiæ præsident, & potestatem habent non solùm soluendi, sed etiam ligandi. Traduntur autē peccatores in interitum carnis, cām pro delictis suis à Christi corpore separantur. Et (vt mihi videtur) dupliciter etiā nunc traduntur homines de ecclesia in potestatem zabuli, hoc modo, quo superius diximus, cùm delictum eius manifestum fit ecclesiæ, & de ecclesia per sacerdotem pellitur, vt notatus ab omnibus erubescat, & conuerso eueniat ei illud quod sequitur, vt spiritus saluus fiat in die domini nostri Iesu Christi. Alioverò modo quis tradi tus est zabulo, cū peccatū eius non est manifestum hominibus. Deus autem, qui videt in abscondito, perspiciēs eius mentem et animum eius vitijs ac passionibus seruientem, & in corde eius non se diligi, sed aut auaritiam, aut libidinem, aut iactantiam, vel alia huiusmodi: istum talem Dominus tradit satanæ k. Quomodo autem tradit eum satanæ? Discedit à mente eius, & auertit se, refugit à cogitationibus eius malis, & desiderijs eius indignis, & relinquit domum cor dis eius vacuam.

Cùm ergo per sententiā quis nominatus fuerit, cum eo cōmunicare nō debemus.

dist. quod dicitis. xij. q. iij. qui & humanis. Arg. contra l xxxij. dist. proposuisti. in fine.

Verum. Hæc est ij. pars. quæst. in qua vult probare, quod non tenemur vitare omnes excommunicatos, sed illos solos, qui sunt excōicati nominatim, & potiùs multos modos excōmunicationis, & hoc probat per vil. autho. sanctorum patrum. Io. de Fant.

AVdi denique.

CAVSA. Ostendit Hiero. in hoc cap. quod duplici

citer dicitur quis excōmunicari, & tradi satanæ. Primo quādo quis anathematizatur, sicut fecit Paulus de fornicatore Corinthio, quem tradidit satanæ in interitum carnis, vt spiritus in die iudicij saluaretur. Quod non solū per Apostolos, sed per eos, qui in ecclesia præsident sit quotidie: & dicuntur homines tradi satanæ, cum à tota ecclesia separantur. Secūdo modo excōmunicatur quis vel tradi tur diabolo, cū per occultum peccatum quod solus Deus in abscondito videt, separatur à Deo. Vacuam. à gratia Dei.

Vtraque trefce reuidet. malos esse cum bonis.

Tritticum. Arg. ad qđ. vbi vnō interitus est ab vno de tribus, si du

Dubitatio facit vitiosa tolerari. xiij. q. ij. non æstimemus. Mat. 18. c

Mat. 13. d

Neque

Mat. 13. d

Iosue 15. g

Iosue 15. g

Natali à bonis penitus separari non possunt.

CAN. XXII.

NOlite recedere à domino vsque in hodiernum diem, hoc est, donec seculū stat. Ostēdat c ergo mihi quomodo Iebuseus donec seculū stat, habitet cū filijs Iuda in Ierusalē: quippe cū nec ipsi q- dē filij Iuda habitēt in Ierusalē. ideo ergo nec istud verū esse poterit, q̄ Iebusæi cū Iudeis in Ierusalē habitēt, quādo nec ipsi quidē habitāt in ea. Sed nos intelligimus hoc spiritualiter, assumētes euāgelij parabolā, q̄ dicit de zizanijs d: Sinite vtraq; crescere e, ne fortè volētes eradicare zizania, eradiceris simul cū ipsis & triticū f. et infrà: Audi ergo scripturā dicētē, qa nō potuerunt filij Iuda disperdere Iebuseos, sed habitauerūt cū ipsis vsq; in hodiernū diē in Ierusalē. Vnde deprecor vos, qui fideles estis, vt ita vitā vestrā & conuersationē seruetis, ne in aliquo, vel ipsi scandalū patiamini, vel alijs scādalū faciatis, sed sit vobis summi studij summęq; cautelæ, ne qs in hāc sanctorū cōgregationē pollutus introeat, ne quis Iebusæus habitet in vobis. Vides em, quia dicit scriptura, q̄ non potuerunt ejicere filij Iuda Iebusæos de Ierusalem. Iebusæus autē in

a Neque margaritas. ṡ. xiij. distin. in mandatis.
b Quando. Argu. ex hoc cap. quod non nocet taciturnitas quando non prodest cōtradictio, vt notaui xxvij. di. diaconi.
c Accipiant. Supra xliiij. distinct. in mandatis.
d Ad mensam. Permittim⁹ ad hoc vt eos lucremur. xxiij. q. iiij. infideles. cum Iudæis tamē non possumus comedere, vt xxviij. q. j. oēs. Sed nec hodie cum paganis licitum est comedere, cum & ipsi discernant cibos sicut Iudæi. Hæc ergo est causa quare possumus cōicare paganis, & nō excōmunicatis, cum tamen & illi [1] sint membrum diaboli, vt eos lucrifaciamus, tamen ideo, quia non multum curarent licet eos vitaremus, sed excommunicati erubescunt si non communicatur eis, vt ṡ. ea. ca. audi denique.
e Vel teste. Ergo aliquis contra seipsum fert sententiā: vt xxj. distin. nunc autem. Ar. contra. quia nemo sibi imperare potest, vt ff. de arbitr. l. penult. melius tamen est si hoc faciat authoritate superioris. ṡ. de pœ. distinct. j. in actione. B.
f Quæstione. i. distinctione. nam tractatus de pœn. per distinctiones diuiditur.
g De pœnitentia. ṡ. de pœn. dis. j. c. si cui. §. item sicut.
h Tempore præfinito. in cœna domini [a].
i Sententia. Sic iudex secularis potest aliquē excommunicare, id est, à legitimis actibus prohibere, vt ff. de pœn. l. minoris.

Matt. 7

Excōmunicatis cōmunicare non possumus, sed bene paganis.

1 Scilicet pagani.

Imperare sibi nemo potest.

a Vt l. di. in capite. de consec. di. j. in cœna. alias incipit, à quibusdam. Archi.

terpretatur conculcatio. Esto ergo, quia non possumus eĳcere istos, qui nos cōculcant, eos quos saltē possumus, quorum peccata manifesta sunt, eĳciamus. Vbi enim peccatū manifestū nō est, eĳcere de ecclesia neminem possumus, ne forte eradicantes zizania, eradicemus cū illis & triticum. Mouet tamē me, quod dixit, quia non potuerunt eĳcere Iebusæos, id est, eos, qui interpretant̄ conculcatio. Et ideo videamus, qui sunt in ecclesia cōculcantes: illi sine dubio, de quibus dn̄s dicebat in euangelio, Nolite mittere sanctum canibus, neque margaritas [a] antè porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, & conuersi disrūpāt vos. Iste est ergo Iebusæus, id est, cōculcatio, qui indignè audiūt verbū Dei, et cū audierint, neq; vt infideles discedūt, neq; pmanēt, vt fideles. Sed percepta mysteriorū notitia, & fidei nostræ secretioribus pscrutatis, cōuersi post modum impugnāt nos, & cōtradictionibus suis corda nostra disrumpūt, cōculcātes verbi dominici margaritas, & ornamēta fidei maculātes. De istis ergo dicitur, quia nō potuerūt filĳ Iuda eĳcere Iebusæum de Ierusalē vsq; in hodiernū diē.

Item idem super duodecim prophetas.

Porcis & canibus sancta nō sunt committenda.

CAN. XXIII.

Quando [b] ergo vir ecclesiasticus & prudens atque intelligēs multas impietates in ea, quæ vocat domus Dei, esse cognouerit, & nō solùm multas, sed etiā fortes, & quæ opprimere possint iustitiā, & intantū doctorū rabiem processisse, vt accipiant [c] pretium in iudicio, & omnia pro muneribus faciant, pauperes deuitent in portis, et audire contemnāt, taceat in illo tempore, † ne det sanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos, qui cōuersi cōculcent eas, et imitetur Ieremiā dicentē: Solus sedebā: quia amaritudine repletus eram.

Iere. 15. d

Item Ioan. Chrysostomus in epistola ad Hebræos.

Cum pagano comedere, sed cum excommunicato minimè licet.

CAN. XXIIII.

Ad mensam quippe paganorum, si volueris ire, sine vlla prohibitione permittimus [d]. Si enim quis frater nominatur, inter vos, fratrē in hoc loco omnē fidelē simpliciter intellige, non monachū tantū. quid aūt est, quod fraternitatē vocat, nisi lauacrū regenerationis, quod facit posse vocari Deū patrem? Si quis (inquit) nominatus fuerit frater fornicator, aut auarus, aut ebriosus, cum huiusmodi neq; cibū sumere debetis. Cū autē de paganis ageret, nō ita, sed si qs vos vocauerit ex infidelibus (paganos significans) et vultis ire: omne qđ apponit̄ vobis, comedite: si qs frater nominetur ebriosus, &c. O quanta integritas, nos non solùm non fugimus ebriosos, sed etiam imus ad eos participantes cum eis.

1. Cor. 5. d

Luc. 10. b

Euidēter itaq; ex præmissis apparet, quòd eorū cōmunionē uitare non cogimur, qui sententia notati nō sunt, sed ipsius sententiæ notatio multipliciter intelligitur.

Aliquādo enim arcetur quis à liminibus ecclesiæ, & à cōmunione corporis et sanguinis Christi, uel teste [e] cōscientia, iuxta illud Apostoli: Probet se homo, & sic de pane illo edat, et de calice bibat, quia qui indignè māducat et bibit, iudiciū sibi māducat & bibit. Itē illud Prosperi: Facilius sibi Deū placabūt, &c. require infrà causa xxxiij. maleficĳs impediti, quæstiōe [f] prima de pœnitētia [g]. Vel sententia ecclesiastica, sicut pœnitentes quibus tempore præfinito [h] beneficiū recōsiliationis impenditur: hæc sententia [i] excōmunicatio nuncupatur: quia à cōmunione corporis & sanguinis Christi notatū phibet, sicut et Adā ab esu ligni uitæ excōmunicatus est domino dicēte:

1. Cor. 11

Engel

Gen. 3.

a Engeltrudam. ṡ. iij. q. iiij. c. vlti.
b Si quis domū. xvij. q. iiij. c. quisquis. §. si quis domum. ṡ. v. q. ij. c. ij. Ioannes.
c Ab ingressu. G. videtur hic sentire, quod qui clericum verberat, tantum est separatus à sacramentis, & ab ingressu ecclesiæ: nec obstat ille canon, si quis suadente. xvij. q. iiij. quia anathema. ibi est idem, quod separatio, hoc tamen non tenet ecclesia: & contra eū est extra de appella. peruenit [1]. Ioan. Fauentinus voluit eū corrigere: & dixit talem esse excommunicatum, sed nō vitandum antequam denūtietur: sed expresse contra eum est extra de sentē. excom. cum nō ab homine.
d Vrbani. ṡ. ead. c. quibus episcopi.
e Cæterum. quasi dicat, bene distinguo inter excommunicatos simpliciter, & anathematizatos: vt scilicet illi sint vitandi, isti non.
f Si tātum. supra vj. quæst. ij. ca. placuit. c. ij. & vlti.
g Item Gregor. Contra id, quod dixerat simpliciter excōicatos nō esse vitandos: modo ostendit omnes excōmunicatos esse vitandos.
h Rogo. Verbum rogandi hic præceptiue ponitur. monemus enim quos habemus charos: vt xx. viij. q. j. sic enim. & alibi rogo non ponitur deprecatiue: ff. de nego. gest. si seruus meo rogatu. Sed ponitur rogare pro mandare. sic ponitur mādare pro rogare. xxiij. qō. iiij. Guilisarius.
i Communicāti. In sacris secūdum H.

1 Vbi Vin. idem not. qđ hic dicitur. Ar.

Videte ne fortè sumatis de ligno uitæ, qua sententia non separatur quis à cōsortio fidelium. Est & alia sententia quæ anathema uocatur, qua quisq; separatur à consortio fidelium: de qua suprà, Cum excommunicatis nolite communicare. Hāc distinctionē licet cuiq; aduertere ex authoritate Ioannis papæ: Engeltrudā [a] uxorē Bosonis, &c. require suprà in causa, quidam episcopus à propria sede deiectus. Item ex authoritate eiusdē: Si qs domū [b] Dei uiolauerit, &c. require infrà in causa decimaseptima, quidam presbyter infirmitate grauatus. Item ex authoritate Syluestri papæ, præsenti decreto censemus, &c. require suprà in causa, In infamiam cuiusdā episcopi. Iuxta igitur hanc distinctionē intelligēda est illa authoritas Innocētĳ: Si qs suadēte diabolo, &c. ut infrà causa, quidam presbyter: ut iuxta etymologiā uocabuli anathemati, id est, separationi subiaceat, qui in edictū illud inciderit, qui à corpore & sanguine Christi, & ab ingressu [c] ecclesiæ se alienū facit, qui impias manus in clericū inĳcere ausus fuerit, qui etiā à nullo episcoporū absolui, id est, more pœnitentiū reconciliari poterit, nisi primùm apostolico conspectui se repræsentare curauerit.

Illud autem Petri de Clemente: Si inimicus est iste Clemens, &c. de sententia notatis intelligendum est, sicut & illud Vrbani [d], quibus episcopi nō communicāt, &c ut infrà in eadē causa. Cæterùm [e] falsum esset illud Varensis concilĳ secūdi, si tantùm [f] episcopus alieni sceleris se conscium nouit. Item & illud: Placuit, ut si quando episcopus, &c. require suprà ī causa, duo fornicatores & infamia notati, &c.

Item Gregorius [g] clero & populo Salonitano.

Communicare non licet ĳs, qui excōmunicatis cōmunicant.

CAN. XXV.

Rogo [h] & moneo, ne cuiquam sacerdoti suprascripto Maximo communicanti [i] cōtra animam suam quisquam vestrum communicare præsumat.

Item ex concilio Toletano primo.

Nullus clericorum, vel laicorum ad domum excommunicati accedat.

CAN. XXVI.

vj Si quis laicus abstinetur, ad domum eius, vel clericorum, vel religiosorum nullus accedat: similiter & clericus si abstinetur, à clericis deuitetur. Si quis verò cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur. Sed hoc pertinet ad eos clericos, qui eiusdem episcopi [k] sunt, & ad omnes, q cōmoniti [l] fuerint de eo qui abstinet̄, siue laico quolibet, siue clerico.

3 Sed hoc specialiter in ĳs, qui excōmunicatis nominatim cōicant. unde infrà Vrbanus: Sanè quod super Richardo, &c. infrà causa, quidā episcopus in hæresim lapsus [m]. Itē Nicolaus papa in cap. excellētissimus [n] rex Carolus. infrà circa finem huius causæ.

vel dic, quod Maximus fuit excōicatus cū omnib⁹ suis fautoribus. Vel isti communicabant ei in crimine, alias excōicatio nō descenderet vsque ad tertiam personā. ṡ. ea. c. quoniam multos. Nec obst. xix. dist. Anastasius. quia ibi communicabāt ei in crimine hæresis.
k Si quis laicus. Episcopi. Isti enim non poterant ignorare sententiā sui epi: vt xi. q. ĳ. qui humanis.
l Cōmoniti. Argu. quod sufficit, si alicui dictum est de excōicatione alicuius, vt ipsum teneatur vitare, vt extra de elec. venerabilem. vltra mediū. in parte decisa. & de postul. prælat. ad hęc. Arg. cōtra extra de cleri. excō. mi. illud. Respon. prima sententia vera est, quādo excōmunicatio alicuius peruenit ad alium per famam publicam, alias forte secus esset, vt in contrario.
Sed hoc. Hęc est tertia pars quæst. in qua dicitur, quod hæc regula de vitandis excommunicatis habet locum in excōmunicatis nominatim, & ad hoc probādum inducit nouem capit. Ioan. de Faut.
m Lapsus. xxiiij. quæst. ij. cap. ij.
n Excellentissimus. ṡ. ead. c. excellentissimus.

fin. ff. loc. & condu. l. ex cōducto. §. Papinian⁹. vbi de hoc. Archi.

Excōmunicatus vitādus est.

Quibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sub.que est iusta ex ordine iudiciario.

QVibus episcopi. Nõ cõmunicetis. simi. vij.q.j.scire debes. xciij.dist.c.j. Nec ob.vj.q.ij.si tantũ. quia hic loquitur cum constat de sententia [1], sed scitur eam esse iniustam. b Liget. Dum tamen error non sit expressus in sententia, extra eo.p tuas.

c Excõmunicato cõmunicãs à quo absolui debet.

QVi merito. Pari. Quid ergo si episcopus communicat alicui excommunicato à simplici sacerdote etiam ligatus est à canone. Sed à quo absolueturr Decre. dicit quod communicans excommunicato à suo prælato est absoluendus. extra de præsc. & remiss. quod autẽ et ita à metropolitano. Sed dicas, q à simplici sacerdote potest absolui, nisi communicet ei in crimine: vt extra eod. nuper. videtur tamẽ quod sicut in suspẽso à iure post pœnitentiam non requiritur aliqua absolutio, sic nec in excõmunicato à canone: quod nõ est verum: vt in c. nuper. in fi. Sed qd si papa cõmunicet excõicato? ille nõ est ligatus, quia nõ ligat ipsum canon. xxv. q.j.c. ideo permittente. §. his ita.

d Refugiens. Id est, contemnens.

e Clericus. Intellectum huius capi. habes ẽ. ea. q.c. si eps forte.

f Nemo. Sed Christ⁹. Ex hoc capit. dicit P. Hispanus haberi causam, quare non possit appellari à sententia excõmunicationis, cũ Christus eum liget, à cuius sentẽtia nõ põt appellari. Alia est ratio, qa nemo excommunicatur, nisi pro contumacia [2]. ſ. ea. c. nemo. & non auditur cõ-

Appellari nõ potest ab excommunicatione.

2 De hoc no. ẽ. e. epi scopi fi.

Item Vrbanus papa.

Sententia pastoris timenda est, licet iniustè liget.

CAN. XXVII.

QVibus episcopi nõ communicãt, non cõmunicetis [2]: & quos eiecerint, non recipiatis. Valde enim est timẽda sententia episcopi, licet iniustè liget [b].

Itẽ ex octaua synodo.

Excõmunicationis contrahit pœnam, qui excommunicatis communicat.

CAN. XXVIII.

SIquis frater aut palãm, aut absconsè cũ excommunicato fuerit locutus, aut iunctus communione, statim cum eo excõmunicationis contrahit pœnam.

Item ex concilio Carthaginensi secundo.

De eodem.

CAN. XXIX.

QVi merito facino rum suorum ab ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo presbytero vel episcopo, vel clerico fuerint in cõmunione susceptí, etiã ipse pari [c] cum eis crimine teneat obnoxius refugiens [d] sui episcopi regulare iudiciũ.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Qui sententiam episcopi putat esse iniustã, recurrat ad synodũ.

CAN. XXX.

CLericus [e], qui episcopi districtionem circa se putat iniustam, recurrat ad synodum.

Item Ioannes Chrysostomus super epistolam ad Hebræos.

Vincula ecclesiastica non sunt contemnenda.

CAN. XXXI.

NEmo contemnat ecclesiastica vincula: non enim homo est, q ligat, sed Christus, [f] qui hanc potestatem dedit, & dominos fecit homines tanti honoris.

Item Augustinus de verbis Apostoli, sermone lxviij.

Satanæ traditur, qui ab ecclesia excommunicatur.

CAN. XXXII.

OMnis Christianus, dilectissimi, qui à sacerdotibus excõmunicatur, satanæ [g] traditur: quomodo? qa scilicet extra ecclesiã [h] diabolus est, sicut in ecclesia Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab ecclesiastica cõmunione remouetur. Vnde illos, quos tunc Apostolus satanæ esse traditos prædicat, excõmunicatos à se esse demonstrat.

Idem super Ioannem.

De eodem.

CAN. XXXIII.

NIhil sic debet formidare Christianus, quam separari [i] à corpore Christi. si enim separat à corpore Christi, non est membrum eius: si nõ est membrum eius, non vegetatur spiritu eius. Quisquis autẽ (inquit Apostolus) spiritum Dei nõ habet, hic non est eius.

Item Hieronymus.

Quorũ dimiseritis peccata, &c. id est, quibus ecclesiam interdixeritis, nisi reconciliati per satisfactionem fuerint, ipsis ianua regni cælestis clausa erit.

Item ex concilio Mileuitano. †

Vicini episcopi audiant eos, qui de iudicijs episcoporum suorum queruntur.

PALEA.

PResbyteri [k], diaconi, uel cæteri inferiores clerici, si in causis, quas habuerint, de iudicijs suorum episcoporum conquesti fuerint, uicini eos episcopi audiant: & inter eos quicquid est diffiniant, adhibiti ab eis ex cõsensu suorum episcoporum: quòd si ab eis prouocandum putauerint, non prouocent, nisi ad Aphricana concilia, uel ad primates suarum prouinciarũ. Ad transmarina autẽ qui putauerint appellandũ, à nullo intra Aphricam in communione suscipiantur.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Iniusta episcoporum damnatio, irrita esse censetur.

CAN. XXXIIII.

IRritãesseet iniustã [a] eporum damnationẽ censemus, & idcirco à synodo retractandam [b].

Item ex concilio Carthaginensi quinto.

Qui causæ suæ adesse, & innocentiam suam asserere voluerit, intra annum excommunicationis hoc faciat.

CAN. XXXV.

RVrsus [c] constitutũ est, vt quoties clericis conuictis, vel cõfessis in aliquo crimine, vel propter vtilitatẽ eorum, quorũ verecũdiæ parcitur, vel propter ecclesiæ opprobriũ, aut insolentem insultationẽ hæreticorum, atque gentilium, si fortè causæ adesse voluerint, & innocentiam suam asserere, intra annum excommunicationis hoc faciant. Si verò intra annũ causam suam purgare contempserint, nulla eorum vox penitus audiatur.

Item Gelasius.

Audientiam suam negat, qui excommunicationis suæ causam agere intra annum differt.

CAN. XXXVI.

QVicunque intra annũ spatium ciuiliter siue publice [d] causam suam coram suis excommunicatoribus [e] non pe regerint, ipsi sibi aditum audientiæ clausisse [f] videantur. Quòd si obstinato animo sine commu nione defuncti fuerint, nos eorum causam iuxta beati Leonis [g] prædecessoris nostri sententiã diuino iudicio reseruantes, quibus viuis nõ communicauimus, nec mortuis cõmunicare debemus.

PALEA.

QVi uerò excommunicato scienter communicauerit, & amodo sal tẽ in domo simul orauerit, atq; latebras quò minus ad satisfactionẽ perducatur, præbuerit, donec ab episcopo excommunicatore pœnitentiã accipiat, corporis & sanguinis Domini communione priuatum se esse cognoscat.

Item ex cõcil. [h] Ilerdẽsi.

Tardius recipiatur ad ueniã, qui sacerdote iubente ecclesiam exire contemnit.

CAN. XXXVII.

QVi iubente sacerdote pro qualicunque culpa ab ecclesia exire contẽpserit, pro noxa contumeliæ tardius [i] recipiatur ad veniam.

Sed quæritur, si ante damnati absolutionẽ episcopum mori contigerit, utrũ damnatus postea ualeat absolui? De his ita statutũ est in concilio Eupanensi.

A successore soluatur, qui post mortẽ episcopi remanet ligatus.

a Retractandam. Defacto, si est ipso iure irrita, vt extra de appe. ad præsentiam.

b Vrsus. Id est post alia ita. Sic pone eam. Quidã accusatus de crimine legitime fuit citatꝰ, no uenit, excõmunicatur pro contumacia: si intra annũ non uenerit, auditur super crimine, post ea non, quia habet pro cõfesso vel cõtumace. Vel sic, si ipse non uenit, ipsi non uenerunt pro cõfesso, quia ipse non uenit. Vel sic, si ipse non uenit, ipsi non uenerunt pro cõfessis, quia ipse non uenit. Vel sic, si ipse non uenit, ipsi non uenerunt pro cõfessis, quia ipse non uenit. Vel sic, si ipse non uenit, ipsi non uenerunt pro cõfessis, quia ipse non uenit.

c Vrsus. Id est post alia ita. Sic pone eam. Quidã accusatus de crimine legitime fuit citatꝰ, no uenit, excõmunicatur pro contumacia: si intra annũ non uenerit, auditur super crimine, post ea non, quia habet pro cõfesso vel cõtumace. Vel sic, si ipse non uenit, ipsi non uenerunt pro cõfessis, quia ipse non uenit. Vel sic, si ipse non uenit, ipsi non uenerunt pro cõfessis, quia ipse non uenit. Vel sic, si ipse non uenit, ipsi non uenerunt pro cõfessis, quia ipse non uenit.

d Siue publice. i. siue criminaliter.

e Excommunicatoribus. Excõicantoribus. Excõmunicatus est reus, cum tardus est reus, cum tardus est reus, cum tard

Universidad de Deusto
Biblioteca

de pœn. authen. damnatum. §. quisquis. & est simile. 5. xviij. distinc. si quis autem.

a Si episcopus.

Successori.

Huic est. ff. ff. de iudic. mortuo. Est ergo hic ar. quod successor pōt corrigere, & tenet confirmare, tenetur.

Successor factum antecessoris antecessoris sui. xxxv. q. ix. quod quis. extra de preca. ca. ij. & xvj. q. vj. illud xij. q. ij. quicunq; & in auth. vt nulli iudi. §. & hoc iubemus. Successor aūt delegati nō potest absoluere vel restituere possessionem adiudicatā, nisi succedat in honore & onere. extra de offic. ordi. pastoralis. §. præterea.

b Sic & Vrbanus. 5. c. quibus epi.

c Nemo. Communione. Sacramentorum.

d Sine conscientia. Hoc est verum, cum illud delictum tangit totam, puta cum alias non teneret, vt ix. qō. iij. c. ij. & c. archiepus.

e Mortis. Sed cū sit perpetua damnatio, qualiter dicit medicinalis, vt iij. q. j. multis? Respon. cū cōtemnit, est damnatio, alias non, vt xxiiij. q. ij. notādum. in fi. Item videtur hic, q̄ nemo sit excōicandus nisi p cōtumacia, vt xlv. dis. sed illud. & xxiiij. q. iij. tam sacerdos. & c. ecclesiæ. sed hoc non

f Ad hoc est verum, vt ext. ead. qui tra de verb. sig. exmerito. de parte. Vel dic qd cōsecr. di. tunc demū quis potest. si non test excōicari pro hoc, et no. corrigibilis, cā alia. 5. e. episcopi. & 5. rigt. xxiij. qō. iij. q. excōmu parte. Ioan.

g Nvllus. Et 17. qō. 4. de presbyterorū. Ar chidia. Nvllus. Et leuibus. Simile supra ead. epi scopi. Vel intellige de venialibus: vt j. de consecr. dist. iij. quotidie. & c. panem de altari.

h Arceri. Id est, excommunicari. Ba. tamen intelexist. quod quicunque est in mortali peccato, non debet ingredi ecclesiam, per id, qd est xxxiiij. quæst. iiij. vir cum propria. sed non est verum, vt ibi dixi. & j. de pœniten. distinct. v. fallas. & quæst. j. qui studet. Io.

i Certum. Tribus. Id est, p contumacia isto rum. Idem est de quolibet alio crimine.

k Ante finitam. sic j. de consecra. dist. j. missus.

De his. Hæc est quarta pars quæst. in qua probare intendit magister superficialiter, quod sententiæ iniustæ non sit parendum, scilicet quod nemō tenetur aput deū, sup. missa contemnatur, alias contra xxiiij. quæstio. iij. notandum. Hoc tamen intendit probare per xix. cap. quæ aliter intelliguntur, quā in sententia excommunicationis, Ioannes de Fan.

l De his. Id est, de contumacibus.

m Vomodo. Si quis ei nim, dicebatur profus, ducebatur ad sacerdotem, qui ille iudicabat, si illum leprosum vel mundū, ita habebatur, vt j. de pœnit. j. cap. volentes. & est his iraq. Et patet quod sola excommunicatio non facit, dat nouum ius, sed vetus declarat, vt. Sed numquid si sententia sit iniusta per 6. iij. tā si sola per se, quā si sit per accessionem, dat ei nouum ius? Videtur quod sic, quia ipse est in peccato mortali, quia non obstat iniusta excommunicatio, vt. xxiiij. q. iij. c. nemo. Quæ pœna videtur quod sit maior, quia ipse punit malefactorem vt xxxij. qō. iij. c. nemo.

n Nec nocere. quia punit malefactorem vt xxxij. qō. iij. c. nemo.

o Cepisti. Dirumpit. vt xv. q. vj. c. authoritatem.

p Soluetis. quasi dicat, si iuste ligas, erit ligatus in cælo & condemnetur, vt de pœn. distinc. j. capquem pœnitet.

q Emeraritū. Pleruncque. Nocet enim si contemnatur.

r Vt nocerat. quia per imperitiam iudicis, facit litem suam: vt instituta. de obligatione ex quasi delict. §. sed

s Nec Deo. id est, Deo.

t Nec nocere. quia punit malefactorem vt xxxij. qō. iij. c. nemo.

u Cepisti. Dirumpit. vt xv. q. vj. c. authoritatem.

v Soluetis. quasi dicat, si iuste ligas, erit ligatus in cælo & condemnetur, vt de pœn. distinc. j. capquem pœnitet.

w Emeraritū. Pleruncque. Nocet enim si contemnatur.

x Vt nocerat. quia per imperitiam iudicis, facit litem suam: vt instituta. de obligatione ex quasi delict. §. sed

y Per absolutionem. Ecce pœna temporalis & præsumptiua in eo qui malefactum, vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Niſi probata. j. xxx. quæſt. v. cap. nullum ant.
b Probata. Alias prolata.
c Vlciſci. i. puniri quam citius fieri poteſt: vt xxiij. q. iiij. c. cum quiſque.
d Epus. Cyprianum. martyrem.
e Sella. id eſt edes iudicis.
f Coronã. Si ſententiam patienter ferat: vt j. ead. cap. qui iuſtus.
g Cvſtodi. quia corpori vis poteſt fieri, nõ animæ. xxxij. q. v. c. j. xxiiij. q. vj. in prin. Ioan. de Fan.
h Inter verba. Ne forte. Hęc fuerũt verba Chriſti, cũ peteretur ab eo tributum, dixit Petro: Vadead mare, & piſcẽ qui tibi pri⁹ occurrerit tolle, & quo d inuenieris i ore piſcis, dles pro me, & pro te; vt xxviij. q. j. iam nunc. Et eſt arg. qp aliquid omittitur ratione ſcãdali. 50. diſt. c. de his vero.
i Verbo. nõ quod intrat in os, ſed qđ procedit ex ore eo inquinat hominẽ. tunc dixerunt diſcipuli, Scis quia phariſæi audito hoc verbo ſcãdalizati ſunt? phariſæorum eſt erat religio in cibis diſcernendis.
k Scandalizati ſunt. Id eſt, indignati ſunt.
l Præmiſit. Arg. ex ordine verborũ argumentandũ, arg. xliij. diſtin. c. j. in fin. extra de reſcrip. c. cũ dilecta.
m Cum illis. Arg. quod fides eſt illi ſeruanda, qui eam non vult ſeruare. xxxiij. q. v. quod Deo. xxij. q. iiij. c. innocens. contra. arg. extra de iureiurand. c. peruenit.

Chriſtus tributum ſoluit.
+ Alias, dãnatur.

Forte melius diceret dedignati. ſecũdum id qp leg. & no. xl v. di. vera iuſtitia. Archi.

a Adidẽ xcv. diſt. eſto. vbi de hoc.

& ſacri eloquij teſtimonium tenemus, vt mala maiorum cùm forſitan dicũtur, niſi probata a, credi non debeant, ſed citius probata b vlciſci c. Hoc igitur dixi, vt nimiæ leuitatis eſſe oſtenderem, ſi quis mala gratuita credere ſtudeat, quæ probari non poſſint. Vnde ſanctitas veſtra debet mentẽ ſuam à maledicorum hominum rumoribus atq; obtrectationibus diſiungere: & ſola, quæ æternæ vitæ ſunt, atq; ad vtilitatem ſubditorum proficiunt, cogitare.

Vnde Auguſtinus in pſal. xxxvij.

Fruſtra aſpernatur ab homine, quem Deus iuſtificat.

CAN. L.

ETſi ad tempus damnaris ab homine, & ſi dixerit ſententiam proconſul in Cypriano d, aliud eſt ſella e terrena, aliud eſt tribunal cæleſte. Ab inferiori accepit ſententiam, à ſuperiore coronam f.

Idem in pſal. xxviij.

CAN. LI.

CVſtodi g intus innocentiam tuã, vbi nemo opprimit cauſam tuã: prævalebit in te falſum teſtimonium, ſed apud homines: nunquid apud Deũ valebit, vbi cauſa tua dicenda eſt? Quãdo Deus erit iudex, alius teſtis quàm cõſcientia tua non erit. inter iuſtum iudicẽ, & conſcientiam tuam noli timere, niſi cauſam tuam.

Item Gregorius papa.

Non hominum linguas, ſed conſcientias curare debemus.

CAN. LII.

INter verba laudantium ſiue vituperantium ad mentem ſemper recurrendũ eſt: & ſi non in ea inuenitur bonum, quod de nobis dicitur, magnam triſtitiam gene rare debet. Et rurſum, ſi non in ea inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam proſilire. Quid em̃, ſi nõ omnes laudant: & conſciẽtia liberos nõ eſſe demõſtret? habemus Paulum dicentem: Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium cõſcientiæ noſtræ. Iob quoq; dicit: Ecce in cælo teſtis meus. Si ergo eſt nobis teſtis in cælo, teſtis in corde, dimittamus ſtultos foris loqui, quod volũt. Quid enim aliud detrahentes faciũt, niſi quòd in puluerem ſufflant, & in oculos ſuos terrã excitãt? vt vnde plus detractionis perflãt, inde magis nihil veritatis videãt? Vocãdi tamẽ etiam ſunt ipſi, & tranquillè admonẽdi, eisq; ſatisfieri modis omnibus debet: ſciẽtes quid de Iudæis veritas dicit: Ne forte h ſcandalizemus eos. Si autẽ ſatisfieri tẽ h ſcandalizemus eos. Si autẽ ſatisfieri ſibi ex veritate noluerint, habes conſolationem, quã aſpicias in Euangelio. cùm enim domino dictũ fuiſſet: Sciẽs, quia audito hoc verbo i ſcandalizati ſunt i Iudæi; reſpondit, Sinite illos: cæci ſunt, & duces cæcorum. Paulus quoq; Apoſtolus admonet dicens: Si fieri poteſt (quod ex vobis eſt) cum omnibus hominibus pacem habentes. dicturus, cum omnibus pacem habeamus: hoc difficile eſſe perſpiciẽs præmiſit k, ſi fieri poteſt: & ſubiunxit quod fieri poteſt, cùm dicit, quod ex vobis eſt: quia ſi nos in mente charitatem erga odiẽtes ſeruare cupimus, etiã illi nobiſcum pacem non habent, nos tamen cum illis m ſine dubio habemus.

Hoc inter eos obſeruandũ eſt, qui parati ſunt ſuſpicari, quod nõ uident: parati ſemper reprehẽdere, nũquã imitari. Apud alios autẽ conſcientia eſt neceſſaria nobis, fama illis.

Vnde Auguſtinus.

Conſcientia nobis, & fama proximis eſt neceſſaria.

CAN. LIII.

NOn ſunt audiẽdi n, ſiue viri ſancti, ſiue fœminæ, qui qñ reprehenduntur in aliqua negligẽtia, per quã fit; vt in malã ventãt ſuſpicionẽ, vnde ſuã vitam longè abeſſe ſciunt: dicũt coràm Deo ſuſtinere ſibi conſcientiã, exiſtimationẽ hoim nõ ſolũ impudenter, verũ etiã crudeliter contemnẽtes: cũ occidãt o animas aliorũ

i Iudæi. abſoluẽdo.
n Abominabilis. ga mortaliter peccant & conſonat ei, quod dicit Aug. ſuper primam epiſtolam ad Corinth. q. Error quã errare in rebus, eſt deſpe eſt mortale peccatum, ſcilicet cũ putat ea peccatum. id opus eſſe bonũ, quod eſt malũ, vel econuerſo. Nã quilibet adultus tenetur ſcire hoc eſſe bonum, illud malum. Vel die dixerit, id eſt, firmiter aſſeuerauerit, cum non ſit certũ.
o Animas. Creduerit. id eſt, aſſeuerauerit.
p Errat. non opinando, ſed ſtulte aſſerendo.

Cauſa XI. Quæſtio III. 625

Viã Dei. id eſt, Chriſtianã religionẽ.
q Sabinem. quaſi ſi vi.
r Cum excuſationẽ, qui ne. vt ſi videret aliquem, qui ſoluere ieiunium, & tantillis quem ſoluere facile, vel niſi iuſta de cauſa, ſuperuenit ipſi idem faciũt excuſationẽ, tamen ignorẽt cauſam, aliàs fam quare ille faceret, & ſic ſe excuſat ho ret, & ſic ſe excuſat ho ret, & ſic ſe excuſat per alium.
s Siquis. Hic reuertitur G. ad illas meritrices, propoſitũ, ad oſtendendum ſcilicet, qp vtrũ præ dendum ſcilicet, qp dicaret, & ſententia iniqua no eas coerceret, qui eam pro gerent. Arguit, non autem ei cidãt.
t Dixerit. iudicando.
u Iuſtũ. abſoluẽdo.
Abominabilis. ga mortaliter peccant & conſonat ei, quod dicit Aug. ſuper primam epiſtolam ad Corinth. q. Error quã errare in rebus, eſt deſpe eſt mortale peccatum, ſcilicet cũ putat ea peccatum. id opus eſſe bonũ, quod eſt malũ, vel econuerſo. Nã quilibet adultus tenetur ſcire hoc eſſe bonum, illud malum. Vel die dixerit, id eſt, firmiter aſſeuerauerit, cum non ſit certũ.
x Siquis hominẽ. Crediderit. id eſt, aſſeuerauerit.
y Errat. non opinando, ſed ſtulte aſſerendo.

Vae qui dicitis. Eius. id eſt, Ieruſalem.
a Dilatauit. Loquitur humano more.
b Homo. i. minor.
c Homo. id eſt, ſuperbus.
d Vir. i. maior.
e Vir. id eſt, ſuperbus.
f Exaltabitur. id eſt, altius apparebit.
g Sanctificabitur. Sanctificatus apparebit, vt ibi, ſanctificetur nomen tuum.
h Pſe. Priuat. id eſt, nec curat pri uari. ſic xij. q. ij. ſæpe ſit. vel proprie,
i Id eſt, ſa quia priuilegiũ non cit, ꝓpter conceditur ad abu- qđ debet ſum. priuari. & eſt ſiſe lv. diſt. pœnitens. in fi.
k Vdicare. Sua. vt j. ead. quatuor.
l Vnc vera eſt. Interni. id eſt plurimos, conſciẽtię, vel Dei. iuxta fin. Iudicis. i. Dei. iiij. qõ. v. hic vult dicere, qſa quiſquis, cerdos neminem ab ſoluet, niſi præceſſerit abſolutio Dei, id eſt, contritio. Priuile

Eſaiæ 5.e

Quæſtio III. 625

rum dulce: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Dulce puto eſſe ſanctimoniam, amarum quod ſanctimoniæ contrarium eſt.

Item Eſaias.

Æternum væ maledictionis inuenies, qui bonos malos, & malos bonos dixerit.

CAN. LVI.

VAe qui dicitis bonum malũ, & malum bonum: ponẽtes tenebras lucem, & lucem tenebras. Propterea captiuus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiã, & nobiles eius a interierunt fame, & multitudo eius ſiti exaruit. Propterea dilatauit b infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque vllo termino: & deſcenderũt fortes eius, & populus eius, & ſublimes glorioſiq; eius ad eum: & incuruabitur homo c, & humiliabitur vir d, & oculi ſublimium deprimentur: & exaltabitur e dominus in iudicio: & Deus ſanctus ſanctificabitur f in iuſtitia.

Item Gregorius in Homilia xxvj.

Ligandi ſoluendiq; poteſtate ſe priuat, qui hanc iniuſtè exercet.

CAN. LVII.

IPſe ligandi atque ſoluendi poteſtate ſe priuat g, qui hanc pro ſuis voluptatibus, & non ſubditorum moribus exercet.

Idem.

De eodem.

CAN. LVIII.

IVdicare dignè de ſubditis nequeunt, qui in ſubditorũ cauſis ſua h vel odia, vel gratiam ſequuntur.

Idem.

Non eſt vera præſidentis abſolutio, niſi ſequatur arbitrium interni iudicis.

CAN. LIX.

TVnc vera eſt abſolutio præſidentis, cùm interni i ſequitur arbitrium iudicis k, quod bene quatriduani mortui reſuſcitatio illa ſignificat, hoc videlicet demonſtrat: quia prius dominus mortuũ ſuſcitauit, & viuificauit dicens: Lazare veni foras: & poſtmodum is, qui viuus fuerat egreſſus, à diſcipulis eſt ſolutus, ſicut ſcriptum eſt.

Idem in regiſtro.

Priuilegio meretur exui, qui eodem abutitur.

Ioan. 11. f

PRiuilegiũ. Hæc est pars illius ſ. diſtinct. lxxiiij. vbi iſta. & cap. geſta.

a Priuilegiũ. Perdit priuilegiũ ꝓpter Propter delictum, Item propter contrarium factum. extra de priuileg. ſi de terra. & extra de cõſtitu. cum acceſſiſſent. Itẽ propter negligentiam. ff. de nũ di. i. j. Item propter enorme damnum ſuperueniẽs, extra de deci. ſuggeſtum. Sed nũquid eccleſia perdit priuilegiũ: ſi delinquant canonici vel monachi? Videtur ꝙ ſic, quia & ciuitas perdit, ſi delinquerit ciues. xxxv. q. ij. ita nos. Itẽ natiuis eccleſiæ publicatur propter delictũ. C. de ſacroſan. eccl. iubemus. arg. extra de priuil. cũ & plantare. in fi. Sed dicas, quod non, arg. extra de arbit. ca. cum tempore.

CAN. LX.

PRiuilegium [2] omni no meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate [†].

Idem.

Is in quem canonica non ſertur ſententia, pœnam non debet ferre canonicam.

CAN. LXI.

NOn debet is pœnam [b] ſuſtinere canonicam, in cuius damnatione non eſt canonica prolata ſententia.

Ex *his datur intelligi, quòd iniuſta ſententia nullum alligat apud Deum: nec apud eccleſiam eius aliquis grauatur iniqua ſententia, ſicut ex Gelaſ[i]* [c] *c. habetur. Non ergo ab eius communione abſtinendum eſt, nec ei ab officio ceſſandum, in quem cognoſcitur iniqua prolata ſententia.*

Cur ergo capitula Carthaginenſis [d] & Aphrica nũ [e] atque aliorum conciliorum prohibent iniuſtè *damnatum in communione recipi ante iudicij examinationem? cur & illud in concilio Maguntinenſi ſtatutum eſt?*

Qui damnatur à ſynodo, quo modo in ſecunda innocens reparetur.

CAN. LXII.

EPiſcop[9], presbyter aut diaconus à gradu ſuo iniuſtè deiectus: ſi in ſecunda ſynodo [f] innocens inueniatur, nõ poteſt eſſe, quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat, coram altari de manibus epiſcoporum. Si epiſcopus eſt, orarium [g] & baculum & annulum. Si presbyter eſt, orarium & planetam [h]. Si diaconus, orarium & albã. Si ſubdiaconus, patenam & calicem. ſic & reliqui [i] gradus in reparatiõe ſua recipiant ea, quæ cùm ordinarentur, perceperãt.

[5] *Si ergo iniuſtè deiecti, nec etiã per epiſcopos reparari poſſunt, niſi de manibus eorum recipiãt, quæ amiſerant: quomodo ſua auctoritate cuique licet iniuſtè ligatis communicare, & eis non petita abſolutione ſua celebrare officia: ſicut Gelaſius uidetur ſentire? Ad hoc reſpondẽdum eſt, quòd ſententia aliquando eſt iniuſta ex animo proferentis, iuſta uerò ex ordine & cauſa: aliquando eſt iuſta ex animo & cauſa. ſed non ex ordine: aliquando iuſta ex animo & ordine. ſed nõ ex cauſa* [k]. *Cùm autem ex cauſa iniuſta fuerit, aliquando nullum in eo omnimo, qui accuſatur, delictum eſt, quod ſit damnatione dignum. Aliquando non eſt in eo illud ſupra quod fertur ſententia: ſed ex alio nominandus eſt. Ex animo eſt iniuſta ſententia, cùm aliquis ſeruata integritate iudiciarij ordinis, in adulterũ uel in quẽlibet criminoſum non amore iuſtitiæ, ſed liuore odij, uel pretio, aut fauore aduerſariorum inductus ſententiam profert.*

Vnde Beda *ſuper epiſtolam Iacobi ait:*

CAN. LXIII.

IRa enim viri iuſtitiã Dei non operat: quia qui iratus in aliquẽ ſentẽciam profert, & ponit epiſcopũ, ſed ipſo inuito ſolus papa: nec cõ nulla cõcilium reſtituit epiſcopũ, quia data ſcopũ, ſed ſolus papa. à non ſuo pa, vt ij. q. vj. ideo. iudice, ab Et hic eſt arg. ꝙ epi hæretico ſcopus poteſt reſtituere clericũ depoſi Hug. tum: quod verũ eſt, Epiſco cum dicit depoſitio pus depẽnem nullã: quia per nitur & pr, falſos teſtes, vel per ſtitutos allegationes eſt cõ- ſolo pa uictus: licet ſit arg. pa. contra. ff. de queſti. l. j. in fine.

ADDITIO.

Vbi habetur, ꝙ prę ſes prouinciæ illã, quem damnauit, reſtituere non poteſt: ſed illud intelligẽ cum petitur reſtitutio officio iudicis. ſecus vbi iure actio nis. Archid.

g Orariũ. i. ſtolã.

h Planetam. id eſt, caſulam.

i Reliqui. Hic patet, quod ęque depo nitur aliquis à moribus ordinibus, ſicut à maioribus, vt xxiiij. diſt. c. vl ti. et xxvij. q. j. ſi epiſcopus. licet ſit arg. contra. xxv. di ſtinct. epiſcopus.

Si ergo. Hæc eſt quinta pars in qua facit diſtinctionem, &c. Ioan. de Fant. k Ex cauſa. ff. de lib. & poſthum. ſed & ſi. & l. poſthumus. ff. de condi. & demo. §. vlti. & l. ide. & ff. cum tale. §. falſum. & §. ſeq. & l. falſa.

CASVS.

Ra. Quãdo ſeruato ordine iudiciario quidam delinquentem ex odio condemnauit. Quæſitum fuit, an rectè iudicauerit? Et reſpondetur quod ſic quamuis ad condemnatũ ſed damnẽs cãdẽnans. Dominus imitatur, in quem non cadit perturbatio: cum hoc ex odio fecerit. Quantum ſi ille quantum ad ſe [3] iuſtam reportet ſentẽtiam, iſte tamen, qui non amore iuſtitiæ, ſed liuore odij in eum ſententiam dedit, iuſtitiam Dei (in quem perturbatio non cadit) non imitatur.

Item Gregorius.

Sententia iuſtitiæ non eſt pro præmio ferenda.

CAN. LXIIII.

QVi rectè iudicat, & præmium remunerationis expectat [b], fraudem in Deum perpetrat: quia iuſtitiã, quam gratis impertiri debuit, accepta pecunię vendidit. Bonis malè vtuntur, qui pro temporali lucro iuſtè iudicant. Tales quippe ad veritatem non iuſtitiæ defenſio, ſed amor præmij prouocat: quibus ſi ſpes nummi ſubtrahitur, confeſtim à iuſtitiæ confeſsione recedunt. Acceptio nummorum, præuaricatio veritatis eſt. Vnde & pro iuſto dicitur: Qui excutit manus ſuas ab omni [c] munere, iſte in excelſis habitabit.

Idem Mauricio Imperatori.

In præpoſitorum operibus ſibi totum ratio vendicet.

CAN. LXV.

ILla præpoſitorum ſolicitudo vtilis eſt, illa eſt cautela laudabilis, in quo totum ratio agit, & furor ſibi nihil vendicat. Reſtringenda ſub ratione poteſtas eſt, nec quid agendum prius, quã concitata ad trãquillitatem mens redeat: nã commotionis [d] tempore iuſtum putat omnę, qđ fecerit.

Item Ambroſius de ſancto Ioſeph.

Grauiter delinquit, qui ex ira ſententiam profert.

CAN. LXVI.

IRa ſæpe etiam innocentes ad crimen adducit: quia dũ iuſtò amplius iraſcimur, & volumus aliena coërcere [e] peccata, grauiora committimus, ideo Apoſtolus ait, Non vos vindicantes [f] chariſsimi, ſed date locũ iræ: hoc eſt, declinemus eã, ne nos illa corripiat. Vnde dominus Ieſus mittens ad euangelizandum diſcipulos, miſit eos ſine auro, ſiue argẽto, ſine pecunia, ſine virga: vt incẽtiua litis, & inſtrumenta eriperet vltionis.

Item ex libro eccleſiaſticæ hiſtoriæ.

Ratio debet corrigere, quod furore promulgatum eſt.

CAN. LXVII.

CVm apud Theſſaloniam ſeditio eſſet exorta, & quidam vir ex militaribus impetu fuiſſet populi furentis extinctus, Theodoſius repentini nuntij attocitate ſuccenſus, ad ludos Circenſes inuitari populũ, eſq; ex improuiſo circunfundi milites, atq; obtrunca re paſsim prout quiſque occurriſſet gladio iubet: & vindictam dare non crimini, ſed furori. Ob hoc cùm à ſacerdotibus Italiæ [†] redargueretur, agnouit delictũ: culpámque cum lachrymis profeſſus, publicam pœnitentiã in totius eccleſiæ conſpectu egit: & in hoc ſibi tempus adſcriptum abſq; regali faſtigio patiẽter impleuit: quibus omnibus illud quoq; mirabiliter adiecit, leges ſanxit in poſterũ, vt ſententiæ principũ ſuper animaduerſione [g] prolatæ, in diem xxx. ab executoribus differrentur: quò locus miſericordiæ, vel (ſi res tuliſſet) pœnitentiæ non periret.

Item Gregorius.

In diſtandis ſentẽtijs rectores nullo furore ducantur.

CAN. LXVIII.

SVmmopere præcauendum eſt, ne rectores eccleſiæ, & qui publica [h] iudi-

cia exercent, in dictandis sententijs nullatenus leui tate aut furore [a] ducti sint præcipites: sed causis prius diligenter ventilatis, cùm res, quæ ignorabatur ad notitiam pleniter venerit, tūc diuina & humana lex resoluat [b]: & tunc secūdùm [c] quod ibi constitutum est, remota personarum acceptione diffinitiua proferatur sententia. Hinc est, quod Moyses querelas populi semper ad dominum tabernaculum ingressus referebat: & iuxta qd' dominus imperabat, iudicia proponebat: nimirū nos instruens, vt non ex corde nostro, sed ex præcepto diuino condemnationis & iustificationis sententiam proferamus.

Item Augustinus ad Macedonium. †

Iustum iudicium vendi non potest.

CAN. LXIX.

Non licet iudici vendere iustum [d] iudicium, etsi liceat aduocato vendere iustum patrocinium, & iurisconsulto rectum consilium.

Item Isidorus.

De eodem.

CAN. LXX.

Pauper [e] dum non habet quid offerat in iudicio, non solùm audiri contēnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur. Citò violatur auro iustitia: nullámq; reus pertimescit culpā quam redimere nummis existimat [f].

Huic itaq; sententiæ, quæ non amore iustitiæ, sed ex alia qualibet causa fertur in quenquam, humiliter obediendum est.

Vnde in Niceno concilio. †

Non recipiantur ab alijs, qui suorum episcoporum contrahunt offensam.

CAN. LXXI.

Seruetur ista sentētia, vt ij, qui ab alijs excõmunicantur, ab alijs [g] ad communionem non recipiantur. Requirat saně, ne fortè qui ex aliqua indignatione animi, aut cõtemptione, aut qualibet tali commotione stomachi episcopi [h] sui abstenti sunt [i]: vt ita demū ij, qui ob culpas suas episcoporum [k] suorum merito contraxerunt offensas, dignè etiam à cæteris excommunicati similiter habeantur, quousq; episcopo suo visum fuerit humaniorem circa eos ferre sententiam.

Item: Sententia est iniusta ex ordine, quando non seruato iudiciali ordine qui libet pro sua culpa damnatur.

Vnde Gregorius scribit Constantino Mediolanensi episcopo. †

Res dubia non diffiniatur certa sententia.

CAN. LXXII.

Graue [l] satis est & indecens, vt in re dubia certa detur sententia.

Item Augustinus in libro de pœnitentia.

Non credantur, quæ certis indicijs non demonstrantur.

CAN. LXXIII.

Quamuis vera sint quædam, tamen iudici [m] non sint credenda, nisi certis indicijs demonstrentur.

Item Damasus Papa.

Antequam examinentur aliqui, non iudicentur.

a Aut furore. ij. q. j. ca. Deus omnipotens. j. xxx. q. v. c. iudicantem.

b Resoluatur. Id est, aperiatur.

c Et tunc secundum. Tamen bene tenetur iudex iudicare secundum qd' sibi videtur: vt in authent. iusiurand. quod præstatur ab ijs. §. ij. col. ij. ff. de arbi. l. qualem. Et est arg. quod secundum allegationes potius quam secundum conscientiam sit procedēdum: vt j. ij. q. vij. iudicet.

d Non licet. iustum. multo magis iniustū. 14. quæ. v. c. non sane. Gan. dixit q aduocatus, vel iurisperitus non debet vendere vel consilium vel patrocinium: quia si causa est iniusta, non debet iudex eam assumere: imo semper acceptam vel assumptā deserere debet. C. de iudic. l. rem non nouam. si est iusta, gratis tenetur consulere, vel patrocinari. & dicit Augustinum hic loqui secundum leges. Sed tu dicas, quod tales operas bene potest locare quis: nemo enim de suo cogitur facere beneficium. x. q. ij. c. precariæ. Tamen dico, quod si sine labore possunt dare consiliū non reuoluendo libros, nec laborando in perlegendis allegationibus, tunc gratis [1] tenētur subuenire. De iudice delegato dicas, quod nihil pōt petere, nisi expensas. extra de vi. & honesta. cle. c. cū ab omni. Modica tamen xenia potest petere, vel accipere: dum tamen talia sint, quæ iudicantis animum non immutēt. arg. extra de simo. c. & si quæstiones. quia illa non computantur inter lucra. ff. de offic. procon. l. solet. §. vlt. nec huiusmodi xenia debēt excedere in anno centū aureos. ff. ad l. Iu. rep. l. eadē. in fi. testis etiā sumptus petit, vt iiij. q. iij. c. venturis. Ordinarius autem iudex non potest expensas petere, cum ei certi sunt reditus statuti. xxiij. q. j. c. militare [2].

e Pauper. xxiij. q. iiij. capi. ne amisso.

f Existimat. Simile dist. 50. si lapsis.

g Seruetur. Ab alijs. Licet etiam priuilegiati sint aliqui, tamen tenentur vitare excommunicatos.

h Episcopi. Extra de sent. excommunicat. c. nulli.

i Abstenti sunt. Id est, excommunicati sunt.

ADDITIO.

Sic s. ea. ca. si quis laicus. in prin.

k Episcoporum. Ergo si ex iusta cā episcopus aliquem excõmunicauit, superior nō debet absoluere eum: sed debet eum remittere absoluendū ad episcopum, cuā si appellaū sit ad ipm. q verum est, cum euidens est ipsam sniam esse iustam. extra de senten. excommu. c. per tuas. in fi. alioqui secus, vt eadem decre. supra eadē. ca. si episcopus forte.

l Graue. Supra dist. xxxiij. c. vlti. de hoc nota tum est, sed vbi ius dubium est, bene fertur sentētia certa. xxx. q. iij. capi. vlti. Quandoque etiam in dubio factō certū ius statuitur. extra de sponsa. ca. iuuenis.

m Quamuis. Iudici. Arg. quod iudicandum est secundū allegata, nō secundū opinionem iudicis.

Eorum

Margin: Iudex an secundum conscientiā debeat iudicare. — Exo. 32. g — Aduocatus an possit operas suas locare. — † epistola 54. — [1] Gratis. contrarium tenet Ioā. Andre. in Mercuria. Fran. purat. in l. si me et Titium. in prin. si cer. peta. Hiero. Cagnola. chart. 46. col. 2. de offic. assesso. nisi pauperi. Alber. l. j. C. de postu. C. M. — [2] Si vis [illegible] — † capi[illegible] — † Epist[illegible]

CAN. LXXIIII.

Eorum qui accusantur, causas discutere non licet prius, quàm canonicè vocati ad synodum veniāt: & præsens per præsentem agnoscat veritatē, & intelligat [a] quæ ei obijciūtur: quod & per sapientiam Salomonis dicitur: Antequā scruteris non reprehendas. Intellige [b] prius, & tūc increpa. Antequam audias, non reprehēdas. Et licet apertissima [c] sit contrariorum [d] reprehēsio, verūtamen oportet ab ijs, q dati sunt ad eorum examinationem, ordinem seruari.

Itē ex octaua synodo.

Qui falsum de alio profert, & is qui crimina credit, vterque reus est.

CAN. LXXV.

Non solùm [e] ille reus est, qui falsum de alio profert, sed etiam is qui autem citò criminibus præbet.

6 *Cùm ergo sententia ex ordine iniusta est, nec tunc ab ea recedendum est: quia etiam antè, quàm sententia daretur in eū, pro qualitate sui reatus ligatus apud Deum tenebatur. Contingit aliquando, ut adulter sententiam pro sacrilego [f] reportet, cuius reatū in conscientia nō habet [g]. Hæc sententia & si iniusta sit, quia non est in eo crimē, super quod lata est sententia: tamen iustè ab eo reportata est: quia ex reatu adulterij iandiu apud Deū excõmunicatus fuerat. Et in hoc casu intelligenda est illa authoritas Gregorij: Sententia pastoris, &c. Iustam sententiam uocat, quando crimen subest, super quod fertur: iniustam, quando illud nō subest: quæ tamen timenda, uel seruanda est: quia ex alio iandudum damnandus erat. Vnde cùm præmisisset Gregor. utrùm iustè, an iniustè obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est, subsecutus adiecit: Ne is qui subest, & cùm iniustè forsitan ligatur: ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo uel absoluere indiscretè timeat uel ligare. Is autem, qui sub manu pastoris est, ligari timeat, uel iniustè: nec pastoris sui iudicium temerè reprehendat, ne & si iniustè ligatus est, ex ipsa tumidæ reprehensionis superbia, culpa, quæ nō erat, fiat.*

Aliquando nullum subest crimen: & tamen uel odio iudicis, uel factione inimicorū oppositam sibi sententiam damnationis in se excipit.

Vnde Gregorius ait:

Quot modis humanum iudicium peruertitur.

CAN. LXXVI.

Quatuor [h] modis humanum iudiciū peruertitur: timore [i], dum metu potestatis alicuius veritatē loqui pertimescimus. cupiditate, dū præmio alicuius animum corrumpimus. odio, dū contra quēlibet aduersarium molimur. amore, dum amico [k] vel propinquo cõtendimus præstare auxilium.

Quàm uerò graue sit uel odio, uel amici-

a Eorum. Intelligat. Nā nisi intelligat, non dicitur fieri eo præsente. ff. de verbo. sign. l. coram.

b Intellige. Alias dicitur: sicut praue intellexisti, sic praue respondes. de cõsec. dist. ij. c. j.

c Apertissima. id est, aperta & manifesta: non tamen vt iudici notoria. Vel intellige cum iudici est manifesta.

d Contrariorum. id est, aduersariorū.

e Non solum. s. lxxxvj. dist. c. si quid. s. ead. quæstio. c. in cunctis. & c. si quis dixerit.

Cū ergo. Hæc est sexta pars quæstio. in qua probat, q si sententia excommunicationis ex ordine nulla fuerit, tamē seruāda est, etiā si sit ex causa iniusta quia ligatur ꝓpter cõtemptum. & hoc probat ꝑ xxij. authoritates. Ioan. de Fant.

f Pro sacrilego. Gratia. male intelligit illud cap. s. ead. capit. j. Innuit enim hic, quod etiam est tunc timenda sentētia pastoris, quādo vel illud crimē pro quo est excommunicatus, vel aliud est in eo. alias si nullum est in eo crimē, nulla est vel non est timenda sententia. & fuit deceptus ex illo verbo, siue ex alia culpa mereat. sed Gregor. vocat aliam culpam quā de nouo quærit cõtenendo, scilicet ex communicationē [1]. Vel dicas eum allegando [2] hoc dicere.

g Non habet. sic xxiiij. q. iij. cap. notandum. in fi. vbi dicitur, quod iniusta excõmunicatio nō nocet, nisi contemnat. sic extra de sen. excom. cap. per tuas. sic nec denuntiatio iniusta est cõtemnenda. extra de noui oper. nun. c. cū

ex iniuncto.

Aliquando. CASVS. Hic prosequitur tertium membrum, scilicet quando sententia est iniusta ex causa, scilicet quando nullum crimen subest, sed odio iudicis vel machinatione aduersariorū seruato ordine iudiciario cõdemnatur. quod probat sequē. capit.

h Quatuor. Est & qntus modus, quando iudex pauperibus miseretur: vt xxiij. q. iiij. c. est iniusta. & ca. ne amisso. Item sunt alij duo modi: nimia seueritas, & nimia remissio: vt xlv. distin. c. disciplina. non enim est cõstās iudex, cuius animi motū vultus detegit. ff. de offi. præsid. l. obseruandum. Itē est & alius modus, quando per imprudentiam male iudicat. instit. de obliga. quæ ex quasi deli. nasc. §. j.

i Timore. Sed nūquid tenet sententia quam iudex per metum tulit? sic: sed elidi potest per exceptionem [3]. xxv. q. j. c. omne. ff. de furt. l. interdum. §. j. Argu. contra ff. de acquir. hære. l. vj. Sententia autē quæ per præmiū lata est, nulla est: vt ij. q. vj. c. ei qui. §. venales. Sed si odio vel amore lata est, bene tenet, sed irritatur. ff. ad Trebellia. l. seruo. §. cum prætor. Ioā.

k Dum amico. De hac amicitia, vel inimicitia not. iij. q. v. cap. j.

Qui

Margin: 1 Reg. 3. e — Eccle. 19. — [3] Sub. & sic debet intelligi j. e. iniustū. vbi de hoc secundum Ioannē de Fant. — [1] Et hoc [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Recusari causa recusatur iudex quam testis: vt facilius quã testis.

a Adde spondit.

hoc quod c Occultat. ff. de dicã xxij. falsi. l. si quis obrepserit. ipsarum. c Occultat. cõtra §. itẽ quod xxij. q. ij. ca. ne quis dicitur. Ar arbitretur.

chidia. d Prodesse. Aliqs ergo cogit alij prodesse, cum sibi non obest. ff. de aqua pluuia arcẽ. l. ij. §. item Varus.

e NEmo. Lingua. Mẽtiendo de aliquo: ppter quod ipse perdit vitam. Talis enim dicitur homicida. j. de pœni. dist. j. c. periculose. 50. distin. c. si quis viduam.

f Melius. electiue, vt j. ea. c. iniustum. xxij. quæst. j. c. consideret.

g VNicuique. Ne Iesum. vij. q. j. c. omnis qui gemebat.

Hic quoque. CAYS. Dictum est suprà in præcedenti cap. quòd qui iniustè aliquem condemnat, Deum negat. Dicit nunc Gratia. quòd sic Deum negat, qui veritatem occultat pro pecunia, vel falsum testimonium dicit: quòd probatur per seq. cap.

h ABijt Iudas. Vendit. quãtum in sc est. nã ipse vendi non potest. j. q. iij. cap. saluator. Vel vendunt, id est, à se separãt, sicut vẽditor rem vẽditam à se separat & alienat pretio accepto: ita isti Deũ à se alienant prio accepto. & sic dicitur per similitudinem.

i Infirmitate. Corporis: nã infirmus nescit quid faciat. xvij. q. ij. cap. Gonsaldus.

k Arbitris. id est, bonis viris, sicut Iudas captauit absentiam Apost.

l EXistimãt. Fatis. Nota q ipso facto negamus Christum, vt hic. Ipso facto metimur. xxij. q. v. c. cauere. Ipso facto appellamus. extra de appell. c. dilecti. Ipso facto habemus ratum. ff. de inoffi. test. l. si apponas. §. j. ff. rem rat. hab. l. v. Ipso facto eligimus: extra de iij, quæ fiũt à maio. parte capitu. ex ore.

† Alias sic quoq.

Hic † quoque qui veritatem pro pecunia negat, vel falsum testimonium cõtra aliquem dicit, Deum negare, vel uendere probatur.

Vnde Beda super Marcum †.

Qui falsum testimonium dicunt, & veritatem pecunia negant, sceleris Iudæ participes sunt.

CAN. LXXXI.

ABijt Iudas ad summos sacerdotes, & constituerũt ei pecuniã se daturos.

Multi hodie scelus Iudæ, qui Deum ac magistrum dominumq; suũ pecunia vendidit, velut immane & nefariũ exhorrent, nec tamen cauent. Nam cùm pro muneribus falsum cõtra aliquem testimonium dicunt, profectò quia veritatẽ pro pecunia negãt, Deũ pecunia vẽdunt h. ipse enim dixit: Ego sum veritas. Cùm societatẽ fraternitatis aliqua discordiæ peste commaculant, Deum produnt: qa Deus charitas est.

Qui ergo charitatis & veritatis iussa spernũt, Deum vtique, qui charitas est & veritas, produnt: maximè cùm non infirmitate i, vel ignorantia peccãt, sed in similitudinem Iudæ opportunitatẽ quærunt, qualiter arbitris k absentibus mendacio veritatem & virtutem crimine mutent.

Item Hieronymus.

Christum negat, qui peruersis se socium facit.

CAN. LXXXII.

EXistimãt quidã in eo tantùm Deum negari, si in persecutione quis à gentibus comprehensus se confiteri renuerit esse Christianum. Ecce Apostolus in omnibus quæ peruersa sunt, factis l Deum asserit negari. Christus sapientia est, iustitia, veritas, sanctitas, fortitudo. Negatur per insipientiã sapientia, per iniquitatem iustitia, per mendacium veritas, per turpitudinẽ sanctitas, per imbecillitatem animi fortitudo. quotiescunque vincimur a vitijs atq; peccatis, toties Deum negamus: & e contrario quoties bonũ quid agimus, Deum confitemur. Nec arbitrandũ est in die iudicij, illos tantùm à Dei filio esse denegandos, qui in martyrio Christum negauerũt, sed & illos omnes, quorum opere, vel sermone, vel cogitatione Christus negatus negat a, vel confessus confitetur. de hac puto confessione, de qua discipulis præcepit dicens: Eritis mihi testes in Ierusalem, & in Samaria, & vsque ad vltimum terræ.

Item Augustinus. †

Qui Christianum se negat, Christum negare conuincitur.

CAN. LXXXIII.

NOn solùm abnegat Christum, qui dicit eum non esse Christum, sed ille etiam qui (cũ sit) negat se esse Christianum. Dominus enim non ait b Petro: Discipulum meum te esse negabis, negauit ergo Christum, cùm se negauit esse eius discipulum. quid autem aliud isto modo, quã se negauit esse Christianum? Idẽ: Timendo mortem carnis tuæ, mortem dabis animæ tuæ. Quanta enim vita est confiteri Christum, tãta mors est negare Christum c. An apostolus Petrus (sicut cum quidam fauore peruerso excusare nituntur) Christum non negauit, quia interrogatus ab ancilla hominem se nescire respondit?

Idem Ioannes Chrysostomus. †

Veritatem prodit non solùm, qui pro veritate mendacium loquitur: sed etiam, qui veritatem non libere prædicat.

CAN. LXXXIIII.

NOlite timere d eos, qui occidunt corpus, ne forte propter timorem mortis non liberè dicatis, quod audistis: nec fiducialiter prædicetis omnibus, quod in aure soli audistis. Sicut em ex his verbis ostenditur: nõ solùm ille proditor a est veritatis, qui transgrediens veritatem, palàm pro veritate mendacium loquitur: sed etiã ille, qui nõ liberè veritatem pronuntiat, quã liberè pronuntiare oportet: aut nõ liberè veritatẽ defendit, quam liberè defendere conuenit, proditor est veritatis. Nam sicut sacerdos debitor est, vt veritatem quã audiuit, à Deo, liberè prædicet, sic laicus debitor est, vt veritatẽ, quam audiuit à sacerdotibus, probatam quidem in scripturis, defendat fiducialiter: quod si non fecerit, prodit veritatẽ. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autẽ confessio fit ad salutẽ.

Sed sententia potius iudicem ledit, quàm cum, in quem temerè fertur.

Vnde Augustinus ait.

Iniustè aliquem anathematizans, sibi, non alijs nocet.

CAN. LXXXV.

ILlud planè non temerè dixerim, quòd si quisquam fidelium fuerit anathematizatus iniustè, potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam f. Spiritus enim sanctus habitans in sanctis, per quem quisq; ligatur, aut soluitur immeritam g hulli ingerit pœnã, per eum quippe diffunditur charitas in cordibus nostris, quæ non agit perperam. Pax h ecclesiæ dimittit peccata: & ab ecclesiæ pace alienus tenet peccata non secundùm arbitrium hominum: sed secundùm arbitrium Dei: petra i tenet: petra dimittit:

circumuenit, et eum in periculum trahit. xxiiij. q. iij. c. 25. in Mat

† Homil. transferunt. qui res thæum.

vel munitiones hostibus tradũt. xxiij. q. v. ca. de forma. q secreta sibi cõmissa reuelat, de pœn. distin. vj. c. sacerdos. Mat. 10. c

f Llud. Iniuriã. Potest ergo agere cõtra excommunicatoré actione iniuriarum, qd verum est cum dolo excõmunicauit: alias nõ. ff. vi bon. rap. l. ij. §. si Publicanus. Laurẽ. Imo semper potest eum conuenire ad interesse, nisi iudex, pba biliter errauerit, et etiã agere, vt alias puniatur. extra de fen. excõ. ca. facto. ij. q. j. c. nemo. Et si temerarie excõmunicat, puniatur. ẽ. cad. c. temerarium.

g Immeritam. Id est, sine causa. nam sine culpa fæpe aliquis punitur temporaliter. xlv. di. sed illud.

h Pax. Id est, spiritus sanctus.

i Petra. Id est, Christus.

1 Ad idem de consec. distin. j. in sancta. vbi de hoc §. j. qõ. iiij. in princi.

Colum

Rom. 10. b

columba[a] tenet: columba dimittit. Item Salomon: Sicut auis in incertum volans [b], & passer quolibet vadens, sic maledictum frustra prolatum venit super eum, qui misit illud.

Item Gregorius in homi. xxxvj. †

Cuius vita officio non congruit, alios ligatus soluit.

CAN. LXXXVI.

PLerunque contingit, vt iudicis locum teneat, cuius ad locum vita minimè concordat: ac sæpe agitur, vt vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus soluat: sæpe in soluendis ac ligandis subditis suæ voluntatis motus, non autem causarum merita sequitur. Vnde fit, vt ipse [c] ligãdi aut soluendi potestate se priuet. & infrà. Sæpe fit, vt erga quemlibet proximum odio, vel gratia moueatur pastor. Iudicare autem dignè de subditis, &c. vnde rectè per prophetã [d] dicitur: Mortificabant animas, quæ non moriuntur, & viuificabant animas, quæ non viuunt. Non morientem quippe mortificat, qui iustum damnat: & non victurum viuificare nititur, qui reum à supplicio soluere conatur. Causæ ergo pensandæ sunt: & tunc ligandi ac soluendi potestas exercenda. Vnde vidẽdum est, quæ culpa præcessit, & quæ sit pœnitentia secuta post culpã: vt quos omnipotẽs Deus per cõpunctionis gratiam visitat, illos pastoris sententia absoluat. tũc enim vera est absolutio, &c. & infrà. Ex qua consideratione intuendum est, quòd illos nos debemus per pastoralem authoritatem soluere, quos autorem nostrum cognoscimus per suscitantem gratiam viuificare. et infrà. Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam cõfiteatur peccator. Venientem verò foras soluant discipuli: quia pastores ecclesiæ ei debent pœnam amouere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit.

Hæc de solutionis ordine breuiter diximus, vt sub magno moderamine pastores ecclesiæ, vel soluere debeant, vel ligare.

Item Calixtus Papa.

Viribus caret sententia iniustè prolata.

CAN. LXXXVII.

INiustum iudicium & diffinitio iniusta regio metu & iussu aut cuiuscunq; episcopi aut potentis à iudicibus ordinata, vel facta non valeat [e]. Huiusmodi religioso parum esse [f] debet inimicitias aliorum non exercere, aut augere malè loquendo, nisi etiam eas extinguere fa ctis bene loquendo studuerit. Melior est in malis factis humilis confessio, quàm in bonis superba gloriatio. † Vers. facies misericordiam dominus.

Item August. super psalmum cij. †

Præmium meretur, cui iniustè maledicitur.

CAN. LXXXVIII.

QVi iustus est, & iniustè maledicitur, præmium [g] illi redditur.

Hic etsi, ut dictum est, non teneatur ligatus apud Deum, sententiæ tamen parere debet, ne ex superbia ligetur, qui prius ex puritate conscientiæ absolutus tenebatur. [h] Sententia

7 *Idem est quando contra æquitatem sententia fertur: ueluti quando subditi non possunt cogi ad malum scientes obedientiam non esse seruandam prælatis in rebus illicitis.*

Vnde etiam Euticianus Papa ait.

Non est obediendum episcopo, qui pro hæreticis missam canere iubet.

CAN. LXXXIX.

SI quis episcopus, aut abbas presbytero, aut monacho suo iusserit missas pro hæreticis [i] cantare, non licet. non enim expedit obedire eis.

Item Augustinus.

a Columba. Id est, ecclesia.
b Volans. Supple reuertitur quandoque. — Proue. 26
c PLerunq;. Vt ipse. Repetit hic tenorem illorum c. s. ea. c. ipse. & c. iudicare. & capi. tunc vera.
d Per prophetam. Ezechielẽ xiij. c. — ✝ In euãgelia.
e INiustum. Non valeat. Argu. ꝙ sententia per metum lata, nulla[1] est ipso iure, vt hic, & xxxj. quę. ij. c. Lotharius. xxv. q. j. c. omne. Sed dic ꝙ tenet, nisi elidatur per exceptionem.
1 Argu. de pœ. dist. j. quę pœnitet. ver. si. dicit enim ij. q̃one j. in primis. xv. q̃. vj. ca. j. xxxiij. q. v. notificasti. extra lib. vj. de his quę vi me. causa si. ab solutiõis. Archi.
f Parum esse. Id est, non sufficit ei, ꝙ ipse nõ sit inimicus, vel non generet alij inimicitias, nisi studeat in alijs eas extinguere. xx ij. q. v. c. de forma.
g QVi iustus est. Præmium. In hoc qđ patienter sustinet. Idem est. Hæc est vij. pars quæst. in qua intẽdit probare per xiiij. autho. ꝙ in malis non est obediendum prælatis, s. vbi iussio eorum continet errorem intolerabilẽ. extra de offi. dele. capi. cũ contingat. & extra de senten. excõ. per tuas. quæ de hoc loco tractæ sunt. Io. de Fan. — Ezec. 13. d
h Aequitatem. Ab hoc loco ostẽdit, quid iuris sit de sententia præcepti. & dicas ꝙ semper parendum est iudici in rebus licitis, dũ tamen illa spectent ad officiũ eius præcipere: vt vij. q. j. c. quia. & ff. de regu. iur. l. factũ. & si dubium est, an sit licitum, parendum est ei. xxiij. q. j. c. quid culpatur.
i SI quis episcopus. Pro hæreticis mortuis: qđ non licet speciali oratione: vt xiij. q. ij. c. non æstimemus. sed pro viuis hæreticis, & aliis malis etiam speciali oratione licitum est orare: vt xiij. q. ij. ca. pro obeuntibus. Sed generali oratione pro omnibus defunctis licitum est orare, vt de pœ. di. v. c. falsas. & xxiiij. q. iij. c. corripiantur. — Oratione speciali ꝓ hæreticis orare licet.

Præceptis non obedire multoties expedit.

CAN. XC.

NOn semper malum est non obedire pręcepto [a]: cùm dominus iubet ea, quæ sunt contraria Deo, tunc ei obediendum non est.

Item Hieronymus in epistola ad Ephe. †

De eodem.

CAN. XCI.

SI dominus [b] ea iubet, quæ non sunt aduersa sanctis scripturis, subijciatur domino seruus. Si verò contraria præcipit, magis obediat spiritus, quàm corporis domino. & infrà. Si bonũ est, quod præcipit Imperator, iubẽtis exequere voluntatem, si malũ, respon de: oportet Deo magis obedire, quàm hominibus. Hoc ipsum & de seruis apud dominos, & de vxoribus [c] apud viros, et de filijs apud patres: ꝙ in illis tãtũ debeãt dominis & viris parentibúsq; esse subiecti, quæ contra Dei mandata non sunt.

Item Ambrosius.

Non sunt audiendi, qui contra Deum aliquid iubent.

CAN. XCII.

IVlianus Imperator quamuis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites: quibus cùm dicebat, Producite aciem pro defensiõe reipublicæ, obediebãt [d] ei, cùm autem diceret eis, Producite arma in Christianos, tunc cognoscebant Imperatorem cæli.

Item Fabianus Papa.

Non iubet aliquid iniustum, qui Deum timere probatur.

CAN. XCIII.

QVi omnipotentem Deum metuit, nec contra Euangelium, nec contra apostolos, nec contra prophetas, vel sanctorum patrum instituta agere aliquid vllo modo consentit.

Item Nicolaus Papa Lothario regi.

Et qui peccat, & qui peccanti consentit, vterque reus est.

CAN. XCIIII.

ITa corporis tui cedere motibus cõsensisti, & relaxatis voluptatũ habenis temetipsum in lacum miseriæ & in lutum fæcis prohibitum deiecisti, vt qui positus fueras in gubernatione populorum, effectus sis ruina multorũ. Probat [e] hoc Theugualdi & Guntharij dudum episcoporum legitimus casus: qui eò, ꝙ te minimè cõpetẽter erudierunt: quinimò, quia præuaricationẽ tuam tegere argumentis suis, & sub quadam iustitię specie fucatis quibusdã exquisitis adinuentionibus æquitatem obruere studuerunt: nostra sunt Apostolica depositi authoritate, & ab omni episcopatus regimine regulariter sequestrati.

Item Augustinus. † — † Sermo. 6. de verb. domini.

De eodem.

CAN. XCV.

QVi resistit potestati [f], Dei ordinationi resistit. Sed quid si illud iubeatur, quod non debeas facere? hic sanè contẽne potestatẽ. Ipsos humanarum legum gradus aduerte: si aliquid iusserit curator, faciendum est: non tamen si contra proconsul [g] iubeat. Non vtique contemnis potestatem, sed eligis maiori seruire: nec hinc debet minor irasci, si maior prælatus est. Rursus si ipse consul aliquid iubeat, & — Rom. 13. a

a NOn semper. Præcepto. Non solũ iniusto, sed etiam inhonesto, vel etiã si à iudice præcipitur aliquid quod sit inhonestum, vel incommodum: vt ff. de recep. l. si cum dies. §. compromisso. et ij. q. ij. c. præceptum. et ff. de iud. l. si longius. & iij. q. ix. c. hortamur. — † cap. vj. veri serui obedire dominis.
b SI dominus. ff. de re iudi. l. ad ea quæ.
c De vxoribus. xxxiij. q. v. c. manifestũ. contra: vbi dicitur, quod licet vir pręcipiat vxori, quod non seruet votum, licet ipse peccet, ipsa tamen tenetur ei obedire. Sed dic ꝙ licet vir præcipiendo peccat, non tamẽ præcipit id, ꝙ est peccatum: quia præceptum domini est, vt in tali casu obediat vxor viro, vt xxxiij. q. v. ca. noluit. Itẽ adhuc obijcitur, quod seruus quo ad quid à perfurio excusaẽ propter mandatum domini. xxij. q. v. ca. qui compulsus. & ca. si quis coactus. Respondetur, tamẽ excusatur à pœna pro parte, sed non à peccato. s. di stin. iiij. c. denique. — Votum vxoris potest maritus impedire.
d IVlianus. Obediebant. j. xv. q. vj. ca. nos sanctorum. & ca. iuratos. contra. Ibi enim dicitur, ꝙ si dominus est nominatim excommunicatus, vel hæreticus, statim vasallus eius absolutus est à sacramento. Respõ. Iul. adhuc tolerabatur ab ecclesia, ne suscitaret scãdalum aduersus Christianos. hoc autẽ verum est: quia excommunicatio nõ tollit obligationẽ, qua est vasallus obligat dominio: sed tantum effectũ obligatiõis, vnde do-
mino absoluto statim tenetur ei obedire, vt xv. q. vj. c. nos sanctorum.
e ITa corporis. Probat. Arg. ꝙ sententia contra vnum pręiudicat alij. sic iij. quæ. vj. c. hęc quippe. lxxxj. dist. c. tantis. extra de sen. & re iudi. c. cum super. vbi alter appellans cogitur probare causam appellationis.
f QVi resistit potestati. Hæc regula vbiq; fallit. nã potius tenemur obedire episcopo, quã metropolitano: vt ix. q. iij. per totũ. Item & monach[9] potius obedit abbati [2], quam epõ: vt lviij. di. c. j. & ij. Et potius statur excõicationi prælati, quã absolutioni episcopi. extra de offi. or di. c. cũ ab ecclesiarum. nisi intelligas in eo casu loqui, quando minor habet iurisdictionem à maiore, secũdum ꝙ loquitur l. ff. de iud. iudicium. Vel loquitur in eo casu, cum appellatur ad maiorem, tunc potius maiori, quã minori parendum est. Item adhuc obijcitur de episcopo, qui potius obedit regi, quã suo metropolitano. xviij. di. c. si quis episcopus. sed ibi loquitur cum præuenit mandatum regis. Item obijcitur de vxore, quæ potius obedit viro, quam Deo, vt xxxiij. q. v. c. manifestũ. sed solutum est s. ead. cap. si dominus.
2 Monach[9] abbati potius quam epõ obedire debet.
Nã potius est monach[9] sub abbate ꝙ vxor sub viro: vt not. xxxiij. q. v. voluit. Archidia.
g Proconsul. Si. di. viij. c. quæ contra mores. & loquitur hic in eo casu, quãdo in eadẽ ciuitate sunt plures iudices quorum vnus maior est alio, vbi maior iudex potest punire minorẽ, vt C. de offi. rect. prouin. potioris. H.

Imper

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] IMperatores. Exsufflari. Sicut enim nostri sacerdotes exsufflant in baptismo diabolum: sic sacerdotes hæreticorum Christum: vt xxiij. quę. iiij. c. qñ. et de cõsecr. dist. iiij. ca. postea.

[b] QVid ergo. Breuitate. Breue enim dicitur tempus vitæ huius. xxiij. q. iiij. c. ipsa pietas. & de pœni. di. v. consideret.

†Epistola 50. ad Bonifa. Obedientia est sumꝰ necessaria.

[c] Intermitti. Nota pro obedientia omitti bonum: vt hic, & xxj. dist. c. denique. & ff. de remili. l. i. §. in bello. et xvj. q. j. c. monachi. Itẽ pro obedientia bonum est patiendo etiam qꝫ iniustum est. si. 100. dist. cõtra morem. & licet iste iniuste facit præcipiẽdo, iste tamen iuste facit parendo. xxiij. q. j. c. quid culpatur. inst. & adimplere tenemur præceptum, licet vix tolerabile. xix. di. c. in memoriã. Sed quid si episcopus præcipiat alicui, vt eat Romã, & ille se excusat, ideo quia alij inueniuntur meliores? Hæc excusatio nõ valet, quia in legationibus ordo non est seruandus: vt ff. de leg. l. sciendum. §. pe. Et est hic ar. qꝫ si clericus voluerit iter peregrinationis, quod nõ possit ire inuito episcopo. de cõsec. di. v. ca. non oportet.

[d] QVi consentit. Per cooperationem, et authoritatem: vt ij. quæstione j. ca. notum sit. in fin.

ADDITIO.

Alias est consensus per negligentiam. j. q. j. quicunq. alias per cõsilium siue per approbationẽ. Ar.

[e] Acutus. Infra xxiiij. q. iij. c. qui aliorũ. & lxxxvj. distin. c. tanta.

SIis qui. Si aliud iubeat Imperator: vel si aliud iubeat Imperator, & aliud Deus, quid iudicatis? Maior potestas, Deus, da veniam ô Imperator, tu carcerem, ille gehennam minatur. Hic iam tibi assumenda est fides tua tanquam scutũ, in quo possis omnia ignea iacula inimici extinguere.

Item Donatistis. †

De eodem.

CAN. XCVI.

IMperatores si in errore essent (quod absit) & pro errore suo contra veritatem leges darent, per quas iusti probarentur & coronarentur: non tamen faciendũ est quod illi iubẽt: quia Deus prohibet: sicut iusserat Nabuchodonosor, vt aurea statua adoraretur: quod qui facere noluerũt, Deo talia prohibenti placuerunt. Quando autem Imperatores veritatem tenent, & pro ipsa contra errorem iubent: quod quisq; contẽpserit, ipse sibi iudicium acquirit. Nam inter homines pœnas luit, & apud Deum frontem non habebit: quia hoc facere noluit quod ei per cor regis ipsa veritas iussit: sicut & ipse Nabuchodonosor post miracula salutis trium puerorum commotus atque mutatus, pro veritate contra errorem edictũ proposuit, vt quicunque blasphemarent Deum Sidrac, Misac, & Abdenago, in interitum irent, & domus eorum in dispersionem. Et non vultis, ꝫ aliquid tale iubeant contra vos Imperatores Christiani: cum sciant à vobis in illis, quos rebaptizatis, Christum exsufflari[a]. Idem in psalmis. Iulianus extitit infidelis Imperator, nónne extitit apostata iniquus & idololatra? Milites Christiani seruierunt Imperatori infideli. Vbi veniebãt ad causam Christi, non agnoscebant nisi illum, qui in cælo erat: quando volebat, vt idola colerent, & thurificarent, præponebant illi Deum. Quando autẽ dicebat: Producite aciem, ite contra illam gentem: statim obtemperabant, & distinguebant dominum æternum à domino temporali.

Item Gregorius. †

Per obedientiam bonum deserere, malum verò nunquam facere licet.

CAN. XCVII.

QVid ergo mirum, si peccator homo obedientiæ in præsentis vitæ breuitate[b] se subiẽcit, quando hanc mediator Dei & hominum tenuit, & renenerat, non relinquit? Sciendum tamen est nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem per obedientiam debet bonum quod agitur, intermitti[c]. Neque enim in paradiso arbor mala extitit, quã Deus homini, ne contingeret, interdixit: sed vt melius per obedientię meritum homo bene conditus cresceret, dignum fuerat, vt etiam à bono prohiberetur: quatenus tantò verius hoc, quod ageret, virtus esset, quãtò & à bono cessans authoritatis suo se subditum & humilem exhiberet.

Item Isidorus.

Apud Deum maledicitur, qui peccantibus consentit.

CAN. XCVIII.

QVi consentit[d] peccantibus, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deũ & homines: & corripietur increpatione seuerissima. Hinc etiam quidam sanctissimus pater ait: Si quis peccantem defendit, acrius[e] quam ille, qui peccauit, coërceatur. Hinc & alius pater ait: Si quis alterius errori consentit, sciat se cum illo simili modo culpabilem iudicandum.

Idem Isidorus.

Non est obediendum, quod contra Deum præcipitur.

CAN. XCIX.

SIis qui præest, fecerit, aut cuiquam quod à domino prohibitum est, fecerit iusserit: vel quod præceptum est, præterierit, aut præterire mandauerit: sanctis

[a] Si nos. Ergo alii quis seipsum, vel si Excõmu- bi parem excõmu- nicare so- nicare põt: vt hic, ipsum ne- & xxij. q. ij. c. non li mo est. quet. xxj. dist. c. nũc autem. Sed contra: Gal. 1. par in parem nõ habet iperiũ, vt xxj. dist. ca. inferior. extra de elect. c. innotuit. nec aliqs in seipsum habet imperium: vt ff. de arbit. l. penul. Sed dic, ꝙ per hæc verba non anathematizauit, sed tantum dixit eũ esse anathematizatum, id est, separatũ ab eis, vt ei non effer credendum: vel ostendit per hęc verba qd fieri debeat. Et est simile, quod non semper est credendũ viro sancto. 50. dist. cap. si quis præpostera.

[b] Cogi non possunt. Quid si episcopus dicat, excommunico te, & absolbsolu- uo te: an potius sit te excõmunicatũ quã a legato absolutus? Dux hic vel soldat. sententiæ videtur, sicut plura sunt præcepta iudiciũ: vt extera de dolo & contu. c. cum dilectis. sicut plures sunt stipulationes, cũ prohibitur hoc & illud. ff. de verbo. obligã. scire debemus. & quod dicitur. Dic quod nulla est excõmunicatio, ꝓ quã. Per. sui contrarietatem. Sit autem distinctio sequentiæ ex uario euentu proferũ. tus, valet vtraque. Ita quid dices si dicat excommunico te, vel absolvo? Dic quod si ante non erat excommunicatus, modo est excõmunicatus, sed si fuit antea excommunicatus, modo est absolutus. Ergo dico, quod talis prælatus præfumitur fatuus: & ꝓ eodem habetur ac si non missus: sententia vt extera de sucessoribus. inter. c. cum dilectus. §. Item potest mandari. est duo dilectus. §. Item potest mandari. est duo pœna vt excommunicent aliquẽ: & vnus dixit, excommunicant fœmina: quoniã eam cum communicato ribus suis & fautoribus pari vinculo anathema tis cõstat esse astrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ iniũgimus, vt super hoc nostra authoritate fretus, curam de his sumere studeas: & ꝙa docta diuinitus sanctitas tua valde nouit aliud esse ex necessitate, aliud ex ignorantia, atque aliud quod de studio delinquitur, istudq; posterius duobus prioribus strictius esse puniẽdum: idcirco solerter inuigilet, & cauta districtione singulorum modos dijudicet: quatenus qui ex necessitate, aut ignorantia delinquunt, authoritate nostra ꝑ te absoluantur[d]: si tamen ipsa eorum ignorantia, vel necessitas vera & non simulata, vel nõ ex voluntate[e] processerit: quia (vt bene nosti) sunt pleriq; qui possunt qui dem, sed nolunt recta nosse. Vnde Psalmista de huiusmodi ait: Noluerũt quidem intelligere, vt bene agerent. Illos autem, qui studio suo obligantur, & contemptu interdicta nostra postponunt, non nisi digna[f] satisfactione præuenientes volumus à te prorsus absolui.

Item Gregorius vij.

De ijs, qui sine culpa cum excommunicatis communicãt.

CAN. CI.

QVoniam[f] multos peccãtis nostris exigentibus pro causa excommunicatiõis perire quotidie cernimus, pargorius videret eos contemnere talem excommunicationem, municato tẽ, si ille nõ excommunicat ꝑ. Dic quod si ambo illa verba ꝓferunt, non est excommunicatus. Io. contrarium credo. B. Item quid si indeterminata dico, excommunico alterũ illorũ: nunquid ambo sunt vitandi? videtur ꝙ sic, quia in genere potest ferri excommunicatio. extra de offi. ordi. cap. si sacerdos.

Quod autẽ. Hæc est viij. pars quæstio. in qua excipit quasdam personas, quæ non sunt excõmunicatæ, quanquã excõmunicatis cõmunicent: dũ tamen in crimine non cõmunicẽt eis. & hoc probat ꝙ quatuor authoritates. Ioan. de Fant.

[c] EXcellentissimus. Qui cõmunicant. Non intelligas, quod hæc excõicatio transit in tertiam personã: quia ipsa cum suis communicatoribus omnibus fuit excõmunicata. Vnde illi cõmunicantes intelliguntur nomina tim excommunicati, vt extra de sent. excommu. ca. quod in dubijs. Psal. 35.

[d] Absoluantur. id est. absoluti iudicen tur[e]. sic xxiiij. q. j. cap. audiuimus. Sub. qa reuera excommunicatio. [e] Vel non ex voluntate. sic ff. quod cati non met. cau. l. si mulier. sunt: vt j. ca. proxi.

[f] QVoniã. Quidam sic potest hunc casum. dici, ꝙ an vel potest Aliquis ꝓpter enormitatem criminis prohibebatur me crimen fuit excõmunicatus, & ꝓpter enormitatẽ cri- gif per ca. tempore Gregorij. j. proxi. quod nec filius, nec uxor, nec aliqs de familia ei communicaret: & hoc licite potuit fieri, vt dicũt, per id quod est xiiij. quæstio, iij. ca. si habes. ibi, nisi grauissime commoueret. Sed cum Gre- quoniam. secundum Ber.

tionem, temperauit sententiam circa familiam, & secundum hoc expone perire propter contemptũ: quia non petebant absolutionem.

a Ignorantia. facti crassa & supina.

b Simplicitate. iuris errore.

c Ex necessitate. quæ vitari poterat, vel etiam ineuitabili, sed certe Innoc. ponit hanc quæstionem, & eam nõ soluit, scilicet vtrũ pro enormi delicto tota familia sit vitanda. extra de sen. excom. c. inter alia. in fin. & præterea hoc statutũ non esset generale, sed tãtum in vno casu, quando quis cõmitteret crimẽ enorme. Alij sic ponunt casum, Apostolus ait: si qui fratres nominantur, cũ his nec cibum sumere licet. & illa sententia ad omnes fideles extẽdebatur, vt s. ead. c. ad mensam. Vnde vsque ad tempus Gregorij tenebatur, quod familia excõmunicatorum vitabatur saltem in sacramentis. Hunc nimium rigorem tẽperat hic Gregor. Nec enim quoad ecclesiam triumphantem ligatę erãt tales personæ, nec etiam credẽdum est Apostolum voluisse vxorem separandam esse à viro. & secũdum hoc expone perire, id est, puniri ab ecclesia ĩ sacramentis. Tertius casus melior videt. Ante tẽpus Gregorij omnes, q in hoc capi. continentur, ipso iure erant exempti ab excommunicatione, licet communicarent excõmunicatis. sed quidam simplices credebant se excõmunicatos, si communicarent dominis suis, vel vxores maritis: nec tamen petebant absolutionem: & sic peccabãt mortaliter propter cõscientiam læsam: quia omne quod fit contra conscientiam, ædificat ad gehennã. xxviij. q. j. c. j. §. ex his. & melius, extra de simo. c. per tuas. ij. Dat ergo hic Grego. constitutionem, quod tales non sunt excommunicati habendi: & expone perire propter conscientiam ignorantia facti, id est, ignorauerunt eos fuisse excommunicatos: & tamen eis ignoranter communicauerunt, & credebant se teneri, nec petebant absolutionem.

Excõmunicatis sine periculo commu nicat eorũ familia.

tim ignorãtia a, partim nimia simplicitate b partim timore, partim etiã ex necessitate c: deuicti misericordia, anathematis d sententiam ad tempus e (prout possumus) temperamus f. Apostolica itaque authoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus, videlicet vxores g, filios, seruos, ancillas, seu mancipia, necnõ rusticos & seruientes, necnõ & omnes alios, qui non adeò curiales sunt, vt eorum consilio scelera h perpetrentur, & eos qui ignoranter excommunicatis communicant, siue illos qui communicant cum illis, qui excommunicatis communicant. Quicunque autem orator siue peregrinus i aut viator in terram excommunicatorum deuenerit, & ibi nõ posit emere, vel non habeat vnde emat, ab excommunicatis accipiendi licẽtiã damus. Et si quis excommunicatis in sustentationem non superbiæ, sed humanitatis causa dare k aliquid voluerit, non prohibemus.

Item Bonifacius martyr Zachariæ papæ.

De Bonifacio, qui excommunicatis à pseudo episcopis se non communicaturum iurauit.

CAN. CII.

Antecessor prędecessoris nostri venerãdæ memoriæ Gregorij, dum me indignum ordinauit, & ad prædicandum verbum Dei Germanicis † gentibus misit, sacramento l me adstrinxit, vt canonicis & iustis episcopis & presbyteris in verbo & facto & consensu astipulator m & adiutor fierem. Hoc autem cum diuina gratia ĩplere studui. Falsos autem sacerdotes hypocritas & seductores populorum vel corrigerem ad viam salutis, vel declinarem, & abstinerẽ à cõmunione ipsorum: quod ex parte seruaui, & ex parte custodire & implere nõ potui. Sed & spiritualiter n impleui

Familia pro domini delicto nõ est excommunicanda.

d Anathematis. Impropriè ponitur, id est, simplicis excommunicationis.

e Ad tempus. scilicet futurum.

f Temperamus. id est, temperata esse ostẽdimus. Est ergo hoc verum, quod nunquam familia excommunicanda est propter delictũ domini, nisi forte vt dixi propter enormitatem sceleris: vt xxiiij. q. iij. c. si habes. vbi dicit Aug. Nisi grauissime cõmouerer, nunquam excõmunicarẽ filiũ pro delicto patris. Sed nõ ne tota familia Bonifacij fuit pro eo excõmunicata, quia oblationes familiæ suæ nõ recipiebanť, vt xvij. q. iiij. c. miror? Sed dic quod tantum in ruborem domini non recipiebantur oblationes familię: sicut non recipiuntur oblationes raptorũ & discordantiũ & impœnitẽtiũ, licet nõ sint excommunicati, vt xc. dist. c. oblationes.

g Vxores. Sed nũquid vir excõmunicatus potest petere debitũ ab vxore? dicit H. quod nõ, sed ipse tenetur reddere. quod cõcedo. Sed si petat vir mulierem in iudicio, & ipsa obijcit ei excõmunicationem: iudex tenetur ex suo officio restituere ei mulierẽ: cũ in hoc casu possit ei communicare. vnde credo quod tenetur ei debitum reddere. Hoc tamen scias, quod si filius est excõmunicatus, vel seruus, non debet pater vel dominus cõmunicare ei: vt xxvij. q. j. de filia. Si filius sit in potestate patris, tenetur filius cohabitare ei. sed si est emancipatus, tunc tenetur filius vitare patrem. Huic tamen obstat xxij. q. vlti. de forma. vbi eadẽ fide est superior iferiori adstrictus, quã econtrario. Ea tamẽ quæ hic dicuntur, non tenent in clericis: quia semper debent vitare suum episcopũ excõmunicatum, vt xciij. dist. miratus. quia non sunt ita adstricti episcopo vinculo naturæ: sicut filij patri.

† Vide Mosen. Cosso graphia. Excõmunicatos [illegible]

h Scelera. id est, si tales sunt, qui non seruiunt ei ex crimine, in quo nec filius, nec vxor excusatur, vt extra de sent. excommu. inter alia.

i Siue peregrinus. extra ead. si vere.

k Dare. dummodo non sit ecclesiasticũ stipendiũ, vt extra de cler. excom. mini. postulasti. & est simile xlij. dist. quiescamus. quia eleemosyna nulli est deneganda. lxxxvj. distin. pasce.

l Antecessor. Sacramento. Sacramentum forte [illegible] ideo requisiuit ab eo, quia habuit eum suspectum, vel ad cautelam.

m Astipulator. id est, confirmator.

n Sed & spiritualiter. Argumẽ. quod sufficit, quod [illegible] quis non faciat contra mentem rescripti, licet faciat contra verba, sic xxij. q. ij. ne quis. & quæstio. v. [illegible] manę. ff. de in ius voc. quamuis. Hic enim verbotenus [illegible] excessit fines mandati. Et habemus hic, quod iura- [illegible]

Universidad de Deusto Biblioteca

sentium pro parte valet, & pro parte non. xxij. quæ. iiij. inter. sic donatio. xij. q. ij. si quos.

a Quod. Supple, scripsisti nobis.

b Perfectos. Hic perfectum habes, quod perfectum amplius potest perfici. vnde licet matrimonium [redacted] dicatur perfici per carnis copulã, non ideo prius fuit imperfectum. Et ex hoc est argu. quod excommunicatus amplius potest excommunicari.

c Anima tua. Sufficit ergo mentaliter aliquid impleri, etiam si non corporaliter adimpleatur: vt xxiij. q. iiij. recedite. Item argu. quod in obligationibus bonæ fidei plus est intelligendum, quam verbis exprimatur. xxiij. quæ. v. si non licet. xxxij. q. iiij. meretrices. Item ar. quod si iuraui amodo non accedere ad concubinam meam, qd' per hoc non excluditur mihi licitus matrimonialis coitus, arg. xxxj. quæstio. j. illud. nam si liberta iurauit non nubere, de illicitis nuptijs intelligitur. ff. de iure patr. adigere. §. vlti.

Excommunicationis. Hæc est ix. pars quæsti. in qua quæritur, qualiter quis debet anathematizari, & absolui. & de hoc ponit quatuor capitula. Ioan. de Faut.

Casus. Supra facta est mentio de excommunicatione, quæ quia indiget reconciliatione, ideo Gratia. nunc ostendit, quæ sit forma vel modus reconciliationis: prius tamen ostendit quæ sit forma excõmunicationis.

sacramẽtum: quia in consensum & in consilium eorum non venit anima mea. Corporaliter autẽ omnino ab eis abstinere non potui. dũ enim venissem ad principem Francorum, † cogẽte ecclesiarum necessitate, nõ tales reperi, quales volui: sed tamẽ sancta communione corporis Christi illis non communicaui.

Item Zacharias Papa Bonifacio martyri.

Excommunicatis non cõmunicat, qui eis animo non consentit.

CAN. CIII.

Quod a prędecessor beatæ memoriæ Grego. huius sedis apostolicæ præsul dũ ad prædicandũ verbum Euangelij tuam misisset fraternitatẽ in Germaniæ partibus, et gentibus illis paganis, & verbo pollicitationis illam voluit ante esse munitã, ita vt orthodoxos episcopos, presbyteros vel quoscunque reperire potuisses in verbo exhortatiõis perfectos b amplius confirmares, & eis communicares: quod & factum est. Si quos verò seductores episcopos, aut pseudo presbyteros à recto fidei tramite deuiare reperisses, nulla tibi cũ eis esset cõio: quod te Deo solatiante vsque ad præsens spiritualiter seruasse confessus es: vel si omnino per principalem, et humanũ fauorem gentis Francorũ dum ad eos accessisses corporaliter, abstinere non potuisti, cogente ecclesiarum Dei necessitate: attamen in eorum cõsilio & communionis cõsensu anima tua c nõ est coinquinata. Itaq; propter hoc quod cum eis cõuersatus es nõ consentiens iniquitati eorum, nullum tibi est detrimentum coram Deo.

9 Excõmunicationis autẽ forma & modus atq; reconciliationis hæc est.

Modus & forma excommunicationis.

CAN. CIIII.

Debent d duodecim sacerdotes episcopum circunstare, et lucernas ardentes in manibus tenere: quas in cõclusiõe anathematis vel excommunicationis pijcere debent in terram, & conculcare e pedibus. Deinde epistola p parochias mittatur continens excõicatorum nomina, & causam excõmunicationis.

Itẽ ex concil. Aurasico.

De eodem.

CAN. CV.

Canonica ĩstituta & sanctorum patrum exempla sequentes ecclesiarum Dei violatores f authoritate Dei & iudicio sancti spiritus à gremio sanctæ matris ecclesiæ, & à consortio totius Christianitatis eliminamus quousq; resipiscãt, et ecclesię Dei satisfaciãt.

Item ex eodem.

Modus reconciliationis excommunicatorum.

CAN. CVI.

Cum aliquis, vel excommunicatus, vel anathematizatus pœnitentia ductus veniam postulat, & emendationem promittit: episcopus, qui eum excõicauit, antè ianuas ecclesiæ venire debet, & xij. g presbyteri cum eo, qui eũ hinc & inde circunstare debent. Et si ille terræ postratus veniam postulat, & de futuris h cautelam i spondet: tunc episcopus apprehẽ-

d Debent. Sed cũ dicit excommunico te, videtur quod de minori sit intelligendum, argumentum extra de censi. ex parte. ff. de lega. iij. nummis. & ff. de regu. iu. semper in obscuris. ff. de pœnis. si præses. Nam maior semper specificãda est. arg. iij. q. iiij. Engeltrudam. Io. sed certe à verbis non est recedendum: vt ff. de lega. iij. non aliter.

e Cõculcare. Nec postea sumẽtur ad aliquem vsum, sed foras proijcientur, vt sal infatuatum. ij. q. vij. nõ omnes.

f Canonica. Violatores. Videtur quod omnes sacrilegi sint ipso iure excõicati: vt extra de sen. excõ. cum pro causa. secundũ hoc est contra. xvij. q. iiij. quisquis. xij. q. ij. indigne. Dicas quod violatores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati, alij non 1, vt extra de sen. excom. cõquesti. & xvij. q. iiij. omnes. & hic de illis loquitur 2.

Sacrilegi an sint ipso iure excommunicati.

1 Arg. ad hoc xiij. q. ij. clerici. Archi.

2 De hoc not. xij. q. ij. cũ deuotissimã. & extra de senten. excõ. tua & ibi videas. Archi.

g Cum aliquis. Et xij. arg. quod in restitutiõe epi vel clerici tot intererunt episcopi, quot fuerũt in depositione. De hoc xxxv. q. iij. veniã.

h Et de futuris. Simile extra de sent. excom. ex tenore.

i Cautelam. Similiter ab hæretico reuertente requiritur iuramentum, quod de cætero nõ labetur, vt j. q. vij. quoties. & ab incẽdiario: vt xxiij. quæ. viij. pessimã. similiter in quolibet horrendo crimine iurabit pœnitẽs se nunquã simile cõmissurum. xij. q. ij. de viro. non tamẽ idem credo faciẽdum in quolibet mortali peccato, sed cũ hodie

Universidad de Deusto Biblioteca

die simplici verbo quis potest excommunicari [1]: vt extra de eo qui fur. ord. re. c. j. videtur ergo ꝙ hodie simplici verbo potest absolui quis: quia omnis res per quascunque causas contrahitur, per easdē dissoluitur: vt extra de reg. iur. omnis res.

Excommunicatus an simplici verbo possit absolui.

1 Hoc sane intellige, ne contradicat extra de senten. excom. cum medicinalis.

Presbyteris. Hæc est x. pars q. in qua ponitur, quę pœnitentia debet imponi illis, qui excommunicati celebrauerunt. Io. de Fan.

[a] De illis. Statuerunt. s. e. si quis episcopus. contra. vbi eis negatur spes restitutionis: sed non negatur quin à papa [2] vel ab alio possint restitui.

2 Sub. nō ab alio. ij. q. v. quanto. in fin. xxiij. qō. iiij. est iniusta. Lau.

[b] Saginati. Pingue verbū de pingui intellectu processit. xliiij. di. c. si.

[c] Sanctis. Ignorantia. Crassa: quia vere ignorans non esset excōmunicatus. vnde lex dicit, Sciētiam non ignorantiam volumus obligari.

[d] Timore. Extra ꝙ met. cau. sacris.

[e] Aut negligēter. Nota negligentiā comparari voluntati. ff. de reg. iur. l. latæ culpæ.

[f] Coercitione. Sed pone ꝙ aliqs laicus iurauit se alij laico satisfacere. post absolutionē vult ei satisfacere corā seculari iudice. Nunquid iudex ecclesiasticus potest cognoscere de ista satisfactiōe, cum illa sit cā ciuilis? sic, ar. extra de do. inter vir. & vxo. de prudētia. extra de cōiu. ser. ca. licet. vbi iudex ecclesiastic⁹ de libertate siue de hæreditate cognoscit & ꝓnuntiat: & iudex ecclesiasticus de cā natiuitatis cognoscit, extra qui fi. sint leg. cap. lator.

sa manu eius dextera in ecclesiam illum introducat, & cōmunioni Christianæ reddat: & septem psalmos pœnitētiales decantet: & cum istis precibus, Kyrie eleyson, & pater noster, Saluum fac seruum tuum. oratio, Præsta quæsumus domine huic famulo tuo dignum pœnitentiæ fructum, vt ecclesię tuæ sanctæ, à cuius integritate deuiauerat peccādo, admissorum veniam consequendo reddatur innoxius.

10 *Presbyteris uerò, qui excōmunicati sacrum ministerium contingere præsumunt, quæ pœnitentia sit imponenda, Ioannes viij. clero & ordini Salonitano scribens diffinit dicens:*

Quæ sit pœnitentia sacerdotum, qui excommunicati sacrum ministerium contingere præsumunt.

CAN. CVII.

De illis presbyteris, qui tempore sanctissimi prędecessoris nostri domini Papæ Nicolai excommunicati sacrum ministerium contingere præsumpserunt, ipsi in se damnationis (sicut canones statuerunt [a]) sententiam intulerūt. tamen quia miseratio apostolica veniam solet prestare correctis, ob multitudinem misericordiæ illius hanc indulgentiam exhibemus, vt sancta communione saginati [b] studeant tribus annis continuis per hebdomadam omni tempore ij. & iiij. & vj. feria vino & à carne penitus ieiunare, et vltra lugenda nequaquam committere.

Qui autem excommunicatis communicant, pro modo peccati, pœnitentiæ modum accipiant.

Vnde Vrbanus ij. Genebaldo Constan. episcopo.

Pro modo peccati puniantur, qui excōmunicatis cōmunicant.

CAN. CVIII.

Sanctis quippe canonibus cautū constat, vt qui cum excōmunicatis communicauerit, excommunicetur: ipsius tamen pœnitentiæ atq; solutionis modos eo moderamine decernimus, vt quicunque seu ignorantia [c] seu timore [d], seu necessitate cuiusquam negotij maximè necessarij eorum se conuictu & salutatione, oratione, osculatione contaminauerit: cum minoris pœnitentiæ medicina, societatis nostrę participationem sortiantur. Eos verò qui aut spontaneè, aut negligenter [e] inciderint, sub ea volumus disciplinæ coërcitione [f] suscipi, vt cæteris metus incutiatur.

CAVSA XII.

Qvidam clerici proprijs [g] relinquere uolunt, de suis & ecclesiæ rebus testamentum conficiunt, de rebus ecclesiæ nonnulla largiuntur.

1 *Modò primùm quæritur, utrùm liceat clericis proprium habere.*

2 *Secundò, an res ecclesiæ, quæ ab eis datæ sunt, poßint constare aliqua firmitate eis, qui eas acceperunt.*

3 *Tertiò, si ante tempus ordinationis suæ, qui nihil habere uidebantur, & post ordinationem aliqua inueniße noscuntur: an poßint ea relinquere, quibus uoluerint, an non.*

4 *Quartò, si de suis & ecclesiæ rebus aliqua acquisiße noscuntur, an utrique [h] communiter, an singulariter ecclesiæ uel sacerdotij iure proueniant.*

5 *Quintò, si testamēta liceat eis conficere.*

[g] Quidam clerici ꝓpria. Supra proxi. causa. q. j. in illo c. inolita. & c. placuit. G. induxit clericos litigantes de proprijs rebus. Sed quia dubitari posset, an possint clerici habere propria, ideo ponit hanc causam, in qua quærit, an clerici possint ꝓpria possidere, et an possint res ecclesiæ alienare: & an possint condere testamentum, & vt hæc & alia, &c.

[h] An vtrique. i. ecclesię et sacerdoti. Cleri

Clericos. Hæc quæstio diuidit in duas partes. In prima probat magister per xvj. authoritates quod nullus clericus debet habere proprium. quod tamen de regularibus intelligitur, qui proprijs renuntiauerunt. Secūda ibi, His omnibus. Ioan. de Fantu.

[a] Clericos. In hac prima quæstiōe, scilicet an clerici possunt propria habere, G. allegat pro & contra: deinde soluit in illo §. cum ergo. & male. Dic ergo quod possunt habere ꝓpria, nisi renuntiauerint [1] proprijs. j. ead. q. j. sint manifestæ. Sed hoc nota, quod in primitiua ecclesia omnes credētes siue clerici, siue laici, nihil proprij possidebāt, sed communia erāt omnia, secundum quod loquitur j. e. c. ij. Et si qua capitula contrarium dicant, loquuntur de consilio, vel secundum tempus primitiuæ ecclesiæ: vel de ijs, qui tacite vel expresse renūtiauerint proprijs.

1 Scilicet iiij. capi. xxiiij. Clerici possunt habere proprium. Scilicet tacite, vel expresse. tacite: vt xix. q. iij. nunc autē. expresse: cum viua voce: hoc expressim. B.

QVÆSTIO I.

Clericos [a] nihil poßidere debere, multis authoritatibus iubetur. Ait enim Toletanū conciliū.

Impuberes & adolescentes in vno conclaui manentes probatißimo seniori deputentur.

CAN. I.

Omnis ætas ab adolescentia [b] in malū prona est: nihil incertius quàm vita adolescētiū. ob hoc constituere oportuit: vt si qui impuberes aut adolescētes in clero existunt, omnes in vno conclaui commaneant, vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo [c] seniori: quem & magistrum [d] doctrinæ, & testem vitæ habeant. Quòd si aliq ex his pupilli [e] existunt, sacerdotali tutela foueantur, vt & vita eorum à criminibus intacta sit: & res eorum ab iniuria impiorum. Qui autem his pręceptis resultauerint, monasterio deputentur: vt vagantes animæ & superbæ seueriori regula distringantur.

Item Clemens in epistola quarta.

Omnibus clericis communis est vita seruanda.

CAN. II.

Dilectissimis fratribus & condiscipulis Ierosolymis cum charissimo fratre Iacobo et coëpiscopo habitātibus Clemens episcopus. Cōmunis vita omnibus fratres necessaria est, & maximè ijs, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam apostolorum eorumque discipulorum imitari volunt.

Cōmunis enim vsus omnium [f], quæ sunt in hoc mūdo omnibus esse hominibus debuit: sed per iniquitatem [g] alius hoc dixit esse suum, & alius istud: & sic inter mortales facta est diuisio. Denique quidā Grecorū sapientissimus hęc ita sciēs esse communia debere, ait amicorū esse cōmunia omnia. in omnibus autē sunt sine dubio & coniuges [h]. & sicut (inquit) non potest diuidi aër [i], neque splēdor solis: ita nec reliqua, quę communiter omnibus data sunt ad habendum, diuidi non debere, sed habenda esse communia. vnde & dominus per prophetam loquitur dicēs: Ecce quàm bonum & quàm iucundum, &c. Istius enim cōsuetudinis more retēto, etiā apostoli eorumq; discipuli (vt prædictū est) vnà nobiscū & vobiscū communem vitā duxerunt. Vt enim bene nostis, erat multitudinis eorum cor vnū, & anima

[b] Omnis ætas ab adolescētia. In clericis expectantur xviij. anni, & tunc quæritur, an velint in seculo perseuerare: vt s. distin. xxviij. de his. In monachis. xiij. vt j. xx. q. j. illud.

[c] Probatissimo. Pupillus enim apud tales educari debet, qui non insidientur eius pudicitiæ: vt ff. vbi pup. educ. deb. l. j. Vel dic seniori id est, presbytero. lxxxiiij. distinctio. porro.

Pupillus apud quem debet educari.

[d] Magistrum. non tā ꝙ magister perhibere debet testimonium de vita discipuli, similiter de eius doctrina: vt C. de aduo. diuer. iudi. Laminini. sic domestica testimonia qñque admittuntur. Sic & pater perhibet testimonium de filio. xx. quęstio. iij. presens. & alias ij. q. vij. cum pastoris. & j. ead. q. manifesta. ij. q. j. Deus omnipotens.

[e] Pupilli. Hic de laicis loquitur, qui sunt commendati ecclesiæ.

[e] Pupilli. Pupilli, orphani, viduæ, liberti, miserabiles personæ [2] spectant ad iudicium ecclesiasticum, vt lxxxviij. distinct. cap. j. & ij. & C. quando imperator inter. pu. & vid. l. vnica. §. quod si pupilli. & xvj. quæstio. j. generaliter. j. ff. de iurio signant. Sed dic tutela id est, protectione. Ioan. Credo quod sint de foro vtriusque. B. vnde ecclesia tales tueri, id est, nutrire nō tenetur, sed tueri, id est, protegere tenet.

2 Idem Alexā. de Imol. in l. quæ hic pro contra risd om. iu ij. vbi dicit qd' pro miserabilibus personis iudex potest interponere officium, etiā nō imploratum, per l. j. C. quādo imper. inter pupill. & vidu.

[f] Dilectissimis. Sex rationib⁹ probat omnia esse communia. Et nota ꝙ papa hic se postponit. sic postponitur. s. xcvij. distinc. victor.

[f] Omnium. Vnde Tulli⁹, Dulcissima rerum possessio cōmunis est. & dicit Philosophus, Quietissime viuerent homines in hoc mundo, si de medio sublata essent duo verba, scilicet meū & tuum.

Meum & tuum turbāt humanum ociū.

[g] Sed per iniquitatem. id est, per consuetudinem iurisgētium æquitati naturali contrarium, ne sit contra. s. distin. viij. c. j. Vel per iniquitatem, id est, per solicitudinē, vt ibi, Facite vobis amicos de māmona iniquitatis. id est, de pecunia, quæ per solicitudinem est quæsita. xiiij. qō. v. c. qui habetis. §. sed hoc multipliciter.

Amicos facere de mammona iniquitatis quid est. Psal. 132.

[h] Et coniuges. nō quo ad vsum carnis sed quo ad vsum obsequij. vel quo ad dilectionem. xxxj. dist. omnino. Et est arg. quod verbū generale gñaliter intelligendū est. xix. dist. si Romanorū [3].

[i] Aer. Aer cōmunis dicitur quo ad vsum, vt insti. de rerū diui. §. j. sed quo ad ius ædificandi, cuius est solū, eius est aer vsque ad cælū: l. j. §. cum vt ff. quod vi aut clam. l. vlti. in fi. Potest enim ædificare homo, quam alte velit: tamen non excedat vsitatum modum altitudinis, vt C. de ædifi. priua. l. j.

3 Cēcor. tex. in l. j. & fin. C. quę res pignori obli. pos. & in vrbem. ff. de offi. prę fec. vr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Cor vnū & anima vna. scilicet vt sint vnīti vinculo charitatis.

b Possidebāt. Ergo aliqs potest possidere rem, cuius nō potest habere proprietatem. Arg. cōtra extra de præscript. causam. Sed dic possidebant, id est, detinebant: sicut seruus dicitur possidere. ff. de acquiren. pos. quod seruus.

Act. 4. f

c Et Sapphira. 1. xxiij. q. viij. legi. & cap. Petrus.

Peccatum vitam abbreuiat.

d Propter peccatum. propter peccatū moritur quis citius, vt xxiiij. q. iij. ea vindicta.

e Recordatione. alias retractatione.

Act. 5. a

f Præcipimus. id est, monemus. simile xxviij. quæsti. j. sic enim. Videtur tamē quod hoc fuit præceptum, quia primitiua ecclesia hoc potuit præcipere, sicut continentiam. Sed si hoc hodie p̄mur, &c. ciperetur, deformata quæ sunt præcepti, debet esse. j. q. vlt. & monent & si illa. Vel dic quod consulun - præceptum erat eis, tur, vt in qui tunc renuntiaue prēdi. c. sic rant propriis, non enim. Archidia.

1 Contra hoc facit litera consilii, &c. & hortamur, &c. sed sæpe quæ sunt præcepti, monent & si illa. Vel dic quod consulun - præceptum erat eis, tur, vt in qui tunc renuntiaue prēdi. c. sic rant propriis, non enim. Archidia.

g Necessaria. id est, vtilis & honesta.

h Claustra. Idē dicitur de consecr. distin. v. in omnibus. 2. dist. xxxij. prēter.

i Officinæ. 2. dist. xxxij. si qui vero. contra. 2. j. qō. ij. sacerdos. contra 3. j. ea quia tua. sed ibi loquif de ecclesijs collegiatis, hic nō. vel consuetudo diuersarum ecclesiarū soluit contrarium.

AD DITIO.

Quia quidetur eis vt pauperibus, non vt clericis, secūdum H. hic autem loquitur, quando viuunt in communi, & de communi, secūdum Lauren.

k Nvlla. In atrio. id est,

vnā[2] : nec quisquam eorum aut nostrorū dēs, quæ possidebant[b] aliquid suum esse dicebat: sed omnia nobis & illis erāt cōmunia, nec quisquam egens erat inter eos. Omnes verò qui domos, vel agros possidebant, vendebant eos: & pretia eorū, & reliquas res, quas habebant, offerebant, ponētes ante pedes apostolorum: sicut nobiscum quidam vestrum cognouerūt & viderunt: & diuidebatur singulis prout cuiq; opus erat.

Ananias autē vir asterus, & Sapphira[c] vxor eius, quia mentiti sunt apostolis de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, nobis præsentibus in conspectu omnium circunstantium à conspectu apostolorū propter peccatum[d] eorum & mendaciū, quod fecerunt, mortui delati sunt ambo. Cætera quæ de talibus cognouimus & vidimus, nec recordationē[e], nec demonstratione digna sunt. Quapropter hæc vobis cauē da mādamus, & doctrinis & exemplis apostolorum obedire præcipimus[f] : quia ij, qui eorū mādata postponunt, nō solùm rei, sed etiam Dei extorres fiunt: quæ non solùm vobis cauēda, sed omnib⁹ prędicāda sunt. Vnde consilium dātes, vestrā prudentiam hortamur, vt ab apostolicis regulis nō recedatis: sed communem vitā ducentes, & scripturas sacras rectè intelligentes, quæ bene nouistis adimplere satagatis.

Item Eugenius papa & Leo ix.

Iuxta ecclesiam clericorum claustra constituantur.

CAN. III.

NEcessaria[g] etenim res existit, vt iuxta ecclesiam claustra[h] constituantur, in quibus clerici disciplinis ecclesiasticis vacent. Itaque omnibus vnum sit refectorium ac dormitoriū, seu cæteræ officinæ[i] ad vsus clericorū necessarię. Ministri verò post episcopum super eos eligantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornet, quàm dehonestet.

Nec in atrio ecclesiæ alia ædificia, nisi clericorum ponantur.

Vnde Nicolaus papa.

Nec in atrio ecclesiæ, nisi clericorum ædificia ponantur.

CAN. IIII.

NVlla ædificia in atrio[k] ecclesiæ ponantur, nisi tantùm clericorum.

Item Hieronymus ad Nepotianum.

Clericus nihil seculare possideat.

CAN. V.

CLericus, qui Christi seruit ecclesiæ, interpretetē primùm vocabulū suū, & nominis definitione prolata nitatur esse, quod dicitur. Si enim cleros Græcè, Latinè sors appellatur: propterea clerici dicuntur, quia de sorte domini sunt: vel quia ipse dominus sors, id est, pars clericorum est: & quia vel ipse pars domini est, & dominū partem habet, talē se exhibere debet, vt ipse possideat à domino. Qui dominum possidet, & cū prophera dicit, Pars mea dominus: nihil extra dominū habere potest. Quòd si quippiā aliud habuerit præter dominum, pars eius nō erit dominus, verbi gratia: si aurum[m], si argentum, si possessiones, si variam supellectilem, cum istis partibus non dignatur dominus fieri pars eius. Si autem ego pars domini sum, & funiculus[n] hereditarię eius, in cœmeterio q̄ habebit xl. passus in circuitu ecclesię ma ioris, capellæ, vel minoris ecclesiæ trigintā: vt j. xvij. qō. iiij. sicut antiquus. Sic palatium Imperatoris non est priuatorum parietibus coarctandum. C. de oper. publi. quicunque.

i Clericus. Nitatur. Arg. à nominis interpretatione. xvj. q. j. si cupis. Nomina enim debent esse consona rebus, instit. de donā. §. est & aliud.

m Si aurum, non tamen est peccatum habere diuitias, si adsint bona opera, vt xxx. dist. hæc autem scripsimus. Sed tamen est peccatum, si propter eas iustitia deseritur. j. ebrietas. debebat. vel cum homo in eis spem fiducię ponit: vt viij. q. j. sunt in ecclesia.

n Et funiculus. Et funiculus hic dicitur quod dimensura quædā qua diuidebatur hæreditas post funus defuncti, secundum illud Funes ceciderūt mihi in præclaris. & dicitur à funes.

Non accipio. non accipio[1] partes inter cæteras[o] tribus, sed quasi Leuita & sacerdos viuo de decimis: & altari seruiēs, altaris oblatione sustentor: habēs victum & vestitum, his contētus ero, & nudam crucem nudus sequor.

Item Ambrosius de fuga seculi.†

Nihil præter Deum debet cu rare, qui in eius sortem eligitur.

CAN. VI.

CVi portio Deus est, nihil habet curare nisi Deum: ne alterius impediāt necessitatis[p] munere. Quod enim ad alia officia[q] cōferī, hoc religionis cultui atque huic nostro officio decet pitur[r]. Hæc enim vera est sacerdotis fuga abdicatio[s] domesticorū, & quędā alienatio charisi morū, vt suis se abneget, qui seruire Deo elegerit.

Item Hieronymus ad quędam suum Leuitam de duobus generibus hominum.

Clericis & Deo deuotis, nec causas agere, nec aliquid proprium habere licet.

CAN. VII.

DVo sunt genera Christianorum: est autem vnū genus, quod mancipato diuino officio, & deditum contemplationi & orationi, ab omni strepitu temporalium cessare cōuenit, vt sunt clerici & Deo deuoti, videlicet conuersi[t] clefos enim Græcè, Latinè sors, inde huiusmodi homines vocātur clerici, id est, sorte electi. Omnes enim Deus in suos elegit. Hi nāq; sunt reges, id est, se & alios in virtutibus regentes: & ita in Deo regnum habent. & hoc designat corona in capite, hanc coronam habent ab institutione Romanæ ecclesiæ in signū regni, quod in Christo expectatur. Ratio verò capitis est depositio[u]. Illi enim vi & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem[v] habentes, debēt habere omnia communia. Aliud verò genus est Christianorum, vt sunt laici, laos enim Græcè, est populus Latinè. His licet temporalia possidere: sed non nisi ad vsum[x], nihil enim minus est, quàm propter nummum Deum contemnere. His concessum est vxorem ducere, terram colere, inter virum & virum iudicare, causas agere, oblationes[y] super altaria apponere, decimas reddere: & ita saluari poterunt, si vitia tamen benefaciendo euitauerint.

Item Gregorius Augustino Anglorum episcopo.†

Clerici nihil proprium possideant.

CAN. VIII.

QVia tua fraternitas monasterij[m] rudis erudita, seorsum non debet fieri à clericis suis in ecclesia Anglorū, quæ (authore Deo) nuper ad fidem perducta est, hanc debet instituere conuersationem, quæ in initio fuit patribus nostris: in quibus nullus eorum ex ijs, quæ possidebat, proprium habebat: sed erant illis omnia communia. Si qui verò[z] sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se nō possunt cōtinere, sortiri vxores[a] debēt, & stipendia sua accipere exterius: quia & de eisdem patribus nouimus scriptum, quòd diuidebant

concedendum est, quod clericus sit dominus fructuum collectorum. Sed si cet proprietas fructuū sua sit, tñ non potest eā in morte eius alicui largiri rōne testamēti, sed intuitu eleemosynæ sic: vt extra de test. ad hæc. Sicut hæres, licet sit dñs rerū, quas tenetur per fideicom. restituere alij, tñ nihil potest inde alienare. ff. ad Treb. l. deducta. §. vlti. & l. quidam. §. si quis.

k Ad vsum. Prohibetur etiā laicis, ne seruēt pecuniā: vt xlvij. dist. sicut hi. Hoc ideo, ne qs Pecuniam seruare vtrum liceat sit. in auaritiam intendat, alias bñ licebit qa nō debet qs oīa bona sua statim effundere: vt lxxxvj. dist. c. non satis: & dic, non nisi ad vsum, id est, nō ad abusum. bene enim possunt habere pro prium.

l Oblationes. imo præcipitur eis oblatiōes dare: vt xvj. qō. j. c. statuimus. j. de consec. dist. j. c. omnis Christianus. x. q. j. c. quia sacerdotes.

Qvia tua. Seorsum. Ergo monachus episcopus factus nō potest habere proprium? sed si hæreditas aliqua deuoluitur ad eum, erit ecclesiæ? vt xvij. q. j. c. j. in fine.

† ca. j. respōsio. ad Augusti. Monach⁹ scop⁹ proprium habere non potest.

n Si qui vero. 2. dist. xxxij. c. si qui vero. & c. placuit. hoc hodie non tenet, extra de cle. cōiugat. & c. j.

o Vxores. si sint cleri dū Vinc. & Innoc. hic & qñ dicitur est ius vetus: & stat hodie ei qđ dicitur in decre. hic alle. de cleri. coniug. c. j. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

clerici, siquid ergo dormiunt cum aliist vt 3. ca. c. necessaria. non, quia esset inhonestum in vxorato. Item canabunt ne cũ clericis quod videtur: quia nõ aliter perciperet stipendia. et quod hic dicitur speciale est in Anglicis: nec enim simul habebit quis ecclesiasticum beneficium et vxorẽ, extra de cleri. coniug. ca. diuersis. & cap. Ioannes.

a Sub ecclesiastica regula. hic patet quod si aliquis in minoribus ordinibus constitutus ducat vxorem; nõ ta mẽ potest more laicorum viuere, nec potest cõueniri coram seculari iudice, Lucæ 11. nec verberari sine sacrilegio: vt xx. q. iij. eos. & lxxxj. dist. dictum. Ioan. quod falsum est, vt extra de cle. cõiu. Ioan. B.

b Portionibus. i. dandis decimis. mo Monachi non tenentur ad decimas. nachi enim communiter viuentes non dant decimas: vt j. xvj. q. j. c. decimas. extra de decim. fraternitatem.

c Quod superest. Videtur ergo, q si Dotas solucre pauper nõ tenetur. aliquis ita pauper est, quod sibi nõ sufficiant sua, videtur quod non teneatur dare decimas: quia nullo præcepto sibi aliqs. tenetur subtrahere necessaria: vt lxxxvj. distinc. non satis: in fine, quod non est verũ.

d Cimus. Pollicitationẽ. No. quod ex nuda Pollicitatio nuda quãdoque obligat. pollicitatione, qua quis facit Deo, potest cõuenire. xxiij. q. v. c. iuramenti. sic ex nuda pollicitatione facta reipublicæ: vt ff. de pollicita. l. j.

e Aut fidem. Hic videtur Vrbanus soluere quæstionẽ Augustini. vj. quæst. j. c. quæro. in fin. Dicit prout cuique opus erat. De eorum quoq; stipendio cogitandum atque prouidẽdũ est, & sub ecclesiastica regula [2] sunt tenendi, vt bonis moribus viuant: & canendis psalmis inuigilent, et ab omnibus cor & linguã illicitis, & corpus Deo authore cõseruet. Communiter autem viuentibus iam de faciẽdis portionibus [b], vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia a nobis, quid erit loquendum? cùm omne, quod superest necessitatibus, in causis pijs ac religiosis erogandum est, domino magistro omnibus dicẽte: Quod superest [c], date eleemosynam, & oia munda sunt vobis.

Item Vrbanus papa omnibus catholicis.

Clericis omnia communia esse debent.

CAN. IX.

Scimus vos non ignorare, quod hactenus vita communis inter omnes Christianos viguit, & adhuc gratia Dei viget: & maximè inter eos, qui in sortem domini sunt electi, id est clericos, sicut in actibus Apostolorum legitur: Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia cõmunia: & infrà. Quicunq; vestrum cõmunem vitam susceperam habet, & vouit se nihil proprium habere, videat ne pollicitationem [d] suam irritam faciat: sed hoc, quod domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed præmium sibi acquirat: quoniam melius est non vouere, quàm votum prout melius potest non perficere. Grauius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem [e] perceperũt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam finierunt, quàm illi, qui sine voto aut fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera.

Item Augustinus in sermone de cõmuni vita clericorum. †

De eodem.

CAN. X.

Nolo [f], vt aliquis de vobis inueniat malè viuendi occasionẽ. Prouidemus enim bona (vt ait Apostolus) non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. Propter nos conscientia nostra nobis necessaria est, propter vos fama nostra non pollui, sed pollere debet in vobis. Duæ res sunt conscientia & fama: cõscientia necessaria [g] est tibi, fama proximo tuo. Qui confidens conscientiæ negligit famam, crudelis est: & infrà. Nulli liceat in ciuitate nostra habere aliquid proprium: sed si forte aliqui habent, nulli liceat: & qui habuerint, faciunt quod non licet. & post pauca: Enthecam habere non licet. Non est episcoporum seruare nummum. Quotidie tam multi pereunt, tam multi gemunt, tam multi inopes nos interpellant, vt plures tristes videamus: quia quod dare omnibus possimus, nõ habemus. Non habeamus ergo enthecam. & infrà: Qui habuerit pecuniã vel habere voluerit, & de proprio viuere, & cõtra præcepta ista facere præsumpserit, vt dicam, nõ mecũ manebit: & nec clericus erit. dixeram [h] enim, & fecisse me dixisse, vt si nollent suscipere etiã socialem vitam mecum, illis nõ tolleremus [i] magis puniendum esse illum, qui semper fuit infidelis, cũ illum qui quandoque fuit bonus. nã istius opera quãdo quidem viua fuerũt, tamen hæc littera cõtradicit eis [k].

f Nolo. Augustinus testimonio fecit. iiij. d. distinctiones. Prima fuit, q clerici non possent habere propria: sed illa male seruabat, & plurimi erãt trãsgressores. ideo secũdo reuocauit eam vt j. ca. cap. certe. Tertio de cõsensu clericorũ suorum confirmauit primã constitutionem, vt in hoc capi.

g Necessaria. nã quæst. iij. c. sentit. cõtra. hoc ibi solutum est.

h Aurũ. lxxxvj. dist. fratrem quod loquif de illis, qui ante tentationẽ renuntiauerãt propriis, & tamen propria habere præsumpserunt.

i Dixeram. in secunda constitutione, quam feceram.

k Non tollerem. id est, non præcluderem. ostiũ clerico.

Non licet habere proprium his, qui suis renuntiant, & communiter viuere spondent.

CAN. XI.

Non dicatis [l] vos aliquid habere proprium: sed sint vobis omnia communia: & infrà. Quicunque autẽ in tantum progressus fuerit malum, vt occultè liberas ab aliquo, vel qđlibet munus accipiat, si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro eo. Si autem deprehenditur atque conuincitur, secundùm arbitrium prebyteri vel præpositi grauius emendetur. & infrà. Cùm huius nostræ congregationis fratres

l Claudos. Quia adhuc temporalibus non renunciarant.

m Mortuos. i. qui renuntiauerunt propriis, & tamen volunt habere proprium.

n Nondicatis. extra de accusa. ex parte. extra nec cler. vel mona. non magno clericatum, sed seorsum manerent, seorsum viuerent, sicut hi. Si autem in scholis, de licentia agere potest & mutuare: sicut filiusfamilias, vt C. ad Macedo. vltima. ff. de iud. filiusfamilias, argu. extra de offic. iudic. deleg. præterea. ff. de iurisdi. l. ij. Sed numquid vestis est pro pecunia, de peculio domini ff. de peculio. id vestimentum. sed vestimenta non possidet ea, quæ sibi acquirentur. possessio. quod seruus. item qui ab alio possidetur, ipse nihil possidet, vt ff. de acquir. rer. dom. l. ij. Sed numquid dicit possidere res temporales, vel vestimentum quia vestis semper vitur? quia vestis vilitatem. non sollem. ff. de pecu. l. ij. Sed numquid paupertatem. ff. de iudi. l. ij. Sed numquid vestis est pro pecunia, de peculio. ff. de pecu. l. ij. Sed numquid dicit possidere res temporales, vel vestimentum quia vestis semper vitur? quia vestis vilitatem. non sollem. ff. de pecu

Universidad de Deusto Biblioteca

quæ habet ecclesia; efficitur dispensator. Deniq; sanctus Paulinus (vti- psi melius nostis) ingentia prædia, quæ fuerunt sua, vendita pauperibus erogauit, sed cùm factus esset episcopus, non contempsit ecclesiæ facultates, sed fidelissimè dispẽsauit. Quo facto satis ostenditur & propria debere propter perfectionem cōtemni: & sine impedimento perfectionis posse ecclesiæ facultates (quę sunt profectò communes) possideri. Quid sanctus Hilarius? nónne ipse omnia sua aut parentibus reliquit, aut vendita pauperibus erogauit? Is tamen cùm merito suæ perfectionis fieret ecclesiæ Arelateñ. episcopus, quæ illa tunc habebat ecclesia, non solùm possidebat, sed etiã (acceptis fidelium numerosis hæreditatibus) ampliauit. Itaque homines tam secularium, quã diuinarum literarum sine ambiguitate doctissimi, si scirent [a] res ecclesiæ debere cōtemni, nũquam eas debuerant suscipere, qui omnia reliquerant.

Item Greg. Felici epõ de Acropoli. †

Diaconi, vel qualibet religiosa personæ regularem uitam ducere cogantur.

CAN. XIIII.

QVoniã Velina [b], Vicẽtina, & Blandina ecclesiæ tibi in vicino sunt constitutæ [c], propterea fraternitati tuæ earum solẽniter operam visitationis iniungimus, illud præ omnibus commonentes, vt vbicunque præfatarum ecclesiarum siue diœcesum, vel diaconi, vel religiosæ personæ inuentæ fuerint, districtè ac canonicè viuant.

Item Melchiades [d] Papa.

Quare in primitiua ecclesia prædia vendebantur.

CAN. XV.

FVturam ecclesiam apostoli in gentibus præuidebãt, idcirco prędia in Iudæa minimè sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fouendos egentes. At verò cũ inter turbines & aduersa mundi succresceret ecclesia, ad hoc vsque peruenit, vt non solùm gentes, sed etiam Romani [e] principes, qui totius orbis monarchiã tenebant ad fidem Christi, & baptismi sacramẽta cōcurrerent: è quibus vir religiosissimus Constantinus primus fidem veritatis patenter adeptus, dedit licentiam per vniuersum orbem suo degẽtibus imperio non solũ fieri Christianos, sed etiã fabricãdi ecclesias, & prædia cōstituit tribuẽda. Denique idẽ prefatus princeps donaria immẽsa cōtulit, & fabricã tẽpli primæ [f] sedis beati Petri instituit, adeò vt sedem imperialẽ relinqueret, & beato Petro successoribusq; suis profuturã cōcederet [g]. Idẽ verò pſidens sanctæ synodo [h], quæ apud Nicæam congregata est, cũ querelam quorundã clericorũ cōspiceret corã se deferendam, ait: Vos à nemine iudicari potestis, quia solius Dei iudicio reseruamini, dij etenim vocati estis, & idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tpe & deinceps viri religiosi, non solũ possessiones & pdia, quæ possidebant, sed etiã semetipsos dño consecrarũt, ædificãtes basilicas [i] in suis fundis in honorem sanctorũ martyrũ per ciuitates ac monasteria innumera, in quibus cœtus dño seruientium conueniret.

Item Vrbanus Papa. †

[a] Si scirẽt. Simile vij. q. j. omnis qui. argu. bonum pro illis, qui suis renuntiauerũt, quod semper præsumitur illos iustam causam & litem fouere. & est bonum simi. extra de no. oper. nũt. capitu. j.

[b] QVoniam Velina. Nota, plurium ecclesiarum visitationem vni committi. Et est argu. ꝙ ratione propinquitatis aliquid statuitur contra ius. sic extra de postulat. ad hoc. & sic ratione remotionis. lxiij. distinctio. cũ lõge.

[c] Constitutæ. vij. q. j. constitutum. & §. lxj. dist. obitum.

[d] Melchiades. Falsus est titulus, quia Melchiades fuit ꝓximus ante Siluestrum, & eius tempore est Constantinus cõuersus. xcvj. dist. in illa palea, Constantinus.

FVturam. CASVS. Dicebant quidam quod ecclesia non debeat recipere prædia, & hoc probabant exẽplo Apostolorum, qui in Iudæa prædia non recipiebãt: sed pretia prædiorũ, vt pauperes sustentarentur, quibus Melchiades Papa respondet dicẽs, quod ideo apostoli in Iudæa prædia nõ recipiebãt, quia præuidebant ecclesiã ad gentes transituram, quod cum factum esset principes Romanorum facti sunt Christiani, de quibus Constantinus fuit vnus, qui legẽ dedit, vt quicunque vellet fieri Christianus, & ecclesiã fabricaret, & prædia ecclesiæ donaret, & ipsemet multa donauit, & ecclesiam beati Petri instituit, & sedẽ imperialẽ ei reliquit, & ab illo tẽpore cœpit ecclesia possessiones habere, et Christiani cœperũt ecclesias ædificare, et seipsos cõsecrare.

† Epistola xxix. lib. ij.

[e] Romani. Ergo Imperator est dñs totius mũdi. §. vij. q. j. in apibus.

[f] Primæ. Videtur ergo quod ecclesia beati Petri sit prior ecclesia beati Ioãnis apostoli Lateranẽ. [1] x. q. j. sanctorũ. sed expone primæ beati Petri, id est, apostoli, vel primæ, id est, apostolicæ.

[g] Concederet. ergo imperium est apud ecclesiam Romanam: vt xcvj. dist. in illa palea, Constantinus.

[h] Synodo. nã ante eum non fuerũt generales synodi cõgregatæ: vt xv. dist. cap. j.

[i] Basilicas. de cõsec. dist. j. nemo.

1 Ad hoc facit [illegible]

Quare prædia fidelium hodie ab ecclesia non alienentur.

CAN. XVI.

VIdentes autẽ summi sacerdotes, & alij atq; Leuitæ & reliqui fideles plus vtilitatis posse conferre, si hæreditates & agros, quos vendebãt, ecclesijs, quibus præsidebant episcopi, traderẽt, eò quòd ex sumptibus eorum tam præsentibus, quàm futuris temporibus plura & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ducentibus, quàm ex pĩtio ipsorum, cœperunt prædia & agros, quos vendere solebant, matricibus [a] ecclesijs tradere, & ex sumptibus earum viuere. Ipsæ verò res in ditione singularum parochiarũ episcoporũ (qui locum tenent Apostolorum [b]) erant, & sunt vsque adhuc, & futuris semper debent esse temporibus: è quibus episcopi & fideles dispensatores eorum omnibus communi vita degere volentibus ministrare cuncta necessaria debent prout melius potuerint: vt nemo in eis egens inueniatur †. Ipsæ enim res fidelium, oblationes appellantur, quæ à fidelibus domino offeruntur. Memoratis ergo augmẽtationibus, intantum ecclesiæ, in quibus episcopi præsidẽt, domino adminiculante creuerunt, & in tãtis maxima pars earum abũdat rebus, vt nullus sit in eis communem vitam gerens indigens: sed omnia necessaria ab episcopo [c] suisq; ministris percipiat. Ideo si aliquis extiterit modernis aut futuris tẽporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

Item Augustinus. †

De eodem.

CAN. XVII.

HAbebat dominus loculos, à fidelibus oblata cõseruans, & suorũ necessitatibus & alijs indigẽtibus [d] tribuebat. tũc primùm ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta: & vt intelligeremus quòd pcepit nõ esse cogitandum [e] de crastino: nõ ad hoc fuisse præceptũ, vt nihil pecuniæ seruetur à sanctis: sed ne Deo propter ista seruiatur, & propter inopiæ timorẽ iustitia deseratur.

2 *His omnibus authoritatibus claret, quòd clericis nullo modo licet habere quid proprium: quòd si habuerint, nõ clerici erũt: non tamen clericatus eis tollendus est.*

Vnde Augustinus ait in eodem sermone. †

Clericatus non tollatur eis, qui volunt habere aliquid proprium.

CAN. XVIII.

CErtè ego sum, qui statueram nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere: aut si vellet à proposito recedere [f], rectè illi clericatum tollerem [g]: ecce [h] in conspectu Dei et vestro muto consiliũ, qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus & ecclesia eius, maneant vbi volunt, & vbi possunt, non eis aufero clericatũ: nolo habere hypocritas. Malum [i] enim esse

[a] VIdẽtes. Matricibus. Videtur ergo, ꝙ tantum matrices ecclesiæ olim habuerũt prædia & possessiones. Vnde videtur quod illa solennitas, quæ in alienatione rerum ecclesiæ seruari præcipitur. x. q. ij. c. casellas. alias hocius tantum de maioribus ecclesijs intelligatur: cum enim olim ecclesiæ erãt tenues, maior erat inquisitio adhibenda in alienatione. Sed cum hodie augmentatæ sunt possessiones ecclesiæ, sufficit cõsensus capituli ecclesiæ ad alienationẽ faciendam: vt j ead. q. ij. cap. fine.

[b] Apostolorum. Episcopi tenẽt locum Apostolorũ, vt hic, scilicet quo ad dignitatem: monachi quo ad renũtiationem propriorum, et communem vitam. xvj. qõ. j. c. ex authoritate. oẽs sacerdotes quo ad sacramentorum dispẽsationem. xj. q. iij. c. absit. xxj. dis. c. in nouo. lxviij. dis. c. quorũ vices.

[c] Ab episcopo. extra de præben. cap. episcopus.

ADDITIO. Et sic habes hic, ꝙ episcopus p se vel per alium tenetur prouidere cuilibet clerico indigenti. lxx. distinct. c. sanctorum. H.

[d] HAbebat. Indigentibus. argu. de eleemosyna fieri eleemosynam. xvj. q. j. c. decimæ tributa.

[e] Cogitandum. j. q. vij. c. cõuenientibus. contra, vbi dicitur, de futuris inquiramus: & futuris casibus debemus occurrere: vt xxiij. dist. c. in nomine. Solu. cautela nõ prohibetur: sed sollicitudo nimia, p quã cultus diuinus minuatur. xlvij. distin. cap. omnes huius. & c. sicut hi.

His omnibus. Hæc est secunda pars quæst. in qua probat, ꝙ possunt habere propriũ tã clerici, quã epi & ecclesiæ. & hoc ꝓbat per vndecim author. Io. de Fan.

† c. 15. de menda. Ioan. 3. c

[f] CErte. Recedere. Id est, non assumere propositum [1] renũtiandi, vt ibi: cadent à latere tuo.

1 Non habet ꝓprietas. non enim inde cadit, qui non suscipit, secundum Hu.

[g] Tollerem. i. nõ admitterem.

[h] Ecce. Argu. aliquem venire cõtra factum suum. xvij. quæst. ij. c. Gonsaldus. xxxv. quæst. ix. cap. quod quis. xxij. q. iiij. c. in malis. & c. iurauit. lv. dist. c. pœnitentes. ff. de ijs quibus vt indig. l. tutorẽ. Cõtra xxxij. qõ. v. c. horrendus. Arg. cõtra. vij. q. j. c. quam periculosum. viij. q. ij. c. dilectissimi. xvij. qõ. iiij. c. sunt qui opes. C. de trãsact. l. ex causa. C. de cap. & postlimi. re. l. nec nos. C. de remis. pign. l. debitum. ff. de acquirẽ. hære. l. qui superstitis. ff. de adop. post mortem. contra. ff. de ser. rusti. præd. per fundum. Ioan. Solu. quilibet potest venire contra factum suũ, vbi est expressum in iure, alias non. lv. dist. c. pœnitentes. B.

Facto proprio põt quis cõtra uenire.

† [redacted]

[i] Malum. i. occasio mali: quia rei familiaris cura sine peccato vix potest exerceri. xxv. distinct. c. qualis. Vel intellige proprie. Peius enim est per hypocrisim peccare, quã manifeste, vt extra de hæret. cum ex iniũcto. ff. de ritu nuptia. l. palam. & plus est veneno occidere, quã gladio. C. de maleficis. l. vnica. & plus est persuadere, quàm cõplere, ff. de

Hypocrita plus peccat, quam manifeste delinquẽs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff. de seruo corru-pto.l.j.§.vltimo.et sic nō obst.xxxij. quæst.iiij. c. nemo.

a Malum. Hoc scilicet.

b Cadere. Id est, non assumere.

c Sanctitatem. Id est, minus periculū est esse manifestū, quam occultum. & sic non est contra. xxxij.q.iiij. c. nemo. vbi dicitur, q̄ tolerabilior est culpa silateat.

d Episcopi. Acquisitis. de ꝓprio. Vel dic acquisitis nō occasione ecclesiæ, vt extra de testamen. quia nos.

e Habēt. De hoc dicemus j.ead.qō. iiij. cap. j.

f De prouisione. Clerici de rebus mobilibus nihil in vltima voluntate possunt dare, nisi ista sit ecclesiæ consuetudo, vt extra de testa. ad hæc. & c. relatum. §. licet.

g De fructibus. nondum perceptis. arg. ff. quemadmo. vsusfruc. amit. l. si vsufructuarius. in fi. imo etiā de perceptis non possunt condere testamentum, extra de testa. quia nos admonet.

h Manifesta. sciat ergo i. quentarium: vt xxviij. distinc. de Syracusanæ.

i Iis, qui circa. id est, vicedominis: vt lxxxix. distin. c. volumus. & cap. sequenti qui erit testis administrationis suæ, aliis erunt testes vitæ suæ. ꝛ. ij. q. vij. c. cum pastoris.

k Sint manifestæ. id est, distinctæ.

l Officię. i. ecclesię.

m Probantur. ex hoc cap. & in auth. de eccle. titu. §. interdicimus. col. ix. ff. de dona. inter vir & vxorem. l. Quintus Mutius. C. eod. titu. etiam

quis nesciat? malum a est cadere b a proposito: sed peius est simulare, positum. & post pauca: Si nō seruat sanctitatē c foris, dimidius cecidit. Si verò intus habuerit simulationem, totus cecidit. nolo vt habeat necessitatē simulandi. Scio quomodo homines amant clericatum. nemini eum tollo nolēti mecum cōmuniter viuere.

Econtrà sunt aliæ authoritates, quibus conceditur propria habere non solùm aliis, sed etiam episcopis.

Vnde in concilio Agathensi legitur.

De rebus proprijs, vel acquisitis, episcopi hæredibus suis derelinquant.

CAN. XIX.

Episcopi de rebus propriis vel acquisitis d vel quicquid de proprio habent e, hæredibus suis (si voluerint) derelinquant. quicquid verò de ꝓuisione f suæ ecclesiæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus g, siue de oblationibus: omnia in iure ecclesiæ reseruare censuimus.

Item ex concilio Martini papæ.

De eodem.

CAN. XX.

Manifesta h autem debent esse, quæ ad ecclesiam pertinent, ijs, qui circa i episcopos sunt presbyteris & diaconibus, vt si episcopo cōtigerit inopinatus trāsitus, res ecclesiæ nullo modo possint minui & perire: neque res propriæ episcopi importunitatem patiantur pro rebus ecclesiæ: vt nec ecclesia damnum incurrat, nec episcopus in suis rebus pro rebus ecclesiæ proscribatur.

Idem statutum est in canonibus Apostolorū, vbi legitur.

De eodem.

CAN. XXI.

Sint manifestæ k res propriæ episcopi (si tamen habeat res proprias) & manifestæ dominicę l, vt potestatem habeat de proprijs rebus episcopus moriens sicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere: ne sub occasione ecclesia sticarum rerum ea, quæ episcopi esse probantur m, interdicātur. Fortassis enim aut vxorem habet, aut filios n, aut propinquos, aut seruos o. & iustum est hoc apud Deū & homines, vt nec ecclesia patiatur detrimentum ignorātia rerum pōtificis: nec episcopus, vel eius propinqui sub obtentu ecclesiæ proscribantur: & incausis p incidant, qui ad eum pertinent, mortisq; eius iniurijs infamentur.

Item in eisdem canonibus.

Ex rebus ecclesiæ episcopus, si indiget, sibi & suis necessaria sumat.

CAN. XXII.

Ex his autem, quibus episcopus indiget q, si tamen indiget, in suas necessitates & peregrinorum fratrum vsus & ipse percipiat, vt nihil ei omnino possit deesse. Lex enim Dei præcipit, vt qui altario deseruiunt, pascantur de ipso.

Item ex concilio Antiocheno, cap. xxxv. †

Res ecclesiasticas episcopus dispenset.

videtur quod ferme per res acquisitæ præsumūtur esse de bonis ecclesiæ, nisi probetur cōtrariū. Argum. contra. C. arbit. tutel. l. si de functus. ibi enim dicit, quod tutor, qui nihil ante habebat, postea p̄ industriā suam multa potuit fuisse lucratus: vt de pupillus cogitur probare illas suas esse. Tu dicas, quod si episcopus vel alius prælatus permittimur re bus suis & ecclesiæ, cum non sit facta distinctio, cogatur hæredes episcopi probare illas res non esse ecclesiæ, sicut vxor cogitur ꝓbare res aliquas nō esse mariti: quia promiscue veniunt reb' mariti, vt fuit. vel aliter distinguas: Si certū sit, quod episcop' ante episcopatū habuit proprium, tunc incumbit ecclesiæ onus probandi res acquisitas esse tantum de rebus ecclesiæ, arg. j. q. iiij. c. j. & ij. Vel dic, q̄ post mortem episcopi ecclesia invenitur in possessione rerum: tunc hæredibus incumbit onus probandi. Sed hæredes sunt in possessione, tunc ecclesia probabit: vt j. q. ea. quæst. v. cap. j. in fine.

Clerici bona sua non possunt dare ecclesiæ.

m Aut filios. supra xxviij. distinc. de Syracusanæ. ecclesia. Sed hoc permittere non debet. Sed hoc potest ꝓportare Apostolorum, quod canon iste est.

n Aut seruos. quos potest facere hæredes & liberos.

o In causis iustis. dant. id est, litigare. Item.

p In causis iustis. dant. id est, litigare. Item.

q Et hic. Infer. rebus ecclesiæ non debet quis parci. si habet propria: vt supra prima. quæst. ij. ca. clericos. & cap. xxv. pastor. Episcopus.

CAN. XXIII.

Episcopus a ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandū erga omnes, qui indigent, cum summa reuerentia & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam in suis, quàm in fratrū, qui ab eo recipiuntur, necessarijs vsibus b profuturis, ita vt nulla qualibet occasione fraudentur: iuxta sanctum Apostolū sic dicentē, Habentes victum & vestitum, his contenti simus. Quòd si contentus his minimè fuerit, conuertat autem res ecclesiæ in suos domesticos vsus, & eius commoda, vel agrorum fructus c non cum presbyterorum, diaconorūmq; conscientia d pertractet, sed horum potestatem domesticis, aut propinquis e, aut fratribus filijsque suis cōmittat, vt p huiusmodi personas occultè res lædantur ecclesiæ, synodo pro uinciæ pœnas iste persoluat. Si autem et aliter accusatur epus, aut presbyteri, qui cū ipso sunt, quòd ea, quæ pertinent ad ecclesiā, vel ex agris, vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate, sibi met vsurpent, ita vt ex hoc pauperes affligant, criminationibus verò & blasphemijs tam sermo prædicationis, q̄m ij, qui dispensant, taliter exponātur, et hoc oportet cor rigi, sancta synodo id qđ condecet comprobante.

Item in canonibus Apostolorum.

Res ecclesiæ sunt in episcopi potestate.

a Episcopus. Hoc cap. habes x. q. ij. epus.

b Vsibus. Hic offenditur, qua necessitate clerici debent esse contenti. Vt habeant victū & vestitū. & ita refertur hic necessitatē ad naturæ necessitatem. & est arg. contra illos, qui dicunt se propter necessitatem habere plures ecclesias.

c Fructus. Ergo tenetur mobiles nō possit dare sine conscientia cleri sui. Hoc nō extra de do. c. ij. vide. vt. d Conscientia. j. tumentra e. q. ij. fine. & cap. de dona. alienationes. e Propinquis. ꝛ. contentus his. xxxix. distinc. de hoc. & c. center. & c. ad hoc. xvi. q. j. f Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. g Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. h Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. i Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. k Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. l Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. m Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. n Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. o Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. p Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. q Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. r Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. s Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. t Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. u Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. v Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. w Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. x Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. y Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. z Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. aa Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. bb Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. cc Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. dd Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. ee Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. ff Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. gg Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. hh Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. ii Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. jj Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. kk Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. ll Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. mm Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. nn Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. oo Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. pp Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. qq Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. rr Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. ss Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. tt Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. uu Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. vv Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. ww Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. xx Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. yy Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. zz Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. aaa Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. bbb Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. ccc Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. ddd Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. eee Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. fff Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. ggg Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. hhh Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. iii Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. jjj Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. kkk Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. lll Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. mmm Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. nnn Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. ooo Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. ppp Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. qqq Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. rrr Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. sss Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. ttt Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. uuu Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. vvv Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. www Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. xxx Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. yyy Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. zzz Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. aaaa Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. bbbb Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. cccc Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. dddd Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. eeee Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. ffff Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. gggg Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. hhhh Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. iiii Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. jjjj Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. kkkk Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. llll Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. mmmm Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. nnnn Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. oooo Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. pppp Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. qqqq Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. rrrr Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. ssss Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. tttt Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. uuuu Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. vvvv Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. wwww Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. xxxx Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. yyyy Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. zzzz Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. aaaaa Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. bbbbb Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. ccccc Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. ddddd Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. eeeee Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. fffff Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. ggggg Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. hhhhh Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. iiiii Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. jjjjj Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. kkkkk Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. lllll Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. mmmmm Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. nnnnn Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. ooooo Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. ppppp Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. qqqqq Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. rrrrr Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. sssss Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. ttttt Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. uuuuu Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. vvvvv Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. wwwww Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. xxxxx Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. yyyyy Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. zzzzz Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. aaaaaa Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. bbbbbb Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. cccccc Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. dddddd Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. eeeeee Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. ffffff Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. gggggg Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. hhhhhh Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. iiiiii Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. jjjjjj Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. kkkkkk Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. llllll Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. mmmmmm Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. nnnnnn Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. oooooo Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. pppppp Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. qqqqqq Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. rrrrrr Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. ssssss Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. tttttt Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. uuuuuu Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. vvvvvv Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. wwwwww Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. xxxxxx Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. yyyyyy Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. zzzzzz Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. aaaaaaa Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. bbbbbbb Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. ccccccc Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. ddddddd Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. eeeeeee Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. fffffff Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. ggggggg Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. hhhhhhh Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. iiiiiii Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. jjjjjjj Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. kkkkkkk Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. lllllll Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. mmmmmmm Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. nnnnnnn Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. ooooooo Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. ppppppp Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. qqqqqqq Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. rrrrrrr Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. sssssss Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. ttttttt Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. uuuuuuu Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. vvvvvvv Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. wwwwwww Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. xxxxxxx Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. yyyyyyy Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. zzzzzzz Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. aaaaaaaa Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. bbbbbbbb Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. cccccccc Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. dddddddd Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. eeeeeeee Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. ffffffff Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. gggggggg Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. hhhhhhhh Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. iiiiiiii Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. jjjjjjjj Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. kkkkkkkk Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. llllllll Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. mmmmmmmm Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. nnnnnnnn Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. oooooooo Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. pppppppp Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. qqqqqqqq Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. rrrrrrrr Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. ssssssss Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. tttttttt Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. uuuuuuuu Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. vvvvvvvv Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. wwwwwwww Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. xxxxxxxx Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. yyyyyyyy Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. zzzzzzzz Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. aaaaaaaaa Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. bbbbbbbbb Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. ccccccccc Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. ddddddddd Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. eeeeeeeee Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. fffffffff Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. ggggggggg Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. hhhhhhhhh Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. iiiiiiiii Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. jjjjjjjjj Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. kkkkkkkkk Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. lllllllll Sed notandum. ꝑ. Sic j. xvi. q. vj. c. primo. mmmmmmmmm Multo magis. simile est, quod offendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. Vnde non tenetur vir dare fideiussorem de dote restituenda, nisi laboraret facultatibus, extra de dona. inter vir. & vxo. per vestras. & C. ne fideiusso. do. dem. j. nnnnnnnnn Presbyteros. lxxxix. distin. ca. volumus. ooooooooo Cum ergo in eō ecclesiæ. Concludit, q̄ clerici possunt habere propria. ppppppppp Quomodo ergo. modo quærit de contrarietate il lorū. c. ij. nolo. & l. a. expedit. qqqqqqqqq Sed notand

De rebus uerò ecclesiæ quæritur, an liceat eas per præbendas diuidi, ut annuos reditus quisque sibi specialiter uendicet? Hoc non posse fieri, argumento & authoritate probatur. Clerici successores eorum sunt, de quibus dicitur: Multitudinis enim credentium erat cor unum, & anima una. Necesse est ergo, ut eorum sequantur uitam, quorum in ecclesia gradum administrant. Non ergo aliquid proprium sibi uendicabunt, sed erunt eis omnia communia.

Item urbanus Papa ait:

Res ecclesiæ quasi communes episcopus dispenset.

CAN. XXVI.

Res ecclesię non quasi propriæ [a], sed vt communes & domino oblatæ cum summo timore non in alios, quàm in præfatos vsus sunt fideliter dispensandæ.

Item ex synodo habita Romæ ab Eugenio Papa.

Non liceat episcopo res ecclesiarum in proprios usus conuertere.

CAN. XXVII.

Nulli episoporum liceat res mobiles, aut immobiles de subiectis plebibus alijsq; pijs locis in proprios vsus habere, ne maiores enormiter [b] locupletentur, & minores tali facto pauperes inueniantur. contra agens, canonica authoritate coarctatus existat.

Si ergo res ecclesiæ non quasi propriæ, sed quasi communes habendæ sunt, cùm de communi nullus dicat, Hoc meum est [c]: nec de rebus ecclesiæ, Hæc est mea: potest aliquis dicere, ne uideatur nõ imitari charitatem illorũ, in qua nulli aliquid erat proprium, sed erant illis omnia communia. His ita respondetur, sicut perfectione charitatis manente, secundùm discretionem ecclesiarum distributio fit ecclesiasticarum facultatum, dum alijs possessiones huius ecclesiæ ad dispensandũ committuntur, ex quibus licet res ecclesiæ omnibus debeãt esse communes, primùm tamen sibi & suæ ecclesiæ deseruientibus necessaria episcopus subministret: reliqua quæ supersunt, fidelium usibus ministraturus, ita & præbendæ ecclesiarum eadem charitate manẽte, piè & religiosè possunt distribui: nec tunc rebus ecclesiæ, ut proprijs, sed ut cõmunibus utilitatibus deseruituris: ut ex ijs, quæ sibi assignata sunt, primùm sibi necessaria percipiat: si qua uerò suis necessitatibus supersunt, in communes usus ecclesiæ expendat [d].

Vnde August. ad Bonifacium.

De eodem.

CAN. XXVIII.

Si priuatum [e] possidemus quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt [f], quorum procurationem [g] quodammodo gerimus, nõ proprietatẽ nobis vsurpatione damnabili vendicemus.

Ostensum est quomodo liceat clericis habere pro-

Hic patet, quod si clerico sufficiãt ꝓpria, non habebit ecclesiastica, vt xx j.q.j. quoniam quicqd. j.q.ij. clericos. & c. pastor. & ĩ.e. si priuatũ. x.q.iij. cauendum. Sed cõtra, nemo suis stipendijs cogitur militare. extra de sim. cum sit Romana. & qui altario deseruit, & cætera: vt ĩ. ead. ex his. Solu. hoc cap. de consilio loquitur, vel de clericis vagabundis: vel loquitur de oblationibus, quæ illis nõ sunt cõmunicãdæ: vel possunt habere bona ecclesiastica, non vt sibi reseruent, sed vt distribuant pauperibus. xvj.q.j.c.fi.

Clerici quæ bona habent.

a Res ecclesiæ. Propriæ. Si ergo de rebus ecclesiæ emisti equũ, vel aliud, illud non est tuum: sed dicas, quod illud solum clericorum est, qd' probabili ratione consumunt [1]: vt ĩ. eadem. expedit. & ĩ. ea. si priuatum. & ĩ. ea. q. ij. sine exceptione. Quicquid enim habes supra illud, quod sufficit tibi, illud violenter detines, vt ĩ. distin. xlvij. sicut.

1 Ad hoc facit quod leg. & no. xliiij. dist. in princi. ver. sacerdos. & xlvij. distin. c. sicut hi. verb. proprium. & ĩ. ead. episcopi. ver. quicquid. vbi de hoc.

b Nulli. Enormiter. Arg. ꝙ episcopus de iure vnius ecclesię potest detrahere & alijs conferre, dummodo alij ecclesiæ grauia damna non infligat, vt ĩ. ea. q. ij. bonæ. Quid iuris sit, dicemus ibi, & xvj.q.j.c. apostolicis. §. qd' autẽ.

c Hoc meum est. falsum dicit. nam res quæ communis est aliquibus, oĩum illorũ est [2], vt ff. de rit. nup. illud. Vnde hoc verbũ suum, ambiguum est pro toto, & pro parte. & qui iurat suum non esse, iurabit etiam sibi cõmune non esse. ff. de verbo. signific. pupillus. §. vlti. & cum quis legat seruos suos tam illi qui ex toto sui sunt, quam qui pro parte, intelliguntur legati, vt ff. de lega. iij. si quis seruos. Si autem est aliqd vniuersitatis, vel ciuitatis, illud non est cuiuslibet. ĩ. e. quæstio. ij. qui manumittitur.

2 Ar. extra de vsu pal. c. j. & de prebẽ. pro illorũ. in princip. & de priuil. pastoralis. in prin. ar. ff. de contrahen. empt. qui fabulas. Arch.

d Expendat. Mirum est quare Gratianus non inducit cap. quod possessiones ecclesiæ possunt diuidi, quæ longe melius faciunt ad propositum, vt ĩ. q. ij. quisquis. & cap. sæpe fit. x. q. iij. casellas. in fi. & xvj. q. j. possessiones. & q. iij. clerici. Argum. contra ĩ. q. ij. vobis. x. q. iij. vnio. & ĩ. ead. quia tua. & c. necessaria.

e Si priuatum. Potest intelligi si i. quãuis priuatum. i. separatim aliquid ecclesiastici cũ possidemus, nõ tamen illud est nostrum, quorum procurationem. i. quia tantum illius procuratio nobis est commissa. Vel dic priuatũ. i. propriũ.

f Non illa nostra sunt. id est, à nobis recipienda & retinenda.

g Procurationẽ. [illegible] ergo prælati dicuntur procuratores rerum ecclesiasticarum: vt hic, & xiij. [illegible] q. j. §. j. Quandoq; domini dicuntur, [illegible] xvj. quæstione [illegible] & temporis. Quandoq; defensores, x vj. quæstione. j. in canonibus. Quandoque patres, vt lxviij. distinct. quorum vices. non tamen habent liberã & generalem administrationem sicut procurator Cæsaris, vt ff. de officio procura. Cæsaris. l. j. modicum tamẽ donare possũt. extra

extra de dona. cæterum. Tamen loco domini habentur cum bene administrant, loco prædonis cum male, vt ff. pro empt. qui fundum. §. si tutor.

Nunc quæritur. Hæc quæstio diuiditur in ix. partes, in quarum prima probat magister per xvj. canones, quod res ecclesiæ vendi non debent, vel alienari in casu non concesso. & ponit pœnas diuersas alienantibus & vendentibus eas quoquomodo. Secunda ibi, Quæ vero. Tertia ibi, Monemus. Quarta ibi, Vobis enim. Quinta ibi, Statuimus. Sexta ibi, Terrulas. Septima ibi, Item si rectores. Octaua ibi, Item si seruos. Nona ibi, Ne vero. Io an. de Fant.

prium, & quomodo non. Item quomodo res ecclesiæ per præbendas diuidi possint.

QVAESTIO II.

1 ps

Nunc quæritur [a], si sacerdotes aliqua de rebus ecclesiæ dedisse noscuntur: an ijs, qui eas acceperunt, aliqua firmitate constabũt: cũ res ecclesiæ nullo modo distrahi possint, & distractæ possideri multis authoritatib' prohibeãtur?

Ait enim Stephanus Papa.

Ecclesiæ pecuniam auferens, velut homicida damnatur.

CAN. I.

Qui Christi pecunias [b], & ecclesię aufert, fraudat [c] & rapit [d], vt homicida [e] in conspectu iudicis deputabitur.

Item pelagius Hostilio episcopo.

Quicquid de sacratis vasis, vel ministerijs à quolibet clerico vsurpatũ fuerit, ecclesiæ restituatur.

CAN. II.

Augustino nostræ sedis notario suggerente didicimus, quòd ei dilectio tua directis apicibus indicasset, quosdam de clero tuo & maximè parochiarum ad te pertinentium non pauca sacrata vasa, vel ministeria distraxisse: & aliqua huiusmodi perpetrasse, quæ à religioso aliena sunt ꝓposito. Charitatem verò tuam (vt hoc competenti solicitudine debeat insequi, vel vlcisci) nostrę pręceptionis authoritate volumus cõmuniri [f]. Qua de re præsentibus mandamus affatibus, vt competenti viuacitatis instãtia quicquid de sacratis vasis, vel ministerijs à quolibet clericorum vsurpatum, vel distractum fuisse compereris, sine cuiuscunque moræ interuentu exigere non dimittas, & ecclesiasticis vsibus reformare.

Item Bonifacius Papa.

Quicquid domino consecratur, ad ius pertinet sacerdotis.

CAN. III.

Nulli [g] liceat ignorare, omne quod domino consecratur [h], siue fuerit homo, siue animal [i], siue ager, vel quicquid semel fuerit cõsecratũ, sanctũ sanctorum [k] erit domino, et ad ius ꝑtinet sacerdotũ. Propter quod inexcusabilis erit omnis, q que à domino, & ecclesia, cui cõpetunt, aufert, vastat & inuadit [l], vel eripit, & vsque ad emendationem, ecclesiæque satisfactionẽ vt

a Nunc quæritur. Alienatio est omnis contract', ꝑ quẽ dominium trãsfertur, vt C. de fun. do. l. j. sed hic largius sumitur alienatio, quia nec obligari possunt res ecclesiæ. Quid autem sub se contineat hoc nomen alienatio dicitur ex tradere. eccl. non alien. cap. nulli. in authẽ. de non alie. vel permu. coll. ij. §. nos igitur. prohibentur res ecclesiæ alienari: vt ĩ. e. sine. x. q. ij. hoc ius. & res Cæsaris. ff. de lega. j. apud Iulianum. §. vlti. Sed excipiuntur quatuor casus. Causa necessitatis, vt si debitũ vrget, vt in illa l. hoc ius. Causa pietatis, pro redemptione captiuorũ, vel alimonia pauperũ, vt ĩ. e. aurum. Causa necessitatis, vel vtilitatis, vt ĩ. e. sine exceptione. Cã incõmoditatis vel minoris vtilitatis, vt ĩ. e. terrulas. Aliæ causæ pñt assignari, sed ad has possunt oẽs canones reduci: res tñ ecclesiæ, q̃ seruãdo seruari nõ possunt, citra aliquã solẽnitatẽ alienari possunt, vt C. de admi. tut. l. lex q̃ §. vlti. C. quãdo decre. opus non est. l. vlti. & xcvj. dist. bene. Sed aliæ res ecclesiæ cũ solennitate alienãdæ sunt, & olim quidem duo de vicinis epis intererant, & de causa alienationis cognoscebant, & subscribebant, vt x. q. ij. casellas. in fi. j. e. quicunque suffragio. & xvij. q. iiij. nullus.

Alienatio quid comprehẽdit.

Sed hodie sufficit consensus capituli & episcopi, vt infra eadem. ca. fine. & si res sit modica, & necessitas magna, non est necessarius consensus capituli, vt ĩ. eadem. terrulas. In rebus monasteriorum alienandis requiritur consensus abbatis & capituli & episcopi. ĩ. ea abbatibus. xvij. q. iiij. in venditionibus. Idem in ecclesijs parochialibus, vbi etiam cõsensus sacerdotis requiritur. ĩ. c. placuit. x. q. ij. si quis episcopus. Facta alienatio contra dictam formã, est nulla, licet sit in casu licito [1], vt ĩ. e. fine. sed cum præscripta forma facta, & etiã in casu nõ cõcesso, tenet ipso iure, argum. extra de ijs q̃ fi. à præla. sine consensu cap. cum nos. extra de empt. & vend. cum dilecti. sed si damnosa fuerit ecclesiæ, restituitur. extra de restitu. in integ. c. j.

1 Licito. contrariã ex diametro ad hãc glo. nota. doct. in l. cum hi. §. eam trãsactionẽ. de transac. vide Anto. Corset. in sing. verb. alienatio. & qd' melius tenet glos. pe. ĩ. ead. q. ca. sine exceptione. C. M.

b Qui Christi pecunias. large sumitur, vt ĩ. quæst. iij. per totum.

c Fraudat. Occulte.

d Et rapit vi.

e Homicida. etiã est sacrilegus, vt ĩ. cap. proxi. & xvj. q. j. decimas.

Augustino. Alias incipit, Notario nostræ sedis Augustino suggerente, &c.

f Cõmuniri. Cum tñ & illud de iure cõi posset facere [2]. Et sic est contra id quod dicit lex, superfluum est postulare qd' lex indulsit. C. de thesau. l. j. sed fit ideo, qa plus timet quod singulariter pollicet, quã quod generali spõsione fit, vt xxiij. dis. quantũ.

2 Simi. est huic extra de offi. or. licet. & c. graue. x j. dist. c. fin. in fi. Arc.

g Nulli. quod semel est consecratum Deo, etiã licet sit alienum, postea non fiet profanũ, vt ĩ. xvij q. iiij. c. questi. ff. de rerũ diui. intantum. Arg. cõtra ĩ. dist. liiij ex antiquis. & c. frequens.

h Consecratur. Id est, datur.

i Siue animal. Aliud ab homine. alias sequeretur, quod homo non esset animal.

k Sanctum sanctorum. Id est, ad vsum sanctorum sacerdotum pertinet.

l Inuadit. Ergo qui seruũ ecclesię inuadit, sacrilegus est, sed

Universidad de Deusto Biblioteca

est: sed forte non est, sed reputatur. Simile s.ea cap.j.

a Excommunicet. Ergo non omnis sacrilegus ipso iure est excõicatus, vt j.cap.proxi. De hoc dixi xj.q. iij. canonica.

b QVicunque. A quocunque. ille ergo cõueniendus est, qui rẽ ecclesiæ qualẽcunque detinet, licet exhibeat authorẽ suum, vt s. xvj.q. j.in canonibus. Sed distingue, an rẽ mobilem detineat, vel immobilem: vt C. vbi in rem ac.l. ij. extra vt lit.nõ contestata.q.m. Et hoc intelligas qñ quis suo nomine aliqd possidet, vt tunc semper possessor sit conueniendus, & tunc non est necesse vocare illum, cuius authoritate possidet. secus si alieno nomine, vt extra vt lit. non cõtesta. quoniam. Item hoc scias, quod licet rei vendicatione posset dominũ nominare, non tñ conuenitur possessorio iudicio, vt hic.

c Seu abbatibus. inuitis.

d Rectoribus. Inuitis.

e Consensu. Consensus enim prælati non obstat clericis repetẽtibus res ecclesiæ, vt j.c.non liceat. Sed quare non est ille tutus, qui ab Imperatore possidet. C.de quadri.pscri.bene.cum iuste possidet, qui authore prore possidet, vt ff. de acqr. posset iuste? Sed dicas¹ istud obtinere in rebus priuatorum, quia nec ecclesia tuta est, si rẽ recipit ab Imperatore, nisi eã pscripserit. vt xvj.quæs. iij.placuit.j.

f PRædia. Secretorum cælestium. id est, ecclesiæ.

Possidens rem ecclesiæ siue suo, siue alieno nomine, an semper sit conueniendus.

Possidens ab imperatore nõ est semper tutus.

¹ Dicas glos. sing. secundum Ludo.Roma. singu. 612. Alex. consil. 52. lib.7.Feli. ca. quæ in ecclesiarũ. col.12. de constitu. C.M.

† [redacted] O.G.

sacrilegus iudicetur, & si emẽdare noluerit, excommunicetur a.

Item Gregorius vij.

Excõmunicationi subiaceat, qui ecclesiastica prædia inuadit.

CAN. IIII.

QVicunque militũ, vel cuiuscunq; ordinis, vel professionis persona prædia ecclesiastica à quocunque b rege seculari principe, vel ab episcopis inuitis seu abbatibus c, aut aliquibus ecclesiarum rectoribus d susceperit, vel inuaserit, vel eorum cõsensu e tenuerit: nisi eadem prædia ecclesijs restituerit, excommunicationi subiaceat.

Item Pius Papa.

Sacrilegij crimen incurrit, qui prædia ecclesiastica vexat.

CAN. V.

PRædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis vsibus applicant: & Deo nostro, cui tradita sunt, ea subtrahunt, vt sibi inseruiant. Quapropter ab omnibus illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne prædia vsibus secretorũ cælestium f dicata, à quibusdam irruentibus vexentur g. quod si quis præsumpserit, vt sacrilegus h iudicetur.

Item Anacletus Papa.

De eodem.

CAN. VI.

QVi abstulerit patri, i aut matri aliquid, dicétque hoc peccatum non esse, homicidij particeps est: pater noster sine dubio Deus est, qui nos creauit: mater verò nostra ecclesia est, † quæ nos in baptismo regenerauit. ergo qui Christi pecunias & ecclesiæ rapit, vel fraudat, homicida est.

Item Ioan. Papa iij.

Quadruplum restituat, qui res ecclesiæ inuadit.

CAN. VII.

IN antiquis ecclesiæ statutis decretum est, vt qui aliena inuadit, nõ exeat impunitus: sed cum multiplicatione k omnia restituat. Vnde in Euangelio scriptum est, Quòd si quid aliquẽ defraudaui, reddo quadruplum. et in legibus seculi cautũ habetur, Qui rem surripit alienam, &c. vt infrà, in authoritate l Eusebij.

Luc.19.b

Item Grego. ad Constantiã reginã Galliæ. †

Pro tenore secularium legum puniantur inuasores rerum ecclesiasticarum.

CAN. VIII.

CVm deuotissimã m dominam sciam de cælesti vita atque remedio animæ suæ sedulò cogitare, culpam me committere vehemẽter existimo, si ea quę pro timore Dei omnipotentis sunt suggerenda siluero, & te sanctissimã de ecclesiastica pace sedulò nõ cõmonuero. Nimis me Iuliani fratris & coëpiscopi nostri proclamatio nuper contristauit, maximè, cũ villæ suæ, id est, ecclesiæ à nequissimis prædonibus sunt deprædatę atq; nocturnis incẽdijs more furũ cõbustæ: & dũ ijdẽ maligni iuxta nostri prędecessoris Bonifacij decreta pro violata emunitate n illud emẽdare noluerunt, dum & seculi leges o hæc eadem ita se habere voluerunt, lege vulgari p teste, in qua sic scribitur, Si quis manu armata vsque ad qua

ADDITIO. Vbi tractant secreta cælestia, de consecra.dist.j.capi. Ie Archidia.

g Vexentur. Iniuste. nam ad tributa & seruitia tenentur. xj.q.j. si tributum, vel expone, vt ibi dixi.

h Sacrilegus. Alia pœna sacrilegij est secundum l.ff.ad legem Iul.pecu.sacrilegij. Alia est secundũ canones.xvij.q. iiij.per totum.

i QVi abstulerit patri. homicida enim est, qui non pascit patrem vel matrem², vt xxij. quæstio. iiij. inter cætera. & lxxxvj.distin.non satis.in fine.

k IN antiquis. Multiplicatione. Argu. pœnam pecuniariam posse ab ecclesia infligi. xxj.q.v. si quis cuiuslibet. xxiij. dist. quãquam. extra de arbit. dilecti. in fi. extra de reli. dom. constitutus. in fin. Arg. cõtra j. c. fraternitas. vbi de hoc dicitur. & extra de pœnis. suam l. Sed illud potest intelligi de æquitate canonica, hoc de rigore iuris.

l In authoritate. j.ea.in legibus.

m CVm deuotissimam. Intercedit Papa pro ecclesia apud reginã, sicut alibi apud principem, vt xc. vij.dist.ecclesiæ.

n Pro violata emunitate. Et dicit emunitas priuilegiũ, quo gaudet ecclesia, vt in ambitu suo nõ fiat pugna vel insultus, vel rapina p xl. vel xxx. passus, vt xvij. q. iiij sicut antiquit³. Quę aũt pœna pro emunitate ecclesiæ læsa sit soluẽda, habes xvij.q. iiij. si quis contumax.

o Leges. Scilicet Lombardæ.

p Vulgari. s. Lombarda.

² Arg. cõtra ista s. xxiij.dist. diaconi. sunt in grãi. sed ibi aliter exponitur.

Pœna pecuniaria an possit infligi ab ecclesia.

† [redacted]

³ Et c. [illegible] hoc. Arch.

barda. xxxiij. qõ. viij. si quis mẽbrorum. & c. pessimã.

a Qui prior est. Nam tot sunt iniuriæ, quot sunt iniuriantes: vt ff. de iniur. l. si plures. & ideo pœna vnius nõ liberat alios. ff. ad legem Aquil. l. item Mela. §. sed si plures.

b Componat. instit.de ac.§.omnes. cõtra. vbi dicitur, qđ nulla pœna debet excedere quadruplum. Sol. quidam dicũt, q pœna legalis non potest excedere quadruplum, sed conuentionalis potest. me lius dicas, q legalis & cõuentionalis in infinitum potest extendi secundum qualitatem negotij vel delicti. Sed si habetur respectus pure ad rem ipsam, tunc sufficit pœna quadrupli, arg. C. de ser fug. l. quicũque. & l. si quis seruũ. & licet hæc lex nõ teneat, tamẽ ex ea argumẽtatur hic Greg. sic extra de iudi. c. nouit.

c Si vero incendium. incendiarius est ipso iure excõicatus, nec prius absoluitur, quã satisfaciat, & iuret se id amodo non facturum. xxiij.q.viij. si quis membrorũ. & ca. pessimam. Et si fuerit denuntiatus, amodo non potest absolui nisi à papa, vt extra de sen. excõ. c. tua. secundum leges capite punitur. ff. de pœn. capitalium. §. nonnunquã. vbi dicitur, quod si quis intra oppidum, vel propter inimicitias, vel ob prędam aliquid exusserit, igne crematuri sed fauillam combusserit, leuius punitur. ff. de incẽ. rui. nau. qui ædes. Ioan. Non inuenio quod incendiarius sit ipso iure excommunicatus, nisi incendiarius ecclesiæ, vt extra de rap. c. in literis.

Pœna an possit excedere quadruplum.

Luc.19.b

Incendiarius an sit ipso iure excommunicatus.

[redacted]

tuor homines in vicum alterius ad malefaciendũ venerit: ille qui prior est a, pro illicita pśumptione componat b solidos nõgentos: sequaces verò eius vnusquisque solidos lxxx. si verò incendium c fecerint, sibi nonies tantum componant. si verò prædam fecerint, in quadruplum restituant.

Idem.

De eodem.

CAN. IX.

SI seculi leges talem iustitiam habere voluerũt, lex diuina cur inferior esse debebit, cùm in ipsius veritatis præsentia à Zacchæo collaudatũ sit, vt si aliquid defraudaret, in quadruplũ restitueret? Et quia summum in rebus bonũ est iustitiam colere d, ac sua cuiq; iura seruare, & in subiectos non sinere qđ potestatis est fieri, sed quod ęquũ est custodire (quod et vos diligere, et omnino confidimus studere) eapropter excellẽtiæ vestræ mẽse Nouembrio præsentis anni secunda indictione Petrũ fratrem et coëpiscopum nostrũ à gremio sanctæ Romanæ ecclesiæ transmittemus: vt fratribus eiusdẽ prouinciæ in vnũ congregatis, emunitas violata, & præsumptio & sacrilegium canonica authoritate & vestra regia e dignitate talem terminum accipiãt, ne post hac mẽbra diaboli filij nequam in sancta ecclesia (te etiam ibi regnante) talia præsumant.

Item Eusebius papa.

Ecclesiæ res surripiens in decuplum restituat quod abstulit.

CAN. X.

IN legibus seculi f cautum habetur: Qui rẽ surripuit alienã, illi, cui res direpta est, in decuplum, quæ sublata sunt restituat. & in lege diuina legitur: Maledictus omnis, qui transfert terminos g proximi sui. Talia ergo non præsumantur absque vltione: non hęc exerceãtur absque damnatione. Proinde si quis ecclesiasticas oblatiões, & quod Deo consecratum est, rapuerit, vel consenserit facientibus, vt sacrilegus dijudicetur, & damnum in quadruplum h restituat, & canonicè pœniteat.

Deu.27.c

Contrà Gregorius scribit Augustino Anglorum episcopo de ijs, qui furtim auferũt aliqd de ecclesia.

Sine augmento sibi ablata ecclesiam recipere oportet.

CAN. XI.

FRaternitas tua ex persona furis pensare potest, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes subsidia furtum perpetrant. Et sunt alij, qui hac in re ex inopia i delinquunt. Vnde necesse est, vt quidam damnis, quidam verò verberibus k corrigantur. Et cũ paulò districtius agitur, ex charitate agendũ est, & nõ ex furore: quia ipsi hoc præstatur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. Addis etiam quo augmento ea, quæ furto de ecclesijs abstulerũt, reddere debeãt. Sed absit, vt ecclesia

d SI seculi. Iustitiã colere. insti. de iusti. et iur. §. præcepta iuris.

e Regia. ergo fœmina potest esse iudex¹: vt hic, et xxiij.q.iiij. c. si quos. et xv.q.iij.c.j. Ar. cõtra. xxxiij.q.v. ti. mulierẽ. C. de arbit. l. vlti. Sed dic vbi cõsuetudo est, bene possunt iudicare, extra de arbi. cap. dilecti.

ADDITIO. Vbi no. Inno. q si fœmina habet regimen, vel comitatũ, de iure potest iudicare: vt hic patet. Archidia.

f IN legibus seculi. in Lombarda, & Gotthica, & Salica, non in Ro.

g Terminos. secũdũ leges punitur talis pœna 50. aureorum: vt ff. de termino moto. l. j. & ij.

h Quadruplũ. Vt in illo quadruplo rei psecutio cõputetur, vt instit. vi bo. rap. in princ. sed in furto est rei persecutio, ppter pœnã furti: vt inst. de oblig. q ex delic. in fi. et est simi. lxxxix. dist. c. decenter.

i FRaternitas tua. Ex inopia. In delictis non excusat inopia, vt hic, et xxxij.q.iiij. sicut satius. ff. de rinup. l. palã. xxxij. q. v. ita ne. xxij.q. ij. faciat. Ar. cõtra de cõse. dis. v. discipulos. & di. j sicut. cõtra. extra de fur. si qs ppter necessitatẽ. Quidã dicũt, q potius debet homo mori, q furari. Humanius est dicere q summa necessitas excusat, extra de reg. iur. c. qđ nõ est. vñ hic non fuit tãta necessitas, quæ posset excusare.

k Verberib⁹. Hoc gñale est, vt verberibus castigent, qui sunt iopes: vt ff. de iur. om. iud. si qs id. §. in seruos. & ff. de in ius voc. l. vl. j. c. q. c. eps. §. libert⁹. xiiij. q. vj. si res aliena. Alio ẽt modo puniunt nobiles

¹ Hoc fuit ex cõmissione papæ.

Paupertas in delicijs nõ excusat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesia an possit petere rem suam cum augmẽto.

† Græce κειμήλια, hoc est thesauri. Res pretiosæ, & ab antiquo repositæ. vide κειμηλιάρχους, id est, thesaurarios: de quo in l. litib⁹. C. de agri. & censit. li. 11. & rescindendis mancipiis cimiliarcha in l. vlt in fi. C. de bonis authorita. iudic. possiden. C. M.

a Cum augmẽto. scilicet innaturali & illegitimo, ne sit contra. ff. dist. lxxxix. c. decenter. xvij. qõ. iiij. quisquis. ſ. ea. q. v. c. penul. & ff. ca. q. j. ca. in antiquis.

Istã gloriam dicit esse singu. Alex. de Imo. in l. si pœnæ. ff. de cõdi. inde. Hieron. Cagno. char. 21. col. 3. C. M.

Ad hoc rñdent quidam, si vult libere fur, vel prædo restituere rẽ ante, quam cõueniatur, pœnã euitat. Hoc falsum est: quia nõ sufficit raptori restituere rẽ ad euitãdam pœnam: vt ff. vi bon. rapt. l. non prodest. Vel dic, q̃ ecclesia non petet pœnam, sed iudex ex officio suo eam infliget, et debit ec clesiæ, cui sanctitas ignoscẽdi gloriam dereliquit. C. de epise. & cle. si quis. & est ad hoc bonũ arg. xxiij. q. iij c. j. in ñ. Vel dic, quod potest petere naturale augmẽtum, id est, interesse, sed innaturale non põt. Vel dic, quod non potest petere interesse, quod est extra rem: vel si forte occasione rei fublatæ familia, vel pecora mortua sunt, illud non potest petere, sicut nec emptor: vt ff. de act. empti. & ven. l. si fter. his. §. cum per vendito rem. Vel ponas casum sic: Quæsitum fuit si aliquis cõfessus fuit se furtũ fecisse sacerdoti suo, an in pœnitentia debet et iuiungi, vt illam rem restituat cũ pœna? Respondeo quod non [a], & sic contraria non tangunt casum.

a Tenetur tamẽ dam num restituere: vt extra de iniur. ca. si læserit. & duobus c. seq. & extra de reap. c. j. ij. & iij. & c. in lite 13, in fine.

3 Et c. diaconi. 17. q. 4. potest tamen eps dispensare nãtis res ecclesiæ cũ prælato sibi subdito, vt non deponat: vt l. iiij. ſ. si eccle. non alie. si quis presbyterorum. extra de elec. quis pref. quod licet. in fin. ff. de ali. fu. mu. causa. l. ex hoc edicto. Ar. cto. §. si quis alienauerit. Ex quibus omnibus habes, quod sufficit si statim reddat ecclesiam indemnem. Posset dici hoc verum esse quo ad hoc, vt exinde nõ possit vlterius conueniri: sed non quo ad hoc, ne pro huiusmodi mala alienatione ab administratione removeatur. Arg. contra. ff. vi bon. rap. l. non prodest.

b Res. Acquisitas. occasione ecclesiæ: vt ſ. q. v. c. iuxum.

c Apostolicos. Et quid est,

d Vasa. ſ. x. q. iij. hoc ius contra.

e Captiuorum. Et alijs casus.

f Deponatur. hæc est pœna male alie natis res ecclesiæ: vt ſ. e. quisque. & c. non liceat. & c. statuto, vt non tuitus. 3 Sed contra. extra de rebus quæstio. iiij. cõtra. vbi habes, qđ res confecrata nõ debeat restitui: sed supple laicis, & ad profanos vsus. & licet hic dicatur, quod debet subiici priori ecclesiæ, nihilominus tamen episcopus potest vnã ecclesiam alij subiicere, cui vult, argu. extra de excessib. præla. ficut nunc.

† Firmatus. Firmanum.

cũ augmento [a] recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra damnis quærere.

Verũ illud Eusebij de lege fœneratitia, istud Gregorij de ecclesiastica mansuetudine dictum intelligitur.

Item Deus dedit episcopo Mediolanensi.

Non sunt alienanda in episcopatu acquisita.

CAN. XII.

Res in episcopatu acquisitas [b] sacerdotibus nulla est alienãdi licentia.

Item ex sexta synodo vniuersali.

Vasa sacra (nisi pro redemptione captiuorum) non sunt alienanda.

CAN. XIII.

Apostolicos et [c] paternos canones renouans hæc sancta et venerabilis synodus diffinit, neminem prorsus episcopum vendere, vel vtcunq; alienare cimilia † & vasa [d] sacrata, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet pro redemptione captiuorũ: [e] non tradere salaria ecclesiarum in emphyteutica pacta, nec alias rusticas possessiones venundare, ac per hoc ecclesiasticos reditus lædere: quos ad propriam vtilitatẽ, & ob escam pauperum, & peregrinorũ sustentationem esse decernimus. et paulò pòst. Quisquis autẽ post hãc diffinitionẽ nostram cõtrariũ quid huic sanctæ sedi ac vniuersali synodo agere tẽtauerit, deponatur [f], vtpreuaricator diuinarum rerum & præceptorum, cassata videlicet omnino, quæ facta est in scriptis, vel sine scriptis ab episcopo vẽditione vel emphyteutica traditione, vel alia qualibet alienatione cimiliorum & salariorum locorũ. Qui verò ceperit aut emerit aliquid ex prædictis cimilijs, vel salarijs, & nõ restituerit ecclesiæ iterũ, quæ ecclesiæ sunt, vel nõ reddiderit ad incidendum chartam venditionis, vel emphyteuseos, sit anathema vsq; dũ fecerit, quod ab hac sancta & vniuersali synodo confirmatum est.

Si autem episcopus conuictus fuerit construxisse [g] monasterium de ecclesiasticis reditibus, tradat [h] eidem ecclesiæ ipsum monasterium.

Item Grego. domino episcopo Messano. †

Pro redẽptione captiuorũ sacra vasa nõ prohibẽtur alienari.

CAN. XIIII.

Et sacrorum canonum & legalia statuta permittunt ministeria ecclesiæ pro captiuorum esse redemptione vendenda.

Idem Demetrio & Valeriano clericis Firmanis. †

Res ecclesiæ licitè impendantur pro redemptione captiuorũ.

a Postolicos. Et quid est,

b Vasa. ſ. x. q. iij. hoc ius contra.

c Captiuorum. Et alijs casus.

d Deponatur. hæc est pœna male alienatis res ecclesiæ: vt ſ. e. quisque. & c. non liceat. & c. statuto, vt non tuitus. 3 Sed contra. extra de rebus quæstio. iiij. cõtra. vbi habes, qđ res confecrata nõ debeat restitui: sed supple laicis, & ad profanos vsus. & licet hic dicatur, quod debet subiici priori ecclesiæ, nihilominus tamen episcopus potest vnã ecclesiam alij subiicere, cui vult, argu. extra de excessib. præla. ficut nunc.

† Firmatus. Firmanum.

e Construxisse. Ædendo ecclesiam priorem, potest tamen cõstruere, dũmodo nõ lædat ecclesiam. ſ. ead. ca. si episcopus. & c. honæ rei. Tradetur ergo ecclesiæ, vt habeat in ipsa ius patronatus, quod habetur ex ædificatione seu fundatione. xvj. q. vij. c. quicunq;. & ca. decernimus. & capit. filijs. extra de cle. ædifi. ad audientiam. vel aliquod honestum seruitij. extra de iure patr. c. præterea. vel ob alia tẽporalia, extra de capel mo. in fine. Et est arg. q̃ acquisita de rebus ecclesiæ potest ecclesia vendicare. ſ. ea. q. iiij. c. facerdotes. & quæst. vlti. in fine. Adde ca. fixum. Sed quid si clericus de peculio ecclesiæ in prio solo ædificet, tunc videtur adhi cũ solo cedere. ff. de rerum diui. l. in tantũ. Sed dicas, in fauorem ecclesiæ solum ædificio cedere. xvij. q. iiij. cap. questi. & hoc est speciale in ecclesia, quod si res comparatur de bonis ecclesiæ, statim est facta ecclesia, vt hic, & extra de pecu. cler. capi. si quis. & c. præterea. vel ob redemptionem captiuorum. Et est arg. q̃ quis si cõmutet rem ecclesiæ, vel ecclesia ipsa per quinquennium, si non possit solui re. C. de cap. Lij. & vltima. Et nunqd hoc de quo libet capto verum est ista. Sed nunqd est capto in malefi cijs? quod videt, xxvj. distin. nõ sufficit. xxiij. qõ. v. c. ca. fixum. Sed quid si clericus de peculio ecclesiæ in prio solo ædificet, tunc videtur adhi cũ solo cedere. ff. de rerum diui. l. in tantũ. Sed dicas, in fauorem ecclesiæ solum ædificio cedere. xvij. q. iiij. cap. questi. & hoc est speciale in ecclesia, quod si res comparatur de bonis ecclesiæ, statim est facta ecclesia, vt hic, & extra de pecu. cler

Universidad de Deusto
Biblioteca

communicantes, vt xxxiij. quæstione iij laterem.

2 Spondentes. Sacrilegos arguè promittere cogendos se nunquam simile facturos. sic xxiij. quæstione viij. persimam. & c. si quis membrorum. vt dixi xj. quæst. iij. cum aliquis.

Monem⁹. Hęc est tertia pars quæstionis in qua tractat ad principale, & probat per quinq; capita quod res ecclesiæ non sunt alienandæ in casu non concesso. Ioan. de Fant.

b Rem tituli. Id est, spectantem ad ecclesiam suam nō auferre alij propria authoritate [1]. Nā & tutor et curator punitur: quia aufert alij rem pupilli sui, vt C. vnde vi. l. meminerint. in fine.

1 Nā pro tali excessu videtur deponendus. Laur.

c Reddere. Ipse ergo qui alienauit potest conueniri, vt hic, & j. ea. statuimus. & duobus capitulis sequentibus. Item & possessor potest conueniri, vt supra eadem. Augustino. & nota j. eadem quicunque. & j. ea. Apostolicos. Cū enim ecclesia habet in optione, quem velit conuenire, si primo cœpit vnum conuenire, & postea velit alium conuenire, non fiet ei præiudicium aliquod per electionem, vt C. si tuto. vel cura.

Ecclesia si ab vno suū ius cōsecuta est, an possit alium conuenire.

l. vltima. Sed quid si ecclesia est consecuta ius suum à possessore: numquid ad huc potest conueniri ipsum, qui alienauit? non videtur: quia bona fides non patitur vt bis idem exigatur. ff. de regulis iuris. bona fides. Quod autem posset ipsum conuenire, ad hoc est argumentum j. eadem. Vulteranę. & capit. statuimus. & capit quicunq; ff. de peti. hæredit. nec vllam. §. vltimo. Respondeo, aut ecclesia agit ad pœnam, aut ad interesse. si ad pœnā surrectionis dominicæ dies. Quarto præterea anno (si his prioribus tribus annis eorū fructuosus fuerit pœnitentiæ labor) communioni fidelium restituantur, totáq; mentis intentione spondentes[2] talia se vlterius nunquam facturos, corpus & sanguinem domini suscipere mereantur, & vsque ad septimum annum tribus in hebdomada diebus sine esu carnium & vini potatione maneant pœnitentes.

Item ex concilio Leonis Papæ quarti.

Res ecclesiæ episcopus vsurpare vel alienare non præsumat.

CAN. XVIII.

Monemus & irrefragabiliter affirmamus, vt nullus episcoporum vel sacerdotum rem tituli [b] sui vsurpare præsumat, sed neque salarium à Christianis sanctis locis oblatum causa amicitiæ, vel timoris, aut muneris pertentet auferre, ne ecclesia Dei ad nihilum redigatur. Quod qui facere præsumpserit episcopus, vel sacerdos canonicam sine dubio subeat vltionem, & quod ecclesiæ iniustè ablatum est, reddere [c] compellatur, ita vt deinceps nullas vires pro his ad litigandum [d], vel possidendum habere possit.

Item ex historia Eusebij episcopi Cæsarienſis, cap xij.

potest agere adhuc contra alienantem: quia pœna vnius non liberat alium, vt supra eod. cum deuotissimā. ſi ad interesse, non potest [1]. Item quæritur, si ecclesia consequuta est suum ius à possessore, an teneatur cedere actionem, quam habet contra alienantem? Sed videtur quod non. quia qua fronte potest petere ecclesia quem, qui ex consuetudine sua condemnatur, vt ff. de ministratione tuto. l. si plures. & ff. de tutoribus & ration. distrahen. lege prima. §. nunc tradendus.

1 Hoc

d Litigandum. Argumentum est hic, quod qui malè alienauit rem ecclesiæ, non potest eā repetere.

Quisquis. Cognatis, nisi victum & vestitum: vt ostuagesimasexta, distinctione. non satis. & decimasexta, quæstione prima. capitulo si cupis. in fine.

f A colono. Licet enim colonus tradat alij possessionem, non ideo perdit ecclesia possessionem. C. de acquirenda possessione, lege vltima.

g Abijciatur. Mitius cum eo agitur. infra eadem. si quis qualiter. & quæstione quinta si episcopus [1].

h Non licet. Papæ. Hic facit quod Symmachus Papa Catholicus successori suo legē edidit, imponit vt impetitionis illius tollatur memoria, quasi non rator suo. infra de cima sexta, quæstio ad hoc ne prima. quia in ea. xta. Sed qualiter contra hoc potuit cū multo ante Papam possit iudicata. Ita Archidiac. in cap. ad hoc. de elect. li. vi. Et ne innotuit, quæ fuerit dragesima distinctio. Papa. nec in cæteris inferior superiorē. vt dicitur gesimaprima distinctione, inferior sed certe licet sit subditus legibus, tamen secundum leges vivere debet. & debet legibus, lege, principes.

Quibus

Episcopo vel abbati res ecclesiæ alienare non licet.

CAN. XIX.

Quisquis episcopus vel abbas de salarijs episcopi, vel monasterijs transferre quicquam in principum manus, vel etiam alij personæ conferre voluerit, irritum sit quod datum esse constiterit, secundū canonē sanctorum apostolorum, qui dicit: Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus habeat solicitudinem, & dispenset eas, tāquam Deo contemplante. Non liceat autem ei fraudare quicquam ex illis, vel cognatis [e] propriis dare, quæ Dei sunt. Quòd si pauperes fuerint, vt pauperibus largiatur: sed non sub horum occasione, quæ sunt ecclesię defraudentur. Quòd si calliditate vsus excusationem prætenderit episcopus damnum facere, & nihil ad profectum agrum vel locum existere: nec sic principibus tribuatur ager, vel locus, sed clericis vel agricultoribus.

Quod si calliditate vsus fuerit princeps, et vel à colono [f], vel à clero agrū emerit, sit irrita venditio, & restituatur episcopo, vel monasterio. Episcopus vel abbas hoc faciens abijciatur [g] tanquam qui dispersit, quæ non collegit.

Itē Symmachus Papa.

Prædia ecclesiæ non liceat Papæ alienare.

CAN. XX.

Non liceat Papæ [h]

Quibuslibet. Videtur ergo, quod ad hanc accusationem quilibet admittatur, extra de rebus eccle. non alie. capi. si quis. & authen. de non alienan. aut permutan. in fin. colla. iij. & not. xvj. quæst. vij. cap. filijs. & quæst. j. c. constituturn.

b Et cum fructibus. Hic aduerte, quod fructus possunt petere, et quod si agitur per interdictum aliquod ad petendum rem cum fructibus: tunc restituetur omnes fructus percepti à tempore deiectionis: vt ff. de interdict. l. interdicto vnde vi, in quo veniunt fructus omnes percepti à tempore deiectionis: vt ff. de interdict. l. interdicto vnde vi. & C. de rei vendic. l. certum est. Si vero malæ fidei possessor titulum habuit, & cum titulum excusatur à percipiendis proficuis: vt C. de rei vendica. l. fi. Item quæritur, an teneatur restituere, sed tantum extantes: vt C. de rei vendicatio. l. certū est. infine. de officio iudic. §. post inchoatam. Dic, si fuerit possessor malæ fidei, quod percipere potuit, tenetur restituere: vt extra de restitutione spoliatorum. cap. grauis. & ff. de rei vendicatione. l. si nauis. & j. generaliter. & C. de rei vendic. l. certum est. Si vero bonæ fidei, aut ma. læ. Si bonæ, restituet omnes fructus perceptos à tempore litis contestatæ: vel qui culpa sua non sunt percepti: sed ante litem contestatam percepti non tenetur restituere, sed tantum extantes: vt C. de rei vendicatio. l. certū est. infine. de officio iudic. §. post inchoatam. Dic, si fuerit possessor malæ fidei, quod percipere potuit, tenetur restituere: vt extra de restitutione spoliatorum. cap. grauis. & ff. de rei vendicatione. l. si nauis. & j. generaliter. & C. de rei vendic. l. certum est. Si vero malæ fidei possessor titulum habuit, & cum titulum excusatur à percipiendis proficuis: vt C. de rei vendica. l. fi. Item quæritur, an teneat

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Hoc argu. sumitur ex eo, quod dixit text. ipse princeps sit redarguendus. q. d. non ille q eius autho ritate acce pit, secundum Hug. Maioris authoritas nõ semper excusat.

a Vt prius Et hic argumen. quod authoritas maioris excusat. xxviij. distinct. c. diaconi. & lxiij. dist. c. Saloni tanæ. sed non est hoc verũ: vt ẽ. ead. quicunque. & licet hic dicatur, quod princeps sit redarguendus, bene tamen potest excommunicari. xj. q. iij. ca. si autem nobis. Sed quær agi potest cõtra illũ, q recipit possessionẽ, vel à principe vel ab alio, cum scriptũ sit in lege. Nõ videor vi possidere, si recipio possessionem ab illo, quẽ scio esse in possessione. ff. vti possid. l. si duo. §. non videor. & arg. extra de restitu. spo. cum ad fedem. Sed hæc quæstio hodie exsufflata est per id, quod est hodie extra de restitu. sæpe contingit.

Vobis. Hęc est quarta pars quæstionis, in qua probat, quod ecclesiæ facultates debent diuidi in quatuor partes: & hoc probat per nouem authoritates. Ioã. de Fantu.

b Pontificis vestri. Episcopus iste remotus fuit ab administratione [2] temporalium, sed non spiritualium.

2 Intellige non omni. & hoc colligitur ſ. v-

c Ab eodem. Isto dicit q eũ remoto ab administratione [3] debẽt omnes remoueri, vt ipsius auctoritate administratores eligãtur. Quid ad causas. scilicet vt expẽsæ

3 deferrivel ab eo diuid. di. Archi.

Expensæ prius deducantur, semp sunt deducendæ.

diripiũtur: sancimus vt prius [4] consulatis principẽ ad resecandam tam præsumptiuam factionem: & cognoscendum vtrũm illius sit concessio, an inuasoris præsumptio. Quòd si principis inordinata fuerit largitio, & ipse princeps sit pro emendatione redarguendus. Si autem inuasoris declaratur præsumptio, vsque ad emendationem excommunicationis sit vindicta coërcendus.

Item Gelasius Iustino archidiacono, & Faustino defensori.

De rebus ecclesiæ non est aliquid alienandum.

CAN. XXIII.

4 VObis enim & famæ vestræ consulendũ duximus, vt pontificis [5] vestri loco vobiscum ab eodem [6] aliquis subrogeẽ, q eius nomine pariter vniuersa disponat: quatenus omnia prædia ad vestrum reuocetis studiũ, nec cuiquã clerico pro portione sua aliquod solum ecclesiæ puteris esse deputandũ: ne per incuriam & negligentiam minuatur: sed omnem pensionis summam ex omnibus prædijs rusticis, vrbanisque collectam ad antistitem deferatis. Ex qua tamen collectione habeatur ratio, quid ad causas [7] vel expensas accedentium necessitatũ opus esse per spicitur, vt de medio sequestretur: & quatuor portiones [8], videlicet, vel de fidelium oblatione, vel de hac fiant modis omnibus pensione: ita, vt vnam sibi tollat antistes, aliam clericis pro suo iudicio & electione dispertiat: tertiã pauperibus sub omnicõ sciẽtia faciat erogari. Fabricis verò quartã, quæ competit ad ordinationem pontificis erogatione vestra decernimus esse pensandam. Si quid fortè sub annua remanebit expensa, electo idoneo ab vtr aq; parte custode tradatur enthecis, vt si maior [9] emerserit fabrica, sit subsidio, quod ex diuersi temporis diligẽtia potuerit custodiri: aut certè ematur possessio, quæ vtilitates respiciat communes.

Idem Maiorico, Sereno, & Ioanni episcopis.

Diuini muneris participatione priuetur, qui ecclesiastica priuilegia calcat.

CAN. XXIIII.

QVi & diuinis [10] & humanis legibus in ciuili [11] damnatione calcatis, & reuerentia religionis abiecta, vel ecclesiastica priuilegia calcare contendunt, vel vbilibet in pauperum prosilire dispẽdium: nec huiusmodi saltẽ cõmoniti conuictiq; nequitiam sopire consentiunt, atq; illata sacris rebus detrimenta resarcire, meritò diuini muneris participatione sunt priuã di: & huius peceptione careãt, quod sacrilegis ausibus habuere despectui. Celestinus verò presbyter fratris & coëpi nostri Sereni, qui contra pontificale iudicium cõtráque apostolicæ sedis mãdatum prorumpens, supradictis cõmunionem sacram ministrare præsumpsit: cùm non potuerit ignorare [12] sententiam bes extra de decl. pastoralis.

c Portiones. argumentum, quod prędia ecclesiarum non debent diuidi per prębendas: vt no. §. quæst. proxi. ca. vltimo. hoc nõ est verum. Hic autem prohibẽtur diuidi ideo, quia clerici fuerunt suspecti. Sed vbi non sunt suspecti, bene diuidentur, vt meliorentur per eos possessiones: vt infra eadem. c. fœpe fit. Nam diligẽtius tractantur res propriæ, quam cõmunes: vt xlvij. dist. capi. sicut hi. §. nec desse est. & C. quãdo & quibus quarta pars deb. l. vlti. ma. lib. x.

3 Hoc colligitur ex illa littera

d Vt si maior. Optimum argumentum contra prælatos ecclesiarum: vt non possint allegare sterilitatẽ prouentus, vel incursum hostium: si præcedentibus annis fuerunt vberes anni, manifestum. ff. loc. ex conductu. §. si vno, huic contrarium signatur x. quæst. iij. ca. vnio. sed ibi solutur.

4 Vide diuinis.

5 Ignorare, sic ff. xvj. distin. c. quod dicitis. §. j. quæst. j. c. si quis à simoniacis. & xxxvj. q. ij. capi. nullus. §. dist. xx. cap. si decreta. supra. lxxxvij. distin. c. vlti. & xvij. q. ij. c. vlti. auditur tamẽ ista, si velit probare se ignorasse. lxxxij. dist. c. proposuisti. in fi. & j. q. j. ca. si quis à simoniacis. & extra de elec. c. inquisitionis. & extra de simonia. c. ij. in fi. Sed quæritur probabit se ignorasse? Respon. deo, probabit, quod ita fuit in alia prouincia, vt extra de sponsa. c. ij. & C. de contrahen. stipul.

stipu. l. optimè. vel etiam proprio iuramento, vt xxxiiij. q. ij. in fine.

a Vteranæ. Reuocẽtur. C. si tuto. vel cura. inter. l. vlti.

b Emptoribus. ff. & q. ij. hoc ius porrectum. in fin. §. qui vero res. Sed cõtra. xvj. q. iij. vnius fas. C. de emic. si fundus. Solu. hoc cap. loquitur de possessore bonæ fidei: cæteraria de malæ fidei possessore. Sed ad hæc obij dei. Sed ad hæc obijciatur: malæ fidei dicitur, qui contra legem interdicta mercatur. C. de agric. & cẽsit. quemadmodũ. lib. xj. Respondeo: quantum ad hoc est malæ fidei possessor, quia non vsucapit: sed quãtum ad hoc est bonæ fidei possessor, quod habet recorsum cõtra suũ venditorem.

Propriæ sacerdotis, ab officio protinus ecclesiastico repellatur: vt nullus ecclesiæ ministrorũ contra pontificalia instituta venire contendat.

Idem eisdem.

De eodem.

CAN. XXV.

VVteranæ ecclesiæ actus vel patrimoniũ, quod hactenus cõperimus destitutum, & post damnationem Eucharisti, quo fuerat deprauante dispersum, curæ vestræ decreuimus delegandum, vt diligentia (qua vos pro vtilitatibus ecclesiæ existimamus esse vigilantes) prædia culturæ restituatis antiquę: & reuocetis si qua sunt vendita, aut donata mãcipia. possessiones etiã, quas ab Eumancio & Opilione episcopis, vel cæteris quouis iure videritis teneri (quia contra constituta synodi ab episcopis prædia alienari nullo potuerunt commento) nihilominus reuocentur [1]. Sit emptoribus [2] ad eum recursus, qui præsumpsit aliquid de ecclesię rebus illicita vẽditione distrahere: ita, vt pensiones annuas ad pontificem deferatis, cui priuilegia sua integra cõueniunt omni ratione seruari, vt eius dispensatione portiones p ueniant consuetę: ita, vt portionem quartã, quæ ad eos pertinet, sua pontifex ordinatione distribuat prout cuiusque loci meritum cum gnoscit. Pariter etiã ex fideliũ oblatione facien dum est, vt clericis quartam partem eroget pro

1 Reditum & oblationũ duæ portiones clericis committantur.

CAN. XXVI.

COncesso vobis, quem petistis, antistite fratre iam & coëpiscopo meo Iuliano, necessarium fuit (eodem ad ecclesiam suam mox remisso) ad vos nostra scripta pariter destinari, quibus agnosceretis eidem fuisse præceptum, ne vnquam ordinationes præsumat illicitas. & infrà.

Reditus & oblationes fidelium in quatuor partes diuidat: quarum vnam episcopus sibi ipsi retineat, & alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate [3] distribuat: fabricis tertiam, quartam pauperibus & peregrinis habeat fideliter erogandam, quarum rationẽ diuino est redditurus examini.

Idem.

De oblationibus fidelium quot portiones fiant, & quæ cuique pręueniat.

CAN. XXVII.

QVatuor autem tam de reditu, quàm de oblatione fidelium, prout cuiusque libet ecclesiæ facultas admittit, (sicut dudum rationabiliter est decretum) conuenit fieri portiones: quarum vna sit pontificis, altera clericorum, tertia pauperũ, quarta est fabricis applicanda. de quibus sicut sacerdotis interierit integram ministris ecclesiæ memoratã dispendere quantitatem: sic clericus vltra delegatam sibi summam nihil insolenter nouerit experendum. Ea verò, quæ ecclesiasticis restaurandis ædificijs attributa sunt, huic operi veraciter prærogata locorum doceat [4] instauratio sanctorum manifesta: quia nefas est, si sacris ædibus destituris, in lucrum suum præsul impendia his sacris ædibus deputata conuertat: ipsam nihilominus adscriptam pauperibus portionem, quanquam diuinis rationibus se dispensasse monstraturus esse videatur, tamen iuxta hoc quod scriptum est, Vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mat.5.b

a Testificatione. Arg. quod res semper sunt gerēdæ in illorum præsentia, quorum interest, vt viij.q.j.licet.

b DEreditibus. Triēnio. Licet iste episcopus p triēnium possederit res ecclesiæ mobiles, non tamen vsucapiebat eas: quia furtum commisit in eis, vt x.quæstio.ij. cap.vlti.

c COgnouimus. Obuenient. Arg.cōtra ff.de iure dot.cum in fundo.§.si fundus.simile ff.de pact.dot.inter socerum. §.ij.simile C.de allu.l.ij.

Duplicitas reprobatur.

d Duplici. Nota duplicitatē à canone reprobari. xvj. quæsti.vij.in nona. & xviij.q.ij.in nullo. sic ff.de vsucap. eum qui ædes. Item arg.quod idem iuris est in veteribus, quod in nouis, extra de censi.cum olim.& capit.cum in ecclesijs. Arg.contra de deci.tua.nam licet veteres decimę sint concessæ laico, non ideo nouæ vt ibi dicitur. Quandoque tamē eadem res duplici iure censetur,extra de religio.domi.ca. quia. & ff.de pecul.hinc quæritur.§.j.vbi habes quod peculium quandoque duplici iure cēsetur:sed isti sunt casus speciales[1].

† Epistola xj. lib. iij.

Quod autem hic dicitur regulare est.de hoc etiam leg.& no. extra de deci. cum in cua. in fine.

c SAncimus. Dona. secundum distinctionē, extra de testa.requisisti.

f Titulorū.id est, ecclesiarū, ad quas intitulati sunt.

STatuimus. Hæc est quinta pars quæstio.in qua magister reuertitur & probat per xx.capitu.quod res ecclesiæ non sunt alienādæ,nisi in casu concesso, alias alienatio nō tenet:& alienatores quocunque casu debent puniri. Ioan.de Fant.

videāt opera vestra bona,& glorificēt patrem vestrū, qui in cælis est: oportet etiam præsenti testificatione [a] prædicari,commēdari,& bonæ famæ præconij̄s non taceri. quapropter nec clericorum quispiam, &c.

Item Simplicius papa Florentino & Equitio episcopis.

De reditibus oblationum & redituum ecclesiæ quatuor portiones presbytero dispensandæ credantur.

CAN. XXVIII.

DE reditibus ecclesiæ, vel oblatione fidelium sola episcopis ex his vna portio remittatur: duæ ecclesiasticis fabricis, & erogationi pauperum profuturæ à presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur: vltima clericis pro singulorum meritis diuidatur.& infrà. Cui,id est,Gaudentio episcopo specialiter hoc præcipimus,vt tres illas portiones, quas triennio [b] sibi tantùm dicitur vēdicasse,restituat.

Item Gregorius Maximiano episcopo Syracusano. †

De reditibus ecclesiæ etiam nouiter quæsitis quarta pars clericis erogetur.

CAN. XXIX.

COgnouimus de reditibus ecclesiæ nouiter acquisitis,ad canonicā dispositionē quartarum minimè prouenire:sed episcopos locorū distribuere tātummodo quartam antiquorū redituum:nunc verò quęsita suis vsibus retinere: quam rem prauam,sub introductamq; consuetudinem fraternitas tua viuaciter emendare festinet,vt siue de præteritis reditibus,siue de his quæ obueniēt [c], vel obuenientibus, quartæ secūdùm distributionē canonicā dispensentur. Incongruum nāq; est vnā eandemq; ecclesiæ substantiam duplici [d] quodammodo iure censeri.

e Indemnem. De hoc dixi ī.cad. monemus.

h SI quis. Documenta. Idem esset, si testes alios impedires dicere veritatē,vt extra de testib.cogē. peruenit. Suppri

Idem Augustino episcopo Anglorū. † Iste sponsus ad primū interrog

De stipēdio ecclesiæ quatuor debent fieri portiones.

CAN. XXX.

MOs est apostolicæ sedis ordinato omni stipēdio,quod accedit,quatuor debeant fieri portiones:vna videlicet episcopo,& familiæ eius propter hospitalitatem atque susceptionem,alia clero,tertia verò pauperibus,quarta ecclesijs reparandis.

Item ex concilio Toletano.

De eodem.

PALEA.

SAncimus omnibus episcopis curam laicorum instare,ut si quos in fide Christi inuenerint, nimio affectu diligant: & insuper confirmamus ut si aliqua ab ipsis accipiant dona [e], statim in quatuor diuidant partes:ita ut prima pars secundum apostolorum præcepta titulorum [f], necnon cœmeteriorum restaurationibus diligenter attribuatur:secunda clericis,tertia cunctis pauperibus,quarta verò aduenis.

† cap.1.

Item ex concilio Agathensi. †

Omnes presbyteri per iussionem episcopi res ecclesiæ dispensare studeant.

CAN. XXXI.

STatuimus (quod episcopi omnes iubent) vt presbyteri vel clerici rem ecclesiæ saluo iure ecclesiæ(sicut prmiserint episcopi)teneāt: vendere autem, aut donare penitus non præsumant. Quod si fecerint, & facta vēditio non valebit, & de facultatibus, quas habent proprias,indemnem [g] ecclesiam reddant,& communione priuētur.

† cap.53.

Item ex eodem concilio. †

De clericis, qui documenta ecclesiæ supprimunt, aut aduersarijs impendunt.

CAN. XXXII.

SI quis de clericis documenta [h], quibus ecclesiæ possessio firmat, aut suppri-

a Supprimere. Quia crimen falsi incurrunt. ff. de falsi.l.j.§.iijs qui deposita.

b Quicquid. Arg.q ecclesia potest petere interesse, & licet, quod est extra rem, quia instrumento tradito possessionis, & possessio extra de iure dona.l.ij. exēt. de rē. tradi videtur: vt infra. de ecclesiā. Ecclesiæ. Alium. Hoc in est consilium,quia fecerit in cōsilio. Arg. etiam vxorem & seruum suum posset instituere hęredem: vt ī.ead.quæstio.j. sint manifestæ.

d Ab hæredibus. Hic duo contraria dici videntur, scilicet quod ecclesia debeat esse hæres defuncti, & qđ ecclesia possit conuenire filium defuncti de eo,quod male alienauit defunctus. Nam si ecclesia est hæres defuncti, etiā si defunctus aliquid indebite alienauit, illud non potest reuocare ecclesia, vt C.de re. alienis nō alie.l.iij.C.de libe. can. l. si ab eo. C. de rei vendic. cum à matre. Tenetur enim sequi voluntatem defuncti: vt xij.q.j.§.Sylvester. ideo fic exponas, quat hæredem. sed si ecclesiam nō instituit hæredē, supple, nunc si quid de ecclesia,&c. Generaliter enim omnis hæres tenetur ad omnia onera defuncti, nisi fecerit inuētariū. C.de iu. delib. sancimus. Hoc tamen tenetas,q̄ secundum canonesin contrarium & in delictis, siue aliqd perierit ad hęredem, siue non: siue instituta cōtestata cū defuncto, siue non. hæres semper tenetur infolidum: vt xvij.q.vj.si episcopi. Item ff. in fin.extra de rap.in literis.

† cap.51.

† cap.5.7.

e Iacoui. Ferione seruorum tradita de ppio: aliquid reuocarent: vt ī.ead. & si illi. nisi sint bene meriti.vel ī.e.si quos. de seruis. Et est in hoc dura constitutio libertorum ecclesiæ q̄ propter operas non præstitas reuocantur in seruitutem. aliud in liberto pri-

uati.vt C.de lib.cau. solo obsequij. q̄ est hic speciale. Item aliud speciale, q̄ filij illorum libertorum sunt obnoxij ecclesię.ī.e.de libertis. secus in alijs: vt C.de lib.& eorum lib.l.j.& ij. Item aliud speciale,q̄ liberti tenentur seruire ecclesiæ nulla eis opera imposita: vt hic, & ī.e.liberti. Hodie tamē distinguitur: vt extra de seruis non ox.eo libentius.

f Aliud. i. ipsam rem restituet, & aliud tantū de suo. fic lxxxix. di. decenter. x.q.ij. hoc ius.ver.q vero res.

g Adus.i.negotia.

h Q Vicquid.

i Vendicatione. In emptorē enim non transfertur dominium, vnde non potest rem vēdicare. habet tamen contra venditorem actionem ex empto: vt ī.e. Vulteranæ.in authē.de nō alie.aut per mu. §. quia vero Leonis.col.iij. Sed non ne venditor potest petere pretium re nondū cuiquā quia venditor nō ad aliud tenetur, nisi vt faciat emptorē habere rē. Non enim tenetur rem eius facere: vt ff.de actio. emp. seruꝰ quē. §. sciens. sed hic contractus est nullus.

k Lienationes. Hoc ad canonice electos referas: quia intrusi vel schismatici nec etiam cum consensu cap. possunt aliquid alienare.ī.ca. precariæ. extra de schisma. q̄ à prædecessore ī.vij. quæstio. j factus. xxv. quæst. j. omne. ff. de rebus eorū qui sub tutae. vel cura. c. qui cunque. Argu. contra. j. de consec. di. ij. & dixit. j. quæst. j. si quis à simoniacis. iij. quæstio. vij. tria. in princip.

l Consecrandus. Id est, benedicendus. Abbas enim non cōsecratur nisi cum ordinatur in sacerdōtem: sed tamen dicitur, quod ei manus imponitur ab episcopo. lxix. di. quoniam videmus. vnde abbas sine benedictione potest monachos benedicere. extra de sup. neglig. prælā. statuimus.

Quæstio

Sacerdotes nihil de rebus ecclesiæ sibi commissæ (vt superius comprehensum est) alienare præsumant: quod si fecerint [a], conuicti in cōcilio, & ab honore depositi, de suo proprio aliud [b] tantum restituant, quantum visi fuerint præsumpsisse.

Libertos etiam, quos sacerdotes, vel diacones de ecclesia Christi sibi commissa facere volunt, actus [k] ecclesiæ prosequi iubemus: quod si facere contempserint, placuit eos ad proprium reuerti seruitium.

Item ex eodem. †

De possessione ecclesiastici iuris quicquid à presbytero distrahitur, inane habeatur & vacuum.

CAN. XXXV.

QVicquid parochiarum presbyter de ecclesiastici iuris possessione distraxerit, inane habeatur, & vacuū vendicatione [n] comparātis, & actione vendentis.

Item vrbanus Papa.

Alienationes factæ ab intrusis, & ordinationes sine consensu clericorum, irritæ sunt.

CAN. XXXVI.

ALienationes [i] omnium per intrusionem, seu canonicè electorum sub episcopi nomine aut abbatis, qui secundum ecclesiæ suæ vsum consecrādus * est: alienationes dico quocunque modo factas, necnon &

Universidad de Deusto Biblioteca

ordinationes [a] personarum ab eisdem sine communi consensu clericorum ecclesiæ, siue per simoniam itidem factas, irritas iudicamus. Illud etiam per omnia interdicimus, vt nullus clericus præbendam [b] suam seu beneficium aliquod ecclesiasticum aliquo modo alienare præsumat. Quod si præsumptum olim fuit, vel aliquando fuerit, irritum erit, & vltioni canonicæ subiacebit.

Item ex concilio Ilerdensi. †

Episcopo defuncto, vel adhuc in supremis agente, de rebus ecclesiæ nihil est vsurpandum.

CAN. XXXVII.

HAec huius [c] placiti [d] constitutione inter nos censura placuit custodiri, vt defuncto antistite, vel etiam adhuc in supremis agente, nullus clericorum, cuiuslibet ordinis, officij, gradúsve sit, quicquam de domo eius præsumat, vel de vtilitate, quæ instrumenti domus esse noscitur: id est, mobilis & immobilis rei ecclesiasticæ, conetur inuadere: nihil furto, nihil dolo supprimens, auferens, atque abscõdens. Sed is cui domus commissa est, subiunctis sibi vno, vel duobus fidelissimis, omnia vsque ad tempus substituendi pontificis debet conseruare [e]: & his, qui in domo inueniuntur, clericis consuetam alimoniam ministrare. Substitutus autem antistes susceptæ sedis commoda ordinabit, velut Deus imperabit, vt eis vti cum his debeat quos cognouerit disciplinæ & charitati prædecessoris sui fideliter paruisse. Quod si quisquam post hæc cuiuslibet ordinis (vt superius dictum est) clericus quacunque occasione, vel de omni facultate quippiam probatus fuerit abstulisse, vel forsitan dolo aliquo suppressisse, reus sacrilegij prolixiori anathemate condemnetur, et vix [f] ei peregrina communio concedatur: quia [g] durum est, vt hi quos constat in seruitio domini cum primæ sedis antistite desudasse, ab his, qui suarum rerum incubatores, vel vtilitatibus seruientes atque vacantes fuisse noscuntur, despecti aliquatenus crucientur.

Item ex concilio Toletano quarto. †

Episcopi qui nihil ecclesiæ conferunt, famulos eius libertate non donent.

CAN. XXXVIII.

ET si illi, qui nulla ex rebus suis pauperibus Christi distribuunt [h], æterni iudicis voce condemnabuntur in futuro: quantò magis [i] ij, qui auferunt pauperibus, quod non dederunt? Quapropter episcopi, qui nihil ex suo proprio ecclesiæ Christi compensauerunt, hanc diuinam sententiam metuant: et liberos ex familia ecclesiæ ad condemnationem suam facere non præsumant. Impium enim est, vt qui res suas ecclesiæ Christi non contulerit [k], damnum inferat, & ius ecclesiæ alienare contendat. Tales igitur liberos successor [l] episcopus absque vlla oppositione ad ius ecclesiæ reuocabit [m]: quia

a Ordinationes. Hoc non potest facere sine consensu capituli sui: vt xxiiij. distin. c. vlti. & penult.

Beneficij fructus vendi possunt.

b Præbendam. Fructus potest. extra ne præla. vices suas. ca. vlti. ad instar fructuarij. ff. de vsufru. arboribus. sicut fructus decimarum & oblationum possunt vendi, licet hoc non sit honestum: quia prohibitum non inuenitur [1]: sed tantum cum consensu episcopi. extra de re. ecc. non alien. nulli. nisi ad modicum tempus. argu. extra de cen. præterea. & extra de transac. decætero. Sed quid si obligauit ad quinquennium, nunquid stabit successor contractui? ita, si nomine ecclesiæ contraxit, & cum episcopi authoritate. extra de sol. c. j. secus si nomine suo. ff. de pig. l. lex vectigali. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. si res distracta. ff. loca. si quis domum. §. hic subiungi solet. Io. Sed certe quicquid dicat Ioan. ego credo, quod sicut clericus potest vendere fructus præbendæ suæ sine consensu episcopi, ita obligare [2] maxime ad modicum tempus: sicut tutor vendit fructus sine authoritate iudicis: vt C. de admi. tuto. lex quæ. nec aliqua dec. contradicit legi. B.

1 Hoc plane olim probat extra de emp. & ven. c. j. vbi habent ista verba hic posita per Ioan.

† ca. xvj.

2 [redacted]

c HAec huius. Sic construe. Hæc censura placuit custodiri placiti constitutione. & secundum hoc, verbum placuit, est personale verbum.

d Placiti. Id est, decreti.

e Conseruare. Argu. successori omnia seruanda à morte prædecessoris. extra de offi. & pot. iu. ordin. cum vos plerunque. & extra de test. relatum. Item arg. quod mobilia prædecessoris pertinent ad successorem: vt j. e. de laicis.

f Et vix. quod vix fit, tamen fit. s. dist. xix. in memoriam. argu. contra. ff. ad Velleian. tutor. in princip.

g Quia. Hoc refertur ad id quod s. dixit.

h ET si illi. Distribuunt. Necessitatis articulo. D: hoc notatur xlvij. distinct. sicut hi.

i Quanto magis. Innuitur hic, quod magis sit auferre quam non dare, cum tamen quandoque æquiparentur. & sic est contra xlvij. dist. sicut.

k Non contulerit. Sic videtur quod si res suas contulerit ecclesiæ, quod tunc ecclesiæ possit. ar. j. ead. si quis qualibet. extra de re. eccle. non alie. c. episcopi. Ad hoc dicunt quidam, quod nullo casu potest alienare, nisi cum consensu canonicorum. sed hoc nihil est: quia si habet consensum cleri, quare restituet tamen idem de suo, cum nec alienare posset, licet adesset omnium consensus, nisi esset communis vtilitas ecclesiæ: vt j. ea. sine. Sed intellige cum ille manumissus non erat bene meritus: & sic erat malæ fidei possessor, alias posset præscribere libertatem: vt C. de præscript. longi tempo. l. j.

l Successor. Vel ipsemet. xxxv. q. [illegible] ix. quod [illegible] argu. quod successor reuocat male factum sui antecessoris: vt xvj. q. [illegible] stione iij. si sacerdos. extra de præ[illegible] ca. cap. ij.

m Reuocabit. Nisi per decem annos [illegible]

† ca. 66.

Episcopus [illegible]

eos non æquitas, sed improbitas absoluit.

Item ex concilio Aurelianensi.

De clericis, qui documenta ecclesiæ supprimunt, aut negãt, aut alijs damnabiliter tradunt.

CAN. XXXIX.

SI quis de clericis documenta, quibus ecclesiæ possessio firmatur, aut supprimere, aut negare, aut auertere, aut fortasse tradere damnabili & punienda obstinatione præsumpserit: quicquid pro absentia documentorum dãni ecclesiæ illatum est, de proprijs facultatibus reddat.

Item ex eodem. †

Ministris ecclesiæ de rebus eiusdem ecclesiæ absque episcopi permissu nihil alienare licet.

CAN. XL.

ABbatibus, presbyteris, alijsque ministris de rebus ecclesiasticis, vel sacro ministerio deditis, alienare & obligare absque permissu, & subscriptione episcopi [a], nihil liceat. Quod si præsumpserint, degradentur communione concessa: & quod temerè alienatum est, ordinatione episcopi reuocetur.

Item ex synodo Anchiritana. †

Res ecclesiæ, quæ absente episcopo distrahuntur, ad ius ecclesiasticum reuocentur.

CAN. XLI.

SI qua de rebus ecclesiæ cũ episcopus non adest, presbyteri [b] vendiderint: placuit rescisso [c] contractu ad ius ecclesiasticum reuocari. In iudicio autem erit episcopi constitutum, si pretium debeat recipi [d], necne: propter quod [e] sæpe contingit distractarum rerum reditus ampliorem summam pro accepto pretio reddi.

Item ex concilio Calcedonensi. †

Post mortem episcopi res ad eum pertinentes clerici non rapiant.

CAN. XLII.

NOn liceat clericis post mortem [f] episcopi sui rapere [g] res pertinentes ad eum, sicuti præcedentibus regulis constitutum habetur. Si verò hoc fecerint, periclitari se nouerint à proprio gradu.

Item ex concilio Mediomatricis.

Rescindantur precariæ & commutationes ab inuasoribus factæ.

CAN. XLIII.

PRecariæ [h] & commutationes tempore viduatarum ecclesiarum factæ ab his, qui loca episcoporum occupauerant, rescindantur: & cum authoritate ecclesiastica, vel ciuili [i], si faciendæ sunt, fiant.

Item Gregorius Maximiano Syracusano episcopo. †

Pro labore inuentarij nihil accipiant œconomi de rebus ecclesiæ.

CAN. XLIIII.

CHaritatem tuã commonere curauimus, vt si quispiam episcoporum de hac luce migrauerit, vel (quod absit) pro suis fuerit remotus excessibus, conuenientibus œconomis, cunctisque clericis prioribus, atque in sui præsentia inuentarium ecclesiæ rerum facientibus: omnia, quæ reperta fuerint, subtiliter describantur: nec (sicut antea fieri dicebatur) species quædam, aut aliud quodlibet de rebus quasi pro faciendi [k] inuentarij labo-

steterint in libertate. ff. qui & à quib. ma. sicut. §. Aristo. Sic ergo restituitur contra libertatem ecclesia: quod non est in minore, nisi ex magna causa: vt ff. de min. si ex causa. in fine.

Abbas an episcopi [illegible] possit donare.

a ABbatibus. Subscriptione episcopi. Licet abbas non posset sine consensu episcopi alienare rem ecclesiæ, vt hic, & j. xvij. q. iiij. in venditionibus. & extra de reb. eccle. non ali. nulli. tamen si consuetudo loci habet, bene potest dare modicum. extra de do. c. ij. & iij. & infeudare potest. extra de reb. eccle. non alie. ad nostram. & hoc potest episcopus vel abbas sine consensu capituli si subest necessitas, & res est modica. j. e. c. terrulas. Io. quod falsum est, nisi in paruis rebus.

† Scilicet cle. [illegible]

b SI qua de reb. Presbyteri. id est, canonici.

c Rescisso. Hic patet quod sede vacante clerici nihil disponere possunt de rebus ecclesiæ: vt x. q. ij. si quis episcopus. & lxxv. distin. quoniam. imo potius sede vacante, non possunt immutare statum eius, extra ne sede vacã. c. nouit. tamen si est magna necessitas, clerici possunt aliqua alienare secundum Hug. vt di. xi. lxxj. dist. fraternitatem. & arg. j. e. precariæ. tamen de authoritate superioris. Nam & iudex præstat authoritatem facto minoris eo tempore cum non habet curatorem, vt C. qui admit. ad bon. poss. l. bonorum. Item in minoribus ecclesijs potest episcopus alienare mortuo sacerdote tempore necessitatis: vt x. q. ij. si quis episcopus. & nota quod contractus ipso iure tenet [2] quem faciunt clerici mortuo episcopo: sed restituitur ecclesia, si probat se læsam, sicut dicitur cum est in contractu, minoris, qui non habet curatorem: vt C. de in integ. restit. si curatorem. & ideo bene dicit hic, rescisso contractu, scilicet per in integrum restitutionem.

2 quem faciunt non alienandum sed potest intelligi quod ibi dicitur cum hac determinatione: & ita hoc non corrigetur. ad hoc j. ead. præcariæ. Archi.

2 Tenet. [redacted]

† ca. xv.

d Recipi. ab emptore.

e Propter quod. id est, quia sæpe contingit ampliorem summam reditus distractarum rerum reddi, scilicet emptori pro pretio accepto: hoc est dicere, quod emptor amplius sæpe percipit de reditibus, quam sit pretium, quod dedit, vel quam ecclesia inueniat pro pretio, quod accepit: & ideo magis expedit episcopo repetere fructus perceptos quàm retinere pretium.

† ca. 22.

f NOn liceat. Post mortem. Narrat quod contingere solet. vnde sub. maxime s. c. hæc huius.

g Rapere. Viriu. not. j. ead. de laicis. & c. illud. ead. q. v. sicubi. H.

† Epistola 2. li. 3.

h PRecariæ. Ergo possunt alienare ecclesia vacante: quia capitulum supplet defectum episcopi. extra de hæret. ad abolendam. Ioan. quod falsum est: vt extra ne sede vacan. c. j. B.

i Vel ciuili. s. xcvj. dist. bene. in fin. Vel dic ciuili, id est principis: cuius authoritas requiritur in rebus ab ipso collatis. x. q. ij. precariæ.

k CHaritatem. Pro faciendi. Hoc intellige cum habet salarium de publico, vt xxiij. q. j. milita

Universidad de Deusto
Biblioteca

mittare.in fin.& ſ. re tollaſ. Viſitatores ec-
q.iij.ſi quis epiſco- cleſiarum, clericiq; eo-
pus.alias ſecus.x.q. rum, qui cum ipſis non
ij.precariæ. per ſuæ ciuitatis paro-
a Stipendium. Ar- chias fatigatur, aliquid
gu.quod ad quem laboris ſui captant te di
onus ſpectat.et emo ſponēte ſubſidij. Iuſtum
lumentum.ſ.e. qui- nanque eſt, vt illi conſe-
cunque.vij.q.i. pon quantur ſtipendium[a],
tifices. xvj.q. vj.de qui pro tempore ſuum
lapſis. Hē eſt hic ar- commodare reperiūtur
gu.quod indices li- obſequium.
cite poſſint petere Item ex concilio Vr-
ſumptus à partibus, bani papæ Aruerniæ ce
vt dixi xij.q.iij.nō lebrato.
licet. & eſt ſimile q̄
dicitur alibi, quod *Excommunicentur laici, qui*
labor nō debet eſſe *morientium clericorum audent*
ſine fructu.vt vj.q. *bona diripere.*
j.ibi.

CAN. XLV.

b Laicis Cognitionem non ligat conſtitutio, niſi à tempore ſcientiæ.lxxxij. diſtin. propoſuiſti.in fi.ff.de decre.ab ordi.faci.l.vlti.

DElaicis quæſtio ſacta eſt, qui morientibus epiſcopis ſiue alijs clericis res defunctorū inuaſas eccleſiæ.pauperibusq; ſurripiunt, contra quos cōmune totius concilij anathema prolatum eſt, ipſo papa huiuſmodi ſententiam promulgante: Si quis poſt interdictū præſentis cognitionē b epiſcoporū, ſeu presbyterorum aut aliorum clericorū res c inuaſerit, vſque ad ſatisfactionem excommunicetur.

c Res.,pprias, ſcilicet qa de rebus eccleſiæ nō poſſunt teſtari:vt extra de teſta.quia.ſed moriēs poſſunt aliqua dare, ſi hoc habet eccleſiæ cōſuetudo. extra de teſtamen.

d Per archipresbyterorū.ſi defunctus nihil de his diſpoſuit:tūc ſi habet hæredem,ei tradet: ſi non habet,eccleſia ſuccedit:ſicut colle gium ſuccedit in hæreditatem decurionis.C.de hæ.decu.l. ij.& iij.& ſ.ea.q.v. c.vlti.& ſ.ead.epiſcopus qui.

e Iudicium. Poteſt etiam moriēs ſuam voluntatem [1]committere iudicio alterius: vt extra de teſta.cum tibi.

f Illud quod. Succeſſoris. Hoc teneas, quod morientе epiſcopo vel ſacerdote ſucceſſori eius reſeruantur bona eius: vt hic dicitur, & ſ.ea. hæc huiuſ. ſed moriente canonico nihil reſeruatur ſucceſſori, ſed diuidatur inter canonicos: vt extra de teſta.relatum.

g Oeconomi. ſi ecclēſia habet œcono-

pa ſecundus.

De eodem.

CAN. XLVI.

Illud qđ in ſacro Calcedonenſi concilio inſtitutum eſt, irretractabiliter obſeruari præcipimus, vt videlicet decedētium bona epiſcoporū a nullo omnino hominū diripiantur, ſed ad opus eccleſiæ & ſucceſſoris ſui in libera œconomi & clericorū permaneāt poteſtate. Si quis autem amodo hoc attētare præſumpſerit, excommunicatiōi ſubiaceat. Qui verò morientium epiſcoporum, presbyterorū, vel clericorum bona rapuerint, ſimili ſentētiæ ſubiaceant.

Hoc non ſolum de laicis, ſed etiam de metropolitanis, & quibuslibet alijs clericis intelligendum eſt ſicut in ſex ſynodo legitur.

Res epiſcopi morientis metropolitano non licet alienare.

CAN. XLVII.

NOn liceat alicui metropolitano moriēte epiſcopo, qui ſub eo eſt, aut eius ſuas, aut eccleſiæ ſuæ auferre: ſed ſine ſub cuſtodia clericorum eccleſiæ defuncti epiſcopi, vſque dum alius ordinetur epiſcopus. Si verò clerici in eccleſia nō fuerint: tunc metropolitanus illibata omnia epiſcopo, qui ibi ordinabitur, reddat.

Sicut autem res eccleſiæ nulli uſurpare licet, ita eccleſiæ aliena invadere non permittitur.

Vnde Gregorius.

Alienam eccleſiam non licet invadere.

CAN. XLVIII.

SIcut eccleſia proprias res amittere nō debet, ita etiam rapacitatis ardore alienas inuadere non oportet.

His omnibus authoritatibus perſpicuē mōſtratur, quòd nulli ſacerdotum res eccleſiaſticas alicu tradere licet: & ille, qui de manu ſacerdotis facultates eccleſiæ acceperit, nullo iure eas uendicare poterit: ſed potius cogetur reſtituere etiam quod ill citè acceperit. Sed notandum eſt, quòd quibuſdam

num, in poteſtatē eius erunt res eccleſiæ decessentiū epiſcoporum[2], vt hic, & lxxv.diſt. quoniam quidem,ſi nō hic gl.habet,erunt in pote ſtate maiorū eccleſiæ.fin. vt ſ.e.proxi.ſi illi nō ſunt idonei, tūc erunt in pote ſtate aliorū clericō rum:vt ſ.e.proxi.om nibus deficientibus ecclēſiæ erūt i poteſtate metropolitani:vt ſ.e. ſi hic nō liceat.niſi ibi vi c. iſidorus. ille cuſtodiet eas. xij.diſt.obitum.

Sicut. Alienas. patet ex rē aliēnā ſemper tenetur reſtituere, niſi illa iam ſit uſu eſt facta conſecrata:vt xvij. dum hoc, &c.iij.c.quia nihil, prouisa. iis.& xii.q.vlti. de eſt.ordi. comperimus.

Sed notandum. & ſ. ea. Nunc clerici hoc.

Nunc incipit oſtendere, quando poſſunt alienari res eccleſiæ.

NOn habenti. Sui tituli. i. eccleſiæ. vel ſui tituli. i. ad ſuum commodum: vt ſ.e. monemus. Vſurpare. Id eſt, alienare. & ponit in mala ſignificatione, cum non ſubeſt neceſſitas.

PLacuit. Concilio. ſ. clericorum, vel vt ſ.e. proxi.

ADDITIO.

Et vide quod not. xvij.diſtin. in ſum. xxxvij.di. quādo. in gl. vlti. vbi hoc ca. placuit. allegatur. Archid.

Presbyterio.

Hic habes, q̄ epiſcopus requiret cō ſcopo de ſenium faceret in alienatione: vt quæſt.ij. ſi quis epiſcopus.

Neceſſitate.

Ergo in neceſſitate eis conſulere poſſunt: vt j. quæſt. ſi conſulētis: vt ſ. ead.terrulas.

Lue exceptione. Et tamen Aliquātis poſſunt aliqui cadere ab eo quod eſt arg.q̄ licet Papa non poſſit præcipiat nullam quā-lam auſidēam exceptionem, tamen eſt admittenda, vt ſupra de of. deleg. i. cum ex parte. & extra de rerū. ſi quādo. & ſ.cum adeo.

Quicquam donare. Niſi modica. extra de do ma.ceterum.

Vendere. Vel obligare: vt extra de rebus eccle.non alien.multi.

Totius. Lxv. diſtinc.

Tractatu. Quis deberat eſſe tractatus habetur x.quæſt. ſi epiſcopus.

ADDITIO.

Extra de his quæ fiā prela.tua. & de rebus. rebus.cū. duplū. & C. de ventreb.ciui. l.fi.lib.x. Archid.

Profuturū. Sed nonne ſuffert q̄ vti. per ſuperiorē capitū eſt, li. eius effectus: vt ff. de arg.gēſi.ſed an vltro? Reſpon.quod non: quia cum ecclēſia ſit ſucceſſura, ſi pupillus ſit factus locupletior: vt ff. de ne- ſi pupilli.in prin. niſi ita ſit, q̄ res illa natu-

---

raliter, vel terrę motu perierit: vt ff. de min. verum. §. à prela. ſi locupleti. Sed quid ſi eccleſia exillo cōtractu non ne conſentit. & eſt locupletata vel dānificata? Tūc dicā contractū te per gl. ibi, nere: quia ſufficit, q̄ nihil ad læſionē diuinæ domus ver. pfuturū ſit factum: vt x.q.ij. hoc ius. Nā eo ipſo q̄ nō eſt pau perior facta, intelli do alienatio. & hic idem dici- tur. Item ſi fiat alie natio in caſu non cōceſſo, dummodo ſeruetur forma alie natiōis, tenet alie natio: vt extra de ita conſuetu. atque conſenſu id eligat, quod nō ſit dubium profuturum eccleſiæ. et infra. Epiſcopus rebus eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis vtatur. Irrita enim epiſcoporum venditio, & commutatio rei eccleſiaſticæ erit abſque omnium conniuentia[m] & ſubſcriptione clericorum. Item, domus vrbium vel caſtrorū, quæ eccleſiæ plus incommodi, quàm vtilitatis afferunt, licet rectoribus eccleſiarum (ſicut in ſuperiori capitulo Symmachi, Non licet Papę, &c. continetur) vendere vel commutare.

Item ſicut in Agathenſi concilio legitur. †

De eodem.

CAN. LII.

TErrulas aut vineolas exiguas[n] & eccleſiæ minus vtiles, aut lōgē poſitas paruas, epiſcopus ſine cōſilio fratrum (ſi neceſſitas fuerit) diſtrahendi habeat poteſtatem. Seruos quoque fugitiuos qui reuocati retineri non poſſunt, ſimiliter epiſcopis diſtrahere licet.

Vndè in eodem concilio legitur.

Alienentur fugitiui, qui teneri non poſſunt.

CAN. LIII.

FVgitiui, domos ſuas aut familiā de-

Dicęs res eccleſiæ.

a Vſurpare.

b Neceſſitate.

c Ordinatione, cum non

d Presbyterio.

e Ordinabitur.

f Vſurpare.

g Vſurpare.

h Vſurpare.

i Vſurpare.

k Vſurpare.

l Vſurpare.

m Cōniuentia. Suſ alien. Bal. ſicit tamen corū ta conſil. 156. ciuitas, extra de lib. j. Soc. ijs, quę ſi. à pre. cōti conſi. 203. nebatur. & eſt hic col. 3. li. j. arg. q̄ nulla ſit alie natio, niſi adſit ſub pæ deciſi. ſcriptio: vt xcvj. Delphina. di. bene quidem. 156. idem Panor ca. eſt vj. pars q. vt ſup. de in qua. pponit ſeu reb. eccle. proponere intēdit non alien. caſus in q̄b. poſſit Phi. Frā. alienatio fieri capi c. j. col. 6. tulo incōſulto: cre eod. in vj. do iſi q̄ nōin oi ca Rabia. de ſu capitulū ſit cōſu Monte, in lēdū. extra de iſs q̄ tractat. de fi. à ma. par. ca. per emptio. & torum. Io. de Fane. vend. q. v. ſed hic cōradicit. principalt

n Exiguas. Forte in ſi. Franexiguas vocat non ciſch. Cur valentes vltra xx. tij. tracta. ſolidos c: vt ſ.ea. ſi ſeu. parte quos. Varijs: immo 2. qō. xcvj. dis dicit aliqd eſſe C.M. modicū: vt dixi ff. q. vj. aīnorū. vbi ō Iſta fuit dicit, q̄ ſine decre- ſententia to nō pāt alienari L. vel dic res exiguæ: vt ff. de melius ſereb. eo. q̄ ſub tut. l. cundū Ho vl. in prin. xvij. q. ſi hien. conſtitiſ. quinq;. & ff. de ſuetudīē trāſac. cū hi. ſi in terię & ſa annos ſingulos, q̄ cultates ec cōcedo dum tā ſint eccleſiæ & vtiles, nec ineſt nē rei venditio neceſſitas vt alienen- tæ vel da-

---

Universidad de Deusto Biblioteca

in decret. hic in fin. glo.alleg. Et hoc ipse Ho.nota.in sum. de his quæ sunt à prę lat.§. vlti. in prin. & hoc etiam tenet. Goffre. vt no. in sum.eo. ti.§.in summa notandũ est,&c. Archi.

potest. C.ad l.Flauiam. de pla. in fuga. Item pôt fugitiuus vêdi sub ea conditione, si apprehêdatur.ff.e.l.ij.Ideo autem prohibetur vendi seruus fugitiuus, quia fuga est quædam species libertatis.ff.de ædil. edic.quis sit fugitiuus.§.idem recte.

a Meruerint. In alio.

b Si quis. Contulerit.Ergo si de suo tantum ecclesiæ dedit, euadit pœnam depositionis.& sic est cõtra. ĩ.e.monemus.& c. statuimus.& c.diaconi.vbi nõ euadit pœnam depositionis, licet tãtum de suo det.Sed hic loquitur in eo casu, quũ prius habitˀ est tractatus cum clericis, quod de suo tantũ vellet dare, vt posset rem illã alienare, & clerici hoc permiserunt [1]. Vel dic, quod si episcopus primo aliquid dedit ecclesiæ, sed postea tantundẽ alienat ab ecclesia, hoc intelligitur fecisse ex voluntate ecclesiæ.arg.ff.solu.matrimo.dotem.

1 Ad hoc fuit sententia Hu.qui credit sufficere consensum clericorum in genere. fuit etiam sententia Lau.

Item si seruos. Hæc est viij. pars q.in qua ponit, quid iuris sit de libertis ecclesiæ, & hæc est sententia quod serui bene meriti possunt manumitti, & de rebus ecclesię habere vnde viuant, &c.Io.de Fant.

c Si quos. Benemeritos. Sed qui dicuntur benemeriti? Sunt tales, qui aliquod isigne seruitium fecerunt ecclesiæ. & ponas exemplum lxxix. di. si quis Papa. Nã pro præmio remunerandus est seruus libertate: vt ĩ.ead. capitu. proxi.§.in criminali. & C.de ser. qui pro præ.li. ac. per totum. large tamẽ benemeritus dicitur quicun-

† cap.49. Benemeritus quis dicitur.

ferentes, qui etiam si reuocati fuerint teneri non possunt: simili ratione ab episcopis si voluerint, aut si meruerint [a] distrahantur.

Item ex concilio apud Tansiatum, cap.ij.

PALEA.

Iniustum uidetur & ineptum, ut mancipia quæ fideles uiri seu fœminæ pro redẽptione animæ suæ Deo & sanctis eius consecrauerint, cuiuscunque muneris pretio, uel commutationis commercio iterum in secularem seruitutem redigantur: cùm canonica authoritas seruos fugitiuos tãtummodo distrahi permittat. Et ideo omnes rectores ecclesiarum summopere caueant, ne unius eleemosyna alterius peccatum fiat. & est absurdum, ut ab ecclesiastica dignitate seruus decedens, humanæ obnoxius sit seruituti.

7 *Item si rectores ecclesiæ de rebus proprijs tantundem ecclesiæ restituere uoluerint, ecclesiasticas facultates liberè dare possunt, & constabunt his, quibus datæ fuerint, perpetua firmitate.*

Vnde in Agathensi concilio legitur. †

Alienatio de rebus ecclesiæ quomodo rata esse poterit.

CAN. LIIII.

Si quis qualibet conditione de rebus ecclesiæ aliquid alienare præsumpserit: si de suo proprio tantum ecclesię contulerit [b], quantum visus est abstulisse: tũc demum illud stare licebit.

8 Item si seruos ecclesiæ libertate episcopus donauerit: ea quę in manumissione data illis fuerint, perpetua firmitate tenebunt: si tamen quantitatem canonibus præfixam data non excesserint.

Vnde in eodem concilio legitur. †

De eodem.

CAN. LV.

Si quos de seruis ecclesiæ benemeritos [c] sibi episcopus libertate donauerit, collatam libertatem [d] à successoribus placuit custodiri, cum hoc quod manumissor eis in libertatem contulerit. Quod tamen iubemus viginti solidorum numerum & modum in terrula, vel vineola vel hospitiolo tenere. Quòd si amplius [e] datum fuerit, post manumissoris [f] mortem ecclesiæ reuocetur.

Sed notandum est, quod serui ecclesiarum manumitti non possunt non retento ecclesiastico patrocinio: nisi fortè manumissor duos eiusdem meriti & eiusdem peculij ecclesiæ conferre voluerit.

Vnde in concilio Toletano iiij. legitur. †

De episcopo, qui non retento patrocinio seruos ecclesiæ manumittit.

CAN. LVI.

Episcopus, qui mancipium iuris ecclesiæ non retento ecclesiastico patrocinio [g] manumitti desiderat, duo meriti eiusdem & peculij coram concilio ecclesiæ, cui præeminet, per commutationem subscribentibus sacerdotibus offerat; vt rata & iusta inue-

que non demeruerit: vt ff.de ma.test. seruos. sic quilibet dicitur dignus, qui nõ est indignus: vt extra de præsump. dudum.

d Libertatem. Supra ea.q.& si illi.arg. contra.ff.si quid in fraud. patronus.

e Amplius. Et ita donatio pro parte valet, & pro parte † non. Itẽ est hic ar. quod vtile non vitiatur per inutile. Simile C.de do. sancimus. ĩ.de consec. di.iiij. si nõ sanctificatur. ĩ.xviij. q.iiij. qsti. et ĩ.e.q.v.quia.lo.

† ca.vij.

f Post manumissoris. Et ante posset: sed postea magis commode reuocare posset.

Sed notandum. CASVS. Supra dictum est, quod serui ecclesiarum possunt manumitti quandoque. Nunc vero docet, quod ipsa manumissio non est facienda, nisi retẽto patrocinio, nisi manumissor recõpenset ecclesiæ aliũ seruum eiusdem meriti & eiusdem peculij: tamen dicta de duobus.

g Episcopus, qui mancipium. Patrocinio. Tr... ii.s. quod consistit in faciendo, scilicet in seruiendo: sed patrocinium quod consistit in non faciendo, scilicet quod eum non vocet in ius, illud nõ potest remittere, vt patet per id quod sequitur. Vtrum autem patronus ex toto possit remittere ius patronatus, nota. ui liiij.dist.quicunque. Sed quæritur quare pro vno seruo dantur duo serui, & non pro vno? re ecclesiæ dantur duæ res: vt ĩ.e.c.si quis? Respon.quia si seruus est bonus, diligen

diligenter gerit res ecclesiæ & negotia, & non permittit fieri fraudem. si est malus per eum potest extorqueri veritas. hanc rationem assignat lex C.de admini.tuto.lex quæ.in prin.

a Diffinitio. Id est, voluntas.

b Iuri proprio. Id est, seruus ipse proprij iuris est factus.

c Accusandi. Ergo videtur quod alter quam libertus possit accusare ecclesiam: vt si accusat, quod simoniace elegit aliquem: vt extra de sim. veniẽs. vel quod metũ intulit alicui: vt ff. quod metus causa. metũ.§.ij. Sed contra, vniuersitas nõ potest dolum committere: vt ff.de dolo.l.sed si ex dolo. sic nec dicitur aliquid possidere. ff. de acqui. pos.l.j.§. vltim. Nec ciuitas potest excõmunicari: vt xxiiij.q.iij.si habes. Itẽ vniuersitas per actorẽ, vel procuratorem suũ debet se defendere: sed in crimine non interuenit procurator, ergo vniuersitas nõ potest de crimine cõueniri. quod verũ est. Dicas ergo hic poni verbum accusandi pro verbo agendi [1]. Vel intellige cum episcopus accusatur de crimine, quod commisit de consilio vniuersitatis [1]: vt xvj.q. vj. placuit. Itẽ per modũ inquisitiõis potest agi cõtra vniuersitatẽ, prout legitur extra de si. veniens.ij. Vel dic quod non proceditur contra vniuersitatem, sed potius contra singulos. Ioan. ego credo quod vniuersitas (nisi sint infantes & similes personæ) accusari potest: quia dolum committere potest. Nec ob. lex illa ff. de dolo. sed si ex dolo. quia quod ibi dicitur, non potest cõmittere dolum: supple de facili. & videmus quod sæpe capitulum accusatur, & excommunicatur concilium vniuersitatis. Et delictum quod maiores de vniuersitate committunt, ad omnes refertur. ff. de reg.iur.l.aliud. B.

Vniuersitas an possit accusari.

d Vt stante. Ergo pœna soluta remanet contractus in sua firmitate. xxv. quæstione ij. quæcunque. quod alias non est verum, nisi sit hoc dictum: vt ff. de transact. qui fidem. Nam iniquum est, quod simul habeatur pœna & res. ff. de doli exceptione. apud Labeo. extra de pœn. suam.

e Nisi venia. Id est, licentia agendi.

f Quinquaginta aureos. Nisi pœniteat ante litis contestationem: vt ff. de in ius vocan. quamuis.

g Inofficiosus. Id est, impius.

niatur diffinitio [a] commutantis. Tunc enim liberam manumissionem sine patrocinio ecclesiæ concedere poterit: quia eum quem libertati tradere disposuerit, iam iuri proprio [b] acquisiuit. Huiusmodi autem liberto aduersus ecclesiam cuius iuris extitit, accusandi [c] ac testificandi denegetur licentia. Quod si præsumpserit, placet vt stãte [d] commutatione in seruitutem proprię ecclesiæ reuocetur, cui nocere conatur. Libertus enim nisi venia [e] impetrata patronum in ius vocare nõ permittitur. Vnde in ij. libro Digestorum tit. de in ius vocando.

Si sine venia edicti impetrata libertus patronum in ius vocauerit, ex querela patroni, vel supradictam pœnã, id est, quinquaginta aureos [f] det, vel à præfecto vrbis quasi inofficiosus [g] castigetur, si inopia [h] dignoscitur laborare.

Si verò à collegio quis manumissus fuerit, non singulis, sed vniuersitati reuerentiam debet.

Vnde in eodem libro, titu. eodem.

Idem.

Qui manumittitur à corpore aliquo, vel collegio, vel ciuitate, singulos [i] in ius vocabit. Nã non est libertus eorũ, sed reipublicæ honorẽ habere debet. Et si aduersus rempublicã, vel vniuersitatem velit experiri, veniam edicti petere debet: quamuis actorẽ [k] eorum constitutũ in ius sit vocaturus. Si verò ingenuũ [l] princeps fecit, patrono reuerentiam non debet. In criminali verò causa, si libertus patronũ in ius vocauerit, caput eius & fortunas petiturus, ante litis exordium capite puniendus est. Crimen verò læsæ maiestatis excipitur: vel si patronam illicito serui cõcubitu vti deprehenderit: quo casu etiam seruo cum munere libertatis dominam accusare permittitur, sicut C.lib. ix.ti. de mulieribus, quæ seruis proprijs cõmiscentur, Imperator Iustinianus constituisse legitur.

Si qua cũ seruo suo occultè rem habere detegitur, capitali [m] sententiæ subiugetur †, tradendo ignibus verberõe [n]: sitq; omnibus facultas crimẽ publicum arguendi, sit officio copia nuntiandi,

h Si inopia. Pauperes enim semper puniuntur verberibus. ĩ. eadem. fraternitas.

i Singulos. Sed communis libertus duorum neutrum potest in ius vocare. ff. de in ius vocan. communis libertus. quia res cõmunis omnium est. ff. de ritu nuptiar. illud.

k Actorem. Glos fauerunt autem quidam hæc in propria causa, non in causa vniuersitatis. hæc gloss. falsa est: quia bene potest conueniri procurator [3] patroni, licet non ipse patronus: vt ff.de obseq.l.licet.ff.de in ius vocan. sed & si.§. vlti. Sed ipse patronus siue suo, siue alieno nomine agat non potest conueniri à liberto, vt per eãdem l. probatur. sed econuerso est in liberto: quia licet libertus suo nomine non possit cõuenire patronum, tamen nomine alterius potest: vt ff.eod.quæsitum.

3 Id est, tutor vel curator. & est pro causa patroni: sed in simplici procuratore secus secundum quosdam. ff. de obseq. honorib. & quia tunc semper patronus cõuenitur, & habet iura re de calũnia. C. de iura. cal.l. ij. Archi.

Patronus à liberto nõ potest cõueniri.

l Ingenuum. Restituendo eum natalibus: vt ff.de natalibus resti.l.ij.

m Capitali. Hodie adultera verberatur, & detruditur in monasteriũ: vt C.de adulte.authenti. sed hodie. Vel dic, quod authenti. intelligitur quando non adulteratur cum proprio seruo. Sed nunquid seruus potest accusare dominam suam, si cum alio seruo adulteratur? Respon. quod non: quia hic loquitur de proprio tantum seruo. similiter nec domina virum suum potest accusare, si cum ancilla sua iacet, vel cum aliena [4]: cum hoc cautum non inuenio. hoc ideo, quia detestabilius est hoc crimen in muliere, quam in viro. Ioan. male dicit Ioan. quia accusari potest mulier, & vir si cum ancilla sua fornicetur, aut fœmina si adulterium committat: vt extra de diuor. ex literis. B.

Domina adultera an possit à seruo suo accusari.

† Cõcor. text. in l. quoniam Alexã. & in l. castitati. cũ ibi not. C. de adul.

4 Adde qd' nõ. gl. Bar. Petr. & Cy. in l.j. C. de adul. Specu. in titu. de adulte. ver. sed nũquid.

n Verberone. Id est, seruo, qui post verbera comburitur.

Quæst

sit etiam seruo licētia deferendi, cui libertas probato crimine dabitur. In patronos etiam testificari non possunt, nisi in quibusdam casibus, in quibus etiam serui in dominos torqueri, liberti in patronos iubentur.

Vnde in libro eo. C. tit. de quæstionibus. Imperatores Antoninus & Seuerus.

De eodem.

CAN. LVII.

Q Væstionem de seruis contra dominos haberi non oportet, exceptis adulterij criminibus. Item fraudati census[a] accusationibus, & crimine maiestatis, quod ad salutem principis pertinet. In cæteris autem quanquam secūdùm ea, quæ seruus contra dominum dixerit, iudicaturi sententiam formare non debeant, tamen si aliis[b] quoque probationibus fides veritatis inuestigetur, præscriptionis[c] inuidia euanescit. In pecuniariis verò causis ex inopia probationum seruos cōtra dominum posse interrogari[d] manifestum est.

Idem.

CAN. LVIII.

I Nsolitum est, & graue exemplo audiri seruos aduersus tutores, vel matrem[e] dominorum suorum, nisi vbi tutelæ agatur.

Si uerò libertus sua authoritate à patrocinio ecclesiæ recesserit, si admonitus redire contempserit, in seruitutem reuocabitur.

Vnde in eodem concilio legitur. †

De libertis ecclesiæ, qui ab eius patrocinio discedunt.

CAN. LIX.

L Iberti ecclesiæ, qui ab eius patrocinio discedentes quibuscunq; personis adhæserint: si admoniti redire[f] cōtempserint, manumissio eorum irrita sit, qui per inobedientiæ† contemptum ingrati actione[g] tenentur.

Item ex concilio Ispalensi.

Reuocentur in seruitutem ecclesiarum liberti, qui contra eius libertatem superbiunt.

CAN. LX.

O Ctaua discusio[h] agitata est de quodam Eliseph ex familia Agabiniēsis ecclesię: qui ab episcopo suo traditus[i] libertati, de libertate confestim ad contumaciæ morbum transiliit: sicq; per superbiam non solùm eiusdē episcopi malis, vel insidiosis artibus salutem lædere voluit, sed etiam patronam ecclesiam libertatis immemor prędamnauit[i]: aduersus quem īgrati actio canonum & legum authoritate iustè dirigitur, scilicet vt immeritæ libertatis damno mulctatus, ad seruitutis nexum coactus reuocetur[k]. Talium enim status, qui cōtra episcopum suum, vel patronam ecclesiā nituntur, decidi potius, quàm conseruari conuenit, vt quorum libertas perniciosa est, sit salutifera seruitus: &, qui superbire voluerunt adepta libertate, proditi[l] discant obedire subiecti.

Item ex concilio Toletano iiij. †

A patrocinio non discedant ecclesiæ liberti ad sacros ordines promoti.

a Q Væstionem. Census. Rei publ. vel etiam ecclesiæ: quia ecclesia comparatur rei publi. vt C. de sac. sanct. eccle. l. vt inter diuinum.

b Si aliis. Dicunt quidam, quod nec in exceptis criminibus seruus cōtra dominum admittitur, nisi aliqua presumptio præcedat. nam serui & viles personę semp quæstionibus subdunt: vt iiij. q. iij. si autē ea rei conditio sit. Sed à quęstionibus nunquam est incipiendū, nisi præcedant indicia: vt extra de reg. iur. cū in cōtemplatione. sed litera ista hoc non patitur [1]. Dico ergo hoc speciale, vt initium sumatur à tormētis. similiter cū maritus dicitur vxorem occidisse. C. ad l. Cor. de sic. l. ylti. & cū agitur de occiso domino. ff. ad Syll. & si certus sit percussor.

c Præscriptionis. i. exceptionis, talis s. iste est seru⁹ meus, & ideo non audietur contra me.

d Interrogari. Nisi cum de facto suo interrogatur: vt iiij. quæstione iij. item serui.

e I Nsolitum. Matrem. Nā mater quandoque gerit tutelam filiorum: vt C. qñ mu. tut. offi. fun. l. ij. & finita tutela potest agi contra eos qui non habentur loco dominorū cum pupillum spoliant. ff. de vsucap. pro emptore. l. qui fundum. §. si tutor.

f L Iberti. Redire. Sed quare coguntur isti redire, cū nullæ operæ sint eis impositæ: libertus enim non tenetur præstare operas, nisi sint ei impositæ. C. de oper. liber. l. j. licet honorem eis exhibere teneatur, & etiam alere ipsum: vt C. de oper. li. l. j. & l. mater. Sed dicas aliud esse in libertis ecclesiæ: vt s. e. diaconi. Tamē licet liberti ecclesiæ teneant ei præstare operas, nō tamē tales quales serui. aliqua enim debet esse differentia: vt ff. de oper. libe. si libertus.

g Ingrati actione. Id est, actione in factū, quæ datur propter ingratitudinem. nō enim est hoc proprium nomē actionis. Sic dicitur actio oneris aduersū, id est, quæ datur propter onus aduersum: vt ff. locati in naue.

h O Ctaua discusio. Id est, quæstio.

i Prædamnauit. Id est, valde damnificauit.

k Reuocetur. Hic habes ꝙ propter ingratitudinē libertus reuocatur in seruitutē. & intelligas ingratitudinem graue offensam: quia non nisi pro graui offensa reuocatur libertus in seruitutē, & propter easdē causas propter quas reuocatur donatio. in authen. vt liberi de cætero. collat. vj. §. illud. secundum leges veteres sufficit leuis offensa. C. de lib. & eorum liber. l. ij. Item hic habes, ꝙ siue committat libertus ecclesiæ ingratitudinem contra ecclesiam, siue cōtra episcopum, reuocatur in seruitutem. secus si contra alium ... ecclesia, supra eadem q. c. qui manumittitur.

l Proditi. Id est, de inobedientia conuicti.

Initium quandoq; sumitur à tormētis.

[1] Dicunt quidam ꝙ de facto hoc accidit hic, scilicet quod fortes fuerunt, quia sufficiēter fuit alias probatū, vnde licet domin⁹ dicat non debere torqueri seruum contra eum, & verum dicat, non tamen per hoc absoluitur, cum alias insufficiēter sit probatū: & sic dñi exceptio nulla est. arg. extra de re iu. cū Io. & c. Archidia.

Libertus an teneatur ad operas.

† Scilicet Tolet. iiij. cap. lvij.

† obediētia.

CAN. LXI.

D E libertis autē hæc præcipit sancta synodus, vt si qui presbyteri vel diaconi ab episcopis facti sunt secundùm modum, quo canones antiqui dant licentiam, sint liberi: & tamē à patrocinio ecclesiæ tā ipsi, quàm ab eis progeniti[a] non recedant[b].

Ab aliis quoque libertati traditi, & ecclesiis commēdati, patrocinio episcopi recolligātur, & ne cuiquam donentur, hoc à principe episcopus postulet.

† Ne verò longinquitate tēporis obscuretur cōditio originis, tempore suę manumissiōis scribāt liberti professionē, qua se profiteantur de familia esse ecclesiæ, & ab eius obsequio se nunquā recessuros.

Vnde in eodem concilio legitur. †

Professionem suæ conditionis liberti ecclesiæ faciant.

CAN. LXII.

L Onginquitate[c] sæpe fit temporis, vt non pateat conditio originis. Vnde iam decretū est in anteriori[d] vniuersalis concilij canone, vt professionem suā liberti ecclesiæ debeant facere, qua profiteantur se, & de familia ecclesiæ esse, & eius obsequiū nunquam relicturos.

Vnde his quoque nos adiicim⁹, vt quoties cursum vitæ sacerdos impleuerit, & de hac vita migrauerit, mox cū successor eius aduenerit, omnes liberti ecclesię, vel ab eis progeniti chartulas suas in conspectu omnium debeāt ipsi, qui substituitur, pōtifici publicare, & professionē in cōspectu ecclesiæ renouare: quatenus status sui vigorem & illi obtineant, & obedientia eorum ecclesia non careat. Si autem scripturas libertatis suæ intra annum[e] ordinationis noui sui pontificis manifestare contempserint, aut ꝓfessiones renouare noluerint, vacuæ & inanes chartulæ ipsæ remaneant, & illi origini suæ redditi sint ꝑpetuò serui.

Item ex eodem. †

Nec liberti, nec eorum posteri à patrocinio discedant ecclesiæ.

CAN. LXIII.

L Iberti ecclesię (quia nunquam eorū moritur[f] patrona) a patrocinio ecclesiæ nunquam discedant, nec posteritas quidem eorū, sicut priores canones decreuerūt, ac ne fortè libertas eorū in futura prole non pateat, ipsaque posteritas sese ab ecclesiæ patrocinio non subtrahat, necesse est vt tam iidem liberti, quàm ab eis geniti[g] professionem episcopo faciant, per quam ex familia ecclesię libertos se esse fateantur: eiusque patrocinium non relinquant, sed iuxta virtutem suam obsequiū ei, vel obedientiam præbeant.

Pro remuneratione impensi obsequij res ecclesiasticæ utiliter possunt donari.

Vnde in Toletano concilio quarto legitur. †

Quæ de rebus ecclesiæ in remuneratione obsequij præstantur, rata permaneant.

a D E libertis. Ab eis progeniti. Ergo filij libertorū debent obediētiam præstare ecclesiæ patronæ suæ, sicut et patres eorū, vt hic, & C. de libe. & eorū liber. libertinæ. Sed contra, ꝙ ex liberta nascitur, ingenuum est: vt C. de ope. lib. quod ex liberta. Solu. quidā intelligunt l. illā libertinæ. de filiis manumissis cum patre, & ante manumissionem natis. leges contrarias intelligūt de natis per manumissionem. sed hoc stare non potest: quia hic dicitur, tam ipsi quàm ab eis progeniti. Item ex sequē. c. j. ea. liberti. patet quod intelligit de filiis natis post manumissionem: vbi dicit de futura prole, quod ab ecclesię patrocinio se non pōt subtrahere. Ideo quidam dixerunt istud speciale esse in libertis ecclesiæ: vt filii nati post manumissionem patrum suorum sint liberti ecclesiæ. Tu dicas, ꝙ filii nati post manumissionem sunt ingenui, sunt tamē obnoxii ecclesiæ quo ad quaidā operas, quæ consistūt in honore, in assurgēdo, & in salutādo, item quod non vocabūt eam in ius. alias reuocantur in seruitutem, vt in cap. seq.

b Non recedant. Hic habet locum distinctio decre. extra de ser. non ordi. eo libentius. Est tamen hoc speciale in libertis ecclesiæ, quia etiam licet facti sint sacerdotes, quod propter ingratitudinē reuocantur in seruitutem: vt liiij. dist. qui ex famulis. secus tamen in famulis priuatorum.

c L Onginquitate. Quia si per tantum tempus steterit in libertate, amodo liber habetur, vt extra de contug. seru. licet. ff. qui & à quibus ma. si cū. §. Aristo. Vel si mater alicuius tempore mortis eius se pro libera gesserit, & filius eius per quinquennium vixerit vt liber, amodo liber erit, vt C. ne de statu defun. l. ij. & iij. Sed licet seruus fugitiu⁹ se pro libero gesserit, non ideo est in possessione libertatis: vt C. de agri. & censi. cum si nus- in fin. lib. xj. & similiter, de acquirenda possessio. per eum. in fine.

d In anteriori. nō l. iiij. ca. determinat hic de lxix. quo dicat.

e Intra annum. Similiter si vasallus intra annum nō petit inuestituram, cadit à iure feudi, vt in cōstitutione Frederichi. imperialis. §. præterea. de feud. nec obstat quod legitur extra de iureiuran. veritatis. vbi dicitur, quod nō iuratur successori papæ. Potest enim dici specialem ibi esse indulgentiam: in emphyteuta secus est: quia licet non soluat canonem intra annum, tamen non expellitur: vt x. q. ij. hoc ius. Nota ꝙ hic excursus anni priuat aliquē libertate, sicut excursus anni probat crimē. xj. quæstio. iij. rursus sic xx. quæstione iij. puella. sic extra de officio ordinarij. pastoralis. sic liiij. distinctio. si seruus.

f L Iberti. Moritur. Ecclesia enim non potest esse nulla [1]: vt xx. iiij. quæstione j. pu- denica.

g Geniti. Propter idem hoc dixerant quidam, quod speciale esset in ecclesia, quod filii libertorum ecclesiæ sint liberti ecclesiæ: quod non est verum: sed tamen

† In To...

Anni excursus aliqua facit.

[1] Istam glo. sequitur. Alexā. de Imol. in l. pact. quę col. ij. C. de pact. & Alexan. in l. extraneū. col. iij. de here. insti. vide cap. 36.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen quo ad quid sunt adstricti ecclesiæ: vt et assurgant, vt eã non accusent. E.ea.episcopus qui. cum §.seq.

a QVicunq; suffragio. i. ga suffragium præstitit ecclesiæ cõsilio vel auxilio.

b Proiderint.alicui.

c Promiserint. Videtur quod aliquis obligetur nudis verbis,licet non interceßit stipulatio: vt extra de rest.indeb. te.xxiij.qõ.v. iuramenti.& E.ea. quæstio.v.quia Ioãnes.

†Epistola 18.libr. 2.ad Theodorum.

1 Hoc nõ habet Iocucum apud nos, apud quos non datur actio

1.Tim.5.c

Epistola 18.libr. quod verum est. Et potest dici quod cõpetit actio ex nuda promissione', scilicet cõdictio ex causa illo.ff.xxij.q. v.iuramenti.

d Ecclesiasticis. Voluntarijs. Voluntarij vocat, ex promiss & tamen ipse dicit so: teneri inesse necessitatem: tamen debet Cathelanus, qui vanis promissionibus & inutilibus inuitationibus detinet viatorem, falle dedolo.ff. si gs cau. cũdũ Vin. qui itano. extra in proc. rex pacificus, Archidia.

Ecclesiasticis Voluntarijs. Voluntarij vocat, ex promiss & tamen ipse dicit so: teneri inesse necessitatem: tamen debet Cathelanus, qui vanis promissionibus & inutilibus inuitationibus detinet viatorem, falle dedolo.ff. si gs cau. cũdũ Vin. qui itano. extra in proc. rex pacificus, Archidia.

ga ab initio est vocabat illud incepit, quã illud incepit, tenetur illud cõsummare:vt C.de actioni.& obliga. sicut. Et habes hic, quod ecclesia tenetur ad antidora. extra de testa.cũ in officijs. e Testimonio. id est,instrumẽto suo, q̃ fuit ei testimoniũ profuturum.

e Testimonio. id est,instrumẽto suo, q̃ fuit ei testimoniũ profuturum.

f Vm redẽptor. Hic habẽt for ma,sub qua fiũt manumissiones,& placitum, num est.

g Ius gentiũ. Alibi dicitur,quod iure diuino est inducta seruitus. Sed de hoc dixi 5.distin.j. ius gentium.

h Relaxamus. Sed nõne eo ipso,quod aliquis inter viuos manumittitur, videtur ei peculium datũ, nisi expresse hoc adimatur. C.de pec. eius qui lib.meruit. l.vnica ¶Sed dicas, quod aliud est in libertis ecclesiæ. Nã eis in manumissione non licet dari vltra summam xx.solidorum:vt 1.ead.ſ quos.

i Cum tribus. Ergo non requiritur consensus omnium, vbi libertas datur? & hoc in fauorẽ libertatis ſi: vt C.de commu. seruo ma. l.j. Arg.contra distinc. c.j.5.ea.episcopus,qui. item vt detur hic, quod sigillum ? papæ non facit charã authenticam, nisi aliter sub pœna scripto. Ioan.

† Epistola 12 vt infra.

2 Scilicet à papa,vt hic habetur.

k Ecclesiarũ seruos. Clerico-rum. Arg.quod eodem priuilegio gaudent serui clericorũ quo ecclesiæ.j.xvj. quæstio.j.similiter. & infra eodẽ. distinctio.eos qui. & de pœnitẽ. distinctio.xxxix. dicatum. Clerici nim & eorum mancipia sunt exempta ab omnibus municipia ribus ciuitatum,ſi ſi tubsit magna necessitas.extra de iudi. muni.eccle.non nisi. C.de epiſco.& cleri.l.ij.

3 Aurum.

† Epistola 12 vt infra.

3 Scilicet à papa,vt hic habetur.

4 Ministrasses. id est, ministrare debuisses.

5 Occisi sunt.

6 Ergo tunc demum timeatur mors', quando ea timeatur mors', addit Fe. recitmi debent cassari & penitus vt no.3.sicut ſcribitur ad omnino.

7 Quid. Id est, ſi-milem illi.

8 Tamui. Sic formidat. ipse excusabat.

9 Spatia laxata. Id est,ampliata.

10 In his tribus.

11 In alimonia pauperum, in redẽptio ne captiuorum, in ædificatione templi vel augmentatione ecclesiæ.di.j. & ca

12 Mystici. Id est, in forma calicis,in quo mysticũ poculum sanguinis Christi. Et de hoc dixit quidã de ecclesia,in ecclesia in qua est: quia cum sit res sacra, nõ potest vendi,nam alij ecclesiam. Et de hoc nota

13 Pœnitentiã. Id est, ministrationem.

14 Parietes. Id est, imperitos', sic xl-vel ydi. sunt nõnulli. Columnas. Id est, peritos.

15 Subtrahunt.

16 Non recipiunt.

17 Opponat. Arg. abexemplis iũ ei argumentã dum. Hæc ibbatur. Sed nonne hoc hodie gbatur à filio. die cõie.di.j. & ca ſuperabundantiã,vt non habeatur de-lectus personarum. lex xvj. di. non sa-tis.xxvij.dist.ſicut. 18 Peccatorũ. Venialium: quia cere-monialia tollebãt venialia pec-

priuatis negotijs occupare voluerit a communione ecclesiastica (cui impedimentum facit) efficiatur extraneus.

Item pro alimonia pauperum, pro redemptione captiuorum res sacras distrahi licet.

Vnde Ambrosius ait in libro de Officijs. †

Res sacræ quibus ex causis alienari debeant.

CAN. LXVIII.

AVrum ecclesia habet,nõ vt seruet,sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Quid est opus custodire qđ nihil adiuuat? An ignoramus quantũ auri atq; argenti de tẽplo dñi Assyrij sustulerunt? Nónne melius cõflat sacerdos,p alimonia pauperũ,ſi aliqua subsidia desunt,quã ſi sacrilegus contaminat & asportat hostis? Nónne dicturus est dominus, Cur passus es tot inopes fame mori? Certè habebas aurũ, vñ ministrasses alimoniã. Cur tot captiui in captiuitatẽ ducti, nec redẽpti ab hoste occisi sunt? melius fuerat vt vasa viuentiũ seruarent, quã metallorum. his non potes responsum referre. Quid enim dices? Timui ne tẽplo Dei ornatus deesset. Respondet: Aurum sacramenta non quærunt, neq; auro placent,quæ auro non emuntur. Ornatus sacrorum, redẽptio captiuorũ est. Et verè illa sunt vasa pretiosa, quæ redimunt animas à morte:ille verò thesaurus est Domini,qui operatur quod sanguis eius operatus est. Et post pauca. Nemo potest dicere, cur pauper viuit?

nemo potest queri, quia captiui redempti sunt.ne mo potest accusare, quia templum Dei est ædificatum. Nemo põt indignari, quia humãdis fideliũ reliquijs spatia laxata sunt.nemo potest dolere, qa in sepulchris Christia norum requies defuncto rum est. In his tribus ge neribus vasa ecclesiæ etiã initiata cõstringere, cõflare, vẽdere licet. Opus est, vt de ecclesia mystici poculi forma nõ exeat, nec ad vsus nefarios sacri calicis ministerium trãsferat. Ideo primũ intra ecclesiã quæsita sunt vasa, quæ initiata nõ essent, deinde cõminuta: postremò cõflata p minutas erogationes dispẽsata egentibus captiuorũq; pretijs profecerũt. Quòd si desunt noua, & quæ nequaquã initiata videant, & in huiusmodi, quos suprà dixi vsus, omnia arbitror piè posse conuerti.

cata, sicut hodie aqua benedicta: vt infra, de consec.di. iij.aqua.

r Crucem. Sustinendo cõsuetudinem.

s Vel cautum.

t Cum ideo sit, quia expectatur maior necessitas.

u Timidũ. Si ideo facit, quia timet, ne sibi deficiat.

Item Hieronymus ad Nepotianum.

Non parietes templi ornare, sed pauperibus prouidere, gloria episcopi est.

CAN. LXIX.

GLoria episcopi est pauperum opibus prouidere: ignominia sacerdotis est proprijs studere diuitijs. Natus in paupere domo, & tugurio rusticano, qui vix milio & cibario pane rugientem ventrem saturare poterã, nunc similã & mella fastidio. Itẽ eiusdẽ. Multi ædificãt parietes, & colũnas ecclesiæ subtrahunt: marmora nitent, auro laquearia splendent: gemmis altare distinguitur,& ministrorũ Christi nulla est electio. Neq; verò mihi aliquis opponat dies in Iudæa templũ, mẽsam, lucernas, thuribula, patellas, scyphos, mortariola, & cætera ex auro fabricata. Tunc hæc probabantur à domino, quãdo sacerdotes hostias immolabãt, et sanguis pecudũ erat remissio peccatorũ: quaquã hæc omnia præcesserint in figura. Scriptũ est autem propter nos, in quos fines seculorum deuenerũt. Nũc verò cũ paupertatẽ domus suæ pauper dominꝰ dedicauit, portemus crucẽ, et delicias lutũ putemus. Itẽ eiusdẽ. Amico rapere quippiã furtũ est: ecclesiã fraudare sacrilegiũ est. accepisse pauperibus erogandũ, & esurientibus plurimis, illud reseruare, vel cautũ, vel timidũ est: aut, quod apertissimi sceleris est, ex-

Miserationis quoque intuitu serui ecclesiarum libertati donari possunt.

Vnde Gregorius Montano & Thomæ. †

† Epistola 12 vt infra.

Miserationis & pietatis intuitu serui ecclesiarum possunt manumitti.

CAN. LXVI

CVm redẽptor k noster totius conditor creaturæ ad hoc propitiatus humanam volue rit carnem assumere,vt diuinitatis suæ gratia di rupto, quo tenebamur captiui, vinculo seruitutis,pristinæ nos restituerer libertati, salubriter agitur,si homines,quos ab initio natura liberos protulit,& ius gentiũ iugo substituit seruitutis, in ea qua nati fuerant manumittẽtis beneficio libertate reddantur. Atque ideo pietatis intuitu,& huius rei consideratione permoti nos Montanum & Thomã famulos sanctæ Romanæ ecclesiæ(cui Deo authore deseruimus) liberos ex hac die, ciuesque Romanos efficimus:omneq; vestrum vobis relaxamus seruitutis peculiũ.Hanc autem manumissionis paginam Paterio notario scribendam dictauimus:& propria manu vnà cum tribus presbyteris prioribus & tribus diaconibus pro plenissima firmitate subscripsimus,vobisq; tradimus.Actum in vrbe Romana.

Item serui ecclesiarum publicis angarijs non debent fatigari.

Vnde in concilio Toletano iij. legitur. †

Serui ecclesiarum publicis angarijs non fatigentur.

CAN. LXVII.

ECclesiarum seruos,& episcoporum, vel presbyterorum vel omnium clericorum l, à iudicibus vel exactoribus publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus: propter quod omne concilium à pietate glorioſissimi domini nostri poscit, vt tales vsus deinceps inhibeat:sed serui supradictorum officiorum in eorum vsibus,vel ecclesiæ laborẽt.Si quis verò iudicum,vel actorum clericum aut seruum clerici,vel ecclesiæ in publicis ac

a Diuitias. Nam vere philosophantes contemnũt pecuniam. ff. de vac. muner. l. in honoribus. §. pe.

1 Id est, nõ ponũt animũ in diuitijs: alias diuites cũ bonis operibus non abijcimus. xxx. dist. c. pe. Arc.

b Aliena. Id est, res ecclesiæ.

c Plenus venter. Id est, prelatus plenus diuitijs.

d Non Ierosolymis. Id est, non tantum esse prælatum, sed opera plati facere laudabile est. xxij. q. v. cauete.

e SAepe fit. Obsistat. De facto nõ de iure: vt s. e. c. longinquitate.

f Cuiuscunq; episcopi. s. xvj. q. iij. si episcopus. & capi. clerici.

g Largitate. Sed quomodo est largitas, si dicitur precaria: cũ de precaria certa pensio statuatur. x. quę. ij. precariæ? Respond non est precaria, sed donatio gratuita quo ad vsumfructum: et ideo dicit, φ interueniet scriptura, ne possit allegare prę scriptionem. Nam per quantuncunq; tempus possideret, nunquam præscriberet: vt xvj. quæ. iij. clerici. Fructuarius enim non potest prescribere, instit. per quas per. no. acqui. §. fructuarius. nec ille qui alieno nomine possidet: vt extra de præscri. si diligenti. C. de præscript. xxx. anno. male.

† Concil. vj. cap. v.

Fructuarius nõ prę scribit.

h Sub precarię. Id est, sicut solet fieri in precaria. non enim est hic contractus precariæ, sed donatio vsusfructus episcopi. xvj. q. iij. si episcopus. & capi. clerici.

i Laborare. Id est, colere.

k Priuare. Arg. clericum posse remoueri ab ecclesia, si negligit agros, vel alias vtilitates ecclesię. sic ff. de peti. hære. ei qui partes. §. cum prædia.

inde aliquid subtrahere omnium prędonum crudelitatem superat. Item eiusdem ad Paulinum. Crates ille Thebanus homo quondam ditissimus cùm ad philosophãdum Athenas pgeret, magnũ auri pondus abiecit, neq; putauit se posse & virtutes et diuitias[a] simul possidere. Nos suffarcinati auro Christũ pauperem sequimur, & sub ptextu eleemosynæ pristinis opibus incubãtes, quomodo possumus aliena[b] fideliter distribuere, q̃ nostra timidè reseruamus? Plenus venter[c] facilè de ieiunijs disputat. Non Ierosolymis[d] fuisse, sed Ierosolymis bene vixisse laudandum est.

Item largitate etiam episcopi stipẽdium de rebus ecclesiæ clericis dare licet, cuius professio sub precariæ noĩe fieri debet.

Vnde in concilio Toletano legitur.†

Qui beneficium ab ecclesia accepit, eius professionem nomine precariæ faciat.

CAN. LXX.

SÆpe fit, vt proprietati originis obsistat[e] longinquitas temporis: quapropter prouidendũ decernimus, vt si quis clericorum stipendiũ de rebus ecclesiæ cuiuscunq; episcopi[f] percepit largitate[g], sub precariæ[h] nomine debeat professionẽ scribere: ne per retentionem diuturnam præiudicium afferat ecclesiæ: & quęcunque in vsu percepit, debet vtiliter laborare[i]: vt nec res diuini iuris videantur aliqua occasione negligi, & subsidium ab ecclesia, cui deseruiunt, percipere possint clerici: quod si quis eorum contempserit facere, ipse se stipendio suo videbitur priuare[k]. Religionis quoque intuitu ea, in quibus ecclesia detrimẽtum non patiẽ, monasterijs tradi possunt.

Vnde in Toletano concilio legitur.†

Licet religionis intuitu res ecclesiæ alienare.

CAN. LXXI.

SI episcopus[l] vnam de parochianis ecclesijs suis in monasterium dedicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat, hoc de consensu concilij sui habeat licentiã faciendi: qui etiam si de rebus ecclesiæ pro eorum substantia aliquid quod detrimẽtum[m] ecclesiæ non exhibeat, eidem loco donauerit, sit stabile. rei enim bene statuendæ sanctum concilium dat consensum[n].

Item ex eodem.†

Non vltra quinquagesimam partem rerum ecclesiæ monasterio, quod constituit, episcopo licet conferre.

CAN. LXXII.

BOnæ rei dare consilium, & præsentis habetur vitę subsidium, & æternæ remunerationis expectare cernitẽ præmium. quisquis itaq; episcoporũ in parochia sua monasterium construere fortè voluerit, & hoc ex rebus ecclesiæ cui præsidet, ditare decreuerit, nõ amplius ibidẽ, quàm quinquagesimam[o] partem dare debebit: vt hac temperamenti æquitate seruata, et cui tribuit cõpetens subsidium conferat, et cui tollit, dãna grauia non infligat. Ad ecclesiam verò, quę mona-

& C. loca. l. iij. nam propter negligẽtiã aliqs deponitur: vt 81. di. dictũ.

l SI episcopus. Hic habes φ de seculari ecclesia potest fieri ab episcopo monasteriũ, vt extra de eccle. ędifi. ad audientiã. sed econuerso non potest: vt xix. q. iij. quæ semel. extra de reli. do. inter quatuor. nisi fiat authoritate Papę, vt extra de cen. cũ venerabilis. & extra ne cle. vel mo. c. relatum. vel vbi aliter nõ possit locus reformari nisi per canonicos seculares: vt extra in eadem decre. inter quatuor.

Ecclesia secularis pôt cõuerti in monasteriũ, sed non econtra.

† Concil. iij. ca. iiij.

m Detrimẽtũ. graue. si enim læderet ecclesiam grauiter, posset reuocari, vt s. e. apostolicos. in fi. & s. capi. proxi.

n Cõsensum. Quæ [illegible] de quorũ clericorũ consensu hoc intelligas, an de clericis episcopalis ecclesiæ, an de clericis parochię illius? Respon. de clericis cathedralis ecclesiæ. Nam consensus clericorũ ecclesiæ cathedralis requiritur circa ordinationẽ et depositionẽ clericorũ: vt xxiiij. dist. eps. lxvij. dist. reliqui. s. e. alienationes. L. tñ: et H. intelligũt etiã de requirẽdũ cõsensũ clericorũ parochialis ecclesiæ. Nã isti sine culpa nõ debẽt priuari suis stipẽdijs. xvj. q. vij. [illegible] tñ. videtur tñ sufficere, si eps eis puidet necessaria, vel ibi vel alibi: vt extra de ecc. ædifi. ad audientiam. & sic [illegible] detur, φ eis inuitis possit hoc facere. ar. extra de excess. præla. sicut vnire.

Episcopus conuentus ecclesiã secularem in regularem quorũ clericorũ consensum requirere debeat.

† Concil. ix. c. v.

o BOnæ rei. Quinquagesimã. Sed nũqd eps potest dare centesimã vel quinquagesimam [illegible]

mam sine consensu canonicorum? Videtur quod sic extra de ijs quæ fiunt à præla. sine consen. cap. pastoralis. etiam non obstante iuramento de non alienandis rebus ecclesiæ, vt extra de eccle. ædifi. tua. Nemo enim potest accusare episcopum, quod templum Dei ædificauit: vt s. ead. aurum. Itẽ quia sufficit semel à iure esse concessum: vnde nõ est necesse requirere nouum consensum. ff. de condi. & demõ. quæ sub cõditione. §. vlti. Sed cõtra extra de do. pastoralis. extra de ijs quæ fiunt à prælat. cum vos. Tu dicas, φ licet à iure permittatur ei talis donatio, tamen facit eãdem de consensu clericorum, vt s. ea. c. proxi. s. e. apostolicos. vehemẽter tamẽ obuiat illa decret. pastoralis. nisi vis fiat literæ. Vnde dic illis decretalibus stãdum est. Sed quid si episcopus plures donationes fecit, ita φ omnes simul excedant quinquagesimã, an dices vltimã reuocari, vel omnes? Videtur quod tantum vltimam, quia sola illa fuit vitiosa, vt s. s. quos. & xvij. qõ. iiij. questi. Econtra videtur φ de qualibet donatione est detrahendum, vt C. de inoff. do. si totas. ff. ad leg. Falc. l. pœnales. §. annua. Hæc quæstio soluitur extra de don. apostolicæ. Ioan. quid iuris sit de hoc, in quæstionibus notaui. B.

ADDITIO. Quæstio venerialis est, & incipit, esto quod episcop[us], &c. vbi dicit quod Tã. dicebat quod tantũ vltima reuocatur: quod verum credit ipse Bartho. Brixi. nam non restituitur minor, nisi in quo decipitur. ff. de min. l. ea quæ. Non obst. lex prædi. si totas. quoniã intelligitur in Falcidia, licet quidam sentit illi legi. Archidia.

a Census. Propter hoc verbum cẽsus,

† Epistola li. 2.

Quæstio singularis.

dicit L. & H. quod de cẽsu posset episcopus dare partem, sed non de possessionibus ecclesiæ, alias reuocaretur vel eo viuo, vel post mortem suã, vt xvj. quæstione tertia. si sacerdotes. Sed hoc falsum est: quia decre. dicit etiam de possessionibus. extra de donat. apostolicæ. [redacted]

sticis non informabitur regulis, aut quã pro suis magnificare voluerit sepulturis, non amplius quàm centesimam partem census[a] ecclesiæ cui præsidet ibidem conferre licebit: ea tamen cautela seruata, vt vnã tantummodo, quæ placuerit ex his duabus remunerationem assumat.

Item Gregorius.†

Iure proprietatis res ecclesiæ monasteriorum ædificijs tradere licet.

CAN. LXXIII.

REligiosam vitã eligentibus congrua nos oportet cõsideratione prospicere, ne cuiusquã necessitatis occasio aut desides faciat, aut robur (quod absit) conuersationis infringat. Idcirco tibi authoritate præsenti præcipimus quatenus domum positam in hac vrbe regione quarta, iuxta locũ, qui appellatẽ Gallinas albas: vel hortum iuris sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui authore Deo præsidemus: in qua Cãpana quondã vxor Patricij mãsisse dignoscitur: simul & hortum atq; hospitia, quæ intra eandẽ domũ ianua conclusit, eisdem debeas tradere proprietatis iure proculdubio possidẽdã, in qua domo monasterium (vbi cum cõgregatiõe sua habitare possit) Christo adiuuante construere: & tam ipsa, quã quæ in eius loco, honoréq; successerit, prędictã domũ & hortũ cũ omnibus ad se pertinentibus (sicut diximus) qeto & inconcusso iure à nobis pietatis cõsideratiõe cõcessam valeat possidere.

Ecce ostensum est quomodo res ecclesiæ sine culpa dari poßint, & cõstare his, quibus datæ fuerint.

QVÆSTIO III.

† ps

NVnc quæritur[b], si ante tempus suæ ordinationis nihil habere uidebantur, quid de his fieri debeat, quæ post ordinatiõnẽ suã inuenisse noscũtur?

De his ita statutũ est in concilio Carthaginẽ. iij.†

De his, qui primùm nihil habentes, tempore suæ administrationis aliqua acquirunt.

CAN. I.

PLacuit, vt episcopi, presbyteri, diaconi, vel quicũq; clerici, qui nihil habẽtes[c] ordinantur, & tẽpore episcopatus, vel clericatus sui agros, & quæcunq; prædia nomine suo[d] cõparant, tanquã rerũ dominicarũ inuasionis crimine teneantẽ: nisi admoniti ecclesiæ eadem cõtulerint. Si autẽ ipsis ppriè aliqd liberalitate alicuius, vel successione cognationis[e] euenerit, faciant inde quod eorũ pposito cõgruerit. Quòd si à suo proposito retrorsum exorbitauerint, honore ecclesiastico ĩdigni tanq̃ reprobi iudicenẽ.

Item ex concilio Toletano xj.†

De ministris, qui nulla ec-

REligiosam. ergo qui dat domum, vel aliã rem, non videtur dedisse ea, quæ sunt annexa ei, nisi expressa fuerint. sic lxiij. distin. ego Lodouicus. Argu. contra ff. si ser. vend. l. testatrix. ff. de actio. emp. creditor. in fin. [redacted]

1 NVnc quæritur. Hęc quæstio diuidit in duas partes, in prima quarũ probat per duo capit. quod si nihil habebat episcopus cũ fuit promotus, in morte sua totũ debet ecclesiæ dimittere. Secunda ibi, Sed quæritur. Ioãnes de Fantu.

2 Dicas, φ qui dat domũ videt ei do- [redacted]

b Nunc quæritur. Habeas pro summa quæstionis, quod dicitur in cap. j. [redacted]

c PLacuit. Habẽtes. Ergo propter paupertatem nec impeditur, nec excusatur etiã quis à prælatura. sec[us] est in tutore, vt instit. de excusa. tut. §. sed & propter paupertatem. [redacted]

d Suo. Hoc speciale est in ecclesia, qd licet sacerdos aliqd suo emat nomine de pecunia ecclesię, quod res illa statim facta est ecclesiæ. aliud est in rebus priuatorũ, vt C. de rei ven. si vt proponis. & de hoc notaui s. ead. qõ. ij. apostolicos. Idem quod hic dicitur, habes extra de pecu. cle. cap. j. & ca. inquirendum. & cap. si quis. Vtrum autẽ præsumatur de rebus ecclesiæ, vel de rebus suis compa rasse, dicitur s. ead. quæstio. j. sint manifestæ.

† Habetur conci. ix. c. iiij.

Ista est vera sentẽtia secundum Gof. & Hostiẽ. extra de testa. requisisti. §. si vero relinquitur. & ibi no. Archidia.

e Cognationis. Vsque ad quartum gradum 3. C. de epis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

epiſ. & cler. auth. licentiam. Vel vſque ad vij. defertur ſucceſsio. Arg. contra xxxv. q. j. c. j.

1 QVicunque. Vēdicabit. id eſt defendet, quādo eccleſia inuenit in poſſeſsione. ſed ſi hēredes eſſent in poſ-

a Adde ſeſsione, oporteret Auth. i. cum eccleſiā probare de fundus. §. iure ſuo: vt j. e. q. v. ſeruum. ff. c. j. in fi. ſicut notaſi cert. pet. ui. ſ. ea. q. j. ſint maeccleſia fund. nifeſtæ. Vel intelligē q̄ hic dicit cum non habet ſacerdos hæredes. in authē. de eccleſia. tit. §. ſi quis aurē epiſcopus. col. 1. a. vlti. & j. quæſti. v. c. vltimo.

b POntifices, quibus in ſummo ſacerdotio conſtitutis ab extraneis aliquid aut cū eccleſiā, aut ſequeſtratim dimittitur, aut donatur: quia hoc ille qui donat, pro redemptione animę ſuæ, non pro commodo ſacerdotis probatur offerre, non quaſi ſuū proprium, ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ inter facultates eccleſiæ computabūt: quia iuſtum eſt, vt ſicut ſacerdos habet quod eccleſiæ dimiſſum eſt: ita eccleſia habeat, quod relinquitur ſacerdoti. Sanè quicquid p fideicommiſſum, aut ſacerdoti aut eccleſiæ fortaſſe dimittitur, cuicunque alij poſtmodū profuturum: id inter facultates ſuas eccleſia computare, aut retinere non poterit.

Item ex concilio Toletano. †

Epiſcopus tertiam partem ſibi debitam eccleſiæ relinquere poterit.

CAN. IIII.

EPiſcopus, ſi tertiam partem, quam de rebus parochialium eccleſiarum ſibi debitam nouit, eccleſię, cuius res eſſe patebit, aut alteri eccleſiæ conferre decreuerit: licitum maneat, & irreuocabile robur eius ſententia ferat.

QVÆSTIO IIII.

QVod autē quæritur, ſi de ſuis & eccleſiæ rebus aliquā acquiſiſſe noſcuntur, cui prouenient, ita diffinitur in eodem cōcilio. †

De his, qui de ſuis & eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur.

CAN. I.

SAcerdotes, vel quibet, quibus eccleſiaſticarum rerum cura cōmiſſa eſt, quæcunq; adminiſtrationis ſuæ tempore emerint, ſi de rebus proprijs, vel vile, vel carum habuerint, ad eccleſiæ nomen, cui præſunt, chartarum conficere inſtrumenta pro-

d Habet. quo ad ſtrictiorem vſum.

c Habeat. quo ad ſi ſimplex proprietatem. ter & ſi

f Nō poterit. Ta ſolo men ſi eſt hæres in- ne appella ſtituta, & rogata re tuo legare ſtituere alteri hære- retur cano detrahere quartam, idem eſt ac vt inſtit. de fideicō. ſi dixerit hære. §. ſed quia. Sed canonice ſi eccleſiæ legaretur eccl'. vel aliquid, vt illud ec- eccleſ. eccleſiæ reſtituat, de de Barth. hoc dubitari cōſue- Soci in. 1. uit, an tunc poſſit ciuibus ac partem de tali lega regal. iur. to retinere: vt C. cō C. M. mp. de lega. j. j. rīū. Legatus

e Epiſcopus. Ir clerīs po reuocabile. poſſing. cum de conſenſu ca ſalcatu. nonicorum hoc fa- cit, alias ſuccēſſor poteſt illud reuoca re, vt xvj. q. j. poſ- ſeſsiones. & hic eſt arg. q̄ ſi epiſcopus ſimpliciter dedit a- liquid eccleſię, intel ligitur illud perpe tuo dediſſe, vt xvj. q. j. quoniam quic- quid. Arg. contra xvj. q. j. peſſimo- nes. & dixi ſ. q. j. hoc ius. in fi.

Vod autē. Si de veri- usque ſtio empta eſt res, pro rata pretij diu- denda eſt inter ec- cleſiam & hæredes prælati, vt ſ. e. c. j. ver. hi vero. Io.

SAcerdotes. CA SVS. Hic cap. diuiditur i duas pa tes. In prima parte loquitur de rebus, quas prælati emūt, & de pecunia eccleſiæ, & tantum ſuo nomine: in quo caſu ſi de rebus proprijs aliquid vile, vel ca rum habuerint, pa rent conficere in ſtrumenta nomine eccleſiæ, cui præ ſunt. In ſecūda par te

te loqtur de rebus cureē a. Non enim iuſtū eſt, vt eccleſia, quę ſuſce pit extraneū, efficiat in alieno b diuitem, & in ſuo c retineat fraudatorē. Hi verò, qui ſuarum rerum habere noſcuntur compēdium, ex omni re, quam poſt ordinationis ſuę diem viſi ſunt conquiſiuiſſe: ſiue nulla, ſiue aliqua ſint inſtrumenta confecta, compenſatione d tam ſui iuris, quàm eccleſiaſticarum rerū habita, ſi ſe vtriuſque rei quantitas exæquauerit, inter eccleſiam & decedētis hæredes æquo iure conquiſitio e pertinebit.

Si quis verò pro cōpendio ſuarum rerum eccleſiæ rebus detrimentum intulerit, vel ſi occaſione rerum eccleſiaſticarum in rebus proprijs detrimētum paſſus fuerit: uicißim, quilucrum ſentiunt, detrimentum patientibus reſarciēt.

Vnde in concilio Braca renſi f legitur.

Reſarcientur detrimentę ſacerdoti, vel eccleſiæ, quæ alterius occaſione alter ſenſerit.

CAN. II.

QVicunq; ſub hoc neglectu g res diui naslaborare g diſtulerit, ſpeciali placito diſtringēdus eſt, vt ſi de rebus, vel augmentis eccleſiæ queſtum laboribus ſuis propriæ auxit h, & ex hoc eccleſiaſticis rebus neglectum i laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit: quicquid in rebus eccleſiæ minuit, ille reſtituat, ex cuius rebus atq; ſuffragijs ſuos cōui ctus fuerit ampliaſſe laborēs. Quòd ſi aliquid

pro vtilitatibus eccleſiæ, aut ſubſtantiæ expēdit, aut diſpēdij, vel perditionis quippiam pertulerit, ſi hoc comproba re potuerit, totum illi à rebus eccleſiæ eiuſdem reformabitur, † pro cuius k vtilitate id expendiſſe probatur.

Si uerò de rebus eccleſiæ tantummodo aliqua acquiſiſſe noſcuntur, & ad nomen eccleſiæ inſtrumenta debent cōponere: nec aliqbus poterunt illa donare.

Vnde in Agathenſi concilio legitur.

De his, quæ ſacerdotes emūt, ad eccleſiæ nomen ſcripturam faciant.

CAN. III.

PResbyter cum diœceſim tenet, de his quæ emerit ad eccleſiæ nomen ſcripturam faciat: aut ab eius, quam tenet eccleſię ordinatione diſcedat.

QVÆSTIO V.

1 Eſtamenta l uerò nō licet eis conficere, niſi de proprijs rebus.

Vnde Gregorius ſcribit Lucidio epiſcopo. †

Quomodo de rebus eccleſiæ liceat teſtari ſacerdotibus.

CAN. I.

NVlli dubium eſt, quòd ſicut ſacerdotibus res in epiſcopatu acquiſitas nulla eſt alienandi licētia: ita de his, quas antea habuerunt, quicquid iudicare voluerint, non vetentur. Itaq; fraternitatem tuā tēpore, quo ad nos fuit, conqueſtam eſſe recolimus, quòd quædam mo

gere lucrū eccleſię propter lucrū ſuū: vt j. c. xxi. Vel intelligē q̄ hic dicit q̄ dubiū eſt, an de rebus eccleſiæ, an de ſuo patrimonio emerit. Nā tūc diuidi deberet ſecundum quantitatē ſui patrimonij, & rerū nor. conſt eccleſiæ. ‡ x. libro ij.

c Conquiſitio. i. C. M. cōquiſitū. ſic C. cō 2 Eccle- mu. diui. ad officiā. ſię. Pano. ff. de vſufr. ſed & ſi in c. vi. de quis. §. interdum. pecu. cleri

f QVicūq. Ne- co. Claua. glectu. i. qa verſic. cle negligit res eccle. ricus. C. fiæ, augendo ſuas. M.

g Laborare. i. pe- riclitari, vt colere.

h Proprię auxit. i. in rebus propriis locupletatus eſt.

i Aut neglectum. Hic habes, q̄ ſi pla tus aliqd negligit tenetur ac acqrere eccleſiæ ſuæ quirere eę cū poſſet, & maluit cleſiæ ſuę. ſibi acqrere, q̄ hoc impuratur ei: & de hoc tenet, ad inſtar tutoris: vt C. arbi. tu. quicqd. Nec eīm præponere debet vtilitatē ſuā vtilitati eccleſiæ: ſicut nec tutor vtilitatē ſuā vtilitati pupilli. ff. de admi. tu. tutor. §. j. ff. cōmo. ſi vt certo. §. commodatum. in fi. & viſ. q. j. ca. præſentium. & c. placuit.

k Pro cuius. Sic extra de procura. cum pro cauſa.

l Eſtamēta vero. Hæc q̄ ſtio diuiditur in duas partes. In prima probat per qnq̄ cap. q̄ presbyter vel alius clericus poteſt de rebus ppriis facere teſtm. Secūda ibi, Sed ſi epiſcopus. Ioan. de Fant.

† Epiſto la 43. lib x. ad Deo datum epiſcopum.

1 Teſtamēta. nec aliqd dare, nec teſtamentū cōdere li cet de reb' eccleſię. Si tñ cōſuetudo habet, pōt mobilia aliqua dare, vt extra de teſta. ad hęc.

N & cap. quia. Vlli dubium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Lic Bal. in authen. episcopo incumbit ex testamē probatiōis onus: to. in vis. quia illa erat in co. in ver. possessiōe: vt dixi xj. C. de supra ead. quæst. j. coll. facit c. sint manifestæ. quod not. b Bar. in l. si inter. ff. de cet rebus du uersa restituat: vt bis. & Io. xvj. quæst. vj. c. si an. in add. episcopum. & 3. ea. ad Spe. in quæst. ij. cap. epi- titulo, de scopus. per verb. c sed quid si mam. dubitatur. & moder- ni legistæ in l. cum sequitur fundus. §. seruū. cir- ca fin. ff. si cert. per. epīa seu ca. 66. lib. 4. 2 Hoc id- eo qa ipsa codi. l. j. vltimavo luntas fuit illegiti- ma. alias, nihil est, quod ita scilicet debeatur, &c. C. de sacrosan. eccle. l. j. se cūdum L. qui dicit, quod hæc voluntas est deam- bulatoria, sicut & cir ca depo- deposi. l. j §. penult. Sed argu. contra. ff. de leg. iij. si quis in prin. ff. de leg. iij. an & quā- do subtili ras sit ap- probāda, vel nō no. in ca. inter corpora tu. lia de trāf. la. præla. of li. si quod eo tē debeatur, quo potest. de ture de ver. quæ sit quir. Grego. epta lib. 4. Vt si hoc. Ideo Vltimæ voluntatis non vacat. Quæ Cōstantinus decessor vester Lumi- nosæ ancillæ Dei & fra- tribus suis testamenti serie legati titulo dereli- quit, iam episcopus ac- quisisset: decreuisséque nos, vt si hoc constata- ret, nullum ex his eccle- sia vestra præiudicium pateretur: quod & vos oportet recolere, & mo- lestiam aliquam prædi- ctæ ancillæ Dei non fa- cere, nec ei sine cogni- tione de his, quæ possi- det, quicquam auferre.

Idem. †

De eodem.

CAN. II.

OBitum Theodori episcopi dilectio- nem tuam credimus co- gnouisse: sed quia testa- mentum dicitur condi- disse: subtiliter † te, ne quid de rebus eccleſiæ tuæ consumpsisset, opor tet inquirere, & si quidē eum exinde aliquid in- congruē minuisse didi- ceris, ita age, vt res ab- eo, cuius interest b mo- dis omnibus reparētur.

Item Greg. Mariano archiepō Rauennati. †

Quæ monasteriis ab episcopo conferūtur, reuocari non debēt.

CAN. III.

QVia Ioānes quon- dam prædecessor tuus sæpius à nobis ex- petijt, vt ea, quæ in mo- nasterio illo contulerat, quod iuxta ecclesiā san- cti Apollinaris ipse con struxerat, nostra autho- ritate debuissemus firmare, & hæc facturos nos esse, p̄misimus, Fra- ternitatem vestram ne- cessariò p̄euidimus ad- hortandam, vt nihil de his, quæ illic contulit at que cōstituit, aliquo mo do patiatur imminui, sed omnia firma studeat stabilitate seruare. Hu- ius igitur monasteriū, & collectarum illic rerum, quia in testamēto quod condidit, fecisse noscitur mētionē: sciēdū vobis est nō nos ideo ea cōfirmas- se, quoniam eius supre- mam c sequitur volūta- tē: sed quia hoc ei (sicut diximus) viuenti promi simus. Hæc itaque om- nia sic solicitè fraterni tas vestra implere festi- net, quatenus & quæ in suprascripto monaste- rio d cōstituit, & à nobis sunt confirmata, seruen- tur: & illa quæ in damna dari, vel fieri per testamentū suæ decreuerit eccleſiæ, nullā prohibēte lege obtineant firmitatē.

Item ex concilio Ispalensi. †

Quæ ante suam ordinationem, vel post hæreditaria successione acquisiuit episcopus, cui vult derelinquat.

CAN. IIII.

FIxum abhinc & perpetuò manſurū esse decernimus, vt episcopus res sui iuris, quas ante episcopatum, aut certè in episcopatu † hæreditaria successione acquisiuit, secundùm authoritatem ca- nonicam cui vult conferat, & quicquid vult de eis faciat. Postquam autem epi- scopus factus est, quæcunque res de fa- cultatibus eccleſiæ, aut suo, aut alterius nomine comparauerit, decernimus, vt non in propinquorum suorum, sed eccle- siæ, cui præest, iura deueniant.

De rebus verò eccleſiasticis testari liceat episcopo, si tantundē de propriis restituat.

Vnde in Agathensi concilio † statutum est.

Quomodo possunt esse rata, quæ de ecclesia propriis tate testamento legantur.

CAN. V.

SI episcopus cōdito testamēto aliquid de eccleſiastici iuris proprietate le uerit f: aliter nō valebit, nisi tantundē de propriis iuris facultate suppleuerit.

2 Sed si episcopus, uel quilibet ex gradu eccleſiastico intestatus defunctus fuerit, nec aliqui inuenti fuerint, qui iure co- gnationis ei succedant: eccleſia sua ei perueniat, nō po- test eas relinquere Mar- alij, quam eccleſiæ: no- sed illud nō tenet.

SI episcopus. Legauerit. Licet enim hæres teneatur redimere rem legatam à de- functo, vel dare e- ius æstimationem, vt Instit. de leg. §. non solum. secus ta men est cum lega- tur res eccleſiæ, vt extra de testa. l. filius.

g Nisi tantūdem. Vide Bald. & Alex. l. Si quis qualibet. Sed si episcopus. leg. Hæc est secunda pars huius quæstio. Ioan. de Fantu. Qui

Causa XIII. Quæstio I. 675

QVicunque. Deuoluaē, Eccleſia enim est ei proximus hæres, vt extra de pœn. pres- byter'. contrarium † ibi. tamen est huic, ex- tra de suc. ab intest. de decret. c. j. & ij. sed illud 1 Arg. hu- ius decret. fuit locale. Vel il- presbyter. & huius lud intelligitur se- ca. non con cundum istud. quæ. dicēr. b quālib. qē libus. Argu. est hic fiab. inter. pro sanctimoniali- filio decre bus Theutoniæ, dis habens quod possunt habe vxorē. qē re propria quia ve vxor non ſtem religiosam po fœderet. testi quis habere in ecclesiæ. domo propria. xx sed arg. eō vij. quæst. j. de vi- tra. ff. de duū. Ad id facit vsu. & cle. xxvij. quæ. j. si quis pref. rapuerit, tamen ta- ff. & ſtum monialium vi ff. ſtat ta condemnatur 2. ff. de ſtat. xvij. q. ij. pernicio hom. Ioan.

Vod prio- ri. Hæc qō di- uidit in tres par- tes. primam probatur, & post- quam eccleſiæ sunt transire, non de- mutari de pa- pro rochia, & hoc fertur vſq; ad §. secunda ibi, His tangit. Tertia ibi, Adhæc. Io. de Fā. Quod priori. Ponit primam qō. an decimæ sint illi eccleſiæ vel quē testari liceat de rebus eccleſiæ. Distingue ergo, an decimæ sint præsentes, aut futuræ. Si præ- sentes. Si præ- dandæ sunt illi eccleſiæ, vbi præbita sunt si- xxvj. q. j. si qs si personales pronouit ecclesiæ. tūc sunt illi eccleſiæ, vel recipiunt facra ff. de ver. sig. ff. de cen. Et si ſtum. Et hæc di- ſtinctio probat ex- tra de deci. ad apo- stolicæ. tū prædia- les decimæ debentur arg. bonō secundū consuetu- dinem loci. extra de deci. cū sint ho- mines. & hæc vera congruē. l. Si- militer termini pro uinciarum sunt di- ſtincti ante tempus Christi. vt xcix. di ſtinct. c. j. c Terminos. Pro- pter hoc inducitur capitulum.

Hīg

bus quondam persoluerant decimas, cœperunt mouere quæstionem in eos, qui ab istis acciput primitias, et decimas ueniūt ad causam.

1 Modò primùm quæri- tur, si illi quorū domicilia sunt in diœcesi huius baptismalis eccleſiæ debeant persoluere decimas illi eccleſiæ, et celebrare suas exequias apud eam eccle- siam, in qua quondam hæc fiebant aparentibus eorū.

2 Secundò, an præscri- ptione temporis, ius percipiendi decimas et funerandi tollatur.

QVAESTIO I.

QVòd prio- ri c eccle- siæ hæc o- mnia iure persoluenda sint, actores d bis argumētis probare con tendunt. Constat unamquā que baptismalem eccleſiā habere diœcesim sibi legitimè aſignatam: sicut et pa rochiales eccleſiæ habent parochias sibi distributas.

Vnde Dionysius episcopus Seuero episcopo.

Singuli sacerdotes proprias debent habere eccleſias.

CAN. I.

ECcleſias singulas singulis presbyte- ris dedimus, parochias, & cœmeteria eis diuisimus e, & vnicuique ius pro- prium habere statuimus: ita videlicet, vt nullus alterius parochiæ terminos † aut ius inuadat. Sit vnusquisque termi- nis suis contentus, & taliter eccleſiam & plebem sibi commissam custodiat, vt an te tribunal æterni iudicis ex omnibus si- bi commissis rationem reddat, & non iu diciū, sed gloriā p̄ suis actibus percipiat.

† In diœcesi autem designata quæcun- que prædia coluntur, prouentus decimatio-

Ecclesias. Diuisimus. Iste Dyonysius di- uisit, vel distinxit terminos eccleſia- rum, sed non termi nos pātuum, quia in gentilitate fue- runt distincti, vt lxxx. dist. c. j. Si- militer termini pro uinciarum sunt di- ſtincti ante tempus Christi. vt xcix. di ſtinct. c. j.

† Verba sequentia non sunt Dionysii, sed actorū & quorū & reorum li- tigatum refert Gra tianus. C. M.

Universidad de Deusto
Biblioteca

His itaque respondetur. Hæc est ſ. pars quæ in qua probat cõtra, ſcilicet quod ibi debẽt dare decimas, vbi percipiunt baptiſmã. Ioan. de Fant.

Primitiæ [a] Et primitias. primitiæ ergo debitæ ſoluendæ ſunt, ſicut & decimæ. xvj. quæſt. j. re

† Alias, uertiimini. Quanhis ita. & titas primitiarũ nõ ſequuntur verba reco tũ. C. M.

est determinata, ſed qui plus dabat, quadrageſimã dabat partem, qui minus, ſexageſimã, & ſic ticitũ erat dare inter lx & xl. quã tũ quiſque volebat. hoc erat in aridis & liquidis. Sed q dabat primitias animaliũ, dabat vnũ de ducentis, vt ait Hiero. ſuper Ezechielem. & extra de deci. c j.

Monachi rum. arg. quod non an teneãtur excuſantur monatur ad deci chi, q̃ propriis mamas.

[b] Maruumveſtra nibus colũt agros quin teneãt dare decimas: cum illud ſit p̃ceptũ dominii: ſed illi legislatori nemo potest cõtra dicere, vt xxvij. q. nec licet dispensare contra præceptum dñi, vel apostoli. xxv. quæstione j. ſunt quidã. De hoc dicemus xvj. q5. j. decimas. & cap. reuertimini.

Deu. 18. a ij. ſunt qui dicunt.

[c] Seruus. Videtur hic, q̃ laici cũ clericis debeãt vti decimis. & ſic eſt contra xvj. q. vij.

Deut. 14. c capitu. j. Sed prout Hieron. teſtatur in veteri teſtamento quatuor modis dabantur decimæ.

Decimæ olim dabãtur qua tuor modis.

[d] Primo de omnib̃ bonis, quæ habebat populus decimam dabat Leuitis. Secundo de reſiduis nouẽ portionibus ſumebãt decimã. & de hac ter in anno cum aſcendebãt in templum, paſcebantur ſe & Leuitas: & de illa hic loquit. Item de remuneribus iuſtis, † quæ uiſtis domino, ibi epulamini coram domino Deo veſtro uos, et filij et filiæ, et famuli et famulæ veſtræ, atq; Leuita, qui in urbibus veſtris cõmoratur. neque enim habet aliã partẽ atque poſſeſſionẽ inter uos. et infrà. Decimã frumenti, uini et olei, & primogenita armento rũ et pecorũ, et omnia quæ uoueris, et ſ̃ſ̃ote offerre uoluerit, et primitias manũ tuarũ corã Deo tuo: comedes ea in loco, quem elegerit dominus Deus tuus, tu et filiꝰ tuus, et filia tua: ſeruus [c], & ancilla tua, atque Leuita, qui manet in urbibus tuis. Quia ergo nos intra muros urbis iſtorũ ſedemus, & eis habitatione iunctiſumus, ritè ab eis decimas accipimus. Itẽ ait propheta. Producens fœnũ [d] iumentis, & herbam ſeruituti hominum. Fœnũ et herba ex terra producitur, ſed quibus iumentis irrigãtibus eã, id eſt, hominibus colẽtibus eã, & ita hoc ſeruientibus [e] ipſi. Item Apoſtolus, [f] Cõmunicet autẽ is, qui catechizatur [g] uerbo, ei qui ſe catechizat, in omnibus bonis. hoc Galatis. Corinthijs autẽ probat ſpecialiter ſibi debẽri ſumptus, qui eis ſpiritualia miniſtrauit, dicẽs: Si ſeminauimus uobis ſpiritualia, magnũ eſt. ſi carnalia ueſtra metemus [h]? Item: Si alij participes ueſtræ poteſtatis ſunt, cur non magis & nos? Item: Quis plantat uineã, & de fructu eius non edit? Nos plãtauimus uineam, & uos ultis fructus eius edere? Item præcepit dominus per Moyſen, ut nemo mittat falcem in alienam meſſem. Hæc meſis noſtra eſt, & uos ultis falcem uestram eã mittere? Item: Non alligabis os bouis triturantis. Nos ſumus boues triturantes; uos

[a] Nec vltimum. Quandoque tamẽ dicitur primus non reſpectu vltimi, vt extra de verb. ſig. v. Greb cap. Ioſeph.

[b] Paſcit. Arg. boDeuter. num, quod ibi dan proprie v. de⁹ ſunt decimæ de bus dã grege, vbi grex pa ſtus eſt, & vbi conde. cepit, non vbi moratur. Nam & bouis dicãtur eſſe de illo fundo vbi labo rauit, non vbi morãtur: vt ff. de fun. inſtruc. l. cum quidam. Nam ſeruitus prædialis ſeruitus, cum vſus tantum prædij conſtitit in paſtu pecoris: vt ff. de ſer. ruſt. prædio. l. pecoris. & quod ſit de foro illius, vbi grex ſuus pascitur. probatur, qa ibi poteſt conſtitue reſeruatio vel offi- tus. ff. de ſer. ciem: vt ff. de ſer- uitu. præd. l. veluti. Sed ratione tuguriorũ fit, vt officinæ ſint de foro alterius: vt ff. de iudi. l. hæres. §. ij. hoc dicit. ſequitur inde quia eadem ratione dabuntur decimæ, vbi grex pascit, & vbi forte pascitur. Prætera coloni non dãt decimas, vbi laborant dñis ſuis, ſed vbi recipiunt ſemẽtia: vt xvj. q. 5. quoſdã.

[c] Sapere, ironice loquitur, quaſi dicat magna ſapiẽtia eſt velle illud, q̃ non potes, ſcilicet de alieno viuere.

[d] Plãtã. id eſt ſeruitia.

[e] Tympanum. id eſt temporalia.

[f] De decimis. j. vxj. q. 5. cap. de decimis.

[g] Sinere. Sponte.

[h] Vel. i. ſaltem.

[i] Patiamini. ſcilicet coacte.

[k] Audiatis. verbum eſt Terentij: Qui dicit qđ vult, audiet qđ nõ vult. Ad hæc callida.

Pſal. 80. Hæc eſt tertia pars quæſt. in qua inducit plura argumenta, & finaliter concludit. Io. de Fant.

[l] Verba. res dare pro rebus, pro verbis verba ſolemus.

[m] Sapienti. ironice loquitur.

† Satisfacere conduxiſſe paret reos

[n] Recompenſare, hoc eſt dicere, ſe aduocare, videte tos, qui in rem clientũ oſa miſerent, vt des ante plura ſecuauaritiã, lites, cę adufq; deterquent verſicu. ij. pſal. 81. q tantum ad laudes Dei vrget. C. M. Tob. 4. c Mat. 7. b

† Hic incipit repli catio actorum vſque ad fin. qõ. C. M.

hãc ingreſſi ſumus, & ei pacem obtulimus: uos autem quaſi otioſi alieno cibo paſci gaudetis. Videte ne in uos uertatur illud: Videte quid faciat otium & alienus cibus. Item prophetæ, Sumite pſalmum [a], & date tympanum. [b] Iſti à nobis ſumunt pſalmum, & uos ab eis quæritis tympanum? † Item Leo quartus: De decimis [f] non tantum nobis, ſed etiam maioribus noſtris iuſto ordine uiſum eſt plebibus tantùm, ubi ſacroſancta baptiſmata dãtur, debere dari. Quibus autẽ plebibus debentur? an illis à quibus baptiſma accipiunt, an alijs? Nos eos baptizamus, & uos ab eis decimas ſumitis. Honeſta iſta interpretatio eſt: utinam inueniatis, qui ſic pro uobis interpretentur. Quia ergo nos rigamus populum hunc, imbrem doctrinæ eiminſtrantes, qui colimus eum uomere prædicationis, corda eius ad fidem aperientes, ſi nõ uultis ſinere [g], uel [h] patiamini [i] nobis eum fructificare: & qualia uobis fieri non uultis, nobis inferre cauete: ne ſi pergitis dicere quæ uultis, audiatis [k] quæ non uultis.

3 Ad hæc † callidas & multiplici argumentatione iura noſtra auferre contenditis, ita ut ſi fides uerbis adhiberetur, non uerba pro uerbis, ſed res pro uerbis reportaretis: ſed Deo propitio, ſi uerba [l] dediſtis, uerba recipietis.

Arguitis nos, quòd ea, quæ uobis debẽtur, ſurripere quærimus, quia noſtra proſequimur. Sapienti [m] quidem, & philoſophico ore prolata ſententia, ſuũ proſequi, eſt ne aliena rapere? Vnde ad uos hæc ſententia manauit, ni ſi quia tanto ardore noſtra cõcupiſcitis, ut ueſtra putetis uobis auferri, cùm nos noſtra cõſequimur? unde cùm cauſa noſtra debitũ ſinẽ ſortita fuerit, exclamabitis: Ah miſer, crucior tantum bolum eſſe ereptum ex faucibus meis. Sed uidete, ne damnum effuſi unguenti uobis recompenſare [n] quæratis. Conſtituiſtis

Universidad de Deusto Biblioteca

uos plantatores uinearum, fossores agrorum, trituratores arearum, rigatores camporum, & multa alia huiusmodi officia uobis assumpsistis: & debita uobis obsequia à nobis subtrahi conquesti estis. Sed nō negamus, quod uestrum est. boui trituranti paleæ & tegumenta seruantur: Sint hæc uobis, & grana nobis relinquite. Pastinatores [a] uinearum, fossores agrorum, rigatores camporum, trituratores arearum, diurna mercede accepta prouenientes fructus dominis relinquunt. Vos ergo recepta [b] mercede uestri operis in quotidianis oblationibus & alijs obsequijs, quæ pro spiritualibus, quæ à uobis accipiūt, quotidie deferuntur, prouenientes fructus decimationum & primitiarum nobis relinquite.

Item præcepit dominus discipulis suis, ut comederent et biberent ea, quæ apud auditores suos erant: sed nō iussit eis, ut dominos de domibus suis eijcerēt et rebus suis spoliarēt. nō facilè inuenietis, qui tales hospites libenter suscipiat. Mus in pera, ignis ī sinu [c], serpēs in gremio malè suos remunerāt hospites. Vnde in prouerbijs dicitur: Qui serpentē in sinu suo nutrit, percutietur ab eo. Tales inueniatis uobis [d] hospites, quales nobis esse uultis. Nō sufficit uobis edere & bibere, quæ in domo nostra sunt, dum quotidianos fructus oblationū percipitis, ex quibus uictū & uestitū habeatis: quibus cum Apostolo debetis esse contenti: sed nō uultis, qa eius imitatores nō estis: sed potius nos de domo nostra expellere, & rebus nostris nos penitus expoliare contenditis: dum nec etiā eorū decimationes nobis relinquere uultis. Vt autē uniuersaliter omnia colligantur, cuncta, quæ pro uobis inducta sunt, siue de laborante agricola, siue de eo, qui suis stipendijs non militat, ad hunc articulū deferimus, ut fructū uestri operis, quē à Deo recipere contēditis, in oblationibus & quotidianis obsequijs istorū recipiatis: decimationes uerò eorū, quæ nobis debētur, intactas nobis relinqte: ne dum queritis usurpare quod uestrū nō est, iusta animaduersione etiā illud cogamini amittere, quod uobis aliquo modo uidebatur cōpetere. Quòd autē hæ decimationes nullo iure uobis debeantur, facile probabimus. Dicitur enim in quodā concilio: Si quis laicus [e] uel clericus, siue utriusque sexus persona proprietatis suæ loca, &c. sicut in eodem capitulo in causa monachorum notata inueniuntur. Si ergo laicus, uel clericus, uel quælibet persona loca suæ proprietatis uendens aut donans, prouentum decimationum ab ecclesia, cui legitimè assignatus est, nullo modo potest abstrahere, nec isti de diœcesi ad diœcesim transeuntes, decimas suorum prædiorum, quæ intra terminos nostræ parochiæ continentur, nobis auferre possunt. Quantum enim ad ius percipiendarum decimarum attinet, idem est possessorem de diœcesi ad diœcesim transire, quòd possessionem de diœcesano ad diœcesanum transferre.

QVAESTIO II.

A D hęc †, decimationes istæ, etsi iure nobis debentur (ut asseritis [f]) tamen

videte ne ita contristemini de illa amissiōe, quod propter hæc deteriora committatis, scilicet suspēdatis vos, sicut fecit Iudas, qui ita tristabatur de effusione vnguēti, de quo proposuerat decimam partem furari, sicut de alijs rebus consueuerat. Vnde vt recompensaret illud damnum, vendidit dominum pro triginta, quæ sunt decima pars trecentorum: tanti enim potuisset vēdi vnguentum. Et ad similitudinem Iudę, camerarij semper furantur decimam partem illorū, quæ dantur dñis suis. [1]

Iudās quare se suspēdit.

[1] Ad idē quod legi. & nota. j. e.q j. Christus. Arc.

[a] Pastinatores. Pastinare idem est quod colere. sic ponitur ff. quod vi aut clam. l. semper. §. primo.

[b] Recepta. id est, si debereris recipere aliquid, deberetis tantum mercedem recipere: vnde non confiterentur, quod aliquid recipere deberent. extra de testi. cap. ex tenore.

[c] In sinu hæc verba habes, extra de Iudæ. & si Iudęos.

[d] Vobis. Sic vigesimaquinta, quęstio. ij. sic decet. simile xj. quæst. iij. ca. priuilegium. & extra de simo. qa. in fine.

[e] Laicus. Vt decimasexta, quæst. j. cap. si quis laicus.

A Dhęc, decimationes. Hęc quæstio diuidit in duodecim partes. In prima quærit, vtrū præscriptione tollantur decimæ, & probat quod sic p cap. sequens. Secunda ibi, Nunc autē. Tertia ibi, Vnaquæq;. Quarta ibi, Quod de libero. Quinta ibi, Quia ergo. Sexta ibi, Oblationes. Septima ibi, Item quæritur. Octaua ibi. Nõ qbus peccata. Nona ibi. De obseruatione. Decima ibi, Lugere. Vndecima ibi, de mortuis. Duodecima ibi, De his autem. Ioā. de Fantu.

Prouc. 6. b

[f] Vt asseritis. Hic de vna exceptione transitur ad aliam. si quis enim succubuerit in vna exceptione, transire ad aliā potest, & etiā ad cōtrariā trāsire potest.

tricennalis [a] obiectio nobis silentium imponit. Omnis enim possessio tricennaria præscriptione tollitur, uel quadragenaria, sicut possessiōes religiosarū domorū, uel cētenaria, sicut p̄dia sanctæ Rom. ecclesiæ. Vnde Gelasius Papa ait:

Quæ triginta annis ab episcopis possidentur, iure ab eis vendicantur.

CAN. I.

FAcultates [b] ecclesiæ necnon & diœceses, quæ ab aliquibus possidentur episcopis, iure sibi vendicent. quòd [c] tricēnalis lex cōclusit: quia & filiorū nostrorū principum ita emanauit authoritas, vt vltra triginta [d] annos nulli liceat pro eo appellare [e], quod legum tempus exclusit.

At illi † econtra, cuius authoritate nobis silentiū imponitis, eiusdem authoritate uestra ora claudimus. Ait enim idem Gelasius: Nulla [f] præsumptione statum parochiarum, &c. Si ergo temporalis obiectio diœcesim semel constitutam diuellere non potest, patet quòd nec uobis patrocinabitur, ut statum parochiæ nostræ mutantes, decimationes nobis quondam legitimè assignantes, uindicabili [g] usurpatione uobis uendicetis.

Quomodo † autem distinguendæ sunt hæ authoritates, in causa monachorum inuenitur.

2 Nunc autem [h] quæritur

potest: vt extra de præscrip. auditis. ff. de excep. nemo. similiter de vna actione pōt transire ad contrariam, qui in vna succubuit, vt extra de iudi. examinata. & C. de inoff. test. cōtra maiores. & ff. de euic. minor. Sed si quis iurauit, ꝙ omnes exceptiones proponeret intra certum terminum, nō videtur quod possit vnā post aliam proponere, vt extra de exce. pastoralis. Nam etiā qui vnā exceptionem proposuit, si postmodū cum in illa succubuit, vult aliā proponere, debet hoc facere intra terminum præfixū: vt instit. de excu. tut. §. qui aūt. Ad hoc dico, quod si alicui competerēt plures exceptiones, quæ non sunt cōtrariæ, in eo casu si intra præfixum terminū non p̄ponit omnes exceptiones, si in vna succubuit, non auditur in altera. & sic intelligitur instit. de excu. tut. §. qui autem. & extra de excep. pastoralis. Si autem sunt contrariæ, vt si primo dixit se exemptum, tūc licet succubuerit, nihilominus post tēpus præfixum potest aliam proponere, vt C. de inoff. cio. testa. l. contra maiores. Sed in actionibus ita est dicendū, quod si alicui competebant plures actiones, & poterat eligere, qua vellet agere, eligendo vnā, si in alia succubuerit, non poterit trāsire ad aliā, [1] vt ff. de tribu. quod in hæredē. [illegible] s. eligere. Item qui negat se aliquid debere, si vincatur, potest adhuc alia exceptione vti, nisi in casibus à iure expressis, vt ff. de regu. iur. nemo ex his. Nam si quis neget numeratam pecuniam sibi, si postmodum conuictus est, & velit dicere se soluisse, nō audietur, vt C. de non nu. pec. in authen. contra qui. & ita non est inconueniens si de vna exceptione transit ad contrariam. sic xxiiij. quęst. j. quisquis. extra de test. ex tenore. sic extra de excep. cum venerabilis.

[a] Tricennalis. Hic tacite annectit secundā quæstionē, scilicet an ius decimarum, vel etiam ius funerandi possit præscribi. Et est expeditū, quod ius, id est, libertas non dandi [3] decimas à clerico nomine ecclesiæ [illegible] potest præscribi, vt contra ep̄m, vt extra de præscrip. de quarta. Item vna ecclesia potest præscribere decimas intra parochiam alterius ecclesiæ, vt extra de præscrip. ad aures. similiter ius funerandi præscribitur secūdum leges, vt C. de relig. monumentorum. similiter alia sacramēta ecclesiastica præscribuntur, vt extra de relig. do. constitutus. Si quæras qualiter præscribuntur decimæ, cum non continue dentur, & seruitutes præscribi non possunt, cum non continuo possideantur, vt ff. de ser. seruitutes? Respon. licet perceptio decimarum non sit continua, tamen ius percipiendi est continuū. Vel aliter licet perceptio non sit continua, tamen causa percipiendi (scilicet præceptū domini qđ perpetuum & continuū est) perpetua est & naturalis. & hoc sufficit ad præscriptionem, ꝙ causa sit perpetua & naturalis, vt ff. de seruit. vrba. præd. foramen. ibi enim dicitur, si causam à cælo habet, continuum dicitur.

[1] Actiones plures [illegible]

[b] FAcultates. Sic cōstrue, facultates ecclesiæ, quæ ab aliquibus episcopis possidentur: supple ipsi episcopi iure sibi vēdicēt, id est, defendāt.

[c] Quod id est, qa tricennalis lex conclusit. i. acquisiuit illas possessiones eis. Vel pone casum, quod ille ep̄s qui p̄scripserat res alterius, cecidit à possessione illarū rerū. tunc eñ licite posset eas vendicare à possessore, vt xvj. quæst. iij. c. placuit. §. præscriptionum. ver. si vero.

[d] Triginta. Cum ecclesia præscribit contra priuatum [3]. sed si ecclesia præscribit cōtra ecclesiā, & priuatus contra ecclesiam, requiruntur xl. anni, vt xvj. q. ij. d. c. placuit. in fine.

[e] Appellare. Id est, interpellare.

[3] Arg. ad hoc extra de p̄scrip. illud. vbi de hoc. Ag. chidia.

† Scilicet actores triplicantes. C.M.

† Hęc Gra. verba sua interponit. C.M.

At illi CASVS. *Per ca. supradictū videbatur imponi silentium actoribus, & ideo actores ecclesiæ nitūtur claudere os eis eiusdē Gelasij authoritate, quæ est xvj q. iij. licet in regulis. Vbi dicitur quod status parochiarū tēporali præscriptione diuelli non potest: & ideo decimationes priori ecclesiæ assignatas nullus sibi debet vsurpare.*

[f] Nulla j. xvj. q. iij. licet in regulis.

[g] Vindicabili. i. iniusta. Io. de Fant.

Quomodo. CASVS. *Non soluit hic G. cōtrarietatem duorum præmissorum cap. Gelasij, sed seruat solutionem infra xvj. quæst. iij. Postea autem annectit secundum articulum huius quæstionis, scilicet vtrū ius funerādi præscriptione tollatur. & certum est quod sic, cum quadragenaria præscriptione omne ius et omnis actio tellatur. Procedit G. sic in hoc articulo. Primo inducit actores allegantes. Secundo reos respondentes. Probant ergo actores, quod ius funerandi ad suā ecclesiam debet pertinere, quia vxores & filij in sepulcro virorum & parentum sunt collocandi, quod probat nouem authoritatibus, & exemplis.*

Nunc autem. Hæc est secunda pars quæstionis in qua probat per capitu Hiero. (superficialiter tamen) quod omnes consanguinei debent simul sepeliri. Ioannes de Fant.

[h] Nunc autem. Hic explicatur alter articulus primę quæstionis, s. vbi isti sint sepeliendi. De hac materia

Universidad de Deusto
Biblioteca

loquuntur varie iura. H. dicit quod quilibet pōt sepeliri in sua ecclesia, vbi audiuit diuinū officium, vt extra de sepul. in nostra. nisi in tribus casibus, si velit transire ad ēpalem ecclesiā, vt j. e. vbicunque. vel si eligit sepulturam in loco magis religioso, vt extra de sepult. fraternitatē, vel si velit sepeliri in sepulcris parentū suorum, vt j. ea. placuit. Ego credo, q̄ libere potest quis eligere sepultura vbicunque voluerit', vt extra e. ti. cum liberū sit. dum tñ legitimam portionē relinquat priori ecclesiæ, vt eo. ti. nos instituta. etiam apud locum minus religiosum, vt extra eo. in nostra. & oia contraria intelligas, q̄ñ est illectus, vel q̄ñ quatuor temeritate deserit virorū. vn suā ecclesiā, vel q̄ñ de voca-legitimā portionē tur Caria non vult relinquere hæc Io- re ecclesiæ priori. sue ca. 14. parētes tñ non pot Bartholo- sunt filijs infra anmęus Anos discretionis eli gicus lib. gere sepulturā, nisi 24. cap. 7. hoc habeat consuC.M. tudo, vt extra de sepult. de vxore. & extra eo. ti. in nostra. in fine. si quis aūt in casu non cōcesso receperit corpus alienum, etiam sepulcrum reddere cogetur cum omnibus quæ occasione ipsius receperat, vt extra e. fraternitatem. in fi. & extra.

Sepulturę electio vnicuiq; libera est.

Tob. 4. 2 e. c. j. & ij.

Dāmodo hoc nō faciat ex odio, vel temeritate j. ead. placuit. secun dum L.B.

Mat. 19. 2

a EBron. In spelunca duplici. i. quia duo receptacula habuit, in vno recipiebantur masculi, in alio fœminæ.

b Præter. Hæc dicio pter, hic ponitur. 16. ff. de pign. act. l. j. q. i. adijci- in fine.

c Quos cōiunxit. Largius hic interpretatur Hieronymi authoritatē domini, quam in euangelio Matthæi intelligatur. & est si. xxxviij. q. j. idolotria.

2 Sed ex tur inclusiue 2, sic eclusiue po xxxv. q. iij. porro. mus.

Vxor an teneat se

VBat q̄ oēs non possunt simul sepeliri. Io. de Fā. Sequaſ. Nunquid ergo tenet sequi virū vagantē? qui virum Videtur quod non, vt xxxiiij. q. ij. si quis. sic nec li vagātem. bertus tenetur sequi patronum vagantē, vt ff. de ope. lib. q̄ nisi. ar. ff. de procu. sed & hæ. §. nō solū. ff. de an. leg. l. Mauia. §. j Sed contra qa etiā tenet sequi leprosum. extra de coniu lep. c. ij. & iij. Credo q̄ si sciret cū esse histrionē, tenet cū sequi, alias nō. H. tū dicit, q̄d semp debet ipm sequi, & dicit q̄ illud cap. si quis. est abrogatū.

† Soror beati Benedicti sepulta est in sepulcro, quod ipse sibi præparauerat, vt quorum mens vna fuit semper in domino, eorum quoque corpora sepultura non separaret.

Item. Ioseph, moriens in Aegypto, rogauit fratres suos, vt tempore visitationis f suæ ossa sua secum deferrēt, & in sepulcro patrū suorū ea collocarent. Item. Dictū est prophetæ 5 domini, qui cōtra præceptum domini comederat in Bethel: Non inferetur cadauer tuum in sepulcrum patrum tuorum. Item.

De nōnullis legitur in libro Regum: Obijt, & appositus est ad patres suos: hoc est, in sepulcro patrum suorū. Item. In nouo testamento h beatus Philippus legitur ædificasse sibi sepulcrū, in quo ipse & filij eius quieuerunt.

Item. Beatus Seuerus Rauennatum archiepiscopus tumulum fieri iussit, in quo se, & vxorem, & filiam collocauit. His omnibus exemplis cōligitur, † quod in sepulcris parentum corpora filiorū collocanda sunt. Quia ergo parētes istorū apud prio res ecclesias sepulti sunt, & hi apud easdem debēt

de iure funerandi, quæ harum ecclesiarum habeat ius tumulandi istos. Sicut Hieron. scribit, coniugati in uno sepulcro uidentur esse ponendi.

Ait enim:

In sepulcro patrum suorum sijs sunt collocandi.

CAN. II.

EBron dicitur esse ci uitas trium virorum, † quia in ea sepulti sunt tres patriarchæ in spelunca a duplici cū tribus vxoribus suis, id est, Abraham & Sara, Isaac & Rebecca, Iacob & Lia: præter b ipsum Adam & Euam vxorem suam. Tobias dicit ad filium suum: Cùm acceperit Deus animam meam, corpus meum sepelies, & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: & cùm ipsa compleuerit tēpus suum, sepelias eam iuxta me in vno sepulcro.

Idē: Quos cōiunxit c vnū coniugiū, coniūgat vnum sepulcrum, quia vna caro sunt. Et quos Deus coniunxit, homo non separet.

Item Augustinus.

CAN. III.

VNaquæque mulier sequatur d virum suum siue in vita siue in morte e. Itē.

aliquis non sepeliret in sepulcro patrū suorū. Et tim sequif. vēl quia in spiritu videret, quia ōēs resurgere deberet ibi, & prævideret multos resurrecturos ibi cum illo, & ipse forte erat vnus ex illis.

g Prophetæ. Abdo † scilicet. hanc historiam habes j. q. j. si quis inquit.

h In nouo testamento. i. tempore noui testamenti.

non fuit iste Philippus Apostolus, sed vnus de septem diaconibus.

a Econtra. Respōsio defensorū.

b Arbæ. Id est, Ebron.

c De Cethura. quæ etiam Agar dicitur.

Gen. 15. a

d Rachel. Vxor Iacob.

e Arbitrium. Sic extra de offic. delega. de cauſis.

Defuncti f voluntas

VLtima. Vlti ma volūtas defuncti, p lege seruanda est, vt in authen. de nupt. §. fponsat. coll. iiij. & si quis eam non serauat, hoc ipsum q̄d est relictū, ab eo auferetur, vt xj. q̄. j. Sylueſter. & hoc intelligas cum voluntas est rationabilis. Nam si moriēs exhæredare vult filium sine causa, hęc voluntas non est ser uāda, vt j. e. si quis. Similiter si quis ēpiat corpus suum tabari in mare, vt ff. de cōd. insti. qui eis dam. sed ipse moriens bene potest mutare voluntatem suam. nam ambula toria est voluntas (Gloss. dimen, lega. l. ij. Sed pone quod qs tiratē, quod nō ve nire contra volun tatem suam: nunqd potest venire contra hoc? Videtur quod nō: quia hoc iuratē non vergit in interitum. Dicas ei seruandum, vt ff. de iureiur. si quis eam. Sed contra, hēmo potest sibi in terra Ægypti. Ad hoc dicere legem', vt non licet sibi re cedere a priori voluntate: & hoc per tur. ff. de le- gat. 2. iij. si. qs in prin cip. & libertatem. ff. de mo potest constrin gere, vt ff. pro soc. cū duobus. §. Papinianus. in fi. argu. extra de iu dicat. cū cōingat. Io. hoc plane nota

tumulari. Econtra a Adam (vt asseritis) in ciuitate Arbeæ b tumulatus est. sed nunquid omnes filij eius sepulti sunt ibi? tanta multitudo humani generis tam breui tumulo non tam facilè posset includi. Item Abraham ibi sepultus est, sed nunquid Ismael & Madai & alij, quos de Cethura c genuit, ibi sepulti sunt? Item Isaac ibi sepultus est, sed nunquid Esau cum eo tumulatus est? Item Iacob ibi collocatus est, sed nunquid aliquis filiorum eius præter Ioseph ibi sepult⁹ est? Rachel d quoque non in Ebron, sed iuxta Bethlehem tumulata legitur. Exēplo igitur istorum liquet, quòd liberum est filijs se peliri in sepulcris patrū suorum: & liberum est alibi pro locorum & temporum opportunita te corpori suo hospitium inuenire. Non ergo hoc exemplo isti coguntur se peliri in sepulcris patrū suorum. Item quæ legibus diffinita sunt, mutari non licet. Quæ autem legibus expressa nō sunt, humanæ voluntatis. At legibus diffinitū est quibus decimæ sint persoluendæ, & ideo danti mutare non licet. Vbi autem quisque tumulandus sit, legibus expressum non est, & ideo in voluntate tumulādi consistit.

Vnde beatus Gregorius ait: †

Vltima voluntas defuncti seruari debet.

CAN. IIII.

VLtima f voluntas defuncti modis omnibus seruari debet.

† Quod de libero & nō de seruo intelligendū est. Seruus enim testamenti paginā condere non pōt.

Vnde Gelasius Papa scribit Honorio ēpo.

Seruus testamentum facere non potest.

CAN. V.

ILlud etiam syncerita- tem tuam volumus non latere, ad nos fuisse perlatū, quòd Ampliatus conductor g, quem non solùm seruum constat esse ecclesiæ, sed ita eius rationibus à multis temporibus implicatum, vt etiam si esset ingenuus, donec ratiocinia cuncta deduceret, modis omnibus obnoxius haberetur, ausu temerario molitus fuerit condere paginam testamenti: cuius omne peculium ecclesiastico iuri legibus nō dubitetur ob strictum h: quapropter his præsumptionibus vice nostra tua fraternitas contradicat i, nec fieri prorsus aliqua surreptione permittat, ac si eidem quicquam humanitus fortè contigerit, quia grandæuus esse cōmemoratur, mox eius sine dilatione substantiam percipiat humanitas tua, filijs eius duntaxat, quibus patrimoniū probatur esse commissum, sub fideli descriptione contradi, donec vniuersis temporibus, quibus hoc patrimoniū gubernasse cognoscitur, partes dominicas reddere cogantur indemnes.

Vbicunq;.

Vltima voluntas defuncti modis omnibus B.

Quod de libero.

Hæc est illi. pars qō. in qua probat contra. s. quod seruus nō potest facere testamentum. & hoc probat p cap. seq. Io. de Fan.

g ILlud etiam. Cōductor. Im proprie dicitur seruus conductor. Nā nec seruus aliquid debet, nec aliquid ei debetur, sed potius per talia verba respicitur factū quam ius, vt ff. de pecu. nec seruus.

h Obstrictū. Non intellige obstrictū, id est, obligatum, ga cū peculiū, q̄d seruus habet, sit domini, dño non pōt res suas obligare, vt ff. de reg. iur. l. neque.

i Contradicat. nō Seruus hæ tanquā hæredibus, redem quia seruus nō pōt habere hæredē, vt C. cōmu. de suc. seruus. sed consuetudo est pluriū locorum, quod filijs relinquatur peculiū q̄d pater habuit.

Quia ergo. Hæc est v. pars quæst. in qua dicitur quod nullus sine cā debet dimittere sepulturam patrum: & hoc probat per tres authoritates. Io. de Fant.

CASVS. Hic reuertitur Gra. ad principale propositum, & concludit ex illo cap. Greg. s. vltima voluntas. quod quilibet potest sibi eligere sepulturam pro arbitrio suo, & non pro arbitrio prioris ecclesiæ. & ad hoc pro bādū inducit seq. capitulum.

§ Quia ergo secundū Gregoriū vltima volūtas defuncti cōseruanda est, pro isto

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sepultura libet sepeliẽdus est, an possit aliquis sibi eligere.

† ca.xv.

† Cõclusio decretorũ.

a Vbicunq;. Sed nonne qui vbi recepit sacramenta ecclesiastica? vt j.ca.proxi.et extra cod.tit.in nostra. Ad quid ergo diuisa essent cœmeteria ?. e. cap. j? Resp.verũ est, sed istud ca.instruit q̃ si gs vult eligere aliã sepulturã, quod hũc seruabit ordinẽ in eligẽdo .potẽ enim eligere cẽtalem ecclesiam, quam alterã. Si tñ alio modo eligit, standum est voluntati suæ, dummodo habeat iustam causam eligẽdi: ẽpo autem non præcingitur, talis doctrina. nam põt eligere sepulturam in minori ecclesia, vt xvij.q.ij. bonæ. Et intelligo quod semper ex temeritate, vel contemptu, vel ex electione mutatur sepultura, nisi appareat certa causa mutationis, vel nisi seruet hunc ordinem, qui hic statuitur in eligendo sepulturam.

b Decimam. Personalem.

c Liber factus. hoc est verum q̃ plene se transtulit, vt xxij q. iij. si quis iam translatus. secus si transferret se ad secundum locũ, non tamen animo relinquendi primũ locũ. tunc enim retinet primum locũ & secundum, vt ff. ad municip. si quis

Forum instructus. Et quod mutare an hic dicitur, intelligi. ligere q̃ quis possit se transferre de vno foro ad aliud re in

† Scitiegra. Nam si quis ex per a- in vno loco est cõtroresq; uentus, liget transtamen nõ est ad aliud forum facit ad tñ in priori foro vltimam respõdebit, vt ff. de allegatio- iurisdi.om.iudic. l. nẽ recors. pen. Itẽ & hic sciasfed ad c.vl quod sola habitatima volũtio nõ facit aliquẽtas. & ca. esse de iurisdictione vbicũque. alicuius, nisi per. C.M. x. annos steterit

rum voluntate corpora eorum sunt tumulanda, non pro arbitrio vestræ dispositionis.

Item in Triburiensi cõcilio legitur. †

Vbi quisque decimas persoluere debeat, ibi sepulturam eligere debet.

CAN. VI.

VBicunque a temporum vel locorũ facultas tulerit apud maiorem ecclesiam, vbi sedes est episcopi, sepulturæ celebrentur. Si autem propter temporis, vel loci asperitatem hoc difficile fuerit visum, apud ecclesiam, in qua religiosorum canonicorum, vel monachorum, vel sanctimonialium religiosa congregatio communiter degerit, sepeliatur. Si autem et hoc ineptum visum fuerit: vbi quis decimas persoluebat viuus, ibi sepeliatur & mortuus.

Quia ergo † decimam b nobis persoluebat viuus, & apud nos sepeliendus est mortuus.

Item si quis de prouincia ad prouinciam transiret, & ibi domicilium sibi collocaret, liber factus c a ditione prioris iudicis, iurisdictioni illius iudicis subiiceretur, in cuius prouincia sedem sibi eligerer. Quia ergo isti a vestra diœcesi in nostram transierunt, liberi a vestra ditione, nostro iuri subiiciuntur, nostrũ est ergo ius funerãdi eos.

Sed obiicitur † illud Melchiadis Papæ.

Propria temeritate sepulturam parentum relinquere non licet.

CAN. VII.

PLacuit per omnia magno concilio, vt nullus proprij arbitrij temeritate a aliam ecclesiam, nisi cui vsus antiquorum parentum canonica institutione subiacere perhibetur, sepulturæ causa adire procuret, nisi infirmitatis b causa præpeditus in aliam fuerit regionem quolibet negotio progressus. Ad hæc si quis prælatus contra hoc agere fategerit, ecclesiastico vinculo se subdi cognoscat.

Sed aliud c est extemeritatis superbia usum antiquorum parentum non sequi, atq; aliud rationabili occasione nouam sibi sepulturam eligere. Contra Melchiadis Papæ authoritatem nititur, qui superbia, uel odio ductus, siue ullis persuasionibus, aut ullius munusculis illectus, sepulturam parentum suorũ sequi contemnit. Secundum Gregorium autẽ liberam habeat uoluntatem, qui certæ rationis causa nouum suo corpori quærit hospitium. Vel (ut quidam d distinguunt) libera est ultima uoluntas cuiusq; nõ in sepultura sibi eligenda, sed in testamento conficiendo. Vnde & testamentum appellatur, quia eo quisque liberè testatur, quod post suum decessum de proprijs rebus fieri uoluit.

Sed nõ uidetur e libera testatoris uoluntas, cùm secundum Augustinum pro numero filiorum debeat fieri testamentaria distributio facultatum, ueluti si quis habet unũ filiũ, Christum putet alterum: si uerò duos, Christũ faciat tertium, & sic per ordinem. & secundum Leonẽ quisq; medietatẽ f eorum, quæ Christo testatur, ecclesiæ iubetur relinquere, apud quam fidei sacramẽta suscepit. Sed illud Augustini nõ est iubentis sed dehortantis, ne quisiratus filium suum exhæredaret, atq; totum Christo relinqueret. Ait enim in sermone secundo de uita clericorum: † Ite

† Ad hoc. ca. xxiij. q. ij. c. vlt.

† Epistola 55.li.7.

Pater sine. causa filiũ, nõ potest extendere hæredare filiũ suũ, nec potest. † Alias, to: vt C.de liber. præte. authen. non licet. tamen ex iracundia omnia sua dare potest ecclesiæ, dum tamen relinquat legitimam filijs: vt xvij.q.viij. sunt qui opes. Item si quis relinquit bona sua ecclesiæ præter defectum filiorum, honestum est quod ecclesia restituat ei bona, si cõperit habere filios, vt xvj.q.viij. c.vlt.

a Quis irascitur. hodie eũ exhæredat eum: si viueret, nõne † eum placaremus? nõne ei filium recõciliare deberemus? quomodo ergo cũ filio suo volo vt habeat pacem, cuius appeto b hæreditatem? Sed planè sic faciat, sæpe quod hortatus sum, qui vnũ filium habet, puteat Christum alterum: si duos habet, puteat Christum tertiũ: si decem habet, vndecimum Christum faciat, & suscipio.

Hac nimirum authoritate mẽsura testatori præfigitur, non quam cogatur exoluere, sed quam prohibetur c transcendere.

6 *Oblationes ergo defunctorum qui reddere noluerit, excommunicetur.*

Vnde in Carthaginensi concilio quarto.

Excommunicentur, qui defunctorum oblationes ecclesijs negant.

CAN. IX.

QVi oblationes d defunctorum aut negat e ecclesijs, aut difficulter reddunt, tanquã egẽtium f necatores excommunicentur.

Item ex concilio Varensi.

Vt infideles ejiciantur ab ecclesijs, qui defunctorum oblationes retinent.

CAN. X.

QVi oblatiões defunctorum retinent, & ecclesijs eradere demorantur, vt infideles ab ecclesia sunt abijciendi: quia vsque ad exinanitionẽ fidei per-

a Hoc ideo, quia fuit. in qua prohibet, ne pro sepultura aliqd exigatur, nisi detur spontanea voluntate. & hoc probat p quatuor ca. lo. de Fã.

b Excludantur. arg. q̃ sacrilegi nõ sunt ipso iure excommunicati.

c Peregrina.i.ẽmorabif inter laicos. vel peregrina, id est, cum recedit vel peregrinatur de hoc mundo.

Item quæritur. Hæc est vij. pars quæst. in qua prohibet, ne pro sepultura aliqd exigatur, nisi detur spontanea voluntate. & hoc probat p quatuor ca. lo. de Fã.

d Item quæritur. Hic ponit incidentem qõnem, an sepultura possit vendi. Hu. ponit quatuor significatiões huius nominis sepultura. Quandoq; dicit sepultura locus, vbi qs sepelif, talis locus licite vẽdif, si non est sacer, vel religiosus. i. q non sit in cœmeterio aliquo: qa licite vẽdit ad ecclĩa ædificãdam, vel ad cœmeteriũ ampliãdũ: vt xij.q. ij. aurũ. Sedo nõ dicif sepultura ipsa sepultura iã facta, et hęc vẽdi nõ põt specialiter, si locus est sacer. Tertio modo dicif ius inferẽdi in sepulcrũ, nec p hoc aliqd recipi põt. Quarto dicitur ipe actus vel officiũ sepeliẽdi, et illud nõ possunt vẽdere clerici, q ex offõ suo ad hoc tenent: vt j. e. pcipiẽdũ. et j.q. dicium. & extra de sum. nõ tatis. Vesta est.

Qui oblata ecclesijs, aut testamento relicta tenere præsumpserint, excommunicentur.

CAN. XI.

CLerici vel seculares i, qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamento relictas, retinere perstiterint, aut id, quod ipsi donauerint ecclesijs vel monasterijs, crediderint auferendum: sicut sancta synodus constituit, velut necatores pauperum, quousque reddant, ab ecclesijs excludanẽ. k

Si quis autem clericus furtum ecclesiæ fecerit, peregrina l ei communio tribuatur.

7 *Item quæritur* m, *an pro sepultura mortuorum aliquid sit exigendum?*

De his ita scribit Gregorius in registro Ianuario episcopo Sardiniæ. †

Pro sepultura nihil muneris exigendum est.

CAN. XII.

QVesta est nobis Nereida fœmina

† Epistola 55.li.7.

i Lerici vel seculares. Id est, laici.

k Excludantur. arg. q̃ sacrilegi nõ sunt ipso iure excommunicati.

l Peregrina.i.ẽmorabif inter laicos. vel peregrina, id est, cum recedit vel peregrinatur de hoc mundo.

m Item quæritur. Hæc est vij. pars quæst. in qua prohibet, ne pro sepultura aliqd exigatur, nisi detur spontanea voluntate. & hoc probat p quatuor ca. lo. de Fã.

n Item quæritur. Hic ponit incidentem qõnem, an sepultura possit vendi. Hu. ponit quatuor significatiões huius nominis sepultura. Quandoq; dicit sepultura locus, vbi qs sepelif, talis locus licite vẽdif, si non est sacer, vel religiosus. i. q non sit in cœmeterio aliquo: qa licite vẽdit ad ecclĩa ædificãdam, vel ad cœmeteriũ ampliãdũ: vt xij.q. ij. aurũ. Sedo nõ dicif sepultura ipsa sepultura iã facta, et hęc vẽdi nõ põt specialiter, si locus est sacer. Tertio modo dicif ius inferẽdi in sepulcrũ, nec p hoc aliqd recipi põt. Quarto dicitur ipe actus vel officiũ sepeliẽdi, et illud nõ possunt vẽdere clerici, q ex offõ suo ad hoc tenent: vt j. e. pcipiẽdũ. et j.q. dicium. & extra de sum. nõ tatis. Vesta est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Seor. Seor fuit pater Ephron, & ab eo nominati sunt descendentes ab eo propter famam ipsius.

b Renuit. Primo enim commẽdatur hoc cap. postea tamen cõuictus precibus sumpsit quadringentos siclos argenti, & inde vituperatur in seq. c.

c POstquã. Cogente. Per preces populi. & li

Gene. 23. cet cõtractus factus

† Alias à ad clamorem popu filijs B- li teneat, non tamẽ mor, hoc electio: vt extra de est Ephrõ ele. c. Ofius. et lxj. filio Seor. distinc. c. miramur. quẽ acriter in prin. & viij. q. j. ibi insecta- c. si ergo. tur ob se- d Pro o. O est pulturę vẽ ultima litera Grę ditionem corum, & A prima domi. Al- & designat o, conphontius. summationẽ & pfe Tostatus ctionem, a initium Abulensis et imperfectionem: eps Hispa & Hebræi ponunt nus, q cir- vau, p o, in ista di ca annum ctione Ephron, quę dom. 410. ablata est, &c. & vi in Biblia detur hic Hierony. fusissime velle, quod Ephrõ scripsit. peccauit. Sed nun- C.M. quid Abraham pec O & a qj cauit, qui coegit ipsum vendere locũ sequent. talẽ, maxime quia locus ille iam deputatus erat sepulturæ. erant enim ibi sepulti Adam, & Eua. dicit tamẽ P. Mãducator, q̃ neuter peccauit. Sed quare reprehenditur hic à Hierony? Respond. non propter suum factum, sed propter futuros: volens ostendere, quod illi peccarent, qui talimodo venderent.

† In qõ. Hebraicis. c. 23. e Ephron. id est, perfectus.

1 Ecclesiaste. imò imperfectus.

in ecclesia stico c. 7. g IN Ecclesiastico. id est, in Ecclesia ste'. & ille licabarur pa- ber est Salomonis, narctos, a & incipit vanitas. Est alter, qui dicitur Ecclesiasticus, qui incipit: Omnis sapiẽtia à domino.

C.M. Gene. 23. c & ille liber est le-

clarissima, quòd ab ea centum solidos pro filiæ suæ sepultura fraternitas vestra velit exigere. Hoc autem vitium, & nos postquam Deo authore ad episcopatus honorẽ accessimus, de ecclesia nostra omnino vetuimus, & per prauam denuò consuetudinẽ nequaquam vsurpari permisimus: memores, quia dum Abraham à filijs † Ephron, hoc est, à filijs Seor a sepulcrum pretio ad humandũ corpus coniugis postularet, pretium accipere renuit b, ne commodum de cadauere videretur consecutus. Si ergo tantæ considerationis paganus vir fuit, quantò magis nos, qui sacerdotes dicimur, hoc facere nõ debemus? Vnde ne hoc auaritiæ vitium in alienis denuò tentari præsumatur admoneo: sed si quando aliquem in ecclesia vestra sepeliri cõceditis: si quidem parẽtes ipsius, proximi, vel hæredes pro luminaribus sponte quid offerre voluerint, accipi non vetamus. Peti verò aliqd aut exigi omnino phibemus, ne (quod valde irreligiosum est) aut venalis fortasse (qd' absit) dicaẽ ecclesia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, si ex eorum cadaueribus studeatis quærere quolibet modo compendium.

Item Hieronymus super Genesim. †

Etiam coacti de sepultura pretium non debemus accipere.

CAN. XIII.

POstquã pretio victus est Ephron, vt sepulcrum venderet, & acciperet argentum, licet cogente c Abraham: vau litera, quæ apud illos pro o d legitur ablata de eius nomine est, & pro Ephron c appellatus est Ephrã f: significante scriptura nõ eum fuisse cõsummatæ perfectęq; virtutis, qui potuerit vẽdere memoriam mortuorum.

Sciant igitur, qui sepulcra vendunt voluntariè, nec coguntur, vt accipiant pretium, sed à nolentibus quicquam extorquent, mutari nomen suũ, & perire quidam de merito eorum, cùm etiam ille reprehẽdatur occultè, qui inuitus accepit.

Item ex concilio Triburiensi. †

De eodem.

CAN. XIIII.

IN Ecclesiastico g nanque libro scriptũ est, Mortuo nõ phibeas gratiã, sciens quoniã oẽs morimur. et itẽ: Omnia, q̃ de terra orta sunt, in terrã cõuertentur. Quid terra terram vendis? & memẽto, quòd terra es, et in terrã reuerteris (& † alibi de homine dictum est, Terram teris, terram geris, & in terram conueteris, qui de terra sumeris) & quoniã mors tibi futura est, & appropinquat, etsi tardat recordare, quia non hominis est terra, sed (vt psalmista commemorat) domini est terra, & plenitudo eius. Si terram vendis, inuasione rei dñicæ reus tenebere. Gratis accepisti à Deo, gratis da pro eo. Quare interdictũ sit omnibus omnino Christianis terram mortuis vẽdere, & debitam sepulturã denegare, nisi forte proximi et amici defuncti propter nomen & redemptionem animæ vim de functi gratis aliquid dare velint.

Item ex concilio Varensi.

su filij Sirach.

h Si terram. Sacrãvel religiosam. & dico quod terra fit sacra, vel religiosa authoritate pontificis, non ex eo, quod mortuus infertur ad locum, vt extra de relig. domi. ad hoc. Sed secundum legẽ secus est. nã si transferẽ corpus ad aliũ locũ, desinit locus esse religiosus. vel etiã si capitur ab hostibus: vt ff. de reli. l. cum in diuersis. & l. cum loca. Et not. q̃ quicquid est sacrum est religiosum: sed nõ conuertitur. Vbi enim mortuus infertur, fit religiosus, sed non facer: vt ff. de re. di. l. intantum. §. sacra. Item dicitur locus religiosus, vbi corpus eo proposito ponitur, vt ibi perpetuo remaneat, alias remaneret profanus: vt ff. de relig. l. si quis eo animo. mo. et remouetur quicunque testẽ q̃ cunque placueris, vt C. eo. ti. nec dum. Et licet pars hominis in diuersis sepulcris sepeliatur, non ideo omnia loca fiũt religiosa, sed tantum vbi caput est sepultum: vt. ff. eo. l. cum. Et nõ in diuersis. Et nec totus locus deputatus sepulturę fit religiosus, sed ille in quo corpus est humatum, vt ff. eo. l. ij. §. sepulcrum. Præ

De eodem.

CAN. XV.

PRæcipiendum est secundùm canonum authoritatem, vt de sepulchris, & hominibus sepeliendis nihil muneris exigãt, nisi fortè, qui sepelitur, viuens iusserit ecclesiæ, in cuius atrio se pelitur, aliquid de suis rebus tribui, aut etiam post mortem ipsius illi, quibus commissum est eius eleemosynam facere de rebus illius aliqd sponte dare voluerint, & tamen nullatenus à presbyteris ecclesiæ illius aliquid exigatur, sine ab illis, qui locis & villis præsunt. Prohibendum est etiam secundùm maiorum institua, vt in ecclesia nullatenus sepeliantur, sed in atrio, aut in porticu, aut in exhædris a ecclesiæ. Intra ecclesias verò aut prope altare, vbi corpus & sanguis domini conficit, nullatenus sepeliantur b.

Item Augustinus.

A sacris locis non iuuantur post mortem, quibus peccata non sunt dimissa.

CAN. XVI.

QVibus peccata dimissa non sunt, à sacris c locis post mortem adiuuari non possunt: quia quos peccata grauiora deprimunt, si in sacris locis se sepeliri faciunt, restat, vt de sua præsumptione iudicentur: quia eos sacra loca non liberant, sed de culpa temeritatis accusant.

Item Gregorius. †

Quibus prosit in ecclesia sepultura.

CAN. XVII.

CVm grauia peccata non deprimunt, tunc prodest mortuis si in ecclesia sepeliantur d: quia eorũ proximi quoties ad eadem sacra loca veniũt, suorúmque sepulturam aspiciunt, recordantur, & pro eis dominũ preces fundunt. nam quos peccata grauia deprimunt, ad maiorem cumulum damnationis ponitius, quàm ad solutionẽ eorum corpora in ecclesijs ponuntur.

Item ex concilio Magotiensi.

Qui sepeliantur in ecclesia.

CAN. XVIII.

NVllus mortuus intra ecclesias sepeliatur, nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, vel fideles e laici.

Quid verò mortuis prosit iuxta ecclesiã sepeliri, quiid'ue ad eos perueniat, Augustinus in libro de agenda cura pro mortuis ostendit dicens:

Quare mortui iuxta ecclesiã sepeliantur.

CAN. XIX.

NOn æstimemus ad mortuos, pro quibus curã gerimus pertinere, nisi quod p eis siue altaris, siue orationũ, siue eleemosynarũ sacrifiũ f solenniter supplicamus. Quãuis enim nõ p quibus fiunt omnibus prosint, sed his tãtùm p quibus dum viuunt, cooperantur vt prosint: sed quia non discernimus g qui sint, oportet ea pro regeneratis omnibus h facere, vt nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia posint & debeant peruenire. Melius enim superexunt ista his, quibus nec obsunt nec prosunt, quàm eis de erunt, quibus prosunt.

di sunt homines, vbi est maior concursus populorum, & in cathedralibus ecclesijs. vt j. ead. vbicunque.

c NVllus. Fideles. Vocat fideles à laici hic fideles à fidei virtute, ita vt faciant miracula †. † Hęc sententia fuit Alij intelligunt à fi de baptismi. secundum hoc intellige Hug. Sed C. de sacrosan. ec- qd' sequicle. l. ij. vel dic qd' omnis Christianus potest sepeliri in ecclesia, sed non gẽ tilis, vt j. de consecra. di. j. ecclesiam. ij. & hoc intelligas nisi alias ĩ mortali decesserit, vel impœnitens, vel nisi ecclesia interdicta sit, vel nisi sint torneamentarij, quibus propter terrorem interdicitur ecclesiastica sepultura. extra de tornea. cap. primo. & extra de rap. super eo.

f NOn æstimemus. Sacrificijs. aut ieiunijs parentum: vt j. ea. c. animæ.

g Quia non discernimus. argu. q̃ ratione dubitationis tionis rationem dubitationis fiũt; quæ melius est totum & superfluum fiũt aliqua. alias essent illicita, re, quam nihil face vt extra de sepult. re, vel etiam alifacris. extra de quid omittere. sic vsur. in ciuitate. xlij. distinct. quiescamus. xxiiij quæ. xcj. quæst. iij. notiiij. corripiantur. te. Et ratione du- Item ratione dubitationis fiũt, bitationis possum vendicare incertã partem, vel rem. ff. de rei vendi. quæ de tota et nummos meos non possum vendicare, si sint misti alijs. ff. de solu. si alieni.

h Omnibus. Infra eadem, pro obeuntibus. contra. Ecclesia Solutio. ecclesia p an possit omnibus viuis, si- pro omni ue bonis siue mabus orare, lis po

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis potest orare generali siue speciali oratione[1], & pro Iudæis & paganis vt cõuertantur, ga de nemine est desperãdum, dum est in vita ista, vt j. de pœ.dist. vij. nemo. Sed pro paganis vel Iudæis mortuis non est orandum, nec pro catechumenis, sed pro baptizatis mortuis orãdum est generali oratione, vt hic dicitur, & xxiij. qõ.iiij. sicut. & hoc siue sint damnati, siue non, dum tamen hoc nõ constet: sed speciali oratiõe nõ est orandũ pro eis mortuis, quos constat esse damnatos, sic loquitur illud ca. pro obeuntibus, sed pro illis qui nõ sunt damnati, ora tiõe speciali & generali oramus licite, nisi sint valde boni, vt j.e. tẽpus.

[1] De hoc etiã no. xj. q. iij. si qs episcopus. & ibi di. xi. Archi.

[a] Cum ille. Scilicet spiritus.

[b] Vt resurrecturo. Nisi enim quis resurrecturos speraret, &c. [2] est ergo hoc signum, quod credamus futuram resurrectionẽ, vt j. ead. habent.

[a] Superfluum videtur & vanum orare pro mortuis secũdũ Lau. & hoc cõtinet sub isto, &c. secundum Lau. cuius fuit ista glo.

[c] Econtra. Contra id quod dicit, quod possumus orare pro mortuis.

[d] N præsenti. Iob. id est, cõiugati.

[e] Daniel. Id est, virgines, vel continentes.

[f] Noe. Id est rectores ecclesiarum. & hoc intellige, si decesserint in mortali. sic xxv. dist. qualibe.

[g] Sed laborabit. Id est, punietur æternaliter.

Diligentius tamen facit hoc quisque pro necessarijs suis, quo pro illo fiat similiter à suis.

Corpori autem humano quicquid impenditur, non est præsidium salutis, sed humanitatis officium, secundùm effectum quo nemo vnquã carnem suam odio habuit. Vnde oportet vt quam potest pro carne proximi curam gerat, cùm ille[2] inde recesserit, qui gerebat. Et si hæc faciunt, qui carnis resurrectionem non credunt, quantò magis debent facere, qui credunt, vt corpori, sed tamẽ vt resurrecturo [b], & in æternitate mansuro, impensum eiusmodi officium sit etiam quodãmodo eiusdem fidei testimonium.

Quòd verò quis apud memorias martyrum sepelitur, hoc tantùm videtur mihi prodesse defuncto, vt commendans eum etiã martyrum patrocinio affectus pro illo supplicationis augeatur.

Econtra [c] Hieronym.

Post mortẽ orationes viuentiũ mortuis damnatis non prosunt.

CAN. XX.

IN præsenti seculo scimus siue orationibus, siue cõsilijs inuicem posse nos adiuuari. cùm autem ante tribunal Christi venerimus, nec Iob [d], nec Daniel [e], nec Noe [f] rogare posse pro quoquam, sed vnumquenq; portare onus suum.

Verũ hoc de impœnitentibus accipiẽdum est, de quibus propheta dicit: Non dabit Deo placationem suam, nec pretium redemptionis animæ suæ; et ideo frater nõ redimet eum, sed laborabit [g] in æternum, & viuet adhuc in finem. De alijs autem intelligi non potest.

Vnde Grego. † Papa Bonifacio archiepõ.

In pœnitentia defunctis bona prosunt viuentium.

CAN. XXI.

PRo obeũtibus quippe consuluisse cognoueris, si liceat p eis oblationes offerri: sancta sic tenet ecclesia, vt quisque pro mortuis verè Christianis offerat oblationes, atque presbyter eorum faciat memoriam. Et quamuis peccatis omnes subiaceamus, congruit vt sacerdos p mortuis catholicis memoriã faciat & intercedat, non tamen pro impijs [h] (quamuis Christiani fuerint) tale quid agere licebit.

Idem.

Animæ mortuorum quatuor modis soluuntur.

CAN. XXII.

ANimæ [i] defunctorum quatuor modis soluuntur, aut oblationibus sacerdotum, aut precibus sanctorum, aut charorum eleemosynis, aut ieiunio cognatorum. Curatio verò funeris, conditio sepulturæ, pompa exequiarum, magis sunt viuorum solatia, quàm subsidia mortuorũ. Si aliquid prodest impio sepultura pretiosa, oberit pio vilis aut nulla. Non ideo tñ contemnẽda, aut abijcienda sunt corpora defunctorum, maximéq; iustorũ. vbi illud etiam salubriter dicitur, quanta posit esse remuneratio pro eleemosynis, quas viuentibus & sentientibus exhibemus, si neq; hoc apud Deũ perit,

[h] Oranti non est pro his, qui in mortali peccato decesserũt. Pfal. 48.

[i] xxiiij. quæstione ij. sane. argum. contra. xxj. quæstio. iij. Cyprianus. Respon. si cuidens est aliquem decessisse in mortali, vt cum quis suspendit se, vel præcipitat, aut alio modo se interficit, pro illo non est orandum, vt xxiij. q. v. placuit. & q. viij. quicumque clericus. secus si est dubium, vnde si aligs occisus est in ebrietate, nõ oratur pro illo, vt extra de reliquijs. audiuimus. & xxiij. q. v. placuit.

Nimæ. CASVS. Hoc capitulo. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod quatuor prosunt defuncto, scilicet oblatio sacerdotum, preces sanctorum, amicorum eleemosynæ, & cognatorum. In secunda parte dicitur, quod illa obsequia, quæ sunt circa corpus mortui magis sunt solatia viuorum, quam defuncti subsidia, non tamen ideo corpora defunctorum & maxime iustorum sunt abijcienda. Illud tamẽ seruandum quod corpora impẽditur, apud Deum non perit, multò magis eleemosyna, quam viuentibus & sentientibus facimus, apud Deum perire non debet.

[i] Animæ. Hoc est quasi parabiliter, non æstimemus.

Exaud

[a] Exanimis. Id est, examinatis, id est, mortuis. & est hic argu. quod magis meretur homo impendendo aliqd viuis, quã mortuis. Vnde patet, quod sicut ieiunium alicuius liberat mortuum, multo potius proalterius ieiunio prodest viuis dest vino. quod cõcedo, si ille est vicine coniunctus illi: vt dixi lxxxiij. distinct. c. presbyter. in glo. & ita.

[b] Tempus. Animas. nõ summe bonas. nam tales credo statim ad cælos volare, iuxta illud: Gaudent in cælis animæ sanctorũ. xxv. dist. c. sanctorum.

[c] Abditis. Id est, locis nobis occultis. Ex his verbis videtur, quod Augustin. dubitabat quo animæ defunctorũ recedãt, cum infernus sit sub terra, & cælum sit supra: vt xxiij. q. iiij. cæterum autem.

[d] Pro baptizatis. tantum prosunt orationes cuilibet, si fiunt generaliter pro omnibus, sicut si fierẽt specialiter pro quolibet: vt j. de consec. dist. v. c. non mediocriter.

[e] Propitiationes. id est, vt Deus propitius sit eis.

[f] Pro valde. Hic Augustin. distinguit quatuor genera hominum, scilicet valde bonos, & valde malos, mediocriter bonos, & mediocriter malos. Pro valde bonis non est orandum. iudiciam enim facit martyri, qui orat. & martyres, vt extra de celebra. miss. cũ Marcellus. vlt. Ité nec valde malis prosunt, sed mediocriter bonis prosunt, vt citius liberentur ab igne purgatorij, mediocriter malis prosunt ad hoc, vt minus puniantur, & cælum sit superius sit sub terra: vt xxiij. q. iiij. præterea. xxiij. q. iiij. cæterum autem.

[g] Via. Lectio. Scilicet Geneseos 50. cap. Lugere. Hic incipit x. pars q. in qua phat p quatuor

iumẽta mortuorum, tamen viuorum consolationes sunt. Quibus autem prosunt, aut ad hoc prosunt, vt sit plena remissio, aut certè vt tolerabilior fiat ipsa damnatio.

[9] *De obseruatione autem tertij, septimi, tricesimi, uel quadragesimi diei quæritur, unde exordium sumpserit. Ambrosius in libro de obitu Theodosij Imperatoris dicit.* †

Quare certi dies in mortuorum commemorationes seruẽtur.

CAN. XXIIII.

QVia alij tertium diem, alij tricesimum, alij septimum, alij quadragesimum obseruare cõsueuerunt in offi cijs mortuorum, quid doceat lectio [g] considéremus. Defuncto, inqt, Iacob præcepit Ioseph pueris suis sepultoribus, vt sepelirent eum. & sepelierunt sepultores Israël, & cõpleti sunt xl. dies. sic enim dinumerabãtur dies sepulturæ. & luxit eũ Israël septẽ diebus. hæc ergo sequẽda solennitas est, quam præscribit lectio. sic etiam in Deuteronomio scriptũ est: quia planxerunt filij Israël Moysen triginta dies, & consummati sunt dies luctus. Vtraque ergo obseruatio habet authoritatem, qua necessarium pietatis † impletur officium.

[10] *Lugere autem & tristari tam pro nostra, quàm pro aliorum morte Cyprianus prohibet, dicens:* †

talis obseruatio, videamus, et propter hoc inducit se. c.

decesserunt in mortali, dummodo nõ sint summe mali, li cet argu. contra. j. ead. c. pro obeuntibus. Sed pone qã aliquis dat eleemosynam pro eo, qui decessit in mortali peccato, qui est mediocriter malus. eleemosynæ vel ora tiones prosunt tanũm ad mitiorem cis pœnam, vt hic dicit, ergo aliquantulum de pœna subla tum est[1]. Ponamus 1 Hocvule quod cẽtesima pars dicere, pri pœnæ sit sublata mæleemo per vnam eleemo- synatollit synam. si ergo den cẽtesimam tur centum eleemo totius pœ synæ, tota pœna nõ, secũda erit remissa. ergo non totius iste liberabit, quod cẽtesimã, hic negat. Ad hoc sed respondico, & si prima um, & sic eleemosyna tollit de alijs. & cẽtesimam partem sic etiã inpœnæ, secũda elee- telligitur mosyna etiam tol- qđ j. dicilit tantam pœnã, tur. Arch. sed non tantam in † Col. j. quantitate, sed tan Tomo iij. tam in ꝓportiõe, & sic semper aliqd remanet de pœna: & si sic soluo illud, quod obijcitur de indulgẽtijs, quod si plus offert propter oblationẽ vnius denarij tollit quarta pars peccatorum mortaliũ, vel venialium, per oblationem secũdi denarij tollitur tãtum proportione, non tantũ in quantitate: & semp aliquid remanet, licet omnia argẽtũ effunderetur.

[1] Scilicet humanæ cõsolatio nis & offi nitari debiti, vt do cet Ambro. in li. de Abraham ipatriarcha. & Ioan. Chrysost. c. vbicunque. j. ca. C. M.

† Sermo iiij. de mortalitate

Universidad de Deusto
Biblioteca

quatuor capi. quod non debemus plangere mortuos ex diffidentia tanquã non debeant resurgere. Io. de Fantu.

CASVS. Supra facta est mẽtio de luctu, & ideo ponit hic Gratianus qualiter sit lugendũ, & quod lugere nimiũ ex desperatione futuræ resurrectionis nõ licet, sed intuitu pietatis licet, vt infra ead. cap. habent.

QVam præposterũ sterum.

a Postulemus. eũ dicimus, fiat voluntas tua. & est argu. quod opere id cõplere debemus, qd voce protestamur. distinc. xxiij. capi. psalmista.

b Inuiti. sic xxiij. q. v. c. ad fidem. & sic est arg. quod nõ debemus consequi commodum ex eo, quod inuiti facimus: vt ff. ad Treb. l. si proni. §. ij. sic xvij. q. iiij. cap. sunt qui opes. viij. q. j. capiciendum

c VBicunq;. Libera fortũna mors est: capit omnia tellus, Quæ genuit: cælo tegit, qui non habet vrnam. argu. contra. Mollius ossacubãt manibus tumulata suorum.

d HAbent. Nesciunt. i. nõ credunt. Ioan.

Psalm. 23. e QVi diuina. Religiosis. Illi enim magis tenẽtur abstinere ab huiusmodi, quam laici.

f De mortuis. Hęc est vndecima pars quæstio. secundum Ioan. de Fant.

De functi vtrũ sciãt quæ hic aguntur. f Sciant. mali nesciũt, nisi quod eis scire permittit. sim. iliter nec boni, qui adhuc sunt in igne purgatorio: qa ad huc nõ fruuntur visione Dei: vt j. ca.

1. Thes. 4.

Nec pro nostra, nec pro aliorum morte tristari debemus.

CAN. XXV.

QVàm præposterũ est, quamq; peruersum, vt cùm Dei voluntatẽ fieri postulemus [a] quãdo euocat nos Deus et accersit nos de hoc mũdo, nõ statim volũtatis eius imperio pareamus, obnitimur & reluctamur: & peruicaciũ more seruorum ad conspectũ domini cum tristitia & mœrore perducimur ex euntes istinc necessitatis vinculo, non voluntatis obsequio: & volumus ab eo præmijs cęlestibus honorari, ad quem venimus inuiti [b]. Idem: Nobis quoq; ipsis minimis & extremis quoties reuelatum est, quàm frequẽter atq; manifestè de Dei dignatione pceptũ est, vt contestarer assiduè, vt publicè prædicarẽ fratres non esse lugendos accessione dominica de seculo liberatos: cùm sciamus non amitti, sed præmitti recedentes: præcedere, vt proficiscentes & nauigantes solent.

Item Ioan. Chryso. in epistola ad Hebræos.

Ex pusillanimitate mortuos lugere contingit.

CAN. XXVI.

VBicunq; [c] sepeliamur, domini est terra, & plenitudo eius, secundùm quod oportet fieri, efficiatur. lugere autem & deplorare & lamentari eos, qui ab hac vita decedunt, ex pusillanimitate contingit.

Hoc autem ex desperatione futuræ resurrectionis intelligit. Vnde & Apostolus nõ simpliciter ait: Nolumus vos ignorare de dormiẽtibus, vt nõ cõtristemini, sicut & cæteri, qui spem nõ habẽt. Pietatis nãq; affectu & humanitatis intuitu mortuos lugere nõ prohibemur: sicut nonnullos sanctorum aliorum exequijs pias lacrymas impẽdisse legimus.

Hinc etiam Anastasius papa.

Qui spem futuræ resurrectionis habent, de mortuis tristari non debent.

CAN. XXVII.

HAbent forsitan illi iustam longi doloris excusationem, qui vitam alteram nesciunt [d], qui de hoc seculo ad melius esse trãsitum, non confidunt. Nos autem, qui hoc credimus & docemus, tristari nimiũ de obeuntibus nõ debemus: ne quod apud alios pietatis tenet speciẽ, hoc magis nobis in culpa sit. Nam diffidentiæ quodammodo genus est, contra hoc quod quisq; põdicat, quærere iustitiã amans, dicente Apostolo: Nolumus vos ignorare de dormiẽtibus, vt nõ cõtristemini, sicut & cæteri, qui spem nõ habẽt.

Item ex concilio Toletano tertio. †

De eodem.

CAN. XXVIII.

QVi diuina vocatione ab hac vita recedũt, cum psalmis tantũmodo & psallentium vocibus debent ad sepulcrum deferri. Sufficiat autẽ, quòd in spe resurrectionis Christianorũ corporibus famulatus diuinorum impẽditur sanctorum. Prohibet & nos Apostolus lugere defunctos, dicẽs: De dormiẽtibus autẽ nolumus vos cõtristari sicut & cæteri, qui spem nõ habẽt. Et dñs non solũ prohibere, nõ moreẽ agere. Religiosis autem omnino aliter fieri nõ debere censemus. sic eũ Christianorũ per oẽm mũdũ humari oportet corpora defunctorũ.

11 De *mortuis autem quæritur, utrũ sciãt ea, quæ à uiuis gerũtur. Esaias ex persona populi afflicti ait: Abraham pater noster ne-* Esaiæ 63. *scíuit* [e]. Augustinus quoq; in libro de agen *da cura pro mortuis illud idẽ testatur, dicẽs,*

c. fatendã. sed boni qui fruuntur visione Dei, sciunt quid agatur hic iuxta illug Gre. Quid est, quod nesciant, qui vidẽtem omnia vident? Bt alij dicunt, quod boni dicũtur scire omnia quæ sunt eis necessaria.

g Nesciuit. quia nõdum erat hostia oblata: per quam aperta fuit ianua paradisi, vt extra de baptismo. maiores. Ioan. Faten

Mortui ex se nesciunt, quid hic à viuis geratur.

CAN. XXIX.

FAtendum est nescire quidẽ mortuos qd hic agatur, dum hic agitur: postea verò audire ab eis, q hinc ad eos mo riendo pergunt, nõ quidem omnia, sed quæ sicunque illos, quibus hæc dicantur, oportet audire. Possunt et ab Angelis, qui rebus, quæ hic agũtur, præstò sunt, audire aliquid mortui, quod nunc quẽq; illorũ audire debere iudicat, cui cũcta subiecta sunt. Multi quoque ad viuos aliquos ex mortuis venire credũt [a], sicut econtrario Paulũ ex viuis in paradisum raptũ esse di uina scriptura testatur. De his autem, qui in patibulis suspẽduntur, quæritur an iuxta eccle sias sint sepeliendi? De quibus etiam in Magunti neñ. cõcilio ita statutum est.

Non est deneganda communio his, qui in patibulis suspendantur.

CAN. XXX.

QVęsitum est ab aliquibus fratribꝰ de his, qui in patibulis [b] suspenduntur, pro suis sceleribus post confessionẽ Deo peractã, vtrùm caritatem eorũ ad ecclesias deferenda sint, & oblationes pro eis offerẽdæ, & missæ celebrandę, an non? Quibus respondemus: si de omnibus peccatis suis puram confessionem agentibus, & dignè pœnitentibus cõmunio in fine secundũ præcepta canonũ danda est: cur canones communio quæritur, nem, vel sepulturam eis interdicunt, qui pro peccatis suis pœnam extremam persoluunt, & confitentur vel confiteri desiderant? Scriptum est enim: Non iudicat Deus bis in idipsum. Nahũ 1. c

PALEA.

FVres & latrones, si in furando, aut deprædando occidãtur: uisum est quòd pro eis non est orandum: sed si comprehensi, aut uulnerati presbytero aut diacono confessi fuerint, confessionem eis non negamus. C. d. Rit. 407. 304

De eodem.

CAN. XXXI.

SI fur aut latro captus fuerit, & absque occisione potest comprehẽdi, & tamẽ interficitur: quia ad imaginem Dei creati, & baptizati sunt nomine eius, interfectores eorum quadraginta diebus pœnitentiæ subiaceant: intrent in ecclesiam vestę induti: ab escis & potibus interdicti sint: à toro & gladio & equitatu abstineãt: in tertia & quarta feria & sabbato aliquo genere leguminum & olerum, pomis & paruis piscículis cũ mediocri ceruisia vicissim vtantur & temperatè. si autẽ à veridicis comprobatur testibus, quòd sine odij meditatione se suaq; liberãdo diaboli membra interfecerint, & pariter pœniteant: pœnitentiam pro homicidio eis nõ iniũgimus, nisi ipsi voluerint aliquid humanitatis facere. At si presbyter est, non deponatur: cũctis tamen diebus vitæ suę pœnitentiam agat.

CAVSA XIIII.

Anonici cuiusdam ecclesiæ quæstionem mouent de prædijs: testes ex fratribus suis producũt: negotiatoribus pecuniam crediderunt, ut ex eorum mercibus emolumenta acciperent.

1 *Hic primùm quæritur, an liceat eis sua repetere* [c].

2 Secundò, *an illi testes sint audiendi.*

3 Tertiò, *an illud sit usuras exigere.*

4 Quartò, *an liceat clericis, uel laicis à quolibet usuras expetere.*

5 Quintò, *an eleemosynæ de usuris fieri possint.*

6 Sextò, *an usurarij pœnitẽtiã agere ualeãt, nisi q. malè acceperũt restituãt.*

QVÆSTIO I.

Vòd autem sua repetere nõ possint, facilè uidetur probare. Ait

Universidad de Deusto Biblioteca

quaeritur, an clericis liceat repetere sua: & certum est quod omnes, qui renūtiauerunt proprijs, cum nihil habeant, sua repetere non possunt, nomine tamen ecclesiae suae de mandato sui superioris experiri possunt & esse in iudicio: vt xvj.q.j.c. monachi. clerici vero seculares & omnes, qui non renūtiauerunt proprijs, sua repetere possūt: quia neque lege, neque canone prohibētur. Et procedit hoc ordine Gratia. ī hac quaestione. Primo ꝓbat quinque authoritatibus, quod laicis sua repetere non licet, & hoc duabus domini, & alia apostoli, quarta Grego. quinta Chartagi. cōcil. Tandem allegatis respondet, duplicem adhibendo solutionem. & ita omnia plana sunt vsq; ad §. sicut ergo.

Mat.19.c enim dominus in Euangelio: Si uis perfectus [a] esse, uade, & uende omnia, quae habes, & da pauperibus. Quia ergo isti iter perfectionis arripiunt, non licet eis sua habere. multò ergo minus licet eis repetere: q̄a nō debet repeti, quod possideri [b] non licet.
Luc.18.d Mar.10.c Matt.5.f Item. Si quis uoluerit tibi tunicam tollere, & in iudicio tecum contendere, dimitte ei & pallium.
1.Cor.6.a Item Apostolus in epistola ad Corinthios: Secularia igitur iudicia si habueritis [c], omnino peccatum est in uobis.
Ibid.6.c Item Gregorius exponens, Omnia mihi licent, sed ego sub nullius [d] redigar potestate: inquit. Cùm mens concepta desideria sequitur, seruire rebus cōuincitur, quarum amore superatur.

Item ex concilio Carthaginensi quarto. †

Pro rebus transitorijs episcopus prouocatus non litiget.

CAN. I.

EPiscopus nec prouocatus [e] ꝓ rebus trāsitorijs litiget.

Quia ergo [f] generaliter perfectis † ꝓhibetur in iudicio contēdere, patet quòd istis nō licet stare coram iudice. His ita respōdetur. Prohibetē ꝓfecto in iudicio stare captando lucrum, sed non euitando damnum. Vel aliter. Aliud est sua possidere: aliud est communium ꝓcuratorem esse. Canonici non possident sua, quia res Deo oblatę non sunt alicuius. vtuntur enim rebus ecclesiae non vt suis, sed tāquam ad dispensandū sibi creditis. Vnde Prosper in libro de vita contemplatiua, Sacerdos cui dispēsationis cura commissa est, &c. require in causa eius à quo pro ingressu monasterij pecunia exigebatur. Sicut ergo isti non sua possidēt, ita nec sua repetūt, sed res ecclesiae quarū procurationē gerūt. Similiter, quòd in iudicio prohibentur contendere, sic intelligēdum est: videlicet vt non sibi stent coram iudice, sed alijs. Alijs autem corā iudice astitisse, & ꝑ eis iudicem interpellasse nōnullos sanctorum [g] legimus. hi autem non sibi stāt, sed pauperib⁹, quorum necessitatibus profutura repetūt: & ita nō prohibētur stare coram iudice. Illud verò Euāgelij, Si q̄s abstulerit tibi tunicā, &c. nō est praecipiētis, sed exhortantis.

a Perfectus. id est, sine mortali peccato, & sine veniali. nam curā propriorū non possumus habere sine peccato: vt xxv. distin. cap. qualis.

b Possideri. simile est iij.q.j.c. Deus. §. patet. vnde haereticus non potest petere restitutionem aliquorum: quia nihil propriū potest possidere: vt ī. dist. viij. quo iure. & xxiij. q. vij. cap. j. & ij. nec laicus potest repetere decimas, quia eas non potest possidere: vt extra de praeb. causam. Ad hoc enim vt quis possit aliq̄d repetere, requiritur q̄ fuerit in possessione iuris vel facti: vt extra de restitu. spo. ex parte. Vnde non sufficit probare spoliationē, nisi probauerit q̄ possederit: vt extra de offi. delega. consultationibus. Vnde patet q̄ quilibet spoliatus habet restitutionis beneficium. extra de app. significauerunt. & extra de restit. spol. olim. Inuenio tamen, q̄ quis potest petere restitutionem, qui de iure possidere non potest. nā petitur restitutio consanguineae, cum qua de iure quis non potest commisceri: vt extra de resti. spo. literas. Item seruus petit restitutionem rerum domini absentis, quas de iure potest possidere: vt C. si per vim vel alio modo. l. j. similiter vxor potest petere res à viro sibi datas, si spoliata est: quarum rerum dominiū non potest habere. ff. de vi & vi ar. l. j. §. deijcitur. Item habens plura stipendia petit restitutionem alicuius, cū tamen de iure non possit illud possidere cum alijs, vt extra de praeben. referēte. Ioā. Ego credo saluo meliori cōsilio q̄ laicus spoliat⁹ decimis potest petere restitutionē, cum latro restituat: vt extra de rest. spolia. in literis. cū laici quotidie possideant [1] decimas ex tolerantia praelatorum: secus in haeretico, cum sit excommunicatus, vt extra de haere. excommunicamus. & decre. illa, causam. dicit detinere, & non possidere. B.

cap.x. † [redacted]

Restitutionem quandoq; petit, qui possidere neq̄t.

Laicus potest decimas petere restitui, quibus spoliatus est.

1 Defacto quod dic. vt no. xvj. q. vij. cap. j. Archid.

c Habueritis. iniuriosè, ita vt scādalizemini ꝓpter hoc.

d Sub nullius. id est, sub rei temporalis potestate nolo redigi intantum, vt aliquem offendam, iuxta illud: Et mihi res, nō me rebus submittere conor. vt extra de verbo. sig. c. intelligentia.

Horatius [redacted]

e Episcop⁹. Prouocatus. i. in iudiciū vocatus. debet enim per alium litigare, vt not. v. q. iij. c. vlti. & si mala est causa ecclesiae non debet eam fouere, sicut nec tutor pupilli, vt ff. de administ. tut. l. quotiens. §. sicut autem.

f Quia ergo. regre. ī. j. q. ij. c. sacerdos.

Sicut ergo. CASVS. Cōcludit Gratianus ex supradictis, q̄d clericis sua repetere non licet. postea respondet dupliciter allegatis. Et primo sic, scilicet q̄d perfecti non debent contendere in iudicio captando lucrū, sed vitando damnum possunt esse in iudicio. Secundo dicit, quod licet clerici regulares sua repetere non possunt, cum nihil habeant: tamē res ecclesiasticas tanquam communes, quarum procurationem gerunt, repetere non prohibentur: qui in iudicio contendere possunt, non sibi, sed alijs, scilicet pauperibus: sicut multi sancti fecerunt.

g Sanctorum. ī. xij. q. j. c. expedit.

Quod

a Quod debetur. Ex aliquo maleficio: vel intellige ex quolibet debito.

b Vltra. Videtur ergo q̄ non possit licitè peti poena dupli, vel quadrupli à fure, vt no. xij. q. ij. c. in antiquis. quod concedit H. sed non est ita, quia hoc habetur ex canone, q̄ peti possit. xj. q. ij. c. in legibus [1].

Fur ipse poena dupli vel quadrupli potest conueniri.

† li. xix. c. cap. xxv. Cōtra Faustum.

c Talionis. Cōtra delinquentem, s. vt tanta satisfactio petatur ab eo, quanta iniuria praecessit: vt xxiij. quae. iij. c. sed differentiae. vel loquitur de poena talionis infligenda accusatori, qui iniustè litigat, & quia calūniosè agēs punitur in sumptibus litis, vt extra de poe. calumniam.

1 De hoc not. xij. q. ij. fraterni. ibi videas. & facit ad hoc extra de sen. excō. qualis. & cap. ea noscitur. vbi plene de hoc nota. per Hosti.

Matt.5.a

Vnde Augustin. ait: †

Peccat, qui vltra debitum exigit, non qui sibi debita reposcit.

CAN. II.

QVod debetur [a] & si benignè remittitur, non tamen iniquè repetitur. peccat autē qui exigit vltra [b] debitum: ideóque lex modum fingens, poenam talionis [c] instituit, sed tu eò longè es à peccato iniusti exactoris, quò omnino non exigis debitum: ideóque bonus magister ait, Qui te percutit in vnam maxillam, praebe ei & alteram. praesertim ne cogamur & ipsi reddere debitum ab eo, qui nullum [d] habet debitum [e]. Sic [f] & caetera [g] accipias.

Idem de sermone domini in monte.

De eodem.

CAN. III.

QVisquis praeceptis non obtemperat, reus est & debitor poenę. & paulò pòst. Praecepto domini non obedire, peccatum est. & consilio si vti nolueris, minus boni adipisceris, non mali aliquid perpetrabis.

Item Gregorius in epistola ad Iouinianum.

Quod praecipiē, imperatur [h]: quod imperatur, necesse est fieri: si nō fiat: poenam habet. vbi consilium datur, offerentis arbitriū est. vbi praeceptū, necessitas est seruientis, vt obediat: vel imperantis, vt ei obediatur.

d Nullum. Scilicet quo ipse teneatur alijs. Vel aliter, id est, nulli vult soluere poenā pro peccato debitam.

e Debitum. Id est, poenam debitam ex peccato.

f Sic & Hic est §.

[redacted]

g Caetera. Id est, omnia sunt cōsilij [1] sicut illud, qui percusserit te in vnam maxillā, &c.

h Quisquis. Quod praecipitur, imperatur. Hic Gregorius innuit differentiā inter praecipere & imperare [1], nam alias & August. dicit, quod Caesar praecipit, faciendum est: quod imperat, tolerandū est: vt xxiij. q. j. c. militare. Item inter mandatū et praeceptum videtur esse differentia: quia iubetur [4] mandatum, non mandatoris, vt extra de offic. deleg. c. relatum. sed praeceptū non, vt in auth. vt nulli iudi. §. & hoc vero iubemus. colla. ix. Item quandoq; ea, quae sunt praecepti, consulūtur: vt xxviij. quaestione j. c. sic enim. Quandoq; etiam quę sunt mandati, praecipiuntur: vt sic aequiparentur praeceptum & mandatum, vt C. de actio. & oblig. l. si quidem. Item quandoque verbum rogandi pro verbo praecipiendi ponitur: vt xj. quaestio. iij. rogo.

i De eo autem. An de suis fratribus. In causa criminali nunquam admittūtur domestici: vt iij. q. v. c. j. nisi in duobus casibus, i. cum canonici accusant prēlatum suum: vt ij. q. vij. lator. et cum accusatur matrimonium propter consanguinitatem: vt xxxv. q. vj. ca. j. similiter in causa ciuili nō admittitur domesticus. iiij. q. iij. etiam ciuili iure. Itē etiā nisi in causa ecclesiae suae: vt j. ea. c. j. extra de test. insuper. Similiter ad ꝓbādū cōsanguinitatē admittiē domesticus: vt xxxv. q. vj. c. j. siue agaē ad cōtrahēdū, siue ad dirimēdū matrimonium: vt extra qui mat. acc. pos. c. videt. Sed ꝓ alio impedimento matrimonij domestici non admittunē, etiam si velint ꝓbare affinitatem: vt extra de test. c. in literis. Io. Sed cōtra vidiē dicere decr. extra de testi. c. super eo. & sic de facto seruaē, & in illa decr. in literis. suspicio erat contra eum, quia steterat cum vxore per septem annos, & etiam ibi super affinitate inducebantur domestici, praeterea vt notauit ibi T. familiares sui erant vel domestici, quibus imperare pōt ratione dominicae vel patriae potestatis. alias domestici bene admittuntur. B.

QVAESTIO II.

DE eo autem, quod quaeritur, an de suis fratribus [i] testes producere possint, multis authoritatibus uidetur esse prohibitū. Leges enim tam sacrorū canonū, quàm secularium principū prohibent aduersum aliquem testem de sua domo produci. Contra se enim quisq; testari potest, pro se uerò minimè. Quia ergo isti producuntur, ut pro seipsis testimonium ferant, (non enim utilitatis suae ecclesiae se penitus immunes arbitrantur futuros) patet q̄ eorū uox in talibus non est audienda. Sed distinctio haec, & testiū examinatio in criminalibus causis seruāda est: in ciuilibus autē non usquequaque. In criminali enim causa, nō licet testem de propria domo produci: in ciuili autem praelatis ecclesiae licet.

Vnde Paschalis ij. Guidoni archiepiscopo Viennensi Apostolicae sedis legato scribit dicens:

Clerici pro sua ecclesia testimonium ferre possunt.

CAN. I.

SVper prudentia tua plurimùm admiramur, quòd in negotio beati Stephani [k] clericorum ipsorum accepta

k Super prudētia. Stephani. Vnus canonic⁹ potest inducere in testimoniū suū contra canonicum eiusdē ecclesiae canonicos: quia non est magis domesticus vni, quā alij. & par affectionis causa suspicionem excludit: vt ff. de ritu nup. l. non solū. §. j. sicut & pōt ipsum inducere cōtra suū prēlatū: vt ij. q. vij. c. lator. Sed nunquid pōt eum inducere contra canonicum alterius ecclesiae? H. dicit q̄ non. Tu potes dicere q̄ sic: quia non est domesticus istius, sed ecclesiae tantum. similiter praelatus potest induci in testē pro ecclesia

5 Alij contra 4. q. 3. etiam ciuili iure. nā mercenarij sunt domestici. ff. de poenis. respiciēdū §. furti. C. de his qui ad ec. confu. praesenti. Archi. Canonicus pro canonico testificari potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesia sua: dum tamen alius constituatur, qui nomi-
a Ad idē ne ecclesiæ agat: vt extra de testi. c. insuper 1. nec di-
de ver. si gnific. prl ceps. C de dig. ius se natorum. sed cōtra, quia exe cutores ne gotiorū et adminis tratores i eisdē nego tijs testes esse nō pos sunt. ff. de testi. man dati. Arc.
cuntur isti ferre testimonium in propria causa: quia causa ecclesiæ non est causa singulorum: vt xij.q.ij. c. qui manumittitur. Sic legatarius fert testimonium in causa testamenti, in quo aliquid ei relictum est, vt institu. de testa. §. legatarius. Sed nō talibus imperatur ab ecclesia: ergo non possunt esse testes pro illa: vt iiij. q.iij.c. idonei? Sed istud est in fauorem religionis. nam contra rationem pro religione iudicatur, vt ff. de reli. & sump. l. sunt personæ. sed licet dicam, quod vnus canonicus pōt esse testis in causa sui concanonici, non tamen dico q̄ possit esse iudex suus cōtra extraneum: quia minor causa repellit aliquem à iudicio, & à testimonio: vt extra de offi. deleg. capi. cum. R.

2 Tractauerunt. Quia ea quæ in capitulo gesta sunt, melius possunt probari per canonicos, quā per alios: vt extra de test. c. veniens. in fin. licet lex dicat alias inter domesticos facile quid confingi posse pro negotij qualitate: vt C. de dona. l. data.

b Et visu. iij. q. ix. cap. testes.

Potest. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima soluit aliter, quā supertius dixerat, dicens q̄ domestici ad testimonium nō admittūtur pro eo, cuius sunt domestici. supradicti autem clerici non pro domesticis admittuntur, sed p̄ ecclesia, quæ mater est omniū. In secūda parte dicitur q̄ presbyteri in contractibus secularium non debent ad testimonium vocari, si tamen casu inciderint, episcopo iubente testimonium ferre possunt, vt in seq. c. docetur.

c Quanquam. Non rogentur. an possit clericus cogi, notaui ij. q. vj. c. statuendum.

d Euentu. Supra iiij. q. iij. c. ad fidem.

re nolueris testimonium. Diuersæ nanq; sunt species causarum, nec in omnibus causis crimina agi tantur. In criminibus siquidem accusatorum & testium illa distinctio obseruāda est, quæ in canonibus continetur, ne qui ad probationem domestici assumantur. Cæterūm in possessionum vel huiusmodi negotijs hi potissimùm assumēdi sunt, qui eadē negotia tractauerunt[a], de quorum auditu & visu[b] hæsitatio esse non debeat. Si ergo ijdem clerici idonei sunt ad assertionem causæ illius, nullatenus remouea tur: sed sicut alijs literis deliberatum est, inter sancti Ioannis, & sancti Stephani canonicos lis illa plenius decidatur. Potest etiam intelligi aliter: domestici ad probationem non admittantur, vt pro his videlicet quorum sunt domestici, testimonium ferant.

Hi autem (sicut suprà de actoribus dictum est) non pro domesticis, sed pro ecclesia, quæ mater est omniū pauperum, testimonium dicant. In conficiēdis autem instrumentis secularium negotiorum presbyteri nō uocentur ad testimonium: sed si casu contractui eos interfuisse contigerit, iubent

Vel audierint. Et hoc est in illis casibus vbi testimonium valet de auditu: vt iij. q. ix. c. si debitum.

Occultetur. Istud est regulare, quod in defectum probationum quilibet possit cogi: vt extra de test. cog. ca. peruenit. imo talis admittitur, qui alias non
e est idoneus: vt iiij. quæ. iij. c. item serui
f responso. simile est
lv. dist. c. priscis. &
de consec. di. iiij. in
necessitate. & C. de
hæreti. l. vlti.

g Coram se. Sed qualiter testaf clericus coram epi scopo, cum causa versatur coram laico iudice, cum continentia causæ dicuidi non debeat: vt extra de sequ. ad hæc? Respond. hoc est priuilegiū clericorum, quod cogunt non cogūtur coram quolibet iudice testificari, sicut egregiæ personæ non cogūtur coram quolibet iudice testificari, vt ff. de iurisdictō. l. ad personas[2].

h Competentibus. Scilicet, iudicibus ecclesiasticis.

i Aut aliter. Id est, vt committat epi scopus aliquibus, qui excipiant testi monia ipsorū. Io. nō debent

k Vod latice. Hic quæritur, an vsura sit de vltra sortem alicui quid recipere? Et quāuis certe sic, nisi in communi quinque casibus, tamen in primo, in casu fauorabili, quod scilicet. ex uore ecclesiæ. ex tra de vsur. ca. j. & plancā. conquestus. Secundo, & cum fideiussor solui tenetur & vsuras, potest vsuras petere, vt ff. de fideiussi. l. constitutus. Tertio, & cum pœna petitur præter sortem: vt xij. quæstio. ij. in legibus. Quarto, & cum pecunia vsurā tanquā interesse, vt dicam

[2] Ad hoc. Vide

f. e. q. iiij. c. quoniam multi. & ff. pro socio. l. socius. qui. Quinto, & cū recipitur aliquid pro re, quæ non consistit in pondere, numero, vel mensura, sicut in locatione. Item in sexto casu ratione incertitudinis, vt extra de vsu. c. in ciuitate. & nō solum quodcūq; iucrum, sed etiam ipsa spes facit hominem vsurarium: vt f.

vt f. ea. c. j. sicut spes facit hominem simoniacum: vt j. q. iij. c. non solum. Ad intelligentiā autem huius quæ-
Cōuentus stionis scias quod duo sunt contractus, qui de natura duo sunt tui gratuiti sunt, vt mutuum & commodatum. In mugratuiti. tuo certum est, & requiritur quod sit gratuitum: alioqui est vsura. Item commodatum nō est gratuitum, non quidē est vsura, sed tamen si aliquid recipitur pro commodato, statim desinit esse commodatum:

* Adde, quia aut recipit aliquid p̄ re ipsa, aut ipsa aliquid recipitur, aut est pecunia, aut alia res. si pecunia, est emptio seu venditio. si alia res, erit contractus permutationis. si p̄ vsu rei accipit pecunia, erit contractus locatio. si res alia, erit contractus innominatus, do vt des, vel facio vt facias. omnes isti contractus sunt de genere permutationis: vt per hoc dicit Bal. in l. j. C. de rescind. vendit. & per Bal. in l. ij. C. de mutuis. & per Bal. in l. ij. C. de rei vxo. actio. & per Bal. in l. ij. C. de rescind. vendit. & per Bal. in l. ij. C. de rescind. vendit. & per Bal. in l. ij. C. de rescind. vendit

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Accedit.ex pacto.
b Ad negotiatorem.cui creditit pecuniam.
c Poma. Videtur ergo q̃ vsura differat in hoc à crimine simonię,quia crimen simoniæ nõ cõmittit in modico, vt extra de simo. & ſi queſtiones.ſed nõ
† Vide eſt ita.& cap.& ſi quæſtiones. intelliges quod non præſumitur in modico cõmitti ſimonia ratione perſonæ.
d QVod vero. Nulli licitũ eſt vſuras ſumere, nec etiam ludæo,vt extra de vſu.poſt miſerabile.videtur tamen quod in caſu licitum ſit etiã Chriſtiano ſumere vſuram:vt ſ.ea.ca.vlt. tamen licitũ eſt aliquando vltra ſortẽ aliquid recipere,vt notaui in proxima quæſti.ſ.in ſumma.
e Lerici. Indignis. Licitas enim negotiationes poſſunt clerici facere:vt extra ne cler. vel mona.c.j.et hoc cum eis ſua non ſufficiunt: vt xcj.diſt. cap.clericus.
f Si ceſſare. Non ergo ſtatim deponẽdus eſt clericus propter vſuras. xlvij. diſt.c.j. Arg.contra xlvij.diſt.ca.ij. Soluſtatim deponendus eſt:& quod hic dicitur, refertur ad facultatem diſpendi.
g MIniſtri.Data. ſ. xlvj. diſt.c.non licet.
h CAnonum.Et eadem forma,ſed in rudi materia poſſũt emere coriũ & chartas,et inde facere ſolutares & libros:vt xxj.q.j.ca.j.& xcj. diſt.ca.clericus.nec eſt negotiatio, ſed artificium.
i SI quis oblitus. Ex quolibet.

vſura eſt,& veſtis vſura eſt,& quodcunq; accedit[a] ſorti,vſura eſt:& quod velis nomen ei imponas,vſura eſt.Item ſi quis inſtaurandum conuiuium putat,ad negotiatorem[b] mittit, vt abſinthiaci cupellam† deferat ſibi gratis.ad cauponem dirigit,vt Piceum vinum aut Tyriacum requirat:ad laniũ, vt hyllam ſibi ꝓcuret: ad aliũ,vt ſibi poma[c] adornet.

Item ex concilio Agathenſi.

Quando amplius,quàm debetur exigitur,vſura accipitur.

CAN. IIII.

VSura eſt, vbi amplius requiritꝰ, quã quod datur: verbi gratia,ſi ſolidos decem dederis,& amplius quæſieris: vel ſi dederis frumenti modiũ vnum,& ſuper aliquid exegeris.

Ecce *euidenter oſtenditur, quòd quicquid ultra ſortem exigitur,vſura eſt.*

QVÆSTIO IIII.

QVòd verò[d] nec clericis, nec laicis licеat *vſuras* exigere, *probatur auctoritate Gelaſij & aliorum.*

Ait enim Gelaſius papa *ſcribens clericis per Lucaniam & Siciliam.*

A quæſtibus negotiationis clerici abſtineant.

CAN. I.

CLerici ab idignis[e] quæſtibus nouerint abſtinendũ,& ab omni cuiuſlibet negotiationis ingenio, vel cupiditate ceſſandum.In quocunque verò gradu ſint, ſi ceſſare[f] noluerint,mox à clericalibus officijs abſtinere cogantur.

Item ex concilio Arelatẽſi primo,quod cõfirmauit papa Syluester.

Excommunicentur miniſtri altaris,qui fœnerantur.

CAN. II.

MIniſtri, qui fœnerantur, placuit iuxta formã diuinitus datam[g] eos à communione abſtinere.

Item ex concilio Teraconenſi.†

Qui volunt eſſe in clero, à ſtudio negotiationis abſtineant.

CAN. III.

CAnonũ ſtatutis firmatum eſt,vt quicunque in clero eſſe voluerit,emendi vilius,& vendẽdi[h] carius ſtudio non vtatur.quod ſi exercere voluerit,cohibeatur à clero.

Item ex concilio Martini papæ.

Alienetur à clero vſuras aut ſuperabundantiam exigens.

CAN. IIII.

SI quis oblitus timorẽ domini & ſanctarum ſcripturarum, quæ dicunt: Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſurã. poſt hanc cognitionẽ magni concilij fœnerauerit,vel cẽteſimam exegerit,aut quolibet[i] negotio turpis lucri quæſierit,aut per diuerſas ſpecies vini,vel frumẽtis,vel cuiuslibet rei emendo,vel vendendo aliqua incrementa ſuſceperit: de gradu ſuo deiectus, alienus habeatur à clero.

Item ex eodem.†

Pro pecunia,quam clericus mutuò dedit,iuſtoprecio ſpecies accipere poteſt.

CAN. V.

SI quis clericus in neceſſitate ſolidũ[k] præſtiterit,hoc[l] to accipiat,quod[m] pore ſtatuto[n] dari.Cæterùm,ſi ſpeciem ceſſariam, ipſum, quod augmento recipiat.

Item ex concilio Agathenſi tertio.†

Clericus non accipiat plus,quàm commodauit.

CAN. VI.

NVllus clericorum amplius accipiat, quàm commodauit.Si pecu-

k Si quis clericꝰ. Solidum.ſciiicet pecuniam numeratam.
l Hoc.i.tantum.
m Quod.id eſt,quãtum.
n Mercãdi. Si deberent vendi.
o Tempore ſtatuto.id eſt, ſolutionis tempore.
p Decretum.A iudice vel ab alio:ſcilicet hoc vult dicere, qđ creditor frumentum pro tanta pecunia debet recipere, quantã valuit tẽpore ſolutionis: & ita conſiderandũ eſt tẽpus ſolutionis. Sed ſi non eſt præſtitum,tũc æſtimatur quantum valet tempore,quo reſpenſit vt ff.ſi cer.pet.l.vinum.

Quoniam.

niam, pecuniã accipiat: ſi ſpeciem, eãdem quam dedit, accipiat: & quicquid aliud,tãtum quantum dedit accipiat.

Item Leo Papa.†

Etiam laicis vſura damnabilis eſt.

CAN. VII.

NEc hoc prætereundum quoque duximus eſſe, quoſdam lucri turpis cupiditate captos, qui vſurariam exercere pecuniam,& fœnore volunt diteſcere:quod nos, vt non tantùm dicamus in eos,qui ſunt in clericali ordine conſtituti, ſed etiam in laicos cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus: quod vindicari acrius in eos, qui fuerint confutati,decernimus: vt omnis peccandi opportunitas adimatur.

Item ex Niceno concilio.†

Ejiciantur à clero turpia lucra ſectantes.

CAN. VIII.

QVoniam multi clerici auaritiæ cauſa turpia lucra ſectantes, obliti ſunt diuini præcepti, quo dictum eſt. Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſurã. ſtatuit hoc ſanctum concilium, vt ſi quis inuentus fuerit poſt hanc diffinitionem vſuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra ſectari , vel etiam ſpecies frumentorum ad ſeſcuplum† dare:omnis, qui tale aliquid conatus fuerit ad quæſtum[a] ,deniq; clericis.vbi agitur ad intereſſe.

Vicunque. Modium.

Si aliquis vendat [illegible] merces, quæ modo [illegible] valent quatuor,& [illegible] facit pactum vt eſt [illegible] dentur quinque ad [illegible] termium præfixũ, [illegible] non eſt vſura [illegible] ſi dubium eſt quan [illegible] poſſunt valere [illegible] ille ad terminum præfixum, vt extra de vſur.c. in ciuitate. licet ſi venderet longe cariori foro,quã modo valeant,tunc eſt vſurarius vt extra eod.ca.conſuluit. Et q dicitur de venditione mer [illegible] tempore contra [illegible] ſi quis. Rapinam. Sic ergo vſurarius eſt rapitor, ergo in eum [illegible] ſententia. Et ſic [illegible] ſimoniacum. po [illegible] ſimoniacum. [illegible] ſimoniacum. [illegible] ſimoniacum.

Universidad de Deusto Biblioteca

a A Billo. Cui. Sicut nulli nocere debes, sic à nullo debes petere vsuras, vt c. intelligatur negatiue, & sic planum est. Alij dicunt q ab hostibus licitum est petere vsuras. nam et omnia eorum licite possumus auferre: vt xxiiij. q. viij. c. j. & ij. & quibuscunque insidijs possumus nocere eis: vt xxiij. q. ij. ca. dñs.

b Vbi ius. Iustū. bellum est q gerit̃ur ex edicto principis: vt xxxiij. q. iij. ca. iustum. Ioan.

QVod vero. Hæc quę. diui ditur in quatuor partes: in prima quarum probat per ix. autho. q de vsuris & rebus male acquisitis, de quibus dominū nō transferturn, nō possunt fieri eleemosynæ. Secunda ibi, Econtra. Tertia ibi, Itē obijcitur. Quarta ibi, Sed Aug. Ioan.

c Quod vero. Quidam generaliter dicunt, q de nullo illicite acquisito potest fieri eleemosyna: nec de meretricio, nec de vsura, nec de alea, nec de histrionatu, nec de simonia. Scriptum est enim: Honorabis dominū deum tuum ex iustis tuis laboribus. j. q. j. nō est putanda. & in Deut. dicitur, Non accipies mercedem prostibuli. et est argu. ad hoc ſ. c. eleemosyna. & xxxij. quæ. iiij. sicut non sunt. Nam illicite acquisita non sunt in bonis nostris, nec nostra: vt ff. pro so. cū duobus. §. vlti. Alij dicunt, q si de illicite acquisitis non transfertur dominium, vel etiam transfertur, sed competit repetitio, non potest tamē fieri eleemosyna: vt in vsura. arg. extra de iureiur. debitores. & in simonia: vt extra de sim. veniēs. Sed si non datur repetitio et transfertur dominium, bene fit inde eleemosyna: vt si aliquid datur meretrici, illud non potest repeti: vt ff. de condi. ob tur. cau. idem quod ſ. §. quoties. vnde de tali potest meretrix facere eleemosynam. Idem de eo quod extorquetur ratione officij alicuius: vt ſ. ead. non sane. Quod autem dicitur, quod sacerdos nō potest percipere mercedem prostibuli, potest dici q non debet recipi oblatio meretricis, licet eleemosyna possit inde fieri. & hęc est ratio, vt propter ruborem citius cōuertatur: vt xc. distinct. oblationes. & xvij. quæstione iiij. miror. Sed de illis, quæ sunt extorta per violentiam, non ratione officij alicuius, vt de rapina et de furto, non potest fieri eleemosyna. Dicit̃ tamen quidam, q si res furtiua vendat, de nūmis illis potest fieri eleemosyna: quia nō sunt nūmi furtiui, quidam pro re furtiua: vt ff. de fur. qui vas. §. vlti. q non credo, vt extra de vsuris, cum tu. in fi.

Eleemosyna vtrum fieri possit de illicite acquisitis.

† Id est, sermonē. C. M.

pſ

Vòd vero c eleemosynæ nō sint faciendæ ex fœnore, uel usuris, nec quolibet malè acquisito, Augustinus testatur in libro de uerbis domini, tractatu †xxxv.

De vsuris eleemosynæ fieri non possunt.

CAN. I.

NOlite velle eleemosynas facere de fœnore & vsuris d.

Item Augustinus.

Oblatio de rapina reprobatur.

CAN. II.

IMmolātis ex iniquo, oblatio est maculata. Dona iniquorū non probat altissimus, nec respicit in oblationibus iniquorum e, nec in multitudine f sacrificiorū eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium, vita pauperis est †: qui defraudat illum, homo sanguinis g est: qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit, necessariò fratres h sunt.

Item Augustinus in homilia. †

Non est aliquid rapiendum diuitibus, vt detur egentibus.

CAN. III.

FOrtè aliquis cogitat & dicit: multi sunt Christiani diuites auari, cupidi: nō habebo i peccatum, si suū illis abstulero & pauperibus dedero. Vnde enim illi nil boni agunt, mercedem habere potero: sed huiusmodi cogitatio ei diaboli calliditate suggeritur. Nam si totum tribuat pauperibus, quod abstulerat, addit potius peccatum quàm minuat.

Item Hieronymus.

De eodem.

PALEA.

NEmo qui rapit, moriens si habet unde reddat, saluatur. Si eos, quorum fuit, inuenire non poterit, ecclesiæ uel pauperibus tribuat.

Item Ambrosius.

De eodem.

PALEA.

RAptam emere non licet, nisi ea intentione, ut cui est ablata restituatur.

Item Augustinus. †

Furtum committit, qui inuentum non reddit.

d NOlite. Vsuris. Hic intelligitur verborum maledicus, & fœnus dicitur vsura vsurarum. vnde Lucanus, Hinc vsura vorax, auidumque in tempore fœnus.

e IMmolantis. Iniquorum. ſ. j. q. j. nullus. & ca. non est putanda.

f Nec in multitudine. sed in meritis vt xxiiij. q. j. odi. Sāguinis. Supra lxxxvj. dist. pace.

g Fratres. Id est, pares, siue similes in peccato. ſ. ea. c. multi. & de pœ. dist. j. homicidiorum.

h FOrte. Non habebo. Nec enim propter bonum est faciendum malum: vt xxxv. q. j. noſſe. xxxij. quæ. iiij. ſicut nō sunt. Non videt tamen quod talis furtum cōmittat: quia furtum nō fit, nisi adhibito animus lucrādi: vt ff. de fur. l. j. sed nō est ita: quia species lucri est ex alieno largiri: vt ff. de fur. si pignore. §. j.

Si

a SI quid inuenisti a, & non reddidisti, rapuisti, quantum potuisti feci sti: quia plus non inuenisti, ideo plus non rapuisti. qui alienum negat, si posset, & tolleret. Deus cor interrogat, non manum.

Item Gregorius. †

Qui de rebus concessis & bene quæsitis eleemosynam impendit, illa placet Deo.

CAN. V.

ELeemosyna redemptoris nostri oculis illa placet, quę non ex illicitis & iniquitate congeritur: sed quæ de rebus concessis & bene acquisitis impenditur.

Item Hieronymus in libro Leuitici. †

Peccat qui res inuentam non reddit.

CAN. VI.

MVlti sine peccato putant esse, si alienum quod inuenerint teneant, & dicunt b: Deus mihi dedit: cui habeo reddere? Discant hoc peccatum simile esse rapinæ, si quis inuenta non reddat.

Item Augustinus.

Bonus vsus non iustificat iniustè quæsita.

CAN. VII.

NEque enim si agris iniquè ac perperā inuasis, ita quisquā vtatur, vt ex eorū fructibus largas eleemosynas faciat, ideo rapinam iustificat. c Neq; si aliàs ruri paterno, vel iustè quæsito auarus incūbat, ideo culpanda est iuris ciuilis regula, qua possessor legitimus factus est. Nec tyrannicæ factionis peruersitas laudabilis d erit, si regia clementia tyrannus subditos tractet.

Nec vituperetur ordo regiæ potestatis, si rex crudelitate tyrannica sæuiat. Aliud est nanq; iniusta e potestate iustè velle vti, & aliud est iusta potestate iniustè velle vti.

Item Ambrosius in libro † de officijs.

Cum alterius detrimento alteri subuenire non licet.

CAN. VIII.

DEnique f si non potest subueniri alteri, nisi alter lædatur, commodius est neutrum g iuuari, quàm grauari alterum. Ideóque in causis pecuniarijs interuenire non est sacerdotale h, in quibus non potest fieri quin frequenter lædatur alter, qui vincitur: quoniam intercessoris beneficio se victum arbitratur. Sacerdotis est igitur nulli nocere, prodesse vel le omnibus: posse autem solius Dei est.

Item Gregorius in registro.

Eleemosynæ & sacrificia non placent Deo, quæ offeruntur ex scelere.

CAN. IX.

SCriptum i est, Victimæ impiorum abominabiles sunt Deo: vota iustorū placabilia. neque enim in omnipotentis Dei iudicio quid, sed à quo detur inspicitur. Hinc est enim quod scriptum est: Respexit Deus ad Abel & ad munera eius: ad Cain autem & ad munera eius non respexit. Dicturus quippe quia dominus respexit ad munera, præmisit solicitè quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus. sed munera ab offerente placuerunt. Dona quippe iniquorum non placent, quia nec malum approbatur propter bonum cohærens k: vt 1 vij. di vndecimq;. & xxiij. q. v. relegentes. Ar. cōtra. xxij. q. ij. si quælibet.

d Laudabilis. Id est, licet iniuste eleēctus bene vtatur dignitate, per hoc nō conualescit dignitas: vt ſ. q. j. principatus. hoc tamen fallit: vt extra de renun. nisi.

e Iniusta. Id est, iniuste acquisita. Ois em̄ potestas à Deo est. arg. xxiij. q. j. quid culpatur.

f DEnique. Sic xj. q. iij. nolite. cum suis concor. & xiij. quæ. ij. non æstimemus.

g Neutrum. Arg. q nulli subueniendum est cum iniuria alterius: vt xxij. q. ij. primum, & cauendū est ne præ textu nocentis innoces puniatur. C. de his, qui latro. oc. l. ij. in fi. qa sanctius est, &c. ff. de pœ. absentē. & pœna suos tenebit authores. C. de pœn. sancimus. extra de his, quæ fiunt à mato. parte ca. quæstuit. nec debet alteri per alterum iniqua conditio afferri vt ff. de reg. iur. non debet.

h Non est sacerdotale. Arg. q sacerdoses non possunt aduocare in causis: vt hic, et lxxxviij. di. per latum. Arg. cōtra. xv. q. ij. obseruandū. Sol. corā seculari iudice non posſūt allegare, nisi. p certis plonis: vt extra de postu. c. j. sed corā ecclesiastico bene. Ioā. Hodie sacerdos nō potest postulare, ni si pro se et ecclesia sua, vel pro cōiunctis et miserabilib⁹ personis: vt extra eo. capi. vlti. B.

i SCriptū. Hoc c. expositum. est ſ. iij. quæ. vij. in grauibus. §. ecce.

Dixit.

1 Ad hoc ſ. q. vj. consuetudo.

2 Arg. 32. q. 4. ca. ſicut non sunt. 14. di. ſiin. quod ait. C. de sta. & ima gi. l. vlt.

Prouer. 15. b c

Gene. 4. c

Eccl. 34. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Dixit. Sumendum exemplum. Argu. ab exemplis nō esse argumentandum. xij.q.iij. gloria. versi. neque vero. Argum. contra. xxxvij. di. qui de mensa.

Prou. 15. d Alias, orationes iustorū exaudiet. Exod. 3. g

[b] Furtum. Argu. ꝙ hostes possumus decipere, & eis sua auferre: vt xlij. di. in mādatis. xxiij. q. vij. c. j. & ij. ẽ. di. viij. quo iure. et C. de commer. & mer. ca. l. ij. Hic tamen ideo excusant, qa maioris authoritate hoc fecerunt. & ita est argu. hic ꝙ authoritas maioris excusat in illicitis, vt lxiij. di. Salonitanæ. & de consec. dist. v. discipulos. xxiij. q. j. quid culpatur. sic Abraham & Samson, & alij multi fuerunt excusati authoritate domini: vt xxiij. q. v. si non licet. argu. contra. xvj. q. j. in canonibus. & xij. q. ij. quicunq;.

Item obijcitur. Hæc est iij. pars q. in qua quæritur vtrum rapina in decalogo inuentatur prohibita. & probat quod sic per c. seq. Ioan. de Fant.

[c] Penale. Id est, dignum.

[a] Nō mirū cū præcedat culpa: qa put dicit Augusti. plus fraudator lædit damno innocētiæ, quam alius damno pecuniæ. Pe.

† q. lxxj. lib. ij.

Delicta excusantur authoritate maioris.

† q. xxxix. a. d. c. ij.

quorum non probat altissimus, nec respicit in oblationibus eorum: nec in multitudine sacrificiorum propitiabitur peccatis eorum. Idem: Longe est dominus ab impijs, & orationes† eorum non exaudiet.

[2] Ecōtra in Exodo legitur, ꝙ filij Israël exituri de Ægypto à vicinis suis acceperunt mutuò vasa aurea et argentea: ex quibus postea ædificauerūt tabernaculum domino.

His respondet Aug. in li. quæstionum Exodi.†

Non licet aliena rapere exemplo Israelitarum spoliantium Aegyptios. CAN. X.

DIxit dominus Ad Moysen: Petat vir à proximo, & mulier à proxima, vasa argentea & aurea, et vestem. Non hinc quisquam sumendum exemplum[a] putare debet ad expoliādum isto modo proximū, hoc enim Dominus iussit, qui nouerat quid quenque pati oporteat: nec Israëlitæ furtum[b] fecerūt, sed Deo iubente ministerium præbuerunt.

[3] Item obijcitur: Aliena rapere non est cōtra præceptum, nullo siquidem Dei mandato rapina videtur prohibita. Sed nomine furti omnis illicita vsurpatio rei alienæ intelligitur.

Vnde Augustinus in eodem libro.†

Maioris pœnitentiæ est violenter aliquid eripere, quàm furari. CAN. XI.

POenale[c] est occultè auferre: multo maioris[d] pœnæ est visibiliter eripere. Auferre ergo nolenti siue occultè, siue palàm, habet præceptum suum. Furti enim nomine bene intelligitur omnis illicita vsurpatio rei alienæ. Non enim rapinam permisit, qui furtū prohibuit: sed vtiq; furti nomine in lege veteris testamenti & rapinam[e] intelligi voluit: à parte enim[f] totum significauit, & quicquid illicitè rerum proximi aufertur.

His authoritatibus probatur, ꝙ neque ex rebus inuentis, neque ex malè cōquisitis eleemosynam quisquam facere potest.

4 Sed Augustinus contrà testatur dicens: †

De malè acquisitis bonum fieri potest. CAN. XII.

QVi habet is aliquid de malo, facite inde bonū: qui nō habet is de malo, nolite acquirere de malo[g]. Esto tu bon⁹, qui bonū facis de malo, & cū cœperis aliquid boni facere de malo, noli remanere tu malus: nūm tui conuertunt in bonū, & tu remanes malus?

Sed hoc multipliciter intelligit. Facit enim de malo bonū, qui reddit[h] quod illicitè abstulit. nomine etiam mali cura & solicitudo mortalium exprimitur. de malo ergo bonū facit, qui pauperibus dispensat, quod cum labore & solicitudine acquisiuit: iuxta illud Euangelij: Facite vobis amicos de mammona[i] iniquitatis. Vel ex malo acquirit, quod ex turpi causa possidetur, veluti cùm mathematicus ex arte, quam docet, vel ex futuris quæ prænūtiat, nōnulla lucratur. Quæ verò de malo sic acquiruntur, in bonū possunt cōuerti: de pctō etiā aliqua nōnunq; acquirunt, quæ pauperibus iustè eroganf. † Epistola ad Macedo.†

Vnd Augustinus ad Macedo.†

Quæ malè acquiruntur, aliquando benè possunt expendi. CAN. XIII.

NOn sanè quicqd ab initio sumit, iuriosè auferē[k]: mā pleriq; nec medi coꝰ volūt reddere honorē suū, nec operario mercedē: nec tamē hęc, quæ ab iniuste

Sed Aug. Hæc est iij. pars q. in qua dicitur, ꝙ de quibusdā male acquisitis quādoq; transit dominium, & tunc potest fieri eleemosyna. Ioā. de Fant.

[g] Vihabetis. De malo. Gratianus tribus modis exponit illud verbum, facite de malo bonum. & bene, &c.

[h] Reddit. Vt in furto & rapina & in talib⁹ omnibus, vbi non transfertur dominium, nec datur repetitio.

[i] De mammona. Mammon dicitur dæmon, qui præst diuitijs.

ADDITIO.

Sub. non quod in eis potestatem habeat, sed quia homines teneat per eas. Archid.

[k] NOn fane. Aufertur.

[1] Per iudicem.

Nec medico. Præmittit cū hic medicos, quasi diuiniores: cū tamen medici nō sint maioris valoris, quare obstetrices: vt C. commu. de leg. l. ij duobus. † respon.

Patroc

[a] Patrociniū. hoc est cōtra Gu. qui dixit nihil posse recipi pro iusto patrocinio: vt not. xj. q. iij. nō licet.

[b] Ille. arg. contra illos, qui dicunt: si dedi tibi pecuniam, vt pro me iudicares in iusta causa, ꝙ non possum repetere pecuniam datam. vt ff. de condi. ob tur. cau. l. ij. vbi dicit, ꝙ talis litē perdit, qa videtur velle iudicē corrūpere. Ego credo, quod posset tales repetere pecuniā, si nō eo animo dat, vt iudicem corrumpat, iā si dat eo animo, vt ius & quietē sibi conseruet, tunc potest repetere: vt probatur extra de simo. dilect. sed ibi dicitur ꝙ repetit, si non seruatur pactū.

[c] Accipiunt. spor tulas.

ADDITIO.

Hoc intellige, cum non recipiunt salariū de publico. xxiij. quæst. j. militare. xxxvj. distin. non satis. versi. in singulis. de Faen.

[d] Amouetur. vide tur distinguere iter perpetuos & temporales officiales. Tē poralem vocat cū, qui amouetur: perpetuum vocat cum, qui perpetuo admouetur, id est, tradit tale officium.

[e] Repeti. de facto. Magisque. Hic vult dicere, ꝙ officiales reprehendūtur non ex eo quod alia quæ extorquent, sed quia ea immoderate exquirunt. Vnde alia non repetātur ab eis, nisi certū sit eas extorsisse. tunc enim si aliqd vltra hoc petierint, crimine concussionis tenentur: vt xiij. q. j. militare. & soluet quadruplum. xvij. dist. qū. Necessarię. perfo nę. ad officiū tale.

[f] Tanquā sua. arg. quod de rebus illicite acquisitis, dū tamen trāsferāt dominium in accipientes, sit eleemosyna, vt ex qui habetis.

[g] Donanda. pauperibus.

[h] Zacchæi publicani. qui dixit: Si quem defraudauerim, quadruplum. & sic patet quod licite quadruplum, vel duplum peti potest: vt xij. quæstione ij. cum deuotissimam.

Vod vero. Hæc quæstio diuiditur in quatuor partes, in prima quarū probat p ca. Aug. quod non agitur pœnitētia digna, si res non restituitur. Secūda ibi, Si vero. Tertia ibi, Pro malis. Quarta ibi. Furtū autem. Io. de Fant.

1 Quod vero. siue fiunt raptores. siue furtes, veram pœnitentiā non possunt agere: id est, fructum veræ pœnitentiæ non consequuntur, vt j. ea. c. j. tamen admitti debent ad pœnitentiam: vt extra de pœnit. & remiss. & quidam. & j. de pœnit. dist. iij. c. vlt. & dist. v. falsas.

[m] SIres. Nisi restituatur. Videtur hic ꝙ quanto Præscribens; tempore quis ptiõe cum aliena rem possederit. licet si tunc rit, ꝙ non currit in peruenta ea præscriptio, vt inala fides xxxiiij. q. ij. si vir- an debeat go. Nā diuturnitas restitui. tēporis non minuit, sed auget peccatum & aggrauat': vt i Vt ex. xxiiij. q. j. schisma. tra de con vnde in præscriptio fue. c. vlti. ne requiritur bona extra de fides à principio, & simon. cū in medio & in fine, in eccliæ. & ex omni tempo- extra de re præscriptiõis: vt eo q dux. extra de præscript. in ma. cū quoniam omne. Tu haberet. dicas, ꝙ si ex omni iuxta finē. parte præscriptiõis Archi. habuit bonam fidē, † Epistotūc res illa facta est la iiij. sua de beneficio iuris. Vnde tunc non est dicendum ꝙ habeat cōscientiā rei alienæ, licet post rē pus præscriptionis incipiat scire rē alienam fuisse: nisi vel Iis intelligere id est, rei quæ fuit aliena. Quidam' tamen di. a Vt Alia. cūr, quod si aliquis quod dicrem præscriptā haberet ex causa lucrativa, teneꝰ ipsam restituere, si remorlāti, & de det ipsum conscien cōcet. prætia: quia nihil depe- ben. capi. rire credimus eccle- nulla. Arfiæ vtilitatib⁹, si ea chdta. quæ sunt aliena red dantur: vt liiij. dist. generalis. Sed si cā tenetur: vt ff. de his

[n] Pariendo. i. permittendo, ꝙ alij male ei auferant.

[o] Redde. Hoc intellige, quando fur vel raptor nō est soluendo. Sed si esset soluendo, licet res, quam abstulerit

habet ex causa nō lucratiua, non quæ in fraud. credi. qui autem. §. si quid cum pupillo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stulerit, sine culpa sua perisset, tamen tenetur reddere æstimationem ipsius. C. de fur. subtracto.

a Cruciatus. Arg. & qui pauperes sunt & non sunt soluendo, semper verberandi sunt pro debito: vt xij. q.ij. fraternitas. & in l. libertus. & hoc est verum vbi conuenitur ex maleficio: sed si conueniuntur ratione cõtractus alicuius, tũc sufficit cedere bonis: vt C. qui bo. ce. posf. l. vlti.

Pauperibus quandoque sufficit bonis cedere.

b Peccati. ergo adhuc non est liberatus à debito, sed tãtum à pœna: vnde si postea puenerit ad pinguiorem fortunam, æque potest cõueniri: sicut ille qui ex aliquo cõtractu est obligatus. instit. de act. §. vlti. & extra de solutionib. Odoardus.

c Intercedere. vt xxiij. quæst. v. reos. xvij. q. iij. reũ. & est hic arg. quod clericus in foro seculari potest aliquem defendere in causa sanguinis: vt xxiij. qõ. v. c. j. ij. & iij.

d Subtrahimus. Argu. ſ. v. quæstio. v. non omnis.

e Adiuuat. Arguit quod non debemus dominos nostros iuuare in illicitis. xj. q. iij. si dominus. & cap. non semper.

f Exigere. id est, pœnas corporales infligere. Sed nõne clerici possunt, vel ecclesia potest pœnas corporales infligere: vt v. q. v. illi q. & xxiij. q. v. circũcelliones? Respondeo, potest vel possunt, sed non tantas quantas secularis iudex. Non enim potest punire quãtum ad membri mutilationem, vt extra de raptor. in archiepiscopatu.

Pœna corporalis ab ecclia potest infligi.

g Tradere. si ergo clericus cepit furem in domo, nõ tradet ipsum iudici. Sed si iudex furem captũ ei abstulerit vi, non imputatur clerico: alioquin licite auferrentur clericis sua, vt xxiij. q. v. vnum solum. Item nec clericum depositũ tradet episcopus iudici, extra de iudi. at si clerici. Vel dic, q clerici tales maleficos possunt tradere curiæ, non vt puniantur ad sanguinis effusionem, sed alio modo, vt

Clericus an possit furem tradere iudici.

extra de Iudæis. ita quorundam. & xj. quæstione j. si quis sacerdotum.

h Clam. si est occultum. ij. q. j. si peccauerit.

i Palam. Si est manifestum. vj. q. j. si omnia.

k Diuersitas. Arg. quod secundum diuersitatem personarũ diuersæ pœnæ statuũtur, vt xxij. q. ij. fraternitas. xxxiij. quæstio. iiij. cor ripiantur.

Si vero rem alienã. Hæc est ij. pars.

Ioan. de Fant.

CASVS. *Dictum est supra, quod res aliena domino restituí debet. Nunc vero ponit Gratianus casum, in quo non ipsa, sed eius æstimatio est restituenda: puta cũ res aliena fuerit cõsecrata, & ad hoc inducit seq. cap.*

CAN. II.

COmperimus nullã extitisse causam, p qua res eorũ potuissent rationabiliter à te occupari, atq; eas inconsulte ac temerè consecrari: idcirco experiẽtiæ tuę præcipimus, vt qa qđ semel consecratũ est, eis [l] non valet vltra restitui, † stu dij tui sit, vt ipse episcopus debeat pretiũ dare.

3 *Pro malis autem apud principes ecclesia debet intercedere, non eos temerario ausu defendere.*

Vnde Gregorius Romano defensori. †

Ecclesia pro malis intercedat, nõ eos temerario ausu defendat.

CAN. III.

HI qui furtis publicis implicati sunt, à nobis non videantur iniuste [m] defendi, ne opinionem malè agentium ex indiscretę defensionis ausu in nos vllo modo transferamus: sed quantum decet ecclesiam, admonendo, & verbum intercessionis adhibẽdo, quibus valetis succurrite, vt alijs opem feratis, & opinionem sanctæ ecclesiæ non inquietetis.

4 Furtum autẽ non tam in quantitate rei, quam in affectu furantis considerat.

Vnde Hieronymus in epistola ad Titum. †

Non solum in maioribus furtum committitur, sed etiam in minoribus.

CAN. IIII.

FVrt autem non solũm in maioribus, sed in minoribus etiã iudicatur. non enim quod furto [a] ablatum est, sed mens furantis attenditur. Quomodo in fornicatione [b] non idcirco diuersa est fornicatio, si mulier sit pulchra, aut deformis, ancilla aut ingenua, parcula aut opulenta, sed qualiscunque illa fuerit, Vna est fornicatio: ita in furto quantũcunq; quis abstulerit, furti crimen incurrit.

CAVSA XV.

QVidam sacerdos crimine carnis lapsus esse perhibetur antequam sacerdotalem benedictionem consequeretur. Postquã uerò sacerdotium adeptus est, in furorem uersus quendã interfecit. Recuperata uerò sanitate, apud episcopum accusatur ab ea, cum qua lapsus esse dicitur. episcopus autem die dominico causam examinat: sacerdos inficiatur crimen sibi illatum: quorundam clericorum sibi pa-

trocinia quærit, illi uerò nõ sine pretio sibi patrocinantur. tandem episcopus confessionem quæstionibus extorquet: demum solus & absque synodali audientia illum sententia ferit.

1 Quæritur autem an ea, quæ mente alienata fiunt, sint imputanda.

2 Secundò, an pro impensis patrocinijs liceat clericis munera exigere.

3 Tertiò, an ex mulieris confessione, iste sit condemnandus.

4 Quartò, an die dominico eius causa sit uentilanda.

5 Quintò, an sibi negandi pœnitentiã sit deferẽda.

6 Sextò, an eius confessio cruciatibus sit extorquenda.

7 Septimò, an absque synodali audientia episcopus uxleat sacerdotem damnare.

8 Octauò, si sponte confessus est, aut ab alijs conuictus fuerit, quòd ante ordinationem peccauerit, an suscepti ordinis officium exequi sibi liceat.

QVÆSTIO I.

QVòd autẽ [c] quæ alienata mente fiunt, non sint [d] imputanda. facilè uidetur posse probari. Peccata nanque alia penes uoluntatem animi, alia circa naturæ infirmitatem uidẽtur consistere. Est autem uoluntas (ut Augu. ait in lib. j. retractationum) motus animi cum quadam uoluntate fruendi, uel non amittendi, uel adipiscendi, uel assequendi, uel consequendi, uel obtinendi, uel non obtinendi, uel non assequendi, uel non adipiscendi, uel non consequendi, uel euitandi, uel non euitandi, uel non incurrendi, uel incurrendi. Quæ omnia uel quæ horum quibusdam similia, uoluntatis esse manifestum est. Infirmitas uerò naturæ, quæ ex primi hominis peccato in omnes homines transijt, multa facit inuitos, quæ tamen uoluntate facere uidentur. Quæ ideo non imputantur, quia non uoluntate, sed infirmitate fiunt. Quæ uerò uoluntate fiunt, ea sine dubio imputantur. Quæ uerò ex parte uoluntate, ex parte infirmitate fiunt, ea tanto minus imputantur, quanto plus infirmitati quam uoluntati tribuunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

lius esset sine non: quia primo ꝓbat, quod imputantur.

a Non imitãdum. Id est, non faciendum.

b Vel adipiscendum. i. faciendum.

c Quod ꝓpterea. Id est, in diffinitione voluntatis ideo ponitur affirmatio & negatio: vt ostẽdatur qua voluntate quis dicatur velens, & qua voluntate dicatur nolẽs. Nam voluntate ad aliquid faciendum dicitur quis velle, & volũtate ad aliquid nõ faciendũ, dicitur quis nolẽs, et sic omnis nolens dicitur velens, & eadem qualitas dici potest voluntas & noluntas. Nam nolle facere, idem est, ꝙ non velle facere. vnde lapis nõ dicitur nolẽs, cum non habeat voluntatem non faciẽdi.

a. Corin. 14.g

Ioan. 16. 2

nam secundum regulam iuris, eius est velle: vt ff. de reg. iur. l. eius. Hinc patet ꝙ Aug. vult ꝙ eadem vis animæ sit vis concupiscibilis, & vis irascibilis. Nã per vim concupiscibilẽ appetimus aliquid, et per vim irascibilem detestamur aliquid.

Rom. 10. a Animæ vis est duplex.

d Concupiscentia. Id est, fomes originalis peccati.

e Ad pœnam. Sed non semper puniũtur peccata, quæ prouenĩũt ex ignorantia. xxxiiij. q. ij. in lectum.

f Ignorat. Id est, qui appetit ignorare, vel qui cõtemnit scire, vel negligit scire, cum possit quærere à peritioribus. Vñ quædam ignorãtia est ex simplicitate, vt illorum, qui ad literam aliquid intelligũt. quædã ex culpa: quædã ex negligentia, et secũdum hoc magis, vel minus punitur. xxj. q.

Rom. 7. b Ignorantia est triplex.

tractationum) animi motus ad aliquid imitandum, uel non imitãdũ[a], uel adipiscẽdũ[b], quod propterea[c] dictum est, ut hac diffinitione uolens a nolẽte discerneretur. Ex uolũtate itaq; peccata procedunt, quæ libero mentis arbitrio, & delinquendi proposito cõmittuntur. Porrò infirmitas alia est animi, alia carnis. Infirmitas animi, est ignorãtia. Carnis infirmitas, est eius concupiscẽtia[d]. Ex utraq; autem infirmitate, quæ procedunt, imputantur ad pœnam[e]. Vnde de quibusdam ignorantibus dictum est: Si quis ignorat[f], ignorabitur. Tales illi erant de quibus Christus ait apostolis: Extra synagogam facient uos, quia arbitrabũtur obsequium se præstare Deo. De eisdem etiam Apostolus scribit in epistola ad Romanos: Testimonium illis perhibeo quia zelum[g] Dei habent, sed non secundùm scientiam. Nullum tamen eorum in perfidia sua perseverantem hæc ignorantia excusat. Ex carnis infirmitate procedunt, quæ naturæ languore fiunt: quæ nisi imputarentur ad pœnam, nequaquam Apostolus lege carnis grauatus diceret: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore[h] mortis huius? &c. Siue ergo penes uoluntatem, siue penes infirmitatem peccata cõsistant, semper[i] imputantur ad pœnam. Cui[k] sententiæ illud Augustini de uera religione contrarium uidetur: Nullo adeò peccatum uolũtarium malum est, ut nisi sit uoluntarium, nullo modo peccatũ sit: & hoc quidem adeò manifestum est, ut nulla huic doctorum paucitas, nulla imdoctorum turba dissentiat. Quare aut negandum est peccatum committi, aut fãtendum est cum uoluntate committi. Sed hoc[l] non generaliter de omnibus peccatis intelligendũ esse, idem Augu. in lib. j. retractationum ostendit dicens: Vsque adeò peccatum uoluntarium malum est, ut nullo modo[m] peccatum sit, si non sit uoluntarium. Potest uideri falsa hæc diffinitio: sed si diligenter excutiatur, inuenitur uerissima.

Peccatum illud quippe cogitandũ est, quod tatummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati: † quãuis & illa quæ nõ immeritò non uoluntaria peccata dicuntur, quia uel à nescientibus, uel à coactis perpetrantur, non omnimodo possint non uoluntaria dici. Idem in eodem. Diffinitio peccati, quam diximus: Peccatum est uoluntas retinendi, uel consequendi, quod iustitia uetat, unde liberum est abstinere: propterea uera est, quia id diffinitum est, quod tantummodo peccatum est: non quod etiam pœna peccati.

Idem in li. quæstionum. †

Non sunt peccata nolentium, nisi nescientium.

ill. exceptissimus. c. quoniam. & c. ſi.

g Zelũ. Quidã ex Iudæis bono zelo mouebant contra discipulos dñi et ipsum dñm, & ipse dñs in cruce pro illis orauit, cũ dixit: ſ dimittе illis, quia, &c. Lucæ 23. Isti habebant zelũ, sed non secundũ scientiam. i. sciũ fidem, quia erroneam habuerũt cõscientiã. alij autem scienter deliquerunt. xxxiij. quæstio. j. paratus.

h De corpore. Id est, de dominio carnis, in qua mors est. E. di. v. sed pensandum. palea est.

i Semper. Allegando dicit.

k Cui. Hic allegat in contrarium ea, quæ mente alienata fiunt, nõ imputantur. vnde hic ponebant antiqui notulam, defensoriam.

l Sed hoc. Est notulaimpugnatoria.

m Nullo modo. Quidã dicunt simpliciter peccatũ, et nõ pœna. & quidã, & peccatum pœna peccati, et nõ pœna peccatũ. pœna peccati, sicut ignorantia, infirmitas, et obliuio. Illud autẽ dicit simpliciter peccatũ, ꝙ ex libera uolũtate, procedit. q dã tñ dñs, ꝙ omne peccatũ ꝑter peccatum primi parentis, sit peccatũ, & pœna peccati: peccata enim quæ quotidie facimꝰ, sunt pœna originalis peccati. Sed qualiter hoc stare põt, cũ ole ꝓna à deo sit, & nullum peccatũ à Deo sit, ergo nullũ pẽs sit, ergo nulla pœna est passio, & omne pẽs est pœna. Item ois actio. cũ ergo actio nõ sit passio, nõ è dicendũ ꝙ peccatũ sit pœna. Si autem alicubi inuenias, ꝙ peccatũ est pœna, expone. i. ꝙ quoliber peccato debet ꝓ pœna: quia est ꝓ ea pœna: quia est passio animi, quæ fit ꝓ peccato.

Zelum habent non secundum scientiam.

Finis causæ quinti.

Causa XV.

Mérito. CASVS. Duæ sunt hic quæstiones, quarum prima est, an peccata nescientium dicantur peccata nolentiũ? Et respondeo quòd sic: & ista responsio est in fi. c. Secũda est an peccatum, quod quis per metum facit, dicatur esse peccatum volentis, vel nolentis? & respondetur quod volentis: quia licet quis nolit directe ipsum peccatum ad quod cõpellitur, indirecte tamẽ vult illud per aliud, quod habere non potest sine illo peccato. Et ad hoc probãdum induci exemplum de peccante. Hæc sit a se habent. sequitur quod peccata coactiua sũt volentium.

a Cõpellitur. Refert qualis sit coactio, an absoluta, vel cõditionalis: vt infra. extra. quod metus. & ff. eod.

b Vult. arg. ꝙ cogens voluntatẽ habet. in literis. vt hic, & xxxiij. q. iij. displiceat. & quæsti. vlt. vides. & lxxxiij. dist. constat. & ff. qd met. fallit. & ff. qd met. can. & mulier. §. vlt.

c Ergo in istis casibus argu. ꝙ tenet matrimonium, licet coactio ꝓueniat, vt xxxij. q. iiij. inter. extra. & ff. de ritu nupti. & patre. Sed non est verum. vt extra de spon. ver. Sicut. & ca. cum locum. & xxxj. q. vj. & ij. Item sicut voluntas, est coacta voluntas, sic decepta voluntas dicitur voluntas, vt xx. q. iij. quod met. can. cum constituit. & extra de dilectus. & extra de cognat. contuga. ex parte. Arg. cõtra ff. de lib. ho exhi. l. iij. §. si quis volentem. & non est licentia, vt arg. xxxiij. q. v. notificasti.

d Vult. Certe argumentatio hæc non valet, volo ergo volo omne quod sequitur ex illo: vt iste vult fornicari, ergo vult damnari: nisi intelligas indirecte, & per consequentiam, vt dist. viij. quo iure.

e Nemo. Vnde Seneca: Et si scirem deos ignoscituros, hominẽs autem nescituros, adhuc dedignarer peccare.

Quæstio I. 703

f Nescientium. Sic nesciens non peccat. Et sic est contra xxxij. q. vij. quemadmodum. Solu. variis modis dicitur quis nescire. Dicitur enim nescire, qui nõ scit id quod facit, esse peccatum: vel non scit tantum esse peccatum quantum est: & talis nesciens punitur, licet non adeo grauiter, vt viij. distin. consuetudo. & pone exemplum de tali xiiij. qõ. v. forte. Item dicitur nescire, qui scit factũ, sed nescit qualitatẽ facti. talis quandoque punitur, si errat in iure. sic ignorabat Paulus concupiscẽtiam esse peccatum. extra de cõsti. nam cõcupiscentiã. quãdoque non punitur, scilicet cũ errat circa factum ipsum: vt xxxiij. q. ij. in lectum. Ité dicitur nescire propter casum sequentem, vt si aliquis volens interficere Iconẽ, dũ vult defendere hominem casu interficit hominem: vt 50. dist. sape. Item dicitur nescire, ꝙ omnino nescit, vt puer, ebrius, furiosus. talis enim non peccat, vt j. ea. aliquos.

Nescientium. Sic nesciens non peccat. Et sic est contra xxxij. q. vij. quemadmodum. Solu. variis modis dicitur quis nescire. Dicitur enim nescire, qui nõ scit id quod facit, esse peccatum: vel non scit tantum esse peccatum quantum est: & talis nesciens punitur, multiplicieter.

Llud. CASVS. Redit nunc Grat. ad principale propositum, & inducit legem istam ad probandum, quod ea, quæ sunt ex ignorantia vel mente alienata, non imputantur.

f Furiosus. Nota quod furiosus facit, idẽ est ac si casu accidisset, vt ff. de adimini. tu. l. vlti. in fi.

g Qui doli capax. Si enim est doli capax, bene punitur, vt extra de delict. puer. c. j. & de con. ij. fec. dist. iiij. eos. Sed omnino vide in impubere minoreas quod ri distinguit, an delegitur & linquat ex animo, not. co. ff. an ex culpa: vt C. si aduer. delit. l. j. & ij.

h Per iocum. dum tamen iocus ille non sit noxius, de homicap. vt extra de præsumpt. c. j. nam ludus noxius est in culpa: vt ff. ad leg. Aquil. nam ludus.

i Seruum suum. Secus si alienum seruum, vel etiam ei. in glo. qđ aliquem liberum hominem voluit percutere, & percussit alium: quia tunc tenetur actione iniuriarũ illi, qui percutitur: vt ff. de iniur. cum qui. §. si iniuria. Et

Universidad de Deusto Biblioteca

hoc ideo, quia hic omnibus modis intendit nocere, & si non illi, cui nocet: sed sec' in casu priori. Et est argu. quod si aliquis credit solutam cognoscere, & cognoscat vxoratã, videtur quod non puniatur quasi adulter.[1]

1 Ista fuit sententia dñi Pilei, scilicet qđ nõ punit. pro hoc facit quod non cõmittitur adulteriũ sine dolo. ff. de adul. l. pe. ad ide facit ff. de iniur. l. itẽ apud Labeonẽ. §. si quis. Arc.

a Non est reus. vt xxxiiij. quæstio. ij. in lectum.

b Penitus. Cũ enim insistit quis operi illicito, tunc non excusat casus: secus si licito: quia tunc excusat, vt 50. distin. sæpe.

c Firmissime. Pro nomine Christi. Duntamen adsit charitas. aliter nõ sufficit alicui ad salutem pati martyrium, vt xc. distinc. neque.

d Per baptismũ. deberet addere tertium membrũ, scilicet baptismum contritionis. Et em triplex baptismus, fluminis, flaminis, & sanguinis, id est, aquæ. & sanguinis, et contritionis, vt de consecr. dist. iiij. ca. baptismi vicem. (Baptism' triplex.)

e De bobus. Scilicet quo ad vitã æternam, sed quo ad vitam temporalẽ bene, iuxta illud: Homines & iumẽta saluabis domine. scilicet, pro salute temporali prouidendo eis necessaria, iuxta illud, Omnia expectant à te domine, vt des illis escam in tẽpore opportuno.

f Mulier. Ad omne. i. ad aliquod ex omnibus. si. est j. quæstio. vij. si quis omnem.

Memo

(elementorum seu humorum cõcordia turbata) ipsa caro afficitur, & tandem dissoluitur. Similiter animi infirmitas duplex est. Vna, quæ uitium appellatur, qua anima à Deo separatur: ut est ira, odium, & alia huiusmodi. Alia infirmitas animi, quæ cùm ipsa non sit peccatum, est tamẽ pœna & causa peccati, ut est obliuio, & ignorantia. Furor autem cùm non sit peccatum, est tamen pœna peccati, ut febris, & cæteræ passiones, quas propriè carnis dicimus esse: quarũ motus, id est, ea, quæ illis perturbantibus fiunt, nulli imputantur ad pœnam.

Sed obijcitur de Lamech, qui cùm cæcus esset, Cain interfecit: nec eum excusauit cæcitatis infirmitas. unde dictum est: Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech uerò septuagies septies. Sed cæcitas ignorãtiæ similis est. Ex utraq; enim quædam fiũt quæ imputantur: quædã uerò quæ minimè. cæcus nanq; si debitum suæ uxori credens reddere, alienam polluit, non est reus[a] adulterij. Si autem ex ludo uel exercitatione uirium uel uenatione iaculum mittens aliquẽ perimat: quia ab eo penitus[b] hoc debet esse alienum, homicidij reus habetur. Mens uerò alienata furore, cùm sui compos non sit, eorum, quæ admittit, reatum non contrahit: quia facultatem deliberandi non habuit. Vnde pupillo & furioso in maleficijs subuenitur, ut non eis imputentur ad pœnam, quæ ex mentis deliberatione non processerunt. ff. titul. de iniurijs, illud relatum. require suprà, quod nõ solùm humanis, sed etiam diuinis legibus noscitur approbatum.

Ait enim Augustinus de paruulis ad Petrum diaconem. † (cap. 3)

CAN. III.

Firmissimè tene, & nullatenus dubites (exceptis illis, qui pro nomine Christi[c] suo sanguine baptizantur) nullũ hominem accepturum vitam æternam, qui non hic à malis fuerit per pœnitentiam fidemq; conuersus, & per sacramentum fidei & pœnitẽtiæ, † id est, per baptismũ[d] liberatus. Et maioribus quidem necessarium esse & pœnitentiã de malis suis agere, & fidem catholicam secundùm regulam veritatis tenere, & sacramentum baptismatis accipere: paruulis verò, qui nedum propria voluntate credere, nec pœnitentiam pro peccato, quod originaliter contrahunt, agere possunt: sacramentum fidei, quod est sanctum baptisma, quandiu rationis ætas eorum capax esse non potest, sufficere ad salutem.

Ex eo autem, quod in fine huius authoritatis dicitur: quãdiu scilicet rationis eorum ætas capax esse non potest, euidẽter datur intelligi nulli post baptismũ peccata imputari, siue sit adultus, siue impubes, nisi rationis sit capax. Vnde etiã de brutis animalibus eadem ratio ab Augustino in eodem lib. redditur quare sua facta eis non imputentur. Animalia enim (inquit) præsentis temporis seculi cursum, aut ornatum secundùm creatoris incomprehensibilem peragũt voluntatem, quæ de suis factis nullam rationẽ reddituræ sunt: quæ rationabilia non sunt. Nunquid enim de bobus[e] cura est Deo? Homines verò, quæ rationabiles sunt facti, & de se, & de omnibus rebus, quas in vsu vitæ præsentis acceperũt, rationem reddituri sunt Deo: & pro suorum actuũ qualitate recipient aut gloriam, aut pœnam. Sacræ tamen legis authoritate animalia iubentur interfici, non propter consciẽtiam peccati: sed quia refricant memoriam facti. †

Vnde Augustinus super Leuiticum. †

Non propter culpam, sed propter memoriam facti pecus occiditur, ad quod mulier accesserit.

CAN. IIII.

Mulier quę accesserit ad omne[f] pecus, & vult ascendi ab eo, interficietis mulierem, & pecus morte moriatur: rei enim sunt. Quæritur quomodo sit reum pecus, cùm sit irrationabile, nec vllo modo capax legis est? Idem. Pecora inde credẽdum est iussa interfici, quia tali flagitio contaminata, indignam refricant facti memoriam[2].

1 Memoriam. sicut est lxxxj. dist. ca. valet. Alibi tamen reseruãtur thuribula laminarum, & publice exponũtur: vt vij. quæst. j. cap. denique. & de consec. distin. ij. & dixit. sed istud ad terrorem fit, &c.

2 De furiosis. Hæc est secunda pars q̃stio. in qua intẽdit probare, q ignorãtes ex toto furiosi & ebrij non peccãt in illo actu, sed peccãt se inebriãdo. & hoc probat per nouem authoritates. Io. de Fantu.

b Aliquos sciamus. Et iudicijs. id est, iudicibus.

c Reos. id est, cõdemnatos.

d Vi. furore.

e Qui nescit. hic manifeste vides, q ea, quæ à furiosis fiunt, non imputantur: vt j. c. proxi. & iij. q. ix. indicas. licet quidã dicant, quod si culpa sua quis incidat in furorem, imputatur ei. j. ea. c. si quis insaniens.

f Illa cauenda sunt. Domini. id est, authores.

g Eorum. id est, vitiorum.

h Principia. id est, causas.

i Extrinsecus. id est, alijs non imputemus.

k Agnoscamus. id est, nobis attribuamus.

l Voluntarios. Qui vasis irę, &c. vt xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor.

m Legis. Mosaicæ. Tãgit quod legitur in Exodo & Deuteronomio, q erant ciuitates refugij vltra Iordanem, & tres citra, quarum talis erat vsus, quod si quis hominem nolens occidisset, & fugiebat ad vnam illarum, ibi de consanguineis occisi tutus: sed si antequam illuc peruenisset, inuẽtus fuisset, ille qui poterat esse vltor sanguinis effusi, impune occidebat eũ. Sed postquam illuc venerat, si propinqui occisi volebant eũ conuincere, quod sponte occidisset eũ, & hoc probabant coram ciuibus vrbis illius, tradebãt illis ad occidẽdũ. erat autẽ ibi fugitiuus vsque ad reconciliationẽ cũ propinquis occisi, vel vsq; ad mortẽ summi põtificis, in qua omnes fugitiui secure redibant ad propria. Deut. 4. &

n Hoc igitur. Id est, primo dictum.

o Sane. Venia. id est, minori pœna, quàm si ex certa scientia fecissent.[4]

4 Ad hoc ff. de re milita. omne delictũ. §. qui se.

p Damnantur. Et etiam redarguunt eos, qui sunt nimis faciles ad inebriandum se. Alij intelligunt, quod nõ punitur de eo, quod ebrius fecit: sed tãtum pro eo, quod leuis erat ad inebriandum se.

q Si concupiscẽtia. i. fomes originalis peccati. († cap. vj. libro de Abrahã.)

r Vel inobedientia. id est, originale peccatum, quod ex inobedientia processit

s Habitat. Non enim tollitur penitus originale in baptismo, quo ad sui essentiam, sed eius effectũ mitigat baptismus: ne p illud damnemur: vt j. de conse. dist. iiij. c. ij.

Dormien

† Vide de hoc late p Bart. in l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pœnis.

2 *De furiosis autem euidentissimè scribit Augustinus in libro quæstionum ueteris & noui testamenti, ita dicens:*

Culpa non necessitate, sed voluntate reum constringit.

CAN. V.

Aliquos scim' subitò dementes factos, ferro, fuste, lapidibus, morsibus, multis nocuisse, quosdã etiã occidisse: captos autem industria, & iudicijs[b] oblatos, minimè reos[c] factos: eò, quòd nõ voluntate, sed impellẽte vi[d], nescio qua, hæc gesserint nesciẽtes. Quomodo enim reus constituitur, q nescit[e] quod fecerit?

Item Ambrosius in Hexaemeron, in tractatu primi diei. †

Reus voluntate, non necessitate constringitur.

CAN. VI.

Illa cauẽda sunt, quæ ex nostra voluntate prodeunt delicta iuuentutis, & irrationabiles corporis passiões. Quorum igitur nos sumus domini[f], eorum[g] principia[h] extrinsecus[i] non requiramus, nec deriuemus in alios: sed agnoscamus[k] ea ppria, quæ nostra sunt. Quod enim possumus non facere, si volumus, huius electionem mali nobis potius debemus asscribere, q̃ alijs. Ideo etiã in iudicijs istiusmodi volũtarios[l] reos nõ necessitate compulsos culpa cõstringit, pœna condemnat. Neq; enim si per furorem aliquis innocentẽ perimat, obnoxius morti est: qn etiam ipsius diuinæ legis[m] oraculo, si quis per imprudentiam intulerit necem, accipit impunitatis spem, & refugij facultatem, vt possit euadere. Hoc igitur[n] de eo, quod propriè malum videtur, dictum sit. Mala enim nõ sunt, nisi quę crimine mentem implicant, & conscientiam ligãt. Cæterùm paupertatem, & ignobilitatem, ægritudinem & mortem nemo sapiẽs mala dixerit, nec in malorum sorte numerauerit: quia necessaria ista in bonis habenẽ maximis, quorũ nobis alia ex natura, alia ex cõmoditate accidere videtur.

Idem in libro de patriarchis. †

Veniam habent, quæ ignorantes ebrij committunt.

CAN. VII.

Sanè diximus vitandam ebrietatem, per quã crimina cauere non possumus. Nam quæ sobrij cauemus, per ebrietatem ignorantes committimus. Nesciũt quid loquantur, qui nimio vino indulgent: iacent sepulti. Ideoque si qui per vinum deliquerunt †, apud sapientes iudices venia[o] quidem facta donantur: sed leuitatis damnantur[p] authores.

Item August. lib. j. de ciuitate Dei.

Inobedientia vel concupiscentia non habet culpam in corpore non consentientis.

CAN. VIII.

Si concupiscẽtia[q], vel inobediẽtia[r], quæ adhuc in membris moribundis habitat[s], præter nostræ voluntatis le-

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Addehoc dictum est, an qđ hæc dormiẽs peccet. ℣. ctio absq; dist. vj. c. testamen- ponit hic tum. Ioan. de Fant. exclusiue. cõcord. l. b ibi glo. C. de appel. † ca. 24. lib. 22.

3 Dormientis. De

1 Nebriauerũt. Culpãdus est. Videf ergo, q; pec cat, qui nesciens in ebrietate aliqđ fa- cit: vt hic, & xxxv. dist. c. sexto die. Sed dic, quod hic non erat Loth ne- sciens: natura enim non patitur, q; aliquis nesciẽs coeat: sed dicitur nesciẽs, quia nesciebat esse filias suas. crede- bat enim esse vxo- rem suam.

Gene. 19.

† de Iacob & vi ta beata. li. j. c. iij.

4 Quantum. Tri pliciter exponitur hoc. Quidã sic ex ponunt, quod puni tur pro incestu, & pro ebrietate. vel aliter: non punitur quantum incestus meretur, scilicet si esset commissus ex deliberatione. Alij dicunt, quod nullo modo punitur pro incestu, sed tantum pro ebrietate, quæ ebrietas tantum est vẽniale peccatum: vt xxv. dist. cap. vnum orarium. ℣. criminis. Laur.

d Non est. Aerũnã. id est, pœnam vel culpã.

e Reluctantibus. id est, ex toto dis- sentientibus, scili- cet cum est absolu ta coactio. 50. dist. ca. presbyteros.

f Inuidia. id est, pœna.

g In alios deriua mus. i. aliꝰ exem- plum danius.

h Auctionatur. id est, emit. Vel au- ctionaf, id est, per † libr. iſ. cap. iiij. de Cain, & Abel. auctionem petit.

i Peccatorũ ære. id est, peccatis dele ctãtibus. nã ipsum peccatũ dat nobis diabolus pro pre- tio, vt nos demus ei ius ad occiden- dum nos.

k Nec is. Inui tus. hoc vult dicere, quod cũ ali quis casualiter occidit hominem, non peccat, vt xx iij. q. v. c. ſi homicidium.

gem quasi sua lege mo- uetur: si absque † culpa est in corpore dormien- tis a, quãto magis absq; culpa est in corpore non consentientis?

Idem contra Faustum libro secundo. †

Loth non de incestu, sed de ebrietate culpatur.

CAN. IX.

1 Nebriauerũt Loth fi- liæ eius, & se nesciẽti miscuerũt. Quapropter culpãdus est b quidem, nõ tamen quantum c ille incestus, sed quantum ebrietas illa meretur.

Item Ambrosius de beata vita. †

Nemo trahitur ad culpam, nisi ductus propria voluntate.

CAN. X.

NOn est, quòd cui- quam nostram as- scribamus ærũnam d, ni si nostrę volũtati. Nemo nostrum tenetur ad cul- pam, nisi volũtate ppria deflexerit: nõ habent cri men, q; inferunt reluctan tibus e. voluntaria tan- tùm cõmissa sequitur de lictorum inuidia f, quã in alios deriuamus g. Voluntariũ sibi militẽ eligit Christus: voluntariũ seruũ sibi diabolus auctionatur h, & acgrit suo iuri. Neminem iugo seruitutis adstrictũ pos- sidet, nisi se ei prius pec- catorũ ære i vendiderit.

Idem in libro de Pa- radiso. †

Minister Dei est, qui inuitus homicidium facit.

CAN. XI.

NEc is, qui inuitus k aliquod homici- dium fecerit, extra mini- steriũ Dei est. siquidem lex ait de eo: Quia Deus dedit eũ in manu eius l, manus ergo eius instru- menti modo diuinæ vl- tioni ministerium præ- buerunt. Leuita m igitur minister remissionis n est. percussor autem, qui non ex dispositione, sed præter voluntatem fece rit homicidium, diuinæ minister est vltionis.

Illud quoq; spectat: qa cũ interficitur impius, Christus o infundit: p & vbi abominatio q aboletur, sanctificatio cõsecratur r: quia dixit dñs: In ea die, qua inter- fecero omne primogeni tum Aegypti, sanctifica bo mihi omne primoge- nitum s Israël. quod nõ ad vnum t diẽ afflictio- nis refertur Aegypti, sed ad omne tempus.

Cùm itaque, qui inuitus hominem interfecerit, mi- nister Dei sit, cùm innocen tẽ furore perimens morti nequaquam obnoxius sit: cum subitò dementes eo- rum, quæ faciunt, reatum minimè gestent: patet hũc sacerdotem homicidij reũ non esse: unde nec sacerdo- tio priuari debet.

Obijcitur autem illud, quod inuenitur in pœni- tentiali Theodori.

In se reuersus pœnitẽtiã agat, qui insaniens aliquem occidit.

CAN. XII.

SI quis insaniens ali- quem occiderit, si ad sanam mentem peruene rit, leuior ei pœnitẽtia imponenda est.

Sed hoc fortè de eo in- telligitur, quem propria culpa ad furorẽ perduxit.

l Eius. scilicet oc cidentis.

m Leuita. id est, sacerdos.

n Remissionis. peccatorum.

o Christus. id est, gratia Christi.

p Infundit. alijs: alij enim per hoc emendantur.

q Vbi abomina- tio. id est, persona abominabilis.

r Consecratur. ia alijs.

s Primogenitum. Totum hoc myſti ce potest legi: & sic appellãtur primo- genita Aegypti, vi tia quę quotidie fa cimus: primogeni- ta Israel, virtutes.

t Non ad vnum. Ecce qualiter in- diffimita exponit vniuersaliter. sic ſ. q. iij. c. saluator. cir ca ſi. xxviij. q. j. c. idololatria.

u Si quis. Pœni tẽtia. Istis in ponitur pœnitẽtia, & tamen non delit querunt: sed hoc fit ad cautelam, vt 50. dist. c. presbyteros. & xxxiiij. q. ij. c. in lectũ. & ne disci plina eccleſiæ dese- rat: vt xxxiij. q. v. ca. excommunica- torum. Ioannes de Fanen.

CASVS

Sed hoc.

Modo soluit supra dictum ca. G. & di cit quod potest ita eo intelligi, quod sua culpa incidit in fu- rorem. Posset obij- cit cõtra hoc, & di cit, quod quadam sunt, quæ non dese- ciunt promoti, nec imputãtur ad pe- nam, sed impedint executionem. Vnde sicut parenti ammit tio impedit promo- uendã, ita ad pa- nam filio nõ impu tatur. ita ea, quæ fiũt mẽte alienata, non imputantur ad pe- cãtum, sed ea, quæ fiunt ex ignorãtia, quã- tis quo- nã, etsi executionẽ impediant. et ad hoc inducit. ſeq. ca.

x Propria. Hæc opinio nõ est approbanda, quia

tis ipso furore punitur, vt iij. q. ix. indicas. ff. de offi. prætũ. l. diuus.

a Obest. Vt j. q. v. cap. j. Io. de Fan.

b Si quis. Propter disciplinam. Leuis autem casti- gatio permittitur magistro, vt ff. ad legẽ Aql. sed & ſ. ſ. vltimo.

c Quantũ autem ad legẽ Mosaicã, quæ permittebat, quod ſi quis casu occidisset hominẽ, dummodo non in- ueniretur intra ci- uitates refugij, po- terant parentes oc- cisi interficere oc- ciſorem, secundum quosdam: similiter secundũ leges cano num impeditur à promotione, ſe- cundum quosdam, quos non concedo, vt potens. g. dixi 50. dist. de his. Vel intelligę, quod quis hic dicit, quãdo ex ſe, sed p. corrigendo. cessit modum in penitentia d Lege. Canoni- ca ſi. xxxiij. q. j. c. Voluntatem. Sic. x. xiiij. qõ. v. ſi quis inuenitur. j. e. qõ. vj. cap. j. in ſi. Ad gratiã. Sci- licet Dei. e Dicitur. Vt xxiij. distin. sicut. & xxxix. distin. Pe- rinde. & extra. de furt. & cætera. 50. dist. quicunq; ij. & ſi. dist. quicunq; ij. & extra de furticinan. quemadmodum. f Quamuis. Sci- licet. x. vij. quæſt. j. quamuis.

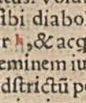

Ro impen- sis. Hic quæritur, an cleri- cis liceat recipere munera pro aduo- catione tuis. Pri- mo ergo scias, qđ clericus in causa criminali corã se- culari iudice non potest allegare, vt quinquagesima pri ma distinctione ali quando. & vigesi- masecunda, quæstio ne octaua. hinc à qui busdam. nisi ad hoc, vt appareat ex eis, vt decima quarta, quæ stione sexta. ſi cle-

g Quæstio. Numquid ergo clericus in causa ciuili, vel criminali, vel mixta, vel spirituali, vel ecclesiastica, vel in omnibus causis potest sine licentia sui prælati, vel superioris, vel alterius, cui subditus est, aduocare? Et videtur, quod non, quia ipse non habet administrationem suorum bonorum, vt xxi. dist. c. ſi quis clericus. & xxiij. q. v. c. ſi quis clericus. & xxxiij. q. iij. c. ſi quis clericus. & xxxiij. q. iij. c. ſi quis clericus. & xxxiij. q. iij

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff. de pollic. pactis. et l. si quis ob honorem. non tamen pro ecclesiastico aliqd pōt peti. Item no. quod licet pro secularī honore aliquid possit promitti, non tamē pro secularī administratione, vt j. quæs. vij.

Vide sancimus [1]. lo. quod not. l. i. qō. iij. c. j. in glo. iij.

[2] Ertio. Permulieris testimonium non potest clericus conuinci de crimine: tum quia mulier nō est, nec potest esse eiusdem ordinis, vt l. ij. quæs. vij. ipse apostoli. & ca. testes. tum quia ipsa quæ confitetur propriū delictū non potest testificari de alterius delicto, vt j. ca. nemini. & regulariter confessio vnius alteri nō præiudicat: vt ij. quę. v. interrogatum. admittitur tamen mulier cum agitur de crimine in modum denūtiationis, vel inquisitionis, vt extra de test. quoniā. vel cum agitur in modum exceptionis, vt extra de testi. tam literis.

[b] Prohibitum. vt j. xxxiij. q. v. mulierem. & extra de verb. sig forus.

[c] Generaliter. excipit.

[d] Legibus. ff. de reg. iur. fœminæ. ī. iij. q. vij. §. tria.

[e] Bcontra. Intendit.

Fœmina an possit esse iudex.

[f] Mulieres. Fœmina de iure non potest esse iudex, vt xxxiij. q. v. mulierem. & iij. quæ. vij. §. tria. ff. de reg. iuris fœminæ. nisi ei princeps scienter deleget causam, vt ij. q. v. Mennam. et xxiij. q. iiij. si quos xij. q. ij. cum deuotissimam. Vel nisi ex præscripta consuetudine hoc habeat, vt extra de arbitr. dilecti. Item

Hoc autē de illis intelligendum est, qui canonicam vitam professi, regulariter se victuros proposuerunt. Generali nanq; ecclesiæ consuetudine receptum est, & moribus approbatum, vt clerici more aduocatorū patrocinia impēdant, & p impendēdis munera exigāt. & pro impēsis suscipiāt.

QVAESTIO III.

[a] Ertiò quæritur, an ex mulieris consessiōe iste sit conuincendus? In quo primò uidēdum est, an mulier sacerdotem accusare ualeat, quod sacris canonibus omnino [b] uidetur esse prohibitum: generaliter [c] enim statutum est ex decretis Fabiani Papæ, ut sacerdotes domini non accusent, nec in eos testificentur, qui sui ordinis nō sunt, nec esse possunt. Mulieres autem non solum ad sacerdotium, sed nec etiā ad dictionem prouehi possunt, unde nec sacerdotes accusare, ne in eos testificari ualent. Legibus [d] quoque cautum est, ut ob uerecundiā sui sexus mulier apud prætorem pro alio non intercedat [+], nisi forte suas uel suorum iniurias prosequi uoluerit. Hæc autē quæ nec suas, nec suorum iniurias prosequitur, ad hanc accusationem admitti non debet. Econtra [e], qui iudicis personam gerere uatet, ab accusatoris officio non remouetur. mulieres [f] autem in ueteri testamento populum iudicasse qui cunq; libru Iudicū [g] legerit, ignorare non potest. Nōitaq; ab accusatione remoueri possunt, quas etiam iudicis personā frequēter gessisse constat, nec ulla serie diuinarum scripturarū ab accusatione prohibentur. Hisitaq; respōdetur. In ueteri lege multa permittebātur, quæ hodie per sectiōe gratiæ abolita sunt. Cùm enim mulieribus permitteretur populum iudicare, hodie pro peccato, quod mulier introduxit, ab Apostolo eis indicitur [h] uerecundari, uiro subditas esse, in signum subiectionis uelatū caput habere. Quæ ergo in his omnibus uiro subiecta esse ostenditur, cui pro alio postulare non conceditur, ad accusationem admittenda non uidetur.

Econtra quanquam passim et indifferēter ad accusationē mulier nō admittatur, sunt tamē quædā crimina, quorū accusationē mulier subire non prohibetur.

Vnde in lib. Codicis ix. Imperat. Diocletianus j. titulo scribit dicens:

CAN. I.

DE crimine, qđ publicorum [i] fuerit iudiciorū, mulieri accusare nō permittit, nisi certis ex causis, id est, si suam suorūq; iniuriā, p sequat: secundū antiq. iuris statuta tñ, de quib⁹ eis dē specialiter cōcessum est, nō exacta subscriptiōe. vnde aditus præses prouinciæ in primis examinabit, an tale sit crimen cuius accusationem mulier subire non prohibetur.

Item in libro Digestorū Paulus libro secūdo de adulteriis.

CAN. II.

EX eo, q̄ prohibet lex Iulia de adulteriis testimonium dicere condemnatam mulierē, colligitur [k] etiam mulierē nec docere potest. vt xxiij. distin. mulier. Iudi. ci.

[g] Iudicum. Ibi enim legitur, quod Delbora prophetissa posuit tensorium suum in monte Ephraim sub arbore palmæ, quæ dicebatur palma Delboræ, & ibi iudicabat populum Israel.

[h] Indicitur. Vt j. xxxiij. quæstio. v. mulierem.

DE crimine. Publicorum. j. xxxij. quæst. j. publico. quæ sine publica, habet institu. de publ. iud. in princ. & per totum.

[k] Antiqui iuris. Hoc vult dicere, quod in quibus casibus antiqua iura permittunt, quod possit fieri accusatio sine inscriptione, in illis fœmina non tenetur inscribere [1].

Qui autē sunt illi casus, habes iiij. q. iiij. capit. nullus. antiquo. & dicit secundo. §. aliquan. & secunda, quæ ruit, nō dicit. & secunda, quæ ruit, nō dicit. & secunda, quæ ruit, nō dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt j.q.j.c.eos.imo est malus crimen, quam aliquod aliud crimen: vt j.q. vlti. c.pater. sed in hæresi quilibet admittitur, ergo multo fortius in simonia. Arg. tamẽ cõtra est, extra de testi. c.veniẽs. j. vbi dicit, q̃ in simonia socij criminis nõ admittunt, sed in crimine læsæ maiestatis

audiũtur: vt vj.q.j. dicto. §. verũ. & §. porro. Sed dic qd nõ admittunt socij criminis, cũ accusatus est bonæ famæ: alias qlibet audit.

Vel dic, vt dixi ij. q.j. in primis. in fi.

Et melius j.j.q.j. Vel dic, q̃ admittit si quis epi scopus. ibi videas.

Vel dic, q̃ admittit quilibet ad accusandũ in his criminibus, sed nõ ad testificandũ: qa tota vis cõsistit in testimonio, sed non in accusatione.

a Quos. Non intelligẽ, quod eandẽ pœnã patiatur conuictus de simonia, quam conuictus de læsa maiestate. Sed hoc vult dicere, q̃ eandem pœnã patitur tam dans, quã

2 Ad hoc j.j.quæst.j. quos constituerit.

accipiẽs pecuniã a. Vel dic eadem pœna, id est, cõsimili. Nam pœna depositionis similis est depositioni, siue decapitationi: vt v. q.vj.c.delatori.

Cũ aũt. CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte cõcludit Gratianus ex supradictis dicens, q̃ canones non recipiũt accusationes, quas leges seculi repellãt. ergo à cõtrario sensu per canones sunt admittẽdi, q̃ leges non prohibẽtur. Postea respõdet huic conclusioni dicens, q̃ non bene infertur: quia leges, prohibent omnes clericos nupcias contrahere, q̃ per canones prohibentur: nõ tñ leges admittunt copulã omniũ clericorũ, qui per canones nõ prohibentur. Et de hoc ponit exẽplũ. Et ita quãuis canones non admittunt

minis & læsæ maiestatis accusatione ꝓposita, à gradu sacerdotis retrahatur: nec hoc solũ deinceps honore priuari, sed perpetuę quoq; infamię damnari decernimus: vt quos a facinus par coinquinat et æquat, vtrosq; similis pœna comitet.

Cùm autem sacris canonibus accusationes omnino submoueantur, quas leges seculi non asciscũt: ediuersoꝝ uidẽtur admittẽdæ, quæ legibus b seculi non prohibentur. Verùm hoc non infertur. quicunq; enim cleri corũ sacris canonibus nuptias cõtrahere, phibẽtur, etiã legibus Imperatorum. Non autẽ cõsequenter omnium copulam leges admittunt, quorum coniũctionẽ sacri canones nõ prohibẽt. Legibus enim soli cantores & lectores, canonibus autẽ etiã acolythi uxores ducere possunt. Quamuis igitur sacris canõibus submoueãtur accusationes, quas leges seculi nõ asciscunt, nõ ideo cõsequẽter recipiũtur, quascunq; principũ leges admittunt. Sed (sicut circa huius operis initium c prædictum est) toties legibus imperatorũ in ecclesiasticis negotijs utendũ est, quoties sacris canonibus obuiare non inueniuntur. Vnde

accusatiões, quas admittũt leges, nõ tñ recipiũt oẽs quas leges admittũt. In scẽa pte dicit, q̃ in negotijs ecclesiasticis tñ̃ legibus est vtendũ, cũ canonibus nõ cõtradicũt. Vnde cũ leges mulier in crimine læsæ maiestatis & simonię admittit ad accusandũ, & per canones est admittẽda: vel ostẽdatur canon per quẽ repellãt. Et si quis dicere velit, quod mulier alios de simonia, & nõ sacerdotes possit accusare tẽc eius dẽ stinctio locũ nõ habebit, nisi specialr hoc aliqua lege inueniat esse prohibitũ, cũ legibꝰ generaliter ei permissum videat. Posita hac qõne rñdet dicens, qd specialia sunt crimina, in quibus mulieri permittit accusare, inter q̃ cum fornicatio nõ cõnumeret. de qua mulier presbyterũ accusat, patet q̃ propter hoc mulier sit repellẽda, & etiam propter aliud: quia dũ de se cõstitit cõtra sacerdotẽ, ei credi non debet: vt j. feq.c. Secũda pars incipit ibi, Sed sicut, &c.

aut specialiter sacris canonibus mulier ab accusatione læsæ maiestatis & simoniæ ostẽdatur, phibita, aut præmissis rationibus ad huiusmodi accusationẽ admittẽda ꝓbetur: nec q̃squã distinguere quærat ad aliorũ nõ ad sacerdotũ accusatio nẽ in hoc casu simoniæ mulieres esse admittẽdas. Cũ enim generaliter d legibus hoc eis permissũ inueniat, nisi quis specialiter aliqua lege hoc prohibitũ ostẽderit, eius distinctio locũ non habebit. Verùm cùm cõtra generales regulas quædam crimina specialiter excepta sunt, in q̃bus mulieri accusare permittitur, inter quæ fornicatio nõ numeratur, patet quòd huiusmodi accusatio dupliciter infirmat: & quia fornicationis crimẽ intendit, & quia dũ de se confitetur, super alienũ crimẽ ei credi non oportet.

Vnde Iulius papa scribit dicens:

Rei professio aduersus quemlibet admitti non debet.

CAP. VI.

NEmini (præterq̃ de crimine læsæ maiestatis e) de se cõfesso, super alienũ crimen credi f oportet: quoniã eius atq; omnis rei professio periculosa est, & admitti aduersus quemlibet non debet.

b Legibꝰ. x.di.c. lege imperatorũ.

c Initium. Supra dist.x.c.j.

d Generaliter. Sic ergo arguẽtatur, cũ nulla inueniatur prohibitus: ergo nõ debet prohiberi: vt xxvij q.j. lex diui na. simile xxj q.j. qd si dormierit. & iv. di. fi. euãgelica.

e Emini. Læsæ maiestatis. Et pterq̃ de crimine simoniæ vt 79. dist. si us papa. & j.ea. ca. fane. licet sit arg. cõtra eorũ dicta. Item de testi. veniens. Quidã rñ dicũt, q̃ in crie simoniæ ubi aud. fori cõpetẽs ibi aud. & ad illud decisũ. & ad illud decretũ lxxix. dist. si quis papa. videt q̃ ibi socius admittẽdus sit contra socium, hoc ió fuit, q̃ non fuit ibi tñ crimẽ simoniæ. sed etiã crimẽ læsæ maiestatis. Cod. si audiũt cõfessio. l. vnꝰ latronũ. & ibi Bal. Item videt, qd̃ cautela videt, qd̃ cauta fit. matrimoniales ꝓhibẽ feriatis; cũ ibi ꝓcessus adulterii vbi agitur de adultẽrio. epi scopi vel plati. ꝓpter periculum moræ; qa ecclẽ. siaya ꝓhibẽ. ꝓsa. ꝓ. ꝓ. ꝓ

Universidad de Deusto Biblioteca

a Accusatores.i.accusator.
b Publico.ij.quæstione v. presbyter.xxij. distinct. illud.contra. Sed ibi loquitur cum publice quis est infamatus [1], hic cum clanculo vel à clero est infamatus.
1 Itẽ arg. contra.vj. qõ.j.testamentũ. ibi sol.
c Ne sacerdotem. Hic sacerdotem vocat diaconũ. sic extra de coha. cleric. & mulie. si quispiam.
d Cham.ij.q. viij. sententia.Ioan.
e Presbyter. Sacramento. Hic consueuit quæri si episcopus scit clericum infamatum esse reum, an debeat eius purgationem audire, vel etiam compellere eum ad purgationem? Et videtur quod sic: quia generaliter traditur in canone, quod clericus infamatus debeat se purgare. ij. quæstio.v. per totum. Item quia sacerdos tenetur concedere eucharistiã ei, quẽ scit in mortali cõstitutum, vt j. de consecra. dist. ij. non prohibeat. Item cum episcopus iure suo vtatur, si quid mali inde accidit, non est ei imputandum [2], vt xxiij. quæst. v. de occidendis. Item non potes dicere, quod eum epũs cogat ad periuriũ, sed potius canõ cogit ipsum iurare, vt xxxiij.qõ.ij. quos Deus. Sed contra, ille qui recipit alterius iuramentum, & scit eum falsum iuraturum, vincit homicidã, vt xxij.q.v.ille. Item qui permittit alium falsum iurare, cũ possit prohibere, peccat: vt xxij. qõ. v. hoc videtur. H. dicit quod episcopus secreto debet ei cõsulere, vt potius cõfiteatur publice crimen, quam vt fiat periurus. Sed si ad hoc non potest eum inducere, dicet populo: absit, vt quicquã sinistri de hoc clerico suspicemur, vt xj.q.iij. absit. Alij dicunt, quod delegabit purgationem. Tertij dicunt, quod nõ peccat audiendo purgationem, quia authoritate canonis facit. xxiij.q.iij. qui peccat.

Episcopus an possit clericũ infamatũ cogere ad purgationem.

2 Hoc ideo, quia lege permittente fit, &c. C. de adul. Gracchus. C. de cõcu. l. antepe. argu. xxxj. q. j. hac rõne. xxiij. qõ. iiij. qui peccauit. in prin.

f Pœnitentiam. Quia pœnitẽtia nõ restituit aliquẽ dignitati, sed gratiæ tm̃, vt j. de pœ.dist.vj. qui vult. nisi qñq;, vt qñ crimen occultũ est, vt 50.dist. domino sancto. & capit. quia tua. sed per restitutionem in integrum, vel dispensationem.
g Sed mirandũ est. Arg. quod nõ secundum cõscientiam iudicandum sit [3], vt iij.q.vij. iudicet. & per hoc decretum intelligo illud xxxij. distinc. nullus. Intelligo enim illud de scientia iuris, non facti, licet alias sit secundum verbum sciẽdi largè sumatur, vt xxij.q.v. hoc videtur.

3 Adde & quod [illegible]

...niant accusatores [a], vocetur & ipse Aldericus diaconus, et si negauerit, ventiletur causa canonicè: & si vel sponte confessus, vel legitimis testibus fuerit approbatus, canonica feriatur sententia: qui si nec sponte confitetur, nec accusatores & testes legitimi reperti fuerint, et mala fama crebuerit, non in publico [b] examine, sed coram te et aliquantis reuerendissimis presbyteris et diaconibus tuæ ecclesiæ secreto iuramento se purificet, & deinceps boni testimonij eum annuntia, & compesce & commone ecclesiæ tuæ filios, ne sacerdotem [c] Dei vlterius infamare presumãt, timentes quod Cham [d] maledict9 est, qui patris verenda derisit.

Itẽ Nicolaus papa Soloni Cõstantiensi epõ.

Non est spoliandus presbyter vel diaconus, nisi sponte confessus, vel legitimè cõuictus fuerit.

CAN. II.

Presbyter aut diaconus, quem asseris crimina nolle publicè confiteri, sed velle cum sacramento [e] defendere se: & si tamen notum sit episcopo scelus ipsius esse perpetratum, non potest per aliquam pœnitentiam [f] sacerdotali vel diaconali officio potiri. Sed mirandũ est [g] si ipse confessus nõ fuerit, quomodo notũ põt esse episcopo scelus ab ipso perpetratum, nisi accusatore fortè idoneo per testes idoneos approbante. Vnde si examinante episcopo causam presbyteri vel diaconi, non fuerit p testium approbationem presbyter vel diaconus fortè conuictus, non est scelus episcopo legitimè manifestum, nisi sua sponte ipsum confiteatur: quod nisi fecerit, interim non videmus suo debere presbyterum, vel diaconum officio priuari. Sola ergo spontanea confessio, & canonicus numerus, vel qualitas testium (decernentibus episcopis, & accusatore quod obiecerat comprobante) clericum priuat proprio gradu.

QVAESTIO VI.

Qvòd uerò [h] cõfeßio cruciatibus extorquẽda nõ sit, Alexander Papa testatur scribens omnibus orthodoxis.

Ministrorum confeßio nõ sit extorta, sed spontanea.

Qvod vt tex. in l.i. ro. Hæc licitũ quæstio ff. de offi. præf. diuiditur in duas partes: in l.ij. ff. de quarum prima dicitur quod confessio extorta nõ præiudicat. Secũda ibi, A fidelitatis. Ioan. de Fant.

h Quod vero. Ab aduersario nunquã est extorquẽda cõfessio cruciatibus, vt j. ead. c.j. & ij. sed à iudice licitè extorquetur confessio tormentis & quæstionibus. Nam aliquando à iudice quandoq; torquet testis, quandoq; reus, quandoque accusator. Testis torquetur tam in ciuili, quam in criminali: vt si est seruus, vel vilis persona: vel etiam si sit liber, & sit criminosus, & infamis, vel obscurus, vel ignotus: tales enim nõ recipiuntur ad testimoniũ sine quæstionibus. licet sint clerici, vt iiij. q.iij. si res. & v. q. vj. v. illi qui. & q. vj. presbyteri. & ij. q. j. in primis. & in authen. de testi. §. nos igitur. & §. licet. col.vij. & C. de fal. l. si qs decurio. Torquetur etiam libera persona licet non sit vilis, dum tamen vacillet in testimonio, vt ff. de quæstio. ex libero. extra depo. [4] super his. reus quandoq; torquetur, licet raro, cũ est suspectus, & nõ põt alias res pbari, maxime si est vilis psona, & hoc in ciuili causa, vt xiiij. qõ. vj. si res aliena. similiter in criminali torquet, vt xxiij. q. v. c. j. Actor vero in ciuili cã nunquã torquet, sed accusator in criminali cã qñq; torquet, vt in crimine lęsæ maiestatis, cum criminaliter non põt probari, vt C. ad legem Iul. maiesta. si quis. ibi enim qualicunq; dignitate sit præditus, nullo priuilegio se põt tueri, siue sit accusator, siue reus, vel testis, vt vj. quæst. j. c. si quis. §. porro. & 50. di. nullus omnino. Ioan.

4 Itẽ argu. [illegible]

Si quan

CAN. I.

S I quandoque à sacerdotibus & actoribus ecclesiæ quædam scripturę quoquo modo per metum [a], aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberare possint quocunque ab eis cõscriptę, aut roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium [b], vel nocumentum valere censemus, neque vllam eos infamiam, vel calũniam, aut à suis sequestrationem bonis vnquã Deo authore, & sanctis Apostolis, eorũmque successoribus sustinere permittimus. confessio enim in talibus non compulsa, sed spõtanea fieri debet. Omnis enim confessio, quæ fit ex necessitate, fides nõ est. Confessio ergo in talibus non debet extorqueri, sed sponte p fiteri. Pessimũ enim est de suspicione aut extorta confessione quenquam iudicare, cùm magis sit inspector cordis domin9 quã operis. Non potest autem humano condemnari examine, quem Dominus suo reseruat iudicio. Si omnia nãq; in hoc seculo vindicata essent, locum diuina iudicia nõ haberent. Itẽ: est hoc etiã perlatum ad sanctã sedẽ (quod pudeo dicere, & non tantùm sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini est inimicũ) quòd nõnulli episcopos, vel sacerdotes, aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiunt aliquas confessionis suæ in alteram partem, quàm debeant literas [c] scribere, aut pro suarum non requisitione [d] causarum, aut (quod deterius est) alieni erroris [e] sectæ scripturas facere, & proprijs manibus roborare, & coram populis recitare atq; cõfiteri. Alios dicunt carceribus & ergastulis retrudi, vt saltem his territi insidijs, domini sacerdotes suis faueant voluptatibus. Item, confessio verò in talibus non compulsa, sed spontanea fieri debet, ipso testante, qui ait: Ex corde procedunt homicidia, adulteria, & cætera, quæ sunt ad hæc pertinentia.

Nec tantùm attendenda sunt, quæ fiant [f], quã tũ quo animo fiant. amplius enim respicit Deus ad cogitationes & spontaneas volũtates, quàm ad actus, qui per simplicitatem, aut necessitatẽ fiunt.

Coactio est duplex.

Mar.7.c

Item Nicolaus Papa episcopis Galliæ.

Apostolica authoritas penitus illicita in irritum deducit iuramenta.

CAN. II.

A Vthoritatem venerabilium prædecessorum nostrorum secuti, & nominatim beatissimi Papæ & martyris Alexandri † quinti à beato Petro: ab omnib9 iuramẽtis & cuiuscunq; modi obligationibus, quibus illi sese coactiviolentia impiorũ obligauerãt absoluimus [g]: & ne illa seruentur, vetuimus tam præfatum archiepiscopũ Treuerensem, quàm eius præpositum, & omnes qui tunc temporis captiuos se illis quoquo modo obligauerunt: neque vllam eos proinde infamiam, vel calumniam, aut à suis bonis seque-

† [redacted]

S I quandoque. à sacerdotibus.
a Per metũ. Dum modo talis sit metus, qui cadat in cõstantem virum, vt extra quod metus causa. ad audiẽtiã. Si quæris qualis metus debeat cadere in constantẽ virum, dico quod qui cõtinet metum mortis, vel cruciatum corporis, vt extra eo. ti. cum dilectus. Coactio autem verborum nõ sufficit, etiam si rex sit, qui minetur: vt extra de cleri. vel vouẽ. insinuante. C. de trãsactio. interpositas. ibi melius dicitur, licet sit argu. contra xxxj. q. ij. Lotharius. & j. distin. vij. fuerunt. ff. de acquiren. hæred. l. vj. §. vlti. vbi dicitur, quod non fit hæres qui propter metum verborum adijt hæreditatem. Et nota, quod canõ hic tria æquiparat, vim, metum, & fraudem: vt iij. quę. prima. redintegranda. metus tamẽ pro reuerentia à lege accipitur. & hæc excusat. ff quarum rerum actio non datur. lege prima. §. quæ onerandæ.
b Præiudicium. Bene fit præiudicium ei quantũ ad hoc, quod ille cui per metũ traditur res, dominus fit rei: sed quãtum ad hoc nõ fit ei piudiciũ, quin detur ei actio quod metus causa ad repetendum, si tradidit, vel exceptio si non tradidit, vt ff. eodem. metum. secundo. §. sed quod prætor. & §. ex hoc edicto. Si tamẽ primo coactus promisit, & postea sponte tradidit, non excusat coactio, vt C. quod metus causa. lege secunda. & extra qui cleri. vel vouen. insinuante. ibi, patientia temporis, & cætera. & est simile extra de eo, qui duxit in matrimonium. significauit.
c Literas. In quibus fatẽtur aliqua se debere.
d Requisitione. Id est, confiteantur, quod absoluerũt aliquos à debito, in quo illi tenebant.
e Erroris. Id est, qui confitentur se tenere aliquam hæresim. Sed nonne peccat mortaliter ille, qui confitetur hoc? Respond. sic, nec excusat eum aliqua coactio: quia talis coactio nõ est absoluta, & coactio conditionalis neminem excusat, vt 50. dist. presbyteros. & de consecra. distin. iiij. eos. Potius enim debet quis pati mortem, quam malo cõsentire, vt xxxij. q. v. ita ne. & occisores corporis non sunt cõtra iustitiã timẽdi, vt xj. q. iij. non solum. & c. nolite. xxxj. q. ij. Lotharius. Solu. hic non excusantur tales à toto, sed à tanto. metus enim vel coactio cõditionalis nõ excusat peccatum, sed attenuat, vt extra qd' metus causa. sacris. Et nota hic, quod cõtra ea quæ publice facta sunt, admittitur probatio in contrarium. sic xxxj. qõ. ij. Lotharius. extra quod metus causa. perlatum. quod est cõtra regulã generalẽ viij. q. j. licet.
f Quæ fiant. Potius respicienda est cã facti, quã ipsum factũ, vt xxiij. quæ. viij. occidit. de pœnit. dist. j. aut facta.
g A Vthoritatem. Absoluimus. Hic consueuit dubitari circa duo, scilicet an iuramentum per vim extortum obliget. Item an Papa possit dispensare in illicito iuramento.

Iuramentum per vim extortum vtrum obliget.

Et

Universidad de Deusto Biblioteca

Et quod non obliget tale iuramentum videtur hic, quia dicitur hic quod non debet esse vinculum iniquitatis, vt xxij. q iiij. inter. & extra de iureiur. verum. & extra de restit. spol. solicite. & extra quod metus causa. perlatum. Item quia inconueniens esset, qd' malefactor ex improbitate sua cõsequeretur actionem, vt ff. de furt. itaque fullo. Praeterea si malefactor petit rẽ, potest se reus tueri exceptione quod metus causa, cũ illa exceptio per iuramentum nõ sit sublata. praeterea non obstante tali iuramento potest petere rem, si eam tradidit, cum illud nõ iurauerit, vt extra de iureiur. debitores. & extra quod metus causa. ad audientiam. Ergo cũ potest rem petere, multo fortius potest se tueri exceptione: quia cui damus actionem, multofortius exceptionem. ff. de superfi. l. j. extra de iureiur. quemadmodum.

strationem vnquam authore Deo, & sanctis Apostolis & nostris prędecessoribus sustinerę permittimus: sicut per prophetam dominus dicit: Dissolue colligationes impietatis, &c. (Esaiae 58.) Quin etiam praefato fratri nostro filijsque Treuerensis ecclesiae, illiúsq; defensoribus haec in mandatis damus, vt spirituali simul & materiali [a] gladio tandiu malignos illos eorúmque fautores insequantur, quousque cum integritate possessiones, vel quaecunq; res ecclesiasticae hoc facto, vel quocunq; pacto distractae seu direptae sunt, reuocentur.

2 A *fidelitatis etiam* † *iuramento Romanus pontifex nonnullos absoluit, cũ aliquos à sua dignitate deponit.*

Vnde Gelasius Papa Anastasio Imperatori. †

Pontificalis authoritas à iuramento fidelitatis nonnullos absoluit.

CAN. III.

ALius [b] item Romanus pontifex, Zacharias scilicet, regẽ Francorum nõ tam pro suis iniquitatibus, quã pro eo quòd tantae potestati erat inutilis [c], à

Et econtra probatur, quod obliget, quia licet fuerit coactus, tñ voluit, quia coacta voluntas est voluntas, vt s. ea. qõ. j. merito. Item quia non vergit in interitũ salutis aeternae: est ergo obseruandum, vt extra de iureiuran. si vero, nec prodest q compulsus fuit. xxij. q. v. qui cõpulsus. & c. si quis coactus. Solu. quidam dicunt, quod si talis fuit metus, qui cadit in constantem virum, q iuramentum ob talem metum factum non obligat [1]. & secundũ eos exponitur hic hoc verbum absoluimus, id est, absolutos ostendimus. Alij dicunt q qualiscũq; sit metus, tenetur seruare iuramentum factum de rebus proprijs. sed nullum iuramẽtum adstringit ipsum pro rebus ecclesiae non repetendis, quia istud est illicitum. & hoc magis probabile videtur, ex quo licitum est q iurat, & potest adimplere, vt xxij. q. iiij si aliquid. Qui priorem opinionem sustinent, distinguunt inter promissoria iuramenta, & assertoria. In promissorijs iuramentis excusat metus, in assertorijs nõ: quia potius debet quis omnia mala pati, quam falsum asserere, vt xxxij. q. v. ita ne. Dicas ergo quod omne iuramentum obligat. Si tu obijcis mihi q iste habet exceptionem quod metus causa, hoc bene concedo, non potest tamen vti ea ratione iuramenti. Si tñ fuerit vsus ea, bene dico q repellit, agentem, & obtinebit in iudicio non obstante iuramento: peccat tamen vtendo ea. Si ergo quis iurauit rem suam per metum alij dare, petat à iudice, vt cogat illum non recipere, vel q absoluat ipsum à iuramento: vt extra de iureiur. ex administrationis. sed si ad hoc induci nõ põt, soluat, postea repetat. Si aũt iurauerit se nõ repetere, tũc denunciet ecclesiae factũ illius. si autem iurauerit quod non denunciet, illud iuramentum non est seruandum: vt extra eo. quemadmodum. in fi. quia ex praecepto ad hoc tenetur. ij. q. j. si peccauerit. Ioan. Tu breuiter dicas q iuramentum super re illicita, ipso iure non obligat, siue quis faciat sponte, siue coactus, vt si iuraui hominem innocentem interficere. & hoc probatur xxij. qõ. iiij.

1 Dũmodo sit tale quod possit seruari [redacted]

in malis. & c. seq. & c. qd' Dauid. Iuramentum tñ super re licita metu extortum, ipso iure obligat, sed datur exceptio quod met. cã, ad rescindendũ: vt ff. quod met. causa. per totum. & C. e. ti. l. j. & iij. nisi in casu, vt ff. eo. l. si mulier. §. si dos. Item in matrimonio. extra de spons. cũ locum. Item in voto. extra quod metus causa. perlatum. B. Vtrum aũt in iuramẽto Papa possit dispensare quaerit [redacted]. Hoc c videtur dicere q sic, p pdictas decretales, vt extra de vo. & voti red. magnae imo in omni iuramento est excepta authoritas maioris, vt extra de iure iurando. & extra de rescrip. constitutus. Item Imperator dispensat in eo. ff. ad municip. imperatores. Item videtur, q non: quia iuramentum est de iure naturali, vt xxij. q. iiij. si ad peccatum. sed in talibus Papa non põt dispẽsare, vt xxv. q. j. sunt quidã. Item arg. ad hoc extra de stat. mo. cum ad monasteriũ. H. dicit, q in nullo iuramento licito potest Papa dispẽsare, nisi ad hoc solum q non habeatur infamis, qui transgreditur illud. & hos non absoluit, sed denuntiat: quoniam iurauerunt de rebus ecclesiae non repetendis, vt dicit. Tu dicas, q in voluntarijs iuramentis non dispensat, sed in coactis bene. si tamen absoluit aliquem, tenet absolutio. Dico enim quod cõtra ius naturale põt dispensare, dum tamen nõ contra euangelium, vel contra articulos fidei. tamen contra apostolum dispensat. xxxiiij. dist. lector. lxxij. dist. presbyter. Ioan.

a Materiali. Argumen. quod iudex ecclesiasticus bene potest indicere bellum, & in bello insequi hostes, vt xxiij. questione viij. igitur. & capitu hortatur. & capi. vt pridem. & lxiij. distinctione. Adria. Item argumen. quod iudex ecclesiasticus potest praecipere iudici seculari: vt puniat maleficos, vt xxiij. quaestione iiij. si quos. & quaestione quinta. relegentes & qõ. viij. vt pridem. Arg. contra. xxiij. qõ. vltima. his à quibus.

ALius. CASVS. *Gelasius Papa scribens contra Anastasium Imperatorem dicit, quod potest eum deponere propter malitiam suam. Et hoc probat exemplo Zachariae Papae, qui regem Francorũ deposuit, non tantum propter sua delicta, quantum pro eo, quod inutilis erat, & loco eius Pipinum patrem Caroli posuit, & omnes Francigenas à fidelitate eius absoluit, et milites à vinculo iuramenti in depositionibus episcoporum.*

b Alius. Quia de alio Papa praecesserat sermo, qui idem fecerat.

c Inutilis. Non intelligas id est, insufficiens. tunc enim debuisset ei dari coadiutor, vt vij. quaest. j. quamuis. & ca. petisti. sed dissolutus erat cum mulieribus & effoeminatus.

Deposuit.

regno deposuit [a]: & Pipinum † Caroli Imperatoris patrem in eius locũ substituit: omnésque Francigenas à iuramento [b] fidelitatis absoluit. Quod etiam ex authoritate frequenti † agit sancta ecclesia, cùm milites absoluit à vinculo iuramẽti, quod factũ est his episcopis, qui apostolica authoritate à pontificali gradu deponuntur.

Item Greg. septimus Romanae synodo praesidens dixit.

Excommunicatis vinculo fidelitatis non tenemur obnoxij.

CAN. IIII.

NOs sanctorũ praedecessorũ nostrorũ statuta tenentes eos, qui excommunicatis † fidelitate [c] aut sacramẽto constricti sunt [d], apostolica authoritate à iuramento absoluimus: & ne sibi fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus, quousque ipsi ad satisfactionem veniant.

Item Vrbanus secũdus episcopo Vapicensi.

Antequam reconcilientur fidelitatem excommunicatis nullus seruare cogitur.

CAN. V.

IVratos milites Hugoni comiti, ne ipsi, quandiu excommunicatus est, seruiant prohibeto: qui si sacramẽta pretenderint, moneantur oportere Deo magis seruire, quàm hominibus. fidelitatem enim, quam Christiano principi iurarunt, Deo eiusq; sanctis aduersanti & eorũ praecepta calcanti nulla cohibentur authoritate persoluere.

QVAEST. VII.

ABsq; [e] *synodali uerò audiẽtia sacerdotẽ damnari in Ispalensi cõcilio, cui Isidorus interfuit, sic prohibetur.*

Sine concilij examinatione presbyter vel diaconus non deijciatur.

CAN. I.

SExta actione comperimus Flagitanũ Cordubẽn. ecclesię praesbyterum iniustè olim à pontifice suo deiectũ, & innocentẽ exilio cõdemnatũ, quẽ rursus ordini suo restitutũ esse comperimus. Id denuo aduersus pręsumptionẽ vestrã decreuimus, vt iuxta sanctorum patrũ synodalẽ sententiã nullus vestrum sine concilij [f] examine quemlibet presbyterũ vel diaconũ deijciẽdum putet. nam multi sunt, qui indiscussos potestate tyrãnica nõ authoritate canonica damnant. Et sicut nõnullos gratia fauoris sublimãt, ita quosdam odio inuidiaq; humiliãt, & leui opinionis aura cõdemnant, quorũ crimẽ nõ approbant. Episcopus enim sacerdotibus ac ministris solus [g]

Imperator potest à papa deponi.

a Deposuit. Ergo papa deponit Imperatorem: vt xcvj. dist. c. duo. & c. si Imperator. nam & transferre potest imperiũ, vt extra de elec. c. venerabilẽ. Arg. contra. xciij. dist. c. legimus. in fi. & xcvj dist. cũ ad verũ. Sol. dicit deposuisse, qui deponẽtibus cõsensit.

b Iuramẽto. Supple ratione dignitatis praestito, non ratione personae. Io. de Fantu.

c NOs sctõrũ. Fidelitate. xj. q. iij. c. quoniam multos. contra. sed ibi est solutũ. Item contra argu. xj. q. iij. c. Iulianus. sed ibi est solutum.

d Constricti sunt. Sed quid dices, si iuraui me soluturũ alicui pecuniã, vel sub poena promisi, & ille excõmunicatur: nunquid teneor ei soluere? Videtur quod non: qa qualitercunq; possumus, debemus vexare malos vt cessent à malo: vt xxiij. q. vj. iam vero. & vtilius esurienti, &c. vt v. q. v. c. nõ omnis. & excõmunicatis in nullo casu communicabimus, nisi in his quae spectant ad correctionem eorum: vt xj. q. iij. c. cum excommunicato. Itẽ quia intelligor iurasse sub hac conditione, si res in eodẽ statu permanet: vt xxij. qõ. ij. ne quis. in fine. ff. de solu. l. cum quis. Item vbi nulla est petitio, ibi nulla est mora: vt ff. de verb. ob. l. si pupillus. Item qa male meriti publica egestate laborare debent: vt ff. de po. bona fides. De hoc autem non est dubium, quin debitum possit peti ab excõmunicato, vt extra de sentẽ. ex. com. si vere. Solu. Pecunia illa nõ reddatur ei, sed deponatur in aedem sacram. Verius credo, quod licet ille non habeat ius petendi, tamen debet ei solui. sic extra de iureiurã. debitores. & probatur extra de senten. excom. si vere. Vnde licet excommunicatio tollat obligationem quo ad fidelitatem, non tamen quo ad alios contractus, vt videtur. Ioã. Probabiliter dici potest, quod excommunicato non sit soluẽdum, cum nemo debeat participare cum eo: vt xj. q. iij. cum excommunicato. nisi in casibus: vt s. xj. quaest. iij. c. quoniam multos. Nec obstat illa decre. si vere. quia illud factum fuit de necessitate. B.

e ABsq;. Si agatur cõtra clericũ de crimine criminaliter, necessaria est pręsentia episcoporũ, secundum quod traditur j. ea. c. si qs. & c. felix. Distinguitur tamen: quia si agaẽ de crimine ad depositionẽ ordinis, tunc habet locum c. felix. & c. si quis. Si autẽ agatur ad depositionẽ beneficij, tũc solus episcopus potest cognoscere cũ clericis suis: vt xviij. q. ij. si quis abbas. & xvj. qõ. vij. c. inuentũ. & extra de iud. at si clerici. & xj. q. iij. si qs episcopus damnatus. & extra de coha. cler. & mu. c. sicut. & ca. de sacerdotibus. Itẽ si agatur de crimine in modum exceptionis, solus potest cognoscere. extra de accusa. super his. licet sit argu contra xxiij. dist. c. illud. Tamen quocunq modo agaẽ de crimine, semper accusator punitur vt calumniator: vt extra de accusa. super his. & c. cum dilectus. Io. de Fant.

f SExta actione. Cõcilij. Ergo tres episcopi faciũt cõcilium: quia tres episcopi examinãt causam diaconi: vt infra ead. capit. si quis.

g Solus. Incorporalia enim facilius construuntur, quã destruantur. extra de translatio. cap. inter. Haec est vna ratio, quare in promotione clericorũ non requirũtur plures episcopi sed in remotione sic. Item quia saepius ordinantur clerici, quàm deponũtur: vnde graue esset toties vocare tot episcopos.

[redacted]

Clerico criminoso quispoenitentiam imponit.

Item

Universidad de Deusto
Biblioteca

Itē quia depositio frequenter fit causa odij, sed ordinatio causa electionis. solus autem cōfert dignitates, sihocha bet ex cōsuetudine: vt extra, de his, quę fi. a præl. ea noscit.

a Si quis tumidus. Natuquātū ad ordines.

b Pro personis. id est, prout personę sunt cōstitutę in sacris ordinibus.

c Ab his. id est, ab episcopis.

d Felix. Cum proprio. id est, præter propriū episcopum. ij.q. v. presbyter.

e Si autem. Hoc ca. est parsilius iiij. quæstio. v. quisquis.

f A cōmunione. id est, eædem dilationes dantur accusatori quæ & reo, & eque excōmuni cabitur accusator, si nonvenerit, sicut reus: vt iiij.qō. v. quisquis.

g Solus. id est, sine alijs episcopis: non tamen sine clericis suis: vt j.ca.c. proxi. Ioan.

Solus. Hæc est secunda pars q. in qua dicitur, quod causas aliorum clericorum à sacerdote & diacono in cap. suo potest episcopus diffinire, supple excepto subdiacono, qui hodie cū diacono pari passu ambulat, extra de seruis nō ordi. ca. miramur. Ioan. de Fant.

h Episcopus. Suorū. Sufficit iā maior pars, si absentes prębeāt assensum: vt lxiiij. di. c. j &ij. Sed nūquid & isti clerici sunt iudices istius? Non videtur, cum quilibet eorum sit forte minor eo.

Quidam dicunt q̄ ipsum cōciliū siue capitulū habet iurisdictionem ordinariā: nullus ēn per se est iudex. Alij dicunt, quod sunt assessores episcopi, et sententia sine talibus assessoribus lata, nulla est, sicut sententia nulla est, quæ fertur contra

honorem dare potest: solus auferre non potest. Si enim hi, qui in hoc seculo à dominis suis honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis nexū non reuoluūtur, nisi publicè apud prætores ac præsides in tribunali foro fuerint accusati, quanto magis hi, qui diuinis altaribus cōsecrati, honore ecclesiastico decorantur, qui profectò nec vno damnante, nec vno iudicante poterunt honoris sui priuilegio exui: sed præsenti synodali iudicio quod canō omnino de illis præceperit, oportet diffiniri.

Idē Grego. Ioan. episcopo Panormitano.

Causas clericorum episcopus non nisi cum senioribus ecclesiæ audiat.

CAN. II.

Si quid de quocunque clerico ad aures tuas peruenerit quod te iustè possit offendere, facilè non credas, ne te ad vindictam res accēdat incognita: sed præsentibus ecclesiæ tuæ senioribus diligenter est perscrutāda veritas: & tunc (si qualitas rei poposcerit) canonica districtio culpam feriat delinquētis.

Item ex concilio Agathensi primo.

A quot episcopis presbyteri vel diaconi sunt audiendi.

CAN. III.

Si q̄s tumidus, vel contumelioſus extiterit in maiorē natu [a], vel aliquā causam habuerit, à tribus vicinis epīs, si diaconus est, q̄ arguitur: si presbyter, à sex: si epīs, à xij. sacerdotibus audiatur. Vniuersi episcopi dixerunt, Contundi debet contumacia, & superbia in omnibus frangi. Causæ verò pro personis [b] ab his [c] statuto numero audiantur.

Item ex concil. Carthaginensi secundo.

De eodem.

CAN. IIII.

Felix episcopus Seleucitanus dixit: Etiam hæc additio secundū statuta veterū conciliorum, vt si quis episcopus (quod non optamus fieri) reatum aliquē incurrerit, & si fuerit ei nimia necessitas, non posse plurimos congregare episcopos, ne in crimine maneat, à xij. episcopis audiatur: & à sex presbyter, & a tribus diaconus cum proprio [d] suo episcopo.

Item ex conci. Carthaginensi quarto.

De eodem.

CAN. V.

Si autē [e] presbyteri vel diaconi accusati fuerint, adiuncto sibi ex vicinis locis proprius episcopus [f] legitimo numero collegarum, quos ab eodē accusati petierint, id est, vnā secum in presbyteri nomine sex, in diaconi tres, q̄ ipsorū causas discutiant: eadē in dierum dilatione, & à communione [g] remotionum, & discussione causarum inter accusatores & eos, qui accusantur forma seruata: relicto [h] verò clericorū causas etiā solus [i] episcopus loci agnoscat & finiat.

2 *Solus autem ad exclusionem aliorū episcoporū, non suorum clericorum dicitur, sine quorum præsentia eius sententia erit irrita.*

Vnde in Carthaginensi conci. iiij. legitur.

Absque præsentia clericorum nullius causam episcopus audiat.

CAN. VI.

Episcopus nullius causam audiat absque p̄sentia suorum [k] clericorum: alioqui irrita erit sententia episcopi, nisi præsentia clericorum firmetur.

Item ex conci. Ispalensi secundo.

Nisi in synodo canonicè vocati sacerdotes damnari non possunt.

CAN. VII.

Episcopus sacerdotibus ac ministris solus honorē dare potest, sed solus auferre non potest. Si enim hi, qui in hoc seculo à dominis suis honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis iugum non reuocātur, nisi publicè apud prætores ac p̄sides in tribunali foro fuerint accusati

contra fiscum absente aduocato fisci, vt ff. de iure fisci. l. fiscus. sicut videtur dicere lex: vt sententia quæ fertur officio iudicis ipso absente, quod nulla sit: vt C. de sent. & inter. om. iud. cum sententiam. Quod tamen clerici sint iudices, est arg. vj.q. iij. scitote.

a Crimen ante ordinationem. De vltima vero. Hic quæritur, si aliquis committat crimen quod detur crimē quod fecit ante ordinationē suam vel cōtinuetur peccasse ante ordinationē suam, an possit frui dict. frui officio.

Quantò magis hi, qui diuinis altaribus consecrati, honore ecclesiastico decoranturr qui profectò nec ab vno damnari, nec vno iudicante poterunt honoris sui priuilegio exui, sed p̄sente synoda li iudicio quid canon de illis præceperit, oportet diffiniri.

QVAEST. VIII.

De *ultima vero* [a] *quæstiōe sic statutum est in concilio Neocæsariensi.* †

Presbyter, qui ante ordinationem confitetur se corporaliter lapsum, postea non offerat.

CAN. I.

Qui admisit corporale peccatum [b], & hic postea presbyter ordinatus est, si confessus fuerit [c], quòd ante ordinationem suam peccauerit, non quidem offerat [d], maneat autem in aliis officijs propter eius studiū [e] vtilitatem. Cætera [f] verò peccata censuerunt plurimi etiā ordinatione priuari.

Quòd si de his non fuerit confessus, nec ab aliquibus manifestè potest conuinci, huic ipsi de se potestas [g] est committēda. Similiter & diaconus si in eodem culpæ genere fuerit inuolutus, se à ministerio [h] cohibebit.

Item ex concilio Ilerdensi. †

Deseruientes altario, si carnis fragilitate deliquerint, episcopi arbitrio subiaceant.

CAN. II.

Hi qui [i] altario Dei deseruiunt, si subitò in flenda carnis fragilitate corruerint [k], & Deo respiciente dignè pœnituerint, ita vt mortificato corpore cordis contriti sacrificiū Deo offerant: maneat in potestate [l] pontificis, vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desiderios prolixiori tempore ab ecclesiæ corpore segregare: ita tamen, vt sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora vlterius promoueri. Quòd si iteratò [m] velut canes advomitum reuersi fuerint, non solū dignitate officij careant, sed etiam sanctam com-

a Idem tenet Alex. de Imo. in 5. diſt. 50. hi qui. ij. circa prin.

b Qui admisit corporale peccatū. i. fortē. C. de iure delibe. per textē. in §. nicationem. cē igitur.

c Si cōfessus fuerit. sponte, non nisi in aut hen. de non eli tu probationum. gen. secum

d Offerat. i. officiet. alias cōficiat. do nuben. † capi. v.

e Studij. Quia studiose confessus est, etiam no. 3 'De hoc vel quia vtilis est lxxxj. di. eccleſiæ. cum tali cap. j. enim dispensatur, tra de tem vt 50. diſt. studeat. por. ordi.

f Cætera. i. cætenos peccatores, qui & ca. vlt. nolunt sponte con & in præfiteri. Vel dic prodic. decre. prie alia peccata à sicut. & q̄ fornicatiōe. Et sic ista sententia est arg. q̄ minus pu tia tāquā nitur aliquis, propter verior sit fornicationē, quā tenēda hic propter aliud crimen, hoc ideo quia Fornicationē pauci sine illo crimine inueniuntur, ci cuitant.

g Potestas. Constituti 4 crimen, sed & si non vult cōfiteri, relinquit arbitrio suo, vt xxxiij. dist. habuisse.

4 Subau. vel quæ di. si non est infamatus, sed si q̄, cogit ad purgationē. arg. ij.q.v. presbyter. secū dum Hug. & Lau.

h A ministerio. Diaconali. sed nō subdiaconali.

i Hi qui. Hoc ca. ponitur 5. diſt. 50. hi qui. ij.

k Corruerint. Lo quitur ergo de eo, qui post ordinationem deliquit. Sed nonne magis delinquit ille, qui delinquit in dignitate, quam qui extra dignitatem delinquit, vt xl. diſtinct. homo Christianus. & xxv. qō. j nullit Resp. fic, sed ideo magis punitur: quia sciens se permisit ordinari. 50. dist. ex pœnitentibus.

Dignitas aggrauat peccatum.

l In potestate. Si intelligas hoc cap. de clerico deposito, tunc est hic arg. q̄ episcopus potest restituere clericum depositum. Si aūt de suspenso, tunc patet q̄ relinquitur arbitrio episcopi an velit suspenso reddere officium suum. Sed cum iste clericus ratione criminis non possit promoueri ad sublimiorem gradū, quomodo ergo potest ipsum restituere famę, cum per pœnitentiam non tollatur infamia, vt ij. quæ. iij. cap. Ruthenium. § hinc colligitur? Potest dici, quod ex quo Papa dat potestatem dispensandi, ergo per consequens restituendi famæ.

m Iterato. Arg. grauius puniri iteratum delictū, vt

Universidad de Deusto Biblioteca

xxv. q.ij. ita nos. extra de coha. cleric. clericos. & de hære. ad abolendã. Ioan. de Fant.

✝ ca.xix.

a C Vm multæ. Ex ancillæ. Sed quare punitur dominus ancillæ illius? Respon. in fauorem ecclesiæ. vel ideo, quia ratione criminis illa facta est de suo foro.

b Ingenuæ. Specialis est iste casus, vbi filius conditionem matris liberæ non sequitur, contra id, quod est xxxij. quæst. iiij. liberi.

c Connubio. Ergo patet, ꝙ loquitur de sacerdotibus qui legitime ducunt vxores. tales enim grauius puniuntur, vt xxxij. distinc. eos. lxxxj. dist. quidã. & xxviij dist. presbyter. Quicquid tñ hic dicatur, cum ecclesia nõ sit isto iure vsa, perdit[1] ius istud: sicut & illud, ꝙ possit exigere pœnã sacrilegij, vt xvij. q̃one iiij. quisquis.

d Hæreditatem. Scilicet paternam. nam matri etiã succedit spurius filius. & testamentũ matris põt dici inofficiosum, vt ff. de in offi. test. si suspecti. §. j. Io. hodie spurij omni beneficio excluduntur, vt C. de natu. libe. auth. licet. B.

e S I quis presbyter. Nomen. Si quæris quid ei valeat retinere nomen presbyteri? Dico quod in omnib⁹ retinet priuilegium presbyteri in loco subscriptionis et in alijs, præter hoc solum, ꝙ nõ põt missam celebrare, vt s. ea. q. vi. felix.

f S Ciscitãtibus. s. dist. xxxij. nullus cõtra. Ioan. Sed ibi loquitur de crimine, quod est notoriũ per sententiã[2], quod falsum

1 Perdit. Hoc verũ quãuis Panor. hanc glo. reprober, in ca. ij. de cohabitatione clerico. & mulier. & [redacted] Spuri⁹ succedit matri.

2 Hic ar. de occulto vel alias manifesto secũdum Hug.

munionem, nisi in exitu non percipiant.

Item ex concilio Toletano nono. ✝

Ex ministris ecclesiæ geniti, in seruitutem deuocẽtur eiusdẽ.

CAN. III.

CVm multæ super innocentia ordinis clericorum hactenus emanauerint sentẽtiæ patrũ, & nullatenus ipsorum firmari correctio morũ quiuerit, vsqueadeò sententiam iudicantiũ protraxere commissa culparum, vt non tantùm inferretur vltio in authores scelerum, verùm etiam in progeniem damnatorum. Ideóque quilibet ab episcopo vsq; ad subdiaconem deinceps vel ex ancillæ a, vel ex ingenuæ b detestando connubio c in honore constituti filios procreauerint, illi quidem ex quibus geniti probabuntur, canonica censura damnentur. Proles autem aliena pollutione nata, non solùm hæreditatem d nunquã accipiet, sed etiam in seruitutẽ eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt.

Item ex concilio Martini Papæ.

Qui confitetur se ante ordinationem peccasse, non sacrificet: conuictus autem deponatur.

CAN. IIII.

SI quis presbyter ante ordinationem peccauerit, non offerat, sed tantùm pro religione nomen e presbyteri portet. Si autem non ipse confessus fuerit, sed ab alio publicè conuictus, nec hoc ipsum habeat, vt nomẽ presbyteri portet. Similiter & de diaconibus obseruandum est, vt si ipsi confessi fuerint, ordinem subdiaconi accipiant.

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum.

De manu sacerdotis, qui ab ecclesia toleratur, licitè sacramenta sumuntur.

CAN. V.

SCiscitantibus f vobis, si à sacerdote, qui fuerit comprehensus in adulterio, siue de hoc sola fama respersus est, debeatis communionem recipere, necne: respondemus, non potest aliquis quantumcunque pollutus sit, sacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt. Qualiscunque enim sacerdos sit, quæ sancta sunt, coinquinari non possunt: idcirco ab eo(quousque iudicio episcoporum reprobetur) cõmunio percipienda est. Quoniam mali bona administrando, se tantũmodo lædũt, &c. Fax accẽsa sibi quidem detrimentum præstat, alĳs verò lumen in tenebris administrat: & vnde alĳs cõmodũ exhibet, inde sibi dispẽdium præbet. Sumite ergo ab omni sacerdote intrepidi Christi mysteria: quia omnia in fide Christi g purgantur. Fides est enim h quæ hunc mundum vincit: & quia non dantis meritum, sed accipientis i fit, dicente beato Hieron. Ad credendum omni anime baptismus est perfectus, et in omni sacerdote corpus Christi est perfectũ. Qui rursus sacræ scripturæ concordans ait: Priusquam audias, ne iudicaueris quemquam: atque ante probationẽ accusationis illatæ neminem à tua cõmunione suspendas: quia nõ statim qui accusatur k reus est, sed qui conuincitur criminosus.

est, vt extra de cohab. cler. vestra. & cap. seq. & c. vlti. vbi dicit quod sufficit si est notoriũ rei euidentia. B. Sed nonne eo ipso, quod quis cõprehẽsus est in adulterio, infamis est, licet nõ dum sit damnatus, vt ff. de ritu nup. palam? Resp. talis infamia non sufficit ad hoc vt abstinendum sit à sacramentis suis, nisi infametur per sententiã, vt dixi xxxij. dist. §. verum. requiritur enim quod sit deprehẽsus & conuictus, extra de iudi. cum nõ ab homine. Tñ bene cõcedo quod omnis sacerdos in mortali existẽs est suspensus quo ad se, vt j. q. j. sacerdotes. sed non quo ad alios, nisi sit præcisus, vel nisi sit notorius fornicator, vel simoniac⁹, vt xxxij. distinc. c. præter hoc. §. verum.

Infamisne est in adulterio deprehensus.

g In fide Christi. id est, per fidem Christi.

h Mundũ. Id est, amorem & delectationẽ mundanorũ.

i Sed accipientis. id est, recipitur secundum meritum recipientis, sed non secundum meritum dantis. de consecr. dist. ij. vtrum.

k Accusatur. Sic viij. quæstio. iiij. ca. nonne. xxxv. quæstio. vj. multorum. & xj. quæst. iij. eorum. extra vt lite penden. laudabilem. Ioan.

Quod

Q Vod monachi. Hæc quæst. diuiditur in septẽ partes, in quarũ prima probat, quod monachi debent esse in monasterio, & flere sua & aliorum peccata. Secunda ibi, quod vero. Tertia ibi, his autem omnibus. Quarta ibi, de his vero. Quinta ibi, qđ aũt. Sexta ibi, Ius ergo. Septima ibi, ꝗ vero. Io. de Fant.

a Quod monachi. De hac materia cauetur. Dicas ergo, qđ si regimen populi committitur monacho ab ep̃o cũ abbatis licentia, tunc põt celebrare officium. lviij. dist. c. j. j. ea. c. doctores. & ca. moderamine. & ca. ex authoritate. Sed an ipso iure possit cõmitti, vel tantum ex dispẽsatione, de hoc dubitatur. Dicunt qdã, qđ hodie iure cõmuni, sed olim ex dispẽsatione tãtũ. lv. distin. c. priscis. Alij dicunt, ꝙ nec hodie, nisi ex dispẽsatione. extra de capel. mo. i ecclesĳs. et extra de sta. mo. cap ij. Satis potest admitti, quod secũdum antiqua iura monachi nõ poterãt ẽsse parochialibus ecclesĳs, nisi ex necessitate: vt lv. distin. c. priscis. hodie vero possunt vtilitate etiam suadente: quia magis probati sunt quam seculares: & sic magis sunt vtiles: vt j. ea. c. cũ pro vtilitate. & xlvij. dist. c. quantumlibet. & hoc si assit consensus episcopi & abbatis: sed si monasterium habet ecclesiam aliquã pleno iure, sufficit consensus abbatis[1]: vt j. ea. q. ij. c. visis. De regularibus canonicis nõ est dubiũ, quin licite possint præfici ecclesĳs: sed in hoc est differentia, qđ monachus debet habere secũ socios sui ordinis, sed regularis nõ tenet nisi cõmode possit, vt extra de sta. mo. quod Dei timorẽ. Ioan. & de iure cõmuni potest præfici monachus ecclesiæ parochiali, si potest habere secũ sociũ sui ordinis: vt

Monach⁹ virum possit præfici ecclesiæ parochiali.

1 [illegible]

CAVSA XVI.

Q Vidã abbas habebat parochialẽ ecclesiã: instituit ibi monachũ, ut officiũ celebraret populo. possedit eã per quadraginta annos sine aliqua interpellatiõe. tandẽ querela aduersus abbatem mouetur à clericis baptismalis ecclesiæ, in cuius diœcesi parochiana ecclesia illa consistebat.

1 Hic primùm quæritur, a utrùm monachis liceat officia populis celebrare, pœnitentiam dare, & baptizare.

2 Secũdò, si cõtigerit eos capellas habere episcopali beneficio, an ab eis sint instituendæ, an ab episcopis.

3 Tertiò, an iura ecclesiarũ præscriptione tollãtur.

4 Quartò, si ecclesia aduersus ecclesiã præscribat, an etiã mõasteriũ aduersus ecclesiã præscribere poßit.

5 Quintò, si capellam in suo territorio ædificatam iure territorij sibi uendicare ualeat.

6 Sextò, si archipresbyter, uel ep̃s sua authoritate nõ iudiciaria sentẽtia capellã illã irrepserit, an cadat à causa ut ecclesia, cui præsidet, non ultra habeatius reposcendi, quod suus pastor illicitè usurpauit.

7 Septimò quæritur, si laici capellam tenebant (ut quibusdam moris est) & in manibus abbatis eã refutauerint, & ordinandã tradiderint, an cõsensu episcopi & clericorũ abbas poßit eam tenere.

QVAESTIO I.

1 a Q Vòd monachi a officia populis celebrare nõ poßint, multis authoritatibus probatur, quarum prima est illa sanctæ Nicenæ synodi, qua dicitur.

Monachorum conuersatio ab omnibus debet esse discreta.

CAN. I.

PLacuit b oĩbus residẽtibus in sancta Nicena synodo, vt monachorũ conuersatio & vita secũdùm etymologiã nominis ab oĩbus discrepet. Monachus enim Græcè, Latinè singularis dicitur. vnde monachũ per oĩa singulariter c agere oportet. Quãobrẽ firmiter & indissolubiliter omnes præcipimus, vt aliquis monachus pœnitentiam nemini tribuat, nisi sibi inuicẽ, vt iustũ est: mortuum nõ sepeliat d, nisi monachũ e in monasterio secũ cõmorãtem, vel si fortuitu quenquã aduenientium fratrum ibi mori contigerit.

extra de statu mona. c. ij. B.

b PLacuit. Hoc cap. loquitur de monasterĳs non habentibus populum.

c Singulariter. i. non seculariter viuere. nam singulariter, id est, solitarie viuere debent. j. ead. c. si clericatus. in fine.

d Sepeliat. Dicũt quidã, quod nullus sacerdos siue monachus, siue alter põt iniũgere pœnitentias, nisi ab ep̃o sit cõmissa ei cura animarũ: vt j. ea. c. peruenit. & c. cunctis. nisi in casu necessitatis, vbi etiam laicus põt pœnitẽtiã dare. j. de cõse. dist. iiij. sanctũ. de pœn. dist. j. quẽ pœnitet. vnde qui ab eis recipiũt pœnitentiã, nec quãtũ ad Deũ, nec quãtum ad ecclesiã sunt absoluti. Alij dicũt, ꝙ quilibet sacerdos potest hoc facere[2]. Nam eo ipso, quod aliqs submittit se suæ iurisdictiõi, habet potestatẽ ipsum absoluendi & ligãdi, cũ sit sacerdos. j. ea. §. hoc idẽ. Tamẽ certũ est, ꝙ nullus suũ sacerdotẽ potest dimittere sine cã. j. de pœ. dist. vj. placuit. Hodie expeditum est, ꝙ nulla est talis absolutio, quæ cõsequitur ab alio sacerdote: vt extra de pœni. & re. ois. Sed qđ si parochianus alicuius deliqt in alterius episcopatu vel territorio? Videtur, ꝙ cõfitebitur sacerdoti parochiæ illius, in cuius territorio deliquit: quia rõne criminis factus est de foro suo. Item alia rõne, quia per confessionẽ pœna æterna commutatur in pœnam tẽporalẽ: sed pœnam temporalem nũquam extraneus iudex potest remittere[3]. Dic quod proprius sacerdos est iudex illius criminis quo ad vnam pœnam: & ille vbi deliquit, quo ad aliam pœnam.

e Nisi monachum. Arg. quod est licitum aliquid in hominem suæ professionis, quod non est licitum in alium. ij. q. vij. c. si hæreticus. & xxviij. q. j. cap. caue.

Pœnitentiam dare potest laicus in necessitate.

2 Si de hac materia vis plenam habere notitiã, vide quod no. Hosti. in sum. de pœ. & remissio. §. cui cõfitendum sit. & Gofre. in sum. eo. ti. §. faciẽda est.

Delinquẽs in alteri⁹ territorio non tenetur ibi crimen cõfiteri.

3 Hoc ideo, quia nõ potest cõdemnare nec absoluere. ff de reg. iu. nemo. extra de pœ. & remissio. qđ autẽ secundum Io. de Fã.

Nemo.

a NEmo. dist. lxxix. c. singula. Hoc cap. est pars illius xviij. q. ij. c. peruenit. ij. Et non loquimur de monachis, sed de secularibus clericis, qui volebant monasterijs præesse: & dicit quod non posset fieri.

b DE monachis. Discedere. Quantū ad ea, quæ sunt de substātia monachatus: vt de habitu seruādo, & cōtinētia, & de nō habēdo propria. in his enim nō absoluitur, licet transeat ad ecclesiam secularem, sed in ieiunio, silentio, & vigilijs absoluitur: vt s. c. proxi. Distinguitur tamē, quia si monachus transit ad episcopatum, ex toto absoluitur à iurisdictiōe abbatis: vt xviij. q. j. c. vnico. Si vero trāsfertur ad ecclesiam secularem, quæ nō est subiecta abbati suo, vel in spiritualibus vel tēporalibus, ex toto eximitur a iurisdictiōe abbatis: vt j. ea. in parochia. Si vero ecclesia subest abbati suo quo ad temporalia, respondebit abbati suo: sed quo ad spiritualia eximit ab obediētia abbatis: vt j. q. ij. c. visis. & cap. sane. & extra de capel. mona. in ecclesijs. Si vero ecclesia illa ex toto est subiecta abbati quo ad oīa, tunc remanet obediēs abbati, nisi in ieiunijs & in alijs, vt dixi. Vnde non debet regere ecclesiam illam secūdū officium monachale. Nam ad quamcunque ecclesiam veneris, illius consuetudinem seruabis. xij. dist. c. illa. xlj. distinc. c. quisquis. Sed nunquid in comestione carnium eximitur à regula monachali? non videtur: quia canō tātū infirmitatis causam excipit in monachis: vt j. de cōsec. dist. v. c. carnē. tamen potest satis dici, q̄ sic, ne alijs sit scādalum: vt xlj. dist. q̄sq̄s.

† Epistola j. lib. 4.

Item Greg. Ioan. Rauēnati archiepiscopo. †

Monasterij districtionem & ecclesiasticum ministerium quilibet simul tenere non potest.

CAN. II.

NEmo [a] potest ecclesiasticis officijs deseruire, & in monastica regula ordinatè persistere, vt ipse districtionem monasterij teneat, qui quotidie in ministerio ecclesiastico cogitur permanere.

Item Innocentius.

Monachi, qui ad clericatum promouentur, à priori proposito discedere non debent.

CAN. III.

DE monachis, qui diu morantes in monasterijs, si postea ad clericatus ordinem peruenerint, statuimus non debere eos à priori proposito discedere [b].

Si ergo (sicut Innocentius diffinivit) à suo proposito eis discedere non licet, & sicut Gregorius testatur, in monastica regula deuotè persistere, & ecclesiasticis obsequijs simul deseruire non possunt: patet quòd parochianis ecclesijs monachi præfici non possunt.

Item Hieronymus ad Riparium & Desiderium.

Monachus non habet officium docentis, sed plangentis.

CAN. IIII.

MOnachus [c] nō docentis, sed plangētis habet officium [d], qui vel se, vel mundum lugeat [e], & domini pauidus præstoletur aduētū.

Idem ad Paulinum.

In populari frequentia monachi esse non debent.

CAN. V.

SI cupis esse quod diceris [f] monachus, id est, solus, qd facis in vrbibus? quæ vtique non sunt solorum [g] habitacula, sed multorum. & infrà. Habeto † simplicitatem [h] columbæ, ne cuiquam machineris dolos: & serpentis astutiā, ne aliorū supplanteris insidijs. Nō multū [i] distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi. Christianū quem senseris tibi aut semper aut crebro de nūmis loquentem (excepta eleemosyna, quæ indifferenter [k] omnibus patet) institorem [l] potius habeto, quàm monachum. præter victum & vestimentum & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum [m] panem canes [n] comedant.

Idem ad Heliodorum.

Monachus pascitur, clerici pascunt.

CAN. VI.

ALia causa est monachi, alia clerici. Clerici oues pascūt, ego pascor [o]: illi de altari viuūt, mihi securis [p] quasi ad radicē infructuosæ arboris ponitur. Si munus [q] ad altare non defero, mihi ante presbyterum sedere non licet. Illi, si peccauero [a], licet me tradere satanæ in interitū carnis, vt spiritus sit saluus in die domini.

c MOnachus. supra vij. q. j. c. præcepit. & cap. hoc nequaquam.

d Habet officium. Non habens curam animarum.

e Lugeat. Se vel mundum, id est, peccata sua, vel aliorum, qui in mundo sunt lugeat [1].

f SI cupis. Diceris. Arg. à nominis interpretatione. nomina enim debent esse consona rebus, insti. de do. §. est & aliud. & ff. de tu. l. j. xxj. distinct. c. cleros. & xij. q. j. c. clericus. xxiij. q. j. c. pudēda. in auth. de defen. ciui. coll. iij. in princ.

g Solorum. i. solitariorum, ne sit cōtra. j. ea. cap. si clericatus. Et est arg. q̄ monasterianō sunt construenda in vrbibus: vt j. de consec. dist. v. nunquā.

h Simplicitatem. Duplex est simplicitas, quædam contraria dolositati, et illa est bona: quædam contraria discretioni, & hæc est mala. xxxix. dist. c. Petrus. & xxxvj. dist. in princi.

Simplicitas duplex est.

† Idem Grego. l. vj. q. j. c. ex merito.

ADDITIO. Et repellit à promotiōe: vt xxxix. dist. c. Petrus. vbi de hoc. Archi.

i Non multū. Tamē q̄sq̄ minus est falli, quam fallere: vt xx. q. ij. in ipsarum. est ergo vitiū falli, id est, facilem esse ad fallendum. Intelligunt tamen quidam hoc de deceptione fidei: in cōtractibus autem decipi non est peccatum. xxij. q. iiij. cap. innocens.

Falli vitium est.

k Quæ indifferēter. Scriptū est enim, Omni petēti te tribue, etiam excōicato. xi. q. iij. c. quoniā multos. j. q. ij. quam pio. xxiij. q. iiij. ita plane. & c. duo ista. xiij. qō. ij. c. non æstimemus. Sed cōtra, desudet eleemosyna in manu tua, donec inuenias iustum. &c. & arg. lxxxvj. dist. c. non satis. j. ea. cap. vlt. et arg. v. q. v. nō omnis. De hoc notaui s. xlij. dist. quiescamus.

1 Vt j. § pœni. dist. [illegible]

2 [illegible]

l Institorem. id est, negotiatorem.

m Nefiliorum. id est, pauperum.

n Canes. i. histriones & meretrices & leccatores [2].

o ALia. Ego pascor. à sacramentis ipsorum.

p Securis. quia succisus est mundo. j. c. placuit.

q Si munus. Sed vnde faciet monachus eleemosynam vel oblationē, qui nihil habet proprium, nec ei præter necessaria licet aliquid recipere, arg. hic. & corpori suo non debet subtrahere necessaria, de consecra. dist. v. nō mediocriter. Quidā dicunt quod nomine monasterij offeret. arg. liiij. dist. abbati. & hoc si habet administrationem, vel dic mun⁹, id est, decimam.

1. Cor. 5.

Idem ad Rusticum.

Non licet aliquid monachis agere sine presbyterorum consilio.

CAN. VII.

ECclesia habet senatum cœtum presbyterorum [b], sine quorum consilio nihil monachis agere licet. Roboam filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia audire noluit presbyteros suos. Senatum [c] quoq; Romani habebāt, cuius consilio cuncta agebāt: & nos habemus senatū nostrum cœtum presbyterorum.

Item Eugenius papa.

Secundùm etymologiam nominis solitariam vitam ducat monachus.

CAN. VIII.

PLacuit [d] communi nostro concilio, vt nullus monachorum pro lucro terreno de monasterio exire nefandissimo ausu p̄sumat. Neque pœnitentiam dare, neq; filium [e] de baptismo accipere, neque baptizare, neque infirmū visitare, neq; mortuum sepelire, neque ad ecclesiam secularem transire, neque alijs qualibuscūque negotijs [f] sese implicare. sit claustro suo contentus: quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio monachus. Sedeat itaque solitarius, & taceat: quia mundo mortuus [g] est, Deo autem viuit. Agnoscat nomē suum. monos enim Græcè, Latinè est vnus. achos Græcè, Latinè est tristis. Vnde dicitur monachus, id est, vnus tristis. Sedeat ergo tristis, & officio suo vacet.

Item Paschalis secundus Victori Bononiensi episcopo.

Absque episcoporum consensu episcopalia iura monachi non vsurpent.

CAN. IX.

PEruenit ad nos (vnde valde miramur) quòd quidam monachi & abbates in parochia vestra cōtra sanctorum decreta, episcopalia iura [h] & officia sibi arroganter vendicant, videlicet pœnitentiam dare, & remissionem peccatorum, reconciliationem pœnitētium, decimas & ecclesias: cū absque proprij episcopi licētia, vel Apostolicæ [i] sedis authoritate hoc nullatenus præsumere debeāt: sicut in Calcedonensi [k] concilio de huiusmodi à sanctis patribus statutum est, et sub anathematis [l] vinculo monachis omnibus prohibitum. Mandamus itaque dilectioni tuæ, vt eos cōuenias, & ne talia deinceps præsumant, omnino prohibeas.

Item Calixtus papa.

De eodem.

CAN. X.

INterdicimus etiā abbatibus & monachis publicas pœnitentias [m] dare, infirmos visitare, & vnctiones facere, & missas [n] publicas can-

a Si peccauero. Ergo secularis prælatus potest excōmunicare monachum. Et est argu. quod si monasterium aliqd est intra terminos alicuius archidiaconatus, quod archidiaconus habet iurisdictionē in ipsum monasteriū. Ad idē facit j. ca. proxi. & xciij. dist. à subdiacono. et extra de officio archid. cap. vlti. Ecclesia enim, quæ est intra territoriū alicuius, sub illi⁹ est iurisdictione, vt j. q. vij. omnes. argu. contra xviij. qō. ij. peruenit. ij. & ca. dudum. & extra de capel. mo. dilectus.

3. Reg. 12.

b ECclesia. Presbyterorū. Si intelligas de illis personis, quæ sunt prælati monachorum, planum est. [1]

c Senatū. & sic capitulum dicitur senatus: & senatus refertur hominem familiarem, vt ff. de postul. l. j. §. de qua. ergo & capitulum. Nam & capitulum quandoque dispensat, vt extra de simo. ex insinuatione. & arg. extra de præben. cum nō ignores. Item in hoc comparatur capitulum senatui. nā sicut à sententia senatus non appellatur, vt ff. à quib. appel. non licet. l. j. ita nec à capitulo, vt extra de his, quæ fi. à maio. parte capit. cum in cunctis. Vnde dico, quod capitulum eligendo indignum dispensat cum ipso, nisi sit talis dispensatio, quæ prohibita sit ei, quemadmodum dico in epi-

1 [illegible]

d PLacuit. Hic loquitur de monachis non habentibus populum.

e Neque filiū. Nō est licitum sibi facere commatres: vt xviij. q. ij. peruenit.

f Negotijs. Nisi iubeatur. j. ead. qui vere.

g Mortuus. hic vides, quod ingressus religionis æquiparatur morti naturali. Vnde quod iuris est circa dotem, vel donationē propter nuptias in morte naturali, idem est in hac morte, id est, in ingressu religionis: vt C. de episc. & cleri. l. vlt. Et sicut donatio causa mortis cōfirmatur morte naturali, similiter confirmatur morte ciuili, vt C. de donatio. inter vir. & vxor. res vxoris. Ioan. & hoc teneas pro regula, q̄ in solis illis casibus ciuilis mors æquiparatur morti naturali, vbi hoc in iure cautum inuenitur. B.

Religionis ingressus morti æquiparatur.

h PEruenit. Iura. Ergo abbates non debent exercere episcopalia iura, nec de causis matrimonialibus cognoscere, vt extra de exces. præla. accedētibus. nisi episcopalia iura præscripserint, vt extra de præscrip. auditis.

Abbates episcopalia non exerceāt.

i Vel apostolicæ. argu. contra extra de confir. vtili vel inutili. porrecta [2]. Sed dic, quod non possunt confirmari quo ad hoc, q̄n possint remoueri cum opus fuerit. extra de statu monacho. cap. ij.

2 Non est contra, q̄a non tā, it casum istū secundum Io. de Fā.

k In Calcedonensi. j. ea. qui vere.

l Et sub anathematis. infligendi.

m INterdicimus. Publicas pœnitentias. hoc enim ad episcopos pertinet, vt 50. distinct. in capite.

n Et missas. quas nec alij debent in monasterijs publice cantare populo, nisi fuerint inuitati, vt xviij. quæstio.

tare, chrisma & oleũ [a] consecrationesque altarium ordinationes clericorum ab episcopis [b] accipiant, in quorum parochijs manent.

Item Alexander secũdus.

Monachi intra claustra morantes, clericorum officia exterius non ministrent.

CAN. XI.

IVxta Calcedonẽsis tenorem optimi cõcilij monachis (quamuis religiosis) ad normam sancti Benedicti intra claustrum morari præcipimus: vicos, castella, ciuitates peragrare prohibemus: & à populorũ prædicatione omnino cessare cẽsuimus: nisi fortè qs de suæ animæ salute sollicitus, vt eorum habitũ assumat, eos intra claustrum cõsulere voluerit.

Item ex concilio Calcedonensi. †

Monachi, qui sunt in ciuitatibus, episcopo debent esse subiecti.

CAN. XII.

QVi verè pureq; solitariã [c] eligunt vitam, digni sunt cõueniẽti honore. Eos [d] verò [e], qui per ciuitates singulas seu possessiões in monasterijs sunt, placet nobis episcopo esse subiectos, & quieti operã dare, atque obseruare ieiunia [f], & orationes in locis, in qb9 semel se Deo deuouerint permanẽtes, & neque communicare ecclesiasticas, neq; seculares aliquas attrectare actiones relinquentes ꝓpria monasteria, nisi fortè iubeantur ꝓpter vrgẽtes necessitates ab ipsius ciuitatis episcopo. Et neminem seruorum suscipi in monasteriũ, vt sit cum eis monachus, nisi cum domini proprij licentia. Prætereũtem verò hæc decreuimus extra communionem esse, ne nomen Domini blasphemetur.

Conuenit ergo ciuitatis episcopo curam [g] & solicitudinem necessariam monasterijs exhibere. His ita respondetur: authoritas illa Nicenæ [h] synodi prohibet monachos de monasterijs exire, & per capellas sepulturas mortuorum celebrare: confluere uidelicet more clericorum ad cuiuslibet exequias celebrandas. Cæterùm si apud monasterium aliquis semetipsum tumulari uoluerit, non est prohibendus.

Vnde Gregorius scribit Ioan. episcopo de urbe ueteri.

Missæ celebrari, & mortui sepeliri in monasterio non prohibentur.

CAN. XIII.

AGapit9 abbas monasterij scti Gregorij insinuauit nobis plurima se à vestra sanctitate grauamina sustinere: ꝙ in eodẽ monasterio missas [i] prohibeas celebrari: mortuos etiam interdicas sepeliri [k]: qua ĩhumanitate vos hortamur suspẽdi, et sepeliri ibidẽ mortuos, missas celebrari pmittas, nulla vlteri9 habita cõtradictiõe.

Idem Carolitano episcopo Venerio.

Non sunt cassandæ piæ voluntates defunctorum.

CAN. XIIII.

ADmonere te volumus, ne piæ [l] defunctorum volũtates tua (quod absit) remisione cassentur.

Item Gelasius papa.

Testatoris arbitrium seruari oportet.

CAN. XV.

COnsideratio ecclesiasticæ vtilitatis hoc postulat, ex iusta dispositione testatoris seruandum arbitrium esse.

Item ex concilio Triburiensi.

De eodem. CAN. XVI.

VBicunque facultates rerũ & opportunitas temporum suppetit, & c. sicut in eodẽ cap. suprà legitur [m] in causa

quæstio. ij. dudum. & cap. luminoso. & cap. abbatem.

a Oleum infirmorum, vel catechumenorum. [1]

b Ab episcopis. Sed cum hoc ca. loquatur de non habẽtibus populũ, quare recipiũt oleum vel chrisma, cum populum non habeãt? Respondeo, hoc præcipitur ad cautelam, ne aliquem ibi non baptizatum contingat mori.

c QVi vere. Solitariam. id est, eremiticam.

d Eos. qui scilicet digni sint honore.

e Vero. id est, tamen. Ex aduersatione ista, & ex eo ꝙ dicit subiectos, videtur ꝙ eremitæ non subsunt episcopis: quod quidam concedunt, quia sunt locustæ, quæ non habent regem. [2] Sed nos cõtra. [3] vt xciij. dist. nulla ratione. xj. qõ. iij. si autẽ. Hic etiam nota, ꝙ eremita potest vocari ad prælaturã: vt extra de elect. cũ monasterium. Qualem autem vitã habere debeant, non reperi: tamen priuilegium clericorum habent, vt hic apparet. Sed si quæras quomodo eremita possit eligi ad prælaturam, cum de magis stricta ad minus strictam vitam non est licitum transire. xix. q. j. c. vnor? Respõdeo, vita monachorũ est magis stricta quo ad hoc quia renuntiãt proprijs, & ponũt hominem supra se: sed eremita non renuntiat ꝓprijs, vt xix. qõ. iij. c. perlatũ. §. ecõtra.

f Ieiunia. Sed quid si prius tenebat aliquos dies ieiunare, nunquid nihilominus monachus fact9 tenet eos ieiunare? arg. quod nõ. xxxiij. qõ. v. noluit. de pœni. dist. j. ca. quis aliquando. §. his authoritatibus.

g Curam. xviij. q. ij. monasteria. & c. abbates. & cap. cognouimus.

h Nicenæ. s. e. c. j.

i AGapitus abbas. Missas. Publicas. Sed nõne hoc licite ꝓhibuit: vt s. ead. interdicimus? Sed dic ꝙ loquitur hic de monasterio habente populum.

k Suspendi. id est, abstinere. Io. de Fã.

l ADmonere. Ne piæ. sec9 si sunt iniustæ. xvij. q. iiij. quicunque. ff. de re. lig. at si quis. §. hæc actio. xij. quæstio. vi ti. quia. ff. de condi. instit. quidam. Imo ad episcopũ spectat exequi voluntates defunctorum [4]: vt extra de testa. si hæredes.

m VBicunque. Legitur s. xiij. q. ij. vbicunq:.

Impro

1 De hoc habetur xcv. dist. §. oleo.

Eremitæ subsunt episcopis et possunt ad prælaturã vocari.

2 Tangit dictũ Salomonis dicentis: Locusta regẽ nõ habet.

3 Et bene: quia omnis anima sublimioribus potestatibus debet esse subdita. xj. q. j. magnum. extra de censi. ois anima. Archidia.

† ca. iiij.

4 Idẽ pe. ij. q. j. Syluester. vbi plenè dixi. et qđ dicit glos. satis probatur per istud c. & seq. secundum Hu.

eorum, qui de diœcesi ad diœcesim transierunt.

Ecce his authoritatibus patet, ꝙ si quis apud monasterium sepulturã sibi eligere uoluerit: liberè à monachis potest sepeliri. Vnde liquidò colligitur prohibitionem illã Nicenæ synodi propter improbitatem [a] circumuagantium esse factam.

Vnde in Calcedonensi concilio legitur. †

Monachi, qui sine licentia episcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur.

CAN. XVII.

QVidam monachi nihil habentes sibi iniunctum à proprio episcopo [b], interdum verò etiam illi qui ab eo fuerant excommunicati [c], veniunt ad ciuitatẽ Constantinopolitanam, & in ea perturbationes tranquillitati ecclesiasticæ inferunt, & diuersorum domos corrumpũt. Statuit igitur sancta synod9 hos primùm commoneri, vt exeant à regia ciuitate, deinde eos inuitos [d] deijci, ac inde per defensorem compelli, vt ad sua loca redeant [e].

Item Pelagius Papa Paulino solitario.

Monachi circumuagantes per defensores sunt compellendi.

CAN. XVIII.

PRobinũ Samariæ † & Milianum, atque Probinianum, vel alios pseudo monachos Ioanni defensori pręcipimus, vt eos debeat detinere [f]; quatenus si quam desiderant suę cõtẽtionis rationẽ cognoscere: ad nos [g] vt informentur, debeant exhiberi. Certè si sola obstinatione ab ecclesiastico corpore sunt scissi: in Reatina (sicut petisti) insula [h] vt exulent, prædicto defensori duximus iniungendum.

Item Leo Papa. †

Nullus monachus præter domini sacerdotes audeat prædicare.

CAN. XIX.

ADijcimus illud etiã, quod nobis ꝓpter improbitatẽ quorũdam monachorũ religiõis vestræ verbis mãdastis per vicarios vestros, hoc specialiter statuẽtes, vt pręter dñi sacerdotes [i] nullus audeat prædicare, siue monachus siue laicus ille sit, qui cuiuscunque scientiæ nomine gloriet.

Ecce in hoc capitulo & uitium est expressum, & generali cõstitutione euacuatum. Quòd uerò pœnitentiam dare prohibentur, inde est, quòd nulli sacerdotum licet alterius parochianum [k] ligare uel soluere. Monachi autem etsi in dedicatione sui presbyteratus (sicut & cæteri sacerdotes) baptizandi, prædicandi, pœnitentiam dandi, peccata remittendi, beneficijs ecclesiasticis perfruẽdi ritè potestatem accipiunt, ut amplius & perfectius agant ea, quæ sacerdotalis officij esse, sanctorum patrum constitutionibus comprobantur: tamen executionem suæ potestatis non habent, nisi à populo fuerint electi, & ab episcopo cum consensu abbatis ordinati.

a Improbitatem. Imo quia non habent populum.

b QVidã monachi. Episcopo. potest ergo eps monacho præcipere, & iniungere [1] aliquã legationem: vt s. e. qui vere. similiter abbas, vt j. ead. monachi.

c Excommunicati. Ergo monachi possunt excommunicari ab epo: vt xviij. qõ. iij. abbates. & ab alijs prælatis: vt s. ea. alia.

d Inuitos. Per brachium seculare est inobediens corrigendus: vt s. distin. xvij. nec licuit. & xj. q. j. petimus.

e Vt ad sua loca redeant, vel in exilium mittantur: vt j. c. proxi.

e Ad sua loca. Hoc est regulare: vt semp primo cogant redire ad monasteriũ suũ: vt 27. q. j. nec aliqua. in fi. et c. impudicas. et c. peruenit. nisi sæpius delinquãt, vel primũ monasteriũ sit nimis dissolutũ: vt 27. q. j. si qua. & ca. si quis rapuerit.

f PRobinũ. Detinere. Nec tamen defensor incidit in canonẽ. extra de sen. excõ. vt famæ.

g Ad nos. Nam cũ de fide dubitat, Romana ecclesia est cõsulẽda: vt 23. q. v. de Liguribus.

h Insula. Nota pœnam canonicã esse exilium. 50. di. accedens. & dixi iij. q. iiij. hi qui episcopos. Ioan.

i ADijcimus illud. Sacerdotes. Vel per licẽtiã sacerdotũ. Nec obstat xxv. di. perlectis. vbi dicitur ꝙ diaconus põt prędicare. sic xciij. di. in sancta. vel ibi prædicare põt pro le ge. Similiter laici prædicant & mulieres de licentia sacerdotis, vt s. dist. xxiij. mulier. in fi. Sed nunquid subdiaconus potest prædicare? ita, quia prælationem & curam animarum habere potest: vt extra de ætate & qualitate. præterea. prædicat ergo ratione prelationis, sed non ratione ordinis: quia locũ sacerdotis obtinet: vt xciij. dist. præcipimus. Templarij aũt & hospitalarij ideo prædicant, qa habent de hoc priuilegiũ. Sed qd si aliq sunt falsi prædicatores, et aliqua lucrẽtur, nũdq restituent illi ecclesię? Videt ꝙ nõ, qa non refert quis vel qualis prędicet, sed quę pdicet. xix. di. secũdũ. Et Apostolus dicit. i epistola ad Philippenses, Siue per veritatẽ, siue per falsitatẽ Christus annuntietur, in hoc gaudeo, et gaudebo. Dic qd Apostolus gaudebat de cõuersis, nõ de prædicantibus. Arg. tñ. ꝙ ecclesię acquiritur [1]. de inof. test. l. posthum9. §. si qs [3]. vbi dicitur quod si extrane9 expugnauit testamentũ, hoc ei non prodest, sed legitimis. Ioan.

Ecce in hoc. CAPVT. Dicit Gratia. ꝙ cã est expssa s. in proxi. c. quare monachi pdicare nõ debeãt. s. iprobitas eorũ. ꝙ autẽ dictũ ẽ s. i c. placuit. ꝙ monachi pœnitẽtias dare, et similia facere nõ possunt, hoc ideo statutum fuit, qa null9 parochianũ alterius soluere põt vel ligare. Et licet monachi ĩ tẽpore suę ordinationis sumãt potestatẽ prædicãdi, & alia officia faciẽdi sicut cęteri sacerdotes, tñ executionẽ illius ptãtis nõ hñt, nisi à populo eligãtur, et cum cõsensu abbatis ab epõ loci ad hoc fuerit instituti. Similiter negotia ecclesiastica & secularia tractare non possunt, vt patroni causarũ vel cognitores, nisi ab episcopo loci cõmoneantur: ꝙ probat seq. c.

k Parochianum. Infra de pœ. dist. vj. placuit.

Monachi subsunt episcopo.

1 Videtur tamen qđ hoc nõ possit monachus, nisi permissione abbatis. xviij. q. ij. in fi. ad hoc facit qđ no. viij. dist. quæ contra. in gl. vlt. & xj. qõ. iij. qui resistit. Archidia.

† ca. 123.

† Scilicet Leo j. epistola lxj. ad Theodori. epm Cypri.

Philip. i. c.

Prędicant & veri & falsi prędicatores.

2 Hoc est verum secudũ L.

3 Ad idẽ ff. de lega. j. si seruus plurium. §. j.

[redacted]

Universidad de Deusto Biblioteca

Ecclesiasticas verò atque seculares actiones attrectare prohibentur, ut non præsumant sibi patrocinia causarum, nisi ab episcopo commoniti fuerint: nec secularibus causis occupentur, ut resideant cognitores dirimendarum litium.

Vnde Pelagius scribit Antoninæ Patriciæ & Deciæ.

Monachus defensor fieri non debet.

CAN. XX.

De præsentium portitore, quòd defensor [a] factus non est, nulla vobis animi molestia sit: quia satis valde amarissimum habeo de isto proposito ad illud officium homines deduci, in quo nullo modo, quæ à monachis Deo promissa sunt, valeant adimpleri. omnimoda enim est illius habitus & istius officij diuersitas. illic enim quies, oratio, labor manuum †: at hic causarum cognitio, conuentiones, actus, publica litigia, & quæcunque vel ecclesiastica instituta, vel supplicantiū necessitas poscit. faciat autem Deus, vt tales sint hi, vel qui à nobis in isto habitu nutriūtur, vel in monasterijs crescunt, vt prouecta ætate & vita probata non ad litigiorum officia, sed ad sacerdotium valeāt promoueri.

Gelasius tamen, sicut in tractatu de promotionibus clericorum inuenitur in capitulo illo, Monachus nouitius, &c. permittit illos ex dispensatione fieri defensores [b].

2 Quod verò sacerdotalium officiorum potestatem habeant, testatur Ambrosius dicens:

Clericorum officia celebrare monachi presbyteri non prohibeantur.

CAN. XXI.

Doctos ac probos monachos presbyterij honore dedicatos, [c] prædicare, baptizare, pœnitentiam dare, debita miseris relaxare, decimarum, primitiarū, oblationum viuorum et mortuorū portione iusta perfrui debere moderata dispensatione commendamus: vt iuxta Apostolū de altario cui seruiunt viuentes, per obsequium dominicæ plebis panem & vinum immaculata benedictione transforment in corpus et sanguinem domini nostri Iesu Christi.

Item Innocētius Papa.

Beneficijs ecclesiasticis monachus presbyter liberè perfruatur.

CAN. XXII.

Si monachus ad clericatum promoueatur, beneficia ei pleniter, & annonæ & decimæ donentur, absque vlla dilatione & minoratione [c]: vt quantò melius possit iuxta possibilitatē suam quando necessitas extiterit, ad opera ecclesiastica & ipsam ecclesiam restaurandam [d] adiutorium faciat.

Item Gregorius.

De eodem.

CAN. XXIII.

Moderamine apostolicæ authoritatis decernimus, vt monachi si presbyterij honore dedicati sunt, cum ligandi, soluendiq; potestate decimarum, primitiarum, oblationū, donationum, quæ fiunt pro viuis & pro defunctis portionem iuxta canonem ad suam, proximorumque [e] vtilitatem merito perfectioris iustitiæ non minus quàm cæteri sacerdotes laudabiliter sibi vendicent [f].

a De præsentium. Defensor. Id est, iudex vel aduocatus, vel procurator negotiorum seculariū. sic j.q.iij.saluator. & extra ne cleri. vel mon. sed nec. Nō potest ergo sine superioris licentia esse iudex vel aduocatus [1], vel arbiter. Sed abbas potest hoc facere sine licētia alicuius. Nam abbas monachos habet in potestate: vt xij.q.j.nō dicatis. Vnde ipse non est sub potestate alicuius. ff.de adulte. sic eueniet. Et q possit abbas esse procurator, habes extra de censi. sopitæ. extra de transac. contingit. Seculares ergo causas etiam iubentibus episcopis non possunt agere, vt hic, et extra ne cle. vel mo. relatū nisi miserabilium personarum: vt lxxxvj.di.c.vlti.& xv.q.ij.ca.vnico. vbi plene de hoc. Item nec syndicus potest cōstitui in propria ecclesia: vt extra de syndi. sicut. nec procurator, vt in auth. de san. epis. §. aliū. nisi alius non sit æque idoneus, tūc potest de licentia abbatis: vt extra de testi. insuper & j.e. monachi. iudex tamen constituitur monachus à superiore: vt extra de priui. cum olim. Et nota, q si quam causam mouēt monachi, præsumitur semper q bono zelo eam moueāt: vt extra de noui ope. nun. cum ex iniuncto. Io. de Fant.

b Defensores. s. di. lxxvij. ca. vlti. contra. Vile est illud cōtrariū: quia ibi defensor ponitur pro ostiario, et ideo magister illud noluit soluere.

Quod vero. Hæc est ij. pars q. in qua probat q si monachus habet populum de licentia episcopi vel Papæ, q potest omnia officia celebrare siue ministrare sicut clerici seculares. Ioannes de Fant.

c Si monachus. Minoratione. s. j. q. iij. c. vl. & est arg. ex quo quis est electus canonicus, q statim habet fructus præbendæ plene, vt alij. extra de præb. c. relatum. fallit hoc extra vt eccle. benefi. vt nostrum. in fi. & de insti. cum venissent. in fi.

d Restaurandam. Arg. q habēs ecclesiam debet reparare eam: vt extra de eccle. ædi. c. de his. & c. vlti. hoc verū est, si habet tertiam quæ debet fabricæ: vt x. q. j. decreuimus. & q. iij. vnio.

e Moderamine. Proximorumq; Argu. q de bonis ecclesiarū possumus subuenire consanguineis: vt lxxxvj. di. non satis. sed ꝓximos hic appellat fideles.

f Sibi vendicent. Cum ergo ecclesia possit vēdicare decimas, patet q dominiū decimarum est penes ecclesiā: licet decima nōdū sit tradita ei. decimæ enim sunt Dei, vt j.e. reuertimini. Vnde etiam quemlibet possessorem ecclesia conueniet super decimis, vt j.ea. decimæ. hoc enim est priuilegium ecclesiæ, quod re nondū tradita facta est domina rei, vt extra de consuet. c. ij. insti. & C. de sacrosan. eccl. vt inter diuinum. Quidam tamen dicunt, q ecclesia non possit vendicare decimā, nisi segregata sit: quia qui rē vendicat, specificare eam debet, vt extra de app. c. significantibus. Sed hoc nihil est, qa in certam partem bene possum vendicare, vt ff. de rei vend. quæ de tota. & l. ex diuerso. & l. vlt. Sed adhuc alia ratione videtur, quod ecclesia non possit decimam vendicare: qa nisi decima sit segregata ab alijs bonis, nō desinit esse prioris domini, vt ff. de pollicit. l. ij. §. vlti. Sed illud est quādo decima debetur ex voto, aliud quando ex iure. Dicas ergo, quod licet decima nondū sit segregata, quod tamē est ecclesiæ. Vel dicas quod totū illud frumentum est commune: quia cum frumētum volūtate dominorū commiscetur, fit cōmune, & quodlibet granum fit cōmune, tunc detur actio communi diuidūdo vt diuidatur. Sed si sine voluntate dominorū est cōmistum, tunc nō fit commune: sed vēdicare potest vterque partem suam. ff. de rei ven. l. si frumentum. & instit. de rerum diuisi. §. si duorū. Sed nec illud videtur posse stare: qa cum semen non fuit commune, ergo nec frumentum. Vel dicatur, quod decimæ petantur per actionem confessoriam, quia ius præstādi decimam, est seruitus. Vel verius dicas quod petūtur condictione ex canone, vel iudicis officio, vt ff. de cōdi. ex lege. l. vnica. Condictio ex lege vel canone, & qualibet alia conditio est actio in personam. Institu. de action. §. sic itaque. Arch.

Monach' an possit esse iudex vel aduocatus.

1 Cōcor. text. in l. repetita. C. de epis. & cleri. & tex. in authenti. de san. episc. §. deo nobis. col. 9.

† [redacted]

Idem.

Clericorum officia monachi presbyteri liberè administrant.

CAN. XXIIII.

Ex authoritate huius decreti (qd apostolico moderamine & pietatis officio à nobis est constitutum) sacerdotibus monachis, apostolorum [a] figuram tenentibus, liceat prędicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, pœnitentiā imponere, atque peccata soluere.

Item ex decreto Bonifacij papæ.

Monachi presbyterij honore decorati, potestatem habent ligandi & soluendi.

CAN. XXV.

Sunt nōnulli nullo dogmate fulti, audacissimo quidem zelo magis amaritudinis quàm dilectionis inflammati, asserentes monachos, q mūdo mortui sunt, & Deo viuunt, sacerdotalis officij potētia indignos, neque pœnitentiam dare, neque Christianitatem largiri, neque absoluere posse p sacerdotalis officij diuinitus sibi iniunctam potestatē: sed omnino labūtur. neq; enim beatus Benedictus [b] monachorū præceptor almificus huiuscemodi rei aliquo modo fuit interdictor, sed eos seculariū negotiorū edixit expertes fore tantummodo. Quod quidem apostolicis documentis, & omnium sanctorum patrū institutis non solùm monachis, sed etiam canonicis [c] magnopere imperatur. Nemo enim militans Deo, implicat se negotijs secularibus. Tantorum igitur patrū instituti exemplis (quibus periculosissimum est refragari) credimus à sacerdotibus monachis ligandi soluēdiq; officiū Deo operante dignè administrari, si eos dignè contigerit hoc ministerio sublimari. Decertantes igitur monasticę professionis presbyteros sacerdotalis potentiæ arcere officio, omnimodo præcipimus, vt ab huiuscemodi ausibus reprimantur in posterū: quia quātò quisque est excelsior, tantò & illis erit potentior.

His omnibus authoritatibus perspicuè monstratur monachos posse pœnitentiam dare, baptizare, & cætera sacerdotalia officia licitè administrare.

Quòd uerò populi electione, episcoporum institutione, & abbatis consensu potestatem suam exequi ualeant, Hieronymi, Gelasij, & Gregorij authoritate probatur.

Ait enim Hieronymus ad Rusticum monachum.

Dignè in monasterio viuens, per populi electionem ad clericatum poterit promoueri.

CAN. XXVI.

Sic viue in monasterio, vt cleric' esse merearis, multo tempore [d] disce quæ postmodū doceas: & īter bonos semp sectare meliores. Quòd si populus vel episcop' te in clericū elegerit, age ea quæ clerici sunt.

Idem ad eundem.

Ad ordinem clericatus promoueri monachi possunt.

CAN. XXVII.

Si clericatus titillat [e] desideriū, discas quod possis docere, & rationabilem

a Ex authoritate. Apostolorum. scilicet septuaginta duorum discipulorum. xxj. dist. in nouo. episcopi enim tenēt locū ipsorum. lxviij. distinc. quorum vices. Vel ꝓpriè, scilicet quo ad propriorum renuntiationem.

b Sunt nōnulli. Benedictus. argu. q omnia quę nō ꝓhibuit sanctus Benedictus, sunt cōcessa monachis. sic xxviij. qō. j. iam nunc. xxx. q. iij. illud.

c Canonicis. regularibus. imo omnibus, vt videtur argu. lxxxviij. dist. c. j. & etiam per totū. xj. qō. j. te quidem. xiiij. q. iiij. cap. ij. & xv. q. ij. c. j. xxiij. q. vlti. his à quibus. extra de postu. clerici. & extra ne cler. vel mona. multa.

d Sic viue. Multo tēpore. id est, vsque ad decrepitā ætatē, vt xxxviij. dist. nullus. vel multo, id est, p quinquēniū, vt in proœmio, digestorum. ff. de separ. l. j. §. quod dictū. Vel per triennium. C. de fideicō. l. j. vel per bienniū [2], vt Instit. de lit. ob. §. multum. argu. hic cōtra momētaneos magistros. lix. dist. si officia. quia non mediocriter errat, qui minus bonū pręfert, &c. vt j. de cōsecr. dist. v. non mediocriter. & arg. q potius seniores magistri sunt audiēdi, vt xx. dist. de quibus. [3] argu. contra ff. de ædil. edic. præcipiunt.

e Si clericatus titillat. id est, delectat.

2 Sub. vel per decenniū. ff. qui & à qui. l. si cum. §. Aristo.

3 Vide quod legi. & no. 24. qō. 1. cum beatissimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Humilitatis. id est, paruitatis.

b Contubernium. argu. extra de statu mona. ca. monachi. & xx. q. vlt. c. vlti.

b Contubernium. argu. quod plus valet vita communis, quã vita eremitica. vnde ab eremitica vita licite transitur ad monachatum, vt dixi ẓ. ead. qui vere. sed à monachali ad eremiticam non potest, nisi de abbatis licentia fiat ratione debilitatis, vt xx. q. iiij. monachum.

Eremita licite trãsit ad monachatum.

c Et absque docto re. simile xxxvij. distin. relatum.

1 Et j. q. j. quibusdã.

d SI quis monachus. Petierit. alias non posset, vt lviij. dist. ca. j. & ij. & j. ea. monachi.

e Vel populi. populi nõ eligere, sed testimoniũ dare electo, vt xxiij. dist. c. vt dixi sed episcopus, vel archidiaconus, vel archipresbyter eligit secundum cõsuetudinem loci, vt extra de offi. deleg. fuillud vel, qd ponitur in tex. non distinguit, sed cõiungit, vt dicat vel, pro &. Archidia.

2 Sed nominare secundũ H. vt dixi secũdum eũ ẓ. ea. sic vide. Vnde Gofr. dicebat hic q̃ illud vel, qd̃ ponitur in tex. non distinguit, sed cõiungit, vt dicat vel, pro &. Archidia.

MOnachos. Nec saltu. i. prætermissis ordinibus, vt lij. dist. c. solicitudo. Vel id est, non seruatis debitis interstitijs, vt lxvij. dist. in singulis. sed est cõtra lxx vij. distin. c. vlt. vbi dicitur, q̃ monach⁹ omnes ordines intra annum potest recipere, sed illud ex dispẽsatione, quod hic dicit, est ius commune.

e Ad episcopatus. vt si sit presbyter, post decẽ annos potest episcopus fieri, vt lxxvij. distinct. quicunque.

b Superius ẓ. lxxvij. dist. capit. j. ij. & iij. Ioan.

f VOs aũt. Opera. arg. q̃ si clericus scit operas alicuius, illas tenet̃ præstare ecclesię. extra de postu. c. fi. sed cuius expẽsis præstabit eas? videt q̃ ex-

Deo offeras hostiam: nec sis miles prius, quàm tyro: ne prius magister sis, quam discipulus. Non est humilitatis a meę neque mẽsuræ iudicare de cæteris, & de ministris ecclesiarũ sinistrũ quippiam dicere. Habeãt illi ordinẽ suum & gradũ: quẽ si tenueris, quomodo tibi in eo viuẽdũ sit, editus ad Nepotianum liber te docere poterit. Nunc monachi cunabula moresq; discutim⁹, & eius monachi, q̃ liberalibus studijs eruditus, in adolescentia iugũ Christi collo suo ipsuit. Primumq; tractandum est, vtrũm solus, an cũ alijs in monasterio viuere debeas? Mihi placet vt habeas sanctorum contubernũ b: nec ipse te doceas, & absq; doctore c ingrediaris viam, quam nunquam ingressus es.

Item Gelasius papa.

In loco quo abbas iudicauerit monachus eligatur, & ab episcopo sacerdos ordinetur.

CAN. XXVIII.

SI quis monachus fuerit, q̃ venerabilis vitæ merito sacerdotio dignus præuideat, & abbas sub cuius imperio regi Christo militat, illũ fieri presbyterum petierit d, ab episcopo debet eligi, & in loco, quo iudicauerit, ordinari: omnia, quæ ad sacerdotis officiũ pertinent, vel populi e vel epi electione quidẽ acturus.

Item Syricius papa.

Tempore maturæ ætatis ecclesiasticis monachi promoueantur ordinibus.

CAN. XXIX.

MOnachos quoque quos morũ grauitas, & vitæ ac fidei institutio sancta cõmendat, clericorũ officijs aggregari, & optamus, & volumus: ita vt q̃ intra tricesimũ ætatis annũ sunt digni minoribꝰ, per gradus singulos crescẽtes tẽpore promoueantur ordinibus: & sic ad diaconatus vel presbyterij insignia maturæ ætatis cõsecratione perueniãt, vt nec saltu f ad episcopatus g culmen ascendant: nisi in his eadem, quæ in singulis dignitatibus superius h præfiximus, fuerint tempora custodita.

Item Augustinus ad Eudoxium. †

Ecclesiastica officia nec auida electione monachi suscipiãt, nec blandiẽte desidia resũnant.

CAN. XXX.

VOs aũt̃ fratres exhortamur in domino, vt propositũ vestrũ in domino custodiatis, & vsq; ad finẽ vitę perseueretis: ac si qua opera i vestra mater ecclesia desideraverit, nec ela tiõe auida suscipiatis k, nec blandiente desidia respuatis: sed miti corde obtemperetis Deo, cum mansuetudine portantes eum qui nos regit, qui dirigit mites in iudicio, qui docet mansuetos vias suas. nec otium vestrum necessitatibus l ecclesiæ præponatis, cui parturienti si nulli boni ministrare vellẽt, quo modo nascerẽmini non inueniretis.

Itẽ Pelagius papa Bono epõ Sauinati.

Gelasius quendã m Rufinum monachum iubet sacerdotem fieri, & in quadam basilica ordinari.

CAN. XXXI.

IN parochia tua basilica sancti Laurentij, quæ in possessione m filij & cõsiliarij nostri viri magnifici Theodori fundata est, officium presbyteri deesse cognouimus: & quia præfatus filius noster nobis retulit se inuenisse Rufinum quẽdam monachum olim sibi vita, religione, & moribus comprobatum, & hunc posthac̃ ibi presbyterum consecrari: quod subitò n fieri nos prorogata o obseruantia non acquieuimus: ideo dilectio tua

g Eum diaconum. Ergo subdiaconus erat iste, qui fuit electus ad regimen parochialis ecclesiæ, Subdiaconus enim ad hoc licite eligitur: vt extra de æta. & qualita. præterea. imo etiam ad episcopatum: vt extra eo. tit. à multis. Item aliud notabile est hic, quod Monachi tra eo. tit. à multis. Item aliud notabile est hic, quod Patronus præsentat episcopo monachum debet aliquem, q̃ episcopus teneatur episcopus instituere, eum instituere. & dicit quidam q̃ & tũc tenetur episcopus eum recipere cum subest necessitas, vel vtilitas: vt j. e. cũ pro vtilitate. & lv. di. prisc. &id quod legitur extra de statu mo. monachi. & capit. quod Dei. intelligunt q̃ nõ debent præfici parochialibus ecclesijs, nisi subsit necessitas vel vtilitas. Ioan. Sed certe idem est de quolibet alio clerico. B.

his literis acceptis sabbatho veniente faciat eum diaconum a: & si Deus voluerit, & vixerimus, mediana b hebdomada presbyterũ faciemus c: quatenus superueniente paschali festiuitate sacra ministeria in memorata Basilica à persona cõpetenti valeant adimpleri.

Item Gregorius in registro. †

Qui de clerico monachus efficitur, proprio episcopo ordinante, poterit eligi & consecrari.

CAN. XXXII.

SI quos à clericatu in monasticam d contigerit venire conuersationem, si talis vitæ monachus fuerit vt episcopus, qui ante militauerat, eũ dignum sacerdotio præuideat: in loco, quo iudicauerit, eligi poterit & ordinari.

Item ex concilio Agathensi. †

Sine testimonio abbatis ad clericatus officium monachi non eligantur.

CAN. XXXIII.

MOnachi vagantes ad officium e clericatus (nisi eis testimonium abbas suus dederit) nec in parochijs, nec in ciuitatibus f ordinẽtur. Si enim necesse fuerit clericum de monacho ordinari, cum consensu g & voluntate abbatis h sumat episcopus.

Item Augustinus ad Aurelium. †

Ad clericatus militiam non eligantur desertores monasteriorum.

tum non frangit, quia istud in melius commutatur. melior est enim publica vtilitas, quam priuata. ẓ. ea. vos autem. qui autem sic transit vt præsit, peccat mortaliter. vorum enim frangit.

g Consensu. Hoc est ẓ. lviij. dist. c. j. & ij. Ioan.

Item ex concilio Ilerdensi.

Cum abbatis voluntate monachi ordinentur, quos pro vtilitate ecclesiæ episcopus ordinare voluerit.

CAN. XXXIIII.

CVm pro vtilitate h ecclesiæ aliquos monachorum in clericatus officio episcopus probauerit promouẽdos, cum abbatis i voluntate debent ordinari. Ea verò, quæ in iure monasterij de facultatibus offeruntur, in nullo diœcesana k lege ab episcopis contingantur.

Item ex concilio Teraconensi. †

Sine abbatis imperio ad clericatus officium, monachi non eligantur.

CAN. XXXV.

MOnachi à monasterio foras egredientes, ne aliquod ministerium ecclesiasticum l præsumãt agere prohibemus, nisi forte cum abbatis imperio. Similiter vt nullus eorũ, id est, monachorum, forensis negotij susceptor vel executor existat, nisi id quod monasterij expoſcit vtilitas m abbate n sibi nihilominus imperante.

Item Augustinus ad Aurelium. †

Ad clericatus militiam non eligantur desertores monasteriorum.

rat causam sui numeri, qui alias non potest esse procurator: vt ff. de procu. l. filiusfamilias. Sed hæc ratio non habet hic locum: quia monachus nec cauere ita not. ex poterit de rato, nec præstare cautionem iudicatum trã de re solui, ad quæ tenetur procurator, qui sine mandato iudi. cũ l. interuenit. si tamen gesserit vtiliter, & ecclesia habet. & A. ratum, non propter hoc potest irritari quod factum est: vt C. de procura. non eo minus. argumen. contra. la lxxvj. xcvj. distinct. bene. in fi.

1 CVm pro vtilitate. Vel pro necessitate. ẓ. ea. proxi. & lv. di. prisci. sed ẓ. e. c. in parochia. indistincte loquitur.

i Cum abbatis. Videtur ergo. q̃ episcopus inuito ab bate nõ possit monachum præficere ecclesiæ alicui, vel facere ipsum clericum suum: vt hic, & ẓ. proxi. et lviij. distinctio. capitu. j. & ij. Sed contra ẓ. eadem. qui vere. & ij. quæstio. vij. cum pastoris.

k Diœcesana. Id est, nec tertiam nec quartã dabunt episcopo. sed de hoc notandum est x. q. j. in summa.

m Vtilitas. Ergo licet aliquid bonũ & vtile sit, non tamen est agendum, nisi eo modo quo fieri debet: vt xij. q. iij. qd ergo. xij. quæ. j. quatuor. & Mõaste. de consec. dist. v. ch⁹ potest non oportet. & ff. esse procu de re mili. l. iij. ẓ. rator ecclesiæ.

n Abbate. Potest a Sed ergo monachus est piscopi et se procurator ecfolius sine clesiæ suæ, de licenabbate, vtia sui abbatis, & hi est vtili etiam aliorum ẓ. ẓ. tas monaeadem. qui vere. & sterij, vt in lxxxvj. dist. perue ca. q vere. nit. et dixi ẓ. ead. c. hic alleg. de præsentium vi. sed nõ sine detur etiam q̃ sine mãdato emandato: vt C. de piscopi, procura. exigendi. vel abbasicut miles procutis secũdũ Innocẽ. & Hostien. q tio non habet hic locum: quia monachus nec cauere ita not. ex

† cap. xj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a LEgi. Deteriores. Nam nemo ex delicto suo facit conditionem suã meliorem. ſi. xij. di. nos consuetudinẽ. ff. de do. inter vir. & vxo. l. iij. §. j. et ff. quod vi aut clã. l. Seruius. ſic extra de ſimo. ſicut. in fi. & extra de ſen. excõ. ſi vere. Et ecõuerſo ex merito non debet quis conſequi pœnã. extra de fideiuſ. peruenit. extra de do. inter virum. & vxo. & ſi neceſſe.

b Malus choraula. qui incipit cantum in choro, vel qui choreas ducit.

c Bonum. Id eſt, perfectum. ſunt tamen monachi meliores, id eſt, perfectiores clericis. & integri ſtatẽ regularis perſonæ, vt mox dicit. alias ſunt monachi, &c. vt ſequitur. Lau.

† Alias, primus ſcilicet i choro.

1 Scilicet quo ad inſtructionẽ & integri ſtatẽ regularis perſonæ, vt mox dicit. alias ſunt monachi, &c. vt ſequitur. Lau.

d Inſtructio. Sufficit monacho, q̃ tantum bonus ſit, licet ſit illiteratus vel irregularis, quæ duo nocẽt clerico promouendo. lv. di. c. j. & xxxvj. di. cap. illiteratos.

e Illud vero Gregorij. vt ſ. ead. c. ij.

f NEpro cuiuſlibet. Sacrum ordinem. Id eſt, episcopatum [2].

2 De hoc xviij. q. j. in ſumma.

g Acceſſerit. Bñ dicit acceſſerit. ſ. cũ effectu. nõ enim deſinit eſſe prioris ecclesiæ prælatus, niſi habeat corporalẽ poſſeſſionem ſecundæ: vt ſ. xxj. q. ij. ſi quis iam. & extra de elect. cum in cunctis. ſed de hoc dicitur xciij. di. ſi qui episcopi. Ioan.

h PResbyteros. Abbates. Sed quomodo poſſunt eſſe clerici ſeculares qui non eligũtur, cũ hoc ſit protrahi ad præhibitum: vt extra de elect. cum cauſam. & melius eod. ti. cũ in magiſtrũ. & eo. ti. cum ad noſtram? Reſpõ. non eliguntur, ſed poſtulantur. ſic l. ſcſ. di ſtin. O ſius. ſed forte cum prius erant monachi, fuerũt aſſumpti ad parochiales eccleſias: et poſtmodũ cum eleẽti eſſent in abbates, volebant retinere eccleſias priores [3]. & ex hoc vidẽtur eſſe melior conditio monachorũ, quã clericorum inſtituti. ſi monachi licite & hanc eliguntur ad ſecula ſturam habent res prælaturas, & hoc ſe. ſ. clerici non poſſunt ſuperiori eligi ad monachorum prælaturas, cũ Laur. ſit arg. ij. q. viij. ſicut. j. xxviij. quę. j. omnes. Sed quæro ratione illi⁹ diuerſitatis. Si dicas ideo quia clericus nõ eſt perituſi regula monachali, eadẽ ratio nec monachus poteſt eligi in epiſcopũ ſi non eſt pe cap. cuiuſcunq; ritus in regula clericali: vt ſ. c. ſic vtique. & c. ſeq. q. eõdo. Sed quid ſi clericus ſit peritus in regula monachali, nunquid tũc poteſt eligi in abbatẽ, cũ ratio cõſtitutionis eſſet in eo: vt ſcſ. di. §. his omnibus. ver. ſed ſciendũ? Dico q̃ non: ga licet ſciat regulam, non tamẽ probatus eſt in ea. & graue eſt inexpertos, &c. vt xix. q. iij. monaſteriꝭ. quia nec ipſe eſt probatus in habitu, nec ipſe probauit habitum, in quo maxima vis ordinis conſiſtit. Amiſſa. Ergo delinquenti datur electio. ſic extra de elect. Alias, iure patro. c. eam te. & te. argu. contra. ff. de pect. hæred. ſi rem & pretium.

3 His autem omnibus authoritatibus monſtratur, q̃ monachi, qui ſunt à populo electi, & abipſis epiſcopi cum conſenſu ſui abbatis ſunt ordinati, legitimè poteſtatem ſuam exequi ualent. Illud uerò Gregorij, c Nemo poteſt obſequijs eccleſiaſticis deſeruire, &c. de illis intelligendum eſt, qui in numero cardinalium uel epiſcoporum ordinati, monaſterij ſui diſpenſationem ſibi reſeruare contendunt.

Vnde idem Gregorius ſcribit Mariano epiſcopo Rauennati.†

Pro abbatis vel monachi promotione nullo modo grauentur monaſteria.

CAN. XXXVII.

NE pro cuiuslibet monachi aut abbatis promotione onus fortaſſe aliquod monaſteria ſuſtineant, ſtudẽdum eſt nobis: vt ſi quiſpiam monachorũ ex quocunque monaſterio ad clericatus officiũ vel ſacrum ordinem d acceſſerit e, non ibi aliquam vlterius habeat poteſtatem.

Idem Maximiano Syracuſano epiſcopo. †

Qui eccleſijs quoquo modo militant, abbates nõ monaſteriorum eſſe non poſſunt.

CAN. XXXVIII.

PResbyteros, diaconos, cæterósque cuiuslibet ordinis, qui eccleſijs quoquo modo militant, abbates f per monaſteria eſſe non permittas: ſed aut amiſſa clericatus militia, monaſticis nõ promoueantur ordinibus, aut ſi in abbatis loco permanere decreuerint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum eſt, ſi cũm vnum ex his præ ſui magnitudine diligenter quis

non poſsit explere, ad vtrunq; a videat idoneus.

Hoc uel generaliter uel ſpeciali priuilegio dictum poteſt intelligi: ſicut & de quodam monaſterio in regiſtro Gregorij legitur hoc modo:

De quodam xenodochio, cuius abbas ad epiſcopatum eligi prohibetur.

CAN. XXXIX.

HInc eſt etiam, quòd xenodochium ſeu monaſterium quod in eo dem Francorum regno conſtitutum eſt: quia per ambitiones et contentiones quorundam non canonicè tractabatur, à peruerſitate malorum liberare cupiens præcepit, vt ſine regali prouiſione & monachorum electione, nullus ibi abbas aliqua vnquam ſubreptione introduceretur: præcepit etiam vt eiuſdem monaſterij abbas nunquam b ad epiſcopatum eligeretur, ne fortè occaſione epiſcopatus, abbatia aliquid detrimenti c pateretur. †

Quod priuilegium ita eſt illius eccleſiæ, ut commune legem regibus uel abbatibus omnino dare non poſsit. Non enim quod uni ſigillatim d conceditur, ſtatim omnibus conuenit.

Superiori authoritate e non prohibentur abbates f ſacerdotes fieri: cum beatus Benedictus iubeat abbatem fratribus egredientibus & regredientibus benedictionem dare: quod non niſi ſacerdotum g eſt. lectionẽ h quoque Euangelij ſimiliter abbati ad legẽdum tribuit:

a Alias, iure patro. c. eam te. & te. argu. contra. ff. de pect. hæred. ſi rem & pretium.

a Ad vtrunq;. Simil. lxx. di. ſanctorum. & C. de aſſeſſ. l. vlti. ſ. lxxxix. di ſtinct. ſingula.

b HInc eſt etiã. Nunquam. ſed nõne potius eſt opprobrium quam priuilegium, quod Abbas in abbatia in epiſcopũ eligi prohibeatur? quãquãque Reſpõdeo, in hoc non eſt priuilegium q̃ eccleſia non cogitur dare abbatem ſi poteſt eligitur in epm. Determinenti. Solent enim abbates electi epos, diſperſi ecclesię ſuę gere res eccleſię ſuę ſi ſpe ſi ſe receſſuros ſpe rant, quia nõ parcis populis regimẽ breue. arg. ff. de excep. l. j. circa prin. de pœni. diſtin. iij. Pulchre hic hircum. Sigillatim. Argu. q̃ priuilegium ſit alicui conceſſum vni, nõ extenditur ad alios. l. nec di. cõtra mo tem. vij. q. j. petiſti. Sed vero. Iſte quod primatibus conceditur, videtur conſtitutum & illis; qui ſubſunt eis: vt C. de adue. diuer. iud. Ad hęc reſpõdeo. Item licet perſonalia iuranon extendãtur ad alios: tamen q̃dq; poſſunt cõcedi alijs. nam minor ſtatu alijs beneficium reſtitutionis, vt ff. eo. l. q̃ ſi minor. in principi. licet. ff. de arg. contra: vt ff. de ædilitio. edicto. l. ſi mancipium. & ff. de reg. iur. l. omnibus.

c Superiori authoritate. Scilicet prælatę. Epos.

d Abbates. Id eſt, ſacerdotes nõ prohibentur fieri abbates.

e Niſi ſacerdotem. Vt xxv. diſt. præfectus.

1 Scilicet

2 De hoc xviij. q. j. in ſumma.

3 Scilicet

† Epiſcopi. Epiſcopis & monachis interdicitur cura & tutela: vt 88. di. ca. epiſcopus. & ſunt eiſdem. ead. c. de præſentium.

† Aduersus Vigilã ad Rimatum. Epiſcopi & monachi non poſſunt eſſe tutores.

b Lectionem. Hoc melius intelligunt illi, qui nouerunt regulam beati Benedicti.

f Feri. Supple, abbates.

g Teſtatur. Supra eod. de monachis.

1 Ex eo. Sic aliud facit quis in eo q̃ homo, & aliud in eo quod peccator: vt xxiij. quæſt. iij. c. duo iſta.

m Monachos. Alia ſolutio.

n Generaliter. Monachos. Epiſcopis et monachis interdicitur cura & tutela: vt 88. di. ca. epiſcopus. & ſunt eiſdem. ead. c. de præſentium.

† C. de epiſcopis et cleri. l. xl.

Omnes clerici vel monachi tutelæ immunitatem habere debent.

CAN. XL.

GEneraliter ſancimus omnes viros reuerendiſsimos epiſcopos necnon presbyteros ſeu diaconos & ſubdiaconos, & præcipuè monachos n, licet non

Universidad de Deusto
Biblioteca

tium. & c. monachi à monasterio. nisi forte miserabilium personarum: vt 86. di. c. vlti. alij vero clerici sponte possunt suscipere: vt 1xxxvj. dist. c. peruenit. Est ergo priuilegium clerici q̃ non tenetur recipere tutelam alicuius: cum tamen velit & possit succedere ab intestato. quod est contra legem illam Insti. de le. pa. tu. §. quia pleruncq;. & §. 1xxxvj. dist. inct. ca. peruenit, vbi habes de hac materia.

a Hoc ar. non colligit ex hac litera, cũ hic loquatur de absentib⁹ ex inhonesta causa. & hicno. verbum diuagantes. ar. ꝛ. ea, monachi vagantes. Archi.

a Non diuagantes. Arg. q̃ scholares in scholis nõ debẽt percipere stipendia: vt xxj. quæstio. ij. c. concessio.

a Non diuagantes. Arg. causa cessante cessat priuilegium. 1xxxiiij. dist. c. quisq;s. extra de cle. non resi. c. quia nonnulli. extra de deci. ca. fuggestum. C. de resti. mi. l. vlti. instit. de excusatuto. §. item hi qui. Reipublicæ enim causa absens, excusatur à tutela: sed si ante fuit tutor, similiter refutat onus tutelæ. ff. de iudi. l. ij. §. eleganter. in fi. ff. pro socio. l. actione. §. itẽ. Vnde si aliquod priuilegium datũ est religiosis, cessante religione cessat priuilegium: vt xxv. q. ij. ca. vlti. & extra de verb. signi. cap. abbate. in fi.

† 1. j. C. de epis & clericis. Priuilegium datũ religiosis, cessante religione cessat priuilegium.

b Sordidorum. Vt calcis coquendæ, arenæ fodiendæ, & similium.

† C. de sacrosanctis eccle. l. v.

a Vxta. Mancipia vestra. Similiter vxores, vt C. de episco. & cleri. l. ij. & eorum coloni: vt lxxxix. di. c. indicatum. & eorum familia: vt xij. quæ. ij. cap. ecclesiarum.

d Nouis. Sic x. q. iij. ca. vnio. & cap. quia cognouimꝰ.

sint clerici, immunitatẽ ipso iure omnis habere tutelæ siue testamẽtarię, siue legitimæ, siue datiuæ, & non solùm tutelæ esse eos expertes, sed etiã curæ non solũ pupillorũ & adultorum, sed etiam furiosi & muti & surdi, & aliarũ personarũ quibus tutores, vel curatores à veteribus legibus dantur. Eos tamen clericos & monachos huiusmodi habere beneficium sancimus, qui ad sacrosanctas ecclesias vel monasteria permanent, non diuagantes[a], neq; circa ministeria diuina desides: cùm propter hoc ipsum beneficiũ eis indulgemus, vt alijs omnibus derelictis, Dei omnipotentis inhæreant ministeriis: & hoc non solùm in veteri Roma, vel in hac regia ciuitate, sed in omni tertia vbicunq; Christianorum colitur nomen, obtinere sancimus.

Nouarum etiam collationum et sordidorum [b] munerum immunitatem acceperunt.

Vnde Constantinus cunctis scribit clericis. †

CAN. XLI.

IVxta sanctionẽ quam dudum meruisse perhibemini, fundos & mancipia vestra [c] nullus nouis [d] collationibus [e] obligat, sed vacatione gaudebitis.

Item Imperator. Honorius & Theodosius. †

CAN. XLII.

PLacet rationabilis cõsilij tenore perpẽso, districta moderatione perscribere à quibus specialiter necessitatibus ecclesiæ vrbiũ singularum habeãtur immunes. Prima quippe illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne prædia vsibus cælestium [f] secretorum dedicata, sordidorũ munerum fæce vexẽtur: nihil extraordinarium [g] abhinc superindictúmve flagitetur, nulla solicitudo translationis [h] signetur: postremò nihil præter canonicã illationem, nisi quam si aduenitiæ necessitatis [i] sarcina repentina poposcerit, eius functionibus adscribatur. Si quis contrauenerit, post debitæ vltionis acrimoniam [k] (quę erga sacrilegos iure promenda est) exilio perpetuę deportationis mulctetur.

Hoc idem datur intelligi ex urbis beati Syluestri, qui obedientiam minorum ergo maiores assignãsait[m]: Abbas ostiario, monachus abbati sit subditus sicut in tractatu ordinandorum. Ostendit ergo Hieron. q̃ simpliciter monachis nihil liceat agere sine consilio presbyterorum. Nec officium docendi sibi assumere liceat sine authoritate clericorum, nisi forte diuina gratia intus commoniti, sicut beatus Gregorius refert in dialogo de beato Benedicto qui homines monticis Cassani ad fidem adduxit, & aram Apollinis, quæ erat ibi erecta, subuertit: & de quodam Equitio, cui Angelus in somnis apparuit, & eum ad prædicandum misit: qui cum uitio linguæ conquereretur, Angelus phlebotomo linguam eius tetigit, & totum illud uitium curauit.

e extra de censi. cap. cum Apostolus.

e Collationibus. Extraordiarijs vel superindictis: vt j. l. prox. soluant tamen tributum: vt xj. q. j. e. si tributũ. xxxiij. q. viij. ca. tributum. & C. de epi. & cle. l. de his. sed nouas collationes non possunt laici ab eis petere propter aliquas necessitates, vt hic dicitur, & extra de immu. eccle. c. non minus. sed episcopus tempore necessitatis cũ charitate aliquid moderate potest ab eis petere: vt extra de censi. c. cum Apostolus'. Adde quæ dicit, q̃ clerici tenentur ad instructionem muri. Et C. de sacrosanctis eccles. l. ad instructionem.

f Lacer. Cælestium. Id est, ecclesiarum. Vel intellige secundum quod est extra de censi. cap. j.

g Extraordinarium. i. quod repentino casu supernit. Extraordinarium & superindictum idem est. C. de exact. tri. l. ij. distin. ij.

h Translationis. i. nouus est transferẽda possessio ab ecclesia. licet non soluant tributum, sicut ecclesiæ in alijs: vt x. q. ij. §. qui rem.

i Necessitatis. Nec tunc per laicos, sed per episcopum petetur collatio à clericis: vt extra de immu. eccle. cap. non minus. j.

k Acrimoniam. Id est, pœnam quæ tradatur. ff. ad legem Iuli. pecul. facrilegij. & xvij. q. iiij. per totum.

l Datur instructionem. Scilicet quod monachi laici erant.

m Ait. Supra de. distinctione xciij. ca. j. decernimus. De clericis & monachis dicunt q̃ sanctis, siue

Causa XVI. Quæstio I. 731

Quod uerò Hieronymus ipsum talibus connumerat[a], tale est quale illud Apostoli ad Philippenses: Quicunque imperfecti sumus, hoc sentiamus: et ipsum imperfectis connumerans. Hinc idem Hieronymus alibi ait[b]: Natus in paupere domo & tugurio rusticano. & infrà. Nos suffarcinati auro. se fameli cum fastidientibus mella, pauperem diuitibus connumerans: suprà ubi agitur de clericis, qui propria reliquere nolut. c. gloria epi scopi. Ecce sufficiẽter mõstratum est, quòd monachis presbyterij honore decoratis, à populo electis, & ab episcopo institutis eadem liceant, quæ & alijs sacerdotibus. probatur hoc etiã ex similitudine consecrationis. non enim in cõsecratione eorum aliud dicitur, & aliud in consecratione aliorum. Vtrisque enim in communi à Domino benedictionem infundi episcopus obnixè deposcit. Et dũ consecrat, cunctis sacerdotibus sigillatim dicit: conseruentur & sanctificentur domine manus istæ, ut quicquid consecrauerint, consecratum sit: & quæcunq; benedixerint, benedicta sint.

Ecce communis est benedictio: unde igitur diuortium? Sicut ergo in benedictione utrique communem nanciscuntur potestatem, ita in institutione communiter assequuntur potestatis executionẽ. Cæterùm absque episcoporum licentia nõ solùm monachis, sed etiam omnibus generaliter clericis potestatis executio interdicitur.

Vnde Clemens papa.

Sacerdotalia officia sine permissu episcoporum non agant presbyteri.

CAN. XLIII.

CVnctis fidelibus & summopere omnibus presbyteris, & diaconibus, & reliquis clericis attendẽdum est, vt nihil absq; episcopi pro prij [c] licẽtia [d] agant: nõ vtique missas [e] sine eius iussu quisquam presbyterorum in sua parochia agat: non baptizet, nec quicquam absque eius permissu faciat.

† De his [f] verò, qui intra monasterij clausura consistũt, quibus populus ad regendum non committitur, quæritur vtrũ dare vel accipere decimas debeant. In quibus hæc discretio seruanda est, vt de agris & vineis, quæ ad propriũ stipendium coluntur, decimas sibi retineant. Si enim decimæ à populo filijs Leui reddebantur pro ministerio quo domino deseruiebant in tabernaculo offerendo sacrificia & holocausta pro populo: patet quòd monachi de propriis prædijs non magis, quam alij sacerdotes decimas soluere coguntur. Sed dicitur, prædia monachorum, siue pretio sint empta, siue p salute animarum oblata, antequã in ius eorum venirent, & baptismalibus ecclesijs siue quibuslibet alijs, primitias & decimas persoluebant: illæ autem ecclesiæ suo iure priuari non possunt.

Vnde in Maguntinensi concilio statutum inuenitur.

Qui res suas alicui delegauerit, decimationum prouentum priori ecclesiæ auferre non poterit.

CAN. XLIIII.

SIqs laicꝰ vel clericus [g] vel vtriusq; sexus psona, pprietatis suæ loca vel res alicubi dare delegauerit: decimationũ p uentũ priori ecclesiæ legitimè assignatũ inde abstrahere [h] nullã habeat potestatẽ.

a Connumerat. §. etad. c. alia. licet ipse esset presbyter cardinalis.

b Alibi ait. §. xij. q. ij. c. gloria.

c Vnctis. Prij. nisi inuitetur ab alio ꝑsbytero. tunc enim potest sine licentia episcopi. vt vij. q. j. ca. episcopi. & ix. qõ. iij. c. nullos primas. Hic ca. priuatim etiã possunt. sed celebrare, vt extra de cle. pereg. c. j. & extra de cle. peregrinãtibus. cap. iij.

d Licentia. gñali.

e Missas. publice. De his vero. Hæc pro eã quarta pars quæ debetur. ff. de in qua probat ꝓ ꝑsbyter. ff. de sacrosanctis ecclesijs. l. ad instructionem.

f De his. Hic incertum est, denere quæritur, an monachi debeãt dare decimas de agris quos ipsi propriis manibꝰ & sumptibus excolebant. Monachis vero Cisterciẽsis ordinis & hospitalarijs cõcessum est, vt non dare decimas de nutrimentis animalium suorũ, & de hortis, & de noualibus quæ propriis manibꝰ & sumptibus excolebant. Monachis vero Cisterciẽsis ordinis & hospitalarijs cõcessum est, vt non dare decimas de agris quos ipsi propriis manibꝰ & sumptibus excolebant, nec etiam de alijs prædijs, quæ ꝓpriis manibꝰ & sumptibus excolebant, vt extra. eo. cap. ex parte. & cap. ad nostram. & cap. ad dilectam. & cap. ad nostrum. De clericis peregrinãtibꝰ dicunt q̃ dant q̃ seruandũ, siue

g Irrita.

h Inde abstrahere. diis. res enim trãsit cum onere suo, vt extra de deci. c. cum non sit in homine. ꝛ & 3 Et extra. ff. de cõtrahẽ. emp. tra de pina. l. ad cum. §. j. & teris. in ff. de regul. iur. l. ne fi. vbi de mo. ff. de distrac. pignoribus. l. si creditor.

Cunctis

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Irrita. Factum illud non obstat, quin ab ecclesia vel alio possessore possit peti decima, vt extra eo. c. pastoralis. ff. de pact. l. inter. & si possessor partem fructuum, & ille, à quo causam habuit, etiam partem fructuum percepit, vterque conueniêdus est, vt extra eo. tit. c. à nobis. & ca. tua nobis. Sed nunquid pactũ istud tenet quantum ad cõtrahentes? Videtur quod sic, vt ff. de pactis. l. epistola. §. pactum. sed contra extra de pact. cap. plerique.

[b] Ecclesiæ. Vt nonis. Quidam hoc intelligũt in eo casu cũ prior ecclesia enormiter læditur, alias episcopus bene aufert de iure vnius, & dat alijs, vt xij. q. ij. c. bonæ rei. & j. q. j. c. nulli episcoporũ. & ex tra de excess. prælat. ca. sicut vnire. j. de consecra. dist. j. c. ij.

Hug. tamen scribit quod episcopus nõ potest auferre vni ecclesiæ, & dare alij sine vni audito sacerdote. Nãque semel est consecratũ, alienari nõ potest. xij. q. ij. cap. nulli. & c. sine exceptione. Itẽ quia sacerdos iste non cogitur de suo facere beneficium, vt x. q. iij. ea. precariæ. Item quia priuilegium solius papæ est, vni auferre, & alij dare, vt ix. q. iij. ca. conquestus. & ca. nunc vero. & cap. per principalem. Item quia nulli consulendum est cum alterius iactura. xj. q. iij cap. si quis vero. xliij. qõ. v. c. denique. & xxij. q. ij. c. primum. Item arg. est pro ipso j. ea. c. multis. sed contra cum est extra de eccle. ædi. cap. ad audientiam. melius extra eo. tit. c. tua. vbi non obstat ei iuramentum quod fecit de rebus eccle. non alie. vnde hoc nõ videtur esse alienatio, vt ibi perpenditur. Item auferẽdo vni, & dando alij ecclesiæ sibi subiectæ, nõ videtur alienare: sicut frater dando sorori non videtur alienare. C. de fideicom. l. voluntas. & est simile C. de ædifi. priua. l. si quis post. & ff. de lega. ij. l. vnum ex familia. & l. peto. §. fratre. simile extra de ijs quæ fiunt à præla. sine consensu capitu. cum Apostolica.

Quod si facere tentauerit, talis traditio irrita[a] prorsus dicatur: & ipse ad emendationem, eccle siastica coërceat cẽsura.

Item ex concilio Cabilonensi.

Antiquiores ecclesiæ nec decimis nec vlla possessione priuentur.

CAN. XLV.

Ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis nec vlla possessione priuentur, ita vt nouis[b] oratorijs tribuantur.

Item ex concilio Vormacensi.

Antiquiores ecclesiæ propter nouas, iustitiam suam non perdunt.

CAN. XLVI.

Quicunque voluerit in sua proprietate ecclesiam ædificare, & consensum[c] & voluntatẽ episcopi habuerit, in cui[g] parochia est, licitum sit. veruntamen omnino prouidendũ est episcopo, vt aliæ ecclesiæ antiquiores propter nouam suam iustitiã atque decimam non perdant: sed semper ad antiquiores[d] ecclesias per soluantur.

Decimas autem baptismalibus ecclesijs persoluendas Leo papa quartus affirmat dicens:

Baptismalibus ecclesijs decimæ dari debent.

CAN. XLVII.

De decimis iusto ordine nõ tantũm nobis, sed etiã maioribus nostris visum est, plebibus tantũm, vbi sacrosancta baptismata dantur, debere dari.

Si ergo nulli licet decimationũ prouentum à priori ecclesia, cui aßignatus fuerat, abstrahere, siius antiquioris ecclesiæ nouis tribuendum non est, si decimæ tantũmodo baptismalibus ecclesijs dandæ sunt, patet quòd monachi ex proprijs prædijs, decimas dare coguntur. Sed & illa authoritas Magotiensis[†] concilij de uenditore uel donatore loquitur, diffiniens q̃ ille, qui uendit, aut donat, non potest prouentum decimationum illi ecclesiæ detrahere, cui prius legitimè fuerat aßignatus. monachi autem decimas & primitias, non authoritate uẽdentis uel donantis, sed authoritate eiusdem concilij & Paschalis[e] Papæ detinent: à quibus diffinitum est, ut monachi de proprijs prædijs decimas non persoluant.

Sic enim in Magotien. concilio statutum legitur.

Non persoluant de proprijs prædijs abbates & episcopi decimas.

CAN. XLVIII.

Vesti sunt prætera quidam fratres, quòd essent alij episcopi & abbates, qui decimas non sinerẽt dari ad ecclesiam, vbi illorum coloni[f] missam audiũt.

[c] Quoan. de Fantu. Vicunque. Consensum. j. de consec. dist. j. c. nemo. & c. si gs etiã.

[d] Ad antiquiores. arg. q. vbi contenditur pro ire duarum ecclesiarũ, semper stãdum est antiquiori, vt extra de relig. do. c. j. liẽ arguit quod semper ba ptismalib⁹ ecclesijs soluendæ sunt decimę, & non capellis, & c. vt j. c. proxi. & ca. fin. hinc quæsti. & ca. statuimus. & ca. in sacris. & extra eo. tit. c. nõ lis., & secundũ hoc episcopus nõ debet habere decimas baptismalis plebis, id est, ruralis ecclesiæ, sed tantũ episcopalis plebis. de illis cm tenetur. loquitur cap. xij. q. iij. c. vobis. & c. Valentinæ. & c. concessio. & ca. quicunq. Tamen dico, quod Ad idem quælibet rurales ecclesiæ debent dicta Vrbicia etiam debet eas. & de suas decimas in qua extra. tuor partes diuidi. testa. nouæ ecclesiæ, ad quam pertinent vbi sacramẽta percipiuntur: vt extra cod. capi. ad re, vt vna sit baptismalis ecclesiæ, alia cip. Apostolicæ. simalis ecclesiæ, alia cip. pauperum, tertia fr. Diuisio et quarta capel. cimiterium. lanorũ: licet hodie quatuor episcopi omnia oc. parare. cupent. aliter nota. j. x. q. j. c. nouerint. & contra Ioan. de extra de deci. cap. quoniam. & c. cum contingat. B.

[e] B decimis. Paschalis. Sed qũo Paschalis potuit dare hoc pri uilegiũ monachis, cũ sit contra præceptũ diuinæ legis, vt ptũ diuinæ legis, vt j. ea. c. decimæ. & c. reuertimini. contra quod non potest di spensari. xxv. q. j. c. sunt quidã. & iulius. v. c. j. x. diffine. viij. quæ cõtra. sed forte non est abstandum, q̃ priuilegium concedatur, quãdo fit contra ius diuinũ. sed si contraria constitutione. Apostollectur, nõ potes ficari. sed numq̃ laicus. Dic q̃ sic. Ioã. con pit suis inconsultis. Ioan

[f] Quo posset dare tale priuilegiũ. Vesti. Coloni. Partiarij, qui partem fructuum fundi percipiunt, tales enim pro ea portione quam ipsi per cipiunt, tenentur dare decimas, & domini eorum pro ea quam ipsi percipiunt: vt extra e. c. quoniam. & c. à nobis. & ca. tua nobis. Imo & in pensionario colono idem iuris est, siue ipse pro pẽsione seruiat, siue domino det certã pensionẽ: quia antequam aliqua pensio detur res est decimanda: vt extra eodem titu. c. cum homines.

[g] Vt episcopi. Patet hic q̃ clerici nõ debent decimas de bonis ecclesiæ: vt extra eo. c. fraternitatem. et 100. di. c. nouit. & j. c. pro xi. licet H. contra discerit, qui dixit esse speciale in episcopo. sed obst. extra eo. c. quoniam. §. vltimo.

[h] Ad ecclesias suas deferri. Propris sumptibus.

[i] Decimas. Si prædia sint in episcopatu parochia. Vel loquitur de decimis personalibus, quæ dandæ sunt vbi sacramẽta percipiuntur: vt extra cod. capi. ad Apostolicæ.

[d] Decimas. A monachis. duplici ratione, tũ quia nõ habent populum, tum quia non ministrant eis spiritualia.

[e] Communiter vi dentibus. Ecce q̃d Clerici aliud habent priuilegium. Magotiense. Resp. quam qui separatim. & quod idem habet q̃ monachi. Similiter in absolutione petenda ha bent idem priuilegium cum monachis: vt extra de vi honest. cleri. & honest. cleri. c. quoniam. in fi. & extra, qui cle. vel vo. capi. j. & extra de sent. ex com. ca. monachi. & cap. ex tenore. in fi. contra extra de sententia excommu. c. cum non ab homine.

[f] Milites. An milites possint habere decimas, dicetur j. q. vij. c. j.

Quod autem. Hæc est quinta pars quæstionis, in qua probat Gratia, quod Papa potest episcopatus dividere & vnire, & quosdam eximere, archiepiscopatibus suis inconsultis. Ioan

[e] Temporis. Vicinitas. Arg. q̃ propter remotionem vtilitatem, multa fiunt licite, quæ alias non licerent: vt j. e. q. vij. c. si quis vult. lxiij. di. c. cum longe. xiij. q. ij. c. vbicunque. extra de eccle. ædifi. c. ad audientiam. j. vij. q. j. c. temporis.

[h] Vnire. Sicut Papa potest vnire plures episcopatus, sic episcopus plures ecclesias: vt extra de excess. præla. c. sicut vnire. Si quæras apud quam istarũ ecclesiarum resideat dignitas episcopalis, vel an vtræq; retineant dignitatem priorẽ? Dico q̃ variis modis possunt vniri ecclesiæ: vel hoc modo vt vna subijciatur alteri, & secũdum hoc dignitas episcopalis erit in vna tãtum. Vel hoc modo posunt vniri, vt ex duabus dignitatib⁹ vna fiat dignitas, et secundum hoc non dicentur esse duæ ecclesiæ, sed vna tantum. Et secũdã hoc illi, qui sunt canonici in vna, erunt canonici in altera: & tam isti quã illi canonici intererũt electioni episcopi, & alijs communibus negotijs. In tali vnione distinguendum credo, q̃ aut ecclesiæ simul vniuntur, aut vna earum vnitur reliquæ: quæ duo sunt penitus diuersa. Si vna vnitur alteri, secũdum hoc illius naturam & consuetudinem & priuilegium assumit cui vnitur, et peribunt iura illius ecclesiæ quæ vnitur: vt extra de statu mona. c. recolentes. circa finem. Si autẽ neutra alteri vnitur, sed illæ simul vnitæ tur, tũc dico quod consuetudines vel priuilegia, quæ meliora sunt & humaniora, retinet illud vnitum. Nam cum malum & bonum associantur, malum recipit naturam boni. xxxij. q. j. c. non est culpandus. & arg. C. de rei vxo. ac. in prin. & C. communia de leg. l. ij. circa fi. Tertio modo, possunt vniri ecclesiæ, puta quod vtraque remaneat episcopalis: & secundum hoc remanent duo episcopatus, licet idem sit episcopus vtriusque ecclesiæ, & secundum hoc si primo fuerant istæ ecclesiæ diuersis metropolitanis, propter illam vnionem neuter metropolitanus perdit ius suum: vt extra de relig. do. c. quia. & eps iste erit sub duobus metropolitanis.

[1] Varijs. glo. c. vnico. extra. ne dimittatur. Petr. de Perus. in tracta. de vnione. C. M.

Ecclesiæ varijs modis vniuntur.

† Epistola xxxj. seu cap. 31. lib. 2.

In

Universidad de Deusto
Biblioteca

In primo casu erit sub illo cui Papæ placuerit, vel erit submetropolitano illius ecclesiæ, cui vnita est altera. illius enim naturam assumpsit. Et sic Imperator qũq; vnit duas dignitates in vnam, vt in authenti. vt iudices sine quoquo suffra. §. illud. colla. ij.

a Expleuit. Ergo si esset vnius, non vniretur: vt j. ea. c. multis. & extra de eccle. ædifi. capitu. ad audientiam. imo potius eo mortuo non debent vniri: vt extra ne sede vacan. capi. j.

b Vtrarunq;. Intraq; ergo erit sedes episcopalis: vt xxj. q. j. c. relatio. Vel forte vbi ipse elegerit habitare, & alia erit sibi subiecta.

† Elix. Vt diœcæses. ꝛ. dist. lxxx. ca. episcopi. & c. illud.

† Epistola xxxv. lib. ij.

d Non habeant. Nisi in casu vt j. c. capit. præcipimus. xcix. di. c. nulli.

e Propriũ. Nisi in duobus casibus ꝛ. c. capit. ex temporis. xxv. quæst. ij. c. ita nos. licet ergo ciuitas per mille annos sine episcopo fuerit, dum tamen episcopalis limes possit probari, nõ obstat præscriptio. j. q. iij. c. licet.

Episcopo inuito an possit in sua diœcesi nouus episcopat' fieri.

f Vltis. Rectores. Idest, episcopos. Videtur ergo q̃ Papa non possit inuito episcopo nouũ facere episcopatum in diœcesi sua: vt ꝛ. ea. ca. & temporis. H. dicit hunc esse tenorem huius ca. q̃ nullus sacerdos possit instituere sine voluntate diœcesani episcopi.

1 De hoc nota. j. ca. proxi. in glo. ar. q̃ ꝛ. xcix. di. c. ij. in gl.

† Commuti.

g Ioanni episcopo. Supple & Ioanni patriarchę, quia archiepiscopo Lauseo scribit pro Adriano.

renſium ecclesiæ præuidimus esse committẽdã, quam tuę ecclesiæ aggregari vniríque necesse est: quatenus vtrarunque ecclesiarum sacerdos rectẽ (Christo adiuuante) possis existere, et quę tibi de eius patrimonio, vel cleri ordinatione, seu promotione vigilanti, ac canonica cura visa fuerint disponere, quippe vt pontifex proprius liberam habeas ex præsenti nostra permissione licentiam.

h Frater. Necnon à Ioan. Sub quo erat Lauseus metropoli. de cuius diœcesi fuit Adrianus, sed fuit exemptus.

i Eius. Scilicet Ioannis. Deposi

Item ex concilio Carthaginensi ij.

Non habeant episcopum diœceses, quæ nunquam habuerunt.

CAN. LII.

FElix episcopus Seleucitanus dixit: etiam si hoc placet sanctitati vestræ, insinuo vt diœceses[c] quæ nunquam episcopos habuerunt, non habeant[d]: & illa diœcesis, quæ aliquando habuit, habeat proprium[e], secundùm hanc persecutionem sanctitatis vestræ est existimare quid fieri debeat. Ab vniuersis episcopis dictum est, Placet.

Item ex concilio Aphricano tertio. † Cõcil. Carthagin.

Nisi cum voluntate episcopi diœceses, quæ ab eo iuſ. retinentur, non recipiant proprios episcopos.

CAN. LIII.

MVltis conciliis hoc statutum est à cœtu sacerdotali, vt plebes quæ in diœcesibus ab episcopis retinentur, quæ episcopos nunquam habuerunt, non nisi eum voluntate eius episcopi, à quo tenentur, proprios accipiant rectores[f].

Item Gregorius Ioanni episcopo[g] † Frustra si alias.

Lauseo. †

Apostolica authoritas à iurisdictione archiepiscopi episcopos valet eximere.

CAN. LIIII.

FRater noster Adrianus Thebanæ ciuitatis episcopus, ad Romanam vrbem veniens lachrymabiliter est conquestus de quibusdam se capitulis à fraternitate tua necnõ à Ioanne[h] primæ Iustiniænæ vrbis antistite iniustè condemnatum. Denequissimo autẽ dãnandóq; eius dicio alias sumus (iuuãte domino) tractaturi. Adrianũ verò episcopum reperimus et tuo contra sacerdotales mores odio laborasse, et nullo iure pecuniariis in causis eum fraternitatis tuæ fuisse condemnatum sententia. Quia igitur & ab antefato Ioanne primę Iustinianę vrbis episcopo

a Depositus. etiam de facto. sic xxiiij. q. j. c. audiuimus.

b Aliquid. Argu. ex eo quod quis exiit, videt exemptus. Item. si quis. Sed si vniuersaliter exemptus est in authen. vt ecclesiæ sanctæ. §. in authen. vt ecclesiastici. Roma. con. ann. gau. præscri. in princi. colla. ij. quia beneficia principũ large sunt interpretanda, vt ff. de constit. princ. l. beneficium. extra de dona. cap. cum dilectus. xij. q. ij. c. qui manumittitur. & xxiiij. q. j. c. legamus. & in authen. vt libe. decæte. ro. §. si quis. collat. vj. j. ea. q. ij. c. visis. Arg. contra extra de relig. do. ca. constitutus. in fin. extra de dona. c. pastoralis. extra de priuil. c. ex ore. in fi. & c. cũ capella. ff. de fundo instru. l. quæstiũ. §. Vltimo. Io. Quid iuris sit de hoc in quæstionibus notaui diligenter. B.

c Nostri. Videtur quod per legatum, vel etiã delegatum, quæstio fidei sit translanda, cum tantum ad Petrum sit referenda quæstio fidei. xxiiij. q. j. cap. quoniam diœces causas possit episcopi tractare: vt extra de hæret. c. ad abolendam. & ibi magnas non: vt extra de hæreti. ca. cum Christus.

d Si mediocris. Videtur ergo quod de causis criminalibus possit audire, vt ij. q. vj. ca. decreto. C. de offi. pro cons. l. j. Arg. contra ff. de offi. procõs. fol. extra de offi. legat. cap. quod si mediocres. Sed quid dic q̃ mediocres causas appellat, cũ tale est crimẽ quod inducit depositionem, in quo potest intervenire pro curator, vt ff. an p. curator. & vbi alium causæ appel. rect. poti. j. & vbi non est opus inferi-

immobilesq; eius ecclesiæ, quas hactenus diceris retinere (quarum notitiam nobis oblatã præsentibus annectimus literis) sine aliqua ei frater nitas tua dilatione restituat: de quibus si qua inter vos quæstio vertit, volumus vt apud respõsalem nostrũ, in vrbe regia ventiletur. Si autem necdum in diœcesi alicuius episcopi illa loca assignata fuerint, ex vigore Apostolicæ sedis, prium episcopum acciant.

Vnde Gregorius iunior scribit Bonifacio episcopo.

Vbi multitudo fidelium excreuit, ibi episcopi sunt ordinandi.

CAN. LV.

PRæcipimus[f] vt iuxta canonum statuta vbi multitudo excreuerit fidelium, ex vigore Apostolicæ sedis debeas[g] ordinare episcopos, pia tamen contemplatione, vt nõ vilescat dignitas episcopatus.

Sicut duo episcopatus suprascripto modo in unum possunt redigi, & unus in duobus ualet diuidi, sic etiã episcopus de baptismalibus & parochianis ecclesijs facere potest cum consensu suorum clericorum. Quod cum factum fuerit, illa pars populi, quæ nouis ecclesijs supponitur, à iure prioris ecclesiæ absoluitur. hoc nisi fieri posset, multitudo ecclesiarum ad paucitatem redigeretur. Plures autem baptismales ecclesias in una terminatione facere non potest.

Vnde in Toletano concilio legitur:

In una terminatione plures baptismales ecclesiæ esse non possunt.

CAN. LVI.

PLures baptismales ecclesiæ in vna[h] terminatione esse non possunt[i], sed

ptione, vt ff. de accus. l. Ieuia. Vel dic q̃ cognoscere potest legatus de crimine episcopi, sed non deponere. Vel dic quod potest pronuntiare aliquẽ deponendum, sed eũ condemnare nõ potest. sic ij. q. vj. c. biduum. versũ. si quidẽ in insulam.

e Vel huc. Hic argue, legatũ nõ posse omnia quę delegãs. quod verum est, nisi ei specialiter aliquid fuerit permissum, vt xxv. quæst. ij. capitu. in Galliarum.

f Præcipimus. Arg. quod sine authoritate papę episcopatus nõ fiũt. & arg. xij. q. j. c. mutationes.

g Debeas. vt tamẽ habeatur consensus episcopi, si regio ista esset intra diœcesim alicuius episcopi: quia quicqd excrescit, spectat ad episcopum: vt extra de deci. capitu. quoniam. Io.

h Plures. In vna. id est, itra eosdem limites.

i Non possunt. Ita quod habeãt eosdẽ limites. ex quo eũ sunt baptismales, debent habere limites distinctos, vt xiij. q. j. c. j. vnus enim tantum debet esse princeps. vij. q. j. cap. in apibus. Plebes

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Plebes vtrarunque. Arg. quod qui rē melius nouerūt, siue sint domestici, siue extranei, potiꝰ debēt esse testes, quā alij, licet sint domestici vel consanguinei, vt extra qui matri. accusa. posi. cap. videtur. in fi. & extra de testi. cap. veniens. in fi. C. de reiud. consensu.

[b] Discernant. Vel per arbitrium, vel per amicabilē compositionem. superioris tamē authoritas est necessaria. extra de transact. c. decætero. & cap. statuimus. & extra de arbit. c. per tuas. alias laicus nō posset esse iudex in spiritualibus, vt extra de iudi. c. decernimus. & cap. seq. & in constit. Innoc. contingit. quæ est de arbi. Et est hic arg. quod spiritualis causa laico potest committi. xxxij. distinct. §. verum.

[c] Iudicio. Id est, iuramento, vel etiā [1] Scilicet fortibus, [2] quibus Dei voluntas ostenditur. xxvj. q. j §. j. & ca. fors. Vel Dei iudicio, id est, ecclesiastico. iij. q. v. ca. ga suspecti. ver. verum. xxij q. j. cap. fu turam.

Ius ergo. Hæc est sexta pars quæstionis, in qua probare intendit quod omnes ecclesiæ cum rebus suis sint in episcopi potestate: nec decimæ sine eius licentia alibi possint dari: & quod episcopus debet illas dispensare secūdum Deum prout sibi videbitur melius expedire. Io. de Fant.

[d] Statuimus. Oblationes. Arg. quod excommunicari possunt laici, q̄ non dant sacerdotibus oblationes (scilicet debitas) vt j. de consec. distinc. j. ca. omnis Christianus. quod. H. intelligit etiam de gratuitis oblationibus, si clericus non habet vnde sustentetur, arg. extra de simon. ca. cum sit. arg. contra. xcj. distin. c. clericus. xij. quæstio. iij. ca. charitatem.

[e] Baptismalē. Decimę ergo soluendę sunt baptismalibus ecclesijs. arg. j. eod. c. de decimis. & j. e. cap. in sacris. quod verum est de prædialibus: sed personales debentur parochialibus ecclesijs, vt j. eod. quæ. & dixi j. eod. c. quicunque. Ità patet, quod episcopus potest auferre decimas vni ecclesiæ, & dare alteri: vt dixi j. eod. ca. ecclesiæ.

[f] Bannum, sexaginta solidorū, vt in Lombarda continetur. & sic semper intelligitur, vbi non determinatur. Et est hic arg. quod pecuniaria ab ecclesia posse infligi. gi. xviij. distin. cap. quoniam. extra de rapt. ca. in archiepiscopatu. arg. xxiij. quæstio. v. ca. quid ergo. Argu. contra extra de pœn. cap. licet. ; Item argu. quod iudex possit aliquem cōsumacē excommunicare, & aliter punire: quod non est verū: vt extra de sent. excom. cap. nouit. & j. eod. c. de re. iud. sed illud ob tale principale, non est ita. Charta rum. id est, librorum: quia olim scribere vt lxxxiij. q. vj. c. fraternæ. [3] Similiter. Ecclesiæ. quia episcopus est ipsa ecclesia. vt vij. q. j. c. hoc ca. confutatur dici, q̄ gaudent privilegio clericorum eo. quod res ecclesiæ debent. xcj. q. ij. c. dominus. & j. e. q. vij. c. decimas. xxxv. q. ij. c. omne. Contra. arg. contra. xxiij. dist. c. Sacrosancta. xxiij. q. ō. Primo videtur principes, cum authoritate res ecclesiæ teneat. xij. q. ij. c. de regibus. Alias. Chartarum. vel xxxvij. c. fraternæ. [4] Ferro. Vel feudo. Et est arg. quod iudex transire, nisi fuerit exceptum, vt extra de iure patro na. cap. ex literis. arg. contra j. eadem quæstio. vij. cap. sicut. [5] Nec. Vel [6] Nec omnibus. [7] Nec omnibus. [8] Nec omnibus. [9] Nec omnibus. [10] Nec omnibus. [11] Nec omnibus. [12] Nec omnibus. [13] Nec omnibus. [14] Nec omnibus. [15] Nec omnibus. [16] Nec omnibus. [17] Nec omnibus. [18] Nec omnibus. [19] Nec omnibus. [20] Nec omnibus. [21] Nec omnibus. [22] Nec omnibus. [23] Nec omnibus. [24] Nec omnibus. [25] Nec omnibus. [26] Nec omnibus. [27] Nec omnibus. [28] Nec omnibus. [29] Nec omnibus. [30] Nec omnibus. [31] Nec omnibus. [32] Nec omnibus. [33] Nec omnibus. [34] Nec omnibus. [35] Nec omnibus. [36] Nec omnibus. [37] Nec omnibus. [38] Nec omnibus. [39] Nec omnibus. [40] Nec omnibus. [41] Nec omnibus. [42] Nec omnibus. [43] Nec omnibus. [44] Nec omnibus. [45] Nec omnibus. [46] Nec omnibus. [47] Nec omnibus. [48] Nec omnibus. [49] Nec omnibus. [50] Nec omnibus. [51] Nec omnibus. [52] Nec omnibus. [53] Nec omnibus. [54] Nec omnibus. [55] Nec omnibus. [56] Nec omnibus. [57] Nec omnibus. [58] Nec omnibus. [59] Nec omnibus. [60] Nec omnibus. [61] Nec omnibus. [62] Nec omnibus. [63] Nec omnibus. [64] Nec omnibus. [65] Nec omnibus. [66] Nec omnibus. [67] Nec omnibus. [68] Nec omnibus. [69] Nec omnibus. [70] Nec omnibus. [71] Nec omnibus. [72] Nec omnibus. [73] Nec omnibus. [74] Nec omnibus. [75] Nec omnibus. [76] Nec omnibus. [77] Nec omnibus. [78] Nec omnibus. [79] Nec omnibus. [80] Nec omnibus. [81] Nec omnibus. [82] Nec omnibus. [83] Nec omnibus. [84] Nec omnibus. [85] Nec omnibus. [86] Nec omnibus. [87] Nec omnibus. [88] Nec omnibus. [89] Nec omnibus. [90] Nec omnibus. [91] Nec omnibus. [92] Nec omnibus. [93] Nec omnibus. [94] Nec omnibus. [95] Nec omnibus. [96] Nec omnibus. [97] Nec omnibus. [98] Nec omnibus. [99] Nec omnibus. [100] Nec omnibus. [101] Nec omnibus. [102] Nec omnibus. [103] Nec omnibus. [104] Nec omnibus. [105] Nec omnibus. [106] Nec omnibus. [107] Nec omnibus. [108] Nec omnibus. [109] Nec omnibus. [110] Nec omnibus. [111] Nec omnibus. [112] Nec omnibus. [113] Nec omnibus. [114] Nec omnibus. [115] Nec omnibus. [116] Nec omnibus. [117] Nec omnibus. [118] Nec omnibus. [119] Nec omnibus. [120] Nec omnibus. [121] Nec omnibus. [122] Nec omnibus. [123] Nec omnibus. [124] Nec omnibus. [125] Nec omnibus. [126] Nec omnibus. [127] Nec omnibus. [128] Nec omnibus. [129] Nec omnibus. [130] Nec omnibus. [131] Nec omnibus. [132] Nec omnibus. [133] Nec omnibus. [134] Nec omnibus. [135] Nec omnibus. [136] Nec omnibus. [137] Nec omnibus. [138] Nec omnibus. [139] Nec omnibus. [140] Nec omnibus. [141] Nec omnibus. [142] Nec omnibus. [143] Nec omnibus. [144] Nec omnibus. [145] Nec omnibus. [146] Nec omnibus. [147] Nec omnibus. [148] Nec omnibus. [149] Nec omnibus. [150] Nec omnibus. [151] Nec omnibus. [152] Nec omnibus. [153] Nec omnibus. [154] Nec omnibus. [155] Nec omnibus. [156] Nec omnibus. [157] Nec omnibus. [158] Nec omnibus. [159] Nec omnibus. [160] Nec omnibus. [161] Nec omnibus. [162] Nec omnibus. [163] Nec omnibus. [164] Nec omnibus. [165] Nec omnibus. [166] Nec omnibus. [167] Nec omnibus. [168] Nec omnibus. [169] Nec omnibus. [170] Nec omnibus. [171] Nec omnibus. [172] Nec omnibus. [173] Nec omnibus. [174] Nec omnibus. [175] Nec omnibus. [176] Nec omnibus. [177] Nec omnibus. [178] Nec omnibus. [179] Nec omnibus. [180] Nec omnibus. [181] Nec omnibus. [182] Nec omnibus. [183] Nec omnibus. [184] Nec omnibus. [185] Nec omnibus. [186] Nec omnibus. [187] Nec omnibus. [188] Nec omnibus. [189] Nec omnibus. [190] Nec omnibus. [191] Nec omnibus. [192] Nec omnibus. [193] Nec omnibus. [194] Nec omnibus. [195] Nec omnibus. [196] Nec omnibus. [197] Nec omnibus. [198] Nec omnibus. [199] Nec omnibus. [200] Nec omnibus. [201] Nec omnibus. [202] Nec omnibus. [203] Nec omnibus. [204] Nec omnibus. [205] Nec omnibus. [206] Nec omnibus. [207] Nec omnibus. [208] Nec omnibus. [209] Nec omnibus. [210] Nec omnibus. [211] Nec omnibus. [212] Nec omnibus. [213] Nec omnibus. [214] Nec omnibus. [215] Nec omnibus. [216] Nec omnibus. [217] Nec omnibus. [218] Nec omnibus. [219] Nec omnibus. [220] Nec omnibus. [221] Nec omnibus. [222] Nec omnibus. [223] Nec omnibus. [224] Nec omnibus. [225] Nec omnibus. [226] Nec omnibus. [227] Nec omnibus. [228] Nec omnibus. [229] Nec omnibus. [230] Nec omnibus. [231] Nec omnibus. [232] Nec omnibus. [233] Nec omnibus. [234] Nec omnibus. [235] Nec omnibus. [236] Nec omnibus. [237] Nec omnibus. [238] Nec omnibus. [239] Nec omnibus. [240] Nec omnibus. [241] Nec omnibus. [242] Nec omnibus. [243] Nec omnibus. [244] Nec omnibus. [245] Nec omnibus. [246] Nec omnibus. [247] Nec omnibus. [248] Nec omnibus. [249] Nec omnibus. [250] Nec omnibus. [251] Nec omnibus. [252] Nec omnibus. [253] Nec omnibus. [254] Nec omnibus. [255] Nec omnibus. [256] Nec omnibus. [257] Nec omnibus. [258] Nec omnibus. [259] Nec omnibus. [260] Nec omnibus. [261] Nec omnibus. [262] Nec omnibus. [263] Nec omnibus. [264] Nec omnibus. [265] Nec omnibus. [266] Nec omnibus. [267] Nec omnibus. [268] Nec omnibus. [269] Nec omnibus. [270] Nec omnibus. [271] Nec omnibus. [272] Nec omnibus. [273] Nec omnibus. [274] Nec omnibus. [275] Nec omnibus. [276] Nec omnibus. [277] Nec omnibus. [278] Nec omnibus. [279] Nec omnibus. [280] Nec omnibus. [281] Nec omnibus. [282] Nec omnibus. [283] Nec omnibus. [284] Nec omnibus. [285] Nec omnibus. [286] Nec omnibus. [287] Nec omnibus. [288] Nec omnibus. [289] Nec omnibus. [290] Nec omnibus. [291] Nec omnibus. [292] Nec omnibus. [293] Nec omnibus. [294] Nec omnibus. [295] Nec omnibus. [296] Nec omnibus. [297] Nec omnibus. [298] Nec omnibus. [299] Nec omnibus. [300] Nec omnibus. [301] Nec omnibus. [302] Nec omnibus. [303] Nec omnibus. [304] Nec omnibus. [305] Nec omnibus. [306] Nec omnibus. [307] Nec omnibus. [308] Nec omnibus. [309] Nec omnibus. [310] Nec omnibus. [311] Nec omnibus. [312] Nec omnibus. [313] Nec omnibus. [314] Nec omnibus. [315] Nec omnibus. [316] Nec omnibus. [317] Nec omnibus. [318] Nec omnibus. [319] Nec omnibus. [320] Nec omnibus. [321] Nec omnibus. [322] Nec omnibus. [323] Nec omnibus. [324] Nec omnibus. [325] Nec omnibus. [326] Nec omnibus. [327] Nec omnibus. [328] Nec omnibus. [329] Nec omnibus. [330] Nec omnibus. [331] Nec omnibus. [332] Nec omnibus. [333] Nec omnibus. [334] Nec omnibus. [335] Nec omnibus. [336] Nec omnibus. [337] Nec omnibus. [338] Nec omnibus. [339] Nec omnibus. [340] Nec omnibus. [341] Nec omnibus. [342] Nec omnibus. [343] Nec omnibus. [344] Nec omnibus. [345] Nec omnibus. [346] Nec omnibus. [347] Nec omnibus. [348] Nec omnibus. [349] Nec omnibus. [350] Nec omnibus. [351] Nec omnibus. [352] Nec omnibus. [353] Nec omnibus. [354] Nec omnibus. [355] Nec omnibus. [356] Nec omnibus. [357] Nec omnibus. [358] Nec omnibus. [359] Nec omnibus. [360] Nec omnibus. [361] Nec omnibus. [362] Nec omnibus. [363] Nec omnibus. [364] Nec omnibus. [365] Nec omnibus. [366] Nec omnibus. [367] Nec omnibus. [368] Nec omnibus. [369] Nec omnibus. [370] Nec omnibus. [371] Nec omnibus. [372] Nec omnibus. [373] Nec omnibus. [374] Nec omnibus. [375] Nec omnibus. [376] Nec omnibus. [377] Nec omnibus. [378] Nec omnibus. [379] Nec omnibus. [380] Nec omnibus. [381] Nec omnibus. [382] Nec omnibus. [383] Nec omnibus. [384] Nec omnibus. [385] Nec omnibus. [386] Nec omnibus. [387] Nec omnibus. [388] Nec omnibus. [389] Nec omnibus. [390] Nec omnibus. [391] Nec omnibus. [392] Nec omnibus. [393] Nec omnibus. [394] Nec omnibus. [395] Nec omnibus. [396] Nec omnibus. [397] Nec omnibus. [398] Nec omnibus. [399] Nec omnibus. [400] Nec omnibus. [401] Nec omnibus. [402] Nec omnibus. [403] Nec omnibus. [404] Nec omnibus. [405] Nec omnibus. [406] Nec omnibus. [407] Nec omnibus. [408] Nec omnibus. [409] Nec omnibus. [410] Nec omnibus. [411] Nec omnibus. [412] Nec omnibus. [413] Nec omnibus. [414] Nec omnibus. [415] Nec omnibus. [416] Nec omnibus. [417] Nec omnibus. [418] Nec omnibus. [419] Nec omnibus. [420] Nec omnibus. [421] Nec omnibus. [422] Nec omnibus. [423] Nec omnibus. [424] Nec omnibus. [425] Nec omnibus. [426] Nec omnibus. [427] Nec omnibus. [428] Nec omnibus. [429] Nec omnibus. [430] Nec omnibus. [431] Nec omnibus. [432] Nec omnibus. [433] Nec omnibus. [434] Nec omnibus. [435] Nec omnibus. [436] Nec omnibus. [437] Nec omnibus. [438] Nec omnibus. [439] Nec omnibus. [440] Nec omnibus. [441] Nec omnibus. [442] Nec omnibus. [443] Nec omnibus. [444] Nec omnibus. [445] Nec omnibus. [446] Nec omnibus. [447] Nec omnibus. [448] Nec omnibus. [449] Nec omnibus. [450] Nec omnibus. [451] Nec omnibus. [452] Nec omnibus. [453] Nec omnibus. [454] Nec omnibus. [455] Nec omnibus. [456] Nec omnibus. [457] Nec omnibus. [458] Nec omnibus. [459] Nec omnibus. [460] Nec omnibus. [461] Nec omnibus. [462] Nec omnibus. [463] Nec omnibus. [464] Nec omnibus. [465] Nec omnibus. [466] Nec omnibus. [467] Nec omnibus. [468] Nec omnibus. [469] Nec omnibus. [470] Nec omnibus. [471] Nec omnibus. [472] Nec omnibus. [473] Nec omnibus. [474] Nec omnibus. [475] Nec omnibus. [476] Nec omnibus. [477] Nec omnibus. [478] Nec omnibus. [479] Nec omnibus. [480] Nec omnibus. [481] Nec omnibus. [482] Nec omnibus. [483] Nec omnibus. [484] Nec omnibus. [485] Nec omnibus. [486] Nec omnibus. [487] Nec omnibus. [488] Nec omnibus. [489] Nec omnibus. [490] Nec omnibus. [491] Nec omnibus. [492] Nec omnibus. [493] Nec omnibus. [494] Nec omnibus. [495] Nec omnibus. [496] Nec omnibus. [497] Nec omnibus. [498] Nec omnibus. [499] Nec omnibus. [500] Nec omnibus. [501] Nec omnibus. [502] Nec omnibus. [503] Nec omnibus. [504] Nec omnibus. [505] Nec omnibus. [506] Nec omnibus. [507] Nec omnibus. [508] Nec omnibus. [509] Nec omnibus. [510] Nec omnibus. [511] Nec omnibus. [512] Nec omnibus. [513] Nec omnibus. [514] Nec omnibus. [515] Nec omnibus. [516] Nec omnibus. [517] Nec omnibus. [518] Nec omnibus. [519] Nec omnibus. [520] Nec omnibus. [521] Nec omnibus. [522] Nec omnibus. [523] Nec omnibus. [524] Nec omnibus. [525] Nec omnibus. [526] Nec omnibus. [527] Nec omnibus. [528] Nec omnibus. [529] Nec omnibus. [530] Nec omnibus. [531] Nec omnibus. [532] Nec omnibus. [533] Nec omnibus. [534] Nec omnibus. [535] Nec omnibus. [536] Nec omnibus. [537] Nec omnibus. [538] Nec omnibus. [539] Nec omnibus. [540] Nec omnibus. [541] Nec omnibus. [542] Nec omnibus. [543] Nec omnibus. [544] Nec omnibus. [545] Nec omnibus. [546] Nec omnibus. [547] Nec omnibus. [548] Nec omnibus. [549] Nec omnibus. [550] Nec omnibus. [551] Nec omnibus. [552] Nec omnibus. [553] Nec omnibus. [554] Nec omnibus. [555] Nec omnibus. [556] Nec omnibus. [557] Nec omnibus. [558] Nec omnibus. [559] Nec omnibus. [560] Nec omnibus. [561] Nec omnibus. [562] Nec omnibus. [563] Nec omnibus. [564] Nec omnibus. [565] Nec omnibus. [566] Nec omnibus. [567] Nec omnibus. [568] Nec omnibus. [569] Nec omnibus. [570] Nec omnibus. [571] Nec omnibus. [572] Nec omnibus. [573] Nec omnibus. [574] Nec omnibus. [575] Nec omnibus. [576] Nec omnibus. [577] Nec omnibus. [578] Nec omnibus. [579] Nec omnibus. [580] Nec omnibus. [581] Nec omnibus. [582] Nec omnibus. [583] Nec omnibus. [584] Nec omnibus. [585] Nec omnibus. [586] Nec omnibus. [587] Nec omnibus. [588] Nec omnibus. [589] Nec omnibus. [590] Nec omnibus. [591] Nec omnibus. [592] Nec omnibus. [593] Nec omnibus. [594] Nec omnibus. [595] Nec omnibus. [596] Nec omnibus. [597] Nec omnibus. [598] Nec omnibus. [599] Nec omnibus. [600] Nec omnibus. [601] Nec omnibus. [602] Nec omnibus. [603] Nec omnibus. [604] Nec omnibus. [605] Nec omnibus. [606] Nec omnibus. [607] Nec omnibus. [608] Nec omnibus. [609] Nec omnibus. [610] Nec omnibus. [611] Nec omnibus. [612] Nec omnibus. [613] Nec omnibus. [614] Nec omnibus. [615] Nec omnibus. [616] Nec omnibus. [617] Nec omnibus. [618] Nec omnibus. [619] Nec omnibus. [620] Nec omnibus. [621] Nec omnibus. [622] Nec omnibus. [623] Nec omnibus. [624] Nec omnibus. [625] Nec omnibus. [626] Nec omnibus. [627] Nec omnibus. [628] Nec omnibus. [629] Nec omnibus. [630] Nec omnibus. [631] Nec omnibus. [632] Nec omnibus. [633] Nec omnibus. [634] Nec omnibus. [635] Nec omnibus. [636] Nec omnibus. [637] Nec omnibus. [638] Nec omnibus. [639] Nec omnibus. [640] Nec omnibus. [641] Nec omnibus. [642] Nec omnibus. [643] Nec omnibus. [644] Nec omnibus. [645] Nec omnibus. [646] Nec omnibus. [647] Nec omnibus. [648] Nec omnibus. [649] Nec omnibus. [650] Nec omnibus. [651] Nec omnibus. [652] Nec omnibus. [653] Nec omnibus. [654] Nec omnibus. [655] Nec omnibus. [656] Nec omnibus. [657] Nec omnibus. [658] Nec omnibus. [659] Nec omnibus. [660] Nec omnibus. [661] Nec omnibus. [662] Nec omnibus. [663] Nec omnibus. [664] Nec omnibus. [665] Nec omnibus. [666] Nec omnibus. [667] Nec omnibus. [668] Nec omnibus. [669] Nec omnibus. [670] Nec omnibus. [671] Nec omnibus. [672] Nec omnibus. [673] Nec omnibus. [674] Nec omnibus. [675] Nec omnibus. [676] Nec omnibus. [677] Nec omnibus. [678] Nec omnibus. [679] Nec omnibus. [680] Nec omnibus. [681] Nec omnibus. [682] Nec omnibus. [683] Nec omnibus. [684] Nec omnibus. [685] Nec omnibus. [686] Nec omnibus. [687] Nec omnibus. [688] Nec omnibus. [689] Nec omnibus. [690] Nec omnibus. [691] Nec omnibus. [692] Nec omnibus. [693] Nec omnibus. [694] Nec omnibus. [695] Nec omnibus. [696] Nec omnibus. [697] Nec omnibus. [698] Nec omnibus. [699] Nec omnibus. [700] Nec omnibus. [701] Nec omnibus. [702] Nec omnibus. [703] Nec omnibus. [704] Nec omnibus. [705] Nec omnibus. [706] Nec omnibus. [707] Nec omnibus. [708] Nec omnibus. [709] Nec omnibus. [710] Nec omnibus. [711] Nec omnibus. [712] Nec omnibus. [713] Nec omnibus. [714] Nec omnibus. [715] Nec omnibus. [716] Nec omnibus. [717] Nec omnibus. [718] Nec omnibus. [719] Nec omnibus. [720] Nec omnibus. [721] Nec omnibus. [722] Nec omnibus. [723] Nec omnibus. [724] Nec omnibus. [725] Nec omnibus. [726] Nec omnibus. [727] Nec omnibus. [728] Nec omnibus. [729] Nec omnibus. [730] Nec omnibus. [731] Nec omnibus. [732] Nec omnibus. [733] Nec omnibus. [734] Nec omnibus. [735] Nec omnibus. [736] Nec omnibus. [737] Nec omnibus. [738] Nec omnibus. [739] Nec omnibus. [740] Nec omnibus. [741] Nec omnibus. [742] Nec omnibus. [743] Nec omnibus. [744] Nec omnibus. [745] Nec omnibus. [746] Nec omnibus. [747] Nec omnibus. [748] Nec omnibus. [749] Nec omnibus. [750] Nec omnibus. [751] Nec omnibus. [752] Nec omnibus. [753] Nec omnibus. [754] Nec omnibus. [755] Nec omnibus. [756] Nec omnibus. [757] Nec omnibus. [758] Nec omnibus. [759] Nec omnibus. [760] Nec omnibus. [761] Nec omnibus. [762] Nec omnibus. [763] Nec omnibus. [764] Nec omnibus. [765] Nec omnibus. [766] Nec omnibus. [767] Nec omnibus. [768] Nec omnibus. [769] Nec omnibus. [770] Nec omnibus. [771] Nec omnibus. [772] Nec omnibus. [773] Nec omnibus. [774] Nec omnibus. [775] Nec omnibus. [776] Nec omnibus. [777] Nec omnibus. [778] Nec omnibus. [779] Nec omnibus. [780] Nec omnibus. [781] Nec omnibus. [782] Nec omnibus. [783] Nec omnibus. [784] Nec omnibus. [785] Nec omnibus. [786] Nec omnibus. [787] Nec omnibus. [788] Nec omnibus. [789] Nec omnibus. [790] Nec omnibus. [791] Nec omnibus. [792] Nec omnibus. [793] Nec omnibus. [794] Nec omnibus. [795] Nec omnibus. [796] Nec omnibus. [797] Nec omnibus. [798] Nec omnibus. [799] Nec omnibus. [800] Nec omnibus. [801] Nec omnibus. [802] Nec omnibus. [803] Nec omnibus. [804] Nec omnibus. [805] Nec omnibus. [806] Nec omnibus. [807] Nec omnibus. [808] Nec omnibus. [809] Nec omnibus. [810] Nec omnibus. [811] Nec omnibus. [812] Nec omnibus. [813] Nec omnibus. [814] Nec omnibus. [815] Nec omnibus. [816] Nec omnibus. [817] Nec omnibus. [818] Nec omnibus. [819] Nec omnibus. [820] Nec omnibus. [821] Nec omnibus. [822] Nec omnibus. [823] Nec omnibus. [824] Nec omnibus. [825] Nec omnibus. [826] Nec omnibus. [827] Nec omnibus. [828] Nec omnibus. [829] Nec omnibus. [830] Nec omnibus. [831] Nec omnibus. [832] Nec omnibus. [833] Nec omnibus. [834] Nec omnibus. [835] Nec omnibus. [836] Nec omnibus. [837] Nec omnibus. [838] Nec omnibus. [839] Nec omnibus. [840] Nec omnibus. [841] Nec omnibus. [842] Nec omnibus. [843] Nec omnibus. [844] Nec omnibus. [845] Nec omnibus. [846] Nec omnibus. [847] Nec omnibus. [848] Nec omnibus. [849] Nec omnibus. [850] Nec omnibus. [851] Nec omnibus. [852] Nec omnibus. [853] Nec omnibus. [854] Nec omnibus. [855] Nec omnibus. [856] Nec omnibus. [857] Nec omnibus. [858] Nec omnibus. [859] Nec omnibus. [860] Nec omnibus. [861] Nec omnibus. [862] Nec omnibus. [863] Nec omnibus. [864] Nec omnibus. [865] Nec omnibus. [866] Nec omnibus. [867] Nec omnibus. [868] Nec omnibus. [869] Nec omnibus. [870] Nec omnibus. [871] Nec omnibus. [872] Nec omnibus. [873] Nec omnibus. [874] Nec omnibus. [875] Nec omnibus. [876] Nec omnibus. [877] Nec omnibus. [878] Nec omnibus. [879] Nec omnibus. [880] Nec omnibus. [881] Nec omnibus. [882] Nec omnibus. [883] Nec omnibus. [884] Nec omnibus. [885] Nec omnibus. [886] Nec omnibus. [887] Nec omnibus. [888] Nec omnibus. [889] Nec omnibus. [890] Nec omnibus. [891] Nec omnibus. [892] Nec omnibus. [893] Nec omnibus. [894] Nec omnibus. [895] Nec omnibus. [896] Nec omnibus. [897] Nec omnibus. [898] Nec omnibus. [899] Nec omnibus. [900] Nec omnibus. [901] Nec omnibus. [902] Nec omnibus. [903] Nec omnibus. [904] Nec omnibus. [905] Nec omnibus. [906] Nec omnibus. [907] Nec omnibus. [908] Nec omnibus. [909] Nec omnibus. [910] Nec omnibus. [911] Nec omnibus. [912] Nec omnibus. [913] Nec omnibus. [914] Nec omnibus. [915] Nec omnibus. [916] Nec omnibus. [917] Nec omnibus. [918] Nec omnibus. [919] Nec omnibus. [920] Nec omnibus. [921] Nec omnibus. [922] Nec omnibus. [923] Nec omnibus. [924] Nec omnibus. [925] Nec omnibus. [926] Nec omnibus. [927] Nec omnibus. [928] Nec omnibus. [929] Nec omnibus. [930] Nec omnibus. [931] Nec omnibus. [932] Nec omnibus. [933] Nec omnibus. [934] Nec omnibus. [935] Nec omnibus. [936] Nec omnibus. [937] Nec omnibus. [938] Nec omnibus. [939] Nec omnibus. [940] Nec omnibus. [941] Nec omnibus. [942] Nec omnibus. [943] Nec omnibus. [944] Nec omnibus. [945] Nec omnibus. [946] Nec omnibus. [947] Nec omnibus. [948] Nec omnibus. [949] Nec omnibus. [950] Nec omnibus. [951] Nec omnibus. [952] Nec omnibus. [953] Nec omnibus. [954] Nec omnibus. [955] Nec omnibus. [956] Nec omnibus. [957] Nec omnibus. [958] Nec omnibus. [959] Nec omnibus. [960] Nec omnibus. [961] Nec omnibus. [962] Nec omnibus. [963] Nec omnibus. [964] Nec omnibus. [965] Nec omnibus. [966] Nec omnibus. [967] Nec omnibus. [968] Nec omnibus. [969] Nec omnibus. [970] Nec omnibus. [971] Nec omnibus. [972] Nec omnibus. [973] Nec omnibus. [974] Nec omnibus. [975] Nec omnibus. [976] Nec omnibus. [977] Nec omnibus. [978] Nec omnibus. [979] Nec omnibus. [980] Nec omnibus. [981] Nec omnibus. [982] Nec omnibus. [983] Nec omnibus. [984] Nec omnibus. [985] Nec omnibus. [986] Nec omnibus. [987] Nec omnibus. [988] Nec omnibus. [989] Nec omnibus. [990] Nec omnibus. [991] Nec omnibus. [992] Nec omnibus. [993] Nec omnibus. [994] Nec omnibus. [995] Nec omnibus. [996] Nec omnibus. [997] Nec omnibus. [998] Nec omnibus. [999] Nec omnibus. [1000] Nec omnibus.

[a] Maxime. quem libet quis tenetur defendere contra alios, arg. xxiij. dist. c. multo fortius. & ca. fors. Vel [1] Scilicet [2] Dei voluntas ostenditur. xxvj. q. j §. j. & ca. fors. Vel Dei iudicio, id est, ecclesiastico. iij. q. v. ca. ga suspecti. ver. verum. xxij q. j. cap. futuram.

[b] Ius ergo. Hæc est sexta pars quæstionis, in qua probare intendit quod omnes ecclesiæ cum rebus suis sint in episcopi potestate: nec decimæ sine eius licentia alibi possint dari: & quod episcopus debet illas dispensare secūdum Deum prout sibi videbitur melius expedire. Io. de Fant.

[c] Statuimus. Oblationes. Arg. quod excommunicari possunt laici, q̄ non dant sacerdotibus oblationes (scilicet debitas) vt j. de consec. distinc. j. ca. omnis Christianus. quod. H. intelligit etiam de gratuitis oblationibus, si clericus non habet vnde sustentetur, arg. extra de simon. ca. cum sit. arg. contra. xcj. distin. c. clericus. xij. quæstio. iij. ca. charitatem.

[d] Baptismalē. Decimę ergo soluendę sunt baptismalibus ecclesijs. arg. j. eod. c. de decimis. & j. e. cap. in sacris. quod verum est de prædialibus: sed personales debentur parochialibus ecclesijs, vt j. eod. quæ. & dixi j. eod. c. quicunque. Ità patet, quod episcopus potest auferre decimas vni ecclesiæ, & dare alteri: vt dixi j. eod. ca. ecclesiæ.

[e] Bannum, sexaginta solidorū, vt in Lombarda continetur. & sic semper intelligitur, vbi non determinatur. Et est hic arg. quod pecuniaria ab ecclesia posse infligi. gi. xviij. distin. cap. quoniam. extra de rapt. ca. in archiepiscopatu. arg. xxiij. quæstio. v. ca. quid ergo. Argu. contra extra de pœn. cap. licet. ; Item argu. quod iudex possit aliquem cōsumacē excommunicare, & aliter punire: quod non est verū: vt extra de sent. excom. cap. nouit. & j. eod. c. de re. iud. sed illud ob tale principale, non est ita. Charta rum. id est, librorum: quia olim scribere vt lxxxiij. q. vj. c. fraternæ. [3] Similiter. Ecclesiæ. quia episcopus est ipsa ecclesia. vt vij. q. j. c. hoc ca. confutatur dici, q̄ gaudent privilegio clericorum eo. quod res ecclesiæ debent. xcj. q. ij. c. dominus. & j. e. q. vij. c. decimas. xxxv. q. ij. c. omne. Contra. arg. contra. xxiij. dist. c. Sacrosancta. xxiij. q. ō. Primo videtur principes, cum authoritate res ecclesiæ teneat. xij. q. ij. c. de regibus. Alias. Chartarum. vel xxxvij. c. fraternæ. [4] Ferro. Vel feudo. Et est arg. quod iudex transire, nisi fuerit exceptum, vt extra de iure patro na. cap. ex literis. arg. contra j. eadem quæstio. vij. cap. sicut. [5] Nec. Vel [6] Nec omnibus. [7] Nec omnibus. [8] Nec omnibus. [9] Nec omnibus. [10] Nec omnibus. [11] Nec omnibus. [12] Nec omnibus. [13] Nec omnibus. [14] Nec omnibus. [15] Nec omnibus. [16] Nec omnibus. [17] Nec omnibus. [18] Nec omnibus. [19] Nec omnibus. [20] Nec omnibus. [21] Nec omnibus. [22] Nec omnibus. [23] Nec omnibus. [24] Nec omnibus. [25] Nec omnibus. [26] Nec omnibus. [27] Nec omnibus. [28] Nec omnibus. [29] Nec omnibus. [30] Nec omnibus. [31] Nec omnibus. [32] Nec omnibus. [33] Nec omnibus. [34] Nec omnibus. [35] Nec omnibus. [36] Nec omnibus. [37] Nec omnibus. [38] Nec omnibus. [39] Nec omnibus. [40] Nec omnibus. [41] Nec omnibus. [42] Nec omnibus. [43] Nec omnibus. [44] Nec omnibus. [45] Nec omnibus. [46] Nec omnibus. [47] Nec omnibus. [48] Nec omnibus. [49] Nec omnibus. [50] Nec omnibus. [51] Nec omnibus. [52] Nec omnibus. [53] Nec omnibus. [54] Nec omnibus. [55] Nec omnibus. [56] Nec omnibus. [57] Nec omnibus. [58] Nec omnibus. [59] Nec omnibus. [60] Nec omnibus. [61] Nec omnibus. [62] Nec omnibus. [63] Nec omnibus. [64] Nec omnibus. [65] Nec omnibus. [66] Nec omnibus. [67] Nec omnibus. [68] Nec omnibus. [69] Nec omnibus. [70] Nec omnibus. [71] Nec omnibus. [72] Nec omnibus. [73] Nec omnibus. [74] Nec omnibus. [75] Nec omnibus. [76] Nec omnibus. [77] Nec omnibus. [78] Nec omnibus. [79] Nec omnibus. [80] Nec omnibus. [81] Nec omnibus. [82] Nec omnibus. [83] Nec omnibus. [84] Nec omnibus. [85] Nec omnibus. [86] Nec omnibus. [87] Nec omnibus. [88] Nec omnibus. [89] Nec omnibus. [90] Nec omnibus. [91] Nec omnibus. [92] Nec omnibus. [93] Nec omnibus. [94] Nec omnibus. [95] Nec omnibus. [96] Nec omnibus. [97] Nec omnibus. [98] Nec omnibus. [99] Nec omnibus. [100] Nec omnibus. [101] Nec omnibus. [102] Nec omnibus. [103] Nec omnibus. [104] Nec omnibus. [105] Nec omnibus. [106] Nec omnibus. [107] Nec omnibus. [108] Nec omnibus. [109] Nec omnibus. [110] Nec omnibus. [111] Nec omnibus. [112] Nec omnibus. [113] Nec omnibus. [114] Nec omnibus. [115] Nec omnibus. [116] Nec omnibus. [117] Nec omnibus. [118] Nec omnibus. [119] Nec omnibus. [120] Nec omnibus. [121] Nec omnibus. [122] Nec omnibus. [123] Nec omnibus. [124] Nec omnibus. [125] Nec omnibus. [126] Nec omnibus. [127] Nec omnibus. [128] Nec omnibus. [129] Nec omnibus. [130] Nec omnibus. [131] Nec omnibus. [132] Nec omnibus. [133] Nec omnibus. [134] Nec omnibus. [135] Nec omnibus. [136] Nec omnibus. [137] Nec omnibus. [138] Nec omnibus. [139] Nec omnibus. [140] Nec omnibus. [141] Nec omnibus. [142] Nec omnibus. [143] Nec omnibus. [144] Nec omnibus. [145] Nec omnibus. [146] Nec omnibus. [147] Nec omnibus. [148] Nec omnibus. [149] Nec omnibus. [150] Nec omnibus. [151] Nec omnibus. [152] Nec omnibus. [153] Nec omnibus. [154] Nec omnibus. [155] Nec omnibus. [156] Nec omnibus. [157] Nec omnibus. [158] Nec omnibus. [159] Nec omnibus. [160] Nec omnibus. [161] Nec omnibus. [162] Nec omnibus. [163] Nec omnibus. [164] Nec omnibus. [165] Nec omnibus. [166] Nec omnibus. [167] Nec omnibus. [168] Nec omnibus. [169] Nec omnibus. [170] Nec omnibus. [171] Nec omnibus. [172] Nec omnibus. [173] Nec omnibus. [174] Nec omnibus. [175] Nec omnibus. [176] Nec omnibus. [177] Nec omnibus. [178] Nec omnibus. [179] Nec omnibus. [180] Nec omnibus. [181] Nec omnibus. [182] Nec omnibus. [183] Nec omnibus. [184] Nec omnibus. [185] Nec omnibus. [186] Nec omnibus. [187] Nec omnibus. [188] Nec omnibus. [189] Nec omnibus. [190] Nec omnibus. [191] Nec omnibus. [192] Nec omnibus. [193] Nec omnibus. [194]

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] COnstitutum. Auferre. Nisi in ea sibus xij.q.ij. c.bonę rei.& x.q.ij.c.hoc ius. extra de eccle. xxxij. ad audientiam.

[b] Tertiam. Alibi dicitur quod quartam.xij.q.ij.c. concesso.alibi quod medietatem.x.qō.j.c.antiquos. sed loci cōsuetudo est seruanda', vt dicit Gratia.in seq.§. x.q.iij.§.cathedraticum. Vel dic,diuersitas temporum soluit cōtrariū. ij. q.j.c.si peccauerit.

[c] Quod si amplio. & si fecerint,quasi concussores sunt in quadruplum puniendi.argu.xviij. dist. ca.quoniā quidem. xxiij.q.j. c.militare.C.de assef l.iij.

[d] Conditoribus. Id est,patronis,qui possunt male alienata repetere: vt j. ead.qō. vij.c.filijs. imo quilibet de populo hic admittitur. xij.q.ij.c. non liceat. Sed nūquid patronus laicus populo hic admittitur. xij.q.ij.c. non liceat. Sed nūquid patronus laicus possit criminaliter clericā accusare de dilapidatione,cum suā iniuriā pſequatur.arg.quod sic j. q.vij.c.filijs. & ar. xxiij. dist. c.illud. Nam ipsorum interest: vt j.ead. qō. vij.c.quicunq;. Simili ratione videtur, quod quilibet de populo: quia publice itereſt , ne res ecclesiæ male tractentur: vt ij.q. j.c. prohibentur. in fi. Sed tamē secus est: vt no.ij.qō. vij. in summa.& cap præsumunt. Et est arg. ad hoc xxviij. distin. c.consulendū.

[e] Propinquis.ius eſm patronatus trāsit ad filios: vt j.ea. q.vij.c. filijs. etiam quāuis hæredes nō sint:arg. ff.de iure patrona.l.filij.ff.de relig.l.quod pater. & ad hæredes extraneos: vt j q.vij. si plures. ff.de op. li.fabriles.& argu. contra. ff.eod.l. si operarum. & C.eod.l.liberti.Ioan.

[f] POssessiones. Nō ppetuo. Hoc verbū perpetuo, spectat tantūad clericos,secūdū quod exponit G.j.e.§.sed illud.Sed hæc veritas est,qd monasterijs & pijs locis potest dari aliquid perpetuo: vt j.ea. q. ij. cap. visis.& xij.quæst. ij. c. si quos.& capi.eccle- siasticis.Si autem simpliciter datur aliquid personæ, intelligo personaliter esse datum.supra decima,quæstio.ij.c.hoc ius.si ecclesiæ datur, intelligo donationem esse perpetuam:vt infra eadem , cap.vltimo.extra de instit. c. cum venissent. Nam cum res intelligatur data vsque ad mortem hominis,& ecclesia non possit mori.xij.q. ij. c.liberti.semper intelligitur perpetuo esse datū,quod ecclesiæ datur. Sed si quis dederit ecclesiæ tātum vsum rei, non ppietatē, in hoc casu vtitur ecclesia re illa vsque ad centum annos:quia hæc ætas longæui hominis est.ff.de vsufruc. l. an vsusfructus. & C.de sacrosanc.ecclel.vt inter. Sed nunquid episcopus sine canonicis temporalē donationē facere potest?Dico quod sic: quia tantum perpetuæ concessiones spectant ad alienationē: vt ecclesiæ extra de ijs, quæ alienari fiunt à præla. sine cōsensu cap.tua.'

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Arg. ex-ti affligunt[a]. simile ij. quæ. v. habet hoc proprium. tra de pro & iij. q. j. nulli. in fine.
bat. licet. [a] In decimis. s. non solutis.
in fin. [b] Tota gens. i. ex toto gentiliter viuentes, vel alias quilibet de populo.
[c] Supplantatis.
Argu. contra j. de consec. distin. ij. parem. sed intellige quantum in vobis
2 Ad hoc est[c] xcj. q. iij. inter
j. j. q. j. qđ verba. Vel ita de-
quidã. iux fraudant subtrahen
ta fin. &c. do ista pauperibus.
multi. cir- [d] Annus expletus
ca fin. est. Non tamen fi-
Decimæ nis anni spectandus
quo tem- est, vt tunc decimæ
pore sint præstentur: sed pręsentes
dandæ. standæ sunt cum fructus colligũtur. extra de deci. cum homines. imo si ager bis in anno det fructus, toties dandæ sunt decimæ, vt extra eo. ex parte. ij. hic ergo sigillatim eos, qui tam tardedederunt. In personalibus tamen decimis posset dici, qđ in fine daudæ sunt propter lucra minima. Inconueniẽs enim esset, qđ scriptor vel aliquis negotiator singulis diebus deberet decimam partẽ lucri dare ecclesiæ, arg. ad hoc tale quale extra de pignori. ex literis. ibi, propter possessionum minutias. & quia talis solutio incõmoditatẽ haberet, vt ff. fam. er. plane. idem dicendum de caseo & lacte, Ioã.
[e] Perdidistis. Argu. aliquem debere puniri in eo in quo deliquit. xij. qõ. ij. qui & humanis. & qui negat quod debet, negari ei debet qđ sibi debetur, extra de vsuris. quia frustra. C. de fideicom. li. i. si quis in suo. xcv. dist. esto.
[f] In horrea. ar. qđ ipsi rustici debent deferre in horrea decimas ad ipsas ecclesias. arg. j. quæst. vij. decimas. C. de anno. & tribu. l. p locis. lib. x. non ergo à clericis vel eorum nuntijs sunt colligendæ in ægris.
[g] Ad abundantiam. j. q. vij. maiores.
[h] Verbum. Hæc sunt verba Hieronymi.
[i] Ostendit. Hic, & C. de inoffic. dona. l. ij. Quãdoq; duo notantur. Et
etiam notat vitiũ. rat. xcij. dist. expe.
[k] Aut crugo. Eruginem enim est ros, qui cadit super teneras spicas, & propter hoc sole veniente marcescunt. Eruca. Eruca est vermis, qui ibi nascitur. ff. locati. ex conducto.
[l] Ex ira Dei. homo enim propter tria affligit; Secundum. peccata sua affligit; Secundum. tur, vt vij. q. j. scisci. Et hoc notaris. lvj. distinc. si cuncta. & gens. j. xxiij. quæ gentis. ij. q. iij. honorãtur.
[m] Suas. Si ergo sunt, ad suæ sunt, rei vendi. hoc tamen catio intentabitur. si ergo pro eis. C. de sacro sanct. eccle. vt in ter.
[n] Interpretari. id est, mortaliter exponere.
[o] A quibus. Arg. quod discipuli de cum tenentur bent referre gratiam magistro, non tantum verbis. sed etiam rebus, vt xcj. dist. eccle.
[p] Vendicauerit. j. fibi ascripserit.
[q] Cataractæ. id est, fenestræ.
[r] Nubibus. i. pręceptis dicatoribus.
[s] Imbrem. Gratiã & scientiæ, quæ in eo augebit. de pœ. distin. iij. si terreo.
[t] Decimæ tributa. debitæ animabus egenorum divinæ gratia. Vel melius dic, quod dare eget. tribus clericis: non tamen ideo minus dandæ sunt, & si dicitur nites sunt. nõ enim intuitu personæ dantur ecclesijs. Sed ergo decimæ sunt tributa: ergo non possunt præscribi. vt j. quæstione iij. §. porro. C. de præscriptio. xxx. anno. comperit. quod falsum est, extra. de præscript. de quarãta. Item si sunt. tributa, ergo

pabo provobis deuorantes, locustas videlicet, & reliqua quę prędixim[9], & non corrumpent fructum terræ vestræ. Si quando fames & penuria, & rerum omniũ egestas opprimit mundum, sciamus hoc ex ira Dei [l] descendere: qui se in paueleemosynã fraudari loquitur: & suas [m] possessiones possumus decimas, & primitias interpretari [n]. Si quis doctus et eruditus in lege domini potest alios erudire, non debet suæ asignare prudẽtiæ ingenioq; quod posfideri: sed gratias agat primùm domino, qui cũcta largitur, deinde sacerdotibus eius ac ministris, a quibus [o] doctus est. Si enim non egerit gratias, sed scientiam vendicauerit [p] sibi, in penuria maledicet: quòd si intelligẽs largitorem Deum, & agẽs his gratias, per quos à Deo eruditus est, humiliauerit se, & in horreum Dei intulerit cibos: hoc est, scripturę alimenta in ecclesijs populis ministrauerit: statim aperientur super eũ cataractæ [q] cæli, & effundetur pluuia spiritualis, & mandabit nubibus [r] suis, vt pluant super eum imbrem [s]: & abundantia rerũ omnium perfruet.

Item Augustinus [t].

Quod decimæ sacerdotibus sunt tradendæ.

CAN. LXVIII.

Decimæ tributa [t] sunt egentium ani-

ratio. In eis non admittitur. C. de compen. l. iij. Præterea si sunt tributa, ergo si quis appellat vt eas reuocet, non auditur: vt ij. qõ. vj. quoties. fiscalis. & est expressum, extra de deci. tua. in fine.
1 Præsumum. Id est, gratis vult beneficium suũ conferre, nõ pro pretio, sed tamẽ honorẽ vult habere. arg. ff. man. l. si remunerandi. & est simi. j. q. j. iudices. vbi dicit, quod non sunt dicenda munera, sed sumptus. et facit ad hoc qđ dixi xxx. ij. q. iij. honorãtur.
[b] De militia. licita. ergo & clerici militent. xxij. q. j. militare, tenentur dare decimas.
[c] Negotio. Dummodo licita sit negotiatio; vt extra eod. ex transmissa. Negotiatio sine pecunia, non ratione negotiationis suæ, sed quia inuenit in possessione: quia decima sequitur fundum. Iudæum, non communica vt extra de decimis. extra de terris. extra
allegare effet prędo melioris cõditionis, quàm bonæ fidei possessor: quod esse non debet: vt ff. de peti. hæreditatis. l. dominus. §. vlti. Item nũquid Iudæi personam Doctore. distin. c. fornicari. Videtur quod sic, vt extra de decimis dabunt? rebus: vt xxxviij. Sed nunquid de ilcitis acquisitis detalicos in quibus fidẽ lam licita quo ad decimæ dentur. quia non. Dicitur quod sic. quia ad fiscum pertinent. vt ff. de pœ. dist. v. fiscus. quæstione iij. §. porro. C. de præscriptio. xxx. anno. Item si sunt. tributa, ergo

ex omnibus, quæ ex lucrativa causa habẽtur, dabuntur decimæ, vt de donatione ex legato: vel si extraneus instituitur in testamento. aliud est si quis abintestato succedit: quia tali debita est hæreditas iure naturę: vnde potius debitum est, quàm lucrum: vt ff. vnde liberi. l. scripto. §. vlti. idẽ dico per quascunq; manus ambulauerit, qđ quilibet teneat ad tus arbitrium decimam de lucro neat ad decimam suo [1]. Sed nunquid cimas de doctor de collecta patrocinio, vel aduocatus de nio. [2] Alij econtra. cenarius de eo, qđ tra & meretur dabit deci lius secundum non videtur, dũ B. put cum illud nõ sit lucrum extra, sed debitũ. de deci. pa Credo tamẽ qđ sic: ftoralis. quia scriptum est, sentẽtiacõ honorabis dominũ muniter Deum tuum, de tuis approbat iustis laboribus: vt sed dictum j. q. j. non est putan Ioã. est iuda. Itẽ quia hic dicitur, de omni artificio dãdæ sunt decimæ: vt extra eo. nõ est in potestate.
[d] Tu ad decimã. id est, tantum decima remanebit tibi vel dæmonibus sociaberis, qui sunt decima pars Angelorum.
[e] Prohibetur. j. de pœ. dist. j. si agamus. & lxxxvj. dist. cap. ieiunium.
[f] Ex debito. Ergo videtur, quod actio personalis cõ petat pro decimis petendis.
[g] Alienæ. Ergo ante separationem sunt ecclesię vt no. & ead. q. c. moderamine.
[h] Inuadũt. Nota quod idem est iniuste detinere, quod rapere: vt hic, & extra de restit. spol. sæpe. Et idem est auferre, quod non dare. xlvij. dist. ficut. & xij. quæst. ij. c. indigne.
[i] Homicidiorum. j. xj. q. iij. præcipuè. & lxxxvj. dist. pasce.
[k] Præmium. j. xxvij. q. ij. sunt qui.
[l] Apostolicis. Necessarijs. id est, in victu & vestitu: vt x. q. ij. episcopus. Ioan.
[m] Voniam quicquid. Res ecclesiæ sunt pauperum: vt xxiij. q. vij. quod autem. Ecclesiæ similiter res clericorũ sunt pauperũ: vt xxiij. q. viij. cõsimiliter res sunt pauperibus cõcandæ: vt xlvij. dist. sicut ibi.
[n] Omnibus. Nor. quæ ecclesia dicatur sufficiens ad

Quòd autem decimæ episcoporum consensu monachis licitè tribuantur, beatus Hieronymus Damaso papæ scribit dicens:

Liberum est clericis, monachis & religiosis decimas concedere.

CAN. LXX.

Voniã quicquid [m] habent clerici, pauperum est: & domus illorũ omnibus [n] debent esse cõmunes, susceptioni peregrinorum & hospitũ inuigilare debent: maximè curandum est illis, vt de decimis, oblationibus, cœnobijs, & xenodochijs qualem voluerint, & potuerint, sufficiens ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc vt quis debeat esse cõtentus vna, id est, quæ posset omnes recipere: vt xlij. distin. c. quiescamus. extra de præbend. de monachis. argu. contra xj. quæst. ij. episcopus. vbi dicitur, quod erit contentus victu & vestitu.

a Concedere. cum consensu episcopi alias si statuta præter authoritatẽ episcopi concederet, post eius mortẽ reuocaretur. extra de transac. decretero.

Decimæ b Nonticere. hoc an possint est certũ, quod ius cõcedi lai decimarum laicis.

possidere non potest, cum sit spirituale: vt extra de præscript. causam. extra de deci. phi. bemus. Sed nunqd fructus decimarum possunt cõcedi laicis? sic ad tempus: vt extra ne prælati. vices su. quærelam. & vsque ad finem

1 Ad hoc vitę ipsorum⁹. arg. facit quod extra de ijs, quæ not. j. ea. d. fiunt à prælat. cum q. iij §. sic apostolica. in fi. ar etiã. & §. gu. contra. x. qõ. j. j. q. iij per cap. hanc.

nios. extra de decim. quãuis. ibi videas. & j. ea. q. vij. capit. j. in prin.

c Diuinis. No. generalem sermonem non generaliter intelligẽdum. lxxxvij. distin. c. formicarij. lxxv. distinct. c. quod die. lxxvj. distin. scire. lxxv. iij. dilectio. & qõ. vij. decimas Deo. xvij q. ij. sine. xiiij. q. ij. super. de cõse. distin. ij. re vera. distin. xcv. ecce. arg. xix. distinct. cap. j.

Quod sequit hꝫ .. qõ. ij. cap. clericos. C. M.

contra. distinct. xviij propter. j.

d Episcopo. Et sufficit authoritas solius episcopi ad talem alienationem: vt extra de ijs, quæ fiunt à prælat. cum apostolica. contra. xij. quæst. ij. sine. non enim videtur, quod solus episcopus possit concedere sine capitulo. Sed hoc soluitur extra de ijs, quæ fi. à prælat. cum apostolica. Hic ergo laicus, qui capax non est, facit locum capaci. argu. C. de nat. libe. au-

Ecclesia de manu laici non potest reci pi.

then. licet. ff. de iniusto rupto testamento. I. multi. & quod nullus religiosus debeat recipere ecclesiam de manu laici, est expressum, extra de priuileg. cum & plantare. & j. q. vj. c. si quis.

c Consensum. arg. quod ratihabitio episcopi retro trahitur, & confirmat illud, quod per se inualidum erat ². arg. extra de iure patr. cura pastoralis. j. ea. q. vij. decimas. argumentum contra, extra de election. cap. auditis.

2 Ad hoc xxxj. qõ. ij. cap. j. de cõse. dist. ij. tunc.

f Bonis. Supra j. quæst. ij. clericos. & c. pastor ecclesiæ. & cap sacerdos.

g Parentum. Videtur loqui de illis clericis, qui ecclesiæ non seruiunt. supra decima, quæstione tertia. c. cauendum. supra xij. quæst. prima. cap. illi autem. ipsa xxxj. q. j. quomodo.

stentationẽ impendant. Liberum est enim monachis & spiritualibus viris Deum colentibus, & timentibus decimas & oblationes, cũctaq; remedia concedere ª: & de iure suo in dominiũ illorũ, & vsum transferre: nec tam in pauperibus pauperta tem, quã religionẽ attendere. Quòd autem beatitudo tua: quæsiuit, vtrũ vsus decimarum & oblationum secularibus prouenire possit? nouit vestra sanctitas omnino nõ licere ᵇ: protestantibus hoc omnibus diuinis ᶜ authoritatibus paternorũ canonum. Quã ob rem si aliquãdo fuerint ab his malè detenta, quæ diuini iuris esse nosc̃untur, & in vsum transierint monachorum & seruorũ Dei, episcopo ᵈ tamẽ loci illius præbente cõsensum ᵉ, cõstabũt eis omnia perpetua firmitate & stabilitate subnixa. † Clericos autem illos conuenit ecclesiæ stipendijs sustẽtari, quibus parentum & amicorum nulla suffragantur stipẽdia. Qui autem bonis ᶠ parentum ᵍ, & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est accipiunt, sacrilegium profectò incurrunt, & committunt: & per abusionem talium, iudiciũ sibi manducant, & bibunt.

† De capellis. Hæc quæst. diuiditur in duas partes. In prima probatur per capit. seq. quod si monachi habent ecclesias pleno iure, possunt in eis capellanos instituere & destituere. Secunda ibi, Hac authoritate. Ioan. de Fant.

h De capellis. hæc est secunda quæst. an in capellis monachorũ presbyteri sint instituẽdi p monachos: quod vt melius pateat, vidẽ quid iuris habeant in dum est, quid iuris suis capellis habent religiosi in his. quod duobus modis fiunt capellæ religiosorum, ædificatione scilicet, & collatione. Si ædificatione, habẽt instituẽ & ips spirituales vt j. ead. c. sanc. & ca. vlti. Si autẽ collatione, aut collata sunt eis ab episcopo, aut à patrono. Si ab episcopo, aut sub certa forma, aut cũ omni iure, aut simpliciter. Si sub certa forma, nõ habent ibi plus iuris, quam forma cõtinet. Si vero cũ oi iure, tunc habẽt rẽporale & spirituale instituẽ nem. j. ead. c. visa. Et sic intelligitur illud, cuius est professio, eius est & institutio: In hoc ca. remanet tamen ius cuiusq; epale in ordinatio ne clericorũ, sicut supra dixi. Item

De prædijs autem, quæ à colonis eorum coluntur, sic diffinitum est in Magotien concilio. Quæsti sunt præterea, &c.

QVAESTIO II.

1 p² DE capellis ʰ uerò, quæ ab eis possidentur, quòd per eorum institutionẽ à sicerdotibus sint gubernandæ, Ioannes papa probat, scribens Isaac Syracusano episcopo.

Presbyteri in monasteriorum ecclesijs per abbates instituãtur.

eio, altariũ cõsecratione. & visitatione. ix. q. iij. per totum. Item quod singulas. Si autẽ concesserit eps̃ simpliciter, quid iuris habeat. extra de dona. c. pastoralis. Si vero patronus cõcesit capellam domui religiosæ, non plus habet, quam sit positus, j. ea. q. vj. si quis de iure patronatus. Sed hoc fallit in laicus. extra de dona. inter vir. & vxo. super. ff. de iure reg. iur. nemo plus. nisi hoc factũ sit de consensu diæc. cessani episcopi, in quo casu cedit in vtilitatem religiosi. de monasterijs. & in rum, extra de iure pa. quod autẽ extra de donat. ralis. Quæ autẽ dicta sunt, intelligas de monasterijs, vt non exemptis. In exemptis enim & eorum capellis, vt quod principi placet legis habet vigorem. Et no. q. Io. de Fan. dicit quod si ecclesia nõdũ est cõsecrata, tãtã in ea habet patronus potestatẽ, quod presbyter scopi licentiam potest religioso loco concedere, & solum ius patronatus, sed etiã ipsam ecclesiã, cum religiosus locus iam sit, maxime. propter solẽnitatem. quæ ibi fiũt ab epo. de cõse. dist. j. nemo. Et quod religiosus locus iam sit, habes extra de reli. do. ad hæc. de iam in epi potestate cõstitis. cã lapis. & dicit ibi iam sit positus. j. ea. q. vij. oẽs. nã nec a laico pot. qs institui. j. e. q. vj. si plures. multo min⁹ suppono

loco religioso per laicum: cũ institutio sit temporalis, suppositio vero perpetua. Item est contra eum x. q. j. nouerint. vbi dicitur q̃ postquam Deo dederit, quod nihil habet iuris in re illa patronus. Io.

a Visis literis. Delegauit. i. instituauit. Vel dic me quæsiuit.

CAN. I.

b Pro quiete. à cõris temporalibus, vt ij. ca. q. j. de præfentium.

c Constantes. j. de pœnit. distinc. ij. principium. §. siue. ro. j. xxvij. quæ. ij. §. ex his omnibus. contra. Sed dic qꝫ non potuit habere charitatem perfeue rantem. arg. extra de verb. sign. nam & ego.

d Per portas. i. per sensus corporeos, quibus mediantibus peccatũ transit ad nos.

e Traditæ. Pleno iure. Idem intelligunt quidam vbi episcopus simpliciter concedit. arg. ff. de fer. l. si cui. & ff. de vsu et hab. si ita. Sed contra extra de do. pastoralis. & j. quæst. j. sunt nonnulli. cum autẽ monasterio priuilegia to cum capellis suis habitis, & habendis, concedit episcopus ecclesiam, nisi plenissimo iure fundum plerosq; quæ peruenit ad monasterium, etiam si correctionẽ excessium. Sed tamen abbas ille non deponet aliquem nec suspẽdet nec pœnitentiam, nisi forte habeat ex privilegio aliquo, vt supra dixi. Sed nunquid ecclesia poterit quem ipsa instituere, quod ni- Dico quod nõ, quia eps̃ non pot̃ alium facere ordinem in diœcesi ecclesiæ, nec ita plene potest episcopus re ecclesiæ sic, quia sic cõceditur) vt omnes adiurisdictionem epi- quantumcunq; generaliter eps̃ exiiam aliquam ecclesiam, semper retines correctionẽ, visitationem, procurationem, & cathedraticũ, vt ex

muniamus, ne mors ingrediatur per portas d nostras. Consilio itaque multorum fratrum diligenter exquisito decernimus, vt amodo ecclesiæ monachis traditæ e per suos f sacerdotes instituantur. Diuinæ enim leges habent, & seculares, vt cuius est possessio g, eius fiat institutio h: & si in dãdo quod maius est i, facilis fuit charitas, sit facilior in concedendo quod minus est sancta largitas. C. de iud. l. nemo.

i Quod maius est. argu. quod cui conceditur maius, & minus, vt xiij. q. j. præcipimus. & extra de deci. ex parte. Item cui prohibetur maius & minus, vt xiiij. qõ. v. pœnale. & xliiij. distin. nulli. et §. ea. quæst. j. & tempo. ris. & c. postquã. ff. de adult. nec in ea. maius enim est dare non tenetur, quam permittere vti datis, ad quod quilibet tenetur.

Quomodo possessoris iura cognoscentur, et sua rum rerum sibi tributa reddentur, vbi quod suũ est, per alterum datur, & cũm voluerit auferẽ Humani moris k est illum vereri, cuius iudicio l, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur. Vnde fit, vt in partem episcopi ad seruiendum sacerdos procliuior fiat: & sic episcopus qꝫ sanctè & religiosè dederat, quadam simulata autoritate ad se trahat m. Sic itaq; priuatur merede, quã cõsecutus fuerat: tum quia ficta charitate aufert quod dederat: tum quia prauorum sacerdotum discordias & scissuras amantium verbis nimis factus credulus, set quod prius fuca rẽ moliebaꝫ lucrari, pòst detecta fraude conatur

j Concedere. i. permittere cõcessa vti.

k Moris. Arg. ex eo qꝫ aliqd solet fieri, vt xxviij. di. de Syracusanæ.

l Iudicio. §. viij. q. ij. c. j.

m Ad se trahat. §. j. q. iij. quæsitum. §. xij. qõ. ij. sacrorũ. sic C. de don. si qs argentum. §. vlti.

n Credulus. Arg. qꝫ impunè alicui, quod nimis est credulus. xj. q. iij. non solũ. i. xxxvj. dist. si qd. & xxiij. q. iij. quã magnũ. arg. cõ tra xxij. qõ. iiij. innocens.

Fraude. Imo donator cauere debet donatori de do. 13. ne res donata benigne, fraudis consilio reuocetur. ff. de ædili. edi. l. ad res.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hac authoritate. Hæc est secunda pars qō. in qua dicitur quod in §. ecce Vrbanus. qui sequitur, continetur: et probatur per cap. Io de Fant.

a Sane quia. Epiſcoporū. i.e.q.j. peruenit.

b Temporalibus. Si quęras in quo ſacerdos teneatur reſpōdere monachis de temporalibus, dico in hoc, q̄ ſi eccleſiæ monachorū non ſit aliquis cenſus impoſitus, eum pōſſint monachi impone. ſed ſi eſt impoſitus ab antiquo, ipſi eū nō poſſunt augere, vt extra de Sacerdos cēſi. c. prohibemus. parochialibus cui dabit eccl̄ſum. ſpondebit in tempore mona- ſteriū epiſcopo ſi eccleſiæ ſicut eccle ſiā in ſuo ſolo, ſed quæſtū. nō dotat, nit. & xviij. q. iij. dotaturta men ab actio: habebit ne monaſterium poteſtatē ibi quoad omnia tēporalia r non. Hug. j.q. proxi. in ſumma qđ ſic. & quia quicquid illi eccleſiæ confertur, datur & monaſterio, ſecundum eundem. Arc.

quadam vſurpatione extoto auferre: quorum ad uertētes calliditates, hostis verſuti ſuaſiones, monachis deinceps omnino licētiam damus ſuarum eccleſiarum inueſtitores fieri: ita tamen, vt iudicio ſynodi ſi contra ſacerdotium agere pręſum pſerint, mulctentur, & ſe lici mucrone epiſcopi ſacerdotum piacula reſecentur.

2 Hac authoritate monachis conceditur inueſtitura ſuarum eccleſiarum. ſed uidetur contraire Vrbanus Papa ij. dicens:

PALEA.

ADmonemus atq; præcipimus ut decimas omnino dare Deo non negligant, quas ipſe Deus dari conſtituit: quia timendum eſt, ut qui Deo ſuum debitum ſubtrahit, ne forte Deus propter ſuum debitū auferat ei neceſſaria.

Item Nicolaus Papa.

De eodem.

PALEA.

PRæcipimus ut decimæ & primitiæ, ſeu, quæcunque oblationes uiuorū & mortuorum eccleſijs Dei fideliter reddantur à laicis, & ut in diſpoſitione epiſcoporum ſint ſecundùm canones diſtribuendæ: quas qui tenuerit, à ſancta communione priuetur, aut ſeparetur.

Item Leo Papa.

De eodem.

PALEA.

NVllus decimas ad alium pertinentes accipiat.

Item Ambroſius.

PALEA.

NAm qui Deo non uultreddere decimas, quas tenuit, et homini non ſtudet reddere quod iniuſtè abſtulit, non timet adhuc Deū, et ignorat quæ ſit uera pœnitētia, ueraq; cōfeſſio: iſte talis non poteſt ueram facere eleemoſynam.

Item Vrbanus ſecundus.

Abbates abſque epiſcopi conſilio in parochialibus eccleſijs preſbyteros non ordinent.

CAN. II.

SAnè qa monachorū quidā ep̄is iusſuū auferre cōtendūt, ſtatuim⁹ ne in parochialibus eccleſijs quas tenēt abſq; epiſcoporū[a] cōſilio p̄sbyteros collocēt, ſed ep̄i paro chię curā cū abbatis conſenſu ſacerdoti cōmittāt, vt eiuſmodi ſacerdotes de populi quidē cura, ep̄is rationem reddant, abbati verò pro rebus tēporalib⁹ ad monaſterium pertinentibus, debitam ſubiectionē exhibeant, & ſic ſua cuiq; iura ſeruentur. Idem: In parochialibus eccleſijs presbyteri per eōs inſtituātur, qui eis reſpondeant de animarum cura, & ijs, quæ ad epiſcopum pertinent.

Item ex cōcil. apud Fauentiam habito.

Quoruncunque monachorum eccleſia epiſcoporum ſubdantur regimini.

CAN. III.

STatuendum nobis eſt, quatenus eccleſiæ quoruncunq; monachorum in ſingulis parochijs ſitæ, epiſcoporum (vt decet) diuinitus ſubdantur regimini[d] eisq; debita obſequia[e] exhibeant.

Ecce Vrbanus papa prohibet inueſtituā parochialiū eccleſiarū p monachos fieri: quas Ioānes papa eis cōceſſit. Sed illud Ioānis papæ intelligendū eſt de illis capellis, quæ cū omni iure ſuo ab epiſcopis monachis concedūtur. Illud autē Vrbani intelligendū eſt de illis, quas abbates in proprijs p̄dijs ædificāt in uillis uel in caſtellis ſuis.

QVÆSTIO V.†

TAles etſi ius territorij habeant, tamen poteſtatem gubernandi, ſynodatico & annuo cenſu, ſi qua ſolita ſunt præſtare, vel ſi qua alia ſeruitia conſueuerunt eis exhibere, vt in concord. hic allegatis, ſecundum Hugo.

f Sed illud §. eadem. viſis.

g Ædificant. Et ius habēt monachi in eccliſijs quę ædificant monachi in ecclijs ſuis fundatis in laicis. ſolo ſuo, quā laici in eccleſijs fundatis in ſuo.

Alex. iij. Hic in titulatur v. quæſtio, qua quæritur an abbates eccleſias in ſuo territorio ædificatas ſure territorij ſibi vendicare ſ leant vendicare? Et reſpond. quod nō quo ad ſpiritalia, et

vt infra ea. poſſeſſio. Idem eſt intelligendū de epo, qui in aliena diœceſi eccleſiam ædificat, ſed in fundo ſuo.

a De epo. §. qui ædificat eccleſias in alienis diœceſibus, & in proprijs prædijs. Et quia cōtinuaſ hæc materia cum præcedēti, ideo tractatur hic q. v. Sed quare non ita fecit magiſter in themathe rqa forte non ita cōpetenter poſſet poni Epiſcopꝰ thema. Nota ergo quod epiſcopus fundat eccleſiā in ſuo pro prio ſolo. i. in patrimoniali loco, & in alterius diœceſi, nō habet ibi poteſtatem nec quo ad tēporalia, nec quo ad ſpiritualia. Si vero in ſolo eccleſiæ cui præeſt, & in alterius diœceſi, habet poteſtatem ibi quo ad tēporalia, non autem quo ad ſpiritualia, ſicut et monachis licet quidam hoc negent diceneſ epiſcopū vel clericos non habere niſi ius patronatus in eccleſia quā fundant in prædio p- priæ eccleſiæ, & in alterius diœceſi. Si ergo legatur hoc de eccleſia fundata in proprio p- dio, verbum illud circa finem, ſcilicet omnis gubernatio, intelligit quo ad tēporalia & ſpiritualia. Si vero de eccleſia fundata in fundo eccleſiæ, & in alio epiſcopatu: dic omnis gubernatio quo ad ſpiritualia tantum. Nam qua ratione eccleſiæ hoc monachis in prædijs monaſterij, ea ratione & epiſcopis & clericis in prædijs eccleſiæ fuæ: & hoc modo intelligitur extra de iudic. Nouit. in fine. et patrona. ſignificauit.

b Si qs epiſcopo rum. Territorium. id eſt, diœceſi. Quandoque accipitur pro ipſa poſſeſſione & proprietate, vt §. proxi. §. j. & §. territorium. Quid autem ſit territorium, habetur ff. de verbo. ſignifica. pupillus. §. territorium. Territorium enim eſt vniuerſitas agrorum, intra fines cuiuſque ciuitatis, vt ibi dicitur.

c Deſiderat. Et dicit Hugo. quod priuilegium eſt

epiſcopi, vt vndecunq; velit poſsit clericum præſentare, contra illud Ixx. diſtin. hortamur. Hic tamen non dicitur hoc.

d Clericos. Argu. quod plures poteſt præſentare patronus ad vnam eccleſiā. ar. Ixxiij. di. c. de principali.

Item Gregorius.†

Ædificatori epiſcopo in diœceſi alterius eccleſiam, conſecrare non licet.

CAN. III.

LAtor præſentium[i] Ioannes frater & coēpiſcopus noſter indicauit nobis, quòd quidam Exuperantius epiſcopus auſu temerario in diœceſi ipſius oratoriū conſtruxit: ipſúmque ſine præcepti authoritate contra morem præſumpſerit dedicare[k], miſsáſque illic celebrare non metuit. Quam rem cum ſumma celeritate ac diſtrictiōe cōuenit emēdare[l]: nec vlterius tale aliquid attentare pmittas.

Quod de iure[m] ordinā dinon poſſidendi intelligendum eſt. His authoritatibus facilè perpendi poteſt, quòd ſiue abbates ſiue epiſcopi in ſuis caſtellis uel uillis eccleſias ædificauerint, non ideo epiſcopo, in cuius diœceſi fuerint, conuentus adimitur: & ideo ſacerdotes iuxta illud Vrbani & Nicolai in eis non niſi per epiſcopos cum conſenſu tamen & electione ædificantium ordinari poſſunt.

VAES. III.

Vōd autem præſcriptio

Quod factum eſt, aliter non, vt in c. prædicto.

m Quod de iure. Reſpicit c. poſſeſſio. §. eadem.

QVod autem. Hæc quæſt diuiditur in decem partes: in quarum prima probat per quatuor authoritates quod præſcriptio tricennalis currit aduerſus eccleſias. quod hodie correctum eſt §. ea. quas actiones. Secunda ibi,

i Ator præſentium. Infra de conſecratio. diſtinctione prima. præcepta. ſupra ſeptima. quæſtione prima. c. epiſcopus in diœceſi.

k Dedicare. Sed nunquid fecit locū religioſum dedicādo eccleſiā ſine cōſenſu ꝓpriꝰ epiſcopi? Videt q nō, ar. gu. inſti. de re. diu. §. ſacræ. de conſec. dif. j. nemo. Credo tamen contrarium vt vij. qō. j. epūs in diœceſi.

l Emendare. Non dicit qualiter. Sed nunquid deſtrui faciet eccleſiā? Non, ar. xvij. q. iiij. ſi ſti. xiiij. q. vj. comperi mus. §. vij. qō. j. epūs in diœceſi. arg. contra extra de noui oper. nū. cum ex iuncto. Dico q ſi denūtiatio præceſſit, deſtrui debet il. Sub. ſed erit tranſcundū ad interdictū qđ vi aut clā: vt ff. de no. op. nun. leg. j. §. j. loā. de Fant.

Ecce

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecce his. Tertia ibi, Potest etiã aliter. Quarta ibi, Item si de rebus. Quinta ibi, Item ea quæ. Sexta ibi, Prima actione. Septima, ibi tolluntur. Octaua ibi, Præscriptionum. Nona ibi, De præscriptionibus. Decima ibi, Sed sola. Io. de Fantu.

† c.xvij. a Quod autẽ præscriptione. Hic describitur tertia qõ an oĩa iura præscriptione tollant. Ad euidentiã ergo dicẽ dorum, videndũ est prius de vsucapionibus, post de præscriptione. Videndũ ergo quid sit vsucapio, & quid in ea exigatur, et q̃ res possit vsucapi. Vsucapio est acq̃sitio dominij p̃ cõtinuã possessionẽ temporis lege diffiniti, argu. ff. de vsucap. l. iij. exiguntur aũt in ea quinq;: bona fides ab vtraque parte, arg. ff. pro emp. l. iij. §. si eam. C. de p̃scrip. lon. temp. authen. malæ fidei possessor. Item iustus titulus, & continua possessio, & quod res sit mobilis, & non sit vitiosa. Et qđ dixi ab vtraq; parte, verũ est quo ad initium contrariũ, nõ quo ad cõtinuationem medij tpis. † Scilicet primo epistola ij. ad Siculos. ſ.e. § põt. Secũdum canones tñ exigit bõa fides cõtinua extra de præscri. vigilanti. & c. vltim.

Vsucapio quid sit, & quot in ea exigãtur.

Titulus quid sit.

Titulus autem est iusta causa possidendi quod nostrum nõ est. & exigitur titulus, vt C. de vsucap. pro empt. l. vlti. & extra de præscrip. si diligenti. Quandoq; tñ vsucapio procedit sine titulo iusto errore in 1 Secus si nõ esset iustus error. C. de vsuca. l. fin. ff. de vsuca. l. fin. ff. proemp. l. iij. §. si à pupillo. 1 terueniente ¹. C. de vsuca. pro do. l. j. ff. pro empt. qđ vulgo. ff pro legato. l. iiij. & vlti. Iuris tñ error non prodest in vsuca. ff. de iur. & facti igno. l. iuris. ff. de vsuca. nunq̃. j. rñ. Exigitur etiam continua possessio. hoc planum est. Et quod res sit mobilis: quia in immobilibus non habet locum vsucapio. Quæ autem res vitiosa dicaf, habes institu. de vsuc. §. j. & ij. ff. de acquir. re. do. bonæ fidei. Item vsucapio non interrumpitur lite contest. ff. de rei vend. si quid post acceptum. & ff. pro emp. l. ij. §. rem alienam. arg. C. de anna. excep. vt perfectius. j. ea. §. tolluntur. Illi tamẽ quatuor casus sunt speciales. Vnde versus, Non vsucapies nisi sint tibi talia quinque, Recta fides, iustus titulus, res non vitiosa, Quod res tradatur, possessio continuetur. Sequitur de præscriptione qđ sit, quæ eius species, & quæ ad eam exigãtur, & quæ præscriptio curpatio quæ rat cõtra eccleſiã, & qualiter interrũpat, et quis sit eius & quotuplex sit. effectus. Præscriptio est exceptio, ex tpe substantiam capiens, & quæ actioni personali vel in rem opponitur. Et aũt quædam longi tpis præscriptio, de qua ni quidam q̃ hil ad pñs: cũ cõtra ecclesiam nõ currat ², quæ cõtra nec etiam pñtem: spatio x. annorũ, contra absentes spatio xx. pro eccle- annorũ cõpletur. C. de p̃scri. x. vel xx. ann. l. vlti. nec currit nisi cum bona fide. Alia est longissimi tpis. i. 30. arg. xxx. vel xl. an. in qua secundum leges nõ exigit bona fides vel titulus. C. de an. excep. l. j. Secundum canones hæc rõ procedit, nisi quis bonam fidẽ habuit. in glo. an. extra de præscri. c. vigilãti. & in cõsti. Innoc. qm̃ oĩ. quod, &c.

2 Diciunt tur. Et aũt quædam longi tpis præscriptio, de qua ni quidam q̃ hil ad pñs: cũ cõtra ecclesiam nõ currat ², quæ cõtra nec etiam pñtem: spatio x. annorũ, contra absentes spatio xx. pro eccle- annorũ cõpletur. C. de p̃scri. x. vel xx. ann. l. vlti. nec

ne[a] temporis omnia iura[b] tollantur, probatur authoritate Calcedonensis concilij,† & Gelasij Papæ, & Toletani concilij. Prima hæc est:

Rusticanæ parochiæ apud episcopos qui eas possident triginta annis sine violentia, permaneant immobiles.

CAN. I.

PEr singulas ecclesias parochias rusticanas permanere immobiles apud eos, qui eas tenent, episcopos decernimus, & maximè [c] si eas sine violentia per triginta annos gubernauerunt. Si verò intra triginta [d] annos facta fuerit de his dubitatio [e], liceat eis, qui se dixerint læsos, propterea mouere apud synodum prouinciæ certamen.

Item Gelasius. †

Triginta annis ab episcopis possessa, immobiles permaneant diœceses.

CAN. II.

PRæsulum nostrorũ authoritas emanauit, vt facultates ecclesiæ episcopi ad regendum [f] habeant potestatem: ita tamen vt viduarum & pupillorum atq; pauperũ, necnon & clericorum stipendia distribuere debeant. Hoc eis etiã statuimus dari quod hactenus decretũ est [g]: reliquũ sibi episcopi vẽdicent: vt (sicut antea diximus) peregrinorum atque captiuorum largitores esse possint.

Item Gelasius secũdus †.

Illud etiam annecti placuit, vt si (quod absit) facultates [h] ecclesiæ necnon diœceses, quæ ab aliquibus possidentur episcopis, iure sibi vendicẽt, quod tricennalis lex concludit: quia & filiorum nostrorum principũ ita emanauit authoritas.

Item ex concilio Toletano quarto. †

Territorij possessio conuentum non adimit.

CAN. III.

SIcut diœcesim [a] alienam tricennalis possessio tollit, ita territorij possessio conuentũ [b] non admit [c].

Item ex eodem. †

Tricennalis possessio intra vnã prouinciam seruari debet.

CAN. IIII.

QVicunque episcopus alterius episcopi diœcesim per triginta annos sine aliqua Interpellatione possederit, quãuis secundùm ius legis [d] eius non videatur esse diœcesis, admittẽda tamen nõ est cõtra eum actio reposcẽdi. Sed hoc intra vnam prouinciã [e], extra verò nullo modo [f]: ne dum diœcesis defenditur, prouinciarum termini confundantur.

2 *Ecce his authoritatibus probatur, quòd possessionis & gubernationis iura præscriptione tolluntur. Sed idem Gelasius contra testatur scribens Maximo & Eusebio episcopis.*

SIcut diœcesim. id est, ecclesiam diœcesis. Et dic sicut, id est, quamuis.

b Conuentum. id est, ius episcopale.

c Non adimit. non ideo adimit.

d QVicunq; Legis. naturalis. nam de iure naturali non sunt præscriptiões † sup. 34 inductæ, nam iure naturali iniquũ est, aliquẽ ditari cum alterius iactura: vt extra de pœ. suam. & ff. de cõdic. ind. Præscri. inuẽta est præscriptionis atq; ptio, ne dominia rerum semper sint in incerto. ff. de vsuc. l. j. Vel dic secũdũ † cap. j. ius legis ciuilis, & hoc secundum opinionem dicẽtium: quod sine præscriptione temporis mutãt dominium. ff. de vsucapio. l. eũ qui ædes. ver. & virtualitas.

e Prouinciam. Id est diœcesim. quasi prouincia dicẽ enim a uincio. Sed ideo quandoq; eo nues, vt ſ.q.i. c. epi. ſcopi. ſ. fi. dea. ſecret. ix. q. iij. c. epi. Quidam tamen in loco sito dixerunt, quod intra alia. p. tinciam nõ posset præscribi, licet intra altam diœcesim præscribi posset in quod intra alia diœcesi alteri, varietatem. & celebris fuit. ſ.c. lita. Quod quidem est intra terminos alterius diœcesis, præscribi potest: dummodo non sit in limite vel coniunctum limiti extra de parochijs. super eo. non tamen quo ad episcopalem iurisdictionem, sed tantũ quo ad proprietatem, vt dicunt: & hoc dum cõstat de limitibus. Sed si de limitibus nõ cõstat, tunc quo ad proprietatem, & quo ad episcopalia iura res alterius episcopi præscribitur vt j. ea. licet extra de decı. cum sint homines. Sed illis vehementer obstat extra de præscr. ſ.c. inquibus non tolum res, sed iura episcopalia præscribuntur. Similiter hic distingui potest inter iura parochialia, & iura ẽpalia: vt iura parochialia præscribi possint, sive diœceses sint limitatæ, sive nõ, vt ita decimarum, vt baptismata, oblationes, & pro cationes: decimo nõ res illæ non sint coniunctæ limiti. ſ.j. in qu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod in vno negotio statuitur, ad oia similia extendi.

alios extẽdit: & qđ in vno negotio statuitur, ad omnia similia extendi. ℣. ij. qõ. j. c multi. xiiij. qõ. ij. super. xxxij. q. vij. c. Apostolus. arg. dist. lxj. c. miramur. distin. xxxviij. ignorãtia. extra de re iudi. c. in causis.

a Conuenit. Pone quod aliqs episcopus possideat eccle siam intra diœcesim alterius episcopi, remotam à limite, & fluuius quidã erat limes, sed fluuius paulatim accedit ad illam eccle siam, ita quod efficitur vicina limiti. Dic quod interrũpitur p̃scriptio naturaliter, nec p̃scribitur. Vel dic quod nihilominus ꝓcedit p̃scriptio: nec termini episcopales variant propter hoc: vt ff. de cõtrahẽ. empt. l. Rutilia Polla. Quid dices de ecclesia sita in limite, & intra cuius limitem diœcesi habet parochianos? Dic quod erit communis [1] quo ad parochialia: sicut & arbor in cõfinio posita. ff. de rei. diui. ℣. in. arbor. & insula in confinio posita. institut. de re. diui. ℣. insula. insolidum autem habebunt episcopalia. si discordant in ecclesiæ dispositione, superioris erit officium in hac parte. extra de iure patro. nullus. vel alternis annis disponẽt. ff. de vsufruc. quoties.

Ecclia in limite diœcesis posita cuius est.

1 Potest dici q ecclesia erit Illiusfoli[a], in cuius limite campus posit[a] est. arg. de acqui. re. dom. adeo. ℣. vlt. secũdum Lau. ✝ Innocẽtius concessit, alii Pleno. concedit.

Q. ij.

✝ Astiagenensem.

tis firmitate duraverit, patimur mutari: qa nec negligẽtia pontificum, nec temporalis obiectio (quæ per incuriã fortẽ generatur) neq; ignauia faciẽte cõsensus adhibitus, nec subrepente supplicatione præceptio diuellere poterit, semel diœcesim cõstitutam, ex qua semper ad regenerationẽ, atque consignationẽ episcopi plebs deuota cõuenit [a]: territorium etiã nõ facere diœcesim olim noscitur ordinatum.

Hoc *multipliciter distinguitur. Sunt quædam diœceses, quæ certis limitibus distinctæ sunt. Hæ nullo modo præscribi possũt. Aliæ verò, quæ non sunt certis limitibus distinctæ, & de quibus certa definitio non olim præcessit, præscriptione tolluntur.*

Vnde Innocentius papa ait: ✝

Limitis possessio præscribi non potest.

CAN. VI.

INter memoratos fratres nostros Fulgentium Astigitanum ✝ & Honorium Cordubensem eꝑos discussio [b] agitata est: & propter parochiam basilicæ cuiusdam, quam horum alter Cellanensem [c], alter Reginen. asseruit: & quia inter vtrasq; partes hactenus limitis actio ventilata est, cuius quamuis sit vetusta retentio, nullum [d] tamen iuris præiudicium affert: ideoque ne in dubium vltra inter eos nostra deuocaretur sententia [e], prolatis canonibus synodalia decreta perlecta sunt: quorum authoritas præmonet ita oportere inhiberi cupiditatem, ne quis terminos alienos vsurpet. Ob hoc placuit inter alternas partes inspectores viros mittendos [f]: ita vt diœcesis [g] possidentis (si tamẽ basilicã veris signis limes prouisus monstrauerit ecclesiæ, cuius est ius retentionis [h]) sit æternum dominium. Quòd si limes [i] legitimus eandem basilicam nõ concludit, & tam longi temporis probatur obiecta præscriptio, appellatio [k] præsentis [l] episcopi non valebit: quia illi tricennalis obiectio silẽtium imponit. Hoc etiam & secularium principum edicta præcipiunt, & præsulum Romanorum decreuit authoritas. Si verò intra metas tricennalis tẽporis extra alienos [m] terminos basilicæ iniusta retentio reperitur, repetentis episcopi iuri sine mora restituet.

Item Gelasius papa Iusto episcopo.

Spatia, quæ diffinita fuerint, tempore præscribi non possunt.

CAN. VII.

DIlectio tua studeat (inquisita omnium fidelitẽ rerum veritate) vt si de spatijs [n], de quibus memoratur orta contentio, definitio iandudum certa processerit, intemerata [o] seruetur: alioq; si nihil vnquã constiterit terminatum, tunc de præscriptione tẽporum si qua pars constit, præbeat sacramentum [p]: ita tamen, vt quæ hactenus possedisse probabitur, iusturandum sinatur offerre [q].

a Inter cætera. Verba sunt Gratiani.

b POst quingentos. Constituta Christi. id est, ecclesiæ alicuius.

c Lex. i. p̃scriptio à lege introducta. lex enim processu temporis nõ potest confirmari, quia si est iusta, statim valet & cõfirmatur [1]. si est iniusta, rũquã valet. tra. iij. dist. ℣. dist. iiij. erit autẽ in istis. & lex. videtur tamen ℣. seq. ꝙ contra legem po test p̃scribi Lxatio xx. annorũ. vt ff. de orig. iur. l. ij. ℣. exactis.

Item si de rebus. ✝ Adde Hæc est iiij. pars q. quod à po in qua dicit quod nitur hic tẽpore prælati ma- pro ex. sile alienantis, non mile in l. currit præscriptio, ℣. ℣. adeo. sed post eius mor- ff. de acq. tem incipit curre- rer. dom. re. et hoc probat p Casus tricap. sequens. Ioan. pliciter po de Fant. nitur.

d Nullum. Argu. quod limitis manifestatio rem iudicata non reuocet [2]: arg. ℣. ea. q. ℣. c. felix.

e Sententia. Quã sup hoc sentimus.

f Mittẽdos. Vbi

h Authoritate. ✝ Nã iuste possidet, qui authore præto re possidet. xiiij. qõ. v. dixit. extra qui fi. sint legit. cũ inter. ff. de acquir. possi. iuste. Arg. cõtra de pœ. dist. ij. fi quis semel.

i Tricẽnalis. Imo præscriptio x. die rum tũc sufficeret. nam plus facit sententia, licet iniusta, quam aliquod priuilegium, vt extra de sent. & re iudi. cum inter. in fi. Io. Sed non loquit de tali sententia, sed de concordia, quæ definitio vocatur. B.

k Sacerdotes. Triplex casus solet hic poni. Primus sic: ecce episcopus alienauit res ecclesiæ in casu illicito. dicitur hic quod viuente episcopo nulla præscriptio currit contra ecclesiam in rebus illis: sed eo mortuo incipit currere. Et secundum hoc expone diffinisse. i. sua diffinitione & authoritate alienasse. argum. xx.

& allegat titulum, præsumo ratione temporis ipsum habere titulum, vt xij. distin. illa. ff. de viur. cum de un rem verso. Nec obst. quod dicit extra de præscript. cap. si diligenti. & extra de proba. licet. vbi videtur dici qđ debeat cõstare de titulo. Intelligo enim tũc quando est p̃sum ptio cõtra eum, vt ibi fuit. & sic intelligo quod est extra de deci. dudum. sed satuus est, qui allegat titulũ quẽ probare non potest: sed dicat præscripsit.

1 Debet. non. x. qõ.

Potest. Hæc est ii. pars qõ. in qua dicit quẽ res vi possessa non præscribitur. Io. de Fant.

Lacuit. Priuilegia. infra xxv. qua. ij. c. j & secundo.

Priuilegia. Id est, chartas ecclesiæ. ℣. xij. q. ij si clerici.

Consuetudine. Ergo consuetudo dat priuilegiũ. ix. qõ. iij. conquestus.

Imperatoribus. Hic canon emẽdat legẽ quæ loquitur de quadriennij præscript. one in rebus domanis ab imperatore.

Richa, tore.

Annos triginta. Arg. quod præscriptio decennij vel xx. annorũ non habet locum in ecclesia, ipsam rem priua ti tali præscriptio nequit retinere. Alij dicunt cõtra. Sed nomine contrarium est C. de quadrien præscr. l. Zenone. nam ibi dicit quod si imperator rẽ priuati confert alij, tutus est donatarius. & hic dicitur necessario dic maxime, vel dic & pro vel. C. de verb. signi. penulti. Vel dic quod sicut ecclia non potuit hoc facere contra se, vt ℣. eod. quicunque ita nec præsul Ecclesiæ quæcũ que. Vel ibi loquitur cum dolit imperator rem alienam tanquam suam. Vel hoc quod dicit de xxx. annis, refertur ad imperatorem, vt extra de fen. & re iudic. cum ad imperatorem, vt extra de fen. & re iudic.

3 Potest etiam aliter distingui. Quæ quisque sua authoritate usurpat, quia nullo titulo possidere incipit, præscribere nõ potest. & in hoc casu intelligenda est illa authoritas Gelasij: Tẽporalis obiectio quæ per incuriam fortè generatur nõ potest diuellere diœcesim semel constitutam. intelligendum est, si nullo titulo, sed sola usurpatione eam possidere cœperit. Si verò iudicis authoritate et priuilegiorum longa consuetudine possidere cœperit, tunc temporalis obiectio actori silentium imponit.

Vnde Gelasius Papa ait: *Debẽt priuilegia triginta annis possessa, immobiliter obseruari.*

CAN. VIII.

PLacuit huic sanctæ magnæq; synodo, vt res vel priuilegia, quæ Dei ecclesijs ex longa consuetudine pertinent, etiam siue à diuæ recordationis Imperatoribus [c], siue ab alijs Dei cultoribus [d] in scriptis donata, & ab eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam à potestate præsulum eorum quæcũq; persona secularis per potestatẽ subtrahat, aut p argumẽta quę libet auferat: sed sint omnia in potestate ac iussu præsulis ecclesiæ quæcũ quæstij. episcopus qui mancipia, & dic scribendo decreuerunt. i. decreto, scripturę interposito alienauerunt. Vel secundum alium casum expone scripto decreuerunt. i. scripto transegerũt, & in fraudem. cum enim nõ posset dare nepotib[us] suis, fingebat se habere

Item

litem cum eis de illo, & transigebat cum eis. Tertius casus est: episcopus tulit diffinitiuam sententiã contra aliquã ecclesiam super aliqua possessione ecclesiæ. & contra ius scriptum [i], dicitur hic quod ipso viuẽte non currit contra eã præscriptio. Sed cum ista sententia lata fuerit contra leges scriptas, vt hic innuit, et ita nulla actio vel exceptio ex ea cõpetit, vt argu. ij. q. vj. §. diffinitiua. ver. itẽ si sententia. qualiter etiã iste poterit pscribere post mortem? Dico quod iste nõ, sed eius successor: & sic intelligitur extra de iure patro. cora pastoralis. Vel dic quod iste bona fide possedit, quia ignorauit illã sententiã non tenere, & sic sententia quæ nulla est, dat alicui causam præscribendi: sicut titulus qui non valet, dat causam præscribendi, vt extra de empt. peruenit. ff. pro empto qđ vulgo. ff. pro leg. l. iij. & iiij. nec contradicit extra de ijs quæ fi. à præla. ca. ij. quia ibi sciente capitulo alienatio fuit facta possessionum, vnde ibi possessor statim tutus est, sed hic capitulo contradicente. vel forte iste non erat malæ fidei possessor: qa ignorabat sententiã iniquam, videtur tamen quod illicite alienatis non possit currere præscriptio. C. de bo. mater. l. j. & in hoc est deterioris cõditionis ecclesia quã minor siue filiusfamilias, quia non prius contra eum præscribitur, quã suæ potestatis esse incipiat, vt C. de bo. quæ lib. quæcũque.

i Patet exemplũ extra de re iudi. cũ causa. & hic intellectus ex eo perpenditur, quia dicit contra patrũ sanctiones secundum Hug.

...nistrare videntur, contra patrum sanctissimas sanctiones de rebus ecclesiæ definisse aliqua dignoscuntur: non ex die [a] quo talia scribendo decreuerunt, sed ex quo talia moriendo [b] definita reliquerunt, supputationis [c] ordo substabit [d]. nusquam etenim poterit ad tricennium temporis pertinere vita irrite iudicantis: quia status contractuum [e] non sumpsit initium ab origine [f] æquitatis.

5 *Item ea, quæ in beneficijs possidentur, siue quæ metu hostilitatis interueniente diutius possessa fuerint, præscribi non possunt.*

Vnde in Agathensi concilio definitum est.

Quæ in beneficiis possidentur, præscribi non possunt.

CAN. XI.

Clerici qlibet quantacunque diuturnitate temporis de ecclesiæ remuneratione aliqua possederint, in ius proprium [g] præscriptione temporis non reuocentur [h], dummodo pateat ecclesiæ rem fuisse: ne videantur etiam episcopi tempore administrationis prolixæ aut precarias cùm ordinati sint facere non debuisse [i], aut diu retentas facultates in ius suæ proprietatis posse transcribere.

Item ex concilio Aurelianensi.

Quæ humanitatis intuitu aliquibus præstantur, præscribi non possunt.

CAN. XII.

Si episcopus humanitatis intuitu manciopiola, vineolas, vel terrulas clericis aut monachis vel qbuslibet præstiterit excolendas [k], vel tempore tenendas, etiam si longa transisse annorum spatia comprobentur, nullum ecclesia

a Non ex die. Si. extra de transac. decætero. extra de censi. præterea. sic xij. q. ij. si quos. sic ff. de diuer. & tempo. præscrip. cum hæres. in fi.

b Moriendo. Ideo quia licet quilibet possit male alienata reuocare: vt xij. q. ij. non liceat. non tamẽ ita de facili admitteretur, cũ eps semper contradiceret, & ei literas de rato denegaret, argu. C. de anna. exceptio. l. ij. §. vlti. & C. de bo. quæ lib. l. iij. extra de iudic. causam.

c Supputationis. id est, reputationis.

d Substabit. id est, incipiet numerari.

e Contractuum. id est, contractus quem fecit episcopus, non habet iustum initium. hoc ideo dico, quia præscriptio non est contractus.

f Ab origine. arg. initium spectandũ, vt lxj. distin. miramur. j. q. j. principatus. extra de elect. dudũ. ff. pro empt. qui fundum. & ff. de diuer. & temp. præscri. cum hæres. in fi.

Item ea. Hæc est v. pars qõ. in qua dicitur quod si episcopus concedit alicui clerico vineas vel terras ecclesiæ, tamen non præscribit eas possessor. & hoc probat per duo cap. Io. de Fant.

g Clerici. In ius propriũ. Hic patet & in seq. c. quod coloni & precario possidentes, nullo tempore præscribũt [1]: vt x. q. iij. quia cognouimus. extra de postu. bonæ. mẽ. Ad idẽ ij. Ita nec aliquis qui alieno noĩe possidet, vt extra de p̃script. si diligenti. Itẽ nec vsufructuarius, vt insti. p quas perso. no. acqui. §. Itẽ nec fructuarius. Itẽ nec creditor. ff. de vsuca. non solum. §. quod pignori. & hoc ideo qa oẽs isti alieno noĩe possident: vnde illi tñ dicuntur possidere quorũ nomine possidetur, vt extra de resti. spo. c. cũ venissent. Si ergo vsque ad centũ an. posses probare initium possessionis. i. quod tuo nomine possedisti, nõ obstat tibi aliqua præscriptio: vt hic patet, & C. de pigno. act. nec creditores. & C. de p̃script. xxx. an. male. & hoc verũ est, nisi velis dicere, qđ per longã obliuionẽ aliquis pdet possessionẽ, per id quod est ff. de vsuc. l. furtum. vel si tm̃ tempus effluxit qđ ignorat dñs. vbi sit possessio illa sita: vt ff. de acquiren. poss. l. si id quod. in princ. Vel nisi illa psona q̃ possedit noĩe alieno, alij postea tradat possessionẽ, vt ff. de acq. pos. possideri. §. quod si seruus. aliter nunq̃ p̃scribunt tales: nisi forte dño repetenti nõ reddiderint possessionẽ, tunc possunt res tales p̃scribi: nõ ab ipso, cũ malã fidẽ habeat, sed à suo successore. Nunc habes q̃ psonæ nõ possunt p̃scribere. Sunt etiã quædã impræscriptibiles, vt cõtra iura libertatis nõ p̃scribit, vt [illegible] e. §. põt. Itẽ nec in tributis p̃scribitur, vt j ca. §. porro. C. de præscrip. xxx. an. com. in perit. Item nec in matrimonio. xxxiij. q. v. qđ Deo. Item nec decima laico. extra de p̃scri. cã. Item videtur quod non p̃scribitur in repetitione rerũ peculij. vt C. ne de sta. defun. l. repetitio. Item & in seruitutibus quæ continuam causam non habent, vt ff. de serui. seruitutes. Item in limitibus. s. e. c. licet. Item in procurationibus debitis ratione visitationis. extra de præscrip. cum ex officij. Item & in obedientia, vt extra eo. cum non liceat.

h Non reuocentur. Arg. quod quæ de libertate ab aliquo facta sunt, ei præiudicium non faciunt. s j. qõ. j. nullus episcopus. ij.

i Non debuisse. Si enim præscriberent clerici, retardarentur episcopi ad conferenda beneficia, vt C. de bon. quæ libe. l. j.

k Si episcopus. Excolendas. s. e. q. j. possessiones.

Prima. Hæc est sexta pars quæst. in qua probatur, quod tempore hostilitatis non currit præscriptio. & hoc probat per duo cap. Io. de Fant.

præiudicium patiatur: nec secularis legis præscriptio, quæ ecclesiam aliquam impediat, opponatur.

Item ex concilio Hispalensi, cui interfuit Isidorus.

Temporis præscriptio non obijcitur, vbi hostilitatis metus interuenerit.

CAN. XIII.

6 Prima actione [a] Theodulphi Malechitanæ ecclesiæ antistitis ad nos oblata precatio est, asserẽtis antiquã eiusdẽ vrbis parochiam militaris quondam hostilitatis discrimine fuisse decisam: & ex parte aliqua ab ecclesijs Astigitanæ, Elibertanæ, atque Egabiensis vrbium esse retentam: pro qua re placuit vt omnis parochia quã antiqua ditione ante militarem hostilitatẽ retinuisse ecclesiã suam quisq; cõprobaret, eius priuilegio restitueretur. sicut enim per legẽ mundialem ijs, quos Barbarica seueritas captiua necessitate trãsuexit, postliminio [b] reuertẽtibus [c] redditur antiqua possessio: non aliter & ecclesia receptura [d] est parochiã, quam ante tenuit cum rebus suis, siue ab alijs ecclesijs possideatur, siue in cuiuslibet possessionem transfusa fuerit. non enim erit obijcienda præscriptio temporis, vbi necessitas [e] intercerit hostilitatis.

Item Ioan. papa Paulino episcopo fungenti legatione in Germania & Pannonia.

Tẽporis non currit præscriptio, vbi furor hostilitatis incumbit.

CAN. XIIII.

Porrò si de annorum numero forte quis causatur, sciat quia inter Christianos & eos, qui vnius fidei sunt, numerus certus affixus est: cæterùm vbi paganorum & incredulorũ furor in causa [f] est, quantalibet præterreãt tẽpora, iuri nõ preiudicãt ecclesiarum: quę corporalia nesciẽtes arma [g], solũ Deũ et propugnatorẽ suum, quãdo ei placuerit misereri, patiẽter expectant. Verùm si annorũ prolixitas in talibus impediat, Deus ipse reprehẽdendus est †, qui post quadringentos & xxx. annos filios Israël de durissima seruiture [h] Pharaonis, & fornace ferrea liberauit: sed ipse per se redemptor noster humanum genus post annorum millia, de inferni claustris eripuit.

7 *Tolluntur etiã præscriptione illæ diœceses, quas proprijs episcopis negligẽtibus alij ab hæresi ad fidei integritatẽ reuocauerunt.*

Vnde in nono Aphricano concilio legitur. †

Si qui episcopi diœceses suas lucrari Deo negligunt, post triennium eis cõstabunt episcopis, quorum studio, fidei sunt reconciliatæ.

a Prima actione. Id est, in tractatu primi diei ipsius concilij. s dist. j. c. ius gentium. & xxxiiij. q. j. c. j.

b Postliminio. Postliminiũ est ius amissæ rei recuperãdæ ab extraneo, & in statum pristinum restaurãdæ. ff. de cap. & post. reuer. postliminium. datur autem secundum leges postliminio reuertentibus, rescissoria ĩtra quadriennium. insti. de act. §. rursus. C. de in integ. resti. l. vlt. si tamen non potuerit agere ĩ hoc quadriennio p aliquos dies, restituitur ad eos. ff. ex qbus causis maio. l. sed & si per prætorem. §. si feriæ. secundum canones, cum nõ currat in hoc casu p̃scriptio, non dabitur rescissoria. Hic est ergo vnus casus, scilicet hostilitas, in quo non currit præscriptio. Alius dum viuit iniquus alienator. s. ea. c. si sacerdotes. Tertius cum vacat ecclesia. extra de præscrip. de quarta. Vel cum quasi vacat ecclesia, prælato scilicet lapso in hæresim. extra de p̃scri. c. j. Alius est in pupillari ætate. C. quib. ex cau. in inte. rest. non est ne. l. vlti. Alius est cum quis est in potestate patris: vt C. de bonis quæ lib. l. quæcunque. Alius est cum mulier est in matrimonio quo ad dotem. C. de iure do. l. in rebus. qa non præscribitur cõtra mulierem in dote repetenda, nisi soluto matrimonio, vt ibi dicit. Septimus cum quid debetur ad diem, vel sub cõditione. tunc enim non currit præscriptio nisi à tempore diei, vel extantis conditionis. C. de præscrip. xxx. ann. l. cum notissimi. § illud. Item & tempore excõmunicationis non currit præscriptio.

extra de concess. præben. & eccle. non va. quia diuersitatem. Item & in tempore illo quo quis impeditus est iusto impedimento, non potest agere: vt extra de elec. ne pro defectu. & extra de appel. c. ex ratione. & C. de inoffic. testa. contra maiores. & ff. ex quibus causis maio. l. quod quidem. & l. non enim.

c Reuertentibus. s. iij. q. j. c. redintegranda. s. vij. qõ. j. ca. pastoralis. C. de postlim. re. l. ab hostibus.

d Receptura. Nã ius redit, vt pridem, cum reddatur status idem: vt extra de elec. quia diligentia. ff. si ser. vend. l. & si forte. primo respon. ff. de serui. rusti. prædio. l. & Attilicinus.

e Necessitas. Argu. quod non præiudicat patrono inuestitura tempore hostilitatis facta. xxxiiij. q. j. cũ per bellicam. s. vij. q. j. cap. pontifices.

f Porro. In causa. Secus si mansueti sunt Iudæi vel Saraceni, tales bene præscriberent: argu. xxiij. quæst. vlti. dispar. Quidam tamen dicunt esse ecclesiæ priuilegium, quod etiam domiti non possunt præscribere. cum nec lege ecclesiastica regantur [1], licet possint rem priuati præscribere, dummodo legibus Romanis regantur.

g Arma. Arg. clericos non debere mouere arma corporalia, etiam contra hostes: argumẽ. xxiij. q. viij. c. quicunque. nam lacrymæ & orationes sunt arma clericorũ: vt xxiij. q. viij. cap. conuenior.

h Seruitute. Argu. contra libertatem non præscribi. s. e. §. potest.

Tolluntur. Hæc est septima pars q̃stio. in qua probat, quod si aliquis negligit loca sua, & alius eps ea liberat ab hæretica fœditate, post triennium præscribit: & hoc probat cap. seq. Io. de Fant.

† [redacted]

[1] Nã non ligãtur canonibus. xxv. qõ. j. §. j. versic. porro. vbi de hoc, & extra de diuor. gaudemus.

† Habetur in concil Mileuitano. c. xxiiij. C. M.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Placuit. Negligunt. argu. quod delictum personæ quod est in omittendo, redundat in damnũ ecclesiæ. Illud autem quod consistit in faciendo nõ nocet ecclesiæ: vt j.q.vj.c.si episcopum. 1 Arg. contra. s. ead. c. licet. s. distinct. xxxv. c. ecclesiæ. Sed ibi nocet delictũ quod consistit in omittẽdo. Arg. contra. C. de acquirẽ. possess. l. vltima. ibi enim non nocet delictũ, etiã quod consistit in faciendo.

1 Ad idẽ extra de donat. ca. ij. vbi de hoc. & extra de præscri. c. ij in glo. vlt.

h Non potest. Post hoc statim lege illum §. sed solam. cum cap. seq. nemo. ad hoc postea reuersurus. dicitur enim quod dominus Iacobus interposuit istas leges: quod etiam conuincitur ex eo, quod ille cõcordantiæ bis ponuntur.

CAN. XV.

Placuit vt quicunque episcopi negligunt[a] loca ad suam cathedram pertinentia, in catholica vnitate lucrari, conueniantur[b] à diligentibus vicinis episcopis, vt id agere non morentur: quod si intra sex menses[c] à die cõuentionis nõ effecerint, qui potuerit eas lucrari, ad ipsum pertineant[d]: ita sanè, vt si ille, ad quem pertinuisse videbantur, probare potuerit[e] magis illius electã negligentiam ab hæreticis, vt impunè ibi sint, & suam diligẽtiam[f] fuisse præuentam, vt eo modo eius cura solicitior vitaretur: cùm hoc iudices episcopi cognouerint, suæ cathedræ loca restituãtur.

Potest etiam aliter intelligi præscriptio illa longi temporis, qua Gelasius negat statum parochiarũ posse mutari. Longũ enim tempus (sicut ex legibus habetur) decennium[g] uel uicennium intelligitur. Huius ergo temporis præscriptio authoritate Gelasij & secularium legum, ecclesijs obijci non potest.[h].

3 *Præscriptionum, aliæ sunt introductæ odio petentis, & fauore possidẽtis: Aliæ tantùm odio petẽtis. qui enim bona fide & iusto titulo rẽ præsentis[i] per decenniũ[k], absentis uerò per uicenniũ tenuerit, perpetua[l] exceptione tutus erit, non solùm aduersus alios sed etiã aduersus creditores[m] quibus res ipsa obligata fuerat, etiã aduersus uerum dominũ. Si uerò aliquo casu à possessione ceciderit, etiã aduersus uerum dominum, utiliter[n] rẽ uẽdicare poterit. Si autẽ nullo titulo, bona tamen fide per tricenniũ rem alicuius possederit, simili gaudebit præsidio: bona uerò fides nõ ad tractũ medij tẽporis, sed ad initiũ possessionis refertur. sufficit enim in initio[o] cuiq; bona fide possidere cœpisse, etiãsi medio tẽpore, scientiã rei alienæ habuerit. Hæ præscriptiones introductæ sunt fauore possidẽtis, & odio petentis: quia lex fauet ijs, qui bona fide & iusto titulo, uel bona fide tantùm possident, odit autẽ & punit circa rẽ suam negligentes[p] & desides. Quòd si mala fide rẽ alienã quis possidere cœperit, post triginta annos aduersus omnem petẽtem exceptione tutus erit. Si uerò aliquo casu à possessione ceciderit, actionem reposcendi non habet: quia hæc præscriptio non fauore malæ fidei possessoris, sed odio tantùm rem suam prosequi negligentis introducta est. Si autẽ res ad creditorem suum uel ad dominum peruenerit, detentionis commodum[a] habebit. Si uerò ad alium, creditor uel alius dominus aduersus eum experiri poterit: nec sibi proderit exceptio medij temporis possessoris: quia non ab eo habuit causam possidendi. Quòd si uiolenter possessio ad eos peruenerit, malæ fidei possessor indistinctè possessionis[b] commodum recipiet. Hæc de præscriptionibus decennij uel uicennij uel tricennij intelligẽda sunt, si sine interruptione possessa probentur. Quòd si per naturalem detentionem possessio interrupta[c] fuerit, à die recuperatæ possessionis noui triginta[d] anni in omnibus præscriptionibus numerabuntur. Si per litis contestationem, ab ultimo die litigij, xl. anni computabũtur. Quòd si ab eo qui in causa præscribẽdi erat, possessionem aliquis nanciscatur, tempus præcedens cum suæ possessionis tempore continuare[e] poterit. Is autem, cuius res præscribitur, si litem contestari[f] nõ poterit uel propter aduersarij[g] absentiam uel infantiam, uel furoris laborem, cùm neminem tutorem uel curatorẽ habeat, uel q[h] in magna potestate constitutus est, intra constituta tempora præsidem adeat, libellũ ei porrigat, & hoc in querimoniã deducat: & sic temporis interruptionẽ faciat. Si autem præsidem adire non poterit, saltẽ ad episcopum locorum uel defensorem ciuitatis eat, & suam manifestare uoluntatem in scriptis deproperet. Quòd si præses, uel episcopus uel defensor absuerit, liceat ei publicè proponere ubi domicilium[i] habet possessor, sed cum tabellariorum subscriptione: uel si ciuitas tabellarios non habet, cum trium testium subscriptione[k]: & hoc sufficiat ad omnem temporalẽ interruptionem, siue trien-*

b Conueniantur. Authoritate huius canonis. simi. lxv. distin. c. vltimo.

c Sex menses. Deputatos ad admonitionem faciendã. 2

2 Hæc est expositio H. & La.

d Pertineant. Expleto triennio: vt hic in hoc titulo, et extra de præscrip. c. j. vnde illud triẽnium est hic intelligendum, sicut ibi intelligẽdi sunt isti sex mẽses, qui dantur ad admonitionem faciendam. dicit tamen H. quod perueniant statim: tamen vsq; ad triẽnium potest episcopus suus locũ illum repetere: vt extra de præscript. c. j. & est hic speciale fauore fidei, vt per triennium contra ecclesiam præscribatur ius episcopale, & etiam limes: & excusatur præscribens hic authoritate canonis, licet habeat cõscientiam rei alienæ, ar. ff. de noxa. & generaliter. & si rẽ pro derelicto habitam mihi vendas, licet sciam eam in bonis tuis nõ fuisse, ipsam vsucapio. ff. pro dereli. l. vlt. arg. ff. de fundo dot. l. j. Sed nũquid ecclesia læsa in hoc casu põt petere in integrum restitutionem? Potest dici quod sic, nisi fuerint negligentes clerici & episcopus: arg. ff. de mino. l. verum. §. item quæritur. vel si vult ipsum negligentem conueniet. xij. q. ij. c. monemus. & cõsequitur ab eo indemnitatẽ. C. arbi. tute. quicquid. alienauit enim, qui vsucapere permisit. ff. de verb. signi. alienationis.

Præscribitur quãdoque ex triennio iure episcopali.

e Potuerit. Intra xxx. annos à sententia.

f Diligentiam. Scilicet domini. ff. ad se. cons. Tertul. l. ij. §. si mater. & extra de appel. oblatæ.

g Decennium. C. de præscript. decem vel viginti ann. l. vltima. Ioan. de Fant.

Præscriptionum. Hęc est octaua pars quæst. in qua ponit mentes legum de præscriptionibus: quas tamẽ ecclesia non recipit contra se. Io. de Fant.

i Præsentis. Præsens dicitur, qui in eadẽ prouincia est: absens qui in alia. C. de præscri. decẽ vel viginti ann. l. vlti. tamen absens dicit quãdoq; qui in iure non apparet. ff. de dam. infe. l. iiij. §. abesse. præsens etiam dicitur quandoque, qui in hortis est. ff. de procur. l. præsens.

Præsens & absens qui dicatur.

k Per decenniũ. Fit etiã alio modo interruptio: vt ff. de vsuca. l. ei à quo. ff. de dona. l. si pro donato. & C. vbi in rem act. l. vlti. & C. de pscr. 30. ann. l. cum notissimi.

l Perpetua exceptione. hoc habes C. de præscr. xxx. an. l. si qs emptiõis.

m Creditores. Hoc si fuerit alius à debitore, aut eius hærede, vel de secundo viuente debitore. debitor enim vel eius hæredes non possunt se defendere contra creditorẽ nisi quadraginta annis: vt C. si aduer. credi. l. j. & C. de præscr. xxx. ann. l. cum notissi. Vsucapio autẽ nunquã currit contra creditores: quia causa domini semota est à quæstione pignoris. C. de pig. vsucapio.

Vsucapio non currit contra creditorem.

n Vtiliter. Arg. pro Io. & alijs, qui dicũt quod per præscriptionem acquiritur dominium, secũdum M. directe potest vendicare: quia secundum eum dominium acquiritur præscriptione. vnde illud aduerbiũ vtiliter, non est de tex. vel si est de textu, expone vtiliter, id est, indubitanter vel efficaciter.

o Initio. Hoc non tenet secundum canones: quia oportet ex omni parte præscriptionis habere bonã fidem: vt extra de præscript. quoniam.

p Negligentes. Vigilantibus enim, non dormientibus subueniunt iura; vt ff. ex quibus causis maio. l. non

non enim. ff. de ijs quæ in frau. cred. l. pupillus.

a Commodum. Quia ab eo rem illam non poterit euocare, qui mala fide eam possedit.

a Commodum. Nota quod violento detentori vel malæ fidei possessori, res violenter auferenda non est, nisi incontinẽti: argu. iij. q. j. §. vlti. nec ei tunc dicitur interrumpi præscriptio. ff. de vi & vi arma. qui possessionem.

b Possessionis. argum. aliqua ex quo coniunguntur valida esse, quorũ quodlibet per se separatim inualidum est 1, vt fama & testimonium vnius testis: argu. contra xxiij. distinct. quorundam.

1 Ad hoc xi. q. j. [illegible]

c Interrupta. Fit autẽ interruptio dupliciter: naturaliter, & ciuiliter 2. Naturaliter fit occupatione aquæ, & alijs modis: vt ff. de acquir. pos. qui vniuersas. §. j. & ij. Item si longo tẽpore omittitur possessio. ff. de vsuca. furtum. Item per corporalem cõpulsione: & hoc non prodest omnibus. ff. de vsucap. naturaliter. Ciuiliter fit libelli oblatione: & hoc habet locum in annalibus actionibus tantum, quæ interruptiõe tantum perpetuantur. C. quãdo libellus princip. l. ij. Item fit per litis contestationem, quæ locum habet in perpetuis actionibus. C. de præscri. xxx. ann. sicut in rem. & hoc prodest tãtum ei, qui eam facit: & obest illi tantũ, contra quem fit: vt ff. de diuer. & tempo. præscri. inter quatuor. Si tamen tantũ pro eo, qui eo animo contestatur litem, vt ducat causam ad finem, sed impeditur propter fortuitos casus [illegible] trario C. de præscriptio. xxx. an. l. vlti. & in auth. de litig. §. omnẽ. circa fin. Item litis cõtestatio tunc tantum interrũpit, cum fit coram iudice suo, 4 alias non: vt C. ne de stat. defun. l. pe. Interrumpitur etiã præscriptio synodali proclamatione: vt extra de præscri. sanctorum. Item cũ exponitur secunda cautio: vt C. de præscrip. xxx. an. cum notissimi. §. sed & si quis. Item cũ quis

Soluit vsuras. C. de præscrip. xxx. ann. l. penul. Item Bald. c. si alium habes j. ea. q. ver. is autem cuius res. & extra de iud. de offic. ordi. pastoralis. Item & alium casum habes extra, vt lite non contest. quoniam. in fi. Quandoque autem non interrumpitur præscriptio, sed dormitat, vacante scilicet ecclesia, & in pupillari ætate, & in alijs casibus quos dixi s. e. prima actione.

Præscriptio non interrumpit: secus de contestatione, & bene. C. M.

d Triginta. Ergo naturalis iterruptio non valet tantum, quantum litis contestatio: qa litis cõtestatione perpetuatur actio vsque ad xl. an. vt C. de præscrip. xxx. an. l. vlti. sed in naturali interruptione non, vt hic. Similiter dico, quod nec illa cõuẽtio, quæ fit per executionem, perpetuatur ad xl. ann. cũ generaliter dicatur q omne ius & omnis actio tollit spatio xxx. anno. nisi vbi speciale aliquid reperitur: vt C. de pręscript. xxx. an. cum notissimi.

Actio perpetuatur litis contestatione.

e Continuare. Licet re vera aliquo tempore itermedio vacet possessio, ius tamẽ fingit eam cõiũctim peruenire ad alium locum: vt ff. ex quib. cau. maio. cum miles. & est simile ff. de acqui. hæred. placet. & sic tẽpus præcedens dicit continuari tempori sequẽti, quo alter incipit possidere 5. sed contra est quod legitur ff. de acquir. poss. l. Pomponius. §. vlt. vbi dicitur q vitiosa possessio nõ continuatur non vitiosæ: sed illud verũ est in longa præscriptione: secus in longissima.

5 Et sic habes qd quis potest vti accessione tẽporis ex authoris sui psona cum causa suisque vitijs. ff. de acq. possess. l. Põponi9. §. cũ quis. secundum Lauren.

f Litem contestari. C. de ann. excep. vt perfectius.

g Vel propter aduersarij. Hoc bene tradit extra de offi. ordi. pastoralis.

h Vel quia. s. ij. q. j. prohibentur. C. de epis. aud. l. vlt.

i Domicilium. Domicilium large dicitur quandoque habitatio. ff. de dam. infec. l. iiij. §. prætor. arg. ff. de lib. agnosc. l. j. in princ. & est simile extra de cleri. non resid. ex tuæ.

k Subscriptione. Argu. quod instrumento habenti subscriptionem trium testium, standũ est: etiam si per tabellio

Universidad de Deusto
Biblioteca

tabellionem confectum nō fit: arg. C. qui po. in pig. hab.

Testes l. pen. Hodie autem duo æquipollent tabellionatui. duo testes æquipollent tabellionatui: vt extra de probat. quoniam cōtra. De hac materia nota. xj. q. iij. curæ.

a Neque decēnij. j. ea. q. iiij. neque.

b Triginta annis. Hoc hodie non tenet: vt extra de præscrip. de quarta.

c Permittit. j. ea. q. iiij. possessiones.

d Priuatus. vt extra de præscri. cām.

e Nō cōualescēt. Sic j. q. j. principat⁹. Argu. contra extra de ma. contract. cōtra interdi. eccle. c. vlt. & extra de cōuer. coniug. placet.

f Etiam si quadraginta. C. de lōgi tēpo. præscrip. l. vlti. C. de præscri. xxx. vel xl. ann. cōperit.

g Mutilabuntur. Nec cōfessio ei præiudicaret si cōtenere tur se seruū, nisi in instrumento hoc fe cerit: vt C. de agri. & censit. cū scimus.

h Functiones. i. pēsiones ¹ agrorum.

i Vbemus. Possederūt. C. de præscript. xxx. vel xl. ann. comperit.

k Parti. C. de fun. patri. l. vlt. contra. sed ibi priuilegium habuit ab imperatore, & præterea p xl. ann. nō soluit, inde turus est p illa duo. j. ead. versi. quod si

Decimæ ab eo.

an possint præscribi per laicos.

l Decimationum. Videtur quod laic⁹ possit decimas præscribere. nam ius habet ꝓcipiendi & pertendi eas, ex quo ei conceduntur ab episcopo: puta in feudum vel beneficium ad tēpus ². Ad hoc dicunt quidā, ꝙ laica. vlti. de decī. quam cius nullū ius habet in eis: nec habere potest. j. q. vj. ij. perueniti.

a Quod dic vt no. j. ea. q. vj. j. ca. vlti. de decī. quam nullū ius habet in eis: nec habere potest. j. q. vj. ij. perueniti.

¹ Scilicet quæ debentur reipubli. Hug.

& secundū istos planum est. Alij dicunt ꝙ cum sic conceditur laico ab episcopo, laicus habet ius

nij, siue longi temporis, siue trigintā uel quadragintā annorū præscriptio sit.

Hæc de præscriptionibus inter priuatos. Cæterum aduersus loca religiosa nō nisi quadraginta annorum præscriptio currit. Vnde in authenticis, Quas actiones tricēnalis præscriptio præcludit. si loco religioso cōpetant, quadraginta annis claudūtur. Et in Nouellis, Neque decēnij uel uicennij, &c. In canonibus uerò ecclesia aduersus ecclesiam triginta annis monasterium aduersus ecclesiam non nisi quadraginta annis præscribere permittitur. Quòd si priuatus primitias & decimas siue sine titulo, siue cum titulo possederit, nulla temporis præscriptione tutus esse poterit. Quæ enim ab initio de iure fortiri effectum non possunt, tractu tēporis nō conualescunt. Vnde si liber homo longo tempore prostruo detinetur, etiam si quadraginta annorum curricula excesserint, sola temporis longinquitate libertatis iura minimè mutilabuntur. Ad hæc ecclesia, res publica, primitiæ, decimationes ciuilium functionum instar obtinent. Porrò publicæ functiones præscribinon possunt. Vnde in septimo libro Codicis titu. de triginta uel quadraginta annorum præscriptione, Imperator Anastasius.

CAN. XVI.

Vbemus eos qui rem alienam per continuū annorū quadragīta curriculū sine aliqua interpellatione legitima possederūt de possessione quidem rei vel dominio nequaquam remoueri: functiones autem, seu ciuilem canonem, vel aliquam aliā publicā collationem impositam eis dependere compelli, nec huic parti cuiuscūque temporis præscriptionē oppositam admitti.

Sic etiā prædia siue sint priuati, siue ecclesiæ, p̄ sunt præscribi. Prouentus primitiarum & decimationum præscriptione tolli non possunt, etiam si à Romano pontifice quilibet laicus super his rescriptum impetrauerit. Rescripta enim, quæ contra ius scriptum impetrata fuerint, nisi talia sint, quæ illis, quibus data fuerint, prosint, & nulli obsint, nullius momenti esse censentur. Itē: decimæ Deo mandante sacerdotibus & leuitis separatæ sunt: ut de sorte dominiuuant, qui in eius sorte connumerantur. Non ergo cuiusquam priuilegio laicis concedi possunt: ne diuinis mandatis authoritas humana præiudicium inferat. Vnde Imperatores Valentinianus et Theodosius.

Vniuersas terras, quæ à colonis seu emphyteuticarijs dominici iuris, reipublicæ uel tēplorū in qualibet prouincia suentes, uel ullo alio pacto alienatæ sunt, ab ijs, qui per eam atq; contra leges eas detinēt, nulla longi temporis præscriptione officiē-

ex quo emit rem illam ecclesiæ contra legum interdicta. vt C. de agri. & censit. quemadmodum ³.

Pretium. Supra xij. quæ. ij. quisquis. ꝫ. xij. quæ. ij. dicit Vulteranæ. contra. sed hic fuit malæ fidei possessor.

Quidem. Hoc notatur ꝫ. x. q. ij. & vide.

De præscriptionibus. Hæc est nouella. pars q. in qua dicitur, quod præscriptio contra ecclesiam nō currit nisi xxx. ann. Io. de Fant.

Vsucapione. Videtur ꝙ res ecclesiæ non possunt vsucapi: nec res fisci. in fin. de vsuca. ꝫ. res fisci. C. de vsucap. j. item res ecclesiæ censentur iuris priuilegijs. Præiudicantur. supra xl. di. c. j.

Principum. Supra xcj. quæstio. iij. Imperatores.

Per eum an non. Similiter vsufructus ciuitati relictus, spatio centum annorum peruenit ad ciuitatem. ff. de vsufruc. l. an vsufructus.

Hæc præscriptio. Hæc est nouella. pars. j. ca. vltim. quidam tamen dicunt contra.

Quadriennij. Hoc nō approbo: vt patet per cōtrariā ꝫ. xij. q. ij. quicunque miliū. ꝫ. ca. j. in canonib⁹. vbi dixi ꝫ. e. placuit. Sed sola. Hæc est pars quæ in qua probat ꝙ contra Roma. ecclesiam non currit præscriptio, nisi centenaria. Io. de Fant.

Nemo. Angustantur. Iniustis priuilegijs. Præiudicantur. supra xl. di. c. j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præscriptio vtrũ possit curere contra Romanam ecclesiam.

præscribuntur.ff.e.q.iij. licet. & c.inter memoratos.
a Ecclesiæ.ff.e.q.iij.nemo.contra. sed hic monachi possederunt tantum ius emphyteuticarium, & præscripserunt ius quod clericis competebat:quia erant emphyteutæ Romanæ ecclesiæ. Vel dic q licet ius Romanæ ecclesiæ non possit per se præscribi,præscribetur tamen cum vniuersitate. argu. extra de iure patr. ex literis.ff.de contrah.emp.in modicis. Vel licet cõfirmetur hæc sententia quo ad ipsos litigantes: non ideo prẽiudicabitur Romanę ecclesiæ cum voluerit ius suum prosequi. extra de ca.mo. dilectus.ar. extra de sent. & re iud. cum super controuersiam. & cap. suborta. vnde non est inconueniẽs q cõtra ecclesias subiectas soli Papę prę scribat in rebus aliquibus: quia hoc non fit in præiudicium Romanæ ecclesiæ, quia eodem iure tenetur nũc illa Romanæ ecclesiæ, quo prior tenebatur. Et si vere velimus log, nec Romana ecclesia aliquid præscribit nec aliquis contra eam præscribit: qa Romana ecclesia cum aliquid contra aliam præscribit, non plus iuris propter hoc habet quam prius habuit: quia illa prius fuit ei subiecta: cum ipsa in omnibus ecclesijs habeat plenitudinem potestatis: vt ij.q.vj.decreto.

Præscriptio pro bãs an debeat docere de continua possessione.

b Incõcussam. Ecce q qui obijcit interruptionem, eam probare debet. sic qui obijcit præscriptionem, eam probare tenetur: vt ff.e.q.iij.inter. & c.dilectio. similiter & qui obijcit malam fidem,eam probabit. & si vnus obijcit præscriptionẽ & alter interruptionem, vtriusq; testes audiuntur :vt extra de præscrip. illud. Sed si iam lata esset sentẽtia super præscriptione, postea nõ admittitur reliquus ad aliquid probandum.extra de prescrip.sanctorum.hic tamen contrarium innuitur. Sed nunquid ille, qui probat præscriptionem,tenetur probare se continue possedisse:Hoc certe est impossibile probare : sed sufficit probare q à principio possedit, & in fine, & quandoque in medio.nam extrema tempora sunt quandoque consideranda in præscriptione : vt C.ne de sta.defun. si mater. & C.de apo.publi. quicunque.lib. x. Argumen. contra.ff.de distra.pig. & si is.

c Arbitris. Si te habuerunt suspectum : argumen. xj.quæstione j.peruenit.

c Arbitris.i. inspectoribus vel mensoribus : vt ff.si men.fal.mo.dixe.l.ij.ff.si.regun. si irruptione.ff.e.q. iij.inter. Alius ergo cognoscit hic de præscriptione, & alius de interruptione.nam & ita continentia causæ diuiditur,contra illud de sequestra.ad hoc.sed hoc fit hic, quia sub ea forma dominus Papa delegauit causam.sic j.q.vj.placuit. & extra de re iu.decretero.

d Neq; decennij. Quadraginta.Sic extra de præscri.de quarta. Sed nõne cõtra Cisterciẽsium ecclesiam, quæ valde est priuilegiata,præscribit spatio xxx.ann. vt extra de priuile.

Præscriptio aduersus cõtra Cisterciẽses.

Neq; decennij neque vicennij vel xxx. annorum possessio vel præscriptio,sed sola xl.[d] ann. curricula religiosis domibus opponantur: non solùm in cæteris rebus, sed etiam in legatis & hæreditatibus. Sicut ergo religiosis domibus ex lege non nisi quadragenaria est obijciẽda præscriptio, ita & authoritate Gregorij aduersus alias ecclesias præscribere possunt eodem spatio temporis.

QVÆSTIO VI.

1 pt. Vòd autẽ ea, quæ ecclesiæ debẽtur, rectores eiusdẽ sua authoritate iudicibus prætermissis repetere nõ ualeant,beatus Gregorius testatur dicens:†

Iudicio non manibus, res ecclesiæ defendantur.

CAN. I.

Consuetudo noua in hac ecclesia[f] & valde reprehensibilis erupit, vt cùm rectores eius patrimonij vrbana vel rusticana prædia dicatur eis', sed ratione taciti consensus', Vel dic quod licet exceptio perpetua sit,et actio temporalis: vt ff.de excep.doli. pure.§. vlti.tamen facilius perditur exceptio, quam actio: nam actio non perditur nisi vsque ad xl.annos,sed exceptia vno actu perditur: vt extra de constit.cum accessissent. & extra de præben. pro illorum.in fi. C. de iure do.impet.l.ij.& ff.de procura. Pomponius.§.rati.

Quod autem. Hæc q. diuiditur in tres partes. In prima dicitur q nemo debet ponere vexilla in rebus suis. Secũda ibi, Quod autem. Tertia ibi, Econtra. Io.de Fant.

c Quod autem. Hæc q. habet duos articulos. Primus est an prælat ecclesiæ authoritate sua res ecclesiæ repetere valeant absque iudice. & quidem non.ff.e.c.j. Secundus est vtrũ cadant à causa si sua authoritate vsurpent quæ ad se pertinere putãt. & quid in causa ecclesiastica licet vsurpẽt sua authoritate,non cadunt à causa.ff.si epm.in causa propria sic.C.vnde vi.si quis in tantam. & ff.e.placuit.nisi in casibus, C.quãdo liceat vnicuiq; sine iudice se vindicare.

f Consuetudo. Ecclesia.i. Romana prohibet tamẽ et in aliis.ff.e.c. Et ita est hic ar. q si Papa rem occupare,sed arbitros eligere:ar.ij.q. vij.nos si. alioqui cadet à re:vt in auth.de mã.prin.col.iij.§.vl. C.vt nemini liceat sine iu.l.vna. C.vt nemo priua.ri. l.j.C.de ijs quæ pœ.nomine.l.j.ff si vult esse iudex in causa ecclesiæ,potest esse:vt dixi ij.q.vij.si qui sunt.

Titulos.

Causa XVI. Quæstio VI. 757

a Titulos.id est,vexilla vel alia signa.hoc enim fuit principi est permissum:vt C.vt nemo priua.tit.l.ij. & qui signa imprimit rebus propria authoritate:si est de plebe,decapitatur: si nobilis,proscribitur.C. vt nemo priua.titu.l.ij.

b Sed manibus.

xxiij.q.viij. conuenior. & c.quicũq;. 3.xv.q.vj. authorite.contra ff.lxiij. dist.Adrianus.contra j.xxiij.qõ.viij. occidit.Sol.ibi dicitur de materiali re ẽpãali gladio, sed singula singulis referuntur. Hic enim nõ possidet,sed alij auferre conãt. Vel secus cum possessor non vult stare iuri.

c Defendãt.id est, petant: vt dist.viij. quo iure.

d Spõte.id est,sua authoritate.Ioan.

Quod autem.Hęc ff.j.pars quæstio. in qua dicitur quod nullꝰ sine iudice debet aggredi rem ab altero possessam, q̃ ecclię ad se pertinere Ioan.de Fant.

Quod autem. Hic est secundus articulus huius quæstiõis. Dicas ergo,in rebꝰ ecclesiæ non habet locum constitutio, si quis in tãram.C. vnde vi.qa delictũ prælati,&c.vt j.ea. si episcopum.& prę latus potest facere meliorem conditionem ecclesiæ,nõ deteriorem:vt extra de iu integ.restit.restituit.sicut nec iuratio tutoris vel violentis,præiudicat pupillo:vt C.vndevi. l.neminerint.

e Placuit. Siue volentibus.ar. gu.q illicitus consensus non habetur pro consensu.xciij. distin.§.quis episcopus.extra de elect. Ofius.xviij.q. ij.§.lib.xij.& C.de apt.virg.l.vna.Argu.contra xxvij.distinct.diaconi.

Consilium.

f Consuetudo.quantum ad possessorium iudicium etiam, quia in quasi possessione ius habet, quis puniri debet in litis æstimatione si habet ppria, tamẽ lo. ecclesiæ non habet locum constitutio, si quis in tãram.C. vnde vi.qa delictũ prælati,&c.vt j.ea. si episcopum.& præ latus potest facere meliorem conditionem ecclesiæ,nõ deteriorem:vt extra de iu integ.restit.restituit.sicut nec iuratio tutoris vel violentis,præiudicat pupillo:vt C.vndevi. l.neminerint. Hierus. de. 24. q. 1. Papa. Ecclesia. 16. q. 7. Ecclesia. 22. q. 5. Ecclesia. 23. q. 8. Ecclesia. 24. q. 3. Ecclesia. 25. q. 1. Ecclesia. 26. q. 2. Ecclesia. 27. q. 4. Ecclesia. 28. q. 5. Ecclesia. 29. q. 6. Ecclesia. 30. q. 7. Ecclesia. 31. q. 8. Ecclesia. 32. q. 9. Ecclesia. 33. q. 10. Ecclesia. 34. q. 11. Ecclesia. 35. q. 12. Ecclesia. 36. q. 13. Ecclesia.

gitimum. nam solus papa id quod nullũ est, facit ratum authoritate sua, si ex certa scientia hoc faciat. argu. ̃. ea. si episcopum. licet alias confirmari non dicatur, nisi quod ante firmum erat. extra de fide instru. c. inter dilectos.

tus, ex quasi cõtractu propter indebitum solutum: & bene conuenitur hæres, licet ad eum nihil peruenerit. Sed obijcitur: si pro vsuris repetendis agitur actione ex quasi contractu, quid ad ecclesiam si agitur ex cõtractibus ratione pacti: ergo hæres nõ est cõueniẽdus? Respõdeo: licet ex cõtractu agatur, tamen versatur ibi delictũ: vnde hæres potest conueniri: vt ff. de actio. & oblig. l. ex contractu. secundum legem autẽ nõ tenetur ex delicto defuncti, nisi lite contestata. C. ne ex delicto defun. l. j.

per eos, quos eis primas dederit, siue p eos quos ipsi vicini cum consultu primatis delegerint.

3 Econtra Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniam scribit dicens:

Delictum personæ in damnũ ecclesiæ conuerti non debet.

CAN. III.

Si episcopũ (quod absit) talem culpam cõmisisse constiterit, vt cõstet eum non irrationabiliter esse depositũ, eadem eius depositio [a] cõfirmetur: & omnes res suæ ecclesiæ, quæ ablatæ fuerunt, restituantur: quia delictum [b] personæ [c] in damnum ecclesiæ [d] non est conuertendum. si autẽ, vt dicitur, quia Comitiolus defunctus est, ab hærede eius, quæ iniuste ab illo ablata sunt, sine excusatione reddantur [e].

Idem Petro subdiacono. †

In personam delinquentis, nõ in facultates eius vltio procedat.

CAN. IIII.

Cognouimus quòd si qs ex familia culpam fecerit ecclesiæ, nõ in ipsum [f], sed in ei⁹ substãtiam vindicetur. De qua re præcipim⁹ vt qsquis culpam fecerit, in ipsum quidẽ (vt dignũ est) vindicetur: à cõmunione [g] autem eius omnino abstineatur.

Idem.

Res eorum, qui ex clero labuntur, simul cum ipsis monasterio tradantur.

CAN. V.

Delapsis sacerdotibus, vel quolibet ex clero obseruare te volumus, vt in rebus eorum nulla contaminatione misciaris: sed pauperrima regularia monasteria require, quæ secundũ Deum viuere sciunt: & in eisdem monasterijs ad pœnitẽtiam lapsos trade: & res lapsorum in eo loco proficiant, in quo agere pœnitentiã traduntur: quatenus ipsi ex rebus eorũ subsidium [h] habeãt, qui de correctione eorum solicitudinem gerũt. Si verò parentes habent, res eorum legitimis parentibus dentur: ita tamen vt eorum stipendia, qui in pœnitentiam dati fuerint, eos sufficienter debeant procurare. Si qui verò ex familia ecclesiastica sacerdotes, vel leuitæ, vel monachi, vel clerici, vel quilibet alij lapsi fuerint, dari eos in pœnitentiam volumus: sed res eorum [i] ecclesiastico iuri nõ substrahi: ad vsum tamen suum accipiant, vnde ad pœnitentiam subsistant: ne si nudentur, locis, in qbus dati fuerint, sint onerosi.

Econtra. Hæc est iij. pars quæstio. in qua probat per sex authoritates q̃ delictum personæ in dãnum ecclesiæ redundare nõ debet: imo persona tantum puniatur. Io. de Fant.

a Si episcopum. Depositio. licet mala fuerit: & hoc propter scãdalum [1]. sic iij. q. vj. hæc quippe.

b Delictũ. sic xviij. quæstio. ij. Eleutherius. contra.

c Personæ. ̃. xxv. q. ij. ita nos. contra: Sed ibi potius puniti sunt delinquentes quã ecclesia. vel bene punit ecclesia nõ in honore, sed in facultatibus ob delictum personarum. ̃. ea. q. iij. placuit.

d In damnum ecclesiæ. xxv. q. ij. ita nos. contra. sed ibi potius punitur delinquentes quam ecclesia. Item contra ̃. ea. qõ. iij. placuit. sed delictũ quod cõsistit in omittendo, bene præiudicat ecclesiæ: sed quod in faciẽdo, nequaquã: alienare tamen dicitur qui vsucapere permittit. ff. de verb. signific. alienationis. Item contra ̃. liiij. dist. si seruus. vbi dicitur quod pro vno seruo episcop⁹ duos debet recompensare domino. sed intelligẽdum est. illũ debere restituere duos non de rebus ecclesiæ, sed de rebus proprijs, si quas habeat.

e Reddantur. licet ad eum nõ peruenerit, tenetur ex maleficio defuncti, secundum canones. extra de pig. c. iij. xij. q. ij. episcopus qui filios. arg. xcvj. di. Cõstin. bene quidem. extra de rapt. in literis [2]. sicut hæres defuncti tenetur condictione furtiua. ff. de condic. furt. si pro fure. §. condictio. ff. vi bon. rap. l. ij. § vlti. quia illa oritur ex maleficio, etiam si lis cum defuncto contestata non sit: imo præsumitur peruenisse ad eum, ex quo in vniuersum succedit: arg. extra de vsuris. tua. Sed hoc ideo, quia ibi defunctus fuit obliga-

1 Et metu principis hoc factum fuit, scilicet q̃ depositio fuit confirmata. ar. ̃. ea. q. j. frater.

† Epistola 42. li. 1.

Hæres an teneat ex maleficio defuncti.

2 Cõcor. text. in l. veteris. C. de contrahen. & cõmit. stipu. & in l. vnica. C. vt actio ab hære. & contra hære.

f Cognouimus. Nõ in ipsum. id est, non propria, sed ecclesiæ. [1] potest enim in propria puniri. xxj. quæst. vj. si quis cuiuslibet. si illam pœnã plus timeat.

g A communione. scilicet rerum eius. id est, non communicemus facultates eius nobis, sed locus, in quo acturus est pœnitentiam, deputetur: vt ̃. ead. de lapsis. vel cõmunione rerũ ecclesiæ sibi commissæ. nõ enim propter hoc res sunt ecclesiæ auferendæ, licet hoc quotidie fiat ab episcopis: & forte non minus iuste, cum pœna pecuniaria magis timeatur quã corporis: & ideo iuste videtur posse fieri: argu. xxiij. qõ. iiij. ca. vindicta. extra vt lite non contest. quoniam. in fi. Et intelligunt quidam hoc tantum esse de liberis ecclesiæ promotis, qui omnia, quæ acquirũt, ipsi ecclesiæ acquirunt: vt extra de ser. non ord. ca. iij. vnde ne propter eorum delictũ damnificetur ecclesia, statuitur hic, vt puniantur in persona, & non in rebus. Res enim ecclesiæ non possunt confiscari: vt ̃. ead. quæstio. j. in canonibus. & §. nouarum.

1 Scilicet sibi cõmissæ ad propositũ Gratiani.

Ecclesiæ res non confiscantur.

h Delapsis. Subsidium. Arg. ad quẽ spectat onus, &c. xij. q. ij. charitatem. xxvij. qõ. j. si quis rapuerit. ̃. 50. dist. si quis episcopus. ̃. xij. q. v. c. vlti. ff. de reg. iur. secundum naturã. Nam naturale est, commoda eum sequi, &c. C. de fur. & ser. cor. l. fi. §. sed cũ.

i Sed res eorum. Videtur hic, quod si clericus remo-

ueatur ab ecclesia sua, q̃ omnia suæ ei reddantur: vt extra de cle. cõiug. q̃ à te. & extra de renun. c. iij. & 27. q. j. si quis rapuerit. sed hoc nõ cõcedo. xij. q. ij. nõ liceat. sed dico q̃ tantũ vsusfructus illorũ debet habere tempore vitæ suæ. & sic intellige q̃ hic dicitur.

Item Leo iiij. Carolo regi.

Inutilis sacerdos ecclesiam suam dignitate non priuat.

CAN. VI.

Si fortassis (quod non credimus) apud vos inutiles iudicamur: ecclesia tamen, cui permittente domino præsumus, non inutilis [a], sed caput principiúmque omnium merito simul ab omnibus vocatur.

Item in Magotiensi † concilio.

Possessiones monasterij, pro peccato abbatis episcopo tollere non licet.

CAN. VII.

Episcopo non liceat possessionem monasterij tollere, quãuis abbas peccauerit: sed subijciat [b] eum potestati abbatis alteri⁹ monasterij.

Item Gelasius.

Quæ sacerdotes dederunt, sub sequentes pontifices nullatenus auferre præsumant.

CAN. VIII.

Illud statuendum censuimus, vt quascũque munificẽtias clericis aut sibi seruiẽtibus de rebus ecclesiæ in vsum [c], aut de proprijs in proprietatem præcedentes dederint sacerdotes, subsequentes pontifices nullatenus auferre [d] præsumant. Si quid tamen culpæ exstiterit, pro qualitate [e] personarum, vel regula præcedentium canonum in persona habeatur, non tamen in facultate districtum.

Si ergo delictum personæ in damnum ecclesiæ non potest conuerti, quia procurator conditionem ecclesiæ potest facere meliorẽ [f], non deteriorem: si peccato abbatis possessiones monasterijs auferri non licet, quomodo delictum episcopi uertetur in damnum ecclesiæ ut inde detrimentum causæ suæ patiatur? Sed detrimentum causæ pati non sic est accipiendum, ut ecclesia suo iure priuetur: sed potius quia clericis coram iudice stantibus, episcopus tacebit, & pro iniuria illata mulctabitur, si propria habuerit.

QVÆST. VII.

1 ps

Quod autem ecclesias [g] de manu laicorũ [h] nec abbati, nec alteri accipere liceat, omnium canonum testatur authoritas. Generaliter enim tam ecclesiæ, quã res ecclesiarum in potestate episcopi consistunt. Laici autem nec sua nec episcoporum authoritate decimas uel ecclesias possidere possunt: unde si episcopi siue beneficio siue pretio ecclesias uel decimas laicis dederint, domum orationis, domũ negotiationis & speluncam latronum faciunt. unde post euersionem cathedræ à cœtu fidelium segregati, æterno uerbere à domino flagellabuntur.

Vnde Gregorius septimus ait:

a Si fortasis. Nõ inutilis. propter hoc q̃ prælatus inutilis fact⁹ est. quasi diceret, inutilitas prælati nõ debet redundare, &c.

b Episcopo. Subijciat. cum coepis. Vel secundum Hu. solus [1] hoc faciat [2]. ̃. 18. q. ij. si quis abbas. Argu. epm posse deponere abatẽ. & hoc verum est ab honore, nõ ab ordine: sicut de monacho dicitur ̃. lxxxj. dist. valet. et ̃. j. q. v. c. j.

c Illud. In vsum. q̃uiq; tamẽ res ecclesiæ dantur in proprietatem. xij. q. ij. bonæ. sed cum dantur intuitu officij, nõ: vt hic.

d Auferre. ̃. e. q. vlti. inuentũ. contra ̃. di. lxxiiij. generalia. Argu. ̃. e. q. j. possessiones cõtra. Sed dic nullatenus, id est, vsq; ad tempus præstitutum.

e Pro qualitate. Vide meliorẽ conditionem clericorum percipientium aliquid in ecclesia, propter obsequiũ aliqd, vel extrinsecam probitatem, quam canonicorũ: qa ob delictũ non amittunt illud, sed habẽt vsq; ad obitum suum: arg. hic, & xij. quæst. ij. sæpe. Vel dic auferre præsumant, nõ dico ei, sed ecclesiæ. & sic facit ad propositum G. q̃ delictum personæ non redundat, &c.

f Meliorem. Extra de in integ. restitu. requisiuit. & hoc verum est in acquisitis: secus in acquirendis. C. de acqui. pos. ex liberis. sed si propria habet prælatus, agabitur cõtra eũ. C. arbi. tut. quicquid. & xij. q. ij. monemus.

1 Sine coepiscopis, sed non sine synodo, secundum Hug. & hic vicedominus quod leg. & no. xxj. dist. submittitur. in fin.

2 De hoc nota. xv. q. vij. in fin.

† Maguntina.

Quod autem. Hæc q. diuiditur in vj. partes, in quarum prima dicitur & probatur q̃ omnes decimæ et ecclesiæ debent esse in potestate episcopi loci, & debet illas canonice diuidere & dare ecclesias & beneficia canonice, & sine illo nullus potest ecclesias vel decimas conferre. Secunda ibi, Quoniã in quibusdam. Tertia ibi, Piæ mentis. Quarta ibi, Vt ergo. Quinta ibi, Si qs vult. Sexta, ibi, Cõstitut. Io. de F.

g Ecclesias. Hæc est vij. q. s. an abbas possit retinere ecclesiam quã accepit de manu laici, interueniente postmodum consensu episcopi? Et dic q̃ sic: vt j. ead. nullus. & ca. decimas. Extendit eam magister etiam ad decimas & omnes res ecclesiasticas. & in hũc modum eã tractat. Primo ostẽdit q̃ laici ecclesias vel decimas nec etiam epõrũ authoritate habere vel possidere possunt. ergo nec alicui eas conferre possunt: si tamen post consensus episcopi interueniat, tenet donatio. j. e. §. sicut ergo. & c. decimas. Ius autem patronatus etiã sine authoritate ipsius conferre possunt loco religioso. extra de iure pat. illud. et c. cõsultationib⁹. Ostẽdit postea G. [3] quid iuris in ecclesijs ab eis fundatis laici sibi valeant vendicare. Dic ergo q̃ qui ecclesiam cõsequitur à laico, ipso iure suspensus est. Ar. j. e. decimas. & ca. cõstitutiones. & c. si qs deinceps. nisi authoritate Papæ habeat laicus inuestituras, sicut rex Apuliæ: tũc potest dare cui vult præter authoritatẽ episcopi. j. ea. nemini.

h Laicorum. Su. lxiij. di. Adrianus. ij. contra. sed illud c. abrogatũ est: vt dic. e. §. verum. Io.

Laici ecclesias aut decimas habere nõ possunt.

3 Scilicet j. e. ca. piæ mentis. c. & c. sequen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Decimæ à laicis non possideantur.

CAN. I.

DEcimas, quas [a] in vsum pietatis concessas esse, canonica authoritas demonstrat, à laicis possideri apostoli cà authoritate prohibemus. siue enim ab episcopis, vel regibus, vel quibuslibet personis eas acceperint, nisi ecclesiæ rediderint, sciant se sacrilegij crimen committere, & æternæ damnationis periculum incurrere. Oportet autē congruentius nos decimas & primitias, quas iure sacerdotum esse sancimus, ab omni populo accipere: quas fideles domino præcipiente offerunt, iuxta illud vaticinium Malachiæ prophetæ: Inferte omnem decimationē in horreum [b] meum: vt sit cibus in domo mea. Has verò decimas sub manu episcopi [c] fore censemus: vt ille, qui cæteris præest, omnibus iustè distribuat: vt nec quicquam personis honorabilius [d] exhibeat vnde alij scrupuloso corde moueātur, sed sint omnia cōmunia: quia inhonestū videtur, vt alij sacerdotes habeāt, alij verò decimētum patiantur: sed sicut vna est fides catholica, ita necesse est vt ille, qui prouisor est loci, quamuis multæ [e] sint ecclesiæ: omnibus [f] tamen fideliter distribuat.

Vnde Vrbanus ij.

De eodem.

PALEA.

COngregato apud Claremontēn. urbem multorum coēpiscoporum synodali conuentu, propositū nobis est à quibusdam eorum quæstio, de ecclesijs uel decclesiasticis possessionibus à clericis uel monachis usque impræsentiarum inconsultis episcopis acquisitis. nos autem usi saniori consilio eorundem episcoporum, condescendentes pro tempore, prouidentésque ecclesiasticæ paci, uel quia aliter absque ineuitabilis scandali periculo huiusmodi quæstio non poterat procedere, apostolica authoritate decreuimus, ut ea, quæ à clericis uel monachis à quibuscunq; personis prout potuerint, uel usque hodie fuerunt acquisita, rata perenniter & inconcussa permaneant: hoc tamen tenore, ne in posterum inconsultis episcopis talia præsumant.

Item Gregorius.

De eodem.

PALEA.

PEruenit ad nos fama sinistra, quòd quidam episcoporum non sacerdotibus propriæ diœcesis decimas atque Christianorum oblationes conferunt, sed potius laicalibus personis, militum uidelicet, siue seruitorum, uel (quod grauius est) etiam consanguineis. unde si quis amodo episcopus inuentus fuerit, huius præcepti diuini transgressor, inter maximos hæreticos & antichristos non minimus habeatur, & sicut Nicena synodus de simoniacis censuit, & qui dat episcopus, & qui recipiunt ab eo laici, siue pretio, siue beneficio, æterni incendij ignibus deputentur.

Item Ambrosius in sermone quadragesimæ.

Laici an possint sine pecca to decimas percipere.

Mal. 3. a

Rediles eorum qui sunt in eadem ecclesia, debent esse parati.

[a] QVicunque. Quod minus fecit. Sed pone q̄ aliquis diu nō soluit decimas, nec modo possit soluere, nisi venderet omnia quæ habet: nunquid tenetur ea vendere? Sic, sed ecclesia debet ei dimittere. vnde viuat: cum hoc eidem esset ei danda. res enim ecclesiæ omnibus sunt communicandæ: arg. ff. ead. q. j. quoniā quicquid. nec enim ita auare sunt omnia extorquenda: quia habēda est eius ratio, ne egeat. arg. ff. de re iudic. inter. §. vlti. Item patet hic, q̄ sicut laicus non potest præscribere in decimis, sic nec in quantitate decimæ rumpicere sit argumentum contra extra de decim aliquib⁹, vbi dicitur quod decimæ quædā ex consuetudine debentur, quæ non possunt præscribi: sed illud potest intelligi secundum decr. extra eo. ad apostolicæ. Vel loquitur de decimis personalibus quæ reddi debent ecclesiæ, in qua recipit sacramētum. Vel certe istæ & illæ similiter lege diuina debentur: vt xxiij. q. v. dicat. Et no. q̄ licet non currat præscriptio in quantitate decimarum, tamē currit in quantitate: cathedratici vt extra de censu, olim. q̄ minus tenuit, videtur: cum clericus possit præscribere in decimis non in cathedratico cum cathedratico non possit. vt extra de dona. pastoralis.

Fideliter decimas dat, qui omnium suorum decimas solut.

CAN. II.

QVicunq; recognouerit in se, quod fideliter non dederit decimas suas, modò emendet quod minus fecit [a]. quid est fideliter decimas dare? nisi vt nec peius nec minus aliquando offerat de grano, aut de vino, aut de fructibus arborum, aut de pecoribus, aut de horto, aut de negotio [b], aut de ipsa [c] venatione sua.

Item ex concilio Rothomagensi.

Excommunicentur, qui decimas sacerdotibus dare nolunt.

PALEA.

OMnes decimæ terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, domini sunt, & illi sanctificātur [d]. Boues, & oues, & capræ, quæ sub uirga pastoris trāseunt, quicquid decimū euenerit, sanctificabitur domino: nō eligatur neq; bonum neq; malum, nec in alterum commutabitur. Si quis commutauerit, & quod mutatum fuerit, & quod mutatum fuerit, domino sanctificabitur, & nō redimetur. Sed quia modò multi inueniuntur decimas dare nolentes, statuimus ut secūdum domini nostri præceptum admoneantur [e] semel, & secundò, & tertiò. Quisi non emendauerint, anathematis uinculo feriantur, usque ad satisfactionem & emendationem congruam.

Item ex concilio Magotiensi. [†]

Veterum exemplo decimæ soluantur.

CAN. III.

DEcimas Deo & sacerdotibus Dei dādas, Abraham [f] factis, & Iacob [g] promissis insinuat, & omnes sancti doctores commemorāt.

Non autē decimæ sunt redimendæ à populo, si aliter dare eas noluerint.

Vnde in eodem concilio legitur.

Decimæ non sunt à populo redimendæ.

CAN. IIII.

DEcimas [h] quas populus dare nō vult, nisi quolibet munere ab eo redimant, ab epīs prohibendum est ne fiat [i].

Item Augustinus. [†]

Quia decimæ Deo non redduntur, indictio fisci accesit.

CAN. V.

MAiores nostri ideo copijs omnibus abundabant [k], quia decimas Deo dabant, & Cæsari [l] censum reddebant. Modò autem quia discessit deuotio Dei, accessit indictio fisci. Nolumus partiri [m] cū Deo decimas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus.

Item Origenes. [†]

Ius spirituale an possit redimi.

[a] Ecimas. Abraham. Vt xxiiij. quæstione v. dicat.

[f] Iacob. Cū iret in Mesopotamiā, dixit quod si ei dene succederet, decimas Deo daret.

[g] Magum tincu.

[b] Ecimas. Ex hoc ca, & illo j. quæ. j. nullus. & vij quæstio. j. sanctum. dicunt quidam, quod non licet mihi ius meū spirituale redimere. & exponunt finem huius ca. prohibendum est, scilicet episcopis ne fiat ab eis, scilicet vt redimant, quia simonia est: argu. extra de sim. Matheus & c. quęrelā. Alij dicunt quod si iniuste vexor in iure spirituali, quod ad me pertinet, vexationem meā redimere possum: vt si timeo iniuste deponi: argum. extra de sim. nobis. & c. dilectus. j. & j. quæ. iij. quæstum. & iudicium iustum emere possum: argum. xxiij. q. v. non sane. C. de adult. seruī. Ioan. consueuit dici, quod si sum in possessione, possum redimere, aliàs non: vt extra. ead. dilectus.

[†] Homi. 8. li. 50. homiliarum.

[i] Ne fiat. Supple redemptio decimarum, &c. sicut dicit lex q̄ faber nō potest dare pecuniam prō specie: vt C. de fab. l. j. lib. xj. Arg. contra. xiiij. q. vj. comperimus j. vbi pretium recipitur, pro re spirituali.

[k] Maiores. Abundabant. ꝛ. ea. quæstione j. decimæ.

[l] Cæsari. ꝛ. xj. q. j. si tributum. ſ. xxiij. q. viij. conuenior.

[m] Partiri. Id est, decimam partem dare. Et ita aliud est partiri, & aliud partem dare. ff. de vsufructu. l. etiam partis. ff. de verborum significatione. lege, nomen. §. portionis.

[†] Homi. 15. in 21. cap. Mathæi.

Nō quia ibi laicus non debebat priuari iure suo & res iam cōsecrata poterat ipsi laico reddi. Archidia.

Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Columbas vendit, qui ecclesiam indisciplinatis committit.

CAN. VI.

ET hoc diximus secundùm simplicem intellectum: iuxta moralem aũt talia dicemus, & primò quidem de templo, de quo per prophetã dixit Deus: Domus mea, domus orationis vocabitur. ergo secundũ corporalem circuncisionẽ carnis, & secundũ corporalis legis festiuitates, & sacrificia & alia corporalia consequentur, & templum Dei æstimabitur quod in lapidibus insensatis erat constructũ, primùm quidem à Salomone [a], deinde reparatũ ab Esdra [b], postea verò post Christi aduentum, à Romanis [c] destructum, & illa domus est domus orationis: qua destructa [d], necesse est vt Iudæi quasi non habentes domum orationis, iam non habeant priuilegium speculationis [e] Dei veri, nec possint secundũ legem [f] Deo seruire. Hoc ergo facto, omnia Christus eiecit [g] in ministerio † spiritualium actuum suorum: & tunc quod fecit, visibiliter egit eijciẽs vendentes & ementes de templo, & mensas nummulariorum euertens, cathedras vendentium columbas dissipauit, ad correctionem populi: vt non pro mundanis festiuitatibus [h] in nomine Dei celebrent: nec emptionibus & vẽditionibus vacent, in loco non competenti, in quo non debent emere vel vẽdere, sed orationibus tantũ vacare atq; congregari, quasi in domo orationis. Nunc autem arbitror templum Dei ex lapidibus viuis constructum esse ecclesiam Christi. Sunt autẽ multi in ea non sicut condecet spiritualiter viuentes, sed secũdùm carnem militantes, qui & domũ orationis de lapidibus viuis constructam; faciunt esse spẽlũcam latronum actibus suis: non ecclesia Dei digni, sed spelunca latronum. Qui enim confidérat, in multis ecclesijs talium Christianorum peccata inueniet, arbitrantes quæstum esse pietatem [i]: & cùm deberent de Euangelio viuere, secundùm quod viuere decet seruos Dei, hoc non faciunt, sed diuitias & multas possessiones acquirunt. Nónne dices speluncam latronum factam esse sub illis ecclesijs? vt rectè dicat Christus ad eos propter dissipationem ecclesiæ suæ: Quæ vtilitas [k] in sanguine meo, dum descendo [l] in corruptionem?

Item ipse per Oseæ [m] prophetam tali modo: Væ mihi quia factus [n] sum sicut qui colligit stipulam in messe, & sicut qui racemum in vindemia, cùm non sint botri ad manducãdum, & primogenita. Væ animæ meæ: quia periit timoratus à terra, & qui corrigat, in hominibus omnibus non est. Et cùm intellexeris Iesum discentem talia, & lugentem peccata nostra, aspice simul & illud, quod in Euangelio scribitur: Cùm vidisset Hierusalem, fleuit super eam, & dixit: quia si cognouisses [o] & tu. & ea quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Et iterum: Ecce relinquetur domus vestra deserta. Et alibi: Tollite hinc ista, & nolite facere domum patris mei domum negotiationis. Et quia ipse est templum Dei, & ipse Dominus templi, & ipse sacerdos, & ipse hostia, & ipse altare, & ipse sacrificium, & ipse sacrificans, & ipse sacrificatus, & ipse sacrificatum, & ipse sacrificatus, & ipse sacrificatum, & ipse sacrificatus, & ipse sacrificatum

lis,qui recepit eccle siam à laico,nõ est ipso iure priuatus, scilicet cum accedit postea cõsensus epi scopi: vt ẽ.ead.q.j. quoniam.& cũ cle ricus præscripsit:vt extra de iure patr. cura pastoralis.Me lius potest dici, qd tunc demum est pri uatus quando reci pit ecclesiam tãquã volẽs esse prælatus. sed si recipit eã qua si proprietatem ali quam, nõ vt ibi sit prælatus, tunc non est suspensus ipso iu re.& sic loquitur il lud cap.cura pasto ralis.hodie tamẽ nõ videtur q talis pos sit absolui ab epi scopo:quia ineligi bilis fact est:vt ex tra de elect.q.quis.

a Inuestituã.Sed nunquid per inuesti turam receptã à lai co,factus est q pos sessor? Arg.q non extra de donat.per tuas.& extra de ijs quæ fi.à maio.par te cap.ex ore.& ex tra de sent.& re iu di.cũ aliquibus.Ar gu.contra extra de consue.c.ij.in fin. & extra de succes. ab intest.cum dile ctus.ff.de cõtrahen. emp.clauibus. & j. e.contra.in fi.

Q Voniam inue stituras.

b Vel fœminæ.Ar gu.quod ad præsen tationẽ fœminæ po test quis inuestiturã consequi vt extra de iure patrona.ex literis.

S Ane Thessalo nicenses. Di scessertur.ẽ.viij.q. iiij. nonne. contra. Solu.iste inciderat in hæresim iam dam natam:& sic senten tia canonis erat la ta in ipsum:vt xxiiij.q.j.Achatius.itẽ talis coniuratio nõ fuit vitiosa, & sic non obstat xj.q.j. si quis clericorum.

c Principes.ergo canonici possunt re cedere ab episcopo, quẽ Rex inuestiuit.

comitum, vel quilibet secularium potestatum, aut personarum inuestiturã episcopatus, vel alicuius ecclesiasticæ dignitatis dare præsumpserit,eiusdem sententiæ vinculo se obstrictũ esse sciat.

Idem.

Excommunicationi subiaceat,nec inuestituræ sententat fructum,qui de manu laici ecclesiam susceperit.

CAN. X.

Q Voniam inuestituras contra sanctorum patrum authoritatẽ à laicis in multis partibus cognouimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in ecclesia (imò ruinam sanctæ religionis)oriri,ex quibus Christianæ censuræ religio conturbatur:decernimus vt nullus clericorum inuestituras episcopatus, vel abbatiæ, vel ecclesiæ de manu imperatoris,vel regis,vel alicuius laicæ personæ,viri vel fœminæ b susciat.Quod si præsumpserit,recognoscat inuestituram illã apostolica authoritate irritam esse: & se vsq; ad dignam satisfactionem excommunicationi subiacere.

Item ex canone apostolorum.

De eodem.

CAN. XI.

S I quis episcopus secularibus potestatibus vsus, ecclesiã per ipsos obtineat, deponatur, & segregetur,omnesq;,qui illi communicant.

Item ex chronica Anastasij.

De eodem.

CAN. XII.

S Ane Thessalonicẽses episcopi ob metũ imperatoris Anastasij, Timotheo Constãtinopolitano episcopo consenserunt,quem concilium Calcedonẽse anathematizauerat. Quadraginta verò episcopi Illyrici & Græciæ cõuenientes in vnum, per confessionem in scriptis factam, & à proprio metropolitano discesserunt c & Romam mittentes Romano episcopo communicare in scriptis professi sunt.& paulò pòst: Cùm Dioscorus iunior manus impositionem accepisset à rege,recesserunt multitudines populorum dicentes,quia secundùm quod cõtinent canones sanctorum Apostolorũ, non est factus episcopus:& ideo non recipietur.Principes d enim inthronizauerant eum.

Item Paschalis papa. †

Excommunicetur,qui per laicos ecclesias obtinet.

CAN. XIII.

iij S I quis clericus,abbas,vel monach vel canonicus p laicos ecclesias obtinuerit,secundùm sanctorum Apostolorum canones & Antiocheni concilij capitulum,excommunicationi subiaceat.

Idem.

Qui per laicos ecclesias obtinet,& qui manu imponit,communione priuetur.

CAN. XIIII.

C Onstitutiones sanctorum canonum sequentes statuimus, vt quicunque clericus ab hac hora inuestituram ecclesiæ vel ecclesiasticæ dignitatis de manu laici acceperit,& qui ei manum imposuerit,gradus sui periculo subiaceat,& communione priuetur.

Idem.

De eodem.

CAN. XV.

N Vllus laicorum ecclesias vel ecclesiarũ bona, occupet, vel disponat. Qui verò secus egerit,iuxta beati Alexãdri capitulum,ab ecclesiæ liminibus arceatur.

Idem.

De eodem.

CAN. XVI.

S Icut Domini vestimentum scissum non est, sed de eo sortiti sunt, ita nec ecclesia scindi debet: quia in vnitate tota consistit.In potestatem ergo propriã

a Et ecclesiæ. Sic ergo propter delictum vnius hominis subijcitur tota terra interdicto : vt extra de spon.non est vobis.

b Per laicos.Spem.hoc c.Intelligit H. nisi aliqua promissio præuenerit spem suam : alias (vt dicit) possunt monachi conuenire in aliquem et dicere ei, sumas habitum:vo lumus te eligere in abbatem cum fueris factus monach⁹. et q taliter possint cõuenire in aliquẽ, ne nõ & laicus sic poterit postulari in episcopum: vt lxj. di. Ofius.licite cñ poterit quis habere spem de dignitate: vt xxj.di.quid prohibet. lxxxiij. dist. cõstituit. viij q.j. qui episcopatum. lxxvij. di.c.ij.iix. di.si officia. loan. Sed hoc nõ credor quia neophytus nõ potest esse abbas: vt extra de elect.c. cum causam.& me lius extra de ele.c. offici.& cap.cum a nostram.B.

Laïcis in episcopi publi.

c Duas. Intitulatas,nisi sint pauperes,ita: vt extra de ætas. & qual.cum te. & q.iij. vnio.

Q Voniam. Hæc est secũ da pars q.in qua di citur,q nullus epi scopus gubernare debet res ecclesiæ sine œconomo,id est, clerico. & hoc probatur per v.capi. Quando de Fant.

d Vt ex rumore. Etiamsi non creditur: vt extra de eo,qui cog.cõsanguil.super eo.

e Episcopum. Simiiter & aliæ cõ uentiles ecclesiæ habebunt œconomum: vt ix.q.iij. cum fcimus. & qñ parochiales ecclesiæ: vt extra de offic.ordi. cũ vos. & regulariter debet œconomus eligi per episcopum: vt xc.q.iij.cum fcimus.& C.de episco.& cle.omnes. sed nihilominus. nisi consuetudo sit q capitulum eligat.extra de electio.cum ecclesia. Dicitur autem œconomus,cuius res ecclesiæ gubernandæ mandantur. C.de sacrosan. eccle.iubemus. Vicedominus autem dicitur,qui administrat res episcopi: vt lxxxix.di. volumus ⁷. Syndici appellantur,qui ab vniuersitate : ad vniuersitatem causarum constituuntur. Actor vero ad vnam causam, & ab vna persona potest constitui: vt ff.quod cuiusque vniuer.l. item.§.ij.institu. de cura.§. viti. Nec obstat quod est ff. de mune. & hono.l. munerum. §. defensores. vbi dicum.no. dicitur, quod syndicus est,qui ad cer tam causam constituitur:quia ibi tantum nomen sumitur pro quolibet defensore.

Adde quæ sit differentia inter œconomum, actio ne. Id est, die. Monach⁸ Iudicare. Ita di. albus au Ixxxix. decenter. posit habere in vno.Xij.q. ij.cognouimus. Nec habitu. Nunquid ergo abbus monachus potest esse monachus inter nigros? videtur quod non:quia quilibet conforma bit se moribus eorum,inter quos vi uit:vt xlj. distinct. quisquis. nam ex diuersitate habitus, scandalum generatur: vt xij.distinct. illa.xxxij.q.v. q hac. Deo. Econtra vi detur, q non est contrariũ. & est exsio,cum tamẽ mo nachalis professio cunctis do clericalis professio sit ibi nã dummodo reg. super ea videtur q mo nachus possit fieri rel. domi canonicus: vt lxx iij. distinctio. quorundam. 4 & præ latus maior in fe culari ecclesia : vt xcedas. & lviij. distinctione clare colli cap.ij.& etiam epi scopus in seculari : vt xviij.quæstio.j.c.j.& sic videtur , quod licite possit esse in eadem ecclesia dispar cut. in anhabitus quantum ad colorem vestium. quod satis potest admitti. Et hoc Hugo.concedit : tamen quanto magis se possunt tales conformare alijs in exteriori habitu, hoc faciant , ne scandalum fiat. vnde monachus

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

chus factus canonicus vel episcopus non abiiciat habitum: sed retento habitu desuper ferat habitum in quo magis conueniat eis inter quos est: vt extra de

a L vita & honesta cleri. Deus qui.
Aicis. Facultas. Hoc verum est de iure communi: vt xvcj. distin. bene quidem.
secus si habeat hoc ex speciali priuilegio: ita tamen, vt nunc duret illud priuilegium: vt lxiij. dist. in synodo.

b S I quis principum. Dominationem. ſ. xxiij. quæstione viij. conuenior. xij. quæstio ne ij. quicunque.

P Iæ mentis. Hęc est iij. pars quæstio. in qua dicitur, quid iuris habeant patroni in ecclesijs. & hoc probat xj. authoritatibus. Ioan. de Fant.

c Piæ mentis.
Nunc vide quale ius patroni habeat in ecclesia. Est autem ius patronatus quoddam ius, quod non est mere spirituale, nec est mere temporale, spirituale non est: quia competit laico, & transit ad hæredes: vt infra eadem. §. considerandum. temporale non: quia vendi non potest: vt extra de iure patron. Nec potest dici, quod partim sit temporale, partim spirituale, cum ipsum sit simplex, nec recipiat diuisionem: vt extra eodem titu. capitu. j. tamen bene concedo, quod sit partim temporale & partim spirituale, & tamen simplex est: quia talis diuisio potius ad intellectum quam ad actum referenda est: vt dicit lex quæ dicit, quod illud quod dicitur quod seruus dicitur communis, potius ad intellectum quam ad actum est referendum: vt ff. de stipula. ser. seruus communis. dicitur tamen ad nexum spirituali, extra de iure patron. a. de iure. Efficitur autem quis patronus tribus de causis: dotatione, constructione, & funde. vnde versus. Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus. Dotatione & constructione, vt infra eod. filijs. Fundatione: vt xviij. quæstio. ij. abbatem. Si quis autem post consecrationem dat aliquid ecclesiæ, per hoc non fit patronus: sed qui ante consecrationem dat aliquid ecclesiæ, fit patronus: hoc ideo, quia ille perdidit rem de non esse ad esse. Item alia ratione, quia si post consecrationem fieret aliquis patronus, iam videtur imponi seruitus rei sacræ: & esse non debet: vt ff. de ser. seruitutes. ij. §. vlti. & ff.

Ius patronatus quale est.

Patronus ex quibus causis efficiatur.

iungi non possunt, quibus studia & vota sunt diuersa. Si quis autem episcopus post hæc ecclesiasticam rem aut per laicalem procurationem administrandam elegerit, aut si testimonio œconomi gubernandam non crediderit, verè vt contemptor canonũ & fraudator rerum ecclesiasticarum, non solùm à Christo de rebus pauperũ iudicabitur reus, sed etiam concilio manebit obnoxius.

Item in synodo Symmachi Papæ.

Non habet laicus aliquid statuendi in ecclesia facultatem.

CAN. XX.

NOn placuit laicum statuendi in ecclesia habere aliquam potestatem: cui obsequendi manet necessitas, non authoritas imperandi.

Item in concilio eodem Eulalius episcopus Syracusanæ ecclesiæ dixit:

Ecclesiasticas dignitates laici disponere non debent.

CAN. XXI.

LAicis quamuis religiosis, nulla de ecclesiasticis dignitatibus aliquid disponendi legitur attributa facultas[a].

Item Calixtus Papa.

iiij S I quis principum vel aliorum laicorum dispositionẽ seu dominationem[b] rerum siue possessionum ecclesiasticarum sibi vendicauerit, vt sacrilegus iudicetur.

Item Gelasius Papa Senectiori episcopo.

In ecclesia, quam quis adficat, nihil sibi præ ceteris vendicet.

CAN. XXIII.

3 P Iæ mentis[c] amplectenda deuotio est, qua se Iulius nobis in re Iuliana sui iuris fundasse perhibet ecclesiã: quam in honorem sancti Viti confessoris, eius nomine cupit consecrari. Hanc igitur frater charissime (si ad tuam diœcesim pertinere non ambigis) ex more conuenit dedicari: collata[d] prius donatione solenni quam ministris ecclesiæ destinasse præfati muneris testatur oblator: sciturus sine dubio præter processiõi s[e] aditum, qui omni Christiano debetur, nihil ibidem sẽ proprij iuris habiturum.

Idem.

De eodem.

fundaretur debuit dos assignari, vt de consecrat. dist. j. nemo[a]? Vtique, sed quod omissum fuit, instaurandum est: vt dist. viij. quæ contra mores.

e Processionis. Id est, quod procedit cum ipso ad ira dei. epiſcopum cum clerici præsentantur. olim tamen ita. hil iuris habebant patroni præsentandi. Secundo nouerint. Vel dic processionis, id est, promotionis. quia per eum sacerdos promoueri debet. Item & si consensus aliquis impositus est authoritate episcopi, lum potest patronus petere: vt extra eod. præterea. xviij. quæij. Bleutherius. Ioan.

Frigens

a Frigentius. Qui Christiani. Ergo Iudęus nõ efficeretur patron⁹, licet fundaret aliquam ecclesiã. ſ. ea. ptæ. & ſ. eadem. quicunque, ‖ Adde c. ſequenti. & ſ. quicunque. & hic cus, nec sint ibi præ quę. & no. modo periculosum dones, nec aliquo sit. & no. modo periculosum. Item nam propter has causas, debet ecclesia transmutari in alium locum: vt ſ. ea. ſi quis vult. & de conſe. diſt. j. cribus. & lxxiiij. diſtinct. quorundam.

Contra. Nominati. ergo ex sola nominatione aliquis consequitur ius: vt lxxij. diſtin. placuit. viij. q. ij. dilectus. ij. q. vj. nominationes. De hoc dixi lxiij. distinct. quanto.

1 Expellere. Hic habes, q expelli videatur, qui nõ admittitur ad dignitatẽ, ad quam est nominatus vel electus. nã idem est auferre, q̃ non dare: vt dixi s. ea. q. j. decimæ. facit ad idem extra de re iudi. ſpol. c. ſæpe. ff. de bon. autho. iudi. poſſi. quamuis. Aut extra de appel. ſignificauit. vbi dicitur: nemo deijciatur, niſi qui poſſeſſionem habuit. & ff. de vi & vi arma. l. j. hoc interdictũ. Argu. contra vbi ei ius, qui poſſedebatur hoc interdictum.

Q Vicunque. Aliquid. nõ tamen propter quã dictum rem modicam datam ante cõſecra tionis efficitur quis patronus, niſi tantũ ad necessaria minis tranda vt de conſec. diſtin. j. nemo.

Ad inopiam ſed nomine ecclesiæ tenẽ tur omnibus pauperibus vbi de ſenectute. & melius prouidebit ei, qui

Causa XVI. CAN. XXIIII.

FRigentius verò peti toria nobis insinuatione suggessit, in re sua quod Sextilianum vocatur, basilicam se sanctorũ Michaëlis archangeli & Martini confessoris, p̃ sua defensione fundasse: & ideo frater charissime si ad tuam pertinet parochiam, benedictionem super memoratæ basilicę solenni deuotione & veneratione impende: nihil tamen sibi fundator ex hac basilica nouerit vendicandũ, nisi processionis aditũ: qui Christianis omnibus in cõmuni debetur.

Item Clemens.

De eodem.

CAN. XXV.

b Ecclesias p̃ cõgrua & vtilia facite loca: quas diuinis precib⁹ sacrari oportet, & nonà quoquam grauari.

Item Leo quartus Carolo regi.

Laici presbyteros de ecclesijs non eijciant.

CAN. XXVI.

COntra sanctorũ patrum censuras videtur existere, si secularis vel laicus presbyteros ab ecclesijs, in quibus tẽpore ordinationis eorũdem nominati vel introducti fuerint, videtur expellere[d].

Si verò fundatores ecclesiarum ad inopiã vergere cœperint, ab eisdẽ ecclesijs temporalis vitæ suffragia percipiant.

Vnde in Toletano cõcilio legitur: †

Quæstio VII.

Fundatores ecclesiarum si inopes cœperint esse, ab eisdem alimenta accipiant.

CAN. XXVII.

QVicũque fidelium propria deuotione de facultatibus suis ecclesiæ aliquid contulerint: si fortè ipsi, aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam[e], ab eadem ecclesia suffragium vitæ pro temporis vsu percipiant.

Si ergo ecclesiasticas facultates dispensandi potestatem non habent laici, multò minus ecclesias ipsas quibuslibet ad regendum committere, uel ab alijs auferre, ualent.

Hic autem distinguendum est quid iuris fundatores ecclesiarum in eis habeant uel quid non habeant ius prouidendi, & consulendi, & sacerdotem inuestiendi, sed non habent ius uendendi uel donandi, uel utendi tanquam proprijs.

Vnde in canonibus inuenitur.

Hæredes eius qui ecclesiam construxit, nihil aliud quam solicitudinem pro ea gerere debent.

CAN. XXVIII.

FIlijs vel nepotibus ac honestioribus propinquis eius, qui construxit vel ditauit ecclesiam, licitum sit hanc habere solertiam, vt si sacerdotem aliquid ex collatis rebus defraudare præsumpserint, aut honesta conuentione cõpescant, aut episcopo vel iudici corrigenda denũtient[h].

quãdoq; fuit diues, quã pauperis: vt xlij. dist. non cogantur. Istud autem intelligas, quando patronus in summam egestatem deductus est, & quando ecclesiæ superest. xxxv. qõ. ij. §. vlt. ad fi. ita eo casu liberius recedere potest. vt ff. de lib. agnoſ. l. ſi quis à liberis. §. parentes. & §. pen.

Ilijs vel nepotibus. Propius quis. Et sic videtur q̃ ius patronat⁹ nõ transeat nisi ad hæredes sanguinis tantum. tamen ex. indistincte loquitur de quolibet hærede[f]. ſ. ea. q. j. conſiderandum. & cap. ſi plures. Sed nunquid patre dam de hoc nonato de crimine, a. §. ea. q. j. cõmittet filius ius patronatus? Videtur quod sic: vt vj. q. j. verum. & l. ſi quis cum. & ff. de iure patro. qui contra. & l. iij. argu. contra. Dicunt quidam, q̃ nõ priuatur illo, ni ſi à solo papa, cum illud habeat authoritate canonis: arg. extra eod. tit. cap. j. Vel dic quod cum vniuersitate laic⁹ iudex potest aliquem priuare iure patronatus, sed per se nõ posset. ad hoc extra de iu. pa. ex lris.

h Denuntient. Ergo patroni possunt accusare vel denunciare facerdotẽ vt accusat. §. ea. q. j. conſituit. imo quilibet, q est de sua plebe: argu. lxiij. distinct. plebs. & extra de testi. ex parte Adæ. Idẽ credo posse facere patronum in ecclesia conuentuali: argu. lxiij. distinc. Reatina. & capi. lectis. & extra de iure patrona. ca. nobis. Sed in hoc est differentia, quia in ecclesia conuentuali patron⁹ nõ præsentat nec eligit. extra de iure patro. c. nobis. licet videatur esse cõtra xviij. q. ij. abbatem. Sed ibi electio professoris. i. requisitio: quia facta electione requiritur cõsensus. extra de electi. cũ terra.

Regis.

Ius patronatus quale est.

Ius patronatus ad quos hæreditatis trahat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Regis.vt eum corrigat, cum per ecclesiasticum iudicem cogi non possit:vt xj.q.j.petimus.xvj.distin.

1 Alias, deest.
2 Ista decreta non probat id ad qđ inducit, nec credo lo. verum dixisse.p id, quod legi. & not. extra de iud. qualiter. in fin.licet Gof.idem dicat.

b Quod aut.quod pro vt.hoc est dicere, vt aut in multo aut in aliquo prosit ecclesiæ, aut saltem in nullo noceat.

c Annuæ.id est, p annum abstinebit à sacramẽtis ecclesiæ si laicus est ? .si clericus, deponet. xij. q.ij.apostolicos. & cap.abbatibus.

3 Idem si est presbyter. lxiiij. distin.c. j.

d Decernimus. Idoneos. de eodem episcopatu: vt lxxj.distin.hortamur.

sed nec ob hoc euadit poenam de positiõis, vt dicitur in gl.secũdum Hu.

e Offerant. dixit Hug.quod in ecclesijs collegiatis hoc ius habent patroni, vt repræsentent præ latos episcopis, & vt intersint electioni:vt xviij.q.ij.abbatem.& ʒ.e.q.v.si quis episcoporum. & lxiij.dist.principali.sed contra est extra eod.titu. cap. nobis.

f Fundatores.& sic videtur,qp authoritate huius capituli laicus possit instituere in spiritualibus & tẽporalibus. Vel die quod ipse

† Tolet. ix.ca.iiij. episcop9 reuocabit factum suum:vt extra de electio.nosti. ʒo.dist.pœnitentes. Itẽ si episcopus primũ præsentatũ spreuit,& secundum recipit, tenet primo prouidere:vt extra eo.tit.pastoralis. licet Alexander dederit episcopo electionem, vtrum primũ vel secundum velit recipere.extra eod. tit.ca.quod autem. & c.Lucius.eo.lib. cum autem aduocatus.cũ ergo episcopus puniatur per illud cap.pastoralis. patet qp hodie episcopus nõ habet electionem.

g Monasterij. idest,ecclesiam.

h A dominio.id est, dispositione.Bst ergo hic arg. quod episcopus inuito patrono non potest de ecclesia facere monasterium,vt j.cap.proxi.quia iam delegatus Aurelius.Ego credo quod tali iuri possit renuntiari,cum donari possit:vt extra eod.ex insinuatione.Ioan.Sed ibi concessa fuit administratio,non ius patronatus.j.ead.nemjni.

Quòd si talia episcopus agere tentet,metropolitano eius hæc insinuari procurent.Si autem metropolitan9 talia gerat, regis a hæc auribus intimare non differant.

Ipsis tamen hęredibus in eisdem rebus non liceat quasi propriꝝ iuris potestatem præferre,nõ rapinam & fraudem ingerere, non violentiam quamcunque præsumere,sed hoc solùm in salutarem solicitudinem adhibere,quòd aut b nullã operatio noxam nocens attingat, aut mulctam vel aliquam partem salutaris mercedis assumat.Si quis verò deinceps hæc monita temerare præsumpserit , & malè rapta cum confusione restituet,& excõmunicationis annuæ c sententiam sustinebit.

Item ex concilio Toletano quarto. †

Fundatores ecclesiarum ordinandos in eis episcopo offerant.

CAN. XXIX.

Decernimus vt quã diu fundatores ecclesiarum in hac vita superstites fuerint,pro eisdem locis curam habeãt solicitam, atq; rectores idoneos d in eisdem basilicis ĩdem ipsi episcopo offerãt e ordinãdos. Quòd si spretis eisdem fundatoribus , rectores ibidem præsumpserit ordinare episcopus,& ordinationẽ suam irritã † nouerint: & ad verecundiam sui, alios in eorum loco(quos ipsi fundatores f cõdignos elegerint) ordinari.

Item ex Romana synodo.

A dominio constructoris oratorium vel monasterium nõ est auferendum.

CAN. XXX.

Monasterium g vel Oratoriũ canonicè constructum à dominio h cõstructoris eo inuito non auferaẗ: liceátque illi presbytero , cui voluerit, pro sacro officio illius diœceseis cũ cõsensu episcopi ne mal9 i existat, commendare.

Item Gregorius papa.

De eodem.

CAN. XXXI.

Rationis ordo non patitur vt monasterium contra voluntatem fundatorum ab eorum dispositione ad arbitrium suũ quis debeat vendicare.

Prouidentia tamen & admonitione episcopi,à fundatorib9 ecclesiæ honorari debent.

Vnde Gregorius.

Episcoporum prouidentia à fundatoribus ecclesia honorentur.

CAN. XXXII.

Considerandum est quatenus si secundùm prouidentiam & admonitionem episcopi ipsi cohæredes k eas voluerint tenere & honorare faciant. Si autẽ hoc cõtradixerint,in episcopi potestate maneat , vtrum eas consistere permittat,aut reliquias inde auferre velit.

Item ex concilio Triburiensi.

Reliquiæ auferantur ecclesiarum , si plures hæredes de eis contenderint.

CAN. XXXIII.

Si plures hæredes cõtẽderint de cõmuni ecclesia,auferri l iubeat episcopus reliquas sacras, & ecclesiã claudi, donec cõmuni b cõsensu & cõsilio epi statuant ibi presbyterum,& vndeviuat.

4 Vt ergo ex his authoritatibus colligitur de manu laicorum ecclesiæ recipiendæ non sunt , nisi cum consensu episcoporum:

Iuxta illud Magotiẽsis † concilij.

Non liceat laicis presbyteros de ecclesia eijcere.

CAN. XXXIIII.

Laici presbyteros de ecclesia non eijciant , neq; in eis constituant sine consensu suorum episcoporum.

Item ex concilio Cabilonensi.

Absque episcoporum consensu, laici presbyteros de ecclesijs non eiciant.

CAN. XXXV.

Inuentum est, quòd multi laici arbitriꝝ

k Scilicet ipso iure, non tamẽ absolute: sed si patroni tacuerint per biennium debent reputari consentire. & per consequens non possunt ecclesiam ingredi. Ita dicit Hug. & Gof. Sed nunquid ecclesia mutata patrono cum ipso transeat ad alium? Videtur q sic. Nam ius patronatus est ius reale. Et ita videtur dicere Hug. Sed contra est quod dicit Gof. quod ius patronatus non transit ad successorem

Universidad de Deusto
Biblioteca

NEmini. Quidam sic pronunt casum. Nulli licet dare ius patronatus priuatæ personæ, vel etiã commutare cũ priuata persona: sed dari potest pro monasterio, vel commutari cũ monasterio, vendi autem nulli potest. ℘ istorũ casu facit quod legitur extra eo. tit. de iure. Sed eis obstat extra eod. ex insinuatione. in princ. Sed potest dici, qđ ibi vnus ætij cessit administrationẽ solidam: nõ enim dedit ius patronatus, cũ prius fuisset patronus. H. aũt itelligit de ipsa ecclesia, quod nullus potest dare ecclesiam priuato, vt inde faciat habitaculũ: vt cxix. q. iij. c. quæ semel.

De permutatione eccl. siæ planũ est, Ecclesia quia non potest ecclesia permutari, nisi cum ecclesia permutari põt. cum alia ecclesia: vt extra de rerum permut. ad quæstiões. Satis credo, quod siue sit ecclesia siue ius patronatus, bene potest cõcedi monasterio idũ tamẽ habeatur consensus episcopi: vt extra eod. consultationibus. in fi. & c. nullus. similiter & ecclesię secularis: vt extra de resti. spo. cum venisset. Ioan. Ego credo qđ ius patronatus possit concedi sine episcopi: vt extra eo. c. illud. B. Facit c. j. de iure patro. li. vj.

† c. xxiij. & est ex cõstitutio extra eod. Francorũ & regum & imperatorũ, vndecim patrum. Ego credo qđ ius patronatus possit concedi sine episcopi: vt extra eo. c. illud. B. Facit c. j. de iure patro. li. vj.

a In proprium. Priuatum.

b Monasterium. id est, ecclesiam.

c Si qs. Ad meliorandum. Hæc est vna de tribus causis propter quas transferuntur ecclesię de loco ad locum: vt de cõsec. dist. j. tribus. supra vij qõ. j. temporis. & est contra regulam illam xix. qõ. iij. quæ semel. & Nulli licet in suum ius monasterium conuertere: alij tamẽ ad ordinandum tradere illud valet.

CAN. XXXVII.

NEmini a regũ, aut cuiquã hominum, in proprium b ius liceat monasterium c tradere vel conuertere, nisi ad aliud monasterium: vel commutare, nisi cũ alio monasterio: vel quocunque commercio vẽdere: quod si factũ fuerit, non valebit: sed ipsum monasterium in pristinum reformetur statum.

Item ex decreto Bonifacij papæ.

Episcopi ex fratrum consilio monasteriũ ad melior andũ alij supponere nullus prohibeatur.

CAN. XXXVIII.

SI quis vult monasterium suũ ad meliorandum d in aliũ locũ ponere, fiat cũ consilio episcopi et fratrum suorum: & dimittat presbyterũ aliquẽ in priori loco ad ministeria ecclesię.

Item ex cõcilio Magotiensi. †

Publicæ pœnitentiæ subuciantur, qui circumueniendo aliquos tondere præsumunt.

CAN. XXXIX.

COnstituit e sanè sacer iste conuentus, vt episcopi siue abbates, qui non in fructu animarum, sed in auaritiam, & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circũueniendo tonderunt, & res eorum tali persuasione surripuerunt, pœnitentiæ canonicæ (vtpote turpis lucri sectatores) subiaceant. Hi verò, qui illecti comam deposuerũt, in eo, quod cœperunt, perseuerare cogantur: res verò eorum hæredibus reddantur.

Item ex concilio Tolerano.

Sine voluntate fratrum, aliquem de suis propinquis abbas sibi substituere non valet.

CAN. XL.

COngregatio f debet sibi eligere abbatem, post abbatis sui mortem, vel eo viuente si ipse discesserit vel peccauerit. Episcopus enim non debet abbatem violenter retinere g in loco suo. Ipse autem non potest aliquem ordinare de suis propinquis h vel amicis sine voluntate fratrum.

CAVSA XVII.

Vidã prebyter infirmitate grauatus se fieri uelle monachum dixit, ecclesiæ & beneficio in manu aduocati † renuntiauit. Postquam conualuit, mox se futurum monachum negauit, & ecclesiam & beneficium repposcit.

1 Hic primò quæritur, utrùm reus sit dis discedere.

Q teneatur: an liceat ei à proposito suiscedere.

2 Secundò, an ecclesia & beneficium ei reddenda sint, quæ prius libera uoluntate renuntiauit.

3 Tertiò, si contigisset eum se & sua monasterio tradidisse, an sine licentia abbatis liceat ei ad propria redire.

4 Quartò, si sine licentia abbatis retrò abierit, an sua sibi ab abbate reddenda sint.

QVAESTIO I.

Vòd aũt à voto discedere nõ liceat, multis authoritatibus probatur. ait enim propheta: Vouete et reddite vota domino Deo

quæritur an liceat uestro.

Vnde Augustinus. † *Quæ Deo vouentur, necessariò reddantur.*

CAN. I.

SVnt quædam, quæ etiam non vouentes debemus a: quædam etiam b quæ nisi voueritmus, non debemus: sed postquam ea Deo promittimus c, necessariò d reddere cõstringimur e.

Item Hieronymus.

De eodem.

CAN. II.

VOuẽtibus Deo virginitatem, non solùm nubere, sed etiã velle, damnabile est.

Item Gregorius in registro. †

Dignus est supplicio, qui sesum Deo subtrahit à voto resiliens.

CAN. III.

ANanias f Deo pecunias vouerat: quas post (victus persuasione diaboli) subtraxit. Sed qua morte mulctatus est, scis. Sic ergo ille mortis periculo dignus fuit, q eos, quos dederat, nummos Deo, absstulit: considera quanto periculo in diuino iudicio dignus eris, qui nõ nummos, sed temetipsum g Deo omnipotẽti (cui te sub monachali habitu deuoueras) subtraxisti.

Item super Ezechielem. †

Ante Dei oculos cadunt, qui bona, quæ concipiunt, agere recusant.

CAN. IIII.

QVi bona agunt h, si meliora i agere deliberant k, & post deliberata non faciũt: licet in bonis prioribus perseuerent, in conspectu tamen Dei ceciderunt l ex deliberatione. Item sunt qui cuncta relinquere & Dei seruitio se subdere, & fræno castitatis se restringere deliberant: sed cũ post castitatẽ alios cecidisse cõspiciũt, se retrahẽdo meritũ perdunt.

Si ergo post uotũ quisq; necessariò cogitur soluere quod uouit: si uouentibus non solùm nubere, sed etiã uelle, damnabile est: patet quòd sacerdos iste ad executionem sui uoti cogendus est, & non solum non fieri sed etiam uelle monachum non fieri, sibi damnabile est. Quòd verò inter uouentes iste computandus sit, patet ex uerbis Augustini dicentis: Dixi confitebor, &c. Magna pietas Dei est, ut ad solam promissionem peccata dimittat. Nondum enim pronunciat m ore, & tamen Deus iam audit in corde. Votum enim pro opere reputatur. Sicut ergo propheta inter uouẽtes reputatur, quia dixit, Ego confitebor. sic & iste inter eosdem cõputandus est, quia dixit: Fiam monachus. His ita respondetur. Aliud est propositũ concipere in corde, & etiã ore enunciare: aliud est subsequenti obligatione se reum uoti facere. Quia ergo iste propositum sui cordis ore simpliciter enunciauit, non autem monasterio aut abbati se tradidit, nec promissionem scripsit, nequaquã reus uoti habet. Vnde Alexan. Papa ij. ait:

a Quædam etiam, vt xxxij. quæs. j. integritas.

b Promittimus. Argumẽ. quod ex nuda promissione quis tenetur, vt xij q. j. scimus. & quæst. ij quicunque sufra gio. xxvij. quæst. j. cap. ij

c Necessario. Ni si tale sit illud qđ pendeat de alieno arbitrio, vt si vinus coniugatus promittat continentiam, non tenet, vt xxvij. q. ij. si tu. Item Vouere vorum aliquod ab non omni ftinentiæ non potest facere vxor si ne viro. xxxiij. q. quinta. manifestum nec monachus sine abbate. xx. q. iiij. monacho. Itẽ nec si lius impubes sine voluntate patris n.

d Constringimur. nisi fortius vinculum superueniat. xxvij. dist. si vir.

e Ananias. De hoc habes xcij. quę. j. dilectissimis.

f Temetipsum. Argum. quod maior est alienatio ꝓfonæ, quam rei. sic xij. q. j. præcipimꝰ.

g Qui bona agunt. Scilicet matrimoniũ.

h Si meliora. Id est, continentiam.

i Deliberant. Firmiter proponẽdo. & tunc secundum Hu. peccãt mortaliter j, secundum alios venialiter.

j Ceciderunt. Improprie, scilicet ab eo qđ non habent, vt ibi, cadent à latere tuo mille, &c. Pronũtiat. Erraturam.

k Quæstio I. Vt quędam. Debemus. Vt ad fidem seruandã, & generaliter ad omnia illa fine qui bus homo saluari non potest: de quibus habet. de pœn. dist. ij. charitas.

l De hoc vide quod xx. q. ij. c. j. & ij. nec leg. & no. ferunt sine voluntate domini, vt liij, xxij. q. ij. mulier.

m De vo. litera.

n 3 Hæsentia Host. approbatur Lau. Gofre. & B. extra

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Idem te. go obligatur quis ex solo ꝓpositu sordis, quod N. net Alex. concedit. de Imola hal. bono rum. C. q rimit. ad bo. possef. ꝓtinus.

GOnsalbus. Hæc est secunda pars primæ quæstionis, in qua probat cohers, s. quod nisi seculo renunciet, pōt iterum redire ad pristinum morib emendatur. Ioann. de Fanu.

Non cogitur aliquis in monasterio manere, nisi professionem fecerit in manu abbatis.

CASVS. In hoc cap terminatur prima qō, & intitulatur secunda. s. an iste possit repetere beneficiū cui renuntiauit? & dicendum est quod sic: quia non renuntiauit vt debuit, & in possessione corporis & alienatione mentis renuntiauit. Est ergo casus huius cap. Gonsaldus presbyter feruore passionis oppressus, se futurum monachū promisit: nō tamen monasterio vel abbati se tradidit, nec professionem fecit, sed ecclesiam sine matris patroni renunciauit. sed postquā conualuit, nolebat monachus esse, & fixe ratio ecclesiam repetendō est sufficiens. nam etiam inuito episcopo intrare posset religionem. ecclesiam suam reciperare debet, cum in xix. qō. iij. duæ sunt. est ergo ratio, qa nō prius secundum Ioā. de Fant.

QVAESTIO II.

CAN. I.

2 GOnsaldꝰ pbyter, quondam infirmitate ac feruore passionis pressus, se monachum fieri promisit: non tamen monasterio aut abbati se tradidit nec promissionē scripsit, sed beneficiū ecclesiæ in manu aduocati b refutauit c. At postquam conualuit, mox se monachū negauit fieri, quapropter, quia & beati Benedicti regula, & præcipuè patris & prædecessoris nostri sancti Gregorij Papæ canonica institutio interdicit monachū ante vnius anni d probationē effici: iudicamus, & authoritate Apostolica præcipimus vt præfatus presbyter beneficia e & altaria recipiat, habeat, & quietè retineat.

Item Augustinus ad Bonifaciū comitem. †

Vxor post propositum continentiæ ducta, dimitti non debet.

CAN. II.

NOs nouimus, nos testes sumus, quòd omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium sanctum conferre: non tamen postea coactus est suscipere quod corde concepit, & ore pronuntiauit. Authoritas illa Alexandri secuta est institutionem beati Gregorij et beati Benedicti abbatis, quæ probandis annum indulget: sed tantùm notis, incognitis uerò triennium concedit.

3 Adde de modo pro hoc ca. terminatur handi quē prima qō, & intitu Iurioſum 12. sequēda, an poſ per teſtes ſit quis repetere be vel aliter: neſcium cui renun vt p Bal. tiauit & dicendum quod ſic: quia non renuntiauit & moder. proue debuit. & in paſſione corporis renuntiauit: ar ſi al. furio- gum. xxij. quæſt. ij. ne quis.

a Gonsaldus. In

b Aduocati. Arg. eſt hic quod illicita renuntiatio C. q ciace. non præiudicat alicui, vt vj. q. iij. c. denique. & ff. de poſſ per offic. præſ. l. legatus. & C. de defen. ciui. l. vlti. Argu. gl. ſ. contra extra de renun. c. quod in dubijs.

c Refutauit. De hoc dixi vj. q. iij. c. deniq:. ſed ſi re cum deſe. §. ſi vero nunciaſſet in manu ſlati ſui, teneret renuntiatio, niſi ejus. ff. ſol. emat tꝑoris nō fuiſſet compos ſui, vt extra de ſenc.

ab inteſt. c. iij. d ſed cui iſtorum incumbit probatio? mutā. & vel illi qui dicit quod fuerit cōpos, vel illi qui dicit ibi Bal. compos erat: vt iij. q. ix. c. indicas. Item quia non eſt Ioan., & præſumendum de ſponcanea renuntiatione, vt extra Ioan. de renunt. c. ſuper Eakin l. hoc ff. de proba. l. ff. de bon. cum de indebito. poſſeſſ. fut. Arg. contra extra Ioan. de fac. ab inteſt. c. ex. & l. in cum dilectus. C. de qui, ſtina. codicil. l. nec codi- ff. de teſtam. cillos. Reſpond. ei & teſtamē. qui dicit, incumbit ei ab hi- probatio, vt ff. de in limi. proba. l. ei qui de- & ibi Bal. cit. & probaſtus ff. de reg. titia per verba. g. ter. here- ferentis, vt extra Bart. ibi. de fac. ab inteſt. c. ſi quidem. cum dilectus. in par. ſi. folium te decisa. ſi enim tra. cum ibi- ſtulta verba dixit, cōſtabit ibi. præſumo quod nō leg. & ve erat ſui compos. Do. de Ana vt dicta decre. cum de Gem. dilectus. & xciij. in fi. & l. dict. c. legimus. in vers. & ſi contra vxoris, & poſſeſſa repetitur ab vxore, an poſſea ſit, et res ſuæ reſtituātur: hic dicitur quod ſic. Vel intelligitur de tali libertate quæ eſt ad ſtrictum actum curiæ.

e Altaria itinerum. Ideo cum ibi ſcriptus futurus ſui corporis, quomodo ſcripturā ꝓſentem ſuum ſit ſufficiens: cum ſit ſolo longi tē poris poſſit. Præterea C. de ſer. fu. l. ſi quis. & ibi Bal. ſuus. Præſcri-

a Nec prima. Id est, primum factum, ex quo debuit mereri mercedem.
b Nec secunda. Scilicet reuocatio.
c Agunt. Id est, pœnitent, quod dederunt.
d Pœnitentiam. quia pœnitent & dolent, quod dederūt pauperibus: et de illo dolore siue pœnitētia agāt pœnitentiam.
e Sacrilegium. Quia hic fit mentio de sacrilegio, quid sit sacrilegium videamus. Sacrilegiū magistraliter varijs modis describit. Vno modo sic, sacrilegium est sacræ rei violatio siue in se siue in alio. & hoc appellatur sacra res, siue sit res ipsa sacra, siue ipsa persona ecclesiastica [i]. Alio modo describitur sic, Sacrilegium est publici iuris transgresio. quid autē sit ius publicū, habes §. j. dist. ius publicum. largius tamen, quandoq; dicitur cōmittere sacrilegiū, qui disputat de iudicio principis: vel cum dies solennis violatur, vel cū legibus, siue canonibus reuerentia non impēditur. Committitur autē tribus modis sacrilegium: vel cum sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro, vel non sacrū de sacro auferrur: vt ĵ. ea. c. quisquis. Imponitur aūt pro sacrilegio quādoq; spiritualis pœna: vt si committatur in persona ecclesiastica, quia talis est excommunicatus ipso iure. ĵ. ea. c. si quis suadēte. sed si in re ecclesiastica fit sacrilegium, tunc post trinam admonitionem excōmunicādus est: vt ĵ. ea. c. quisquis. §. item si quis domū. Item imponitur pœna pecuniaria, quandoq; maior quādoq; minor: vt ĵ. ea. c. quisquis. & ca. si quis contumax. secundum leges durior pœna imponitur pro sacrilegio. ff. ad le. Iul. pec. sacrilegij. Sed si quæras cui danda sit pœna, quæ debetur pro sacrilegio, dicas quod si personæ facta est iniuria, ipsi personæ præstanda est: vt extra de sen. excom. parochianos. & cap. grauem. si rei facta est iniuria, tūc ipsi rei præstanda est: vt ĵ. ea. c. si quis in atrio. & extra de simo. de hoc autem.

i Sed nunquid est maius sacrilegium, &c. quod [redacted]

Sacrilegi an sint ipso iure excommunicati.

f Omnes ecclesiæ. Anathematizamus. videtur hic, quod omnes sacrilegi & dilapidatores ecclesiarum, sunt ipso iure excōicati. xj. q. iij. canonica. extra de sen. exc. conquesti. arg. cōtra. ĵ. ea. c. quisquis. & ca. seq. vbi dicitur, quod sunt excōicandi nisi resipiscant. Rñ. violatores ecclesiarū sunt ipso iure excōicati, sed non alij. Vel dic, quod si in consecratione, vel cū datur res ecclesiæ, fert eps sententiam excōmunicationis, quod quicūq; violentiam fecerit in re tali, sit excōicatus: tūc dicerē, quod statim est excōicatus sacrilegus. nō rōne sacrilegij sed rōne sentētię dudū latæ. xxiiij. q. j. c. j. & ij. & extra de sen. excō. à nobis. Vel dic, q refert an papa hæc verba proferat constituēdo, vel sentētiādo. si proferat ex cōstituendo, tunc nō est excommunicatus, qui rapit res ecclesiæ: si autem sententiādo profert talia verba, tunc est excommunicatus, vel dic, quod si consuetudo loci habet, qd tales sunt excōmunicati, tunc ita seruanda est: quia consuetudo est optima iuris interpres. extra de verbo. signi. abbate.

g Consentiēt. Co operādo: vt extra de sent. excō. c. nuper. Sed pone, q aliquis percussit clericum, & ego ratū habeo, nūquid sum excōicatus? videt quod sic, quia non solum in contractibus, sed etiā in maleficijs ratihabitio mandato comparatur: vt extra [illegible] in si. ff. de vi & vi ar. l. j. §. sed si cum quis. nā non solum de cōsilio, sed etiā de voluntate aliquis tenetur. ĵ. q. iiij. qui prefulatus. imo qui potest resistere & non resistit, excōmunicatus est: vt extra de sent. excom. c. quantæ. Rñd. si nomine meo quis percutiat aliū, ibi ratihabitio mādato cōparat, als nō. ff. de re. gest. si pupilli. §. itē q̄rit. extra de sen. exc. mulieres.

z Sicut antiquitus. Hæc est secunda pars quæst. in qua probat magister per viginti cap. quod sacrilegium committitur pluribus modis. Io. de Fan.

h Passus. Passus (vt ait Isidorus) est mensura quinq; pedum. Pes est spatium quindecim digitorum [1]. Istud [illegible] tamen non tenet in capellis, quæ sunt intra ambitum [illegible] castellorum, vbi propter loci angustiam non potest istud obseruari: vt ĵ. c. quisquis. & ca. quesiti.

i Nisi publicus. & nocturnus depopulator agrorū [illegible] hi soli excipiuntur secundum ius canonicum, licet leges plures personas excipiant, vt extra de immu. ecc. inter leges enim excipiūt homicidas, adulteros, raptores virginū: sed secūdum canones raptores virginū tuti sunt in ecclia: vt xxxvj q. j. de raptoribus. Si quis [illegible]

vbi ecclesiæ cōtulerunt, postea reuocandas putāt: quibus nec prima [a] merces rata est, nec secūda [b], quia nec prima iudicium habuit, & secunda habuit sacrilegiū. Sūt quos pœnitet opes suas diuisisse paupibus. Sed eos qui pœnitentiam agūt [c], hoc solùm pœnitere nō debet, ne ipsius pœnitētię agāt pœnitētiā. [d]

Item Gregorius Sabino subdiacono.

Qui sacris locis derelicta retinere contenderit, sacrilegium committit.

CAN. III.

Sacrilegium [e] & contra legem est, si quis quod venerabilibus locis relinquitur, prauæ voluntatis studijs tentauerit suis compendijs retinere.

Item Lucius episcopus omnibus episcopis.

Sacrilegi iudicantur, qui ecclesiæ facultates alienant.

CAN. IIII.

Omnes ecclesiæ raptores, atque suarum facultatum alienatores à liminibus eiusdē matris ecclesiæ anathematizamus [f] apostolica authoritate pellimus, damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus: & nō solùm eos, sed omnes consentientes eis: quia non solùm qui faciunt, rei iudicantur, sed etiam qui facientibus consentiunt [g]. par enim pœna & agentes & cōsentientes comprehendit.

Item Nicolaus papa omnibus episcopis.

Excommunicetur, qui confinia ecclesiæ frangere tētauerit.

CAN. V.

[z] Sicut antiquitus à sanctis patribus statutum est, statuimus, vt maior ecclesia per circuitū quadraginta passus [h] habeat: capellæ verò, vel minores ecclesiæ triginta. Qui autem cōfinia earum confringere tentauerit, aut personā hominis, vel bona eius inde subtraxerit, nisi publicus [i] latro erit, vsque emendet, & nisi quod rapuerit reddat, excommunicetur.

Item ex concilio Triburiensi.

Soluatur altario, quod pro emunitate emendatur ecclesiæ.

z Si quis in atrio. Altario. Hic habes quod pecunia restituitur illi loco, in cuius ignominiam data est [1]. Hoc infra xxvij. quæstio. j. si quis rapuerit. & extra de simo. de hoc. & Inn. dicit, quod cum pœna duplici reddetur, vt extra de simon. audiuimus. & in authen. de sanct. episc. § sed neque. & ff. de calum. l. & generaliter. §. illud. arg. contra de simon. c. veniens. Sed illud est dispensatio.

b Miror. Aries. Id est, impetus diabolicæ suggestionis, ad similitudinem arietis instrumenti quo frangitur murus.

c Intenditur. Id est, exauditur.

d In bouem. i. in bouinam mentem, vt xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor.

e Oblatio. Hoc est in detestationē criminis ipsius, quod non solum ipse sed etiam familia eius prohibetur à sacramentis. sic xc. dist. oblationes. & xij. q. j. de viro. & extra de spon. nō est vobis. Ioan.

f Reum. Vel ad mortem. Sed nunquid poterit postea accusari de illo crimine? Si non potest, ergo crimina remanebunt impunita: qd' non debet, vt extra de sent. ex. com. vt famæ. & sic priuilegium ecclesiæ erit multis occasio delinquendi. propter hoc dicunt quidam quod a quolibet pōt accusari postea [i], præterquam ab illo q promisit impunitatem, sed qui sic respondet nititur cōtra priuilegium ecclesiarum: quod est iniustum, vel hæreticum, vt xxj. dis. [illegible] ad quid eñ impetrauit ecclesia ei vitam, si pro eodē crimine postea decapitaretur? Dicas ergo, quod hoc est priuilegium ecclesiæ, q talis nec vitā nec membrum perdat, sed quod alias pecuniariter satisfaciat. Vel si hoc non potest, seruiat ei perpetuo quem læsit, vt xxxvj. quæst. j. de raptoribus. per essent in ecclesia. C. de his qui ad ecclesi. conf. amodo l. vlt. Lau.

CAN. VI.

Si quis in atrio ecclesiæ pugnā committit, aut homicidium fecerit, quicquid pro emunitate violata emendandum est, altario [z] soluatur, cuiuscunque fuerit illa ecclesia.

Item Aug. ad Bonif. †

Non liceat alicui hominē, vel aliquid de ecclesia rapere.

CAN. VII.

Miror quomodo tā subitò fidei murū aries [b] ruperit inimici. Noui enim, qua religione semper sis veneratus ecclesiam, quo instigante facinore hominem de ecclesia rapuisti: tuus si de tuo amico fortè præsumeret fugitiuus, posset proculdubio intercessoris causa veniā promereri: ergo si amicus intenditur [c], cur Deus offenditur? Sed & si de potestate præsumitur, Nabuchodonosor regem intende, qui causa superbię in bouem [d] est ex homine cōmutatus, atq; à regno suo profugus recedēs nō antè regnum recepit, quā cōuersus Deum prædicauit. Non vt confundam te, hæc scribo, sed vt filium charissimū moneo. Ecclesiæ igitur illæsum reuoca, quē irreligiosissimè rapuisti. Oblatio [e] verò domus tuæ à clericis ne suscipiatur interdixi, cōmunionémq; tibi interdico donec peracta pro ausibus vel errore à me diffinita tibimet pœnitentia tempore ordinato pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificiū Deo.

Item ex libro capitularium.

Fugientem ad ecclesiam nemo audeat abstrahere.

CAN. VIII.

Reum ad ecclesiam fugientem nemo abstrahere audeat, neq; inde donare ad pœnam vel ad mortem [f], vt honor ecclesiarum conseruetur, sed rectores ecclesiæ pacem eius & vitam & membra obtinere studeant: tamen legitimè componat, quod iniquè fecit.

Item Gelasius Victori, Constantino, Marcino, Felicissimo, Sereno, & Timotheo episcopis.

Ab ecclesia arceatur ingressu, qui aliquem ab ecclesia violenter rapuerit.

CAN. IX.

Frater & coēps noster Epiphanius, sua nobis relatione suggessit Benenatum et Maurum Beneuentanę municipes ciuitatis in contumeliā religionis acerba nimis & plectibili contumacia prosiluisse: qui confugientem ad ecclesiæ septa curialem suum, nec illic quidem tutum, aut de iniuria sua securum esse dimiserunt, ausi irruptione temerariæ mentis admittere, quod nec potestatibus quidem vel principibus vnquam licuit perpetrare, vt hominem in sanctuarijs constitutum (captata sacerdotis absentia) reluctantem reclamantémque violenter abstraherent: quos (quantum sua nobis suggestione patefecit) meritò indignos esse sacra communione iudicauit. & si re vera tanti facinoris constat admissum, nostra etiam authoritas in hac parte consentit. nec enim [g] iure ad supplicandum debet admitti, qui admittere sacrilegium non dubitauit. Nullus enim inter limina tantæ venerationi deputata, vtrunque sibi licere existimet, p suæ voluntatis arbitrio, vt & humanitatem sibi vendicet & furorē. Et ideo fratres charissimi supradictos, si manifesta reos facit conquestio, ab omnibus [h] episcopatuum & parochiarum vestrarum ecclesijs nostræ

g Frater. Nec enim. extra de vsur. c. quia frustra.

h Ab omnibus. Argu. quod sacrilegus in nulla ecclesia tutus erit, cum in ecclesiam delinquat, vt ĵ. cap. proxi. quod quidā concedunt. Vnde si aliquis furtum vel sacrilegium fecerit in ecclesia, illum non debet tueri ecclesia: cum in ecclesiā deliquerit, vt ĵ. c. proxi. tamen decre. extra de immu. eccle. inter. tantum duas personas excipit.

Author

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Authoritate. Sed quid operatur hic authoritas vel confirmatio papæ, cum illud per se fa-
Confirma tio papæ tria opera tur.
cere potuerint? Reſpon. confirmatio tria operatur. p̄ſtat eẽ ipſi facto maiorem authoritatẽ, vt xj.di. quis neſciat. Item ſi quid eſt inualidũ, ſupplet eius defectum confirmatio, vt extra de tranſact. capi.j. Itẽ quod ſine eius licẽtia non poteſt retractari illud quod ipſe confirmauit. extra de confirmatione vti.vel inuti. cap.ij.Ioan.

b Sicut.Grauius. Hic videtur quod maius ſit peccatum ſacrilegium quam adulterium. & ſic eſt contra xxxij. quæſt. viſ. quid in omnibus. ſed ibi ſolutum eſt. Item nonne homicidium maius ſacrilegio eſt? Sic: ſed intelligas quod hic dicitur, in eadem ſpecie facti. nã homicidium quod fit in clerico, maius eſt, quam illud qđ fit in laico: quia vnum eſt ſacrilegium, aliud non. ſi militer quod fit in ſanctimoniali, eſt maius, quam illud quod fit in alia muliere.

c Maius. Sic xxxij.quæſtio.j. omne. & cap.mouet.

d Attendendũ eſt. Poſt debitæ. Hæc verba ſumpta ſunt à lege, quæ eſt xvj. quæſtio. prima. §. nouarum.

Eccleſia habet carcerem.

e Et carceri. Ergo eccleſia habet carcerem, & infligit pœnam relegationis. 1 ij. qõ. j. in primis. Item habes hic quod diuerſæ pœnæ infliguntur alicui pro eodẽ delicto, vt xxj.q.v. c. iij.& xvj.quæ.j.ſtatuimus. &c. q. viſ. conſtituiones. contra illud, quod eſt

1 Vide q̃ leg.& no. ij.qõ.iiij. hi qui.

præceptionis authoritate a prohibete, vt non ſolùm hi, qui ad iniuriam ſanctorum locorum pro ſiluiſſe probantur, meritò conſequantur pro facti ſui qualitate vindictam: verũ etiam cæteri à tali præſumptione vltionis iſtius timore reuocentur.

Idem Epiphanio epõ.

Eccleſiarum non eſt dignus ingreſſu, qui eas violat.

CAN. X.

AD epiſcopos cunctos direximus iuſſionem, vt eos qui eccleſias violaſſe perhibentur, acceſſu earum iudicent eſſe indignos.

Item Pius Papa.

Qui eccleſiam Dei vaſtat, et eius ſacerdotem inſequitur, ſacrilegus iudicatur.

CAN. XI.

SIcut qui eccleſiã Dei deuaſtat, & eius prædia & donaria ſpoliat, & inuadit, ſit ſacrilegus: ſic ille, qui eius ſacerdotes inſequitur, ſacrilegus iudicatur. Non ergo gradiuus b peccatũ eſt fornicatio, quàm ſacrilegiũ. Et ſicut maius c peccatum eſt, quod in Deum cõmittitur, quàm quod in hominem: ſic grauius eſt ſacrilegium agere, quàm fornicari.

Item Vrbanus.

Qua pœna feriatur, qui eccleſiæ vſibus dedicata prædia vexare tentauerit.

CAN. XII.

ATtendendum eſt omnibus ne prædia vſibus ſecretorum cæleſtium dedicata, à quibusdam irruentibus vexentur. quod ſi quis fecerit, poſt debitæ d vltionis acrimoniã (quæ erga ſacrilegos iure promenda eſt) perpetua damnetur infamia, & carceri e tradatur, aut exilio perpetuæ deportationis ſeruetur.

Item Iginius papa.

PALEA.

Si quis eccleſiam igne combuſſerit, quindecim annis pœniteat, & eã ſedulò reſtituat, & pretiũ pauperibus reſtituat.

Item Clemens.

Iudæ ſimilis probatur, qui ornamenta ſurripuit eccleſiæ.

CAN. XIII.

SI fortè quiſpiam prebyter, ſiue diaconus ſacrariũ ſindonem vel velum ſubtractum f vendiderit, Iudæ ſcarriotis ſimilis æſtimabitur. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit ſe ſupradicti Iudæ pœnã g ſuſcepturum.

Item ex pœnitentiali Theodori.

De eodem.

PALEA.

PEcunia eccleſiaſtica furata uel rapta reddatur in quadruplũ: populineròdu pliciter. Si quis aliquid de miniſterio ſanctæ eccleſiæ furatus fuerit, ſeptem annis pœniteat, tres in pane & aqua.

Item ex pœnitentiali Romano.

De eodem.

PALEA.

iij SI quis clericus furtum fecerit capitale, id eſt, quadrupedem uel domũ fregerit, aut quamlibet rem melioris præſidij uel pretij furatus fuerit ſeptem annis pœniteat, laicus quinq;. Si quis aũt de minoribus ſemel aut bis furtũ fecerit, reddat proximo ſuo: & ſi reddere nõ potuerit, tribus annis pœnitrat.

Item Anacletus.

Sacrilegium facit, qui pecuniam eccleſiæ rapit.

CAN. XIIII.

QVi rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem operatur. Qui autem pecuniam aut res eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium h facit.

Item ex concilio Ilerdenſi.

Segregetur ab eccleſia clericus, qui ſeruũ vel diſcipulum ſuum ad eam fugientem, verberare præſumit.

extra de iudi at ſi clerici. & extra vt lite nõ contẽ. quoniam frequẽter. in fi. & quia lex dicit q̃ vnum delictum non debet variis æſtimationibus coerceri. ff. de pœnis. l. ſanctio.

f Sforte. Subtraſũ. tamen eps cum tali poteſt dispenſare. ſ. diſq̃. ſi qs ſbyter.

g Pœnam. Scilicet æternam.

h Virapit. Sacrilegiũ. Alibi dicitur quod facit homicidium. vt xij. quæſtio. ij. qui Chriſti. & ca. qui abſtulerit. Nullus

1 Sfla-gellare.

a NVllus clericorũ. Vel flagellare poſſunt rũ magiſtri & parentes et epi, moderate caſtigare, vt xxiij.q.v.c.j.in fi. ſiſt vir vxore. vt not. viij.q.j. ſicut alerius 1. & platus ſubditũ: vt xxiij. q.iiij. forte. ſed ẽs habet in ſeruũ pleniſſimã coercitionẽ, vſufructuarius modicã, vt ff. de vſufruc. locũ. & l. ſed & ſicuti. in fi. ff. de vſufruc. patronus aũt in libertum habet leuẽ imperium coercitionem, vt ff. de iniu. prætor. §. ſed & ſi. & extra de cõſt. in. 6. præterea. Sed nonne magiſter vel epi ſcopus intra eccleſiam põt verberare clericum, cũ epiſco pus iudicet intra ecclieſiã, vt iij. q.ij. c. ij. epiſcopi. & in iudi. cet. Sed dic q̃ cauſa odij nõ debet eũ expellere de eccleſia: quia ſi magiſter non percutiat diſcipulum ex odio, nõ incidit in canonẽ, vt extra de ſenten. excom. ſuper eo.

b Io mutuã. Hodie tales mittendi ſunt ad curiam, niſi ſint impuberes vel regulares: vt extra eod. ſuper eo. Vel loquit de cõiter vitentibus. ſi cum moniti nõ excedunt, iudicio meo poſſunt abſolui ab epiſcopo. vt extra de vi. & ho. cler. qm. & extra qui cler. vel ſemel. extra de ſent. excõ. ex teno. in fi. ne. Vel hoc dic, quia cõio maior diſcordiæ eſt leg. ſ.l. cũ patet. ff. de car. edi. l. Vide abidantius illis prouidendum, quia vbi periculum maius eſt, magis eſt cõſulendum, ff. de car. edi. l. ſi quis 4. ſed et ſi quis 5. Dignitas. Quia ſecundũ dignitatẽ ponitur aliquis: vt xxv. dicẽ beatus.

c Si quis contumax. Adhærentibus. codẽ gaudent priuilegio cum ſint. §. Ioan. Eſt. ff. de rei ven. qui religioſis. & eſt ſi. xliiij. di

2 Non ſacrum.

d Si quis in atrio. dicit q̃ eccleſiæ dantur, cum dat plato

a Alias, immunita violãs quã liter puniri.

ecclesiæ, aliæ pœnæ ſtatuunt ſ.c. quiſquis. Sed dic q̃ pœnæ ſunt arbitrariæ. Vel ſecũdũ cõſuetudinẽ loco rũ loquunt. Vel dic & melius q̃ ſi quis violat immunitatẽ nullũ dãnũ facicdo, ſoluit ſolidos nongentos: ſed ſi dãnũ aliquod fecerit, ſoluet triplum pro emuni tate, & dãnum no- Eccleſiæ emũnitate ties, vt ſ. ea. quiſquis. in fi.

b QVisquis. Ad quas. i. quibus cõpetit querela, & loquitur de ipſis iudicibus: & dicit quod iudicibus iſtius querelæ tantũ ſint ſoluenda triginta p emunitate violata, nam aliam pœnam præſtabit iniuriam paſſo. ſ.c. proxi.

c Vel domos. ſ. clericorũ. nã aliæ domus non debent eſſe intra ambitum eccleſiæ, vt xij.q.j. nulla.

d Arma. Ergo ſi clericus arma ferẽs verberet, non incidet in canonẽ verberãs. extra de ſenrẽ. excõ. cũ non ab homine. & c. vt famæ. xvj.q.j. generaliter. hoc tamẽ nõ eſt verum niſi poſt trinã admonitionẽ reuerti noluerit ad clerũ, vt extra de ſententia excom. ſi vero aliquis. & c. in audiẽtia. quia nec clerico pt̃ officio illi canonis, ſi qs ſuadẽte renũtiare: vt extra de ſent. exc. cõtingit. Hoc th̃ intel ligo, qñ ex cauſa ve uitatis induit arma vel abiecit habitũ clericalẽ: vt tũc nõ ſtatim p̃dat priuile giũ. aliud eſt ſi pe- licet reci nitus apoſtataret, p̃dat militare, & ſi fiat miles, vel tiam, dum vt ſi fiat miles, vel vxorẽ ducat: tũc modo nõ ſi vxorẽ ducat dico eũ ipſo facto exerceat p̃dere priuilegium; ſæua, po- lxxxiij. diſt. qſqs. teſt gaude-

3 Eccleſiaſticis. vt re priuilefunt cõuerſi & pœ- gio clerica nitentes. tẽplarij & li ſecũdum hoſpitalarij, q̃ gau Innocent. dent priuilegio cle prout no. ricali, vt xxvij. q. extra de j.vt lex. xj. quę.j.a- apoſta.c.j. liud. extra de ſen- & facit ad ten. excom. paro- hoc lij di ſtin.c.j. & no.ij.diſt. an perdat priuile- Archidia-

chia nos. & xcij.q.j. duo ſunt.

committitur ſacrilegium, ſed tantum furtum, vt ff. ad legem iul. pec l. diuus. ſed illud non tenet.

Nouies.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pœnam quadrupli potest iudex quando excedere.

a Nouies. Quid est ergo quod dicit institu. de act. §. oēs. vbi dicitur q̄ nulla pœna debet excedere pœnam quadrupli? Respon. nō debet iudex excedere pœnā quadrupli, nisi vbi in iure inuenitur q̄d possit excedere: quia q̄nq; extēditur ad decuplum, vt xij. q. ij. in legibus. & ca. cum deuotissimā. Vel solue vt ibi.

Sacrilegus triplici pœna punitur.

b Tripliciter. Ecce triplex pœna, qua punitur sacrilegus, quia iudici dabit triginta libras, ītē damnum nouies cōponet, & emunitatem tripliciter. si mūliter corporalē pœnā sustinebit, vt l. ea. attēdendū. Io.

c Si quis deinceps. Priorū. id est, nobilium.

d Iudicatum. i. depositū: quod ibi verū est, si incorrigibilis est, vt extra de iudi. cū non ab homine. xj. q. j. perimus. & xxvij. q. j. si homo. quidam tamen ex hoc loco dixerunt, quod si quis iniecerit manus violentas in clericum excommunicatum, q̄ non esset excōicatus, per id quod legitur xxiij. q. v. excommunicatorū. q̄d nō credo.

e Tradantur. Ecce pœna illorū qui iniciunt manus in cl̄m. sic xxvij. q. vj. si quis rapuerit. aliam pœnā adijcit Inno. extra de pœnis. in quibusdam.

f Atque depositioni. arg. quod ecclesia pōt deponere laicum vt xj. q. j. Scilicet abhonore & cingulo dignitatis, si quā habet secūdum Hug. Ad hoc normibus criminibus, primo habet coercitionem, & deinde ecclesiasticus iudex, vt xxiij. q. v. sunt quæd. Io. q̄d falsum est: vt extra de iud. cū non ab homine. Item hic patet, q̄d secularis potestas & ecclesiastica, debent sibi mutuum præstare auxilium: vt xcviij. dist. cum ad verum. & xxiij. distinctiones, qui. & di. xvij. nō licuit.

illius, cui commissa esse dign ſcitur, inde abstulerit: uel ecclesiasticis personis iniuriam fecerit, donec in conuentu admonitus legitime satisfaciat sciat se communione priuatum. si uerò post secundam & tertiam conuentionem coram episcopo satisfacere detrectauerit, sacrilegij periculo abomnibus obnoxius teneatur, ita ut secundùm Apostolum, nemini fidelium misceatur. Idem. Si qui monasteria & loca Deo dedicata, & ecclesias infringunt, & depositā uel alia quælibet exinde abstrahunt, damnum nouies cōponant, & emunitatem tripliciter b, et uelut sacrilegi canonicæ sententiæ subiugentur.

Item Alexander papa secundus.

Nisi canonicè iudicatum episcopum comprehenderit laicus, excommunicetur.

CAN. XVIII.

VSI quis deinceps priorum c aut cuiuscunque dignitatis vel cuiuscunque ordinis laicorū episcopum comprehēderit, pulserit, aut aliqua via propria sede expulerit, nisi forte iudicatū a canonicè: authores & cooperatores tanti sceleris anathematizētur, & bona eorum ecclesiæ ipsius iuri perpetuò tradanē e. Si verò in presbyterum vel in quemcūq; inferiorum graduum clericum hæc eadem præsumpserit, canonicę pœnitentiæ atque depositioni f subiacebit. Si contumax fuerit, excommunicetur.

Item Nicolaus Papa Thadoni archiepiscopo Mediolanensi.

Flagellatores clericorum post tertiam admonitionem, si non resipuerint, excommunicentur.

CAN. XIX.

DE presbyterorum flagellatoribus & occisoribus, prędonibus scilicet qui seculari g brā chio minimè coërcentur, iuxta præceptū domini placet vt fraterno amore conueniantur secundò ac tertiò, qui requisiti si te non audierint, cōuenientе ecclesia eos sacra communione priuare, atq; (si in sua obstinatione permanentes, sacerdotalia monita fortè contempserint) ab ecclesiæ compage sub anathematis interdictione resecare licentiam tribuimus. Quos etiam resipiscentes tandem digna satisfactione præmissa h in gremium sanctæ matris ecclesię reuocari noueris posse.

Item ex concilio Maguntinensi, cap. xxxiij.

PALEA.

QVi presbyterum occiderit, uiginti annorum pœna secundùm canones imponatur: si autem negauerit, si liber est, cum septuaginta duobus iuret: si autem seruus super xij. uomeres seruentes se expurgetco. Cuius noxa, usq; ad ultimum uitæ tempus militiæ cingulo careat, et absque spe coniugij maneat.

Item ex concilio Triburiensi.

PALEA.

VT presbyteri non utantur nisi stola aut orario induti. Et si in itinere ſpoliantur, aut uulnerantur, uel occidantur, non stola uestiti simplici emendatione absoluantur. si autem cum stola, triplici.

Item ex eodem, capitulo quinto.

PALEA.

OMnes presbyteri interfectores, compositione episcopi ad cuius parochiam pertinent, soluantur: ita uidelicet ut meditatem Renaldus episcopus eius utilitati ecclesiæ, cui præfuerit, tribuat: & alterā medietatē in eleemosynā eius iustè dispertiatur: q̄a nullus nobis eius hæres proximior uidetur, quàm ille, q̄ipsum dño sociauit.

Item ex libro quinto capitularium.

Pro gruduum uarietate mulctentur, qui clericos occidant.

CAN. XX.

QVi subdiaconum occiderit, cccc. solidis componat, qui diaconum, cccc. qui presbyterum a sexcentis, qui episcopū, dcccc. qui monachum quadringētis.

Item ex eodem libro, sexto capi.

De eodem.

CAN. XXI.

QVi occiderit clericū, aut monachū, armā relinquat, & Deo in monasterio seruiat cunctis diebus vitæ suę, nunq̄ ad seculum reuersurus, & septē annis publicā b pœnitentiā agat.

Item Innocentius papa secundus.

Qui clericum percusserit, excommunicetur: & non, nisi à Romano pontifice, absoluatur.

CAN. XXII.

VI QI quis c suadente diabolo, huius sacrilegij vitiū vel crimen incurrerit, quòd in clericum d vel monachū violentas e manus iniecerit, anathematis vinculo subiaceat f, & nullus episcoporū illum presumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat.

3 Qui autē de ecclesia uiq̄ exemerit, uel inipsa ecclesia uel loco uel cultui, sacerdotibus & ministris aliquid iniuriæ importauerit, ad instar publici criminis & læsæ maiestatis accusabitur, & cōuictus seu cōfessus, capitali sententia à rectoribus prouinciæ seriet. sicut in primo libro Codicis legitur, titulo de episcopis & clericis, lege Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit. & in fi. ad legē Iul. repetundarum. b l. ultima. Committunt etiam sacrilegium, qui contra diuinæ legis sanctitatem, aut nesciendo cōmittunt, aut negligēdo uiolant et offendunt, aut qui de principali iudicio disputant, dubitantes an is dignus sit, quem princeps elegerit uel qui contra prouinciā in qua pro uinciales & ciuis habentē, officiū gerendæ ac suscipiendæ administrationis desiderant: ut Codice, libro nono, eodem titulo, de crimine sacrilegij. Similiter de iudicio summi pontificis alicui disputare non licet.

Vnde Nicolaus papa omnibus episcopis.

Nemini est permissum de eo, quod papa statuit, iudicare, vel eius sententiam retractare.

CAN. XXIII

NEmini est de sedis apostolicę iudicio iudicare, aut illius sen-

a De hoc no. de pœnis. ni. dist. j. si quis pulsa tus. ibi vi deas.

qui leuem iniuriam fecerint clerico: vt extra eo. c. punit.

f Manus. idem si pedes: vel si spuat, vel perfundat eum aqua. Aliud dico si rumpat vestimenta sua. sed idem credo & tūc: quia violentia fit personæ *: & quia quæ religiosis, &c. ff. de rei vē. l. quæ religiosis.

g Subiacеat. Istе canon est latæ sententiæ, et ille extra de fal. ad falsariorum. extra de Io. ex rescripto. & vbicūq; quis ipso facto incidit in sententiā: vt xxiiij. q. j. cap. j. & ij. Ioan. de Faut.

Qui autem. Hæc est tertia pars quæsto. in qua ponit diuersos modos sacrilegij. Io. de Faut.

h Repetundarum. magister errauit in nomine huius tituli sed illud inuenitur ff. ad legem Iul. peculi. sacrilegij.

i Nescitēdo. quix iuris ignorantia diuini vel naturalis non excusat.

k Dignus. Quem princeps iudicat digno, & nos iudicabimus. simile xciij. dist. c. j. ff. de re iud. quidā. C. de aduo. di. iud. restituēdæ. in fi. ar. contra, q̄a possum appellare à iudice quē ipse ex certa scientia deduxit, extra de offi. 3 Et hoc deleg. cum olim. j. ideo, quia extra de appel. ca. appellatio nouit. extra de sen. nis remē & re iud. cū causa. diff. omnis.

l Qui iuxta pro- bus est cōuinctam. prætor ta mune. tamen eligendus est the. de iu. vbi larem fouet vt § pe. Io. C. de offic. præto. de Fausu. l. tres. similiter defensor de ipsa ciuitate eligendus est. in authē. de defen. ciui. §. j. & vltimo. & platus potius de gremio, p̄prio, q̄i de alieno: vt xxj. dist. nullus. & sacerdos de propria diœcesi. dxxxj. dist. c. horta

Retracta

Universidad de Deusto Biblioteca

tentiā retractare [a] permissum, videlicet propter Romanæ ecclesiæ primatum Christi munere in beato Petro apostolo diuinitus collatū.

Sacrilegij quoque reatum incurrit, qui Iudæis publica officia committit.

Vnde in Toletano concilio quarto legitur. †

Sacrilegium faciunt, qui Iudæis publica officia committiūt.

CAN. XXIIII.

CONstituit sanctum concilium, vt Iudęi, aut hi, q ex Iudęis [b] sunt officia [c] publica nullatenus appetant: quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. Ideoq; iudices prouinciarum cum sacerdotibus eorum, surreptiones fraudulenter relictas suspendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis autem hoc permiserit, velut in sacrilegum excommunicatio pferatur: & is, qui surrepserit, publicis cædibus [d] deputetur.

4 *Verum ne reuerentia religionis dominos suo iure fraudaret, si famuli ad ecclesiæ septa confugientes inde nequaquā abstraherentur: sacris canonibus est institutū, ut præstito à domino sacramēto impunitatis, ei etiam reddantur inuiti.*

Vnde Gelasius papa scribit Bonifacio episcopo.

Post præstitam securitatem serui restituantur dominis, qui ad ecclesiam confugiunt.

CAN. XXV.

MEuentes dominos famuli, si ad ecclesiæ septa confugerint, intercessiones debent quærere, non latebras: ne hæc ipsa præsumptio tarditatis [e] temeritatem augeat retinendi. Filius etenim noster vir spectabilis Petrus, queritur seruū suū in ecclesia sancti Clemētis diutius commorari: cui dum deputasset sacramenta præstari, asserit illum egredi nulla ratione voluisse: & ideo directus supradictus homo de præsenti [f] cū eo, quem elegeris esse mittendum, cùm de impunitate [g] eius sacramenta præbuerit, eum statim facias ad dominum suū modis omnibus remeare, quòd si in hac pertinacia fortè extiterit, post sacramentum sibi præstitum, reddatur inuitus.

Idem Ioanni episcopo Vienensi.

Securitate recepta ad ratiocinia reddenda, fugitiui ab ecclesia redire cogantur.

CAN. XXVI.

VXor Felicis, & filiæ eius Romam (quia sic oportuit) peruenerūt. Si q̄dem hunc ipsum primū se ad Barbarorū [h] basilicā cōferentē, seq; bonas causas habere iactantem, egredi sub hac cōditione pcipimus: vt si actus suos fideliter & rōnabiliter allegaret, nihil circa eū prorsus asperū fieri durumq; pateremur: alioqui si cōtra fidē & vtilitatē dñicā venisse probaretur, ipse sibimet [i] imputaret [k], atque domini ordinationi cōgruæ subiaceat, q superueniēte filio nostro viro spectabili Orthario sic est ad singula quæq; cōuictus, vt os aperire non posset: et vera esse, quę huic obijcerent, voce ppria fateref: ideoq; teneat in custodia mācipatus.

Idem Syracusano & Constantino, & Laurentio episcopis.

Eripiatur in libertatem seruus, cui Christiano Iudæus signaculum circuncisionis impressit, alioqui ab ecclesia domino suo reddatur inuitus.

CAN. XXVII.

IVdas, qui Iudaicæ pfessionis extitit, mācipiū sui iuris, qđ ante paucos annos [l] se asserit cōparasse, nūc ad ecclesiā

a Retractare. Sed ipsemet, vel eius successor potest eā reuocare: vt xxxv. q. ix. c. sententiam.
Sacrilegij. Dictū est supra, quod sacrilegium sex modis cōmittit. Nunc vero dicit G. quod similiter cōmittit quis sacrilegiū cū Iudæis publica officia cōmittit. & ad hoc inducit seq. ca.

† ca. 64.

b Constituit. Qui ex Iudæis. id est, de familia ipsorum: vel loquitur de Iudæis de nouo ad fidem conuersis.
c Officia. 3. distin. liiij. nulla officia.
d Cædibus. Not. quod ecclesia iudicat de ijs, qui foris sunt, cōtra id quod est ij. q. j. multi. hoc in pœna temporali siue in pecuniaria, similiter in spirituali, sed indirecte: vt extra de vsur. post miserabilem. & est simi. xxviij. q. j. c. sæpe.

Ecclesia de his, qui foris sunt, quandoq; iudicat.

Verum. Hæc est quarta pars quæst. in qua quærit, qđ iuris sit de seruis fugientibus ad ecclesiam. Io. de Fant.
Meuentes.
e Tarditatis. i. retentionis.
f De præsenti. Id est, in præsenti dominus iste poterat per aliū iurare: vt hic patet, & 100. distin. c. optatum. & scias quod procurator debet iurare in animā domini: vt lxiij. distin. tibi domino sancto. sed syndici siue œconomi in propriam animā, vt extra de iur. calum. in pertractandis.

Procurator in animā domini iurare debet.

g Sacramēta. hoc intellige, cum non est tanta sæuitia domini, quin suo sacramēto possit credi: vt dixi xxxij. q. j. de Benedicto. Ioan. de Fant.
Vxor Felicis.
h Barbarorū. propriū est nomē, sicut Carbonēsiū.
i Sibimet. qđ non petijt cautionē de impunitate.
k Imputaret. not. argu. quod imputet sibi, qui de iure suo confisus noluit vti beneficio canonis. vnde si qs de iure suo confisus incontinenti litem contestetur non petitis inducijs, bene præiudicat sibi [1]: licet quidā hoc negēt [2]: quia lex dicit, qđ lite contestata contra hoc indultū habita pro nihilo habenda est: vt iij qō. iiij. offeratur. Item habes hic, quod aliquis potest renuntiare priuilegio, qđ ad honorem cælestem inductum est, contra illud extra de fo. compe. si diligenti. simile huic dicit lex, imputet sibi, qui pro nouo beneficio vetus elegit grauamē. C. de iure deli. l. vlti. §. penultimo.
[1] Beneficiū iuris sperni potest, bn̄ impunitate.
[1] Idē Alt. de Imola in l. j. ff. de eden. circa princip. in versi. secū do nota.
[2] Videtur quod bene secundum id qđ no. ij qō. j. in summa.
l Vdas. Ante paucos annos. supra distinct. liiij. ex mancipia. & c. nulli. c. fraternitatem. contra. sed aliud est dicere se velle fieri Christianū, secundum quod illud c. loquitur: aliud est dicere se esse Christianum, & mentiri, vt sic possit recedere à domino suo, secundū quod loquitur hic.

Venefranam confugisse suggessit, sicut petitorij tenor annexus ostendit: eò quòd dicat sibi ab infantia Christiano nuper à præfato domino signaculum circuncisionis infixū: quapropter vestra diligenter inter vtrunq; solicita cura, rerū fideliter examinet veritatem, quatenus nec religio temerata videatur, nec seruus hac obiectione mentitus competētis iura domini declinare cōtendat.

Item ex concilio Toletano duodecimo. †

De atrio ecclesiæ, quod triginta passibus clauditur, nisi prius data securitate, fugiens non abstrahatur.

CAN. XXVIII.

DIffiniuit sanctum concilium, vt nullus audeat confugientes ad ecclesiam vel residentes inde vi abstrahere, aut quodcunq; nocibilitatis vel damni seu spolij residentibus in loco sancto inferre, sed esse potius his ipsis, qui ecclesias petunt, per omnia licitū in triginta passus ab ecclesię ianuis progredi: in qbus triginta passibus vniuscuiusq; ecclesiæ in toto circuitu reuerentia defendatur [a], sic tamen, vt hi qui ad eam confugiunt, in extraneis vel lōgè separatis ab ecclesia domib9 nullo modo abscedant: sed in hoc triginta passuum numero, absq; domorū extranearū receptaculo progredientes aditum obtinebunt: qualiter ad requisitæ naturæ vsum debitis exeant locis, & nullo teneantur euentu necessitudinis, qui domini cis se defendendos commiserint claustris. Si qs autem hoc decretū violare tentauerit, & ecclesiasticæ excōicationi subiaceat, & seueritatis regiæ feriatur sententia. Ipsos autem qui ad ecclesiā cōfugium fecerūt, si iuxta priscorum canonum instituta, hi qui eos repetunt, sacramenta reddiderint, & sacerdos ipsius ecclesiæ ab ecclesiæ foribus non abstraxerit: aut fuga talium si euenerit, sacerdoti quęrenda est, aut damnorum sententia secundùm electionem principis [b] huiusmodi sacerdotibus irroganda est.

Item ex concilio Aurelianensi.

Ante securitatem acceptam, de atrio ecclesiæ fugitiuus non cogatur exire.

CAN. XXIX.

ID constituimus obseruandum quod ecclesiastici canones decreuerunt, & lex Romana constituit, vt ab ecclesiæ atrijs vel domo [c] episcopi eos abstrahere omnino non liceat: sed nec alteri cōsignare [d] nisi ad euangelia datis sacramentis, de morte, & debilitate, & omni pœnarū genere sint securi: Ita vt ei, [e] cui reus fuerit criminosus [f], de satisfactione conueniat: qui si sacramēta sua cōuictus fuerit violasse, reus periurij nō solū à cōmunione ecclesiæ vel omniū clericorū, verū etiā à catholicorum conuiuio [g] separetur. q si is, cui reus est, voluerit sibi intētione [h] faciente cōponi, & ipse reus actus timore de ecclesia discesserit, ab ecclesiæ clericis non quæratur: seruus autem qui ad ecclesiam confugerit, pro qualibet culpa: si à domino pro admissa culpa sacramētum susceperit, statim ad seruitiū domini sui redire cogatur, & postquā dato sacramēto domino suo fuerit consignatus, si aliquid pœnæ pro eadem culpa qua excusatur probatus fuerit pertulisse, & pro contemptu ecclesiæ, & præuaricatione fidei, à communione, & conuiuio catholicorum extraneus habeatur. si verò seruus pro culpa sua ab ecclesia defensatus, sacramenta domini clericis exigentibus de impunitate perceperit, exire nolentem à domino liceat occupari. [i]

5 *Occasione nanq; religionis seruus dominum suum contemnere, & eius ministerium destituere non debet.*

Vnde in Gangrensi concilio legitur.

Religionis occasione, dominum suum non audeat contemnere seruus.

CAN. XXX.

Vn̄ SI quis seruum alienum occasione religionis docet dominum suum

a DIffiniuit. Defendaf. Sed quis prouidebit istis interim in expensis? Respondeo ecclesia, vt C. de ijs qui ad eccle. confu. l. præsenti. in fine. sicut custos carceris prouidebit captiuis. C. de episco. audi. vt iudices.

† capit.

b Principis. i. iudicis ecclesiastici, vel principalis personæ, scilicet actoris. & sic nō obest xcvj. dist. denique.
c ID constituimus. Vel domo. Quæ domus erat intra xl. passus, vt xij. distinc. episcopus vilem. & de cō secr. distin. iij. episcopus. Idem tamē priuilegium habet si est extra istos passus. Ioan.
d Consignare. i. tradere.
e Vt ei. Id est, cū eo.
f Criminosus. Id est, obnoxius.
g Conuiuio. Id est, consortio.
h Intentione. Id est, plus debito requirit.
i Occupari. Auctoritate propria, vt videf extra de immu. eccle. inter. licet sit arg. cōtra. 1. q. 2. c. proxi. in fi. & C. de ijs, qui ad eccle. confug. l. iij. Ioannes.
Occasione. Hæc est quinta pars q. in qua probaf, qđ seruus occasione religionis non debet dominum carnalē fugere. & hoc facit per duo capit. Ioā. de Fant.

Nullus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a NVllus. Reditus. i. mobilia, quæ sufficiũt ad soluendum debitum.

b Vt cum statuto. Illud hodie non requiritur, quia hodie sufficit consensus episcopi & capituli. xij.q. ij. siue excepisone. & extra de ijs, quæ fi. à prælat. quanto. & c. cum apostolica.

1 De hoc etiam no. xij.q.j.ca. j. ver. q si necessitas.

c Non posit. Argum. est hic quod si propter periculum moræ non possunt absentes vocari ad electionem, quod eis absentibus & non vocatis potest fieri electio, vt xc

2 Adde extra de electio. qđ sicut. & c. vj. cum inter vniuersas. De hæreticis vij.q.j. fatus. Arch.

d In vendition ibus. Episcopi. Quidam dicunt id quod hic dicitur, & xij.q. ij. abbatibus. hodie non tenere, per id, quod est j. proæ quæ. ij. nullam, vbi dicitur quod tota dispositio monasterij ad abbatem pertinet. sed eis obuiat qđ est extra de reb. eccle. non alie. cap. j. Hoc scias, qđ nullum prædium põt alienari inconsulto episcopo loci in cuius diœcesi situm est prædium, vt C. de præd. mino. l. si prædium. & extra de foro compe. ca. sane.

Prædia monasterij inconsulto episcopo non possunt alienari.

e Manumitti. qđ manumittit mancipiũ ecclesiæ, duo dabit ecclesiæ pro illo, vt xij. quæ. ij. ep̃s qui. Sed cum abbas nihil debeat, ergo nihil potest dare: vt hic. diu. abbati. Ioan.

† ca. tv. j.

Etiam: Hæc est vj. pars quæ. in qua dicitur quod non potest abbas etiam ep̃o dare loca aliqua in damnũ monasterii. Io. de Fan.

f Episcopo consentiente. Non dicit bene: quia bene potest authoritate episcopi abbas aliquid dare ecclesiam: sed ideo requiritur consensus episcopi, quia probatur donatio facta ab abbate cũ consensu episcopi in sequenti capitulo: quia ipse episcopo dedit abbas, & ipse ep̃s non potuit confirmare donationẽ sibi factam: quia nemo potest præstare authentica rei propriæ, vt extra de iudi. cum ad nostram. & ff. de autho. tut. l. j.

g Vestiti sunt. Vendicare tamen hæc ecclesia erit sub alio monasterio de cuius rebus construcia est, vt xij. quæst. ij. & postolicos.

h Reuertatur. Argu. quod donatio pro parte est valida, et pro parte nõ: vt xij.q. ij. si quos. Sed nonne ista ecclesia habebit viã qua ibit ad ipsam? nã qui habet habitum, iter debet habere, vt fidelis seruitutibus rusticorum præd. l. item sic. §. qui habet habitum. Respond: sic habebit, sed monachi non cogentur gratis eam dare: cogentur tamen viam vẽdere iusto pretio: vt ff. de relig. si quis sepulcrum. Sed

i Dicit nõ satisfacit consensus episcopi, nisi constet abbati quæ sua sint. Paul. col. qõ. iij. c. hinc colligitur.

& alij hic. Bart. l. Titia. §. impe rator. de leg. ij. Iaf. authenti. si qua mulier. col. j. cap. quod monacho C. de sacrosanct. eccl. Sed hæc ideo dicta sunt: sed hæc imitatio est postea dicit hanc falsa, quia non esse verami solo imo in totum: sed aliã veram subdit, dicens quod licet Aurelius illi rustico, qui proprijs non renuntiauit, nec habitum mutauit, sua lauda biliter reddidisset: non tamen propter hoc exemplum monacho eunti in apostasiam sunt reddẽ. l. si vnquã. da: sed potius est compellendus, vt in religiõe perseueret. Verumtamen sicut tenemur inimicis et persecutoribus necessaria ministrare: sic ppter scandalum vitandum, & mortem monachorum & incendium monasterij, recedenti de monasterio sua laudabiliter sinatur auferri, etsi non reddantur.

k Vtilius. Vt supra, quæst. quinta. c. non omnis.

Prima

Sed notandũ est. Hæc est septima pars quæstionis, in qua soluit quæstionem principalem, scilicet vtrum abbas debeat conuertere apostatæ restituere sua, & dicitur quod non debent reddi, sed sinere quod recipiat: & hoc probat p æquitatem canonicam. Ioan. de Fant.

2 Duobus. Tito & Eugenio. Sed nonne beatus Ioannes renuntiauerat proprijs? vtiq. ergo quicqd habuit, acquisitũ fuit pauperibus vel illi ecclesiæ, ad quam se transtulit. Sed dic, quod adhuc non p- uenerat res ad ecclesiam illam. Vel dic, quod de virgis fecit illud argẽtum quod dedit.

3 Si abbas. sophistice & male rñdet. quia quã cito abbas habet aliquid, tam cito fit ecclesiæ.

4 Vicunque. Non redimit. Simile xiiij. q. vj. comperimus. Sed nõne filius naturalis succedit patri? nõne ius commune seruatur? Videtur quod sic

Universidad de Deusto
Biblioteca

Abbas factus episcopus cui ecclesiæ acquirit.

[a] PRima quæstio. Certum est, vt quandiu est abbas vel monachus in monasterio, ipse acquirit: sed quicquid acquirit factus episcopus, acquirit episcopali ecclesiæ: vt j.ead. cap. j. & hoc forte obtinet cum est translatus perfecte ad ecclesiam episcopalē: vt j. xxj. qō. ij. si quis iam trāslatus. Sed quid si tantum est confirmatus, adhuc tamē non est translatus? Videtur velle litera illa ex eo, quod dicit, absoluit, &c. quod acquirit ecclesiæ episcopali: sed illa littera postquam, &c. videtur velle, quod priori. pōt dici cum Hug. quod non prius acquirat secundæ ecclesiæ, quā sit adeptus corporalem possessionem: vt ē. xcij. dist. ij. si quis episcopus. & extra de elec. cum in cūctis. sicut nec miles, qui trasiit de vno numero ad alium, nō prius dicitur esse de secūdo numero, antequā peruenīat ad eum: vt ff. de milit. testa. ex eo tempore. Io. de Fant.

[b] SAtutū. Absoluit. Absolutio enim ab obedientia, quā fecit abbati. Absoluitur enim ab obedientia sua, cum fit factus de filio pater. Item à monachali regula in ieiunijs, vigilijs, & modo cantandi. silentio enim non potest à modo vacare, cum debeat habere tubam prædicationis: vt xliij. dist. si rector. Item potest sibi facere cōmatres, qd prius nō licuit. exēplo Greg. q prius monachus factus est, postea cū esset diaconus cardinalis, ebpater Mauricij imperatoris factus est. De hac materia plene Iuenies xvj. q. j. c. ij & iij. & q. vij. in nona.

[c] Legitimus. Imo etiā monachus existens legitimus hæres, est etiamsi in eo casu, in quo aliꝰ nō posset esse hæres: vt xlix. qō. vlti. si qua mulier. C. de episco. & cleri. Deo nobis. Sed obijciter: si hæreditatem vēdicat, ergo potest habere proprium cum tamen remaneat monachus: quod esse nō debet: vt extra de statu mona. cum ad monasterium. in fin. Seddic dinatur, quod ante consecrationem habuit, monasterio: quod verò post consecrationē acquisiuit, propriæ ecclesiæ derelinquat.

CAN. I.

STatutum est (& rationabiliter secundùm sanctos patres à synodo confirmatū est) vt monachus quem electio canonica à iugo regulæ monasticæ professionis absoluit [b], & sacra ordinatio de monacho episcopum fecit, velut legitimus [c] hæres paternam sibi hæreditatē postea iure vendicandi potestatem habeat: sed quicquid acqsierat, vel visus fuerat habere, monasterio relinquat: & abbatis sui, qui fuerat, secundùm regulā sancti Benedicti arbitrio.

Postquā enim episcopus ordinatur, ad altare ad quod sanctificatur & intitulatur, secundū sacros canones, quod acqrere poterit, restituat [d].

CAVSA XVIII.

QVidam abbas consecratus in episcopum prius monasterio multa contulit: postea in episcopatu plura acquisiuit: cui dū fratres successorem quærerent, episcopus loci semet electioni illius uolebat inserere, ut per ipsum abbas in monasterio ordinaretur, fratres reniuntur.

1 *Quæritur primò, an* Q *monasterium possit petere, quæ ab episcopo acquisita sunt: an episcopalis ecclesia possit sibi uendicare, quæ monasterio fuerant tradita.*

2 *Secundò, an per episcopum abbas sit eligēdus & ordinandus: an tantummodo à propriis fratribus sit instituendus.*

QVESTIO I.

RIma quæstio [a] terminatur in cōcilio habito apud Altcum: in quo sic statutum legitur:

Qui de monacho episcopus or-

Vbi deberi probatur vt ix. q. iij. conquestus. & x. q. iij. quia cognouimus.

[a] Instituere. i. confirmare. Vel dic, prie quod instituit, cum sint negligenter: vt ix. q. iij. cum scimus. Vel hūc etiā potest aliū instituere, cū monachi minus ido neum volūt eligere: vt j. ea. q. ij quis abbas.

Monachos cogo coercito monasterio ad chorum ad episcopum spectat: vt 50. dist. accedens. j. c. si quis abbas. & c. abbates. & c. cogououi mus. Dicunt quidā, quod j minimis exceptibus ab abbate vel priore sunt punendi: sed in maioribus ab episcopo, vt extra de sent. ex cō. monachi. & xc. distin. si quis monachus. & xj. q. j. nō dicatur. Sed melius dicatur, quod si ordine iuris agitur contra monachū, quod coram episcopo fit agendum: vt xj. q. j. de persona. secus si non in forma iuris. extra de appella. re prehensibilis. Ioan. Contra. Hæc est secunda pars quæst. in qua probatur p vij. cap. quod de iure communi ad monachos tantum spectat electio abbatis: & si populum non habent, nō subsunt episcopo lege diœcesana, sed tantum lege turisdictionis. Ioan. de Fant.

[b] Abbas. Ordinetur. id est, eligatur.

[c] Missa. publica, conuocato populo: sicut fit de voluntate. Subiiciatur. quo ad legem diœcesanam, vt xvj. q. j. cū nimis. vt extra de sent. excō. monachi. & xc. distin. si quis monachus. & xj. q. j. nō dicatur. Sed melius dicatur, quod si ordine iuris agitur contra monachū, quod coram episcopo fit agendum: vt xj. q. j. de persona. secus si non in forma iuris. extra de appella. re prehensibilis. Ioan. Contra. Hæc est secunda pars quæst. in qua probatur p vij. cap. quod de iure communi ad monachos tantum spectat electio abbatis: & si populum non habent, nō subsunt episcopo lege diœcesana, sed tantum lege turisdictionis. Ioan. de Fant.

[d] Restituat. Sed qualiter hoc stare potest? cum enim aliqs factus est monachus, omnia quæ habebat, dedit monasterio: vt xix. q. vlti. c. nunc autem. ergo & ius succedendi, qui enim dat omnia bona sua, dat & spem futuræ actionis: vt C. de donat. l. iij. ergo videtur, quod prius succedit monasterium. Sed dic, quod ius succedendi non competit, nisi post mortem defuncti. vnde illud ius non dedit monasterio, sed tantum solam spem: sed illa spes euanescere debet ex quo illa psona desinit esse filius illius monasterij: vt extra. de acquir. per arroga. §. mortuo. Ioan. de Fan.

Ecclā ecclesiam. Hæc aliam pot. Sed vero, quæst. Iationem. diuidit xvj. q. j. in duodecim pte. pro cuius cōtinctur, quod in In quarum prima liber. ex cap. seq. dicitur. Secunda ibi, Ecbtra. Arabi. Tertia ibi. Ecce in Toletano. Quarta ibi. Hinc ſt. Quinta ibi. Ité sunt. Sexta ibi, Abbates. Septima ibi, Pro huiusmodi. Octaua ibi, Non solū. Nona ibi, Prohibetur. Decima ibi, Item fōt. Vndecima ibi, Visitandi. Duodecima ibi. Pro talibus. Ioan. de Fant.

[e] Secundā vero. Quæstio secūda nō est dubia: quia tantum monachi electum ab clero: vt j. ea. abbas. Ioan. de Fant.

[f] Hoc tantum. Arguit, q nō quod potest epūs plus ab ecclesijs petere, & sibi quod ex canonib⁹ sibi

cia instituere [a], atq; extra regulam acta corrigere [b]. Quòd si aliquid in monachos canonib⁹ interdictum præsumpserint, aut vsurpare quicquam de monasterij bus tentauerint, non deerit ab eis sententia excommunicationis.

[2] *Ecōtra Gregorius scribit Castorio Ariminensi episcopo.*

Congregatio monasterij, non episcopus aut aliquis extraneorum abbatem instituat.

CAN. II.

ABbas in monasterio non per episcopum, aut per aliquē extraneorum ordinetur [c], neque ab episcopo missa [d] ibi celebret, vt nulli ecclesiæ subiiciatur [e].

Idem Castorio episcopo.

De eodem.

CAN. III.

ABbatē cuilibet monasterio nō alium, sed quem dignum moribus atque actibus monasticæ disciplinæ communi consensu congregatio poposcerit, ordinari volumus: missas autē publicas [f] p episcopos, vel clericos in monasterijs omnino celebrari p hibemus.

Item Pelagius papa Mellito subdiacono.

Ille debet abbas instituí, quē sua congregatio, & possessionis dominus ordinari poposcerit.

CAN. IIII.

ABbarem in monasteriis illum volumus ordinari, quem sibi de sua congregatione & monachorū electio, & possessiōis dominus [g] & (quod magis obseruandum est) ordo vitæ ac meritum poposcerit ordinari.

Item Gregorius omnibus episcopis.

De libertate monachorum.

CAN. V.

QVàm sit necessariū monasteriorū qeti prospicere, &c. & infrà. Interdicimus igitur in nomine Domini nostri Iesu Christi, & ex authoritate beati Petri apostolorum principis, (cuius vice huic Romanæ ecclesię præsidemus) vt nullus episcoporum, aut secularium vltra præsumat de reditibus, vel chartis monasteriorū, vel de cellulis [h], vel villis, quæ ad ea pertinent, quocunque modo, seu qualibet occasione minuere, vel dolos, vel immissiones [i] aliquas sibi facere. & infrà. Defuncto verò abbate cuiuscunque congregationis, non extraneus eligatur, nisi de eadem [k] congregatione, quem sibi propria voluntate cōcors [l] fratrum societas elegerit. Quòd si aptam inter se personam inuenire ne quiuerint, solerter sibi de alijs [m] monasterijs eligant ordinandum. & infrà. Pariter autem est custodiendum, vt inuito abbate ad ordinandum [n] alia monasteria, aut ad ordines sacros vel clericatus officium tolli exinde monachi non debeant. & infrà. Nullus monachum sine testimonio, & cōcessione abbatis, in ecclesia aliqua teneat, vel ad aliquem honorem promoueat. Hanc ergo scriptorum nostrorum paginam omni futuro tempore ab omnibus episcopis firmam statuimus,

[a] Abbatem. Publicas. quib⁹ populus non interest, nisi inuiteetur ab abbate: vt j. ead. q. dudum. Ioan.

[g] Abbatem. Dominus. argui. est hic q electio maxime ptati spectat etiam ad patronū, vt xvj. q. v. si qs epi scoporum. & q. vij. decernim⁹. & lxiij. dist. principali. & j. ea. q. ij. Eleutherius. sed nō est ita: vt extra de iure patr. nobis. & j. cap. proxi. est. Sed solennis electio Præsentāda est prius cipi vel patrono: vt extra de elect. cū terra. & melius eo. titu. sacrosancta. & capit. quod sicut. & lxiij. dist. Reatina. & cap. lectis.

[h] Vam sit. Vel de cellulis. arg. q capellæ parochiales habent idem priuilegiū cū monasterijs. x. qō. iij. inter cætera. sed non est ita: vt extra de præben. c. de monachis. nisi monasteria essent exempta, tam in capite, quā in membris. xvj. q. ij. in summa.

[i] Vel immissiōes. id est, exactiones.

[k] Nisi de eadem. j. dist. lxj. nullus inuitis. & ca. obstum. & cap. victoris.

[l] Concors. & canonice: vt lxij. dist. cap. j. & j. ea. si quis abbas.

[m] De alijs. etiam eremitam: vt extra de elect. cum monasterium. arg. contra j. proxi. quæstio. vl tī. in ſ penul.

[n] Ad ordinandū. si tamen monachus sit necessarius, q superiorem

Universidad de Deusto
Biblioteca

periorem cogatur ipsum dare: vt extra de iure patr. nullus Monachus factus nachus sit factus papa sine pa, inuito abbate, licentia ab debet ne redire? Sic, batis, redi & ipsemet compelre debet. let se redire: ' quia Se redi- cū teneatur de aliis re. Idē Pa- iustitiā facere, mulnor. in ca. to fortius de scipso. quod Dei ff. si serui. vendic. l. timore. de alt. ius.

sta. mona- a Iuribus. quæstū cho. Ro- ad legem diœcesachus, Cur- nam: vt xvj. quæsti. ti. in tract. j. cum pro vtilitate. de iure pa vt not. x. quæstio. j. tro. char. in summa. 14. in par- b Vminoso ab bate. Hoc ex nis. Ioan. Bapti. in pitulū loquitur de tracta. de monasterijs exeptis act. col. 15. vel priuilegiatis. C.M.

c Publicas. In quibus est cōcursus populorum, quæ dicūtur in hora tertia. j. de consecra. distinctio. j. & hoc. sed publicas, id est, solennes bene cantant.

d Recessibus. potius ergo erunt monasteria in solitudine, quam in vrbe. xvj. quæstio. j. si cu-

2 Secun- pis. 2

dum hanc e Collocare. Vt glo. expo ibi exerceat iudine recessi- cia.

bus, id est, f Ordinationem- locis soli- j. ead. cognouimus. tarijs: vel contra. sed hic iodic, id est, quitur de exemptis, monaste- ibi non. Vel si hic rijs ad quę loquitur de non ex monachi emptis, tunc dic q veniūt de episcopus hoc facesecularicō re potest nisi abbas uersatio- negligens sit in ornę receden dinationib', id est, tes. dispositionibus, vt ix. quæstio. iij. cum scimus.

3 Abbate. x. quæstione tertia. inter cætera.

4 PRidem. Monasterio. episcopus ibi fecerat baptisterium.

5 Altare. hoc ideo, quia locus fontium non debet pedibus conculcari, vt j. ea. de consecratio. distinctio 4. altaris. & hoc commodius nō potest fieri si ibi altare ædificetur.

6 Post susceptas. illibatamque seruari: vt & suæ ecclesiæ (iuuante domino) tantummodo sint iure contenti: & monasteria ecclesiasticis cōditionibus seu angarijs vel qbuslibet obsequijs secularibus nullo modo subiaceant, nullis canonicis iuribus 4 deseruiant: sed remotis exactionibus à cunctis grauaminibus diuinum opus cum summa deuotione animi perficiant.

Item Castorio episcopo Ariminensi.

Missas publicas in cœnobio episcopi non celebrent, nec aliquod eis grauamen inferant.

CAN. VI.

LVminoso abbate h referente, plurimis in monasterijs multa à præsulibus præiudicia atque grauamina monachos pertulisse cognouimus. Oportet ergo vt tuæ fraternitatis prouisio de futura quiete eorum, salubri disponat ordinatione, quatenus conuersantes in illis in Dei seruitio gratia illis suffragante, mente libera perseuerēt: missas quoque publicas i in cœnobijs fieri omnimodo prohibemus, ne in Dei seruorum recessibus k, & eorum receptaculis vlla popularis præbeatur occasio conuentus, quia non expedit animabus eorum: nec audeat illic episcopus cathedrā collocare l vel quamlibet potestatem exercere imperandi, nec aliquam ordinationem m quamuis leuissimam faciendi, nisi ab abbate n fuerit rogatus, quatenus monachi semper maneant in abbatum suorum potestate: vt remotis vexationibus ac cunctis grauaminibus diuinū opus cum summa deuotione animi perficiant.

Item Gelasius papa.

Baptisterium in monasterio non permittitur fieri.

CAN. VII.

PRidem præcepimus o vt de monasterio p sancti Andreæ, quod est super mascalas, baptisterium propter monachorum molestias debuisset auferri, atque in eodem loco, quo fontes sunt, altare 5 fundari: cuius rei perfectio hactenus est protracta. Admonemus igitur fraternitatem tuam, nullam iam moram post susceptas 6 literas nostras inferere: sed repleto loco ipsorum fontium, altare illic sine dilatione aliqua fundetur: quatenus & prædictis monachis opus Dei securè liceat celebrare, & non de negligentia tua contra fraternitatē tuam, noster animus excitetur.

Item ex concilio Maguntino.

Cum permissione episcopi abbas locum suum deserere potest.

CAN. VIII.

ABbas pro humiliatione & cum permissione 1 episcopi locum suum potest relinquere: tamen eligant sibi fratres abbatem de ipsis, si habent: si autem, de extraneis.

7 Ecce in Toletano concilio q dicitur, quòd sacerdotes, aboates & alia officia instituere debeant. Beatus Gregorius r & pelagius papa prohibēt, dicentes abbatē à fratribus suæ congregationis eligendum & ordinandum. Quomodo ergo hæc tanta diuersitas ad cordiam reuocabitur? Sed sciendū s est, quosdā monachos esse indomitæ cervicis & effrenatæ superbiæ, quos dū abbates ad religionē cogere voluerint, in eorum deiectionē constituerant, & alium moribus suis conuenientem sibi præficere contendunt: quales erant illi, qui in necem beati Benedicti conspirasse leguntur. pro huiusmodi constitutum est ut abbates & alia officia per sacerdotes instituantur.

Vnde Pelagius Papa scribit Opilioni defensori, dicens:

Non licet monachis abbates pro suo arbitrio expellere aut alios ordinare.

CAN. IX.

NVllam potestatem decætero, nullam licētiam monachis relinquimus pro arbitrio suo aut abbates expellere, aut sibimet alios ordinare 1: quia nulla authoritas 2 remanebit abbati, si monachorum potestati cœperit subiacere: vt decætero fideliter & studiosè vniuersa quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiusdem monasterij pertinent, abbatis solicitudo, ad quem potestas tota 3 pertinere conuenit, debeat adimplere.

4 Hinc etiam constitutum est, 4 vt clerici singulorum monasteriorū sint in potestate episcoporū: nec alicui liceat extra eorum conscientiam monasteria ædificare.

Vnde in Calcedonensi concilio legitur.

Sine conscientia episcopi monasterium nullus ædificet.

CAN. X.

QVidam monachorum habitu vtentes indifferenter per ciuitates incedunt: necnon et per monasteria et seipsos præsumptione propria commendant 5. Placuit igitur neminem aut ædificare aut construere monasteria, aut oratorij 6 domum, sine conscientia

ipsius ciuitatis episcopi. Item clerici in parochijs, monasterijs, aut martyrijs constituti, sub potestate sint eius, qui in ea ciuitate est episcopus, secūdùm traditionem sanctorum patrum, neque per præsumptionem recedāt à suo episcopo. Eos verò qui ausi fuerint rescindere huiusmodi institutionem quocunque modo, vel si noluerint subiacere proprio episcopo: si quidem fuerint clerici, secundùm personarum ordinationem subiaceant condemnationibus canonū. Si verò laici vel monachi 7 fuerint, communione priuentur. Item clerici 8, qui pauperū dispositioni vel monasteriorū vel martyriorum præsunt, sub potestate singularum ciuitatum episcoporum secundùm canonum traditionem perdurent: neq; per suam temeritatem episcopi sui moderationem declinent.

Qui autem huiusmodi dispositionem quolibet modo subuertere ausi fuerint, et episcopo suo nō obedierint, si quidem clerici fuerint, canonicę dæmnationi subiaceant: si autem monachi vel laici sunt, à communione suspendantur.

Item ex concilio Carthaginensi iiij.

Examinetur ab episcopo, qui religiosis fœminis præponendus est.

CAN. XI.

QVi religiosis fœminis præponendus est, ab episcopis comprobetur 1. Monasterium quoque absque episcopi permissione nulli incipere, aut fundare licet.

Vnde in Agathensi concilio legitur.

Sine permissione episcopi nullus monasterium præsumat incipere, aut fundare.

CAN. XII.

DE monachis monasteriis nouum * (nisi episcopo permittente aut pro-

a Aut probante. Ex posfactor quia ratihabitione potest confirmare: vt xxj.q.j.cap. vlti.

b CEllulas. Aut congregantium. Noua collegia nō potest quis facere, nec etiam nouas regulas vel nouam vitam. extra de relig. domibus. ne nimia. ff. de colle. illi. l. iij.

c NVllus. Ambitionis. Infirmitatis enim causa, potest abbas permittere monacho facere cellulā specialem: vt xxx. q. iiij. ca. vlti.

Item sunt & alij. Hæc est qnta pars quæstio. in qua dicitur quod malus abbas non retinea tur etiam si velint monachi. Ioannes de Fant.

d Si quis abbas cautus. Ergo videtur, quod aliquis potest deponi propter simplicitatem: vt hic, & lxxiiij. dist. episcoporum. Sed dicas q hic vocat illum incautum, qui negligens est. nam propter negligentiam deponitur aliquis: vt lxxxj. distinct. dictum. Vel dic q abbates ppter modicas causas possunt remoueri: vt extra de simo. per tuas.

Prælatus negligens est deponendus.

e Arceatur. Hic patet q episcopus etiam sine numero episcoporum, abbatem potest deponere à dignitate abbatiæ. Sed non potest solus ab ordine deponere: vt xvj. quę. vij. inuentum. et nota. xv. q. vij. in sum. & hoc ideo quia causa illa non est criminalis. extra de accu. cap. super his. & de simo. c. per tuas.

Abbatem ab abbatia potest solus episcopus deponere.

A Bbates. Hæc est sexta pars quæstionis, in qua probat quod omnes monachi debent episcopo obedire, & venire ad synodum, & debet requirere fugitiuos. & hoc probat per quatuor capit. Ioan. de Fant.

f In episcoporū. Ad episcopū eum pertinet omnis cura diœcesis tam in monasterijs, quam in alijs ecclesijs: vt ix. quęstio. iij. cap. ij. & xciij. distinc. nulla. Ioan.

g Vocatione. Si necessitas magna fuerit, alias abbates non debent vocari ad synodum: vt xviij. distinctio. episcopus. ij.

h Aut peculiare. Nisi ab abbate ei concessa sit administratio, vt extra de statu monachorū. capitu. monachi.

i Quæ acquisierit. Ergo fugitiui & vagabundi acquirunt ecclesiæ suæ ui cui quicquid acquirūt: vt hic, & C. de epis. & cleri. deo nobis. §. hoc etiam. sicut seruus fugitiuus domino acquirit. ff. de acqui. posl. l. j. §. per seruum. Sed pone quis dō quia in illo manet, sed non contrahitur familiaritas. Ioan. Non solum. Hæc est octaua pars quæstionis, in qua monasteria monachorum & monialium non sunt duplicia: & hoc probatur per quzdam capitula. Ioā. de Fantu.

Monachi chi fugitiui sono cō ti compatres bapti zando, sed nō leuā do quia in illo ma contrahitur fa

D Iffinimus. Duplex. in quo sunt monachi & monachæ.

Cognatis. Nam si seculo vult & renunciare, renunciabit & cognatis. xij. quæstio. j. cui portio.

k Monachi. Imo nec clericus nec laicus debet visitare monasteriū monialium: vt extra de vita & honest. cleri. c. monasteria.

l Intercipit. id est interrupit. Intercipere solet: quando ex cohabitatiōe p̄sumit accessus. xxxvij. q. j. cap. nec alius.

CAN. XVI.

A Bbates pro humilitate religionis in episcoporum [1] potestate consistant, & si quid extra regulam fecerint, ab episcopis corrigātur, qui semel in anno in loco vbi episcopus elegerit, accepta vocatione [2] conueniāt. Monachi autem abbatibus omni obediētia & deuotione subiaceant. quòd si quis per contumaciam extiterit indeuotus, aut per loca aliqua vagari, aut peculiare [3] aliquid habere præsumpserit: omnia, quæ acquisierit [4], ab abbatibus auferantur secundùm regulam monasterio profutura. Ipsi autem, qui fuerant peruagati, vbi inuenti fuerint, cum auxilio episcopi tāquam fugaces, sub custodia reuocentur. Et reum se ille abbas futurum esse cognoscat, qui in huiusmodi personas non regulariter animaduerterit, vel qui monachum susceperit [5] alienum.

Item ex concilio Arelatensi.

CAN. XVII.

MOnasteria vel monachorum disciplinā ad eum pertineant episcopū [6], in cuius sunt territorio constituta.

Item Paschalis Papa secundus.

Nullus ministret abbatibus episcopalia, qui alicui episcoporum nolunt subesse.

CAN. XVIII.

A Bbatibus [1] qui neque sub episcopo, neque sub metropolitano, neq; sub primate, neque sub patriarcha sunt, nullus prorsus episcopo rum episcopalia [2] quælibet administret. cùm enim se nulli episcopo omnino subesse profitean tur, consequens est, vt nullus episcoporū quæ sua sunt, eis tanquam ex traneis largiatur.

Pro *huiusce*modi ergo *statutum est, ut causæ & utilitates monasteriorum, per episcopos disponantur.*

Vnde Gregorius *scribit Vitali defensori Sardiniæ.*

Vtilitates monasteriȝ à proprio episcopo debent disponi.

CAN. XIX.

COgnouimus q̄ monasteria seruorum Dei, vel fœminarū pro suo quisque libitu & diuersarum causarum exe cutione perturbet: quod omnino non gratè suscipimus. Tuamq; ex hoc experiētiam commonemus, vt nequaquā hoc vsurpari denuo accepta nostra authoritate permittas: sed episcopo loci illius, sub cuius moderamine degunt, curæ sit causas eorum, vtilita tesque disponere. Valde enim est indecens vt omisso [b] eo, alius quilibet se aliorum causis admisceat: sed ille eorū vitas competenti regulariq; debet moderamine disponere, qui pro cō missis eorū animabus [c] compellitur rationē reddere Deo.

7 Pro *huiusmodi etiam prohibet beatus Gregorius mulieres passim ad monasterium accedere, & monachorum commatres fieri scribens Valentino abbati.*

Neque commatres sibi facere, neque ad fœminas accedere monacho licet.

CAN. XX.

PEruenit ad nos q̄ in monasterio tuo pas sim mulieres accedant, & (quod est graui 9) monachos tuos sibi commatres [d] facere: & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occasione humani generis inimicus, sua eos (quod absit) calliditate decipiat: ideo huius te præcepti serie commonemus, vt neque mulieres in monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas accedere, neq; monachos tuos sibi commatres facere. nā si hoc denuo ad aures nostras quocunque modo peruenerit, sic te seueriſsimæ noueris vltioni subdendum, vt emendationis tuæ qualitate cæteri sine dubio corrigantur.

8 *Non solùm autem incauta familiaritas aliarum mulierum eis interdicitur, uerùm etiā à sanctimonialium habitatione prohibentur.*

Vnde in octaua synodo legitur:

Cum sanctimonialibus monachis habitare non licet.

CAN. XXI.

DIffinimus minimè duplex [e] monasterium fieri: quia scandalum id & offendiculum multis efficitur. Si verò aliqui cum cognatis [f] mundo abrenuntiare, & monasticam vitam sectari voluerint, debent quidem viri virorum adire cœnobium, fœminæ verò mulierum ingredi monasterium. In hoc enim placatur Deus. Quæ autem hactenus fuerunt dupla, secundùm regulam sancti patris Basilij, & secundùm præceptionem eius ita formentur. Non habitent in vno monasterio, monachi [g] & monachæ: adulterium enim intercipit [h] cohabitatio, si habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum, secretò singulariter ad collocutionem. Non cubet monachus in muliebri monasterio: neq; singulariter cum monacha cōuiuetur. & quando necessaria vitæ à parte virorum ad regulares deferūtur monachas, extra portam hæc suscipiat abbatissa in monasterium fœminarum cum quadam vetula monacha. Porrò si cōtigerit vt aliquā propinquam suam videre voluerit mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Et in breui. Hic manifeste perpendi tur, quod præsumitur variis modis cõtra aliquem & pro aliquo ex cohabitatione, ex loco, ex singularitate, ex fo cietate, & breuitate temporis, quæ omnia iudex discretus cõsiderabit: vt xxiij.q viij.c. occidit. & lxxxj. dist. ca. in omnibus. j. de pœn. distin. j. c. aut facta. extra de testib. cap. cum causam.

Præsumptio contra aliquẽ, & pro aliquo ex multis sumitur.

Epistola 48. li. i. ad Bnthemium. Sed contra præsentia cõsuetudinem.

b In nullo loco. In vnum. Fere eadem verba ponũntur in authen. de sanctiss. episc. §. si quis autem ad monasteriam vitam. coll. ix.

c Iura. forte p numero personarum. cum enim collegiũ separatur, pro numero personarum diuiduntur bona: vt ff. de colleg. illi. l. j. in fi. Vel forte secũdũ quod quilibet dedit monasterio. argu. xij. q. iiij. c. j.

d In decima. Extra eam. id est, præter conscientiam abbatissæ.

† cap. 28. Duarum. Hic patet quod si clericus accusetur, qui deliquerit cum moniali vel cum alia, potest se expurgare cũ mulieribus. ad quid enim vocarent istæ si nõ possent esse testes? Cum enim clericus repellatur à dignitate obtinẽda, p̃ter testimoniũ mulierum, vt extra de testi. ĩ literis. multo, potius p eas expurgare se põt. vnde satis admitti potest, quod si clericus non potest habere alios compurgatores clericos, quod p honestos laicos põtest se purgare: vt

† Mulieres stent.

† Cõcil. Spalen. ij. cap. ij.

† Beti. ca. ij. q. v. ca. omnibus.

e Vbi de in fi. lxxxj. dist. ca. hoc, & ex clerici. & sic xij. extra de præ q. j. c. j. & in authen. sump. cum de mon. §. cogitant. in iuuentu. dum colla. j. te. in fi. v. Prohibẽtur etiã. ibi videas. Hæc est nona pars Archi. quæstionis secundũ

nachus, in presentia abbatissæ huic confabulẽtur per modica & compẽdiosa verba, & in breui ab ea discedat.

Item in registro Gregorij. †

Monachi & monachæ in nullo simul cohabitent loco.

CAN. XXII.

IN nullo loco monachos & monachas pmittimus in vnũ monasterium habitare, sed nec ea, quæ duplicia monasteria vocantur. & si quid tale est, religiosus episcopus mulieres quidem in suo loco manere studeat, monachos autẽ aliud monasterium ædificare cogat. si autẽ plurima sint talia monasteria, separẽtur in alijs monasterijs monachę, & in alijs monachi. res autem quas habẽt communes, secũdùm iura eis competentia distribuantur.

Item ex concilio Agathensi. †

A monasterio monachorum, longius construantur monasteria puellarum.

CAN. XXIII.

MOnasteria puellarum longius à monasterio monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutionẽm hominum collocentur.

Item ex concilio Hispalensi. †

Puellarum monasteria monachorum præsidio & ministerio regantur.

CAN. XXIIII.

IN decima actione, cõsensu communi decreuimus vt monasteria virginum in prouincia Bethilica † monachorũ ad ministratione ac præsidio gubernent: tũc enim salubria Christo dicatis virginibus pbamus †, quando eis Patres spirituales eligimus: quorũ non solùm gubernaculis tueri, sed etiã doctrinis ædificari possint. ea tamẽ circa monachos cautela seruata, vt remoti ab earum familiaritate, nec vsque ad vestibulũ habeant accedendi familiare permissum, sed neque abbatem, vel eum, q̃ præficitur, extra eã quæ præest loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem, vel administrationem earum pertinet, licebit: nec cum ea sola, quæ præest, frequenter eos loqui oportet, sed sub testimonio duarum vel trium sororum, ita vt rara sit accessio, & breuis omnino locutio.

† Ioan. de Fant.

† Præbet

† Ericio sam. Communiter. mus. Ideo cõmuniter omnia faciunt, vt sibi inuicẽ sint testes & honestatis & castitatis: vt in authẽ. de monac. §. cogitandum. colla. j.

Item sunt. Hęc est x. pars quæstionis, in qua probatur q̃ clerici seculares nõ debent esse abbates in monasterijs. & hoc p̃bat̃ per duo capit. Ioan. de Fan.

Perueni.

† Nisi essent quibus à cõmunio ne ad meliora excludi. sed dicis q̃ non debent ter seculares, &c. ga ne fiat. & c. extra de sta. mo na. monachi. secundum Lau ca.

9 *Prohibentur etiam sanctimoniales propria receptacula habere.*

Vnde Innocentius secundus.

Sanctimonialibus receptacula seu domicilia propria habere non licet.

CAN. XXV.

PErniciosam & detestabilem consuetudinem quarundam mulierũ (quæ licet neque secundùm regulam beati Benedicti, neque Basilij, aut Augustini viuant, sanctimoniales tamen vulgò censeri desiderãt) aboleri decernimus. † Cùm enim iuxta regulam sancti Benedicti decentes in cœnobijs tam in ecclesia quàm in refectorio atque dormitorio communiter esse debeant, propria sibi ædificãt receptacula, & priuata domicilia, in quibus sub hospitalitatis velamine passim hospites religiosos cõtra sacros canones & bonos mores suscipere nullatenus eruescunt. quia ergo omnis qui malè agit, odit lucem, ac per hoc ipse absconditè in iustorum tabernaculo se opinãtur posse latere oculos iudicis cuncta conspicientis: hoc tam inhonestum, detestandumq; flagitium, ne vlterius fiat omnino prohibemus, & sub pœna anathematis interdicimus. Simili modo prohibemus ne sanctimoniales simul cum canonicis & monachis in ecclesia in vno choro conueniant ad psallendum.

10 *Item sunt alij quos episcopi prægrauãtes,*

salutem ipsarum animarum negligunt, quibuslibet ueró occasionibus bona monasteriorũ distrahere cupiũt.

Tales erant quidam clerici Rauennatis ecclesiæ, qui simulata religione, monasterijs cupiebant præfici, non transcũtes ad monasticum habitum, neque renuntiantes ecclesiasticæ militiæ:

De quibus Gregorius scribit Ioanni Rauennati archiepiscopo.

Monasteria clericorum aut laicorum habitacula, fieri non debent.

CAN. XXVI.

PEruenit ad me q̃ in ecclesijs fraternitatis tuæ aliqua loca dudum monasterijs consecrata, nunc habitacula clericorum aut etiam laicorum facta sunt: dúmq; ij, qui se religiosè viuere, monasterijs præponi cupiũt, & per eorũ vitas monasteria destruũtur. Nemo enim potest ecclesiasticis officijs, &c. et infra: Proinde fraternitas tua, si hoc quolibet in loco factum est, emendare festinet: quia ego nullo modo patiar, vt sacra loca pro clericorum ambitu destruantur.

Idem Martiano archiepiscopo Rauennati.

Qui in sacro sunt ordine constituti, in monasterijs nullam habeant potestatem.

CAN. XXVII.

DVdum ad nos multorum relatiõe peruenerat, monasteria in Rauennatũ partibus cõstituta omnino clericorũ vestrorum dominio prægrauari: ita vt occasione regiminis ea quidem (quæ dici graue est) velut in proprietate possiderent: quibus non modicũ condolẽtes, prædecessori vestro literas misimus, vt hoc emendare debuisset: sed quoniam vitæ est termino citius occupatus, ne hoc onus monasterijs remaneat, fraternitati vestræ nos eadem scripsisse recolimus, & quia (vt comperimus) in huius rei hactenus correctione cessatum est, hæc audientes ad vos iterum præuidimus scripta dirigere. hortamur ergo, vt omni mora, omnisque excusatione summota, ita monasteria ipsa ab huiusmodi studeatis grauamine releuare, quatenus nullam deinceps in eis clerici, vel qui sunt in sacro ordine constituti, ob aliud (nisi hortandi tantummodo causa) accedendi habeant licẽtiam: aut si forte ad peragenda sacra missarum fuerint inuitati mysteria †: sed nec pro cuiuslibet monachi, aut abbatis promotione, &c. & infra. Necillic vlterius habeat potestatem aliquã: ne monasteria huius occasionis velamine, ea quæ prohibemus simul cum canonicis & monachis in ecclesia sustinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare iam secũdò commonita sanctitas vestra non differat: ne si post hęc negligẽtes vos esse (quod non credimus) senserimus, aliter monasterioriũ quieti prospicere compellamur. nam notum vobis sit, q̃ tantæ necessitati seruorum Dei congregationem subiacere non patiemur.

† minister.

Idem.

Gratia visitandi & exhortandi, monasterium episcopus adire potest.

CAN. XXVIII.

VIsitandi exhortandique gratia, ad monasterium quoties placuerit ab antistite ciuitatis accedatur: sed sic charitatis officium illic impleat episcopus, vt grauamen aliquod monasterium non incurrat.

Item ex concilio Aurelianensi.

Frequenter episcopi monasteria visitent, & quæ corrigenda sunt, corrigant.

CAN. XXIX.

NOn semel, sed sæpius in anno episcopi visitẽt monasteria monachorũ, & si aliquid corrigẽdũ fuerit, corrigatur.

Pro talibus. Hæc est xij. pars quæst. in qua probat quod licet monasteria lege diœcesana non subsint episcopo, si non habent populum: tamen in fundatione siue dedicatione monasterij ponitur aliquid de pensione quod exigi potest. Io. de Fant.

12 Pro talibus[a] qui animarum curam non habentes, bona tamen monasteriorum in suos usus conuertere cupiebant statutum est, ut monasteria cum suis rebus penitus sint libera à potestate & dominio episcoporum. Quòd autem nullis canonicis iuribus monasteria dicuntur esse subiecta, non ita intelligendum est, quin ipsi episcopo aliquid nomine eulogiæ uel in die dedicationis, uel in natali sanctorum quorum nomine ipsum monasterium dedicatum est, debeat offerri.

Vnde Gelasius Papa ait:

Non debet episcopus aliquid à monasterio exigere, præter conditiones, quas dedicationis tempore constituerit.

CAN. XXX.

Eleutherius frater & coëpiscopus noster, queritur quòd mater eius in casa, quæ Castellum dicitur, oratorium construxerit, ac dedicauerit, & in eodem loco monachos constituerit, ex quibus vnus est presbyter, hoc autem tempore dedicationis inter episcopum Cardellum (cuius ipsa diœcesis est) & matrem suam asserit conuenisse[b], vt quicquid dedicationis vel natalis martyrum die, quorum in eodem monasterio reliquiæ sunt, per fidelium oblatiões intrauerit, medietatem quidem habeat ipsum monasterium: medietas autem episcopo offeratur: contra quam conuentionem Marium presbyterum (siue sciente siue nesciente episcopo) monachis ipsis vel presbytero, qui ex eis est, vim dicitur intulisse, & frequentes molestias generare: ita vt memoratum presbyterum propè ceciderit, & missas eum facere nullo modo permittat: dicens vt quasi pensionis[c] nomine aliquid statuere debeat. Hæc igitur omnia diligenter te examinare iubemus, & si apud te euidenti ratione constiterit, quia tempore, quo dedicatum est ipsum monasterium, cõditiones superius positæ conuenerint, seruari eas ex nostra authoritate præcipimus, nec aliquid amplius exinde ab aliquo exigatur. sin verò nil tale inter eos constiterit, mediante te qd episcopo nomine eulogiæ[d] offerri debeat[e], inter ipsos monachos & presbyterum volumus diffiniri: saluo tamen eo, vt presbyter Gaudentius, qui etiã monachus est, missas in monasterio suo (sicut consueuit) facere à nullo vlterius debeat prohiberi.

Item Vrbanus ij.

Consueta seruitia episcopis monasteria exhibeant.

CAN. XXXI.

Seruitium[f] quod monasteria, aut eorum ecclesiæ à tempore Gregorij septimi, vsque ad hoc tempus[g] fecerunt, & nos concedimus.

a Pro talibus. Scilicet episcopis[1]. eis enim non subsunt monasteria, quo ad legem diœcesanam. x. quæ. j. in summa. Io.

b Eleutherius. Conuenisse. Arg. quod pactio potest interuenire in spiritualibus: vt x. q. iij. c. vlti. & cap. nec numerus. & j. q. iij. c. quæsitũ. vt no. viij. quæ. iij. in summa. sed huic c. obstat j. q. ij. c. j. & j. q. j. c. statuimus. et q. iiij. c. ecclesia. & j. de consec. di. j. c. si quis basilicam. Sed dicas quod hic nõ vere dicitur pactũ: quia sine pacto tenetur ecclesia aliquid dare episcopo in signũ subiectionis: vt hic dicitur in fi. item & authoritate episcopi potest aliquid constitui patrono[2]: vt extra de iure patr. cap. præterea.

c Pensionis. Vltra id quod conuenit in principio.

d Nomine eulogiæ. Id est, in signũ prædicationis, quã fecit tempore consecrationis.

e Debeat. Considerata cõsuetudine aliorum monasteriorum: vt extra de cẽsi. super eo. x. q. iij. ca. nec numerus. in fi. Ex hoc c. patet quod monasteria non sunt penitus exempta à lege diœcesana. tenẽtur enim ei ad eulogias, sicut hic dicitur. Item tenentur ad procurationem, quæ debetur ratione visitationis, vt extra de pręscri. cum ex officij. Item si aliquid ex consuetudine debẽt: vt j. e. c. proxi.

f Seruitium. Et tamen vix fuerunt xxv. anni à tempore Gregorij vsque ad tempus Vrbani.

g Vsque ad hoc tempus. Ergo consuetudo inducit Consuetudo ... & dat iurisdictionem & ... annuas præstationes: nam & dat iurisdictionem & dat annuas præstationes: ... conquestus. in fi. & ... dat priuilegium: vt not. ix. q. iij. c. conquestus. in fi. & dat ius eligendi. extra de consue. c. cum dilectus. in fi. præstatio... induce... Item & inducit ser[uitutem]. ff. de aqua re. ... pluuia arc. l. j. §. vlti. & l. ij. & ff. com muni a prædio. l. vẽditor. Item & consuetudo obligat, sicut ius scriptum: vt xj. di. c. ecclesiasticarum. Et quod ex tẽpore aliquid præsumitur debitũ, sunt argum. multa. ff. de vsuris. l. cum de in rem. & l. qui semisses. & l. cum quidã. §. j. & C. de fideicõ. lib. l. j. Arg. contra ista extra de cõsue. c. j. & extra de censi. c. scientes. & ca. peruenit. & j. q. j. c. nullus. & x. q. iij c. quia cognouimus. & ff. de oper. liber. operis. et C. de pac. l. si certis. & extra de cau. pos. ca. cum ecclesia. Item quia ex cursu temporis nulla oritur obligatio, cum nec tollatur tempore: vt ff. de act. & obli. l. obligationũ. §. placet. Sed varij varijs modis dixerunt de hac materia, sed omissis illis dico quod nunquam de cõsuetudine sola (licet esset præscripta) ius vllum aliquod sit quæsitum[3]: nisi forte sit tanta cuius memoria non esset: vt ff. de aqua quotidi. l. hoc iure. §. ductus aquæ. & ff. de aqua plu. arcẽ. l. j. §. vlti. sed solummodo cõ modum & ius possessionis quæsitum est ex cõsuetudine. Possessor enim nihil tenetur probare de iure suo: sed aduersarius probabit esse indebitum. vñ quandiu est quęstio an talis præstatio sit debita, semper erit possessor in possessione: vt xvj. q. iij. cap. volumus. extra vt lite pendẽ. capi. à memoria. & ff. de aqua quotid.

Ex cõsuetudine ... nunquam ... ius ... quæritur ... Argu[mentum] ... extra de præscri[ptionibus] ... dicentium ... iuxta priua[tam] ... ci. ver. ... arg. quod ratione co[n]suetudinis debet ... sus. & ... titulo ... non probetur ... secundum Hosti[ensem].

1 Et ita ex causa oĩa ista ca. secũdũ Gratianum ex audi secundum Lau.

Pactio in spiritualibus an interuenire possit.

2 Etiam hic videas quod not. xvj. q. ij. c. ij. in gl. si quæras.

Monasteria à lege diœcesana non sunt prorsus exempta.

Canonica ergo iura, quibus monasteria subiecta nõ sunt, synodales exactiones intelliguntur. non enim cogendus est abbas (sicut in Turonico concilio statuitur) ad synodum ire, nisi aliqua rationabilis causa extitat. sunt enim quedã seruitutis officia, ut angariæ operũ, crebræ receptiones, annuæ exactiones, mulctationes peccatiũ: à quibus omnibus monasteria libera sunt.

CAVSA XIX.

Dvo clerici ad monasteriũ trãsire uolunt: uterque licentiam ab episcopo suo petijt: unus relicta ecclesia propria eo inuito, alter dimissa regulari canonia, cœnobio se contulit.

1 Modò quæritur, si episcopus debeat permittere ut relicta propria ecclesia, clericus monasterium ingrediatur.

2 Secundò quæritur, si episcopus licentiam dare noluerit, an eo inuito monasterium possit adire.

3 Tertiò quæritur si contigerit ipsos regulares canonicos fuisse, utrùm concedendus esset eis monasterij ingressus.

QVÆSTIO I.

Qvòd eps[a] licentiã clericis adeũdi monasterium dare debeat, in Toletano concilio præcipitur, in quo sic statutum legitur.

Non debet negari ingressus clericis, qui monachorum propositum appetunt.

CAN. I.

Clerici, qui monachorũ propositum appetunt (quia meliorem[b] vitam sequi cupiunt) liberos eis ab episcopis in monasterijs largiri oportet ĩgressus, nec interdici propositum eorum, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.

QVÆST. II.

Inuito uerò episcopo clericum eius à nullo esse suscipiendum Leo episcopus testatur scribens Rustico Narbonensi episcopo.

Inuito episcopo, eius clericum nemo suscipiat.

CAN. I.

Alienum clericũ[c], inuito episcopo ipsius nemo suscipiat.

Sed subaudiendum est, nisi ad propositum melioris uitæ transire uoluerit: tunc enim liberum est illi, etiam episcopo contradicente monasterium ingredi.

Vnde Vrbanus Papa in capitulo sancti Rufini.

Qui monachorum propositum appetit, etiam inuito episcopo suscipiendus est.

CAN. II.

Dvæ sunt, inquit, leges: vna publica, altera priuata[d]. Publica lex est, quæ à sanctis patribus scriptis est confirmata: vt est lex canonum, quæ quidem propter transgressiones est tradita. verbi gratia: Decretum est in canonibus, clericum non debere de suo episcopatu ad alium transire sine commenda-

quotid. l. penulti. & hoc est verum, cum allegat aliquã consuetudinis causam, & tunc causa allegata, & consuetudine longissima probata, debitum præsumitur, adeo: vt non admittatur probatio in cõtrarium. & secundum hoc nulla est differentia inter consuetudinẽ præscriptã, et præscriptionem. Quidam assignant hanc differentiam inter præscriptam consuetudinem, & præscriptionẽ: quia contra præscriptionem nõ admittitur probatio, licet causa præscriptiõis appareat iniusta: vt extra de præscrip. c. de quarta. sed cõtra consuetudinem præscriptam bene, vt s. probetur indebitum, licet allegetur debitum præcessisse: vt C. de agri. & censi. l. litibus. lib. xj. Tutius credo præscriptionem allegandam, quam consuetudinem præscriptam: quia ad probandam cõsuetudinem multa requiruntur: vt dixi j. di. viij. c. frustra. Et hæc vera sunt quod consuetudo semper tuetur possessorem, donec probetur contrariũ, nisi vi vel clã vel precario possederit. tunc enim ille qui dedit, sua authoritate potest negare. x. quæ. iij. cap. quia cognouimus. Ioan. Quicquid dicat Io. ego credo, quod ex cõsuetudine præscripta spatio quadraginta annorum & bona fide ius et possessio acquiratur: vt extra de consue. c. capi. vltimo. in fi. & ff. de legib. l. diuturna. B.

Consuetudo & præscriptio differunt.

Ad probã consue[tudinem] mul[ta] requiri[untur].

a Qvod episcopus. Dubitatio harum trium quæstionum ab eodem fonte procedit: vnde vna solutione terminantur. Hu. dicit quod clericus secularis inuito episcopo possit transire ad monasterium: vt infra e. c. j. et j. e. q. ij. c. duæ. Sed nec monachus nec regularis canonicus, potest inuito abbate transire ad locum alium: vt j. e. q. iij. c. j. & cap. statuimus. sed eius opinio corrigitur extra de reg. et transeun. ad reli. c. licet. vbi habes, quod quilibet potest transire ad arctiorem religionem, petita tamen licentia, licet non obtenta: sed ad parem religionem nemo potest transire: vt extra de regu. capi. sane. Ioan.

Transitus ad religionẽ arctiorem permissus est.

b Clerici. Meliorem. Hæc causa est sufficiens quod de minori ad maius transeũdum est. xciij. dist. ca. legimus. in fi. sed non ad parem, extra de regu. c. sane. & tamen dicit capit. sic viue in monasterio, vt clericus esse merearis. xvj. quæ. j. sic viue. Ioannes de Fant.

Inuito vero episcopo.

c Alienum clericum. Imo nec etiam laicum alienum: vt lxxj. distinctio. cap. primatus. si ergo clericus huius episcopatus eligitur ad aliquam dignitatẽ, in alio episcopatu, sine licentia huius episcopi, non potest eam recipere: vt lxxvj. distin. capi. vlti. & lxiij. dist. capitu. literas. & lxxxv. di. c. archidiaconum. Io.

d Dvæ sunt. Priuata. Vt charitas, de qua dicitur: Habe charitatem, & fac quicquid vis: vt de pœ. dist. ij. radicata.

Sine

Universidad de Deusto Biblioteca

a Sine commendatitijs. Sed quare creditur commendatitijs literis, cum quilibet possit commendare rem, etiam vitiosam? Nam quæ commēdandi animo dicuntur, neminem obligant: vt ff. de contrah. emp. l. ea quæ. Sed dicas ꝙ si quis commendat rem in genere, non obligatur: sed si in specie, obligatur. ff. de ædil. edi. l. sciendum. sed nec in genere licitum est commendare ex certa scientia rē vitiosam: vt extra de serui. c. vnico. alioqui de dolo tenetur: vt ff. de dolo. ꝙ venditor.

Obligatur ne, qui rem vitiosam commendat.

b Propter criminosos. Licet ꝑpter criminosos fuerit constitutio data, tamen extenditur etiam ad nō criminosos: quia nullus recipitur sine commendatitijs literis sui episcopi. vbi enim aliquid statuitur propter impulsiuam causam, causa cessante, nō ideo c. stat constitutio: sed vbi aliquid propter finalē causam est statutum, ibi si cesset causa, cessat constitutio. Sic distinguitur ff. de dona. l. ij. §. vlti.

c In suo. Supra vij. quæ. j. c. si quis presbyter.

d Si quis horum. Maxime, q̄a idem est in alijs. lxj. di. §. his omnibus.

e Si afflatus. Sed qualiter potest aliquis clericus inuito epō transire ad religionē, cū ei forte iurat⁹ sit, & obediens suus sit, et crimē idololatriæ sit nolle obedire: vt viij. q. j. c. sciēdum. et video ꝙ peregrinari non potest sine licentia episcopi¹: vt de cōse. di. v. c. nō oportet. & sæpe bonū omittēdū est, propter meritū obedientiæ: vt xj. q. iij. c. quid ergo. cū etiā obediēdū sit, licet iniuste aliquid præcipiat: vt xxiij. q. j. q̄d culpatur. Itē cū clericus non possit alienare res ecclesiæ suæ, ergo multo fortius seipsum non potest alienare, cum personæ digniores sint rebus: vt xij. q. j. c. præcipimus. & maior est alienatio personæ quam rei: vt xvij. q. j. c. iij. sed dic ꝙ excusatur à delicto instinctu spiritus sancti sicut alij: vt extra de diuor. gaudemus. xiiij. q. v. dixit.

f Dignior. Tamen in tribus casibus prȩiudicat priuata lex publicȩ. nam mulier licet ducatur lege Dei, non potest inuito viro intrare religionem. xxvij. q. ij. c. si quis cōiugū. & impubes inuito patre. xx. q. ij. cap. puella. nec epūs inuito Papa. extra de regu. capi. licet. non fallit regula intelligentes. Ioan.

Obedientiæ cōmendatio.

1 De hoc not. extra de regu. licet. in glo. sufficit ergo. vbi nota. de hac quæstione.

† [redacted] O. M.

1. Tim. 1.b

2. Cor. 3.d

Hebr. 8.d

Roma. 2.

...titijs a literis sui episcopi: quod propter criminosos b constitutum est: ne videlicet infames ab aliquo episcopo suscipiā tur personæ. solebant enim officia sua cùm non poterant in suo c episcopatu, in alieno celebrare: q̄d iure præceptis & scripturis detestatū est. Lex verò priuata est, quæ instinctu sancti spiritus in corde scribit̄: sicut de quibusdam dicit Apostolus: Qui habēt legē Dei scriptam in cordibus suis. & alibi: Cùm gētes legē nō habeāt, si naturaliter ea quę legis sunt faciūt, ipsi sibi sunt lex. Si quis horum d in ecclesia sua sub episcopo populum retinet, & seculariter viuit: si afflat⁹ e spiritu sancto, in aliquo monasterio vel regulari canonia saluare se voluerit. qui enim à lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt à lege publica constringatur. (dignior f est enim lex priuata, quàm publica. Spiritus quidem Dei lex est: & qui spiritu Dei aguntur, lege Dei ducūtur: & quis est qui spiritui sancto possit dignè resistere?) Quisquis igitur hoc spiritu ducitur, etiam episcopo suo contradicente, eat liber nostra authoritate †. Iusto enim lex nō est posita: sed vbi spiritus Dei, ibi libertas. & si spiritu Dei ducimini, non estis sub lege.

QVÆST. III.

a CAnonicos autem regulares ad monasterium transire multis authoritatibus prohibetur.

Vnde in concilio Educensi congregato sub Gregorio vij. legitur.

Regulares canonici, monachi fieri non debent.

CAN. I.

NVllus abbas vel monachus g canonicos regulares h à proposito professionis canonicæ reuocare, & ad monasticum habitū trahendo suscipere audeat: vt monachi fiant, quandiu ordinis i sui ecclesiā inuenire quiuerint, in qua canonicè viuendo, Deo seruire, & animam suam saluare possint. ꝙ si temerario ausu id agere tentauerint, anathematis vinculo obligentur.

Item Vrbanus Papa secundus.

De eodem.

CAN. II.

MAndamus & vniuersaliter interdicimus, ne quis canonicus regulariter professus, nisi (quod absit) publicè lapsus k fuerit, monachus l efficiatur. quòd si decreto nostro contraire præsumens, agere tentauerit, ad ordinem canonicum præcipimus vt

CAnonicos. Hęc quęstio diuiditur in quatuor partes: in prima quarum probatur ꝙ canonicus regularis sine licētia nō debet fieri monachus, & hoc probatur per tres authoritates. Secūda ibi, Quæritur si monasteria. Tertia ibi, Quæritur de his. Quarta ibi, Quæritur si ingressis. I. de F.

g NVllus. Monachus. Vt priores qui præsunt monasterijs. extra de statu monach. c. monachi.

h Regulares. Similiter cleric⁹ in qua ecclesia est semel intitulatus, in ea perpetuo perseueret: vt lxx. di. c. sanctorū. & lxxj. di. c. clericos. vt emāit Apostolus, In ea vocatione, in qua qs vocatus est, in ea pmaneat, vt 21. q. j. c. j.

i Ordinis sui ecclesiam. Simile extra de vi. & hone. cleri. cap. Deus. extra de relig. do. inter quatuor. in fi.

k MAndamus. Lapsus. Tunc enim posset, imo cogeretur: vt xx. q. j. c. sicut. Io.

l Monachus. Hoc consuetis intelligi, cum causa leuitatis transit ad asperiorem vitam: tamen bene cogitur ibi stare: vt extra de sta. ... tra de reg. c. licet. Sed manifeste obstat extra de statu monach. ca. cum nobis. sed hęc est remota. vnde satis credo quod si non petijt licentiam, cogitur redire. nec

nec obst. extra eod. ca. sane. quia ibi dicit, permittas. & sic est dispensatio.

a Memorialē. Nō quod sit monachus, sed ratione prioris maleficij: vt s. xc. ij. distin. c. præcipimus. sed maritus q transiuit ad religionem, reuocatus ab vxore sua non fert cucullā: vt xxxiij. q. v. c. quod Deo. & sic quādoq; potest esse dispar habitus in eodem choro.

Quando potest esse dispar habitus in eo. choro.

b Subaudiendum. STatuim⁹. Vel districtioris. j. xx. q. iiij. c. virgines. contra extra de regu. c. j. sed hæc dictio leuitatis, soluit contrarium, &c. simile C. de offi. magist. mil. l. penul.

Quæritur. Hęc est secūda pars quæstionis, in qua quæritur an monasteria possint redire ad humanos vsus. Et dicitur quod nō: & hoc ꝓbat per duo capit. Ioan. de Fant.

c Quæritur. Incidentem quæstionem ponit magister: & illa dupliciter pōt intelligi. Vno modo si ecclesia de monasterio possit fieri secularis ecclesia vel sic, an monasterijs possint præfici seculares clerici? Dicas ergo ꝙ de monasterio nūquam potest fieri secularis ecclesia, vt hic dicit, nisi ... enormiter viuant: ... tunc possunt monachi remoueri, & ... seculares canonici: tamen cū authoritate papæ: vt extra ne cle. vel mo. c. relatū. vel nisi ita sit, ꝙ non inueniatur aliqui de ordine illo, per quos possit locus ordinari: vt extra de relig. do. Iter. Vel nisi ita sit, quod aliter non possit reformari locus ille quam per canonicos: vt extra de stat. mo. cum nobis. quę est remota. Econtra videtur ꝙ

redeat, & deinceps memorialem a cucullā deferat, & vltimus in choro maneat.

Subaudiendum uerò est, nisi cum patris sui licentia religionis propositum induerit.

Vnde Vrbanus papa secundus scribit abbati sancti Rufini.

Patris sui concessione, regulares canonici monachi fieri possunt.

CAN. III.

STatuimus ne professionis canonicę quispiam postquam Dei vice supra caput sibi hominem imposuit, alicuius leuitatis instinctu, vel districtioris b religionis obtentu ex eodem claustro audeat sine patris & totius cōgregationis permissione recedere: discedentē verò nullus abbatum vel episcoporū, nullus monachorū sine communi literarum cautione suscipiat.

2 *Quæritur c si monasteria quæ semel dedicata sunt, possint transire in clericorum vel secularium habitacula? quod in Calcedonensi concilio omnibus modis prohibetur, capitulo uigesimoquarto.*

Quæ semel sunt dedicata monasteria, semp. monasteria perseuerent.

CAN. IIII.

QVæ semel sunt dedicata monasteria consilio episcoporū, maneant d perpetuò monasteria: & res, quæ ad ea pertinēt, monasterijs reseruari oportet: nec posse ea vltrà fieri secularia habitacula. qui verò ꝑmiserint hoc fieri, subiaceant his condemnationibus, quæ per canones constitutæ sunt.

Item in synodo vij. capitu. xxiij.

Qui loca sacra, communia diuersoria fecerit, clericus deponatur, laicus excommunicetur.

CAN. V.

QVoniā à quibusdā viris quædam venerabiles domus surripiuntur e, tam videlicet episcopalia quā monasteria, & facta sunt communia diuersoria: si qui dē voluerint ij, qui hæc retinent, reddere ea vt secundùm antiquitatē restaurentur, benè & optimè est: alioq & si de sacro catalogo fuerit, hos deponi f præcipimus: si verò laici vel monachi, excōmunicari: quos nimirum constat & cōdēnatos esse à patre et filio & Spiritu sancto: & deputabuntur vbi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur: quia Deo aduersantur, qui dicit: Nolite facere domum patris mei, domum negotiationis. Ioan. 2.c

3 Quæritur de his qui ad cōuersionem veniūt, quo tēpore debeant tonsurari. De his ita scribit Gregorius papa Fortunato episcopo Neapolitano. † Epistola xxiij. lib. viij.

Antequam biennium in conuersione compleuerit: aliquis tōsurari non debet.

CAN. VI.

MOnasterijs omnibus fraternitas vestra districtius interdicat, vt eos, quos ad conuersionem susceperint, prius, quàm biēnium g in conuersione compleuerint, nullo modo audeant tonsurare: sed hoc spatio vita moresque eorum sollicitè comprobentur, ne quis eorum aut non

episcopus licite possit de seculari ecclesia facere regularē: vt extra de eccl. ædi. fi. ad audientiam. & xvj. q. vij. ca. si quis vult.

QVæ semel sunt dedicata.

d Maneāt. Similiter nec hospitale potest cōuerti ad aliū quod ad vsum: vt extra de relig. do. c. ad hæc. cōuerti nō possunt mācipia ecclesiæ. extra de rer. permu. c. mancipia. dari tamen possunt priuato: vt xij. q. ij. ecclesiasticis. sic domus imꝑatoris non potest conuerti ad alios vsus. C. de pala. & do. l. j. sed qd si monasterium destruitur, nūquid potest loc⁹ ille vel ædificia monasterij ad aliū vsum conuerti? possunt enim de lignis bene cōstruere dormitoriū, vel alium honestum locū: vel etiā possunt ea in coqna sua cōburere. de consec. dist. j. cap. ligna. sed ad priuatos vsus nō possunt conuerti. locus autem remanet sacer, licet diruptū sit ædificiū. ff. de cōtrahen. emp. l. ę de sacra. Ioan.

Hospitale

Monasterio destructo possūt ligna licite comburi.

QVoniā à quibusdam.

e Surripiuntur. id est, inuadūtur. nam furtum non fit in re immobili. instit. de vsucap. §. abolita.

f Deponi. Et hoc cum pœna incipit à crimine: sec⁹ si à cōtumacia: quia tunc primo esset suspendendus: vt lxxxj. distin. c. dictum. Ioan.

Quæritur. Hęc est tertia pars quæstio. secundum Ioan. de Fant. & est quæstio incidens.

g MOnasterijs. Bieniū. Dic vt s. xvij. q. ij. cap. Gonsal

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gonsaldus.& cap.si quis incognitus.

a Aut non sit.Simile lxxj.distin.c.miramur.in fi.ff. nautæ cau.stab.l.vlti.§.hæc autem.

Apulia est patrimoniũ beati Petri.

b Miles.Forte loquitur de militibus Apuliæ,quæ tota est patrimonium beati Petri:vt xciij.distin.c. valde.& x.q.iij. c. relatum.Vel de illis qui facti fuerant irregulares.sic liij.distin.c.legem. Ioan.

Quæritur.Hęc est quarta pars quęstionis,in qua quæritur si monachus possit condere testamẽtũ? & dicit quod non, si iam professus est: eremita tamen potest.& sic intelligas sequẽtia.Io.de Fan.

Religio intrat dupliciter.

Q Via ingredi ẽ tibus.

c Cõuertendi.Dupliciter enim potest aliquis intrare religionẽ.Potest enim intrare vel causa p bandi vel causa cõuertendi: & protestari debet qualiter intret: vt extra de regu.cõsulti sumus. & cap.postulasti.

Filiusfamilias testari non potest.

d Testãdi.Qui ẽ in potestate alteri⁹ est,non potest testari.Instit. quib. non est permiss.fa.testa. in princ.donare tamen potest mortis causa, de consensu patris.ff.de dona.l. filiusfamilias. & etiam inter viuos:vt ff.eo.l.si cum filius. clericus tamẽ in potestate constitutus potest testari.C.de episco.& cle. auth. presbyteros.

Epistola.6.lib.j.

e Eiusdem.cũ non habeat filios:vt j.e. cap.si qua.

Decretum est.C. de episc.& cleri.authen.ingressi.

f P Erlatũ.Per exhortationẽ.nõ tamen illectam: vt xx. q. iij.cap. constituit.

Omnes. Distinguitur tamen an sana,an infirma det:vt extra de sepul.c.de his.

Eremitæ habẽt prium.

Bcontra.Eremita.Eremitæ ergo habẽt propriat quod valet ad ea quæ notaui xvj.q.j.c.qui vere.

S I qua mulier. Non extãtibus.Sed quid si habet ascendentes?idem videtur:quia æque succedunt ascendentes,licet ordine turbato.ff.de inoffi.testa.l. nam & si.& quia ascendentem non potest quis exhæredare,nisi commiserit causam ingratitudinis:vt in auth.vt cum de app.cog.colla.viij.§.ij. Ad idem C. de epis.& cler.auth.presbyteros.in fi.sed aliud est hic

a contentus eo quod voluit,aut ratum nõ habeat quod elegerit.nam cũ graue sit inexpertos, hominum obsequijs sociari,quis possit dicere quantò sit grauius ad Dei seruitiũ improbos applicare? Miles b verò, si cõuerti voluerit,priusquam nobis renũtietur, nullus eum sine nostro consensu qualibet præsumat ratione suscipere.

4 Quæritur si ingreßis monasterium ultra relinquatur licentia testandi? Hoc Gregorius prohibet ita scribens Ianuario Carolitano episcopo.

Post monasterij ingressum nulli relinquitur licentia testandi.

CAN. VII.

Q Via ingredi ẽtibus monasterium conuertendi c gratia, vlterius nulla sit testandi d licẽtia:sed vt res eorum eiusdẽ e monasterij sint, aperta legis diffinitione decretum est f.

Item Gregorius papa Cypriano diacono.

Post monasterij ingressum, eidem monasterio omnia sunt conferenda.

CAN. VIII.

P Erlatum est ad nos Petronillam nomine de prouincia Lucania progenitam per exhortationem g Agnelli episcopi fuisse conuersam,resq; suas omnes h, quas habere potuit, licet sibi iure potuissent competere,tamen easdẽ monasterio,in quod ingressa est,etiam specialiter donationis titulo contulisse.

Econtra Paulus primus eremita i in testamento colobium suũ Athanasio Alexãdrino episcopo reliquit, tunicam uerò beato Antonio:sed aliud est de his,qui in monasterium ingressi sunt & sua tradiderunt:aliud de his,qui solitariam uitam ducentes,se nulli ecclesiæ tradiderunt.illi semel tradita,nulli tradere possunt: isti nulli oblata, liberè testari ualent.

Item in authenticis constitutio.ix.

CAN. IX.

S I qua mulier aut Vir monasticã vitam elegerit, & intrauerit monasteriũ liberis nõ extãtibus k, monasterio qđ ingreditur,res eius cõpetere iubemus.Sed si persona liberos habens,antequã de rebus suis inter eos disponat, monasteriũ intret,liceat ei postea inter eos diuidere l,

Testamentum virili per ingressum monachatus irritum fit.

a Debet.

b Videtur.

c Monasterium.

d Monasterium.

e Monasterium.

f Monasterium.

g Monasterium.

h Monasterium.

i Monasterium.

k Monasterium.

l Videtur.

tũ ga vsusfr.alijs cõcedi nõ pot: nisi diceres q ita vedi remaneret apud istũ,& vtilitas apud monasteriũ. Sed cõtra,si aliquod esset rius penes eũ,in ipso ingredi su esset factũ monasterij. Dico ergo vsumfr.i.testamentum.Secunda ibi, nere apud illũ. Alijs cõtradicũt,ar.C.de vsufru.l.vlt.

Diuidere.Sed qualiter testatur vel disponis ista persona de rebus alienis,contra illud Institu.quibus non est permiss.fa.test.in princ.Sed dic q hoc ex quadam benignitate permittitur à iure, ne ecclesia videtur aliquè velle cixẽgere ppter res suas.paterna

videō quod quandoque aliquis disponit de rebus alienis, vt mater quæ transit ad secundas nuptias,testari potest de rebus priorum filiorum, & disponer inter ipsos:vt C.de secun.nupt.l.fœminæ.§.vlti.

a Legitima portione. Id est, tertia vel medietate secũdum numerum filiorum. C. de inofficio. testa.auth. nouissima.

b Competere. Ne sit onerosus monasterio. xvj. q.vj.de lapsis.

c Nunc autẽ. Cessante. Id est, si cessauerit iudicium, quia mortuus est. & sic non obstat ẽ. c. proxim. quidam tamen intellexerunt quod hic dicitur, cum vere fuerit monach⁹; proximam legem intelligũt cum adhuc est in probatione.Ioan.

d N On liceat. Ingratitudinis. Ecce q ingratitudo abolet per ingressum monasterij: similiter irregularitas: vt lvj.distin.cap.j. cum enim alias monachus sit perfectus, non requiritur in eo omnimoda regularitas: vt in auth.vt quæ.j.ca.legi. Monachatus enim omnem maculam abstergit.in auth. de monach.in princ. col.j.argu.tamen contra quod nõ tollatur irregularitas. lvj.distinctio. capi. principis.j.quæst.vlt.

Vide de his.ff.de cap.ii.Lozā.

Quod intra annos. Aut est adultus, qui intrat monasterium, aut impubes. Si adultus est, & sponte intrat,exire non poterit:vt j.e.q.j.c.puellæ.& q.iij.c.j. & iij. si inuitus intrat,exire potest: vt j.e.q.j.c. sicut. si ante pubes intrat:aut ab alio ponitur in monasterio,aut per se intrat. si ab alio ponitur in monasterio, & ipse non consentit, pōt egredi cũ quo voluerit: vt j.ca.q.ca.puellæ.& q.iij. ca.præsens. si vero cõsentit cum ab alio ponitur in monasterio, tenet, licet cõsentius ille, qui fit ante annos discretionis, nõ teneat: inde tñ exire non potest, priusquam veniat ad legitimam ætatem [1], [2] De hoc ad instar carnalis j.ea.q.c.ii matrimonij:vt extra de despõ. impu. depositi.l.ii.c.de illis.& j.ea.q. quis in rẽ. lud. & ff. tra de despõ. impu. depositi.l.ii.c.de illis.& j.ea.q. quis in rẽ. scimus. licet quidã dixerint q in impubere sufficiat sola parentis oblatio ad hoc vt monachus sit: arg.eius q est extra de regu. ca.significatum.& j.e.c.j.& ij.Sed cõtra eos est expresse extra de reg.ca.cũ virum. & c.cum simus. Si vero impubes propria authoritate intrat,potest extrahi à patre vel tutore:vt j.ea.q.iij. c.puella. Hoc tamẽ scias q secundum Hug.si doli capax est ingressus monasterium siue per se siue per volũtatem patris, dummodo non fuerit coactus, amodo non potest exire,licet nõ peruenerit ad annos pubertatis:quia cũ doli capaces se possint obligare diabolo: vt extra de delic.pu.ca.pueris. multo fortius Deo. Item cum in matrimonio carnali,ma

litia

Monasterium.

CAVSA XX.

Dvo pueritiæ annos agentes, à parentibus monasterio traditi sunt: unus inuitus, alter spontaneus cucullam induit: ad annos pubertatis uenientes, inuitus ad secularem militiam redit, spontaneus monasterium districtius petit.

1 Nunc primũ quæritur, Q si in pueritiæ annis traditi, cogantur religionis propositum tenere.

2 Secundò, si præter uoluntatem parentum tonsuram uel religionis uestem quis in pueritia accipiat, an possit sibi detrahi, an non.

3 Tertiò, qui præter propriam uoluntatem cucullam induerit, an cogatur eam retinere, an nõ.

4 Quartò, si ab uno monasterio in aliud districtius liceat alicui transire.

QVÆSTIO I.

[1] [2] Q Vòd intra annos pueritiæ traditi, cùm adulti fuerunt, liberum habeant arbitrium manendi uel discedendi, probatur authoritate nonæ synodi, quæ sic statuendum est.

Virginitatis professio, quo tempore firma esse incipiat.

listia suppleat ætatem: vt extra de spon. impu. cap. de illis. ergo & in spirituali. Gregorius refert in dialogo de quodam puero nouennis, qui nutricem suam grauida uit. Alij dicunt, q̃ nemo obligat se ante legitimam ætatē: nec est simile de matrimonio carnali: qa ibi obligatur tantū homini, & illud vinculum dissoluit facilē morte: sed vinculū spirituale morte ī dissoluitur: argum. xxxij. q. vij. c. licite. sed hodie præualet opinio Hug. vt extra de regu. cas. postulasti. loq. sed certe particula, quæ hoc dicebat, est subtracta. B.

Puer nouennis nutricē gra uidauit. Voto nemo obligatur ante legitimā ætatem.

CAN. I.

FIrma autem tūc erit professio virginitatis, ex quo adulta iam ætas esse cœperit [a], & quæ solet apta nuptijs deputari, ac perfecta.

Si uirginitatis professio, tunc incipit esse firma, cùm ætas cœperit esse adulta, & religionis professio tunc debemum debet esse firma, cùm ad adultam ætatē peruentū fuerit: sed hic de illa professione agitur, quæ in annis pueritiæ proprio arbitrio Deo offertur: quam nō confirmat parentum cōsensus. Cæterum quæ à parentibus Deo offertur professio, inuiolatam seruari oportet.

Vnde Gregorius scribit ad Augustinum Anglorum episcopum.†

Non licet de monasterio egredi, quem pater vel mater intra annos infantiæ fecerit ordinari.

CAN. II.

ADidistis [b] adhuc q̃ si pater vel mater [c] filiū filiámve intra septa monasteriī in infantiæ [d] annis sub regulari tradiderunt disciplina, vtrūm liceat eis postquā ad pubertatis [e] annos inoleuerint, egredi, & matrimonio copulari? hoc omnino deuitamus [f]: qa nefas est, vt oblatis à parentibus Deo filijs volūtatis fræna relaxentur.

Item ex concilio Toletano quarto.

Aut propria professio, aut paterna deuotio monachum facit.

CAN. III.

MOnachum, aut paterna deuotio [g], aut propria professio [h] facit: quicquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reuertendi intercludimus aditum. & omnes ad seculum interdicimus regressus.

Item Isidorus.

In monasterio perpetuò maneant, qui à parentibus ibi traditi sunt.

CAN. IIII.

QVicunque à parentibus propriis in monasterio fuerit delegatus, nouerit se ibi perpetuò mansurū. Nam Anna Samuelem puerum suum natum & ablactatum [i] Deo pietate obtulit: qui & in ministerio templi quo à matre fuerat deputatus permānsit, & vbi constitutus est, deseruiuit.

Item ex registro Gregorij. †

De eodem.

PALEA.

QVia autem in insulis dura est congregatio monachorum: etiam pueros in eisdem monasterijs, ante xviij. annorum tempora suscipi prohibemus, uel si qui sunt, tua eos prouidentia auferat, & in urbem Romanam transmittat: hoc in Palmaria alijs q̃ prouincijs te per omnia uolumus custodire.

Item ex concilio Triburiensi.

Qui à progenitoribus monasterio traditus est, de eo egredi non valet.

CAN. V.

QVem progenitores ad monasteriū tradiderūt, & in ecclesia cœpit [k] canere & legere, nec vxorē ducere, nec monasterium deserere poterit: sed si discesserit, reducatur: si tonsuram dimiserit, rursus tondeatur: si vxorem vsurpauerit, dimittere compellatur.

Hoc decretum nō est Gregorij. magnā cōtemporanet Augustini cātuariensis epi. scopi discipuli sui, sed est decretū Gregorij. iuniores: vt patet in cōcilio. in 4. epistola. dicti Gregorij. C. M.

Scilicet filij, & duo sequen. Idē repetit gl. vlti. eod. & bene: & sic in illis, qui post adulescētiā hæc tā ætatē cōsensum cap. contrahere accōmodauerint: sed Hug. intelligit: de doli capacibus. Mater nō potest filiū religioni tradere.

Ddidistis. Quæritur Grego. vtrū possint exire de monasterio, & matrimonio copulari pueri, cum ad pubertatis annos peruenerint, qui à parentibus in infantiæ annis monasterio traduntur? Et respondet quod non: quia nefas est vt voluntatis fræna relaxentur filijs, qui Deo à parentibus offeruntur. Sequens capitulum patet.

Ddidistis. Hęc est secunda pars quæstionis, in qua probat magister quod non compelliatur puer remanere, nisi velit in ætate legitima: & hoc probat per tria capit. Ioan. de Fan. [p] Vellæ. adulesq. Sed secundum Hadoli capaces. Cæ testimus tamen vide tur intelligere hoc capit. de adultis. extra de regu. cū virū. Calcari. simile xxvij. q. j. c. ij.

Sicut qui. Offensionis. Pro pter delictum enim Matth. cogitur quis intrare regnū cœlorum: vt in xxj. q. vj. de lapsis. & in illicitis datur ali qua pœnitentia. vt xxxj. q. ij. dist. dictum. & cap. si quis clericus. & xxxiij. q. ij. ad epi. admonere. Et si certum tempus ei non præfigitur, nunquid perpetuo ibi manebit? Videtur q̃ sic: vt l. xxxj. distinct. si quis clericus. & seruus qui sine præfinitione temporis in vita cōtinenti ponitur, perpetuo ibi esse videtur. vt C. de pœ. seruus. Arguentera ij. q. j. in primis.

Illud autem. Xv. Videt ex go, q̃ habeat xv. annum pro delibe ratione an velit re manere, an recede re. Nam ante non potuit deliberare, nec ante habet discretionem. Videtur enim ec clesiæ circūuenire qui filios circumuenire nitentes si aliquis egredi manere cū qui nunquam de iudicauit. nam ei in illicitis datur ali cui dilatio mensis: vt l. quæstio. j. con stat. decretalis tamē videtur eis dare tri duum vt extra eo. ad fidem. Vel sal tem communes in cidere deberent eis dari ad loquendum cum amicis, & com ponendas facultates. vt ff. ex quibus causis maio. ab hoc Bal. j. vlti. Recon

Ex his. Hęc est secunda pars quæstionis, in qua probat magister quod non compelliatur puer remanere, nisi velit in ætate legitima: & hoc probat per tria capit. Ioan. de Fan. Sed secundum Hadoli capaces. Cæ testimus tamen vide tur intelligere hoc capit. de adultis. extra de regu. cū virū. Calcari. simile xxvij. q. j. c. ij.

Sicut qui. Offensionis. Pro pter delictum enim Matth. cogitur quis intrare regnū cœlorum: vt in xxj. q. vj. de lapsis. & in illicitis datur ali qua pœnitentia. vt xxxj. q. ij. dist. dictum. & cap. si quis clericus. & xxxiij. q. ij. ad epi. admonere. Et si certum tempus ei non præfigitur, nunquid perpetuo ibi manebit? Videtur q̃ sic: vt l. xxxj. distinct. si quis clericus. & seruus qui sine præfinitione temporis in vita cōtinenti ponitur, perpetuo ibi esse videtur. vt C. de pœ. seruus. Arguentera ij. q. j. in primis.

Illud autem. Xv. Videt ex go, q̃ habeat xv. annum pro delibe ratione an velit re manere, an recede re. Nam ante non potuit deliberare, nec ante habet discretionem. Videtur enim ec clesiæ circūuenire qui filios circumuenire nitentes si aliquis egredi manere cū qui nunquam de iudicauit. nam ei in illicitis datur ali cui dilatio mensis: vt l. quæstio. j. con stat. decretalis tamē videtur eis dare tri duum vt extra eo. ad fidem. Vel sal tem communes in cidere deberent eis dari ad loquendum cum amicis, & com ponendas facultates. vt ff. ex quibus causis maio. ab hoc Bal. j. vlti. Recon

Obligatus

Ex

Item ex pœnitentiali Theodori.

PALEA.

INfans pro infante potest dari in monasterio, quāuis alter uocatus sit. Tamen melius est uotum soluere. Similiter & pecora æquali pretio (si necesse est) sunt redimenda.

Ex his authoritatibus colligitur, quòd paterna professio pueros tenet obligatos: nec licebit eis à proposito discedere, quod paterna deuotione in pueriilibus annis susceperunt.

Sed obijcitur illud Leonis papæ. †

Non licet puellis nuptias eligere, quæ spontanea voluntate virginitatis susceperunt propositum.

CAN. VI.

PVellæ [a], quæ non parentū coactæ imperio, sed spontaneo iudicio virginitatis propositum arque habitum susceperint, si postea nuptias elegerint, præuaricantur, etiam si nondū eis cōsecratio accesserit: cuius vtique non fraudarentur munere, si in proposito permanerent. ambigi verò non potest crimen magnum admitti, vbi & propositū deseritur, & consecratio violatur. Nā si humana pacta non possunt impunè calcari [b], quid de eis manebit, qui corruperint fœdera diuini sacramenti?

Cùm ergo in principio huius capituli dicatur, Puellæ quæ non coactæ imperio parentum: datur intelligi quòd si coactè habitum uirginitatis sumpserint, sine præuaricatione ipsum deserere possunt: sed puella hæc nubilis intelligitur, cuius (ut in sequentibus demonstratur) post xij. annum liberum est arbitrium: nec in electione propositi cogitur sequi parētum imperium. Sic & illud intelligendum est, quod est statutum in synodo habita ab Eugenio papa.

Extra voluntatem propriam retrusi in monasterijs non retineantur.

CAN. VII.

SIcut qui monasteria elegerunt, à monasterijs egredi non permittuntur, ita hi, qui inuiti sine iusta offensionis [c] causa sunt intromissi, non nisi volentes teneam tur: quia quod non petunt, non obseruant.

Ideoq; tales considerandi sunt magis peccata committere, quàm plangere, sicut in decreto sanctissimi Leonis papæ manifestissimè continetur libro septimo.

Vnde Marcellus papa.

PALEA.

ILlud autem statuendum esse censemus, ut si in minori ætate filij monasterio oblati fuerint, uel sacram tonsuram uel velamina susceperint, dignum quidem duximus, ut xv. [d] anno à prælatis moniti uel hortentur, utrùm in ipso habitu permanere cupiant, an nō. si uerò permanere professi fuerint, ulterius pœnitēdi locū minimè amplecti possunt. Si uerò ad secularē habitū reuerti uoluerint,

Quæq; [a] credo esse dicendum, quod si annos pubertatis tuerint, hodie habuit discretionē teneas vt tātam, vt per se vel dicitur ex per alios sciuisset, tra lib. vj. q̃ statim esset obligatus, vt tunc statuit. vs qui. tuit. tuordecim sit obligatus. constitutum post annos qua c. nō solū. gatus si non contra tionem. & dicat. Sed si nec per de hoc Inse nec per alios po noc. notaquirendum ab ipso, an velit stare, an non. ab alijs enim non est hoc inquirendum, nisi ab illis qui per se non possunt hoc scire, nec ab alijs hoc dicerunt. Item nunquid potest aliquis petere in integrum restitutionē, qui in xv. anno intrauit religionem? Argumen. quod sic, extra de regul. cap. ad nostram. Respond. non: quia nō est deceptus, qui Christo se coniunxit: præterea quia in talibus cēsetur nimior, similiter in matrimonio. extra de restitutio. spoliat. ex parte.

Vela

Universidad de Deusto
Biblioteca

Velamen. Hæc est tertia pars quæstionis in qua quæritur quando sunt velandæ virgines. Et est dicendum quod in xxv. ann. & hoc probat per cap. seq. Ioan. de Fantu.

a Velamen. Hic agitur quo tempore virgines sunt

Velum velandæ, vel consecrandæ. Est autem quadruplex velum: scilicet velum professionis, consecrationis, ordinatiõis, prælatiõis, vt j. ea. iuue culas. xxxj. quæst. j. quomodo virginibus. & per hanc distinctionẽ multa sedantur contraria. Ioan.

est quadruplex.

a Aliquan do inuenitur velum imponitur in conuersio nis, quam viduæ, dũmodo inueniantur annorum: vt j. quæ. j. viduas. & quæ sit quæ. ibi no consecrationis est, sed quo tantum virgi illud velũ, nibus imponitur in & quæ sit differẽtia inter velũ conuersionis & professionis, notare videtur Io an. in glo. ibi in fin. Archi.

b Euotis. Epiphaniarum. Honestum est, quod hus diebus imponi debet.

b Euotis virginibus nisi aut in epiphaniarum b die, aut in albis c paschalibus, aut in apostolorum natalibus sacrum velamen minimè imponatur: nisi forsan (sicut de baptismo dictum est) graui lãguore correptis. Ne autẽ sine hoc munere de seculo exeant, implorantibus non negetur. Viduas autem velare, pontificum nullus d attentet.

4 Tempus quoque consecrationis earum, similiter obseruatur.

Vnde Gregorius in registro.

Ante sexagesimum ætatis suæ annum, virgines non consecrentur.

CAN. IX.

Vuenculas fieri abbatissas vehementissimè prohibemus. Nullã igitur fraternitas tua nisi sexagenariã e virginẽ, cuius vita atque mores hoc exegerint, velari permittat.

Item ex concilio Carthaginensi iij.

De eodem.

CAN. X.

S Anctimoniales ante annum quadragesimũ, non velentur f.

Itẽ ex concilio Aphricano quarto.

Ante vicesimum quintum annum virgines nõ consecrentur.

CAN. XI.

PLacuit vt ante xxv. annos nec diacones ordinẽtur, nec virgines consecrentur, & vt lectores populum non salutent g.

Item Pius papa.

CAN. XII.

VIrgines non velentur ante xxv. annos, nisi fortè necessitate periclitãtis pudicitiæ virginalis: & non sunt consecrãdæ h nisi in epiphania, & in sabbatho paschæ, & in apostolorum natalitijs, nisi mortis causa vrgente.

5 Quamuis autem uiduæ uelari prohibeantur, uidui tatis tamẽ professio in scriptis ab eis est facienda. Vestis quoque professioni conueniens est eis tradenda, qua ubique utantur.

Vnde in concilio Toletano x.

Professionem viduitatis faciant, & habitum sumant religionis, quæ castitatem seruare proponunt.

CAN. XIII.

VIdua, quæ sanctæ religionis propositum obtinere voluerit, sacerdoti vel ministro i ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem faciat, & se aut signo k aut subscriptione l notatam, confiteatur quod ex hoc apparet quod dicitur in eadem decreto. quod non fuerit professa: cum tamẽ per illud velum intelligatur quis profiteri, cum sit velum professionis. Ioan.

f Vuenculas. Sexagenariam. Apostolus enim dicit: Vidua non eligatur minor lx. anno. xxxj. quæstio. dicet esse j. quomodo. Potest tamẽ hoc intelligi, tia. quod sit sexagenaria non ætate, sed perfectione continẽtiæ. ij. quæstio. vij. Paulus. Ideo autem est virgo, quia aliter non posset esse hortatrix virginitatis: vt xxvj. distinctio. vna.

g Anctimoniales. Nõ velentur. velo ordinatio nis vt sit diaconissa, nõ ad ordinem, sed ad quoddam ministerium euangelij in matutinis lectionibus nuntiãdi. Ioannes.

h Lacuit. Non saluent. solẽniter dicendo, dominus vobiscum. Aliud est nitẽr ferendo.

i Virgines. Quãuis. Hæc est quinta pars quæstionis, in qua dicitur quod vidua licet velari non debeat, tamẽ debet habere quandam vestẽ religiosam: & hoc probat per capitula sequen. Io. de Fant.

i Vidua. Vel mi nistro. argu. quod votum solen ne non potest fieri corã aliqua priuata persona. sed una professionem facit. mulier ea. dot? Potius enim deberet facere abbatissæ. Sed hoc ideo fit, quia ferminis nõ licet imponere velum alicui: vt j. ead. quæstione ij. statuimus.

k Scriptis. Non quia sit necessaria scriptura, sed vt scripta sua propria obuiet ei qui contrauenit: vt xxxiij. q. j. quæstio. vij. falso. & ij. quæstio. vij. falso. & xxxv. q. vj. quæstio. vij. Aut signo. Hæc non est necessaria scriptura, sed vt scripta sua propria obuiet ei qui contrauenit: vt xxxiij. q. j. quæstio. vij. falso. & ij. quæstio. vij. falso. & xxxv. q. vj. quæstio. vij. Aut signo. cum non sit scribere.

l Aut subscriptione notatam, confiteatur. Vel mox, id est, quã cito potest. sic exponitur ff. ad rsa tempo. Tertul. l. ij. §. cõfestim. Vel mox, id est, intra mẽsem: ra comple vt j. q. j. cõstat. Vel dic mox. i. quã cito. sic xxxij. q. ij. tur. ij. mulier. C. quomodo & qñ iudex. ab eo. Item aliqñ i Alias ex

a Vest:. Sed velum accipiet ab altari: vt xxvij. q. j viduas. & cap. viduæ quæ.

DE his vero. Hæc quæstio diuiditur in tres partes, in quarum prima probatur, quod pater potest filium paruulum de monasterio ex-

trahere, si est minor quatuordecim annis, & filiam si est minor duodecim annis: alias non. Secunda ibi, Velamen. Tertia ibi, Hac authoritate. Ioannes de Fantu.

b De his. Hic quæritur si pater vel tutor possit reuocare filium, qui ingressus est religionem. Die ergo, aut pater est præsens, aut absens. Si præsens, postea nõ potest contradicere: arg. xliij. dist. si fertur. Si est absens, vsque ad annum & diem reuocare potest. l. ea. c. ij. ita tamen vt ista annus includatur intra le diem eam scil. xij. mensium. Si autem pater reuocauit filium: nec filius peccat obediendo magis patri quam Deo, quia hoc facit authoritate superioris.

c In qualibet. Religionis de vestem. Hoc tantum ad fœminam.

d Vt tonsuram. quantum ad

e Aut vnus. Cum tantum habeant vnum. Quid ergo si vnus consentit & alius non? Videtur quod non potest eũ argumẽ. ad hoc quod dicitur. Sed numquid si vnus consentit & alius

Statuimus. Hac authoritate. Hęc est tertia pars quæstio. secundum Ioan. de Fant.

a Prædicta. s. ea. si in qualibet.

b Oportet. Plurimorum. Hoc ideo fit, quia quæ fiunt publice, nõ de facili admittunt contradictionem postea: vt viij. quæst. j. licet. Ioan. de Fant.

c Maledicti. i. maledicendi.

Quod autẽ. Hæc quæst. diuiditur in tres partes. In prima parte probat magister p tres authoritates. quod sicut voluntarij pfessi non possunt exire monasteriũ, sic inuiti nõ debẽt teneri: quianõ vult Deus coacta seruitia. Secũda ibi, Cũ dicitur. Tertia ibi, Si vero. Io. de Fã.

d Quod autem. Certum est, quod qui coactus intrat religionem, nõ obligatur. s. ead. q. j. c. sicut. dummodo talis sit coactio, quæ cadat in cõstãtem virũ: vt extra qd metus cau. cum dilectus. nec etiã conditionalis coactio obligat aliquẽ: vt. extra quod metus cau. perlatũ. quod verum est, nisi aliquis ex timore intraret religionem propter maleficiũ quod fecit. Ioan. de Fantu.

e Propositum. Publicæ. Videtur quod monachi & monachæ p delictis suis publicam faciant pœnitentiam: vt xxvij. qõ. j. c. virginibus. Sed potest intelligi de publica, quæ fit in claustro [1], de qua agitur xxx. distin. si quis presbyter. & xxviij. dist. presbyter.

f Militia. xxiij.

† Alias, iubetur.

Coactio ĩpedit obligationem.

Monachi pro suis delictis publicam faciũt pœnitentiam.

1 Sub. non autẽ de solẽni, vt l. dicũ cõfir mandũ. & ca. alienũ. secundum Laur.

sanctimonialium alteri imponere licet.

Vnde Euticianus papa ait:

Abbatissa præsumens velare virginẽ vel viduam, excommunicetur.

CAN. III.

Statuimus [a], vt si abbatissa, aut quælibet sanctimonialis, post hãc diffinitionem in tantam audaciam proruperit, vt aut viduam, aut puellam virginẽ velare præsumat, iudicio canonico vsq; ad satisfactionem subdatur.

3 *Hac authoritate prædicta* [a] *& paterna professione docetur* † *adstringi, quilibet in puerilibus annis, & præter uolũtatẽ eorũ proposito suscepto perhibetur teneri, nisi tõsurã uel religiosam ueste parentes mox uisam abdicauerint. Paruuli uerò dũ offerunt, nõ nisi sub multorũ testimonio suscipiendi sunt.*

Vnde in nona synodo legitur.

Infantes oblati à parentibus, sub plurimorum testimonio suscipiantur.

CAN. IIII.

Oportet infantes cum voluntate & consensu parẽtum, imò ab ipsis parẽtibus oblatos, sub testimonio plurimorum [b] suscipi: vt omnis occasio maledicti [c], gratia excludatur hominum pessimorum.

QVAESTIO III.

1 Quòd autem [d] qui *inuitus propositum religionis susceperit, non sit cogendus ad inuiti propositi obseruationem, testatur Leo papa dicens:*

Non potest deseri propositum monachi sponte susceptum.

CAN. I.

Propositum monachi proprio arbitrio & voluntate susceptum, deseri non potest absq; peccato: quod enĩ qs vouet Deo, debet reddere. Vnde q relicta singularitatis professione, ad militiã vel ad nuptias deuolutus est, publicæ [e] pœnitẽtiæ satisfactione purgandus est: quia & si innocens militia [f] est, & honestũ potest esse cõiugium, electionem tamen meliorum [g] deseruisse, transgressio est.

Item ex concilio Toletano septimo.

Qui religiosum habitũ sponte susceptum deserere voluerit, ad ipsum redire cogatur.

CAN. II.

Procliuus [h] autem cursus est ad voluptatem, & imitatrix natura vitiorum. quam ob rem quisquis virorum vel mulierum habitum semel [i] induerit sponte religiosum, aut si vir necdeditus ecclesiæ, vel fœmina fuerit delegata puellarũ monasterio, in vtroq; sexu præuaricator inuitus reuerti cogatur: vt vir detondeatur, & puella ad monasterium regrediatur. Si autem quolibet patrocinio desertores permanere voluerint, sacerdotali sententia à Christianorũ cœtu habeantur extorres, vt nec locus eis vllus sit communionis. Viduæ quoque (sicut iandudum vniuersalis statuit synodus) professionum vel habitus sui desertrices superiori sententia condemnentur.

Item ex concil. Calcedonẽsi de eadẽ re.

Semel in clero taxati vel monasterijs deputati, ad militiam non redeant.

CAN. III.

Eos q semel in clero [k] taxati fuerint, siue in monasterio deputati, decreuimus neq; ad militiã [a] neque ad honores seculares [b] venire. Eos autem qui hoc ausi fuerint facere, & non eius rei pœnitere maluerint, vt ad hoc idẽ reuertãtur quod ante obtentu Dei sibi proposuerunt, conuenit anathematizari.

q. j. militare.

g Meliorum. Solus ille ergo transgreditur votũ, qui deserit maius bonum propter minus, vel par. Sic xvij. q. j. qui bona. & extra de vo. & voti redemptione. per totum.

h Procliuus. Quia omnis ætas ab adolescentia, &c. xij. q. j. c. j.

i Semel. Propter hoc verbum semel, dicit Hug. non esse decre. extra de regu. ad nostram. vbi vsq; ad triduum datur licentia excundi. Sed certe illud ideo fuit, q a adhuc erat vicinus annis pueritiæ, & q a non fuerat in probatione, & quia illectus erat. Et habes hic argu. quod sufficit aliquem semel consensisse: vt viij. q. 6. ij. c. dilectissimi. & extra de despons. impu. de illis. extra qui ma. ac. pos. insuper. ff. de aqua pluu. arc. in diem.

k Eos qui semel in clero. ergo qui recipit simplicem tõsurã, eam non deserit, cũ talis dicatur clericus. xxj. distin. cleros. & liiij. distinc. ex antiquis. Numquid ergo clericus vxoratus feret tonsuram? Argu. q sic xxxij. distin. si qui vero. extra de vit. & ho. cler. clericus. xij. q. j quia. nam etiam depositus eã feret, vt lxxxj. di. dictum. quod credo verũ esse si vult vti priuilegio clericali: alioqui secus est. Secus tamen videtur, si clericus fuerit viduam in vxorem. lxxxiiij dist. quisquis. hodie clericus vxoratus non tenetur ferre tonsuram. extra de cler. coniug. c. Ioannes.

a Ad militiam. vt xxiiij. q. vlti. quicunq;.

b Ad honores seculares. in quibus exercetur iudicium sanguinis: vt xxiij. q. vlti. his à quibus. turpia lucra exercentur, & quod ipse in propria persona vult exercere. Alias autem licitũ est episcopis & clericis habere secularis principatus, dũ tamen exercẽat per alium causam sanguinis, vt lxxxviij. distinc. episcopus gubernationẽ. & v. quæstio. iij. quia Ioannes.

Cum dicitur. Hæc est secũda pars quæstionis, in qua probat magister à contrario sensu, quod si inuitus intrauit, potest exire. & hoc probat per capit. Nicolai. Ioan. de Fantu.

c Præsens clericus. Comite. argum. q statim desinit q esse comes, quam cito fuerit factus clericus. xxvij. q. ij scripsit. Itẽ habes hic quod miles potest esse clericus. Nec obst. lj. dist. si quis post acceptũ. quia loquitur de illis qui facti sunt irregulares. liiij. dist. curiales.

d In locum. Id est, in administratione, vt fieret postea administrator loci

2 *Cùm dicitur propositũ monachi proprio arbitrio & uoluntate susceptum, intelligitur quòd si propria uoluntate susceptũ non fuerit, obseruari nõ cogitur.*

Vnde Nicolaus Papa scribit omnibus episcopis in regno Lodouici.

Monasterialibus disciplinis, nullus inuitus subijciatur.

CAN. IIII.

Præsens clericus nomine Lambertus vnà cum patre suo nomine Attho, quondam videlicet comite [c], nunc autem clerico, ad limina apostolorum properãs, adiit presentiam nostrã, afferens qualiter idẽ pater eius in laicali adhuc ordine in prædiis propriis ædificasset duo monasteria, voluntatem gerens vt post suum decessum præsens eius filius Lambertus in locum [d] eius succederet: quem intra teneram ætatẽ inter octauũ [e], & decimũ annum constitutũ, memoratus pater proprio arbitrio absque regulari institutione extra oẽm illius voluntatem cucullã induit. Igitur post quod dã ipsius tẽporis spatiũ (vt ipse dicit) Salomon epũs cũ quibusdam aliis, absque patris oblatione vel abbatis percepta benedictione eũdem Lambertum monasticũ habitum induere fecit (vt ferunt) inuitum, & sub hac occasione paterna seu materna hęreditate à fratribus suis priuatũ esse: atque cõtra oẽm (vt dictum est) voluntatẽ suã quasi regularem illũ monachum permanere volunt. Super qua re diligẽti cura inuestigãtes, etiã sub adiuratione patrẽ [f] ipsius si verũ diceret interrogauimus: sed idem pater Attho respondit se talem habuisse & habere volũtatem, vt filius suus verus monachus fieret, & in locũ ei succederet. Sub testificatione autem iureiurando firmauit, q qñ primitus ei cucullam induit, idẽ Lãbertus semper restitit, & nũquã se fieri monachũ cõsensit, sed demũ ab insequentibus, monastico habitu violenter est indutus: asserẽs quòd nunquam [g] regulam aliquã promisit, neque ego pater eius pallio altaris indutum illum obtuli, neque à quocunque sacerdote vel abbate (vt mos poscit) benedictione percepta regulæ vnquam se monachum subiectũ futurum promisit, super his omnibus protestatus est præfatus clericus Attho, quia si eo tẽpore tam duræ obseruantiæ monasticam intellexisset regulam, nunquam eundem filium Lambertum coëgisset portare cucullam. Quapropter consultè Psalmographi verba recolentes, quibus voluntariè se Deo sacrificare pronuntiat, & voluntaria oris sui beneplacita fieri in conspectu Dei obse-

illius: nec fuit hoc peccatum sic concipere in animo, dũmodo non ducatur in pactum. extra vt ec. bene. vt nostrũ. in fi. licet sit ar. cõtra j. quæst. j. si quis episcopus. & c. qui studet. & extra de simo. tuæ. & in authen. de sanc. epis. §. generaliter. col. ix. Vel loquitur de successione alterius cuiuscunque rei. Et loquitur hoc c. secundum quorundã prauam cõsuetudinem, qui monachos non admittunt ad successionẽ, quod esse non debet: vt supra causa proxi. quæst. vltima. non bo. mater. liceat.

e Inter octauum. Id est, in nono anno, qui est medius inter x. & viij.

f Patrem. Argu. quod vnius testimonium admittitur. lxxvj. distinctio. Vel. p hic aliquæ præsumptiões præcesserũt. Vel dic quod ideo ibi textus auditur, vt postea in materia posit melius lique- re de veritate. vnde in fine dicitur, si ita est vt isti dicunt. Et secundum hoc est argu. quod post apertas attestationes admittuntur ij testes super eodẽ capitulo, qñ aliqd diminute probatũ est, vt extra de consang. & affi. ex literis. De hoc dixi iiij. q. iij. §. j. et est si. ij. qõ. v. Mennam. Item habes hic, qd testimonium patris auditur pro filio ad dirimẽdũ matrimonium spirituale, vt extra qui mat. acc. pos. videtur. Item habes hic, q timor patris [2] impedit matrimonium spirituale: licet secus videtur in matrimonio carnali [3], vt ff. de ritu nup. si patre cogẽte. Sed intellige de leui coactione.

g Quod nunquam. Sed qualiter de hac [illegible] negat Q.M.

2 Istã glo. sequitur Bart. in l. modo ad inuidiã. C. quod met. causa. idem te net Imol. in ca. cau. sam matrimonij. de deleg.

3 Quæ li. [illegible]

Item p eũdem Bald. in c. j §. itẽ sacramẽta. de pace

Universidad de Deusto
Biblioteca

negatiua potuit iu-
ramentum præsta-
re, cum negatiua e-
tiam probari non
possit, vt extra de
proba. quũ.et extra
de elect. bonæ me-
moriæ, circa fi. Nã
anceps est periurĩ,
quod fit de alterο
facto, vt ff. de in lit.
iuran. videamus:
Respon. sic proba-
ri potest, q quãdo-
cunque voluit illi
fieri monachũ, ille
noluit, & hoc suffi-
cit ad probandam
negatiuam, vt ex-
tra de probationi.
certio.

a Nullũ ergo bo-
num. Vitæ æternæ
remuneratoriũ. xi.
v. dist. qui syncera.
& sic non est con-
tra j. xxiij. q. v. ad
fidem. & q. vj. c. j.
contra. j. xxiij. cõ.
j. paratus contra. j.
xlv. di. & qui. quæ
sunt contra.

b Religiosos. Id
est regulares cano-
nicos. & secundum
hoc est consilium.
Vel dic q ex quo
semel apparuit in
veste religionis. de
bet semper religio-
se viuere. i. non pe-
nitus seculariter, se
cundum qđ intelli
gitur extra de re-
gu. consulti. in fin.
Dicuntur eñ non
solum monachi vel
regulares religiosi,
sed etiam clerici, vt
j. quæst. j. nullus ita-
que. & etiam laici,
vt xxviij. distin. si
qua vidua. Ioan. de
Fantu.

c Onstituit. Perteuerare.
Non ibi', sed in
alio monasterio,
vt extra de simon.
veniens. Ioan.

d Cogantur. Sed
quare hoc est, cum
ecclesia nõ debeat
fraudem facere in
suis cõtractibus: vt
extra de dona. per
tuas. & contractus
dolo initus nullus
est ipso iure, vt de-
cima quinta quæst.
vj. capitu. primo.
& ff. de do. & ele-
ganter f Sed dic, q

1 Hoc id-
eo, quia fi-
moniacũ
habuit in-
gressum.

crat, præsentem (vt di-
ctum est) clericum nomi
ne Lambertum, minimè
debere existimauimus
sub tali violẽtia fieri mo
nachum. Quod enim qs
non eligit nec optat, pro
fectò non diligit. Quod
autem non diligit, facilè,
contemnit. Nullum er-
go bonum[a] nisi volun-
tarium. Idcirco domin⁹
non ferendam in via vir
gam, per quam violentia
vlli inferatur, præcepit.
Quapropter consultius
agitur si pȝs suasionibus
contemptum mundi &
amorem Dei prædican-
do, quã violentiam infe-
rendo, ad cælestem amo
rem illum accenderitis.
Vnde omnium vestrum
charitati, hãc nostri apo
stolatus mandare decre-
uimus epistolam, monẽ-
tes atq; prẽcipientes qua
tenus si ita verum est, vt
isti dicunt, nullus episco
pus vel abbas, seu mona
chorũ reliquorum cõuẽ-
tus monasticis illum re-
gulis inuitum subiacere
cõpellat: neque vllo mo
do fratres eius per hanc
occasionem licentiam
habeant paterna seu ma-
terna illum hæreditate
priuare, sed vsque dum
diuina inspiratione com
punctus propria volun-
tate regulæ se subdat, li-
ceat eum à mundanis, &
laicalibus remotum va-
gationibus vel negotijs
inter religiosos[b] & ec-
clesiasticos viros in ca-
nonica degere vita. Non
enim putamus (quod ab
sit) canonicos religio-
sos à sanctorum monа-
chorum consortio seiun-
ctos, quia vnusquisque
secũdum Apostolũ pro-
priam mercedẽ accipiet
secundũ laborem suum.

2 Si verò episcopi vel ab-
batis illecti promissionibus
aliqui tonsuram vel religio-
nis vestem susceperint, ipsi
quidẽ in eo quod cœperunt
permaneant: res verò eorũ
hæredibus suis restituãtur.

Vnde in Magotiensi † concilio legitur:

Restituantur hæredibus res eorum, qui ab episcopis vel abba tibus decepti comas deposuerunt.

CAN. V.

Constituit sanè sacer
iste conuentus vt e-
piscopi siue abbates, qui
non in fructum anima-
rũ, sed in auaritiã & tur-
pe lucrũ inhiãtes, quosli
bet homines circunue-
niendo totonderunt, &
res eorũ tali persuasione
surripuerunt, pœniten-
tiæ canonicæ (vrpote
turpis lucri sectatores)
subiaceant. Hi verò qui
illecti comam deposue-
runt, in eo quod acce-
runt, perseuerare[c] cogã-
tur[d], res verò eorũ hære
dibus reddantur. †

QVAEST. IIII.

1 Pa. Vòd uerò[e] ab uno mo-
nasterio in
aliud distri-
ctius transire monachis li-
berum sit, ex concilio Tri-
buriensi habetur, in quo sic
statutum est:

*Non sunt prohibenda virgi-
nes sacræ, quæ causa religionis
aliud monasterium adire deside-
rant.*

CAN. I.

Virgines sacræ si p
lucro animæ suæ
propter districtiorem vi
tam ad aliud monaste-
riũ pergere disposuerint,
ibidẽq; cõmanere decre-
uerint, synodus cõcedit:
licet hic dolus de-
derit causam con-
tractui, ipse tamen
non est deceptus,
qui se Christo con
iunxit. Vel dic, q
hoc potius est in-
putandum fatuita-
ti suæ, quam dolo
illius, vt extra q
metus causa. cũ di-
lectus. similiter con
tractum matrimo-
nium non rescindit
dolus. Et est si. ex-
tra de conuer. con-
iuga. ex parte. & †
cap. veniens. in fi.
vbi propter decc-
ptionem non rectã
fatur ingressus. Et
est mirum, quod in
spiritualibus con-
tractus dolo initus
tenet, sed cõtractus
metu initus non te-
net: cum secundum
leges penitus con-
trarium sit. nam se-
cundum leges con-
tractus dolo initus
nullus est, sed con-
tractus metu initus
tenet, licet rescinda
tur per actionem
quod metus causa.
ff. quod metus cau-
sa. per totum.

Vod vero ab-
Hæc quæ-
stio diuiditur in
duas partes. In pri-
ma dicitur quod de
minori regula pot
fit quis transire ad
maiorem. Secun-
da ibi. Sed obij-
citur. Ioannes de
Fant.

c Quod vero. Hæc
quæstio determi-
natur supra xix.
quæstione j. in fi-
ma.

Virgines. Lo-
quitur de vi
ginib⁹ talibus, qui
habent vitam cano
nicorum: de quibus
agitur duodecima,
quæstione vltima,
capitulo vltimo.
Sed aliæ virgines
debent petita licen
tia, recedere ad di-
strictiorem religio-
nem, & non causa
lenitatis, vt extra
de regu. licet. Ioan.
de Fant.

Sed

Sed obijcitur. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua probat, quod monachi non pos-
sunt votum facere in monasterio sine consensu abbatis. Ioan. de Fant.

a Monacho. Vouerit. Veletiã si facit vo
tũ, priusquã intret
monast. rium argu
mẽto xx. xiij. q. v. no-
luit. & intelligas de
voto abstinentiæ,
per quod alij scau-
dalizentur'.

b Monachũ. Monaste
rium. Quod nõ est
strictius, vel si est
strictius forte trãsi
tus causa leuitatis:
vt xix. quæst. iij. c.
statuimus.

c Item clericis. Secunda pars.

d Verberibus. Moderate ff. xlv.
dist. c. cum beatus.

e Remittat. Ergo abbas potest dispẽ
sare in remittenda
regula, vt hic, et de
consec. dist. v. car-
nem. nam & dispẽ-
sare põt circa or-
dines: vt extra de
eo, qui fur. or. rece.
cũ H. Iator. & cir-
ca canonẽ latæ sen
tentiæ: vt extra de
sent. excom. cum
illorum. Io. de Fãt.

f Nduabus ec
clesijs.

CAN. Hic intula-
tur prima quæstio,
vbi quæritur an cle
ricus possit institui
in duabus eccle-
sijs? Et respondet
quod nõ, nisi in sex
casibus. Vnus est
si ecclesiæ pauper
sunt: vt x. q. iij. ca.
nemo. Secundus est
propter dispensatio
nẽ episcopi: vt lxx.
distinc. sanctorum.
Tertius est propter
paucitatem clerico-
rũ: vt infra ea. ca.
primo in fine. Quar

manentes, tamẽ sub ab-
batis potestate, separa-
tas habere cellulas per-
mittanẽ. Abbati quoq;
singulas diuersasq; cellu
las habere, aut plura mo
nasteria non liceat, nisi
tantũm propter incur-
sum hostilitatis intra ci-
uitatis muros receptа-
cula collocare.

Verum hoc intelligẽdũ
est de monachis religiose
uiuentibus, quibus uota spe
cialis abstinentiæ uel alicu
ius districtionis, quæ generalem cõsuetudinẽ
suorũ fratrũ excedat, sine abbatis consensu
uouere non licet, ne super eos fratres scãdali
zentur. Causa etiam illorum statutũ est hoc,
qui regularem disciplinã subterfugientes, pe
regrinationis suæ uota sibi assumũt: quod nec
monacho, nec alicui clerico licet, ne hac occa
sione ad secularem conuersationem redeat.

CAVSA XXI.

Rchipresbyter cuiusdã eccle
siæ præpositurã alterius ac-
cepit, nec priorem ult relin
quere. secularium quoque ne
gotiorum procurator effici-
tur, q claris & fulgidis uestibus se exornãs,
ab episcopo suo corrigitur, relicto officio suo
ad secularem iudicem habet confugium.

1 Primùm quæritur, an clericus in duabus
ecclesijs posit conscribi.

2 Secundò, si unam uoluerit relinquere, an
liceat ei ad aliam transire.

3 Tertiò, an procurationes secularium ne-
gotiorum, clericis liceat suscipere.

4 Quartò, an claris & fulgidis uestibus,
eis ornari expediat.

5 Quintò, an ab episcopo correcti, suum
officium relinquere, & ad secularem iudicẽ
confugere ualeant.

QVÆSTIO I.

N duabus f ecclesijs aliquẽ con-
numerari posse septima synodus
prohibet, dicens:

*In duabus ecclesijs, clericus conscri-
bi nullo modo debet.*

tus est, cùm habet
vnam intitulatam
clericus, & aliam
commendatam. in-
fra ea. c. qui plures.
Quintus est si papa
hoc concedit: vt in-
fra ea. cap. relatio.
Sextus est, cũ vna
adhæret alteri, vel
dependet ex altera:
vt in secundo La-
teranensi concilio,
extirpandæ.

1 In duabus. De iure

Universidad de Deusto Biblioteca

De iure iure cõmuni nullus potest habere plures ecclesias [a],
communi nisi in sex casibus, scilicet quando ecclesiæ tenues
nullus ha- sunt: vt x. q5. iij. vnio. Et si vna pendet ex altera: vt
bere pōt extra de ætate & quali. eam te. Et si habet vnã inti-
plures ec- tulatam, & aliam cõmendatã: vt j. ea. cap. qui plures.
clesias, & extra de elec. c. du-
quibus ca- dum. Et si eps di-
sibus pos- spẽsat cum aliquo:
sit. vt lxx. dist. sancto-
[a] Scilicet rum. Et vbi est pau
intitula- citas hominũ, scili-
tas. de iure cet extra ciuitatẽ:
communi. vt j. ea. c. j. in fine.
C. q milit. Item si ecclesia ad-
nõ poss. l. hæret præbẽdæ: vt
4. § in po- extra de præb. ex-
sterũ. li. 12. tirpandæ. Io. de F.
nec duos [a] Clericus ab
honores. instãti. Nõ
ff. ad muni cõnumeret. Id est,
cipalem. li non intituletur: q2
bertꝰ. §. p- non debet connu-
scriptio. se merari inter cleri-
cundũ L. cos eiusdẽ ecclesię,
& de hoc nisi sit intitulatus,
not. extra nec habet vocẽ in
de præbẽ. electione cũ alijs,
ca. præter- licet percipiat fru-
ea. ctus illius ecclesiæ:
Matt. 6. c quia bene pōt eps
vel ecclesia conce-
dere alicui benefi-
cium alicuius eccle
siæ, non tamen est
1. Cor. 7. d ibi canonicus: vt
Actu. 10. g xvj. q. j. possessio-
nes. qñq etiam ha-
Præben- bet præbendã, &
dã potest non est canonicus:
quis habe- vt extra de magist.
re. & tamẽ cap. quia nõnullis.
nõ erit ca- Et licet talẽ præbẽ
nonicus. dam teneat corpo-
raliter, tamen dicit
vacare de iure: vt
extra de cõcef. prę
ben. & eccle. non
vacã. cum nostris.
& capi. literas.
[b] Dominis. Sibi
contrarijs, alś bene
pōt: vt ff. de oper.
lib. duorum.
[c] Necessitatem.
Quasi dicat, qd fa-
Clericus ciet ergo clericus,
pauperem si habeat pauperem
ecclesiam ecclesiam? R̃ndeo,
habens la- quærat victũ artifi-
boret ali- cio honesto: vt xcj.
quo artifi- dist. c. clericus. Sed
cio hone- nonne si ecclesia pauper est, debet vniri alij: vt x. q.
sto. iij. vnio? sic, nisi iste sciens à principio recepit paupe
Ecclesiam rem: vnde imputet sibi, nisi quia forte postea est de-
pauperem pauperata. Sed quæro, quam ecclesiam dicas paupe-
quam dice rem, nunquid illam, quæ valet decem marchas auri:
mus esse. vt ij. q5. vj. anteriorum? Dico illam pauperem, quæ
Diuitiæ non potest aliquem honeste & sufficienter procura-
bonę sunt. re: & præterea non potest hospites superuenientes
Decus ec- recipere: vt extra de prębẽ. de monachis. imo depo-
clesiarum sito rerum relinquitur, quod sufficiat sibi & suis: vt
hodie cre- quinquag. dist. studeat. sed cum omnes hospites indi-
uit. stincte teneantur recipere: vt xlij. dist. c. quiescamus.

CAN. I.

Clericus ab instanti tempore non connumeretur [a] in duabus ecclesijs. Negotiationis enim hoc est, & turpis lucri proprium commodum, & ab ecclesiæ consuetudine penitus alienum. Audiuimus enim ex ipsa dominica voce, quòd nemo potest duobus dñis [b] seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum cõtemnet. vnusquisq; enim (secundùm apostolicã vocẽ) in quo vocatus est, in hoc debet manere, & in vna locari ecclesia. Quæ eñ ꝑpter turpe lucrũ in ecclesiasticis rebus efficiũtur, alienæ cõsistũt à Deo, ad vitæ verò huius necessitatẽ [c] studia sunt diuersa. Ex his ergo q voluerit, acquirat corpori opportuna. ait eñ Apostolus, Ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministrauerũt manus istæ, & hoc quidẽ in hac vrbe seruãdũ, cæterũm in villis [d], quę foris sunt, propter inopiã hominum indulgeatur.

Sed duæ ecclesiæ intelliguntur ecclesiæ duarum ciuitatum, in quibus nullus debet conscribi.

Vnde in Calcedonẽsi concilio statutum est.

De eodem.

CAN. II.

Clericum in duarũ ecclesijs ciuitatum conscribi non oportet.

Sed contrà nõnunquam episcopus ciuitatis unius efficitur archiepiscopus alterius ciuitatis, nec tamen priorem ecclesiam deserit: sed prior ecclesia, quasi cõmẽdata relinquitur, secũda quasi intitulata habetur. †

Vnde Leo quartus scribit.

In vna ecclesia intitulatus, alteram sibi commendatam potest habere.

CAN. III.

Qvi plures ecclesias retinet, vnã quidem titulatam, aliã verò sub commendatione [e] retinere debet. Sic & illud Agathensis concilij intelligendum est.

Duobus monasterijs vnus abbas præesse non potest.

CAN. IIII.

Vnum abbatẽ duobus [f] monasterijs præsidere interdicimus.

Potest etiam vtrique tanquam titulato præesse, sed iure speciali, non communi.

domus clericorum omnibus debet esse communis: vt ² [redacted]
xvj. quæst. j. quoniã quicquid. ergo requiritur quod [redacted]
sit ditissima. Nam diuitiæ bonæ sunt, dummodo fiat [redacted]
ex eis misericordia. xxx. dist. hoc scripsimus. Expe- [redacted]
dit enim episcopis habere diuites subiectos. nam im- [redacted]
perium abundat si [redacted]
habeat subditos lo- [redacted]
cupletes. in authẽ. [redacted]
colla. ij. vt iudic. [redacted]
sine quoquo suffra. [redacted]
§ j. & potius eligẽ- [redacted]
di sunt diuites, quã [redacted]
pauperes. in authẽ. [redacted]
de defen. ciuita. §. [redacted]
quibus. Ecõtra vi- [redacted]
detur sufficere qd [redacted]
tantum necessaria [redacted]
habeat, & illa ne- [redacted]
cessitas arctatur ad [redacted]
victum & vestitum [redacted]
tantum: vt xij. q. j. [redacted]
episcopus. sed hoc [redacted]
obtinuit secundum [redacted]
illa tẽpora. xlj. di- [redacted]
stinc. episcopus vi- [redacted]
lem. hodie verò cre- [redacted]
uit ¹ decus ecclesię, [redacted]
creuitq Deus ec- [redacted]
clesias: vt de cõse- [redacted]
dist. j. c. vasa. Dico [redacted]
hæc omnia cõside- [redacted]
randa secũdũ qua- [redacted]
litatem personæ ¹, [redacted]
& situm ecclesiæ. [redacted]
aliquid enim suffi- [redacted]
cit vni, quod non [redacted]
sufficit alij: vt xlj. [redacted]
dist. nõ cogãtur. et [redacted]
minus sufficit ma- [redacted]
nenti extra vias cõ- [redacted]
munes, quã in vijs: [redacted]
& consuetudo pro- [redacted]
uinciæ in hoc ser- [redacted]
uanda est: vt ĩ. dist. [redacted]
iiij. c. erit. & xcix. [redacted]
distin. sciendum. [redacted]
[d] In villis. Po- [redacted]
test autem aliquis [redacted]
extra ciuitatem ha- [redacted]
bere plures eccle- [redacted]
sias: et hoc ideo, qa [redacted]
extra ciuitatẽ sunt [redacted]
pauci clerici, & ꝓ- [redacted]
pter paucitatẽ cle- [redacted]
ricorũ multa per- [redacted]
mittuntur: vt lv. di- [redacted]
stin. c. priscis. Item [redacted]
ea ratione; quia si [redacted]
sunt extra ciuitatẽ, [redacted]
non ita cito inue- [redacted]
niunt illos, quibus [redacted]
sua artificiosa vendant, nec ita conuenienti foro ha- [redacted]
bent omnia sicut illi, qui sunt in ciuitate.
[e] Qvi plures. Sub commendatione. & illius ec-
clesiæ non est prælatus, sed potius procura-
tor: vt lxj. distinct. capi. obitum. & capi. Catti-
nensis. & qui commendauit, potest reuocare quan-
do vult. Nam commendare nihil aliud est, quam
deponere: vt ff. depositi. l. Lucius. ff. de verborum
significa. l. commendare. dic vt de elect. nemo dein-
ceps. libro sexto.
[f] Vnum abbatem duobus. ĩ. proxima causa. &
quæst. vlti. cap. vlti. Io. de Faut.

Rela

† Bit. 13. [a] Relatio. Cardinalem. id est, proprium epm.
[b] Canonice. Nunquid talis forma erit in literis
[redacted] procuratoris, vt sic scribatur: quicquid canonice vel
[redacted] legitime per eũ fuerit ordinatum, ratũ habeo? Certe
[redacted] non, vt ff. de procur. si procuratorem. extra de con-
[redacted] firma. cum dilecta.
[redacted] in fine. Nam si ille
[redacted] gitime aliquid fece-
[redacted] rit procurator, nõ
[redacted] rescinditur senten-
[redacted] tia, vt C. de procu-
[redacted] ratoribus. si procu-
[redacted] rator. extra de offi-
[redacted] cio iudicis delega-
[redacted] ti. cum olim. Ioan.
[redacted] Certe talis procu-
[redacted] ratio non valet ¹:
[redacted] quia semper dice-
[redacted] ret dominus illum
[redacted] non esse legitimum
[redacted] actum. & vidi per
[redacted] dominum Hugonẽ
[redacted] talem procuratorẽ
[redacted] consilio reproba-
[redacted] ri. Bar. Brix.
[c] Illud. Defi-
nas. ĩ. distinc.
lxxxix. c. j. contra.
Ioan. Sed illud est
ius commune, hoc
ius speciale. vij. quæst. j.
Petisti. B.
[d] Subtrahamus.
Nisi illud appone-
retur, statim quam
cito cõfirmasset eũ
in secũdo episcopa
tu, vacaret primus.
extra de elec. cum
in cunctis. j. e. q. ij.
si quis iam transla-
tus, secus tamen in
alijs beneficijs est.
nã ibi in recipien-
do vnũ, non videt
renuntiare alij. ex-
tra de testam. offi-
cij ¹. nam et si vxor
recipit sibi aliquod
legatum à viro, nõ
ideo renuntiat do-
ti. C. de rei vxor.
actio. l. vnica. §. scien
dum. Io. de Faut.
[e] Qvi vero.
relicta
Hæc q5.
diuiditur
in quatuor partes.
In prima proba-
tur quod nemo si-
ne literis commen-
datitijs episcopi
sui, potest transire
ad aliam ecclesiã.
& hoc probat per
capit. sequent. Se-
cunda ibi, Si quis
iam. Tertia ibi,
Sicut autem. Quar
ta ibi, Conducti.
Ioannes de
Faut.

Vnde Gregorius. †

Vnus episcopus duabus præficitur ecclesijs.

CAN. V.

Relatio cleri simul & populi Terraconensis gentis nos valde lętificat, ob hoc q de tua fraternitate bona testatur, & quia defuncto põtifice suo Petro sibi Cardinalem [a] postulant te constitui sacerdotem: eorum desideria necessariò complenda esse præuidimus. Tota ergo mentis intentione ita lucrum animarũ domino nostro facere festinato, vt digna te merces ante conspectũ eius, in die retributionis inueniat. Quicquid verò de prædictæ rebus ecclesiæ vel eius patrimonio seu cleri ordinatione promotionéve & omnibus generaliter ad eum pertinentibus solerter atque canonicè [b] ordinare faceréque prouideris, liberam habebis (quippe Vt sacerdos proprius) † modis omnibus facultatem.

Ad eundem.

CAN. VI.

Illud quoq; fraternitatem tuam scire necesse est, quoniam sic te prædictæ Terra. ecclesiæ Cardinalem esse cõstituimus sacerdotẽ, vt & Fundensis ecclesiæ pontifex esse non desinas [c], nec curam gubernationémque eius prætereas: quia ita fraternitati tuæ sæpe dictæ Terraconensis ecclesiæ curam iniungimus, vt Fundensis ecclesiæ tibi iura potestatémve nullo modo subtrahamus. [d]

Non enim † potest utrique præsidere tanquam titulatæ, sed uni tanquam cõmendatæ, alteri uerò tanquam titulatæ præesse ualet.

QVAESTIO II.

Qvi uerò [e] relicta sua ecclesia, ad aliã transire uoluerit, nequaquam sine dimissorijs literis sui episcopi suscipiatur.

Vnde in septima synodo legitur:

Sine dimissorijs literis in aliena ecclesia clericus nõ ordinetur.

CAN. I.

Qvoniam diuersarum ecclesiarũ clerici suas, in quibus ordinati sunt ecclesias relinquentes, ad alios cõcurrunt episcopos, & ignorante episcopo proprio in alienis constituuntur ecclesijs, vbi contingit eos sine sui examinatione permanere, præcipimus amodo vt nullus clericorum omnino in quocunq; gradu sit, licentiam habeat sine dimissorijs [f] literis sui episcopi [g], in altera constitui ecclesia. Qui verò hoc amodo non obseruauerit, ad opprobrium [h] eius qui ordinauerit eũ, deponatur, tam ipse, quã qui eum sine ratione susceperit.

Item ex concilio Hispalensi. †

Ad aliam ecclesiam transire clerico non licet, si proprijs ministerijs sua fuerit destituta.

[e] Qui vero. Hæc quæstio terminatur lxxj. distin. [redacted]
cap. j. ij. & iij. Sed quid si quis episcopus receperit cle- [redacted]
ricum alienum? De hoc variæ pœnæ statuuntur. Qui- [redacted]
dam canones dicunt, vtrunque esse excommunican- [redacted]
dum quousque clericus reuertatur, vt lxxj. distin. cle- [redacted]
ricos. Sed dicitur [redacted]
hic in c. j. quod v- [redacted]
terque sit deponen- [redacted]
dus. In ij. cap. dici- q. 15. [redacted]
tur, quod est remo- [redacted]
uendus ad tempus [redacted]
ab officio. Vnde cũ ² Vbi de
diuersæ pœnæ sint hoc, & j.
statutæ, iudex po- e. q. 2. si qs
test infligere quam iam. ibi vi
magis viderit ex- deas.
pedire. extra vt li-
te non contestata. † [redacted]
quoniam. §. si vero. [redacted]
extra de offic. dele- [redacted]
ga. de causis. Io. de [redacted]
Fantu. [redacted]
[f] Qvoniam di- [redacted]
uersarum. [redacted]
[f] Dimissorijs. Pa- [redacted]
tet enim quod non [redacted]
sufficit in tali trans- [redacted]
latione tacitus con- [redacted]
sensus episcopi: vt [redacted]
lxxj. distinct. c. j. [redacted]
sed solennis actus [redacted]
sic. C. de emanci. l. [redacted]
iij. Sed si ad eccle- [redacted]
siam eiusdem epã- [redacted]
tus transiret, suffi- [redacted]
ceret nudus & ta- [redacted]
citus consensus: qa [redacted]
tacitus consensus [redacted]
dissoluit matrimo- [redacted]
nium carnale, vt [redacted]
xxxiij. q. v. qui v- [redacted]
xorem. & est ratio [redacted]
quare à priori erit [redacted]
absolutus, quia ne- [redacted]
mo pōt duobus do- [redacted]
minis seruire, vt ĩ. [redacted]
eadem, quæstione [redacted]
prima. capitulo. j. [redacted]
Sed si aliquis habe- [redacted]
ret præbendas in [redacted]
diuersis episcopa- [redacted]
tibus, ab vtroque [redacted]
posset iudicari, & [redacted]
ordinari. Et sic [redacted]
vnus episcopꝰ pos- [redacted]
set ordinare cleri- [redacted]
cum alterius: quod [redacted]
esse non debet: & [redacted]
ita sequeret impos- [redacted]
sibilitas iuris. [redacted]
[g] Sui episcopi. [redacted]
Sufficit habere lite- [redacted]
ras solius episcopi, [redacted]
vbi episcopus no- [redacted]
tus est: sed in remo- [redacted]
tis episcopis requi- [redacted]
runtur quinque si- [redacted]
gilla: vt extra de [redacted]
cleric. peregri. capi-
tulo. j.
[h] Ad opprobriũ. † Spalẽ. ij. c. iij.
Eadem pœna sta-
tuitur, cum epi-

ſcopus inſtituit aliquem inuitis patronis. xvj. quæſt.o.vij.decernimus.

a Placuit. Exceptionis.i. excuſationis.
b Reſtituat. Et ſic pōt peti reſtitutio clericorū.
c Cingulo.i.in executione non deponitur, vt ſequitur.
d Reuocari. Ipſo iure, ſicut ille, cui ad tempus interdictum eſt poſtulare. ff.de poſtulā. Imperatores.
e Propagationibus. Propagatur enim vitium per malum exemplum. xj. quæ.iij.præcipue.
f Licentia.i. impunitas.
S I quis iam. Hæc eſt ſecūda pars quęſtionis, ſecundum Io. de Fantu.
g Translatus. Translatum eū intelligo, cū eſt confirmatus & adeptus poſſeſſionē, vt extra de elec. cum in cūctis. ſed propter ſolam confirmationem non perdit ius qđ habuit in priori eccleſia, niſi adeptus ſit poſſeſſionem, vt xcij. diſtin. ſi qui epiſcopi. Et intellige, qñ eſt trāſlatus de authoritate epiſcopi ſui, & in eo caſu poteſt intelligi extra de conceſ. præbē. & eccl. non vac. literas. & extra de præben. de multa. alioqui ſi ſine licentia epiſcopi tranſit, non ipſo iure vacat prior eccleſia: imo prior epiſcopus poteſt eum repetere, vt vij. q. j. non oportet. & capit. ſi qui vero. Vel dic, quod vacat quantum ad ipſum. Ioan. Ego credo quod prior eccleſia eum poſſit repetere, cum eo ſit ſpoliata: vt extra de reſtitu. ſpol. per totū. B. Item ſi aliquis recepit beneficium ſimplex in alia eccleſia, non ideo perdit priorem eccleſiam, vel præbendam, dummodo non ſumat illam pro titulo. Poſ ſunt enim canonici dare ſimplex beneficiū non cānonico, vt extra de magiſt. quia nōnullis. & xvj. quæſtione. j. poſſeſſiones. Sed nūquid epiſcopi poſſunt diſpenſare circa pluralitatem beneficiorum, cū dicatur in illa conſtitutione, de multa, quod per ſedē apoſtolicam pōt diſpenſari? Et probo ꝙ poſſunt, quia à canone permittitur eis diſpenſatio. lxxj. diſt. ſanctorū. & ſicut habet poteſtatem circa epiſcopatus, ſic epiſcopi circa eccleſias. extra de exceſſi. prælatorum. ſicut vnire. Item quia legiſlator ſibi non ſeruauit ſpecialiter diſpenſationem, cum dixit Romanum pontificem poſſe diſpenſare, ergo alijs permiſit, vt extra de ſenten. excommu. nuper. non enim dicitur in conſtitutione, ſolum Papam poſſe diſpenſare. ſed aliud eſt dicere ſolum Papam, & aliud Papam: vt extra de teſta. requiſiſti. Non enim credendum eſt Papam velle iura aliorum diminuere: vt xcix. diſt. ecce. & cap. nullus. Et quicquid facit intelligendum eſt ſine præiudicio aliorum epōrum facere, vt ix. q. iij. nunc vero. C. de emanc. nec auus. nec inde naſci debet iniuriarum occaſio, vnde iura prodierunt, vt extra de accuſa. qualiter. & C. vnde vi. meminerint. Nec dicitur in conſtitutione quod Romanus pontifex debet diſpenſare, ſed ꝙ poteſt diſpenſare. Sed per hoc verbum pōt, non imponitur neceſſitas. ff. de officio præſid. l. ſæpe. & l. ſequen. & licet de Romana ſede dicatur, non ideo excluditur de alijs, argum. ij. qō. vj. ca. ad Romanā. Et niſi expreſſe corrigatur, vetus ius manebit ſimul cum nouo, vt C. de appel. præcipimus. in fin. & quoties noua actio vel nouum ius indulgetur, vetus nō tollitur, niſi hoc expreſſe dicatur. ff. de actio. & oblig. quoties. xxxv. qō. iij. de inceſtis. in fi. & adde rōnes quas dixi lxx. diſtinct. Sanctorum. Econtra videtur, quod non poſſunt: quia etiam iure antiquo priuabatur epiſcopus iure dandi plura beneficia. Vel ex gratia quadam poterat ille, qui habuit plures eccleſias, eligere vnam quam volebat. extra de præben. ga. & capi. referente. Item cum Papa tantum exprimatur, ergo alij nō poſſunt. xcv. diſtinct. illud. nam quod de vno dicitur, de alio negatur. xxiij. quæſtione iiij. forte. xxv. diſtinct. qualis. ſic argumentatur. Innocē. extra de his quæ fi. à præla. cum apoſtolica. & capi. tua. & quæ Titio nubere iubetur, omnibus alijs nubere prohibetur. ff. de condit. & demonſtra. cum ita. Ad hoc [...] poteſt dici, quod ſolus Papa poteſt diſpenſare quod aliquis ſit intitulatus in diuerſis eccleſijs diuerſorum epiſcoporum. Nam in hoc caſu, videtur ſequi impoſſibilitas iuris: quia qua ratione debet recipere ordines ab vno, & ab alio: & ſtare mandato vnius & alterius. cum tamen mandata illorum poſſent eſſe contraria, & ille iurauit obedire vtriſque. Item quia nemo debet ordinare clericum alterius diœceſis, vel recipere ſine dimiſſorijs literis, per quas ſit abſolutus à priori. Et quia nemo poteſt duobus dominis ſeruire: hanc impoſſibilitatem iuris ſolus Papa poteſt temperare. Vel facias vim in eo quod dicit maioribus i, vt ſolus Papa poſſit diſpenſare de maioribus, epiſcopi autem de minoribus. Item in eo fac vim cum dicit, cum ratio poſtulat, id eſt, ſi talis eſt caſus quod epiſcopus non poteſt diſpenſare. Item aliud non dico eum ſtatim priuatum priori eccleſia, niſi [...] quando de licentia epiſcopi tranſit. hoc enim nō po[...]teſt fieri ſine dimiſſorijs literis. s. eadem. quoniam. Nam ſi ſine licentia tranſit, poteſt reuocari à priori, vt ſeptima, quæſtione prima. non oportet. & capit. ſi qui vero. Vel ad cautelam epiſcopus commendat [...] ei ſecundam eccleſiam, vel det ei ſub conditione, [...] poterit obtinere diſpenſationem. Et adde quod dixi lxx. diſt. ſanctorum.
h Siue ſub eccleſia. i. ſiue prior eccleſia fuerit monaſterium, ſiue parochia, &c. nil ſe intromittat amodo de negotijs prioris eccleſiæ.

CAN. II.

PLacuit vt ſi quis clericus miniſterijs eccleſiæ propriæ deſtitutis, ad aliam tranſitum fecerit, compellente ad quem confugerit ſacerdote, ad eccleſiam, quam prius incoluerat, reuertatur. Qui verò eum ſuſceperit, nec ſine vllo ſtatim niſu exceptionis a ad propriam eccleſiam remittendum elegerit, quandiu eum reſtituat b, communione ſe priuatum cognoſcat, deſertorem autem clericum cingulo c honoris atque ordinis ſui exutū, aliquo tempore monaſterio relegari cōuenit, ſicq; poſtea in miniſteriū eccleſiaſtici ordinis reuocari d. Nam non poterit in talibus propagationibus e aboleri licētia, f niſi fuerit in eis per correctionē diſciplinæ ſubſecuta correctio.

Obijcitur autem illud Calcedonen. concilij.

Nihil commune habeat cum eccleſia priori, qui de vna ad aliam translatus eſt.

CAN. III.

SI quis iam tranſlatus g eſt ab vna eccleſia in aliam, nihil habet commune cum priori, ſiue ſub eccleſia h conſtitutis martyribus, ſiue in parochijs, vel xenodochijs, aut eorum negotijs. Eos verò qui auſi fuerint poſt ordinationem huius magnæ & vniuerſalis ſynodi agere quæ prohibita ſunt, ſtatuit ſancta ſynodus cadere à ſuo ꝓprio gradu.

Sicut.

Aliud eſt transferri, atque aliud propria temeritate tranſire: illud à poſtolica authoritate fieri licet, hoc uerò omnibus modis prohibetur.

3 *Sicut autem duabus eccleſijs unus præponi non debet, ita nec una eccleſia inter plures diuidi ualet.*

Vnde in Remenſi concilio legitur.

Vna eccleſia duobus ſacerdotibus diuidi non poteſt.

CAN. IIII.

SIcut in vnaquaq; eccleſia vnus presbyter debet eſſe: ita ipſa quæ ſponſa vel vxor eius dicitur, non poteſt a diuidi inter plures presbyteros, ſed vnum tantummodo habebit ſacerdotem, qui eam caſtè & ſyncerè regat. Vnde interdicimus, Vt nullus pręſumat eccleſiam inter duos vel plures diuidere b, quia eccleſia Chriſti, vxor & ſponſa debet eſſe, non ſcortū: ſicut Calixtus Papa teſtatur.

4 *Conductitijs c † quoque presbyteris eccleſia committi non debet.*

Vnde Innocentius ij.

Conductitijs presbyteris eccleſia non committatur.

CAN. V.

PRecipimus etiam ne conductitijs d presbyteris eccleſia cōmittatur: ſed vnaquæq; eccleſia (cui facultas ſuppetit) proprium habeat ſacerdotem.

QVAEST. III.

QVòd autem e clerici ſecularium negotiorum procuratores eſſe non ualeant, authoritate Carthaginenſis concilij primi probatur: in quo Nicolaus Papa epiſcopis Caſtilianis dixiſſe legitur.

PALEA.

PEruenit in ſanctā ſynodū quia de eis, qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam maiorum poſſeſſionum conductiones & ſeculares cauſas ſuſcipiant, & ſeipſos quidem à miniſterijs ſanctis per deſidiam ſeparent, ad domos autem ſecularium concurrant, & ſubſtantiarum eorum gubernationes auaritiæ cauſa ſuſcipiant. Decreuit igitur ſancta ſynodus, neminem deinceps eorum, hoc eſt non epiſcopum, ſiue clericum aut monachum, conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſecularibus procurationibus, niſi fortè qui legibus ad minorum ætatū tutelas, ſiue procurationes inexcuſabiles attrahantur, aut cui ipſius ciuitatis epiſcopus eccleſiaſticarum rerum cōmiſerit gubernacula, uel orphanorū aut uiduarū quæ indefenſæ ſunt, aut earum perſonarum, quæ maximè eccleſiaſtico indigent adminiculo, propter timorē Dei. Si quis uerò trāſgreſſus fuerit hæc ſtatuta, correctioni eccleſiaſticæ ſubiaceat.

Item ex concilio Carthaginenſi primo Nicolaus epiſcopus Caſtilianis † dixit:

Qui clero annexi ſunt, ſecularium poſſeſſionum procuratores non fiant. CAN. I.

CRedo placere ſuggeſtionem meam ſanctitati veſtræ, & diſplicere vobis, vt qui ſeruiunt Deo, & annexi ſunt clero, accedāt ad actiones f ſeu adminiſtrationes g vel ad procurationes do-

Sicut. Hæc eſt tertia pars quæſtionis, ſecundum Ioannem de Fantu.
a Sicut. Non poteſt. Supra xvj. quæ. j. ne pro cuiuslibet. extra de filijs presbyte. propoſuit. contra. vij. quæſtione j. illud. Sed plures poſſunt eſſe in eadem eccleſia, ſed tantum erit vnus prælatus.
b Diuidere. Ita quod maneat. Sed ſi eſt eccleſia vel pbenda abundans, de ea bene pōt epiſcopus facere plures eccleſias vel prębendas, dum tamen eccleſiæ nō ſint ſub eadem limitatione: vt xvj. quæſtione j. plures. ſicut de vna prouincia fiūt plures, vt x. diſtinctio. lex Imperatorum. & ioi. diſtinct. peruenit. & de duabus eccleſijs fit vna: vt extra de exceſſi. prælato. ſicut. econtra de vna duæ, vt extra de eccle. ædifi. ad audientiam. Ioan.
c Cōductitijs. Hęc eſt iiij. pars q. ſecūdum Io. de Fant.
d Præcipimus. Conductitijs. Conductitios appellat eos, quibus pro certo ptio cōmittitur cura animarum. hoc em̄ eſt iniquum, vt extra ne præla. quoniam. alias ſi prælatus aliquis alicuius eccleſiæ habeat ſecū ſacerdotem ſub annuo cenſu, non eſt iniquum, & ſi peregre vadit, & pro certo pretio interim aliquem conducit. poteſt ergo quis conducere operas ſacerdotis ad tempus, etiam vſq; ad ſeptennium. extra ne prælati vices ſuas. cap. querelam. Sed non regimen animarum, vt extra eodem titulo. quoniam. Vel dic conductitios presbyteros appellari vicarios: quia p vicarios non debet quis regere eccleſiam, vt extra de cler. non reſid. c. ga nonnulli.
e QVod autē. Hæc quæſtio expedita eſt ſupra xv. quæſtio. ij. in ſumma. Dicitur enim quis exercere ſecularia negotia tribus modis. Vno modo ſi aliquid ematur vt carius vēdatur, & hoc nō licet. De hoc tractatur lxxxviij. diſt. per totum. Quandoq; idē eſt, quod exercere cauſas ſeculares: & illud etiam non licet clericis niſi pro certis perſonis. extra de poſtula. cap. j. Quādoq; idem eſt, qđ eſſe procurator rerum ſecularium, ſiue adminiſtrator: nec illud licet clericis. extra ne cle. vel monachi. capitulo ij. et capitulo, ſed nec. Quandoq; idem eſt, quod conducere poſſeſſiones à laicis. hoc nō eſt interdictū eis clericis, quādo indigēt: quia hoc etiā licet monachis, vt extra de decimis. dilecti.
f CRedo. Ad actiones. ſ. cauſarum.
g Seu adminiſtrationes. ſ. rerum ſecularium.

Clerici an poſſint negotia ſecularia exercere.

† Imo legendū eſt Nicaſius epiſcopus Culuſitan. dixit, vt patet in cō ci. Carthaginē primo. c. vl. C.M.

Domo

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Domorum. Id est, familias laicorum, vt procurent laicorum familiam in victu.

2.Timo. 2.a

b Aut. Non intelligas quod eis detur optio: sed istud aut ponitur continuatiue. sic ponitur lxxxviij. dist. consequens. & xlv. di. disciplina. Ioan. de Fanu.

†Habetur cõcil. iij.c.xv. 2.Timo. 2.a

c PLacuit. Conductores. fisci tributum & vectigal. ecclesia enim non debet recipere possessiones grauatas tributis: imo si habet, deseret eas, vt x.q5.ij. hoc ius. §. item prædium. Vel appellat hos cõductores, qui aliquid conducunt, vt alijs carius locent. Et est simile C. loca. milites.

d Inhonesto. Quia honesto possunt, vt xcj. distin. clericus victum.

ix.li.j. Ambros. in prolo. de libri tolleret nostra quæ nostra sunt. Cyprianus. Tutorem. Clerici an possint esse tutores. Q. 61.

C Yprianus. Tutelam testamentariã non recipient clerici, sed legitimam possunt, si volunt, sed non cogũtur recipere eam. De hoc notaui decimasexta, quæst. prima. generaliter. & lxxxvij. distin. peruenit.

f Probauit. Id est, deuouit.

g Pro dormitione. i. morte. Nunquid ergo talis est excommunicatus? non: sed ideo fit, quia impœnitens decedit. Dicunt tamen quidã hoc esse dictum ad terrorẽ, sed vt paret per sequens & cap.j. vt extra de rap. sunt per eo. et de tornea. precedens c. legendã est in tex. molestijs. prout etiã in locoyn de sumpta sunt. vt dicitur xxi. Q. 2. Timo. 2.a

1 Delicijs.

h MOllitijs. i. delicijs[1].

i IIqui. Vnde tunc non possunt vocari in ius. ff. de in ius vo. l. ij.

k Sed die. Horis tamen interpollatis. sic sumitur xxx vj. dist. si quis vult. & ff. de condit & demon. si quis sta. vbi dicitur, q si alicui taliter legatum est vt cum filijs habitet, non requirit quod quolibet momento sit cũ eis.

2 Ad idē ff. de aur. & arg. leg. l. Mutuis pri. & l. j. & ff. de cõdi. & demon. l. ij.

morum[a] secularium. Gratianus ep̃s dixit, apostolorum statuta sunt, quæ dicunt, Nemo militans Deo, implicet se negotijs secularibus. Proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut [b] actores sine officio clerico rum. Vniuersi dixerunt: Hoc obseruemus.

Item ex concilio Carthaginensi quarto†.

De eodem.

CAN. II.

PLacuit vt episcopi, presbyteri, & diaconi, vel quicunque clerici non sint conductores [c] aut procuratores neque vllo turpi vel inhonesto[d] negotio victũ quærant, quia respicere debẽt scriptum esse: Nemo militans Deo, implicet se negotijs secularibus.

Item ex epistola† Cypriani ad presbyteros & diaconos & plebem Furnensem.

Secularium negotiorum procurationem clerici nõ suscipiant.

CAN. III.

CYprianus presbyteris, diaconibus, & plebi Furnis consistentibus, salutẽ. Iampridem cõcilio episcoporum est statutum, ne quis de clericis & Dei ministris tutorem [e] ac curatorem testamẽto suo nominauerit, qñquidẽ singuli diuino sacerdotio honorati, & in clericorum ministerio cõstituti, nõ nisi altari & sacrificijs deseruire, et precibus atque oratio nibus vacare debeant. Scriptum est enim: Nemo militans Deo, implicet se negotijs secularibus, vt posit placere ei, cui se probauit [f], quod enim episcopi & antecessores nostri religiosè considerantes, & salubriter prouidentes, censuerunt ne quis decedens ad tutelam vel curam clericũ nominaret: ac si quis hoc fecisset, non offeretur pro eo, nec sacrificiũ pro dormitione[g] eius celebraretur. Neque enim ante altare Dei merentur nominari in sacerdotum prece, qui ab altari sacerdotes & ministros volunt auocare.

Item ex eadem.

Non licet clericis mollitijs & secularibus rebus obligari.

CAN. IIII.

MOllitijs[h] & secularibus rebus, laquessq; obligari non debent, q diuinis rebus & spũalibus occupati sunt: nec ad terrenos & seculares actus vacare.

Item ex eadem.

Secularibus negotijs clerici non alligentur.

CAN. V.

IIqui[i] in ecclesia domini ad ordinationem clericorum promouentur, in nullo ab administratione diuina auocentur, nec molestijs & secularibus negotijs alligentur: nec ab altaribus & sacrificijs recedant, sed die[k] noctũque cælestibus rebus & spiritualibus seruiant.

Item vt supra Cyprianus.

De eodem.

CAN. VI.

SAcerdotium[l] religiosè decretum & necessariè factum seruetur[m] à nobis, plũ, ne quis sacerdotes & ministros Dei altari eius & ecclesiæ vacantes, ad secula res molestias deuocet. Obseruari decet. ro poterit, ne quis vltra hoc faciat circa personam clericorum, si quod factũ est, fuerit vindicatum.

QVAESTIO IIII.

QVòd uerò [n] fulgidis & claris uestibus eis ornari non liceat, in septima synodo iubetur, in qua sic statutum est:

Possunt ergo clerici secundum cõsuetudinem regionis, pretiosis vestibus vti, vt conformentur moribus eorum, & ne vilescat dignitas clericalis: argu. lxxx. dist. episcopi. sed rubeis & viridibus pãnis nõ vtentur, omnes deinde super habebũt clausas vestes. extra de vita & honestate clericorũ. Clerici purpuram & cendatũ possunt ferre. Nam vestis domini purpurea fuit. nec tenet illud qđ legitur extra de vita & hone. clerico. statuimus, quia nõ fuit per vsum vtentium approbatum, sicut nec illud Gregor. tamen dicit, quod si cultus pretiosi farum vestiũ non esset in culpa, sermo Dei nõ tam manifeste exprimeret, quod dives iniustus purpura & byso descendit ad inferos. de pœnitẽtijs dist. iij. c. cauendum. sed illud non obstat, qa sine charitate erat. nã prouidentia quis non dãnatur. xxx. c. hæc scripsimus.

Corripiantur clerici, qui vnguentis & claris uestibus & fulgidis lasciuiunt.

CAN. I.

OMnis iactantia & ornatura[a] corporalis, à sacrato ordine aliena est. eos ergo episcopos vel clericos, qui se fulgidis & claris vestibus † ornant, emendari oportet. quod si in hoc permãserint, epitimio[b] contradantur. similiter & eos, qui vnguentis[c] vnguntur. Quoniam verò radice amaritudinis exorta, cõtaminatio facta est in ecclesia catholica Christianos calumniantium hæreticorum: hi, qui hanc receperunt, non solùm imaginarias[d] scripturas abominati sunt, sed etiam omnẽ reuerentiã repulerũt, eos, q religiosè ac piè viuũt, offendẽtes: ac per hoc completur in eis, quod scriptũ est: Abominatio est peccatori Dei cultus. Igit̃ si inuenti fuerint deridẽtes eos, qui vestibus & religiosis vestibus amicti sunt, per epitimium † corrigantur.

Priscis enim temporibus, omnis sacratus uir cum mediocri aut uili ueste conuersabatur. omne quippe quod non propter necessitatem[e] suam, sed propter uenustatem accipitur elationis habet calumniã, quemadmodũ magnus ait Basilius: sed neque ex sericis texturis uestem quis uariatam inducebat, neque apponebat uariorum colorum ornamenta in summitate[f] uestimentorũ. audierant enim, quia qui mollibus uestiuntur, in domibus regum sunt.

Item ex octaua synodo.

Clerici siue in itinere ambulantes, siue alibi degentes, congruus vestibus sibi vtantur.

CAN. II.

NVllus eorum, qui connumerantur in clero, vestimẽtum indecens habeat, siue in ciuitate degens, siue in itinere[g] ambulãs: sed stolis[h] vtatur, q̃ concessæ sunt clericis. Si verò quis tale quid fecerit, p vnã[i] hebdomadam suspẽdatur.

Item Zacharias papa.

Nõ secularibus vestibus, sed ordini suo conuenientibus clerici vtantur.

CAN. III.

EPiscopi, presbyteri, diaconi secularibus indumẽtis nõ vtant̃, nisi (vt cõdecet) tunica sacerdotali[k], sed neq; dũ ambulauerint ĩ ciuitate, aut in via, aut in plateis sine operimẽto[l] præsumant ambulare, p̃terquã si in itinere longo tẽpore ambulauerint: qa sicut mulier orãs in eccles̃ijs nõ velato capite, deturpat caput suum (iuxta apostolicam vocem) ita sacerdos sine operimento deturpat sacerdotiũ suũ. qđ si temerè præsumpserit cõtra statuta agere, cõione priuetur, donec quæ statuta sunt, adimplere maturet.

1.Cor.11.d

Item Leo papa.

Extra domos sine proprio ornatu, sacerdotes non appareant.

CAN. IIII.

SIne ornatu sacerdotali, extra domos sacerdotes apparere nullo modo conuenit, ne (vt aliquis secularium[m]) iniurias patiantur. contrarius deniq; inuentus aut desinat, aut canonicæ subiaceat disciplinæ.

Item Innocentius papa secundus.

De eodem.

Careant beneficijs ecclesiasticis, qui corrigi ab episcopis contemnunt.

CAN. V.

PRæcipimus vt tam epi, quàm clerici in statu mẽtis, in habitu corpo-

a Ornatu. Ornatus. q. fit causa voluptatis, alias secus: vt xxiij. dist. parsimonia. & c. fel. ti.

b Epitimio. id est, suspensioni vnius septimanæ: vt j. c. proxi. Vel epitimium dicitur increpatio vel est genus pœnæ.

c Qui vnguentis. Non propter ægritudinem, sed vt melius redoleant pro voluptatem, & non licet. xcij. distin. cantantes. & de consecr. dist. iij. cap. peruenit.

d Imaginarias. in quas imagines amur, & respicimus quo-

1 Bene dicit: nam si solum necessitatem attendas, pellis caprina fuit & ceret. qđ non est ve rũ. xlj dist. parsimoniam. §. vt ti. secundũ Io. de Fã.

ditionẽ nostram.

e Necessitatem. id est commoditatem & honestatẽ.

f In summitate. id est, in limbo.

g NVllus. In ciuitate. Nisi fuerit iusta causa ti moris. extra de vita & honest. cleri. cap. clerici.

h Stolis. id est, vestes talari, superpellicio, vel cappa.

i Per vnam. Nota de suspensione vniꝰ septimanæ. sic de consecra. dist. ij. si quis per ebrietatem. & v. quæst. ij. c. præsenti.

k EPiscopi. Sacerdotali. i. talari: vt xxiij. distin. c. non liceat.

l Operimento. id est, fine cappa, vel pallio.

m Sine ornatu. Secularium. Ergo videt, quod qui verberat tales non sit excommunicatus. extra de sentẽn. excõ. in audientia. sed hoc nõ est verum: vt notaui xvij. quæst. iiij. cap. quisquis. Ioã. de Fant.

PRæcipimus.

Suum

Universidad de Deusto
Biblioteca

a VVero. Hæc ꝙstio determinatur xcj. q.j. cap. placuit. & cap. quicunque. & cap. inolita.

b SI quis à proprio. Imperialibus. ab Imperatore non potest peti cognitio publicorũ iudiciorũ: sed episcopale iudicium potest peti ab eo. xcj. quæst. j. cap. placuit vt quicũq.

c Nullam veniã. Idem est in eo, qui excõmunicatus celebrat. xcj. qõ. iij. si quis episcopus. idẽ in eo qui transit ad aliã ecclesiã authoritate ꝓpria. viij. quæst. j. cap. si quis presbyter.

d SI quis cuiuslibet. Pœna. Argumen. pœnam pecuniariam posse infligi ab ecclesia. xxiij. dist. quãquã. xviij. dist. inct. quoniam quidem. xvj. q. j. c. statuimus. & quæst. vj. cognouimus. & xxiij. q. v. cap. de Liguribus.

e Nec ætatem. dũmodo sit capax doli, vt de consec. dist. iiij. c. eos. extra de deli. pu. capi. primo. B.

f SI forte. Succesperiit. ad defendendum.

SI quis episcopus. CASVS. *Statuit Martianꝰ papa in hoc capit. qd si episcopus vel alius clericus conqueritur se iniuste damnatum, recurrat ad concilium episcoporum, & ibi se quas habet innocentiæ causas, alleget. si autem voluerit ad principem recurrere, nullam spem suæ reconciliationis habebit.*

g Palatio. Nullus enim epꝰ vel presbyter sine cõscientia aliorũ eporum ris Deo & hominibus placere studeant, & nec in superfluitate scissuræ, aut colore vestium, nec in tonsura, intuentium (quorum forma & exẽplum esse debent) offendant aspectum: sed potius quod eorum deceat sanctitatem: quòd si moniti ab eis † emendare noluerint, ecclesiasticis careant beneficijs.

QVAESTIO V.

VUm verò episcopũ relinquere, & ab officio suo discedere, atq; ad secularem iudicem confugere, nulli licet.

Vnde in Agathensi concilio legitur.

Clericus ad iudicem secularem cõfugiens, de communione ecclesiæ depellatur.

CAN. I.

PLacuit vt clericus si relicto officio propter districtionem ad secularem iudicẽ fortasse cõfugerit, & is, ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cũ eo de ecclesiæ communione pellatur.

Item ex concilio Antiocheno.

Presbyter vel diaconus ab ẽpo. depositus imperatꝰ. ẽ non adeat.

CAN. II.

j SI quis à proprio episcopo depositus presbyter vel diaconus, aut etiam à synodo quilibet episcopus fuerit exauthoratus, molestiam imperialibus bus inferre non præsumat, sed ad maiorũ episcoporum synodum sese conuertat, & quæ se putat habere iusta, in eorũ concilio alleget, atq; ab his de se expectet quæ fuerit deprompta sententia: quòd si deficiens pusillanimitate hoc noluerit facere, sed importunus fuerit Imperatori, huiusmodi nullã veniã habere, neq; locũ vllius assertionis suæ, nec spem recipiẽdi gradus habeat in futurum.

Item ex concilio Carthaginensi quinto.

Non defensetur ab aliquo, qui episcoporũ iudicio dãnatur.

CAN. III.

ħ SI quis cuiuslibet honoris clericus iudicio episcoporum pro quocunque crimine fuerit damnatus, non liceat eum siue ab eclesijs, quibus præfuit, siue à quolibet hominẽ defensari, interposita pœna d dãni pecuniæ, atq; honoris, quo nec ætatem nec sexum excusandũ esse præcipimus.

Item ex concilio Arelatensi tertio.

Communione priuetur, qui ecclesiasticæ disciplinæ regulam fugientem defensare præsumit.

CAN. IIII.

SI fortè aliquis clericorum regulã disciplinæ ecclesiasticæ subterfugiens fuerit euagatus, quicunque eum susceperit f, & illum pontifici suo non reconciliauerit, sed magis defensare præsumpserit, ecclesiæ communione priuetur.

Item ex concilio Martini Papæ.

Spe reconciliationis careat, qui ab episcopis condemnatus imperatorem adierit.

CAN. V.

ijħ SI quis episcopus, presbyter, aut diaconus excõicatus in concilio iniuste se queritur condemnatum, ad maiorum episcoporum concilium reuertatur: vt eorum inquisitionem & iudiciũ expectans, si quas se iustas causas habere putat, illis exponat. si autem contempserit, & importãs se palatio g aures principũ inquietare voluerit, hic ad nullam veniã poterit peruenire, neque spem futuræ reconciliationis habebit.

Item Greg. Constantino Augusto. h

Episcoporum causæ coram principibus examinari non debent.

CAN. VI.

SI episcoporum causæ mihi commissorum apud pꝓfssimos dños aliorum ibit ad imperatorem. xxiij. q. viij. c. si quis episcopus.

I episcoporũ.

CASVS. *Quidam episcopi, cum suas causas coram apostolico tractare deberent, refugium habebãt ad iudices seculares, quod Gregor. suis peccatis deputat. De hoc tamen referendo gratias Deo, scribit Constantino imperatori, dicens: quod nisi episcopi citò ad eum venirent, canonicam districtionem in eos exercebit.* Gratias.

Tribus. a Gratias ago. Nõ de facto ipsorũ: quia ipsi peccãt, sed pro pœna quam ego sustineo: sicut Iob egit gratias Deo pro sua pœna, nõ pro persecutione malorũ, de quibus. cũ sic dixit: Sit nomẽ domini benedictũ. Vidam episcopus.

CASVS. *In superiori causa tractatũ est de obedientia clericorũ erga suos ẽpos. Sed quia quandoq; quis iurat se suo prælato non obedire: ideo Gratianus hãc xxij. causam subnectit: in qua de iuramento tractat, & de mandato. & quot comites iuramentum habeat quæ vt melius appareant, proponit thema, de quo quinque elicit quæstiones.*

QVod iuramentum. Hæc ꝙstio diuiditur in quinque partes: in quarum prima pro basi per x. ca. quod possumus iurare. p relicita & ex causalitas non. Secũda ibi, Quæritur quis. Tertia ibi, Ex ꝓmissis. Quæ ta ibi. Sed quærit. Quinta ibi, Periurij. Ioannes de Lane.

b Quod iuramentum. Ad intelligentiam sequẽtium, videndum est quid sit iurare, & quid iuramentum, quę cautionis iuramenti, & quæ sit forma iuramenti. *Iurare est aliquid Deo testẽ dicere. Iuramentũ est vox ipsius iurantis: vel quod iuratur. Cautio ipse, vel ipsum iuramentum. Forma iuramenti est ipsius iurantis institutio. Cautio est quædam institutionis via, propter infirmi tatem hominum de facili dubitãtium. quibus persuadere cũ volumus aliquid ꝙd ei vtile est, & nõ credit simplici verbo, permittitur nobis iurare: vt j. ea. non est. & cita ergo. & c. si peccatum. Alia causa est, propter idololatriam. sicut enim concessum fuit vt hostias Deo immolarẽt, ne eas offerrẽt dæmonibus, sic potius permissum fuit vt per Deũ iurarẽt, quã per creaturas, ne incideret in crimẽ idololatriæ: vt j. e. cõ illud seruandũ esse, an epiſcopus sit reus periurij, qui contra iuramentum archidiaconum suum ire compellit.*

QVAESTIO I.

VIdã episcopus iurauit falsum, quod putabat uerũ: quo cõperto archidiaconus eius iurauit se nunquã præstaturũ ei obedientiam. Compellitur archidiaconus ab episcopo, ad exhibendam sibi consuetam reuerẽtiam accusatur episcopus de duplici periurio, & de eo quòd falsum iurauit, & quia archidiaconum ad peierandum compulit.

1 Primò quæritur an iuramentum sit præstandum, an non.

2 Secundò, si sit periurus qui iurat falsum, quod putabat uerum.

3 Tertiò, si licuit archidiacono denegare episcopo consuetam obedientiam.

4 Quartò, si constiterit esse illicitũ quod iurauit archidiaconus, an sit seruandũ.

5 Quintò, si constiterit ea. non est. & cita ergo. & c. si peccatum. Alia causa est, propter idololatriam. sicut enim concessum fuit vt hostias Deo immolarẽt, ne eas offerrẽt dæmonibus, sic potius permissum fuit vt per Deũ iurarẽt, quã per creaturas, ne incideret in crimẽ idololatriæ: vt j. e. cõ

sidera. Forma autẽ Iuramenti iuramẽti, alia fit so forma. lo sermone: alia fit interuentu alicuius rei sacræ. Illa quæ solo sermone fit, secũdum tria tẽpora triplex inuenitur. Aliter enim iurabant in veteri lege, aliter in primitiua ecclesia: aliter hodie. In veteri lege iurabatur. Viuit Dominus: Viuit anima mea: hæc acta legis vt j. e. & iurabant. Iuramenta mihi dominus: teris. In primitiua ecclesia iurabatur, testis uæ ecclesia iurabatur, testis est mihi Dominus: fiæ. est mihi Dominus: testis est mihi conscientia: hoc dico coram Deo: vt j. ea si peccatũ. Hodie iuratur, per Deum. & sic me Deꝰ adiuuet: vt xxxv. quæst vi. de parẽtela. Pœna periurij est, sicut de aliis mortalibus: vt j. ea. q. c. vlt. & fit intestabilis: vt j. e. qõ. v. paruuli. huic aũt quæstioni propositæ breuis datur solutio: quia iramentũ non est præstandum, nisi in dubijs & necessarijs, cum pigri sint homines ad credendum: vt j. e. ita. et c. peccatum est.

Matt. 5. f Iacob. 5. e Pœna per r iurij.

c Et est, Nõ nõ. ideo fit geminatio, vt referatur ad os, & ad cor. vt extra de iureiuran. c. etsi xps. & negatio duplex hic non inducit affirmationem: licet sit argu. cõtra ff. de verb. sig. duobus verbis.

d A malo. Ab incredulitate, cuius est iurare: vt extra de elec. significasti.

e Nolite. Sic tũ remouet indiscretũ iuramẽtũ, vel vult dicere, ꝙ non pro qualibet re sit iurãdũ: qa nõ pro vili vt ij. q. v. si qs Io.

f OMne quod. Ite quatuor hic

hic ponit casus, in quibus potest iurari. sunt & alij quos habes ij. quæ. v. in princi. & xxviij. distinct. de Syracusanæ. & extra de iura. calum. c. j. extra de electio. significasti.

a Deficiat. supple & reus sit infamatus: alias deficiente accusatore non cogit se reus expurgare, nisi fuerit infamatus, vt vj. quæstione vltima. quod autem. licet quidã voluerit dicere contra. C. de reb. creditis. in bonæ. & hæc dictio sola, excludit hic vulgarem probationem [1], sed non excludit numerum compurgatorum.

1 Quæ aliena debet esse à sacro ordine. 2. q. 5. monomachiam.

b Taxatio. i. impositio iudicis. est enim taxare, modus iurandi. extra de purg. calc. cum in iuuentute. Io.

Iurare nolens est habendus hæreticus.

c Non est contra. In ipso est. j. eadem. si peccatum. xj. q. iij. antecessor. Io.

1. Cor. 15. d

† [redacted]

d Audiendi sunt. Imo eo ipso quod nolunt iurare, sunt habendi hæretici, extra de hæret. excõmunicamus. & ca. ad abolendam. §. si qui. quidam enim nimis faciles sunt ad iurandum: quidã metu diuini numinis vsq; ad superstitionẽ perueniũt, vt ff. de condi. institu. quæ sub conditione. Io.

e In nouo. Sed quia peierare. arg. quod quandoque prohibetur aliquid non propter se, sed propter aliud quod inde sequi potest [2], xj. quæstio. iij. nolite. & xxxvij. di. ideo. institu. vi bono rapt. §. sed nedum talia. xlj. dist. quisquis. xij. quæ. j. habebat. ij. q. vj. præsumunt. xxiiij. q. iij. Deus. vbi aliquid prohibet propter suum contra-

Q. a. Matt. 5. f

2 Ar. contra. xxiij. q. v. de occidendis.

† Episto. cliiij.

fidelius durat, cũ eos sacramenti vincula ligant. omne enim quod testibus astipulatur, verius constat cũ id iurationis adiectio affirmat. quòd & si testis deficiat [a], innocentis fidem sola iurisiurandi taxatio [b] manifestat.

Item Aug. super epistolam ad Galatas.

Iuratio non est prohibenda, nec tanquam bonum appetenda.

CAN. II.

Non est contra preceptũ Dei iuratio, quæ à malo non iurantis est, sed increduli à quo iurare cogitur. Nam hic intelligitur ita dominum prohibuisse à iureiurando, vt quantum in ipso est [c] quisque non iuret: quod multi faciunt, in ore habentes iurationem tanquam magnum & suaue aliquid. Nam vtique Apostolus nouit preceptum domini, & tamẽ iurauit. Non enim audiendi sunt [d] qui has iurationes esse non putant. quid enim facient de illa iuratione, Quotidie morior per vestram gloriam fratres, quã habeo in Christo Iesu domino nostro: quam Græca † exemplaria manifestissimam iurationem esse ostendunt. Prohibemur ergo iurare cupiditate aut dilectione iurandi. quamuis enim iuramentum amplius sit, quàm est est, vel non non, & ideo à malo sit: non tamen est à malo tuo, sed à malo infirmitatis aut incredulitatis eorũ, qui non aliter mouentur ad fidem.

Item Aug. in epistola ad Publicolam †.

Peierare peccatum est, non iurare.

CAN. III.

In nouo testamento dictum est, ne omnino iuremus: quod mihi quidem propterea dictum esse videtur, non quia iurare peccatum est, sed quia peierare [e] immane peccatum est: à quo longè nos esse voluit, qui omnino ne iuremus commonuit.

Idem †.

In necessarijs verum iurare, peccatum non est.

CAN. IIII.

Vt noueritis verum iurare non esse peccatum inuenimus & apostolum Paulum iurasse: Quotidie morior per vestrã gloriam fratres, quã habeo in Christo Iesu domino nostro. Per gloriam vestrã, iuratio est. non enim sic ait, per vestrã gloriam morior, quasi vestra gloria me faciat mori: quomodo si diceretur, per venenũ, per gladium, per bestiam, per inimicũ mortuus est, intelligeretur faciente inimico, faciente veneno mortuus est. 1. Cor. 15. d

† Ii. j. tomo iiij.

Idem de sermone domini. †

Nec tanquam bonum appetendum, nec tanquam malum iuramentum est euitandum.

CAN. V.

Ita ergo præcepisse dominum intelligitur ne iuraretur, ne quisquam sicut bonũ [f] appetat iusiurandũ, & assiduitate iurandi, ad periurium per consuetudinẽ [g] delabatur. Quapropter qui intelligit nõ in bonis, sed in necessarijs iurationem habendã, refrænat se quantum potest, vt non ea vtatur, nisi necessitas cogat, videlicet cũ videt pigros esse homines ad credendũ, quod eis vtile est credere, nisi iuratione firmetur. Ad hoc vtiq; ptinet, quod sic dicitur: Sit autem sermo vester, est, est, nõ, non. Hoc bonum est & appetendum. Matt. 5. f Quod autem amplius est, à malo est. Id est, si iurare cogeris, scias de necessitate venire infirmitatis eorũ, quibus aliquid suades, quę infirmitas vtique malum est: vnde nos quotidie liberari precamur cũ dicimus: Libera nos à malo. Matt. 6. b Itaque non dixit [h], quod autem amplius est, malum est. Tu enim malum non facis, qui be-

rium, sicut hic.

f Ita ergo. Bonum. argu. quod bonũ prohibet propter consequẽs malum, vt xxj. distin. denique. vitia enim vicina sunt virtutibus, vt xlj. distinc. cap. sæpe.

g Consuetudinẽ. [redacted] assiduitas enim fa[redacted] cit aliquid esse peccatum, quod alias [redacted] nõ esset, vt xxv. di. [redacted] criminis appellatio. [redacted]

h Non dixit. Vim ergo debemus facere in verbis [redacted] dum ius: vt viij. dist. [redacted] si consuetudinem. [redacted] & ff. de verbo ob[redacted] liga. si quis stipula[redacted] tus. Tuma [redacted]

a Tu malum. Quod vtiliter. & si propter vtilitatem alterius possum iurare, multo magis propter meam: vt xxiij. q. 5. v. si non licet.

b Et iurabunt. Sed hic iuramentũ. prima ratio.

c Pro confessione. Iurando enim per Deum, confitemur ipsum.

d Offendicula. Id est, idola, per quæ iurabant.

e Mortuorum. scilicet deorum. Io.

f Considera. Sed per cælum, licet per creaturas nõ possimus iurare, iuramus tamen per Euangelium, quod est creatura: quia ibi tantũ respectus habet ad Deum. Ideo autem prohibetur iurari per eas, ne per con[...] tempum earũ peie[...] retur: vt j. ea. §. sed obijcitur. & ne videatur numen esse in eis. j. ea. §. vlti.

g Melius est. Electiue ponitur, non cõparatiue. sic xj. quæst iij. nemo pe[...]ritorum.

h Clericum. Iurantem. sine solennitate, tunc enim depositionem inducit, quando ad solennitatem iurat: arg. xxvij. distinct. §. vltimo.

i Inter epulas. de consec. distin. v. c. nullus.

k Si quis per capillum. secundum leges, qui iurat, vltimo supplicio punitur. in authen. vt non luxurientur contra naturã. circa mediũ.

l Non manifestauerit. Arg. quod aliquis cogitur accusare: vt ij. q. vij. c. quapropter. xxiiij. q. iij. tam sacerdos. 1. q. 6. j. c. quisquis. Sed contra, nemo inuitus accusare cogitur. Qui vt nemo inuitus agere vel accusare cõpella-

ne vteris iuratione.

Item Augustinus in sermone domini in monte, libro sexto. †

Iurare non est peccatum.

CAN. VI.

Tu malum non facis, qui bene vteris iuratione, quæ & si non bona, tamen necessaria est, vt alteri persuadeas, quod vtiliter [a] persuades: sed à malo est, illius, cuius infirmitate iurare cogeris.

Item Hieronymus super Ieremiam. †

Per Deum iurare permittitur, ne per idola iuretur.

CAN. VII.

Et iurabunt, viuit dominus, in veritate & in iudicio & in iustitia, & benedicẽt eum omnes gentes, ipsumq; laudabunt. Quomodo ergo Euangelium iurare nos prohibet? Sed hic iuramentũ [b] pro confessione [c] dicitur, & ad condẽnationem idolorum, per quæ iurabat Israël: denique offendicula [d] auferũtur: & iuratur per dominũ Deũ, quodq; dicitur, Viuit dominus, in testamẽto veteri: iusiurandũ est ad cõdemnationem mortuorũ [e], per quos iurauit omnis idololatra.

Item Hieronymus super Matthæum, lib. j. †

Infirmis iurare conceditur.

CAN. VIII.

Considera, quòd saluator nõ per Deum iurare prohibuit, sed per cælum [f] & terrã, & per Hierosolymam, & per caput tuũ, & hoc quasi paruulis fuerat lege concessum, vt quomodo victimas Deo imolabant, ne eas immolarent idolis; sic & iurare permitterentur per Deum, non quòd rectè hoc facerent, sed quod melius est [g] Deo id exhibere, quàm dæmonijs.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Excommunicetur clericus per creaturas pertinaciter iurans.

CAN. IX.

Clericum per creaturas iurantem [h] acerrimè esse obiurgandum: si perstiterit in vitio, excommunicãdum: inter epulas [i] verò cantantem, supradictæ sententiæ seueritate coërcẽdum decernimus.

Item Pius papa.

Clericus deponatur, laicus anathematizetur per capillum, vel caput Dei iurans.

CAN. X.

Si quis per capillum [k] Dei vel caput iurauerit, vel alio modo blasphemia cõtra Deũ vsus fuerit, si in ecclesiastico ordine est, † deponatur: si laicus, anathematizetur.

Et si quis per creaturas iurauerit, acerrimè castigetur: & iuxta id, quod synodus diiudicauerit, pœniteat. Si quis autem talem hominem non manifestauerit [l], non est dubiũ quin diuina cõdẽnatione coërceatur. Sed si episcopus ista emẽdare neglexerit, acerrimè corripiatur.

2 *Quæritur quis magis reus teneatur, an ille, qui per Deum, an ille, qui super sacra Euangelia iurat? Huic quæstioni Ioannes Chrysostomus respondet dicens:*

Non est maius per Euangelium, quàm per Deum iurare

CAN. XI.

Si aliqua causa fuerit, modicum [m] videtur facere, qui iurat per Deum: qui autem per Euangelium, maius [n] aliquid fecisse videtur. quibus dicendum est: Stulti, scripturæ propter Deum factæ sunt, nõ Deus propter scripturas [o].

tur. l. j. & furem nemo cogitur iudicare vel accusare. ff. de præscrip. ver. l. solent. Sed potest tali periodici, quod iudicis officio cogi põt, sed non iure actionis. Illud tamẽ credo, quod denũtiare cogitur aliquis secundum communẽ opinionẽ. quod notaui ij. q. j. si peccauerit.

pere. ij. q. j. si peccauerit. vel saltem dicere prodesse, nõ obesse. j. e. q. v. hoc videtur. secundum Hug.

Quæritur. Hæc est secunda pars q̃stio. in qua quæritur vtrum sit maius peccatũ iurare per Deum, quàm per Euangelia. & hoc probat per duo capit. quod plus est iurare per Deũ. Ioannes de Fan.

m Si aliqua. Modicum. quantum ad vulgares.

n Maius. j. ea. q. v. c. peierare. cõtra sed illud de iudicio ecclesiæ, istud de iudicio Dei. Vel dic quod qui iurat per Deum non solenniter, minus peccat, quam qui solenniter per Euangeliũ: sed si vtrunq; iuramẽtum est solenne, magis peccat, qui iurat per Deum.

o Propter scripturas. Hic patet, quod æque obligat, qui iurat per Deũ, sicut qui iurat per Euãgeliũ, sed si per Deũ iuraret

† Ex isto text. infertur quod dignitas aggrauat delictum, & per consequens pœnã. not. in l. presbyteris. C. de epis. & cle. Cy. in l. nemo. C. de sum. trini.

Iurans per deũ an plus obligetur quã iurans per euangelium.

Item Hieronymus.

Non solùm in altari vel reliquijs, sed etiam in communi loquela periurium caueatur.

CAN. XII.

HAbemus in lege Dei scriptum: Nō peierabis in noīe meo, nec pollues nomen Dei tui in vanū. Ideo admonendi sunt omnes, vt diligenter caueant periurium non solùm in altari, seu in sanctorum reliquijs, sed etiam in communi loquela.

Item Isidorus sententiarum libro secundo.

Non prohibet Deus iurare, sed peierare.

CAN. XIII.

NOn est contra Dei præceptum iurare: sed dum iurādi vsum facimus, periurij crimen incurrimus.

Item Augustinus de verbis Apostoli, sermone xxviij.

Iuratio non est peccatum,

CAN. XIIII.

SI peccatum esset iuratio, nec in veteri lege diceretur: Non peierabis, reddes autem domino iuramēta tua. Nō enim peccatum nobis præciperetur [a]. Itē non vobis dicimus nos, non iurare. Si enim hoc dicimus, mentimur. quantū ad me [b]pertinet, non iuro: sed quantùm mihi videtur, magna necessitate compulsus, cùm video mihi non credi, nisi faciam: et ei qui mihi nō credit, non expedire qd' non credit. hac perpensa ratione, & consideratione librata, cum magno timore dico, corā Deo: aut, testis est mihi Deus: aut, scit Christus, quòd sic est in animo meo, & video quia plus est, id est, qa amplius est, quā Est est, Non nō: sed hoc, quod amplius est, à malo est, non iurantis, sed non credentis.

3 *Ex præmißis colligitur, quòd iurare nō est peccatum, nō tamen tanquam bonum: st appetendum: ne consuetudine iurandi labamur in periurium sed cùm dicatur procedere à malo nō credentis, uidetur quòd & si iurare peccatum non sit, iuramentum tamen recipere malum sit, sed nomine mali non malitia, sed peccati pœna intelligitur. Ex pœnali enim infirmitate incredulitas illa proceßit, qua ad iurandum compellimur. Ipsum autem iurare sicut peccatum non est, ita iuramentum ab aliquo recipere, malum non est.*

Vnde Augustinus scribit ad Publicolam. †

Iuramentum accipere non prohibemur.

CAN. XV.

QVamuis dictum sit ne iuremus, nusquam me in scripturis sanctis legisse memini ne ab aliquo iurationem recipiamus [c].

4 *Sed quæritur an sit utendum fide eius, qui per dæmonia iurat?*

De his ita scribit August. ad Publicolam. †

Licet uti fide eius, qui ut eam seruet, per dæmonia iurat.

CAN. XVI.

MOuet te vtrùm eius fide vtendum sit, qui vt eam seruet, per dæmonia iurauerit. vbi te volo prius considerare, vtrùm si quispiam per deos falsos iurauerit se fidem seruaturum, & eam non seruauerit, non tibi videatur bis peccasse. si enim tali iuratione, pmissam seruaret fidem, ideo tamen peccasse iudicaretur, quia per deos falsos iurauerit se fidem seruaturum: illud autem nemo reprehenderet, quia fidem seruauit, nunc verò, quia & iurauit per quos non debuit, & contra pollicitam fecit fidem,

iuraret non solenniter, & per Euangeliū solēniter: vel ecōuerso magis est obligatus quo ad ecclesiam solēniter iurans, sed quātum ad Deū æqualiter. extra qui cler. vel vo. rursus. Sed obijcitur, quanto sanctius est per quod iuratur, tāto magis est pœnale periurium, ergo magis obligatoriū: vt j. eo. mouet. sed illud intelligo cum iurat illicite, & habetur respectus ad solam creaturam. Hic patet, quod non est licitum iurare p creaturas, nisi in iure exprimatur, quod possit sicut p Euāgelium, per altare, per crucem. j. ea. habemus. & v. qō. v. qui peierat. & j. e. si aliqua. & per salutem principis: vt j. q. vij. quoties. Secundū leges tamen videtur, quod possit iurari per creaturas: vt ff. de iureiuran. l. ij. §. vlti. & l. qui per salutem. Sed per mēbra Dei non est licitum iurare: vt in auth. vt non luxuriētur homines contra naturam. colla. vj. circa medium.

Leui. 19. b

Leui. 19. b

Matthę. 5.

[a] Si peccatum. Præciperet. quia non est peccatū, quod Deus vult [1]: vt xxvj. dist. c. deinde. & qui peccat legis authoritate, non peccat: vt xxiij. q. iiij. qui peccat.

Ad hoc sine lege: vt xxxiij. q. v. voluit. in fine.

[b] Ad me. sicut dicit canon, quod aliquis dicitur mutari potius quam mutare. vij. q. j. mutationes. & cap. scias.

Ex præmissis. Hæc est tertia pars quæst. in qua quæritur vtrum sit peccatum recipere iuramentum si dubitat: & probat quod non, per capi. seq. Ioan. de Fant.

[c] Quamuis. Recipiamus.

mus. nisi cū scimus aliquem falsum iuraturum [1], tūc enim prohibemur recipere iuramentum: vt j. ea. q. v. qui exigit. vel cum scimus aliquem cito posse labi in periurium: vt extra de coha. cle. clericos. Et est hic argu. quod eo ipso est aliquid licitum, quod non est prohibitū: vt xxvij. qō. ij. lex diuinæ. xxviij. q. j. iam nunc. Item argu. q antecedens est licitum, non tamen cōsequens. sic xxiij. q. j. quid culpatur. in fine.

Iuramentum nō est recipiendum ab illo, quē scimus falsum iuraturū. Item & cū scio vt ritaté, sed ex odio exigo iuramentum. C. de iur. calum. authē. in hoc sacramento. Lau.

Sed quærit. Hæc est quarta pars quę stio. in qua quæritur si sit credēdum fidei eius, qui per dæmonia iurat? & probat quod sic, p ca. seq. Io. de Fan.

[d] MOuet te. Eis. Plus enim peccat, qui in duobus peccat, quam qui in vno. xiij. dist. c. j.

Sociat.

† Epist. cliiij.

† Tomo ij. in principio dic. epistolæ. cliiij.

† Tenetur enim seruare iuramentum licet peccet secundū Alexā. & Imo. & moder. i. an præ tor. §. iura ri. in fin. & ff. de iureiuran.

quod nō debuit: bis vtique peccauit. ac per hoc qui vtit fide illius, quē constat iurasse per falsos deos, & vtitur nō ad malum, sed ad bonū & licitum, non peccato illius se sociat [a], qui per dæmonia iurauit: sed bono pacto eius, quo fidē seruauit. neq; [b] enim hic eam fidem dico seruari, qua fideles vocātur, qui baptizātur in Christo. Illa enim longè alia est, longéque discreta à fide humanorū placitorum, atque pactorum.

Veruntamen sine vlla dubitatiōe minus malum est, per deos falsos iurare veraciter [c], quā per Deum verum fallaciter. Quantò enim id, per quod iuratur, magis sanctum est, tantò magis [d] est pœnale [e] periurium [f]. Alia quæstio est, vtrū non peccet, qui per falsos deos sibi iurari facit, quàm ille, qui ei iurat, per falsos deos, quos colit? Cui quæstioni possunt illa testimonia suffragari, quæ ipse commemorasti de Laban [g] & Abimelech: si tamē Abimelech p deos suos iurauit, sicut Labā per Deum Iacob. †

Sicut etiam cùm in libro Machabæorum Romani legātur pacem firmasse cum Iudæis, intelligendi sunt iurasse p falsos deos, sicut & Iudæi iurauerunt per Deū verum: sic etiam & de iuramento, quod fit p creaturas, intelligendum est quod ipsum quidem iurare per creaturas malū est, quia à Deo prohibitum: sed seruare quod iuratur, bonum est, vt euitetur peccatum mendacij, & dolositatis.

Sed obijcitur quòd Ioseph vir sanctus p creaturas iurauit, dum dixit fratribus suis: Per salutē [h] Pharaonis non exibitis hinc. Sed sciēdum est quòd sancti non tam per creaturas, quàm per creatorem creaturarum iurabant, nec in creaturis aliud, quàm creatorem ipsarum venerabātur: sicut Ioseph qui per Pharaonē iurando, hoc in eo veneratus est, quod Dei iudicio positus erat in infimis [i]. vnde Apostolus ait: Omnis potestas à Domino Deo est. Item Christus Pilato: Non haberes in me potestatē, nisi esset tibi data desuper. Deus autem per creaturas iurare prohibuit: ne vel more gentilium, aliquod numen deitatis creaturis inesse crederetur: vel ne creaturas contemptibiles iudicando, per eas promissa pro nihilo duceremus.

Sed quæritur quid grauius sit, an p creaturas, an per creatorem iurare fallaciter? Dupliciter enim reus est, qui per creaturas iurat mendaciter: quia & cōtra prohibitionem iurat, per quod sibi iurare nō licet: à quo peccato est immunis qui non nisi per creatorem iurat. & proximū dolo capit: quod facit etiam per creatorem mendacit' iurans. Sed si periurium tantò magis pœnale est, quantò sanctius illud per quod iuratur, apparet. quòd & si per creaturas mendaciter iurans dupliciter [k] peccet, grauiori tamen se subijcit pœnæ, qui per creatorem iurat mendaciter.

5 Periurij autem pœna grauissima est: quam si quis timens ad confessionem venire noluerit, à fidelium consortio est abijciendus.

Vnde Euticianus papa.

Fidelium consortio careat, qui pœnitentiam periurij agere noluerit.

[a] Sociat. & ita obligat iuramentum, quod fit per falsos deos. & non obstat ff. de iureiurā. l. non erit. §. pen. vbi dicitur q non valet iuramentum, quod fit p falsos deos: quia ibi loquit de hominibus eiusdem fidei.

ADDITIO. Scilicet de duobus fidelibus: hic autem vnus erat infidelis: & ita fit hoc in fauorē religionis: vel ibi est aliud secūdū leges, secundū Lau.

[b] Neque. hic respōdet tacitæ quæstioni: cum pagani non habeant fidem, quomodo dices eos frāgere fidem? Ad hoc respondet, quod hic non agitur de fide virtutū, sed de alia fide. Multipliciter enim dicitur fides. quādoque idem est fides quod sacramē tū baptismi: vt xlv. dist. de Iudæis. Item dicitur fides castitatori: vt xxvij. quæsti. ij. coniuges. Item dicitur fides securitas siue pactum: vt xxiij. quæstio. j. noli. Item dicitur fides conscientia: vt ibi, omne quod nō est ex fide peccatum est: vt xxviij. q. j. §. Item dicitur fides habitus mentis bene constitutæ. Item dicitur fides, credulitas, secundū quam credimus illud qd nō videmus, vt ibi, Fides non habet meritum, &c. de pœni. dist. iiij. c. in domo.

[c] Veraciter. quod est, si fallaciter iuretur per deos falsos. & ita periurium cōmittit, qui verū iurat per deos falsos.

[d] Magis. hæc dictio magis, nō comparatiue ponit, sed abnegatiue: qa falsi dei non sunt sancti.

[e] Pœnale. i. maiori pœna dignum. quanto enim res est sanctior vel melior, tanto est maius peccatum offendere eā quam aliā: vt xvij. quæst. iiij. sicut qui. & j. ead. quęstio. v. qui peierat.

[f] Periuriū. Id est, temerarium iuramētum. & sic bene adaptatur ratio sequēs.

Gen. 42. c

[g] De Laban. sed nonne ille peccat, q per deos falsos iurat? ergo & ille peccat qui recipit tale iuramentum: vt j. e. q. v. ille? Sed dic q licet ille peccet, tamen permittitur tale iuramētum, cum aliter nō possit adhiberi fides dictis suis. præterea si iuraret per Deū verum, facilius obuiaret tali iuramento: & tamē magis peccaret.

[h] Per salutem. & ir canone per salutem dominorum iuratur: vt j. quæstio. vij. quoties.

Rom. 13. a

Ioan. 19. a

[i] In infimis. alias Memphis, quæ erat caput regni Pharaonis.

[k] Dupliciter. & ita quandoque duo mala, ratione coniunctionis non æquiualent alteri eorū per se. sic extra de offi. iud. deleg. super quæstionum. §. si vero.

Prædican

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRædicandum. CASVS. Significatum fuit Euticiano papæ, quod quidam presbyteri de periurio leue pœnitentiam imponebant: quare statuit Eutic. ut Christiani moneãtur periurium euitare cum sit graue delictum: sed si in illud inciderint, taliter de seipso pœniteant, qualiter de adulterio & de alijs criminalibus vitijs pœnitèrent. Si quis verò timès longam pœnitentiã per iurij, ad cõfessionem venire noluerit, excõmunicetur donec resipiscat.

CAN. XVII.

PRædicandum est etiam, vt periurium fideles caueãt, & ab hoc summopere abstineant, scientes hoc grande scelus esse, & in lege & in prophetis & in euangelio prohibitum. Audiui mus autem quosdã parui pendere hoc scelus, & leuem quodãmodo periuris pœnitentiæ modũ imponere: qui etiã nosse debent talem de periurio pœnitentiam imponi debere, qualem [a] & de adulterio, & de fornicatione, & de homicidio sponte commisso, & de cæteris criminalibus vitijs. Si quis verò perpetrato piurio, aut quolibet criminali peccato, timens pœnitentiam lõgam ad cõfessionem venire noluerit, ab ecclesia repellendus [b] est, siue à communione & consortio fidelium, vt nullus cum eo comedat neque bibat, neque in domo sua eum recipiat.

Pœnitentiæ nam regula septeniris debet mortali pro quolibet mortali debetur septennis pœnitẽtia, nisi dignitas delinquentis, vel qualitas delicti aliud suadeat. xxxiij. qõ. ij. hoc ipsũ. & lxxxij. distin. presbyter. & xxvij. qõ. j. deuotã. vnde licet septẽnis pœnitẽtia imponatur pro periurio, sicut pro homicidio vel adulterio, aspẽrior tamen pœnitẽtia imponitur pro adulterio, vel homicidio, quam pro periurio, & durior pro homicidio quã pro adulterio: vt xxiij. q. ij. si quod. Ioan.

[a] Repellendus. Arguitur aliquem compellendum ad pœnitẽtiam. vj. quæstio. j. illi qui.

QVÆSTIO II.

1 Dic vt non sit in quisque. Si non sit qui ac qd nisi Horum sunt sententiæ

QVod autem periurium sit falsum iurare, facilè probatur. Ait enim Augustinus in libro psalmorum super Domini est terra.

Peierat, qui aliter facturus est, quàm promittit.

CAN. I.

IN dolo iurat, qui aliter facturus est [a], quã promittit: cùm periurũ sit nequiter decipere

Hęc quæstio diuiditur in quinque partes. In prima parte probat per v. capit. quod non est periurus qui iurat falsum, quod putat esse verũ. Secunda ibi, Ille ergo. Tertia ibi, Item quod dicitur. Quarta ibi, cum humilitatis. Quinta ibi, Quã diu quod quod doque, lo. de Fant.

Quod autẽ. Hic quæritur an sit periurus, qui iurat falsum quod putat verum. Ad quod notandum est, quod quatuor modis cõmittitur periurium, scilicet

Vno modo vt si quis falsum ignoranter iuret: & illud nullo modo est peccatum: vt j. ead. hæc. Secundo modo dicitur periurij tantum falsum iurãmentum scienter factũ: & illud semper est peccatum, & mortale: vt j. ead. ca. homines. Tertio modo dicitur periurij, indiscretũ iuramentum: & illud quandoque est peccatum mortale: j. ead. quæstio. iiij. qui sacramento: quandoque veniale: vt xxv. distinct. 6. alias ea. & extra de iureiur. ca. verum. Quarto modo dicitur periurij, trãsgressio iuramenti: & illud quando nullum peccatum est: vt in illicitis: vt j. ead. quæstã. iiij. in malis. quandoque est mortale: vt j. ead. quæsti. iiij. si aliquid.

[a] Vide dist. & tertium.

[b] Velit. Quia ipsum peccare nemo per se vult: vt xv. q. j. merito.

[c] Linguam. Sic extra de verb. propter ea. nam sensus artificiosus extra de verb. significãda sunt: vt j. ead. humana vero ca. humanis. & xxxvij. distinct. ad communem intelligentiã, &c. extra de sponsa. ex literis. & ff. de le. ij. non aliter. Sed cõtra pleruncq; dum proprietas verborum attenditur, vel sensus artificiosus. Et propter ea. nam sensus meus attendendus, quam verba

Item Gelasius Papa.

Non mentitur, qui animum fallendi non habet.

CAN. V.

BEatus Paulus apostolus non ideo (quod absit) fefellisse credendus est, aut sibi extitisse contrarius, quoniam cùm ad Hispanos se promisisset iturum, dispositione diuina [a] maioribus [b] occupatus ex causis, implere non potuit quod promisit: quantum enim ipsius voluntatis interfuit, hoc pronuntiauit, quod re vera voluisset efficere. quantum enim ad diuini secreta consilij (quæ vt homo omnia nō potuit, licet spiritu Dei plenus, agnoscere) superna prætermisit dispositione præuentus. Nec quia beatus Petrus apostolus pro affectu diuinæ reuerentiæ ipsi domino respondit, Non lauabis [c] mihi pedes in æternum: fefellisse (quod absit) aut in sua putabitur minimè constitisse sententia, quia mox eidem diuinæ voluntati cesserit, & quod se dixerat non esse facturum, causis adstrictus humanæ salutis passus est volitate prona faciendum.

[2] *Ille ergo falsum iurando mentitur qui scit falsum esse quod iurat. Est enim mendacium, [d] (ut Augustinus ait) falsa significatio uocis, cum uoluntate fallendi. Sed cùm fallere [e] semper sit uoluntatis, falli autem uel infirmitatis uel temeritatis: grauius autem fit: quod ex uoluntate, quàm quod ex temeritate uel infirmitate procedit: aliquando contingit falli uel nullum, uel minimum esse peccatum, aliquando ex ipsa rerum uaria consideratione minus esse fallere, quàm falli.*

Vnde idem Augustinus in Enchiridio. †

Falli in his quæ ad fidem non pertinent, aut paruum, aut nullum est peccatum.

CAN. VI.

IN quibus rebus [f] nihil interest ad capessendum regnum Dei; vtrùm credantur an non, & vtrùm vera putentur an falsa: in his errare, & aliud [g] pro alio putare non est arbitrandum esse peccatum: aut si est, minimum esse, atque leuissimum. † ca. xxi.

Idem in eodem. †

In his, quæ ad fidem pertinent, grauius est falli quàm alios decipere. † cap. ii.

CAN. VII.

IN ipsarum consideratione rerum quæ dicuntur [h], tantùm interest (quia siue quis fallatur [i], siue mentiatur, vtcunque [k] †falli, quàm mentiri minus est malum) quantum pertinet ad hominis volūtatem: tamen longè tolerabilius est in his, quæ à religione fidei seiuncta sunt [l], mentiri, quàm in his, sine quorum fide vel notitia, Deus coli non potest, falli.

[3] Item quod dicitur, Perdes omnes qui loquūtur mendacium: non de omni mendacio intelligendum est. Sunt enim quædam mendacia in quibus etsi sit aliqua culpa, non tamen damnabilia sunt: imò non tanquam mendacia habenda sunt. Sunt & alia mendacia, quæ sunt grauioris culpæ: de quibus intelligitur, Perdes omnes qui loquunt mendacium. Psal.

inuito domino rem eius tractare, tamē non committit furtum si domino placet: vt insti. de ob. quæ ex delicto nascuntur. §. placuit.

[a] Beatus. Diuina. Qua omnia vincula humana franguntur. xix. q. ij. quæ sunt. & secūdum quā dispositionem est licitum quod alias est illicitū [1]: vt xiiij. q. v. dixit. Et est arg. hic quod in omni voto vel sacramento intelliguntur huiusmodi generales conditiones, si Deus voluerit: si vixero: si potero: vt j. e. q. ne quis. & 27. q. ij. §. cum ergo. & ff. qui satisd. cog. l. vlt. & etiā hæc, si marito placuerit. 33. q. v. noluit. arg. cōtra. 22. q. vlti. ca. vlti. vbi de hoc notaui.

[b] Maioribus. Nota quod secundum canones excusatur quis à iuramēto propter maiora negotia [2]: vt extra de iureiu. breui. et c. quæ relam. secus secundum leges: quia difficultas præstationis nō reddit stipulationem inutilē [3]: vt ff. de ver. oblig. continuus. §. illud.

[c] Non lauabis. Nec Petrus fuit sibi cōtrarius, nec domino: dñs enim voluit ex humilitate lauare pedes Petri, sed Petrus propter reuerētiam noluit hoc: sed reuerentia et humilitas sibi nō contrariantur. Item sibi nō fuit cōtrarius: quia primo propter reuerētiam noluit: secūdo propter obediendiā permisit lauari. & obedientia nō est cōtraria humilitati vel reuerētiæ. similem superficialem contrarietatem habes viij. q. j. in scripturis. cum suis concordātijs.

Ille ergo. Hæc est ij. pars q. in qua dicitur quod multum interest in quibus rebus mentiatur. et hoc probat per duo cap. Ioan. de Fant.

[d] Mendacium. Stricte sumitur hic mēdacium. largius sumitur cum dicitur, falsitas est veritatis immutatio: vt in authē. de instru. cau. & fid. in prin. colla. vj.

[e] Fallere. Fallere aliquem in contractu aliquo, minus peccatum est, quā falli ab aliquo circa articulos fidei. in his enim quæ spectant ad fidem non multum differunt inter se fallere & falli: vt xvj. quæst. j. si cupis.

[f] In quibus rebus. Sicut hoc an planetæ moueantur cōtra firmamētum, vel cum ipso: an homo & nō homo eandem speciem significent.

[g] Aliud. No. differentiam erroris: vt xxxviij. di. quamuis & c. sedulo.

[h] In ipsarum. Quæ dicūtur. Et non creduntur, sicut in cōtractib[us].

[i] Fallatur. Siue per negligentiam, siue non.

[k] Vtcunque. Id est, qualitercūque.

[l] Seiuncta sunt. Quasi dicat minus malū est fallere in cōtractibus, quàm falli in fide. & sic non obstat xvj. q. j. si cupis.

Item quod dicitur. Hæc est iij. pars q. in qua ponit distinctionē inter peccata mortalia & venialia. & hoc probat per capi. Aug. Ioan. de Faut.

Primum.

† Fallere & falli quandoque parum differunt.

1 Ad hoc 23. q. 4. si non licet. extra de diuor. gaudemus.

2 Adde hic Alex. de Imo. in l. quod te. circa si. ff. si cer. pet. glo. & ibi Bal. in c. j. de alie. feu di. & aliquid per Bart. in l. pe. ff. de au. reiur. per Bal. in c. j. §. porro. quæ fuer. prima causa benefi. amit. & in capi. licet. si de feudo fue. cōtro. inter do. & agna.

3 Sub. & tamen excusatur. ff. de donati. nā his. extra de resti. tu. spolia. olim. ij. Petrus noluit & voluit pedes suos à Christo lauari.

Vt autem appareat quæ mendacia sunt uenialia, & quæ damnabilia, distinguendum est quot sint genera mendacij.

De quibus Augustinus scribit in libro de mendacio. †

Quot sunt genera mendacij.

CAN. VIII.

PRimum est capitale mendacium, & longè fugiendum, quod fit in doctrina religionis [a], ad quod mēdacium nulla conditione [b] quis debet adduci. Secundū, vt si aliquem lędat iniustè, quod tale est vt nulli prosit [c], & obsit alicui. Tertium, quod prodest alteri, ita vt obsit [d] alteri: quamuis non ad immūditiam [e] obsit corporalem. Quartum, sola mentiendi fallendiq; libidine, quod mirum [f] mendacium est. Quintū, quod fit placendi [g] cupiditate de suaui ęloquio. His omnibus [h] penitus euitatis atque reiectis, sequitur sextū genus, quod nulli obest, & prodest alicui: velut si quispiam pecuniā alicuius iniustè [i] tollendam sciens, vbi sit nescire se mentiatur. Septimum [k] genus mendacij est, quod & nulli obest, & prodest alicui: velut si nolēs hominem ad mortem quæsitum prodere, mentiatur. Octauū genus mēdacij est, quod & nulli [l] obest, & ad hoc prodest, vt ab immūditia [m] corporali aliquem tueatur. Non est igitur mentiēdum in doctrina pietatis: quia magnum scelus est, & primum genus detestabilis mendacij. Non est igitur mentiendum secūdo genere, quia nulli facienda iniuria est. Non est mentiendū tertio genere, quia nulli cum alterius [n] iniuria est consulendū. Non est mentiendum quarto genere, propter mendacij libidinem, quę per se ipsam vitiosa est. Nō est mentiendum quinto genere: quia nec ipsa veritas placendi [o] causa hominibus enuntiāda est: quātò minus mendaciū, quod per seipsum, quia mendacium est, vtique turpe est. Non est mentiēdum sexto genere: neque enim rectè testimonij veritas pro cuiuscunque temporali commodo ac salute corrumpitur: ad sempiternā [p] verò salutem nullus ducendus est, opitulante mendacio. Neq; septimo genere mentiendum est: nō enim cuiusquam commoditas aut salus temporalis perficiendæ [q] fidei prçferenda est † : nec se quisquam in rectè factis [r] nostris tam malè moueri sentiat, vt fiat etiam animo deterior, longèque à pietate remotior. Nec octauo genere mentiēdum est: quia & in bonis [s] castitas animæ, pudicitiæ corporis præfertur [t]: & in malis quod ipsi facimus, eò quod fieri sinimus, nobis damnabilius [v] est. In his autem octo generibus tātò

[a] Primum. Religionis. sicut Iesum non esse passum, vel non esse natum de virgine. j. quæstio. iiij. §. notandum.

[b] Conditione. potius enim debet omnia mala pati, quam tali malo consentire. xxxij. q. v. ita ne.

[c] Vt nulli prosit. vt est mendaciū detractoris, vel falsi testis, in causa criminali. simile dicit lex, non est ferēdus, qui vult obesse, & nō prodesse: vt ff. de rei ven. in fundo.

[d] Vt obsit. vt mēdacium testis in causa pecuniaria.

[e] Immunditiā. tūc enim magis obesset.

[f] Mirum mendaciū est. quasi dicat, mirum est quod ita vult aliquis mentiri, vbi nulla vertitur vtilitas. quidam tamen habēt merū [1] mendacium.

[g] Placendi. quod faciunt adulatores ad hoc vt placeant: vt xlvj. distin. sunt nōnulli. tamen adulatio quādoque est veniale peccatū: vt xxv. distinctio. §. alias ea.

[h] His omnib[us]. quasi dicat præcedentia quinque sunt mortalia, & sequentia sunt venialia.

[i] Iniustè. secus si iuste, vt si fecerit auctoritate iudicis.

[k] Septimū. In hoc differt septimum à sexto, quia illud prodest ad vitandū periculum personæ, sed illud ad euitandum periculum damni.

[l] Et nulli. hic dicitur quod nulli obest: & tamē obest ei qui mentitur. Et sic est arg. quod ipsa persona, de qua fit sermo, vel ad quam fit sermo, non includitur in generali sermone. Simile ff. cō. prædi. quicquid venditor. arg. contra xxvj. dist. c. deinde. & ff. de pign. l. Paulus. §. vlt. vbi dicitur quod si fur obligauerit omnia bona dñi sui, ipse intelligitur obligari.

[m] Vt ab immunditia. vt si volēti cōtrahere cum soluta, dicam eam esse coniugatā: & prodest ei istud ad cōseruandam pudicitiam. Et nota quod hæc tria mendacia in hoc cōueniunt quod per ea alicui prodest mentiens, sed nulli obest. Sed differunt in hoc, quod vnum prodest ad euadendum damnum rerum: aliud ad euitādum periculum vitæ: tertium ad pudicitiam cōseruandā.

[n] Cum alterius. sic xiij. q. v. denique. xj. q. iij. si quis vero. periculosa est enim talis cōpēsatio. xiiij. distin. quod ait. potest tamē sibi aliqs consulere cum alterius iniuria, dum tamen non eo proposito faciat vt alij noceat, sed tantum vt sibi prosit: vt ff. de aqua plu. arcē. l. j. §. denique. nec tunc facit iniuriam, cū suo iure vtitur: vt extra de elect. cum ecclesia. & extra de appella. cap. bonæ.

[o] Placendi. adulationis causa. & est simile xxxij. q. iiij. obijciuntur. xcij. distinct. cantantes.

[p] Ad sempiternā. sed qualiter potest aliquis ad æternā salutem duci per peccatum? Respon. indirectè: vt simoniacus dicat regulā suā esse dulcē, & per tale mendacium lucretur aliquē Christo. Et est simile j. q. ij. quam pio. xlv. dist. de Iudæis. Et sic patet quod nullus debet mentiri vt alius periculū corporis vel rerum euitet. xiiij. dist. quod ait. & j. ead. faciat.

[q] Perficiendæ. id est, salutem alterius nemo debet præferre propriæ fidei.

[r] Factis. quasi dicat, licet nos sancimus quod nemo debet mentiri pro vita alterius, nō ideo aliquis ita crudelis vel impius sit, quod nō defendat talē facto, licet verbo nō possit defendere.

[s] Quia & in bonis. id est, inter bona.

[t] Præfert. vt xxxij. q. v. tolerabilius.

[v] Dānabilius. Elatiue ponitur: & est sensus

Consulere sibi potest quis cū alterius iniuria.

Mēdacio ducitur quis ad æternā salutem.

† Cōcor. l. sancim[us]. et ibi Bar. C. de epis. & cleric. glo. in l. si quis Titio. ff. de lega. ij.

Facto quandoque licet quod non licet verbo.

1 Et tunc [illegible] mendacium, id est, vtile.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sonsus, malum quod nos facimus, scilicet mẽdacium, est nobis damnabile: sed quod sinimus fieri homicidium, nobis non est damnabile.

1 Hoc vedium intelligevbi nõ catur septimo Possumus ius malum vitatur phibere, a per septimum menlias secus: vt 24.q.3. dacium, quam per non infeco q̃ receſſus iſte rẽda. & c. non cõſideratur seVlt. 2.q.7. cundum ordinẽ mẽnegligere, daciorum, quẽ hic extra de enumerat: ſed potiſent. excõ. cõſideraſ circa quaquantæ. & litatem primi menHb. 6. e. tit. daciꝰ. Nam primũ dilectio. mendacium cõſtitit vbi eſt ex in religione: quod preſſum. et maximum eſt. vn83. diſt. t. de eſt maximũ pecita ſentit. catũ ſic in hoc men hic Hug. q tiri. quãto ergo maenim cum gis recedit a relipoteſt, ma gione, tanto eſt milo non ob nus peccatum. Vel uiat, cõſen dicas quod tria vltit. cõſentiẽtem ve tima peccata nõ diffro et faciẽ f. runt inter ſe, niſi tẽ par pœ ſecundum qualitana cõſtrin tem facti. & ita non git. ij. q. j. reputat iſta tria mẽ notũ. ex dacia pro diuerſis. tra de off. Ioan. deleg. c. j. Archid.

† Sermo. 19. Cum humilitatis. Hęc eſt iiij. pars quæſtionis, in qua, ꝓbat per duodecim authoritates ſanctorum quod in nullo caſu ſit mentiendum: tamen qui iocoſe mentitur, cũ decipere non intendit, vel cauſa pietatis, minꝰ peccat. Io. de Fant.

Peccatorem ſe dicens, vtrũ peccet.

b Cum humilitatis. ſed nonne bonarum mẽtium eſt, ibi recognoſcere culpã vbi culpa non eſt: vt 3. diſtinctio. v. ad eiuſm. Reſpond. in genere poteſt quis dicere ſe eſſe peccatorem: quia nemo ſine crimine viuit: vt xxv. diſtinctio. §. criminis. & recognoſcendo in ſe culpam eſſe, non peccat, dummodo hoc credat verum eſſe quod dicit. xl. diſtinctio. ante omnia. & ij. quæſtione ſeptima. quanquam. ſed ſpecialiter dicendo aliquod peccatum de ſe, cuius contrarium eſt verum, mortaliter peccat. Sed obiicitur de ſacerdote, qui omnia crimina ſpecialiter de ſe confiteꝰ. Sed dic quod illud facit in perſona eccleſiæ. nullum enim vitium eſt quod non reperiatur in aliquo membro eccleſiæ. vel dic vt dicit Auguſtinus quod in vno peccato multa peccata poſſunt notari. Cũ enim quis peccat mortaliter, committit homicidium, occidendo animam ſuam: committit furtum, quia ſe ſubtrahit Deo: adulterium, quia recedit à Deo, fornicatur cum diabolo: periurium, quia fidem promiſſam in baptiſmo, non ſeruat. Et quod dicit in omnibus vitijs, in quibus miſer homo peccare poteſt, &c. ibi comprehenduntur genera ſingulorum, & non ſingula generũ. tres enim ſunt cõmittendi modi peccandi, ſcilicet delectatiõe, cõſenſu, & opere. ſ. de pœnit. diſtinctio. ij. ‡ ca. 16.

Peccatum vnũ cõmittẽs, multa ſicut.

‡ ca. 16.

quiſque minus peccat cùm mentiẽ, quantò magis à primo recedit. Quiſquis autem eſſe aliquod genus mendacij, quod peccatum non ſit, putauerit, decipiet ſemetipſum turpiter: cùm honeſtum ſe deceptorẽ arbitretur aliorum.

Item Auguſtinus de verbis Apoſtoli. †

Non licet alicui cauſa humilitatis mentiri.

CAN. IX.

a Vm humilitatis[a] cauſa mentiris: ſi non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris quod eui taras. Veritas autẽ ipſa in te non eſt, niſi te ita dixeris peccatorẽ, vt etiã eſſe cognoſcas: veritas autem ipſa eſt vt quod eſt dicas. nam quomodo eſt humilitas vbi regnat falſitas[b]?

Item Gregorius.

De eodem.

CAN. X.

Incauti ſunt homines, qui mendacio ſe illaqueant.

Item Auguſtinus ſuper Ioannem.

Non licet aliqui mentiri, vt arrogantia vitetur.

CAN. XI.

Nonita caueatur arrogantia, vt veritas relinquatur.

Item in Enchiridio. †

Non omne mẽdacium æquè peccatum eſt.

CAN. XII.

Mihi autem nõ abſurdè videtur omne quidem mendacium eſſe peccatum, ſed multum intereſt quo animo, & de qbus rebus quiſque mentiatur. non enim ita peccat, qui conſulendi[c], quomodo ille, qui nocendi voluntate mentitur: nec tantum nocet qui viatorem mẽtiendo in aduerſum iter mittit, quantum is qui viam vitæ mẽdacio fallente deprauat.

Item Auguſtinus in libro de conflictu vitiorum, atque virtutum. †

Non eſt aliquo modo quiſquam decipiendus.

CAN. XIII.

Nec artificioſo[d] mẽdacio, nec ſimplici verbo oportet quenquã decipere: quia quomodolibet mẽtiatur[e] quis, occidit animam.

Idem Auguſtinus in quinto pſalmo.

Pro temporali vita alicuius perfectus mentiri non debet.

Falſitas. q̃ duo contraria non poſſunt eſſe in vno ſubiecto: vt xxxij. quæſtione j. cum reuniatur.

d Mihi autem. Rebus. magis enim eſt mentiri de Deo, quã de hõmine.

c Qui conſulendi. Oõis mentatione conſilij ne- nemi mo peccat, vel obligatur, dummodo non ſit fraudulentum: vt ff. de reg. iuris. conſilij. & vbi alias non erat factus ille, cui conſulitur: vt ff. manda. l. ſi remurerandi. §. ſi tibi mã lauero. quãdoque tamen tenetur plus conſulens, quã faciẽs: vt lxxxvj. diſtinct. tanta.

† Nec artificioſo. vt ſi hoc modo dicat, iſte erquus neſcit ſcandere arborem: intendens quod neſciat ire ſuper põtem. Vt ff. de vbicunque aliquis. & vbicunque alterius qui ſi. decedet. & obſcure vel ambigue loquitur: vt ff. de iure fiſci. ita ſicut.

g Mentitur. vt Iacob dat aliquem. ſecus ſi Iacob iocoſe mentiatur: prima. vt infra capit. pro. dicit. eximo. Quid ergo prodicis de Abraham? nonne mentitus eſt, cum aliud gereret in animo: vt infra eadem. §. Abraham? Item quid de Paulo qui dixit: Neſciui quia princeps eſſet, cum ſciret vt vigeſimatertia, quæſtione prima. paratus. Item quid de mendacio Iehu, qui aliud in animo gerebat: vt infra ead. vtilem? Ad hoc dicendum eſt quod Abraham myſtico intellectu verum dixit, offendens patrem & filium in fine temporum reuerſurum ad Iudæos, cum omnes reuerentur ad ipſum. Paulus per illa verba prædixit deſtructionem regni Iudæorum futuram veniente Chriſto. Item Iehu non fuit mentitus, ſed ironice locutus eſt. Vel dic quod inſpiratione diuina hoc dixerunt: vt extra de diuor-

Ne quis.

a Ne quis. Nõ occiditur. videtur ergo quod ſit. q̃ perfectus homo mortal ter peccat, ſalte. meniendo pro vifortaſſe. ea alterius. & ſic perfe. erit deterioris conditionis perfectus, quã imperfectus. Ad q̃ norandum, q̃ triplex eſt genus mendacij. Maligni & mendacij. Maligni ſolius nocẽdi. & illud ſolius decipiendi: & illud omnibus eſt mortale peccatum. Iocoſum tale peccatum. Iocoſum Rõ. cõſtatis, vbi nemo lꝰ. ſalitur. et illud mul ſolius. ter ſi eſt mortale peccatum. Beganitarum. tis, ſiue pietatis, q̃ ſit pro ſalute alicuius, & de illo dicitur quod ſit mortale peccatum quod fit ioco, & per quod nul. lꝰ profunt, quam ſi ſit per q̃ profunt alicui. Reſpondeo quod illud non fit ex animo, ſed ſtudioſe, & per illud intendit decipere, per ſtudioſum non. Et intelligas hic perfectum ſolum illum, qui ex toto remittit omnibus pompis ſeculi. qui ſi. decedet. ter. ſtatim ſaluabitur: ſed cum nullus debeat peccare venialiter, ad hoc vt aliter liberetur à morte: vt 3. ea. primo, qualiter ergo reſpondebit ille à quo quæritur abſolutio, ſi talis in hac domoria facet, ſtatim cũ eſſe in doctus ſit homiceſſit? Reſpondeo cet aliter præſumas nihil ex tacitur. ſic, & ſic ei nõ imputatur. abſit enim q̃ ea quæ bona & vt ea quæ facimus, &c. vt xxxij. quæſt. v. per aquæductio. fuit mentitus, ſed ironice locutus eſt. Vel dic quod inſpiratione diuina hoc dixerunt: vt extra de diuor-

Ne quis. Ne quis. Nullus. Occiditur. Occidit. Occidi. Occidere. Occidendus. Occidens. Occidendis. Occidendo. Occidendum. Occidendum. Occidendum

Universidad de Deusto
Biblioteca

† Hb.ſ.c. 145. 144. c.Genes. G.u.44.d

QVod autem ait. Vtexitus.arg.q̃ per consequentia probatur præcedentia: vt † Alias, xxxiiij.q.j.c.i. & j.q.j. constat.ff. de aug. & obli.obligatione.

Item Augustinus in libro quæstionum Geneſis, cap.xlv. †

Non reputantur mendacia, cùm ea, quæ non sunt, ioco dicuntur.

CAN. XVIII.

QVod autem ait fratribus suis Ioseph, Nesciebatis quia non est in augurio homo, qualis ego † de hoc augurio etiam mandauit eis dicendum per hominem: quid sibi velit, quæri solet. An quia non serio, sed ioco dictũ est, vt exitus a docuit: non est habẽdum mendacium. Mendacia enim à mendacibus serio aguntur, non ioco. Cùm autem quæ non sunt tanquam sint ioco dicuntur, non deputantur mendacia.

Sed in ueteri testamento multa permittebantur †, quorum exemplis hodie uti non licet.

Vnde Gregorius.

Veterum exemplo mentiri non licet.

CAN. XIX.

SI quis per vetus testamentum vult suum tueri mendacium, quia minus illic quibusdam fortasse nocuerit, dicat necesse est rerum alienarum raptum b, retributionẽ iniuriæ c, quæ infirmis illic concessa sunt, sibi nocere non posse: quæ omnia cunctis liquet quanta animaduersione veritas insequiũ d, quæ nobis iam significationis suæ vmbra postposita, in vera carne declaratur.

Idem.

Obstetrices de pietate remuneratæ, de mendacio sunt purgatæ.

SI quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hæc facilè abstergitur, quam mater boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli verò ex obstetricum fallacia conantur asserere hoc mendacij genus non esse peccatum: maximè quia illis mentiẽtibus scriptum est, quod ædificauit eis dominus domos: in qua magis recompensatione cognoscitur quid mendacij culpa mereatur e. nam benignitatis earum merces f, quæ eis in æterna g potuit h vita retribui, pro admissa culpa mendacij in terrenam est recompensationem declinata.

Abraham quoque loquens ad pueros suos, ait: Sedete hic cum asino: ego & puer illuc usque properantes pertransibimus, & cùm adorauerimus, reuertemur ad uos: licet aliud se facturum deliberaret, tamen excusatur à mendacio. Vnde Ambrosius in libro de patriarchis, † Prophetauit † Abraham quod ignorabat: ipse solus disponebat redire immolato filio: sed dominus per os eius locutus est quod parabat i. captiosè k autem loquebatur cum seruulis, ne cognito negotio aut impediret cum aliquis, aut gemitu obstreperet, aut fletu.

5 Quandoque aliquid iubendo significamus uelle fieri, quod tamen fieri nolumus: sed experimentum obedientiæ quærimus: sicut Abraham à Deo tentatus legitur, cùm iussus est immolare filium, quem dominus nolebat ab eo occidi. Vnde in eodem libro idem Ambrosius.

1 Volebat. Sed nunquid voluntas Abrahæ fuit cõtraria voluntati Dei? Ego nõ: sed ipsa uolita fuerunt contraria. Abraham enim uolebat interficere, & Deus hoc ipm nolebat fieri, scilicet ipsum interfici. Abraham uelle interficere, & sic eadem fuit uoluntas.

a Vtilem. Augu. q̃ dolus contra hostem bonus est: vt xxiij.q.j.dominus. et xliij. dist. in mandatis. & ff. de cap. et postli. l. nihil interest. C. de commer. & mer. l.j. & xiiij.q.v. dixit. & de consec. dist.ij. dixit dominus. Sicut reconuertendo, quæ ibi sunt. Sicut reconuertendo, quæ ibi sunt. Sicut reconuertendo, quæ ibi sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sed imitando & ita quãdoque aliquis sumit potius appellationem ab accidenti, quam à natura: vt ff. de origi. iur. l. ij. in prin. & j. q. j cito.

b Præputium facta est. Id est, circũcisus es in præputio, & non in corde: cum tamẽ dixerit legislator circuncidite: vos, & amputate præputia cordis vestri.

c Reputabitur. Id est, gentilis reputabitur circuncisus, si seruat legem.

d Non nouit. Et sic iniuriam non te cit qui aure suo vsus est: vt extra de elect. cum ecclesia.

e Nisi ea mens. Vt ꝛ, e. homines.

Vox præconia paucis innotescit.
2. Cor. 4. e

Audito. Quia vox præconia paucis innotescit: vt C. quomodo et quãdo iudex. auth. qui sumel. et qui tarde venit ad iudiciũ, præsumitur nõ audiuisse vocẽ præconis: vt ff. de in integ. re stit. diuus. & edictũ tantũ ligat eos, ad quos peruenit: vt lxxxcij. di. propositi. in fi. ff. de decre. ab ordi. fa. l. vltimo. tamen hæc non est excusatio sufficiens, dũmodo edictũ sit publice propositum: vt xvj. di stin. quod dicitis.

Hdictum tantum ligat eos, ad quos pertinet.
Ro. 2. d

Stragẽ. Et hoc ei non proficit, si sciẽter cõtra edictũ fecit: vt ff. de re mi. l. iij. §. in bello.

1 Et ff. de re. cor. qui sub. tut. l. quãuis.

Laborans. Iudex eum potuit excusare, de consti. di vj. q. j. mo nachi.

† Tamen Alph. Tostat. Abu. scapu. cap. corripiõ. cõfessor. cap. si. cõfessor. cap. fratres. quãtumcũque. quia non.

Quia quantum. Sic dicitur aliquid quantum ad se, nõ quantum ad alios: vt xlix. di. c. vltimo. & de consc. distin. iij. quæris. & j. q. j. quod quidam.

Vm ergo. Obedien tia hęc quæstio determinatur ꝛ. xv. q. vlt. c. vlti. ꝛ. viij. q. iiij. cap. nonne.

Sic & Iudæi cùm essent filij Abrahæ carne, quia nõ fuerunt filij eius imitatione, nõ deputantur inter filios Abrahæ sed dicuntur filij diaboli: cuius filij sunt non nascendo, sed imitando. Vnde a domino audire meruerũt: Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. nunc autem quæritis me interficere, hominem qui veritatem locutus sum uobis. hoc Abrahã non fecit. uos ex patre diabolo estis: & desideria patris uestri facere uultis. Econtra Gentiles cùm secundùm originem carnis ab Abrahã essent alieni, tamẽ imitatione fidei & iustitiæ successerunt in filios Abrahæ. Vnde ab Apostolo dicitur eisdem: Si autem Christi, ergo Abrahæ semẽ estis.

Ioan. 8. e

Hinc idem Apostolus scribens Romanis ait: O tu iudæe si circuncidaris, nec legem eius obserues, circuncisio tua præputium facta est: quomodo & præputium si iustitias legis custodias, in circũcisionẽ reputabitur. præfertur ergo (ut ex præmissis colligitur) imitatio operis origini carnis. ueraciter ergo non mendaciter Iacob se dixit Esau esse: nec mentiendo sed uerum dicendo sibi profuit: alteri uerò non nocuit: quia benedictionem sibi debitam accepit, non alienam surripuit. Episcopus uerò iste, de quo agitur, & si falsum iurauit, tamen quia (ut suprà dictum est) ream linguam non facit, nisi rea mens, ne ꝛ.

Rom. 2. d

quam reus periurij habetur. Probatur hoc etiam exemplo Saulis: qui cùm esset in castris pugnaturus contra Philistæos, iurauit se interfecturum quicunq; ante Solis occasum comederet: Ionathas autem filius eius, non audito regis iuramento, cùm pugnando magnam hostium stragẽ dedisset, & salutẽ fecisset in Israël, fame laborãs uidit fauum mellis: quem regia uirga, quam gestabat in manibus, accepit, & comedit: statimq; oculi, quos fere fames clauserat, aperti sunt, & facies eius exhilarata est: quo comperto Saul uoluit eum dare neci: sed precibus, & pia populi supplicatione placatus, mortis reuocauit sententiam, ne interficeretur ille, per quem salus data erat in Israël: & quo pugnante, de manibus hostium populus ille liberatus fuerat. Ecce Saul falsum iurauit, quia quod iurando se facturum decreuit, precibus populi prouocatus non fecit. nec tamen periurij reus arguitur: quia quantum in ipso fuit, quod iurauit impleuit, dum sententiam mortis in filium dedit: quam non carnali affectu, sed populi supplicatione reuocauit.

QVÆSTIO III.

QVm ergo (ut ratione & exemplo monstratum est) episcopus reus periurij non esset, conuentus obedientiæ ab archidiacono stibi denegari non debuit: cùm etiam si criminosum illum esse constaret, ante diffinitiuam sententiam (ut suprà monstratum est) nulli clericorum suorum ab eo liceret discedere. constat ergo illicitum esse quod archidiconus iuramento firmauit: unde meritò quæritur an debeat seruari, uel non.

QVÆSTIO IIII.

QVòd autem illicita iuramenta seruari non debeant, in Toletano concilio cõstanter legitur, in quo sic statutum est.

mentum sex modis dicitur illicitum, ex persona, ex re, ex fine, ex causa, ex tempore, ex modo. Ex persona dupliciter: vel ex persona eius, qui iurat, vel ex persona eius, cui iuratur. nam si impubes iurat, non tenet iuramentum: vt j. e. quæstio. v. paruuli. Item si clericus laico iurat. j. quæstio. v. nullus. Ex re etiã si illicitum est iuramẽtum dupliciter, vt si illicita res fit illicita quæ iuratur: vt j. ead. ca. in malis. & si res ilicita, per quã iuratur, non fit sacra: vt j. ex. q. j. clericum per creaturas. & ꝛ. quæstio. j. cõsidera. Ex fine illicitum est, vt si iuretur propter electionem: vt viij. quæstio. iij. Arcadã. Ex causa: vt si ad clamorẽ populi iuretur: vt j. ea. vnusquisque. Ex modo est illicitum, vt si temere iurẽ, vel indiscrete, vel præter necessitatẽ: vt j. ead. quæstio. iij. cap. ij. & j. ead. cap. Item iuramentum ex tempore illicitum, si aliquid. Item iuramentum ex tempore est illicitum, vt si iuretur in quadragesima, nisi de pace componenda, vt j. quæstio. v. decreuit. qd hoc versu perpenditur: Quis, quid, per quod, ad quid, cur, quomodo, quando. Bene ergo teneas in hac quæstiõe, quod semper iuramẽtum est seruandum si est licitum: licet etiam licitum sit ex modo iurandi: vt j. ea. dem. si aliquid. extra de iureiur. c. debitores. Ioan.

Non est etiam contra officium nonnũquam promissum soluere sacramentum: vt Herodes, qui iurauit, qd̃ quicquid petitura esset, daret filiæ Herodiadis: necem Ioannis præstauit, ne promissum negaret.

Item in sermone sancti Augustini episcopi, de decollatiõe sancti Ioannis Baptistæ, qui sic incipit: Cùm sanctum euangelium legeretur:

Pietas fuit, quod Dauid Nabal sicut iurauerat, non occiderit.

CAN. III.

QVòd Dauid iuramentũ per sanguinis effusionem non impleuit, maior pietas fuit. Video Dauid pium hominem & sanctum in iurationem temerariam incidisse, & maluisse nõ facere quod iurauerat, quam iurationem suam hominis fuso sanguine adimplere.

Item.

De eodem.

CAN. IIII.

IVrauit Dauid temerẽ, sed non impleuit iurationem suam, maiori pietate ductus. Ecce Dauid sanctus iuramento quidem adstrictus, non fudit sanguinem hominis: sed eum falsum iurasse negare quis poterit? De duobus peccatis minimũ elegit: sed minus fuit illud in comparatione peioris. Nam per seipsum appensum, magnum malum est falsum iurare.

Item Isidorus in synonymis libro secundo.

Turpia vota seruanda non sunt.

CAN. V.

IN malis promissis rescinde fidem. In turpi voto, muta decretũ. Quod incautè vouisti, ne facias. Impia est promissio, quæ scelere adimpletur.

Item Beda in homil. xliij.

Non est obseruandum iuramentum, quo malum incautè promittitur.

CAN. VI.

SI aliquid forte nos in cautius iurare contigerit, quod obseruatum in peiorem vergat exitum, liberè illud salubriori consilio mutandum nouerimus: ac magis instante necessitate peierãdum nobis, quàm pro vitando periurio in aliud crimen grauius esse diuertendum. Denique iurauit Dauid per Deum occidere Nabal virum stultum, & impium, atque omnia quæ ad eum pertinebant, demoliri: sed ad primam intercessionem Abi-

Quicquid. in hoc generali iuramento non intelligitur iurasse, nisi quod licite facere potuit ꝛ: vt extra de iureiur. Quintauallis. extra de elect. causam. ff. de oper. lib. ff. liberis. & ff. de ritu nuptia. l. generali. & ff. de iure do. siue ge neralis. Ioan.

3 Non enim iuramentũ est de iniquitate.

Vod Dauid. circa hoc Temerariã. dicit vt leg. iuramentum teme- & not. exrarium & inconsul tra de horto calore iracundię mi cum in factum, non est ser- rameuto. uandum: vt hic, & Archi. ij. quæstio. iij. c. præuaricator. Ioan.

Vrauit. Peccatis. id est, quæ videntur peccata ꝛ, per se cõsti cuti alterum nõ est derari post peccatum. Ioan. sunt de genere

IN malis, aliud nere pecca est in malis p- torũ, cum missis, & aliud in in tali camale promissis. pri sui trãsgres mum non est seruã- sio iuramẽdum, secundum sic: ti nullã est vt j. eadem. ca. pro- peccatum ximo.

Iuramẽtũ non semper est adimplendum.

I aliquid. Peiorem. Simile Hugo. sed extra de iureiuran. tũc peccasi vero. uit Dauid cum temeraliud exemplũ po- re iurauit. test poni quam hic Laur. ponatur: vt si iurauí me peccaturũ venialiter, tale iuramentum non debeo adimplere: quia adijcerem peccatũ peccato: vt j. ead. diffinitio. & si temere aliquid iuraꝛ, quod est licitum, adimplẽdum est. si tamen pter necessitatẽ nõ possum adimplere, venialiter pecco, vt xxv. distin. §. crimi nis. in fi. & à licito iuramẽto (vt dicũt quidam) papa non potest absoluere: vt not. xv. quæstio. vj. authoritatẽ. sed con tra eos est extra de iureiurã. venientes. Ioan.

A licito iuramẽto papa non potest dispensare. 1. Reg. 25.

Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

a NOn solum. Contagio. quantum ad perplexionem animi: vt xiij.dist.nerui.

b In quo mirus. Quoties enim aliquid fine captione fieri nō potest, semper id quod minimum est sequimur: vt ff. de reg.iur.quoties nihil.Ioan.

c VNusquisq;. Inhonestū. Non solum ergo iuramentum rei illicitæ nō est seruandū, sed nec etiam inhonestæ: imo si tendat ad inhonestate, quādoque non est seruādum, licet posit seruari sine interitu salutis æternæ: vt extra de iureiur. quemadmodum.

d Quod ebrius. Ergo promissio ebrij non tenet: vt xv. q.j. sane.

e Item tenet cū ista. Saltantium. Arglo. Fulg. gumē. quod id q ad in cōsilio clamore populi, p. lxxx. in fi mittitur, nō tenet. ne. vbi dicit simile viij.q.j. licet. cit q cor- & ca. si ergo. & extract eius tra de cleric. c. Ofius. qui pota- Item alia ratiōe tiōibus & debuit tenere hoc iu- ebrietati- ramentum, quia ob bus, adula reuerentiam hospitibus est tum videtur promiinduct ad sisse: & ea quæ ob rem vendendū uerentiam alicui prem mino mittuntur, non liripsio quā gant: vt ff. quarum valeat, est rerum actio non dare ipso iure tur. l.j.§. quæ oneri nullus. p dæ. sic ergo tacitur- hoc bene nitas, quæ fit ob refacit ca. sa uerētiam aliquorū, ne. in glo. non præiudicat: vt alias. ff. de fur. l. penul.

† lib.iij. cap.xij. Quod amentiæ. alias amicitiæ.

f De Iephthe. j.p xxij. cau. 3. q.v. si nō licet. in fin. contra vbi dicit quod votum illud fuit à spiritu sancto. Sed dicas quod votū fuit iustum, sed talis solutio fuit iniusta. Hebræi tamen quidam reprehendunt etiā ipsum iuramentum: & dicunt quidam quod si equus vel asinus ei obuiasset, nunquid illū ob tulisset dominoqua

Matt. 14.

gail fœminæ prudentis mox remisit minas, reuocauit ensem in vaginam: neq; aliquid cui pæ se pro tali iurio contraxisse doluit.

Item.

De duobus malis minus eligi oportet.

CAN. VII.

NOn solùm in iurando, sed in omni qđ agimus, hæc est moderatio solicitius obseruāda, vt si in talē fortè lapsum versuti hostis incidērimus insidijs, ex quo sine aliquo peccati contagio surgere non possumus, illum potius euadē di aditū petam⁹, in quo minus periculi nos pessuros esse cernimus.

Item Ambrosius de Officijs. †

Tolerabilius est iuramentum non implere, quàm, quod turpe est, facere.

CAN. VIII.

VNusquisq; simplicem sermonē suum proferat: vas suū in sanctificatiōe possideat: nec fratrem circūscriptione inducat verborū: nihil promittat inhonestū: aut si promiserit, tolerabilius est promissum nō facere, quā facere quod turpe sit. sæpe pleriq; cō stringunt se iurisiurandi sacramento, vt cùm ipsi cognouerint promittendum non fuisse, sacramē ti tamen contemplatione faciant, quod spoponderunt: sicut de Herode supra scripsimus, qui saltatrici præmium, quod turpiter promisit, crudeliter soluit. Turpe est q regnū pro saltatione p. mittitur: crudele est, q. mors prophetæ pro iurisiurandi religione datur. quantò tolerabilius

st dicant non.

h INcommutabilis. sententiam. id est, comminatiōē. ea quæ dominus dicit comminādo, vel commonendo, bene reuocat: sed ea quę afferendo dicit, non reuocat. vnde Macrobius dicit, quod tripliciter cō tingit deos loqui.

i Constat. id est, videor constasse.

k MAgnæ. Reuocare, id est, nō adimplere. nec dicitur fallax, qui rei veritatē reuertitur: vt xxij.q. j. apud.

l QVi sacramē to. Vno. i. e.

m Ex Matrebio q suę licitet cuiuslibet Deo iu-

n Alias

o Soluenda

p Soluenda

q Soluenda

r Soluenda

s Soluenda

t Soluenda

u Soluenda

v Soluenda

w Soluenda

x Soluenda

y Soluenda

z Soluenda

a Soluenda

b Soluenda

c Soluenda

d Soluenda

e Soluenda

f Soluenda

g Soluenda

h Soluenda

i Soluenda

k Soluenda

l Soluenda

m Soluenda

n Soluenda

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Soluenda sunt. Id est, irritanda.
b Male iurat. Scienter.
c Incaute iurat. Ignoranter.
d Contradicentibus. Intra annum: vt xx.q.ij. puella. Ecce. Hæc est ij. pars q. in qua probatur quod si aliquis venit contra propriam iuramentum malum, quod mutatur ad bonũ, tunc non peccat: si autem vt conuertatur ad peius, tunc peccat dupliciter. Ioan. de Fant.

e Veruntamen. Sed quæro qualiter possit quis fidẽ frangere in maleficij socio: cum nec in istis possit cõtrahi societas: vt ff. pro soc. q autem. & in l. fe. nec aliqua obligatio cõtrahitur in turpibus: vt ff. de verb. obl. generaliter. imo magis peccat tradẽdo socio, partẽ, quam retinendo sibi: quia alij non possumus soluere, q alij debetur: vt extra de iureiur. eam te. Sed dicas illud q hic dicitur, referri ad erroneam alicuius opinionẽ: vt si quis credat se teneri ex tali iuramẽto si nõ satisfaciat erronẽ conscientię, mortaliter peccat: vt extra de simo. p tuas. ij. Et ita potius fides appellatur, quã tum ad errãtis opinionem: & ita quãdoq; consulitur alicui adimplere tale iuramentum, ad q tamen non tenetur, & hoc ideo: vt satisfaciat cõscientię ipsius. Et sic intelligo illud q legi tur extra de ipon fa. commissum.

f Conqueritur. Non potest in iudicio conqueri: quia ex impossibilitate nec dari ex impossibile: vt ff. de fur. itaq; fullo. nec iu-

Obligatio non cõtrahitur in turpibus.

Actio non cõsequitur a prohibitore.

Deo, pœnitentiam agat, & quod contra mandatum domini statutũ est, in irritum reuocetur.

Item Hieronymus in libro de natura rerum.

Tribus siquidem rebus iuramenta contracta soluenda sunt a. Primò cùm quis malè iurat b. Secundò cùm quis incautè iurat c nõ putans hoc esse peccatum. Tertiò si pueri vel puellæ in domo parẽtum se iuramento constrinxerint, patribus, postquã audierint, contradicentibus d.

2 Ecce quòd iuramenta illicita laudabiliter soluuntur, & damnabiliter obseruantur: quod tunc intelligendum est quãdo iuramentum illicitum describitur, ut ad bonum redeatur. Cæterùm si propterea deseritur, ut in aliud malum transeatur: illicitum sacramentum damnabiliter seruatur, sed damnabilius contemnitur.

Vnde Augustinus in libro de bono coniugali. †

Non est appellanda fides, quæ ad peccatum faciendum admittit.

CAN. XX.

SI ad peccatum admittendum fides exhibeatur, mirum est, si fides appelletur. Veruntamen e qualiscunq; sit, si & contra ipsam fit, peius est, nisi cùm propterea deseritur, vt ad fidem veram legitimámq; redeatur, id est vt peccatum emendetur voluntatis prauitate correcta, tãquam si quis cùm hominem solus expoliare non posset, inueniat socium iniquitatis, & cum eo paciscatur vt simul id faciãt, spoliumque partiantur: quo facinore commisso totum solus auferat: dolet quidem ille, & seruatam sibi fidem non esse conqueritur f. verùm in ipsa sua querela cogitare debet potius g in bona vita h ipsi humanæ societati fidem fuisse seruandam, ne præda iniqua ex homine fieret: si sentit i quam iniquè k sibi in peccati societate seruata non fuerit l. ille quippe vtrobique perfidus, ac profectò sceleratior iudicandus est.

Idem.

Si propterea fides non seruatur, vt ad bonum redeatur, non ideo violari dicitur.

CAN. XXI.

MVlier si fide coniugali violata, fidem seruet adultero, vtique mala est: sed si nec adultero, m peior. porrò si eam flagitiũ pœniteat, & ad castitatem rediens coniugalem, pacta ac placita adulterina rescindat, miror si eam fidei violatricem vel ipse adulter putabit.

Ex his itaque apparet, quòd si quisquam (vt diximus) illicitum iuramentum non seruauerit, vt in aliud malum perniciosum declinet, tantò grauius delinquit, quantò damnabilius accumulantur peccata peccatis. Si autem propterea deseritur, vt ad bonum redeatur, nihil culpæ pro tali periurio contrahitur: potius dissentiendum est, si in aliquo illius iuramenti occasione nos deliquisse contigerit. Vnde Augustinus scribit Seuero Milleuitano episcopo, consulenti de quodam Hubaldo, qui à consanguineis cuiusdam pellicis coactus fuerat iurare se illam ducturum in coniugem, nec matri suæ vel fratribus ulterius necessaria ministraturum.

Rescribit ergo beatus Augustinus (vt diximus) Seuero Milenitano episcopo, ita dicens:

dicium cõmuni diuidundo, locum habet inter prædones: vt ff. communi diuid. communi diuid. & inter prædones. nec pro socio: vt ff. pro socio. nec prætermittendum. imo si quis ratione illicitæ iuramẽti aliquid petit, præstabit alteri x. libras auri. in auth. co. v. ice. in cas. nõ soluta, &c.

g Potius. i. q̃ potius debet fides in bono seruari.

h In bona vita. Id est, in bono.

i Si sentit. Id est, si intelligit.

k Quam iniquè. Id est, quam iniquum sit nõ seruare fidẽ in illicitis.

l Non fuerit. Societas vel fides.

m Mlier si fi de. Si nec adultero. Ita quod contrahat cũ adultero tertio, & tunc peccatum accumulat peccato.

Inter.

De quodam Hubaldo, qui iurauit se non ministraturum necessaria matri, & fratribus.

CAN. XXII.

INter cætera (vt rogaueras) à patre nostro Ambrosio quęsiui quid tibi charissime agẽdum sit de Hubaldo parochiano tuo, qui captus, & timore necis impulsus suæ concubinæ iura mẽto firmauit ipsam in coniugem suscipere, pro priamq; matrem cũ fratribus de domo expellere, nihilq; eis alimoniæ vnquã impendere: quia verò quam prius concubinam habuerat, nõ est peccatum in coniugem suscipere, matrimonii a sit in Deo firmũ & stabile. † Porrò iuramentum nõ ob hoc fuisse institutum inuenitur, vt esset vinculum b iniquitatis vel matricidij c, vel fratricidij, seu cuiusque criminis: nec credo sacramẽtum ad hoc debere fieri, vt iniusta iuratio, suorum bonorum sit iniustè iurantibus ex poliatio, & accipienti etiam sit æterna damnatio. periurij nanque percutitur pœna, & velut homicidaĩ extremo examine à iusto iudice degrãdinabitur d, per quẽ sacrosanctum euãgeliũ ad iniustum & illicitũ & Deo minimè amabile quasi testimonium iustæ & humanæ petitionis adducitur. Foueat e itaque Hubaldus matrem { †& fratres, & lugeat si coactione & timore iuramenti aliquid defuit matri. Qui verò eũ iurare coẽgerunt, qđ non debuit, reatu periurij impliciti teneantur.

Iniuria quippe iniustè irrogata, eius est infamia, qui facit. nec enim vllo modo ad opprobrium f coactæ voluntatis trahitur, quod illicita conditio necessitatis extorsit.

3 Sed cùm his omnibus illicita iuramenta non seruanda probentur, opponitur quòd Iosue Gabaonitas contra præceptum Domini non deleuerit, qui seniores Israël iuramẽto cũ eis pacem firmauerãt. Sed notandum est, quòd seniores Israël & si sciret à Domino esse imperatum ut delerent gentes terræ promissionis, decepti h tamen à Gabaonitis nesciebant eos esse incolas terræ sibi promissæ. Venerunt enim (ut historia refert) attritis calceamentis, & cum aridis panibus, dicentes, Viri pacifici uenimus de terra longinqua, calceamenta sunt attrita in pedibus nostris: panis defecit in sarcinis nostris: audiuimus Dominum esse uobiscum, & uenimus cõponere pacem. Quod uerbum placuit senioribus Israël: & fecerunt pacem cum eis. Post diem uerò tertium, cùm filij Israël appropinquarẽt Gabaonitis, occurrerunt eis illi, quibus iurauerant seniores Israël: illi autem uidentes se esse deceptos, uoluerunt delere eos, sed pepercit eis Iosue propter iuramentũ seniorũ Israël.

Vnde Ambrosius in libro de Officijs, †

fit, &c. id est, nõ ponitur præceptiue, sed hortatiue: vel loquit̃ in eo casu quãdo post coactionẽ cõmissus est ei carnaliter: vt extra de sponsa. c. veniens. ij. Vel loquitur quando leuis fuit coactio, illa enim non impedit matrimonium. ff. de rit. nupt. si patre. B.

b Vinculum. arg. pro opinione illorum qui dicũt, q̃ iuramentum per metum extortum non tenet. xxxj. q. ij. Lotharius. & xv. q. vj. cap. j. Sed intelligas hoc ad hunc casum specialiter quẽ hic ponit. De hac materia nota. xv. q. vj. ca. ij.

c Vel matricidij. Videtur enim necare illum, cui nõ præstat alimenta. xij. q. ij. qui abstulerit. & lxxxvj. distin. non sat. is ff. de lib. agno scen. à necare.

d Degrandinabitur. id est, grandine pœnæ æternæ flagellabitur.

e Foueat. Arg. q̃ iuramentũ pro parte tenet, & pro parte non: vt xj. q̃. iij. antecessor. & xij. q. ij. si quos de seruis. & xvij. questio. iiij. questi.

f Matrem. ad hoc enim tenet: vt xxx. distin. c. j.

g Ad opprobriũ. id est, ad infamiam. non enim dicit ad peccatũ: quia re vera peccauit quando iurauit: quia potius debuit omnia mala pati, quam malo cõsentire. xxxij. q. v. ira ne. & sic non obstant cõtraria j. de consec. dist. iiij. eos quos. & j. ca. q. v. c. i. & iij. Ioan.

Sed cum his. Hæc est tertia pars quæstio. in qua quęritur vtrum peccassent filij Israël, qui ꝓpter iuramentum pepercerunt Gabaonitis? & dicitur quod nõ. Ioan. de Fant.

h Decepti, multiplex

Iosue 9. c

Necat qui non alit.

† iij. c. x.

plex ratio videtur suadere, quare non debuerunt seruare tale iuramentum: quia erat ibi error personæ, tum quia dolus dedit causam iuramento, tum quia nō poterant se obligare aliquo iuramento contra præceptum domini. Ad hoc dicunt plerique quod diuinitus fuit eis inspiratum [1] quod deberēt eis parcere: sed tamen iuramentū fuit illicitum: vt extra de elect. cap. venerabilem. in fi. Vel dic quod satis impleuerunt præceptum domini, quia satis videntur fuisse interfecti, cum redegerint eos in seruitutē. Nā seruitus morti comparatur. ff. de regul. iur. l. seruitutem. nō obstat dolus illorum, quia iste dolus fuit pro vita cōseruanda. licitum est enim reum corrumpere aliquē pro vita conseruanda: vt 5. quæstio. iij. §. notandum. in fi.

Iuramentum quod Iudæi Gabaonitis præstiterunt, non fuit seruandum.

1 Hoc est verum secundū L. vt dicam j. c. proxi. & idē no. hic Hug.

Licet aliquem corrumpere pro vita conseruanda.

Quædam licet à Deo prohibeantur, tamen iuramento firmata non sunt seruanda.

CAN. XXIII.

INnocens [a] credit omni verbo. non est vituperāda facilitas, sed laudanda bonitas: hoc est innocentem [b] esse, ignorare [c] quid noceat: & si circunscribit ab aliquo, de omnibus tamen iudicat [d], qui [e] fidem [f] esse in omnibus arbitratur. Hac igitur mētis suæ dote inclinatus Iesus vt crederet Gabaonitis, testamentum Dei disposuit, pacem dedit, & confirmauit [g] societatem: sed vbi in terras eorum est ventum, deprehēsa fraude quòd cùm essent finitimi, aduenas se esse simulauerunt: circunscriptum se populus patrū indignari cœpit. Iesus tamen pacem, quam dederat, reuocandam nō censuit, quia firmata erat sacramēti religione: ne dū alienam perfidiā redargueret, suam fidem solueret, mulctauit eos, meliori tamē obsequio ministerij. clementior [h] enim sententia, sed diuturnior.

Illicitum [i] ergo iuramentum, quod seruari prohibetur, intelligēdum est, quod dicitur † esse illicitum dum iuratur: si autem nescitur illicitum esse, ipsa ignorantia excusat, si puietur illicitum esse non ex ignorantia iuris [k], sed facti. Aliud enim est si alicuius copula creditur esse licita, quia nescitur esse consanguinea, uel quia creditur esse uidua: aliud si ideo putatur licita, quia consanguineorum coniunctio uel relictarum copula nullo iure credatur esse prohibita. hic enim est ignorantia iuris, quæ neminem excusat, nisi cui permittitur [l] ius ignorare: ibi uerò ignorantia facti, qua quisque uerè excusatur. seniores autem Israël non ignorabāt gentes terræ promißionis ex præcepto domini esse delendas: sed ignorabant Gabaonitas esse incolas terræ promißionis. ignorabāt siquidem factum, sed nō ignorabant ius facti: atque ideo etsi illicitum esset, quod iurauerunt, tamen licitè seruari [m] debuit, quod iuramento firmauerunt. quòd autem illicitum iuramentū seruari prohibetur, non

Innocens pro stulto quādoque sumitur.

a Innocens. Id est, simplex & iustus. Salomon tamē sumit hoc verbum innocens, pro stulto, vnde hoc sumptum est. & sic sancti viri idem verbū retorquent quandoque ad cōtrarios intellectus. Sed nonne æque reus est ille, q de facili credit, sicut ille, qui mentitur, vt xj. quæstio. iij. cap. non solum. & nimia facilitas credendi vituperatur. lxxxvj. distinc. ca. si quid vero. Sed illud intelligas de iudice, qui in præiudicium partis alterius non debet de facili credere secundū verba alterius partis. iij. quæstio. ix. c. j. ij. & iij.

b Innocentem. id est, talem qui nō noceat, nec nocere velit. vj. quæstio. j. ca. oues. & capit. sapiens.

c Ignorare. per experientiam facti. nam scriptum est, Scientia malorum bonis obesse non debet.

d Iudicat. Diceret aliquis, quomodo potest esse bonus qui non habet discretionem & iudicium, ex quo decipitur: cum Apostolus dicit, Spiritualis iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. ideo dicit iudicat de omnibus etiam de ignotis, in his scilicet quæ spectant ad salutem: quia si quis deciperetur in talibus, ibi non esset minus periculum falli quam fallere: vt xvj. q. j. ca. si cupis. Tunc enim de ignotis non debemus aliquid præsumere, nec de bonis malum, nec de malis bonum: vt xlvj. dist. c. sunt nonnulli. in fi. Vel dic iudicat, id est, præsumit bene de quolibet.

Spiritualis iudicat omnia, &c.

e Qui. id est, quia ipsi.

f Fidem. id est, verborum veritatem.

g Cōfirmauit. Arg. est hic quod qui iurat rem illicitam, sciens iuramentum propria authoritate nō potest venire cōtra iuramentū illud [2]: vt extra de elec. ca. venerabilē. in fi. Nam illicitum est renuere curā pastoralem, & tamen iurans teneret illud seruare, vt lxxxv. dist. c. Florentinum. 10. archidiaconū. sim. le extra quod met. cau. ca. ad aures. & extra de iureiurand. cap. debitores.

h Clementior. arg. φ si iudex facit aliquid, quod non multum differt à mādato [3], φ non dicitur excessisse fines mandati. si enim mandatur aliquibus vt eligant, possunt postulare: vt extra de elec. [illegible] ca. in causis. & de postu. c. post trāslationem. in princi. Et de hoc not. plura arg. viij. q. j. c. licet. Itē habes hic φ licite commutatur vna pœna in aliā [4]: quia vt 5. v. q. vj. ca. quia iuxta. & lxxxij. dist. c. presbyter. & de raptoribus. Ioan.

i Illicitum. In prima parte §. dicit magister quod tunc iuramentum illicitum non sit seruandum, cum iurans, tempore, quo iurat, scit illud esse illicitū: sed si ignorat istud esse illicitum, dūmodo non sit ibi ignorantia iuris, nō peccat. & hoc durat vsque ad illum locum, Secundo autem illicitum. Secundo ostendit φ non est hoc generaliter verū: quia si in aliquo iuramento deest aliquod istorū triū, vel iustitia, vel veritas, vel iudicium, φ illud non sit seruandum. Tertio dicendum φ iuramentum quandoque est illicitū ratione rei de qua quis iurat: quandoque ex modo iurandi. [illegible] quandoque ex causa superueniēte: [illegible] in fine.

k Iuris. 5. j. quæstio. iiij. in fine.

l Cui permittitur, &c. vt militibus, mulieribus, rusticis, & minoribus. ff. de probat. l. cum de indebito. §. si autem is. j. q. iiij. §. notandum.

m Seruari. hæc non est ratio sufficiens. Nunquam.

† Alias, [illegible]

est generaliter intelligēdū. Iuramētū nanq; (ut Hiero. testatur super Ieremiā) debet habere tres comites, ueritatē, iudicium, et iustitiā. Vbi autē ista defuerint, nō est iuramētū, sed periuriū. Vnde datur intelligi, illicitū esse iuramētum, cui aliquod istorū defuerit: nō tamen cuicunq; cōtigerit aliquod istorum deesse, prohibetur seruari. aliquādo nanque iuramēto deest iustitia, ueluti cùm quispiā post uotū castitatis duxit uxorē, iuramento firmans, nūquā [a] se ab ea discessurum: quod quāuis illicitum sit, quia iustitia sibi probatur deesse, tamen authoritate Augustini seruari præcipitur. hoc autē si quis cōtendat prærogatiua cōiugij, nō propter religionē iurisiurādi seruari, animaduertat Gabaonitas ob solā religionē [b] iuramēti contra domini imperiū reseruatos. Cùm ergo omne domini præceptū iustū sit, patet ei iustitiam deesse, quod cum præcepto contrariū inuenitur. Iudicium quoq; aliqū iuramēto cōstat deesse, ueluti cū ꝓpria temeritate aliquis ductus, iurat se manducaturū & bibiturū. hoc quāuis leuitate indiscreta illicitū probetur, non tū ideo uiolari iubetur. Iuramētū itaq; multipliciter illicitū intelligitur. Est enim illicitum aliqn ex eo qd' iuratur, aliqn ex causa extrauenienti, aliqn ex modo iurādi. Ex eo quod iuratur, tunc est illicitū iuramētū, quādo id, qd' iuratur, in sui natura uitiosum est, uel uitā adimēs, ut adulteriū, homicidiū, & his similia: uel reparari non permittēs, ueluti cū inimico ad pacē nō redire, indigēti misericorditer nō subuenire: ista quæ perspicuā in se habēt iniustitiā, et si iuramēto firmētur, tamē seruari non debēt. circa huiusmodi iuramēta itelligēda sunt, q̄ de illicitis iuramētis nō obseruādis supra statuta leguntur. Quisquis ergo se iuramēto firmauerit aliqd facturū, quo uel corporalis uel spiritualis salus adimatur, uel sine quo utraque salus reparari uel cōfirmari † nō poßit, fidē ꝓmissam seruare ꝓhibetur. quorū exēpla præmissæ authoritates subijciūt, dū eū, qui homicidiū facere, uel alimēta matri et fratribus nō subministrare, ī adulterio permanere, uel ad pacē cū aduersario nō redire, iuramētū præstādo ꝓmiserit, salubriori cōsilio illicita uota obseruare nō permittūtur. Est etiā id qd' iurat, aliqū uitiosum, nō in natura sui, sed ex causis extrauenientibus, ueluti cū aliqs post uotū castitatis iurat alicui se habiturū eā in cōiugē. cōiugē nāq; habere, in seipso malū nō est, tū huic ex uoto perniciosum est. hoc autē iuramētū etiā si illicitū sit, nō tū seruari ꝓhibet, sed de uiolatione uoti pœnitētia sibi iubet iniūgi. Ex modo iurādi tūc est illicitū iuramētū, qn̄ incōsideratè et incircūspectè aliqd iurat, quo nec corpalis, nec spiritualis sal9 adimat, & sine quo utraq; salus reparari, et uita conseruari ualet, ueluti dū aliqs à parētibus coactus, ut clericatus tonsurā, uel religiōis uestē suscipiat, se neutrū facturū iuramēto firmauerit: hoc quāuis aliquibus uideatur reprehēsibile, quia opus charitatis iuramēto se non facturū ꝓmisit, nulla tū authoritate seruari prohibetur: quia etsi nunquā clericatus tonsurā, uel religionis uestē suscipiat, nō tū ideo minus salutē ꝓmereri ualet, cū nōnulli in laicali habitu sanctißimi et deo dilecti inueniant. quo exēplo euidēter datur intelligi, quoties aliquis iurat se nō facturū aliquid, quo expeditior sibi uia præparetur ad beatitudinē, dūmodo sine eo ualeat salutē inuenire, q iuramētū nō ꝓhibet seruare. unde cū nos iuramus nō daturos aliquid alicui, sine quo utraq; salus eius pōt esse icolumis, etsi aliqua ex eo sibi cōmoditas præstaret, nulla tamē authoritate iuramētū seruare ꝓhibemur, dūmodo sit nobis alia uia neceßitatibus eius subueniendi.

† Alias conseruari.

a Nunquam. Non bene dicit: quia si ille, qui vouit simpliciter, postquam duxit vxorem, iurat quod nō dimittet eam, illud iuramentum licitū est: sed si prius vouit, quam ducat vxorem, tūc potius seruabit votum, quā iuramentū sequēs: vt extra qui cleri. vel vo. c. rursus.

b Ob solam religionem. nō est hoc verum. Io. de Fan.

Quod autē. Hæc quæstio diuidit in septē partes. In prima ponit q pœna imponatur periuris compulsis, vel volūtarijs, & qualiter puniūtur, qui alios iurare faciūt falsum. & hoc probat per septem ca. Secunda ibi, Item qui audit. Tertia ibi, Quæritur de eo. Quarta ibi, De qua te. Quinta ibi, De forma. Sexta ibi, Vtrum. Septima ibi, Iuramentum. Ioā. de Fant.

c Quod autem. istud

QVAESTIO V.

QVod autē [c] quinto loco quæritur, si licitum esset, quod archidiaconus iurauerat, an epi

istud nō habet dū Peccat bitationē, an periu mortalr q'rus sit, qui aliū co git peierare. Quod ali qs nostro mādato fa cit, reputa mur nosfa cere.

scopus esset reus periurij, qui ad peierādum archidia conū cogebat, facilè potest discerni: si enim cōsentiens pari pœna cū faciente puniēdus est, multò magis ille qui cogit, reus admissi criminis probatur.

Vnde Pius papa ait:

Qui peierare compellit, & qui compellitur, periurus vterq; probatur.

CAN. I.

QVi cōpulsus à domino sciēs peierat, vtriq; sunt periuri, & dñs, & miles [a]. dñs quia præcepit: miles, qa plus dominū [b] quàm animā suā dilexit. Si liber est [c], quadraginta dies [d] in pa & aqua pœniteat, & septem sequentes annos [e]. Si seruus eiusdē, tres quà dragesimas [f], & legitimas feriās [g] pœniteat.

Idem.

Pœnitentia eius, qui in manu episcopi, aut in cruce consecrata peierat.

CAN. II.

QVi periurat se in manu ep̄i, aut in cruce cōsecrata [h], tres annos pœniteat: si verò in cruce nō cōsecrata, annū vnū pœniteat: q aūt coactus fuerit, & ignorās [i] se peierauerit, & postea cognoscit, tres quadragesimas pœniteat.

Item ex pœnitentiali Theodori.

Qua pœna sit feriendus, qui necessitate coactus periurat.

CAN. III.

SI qs coactus pro vita redimenda [k], vel pro qualibet causa vel necessitate periurat: qa plus corpus, q̄s animam dilexit, tres quadragesimas pœniteat. Alij verò iudicant tres annos, vnum ex his in pane & aqua.

Item Gelasius papa.

Qui peierat, et alios peierare facit, qua pœna sit feriendus.

CAN. IIII.

SI qs peierauerit, & alios sciēs in piuriū induxerit, xl. dies pœniteat in pane et aqua, & septē sequentes annos, & nūq̄ sit sine pœnitētia [m], & alij (si consc̄ fuerint) similiter pœniteant.

Itē Aug. in sermone de decollatione sancti Ioā.

Homicidam vincit, qui sciens ad periurium hominem cōpellit.

CAN V.

ILle qui hominē, quocat ad iurationem, & scit eū falsum iurare cū esse, vīcit [n] homicidā: † qa homicida corpus occisur [o] est, ille animā: imò duas animas, & eius animā, quē iurare prouocauit, & suā. scis verū esse qđ dicis, et falsum quod ille dicit, & iurare cōpellis: ecce qđ ille iurat, ecce peierat: tu qd inueniſti? imò et tu peristi, q de illi [p] morte satiari voluisti.

Idem, de preiurijs.

Nō peccat, q iuramentū exigit ab eo, quē nescit falsum iurare.

CAN. VI.

QVi exigit iuratio nē, multū interest si nescit illū iuraturū falsum, an scit. si eā nescit, & ideo dicit, iura mihi, vt fides ei sit, nō est peccatum, tamē humana [q] tentatio est: si autē scit eum feciſſe, et cogit eum iurare, homicida est. Ille enim se suo periurio interimit: sed iste manum interficientis & impresit [r] & presit. †

Item ex concilio Magotiensi.

Vsque ad extremum vitæ non communicet, qui alios ad periuria trahit.

CAN. VII.

SI quis convictus fuerit alios ad falsa testimonia, vel periuria attraxisse, vel quacūq; corruptione solicitasse, ipse quidē vsq; ad exitum vitæ nō cōicet. ſ verò qui ei in periurio cōsensisse, phanſ

1 Dēbet. a Infamia. An iuramentum infamet, vel non, not. † etiā vj.q.j.c. quicunque. sed coacti si iurassent, non infamantur, vt 5.q. proxi inter cætera.

Item qui audit. Hæc est secunda pars quæstio. in qua quæritur cui debet dicere si videt quis quod aliquis vult falsum iu rare. & quid iuris, probatur j. ca. proxi. Ioannes de Faut.

b Falsum. Supple nisi indicauerit portabit iniquitatem suam. Ioan.

c Hoc videtur. Fuit. i, tamen habuit inde mortiam quod hominem quod nullius rei potuit esse reus: & quod sequitur, est exposi tio.

d Indicauit. Videtur ergo qđ vadeat testimoniū de auditu, vt hic [s], & xv. quæstio. v. ca. presbyter. & xxvj. quæſt. vj. c. qui contrahētes, & ij.qō. j. nam & intelliguntur fecisse quæ acta sunt a tortore si prioribus eis hoc dixerunt, vt C. de testibus l. cum antiqui. & ff. Argumen. contra. ff. de reg. iu. l. ad ea. quæ fieri. ff. de reg. iu. l. ij. respondit. & ff. de testamen. l. ij. c. relatum. ff. de reg. iu. l. ij. c. quod hic loqui tur in causa denunciationis, vbi modi ci scientia aliquā tum facit. argum. extra de spon præsentia. ij. Imo & in ſacit fidem testimonium de auditu, vt extra de testib. c. cū inhibitum. extra de testib. c. causam. Ioan. certe testimonium de auditu est proprie cū aliquis audit aliquid dici ab aliquo, sed si audiret contrahētes, non est testimonium de auditu. Et hoc dicit extra de testib. c. licet. ij. tamē hoc ca. non loquitur de vera denunciatione, sed potius de quadam informatione, scilicet cum quis indicat alij quod alius vult peccare: & spectat ad delicta committenda, sed denuntiatio non tenentur nisi qui habent magistratum super aliquos: & illa denuntiatio dicitur Euangelica, ista dicitur canonica. & hæc probatur semp, illa vero non. Et sic patet quod crimina nondū cōmissa possumus denuntiare, vt hic, & xciij. dist. c. diaconi. j. ibi, vicinum præceptio, &c. extra de despon. impu. cap. pen. extra de cog. spi. c. tua. Ioan.

e Iurauerit. i. iurare voluerit.

f Mortis. de facto, quia de iure propter vnius dictum, non posset iudicari. & est sic de pœna. dist. j. c. penultimo.

g Prodesse. vt sunt sacerdotes, vt xiiij. quæst. v. denique. Qui ergo dicit talibus, qui possunt prodesse, non obesse, nō dicitur prodere, vt ij.q. j. c. si peccauerit.

h Quæritur. Incidentem ponit hic Iuramēta quæstionem, quali- quaēr sunt ter iuramenta sunt intelligen intelligenda, & di- da. stinguitur, aut vter que habet rectū intellectū, aut vterq; dolosum, aut alter tantum habet rectum. fī ab vtroque interponitur dolus, tunc est intelligendum secundū cōmunem significatio nē verborū, vt extra de spon. c. ex li teris. si à neutro in tercuenit dolus, tūc interpretandum est secundū intellectū vtriusque, si verba possint vtrique intellectui adaptari. † c. 31. de sum. bon. extra de testi. c. cū lib. 2. tu. si ab altero tantum, tūc intelligendū est secūdum eū qui recte intelligit. sic videt distingui j. ead. §. ex his. In stipulationibus & aliſs cōtractibus & cōtra stipulantem & vendentē interpretandum est, sed in iudiciis pro acto re [t], vt ff. de ver. obli. l. inter stipulantē. §. j. ff. de contrahend. emptio. l. Labeo. Ioan.

i Quæritur. Intelligit. id est, intelligere de bet. & est simile j. bis stoli.

3 Quod dic vt no. extr. de re sti. spo. cū ad sedē. in gl. hic ergo.

† Sermo. 28. de ver

de consecra. dist. iiij. c. non illud.

ADDITIO. Not. tamen, quod nemo per iuramentum vel pactum proprium obligatur, nisi ille cōsentiat, cui fit pactum vel iuramentum. arg. optimum extra de iureiuran. c. sicut.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Ecce, Super tapidē. forte coopertū ab aduersario, vt creditur esse Euangelia.

[b] Hvmanæ aures. Verbis. quæ ille protulit, & vult ea aliter interpretari prout verba sonare videntur: quod semp non est faciendum: cum sæpe bona verba mala intētione proferantur, & econuerso, vt v.q. v. c. non omnis & cap. non osculatur. vt xxiij.q.j. capi. paratus.

Verba bona quādoque mala intentione proferuntur.

Mens potius, quam verba, attendi debet.

[c] Verba. Argum. potius esse considerandam mentē alicuius, quā ipsa verba, vt j.quæst.j. cap. Marcion. & de cōsecra. distinct. iiij. cap. retulerunt. extra de verbo. significa. c. præterea. & cap. intelligentia.

[d] Ad hoc iurat. id est, iurare debet.

Iuramentū plus operatur sacramentum, ecclesiasticum, quam simplex promissio.

[e] Distantiā. Quāperat, quā taliter peccat qui simpliciter dicit falsum, sicut qui sub iuramento dicit falsum magis tamen peccat qui peierando, quod li peccat peierando, non faciat fotidē subsistit vbi differentiā iuramentum interponitur: vt 5.e.qō. quelam & j. cap.ſ. sed tamen iuramentum operatur sacramentum, ecclesiasticum, quam simplex promissio, vt habetur extra de iureiuran. cit: ga mē- c. debitores. Item non hic est argumentū, quod ex nudo pactō oritur actio, vt infamiā et xij. quæstione ij. c. testimonio & quæstio. v. capitulo, vel qn quia Ioannes. Io.

[f] ea. vij. in Ioh.

[a] Ad idem 38. dist. secundo. 92. dist. c. 1. §. ex qō. 2. is autem.

[b] Ad idem vis [1]. Sed hoc verū est, cum constat deintellectu: alias in dubijs à verbis nō est recedendum. ff. de lega. iij. l. nō aliter. ff. de exercitoria. l. j. §. si is qui naue. extra de ſpō. ſa. c. ex literis.

[c] Distantiā. Quāperat, quā taliter peccat qui simpliciter dicit falsum, sicut qui sub iuramento dicit falsum magis tamen peccat qui peierando, non faciat fotidē subsistit vbi differentiā iuramentum interponitur: vt 5.e.qō. quelam & j. cap.ſ. sed tamen iuramentum, ecclesiasticum, quam simplex promissio, vt habetur extra de iureiuran. cit: ga mē- c. debitores. Item non hic est argumentū, quod ex nudo pactō oritur actio, vt infamiā et xij. quæstione ij. c. testimonio & quæstio. v. capitulo, vel qn quia Ioannes. Io.

[f] ea. vij. in Ioh.

[a] Ad idem 38. dist. secundo. 92. dist. c. 1. §. ex qō. 2. is autem.

[b] Ad idem vis [1]. Sed hoc verū est, cum constat deintellectu: alias in dubijs à verbis nō est recedendum. ff. de lega. iij. l. nō aliter. ff. de exercitoria. l. j. §. si is qui naue. extra de ſpō. ſa. c. ex literis.

[d] Ad hoc iurat. id est, iurare debet.

Iuramentū plus operatur sacramentum, ecclesiasticum, quam simplex promissio, vt habetur extra de iureiuran. cit: ga mē- c. debitores. Item non hic est argumentū, quod ex nudo pactō oritur actio, vt infamiā et xij. quæstione ij. c. testimonio & quæstio. v. capitulo, vel qn quia Ioannes. Io.

[e] Distantiā. Quāperat, quā taliter peccat qui simpliciter dicit falsum, sicut qui sub iuramento dicit falsum magis tamen peccat qui peierando, non faciat fotidē subsistit vbi differentiā iuramentum interponitur: vt 5.e.qō. quelam & j. cap.ſ. sed tamen iuramentum, ecclesiasticum, quam simplex promissio, vt habetur extra de iureiuran. cit: ga mē- c. debitores. Item non hic est argumentū, quod ex nudo pactō oritur actio, vt infamiā et xij. quæstione ij. c. testimonio & quæstio. v. capitulo, vel qn quia Ioannes. Io.

Qui

CAN. X.

ECce dico charitati vestræ, quòd qui super lapidem [a] falsum iurat, periurus est. Vnde hoc dico? quia multi etiam in hoc fallūt, & putant quia nihil est per quod iurant, nō se crimine teneri periurij. Prorsus periurus es, quia per id, quod sanctū non putas, falsum iuras. Si tu illud sanctū nō puras, sanctū puta cui iuras. Non enim quando iuras, tibi aut lapidi, sed proximo tuo iuras: homini iuras ante lapidē, sed nunquid nō ante Deū? non te audit lapis loquentem, sed punit te Deus fallentē.

Sed obijcitur illud Gregorij in xxvj libro Moralium. †

Apud dominum verba nostra non ex ore, sed ex corde procedunt.

CAN. XI.

HVmanæ aures talia verba nostra iudicant, qualia foris sonant. Diuina verò iudicia talia foris audiunt, qualia ex intimis proferuntur. Certè nouerit ille qui intentionem & voluntatē alterius varijs explicat verbis [b]: qa nō debet aliquis verba [c] cōsiderare, sed voluntatē, et intentionem: quia non debet intentio verbis deseruire, sed verba intentioni.

Si ergo diuina iudicia uerba nostra talia foris audiunt, qualia ex intimis proferuntur, si intentio non debet seruire uerbis, sed uerba intentioni, patet quòd Deus non accipit sic iuramentum sicut ille cui iuratur, sed potius sicut qui iurat intelligit, cum recipiētinem ex intimis, sed ex ijs quæ proferuntur foris uerba nostra sonent. Item obijcitur, qui iurat super lapidem putans se iurare super sacrosanctā Euangelia, perinde tenetur ac si super Euangelia iurauerit: licet ille cui iurat, ideo super lapidem illum iurare fecerit, ne non seruādo quod promittit, reatu periurij teneatur. Item obijcitur illud de ciuibus, qui credunt se iurare obedituros consulibus suis, in omnibus quæ sibi imperata fuerint pro honore suæ ciuitatis. Ne uerò obedientiam recusantes, reatu periurij illaqueētur, supponitur breue iuraturis in quo aliud continetur, quàm se iuraturos arbitrentur, uidelicet ne Padum in Nilum conuertant, uel aliquid huiusmodi faciant. Si ergo contra hoc, quod sese iurasse crediderāt, consulibus suis obedientiam denegarent, nūquid si cūdùm intentionem recipientis, an potius secundùm intentionem iurantis iuramentum Deus illud acciperet? Item si innocens de adulterio uel furto impeditus, innocētiam suam uellet asserere, iuraret autē se ab obiectis sibi sic esse immunem, sicut in breui illo cōtinetur, quod minibus suis se scripsisse arbitratur: continetur autem in illo, hunc reum esse obiectorum: nunquid à domino periurus reputabitur? aut nunquid poterit argui se iurasse adulterij, aut furti reatum incurrisse? Non.

Hinc etiam Ioan. Chrysostomus ait:

Inter iuramentum & locutionem fidelium nulla esse debet differentia.

CAN. XII.

IVramenti huiusmodi causa est, quia oīs qui iurat, ad hoc iurat [1], vt quod verū est loquatur. Et ideo dominus inter iuramentum & loquelam nostram, nullam vult esse distantiā: [c] quia sicut in iuramento nullam cōuenit esse perfidiam, ita quoq; in verbis nostris nullum debet esse mendacium, quia vtrunque & periurium et mendacium diuini officij † pœna damnatur, dicente scriptura: Os quod mentitur, occidit animam. Quisquis ergo verum loquitur, iurat: quia scriptum est: Testis fidelis non mentietur.

Idem.

Antequam aliquis iuret peieret, si contrà conscientiam iurare parat.

[a] QVi peierare. Non ex operibus. Deus potius considerat animum quam factum: vt xv. qō. vj. c. j. & Deus interrogat cor, & non manum. xiiij. q. v. c. ſi quid. ſic xxxij. q. v. c. propoſito.

[b] Aruuli. Iurare. nec testis esse potest: vt iiij. qō. iij. capi. j. Et ideo hoc est, qa iuramento debet adesse iudicium: sed hæc ætas nescit qd agat: vt C. de fal. mo. l. j. Item quia impubes nō potest peierare: vt ff. de iureiuran. l. qui iuraſſe. vnde sacramētum calumniæ præstare nō potest. posſ tamen dici, qp ſi dolī capax [1], qp ſic calumnioſe peierare potest: vt extra de del. pu. c. j. & nouerit veritatē, quod bene præſtat. ſacramētum ca iureiuran. propter calumniam. l. ij. §. primo. Sed de veritate dicenda bene potest iurare. Nam ab impuberibus & timidis ſumitur ini quæſtionis: vt ff. ad ſyl. impubes. et testis pro veritate dicēda: vt ff. ad ſyl. l. j. impubes. et testis ferula percutitur, licet contra eſſet, licet contra eſſet quam ſolet. ff. de cōfeſſ. cerquam poſſet reſtitui: tum. §. pe. lo. quod ff. de cōfeſſ. cerfalſum eſt, niſi ſit ſolī capax, cū hoc cap. cōtradicat B. autem certum quod ſi aliquis recēperit iu ſolī capax, et tenet ſacramentū minoris, valet, et tenet ſacramentū: vt ſolī capax. l. qui iuraſſe. Item in hoc poſſ. quis cō ſolī capax, qp ſi rarione iura nouerit, quod præſti bit

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus causæ exerceri non debent. xv.q6.iiij.c.j. & ij. huic tamen ca. & præcellenti obuiat cõsuetudo præscripta. Ioan. de Fant.

a In litanijs maioribus. vt in festo sancti Marci.

b DE forma. Honestũ. Sic ergo honestas & possibilitas in omni iur, mẽto fũt intelligẽda: vt ꝛ.e. q6.iiij. c. vnusquisq. & extra de iureiu. c. quemadmodum. sed illud sacramentum præstãt archipontifici, vt extra de iureiu. c. ego. & subditi suis epis: vt xxiij. dist. c. quanquã. & Imperator papæ. lxiij. dist. c. tibidño. & licet generaliter iuret vasallus dño, scilicet quod in oĩbus cansis iuuabit ipsum, & cõtra quẽlibet, tamẽ contra ꝓpriã patriã non iuuabit ipsum; vt ff. de rel. l. minime. nec contra papã: vt extra de iureiur. c. venientes. Sed quid si dñs. vult filium vasalli impetere, nunquid iuuabit ipsum contra filiũ? videtur q nõ, quia nec cõtra filiũ excõicatũ iuuabit. xj. q. iij. cap. quoniã multos. & arg. ad hoc ff. de re ttg. l. minime. & cõtrarium tamẽ dicit lex feudi in ti. quẽ admodũ feu. amit. quæ simile dicitur enim ibi, q obsequiũ vasallus obligatus debet cleri est filio suo tantum cus eccle- vinculo naturę: sed sic. l. ij. & dño suo obligatus ibi Alber. est vinculo iuramẽ de Rof. C. ti. Itẽ non tenetur de aduoc. ipsum iuuare si iniudi. iud. ste impetit aliũ. nec enim opẽ fert, qui ad peccandum nos adiuuat: vt xiiij. q. vj. c. fi res. Itẽ nuidominum accusare dominũ non accu- Non, vt hic potest sat. colligi, nisi prosequat suã iniuriam. alioqui si accusat, perdit ius feudi, sicut patronus q accusat libertũ, pdit bonorũ possessionẽ: vt ff. de bo. lib. l. qui cũ maior. nec etiã testimoniũ potest contra ipsum ferre, nec in criminali causa, nec

Imperator, iurat Papæ.

Vasallus

† Ideo Clericus Regi, vel Principi non iurat fidelitatem, quia non habet ibi quod petat, nec quod defendat. Ioan. de Fant.

† Adde

impossibile. Vt fidelis hæc documenta caueat, iustum est. Sed quia non sufficit abstinere à malo, nisi fiat id quod iustũ & bonũ est, † restat vt ſ eis dẽ sex supradictis consiliũ f & auxiliũ domino suo fidele pſtet, ſi beneficijs dignus g videri vult, & saluus esse de fidelitate quã iurauit. Dominus quoque fideli suo in his omnibus vicem h redde re debet, quod ſi nõ fecerit, meritò cẽsebitur malefidus, sicut ille, qui in eorum præuaricatione, vel faciendo vel consentiendo deprehensus fuerit perfidus & periurus.

Augustinus.

De eodem.

CAN. XIX.

SI quis laicus iuramentum violando profanat, quod regi & domino suo iurat, & postea puersè & dolosè eius regnum tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur, quia sacrilegiũ perag it, in Christum Dei manum mittens anathema sit, nisi per dignam pœnitentiæ ſatisfactionem emendauerit, sicut constitutum à sancta synodo est, id est, seculum relinquat, arma deponat, in monasterium eat, & pœniteat omnibus diebus vitæ suæ: veruntamen cõionem in exitu vitæ suæ cũ eucharistia accipiat. eps presbyter, diaconus si hoc crimen cõmiserit, degradetur.

c De secreto. Ille qui prodit secreta alicuius, capite punitur: vt ff. de re milit. l. omne. §. iij. & C. de commer. & mer. l. ij. & sic potest quis iurare, ne prodat secreta alterius. ar. tamẽ est cõtra. xiiij. dist. c. nemo.

Secretor

d Munitionibus. Qui munitiones edit hostibus, vel literas, vel nuntium, vel aliquod signũ eis mittit, incidit in crimẽ læsæ maiestatis. ff. ad leg. Iul. maie. l. j. & ij.

e Ad honestatẽ. vt nec cum vxore, nec cũ filia commi in ver. ffceas: nec aliqd inhonesti faciat in do dño: vt de pœn. iur. & Imo dist. v. c. cõsideret. ſi. eo. tit.

† Cõtor. 1. institu.

f Conciliũ. Vide & §. in glq̃o interpretatur super ver. hoc iuramẽtũ, Ego iuro iuro, quod nullum faciã tibi damnũ. i. ego iuro, quod nec ego faciam, & etiã quod alios faciẽtes prohibebo. Sic interpretat lex tale pactũ: vt ſi aliquis fecit pactum, quod syluã non cæderet vel vreret, etiã cuſtodire tenetur, ne alius vrat vel cædat: vt ff. locati. l. in lege. idẽ videtur in ſi ous negatiuis promissionibus vt ff. de iureiur. c. primo. quod nõ facit, non ganã. cũ dicitur, pmitto quod solum teneor nõ facere, sed etiã curare debeo ne fiat: vt ff. de verb. sig. l. fatemur clericus pẽnam aliquid corã iudice. bene tenetur præstare iuramentum calumniæ. quod sine li centia episcopi nul debet facere iura mẽtũ laico. Imperatori tamẽ iurare debet fidelitatẽ, ſi episcopi fidelitatẽ.

g Quod militia re Hic quæritur militare seu bellare sit peccatũ: et non sit peccatũ: vt ſi nõ: vt xxiij. dist. c. j. & c. militare. & hoc

h Vicem. Et sic, Eadem fide tenetur hoc recognoscere quis subdito suo, laico, sicut subditus dñi sui. vt xcv. dist. c. certo hõ. Cũ subiectus. & extra iudi. de iureiur. c. primo. in fi. de pœnit. & xxxij. q. vj. ver. nihil iniquius. & ſi clericus non fecerit, priuat ſe illo, vel dominio, & quod habet in vasallo. & transit seu fertur dum ad superiorẽ. ſi. vt in lib. de feud. quemadmodum feu. amitt. Vt itaq;

i Vt itaque. Hæc est sexta pars quæstio. in qua dicitur q non solum vermentimur, sed etiam facẽtis. Ioan.

Solutio

k CAuete fratres. Operibus. argu. q. facẽtis meritur, sicut verbis. xj. quæcut verbis. xj. quæ. iiij. c. æstimant. & facẽtis appellamus. extra de appel. c. ci Tentatio ſi. & facẽtis præcepto. dicamus. xliij dist. c. fin rector.

l QVoties vero. Audiẽdum. Forte in fruit rudes magna. & subtilia: quod fieri non debet. sic viij. q6. ſi ca. oportet. & xliij. distin. c. j. Io. Iuramentũ. Hęc est septima ps quæstionis, in qua dicitur q clericus non debet iurare laico, nec episcopo, sine causa. Ioan. de Fant.

m NVllus. Laĩ co hoc caſi: intelligas de iuramento expurgationis, quod clerici non debet facere coram laico, sed coram suo iudice. Mennam. vel coram laico, sed tamẽ cõ. epiſcopi sui delegatoriſi hoc fiat authoritate Papæ, vt ff. de v. c. Mennam. clericus pẽnam aliquid corã laico. bene tenetur præstare iuramentum calumniæ. quod sine licentia episcopi nul debet facere iura mẽtũ laico. Imperatori tamẽ iurare debet fidelitatẽ, ſi episcopi fidelitatẽ.

n Quod militia re Hic quæritur militare seu bellare sit peccatũ: et non sit peccatũ: vt ſi nõ: vt xxiij. dist. c. j. & c. militare. & hoc

o NVllus ex ecclesiastico ordine cuiq̃ laico quicquam super sacra Euangelia iurare præsumat. Sed simpliciter cũ veritate & puritate dicat, est est: non nõ. Sed ſi est aliquid aliud, quod sibi obiicia

5 Vt itaque ex præmissis apparet, mendacium nec in simplici sermone debet proferri, nec iuramento firmari. Mendacium autẽ nõ solũ in uerbis sed etiã in simulatis operibus, esse probatur. Vnde Ambrosius in sermone habito in Dominica de Abraham.

Mentitur, qui professionem suam operibus non ostendit.

CAN. XX.

CAuete fratres mendaciũ: quia omnes qui amant mendacium, filij sunt diaboli. Non solũm in falsis verbis, sed etiam in simulatis operibus a mẽdacium est. Mẽdaciũ nanq; est, se Christianum dicere, & opera Christi nõ facere: mendaciũ est episcopum, sacerdotem vel clericum se profiteri, & contraria huic ordini operari.

Item Hieronymus.

Quoties sermo malus de ore nostro procedat. CAN. XXI.

QVoties verò loquimur aut nõ in opportuno tempore, aut nõ in opportuno loco, aut non vt cõuenit audientibus b, toties sermo malus procedit de ore nostro, ad destructionẽ eorũ qui audiũt. Cõsideremus itaque quid loquamur, quia pro omni otioso verbo reddituri sumꝰ rationem in die iudicij.

7 Iuramẽtum verò clericus laico præstare non debet.

Vnde in Remensi concilio legitur.

Cuiquã laico clericus nihil iurare præsumat. CAN. XXII.

NVllus ex ecclesiastico ordine cuiq̃ laico c quicquam super sacra Euangelia iurare præsumat. Sed simpliciter cũ veritate & puritate dicat, est est: non nõ.

Quæstio I.

tur, aut iudicauerint qui eiusdẽ ordinis sunt, aut corrigatur, aut expurgetur.

Episcopo similiter clericus iuramentum præstare non debet: nisi fortè is, cui ecclesiæ procurationem committit.

Vnde Vrbanus secundus ait:

De eodem. CAN. XXIII.

NVllus epũs clericos suos (nisi fortè q bus ecclesiasticarum rerum dispensatio cõmissa fuerit) sibi iurare cõpellat.

CAVSA XXIII.

QVidã episcopi cũ plebe sibi cõmissa in hæresim lapsi sunt: circumadiacentes catholicos minis & cruciatibus ad hæresim compellere cœperũt: quo cõperto Apostolicus catholicis episcopis circũadiacentiũ regionũ, qui ab Imperatore ciuilem iurisdictionem acceperant, impetrauit ut catholicos ab hæreticis defenderent: & qui bus modis possent, eos ad fidei ueritatem redire compellerent. Episcopi hæc mandata Apostolica recipientes, conuocatis militibus apertè & per insidias contra hæreticos pugnare cœperũt. Tãdem nõnullis eorũ neci traditis, alijs rebus suis uel ecclesiasticis expoliatis, alijs carcere & ergastulo reclusis, ad unitatem catholicæ fidei coacti redierunt.

1 Hic primùm quæritur, an militare peccatum sit.

2 Secundò, quod bellum sit iustum, & quomodo à filijs Israël iusta bella gerebantur.

3 Tertiò, an iniuria sociorum armis sit propulsanda.

4 Quartò, an uindicta sit inferenda.

5 Quintò, an sit peccatum iudici uel ministro reos occidere.

6 Sextò, an mali sint cogendi ad bonum.

7 Septimò, an hæretici suis & ecclesiæ rebus sint expoliandi, & qui possidet ab hæreticis ablata, an dicatur possidere aliena.

8 Octauò, an episcopis uel quibuslibet clericis sua licet authoritate uel Apostolici sine Imperatoris præcepto arma mouere.

QVAEST. I.

QVòd militare alienum uidetur ab Euangelica disciplina, hinc uidetur posse probari quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc verum est, si à principe indicatur bellum: vt ſ. eadem quæſtio. iij. cap. iuſtum. Similiter pro defenſione ſua vel patriæ vel legum paternarum, vt ſ. ea. quæſtio. viij. c. ſi nulla. Clerici autem in ſacris ordinibus conſtituti non poſſunt mouere arma: vt ſ. eadem, quæſt. viij. cap. clerici. Similiter videtur, quod nec in minoribus ordinibus conſtituti etiam vxorati poſſunt mouere arma, quia ſub regula eccleſiaſtica debent viuere, vt xxxvj. diſtinct. capit. ſi qui. & xx. quæſtio. iij. capit. eos. quod concedo

Mat. 5. f ſi volunt gaudere priuilegio eccleſiaſtico. argumen. ad

Ibidem. hoc extra de cler. coniuga. Ioan. de Fantu.

a Propulſandam. Qui repellere poſſunt iniuriã, & qua licet poſſit repelli,

Iniuria an & an tantum perſo poſſit re iniuria, vel etiã pelli, & à perſonæ & rerum quibus. poſſit repelli, vi-

Ro. 12. d dendum eſt[1]. Et

1 Adde, p quidã videtur qd hoc gl. ii. nõ ſolum laici ſed & ibi Bar etiam clerici poſ-

to. in l. vt ſunt repellere iniuvim. ff. de rias & rerũ & periuſt. & iu. ſonæ, vt extra de eõdẽ Bar. reſtit. ſpol. c. olim in l. ſi quis & extra de ſen. exã ſeruitute. com. c. ſi vero. ca.

ff. de furt. ex tenore. & ff. di-

Mat. 26. e ſtin. j. ius naturale. & ff. de iuſt. & iu. vt vim. Econtrario vi detur, q clerici nõ poſſint, vt extra de homici. ſuſcepimus. xlvj. diſt. c. ſeditionarios. Ad hoc dicũt quidam, quod nulli licet vim repellere repercutiendo, ſed tantum impediendo. Alij dicunt quod licet laicis repercutere, clericis non. Ego credo, quod & clericis & laicis licet repercutere: diſtinguitur tñ, quia aut vis infertur pſonæ, aut rebus. ſi perſonæ, tunc eſt vis repellẽda prius quam ſit illata. Sed quidã dixerũt q& nullus vim repellere debet, niſi ille

e Et inctõ tam[a] timo inſidianti cuius re- temlicium eſt occidere, & eum qui vult occidere, vt ff. ad legem Aqui. l. iiij. & v. ſi tamen aliquis vim factam repellat, potius præſumi debet q defendendi quam vlciſcendi interuallo cauſa fecerit id, vt ff. ad legem Aquil. l. ſi ex plagis. repellipſo §. tabernarius. & hoc ſi primus

omnis militia, uel ob iniuriã propulſandã, a uel pro pter uindictã inferendã eſt inſtituta. Iniuria autẽ uel à propria perſona, uel à ſocio repellitur: quod utrunque Euangelica lege prohibetur. cùm enim dicitur: Si quis te percuſſerit in unam maxillam, præbe ei & alteram. Et iterũ: Qui angariauerit te mille paſſus, uade cum eo alia duo millia, c Item cùm Apoſtolus dicat ad Romanos: Non uos defendentes d chariſſimi, ſed date locum iræ: quid aliud prohibemur, quàm propriæ perſonæ iniuriam repellere?

Item cùm Petro gladio magiſtrum defendẽti Chriſtus dixerit. Conuerte gladium tuũ in uaginã: an putas quia nõ poſſum e rogare patrem meũ, & exhibebit mihi plus, quàm duodecim legiones angelorũ? De nic; ſicut de beato Andrea legitur, cùm fieret cõcurſus populorũ, ut de manibus iniqui iudicis eum eriperent, & ab iniuria mortis illum defenderent: ipſe cõtra & exẽplo & uerbo patientiã docens, rogabat eos ne ſuũ martyriũ impedirent: quid aliud monemur, quàm ſicut proprias, ita & ſociorum iniurias patienter tolerare, nec ad arma concurrere ſed eorum exemplo ad ſimilia perferenda animum præparare? Item cùm in prouerbijs dicatur: Mihi uindictam, & ego retribuam: dicit dominus.

Item cùm in Euangelio dicatur: Nolite iudicare f, & non iudicabimini.

Item cùm paterfamiliàs dicat ſeruis uolentibus colligere zizaniam g, Sinite utraque creſcere uſque ad meſſem, & tunc dicam meſſoribus, colligite zizaniã, & alligate in faſciculos ad comburendum.

Item cùm rex ille, qui nuptias fecerat filio ſuo, miſſis exercitibus ſuis, angelorum uidelicet, dicatur perditurus homicidas prophetarum & Apoſtolorũ, qui uocati ad nuptias uenire contemſerunt credendo. Item cùm Paulus Apoſtolus dicat in epiſtola ad Romanos, Nolite iudicare inuicem. Item, Tu quis es qui iudicas alienum ſeruũ? ſuo domino ſtat, aut cadit. Siue ergo uiuimus, ſiue morimur domini ſumus. In hoc enim Chriſtus mortuus eſt, & reſurrexit, ut & uiuorũ et mortuorũ dominetur. In his omnibus quid aliud præcipitur, quã ut uindicta delinquentiũ diuino reſeruetur examini? Cùm ergo (ut ſuprà dictũ eſt) militia uideatur inſtituta ob iniuriã propulſandam, uel propter uindictã inferendã, utrũq; autẽ lege euangelica prohibeatur, apparet quòd militare peccatum eſt.

Hinc etiam Grego. ait: † *Bella carnalia bellorum ſpiritualium figuram gerunt.*

CAN. I.

NIſi bella iſta carnalia figuram ſpiritualium bellorum gerent, nunquam (vt opinor) Iudaicarum hiſtoriarum libri diſcipulis Chriſti, quivenit pacem docere, legendi in eccleſijs fuiſſent ab Apoſtolis traditi. Quomodo enim bellorum eis proficeret iſta deſcriptio, quibus dicitur à Ieſu: Pacem meam do vobis: pacem meam relinquo vobis. & quibus per Apoſtolum iubetur & dicit: Non vos metipſos vindicantes b, ſed magis iniuriam percipite, & magis fraudem patimini? Vnde denique ſciens Apoſtolus nobis iam vltra bella non eſſe carnaliter pugnanda, ſed animæ certa mina contra ſpirituales aduerſarios deſudanda, velut magiſter militiæ præceptum dat militibus Chriſti dicẽs: Induite vos armaturam Dei, vt poſſitis ſtare aduerſus aſtutias diaboli. His ita reſpõdetur: præcepta patientiæ non tam oſtentatione corporis, quã præparatione cordis ſunt retinenda.

Vnde Auguſti. ait in ſermone de puero Centurionis.

Præcepta patientiæ virtute animi, non oſtentatione corporis ſeruanda ſunt.

CAN. II.

PAratus debet eſſe homo iuſtus, & pius patienter eorum malitiam ſuſtinere, quos ſic-

ri honos quærit. Vt potius numerus creſcat bonorum, non vt pari malitia ſe quis numero addat malorum. Denique iſta præcepta magis ſunt ad præparationem cordis, quàm ad opus quod in aperto c fit: vt teneatur in ſecreto animi patientia cum beneuolentia. In manifeſto autem id fiat, quod eis videtur prodeſſe d quibus bene velle debemus. Hinc ſiquidò oſtenditur, quòd ipſe dominus Ieſus exemplũ ſingulare patientiæ cùm percuteretur in faciẽ, reſpõdit, Si malè locutus ſum, exprobra me de malo: ſi autẽ bene, quid me cædis? Nequaquam igitur præceptum ſuum (ſi verba e intueamur) impleuit. Neque eñ præbuit percutienti alteram partẽ, ſed potius prohibuit ne faceret, et iniuriã augeret. Tamen paratus aduenerat non ſolùm per cuti in faciem, verùm etiam pro his, à quibus hoc patiebatur, crucifixus occidi: pro quibus ait in cruce pendens: Pater ignoſce illis, quia neſciunt f quid faciunt. Neq; Paulus Apoſtolus p̃ceptũ domini et magiſtri ſui videẽs implesse, vbi etiã percuſſus in faciem dixit principi ſacerdotũ. Percutiat te Deus paries dealbate. ſedes me iudicare ſecundũm legem g, & cõtra legẽ h iubes me percuti? Et cũ à circunſtantibus diceret, Iniuriam facis principi ſacerdotũ: irridens eos admonere voluit quid dixerit, vt qui ſaperent, etiã intelligerent iam deſtruendũ i eſſe in aduentu Chriſti parietem dealbatũ, hoc eſt hypocriſim ſacerdotũ Iudæorum. Ait quippe: Neſciui fratres, quia princeps eſt. Scriptũ eſt eñ, Principi populi tui non maledices. Cùm proculdubio qui in eodem populo creuerat, atque in lege fuerat eruditus, illum principem ſacerdotum neſcire k non poſſet: nec eos quibus ita notus fuerat, vllo modo fal-

Iudex, ſecundum leges iudicabit, & nõ ſecundum motum animi ſui, vt extra de conſtitu. c. ſ. & xj. q. iij. ſummopere. alioquin puniſ vt falſarius, vt ff. ad legem Corn. de fal. l. i. §. ſ.

h Et contra legẽ. lex eñ dicit, q̃ liber homo non debet verberibus cæ- rari nõ debet, vt C. de rep. con ſenſu. vltra mediũ: niſi in caſu, vt no. v. qõ. v. illi qui. & no. xv. quæſ. vj. in ſumma.

i Deſtruendum. Dixit eum non eſſe principẽ, quia non erat apud eum dura turus principatus, vt extra de verb. ſig. nam & ego. & Ioan. 18. d j. de pœn. diſt. ſ. ca. diuortium.

* Neſcire. arg. q̃ Vicinorũ non poteſt quis ſe facta præexcuſare[2] prætextu ſumimus ignorantiæ de re ſcire. quæ facta eſt inter 2 Idẽ A- vicinos ſuos: vt extra de præſumpti. Imol. in l. lexand. de tra de præſumpti. quoſdã. & c. quan- ad cogni- to. l. iiij. diſt. nulli. tionẽ. col. & xij. qõ. ij. qui & v. ff. ſi cer. humanis. Similis p̃- pe. et Bal. ſumptio eſt C. de in l. de tu- in integrũ reſti. mi- tela. C. de no. de tutela. in inte. re.

Quam quẽ ſint ſequiſ Sali. & Pau. de Caſt. Luc. 23. d

Act. 23. a

Exo. 22. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Quam voluntati, j.ea.q.iiij. displiceret, j. xlv. distin. & qui emendat.

b Qui etiam. Vel quinetiam.

c Respublica. i. aliquis gerens rem publicam. Ioan.

d In Euangelio. Ioannis.

e Concusserit is. Concutere, est aliquid petere vltra debitũ, rõne alicuius officij, vt j.ea. quid culpatur. dicit aũ concutere qui per oppressionẽ & minas extorquet pecuniam, vt ff. de concuss. l.j. & ij.

Cõcutere, quid sit.

1 Vide qd leg. & no. j.j.q.j. cõcussionis.

Ioannes.

f NOli existimare. Sanctus Dauid. si aliquis existens sanctus, põt vti armis in bello: quare ergo phibet pœnitẽtibus vti armis, vt xxxxiij.q. ij. admoneret? Rñ ideo, quia pœnitentes viuunt sub regula ecclesiastica, vt xj. quę. j. aliud. Vel ideo quia arma possunt dare occasionẽ peccãdi.

Pœnitẽtes armis vti nõ possũt.

g Hosti. Hosti ergo fides seruãda est vt hic. & xxiij. quę. iiij innocens. Arg. contra xxiij. quæst. ij. vtilem qd verum est, si ipse nobis seruat fidẽ: alias non tenemur ei seruare. xcv. dist. esto subiectus. extra de iure iurand. peruenit. xxxvij. q. j. si infidelis. ff locati. l. quæro. §. inter. C. de transactio. l. cum pponas. in fi. Arg. cõtra. xj. q. iij. inter verba. in fi. & xxxiij. quæst. v. quod Deo.

Fides hosti seruanda est.

2 Adde de hac q. late p legistas, l. eũ Appenas. & ibi Cya. C. de pact. & ibi gl. Bal. in l. vt reſpõsum. C. de transac.

h Iam (chef. Arg. misereor. Iam esse debitam, & ita hic arg. quod diffensatio põt peti tanquã debita, vt 50. dist. cõsio sancto. in fine. & lxxxvj. dist. nõ satis. in fi. Item habes hic quod aliquis tenet parcere hosti suo, vt ij. q. v. quanto. in fi. dum tamen non timeat

Luc. 3. c

† Epist. j.

periculũ incutere ex hoc: vt j. e. qõ. 3 Nam ij. est iniusta. Iohannes

CAN. III.

NOli existimare neminem Deo placere posse, qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus Dauid [f], cui dominus tam magnum perhibuit testimoniũ. In his etiam plurimi illius temporis iusti. In his erat sanctus ille Centurio, qui dominio dixit: Nõ sum dignus vt intres sub tectũ meum. Hoc ergo primũ cogita, qñ armaris ad pugnã, quia virtus tua etiã ipsa corporalis donum Dei est. Si enim cogitabis hoc de dono Dei, nõ facies contra dominũ. Fides enim quãdo, p mittit, etiã hosti [g] seruanda est, cõtra quẽ bellũ geritur: quãtò magis amico pro quo pugnatur? Pacem habere voluntatis est. Bellũ autem debet esse necessitatis, vt liberet Deus à necessitate, & conseruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur: sed bellum geritur, vt pax acquiratur. Esto ergo bellando pacificus, vt eos, quos expugnas ad pacis vnitatem vincendo perducas. Beati pacifici (ait dominus) quoniã filij Dei vocabũtur. Si aumẽ pax humana tã dulcis est pro temporali salute mortalium, quanto dulcior est pax diuina pro ęterna salute angelorum? Itaq; hostẽ pugnantem necessitas deprimat, nõ voluntas. Sicut bellanti & resistenti violentia redditur, ita victorĩs castigatio misericordia iam debetur [h]: maximè in quo pacis perturbatio non timetur.

Item eiusdem contra Manichæos. †

Quæ sunt in bello iure reprehendenda.

CAN. IIII.

QVid culpatur in bello? An quia moriuntur quãdoq; i morituri, vt dominentur [k] in pace victuri? hoc reprehendisse timidorũ est, nõ religiosorũ. Nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, impatiens atq; implacabilis animus, feritas rebellãdi, libido dñandi, & si qua similia hæc sunt q̃ in bellis iure culpãtur: quę pleriq; vt etiã iure puniantur, aduersus violentias resistentiũ (siue Deo [l] siue alĩquo legitimo imperio iubente) gerenda ipsa

In bellicis armis milites Deo placere possunt.

i Vid culpatur. Quam etiam dogi: Certe hæc ratio nõ est sufficiẽs. enim nam si quis homi- reprehẽnem interficiat & in hoc dit. etiam moriatur vel hic allegerat, nihil omittit. iniusta. le- nus tenetur, vt ff. cundũ lẽ- ad legem Aquil. l. Plal. so- ita vulneratus. in Mat. 8. princ. & est similis ratio j. xxxiij. quæ. iij si habes. ff. ad legem Rhod. de iact. qui leuandæ. & l. nauis. §. sed si nauis. & ff. quod vi aut clam. si alius §. est & alia.

k Dominentur. Scilicet victores.

l Siue Deo. t. diuina reuelatione. j. c. quæst. ij. dominus.

Ordine.

a Ordine. Id est. potestate.

b Tributa. Vt j. ea. q. viij. tributũ.

c Principes. Vt j. ead. q. ij. iustum. Nullus ergo bellare põt, sine authoritate principis: vt hic, & C. vt armorius. l. j. lib. xj. simili princeps ecclesiasticus potest indicere bellum: vt j. ead. q. viij. c. igitur. & cap. omni. & capit. seq.

Principes. Vt j. ea. q. viij. tributũ.

d Sinẽte. Vt viij. q. j. audaciter.

e Sacrilego. ' xj. q. iij. Iulianus Imperator.

f Iniquitas. Hic habes, quod licet dñs peccet præcipiendo, tamen subditus non peccat obediendo: vt 100. dist. cõtra morem. in prin. sic xxxix. q. v. manifestũ. extra de iureiur. debitores. Item habes hic, quod in dubijs semper est obediendum. xix. distin. in memoriam. Arg. contra. 50. distin. si quis Ppostera. xj. q. iij. quid ergo. Ieẽ hic arg. quod in dubijs humanior et tutior via est eligẽda. extra de sponsa. iuuenis. & xliij. di. c. vltimo.

Militare. Augeas. scilicet iniuste. licitum est enim augere diuitias. xxxc. dist. hæc scripsimus.

Præcipit. Licet iniuste: vt 100. dist. contra morem in princ.

Militiæ. Cũ ergo clerici milites dicantur: vt lxxj. dist. quid prodest. & j. q. iij. saluator. & quæst. vij. c. qualiter. si. militer & patroni dicuntur & milites: vt C. de aduocat. diuers. iudic. & ibi gl. ergo si cõs cauſa. nõ debent stipendia militaria. j. q. ij. cap. ficut.

Condemnatur.

bella suscipiuntur ab omnibus bonis, cùm in eo rerũ humanarũ ordine [a] inueniũtur, vbi eos vel iubere aliquid tale, vel in talibus obedire iustè ipse ordo constringit. Vnde neq; Ioannes abarmis iubet discedere milites, & Christus tributa [b] Cæsari monet reddi: quia propter bella ne cessariò militi stipendiũ præbetur. Ordo autem ille naturalis mortaliũ, paci accõmodatus hoc poscit, vt suscipiendi belli authoritas atq; cõsiliũ penes principes [c] sit: sed si humana cupiditate bellum geritur, nõ nocet sanctis, in quos non habet quisquã potestatẽ, nisi desuper datã. Nõ em̃ est potestas nisi à Deo, siue iubẽte, siue sinente [d]. Ergo vir iustus si fortè etiam sub rege & homine sacrilego [e] militet, rectè potest illo iubente bellare †, si vice pacis ordinem seruans, quod sibi iubetur, vel nõ esse cõtra Dei præceptũ certum est, vel vtrũ sit, certum non est: ita vt fortasse reũ faciat regem iniquitas, [f] imperandi, innocentem autem militẽ ostendat ordo seruiendi.

Item eiusdem in libro de verbis dñi. tract. xix.

Militare non est peccatum.

CAN. V.

MIlitare non est delictum, sed ꝓpter prædam militare peccatum est: nec rempublicã gerere crimino sum est, sed ideo gerere reipublicã, vt diuitias augeas [g], videtur esse damnabile. Propterea enim quadam prouidẽtia militantibus sunt stipendia constituta, ne dum sumptus quæritur, prædo grassetur. Item dominus ipse dixit: Reddite quæ sunt Dei, Deo: & quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Igitur quod Cæsar pcipit, [h] ferendũ est, quod imperat tolerandũ est, sed sit intolerabile dum prædã exactores accumulant. Itẽ Interrogauerunt Ioannẽ milites dicẽtes: Quid faciemus & nos? Ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis: sed estote cõtenti stipẽdijs vestris. Sic autẽ cognoscere se debet omnis homo, qui militat. Non enim de his tantùm militãtibus scriptura loquitur, qui armata militia detinentur: sed quisquis militiæ [i] suæ cingulo vtitur, dignitatis suæ modos adscribitur: atq; ideo hæc sentẽtia potest dici (verbi gratia) militibus, protectoribus, cunctisq; rectoribus. Quicunq; sibi stipendia publicè decreta consequitur, si amplius quærit, tanquam calliniator & concussor Ioannis sententia condemnatur [k].

Item eiusdem de diuersis ecclesiæ obseruationibus.

Pacata sunt bella, quæ geruntur vt mali coẽrceantur, boniq; subleuentur.

CAN. VI.

APud veros Dei cultores, etiam ipsa bella pacata sunt, q̃ non cupiditate, aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, vt mali coẽrceãtur, & boni subleuentur. Itẽ Gre: vniuersis militibus Meapoli. †

Summa est laus militiæ, reipublicæ vtilitatibus obedientiam exhibere.

CAN. VII.

SVmma militiæ laus inter alia bona merita hæc est, obedientiã reipublicæ vtilitatibus exhibere, quicquid sibi vtiliter imperatum fuerit obtemperare, sicut etiam nunc deuotionẽ vestram fecisse didicimus, qua epistolis nostris, q̃bus magnificũ virum Constantiũ tribunum

Sed qualiter puniatur concussor? Dic. Concusso quod fecũ sum casus pœnam. nonem pœna quadrupli: vt xvij. distin. quoniam. secũ dũ leges videt. qđ mat. 22. b extra ordinẽ punitur, cum non sit publicum crimen: vt ff. de cõcussio. l. ij. sed certe & secundum leges pœna quadrupli punitur: vt j. q. viij. cap. sanctimus.

† Summa. Vtili Lucæ 3. c ter. Ar. quod Episcopi si episcopus præcipit alicui ire Roetiam diffimam pro vtilitate cile, est ad ecclesiæ, quod teimplendã. netur obedire [l]: vt 2 Ad idẽ vij. quæst. j. quia. & xj. qõ. iij. si clericus se excuquid ertis illum qui ditior hoc. go. vbi de fet, & dicat, mitta- me est, respondeat et Episcopus sicut Christus respondit Petro: cũ enim dñs diceret Petro, Tu me sequere: respondit Petrus, Domine, hic autẽ quid? demonstrato Ioanne. & dixit ei dominus: Quid ad te, si eum volo manere? tu me sequere. Ioan. de Fant.

Quod

Bellum dicitur quinquemodis iniuſtum.

a Q Vod aūt. Bellū dicitur iniuſtū quinq; modis: vel rōne perſonę, vt ſi fuerint pſonæ eccleſiaſticæ, quibus non eſt licitum fundere ſanguinem: vt ſ.ea.q.viij. clerici.& cap.his à quibus. Rōne rei: vt ſi nō eſt de repetendis rebus, vel ꝓ defenſione patriæ: vt ſ.ea.c.j. & ſ. ea. qō. viij. c. ſi nulla. Vel ꝑpter cauſam, vt ſi propter volūtatē, & nō propter neceſsitatē pugnatur: vt ſ.ea. qō.j.c. noli. Ex animo eſt iniuſtū: vt ſi animo vlciſcēdi fiat: vt ſ. ea. q. j.quid culpatur. Itē eſt iniuſtū, ſi non ſit indictum authoritate principis[1]: vt j.ea.c.j.& ſ.ea. q. j. quid culpat. Quæ alia adhuc requirantur, habes ſ.ea q.j.in glo. illa, qui repellere. Ioan.de Fant.

1 Ad huius declarationem vide quod not. Inno. extra de reſti.ſpol. olim. j. iuxta ſi.

b IVſtum. De rebus. ablatis.

c Iure autem. Et ſi aliqd inique determinat iudex, iuſtum eſt, id eſt, tanquā iuſtum ſeruari debet: vt ff.de iuſt.& iur.l.pe. et terēt ſententiæ ſuæ quādiu tolerantur: vt iij.q.vij.§.vltimo.

† c.j.lib. xviij.

d DOminus noſter. Ex inſidijs. Sic ergo per inſidias & per dolum poſſumus licite vincere hoſtes noſtros: vt xxij q. ij.vtilem. xliiij. diſtin.in mādatis. dū tamē fidem nō rūpamus hoſti: vt ſ. ea q.j.noli. Idē dicas de aduocato, ꝙ ſi habet iuſtam cauſam, licite pōt decipere aduerſarium ſuum: vt arg.iiij.q. iiij.cap.j.

Deceptio quandoq; permittitur.

[redacted]

e Vlciſcuntur. Id eſt, repelluntur, & ſic nō obſtat. xlvj. diſt. ſeditionarios.

f Ciuitas. Iudex

... cuſtodiæ ciuitatis deputauimus, & præeſſe paruit, & congruam militaris deuotionis obediētiam demonſtrauit. Vnde ſcriptis vos præſentibus curauimus admonē dos vt prædicto viro magnifico tribuno (ſicut & feciſtis) omnem debeatis de ſereniſsimorum dominorum vtilitate vel conſeruanda ciuitate, obedientiā exhibere, quatenus quicqd à vobis hactenus bene geſtum agnoſcitur, per præſentem temporis vigilantiam ac ſolicitudinē augmentetis.

Ex his omnibus colligitur, quòd militare peccatum non eſt, & quòd præcepta patientiæ in præparatione cordis, non in oſtentatione corporis ſeruanda ſunt.

QVÆSTIO II.

Q Vòd autem a quæritur qd' ſit iuſtum bellum, Iſidorus Etymologiarum libro uigeſimo, inquit. †

Quod ſit iuſtum bellum.

CAN. I.

IVſtum eſt bellum, quod ex edicto geritur de rebus b repetendis, aut propulſandorū hominum cauſa. Iudex dictus eſt, quia ius † dictat populo, ſiue quòd iure diſceptet. Iure autem c diſceptare, eſt iuſtè iudicare: nō enim eſt iudex, ſi non eſt in eo iuſtitia.

Item Auguſt. in primo libro quæſtionū. †

Nihil ad iuſtitiam intereſt, ſiue apertè, ſiue ex inſidijs quis pugnet.

CAN. II.

DOminus noſter iubet ad Ieſum Naue, vt conſtituat ſibi retrorſum inſidias, id eſt, inſidiātes bellatores, ad inſidiandum hoſtibus. Hinc admonemur, hoc nō iniuſtè fieri ab ijs, qui iuſtū bellum gerunt, vt nihil iuſtus ꝓcipuè cogitet in his rebus, niſi vt bellum ſuſcipiat cui bellare fas eſt: non enim fas eſt oībus. Cùm autē iuſtum bellum ſuſceperit, vtrùm apertè pugnet, an ex inſidijs d, nihil ad iuſtitiā intereſt. Iuſta autē bella ſolēt diffiniri, quæ vlciſcūtur e iniurias. ſic gens & ciuitas f petēda eſt, quæ vel vindicare neglexerit, quod à ſuis improbè factum eſt, vel reddere quod ꝑ iniurias ablatū eſt. Sed & hoc genus belli ſine dubio iuſtum eſt, quod Deus imperat, qui nouit qd cuique fieri debeat, in quo bello ductor exercitus, vel ipſe populus non tā author belli, quā miniſter iudicādus eſt. Cū ergo iuſtū bellum ſit, quod ex edicto geritur, vel quo iniuriæ vlciſcūtur, quæritur quomodo à filijs Iſraēl iuſta bella gerebantur.

De his item ſcribit Aug. in quæſtio. Numeri. †

Innoxius tranſitus filijs Iſraēl negabatur, qui ideo iuſta bella gerebant.

CAN. III.

NOtandum eſt ſanè queādmodū iuſta bella gerebantur à filijs Iſraēl cōtra Amorræos. Innoxius enī tranſitus g negabatur, qui iure humanæ ſocietatis æquiſſimo patere debebat.

ergo, qui non facit iuſtitiā poteſt cōueniri[1]: vt hic, & iij. q.vij. qui ſine. & in auth. vt dif. iudi. §. pe. et vlt col.ix. & C.de ap. ſi appellatione. & ſ.ea. q.v. c. adminiſtratores. extra de offi. dele. prudentiā. ꝙ ita iudex facit litē ſuam nō ſolum ſi per dolum vel gratiā vel inimicitiā iudicet, ſed etiā ſi aliæ fordes interueniāt: vt ff.de iudi. l. ſi filiuſfa. licet ſit arg. contra. ij.q.vj hoc etiā placuit. Et per hoc decretā Pius obtinuit cōtra nuntios Regis Angliæ: qa cū ipſe cōmonitus recuſaret de ſuis iuſtitiam facere, fecit litē ſuā. vnde nūtij ipſi cōdēnati ſunt. Eſt tamē arg. contra. C.de ac. & ob. auth.imo. & C.ne vxor pro ma.l.j.et ij. Sed quid ſi aliqs in bello conſecutus eſt totum ſuum intereſſe, nūquid adhuc de hoc ipſum in iudicio poterit conuenire, vel an poteſt adhuc habere bellum cōtra ipſum? Videt quod ſic, quia pœnā ſuæ cōtumaciæ pſtitit[3]: vnde agere adhuc pōt ad reſtitutionē rei ablatæ: vt ff.de tab. exhib. l. locū. §. pe. Itē res iſta non eſt ei ſoluta ꝓ debito: ſed in bello eſt facta ſua: vt infra eadem quæſt.v.ca. dicat. & quæſt. vij. cap. ſi de rebus. & ff.de acquiren. rerum dominio. lege naturale. §. vltimo. Item quia contra contumacem in infinitum iurari poteſt: vt ff.de rei vendicatione. l. qui reſtituere. Argumen. contra, quia bona fides non patitur, quod idem bis exigatur: vt ff. de regulis iuris. l. bona fides.

Ioſue 8.a

2 Dicit Lau. illud reſpicit q conueniēdus eſt epiſcopus vel quilibet prælatus ſi iuſtitiā non ſacit de ſubdito, ſi ille ſubditus eſt ſoluendo, vbi ſe platus & lias delictū eius nō eſt cōuentū in damnā reipublicę vel eccleſiæ ſecundum Lau. vt no. j. e. q.iij.ca.ſi. in gl. j. in fine.

[1] Intereſt cōſecutus in bello, vtrū poſſit adhuc de hoc regere in iu [redacted]

g NOtādū eſt. Tranſitus. Licet

Licet enim tranſire per alienum agrum ius non ſit, vt ſ.diſtinct.j.c.j. tamen quia neceſſarius & innoxius erat iſte tranſitus, iſti prohiberi non debuerunt, vt ff. de aqua plu. arcen. in ſumma. §. item Varus. Item quia via publica erat, & nemo prohibetur via publica vti, vt C. de ſeruit. per agrū. Ioannes.

Matt.2.c

a Q Vod vero. Hic quæritur an iniuria ſociorum ſit armis repellenda? & dicendum quod ſic j.e. fortitudo. & cap. nō inferenda. Gratia. tamen primo probat decem authoritatibus & exemplis quod iniuria ſociorum non ſit armis repellenda: & ſic concludit in fine, quod ſi iniuria nō eſt armis repellenda, armorum auxilia non ſunt appetenda. & quod non eſt petendum, de iure præſtari non debet. Poſtea reſpondet & dicit, quod multa iuſte præſtantur, quæ non iuſte petuntur, ſicut iudex iuſte vindicat iniuriā, quā tamen bonus vir iuſte nō poſtulat. quod probat per ſequens ca. & duo exempla.

Iniuria ſociorum an armis repellenda.

b Fugiens. Quicquid hic dicit, allegatio eſt. Nā bene licitum eſt cuilibet ſe defendere, etiam clerico. & no. ſ. q. j. in princ. & extra de homic. interfeci ſi. Sed pro rebus defendendis, dicunt plerique quod nō eſt licitum clerico aliquem occidere, vt extra de homic. ſuſcepimus. vnde beatè dicitur in illa decretali, interfeciſti te & tua. non dicitur ſibi te vel tua.

c Baculus arundineus. id eſt, fragilis defenſio.

QVAEST. III.

Q Vòd uerò a iniuria ſociorum armis propulſanda non ſit, exemplis & authoritatibus probatur. Dominus enim cùm ab Herode quæreretur ad interficiendum, non patrociniū ſibi quæſiuit armorum, cùm occulto inſtinctu poſſet in eum conuertiſſe manus Iudæorum, ſed fugiens b in Aegyptum latuit ibi per ſeptennium. Sic etiam cùm à Iudæis lapidibus peteretur, abſcondit ſe, & exiuit de templo. Sic etiā cùm duceretur ad crucem noluit commouere aduerſus ſeniores Iudæorū turbam, quæ nuper ei obuiam proceſſerat, & cum palmis & laudibus eum receperat. Sic etiam interrogatus à Pilato an rex eſſet, ait: Regnum meum non eſt de hoc mundo: ſi enim eſſet de hoc mūdo, miniſtri mei utiq; decertarent ut ego nō traderer Iudæis. Inſinuans illos ad regnū huius mundi pertinere, qui auxilio humanarū uirium, nō diuino præſidio ab imminenti iniuria ſe tueri cōtendūt. Itē cū diſcipulis ſuis ait: Si uos perſecuti fuerint in una ciuitate, fugite in aliam: non arma armis, ſed fugam perſequentibus docuit opponi. Item ſicut legitur in Eſaia, Aegyptus à Nabuchodonoſor deuaſtata eſt, quia filijs Iſraēl contra Aſſyrios & Chaldæos protectiōis et defenſionis auxiliū promiſit: unde dictū eſt: Baculus arūdineus c rex Aegypti: ſuper quem ſi aliquis innixus fuerit, cōfringetur, et perforabit manū innitentis. Ipſi enim Iudæi captiui ducti ſunt: quia ſpē ſuæ liberationis non in ſolo Deo, ſed etiā in homine d poſuerūt. Sic etiā de primis credētibus legitur e quòd rapinā ſuorū bonorū cū gaudio ſuſcipiebāt, non quærētes ſibi aliorum patrocinia: ſed gaudentes quoniā digni f inueniebātur pro nomine Ieſu cōtumeliam pati. Sic et Apoſtolus in prima epiſtola ſuadet g Corinthijs, ut iniuriā & fraudē patienter ferāt potius, quàm repetēdo fratres ſcandalizent. Sic idolothytis & à qualibet eſca cenſet abſtinendum potius, quā cum ſcandalo fratrum edamus. Sic & à ſumptibus abſtinet ne aliquod offendiculū Euāgelio Chriſti præſtaret. Cùm ergo ille qui ab iniuria armis arcetur, non minus ſcādalizetur, quā ille, à quo ablata corā iudice repoſcuntur: patet quòd ad propulſandū iniuriā, non ſunt petēda armorū auxilia. Quòd autē petendum non eſt, illud iure præſtari nō debet h. Sed econtra multa ritè præſtātur, quæ tamē iure nō petuntur[1]. Bonus enim nō ritè i iniuriæ uindictā petit, quia malū pro malo redderet: quā tamen iudex rectè infligeret, nec niſi bonū pro malo redderet.

Vnde Aug in expoſitione pſal. cviij. ait:

Quæ ſint differentiæ retributionū. CAN. I.

S Ex differentiæ k ſunt: reddere bona pro malis: non reddere mala pro malis. Hæc bonorum ſunt, ſed prius melius. Non reddere bona pro bonis: & reddere mala pro bonis. Hæc duo malorum ſunt, ſed poſterius deterius eſt. Reddere

d In homine. qd' non licet. ſ.de conſec.diſtin. j. omnis Chriſtianus.

d In homine. Id eſt, in Aegyptijs.

e Legitur. In actibus Apoſtolorum.

f Digni. i. de hoc gaudebant, quia digni erant, qui patiēter poterāt ſuſtinere omnia aduerſa.

g Suadet. Nō præcipit: quia licitè poteſt quis petere ſatiſfactionem[1], vt xiiij.q.j. qd' debet.

h Non debet. Hęc regula falſa eſt[2]: quia multa licite ꝓſtantur quæ illicite petuntur. viij qō. j. qui epatum. xviij. diſt. de eulogijs. ff. de var. & extraor. cognit. l. prima. §. eſt quidem.

i Rite. Sic ergo iudex ex officio ſuo debet punire crimen, licet accuſator accuſare non poſsit[3]: quia quādo que ſanctitas ignoſcendi gloriam derelinquit, vt C. de epiſc. & cle. ſi quis in hoc. j. reſp. & eſt ſi. extra de appell. cōſtitutus in ſi. Io.[4]

k S Ex differentiæ. retributionum. Medio

Eſai.36.h
Eze.29.h
Eſai.19.d
Hebr.10.g
Actu.5.g

1 Licet enim quis teneat dimittere rācorem, nō tamē ſatiſfactionem. ſ.ea.q.iiij. ſi illic. Archidia.

2 Et ideo dic, ꝙ hic ſophiſtice argumentatus eſt Gofre.

1.Cor.8.b

3 Adde ad hoc nota. per Bal. in l. libellorum. §. fin. ff. de accu. no. Archi. ij q. vij ſi quis in ſi.

4 Vndecūque enim claruerint crimina, ſunt punienda. ſ. ea. q. iiij. ecce. Archi.

1.Cor.9.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Mediocriũ. hic mediocres appellat illos, qui non sunt summe boni, vel summæ mali. Ioan.

b Non arguit. cũ dicit in euangelio: Si diligitis eos qui vos diligũt, quam mercedem habebitis? nõne etiã ethnici hoc faciunt?

c Iniustorũ. Quia vltionis cã sæpe aliquis petit à iudice vt aduersarij pu-
Exo. 21.c niatur. iste iniuste facit, licet non faciat contra legem.

d Ad iudicẽ. Qui eñ sine iudicis authoritate violentiã facit, punitur. xvj. q.j.placuit.

e Iustum.s. factum iudicis est iustum.

f Iniusto.i. ei qui hoc tñ iniuste petit.i. causa vltiõis. Simile ℨ.e.q.j.quid culpatur.versus fi.

MAximianus.
episcopus.

g Sed negligentia. Nam quilibet tenetur defendere ius
† Hoc totum iustũ suum, vt lxiiij. dist. pihiusto, c. antepenul. & ff. hoc loco ĩ de peti. hæredi. l. Augu. non illud.
habetur.

h Consilium. Nec ín hoc peccasset Paulus, licet aliqs tũc ibi fuisset occisus, vt j.e.quæ. v.
1 alias, 63.

Clericus de occidendis. Sed quid si clericus cõqueratur de aliquo laico, & iudex iussus est, an teneatur clericus de morte eius? Videt q; sic, vt j.e. qõ. v. vnũ solũ. Sed non est hoc verum. nam si clericus ciuiliter agit, vel agit pro modico crimine, qd nõ inducit mortem, vel mẽbri abscissionẽ, si iudex ipsum morti tradit hoc nõ nocet clerico, vt ff.de bo. lib. qui cum maior. ℨ.j. & est expressum extra de homic. postulasti. Item nunquid sit imputãda eẽ mors alicuius, si vocat milites ad pugnã? videt quod sic, vt xx.q.iij. cos

Dyter cuius cõquestione laicus occidat eum: an teneatur.

bona pro bonis, & pro malis mala. Hæc duo mediocriũ [a] sunt: prius propinquum bonis, conuenit etiam malis, quod Christus non arguit [b], sed plus oportere dicit, quia ethnici hoc faciunt. Posterius propinquum malis: conuenit tamen etiam bonis. Vnde et lex modum vltionis statuit. Oculum pro oculo. quæ (si dici potest) iniustorum [c] iustitia est, non quia iniqua est vltio, quam lex statuit, sed quia vitiosa libido vlciscendi, magísque ad iudicem [d] pertinet hoc inter homines discernere, quàm bonum homini sibi expetere. Hic enim malum pro malo redderet. Iudex verò non delectatione alienæ miseriæ, quod est malum pro malo, sed dilectione iustitiæ (iustum [e] † pro iniusto [f]) quod est bonum pro malo, quod etiam Deus iudex facit.

Item ab aliquo capto, iniustè sua exiguntur, pro vita tamen redimenda iustè offerũtur. Item vasa sacra ab aliquo barbaro iniustè exiguntur: pro redemptione tamen captiuorum iustè præstantur. Sic & iniuriæ propulsatio licet iniustè postuletur, iustè tamen præstatur, quanquam & ipsa postulatio non vsquequaq; iniusta probetur. Aliud enim est iniuriam propellere, vt sibi liceat voluptuosè viuere: aliud vt aliorum utilitati liberè possit vacare. Sicque aliud est suffragium ab homine tanquam à ministro iustitiæ postulare: vt mala voluntas aduersantium eius ministerio careat effectu, & bonorum voluntas eius suffragio sortiatur effectum: aliud spem suam à Deo in hominem transferre, vt aduersa quæ inferuntur a Deo ad vitæ correctionem, humano pellantur auxilio, nulla præcedente correctione: sicut Israëlitæ qui per captiuitatem sibi imminentem Aegyptiorum suffragio se putabant posse euadere sine pœnitentia præteritæ vitæ, non reuocantes ad memoriam, Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis, &c.

Et item: Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Dei nostri inuocabimus. Petere ergo vel præstare in tribulatione subsidium, vt voluptuosè quis in crimine viuat, damnabile est. Petere autem vel præstare solatium, vt malis facultas delinquendi adimatur, vt ecclesia pacem adipiscatur, vt aliquis multorum vtilitati seruetur, vtile est, & honestum: dissimulare verò est grauissimum. Hinc de Paulo legitur, quòd cùm quidam Iudæorum iurassent se non comesturos panem, nisi eum interfecerent, petijt milites à prætore, quorum præsidio illæsus seruaretur ab iniuria Iudæorum, non suæ voluntati, sed omnium vtilitati victurus. Hinc in euangelio mercenarius vocatur, qui videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit. Hinc etiam ecclesia auxilium ab Imperatore ad sui defensionẽ petere monet.

Vnde Aug. ad Bonifacium ait: †

Ab Imperatore ecclesia auxilium postulare debet.

CAN. II.

MAximianus episcopus Vagiensis auxilium petijt ab Imperatore Christiano contra hostes ecclesiæ, quam tuendæ ecclesiæ sibi creditæ. Quod si prætermisisset, non eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia [g] meritò culpanda. Neque enim Apostolus Paulus vitæ suæ transitoriæ, sed ecclesiæ Dei consuluit, quando contra illos, qui eum occidere conspirauerant, consilium [h] eorum vt tribuno proderetur [i] effecit, vnde factum est, vt eum ad locum, quo fuerat

qui. sed hoc non est verum. j. ea. qõ. v. de occidendis.

i Proderetur. Nõ tamen fuit hæc vera proditio, cum diceret talibus qui poterant prodesse, non obesse, vt xxiij. quæst. v. hoc videtur. Ioan.

Nostri

perducendus, deduceret miles armatus, ne illorũ pateret insidijs.

Item Augustinus ad Demetrium.

Catholici aduersus hæreticos à potestatibus ordinatis defensionem possunt postulare.

CAN. III.

NOstri [a] aduersus illicitas & priuatas vestrorum violentias, (quas & vos ibi, q talia facitis, doletis & gemitis) à potestatibus ordinatis vltionem petunt, non quòd hos persequantur, sed quia se defendant [b].

Item eiusdem contra Petilianum. †

Quantum interest inter persecutionem catholicorum & hæreticorum.

CAN. IIII.

PRo membris Christi aduersus vos sæuiunt, & vobis resistũt, quicunque in ecclesia eo animo sunt, quo tũc Petrus fuit [c], cùm ferrum pro Christi noxe strinxit: sed multum interest inter vestram persecutionem, & istorum. Vos similes estis seruo sacerdotis: qa seruientes principibus vestris, aduersus ecclesiam catholicã, id est, aduersus corpus Christi, armamini. Isti autem tales sunt, qualis tũc Petrus fuit, qui pro Christi corpore, id est, pro ecclesia [d] etiam corporaliter pugnauit.

Item Ambrosius lib. primo de Officijs. †

Iustitia plenus est, qui patriã bello tuetur à Barbaris.

CAN. V.

FOrtitudo, quæ bello tuetur à Barbaris patriam [e], vel domini defendit infirmos, vel à latronibus [f] socios, plena iustitia est.

Item Hieronymus super Sophoniam. †

Prodest latroni vel piratæ, qui membra debilitat.

CAN. VI.

SI quis fortitudinem latronis vel piratæ eneruat [g], & infirmos reddit, prodest illis sua infirmitas: debilitata enim membra, quibus prius non bene vtebantur, à malo opere cessabunt.

Item Ambrosius libro primo de Officijs. †

Qui socij nõ repellit iniuriam, similis est ei qui facit.

CAN. VII.

NOn in ferenda, sed in depellenda iniuria, lex virtutis est: qui enim non repellit à socio iniuriam si potest [h], tam est in vitio, cũ ille qui facit. Vnde sanctus Moyses [i] hinc prius orsus est tentamenta imbecillis fortitudinis repellere.

Nam cùm vidisset Hebræum ab Aegyptio iniuriam accipientem, defendit, ita vt Aegyptium prosterneret [k], atque in arena absconderet. Salomon quoq; ait: Eripe eum, qui ducitur ad mortem. Proue. 2.f

Item Anastasius & Damasus papa.

Iniquorum impietati fauet, qui eis obuiare cessat.

CAN. VIII.

QVi potest [m] obuiare, & perturbare peruersos, & non facit, nihil est aliud, quàm fauere impietati eorum. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

Item Calixtus.

Qui diuina mandata contemnunt, seueris coërceantur vindictis.

CAN. IX.

IVstum est, vt qui diuina contemnunt mãdata, & inobedientes paternis exhortationibus, seuerioribus corrigantur vindictis, quatenus cæteri talia committere timeant, & oẽs gaudeãt fraterna cõcordia, et cũcti sumant seueritatis atq; bonitatis exẽplum. Nam si (quod absit)

fione alicuius, teneretur eam restituere, quod non est verum [a]: vt ff. quod metus cau. l. metũ. ℨ. sed licet. & ff. de dona. l. pater. ℨ. j. Cuilibet tamen licitum est defendere alium, si vult. ff. quod met. cau. sed & partus. Sed istis obuiat j.ea. c.vlti.

† c.j. in cõmenta.

2 De hoc nor. extra de senten. excõmu. quantæ.

i Moyses. Historiam habes de pœnitentia. distinctione secunda. ℨ. oppo nitur.

k Prosterneret. Ergo aliqs potest excedere modum in defendẽdo. Arg. contra extra de restitu. spo. olim cau sam. in fine.

† cap. 36.

l Eripe. Per vim, si iniuste ducatur: vt j.ea. qõ. v. reos. vel per supplicationem, si iuste ducatur: vt xxiiij. q. vj. si res.

Ioan.

3 Sub. vel pecuniam dãdo. 86. dist. non satis. iuxta principium.

m Vi potest. ℨ. ij. q. vij. negligere. lxxxiij. dist. c. error. Io. Vstum.

Perdit.

Exo. 2.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Perdit. Id est. destruit. Io. de Fan.

[b] A Imperatoribus. Tale itaq; auxiliū possunt epi ab Imperatore petere: vt xj.q5.ca.placuit. & lxiij dist. Adrianus. & si Imperatores vel principes nolūt defendere ecclesiā, possunt excōmunicari ab episcopis: vt j.eadem, quæst.v. c.administratores.

Imperator ab episcopo potest excōmunicari.

[c] Ostēdit propheta. Dauid cum dixit, Bripite egenū & pauperem. Hic est euidens arg. contra illos, qui dicūt quod socius non tenetur iuuare socium, nisi habeat aliquam iurisdictionem in eū, qui infert iniuriā.

Populus tantum habet iurisdictionem.

Isti dicūt, quod populus bene habet iurisdictionē, licet dicat lex, qđ transtulit ius suū in Imperatorem [1]. Nam si ciuitas vel populus non haberet iurisdictionem, quare puniretur propter defectū iudicis? vt j.ead. q6.ij. dominus. Io. de Fan.

[1] Vt insti. de iure na. §. sed quod pricipi. nihilominus tamē eam sibi retinuit. arguit. ff. de offi. præsi. l. pe.

Vod autē. Hæc quæstio diuidi tur in octo partes. In prima quarum probat per quindecim ca. quod mali sunt pro tempore tolerandi, sunt tamen à socijs commonendi salua pace, & à platis quantum poterunt sine scandalo. Secunda ibi, Ex his omnibus. Tertia ibi, Est & alia. Quarta ibi, ecce quot crimina. Quinta ibi, Semel vero. Sexta ibi, Sed obijcitur. Septima ibi, Porro. Octaua ibi, Breuiter. Io. de Fan.

Vindicta infert duplici ex causa.

[d] Vindicta. Vindicta quandoq; infertur zelo vltionis, quādoq; infertur amore correctionis. Primo modo non est inferenda [2], & secundum hoc loquuntur capitula, quæ dicunt illationē vindictæ prohibendam. secū si ex placido modo licite infertur. Alij sic dicūt, quædā sunt occul. casti. ij. ta, quædam manifesta. Super occultis non est inferenda vindicta: sed super manifestis sic, nisi delinquens sociam habeat multitudinem: tūc enim propter scandalum toleratur [3]: vt j.e.c. quidam. & ca. sequ. & cap. non potest. Item vindicta non nocā. dist. est inferenda, nisi à iudice vel eius authoritate: nec ipse debet eam infligere, nisi amore correctionis, & vt innocēs liberet: vt j. ead. c. ea vindicta.

Causa XXIII. Quæstio III. 849

[a] Sed peculatus. Notatū quia peculatus commissitur in re sacra vel religiosa vel publica: vt ff. ad legē Iulia. Iuli. pecu. l. j.

[b] De re publica. Nota rem ecclesiæ appellari rempublicā, & ius publicū. ratum. ff. de ius publicū dicitur con sacra. ff. de sacrosanc. ecclesijs. & j. ius publicū. proprie dicitur res Romanę ciuitatis ref. ff. de publica: sed res alia ciuitatum abusue: vt ff. de verbo. signi. bona. & ipsa lex facit differentiā inter diuinū, publicum & priuatum: vt C. de sacrosanc. ecclesijs. vt inter diuinum. Ioan.

[c] Ecce. Prophe ta. 1. Regnorum.

[d] Tolerabimus. vt dicitur xj.q.iij. nolite. Ioan.

[e] Vasa. id est, præ vnde Paulus fuit di ctus vas [2]. xxxij.q. xliij. dist. dispensa. tio. & hic est argu. quod sicut Augu. se commendat, sic & alij possunt se commendare: vt ff. de officio. procon. l. xliij.

In dispensatione. id est, prædicatione.

[f] Visquis. Nō potest. vel p Per scandalum: vel vita crimen est occultum. vj. quæstio. si omnia.

Parmenianus. hæ retici cōtra quem hic loquitur. Videtur ergo quod si episcopus aliquos malos tolerat, cū hoc faciat authoritate canonis, quod possit eos licite repellere vel ab actoritate, vel ab honoribus quos appetunt, ratione criminis, non obstante eo, quod eis communicet. Et videtur extra de accusa. c. multi. sed dic quod si tunc tempo ris potuit probare crimen, & eis post-loquit de ea obijcit, et tacuit, malis manifestis in nec subfuit causa ta nifestis in cendi scilicet. causa dic vt ibi schismatis vel scan nor. B. cudali, bene prædi- ius dictum cat ei talis tacitur- tenet Gof. nitas: secus si nō po ibi vide tuit, phare, vel po- quod not. tuit sed nō sine scan 2. q. 8. §. in dalo: vt hic, & ij. q. hoc. & po vij. plerunque. & j. nisi ista deea. proxi. c. & j. ea. cre. & pa quam ma nū Ioā. lea j. q. 5.

[1] Ta plane. Per nulli, &c. sonā. Argu. est hic, quod solis prælatis dictū est hoc: si peccauerit. vt j. ea. epist. Parca. forte. & quæstio meniani, ne v. de occidendis. ca. j. Ioan.

[2] Nec approbet. Arg. quod in maleficijs ratihabitio mādato cōparatur, vt j. q. iiij. quia. & extra de restit. spol. cū ad sedem. in fi. & ff. de vi & vi arma. l. j. §. quoties.

Si

spectores nugarum, & consultores mathematicorum, augurū, phanaticorū, haruspicū, ebriosos, luxuriosos, quicqd inter vos malorum esse nostis, quātum potestis improbate, vt corde recedatis, & redarguite, vt exeatis inde: & nolite consentire, vt immundum non tangatis.

Idem in secundo libro contra Parmenianū.†

Pacificus est, qui corrigit qđ potest, vel excludit a se quod nō potest.

CAN. V.

Visquis vel quod pōt arguendo corrigit, vel quod corrigere non potest[g], saluo pacis vinculo excludit, vel quod saluo pacis vinculo excludere non potest, æquitate improbat, firmitate supportat, hic est pacificus, & ab illo maledicto immunis, de quo scriptura dicit: Væ ijs qui dicunt quod nequam est bonum: & quod bonum est, nequam. Esa. 5.

Idem.

CAN. VI.

Ita planè sociatur qs malis, si mali aliquid cū eis cōmittit, aut cōmittētibus fauet. Si autē neutrū facit, nullo modo sociatur. porrò si addat tertiū, vt non sit in vindicādo piger, sed vel corripiat iustus in misericordia & arguat: vel etiā si eam personam [1] gerit, & ratio cōseruandę pacis admittit, corā omnibus peccantes arguat, vt cæteri timeant: remoueat etiam vel ab aliquo gradu honoris, vel ab ipsa cōmunione sacramentorum: sed si hæc omnia cum dilectione corrigendi, non cū odio persequendi faciat, plenissimū officium non solùm castissimæ innocentiæ, sed etiam diligentissimæ seueritatis impleuit. Vbi autem cætera impediuntur, illa duo semper retenta incorruptum castumque custodiunt: vt nec faciat malum, nec approbet [h] factum.

Hh

Quomodo mali sunt tolerandi, & quomodo ab eis recedendum sit.

CAN. I.

Tolerādi sunt [c] qdē mali pro pace, nec corporaliter ab eis recedatur, sed spiritualiter. Spiritualiter autē exire, est facere, quod pertinet ad correctionē malorū, quātum licet, p gradu [f] cuiusq; salua pace, displi cere est, nō tangere. Non enim prophetæ, qui hoc dicebāt, populum suum dimiserunt: sed inter eos habitabant, quos increpabant, vnum templum cum eis intrabant, eadē sacramēta celebrabant: hoc ergo exire, est ore non parcere, hoc est immundū nō tāgere, voluntati malæ nō cōsentire.

Idem.

Quòd mali sunt tolerandi à bonis.

CAN. II.

Tbonus tolerabilem. Nam & Christus Iudam [g], cùm sciret furem esse, tolerauit, & ad prædicandum misit, eiq̃ cum alijs eucharistiam dedit.

Idem super Ioānem. †

Pro pace & fide mali sunt tolerandi.

CAN. III.

Quid ergo voluit dominus noster Iesus Christus, fratres charissimi, admonere ecclesiam suam, quando vnum perditum inter duodecim habere voluit, nisi vt malos toleremus, ne corpus Christi diuidamus? Ecce inter sanctos est Iudas, ecce fur est Iudas: & ne contendas, fur est, & sacrilegus, & non qualiscunque fur, sed

Quomodo mali sunt tolerandi, & quomodo ab eis recedendum sit.

CAN. I.

Tolerādi sunt [c] qdē mali pro pace, nec corporaliter ab eis recedatur, sed spiritualiter. Spiritualiter autē exire, est facere, quod pertinet ad correctionē malorū, quātum licet, p gradu [f] cuiusq; salua pace, displi cere est, nō tangere. Non enim prophetæ, qui hoc dicebāt, populum suum dimiserunt: sed inter eos habitabant, quos increpabant, vnum templum cum eis intrabant, eadē sacramēta celebrabant: hoc ergo exire, est ore non parcere, hoc est immundū nō tāgere, voluntati malæ nō cōsentire.

Idem.

Quòd mali sunt tolerandi à bonis.

CAN. II.

Tbonus tolerabilem. Nam & Christus Iudam [g], cùm sciret furem esse, tolerauit, & ad prædicandum misit, eiq̃ cum alijs eucharistiam dedit.

Idem super Ioānem. †

Pro pace & fide mali sunt tolerandi.

CAN. III.

Quid ergo voluit dominus noster Iesus Christus, fratres charissimi, admonere ecclesiam suam, quando vnum perditum inter duodecim habere voluit, nisi vt malos toleremus, ne corpus Christi diuidamus? Ecce inter sanctos est Iudas, ecce fur est Iudas: & ne contendas, fur est, & sacrilegus, & non qualiscunque fur, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

eliſ.

SI quis. Aliena. Sæpe tamẽ aliquis corrũpitur ex ſocietate mala: vt xxviij.q.j. ſæpe. & ſæpe iuſtus perit ꝓ impio: vt de conſe. diſt. j. in ſancta. Ioã.

Malis. Cauete. vt nõ tra hant vos ad conſen ſum. Vel caute, ſcilicet ſi poteſt fieri ſalua pace.

QVam magnum. Demonſtrari. i. ꝓbari.

Non poſſunt. id eſt, nõ debent: nam bene debemꝰ de quo libet credere: vt xxxj.qõ.iiij. innocens. ita eſt hic arg. quod non ſtatim propter ſimplicem denuntiationem debet haberi aliquis læſam cõſciẽtiã [1] de eo quod ſibi denuntiatur: vt extra de cler. excõ. mini. illud. imo imputatur alicui ꝙ nimis credulus eſt: vt xj.qõ.iij. in cunctis. & cap. non ſolum. lxxxvj. diſt. ſi qd. Argu. contra ff. de eo per quem factum erit. l. j. §. j. ff. quod cum fal. tut. l. ij. extra de coniug. ſer. c. propoſuit. extra de ſecũ. nupc. dominus. & extra de elect. venerabilem. vltra medium. in parte decia. ff. de peti. hæredi. itẽ veniunt. §. à quo autem.

Gala. 6. b

1 Nam tubans, ꝓ ignorante habendus eſt. C. de cond. ind. l. vlt. ff. de lib. ho. exhi. l. iij. §. his qui. ar. 24. q. 2. cũ per bellicam. extr. de ſe. nup. dominus. ſecundum Tan. Gofre. B.

Sermo. 18. de verbo domini.

Mali. Argu. malum tolerari, ratione cõnexi boni: vt lxxxj. diſt. cum omnibus. & xj. quæſtione iij. nolite. ibi, ſtite vtraque.

FOrte. Vocaſ. arg. quod nominatio ſola nõ ſufficit. ij. q. j. multi. C. de probat. non epiſtolis. Argu. contra xxxij. q. iiij. dicat.

Pellere. Sine ſcãdalo.

Aditum.

Idem in epiſtola [1] cõtra Donatiſtas.

Aliena peccata in eccleſia alicui non præiudicant.

CAN. VII.

SI quis à catholica eccleſia fuerit ſeparatꝰ, quantumlibet laudabiliter ſe viuere exiſtimet, hoc ſolo ſcelere, quòd à Chriſtianitate ſeiũctus eſt, non habebit vitam, ſed Dei ira manet ſuper eum. Quiſquis autẽ in hac ſancta eccleſia bene vixerit, nihil ei præiudicãt aliena [2] peccata: qa in ea vnuſquiſque proprium onus portabit: ſicut ait Apoſtolus. Ergo communio malorũ non maculat aliquem participatione ſacramẽtorũ, ſed conſenſione factorũ. nã ſi in malis factis non eis quiſquam cõſentiat, portat malꝰ cauſam ſuã: nec præiudicat alteri, quem in cõſenſione malí operis ſocium non habet criminis.

Idẽ in ſermone de verbis Euangelij. [1]

Non te maculat malus, ſi ei non conſentis, ſed ipſum redarguis.

CAN. VIII.

AMalis ſemper cordeſtingimini: ad tempus cautè: corpore copulamini. Duobꝰ modis non te maculat malus: ſi ei non conſentias, & ſi redarguas. hoc eſt non communicare, non cõſentire. Communicatur quippe, quando facto eius conſortium voluntatis vel approbationis adiungitur. neque ergo conſentiẽtes ſitis malis, vt approbetis: neq; negligentes, vt non arguatis: neque ſuperbientes, vt inſultanter arguatis.

Idem ex eodem.

Immundum tangere, eſt peccatis conſentire.

CAN. IX.

REcedite & exite inde, & pollutũ & immundũ ne tetigeritis: ſed cõtractu cordis, non corporis. Quid eſt enim tãge re immũdũ, niſi cõſentire peccatis? Quid eſt exire inde, niſi facere quod pertinet ad correctionem malorũ, quãtũ pro vniuſcuiuſq; gradu atq; perſona ſalua pace fieri poteſt? Diſplicuit tibi, ꝙ quiſquã peccauerit: non tetigiſti immundũ. redargui ſti, corripuiſti, monuiſti, adhibuiſti etiã, ſi res exigit, congruã & quæ vnitatẽ non violet diſciplinã? Exiſti inde. Clamauit Moyſes iſta, clamauit Eſaias, clamauit Ieremias, clamauit Ezechiel. videamus ſi dimiſerunt populũ Dei, & ſe ad gentes alias trãſtulerunt. Quàm multa & quàm vehementer Ieremias increpauit peccatores & ſceleratos populi Dei: inter eos tamẽ erat: vnũ cũ eis templũ intrabat, & ea dem ſacramẽta celebrabat, & in eadẽ ſceleratorũ hominũ cõgregatione viuebat: ſed clamando exibat inde. Hoc eſt exire inde, hoc eſt immundũ nõ tangere, & vo luntate nõ cõſentire, & ore non parcere.

Idem in epiſtola ad Vincentium. [1]

Non maculant innocentes facta nocentium, quæ ab eis fieri non poſſunt.

CAN. X.

QVàm magnum eſt crimen, ab iſtorum innocentium communione ſeparari? Nam etiam facta nocẽtium quæ innocentibus demonſtrari [1] ,vel ab innocentibus credi non poſſunt: [2] ,non coinquinant quenquam, ſi propter innocẽtes etiã cognita ſuſtinentur. Non enim propter malos boni ſunt deſerendi, ſed ꝓpter bonos mali [3] tolerandi ſunt: ſicut toleraverunt eos prophetæ, contra quos tanta dicebant, nec communionem ſacramentorum illius populi relinquebant: ſicut ipſe dominus [4] nocẽtem Iudã vſq; ad condignum eius exitum toleravit: & eum ſacram cœnam cum innocentibus communicare permiſit: ſicut tolerauerũt apoſtolí eos, qui per inuidiam (quę ipſius diaboli eſt vitium) Chriſtum annuntiabant.

Idem in lib. j. de vnico baptiſmo.

Mali quos eccleſia recepit, nec expellit, à bonis ſunt tolerandi, non iudicandi.

CAN. XI.

FOrtè in populo Dei ſtat iuxta te aurifex, raptor, inhiãs rebus alienis, quẽ noſti talẽ, & fidelis eſt, vel potius fidelis vocatꝰ [1] : nõ eũ potes de eccleſia pellere:

1 Aditum. Id eſt, poteſtatem.

Non tibi. Arg. ꝙ de vno dicitur, de alio negatur: vt xlv. di. diſciplina. xxv. diſt. qualis.

Accuſatur. Id eſt, denuntiatur. nã ſi accuſatus eſſet, ſtatim eſſet depoſitus: vt extra de accuſat. ſuper his.

Coerce. Admonendo.

Corripe. Suſpendendo.

Excommunica. Propter contumaciam.

Degrada. Propter inobedientiã. Aliꝰ ordo traditur extra de iudic. cum non ab homine. ſed ibi loquitur cum pœna incipit hoc à crimine, & cum direcẽ eſt conuiſtus, hic pœnam infligit propter contumaciam.

Res perſonas. Et intrare. Secundum canones hoc ipſo eſt aliquis fur, ꝙ non intrat per oſtiũ: vt hic, & de pœ. di. j. ſi propterea. et c. ſequẽtes. ſecundum leges nõ eſt ſtatim fur, licet clam intrauerit ſubtrahendi cauſa: vt ff. de fur. vulgaris. §. qui furti.

Per ianuam. Id eſt, per canonicam electionem.

Latronem. Id eſt, tyrannum.

Partem. Per ſimoniam.

Mercenarium. Qui cauſa lucri recipit dignitates. ad hoc facit viij. q. j. c. fuit in eccleſia.

Cauendus. Arg. ꝙ aliquis nõ debet recipere ordinẽ ab eo, quem ſcit ſimoniacũ: vt dixi j. q. j. qui à ſimoniacis.

Vt ſecundum carnem natus erat ſcilicet Ismael. tangit id quod legitur in epiſtolis Pauli. ad Galatas, cap. iiij. Spiritualem.

Rufticos. Arruſticitati parcẽdum: vt ij. q. vij. ſancta. Ægyptiæ. Scilicet Agar.

Boues. i. bonos.

Culices. i. malos.

Domo. Id eſt, eccleſia.

Vaſa aurea. Id eſt, bonos.

Lignea. Id eſt, malos.

Vantus. Dominus. Cum dixit, Sinite vtraq; creſcere: vt xj. q. iij. nolite.

Vt zizaniam. Id eſt, occultos peccatores. Ioan.

HÆc autem vita, quæ inter cælum & infernum ſita eſt, ſicut in medio videt.

non habes aliquem aditum [1] caſtigando & corripiendo illum corrigere, accęſſurus eſt tecũ ad altare. Noli timere: vnuſquiſq; onus ſuum portabit. Item: Quomodo (inquis) ferrem quem noui malum? Nónne melius ipſum ferres, quam te foras efferres? Ecce quomodo feres, attende Apoſtolum dicẽtẽ: Vnuſquiſq; onus ſuũ portabit. Liberet te iſta ſententia. Non enim cõmunicares cum illo auaritiã, ſed cõmunicares Chriſti mẽſam. Et quid tibi obeſſet, ſi cũ illo cõmunicares Chriſti mẽſam? Apoſtolus dicit: Qui enim manducat, & bibit indignè, iudiciũ ſibi mãducat & bibit: ſibi non tibi [2] . Sanè ſi iudex es, ſi iudicãdi poteſtatem accepiſti, eccleſiaſtica regula, ſi apud te accuſatur [3] , ſi veris documẽtis teſtibúſque conuincitur, coẽrce [4] , corripe [5] , excõmunica [6] , degrada [7] .

Eſt & alia diſtinctio tolerandorum & cauendorum, quam ex verbis Auguſtini licet colligere, dicentis:

Paſtor eſt diligendus, mercenarius eſt tolerandus, latro cauendus.

CAN. XII.

TRes perſonas dixit dominus (& debemus illas inueſtigare) in Euangelio: paſtoris, mercenarij, & furis. Paſtorẽ dixit animã ſuam ponere pro ouibus ſuis, & intrare [1] per ianuam [2] . Furem dixit & latronem [3] aſcendere per aliam partem [4] . Mercenariũ [5] dixit lupum vel etiã furem ſi videat, fugere: quia nõ eſt illi cura de ouibus:

Gal. 4.

aliàs rusticano.

Mat. 23. d

Homi. 38. euange liorum.

mercenarius enim eſt, & nõ paſtor. Ille intrat per ianuã, qui paſtor eſt. ille aſcendit per aliã partem. qui fur eſt. Ille vidẽs eos qui volũt tollere oues, timet & fugit: quia mercenarius eſt, nec illi eſt cura de ouibus. mercenarius enim eſt. Si inueneritis tres iſtas perſonas, inuenit ſanctitas veſtra quos diligatis, quos toleretis, quos caueatis. Dilige dus eſt paſtor: tolerandus eſt mercenarius: cauendus [6] eſt latro.

Ecce ꝙ mali tolerandi ſunt: nec corporali ſed ſpirituali vindicta ſunt puniendi. Vnde cùm diſcipuli nõ recepti eſſent à Samaritanis, ignẽ cælitus ſuper eos deducere voluerunt, dicentes magiſtro: Vis dicamus vt deſcendat ignis de cælo, & conſumat eos? audierunt: Neſcitis cuius ſpiritus eſtis. Item omnis qui gladium acceperit, gladio peribit.

Hinc etiam Hieronymus ait.

Spiritualis nunquam carnalem perſequitur, ſed conuerſo.

CAN. XIII.

QVi ſecundùm carnem natus erat perſequebatur ſpiritualem [1] : nunquam verò ſpiritualis carnalem perſequitur ſed ignoſcit ei quaſi ruſtico [2] fratri. Scit eum proficere poſſe per tempus: & ſi quando Ægyptiæ [3] filium viderit irascentem, recordabit vnius patris, qui boues [4] creauit & culices [5] : & in magna domo [6] non ſolùm eſſe vaſa aurea [7] & argentea, ſed & lignea [8] & fictilia voluit.

Item Auguſt. in lib. [9] de baptiſmo.

Boni à malis nunquam in hac vita penitus poſſunt ſeparari.

CAN. XIIII.

QVantus arrogãtiæ tumor eſt, quanta humilitatis & lenitatis obliuio, & arrogantiæ quãta iactatio, vt quis ſe poſſe facere credat, quod nec Apoſtolis conceſſit dominus [1] , vt zizaniã [2] videlicet à frumento puteat ſe poſſe diſcernere? Item Gregorius. [3]

Preſens Eccleſia, ſimul recipit bonos & malos.

CAN. XV.

Gal. 4.

† 4. c. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Infernꝰ & videtur quod in paradiſus, vbi ſunt. fernus ſit ſub terra in eo loco vbi nullus ſplendor ſo

a Ad hoc lis peruenire pōt': 2. di. ecce. & paradiſus in cælo ſit: tū Auguſt. dicit ſe dubitare vbi animæ defunctorū requieſcāt. xiij. q. ij. tempus. Vel non appellatur hic medium ratione loci: ſed ideo dicitur medium, quia partim cōformat ſe cælo, ſ. ex eo q̄ habet bonos: partim inferno, ſ. ex eo q̄ habet malos. ij. q. j. multi.

Geneſ. 4. b Indiſcrete. Id eſt, indiſtincte.

b Sibi. Id eſt, contra ſe.

c Abel enim. Hoc expoſitū eſt .ſ. vij. q. i. §. cum autem.

Ex his omnibus. Hæc eſt ij. pars quæſtio. in qua probat quod multi in vetri lege puniebātur:

Matt. 5. f ſed hodie tolerandi ſunt, niſi à iudicibus qui eos punire poſſunt: & hoc probat per iiij. ca. Ioan. de Fant.

Exo. 21. d g Pro oculo. Hoc enim modo non licet niſi authoritate iudicis: vt j. e. cum in lege.

e Diligite. Hoc tenemur facere, quantum eſt in nobis: vt xj. quæſtione iij.

Mat. 5. g inter verba.

f Ciba. Dum tamen ratione cibi non negligat iuſtitiam: vt v. q. v. nō omnis. Item ſi poteſt laborare, & ſe immiſceat eleemoſynis, redigēdus eſt in ſeruitutem. C. de mendic. validis. l. vna. lib. xj.

g In filios. Imitatione, non ſanguine. Vel intelligas de cōſenſu, de locutione, & opere. .ſ. di. vj. ſed pēſandū.

Ro. 12. d h In pædagogum. Id eſt, in magiſtrū. ſicut enim per magiſtrum aliquis coercetur, ita ipſi per legem.

i Spiritum. Id eſt, ſeruilem timorem.

ſubſiſtit, ita vtrarunque partium ciues communiter recipit: quos tamen ſancta eccleſia et indiſcrete a ſuſcipit: & poſtmodum in egreſſione diſcerner: Si ergo boni eſtis in hac vita, quandiu ſubſiſtitis, æquanimiter tolerate malos. Nā quiſquis malos non tolerat, ipſe ſibi b per intolerantiam teſtis eſt, quia bonus non eſt. Abel c enim esse renuit, quem Cain malitia non exercet.

2 Ex his omnibus colligitur, q. malorū uindicta Deo reſeruanda eſt, nec ſunt corporaliter puniendi. ſed crebra admonitione, & charitatis beneficio, ad correctionem inuitandi. Vnde Chriſtus in Euangelio ait: Audiſtis quia dictum eſt antiquitus in lege, quem modum ultionis lex ſtatuit: Oculum pro oculo d: dentem pro dente: ego autem hanc uicißitudinem tollens, & ad manſuetudinem & charitatis perfectionem uos inuitans, dico uobis: Nolite reſiſtere malo, ſed diligite e inimicos ueſtros: benefacite ijs, qui oderunt uos: ut ſitis filij patris ueſtri, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. hinc Paulus ait: Si eſurierit inimicus tuus, ciba f illum: ſi ſitit, potum da illi. Omnis autem iniquus, bonorum eſt inimicus. Omnis autem amicus huius ſeculi, inimicus eſt Dei. Inimicus autē Dei, bonitatis & iuſtitiæ eſt inimicus: ac per hoc amatorem

1 Adoptionis. Id eſt, filialem timorem, id eſt, amorem. 1o. De vtroq; j. ea. q. vj. §. ex his. Cum

iuſtitiæ & bonitatis diligere non poteſt. cùm ergo mi micos diligere, uel eis bene facere, ſibi & potū ſubmiſtrare iubemur, iniquos perſequi, & punire prohibemur. In lege enim ueteris teſtamenti, corporalis pœna ſtatuta eſt: in lege uerò Euāgelij omni peccanti per pœnitentiā promittitur uenia. Vnde illa à terrore incepit dicens: Ego ſum Dominus Deus zelotes, uiſitans peccata patrum in filios b uſq; in tertiam & quartam generationem. Hæc uerò à lenitate manſuetudinis & miſericordiæ, ita inquiēs, Beati pauperes ſpiritu: beati mites: beati miſericordes; quoniam ipſi miſericordiā conſequentur. In illa dicebatur: qui fecerit hoc uel illud morte moriatur. In iſta dicitur: Gaudeo ſuper uno peccatore pœnitentiā agente, magis quā ſuper nonagintanouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia. Item: Non enim ueni uocare iuſtos ſed peccatores ad pœnitentiā. Iterū: Et eſtote miſericordes: ſicut & pater ueſter cæleſtis miſericors eſt. Initiū quoq; prædicationis ſaluatoris noſtri, & præconis eius dem ad pniam peccatores inuitauit. ſic enim uterq; exorſus eſt dicēs: Pœnitētiā agite: appropinquabit enim regnū cælorū. Sic & in Actibus Apoſtolorū cùm Iudæi compuncti de ſcelere mortis Chriſti dicerēt Petro: Quid faciemus uiri fratres? legitur Petrū reſpondiſſe: Pœnitentiā agite: & baptizetur unuſquiſq; ueſtrū. & ut uniuerſaliter dicatur, in lege populus ille rudis ſeruili timore pœnarū cogebatur. unde & legē im pēdagogū h accepit. In Euāgelio autem populus gratiæ liber & adultus filiali amore hæredi tatis certitudinem ad cultū diuinæ ſeruitutis inuitatur. Vnde cùm quidam legem quaſi coercentem prædicarent eſſe tenendam ſimul cum gratia, ait Apoſtolus: Nō enim accepiſtis ſpiritum i ſeruitutis, iterum in timore: ſed accepiſtis ſpiritū adoptionis k filiorū, in quo clamamus Abba pater. Hinc etiam Greg. ait, in expoſitione Euāgelij, Simile factū eſt regnū cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio ſuo.

In lege, cuique permittebatur odire inimicum, & diligere amicum.

Lib. 3. c

CAN. XVI.

a CVm in lege. Et odio. Sed nonne odium habere, eſt mortale peccatū, vt xxv. diſt. §. criminis. quare ergo hic dicit, q̄ hoc pmittebatur iuſtis? poteſt dicere iuſtis alias. Vel dic, quod qui vlciſcebatur ſe ſine odio, non peccabat: qui autē cum odio, licet cōtra legem non fecerit, tamen peccauit: ſicut dando lib. ſlū repudij peccauerunt, licet à lege hoc eis pmittebat, extra de diuor. gaudemus.

Lucas 6. b Per altilia. de q̄ bus in euangelio fit mentio. H.

c His itaque.

d His. ſcilicet authoritatib', quibus probauit malos eſſe tolerandos.

e Nota ſunt. .ſ. xj. q. iij. eorū. & xxx. q. v. nullum. ij.

f Nō fideles. Et cō uiuium. .ſ. xj. q. iij. ad menſam. Arg. contra xxviij. q. j. omnes. & c. nullus. Sol. hic loquitur de paganis, ibi ſpecialiter de Iudæis.

Mat. 5. g Qui intus ſunt. quandoq; etiam Ius deos punit eccleſia: extra de vſur. poſt miſerabilē. & xvij. quæſtio. iiij. conſtituit.

Q Vidā. Niſi dicere. Nō ego ſufficit quod Prælatꝰ inſtruat qd ſit faciēdū, niſi etiā puniat. non faciendo vt j. ea. q. v. non eſt innocētiæ. & xl. vij. diſtinc. quod ad nos. ſicut non ſufficit domino prohibere ne cū ſeruo cōtrahatur, quin teneatur ipſe de peculio: vt ff. de pecu. l. ſi qs ſeruū. & ff. de verb. obligā. qui ſeruum. & ibidem. l. ſeruus vetante. Arg. tamen eſſet xliij. diſt. Ephe. ij.

Non poſſumus. ſine ſcādalo: vel qa eſt occultum. vj. q. j. q. omnia.

Nec

CAN. XVII.

1. Cor. 5. d

Luc. 5. f

al. deus

Pſal. 45. c

CAN. XVIII.

Mat. 18. h

prima epiſtola ad Corinthios: Quid enim mihi attinet de ijs qui foris ſunt iudicare? de his enim dominus iudicabit.

Quod Auguſtinus exponens ait:

Infidelium colloquia & conuiuia non ſunt euitāda.

INfideles non poſſumus Chriſto lucrari, ſi colloquium eorū uitamus, & conuiuium e. Vnde & dominus cum publicanis & peccatoribus manducauit & bibit. In his verò qui intus ſunt f, id eſt, infidelibus, putredo reſecanda eſt.

Hinc etiam cùm propheta dicit, Facit dominus † iudicium omnibus iniuriam patientibus: exponendo addidit Aug. ab ijs qui non ſunt ſui iuris, in quos nequit diſciplina exerceri. Item: Quando multitudo eſt in ſcelere, nec ſalua pace eccleſiæ malis puniri poſſunt, tolerandi ſunt potius, quàm uiolata pace eccleſiæ puniendi.

Vnde Auguſtinus ait:

Quædam mala punienda ſunt, & quædam tolerāda.

QVidam cùm bonorum malorumq; commiſtionem in eccleſia demonſtratam vel prædicatā eſſe perſpexerint, & patiētiæ præcepta didicerint (quę nos firmiſſimos reddūt, vt etiam ſi videatur in eccleſia zizania, tamen nō impediatur aut fides aut charitas noſtra) & quoniā zizaniā in eccleſia eſſe cernimus, nō ideo ipſi de eccleſia recedamus: deſtituendam putant eccleſię diſciplinam, quandā peruerſiſſimam ſecuritatem præpoſitis tribuentes, vt ad nos non pertineat niſi dicere g quid cauendum ſit, quid vē faciendū ſit, quodlibet autem quiſque faciat, non curare. Nos verò ad ſanam doctrinā pertinere arbitramur, vtriſq; teſtimonijs vitam ſententiamq; moderari, vt & canes in eccleſia propter pacem eccleſiæ toleremus, & canibus ſanctum, vbi eſt pax eccleſiæ tuta, non demus. Cùm verò per negligentiam prępoſitorum, ſiue per aliam excuſabilem neceſsitatem, ſiue per occultas ſubreptiōes inuenimus in eccleſia malos, quos eccleſiaſtica diſciplina corrigere aut coērcere non poſſumus h, tunc ne aſcendat in cor noſtrum impia & perniciosa preſumptio, quia exiſtimemus nos ab his eſſe ſeparandos, vt peccatis eorum non coinquinemur, atque ita poſt noſtra here conemur, veluti mundos ſanctosq;

Nec ſtri iuris, ait Apoſtolus in

a Nec patientiæ. quandoq; enim remissio se mentitur pietatem: vt xlj. distinct. sæpe.

b Cum quisq;. Vbi periculum. cum ergo periculum schismatis timetur, mali nõ sunt excommunicãdi: vt 50. dist. vt cõstitueretur. j. ca. ipsa pietas. & c. non potest. Sed contrarium est xxiiij. q. iij. ecce. sed ibi cũ non timetur scandalũ. Itẽ cõtra extra de regu. iur. q scãdalizauerit. Sed hic loquitur de veritate disciplinæ, quæ potest quandoq; deseri ꝑ scandalo: ibi de veritate iudicij, quæ semper præualet scandalo.

Veritas disciplinæ quãque põt deseri.

Est & alia. Hæc est tertia pars quæstio. in qua loquit de præscitis & prædestinatis. Io. de Fã.

c Sicut nõ est ab oratione. Multiplex est causa, qua re non debemus cessare ab oratiõe malorum, vel eorũ correctione. Nam quædam sunt ita prædestinata, vt precibus obtineantur: vt j. c. proxi. Item quia nescitur quis sit de numero prædestinatorum, & quis non: & de nemine est desperandum quandiu est in hac vita: vt de pœn. dist. vij. nemo. & quia Deus sæpe aliquid ꝓmittit ꝙ postea mutat si videt homines negligentes: vt de pœnit. dist. j. prędixerat. & tamen si nõ prosunt illi pro quo orat, ꝓsunt saltẽ orantitiu-xta illud, Oratio mea in sinu meo cõuertetur. Ioan.

† c. 2. li. 3

d Negligenda. vt de pœni. distin. vij. nemo.

e Obtineri. Postulãdo. Nec ideo voluit domin⁹ suscitare quartum mortuũ, quia non fuit pro eo petitũ: vt j. de pœni. dist. j. §. ex his itaq;. ver.

discipulos ab vnitatis compage quasi à malorum coniunctione segregandos, veniãt in mentẽ illæ de scripturis similitudines, & diuina oracula, vel certissima exempla, quibus demõstratũ & pronũtiatũ est malos in ecclesia bonis permistos vsq; in finẽ seculi, tẽpusq; iudicij futuri tolerandos: nihilq; bonis in vnitate ac participatione sacramentorũ, qui eorum factis nõ consenserint, abfuturos. cùm verò eis, ꝑ quos ecclesia regitur, abest, pace salua potestas disciplinæ aduersus improbos aut nefarios exercẽdæ: tũc rursus neq; socordia neq; segnitia dormiamus, sed aculeis præceptorũ quę ad seueritatem coërctionis pertinẽt, excitãdi sumus: vt gressus nostros in via Domini ex vtrisque testimonijs illo duce atque adiutore dirigẽtes, nec patientię a nomine torpescamus, nec obtẽtu diligẽtiæ sæuiam⁹.

Item cõtra epistolam Parmeniani. †

Leuius occulta, seuerius autem punienda sunt ab ecclesia delicta manifesta.

CAN. XIX.

Cum quisq; fratrũ & Christianorũ intus in ecclesiæ societate constitutorũ, in aliquo tali peccato fuerit deprehẽsus, vt anathemate dignus habeatur, fiat hoc vbi periculũ b schismatis nullum est. & infrà. Quando cuiusquam crimẽ est notũ, & omnib⁹ execrabile appareat, vt vel nullos prorsus, vel nõ tales habeat defensores, per quos possit schisma cõtigere, nõ dormiat seueritas disciplinæ.

3 *Est & alia causa, quâ correctio uerberũ uel uerborum uidetur esse inutilis, uel superflua. Prædestinati enim ad uitã, sine correctione mutantur: sicut Petrus, quẽ dominus respiciẽs nemine corripiẽte commouit ad lacrymas. Præsciti ad mortem, inter flagella deteriores fiunt, sicut Pharao. Bonis ergo superflua, damnandis hæc inueniuntur esse inutilia.*

His ita respondetur authoritate Greg. & Augu.

Sicut ab oratione cessandum non est, sic nec à correctione.

CAN. XX.

Sicut nõ est ab oratione c cessandũ pro eis, quos corrigi volumus, etiã si nullo hominũ orãte ꝑ Petro dñs respexit eũ, & fecit eũ suũ flere peccatũ: ita nõ est negligẽda d correctio, quãuis De⁹ quos voluerit nõ correctos, faciat esse correctos: tũc aũt ex correctiõe ꝓficit homo, cũ miseretur Deus atq; adiuuat, qui facit quos voluerit etiã sine correctione proficere.

Item in dialogorum lib. v. †

Soli prædestinati saluantur, qui tamen postulando suo labore meruerunt.

CAN. XXI.

Obtineri nequaquã possunt, quæ prędestinata nõ fuerint: sed ea quæ sancti viri orando efficiunt, ita prędestinata sunt, vt ꝑcib⁹ obtineant † nã ipsa quoq; perẽnis regni prędestinatio, ita est ab omnipotenti Deo disposita, vt ad hoc electi ex labore perueniãt: quatenus postulando e mereãtur accipere, quod eis omnipotens Deus ante secula disposuit donare.

Item Augustinus. †

Occulto Dei iudicio mali obdurantur flagellis, boni emendantur.

CAN. XXII.

Nabuchodonosor pœnitentiam meruit fructuosam. Nónne post innumeras impietates flagellatus pœnituit, & regnum, quod perdiderat, rursus accepit f: Pharao aũt ipsis in flagellis durior est effectus, & perijt? Hic mihi rationẽ g M.

Christus quoque.

f Nabuchodonosor. Accepit. Arg. ꝙ depositꝰ potest restitui: vt de pœ. dist. vj. c. j. in fi. & xxxv. q. ix. sententiam. & ca. Gregorius. Item est hic arg. ad quæstionem illã, ꝙ depositus restitutus pręferendus sit substituto: vt j. ca. Ar viij. q. vlt. c. vlti. Argu. cõtra vij. q. j. cos qui. licet determina ta videtur extra de simo. ex insinuatio ne. Io. De hoc quid iuris sit, in quæstionibus notaui. B.

g Rationẽ. Arg. ꝙ de singulis nõ est ratio reddenda: vt j. ead. q. de Tyrijs. & de pœnis dist. iiij. ex bono. Ar. cõtra lxviij.

Luc. 22. † Imo li. 1. ca. 8. † [redacted]

lxviij. dist. corepiscopi. & xxiiij. q. iij. si habes.

a Odor. Bonus odor Christi est prædicatio bonorum.

b Vasis iræ. Non spontaneum. De hac materia notaui decimaquinta q. j. §. j. & ij. & c. merito.

c Ex prędestinatione. argu. ꝙ non potest quis arguere factum, cuius author ipse fuit: vt xxviij. distinctione. diaconi. extra de cleri. coniuga. diuersis. Ioan.

d Cum vero. Sic ergo bona quæ facit homo, per Deũ facit: mala quæ facit, non facit per Deum: quia Deus non est author mali. Sed ne crederet aliquis quod Deus operetur etiam malum, quia legitur quod Deus tradidit Romanos in desideria carnis: & q obdurauit cor Pharaonis, & q reliquit Tyrios & Sidonios in peccatis suis: ideo ostendit qualiter hoc intelligatur.

e Aliquos. Scilicet Romanos.

Aut traditos. Tradere dicitur hominem peccato, quando permittit ipsum peccare: vel quia subtrahit ipsi gratiam.

f Legimus. In epistola ad Romanos, & in Exodo, & in Euangelio Matthei de Tyrijs & Sidonijs.

g Non meritos. Ex hoc patet q primam gratiã nemo meretur: vt j. de conse. di. iiij. gratia. & capi. placuit vt quicunque.

h Fecit. Scilicet bona.

i Fecit. s. mala.

k Dicitur. In Epistola Ioannis.

l Ex nobis. Quantum ad prædestinationem.

reddat, qui diuinum consilium nimium altè sapientiq; corde dijudicat: Cur medicamentum vnius medici manu confectum, alij ad interitum, alij valuerit ad salutem: nisi quia Christi bonus odor a alijs est odor vitæ in vitam, alijs est odor mortis in mortem? Quantum ad naturam ambo homines erant. Quantum ad dignitatem ambo reges. Quantum ad causam ambo captiuum Dei populum possidebant. Quantum ad pœnam ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit esse diuersos, nisi quòd vnus Dei manum sentiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit: alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnauit arbitrio?

Idem †

CAN. XXIII.

Vasis iræ nunquam Deus redderet interitum, si non spontaneum b inueniretur homo habere peccatum: quia nec Deus peccanti homini iustè inferret iram, si homo ex prædestinatione c Dei cecidisset in culpam. Idem: Prędestinationem Dei siue ad bonũ siue ad malum in omnibus operari, ineptissimè dicitur, vt ad vtrunque homines quædam necessitas videatur impellere: cùm in bonis voluntas sit intelligenda, non sine gratia, in malis autem voluntas intelligenda est sine gratia.

Cùm verò d aliquos e à Deo aut traditos f desiderijs suis, aut obduratos legimus g, aut relictos magis in peccatis suis, hoc ipsos meruisse profitemur: quia talia eorum crimina præcesserunt, vt ipsi sibi pœnam debuerint qua eis etiam supplicium verteretur in reatum. Atque ita nec de iudicio Dei querimur, quo deserit meritos deseri: & misericordiæ eius gratias agimus, qua liberat non meritos h liberari. Vires itaque obedientię nõ ideo cuiquam subtraxit, quia eum non prædestinauit: sed ideo eum non prædestinauit, quia recessurum ab ipsa obedientia esse præuidit. Prædestinatio quoque Dei semper in bono est: quæ peccatum sola voluntate hominis commissum, aut remittendum nouit cum laude misericordiæ, aut plectendum cum laude iustitiæ. In malis autem operibus nostris, sola præscientia Dei intelligenda est: quia sicut prę sciuit & prædestinauit quæ ipse fecit i, & vt faceremus dedit: ita præsciuit tantùm non etiam prædestinauit quæ nec ipse fecit k, nec vt faceremus exegit. Ii autem de quibus hic dicitur l: Ex nobis exierunt, sed non fuerũt ex nobis m: si enim fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum: voluntate exierunt: voluntate ceciderunt, & quia præsciti sunt casuri, non sunt prædestinati. Essent autem prædestinati, si essent reuersuri, & in sanctitate ac veritate mansuri. Ac per hoc prædestinatio Dei multis est causa standi n, nemini est causa labendi.

Non ergo necessitatem facit correctionis vel obdurationis diuina prædestinatio seu præsciẽtia; cùm boni per gratiam

n Standi. Sed non ne iam dixit quod prædestinatio non est causa quare homo faciat bonum: sed potius bonum quod facit, est causa prædestinationis? Sed dicas hic prædestinationem appellari Deũ prędestinantem. Nam nemo potest venire ad me, nisi ei fuerit datũ à patre meo. Vel dic quod prædestinatio non est causa efficiens, sed est causa sine qua non fit. Item si vere volumus loqui, non est concedendum ꝙ futura bona † sint causa prædestinationis: quia ex hoc sequeretur ꝙ causa esset posterior suo causato. Item quicqd Deus prædestinauit, ab æterno prędestinauit. si ergo prędestinatio est æterna: ergo non habet causam suæ generationis. non ergo futura sunt causa eius. Item si quid esset causa generationis eius, ergo eius oppositum esset causa corruptionis eius. sed impossibile est eam corrumpi vel desinere esse: quia si corrumperetur vel desineret esse: ergo post hoc instãs nõ esset. ergo si modo non est, nunquam fuit. nam bene sequitur, si fuit prædestinatum: ergo prædestinatum est, & semper erit prędestinatum. Ioan.

Falli

Prædestinatio, est Deus prædestinans.

† [redacted]

Prędestinatum ab æterno est quicqd De⁹ prędestinauit.

1. Io. 2. a

corrigantur, & libero arbitrio mali pereant. Nec enim quia prędestinatio seu prȩsciētia Dei falli [a] nõ potest, necessariò eueniunt quæ prædestinantur vel prȩsciuntur: sicut nec necessariò prædestinantur vel præsciuntur quę futura sunt: sed quia bona absq; eius gratia, mala præter eius scientiam euenire nõ possunt.

Quamuis [b] ergo conuenienter dicat, si hæc prædestinata sunt vel præscita, necessariò eueniēt: non tamen ideo absolutè verum est. sed † necessariò euenient quæ prędestinata sunt vel prȩscita: quia hic necessitas refertur ad rerum euentū, ibi ad intuitum diuinæ præscientiæ. Vnde August. Duæ sunt (inquit) necessitates: simplex vna: veluti necesse est omnes homines esse mortales. altera conditionis: vt si aliquē ambulare quis scit, eum ambulare necesse est. quod enim quisque esse nouit, id esse aliter quàm notū est, nequit [c]. sed hæc minimè secum illam simplicem trahit. hanc enim necessitatem nõ propria facit natura, sed cõditionis adiectio. Nulla enim necessitas cogit īcedere voluntate gradientē: quamuis eum tunc cùm gradiatur, incedere necessarium sit. Eodem igitur modo si quid prouidentia præsens videt, id necesse est esse, tametsi nullam naturæ habeat necessitatem. At quidē ea futura, quæ ex libertate arbitrij proueniunt, præscientia contuetur. Hæc igitur ad intuitum relata diuinum, necessaria fiunt per dispositionem diuinæ notionis. Per se verò considerata absolutam naturæ suæ libertatem nõ deserunt. † Fient igitur procul dubio cuncta quæ futura Deus esse prænoscit, sed eorum quædam de libero proficiscuntur arbitrio: quę quāuis eueniunt, existendo tamen naturam propriam non amittunt: quæ priusquā fierent, etiam non euenire potuissent.

His omnibus, mala nostra libero adscribuntur arbitrio: cùm alibi diuinæ adscribantur indignationi.

Vnde Gregorius:

Cùm superna indignatio sese (ut ita dixerim) medullitus mouet, hanc opinio uel oppositio humana non remouet: nec se cuiuslibet utiliter deprecatio obijcit, cùm semel Deus aliquid ab intimis irascendo disponit.

Exo. 32. *Hinc est enim ꝙ Moyses, qui reatum totius plebis [d] apud dominum suis precibus tersit: dúmque se obicem obtulit, diuinæ iracundiæ uim placauit: ad Petram Oreb [e] ueniens & pro aquæ exhibitione diffidens, repromißionis terram ingredi domino irascente [f] non potuit.* Num. 20. *Item August. De Tyrijs uerò & Sidonijs quid aliud possumus dicere, quàm non esse eis datum desuper ut crederent [g], quos credituros fuisse ipsa ueritas docet, si talia qualia apud non credentes facta sunt uirtutum signa uidissent. Quare autem hoc eis negatum fuerit, dicant si possunt, qui calumniantur, & ostendant cur apud eos dominus mirabilia, quibus profutura non erant, fecerit, & apud eos quibus profutura erant, non fecerit. Nos etenim si ratione [h] facti profunditatem iudicij eius penetrare non possumus, manifestißimè tamen scimus & uerum esse quod dixit, & iustum esse quod fecit: & non solùm Tyrios & Sidonios, sed etiam Corozaim & Bethsaida potuisse conuerti, & fideles ex infidelibus fieri, si hoc in eis uoluisset dominus operari. neque enim ulli falsum uideri potest, quod ueritas ait, Nemo potest* Matth. 11. Ioan. 6.

[a] Falli. Hæc argumentatio nõ valet: Deus præuidet aliquid, & aliter potest euenire: ergo præuidētia Dei est fallibilis.

[b] Quamuis. Ad huius §. intelligentiam, nota, ꝙ omnes tales locutiones sunt duplices: si Deus præuidit aliquid, necessario illud eueniet: quia si hæc dictio necessario determinat totalē consequentiā, locutio est vera, & tunc talis est sensus in consequentia: si Deus præuidit aliquid, illud euenire est necessariū. Si autem hæc dictio necessario determinat ipsum cõsequēs: est falsa. Similiter hęc est duplex: necessarium est Socratem ambulare cū ambulat: quia si intelligatur cõposita & de dicto, vera est: si de re, est falsa. Similiter hæc est duplex, necessariū est hoc euenire ꝙ Deus præuidit: de dicto est vera: de re est falsa. Illud enim ꝙ Deus prȩuidet, non est necessariū euenire. Et nota, ꝙ talis argumentatio non valet: si Deus præuidit aliquid, necessario illud eueniet: ergo si Deus prȩuidit aliquid, necessarium est illud euenire: quia modo hæc dictio necessarium, nõ potest determinare ipsam consequentiam, sed tantum consequens [1].

Si Deus pʳuidit aliquid, necessario illud euenit, habet duplicem sensū.

† In vet. codi. deest vox, sed, & sic tex. planior: cū quia in alijs libris inueniā sic reliquā, admonens ꝙ vox, sed, demõstrat hoc loco. G.M.

relinquat.

[c] Nequit. Vera est si intelligatur de dicto. [2]

[d] Plebis. Historiam habes quadragesimaquinta dist.

[e] Oreb. Historiā habes de pœnitentia. di. ij. opponit.

[f] Irascente. Intelligas tamē, ꝙ quantum ad temporalē pœnam potest ira Dei esse commutabilis: sed quantum ad æternam non: vt gesimasecūda, quæstione quarta. cap. incommutabilis.

[g] Vt crederent. Præsente domino, sed postea crediderunt ad prędicationem Apostolorū.

[h] Si ratione. Eodem modo videtur dicendum, quod si Papa aliquid facit quod videtur iniustum, vbi nos rationem non possumus assignare, quæ nihilominus illud iniustum sit. xvij. q. iiij. §. qui autem. Pro

1 Sub. nõ facta relatiõe ad antecedens, sed p se cõsiderata.

2 Sub. quia idē est scilicet de dicto sic cõposito, facta scilicet relatione consequētis ad antecedens.

uenire ad me nisi fuerit ei datum à patre meo. Item qui per prophetam [a] Iudaicæ plebi promisit: Ecce ego sepiam uias [b] tuas spinis [c], & muniam eas lapidibus quadris [d]: id est, adimam tibi facultatem peccandi. Osee 2. b

Idem per Psalmistam de damnandis dixit: Fiant uiæ illorum tenebræ & lubricum, & Angelus domini persequens eos. Psal. 34.

Sed in his omnibus, vitia nostra humanæ adscribuntur mentis arbitrio. quod diuina clementia in electis misericorditer vertit ad bonum: in damnandis iustè relinquit ad malum. Sicut ergo quamuis certißimè sciamus neminem vltra terminū à Deo sibi præfixum esse victurum, omnibus tamen languentibus non incongruè medemur: sic quāuis nemo saluetur nisi prædestinatus ad vitam, omni tamen delinquenti est adhibenda correctio: nec malorum est negligenda disciplina.

Vnde idem Augustinus ait Bonifacio: † Epist. 50.

Non semper in eos, qui peccant, vindicta est exercenda.

CAN. XXIIII.

Ipsa pietas, veritas, charitas nos non permittit contra Cæcilianum eorū hominum accipere testimonium, [e] quos in ecclesia non videmus, cui dominus perhibet testimonium. quos enim diuina testimonia non sequuntur, pondus humani testimonij perdiderunt [f]. Item: Molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio: ille ligando: iste cædendo: sed ambo diligendo. Si autem illos negligant, & perire permittāt: ista potius falsa mãsuetudo, est crudelitas. Item: si per potestatem [g] † quā propter religionē ac fidem [h] regum tempore (quo debuit) diuino munere accepit ecclesia, ij qui inueniuntur in vijs & sepibus, id est, in hæresibus & schismatibus coguntur intrare [i]: non quia coguntur reprehendant, sed quare [k] coguntur attendant. Conuiuium domini, est vnitas corporis Christi, non solùm in sacramento altaris, sed etiam in vinculo pacis.

In eodem Theodosius Imperator legem [l] generaliter in omnes hęreticos promulgauit, vt quisquis eorum episcopus vel clericus vbilibet esset inuentus, x. libris auri mulctaretur. Item, si duo [m] aliqui in vna domo simul habitarent, quam certißimè sciremus ruituram, nobísque id prænuntiantibus nollent credere atq; in eadem manere persisterent: si eos inde possemus eruere vel inuitos, quibus imminentem illam ruinam prædemonstrauimus, vt vlterius redire sub eius periculum non auderent, puto nisi faceremus, non immeritò crudeles iudicaremur. Porrò [n] si vnus illorū nobis diceret, Quandò intraueritis eruere nos, memetipsum continuò trucidabo: alter autem nec exire quidem inde nec erui vellet, sed neque necare se auderet: quid eligeremus, vtrùm ambos ruinæ opprimendos relinquere: an vno saltem per nostram operam liberato, alterum non nostra [o] culpa sed sua potius interire permitteremus? Nemo est tam infelix, qui non quid fieri in talibus rebus oporteat, facillimè iudicet. Item post pauca, Quòd si plurimi essent in domo ruitura, & inde vnus saltem liberari posset, atque id cùm facere conaremur, alij semetipsos præcipitio necarent: doleremus de cæteris, verùm de vnius saltem salute consolaremur: non tamen ne semetipsos alij perderent, perire vniuersos nul-

[a] Prophetam. Oseæ.

[b] Vias. Id est, actiones.

[c] Spinis. Id est, compunctionibus.

[d] Lapidibus quadris. Id est, virtutibus quatuor, vel doctrina quatuor Euangeliorum.

[e] Ipsa pietas. Testimonium. In hoc quod est mortuus in vnitate ecclesiæ. sed quidam hæretici volebant eum post mortem accusare de hæresi: vt xxiiij. q. ij. sane profertur. versic. item si vera sunt. & sed non erant recipiendi etiam in crimine hæresis, cum ille bonæ opi. fuit: vt ij. q. j. in primis. hæreticus autem bene reciperetur contra hæreticum: vt ij. q. vij. si hæreticus. Ioan.

[f] Perdiderunt. Prima quæsti. vij. non potest. Ioan.

[g] Potestatem. Quam non habebat ecclesia, cum & nouella adhuc esset. sed postea quando cœpit dominari principibus: vt j. ead. displicet. & ca. non inuenitur.

[h] Ac fidem. Ecclesiæ conseruandam.

[i] Intrare. Id est, redire ad ecclesiam.

[k] Sed quare. Quasi dicat, non est considerandum quid fiat, sed qua de causa fiat, vt j. e. q. viij. occidit. & ff. de fur. verum. similiter nõ est cõsiderandū quid fiat, sed quo animo fiat: vt xv. q. vj. ca. j. in fin. quasi dicat, cogantur ire ad conuiuium ipsorum, scilicet ad conuiuium de quo agitur in Euangelio, Luc. di. sponsus. s. ead. cum in lege.

[l] Legem. Quam habes C. de hæreti. Arriani.

[m] Si duo. Tres enim ponit casus. Primo sic: duo sunt in domo ruitura, et ambos possumus liberare: ad hoc tenemur [1], licet sint inuiti. Secūdo sic: duo sunt in domo vna, & si vnum liberamus, alter vult se necare. Tertio sic: multi sunt in domo vna: & non nisi vnus liberari potest.

[n] Porro. Secundus casus.

[o] Non nostra. Licet enim aliquis seipsum interimat propter nos, dummodo nos iuste moueamur: vt j. eadē. q. v. cum homo. & xlvij. distinctio. cap. de occidendis. quid ad nos.

1 Et nisi faceremus crudeles iudicaremur vt j. sequitur ibi, puto, &c. ex hoc quidam dicūt hinc elici arg. ꝙ quilibet tenet aliū à morte temporali liberare, si pōt. s. ead. q. 3. nō inferendo. vbi de hoc Arc. † al's, quia propter si Libera potestate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Liberato. Id est, non minus aliquem liberare tenetis, licet omnes alij se perderent.

b Compellit. Ergo videtur q̃ omnibus sit præceptū Dementia vt denuntient criminica omni delinquētiū: bus præcipitur. tātum de prælatis, vel de canonica denuntiatione: vt ij. q. j. si peccauerit.

c Non deberet. De iure communi.

d Compensatione. Id est, vt alij facilius redeant ad ecclesiam cum videant aliquos reuertos tolerari in suis ordinibus.

e Vulnus. Dupliciter inseritur ramus arbori: vt de consec. dist. v. nunquam. tunc dicuntur duo vulnera in fligi arbori, id est, ecclesiæ, quādo ille qui fuit destitutus, restituitur, & alter qui substitutus fuit, remouetur. Secundo modo quando nullus fuit substitutus, & illud dicitur leue vulnus.

f Detrahendum. Sic xliiij. dist. commessationes. & l. di. vt constituerentur.

g De mendacij timore. Id est, de mēdacio timoris.

h Episcopi. 3. di. xij. nos consuetudinem, contra.

i Viliter. Non intelligas q̃ Aug. hic restituat episcopos depositos: sed docet quid fieri debet Papa posit.

k Et sic. Id est, propeter reseorum. Non res eorum. vt j. q. vij. c. j. & ij. Vid facier. Medicina. Inter phreneticos. Id est, ad modū phreneticorū. sāuientes.

l Incipiūt. Egressus enim malitiæ virtutis operatur ingressum. xxxij. q. j. cum renuntiaturi. tur. hæc tamen non lo liberato permitteremus. Quid igitur de opere misericordię quod pro vita æterna adipiscenda, & pœna æterna vitanda hominibus debemus impendere, iudicandum est: si pro salute ista non solū temporali, sed etiam breui & ad tēpus exiguum liberanda, sic nos subuenire hominibus ratio vera et benigna cōpellit?

Item: Si (in quiunt Donatistæ) oportet vt nos extra ecclesiam & aduersus ecclesiam fuisse pœniteat, vt salui esse possimus, quomodo post istā pœnitentiam apud vos clerici vel etiam episcopi permaneremus? Hoc non fieret: quoniam re vera (quod fatēdum est) fieri non deberet, nisi pauci ipsa compensatione sanarentur. Sed sibi hoc dicant, & multò maximè humiliter doleant, qui in tanta morte præcisionis iacent, vt isto quodam vulnere matris ecclesiæ catholicæ reuiuiscant. Cū enim præcisus ramus inseritur, fit aliud vulnus in arbore, quo posit recipi vt viuat, q sine vita radicis peribat: sed cùm receptus recipiēti coaluerit, & vigor consequitur, & fructus: si autem non coaluerit, ille quidem arescet, sed vita arboris permanebit. Est enim & tale inserendi genus, vt nullo præciso ramo, qui intus est, ille qui foris est inseratur, non tamen nullo, sed vel leuissimo vulnere arboris. Ita ergo & isti cū ad radicem catholicam veniūt: nec eis postquam vix erroris sui pœnitet, honor clericatus aut episcopatus aufertur. si quidem fit aliquid tanquam in cortice arboris matris, contra integritatem seueritatis: veruntamen quia neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: ad Dei misericordiam precibus fusis, coalescente suorum pace ramorum, charitas cooperit multitudinem peccatorum. Et paulò pòst. Verùm in huiusmodi cautis, vbi per graues dissensionum scissuras non huius aut illius hominis est periculum, sed plurimorum strages iacet, detrahendum est aliquid seueritati, vt maioribus malis sanandis syncera charitas subueniat. Habeant ergo de præterito detestabili errore, sicut Petrus habuit de mendacij timore, amarum dolorem, & veniant ad ecclesiam Christi veram, id est, catholicam matrem: sint in illa clerici, sint episcopi vtiliter, qui contra eam fuerunt hostiliter. Non inuidemus, imò amplectimur, hortamur, optamus, & quos in vijs aut in sepibus inuenimus, intrare cogimus. Et sic nondum quibusdam persuademus, quia non res eorum, sed ipsos quærimus.

Idem Fausto.

Medicinali seueritate mali coguntur ad bonum.

CAN. XXV.

Quid faciet ecclesiæ medicina salutem omnium materna charitate conquirēs, tanquam inter phreneticos & lethargicos æstuans? Nunquid contemnere, nunquid desistere vel debet vel potest? Vtrisque si necesse est molesta esse, quæ neutris est inimica. Nam & phreneticus nolit ligari, & lethargici nolunt excitari: sed perseuerat diligentia charitatis phreneticum ligare, lethargicum stimulare, ambos amare. Ambo offenduntur, sed ambo diliguntur: ambo molestatur, sed ambo sanantur. In eodem. Cabo sanati gratulantur. In eodem. Catholici esse non incipiunt, nisi hæretici esse desiterint. Neque enim sacramenta eorum inimica sunt nobis, quæ in illis nobis sunt communia: quia non humana sunt, sed diuina. Prius error eorum est auferendus, quem malè inierunt, non sacramenta, quæ similiter acceperunt: quæ ad pœnam suam portant & habēt quamuis nidignè habent, sed tamen habent.

est concedenda: si aliquis incipit esse bonus, non tamen perfectus, desinit esse malus. de pœ. distin. ij. forte. & cassi fermo.

p Communia. Infra de consec. di. iiij. non in vobis. no. 5. j. q. j. sacramenta. Ecce

Ecce. Hęc est iiij. pars quæstio. in qua probat Grat. q̃ vindicta non est inferēda. supple scilicet amore vlciscēdi, sed tantum amore iustitiæ scilicet cum peccant in Deum: cum aut̃ peccāt in nos, parcere debemus. & hoc probat p tres authoritates. Ioan. de Fane.

q Quod Christ⁹ discipulos. Iacobum & Ioānem, quos præmisit in ciuitatē Samaritanorum vt pararent sibi hospitium.

r Ad correctionē. Prosit vindicta, vel valeat disciplina.

s Peccant. j. ea. ea. Vindicta. cōtra. vbi videtur quod apostoli odio desiderauerunt vindictā. Sed non pecabant in re quam volebant, sed in modo volendi. xxij. q. ij. §. Abraham. Vel dic quod peccabāt: sed dicuntur nō peccasse, quia lex hoc permittebat, scilicet punire inimicos. C. eod. quæstio. cum in lege.

t Et Phinees. Historiam habes ij. q. vij. item cū Balaā.

u Multimoda. quā fecit in illa prolixa relatione: Libenter sufferris: vbi narras tuas passiones, & reuelationes tuas. Ely. nam. historiam habes. xlv. dist. §. Salomon.

v Inter querelas. Conquestus. au ditur ergo ille q̃ cō querit se iniustè excommunicatum: & hoc secundum veteres. vt xj. quæst. iij. §. episcopus. Vel sic quod tunc auditur talis cū euidenter constat de iniustitia excommunicationis. vt extra de appell. sollicitudinem. Vel aliter nō auditur, nisi dicit excommunicationem esse nullam. vel dicit extra de sent. excō. per tuas.

Ioā. Hodie recurritur super hæc ad notam. B.

x Propriæ. Ergo episcopus nō potest excommunicare alique pro iniuria sibi facta: vt hic, & j. ea. quæstio. v. de occidendis. nec enim potest esse iudex in causa sua: vt iiij. quæstio. iiij. capit. j. Sed contra j. ead. Guillar ius. & ij. quæstio ne vij. si quis erga. Sed distiguas vt ibi not. per id quod est lxiij. dist. Salonitanæ. Ioan. Epūs iniuriante sibi nō potest excōmunicare. Luc. 9. g Matt. 5. a 2 Cōcor. tex. in l. Iulianus. ff. de iur. om. iud. et in l. exeat. cū cōcor. C. vnde vi.

Si

y Ecce quòd crimina sunt puniēda, quando salua pace ecclesiæ ferri possunt: in quo tamen discretio adhibenda est. Aliquando enim delinquētium multitudo diu per patientiam ad pœnitentiam est expectanda: aliquando in paucis est punienda. z: vt eorum exemplo cæteri terreantur, & ad pœnitentiam prouocentur. Hinc cùm discipuli cælesti igne Samaritanos vellent consumere, prohibiti sunt: & Samaritani ad pœnitentiam sunt expectati, vt Christo prædicante conuerterētur ad fidem.

Vnde Ambrosius ait:

Non semper in eos, qui peccant, vindicta est exercenda.

CAN. XXVI.

Vòd Christus discipulos suos increpauit, quia ignem de cælo descēdere super eos gestiebant q̃ ipsum non receperāt, ostenditur nobis nō semper in eos qui peccant, vindicandum: quin nonnūnquam amplius prodest clementia tibi ad pœnitētiam, quā lapso ad correctionē. Denique Samaritani citius crediderunt, à quibus hoc loco ignis arcetur: nec discipuli peccant, qui Ieoem sequūtur. sciebāt enim & Phinees reputatum ad iustitiam, quòd sacrilegos interemerat: & ad preces Heliæ ignem descendisse de cælo.

Potest in hac prohibitione apostolorum aliud intelligi. Apostoli non zelo iustitiæ sed amaritudinis odio ob iniuriam suæ expulsionis uindicandam,

Samaritanos igne voluerunt consumere. Dominus autem uolens eos iniuriam propriæ personæ cum patientia & gaudio tolerare, iniuriam uerò seruitutis diuinæ non inultam relinquere, ait: Nescitis cuius spiritus estis? Hinc etiā Petrus, qui cum alijs audierat: Beati eritis cùm maledixerint uobis homines, & persecuti uos fuerint, & dixerint omne malum aduersus uos: gaudete in illa die & exultate, quoniam merces uestra copiosa est in cælis: contumelias sibi illatas cū gaudio suscipiebat: peccata uerò, quæ in Deū committebantur, acerrimè puniebat. Vnde Ananiam & Sapphiram spiritui sancto mentientes, mortis sententia preculit. Sic etiam Paulus dum à suo contemptu pia admonitione & multimoda commendatione sui, Corinthios reuocaret, magum illum Elymam qui credituros à fide retrahebat, cæcitate percussit: ut cæteri perterriti prædicationem eius non impedirent sed in Christum credētes animæ cæcitatem effugerent. Et Corinthium illum fornicatorem, qui in Deum peccauerat, satanæ ad uexandum tradidit. Hinc etiam Gregorius scribit Ianuario episcopo reprehendens eum quòd ob iniuriam propriæ personæ quendam excommunicauerat, dicens: †

Pro iniuria propria, episcopo aliquem excommunicare non licet.

† epist. 34. lib. 2.

CAN. XXVII.

Inter querelas multiplices, Isidorꝰ vir clarissimus à fraternitate tua frustrà se excōmunicatū anathematizatumq̃ conquestus est: quod quā ob rem factū fuerit, dū à clerico tuo, qui præsens erat, voluissemus addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo q̃ te iniuriauerat, factū innotuit. q̃ res nos vehementer afflixit. Quod si ita est, nil te cogitare de cælestibus ostēdis: sed terrenam te habere conuersationem significas, dum pro vindicta propriæ iniuriæ (quod sacris regulis phibetur) maledictionē anathematis inuexisti.

1. Cor. 5. b

Actu. 5. a

Actu. 13. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Si is qui. Debitor. id est, ei qui in Deū deliquit, & est simile extra de senten. excom. contigit.

[b] Offendit. vt j. si ea. nam culpa est, quandoque relaxare vindictam: vt xxviij. dist. quia sunt culpæ.

Iniuriā nobis factam tenemur remittere.

[c] Possumus. imo iniuriam nobis factam tenemur dimittere. C. de episc. & cleric. si quis in hoc. versus finem. iniuriam, id est, rancorem: sed iniuriā, id est, satisfactione iniuriæ nō tenemur remittere: vt xc. dist. si quis contristatus. imo bene facit q̄ prosequitur iniuriā sibi factam: vt xlv. dist. & qui emendat. & j. ea. q. v. de occidendis. nam reipublicæ interest pœnas non facile dimitti: vt C. de pœn. si operis. & j. ea. est iniusta. xlv. distinc. sed illud. sic ergo per pactū possumus remittere, inquantū nostrum priuatum commodum tangit: sed inquantum tangit commodum aliorū, nō possumus: vt ff. de pactis. iuris gentium. §. vlti. & est simile lxiij. dist. c. Salonitanæ. sic nec filius potest remittere id q̄ debetur patri, nec tutor debitum pupilli: vt C. de pact. pactum. & l. sequē. nec præses debitum ciuitatis. C. de transact.

Reipublicę interest pœnas nō facile dimitti.

Vnde decætero omnino ẽsto circūspectus atque sōlicitus: & talia cuiquā pro defensione propriæ iniurię inferre denuo nō præsumas. nā si tale aliquid feceris, in te sciās postea esse vindicandū.

Hinc idem in homilijs ostendens, quòd peccata quæ in Deū vel proximum committuntur, à nobis punięda sunt: ea verò, quibus in nos delinquitur, patienter vel tolerāda vel potius dissimulanda sunt, ait.

Valde offendit, qui dominica debita impunè dimittit.

CAN. XXVIII.

Si is, qui prælatus est, debitori [a] dominico culpas impunè dimittit, non mediocriter profectò offendit [b], qui debita cælestis regis & domini sua præsumptione resoluit. ea nanq;, quæ in nos committuntur, facilè possumus [c] dimittere: ea verò quæ in Deū commissa sunt, cum magna discretione, nec sine pœnitentia [d] possumus relaxare.

Iniuriā ecclesiæ illatā an possit remittere.

[a] præses. Sed numquid episcopus potest remittere iniuriam illatam ecclesiæ? Videtur quod sic: quia iniuriarum actio nō est bonis nostris annexa: ergo videtur quod possit remittere. xc. dist. Epūs procurator dicitur ecclesiasticarū rerū, ideo illius cōdictionē deteriorē facere nō pōt. de ijs quæ fiūt à prælatis. cum enim episcopus sit procurator ecclesiasticarum rerum: vt xij. quæstio. j. capit. vlti. vnde cum sit procurator, conditionem ecclesiæ non potest facere deteriorem: vt extra de donatio. cap. ij.

[5] *Semel verò culpa dimissa, recidiuo dolore iterum ad animum reuocari non debet.*

Vnde Gelasius Geruntio, Ioanni, Germano, & Petro episcopis.

Iniuria cùm semel remittitur, iterum reuocari non debet.

CAN. XXIX.

Si illic vbi hæc acta sunt [a] pśentib⁹ vtrisque constiterit, & satisfeciſſe Stephanum, & supplicatione [b] fuscepta eum, qui malè tractatus est, ignouisse, semel in abolitione remissa punitio, recidiuo [c] dolore non debet iterari: diuinę scilicet imitatione clemētiæ, quæ dimissā peccata in vltionem redire non patitur [d]. sin verò nihil vel de satisfactione probabitur, vel de remissione transactum [e], dilectionis vestræ sermone monstretur: quatenus si vel nunc saltem poterit competens satisfactio prouenire, illud potius exerceatur, vbi animū sanare posit afflicti [f]. Si verò irremissibilis [g] perstet [h] acerbitas, ibidem nihilominus vindicetur, vbi plectibilis orta est præsumptio.

Semel vero. Hæc est quinta pars quæstio. in qua nere libē probat quod peccata semel dimissa, iterum non sunt puniēda. Ioan. de Fant.

[a] Illic. Acta sunt. Ibi enim est agenda: vt iij. quæstio. vj. ibi.

[b] Supplicatione. peccatum. bene dicit supplicatione: quia si nō per preces, sed propter pecuniam remittitur iniuria, infamis esset: nisi hoc fieret authoritate iudicis: vt ff. de ijs qui not. infamia. l. furti. §. pactus.

[c] Recidiuo. arg. quod ex quo qs est Peccatum absolutus, vel post-quam pœnituit, q̄ tenetur amplius de illo criminaliter accusari non potest. ac. potest: vt extra de cōstitutis. accusa. de his crimi. delicti. nibus. & ij. q. j. prohibētur. similiter q̄ iurauit se non accusaturum aliquē, nō potest eum accusare. Adde ad re: vt extra de ac hoc ꝙ dicit. cusat. veniens. licet Bal. li. ij. diuina. & est hic argumentum, quod post pœnitentiam non potest quis accusari. De hoc not. xxxv. ij. quæstio. ij. admonere.

[d] Transactum. iudicis authoritate intelligas: quia sine eius authoritate non licet transigi pro iniuria illata: vt ff. de ijs qui not. infa. furti.

[e] Afflicti. id est, iniuriati.

[f] Irremissibilis. id est, si non vult dimittere iniuriā. non enim cogitur ad hoc: vt not. ꝛ. c. proxi.

[g] Perstet. id est, perſistat.

Sed

Sed obijcitur. Hæc est sexta pars quæstionis, in qua probat quod iudicem meretur in correctione subditorū, si tamē formam canonicam non excedant. Et hoc probat per vij. capitu. Ioan. de Fant.

[a] Sed obijcitur. Contra illud, quod nullus debet iniuriam suam vlcisci. Achab. Confundit historiam. non enim Achab misit illos quinquagenarios, sed rex Ochozias: nec etiam illud contigit tempore Achab, sed illud contigit sub rege Ochozia.

[b] Quo facto. Solvit obiectionem.

[c] Vilisarius. Mandauit. Hic mandare poni pro rogare: sicut alibi ponitur rogare pro manda re: vt xj. quæstione vlti. rogo.

[d] Velum. Id est, caligram vel obliuiam.

[e] Me vero vi remoto. qui hoc modo includit clericum, licet alio modo non imjciat manus in eum violentas, est excommunicatus: vt extra de sent. excommu. cum desideres. in fine decisa.

[f] Anathematizamus. c. inter quę. c. contra. Sed quod hæc iniuria contingit ecclesiæ Ioan. di. Sanctitatis. Vel hic non erat superior qui vel. di. si Papa. potest tamē sub pœna excommunicationis corporale infligere pœnam pro offensa sua: vt 45. di. & qui emendat.

[g] Maranatha. Dicitur maranatha aduentus domini. sic xxiij. q. iij. sed qui, id est, vt sed aduentū do excommunicatus, supple nisi mittat. sic xxiij. quæstione j. de vidiuis.

[h] Sacerdotalis. C. si qs im Id est, clericalis. ar pe. maled. gu. quod alicui auferatur, quod non habet: vt v. quæ. vj. quia iuxta. xxvij. quæstione ij. §. ex his omnibus. I. j. fecūdū Inno. q de hoc satis not. extra de ver. sig. ex parte.

[i] Quod autem. Dixit §. in ca. quid faciet. in §. ecce q̄ crimina. q̄ quandoque delinquētes sunt patientes excipiendi: & illud membrum executus est. Dixit enim quod crimen quanto doque in paucis est vindicandum, vt cæteri terreantur. i. Vituli. xlv. di. disciplina. de hoc extra not. Bernat. de cle. male. ca. j. Delinquētes quādoque que sūt patientes ex pectandi. Phinees Hebræum occidit.

[k] Vna die. Dum Phinees occidit Hebræum coeuntem cum Madianita, quam historiam habes ij. q. vij. §. item cum Balaam.

[l] Murmurationis. Quando Iudæi murmurabāt in deserto propter carnes. Volebāt enim sibi constituere ducem, & reuerti in Aegyptum. xc. distinctio. alienus.

Baal.

[m] Sed obijcitur illud Ambrosij: ad preces Heliæ ignis descendit de cælo vt prophetæ vindicaretur iniuria, quod tunc intelligitur factū, quādo Achab [a] rex Israël post sterilitatem illam trium annorum et sex mēsium, quę facta est, quādo precibus Heliæ clausum est cælum annis tribus & mensibus sex, misit duos quinquagenarios ad Heliam, qui dicerent ei: Homo Dei, rex Israël vocat te. qui ait: Si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, & consumat vos. Et statim ignis descendit de cælo, & consumpsit eos. Quo facto [b], non cuius meriti apud Deum esset, voluit ostendere: sed ꝙ ille esset verus Deus, quem colebat: nō ille, ad cuius culturam stupro proprij corporis Iezabel nonnullos prouocabat, cuidētissimis indicijs mōstrare curauit. Iniuria ergo prophetæ, non alia quam iniuria domini ipsius intelligitur, quæ in paucis vindicata est, vt cæteri terrerentur.

Item obijcitur illud Syluestri. [†]

Apostolicus anathematizauit eos, qui eum ceperant: vel episcoporum aliquem, qui deinceps ceperit, excommunicauit.

CAN. XXX.

Gvilisarius [†] patricius noster mandauit [c] me ad se venire pacificè pro quibusdam ecclesiasticis dispositionibus in palatium principis. & ad primum & ad secundum velum [d] retinuit omnem clerum & populum qui mecum venichant: & nullum permisit introire nisi me solum, & vigilium diaconem nostrum. me verò vi retento [e], et ante prædictum patricium deducto, miserunt me in exilium: in quo sustētor modò panę tribulationis, & aqua angustię. ego tamē non dimisi, nec dimitto propterea officiū meum: sed cum episcopis, quos cōgregare potui, eos qui talia erga me egerunt, anathematizaui [f]: et vnà cum illis apostolica authoritate statui, nullum vnquam taliter decipiendum, sicut deceptus sum: & si aliquis deinceps vllum vnquam episcopum taliter deceperit, anathema maranatha [g] fiet in conspectu Dei, & sanctorum angelorum.

Idem Vigilio, Habeto itaque cum ijs, qui tibi consentiunt, plenę damnationis sententiā, sublatúmque tibi nomen & munus ministerij sacerdotalis [h] agnosce, spiritus sancti iudicio & apostolica à nobis authoritate damnatus.

Sed & hic non suam, sed ecclesiæ iniuriam ultus est.

Quòd autem [k] *peccatum populi in paucis puniendum sit, Moyses exemplo suo docuit, qui peccatum idololatriæ in paucos cultores uituli* [l] *uindicauit, morte paucorum expians peccata multorum, in præsens terrens, in posterum disciplinam sanciens. Sic & ipse Christus peccata totius populi morte paucorum puniuit, dum pro fornicatione totius populi, una die* [m] *xxiiij. millia perierunt. Sic & pro peccato murmurationis* [n] *uel tentationis, nonnulli puniti sunt, ut eorum exemplo cæteri ad pœnitentiam cogerentur. Sic & quotidie nonnullos punit Deus, ut diuina prouidentia etiam circa humana uigilare cognoscatur: & nonnullos etiam per longa tempora ad pœnitentiam expe-*

Exo. 32. b

Nu. 25. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Baal. Hanc historiam habes j.q. j.cum scriptura.

b Quod vero peccata. Istud si esset ad illud ff. eadē. §. his ita respondetur, sunt quædam.

c Si quis. Non habet. Quia non est eius iudex.

d Immunis est. A peccato participationis: nec imputatur ei si taceat, cū non possit illud facere. ij. q. vij. plerunque licet autem iudex sciat aliquē criminosum, non ideo statim potest eum à se abijcere: vt vij. quæstione ij. fi tantum.

e Sine accusatore. Excipiuntur casus positi ij. quæ. j. de manifesta.

† ca. 5. in cōmenta. N Cn potest. Supra dist. I. vt cōstitueretur.

f Multitudinem. Vindicta ratione multitudinis relaxat.

g Sic ergo rōne multitudinis non exercetur vindicta: vt j.q.iij. quoties. ff. ea. ipsa pietas. et ix. q. j. ordinationes. Dicuntur autem hic, multi plures, quam xl. extra de cleri. excō. mi. latores.

h Sic vbi ipsa pietas. et ix. q. cū quisq.

Signum. Scilicet Thau.

Ioan. 11. a.

i Misericordia. Ex seueritate procedens.

APPITIO. Vel die seuera misericordia. i. Dei vltrix correctio. Gofre. quasi dicat. Deo vltio relinquitur: quia homo non potest.

k Separationis. Id est, excommunicationis.

† libr. 3. cap. 3.

l Infirmos. Qui facile scandalizantur.

m Cum facultas. i. cum non contemnitur eius prædicatio. nā si non proficit, potius tacere debet xj. q. iij. quādo.

n Generali obiurgatione. Viij. q. j. quid autem.

o Præcepta. Posita in superiori §. ex his omnibus.

estat, ut patientiam suæ benignitatis nobis ostendat. Sic etiam Helias culturam Baal vindicauit, sacerdotes & prophetas eius interficiendo, morte paucorum expians peccata innumerium populorum.

Quòd verò peccata publicis iudicijs deferuntur, puniēda non sint, illo exemplo probatur, quo Christus, qui Iudam solus furem nouerat, non abiecisse, sed patienter tolerasse asseritur.

Vnde Ambrosius super primam epistolam ad Corinthios ait:†

Iudicis non est, sine accusatione damnare.

CAN. XXXI.

S Iquis potestatem nō habet quem scit reum abjcere, vel prohare non valet, immunis est: & iudicis non est, sine accusatore damnare: sicut nec Christus Iudam abiecit.

Similiter non est ferenda sententia, quando multitudo est in causa, uel quando ille peccat, qui sociam habet multitudinem.

Vnde Augustinus in libro secundo contra epistolam Parmeniani:†

Quod à multitudine peccatur, uel ab eo, qui multitudinem habet sociam, ab ecclesia non punitur, sed defletur.

CAN. XXXII.

NOn potest esse salubris à multis correctio, nisi cùm ille corripitur, qui non habet sociam multitudinem. Cùm verò idem mor-

p Notū esse. Hæ authoritates sunt expositæ ij. quæstione viij. §. his ita respondetur.

q Donatus. Lo. Ezec. 9. c quitur ibi Apostolus de Corintho, qui ad pœnitentiam rediit, & petijt Apostolus vt reciperent ipsum: & remisit ei offensam. & est similexxxv. quæstio. ix. capi. veniam. Est

bus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis restat, quàm dolor & gemitus, vt per illud signum quod Ezechieli sancto reuelabatur, illæsi euadere ab eorum vastatione mereantur. & infrà. Revera cùm contagio peccandi multitudinem imuaserit, diuinæ disciplinæ seuera misericordia necessaria est.

Nam consilia separationis & inania sunt & pernicioſa atque sacrilega: quia impia & superba sunt, & plus perturbant infirmos, quàm corrigant animosos malos. & infrà. Turba autem iniquorum cùm facultas est in populis promendi sermonem, generali obiurgatione ferienda est: & maximè si occasionem atque opportunitatem præbuerit aliquod flagellum desuper Domini, quo eos apparcat pro suis meritis vapulare.

Præceptæ verò Euangelica de dilectione inimicorum, & misericordia impendenda proximis, exhortationes quæque Apostoli, de cibandis vel potandis inimicis, non eatenus intelligenda sunt, vt peccandi relaxetur impunitas, sed vt delinquenti correctio, & naturæ ministretur subsidium: donec per sententiam iudicis (adempta spe correctionis) malorum tollatur exercitium. In hoc ergo iubemur diligere inimicos, & misereri eorum, vt de eorum perditione doleamus, & eorum salutem desideremus, & pro eorum correctione quotidie laboremus, & oremus, pœnitentibus solatia impendamus, alter alterius onera portantes: nequaquam pertinaces & in malo persistentes, impunitati donemus. Sicut enim erga pœnitentes non seueri sed misericordes esse monemur, iuxta illud: Nolli esse nimis iustus: quia est nimis iustus qui perit in iustitia sua. & iterum. Iudicium sine misericordia erit ei, qui non fecit misericordiam. & item illud Apostoli, in secunda epistola ad Corinthios: Cui aliquid donastis, & ego. nam & ego si quid donaui, propter vos donaui, ac si ipse Christus donaret. vt non circumueniamur à satana. Non enim ignoramus cogitationes eius, qui quos nequit

ESt iniusta. sic iniustitia quando dicitur esse falsum. xlv. distin. vera. nam sæpe vitia, virtutes se esse mentiunt. xlj. dist. sæpe.

r In lege. i. Deuteronomio, vbi scriptum est de illo, qui inuitat alios ad idolatriā, ne acquiescas ei, non audias eum, nec misereatris eius: sed statim occidas eum: vt j. ead. q. v. ſ. audieris.

s Diuina. Simile ff. depoſ. ſi hominē. & ff. de dol. eleganter. §. itē Labeo. infi. de lege Aq. in ſi. Et lacrymas. Iudex non debet mouere ad lacrymas captiuos. ff. de offi. præſi. obſervandum. de pœn. di. j. quamuis plures. Tradet. occaſio naliter.

t Si gladium. sed quare hic redarguit ecclesia iudicē, qui gladiū reprimit: cū alias petat August. vt j. q. v. c. j. & c. de homicidijs? Sed dic hic loqui de incorrigibilibus: ibi de corrigibilib⁹. sic de corrigibilibus. j. q. 2. q. v. prodest.

u Periculo. propter hoc verbū, quidam dixerunt quod hic in criminali causa non esset mitius agēdum cum reo, quam cū actore. quod non concedo: vt xxxv. q. ix. veniam. in ſi.

v Communionis. rum quibus ſuſpē dat est. non inteligas hoc de ſententia excommunicationis. nam ibi propter periculum nō est differenda absolutio. nā quandoque sit absolutio à iudice non ſtio: vt extra. de ſententia excom. facro. & extra de appel. qua fronte. niſi velis intelligere in eo caſu, quando propter cō municationē. xj. q. iij. qui iubente.

w Facilitas. verum

consentiēdo decipere, facit nimis asperos. sicut, inquā, pœnitentibus (vt dictum est) misericordes esse iubemur, sic impœnitentibus & obstinatis in malo misericordiam impēdere prohibemur.

Vnde Ambrosius in lib. j. de Officijs.

De iusta & iniusta misericordia.

CAN. XXXIII.

EST iniusta misericordia. Denique in lege scriptū est de quodam: Nō misereberis illius. Et in libro Regum legitur, quia Saul cōtraxit offensam Dei, quia miseratus est Agag hostium regem, quem prohibuerat diuina sententia seruari. Itaq; si quis latronem filijs deprecantibus motus, & lacrymis coniugis eius infle xus, absoluendū putat, cui adhuc latrocinandi aspiret affectus, nónne innocentes tradet exitio, qui liberat multorū exitia cogitantem? Certè si gladium reprimit, vincula dissoluit, laxat exilium: cur latrocinandi, qua potest, clemētiori via non eripit facultatem, qui voluntatem ex torquere nō potuit? Deinde si inter duos (hoc est, accusatorem & reū) pari periculo de capite decertantes, alterum si nō probasset, alterum si esset ab accusatore cōuictus, si nō id, quod iustitiæ est, iudex exequatur, sed miseretur alterius, aut damnabit probantem, aut dum accusatori fauet, quòd ꝓbare nō possit, addicet innoxium. Non potest igitur hæc dici iusta misericordia. In ipsa ecclesia, vbi maximè quis misereri debet, teneri quàm maximè debet forma iustitiæ: ne quis à consortio communionis vel criminationis abstractus, breui lacrymula, atque ad tempus parata, vel etiam vberioribus fletibus, communionē, quā plurimis debet postulare temporibus, à facilitate sacerdotis extorqueat. Nónne etiā cùm vni indulget indigno, ad prolapſionis contagium prouocat vniuersos? Facilitas enim veniæ incentiuum tribuit delinquendi.

Item Augustinus in libro Psalmorum.†

Non debemus in mala causa pauperi misereri.

CAN. XXXIIII.

NE amisso iudicio fis pauperi in mala causa misericors: cuius si parcis saccello, percutis cor eius, & tanto nequiorem reddis, quanto iustum sibi fauere videt.

Idem.

Hominis est misereudum, peccatori trascendum.

CAN. XXXV.

DVo ista nomina cū dicimus, homo peccator, non vtique frustra dicuntur: quia peccare est, corripe: & quia homo, mi serere: nec omnino liberabis hominem, nisi eum persecutus fueris peccatorē: huic officio nominis inuigilet disciplina: sī cut cuique regēti apta & accommodata est, non solùm episcopo regenti plebem suam, sed etiam pauperi regenti domum suam: diuiti regenti familiam suam: marito regenti coniugem suam: patri regēti prolem suam: iudici regēti prouinciam suam: regi regenti gentem suam. & paulò pòst. Ita nulli homini claudenda est misericordia, sicut nulli peccatori impunitas relaxanda est. Hinc itaque intelligen-

x Familiam. C. de emē. propin. l. vna. & xxxiij. quæſti. ij. placuit.

y Marito. ff. vij. q. j. sicut alterius.

Quibuſ

est quod de iure nō dat, sed de facto sæpe dat: & sic nō obstat j. q. exiguntur.

z NE amisso iudicio. id est ordine iuris.

a Saccello. id est, paupertati. Ioan.

b Dvo ista. Quia homo. sic lxxxvj. distinct. odio.

c Officio. correctionis.

d Nominis. id est, secundum quod aliquis nominatur, vel prælatus vel pater, vt ostendit per exempla.

e Episcopo. Ex hoc cap. & ex illo ff. ead. ita consueuit dici quod illud, Si peccauerit in te frater tuus, ad solos illos spectat, q ex potestate aliqua possunt punire: sed certe hic non loquitur Matth. 18 de denūtiatione, sed de correctione, ad quam etiam alij tenētur, qui enumerantur hic. nam & vicinus tenet corrigere vicinā suum: vt j. ead. qō. v. non putes. Item quilibet tenetur alium occul tum de correctione, cum ex iniuncto. circa fin.

† Ex isto tex. infert q absolutio nō est differēda. concord. tex. in l. fi. C. de sum. trin.

Correctio occulta, est præcepte corripere: vt expti. contra de hære. cum ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Quibusque paupertibus. ℣. xlij. dist. quiescamus. Ioan.

b Licet aliũ accipit. iniuste.

c Potestate. Nam potestas gladij tantum à principe habetur: vt ℣ e. q. j. militare. & cõ. ij. ca. j.

Porro. Hæc est vij. pars quæstio. in qua. ꝓbat magister per xiij. authoritates. ꝙ omnino iudices malos corrigere debent: alioqui pœna eorum imputabitur eis. Ioã. de Fant.

d Illud Hieronymi. ℣. ead. qui secundum carnem.

NImium sunt. Nõ omnis. ℣. v. c. v. nõ omnis.

Tollitur. ℣. ead. duo contra.

1 Cor. 7.

e Cogi. ℣. xlv. distin. c. ij. cõtra Sol. ab initio nemo cogendus est ad bonũ: sed aliquis cogitur perseuerare in eo ꝙ incœpit: vt ℣. ea. q. v. ad fidem. nec obstat quod dicit de Faustum.

2 Vt ℣ e. displiceat. ver. si vero. & c. q. nos. ver. mirũ. nam dñs eũ elegit. 32. & 5 ℣ Paulus.

Paulo, q ab initio fuit coactus: nam hic argu. à minori. id est, ex quo Paulus ab initio fuit coactus: ergo alij possunt ex postfacto cogi.

f Et mali. Vt Ismael, Isaac, et Saul, Dauid.

g Boni malos. vt Helias quinquagenarios.

h Et prophetę. vt Moyses Aegyptiũ: vt ℣. quæstio. iij non inferenda.

i Nocendi causa. quasi dicat, plus cauam fasti, quã factũ considerat: vt ℣. ea. q. viij. occidit.

Mat. 26. c 3 Tu dic, quod legę Cõstantini hoc expresse dicẽtem nõ habem⁹, christiano ẽ qui sit Iudęus hanc pœnã imponit, vt C. de apo. l. j. Archi. † Epi. 48 † alias, nimirum.

dum est, quòd non sit cõtemnenda eleemosyna, quæ quibusq; pauperibus iure humanitatis impenditur: quando quidẽ dominus subleuauit indigentiã pauperũ, etiam his loculis quos ex operibus implebat aliorũ. *Et paulò pòst:* Nõ ergo suscipiamus peccatores propter hoc, quòd sunt peccatores: sed tamen eos ipsos, quia & homines sunt, humana considerationes tractemus: persequamur in eis propriã iniquitatẽ, misereamur communem naturam.

Itẽ *illud* Euãgelij *quod obijcitur, qui gladio usus fuerit, gladio cadet: Augustinus exponit in secundo libro contra Manichæos ita dicens:* †

Quis dicatur gladiũ accipere.

CAN. XXXVI.

ILle gladiũ accipit, q nulla superiori ac legitima potestate vel iubẽte vel cõcedente in sanguinẽ alicuius armat.

7 Porrò illud Hieronymi quo ecclesia negat aliquẽ persequi. non ita intelligendum est, vt generaliter ecclesia nullũ persequatur: sed ꝙ nullum iniustè persequat. Non enim omnis persecutio culpabilis est, sed rationabiliter hęreticos persequmur: sicut et Christus corporaliter persecutus est eos, quos de tẽplo expulit.

Vnde Augustinus ait Vincẽtio Donatistæ. †

Potestatis officio vtiliter inquieti corriguntur.

CAN. XXXVII.

NImium † sunt inquieti, quos per ordinatos à Deo potestates seculares cohiberi, atque corrigi mihi non videtur inutile: nam de multorũ iam correctione gaudemus. *Item post pauca:* Si enim quisquam inimicũ suum periculosis febribus phreneticũ factũ currere videret in præcipitium, nónne tunc potius malũ ꝙ malo redderet, si sic eum ire permitteret, quam si corrigẽdum curandumq; ligaret? & tamen tunc ei molestissimus & aduersissimus videretur, quãdo vtilissimus & misericordissimus extitisset: sed planè salute reparata tanto ei vberius gratias ageret, quanto minus sibi pepercisse sensisset. & post pauca. At quibusdã ista nõ ꝓsunt: nũquid ideo negligenda est medicina, qa nonnullorum insanabilis est pestilentia? Item post pauca. Nõ omnis † qui parcit, amicus est: nec omnis qui verberat, inimicus. Meliora sunt vulnera amici, quã blanda oscula inimici. Melius est cũ seueritate diligere, quàm cum lenitate decipere. Vtilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus iustitiã negligat, quàm esurienti panis frangitur, vt iniustitiæ seductus acquiescat. Item post pauca. Putas neminẽ debere cogi † ad iustitiã, cùm legas patrẽfamilias dixisse seruis: Quoscunq; inueneritis cogite intrare. cũ legas & ipsum primò Saulũ, postea Paulũ ad veritatem cognoscẽdam & tenendã magna violentia Christi cogẽtis esse cõpulsum? Itẽ post pauca. Et cũ noueritis furem aliquando auertendis pecoribus pabulum spargere, & aliquando pastorem flagello errantia pecora reuocare. Itẽ si semper esset culpabile, persecutionẽ facere, non scriptũ esset in sanctis libris: Detrahentẽ secretò proximo suo, hũc persequebar. Aliquando ergo & qui eã patif, iniustus est: & qui eã facit, iustus est. Sed planè sæpe & mali † ꝓsecuti sunt bonos, & boni malos †. Illi nocendo per iniustitiam, isti consulendo per disciplinam: illi immaniter, isti tẽperanter. illi seruiẽtes † cupiditati, isti charitati. nã qui trucidat, non considerat quem admodũ lanier: qui autem curat, considerat quem admodum secet. Ille persequitur sanitatẽ, iste putredinem. Occiderunt impij prophetas, occiderunt impios & prophetæ † flagellauit & Christus. traditi sunt apostoli ab hominibus humanæ potestati: tradiderunt apostoli homines potestati Satanę. In his omnibus quid attendit, nisi quis eorũ ꝓ veritate, quis pro iniquitate, quis nocendi causa † ? quis emẽdãdi? Et paulò pòst Constantinus Imperator constituit † vt

Certe. ℣. eadem. quam magnum.

DIsplicet. Alius. arg. opinum, quod ex quo vnus secure potest venire ad iudicium, ergo et alter. sic extra de elec. c. in bonæ. in fi. Similiter dicit lex, ex quo tutor suam pecuniam bene collocauit, ergo & pecuniã pupilli potuit bene collocasse. ff. de admini. tut. l. tutor. ℣. j. Similiter ex quo res tuas cõseruasti, & res etiã commodatas conseruare debuisti. ff. commo. l. si vt certo. ℣. cõmodatum. in fi. tamen hoc arfallit, nam & licet aduersarius meus, etiam qui venire non poterat, venit, non ideo sequitur quod ego tenebar venire: vt ff. de arbi. l. si cum dies. ℣. penultimo.

Inuiti. qd ergo ꝙ quod dicitur, ꝙ nemo cogitur exercere inuitus: vt ℣. xliij. dist. gesta. & cap. vbi. sed ibi loquitur cum malo cogitur. hic quis cogitur. tamen hoc est verum, quod si aliqs semper esset nolẽs, non deberet cogi. hoc not. vij. q. j. scripturis.

NOTITIA.

De hoc etiam not. xl. dist. ante omnia. & lxj. dist. Catholicos. & melius ij. q. vij. in princ. appellare. Arc. vt supra xlv. dist. Sed etiam ita. Salomon. Negligentes. vt Ioannes Andreas in c. j. de viduis.

Mat. 13. Mat. 22. Luc. 14. Act. 26.

1. Cor. 7.

Plal. 100

Prou. 27.

2. Reg. 12. Mat. 26. Luc. 22. Ioan. 18. Act. 4.

Prou. 24.

Pro. 23. b

Act. 9.

Ezec. 34. a Iere. 23. a

res cõuictorum, & vnitati peruicaciter resistentium fisco vendicarenẽ. & post pauca. Certè nullius crimen maculat nesciẽtem. Item facta innocentiũ, quæ innocentibus demonstrari, vel ab innocẽtibus credi nõ possunt, nõ coinquinant quenquam, sed propter innocentium cõfortium etiam cognita sustinentur. Non enim propter malos boni sunt deserendi: sed propter bonos mali tolerãdi, sicut tolerauerunt prophetæ eos, contra quos tanta dicebant, nec cõmunionem sacrorum illius populi relinquebant.

Idem Donatus presbytero. †

Hæretici ad salutem etiam inuiti sunt trahendi.

CAN. XXXVIII.

DIsplicet tibi, quòd traheris ad salutem Dei, cùm tamen multos nostros ad perniciẽ traxeris. Quid enim volumus, nisi te cõprehendi & præsentari, & seruari, ne pereas? Quòd autẽ in corpore læsus es, ipse tibi fecisti: qui mox iumento tibi admoto vti noluisti, & te ad terram grauiter collisisti: nam vtiq; alius †, qui adductus est tecum collega tuus, & illæsus venit, qa talia ipse sibi non fecit.

Sed neq; hoc putas tibi fieri debuisse, qui neminem existimas cogendũ ad bonũ. Attende quid dixerit Apostolus: Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. & tamẽ multi †, vt episcopatũ susciperent, tenẽtur inuiti †: producũtur, inducuntur, patiuntur inuiti mala, quę nolunt, donec eis adsit voluntas susciendi operis boni, quanto magis vos ab errore perniciosо, in quo vobis inimici estis, trahẽdi estis, & perducendi aduertatem vel cognoscendã vel eligendã: non solùm vt honorẽ salubriter habeatis, sed etiã ne nequissimè pereatis? Dicis dominũ dedisse liberũ arbitriũ, ideo nõ debere hominem cogi ad bonũ: quare ergo illi (de quibus suprà diximus) coguntur ad bonum? Attende ergo & cõsidera, quòd nõ ideo voluntas bona misericorditer impẽditur, vt mala voluntas hominis diligatur. Nam quis nesciat, nec dãnari hominem, nisi merito malæ volũtatis, nec liberari, nisi bonã habuerit voluntatẽ? Non tamen ideo qui diligũtur, malæ suæ voluntati impunè & crudeliter permittendi sunt, sed vbi potestas datur, et à malo prohibendi, & ad bonũ sunt cogendi. Nã si voluntas mala semp suæ permittenda est libertati, quare Israëlitæ recusantes & murmurãtes, tã duris flagellis à malo prohibebantur, & ad terrã promissionis compellebantur? Si verò voluntas mala semp suæ permittẽda est libertati, quare Paulus non est pmissus vti pessima volũtate, qua persequebatur ecclesiam, sed prostratus est, vt cæcaretur, & cæcatus est vt mutaretur: mutatus est vt mitteretur: missus est, vt qualia fecerat in errore, talia ꝓ veritate pateretur? Si voluntas mala semp suæ permittẽda est libertati, quare monet pater in scripturis sanctis, filium durũ non solùm verbis corripere, sed etiã latera eius tundere, vt ad bonã disciplinã coactus, ac domitus dirigatur? Vnde idẽ Salomon dicit: Tu percutis eũ virga, animam autem eius liberas à morte. Si autem mala voluntas semper suæ permittenda est libertati, quare corripiũtur negligentes pastores, & dicitur eis, Errantem non reuocastis: perditum verò non inquisistis? Et vos oues Christi estis: characterem Dominicum portatis in sacramento, quod accepistis: sed erratis & peritis: non ideo vobis displiceamus, quia reuocamus errantes, & quærimus perditos. Melius enim facimus voluntatem domini monentis, si vos ad ouile eius redire cogamus, quàm consentiamus voluntati errantium, vt perire vos permittamus. Noli ergo iam dicere, quod te assiduè audio dixisse: Sic volo errare, sic volo perire. Melius hoc omnino perire non permittimus quantũ possumus. Modò quòd te in puteum quò

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bona sibi debeant.

a Quo morereris. Bona illorum, qui mortē in-seipsos interimūt, fecerium, fisco applicantur si q̄ fisco propter conscientiam delicti hoc faciant: secus si propter impatientiam alicuius doloris: vt ff. de bo. eorum, qui ante sent. sibi mor. consc. l. penultima.

† j. e. q. 5. b Debuisti. j. e. dem c cap. si non licet. & capi. non est nostrum. & de consec. dist. iij. prima.

c In vias. id est, hæreses & schismata.

d Vādo vult. A Sara. id est, ab ecclesia.

e Agar. id est, cōuenticula hæreticorum.

f Hæreditatem. j. xxxij. q̄. iiij. recurrāt. sed j. xxxij. q. iiij. dicat. contra. Sed hic de cæleſti: ibi de hæreditate terrena: vt j. q. iiij. c. Iudæi.

g Pacatam, ad hoc enim cōstituti sunt principes, vt tuean tur ecclesias: vt j. ea. q. v. principes. & si noluerint tueri, possunt excōmunicari: vt j. ea. q. v. administratores.

h Matrem. j. xij. q. ij. qui abstulerit. & xxxij. q. iiij. recurrat.

Tempo

morereris i missisti, vtique libera voluntate fecisti: sed quàm crudeles essent serui Dei, si huic malę volūtati tuæ te permitterēt, & nō te de illa morte liberarent? quis eos nō meritò culparet? quis impios nō rectè iudicaret? & tamē tu te volens in aquam misisti, vt morereris. Illi te nolentē leuauerūt de aqua, nemo rereris. tu fecisti secūdùm volūtatē tuā, & illi cōtra voluntatē tuam, sed contra mortē tuā. Si ergo salus illa corporalis sic custodienda est, vt etiā in nolētibus ab eis, qui eos diligunt, seruetur, quātò magis illa spiritualis, in cuius desertione mors eterna metuitur? quāq; & in ista morte, quā tibi tu ipse voluisti inferre, non solū ad tps, sed etiam in ęternū morereris: qa & si nō ad salutē, nec ecclesiæ pacē, non ad Christi corporis vnitatē, non ad sanctā & indiuiduā charitatem, sed ad mala aliqua cogereris, nec sic tibi ipse mortē inferre debuisti k. Considera scripturas diuinas, & discute quantū potes, & vide vtrū hoc fecerit aliqs iustorū ali quādo atque fideliū, cū ab eis tāta mala ppessi sunt, q eos ad interitū non ad vitā (quò cōpelleris) adigebāt. & post pauca.

Repetis (sicut audio) quod in Euāgelio † als, 72. scriptū est, recessisse à dño lxx. † discipulos & arbitrio suæ malæ, atq; impiæ discessionis fuisse permissos: ęteris q; xij. q Ioan. 6. remānserant, fuisse rūsum: Nūquid & vos vultis abire? & nō attēdis, quia tūc primùm ecclesia in nouello germine pullulabat: nōdum cōpleta fuerat illa pphetia: Psal. 71. a Et adorabūt eū omnes reges terræ, omnes gētes seruiēt ei. quod vtiq; quātò magis impletur, tātò maiore vtitur ecclesia potestate, vt nō solùm inuitet, sed etiā cōgat ad bonum. Hoc dñs significare volebat, quòd quamuis haberet magnā potestatē, prius tamen elegit commēdare humilitatē. Hoc etiā in illa cōuiuij similitudine satis euidēter ostenditur, vbi misit ad inuitatos: & venire noluerūt: & ait ser Mat. 22. uo, Exi cito in vias, l plateas et vicos ciuitatis, et pauperes ac debiles, cæcos & claudos introduc huc. Et ait dño seruus, Factum est vt imperasti, & adhuc locus est. Et ait dñs seruo: Exi in vias & sepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea. Vide nunc quēad modum de illis, q primò venerāt, dictum est, Introduc eos: nunc dictum est compelle, ita significata sunt ecclesiæ primordia adhuc crescētis, vt essent per vires etiam compellendi. † Trad. ad ca. j.

Item super Ioannem. †

Hæretici vtiliter patiuntur, quæ catholici vtiliter locu. inferunt.

CAN. XXXIX.

QVando vult Deus cōcitare potestatem aduersus hæreticos, aduersus schismaticos, aduersus dissipatores ecclesiæ, aduersus exsufflatores & blasphema tores Christi, blasphemi nō mirentur: qa Deus concitat, vt a Sara d verberetur Agar e, cognoscat se Agar: supponat cerui cē, quæ cū humiliata discederet à dña sua, occurrit ei Angelus, & dixit, quid tibi est Gen. Agar ancilla Saræ? Cùm conquesta esset de dña, quid audiuit ab Angelo? reuertere re ad dñam tuā. Ad hoc ergo affligit, vt reuertatur, atq; vtinā reuertatur: quia proles eius sicut proles Iacob cum fratribus hęreditatē f tenebit. Mirantur autē, quia commouentur potestates Christianæ, ea tra dissipatores ecclesiæ detestandos, si nō commouerentur, quomodo redderēt rationē de Imperio suo Deo? Intēdat charitas vestra quid dicam, quia hoc pertinet ad reges seculi, scilicet Christianos, vt temporibus suis pacatam g velint matrem h suam ecclesiam habere vnde spiritualiter nati sunt, & paulò post. Nabuchodonosor Rex decreuit dicens: quicunque dixerint blasphemiam in Deum Sidrac, Misac & Abdenago, in interitu e quomodo rex alienigęna sæuit, ne blasphemet Deus Israēl, qui potuit tres pueros de camino ignis liberare. & tamē postea sunt vt sæuisant reges Christiani; quia Christus exsufflatur, à quo non tres pueri, sed totus orbis terrarum cū ipsis regibus à gehennarū igne liberatur. & infrà

Temporales.

Videsergo q̄ hæretici sunt occidendi primo tamen sunt admonendi. j. e. nō inuentur. in fine. & j. quæst. v. si audieris. Qualiter sit cogendus, dixi xxiiij. quæst. quæ domus. in fine.

b Qui peccat. Legis. Simile xiiij. quæst. v. dixit. argu. contra. xxxiij. q. v. noluit.

c Detrahentem. q. d. manifeste vos possumus persequi, non latenter.

d Si. Id est, an.

e Tradidit. Sicut nos tradimus hæreticos principibus.

f Zelus. Zelus hic pōt poni in bona vel mala significatione.

g Zelus. i. indigna tio quam habui ergā eos pro domo mea, & quia dehonestabant templū num. j. q. iij. saluator. ver. pensandū. Vel Zelus. i. amor quē habui ad templum, comedit me. Fuit mihi causa in odiū propter quā occiderunt me.

h traditorem. i. traditorem. Ioan.

i Exemplis. Multi habent exempla, quia Christus fuit p multos aliquos, vt nimium. & explicet.

k Ego autem. Tangit sensus huius li rē hæretici obij- Augustino, ecclesia eos per cōtra præ dominī, qui Nolite resi- malo: aut si fie possē &c. eandē auctoritatē retorquet Augustinus in quia ipsi con- faciebant, ipsis exēplis & ad hoc ipsi re- quia hoc offen defendendo se Dicit ergo quod inulto

Quomodo ergo isti reges non moueantur, qui non tantū tres pueros attendunt liberatos de flāma, sed seipsos de flāma gehennæ, quando videt Christum à quo liberati sunt, exsufflari in Christianis, quando audiunt dici Christiano: dic te nō esse Christianum? Talia facere volūt, sed talia pati nolunt. Nam videte qualia faciunt, & qualia patiuntur: occidunt animas, affliguntur in corpore. Sempiternas mortes faciunt, & temporales l se perpeti conqueruntur.

Idē cōtra Petilianū. †

Ecclesia hæreticos ratione persequitur.

CAN. XL.

QVi peccat, nō peccat legis b authoritate, sed contra legis authoritatē. Qui verò interrogas quæ sit ratio persequendi: vicissim te interrogo, cuius sit vox in psal. dicentis, Detrahentem c secretò proximo suo, hunc persequebar. Quære itaq; causam, & modum persecutionis, et noli tanta imperitia malorū generaliter persecutiones reprehendere: non enim persequimur vos, nisi quemadmodū veritas persequitur falsitatē.

Item Petilianus dixit: Si d apostoli persecuti sunt aliquem, aut aliquē tradidit Christus? Augustinus respondit, Possem quidē dicere ipsum Satanam omnibus malis hominibus esse peiorem: cui tamē tradidit e Apostolus hominem in interitum carnis, vt spiritus sit saluus in die Domini nostri Iesu Christi.

Item alios de quibus dicit: Quos tradidi Satanæ, vt discant non blasphemare. Et dominus flagellatos expulit de templo improbos mercatores: vbi etiā connexū est testimoniū scripturæ dicentis: Zelus f domus tuæ comedit me. Ecce inuenimus Apostolum tradidore g, Christum perse cutorem. Postremò quare per violentissimas tur bas etiam vltrò improbi estis ecclesijs catholicis, vbi potueritis aduertere q̄ innumerabilibus exēplis h, res ipsa indicat? Sed dicitis vos loca vestra defendere, & resistitis fustibus & cædibus quibuscunq; potueritis. quare non audistis ibi vocem domini dicentis: Ego autē i dico vobis k, nolite resistere malo? l † Aut si fieri potest, vt aliquando rectè per vim corporalem resista turviolentis, nec ideo præceptū violetur, quod audiuimus m à domino: Ego autem dico vobis nolite † resistere malo: cur nō etiam hoc fieri potest vt per ordinatas & legitimas potestates n † de sedibus, quæ illicitè vsurpantur, vel ad iniuriam Dei retinentur, pius expellat impium, & iustus iniustum? neque enim eo modo o persecutionem passi sunt pseudoprophetæ ab Helia †, quomodo ipse Helias à rege p nequissimo, aut quia flagellatus est dominus à persecutoribus, propterea passionibus eius comparandi sunt, quos ipse de templo flagellatos eiecit. Restat ergo vt nihil aliud requirendum esse fateamini, nisi vtrùm iustè an impiè vos separaueritis à communione orbis terrarum. Nam si hoc inuentum fuerit, quod impiè feceritis, non miremini si non desunt ministri Dei, per quos flagellamini: quia persecutionem patimini non à nobis, sed (sicut scriptum est q) ab ipsis factis vestris. & infrà. De persecutione vestra querela sedabitur, si cogitetis prius & intelligatis non omnem persecutionem esse culpabilem. Alioqui verò non laudabiliter diceretur: Detrahentem se-

potestates possum o eos repellere de suis 1. Cor. 5. b sedibus.

k Dico vobis. Id est, in vos idem re torqueo. Ioan. 8. c

l Malo. Id est, q malum.

m Quod audiuimus. vt ipsi dicūt.

n Potestates. Vult ergo Augustinus. quod Psal. 68. qui authoritate iudicis expellit alium à possessione quem à possessione sua, quod iuste possideat. sic ff. de acquirē. pos. iuste. ff. quod met. cā. l. iij.

o Eo modo. Quia Helias iniuste, & illi iuste. 8. ca. 5. sed obijcitur.

p A rege. Scilicet Achab.

q Sicut scriptum est. in libro sapientiæ. c. iij. in fine.

Secreto.

† Semper resistendum malo & quomodo & quando. † al. non resistere malo. † Vt cōtra anabaptistas † Adde q hęc ppo sitio, ab, ponit hic pro post. sim. est gl. l. neminē. C. de dec. lib. x. Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Secreto. Id est, in absentia.

b Conqueri. Secundū canones ergo filius potest cōqueri de patre, vt no. ij.q6. vij. quæ-

† Et no. j. ritur.

ea. ſt eccle- c Modus ſt. enim

ſia. ibi vi- platus excedit mo-

deas. dum in corrigendo

Prælatus deponi potest: vt

modū cor xlv.distin. cū bea-

rigēdi ex- tus. non tamen pro

cedens de- pter hoc debet pe-

poni pōt. tere veniam à ſi b

ditis, quos corre-

xit: vt lxxxvj. di-

quando. Io.

d NOn inueni-

tur. hæc ſunt

verba hæreticorū.

e Pro eccleſia.

Paulus tamē in ſua

2 alias. ſe- perſona perſist, vt

cutione. j.quæſt. iij. Maxi-

mianus.

f Nabuchodono

ſor. j. diſtinct. ix. ca

pitulo j.

g Patiebantur. Tunc temporis per

ſequebantur impij

chriſtianos: modo

econuerſo ſit.

h Rumoribus. Ar

gum. quod propter

rumores non ſit ali

quis cogendus ad

expurgationem, vt

† ppi. 48. xj.q.iij. in cunctis.

extra de eo qui co-

gno. cōſang. vxo.

ſuæ ſuper eo.

i Sacrificia. C. de

Potius qñ ſacrifi. paga. l. j.

que prius k Potius. l. prius.

ſignificat. & ſic ponitur hæc

dictio potius, extra

de ſpon. requiſiuit.

bene enim puniūtur

hæretici ſi non reſ

piſcant, vt j. eadē.

quando vult. in ſi.

l Ecclesia. Di

cebant hæreti

ci quod eccleſia po

tius deberet pati

perſecutionē quam

facere. quod impro

bat Augu. exem-

Saraperſe plo Saræ, quæ ſi-

quebatur gnificat eccleſiam

ancillam. quæ perſequebatur

Ibidem. ancillam. Item pro

bat authoritate il-

la, Perſequar inimi-

cos, & compre-

hendam illos, &c.

ſecundo dicit quā-

dam perſecutionē

iuſtam quandam in-

juſtam.

creto m proximo ſuo, hūc perſequebar. Nam & quotidie videmus filium de patre tanquam de per ſecutore ſuo conqueri h, & coniugem de marito, & ſeruum de domino, & colonum de poſſeſſore, & reum de iudice, & militem vel prouincialem de duce vel rege: cùm illi plerunq; ordinatiſsima poteſtate homines ſibi ſubditos per terrores leuium pœnarū à grauiori bus malis prohibeant atque cōpeſcant: plerunq; autem à bona vita & bonis factis minando & ſæuiendo deterreant. Sed cū à malo & illicito prohibēat, correctores et cōſultores ſunt. Cùm autem à bono & licito, per ſecutores & oppreſſores ſunt: ſed culpantur etiam, qui prohibēt à malo, ſi modum peccati modus i correctionis excedat.

Idem in epiſtola ad Vincentium. †

A regibus terræ contra iniquos ſuos auxiliū petat eccleſia.

CAN. XLI.

NOn inuenitur k exēplum in euangelicis & apoſtolicis literis, aliquid petitum à regibus terræ pro eccleſia l cōtra inimicos eccleſiæ. Quis negat non inueniri? ſed nondum implebatur illa prophetia: Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Adhuc enim implebatur illud, quod in eodem pſalmo paulò ſuperius legitur: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania? Aſtiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum, &c.

Psal. 2

Veruntamē ſi facta præterita in propheticis libris figuræ fuerunt futurorū: in rege illo qui appellabatur Nabuchodonoſor m, vtrūq; tempus præfiguratū eſt: & quod ſub apoſtolis habuit, & quod nunc habet eccleſia. Temporibus itaque apoſtolorum & martyrum, illud implebatur quod figuratum eſt, quando rex memoratos pios & iuſtos cogebat adorare ſimulacrum, & recuſantes mittebat in ignem. Nunc illud impletur, quod paulò pōſt in eodē rege figuratum eſt cùm conueniendum Deum verum, decreuit in regno ſuo, vt quicunq; blaſphemaret Deum Sidrac, Miſac, & Abdenago, pœnis debitis ſubiaceret. Prius ergo tēpus illius regis ſignificabat priora tempora regum infidelium, quos patiebantur n Chriſtiani pro impijs. Poſterius verò tēpus eiuſdem regis ſignificabat tempora regum fidelium quos patiūtur impij pro Chriſtianis. Sed planè in eis qui ſub nomine Chriſti erant ſeducti à peruerſis, ne forte oues Chriſti ſint errantes, ideo ad gregem aliarum reuocandæ ſunt, & tēperata ſeueritas et magis manſuetudo ſeruatur, vt coērctione exiliorum atque damnorū admoneātur conſiderare quid & quare patiantur, & diſcant præponere rumoribus o & calūniijs hominum ſcripturas quas legunt. Quis enim noſtrū vel qs veſtrū, non laudat leges ab Imperatoribus datas, aduerſus ſacrificia p paganorum: et certè longe ibi pœna ſeuerior cōſtituta eſt. Illius ſpecie impietatis capitale ſuppliciū conſtitutum eſt. Devobis autem corripiendis atque coērcendis, habita ratio eſt, qua potius q admoneremini ab errore diſcederetis, quàm pro ſcelere puniremini. †

m Melius. Proprie dicitur perſequi qui ad malum perſequitur, vt j. eadem, quæſt. v. non vos. & ideo dicit, melius, id eſt, ſubtilius videtur tamen ex loco iſto, quod minus

Item eiuſdem ad Bonifa. comitem.

Malos eccleſia iuſtè perſequitur.

CAN. XLII.

SI eccleſia r veræ eſt, ipſa eſt quæ perſecutionē patiē, & nō quæ facit. Quæ ratur ab Apoſtolo quā eccleſiā ſignificabat Sara qñ perſecutionē faciebat ancillæ. Liberam quippe matrē verā cęleſtem Hieruſalē, id eſt, verā Dei eccleſiā in illa muliere dicit eſſe figuratā quæ affligebat ancillā. Si aūt melius s diſcutiamus, magis illa perſequebatur Sarā ſuperbiendo,

Gala. 4

r Quid crudele. Probatur exēplo Moyſi

Deus minus nō poſsit facere iniuriā ſeruo ſuo, arg. 1. ea. c. qui filio ſuo, arg. 1. ea. c. qui 65 peccat. in fin. æque enim punitur domi nus interficiendo ſeruum ſuum ſicut liberum hominem: vt 50. diſt. c. ſi qua ſemina. Et ſic dicēdum canonem, qđ filius pōt agere cōtra patrē, & econuerſo: vt ij. q. vij. quæritur. ſic forſan poteſt dici, quod ſeruus poteſt agere contra dominū de iniuria ſibi facta, ſi ſine cauſa ſcuiat in ipſum dñs, vel ſi immoderate ſeuiat, licet aliud ſit ſecūdum leges. C. de ſeruend. ſeruo. l. vnica. Nam & pater agit contra filium cōtumacem: vt C. de pa. pote. l. iij.

a Faciunt. Id est, facere debent.

b Tēporibus. Cōcorda tempora, & cōcordabis ſcriptu ras: vt j. q. j. ſi peccauerit. & ex tempore, loco, & perſona debemus cōcordare canones: vt xxix. diſt. c. j. ij. & iij. & xxxv. q. iij. quod ſcripſi.

c Quia homo. & not. quod aliud facit quis in eo, quod eſt, & aliud facit eo quod homo. & ſic extra. de elec. c. duo iſta. extra de elec. in fin. & quod ſicut. in fin. & quod cuiuſl. vni. ff. l. j. & quādo ap. l. j. & loan.

d Vir nos po teſt. ſi pœ. dicat, ſi præciſſet pœ na, non eſſet opus liberatione.

e Cognerem. iſtud quod de Paulo dicitur, ſola diuina gratia factum fuit. nam nullus co gitare poteſt, nec recipere fidē, nec receptam cogit teneri. vt xiv. diſtinct. c. de Iudæis. & xxxij. quæſt. j. inte gra. ff.

f Quid crudele. Moyſes

iudicatis terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cū tremore. Quomodo ergo reges domino ſeruiūt in timore, niſi ea quę cōtra domini iuſſa fuerint, religioſa ſeueritate prohibendo atq; plectendo? Aliter enim ſeruit, quia homo eſt, aliter quia rex eſt. Quia homo eſt, ſeruit viuendo fideliter. Quia rex eſt, ſeruit leges iuſta præcipientes, & cōtraria prohibentes, conuenienti vigore ſanciendo.

ecclesiam non esse crudelem, ſi hæreticos ad ſe venire compellat.

In ver

Idem. †

† In ead. epiſto.

Exemplo Chriſti, mali cogendi ſunt ad bonum.

CAN. XLIII.

QVis nos poteſt amplius amare, quàm Chriſtus, qui animā ſuam poſuit pro ouibus ſuis? Et cùm Petrū & alios Apoſtolos verbo ſolo euocaſſet, Paulum eccleſiæ ſuæ poſtea magnū ædificatorem, ſed horrēdum antè vaſtatorē, non ſolùm voce compeſcuit, verum etiā poteſtate proſtrauit, atque in infidelitatis tenebris ſæuientem ad deſiderandum lumen cordis, vt ſurgeret, prius cæcitate corporis percuſsit. Si pœna illa non eſſet, non ab ea poſtmodum ſanaretur, & quando apertis oculis nihil videbat, ſi eos ſaluos haberet, non ad impoſitionem manus Ananiæ, vt eorum aperiretur intuitus tanquam ſquamas, quibus clauſus fuerat, inde cecidiſſe ſcriptura narraret. Vbi eſt, quod iſti clamare conſueuerunt, liberum eſt credere, vel non credere, cui vim Chriſtus intulit, quem cōēgit? Ecce habent Paulum Apoſtolū, agnoſcant prius in eo cogentem e Chriſtum, & poſtea docentem: prius ferientem, & poſtea conſolantem. Mirum eſt autem, quomodo ille, qui pœna corporis ad Euangelium coactus intrauit, plus illis omnibus, qui ſolo verbo vocati ſunt, in Euangelio laborauit: & quē maior timor compulit ad charitatem, eius perfecta charitas foras mittit timorem. Cur ergo non cogeret eccleſia perditos filios, vt redirent?

Ioan. 10. b

Act. 9. a

Idem contra Fauſtum. †

† ca. 27. lib. 22.

Non credulitate, ſed dilectione Moyſes populum flagellauit.

CAN. XLIIII.

QVid crudele f Moyſes mandauit, aut fecit cùm commiſſum ſibi populum ſanctè zelās, viuo & vnico vero Deo ſubditum cupiens, poſtea quàm co-

Exo. 32. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

a In verbis. arg. ex antecedentibus probari sequentia. sic 3. xviij. distinc. peruenit. xxxiij. quæst. j. cũ per helicam. xliij. dist. sit rector. ff. de lega. j. si seruus plurium. in fine.

b Quæsitum est, verum peccent, &c.

c Aut tormenta. de talibus aute an possunt amoneri, habes lj. distinctio. in summa.

d Exercuerunt. Executores.

e Protulerũt. Vt iudices.

f Nihil. i. nõ hoc quod peccent, quia re vera non peccãt si amore iustitiæ faciunt: vt j. ea. q. v. si homicidium.

g Vindices. Id est, iudices.

h Authore. sic vigesima sexta dist. c. deinde. simi. xiiij. q. v. dixit.

i Aut disciplinã. quod faceremus si diceremus eos peccare.

k Liud. etiam. Dictantibus. extra. de cleri. vel mo. sententiam.

l Diãtibus. i. assessoribus, quorum officium cõstitit in libellis dictandis: vt ff. de offic. assess. l. j. de hoc enim dubitabatur an assessor esset reus, qui daret consilia de morte alicuius. vel loquitur de executoribus, vel de notarijs.

m Poscere. id est, de morte postulata consilium dare.

n Sed ad iudices. Hic habes, qd̃ gladij potestas delegatur, quod est cõtra id. ff. de offi. pcon. sotent: secundũ leges non potest iudex delegare causam criminalem, si non possit adesse citum est. vt ff. de offic. eius cui man. est iurisdi. l. j. secundum canones secus: vt hic, & hic aõ q. iij. q. vij. sicut. ij. &

† Primo, epist. 3. ad Exuperiũ epm Tholosanũ. c. 3. in tomo 1. concil. C.M.

Assessoris officium. 1 Vel dic poscere, i. a principibus postulatam infligere. sic intelligas hoc ca. de iudicibus, secundum Laurẽ. vel dic poscere. i. deferre, vel denũtiare aliquẽ reũ criminis capitalis: quia eis licitum est. C. de assess. iudi. l. quidam. Sed hic aõ q. iij. q. vij. sicut. ij. & gnouit ad fabricandum & colendum idolum defluxisse, mentemq; impudicam prostituisse demonibus, in paucos corũ vindicãs gladio, quos Deus ipse, quẽ offenderant, alto & secreto iudicio feriendos voluisset, mox feriri, & in presenti salubriter terruit, & disciplinã, in posterũ sanxit: Nã eũ nulla crudelitate, sed magna dilectione feciisse quod fecit, qs nõ in verbis a eius agnoscat orantis pro peccatis eorum, & dicentis: Si dimittis illis peccatum, dimitte: si nautem, dele me de libro vitæ? Sic plane & Apostolus nõ crudeliter, sed amicabiliter tradidit hominem Satanæ in interitũ carnis, vt spiritus eius saluus sit in die domini nostri Iesu Christi: tradidit & alios, vt discerẽt non blasphemare.

Item Innocen papa. †

Non imputatur fidelibus, qui ex officio aut tormenta exercẽt, aut capitalem sententiã ferunt.

CAN. XLV.

Quæsitũ est b etiã superijs, qui post baptismum administrauerũt, aut tormenta sæua exercuerũt c, aut etiam capitalem protulerunt d sententiã. Nihil e de his legimus à majoribus diffinitũ. meminerant enim à Deo potestates has fuisse concessas, & propter vindictã noxiorum gladiũ fuisse permissum, & Dei ministerio esse datũ in huiusmodi vidices f: quo modo igitur reprænenderent factum, quod authore g Domino videtur esse concessum? De his ergo vt hactenus seruatũ est, sic habeamus:

ne aut disciplinã h euertere, aut contra authoritatem domini venire videamur †. Ipsis autem in reddenda ratione, gesta sua oĩa seruabunt.

Idem ad Toletanum episcopum. †

Impunitus est dictator à culpa, cum legum authoritas in improbos exercetur.

CAN. XLVI.

Illud etiam scisciteri voluisti, an preces dictantibus i liberũ concedatur, vtique post baptismi regenerationem à principibus poscere k mortem alicuius vel sanguinem de reatu, quam rem principes nunquam sine cognitione concedunt, sed ad iudices l commissa ipsa, vel crimina semper remittũt: vt cãsa ipsa cognita, vindicẽt: qui cùm quæsituri fuerint delegata, aut absolutio, aut damnatio pro negotij qualitate proferetur. Et dum legum authoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis.

Item Gregorius Brunichildæ † regi- m næ Francorum.

In correctione malorum Deus omnipotẽs placatur.

CAN. XLVII.

Si quos igitur violentos, si quos adulteros, si quos fures, vel alijs prauis actibus studere cognoscitis, Deũ Deorũ correctione placare festinate: vt per vos flagellum n perfidarum gentium, quod (quantum videmus) ad mulearũ nationum vindictam excitatum est, non indu- o catur: ne si (quod nõ credimus) diuinæ vltionis iracundia sceleratorum fuerit affectione commota, belli pestis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non reuocant.

Item Gregorius patricio & Hexarcho Aphricæ. †

Ecclesiastica religionis inimici etiã bellis sunt coercendi.

CAN. XLVIII.

Sicut excellentiam vestram hostilibus bellis in hac vita dominus victoriarũ fecit luce fulgere, ita oportet etiam inimicis ecclesiæ eius omni viuacitate mentis & corporis obuiare, quatenus eius ex vtroq; triũpho magis ac magis exultet opinio: cũ & fortes bellis aduersarijs catholicę ecclesiæ p Christiano populo vehemẽter obsistitis, & ecclesiastica extra. de offi. dele. rigur an le venerabili. princeps licitis, sed tamen passim potest delegare causaris. & diffam criminalẽ: vt cũ p nõ. ff. de testib. l. iij. §. vt in præcedẽ. ca. idem diuus.

o Si quos. Flaccellũ. Argu. quod propter negligentiã pastoris, vel etiam propter peccata aliquorũ, mittit Deus flagella: nec c vt vij quæst. j. cap. scisciteris.

p Sicut excellentiam. Non

Nonne

& si quilibet eorũ viæ contradicere voluerit vel putauerit, obuiate. Magis igitur profectò excellentiæ vestræ apud creatorem gloria proficit, si per eam diffusarũ ecclesiarum potuerit societas restaurari. Cũm eũ largita munera ad nominis sui gloriam cõspicit reuocari, tanto largiora b tribuit, quantò per ea relig- q gionis suæ dignitatem viderit ampliari. Quia quia fortes bellis aduersarijs affectum, dominum petimus quòd brachium vestrũ ad cõprimendos hostes fortè efficiat: & mentem eius fidei zelo

velut mucrone gladij vibrantis exacuat.

Idem ad eundem. †

Interito fidei bellorum paratur victoria. epi. 71. lib. j.

CAN. XLIX.

Si non ex fidei merito, & Christianæ religionis gratia tanta excellentiæ vestræ bellicorum actuum prosperitas euenire, non miranda c fuerat: cùm sciamus hæc etiam antiquis bellorum ducibus fuisse concessa: sed cùm futuras (Deo largiente) victorias non carnali prouidentia, sed magis orationibus præuenitis, sit vt hoc in stuporem veniat, quod gloria vestra non terreno consilio, sed Deo desuper largiente descendat. Vbi enim meritorum vestrorum loquax non discurrit opinio, quæ bella vos frequenter appetere non desiderio fundendi sanguinis, sed tantùm dilatandæ causa reipublicæ, in qua Deum coli conspicimus, loquitur, quatenus Christi nomẽ per subditas gentes fidei prædicatione circunquaque discurreret. Sicut enim exteriora vos virtutum opera eminentes in hac vita constituunt, ita & interna morum ornamenta ex corde mundo procedentia, in futuram vitam cælestium gaudiorum participatione glorificant. Plurima enim pro ascendis ouibus beati petri Apostolorum principis vtilitatibus excellentiam vestram præstitisse didicimus, ita vt non parua loca patrimonij eius proprijs nuda cultoribus, largius d Dacorum habitatoribus restaurasset. Quæcunque igitur illic Christiamissima mente confertis, horum retributionem per spem in futuro iudicio sustinetis *.

Breuiter monstratum est, quòd bonilaudabiliter persequuntur malos, & damnabiliter malipersequuntur bonos. Illud autem Apostoli, Tu autẽ quis es qui iudicas alienum seruum? de alieni cordis occultis intelligendum est. Quòd nũ dicta inferri possit, monstratum est. Nunc restat ostendere à quo vel quod debet inferri; & quòd magis diliguntur illi qui puniũtur, quã qui impuniti relinquũtur, quod utrunque multorum authoritate probatur. Ro. 14. a

Ait enim Augustinus. †

Ad iram Deus prouocatur, cùm mala puniri differuntur.

Si ea, de quibus vehementer deus offenditur, inisequi vel vlcisci differimus f ad irascendum vtiq; diuinitatis patien-

* Imo stylus est Greg. magni. C.M.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioſu.7.d

a Nonne Achor. ſ.j.q.iiij.§.item pec cato Achor.
b Filius.i. nepos.
c Solus. Negatiue exponitur.ſ.vtinam non periſſent plures.ſ.j.q.j. iudi-
a et 2 c.q. oct. ſ. - epiſcopi.
d. Arg.ſi contra 1 quia videtur quod potius debuit parcere nocẽti,quã punire innocentẽ, propter nocentem, vt xiiij.q.v. denique.ff.de pœnis.l. abſtinentem.

† Como j. vt xiiij.q.v. den

a A vindicta. Idoneus. Argu.quod nullus poteſt eſſe iudex, niſi habeat charitatẽ et rẽſuetudinẽ. xlv. diſt.diſciplina.
b Vapulat. ſ. qõ. v.non omnis.
c Paucis. Quædã eſſi ignorantia pro parte excuſat, pro parte non,vt xxx. q.i.de his.ſ. diſtin. viij.conſuetudo.
d Odiſſe. Cũ puer nõ poteſt odio haberi, non põt vt ingratus exhæredari, vt C.de inoffic. teſta.ſi quis in ſuo.
e Paratus. ſ.e.qõ. j.paratus.
f Timerent. ergo quæ pœna magis timetur, illa eſt magis infligenda, ſiue ſit pecuniaria, ſiue corporalis: vt xxj. q.vj. cognouimus. & cap. de lapſis. & j. ea. q. v. prodeſt. & expreſſe dicitur extra vt lit. non cõteſta. quoniam frequenter.in fine.
g Diminueretur. quoſdam tñ Deus rapit de medio, ne malitia mutet intellectum eorum, vt ſ. de pœn. diſtin. iiij. §. verum hoc.
h Sed odio. ſ. quæſtione.c. quod Chriſtus.Contra.
i Poſt aſcenſionem. illud poſt.potius includit diem aſcenſionis, quàm excludit. nam aliàs non eſſent decem dies,niſi dies aſcenſionis computaretur. lxxvj. diſtinctio.c.ſciat.

Mat.5.g

Prou.3.b

Luc.18.f

Quiſq

tiam prouocamus. Nõne Achor a filius b Zarę præterijt mandatum domini, & ſuper omnẽ populum Iſraël ira eius incubuit?& ille erat vnus homo:atq; vtinã ſolꝰ c perijſſet in ſcelere ſuo.

Idem Aug.de ſermone domini in monte lib.j. †

Vindicta quæ ad correctionem valet,non eſt prohibenda.

CAN. LI.

EA vindicta quæ valet ad correctionem, non prohibetur, quæ etiam ad miſericordiam pertinet: nec impedit illud propoſitũ quo quiſque paratus eſt ab eo, quem correctũ eſſe vult, plura pferre.ſed huicvindictæ inferendæ non eſt idoneus d, niſi qui odiũ quo flagrare homines ſolent,qui ſe vindicare deſiderant,dilectionis mãſuetudine ſuperauerit. Non enim metuendum eſt, ne odiſſe paruulum filium parentes videant cũ ab eis vapulat e peccans,ne peccet vlterius, & certè perfectio dilectionis ipſius Dei patris imitanda nobis proponitur, cũ in ſequentibus dicit: Diligite inimicos veſtros:benefacite ijs, q̃ oderunt vos, & orate p ijs,qui vos perſequũtur. Et tamen de ipſo dicitur per prophetã : Quem enim diligit dominꝰ, corripit. Flagellat autem omnem filiũ quẽ recipit. Dicit etiã Dominus:Seruus qui neſcit voluntatẽ domini ſui, & facit non digna, plagis vapulabit paucis f .Seruus autem qui ſcit voluntatem domini ſui, & facit non digna, vapulabit plagis multis.Nõ ergo niſi ipſe vindicet, cui rerum ordine poteſtas eſt data,& ea voluntate vindicet,qua pater paruulum filium flagellat:quem tamen per ætatem non poteſt odiſſe g .Hic autẽ apertiſsimum exemplum datur, quo ſatis apparet poſſe peccatum amore potius vindicari,quàm impunitum relinqui,vt illum quem vindicat,non pœna miſerũ, ſed correctione beatum eſſe velit: paratus h tamen ſit (ſi opus eſt) æquo animo plura tolerare ab eo illicita quem vult eſſe correctum,ſiue in eum habeat poteſtatem coërcẽdi,ſiue non habeat.Magni autem & ſancti viri,quanquam optimè ſcirent mortem iſtam quæ animam diſſoluit à corpore,formidandam non eſſe, ſecundum tamen eorum animum, qui illã timerẽt i ,nonnulla peccata morte puniebantur, quo & viuentibus vtilis metus incuteretur: et illis qui morte puniebantur, non ipſa mors noceret, ſed peccatũ,quod augeri poſſet ſi viuerent,diminueretur, non temerè illi vindicabant, quibus tale iudicium Deus donauerat. Inde eſt,quòd Helias morte multos affecit,ꝓpria manu & igne diuinitus impetrato:quod & alij̃ multi & magni viri eodem ſpiritu conſulendo rebus humanis nõ temerè fecerũt. De quo Helia cũm exemplũ dediſſent diſcipuli cõmemorantes quid ab eo factũ ſit,vt etiam ipſis daret poteſtatem petendi de cælo ignem ad cõſumendũ eos qui ſibi hoſpitium non præbuerant:reprehẽdit dominus in eis nõ exemplũ prophetę ſanctiſed ignorantiam vindicandi, quæ adhuc erat in rudibus: animaduertẽs eos non amare correctionem,ſed odio k deſiderare vindictam.Itaque poſtea, quàm docuit eos,quid eſſet diligere proximum tanquam ſeipſum ,infuſo etiam ſpiritu ſancto,quem decẽ diebus completis poſt aſcenſionem l ſuam deſuper (vt promiſerat)miſit,non defuerunt tales vindictę, quamuis multò rarius quàm in veteri teſtamento. Ibi ex maiori parte ſeruientes timore premebantur:hic autem maximè dilectione liberi nutriebantur. Nam & verbis Apoſtoli Petri Ananias & vxor eius (ſicut in actibus Apoſtolorum legimus)exanimes ceciderunt: nec reſuſcitati ſunt, ſed ſepulti.

Item Auguſtinus contra Creſconium Grammaticum lib.vj. †

Quæ veritati contraria ſunt,Chriſtiani perſequi debent.

g Vſque. Verba Creſconij.
h Inimicus. Supra lxxxvj. diſtinctio. odio. ſ. ea. quæſt. duo iſta.

i Dhet. Homines. Argumentum quod cum pecunia poſſumus aliquos allicere ad fidem: vt ſ.ead. quæſt. viij. quod autem. & ſ. vltr. diſtin. qui ſyncera. ſub tali enim conditione poſſumus aliquam ducere in vxorem, vt fiat Chriſtiana. xxviij.quæſt.j.caue.& nõ oportet. & poſſumus eos grauioribus penſionibus opprimere, vt conuertantur.j.ea.quæſt. vltim vero. quod ſatis admitti poteſt. & ſic in talibus ſpiritualibus licite fit cõuerſione alicuius ad fidem.& ſic non obſtat.j.q.iij. quàm pio. Ioannes.

Vod autem. Hæc qõ diuiditur in ſeptem partes. In prima intendit probare per vj. auctoritz. quod eccle ſia pro eis debet in tercedere. Secunda ibi, Hinc apparet. Tertia ibi, Seiſm. Quarta ibi, Miles. Quinta ibi, Ipſis autem. Sexta ibi, Septima ibi, Non ſolum. Octaua ibi, Quod autem. Vltimo ſic ſaluatur. Quod licet occidere ſe poſſit habeat poteſtatem gladij:nec tũc licet nihil cũ hoc ſacere amore iuſtitiæ: vt ſ.j.proxi.c.vindicta.et ſ.e.c.miſer. dicatur ſi ſpes eſt correctionis, non deberi occidere: ſed ſi nõ eſt ſpes correctio nis, põt occidere, vel debet occidere eum in ordine ad malefactorem,vt ſ.q.x. c.ij.iniuſta. ſ. ea. c.ecce. debet. ſi autẽ ſpes eſt corrigendi, non debet occidi. Nec occidi debet. nec debilitari in membris:vt hic, & j.e.c.j. iſ. & iiij. & hæc vera ſunt quod iudex ſolus põt occidere, niſi ſint aliqui nocturni depopulatores agrorũ, vel ſint latrones in publicis ſtratis, quos quilibet poteſt occidere,vt C. quando licet tyranni que ſine iudi. ſeipſm vind.l.j.& ſ. q. iij. fortitudo. vel niſi defendendo ſe,occidat aliquẽ:extra de homic.c.ij.circa fi. ſ.e.ca. cum homo. Hugo.

Exo.20.b Mat.26.c

† epi.159. ad Marcel. tribunũ. C.M.

CAN. LII.

QVisquis a Chriſtianus iniquum non perſequitur, Chriſti eſt inimicus b .Verũ dicis, ſi non hoc in illo perſequitur, quod Chriſto eſt inimicum. Neque enim dominus in ſeruo, pater in filio, maritus in coniuge (cùm ſint vtriq; Chriſtiani) non debent perſequi niſi vitia Chriſtianę contraria veritati. An verò ſi non perſequantur, non rei negligentiæ meritò tenebuntur.

Item Auguſtinus ad Macedonium. †

Quamadmodum homo debet diligere proximũ,ſicut ſeipſum.

CAN. LIII.

DHet homo diligere proximum ſuum ſicut ſeipſum, vt quem potuerit hominem c beneficientia, conſultatione, vel informatione doctrinę vel diſciplinę coërctione adducat ad colendum Deum.

Item Auguſtinus ad Donatum presbyterũ.

De eodem.

CAN. LIIII.

MAli ſunt prohibendi à malo, & cogendi ad bonum.

Ex his omnibus colligitur quòd uindicta eſt inferenda non amore ipſius uindictæ.ſed zelo iuſtitiæ, non ut odium exerceatur, ſed ut prauitas corrigatur.

Sed cùm uindicta aliquando inferatur damnis rerũ, aliquando flagellis, aliquã do etiam morte, quæritur an ſit peccatum iudici uel miniſtro reos morti tradere?

QVAESTIO V.

QVòd autem d nulli liceat aliquem occidere, illo præcepto probatur, quo Dominus in lege homicidium prohibuit dicens, Non occides. Item in euãgelio, Omnis qui acceperit gladiũ, gladio peribit.

Item Aug. ad Marc. comitem. de Donatiſtis captis. †

Mali nõ ſunt interficiẽdi,ſed flagellis emẽdãdi. CAN. I.

CIrcuncelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hyponenſi ciuitate ad iudiciũ pro factis eorũ publicæ diſciplinę cauſa deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorũ de homicidio quod in reſtitutũ e preſbyterum catholicum cõmiſerunt, & de cæde Innocentij alterius catholici presbyteri, atque de oculo eius effoſſo, & de digito p̃ciſo fuiſſe cõfeſſos f, vnde mihi ſolicitudo g maxima incuſſa eſt, ne forte ſublimitas tua cenſeat eos tanta legũ ſeueritate eſſe plectẽdos vt qualia fecerunt.talia patiantur. Ideóq; his literis obteſtor fidẽ tuam, quã habes in Chriſto, per ipſius domini noſtri miſericordiam,vt hoc non facias h , nec omnino fieri permittas. quãuis enim ab illorũ interitu i diſſimulare poſſemus,qa nõ accuſantibus noſtris,ſed illorum k notarijs l , ad quos tuendę publicę pacis vigilãtia pertinebat p̃ſentati videanẽ examinẽ, nolumus tamẽ paſsiones ſeruorum m Dei,quaſi in

a Circuncelliones. Reſtitutum. Proprium nomen.
b Confeſſos. Coram laico. & ſic eſt contra extra de iudic. at ſi clerici.in fine. ſed iſti propter hæreſim ſunt facti de foro eius.
c Solicitudo.quia eos accuſauerat , licet non ex nomine vnde timuit quæ eſſet reus mortis iſpforum,vt ſ. ea. c. vnum in fine.
d Non facias. Argumen.quod in crimĩbus poteſt iudex pœnam temperare. Arg. cõtra. ij. q.iij. §. notandum.
e Interitu. Argu. quod iudex ſeculariſ poteſt corrigere clericos incorrigibiles,vt ſ.e.c. ſi audierit.extra de ſententem.excom.perpendimus.
f Cirkumcellionibus occidentibus clericos non licet.
g Sed illorum. Iudicum.
h Notarijs.i.officiarijs.qui deferunt crimina iudicibus, vt iiij. q.iij. §. aliquando. ſicut teſtes ſynodales deferunt crimina epiſcopis. xxxv. quæſtio. vj. epiſcopus.
i Accuſati ſunt à notarijs curiæ.& hoc denotatur ver. ideoque.ibi qa non accuſantib⁹ nõ ſtris, &c.
k Seruorũ.i. quasi patiunt ſeruii Dei.

ABOITIO.

Vel dic quod ſeruos Dei eos vocat, quia iã egerãt pœnitentiam, vt ſ. c. proxi.ſecundũ L.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Et nulla parte corporis truncati. ꝛ.q.proxi. est iniusta. contra. sed hic de corrigibilibus, ibi non.

b Damnatio. Nota iudices posse remittere pœnam. sic xxxij. quæst. iiij. innocens.

c Succensere. Id est irasci.

d Inquisitione. i. per inquisitionem criminum.

Magister et patercle rjcum vér non inci nonem.

e Et à magistris. magistri non incurrunt verberando clericos causa disciplinæ. extra de sentẽn. excõmu. super eo. dumtamen non nimiũ sæuiant in eos, vt ff. ad l. Aquil. præceptoris. quibus autem liceat alios castigare, habes ꝛ.e. q. iiij. duo ista. vij que. j. sicut. datur autẽ ista potestas patri in filiũ clericũ, quousq; sacrum ordinem receperit, licet tamen ordo non liberet à patria potestate: vt liij. distin. si seruus. ij. vnde maiorem potestatẽ habet magister in discipulũ, quam pater in filiũ, cum magister adhuc post ordinem habeat eum in potestate, per illam decret. super eo. extra eo. cum voluntate.

f Ab episcopis. nõ tamẽ manibus propriis hoc facere potest, vt lxxxvj. dist. non liceat. nec per laicũ potest hoc facere, sed per clericum, vt extra de sent. excõ. vniuersitatis. Est ergo hic argu. quod iudex ecclesiasticus virgis

g De hoc etiam no. j. cad. q. 7. nis à quibus in gl. virgis tamen, &c.

posset punire, & quo clerici virgis possunt puniri, vt v. quæstio. vlti. q. & xlv. distin. cum beatus Ioan.

h Pœna. Hic dicitur qđ præter tria parcendũ fidelibus, tum quia vident ecclesiam lætam habere cõscientiam si ad denunciationem suã isti occidantur, tum propter spẽ correctionis, tum propter mansuetudinem ecclesiæ.

i Transactis. Argu. q̃ executio sententiæ in causa criminali differenda est. xxj. q̃. iij. cum apud. Arg. contra. ij. q. j. sicut.

k Num solũ. Per operam nostram. id est, per querelas nostras. & est hic argumentum quod si iudex suspendit aliquem ad querelam clerici, q̃ clericus non possit promoueri, vt ꝛ. cap. proxi. & de pœn. dist. j. periculose. & extra de excessib. præla. ex literis. argu. cõtra. ꝛ. q̃ō. iij. Maximianus. & j. c. non vos. & ff. de bon. lib. qui cum maior. ij. & est expressum extra de homic. postulasti & c. tua.

Occidi.

l Quid ergo. Puniret. ergo hoc de pœnitentibus tantũ: vt j. de pœ. distinc. iij. §. authoritas. nã quotundam pœna incipit hic, & durat in infinitum: vt j. de pœnit. dist. iij. ignis succensus est. sicut ecclesia. quãdoq; remanet aliquos temporaliter, vt eos puniat, & alteros vt xxij. quæst. ij. si

m Falsum est. Quasi dicat, ex quo falsum dixerũt i vno, dicunt ergo & in alijs. & est hic arg. quod instrumentũ vel testamentũ, si falsum in vno falsum, ergo in omnibus: ꝛ. distin. ix. cap. falsas.

n Non præuenit. Tunc sententia iudicis præuenire, si quis hic plectitur, punitus esset: qa in futuro non punitur.

o Iudicis. id est, Christi.

p Impœnitentem. Non punitum hic sufficienter.

q Exercendæ. in futuro.

r Israelitis. id est, Deo Israelitarum.

Lewis.

s Est peruersitas. & impietas, vt corrigendis reis, nec disciplinæ nec veniæ remedia suffragentur, ab omni tamen intentione acq; cõscientia quã Deus cernit, siue seueritate, siue lenitate, non nisi offi-

sunt puniendi.

CAN. II.

POena illorum quãuis de tantis sceleribus cõfessorum rogo te, vt præter suppliciũ mortis sit, propter conscientiam nostrã, & propter catholicam mansuetudinem commendandam. Ipse enim fructus ad nos peruenit confessionis illorum: quia inuenit catholica ecclesia vbi erga atrocissimos inimicos seruet atque exhibeat lenitatem. In tanta quippe crudelitate quæcũq; præter sanguinem vindicta processerit, magna lenitas apparebit. Quod & si modo quibusdam vestris illa atrocitate commotis videtur indignũ, & quasi dissolutionis & negligentiæ simile, transactis tñ motib⁹ animorũ (qui recentioribus factis solẽt turbulẽti⁹ excitari) egregiè luculenta bonitas apparebit.

Item Donato.

Itali prohibendi sunt à malo, & cogendi ab bonũ.

CAN. III.

VNum solũm est, quod in tua iustitia pertimescimus: ne fortè quoniam qui quid mali cõtra Christianam societatem ab hominibus impijs ingratissque committitur, profectò grauius est & atrocius, quã si in alios cõmittatur, ru quoq; pro immanitate facinorum, ac nõ potius pro cõsideratione lenitatis Christianæ censeas coërcendum. Quod te per Iesum Christũ ne facias obsecramus. Et paulò pòst. Ex occasione terribilũ iudicũ & legũ, (ne æterni iudicij pœnas iust) corrigi eos cupimus, nõ necari, nec diplinã circa eos negligi volumus, nec supplicijs, q̃bus digni sunt, coërceri. Sic ergo eorũ peccata compesce, vt sint quos pœniteat peccasse. Et paulò pòst. Proinde si occidendos in his viros putaris, deterrebitis nos, ne per operam nostram iudicium tale quidem perueniat, quo cõperto in nostram perniciẽ licentiori audacia graſſabuntur, necessitate nobis im-

pacta: vt etiam occidi ab eis eligamus potius, quàm eos occidẽdos vestris indicijs inferamus.

Idem Macedonio.

Quies ecclesiæ principum seueritate iuuatur.

CAN. IIII.

PRodest seueritas vestra, cuius ministerio quies adiuuatur & nostra: prodest interessio nostra, cuius ministerio seueritas tẽperat & vestra. Non vobis displiceat quòd rogamini a bonis: quia nec nobis displicet, q̃ timemini à malis. Nã hominum iniquitatẽ etiã Apostolus Paulus non tantùm iudicio futuro, verùm etiam de præsentibus vestris secularibus potestatibus terruit: asserẽs etiam ipsas ad dispensationem diuinæ prouidentiæ pertinere. Omnis (inquit) anima potestatibus sublimioribus subdita sit, &c. Hæc verba Apostoli vtilitatem vestræ seueritatis ostendunt. Proinde sicut dilectionem iusti sunt terrentibus debere qui timent, ita dilectionem iusti sunt timentibus debere qui terrent. Nihil cupiditate nocendi fiat, sed omnia consulendi charitate, & nihil fiat immaniter, nihil inhumaniter. Ita formidetur vltio cognitoris, vt nec intercessoris religio contemnatur: quia & plectendo & ignoscẽdo hoc solùm bene agitur, vt vita hominum corrigatur. Quod si tanta cium dilectionis impleatur.

PALEA.

HOc tamen intelligendum est, de illis quos præsentia supplicia in melius conmutant, non de illis qui obstinati sunt in malo, qui si semper viuerent, semper peccarent. Quorum pœna hic incipit, & in æternum durabit.

Item Hieronymus in Nahum prophetam. † in commẽtar. c. j.

Impræsentiarum nonnulli puniuntur, ne in æternum flagellentur.

CAN. V.

QVid ergo (ait) contra dominum cogitatis? ipse qui creauit mundũ, & cõsummationem eius faciẽt. Quod si vobis videtur crudelis, rigidus, & cruẽtus, quòd in diluuio genus deleuit humanũ: super Sodomam & Gomorram ignem & sulphur pluit: Aegyptios submersit fluctibus, Israëlitarũ cadauera prostrauit in eremo, scitote eum ideo ad presens reddidisse supplicia, ne in æternum puniret. Certè aut vera sunt, quę prophetæ loquuntur, aut falsa. Si vera sunt, quæ de seueritate eius videnẽ dicere, ipsi dixerũt, Non iudicabit Deus bis in idipsum in tribulatione. Si autem falsa sunt, & falsum est hoc quod dicit, Nõ cõsurget duplex tribulatio, falsa est ergo & crudelitas, quæ in lege descripta est. Quod si verum est (vt negare nõ poterũt) dicẽte prophetæ, Nõ iudicabit Deus bis in idipsum in tribulatione, ergo qui puniti sunt, postea nõ puniẽtur, Si autem postea punientur, scriptura mentit, quod nefas est dicere. Receperũt ergo & q̃ in diluuio perierũt, & Sodomitæ & Aegyptij, & Israëlitę in solitudine, mala sua in vita sua. Quærat hic aliq̃s, si fidelis deprehẽsus in adulterio decolletur, quid de eo postea fiat? Aut enim punietur, & falsum est hoc qđ dicit, Nõ iudicabit Deus bis in idipsum in tribulatione. Aut nõ punieẽ, & optãdũ est adulteris, vt impræsentiarũ breui et ci ta pœna cruciatus frustrẽtur æternos. Ad quos rñdebimus, Deũ vt omniũ rerum, ita suppliciorũ quoq; scire mensuras, & nõ præueniri sententia iudicis, nec illi in peccatorẽ exercendæ deinc pœnæ auferri potestatem, & magnum peccatũ magis diuturnisque elui cruciatibus. Si quis autem punitus sit, vt ille in lege, q̃ Israëlitis maledixerat, et q̃ in sabbato ligna collegerat, tales postea non pu- Gene. 7. 8. Gene. 16. c

Nahũ 1. c. secundũ aliã literã.

niri: quia culpa leuis [a] præsenti supplicio sæueritatis compensata sit.

Item Gregorius papa.

Qui rei sunt sanguinis, ab ecclesia defendi debent.

CAN. VI.

REos [b] sanguinis defendat [c] ecclesia, † ne effusione sanguinis particeps fiat.

2 Hinc apparet, quòd mali *flagellis sunt coërcendi, non membrorum truncatione, uel tẽporali morte plectendi. Sed obijcit illud, qd' dominus ait ad Moysen: Maleficos non patieris uiuere. Item. Qui coierit cũ iumento, morte moriatur. Adulterij etiã uel blasphemiæ crimine notatus, immisericorditer lapidari iubetur. Itẽ Moyses, qui legem acceperat, cultores idoli morte puniuit. Samuel etiam Agag pinguißimum regem in frusta concidit. Phinees quoque Iudæum cũ Madianita coeũtẽ gladio transfixit, quod est ei reputatũ ad iustitiam. Similiter nõnulli in ueteri testamento inueniuntur malos trucidasse: nec tamen transgressores legis, sed defensores appellãtur. Probibetur ergo illo præcepto [d] quisque sua authoritate in necem alicuius armari, nõ legis imperio reos morti tradere. Qui enim publica potestate functus, ipsius legis imperio malos perimit, nec illius præcepti transgressor, nec à cælesti patria alienus habetur.*

Vnde August. ad Publicolam. †

Ex officio non est peccatum hominem occidere.

CAN. VII.

DE occidendis hominibus ne ab eis quisquã occidatur, non mihi placet consiliũ, nisi fortè sit miles [e] aut publica functiõe teneatur, vt nõ pro se [f] hoc faciat, sed p alijs, vel pro ciuitate vbi etiã ipse est, accepta legitima potestate, si eius cõgruit personæ [g]. Qui verò repelluntur aliquo terrore ne mala faciant, etiã ipsis fortasse aliquid prꝫstetur. hinc autem dictũ est, Ne resistamus malo, ne vos vindicta delectet, quæ alieno malo animum pascit, nõ tamen vt correctionẽ hominũ negligamus. Vnde [h] nec reus est mortis alienæ, qui cùm suæ possessioni murorum ambitum circũduxit, aliquis ex ipsorum vsu percussus interijt. Neq; enim reus est [i] Christianus, si bos eius aliquem feriendo, vel equus calcem iaciẽdo, aliquem occidat: aut ideo non deberent Christianorũ boues habere cornua, aut equus vngulas, aut canes dentes. An verò quoniã Paulus [k] Apostolus satisegit, vt in tribuni notitiam perferret insidias sibi esse à quibusdam perditis præparatas, et ob hoc deducto res accepit armatos: si in illos scelerati hoíes incidissent, Paulus in effusione sanguinis eorum suũ crimen agnosceret?

[a] Leuis. Ecce ꝙ leuem dicit culpam maledicere Deo, cũ magis sit maledicere Deo quã principi. sic C. si quis impe. l. vnica.

[b] Reos. infra, quæst. viij. cap. vobis.

[c] Defendat. oẽs fugientes ad ecclesiam tenetur defendere: vt xvij. q. iiij. c. reum. & hoc verũ est, siue rei sint, siue nõ: nisi in casibus, extra de immu. eccl. c. inter. & capi. vlti. Sed illos qui nõ fugerint ad ecclesiam, quãdoq; iuuabit, quandoq; nõ. Si enim est spes correctionis, debet eos iuuare: vt s. q. proxi. est iniusta. Item si iniuste sint cõdemnati aliqui, omnibus modis iuuabit eos. si autem iuste, tunc tẽperate & non importune iuuabit eos, sed tantum intercedendo pro eis, ne ex indiscreta defensiõe incidat ecclesia in malam opinionem: vt xiij q. ij. vlti. hi qui. & s. q. iij. non inferenda. Et licet teneatur aliquos defendere, non tamen tenetur pro eis bellum mouere: vt C. de episco. audien. addictos supplicio. Ioan de Fant.

Hinc apparet. Hæc est secunda pars quæst. in qua magister probare intẽdit, quod iudices nõ peccant occidendo secundum legẽ, sed illi tãtum peccãt, qui sine authoritate & sine iussu diuino hominem occidũt. & hoc ꝓbat per multos patres veteris testamenti. Io. de Fant.

[d] Illo præcepto. Non occides.

De occidendis hominibus.

[e] Miles sub potestate aliqua constitutus: vt j. e. miles. nisi hoc fiat in iusto bello: vt j. ea. si homicidium. & in casibus positis in summa huius quæstionis.

† Ex isto tex. infert ꝙ clericus potest esse aduocatus pro accusato de crimine: facit tex. in l. addictos. cũ ibi no. C. de epis. & cler.

Exo. 22. c

Condẽnati & iustè, & iniustè ab ecclesia sunt iuuandi.

Leui. 20. c

Exo. 32. f

1. Re. 15. g

Nu. 25. b

[f] Pro se. Si ergo officiatus non potest esse aduocatus in ꝓpria causa. & ita officiũ suum est ei damnosum. simi. x. q. ij. hoc ius. sicut nec in causa sua potest quis esse iudex: vt s. qõ. iiij. inter. Vel dic ꝓ se, id est, pro priuato odio. Ioan. Quod primo dixit, falsum est: cũ nõ inueniatur hoc prohibitũ: nec litera ista contradicit. Bart.

† epi. 154. Officium quandoque est dãnosum.

1 Cõcor. tex. in l. g iurisdictio ni. C. de iurisdi. om. iudi. & C. ne quis in sua cau. ꝓ torum.

[g] Personæ. Hoc dicit ꝓpter episcopos, qui habent iurisdictionem secularem, sed nõ possunt ꝓsidere causis sanguinis: vt xv. q. iiij. c. j. & j. e. q. viij. c. his à quibus. & cap. sæpe.

[h] Vnde. quasi dicat, cũ quis ex officio suo occidit aliquem, nõ est ei imputãdum si ex officio tali sequantur homicidia. Ita cõtinuant sequẽtia exẽpla. Vel sic continua si aliquis repellendo malos occidat aliquẽ, hoc nõ est ei imputandum.

2 Hoc etiam sequitur l. au. j. iudicet. in q. j. quatuor. alias ab ... liquet alij & rõ sibi. &c. C. de na. lib. in per. secundum Io. de Fan. et hic tenens qd quid j. sequitur.

[i] Reus est. Nisi fuerat equus ille calcitrosus, vl bos fuerat cornupeta. nam si talis nocuerit, bene tenetur dominus: vt ff. si quadrup. pau. fec. dic. l. j. §. j & ij. & generaliter si habuerit tale animal, quod consueuit nocere vt vrsum, leonẽ vel aprum, siue ligatũ, siue non, si occisus fuerit liber homo, præstabit 200. solidos. sed si aliter nocuerit, condemnabitur secundum arbitrium iudicis, sed in cæteris rebus condemnatur pœna dupli: vt ff. de ædil. edic. hi enim. & lege seq.

[k] Paulus. Argumentum, quod non imputatur clerico, si aliquis milites, qui ad defensionem sui foris vocat ibi occidatur sic supra eadem, quæstione tertia. cap. Maximianus.

Bonum

Absit vt ea, quæ propter bonum [a] ac licitum facimus, aut habemus, si aliquid per hæc præter nostram voluntatem cuiquam mali acciderit, nobis imputetur: alioqui nec ferramenta domestica, aut agrestia sunt habenda, ne quis ex eis vel se, vel alterũ interimat: nec arbores plãtandæ, ne qs se inde suspendat: nec fenestra facienda, ne per hanc se quisquam præcipitet. Et quid plura commemorem, cùm ea commemorando finire non possem? quid est in vsu hominum bono ac licito, vnde non possit [b] pernicies irrogari?

3 *Seipsum autem perimere, nulla legis authoritate alicui permittitur.*

Vnde Augustinus libro primo de ciuitate Dei †.

Qui Deo authore bella gesserint, præcepta non occidendi nequaquam transgreßi sunt.

CAN. VIII.

SI non licet priuata potestate alicui hominem occidere innocentẽ, cuius occidendi licentiã lex nulla concedit, profectò etiã qui seipsum occidit, homicida est †. & tantò [c] fit nocẽtior cũ se occiderit, quantò innocẽtior in ea causa fuit, qua se occidendum putauit. Nam si Iudæ factũ meritò detestamur, eúmque veritas iudicat cùm laqueo se suspendit, sceleratæ illius traditiõis auxisse potius quã expirasse cõmissum, quoniam de Dei misericordia desperando exitiabiliter pœnitens nullum sibi salubris pœnitentiæ locũ reliquit, quãtò magis à sui cæde se abstinere debet, qui tali supplicio, quid in se puniat non habet? Iudas enim cùm se occidit, sceleratissimum hominem occidit, & tamen non solũ Christi, verùm etiam suæ mortis reus finiuit hanc vitã: quia licet propter scelus, alio tamen scelere mortuus est. Cur autẽ homo, qui nihil mali fecit, sibi malefaciat, & seipsum interficiẽdo hominem interficiat innocentem, ne aliũ patiatur nocentem, atque in se perpetret peccatũ propriũ, ne in eo perpetretur alienum? Itẽ in sanctis canonicisq; libris, nobis nusquã diuinitus præceptũ permissum've reperiri potest, vt vel ipsius adipiscendæ immortalitatis, vel ipsius mali cauendi [d] curandíve causa nobismetipsis necẽ inferamus. Nam & prohibitos nos esse intelligẽdum est, vbi lex ait, Non occides. Præsertim quia non addidit, proximum tuum, sicut falsum testimonium, cùm vetaret: falsum (inquit) testimonium non dices aduersus proximũ tuum. Nec ideo tamen si aduersus seipsum quisquã falsum testimonium dixerit, ab hoc se putauerit crimine alienum, quoniam regulam diligendi proximum, à semetipso [e] accepit: quoniã quidem scriptum est, Diliges proximũ tuum, sicut teipsum. Porrò si falsi testimonij non minus reus est, qui de seipso falsum fatetur, quã si aduersus proximũ hoc faceret: cũ in præcepto quo falsum testimonium prohibetur, aduersus proximũ prohibeatur, posśitque non rectè intelligentibus videri non esse prohibitum, vt aduersus seipsũ quisque falsus testis existat: quantò magis intelligendũ est, nõ licere homini seipsum occidere: cùm in eo, quod scriptum est, Non occides, nil deinde addito, nec ipse vtique cui ꝓcipitur intelligatur exceptus [f]. Itẽ nõ occides, nec te, nec alterum. Nec enim qui se occidit, aliud quã hominẽ occidit. Quasdam verò inde exceptiones eadem ipsa diuina fecit authoritas, vt non liceat hominem occidi: sed his exceptis, quos Deus occidi iubet, siue data lege, ad personã pro tempore expressa iusione, siue ipse qui occidit, ministerium præbet † iu

† alias, debet.

Exo. 20. c

Matt. 22.

[a] Bonum. arg. ꝙ si aliquis dat operam rei licitæ, ꝙ nõ est ei imputandum si aliquid mali inde sequebatur, vt 50. di. sæpe. & c. quia te. & di. vj. testamẽtum. nam Deus est inspector cordis, & non operis, vt xv. q. vj. c. j. Itẽ est hic arg. ꝙ nõ omnis q occasionem damni dat, dãnum dedisse videt. & hoc habes in brochardis xxx j. q. ij. de neptis. & dist. l. sæpe. ff. ad legem Aquil. qui occiderit. §. pen.

[b] Non possit. Argu. ꝙ non semper prohibetur bonũ, propter malum qđ sequi põt. Arg. contra xxij. quæst. j. in nouo. contra. xxj. dist. deniq;. Ioan.

Seipsum. Hæc est tertia pars quæst. in qua probat magister ꝑ quatuor authoritates qđ nullus occidat seipsum quia in illo præcepto, non occides, intelligitur, nec te nec alium: quia bene ordinata charitas à seipso incipit. Ioan. de Fant.

[c] Si non licet.

Et tanto. Id est, magis peccat bonus aliquis se occidendo quã malus: quia malus credit se mereri per hoc.

[d] Cauendi. i. quia cauere volumus, ne aliquis nos lædat.

[e] Semetipso. Vnde quilibet primo sibi faciat eleemosynam deinde proximo. de pœn. dis. iij. cap. qui vult. vnde possum mihi consulere cũ damno alterius, vt ff. ad legem Aquil. l. si quis fumo. arg. cõtra. xij. qõ. ij. primũ. & xj. q. iij. si quis vero.

[f] Exceptus. Arg. quod persona ad quã loquimur, non intelligitur excepta in generali sermone: vt ff. de pi. gno. Paulus. §. vlt. Item argu. quod quid non excipitur, intelligitur includi: vt s. xlv. distin. si euangelica. & extra de iure patro. ex literis. Item est hic arg. quod id quod de vno dicit, de omnibus alijs intelligendum est: vt ij. q. j. multo. & s. distin. iiij. denique. & distinctio. v. ad eius. Item argum. quod verbum indiffinite prolatum, generaliter intelligendũ est, vt xxxj. q. j. quod si dormierit.

Verbũ indiffinite ꝓlatum, est generaliter intelligendum.

Tu dix

Universidad de Deusto
Biblioteca

a TV dixisti. Iste dixit Iudã martyrẽ esse, cum pœnitentia sit vindicta puniẽs in se, quod se cõmisisse dolet: vt ſ. de pœn.dist.iij. pœnitentia. vnde dicebat quod licitũ est cuilibet pro peccatis suis se occidere.

b Talibus. Sunt verba Augu.dicta libus.i.malis.

Gen.22.b

c Martyrum.ſ. ij. qõ j. vide. ſ. xxiij. q. iij. quod autem.

Iudi.11.f

d NOn est Abſque eo. Dicunt quidam quod vbi iudex ecclesiæ Occidere 3c castitas corporis impugnat, licet seipsum ne mini est p missum. alicui se occidere, vt hic innuitur: cũ tñ Augu.dicat qđ ad quodcũque malum quis cogatur, non põt se occidere, vt ſ.c. q. iiij. displiceat. melius potest legi hæc dictio absque, inclusiue '.

Iud.10.g

e quasi dicat, nec in istis (in qbus magis videt) licet alicui se occidere. sic ponitur ibi: Pulchræ sunt genæ tuæ, absque eo quod intrinsecus latet. sic ponitur hæc dictio absque inclusiue. xxx v.q. iij. progeniem. & ff. de pigno. act. l.j. xiij. quæstio. ij. Bbrou.

f Submittere. Id est, non resistere.

g PLacuit. Voluntariæ. Secus ſi per furorem, tunc nõ imputaret, vt xv.qõ.j. ſi quis insanies, & c. illa.

h Commemoratio, sed non sic cum istis cõmunicauim⁹ vivo, ergo illi mortuo communicabimus. cxxxiij. quę. ij. fane. Sed illud intelligas de communione sacramentorum, quæ datur in fine. Sed hæc solutio nõ est sufficiẽs. nam si quis mortuus est sine sacramentis illis, & sine pœnitentia (si tamen fuit honesta vita non suscipit.

benti, sicut adminiculũ gladius est vtenti, et ideo nequaquam contra hoc præceptum fecerũt, quo dictum est, Nõ occides, qui Deo authore bella gesserunt, aut personam gerẽtes publicæ potestatis, secundũ ius legis, hoc est, iustissimæ rõnis imperium, sceleratos morte punierunt. Et Abrahã non solũm non est culpatus crudelitatis crimine, verũetiam laudatus est nomine pietatis, cp voluit filium nequaquã scelerarẽ, sed obedienter occidere. Et meritò quæritur vtrum pro iussu Dei habendũ sit, quod Iephthe filiam, quæ occurrit patri, occidit: cùm id voluisset se immolaturum quod ei victori redeunti de prælio primitus occurriſſet: Nec Samson aliter excusat, cp seipsum cum hostibus ruina domus oppresſit, nisi quia spiritus sanctus latenter hoc iusserat, qui per illũ miracula faciebat. His igitur exceptis, quos vel lex iusta generaliter, vel ipse fons iustitiæ Deus specialiter iubet occidi, qsquis hominẽ vel seipsum, vel quẽlibet occiderit, homicidij crimine innectitur.

Item hoc dicimus, hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus, neminẽ spontaneã mortem sibi inferre debere, veluti fugiendo molestias temporales, ne incidat in perpetuas: neminẽ propter peccata aliena, ne hoc ipso incipiat habere grauissimũ peccatum proprium, ne in eo perpetretur alienum: neminem propter sua peccata præterita, quæ magis in hac vita opus est, vt possint pœnitendo sanari: neminem velut desiderio melioris vitæ, quæ post mortẽ speratur, quia reũ suæ mortis melior post mortem vita non suscipit.

causa mortis) benè admittitur ad orationes ecclesiæ. simile extra de sepultu. ex parte.

h Ad sepulturam. Videtur ergo qđ tales sepelientur, vt hic, et ſ. ea. quæſt. viij. quicunq; sed hoc nõ est verum. & intelligas illud de canina sepultura. ca. 49. nam et contrito quandoq; denegatur ecclesiastica sepultura, vt extra cõrito de tornea. cap. j. & de extra de rapto. fuper eo.

† libr. 2. ca. 4 ſ.

† Idẽ cõtra Petilianũ.

Nemini licet sibi manus inijcere.

CAN. IX.

TV dixisti[a]: laqueo traditor periit: Laqueum talibus[b] dereliquit. Hoc ad nos omnino non pertinet. Neque enim veneramur nomine martyrum[c] eos, qui sibi collum ligauerunt.

Item Hieronymus in Iona propheta.

De eodem.

CAN. X.

NOn est nostrum mortem arripere, sed illatam ab alijs libenter accipere. Vnde & in persecutionibus non licet mihi propria perire manu absq; eo[d] vbi castitas periclitat: sed percutienti colla submittere[e].

Item ex concilio Bracharensi.

Nulla fiat oratio pro illis qui seipsos interficiunt.

CAN. XI.

PLacuit vt ijs qui sibijpsis voluntarie[f] aut per ferrum, aut per venenũ, aut per præcipitium, aut per suspendium vel quolibet modo inferunt mortem, nulla prorsus pro illis in oblatione commemoratio[g] fiat: neque cum psalmis ad sepulturam[h] eorum cadauera deducantur. Multi enim sibi hoc per ignorantiã vsurpant. Similiter & de his placuit fieri, qui pro suis sceleribus[i] moriuntur, impœnitentes subaudiatur.

Idem in eodem libro primo. †

Non est reus homicidij miles, qui potestati obediens hominem occidit.

† scribit Augu. lib. 22. c. 4. de ciuita. Dei.

CAN. XII

MIles quum obediens potestati sub qua legitimè constitutus est, hominem occidit, nulla ciuitatis suæ lege reus est homicidij: imò nisi fecerit, reus

a Imperij. Argu. quod ratione mandati excusatur aliquis etiam si cõtra cõscientiam faciat: vt ſ. ead. qõ. j quid culpatur. in fi. extra de offi. iud. delega. pastoralis. ſ. quia vero.

b VIm minister. Spõte. Argu. quod nõ excusatur vxor, quæ reddit debitũ illi, quem scit constanguineum suum, de mandato ecclesiæ. Sed distinguit, vt extra de sentẽ. excõ. iuquisitioni. & de restitu. spoliato. c. literas.

c Ex æterna. Si spontaneus. ſimi. xiij. qõ. j. ca. dicit. Ad hoc facit xxxij. q. ij. ca. Abraham.

d OFficia vindictæ. i. vindicta ex officio.

e Quomodo. iudex. in extraordinarijs, vbi non est statuta pœna crimi

f Lex. Id est, vbi est statuta pœna cri minis ad vtrunq;. extra de offi. & po te. iudi. deleg. c. de causis, versus finẽ.

g NOn est. Criminis. ſu prà xlv. distinct. & qui emendat.

h NOn frustra. ſupra dist. Modos. Ad qd fiant: vt ſ. q. iiij. c. qui peccat.

i Causas. Nã sine causa nemo punitus est. xvj. q. viij. c. inuenrum.

k Rationes. Nam secũdum leges iudicandum est. iij. qõ. Vtilitates. Nã hoc solum bene agitur, vt vitã homicorrigatur: vt ſ. ead. cap. prodest. Ioan. de Fan.

l VIm homo. Latro. Furtum nocturnum, licet occidere: sed diurnum non, nisi se defendat: vt

est imperij[a] deserti atq; contẽpti: qđ si sua sponte, atq; authoritate seciſſet, in crimẽ effusi humani sanguinis incidisset. Itaq; vnde punitur si fecerit iniussus, inde punitur, si nõ fecerit iussus.

Idem in quæstionibus Exodi. †

Homicida est, qui sponte occidit quos iudex iubet occidi.

CAN. XIII.

CVm ministeri iudicis occidit eũ, quem iudex iussit occidi, profectò si id sponte[b] facit, homicida est: etiam si eũ occidat, quem scit à iudice debuisse occidi.

Idem. †

Sicut iure laudatur obediens tia, ita reprehenditur, qui sibi non concessa vsurpat.

CAN. XIIII.

EX æterna ita medio quodam loco posuit aliqua, vt in els vsurpandis meritò reprehendatur audácia, in exequendis iure laudetur obedientia. Abrahã si spontaneus[c] in occidẽdo filio motus fuisset, execrabilis haberetur: at iubenti Deo obsecundans, famulatus est.

Idem in quæstio. super Matthæum. †

Bono animo officia vindictæ possunt impleri.

CAN. XV.

OFficia vindictæ[d] possunt implere boni, bono animo: quomodo iudex[e], & quomodo lex[f].

Idem ad Macedon. †

Non est iniquus sed humanus, qui crimen persequitur, vt hominem liberet.

CAN. XVI.

NOn est iniquitatis, sed potius humanitatis societate deiectus, qui propterea criminis[g] est persecutor, vt sit hominis liberator.

Idem.

Quæ sint instituta regia potestas, & legalia tormenta.

CAN. XVII.

NOn frustra[h] sunt institutæ potestates regis, & cognitoris ius, vngulæ carnificis, arma militis, disciplina dominãtis, seueritas etiã boni patris. habẽt omnia ista modos[i] suos, causas[k], rationes[l], vtilitates[m], hæc cũ timẽtur, & mali coërcentur, & boni qeri inter malos viuunt.

Item.

Nonnunquam potius peccat, qui causam mortis præbet, quã ille qui occidit.

CAN. XVIII.

CVm homo ab homine occiditur, multũ distat vtrũ fiat nocendi cupiditate vel iniustè alicui auferendi, sicut fit ab inimico, sicut à latrone: an vlciscẽdi vel obediendi ordine, sicut à iudice, sicut à carnifice: vel euadendi, vel subueniẽdi necessitate, sicut quãdo interimitur latro[n] à viatore, hostis à milite. Et aliquando, qui causa mortis fuit, potius[o] in culpa est, quàm ille qui occidit: velut si quispiã decipiat fideiussorẽ suũ, atq; ille pro isto legitimũ supplicium[p] luat. nec tñ omnis. q causa alienæ mortis est, reus est: velut si stuprũ quispiã petit, seseq; si nõ impetraverit interimat. Quid si filius timẽs patris pia verbera, præcipitio pereat: quid si alius homine libera to, vel ne alius liberetur sibijpsi mortem inferat? nũquid propter istas alienarum mortiũ causas, aut sceleri cõsentiendum est, aut vindicta peccati, quæ non fit nocendi, sed corrigendi studio, aut etiam paterna verbera toleranda, aut opera misericordiæ cohibenda sunt? Hæc cùm accidunt, debemus eis humanum dolorem: & non propter illa, ne accidant, rectè factorum reprimamus voluntatem.

Item Isidorus.

Quod sacerdotes efficere docendo non valent, disciplinæ terrore potestas extorqueat.

extra de homic. ſ. perfodiens. Si autẽ fur nocturnus potest deprehendi sine læsione, tenet ille qui eum occidit: vt ff. de sicar. furẽ nocturnũ. Item latronem insidiantem in itineribus, licet cuilibet occidere: vt C. quando li. vni. & ibi. sine iu. se vin. l.j. & secunda.

o Potius. ſ. proxi. q. vlti. qui aliorũ.

Latronẽ

p Potius. Sic magis punitur consulens quã faciens[1]: vt ſ. proxi. quæſt. vlti. qui aliorũ. & lxxxvj. dist. tanta. Inquirẽdum etiam est, quis primo causam mali præbuerit: vt C. ad legem Iul. de vi publ. l. si qui. et ff. si quadru. pau. fec. di. l. j. ſ. cũ arietes.

1 Arg. l. j. ſupra. & ibidem. & per ea ſcr. in l. j.

b Supplicium. Sed certe illud nullo iure inuenit, quod fideiussor possit occidi, si non exhibeat illum pro quo fideiussit, licet fideiusserit pro reo crimi

3 Diuino & humano. Lau.

Universidad de Deusto
Biblioteca

criminis: sed si fide iussor sine dolo reũ criminis non exhibet, pcuniariter punitur, sed si dolo eum non exhibet, punitur arbitrio iudicis: vt ff.de exhib.re.l.si qs reũ. & C.ad Turpil. l. ij. potiusergo respicitur hic factũ vel cõsuetudo alicuius loci, quam ius.

Quæ.

Laici qũque in clericos habent iurisdictionẽ.

a PRincipes. Hæc quatuor cap. ad hoc inducuntur, vt principes ecclesias defendant, & reos nõ permittant viuere.

Intra ecclehã. Laici habent iurisdictionem multipliciter intra ecclesiam. Quandoq; in personis ipsis, cum sint incorrigibiles: vt xxxxij. dist. c. eos qui. & j.ea. qõ. de Liguribus. Itẽ qñque propter ambitionem alicuius: vt lxxix. dist. c. si qs pecunia. Item cum fidem volunt subuertere: vt distinc. viij. quo iure. & j. ea. c. j. & xviij. distinc. ea. nec licuit. Item cum falsarius est clericus: vt extra de crimi. fal. ad falsariorũ. Item cũ & schisma faciunt clerici, & cum contemnunt excõmunicationẽ: vt j. ea. quæst. de Liguribus. Item & vbicũque ecclesiastica potestas deficit, vt hic. Item & cũ tributum petunt ab ecclesia vt j. ea. q. viij. conuenior.

† scilicet primus ad Pulcheriã Augustũ epist. 29.

b Non prævalet, supra, distinc. xcvj. c. duo. & distinc. x. quoniam. & xj. q6. prima. c. istud.

a REs autem. Confessionem, id est, ad ecclesias Christũ confitentes'.

» Quis in eis Deum oramus, et cõfitemur.

c INcestuos. In pristinis. supra lxxxij. distin. c. plurimos. Ioan. de Fã.

d REgum. Oppressos. Hic videtur, quod ad iudicium seculare spectet defendere oppressos, & viduas, & pupillos: vt j. e. administratores. & j. ea. q. iij. ab imperatoribus. & C. qui Imp. inter pupil. & vid. l. vnica. Sed contra. j. xxiiij. q. vlt. si quis de potestibus. lxxxvij. di. desolatis. a & ca. j. & ij. & xij. q. ij. c. omnis æras. Dic q ad vtrũq; pertinet, potius tamen ad ecclesiam. extra de foro compet. c. ex tenore.

a alias in cip. defensionis. & est 2. cap.

e In loco isto. id est, in ecclesia. Ioã. Ipsis autem. Hęc est quinta pars qõ. in qua magister probat, quod fides debet seruari principibus. Hoc probat per duo cap. Ioan. de Fantu.

c. 2. in cõmentar.

Jere. 7. b

CASUS Gratianus dicit, quod principibus exhibere debemus fidem, et reuerentiam. De fide tractat in cap. fi. apud. de reuerentia. in cap. dicat.

b SIapud. Corr. Faciat & ditioni. Not. libet quod quilibet debet facere quæ fuæ ditioni conuenient: vt xciij. dist. legi

corrigere non valet, secularis potentia corrigit.

CAN. XXI.

INcestuosi, parricidæ, homicidæ multi apud nos reperiuntur: sed aliqui ex illis sacerdotũ nolunt admonitionibus aurẽ accõmodare, volentes in pristinis perdurare criminibus, quos oportet per seculares potentiæ disciplinã à tam praua cõsuetudine coërceri, qui per salutifera sacerdotum monita noluerunt reuerti.

Item Hieronymus super Ieremiam.

Malos comprimere, & bonos subleuare, regum officium est.

CAN. XXII.

REgũ officiũ est proprium, facere iudicium atq; iustitiã, et liberare de manu calũniantiũ vi oppressos, & pupillis; & viduis, q facilius opprimũtur à potentibus, præbere auxilium. & vt curã ei præceptorum Dei maiorẽ inferret Propheta, intulit: Nolite contristari, vt non solùm eripiatis, sed ne patiamini quidẽ, vt vestra cõiuentia eueniat, eos ab alijs contristari, & sanguinẽ innocẽtem non effundatis in loco isto, homicidas enim, sacrilegos, &c. & post pauca. Si inquit, hoc feceritis, ò reges Iuda, tenebitis prius tinam potestatem.

Ipsis autem principibus & potestatibus fidem, & reuerentiã seruari oportet, quam qui non exhibuerit, apud Deum præmia inuenire non poterit.

Vnde idem Hieronymus.

Aeterna mercede fraudatur, qui fidem & reuerentiam potestatibus seruare contemnit.

CAN. XXIII.

SI apud carnales dños in minimis fideles fuerint, incipient eis apud Deũ præmia maiora cõmitti. ornat autẽ doctrinam domini, qui ea quæ cõditioni

Regimur. & vij. q. j. sunt, facit: vt si quis episcopus. & est hic argu. contra clericos, quibus displiceat cõditio sua, qui comã volũt nutrire. extra de vi. & honest. cle. clericus.

Qui cõtradictor. 5. xvij. quæst. vlti. si quis ferunt.

Quomodo. arg. 5. ij. q. vij. nõ potest.

DIcat. Abraham. cum reuerteretur de cæde quatuor regum.

Omnia. Hæc littera videtur sibi cõtradicere in eo q̃ dicit hic quod regis sint omnia: & iam dixit quod omnia sint victoris. & etiã in Genes. dixit: non accipiam ex omnibus quæ tua sunt. Ad hoc dicas, quod Abraham non subtrahebat regi, nec de regno suo erat: & ideo præda erat in potestate: alioquin si nõ fuisset sua, nõ potuisset inde decimas Melchisedech. sed si sub aliquo milites, præda tota domini est, sed ipse tenet æqualiter diuidere secundum personarum qualitates: vt 5. distin. j. milites. sicut de cimæ dantur episcopo, vt est diuisum. 16. q. j. concesso. & ergo dicitur quod res gentium non sunt in bello: vt ff. de acquir. re. domin. l. vltim. verum si tu sapiens es, tamen tenes dominio dare, vt diuidat secundum merita hominum. Ioan. de Fant.

Præterea. Hæc est 2. pars quæstio. in qua probatur q̃ principes tenẽtur ecclesiam defendere: alias excõmunicentur. Ioan. de Fant.

Administratores. Priuatos. Videtur ergo quod ipse sit excommunicat. princeps, qui non facit iustitiam clerico.

ex diuerso confundit eã, qui non est subiectus in omnibus: & cui conditio sua displicet: qui contradictor atq; fraudator in nullo fidem bonã ostẽdit. Quomodo em potest fidelis esse in substantia Dei, qui carnali domino fidem exhibere non potuit?

Item Ambrosius in libro primo de patriarchis.

Militaris disciplina regi omnia seruat.

CAN. XXIIII.

DIcat aliquis: cùm ipse vicerit, quomodo dixit Abrahã ad regem Sodomorum: Nihil sumã abs te: cùm præda vtique in potestate victoris fuerit? docet militarem disciplinam, vt regi seruentur omnia. Sanè ijs qui secum fuissent in adiumẽtum, forsasse sociati, partem emolumẽti tribuendam asserit, tanquã mercedem laboris. Ideoque quoniam sibi mercedẽ ab homine nõ quæsiuit, à Deo accepit: sicut legimus scriptũ, quia post hæc verba factũ est verbum domini ad Abraham in visu, dicens: Noli timere Abraham, ego protegam te: & merces tua erit magna valde.

6 Præterea sicut principibus & potestatibus fidem & reuerentiam exhibere cogimur, ita secularium dignitatum administratoribus defendarum ecclesiarũ necessitas incumbit: quod si facere contempserint, à communione sunt repellendi.

Vnde Ioãnes octauꝰ.

Querimonias ecclesiarũ, qui in dignitatibus agunt, attentius debent audire.

CAN. XXV.

ADministratores. Planè secularium dignitatũ qui ad ecclesiarum tuitionem, pupillorum ac viduarum protectionem, rapaciumq; refrænationem constituti esse, pculdubio debẽt: quoties ab episcopis & ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorũ querimonias attentius audiant: & secũdum quod necessitas expetierit, absque negligentia examinent, & diligenti studio corrigant. Quod si Dei timorem præ oculis nõ habentes negligere post secundam & tertiam admonitionem inuenti fuerint, omni se nouerint cõmunione, vsque ad condignam satisfactionem priuatos.

Irem Hieronymus super Ioëlem. † ca. 2. in cõmenta.

Non solùm homines, sed & contrariæ fortitudines sunt vltrices iræ Dei.

CAN. XXVI.

NOn solũ homines ministri sunt, & vltores iræ Dei his, qui malum operantur (vndenon sine causa gladium portant) sed etiam contrariæ fortitudines, quæ appellantur furor & ira Dei.

Idem super Esaiam. † cap. 13. in prin.

Qui crudeles iugulat, non est talis, qualis patientibus videtur.

CAN. XXVII.

NOn est crudelis, qui crudeles iugulat: sed crudelis ideo vocatur, quia crudelis patientibus esse videtur. Nam latro suspensus patibulo, crudelem iudicem putat.

Idem super Ezechielem lib. iiij.

Minister est Dei, qui malos percutit in eo quod mali sunt.

CAN. XXVIII.

QVi malos percutit, in eo quod mali sunt, & habet vasa interfectiõis, vt occidat pessimos, minister est Dei.

Idem super epistolam ad Galatas libro secundo.

Non scelus admittit iudex, qui homines vincit.

NOn solũ. Hæc est septima pars quæstionis, in qua probat magister, quod mali sunt puniendi per iudices & p reges: & quãdoq; occulto iudicio diuersis modis: & tales vltores non peccãt, dũ tamen amore iustitiæ hoc faciãt: & hoc pbat p xxiiij. cap. Ioan. de Fant.

Ministri. Simile xv. q. j. nec is.

Fortitudines. id est, dæmones: & ita est bonum, quod dæmones sunt: vt j. ea. §. vlti. sic bonũ est, quod hæretici sunt: vt j. proxi. q. vlti. cap. vlti.

Vi malos. Vasa interfectionis. id est, potestatem.

Minister. Bta- les qui mittũtur ad puniendũ malos, dicuntur abesse causa reipublicæ: vt ff. ex qui. cau. ma. qui mittuntur. §. quæsitum.

Homi

1 & 8. q. 1. audacter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homicidas. Hic habes, q̃ homicidæ & sacrilegi & venefici capite puniuntur. de

Sacrilegi, homicidę, & venefici capite puniuntur.

ca.22. cã telo. De veneficis similiter patet: vt ff. ad leg. Corne. de sica. l. iij. De pœna sacrilegorum habes xvij. q. iiij. p totum. ff. ad le. Iul. pecu. sacrilegij.

CAN. XXIX.

VIdex non est author sceleris homines vinciendo.

Idē super Ieremiā.

Non sanguinem effundit, qui homicidas & sacrilegos punit.

CAN. XXX.

HOmicidas & sacrilegos, & venenarios punire, non est effusio sanguinis, sed legum ministerium.

Item Cyprianus.

Principes populis parcere non debent.

CAN. XXXI.

Iudicis in vna ex ciuitatibus, quas dominus Deus tuus dabit tibi, inhabitare illic dicentes, Eamus & seruiamus dijs alienis, quos Deos non nouisti: interficiens necabis omnes qui sunt in ciuitate, cæde gladij: & incendes ciuitatem igni: & erit sine habitaculo in æternum: non reædificabitur etiã nunc, vt auertat Deus ab indignatione iræ suę: & dabit misericordiam tibi, & miserebitur tui: & multiplicabit te, si audieris vocē domini Dei tui, & obseruaueris præcepta eius. Cuius præcepti & vigoris memor Matathias interfecit eũ qui ad aram sacrificaturus accesserat. Quòd si ante aduentum Christi circa Deum colendum, & idola spernenda, hæc præcepta seruata sunt: quanto magis post aduentũ Christi circa Deũ colendum seruãda sunt, quando ille veniens nõ tantùm verbis nos hortatus sit, sed etiam factis?

Idem Augustinus cõtra Petilianum.

Ciuitas pdelicto psonarũ puniri põt.

Deu.13.c

Tribulationum flagellis aliquando perfidia castigatur.

CAN. XXXII.

ADfidem nullus est cogendus, vt dicitis, sed per seueritatē, imò & per misericordiã Dei tribulationum flagellis solet perfidia castigari: Nunquid quia mores optimi libertate voluntatis eligunt, ideo mores pessimi non legis integritate puniuntur? sed tamẽ vltrix malẽ vi uendi disciplina præpostera est: nisi cura præcedens bene viuendi doctrinam prætẽdat. Sic igitur quæ aduersus vos leges cõstituũtur, non eis bene facere cogimini, sed male facere prohibemini. Nam bene facere nemo potest nisi elegerit, nisi amauerit: quod est in libera voluntate. Cùm aliquid leges constituunt, admoneri vos credite, vt cogitetis quare ista patiamini. Si propter iustitiam: re vera illi persecutores vestri sunt beati autem vos estis, qui persecutionem passi estis propter iustitiam: quia possidebitis regnum cælorũ. Si autem propter iniquitatem schismatis vestri, illi quidẽ correctores vestri sunt, vos autem estis sicut cæteri diuersorum scelerum rei, qui pœnas legibus pendent, profectò infelices & in hoc & in futuro seculo eritis.

Idem.

Iniuria sacramentorum Christi à regibus est vindicanda.

CAN. XXXIII.

SIpropterea persecutor non fuit Nabuchodonosor rex, quia scelus in sanctum Danielem commissum vindicauit iustissimè: quomodo vindicandum est à regibus, quòd Christi sacramenta exsufflantur, si propheræ membra quia in periculum missa sunt, sic vindicari meruerunt?

Idem.

Diligentissimi rectores sunt, qui malos vt à malefactis coerceant, persequuntur.

SIvos cõtra. Diffunditur. Licèt ecclesia sit vbique diffusa, tamen eadem insolidum vbique est: vt j. proxi. quæst. j. loquitur.

Vel pecunię. Hæretici sunt hæretici post vnum mo dissentiunt honore, vel ecclesiatio: vt 2. q. iiij. quãdo. & ca. non tmẽ. nitur. & j. ea. de iniquitatibus. & j. q. vij. cap. j. Sed contra: ecclesia non débet in delictis recipere pœnam pecuniariã: vt extra de pœ. licet. Resp. q ecclesia potest infligere pœnam pecuniariã quando magis illa timetur. vel dic q tunc potest infligere cum hoc inuenitur expressum. extra de offic. deleg. c. ad audientiam. & de causis.

NOn putes. Eum nõ cæsum dis. Qui alios possint corrigere, habent. quæ iiij. duo sint corrigere, habent. quæ iiij. duo

Vicinum. Arg. est hic pro H. qui dicit, illud præceptum si peccauerit ad omnes spectare. Sed tu intelligas istud de aliis aliquam habentibus potestatem super alios. Vel intelligitur de canonitatione, ad quã quilibet tenetur. vt dixi. xxij. q. vi. hoc videtur. vel de vt dixit. ca. duo ista. Io.

NOn est innocentiæ. ad obiecti viti. Simonii. S. xxij. q. vij. de forma. Experimento. quæ. vij. quæstione. propter.

Vt vitiis. Rapere. Si xxiij. quæst. ij.

Vt quædam. Pontificem. patiam talium habet. 7. xxij. q. iij. Fabianum. xxij. q. viij. c. vlti.

Ex. Adulteria. Contra j. xxxiiij. quæstio. ij. inter hæc.

Parricidas. Pœnam parricidarum habes ff. ad legem Pompe. de parrici. l. penultima.

Et Periuros. Quod hic dicitur q periurus punitur Periurus pœna capitis, inquique pu telligas de teste, nisi capite. qui fert falsum testimonium in causa criminali: talis enim mortem meretur. ff. de sic. l. j. §. j. alias enim si in contractibus quis periurus est, nota In hoc tur infamia. C. de casu, p mo tu iudicis transac. si quis maior. alias solũ Deũ punitur. j. habet vltorem: vt q. j. q fal. C. de reb. cred. l. ij. sa. Vel si periurus est, per principem subditus castigatur. ff. de iureiur. an. si duo. §. vlti. Aliam pœnam habes vt j. q. j. quicunque. Et not.

SIhomicidiũ 33. q. 5. hęc ea. Nam & imago. in miles. Tres casus fin. & 2. q. ponit hic. alij duo 3. in fi. sunt cũ facit defendendo

Enormia flagitia per seculi iudices corripiantur.

CAN. XXXVIII.

SVnt quædam enormia flagitia, quæ potiùs per mundi iudices, quàm per antistites et rectores ecclesiarũ vindicantur: sicut est, cùm quis interficit pontificem apostolicum, episcopum, presbyterum, siue diaconum. hiusmodi reos reges & principes mundi damnant. ergo non sine causa gladium portant, qui talia scelera dñudicant. sunt enim maximè constituti propter homicidas, raptores, vt & illos damnent, & alios suo timore compescant.

Item Cyprianus in nouo genere abusionis.

Furta & crimina à rege sunt cohibenda.

CAN. XXXIX.

REx debet furta cõhibere, adulteria punire, impios de terra pdere: parricidas & periuros non sinere viuere: filios suos non sinere impiè agere.

Item Augu. de libero arbitrio, lib. j. tomo j.

Non peccat qui ex officio nocentem interficit.

CAN. XL.

SIhomicidium est hominẽ occidere, potest tamen alius alium aliquãdo occidere sine peccato: nã et miles hostem, &

CAN. XXXIIII.

SIvos cõtra ecclesiam Christi altaria erexisse, & a Christiana vnitate (quæ toto orbe diffunditur) sacrilego schismate separatos esse, & corpori Christi (quod est ecclesia toto orbe diffusa) rebaptizando, & blasphemãdo, & quantum potestis aduersarios oppugnando, sancta & canonica scriptura conuincit, vos impij atque sacrilegi estis. Illi autem qui leuiter damnorũ admonitionibus, vel locorum vel honorum vel pecuniæ priuatione deterrendos coërcendósq; decernunt, vt cogitantes quare ista patiamini, sacrilegium vestrum cognitum furgiatis, & ab æterna damnatione liberemini: diligẽtissimi rectores, & pijssimi consultores deputantur.

Idem super epistolam Ioannis.

Non amatur seruus vel filius, cum non corripitur.

CAN. XXXV.

NOn putes te tunc amare seruũ tuum, quando cũ non cædis: aut tunc amare filiũ tuũ, quando ei non das disciplinam, aut tunc amare vicinum tuũ, quando cum non corrigis non est ista charitas, sed languor fouendæ charitas ad emendãdum & corrigendum. si sunt boni mores, delectent: si autem sint mali, emendentur.

Idem in libro iij. de ciuitate Dei.

Innocentis officium est, nullis nocere, & peccantem punire.

CAN. XXXVI.

NOn est innocentiæ parcendo finere vt in malum grauius incidatur. Pertinet ergo ad innocentiæ officium, non solùm nemini malum inferre, verùm etiam cohibere à peccato, vel punire peccatum: vt aut ipse qui prius odio habetur, corrigatur experimento, aut alij terreantur exemplo.

Idem ad Lotharium.

Non est misericors, qui vitijs nutriendis parcit.

CAN. XXXVII.

QVi vitijs nutriendis parcit & fauet, ne cõtristet peccantium voluntatem, non tam est misericors, quàm qui nõ vult cultrũ rapere puero, ne audiat plorantẽ, et nõ timet ne vulneratum doleat vel extinctum.

Idem Ambrosius super epistolam ad Romanos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dendo se, vel alij subueniendo: vt ſ. ea. cum homo.

a Inuito. Fortuitus enim caſus non imputatur, vt extra de homi. latet. dum tamen non præceſſerit culpa. l. diſt. ſæpe.

b Imprudenti.

Non videtur quod † q. 66. lib. 1. ad c. 19. Leui. imprudentia excuſet eum: quia imperitia culpæ annumeratur. ff. de reg. iur. imperitia. Sed dic imprudenti, id eſt, ignoranti.

c Lex eum occidit. Sic xxxiij. q. ij. quos Deus. 1o.

Non vos.

d Vaniloquia. Vanæ voces populi non ſunt audiendæ. extra de elect. Oſius. C. de poen. l. decurionum.

e Ad malũ. Quando perſecutio largius ſumitur ſ. ea. q. iiij. ſi eccleſia.

f Exteras. Sic ſ. e. de Liguribus. & dixi ſ. e. princeps.

g In ſchiſmate.

Schiſma, quid ſit. Ergo ſchiſma eſt, non habere caput Romanam eccleſiam: vt xxiij. q. j. hæc eſt. & ca. quoniam vetus. 1o.

h Secundo. Hic dicitur qđ his debeat admoneri excommunicandus, maxime hæreticus. alibi dicitur quod ſemel: vt ſ. proxima cauſa. q. j. quæ domus. alibi quod ſæpiſſime. j. q. vij. conuenientibus. quando dicitur de trina admonitione: vt ſ. c. adminiſtratores. ſ. proxi. cauſa. q. iij. de excommunicationis. Quid iuris ſit, dixi ſuper illo cap. quæ domus.

Excõmunicãdus et maxime hæreticus, quoties ad moneri debet.

i Orationem. Id eſt, ſupplicationẽ: quia ſine ſpe veniæ deponitur: vt ſtatim ſubiungit. xxj. diſt. in tantum. Vel ideo dicit, qa ſchiſmatico ſiue intruſo, nulla datur audientia: vt xxiij. diſtinc. in nomine.

iudex vel miniſter eius nocentem, et cui forte iuuito atq; imprudenti telum de manu fugerit: non mihi videntur peccare cùm hominẽ occidunt: ſed nec etiam homicidæ iſti appellari ſolent.

Idem in quæſtionibus Leuitici. † *Cùm homo iuſtè occiditur, lex eum occidit, non tu.*

Item Pelagius Papa.

Non qui ad bonum, ſed qui ad malum cogit, perſequitur.

CAN. XLI.

Non vos hominum vaniloquia retardent, dicentium quia perſecutionẽ eccleſia faciat, dum vel ea, quæ committuntur, reprimit, vel animarum ſalutem requirit. errant huiuſmodi rumoris fabulatores. Nõ perſequitur niſi qui ad malum cogit. qui verò malum vel factum iam punit, vel prohibet ne fiat, non perſequitur iſte ſed diligit. Nam ſi (vt illi putant) nemo nec reprehendendus eſt à malo, nec retrahendus à malo ad bonum eſt, humanas & diuinas leges neceſſe eſt euacuari, quæ & malis pœnam, & bonis præmia iuſtitia ſuadente conſtituunt. malũ autem ſchiſma eſſe, & pe. exteras etiam poteſtates huiuſmodi opprimi debere homines, & canonicæ ſcripturæ authoritas, & paternarum regularũ nos veritas docet. quiſquis ergo ab Apoſtolicis diuiſus eſt ſedibus, in ſchiſmate eum eſſe non dubium eſt, & contra vniuerſalem eccleſiam altare conatur erigere. Sed quid de talibus inſertus in calcedonenſi ſynodo canon conſtituat, gloria veſtra conſideret.

Recipere. xj. q. iij. ſi quis epiſcopus in concilio.

ADDITIO.

Ad idem. ſ. ca. proxi. xvij. diſtinctio, nec licuit.

Vbi poſt alia ſic dicit:

Qui à communione ſeipſum ſuſpendit, & collectam facit, & altare conſtituit, & noluerit vocanti epiſcopo conſentire, & noluerit eidem acquieſcere, neque obedire primò & ſecũdò vocãti: hunc omnino damnari, nec vnquam vel orationem mereri, nec recipere eũ poſſe honorem. ſi enim permanſerit turbas faciens & ſeditiones eccleſiæ, per exteram poteſtatem tãquam ſeditioſum comprimi. Et beatus Auguſtinus de ta libus dicit: Multa etiam cum inuitis benigna quadam aſperitate plectẽdis agenda ſunt, quorum potius vtilitati conſulendum eſt, quàm voluntati. Nam in corripiendo filium quantumuis aſperè nunquam paternus amor amittitur: ſit tamen quod nolleт vt doleat, qui etiam inuitus videtur dolore ſanandus. Ecce videtis quemadmodum tanti teſtimonio patris, non perſequatur coërcendo talia, ſed diligat emendando tales ſemper eccleſia: facite ergo etiã vos, quod ſcientes intẽtionem Chriſtianitatis veſtræ frequenter hortamur, & date operam vt talia fieri vltra non liceat: ſed etiam (quod vobis facillimum eſſe non dubito) hi qui talia præſumpſerunt, ad pœniſimum principem ſub digna cuſtodia dirigantur. recolere enim debet celſitudo veſtra, quid per vos Deus fecerit tempore illo quo Hiſtriam & Venetias tyranno Torila poſſidente, Francis etiam cuncta vaſtantibus, non antè tamen Mediolanenſem epiſcopum fieri permiſiſtis, niſi ad clementiſſimum principem exinde retuliſſetis, & quid fieri debuiſſet, eius iterum ſcriptis recognouiſceretis. & inter vbi que feruentes hoſtes, Rauennam tãmen & is qui ordinabatur, & is qui ordinandus erat, prouidentia culminis veſtri deducti ſunt.

Idem † *Narſæ patricio.*

Schiſmaticos & hæreticos ſeculi poteſtates coërceant.

Recipere. xj. q. iij. ſi quis epiſcopus in concilio.

ADDITIO.

Ad idem. ſ. ca. proxi. xvij. diſtinctio, nec licuit.

† Inuitis. ſ. xlv. di. & qui emendat.

Non perſequatur. Eccleſia: nec etiam vos per conſequens qui authoritate eccleſiæ eos coercetis.

Principem. Ergo eccleſiaſticæ perſonã licite põt petere vt mali detinẽtur & ducantur ad iudicium: vt ſ. ead. vnum ſolum, & ſ. ead. regentes.

Ordinabatur. ſ. xxiij. q. † pudenda.

De

† lib. de tra Donat. lib. 6. c. 17.

Rubricitat. a Rusticitare. Id eſt, ſuperbire. alij dicitur. b De qua bi ponitur pro ſimpliciter nihil imputandis &c. vt 46. diſt. in prin.

DE Liguribus. CAN. XLII.

DE Liguribus atq; Veneticis & Hiſtris epiſcopis, quid dicam? quos idonea eſt ex cellentia veſtra & ratione & poteſtate reprimere, & dimittitis eos in cõtemptum apoſtolicæ ſedium, de ſua ruſticitate gloriari: cùm ſi qđ eos de iudicio vniuerſalis ſynodi, qđ Conſtantinopoli per primã nuper elapſam indictionem actum eſt, forte moueбat, ad ſedem apoſtolicam (quomodo ſemper factum eſt) electis aliquibus de ſuis, qui dare & accipere rationem poſſent, dirigere debuerunt: & non clauſis oculis corpus Chriſti Dei noſtri, hoc eſt, ſanctam eccleſiam lacerare. Nolite ergo dubitare, huiuſmodi homines principali vel iudiciali authoritate comprimere: quia regulę patrum hoc ſpecialiter conſtituerũt, vt ſi qua eccleſiaſtici officij perſona, cui ſubiectus eſt, reſtiterit, vel ſeorſum collegerit, aut aliud altare erexerit, ſeu ſchiſma fecerit, iſte excommunicetur atque damnetur. Quòd ſi forte & hoc contẽpſerit, & permanſerit diuiſiones & ſchiſma faciendo, per poteſtates publiciter procurator interueniat: vt extra de accuſat. cap. veniens. & cap. ſuper his. & iij. quæſti. vj. hæc quippe.

c Per poteſtates. ſ. ead. c. principes.

d Vali nos. Pene. Nota qđ dicit pene: & tamẽ longe plures erant, qui neſcirent, quam qui ſcirent: dum tamẽ ad modicã quãtitatem deberet referri: vt iij. q. vij. q. fine. ff. de verb. ſig. hæc adiecto.

e Nomina. Sic xv. q. vlti. c. ſi quis prebyter. Ioan.

Romanum ex malo pueniſſe bonum: vt xiij. diſtinctio. nerui. in fin. ſicut de facto Iudæorum

Elegẽtes. Bona. Nota qđ

Qvali nos de gloriæ veſtræ ſtudijs iu

dicio gratulemur, non ſolùm veſtram, ſed multorum ac penè omnium credimus habere notitiam: & idcirco nunc de his, quæ vobis præſentibus ibi fieri ſtupemus, fiducialiter apud gloriam veſtrã duximus conquerẽdum. Thraciusq; idem, atque Maximilianus, nomina tantùm epiſcoporum habentes, & eccleſiaſticam ibi vnitatem perturbare dicũtur, & omnes eccleſiaſticas res ſuis vſibus applicare, in tantum vt contra vnum eorũ, id eſt, Maximilianum vſque ad nos per tam longum iter neceſsitate compellente, quidam infatigabiliter venientes, preces offerrent: ob quam cauſam Petrũ prefbyterum ſedis noſtræ, ſed & Proiectum notarium ad eadem loca duximus deſtinãdos: vt ea quæ canonicis ſtatutis à præ dictis pſeudoepiſcopis compererint commiſſa, vel digna debeant ibi vltione compeſcere, vel eoſdem ad nos vſque perducere. Et ideo ſalutãtes paterno affectu gloriam veſtram, petimus vt præfatis, qui à noſtra ſede directi ſunt in omnibus præbeatis auxilium: nec putetis alicuius eſſe peccati, ſi huiuſmodi homines comprimuntur. hoc enim & diuinæ & humanæ leges ſtatuerunt, vt ab eccleſiæ vnitate diuiſi, & eius pacem iniquiſsimè perturbãtes, à ſecularibus etiam poteſtatibus cõprimantur. Nec quicquã maius eſt vnde Deo ſacrificium poſsitis offerre, quàm ſi id ordinetis, vt hi, qui in ſuam & aliorũ perniciem debacchantur, competẽti debeant vigore compeſci.

Item Pelagius papa.

Iniquitas prauorum, quamuis bonis proficiat, tamen punienda eſt.

CAN. XLIIII.

Relegentes literas excellẽtiæ veſtræ, de iniuria quidem, quam vobis iniquorum hominum præſumptio ingeſsit, valde doluimus. Sed quia ſcimus occulto Dei iudicio, animam veſtram & ſi per aliorum iniquitatem & ſuperbiam à contaminatione ſchiſmatis cuſtoditam, egimus omnipotẽti Deo gratias: qui etiã de malis hominum actibus bona operari conſueuit. nec enim ſine illius prouidentia factum eſſe credendum eſt, vt inſenſati & peruerſiſsimi homines vſque ad hoc proſilirẽt, vt ſuam diuiſionem catholicam eſſe credentes eccleſiam, à ſua vos pollutione prohiberent. Si enim per miſericordiam Dei, etiam neſcientibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum qui crucifixerũt Deum. Item est hic argu. quod malum punitur quamuis exinde prouenerit bonũ: vt si quis puerum castrauerit, licet eum melioremfecerit, tamen punitur. ff. a. l. leg. Aquil. si seruus seruum. §. & si puerum. similiter licet quis rem secerit prohibitam, licet bene fecerit, tamẽ punitur. ff. de remili. l. ij. §. in bello. Argu. contra. ff. ad leg. Aquil. si seruus seruum. §. si otiuam.

a Abstulit. Hoc ideo dicit, quia pœna mortis punitur, siue pro vno, siue pro altero. alias autem idem delictum potest variis pœnis puniri: vt xvij. quæst. iiij. attendendum. & xvj. quæstio. j. statuimus. ' Hic consuuit distingui cũ qs accusatur de diuersis criminibus: aut illa crimina descendunt ex eodem facto, aut ex diuersis. Et hęc distiũctio notata. C. de accusa. qui de crimine. si autem velit quis agere, distinguitur: aut illæ actiones sunt ambæ pœnales, aut ambæ rei persecutorię: aut vna pœnalis, & altera rei persecutoria: vt not. ff. nautæ, caupones, stabula. l. secunda.

b Si adulterium. hic videtur quod secundum canones & adulterium & incestus morte puniantur: secundum leges hodie adulteriũ nõ punit morte: vt C. de adul. authẽ. sed hodie. Ioan.

c Omniũ. Certamine. j. eadem quæstione viij. omnium.

d Excommunicatorum. Intentionem. Scilicet occidẽtium. Vel secundum intentionẽ imponentis pœnã: vt xxvj. quæsti. vij. tempora.

Accusetur ne quis de diuersis criminibus. 1 Ad idem 21. q. 5. c. j. in fi. & vide qđ no. i n. de hac materia, ext. de collu. c. vlt. & de pur. cã dilectꝰ.

illis hoc factum est, vt à schismaticorum cõmunione eruti, catholicæ, quam diligitis, seruari vos contigisset ecclesię. Quamuis igitur vestra per illorum scelus facta sit vtilitas, nolite tamen impunitã præsumptionem iniquorum hominum grassari permittere: si enim hoc quod in vestram gloriam præsumpserunt, non fuerit vindicta compressum, quòd in minoribus non valeãt puniri, ambigi vltrà non debet. Exercete igitur in tãlibus debitã authoritatem, & ne eis amplius talia committẽdi spes crescat, vestris coërctionibus reprimantur. Ad hoc siquidẽ Dei nutu, etiam contra vos talia præsumpserunt, vt talia, vobis corrigentibus, ab eodem scelere alios possetis Deo propitiãte munire. Quales autem sunt qui ecclesiã fugiunt, Eufrasij vos scelera (quæ amplius occulta Deus esse noluit) euidenter informãt: qui in homicidio quidem, nec hominis necessitudinem, nec fratris charitatem, nec sacerdotij reuerentiam cogitauit: incestuoso autem adulterio, etiam ipsius vindictæ abstulit modum: quia si adulterium b puniag, non remaneret in quo vindicetur incest⁹: si incestuoso ingeras pœnam, inultum crimen adulterij remanebit. Ecce de quo collegio sunt, q quantum ad superbiam suam iniuriam vobis in ferre moliti sunt: & quã tum ad prouidentiã Dei ꝓpollutos vos ecclesię Dei seruauerunt. Auferte tales ab ista prouincia, vtimini oblata vobis à Deo opprimendi perfidos occasiõe: quod tunc plenius fieri poterit, si authores scelerum ad clementissimum principem dirigantur: & maximè ecclesiæ Aquilegiensis inuasor: qui & in schismate & in eo maledictus, nec honorem episcopi poterit retinere, nec meritum.

Item Nicolaus exercitui Francorum.

In certamine quod contra infideles geritur, quisquis moritur, cęleste regnum meretur.

CAP. XLV.

Omniũ vestrũ nosse volumus charitatem, quoniam quisquis (quod non optantes dicimus) in hoc belli certamine fideliter mortuus fuerit, regna illi cælestia minimè negabunt.

Item Vrbanus secundus Godofredo Lucano episcopo.

Non sunt homicidæ, qui aduersus excõmunicatos zelo matris ecclesiæ armantur.

CAN. XLVI.

Excommunicatorum ſterfectoribus (prout in ordine ecclesiæ Romanæ didicistis) secundùm intentionem d modum enim eos homicidas arbitramur, quos ad uersus excommunicatos zelo catholicæ matris ecclesiæ, ardentes, aliquos eorum trucidasse contigerit. Ne tamen eiusdem ecclesiæ matris disciplina e deseratur, eo tenore, secundùm quem diximus, pœnitentiam eis indicito congruentem, qua diuinæ simplicitatis oculos aduersus se cõplacare valeant, si fortè quid duplicitatis f pro humana fragilitate in eodem flagitio g incurrerint.

Item Augustinus ad Bonifacium. †

Pax ecclesiæ mœstitiam consolatur perditorum.

CAN. XLVII.

Quis enim vestrum h velit aliquem inimicorum suorum non solùm pe-

e Disciplina. Nota ad cautelam q ex abundanti debet aliquid fieri, ne disciplina matris ecclesiæ deseratur: vt nõ sit desecclesię 50. distin. presbyteros. & xxxiiij. q. ij. in lectum. & xv. q. j. si quis infamiés. quæ sũ dubitatiõis causa ex abundanti apponuntur, ius commune non lædunt: vt ff. de reg. iur. quæ dubitationis. & l. non solet. Item est hic arg. quod in dubijs in deteriorem partem interpretamur: contra regulam illam extra de reg. iur. c. fin.

f Duplicitatis. id est, mortalis peccati.

g Flagitio. id est, quod alias est flagitium.

h Quis ẽm vestrũ. Ex hoc cap. dicit quidam, q. qui percutit clericum excommunicatum, non incidit in canonem: & quod sit, nõ est priusdus aliquis ingressu ecclesiæ per eum qui est extra ecclesiam: q non admittor: & loquit hic de tali excommunicato, qui penitus

Vt in hoc casu. Alium casum habes 30. q. 5. c. sed hoc fecit deo sit, vel qđ certus est magis & ne periculum sit animæ. vnde tenet certum & certum. de poen. dist. 7. ca. 2. ad hoc extra de sponsa. ad Bonifa. ex Augustino. Bonifacius ad Augustinum.

† Bp. so. rom. in fol. hæresim.

Augustinus ad Bonifacium.

penitus incorrigibilis est. xj. quæst. j. petimus.

R Emittũtur. Per Dei verbum. Id est, per orationẽ vel per præ dicationem eccle się, s. per prædicationem Euangelij. 3 Reg. 1. a. sic xv. q. j. nec is. & ita. non solum.

b Per Sennacherib. regem Assyriorum qui maximã partem filiorum Israelis captiuauit, q cum venisset ad obsidendum Ierusalẽ, ab Angelo ex terminatore nocte est fugatus, occisus ab eodẽ Angelo 185. millibus de exercitu suo.

c Et per Nabuchodonosor. Qui cepit Ierusalem, & tribum Iuda & tribum Beniamin in Babylonicam captiuitatem duxit.

d Et per principes. s. per Vespasianum & Titum qui quadragesimo octauo anno post passionem domini Ieſu Christi destruxerũt.

e Assur. Sennacherib.

f Non nisi temporalem. Argu. q sufficit aliquem bonum facere, ad hoc vt remuneradus sit, est illud mala intentione facit. Nã & qui prædandi animo gerit negotia alicuius, habet actionem negotiorum gestorum: vt ff. de negot. gest. si pupilli. §. sed & si qs negotia. hic est hic arg. q qui ignorãs adimpleuit voluntatem alicuius, dicitur obtemperasse voluntati. arg. contra. ff. de cõdit. & demonstra. l. ij. nimirum videtur obtemperasse, qui fatali quadragesimo octauo. Sed illud obtinet cum conditio apposita pœnitur quæ est in potestate alicuius: secus si non est in potestate. vel. Qđ

Emittuntur peccata per Dei verbũ. a. facto consequitur cuius Leuites interpres quis præmium & & quidam executor est. Remittũtur per officium sacerdotis, sacrúmq; ministerium. Puniuntur quoq; peccata per homines, sicut per iudices, qui potestate ad tempus vtuntur. Puniuntur peccata etiam per populos, sicut legimus, quia sæpe ab alienigenis Dei iussu excitatis propter diuinæ maiestatis offensam subactus est populus Iudæorum.

Hinc notandum est, quòd aliquando punit Deus peccata per nescientes: aliquando per scientes. Per nescientes peccata punit, sicut per Sennacherib, b, & per Nabuchodonosor regem; & per Antiochum, & per principes d Romanorum, & per nonnullos reges gentilium populum Israëliticum delinquentem aliquando afflixit, aliquando captiuauit. Bsa. 10. b unde ipse dominus ait per prophetam: Virga furoris mei Assur: ipse autem non cognouit.

Assur e erat virga furoris domini: quia per eum innumeras gentes diuina iustitia flagellare disposuit. Ipse uerò non cognouit: quia in superbiam elatus, victoriam quam assecutus fuerat, non diuinæ potentiæ, sed suis uiribus attribuit. Vnde contra eius superbiam Dominus loquitur dicens: Nunquid gloriabitur serra contra eum, qui secat in ea? aut nunquid exaltabitur securis contra eum qui cædit in ea? Quibus similitudinibus satis perspicuè ostenditur quòd sicut serra & securis nec secare nec cædere ligna possunt, nisi ab alio regantur, ac ideo contra regentem se superbire non debent: sic illi, per quos Deus punit, absque nutu diuinæ dispositionis nihil agere ualent: ac ideo contra regentem se superbire eis non licet. Tales in eo quod puniunt, Deo seruire dicuntur: in eo autem quod ignorantes se esse ministros iræ Dei, impia uanitate superbiunt; mercedem suæ seruitutis à Deo non nisi temporalem f inueniunt: pœnam uerò suæ superbiæ non effugiunt. Vnde cum dominus diceret ad prophetam de Nabuchodonosor: Quid dabo ei pro labore suo quo seruiuit mihi apud Tyrum? statim sub- Eze. 29. d

Ibid. d

Bsa. 37. g 4. Re. 25. a 2. Ma. 5. a

a Emittuntur. Id est, potestate vt ibi dicitur. Item est hic argu. q ex eodem

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Da. Id est, datam pronuntia. Similis expositio. ff. de test. hæredes palam. §. si quid.

b Per Antiochũ. Qui tempore Machabæorum Ieru-
Danie. 4. salem cepit, & tem
1 Qui etiã plum polluit.[1]
posuit arã c Posuerũt. Quia
idoli i me vexilla & scuta &
dio Ieruſa arma ſua poſue-
lem quam runt in templo in
Matathi- signum victoriæ.
as deſtru- d Bonorum. Id
xit: et tauſu est, in signum eo-
git ad mõ rum, qui sunt futu-
tes cum 5. ri boni.
filijs, per
quos Deus
fecit salutẽ in Ifra-
el. De hoc re decreuiſſet, & pacem, quam ex lege Dei
habes 5.c. abiecta, & ex sacris nationum assumptis
ſi audieris. quærebant, illis in perniciem uerteret: quia
sub isto Dei dispositionem ignorans suæ facultati de-
Antiocho plo extin uastationem illius plebis attribuit, impreca-
ignis de tẽ & fuit, qa tur in eum propheta dicens: Effunde iram
vẽdidit la tuam in gentes, quæ te non nouerunt, & in
cerdotium regna, quæ non inuocauerunt nomen tuum:
Iasoni, vt ne fortè dicant in gentibus, ubi est Deus eo-
habetur. j. rum? Similiter cùm per Romanos peccatum
qõ. j. sicut mortis Christi Deus punire decreuiſſet, uer-
eunuchus. bis excidium, & Iudaicæ plebis miseram ca-
Archi. ptiuitatem suis uiribus abscribere cœperunt:
1. Mac. 1. c unde contra eos propheta imprecatur di-
Pſal. 78. cens: Leua manus tuas in superbias eorum,
Pſal. 73. qui te oderunt, & qui multa maligna ope-
rati, monumenta suæ victoriæ posuerunt c in
medio atrio tuo. Per scientes peccata puniun-
Ioſ. 5. et 6. tur, sicut Deus per filios Israël uoluit pec-
Deute. 7. cata punire Amorrhæorum, & Chananæo-
rum, & aliorum gentium. quarum terram
Israëlitis possidendam dedit: quibus etiam
præcepit ut nemini eorum parcerent, sed o-
mnes morti traderent. Quid propter pec-
cata eorum illis contigisset, ex uerbis domini
Gene. 15. d apparet: qui cùm diceret ad Abraham: Se-
mini tuo dabo terram hanc: ueluti quæ-
reret, quare non modò eam das mihi? audiuit:
Nondum enim sunt peccata Amorrhæorum
consummata: quæ tunc intelliguntur fuisse
consummata, cum populus ille de Aegyptia-
ca seruitute liberatus, terram eorum (sicut
Abrahæ promissum fuerat) in hæreditatem
accepit. Cùm ergo sic diuino iussu ad pu-
niendum peccata populi excitantur, sicut po-
pulus ille Iudaicus est excitatus ad occupan-
dam terram promissionis, & ad delendas
gentes peccatrices: sine culpa noxius san-
guis effunditur, & quæ ab eis malè possiden-
tur, in ius & dominium ritè transeunt bo-
norum d. Cùm uerò occulto instinctu ali-
qui mouentur ad persequendum malos, sicut
Sennacherib & cæteri, qui populum delin-
quentem persecuti sunt: licet occulto instin-
ctu operante, illorum meritis incitentur ad
persequendum: tamen quia praua intentione
non peccata delinquentium punire, sed illo-
rum bona rapere, uel suæ ditioni subijcere
quærunt, non sunt immunes à crimine. De qui-
bus etiam notandum est, quòd aliquando ex-
citantur ad puniendum peccata bonorum: ut
tandem per bonos correctos, ipsi quoque pu-
niantur: sicut in libro Iudicum legitur, de Ia-
bin rege Chananæorum & de Madianitis,
quod propter idololatriam populi susceptum
eos Deus ut Israëlem affligerent, & terram
eorum occuparent. Cùm autem populus Dei
sub manibus eorum diutius afflictus pecca-
tum suum recognosceret, & per pœniten-
tiam sibi Deum placaret: Dei præcepto &
Barach comitatus Delboram prophetissam
uxorem Lapidoth, Iabin regem Chananæo-
rum & Zizaram ducem exercitus sui con-
triuit, & Gedeon Zebeæ & Salmanareges
Madianitarum, & Oreb & Zeb duces eo-
rum morti tradidit. Apparet ergo quòd ali-
quando per legitimam potestatem gerentes,
aliquando per populos diuino iussu exci-
tos, mali pro peccatis suis non solùm flagel-
lantur, sed etiam ritè perduntur. Nec est con-
trarium illud Augustini, quod ad Marcelli-
num pro circumcellionibus supplicans roga-
bat ut uerberibus eos coërceret, non morte
perderet quamuis enim supplicando spatium
uitæ eis reseruari poposcit, non tamen legum
seueritatem, qua tales morte plectuntur, non
obseruandam docuit.

QVOD autem. Hæc quæ-
dam nihil habet dubita-
tionis: quia ad bo-
num quod suscepit, cogendus est:
sicut quadragesima-
quinta dist. de Iu-
dæis. magister ta-
men aliter soluit,
j. eadem. §. ulti.

ADDITIO.

Dicas quilli qui fidem non recepe-
runt, non sunt ab-
solute compellẽdi
sed sunt quandoq;
excitandi exhor-
tationibus. xlv. di-
stinctione. qui syn-
cera. quãdoq; præ-
mijs. 5. ca. q. iij. ca.
ulti. qualiter hoc
intelligitur, habes
extra de baptiſ.
maiores. nostra e-
nim fides non pa-
titur, quod tales in
uiti compellantur,
vt prædictis iuri-
bus, & extra de Iu
dæis cur. 10.

Chiſmatici. Supra eadem. quæstione quarta. quis nos.

Seduxerunt. Mitius hic agitur cum circumuento, quam cum coacto: cum tamẽ alias sub uenitur coacto in uoto: vt extra qd' metus causa. perla-tum. sed non subue nitur ibi circun-uento: vt vigesi-mo. quæstione ter-tia. constituit.

Prophetica. Quia nõdum erat impleta prophetia: & nunc reges intel ligite, &c. vt ff. q. iij. non inuenitur.

Completa. Primo enim salubri-ter admonẽdi sunt boni, vt sic cæte-ra multitudo fran-getur, vt quadra-gesimaquarta di-stinctione, comes-tationes. 1. distin-ctio. vt constitue-retur. Ioannes.

QVOD autem[2] quæritur an mali sint co-gendi ad bo-num, facilè apparet. Anti-quus nanque populus ille metu pœnarum ad obser-uationem legis cogebatur. In Euangelio quoque domi-nus ait discipulis suis: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autẽ non possunt occidere: sed potius eum timete, (id est, eum ti-more & reuerentia seruite) qui potest animam & corpus perdere in gehen-nam. Paulus quoq; cùm ec-clesiã Dei persequeretur, in itinere cæcatus ad Deum conuerti coactus est: unde se abortiuo similẽ testatus est dicens, Nouissimè autem omnium tanquam abortiuo uisus est & mihi.

Hinc Augustinus scribit ad Bonifacium.†

Ecclesia malos debet cogere ad bonum, sicut Christus Paulum coëgit.

CAN. I.

Schiſmatici[3] dicunt: cui vim Christus in tulit? quem coëgit? Ecce habent apostolum Pau-lum: agnoscãt in eo prius cogẽtem Christum, post ea docentem: prius ferien tem postea cõsolantem.

Mirum est autem quo-modo illæ qui pœna cor poris ad Euangelium co-actus intrauit, plus om-nibus illis laborauit, qui solo verbo vocati sunt in Euangelio: & quem maior timor compulit ad charitatem, eius per-fecta charitas mittit fo-ras timorem. Cur ergo non cogeret ecclesia per-ditos filios vt redirent, si pditi filij coëgerunt alios vt perirent? quamuis & illos, quos non coëge-runt, sed tantummodo seduxerunt[4]. Si per ter-ribiles & salubres leges in eius gremium reuo-centur, blandius pia mater amplectitur, & de illis multò amplius, quam de illis, quos nunquam perdiderat, gratulatur.

An non hoc pertinet ad diligentiam pa storalem, etiam illas oues, quæ non vio-lenter ereptæ, sed blandè lenitérque sedu-ctæ à grege aberrauerant, & ab alienis possideri cœperant, inuentas ad ouile do-minicum, si resistere ei voluerint, flagel-lorum terroribus, vel etiam doloribus re uocare? Item à Christo coactum Pau-lum ostendimus. Imitatur itaque eccle-sia in istis cogendis dominum suum: qui prius vt neminem cogeret, expectauit vt de fide regum, atque gentilium prædica-tio prophetica[5] compleretur.

Etiam † hinc non absurdè intelligitur illa Apostolica sententia, vbi beatus Pau-lus dixit: Paratus sum vlcisci omnem in-obedientiam, cùm completa[6] fuerit prior vestra obedientia. Vnde & ipse domi-nus ad magnam cœnam suam prius con-uiuas adduci iubet, & postea cogi. Nam cùm ei serui respondissent: Domine, fa-ctum est, qd' iussisti, & adhuc locus est: exite, inquit, in vias & sepes: & quoscun-que inueneritis, cogite intrare. In illis er-go qui primò leniter adducti sunt, com-pleta est prior obedientia: in istis autem, qui coguntur, inobedientia coërcetur. Item si per potestatem, quam per religio-nem ad fidem regum tempore quo de-buit, diuino munere accepit ecclesia, hi, qui inueniuntur in vijs & sepibus, id est, in hæresibus & schismatibus, coguntur intrare: nõ quia coguntur reprehendant, sed quò coguntur attendant.

Item ad Donatistas.†

Varijs modis errantes corripiuntur à Deo.

CAN. II.

QVod errauerat[7] (inquit dominus) non reuocastis: & quod perierat non requisistis. hoc vobis[8] ipse Deus per nos facit ipse obsecrando, ipse minando, siue corripiendo, siue damnis, siue labo-

f Quod errauerat. Verba sunt prophetæ[1] Ezech. 34. b alloquentis magistros legis, p quos intelliguntur prælati: per quos probat Augustinus malos esse cogendos.

g Hoc vobis. Verba Augustini. Vides

† alias incipit, hinc non absunt ut. 2. Co. 10. b Luc. 10. c

† epi. 168 Bzc. 34.

Bzec. 34.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Vides. Bonum. Vt ꝛ. quæstione quinta. ad fidem.

b Et volens. Sic ex nolente fit volens, vt supra sepenagesimaquarta distinctione. consuluit. & supra, quæstione quarta. displicet.

Opinio mutari potest.

c Opinio. Sic ergo iure perituslibet mutare opinionem suam, si expedit mutare: vt duodecima, quæstione prima. certe. & ff. de iure patro. diui. Item ex hoc loco dicunt quidam Augustinum quandoque fuisse hæreticū: sed potius probatur hic cōtrarium.

Obiectum est aliquādo Augustino quòd hæreticus fuerit.

d Credatur. Nunquam creditur fuisse malum, quod factum est bonum: vt l. distitu. ferrum. & ff. de adilit. edict.

e Vide q. not. 32. q. j. qđ autē. & ca. non erit. & ca. apud.

quod ita.

a Capio dico quia nullum bonum seruus meus nisi me sciente facere potest. Hoc ergo quod dico, quia nullum bonum seruus meus nisi me sciente facere potest, ita dico, quia nullum bonum seruus meus nisi me sciente facere debet. Augustinus in Enchiridio ad Laurentium.

f Am vero si. Hoc capit, intelligitur de hæreticis. contrarium est extra de hæreti. c. sicut. vbi prohibetur ne aliquis eos teneat in terris suis vel in domo, vel aliquem cōtra cium cum eis faciat. Sed dic, quod loquitur de eo, qui alias est incorrigibilis: vel loquitur de Iudæis, prout dixi ꝛ. q. iiij. c. vl. Io.

g Seruitia. Supra decimaquinta, q. j. non est.

h Inuitus. Sed qualiter potest qs inuitus dare, cum nec ignorans nec inuitus quis donet: vt C. de dona. nec ignorā: Sed facias vim & differētiam inter dare & donare: vt donum dicatur qꝫ aliquis ex libertate dat, & ex certa scientia: vn de episcopus nō dicitur donare præbendas, sed dare.

Donare, et dare differunt.

3 Vt ff. de do. l. dari.

i Pudorem. Quādoque etiam si aliquis taceat propter verecundiam, non

ribus, siue per suas occultas admonitiones vel visitationes, siue per potestatum temporalium leges.

Item in epistola † ad Vincentium.

Non est considerandum quòd quisque cogitur, sed quale sit illud, ad quod cogitur.

CAN. III.

VIdes (vt opinor) non esse cōsiderandum, quòd quisque cogitur, sed quale sit illud, ad quod cogitur, vtrùm bonum a, an malum: non quòd quisq; bonus possit esse inuitus: sed quandoq; timendo quod non vult pati, vel relinquit impedientem animositatem: vel ignoratam compellitur cognoscere veritatem: vt timens vel respuat falsum de quo contendebat: vel quærat verum, quod nesciebat: & volēs b iam teneat quod nolebat. Item mea primitus sententia erat neminem ad Christi & ecclesiæ vnitatem esse cogendum: verùm verbo esse agendum: disputatione repugnandum, ratione vincendum: ne fictos catholicos haberē, quos apertos hæreticos noueram. Sed hæc opinio c mea non contradicentium verbis tantùm, sed demonstrantium superabatur exemplis. nam primò opponebatur mihi ciuitas mea: quæ cùm tota esset in partes Donati, ad vnitatem catholicam legum imperialium timore cōuersa est: quam nunc videmus ita huius animositatis vestræ perniciem detestari, vt in ea nunquam fuisse creda-

tur. d Item & aliæ multæ quæ mihi nominatim commemorabātur: vt ipsis rebus agnoscerem etiam in hac causa, rectè intelligi posse quod scriptum est: Da sapienti occasionem, & sapientior erit.

Item Gregorius Maximiano episcopo. †

Onere pensionis rusticus ad dominum conuerti cogatur.

CAN. IIII.

IAm verò si e rusticus tantæ perfidiæ & obstinationis fuerit inuentus, vt ad dominum Deum minimè venire consentiat, tanto pensionis onere grauandus est, vt ipsa exactionis suæ pœna compellatur ad rectitudinem festinare.

Ex his omnibus colligitur, quòd mali sunt cogendi ad bonum. Sed obijcitur illud quòd nemo est cogendus ad id, ad quod inutiliter cogitur. ad bonum autem quisque inutiliter cogitur, cùm Deus aspernetur coacti seruitia f. Vnde Apostolus cùm ad elemosynas Corinthios hortaretur ait: Vnusquisque det prout destinauit in corde suo: non ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus. Vnde datur intelligi, quòd qui inuitus, g dat propter præsentē pudorem h, nec rem & meritum perdit. Item cùm reddere causam, quare à sumptibus abstineret, ait: Si ex necessitate i euangelizauero, non erit mihi gloria. Item si inuitus euangelizauero, dispensatio k mihi credita est. si autem uolens hoc ago, mercedē habeo apud Deum.

Item cùm Galatis scriberet, legalia non esse tenenda, ait: Si spiritu Dei ducimini, non estis sub lege. Ex quo apparet, cū qui sub lege est, id est, qui timore pœnæ, non amore iustitiæ seruit, non duci spiritu sancto. si autem spiritu sancto non ducitur, Deo placere minimè valet. Item, Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. Ex quibus uerbis datur intelligi, quòd etsi in ueteri testamento timore pœnæ homines cogebantur ad bonum, tamen in nouo testamento sola libertate & dilectione

fibi præiudicat: vt ff. de furt. l. pe.

i Si ex necessitate. Ad est, præcepto, vel loquitur de necessitate vitæ.

k Dispensatio. Alijs dispenso, sed mihi non proficio. Pro. p. b. Confue

a Consuetudo. Sicut enim seua inducit vitium, sic iste timor iustitiam: vt ꝛ. de pœnitē. distinct. ꝛ. capitu. ficut seua. Ioan.

Vnde autē. Non solum hæretici, sed omnes homines licitè possunt spoliari rebus suis, dummodo bellū sit iustum: & ille qui rem abstulit, iure fatus est dominus illas rei. ꝛ. cād. quæstio. v. cap. dicat. & ꝛ. distinct. j. capi. ius uiuere. item rerum domi nio. d. naturale. §. vl ti. hereticis autem licitum est auferri ea quæ habent: vt ꝛ. distinct. viij. cap. quo iure. & ꝛ. cad. cap. j. & ꝛ. cad. quæstio. v. ca. si vos. melius tamen est quod autho ritate iudicis fiat: vt ꝛ. cad. quæstio. iij. c. fex sunt. Si ergo cō dominatus est laicus tur bona eius: vt ex tra de hære. vergen tis. capit. si clericus. nunc res eius sunt ec clesiæ applicandæ: extra. eo. cap. ad abolendam. & hæc ra sunt etiā si ali quis hæreticus ha buit filios vel agna tos eos deuolui: vt extra eo. ca. ad abolendam. in fi. Et corrigit ex quæ dicit, bona hæreti corum ad filios vel nepotes hæret. authē. de hæret. & Manichæis. Licet autem bona sint ab latæ hæreticis, si tamen fuerint reuersi ad fidem, priora bona restituuntur, & etiam episcopatus: vt ꝛ. cad. quæst. iiij. Si est conditionis qui reuertitur ab hæresi, quam ab hæresi, quam qui reuertit ab ho die. Nam si de ceptor reuertit spon te ad suos, licet in-

iustitiæ sunt inuitandi ad fidem. Vnde illi dicuntur seruire & filij ancillæ, pertinentes ad Ismaël: isti dicuntur liberi & filij liberæ, pertinentes ad Isaac.

Item Ioannes in sua epistola, Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorem. Qui autem cogitur, timore illo ducitur, qui non est in charitate: qui manus cōprimit, non animum mutat: quo pœna timetur, non bonum diligitur. Porrò sine dilectione boni nullus Deo placere, uel in numero bonorum connumerari poterit. Vnde cùm prophetā diceret, Animalia tua habitabunt in ea, scilicet hæreditate. ostendens quomodo ad ipsam habitationem † perueniant, subdit, In dulcedine tua quam tu parasti pauperi Deus. Dulcedinem uocans, suauitatem boni operis, qui bonum fit non timore pœnæ, sed delectatione iustitiæ. Cùm ergo sine hac dulcedine animalia in hæreditate nō habitent, patet quòd nemo nisi inutiliter ad bonum cogitur, solo timore. Quicunque enim ad bonum cogitur solo timore, non amore ducitur: non ergo sunt mali cogendi ad bonum. His ita respondetur, Si bonum, ad quod mali coguntur, semper inuiti tolerarent, & nunquam uoluntarij seruirent, inutiliter cogerentur ad illud: sed quia humanæ naturæ

dulgeatur ei vita, tamen in insulam deportatur: vt ff. de re milit. l. non omnes. §. qui desertorem.

b Vicāq; vos. Diuino. id est iure canonico, quo eis sunt omnia auferenda: vt ꝛ. ca. quæstio. v. c. si vos. nom obstat. ꝛ. distin. viij. c. quo iure.

Deie

est, & ea, quæ in desuetudinem ducuntur, abhorrere, & consueta magna custodia diligere, flagellis tribulationum mali sunt cohibendi à malo, & prouocandi ad bonum: ut dum timore pœnæ malum in desuetudinem ducitur, abhorreatur, bonum uerò ex cōsuetudine dulcescat. unde Augustinus in psalmo cxxxvij. Cùm per timorem gehennæ continet se homo à peccato, fit consuetudo iustitiæ: & incipit quod durum erat, amari, & incipit excludi timor à charitate: & succedit timor castus, de quo hic dicitur: quo timemus ne tardet sponsus, ne dedecet, ne eo careamus. Ille utilis est: sed non permanet in æternum ut iste.

QVÆSTIO VII.

NVnc autem b quæritur cn hæretici suis, & ecclesiæ rebus, sine expoliandi: & qui possident hæreticis ablata, an dicantur possidere aliena?

De his ita scribit Augustinus ad Vincentium. †

epi. 48. col. pe. to. 2. C. M.

Res terrena, non nisi diuino, vel humano iure tenetur.

CAN. I.

QVicunque vos ex occasione huius legis Imperialis, non dilectione cor rigendi, sed odio inimicandi persequitur, displicet nobis.

Et quamuis res quæque terrena non rectè a quoquam possideri possit, nisi vel iure diuino (quo cuncta † iustorū sunt) vel iure humano (quod in potestate est regum terræ) ideoque falsò res appellatis vestras, quas nec iustè possidetis, & secūdùm legem terrenorum regum amittere iusti estis: frustraq; dicitis, Nos in eis congregandis laborauimus: cùm scriptum legatis: Labores impiorum iusti edent: sed tamen quisquis ex occasione legis huius, quam reges terræ Christo seruientes ad emendandum impietatem vestram promulgauerunt, res proprias vestras cupidè appetit: displicet nobis. Quisquis deniq; res ipsas pauperū, vel basilicas con-

Sap. 10. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Delectum. argu. quod si hæreticus tulit sententiam super matrimonio, quod valet: vt ſ. proxi. cau. q. j. c. quisquis. Argu. contra extra eo. c. fraternitatis.

b Toleramus. infra xxxxiiij. q. j. ca. pudenda.

c SI de rebus. hoc nomen res, hic stricte sumitur. nam secundum veram ſignificationem omnia comprehēdit & corporalia et incorporalia: vt ff. de verbo. ſig. l. rei appellatione. & l. rei appellatione. Ioan.

† als deest, etsi mō Iudæis & Saracenis fua auferre non debemus.

d Et impios. Per hoc dicunt quidam quod Iudæis & Saracenis licite possumus fua auferre: & intelligunt id quod dicitur ſ. q. viij. ca. diſpar. de perſonis Iudæorum, nō de rebus. Sed fec⁹ credo, quia Iudæi ſoluunt tributum, & de voluntate noſtra tenēt ea quæ habent.

1 Dicas q̄ eſt differē tia iter Iudæos et paganos, ſiue Saracenos: Iudæos em non debem⁹ occidere, vel ſpoliare, ſed Saracenos ſic. j. e. q. vidi diſt. ar. 45. Fan. ſed de hac materia vide Ant. in fi. not. Inno. et Hoſt. ex c. quod ſu per. Arch. ca. 42. Habere dupliciter ſumitur.

e Imperio. Simile xiiij. q. v. ca. dixit. xlv. diſtin. cap. qui

f QVod autē nobis. Concupiſcamus. ſ. ead. q. iiij. c. ipſa pietas. in fi.

g Calūniandi. Nō eſt calumniandū iuſ ſed Saracē ben. l. penul.

h Contraria. arg. diſt. 45. quod contraria dicens non eſt audiendus: vt extra de appel. ca. ſolicitudine. & lxxiiij. diſt. c. ge ſta. C. de muner. patrimon. l. profeſſio tua. Arg. contra ex tra de iud. c. examtius quod dicitur ſ. q. viij. ca. diſpar. de perſonis Iudæorum, nō de rebus. Sed fec⁹ credo, quia Iudæi ſoluunt tributum, & de voluntate noſtra tenēt ea quæ habent.

i Habebant. Non intelligas iure domi nij: quia habere eſt idem quod eſſe dominum rei. quandoque idem eſt quod poſſidere: vt ff. de verbo. ſig. l. habere.

k Sed etiā noſtra. id eſt, ad conſeruandum nobis data.

l Procuratio-

gregationum, quas ſub nomine eccleſiæ tenebatis (quæ omnino non debentur, niſi ei eccleſiæ, quæ vera eſt Chriſti eccleſia) nō per iuſtitiam, ſed per auaritiam tenet: diſplicet nobis. Quiſqs pro aliquo flagitio vel facinore deiectū a vobis ita ſuſcipit, ſicut ſuſcipiuntur qui excepto errore quo à nobis ſeparamini, ſine crimine apud vos vixerūt: diſplicet nobis. Sed nec facilè iſta mōſtratis: & ſi monſtretis †, nonnullos tolleramus b quos corrigere, vel punire non poſſumus: neque propter paleam relinquimus areā domini: neque propter piſces malos, rumpimus retia domini: neq; propter hœdos in fine ſegregandos, deſerimus gregem domini: neque propter vaſa facta in contumeliam, migramus de domo domini.

Item contra Petilianum. †

Catholici non ideo aliena poſſident, quia ab hæreticis ablata tenent.

CAN. II.

SI de rebus c vel locis eccleſiaſticis, quæ nō tenetis, querimini, poſſunt & Iudæi iuſtos ſe dicere, & iniquitatē nobis obijcere, quia locum in quo impij regnauerunt, modò Chriſtiani poſsidēt. Quid ergo indignum, ſi ea, quæ tenebant hæretici, ſecundùm patrem domini voluntatem catholici tenent? Ad omnes iniquos & impios d illa vox domini valet: Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti iuſtitiam. An fruſtrà ſcriptum eſt: Labores iniuſtorum pij edent? Quapropter magis mirari debetis, quòd adhuc tenetis aliquid, quàm quòd aliqd amiſiſtis. Item

Si qua iam præciſi poſsidere cœpiſtis, quia vobis ablata, nobis dominus Deus dedit: nō ideo cōcupiſcimus aliena: quia illius imperio e, cuius ſunt omnia, facta ſunt noſtra, & iuſtè noſtra ſunt. Vos em vtebamini ad præciſionem, nos ad vnitatē. Alioqui & primo populo Dei poſſent illi obijcere alienæ rei concupiſcentiam, qui diuina poteſtate ab eorum facie, qui ea terra malè vtebantur, expulſi ſunt: & ipſi Iudæi, à quibus ablatum eſt regnum ſecundùm verbum Domini, & datum eſt genti faciēti iuſtitiam, poſſunt obijcere alienæ rei concupiſcētiam: quia Chriſti eccleſia poſsidet †, vbi perſecutores Chriſti prius regnabant.

Idem. †

Res eccleſiaſticæ ab hæreticis iniuſtè poſſidentur.

CAN. III.

QVod autem nobis obijciunt, quòd res eorum concupiſcamus f & auferamus, non rectè obijciunt: ſed vtinam catholici fiant: & non ſolùm quæ dicunt ſua, ſed etiam noſtra in pace & charitate nobiſcum poſsideant. Vſqueadeò autem calumniandi g cupiditate cæcantur, vt non attendant quàm ſint inter ſe contraria h quę loquuntur. Ipſi certè dicunt, & inuidioſiſsimè ſibi conqueri videtur, quòd eos in noſtram communionem vocalento legū imperio coarctamus. hoc itaque nullo modo faceremus, ſi res eorum poſsidere vellemus. Quis enim auarus quærit poſſeſſorem? Quis dominandi cupiditate inflammatus, vel faſtu dominationis elatus, deſiderat habere conſortem? Ipſe ąque certè attendant quondam ſuos, modò etiam ſocios noſtros, & fraterna nobis dilectione coniunctos, quemadmodum ſua teneant, non ſolùm quæ habebant i, ſed etiam noſtra. k quæ non habebant: quæ tamen, ſi paucum compares ſumus, & iam noſtra ſunt & illorum. Si autem priuatim, quæ nobis ſufficiant, poſsidemus, non ſunt illa noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem l quodam modo gerimus, non proprietatem nobis vſurpatione damnabili vendicamus. Quicquid igitur nomine eccleſiarum partes Donati

† alibi præſides. epi. ad Bonifacium.

domini rerum ecclesiasticarum, vt hic, & xij. quæ. j. c. vlti. quandoque dicuntur vj. quæstio. j. & ſeruos. xvj. quæ. j. ca. in canonibus. licet prælatus dicatur procurator, magis tamē habet libera administrationē quam ſimplex procurator: vnde aliquantum dare poteſt ſi hoc habet conſuetudo regionis: vt extra de don. ca. ij. Arg. contra. j. ead. quæſtione viij. ca. conueniebat.

1 Dei. Scilicet patris.

Q Vemadmodum autem. Nos dum. Nos autem. in ſi. c. idem repetit: & ſic eſt argumentum. q. aduocatus idem ius ſæpius po teſt allegare. Arg. contra C. de ap. l. ampliorem. ſ. j. ex eo q̄ dicit inimico, eſt argumen. ad quæſtionem ſabbatinam, q̄ ſi aliquis ſubmiſit ſe arbitrio inimici, licet tulerit duram ſententiam, q̄ illa tenet, dummodo nō præcipiat aliquid iniuſtum: vt extra de iudic. c. Quintallis. ſed ſi aliquid durum præcipiat, illud eſt reducendum ad arbitrium boni viri: vt ff. pro ſoc. l. ſocietatem.

Defertoris. Hic comparatur deſertor redeuntes ab hereſi: & tamen deſertore ſtrictius agitur quam cum hæretico vt dicitur in ſumma. dicitur autem deſertor qui diu vagatus reducitur. ff. de remiſ. l. ſij. ſ. ij.

E epiſcopis. Hæc quæſtio diuiditur in tres partes: in quarum prima ponit magiſter quasdam auctoritates quod clerici pugnantes poſsidebant: Chriſtiani Imperatores legibus religioſis cum ipſis eccleſijs ad catholicam eccleſiæ transferri iuſſerūt vnitatem. Cùm ergo nobiſcū ſint plebes earundē eccleſiarum, nobiſcū ſint pauperes qui de eiſdem poſſeſsiunculis alebant: ipſi potius foris poſiti deſinant cōcupiſcere aliena: ſed intrent vnitatis ſocietatem: vt pariter gubernemus non illa tantùm, quæ dicunt ſua, verùm etiam quæ dicunt & noſtra. ſcriptum eſt enim: Omnia veſtra, vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei. a

Idem in epiſtola ad Vincentium. †

Qui à corpore Chriſti præcidit, ſpiritum iuſtitiæ tenere non poteſt.

CAN. IIII.

QVemadmodū mēbrum ſi præcidatur ab hominis viui corpore, nō poteſt tenere ſpiritū vitæ: ſic homo ſi præciditur de Chriſti iuſti † corpore nullo modo pōt tenere ſpiritum iuſtitiæ, etiam ſi figurā membri teneat, quam ſumpſit in corpore. In huius verò compagem corporis veniant, & labores ſuos nō dominādi cupiditate, ſed bene viuēdi pietate poſſideant. Nos autem b voluntatem noſtrā (vt iam dictum eſt) ab huius cupiditatis ſordibus quolibet inimicorum iudicante purgamus, quādo eos ipſos quorum labores dicuntur (vt nobiſcum & illis & noſtris in ſocietate catholica vtantur) quantum valemus, inquirimus. Sed hoc eſt (inquiunt) quod nos mouet: ſi iniuſti ſumus, quare nos quæritis? quibus reſpondemus: quærimus vos iniuſtos, ne permaneatis iniuſti: quærimus perditos, vt de inuētis gaudere poſsimus dicentes: Mortuus erat frater noſter, & reuixit: perierat, & inuentus eſt. Quare ergo me (inquit) non baptizas, vt me abluas à peccatis? Reſpondeo: quia non facio iniuriam characteri Imperatoris, cùm errorem corrigo deſertoris c, quare (inquit) apud te vel pœnitentiam non agoe imò niſi egeris, ſaluus eſſe non poteris. quomodo enim gaudebis te eſſe correctum, niſi doleas te fuiſſe peruerſum? quid ergo (inquiunt) apud vos cùm ad vos tranſimus accipimus? Reſpondeo, non equidem accipitis baptiſmum, qui vobis extra compagem corporis Chriſti ineſſe potuit, prodeſſe non potuit: ſed accipitis vnitatem ſpiritus, in vinculo pacis: ſine qua nemo poterit videre Deum, Iaco. 5. d & charitatem, quæ (ſicut ſcriptum eſt) operit multitudinem peccatorum. Si autem conſideremus, quod ſcriptum eſt in libro Sapientiæ, Ideo iuſti tulerunt ſpolia impiorum. Item quod legitur in Proverbijs: Theſaurizantur autem iuſtis diuitiæ impiorum: tunc videbimus non eſſe quærendum, qui habeant res hæreticorum, ſed qui ſint in ſocietate iuſtorum. Sap. 10. e Pro. 10. a

Item poſt aliqua. Si corpus Chriſti tollit ſpolia impiorum: & ſi corpori Chriſti theſaurizantur diuitiæ impiorum: non debent impij foras remanere, vt calumnientur: ſed intrare potius, vt iuſtificentur.

Item poſt aliqua. In Chriſti ergo compagem corporis veniant: & labores ſuos non dominandi cupiditate, ſed bene vtendi pietate poſſideant: nos autem voluntatem noſtram (vt iam dictum eſt) ab huius cupiditatis ſordibus, quolibet inimico iudicante purgauimus: quando eos ipſos quorum labores dicuntur (vt nobiſcum & illis & noſtris in ſocietate catholica vtantur) quantum valemus inquirimus.

His igitur auctoritatibus liquidò monſtratur, q. ea quæ ab hæreticis malè poſſidentur, à catholicis iuſtè auferuntur: nec ideo aliena poſſidere dicuntur.

QVÆST. VIII.

E epiſcopis verò vel quibuſ-

Universidad de Deusto Biblioteca

pugnare non debent. Secunda ibi, His ita. Tertia ibi, Sed obijcit. Quarta ibi, Quamuis. Quinta ibi, Sæpe principes. Sexta ibi, De incendiarijs. Septia ibi, De his. Ioan. de Fant.

a Clericis. De hac materia à varijs tractatũ est varie quidam dicunt q clerici possunt vti armis pro defensione tantum: vt clypeo, lorica: sed non armis impugnatiõis. Alij dicunt, q arma possunt accipere ad defendendum se: dum tamen illud incontinẽti fiat, & pro se tantum, non pro alijs, & in necessitate ineuitabili: vt extra de homi.c.ij.j.e.c. conuenior. vt dixi s.e.q.j.in prin. sed si alias possunt euadere, nõ sumẽt arma: vt extra de hom.c.suscepimus. Alij dicunt q authoritate Papæ possunt, aliter non. G. dixit quod possunt non in propria persona, sed alios hortando ad pugnam: vt j.ea c. vt pridem. et etiã possunt milites aliquos dare principi pro feudo: vt j.ea. §.ecce. quid autem iuris sit, si clerici defendendo se occidant aliquem, habes notatum quinquagesima di.c. de his clericis.

b Hactenus. Ex hoc videtur q tũc cessauerit obseruãtia legis: quia prius licuit repellere iniurias non solum pro se, sed pro socio: vt s.e.q.iij.ca. non inferenda. sed tunc primo fuit ꝓhibitum exercere: hodie autẽ tantum licitum est defendere seipsum: vt extra de homi.c.ij.& extra de cle.percu. c.pe. Io. Non credo peccare eũ, qui aliquem patientem iniuriam defendit,

a Vt Ber.

Mat.26.c

a Vt Bar.

3 Idem videtur Gratia. sentire j ead. §.in registro.

Rom.13.b

Rom.12.d

† lib.5.epist.in oratione contra Auxentiũ.vide c. nõ pila.c. cõuenior. j.e.sumpta sunt. tamẽ Phil.Dec. limitat ob defensionem cõsi. 351.nu.22. C.M.

libet clericis a quòd nec sua authoritate nec authoritate Romani pontificis arma arripere ualeant, facilè probatur. Cum enim Petrus, qui primus apostolorum à domino fuerat electus, materialem gladium exerceret ut magistrum à Iudæorum iniuria defensaret, audiuit: Conuerte gladium tuum in uaginam: omnis enim qui gladium acceperit, gladio peribit. ac si aperte ei diceretur: hactenus b tibi tuisque prædecessoribus inimicos Dei gladio corporali licuit persequi, deinceps in exemplum patientiæ gladium tuum, id est, tibi hactenus concessum, in uaginam conuerte: & spiritualem tantum gladium (quod est uerbum Dei) in mactatione ueteris uitæ exerce. omnis enim, qui præter illum uel authoritatem eius qui legitima potestate utitur, qui (ut ait Apostolus) non sine causa gladium portat: cui etiam omnis anima subdita esse debet: omnis, inquam, qui præter authoritatem huiusmodi gladium acceperit, gladio peribit.

Item Ambro. † Arma episcopi, lachrymæ sunt et orationes. Item illud Apostoli: Non uosmetipsos defendentes, fratres charissimi: quamuis omnibus generaliter dicatur, specialiter tamen prælatis dictum intelligitur. Vnde Io. Papa Angelbergæ Imperatrici excusans Ioannem episcopum remoueri de militia, dicit.

De eodem.

CAN. I.

Nimium † certè veretur & iure formidat contra professionem sui ordinis secularem militiam exercere, terram defendere, de prælijs tractare, de armis, terrenæ potestatis est.

Item Innocen. Papa.

De eodem.

CAN. II.

Cum à Iudæis (inquit) dominus caperetur: & Petrus cuiusdam inobedientis aurem abscinderet, ferire prohibuit c: et forma omnium sacerdotũ (quorum prior erat) etiã pro seipso capi arma carnalia ꝓhibuit.

Idem Ambrosius.

De eodem.

PALEA.

Non pila quærunt ferrea, non arma Christi milites. coactus repugnare nõ noui, sed dolor, fletus, orationes, lacrymæ fuerunt mihi arma aduersus milites. talia enim sunt munimẽta sacerdotis. Aliter nec debeo nec possum resistere. fugere autẽ & relinquere ecclesiam non ualeo. seruus Christi nõ custodia temporali, sed domini prouidẽtia perire cõsueuit. Hinc etiam de his, qui in bello aut rixa moriuntur, in concilio Triburiensi sic statutum est.

Pro clerico, qui in bello aut rixa moritur, oratio vel oblatio non offeratur.

CAN. III.

Qvicunq; clericus, aut in bello d, aut in rixa, aut in gentilium e ludis mortuus fuerit, neque in oblatione, neque in oratione pro eo postuletur, sed in manibus incidat iudicis: sepultura f tamen non priuetur.

etiam si homicidium faciat: vt s.e.q.iij. c. non inferenda. licet forte irregularis efficiatur, quia nõ fuit ibi ineuitabilis necessitas: vt di. quinquag. quia te obnoxium. B.

c Cum à Iudæis. Prohibuit. Ex hoc videtur q non licet alicui defendere dominum suũ vel socium: sed tãtum seipsum, vt extra de ho.c.ij.et c.suscepimus. extra de cler. percu.c.pe. sed contra hoc est s.ea.q.iij.ca.fortitudo.& c. pro membris. & c. vlti. & s. vj.q.j. c. infames. nam fer... tius potius iuuabit dominum, quam seipsum: vt ff.ad Syl leia.l.j.§. serui.

d Qvicunque. In bello. Hoc intelligas si est ex parte illorũ, qui violentiã inferunt: alioqui secus est 4. extra de cle. percus.c.pe.

e Gẽtilium ludis. Secus si in alijs ludis: vt extra de cleri.percus.c. pe. extra de ho.c. lator.

f Sepultura. Si pœnituit. sed tamẽ ecclesia non debet orare pro ipso, nec sumere oblationes eius: vt hic dicit. & idem est de raptore, qui in fine pœnitet: vt extra de rap.c. super eo.ecõ tra est in torneamẽtarijs: quia illi non habent sepulturam, licet alia sacramenta recipiãt: vt extra de torneamen ca.j. Intellige q hic dicit, de casina sepultura: vt dixi s.e.quæ. v. ca. placuit. Ioan. Clerici

† Nimium.

4 Nãdẽ omnia imputant agredienti. C.ad leg. Iuli. de vi publ. l. quoniam L.

Sepultura denegatur mortuis in torneamentis.

a Clerici. Arma. Armorum appellatiõe intelliguntur etiam ligna & lapides. ff.de verbo. sig.l. armorum appellatione.

b Volentes. secus si causa timoris faciant: tũc enim nec velle videtur: vt extra de reg.iur.c.qui ex timore.

c Qvicunq; ex clero. Licet sint in minorib' ordinibus constituti: vt xx. quæstio. iij. cap. eos qui. Arg. tamen contra extra de vot. & vot.red. cap.ij. 1 in parte decisa.

d Militaria. Sed quid si habent inimicos? tunc dicitur quod possunt arma defensionis accipere. Alij dicũt, quod non. faciãt ergo clerici sicut Moyses: vt xxxvj. distinct. cap. vlti.

His ita. Hæc est secunda pars quæstionis in qua probatur quod clerici hortari possunt, q fideles defendant ecclesiam, & se etiam possunt defendere, ita quod ipsi proprijs manibus nõ effundãt sanguinem, nisi ad defensionem suam. & hoc probat per xj. ca. Ioan. de Fan. & est hic incidens quæstio. Ardua.

e Hortari. Hæc vera sunt, vbi ecclesia impugnatur vel patria: vt s.ea. quæstio.iij. cap. fortitudo. ff. de relig.l.minime. Ioan.

f Igitur cum. Nostrum. Ergo ciuitas Romana est Apostolici, & non Imperatoris. Nam Imperator concessit ciuitatem cum ducatu suo. lxiij. di. in.cap. ego. xcvj. distinct.c. Constantinus. sed Imperator aduocatus est sibi: vt extra de electio. capitu. venerabilem.

g Et egressi. Episcopi ergo possunt interesse bellis. nam & Paulus interfuit: vt s.ea.q.iij.c. Maximianus. & Moyses. xxxvj. distin.c. vlti. Ioan.

Idem ex concilio Toletano † de clericis arma ferentibus.

Gradu amisso tradantur in monasterium clerici voluntariè arma sumentes.

CAN. IIII.

Clerici, qui in quacunque factione arma a volentes b sumpserint, reperti amisso ordinis sui gradu, in monasterium perenniter tradantur.

Item ex concilio Meldensi.

Proprij gradus amißione mulctentur militaria arma clerici ferentes.

CAN. V.

Qvicunque ex clero c videntur esse, arma militaria d non sumant, nec armati incedant: sed ꝓfeßionis suæ vocabulũ religiosis moribus, & religioso habitu præbeant. quod si cõtempserint, tanquam sacrorum canonum contemptores, & ecclesiasticæ authoritatis profanatores, proprij gradus amißione mulctẽtur: qa non possunt simul Deo & seculo militare.

a *His ita respondetur: Sacerdotes propria manu arma arripere non debẽt: sed alios ad arripiẽdum ad oppressorum defensionem atque ad inimicorum Dei oppugnationem, eis licet hortari e.*

Vnde Leo quartus scribit Ludouico Augusto.

Pro Saracenis papa iubet populum congregari, & eis ad litus maris occurrere.

CAN. VI.

Igitur cũm sæpe aduersa à Saracenorum partibus perueniant nũtia, quidã in Romanũ portum Saracenos clam furtiuè q; venturos esse dicebant: pro quo nostrũ f congregari præcipimus populũ, maritimumque ad litus descẽdere decreuimus, & egressi g sum' Romam. †

Item.

Vltor sui gregis papa debet esse, ac præcipuus adiutor.

CAN. VII.

Scire vos oportet, q nunquam ab aliquibus nostros homines sinimus opprimi, sed (si necessitas vlla occurrerit) præsentialiter h vindicamus: quia nostri gregis in omnibus vltores esse debemus & præcipui adiutores.

Item exercitui Francorum.

Cælestæ regnum à Deo consequitur, qui pro Christianorum defensione moritur.

CAN. VIII.

Omni timore i, ac terrore deposito, contra inimicos sanctæ fidei, & aduersarios omnium religionum agere viriliter studere. nouit enim omnipotens, si quilibet vestrum morietur, quòd pro veritate fidei, & saluatione patriæ k, ac defensione Christianorum mortuus est: & ideo ab eo præmium cæleste cõsequetur.

Item Alcuinus.

Contra Longobardos precibus Adriani papæ Carolus bellum suscepit.

CAN. IX.

Hortatu & precibus Adriani l Romanæ vrbis episcopi exhortat' Carolus rex, bellum cõtra Longobardos suscepit: quod prius quidem & a patre eius Pipino papa supplicante cũ magna difficultate susceptum est.

Item Alexander papa omnibus episcopis Hispaniæ.

Iudæos non debemus persequi, sed Saracenos.

CAN. X.

Dispar nimirum est Iudæorum & Saracenorum causa: in illos enim qui Christianos persequuntur m, & ex

h Scire. Præsentialiter. id est, sine mora: nec enim tantum debent episcopi esse custodes chartarum, sed etiã defensores ecclesiarum: vt xvj.q.j.c. in canonibus. & sic patet hic, quod episcopi etiã vasallos suos tenentur defendere, defendendo, non vlciscẽdo iniurias: vt xlvj. dist. c. seditionarios. Ioan.

i Omni tempore. s. ea.q.v.c. omnium.

k Patriæ. s. ea.q. iij.c. fortitudo.

l Hortatu. Adriani. s. distinct. lxiij. Adrianus.

m Dispar. Persequũtur, videtur ergo quod si Saraceni non persequunt Christianos, non possumus impetere eos. 2 nam etiã ad mensam eorũ comedere possum'. xj. q.iij.c. ad mensam. & lex dicit q eis quiete degentibus, nullam debemus facere molestiã: vt C. de sacri. pag. l. Christianis. Ioan. Præter

Epi possunt interesse bellis.

Epi non sint tantũ custodes chartarũ.

† Qu[redacted]

Q.C.

2 Imo videt q tales qui sunt rẽ fueri, quod persequi possunt. de hoc no. 17. quæst.3. porro.

Comedere possumus ad mẽsam Saracenorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRæterea. Cõprimi. Hęc ratio non videt sufficere, nisi esset iudex eorũ. nã si iudex negligit facere iustitiam de suo subdito, ipsemet põt conuenirit: vt dixi. 5. e. q.ij.ca. dominus. & 5.ead.q.iij.c vtrũ. & q.v.c.non est.

Committit. Simile 5.lxxxiij.dist. cap.error.

IEgi Syroma. ſtẽ. Heli. Cũ esset vt ignis descẽderet de cælo qui duos quinquagenarios exusſit.

Simonis. qui vitus est in duos magos, reiorquẽdo in eos serpentes, quos magicis artibus super eum miserant.

Paulique. xlv. distinctione. §. Salomon.

Excitate. xvij. q.j.c. Ananias.

OCcidit. Homicidiũ. Factum notat, non ius. talis enim non dicit homicida: vt 5.ead. q.v.c.si homicidiũ.

Et ad causam. Omnes enim circũstãtiæ sunt inquirẽdæ vt extra de test. cu causam. sic xv. q.vj.c.j in fi. qa causa facti potius est inquirẽda quã ipsum factũ: vt ibi dicitur, & ff. de furt. l. verũ. xxxix. distin. cap. sciendum.

Num.35. Deut.19. 4.Reg.1.

Act.5.a

Act.13.b

ASI nulla. Quadragesimali. vnde & Machabæi pugnauerunt in sabbato. non obstat extra de treu. & pace. ca.j. quia hic loquit de defensore: ibi de oppugnatore.

Patriæ. 5.ead.c. omni.

Deum. 5.xij.q. iij.c. quæritur.

Deu.13.b

PEtr⁹. Ananiã. xij.q.j.c.ij.& 5.ea.q.iiij.c.ea vindicta. xvij.q.j. cap. Ananias.

VT pridem. Ador vrbibus & proprijs tedibus pellunt, iustẽ pugnatur: ñ verò vbiq; seruire parati sunt.

Item Ioan. viij. Demago † duci glorioso.

Qui crimina quæ potest emẽdare non corrigit, ipse cõmittit.

CAN. XI.

PRæterea deuotionis tuæ studium exhortamur, vt contra marinos latrũculos, qui sub prætexcu tui nominis in Christicolas debacchantur, tantò vehementius accendaris, quantò illorum prauitate famã tui nominis obfuscatã fuisse cognoscis: quoniã licet credi possit, quòd te nolente illi nauigãtibus insidientur, tamen quia à te comprimi † posse dicuntur: nisi eos compescueris, innoxius non haberis. Scriptũ quippe est: Qui crimina quę potest emendare, non corrigit, ipse committit.

Item Hieronymus ad Riparium.

Crimen punire pro Deo, non est crudelitas, sed pietas.

CAN. XII.

LEgi Syromastẽ Phinees, authoritatem Heliæ. & zelũ Simonis. Chananæi, Petri seueritatem Ananiã & Sapphiram trucidantem: Pauliq; † constantiam qui Elymã magũ vĩs domini resistentem æterna cæcitate damnauit. Nõ est crudelitas, crimina pro Deo punire, sed pietas. Vnde & in lege dicit: Si frater tuus & amicus & vxor quæ in sinu tuo dormit, deprauare te voluerit à veritate, sit manus tua super eos, & effunde sanguinem ipsorum.

Item Ioãnes Chrysostomus super Matthæum, homilia xvñ. † Act.5. Matthæi.

Quædam in veteri testamento licebant, quæ in nouo prohibentur.

CAN. XIII.

OCcidit Phinees hominẽ: & reputatum est illi ad iustitiã: Abrahã verò non solũ homicida, sed etiã parricida (quã certè grauius est) effectus, Deo magis placuit. Petrus verò geminum fecit homicidiũ: fuit tamẽ opus spirituale, qđ factũ est. Nõ solùm igit̃ respiciamus ad opera, sed etiã ad tempus & ad causam: & ad voluntatẽ: personarũ quoq; differentiã, & quantacunq; alia ipsis operibus accederunt, diligẽtissimè ingramus. nõ enim possumus ad veritatem aliter peruenire.

Num.25.b Gen.22.b

Item Nicolaus papa ad consulta Bulgarorum.

Necessitate instante, etiam in quadragesimalibus diebus bellum inire licet.

CAN. XIIII.

SI nulla vrget necessitas, non solũ quadragesimali † tẽpore, sed etiã omni tẽpore est à prælijs abstinendũ: si autẽ ineuitabilis vrget importunitas, nec quadragesimali tẽpore p defensione tã fuæ, quã patriæ † seu legum paternarum est bello rum proculdubio præparationi parcendum: ne videlicet Deum * videatur homo tẽtare, si habet quod faciat, & fuæ ac aliorum saluti consulere nõ procurat, & sanctæ religionis detrimẽta nõ pręcauet.

Item Gregorius in Dialogo. † Ex epistola Greg. in qua innuebat, qđ Suanẽses, id est, Beneuẽtani ei obsistẽdes p̃ fuæ fidelitate dederãt: quã epistolam Gregorius mittens Mauricio & Vitaliano p quendã aliũ Vitalianum mãdat eis, vt ingrant si p̃ mãserũt i fide, quã reipub. p̃miserũt, et recipiẽtes ab eis obsides, eos sacramẽto fidei, quo tenebãtur adstringant. Si aũt inuenerint, qđ cum Arnulpho vel fautoribus fecerint, vel obsides dederint, sicut Arnulphi epistolæ innuere videbatur, tũc faciãt qđ reipub. & saluti suæ, & papæ videbunt expedire: ne ipi & papa de sacratis eorũ teneant, & hortatur eos, si Romam discurrere voluerint, vt vel loca ipsius deprædentur, vel mittant ex eis aliquos, qui ipsorum ut inquirant quid facere velint, quo nobis possint reprouiso nocere.

Ad.5.a

Ad.5.a

Ad.5.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed obijcitur. Hæc est tertia pars quæst. in qua probat per quatuor authoritates, quod sacerdotes nõ debẽt pugnare, scilicet manu propria. Io. de Fant.

a Reprehensibile. Orationibus. G. intelexit hoc ca. de episcopis, qui tantum Leuitica portione sunt contenti: vt j. proxi. §. sed hęc est veritas, quod ideo tantum redarguuntur isti episcopi, qa citati à papa noluerunt venire: & excusabãt se propter mandatum Regis. Licet eñ mandato Regis sit portiõ obediẽdũ, quã Metropolitani: vt x. 18. di. c. si epũs. tñ papę potius obediãt quam Regi. Alij intelligunt de episcopis non habentibus regalia.

Onuenior. Verũ thema. Valentinianus imperator filius Theodosij senioris, misit Symmachũ præfectũ vrbis, et milites armatos ad cultũ Idolorũ & aras gẽtiũ Paganicolani restituẽdas, quibus Ambrosius Basilica, hoc est tẽplo sedere iussus, etiã capitis periculo christiani cõstãtia, sine armis, sed cum Psalmis & orationibus in officio pistens resistit, & imperatoris furoſum conatum à paganis excitum cõpescuit.

b Omnia. Ergo omnia sunt Imperatoris: vt x. dist. 8. c. quo iure. C. de quadrie. præscr. l. bene à Zenone. Sed hoc intelligas quo ad iurisdictionem & defensionem.

c Nõ refragaturũ. Ex humilitate hoc dicit: alias bñ posset refragari. Vel dic non refragaturum, sicut proipsa ecclesia. Sed qualiter intelligit istud meũ? videt qđ non posit intelligi de rebus propriis Ambrosij, ppter illud quod sequitur, Sunt pauperum. Itẽ nec de rebus ecclesiæ: quia illas

ciuibus Tusciæ, vt contra Longobardos arma pararent mandauit, & militãtibus stipẽdia decreuit. Hoc ergo exemplo, & præmissis authoritatibus claret, qp sacerdotes, & si propria manu arma arripere nõ debeant, tamẽ vel his quibus huiusmodi officia cõmissa sunt, persuadere, vel quibuslibet vt ea arripiant, sua authoritate valeant imperare.

3 Sed obijcitur illud Nicolai ad Carolum Imperatorem. †

Episcopi non debent militaribus occupari negotijs.

CAN. XVIII.

Reprehensibile valde constat esse, qđ subintuliſti, dicendo maiorem partẽ omnium episcoporum die noctũque cum omnibus alijs fidelibus tuis contra piratas maritimos inuigilare, & ob id episcopi impediãtur venire: cùm militũ Christi sit Christo seruire: milites verò seculi seruiant seculo, secundùm quod scriptum est: Nemo militans Deo implicet se negotijs seculãribus. Quòd si seculi milites militiæ studeant, quid ad episcopos & milites Christi, nisi vt vacẽt orationibus [2]?

Item Gregorius papa.

In mortem cuiuslibet hominis, episcopi se miscere formidẽt.

CAN XIX

Si in mortem Longobardorum me miscere voluissem, hodie Longobardorum gens, nec Regem, nec Ducem haberet: sed quia Deum timeo, in mortem cuiuslibet hominis me miscere formido.

Ecce, quòd Nicolaus papa prohibet episcopos seculari militia occupari: nec etiam contra maritimos piratas permittit eos ad pugnam accedere. Quomodo ergo Leo Papa aduersus Saracenos urbem egredi tur: & ut eos procul à litore arceat, populum undiq; conuocat, & suorum iniurias præsentialiter uindicat, atq; cum Gregorio milites ad arma inuitat? Sed notandũ est, quoſdã episcopos Leuitica tantùm portione esse cõtentos, qui sicut in Dei sorte tantùm numerãtur, sic ipsum Deum solùmodo in hæreditatẽ accipiunt, dicentes: Dominus pars hæreditatis meæ. His Psal. xv. nihil est cõmune cum principibus seculi: quia temporalia penitus abijciũt, ne eorũ occasione legibus Imperatorum obnoxij teneantur. Talibus nulla occasio relinquitur occupationis secularis militiæ: quia cùm de decimis & primitijs uiuunt, tanquam filij summi regis in omni regno à terrenis exactionibus liberi sunt, ita ut dicere ualeant: Venit princeps huius mundi, & in nobis non habet quicquã. Porrò alij sunt, qui non sunt contenti decimis & primitijs, prædia, uillas, & castella, & ciuitates poßident, ex quibus Cæsari debent tributa, nisi Imperiali benignitati immunitatem ab huiusmodi promeruerint: quibus à domino dicitur: Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. quibus idem Apostolus: Reddite omnibus debita: cui tributum, tributum: cui uectigal, uectigal.

Vnde Ambrosius.

Ecclesiæ Imperatoribus non sunt obnoxiæ.

CAN XX

Conuenior ipse à comitibus, vt per me basilicæ fieret matura traditio, dicentibus Imperatorem iure suo iussisse tradi debere, vtpote in cuius potestate essent omnia b: respondi, si à me peteret quod meum est, id est, fundum meum, argentum meum, & huiusmodi meum, me non refragaturum c: quam quam omnia, quæ mea sunt, sint pauperum, verũ ea quæ diuina d sunt, Imperatoriæ potestati non sunt subiecta: si patrimonium petit, inuadite. Si corpus, occurrã. vultis in vinculã rapere? vultis in mortem? voluntas est mihi: non ego me vallabo cirCunfusione populorum: nec altaria tenebo vitam obsecrans, sed pro altaribus e gratis immolabor. Horrebam quippe animo cùm armatos ad basilicam ecclesiæ occupandam missos agnoscerem, ne dum populus basilicam vindicat f, aliqua strages fieret, quę in perniciem totius veniret ciuitatis. Orabam ne tantæ vrbis, vel potius totius Italiæ busto g superuiuerem. & infrà. Mandatur: trade basilicã: hoc est, dic aliquod verbum in Deũ, & morere h. nec solũ dic aduersus Deum, sed etiam fac aduersus Deũ. Mandatur: trade altaria Dei. Vrgemur igitur præceptis regalibus, sed confirmamur scriptu ræ sermonibus, quæ respondit: Tanquã vna ex insipientibus locuta es. & infrà. Quid ergo turbamini? volens nunquã vos deseram: coactus repugnare non noui. Dolere potero: flere potero. Gemere potẽo: aduersus arma, milites Gothos quoque, lacrymæ meæ, i mea arma sunt. Talia eñ sunt munimenta sacerdotis. Aliter nec debeo k nec possum resistere. Vtinam essem securus, quòd ecclesia hæreticis minimè traderet: ad palatiũ Imperatoris irẽ libẽter si hoc cõgrueret l sacerdotis officio, vt in palatio magis certarem, quàm in ecclesia m: sed in cõsistorio non solet Christus n reus esse, sed iudex. Causam fidei agendã in ecclesia o quis abnuat? Si quis cõfidit, huc veniat. & infrà. Allegantur Imperatori licere omnia: ipsius esse vniuersa. Respondeo, Noli grauare te Imperator, vt putes te in ea q̃ diuina sunt, Imperiale p aliquod ius habere. Noli extollere q: sed si vis diutius imperare, esto Deo subiectus. Scriptum est enim, Reddite quæ Dei, Deo: quæ Cæsaris, Cæsari. Ad Imperatores palatia pertinent: ad sacerdotes ecclesię. Publicorum tibi mœnium ius cõmissum est, non sacrorũ. Item dicitur mihi, mandasse Imperatorem r, Debeo ego vnã basilicam habere? Respõdeo, Non licet tibi vllam habere, quid tibi cũ adultera? Adultera s est enim quæ non est legitimo cõiugio Christi copulata. & infrà. Naburhæ sanctum virum possessorem vineæ suæ scimus interpellatum petitione regia, vt vineam suam daret, vbi rex succisis vitibus, holus vile sereret, eũmq; respondisse: Absit vt ego patrum meorum tradam hæreditatem. Regem contristatum esse, quòd sibi esset alienum ius relationis iusta negatũ: sed muliebri consilio deceptum, morte in agrum venisse. Sanctus enim Naburhæ vites suas vel proprio cruore defendit. Si ille vineam non tradidit suam, nos trademus ecclesiam Christi? Quid igitur à me resonsum est cõtumaciter? dixi enim conuentus: Absit à me vt tradam Christi hæreditatem t, Non tradidit Naburhæ suam,

illas non posset dare propter hoc qđ sequitur circa finẽ. Sed dic quod de proprijs Ambrosij intelligitur. Quod autẽ dicit pauperũ sunt, intellige per cap. xij. qõ. j. c. illi qui. Nã si propria habeo, & de rebus ecclesiæ sustentor, debeo mea pauperibus errogare. xvj. q. j. c. quoniã quicquid. xlvij. distinc. c. sicut hi. & j. q. ij. cap. penult.

d Diuina. Diuina enim ab homine dari nõ possunt. viij. q. j. c. pleriq;. xxxij. qõ. v. cap. vna sola. in fine.

e Pro altaribus. Videtur quod prętendat mortem debeat subire, non solũ vbi fides vel status ecclesiæ impugnatur, sed etiam vbi res vel clausa ecclesiæ auferẽtur. xxiij. q. viij. cap. contra. viij. q. j. c. hoc etiam tunc obseruandum & x. q. v. c. non nostrum.

f Vindicat. i. defendit x. xxij. q. iij. cap. quicunque.

g Busto. Bustum dicitur, cum res est combusta. rogus cum ardetur. pyra est congeries lignorũ comburendum.

h Morere. Arg. eo qđ princeps accipit aliquẽ eligere, quod non valet facere: quia est iudex. Ex timoris, nam timẽt verborum minas, sicut dixi supra. c. fuerũt. xxiij. q. viij. c. Lacrymæ meæ. Idem xxxvj. c. vl. xxvj. quæst. iij. cap. vltimo.

i Nec debeo. Cõtrahendo ex nimia pusillanimitate loquitur. Et sic arg. pro ẽpiscopo hic posset resistere. sed nõ debet. Imperatori: nec de iure debebat, nec timebat malum. & hoc quod supra tangit de busto. &c.

k Congrueret. Et hoc non licet. extra de appel. c. qua fronte. Et per hoc patet, qp clericus ci tatus à laico iudicuenientus, nõ tenetur venire nõ priuilegium, nisi tenetur. dubiũ sit an sit clericus.

1 Concor. ij. c. vltimo.

l In ecclesia. ij. q. tex. in ca. fi diligẽti.

m Imperiale. Ecclesia enim non ad stringitur legibus mundanis, vt xxxiiij. qõ. ij. ca. interNec potest Imperator condere aliqđ statutum de rebus ecclesiasticis, vt xc vj. dist. ca. bene qui dem. in fine. nisi ecclesia hoc petat, vt xvij. distin. c. hinc etiam. vel nisi aliquid statuatur in priuilegiũ ecclesię, vt xvj. quæst. j. generaliter.

Ecclesia non subijcitur legibus bus.

n Christus. Hoc cũ not. ex intelligas in casu in quo loquitur li comp. tera sequẽs, vbi scilicet agitur cã fidei vel spiritualis. nam alias clericus in reCõuentione reconuenit in foro ciuili.

o In ecclesia. x. ij. q. ij. c. præceptum. & xxiiij. quæst. j. cap. quoties. Mat. 22. c

p Extollere. x. e. quæstione. v. c. regum est. 3. Re. 21. a

q Imperatorem. Per hæc verba quę sequuntur.

r Adultera. x. xxj. quæstio. ij. c. ficut in vna.

s Hæreditatem. Et ita dicitur hæreditas viuentis. Argumen. cõtra. ff. de hære. vel actio. vẽ. l. j. & ff. de regul. iur. l. hæreditas [2]. 2 Et vide Quod qđ no. 12. q. j. ca. fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Quod enim dicitur. Scilicet quod imperator sit filius ecclesiæ: vt xcvj. dist. si imperator.

[b] Auxilium. Mutuum enim sibi debent auxilium Imperator et ecclesia, vt ff. ea q. v. principes. & xcvj. distin. cum ad verum.

[c] Custodiendum & ita prælatus nõ potest dare, nisi cũ quid vtile ꝓspiciat arg. ff. de offic. procura. Cæsaris. l. j. §. & xvij. q. iiij. quicunque. Argu. contra extra de do. c. iij. & xij. q. ij. §. itẽ domus. & capitu. tertulas. Ioan.

[d] Ributum. De exterioribus. id est, non de rebus ecclesiæ. Nã ex quo semel datũ est ecclesiæ, sanctũ sanctorum erit domino, vt xij. qõ. ij. nulli. & §. e. c. conuenior. Nam quod dicit de sarcina reputina. lxvj. q. j. placuit, locum habet cum episcopus sponte voluerit cũ consilio clericorũ, alias non. extra de immu. eccle. nõ minus. & c. aduersus consules.

Tributum est signum subiectionis.

[e] Ecclesia. Est ergo argu. quod epi subsunt regi: quia tributum est signũ subiectionis. extra de censi. omnis anima. sed illud in laicis.

[1] Sub. quibus quoad tpaliapręsũt nõ cl: ricis, extra de ma. & obe. solitæ.

[f] Tributum. ſ. xj. q. j. magnum. & c. si tributum.

[g] Sed tantum staterem. Vnde: Pisciculum Petrus piscatur, cuius in ore inuenit stateram, gerulum didrachma tis auri.

[2] Gerulũ dicit id qđ aptum est ad portandum, sine grauitate ponderis. Archid.

[h] De exterioribus. Quia cum onere ad eum peruenit. C. de exact. trib. si diuina. li. x. & extra de deci. cum non sit in homine.

[i] Defensare. Ergo nisi defendant, non est eisdem dandum tributum, arg. & ego tradam Christi hæreditatem? Sed hoc dedidi: Absit vt tradam hæreditatem Dionysij qui in exilio positus causa fidei defunctus est, hæreditatẽ Bustorgij confessoris, hæreditatẽ Myroclitis, atq; hæreditatem omnium fidelium retrò episcoporũ. Respõdi ego: Quod sacerdotis est facere, hoc est, faciat Imperator. Prius est vt animã mihi quam fidẽ auferat. & infrà. Tributum Cæsaris est, non negatur. ecclesia Dei est, Cæsari vtique non debetur: qa ius Cęsaris esse nõ potest templũ Dei quod cũ Imperatoris honorificentia dictũ nemo põt negare. Quid enim honorificẽtius, quã vt Imperator ecclesiæ filius esse dicatur? Quod eñ dicitur [k], sine peccato dicitur, & cum gratia dicitur. Imperator enim intra ecclesiam est. Bonus eñ Imperator quærit auxilium [l], ac ecclesia nõ refutat. & infrà. Si de me aliquid cõpelleretur, & poscereturat fundus, aut domus, aut ager, aut aurũ, aut argentum, id quod mei iuris esset, libenter offerrem. Tẽplo domini nihil possum nec decerpere, nec tradere: cùm illud custodiendum [e], non tradendum acceperim. Deinde consulere etiam me Imperatoris saluti oportet: quia nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. Accipiat vocem liberi sacerdotis: Si vult sibi esse consultũ, recedat à Christi iniuria.

Hæc plena humilitatis sunt, & (vt arbitror) plena affectus eius quem Imperatori debet sacerdos.

Item Vrbanus Papa.

De suis exterioribus ecclesiæ soluant tributa.

CAN. XXI.

TRibutum in ore piscis, piscante Petro inuentum est, quia de exterioribus [d] suis (quæ palàm cunctis apparent) ecclesia [e] tributum [f] reddit. Non autem totum piscẽ iussus est dare, sed tantũ stateꝛẽ [g], q in ore eius inuẽtus est: quia nõ ecclesia dari Imperatori, non põtificalis apex, qui in ore capitis ecclesiæ præminet subijci potest regibus, sed sanè (vt dixi mus) quod in ore piscis inuenitur, pro Petro & domino dari iubetur: qa de exterioribus [h] ecclesiæ quod constitutũ antiquitus est, pro pace, & quiete, qua nos tueri & defensare [i] debent, Imperatoribus persoluendum est.

4 *Quamuis etiã huiusmodi non videantur imperialibus exactionibus subijciendi. Nam cùm tempore famis cunctorũ Ægyptiorum terram sibi emeret [k] Pharao, atq; sub eadẽ famæ suæ seruituti cunctos subijceret sacerdotibus ita necessaria submiꝛ nistrauit, ut nec possessionibus, nec libertate nudarentur, domino extunc pronuntiante sacerdotes ĩ omni gẽte liberos esse [l] oportere.*

Vnde Constantinus & Constans hanc immunitatem dederunt ecclesiæ, dicentes:

CAN. XXII.

IN qualibet ciuitate, in quolibet oppido vel vico, vel castello, vel municipio, Quicunque voto Christianæ religionis meritũ eximiæ singularisque virtutis omnibus intimauerit, securitate perpetua potiatur: gaudere eũ & gloria ri ex fide semper volumus: scientes magis religionibus, quàm officijs & laboꝛe corporis vel sudore nostram Rempublicam contineri.

Valentinianus quoque & Valens decreuerunt dicentes.

Vniuersos quos constiterit custodes animarum vel ecclesiarũ esse, & sanctorum locorũ ac religiosis obsequijs deseruire, attentationis [a] nullam molestiam sustinere decernimus.

Imperator Iustinianus.

Sãcimus [b] res ad venerabiles ecclesias vel xenones, [c] vel monasteria, vel Ptochotrophia, vel brephotrophia, vel orphanotrophia, vel gerõtocomia, vel si ꝙ est aliđ tale cõsortiũ, descendentes ex qualicunq; curiali liberalitate, siue inter vios, siue mortis causa, siue in vltimis voluntatibus habita, à lucratiuorũ [d] inscriptiõibus liberas esse & immunes: lege scilicet, quę super huiusmodi inscriptionibus posita est, in alijs quidẽ per fonis suum robur obtinẽte: in parte autem ecclesiastica vel aliarũ domuum, quæ huiusmodi pijs consortijs deputatæ sunt, suum vigorem pietatis intuitu mitigante.

Hinc etiã in Parisiẽsi concilio legitur.

De agro ecclesiastico presbyter non cogatur censum persoluere.

CAN. XXIII.

SEcũdùm canonicam authoritatem & constitutionem dñi Imperatoris Lodouici [e] de Ecclesiastico agro & manso [f], & de mãcipijs, quæ ipse suis capitulis consti

[a] Attentationis. id est, exactionis.

[b] Sancimus. C. de sacrosanc. eccle. l. sancimus. ij.

[c] Xenones. Xenodochiũ est locus venerabilis vbi paꝛperes peregrini recipiuntur. Prochotrophium est locus vbi pauperes pascuntur. Gerontocomium est locus vbi senes & valetudinarij, et ꝓpter senectutem & infirmi homines curantur. Orphanotrophiũ est locus venerabilis, in quo pueri parentibus orbati patrocinio seruntur. Brephotrophiũ est locus, in quo ifantes pauperes alũtur.

[d] Lucratiuorum. Quibꝰ quarta pars eorum, quæ à curialibus relinquebatur, vendicabatur à fisco exceptis relictis curialibus & coniunctis. hoc habes C. quando quibus quarta pars debetur. l. j. & secunda. lib. x. C. de impo. lucra. descriptio. l. vna. eo. lib. quia fiebat impositio quatuor siliquarum. C. si libe. socius imperialis sine hærede decesserit. l. vna. lib. x. Ioan de Fan.

[e] Secundum. Mãso. supra xvj. quæstio. j. quia iuxta. Contra. supra distin. viij. c. j. contra. ſ. xij. qõ. iij. Ecclesiarum. contra supra x. quæst. prima. c si tributũ. Sed istud de clericis, quę solum pro animarum redemptione donantur: illud de his q̃ emptoris vel alio modo acquirũtur ecclesiæ. Vel istud specialiter de prædijs collatis ecclesiæ à principe, vel aliis generaliter de fisco. Sol. vera collectio fit ex proxi. c. Ager. appellatur hic vbi est hortus ecclesiæ. arg. ſ. ecclesiæ. nã in contrarium Naboth rex voluit hortus. Mãsus vero appellatur vnius aratri. percipitur vinum & panis ad eucharistiã consecrandam. vt extra de cen. c. sancitum est. Vel mansum appellat dotem mag. vuer ipsius ecclesiæ. Nam dos talis debet esse, vt ecclesia maciæ, & possit inde sustentari. de consec. distin. j. c. nemo. Sed cõfirmant mansus dicitur secundum vulgare, vnde vnus rusticus cum sua familia posit sustentari. Ecclesia tamẽ de tanto nõ potest sustentari de quãto vnus rusticus: arg. x. q. iij. vnio. Patet ergo, quod de dote sua nõ potest ecclesia, vel non debet tributa dare: quia non debet dotem recipere nisi libera sit. & sic posset intelligi x. qõ. ij. hoc ius. quia non debet ei dari possessio onerosa. Item nec de decimis, nec de prioꝛ mitijs debit tributum: quia in illis nunquã potuit Imperator tributũ ha bere, de alijs vero prædijs tributarijs cum onere suo ad ecclesiam deuolutis, tantum ecclesia debet tributũ. & exaudi in eo casu. xj. q. j. si tributum. Hęc omnia vera sunt maxime cũ Imperator hoc idẽ cõstituat. Sed pone mansio cõ qđ fundata est ecclesia in prædio tributario, nũquid de mansu? Ecclesia ĩ tributario fundator, an malæ. Si data an re bonæ fidei, de illis locis quæ sunt extra atrium habebit imperator tributũ: nõ aũt de loco vbi est ecclesia, sed per hoc nõ fit patronꝰ. vt xvij. q. vlt. ꝙſi. Si vero fundator esset malę fidei, tũc est ad æstimationẽ cõpellendus. xiiij. quæst. vj. comperimus. & vbi post denuntiationẽ fundat eam, mala fide fundat. extra de no ui ope. nuntia. cum ex iniuncto. Ioan.

[f] Id est, mansio cõstituat. Sed pone qđ fundata est ecclesia in prædio tributario, nũquid de mansu? C. M. Ecclesia ĩ tributario fundator, an malæ. Si data an re bonæ fidei, de illis locis quæ sunt extra atrium habebit imperator tributũ: nõ aũt de loco vbi est ecclesia, sed per hoc nõ fit patronꝰ. vt xvij. q. vlt. ꝙſi. Si vero fundator esset malę fidei, tũc est ad æstimationẽ cõpellendus. xiiij. quæst. vj. comperimus. & vbi post denuntiationẽ fundat eam, mala fide fundat. extra de no ui ope. nuntia. cum ex iniuncto. Ioan.

[g] Annua. Nãtrãseunt res cum onere suo. xvj. q. j. si quis laicus. extra de decimis. cum non sit.

SAncitũ est, vt vnicuique ecclesiæ vnus mãsus [g] integer absque vllo seruitio attribuaꝛ, & ꝑsbyteri in eis cõstituti nõ de decimis neque de oblationibus fidelium, nõ de domibus neq; de atrijs vel de hortis iuxta ecclesiã positis, neq; de ꝑscripto manso aliquod seruitiũ faciant præter ecclesiasticum. Et si aliquid amplius habuerint, inde maioribus suis debitum seruitium impendant.

Hinc [h] datur intelligi, quòd de his, quæ imperiali beneficio uel à quibuslibet pro beneficio sepulturæ ecclesia possidet, nullius iuri nisi episcopi teneatur astricta. De his uerò, quæ à quibuslibet emerit, uel uiuorum donationibus acceperit, principibus consueta debet obsequia: ut & annua [i] eis persoluat tribu-

[h] Hinc. i. illis legibꝰ quas sub §. ecclesia cõprehẽdit.

[i] Ancitum est.

a Quo ausu. Nullum omnino. Hoc de illis tantum episcopis intelligitur, qui Leuitica portione sunt contenti. de caeteris namque regalibus & alijs possessionibus suis senioribus seruire tenentur: vt extra de censi. sancitum. Haec enim est consuetudo, quae est optima legum interpres. Io. Vel hic loquitur cum papa aliquem episcopū ad se vocat, sicut diximus supra ead. reprehēsibile. cū enim vocetur ad maius tribunal, obedire debet. ff. de re iudi. l. contumacia. §. j. argu. contra extra de appel. l. si duobus. Vel intellige hoc in eo casu, in quo & sequens cap. cū scilicet contempto iudice ecclesiastico pergit ad secularē. xj. quaest. j. ca. placuit. B.

[redacted]

ca. ii. b Si quis episcopus. Perrexerit. nisi cū literis superioris. in authen. quomodo oportet episcopos. §. nō aliter. coll. j. vel perrexit vt sit cum eo in expeditione vocatus à papa. sic enim inducit magister hoc cap sed potius in eo casu loquitur cum relicto et contempto ecclesiastico indice pergit ad imperialem, quod non est faciē dum: vt s. xcvj distin. cap. denique. s. xxj. qō. v. si quis à proprio. & capi. si episcoporum. xj. q. j. continua. & cap. placuit. Io. de Fan.

c Si vobis. Ad comitatum. hoc verbo significatur curia principis, cum omnibus suis officijs instructa: vt C. quando Imperator inter pupil. l. vna.

d Vocati. Nam tunc excusat eos ipse Imperator in

ta, & conuocato exercitu cum eis, proficiscatur ad castra, quod tamen hoc ipsum non sine consensu Romani pontificis fieri debet.

Vnde Gelasius papa Elpidio episcopo.

Absque authoritate Romani pontificis, ad comitatum episcopi proficisci non audeant.

CAN. XXV.

Quo ausu, qua temeritate, rescribis ad Rauennam te parare proficisci, cùm canones euidenter praecipiant nullum omnino a pontificum nisi nobis antè visis atque consultis ad comitatum debere contendere? quemadmodum tibi putas licere, quod nō licet, nisi quòd hoc officio carere festinas, quo his excessibus te ostendis indignum?

Item ex concilio Antiocheno. †

Absque metropolitani consilio, vel comprouincialium episcoporum ad Imperatorem episcopi non pergant.

CAN. XXVI.

Si quis eps aut presbyter, vel omnis omnino, qui est sub ecclesiastica regula constitutus, praeter consilium vel literas eorum episcoporum, q sunt intra prouinciam, et maximè sine consilio metropolitani ad Imperatorem perrexerit b, hunc abdicari & eijci non solùm de cōmunione debere, sed etiam propria dignitate priuari decernimus, tanquam molestū & importunū Imperialibus auribus contra ecclesiastica constituta.

Reprehenduntur ergo Gallicani episcopi à Nicolao, quoniam apostolica authoritate contēpta, potius arma seque elegerāt, quàm apostolico cōspectui sese repraesentarēt, quanquā proficiscētes ad comitatū possint intelligi non secuti Imperatorē, ut armis sibi auxiliētur: sed ipsum cū exercitu suo quotidianis orationibus Deo commendent.

In quo casu authoritas illa Sardicensis concilij loqui uidetur, in cuius octauo cap. Osius episcopus dixisse legitur:

Qui ab Imperatoribus religiosis vocati episcopi nō fuerint, ad comitatū non proficiscantur.

CAN. XXVII.

Si vobis fratres charissimi placet, decernite ne episcopi ad comitatum c accedant, nisi fortè ij, qui à religiosis Imperatoribus vel inuitati vel vocati d fuerint. Sed quoniam saepe contingit, vt ad misericordiam ecclesiae confugiāt, qui iniuriam patiuntur, & qui peccantes in exilium e vel in insulas f damnantur, aut certè quācunque sententiam suscipiunt, ideoque subueniendum est his, & sine dubitatione eis est petenda per ecclesiam indulgentia.

Licet ergo praelatis ecclesiae exēplo beati Gregorij g ab imperatoribus uel quibuslibet ducibus defensionē fidelibus postulare, licet etiam cum beato Leone quoslibet ad sui defensionem contra aduersarios sanctae fidei uiriliter adhortari, atque ad uim infidelium procul arcendam quosque excitare, effusionē uerò sanguinis nulli episcoporum sua uel Imperatorum authoritate imperare licet.

Vnde in Toletano concilio quarto legitur: †

Sacerdotes ibi consentient fieri iudices, vbi iureiurando indulgentia promittitur.

CAN. XXVIII.

f Saepe h principes contra quoslibet maiestati obnoxios i sacerdo-

authen. quomodo opor. §. illud autē. colla. j.

e In exilium. Ad Exiliū est temporale tempus.

f Vel in insulas. & perpetuum. ff. de tuum. in perpetuum. ff. de interdictis & releg. l. relegatorū. §. haec differentia. quando tamen exiliū indifferenter sumitur pro temporali vel pro perpetuo. de poeni. distinct. j. aut facta.

g Beati Grego. s. ea. q. v. c. j. & iiij. & cap. reos. Ioan.

h Saepe principes. Haec est quinta pars quaest. in qua probat per tria capi. quod nullus clericus debet directare vel dare sanguinis effusionem, vel truncationem facere per se vel per alium. Io. de Fantu.

h Saepe. Ex hoc ca. colligitur quod aliter debet iudicare delegans, quàm delegatus. sic extra de accus. cum oporteat. Argu. contra xxv. q. ij. capi. sequatis.

i Obnoxios. Ex hoc

hoc dicunt quidam, quod episcopus in causa criminali potest ferre sententiam, sub hac tamen conditione, quod imperator iuret, &c. qa imperator dicit ob noxios supplicijs, sed tu exaudi hoc cum de crimine ciuiliter agebatur. & hoc est quod dicit.

a Consentiant. Ergo nō est iudex, antequam consentiat, argumē. extra de appel. super eo. in fine.

b Iureiurando. i. praestando sacramē tum de calumnia.

c Supplicij indulgētia promittitur. scilicet à principe de impunitate quo ad poenam sanguinis. arg. xv. q. iiij. nullus episcoporū. & appellabitur hic ad forū delegātis.

d Promittitur. Etiam à iure. non enim timebit supplicium ex quo iuratur. Sed pone quod imperator puniat eum post corporaliter, non imputatur episcopo, argu. s. ea. q. v. ca. … vnum. & ff. de bo. … l. l. qui cum maior. … §. deinde. intellige… etiam hoc potest … quando demandat cognitionem, & … ibi reseruat sententiam, & tunc criminaliter, dum tamen iuret, &c. argu. extra de offic. deleg. super quaestionū.

e His à quibus. Nō licet. omnium licuit. s. ij. quae. vij. §. itē cū Balaā. s. dist. 50. de his clericis. & lj. dist. aliquantos. & s. ead. q. v. vnum solum.

f Talibus excessibus. i. taliter excedentibus.

g Truncationes. Nam qui vulnerat, occidisse dicitur, vt ff. ad legem Corn. de sica. l. j. §. diuus.

h Aut inferendas. quod enim nō possum per me, nec per alium. xlvj. di. ca. vlti. ff. de admi. rerum ad ciui. perti. l. j. §. j. fallit tamen in casibus spālibus.

i Praecipiāt. Virgis tamen possunt punire, vt s. ea. qō. … in s. & flagellis, sed nō ad sanguinis effusionem.

tibus negotia sua committunt. Quia verò sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi cōsentiant a fieri regibus iudices, vbi iureiurando b supplicij c indulgētia promittitur d: non vbi discriminis sententia praeparatur. Si qs ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christū, & apud ecclesiam perdat proprium gradum.

Item ex concilio Toletano vndecimo. †

Non debent agitare iudicium sanguinis, qui sacramenta domini tractant.

CAN. XXIX.

His à quibus domini sacramenta tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non licet e, et ideo magnopere talibus f excessibus prohibēdum est, ne indiscretae praesumptionis motibus agitati, aut quod morte plectēdum est, sententia propria iudicare praesumant: aut per se inferant membrorum truncationes g quibuslibet personis, aut inferendas h praecipiant i. Quòd si quisquam immemor horum praeceptorum, aut in ecclesiae suae famulis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit, concessi ordinis honore priuetur & loco, sub perpetuo quoque damnationis teneatur ergastulo relegatus, cui tamen communio exeunti k ex hac vita non est neganda, propter domini misericordiam, qui non vult peccatoris mortē, sed vt cōuertatur & viuat. Caeteri etiam absque iudiciali authoritate membrorū truncationes, & domorum incendia facere prohibentur.

Vnde in decretis Eutiani Papae.

Membra detruncans, domos incendens absque iudiciali authoritate, excommunicetur.

CAN. XXX.

Si quis membrorum truncationes, & domorum incendia fecerit, siue facere iusserit l, aut facienti consenserit: quousque de his vnicuique legaliter m vel amicabiliter n corā episcopo ciuitatis alijsque ciuibus non emendauerit, tanquam ethnicus & publicanus ab omni Christianorum collegio separetur.

6 De incendiarijs quoque Innocentius secūdus in uniuersali concilio generaliter constituit, dicens:

Domos incendens gratia vel odio alicuius, excommunicetur.

CAN. XXXI.

Pessimam quidem et depopulatricem, & horrēdā incendiariorum malitiā, authoritate Dei & beatorum apostolorū Petri & Pauli omnino detestamur & interdicimus o. Si quis ergo post huius nostrae prohi

vt extra de rapto. in archiepiscopatu. Sed qd si eps habet iurisdictionē de omnibus: tunc deleget cām criminalem: licet secundum leges non posset delegare si cum contingit ipsum abesse a. ff. de offic. eius cui cundū mand. est. iur. l. j. hic eñ non pōtest adesse: vnde licite delegat secundum Causa criminalis secundum canones legatur. canones, vt dixi s. a De hoc ea. q. iiij. illud. etiam no.

k Exeunti. s. dis. 50. poenitentes. extra de offi. ordi.

l Si quis. Iusserit. Sic extra in glos. in de sen. ex. mulieres. ff. & de ra. quod sedē.

m Legaliter. Sed in archiepiscopatu quomodo hoc, cū Archi. secundum leges liberum corpus aestimationem nō recipiat, vt ff. de eiec. et effu. l. vl. si quadru. pau. fec. dica. ex hac lege? Sed dic qp tamen ratio tenetur ad expensas medicorum, & mitatis ei ad operas quas amittit, quia inutilis est factus, non autē expensas rōne cicatricū vel deformitatis. quia ad cessatio liberū corpus est. ff. de eiec. & effu. l. vlti. Vel dic legali satisfactione, i. secundum cautionem hic signatā j. c. pxi. ibi, nec absoluat. quia poeniteat per annū, & dāna restituit. Vel legaliter. i. secundū legem Rhod. de vi publica vel priuata agetur cōtra eū. Et est differentia: qa priuata, priuat tertia parte bonorum, vt ff. de vi publica. l. penulti. publica deportationem inducit, vt institu de public. iudic. §. item lex Iulia. de vi. Vnde versus, Vis priuata reū deponit ab ordine rerum: Sed deportatur, si vis armata probatur.

n Vel amicabiliter. Sic s. v. qō. ij. si primates. arg. s. e. q. iiij. si illic.

De incendiarijs. Haec est sexta pars quaestio. in qua ostēdit magister duobus ca. qualiter incēdiarij debēt puniri. Io.

o Pessimam. Interdicimus. ex hoc videt quod iste canon sit canō latae sententiae, vbi consuetudo hoc habet, & Papa scit & tolerat, vt in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in Theutonia. & secundum hoc pōt intelligi extra de sent.excom.tua. sed non credo q̄ sit latæ sententiæ, nisi sicut alias q̄ priuatur sacramentis, sicut p quolibet mortali. de consec.dist.ij. si non sunt tanta. & quod dicit interdicimus, id est, prohibemus, & qui libet decedens in mortali si conslet de hoc etiam si non sit excōmunicatus, prohibetur. extra de rapt. super eo. & extra de damno da. si quis domum.

a Damno. Canonica pœna incēdiariorū statuitur extra de dā. da. si quis domum. xij qō. ij. cum deuotissimā. sed alia est pœna legalis, vt ibi not.

Clericus legē de incēdiāde ponere.

b Vlterius. Si. xj. q.iij. cum aliquis.

c Archiepiscopus. Licet clericis exponere legem vel canonem de interficiendo, sed non cōsulere præcise, vt ff.qō. v. relegentes. & ff.v. q.vj. delatori. vel eps dabit cōsilium de pœna canonica incendiario rum, quæ est extra de dam.da.c. vlti.

d Restituat. Supra liij.distin. si seruus absente. & hoc de proprio si habet: alias puniretur extraordinarie. nam de rebus ecclesiæ non debet, ne delictum vertatur in damnum ecclesiæ. xvj.q.vj. si epm.

e Sane regibus. Si incendia regibus & principij quali- pibus non negatur ter puniendi. facultas iustitiæ faciendæ de incendiarijs consultis archiepiscopis, videtur q̄ principes consilio eorum possint incendiarios vltimo supplicio afficere, cum incendiarij secundum leges sic debeant puniri, vt ff.de incen.l.vlti. et ff.de pœnis. l. capitalium. Secundum canones est sciendum quod iuxta legis tenorem in cendiarij spontanei va rie plectuntur. vel enim nouissimo infortunio notantur, vel deportantur, vel alio modo forte puniuntur. Vel dic quod princeps non punit incendiarios secūdum legis rigorem occidendo, sed deportando, vel alia clementiori pœna plectendo: ideo archiepiscopi & episcopi cōsulantur. sed lege Corn. de sica. punitur capite si nobilis est. ff. ad legem Corn. de sicar. si quis dolo. ignobilis supponitur bestijs, honis proscriptis. ff. de incend. l. vlti. & hoc quando dolo fecit incendium. Alias sufficit damna restituere, vt ff. eo. ti. qui ædes.

f Qvicunque percutit. In eo quod mali sunt. ff. e.q.v. qui malos. ff. ea. q. iiij. duo ista.

g Causam. ff. e. q. iiij. ea vindicta.

h Sacrilegum. Ergo sacrilegi secundum canones & fures capite puniunt, vt ff. ead. quæst. v. homicidas.

i Velut homicidā. vt extra de homi. si aliquis. C. qui liceat vnicuiq; l. j. Ioan. de Fan.

De his. Hæc est vij. ps secūdū Io.

k Si quatuor. Quicunque, eorum. Hoc est pro pter incertitudinē, quia nesciunt cuius ictu perijt. ff. ff. de eiec. & effu. l. ij §. vlti. & l. seq. & ff. ad legē Aquil. ita vulneratus. in fin. Sed pone certum esse, quod de vulnere meo nō est mortuus, nunquid censebor homicida secundum leges certum est quod non: argum. ff. ad legem Aquil. huic scripturæ. nam vulnus vnius cuiusq; cōtemplandum est. ff. ad legem Cor. de sica. l. vlti. Idem videtur secundum canones. arg. extra de cler. percuss. cap. ij. Contrarium tamen credo ¹. arg. 50. dist. si quis post. sufficit enim q̄ sumpsit arma, licet non occiderit ipse, sed alius. vt extra de cleric. pcuss. ca. præsentiū. & cap. cōtinentia.

l Impugnabant. Nec tñ peusserunt.

m Volētes. Nā homicidæ tales sunt. de pœ. dist. j. pericu. Iosc. Ité pone q̄ ego volui te occidere, & tu me rixāte cū aliquo, frater meus eū interfecit contra voluntatem meam, an imputabit mihi? nō. arg. l. qui iij. quia præsulatus. extra de cler. percuss. prælentium.

n Similiter. Arg. de pœ. dist. j. si cui.

o Extra noxam. Si ei subuenire non potuerant. ff. e. quæst.

Incendiarius regibus & principibus tradendus.

Homicida est, qui publicam functionem non habens, aliquē occidit vel debilitat.

CAN. XXXII.

QVicunque percutit malos, in eo q̄ mali sunt [f], & habet causam [g] interfectionis, minister Dei est. Qui verò sine aliqua publica administratione maleficū, furē, sacrilegū [h], adulterum & periurū, vel quēlibet criminosum interfecerit aut trucidauerit, vel membris debilitauerit: velut homicida [i] iudicabitur, & tanto acrius, quanto non sibi à Deo concessam potestatem abusiuè vsurpare non timuit.

7 *De his autem qui simul hominem vulnerant, quæritur si ille mortuus fuerit, quis eorum homicidij reatum incurrat? De his ita statutum est in concilio apud Vermerias.*

Si plures contra vnum rixentur, qua pœna quisq; eorum feriatur.

CAN. XXXIII.

SIquatuor homines aut quinque seu etiā plures contra hominem vnum rixati fuerint, & ab his vulneratus mortuus fuerit: quicunq; eorum [k] plagam ei imposuit, secundùm statuta canonum, vt homicida iudicetur: reliqui autē qui eum impugnabant, [l] volentes [m] eum interficere, similiter [n] pœniteant. Qui nec eum impugnabant, nec vulnerabant, nec consilio nec auxilio cooperatores fuerūt, sed tantùm affuerunt, extra noxam [o] sint.

CAVSA. XXIIII.

QVidam episcopus, in hæresim lapsus aliquos de sacerdotibus suis officio priuauit, & sententia excommunicationis notauit: post mortem accusatus de hæresi, damnatur, & sequaces eius cum omni familia sua.

1 Hic primùm quæritur

Q an lapsus in hæresim possit aliquos officio priuare, uel sententia nodare.

2 Secundò, an post mortem, aliquis possit excommunicari.

3 Tertiò, an pro peccato alicuius, tota familia sit excommunicanda.

QVAESTIO I.

QVod autē ab hæretico aliquis deponi aut excōicari non possit, facilè probatur. Omnis enim hæreticus aut iam damnatā hæresim sequitur, aut nouam confingit. Qui verò [a] hæresim iā damnatam sequitur, eius damnationis se participē facit. Vnde cū Achatius absque synodali authoritate ab Apostolico se dānatum quereretur, contra eū Gelasius Papa scribit dicens:

Qui iniam damnatam hæresim labitur, eius damnationis se participem facit.

CAN. I.

AChatius non est sanctus inuentor noui erroris, sed veteris imitator: atque ideo non erat necessarium [b], vt aduersus eum noua sententia prodiret, sed antiqua tantummodo reno-

Quæstio. iij. cap. vltimo. Ioannes.

Vod autem. In hac quæstione magister intendit probare p xlij. c. q̄ hæreticus, vel schismaticus vel excōmunicatus aliū damnare non potest. si tamen sibi probare possit. Ioan. de Fā.

Quod autem. in hac qōne dicūt qui dam q̄ si hæreticus excōicat alium hæreticum, valet ſ. ea. quisquis. sed qualiter intelligaſ illud cap. dicit §. qui sequiſ illud ca. Alij cū Gratiano distinguūt an veterē hæresim iam dānatam sequat: & tunc non valet. an nouā cōfingat: & tunc pōt, arg. ſ. e. Achatius. & ſ. ea. §. finautem. in princ. quia adhuc toleraſ ab ecclesia. Sed tu dic indistinctē q̄ sueverē nō sequatur, excōmuni catus est. licet sit oc cultus, & ideo aliū excōicare non pōt. extra de hær. ad abolendam. & c. excō municamus. alia ratiō quæ agit tenēt ſ. iij. qō vij. §. tria. Sed & sententia excommunicationis quam tulit, toleran da est, dum ipse est, occultus, licet sit nulla, arg. præd. §. i. extra de iure pat. consultationibus.

a Qui vero. Hæc distinctio hodie lo cū non habet, quia omnis hæresis est damnata, & omnis hæreticus est excōicatus, quantūcunq; occultē: & ideo non potest alios ex cōicare. vñ si scirē Platō meum esse hæreticū, quia nouam fingit. nec tñ dica ret: sit me excōmuni care, celebrarē in occulto, sed non in aperto, q̄ cū non possem, pbare eū esse hæreticū, sic me nō excōicarē depo neret. Sed quid de alia sententia? de qua nulla est fama quam habit post ea. ar. iij. q.vj. §. tria. eadem dic & de schismatico, maxime cū schisma nō possit esse sine hæresi, nisi ſ lstā glo. forte in summo pontifice, vt si duo crearēt̄, & vter que crederet eccl̄siam apud se esse. vij q.i. factus. ſ sing. Abb: extra de postula. ad hoc. in fine.

b Achatius. Necessarium. posset tamē ferri, ar. ex ca. quia diligētia.

c In hæresim. Hic de elect. ad est casus in quo Pa hoc quod pa papam pōt liga incidēs in re, in quo Papa in schisma si canone latæ senten cre lit pētiæ incidit. ſ nec patum esse huic obuiat regula apud illū, illa, qa par parē sol cui adhæuere vel ligare non ret, nō est potest. extra de e- hæreticus. lect. innotuit. quia 4. Vide si papa hæreticus quod legi. est, in eo qđ hære- & no. ſ. c. ticus est, est minor 6 qō. dicique libet catholico nō in prin xij. q. j. scimus. qa ci. lex factum notat e- Papa patiam sine sententia. pam ligaff. de rit. nupt. l. pa- re potest. lam. §. vlti. Et est 5 Incidit. hic arg. ad quæstio Gul. Occā nem de feudo: fu- dizlogor. ta iurauit episco- fol. ix. pus q̄ non infeuda ✝ Ad epi rer de nouo. vide scopos q̄ possit dare ve- Dardanię. tus. quod concedo 6 Minor. in dubio cū nō cō- Idem To stat quod intelle mas Aqui xit cum iurauit. ex nas in iij. tra de feu. c. ij. fenten. di. xix. Gabriel Biel in canone missiæ, fol. 180. col. 2. Phil. Dec. c. cū verisimile. de iudi. & in consil. cij. nu. iiij.

d Maiores no stri. Coacta. sd est, coadunata iuxta illud, Tyrie coge pecus. & alibi: Cogite ouēs pueri, & c. & lex dicit fruſtus coactos. ff. lo. ma. diuortio. ver. coactis vlnde missis.

e Non sinerēt. ſ. vj. q. iiij. q.ſ bene. & xxv. qō. ij. cum pie. C. de sum. trī. nemo.

f Nonis. ſ. xl. distin. quis nescit.

g Sed authore. sufficit enim, damnato Arnoldo, omnes Arnoldistæ damnati sunt. de hær. ad abolendam.

h Vel prauitatis. post mortem.

i Vel communionis. in vita.

k Non sinit. Vt te mere de fide disputent. nam si correcti redire vellent, nis cā admitterentur 7. ſ. petrandæ proxi. quæst. vj. c. admitterē. j. Sed qui ita incidunt in hæresim iā damnatam, à quo mentibus absoluun

7 Nam re cōciliatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

absoluntur ab episcopo, vel suo superiore: arg. §. proxi. quæst. iiij. ipsa pietas. Ioan.

† Imo Gelasius ad Faustū epistola j. co. §. in tomo. j. cōcilioru. fol. 527. C. M.

a A Chatius. §. xix. dist. Anastasius.

b Scita. i. statuta. vnde dicit c. scitis obtemperat. iij. q. vij. iudicet.

c Lance. i. rōne. als idē appellat statera. xlv. dist. ois.

Excōmunicat, ruſus excommunicari nō potest.

Si ergo.

d A Vdiuimus. Quia excōmunicatus, & ita excōicatus non potest excommunicari, sed suspensus excōmunicat. xj. qō. iij §. euidenter. Nūquid ergo excommunicari pōt? dico

Suspensus quid interim exercere poterit.

referre an sit suspēsus ab officio, vel iurisdictione. nam si ab officio tantū, ea nō poterit quæ officij sui sunt exercere, puta celebrare, & similia, sed ea poterit quæ iurisdictionis sunt, vt dare præbendā, & excommunicare. quia hoc iurisdictionis est, extra de electio. trāsmissam. & de cle. excom. mini. si celebrat. Econtra esset si suspenderetur à iurisdictione, & non ab officio: quia posset ea, quæ essent officij, non autē quæ sunt iurisdictionis.

Si autē ab vtroq;, tunc neutrum. extra de concess. præben. quia.

Non potuit, nō est contra. §. xj. q. iij plerunque. nam ibi de alio male, nō hæretico: vel ibi de occulto. §. xi. q. iij excellentissimus. & xj quæstio. iij. & quis confugerit. & xvj distin. concubinæ. & §. xxiij. dist. quorundam. §. xj. q. iij si episcopus §. xj. quæst. iij. eōtra. ij. qō. vj. §. item si plures.

† Absoluēdo. i. ab Ioan. 20 f. ſoluros esse ostēdēdo. i. nōligatos. si

Item Felix Papa. †

Non vltra in eum procedere oportet, qui in hæresim damnatam recidit.

CAN. III.

A Chatius a non fuit noui vel prōj inuentor erroris, vt in eum noua scita b prodirent, sed alieno facinori suam communionem miscuit, itaq; necesse est vt in illam recideret iusta lance c sententiam, quam cum suis successoribus per conniuentiam synodalē susceperat author erroris.

Si ergo episcopus ille in hæresim iam damnatam lapsus est antiqua excōmunicatione damnatus, alios damnare non poterat. Excommunicatus enim alios excommunicare nō ualet.

Vnde Alex. ij scribit Valeria. episcopo et martyri.

Excommunicatus alium excommunicare non potest.

CAN. IIII.

A Vdiuimus quòd hæreticus Rauennas dictus archiepiscopus nisus fit te excōmunicare. Verū qa excōicatus † te excommunicare non potuit e, apostolica authoritate, te tuósq; absoluendo f † mandamus exinde nunquam curare.

Si autē ex corde suo nouam hæresim g cōfinxerit, ex quo talia prædicare cœpit, neminē dānare potuit: quia nec pōt dijcere quenquā. iā prostratus h. ligādi nanq; uel soluendi potestas. ueris, i nō falsis k sacerdotibus à domino tradita est. Apostolis enim dicturus: Quorū remiseritis peccata, &c. Præmisit, Accipite spiritū sanctū. Vt euideter cūctis ostēderet eū qui spiritū sanctū non habet, peccata non posse tenere uel remittere. Porrò spiritū sanctū nemo nisi intra ecclesiā accipit, quia & ipsam unitatē per gratiā facit. Vnde nō nisi congregatis in uāū, dictū est, Accipite spiritum sanctum. Nec nisi super cōgregatos in unum, die pentecostes descendit spiritus sanctus. Sicut autem extra ecclesiam non accipitur, ita extra eam nihil operatur. Cum ergo (sicut Apostolus ait) spiritus sanctus postulet l, spiritus sanctus impetret m extra ecclesiam, nec impetrare facit, nec postulare. Vnde dominus dicturus, Quodcūque perieritis, &c. præmisit: Si duo ex uobis cōsensirint super terrā ex omni re, &c. etiterum: Vbi duo uel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego sum in medio eorū. nimirū cunctis ostendens se non habitare in cordibus eorum, qui superbiæ singularitatem secuti, à corporis Christi compage semetipsos abrumpunt. In quibus autem Christus non habitat, in eis spiritus sanctus mentiū seisi non habitat. in eis spiritus sanctus mentiū seisi suras refugiens locum non habet. Cum ergo peccata dimittere uel tenere, excommunicare uel reconciliare opus sit n spiritus sancti, & uirtus Christi: apparet, quòd ij, qui extra ecclesiam sunt nec ligare possunt, nec soluere, nec reconciliando ecclesiasticæ cōioni reddere, nec excōmunicado eius societate priuare. Quapropter illa quandoq; non ipsi hæresi uel schismate polluti sine sententia excommunicationis, & fide perierunt. Vnde cum omnibus discipulis parē ligandi atque soluendi potestatem dūs daret, Petro pro omnibus

similis expositio est C. de legit. hær. l. iij. sic xj. q. iij excellentissimus. xv. quæst. vj. authoritatem. vel dic absoluēdo f. de facto. sic §. j. q. j. si quis confugerit. xvij. dist. constituta. xxiij. dist. quorundam. & extra de appella. ad præsentiam. ij. q. j. primares. Sed contra ij. qua. vj. §. item si plures.

g Hæresim. Hoc fuit de cap. j. ea. ait Celestinus. sed hodie nihil est, vt no. §. ea. § j.

h Iam prostratus. §. per hæresim.

i Veris. i. catholicis, scilicet tolerantes, ab ecclesia, sue sint boni, sue mali argu. xj. q. iij. tus tolerat Iulianus.

k Non falsis. Id est, tam p sententiā quō. vij. damnatis, vel meritis de vitæ merito. & sophistice induc. Archicit omnia in hoc §. nam omnia referas ad vitæ meritum, si cus j. q. j. gratia.

l Postulet. i. postulare faciat.

m Impetret. i. impetrare nos faciat.

n Opus sit. dic verū quo ad Deū, sed quo ad ecclesiā nō, cū faciāt hoc etiā mali. ideo nō facit ad rē qđ inducit.

o Petro. Hoc dicit vt notet primat. Et præ

Ioan. 20 c

Mat. 16 c

a Et præ omnibus hoc dicit, vt notetur prælatio.

b Claues. qđ Petro datum fuerit cēteris clauibus, habemus xx. dist. §. j.

c Execrare. §. ca. c. pudenda.

d Non valet. conficit tamen etiam extra ecclesiam si formam obseruet: quia hoc ordinis est quem retinet recedens ab vnitate ecclesiæ. j. q. j. quod quidam. sed nō potest excommunicare, quia hoc iurisdictionis est, quam dimittit qui recedit: vt j. qō. j. remissionem.

e Dicere. corde, ore. opere. de pœn. distin. j. ca. non tibi dico.

f Nisi in spiritu. Id est, nisi sit seruus eius, id est, nisi habeat spiritum eius. omnes enim sumus serui Dei. de consecra. dist. iij. inuitat.

g Ita ex eo. Supple apparebat à fidelibus iudicādum vel excōmunicandum. & ita persona cui sermo dirigit, nō intelligitur excepta. argu. xxvj. dist. deinde. & not. xxiij. q. iij. primum. pro & contra.

h Vel potius. Alia est ratio, quare talis nō posset solvere vel ligare.

i Maior. §. distin. xxj. c. inferior.

k Manet ergo. Æqui tate arg. qđ sententia iniuste lata non tenet. Sed contra xj. qō. iij. si episcopus forte. Sed hoc dicitur de sententia qua quis ligat quo ad Deum non quo ad ecclesiā. sed etiā Dei ferrat dicitur ligare. de sententia excommu. c. Per tuas.

l Vel remissio. quia virtute vitiū est. fide pœnis. l. respiciendum.

m Nisi. id est, nisi id quod iuste fue

Mat. 16 c

Ioan. 20 c

Blui. 6 c

1 Cor. 5. a

Dist. ferrat

Ioan. 15 c

Mat. 18 c

trorsum, non pulsi, sed abire permissi. Hinc etiam Apostolus cùm de excommunicandis ageret, præmisit: Si quis frater, &c. de infidelibus autem ita suppositum fuit, dicens: Eos qui foris sunt, dominus iudicabit. De his autem, qui intus sunt, nobis iudicium commisit. Sicut autem ex eo quod Apostolus ait, Si quis frater: ex his, que de infidelibus & fidelibus suppositum fuit, apparet non nisi fidelem excōmunicandum, ita ex eo g, quòd fidelibus tantum hoc scribitur: uel potius h, quia sicut ille, qui benedicit, maior est eo, qui benedicitur, ita qui ex officio maledicit, maior i est eo cui maledicitur, liquidò constat eum, qui ab integritate catholicæ fidei recedit, maledicendi uel benedicendi potestatem minimè habere: catholicum nanque, utpote se superiorem, maledicere non ualet: in alienum à fide tanquam in sibi æqualem sententiam dare non potest. Hæc autem, quæ de hæreticis atq; schismaticis uel excommunicatis dicta sunt, uidelicet quòd ligandi uel soluendi potestatem non habeant, multorū authoritatibus probantur.

Ait enim Leo papa.

Non soluitur uel ligatur, nisi quod authoritas beati Petri soluerit uel ligauerit.

CAN. V.

Manet ergo Petri priuilegium, vbicunq; ex ipsius æquitate k fertur iudicium. nec nimia seueritas uel remissio l est, vbi nihil erit ligatū uel solutum, nisi m quod beatus Petrus n, aut ligauerit, aut soluerit.

Item August. super Ioannem. †

In persona Petri, ligandi & soluendi ecclesia potestatem accepit.

† Tract. 50. ad c. 12 Ioan.

CAN. VI.

Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum o & in cælis. Si hoc Petro tantùm dictum est, non hoc facit ecclesia p. si autem & in ecclesia fit, vtique quæ in terra ligantur, & in cælo, & quæ soluuntur in terra, soluta sunt

Mat. 16 c

n Petrus. i. eius authoritas, &c. Io.

o Quodcunq. Erit ligatum. Papalitum. ligari dicitur gat in cælo per approbationem, scilicet quādo fuste fertur sententia. de pœni. dist. j. quem pœnitet. §. distin. xx. §. j. Ioan. de Fant.

p Facit ecclesia. Sed nonne prius erat ligatus apud Deum: vt j. qō. j. vt euidenter. j. ead. q. iij. c. si quis non recte r & ita videtur qđ nulla potestas Petro collata sit, vel

Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel ecclesiæ p hoc
r Hoc habetur j. e. q. c. 2. vbi testatis vim exerde hoc. quodcunque r, &c. nam & nullius potcét. de pœni. dist. j. verbum. sed tantũ ostendit ligatũ esse vel soluturum: vt xv.

2 Dic gl. q. j. nec is. Dic sing. Pan. ca. dilectis triumphantem, nullius. co. 5. de appel. Ecclesia ostendit ligatũ esse est duplex. † Hinc men habet aliã potestatem qua ligat militantem: vnde quandoq; ligat, quamuis iniuste; vt xj. q. iij. cap. j.

a Reconciliat. Argu. quod sententia ferẽda est Romanæ si in aliquo sibi contradicat: argu. xciij. dist. Legimus. Sed contrariũ credo, arg. j. ea. c. hæc est. nisi erraret Romana ecclesia, quæ non credo posse fieri: quia Deus non permitteret: arg. j. ea. c. à recta. & cap. pudenda.

b Petri. à contrario sensu: arg. u. dist. 3 De hoc vide quod xcvj. ca. si Imperator. xj. q. iij. ca. Imperatores.

c In Iudæ. si duo enim contraria inter se non conueniunt, nec eorũ cõtraria inter se conueniũt: vt no. xxx iij. distinct. c. hospitiolum.

d Non turbat. quę Petrũ. sine Iuda, id est, bonos tantum, id est, ecclesia triũphans, vbi non erit luctus neq; clamor. xxxv. dist. c. ecclesiæ.

e Quæ Iudam. Id est, ante passionem etiam cum Petro, id est, malos cũ bonis. de qua intelligitur cõtrarium j. q. iij. §. vlti. versi. item.

f Turbatur. qui significat ecclesiã militantem.

g Plurimi. 8. j. q. iij. §. item peccato Achor. 8. xlv. dist.

& in cælo: quia cùm excommunicat ecclesia in terra, in cælo ligatur excommunicatus: cùm reconciliat ecclesia, & in cælo soluitur reconciliatus. si ergo hoc in ecclesia fit, Petrus quãdo claues accepit, ecclesiã sanctã significauit. † Si ergo in persona Petri b, significati sunt in ecclesia boni, & in Iudæ c persona, significati sunt mali in ecclesia.

Item Ambrosius super Marcum.

Suis meritis firmus, nonnunquam turbatur alienis.

CAN. VII.

NOn turbatur nauis, quæ Petrum d habet, turbatur illa quæ Iudam e habet. etsi multa illic discipulorũ merita nauigabant, tamen ad huc eam proditoris persidia agitabat. In vtraque Petrus: sed qui suis meritis firmus est, turbatur f alienis. Caueamus igitur perfidũ, caueamus prodi torem, ne pervnũ fluctue mus plurimi g. Ergo nõ turbatur hæc nauis, in qua prouidẽtia nauigat, abest pfidia, fides superat. Quemadmodum enim turbari poterat, cui præerat is, in quo firmamẽtum ecclesiæ est? Illic ergo turbatio, vbi modica fides: ibi securitas, vbi perfecta dilectio. Deniq; etsi alijs imperatur, vt laxent retia sua in capturam, soli h tamẽ Petro dicitur: Duc in altum, hoc est, in profundum disputationũ. quid enim tam altum, quàm altitudinem diuitiarum videre, id est, scire Dei filium, et professionẽ i diuinæ generationis assumere? quã licet mens nequeat v humana plenæ rationis inuestigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo l complectitur.

Idem.

Solus Petrus accepit mandatum, vt hamo piscem caperet.

CAN. VIII.

ESt aliud apostolicũ piscandi genus, quo genere solum Petrũ piscari dominus iubet dicẽs, Mitte hamum m, et eum piscem, qui primũ ascenderit, tolle.

Item Lucius papa † omnibus episcopis.

Nulla perturbatio à tramite apostolicæ sedis retrahat, quæ omnes hæreses semper destruxit.

CAN. IX.

ARecta ergo fide et apostolico tramite propter vllã perturbationem nolite recedere, sciẽtes quoniam (iuxta salutoris sententiã) Beati sunt, qui persecutionem patiuntur propter iustitiã. Hæc æterna est Apostolorũ viua traditio, hæc vera charitas, quæ prædicãda est, & præcipuè diligẽda ac fouenda, atq; fiducialiter ab omnibus tenẽda. hæc sancta et Apostolica mater omniũ ecclesiarũ Christi ecclesia, quę per Dei omnipotẽtis gratiam à tramite apostolicę traditionis nunquã errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus n deprauanda succubuit, sed vt in exordio normam fidei Christianæ percepit ab authoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fide tenus manet.

Item Sixtus papa. †

Fides Romanæ ecclesiæ omnẽ hæresim destruit, nullam fouet.

CAN. X.

MEmor sum Confessio. tu es Christus filius Dei viui.

b A domino. Dicente, Tu es Petrus &c. xix. distinct. ita dominus.

1 Vt. 20. dist. Quis. 22. dist. Sa crosancta.

c Votes. Fidei. Sic xvj quæst. j. frater noster. xij. dist. præceptis. xxiij. q. vl. cõuenior. 8. distinc. lxxx. c. ij. contra. Papæ est determinare questiones de fide mota. Sed aliud est quæstionem de fide mota terminare (qđ nulli prætercquam Romanæ sedi permittitur, sicut hic dicitur) aliud est ipsa n sine diffinitio ne ventilare, quod patriarchæ primates facere possunt, vt ibi continetur. ij. iij. q. vj. accusatus. & vt ibi aliter accipitur, & exponẽ agitare in fide, i. fideliter agitare.

d Nisi ad Petrum. Videtur contra ex tra de hæretic. ad abolendã. §. adhoc. de episcopali. nam ibi innuitur quod illi sunt vitandi tãquã hæretici, quos episcopi vitandos dixerunt. Sed dic quod illud intelligendum est, quando tale quid dicũt quod certũ est esse hæresim. hic vẽro vbi dubium est. ex tra. e. cũ Christus.

e Officij. Dissimulare. Est dissimulatio pia, vt xxij. q. ij. vtilem. ff. de doli exceptio. l. ij. §. iij. est pniciosa, vt xxij. q. v. caue. e. discreta, vt xx. iij. q. iiij. quidã cũ honorũ. detestabilis, vt hic.

f Tacere. Tacitur nitas est magnum vitium in Papa, vt xd. dist. si Papa.

g Hæc est fides. Quam professi sumus nos tenere, vt in alia parte capi. quæ non est hic.

h Quam in catholica. arg. xciij. dist. qui cathedram.

CAN. XI.

IN sede apostolica, extra maculam semper est catholica seruata religio.

Item Innocen. Papa.

Ad Romanam referatur ecclesiam, quotiet ratio fidei ventilatur.

CAN. XII.

QVoties ratio fidei c ventilatur, arbitror omnes fratres, & coëpiscopos nostros, nõ nisi ad Petrum d id est, sui nominis, et honoris authoritatem referre debere veluti nunc retulit vestra dilectio quod per totum mundum posit ecclesijs omnibus prodesse.

Item Iulius Papa.

Christianæ religionis zelum Romana ecclesia præcæteris habuit.

CAN. XIII.

OFficij nostri considerationẽ, non est nobis dissimulare e, non est tacere f libertas, quibus maior cunctis Christianæ religionis zelus incumbit.

Item Hieronymus ad Damasum.

Aliorum ora non timet fides. quam Romana commendat ecclesia.

CAN. XIIII.

HAec est fides g, Papa beatissime, quã in catholica h didicimus ecclesia, quámque semper tenuimus, in qua si minus peritè aut parũ cautè fortè aliquid positum est, emendari i cupimus à te, qui Petri sedem & fidem tenes. Si autem hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio cõ probatur k, quicunque me culpare voluerit, se imperitum, vel maleuolum, vel etiam nõ catholicum, sed hæreticum cõ probabit l.

Itẽ *sancta Romana ecclesia, quæ semper immaculata permãsit, domino prouidente, & beato Apostolo Petro opem ferente, in futuro seculo manebit, sine ulla hæreticorũ insultatione* m, *atq; firma & immobilis omni tẽpore persistet.*

Item Marcellus Papa, *uniuersis episcopis per Antiochiam constitutis.*

Aliud quàm Romana ecclesia, neque sentire, neque uelle permittitur.

CAN. XV.

ROgamus vos, fratres dilectissimi, vt non aliud doceatis, neque sentiatis, quã quod à beato Petro & reliquis Apostolis & patribus accepistis. Ipse eñ est caput totius ecclesiæ, cui ait dominus: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Eius enim sedes primitus n apud vos fuit quæ postea iubente domino, Romam translata o est: cui (adminiculante gratia diuina) hodierna præsidemus die. Si verò vestra Antiochena, quæ olim p prima erat, Romanę cessit sedi q, nulla est quæ eius non sit subiecta ditioni: nec ab eius dispositione

f Emẽdari. Et ita licet quis erret, si tñ paratus est corrigi, non est hæreticus, vt j. ea. aperte. 2 Ad idẽ alias dubius in fide, j. e. q. 3. dic. &c. extra de hæretic. ca. j. xit. & c. q i ecclesia.

k Comprobatur. ga quod Papa approbat, non licet alij reprobare: arg. 20. dist. si ille. xxij. dist. oẽs. xxxv. q. ix. veniã. arg. xix. dist. si Romanorũ.

l Comprobabit. Arg. cõtra theologos qui negãt Christum aliquid esse secundum quod homo contra sententiam Alexand. extra de hære. cũ Christus. Item arg. q Æpter solum dictũ, censẽs quis hæreticus. 3 Hoc idm Insultatione. co quia ne Scilicet ꝑualenter: alias falsum esset cum quotidie insultent. & si. de consens. dist. iiij. c. ij. versi. cum qua pugnent. Ogamus. Primitus. j. de cõse. di. j. basilicas. 8. xj. distin. nolite. 8. xij. distin. nouit. contra 8. xxij. dist. sacrosancta. 8. xxj. dist. quamuis. contra. sed ibi dicitur prima. i. maior: vel prima quæ hodiè prima inter alias numeratur. xx ij. dist. renouantes.

o Translata. Vt 8. vij quæst. j. c. mutationes.

p Quæ olim. Cum Petr9 ibi residebat.

q Sedi. arg. Quod in maioribus concedit, fortius in minoribus locũ habere. xvj. qõ. ij. c. j. 8. dist. xxiij. in note.

Nam Mar. 16. a

mo mo existimãdus est dixisse qđ mente non agitauit. ff. de sup. lega. i. Labeo. si tñ paratus est emendare, secus, extra de hær. ad aboliendã. & not. 8. e. glo. & ita. Arch. scilicet Iuli9. 8. pa pa in epist. ad Arthanasiũ. C. M

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si vinco vincẽtẽ, vinco te.

Nam si vinco vincentem te, ergo & te, &c. ff. de diuer. & tempo. præscrip. l. vlti. & est hic arg. q̃ si Papa subijcit sibi aliquam ecclesiam, q̃ per consequens omnes capellas illius subijcit sibi. arg. xvj. q. j. frater noster. quod non est verũ, vt extra de priuileg. cum

Græci non obediunt Papæ.

omne peccatum in ministerio fidei abluat. Tollit ergo Petrus aurem. Quare Petrus? Quia ipse est, q̃ accepit claues regni cælorũ. Ille em̃ condẽnat, q̃ & absoluit: q̃m ligandi arq; soluẽdi idẽ adeptus est potestatem. Tollit autẽ aurẽ malè audientis: tollit gladio spirituali aurẽ interiorẽ malè intelligentis. Cauea mus ne cui tollat auricula, dũ legit passio dñi. Si autẽ ad diuinitatẽ eius referimus infirmitatem corporeæ passionis, excidit̃ auricula. Et excidi tur à Petro, qui nõ passus est Christum prophetam æstimari, sed Dei filium docuit fideli confessionem signari.

tione vos deuiare oportet, ad quã cũcta maiora ecclesiastica negotia (diuina disponente gratia) iussa sunt referri, vt ab ea regulariter disponantur, à qua sumpsere principia.

Itẽ Leo Papa Dioscoro episcopo Alexand.

Alexandrinæ ecclesiæ à Romana dissentire non licet.

CAN. XVI.

Vm beatissimus Petrus Apostolus à domino acceperit principatum, & Romana ecclesia in eius permaneat iustitutis, nefas est credere, quòd sanctus episcopus discipulus illius Marcus, qui Alexandrinã primus ecclesiam gubernauit, aliꝭ regulis & traditionibus sua decreta firmauerit, cũ fine dubio de eodem fonte gratiæ vnus spiritus & discipuli fuerit, & magistri: nec aliud ordinatus tradere potuit quàm quod ab ordinatore susceperit.

Item Grego. Papa.

Professione suæ fidei, aurẽ erroris Romana abscidit ecclesia.

CAN. XVII.

I Petrus volens percussit aurem, docuit quòd aurem habere non deberent, quã in ministerio non habebant. Sed bonus dñs & ipsi refudit auditũ. secundũ prophetica dicta demõstrãs & ipsos (si cõuertãtur) posse sanari, qui in passione Christi vulnerati sunt: eò quòd

Petr⁹ Malchi aurem abscidit.

Sanat. quod Petrus in passione dominus abscidit auriculã Malchi, & dominus eam restituit sibi. per hoc no quod male intelligenti aures spiritualiter est per Petrũ abscindẽda, ipse enim habet potestatem ligandi & soluendi. Nota etiam quod si cõuertantur tales, dominus refundet eis audatum.

Luc. 22. c

Voiẽs. Quasi dicat, ex proposito, non casu.

Non deberent. quia auris exterior significat interiorẽ aurem, quam ipsi non habebant, & ideo dicit, non habebant in ministerio.

Et ipsos Qui Christum crucifixerũt. de pœni. distinct. j periculose.

Eo quod. 3. xix. distinctio. si Romanorum. j. de pœn. dist. iij. adhuc pertĩdi instant.

Condemnat. j. de pœn. distinct. j. verbum. 3. xxj. dist. inferior. ff. de re iudic. qui condemnare potest. hæc autem regula fallit, extra de sentẽ. excom. tua. & extra de officio deleg. quærenti. & quandoq; põt quis absoluere, & nõ ligare. C. vbi senat. vel cla. quoties.

Si autem ad diuinitatem. non ẽm passa est, cum natu ræ Dei nemo nocere possit. xj. quæst. iij. secundum.

Et ecclesia. l. eius est nolle. ff. de re. iu.

Exciditur. Id est, debet abscindi, vt j. quæstione j. §. cur ergo.

Propheta m. Id est, purum hominẽ. Confessione, & hoc cum dixit, tu es Christus filius Dei viui.

Quid. Probat ecclesiã esse vnã: quia domi nus vt ecclesiæ significaret vnitatem, dixit super vnũ eam ædificaturam dicens: ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. Secundo probat̃ la authoritate Salomonis in persona dominiloquẽtis: Vna est columba mea. Tertio authoritate Pauli dicentis: Vnum est corpus, vnus spiritus, vna fides, vnum baptisma, &c. postea comparat eam soli, arbori, formicæ. Vltimo dicit, quòd si quis non tenuerit hanc vnitatem, fructum non poterit facere, sed arescet & cum ramus præcisus ab arbore.

Quia tu es. Supra distinctione 1. fidelior.

Petram. Id est, super tuæ fidei solliditatem.

Super vnum. Quia vbi pluralitas, ibi discordia. Discordia de pœnitentia di. est in principio. ij. quando ratitatis.

Pari. Supra distinctione. xxj. in nono. supra secunda quæstione septima. puto contra. Puto verum esse, quod pares fuerunt in ordine de dignitate consecrationis: secus in administrationis plenitudine, quæ satis differt ab aliis

aliꝭ: quod liquet ex illo capi. xxv. dist. per lectiꝭ. & distinct. lxxx. in illis.

Vna est. infra de consec. dist. iiij. aliud. id est, vnica est.

Matris suæ. i. ecclesiæ, cuius mater & genitrix, & pater genitor est Deus. Vel dic matris, scilicet ecclesiæ triumphantis.

Cant. 6.

Vnum corpus, id est, vna ecclesia, cõpositione membrorum.

Rabt. 4. 2

Vnus spiritus. id est, vniti voluntate: vel vnus, scilicet sanctus est in nobis, quo vnum corpus efficimur.

Vna spes. id est, vna res sperata ad quã sumus vocati.

Vnus dominus. id est, vna essentia: & vnus, id est, cõsimiles, vel de vno.

Vnũ baptisma. à quocunque detur vel æquialẽs. j. q. j. hi qui. & ca. hanc regulam. vel vnus, id est, creator oĩm.

Præsidemus. & ita in toto sunt partes eius, sicut dixit lex ff. de reg. iur. 1. in toto & pars continetur.

Episcopatum. id est, ordinẽ episcopalem.

Insolidum. not. singula iura à quolibet insolidũ tenentur: vt ff. de ver. obli. l. ij. & ff. de fer. l. vlt. vnde idem ius resident a quolibet, tamẽ pro quolibet ha bent separatũ & spe ciale ius: vt ff. quẽadmodũ ser. amittaquam.

Vnitas. infra ea. quæst. schisma.

Fructus. supra xxiij. q. vij. quemadmodum.

Per totum. r. distinctionem. xxj. quanuis. ff. de fã. & pub. l. vlt. quæst. j. Non omnia. lo. de Fã.

Lienus. In prima parte dicitur,

prediti & honoris et potestatis: sed exordiũ ab vnitate proficiscitur, vt ecclesia Christi vna mõstretur: quã vnam ecclesiam in cantico quoque canticorum, spiritus sanctus ex persona Christi domini designat, dicens: Vna est colũba mea, perfecta mea vna est matris suæ, electa genitricis suæ. Hãc ecclesiæ vnitatem et beatus Paulus Apostolus docet, & sacramẽtũ vnitatis ostẽdit, dicens: Vnum corpus, et vnus spiritus, & vna spes vocatiõis nostræ: vnus dominus, vna fides, vnũ baptisma, vnus Deus. Quã vnitatẽ tenere firmiter, & vẽdicare debemus, maximè nos episcopi, qui in ecclesia Dei præsidemus: vt episcopatũ quoq; ipsum vnũ atq; indiuisum probemus. Nemo frater nitatem fallat, nemo fidei veritatẽ perfida præuaricatione corrumpat.

Episcopatus vnus est, cuius singularis insolidum pars tenetur: & ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo multi radij sunt, sed vnũ lumen: & rami arboris multi sunt, sed robur vnum, radice tenaci fundatum: & quomodo de fonte vno riui plurimi defluũt, & numerositas licet diffusa videat exũdantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur integra in origine. Auelle radium Solis à corpore: diuisionem vnitas nõ capit. Ab arbore frange ramum; fructus germinare non poterit. A fonte præscinde riuũ, præsciꝰ aresc it. sic & ecclesia domini luce perfusa, per totum orbem radios suos porrigit: vnũ tamen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur: ramos suos per vniuersum orbem copia vbertatis extendit, profluẽtes largiri riuos, ramos latius expandit: vnum tamen caput est, & vna origo, & vna mater copiosæ fœcunditatis. Adulterari nõ potest spõsa Christi: incorrupta est & pudica. Vnam domum nouit: vnius cubiculi sanctitatem in casto pudore custodit.

Idem.

Non habet Deum patrẽ, qui vniuersalis Ecclesiæ relinquit vnitatem.

CAN. XIX.

ALienus est, profanus est, hostis est, habere nõ potest Deum patrem, qui vniuersalis ecclesiæ non tenet vnitatem.

Itẽ dñs cùm discipulis suis ait, vt vnanimitatẽ suaderet, & pacem: Dico (inquit) vobis, quia si duo ex vobis conuenerint in terra de omni re, quęcũq; petieritis in nomine meo, contingent vobis à patre meo, q in cælis est: Vbicũque enim fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum his sum. Ostendit non multitudini, sed vnanimitati deprecantiũ plurimum tribui, si dico (inquit) ex vobis conuenerint in terra, &c. vnanimitatem prius posuit: concordiã pacis antè præmisit, vt conueniat nobis & fideliter & firmiter docuit. Quomodo autem potest ipse cũ aliquo conuenire, qui cũ corpore ipsius ecclesiæ, & cum vniuersa fraternitate non cõuenit? Quomodo autẽ possunt duo vel tres in noie Christi colligi, quos cõstat à Christo & eius Euangelio separari?

Omni quòd nõ potest Deũ habere patrem, qui ecclesiæ non tenet vnitatem. In secunda parte probat ecclesiam esse vnam authoritate domini dicentis, Si duo ex vobis conuenerint, &c.

Mat. 18. c

Vbicunq; xx. dist. c. vlti. 3. j. q. j. scriptura.

Nõ multitudini. j. de consc. dist. v. nõ mediocriter. versic. quapropter melior. & j. ead q. c. odi, & proieci. & in auth. de referen. §. pro eadẽ. coll. ij.

Vt cõueniat nobis. id est, conuenimus inter nos. vel id est, conueniamus nobis inuicẽ: quia turpis est pars toti. Pars est suo nõ congruens. turpis, q viij. dist. c. quæ con tra. & est arg. ab cõtrario. ordine verborum:

In eod. quia semper primo nominato dabitur: vt ff. de vsufruc. 1. quoties. ff. de lega. ij. cum pater. §. pe. argu. contra. C. de testa. pri. posteri. ff. de solu. l. non enim ordo.

trac. paulò inferius.

Imò August. lib. j. de baptis. cõtra Donatist. c. 51 C. M.

Ligandi & soluendi nõ habet potestatem, qui vnitatem ecclesiæ catholicæ non tenet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[2] OMnibus CASVS. *Dicit Hieronymus, quòd quidam dicũtur ita esse in ecclesia, quod etiã sunt ipsa ecclesia, quæ est vnica columba, quæ sine macula & ruga appellatur, de qua dictum intelligitur. Domine dilexi decorem domus tuæ, &c. quã ecclesiam si quis contempserit nec se correxerit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus. ff.q.j.si peccauerit.*

CAN. XX.

OMnibus [2] consideratis, puto me non temerè dicere alios ita esse in domo Dei, vt etiam ipsi [b] sint domus eadem Dei, quæ dicitur ædificari supra firmam petram [c], quæ vnica columba appellatur, quæ sponsa pulchra sine ruga [d] & macula [e], & hortus cõclusus, fons signatus [f], & puteus [g] aquæ viuæ, & paradisus cum fructu pomorũ, quæ domus etiã claues accepit ac potestatẽ soluendi & ligandi: hanc domum si quis corrigentem corripientemq; cõtempserit, sit tibi (inqt) sicut ethnicus [h] & publicanus. De hac domo dicit, Dñe dilexi decorẽ domus tuæ, & locũ habitationis gloriæ tuæ. &, Qui habitare facis vnanimes in domo. &, Lætatus sum in his, q̃ dicta sunt mihi, in domum dñi ibimus. &, Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te.

Item Hieronymus. †

Varia crimina variis sunt pœnis afficienda.

CAN. XXI.

NOn asseramus [i] stateras [k] dolosas, vbi appẽdamus quod volumus pro arbitrio nostro, dicentes: hoc graue est, hoc leue est: sed asseramus diuinam stateram de scripturis sacris, tanquam de thesauris dominicis, & in illa quid sit grauius appendamus. Tempore quo dominus priora delicta recẽtibus pœnarum exemplis cauenda mõstrauit, & idolum fabricatũ atq; adoratum est, et propheticus liber ira regis cõtemptoris incensus, & schisma [l] tẽtatum †. Et idolo latria gladio punita est, exustio libri bellica cæde, & peregrina captiuitate: schisma hiatu terrę, sepultis authoribus viuis, & cęteris cęlesti igne cõsumptis. quis iã dubitauerit hoc esse sceleratius [m] commissum, quod est grauius vindicatum?

Item Gregorius in moralibus. †

Ex sola ecclesia sacrificiũ dominus accipit.

CAN. XXII.

QVia ex sola [n] ecclesia catholica, veritas cõspicitur, apud se esse locum dominus perhibet de quo videatur. In petra Moyses ponitur, vt Dei faciẽ contemplet̃ur: quia nisi qs fidei soliditatem tenuerit, diuinam præsentiam non agnoscit. de qua soliditate dominus dicit: Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Sola quippe est, per quã sacrificium dominus accipiat libenter, sola quæ pro errantibus intercedat fiducialiter. Vnde etiam de agni hostia dominus præcepit dicens: In vna domo comedetis agnum, neque efferetis de carnibus eius extra fores. In vna nanq; domo comeditur, quia in vna catholica ecclesia, vera hostia redemptoris immolatur: de cuius carnibus lex foras efferri diuina prohibet: quia sanctum dari canibus [a] vetat. Sola est, quæ intra se positos valida charitatis cõpage custodit. Vnde & aqua diluuij arcam quidẽ ad sublimiora sustulit: omnes autẽ, quos extra arcam inuenit, extinxit.

Item Ambrosius. †

Non exhibet fidem Christo, qui corpus eius discerpit.

CAN. XXIII.

A Duocauit [b] ad se Cyprianus episcopum Satyrum: nec vllã putauit verã, nisi veræ fidei gratiam: percũctatusq; ex eodẽ est, vtrũnã de catholicis episcopis esset, hoc est, si cum Romana ecclesia conueniret †: & fortè ad id locorum in schismate regionis illi [o] ecclesia erat. Lucifer enim se à nostra communione diuiserat: & quanquam pro fide exulasset, & fidei suæ reliquisset hæredes [c], non putauit tamẽ fidẽ esse in schismate: nam & si fidem erga Deum tenerent [c], tamẽ erga Dei ecclesiã non tenebãt: cuius patiebantur velut quosdam artus [d] diuidi, & mẽbra lacerari. etenim cùm ppter ecclesiã Christus passus sit, & corpus Christi sit ecclesia, non videtur ab his exhiberi fides Christo, à quibus euacuatur passio [e] eius atque distrahitur. itaq; quamuis gratiæ fœdus teneret [h], & metueret tã nominis debitor nauigare, tamen eò transire maluit, vbi turè posset exsoluere. iudicabat eñ

diuinæ solutionis gratiam in affectu [k] ac fide esse, quã quia statim vt primùm copia ecclesiæ liberior fuit, implere nõ distulit, Dei gratiã [l] & accepit [m] desideratam, & seruauit acceptam.

Item Beda super epistolam Ioannis.

Etiam corpore ab eo receden dum est, qui fidem Christi non habet.

CAN. XXIIII.

OMnis q̃ recedit & nõ permanet in doctrina Christi, hic Deũ nõ habet. qui permanet in doctrina Christi, hic & filium & patrẽ [p] habet. Si quis venerit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum: nec aue [q] ei dixeritis. Qui enim illi dicit aue, communicat [p] illius operibus malis. Hęc Ioãnes [q] de schismaticis, siue hæreticis vitãdis, quæ verbis docuit, & factis exhibuit [r]. Narrat eñ de illo auditor eius sanctissimus vir & martyr [s] Polycarp [s] Smyrneorum antistes, quia tẽpore quodam cũ apud Ephesum Balneas [t] lauandi gratia fuisset ingressus, & vidisset ibi Cherinthum exire, continuò discessit nõ lotus, dicens: Fugiamus hinc, ne & balneæ ipsæ nos corrumpant, in quibus Cherinthus lauatur inimicus veritatis. Idẽ etiã Polycarpus Marchioni cùm aliquãdo occurrisset, dicenti sibi, Agnosce nos: respondit, Agnosco primogenitum Satanæ.

Item Hieronymus. †

Profanus est qui extra ecclesiam beati Petri agnum comedere tentat.

---

[a] Sanctum dari canibus. ff.ead.q.schisma.de pœnit.dist.j. nonnulli. Ioan. Cant.7.a

[b] Duocauit. Legit̃ in x. li.hist.eccl.quod tẽ pore Cõstãtini Imperatoris, qui erat multi fautor hæreticorũ, ejũ fuerãt multi catholici episcopi missi sunt in exiliũ, quorũ vnus fuit lucifer. sed mortuo Constantino reuocati fuerũt. & cũ Lucifer ab Eusebio rogaretur, vt perge ret Alexãdriam, vt ibi de statu ecclesiæ cum illic existentibus iudicaret, misit diaconum suum, p fe, qui episcopũ quẽdam ibi ordinaret. sed hoc maiori parti hominum nõ placuit. quod factũ Eusebius renocauit: & alium qui omnibus placuit, istituit. Lucifer autem dolens episcopum ordinatum à suo diacono non esse receptũ, recessit cum quibusdã episcopis aliis, nec voluit aliorum statuta seruare. Et cũ Cyprianus de quo agitur, in loco esset, quo Lucifer̃ schisma erat seminatum, ttic venisset ad eũ quendam episcopũ illius loci nomine Satyrum, inquirens ab eo, an esset de catholicis episcopis? Cum autem deprehendisset eum non esse catholicum, nec alios ibi catholicos inuenire, ꝛatulit se ad alias partes: vt cum opportunitas à domino daret̃, ad eas dem partes prædicatorũ reuerteretur.

[c] Hæredes. id est, affectos istructos reliquisset in fide.

[d] Nõ putauit. Cyprianus. Tenerent. Lucifer & Satyrus. vel teneret Satyr⁹. hoc autem non prodest: vt vij.q.j.denique.

[e] Arrius. arrius dicũ tur episcopi, qui viriliter sustinent ecclesiam. Arius 23d

[f] Passio. id est, ecclesia pro qua ipse passus est.

[g] Teneret. iure obligationis. [h] nã qui- libet prælatus est do minic⁹ debitor. xl- iij.dist. dispensatio. ij. dist. Sic etiã nec quisquã. 1.Ioan.e. not. 1.q.2.

[i] Solutiõis. id est, quã. in vltima prædicationis: qua audita cõuertebantur, & sic soluebantur à peccatis. gloss. Vel dic id est, fidei christianæ quã

[k] In affectu. nam affectus sine effectu non soluit dominicum debitorem: cum effectu. prædicare tenet eum instãter, vt cet cõtrarium fiat: in aliis locis. Gosti. vt hic, & de pœn. distinct. j. §. similiter. & illud de pœn. distin. vj. c. j. ibi, nam ex desiderio, &c. & idem est in obligatione qua quis tenetur homini si paratus est soluere & nõ inuenit cui, non imputabitur ei. C. de vsuris. acceptam. ff. de arbi. Celsus.

[l] Dei gratiam. id est, libertatem prædicandi.

[m] Et accepit. idẽ Cyprianus postea.

[n] Mnis qui. Et patrem. 2. distinct. xliij. quicunque scanus.

[o] Nec aue. xj. quæstio. iij. cap. excommunicatos.

[p] Communicat. t. distinctio. lxiij. cum Adrianus.

[q] Ioannes. Euangelista.

[r] Factis exhibuit. Nam cœpit Iesus facere & docere. t. † In epist. xxxvj. dist. §. ecce. stola ad argu. ff. de re milit. Damasũ. officium. Religiosi

[s] Balneas. & ita possunt in etiam religiosi possunt intrare balneas: quod intelligo in necessitate. [2] argu. de propter consecr. dist. iij. per. voluptatẽ uenit. sed videt̃ ex- cusari etiam in hoc casu. xj. quæstio. iij. [1] ad hoc 21.q.4.c. 41.di.§.1.

quoniam multos. & ita non, debemus lauari cum hominibus alienæ sectæ: sicut & dicit canon quod nec cum muliere. lxxxj. distin. non oportet. C. de repu. l. vlti. §. vlti. sed nec orare cum eis. Sed nunquid in ecclesia interdicta possumus orare? sic, tacite tamen. ij. quæst. iij. si quis episcopus.

CAN. XXV.

a Quoniam vetus. CASVS. Hierony. dicit in ecclesia Orientali hæreses & schismata pullulare: quod nō est in ecclesia Romana: cuius fidem se profitetur tenere, & licet loco sit remotus, non tamē mēte. Nam si quis in ea non inueniatur, peribit: sicut illi qui sunt inuenti extra arcam diluuij.

Peribit, q in ecclesia non inuenitur.

QVoniam vetus [a] Oriēs [b] inter se populorū furore collisus, indiscissam [c] domini tunicam [d], & desuper contextam minutatim per frusta discerpit: et Christi vineam vulpes exterminant inter lacus [e] contritos [f], qui non habent aquam, & difficile vbi fons signatus [g] & hortus ille cōclusus sit, possit intelligi: ideo mihi cathedram Petri & fidem apostolico ore laudatā, censui consulendam: inde nunc meæ animæ postulans cibum [h], vnde olim Christi vestimenta [i] suscepi. neque enim vastitas tanti elemēti liquentis, & interiacēs latitudo terrarū, me à pretiosæ margaritæ [k] potuit inquisitione prohibere. Vbicunque fuerit corpus, illic cōgregabūtur & aquilæ [l]. profligato [m] à sobole mala patrimonio [n], apud vos solos incorrupta patrum omnino seruatur authoritas. Ibi cæspite terra fœcundo dominici seminis puritatē centeno fructu refert: hic obruta sulcis frumenta [o] in loliū [p] auenasq; [q] degenerāt [r]. Nunc in Occidēte sol iustitiæ oritur: in Oriente autem Lucifer ille, qui ceciderat, supra sidera posuit [s] thronum suum. Vos estis lux mūdi: vos estis sal terræ: vos vasa aurea, & argētea. Hic [t] testea vasa, virga ferrea & æterno operiuntur [v] incendio. Quanquā igitur tui [x] me terreat magnitudo, tamen inuitat humilitas, à sacerdote victima [y] salutem, à pastore presidium ouis flagito. Fatiscat [z] īuidia [a]: Romani culminis recedat ambitio. Cum successore piscatoris, & discipulo Christi loquor. Ego nullum præmium nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedrę sancti Petri cō munionem consortior. Super illam petram fundatā ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnū comederit, pfanus est. Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluuio. Et quia pro facinoribus [b] meis, ad eam solitudinē commigraui, quę Syriā coniuncto Barbariæ fine determinat, non possum sanctum domini [c] tot interiacentibus spatijs à sanctimonia tua semper expetere. Ideoq; collegas tuos Aegyptios martyres & confessores sequor: & sub onerarijs [d] parua nauicula delitesco. Non noui Vitalem: Miletum respuo: ignoro Paulinum. Quicunque non tecum colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi [e] est.

Item Ambrosius.

Hæreticorum consortia à catholicis sunt fugienda.

Id est, peccata q faciūt hominem vetustum. Diabolus dicit oriēs vetus.

Mat. 24. c

b Oriens. id est, orientalis ecclesia faciens opera veteris hominis [a]. Vel dicitur diabolus vetus Oriēs respectu Christi, de quo legitur: Visitauit nos Oriēs ex alto.

c Indiscissam. supra xvj. quæstio. vij. sicut domini.

d Tunicam. id est, ecclesiam. vel tunicam desuper contextam scilicet charitate: quæ sub vno cortice multa grana, id est, fideles continet: vt xliij. dist. sit rector.

e Lacus. lacus dicitur, quia non habet aquas intelligētiæ.

f Cōtritos. id est, hæreticos humiliatos æternaliter conterendos: vel doctrinas eorum falsas cōtenendas. id est, contemptibiles.

g Signatus. in ecclesia Dei: vt s. ead. omnibus.

h Cibum. de quo cibo & qua siti habemus s. viij. q. j. audacter.

Matt. 5.

i Vestimenta. cum fuit baptizatus. j. de consec. distinct. iiij. post baptismū. vel fuit monach?. de cōsecrat. distinctio. v. nunquam.

k Margaritæ. scilicet sacramentorum ecclesiæ Romanæ, vel fidei. xj. q. iij. nolite.

l Aquilæ. id est, aliæ ecclesiæ fideles, quæ alte volant. extra de renuntia. literas. §. proxi. quæstio. iiij. cum in lege.

m Profligato. id est, dissipato. similiter accipitur profligari. C. de fideiuss. sancimus. C. de offi. rec. prouin. quæ ordinariā. vbi pro consumere ponitur: vt hic.

n Patrimonio. id est, fide, vel patrum doctrina.

o Frumēta. id est, documenta hæreticorum.

p Lolium. id est, hæreses.

q Auenasq;. id est schismata.

r Degenerant, i. degenerando pducūt. s. dist. lvj. nasci de adulterio.

s Posuit. s. hæreticos prælatos.

t Hic. vbi nūc sum.

v Operiuntur. Id est, cooperiuntur.

x Tui. o papa.

y Victima. i. victimandus, à te puniendus si peccauero. Gene. 7. b

z Fatiscat. i. cesset vel deficiat.

a Inuidia. i. extollentia, vnde inuidia sæpe nascitur: vnde cum duo certarent de electione, & vnus allegaret ignobilitatem alterius, alius ex aduerso respondit: Piscatori Petro fabri filio successorem quærimus, non Augusto. Nobilitas factū, factus litem parit, armat Lis odium: capiunt hæc tria mortis iter.

b Pro facinorib. scilicet purgandis.

c Sanctum domini. id est, verbum domini, vel fidei, vel eucharistiam.

d Et sub onerarijs. id est, magnis nauibus. nā quædā sunt onerariæ, quædam emphatæ. id est, homines ferētes: vt ff. de exer. l. j. §. sed & si ab alio mutuatus. & §. nauem.

e Antichristi. & q non est mecum, contra me est. & quicūque à fide catholica discrepat, ei contrarius est. C. de Iudæ. cælicolarum. arg. ff. de fideicom. lib. si eum. §. j. B.

[redacted]

Qua

Ecclesia duplex

a Quæ dignior domus. CASVS. Duæ sunt ecclesiæ: vna catholica, quæ non patitur pollutos habitare in se, cum habeat Christū habitatorem: quem nemo debet deserere: sicut nec Petrus: imo ibi est prædicandus, et habitaculum eligendum. Alia est hæreticorum, quæ vera non est: hæc semper vitanda est, ne ariditate eius polluamur. deserēdus est ergo hæreticus post admonitionē.

[redacted]

CAN. XXVI.

QVæ dignior domus [a] apostolicæ prędicationis ingressu [b] quàm sancta Rom. † ecclesia? aut quis præferendus magis omnibus videtur quā Christus est? qui pedes [c] suis consueuit lauare hospitibus, & quoscunq; sua receperit domo, pollutis nō patiatur habitare vestigijs [d]: sed maculosos licet in ea acceperit vitæ prioris, in reliquum [e] tamen mundare dignatur processus. Hic est igitur solus, quē nemo debet deserere, nemo mutare: cui bene dicitur [f]: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes, & nos credimus. Vidimus executorem cælestium præceptorum, qui quoniam non mutauit hospitium [g], cęlestium consortium habitationis † emeruit. fides ergo in primis ecclesiæ quærenda mandatur: in qua [h] si Christus habitator sit, haud dubie sit legendum † si verò perfidus populus aut præceptor hæreticus deformet habitaculum ecclesiæ, vitanda est hæreticorum communio: fugienda synagoga censet: excutiendus [i] pedum puluis: [k] ne fatiscentibus [l] perfidiæ sterilis siccitatibus [m] tanquā humi aridę [n] arenosæq; mentis tuæ vestigiū polluatur. nā sicut corporeas infirmitates [o] populi, fidelis suscipere in se debet Euāgelij prędicator, iuxta quod scriptum est: Quis infirmatur, & ego non infirmor? ita si qua est ecclesia quę fidem respuat, nec apostolicę prędicationis fundamenta possideat: ne quā labem perficiæ possit aspergere, deserenda est. quod Apostolus quoque euidenter asseruit dicens: Hæreticum hominē post primam † scilicet correctionem deuita. [p]

Ad Tit. 3. a

Item Beda super Matthæum.

Nec peccatis solui, nec cælestie regnum ingredi potest, qui ab vnitate ecclesiæ est diuisus.

CAN. XXVII.

QVicunque ab vnitate fidei vel societatis Petri apostoli quolibet modo semetipsos segregauerint, tales nec vinculis peccatorum absolui [q], nec ianuam possunt regni cælestis ingredi. [r]

Item Hieronymus in Amos prophetam. †

† ca. 5. in comment.

Non suscipiuntur eorum sacrificia, quarum fides reprobatur & vita.

CAN. XXVIII.

ODi & proieci festiuitates vestras [s], et non capiam odorem cœtuum vestrorum: q si obtuleritis mihi holocausto mata, & munera vestra non accipiam, & vota pinguium vestrorum respuā [t]. Odit autē Deus, & nō solùm odit, sed & proijcit festiuitates eorū, qui non celebrant festiuitates Dei, sed suas [v]. & post pauca. Odisse autē & proijcere, & non odorari, humana loquitur similitudine [x]: vt nos affectum Dei, nostris ser-

Iohā. 13. a

b Ingressu. ppter quam vel ad quam fit ingressus Apostolica prædicatione.

c Pedes. i. operationes prauas.

d Vestigijs. Id est, operibus.

e In reliquum. Id est, de cætero: & ita exaudi. j. q. vij. quoties.

f Benedicitur. A Petro: vt de conse. dist. ij. forte dicas. cum enim Christus dixisset: nisi quis manducauerit carnem meam, & biberit san. meum, &c. responderunt quidam, durus est hic sermo. & separauerunt se ab eo: vt de consec. di. ij. prima quidem. Petro dicente, domine ad quē ibimus? verba vitæ æternæ habes.

g Hospitium. arg. contra illos qui sæpe mutāt hospitiū.

h In qua. Scilicet ecclesia. si. i. quia. legendum. i. eligendum est ibi esse. vel in qua ecclesia eligendum est ibi esse habitaculū, si Christus ibi sit. si affirmatiue itelligitur. id est, quia re vera ibi Christus habitat. haud dubie, id est, non. & vere non dubie sit: quia dubius in fide, est hæreticus: extra de hære. capi. j.

i Excutiēdus. De affectibus nostris.

k Pedum puluis. Id est, doctrina hæreticorum.

l Ne fatiscentibus. Id est, fessum facientibus, vel deficientibus.

m Siccitatibus. Id est, quia hæretici sicci sunt: vt s. j. q. j. sicut eunuchus.

n Humi aridæ. Vnde Ouidius: Alta puellares trahat arena pedes.

o Infirminates. s. ij. q. vij. §. de his. s. dist. xlv. recedite. 86. di. non satis. s. xxiij. q. v. scriptū.

p Deuita. Et ita ei nō pandas secreta fidei nostræ: ar. xj. quæst. iij. nolite. xxiij. q. iij. quidā. non autem quo ad correctionē: arg. j. q. vij. conuenientibus. ibi, quotidie. intellige tam post primā quā post secundam. & hoc de postvnam iam dānatis. Quid & alterā. tamen super hoc tenendum sit, notaui s. proxi. q. v. non vos. si autem quis errat in fide, nō statim est hæreticus, dummodo paratus sit corrigi: vt s. ea. q. hæc est. si autem non vult corrigi vsque ad annum, amodo est habendus pro hæretico: vt extra de hære. excōmunicamus.

† alias,

q Quicunque. Absolui. j. de pœ. di. j. verbū.

r Ingredi. Cum iste claues habeat: vt s. xx. di. §. j. Io.

s Odi & proieci. Vestras. Id est, vos non tenentes vnitatem ecclesiæ.

t Respuam. Hucusque sunt verba Amos prophetæ. Amos 5. f

v Sed suas. ar. cōtra scholares q vadunt ad ecclesiam, vt videant dominas: quia ibi potius attendunt causam suam quam Dei.

Scholares aliqui vadunt ad ecclesias vt videāt dominas.

x Similitudine. & est figura anthropospatos. nā attribuitur Deo q̄ est hominis. s. claudere nares. nō em̄ Deus habet mēbra distincta: sicut dicūt qdā hæretici. j. q. iij. qdā. ver. anthropomorphitæ. Et est hic ar. qd si clericus agit contra laicū, debet loqui vulgariter. [3]

3 Scilicet vt laicus intelligat. arg. 5. q. 2. relatū. de hoc est q̄stio. B.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Holocausta. Supra quæstione .j. illi offerunt.

b Non ea suscipit. Vt remuneret æterno præmio. ř. xiiij.q.v.scriptū.j. de pœ.dist.v.consideret.ř.c.quæ.j.alienus.j. de consecra.di.v.non mediocriter.ř. xiiij. q. vlti. ca.vlti.ř.iij. q.vij. in grauibus.

Luc.21.a

c Vnde & vidua. De qua habes de pœ.dist.v.c.j.

Dantis affectū considerat dñs.

d Duo minuta. Affectū dantis pensat censura tonantis. vnde illud: Iuppiter vt cētum tauorum sanguine fuso, Sic capitur minimi thuris amore. Deus. Io.

e VBi sana. Infra xxviij. q.j.ř.ex his.ř. dist. xliij. in mandatis. contra. sed dicitur ibi deesse fidei, non quod non sit fides, sed quo ad perfectionem.

Hebr.10.d

ADDITIO.

Nam & fides perficitur.de pœni.di. ij.dum sanctam.argumen.xj.quæstio. iij. quod prædecessor. Archidia.

f Iustus. Id est, iustitia efficit vt sit dignus vita æterna: nam ibi Christus non est fundamentum, &c. vt j.quæ. j.cum Paulus. omnes enim virtutes patiūtur detrimentum ab vno vitio: vt de pœni.distin. v.capi.j. vt in hoc casu. Ioan.

† als, discesserunt.

g HAeretici. Perfectionem. Id est, sanctitatem: vt j. quæst. j.eos qui. vel iustitiam.j.quę.j.dominus declarauit.

† epist.6. lib.j.

h DIcimus. Pone casum per illa duo c. vij.q.j.factus est. & ca. Nouatianus. nā cum Cornelius canonice esset electus in Papam, Nouatianus à schismaticis volebat eligi: contra quem dicit Cyprianus eum non posse habere aliquam in ecclesia potestatem, cum sit schismaticus, cum ecclesia monibus agnoscamus. Et si holocausta obtulerint, vt videantur ieiunare, dare eleemosynas, pudicitiā polliceri, quæ holocausta[a] sunt vera, non ea suscipit[b] Dominus. Nam non sacrificiorum magnitudinē, sed offerentiū merita causásq; dīiudicat. Vnde & vidua[c], quæ in corbonā duo minuta[d] miserat, omnibus à Saluatore præferī: quia dominus non ea quæ offeruntur, sed volūtatem respicit offerentium.

Item Augustinus.

Vbi charitas non est, ibi fides vel iustitia locum non habet.

CAN. XXIX.

VBi sana[e] fides non est, non potest esse iustitia: quia iustus[f] ex fide viuit: neque schisma tici aliqd sibi ex ista mercede promittant, quia similiter vbi charitas non est, non potest esse iustitia: dilectio enim proximi malum nō operatur: quam si hæretici haberent: non dilaniarent corpus Christi, quod est ecclesia catholica.

Item Innocen. Papa.

A fide recedens, spiritus perfectionem amittit.

CAN. XXX.

HAretici cùm à fide catholica destiterint† perfectionem[g] spiritus, quam acceperant, amiserunt.

Item Cyprianus Magno filio salutem.†

Sacrificij potestate penitus carent hæretici.

CAN. XXXI.

DIcimus[h] omnes omnino hæreticos & schismaticos nil habere[i] potestatis & iuris: propter quod[k] Nouatianus nec debet nec potest excipi quò minus ipse quoq; extra ecclesiam consistens, & contra pacem ac dilectionē Christi faciens inter aduersarios & antichristos computetur. & paulò pòst: Ecclesia vna est, quę vna & intus esse, & foris esse non potest. si enim apud Nouatianum est, apud Cornelium non fuit[l]. si verò apud Cornelium fuit, qui Fabiano episcopo legitima ordinatione successit, & quem post sacerdotij honorem martyrio quoque dominus glorificauit: Nouatianus in ecclesia nō est, nec episcopus cōputari potest: vt qui euangelica & apostolica traditione cōtempta, nemini succedens à seipso ortus[m] est. Habere nanque aut tenere ecclesiam nullo modo potest, qui ordinatus in ecclesia non est. & paulò pòst. Quòd verò eūdém que & nos Deum patrem, eūdem filium Christum, eundem spiritū sanctum nosse dicuntur: nec hoc adiuuare[n] potest tales. & infrà. Inuenimus in tali facinore, nō solùm duces & authores, sed etiam participes pœnis destinari nisi à communione malorum[o] se separauerint[o], præcipiente domino per Mosen & dicēte: Separamini à tabernaculis hominū istorū duriśi morum, & nolite tangere de omnibus quæ sunt eorum: ne simul pereatis in peccatis eorū. & quod comminatus per Mosen vna sit, & apud duos esse non posfit: probat posita exemplo Chorę, Dathan & Abyrom, q̄ non solum tantū schismatici, sed etiam authores eorū puniūtur. Vltimo dicit eos remissionem peccatorū, quam nō habēt, dare nō posse.

l Nil habere. Arg. extra de schismat. c.j.xij. q.ij. alienationes. si tamen est occultè, toleratur: q̄ facit vt ř. no. in princi. quia omnis schismaticus si perseuerat, est hæreticus: nisi in summo pontifice: vt ibi dicit. Schisma. Hæresis. Nisi. Retine.

m Propter quod. Arg. ab vniuersali ad singulares. ix. q. iij. cum simus. quando ab indefinita. j.q.iij. saluator. quandoq; à primo ad vltimū. xxviij. q.j. idololatria. quę à maiori. xxx ij. quæ. v. si Paulus. quadoque à simili. extra de translat. inter corporalia.

Arguitur tamen iure vario modo.

n Non fuit. Si enim iudicatur res esse mea, per consequens iudicatur nō esse tua: vt ff. de pecu. Pōponius. §. si. & ff. de excep. rei iudic. si inter. Item est hic argu. q̄ duo episcopi non possunt esse in vno episcopatu insolidū: vt quæri solet vij. q.j. non autem.

o A seipso ortus. & ideo in seipsum cadere debet. et ita nemo pōt seipsum eligere: vt j.q.v.si cui is. extra de iure patr. c. per vestras. nec Prætor se dare tutorem potest. ff. de tut. & cura. prætor. arg. contra. ff. de contrah. empt. fistulas. §. j.

Eligit se ipsum.

p Adiuuare. Nam qui totam legem custodit, offendit autem in vno, factus est omnium reus: vt ř. de pœ. dist. iij. §. item oppo. & ibi notatur: si enim inquit. ř. vij. q.j. denique.

q Separauerint. Supra j.q.j. si quis inquit.

Suppli

a Supplicio. æquali: quia facto consenserunt: vt ř. j. q.iij. qui aliorum

b Merita. intellige æterna. nam & temporalia possunt. xxij.q.ij. si qu ælibet.

c Supplicia. nam in pœna non potest esse præmiū. arg. xvj.q.j. legi. & ff. de nego. gest. siue hæreditaria. & ff. ex quib. eau. maio. l. si cui. & ff. de interdi. & releg. l. relegatorum.

d Cuncti. ř. xj. qō. iij. nihil.

e QVi contra. C. quæ res Priuati ven. non pos. l. vlt.

f Priuati. hic habes q̄ dicuntur priuati illi, qui nō sunt prædiți aliqua dignitate.

g Nobiles. ř. xxvj. Arg. 9.a q.v. idolorum. contra ř. xij. dist. nō cogantur. ř. xxij. q.ij. de rebus. ř. xxij. q.v.c. j. xij. qō. ij. fraternitas. ff. de in ius voc. l. vlti.

h Proscriptionē. xxiij. q.v. de Ligu-ribus.

i Ignobiles. forte dicuntur ignobiles, qui vile exercēt officium. C. de incest. nup. humilē. de pœnis. iſtis habemus C. de sum. trī. l. iij. ff. de pœ. capitaliū. §. vlt. De huiusmodi autē pœna not. q̄ si est pœna pecuniaria vel spiritualis, semp maior imponitur nobili, quā ignobili: vt xl. dist. homo Christia. & v. qō. vj. presbyteri. arg. contra ij. q. quicquid. nam ibi minor pœna imponit episcopo quā presbytero: sed hoc intelligo in diuersis criminibus, scilicet in negligētia episcopi, & simonia presbyteri. sed corporalis maior imponitur ignobili: vt hic & insti. de pub. iud. Sed lex Cornelia. §. item lex Cornelia. ff. de pœ. quid ř. vbi dicitur q̄ quædā de ista inferunt pœnā militibus, quæ non pagatis, sed facias vim in eo quod dicitur hic, regulare est quædam: quia q̄ dicitur ibi, speciale est. alias q̄ per ignobiles grauiori pœna puniendi sunt, siue spirituali, siue corporali, siue pecuniaria. argu. xj. q. iij. præcipue. vnde hoc quod hic dicitur, q̄ ignobiles debeant verberari, intellige quando nihil habent. ff. de in ius voc. l. vlti. xiiij. q.vj. si res aliena. Ioan.

k PVdenda. CASVS. Consuetudo erat inter Mediolanenſem & Aquilegienſem archiepiſcopos, vt ſe conſecrarēt ad inuicem: iſti cū eſſent in ſchiſmate, vnus cōſecrauit alium, ſed nō obſeruata conſuetudine antiqua. vnde reprehenduntur hic ſuper duobus, et quia in ſchiſmate, & q̄ non obſeruata conſuetudine facta fuit conſecratio. & dicit quod cum in ſchiſmate ſint, & non in eccleſia, potius execrant quam conſecrant.

l Vt ita dicā. impropriętatem locutionis notat. & eſt ibi emphaſis. xxxvij. q.j. nuptiarum. vt, Dauus eſt ipſum ſcelus.

m Execratus. quia non eſt conſecratus ſecundum conſuetudinem.

n Nomen. ř. xij. q. j. clericus.

o Conſecrationis. arg. de pœ. diſt. iij. pœnitentia.

p Detrectat. id eſt contradicit vel contemnit.

q Execratus. hæc præpoſitio ex, deformitatem ſignat: ſicut & dicitur depactus. i. turpiter pactus. ff. de calumn. l. & generaliter.

Ex, & de, ſignificāt deformitatem.

r Videamus. Interpoſitio eſt hic vſq; ad illud ř. etem, &c.

s Conſuetudinem. arg. in rebus perpetuam geſtis bonū eſſe ordinem ſolitū obſeruari: vt xxxij q. vij. nō ſolum. & c. adulterij. arg. p particulari conſuetudine.

t Difficultate. ř. diſtin. lxiij. cum Ioannes.

u Apoſtolico. arg. quod metropolitani ab apoſtolico ſunt ordinandi. ſed contra Ij diſt. qui in aliquo.

& lxvj.dist.c.j. extra de tempo.ord.si archiepiscop'. Ego dico de iure cõmuni à suis suffraganeis eũ debere consecrari, sed tamẽ papa cõtrariũ facit. Ioã.
a Mediolanensis, & Aquilegiẽsis. xj.q.j.istud.Ioan.
b In qua.i.ad quã.
c Vniuersalis. id est, vniuersorum.
d Melius. Arg. iudicem in eo loco debere iudicare vbi rei veritas magis posit ingri. xxxiij.q.ij.siue.arg.xxiij.qõ.iiij.si illic.& extra de appella.ex parte.
e Etenim.hoc cõtinuatur cum litera quæ præcedit illud, videamus.Io.
f In apostolica.i.apostolorum: scilicet apostolis: vt ad itellectũ fiat relatio. simile s.dist.xxxiiij.fraternitatis.
Can.6.c
g Notissimum.& ita q notissimũ est, amplius probari potest. [1] nil enim ita est indubitatũ, quin solicitũ recipiat dubitationẽ. in authẽ.de tabell.in medio. & ita est arg. q inutilis probatio admittenda sit: ar.contra extra de proba.c.ij.& iij.C.de probat.ad probationem.
Notissimũ potest amplius probari.
1 Ad hoc 25.di. perlectis. in prin. 2.q.5. habet hoc.
h Per successores. s.distin.lxviij.quorum vices.
i Malitia. s. dist. xix.ita domin'.Io.
k Chisma.Loqtur Pelag.cõtra quosdã qui dicebant esse cõmunicãdum quibusdã hæreticis, ea ratione, qa mali sunt tolerãdi: q reprobat ibi, nõ autem,&c. quasi dicat, illud de occultis intelligit, hic de manifestis agit. Secunda ratio erat, qa iam diu fuerant in isto errore: & forte fuerat eis ab ecclesia cõmunicatũ: qd reprobat Pelag. ibi, nec enim læuigat. Tertia rõ est, qa ignorãtia vel simplicitate

inuicem Mediolanensis & Aquilegiensis [a] ordinare episcopi debuissent: ita tamen vt in ea ciuitate, in qua [b] erat ordinandus episcopus, alterius ciuitatis pontifex occurrere debuisset: vt ordinandi electio à præsenti ordinatore ex consensu vniuersalis [c], cui præficiendus erat ecclesiæ melius [d] ac facilius potuisset agnosci, & in sua qui ad episcopatum prouehẽdus erat: nec tamen ordinatori suo subdendus fuerat vt ordinaretur ecclesia. etenim [e] cum (sicut diximus) ecclesia vna sit, cui in canticis canticorũ dicitur: Vna est columba mea: nullam aliam esse constat, nisi quæ in apostolica [f] radice est fundata: à quibus ipsam fidẽ vniuerso orbi propagatam esse nõ potest dubitari: quod nobis licet notissimum [g] omnino sit, beati tamẽ Aug. testimonio cõprobemus. audite qd in quodã opere suo præclarissim' doctor dicat ecclesiæ. ait em, Quòd si nullo modo rectè dici potest ecclesia, in qua schisma est: restat vt qm ecclesia nulla esse nõ potest, ea sit, quam in sedis apostolicæ per successores [h] episcoporum radice constitutam, hominũ nullorum malorum malitia [i], etiam si nota excludi non posit, sed pro temporis ratione tolerãda iudicetur, vllo modo valeat extinguere.

Idem.

Vnitati non communicat, schismaticis consentiens.

CAN. XXXIIII

SChisma [k] siquidem ipsum, quod Grecũ nomẽ est, scissuram sonat: sed i vnitate scissura esse nõ potest [l]. nõ ergo vnitati cõicat, qui schismaticis cõicat. partes sibĳpsi fecerunt: & ab eo qd vnũ est (vt apostoli Iudę [m] iam verbis loquar) semetipsos segregantes, spiritũ nõ habẽt. quib' omnibus illud efficitur, vt quia in vnitate vnũ nõ sunt, vt quia in parte esse voluerunt: vt quia spiritum nõ habent, corporis Christi sacrificiũ habere nõ posint [n]. Nõ autem [o] nobis nunc illa quæstio est, vtrũ tolerare malos, sed vtrùm debeamus schismaticis sociari [p]. Si etiã illi, licet in sensu suo abũdantes, intra materna tamen viscera positi, quærerẽt veritatẽ †, à nobis repellendi nõ erant, donec apud eos ratione duce rei veritas claruisset. sed quia se ab vniuersali ecclesia diuiserũt, sicut beat' Aug. ait: Omnis catholicus securus eam partẽ detestatur [q], cui ecclesiam vniuersalẽ apostolicis sedibus roboratã, nõ cõicare cognoscit. Nec enim læuigat [r] † crimẽ eorũ, magis verò auget [s] q eos diu restitisse [t] dixistis, ne apostolicis sedibus cõicantes in sua cõmunione reciperẽt [v]. In hoc enim dũ & illi [x] culpãdi sunt, q cõmunicare talib' voluerũt, multò magis tamẽ illi [y] execrãdi sunt, q non solũ in sacerdotibus cõmunionẽ apostolicarũ sediũ, verùm etiam in ipsis laicis [z] spreuerunt. Sed nec illud [a] eis prodest, quòd eos in eisdem literis vel

errabãt. quod reprobat vbi dicit: sed nec illud. Ad vltimũ ponit cõclusionem suã ibi, ad summã. p quã patet, q alicui loquit qui in ecclesia nostra erat, cũ dicit, nos quod absit. Vnum casum colligendum credo ex illo verbo circa fin. noli ergo, &c. Ioan.
l Scissura esse non põt. Inde est, q vestis domini, quę vni tatem significabat, remãsit indiuisa: vt s. xvj. quęstio. vlti. sicut apostoli.
m Iudæ. q loquens de huiusmodi dicit: ij sunt qui segregãt seipsos, animã vel spiritum non habẽtes: vt s.ead.q.iij.de illis qui sunt.
n Nõ posint. quo ad effectũ. [z] Vel qa nõ cõdciunt in forma ecclesiæ: & ita exaudi, vt j.ea.in fi.
o Nõ autẽ respõdet primę obiectiõi.
p Sociari. q non est faciendum: cum fiat extra ecclesiã.
q Detestat. Excõmunicati non peccãt, vitãdo communionẽ fideliũ. Quare ergo peccãt hæretici? sol. nõ arguuntur, qa cũ sint schismatici, catholicis nõ cõmunicant, sed quia ab initio faciẽtes schisma, ab ecclesia se separauerunt.
r Nec enim læuigat. Respon. secundæ rationi.
s Auget. vt extra de simo. non satis. j. xxxij. qõ. vij. flagitia. s. xvj. quæsti. iij. licet.
t Diurestitisse. ecclesiæ, id est, in schismate perstitisse.
v Reciperẽt. & ita per consequens nec reciperentur ab eis.
x Illi. scilicet catholici.
y Illi. s. hæretici.
z Laicis. quia laicos & clericos catholicos vitabant.
a Sed nec illud. Respõ. tertiæ obiectioni. Ordina literam: sed

z Idem, suam falsam [illegible] ex his. secũdũ Ioã. de Fant.
† Alias, vnitatem.
† tertiæ.
Ordo literæ.

sed quædam pessima opin. delata apud se, sibi tamẽ incognita diuisit eos metuentes de futuro iudicio, de pœna gehennæ. solent enim hæretici talia minari, nisi sibi credatur, vel spes, vel pessima opi. diuisit eos metuentes quæ dam apud se delata. i. recitata ab alĳs hæreticis, & tamẽ incognita sibi.
a Ignorãtia. Ignorantia enim iuris non excusat in articulis fidei, quos omnes scire tenentur. xxxvij. di. ca. vlti. sed clerici exactius. viij. quæ. j. nec sufficere.
b Magis est. Propter quod schisma fuit quam eius contrariũ: aliter enim magis viderentur hæretici qui ex industria peccãt, quã qui ex rusticitate vel simplicitate: cũ grauius sit peccare ex studio quam aliter. de pœ. distin. ij. sciendum. Vel potest dici prout litera sonat, quod magis schismatici sũt illi, qui tantum per simplicitatẽ suam separantur ab ecclesia, quam sint illi qui propter subtilitatem aliquam errant. falsa em subtilitas istos cõpellit, in quam non cadunt volũtarij, sed inuiti: illos decipit ignorantia voluntaria, quę magis reprobatur. xxxvij. dist. §. si.
c Aduersus. Aliquem scilicet.
d Epistolas. De commendatione fidei suæ: vt di. xix. in canonicis. ar. q ipsi exemplo sicut originali sit fides adhibenda: argum. xxv. quæ. ij. sancimus. cõ. ea extra de fide instru. c. j.
e A summam. Id est, ad vltimum, vel s. dico Alias ad summam, id est, assumptionẽ faciam.

ignorãtia [a] rationis, vel simplicitate intellectus sui à nostra se cõmunione suspẽdisse perhibetis. idipsum em magis est, [b] propter quod schismatici sunt: quia nõ eos diuersa sentiẽdi iudicium, sed quædam apud se delata, sibi tamen incognita metuentes, & cõtra apostolicam sedem, temerè credẽtes, pessima diuisit opinio: quod schisma specialiter esse beatus denũtiat Augustinus, dicens de talibus, Aduersus [c] authoritatem illarum ecclesiarum quæ ab apostolica sedę epistolas [d] accipere meruerũt, temerè credendo, immanissimum schismatis crimen à se propulsare non poterunt. Ad summã [e] aut illos ecclesiam esse creditis, & cùm duæ ecclesiæ esse nõ possint: nos (qd absit) schismaticos iudicabitis: aut si veram in apostolicis sedibus esse constat ecclesiam, & illos ab vnitate diuisos cognoscite, & communionis quæstionem esse sublatã, quam verã nisi in vnitate constat esse non posse. Noli ergo quasi nulla schismaticorum atq; ecclesię differentia sit velle etiam indifferenter vtrorumq; [f] sacrificijs sociari. non est corpus Christi, qd schismaticus conficit, si veritate duce dirigimur: nec enim diuisum [g] esse Christum poterit quisquam sine apostoli reprobatione confingere. vnam autem (vt sæpe dictum est) quæ Christi corpus est, constat esse ecclesiam: quæ in duo vel in plura diuidi non potest. simul enim cum ab ea quisque recesserit, ecclesia esse desistit. [h]

Item Nicolaus Papa scribit Michaëli August.

Ex quo episcopus fidei contraria docet, alium excommunicare non potest.

CAN. XXXV.

AIt Cęlestinus Papa Oriẽtalibus episcopis scribens, Si quis [i] ab episcopo Nestorio, vel ab alĳs, qui eum sequuntur, ex quo talia prædicare cœperũt [k], vel excommunicat', vel exutus est seu antistitis, seu clerici dignitate, in nostra hunc communione durasse, & durare manifestum est: nec iudicamus [l] eum esse remotum [m]: quia non poterat quenquam eius remouere sententia, qui iam se præbuerat ipse remouendum.

Idem ad clerum [n] Constantinopolitanum.

Non habentur excommunicati, qui ab hæreticis excommunicantur.

CAN. XXXVI.

APertè [o] (inquit) sedis nostrę sanxit authoritas, nullũ, siue episcopum, siue clericũ, siue professione aliqua Christianum, qui à Nestorio vel eius similibus ex quo talia prędicare cœperũt, vel cõione vel loco suo deiecti sunt, vel eiectum vel excõmunicatũ videri: sed ĳ oẽs in nostra cõmunione hucusq; perdurant: qa neminẽ deĳcere vel remouere poterat, q prędicãs talia, in fine titubabat [p]. Intellexisti Imperator ex suprà memoratis non potuisse, vt nõ dicamus prelatum suum saltem quẽlibet remouere, qui fuerãt olim remoti, nec deĳcere quẽquam, iam antè prostrati.

f Vtrorumque. Catholicum ergo alloquitur corpus Christi: quare ei nõ prodest, sed nocet. Vel loquit de clerico qui pręter formã ecclesiæ sacrificabat: vt j.q.j. si qs inquit. j. de cõse. di. iiij. non in vobis. contra. j.q.j. sicut. Io. Fauẽ. hoc intellexit ad literam.
g Diuisum. Id est, quin reprobetur ab Apostolo.
h Desistit. Ipse qui prius tempore existẽdo bonus. supra e. omnibus. vel ecclesia desistat esse apud eum. Ioan.
i AIt Cælestinus. Si quis. Catholicus. Prædicare: ex hoc distinguit G. vt supra ea. §. si autem.
k Cœperũt. Sup. & separauerunt se. s.c. proxi. versic. si etiã illi. licet & illud forte intelligatur de illis qui iam prædicare cœperunt. B. vero intelligit de iã dãnato per sñiam canonis vel hominis, q nullo modo excõicari potest: vt dixi s. ead.q.j.§.j. sed contradicit in fine.
l Iudicamus. s. talem qui canonice erat depositus.
m Remotũ [z]. ar. j. ca. proxi. q de eodem loquitur. et est similis expositio. xix. di. nulli.
n Ad clerũ. Hæc non sunt verba G. sed Nicolai. Hoc cap. & superius totum est vnũ: quod patet per illud. j.c. intellexisti.
o APerte. Qui ita deiecti fuerunt.
p Titubabat. No. titubantem in fide esse hæreticum, sicut falsi assertor dicitur hæreticus, vt s. iiij. q. iij. in testibus, extra de hære. dubius. nam & hæreticorum vocabulo cõtinetur, qui leui etiam argumẽto à fide

z Et sic ponit hic tẽpus pro tẽpore. sic etiam leg. & nota. l. distin. ponderet. de cõse. dist. ij. in Christo pater.
Hæreticus est qui in fide titubat.

à fide deuiat. C. de hære. omnes. in fi. quandoque. tamen titubatio excusat, & repetitionem inducit. l fi. C. de con di. indeb. Io.

a Miramur. Commendatitijs. Et est hic arg. q; si aliquis, est excõmunicatus, & si post dicit se absolutum, non est ei credendum sine literis: vt no. j. q. vij. didici. extra de offi. ordi. ex parte.

b Etiam cum minimis. ff. di. lxiij. c. nobis. ff. di. xxj. inferior. & c. submittitur. extra de ele. innotuit. ar gu. cui nõ licet minus, nec maius. ff. de seruis expor. l. vlti. ff. de fene. qui indignus. xliiij. di. nulli. nam si pœnę causa prohibetur à maiori, & à minori. ff. de iter. et rele. relegato rum. §. vl. & de ser. expor. l cuipacto.

c His authoritatibus. hoc modo procedit in hoc §. primo infert ex c. præcedẽtibus quod ex quo quis cœpit talia prędicare, quod non potest quenq; excõmunicare. Secundo ponit obiectionem quandam, & eã soluit distinguendo inter potestatem et potestatis executionem. Tertio ponit quãdam incidẽtem quæstionem: & eam soluit per distinctionem, & ad alteram partem distinctiõis inducit duo c. seq.

d Cum ergo. Argu. q; sacerdos potest excommunicare. ij. q. i. nemo. extra de offi. ordi. cũ ecclesiarum. licet M. diceret contra. xvj. q. j. c. j. xj. quę. iij. debent.

e Vtraq;. Si ergo coniuncta sunt: aut vtrunque retinendum est, aut neutrum. C. de iur. deliber. quidam. ff. de admi. tu. cũ quęrit.

Item Nicolaus Papa.

Ad iudicandum, excommunicati non recipiantur.

CAN. XXXVII.

Miramur quomodo excõmunicati ad iudicandum recepti sunt: cùm secundùm apostolicos canones, sine cõmendatitijs[a] literis in cõmunione sola recipi prohibeant. absurdũ enim est, vt cui non licet etiã cum minimis[b] iuxta sacras regulas communicare, li ceat etiam ei de suis penè maioribus iudicare.

His authoritatibus[c] perspicuè monstratur, quòd ex quo aliquis contra fidẽ cœperit aliquid docere, nec de ijcere quenquam ualet, nec damnare. Obijcitur tamen illud August. Recedentes à fide, nec baptisma, nec baptizãdi potestatem amittunt. Cùm ergo[d] sacerdotalem unctionem utraq; potestas (uidelicet baptizandi & excõmunicandi) sequatur: à fide recedentes aut utrãque retinebũt, aut utraque[e] carebunt. Sed aliud est potestas[f] officij, aliud executio. Plerunque officij potestas, uel accipitur[g], ueluti à monachis in sacerdotali unctione: uel accepta[h] sine sui executione retinetur, ueluti à suspensis, quibus administratio interdicitur, potestas non auferetur. à fide itaq; Christi recedentibus potestas non adimitur, sicut redeũtibus non redditur: ne non homini sed sacramento, iniuria fieri uideatur. Vnde ab hæreticis baptizati uel ordinati cùm ad unitatem catholicæ fidei redierint: si fortè intuitu ecclesiasticæ pacis in suis recipiantur ordinibus, nõ iterabitur sacramẽtum, quod in forma ecclesiæ probabitur ministratũ. sed per ipositionem manus[i] præstabitur uirtus sacramenti: quæ extra ecclesiam nulli docetur esse collata. Cùm ergo utraq; potestas in hæreticis remaneat. si hæreticus[k] catholicum uel aliũ hæreticũ excõmunicauerit, ut in communionẽ suæ hæresis illũ deducat: quia iniqua est sentẽtia[l] põderet. Quòd si in catholicũ prauè uluentem, uel in hæreticum flagitijs uel facinoribus deditũ, ut aliàs ad rectè uiuẽdi normam uterq; redeat sententiam dederit: an uterq; an hæreticus tantùm, eius detineatur sentẽtia: meritò quærendum uidetur. Potest autem dici catholicũ sẽtẽtia hæretici minimè teneri. Nõ enim potest oris gladio[n] ferire, quem accusare, uel ire quẽ testificari non ualet. Si enim quos diuina testimoni[o] nõ consequũtur, quia extra ecclesia sunt, pondus humani testimonij perdidẽrũt, aduersus eos qui in ecclesia esse uidẽtur: nec aduersus eosdem ecclesiasticæ authoritatis pondus habere poterunt[p], qui ab eius fide discessisse probati sunt, atque ideo ab ecclesia sunt cõdemnati. In hæreticum[q] autem potestatem habere uidetur hæreticus: sicut & diabolus potestatem in malis, tanquam in suo pecore.

Sacerdos potest excommunicare.

f Potestas. Id est, ipse ordo vel habilitas quędam quam ex eo quod est sacerdos habet. de potestate ista similiter dist. xvj. quæ. j. §. ecce.

g Vel accipit. Puta sine executione.

h Vel accepta. Puta sine executione: vel accepta cũ executione.

i Manus. Reconciliatorię. j. quæst. j. manus.

k Si hæreticus. idẽ est si catholicus: quia continet errorem intolerabilem.

l Sententia. Extra de sententia ex commu. per tuas.

m Quod si. Hic ponit incidentem quæstionem, quam statim soluit.

n Gladio. Sed nunquid hoc est ita simpliciter verum, quę si possum eum repellere à testimonio contra me, quę possum & eum à fide renda sententia non videtur. nam obijciendo ei crimen in modũ exceptionis, repellam eum à testimonio. extra de testi. super eo. in hominus tamen remanet prælatus. vnde dum toleratur ab ecclesia, poterit me iudicare. ij. quæstione iij. nonne. & nisi in casu, scilicet cũ post confirmationem et ante consecratio nem crimen sibi in modũ exceptionis obijcitur, extra de accusa. super his.

o Testimonia. est arg. cõtra. C. de hære. l. quoniã. sed illud non valet, cum hodie sint omnes excõmunicati. extra de hæreti. excommunicamus.

p Poterunt. ℣. ij. q. vij. si hæreticum.

q In hæreticum. 3. distin. xxxvij. si quid veri. xxxij. q. vj. c. j. cõtra. Sed illud ad conuersationem matrimonij: istud quo ad torũ.

Quisq

Vnde scribit Augustinus Vincentio Donatistæ & Rogatistæ.†

Pro aliquo facinore ab hæreticis excommunicatus, à catholicis non est recipiendus.

CAN. XXXVIII.

Quisquis[a] pro aliquo flagitio vel facinore proiectum à nobis[b] ita suscipit[c] sicut suscipiũtur qui excepto errore quo a nobis separamini, sine crimine apud vos vixerint: displiceret nobis. sed nec facilè ista mõstratis: & si monstreris, nonnullos toleramus, quos corrigere vel punire nõ possumus: neque propter paleã relinquimus areã domini: nec propter pisces malos. rũpimus retia domini: neque propter hœdos in fine separandos, deserimus gregem domini: neque propter vasa facta in cõtumeliam, migramus de domo domini.

Idem ad Eusebium.†

Quisquis propter disciplinam ab hæreticis excommunicatur, non est à catholicis recipiendus.

CAN. XXXIX.

Vbdiaconus quidam Hispanen.† ecclesiæ nomine Primus, cùm ab accessu idisciplinato sanctimonialium prohiberetur, atque ordinata & sana præcepta contemneret, à clericatu remotus est. ego, si placet domino, istum modum seruo, vt si quis apud eos propter disciplinam degradatus est, et ad ecclesiam catholicam transire voluerit, in humiliatiõe pœnitentiæ recipiatur[d]: quòd[e] & ipsi eum forsitan cogerent, si apud eos manere voluisset.

Sed illud Augustini[f] intelligitur dictum, non propter sententiam cuius potestas nulla est, extra ecclesiam: sed in detestationem criminum: quæ in hæreticis sicut in catholicis æquè sunt punienda. Potest tamen illud Augustini de potestate baptizandi intelligi, non ligandi aut soluẽdi, uel cæteris sacramenta ministrandi. baptisma nanq; siue ab hæretico siue etiam à laico ministratum fuerit, dummodo in unitate catholicæ fidei accipiatur, non carebit effectu. Alia uerò sacramẽta[g], ut sacri corporis & sanguinis domini, excõmunicatio[h] uel reconciliationis, si ab hæretico uel catholico non sacerdote[i] ministrentur, uel nullũ uel lethalem habebunt[k] effectum, unde & ab omnibus fidelibus nullatenus[l] sunt recipienda.

Hinc Augusti. scribit in primo libro de unico baptismo.†

In extremo positus, etiam ab hæretico ~~quemlibetcum~~ accipere valet. CAN. XL.

Si quem fortè coẽgerit extrema[m] necessitas, & vbi catholicum per quem accipiat non inuenerit, & in animo pacem catholicam custodiens, per aliquem extra vnitatem catholicam positum acceperit qđ in ipsa erat catholica vnitate percepturus: si statim etiam de hac vita migrauerit, non eum nisi catholicum deputamus. si autẽ fuerit à corporali morte liberatus cũ se catholicæ cõgregationi etiam corporali qualiter excommunicatio sit sacramẽtum, nisi intelligatur de potestate quæ est ordo. H.

j Sacerdote. Nisi in necessitate, tunc laicus reconciliare potest. de conse. di. iij. sanctum.

k Habebũt. Cum extrema necessitate cogente sacramẽtum baptismi à quocũq; traditur, licet ab hæretico: quæritur quare eucharistiæ sacramẽtum non sit ab hæretico accipiẽdum cum in alterutro ſ retico accedes et contritio vi pleadum. ceem suppleat sacramenti. de conse. distin. ij. vt quid paras. & dist. iiij. baptismi vicem. Respond. plenior remissio sit in baptismo, quam in sola cordis cõtritione, ita quod nec Purgatorium sentiant tium non qui in fine baptisentiunt q zantur. de pœn. di- in fine bastin. vij. nullus expeciet. sufficit autem contritio eorum: vel quia alia est in reliquis sacramentis considerationis quam in baptismo: vt xxxij. dist. §. verum. quia necessarior baptismus est, et tamen omnibus sacramẽtorũ. Vel sufficit sic sciptũ esse. Vel qa in eucharistiæ sacramento solent hæretici formã ecclesiæ peruertere: vt ſ. ea. c. schisma. in fin. in baptismo vero nõ. de consec. di. iiij. sitae hæreticus. Baz. Vel ideo qa quicũque accipit baptisma, accipit Christi corpus: sed non cõuertitur. de conse. dist. iiij. nulli est aliquatenus.

† lib. j. de bapti. c. a.

baptismum. c. Arriani. 1. q. i.

l Nullatenus. Infra ead. c. vlti.

m Si quem fortè. Extrema. Arg. extra de reg. iur. quod non est licitum. vnde & citò debet hoc facere. ſ q. j. constat.

Præsen

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Præsentem.i.ſdem Dei preſentem cordi ſuo adhibuit.
b Baptiſmatis. Infra de conſe. di. iiij. ſanctum. & ca. quomodo. ꝛ. diſt. xxxij. §. verum.
c Eſſe.ꝛ.j.q.j. dominus declarauit.
d Peruerſitate.ꝛ. j.quæſtio. vij. conuenientibus.
e Prodeſſe. Infra de conſec. diſt. iiij. tunc valere.
f Iniquus eſt. Ab initio non ex poſt facto.

Ignorãtia iuris quando excuſat.

g SI quis dederit. Argu. hic elicif, q̃ ignorãtia iuris partim excuſat, ſed nõ ex toto: releuat quidem pœnam, ſed nõ abſorbet culpã. ſimile in uenitur.l.xxxij. dt. plurimos. 28. diſt. presbyterũ. viij. di. cõſuetudo. ſ. de cõſe. diſt. ij. ſcriptura. & xxx. q. j de his. ꝛ. iij. di. c. j. de cõſe. diſt. iiij. retulerunt.
h Et neſcit. Quod eccleſia contradicit, vel neſcit de facto: ſed eſt ignorantia craſſa.
i Humanius. Hæc ergo ſententia potior eſt, & ceteris præponenda, quæ maiori nititur pietati. ix. di. ſana. ff. de pac. maiorem.
k Sine oblatione. Supra xij. quæ. ij. de viro. & xxx. ij. q. ij. latorem.

Regis filij rex vocari debet.

l COepit. Rex. argu. q̃ filius regis, Rex vocari debeat, licet regnũ non habeat. & eſt arg. pro comitibus Theutoniæ & Italiæ. iam enim dominus eſt, & ſola adminiſtratio deeſt. ff. de liber. & poſthu. l. in ſuis.
m Nil fuiſſe. Id eſt, parum.
n Perciperet. Ratione quare liceat in neceſſitate ab hæretico recipere baptiſma et nõ corpus Chriſti, habes ꝛ. ead. in nota. cum extrema. Item no.

Neceſſitatis occaſione multa licent.

præſentia reddiderit, vnde nũquam corde diſceſſerat: non ſolàm non improbamus quod fecit, ſed etiam ſecuriſsimè veriſsimèq; laudamus: quoniam præſentẽ Deum credidit cordi ſuo, vbi vnitatem ſeruabat & ſine ſancti baptiſmatis ſacramento (quod vbicunque inuenit) non hominum ſed Dei eſſe cognouit, noluit ex hac vita migrare. Si quis autẽ cùm poſsit in ipſa accipere, aliqua mentis peruerſitate elegerit in ſchiſmate baptizari: etiam ſi poſtea venerit ad catholicam eccleſiam, certum eſt illi prodeſſe ſacramentum, quod alibi accipi poteſt, prodeſſe nõ poteſt. peruerſus et iniquus eſt: & tanto perniciosius, quantò ſcientius.

Item Iulius Papa.

Per annum pœniteat, qui de manu hæretici neſciens prohibitam communionem accepit.

CAN. XLI.

SI quis dederit aut acceperit communionem de manu hęretici, & neſcit, q̃ catholica eccleſia cõtrãdixit: poſtea intelligẽs vnum annum integrum pœniteat. ſi autem ſcit, & neglexerit, & poſtea pœnitentiam egerit, decem annos pœniteat. alij iudicant ſeptem, & quidam humanius, vt quinque annos pœniteat. Si quis permiſerit hęreticum miſſam ſuam celebrare in eccleſia catholica, & neſcit, xl. dies pœniteat. ſi pro reuerentia eius, annũ vnum pœniteat. ſi pro damnatione eccleſiæ catholicæ, & conſtitutudinis Romanorum, proꝛ̃ciatur ab Eccleſia ſicut hæreticus: niſi habeat pœnitentiam. ſi habuerit, decem annos pœniteat. Si receſſerit ab eccleſia catholica in congregationem hæreticorum, & alĳs perſuaſerit, & poſtea pœnitentiam egerit, duodecim annos pœniteat: tres extra eccleſiam, & ſeptem inter audientes, & duos adhuc extra cõmunionem. De his ita in canone dicitur, vt xij. annis communionem ſine oblatione percipiant.

Item Grego. Papa.

Potius eſt mortem arripere, quàm de manu hæretici communionem accipere.

CAN. XLII.

COepit Ermigildus Rex iuuenis, terrenum regnũ deſpiciens, ſed forti deſiderio cæleſte quærens, in cilicĳs ĳacere vinculatus, & ideo omnipotenti Deo ad ſe confirmandum preces effundere: tantòq; ſublimius gloriam tranſeũtis mundi deſpicere, quantò et religatus agnouerat nil fuiſſe quod poterat auferri. Superueniente autem feſtiuitatis paſchalis die, intempeſtę noctis ſilentio ad eum perfidus pater Arrianum epiſcopum miſit, vt de eius manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad gratiam patris redire mereretur. ſed vir Deo deditus Arriano epiſcopo venienti exprobrauit vt debuit, ciũsque à ſe perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etſi exterius iacebat ligatus, apud ſe tamen in magno mentis culmine ſtabat ſecurus. Ad ſe itaque reuerſo Epiſcopo Arriano, pater infremuit, ſtatimque ſuos apparitores miſit, qui conſtantiſsimum confeſſorem Dei illic vbi iacebat, occiderunt.

QVÆSTIO II.

VOd autem poſt mortem nullus excõmunicari vel abſolui, ex verbis Euangelĳ demonſtratur, quibus dicitur:

probat per v. cap. quod nullus poteſt ligari vel ſolui poſt mortem, ſupple niſi in tribus caſibus poſitis in ſumma. Secũda ibi, His authoritatibus. Ioã. de Fant.

Quod autem. Summam iſtius ſecundæ quæſtionis colligę. ſ. ea. c. vlt. & extra de ſen. excom. à nobis. iſ.

Mat. 16. c

Quodcunque ligaueris ſuper terram, &c. Super terram, inquit, non ſub terra: oſtendens quòd niuẽtes pro uarietate ſuorum meritorum ſoluere poſſumus uel ligare, de mortuis autem ſententiã ferre non poſſumus.

Vnde Leo papa ſcribens Ruſtico Narbonenſi epiſcopo.

Non poſſunt ab eccleſia abſolui poſt mortem, qui in hac vita ab ea noluerunt abſolui.

CAN. I.

DE cõmunione priuatis & ita defunctis, eorum cauſa iudicio Dei reſeruãda eſt: in cuius manibus fuit, vt talium obitus nõ vſque ad communionis remedium differretur. nos autem, quibus viuentibus nõ cõmunicamus, mortuis cõmunicare nõ poſſumus.

Item Gelaſius papa Fausto magiſtro ſuo genti legationis officio apud Cõſtãtinopolim.

Eccleſia viuentes poteſt ligare vel ſoluere, non mortuos.

CAN. II.

LEgatur ex quo eſt religio Chriſtiana, vel certè deĕ exemplſi in eccleſia Dei, à q̃busli bet pontificibus, aut ab ipſis Apoſtolis, aut ab xxiij. diſtinct. quorundam.

c Manibus. ſ. de pœnit. diſt. iiij. ſi ex bono.
d Nõ communicamus. nec communicare debemus. & ſic ſoluitur contra ſ. de pœnit. diſtin. j. multiplex. verſic. his autem qui vbi dicitur, quod ſi conſtat per indicia quod conuerti voluit, orandum eſt pro eo in eccleſia: vt xxvj. quæſtio. vj. his qui. extra de ſenten. excommu. à nobis. iſ. quia ex quo per cũ non ſtabat, ei communicare debemus: & ita eſt abſoluendus poſt mortẽ. extra de ſent. excom. à nobis.

e LEgatur ex quo eſt. id eſt, incœpit eſſe.
f Exemplum. ꝛ. di ſtinc. xx. de quibus.
g Veniam. vt ꝛ. di ſtinctio. 50. abſit. & capi. ſi quis præpoſtera. ꝛ. diſtinct. iiij. denique. contra. ſed hic veniam, id eſt, remiſsionem peccatii ibi veniam, id eſt, impunitatem.
h Niſi ſe. pœnitentibus tantum delictũ veniam indulgemus. C. de hæret. manichæos. vt ſ. de pœniten. diſtinct. j. neminem. & de conſecra. diſtinct. iij. omnis qui.
i Corrigentibus. ꝛ. diſtinct. ix. ego ſolus. ꝛ. iiij. quæſtione iij. ſola.
m Fuiſſe. nam non ſolum merita, ſed etiam corpora nobis defecerũt. xxx. iiij. diſtinct. fraternitatis.

Mat. 16. c

n Mortuos. vt Lazarum. extra de ſenten. excommu. à nobis. Vel intellige de mortuis per peccatum. de pœnit. diſtinct. j §. hoc idem probatur.

2 Ioã. xj. & filium viduæ. Luc xvij. & Marc. 5. c

o Faciendi. ſcilicet peccata dimittere, mortuum ſuſcitare, de pœ. diſt. j. verbum. de conſe. diſt. iiij. nemo tollit.

† Alias, muſquam.

Quodcunque ligueris ſuper terram, &c.

p Et in cælis. Hoc intellige de vera ligatione: nam ſam vere ligatus non eſt, qui quo ad Deum abſolutus eſt. extra de ſentẽ. excom. à nobis. aliter etiam M. & H. exponunt hanc authoritatem, Quodcunque ligaueris ſuper terram. id eſt, inter viuos, quãtũ ad ipſum ligantem. quaſi dicat, dum tu es ſuper terram, ligare potes & mortuum tantum quo ad eccleſiam.
q Abſoluendum. ꝛ. diſt. lv. ſi euangelica. argu. ff. de

testi.quæsitum.Argu.cōtra ff.de sponsa.oratio.sed istius brochardi solutionem habes in text.xxxviij.quæstio.ij.quos Deus.

SAne.Sic pone casum quod iste R.fuerat excommunicatus cum suis complicibus:sed postea absolutus ab Vrbano in natalitijs beati Petri:sed tamen quia non satisfecerat ante mortem post sententiam absolutionis de his quæ forte alijs abstulerat:episcopus iste nolebat, vt pro eo fierent in ecclesia oblatiões. Dicit ergo Vrbanus,quod licet possit eius intentio merito cōmendari,veruntamen nō est de iure quod facit.nā cum iste nec excommunicatus esset,nec excōmunicatis cōmunicasset,non potest ei istud negare:& secundum hoc dicit sub qua sponsione nos eis,id est,Richardo & suis complicibus indulsimus absolutionem excōmunicatiōis qua tenebantur.Alij autē aliter ponunt sic,ꝙ non fuerat excommunicatus:sed in aliquibus offenderat, nec satisfecerat: & secundum hoc fideles se,refertur ad id quod præcedit peccatoribus & prædonibus.& quod dicit sub qua sponsione, refertur ad hoc qđ præcedit, & fideles se in posterum pollicentur.& tunc dic absolutionem non sententiæ,sed peccatorum.Sed nōne bene faciebat episcopus qui nolebat oblationem eius recipere, si in mortali decesserat,licet non sit excōmunicatus, nec excommunicatis communicasset? Dico quod non,nisi vbi crimē esset notorium : alias nunquam.sed de huiusmodi oblationibus notaui.xc.distinct. oblationes.

Non oportet ab eorum eleemosynis post mortem abstinere, quibus in vita cōmunicare non destitimus.

CAN. III.

SAnè quod super Richardo filio Borelli vestra fraternitas se egisse innotuit pro zelo Dei [a],& animarum salute,& charitate,laudamus:sed non est adeò timendum:nō adeò est vobis ab eius eleemosynis abstinendum.Inter cæteros quippe nostræ fidei patres, beatus Leo papa doctor egregius: quibus viuis(inquit)nō cōmunicamus,nec mortuis communicare debemus. Constat ergo,quibus viuis(vt ex opposito [b] loquamur) communicamus, mortuis quoque communicare possumus.Nos planè inter duo oppugnantia positi,inter impios videlicet & schismaticos [c],schismaticis vllo modo [d] cōmunicare nō possumus, aut licet: peccatoribus verò & prædonibus [e] dispensatiuè propterea cōmunicamus, quia & ecclesiam hactenus sustentauerunt, & fideles se in posterum pollicentur:alioqui oportet nos de huius mundi partibus [f] exire:sub qua etiā sponsione nos eis nuper in beati Petri natalitijs absolutionem indulsimus. quia ergo prædictus vir neque excommunicat⁹nominatiuè [g], neque communicans cū excommunicatis ex nomine exījt [h],sed in domini sui fide atque seruitio permansit:licet nobis dispēsatiuè [i],id est, quādiu eos patimur eorum eleemosynis communicare , & defuncti animam Christianæ religioni omnibus modis adiuuare.

Item Gelasius papa vniuersis episcopis per Dardaniam siue per Illyricum constitutis.

De eodem.

CAN. IIII.

NEc quisquam vobis omnino persuadeat Achatio præuaricationis suæ crimen fuisse laxatū:quia qui postquam in collegium recidens prauitatis iure meruit ab apostolica communione secludi,in hac eadem persistens damnatiōe defunctus est,ab solutionem,quam superstes [k] nō quæsiuit,omnino nec meruit,nec mortuus iam potest impetrare.Siquidem ipsis Apostolis Christi voce delegatū est: Quæ ligaueritis super terram,& reliqua.Cęterùm de eo,qui in diuino iudicio est constitutus,nobis fas non est aliud decernere,præter id , in quo eum dies supremus inuenit [l]:

a Pro zelo Dei.Et ita licet factum reprobetur,intentio tamen commendatur.Arg.de consecra.distinctio.iiij.cap.perlatum.alias non.contra.Sola voluntatis forma mouebat opus. [1] &,Quicquid agunt homines, &c.

1 Ad hoc 24.q.4.c. vlti.

b Ex opposito.Ex consensu contrario:imo,ex cōtrarijs:arg.de pœni.distin.ix.ca.j.viij.q.j.sciendum. arg.xxxiiij.q.v.qui sitit.

c Schismaticos.De numero quorū est Richardus.

d Vllo modo.s.ead.q.j.schisma.

e Et prædonibus. de quibus quid iuris sit,si aliena non restituant,quære extra de rapto.super eo.& xiiij.quæstio. vj.si res.

f Partibus.s.ij.q. j.multi.

g Nominatiue.per hoc dixit hic Martinus figens hic pedem,ꝙ si quis communicaret ei qui incidit in canonē,antequam denūtietur, non erit excommunicatus:sed confunditur,extra de sent. excom.cum desideres.Nec multum facit pro eo quod dicit nominatiue. nō enim refert an proprio nomine an alijs indicijs excommunicetur quis.ff.si cer.pet.certum.

Excōmunicatus est qui cōmunicat excōmunicato à canone etiā ante denunciationem.

h Exijt.sup.nec alias erat in aliquo peccato publico:qa tunc idem esset:vt s. ead.q.in prin.

i Nobis dispensatiue.Quærit in quo fuit dispēsatum,cū hoc nō possit ei denegari? Dic ꝙ ideo dicit hoc,quia omnes viæ Domini misericordia & veritas.xxxiij.q.ij. admonere. Vel ideo dicit dispēsatiue,qa non cōpellebant eū ad satisfactionem. Vel hęc ideo fuit dispensatio,quia cum potuisset cōpelli ad satisfactionem,non fuit compulsus:post tamen hæredes eius compelli:vt extra de rapto.in litera.& ij.quęstio.j.in primis. [2]

Vix dom. ni misericordia & veritas. Matt. Vel dic 2 quod ideo dicit dispensatiue, qa faciet, qa ante ad peni... Vel dic dispensatiue, quasi dicat non de rigore iuris nisi primo satisfecerit.

k Superstes.ar. gu.ꝙ licet hæredes vsurarij satisfaciāt de vsuris, vsurario tamen post mortem communicandū nō est & pœnitentiam non erit,si superstes absolutionem quæsiuit:arg.j.xxvj.q.vj.qui recedunt.arg.extra de sent.excom.à nobis. vide cap.ij.de vsur.lib.vj.

NEc quisquā. extra de verbo.sig.ex parte Ioā. de Fant. Vsurario post mortem non est communicandum.

l Inuenit.Nā in eo loco quis cōuenit,in quo reperi tur.iij.q.vj.c.j.de pœ.dist.j.nunqđ Caius.C.vbi quis de

decuriali vel cohortali.l. vlti. Domini legum intelligunt si ibi habet forum ratione rei petitæ, vel ratione contractus , vel criminis:licet P.dixerit quod vbicunque reus reperitur , possit conueniri : vt C. vbi de cri.agi.opor.l.j.B.

a Atque.Supple, nil aliud debetis facere.

b Nomine.Id est, errore eius , &c. quo errore obligati sunt diabolo:nā nomē accipit pro obligatione. s. ea. q.j.aduocauit.Vel dic,nō debetis participare cum aliquo eorum prorsus (nisi pro sed, &c.) sed refutare nomen eius et complices,&c.

c Damnatiōis. Relaxare. s.xj.quæ.iij.qui iubente.s.ea.legitur.

His authoritatibus. Hæc est secunda pars quæ,secundum Io.de Fant.

d Non mortuos. Licet etiam mortui essent. Sed videtur ꝙ iste post mortem non possit excommunicari: quia admonitio semper debet præcedere vin dictam.xij.q.ij.indigne.ita et absens non potest excommunicari.iij. q.ix. absens. Sed dic in hoc casu speciale esse. Vel dic ꝙ fuit admonitus à canone, xxiij. q. v. administratores. Sed quid si aliquis voluit eum defendere, nunquid admittetur?sic.ff.de procu. seruum.§. publice. & maxime cum in causa criminali ꝓ inuito quis possit appellare.ff.de ap. non tantum . Sed quomodo admittetur , cum non possit cauere de rato? sed ratum videtur habere, ex quo nō opponit obicē cōtrariæ voluntatis. de consec.distinct. iiij.quæris, &c.

e SAne.Id est,bene et sapiēter.

CASVS.Probat v.synodus hæreticos post mortē excommunicari posse. Primo multiplici authoritate August. Secundo authoritate multorum episcoporum qui hoc fecerunt. Tertio authoritate Rabani episcopi. Quarto authoritate ecclesiæ Constantino. Quinto authoritate Theophili. Sexto repetit synodus authoritatem Augusti.& ecclesiæ Constantinopo. Vel dic quod in fine loquitur de vera ecclesia Romana.

atque [a] ideo, nisi eius nomine [b] refutato,cęterisq; consortibus huius erroris,cum nullo prorsus eorum participare debetis mensæ dominicæ puritatem : quam maiores nostri semper ab hæretica magnopere seruauerunt pollutione discretam.

Item Leo Papa.

Incorrigibilis , damnationis sententia relaxari non potest.

CAN. V.

DAmnationis sententiam quicunq; meretur accipere, si in suo sensu voluerit permanere nullus relaxare [c] poterit.

[1] His authoritatibus probatur,quod viuentes non mortuos [d] soluere possumus vel ligare. verùm hoc non de omni crimine intelligendum est. sunt enim quædam crimina , de quibus etiam post mortem accusari potest quilibet vel damnari,veluti hæresis.

Vnde in prima actione synodi legitur:

Hæretici etiam post mortem sunt excommunicandi.

CAN. VI.

SAnè [e] profertur à quibusdam qui dicunt oportere post mortem hæreticos anathematizari, & sequi in hoc doctrinam sanctorum patrum, qui non solùm viuentes hæreticos cōdemnauerunt, sed etiam mortuos: sicut eos [f] qui iniustè condemnati sunt, reuocauerunt post mortem [g] , & in sacris dicticis [h] scripserunt:quod factum est in Ioanne & in Flauiano religiosæ memoriæ episcopis Constantinopolitanis . Item in actione v. Augustin. ait: Et si fortè isti libri ita designant [i] traditorem suum,sicut Dominus designauit Iudam : legatur in eis nominatim & expressè vel Cęcilianum [k] vel eius ordinatores eorundem librorum [l] fuisse traditores : & nisi eos anathematizauero , ipse cum eis iudicer tradidisse. Quæ modò recitata sunt, Augustin. sanctæ memoriæ consuluit & statuit teneri ab initio in ecclesia. Impium enim dogma iam inculpatum est & condemnatum , & eos qui tali dogmati obnoxij sunt, anathematizari voluit ecclesiæ traditio , licet etiam mortui essent. Ideo sanctæ memoriæ Augusti. dicit : si modò cōuinceretur Cæcilianus de his quæ inferuntur ei , etiā post mortem eius illum anathematizo. Item multi episcopi congregati sunt & quædam de diuersis causis ad ecclesiasticum statum pertinentibus disponentes , de ipsis statuerunt defunctis , qui suas facultates hæreticis reliquerunt [m] ,vt etiam post mortem anathemati subijciantur. Sunt autem & Augustini sanctæ memoriæ epistolę dicentes, quòd si qui in vita sua non rectè sapuerunt , licet non condemnati fuissent adhuc viuentes , tamen demonstrato pecca

f Sicut eos.Supra xj.quæ.iij. quicunque.s.e. q. de communione.

g Post mortem. Contra. xxiij. di. quorundā.& extra qui fi. sint le. causam.sed speciale est hic , & in casibus quos not.s.in principio quæstionis.

h Dicticis. Dicticæ sunt tabulæ [1] à dico dicis.vñ Martialis, Clerice dicti camlateri ne dempseris vnquam. Et est arg. ꝙ si in aliquo lapide vel columna inueniatur scriptura , fides est ei adhibenda. arg. iij. q. vij. postulatus [2]. arg.cōtra.C. de relig. & sump. fu. monumentorū. Dicticis. Dictica sunt columnæ vbi imagines patrum in suo catalogo ponūtur. Io.

i Designant. Infra de consecra.distinct.ij.cum omne crimen.

k Vel Cæcilianum.s. xxiij. quæ. iiij.ipsa pietas.

l Eorūdem librorum.Sed quid si in scrinio alicuius inueniantur rationes vel instrumēta,per quæ patet eum vsurarium fuisse : nunquid potest excōmunicari? videtur ꝙ sic,nisi de vsuris satisfecerit [3] ꝙ tamen non est verum vbi occultum fuit.

m Reliquerunt. Vt extra de hære. si quis Episcopus. nec est ita in alijs illicitis collegijs. nam licet non possit

1 Id est,afferes de cera. Ioā.de Fant.

2 Adde Bar.et oēs in l.monumētorum. j. gl. alle. & qꝫ no. gl.in l. in testamēto. la j.in ver. scriptura. iūcto tex. ff.de cōdi. et demon. per Bar.in l.j de albo scriben.& Bald.in l. vel quod. ff. de reli. & Bar.in l.j.§. si. ff. de bo.pos. secun.tab.

3 Nam in contumacia videtur esse defunctus, &c.vt dicitur j. ea. in glo. sed qualiter,&c. & adde quod dicitur s. ea.ne quisquā in gl. Archi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit ligari illicito collegio, potest tamen cuilibet de collegio. ff. de rebus dub. cum senatus.

a Anathemati. Arg. q̃ cognito errore, etiam post mortem excommunicantur hæretici.

b Monstrari. Sed qualiter demonstrabitur istud? Dicunt quidam, q̃ denuntiatiue. & satis videtur hæc ratio sufficere: tamen si denũtiatiue proderetur cõtra quẽ viuentem aliquid, & nollet corrigi, excommunicaretur. At iste est in cõtumacia, in quã deuenit ex culpa sua, à qua non potest exire, & ideo potest excommunicari. Quidam tamen dicunt. (cum quibus est Hug.) q̃ non est aliquis admittendus denuntiatiue: imo oportet quod inscribat se, & quod se obliget ad talionem. iiij. quæstione iiij. c. ij. Sed cui pœnæ supponetur? dico quod ei cui supponeretur iste si viueret: sed non cui modo supponitur, nec mirum, cum grauius sit peccare in mortuum, quam in viuum: vt C. de sepul. vio. qui sepulcra.

c Item Romano rum. Id est, Cõstantinopolitanorum.

d Nec in fide peccasset. Tautum, sed in Ro. pon. sententiam excommunicationis protulit: vt dixi xxj. dist. in tantum. vel nõ. peccauit in fide, vt esset inuentor hæresis, sed veteris imitator: vel articulos fidei tenebat, sed aliter errabat: vt ẽ. xv. di. c. j. arg. xl. di. si Papa. contra sed hoc de Cõstantinopolitano.

e Origenem. Non loquitur hic de Origene de quo habemus infra ea. quæst. iij. quidam. verb. Origeniani.

1. Suppon. gl. sin gu. Ludo. Rom. sin gu. 778.

Peccare grauiusest in mortuũ quã in viuum.

Salus æterna nõ omnibus datur.

to etiam isti post mortem anathemati[a] subiiciantur. Itẽ si vera sunt quæ Cæciliano obiecta sunt, & nobis aliquando possunt monstrari[b], ipsum mortuum anathematizaremus. Item dicis mihi licere etiam de mortuis iudicare: quia iudicium non tantùm de viuis, sed etiam de mortuis solet sferi. Item Rabanus sanctæ memoriæ episcopus factus Edissenæ ciuitatis, qui in sacerdotibus resplenduit, Theodorum, Mosopheneum post mortem in ecclesia anathematizauit.

Item Romanorum[c] etiam ecclesia, ante annos paucos Dioscorum qui fuit Papæ eiusdem ecclesiæ, etiam post eius mortem anathematizauit: cùm nec in fide peccasset[d], et hoc omnes homines sciunt, qui degunt hic Romæ, & maximè qui in dignitatibus existunt, qui etiam eidem Dioscoro communicatores permanserunt vsque ad mortem eius.

Item si ad tẽpora Theophili sanctæ memoriæ vel superius aliquis recurrerit, etiam Originem[e] inueniet post mortem anathematizatum: quod etiam in isto fecit & vestra sanctitas, & Vigilius religiosissimus Papa antiquioris Romæ. Item sancta synodus dixit: Sufficiunt quæ dicta sunt & prolata, ecclesiasticam traditionem demonstrare, quòd oportet hæreticos etiam post mortem anathematizari. Item in actione quarta, sancta synodus dixit: Augusti. sanctæ memoriæ qui inter episcopos Aphricanos splenduit, diuersæ epistolæ sunt recitatę significantes, quia oportet hæreticos etiam post mortem anathematizari: talem autem ecclesiasticam traditionem et alij Aphricani episcopi reuerendissimi seruauerunt: sed & Romana sancta ecclesia, quosdã episcopos etiam post mortem anathematizauit, licet in vita sua pro fide non essent accusati, & vtrunque apud nos habita gesta significant.

diabolis saluandis. Sed cum iste damnatus fuerit, nonne & eius scriptarvtique extra de hæret. fraternitatis. quid est ergo quod quædam opuscula eius recipiuntur. Dic q̃ recipiuntur non quia eius sunt, sed quia ecclesia approbauit. 2 omnia enim nostra faci- 2 Dic vt mus quibus auctoritatẽ imperamur: vt C. de vete. iur. Origenis. enu. l. j. §. j.

QVÆST III.

1 ps

QVod autẽ[f] pro peccato alicuius, tota familia excommunicanda sit, multorum exemplis probatur. Pro peccato[g] nanque Sodomitarum, paruuli eorum qui beneficio ætatis paterna flagitia nescie bant, cælesti igne sunt consumpti. Item pro peccato Amalechitarum, non solùm paruuli eorum sed etiam bruta animalia usque ad mingentem ad parietem[a], iussa sunt à domino deleri.

Item Dathan & Abirom authores schismatis fuerunt cõtra Moysen & Aaron: nec tantùm ipsi soli, sed omnis substantia eorum cum ipsis descẽdit ad inferos. In nouo etiam testamento nõnunquam peccatis exigẽtibus grauis pestilentia desæuisse legitur: quæ etiã illos inuoluit, qui peccati conscientiam non habebant. Si ergo tam seuerissimè pro peccatis parentum inueniũtur paruuli puniri, nulli dubium est, quin pro peccatis eorundem sententia excommunicationis pariter feriri ualeant.

His itaque respondetur, pro peccatis parẽtum paruulos corporaliter flagellari, ex uerbis Euãgelij apparet, ubi apostoli de cæco nato Christum interrogasse dicũtur: Rabbi, quis peccauit, hic, aut parẽtes eius, ut cæcus nasceretur? In quibus etiam illud completur, quod Dominus ait ad Moysen: Ego sum Deus zelotes, uisitans peccata parentum in filios usque in tertiam & quartã progeniẽ. Spiritualiter autem peccatis parentum paruuli non tenentur[b], ex quo per sacramentum regenerationis ab originali peccato fuerunt emundati. Vnde per Ezechielem dominus ait: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. filius enim non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filij. Iustitia iusti super eum erit: & impietas impij erit super eum, &c. quæcunque etiam peccata parentes commiserunt, filius ex quo personaliter ab eis separatus fuerit, eã non imputantur ad pœnam. Vnde peccato Adæ ideo omnes posteri teneri dicũtur, quia nondum aliquis ex illo materialiter fuerat proseminatus: quia uerò apud Deum non sententia sacerdotum, sed uita eorum quæritur, patet quòd non est notandus sententia, quem peccati macula non inficit. Hinc Paulus Corinthijs scribens ait: Si quis frater nominatur fornicator, aut auarus, aut idolis seruiẽs, cum his nec cibum sumere debetis. Ex quibus uerbis datur intelligi, quòd nisi primùm aliquis nominatus fuerit de crimine, id est, uel coram iudice accusatus uel cõuictus, uel in iure ipse de se confessus fuerit, quòd nec sententia est ferendus, nec ab eius communione abstinendum est. Non ergo pro alicuius peccato, tota familia excommunicanda est.

4. Cor. 5. d

Vnde Augustinus scribit ad Auxilium epi scopum. †

† Epist. 12 75.

Pro peccato patris non est filius anathematizandus.

CAN. I.

SI habes de hac re sententiam, certis rationibus vel scripturarũ testimonijs exploratam, nos docere digneris, quomodo rectè anathematizetur[c] filius p̃ peccato patris, aut pro mariti[d] peccato vxor, aut pro domino seruus, aut quisquam in domo etiam nondum natus, si eorum tempore quo vniuersa domus est anathemate obligata, nascatur, nec ei possit per lauacrum regenerationis in mortis periculo subueniri. Hæc enim[e] fuit corporalis pœna[f] qua legimus quosdã contemptores Dei, cum suis omnibus, qui eiusdem impietatis participes fuerunt, pariter interfectos: tunc quippe ad terrorem[g] viuentium mortalia[h] corpora perimebantur, quandoque etiam moritura. spiritualis autem pœna, qua fit quod scriptum est, Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælo: animas obligat, de quibus dictum est: Vt anima[i] patris, ita & anima filij mea est. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Audistis[k] fortasis aliquos magni nominis[l] sacerdotes, cum domo sua

Matt. 16.

Ezec. 18. a

a Ad mingentem ad parietem. id est, vsq; ad canem vel infirmũ, qui ꝓpter debilitatem adhęret parieti, & mingit.

b Non tenentur. 1. dist. vt. vndecẽq;. & cap. nunquam.

c Habes. Anathematizetur. alias minori excõmunicatione, bene vnus pro alio punitur, & sic non sunt contraria. xc. dist. oblationes. xv ij. q. iiij. mitor. extra de spon. non est vobis.

d Aut pro mariti. nec etiam ciuiliter, vxor ꝓ marito cõuenitur. C. ne vxor pro mari. l. j. per totum. nisi in casu vbi res vxoris pro marito intelliguntur obligatæ. C. de primipil. l. j. & ij. & iij. in fin. lib. xij.

e Hæc enim. antiphona est q̃ posset dici, quia inuenio vnum pro alio punitum.

f Pœna. Certe in hoc grauiter excedunt: nam istud specialiter eis concedit alijs etiã interdictis, extra de spons. non est vobis. Sed pone, q̃ posset anathematizari sic familia ꝓ peccato alicui[3], vel ciuitas tota, nunqd erunt excõmunicati qui nascuntur sic quam primum sunt baptizati, aĩ nõ? ꝓ hoc facit quia eadẽ familia est. vij. q. j. denique. ff. de iudi. ꝓponebat. Quidam tamen dicunt, quod qui nascuntur, non sunt excõmunicati.

g Ad terrorem. ij. q. vij. quapropter.

h Mortalia. & ideo non videtur esse magnum, sed facilè quod alias factures efferre vt ẽ. pxi. xj. q̃. j. quod culpatur. ff. de condi. cau. da. l. pecuniam. §. vlt. vt anima. ẽ. j. q. iiij. ludæi.

i Audistis. Alia an ꝓponebat.

k Magni nominis. ꝓbatur.

3. Fauste. Dic vt punitur pro alio. xj. quæstione iij. illud. Gratia. pro vtraque parte allegat.

g Pro peccato. ẽ. j. q. iiij. §. item peccato Achor. Ad tentia excommu. inter. in fi. Sed pœna

Idonei.

Gene. 19. c

1. Reg. 14. a

Testis rationem sui dicti assignare debet.

quempiam anathematizasse peccantium: sed fortè si essent interrogati, reperiuntur idonei [a] inde reddere rationem. Ego autem si quis a me quæsierit vtrùm id rectè fiat: quid ei respondeam, non inuenio. nunquam hoc ausus sum de quorundam facere facinoribus vnanimiter aduersus Ecclesiam perpetratis, nisi grauissimè cōmouerer [b]. Sed si tibi quod iustè id fiat Dominus reuelauit, nequaquam iuuenilem ætatē tuam, & honoris ecclesiastici rudimenta, contemno. senex [c] enim à iuuene, & episcop⁹ tot annorum à collega necdū anniculo parat⁹ sum doceri, quomodo possim vel Deo vel hominibus iustam reddere rationē, si animas innocētes pro scelere alieno (quod non trahūt ex Adam, in quo omnes peccauerint) spirituali supplicio puniamus? Etenim Classiani filius & si traxit ex parente noxam primi hominis, sacro fonte baptismatis expiādam [d]: tamē quicquid postquā eum genuit, peccati pater eius admisit, vbi particeps ipse non fuit, ad eum nō pertinere [e], quis ambigit? Quid dicā de coniuge [f]? Quid de tot animabus vniuersæ familiæ? Vnde & si vna anima per istam seueritatem disciplinæ qua tota domus ista anathematizata est, sine baptismate de corpore exeundo perierit, innumerabilium mors corporum, si de ecclesia homines innocentes [g] violenter abstrahantur & interficiātur, huic damno non potest comparari. Si ergo de hac re, potes reddere rationem, vtinam & nobis rescribendo prestes, vt possimus & nos. Si autem non potes, quid tibi est inconsulta commotione animi facere? Vnde si interrogat⁹ fueris, respōsionem rectam non vales inuenire? Hęc autem dixi etiam si filius noster Classianus aliquid admisit, quod tibi anathemate plectendum iustissimè videretur.

2 *Vt ergo ex hac authoritate euidentissimè monstratur, illicitè excommunicatur quis pro peccato alterius: neque aliqua ratione nitūtur, qui pro peccato unius in totam familiam sententiam ferunt excōmunicationis. Illicita autem excommunicatio non tantū nō lædit, sed excommunicantem cōdemnat* †.

Vnde Gregorius scribit Magno Mediolanēsi [h] *episcopo.* †

Illicitè si aliquis excommunicat, semetipsum, non illum, condemnat.

CAN. II.

Comperimus quòd Laurentius [i] quondam frater & coëpiscopus noster, nullis te culpis exigentibus communione priuauit [k]. Ideoq; huius præcepti nostri authoritate munitus [l],

a Idonei. & ita nō sufficit dicere, nisi ratio dicti assignet. ij. q. vij. criminationes. Arg. contra de pœni. dist. iiij. si ex bono. ff. de lega. nō omnium. & s. ꝓxi. q. iiij. de Tyrijs. & est hic arg. testes nō esse recipiendos, qui dicunt se rem scire, nisi qualiter & vnde nouerunt declarent. nisi enim omnia inquirantur, nō potest perueniri ad veritatem. xxiij. q. viij. occidit. & arg. s. xvij. q. iiij. miror. arg. xxxv. q. vj. de parentela. & iiij. q. iij. si testes. extra de sent. & re iud. sicut. Dic de omnibus nō reddit ratio, inspecta ratione voluntaria. vnde illud, Sic volo, &c. sed inspecta naturali ratiōe, secus. C. de his q ve. æta. impe. l. vlt. Ioā.

b Nisi grauissime cōmouerer. Genus loquendi sicut & illud: ego non facerē tale quid, nisi essem extra memetipsum. posset tamen prohiberi familiæ, ne domino communicaret, forte propter atrocitatem facinoris: vt arg. extra de sentē. excom. inter alia. in fi. & xvij. q. iiij. miror. & no. xj. q. iij. quoniam multos. Sed nūquid hoc licebit, si grauissime commoueretur? non. innuit ergo nō qd fieri deberet, sed quid fieri posset. solēt quippe homines recentioribus factis turbulentius excitari: vt xxiij. q. v. ca. ij. & xj. q. iij. ista.

c Senex. reprehensibilis est enim episcopus, qui à perito subdito contemnit edoceri: vt s. xxxviij. dist. c. vlti. s. distinc. xxij. de Constantinopo. Et nulla ętas sera est ad discendum vsque ad lxxxviij. annū. ff. de fideicom. lib. apud Iulianum. & sæpe reuelatur minori, &c. vt xcv. distin. cap. esto.

Episcop' nō erubescat a subdito doceri.

d Expiandam. j. de conse. dist. iiij. si quicquid.

e Ad eum nō pertinere. s. j. q. j. dominus declarauit. s. j. q. v. c. j. et vlt. cōtra. an sit grauius quam [redacted]

f De cōiuge. s. xj. q. iij. quoniam multos. C. de sacrosan. eccl. sancimus. in fi. Ad idē. j. di. de his.

g Innocentes. argu. maius peccatum esse interficere paganum quam christianum bonum. ar. cōtra xxiij. q. v. si nō licet. Sed hoc verū est in illato, non in commisso, id est, maius peccatum est si vna anima ꝑ peccatū infidelitatis pereat, quam si innumerabilium martyrum corpora ꝑ eo trucidarētur. & hoc videtur litera dicere, si innocentes de ecclesia extrahant, & si martyrum corpora pereant, non est damnū: sed dicitur secundū vulgare hominū dānū ibi esse.

Paganum interficere. rum. & de conse. dist. 4. rebaptizare. vbi de hoc. † Alias deest, condemnat. [redacted]

Vt ergo. Hæc est secunda pars quæst. in qua probat per octo cap. quod magis nocet maledicēti, quam illi cui iniuste maledicit. Io. [redacted]

h Mediolanensi. id est, de illa ciuitate vel suffraganato, vel suffraganeo Mediolan. archiepiscopi. [redacted]

i Comperimus. Laurētius. Is fuit archiepiscopus Mediolanē. distin. xvij. §. hinc etiā. s. lxiij. dist. quāto. vel ipse magn⁹ fuit post Laurentium natus. [redacted]

k Priuauit. Arg. contra ff. de re iudi. l. iiij. §. condemnatum. Sed ibi de condēnato in causa pecuniaria, vbi cōtemptus non ligat.

l Munitus. Arg. quod sicut solo verbo ex solo cōmunicatur qs, ita ex solo verbo absolui potest: arg. v. q. j. quidam. Arg. contra j. e. §. notandum. extra de sent. excō. cū desideres. xj. q. iij. cū aliquis. credo quod solo verbo possit absolui: qa omnis res p quascūq; causas cōtrahitur, &c. extra de reg. iur. c. j. ff. eo. ti. nihil. vel nō tenuit hæc sentētia: qa Laurētius erat hæreticus. Ioā.

Qui

officium tuum securus perage, & communionem sine aliqua sume formidine.

Item Hieronymus in Leuitico. †

Qui non corde sed ore maledicunt, labiorum immunditiam contrahunt.

CAN. III.

Qui negligunt oris maledici consuetudinem [a] resecare, etiā si nō corde maledicāt, [b] tamen immunditiam labiorum (secundū Esaiæ verbum) & inquinamēta oris incurrunt.

Item Hieronymus vbi supra.

Vita, non sententia, quemlibet ligat, vel soluit.

CAN. IIII.

Si qs nō recto iudicio eorū, qui præsunt ecclesiæ, depellat & foras mittat, si ipse antea nō exijt, hoc est, si nō ita egit, vt mereretur exire, nihil læditur [c] in eo, quòd nō recto iudicio ab hominibus videtur expulsus: & ita fit vt interdum ille, qui foras mittitur, intus sit, & ille foris, qui intus [d] videtur retineri.

Item Rabanus de ecclesiasticis pressuris libro primo.

De eodem.

CAN. V.

Non in perpetuum damnamur, cùm iniustè iudicamur, dicente Psalmista, Nec dānabit illum [e] cùm iudicabitur illi [f]. Multi sacerdotum culpā zelo Dei se persequi profitentur: sed dum indiscretè hoc agitur, sacrilegij [g] facinus incurrunt: & dum præcipites [h] quasi ad emendandum ruunt, ipsi quoque multò magis in deterius cadunt.

Item ex concilio Parisiensi, tempore Lodouici. †

Qua pœna feriatur, qui illicitè aliquem excommunicat.

CAN. VI.

De illicita excōmunicatione lex Iustiniani Imperatoris catholici quā probat, & seruat catholica ecclesia, constitutione cxxviij. [i] †ca. ccc. lib. j. decreuit vt nemo p̄sbyter excōmunicet aliquē antè, quā causa probetur, propter quā ecclesiastici canones hoc fieri iubent. Si quis autem aduersus eam aliquem excōmunicauerit, ille quidem, qui excommunicatus est, maioris [k] sacerdotis authoritate, ad gratiam sanctę cōmunionis redeat. Is autem, qui legitimè [l] non excōmunicauerit, in tantum abstineat à sacra communione tēpus, quantū maiori sacerdoti visum [m] fuerit: vt quod iniustè fecerit, ipse iustè patiat.

Et hinc sanctus Gregorius ad Ioānem episcopum iniustè excommunicātem, inter cætera scribit dicens:

†Cassatis prius, atq; in nihilum redactis prædictæ sententiæ tuæ decretis, ex beati Petri principis Apostolorum authoritate decernimus triginta dierum spatio, te sacra communione [n] priuatum ab omnipotenti Deo tanti excessus ueniam cum summa pœnitētia ac lacrimis exorare. quòd si hanc sententiam nostram te cognouerimus non implesse remissius, non iam tantùm iniustitiam, sed contumaciam fraternitatis tuæ cognoscas iuuante Deo seuerius puniendam: quia nemo præproperè uel præ- [redacted]

a Qui negligunt. Consuetudinem. Inducitur ex consuetudine præsumptio: vt distin. xliiij. multis. s. ea. c. Deus. ff. de re milita. l. non omnes. ff. de vsu & habi. l. plenum. §. sed si. ff. de accusa. l. si cui.

Origenes homil. 14. in c. 24. Leuitici.

b Maledicāt. qd fit quando non credūt esse verū quod dicunt: vel quando pater maledicit filio: vt v. quæst. v. non osculatur.

Esaie 6. b

c Si quis non recto. Nihil læditur. s. xj. q3. vlti. cui est illata. & ca. & si ad tempus.

d Qui intus. s. ij. q3. j. nemo. contra xj. q. iij. c. illud. & c. quid obest. & dic nihil læditur quantum ad recipiendū vnitatem sanctorū, læditur autē quantum ad participanda ecclesiastica ministeria. Sententia autem pastoris semper timenda est. nā quo ad Deum non potest ecclesia ligare nisi cum emittit constitutionem aliquam: vt s. ea. q. j. c. j. & ij.

e Non in ppetuū. Illum. scilicet iustum.

f Illi. Id est, ad malum illius, id est, iniusti.

g Sacrilegij. item tenetur actione iniuriarum. xj. q3. iij. ca. temerarium. & tenet ad omne interesse, & ad maiorem pœnā si visum fuerit expedire. extra de sentē. excō. sacro. Item crimen sacrilegij dignum est depositione: vt lxxxj. dist. c. Apostolus. nec potest promoueri talis: vt ibi dicitur. Quare ergo tantum pœna suspensionis. xxx. dierū infligitur ei: vt j. ca. proxi. Sed forte ibi loquitur cū agit ad depositionem. Vel dic quod nō quodlibet sacrilegium inducit depositionem.

ADDITIO. Nā varia est pœna sacrilegij, ꝓut not. xvij. q. iiij. c. sacrilegium.

†Scilicet j. filij Caroli Magni.

h Et dum præcipites. Iudices non erūt præcipites ad excōicandum: vt extra de appel. repræhensibilis. iniquitas enim omnia præcipitat: virtus autem lenta est, & omnium percunctatrix. de pœni. dist. ij. inter hæc hircū.

Virtus omnia per cunctatur.

† [redacted]

i De illicita. Cxxviij. Hodie non distinguitur liber iste p cap. ponitur autē lex ista in authen. de san. epi. §. omnibus. coll. ix. ij q. j. nemo episcopus.

k Maioris. Quando superior possit absoluere ligatum ab inferiore, no. xj. q. iij. si eps. Qua autē pœna puniat iniuste excōicās habes extra de senten. ex commu. c. sacro.

l Qui legitime. etiam si iusta fuerit in causa excommunicationis, vt extra de sen. excō. sacro. dic quod ap-

m Visum. Hodie pellat hic relinquit arbitrio iudicis vel episcopi: sed tantū mēsis ad hoc præfigitur: vt extra de senten. excom. sacro. Vel in authen. dic, quod secūdum arbitrium superioris carebit cōmunione hominum, sed tamen ipso iure est priuatus igressu ecclesiæ.

n Communione. Hodie tantum ab ingressu ecclesiæ: vt extra de senten. excom. c. sacro.

t Sub. nec tot functō stitutiōes re authenticorū: sed constitutiones diuersitates titulorū: quia frequenter in vna cōstitutione continent plures tituli, secundū Ioā. de Fā. † Hic est tex. Greg. vt etiā stylus indicat & hic debet incipere capi. 7. C. M.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Manifestorum. Argu. q̃ in manifestis criminibus prę cedit admonitio: argu. iij. q. v. quia

† Sequun suſpecti. argu. cõtra fur verba extra de iureiuran. Gratia. vſ ad noſtram.

que a. l. ver b Lex. Hæc lex bũ horta- non inuenitur, niſi mur. vbi intelligatur ex te incipit. c. norte legis, q̃ eſt. C. viij. quomodo & quan do iud. cõſentaneũ.

c Authoritatibus. id eſt, citationibus.

Citatio d Peremptorio. peremptoria an poſ Dico quod quilibet iudex poteſt ſit à quocunque iudice mitti. peremptoriũ mittere vt probatur extra de ſenten. & re iudi. cum Berthol. dus. in princ. extra de offic. iudi. dele. ex litteris licet omnes dicere conſue uerint, quod tantũ ordinarius, vel à principe delegatus poſſit illud mittere, vt in authen. de col. viij. C. de iud. l. ſancimus. in fine. extra de app. cum ſit Romana. Item peremptorium nõ eſt ſtatim mittẽdũ, niſi cogat neceſſitas: vt extra de dilã. c. j ff. de iudi. l. non nunquam. Item ſcias, q̃ licet lex dicat quod iudex debet mittere adhuc vnum edictum poſt peremptoriũ: vt ff. de iud. et poſi. illud tamen nõ eſt verũ, niſi velit iudex gratiam facere ei. extra de offi. dele. cõ

Citatio peremptoria quantũ tempus cõ tinere debet. ſuluit. Item dicunt quidam, q̃ peremptoriũ debeat continere tantũ quantũ ſi quodlibet triũ edictorũ per ſe proponeretur. C. quomodo & q̃n iud. in authent. qui ſemel. Sed verius credo, quod illud ſit in iudicis arbitrio: vt extra de app. cum ſit Romana. Itẽ licet iudex tribꝰ edictis, & vno peremptorio debeat citare, ſi tñ pars nõ venerit ad primã citationẽ, punit in ſumpoſterè, ſcilicet non commonitus neque conuictus, eſt iudicandus.

† De conuentione autẽ huius Imperatoris, manifeſtorũ a criminũ lex b dicit, Quicũq; tribus authoritatibus c iudicis cõuentus eſt, uel tribus edictis fuerit ad iudicẽ pronocatus, aut uno pro omnibus peremptorio d, id eſt, quod cauſam extinguit, fuerit uocatus, et præſentia ſuã apud eum iudicẽ à quo ei denuntiatũ eſt, exhibere nolueri: , aduerſus eum quaſi contumacẽ iudicari poteſt. Quinimo retractari nec per appellatio nẽ e negotia poſſunt, quoties in contumacem fuerit iudicatũ. Et hanc ſententiã de tribus authoritatibus cõuentis, ex Euangelica f authoritate Cæleſtinus ad Neſtorium dicens: & Epheſina ſynodus de eodem decernens, & beatus Gregorius ad Ioannem ſcribens, comprobauit. De peremptorio ſcripto Aphricanum concilium demonſtrat de Creſconio: ut ſi conuentus reſtipiſcere detrectauerit, ſuo contemptu & ſua contumacia faciente, authoritate iudiciaria iam protinus excludatur.

† Grego. Item beatus Gregorius de ſententia iudiciaria in cõtumacẽ ſcribẽs ad maximũ præſumptorẽ Salonitanum epiſcopũ dixit †: Hortamur, ut ad nos uenire omni poſtpoſita excuſatione feſtines, quatenus ſeruata iuſtitia, hæc de quibus accuſaris, & cognoſcere, & finire ſecũdum canonica inſtituta Chriſto reuelante poſſimus. Ita autẽ facut ad ueniendũ amplius iam moras noningeras: ne magis ipſa te abſentia obnoxium his, quæ dicuntur, aſſignet: & nos in te res non ſolum propter prædicta crimina: quæ purgare ſubterfugis, ſed etiã propter inobedientiæ culpã, durius ſcilicet: ut in contumacẽ cogat ex concilio ferre iudicium g.

Item Origenes ſuper Leuiticum. †

Vita non ſententia ab eccleſia aliquẽ eĳcit, vel ad eã reducit.

CAN. VII.

CVm aliquis exit à veritate, à timore Dei, à fide, à charitate, exit de caſtris eccleſiæ, etiam ſi per epiſcopi vocem minimè abñciatur: ſicut econtrario aliquis dum nõ recto iudicio foras mittit, ſcilicet ſi ante non exierit, id eſt, ſi non egerit, vt mererẽ exire, nihil læditur. Interdum enim, qui foras mittit, intus eſt, & qui foris eſt, intus videtur retineri.

Item Auguſtinus.

Et qui aperto ſacrilegio, & qui peruerſa vita fidelibus non ſociantur, ad eccleſiam non pertinere probantur.

CAN. VIII.

DEillis, q̃ ab eccleſia ſunt ſegregati, nõ dicit h, ea q̃ ſunt ſpiritus nõ percipiẽtes, ne ad ſciẽtiæ i perceptionẽ referãt, ſed dictũ eſt, ſpiritũ nõ habentes. Hoc vtique non diceretur, niſi de ſegregatis ab eccleſia, qui dicti ſunt ſpiritum non habentes. Sed nec ille dicẽdus eſt eſſe in ptibus litis. C. de iudi. l. ſancimus. Itẽ ſi iudex ter citet, & non apponat hoc aduerbiũ perẽptorie, tñ intelligitur citatus peremptorie: vt C. quomodo & q̃n iud. l. tres denuntiationes. Itẽ ſi reus ad citationem dicat ſe nolle venire, nõ eſt denuo citandus: q̃a ideo ter citaſ, vt præſumaſ eius cõtumacia. ff. de re iud. l. cõtumacia. ff. de off. iudi. dele. cũ ergo certum ſit eũ nolle venire, nõ eſt denuo citandus: q̃a in incertis nõ certis locus eſt cõiecturis. ff. de verbo. obli. cõtinuus. Sed quid ſi iudex proferat ſententiã cõtra citatum non perẽptorie? videtur quod nõ teneat ſententia: vt C. q̃o & q̃n iud. l. ea quæ. & hic idẽ videt. Arg. contra. C. q̃o & q̃n iud. l. ceſſante.

† Homi

c Per appellationem. Nã & contumax nõ audiũ appellans: vt ij. q. v. §. ſunt etiã quorũ. ſed eſt ar. cõtra. iij. q. ix. re vera. extra de ſemen. excom. c. per tuas.

Cõtumax nõ appell

i Ex Euangelica authoritate. nã pater familias bis miſit ſeruos ſuos, tertio filiũ ad inuitatos. Vel loquitur de Euangelica denuntiatione: vt ij. q. v. c. ſi præcauerit.

k Iudiciũ. Poteſt intelligi de infamato, qui ſe noluit ex purgare: vnde propter hoc erat depo nendus: vt xxx. diſtin. c. vltimo in fine. Vel intelligas ſiſtud de ſemẽ. excom. & non de diffinitiua: quia illa nõ fertur niſi lite cõtẽ. quæliter autem in criminalibus ferenda ſit ſententia, notaui iij. q. ix. in ſumma. Ioan. de Fant.

l Dicit. Iudas

vult dicere q̃d hæ- eccleſia a, & ad iſtam ſo
Hypocri- retici & hypocritæ cietatem ſpiritus pertiae
ta ha ab eccleſia ſunt re, qui ouibus Chriſti fi
ſpiri- gregati, nec ſpiri- cto corde miſcetur. San
ſancti. tum ſanctũ habent, ctus enim ſpiritus diſci
Deut. 1. b licet habeant dona plinæ effugiet fictum.
ſpiritus ſancti, id Neq; enim ſolùm illi ad
eſt, ſcientiam et for eccleſiam non pertinent,
titudinem. qui ſeparationis aperto
a In eccleſia. ſ. de ſacrilegio manifeſti ſunt:
conſec. diſt. iiij. eſt ſed etiam illi, qui in eius
vnitas. contra, ſed vnitate corporaliter mi
ibi eccleſiæ nomen ſti, per peſsimam vitam
largius ſumitur vt ſeparantur.
compræhendat bonos, & malos. ad Itẽ ex quinta ſynodo.
hoc facit xj. q. iij.
Hic re- audi. & melius ca. *A deo ſeparamus, quos im-*
ſumit nolite. pios demonſtramus.
eccleſia. p
ſeruan- CAN. IX.

b CErtum eſt. Anathematizatus. ſcilicet iuſte. nã quo ad Deũ æque ſeparatur qs à Deo per peccatũ ſicut per excõmunicationem.

CErtum eſt, quòd qui impius demonſtratus eſt, omnino ſeparatus eſt à Deo: ſicut etiam ille qui anathematizatus b eſt, tanquam impius ſeparatus eſt. Nihil enim aliud ſignificat anathema, niſi à deo ſeparationem c.

c Separationem. ſ. iij. q. iiij. Engeltrudam.

Illicita. Hæc eſt iij. pars q̃. in qua probatur, q̃ nullus bonus debet alium maledicere, niſi quando aliud facere non poteſt: & tunc amore iuſtitiæ, non liuore vel vltione. Io. de Fan.

d In epiſtola. Iudæ originaliter, ſed in cõmentariis Hieron. ſuper epiſtolã ad Titum. c. iij.

Illicita ergo excommunicatio (vt ex præmiſsis apparet) non lædit eum, qui notatur, ſed illum à quo notatur, ac per hoc qui innocentes ſunt, ex alterius crimine condemnari non poſſunt: ſicut ab imprudentibus familiæ potentum pro peccatis dominorũ conſueuerunt notari. Sed adhuc obĳcitur illud, q̃ non ſolùm innocentes, ſed nec etiam criminoſi ſententia maledictionis ſint feriendi. Ait enim Chriſtus in Euangelio, Orate pro perſequentibus & calumniantibus vos: benefacite his, qui vos oderunt. Item Apoſtolus, Benedicite perſequentibus & calumnian tibus vos, benedicite & nolite maledicere. Item maledici regnum Dei nõ

e Ebal. † Origenes homi. 9. ad ca. 9. Ioſue.

Quos ſignificant illi, qui ad benedictionem, quive ad maledictionem de filĳs Iſraël electi ſunt.

CAN. XI.

CVm ergo in ſingulis quibuſque fidelium talis ſit propoſiti f varietas, hoc mihi deſignari videtur in hoc loco, quòd dimidĳ illi, qui iuxta montem Garizin incedunt, illum ſcilicet, qui ad benedictionem electus eſt, iſtos figuraliter indicent, qui non metu pœnæ, ſed benedictionum & repromiſsionum deſiderio veniũt ad ſalutem m. Illi verò dimidĳ qui iuxta montem Gebal incedunt, in quo maledictiones prolatæ ſunt, iſtos alios indicant, qui malorum n metu & ſuppliciorum timore complentes quæ in lege ſcripta ſunt, perueniunt ad ſalutem.

f Varijs modis

g Vocat eundẽ mõtem Gebal.

h Maledicant. Non ſeruantibus.

i Vm ergo. Propoſiti. id eſt, varijs modis ſeruatur lex. quidã ſeruant eam amore iuſtitiæ, quidam timore pœnæ.

m Ad Salutem. Sicut Paulus. ſ. prox. q. iiij. quis nos. tamen quamdiu ſeruilis timor eſt in homine, non ſaluatur, vt ſ. proxi. quæſt. vj. §. ex his.

n Malorum. Idem dicitur in Deutero nomio.

o Primæ præuaricationi. Scilicet Iudæ epiſtaterno odio vel ſtola vnipeccato Adæ. Ioã. ca. c Chanaan.

Sed qui pro perſecutoribus iuſsit orare primos parentes pro tranſgreſsione mandati mortis maledicto percuſsit. Cain quoque quia primæ præuaricationi o fratricidiũ adiunxit, ſententiam maledictionis à domino reportauit. Abrahæ quoque dominus dixit, Maledicam maledicentibus tibi, & benedicam benedicentibus tibi. In Euangelio etiã cum eſuriens ueniret ad ficum, Dominus non inueniens fructum in ea, ſua maledictione.

Gene. 4. b

Gene. 9. a

Geneſ. 4. Mat. 21. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gene.9.d Mor⁹ primo sunt puniendi.

[a] Chanaan. Ipsi Cham non maledixit, sed filijs eius, vt ostenderet q primi motus non essent puniendi, sed ipsi secundi. Vel ideo quia magis terrentur parentes in pœna filiorū q in propria, vt ff. qđ met. causa. ifti quidē. §. vltimo.

Gen.27.d

ADDITIO.

De hoc etiam legi. & no. 3. j. q. iiij. §. his ita. Auersi. item Cham.

[b] Si angelus. Hoc expositū est. 3. xj. q. iij. si is q præst.

Deut.17.b

[c] Distinguendum est. Qui ex pertinacia maledicit, puniri debeat.

Maledicēs an sem per puniri debeat.

[d] Vm sancti. Vltionis. 3. xlv. dist. c. vera iustitia. 3. lxxxvj. distinc. odio.

Ecl.8.d

[e] Subtile. Arg. q subtilitas est in canonibus considerāda, argu. ij. qō. i. in primis. argu. contra extra de app. di lecti. & instit. de fidei com. hære. §. sed quia. vbi dicitur, q subtilitas pernicio sa est in legibus, & simplicitas est amica veritatis. Ioannes.

Subtilitas reprobat.

Rom.12.d

1.Cor.5.

1.Co.16.c

[f] Apostolicæ. Exemplo. q tradidit Corinthium Satanæ.

Gal.1.b

[g] Errantium. In fide. Ioan.

[h] Tam sacerdotes. Fideles. i. prælati. sic nō est hic arg. quod istud si peccauerit, &c. spectat ad omnes.

[i] Separentur. Ergo sacerdotes habent officium excommunicandi, vt

1.Ti.3.d

perpetua sterilitate ipsam damnauit. Item Noë cum uerenda sua à Cham derisa cognosceret, filiū eius Chanaan [a] maledicēs dixit: Maledictus Chanaā, sit seruus fratrū suorum. Item Isaac cùm benediceret Iacob filio suo, ait: Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus. Et qui benedixerit tibi, benedictiōe repleatur. Itē si cui in li. Deuteronomij legitur, Moyses ex præcepto Dei xij. trib⁹ filiorū Israël in duas partes diuisit, & sex tribubus iussit ut iuxta montem Gebal incedentes, maledictionē transgredietium legem uociferarent. Alijs uerò præcepit ut iuxta aliū montē incedētes benedictiones obseruantium exclamarent. In nouo etiā testamento Petrus Apostolus legitur Simoni maledixisse, cùm ait, Pecunia tua tecum sit in perditionem. Paulus quoq; qui dixerat, Benedicite, & nolite maledicere, fornicatorem Corinthium iussit excommunicari. Item in alia epistola ait, Si quis non fuerit secutus doctrinam dominj nostri Iesu Christi, sit anathema maranatha. Item Galatis, Si angelus [b] de cælo ueniens aliud uobis euangelizauerit, anathema sit. Distinguendum [c] est ergo inter maledictum quod prohibetur: & maledictum quod à domino & à sanctis uiris rationabiliter profertur. Maledictū quod prohibetur, est illud, quod procedit ex uoto ultionis, & odio persequentis, non ex amore iustitiæ. Maledictum uerò, quo sancti maledicunt, est illud, quod procedit ex amore iustitiæ, non ex liuore uindictæ.

ij. quæstio. j. nemo episcopus.

De excommunicationis. Gradus

Vnde Grego. ait: in Mora. lib. iij. † cap. vl

Sancti viri, non ex voto vltionis, sed amore iustitiæ lib.4. aliquos maledicunt.

CAN. XII.

CVm sancti viri maledictionis sententiā proferunt, non in hāc ex voto vltionis [d], sed ex iustitiæ examine prorumpunt. Intus subtile [e] iudicium respiciunt, & mala foris surgentia qua maledictione ferire debeant, cognoscunt, & de maledicto non peccant, in quo ab æterno iudice non discordant.

Item scriptura sacra duobus modis maledictum memorat, aliud videlicet quod approbat, aliud quod dānat. Aliter enim maledictum profertur iudicio iustitiæ, vt in ipso primo peccante prolatum est cū audiuit: Maledicta terra in opere tuo, &c. & sicut Abrahæ dicitur: Maledicam maledicentibus tibi. Aliter verò profertur maledictū, quod non iudicio iustitiæ, sed liuore vindictæ punitur: à quo voce Pauli prædicantis cessare admonemur, qui ait: Benedicite, & nolite maledicere.

Gene.3.d

Gene.12.a

Rom.12.d

Item Pelagius Papa Anglio epō.

Errantes & in errorem mittentes, excōicentur.

CAN. XIII.

APostolicæ authoritatis exemplo [f] didicimus errantium [g] & in errorē mittentium, spiritus tradendos esse Satanæ, vt blasphemare dediscant.

Item Anacletus Papa.

Delinquentes corrigantur à sacerdotibus, vt incorrigibiles inuenti excommunicentur.

CAN. XIIII.

TAm sacerdotes, quàm reliqui fideles [h] omnes summam debent habere curam de his qui pereunt: quatenus eorum redargutione aut corrigantur à peccatis, aut si incorrigibiles apparuerint, ab ecclesia separentur. [i]

Item Gregorius Papa. †

Secunda vel tertia admonitione interposita excommunicationis sententia procedat.

CAN. XV.

DE excommunicationis articulo, quæ tamen interposita conditione

† lib. 2. ca. [illegible] epist. [illegible] pe [illegible] ca. 2. [illegible]

[a] Gra. lus. qs sub periculo gradus honoris sui excōmunicauerat eum, vel secundum gradum honoris sui vocauerat ipsum. nam aliter vocandi sunt maiores, aliter minores, vel quia gradatim vocauerat ipsum in vltimo preemptorio.

Gra.lus.b

[b] Recedat. Ouis. xlv. dist. c. sed illud.

[c] Totum. Totum dicit, & tamen tantum Alexādrinam ecclesiā intellexit: vt i. q. j. manifestū. Vel dic totū, quia eius sequaces erant per totum orbem.

[d] Corripiātur. Episcopale. Arg. quod excō municatio spectat ad officium episcopi: nā muto episcopi dicitur, xvj. quæst. ij. c. viros. De hac materia dixi. iij. quæst. j. c. nemo episcopus.

Proprium officium episcopi dicitur.

[e] Maior. Si excommunicatio est maxima, ergo non debet infligi pro leuibus criminibus: vt 3. ead. quæst. j. ex. non afferamus. in fine. & xl. quæst. iij. nemo episcopo rum. & c. episcopi.

[f] Desperandū est. 3. xxxij. q. ij. ancillam. & de pœ. dist. vij. c. nemo.

[g] Damnatum. Ab ecclesia.

[h] Non damnas. id est, non dispouit damnare æternaliter.

[i] Separare. Quia talis damnatio medicinalis est, non mortalis: vt i. q. j. cap. multi.

[k] Ecce autem. Nolentibus. arg. est hic, quod in notoriis requiritur admonitio: vt 3. ea. ex. de illicita. Item est hic arg. quod li ex quis neget crimen, tamen dicitur notorium. Item hic arg. quod etiam si in modū exceptionis est aliquod cri

gradus [a] iam (vt ita dicam) secundo vel tertio ex necessitate subiuncta est, beatitudo vestra immeritò queritur, cùm Paulus Apostolus dicat, In promptu habentes vlcisci omnem inobedientiam.

Item Hieronymus.

Mali ab ecclesia sunt eliminandi.

CAN. XVI.

REcedandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis [b] à caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus, & pecora, ardeāt, corrumpantur, putrescant, intereant. Arrius in Alexandria vna scintilla fuit: sed quoniam nō statim oppressus est, per totum [c] orbem eius flamma populata est.

Item Augustinus.

Pro diuersitate culparū, subditi à præpositis corripiantur.

CAN. XVII.

CORripiātu itaq; à prepositis suis subditi correctionibus de charitate venientibus pro culparum diuersitate diuersis vel minoribus, vel amplioribus: qa & ipsa, quæ damnatio nominatur, quā facit episcopale [d] iudicium: qua pœna in ecclesia nulla maior [e] est, potest (si Deus voluerit) in correctionē salubernimā cedere, atq; psicere. Neq; enim scimus quid contingat sequenti die, aut ante finē vitæ huius, de aliquo tali desperandum [f] est, aut cōtradici Deo potest, ne respiciat, & det pœnitētiam, & accepto sacrificio spiritus contribulati, cordisque contriti, à reatu quatenus iustæ damnationis absoluat damnatum [g], quem ipse nō damnat [h]. Pastoris tamen necessitas habet, ne per plures serpant dira contagia, separare [i] ab ouibus sanis morbidam, ab illo cui nihil est imposshile, ipsa forsitan separatione sanādam. Nescientes enim qs pertineat ad prædestinatorum numerum, quis nō pertineat, sic affici debemus charitatis affectu, vt omnes velimus saluos fieri.

Item Prosper. †

Qui corrigi nolunt, excōmunicationis ferro debēt abscindi.

CAN. XVIII.

ECce autem crimina quorumlibet, si ipsis criminosis cōfiteri nolentibus [k] vndecunque [l] clarauerint, quæcūque non fuerint patientiæ [m] leni medicamento sanata, veluti igne quodam piæ increpationis vrenda sunt & curanda. Quòd si nec sic quidem æquanimiter sustinentis ac piè increpantis medela præesserit, in eis, qui diu portati, & salubriter obiurgati corrigi no luerint, tanquam putridæ corporis partes debent ferro excommunicationis abscindi, ne sicut caro morbis emortua, si abscissa nō fuerit, salutem reliquæ carnis putredinis [n] suæ contagione corrumpit: ita isti, qui emendari despiciūt, & in suo morbo persistunt, si moribus deprauatis in sanctorū societate permāserint, eos exēplo suæ perditionis interficiant.

Item Nicolaus papa Lothario regi.

Excommunicandus est, qui duas simul vxores habere præsumit.

CAN. XIX.

AN nō districta vltiōe feriēdus est, q in duabus vxoribus adulterium [o]

men probatum, q est facta fides, & potest talis puniri nisi corrigatur, ex hoc quod dicit, vn decūq; clarauerint. Nam & iudicium hæreticorum clari ficat ecclesiam: vt 2. ead. q. j. c. subdiaconus. Ad hoc pōt dici, quod in causa denuntiationis loquitur [l]. vbi quaIsta sententia finit liscunque scientia sufficit, vt dixi vi- B. & Hu. gesimasecūda quę- fecundum stio. v. hoc videtur. Laur. & ij. quæst. j. c. multi. & licet in causa denuntiationis agatur ad pœnitētiam, † lib. 2. c. tamen si noluerit 7. de vita postea pœnitere, cōtemplapotest puniri. Aliter iua. intelligunt de crimine notorio.

[l] Vndecunq. Et eodem modo dicit Periculū lex, qualitercunq; ad tutorē cōstet tutori, quod spectat, vsit tutor: si simpli bi scit se citer dictum sit ei, tutorem, li periculum spectat cet simpli ad eū: v. ff. de admini. tuto. l. pater. §. vlti. sic xxij. qō. v. c. hoc videtur.

[m] Patiētiæ. id est, quod propter denuntiationē noluerit corrigi. si intelligas. prout alij intelligunt de notorio crimine, tunc exponens si non fuit dispēsatum cū eis. nam bene episcopus cum talibus potest dispensare. extra de iudi. at si clerici.

[n] Putredinis. Hoc intellige cum fine scandalo id fieri potest: vt 3. proxi. q. iiij. c. cum quisq.

[o] An nō. Adulterium. Sed qualiter dicit committere adulterium cum

Lamech, et flagitiũ imitatus eſſe dignoſceris, quod dominus non, niſi poſt lxxvij. [a] generationes ſuo ſalutifero aduentu deleuit, cùm Cain fratricidiũ ſeptima generatione aquis abolitũ ſit cataclyſmi, id eſt, diluuij.

Item ex cõcilio Agathenſi. †

Falſi teſtes & homicidæ communione priuentur.

CAN. XX.

ITaq; cenſuimus homicidas & falſos [b] teſtes, à communione eccleſiaſtica eſſe ſubmouẽdos, niſi pœnitẽtiæ ſatiſfactione crimina admiſſa diluerint.

Item ex concilio Toletano primo. †

Excommunicetur potens, qui clericum, pauperem uel religioſum ſpoliare præſumit.

CAN. XXI.

SI quis de potentibus clericum aut quemlibet pauperem [c] aut religioſum expoliauerit, & mandauerit eum ad ſe venire epiſcopus, vt audiatur, & contempſerit: inuicẽ mox ſcripta [d] percurrant per omnes epiſcopos prouinciæ, & quoſcunque adire potuerint, vt excõmunicatus habeat ipſe donec obediat, & reddat aliena.

Ex dictis Gregorij Papæ.

De eodem.

CAN. XXII.

QViſquis per dolũ manũ ſuã mittit in Chriſtũ, id eſt, epiſcopũ vel presbyterum, quia ſacrilegium graue cõmittit, & ſi quis eccleſiã Dei vaſtat, aut impugnat, aut incẽdit, quia & hoc grauiſsimum eſt ſacrilegiũ, placuit ſanctæ ſynodo, vt in primis omnia bona eius proſcriptiõe publicentur: deinde in vno loco, id eſt, monaſterio incluſus pœniteat omnibus diebus vitæ ſuæ.

Item Calixtus Papa.

Communione priuetur, qui Romipetas, vel peregrinos, vel mercatores moleſtare præſumit.

CAN. XXIII.

SI quis Romipetas & peregrinos [e] & Apoſtolorũ limina, & aliorum ſanctorum oratoria viſitantes, capere, ſeu rebus quas ferunt ſpoliare, & mercatores nouis teloniorum & pedagiorum exactionibus moleſtare tentauerit: donec ſatisfecerit, communione careat Chriſtiana.

Item Vrbanus Papa.

Excommunicẽtur, qui oratores, & eccleſias bonaq; earum & perſonas ibi ſeruientes, infeſtare præſumũt.

CAN. XXIIII.

PAternarum traditionum exemplis commoniti, paſtoralis officij debitum perſoluentes, eccleſias cum bonis ſuis tam perſonis quàm poſſeſsionibus ſuis clericos videlicet, ac monachos, eorumq́ue conuerſos vel commiſſos, oratores quoque cum ſuis nihilominus rebus, quas ferunt, tutos & ſine moleſtia eſſe ſtatuimus. Si quis autem contra hoc facere præſumpſerit, & poſtquam facinus ſuum recognouerit intra dierũ ſpatium triginta [f] competenter [g] non emendauerit, à liminibus eccleſiæ arceatur, & anathematis gladio feriatur. [h]

Item Nicolaus papa omnibus epis.

Qui oratoribus, pauperibus non arma ferentibus in malum obuiauerint, excommunicentur.

CAN. XXV.

ILli qui peregrinos vel oratores cuiuſcunque ſancti, ſiue clericos ſiue monachos, vel fœminas, aut inermes pauperes deprędati fuerint, vel bona eorum rapuerint, vel in malũ eis obuiauerint, anathematis vinculo feriantur, niſi dignè emendauerint. Pax verò illa quam treugam Dei dicimus, fideliter obſeruetur, ſicut ab archiepiſcopis [i] et epiſcopis vniuſcuiuſque prouinciæ conſtituta eſt: qui autem eam infregerit, excommunicationi ſubdatur.

4 *Quia uerò ſermo de hæreticis habetur,*

cum vxore legitima? Reſpond. quia per adulterium reddit eam ſibi illicitam. xxxij. queſt. j. in coniugio. in fin.

a Poſt lxxvij. Cõtra. j. xxxj. q. j. quomodo hoc ibi ſolutum eſt & expoſitum.

b ITaq. Et falſos. ſ. xxij. q. v. c. ſi quis comunctus. ſ. xxiij. q. v. c. rex debet. † ca. 77.

c SI quis. Pauperem. Videtur ergo, quod cauſæ oppreſsionis pauperum ſpectant ad eccleſiã: vt lxxxvij. diſtin. c. defenſionis.

d Scripta. Sic xj. q. iij. curæ. ij. q. j. c. legum. Hic videtur quod ſtatim poſt citationem primam aliquis poſsit excommunicari: arg. v. q. ij. c. præſenti. † cap. 12. Sed dic quod non, niſi poſt tria edicta, vel vnũ peremptorium. ſ. ea. cap. de illicita.

e SI quis Romipetas & peregrinos. Sic extra de treug. & pa. innouamus. ſolus enim princeps poteſt indicere noua vectigalia: vt ibi dicit, & ff. de pub. & vectiga. l. vectigalia. & talis qui inducit noua vectigalia, vel deportatur, vel capite punitur. nam incidit in legẽ Iuliam de vi pub. ff. ad legem Iuliã de vi publi. l. vltima.

Vectigalia noua à ſolo principe poſſunt indici.

f PAternarum. xxx. argu. quod ſufficit ſi peremptorium ſit edictũ triginta dierũ: vt iiij. queſt. v. c. j.

g Competenter. Non intelligas, id eſt, moderate, ſicut curiales exponunt: ſed competẽter, id eſt, iuſte. ſic exponitur extra de appel. repræhenſibilis. ff. de iudi. ſi debitori. Io. de Fant.

h Feriatur. Ergo nõdũ erat promulga-

tum. xvj. q. iiij. ſi quis ſuadente, &c.

i Illi qui. Archiepiſcopis. Ergo illi poſſunt indicere treugas, ſimiliter canon indicis treugas: vt extra de treu. et pace. c. j.

Quia vero. Hæc eſt quarta pars quæſtionis. in qua ponit differẽtiã inter ſchiſma & hæreſim. Ioã. de Fan. & reuertitur hic ad materiã propoſitæ quæſtionis. Archid.

uidendum eſt, quid interſit inter ſchiſma & hæreſim [a] & qui ſunt hæretici, & quot ſint hæreticorum ſectæ. Differentiam autem inter ſchiſma & hæreſim Hieron. in epiſtola ad Galatas aſsignat dicens:

Schiſmatici & hæretici differre dicuntur.

CAN. XXVI.

INter hæreſim & ſchiſma [b] hoc intereſſe arbitror, quòd hæreſis peruerſum dogma habeat: ſchiſma propter † epiſcopalem diſſenſionem, ab eccleſia pariter ſeparet: quod equidem in principio aliqua ex parte intelligi poteſt diuerſum. Cæterùm nullũ ſchiſma eſt niſi ſibi aliquã hæreſim confingat vt rectè ab eccleſia receſsiſſe videatur.

Vnde autẽ hæreſis dicatur, in epiſtola ad Gala. cap. v. Hierony. diffinit ita dicens:

Vnde hæreſis dicatur.

CAN. XXVII.

HÆreſis Græcè, ab electione dicitur, quod ſcilicet eã ſibi vnuſquiſque eligat diſciplinam, quam putat eſſe meliorem. Quicunq; igitur aliter ſcripturã [c] intelligit, quã ſenſus ſpiritus ſancti flagitat, à quo ſcripta eſt, licet ab eccleſia non receſſerit tamen hæreticus appellari poteſt, & de carnis operibus eſt, eligens quæ peiora ſunt.

5 *Qui verò propriè dicantur hæretici, Auguſti. in lib. de utilitate creden. dĩ † oſtendens ait:*

Qui propriè dicantur hæretici.

CAN. XXVIII.

HÆreticus eſt qui alicuius temporalis commodi, et maximè vanæ gloriæ, principatúſque ſui gratia, falſas ac nouas opiniones, vel gignit vel ſequitur. † Ille autem qui huiuſmodi hominibus credit, imaginatione quadam veritatis illuſus eſt.

Idem.

Non ſunt hæretici qui nõ ſua audacia, ſed aliena, ſeducuntur in errorem

CAN. XXIX.

DIxit Apoſtolus, Hęreticum hominem poſt primã et ſecũdam [d] correctionem deuita, quia ſubuerſus eſt huiuſmodi, & peccat in ſemetipſo damnatus. Sed qui ſententiam ſuã quamuis falſam atq; peruerſam nulla pertinaci [e] animoſitate † defendũt, præſertim quam nõ audacia ſuæ præſumptionis pepererint, ſed à ſeductis atque in errorẽ lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſolicitudine veritatem, corrigi parati cum inuenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi.

Item Leo Papa. †

Magiſtri erroris exiſtũt, qui veritatis diſciplinã cõtemnunt.

CAN. XXX.

QVid autẽ iniquius eſt, quàm impia ſapere, & ſapientioribus doctioribúſq; [f] † nõ credere? Sed in hanc inſipientiam cadunt quicunque ad cognoſcendam veritatem aliquo impediuntur obſcuro, non ad propheticas voces, nõ ad apoſtolicas literas, non ad euangelicas authoritates, ſed ad ſemetipſos [g] recurrunt: & ideo magiſtri erroris exiſtũt, quia veritatis diſcipuli non fuerunt.

Item Auguſtinus contra Manichæos.

Hæretici ſunt, qui quod prauè ſapiunt, contumaciter defendunt.

Hære-

a ſim. Vario modo dicitur hæreticus. Vno modo quicunq; eſt dubius in fide, infidelis eſt, vt extra de hære. dubius. Secundo dicitur hæreticus omnis ſimoniacus, vt j. q. j. quiſquis. Tertio omnis præciſus ab eccleſia, ſecundum quod excõmunicatus dicitur hęreticus, vt iiij. q. j. c. ij. Quarto modo omnis qui male interpretatur ſacrã ſcripturã, vt j. ea. hęreſis. Quinto modo qui nouam opinionem inuenit: vt j. ea. hæreticus. Sexto modo qui vult auferre priuilegiũ Romanæ eccleſiæ, vt xxij. diſ. omnes. Septimo qui tranſgreditur præcepta ſed. apo. vt ſ. xix. diſt. nulli. Item quãque large dicitur hæreticus omnis qui nõ tenet articulos fidei & ſecundum hoc Iudæi & gentiles ſunt hæretici. & ſecundum hoc nõ omnis hæreticus eſt excõmunicatus. Stricte ſumitur hæreticus omnis qui remotus eſt ab eccleſia, quia errat in fide. & ſecundum hoc omnis hæreticus eſt excõmunicatus, vt extra de hære. ad abolẽdam. & c. excommunicamus.

b INter hæreſim & ſchiſma. poteſt dici quod hæc ſit differẽtia inter hæreſim & ſchiſma, quæ eſt inter diſpoſitionem & habitũ: primo enim dicitur ſchiſma, ſed cũ poſt tempus pertinaciter adhæſerit ſuæ ſectæ, dicitur hæreſis. Vel aliter dicas quod omnis hæreticus ſit ſchiſmaticus, ſed non conuertitur & ſic eſt illa differentia quæ eſt inter ſpeciem & genus.

c HÆreſis. Scripturam. Lxxxvij. diſtin. c. relatum.

Qui vero. Hæc eſt. v. pars quæſt. in qua ponit differentias hæreticorum, quas probat per diuerſa iura. Ioan. de Fant.

d DIxit Apoſtolus. Et ſecũdam. Hic dicit hæreticos poſt ſecundam admonitionẽ vitandos, vt ſ. pro. xi. qõ. v. non vos. alibi ſemel. ſ. ea. q. j. quæ domus. in fi. Ad hoc põt dici, quod hæreticũ damnatum poſt vnicam admonitionẽ vitabimus in ſecretis fidei noſtræ, ne eũ peritiorẽ reddamus, vt xliij. di. in mãdatis. xj. qõ. iij. col. 2. Io. Sed quãtum Gerſ. libr. ad admonitionẽ faciendã poſſumus ei communicare quotieſcũq; viſum fuerit [1]. ſed hæretico quãdo eſt nondum damnato vitãdus & poſſumus explicare ſecreta fidei ſæpius eũ corrigẽdo.

e Pertinaci. Licet ergo teneat aliquis ea quæ ſunt cõtra fidem, dũmodo paratus ſit corrigi, [2] nõ eſt habendus hæreticus [3], vt ſ. ead. q. j. ſchiſma. i prin. & c. hæc eſt. [4]

f QVid autem. doctioribus. ſ. xxxvij. diſtin. relatum.

g Ad ſemetipſos. Quod eſt non debet. extra de conſtit. ne innitaris.

ADDITIO. Vide quod not. de conſecra. diſtin. ij. in Chriſto. ſ. xxxvij. diſtin. relatum. adde argu. lix. diſt. ca. j. & ij. Archid.

† [redacted] ad Tit. 3. † [redacted]

Hæreticus quare.

† Primus epiſ. 10. ad Flauianũ epiſcopũ.

† Doctoribuſque.

2 Vt not. ſ. j. q. 7. cõuenientibus.

3 Nec poteſt de hæreſi puniri ſecundum Iaſ. in tit. C. de ſum. trini. & fide catholi. & Bar. Veronen. in cautel. 205. & 237. Item adde Alberi. de Roſ. in 3. parte Qui ſtatutorũ. qõ. 32. vbi dicit ſe hoc practicaſſe in curia Romana.

4 De hoc etiam no. ſ. 21. diſt. nunc autẽ. in glo. ſed videtur. in fine.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] QVi aliorum defendit.talis enim hæreticus dicitur, vt extra eod.ficut.

[b] Damnabilior. Nota qđ plus punitur cõsulẽs, quã faciens, vt supra .xxi.quæstio. v. cum homo.

[c] Præparat. Sicut qui scalani vel serrum vel aliud auxilium præstant furi, tenentur furti, vt ff.de furtis.l. si pignorum.5.penulti.

[d] Ransferũt. Qui sacerdotes. Mo. contra testimonium sacerdotis: & illud,quis vitem pœnitentem? vt de pœni.dist.j. mensuram. & c. qs aliquando. alias pſumitur pro eis, vt xj.q.iij.absit.

[e] Lud sane plurimum. Oculus.i. familiaris alicuius.

[f] Abiſciẽda. Hoc intelligas de pœnitus incorrigibilibus,ne sit contra.ē. proxi.quæst. v. cũ homo.

[a] Arg.extra de iudi.cũ non ab homine. alias cõtra ē.q.v.cap.j.& q.j. si quis fortuitu. quidã hoc intelligẽt j spiritua ſ.leges.Ioan.

[b] Vm quibus. CAVS. Achatius Cõstantinop. patriarcha excommunicauit Antiochenum & Alexandrinũ, quia non recipiebãt statuta quæ ipse ferebat. propter hoc Papa excõmunicauit eum, & de hoc conquestus est Achatius quod sine synodo excommunicauit eum: Papa vero dixit,quod synodus congregari nõ debuit: tum quia

Item Leo Papa.†

Abiſciantur,qui aduersariorum conueniunt prauitati.

CAN. XXXIII.

ILlud sanè plurimùm mihi displicere significo,quòd iurisdictionis tuæ† clerici quidam esse dicuntur,qui aduersario rum conueniant prauitati, & vesaniæ: vasis misericordiæ vasa miſceantur, qui bus inuestigandis; & seueritate congrua coërcendis, debet diligentia tua vigilanter insistere, ita vt his quibus prodesse non poterit correctio, non parcat abscissio. Oportet enim vos euangelici memi- Matt.5.g nisse mandati,quod ab ipsa veritate præcipitur,vt si nos oculus [c], aut pes,aut dextera scandalizauerit manus,à compage corporis auferatur: quia melius sit his in seculo carere membris, quàm cum ipſis in æterna supplicia ire. Nam superfluò extra ecclesiam positis resisti mus,si ab his, qui intus sunt,in eis,quos decipiunt,vulneramur. Abiſcienda [f] prorsus pestifera hæc à sacerdotali vigore patentia est,quę sibimet peccatis aliorum parcendo noa parcit.

† Epistola 74. ad Anatolii.

Item ex concilio Carthaginensi iiij.

† † ca.74.

Et sodalitates & coniuuia hæreticorum, clerici vitare debent.

CAN. XXXV.

CLericus hæreticorum aut schismaticorum tam conuiuia quàm sodalitates euitet æqualiter. Eorum conuenticula,non ecclesia,sed conciliabula appellãda sunt. Cum eis neque orandum est #, neque psallendum.

Alias, cœtus hæreticorum.

Item Gelasius Papa.†

Canonum obseruatores, cum hæreticis nullum debent inire certamen.

CAN. XXXVI.

CVm quibus [a] erat synodus ineunda, catholicę pontifices fuerant vndique iam depulsi: soli remãserant socij persidiã, cũ quibus nec iã licebat habere cõuentũ,dicente Psal. Nõ sedi cũ concilio vanitatis,& cũ iniquã gerentibus non introibo. Nec ecclesiastici moris est, cũ his qui pollutã habent cõionem, permistãq; cum perfidis, miscere concilium. Rectè igitur per Calcedonẽsis synodi formam,huiusmodi prævaricatio repulsa est portius, ęs ad concilium vocata: quod nec opus erat post primã synodum, nec cũ talib⁹ habere licebat: Idem. Canonũ magistris atq;

Fidi. Bonito ser hære. fide prohibita.

[a] Certamen. Ergo cum hæreticis nõ est disputandũ, nec cum aliquo de fide est disputandum. extra de hæret. cap.j & C. de summa trinit.l. nemo.sed ad hoc põt disputari cũ eis vt conuincantur, non vt in dubium reuocent fidem nostrã, vt extra de hæret. cap.j.Ioan.

[b] NOtandum. ē xxiij. q. ij.recedite. & c. ecce.

[c] Disciplina. Medicina animę est excommunicatio, vt ij.q.j.multi.

[d] Bus quãdo. Promit. Sicut vtile est dæmones esse,ppter mãlos vt xxiij. qõ. v. qui malos.sic.j. qõ. iij. saluator. in princ. & xxvj.qu.v. nec mirum.

[e] Scire.xxij. qõ. v.humanæ.

[f] Cognoscere, lxxxv.dist.inc. archidiaconum.

[g] Matedicendi. xxvij. quæstio. j. nec aliqua.

Sancta.

custodibus nobis nullũ fas est inire certamen [a] cum hominibus cõmunionis alienæ.

Item ex epistola Vrbani Papæ.

Non contradicit,sed potius obedit Euangelio,qui malos excõmunicat.

CAN. XXXVII.

NOtandum [b] est ꝙ quidam dicunt, cõtra euãgelicam parabolam nos facere, vbi de zizanijs non eradicãdis dñs pcipit, cùm aliquos excõicatione dignos excõicationi subijcimus,et aiunt etiam sanctũ Augusti. hoc contradicere in illo loco vbi ait:Quia non est præscindẽda vnitas, ferendi sunt mali, non abijciendi. Quibus hoc primùm respondendum est.Si hæretici, & mali homines excomunicandi nõ sunt, quare ipse August.cum sanctis legatis Romanæ ecclesiæ, & cum sanctis episcopis suis Pelagiũ & Cælestinum nouã hæresim in sanctam Dei ecclesiam introducentes excõicauit, & ab ecclesia Dei separauit? Quare ipsos Donatistas, cõtra quos ista & multa his similia loquitur,tam ipse,quã omnis ecclesia Dei excõicatos habuit,& nisi prius pœnituissent, & per manus impositionem recõciliati essent,eis nequaquã cõicabat? Item ipse dominus, qui hoc parabolicè hic enarrat,apertè alibi excõmunicationem fieri iubet,dicens:Frater, qui corripitur ab ecclesia,& nõ obedit, sit tibi sicut ethnicus,& publicanus. Vnde apparet liquidò aliud esse excõicationem, & aliud eradicationẽ. Qui enim excõicatur (vt apostolus ait)ad hoc excõicatur, vt spiritus eius saluus fiat in die domini. Disciplina [c] enim est excommunicatio, & non eradicatio: nisi fortè ex cõemptu & superbia excommunicatio proueniat.

Vnde Augustinus in libro Numeri.

Diuina maledictio, meritum maledicti designat.

CAN. XXXVIII.

DEus quando maledicit, meritum eius designat,cui maledicitur: & sententiam veram promit [d], vtpote quem non fallit,neq; qualitas peccati,neq; peccantis affectus.homo quia hoc nõ potest scire [e] (neque enim propositum mẽtémq; alterius alius videre põt aut cognoscere [f]) idcirco etiam si iudicantis vel sententiam promẽtis intuitu proferat maledictum, nõ potest esse maledicendi [g] causa, vbi ignoratur peccantis affectus, maximè, cùm humanũ iudicium tunc sciat maledicta proferre,cũ fortè conuicijs atque iniurijs prouocatur.quod viuumvolens resecare Apostolus,ne maledicta maledictis,& conuicia conuicijs, prouocemus, mandatũ necessariũ ponit, vt benedicamus,quo cõuiciandi vitium resecetur.nõ quo iudicãdi veritas,quæ homines latet, & pronuntiandi authoritas perimatur.

Sectæ uerò hæreticorum quot sint,& unde nomina acceperint, Isidorus octauo libro Etymologiarum,capitu.quinto, determinat, dicens:

Quot sunt sectæ hæreticorum.

CAN. XXXIX.

OVidam autẽ hæretici qui de ecclesia recesserunt, ex nomine suorum authorũ nuncupantur: quidã verò ex causis quas eligẽtes instituerunt. Simoniaci à Simone dicti magicæ disciplinæ perito: cui Petrus in Actibus apostolorũ ma le dixit,p eò ꝙ ab apostolis spiritũ sancti gratiam,pecunia emere voluisset.ij dicũt creaturam non à Deo esse,sed à virtute quadam superna creatã. Menandriani à Menandro mago discipulo Simonis nũcupati: qui mundũ non à Deo creatũ,sed ab angelis factũ asseruit. Basilidiani à Basilide appellati,qui inter reliquas blasphemias,passum Iesum abnegauit. Nicolaitæ dicti à Nicolao Diacono ecclesiæ Hierosolymorũ,qui cũ Stephano & cęteris cõstitutus est à Petro: qui propter pulchritudinem relinquẽs vxorem,dixit,vt qui vellet ea vteretur. Et versa est in stuprum talis cõsuetudo,vt inuicẽ coniugia cõmutarentur: quos Ioannes in Apocalypsi sua improbat dicens: Sed hoc habes,quòd odisti facta Nicolaitarum: quę & ego odi. Gnostici propter excellentiam scientiæ se ita appellari voluerunt. Animam naturam Dei esse dicunt: bonum & malum Deum suis dogmatibus fingunt. Carpocratiani à Carpocratę quodã vocantur, qui dixit Christum

Simoniaci

Act.u.8.

Menandriani.

Basilidiani.

Nicolaitæ

Act.u.6.b

Apo.2.b

Gnostici.

Carpocratiani.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hominē fuisse tantūm, & de vtroq; sexu progenitum. Cherinthiani à Cherintho quodam nuncupati, ñ inter cætera circuncisionem obseruant: mille annos post resurrectionem in voluptate carnis futuros prædicant. vnde & Græcè χιλιάσται, Latinè millenariī sunt appellati. Nazaræi dicti, qui dum Christum (qui a vico Nazarenus est appellatus) filium Dei licet confiteantur, omnia tamen veteris legis custodiunt. Ophitæ à colubro nomināti sunt. Coluber enim Græcè ὄφις dicitur. Colunt enim serpentem, dicentes ipsum in paradiso induxisse virtutis cognitionem. Valentiniani à Valentino quodam Platonico sectatore vocati: q αἰσχρᾶς, id est, scelera quędam in origine Dei creatoris induxit: Christum quoque de virgine nihil corporis assumpsisse, sed per eam quasi per fistulam transisse asseruit. Apellitæ, quorum author Apelles princeps fuit, qui creatorē angelū nescio quē gloriosum superioris Dei faciēs, Deū legis Israël illū igneum affirmās, qui dixit Christū non in veritate Deū, sed hominē in phantasia apparuisse. Archontiaci à principibus appellantur, quia vniuersitatē, quā Deus condidit, opera esse archangelorū defendunt. Adamiani vocantur, quia Adæ imitantur nuditatem: vnde & nudi orāt, & nudi inter se mares & fœminę conueniunt. Cainani † proinde sunt appellati, quoniam Cain adorant. Sethiani nomen acceperunt à filio Adæ qui vocatus est Seth, dicentes eum esse Christū. Melchisedechiani vocati pro eò quòd Melchisedech sacerdotem domini, non hominē fuisse, sed virtutē Dei esse arbitrantur. Angelici vocati, quia angelos colunt. Apostolici, hoc sibi nomē ideo sumpserunt, q̄ nihil possidentes proprium, nequaquam recipiant illos, qui aliquo in hoc mundo vtuntur. Cerdoniani à Cerdone nuncupati, qui duo asseruit contraria principia. Marcionistę à Marcione Stoico philosopho appellati, qui Cerdonis dogma secutus, alterum bonum, alterum iustum Deum asseruit, tāquam duo principia creationis & bonitatis: Artotyritæ ab oblatione vocati. Panē enim & caseum offerunt dicētes à primis hominibus oblationē à fructibus terræ, & à fructibus ouiū fuisse celebratam. Aquarij appellati, eò q̄ aquā solā offerūt in calice sacramēti. Seuerianī à Seuero exorti, vinū non bibūt: vetus testamētū & resurrectionē nō recipiunt.

Cherinthiani. Nazaræi. Ophitæ. Valentiniani. Apellitæ. Archontiaci. Adamiani. Cainani. † Alias, Cayani. Sethiani. Melchisedechiani. Angelici. Apostolici. Cerdoniani. Marcionitæ. Artotyritæ. Aquarij. Seuerianī.

Tariani à Tatiano vocati: qui eucratę dicti, q̄ a carnē abominant. Alogi ṽo cātur, tanquā sine verbo. λόγος enim Græcē, Latinē verbū dicitur. Deū em verbū nō credūt, respuētes Ioānis Euangeliū, & Apocalypsim. Cataphrygis nomē, quin cia Phrygia dedit: quia ibi extiterūt. Augthores eorum Mōtanus, Prisca, & Maximilla fuerūt. ñ aduentū spiritus sancti nō in Apostolos, sed in se traditū asserūt. Cathari, p mūditia ita se nominauerūt. Gloriātes enim de suis meritis, negāt pœnitentibus veniā peccatorum. Viduas si nupserint, tanquam adulteras damnāt. Mūdio res se cęteris † prædicāt. Qui nomē suū si cognoscere vellent, mundanos se potius quā mūdos vocarēt. Pauliani à Paulo Samosatheno exorti sunt, qui dixit non semper fuisse Christū, sed à Maria sumpsisse initiū. Hermogeniani ab Hermogene quodā vocati, q̄ materiā non naturā introducens, Deo nō naturæ eam cōpara uit: matrémq; elemētorum Ideā asseruit: quos Apostolus improbat elementis seruiētes. Manichæi à quodā Persa extiterūt, qui vocatus est Manes. Hic duas naturas & duas substātias introduxit. Id est bonā, & malā, & animas ex Deo, id est, quasi ex aliquo fonte manare asseruit. Testamentū vetus respuūt, nouū ex parte recipiūt. Anthropomorphitæ dicti, p̄ eò quòd simplicitate rustica Deū habere humana mēbra, quę in diuinis libris scripta sunt, arbitrātur. ἄνθρωπος enim Græcè, Latinè homo interpretatur. Ignorantes vocē domini, qui ait, Spiritus est Deus, incorporeus est eī. Nec enim mēbris distinguit, nec corporis mole censet. Heraclitæ ab Heraclio authore exorti, monachos tantū recipiūt, coniugia respuūt, regna cælorū paruulos habere non credūt. Nouatiani à Nouato Romę vrbis presbytero exorti: qui aduersus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus inuadere, hæresim instituit, voluit apostatas recipere, rebaptizās baptizatos. Montani hæretici dicti, quia tēpore persecutionis in mōtibus latuerunt: qua occasione se à catholicæ ecclesię corpore diuiserūt. Hebionitæ ab Hebione dicti, siue à paupertate. Christum enim per prouectum solū competenter Hebionitæ pro paupertate intelligen

Tariani. Alogi. Cataphryg. Augustin. Pauliani. Hermogeniani. Manichæi. Anthropomorphitæ. Heraclitæ. Nouatiani. Montani. Hebionitæ.

intelligentiæ appellati sunt. Ii enim Iudæi sunt, & ita tenent Euangeliū, vt legē carnaliter seruent, aduersus quos Apostolus ad Galatas scribens inuehitur. Fotiniani à Fotino Gallogræciæ Smyrnæ episcopo nuncupati, qui Hebionitarū hæresim suscitans, asserūt Christū ex Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse cōceptū. Aeriani ab Aerio quodā nūcupati sunt. Ii offerri sacrificiū pro defunctis spernūt. Aetiani ab Actio sunt vocati. Iidemque Eunomiani ab Eunomio quodam dialectico, Aetiī discipulo, ex cuius nomine magis innotuerūt, dissimilē patri asseruntes filium, & filio Spiritum sanctum: dicunt etiam nullum imputari peccatum in fide manētium. Origeniani ab † Origene author exorti sunt, dicentes quòd nō possit videri filius patrem, nec Spiritus sanctus filiū. Animas quoq; in mundi principio peccasse dicūt, & pro diuersitate peccatorū de cælis vsq; ad terram diuersa corpora quasi vincula meruisse, eaq; causa factum esse mūdum. Noetiani a quodam Noeto vocati, qui dicebant Christum eūdem esse & patrem, & Spiritum sanctum, ipsamq; trinitatē in officiorū nominibus, nō personis accipiunt. vnde & Patripassiani vocātur, quia patrem passum dicunt. Sabelliani ab eodē Noeto pullulasse dicūtur, cuius discipulum perhibēt fuisse Sabellium, ex cuius nomine maximè innotuerunt. vnde Sabelliani vocati sunt. Ii vnam personam Patris & filij & Spiritus sancti astruūt.

Fotiniani. Aeriani. Aetiani. Eunomiani. Origeniani. † Lead. Hæres. 9. 2. Noetiani. Patripassiani. Sabelliani.

Arriani ab arrio Alexādrino presbytero exorti sunt, qui coæternū patri filiū nō agnoscēs, diuersas in trinitate substantias asseruit, contra illud quod ait Dñs: Ego & pater vnum sumus. Macedoniani à Macedonio episcopo dicti sunt, negantes Deum esse Spiritum sanctum. Apollinaristæ ab Apollinare vocati sunt, dicentes Christum corpus tantummodo sine anima assumpsisse. Antidicomaritę appellati sunt, eò q̄ Mariæ virginitati contradicūt, asserētes eā post Christū natū viro suo fuisse cōmistam. Metangi † nominati, ideo tale nomen acceperūt: quia ἀγγεῖα Græcè, vas dicitur. Asserūt enim sic esse in patre filium, tanquam vas minus intra vas maius. Patriciani à quodā Patricio nūcupati sunt, qui substātiam humanæ carnis à diabolo cōditam dicūt. Collitiani † à quodā

Arriani. Macedoniani. Apollinaristæ. Antidicomaritæ. Metangi. Patriciani.

Collitio nominati, qui dicūt Deū nō fecere † mala, cōtra illud quod scriptū est: Ego dominus creās mala. Floriani à Floriano, qui ecōtrario dicūt Deum creasse mala, cōtra hoc quod scriptum est: Fecit Deus omnia bona. Donatistę à Donato quodā Aphro nūcupati sunt, qui de Numidia veniēs totā penè Aphricam sua persuasione decepit, asserēs minorem patre filiū, & minorē filio Spiritū sanctū, & re baptizās catholicos. Bonosiani à Bono quodam † episcopo exorti prodūtur, qui Christū Dei filium adoptiuum nō, p priū asseruit. Circuncelliones dicūtur, eò quòd agrestes sint, quos Scototopicos vocāt, sui pradictę hæresis habētes doctrinam. Ii amore martyriī semetipsos perimūt: vt violenter de hac vita discedētes, martyres nominentur. Priscillianistæ à Priscillianovocati, q̄ in Hispania exerre Gnosticorum & Manichæorum permistum dogma cōposuit. Luciferani à Lucifero Smyrnæ episcopo orti, qui episcopos catholicos, qui instanti † persecutione persidiæ Arrianorum consentientes erant, & postea correcti in cathedram † redire elegerunt, damnantes, siue quod prius crediderant, siue quod credidisse simulauerant, (quos ecclesia catholica materno recepit sinu, tanquam Petrum post fletum negationis) hanc illi matris charitatem superbè accipientes, eos recipere nolentes, ab ecclesiæ communione recesserunt, & cum ipso Lucifero authore suo, qui mane oriebatur, cadere meruerunt. Iouinianistæ à Iouiniano quodam monacho dicti, nullas nuptarum & virginum esse distantias, nullumque asserentes inter abstinentes & simpliciter epulantes esse discrimen. Heluidiani ab Heluidio nūcupati vel nominati, qui dicunt post Christum natum alios Mariam filios de suo viro Ioseph peperisse. Paterniani à Paterno quodam exorti, qui inferiores corporis partes à diabolo factas opinantur. Arabici nuncupati, eò quòd in Arabia exorti sunt dicentes animam cum corpore mori, atque in nouissimo vtrunque resurgere. Tertullianistæ dicti à Tertulliano presbytero Aphricæ prouinciæ, ciuitatis Carthaginensis, qui dicunt animam immortalem esse, sed corpoream prædicantes: & animas peccatorum hominum post mortem

vocat Collitianos, à quodam Collitio.

† Alias, crediisse.

Bonosiani. Gene. 1. b

Circuncelliones.

Priscillianistæ.

Luciferani.

† Confūs in Iudo

Catholicam.

Heluidiani.

Paterniani.

Arabici.

Tertullianistæ.

mortem

Universidad de Deusto
Biblioteca

mortem in dæmones conuerti putantes.

Tessereſcedecatiſtæ.

Tesserescedecatiſtæ dicti, quòd quartadecima Luna Pascha cum Iudæis obseruare cõtendũt. Nam τεσσαρες quatuor, και δεκα decẽ significat.

Nyctages.

Nyctages à somno nũcupati, quòd vigilias noctis respuãt, superstitionem esse dicentes, iura temerari diuina, qui noctem ad requiem tribuerit.

Pelagiani.

Pelagiani à Pelagio monacho exorti, ĩ liberum arbitrium diuinæ gratiæ anteponũt, dicẽtes sufficere volũtatẽ ad implenda iussa diuina.

Nestoriani.

Nestoriani à Nestorio Cõstantinopolitano episcopo nuncupati, qui beatã Mariam virginẽ nõ Dei, sed hominis tantũmodo matrem asserunt: vt aliam personam carnis, aliam faceret Deitatis, necvnum Christũ inverbo Dei, & carne credidit: sed separatim atque seiunctim alterũ filium Dei, alterũ filiũ hominis prædicauit.

Eutychiani.

Eutychiani dicti ab Eutyche Constantinopolitano abbate, qui Christũ post humanã assumptionem negauit existere de duabus naturis: sed solam in eo diuinam asserit esse naturã.

Acephalitæ.

Acephalitę dicti, id est, sine capite. Nullus enim eorũ reperitur author, ex quo orti sunt. ĩ trium Calcedonensiũ capitulorũ impugnatores, duarũ in Christo substantiarum proprietatem negant, & vnam in eius persona naturam prædicant.

Theodosiani. Gaianitæ.

Theodosiani & Gaianitæ appellati à Theodosio & Gaiano, qui temporibus Iustiniani principis, in Alexãdria prouincia per populi peruersi electionẽ vna die ordinati sunt episcopi. ĩ errores Eutychĩ & Dioscori sequentes, Calcedonense concilium respuunt, ex duabus vnam in Christo naturam asserunt, quã Theodosiani corruptã, Gaianitæ incorruptam contendunt.

Gnoitæ. † Agnoitæ.

Gnoitæ † & Tritoitæ à Theodosianis exorti sunt, ex quibus Gnoitæ ab ignorãtia dicti, quia ad peruersitatem à quã exorti sunt, id adĩciunt, quòd Christi diuinitas ignoret futura, quæ sunt scripta de die & hora nouissima, nõ recordantes Christi personã

Esai. 30 f Tritoitæ.

in Esaia loquẽtem, Dies iudicĩ in corde meo.

Tritoitæ verò vocati, quòd sicut tres personas in trinitate, ita quoq; tres asserunt Deos esse, cõtra illud quod scriptum est, Audi Israël, dñs Deus tuus,

Deute. 6. a

Deus vnus est. Sunt autem & aliæ hæreses sine authore, et sine nominibus. Ex quibus aliæ putant triformem esse Deũ, aliæ etiam Christi diuinitatem pasĩbilem esse dicũt. Aliæ Christi de patre natiuitati, initium temporis dant. Aliæ liberationẽ hominum apud inferos factã Christi descẽsione nõ credunt. Aliæ animam, imaginem Dei negant. Aliæ animas cõuerti in dæmones, & in quæcũq; animalia existimant. Aliæ de mundi statu dissentiunt. Aliæ innumerabiles mundos opinantur. Aliæ aquam Deo coæternam faciunt. Aliæ nudis pedibus ambulant. Aliæ cum hominibus non manducant. Hæ sunt hæreses aduersus catholicam fidem exortæ, et ab Apostolis & à sanctis patribus vel conciliĳs dãnatæ, quæ dum in se multis erroribus diuisæ, inuicem sibi dissentiunt, communi tamen nomine aduersus ecclesiam Dei conspirant. Sed & quicunq; aliter scripturã sacrosanctam intelligit, quàm sensus spiritus sancti flagitat, à quo cõscripta est, licet de ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest.

Item Augustinus papa. †

Quare diuina prouidentia multos errare permittat.

CAN. XL.

6 IDeo diuina prouidentia multos diuersi erroris hæreticos esse permittit, vt cum interrogant nos ea, quæ nescimus, sic discutiamus pigritiam, & diuinas scripturas cupiamus. Propterea Apostolus ait, Oportet hæreses esse, vt probati manifesti fiant. Ii autem à Deo probati sunt, qui bene possunt docere.

CAVSA XXV.

SAncta Romana ecclesiá quandam baptismalem ecclesiã suis muniuit priuilegijs, decimationes suæ diœcesis ex integro sibi attribuens. Item quoddam monasterium similiter muniuit priuilegijs proprijs, decernens, ut ex proprijs prædijs nulli decimas persolueret. Accidit itaque nt intra diœcesim præmunitæ baptismalis ecclesiæ præfatum monasterium, alia emptione, alia donatione prædia sibi inueniret. Oritur [a] itaque contentio inter monachos & clericos de decimis.

SAncta Romana ecclesia. Oritur. Primo inter episcopum & clericos. Secundo inter clericos & monachos, & hæc prima ĝ. est differẽtia istarũ quæstionũ. Ostendit ergo primo, qd clerici nõ possunt se defendere cõtra priuilegĳ. Secundo ostendit, qd ad hoc indulta sunt. Laurentius.

cuntur omnia ista cap. eo quod papa nõ potuit dare tale priuilegium. Ioan.

Vod vero. Hæc ĝõ. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat magister per xvj. c. quod priuilegia ecclesiarum, scilicet per quæ firmatur status ecclesiæ nõ sunt immutanda. Secunda ibi, Si ergo. Io. de Fan.

1 COnfidimus quod. Oportet. Hoc verbum oportet, est verbum honestatis. sic ponitur xix. q. j. cap. j. sicut hæc dictio debet, quandoq; honestatem designat, vt extra de despõ. impube. tua. quandoq; est verbum of ficii, vt xxv. distin. vnum. quandoque est verbum necessitatis, vt iij. quæstio. ix. non oportet. hoc ideo dico, quia princeps legibus solutus est, vt ff. de legibus extra de electio. significasti. tamẽ honestum est, vt secundum leges viuat, vt ff. de legat. iij. l. ex imperfecto. C. de testamen. ex imperfecto. Ioan.

b Diuinis. Trina. Ter ẽm confessus est Christum, vt ostendat se corde, opere, & ore Christum diligere. Ioan.

c Væ ad perpetuã. Nulla commutatione. Ex hoc patet, qd Papa nõ potest cõtra generale ecclesiæ statutum dispẽsare, nec contra articulos fidei. nam est omnes assentiant ei, non valet statutum, sed omes hæretici essent, vt decima quinta. & sic fiũt. ca. sicut. & sic potest intelligi. ingra eadem. capitulo. sunt quidam. & capitu. sequen. sed

tum, conuincitur summum non amare pastorem.

CAN. II.

DIuinis præceptis & Apostolicis monitis incitamur, vt pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu: ac si quidvnquam repræhensioni inuenitur obnoxium, aut ab ignorantiæ imperitia, aut à præsumptionis vsurpatione reuoccemus. Admonente enim diuinæ vocis imperio, quo beatissimus Apostolus Petrus trina [b] admonitione † mystícis sanctionibus imbuitur, vt Christi oues, qui Christũ diligit, pascat, & ipsius sedis, cui per abundantiam gratiæ diuinę præsumus, reuerentia coarctamur, vt periculum desidiæ (quantum possumus) declinemus, ne professio summi Apostoli, qua se amatorem domini testatus est, nõ inueniatur in nobis: quia quoties quis ne gligenter pascit dominicum gregem sibi commendatum, toties conuincitur summum non amare pastorem.

† Alias, trina repetitione.

Idem Anathólio episcopo.

Non debent illo modo variari, quæ ad perpetuam ordinantur quietem.

CAN. III.

QVæ ad perpetuam generaliter ordinata sunt vtilitatem, nulla [c] commutatione varientur, nec ad priuatum [d] trahantur commodum, quæ ad bonum sunt commune præfixa † sed manenti-bus terminis, quos constituerunt patres, nemo iniustè vsurpet alienum, sed intra fines proprios atq; legitimos, prout quisque valuerit, in latitudine se exerceat charitatis

† Cõcor. l. 1. §. si qs municipa. ff. de leg. 3. & l. vnica. § fi. C. de oper. pub.

Item Hilarius papa.

Nulli diuinas constitutiones, & Apostolicæ sedis decreta temerare licet.

CAN. IIII.

NVlli fas sit (sine status sui periculo) vel diuinas constitutiones vel Apostolicæ sedis decreta temerare: quia nos qui potentissimi sacerdotis administramus officia, talis transgressionum culpa respiciet, si in causis Dei desides fuerimus inuẽti: quia meminimus quòd timere debemus qualiter commineturDeus negligentiæ sacerdotum. Si quidem maiori reatu delinquit, qui potiori honore fruitur †; & grauiora facit vi-

† Cõcor. tex. in l. ne mo. C. de epi. & cle. & in l. mo pœnis.

Quæstio I.

1 Nunc primũ quæritur Q an clerici baptismalis ecclesiæ authoritate priuilegĳ decimas suæ diœcesis ex integro sibi ualeant uendicare?

2 Secundò, an subsequenti priuilegio monachorum derogetur antiquioribus priuilegijs baptismalium ecclesiarum?

QVAEST. I.

1 p. QVòd uerò authoritate illius priuilegĳ decimas sibi ex integro clerici uendicare nõ ualeãt, hinc probatur, quia decimæ iuxta decreta sanctorum patrum, quadripertito diuiduntur. Quarum una pars episcopis. secunda clericis, tertia fabricis restaurandis, quarta uerò pauperibus est assignata. Decreta uerò sanctorum canonum neminem magis quàm Apostolicum seruare oportet.

Vnde Gelasius Papa ait:

Constitutionẽ synodi, quã vniuersalis ecclesiæ probauit assensus, Romanã sedẽ seruare oportet.

CAN. I.

COnfidimus, quod nullus iam veracĩter Christianus ignoret, vniuscuiusq; synodi constitutum, quod vniuersalis ecclesiæ probauit assensus, nullam magis exequi sedem præ cæteris oportet [a], quàm primã: quæ & vnam quanq; synodũ sua authoritate firmauit, & continuata moderatione custodit.

Item Leo Papa.

Qui negligenter pascit dominicum gregem sibi commenda-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sublimitas. Crimen enim augetur per dignitatem, vt xl. distin. homo. & ff. de re mili. omne delictū. §. ij. Ioan.

Crimen per dignitatem augetur.

b Violatores. Blasphemare. Imo eoipso videtur excommunicatus & hæreticus, vt xix. distinct. nulli. & j. eadem. cap generali.

c Vnt quidam. Apostoli. Hic videtur quod papa nō possit dispēsare cōtra Apostolū vel dominū, qualiter ergo Martinus dispēsauit cū bigamo cōtra Apostolum, vt xxxiiij. distinct. lector? f Item cum canon Apostolorū dicat, presbyter si fornicatus fuerit, deponat lxxxj. distinct. presbyter. quomodo ergo Gangrense conciliū dispēsat in tali casu, vt distinct. lxxxij. presbyter. Item cōtra dominum dispē sauit qui dixit, Vocate & reddite. & tamen absoluit à iuramento & à voto. xv. quæst. vj. iuratos. extra de voto & voti redemp. per totū. Satis pōt sustineri, q papa contra Apostolum dispensat, nō tamē in his quæ pertinēt ad articulos fidei eodem modo dispēsat in euangelio interpretando ipsum. extra de testi. licet. in fi. Item non est vera dispensatio, quæ fit in voto peregrinationis, quia non dicitur vouens liberari ab illa obligatione, sed potius dicitur in melius commutari, vt extra de iureiuran. perueniet. sed circa vōtum continentię forte non posset dispensare, quia vix inuenirentur melius in quod posset cōmutari, vt extra de statu re. cum ad monasterium. in fi. Io. Quicquid dicat Io.

† Alias, tuffus. Papa vtrū possit contra apostolum dispēsare.

† c. Sane quidā, fere

1 Dicas q̄ p subdiaconatus tem pore apostolorū non fuit bigamo cōtra Apostolum, vt xxxiiij. dist. lector? f Item cum canon Apostolorū dicat, presbyter si fornicatus fuerit, deponat lxxxj. dist. pbyter. quomodo ergo Gangrense conciliū dispēsat in tali casu, vt distinct. lxxxij. presbyter. Item cōtra dominum dispē sauit qui dixit, Vocate & reddite. & tamen absoluit à iuramento & à voto. xv. quæst. vj. iuratos. extra de voto & voti redemp. per totū. Satis pōt sustineri, q papa contra Apostolum dispensat, nō tamē in his quæ pertinēt ad articulos fidei eodem modo dispēsat in euangelio interpretando ipsum. extra de testi. licet. in fi. Item non est vera dispensatio, quæ fit in voto peregrinationis, quia non dicitur vouens liberari ab illa obligatione, sed potius dicitur in melius commutari, vt extra de iureiuran. perueniet. sed circa vōtum continentię forte non posset dispensare, quia vix inuenirentur melius in quod posset cōmutari, vt extra de statu re. cum ad monasterium. in fi. Io. Quicquid dicat Io.

Q.

a Contrarium nota. ē. ca. q. qui ad perpetua. in gl. j. sed nō est vōtum continentię cōtra si bene videtur.

Continētia in melius.

tia peccatorum sublimitas a peccantium.

Item Damasus Papa.

In spiritum sanctum blasphemant, qui sacros canones violāt.

CAN. V.

Violatores canonum voluntariè grauiter à sanctis patribus iudicantur, & à sancto spiritu, instinctu cuius ac dono dicati sunt damnātur: quoniam blasphemare b spiritum sanctū non incongruè videntur, qui cōtra eosdem sacros canones non necessitate compulsi, sed libenter (vt præmissum est) aliquid aut proterue agunt, aut loqui præsumūt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim præsumptio manifestè vnum genus est blasphemantium spiritum sanctum: quia (vt iam prælibatum est) contra cum agit, cuius nutu † et gratia sancti canones edi ti sunt.

Item Vrbanus papa.

In quibus Romano pontifici licet nouas condere leges.

CAN. VI.

Vnt quidam † dicentes Romano pontifici semper licuisse nouas condere leges: quod & nos non solūm non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciendum verò summopere est, qa inde nouas leges cōdere potest, vnde euangelistę aliquid & prophetæ nequaquam dixerunt. Vbi verò apertè dominus vel eius Apostoli c & eos sequētes sancti patres sententialiter aliquid diffinierunt, ibi non nouā legē Romanus pōtifex dare, sed potius quod prædicatum est, vsq; ad animam & sanguinem confirmare debet. Si enim quod docuerunt Apostoli & prophetæ destruere (quod absit) niteretur, non sententiam dare, sed magis errare conuincere tur: sed hoc procul sit ab eis, qui semper domini ecclesiam contra luporum insidias optimè custodierunt.

Item Zosimus Papa.

Apostolicæ sedis authoritas cōtra sanctorum statuta aliquid condere non valet.

CAN. VII.

Contra statuta d patrum condere aliquid vel mutare, nec huius quidē sedis potest e authoritas. Apud nos enim inconuulsis radicibus viuat antiquitas, cui decreta patrum sanxere reuerentiam.

Item Marcellus papa.

Stare non valet, quod contra euangelicam vel propheticam doctrinam seu constitutionem factum fuerit.

CAN. VIII.

Omne quod irreprehensibile est, catholica defendit ecclesia. & infra. Iniustum f iudicium & diffinitio iniusta regio metu vel iussu à iudicibus ordinata non valeat. Nequaquā, quod contra euangelicam, vel propheticam, vel apostolicam doctrinā constitutionē m ve eorum siue sanctorum patrum actum fuerit, stabit: & qđ ab infidelibus g vel hæreticis factū fuerit, omnino cassabitur.

Item Hormisda Papa.

A statutis patrum non deuiare, & fidei regulam custodire, prima salus est.

CAN. IX.

Prima salus est, rectæ fidei regulam custodire, & à constitutis patrū nullatenus deuiare.

Itē Pelagius Papa Childeberto regi. †

Profitetur Pelagius Papa tomum sui decessoris per omnia seruare.

CAN. X.

Satagendum est, vt pro auferendo suspicionis scandalo obsequium confessionis nostræ legibus religionis ministremus, quibus nos etiā subditos h esse

quādoq; dispensat Papa cōtra generale statutum ecclesię sicut fecit in Latera. cōcilio generali Innocentius, vt extra de consang. & affin. non debet. licet cōtra articulos fidei non dispenset. j. quæst. vij. et si illa. Barthol.

d Contra statuta. Scilicet vt dictum est de articulis fidei. §. c. proximo.

e Potest. Supple de facto vel de iure.

f Omne. Iniustum. §. xj. quæst. ij. c. iniustū.

g Ab infidelibus. Arg. quod id quod fit ab intruso, nōva let vt xj. q. ij. alienationes. de consecrat. j. hic ergo. Argu. contra. j. q. j. si quis à pseudo episcopis.

h Satagendum. Subditos. Argu. quod papa subest Imperatori. intelligo quo ad hoc qđ sua ecclesia dat tributa forte Imperatori: vt extra de censi. omnis anima. & xj. q. j. c. magnum. & c. si tributū. xxiij. q. viij. tributum. Nā alias oēs principes subsunt episcopis: vt extra de maio. & obe. omnes principes. Io. de Fant.

i Generali. Sit. Id est, fiat. Nam hęc verba sit & fiat, respiciunt quandoq; futurum tempus: vt ff. ne qd in loco publico. l. ij. §. deinde. Ioan.

k Omnia decretalia. Hoc capi. hic attribuitur Damaso, alias Leoni: vt xix. dist. cap. j. versicu. quoniam. l Io. de Fan.

l Vel dic quod posset vendicare. ff. de testa. l. ij. §. j. et ff. de excusa. viij. dist. c. si in laicis. Io. de Fant.

m Hac cōsona. Nescit. i. cō temnit, vel loquit de ignorātia iuris, quæ quibusdam est dānabilis: vt xxxdist. j. in cis. Io. de Fant.

n Deo permittente. Si ergo primā pars quæst. i qua primo infert ex præcedentibus. subsequenter venit ad diuersas solutiones. Io. de Fant.

o His ita. Prima fol. magistri occupat primam columnam, secunda secundam. prima tangit istę. ista dñs sicut soluit legē quā decerat, sic & papa pōt, secūda hęc est, quod canones ita intelligunter statuti, vt semper authoritas Romanæ sedis sit excepta.

Alliga

vel potentum, deinceps Romanorum pontificum decretorum censurā in quoquam crediderit, vel pmiserit violandā.

Item Damasus papa Stephano archiepiscopo

Non licet alicui episcopo contra Romanorum pontificum decreta aliquid agere.

CAN. XII.

Omnia decretalia b cunctorum prædecessorum nostrorum constitu-

† Childeberto francorū regi, seu cuidā Hispanico vel Gallo Petagius vario nem fuisse reperiebat.

ta, quæ de ecclesiasticis ordinibus & canonum sunt promulgata disciplinis, ita ab oībus episcopis ac sacerdotibus generaliter custodiri debere mandamus: vt si quid in illa commiserint, veniam sibi honoris dei inceps nouerint denegari.

Item Gregorius. †

Non communicet sacris altaribus, qui nescit sacris obedire canonibus.

† lib. ij. epistola 4. seu ca. 46. ad Io. episcopum.

CAN. XXIII.

Hac consona sanctis patribus diffinitione sancimus, vt q sacris obedire canonibus nescit c, nec sacris ministrare altaribus, nec communionem capere sit dignus.

Item ex concilio Calcedonensi.

Obseruandæ sunt regulæ à sanctis patribus in synodo statutæ.

CAN. XIIII.

A Sanctis patribus in vnaquaque synodo vsque nunc prolatas regulas tenere statuimus.

Item Gregorius ad Montanum & Thomam. †

Voluntatem & statuta suorum decessorum custodiant, qui sua seruari volunt.

† Epistola 112. li. 5. vide Ludoui. Gomes. in 6. decretaliū fol. 77. C. M.

CAN. XV.

Iustitię ac rationis ordo suadet, vt qui à successoribus sua mandata seruari desiderant, decessoris sui proculdubio voluntatem & statuta custodiant.

Item Leo papa quartus.

Contra statuta sanctorum patrum agit, qui ea non seruat intacta.

CAN. XVI.

Deo permittente domino, pastores hominum sumus effecti, vt quod patres nostri, siue in sanctis canonibus, siue in mundanis affixere legibus, excedere minimè debeamus. Contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si quod ipsi diuino statuerunt cōsulto, intactum non conseruamus.

2 Si ergo primam sedem statuta cōciliorum præ omnibus obseruare oportet, & si pro statu omnium ecclesiarum necesse est illam impigro uigilare affectu, si ea quæ à Romanis pontificibus decreta sunt, ab omnibus obseruari conuenit, si illi qui nesciūt sacris obedire canonibus, altaribus ministrare non debent, patet, quòd contra statuta sanctorum canonum quibus status ecclesiarum uel confundantur, uel perturbentur, priuilegia ab Apostolico concedi non debent.

His ita d respondetur, sacrosancta Romana

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Alligatur. Vt extra de elec. cap. significasti.
b Solis. De hoc no. ẽ. xj. quæst. j. §. ex his.
c Intelligẽda sunt sic extra de iureiuran. venientes.
d Ait. ẽ. dist. 100. contra morem.
e Priuilegio. ẽ. di stin. iij. priuilegiũ.

ecclesia, ius, & authoritatẽ sacris canonibus impertitur: sed non eis alligatur. Habet enim ius cõdẽdi canones: utpote quæ caput est, et cardo omniũ ecclesiarum, à cuius regula nemini dissentire licet. Ita ergo canonibus authoritatẽ p̃stat, ut seipsam nõ subijciat eis.

Obreli-

Luce 1.f Sed sicut Christus, qui legẽ dedit, ipsam legẽ carnaliter impleuit, octaua die circuncisus, quadragesima die in tẽplo cũ hostijs est præsentatus: ut ipe in seipo eã sanctificaret, post-

Matt. 8. a ea uerò, ut se dominũ legis ostẽderet, contra

Mat. 12. a legis literã le prosum tãgẽdo mundauit. A posteli quoq; cõtra literã sabbati p̃scripta præter gredientes spicas uellẽtes & cõfricãtes manibus suis, probabile exemplo Dauid, & circũcisionis & templi excusauit, dicens: Non legi

1. Re. 21. b stis quid fecerit Abimelech, quando uenit ad eum Dauid, & dedit ei panes propositionis, de quibus non licebat edere, nisi solis c sacer-

Leui. 12. d dotibus, & comedit ipse, & pueri eius? Item octaua die secundum legem puer circuncidi-

Leui. 12. d Mat. 12. a Luce 6. b tur: & uos in Sabbato circuncidimini hominẽ. Item cùm iuge holocaustum ex lege offeratur, cùm masculus xl. fœmina uerò lxxx. die ab ortu suæ natiuitatis secundum legis imperium cum hostijs in templum præsentaretur: unde sacerdotes offerentes hostias in templo, literã sabbati soluunt, & sine crimine sunt. Tunc filius hominis multò magis ualet soluere literam legis, qui est etiã dominus sabbati.

Matt. 7. d Hinc etiã dicitur de eo, Erat Iesus docens in tẽplo tanquã potestatẽ habẽs, id est, tãquã legis dominus addens moralibus ea quæ deerãt ad perfectionem: umbram figuralium in lucẽ spiritualis intelligentiæ commutans, non tanquam scribæ eorum, qui litera legis adstricti non audebant aliquid addere, uel commutare. Sic & summæ sedis pontifices canonibus, siue à se, siue ab alijs sua authoritate conditis, reuerentiam exhibent, & eis se humiliando ipsos custodiunt, ut alijs obseruandos exhibeant. Nonnunquam uerò, seu iubendo seu diffiniendo, seu decernendo, seu aliter agẽdo, se decretorũ dominos & cõditores esse ostendũt. In præmißis ergo capitulis, alijs imponitur necessitas obsequendi, summis uerò pontificibus ostenditur inesse authoritas obseruandi: ut à se tradita obseruãdo alijs nõ contemnenda, demonstrent, exemplo Christi, qui sacramenta, quæ ecclesiæ seruanda mandauit, primùm in seipso susc̃epit, ut ea in seipso sanctificaret. Oportet ergo primã sedẽ (ut diximus) obseruare ea, quæ decernendo mandauit, non necessitate obsequendi sed authoritate impertiẽdi. Licet itaq; sibi cõtra generalia decreta, specialia priuilegia indulgere, & speciali beneficio concedere, quod generali prohibetur decreto. Quanquam si decretorum intentionem diligenter aduertamus, nequaquam contra sanctorum canonum authoritatem, aliquid concedere inueniatur. Sacri siquidem canones ita aliquid cõstituũt, ut suæ interpretationis authoritatem, sanctæ Romanæ ecclesiæ reseruent. Ipsi nanque soli canones ualent interpretari, qui ius condendi eos habent. Vnde in nonnullis capitulis conciliorum, cùm aliquid obseruandum decernitur, statim subinfertur: Nisi authoritas Romanæ ecclesiæ aliter fieri imperauerit, uel saluo tamen in omnibus iure sanctæ Romanæ ecclesiæ: uel, salua tamen in omnibus Apostolica authoritate. Quæcunque ergo de decimis, uel quibuslibet ecclesiasticis negotijs sacris canonibus diffiniuntur, intelligenda sunt d necessaria seruari, nisi authoritas Romanæ ecclesiæ aliter fieri mãdauerit, uel permiserit. Cũ ergo aliqua priuilegia ab Apostolico aliq̃bus cõceduntur. etsi cõtra generalem legem aliquid sonare uideantur, nõ tamẽ contra ipsam aliquid concedere intelliguntur. cùm ipsius legis authoritate & priuilegia singulorum penes matrem omnium ecclesiarum resideat. Neque enim priuilegia aliq̃bus cõcederentur, si præter generalem legẽ nulli aliquid speciale indulgeretur. Priuilegia nanque dicuntur, quasi priuata lege, eo quòd priuatam legem singulis generãt. Quã diffinitionem Grego. innuẽs ait, Si hoc neque consuetudine generali, neque priuilegio e uẽdicas, restat te usurpare quod

a Ob religionis. xij. q. ij. religiosam.
b Necessitatis. xxxv. quæstio. iij. quædam lex.
Priuilegia qui
ADDITIO. Et cap. quod scripsi. vide quod no
c Obsequij. j. q. j. sunt nonnulli. ẽ. xxiij. dist. com-

Vod autẽ tem. Videndum quis possit dare: & certa forma, & certa solemnitate, & quod priuilegium præiudicet alijs, quæ quod solus papa potest dare priuilegia in præiudiciũ alterius. xij. q. ij. bona rei. & ix. q. iij. c. conquestus. de conf. dist. iij. pronũciandũ. 100. dist. cõtra morem. cũ eminus. & ple- quasi lex priuata, ẽ. dist. iij. priuilegia. & solus princeps canones & leges & iura condat: ergo solus ille (vt dicunt) dat priuilegiũ. Hoc tamẽ negari nõ potest quin episcopi etiam dent priuilegia: vt extra de his quæ fiãt à præla. quãto. extra de sent. & re iud. cũ inter vos. sed nõ potest in præiudicium aliorum, vt dicũt: quia solus princeps auferre potest ius vnius, & dare alteri: vt ix. q. iij. nunc vero. & c. per principalem. & extra de cõcess. præben. & ecc. non vacant. quia diuersita tem. & C. de quadr. præscrip. bene à Ze none. Sed certe hoc non est verum. nam episcopus potest dare extra baptismalẽ ecclesiam dec. mas: vt xv. q. j. fia. limus. Item episcopus potest detrahere vni ecclesiæ, & dare alteri: vt extra de excess. præla. c. sicut vnire. & potest in totũ exire aliquam ecclesiam: vt extra de censi. cum venerabilis. Item auferre potest ecclesiæ priuilegium extra de cõsue. cum dilectus. Item potest exire ecclesiam à iure procurationis: vt extra de censibus. Item potest exire ecclesiam à iure consuetudinis: vt extra de do. pastoralis. cum consensu capituli sui: vt extra de do. pastoralis. Datur autem priuilegium quandoque personæ, quandoque rei: vt ix. q. iij. conquestus. Si priuilegiũ datur personæ, personam non transgreditur: vt iustis. de iure iur. Priuilegia. vij. q. j. non autem. & cap. petisti. Et tale est, quod loco cõceditur, & perpetuum est. xvj. q. j. hinc etiam, & ff. de iure immu. l. j. extra de off. deleg. Quoniam abbas. In dubio autem semper præsumitur priuilegium potius personale quam reale: vt ex-

tra de iusti. cum venissent. quia res de facili ad suã rem est: alius, ut refertur naturam. ff. de pact. si vnus. §. quod & in spe- non debet cie dotis. non enim dicitur ob hoc personale, q̃ sola promissio inferatur persona: vt ff. de pact. iuris gentium. §. pacto ff. 2 ad rem. rum. & l. tale pactũ. Item hæc est differentia inter pri- uilegium & confir- mationẽ, quia in cõfirmatione nihil po uisse iuris datur: vt ex tra de cõfir. cum dilecta. secus est in priuilegio. Item in cõfirmatione nihil po nitur vel affirmat, sed totum conditio naliter intelligit: vt extra de cõcess. præben. quia diuersitatẽ. sed in priuilegijs omnia verba pontur, & certũ ibi esse ritur: vt extra de verb. signi. abbate. Nunc videndũ est q̃ priuilegiũ derogat alij. Dicũt quidam q̃ semper secundum derogat primo, etiã si non faciat mẽtionem primi: vt extra de cog. spi. c. ij. sed istis ob. extra de offi. iud. deleg. ex parte. vbi priuilegium secundũ nõ derogat primo. cũ nõ faciat mentionẽ eius. Item nec priuilegiũ præiudicat cõfirmationi, nisi faciat mẽtionem illius priuilegij: vt extra de his quæ fiãt à præla. cum vos. Item nec translationi præiudicat confirmatio: vt extra de deci. ex multiplici. Item nec priuilegium, præiudicat consuetudini, nisi faciat mentionem eius: vt extra de preb. relatum. Itẽ nec valet priuilegium, nisi faciat mentionem constitutionis faciæ à capi. vt extra de rescrip. constitutus. nec valet appellatio nisi faciat mentionem sententiæ: vt extra de fid. instru. inter. vltra mediũ. Et sic propter iura allegata concedi potest q̃ idem sit in priuilegijs quod in rescriptis: nisi, vbi secundũ faciat mentionem primi, q̃ nõ ualeat: siue ambo priuilegia sint generalia, siue ambo specialia. sed si vnum sit speciale, aliud generale, speciale semper præiudicat, licet non faciat mẽtionem generalis: vt extra de rescrip. j. & ca. pastoralis. licet sit arg. contra j. e. in Galliarum. 4 quia in toto 4 In ordi-
toto. Sed certe aliud est in rescriptis quam in priuilegijs: quia secundũ rescriptum speciale derogat primo generali. Nam per generale rescriptum non datur iurisdictio: vt patet in illa decre. pastoralis. in fin. extra

ius elicita, ab omnibus iudicibus præcipimus refutari: nisi fortè aliquid est, quod non lædat alium, & prosit petenti, uel crimen supplicantibus indulgeat.

Item constitutio Imperatoris ad populum. Nec dãnosa fisco, nec iuri contraria postulari oportet. Clerici ergo huius baptismatis ecclesiæ, priuilegij authoritate muniti suæ diœcesis decimas sibi ex integro uendicare ualent: nisi forte summa necessitate episcopi cogantur ad quartam suam accipiendam, & illi superabundare monstrentur.

QVÆSTIO II.

Vod autẽ antiquioribus priuilegijs, subsequentibus derogari non posßit, authoritate Anacleti probatur: qui scribens omnibus episcopis, & reliquis Christi sacerdotibus ait:

Ecclesiarum priuilegia cun-

Universidad de Deusto Biblioteca

co. ad hęc. & ideo de facili tollitur. sed per priuilegiũ quantũcunq; generale statim consequitur suũ ius plenum. vnde potest dici q nunquam secundum speciale priuilegiũ deroget primo generali, nisi faciat ipsi mentionẽ [1] extra de rescrip. nõnulli. & de præscrip. veniens. sed in statutis quandoque antiquũ præiudicat nouo: vt 50. dist. domino sancto. Itẽ in dubio potius pręsumo non reuocatũ prius priuilegium quã reuocatũ: vt ff. de ma. test. si peculiũ. ff. de donat. inter virũ & vxor. cũ hic status. §. pœnitẽtiam. Nec obst. ff. de priui. credi. priuilegia. vbi dicitur q priuilegia non æstimantur ex tempore, sed ex causa: quia ibi loquitur de priuilegijs, quæ creditor vult habere, ex eo quod prius mutuauit pecuniã.

1 Mentione. [illegible] O.M.

...ctis temporibus intemerata seruentur.

CAN. I.

Priuilegia ecclesiarum & sacerdotũ, intemerata & inuiolata cunctis decernimus manere temporibus [a], & leges ecclesiæ Apostolica authoritate firmamus: & peregrina [b] submouemus iudicia.

Item Leo papa Martiano Augusto.

Nec nouitate mutari, nec improbitate conuelli, ecclesiarum priuilegia debent.

CAN. II.

Priuilegia [c] ecclesiarum & monasteriorum, sanctorũ patrum authoritate instituta, nulla possunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari; in quo opere (auxiliãte Christo) fideliter exequendo necesse est huius sanctæ sedis pontifices perseuerãtem exhibere famulatũ: dispensatio enim nobis credita est: & ad nostrũ reatum tendit, si paternarum regulæ sanctionum nobis consentientibus vel negligentibus violentur.

Item Gregorius Augustino Anglorum episcopo. †

Priuilegio suæ dignitatis aliquis ecclesiam exuere nõ debet.

CAN. III.

In Galliarũ [d] episcopos nullã tibi authoritatem tribuimus: quia ab antiquis prædecessorum nostrorum temporibus, pallium [e] Arelatensis ecclesię episcopus accepit: quem nos priuare authoritate percepta minimè debemus. Si ergo contingat vt fraternitas tua ad Galliarum prouincias transeat, & aliqd ex authoritate agendum fuerit, cum prædicto Arelatensi episcopo [f] agatur: ne prætermitti [g] possit hoc quod antiqua patrum institutio inuenerit. Britannorũ [h] verò omnes episcopos tuæ fraternitati cõmittimus: vt indocti doceantur, & infirmi persuasione roborentur.

Itẽ Felici episcopo. †

Statuta apostolicorum prædecessorum Apostolicus destruere non debet.

CAN. IIII.

Si ea destruerem quæ antecessores nrĩ statuerunt, nõ cõstructor, sed euersor esse iustè cõprobarer, testante veritatis voce, quæ ait: Omne regnum in seipso diuisum non stabit †: & omnis scientia & lex aduersum se diuisa [i] destruetur.

Item Leo papa.

Metropolitanus dignitatis sibi traditæ antiquitus ius intemeratum obtineat.

CAN. V.

Igitur secundum sanctorum patrum canones spiritu Dei cõditos, & totius mundi reuerentia cõsecratos, metropolitanos singularum prouinciarũ episcopos, qui nobis ex delegatione [k] nostra, fraternitatis tuæ cura protenditur, ius traditum sibi antiquitus dignitatis intemeratũ habere decernimus: ita à regulis præstitutis, nulla

a Priuilegia. Tẽporibus. Istud potest itelligi de generalibus statutis. Nam in nullius persona omittẽdũ est, &c. lxj. distin. miramur. Item potest intelligi de priuilegijs datis à principe. nã priuilegium quod à Deo vel à principe datur, decet esse mãsurum, omnis malitiæ ac diminutionis. cõtrarium. in auth. coll. vj. constitutio quæ de dignitatib⁹. in fi. Si vero persona impetrãs obuiat priuilegio impetrato, statim euanescit: vt extra de constit. cum M. Ferrarien. Item si non protestatur, priuilegium suũ expirat spatio quadraginta anno. vt extra de priuile. accedentibus. sed si non est opus protestatione, cum sit priuilegiũ ad excipiendum, perpetuũ est: vt ff. de doli excep. pure. si vero est priuilegium ad faciendum, videtur quod spatio x. ann. extinguatur: vt ff. de nundin. l. j. [1]

Priuilegiũ debet esse mansurum.

† j. respõsionum ad interrogationes Augusti.

1 Hoc ideo, quia nundinas impetrat, facit i præ

b Et peregrina. id est, ferri candentis. ij. qõ. v. consuluisti. vel iudicis non sui. ij. quæstio. v. peregrina. Ioan.

c Priuilegia. j. de consecra. distinctio. iij. celebritatem.

d In Galliarũ. pluraliter dicit, quia tres sunt Galliæ, Braccata, Togata, & Comata.

e Pallium. ξ. viij. q. iij. Artaldus. contra. vbi dicitur q secus si in Arelaten. sit suffraganeᵒ Narb. sed for singularis te duo sunt Arelat. psonæ: quarum vel altera literarum tunc pereceptor. C. de diuer. rescrip. l. 2. Ioan. de Fantu. est falsa vel corrupta.

iudicium multorũ. vnde breuiori tempore amittit, cum sit odiosum?

Gallia est triplex.

f Episcopo. quem constituit ibi legatum, vel supposuit ei omnes episcopos Britanniæ.

g Prætermitti. ergo legatus inconsul. tõ epo loci nõ põt clericos iudicare clericos i. piscopi iudice pl⁹, nisi ad epm appellet: vt hic, & xj. q. j. peruenit. q põt admitti. Nec obst. extra de offi. leg. cũ non ignoretis. nã ille non solum fuit legatus, sed etiam metropolitan⁹: & ideo nihil pfuisset ei ius legatiõis, si hoc ius nõ habuisset. Ioan. contrariũ credo, cũ illa decre. cum non ignoretis. idistincte loquatur. B. Itẽ videtur hic q priceps posteriorẽ legatum dando nõ videt ꝑhi priorem, sicut est in tutoribus: vt C. de testa. tut. l. ij similiter nor. vij. q. j. nõ autẽ. secus in procuratoribus: vt ff. de procura. si quis cum. §. vltimo.

Legatus posterior an reuocet priorem.

† Alias Lucæ 11.

† Epistola [illegible]

h Britãnorũ. contra ξ. iij. qõ. vj. hæc quippe. sed duę sunt Britanniæ. Anglia enim, maior Britannia dicitur.

Britannia est duplex.

i Si ea destruerẽ. Diuisa. Ar. cõtra testes sibi cõtrarios, & cõtra relatores pta oia sibimet contraria: vt xxiij. qõ. v. vij. qđ autẽ. C. de fi. instr. scripturæ. iiij. q. iij. qui falso. extra de sent. & re iudi. cum olim.

k Igitur secundũ. Delegatiõe. videtur ergo q legatum pot. statim habeat delegat⁹, & nõ beat ordina

Legatus quam potestatem habeat.

aut negligentia aut præsumptione discedant.

Item Hormisda Papa.

Priuilegia metropolitanorum inconcussa seruari oportet.

CAN. VI.

Seruatis [a] priuilegijs metropolitanorum, vices vobis Apostolicæ sedis delegamus vt inspectis [b] istis: siue ea quæ à nobis sunt nuper mandata seruentur: siue ea quę de ecclesiasticis caussis tuæ reuelationi contigerit nuntiari, sub tua nobis insinuatione [c] pandantur: erit hoc studij ac solicitudinis tuæ, vt talem te in his quæ iniunguntur, exhibeas, vt fidem integritatémque eius, cuius curam suscipis imiteris.

Item Gregorius Bonifacio primo defensori. †

Decreta Apostolica, nulla præsumptione violentur.

CAN. VII.

Institutionis nostrę decreta, quæ sunt priuilegijs & ordinatione disposita, perpetua stabilitate & sine aliqua constituimus refragatione seruari, siue quæ scripto decreuimus, siue quæ in nostra præsentia [d] videantur esse disposita: nec à quoquam pontificum in totum, vel in partem, ea qualibet occasione conuelli decernimus, vel immutari. nam nimis est asperum, & præcipuè bonis sacerdotum moribus inimicum, niti quẽpiam quantacunq; rationis [e] excusatione, quæ bene sunt ordinata rescindere, & exemplo suo docere cæteros sua quandoque posse constituta dissoluere.

Idem Dominico Carthaginensi episcopo. †

Priuilegia ecclesiarum Apostolicus debet seruare illæsa.

CAN. VIII.

De ecclesiasticis priuilegijs, quod vestra fraternitas scribit, hoc postposita dubitatione teneat: quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque ecclesijs sua iura [f] seruamus: nec cuilibet gratia fauente vltrà, quàm meretur, impertior: nec vlli hoc, quod sui iuris est, ambitu stimulante derogabo: sed fratres meos per omnia honorare cupio: sicque honore singulos subuehi, dummodo non sit, quod alteri iure ab altero possit opponi.

Idem Vigilio Arelatensi episcopo. †

Quod rationabiliter diffinitum est, in nullo debet violari.

CAN. IX.

Cum piæ desiderium voluntatis, & laudandæ diffinitionis intentio sacerdotalibus sit semper studijs adiuuanda: cura est solicitudinis adhibẽda, vt ea, quæ pro quiete religiosæ conuersationis † sunt disposita vel ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quædam valeat præsumptio perturbare: sed sicut hoc (quia ratio exigebat) vtiliter obtinuit diffiniri, ita quod diffinitum est (nisi forte † vbi maior est authoritas) non debet violari.

Idem.

Sibi iniuriam facit Apostolicus qui fratrum suorum iura perturbat.

CAN. X.

Quod verò dicitis nostris temporibus debere seruari, quæ à meis quoque prædecessoribus tradita vel custodita sunt: absit hoc à me, vt statuta maiorum cum sacerdotibus meis, in qualibet ecclesia infringam [g]: quia mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iura perturbo.

Item Iulius Papa.

Nulla præsumptione violentur, quæ ab Apostolicis & eorum successoribus sunt instituta.

CAN. XI.

Amputato totius vsurpationis excessu, nullus præsumat quæ sibi non videntur esse concessa [h]. Et quæ sunt ab Apostolis eorúmque successoribus insti-

[redacted] Priuilegij ordinariam: vt hic, & c. seq. quod non credo, cum similis sit proconsuli. ff. eodem. meminisse.

a Seruatis. Rescriptum semper sic est interpretandum, vt nulli fiat præiudiciũ. vt nona quæ. iij. nunc vero. lxxxv. dist. capit. Archidiaconum. in priuilegijs secus videtur, vt extra de deci. ad audientiam.

b Inspectis. Cum enim quis aliquid ex priuilegio sibi vendicat, inspiciẽdum est priuilegiũ eius. centesima distinct. contra morem. extra de priuile. c. recipimus. et secundum quod tenor priuilegij continet, iudicandum est: vt extra de priuilegijs. porro.

c Insinuatione. Intelligas hoc de his quæ soli Papæ reseruãtur quæ non transeunt in generali mandato: vt extra de offic. legati. quod translationem.

d Institutionis. Præsentia. Sic ergo sententia principis facit ius, licet non redigatur in scriptis: vt extra de transact. ca. j. C. de test. omniũ. argu. contra. iij. q. vij. postulatus. Itẽ hic est argu. quod princeps sine scripto dat priuilegiũ, & sine scripto delegat causam: vt in auth. de liti. §. omnem. colla. viij. sed non committit delegationẽ sine scripto. xcvij. distinc. nobilissimus. C. de man. prin. l. vna.

e Rationis. Arg. contra extra de offi. deleg. si quando. & c. ex parte. ij.

f De ecclesiasticis. Iura. nec [redacted] honorem de[bet] augere papa vt minuat ius ecclesie alterius: vt xix. dist. ecce.

g Quod vero. Infringã. qui enim debet tueri alios cõtra alios multo magis cõtra seipsum: vt extra de natis ex li. ven. cap. vnico. ff. si ser. ven. l. altius.

h Amputato. Concessa. Argu. fines mandati diligenter custodiendos. Argumento contra viij. quæstione j. licet. Item argu. quod episcopus nihil potest petere, nisi quod sibi permissum est à canone: vt x. quæstione iij. quia cognouimus. & ff. de con dict. indeb. l. frater à fratre. [4]

Ecclesia

† Epist. 39. seu ea. 39. li. 2. gratiarũ actiones reddit dicto episcopo, agnoscẽs eũ vt fratrẽ, [illegible] O.M.

Episcopi petitio est per canones limitata.

4 Et not. extra de pœnis. in quibusdã. ibi videas in glo. per &c.

† Epist. [illegible] O.M.

† Ista parenthesis non est in originali, sed perperam addita [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vigiliopa[a] Ecclesiasticæ. In posterum. supra vj. quæstione iiij. quod bene.

[b] INgium velit se excusare ab eo, q̃ est dãnosum iuri communi. nã dicit lex, omnes necessitatibus publicis debent obedire sine dignitatis privilegio: vt C. lib. xj. de naui. non excu. l. multi. nec prętextu priuilegij, publica debet vtilitas vt C. li. xij. de priui. scho. l. ij. C. de sacrosan. ec. l. iubemus nulli.

[d] Rescripta cõtra ius. Nec enim ratiõe rescripti iudex recedet à iustitia: vt extra de ætate & qualitate. eam te. vnde si rescriptum est penitus contra ius reijcet illud iudex vt hic dicitur, & aufe rendum est rescriptum tale de manibus retinẽtis: vt C. de facti. pag. sicut. & mittenda est talis charta principi. vt ibi dicitur. Si autem non est contra ius ex toto, sed aliàs iniquum, expectandum est secundum mandatũ principis: vt extra de rescrip. si quãdo, et in auth. vt nulli iudi. §. si vero. Iudex ergo semper sequitur ius cõmune, licet rescriptũ principis aliud iubeat vt in auth. de iudi. col. vj. §. omnis autem iudex. & infra ead. omnes.

[e] Quod non lædat. Tale debet esse quodlibet rescriptum, vt neminem lædat. §. ea. de eccle fiasticis. vnde non valet rescriptũ de re quam quis violenter detinet: vt xvj. q. vj. placuit. C. vnde vi. l. authoritatem. nec de religiosa: vt extra de confirma. c. j. & per quod transactio facta resuscitatur: vt C. de transla. causas. & extra de transa. ex literis. & de decimis. ex multiplici. Vel per q̃ aufertur libera electio aliquibus: vt C. de duobus re. stip. l. ij. hoc tamen non videtur verum, per id quod est extra de concess. præben. & eccle. non vacan. quia diuersitatem, vel

Necessitas publica excusat ab obligatione.

Rescriptũ contra ius est reijciendum.

[a] Cõcor. text. in l. nõ. dubiũ. C. de legi. & in ca. sacrosancta. de elect.

per quod restituitur aliquis depostus: vt C. loc. l. viti. Vel per quod retractatur sententia: vt C. de erro. aduoca. l. vlti. & per quod præstatur immunitas à tributis [1]: vt C. de vect. quicquid. Quod autem dicitur hic, intelligas de enormi læsione: quia modicam læsionem bene potest præstare rescriptum principis: vt traditur extra de verbo. si statuit. C. de rescript. quid per non obst. extra de appel. ex parte. & re iudi. de cæro. C. de execu. iud. si vt proponis. Vel hodie põt distingui illa cõtra quæsti. ix. veniam. Dicunt tamen quandoque cognoscere quãdoque remittat ad superiorem. Dicunt tamen q̃ executor potest cognoscere summatim de incidẽtibus quæstionibus: vt ff. de re iudi. à diuo. §. si super rebus. Et talis cognitio nõ facit præiudicium in principali iudicio [2]: & quod dicitur extra de sent. & re iudi. decæro. q̃ est intelligendum: vt ibi plenarie examinẽtur. Vel distingue an delegetur mera executio, an mista: vt dixi §. ij. qõ. vj. §. sunt quorum. versꝰ ab executore. vt si delegetur mera executio, tunc quæstiones incidentes remittantur ad superiorem. & si mista delegatur, tũc potest cognoscere de quæstionibus incidentibus. Sed pone q̃

Item Pelagius Papa Ioanni comiti.

Rescriptum meretur effectum quod cum iuris & legum ratione concordat.

CAN. XVI.

DIcenti sacras iussiones se habere præmanibus, respondemus scire illum oportere, q̃ ipse clemẽtissimus princeps generalibus legibus constituerit, illa sacra vniuscuiusq; supplicantis desiderio concessa prgua lere, & effectui mancipari, quæ cũ iuris & legum ratione concordant: ea verò quæ surreptione [h] vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium.

Rescripta siue sint annotationes [i], siue pragmaticæ [k] sanctiones, expressam debent in se habere conditionem [l], si preces ueritate nitantur. mendax enim precator debet carere impetratis, & quibus scripta dirigũtur, sunt puniẽdi, si precum mendacia uetuerint [m] argui. Vnde Imperatores Diocletianus & Maximianus & Constantinus li. j. C. ti. Si contra ius uel utilitatem publi. Præscriptione [n] mendaciorũ oppositã, [o] siue in iuris [p] narratione mendacium reperiatur: siue in facti [q] siue in tacendi fraude: protenore ueritatis, nõ deprecantis affirmatione, datum iudicem cognoscere debere, & secundum hoc, de causa cõuenit ferre sententiam. Item Imperator Constantinus Augu. tit. co.

Puniri iubemus decem librarum auri mulcta iudices, qui uetuerint [r] precum argui falsitatẽ. Item Imperatores Theodo. & Valentin. Et si legibus consentaneum [s] sacrũ oraculum mẽdax precator attulerit, careat penitus impetratis: & si nimia mentientis [t] inuenitur improbitas, etiam securitati [u] subiaceat iudicantis. Itẽ Imperator Cõstantinus C. eo.

Et si non cognitio, sed executio mandatur, de ueritate precum inquiri oportet: ut si fraus interuenerit, de omni negotio cognoscatur [x]. Item Imperator Anastasius: Omnes cuiuscunque maioris uel minoris administrationis uniuersæ reipublicæ iudices admonemus, ut nullum rescriptum, nullãq; pragmatica sanctionem, nullam sacram annotationem, quæ generali iuri uel utilitati publicæ aduersa [y] esse uideatur, in disceptatione cuiuslibet litigij patiantur proferri: sed generales sacras constitutiones modis omnibus non dubitent obseruandas. Item C. tit. de diuersis rescrip. Imperatores Diocletianus & Maximianus Augusti. Sancimus ut authentica ipsa [h] atque originalia rescripta nostra etiam manu subscripta, non exempla eorum inuentur. Imperator Cõstantinus respondit: Si qua beneficia personalia sine die [z] & consule fuerint deprehensa, authoritate careant. Imperator Zeno: Vniuersa rescripta siue in personam precãtium, siue ad quemlibet iudicem manauerint, quæ uel annotatio, uel quæuis pragmatica sanctio nominentur. sub ea conditione proferri præcipimus. si preces ueritate nitantur. nec aliquem frustum precator mẽdax oraculi percipiat impetrati. licet in iudicio assueueret ue-

Princeps scriptio posset mentiri principi, cum ipse habeat omnia iura in pectore suo. C. de testa. omnium.

[1] Sub. si tur vt falsarius: vt hodie fiunt ff. de falsi. si quis obtulerit.

[2] Cognoscat. Nõ ab ipso executore, sed ab eo q̃ delegator fecit vice executionem. Et sic non obst. extra de sent. & re iudi. de cætero. C. de execu. iud. si vt proponis. Vel crimen. In talibus facile exaudit aliqs. xxxv. quæsti. ix. veniam. Dicenti. Surreptione. est dict. vt extra de rescrip. super literis. Annotationes. Annotatio dicitur scriptura, quã Imperator, proprio animo nemine rogante.

[a] Pragmaticæ. Pragmatica dicitur, quæ ventilata est coram principe, et de hoc facta est scriptura.

[b] Conditionem. Extra de rescrip. cap. ij.

[m] Vetuerint. Extra de appel. ex parte. Io.

[n] Præscriptione. Id est, exceptione.

[o] Oppositã. Ab aduersario.

[p] In iuris. Cõsuetudinaria: q̃ dixit aliquid esse consuetudinem ecclesiæ suæ, cum non esset. extra de præben. venerabilis. non enim videtur quod in iure præ

[q] Mentiẽtis. Quia per eas diu fatigauit aduersarium suum.

[r] Seueritati. punitur vt falsarius: vt hodie fiunt ff. de falsi. si quis obtulerit. repperit.

[s] Executor. Nõ debet esse executor, qui est familiaris, vel consanguineus. Vt si quis dixerit se spoliatũ, & princeps iusserit in rescripto ipsum restituì. hoc consonat legibus: & tamẽ cauebit commodo rescripti. Cõtrariũ est. 3. ea. c. præscriptione. & extra de æta. & quali. cap. intelle ximus. Sed omissis multis solutionib⁹, distinguas vt distinguitur extra de rescript. super literis. nec videt hodie locum habere illa decret. ex parte. extra de rescrip. quia secũdum illam decre. super literis. nõ est necesse q̃ conditio illa subintelligatur.

[t] Seueritati. punitur vt falsarius: vt hodie fiunt ff. de falsi. si quis obtulerit.

[u] Subiaceat. Quæ nubit alicui, quæ nubit consulari viro, petit vt ipse nihilominus cõsularis dicatur: istud prodest petenti sine lesione alterius: vt ff. de senatu. vlti. Vel si aliqua petat vt intra tempus luctus possit nubere: vt ff. de his qui not. infa. l. solet.

[x] Cognoscat. Extra de sent. & re iudi. de cæro. C. de execu. iud. si vt proponis. Vel hodie põt distinguì illa cõtra quæsti. ix. veniam. Dicenti. Surreptione. est dict. vt extra de rescrip. super literis. Annotationes. Annotatio dicitur scriptura, quã Imperator, proprio animo nemine rogante.

[y] Aduersa. de hoc habes §. ea. in illa lege rescripta contra ius relicta. Sed si aliquid p̃ iure allegatur, de quo est euidens q̃ non consonat iuri, remittit ad superiorẽ: vt extra de fid. instru. pastoralis.

[z] Die. & consule. Vt authentica ipsa. Tribus modis dicitur scriptura authentica: vel quadro, quot est sigillum episcopi: vt extra de fi. instru. c. ij. extra de fide. peruenit. Secũdo dicitur authenti ca, q̃ est apud acta insinuata. C. de testa. publicati. & C. authentica, si habeat subscriptionem trium testium: vt C. qui pot. in pign. hab. scripturas.

[h] Sine die. vel sine indictione: vt extra de fid. instru. inter. dies ideo editur, quia vix aliter posset probari falsum nisi sciretur dies: vt extra de test. ex tenore. C. de contrahen. stipu. optimam. nisi enim velit quis p̃bare falsitatem instrumenti, non est exhibendus dies vel consul, ne detur materia fabricandi falsum: vt ff. quemadmo. testa. aper. l. ij. §. vlt. & ff. de eden. l. j. §. edi sine die & tiones. Vel tunc non est edendus dies, cum vult desi- sine conberare an velis cedere vel contendere: sed cum vult sule.

Editio facienda est

Authentica scriptura dicitur authentica, quæ est figillum episcopi: vt extra de fi. instru. c. ij. extra de fide. peruenit. Secũdo dicitur authenti ca, q̃ est apud acta insinuata. C. de testa. publicati. & C. authentica, si habeat subscriptionem trium testium: vt C. qui pot. in pign. hab. scripturas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

agere. Hæc tamẽ est veritas, quod in cõmunibus instrumentis xdendus est dies cum vult deliberare: vt extra de probat. quoniam contra. extra de dilat. Præterea. C. de edẽ. is apud quem. & ff. de eden. l. j. §. rationes. sed in proprijs non: vt extra de fide instrumẽ. contingit. ff. de eden. l. j. §. diem. In accusationibus enim non cogitur quis diem cõmissi criminis ponere: vt §. ij. quæsti. vlti. libellorum. Et tamen contra. huic C. de novo codice cõfir. in fi. Sed istud intelligitur de legibus redactis in authenticum volumẽ.

In accusationib' nõ cogit quis diem commissi criminis ponere.

¶ Scilicet primus epistola. lij.

Item in priuatis instrumentis non reqritur apponi dies & cõsul: vt ff. de aqua plu. arcen. l. ij. §. antepenul. & l. penul. ff. de pigno.

i Nisi quæstio. id est, inquisitio veritatis.

k Precum. id est, quod illa conditio sit apposita', si preces, &c. hoc tamen non tenet: vt extra de rescrip. ex parte.

1 Id est. cõditio ad inquirẽdam veritatem apposita: vel conditio, quæ de precibus fidem facit. Lau.

¶ Riuilegia.

m Quæ sunt de generali ecclesiæ statu, vel quæ sunt de articulis fidei. Vel dic quod non possunt, id est, non debent.

n Si quis. Sit. id est, stat. §. eadem. j. generali.

o Decessorum. Custodite. vt §. xvj. q. vj. cap. vlti. xij. quæstio. ij. si quis. & cap. si illi.

p Corrigere. extra de rebus eccle. alie. vel non. cap. episcopi. extra de precar. cap. ij.

q Vecunque. Deseruiãt. xxvj. quæstio. j. generaliter.

r Addi. extra de donat. cum dilectus. & eod. titu. cap. j. de consecra distinct. j. Vasa.

rinatem: nisi quæstio [a] si dei precum [b] Imperiali beneficio monstretur inserta. Nam & uir magnificus quæstor, & uiri spectabiles magistri scriniorum, qui sine præfata adiectione qualecunque diuinum responsum dictauerint, & iudices qui susceperint, reprehensionem subibũt: & qui illicitè dictata scribere ausi fuerint, cuiuscunque scrinij memoriales seu pragmaticarij, uel adiutores primicerij, amissione cingули ferientur.

¶ Item Leo papa. ¶

Priuilegia ecclesiarum, nulla debent improbitate conuelli.

CAN. XVII.

PRiuilegia [c] ecclesiarum, sanctorum canonibus institutа, & venerabilis Nicenæ synodi fixa decretis, nulla possunt improbitate cõuelli, vel nouitate mutari.

Item Nicolaus papa vniuersali synodo præsidens dixit:

Anathema sit, qui mandata vel decreta Romanorum pontificum seruare contempserit.

CAN. XVIII.

SI quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel decreta pro catholica fide vel ecclesiastica disciplina, p correctione imminentium vel futurorum malorũ, à sedis apostolicæ præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit [d].

Item Gelasius Cresconio & Ioanni Mesaliæ episcopis inter cætera.

Statuta priorum, successores seruare oportet.

CAN. XIX.

DEcessorum statuta sicut legitima & iusta successorem custodire [e] conuenit, ita debet etiam malefacta corrigere [f].

Hinc etiam Arcadius & Honorius.

CAN. XX.

QVecunque, inquiunt, à parentibus nostris diuersis sunt statuta temporibus, manere inuiolata atque incorrupta circa sacrosanctas ecclesias præcipimus. Nihil igitur à priuilegijs immutetur: & omnibus qui ecclesijs deseruiunt [g], tuitio deferatur: quia temporibus etiam nostris addi [h] potius reuerentiam cupimus, quàm ex his, quæ olim præstita sunt, immutari. Idem. Nõ tam nouum [i] aliquid præsenti sanctione præcipimus, quàm illa, quæ olim videntur indulta, firmamus. Priuilegia igitur quæ olim reuerentia ordinis vel religionis obtinuit, mutilari sub pœnæ etiam interminatione prohibemus: ita vt hi quoque qui ecclesiæ obtemperant, ipsius beneficijs perfruantur.

Idem. Si ecclesiæ venerabilis priuilegia cuiuscunque fuerint vel te meritate violata, vel dis simulatione neglecta, cõmissum duodecim librarum [k] auri (sicut etiam prius constitutum est) condemnatione plectatur: ipsaque priuilegia nihilo minus plenissimũ per omnia obtineãt vigorem.

Item Pelagius Armentario magistro militum inter cætera.

Non liceat pontifici ab ecclesiæ iure discedere, quod documentorum authoritate firmatur.

s Deseruiãt. xxvj. quæstio. j. generaliter.

t Addi. extra de donat. cum dilectus. & eod. titu. cap. j. de consecra distinct. j. Vasa.

u Noum. Nota, statutum non dicitur nouum, licet de nouo præcipiatur: dummodo quando-que fuerit statutum. sic xxiij. quæstio. j. cap. j. Sicut feudum nõ dicitur nouum, nouo conceditur, dum tamen dicitur no quandoq; fuerit cõcessum: vt extra de feud. ex parte. Nec cessum. donatio dicitur nouа, licet de nouo acquisitur quis rei donatę possessionẽ, vt extra de donat. per tuas.

x Duodecim librarum. Durior pœna statuitur contra illos qui violãt priuilegia ecclesiarũ. xvj. quæstio. j. nouarum. in fi. Vel ibi loquitur cum agitur criminaliter, hic cũ ciuiliter.

y Obtineant. Hic habes, quod pœna soluta, cõtractus stat in sua firmitate. sic xij. quæstio. ij. episcopus qui mancipium. & xxiij. distinguunquam. in fi. ff. de transactio. qui fidem. C. de fideicommiss. qui fideicommissaria. Argu. contra. extra de pœnis. Iniquũ enim est, quod simul habeatur res & pœna. ff. de exceptiodoli. apud Celsum. §. Labeo. Solut. si pactus est se velle contractum remanere in sua firmitate, tunc potest vtrũque petere: alias non. Vel distingue an Pœna apponatur lo posito pro eo interesse, aut loco contumaciæ, aut in

in fraudem vsurarum. Si loco contumaciæ, et reus non fuit soluere debitã cum posset, & remisit & pœnam præstabit. ff. de co. l. ij. §. si cũ duobus. & ff. de tabu. exhibẽ. locum. §. condemnatio. ' Sed. est ' si distinctio. loco interesse, tunc idem potest agere quãti sua interest. ff. de actio. empt. prædia. Sed si in fraudẽ venit. nec. §. furarã, tũc nõ potest extra de emp. & vend. ad nostrã. in fi. & ff. de act. et vẽ. Iulia. §. idem Ioã.

z Id est. cõditio ad inquirẽdam veritatem apposita: vel conditio, quæ de precibus fidem facit. Lau.

a Instrumen. quare vis contractus. ff.

POstea. Documentorum. supple maxime: quæ etsi instrumẽta nulla essent super hoc facta, nõ tamẽ posset retractari cõtra eius. Ideo enim fit instrumẽtum, nõ quia vis contractus perficiatur per instrumentum: sed vt facilius possit per illud probari: vt C. de proba. cum res. Idẽ est in electione: vt lxiij. di. c. quanto. & sic est in matrimonio: vt xxx. q. v. nostrates. in fi.

His ita respondetur. Hæc est ij pars q. in qua ponit diuersos casus, in quibus perditur priuilegium: & primo ponit de speciebus secundo de generalibus. Io.

b Sub. est ' si distinctio. ' est apposita ut idem potest agere quãti sua interest. ff. de actio. empt. prædia. vt extra de emp. & vend. ad nostrã. in fi. & ff. de act. et vẽ. Iulia. §. idem Ioã.

SIc decet fidem sanctorum.

c Amittat. Arg. q qui vsurpat sibi ius alterius in eligendo, quod etiam in proprium ius eligendi debeat perdere: vt xciij. dist. capitu. vlti. Item argum. quod pœna extenditur quando quis vltra delictum: vt extra de pœnis. cap. j.

DEnuntiamus. Inuitum. Su pra lxxiij. distin. vbi ista. B.

d Si qui episcopi. Hoc est le qui episcopi.

IN Italiam Siluerius Papa Virgilio episcopo.

Quod habet amittat, qui quod non accepit, vsurpat.

CAN. XXII.

SIc decet fidem sanctorum patrum in ecclesia seruari catholica, vt quod habuit amittat [b], qui improbabili temeritate, quod non accepit assumpserit.

Item Supplicius Ioan. episcopo Rauẽnati, post pauca quibus ab illicita eum ordinatione prohibuit.

Priuilegium amittit, qui sua authoritate non legitimè vtitur.

CAN. XXIII.

DEnuntiamus autẽ, quòd si post hoc aliquid tale præsumpseris, & aliquẽ seu episcopum vel presbyterum, subdiaconum inuitum [c] facere forte crediderit: ordinationes tibi Rauennatis vel Emiliensis [†] ecclesiæ noueris auferendas.

Item Leo Papa.

Ius ordinandi amittunt, qui immeritũ consecrant.

CAN. XXIIII.

SEqui episcopi [d] talem consecrauerint sacerdotem, qualem esse non licet, etiam si aliquo modo damnum proprij honoris eu raserint, ordinationis ius vltrius non habebunt: nec vnquam eidem sacramento intererunt, quod neglecto diuino iudicio, immerito præstiterunt.

e Generaliter, veluti dum ciuitati episcopalis dignitas perpetuò subtrahitur, quæ suos episcopos interimere consueuit.

Vndé Gelasius Papa scribit.

Episcopalis dignitas ciuitati subtrahitur, quæ suos præsules interemit.

CAN. XXV.

ITanos Syllanorum cædes geminata pontificum horrendi criminis atrocitate confudit, vt diu constitutio nostræ deliberationis hæsitaret: dum & ingerere quempiam parricidialibus exemplis detestaremur antistitem, & ecclesiam vtcunque destitutam, non vsqueadeo iudicaremus relinquendam, quapropter iam velut vsum [e] consuetudinẽmque sacrile-

Generaliter. CANON. Probatum est supra peniti. ca. proxi. quod personale priuilegiũ potest apostolicus auferre. Nunc idem probat Grat. de generali. Generaliter, id est, pro vilitate generali, vel pro damno generali.

ITanos Syllanorum. Vsum. Arg. quod duæ vices in criminibus inducunt consuetudinem: vt hic, et C. de epis. aud. l. iij. in fin. sed in ciuilibus negotijs nec etiam tres vices consuetudinem inducunt: vt extra de causa. posses. cum ecclesia. Item est hic arg. q magis punitur factum iteratum: vt xxxvij. quæst. j. peruenit. & ff. de remili.

Consuetudo quot vicibus inducitur.

† Quere forte hoc breuiarij de platina numquid scelerosũ? M.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mili. l.iij. §. si plures. & extra de hæreti. ad abolẽdam. §. illos autem.

a Episcopalibus. Hic delictũ ciuium q̃ consistit in faciẽdo, redũdat in damnum ecclesiæ, & sic est cõtra. xvj. q. vj. si episcopũ. vbi dicitur.

Prælati delictũ aliorũ non redũdat in ecclesiæ damnum.

b In vtroque. Id est, pro vtroq; episcopo interfecto.

1 Vel dic vtroq; scilicet eorũ est, ad suggestionẽ quæ sequũ extraneorum.

c Exterius. Id est iij. pars quæ. in qua magister soldum Io. de Fant.

d Visitationis. Sic ergo episcopi finc institutione officii, siue furijs, secundum Hug. & Lau. vicini supplent defectum vicinorum episcoporũ: vt vij. quæst. j. pontifices. & lxv. di. si forte.

Hostilitatis. Hæc est dum ibi ab huiusmodi temeritate desistat: vel alijs imitandi contagia dira, exemplum non præbeat.

e In vnam. Vt xvj. q. j. & tẽporis.

f Possessiones. xvj. q. j. possessiões.

g Cessauerint. Egeat ergo episcopalibus suis subsidijs sibimet aliunde pensandis: quæ sacram in suo gremio collocatam fuso crudeliter maculat sanguine dignitatem: quæ in vtroque hac est vltione plectẽda: siue instinctu domestico, seu furijs incitata, hoc cõmittit exercitus.

Priuilegiũ cessat cessante ipsa causa.

Argu. q̃ si priuilegiũ aliqd datur ex causa vel ratione religionis, vel ratione paupertatis, vel alia de causa: quã cito cessat causa, cessat & priuilegium: vt extra de ver. sig. abbate. in fi. extra de dec. fuggestum. xv. q. j. generaliter. & institit. de aut. tut. §. vlt. & ff. de iudi. l. ij. §. legatis. & C. de test. mil. l. vlti. & insti. de pupil. substitut. §. qua ratione.

Exterius.

h Nulli. Hoc non est verum, quia si illud nouale fuit in alicuius territorio, ad illũ tantum spectabit: sed si in nullius parochia fuerit, episcopus potest assignare cui voluerit: vt extra de decim. quoniam. Penitus

gam declinantes, nos eatenus religioni duximus consulendum, vt parochiæ vestræ ab extrinsecus positis sacerdotibus gubernẽtur: quæ ibidem commorantes ferro didicit necare pastores, inauditóque facinore: quod etiam in illis prouincijs nusquam prorsus legitur accidisse: quæ bellorum continuis diuersisque incursionibus affliguntur, vt aliqua sit reperta ciuitas quæ præsules ministrantes sibi fidei Christianæ sacramenta sine persecutore prosterneret. Curandum est igitur, vt funesta pernicies, cessatione priorum sanetur antistitum: atq; ita saltem furoris tanti materia subtrahatur, si in qua hæc possit acerbitas perpetrari, consistens ibidem persona defuerit: eóque modo vel illa ciuitas (dum in quos desæuiat non habebit) ab huiusmodi temeritate desistat: vel alijs imitandi contagia dira, exemplum non præbeat. Egeat ergo episcopalibus suis subsidijs sibimet aliunde pensandis: quæ sacram in suo gremio collocatam fuso crudeliter maculat sanguine dignitatem: quæ in vtroque hac est vltione plectẽda: siue instinctu domestico, seu furijs incitata, hoc cõmittit exercitus. pręgrauat ergo dilectio vestra in hoc statu positæ ministerium visitationis ecclesiæ, & aut conueniendo pariter, aut vicissim, prout qualitas rerũ causaque poposcerit, diuina ministeria repræsentet ingratis: ne cùm deuitamus zizaniam, domi-

nica videamur præterire frumenta.

3 Hostilitatis quoque uel paupertatis necessitate episcopales sedes permutatur, uel duæ in unam rediguntur: sicut suprà in titulo de mutatione episcoporum beatus Gregorius fecisse legitur. Non ergo priuilegia ecclesiarum sic inuiolata permanere censentur, ut quibusdam de causis interuenientibus, apostolica authoritate eis derogari non possit, alioqui multitudo ecclesiarum ad paucitatem redigeretur, cùm innumeræ ecclesiæ in diœcesibus aliarum frequenter conditæ inueniantur. Seruentur ergo priuilegia ecclesiarum cunctis inconcussa temporibus: ne uidelicet præter eius authoritatem à quo data sunt contra ea liceat ire alicui. Sed obijcitur illud Symmachi Papæ: Possessiones quæ unusquisque ecclesiæ suo relinquit arbitrio, & c. quæ suprà in titulo de alienatione rerum ecclesiastica leguntur adscripta. Vnde datur intelligi, q̃ ea quæ de iure uniuscuiusq; ecclesiæ: uel necessitatis, sicut peregrinis: uel pietatis intuitu, sicut religiosis domibus conferuntur: non perpetuò, sed temporaliter ab eis quibus conferuntur, sunt possidenda: quanquam illud Symmachi, ad necessitatis intuitũ, non ad pietatis prospectum possit referri: uidelicet ut ea quæ peregrinis uel captiuis largiri necessitas suasit, non ea quæ religiosis domibus ob quietem religiosæ conuersationis concessa sunt, prohibeantur perpetuò possideri: uel potius de utrisq; intelligendum est, uidelicet ut sicut necessitatem patientes, cessante necessitate beneficijs renuntiare coguntur, quæ eis miserationis indulsit intuitus: sicut religiosè uiuentes cùm à religione cessauerint priuilegijs exuantur, quæ religiosa conuersatio meruit. Priuilegia ergo, quæ religiosis domibus conceduntur, uel in eo casu accipienda sunt, in quo ita ei consulitur, q̃ nulli aliquid derogatur: uidelicet ut ex noualibus quorum decimationes nulli assignatæ fuerant. priuilegiorum authoritate decimas aliquibus persoluere non cogantur: uel si propter instantem temporis necessitatem eis consuli non pote-

rit, nisi alijs derogetur, ita priuilegiorum authoritas uideatur esse seruanda, ut eorum subueniatur inopiæ, non ut suarum diuitiarum augmento, & possessionum non modica extensione pro rectæ, baptismales seu parochiales ecclesiæ penitus destruantur.

2 Penitus. Supra xij. quæstio ij. bonæ. rei. Ioan.

Vidã sacerdos.

CA. 1. Expedito tractatu de priuilegijs: supponitur causa xxvj. in qua tractatur de diuinationibus, & reconciliatione excommunicatorũ, & de pœna morientiũ. Quæ omnia vt melius pateant, Gratianus more solito themapropositum, de quo septem surgunt quæstiones.

CAVSA XXVI.

Vidam sacerdos fortilegus esse & diuinus cõuincitur apud episcopum. correctus ab episcopo, noluit cessare. excommunicatur. tandem agens in extremis, reconciliatur à quodam sacerdote, episcopo inconsulto. inditur sibi pœnitentia sub quantitate temporis canonibus præfixa.

Sortilegi. Pro sortilegijs & tales cõsulit pœnitẽtia punitur quia sortilegi. Hæc autem q. v. qui diuinationes. Ipsi autem facientes huiusmodi artes tantum pœnitẽtia vnius anni vidẽtur puniẽdi: vt extra de sortileg. c. ij. sed istud intellige esse dispẽsationem. secundum legem autẽ ipse male ficus punitur capitaliter. C. de male. & mathe. le. nemo. Io.

Vod autẽ. Hæc quę. diuidit in tres partes. In prima probat sophistice q̃ nullum est peccatum, exquirere sortes tempore necessitatis. Secunda ibi, his ita capi, sortes nõ est. Tertia ibi, Hæc autem. ca. sed & illud. Ioannes de Faut.

Sortes. Nota q̃ sortes quędam sunt licitæ, quędam illicitæ. Illicitæ sunt quæ fiunt per magicas incantationes: vel quæ fiũt ad excitandas vanitates aliquas. Vel quæ fiunt ad inquirẽda aliqua occulta: vt .j. ij. qui. & cap. illud. Sed quæ fiunt

1 Hic primùm quæritur, Q qui sint sortilegi.

2 Secundò, an sit peccatum esse sortilegum.

3 Tertiò, à quibus genus diuinationis sumpsit exordium.

4 Quartò, quot sint genera diuinationis.

5 Quintò, an sortilegi uel diuini sint excommunicandi, si cessare noluerint.

6 Sextò, an excommunicatus ab episcopo possit reconciliari à presbytero illo inconsulto.

7 Septimò, si morientibus est indicenda pœnitentia sub quantitate temporis.

QVÆSTIO I.

Qui sint sortilegi. Isidorus diffinit etymologiarum libro viij. ita dicens:

Qui sint sortilegi.

CAN. I.

Sortilegi sunt, qui sub nomine fictæ religionis per quasdã, quas sanctorum seu apostolorum vocant sortes, diuinationis scientiam profitentur: aut quarumcunq; scripturarum inspectione, futura promittunt.

QVÆSTIO II.

Vòd autem sortes exquirere peccatũ non sit, & exemplis & authoritatibus probatur. Cùm enim Achor de anathemate furti surripuisset, & ob eius peccatũ populus cæsus apud Hai, hostibus terga dedisset: præcepit dominus Iosue ut sortibus exquireret, quo peccante populus in manibus hostium cadere meruerat. Iosue præceptum accipiens, misit sortes: primùm super tribus: deinde super familias, demum super personas: & ita cecidit sors super Achor. Saul quoque cùm pugnasset contra Philistæos, & iurasset se intersecturum quemcunque qui ante solis occasum comederet de populo: sorte deprehendit Ionathan filium suum mel comedisse, quod sceptro acceperat: quem cùm morti tradere uellet, populo supplicante reuocauit sententiam. Ionas quoque cùm à facie domini fugeret: à nautis sorte deprehensus, in mare deiectus, & à ceto est absorptus. De Zacharia etiam legitur, quod sorte exijt ut incensum poneret. Mathias uerò à beato Petro sorte in apostolatum & Iudæ successorem eligitur. Quod ergo tantorum exemplis probatur, patet malum non esse.

a Achor. Historiã habes j. quæ. iiij. §. ite peccato Achor. & Iosuæ. vij.

b Hain. ciuitatem. Saul quoq;. hoc habes xxij. q. ij. §. item opponitur.

necessitatis causa, nõ sunt illicitæ: vt si contẽtio esset de electione aliquorum, et esset paritas vtrinque in omnibus: exemplo Mathiæ possunt fieri sortes, vt j. c. c. nõ Adde au exemplo. & q. v. sit aliquid non licet. cũ enim dirimenpossumus recurrere ad diuinũ auxiliũ: vt xxij. q. ij. quæritur. & in dubijs se. cundũ leges ad fortes decurritur: vt ff. de iudi. sed cum ambo. C. cõmu. de legat. si duobus. & Augustin. scripsit: quibusdam, cũ ciuitas esset obsessa, & dubitaret clericus qui deberent fugere, qui remanere, q forte illud esset dirimendum.

non superest huma dũ forte, num auxilium, tũc no in l. in tribus. & de leg. ij. l. seq. ff. gl. & nor. per Bart. & l. 2. cum C. quando & q. quæ ta pars lib. x.

2 Sub. in epistola ad Honoratũ. de hoc fatis per Archid. j. ca. proximo.

Sors

Iosuæ 7. b

Ionæ 1. a

Lucæ 1. a

Actu. 1. d

1. Reg. 14. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

SOrs. Mali. in fui natura nō est mala: tamē prohibetur, quia propter assiduitatem habitur talis in idolatriam: sicut est in iuramento: vt xxxij. quæ j. & iurabunt. Ioan.

† Psa. 50.

1 Vel hoc intellige secundum antiqua tēpora quando non erant prohibita, secundum Lau. Malū minus permittitur, vt maius euitetur.

NOn statim. Ione. Quia hoc fuit diuina inspiratione factū: vt xxiij. q. v. dicit.

b

IPse qui. Potius. quia permittitur minus malum, vt euitetur maius malum: vt xxxiij. q. ij. q. v. verius. & xxij. q. j. considerare. et est similis modus loquendi. j. q. j. iudices.

c

2 Hæc est comparatiua, omissio, de qua no. ff. j. dist. c vlti.

NOn exempto. Cū privilegia. xxvj. quæ. j. hinc est. §. j. & ff. di. ij. priuilegia.

d

3 Videq; no. ff. j. q. j. §. sicut ergo. extra de priuile. sane.

ILlud q. Licentiori. Id est, nō videtur intantum peccare.

e

Eminentiori. Id est, pulchriori vel maiori.

Vnde etiam Augustinus ait in libro Psalmorum.

CAN. I.

SOrs non est aliquid mali a, sed res in humana dubietate diuinā indicans voluntatem.

a

2 His itaque respondetur. Antequam Euāgelium claresceret, multa permittebātur, quæ tempore perfectionis disciplinæ penitus sunt eliminata. Copula namque sacerdotalis vel consanguineorum, nec legalis nec euāgelica vel apostolica authoritate prohibetur: ecclesiastica tamen lege penitus interdicitur, & sic sortibus nihil mali inesse monstratur: prohibetur tamen fidelibus, ne sub specie diuinationis ad antiquos idololatriæ cultus redirent. Vnde quibusdam constellationes & futurorum signa custodientibus, Apostolus ait: Dies obseruatis & menses, & tempora, & annos: unde timeo ne forte sine causa laborauerim in uobis. Sic & astronomia, seu etiam astrologia apud catholicos in desuetudinem abijt: quia dum propria curiositate his nimis erant intenti, minus nocabant ijs quæ saluti animarum erant accommodata. Quòd autem sortibus credi non oportet, Hieronymus testatur scribens super Ioannem, capitulo primo.

Galat. 4. b

† Imò super Ionā, cap. j.

Exemplo Ionæ vel Mathiæ, non est sortibus indifferenter credendum.

CAN. II.

NOn statim debemus sub exemplo Ionæ b sortibus credere: vel illud de actibus Apostolorum huic testimonio copulare, vbi sorte Mathias in Apostolum † eligitur.

† Alias, in apostolatum.

Item Augustinus ad inquisitiones Ianuariū.

Ad secularia negotia, diuina oracula non sunt conuertenda.

CAN. III.

ILi qui de paginis euāgelicis sortes legunt, etsi optandum est vt id potius c faciant, quàm ad dæmonia consulenda concurrant: tamen ista mihi displicet consuetudo, ad negotia secularia & ad vitæ huius vanitatem diuina oracula velle conuertere.

c

Item Beda super actus Apostolorum.

Exemplo Mathiæ vel Ionæ non est indifferenter sortibus credendum.

CAN. IIII.

NOn exemplo Mathiæ, vel q̄ Ionas propheta sorte deprehensus sit, indifferenter sortibus est credendum: cūm priuilegia d singulorum (vt Hieronymus ait) communem legem omnino facere non possint. Si qui tamen necessitate aliqua compulsi Deum putant sortibus exemplo Apostolorum consulendum esse, † videant hoc ipsos Apostolos, non nisi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deum fusis egisse.

d

† Addē quod sors per diuinā fiebat permissū. l. si quæ sunt constitut. ff. fam. ercis.

De diuinis verò scribit Augustinus dicēs:

Non sunt obseruanda quæ à diuinis præcipiuntur, quamuis ea contingant quæ ab eis prænuntiantur.

CAN. V.

INtelligi voluit dominus etiā illa quæ à diuinantibus non secundùm Deum dicuntur: si acciderint quæ dicuntur, non sic accipienda sunt, vt fiant quæ præcipiuntur ab eis, aut colantur quæ coluntur ab eis.

Item in libro secundo de doctrina Christiana.

† cap. 37

Institutiones hominum, quæ sunt superstitiosæ vel non.

CAN. VI.

ILlud quod est secundum institutiones hominum, partim superstitiosum est, partim non superstitiosum. Superstitiosum est, quicquid institutum est ab hominibus ad facienda idola & colenda: pertinens, vel ad colendam sicut Deum creaturam partémve vllam creaturæ: vel ad consultationes & pacta quædam significationem cum dæmonibus placita atque fœderata: qualia sunt volumina † magicarum artium: quæ quidem nulla commemorare potius quam docere affolent poëtæ: ex quo genere sunt (sed quasi licentiori e vanitate) haruspicum & augurum libri. Ad hoc etiā genus pertinent omnes ligaturæ atq; remedia, quæ medicorum quoq; disciplina condēnat, siue in præcantationibus, siue in quibusdā notis quas characteres vocant: siue in quibuscunq; rebus suspēdēdis atq; ligādis, vel etiam saliādis quodāmodò, nō ad tempestas: quæ eminētiori † f nomine physicam vocant: vt quasi nō superstitionem † implicare, sed naturæ † p desse videantur, sicut sunt inaures in summo singularum aurium: aut destruthionum ossibus ansulæ in digitis: aut cū dicitur tibi singultienti, vt dextera manu sinistrum pollicem teneas. His adiunguntur millia inanissimarum † observationum. si membrum aliquod saluerit, si iunctim ambulātibus amicis, lapis aut puer medius interuenerit. Hinc sunt etiam illa, limē calcare cūm ante domum suam transiit: redire ad lectum, si quis dum se calceat sternutauerit: redire ad domum si procidens offenderit: vel si vestis à soricibus rodatur. Neque illi ab hoc genere superstitionis perniciosæ segregandi sunt, q olim Genethliaci, propter natalium considerationes dierum, nunc autem vulgò mathematici vocantur. Nam & ipsi quamuis veram stellarum positionē cū quisque nascitur, consectentur † g, & aliquando etiā perueſtigent: tamē quòd inde conantur vel actiones nostras, vel actionū euentum prædicere, nimis errāt. Hoc autem genus fornicationis animæ salubriter diuina authoritas non tacuit: neque ab ea sic deterruit animam, vt propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur & a professoribus eorum: sed etiam si dixerint vobis (inquit) & ita euenerit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis mortui, Saulī vera pronuntiauit, propterea talia sacrilegia, quibus illa imago præsentata est, minus execranda sunt: aut quia in actibus Apostolorum fœmina ventriloqua † verum testimoniū perhibuit Apostolis domini, ideo Paulus Apostolo. pepercit illi spiritui: ac non potius fœminam illius dæmonij correctione, atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi vel nugatoriæ, vel noxiæ superstitionis ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacta infidelis & dolosæ amicitiæ constituta penitus sunt repudiandæ, & fugiendæ Christiano.

† Ventriloqua quæ habebat spiritū Pythonis in vētre: quæ multis diebus sequebatur Paulum & alios prædicatores, et clamabat: Isti sunt serui Dei, qui annūciant verba salutis. vnde offensus Paulus ad eam conuersus est, & dixit spiritui: præcipio tibi vt ab ista recedas. & statim recessit.

† Alias, omnibus.

ADDITIO.

Subaudi, et propter hoc Apostolus percussus est à dominis ancillæ, quia amiserunt lucrum, quod recipiebant ex diuinationibus ancillæ prædictæ. Ioan.

bQVi sine. Ängelorum. ergo aliqua est scientia diabolo: vt ff. ead. quæstio. v. episcopi. in prin. argu. contra. ff. xxxvij. distinct. §. hinc etiam. vbi dicitur, quod à diuinis scripturis omnis scientia sumpsit initium.

Ideo non. ff. ii

cEd & illud. Tāgit illud q̄ legitur in Iosuæ, q populus circumcisus fuit à tēpore Abrahæ vsque ad illud tē pus, quo populus exiit de Aegypto, sed non omnes, qui de Aegypto exierunt circumcisi quadraginta annis, quibus in deserto: sed cum transierunt Iordanem, denuo præceptum fuit vt circumcideretur: quod factum est. Et dicit

† Addē quod

† male

domi nus fornicationis animæ salubriter diuina authoritas non tacuit: neque ab ea sic deterruit animam, vt propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur & a professoribus eorum: sed etiam si dixerint vobis (inquit) & ita euenerit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis mortui, Saulī vera pronuntiauit, propterea talia sacrilegia, quibus illa imago præsentata est, minus execranda sunt: aut quia in actibus Apostolorum fœmina ventriloqua † verum testimoniū perhibuit Apostolis domini, ideo Paulus Apostolo. pepercit illi spiritui: ac non potius fœminam illius dæmonij correctione, atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi vel nugatoriæ, vel noxiæ superstitionis ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacta infidelis & dolosæ amicitiæ constituta penitus sunt repudiandæ, & fugiendæ Christiano.

Idem in libro de ciuitate Dei.

Non est vita, sed mors, inquisitio vel curatio quæ à diuinis vel magicis expetitur.

CAN. VII.

QVi sine saluatore salutem vult habere, & sine vera sapientia æstimat se prudētem fieri posse, non sanus, sed æger, non prudens, sed stultus in grauitudine assidua laborabit, & necessitate noxia stultus & demens permanebit: ac proinde omnis inquisitio & omnis curatio quæ à diuinis & magicis artibus vel ab ipsis dæmonijs in idolorū cultura expetæ, mors potius dicenda est, quàm vita: & qui ea sectantur, si se non correxerint, ad æternā perditionem tendunt, psalmista dicente: Omnes dij gentiū dæmonia sunt, qui per deceptos homines alios decipere quotidie gestiunt, vt perditionis suæ alios faciant participes. Itaque hæc vanitas magicarum artium ex traditione malorum angelorum † in toto orbe terrarum pluribus seculis inualuit per quandam scientiam futurorum & infernorum: & per inuentiones eorum inuenta sunt haruspicia & auguraciones, & ipsa quæ dicūtur oracula & necromantia.

Psal. 95.

Idem confessionum libro iij.

Christiana & vera pietas, planetarios expellit & damnat.

CAN. VIII.

ILlos planetarios, quos mathematicos vocant, planè consulere non desistebā: quòd quasi nullum ab eis sacrificium, & nullæ preces ad aliquem spiritum ob diuinationē dirigerentur: quod tamē Christiana & vera pietas consequenter expellit & damnat.

Item Hieronymus.

Cultura est idololatriæ auguria seruare, & stellarum requirere cursus.

CAN. IX.

SEd & illud c adde: quoniam qui fornicatur, in corpus suū peccat: nō istud corpus solum, quod templum Dei esse

1. Cor. 6. d

Coloss. 1. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

dominus Iosuæ: Hodie abstuli à te opprobriũ Aegypti.

SI de area. Potestas est. Videtur ergo ꝙ nõ quilibet teneatur, phibere, sed solus iudex, vt dixi mus xxiij. q. iij. non inferenda. ꝑ. ea. scilicet. xxiij. quæstione viij. præterea.

Licet. Idoli. Sed ipsũ idolothytũ non potest comedi. xxx. dist. si quis carnem.

Quib⁹ autem. Hæc quæstio, diuiditur in tres partes. In prima ostẽdit quot sũt genera diuinationum, & vnde habuerint originẽ & vocabula: & hoc probat per ca. Augustini. Secũda ibi, Quæritur. Tertia ibi, Quod autẽ. ꝯ. c. sciẽdum. Ioan. de Fant. Scien

ctum est. sed illud quod dicitur, quia omnis ecclesia corpꝰ Christi est: & in omnem ecclesiam videtur delinquere, qui corpus suum commaculauerit: quia per vnũ mẽbrum, macula in omne corpus diffundit. Est & illud opprobriũ Aegypti, quod si neglexeris, & post Iordanis transitum, & post baptismi secundam circũcisionem, vetustę cõsuetudinis inustione suggerit, obseruare auguria, requirere stellarum cursus, & euẽtus ex his futurorũ rimari, cæterisq; huiusmodi superstitionibus implicari. Idololatriæ nãq; mater est Aegyptus, ex qua certũ est opprobria huiusmodi pullulare: quæ si transito Iordane susceperis, & his te laqueis rursꝰ illigaueris, tecũ sine dubio opprobria Aegypti trahis.

† Alias, sacrilegia. 3 *Hæc autem sortilegia † non usqueadeò sunt detestanda, vt si aliquid de area uel de torculari dæmonibus fuerit immolatũ, quod reliquum est, ideo credatur esse immundum: aut si ipsum, quod oblatum fuerit, à nobis ignorantibus sumi contigerit, ideo credamus nos deliquisse.*

? Epistola cliiij. Vnde *Augustinus ad Publicolam.* †

Non ideo reliqua sunt immunda, quia ab area uel torculari, aliquid ad dæmonum sacrificia tollitur.

CAN. X.

SI de area uel torculari tollitur aliquid ad sacrificia dæmoniorum sciẽte Christiano, ideo peccat, quia permittit fieri, vbi prohibẽdi potestas est ? : quod si factum non comperit, aut prohibendi potestatem nõ habet, vtitur mundis reliquis fructibus vnde illa sublata sunt.

? Imo ad c. x. epist. j. ad Cornelium in commentarijs. Item Ambrosius in ij. epist. ad Corꝛ. †

Immunis est à reatu, qui emit quod nescit idolis immolatum.

CAN. XI.

LIcet aliquid posslutum sit per accidẽtia, id est, per oblationẽ idoli ? tũm tamen nescit qui emit, nullũ patitur scrupulum, & apud Deum immunis est.

QVÆSTIO III. & IIII.

1 p: *Quibus autem genus diuinationis exordium sumpserit, uel quot sint genera eius, Augustinus exponit in libro de natura dæmonum, ita dicens:* † Isidor. ca. ix. lib. viij. Etymolog.

De multiplici genere diuinationis.

CAN. I.

IGitur genus diuinationis à Persis fertur esse allatum. Varro autẽ dixit, Diuinationum quatuor esse genera: terram, aquam, aërem & ignem. Hinc geomantiam, hydromantiam, pyromãtiam, aëromantiam dictas autumãt. Diuini dicti sunt, quasi Deo pleni. Diuinitate enim se esse plenos simulant, & astutia quadam fraudulenta, hominibus futura cõiectãt. Duo autem genera diuinatiõis sunt, ars, & furor. Incantatores autẽ dicti sunt, qui artẽ verbis peragunt. Arioli vocati sunt, propterea ꝙ circa aras idolorũ nefarias preces emittunt, & funesta sacrificia offerunt: hisq; celebritatibus dæmoniũ acciunt responsa. Haruspices nuncupantur quasi horarũ inspectores. Dies enim & horas in agendis negotijs, operibusq; custodiunt: & quid per singula tẽpora obseruare debeat homo, intendunt. Ii etiam exta pecudum inspiciunt, & ex eis futura prædicunt. Augures sunt, qui volatus auium & voces intendunt, aliaq; signa rerũ vel obseruationes improuisas hominibus occurrentes ferunt. Iidem sunt & auspices. nã & auspicia sunt, quæ iter facientes obseruant. Dicta autem sunt auspicia quasi auiũ spicia: & auguria quasi auium garria, id est, auium voces & linguæ. Item augurium quasi auigerium, quod aues gerunt. Duo sunt autem genera auspiciorum: vnum ad oculos, alterum ad aures pertinens: ad oculos scilicet volatus: ad aures, vox auium. Pythonissæ à Pythonio † Apolline dictæ, quòd is author fuerit diuinãdi. Astrologi dicti sunt, eò quòd in astris augurantur. Genethliaci appellati sunt, propter nataliciorũ considerationes dierum. Geneses enim hominum per xij. cæli signa describunt, syderumq; cursu nascentium mores, actus & euentus prædicere conantur: id est, quis quali signo fuerit natus, aut quẽ esse: actũ habeat vitæ qui nascitur, interpretãtur. Hi sunt qui vulgò mathematici vocant: cuius superstitionis genus cõstellationes Latini vocant, id est, notationes syderũ, quo modo se habeant cãm quisq; nascit.

† Pythonissas Apollo dicitur a Pythone dracone, quem ipse interfecit. Gloss. per ibi.

Dæmones mones sciunt futura prædicere pos ipsi sciant futura. Gloss. ibi.

8 Ciendum. Hic Aug. ostendit, quibus de causis dæ futura prædicere: nõ ꝙ sed ꝙa habent probabiles cõiecturas. primo illa ratione quia de subtiliori materia sunt creatiores, vtẽ subtilius considerant, quã homines. Item quia per antiquitatem multa sciunt, quæ nos propter breuitatẽ temporis scire non possumus. Itẽ quia ipsimet consueuerũt morbos immittere, & illud ipsi prædicũt ꝙ aliquis sit habiturus malũ. Item sicut medicus videt aliquid per signa sibi nota, quę nos nõ videmus: sic dæmones. Item ex signis quæ proceduut ex animo hominis, prævident quædã futura. Item quia dicta prophetarum audierunt, ex quibus futura prædicunt.

a Cogitatiõibus. Ergo videtur, qđ diabolus nouit cogitatiões hominũ. Sed contra: solus Deus scit occulta cordium: vt xxxij. di. erubescãt. sed ipse seipsum de hoc corrigit. ꝯ. c. prox. Quod

Quæritur autem de natura dæmonum, cuius naturæ sint: an futura præscire ualeant, uel quot modis futura prænoscant.

De his ita scribit Augustinus in eodem libro.

Quot modis dæmones futura prænoscant.

CAN. II.

SCiendum * est hanc esse naturam dæmonum, vt aërij corporis sensu terrenorum corporum sensum facilè prægredant celeritate, etiam propter aërij corporis superiorem mobilitatem, non solùm cursus quarumlibet rerũ, vel hominum, vel ferarũ, verùm etiam volatus auiũ incomparabiliter vincãt: quibus duabus rebus quantum ad aëriũ corpus attinet prædicti, hoc est acumine sensus, & celeritate motus, multò antè cognita † prænuntiant, quæ homines pro sensus tẽreni tarditate minime rentur. Accesit etiã dæmonibus per tam longum tempus, quo eorum vita protenditur, rerũ longè maior experiẽtia, quàm potest hominibus propter breuitatem vitæ prouenire. Per has efficacias, quas aërij corporis natura sortita est, non solùm multa futura prædicunt dæmones, verùm etiã multa faciunt, quæ quoniam homines dicere nõ possunt aut facere, eos dignos quidam quibus seruiant, & quibus honores diuinos deferant, arbitrantur: instigãte maximè vitio curiositatis propter amorem felicitatis falsæ atq; terrenæ, & excellentiæ temporalis, † Nunc igitur quoniã de diuinatione dæmonum quæstio est: Primùm sciendum est, illos ea plerunq; prænuntiare, quæ ipsi facturi sunt: accipiũt enim sæpe potestatem & morbos immittere, & ipsum aërem vitiando, morbidum reddere, & peruersis atque amatoribus terrenorum commodorum, malefacta suadere, de quorũ moribus certi sunt, ꝙ sint eis talia suadentibus consensuri. suadent enim eis miris & inuisibilibus modis per illã subtilitatem, corpora hominum non sentientium penetrando, & se cogitationibus b eorum per quædam imaginaria visa miscendo siue vigilantium siue dormientium. Aliquando autem non quæ ipsi faciunt, sed quæ naturalibus signis futura prænoscũt (quę signa in hominum sensus venire non possunt) antè prædicunt. neq; enim quia prævidet medicus quæ præuidere nescit eius artis ignarus, ideo diuinus habendus est. Quid autem mirum, si quemadmodum ille corporis humani vel perturbata vel mortificata temperie seu bonas seu malas futuras prævidet valetudines: sic dæmones in aëris affectione sibi notas, nobis ignotas futuras prævident tempestates? Aliquando etiam hominũ dispositiones, non solùm voce prolatas, verùm etiã cogitatione conceptas, cũ signa quædã animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt, atq; hinc etiam multa futura prænuntiant: alijs videlicet mira, qui ista dispositа non nouerũt, fallunt, & studio fallendi, & inuida voluntate, qua hominum errore lætantur. Sed ne apud cultores suos pondus authoritatis amittãt, id agunt, vt interpretibus suis, signorũq; suorum coniectoribus culpa tribuatur quando ipsi mali decepti fuerint vel mentiti. Nonnunquã vero ipsi maligni spiritus, & illusores hominum, atque salutis eorum inuasores solent prædicere defectum culturæ suæ, & idolorũ ruinam: quatenus præscij videantur quid in singulis regnis aut locis venturum, & quid aduersi suæ factioni contingere possit: quod etiam illi qui gẽtilium historias le-

† Tex. sequens habetur. eodem lib. v.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod autem. Hæc est iij. pars quæ. in qua dicitur, q̃ dæmones nesciũt quæ futura sunt. Ioan. de Eant.

VOd autẽ. Hæc quę diuidit in iij. partes. In prima quarũ probat magister per xij. ca. q. fortilegi & diuini sunt excõmunicandi, si non cessant, et euntes ad illos Secunda ibi, Nõ nulli. Tertia ibi, Hæc præmissis. l. de Fã.

a Si quis. Phylacteria. Phylacteria dicuntur hic chartæ, in quibus continentur incantationes.

b QVi diuinationes. In domos suas. secundum legem isti cõcremantur: sed ille in cuius domo hæc fiunt, post publicationem bonorum in exilium mittitur: vt C. de malefic. l. nullus.

c NOn liceat. Propter se getes. nunquid ergo hic reprehenditur astronomia: nunquid per ventos & dispositiones Lunæ licitum est rusticis cõsiderare tempus seminandi, & medicis tẽpora potionum & minutionũ? Certe hæc non reprobantur: sed illi reprobantur qui credunt inesse necessitatem superioribus, vnde non est dicendum, quod superiora sint causa verum, licet sint signa rerum.

Astronomia nõ est reprehendenda.

d Videtur quodnon, j. ca. qõ. 7. non obstet huic &c. sequen.

Si quis ariolos, haruspices, vel incantatores obseruauerit, aut phylacterijs eorum vsus fuerit, anathema sit.

Item ex concilio Anchirita. c. xxxiij.

Quinquennio pœniteant, qui diuinationes expetunt.

CAN. II.

QVi diuinationes expetũt, & morem gentilium subsequuntur, vel in domos suas huiusmodi hoſes introducunt, exquirendi aliqd arte magica, aut expiandi causa: sub regula quinquennij iaceant, secundùm gradus pœnitentiæ diffinitos.

Item ex concilio Martini Papæ. †

Elementa colere, Lunæ aut stellarum cursus in suis operibus, Christianis seruare non licet.

CAN. III.

NOn liceat Christianis tenere traditiones gentilium, & obseruare vel colere elementa, aut Lunę, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciã pro domo facienda, vel propter segetes, vel arbores plantandas, vel coniugia sociandа. scriptum est enim: Omnia quę facitis, aut in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agẽtes deo. Nec in collectionibus herbarum, quę medicinales sunt, aliquas obseruationes, vel incantationes liceat attendere: nisi tantũ cum symbolo diuino, aut oratione dominica: vt tantum Deus creator omniũ, & Dominus honoretur. Si quis autem paganorũ consuetudinem quoddam genus culturæ idolorum ex dæmonum consultationibus futura prædicere. sicut enim auarus quia cultum Deo debitum nummo impendit, idolorũ cultor ab Apostolo nominatur: sic illi qui futura quæ ex Deo ora lo nonnunquã reuelata inueniũtur. uel dæmonum consultatione, uel quibus libet præstigijs inuenire laborant, diuinitatis iura creaturis attribuunt. Futura enim præscire, solius Dei est, qui in sui contemplatione etiam angelos illa præscire facit. unde Esaias ait: Priora & nouissimæ annuntiate mihi, & dicã quod diffestis. Cultores uerò idolorum à fidelium communione separandi sunt. Vnde in epistola ad Corinth. Apostolus ait: Si quis frater nominatur in uobis fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens: cum eiusmodi nec cibum sume.

Esai. 41.f

1. Cor. 5.f

Hinc etiam in decr. Greg. iunioris legitur.

Anathema sit qui ariolos, haruspices, vel incantatores obseruat.

CAN. I.

SI quis ariolos, haruspices, vel incantatores obseruauerit, aut phylacterijs eorum vsus fuerit, anathema sit.

Item ex concilio Anchirita. c. xxxiij.

Quinquennio pœniteant, qui diuinationes expetunt.

CAN. II.

QVi diuinationes expetũt, & morem gentilium subsequuntur, vel in domos suas huiusmodi hoſes introducunt, exquirendi aliqd arte magica, aut expiandi causa: sub regula quinquennij iaceant, secundùm gradus pœnitentiæ diffinitos.

Item ex concilio Martini Papæ. †

Elementa colere, Lunæ aut stellarum cursus in suis operibus, Christianis seruare non licet.

CAN. III.

NOn liceat Christianis tenere traditiones gentilium, & obseruare vel colere elementa, aut Lunę, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciã pro domo facienda, vel propter segetes, vel arbores plantandas, vel coniugia sociandа. scriptum est enim: Omnia quę facitis, aut in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agẽtes deo. Nec in collectionibus herbarum, quę medicinales sunt, aliquas obseruationes, vel incantationes liceat attendere: nisi tantũ cum symbolo diuino, aut oratione dominica: vt tantum Deus creator omniũ, & Dominus honoretur. Si quis autem paganorũ consuetudinem

† ca. 30.

QVÆSTIO V.

VOd autem fortilegi & diuini si cessare noluerint excommunicãdi sunt, ratione & authoritate probatur. Est enim

SI quis episcopus. Cõsuluisse. nota pro solo cõsilio debere quẽ puniri, siue faciat aliquem, siue nõ. sic pro hoc nitur, qui vocat clericum ad iudicium Imperatoris: vt xi. q. j. placuit.

Obiurgare. Suspẽsus. id est, depositus: vt patet per sequentia.

a Si quis. Si quis ariolos, haruspices, vel incantatores obseruauerit, aut phylacterijs eorum vsus fuerit, anathema sit.

Item ex concilio Aga then. c. xxxviij. †

De ijs qui augurijs, & diuinationibus student.

CAN. VI.

SI quis episcopus, aut presbyter, vel diaconus vel quilibet de ordinibus clericorum, haruspices aut incantatores, aut ariolos, aut certè augures, vel sortilegos, vel qui profitẽtur artẽ magicam, aut aliquos eorũ similia exercentes, consuluisse fuerit deprehẽsus, ab honore dignitatis suæ suspensus, monasterij curam excipiat, ibiq; pœnitentiæ perpetuæ deditus, scelꝰ admissum sacrilegij soluat.

Item ex concilio Agathen. c. xxxviij. †

Sequens diuinos aut sortilegos in domum suam introduxerit, quasi vt malum foras mittãt, aut maleficia inueniant, vel lustrationes paganorũ faciant: quinq; annis pœnitentiam agant. Mulieribus quoque Christianis nõ liceat in suis lanificijs vanitatẽ obseruare, sed Deũ inuocent adiutorem, qui eis sapientiam texendi donauerit.

Item ex concilio Laodicen. cap. xxx. †

Sacris officijs deditι, magi vel incantatores non fiant.

CAN. IIII.

NOn oportet sacris officijs deditos clericos, magos aut incantatores existere, aut facere phylacteria, quæ animarum suarum vincula probantur: eos autem q talibus rebus vtũtur, proijci ab ecclesia iussimus.

Item ex concilio Toletа. iiij. cap. xxx. †

Honore priuetur episcopus vel presbyter, qui magos vel haruspices consuluit.

CAN. V.

SI quis episcopus, aut presbyter, vel diaconus vel quilibet de ordinibus clericorum, haruspices aut incantatores, aut ariolos, aut certè augures, vel sortilegos, vel qui profitẽtur artẽ magicam, aut aliquos eorũ similia exercentes, consuluisse fuerit deprehẽsus, ab honore dignitatis suæ suspensus, monasterij curam excipiat, ibiq; pœnitentiæ perpetuæ deditus, scelꝰ admissum sacrilegij soluat.

Item ex concilio Agathen. c. xxxviij. †

ALiquanti clerici siue laici studẽt augurijs, & sub nomine fictæ religionis, per eas, quas sanctorum patrum sortes vocant, diuinationis scientiam profitentur, aut pro quarumcunque scriptura rum inspectione, futura promittũt. Hæc quicunq; clericus aut laicus detectus fuerit vel consulere vel docere, ab ecclesia habeatur extraneus.

Item Leo iij. episcopis Britanniæ.

Sors nihil aliud quàm diuinatio, & maleficium esse decernitur.

CAN. VII.

SOrtes quibus cũcta vos vestris discriminatis prouincijs, quas patres damnauerunt, nihil aliud, quam diuinationes & maleficia esse decernimus. quamobrẽ volumus illas omnino damnari: & inter Christianos, vltra nolumus nominari: & ne exerceantur, anathematis interdicto prohibemus.

Item Gregorius Adriano notario. †

Incantatores sortilegos, velut Christi inimices insequi oportet.

CAN. VIII.

PEruenit ad nos, quod quosdã incantatores atque sortilegos fueris insecutus: & omnino nobis solicitudinem zelumque tuum gratũ fuisse cognoscas. studij enim tui sit solicitè quærere: & quoscunque huiusmodi Christi inimicos inueneris, districta vltione corrigere.

Item ex concilio Aurelianensi. †

Excommunicetur clericus, monachus, laicus, diuinationes vel auguria vel sortes secutus.

CAN. IX.

SI quis clericus, monachus, vel secularis diuinationes vel auguria esse credider it obseruãda, vel sortes quas mentiuntur esse sanctorum, quibuscunque putauerint intimandas: cum ijs qui cum eis crediderint, ab ecclesiæ cõmunione propellantur.

Item Gregorius. †

Contra sortilegos & idolorum cultores, custodia pæ floralis inuigilet.

CAN. X.

COntra idolorum cultores, vel haruspices, atq; sortilegos, fraternitatem tuam vehementius pastorali hortamur inuigilare custodia: quòd si emendare se a talibus nolle repereris, si serui sunt, verberibus volumus castigari: si verò liberi, inclusione digni, districtamque sunt in pœnam dirigendi.

Item in concilio Carthaginensi, capit. xxxix. †

† Epistola 47. li. 7

† cõcilio 1. cap. 2.

† Epistola 66. li. 7

† cap. 89.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[2] Episcopi. Sed vtinã hæ solæ. id est, vtinã non plures. similis expositio est. j. quæstio. j. duces.

[1] Alias, iudices. xxij. q. iij. Si quis præcipi, &c. si ea. vbi de hoc.

[b] Sed in corpore. id est, corporeo sensu præcipi, &c.

[c] Quicũq; Doctoris. nisi forte ideo faciat, quia ecclesia sua spoliatur, vt illud i signũ mœroris faciat: sicut quidam ponunt spinas super altare: sicut

Tristitiæ cauta per mittuntur aliqua.

Ab ecclesia separetur, auguriis & incantationibus deserviens.

CAN. XI.

AVgurijs vel incantationibus seruientem, similiter Iudaicis superstitionibus, vel ferijs inhærentem, à conuentu ecclesiæ separandum præcipimus.

Item ex concilio Anquirensi. cap. j.

Sortilegam & magicam artem episcopi omnibus modis eliminare studeant.

CAP. XII.

EPiscopi eorumq; ministri omnibus modis elaborare studeant, vt pernicioſam & à Zabulo inuẽtam sortilegam & magicam artem ex parochijs suis penitus eradicent: & si aliquem virũ aut mulierem huiuscemodi sceleris sectatorẽ inueniunt turpiter dehonestatum, de parochijs suis deijciãt. Ait enim apostolus: Hæreticum hominem post primã & secundã correctionem deuita, sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est. Subuersi sunt & à diabolo captiui tenentẽ, qui relicto creatore suo diaboli suffragia quærũt: & ideo à tali peste debet mũdari sancta ecclesia. Illud etiam non est omittendum, ꝙ quædam sceleratæ mulieres retro post Satanam cõuersæ, dæmonum illusionibus & phãtasmatibus seductæ credunt se & profitentur cum Diana nocturnis horis, dea paganorum, vel cum Herodiade, vel cũ innumera multitudine mulierum equitare super quasdã bestias, & multarum terrarum spatia intempestæ noctis silentio pertrãsire, eiusq; iussionibus obedire velut dominæ, & certis noctibus ad eius seruitium euocari. Sed vtinam hæ solæ [A] in perfidia sua perijssent, & non multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. nam & innumera multitudo hac falsa opinione decepta, hęc vera esse credũt, & credendo à recta fide deuiãt, & errore paganorum inuoluuntur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deũ arbitrantur. Quapropter sacerdotes per ecclesias sibi cõmissas populo Dei omni instantia prædicare debent, vt nouerint hæc omnino falsa esse, & nõ à diuino, sed à maligno spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari arbitrentur. † Si quidem ipse Satanas, qui transfigurat se in angelum lucis, cùm mentem cuiuscũq; mulieris ceperit, & hanc per infidelitatẽ sibi subiugauerit, illico transformat se in diuersarum species personarum atque similitudines, & mẽtem, quam captiuã tenet, in somnis deludẽs, modò lætã, modò tristia, modò cognitas, modò incognitas personas ostendens, per quæq; deuia deducit. & cũ solus spiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo esse, sed in corpore [b] euenire opinatur. Quis enim in somnijs & nocturnis visionibus nõ extra se ipsum deducitur, & multa videt dormiẽdo, quæ nunquã vigilãdo videratẽ? Quis verò tam stultus & hebes sit, qui hæc omnia, quæ in solo spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur? cũ Ezechiel propheta visiones Domini in spiritu, nõ in corpore vidit & audiuit, sicut ipse statim inquit: Fui in spiritu. Et Paulus non audet dicere se raptum in corpore. Omnibus itaq; publicè annuntiãdum est quòd qui talia credit, & his similia, fidem perdit: & qui rectam fidem nõ habet, hic nõ est eius, sed illius, in quem credit, id est, Diaboli. nam de Domino nostro scriptũ est, Omnia ꝑ ipsum facta sunt, &c. Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut in deterius immutari, aut trãsformari in aliam speciẽ, vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quẽ omnia facta sunt, proculdubio infidelis est, & pagano deterior.

Ezech. 8. c

1. Cor. 12. a

[2] Nonnulli inueniuntur, qui interno liuore permoti, in perniciem suorum inimicorum, alitaria sacris uestibus exuunt, aut ueste lugubri accingunt, uel consueta luminariorum obsequia ecclesijs Dei subtrahunt, uel missam pro requie defunctorum promulgatam, pro uiuis celebrant hominibus: quorum omnium maleficia nequissima Toletanum concilium condemnat dicens:

Abijciatur sacerdos, qui huiusmodi maleficijs operam dederit.

CAN. XIII.

QVicũque sacerdotum vel aliorum ministrorum deinceps causa dolo[c] cuiuslibet permotus, aut altare vestibus sacris exuere præsumpserit, aut qualibet alia lugubri veste accinxerit, seu etiam si consueta luminariorum obsequia de tẽplo Dei subtraxerit, & extinguere cœperit, si eũ antea veræ pœnitudinis corã metropolitano satisfactio [2] non purgauerit, loci sui dignitate se nouerit & honore priuari: illis proculdubio personis ab hac vltionũ sententia separatis, quas aut cõtaminationẽ sanctorũ ordinũ vel subuersionẽ sanctæ fidei metuentes, aut hostilitatẽ vel obsidionẽ perferẽtes, seu etiã diuinitus cessare cõtigerit, in quorũ facto plus humilitas (qua Deus placatẽ) quã interni liuoris dolositas declaratẽ. Pleriq; etiã sacerdotũ sauciati inimicitiæ dolo, missam ꝑ requie defunctorũ ꝑ mulgatã, fallaci voto ꝑ viuis studẽt celebrare hominibus: vt is ꝑ quo ipsum offerẽ sacrificiũ, mortis incurrat periculũ. Proinde nostræ elegit vnanimitatis cõuentus, vt si qs deinceps talia perpetrasse fuerit detectus, à proprij deponatur ordinis gradu, & tam ipse sacerdos quã etiam ille, qui eum ad talia peragenda incitasse perpẽditur, exijj perpetui ergastulo relegentur.

[2] Satisfactio. Ar. quod si aliquis satisfecerit de crimine, vel inde egerit pœnitentiam, amplius nõ possit accusari, licet sit publicè ad bliã crimen: vt hoc notatur xxxiij. q. iij. & ij admonere. Ioã.

[b] de Fant. Nec mirum, Si non

[c] De hoc norũ iudiciorũ sententiã metuẽtes, hęc fe rumartes, vt etiã Moysi in illis signis re sisterẽt, vertentes virgas in dracones, & aquã in sanguinẽ. In gentiliũ etiã libris le gif. ꝙ quædã maga Circe socios Vlyssis mutauerit in bestias. Legit etiã de sacrifi cio, quod Arcades deo suo Lyceo immo labãt, ex quo qcũq; sumerẽt, in bestiarũ formas cõuerterẽtur. Sed hęc omnia magicis ꝑstigijs potius fingebãtur, quã rerũ veritate cõplerẽtur. Vt ergo ipsi errores ignorãtibus manifesti fiant, de eorũ prolatare atq; inuẽtoribus iuxta traditionem maiorũ patrũ dicere cõgruum arbitramur. Magi sunt, qui vulgò malefici ob facinorũ magnitudinẽ nuncupãtur. Ii sunt, ꝙ permissu Dei elemẽta cõcutiunt, turbãt mẽtes hominũ minus cõfidentiũ in Deo, ac sine vllo veneni haustu violẽtia tantũ carminis interimũt. Vnde Lucanus, Mens hausti nulla sanie polluta veneni, Incantata perit. Dæmonibus enim accitis, audẽt vẽtilare, vt quoscũq; suos perimãt malis artibus inimicos. Ii etiam sanguine vtũtur, & victimis sæpe cõtingunt mortuorum corpora. Necromãtici sunt, quorũ præcãtationibus vidẽtur resuscitari mortui, diuinare, & ad interrogata respondere, νεκρὸς enim Græcè, Latinè mortuus, μαντεία diuinatio nũcupatur. ad quos suscitãdos, cadaueri sanguis adꝺ cit. nã amare sanguinẽ dæmones dicũtur: ideo quotiescunq; necromãtia fit, cruor aquæ miscet, vt colore sanguinis facilius prouocẽtur. Hydromãtici ab aqua dicti. est em hydromãtia, in aquarũ inspectiõe vmbras dæmonũ euocare, & imagineas ludificationes eorũ videre, ibiq; ab eis aliqua audire, vbi adhibito sanguine etiam inferos perhibẽtur suscitare. & infrà. Ad hæc oĩa supradicta ptinẽt ligaturæ execrabiliũ remediorũ, quæ ars nõ cõmendat medicorũ, seu in ꝑcantationibus, seu in characteribus suspẽdẽdis atq; ligãdis, in qbus oĩbus ars dæmonũ, ex quadã pestifera societate hoĩm, et angelorũ malorum exorta est. Vnde hæc cũcta vitanda sunt Christiano, et omni penitus execratione repudiãda atq; damnanda. Augustinus autẽ auiũ. hæc autẽ Phryges primi inuenerunt. Præstigium verò Mercurius dicit primus inuenisse. dictũ est autẽ præstigiũ, ꝙ præstringat aciẽ oculorum. Haruspicinæ artẽ primus Hetruscis tradidisse dicit quidã Tages, hic ex horis haruspicinã dictauit, & postea nõ apparuit. nã dicit fabulosè, arãte quodã rustico, subitò ex glebis exiluisse, & haruspicinã dictasse, qua die mortuus est. quos libros Romani ex Hetrusca lingua in propriã mutauerũt. His ergo portentis ꝑ diabolorũ fallaciã illuditur curiositas humana, qñ id impudẽter appetit scire, qđ nulla rõne cõpetit eis inuestigare. Hæc potestas immũdis spiritibus ideo datur, vt peruersos sibi aprent, hoc est prauos hoĩes seducãt, illos scilicet, qui spernunt veritatẽ, & credũt mẽdacio, iuxta Pauli

† Alias arbitramur. 2. Cor. 11. d

† Alias. exãnimis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Si nō attractus, ꝙa ab angelo fuit nuntiata natiuitas eius.
b Permanet. vt ſ. xxv. diſt. c. qualis.
c Titulis. id eſt, argumentis. Ioan. Quod

ſententiā, Sanā doctrinā nō ferēt: ſed ad ſua deſideria coaceruabūt ſibi magiſtros, pruriētes auribꝰ, & à veritate quidē audiū auertēt, ad fabulas autē cōuertēt, onerati peccatis ducent variis deſiderijs, ſemp diſcētes, & nūq̄ ad ſcientię ve

ritatē pueniētes. Quēadmodū autē Iannes & Mābres reſtiterūt Moyſi, ita et iſti reſiſtūt veritati: hoīes corrupti mēte, reprobi circa fidē: ſed vltra nō ꝓficiēt, inſi

† Alias, hominib⁹. pientia eorū manifeſta erit oībus † ſicut & illorū fuit. Nec ideo quiſq̄ credere debet, quoslibet magicis artibus aliq̄d face re poſſe ſine ꝓmiſſu Dei, q̄ oīa quę fiunt, aut iuſto iudicio facit, aut ꝓmiſſu ſuo ita fieri ſinit, q̄d prædicti magi leguntꝰ ſimilia feciſſe Moyſi, q̄ virgā ſuā ꝓiecit, et cōuerſa eſt in draconē, proiecerūtq̄; ſinguli virgas ſuas, & cōuerſæ ſunt in dracones: ſed deuorauit virga Aaron virgas eorū. Nō em̄ fuerūt creatores draconū, nec magi, nec angeli mali, quibus miniſtris illa opabātur. Inſunt enim rebus corporeis p omnia elemēta, quædā occultæ ſeminariæ rōnes, q̄bus cū data fuerit opportunitas tēporalis atq; caſualis, ꝓrumpunt in ſpecies debitas ſuis modis & finibus, & ſic nō dicūtur angeli, q̄ iſta faciūt, anima liū creatores, ſicut nec agricolæ ſegetum vel quorūcūq; in terra gignentiū creatores dicēdi ſunt, quāuis nouerint præbere quaſdā viſibiles ꝓprietates & opportunitates & cauſas, vt illa naſcant. Quod autē iſti faciūt viſibiliter, hoc illi inuiſibiliter, Deus verò ſolus vnus eſt creator, q̄ cauſas ipſas & ſeminarias rationes rebus inſeruit. Præterea quidā quærēdū putant quomodo ſcriptura narrat Pythoniſſam Samuelē prophetam ſuſcitaſſe ad colloquiū Saulis impiiſſimi regis, ſi Pythonica diuinatio errori magicę artis deputāda ſit? Quibus ita reſpōderi poteſt, indignū omnino facinus eſſe, ſi ſecūdùm verba hiſtoriæ commodetur aſſenſus. Quomodo enim poterat fieri, vt arte magica attraheretur vir à natiuitate ſanctus, & operibus vitæ iuſtus? at ſi nō attractus* eſt, conſenſit: quod vtrunq; de iuſto credere aduerſum eſt. Nullū enim ſuffragiū habet iuſtitia ſi attractus, aut voluntarius cōſenſus, amiſit meritū ſpirituale, quod poſitus in carne quæſierat. quodvalde abſurdū eſt: quia qui hinc iuſtus recedit, ꝓmanet b iuſtus. Porrò hoc eſt præſtigiū Satanæ, quo vt plurimos fallat, etiam bonos habere in poteſtate ſe confingit. quod Apoſtolus inter cætera oſtendit dicēs: Ipſe Satanas transfigurat ſe in angelū lucis. vt enim errorē faceret, in quo glorificaretur, habitu viri iuſti & noīe ſe ſubornauit, vt nihil ꝓficere ſpem quā prædicebāt Dei cultoribus, mētiretur, quoniā hinc exeūtes iuſtos finxit in ſua eſſe poteſtate. Sed hoc quoſdā fallit, quòd de morte Saulis & filij ejus non ſit mentitus, quaſi magnū ſit diabolo ante occaſum mortē corporis ꝑuidere: cū ſigna quædam ſoleāt apparere morituris, quippe à quibus Dei ꝓtectio amota videtur: quātò magis diabolo, quē angelica poteſtate ſublimē prophetica oracula fuiſſe teſtantur, de cuius magnitudine Apoſtolus ait: An ignoratis altitudinē Satanæ? Quid mirū ergo ſi imminētē propē mortem potuit præuidere: cum hoc ſit vnde fallit, & ſe in Dei poteſtate vultadorariē Nam tāta hebetudine demēs effectus eſt Saul, vt ad Pythoniſſam cōfugeret, deprauatus em̄ cauſa peccati, ad hoc ſe cōtulit quod dānauerat. Sed ſi gs ꝓpter hiſtoriā, ea q̄ verbis exꝑſſa ſunt putet nō ꝓtermittēda, ne rō hiſtoriæ inanis fit, rectè facit qdē: ſi tñ iſtud minimè ad veri rōnē rapiat, ſed ad viſum & intellectū Saulis. neq; em̄ reprobꝰ factus bonū intellectū poterat habere. Hiſtoricus em̄ mentem Saulis, & ſtatū Samuelis deſcribit, et ea q̄ dicta et viſa ſunt exprimēs ꝑtermittēs vera'ne an falſa ſint, q̄ (ait) audiēs ī quo habitu eſſet excitatus itellexit (inq̄t) hūe Samuelē eſſe. Quid itellexerit retulit, & qa nō bū intellexit, cōtra ſcripturā aliū adorauit q̄ Deū, & putās Samuelē, adorauit diabolū: vt fructū fallaciæ ſuæ haberet Satanas. Ad hoc em̄ nititur, vt adoret quāſi Deus. Si em̄ Samuel ille verè apparuiſſet, nō vtiq; vir iuſtus ꝓmiſiſſet ſe adorari, qui ꝓdicauerat Deū ſolū eſſe adorādū. et qūo homo Dei, q̄ cū Abrahā in refrigerio erat, diceret ad virū peſtilētē, & dignū ardore gehennæ. Cras mecū eris? His duobꝰ titulis c ſubtilitatē fallaciæ ſuę, ꝓdidit improuidus Satanas: q̄ et adorari ſe ꝓmiſit ſub habitu & nomine Samuelis cōtra legē, et virū peccatis preſſum, cum magna diſtantia peccatorū & iuſtorū ſit, cum Samuele iuſtiſſimo fu

mo futurum mentitus eſt. verum poteſt dici, verum poteſt videri, ſi de Samuelis nomine taceatur: quia Saul cum diabolo futurus erat. Ad eum enim trāſmigrauit, quem adorauit. Semper ergo diabolus ſub velamine latēs, prodit ſe dū ea confingit, quæ hæreāt perſonis per quas fallere nititur. Si autē quilibet opponit & dicit, Quomodo euenīunt illa, quæ illi diuini prædicūt futura: aut quomodo poſſunt ægris præbere medelā, aut ſanis immittere ægritudinem, ſi aliquid propriæ virtutis ac poteſtatis non habeant? hoc à nobis recipiant reſponſum, ꝙ ideo quiſquam non debet eis credere, quia aliquādo eueniūt quæ prædicunt, aut ſanare videntur langui dos, aut lædere ſanos, quia hoc permiſſu Dei fit, vt ipſi qui hæc audiunt vel vident, probentur, et appareāt, Deut. 13.a qua fide ſint vel deuotione erga Deum, ſi cut in Deuteronomio legitur, Moyſes ex verbo Dei populo Dei præcepiſſe ita dicens: Si ſurrexerit in medio tui prophęta, aut qui ſomnium dicat ſe vidiſſe, & prædixerit ſignū atq; portentum, & euenerit quod locutus eſt, & dixerit tibi, Eamus & ſequamur deos alienos, quos ignoramus, & ſeruiamus eis: non audies verba prophetæ aut ſomniatoris: quia tentat vos dominus Deus veſter, vt palàm fiat vtrùm diligatis eum, an non. In toto cor veſtro, & in tota anima veſtra dominū Deū veſtrū ſequimini, ipſum timete, mandata eius cuſtodite, & audite vocem illius. Ipſi ſeruietis, & ipſi adhærebitis, &c. V'bi ſanè intelligi voluit etiā illa, quę à diuinātibus nō ſecundū Deū dicuntur, ſi acciderint quæ dicuntur, non ſint ſic ac cipiēda, vt fiāt quæ præcipiuntur ab eis, nec colantur quę colūtur ab eis. Nec pręter ſuam poteſtatem Deus oſtēdit eſſe ꝙ cōtingūt iſta, ſed quaſi quærēretur cur ea permittat, cauſam tentationis expoſuit, ad cognoſcendā vtiq; eorum dilectionē, vtrū eam habeant erga Deum ſuum, cognoſcendum verò ab ipſis potius quàm ab illo, qui ſcit omnia antequam fiant.

QVAESTIO VI.

QVod autem ab epiſcopo. a *excommunicatus eo inconſulto abalio reconciliari non poſſit, niſi fortè per eius metropolitanum* b *, vel per ſummum pontificem, ratione,*

QVod autem ab epiſcopo, certum eſt, quod ligatum à maiori nō poteſt minor abſoluere, vt xxxj. diſtin. inferior. & c. de nique. & extra de ele. innotuit. niſi in articulo mortis, vt extra de ſen. excom nō dubium. Magiſter tamē largius proſequitur quæſtionē, an ꝑsbyter poſſit reconciliare pœnitentes? Dicas ergo Reconcilia q̄ eſt reconciliatio tio eſt duquædam publica, plex. quædā priuata. publica ſolus epiſcopus poteſt reconciliare, vt ſ. e. cap. j. & 50. diſtin. in capite. illa non fit niſi in crimine quod totā vrbem commouet, vt j. e. cap. vlti. priuata autem poteſt ſacerdos reconciliare, vt ſ. ea. pre ſbyteri. & tempore neceſſitatis q̄libet poteſt alium reconciliare eccleſiæ, vt de conſec. diſt. iiij. ſanctum. Ioan.

Presbyteri nanque poteſtatem excommunicandi, uel reconciliandi ab epiſcopis accipiunt, nō epiſcopi à preſbyteris, atque ideo excommunicatos à ſacerdotibus reconciliare poſſunt: excommunicatos uerò ab epiſcopis ſacerdotes reconciliare non poſſunt. Reconciliatio nanque pœnitentium epiſcopole officium eſt, non ſacerdotale.

Vnde in concilio Carthaginenſi ſecundo, † *Fortunatus epiſcopus dixit.*

† cap. iij. Metropolitanus an poſſit abſoluere ſuf fraganei ſubditū, q̄ ad ipſum non appellauit.

Pœnitentium reconciliatio, chriſmatis confectio, & puellarum conſecratio, à presbyteris non fiat.

CAN. I.

SIiubet ſanctitas veſtra ſuggero. Nam memini præterito concilio ſtatutum, vt chriſma vel reconciliatio pœnitentiū, necnō & puellarum conſecratio, à preſbyteris c non fiat. Si quis autē emerſerit hoc facies, quid de eo ſtatuendū? Aurelius epiſcopus dixit, Audiuit dignatio veſtra ſuggeſtionem fratris & coēpiſcopi noſtri Fortunati. Quid ad hoc dicitis? Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt, Chriſmatis confectio, & puellarum conſecratio à preſbyteris non fiat. Reconciliare d quenquam in publica miſſa presbytero non liceat, hoc omnibus placet. Puellarum tamen conſecratio, epiſcopo conſulto per

1 Ad hoc 9. q̄. 3. ca. nullus. in princ. vbi de hoc. & idem not. Goffre. in ſum. de. ſen ten. excō. §. ſed non idem.

Presbyter ſim plex an poſſit aliquē reconciliare eccleſiæ.

2 De hoc leg. & no. 8. 2. q. 1. ne mo. ibi vi deas. & le gi. & not. 24. q. 3. tā ſacerdotes. Arch.

a Metropolitanus an poſſit abſoluere ſuffraganei ſubditū, q̄ ad ipſum non appellauit.

b Metropolitanum. Hoc tamē eſt verum, cum eſt appellatum ad ipſum, vt extra de ſenten. excommunica. per tuas. Si eſt metropolitan⁹ abſoluat, cum non ſit appellatum ad ipſum, dicunt quidam quod tenet abſolutio, licet abſoluere non debeat. Sed hoc vix credo 1, cū canon vocet eum peregrinū ſiue extraneum iudicem, vt vj. q. iij. ſcitote. & iij. q. vj. peregrina. nec habet iuriſdictionem, niſi in certis caſibus, vt extra de offic. ordi. paſtoralis. Ioan.

c Sacerdotes. Presbyter ſim plex an poſſit aliquē reconciliare eccleſiæ.

2 De hoc leg. & no. 8. 2. q. 1. ne mo. ibi vi deas. & le gi. & not. 24. q. 3. tā ſacerdotes. Arch.

d Reconciliare. Presbyter ſim plex an poſſit aliquē reconciliare eccleſiæ. eſt ergo hic arg. ꝙ cū ꝑsbyter nō poſſit aliquē reconcilia re eccleſiæ, ꝙ multo fortiꝰ nō poſſit aliquem eijcere publice extra eccleſiā ſic videt ꝙ nō poſſit excōicare 1, imo ligunt autē quidam

Universidad de Deusto
Biblioteca

qđ hic dicit, q tũc sacerdos nõ posit publicè reconciliare, cũ episcopus indixerit pœnitentiã alicui: secus si sacerdos indixerit pœnitentiã. Item publice reconciliare põt, vt dicũt, ex mandato epi. j. ea. Aurelius. Ioannes.

a PResbyter in cõsulto. Vel vacat hic arg. à cõtrario sensu: vel locale fuit vel temporale, sicut illud. xcv. dist. peruenit. hodie enim solis epis illud competit. lxviij. di. quãuis. Io.

b MInistrare. i. conficere corpus Christi, vel etiã tradere sine mãdato sacerdotis, vt j. q. j. in ecclesia.

c Benedictionem. Solennem, quæ fit per talia verba: Sit nomen domini benedictum. & sic nõ

d De hoc obstat. xcv. distin. etiam no. peruenit. Ioan. de consec. dist. j. cum ad celebrã intelligas hoc de excõmunicato, plenum est, vel intelligas de illo cui epis pœnitentiam iniunxerit. Nã absente episcopo, siue mandato eius potest reconciliare si necessitas fuerit, vt j. e. c. vlti, vel intelligas hoc iusione generali. arg. xvj. q. j. §. ecce. & capit. cunctis.

e AVrelius. Si episcopus. Illud intelligas cũ quis est excõicatus ab epõ, vel cũ episcopus indixit ei pœnitentiam, alias secus videtur, vt j. ea. c. vlti. & de con

Absentes sant adelectionẽ vocandi.

secra. dist. iiij. sanctũ. Et est hic arg. q cũ in sacramentis conferendis absens citat, q multo potius absentes in electione sunt vocandi. De illa materia notatur vij. q. j. factus. Ioan.

f SI quis de corpore. Necessarium est ad salutem, saltẽ quia tollit peccata venialia, vt de consecra. dist. iij. cum omne, nec alicui negatur, etiam si de spendẽdis beat suspendi in pa in patibulo. xiij. quæst. ij. quæritum.

g In desperatione. Non accipiat. Non tamen idem est in illo q est absolutus ab excommunicatione, ille non recidit in excommunicationẽ. talis enim si fuerit absolutus, tenetur adire sedem apostolicam, cum opportunum fuerit, vt 2 Quod si extra de sentẽ. ex. com. de cætero. Et sic est arg. quod re dem sumptã aliqua restituta in tã priori iura ei vel contra ipsum resti tuuntur, vt j. ca. q. exõ proxi. cap. j. extra qui, vbi de elect. quia dilli. gentia. Arg. contra de consecr. di. ffinct. iiij. quæritis. Sed hęc fuit ad tempus sopita, non omnino sublata. extra de solutioni. Odoardus.

h Impleat. Quandoq; tamen indulgetur cõmunio corporis domini ante finitũ tempus pœnitentiæ, vt lxxxij. distin. presbyter. xij. qõ. iij. de viro. Ioannes. Qui

Iusione episcopi, de occultis peccatis presbyteri pœnitentes reconcilient.

CAN. IIII.

PResbyteri de occultis peccatis iusione[a] episcopi pœnitentes reconcilient, & (sicut suprà præmisimus) infirmantes absoluant, & cõmunicent.

Item ex concilio Carthaginensi secundo.

Si episcopus absens est, per presbyterum reconcilietur in periculo constitutum.

CAN. V.

AVrelius episcopus dixit, Si quisquam in periculo fuerit constitutus, & se reconciliari diuinis altaribus petierit, si episcopus[c] absens fuerit, debet presbyter vtique consulere episcopum, et sic periclitantem eius præcepto reconciliare. quam rem debemus salubri consilio roborare. Ab omnibus episcopis dictum est, Placet quod sanctitas vestra nos necessariò instruere dignata est.

Item ex concilio Martini Papæ.

Qui metu mortis reconciliatur, conualescens sine communione pœnitentiæ impleat tẽpus.

CAN. VI.

SI quis de corpore exiens nouissimum & necessarium[f] communionis viaticum experit, non ei denegetur. quòd si in desperatione[g] positus, post acceptam communionem iterum sanus fuerit effectus, tantũ in oratione particeps sit. Sacramentum verò non accipiat[h], donec institutum pœnitẽtiæ impleat[i] tempus. Qui ergo in exitu mortis sunt, & desiderant accipere sacramentum, cum consideratione & probatione episcopi, accipere debent.

Item ex concilio Aurasico.

Sine manus impositione, pœnitentes recedentes de corpore reconcilientur.

CAN. VII.

QVi recedunt de corpore pœnitentia accepta, placuit sine recõciliatoria[a] manus impositione eis communicare, quod morientis sufficit reconciliationi, secundùm diffinitionem patrum, qui huiusmodi cõmunionem, viaticum congruè nominauerunt: quòd si superuixerint, stent in ordine pœnitentium, & vt ostensis necessarijs pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione recipiant. Clericis quoque desiderantibus, pœnitentia[b] non est neganda. Similiter subitò obmutescẽs (prout statutũ est) baptizari, aut pœnitentiam[c] accipere potest, si voluntatis præteritę testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu. Amentibus[d] etiã quæcunq; pietatis sunt, conferenda sunt.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.†

Aliorum testimonio morituro, fidelis reconcilietur si obmutuit, vel in phreneſim conuersus est.

CAN. VIII.

IS qui in infirmitate pœnitentiam petit, si casu dum ad eum inuitatus sacerdos venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel si in phrenesim conuersus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt[e], & accipiat pœnitentiam[f], & si continuò creditur moriturus, recõcilietur per manus impositionẽ, & infundatur[g] ori eius eucharistia: si supuixerit, admoneatur à supradictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus quandiu sacerdos, qui pœnitẽtiam dederit, probauerit. Item pœnitentes, qui in infirmitate viaticum eucharistiæ accipiunt, non se credant absolutos, sine manus impositione si superuixerint.

Item ex Niceno concilio.

Cura & probatione episcopi morientes reconcilientur.

CAN. IX.

DE his verò, qui recedũt[h] ex corpore, antiquæ legis regula obseruabitur nunc etiã: ita vt si fortè quis recedat ex corpore, necessario vitæ suæ non defraudetur viatico. Quòd si desperatus aliquis, recepta communione superuixerit, sit inter eos, qui sola oratione communicãt: de omnibus enim his, qui à corpore recedunt, in tradendo eis communionem, cura & probatio sit episcopi.

Item Leo episcopus.†

Non est deneganda reconciliatio his, qui tempore necessitatis eam implorant.

CAN. X.

HIs qui in tempore necessitatis & in periculi vrgentis instãtia præsidiũ pœnitentiæ & munus recõciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec recõciliatio deneganda: quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tẽpora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras cõuersio: dicẽte Dei spiritu per Ezechielem prophetam: Cùm conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Quòd si ita aliqua ægritudine aggrauati sunt, vt quod paulò antè poscebant, sub præsenti significare non valeant testimonio, eis fidelium & circunstantium testimonium prodesse debebit. Simul tamen pœnitẽtiæ & reconciliationis beneficium cõsequantur, seruata tamen regula sanctorum canonum paternorum, circa eorum personas, qui à domini fide discedendo peccauerunt.

Item ex concilio Epanensi.

Non respuatur eius oblatio, qui festinans ad pœnitentiam sacerdotem inuenire non potuit.

Eucharistiam infirmus cuomens punitur.

† j. epist. ia 89. ad Theodorum.

Ezech. 18.

CAN. XI.

SI aliquis fuerit mortuus, qui iam sit confessus [a], & testimonium habeat bonum, & non poterat venire ad sacerdotem: si præoccupauit eum mors in domo, aut in via, faciant pro eo oblationem [b] ad altare parentes eius, et dent redemptionem pro captiuis.

Ecce quòd episcopo præcipiēte pœnitētes de occultis peccatis, siue in periculo constituti, per presbyterū possunt reconciliari: sed si necessitate mortis peccator urgetur, & episcopus ita remotus est, quod presbyter eū consulere nō poßit, negabitur pœnitētia morieti, & beneficium recōciliationis non præstabitur pœnitēti, quem cōuersum Deus recipit ad ueniam? iuxta illud: In quacunq; hora peccator conuersus fuerit, &c. Et item, Conuertimini ad me, & ego cōuertar ad uos. Ecclesia sibi recōciliare negligit, quem Deus intus suscitauit? Ecclesia foris absoluere contemnet? Damnabit absentia episcopi, quem gratia diuinæ præsentiæ illustrat per lauacrum regenerationis? Morituris succurritur, etiam à laicis si presbyteri defuerint. Cur ergo beneficio reconciliationis per presbyterum ei subueniri non poterit, si contigerit episcopum deesse? Si secundùm Augustinum, qui agens in extremis confitetur socio turpitudinem criminis, sit dignus uenia ex desiderio sacerdotis: cur non similiter sit dignus reconciliatione ex desiderio episcopi, qui sacerdoti non negat maculam sui reatus? Item morientibus pœnitentiam negare presbyteri non debent.

Vnde Iulius papa ait:

Reus est animarum presbyter, qui pœnitētiam morientibus abnegat.

CAN. XII.

SI presbyter pœnitentiam morientibus abnegauerit, reus erit animarū: quia dñs dicit, Quacunq; die conuersus fuerit peccator ad pœnitētiam, vita viuet, & nō morietur. Vera enim confessio in vltimo [c] tempore esse potest: quia dominus nō solùm temporis, sed etiam cordis inspector est, sicut latro vnius momenti pœnitentia meruit esse in paradiso in hora vltimæ confessionis. Ezech. 18. Luc. 23.

Item Celestinus papa ait:

Pœnitentia morientibus non est deneganda.

CAN. XIII.

AGnouimus pœnitentiam morientibus denegari: nec illorum desiderijs annui, qui obitus sui tēpore hoc animæ suæ cupiūt remedio subueniri. Horremus (fateor) tātæ impietatis aliquem inueniri, vt de Dei bonitate † desperet, quasi non posſit ad se quouis tēpore concurrēti succurrere, & periclitātē sub onere peccatorū hominem redimere, quo se velle expediri desiderat & liberari. Quid hoc rogo aliud est, quā morieti mortem addere, eiusq; animā sua crudelitate ne ab soluta posſit esse, occidere? cum dominus ad subueniēdum paratisſimus inuitet ad pœnitētiā, sic ꝓmittēs peccatori: In quacūq; hora, &c. Et itē: Nolo mortē peccatoris: sed vt magis conuertatur & viuat. Salutē ergo hominū adimit, qisquis mortis tempore pœnitētiā sibi denegat: & desperat de misericordia Dei, qui eū ad subueniēdū morienti sufficere, vel in momēto non credit posse. perdidisset vtique latro in cruce præmiū ad dexteram Christi pendens, si illum vnius horæ pœnitentia non iuuisset, cùm esset in pœna pœnituit, & pro vnius cōfessione sermonis, habitaculum paradisi eo ꝓmittēte promeruit. Vera ergo ad Deum cōuersio in vltimis positorū mente [d] potius æstimanda est, quàm tēpore, propheta hoc taliter asserente. Cùm ergo dñs sit cordis inspector, quouis tempore nō est deneganda pœnitentia postulanti: cùm ille se obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari. Cui autem pœnitentia non denegatur, nec reconciliatio sibi deneganda est. † Aliàs, pietate. Ezech. 18.

Inconsulto ergo episcopo pœnitentem presbyter reconciliare non debet, nisi ultima neceßitas cogat.

[a] Si aliqs. Cōfessus. se velle accipere pœnitētiam. [b] Oblationem. Hoc intelligēdum est de tali, qui deliquerat, & nō satisfecerat. si enim talis fuerat excommunicatus, licet apparuisset signa pœnitentiæ, nō tamen orādum est pro eo. Et licet infirmus quilibet in libet sacerdote [1], firmū, sed non tamē mortuus: non mortuū absol. nit. [1] Intellige de illo infirmo, qui statim credit moritu rus: s. ead. de his qui infirmitate. j. ea. ca. vlti. 17. q. 4. si quis suadēte. extra de sen. excom. nō dubiū. & cap. ea noscitur. §. si vero. & c. qd' de his. & ca. quā uis, extra de sep. pa- rochiano. extra de rap. in literis. & j. ea. §. cum autē. Archi. Ezech. 18. Malac. 3. Mensura doloris, est considerāda. Sacerdos pōt absolui à quo extra de senten. excom. ca. à nobis. in fi. sed à solo papa si incidit in canonem latæ sententiæ. xvij. q. iiij. ca. si quis suadente. Ioan. de Fant. [c] Si presbyter. Vltimo. Tamē dicit Augu. qd' sero pœnitentibus pœnitētiā dare possumus, securitatem dare nō possumus. nō dico qd condēnabit, sed nec dico qd liberabit: vt de pœn. dist. vij. ca. ne. §. si mo. & § seq. Item raptori nocet sera pœnitentia: quia negatur ei sepultura, licet admittatur ad pœnitētiam. extra de rap. super eo. Io. [d] AGnouimus. Mēte. Non enim consideranda est mensura temporis, sed doloris: vt de pœni. dist. j. cap. mensuram. Presby

Vnde in Carthaginensi concilio tertio legitur.

Inconsulto episcopo pœnitentē presbyter recōciliare, nisi vltima necessitas cogat, non debet.

CAN. XIIII.

PResbyter inconsulto epō, non reconciliet pœnitentē, nisi absente episcopo vltima necessitas cogat. Cuiuscunq; pœnitentis publicum [a] & vulgatissimum crimē est, quod vniuersam cōmouerit vrbem, ante absidiam [b], id est, atrium ecclesiæ, manus ei imponatur.

QVAEST. VII.

DE tempore [c] uerò satisfactionis, an sit imponendum morituris, Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus in pœnitētiali suo ita diffinit, dicens:

In periculo constitutis, pœnitentiæ quantitas non est imponēda, sed innotescenda.

CAN. I.

AB infirmis in periculo mortis positis, pura est inquirenda [d] cōfessio peccatorum: non tamen illis imponēda est quantitas pœnitentiæ, sed innotescenda, & cum amicorū orationibus [e], & eleemosynarum studijs, pondus pœnitentiæ subleuandū, si fortè migrauerint: ne obligati à cōione & consortio veniæ fiāt alieni, à quo periculo si diuinitus ereptus cōualuerit, pœnitētiæ modū à sacerdote sibi impositum diligenter obseruet: & ideo secundùm authoritatē canonicam, ne illis ianua pietatis clausa videatur, orationibus, & consolationibus ecclesiasticis sacra vnctione olei iuncti, secūdum statuta sanctorum patrum cōmunione viatici reficiantur.

[2] *Alijs uerò pro qualitate peccati, & præsidentiū arbitrio, tempora pœnitentiæ decernenda sunt.*

Vnde Leo Papa. †

Præsidentium arbitrio, præsignantur tēpora pœnitudinis.

CAN. II.

TEmpora pœnitudinis habita moderatione, cōstituenda sunt † tuo iudicio [f], prout conuersorum animos perspexeris esse deuotos: pariter etiam habentes ætatis senilis [g] intuitum, & periculorum quoq; quorumcunq;, aut ægritudinum respicientes necessitates. In quibus, si quis ita grauiter vrgeatur, vt dum adhuc pœnitet, de salute eius desperetur, oportet ei per sacerdotalē solicitudinem communionis gratia subueniri.

Item Nicolaus Papa.

Et qualitas criminum, & cōtritio pœnitentium in satisfactione imponenda à sacerdote consideretur.

CAN. III.

DE his verò qui pro criminibus pœnitentiā egerunt, & ad cingulū militiæ [h] cōuertuntur, cōstat eos contra sacras regulas agere: verū quia crimina non æqualia sunt, prohibes quoq; alios horū ꝓpter nimiā hebetudinē in desperationem cecidisse, alios ob hoc ad paganos fugisse: tibi hoc committimus decernendum, nimirū qui loca & tempora religionis illius, & modum culpæ, necnō & pœnitentiam & gemitus hominum ad confessionem veniētium, præsens [i] positus inspicere vales.

[a] PResbyter. Publicum. Hoc ideo fit vt nō tantum ꝓsit illi ad salutem, sed alijs sit in exemplum, vt de pœn. dist. j. in actione. in fine. & patet hic quod tantum ꝓ notorio crimine est iniungenda solennis pœnitentia. [b] Absidiam. Altera producta. Pœnitentia solennis tātum pro notorio imponitur.

[c] DE tempore. Hæc quæstio diuidit in quinq; partes, in quarum prima dicitur, vt hic in summa cōtinetur. Secunda ibi, Alij. Tertia ibi, Quo affectu. Quarta ibi, Non licet. Quinta ibi, De temporum. Io. [c] De tempore. In hac quæstione quæritur an pœnitentia sit morientibus imponenda? & dicendum quod non, vt j. e. c. j. sed tamen innotescenda est eis per hæc verba, propter ea quæ tu cōmisisti, quæ tu fecisti taliter debes pœnitere, sed expectamus quousque euaseris, vt de pœn. distin. vj. qui vult. Pœnitentia non est morienti iniungenda. Secundum membrū huius quæstionis est, vtrum sacerdos pro suo arbitrio posſit iniungere pœnitentiam? Et dicendū quod sic [1], vt j. c. tempora. c. hoc sit. cōsiderabit tamen quilibet sacerdos circunstantias oēs: scilicet personæ, tēporis, loci, criminis qualitatē, & causam, prout dicitur de pœn. dist. v. in princi. & dist. j. c. aut facta. quæ per hos versus habentur, Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur quomodo, quando.

[d] AB infirmis. Inquirēda. Diligēter sacerdos inquirat circunstantias, vt de pœ. dist. v. in princ. [e] Orationibus. Nam per orationē vnius deletur peccatum alterius, vt xiij. q. secunda. pro obeuntibus. & capitu. animæ.

[2] Alijs. Hæc est ij. pars. quæstionis in qua probat magister, quod pœnitentia est secundū canones imponenda, tñ secundum arbitrium sacerdotis ex causa est moderanda. & hoc teneas pro regula alias cōtra de pœni. distinct. v. fal sas. Ioan. de Fant. † Epistola 77. ad Nicetū episcopū.

[f] TEmpora. Tuo iudicio. Ex hoc patet, quod pœnitentiæ omnes sunt arbitrariæ. vnde episcopus potest diminuere pœnitentiam, quam induxit papa [2] vt xxxiij quæstio. ij. latorē [3], sicut procurator ex causa potest mandare cōtrariū illius quod mandauit dominus, vt ff. manda. si hominē. [g] Aetatis senilis. Not. quod habet ratio senectutis, vt lxxxvj. di. tāta. Et iuuētutis, vt xxxiij. q. ij. in adolescentia. & 50. dist. pœnitentes. Item & nobilitatis, vt xlj. distin. non cogantur. Itē paupertatis. extra de sen. ex. c. vlt. melius in ca. quod de his. Item inimicitiarum, vt extra e. de cætero. contra. xxiij. quæst viij. pessimam. Sol. ibi incorrigibilis, hic corrigibilis. Ioan. Poenitentiæ omnes arbitrariæ. [2] Istā gl. dicit sing. Lud. Ponta. in suis sin. ad hoc qd' minor magistratus potest tollere legem superioris. † Cōcor. text. in l. Arrianus. ff. de actioni. & obli. & l. respiciendū. ff. de pœnis. [3] Vbi de hoc, et 50. dist. accedens.

[h] DE his vero. Militiæ. qd' licet, vt distin. lj. si quis post acceptū. & xxxiij q. ij. admonere. [i] Præsens. Sic iudex potest melius scire, quanta fides adhibenda sit testibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stibus.vt ff.de testi. l.iij.Ioan.

†cap.2. SAcerdos.

[a] Absq; personarum.i.non fauorespiciet. [1] Quia nō re personæ sed affectus personæ qualitates an sit ami considerabit,vt dicus vel nō xi ē.ea tempora. Lau.

[b] Omni autem.i. 2 Id est, in omni anno.

per singulos annos nisi vt 50. distin. in quadra in capite.

[c] Tempore ieiunij. gesima secundū Io. de Fant.

[d] Remissionis. Id est,ieiunij.

[e] Sepeliant. Dentes enim pœnitentes se viliorib⁹ offcijs applicare,vt de pœ.di.ij.in prin.

[f] Dominico. ē. xxx.dist.si quis tā quam. & c. si quis presbyter. l xxvj. dist.vtinam.

[g] Pœnitentes.Hic non erit §. vt patet per sequentia.Ioannes.

[h] Vnde in octaua. Hic non erit vnde, sed item.

[i] Hoc sit. Quæro.Sed nunquid p̄t sacerdos totū tempus remittere? Non, vt xxiiij.qō.iiij. ſ. is qui

† cōcilio prælatus fuit Carthagi. iiij. capit. lxxiiij.

[k] Quia ætas. ē. ea. tempora. xxxiij.q. ij.c. vlti. in fi. quando quæ ætas non excusat.vt xxj. quæſ. v. ſi quis cuiuslibet Ioannes.

3 Ad idem & c.ſi peccatum.xc. distin. alie nus.i.ead. tempora. arg.xv.q. vij.hi qui. secundum Lauren.

Quo affectu.Hęc est iij pars quæſt.in qua probat per iiij. autho.q̄ cum dilectione & dulcedine debent sacerdotes suſcipere pœnitentes,ſemper in mitiorem partem declinando.Io.de Fant.

[l] Affectū. Hoc vult dicere, q̄ tm debemus habere affectum in eiſciendo & in reciendo peccatores, sicut Apoſtolus habuit cū excommunicauit & postea recepit Corinthiū qui publicè tenebat nouercam ſuam.

Peccatores sunt cauēdi & recipiendi.

[m] Operatum est hoc ipſum.Scilicet contriſtari ſecundum Deum.

Item ex concilio Laodicenſi †.

De eodem.

CAN. IIII.

HIs qui diuerſorum peccatorum lapſus incurrunt,& oratione,et confeſsione,et pœnitētia malorum ſuorum perfectam conuerſationem demonſtrant, pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus attribuendum eſt propter miſericordiā & bonitatem Dei. Qui ergo huiuſmodi ſunt, reuocandi,& ad communionem applicandi ſunt.

Item ex concilio Carthaginenſi tertio.

Epiſcopi arbitrio pro qualitate peccati pœnitentiæ tempora diſtribuantur.

CAN. V.

POenitentibus ſecundum differentiā peccatorum,epiſcopi arbitrio pœnitentię tempora decernantur.

Item ex concilio Laodicenſi quarto. †

Sine perſonarum acceptione imploranti pœnitentia detur.

CAN. VI.

SAcerdos pœnitentiā imploranti, abſque perſonarum [a] acceptione pœnitentiam ſecundùm leges iniungat, negligentiores verò pœnitentes tardius reconciliētur.Omni autem [b] tempore ieiunij, [c] manus pœnitentibus à ſacerdotibus imponantur. Diebus etiam remiſsionis [d] pœnitētes genua flectāt, & mortuos in eccleſiam afferant, & ſepeliant [e]. Die autem dominico non ieiunent. Nam qui dominico die ſtudioſè ieiunat, non creditur eſſe catholicus. Pœnitētes [f] verò qui leges pœnitentiæ attentè exequūtur, ſi caſu in itinere,vel in mari fuerint mortui,vbi eis ſubueniri non poteſt,memoria eorum,oblationibus,& orationibus commendetur.

Vnde in octaua [h] ſynodo legitur.

Tempus pœnitentiæ pro qualitate peccati impendatur.

CAN. VII.

PRo qualitate delicti,tempus pœnitentiæ impendatur.

Item.

Tempus & modus pœnitendi delinquentibus præſidentium imponatur iudicio.

CAN. VIII.

HOc ſit poſitum in iudicio eorum, qui præſunt,quanto [i] tempore vel quali modo pœnitere debeant qui delinquunt:quia ætas [k] ad eruditionem multam haberi facit differentiam pœnæ.

3 *Quo affectu pœnitentem ſuſcipere, & impœnitentem abijcere debeamus, ex eadem ſynodo euidenter oſtenditur,cùm dicitur,*

Intimo charitatis affectu pœnitentem debemus ſuſcipere.

CAN. IX.

POenitentem ex corde ita oportet ſuſcipi,ſicut dominus oſtendit, cùm dicit:Quia conuocaui amicos meos & vicinos,dicēs,Congratulamini mihi: quia inueni ouem meam, quam perdideram. Luce.15.

Item.

Pœnitentes legem Dei diligant, iniquitatem odio habeant.

CAN. X.

AFfectum [l] illū in ſe recipiat pœnitens,quem gerebat ille qui dicebat: Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum.Secundum ea quæ ſcripta ſunt in ſexto pſalmo,atq; in quam plurimis alijs, vel ſecundū ea q̄ Apoſtolus dixit ad eos q̄ ſecūdū Deū cōtriſtati ſunt:Quantā(inquit)operatū eſt hoc ipſum [m] in vobis ſollicitudinē [n], ſed excuſationem †, ſed indignationem,ſed æmulationem,ſed vindictam, in omnibus exhibuiſtis vos caſtos † eſſe negotio. Sed & ipſis in quibus deliquit [o], agens multa contraria: ſicut & Zachæus fecit.

Item.

Impœnitentes, tanquam ethnici habeantur.

CAN. XI.

ERga eum qui peccata ſua non punit, tales eſſe debemus ſicut dominus præcepit dicens, Sit tibi ſicut ethnicus & publicanus. & ſicut Apoſtolus docuit dicens: Subtrahite [a] vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non ſecundum traditionē, quā tradidimus vobis.

Itē Io.Chryſoſtom⁹. †

Nihil eſt errare in miſericordia remittendi, quàm in ſeueritate vlciſcendi.

CAN. XII.

ALligant autem onera grauia & importabilia, &c. Tales ſunt ſacerdotes, etiā nunc qui omnem iuſtitiam populo mandant, & ipſi nec modicam ſeruant,videlicet non vt faciendo ſint, ſed vt dicēdo appareant iuſti. Tales ſunt qui graue pondus venientibus ad pœnitentiam imponunt, quia dicunt, & nō faciunt.& ſic dum pœna præſentis pœnitentiæ fugitur, cōtemnitur pœna peccati futura. Sicut em̄ ſi faſcem ſuper humeros adoleſcentis, quem non poteſt baiulare,poſueris, neceſſe habet vt aut faſcem reſciat,aut ſub pondere confringatur. ſic & homo,cui graue pondus pœnitentię imponis, aut pœnitentiam reſciet, aut ſuſcipiens dum ſufferre non poteſt, ſcandalizatus amplius peccat. Deinde & ſi erramus, modicam pœnitentiam imponētes,nónne melius eſt [b] propter miſericordiam, rationem reddere, quàm propter crudelitatem? Vbi enim paterfamilias largus eſt, diſpenſator non debet eſſe tenax [c]. Si Deus benignus, vt quid ſacerdos eius auſterus vult apparere?

Item Martinus Papa.

Calendarum obſeruationes agere non licet.

CAN. XIII.

NOn licet [d] iniquas obſeruationes agere calendarum,& otijs vacare,neque lauro aut viriditate arborum cingere domos [e].Omnis enim hæc obſeruatio, paganorum eſt.

Vnde Zacharias papa.

Anathema ſit,qui ritum Paganorum & calendarum obſeruat.

CAN. XIIII.

SIquis [f] Calendas Ianuarij,ritū paganorum colere, vel aliquid plus nouiſ facere propter nouum annum, aut menſas cum lampadibus vel epulis in domibus præparare, & per vicos & plateas cantatores,& choros ducere præſumpſerit,anathema ſit.

Item Auguſtinus.

Infirmitatibus hominum incantationes nihil remedij præſtant.

CAN. XV.

ADmoneāt fideles ſacerdotes populos ſuos,vt nouerint magicas artes incantationeſq; quibuslibet infirmitatibus hominum nihil remedij poſſe conferre,non animalibus languentibus, claudicantibuſve vel etiam moribundis quicquam mederi:ſed hæc eſſe laqueos & inſidias antiqui hoſtis,quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur. Et ſi quis hoc exercuerit,clericus degradetur, laicus anathematizetur.

Item Auguſtinus.

Dies Aegyptiaci,& Ianuarij Calendæ non ſunt obſeruandæ.

CAN. XVI.

NOn obſeruetis dies, qui dicuntur Aegyptiaci [g] aut Calendas Ianuarij,in q̄bus cātilenæ quędā & comeſſationes,et adinuicem dona dantur, quaſi in principio anni boni fati augurio,aut aliquos mēſes,aut tēpora,aut dies,et annos, aut Lunę Solisq; curſum:quia q̄ has et quaſcūq; diuinationes,aut fata:aut augu ria obſeruat,aut attēdit, aut cōſentit obſeruātibus,inutiliter, et ſine cauſa magis ad ſui damnationē quā ad ſalutē tēdit, ſiue qui per quoſdā numeros literarum et Lunę,et p Pythagoricā necromantiā ægrotātiū vitā,vel mortem, vel proſpera, vel aduerſa futura inquirunt,ſiue qui attendunt ſomnialia ſcripta,et falsò Danielis nomine intitulata, et ſortes, quæ dicuntur ſanctorum Apoſtolorum, et au-

[g] Aegyptiaci. Quos Aegyptij inuenerūt,vt qui aliquod opus die tali inchoaret, malum haberet exitum: tñ ex antiquitate, eccleſia ſignat hos dies in Calendarijs ſuis, vbi reprobantur.xxxvij.diſtin. c.legimus.

Quidam

1 Thes.5.b

Miſericordia eſt præferenda rigori.

a Homil. 43. ad ca. 21. Matt.

[a] Subtrahite. A ſocietate eius, ex quo eſt excommunicatus. Vel dic ſci licet opere nō pietate. xxiij. qō. iiij. recedite. ſecundum Ioan.de Fant.

[b] ALligāt. Melius eſt. argumē. quod iudex potius ſeruabit miſeri cordiā quā rigorē. 50. diſt. pōderet. in fi.& lxxxvj.diſtin. non ſatis.xj.qō. iij. nemo peritorū. extra de ſortileg.c.ij. quandoq; tamē potius ſeruaſ rigor, q̄ miſericordia, ſcilicet vbinō eſt ſpes correctiōis, vt xxiij.q.iiij.eſt iniuſta.

[c] Tenax. Hæc eſt ratio quare iudex poteſt augere onus legis,ſed illud non poteſt diminuere, vt ff.de re iudi. ſi ſe non.§.ſi quis.ſimiliter generalia verba,quę princeps ponit in ſuis priuilegijs tu nō debes ſtrictę & tenaciter interpretari,vt extra de deci.ad audientiam.& xvj. quæ.j. frater. extra de do. cum diſcretii.

NOn licet. Hæc eſt iiij. pars q.in qua reuertitur ad quintam ēō. & probat per iiij.c. q̄ non debemus ſeruare auguria nec alia ſuperſtitioſa. Ioannes de Fant.

[d] Non licet. Ab hoc loco vſq; ad ſinem, repetit quædam cap.quæ omiſerat in v.q.in quibus omnibus reprehenduntur Chriſtiani qui ad inſtar paganorū,dies obſeruāt & annos, & alias friuolas ſuperſtitiones.

[e] Domos. Cū hoc ſit ideo quia credit aliquid ſalutis inde recipere.

[f] SIquis. Hic reperit magiſter ea quæ tradidit ob illuſionē in v.q.

NOn obſeruetis.

[g] Aegyptiaci. Quos Aegyptij inuenerūt, vt qui aliquod opus die tali inchoaret, malum haberet exitum: tñ ex antiquitate, eccleſia ſignat hos dies in Calendarijs ſuis, vbi reprobantur. xxxvij. diſtin. c. legimus.

Quidam

Quidam votum castitatis. Tractato de negotijs & ministeris ecclesiasticis: adiungit de sacramentis primo de matrimonio, licet alia sint digniora, & magis necessaria: & hoc ideo, cum matrimonium magnū sit in Christo & ecclesia sacramentum, & tempore, antiquius est, & vsu communius. Antiquius, quia ante peccatum institutum est. cōmunius, quia cum sacramēta omnia sint in ecclesia Dei, hoc tamen apud gētes omnes est. Sanctitas autem eius non est, nisi in monte sancto eius, id est, vbi ecclesia ædificata est. Et qa de matrimonio sæpe quæritur in iudicio, ideo assignando multiplicia eius impedimenta, tractaturus de eo continuat decem causas. Ad eius ergo euidentiam, prælibandum est, quid sit matrimonium, & vnde dicatur, & vbi, & quādo, & & quibus verbis fuerit institutū, & quæ sint causæ matrimonij, vel quæ & quot sunt eius bona, quæ vel quot eius impedimēta. Quid sit matrimonium, habes j. ea. quæs. ij. §. j. vbi explicabimus singula posita in descriptione. Dicitur autem matrimoniū quasi matris muniū, i. officium. Sed quare potius dicitur à matre quam à patre, qui author est generationis, vt diceret, patrimoniū? Respon. quia plura onera matrimonij subit & tolerat mulier. est enim in cōceptu grauida, in partu dolorosa, in lactando laboriosa. extra de con-

† Pictaciolas.
† scriptas
Matrimoniū est antiquius & cōmunius alijs sacramentis.
1. Co. 10. g
Actu. 17. f
† lxxix.
Matrimoniū vnde dicitur.

guria auium: aut aliqua pro domo facienda, aut propter coniugia copulanda: aut in collectionibus herbarum carmina dicunt, aut pyctaciola † pro quauis infirmitate scripta † super homines & animalia ponunt, pręter symbolum, & orationem dominicam: aut magicis falsitatibus in grandinarijs tempestatibus credunt. Qui autem talibus credunt, aut ad eorum domū eūtes, aut suis domibus introducunt. et interrogant, sciāt se fidē Christianam & baptismum præuaricasse, & vt paganum, & apostatā, id est, retrò abeuntem, & Dei inimicum, iram Dei grauiter in æternum incurrisse, nisi ecclesiastica pœnitentia emendatus Deo reconcilietur. Dicit enim Apostolus: Siue manducatis, siue bibitis, siue aliquid aliud facitis, in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, in quo viuimus, mouemur, & sumus.

§ *De temporum quoq; obseruationibus, scribit Augustinus in Enchiridio, id est, manuali libro.* †

Graue peccatum est, dies obseruare, vel menses, & annos.

CAN. XVII.

Quis existimaret, quā magnum peccatū sit, dies obseruare, et menses, & annos, & tempora, sicut obseruant qui certis diebus, siue mensibus, siue annis volunt vel nolunt aliquid inchoare, eò quòd secundùm vanas doctrinas hominum, fausta vel infausta existiment tempora, nisi huius mali magnitudinem ex timore Apostoli pensaremus, qui talibus ait: Timeo ne fortè sine causa laborauerim in vobis.

Idem super epistolam ad Galatas.

Intelligat lector ad tantum periculum animæ pertinere superstitiosas temporum obseruationes, vt dicat Apostolus: Timeo ne fortè sine causa laborauerim in vobis. Quod quamuis tanta celebritate, atque authoritate per orbem terrarū in ecclesijs legatur, plena sunt tamen conuēticula nostra hominibus, qui tempora rerum agendarum à mathematicis accipiunt. Iam verò nec aliquid inchoetur aut ædificiorum, aut huiusmodi, quorumlibet operum diebus, quos Aegyptiacos vocāt, sæpe etiā nos monere non dubitat.

Idem Hieronymus.

Sine incantatione, herbas vel petras licet habere.

CAN. XVIII.

Daemonium sustinentibus, licet petras vel herbas habere sine incantatione.

CAVSA XXVII.

Quidā uotū castitatis habens, desponsauit sibi uxorē. Illa priori conditioni renūtiās, transtulit se ad aliū, et nupsit illi. Ille cui prius desponsata fuerat, repetit eā.
1 *Hic primùm quæritur,*
Q *an coniugium possit esse inter uouentes.*
2 *Secundò, an liceat sponsæ à sponso recedere, & alij nubere.*

uer. infid. c. ij. Fuit autem institutū in paradiso. xxxij. q. ij. §. his ita. & ante peccatū. de pœ. dis. ij. §. Romanos. ver sicu. Adam. causa sobolis pcreandæ, vt repararetur lapsus Angelorū. de consecr dist. j c. hi duo. Et fuit institutum his verbis, hoc nunc os, &c. Alij dicunt q alijs verbis. s. his, Crescite & multiplicamini, Sed credo, q illis verbis vsus est dominus tantum, vt præciperet carnalē commistionem, sicut patet ex eo q etiam post diluuiū eisdem verbis vsus est dñs ad Noe & filios eius iam primū vxoratos. Fuit etiam matrimoniū secūdo institutum post peccatū ad remedium vt vitaret fornicatio, vt xxxij. quæs. ij. §. his ita. Causæ autē matrimonij quædā sunt, per quas contrahitur matrimoniū, vt sponsalia et cōsensus. quædā propter quas: & ex his quædam sunt principales, vt vitiatio fornicatiōis, susceptio sobolis. Aliæ secundariæ, quę sunt multæ: vt pulchritudo fœminæ, diuitiæ, amicitiæ, amicorum copia, pacis reformatio. Bona matrimonij sunt tria, fides, proles sacramētum. j. e. quæst. ij. c. omne. Impedimenta matrimonij sunt xvj. scilicet votum, ordo, habitus, dispar cultus, error personæ, & error conditionis, cognatio, ligatio, publicæ honestatis iustitia, criminis enormitas delicti, impossibilitas coeundi, tēpus feriarum, interdictū ecclesię, coactio, ætas, furor. Io. Veruntamē quędā ex his impediūt contrahēdū, sed non cōtractū dirimunt. vt j. dicef. Impedimenta

Matrimonium vbi & per quę verba fuit institutū.
Gala. 4. b
[redacted] hendi causæ multiplices.
Matrimonij impedimenta.

Versus. mēta prædicta in his versibus sunt collecta, Votum, cōditio, violentia, spiritualis Proximitas, error, dissimilisq; fides, Culpa, dies vetitus, honor, ordo, ligatio, sanguis, Quæ sit & affinis, quique coire nequit. Additur his ætas, habitū cōiunge furori. His interdictum subdif ecclesiæ. Hæc (si canonico vis consentire rigori) Te de iure vetant iura subire tori. Habitus impedit, sed nō dirimit. extra qui cleri. vel vo. c. consuluit. B. cōtra: quia nec impedit secūdum eū. similiter ætas impedit matrimoniū, & furor carens interuallo. xxxij. q. vij. cap. neque.

† Cōcil. 4. ca. 104.

Quod vouentes. Hęc quæstio diuidif in duas partes, in quarum prima probat magister per xxxiiij. authoritates sanctorū patrū, q vouentes solenniter nō possunt contrahere, & si cōtraxerint, nō tenet matrimonium, & debent puniri. Secunda ibi, Augustinus. Ioan. de Fant.

a Quod vouentes. Hic intitulatur quæstio prima, qua quæritur, an teneat matrimoniū à vouēte cōtractū. & quod nō teneat, probatur vsq ad §. his oībus authoritatibus. postea allegat in cōtrarium vsq ad §. vlti. & hāc cōtrarietatē soluit satis bene. s. xxvij. dist. §. vlti. quod videlicet prima cap. intelligunf de voto solenni, alia de simplici: arg. extra qui cle vel vo. c. meminimus. j. ea. c. j. vbi dicitur, & veste laicali, sub testimonio episcopi. H. dicit quod nō refert, an sit simplex votum, an solenne: quia vtrunq dirimit matrimonium: solēnitates enim ipsæ nō sunt de substantia voti. Sed hoc refert, an sit votum de præsenti quod cum solennitate, siue sine illa: vt voueo cōtinentiam: hoc impedit & dirimit. sic intelligūtur hæc ca. prima vsq ad cap. nuptiarum. an sit de futuro, quod improprie dicitur votū, id est, quædā promissio de futuro voto emittēdo: vt si dico, ego pmitto quod vouebo continētiam post annū mortua vxore mea, vel promitto quod intrabo religionē, vel cōsimile. hoc impedit, sed nō dirimit: vt c. nuptiarū. & c. sequētibus. Alij dicūt, q nullum votū dirimit: quia qua ratione dirimeret votum solenne, & simplex: cū idem sit in substantia. solennitates enim nō sunt de substantia: sed ipsa cōstitutio ecclesiæ dirimit, si post votū solēniter factum cōtrahatur. Ego dico, q nullum votum est solēne, nisi cū quis deuouet se religioni alicui, vel alijs duobus modis ¹ in sequenti. c. vnde si coram tota ecclesia diceret quis hæc verba, voueo cōtinentiam: si contraheret teneret matrimonium. Quæ est enim ratio, quare constitutio ecclesiæ magis debeat spectare ad illa vota, quæ solēniter fiunt, quā ad priuata, dūmodo possit ecclesiæ cōstare, siue per testes, siue per confessionē propriā alicuius, q votū fecerit? quā cito enim cōstat ecclesię per cōfessionē, vel per testes, dicif notoriū, & sic deberet ecclesia dirimere matrimoniū post illud votū contractū. Ioan. Tu breuiter dicas, q professio tacita vel expressa alicuius religionis, impedit cōtractū & cōtrahendū, extra de reg. c. vidua. & xxvij. distin. c. quod interrogasti. & extra de reg. c. cōsulti. & ca. statuimus. & præcedenti c. q ea. expresse hoc dicūt, q cū aliquis dicit, deuoueo me huic religioni: ibi professio cōtinētiæ tacita

Matrimonium à vouente cōtractum ... virum teneat.
Votum an impediat & dirimat matrimoniū.
[redacted]

QVAESTIO I.

1 Quod uouentes a matrimonia contrahere nō possunt, multis authoritatibus probatur.

In cōcilio nāq; Carthaginēsi tertio †, capitulo quarto, statutū inuenitur, de uiduis, quæ post professam cōtinentiā præuaricatæ sunt.

Excōicent viduæ, quæ religioso habitu abiecto, nuptias elegerint.

CAN. I.

Sicut bonum est castitatis præmium: ita & maiori obseruantia, & præceptione obseruādum est, vt si quæ viduæ b, quāuis adhuc in minoribus annis c positæ, et immatura d ætate à viro relictæ, se deuouerint Deo, et veste laicali abiecta, sub testimonio e

intelligitur, & religionis exp̄ssa. Ordo similiter impedit si est sacer. nā ibi intelligitur tacita cōtinentia facta cum solennitate, & ex cōstitutione ecclesiæ. & ita semper cōditio tacita vel expressa, vel cōstitutio ecclesiæ solennizat votū. Sic mihi Bar. Brix. videt dicendū. extra qui cleri. vel vouen. c. rursus.

ADDITIO. De hoc etiam not. xxij. dist. c. quidā. extra qui cleri. vel vo. c. rursus. & per Inno. extra de reg. c. porrectum. & no. de vo. c. per tuas. & in. c. proxi. &c.

b Sicut bonū. Vt si quæ viduæ. Licet de illis specificet, de omnibus intelligi debet.

c In minorib⁹ annis. videlicet xxv. anno. vel xij. vel xiiij. Et dicunf minores annis multipliciter, quantum ad discretionem vsq ad vij. C. de iure delib. l. si infanti. Item quantū ad matrimoniū vsq ad xij. in fœmina, in viro vsque ad xiiij. annum. Item quātum ad factionem testamenti, vsq ad xiiij. annum in masculo, in fœmina vsq ad xij. ff. qui testa. fac. pos. l. qua ætate. in prin. ij. q. vj. §. diffinitua. Item quantum ad restitutionem, vsque ad xxv. annum. ff. de mino l. j. hic autē vocat minores, qui sunt intra xxv. ann. nā aliter pater posset eos reuocare, si essent intra xij. vel xiiij. annū: vt xx. q. ij. c. j. & ij. Sed quare non restituitur puella intra xxv. annum, vt habitum, quem suscepit, posit deponere, sicut in alijs contractibus? Respon. quia non est læsa: quia ei nubit quo meliorē non potest inuenire, iuxta illud Agnetis: Illi sum desponsata, cui Angeli seruiunt, &c. & minor non restituitur, nisi cum læditur, ff. de mino. l. verum. §. sciendum.

d Immatura. id est, non matura. nam viduæ ante annum xl. nō velantur: vt xx. q. j. c. sanctimoniales. vel duæ dictiones sunt, in ætate matura toro, iuxta illud: Iam matura toris, plenis adoleuerat annis Virginitas.

e Sub testimonio. Nam ita solennizatur votum (vt dicūt quidā) cū scilicet accepit vestē ab epo, vt hic, vel de manu presbyterorū vel ministri. xx. q. j. c. vidua. quod credo, dūtū emittat votum. nā alias vestē tantū accipiēdo nō obligatur solenniter, sed simpliciter. extra qui cle. vel vo. c. cōsuluit. vbi etiā habes quod sol[e]nizaf votū in manu abbatis vel abbatissæ. Itē solennizaf, si per seipsam recipiat habitū, & incipiat cū alijs cantare in ecclesia. j. ea. c. vidua. Et nota, q votū cōtinētiæ solēnizaf tribus modis tantum. Sacri ordinis susceptione. xxviij. dist. c. diaconi. Secundo dum accipit vestē sacrā à quocūq, duntū post susceptionē incipiat cohabitare cū alijs monachis & monialibus in ecclesia. j. ea. c. vidua. Tertio cum ita dicit coram epo vel abbate vel abbatissa, vel coram tribus vel duobus testibus, ego deuoueo me huic religioni. Hoc em aliud est, & aliud cū dico, ego voueo continētiam: deuotus enim religioni non posset contrahere ita quod matrimoniū teneret. nec mirū, cum etiam iam cōtractum matrimoniū religio dissoluat. extra de cōuer. cōiug. c. ex publico. sed in voto continētie secus. nō enim votū dirimit. vnde si corā tota ecclesia diceret, voueo continētiam, per hoc non solennizatur votum, nisi velis dicere quod tale votum non dirimit, sed cōstitutio ecclesiæ super voto facta.

Nam

[redacted]
Professio religionis impedit matrimonium.
Minores annis dicūtur multis modis.
Votum continentiæ multis modis solennizaf.
Vouere religionē & vouere cōtinentiam differunt.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam si votum dirimeret, quare potius vnum quàm aliud, si hoc haberet ex sua natura? & ita dirimeret votā simpliciter. quod Aug. non vult. j. ea. c. nuptiarum. Dic ergo votū nunq̄ solēnizari, nisi tribus modis prædictis: & ita exaudi quod hic dicitur. Ioan. Tu dicas: vt supra dixi in gl. illa, hic intitulatur. circa fi. versū. tu breuiter in summa. q. B. Brix.

a Habitu. Arg. q̄ ita tenet voto, qui publice in religionis habitu apparuerit, ac si publice habitū susceperit. ex tra de reg. c. vidua & j. ea. c. vidua.

b Apparuerint. Ita quod aliquā. diu in ecclesia interfuerit, scilicet per triduum. extra de reg. & transeun. ad relig. ad nostram.

1 De hoc not. j e. c. 3. & 5. 10. q. 3. ca. 2. Habitus est triplex.

Vel distingue, q̄ triplex est habitus, scilicet, profess̄ionis, qui votū habet annexum, & dirimit mr̄imoniū, de quo hic loquit. Conuersionis, qui similiter votum habet annexū, sed nō dirimit mr̄imoniū, de quo loquitur extra qui cle. vel vo. c. consuluit. extra de reg. ca. sup eo. Habitus probationis, q̄ nec impedit, nec dirimit matrimonium, de quo loquit extra de renun. c. ex transmissa. de regu. statuimus. in fi. Firme ergo teneas, q̄ nunq̄ solus habitus solennizat votum. extra de reg. c. porrectū. et extra qui cle. vel vo. c. cō suluit. Nec obstat xxvij. dist. c. quod interrogasti. & extra de reg. cap. vidua. q̄ solus habitus (vt dixi supra) nō facit monachū, vel non solennizat votum.

Habitus solus q̄ vorum nō solēnizet.

c Nū coacte. Tūc enim secus esset. extra quod met. cau. cap. perlatum.

2 Arg. j. q. j. cōstat nō excusat vis p̄ce ff. de re mi dens, si postea ieq. lit. non o- tur consensus: vt mnes. §. q̄ xxxiiij. q. j. c. cū p captus. A cbidia.

d Postea. Arg. q̄ p bellicā. & extra de eo, q̄ dux. in ma. significauit.

3 Vidua. Hæ vero. Hanc literā intelligit Cardinalis de voto simplici, propter illud, nōdum tectæ, et illud nōdum velatæ, & illud à dño, quasi dicat, non ab ecclesia. & illud aliquanto tempore, id est, tribus annis. xxvij. dic. c. si vir. sed nos intelligimus de voto solēni: quia publica pœnitētia de qua subdit, nō imponit pro fragilibe simplicis voti. ar. xxvij. dist. c. si vir. Itē inutiliter argumentaret Greg. de talibus virginibus imponendo ad viduas solenni da. voto obligatas. Vnde intelligas illud necdū sacro velamine tectæ & velatæ, nō de velo cōsecrationis, sed de velo professionis, quod velū cōsecrationis nō daf ante xxv. annum. xx. q. j. c. placuit.

Pœnitentia publica violatoribus voti simplicis

e Velamine. Extra de regu. cap. vt clerici.

f Simulauerint. Arg. q̄ voti simulatio sicut ipa. p̄fessio, obligat quēadmodū gat.

Voti simulatio obligat.

Deut. 23. b

Psal. 57.

g Virginibus autem non velatis si deuiauerint, à sanctæ memoriæ prædecessore nostro Papa Innocentio taliter decretū habemus. Hæ verò, q̄ necdū sacro velamine sunt tectæ, tamē in proposito virginali semper se simulauerint permanere, licet velatæ nō fuerint, tamen si nupserint aliquanto tempore his agēda pœnitentia est: qa sponsio earū à dño tenebatur. Si enim inter homines solent bonæ fidei cōtractus nulla ratione dissolui, quanto magis illa pollicitatio, quā cū Deo pepigit, soluī sine vindicta nō poterit, &c. Si virgines nondū velatæ taliter pœnitentia publica puniunt, & à cœtu fideliū vsq; ad satisfactionē excludūtur, quātò magis viduæ, quæ perfectioris ætatis, & maturioris sapientiæ atque consiliȳ existunt, virorumque cōsortio multoties vsæ sunt,

h Aliquātō. x. an. j. ea. c. deuotā. fecū dum nos. Io. tamen dixit aliquanto, qa arbitrariā est huius pœnitētiæ tēpus, licet ordinarie dixerim esse x. annos.

i Contractus. hic large sumitur hæc appellatio, vt etiā cōprehendat contractus stricti iuris quia in nullo dolus intercenire debet C. de p̄scrip. x. vel xx. an. l. fi fraude.

k Quanto magis. j. ea. q̄. c. hæ vero. cōtra. in fi. Sol. ibi loquit de virgine illa, q̄ velum consecrationis accepit, q̄ si prævaricata fit, plus peccat quā vidua. hic loquitur de ea, quæ nō accepit velū cōsecrationis vnde videf minus peccare quā vidua, vel quoā respectu magis videtur virgo peccare, quā vidua, quia à maiori bono cadit.

l Cōsortio. arg. de pœn. dist. v. c. cōsti. deret. in fi. vbi dicitur: Timeat docta experimēto qd ignorauit virgo.

m Vsæ sunt. dicit Hieron. Libido in virginibus maiorem patitur famē, dum dulcius esse putant quod nesciunt.

a Lætabitur. Non de vindicta quam videt, sed quia non est in illa, & quia non commisit consimilia.

b Manus suas laua. In sang. pecca. i. in pœna. i. pro

Pœna facinoris efficit.

per pœnā quā videt: quia cū stultus punitur, sapiens fit astutior, vt xxiiij. q. vj. cap. vides. & exemplis citius ducitur quis ad bene faciendū, & ad vitandum crimen. de pœn. dist. ij. c citiꝰ. Vnde dicitur: Felix quē faciunt aliena pericula cautum.

1 Cor. 5. b Votum diuersa sortitur vocabula.

c Nec viduas. Proposito. Id est, voto. Nota q̄ votū secundū diuersos status diuersa sortitur vocabula. Primo enim est cū quis in origine disponit aliquid boni facere, & tunc dicit deliberatio, vt xvij. q. j. c. qui bona. & hoc infringere veniale est. Quādoq; procedit, et p ponit idē se firmiter facturū, & dicitur p̄positū. xvij. q. j. c. ij. & q. ij. nos nouimus. huius fratio veniale est. secundū quosdā, sed grave est. hæc matrimoniū cōtrahēdum nec dum impediunt. sed nō dirimūt iam cōtractum. si vero accedat obligatio, dicitur votum: cuius fractio mortale pec catum est. & impedit matrimoniū cō trahendum, & dirimit iam contractū si solēne fuerit. xxvij. dist. §. vltimo.

Psal. 118

d Diuturna. Maxima. nam & idem vo. effet si per momentū. arg. j. ead. c. vidua. nec ideo minus dicitur. qd̄ &c. C. de contrahē. emp. l. nō id. circo. Vel pōt hoc intelligi qñ nō expresse se religioni obligauerant, quo ex casu exigitur q̄ per aliquod tempus fse vir. in monasterio aliis, quod tem pus potius est ad arbitriū boni viri referendum, quā aliter determinātū. arg. extra de don. c. apostolicæ. ff. de iur. dcii. l. j. ff. de sol. l. qd̄ dicimus. Vel dic hoc

Item Cyprianus ad Pomponium de virginitate.†

Ex quolibet sensu corporis mulier corrumpi potest.

CAN. III.

NEc aliqua putat se posse hac excusatione defendi, quòd & inspici & probari possit an virgo sit, cùm & manus obstetricum e, & oculi sæpe fallantur f: & si incorrupta inuenta fuerit virgo ex parte sui qua mulier potest esse, potuerit tamen ex alia corporis parte peccasse, quæ corrumpi potest, & tamen inspici non potest. Certè ipse concubitus g, ipse complexus, ipsa cōfabulatio, et inosculatio, & coniacentium duorū turpis, et fœda dormitio, quantum dedecoris, & criminis consitentur h? Si superueniens maritus sponsam suam iacentem cum altero videat, nónne indignatur & fremit, et per zeli dolorē fortassis i & gladiū in manum sumit. Et quidē sic Christus dominus & iudex noster, cū virginem suā sibi dicatam, & sanctitati suę destinatā, iacere cū altero cernit k, quā indignaf ei & irascit & quas pœnas in scelestis eiusmodi cōiunctionibus cōminaf? cuius vt gladium spiritualē, & venturum iudicȳ diem vnusquisq; fratrū possit euadere, omni consilio prouidere & elaborare debemus.

Probatio per obstetrices fuisti. & dicit lex stat est ideā admittēdam, dū ualida. tamē peritæ mulieres sint. ff. de ven in spi. l. j. arg. contra C. qū tutor vel curator esse dest. l. in decorā vbi reprobaf, phatio p aspectum corporis. & xxxij. qō. v. c. nec solo. & j. xxxiij. q. j c. quod autem. & c. si quis contra. Ibi enim in veritate viri, hic stat in veritate mulieris. sed ibi soluitur. si essā duæ vel tres nobiles, pbæ mulieres dicerent virginem non esse cognitam à viro, harum testimonio staretur. xxij. quæstione ij. cap. si quælibet.

† De virginibus essentibus

f Fallantur. Arg. Testimonū visus contra testimoniū visus, tamen nō fallitur, & ideo admittitur testimoniū de visu. nam ad ea quæ frequenter fiunt, iura adaptantur, &c. ff. de legi. l. nam ad ea.

Testimonū visus quādoque fallitur.

g Concubitus. Hic eū est vnus casus, quo per exteriora interior voluntas dinoscitur. per coniugationem enim & amplexus & hu fusmodi deprehēdi tur fuiss̄ corrupta. ff. xxxj. q. ij. c. j. ff. distin. l. si quis præpostera. xxxiiij. q. j. ca. non satis. distin. l. si quis diaconus. & xxxij. quęs. v. c nec solo.

Interiora dinoscuntur per exteriora.

h Cōfitentur. Quia ex eis præsumif adulteriū. xxxij. q. j. c. dixit. C. de adult. l. quamuis.

i Fortassis. De facto: quia nō licet viro interficere adulterum. ff. de adulte. licet adulterū. marito. nisi post denuntiationem. Viro non terūcere.

k Cum altero cernit. Propter talem suspicionē, poteris eam accusare, vt xxxij. quæstione. j. capitulo, dixit dominus.

Quod

a QVod si pœnitentiam. Iterum, id est, sæpe. ff. de eden. l. veluti. §. hæc vox iterum. alias interim.
b Accepta: Præmissa tamen pœnitentia.
c Reuersæ. Arg. per reiteratione peccati aggrauari pœnam, & peccata iterata grauius esse punienda. arg. xv. q vlti. ij qui.
d Domo. Arg. ex loco præsumi contra aliquem. argu. xviij. q. ij. c. diffinimus.
e Tecto. Tectum hic appellat quemlibet locum priuatum. xxxv. quæst. vj. c. ab isto.
f Facile. Nota ꝙ si aliquis monach⁹ vel monacha semel deliquit, non ideo statim debet abijci: sed si secundo peccat, difficilius debet reconciliari: si tertio, tunc detruditur in aliud monasterium, vt j. e. c. peruenit. sed si clericus aliquis peccauit, statim prima vice potest expelli, vt xlviij. dist. c. quoniam multa.
g Plenam. Id est, publicā [1]. Ex hoc volunt quidam, ꝙ sanctimonialis possit agere solennem pœnitentiam, nec impeditur cōsecratio, quod est cōtra illud quod de clerico dictum est s. distinct. 50. c. his vero. Vel plenam. i. x annorum. j. e. c. deuotam.
h Exomologesi. Id est, confessione facta sui. sed hic, id est, pœnitentia vel satisfactione. pars enim hic ponitur pro toto secundum synecdochen. confessio enim est pars pœnitentiæ, & maxima: de pœni. distin. j. capitulo, quem pœnitet.
i SI quis episcopus. Deponatur. vt xxx. q. j. c. si quis sacerdos.
k Excōicetur. Hoc de mansuetudine canonū [2], nam secūdū leges aliter. j. xxxvj. q. ij. c. si quis nō dicam.
l DE viduis. Puellis. i. virginibus. alias videtur contra xx. q. j c. illud. Vel intellige de doli capacibus, secundum Hugo. etiam ante xij. an. ibi de non doli capacibus.
m Proprijs. Potest ergo aliqua in domo propria accipere vestē religiosam. ar. xxxiij. q. v. c. quod Deo. & xx. q. j c. vidua. & extra qui cler. vel vo. c. insinuante. nec tamen monialis erit, cum nulli monasterio se tradat. hoc ergo intelligo de pfessa, vel vt dixi, ex solo habitu non præiudicatur ei, arg. sic 86. dist. à communione: quia j e. c. mulieres [3]. & ecclesiam offendit. extra qui cler. vel tanta. arg. xx. q. ij. c. consuluit. Si autem habitum susceperit, & deuouet se religioni in qua nō licet habere proprium videtur quicquid habet, de voluntate succedentib⁹ ei ab intestato. arg. C. de episc. & cler. l. si quis presbyter. Debet tamen necessaria ab hæredibus suscipere. Alij autem bona talium dicunt esse in pendenti. Sed contra, quia nihil est secundum naturam in pendenti. ff. de iudic. l. sed & si. §. vlti. arg. ff. eo. l. non quemadmodum. Alij dicūt ea esse in potestate episcopi, arg. C. de episco. & cle. l. nulli. Ioā. Ego credo, quod talium bona sunt in potestate illius, q est superior in illa religione, cū non expressit monasterium. B. Item nota secūdum Hu. quod nūquam erit religiosa persona, quocūq; modo vestem mutet, vel proprijs renuntiet, vel votū emittat, nisi alicui religioni se det. xvij. q. j. c. ad finem. Sed nunquid talis qui votū emittit, & proprijs abrenuntiat manens in domo sua, vel si vestem mutat facit se verberātes reos illius edicti. xvij. qō. iiij. c. si quis suadente: Nō, nisi specialiter habitū alicu⁹ monasterij cū professione tacita vel expressa assumat, licet se abbati non supponat. vel dic, quod sunt monachi [4] licet non sint sub aliquo abbate, sicut primus monachus non fuit sub aliquo abbate.
m Proprijs. i. quæ fuerunt propriæ. licet enim in sua domo fecerunt professionem, erit solenne votum. ex [illegible] tra de conuer. coniuga. cap. ex parte. ij. & extra qui cler. vel vo. cap. insinuante.
n Perpetuo. Vsquequo emendauerint, vt extra de constitu. c. ex literis. in fine.

† In eadē epistola. — Peccatum iteratū est grauius puniendum. — † Interim. — Monach⁹ sępius peccans qualiter punitur. — 1 Alias, perfectā. — Pœnitentia solēnis an possit agi p sanctimonialem. — Cōfessio est maxima pars pœnitentiæ. — 2 Et potest dici excōmunicetur, scilicet si fuerit cōtumax. ad hoc xxij. qō. j. ca. vlt. vel dic quod ad tempus separatur. — † Alias, ex cōcilio Martini, cap. iiij. — 3 Vide ꝙ nota. j. ea. c. j. in glo. — 4 Sed quero an [illegible].

Idem. †

De eodem.

CAN. V.

QVòd si pœnitentiam huius illiciti cōcubitus sui egerint, & à se inuicē recesserint, inspiciātur iterum a † virgines ab obstetricibus diligenter, & si virgines inuētę fuerint, accepta b cōmunione, ad ecclesiā admittātur: hac tamē interminatiōe, vt si ad eosdē masculos postmodū reuersæ c fuerint, aut si cū eisdē in vna domo d, & sub eodē tecto e simul habitauerint, grauiore censura eijciantur, nec in ecclesiā postmodum facile f recipiantur: Si autē de eis aliquæ corruptæ fuerint & deprehensę, agāt pœnitentiā plenā g: quia quę hoc crimen admisit, nō mariti, sed Christi adultera est: & ideo æstimato iusto tempore, postea exomologesi h facta, ad ecclesiam redeat. Quòd si obstinatè perseuerant, nec se ab inuicem separant, sciant se cum hac sua impudica obstinatione, nunquam nobiscum admitti in ecclesiam posse: ne exemplū cæteris ad ruinam delictis suis facere incipiant: nec putent sibi vitæ aut salutis constare rationem, si episcopis & sacerdotibus obtemperare noluerint.

Item ex vj. synodo.

Clericus deponatur, laicus excommunicetur, qui cum sanctimonialibus mœchatus fuerit.

CAN. VI.

SI quis episcopus, presbyter, diaconus, aut subdiaconus, aut lector, aut psalmista, aut ostiarius, cum muliere sanctificata Deo mœchatus fuerit, deponatur i, quia sponsam Christi corrupit. Si verò laicus fuerit, excommunicetur k.

Item ex concilio Toletano quarto, cap. viij.

Viduæ & puellæ, quæ post religionis habitum nubunt, à communione suspendantur.

CAN. VII.

DE viduis & puellis l, quæ habitum religionis in domibus proprijs m tam à parentibus, quàm per se mutauerunt, si postea contra instituta patrū vel præcepta canonum, coniugia crediderint copulanda, tādiu vtræq; habeantur à communione suspensæ, quousq; quod illicitè perpetrauerunt emendent. Quòd si emendare neglexerint, à communione omnium Christianorum, & conuiuio perpetuò n sint sequestratæ.

Item ex concilio Martini Papæ †.

Hæ

a HAe vero. Tectæ. quæ nondum sunt consecratæ.
b Aliquāto. s. ea. ca. viduas. contra. Sol. vt ibi. Vel melius in dicto Apostoli dicitur de viduis, quæ nō erant velatæ, sed tantum professæ continentiā, quæ minus peccant quā virgines velatæ: ibi Greg. de vtrisq; velatis.
c QVæ. Ad pœnitentiam. contra. xxvj. q. vj. c. agnouimus. quia peccator in quacunq; hora, &c. Sed exponit G. ad pœnitētiam, id est, ad fructum pœnitētiæ, id est, ad eucharistiam. licet enim hic pœniteat, nunquam tamen viuente adultero recipietur ad cōionem, ad instar secularis adulteri. j. xxxij. q. vij. ca. fidelis.
d Nec ei agendæ pœnitentiæ. id est, recipiendi fructus pœnitentiæ.
e Licētia. aut illis viuētibus caste viuere cœperit. j. ead. c. deuotam. & cap. de filia.
f Nisi vnus. i. legitimus. scilicet maritus quem relinquerat nisi in necessitate mortis per capitulū qd est. xxxij. qō. vij. c. fidelis.
g Defūnctus. Quo ad literam. & iste intellectus euidenter ostēditur. j. ea. c. de filia. Magister aliter exponit. j. e. §. vlti. sic recessit quo ad eam defunctus: quia non recipietur ad pœnitētiam, nisi prius ab eo separaretur. vel aliter nisi vnus, id est, adulter. sed secūdū hāc expositionem, nulli existēti in aliquo peccato dāda est pœnitentia de alio. & ita Gratianus est sibi contrarius: de pœn. dist. iij. §. vlti. Itē cōtra extra de pœni. & remis. c. quod quidam. extra de sent. excō. c. cum nō ab homine. §. in articulo. tamē ductus fuit ad hoc per ca. j. ea. deuotam. & xv. q. vlti. ij qui. Vel dic ad pœnitētiam fructuosam: quia non valet ad vitā æternam pœnitentia de vno peccato, cum quis remanet in altero. Magister intellexit hoc ca. de excōmunicato, tamē bene est iniungēda pœnitentia existentibus in mortali, & etiam adhuc peccare volentibus: vt extra de pœni. & remis. c. quod quidam. de pœni. dist. iij. c. si quis autem. & distinct. v. capi. falsas.
h IMpudicas. Filios. qui erunt serui ecclesiæ. xv. qō. vlt. c. cum multæ. Sed qd si monialis suscepit sobolem ex clerico vel monacho, cui ecclesiæ applicabit? vtrique enim facta est iniuria. Videtur ꝙ monasterio matris: quia sequitur partus matris cōditionem. xxxiij. q. iiij. c. liberi. Dico quod vtriq;, si vtriq; sit facta iniuria, maximè si hoc in duplici monasterio contingeret. xviij. q. ij. cap. in nullo.

1 Et vere melius sequendū Hugo. cuius hæc sententia, quā sequitur etiam Lau. — 1. Cor. 7. — 1. Tim. 5. b — Pœnitentia vnius peccati nō prodest ad salutem in altero existenti. — † cap. v. eiusdē epistolæ. — Filius monialis ex monacho genit⁹, cui monasterio applicabitur. — † c. xxiij

De eodem.

CAN. VIII.

VIduas autem velare pontificum nullus attentet, prout statutum est in decretis Gelasij papæ, capi. xiij. quod nec authoritas diuina, nec canonū forma præstitit. Quòd si propria fuerit voluntate continentiam professa, in eiusdem Gelasij capitulo vigesimo primo legitur eius intentio: Pro se reddat rationem Deo: quia sicut secundùm Apostolum, si se continere non poterat, nullatenus nubere vetabatur, sic secū habita deliberatione, promissam fidem pudicitiæ Deo debet custodire. Nos autem authoritate patrum suffulti, in hoc sancto concilio sancimus, & liberè iudicamus, si sponte velamen (quamuis non consecratum) sibi imposuerit, & in ecclesia inter velatas Deo oblationem obtulerit, velit, nolit, sanctimoniæ habitū vlterius habere debet, licet sacramento confirmare velit, eo tenore et ratione sibi velamen imposuisse, vt iterū posset deponere.

Item ex decretis Innocentij papæ, capi. xx. †

De ijs, quæ votum virginitatis habentes nubunt, necdum sacro velamine tectæ.

CAN. IX.

HAe verò, quæ nondum sacro velamine sunt tectæ a, tamē in proposito virginali semper se permanere simulauerunt, licet velatæ nō sunt, si fortè nupserint, his ad agendam aliquanto b tempore pœnitentiam sit liberum: quia sponsio earum à Deo tenebatur. nam si inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolui, quantò magis ista pollicitatio, quā cum Deo pepigit, solui sine vindicta non debet? Nam si Apostolus illas, quæ à proposito viduitatis discesserunt, dixit habere condemnationē, quia primam fidem irritam fecerūt, quantò magis virgines, quæ pactionis suæ fidem minimè seruauerunt.

Item ex decreto eiusdem, capi. cix. †

Non sunt admittendæ ad pœnitentiam virgines sacræ, si publicè postea nupserint.

CAN. X.

QVæ Christo spiritualiter nubunt, si postea publicè nupserint, non eas admittendas esse ad pœnitentiā c, vt ad gradum restituantur pristinū, nisi ij, quibus se iunxerant, à mundo recesserint. Si enim de hominibus hæc ratio custoditur, vt quæcunq; viuente viro alteri nupserit, adultera habeatur, nec ei agendæ pœnitentiæ d licentia e concedatur, nisi vnus f de eis fuerit defunctus g, quantò magis de illa tenenda est, quæ antè se immortali sponso coniunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigrauit.

Item ex concilio Triburiensi, capitulo sexto. †

Ab ecclesia eliminandæ, & ergastulis retrudendæ sunt monachorum vel monacharū impudicæ personæ.

CAN. XI.

IMpudicas, detestabilesque personas monachorum atq; monacharū, quæ abiecto ꝓposito sanctitatis, illicita atq; sacrilega contagione se miscuerunt, & in arbitriū consciētiæ propriæ desperatione perductæ, de illicitis cōplexibus liberè filios h procreauerint, à monasteriorū

Cœtu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Id est, in alio monasterio, quã in prio.

2 Cœtu. id est, communione fratrum vel monialiũ, quæ si retruderetur in carcerem ', in suo monasterio tamen dicitur esse. sic non est contra. ʃ.ead. c. si quis rapuerit. vel illud cum proprium monasteriũ redarguitur de nimia negligentia.

Purgatorij duo sũt ignes.

b Pœnitudinis. i. pœnæ in purgatorio: & ignis iste excedit omnẽ pœnã huius vitæ. de pœnit. dist. vlt. c. vlt. in fi. Et sunt duo ignes purgatorij, vnus in futuro, alter in hoc seculo vt pœnitentia.

c Solius. ʃ. ead. c. virginibus. & ca. si quis. contra. 2. dist. 50. ca. pœnitentes. contra. 3. xxxvj. q. vij. c. de his. cõtra. Sol Omnes viæ domini misericordia & veritas.

d Misericordiæ. sed nõne hoc est de iure cõmuni vticũq; arg. dist. 50. c. pœnitentes. quod tamen de iure cõmuni sit, & de misericordia fieri dicitur: argu. xxxiij. q5. ij. c. admonere.

e Virginẽ. Cõstitutus. 3. 50. dist. ca. iij. supra lxxxij. dist. c. fsbyter. 3. xv. q. vlti. c. si quis presbyter. infra xxxv. q. viij. ca. vlti. & xxxiij. q. ij. c. vlt. & xxxiiij. q. vlti. c. vlti. et xxxvj. q5. ij. capi. raptores.

Episcopꝰ f Authoritatẽ. & dispenset ita potest ips dispẽ in incestu. fare in incestu, qui maior est adulterio, sed cõtra extra de iudi. c. at si clerici. nam tantũ ibi

2 Arg. hu- permittitur dispen- ius ʃ. dice- fare in adulterio et bat Vin- in minoribus. Di- cen. quod cunt quidam, ꝙ in tali incestu, qui incidit in adulteꝑs cum rio, potest, alias non. sed contra. ff. de adulte. l. vim tali cleri- passam. ʃ. præscriptione. ' vbi dicitur, ꝙ si adulteriũ co qui cõ- & incestus furgunt ex eodem facto, præscriptio quin mittit adul quẽnij potest opponi adulterio, vt post nõ possit de tertiũ ince- eo agi, ſ. de incestu agi potest, etiam post quinquen stuoſum di nium. secundum nos planum est, qui dicimus, ꝙ epiſpẽ fare nõ scopus dispẽsare potest vbicunq; nõ prohibet: arg. potest. & ex quo cõditor canonum sibi dispensationem nõ re hoc ꝑpter seruauit, intelligit si alij cõcestisse. extra de sen. excõ. incidẽtem c. nuper. Vel quod dicitur hic de misericordia, intelincestum. lige circa pœnitẽtiam imponẽdã. & planũ est. vnde & hoc no. in bigamis non potest quo ad ordinẽ. de hoc hic non in prædi. agitur, siue sint vere bigami, siue interpretatiue. exdecere. at si clerici. tra de biga. c. nuper.

g Ergo, qui sanctimonialibus. Scienter. quia si ignorarent, filij essent legitimi quantum ad ignorantem: vt not. xxxiiij. q. ij. c. ij.

h Et nunq̃. Hoc enim vnũ crimẽ est, quod impedit & nõ dirimit matrimoniũ. ſ. incestus. Item raptus: vt xxxvj. q. ij. c. ſi autẽ. Vxoricidiũ. xxxiij. q. ij. c. admonere. Itẽ si quis extraxerit vel leua uerit filiũ suũ à sacro fonte, &c. 30. q. j. c. de eo. & in c. dictũ est. vt sic possit separari ab vxore sua. Hi casus & alij similes parẽt in his versibus', Incestus, raptus, & natus fonte lauatus, Mors q̃: sacerdotis, & mors ꝓpriæ mulieris, Vel si folẽ nẽ pœnã geris, aut monialẽ Ducis, te ꝓhibent hæc coniugiũ celebrare. Si ta mẽ istud agas, ne quũ te dissociare.

Crimina quædã matrimoniũ impedisũt; sed non dirimunt.

ADDITIO.

De hac materia no. xxxiij. qõ. j. ſ. de pœnitẽtibus. extra de pœnit. cap. ij. ibi videas.

i Cõiugali. Arg. ꝙ decẽtero nõ pot decernere ctimonialib⁹ copulant. vt hic dicit. in odiũ criminis: si ſ. contrahant, tener.

Nubere non possunt fanctimonialib⁹ ſ. in viduitate.

k Afficiãt. hoc secundũ canones. nã gladij debẽt ferire: vt xxxvj. q. ij. c. ſi quis non dicam.

Habe- ſ. canoni- ſ. nubere- ſ. ij.

l Virginib⁹. In cesta. Nota quod dicit incesta facrilega. nã accedens ad monialem, incestũ committit: quia spõsa Dei est, pera q est pater noster. xxij. q. ij. c. q. abstulerit. & incestus cõ mittit cum consanguinea. xxxv. q. iij. c. de incestis. Et adulterium cõmittit, qui sponsam alterius corrumpit. Itẽ sacrilegium: quia est res sacra. Sed quæri solet, an ille accedẽs ad monialem cõmittat tria peccata. an vnũ? Martinus dicit quod vnũ solũ, licet fortiatur diuersa noia. Nos dicimus nõ esse dubiũ, ꝙn tria peccata cõmittat quo ad accusationẽ, nõ autẽ in veritate plura sunt quo ad actus accusationis: argu. xxiij. q. v. c. relegentes. sed quo ad pœnitentiã vnũ tantũ. sed adulteriũ hoc maiori pœna purgandũ est, quã si nõ esset incestuoſum. vt xxxiij. q. vij. ſ. sunt enim. & ita dicit lex, quod si quis puniri debet ꝓpter adulteriũ, plus debet puniri si illud ſ incestuoſum sit. ff. de q̃st. 1 si gs viduã. Hoc ergo intellige, sicut illud extra de test. c. sicut. qa pœnitẽtia ibi & ꝓ adulterio & ꝓ periurio imponitur. vt xx. q. j. c. de-

m Pœnitentia ibi & ꝓ adulterio & ꝓ periurio imponitur. vt xx. q. j. c. de- notis. in fi. B.

m Pruenit. De monasterio. Probatur ex hoc capi

capitulo, quod licet Monachã pluries monach⁹ & plures ex monacha exierint, nõ tene de monasterio, abbas bas cõpellendus est cum vel eam pluries recipere: vt ſ. ead. c. nec aliqua. & xvj. q. j. c. quidam monachi. & ſ. ea. c. & qalicet clericus statim deponi possit, qui deliquit: vt xlviij. distinct. c. quoniam multa.

a Iduas quæ. Ab altari. Virgo et nõ vidua, ideo velat ab Epiſcopo vel sacerdote, quia virgo typũ gerit ecclesiæ in hac despõsatione: quæ pura & virgo vni nupsit viro, id est, Christo: & in signũ huius rei, velatur à vicario Christi vel sacerdote, qã à Christo recipitur in coniugium: in cuius persona dictum est, Annulo suo subarrauit me dominus. sed vidua non gerit in tali casu typum ecclesiæ. sicut virgo: cum non sit integra mente. & corpore: vnde non sic cõiungitur Christo, vt recipiat eius & ecclesiæ. Vel ideo non velatur à sacerdote, qa sacerdos phibet secũdis nuptijs interesse. & super secũdo nubẽtes fundere benedictionẽ. Nõ em quæ secundo nubit, benedicitur: arg. extra de secun. nup. c. Sed vidua quasi se cundo nubit: qa primo homini, postea Christo: et ideo qua si celebranti secundas nuptias ei non porrigitur velum à sacerdote: sed ipsa accipit de super altare. Cõtrarium videtur innui xx. q. j. ca. vidua. sed ibi de veste tantum loquitur, vel de velo ', pfessionis, non cõuer

Habet ius canoni- cum. ſ. nubere- ſ. ij.

sionis: vel à presbytero potest velari, non ab episcopo, nisi xx. q. j. c. de-

Quæstio I.

tate episcopi misericordia largiatur.

Item in epistola Syricij papæ, capit. septimo.

CAN. XVIII.

Velatæ, & Deo consecratæ si abiecto ꝓposito sanctitatis, clãculo sacrilega contagione se miscuerint, & illicitis cõplexibus publicè & liberè filios, pcreauerint: has nuptias, detestabiles q; pſonas à monasteriorum cœtu, ecclesiarumque conuentibus eliminandas esse iudicatum est: quatenus detrusæ ergastulis tantum facinus continua lamenta tione defleant. vnde & verbo domini, & canonica authoritate, in hac sacra synodo præcipimus vt omnino separentur, & iuramento b colligentur vt vlterius non sub vno cohabitent tecto.

Item Gregorius Vitaliano Syponti no episcopo. †

Ad habitum redire cogatur, & recludatur in monasterio, quæ religiosam vestem abiecit.

CAN. XIX.

Si custos religiosi habitus esses, aut esse nosses episcopus, filiam gloriosæ memoriæ Tulliani magistri militiæ tellic n posito proiectis religiosis vestibus, nec ad sæcularem reuerti habitum, nec ad nos licuisset peruersam epistolam destinare: sed quia nimia desidia ' ac torpore deprimeris, in tuo dedecore res ad præsens illicita impunè commissa est. Nam sicut præfati sumus, si solicitus extitisses, prius ad nos m vltio mulieris prauissimę, quam culpa debuit

b Velamen. id est, professionem. Nam velum conuersionis nihil aliud est quam ipsa conuersio.

c Permanere. Tamen sola susceptio veli non solẽnizat votũ, nisi sequatur professio: vt extra de conuer. coniug. c. ex parte.

d Iterum. id est, sicut fecit ilapsu primi parentis. Et dicas hoc aduerbium iterũ, respicere primam præuaricationem. ſ. de consec. distin. iiij. c. quæris. & est simile aduerbiũ xcvj. dist. c. cum ad verum. nã ibi dicit, rursus in infernum.

S Iquis sacro. Capitu. xx. q non habemus.

e Calcedonensi. ſ. ead. q. ca. si qua virgo. xxxv. q. vj. ca. ab isto. ſ. ead. cap. quod si.

f Velatæ. Et iuraméto. Nũ quid erit idem de omnibus clericis, cũ accipiunt de formicatione vel adulterio pœnitentiam? Non, ne labãtur in periurium: vt extra de cohabi. cle. c. clerros autem. loã. Vel hic loquitur cũ publice cõtrahunt.

† Epistola 9. lib. 7.

2 Quod dicit glos. dicas vehis vero. & cap. sacerdotes. B.

g Si custos religioſ. Te illic. vbi hęc acta sũt.

h Epistolam. Quia forte petebat à papa, vt liceret sibi esse in seculo.

i Nimia. ſ. ij. qõ. vij. capit. sicut. ij. & xviij. quæstio. ij. ca. abbates.

k Desidia. quæ in ꝓlato causam inducit depositionis: vt lxxxj. distinct. cap. dictum.

l Desidia. Nimia desidia ī prælato causam indurata est vindicta, non crimina: vt

m Ad nos. ita dicit lato lex, ꝙ ad principẽ cit causam deferenda est vindicta, depositionis.

C. de

Universidad de Deusto Biblioteca

peruenire. Quia ergo tã tum hebes, tantumque es negligens, vt nisi canonicam in te fueris coërctionem expertus, in alijs districtionem & disciplinam nescias custodire: qualiter debeas esse solicitus, congruo tibi (si Deo placuerit) tempore demonstrabimus.

Præsentia igitur scripta suscipiens euigila, & excitatus saltem exequere quod pressus vsque nunc ignauia distulisti. Instantiæ ergo tuæ sit, prædictam mulierẽ, vna cum Sergio defensore nostro, comprehendere: & statim, non solùm ad malè contemptũ habitum sine excusatione [a] aliqua reuocare [b], sed etiam in monasterio (vbi omnino districtè valeat custodiri) eam detrudere: & ita omnẽ circa illam solicitudinẽ exhibere, vt quàm sit nefarium quod commisit, ex tua posit districtione cognoscere. Qua in re, si quis (quod non credimus) clericorum, vel laicorum aliquo tibi ingenio tentauerit obsistẽdum, à sanctißimæ [c] cõmunionis participatione eum suspendere [d], nobisque renuntiare festina: vt quantum sit execrabile, quod præsumpserit, postquam consideratione propria non aduertit, emendationis qualitate [e] cognoscat.

In his autem omnibus ita cautum stude te, vigilantemque ostendere, vt culpam tuam non geminare neglectu, sed aliquantisper valeas solicitudine minuere.

Idem Sergio defensori. †

Districtæ custodiæ tradatur, qui à religionis proposito, ad secularem habitum redijt.

CAN. XX.

SI homo esses [f], aut aliquam discretionem habuisses, ita regularis debuisti disciplinæ custos existere, vt ea quæ illicitè committuntur, antè vindicta corrigeres, quàm ad nos eorum nuntius perueniret: sed dum te facit nimia stultitia negligentem, nõ solùm de illis offendimur, sed etiam ad vlciscendã desidiam tuam nihilominus prouocamur: omni ergo dilatione, omnique excusatione postposita, filiam gloriosæ memoriæ Tulliani magistri militiæ, quæ proiectis (quas spontè assumpserat) religiosis vestibus, indumentis se laicis deturpauit, vna cum fratre & coëpiscopo nostro Vitaliano festina [g] comprehendere, atque ad religiosum rursum habitum reuocare, ac in monasterium mittere, vbi districtè omnino valeat custodiri: nec eius custodiam aliquatenus releuari permittas, quousque [h] demũ nostra scripta susceperis. Nã si quolibet modo in hac re negligens vel lentus extiteris, ita in te districtißimè nosceris vindicandum, vt quod ex te nescis, pœna posis [illegible]serante cognoscere: quia (sicut diximus) si intellectum hominis habuisses, quæ modò facere præciperis, antè debueras etiam cum vltione † à te facta cognoscere.

Item Augustinus de conflictu vitiorũ & virtutum. †

Non tribuitur eis licentia nubendi, qui continentiam seruare decreuerunt.

CAN. XXI.

NVbendi licentia quibusdam tribuitur, illis videlicet, qui virginitatem

C. de offic. præfec. ori. l. iij. in fi.

[a] Excusatione. Intellige friuola.

[b] Reuocare. & est simile. ij. q. j. cap. sicut. & extra de officio deleg. c. ex parte. nam si velit dicere, quod vi intrusa fuerit audietur: vt extra quod met. causa. cap. perlatum. restituetur tamen monasterio: p quo præsumitur, si ipsa sua authoritate egressa est. Sed quid si contraxerit? fidem dico: arg. extra de eo qui duxit in matrimo. ca. significauit. Vbi aũt vir peteret vxorem, & ipsa consanguinitatem obijcit, quid iuris sit, habemus extra de restit. spolia. cap. literas. Ioan.

[c] A sanctißimæ. Arg. extra de offic. deleg. cap. super eo.

[d] Suspẽdere. Nam qui aliorum defendit errorem, damnabilis est magis quã ille qui facit: argu. xxiiij. q. iij. cap. qui aliorum.

Error aliorũ non est defendendus.

[e] Qualitate. hinc elice expositionem illius, quod dicitur xxxviij. distinc. ca. qui ca.

[f] SI homo esses. Arg. quod homo non est homo, qui ratione caret: sicut legitur de Nabuchodonosor. xxiij. quæstio. v. §. hic notandum.

Homo ratiõe carẽs non est homo.

[g] Festina. Argu. quod si prælatus p spiritualem gladiũ non potest obtinere, per principem secularem obtineat, & illud suppleat p materialem. xxiij. quæstio. v. cap. principes.

Gladiui materialis spiritualem adiuuare debet.

[h] Quousque. diligenter ergo attendendi sunt fines mãdati, & custodiendi sunt. vij. quæstio. j. cap. denique. ff. manda. l. diligẽter. Quid ergo si excommunicauit ex delegatione iudex, nunquid potest absoluere? [i] Videtur quod non: quia functus est officio suo. extra de officio deleg. cap. in literis. [i] Distingue, quod si papa delegauit ei sententiam excommunicationis, si excommunicet, nõ absoluet. ad hoc extra de offic. deleg. cap. fina. nisi hoc exprimatur in literis. si autem delegat ei aliqua causa, etiam si propter contumaciam excõmunicet aliquã partem, bene potest absoluere, nisi cum intra certum tempus causa commissa est decidenda, & terminus ille est elapsus. Sed quid si in vltimo puncto termini sententiam tulit, potest ne eam postea exequi? Sic, arg. extra de appel. cap. dilecti. & cap. pastoralis. extra de offi. deleg. c. quærenti. vbi differtur executio in id tẽpus, in quo non potest ferri sententia. nihil enim facit nisi quod factum est declarat. ff. de testa. l. hæredes palam. L. sed forte contrariũ est verum. Io.

† Epistola 10. li. 7.

Iudex delegatus an posit absoluere quẽ excõmunicauit.

[i] De hoc not. extra de ma. & obe. cum inferior. 21. di. inferior. 7 q. 1. peruenit. in fin. Archidia.

N Vbendi. Decre

† Adde hac dictionem à. hoc accipi propter glo. fi. per glo. dist. de pœ. dist. 1. § sicut primi. 1. ob. fa. l. iij. C. de ad. tempt.

† ca. iij.

vel castitatem vidualem nequaquã professi sunt. Quibusdam autem non tribuitur †, illis videlicet qui virgines vel continentes esse decreuerunt. [a] Fornicatio [b] autem nulli impunè conceditur.

Item in libro de bono coniugij.

Peiores sunt adulteris, quæ continentiæ propositum violant.

CAN. XXII.

MEliore pposito [c] lapsas, si nupserint fœminas à castitate sanctiori quæ vouetur Deo, adulteris esse peiores [d] manifestum est.

Item ex concilio Calcedonensi.

Monachus & virgo, qui se Deo dedicant, nuptijs iungi non possunt.

CAN. XXIII.

SI qua virgo se dedicauerit Deo, similiter monachus, non licet eis nuptijs iungi. Si verò inuenti fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus verò posse eis fieri humanitatem, si ita probauerit episcopus loci.

Item ex eodem.

Diaconissa quæ post ordinationem nubit, anathema sit.

CAN. XXIIII.

DIaconissam [e] non debere ante annos quadraginta [f] ordinari [g] statuimus, & hoc cum diligenti probatione: si verò ordinationem susceperit, et quantocunque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptijs tradiderit, iniuriam faciens gratiæ Dei, hæc anathema sit, cum eo qui in nuptijs illius conuenerit.

Item ex synodo Anchiritana.

Inter bigamos reputantur, qui virginitatem pollicitam præuaricantur.

CAN. XXV.

QVotquot virginitatem pollicitam præuaricatæ sunt, professione cõtempta, inter bigamos [h], id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt. [i]

Item ex concilio Elibertano. †

Virginibus Deo dedicatis, nec in fine danda est communio, si libidini seruierint.

CAN. XXVI.

VIrgines quę se Deo dedicauerunt, si pactum perdiderint virginitatis, atque eidem libidini seruierint, non intelligentes quid amiserint: placuit nec in fine eis dandam esse communionem. Quod si sibimet persuaserint, quod

[a] Decreuerunt. Firmiter proponendo & vouendo: alias nõ vt extra de voto & voti redẽ. literaturam.

[b] Fornicatio. Supra, lxxxviij. di. fornicari. arg. ff. de concu. l. pe. B.

[c] MEliore proposito. Hoc intelligunt quidam de voto solenni: [1] sed tu intelligas de simplici: prout patebit j. ea. nuptiarum. vbi ponitur hoc cap. Sed quomodo ergo isti peiores adulteris, cum istis minor pœnitentia imponitur: vt xxvij. di. si vir? Respon. ideo quia cadunt à maiori premio: vel qa in dominũ specialius peccant: ar. xvij. q. iiij. sicut ij.

[1] Pro isto tum sentẽtia facit, quia Gratianus inducit hoc cap. inter alia, vbi tractat de voto solẽni, sed qd requirit, vel tum est secunda L. † Alias, non cõceditur.

[d] Peiores. Nõ videtur verum, quod hic dicitur. s. frangentem simplex votum peiorem esse adultero, cum adultero septennij pœna debeatur: sed frangens simplex votum, trienij pœna puniatur: vt xxvij. distinct. si vir. Quis iam dubitat sceleratius esse commissum, quod grauius est vindicatũ: vt s. xxiiij. q. j. non afferamus? Sol. verum est generaliter id esse maius peccatum, quod grauius punitur quo ad ecclesiam, & istæ magis peccant quam adulteræ, & maius est peccatũ istarũ, quam illarum: quoniam istæ spiritualẽ coniugium violant, illæ carnale. istæ offendũt Deũ, illæ homines. & quãto maior est ille, cui infertur iniuria, tãto maius peccatum committitur. xxij. q. j. mouet. sed istæ propter bona coherentia minus puniuntur, & propter fauorem matrimonij. Nam cum quis ardet in vxorem propriam velut adulter, tam reatu adulter est, nam adulter est in propria vxore vehementior amator & ardentior: vt xxxij. q. iiij. origo. tamen propter bona coniugij minus punitur: vt xxxij. q. ij. quicquid. & q. vij. adulterij. Vel propter proximitatem vitij. quod grauius est: vt matricidium, quam vxoricidium minus punitur, & contra. xxxiij. q. ij. admonere. & ca. latorem. Vel propter scandalum minus, quia minus scandalizat: quia magna voluntas occidendi vel adulterandi maius peccatum est quo ad Deum, quam actualis fornicatio: tamen quo ad ecclesiam minus punitur: quia minus scandalum suscitat quam adulterium, q proximum molestat. nam sæpius maius punitur propter minus scandalum. sic & fractores voti, quia minus scandalizant Ecclesiam, quam adulteri, minus puniuntur, & propter fauorem matrimonij puniuntur minus, et magis peccat. sic ergo peiores sunt adulteris, quo ad culpam non quo ad veniã vel pœnam. vel forte istud dicitur nõ quia magis delinquunt, sed qa à maiori bono cadunt. vel dicitur esse hoc maius peccatum q in Deum specialius committitur: arg. xvij. q. iiij. sicut ij.

[e] DIaconissam. i. abbatissã.

[f] Ante annos quadraginta. s. xx. q. j. iuuenculas. Contra. lxxvij. di. placuit. xxxj. q. j. quomodo. contra. Solut. Exaudi secundum diuersam consuetudinem diuersarum ecclesiarum. C. de episc. & cle. nulla.

[g] Ordinari. Videtur obuiare huic Ambro. qui præcessit hoc concilium. Ait enim super illum locum Apostoli in prima Epistola ad Timotheũ: Mulieres similiter oportet esse pudicas. Occasione horum verborum Cataphrygæ dicunt, diaconissam debere ordinari: quod est contra authoritatem. xv. q. iij. §. j. in textu. Respondeo, q mulieres non recipiunt characterem impediente sexu, et constitutione ecclesiæ: vñ nec officium ordinum exercere possunt. xxiij. dist. sacratas. nec ordinatur hæc: sed fundebatur super eam forte aliqua benedictio, ex qua consequebatur aliquod officium speciale, forte legendi homilias vel Euangelium ad matutinas: quod non licebat alij [2]. Alij dicunt quod si monialis ordinetur, bene recipit characterem: quia ordinari, facti est, & post baptismum quilibet potest ordinari. extra de presby. non bapti. capitulo vltimo.

† ca. xiij.

Mulieres ordinari non possunt, nec characterẽ recipiunt.

[2] Vel dic forte hic dicit abbatissa quæ administrat eis, sicut diaconus dicit minister. 21. dist. cleticos.

[h] QVotquot. Inter bigamos. Ergo nec Episcopus cum talibus potest dispensare. extra de bigamis. c. nuper. sed contra. s. ea. c. si qua virgo.

[i] Debebunt. Id est, repelluntur à promotione & ac-

Universidad de Deusto Biblioteca

cusatione sicut bigami: nec fœminæ inter virgines consecrabuntur. Et est argumentum propter similitudinem & effectũ aliquem dici de numero eorum, de quorum numero ipse non est: vt xxvij.di.c.vlti.

a De filia episcopi. Per hoc capitulũ & sequen. probat H. lecturam suam super illo capi.§. ea. quæ Christo. qa dixit, q si monialis publice nubit, nũquã potest accipere corpus Domini, nisi in fine vitæ suæ, vel nisi prius defunctus fuerit ille, cui nupserit. si vero fornicatur, tũc post pœnitẽtiam potest accipere corpus Domini, & hoc idem diversum: quia magis contemnit solenniter cõtrahẽdo quã fornicando. Grat. vero aliter intelligit illud capit. quæ Christo. ar.ca.seq.

Monialis publice nubens nunquã pot accipere corpus Christi.

b Receperit. Et hoc voluit dicere quidam, q nec pater nec mater filio excommunicato[1], nec vir vxori excommunicatæ tenetur communicare, & ita de omnibus superioribus personis respectu inferiorum, dicendum videtur xj.q.iij.quoniam multos. contra. Sol. vxores viris, & filij parentibus, & serui dominis, subditi sunt: vnde ab illis coerceri & secundum ius debent corripi: ne in causam anathematis incidant. vnde illorum consensus pari pœna est plectendus: secus contra[2]. Vel dicatur receperit, id est, a deo dilexerit, q in errore eam foueat. & secundum hoc non est contra.ca. quoniam multos.

1 Circa hoc not.j. 21.q.5. de forma.

† Cõcil. j.ca.xvj.

Vxores viris subsunt.

2 De hoc no.j.23.q.2. placuit. in fine.

c Deuotã. Christianæ. videtur ergo per cõtra-

infirmitate corporis lapsæ fuerint, & toto tempore vitæ suæ pœnitentiam egerint, & à coitu se abstinuerint: placuit eas in fine communionem accipere debere.

Item ex concilio Martini Papæ.

Cogatur ad pœnitentiam filia clerici, si deuota maritum duxerit.

CAN. XXVII.

De filia episcopi vel presbyteri, vel Diaconi, si deuota fuerit, & maritum duxerit, si eam pater vel mater in affectũ receperit[b], a communione habeantur alieni. Pater verò in concilio causas se nouerit præstaturum. Mulier verò non antè admittatur ad communionem, nisi marito defuncto egerit pœnitentiam. Si autem viuente eo secesserit, & pœnituerit, vel petierit communionem in vltimo fine vitæ suæ deficiẽs, eam accipiat.

Item ex concilio Toletano iiij. †

Deuota nisi desierit peccare, non est in ecclesia recipienda.

CAN. XXVIII.

Deuotam peccãtem, non recipiendam esse in ecclesia censemus, nisi peccare desierit: & si desinens pœnitentiã egerit aptam, id est, annos decem pœniteat, recipiat communionem. prius autem quàm in ecclesia recipiatur ad orationẽ, ad nullius conuiuium Christianæ[c] mulieris accedat: quòd si admissa fuerit, & hæc quæ eam receperit, habeatur in absentia: corruptorẽ etiam par pœna constringat. Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam nisi aut viuente marito castè viuere cœperit, aut postquam ipse decesserit.

Item Gregorius Ioanni episcopo Carolitano. †

De monacha, quæ ad lapsum adulterij deducitur.

CAN. XXIX.

Si qua monacharum vel per antiquiorem licentiam[d] vel per impunitatis prauam consuetudinem, ad lapsum adulterij deducta fuerit, aut in stupri fuerit deducta voraginem: hanc post competẽtis sæueritatem vindictæ in aliud[e] districtius monasterium virginum in pœnitentia volumus redigi: vt illic orationibus atque ieiunijs vacet, & sic pœnitendo proficiat, & metuendum cæteris arctioris disciplinæ præstet exemplum. Is autem, qui cum huiusmodi fœminis in aliqua fuerit iniquitate repertus, omni communione priuetur si laicus est: si verò clericus est, à suo quoque remotus officio, pro suis continuò lugendis excessibus in monasterium detrudatur.

Idem Ianuario episcopo. †

Post dignam pœnitentiam communionem recipiant, qui in religiosas mulieres excedunt.

CAN. XXX.

Eos autem qui in religiosas mulieres, quæ egressæ sunt de monasterijs, excesserunt, & nunc dicuntur à communione suspendi: si fraternitas tua de tali facinore dignè † pœnitentes † præuiderit, ad sacram communionem volumus te reuocare.

Item ex nouellis Iustiniani Imperatoris.

De legibus Imperatorum.

CAN. XXXI.

Si quis rapuerit, vel solicitauerit[f],

rium, quod possit accedere ad conuiuium non Christianæ mulieris. Et est argu. quod excommunicatus potest excommunicato cõmunicare[3]. ij. quæ. vij. si hæreticus.

† Epistola 9.lib.3.

3 Vel infideli & iudæo, quorum nullũ credo verum esse.

d Si qua monacharum. Licentiam. Id est, impunitatem. vnde sequitur, est expositio. nec enim licet subpeccare. arg. quod maxime illicita licentia appellatur licentia. §. dist. iiij. denique. §. xlv. di. qui syncera. §. xxiiij. q. j. paratus. xxj. quæst. ij. placuit.

Vel ideo dicit christianæ, qa de alijs nõ poterat iudicare secundũ H.

e In aliud. Supra octuagesimaprima distinctio. valet. & infra, eadem quæstione. & quia contra supra eadẽ. impudicas. cõtra. Solutio. sæpe contingit quod monasterium arguitur negligentiæ, & hoc innuit illud in principio, per antiquiorem, &c. Cum autem monasterium non arguitur, in suum monasterium retrudi debet: in quo casu loquuntur illa capit. Cum autẽ monasterium de negligentia arguitur, secus est, vt arg. decimaquinta, quæstione sexta. alius.

Monasterium sæpe arguitur negligentiæ.

† Epistola 12.14.li.j.

f Si quis rapuerit. Solicitauerit. argum. quod voluntas peccandi pro operis perpetratione punitur: vt j. quæstione prima. qui studet. & vj. quæstione. j. §. verum.

† Alias pœnitentes.

a Assisteriam. Assisterium[1] apud Græcos, est locus in quo vnus sacerdos, quinque Acolythi, quinq; mulieres, quæ assisteriæ dicuntur, manent. Ioan. vel dic assisteriam. id est, reclusam: ab assistendo, quia quotidie assistit orationi.

b Vel monacham. id est, in monasterio viuentem.

c Religiosam. Hoc etiam legẽ apposuit G. de suo: vt patet in originali, vnde hoc scriptũ est in auth. de sanct. episc. in fin. col. ix. tamẽ in nouella est & illud verbum.

1 Assisteriũ quid sit. Alcia. li. prætermissorum. j. in dictione asceteria, docet asceteriam legẽdum, ab a- Græco, quod labore significat, & exerceri.

2 Asceteriam.

d In quo. Argu. q illi qui committunt enormia delicta in ecclesia, quod bona eorum ecclesiæ propter delicta confiscãtur: vt xvij.q.iiij. si quis deinceps. & capit. quisquis. contra xxx. quæst. j. si quis sacerdos.[2] secundũ legem tamen bona damnatorum tradẽtur hæredibus: vt C. de bo. dam. authen. bona. nisi in criminibus hæresis & læsæ maiestatis. vj. q. j. §. verum. & extra de hæret. vergentis.

1 Hoc intelligitur quãdo mulier est secularis in quã peccatum cõmittitur.

e Cum suis. Olim enim ipso ingressu omnia sua facta sũt ecclesiæ. xix. quæst. vlti. si qua mulier. Vel suis. id est, à se monasterio collatis, vel post ingressum quæsitis. Vel suis, id est, monasterij simile xviij. quæstio. j. cap. j. xix. q. vlti. perlatum. alias falsum diceret: & quia omnia bona eius ipso ingressu facta sunt monasterij: & quicquid postea acquisiuit, monasterio acquisiuit: vt xix. quæstione vlti. quia. & capi. perlatum. & cap. si qua.

f Cautiori. sic ergo delictum personæ redundat in damnũ ecclesiæ: & sic est contra xvj. quæstio. v. si episcopum. nam cum hic res eius concedantur secundo monasterio, & auferantur primo, videtur delictum eius redundare in damnum ecclesiæ: sed non redundat, quia prouidebit ei vt prius. extra de cler. coniug. quod te. Nec dicas res dandas secundo monasterio, nisi quantum ad vsumfructum, scilicet vt inde sustentetur ista dum vixerit: vt xvj. quæstio. vj. de lapsis. post mortem vsufructu redeunte ad primum monasterium. Volunt autem quidam dicere, quod non redibit cum rebus suis postea acquisitis. & facit pro eis authen. de sanctissi. episco. §. si monachus. in fin. tit. colla. ix. vbi dicitur, quod res quas ita acquisiuit, debent applicari secundo monasterio. sed illud non tenet, vel exauditur cum primum monasterium vidit monachum ita vagantem, & noluit reuocare. nec est huic contra. C. de epis. & cler. l. vlti. §. hoc etiam. in fin, vbi dicit quod res talium debent dari primo monasterio. nam illud locũ habet, cum illæ moniales recedentes seculariter viuunt. cum autẽ ille monachus transit ad aliud monasteriũ, vel ad aliã vitæ figuram, res vẽdicat prius monasterium. in authen. de mona. §. si vero relinquens.

vel corruperit reclusam assisteriã[a] †, vel diaconissam, vel monachã[b], vel aliam mulierem, religiosam[c] vitã, vel habitum habentem, bona ipsius, & eorum qui huiusmodi sceleris communione contaminati sunt, à religioso loco vendicẽtur, in quo[d] talis mulier habitabat, p religiosos episcopos et œconomos, & præsides prouinciarum, & officiales eorũ: ipsi autem capitali periculo subijciãtur. Mulier autem vbique inuestigetur, & cum suis[e] rebus monasterio cautiori[f] tradatur: si autem diaconissa fuerit, legitimos habens filios, pars legitima[g] liberis eius præstetur.

Item ex decreto Eugenij papæ.

Mulieres castè obseruent religiosum habitum, quæ religionis obtentu velantur.

CAN. XXXII.

Mulieres obtẽtu[h] religionis velatæ, aut in monasterio regulariter viuant, aut in domibus suis[i], etiam susceptum habitum castè obseruent.

Item ex concilio Aurelianensi. †

Monachus vxorem ducens, nunquam sacri gradus mereatur consortium.

CAN. XXXIII.

Monacho orariũ[k] in monasterio, vel zonas habere nõ liceat: & si postea vxori fuerit sociatus, tantæ præuaricationis reus, nũquam ecclesiastici gradus sortiatur officium.

Item Augustinus de bono viduitatis. †

Ante professam continẽtiam nubant viduæ quibus volunt.

CAN. XXXIIII.

Viduæ, quæ se nõ cõtinent, nubant antequàm professæ continentiam Deo vouerint: quod nisi reddant, iure damnantur.

Item Nicolaus Carolo archiepiscopo, et eius suffraganeis.

Non permittitur vidua post professionem continẽtiæ votum deserere.

CAN. XXXV.

Vidua quidem, quæ capiti sacrum velamen imposuit, si inter cæteras velatas fœminas in ecclesia orauerit, & oblationes[l] cũ illis obtulerit: si professa[m] est, se in eodem habitu permanere spondens, nunquã religionis velamen deponere, & à religionis obseruãtia discedere nõ præsumat.

g Legitima. Quæ sit legitima, habes C. de inoffi. testa. authen. nouissima. & probatur argu. huius cap. quod etiam corrupta potest ordinari diaconissa, licet dici cõsueuit cõtrarium.[3] Itẽ olim huiusmodi diaconissa propriũ habebat: argu. hic, & C. de sacrosanct. eccle. generali.

† ca. viij.

3 Ad hoc §.1.q.7.ca.2. versi. nouimus. & hoc verũ secundum Ioã. F. 26. distin. acutius.

h Mulieres obtentu. Arg. quod hi, qui ludo, vel fraude habitum religionis gerũt, ad eius obseruationem cogũtur: vt xxvij. distin. quod interrogasti. Arg. cõtra extra de priuil. tuarũ.

i In domibus suis. Arg. quod in ppria domo potest qs vti vestibus monachalibus, & facere votum: vt j. xxxiij. q. v. quod Deo. xx. q. j. vidua. §. ea. q. cap. de viduis. tamẽ propter hoc non solennizatur votum[4]: vt extra de conuer. coniug. ex parte. ij.

4 Videtur notari cõtrarium in prædi. c. §. ead. de viduis in gl. j. quæ, &c.

k Monacho orarium. Orarium ponitur pro quolibet ornamento mulierũ: & ponitur pars pro toto. Est enim proprie velũ vel peplum quo mulieres caput velant. inuenitur tamen pro stola sacerdotis: vt §. xxv. distinctio. vnum orarium. Ioan.

Orarium quid significat.

l Vidua. Et oblationes. Arg. præsumptionem haberi de aliquo facto per frequentationem vel exercitium eorum quæ adhærent & cõueniunt illi facto: arg. xx. quæst. j. quem progenitores. & ff. ad Macedon. si quis patrem. Argu. contra. C. de probat. ad probationem seruitutis.

5 Cum supra dicta sufficiant. xxvij. dis. quod interrogasti.

m Professa. Maxime,[5] nam & si sacramento velit

Universidad de Deusto
Biblioteca

confirmare se, tali animo ꝓfessam vt ✝ ca.27. liceat recedere, non auditur. extra de regul. vidua. Quid autem sit profiteri, bene colligitur. xx. q.j.c.vltimo.

a Viduitatis. In secretario: locus forte est, vbi monachæ accipiũt habitum.

b OMnes fœminæ. Professionem. id est, scripturam, in qua profiteantur se religioseꝑ viuere velle, & ꝓpositum religionis assumere velle, & in ea perenniter & inviolabiliter permanere: vt I.xx.quæstio.j.vidua.

c Postquam scripturam. Arg. quod scriptura facit votum solenne.

d Mutato. id est, deposito seculari, et assumpto religioso.

e SCiendum. Per votũ propriæ.

Pœnitere non potest quis per alium. Arg. quod quis per alium vouere nõ potest, sicut nec pœnitentiam accipere: vt de pœnit. dist.j. quæ pœnitet. & iurare tamen per alium potest. xxiij. dist. tin. tibi domino. & matrimonium contrahere: vt xxij.q.ij. honorantur. & ca. hoc sanctum.

f Et verba. Id est, benedictionem.

g VT lex. In hoc capitu. agitur de tribus impedimẽtis matrimonij, ordine scilicet, voto, & interdicto ecclesiæ: quod notatur ibi, quam contra ecclesiasticã regulam.

h Ecclesiasticis. Ergo omnes qui infra ponũtur, sunt ecclesiasticæ personæ: ergo & cõuersi: quod verum est: vt xij.q.j.duo.

i Regulares canonici. Ad differẽtiam secularium, de quibus habes extra de decim. c. fraternitatẽ.

k Atque conuersi. Arg. quod cõuersi, qui professi nõ fuerint, matrimonium contrahere non ve tantur.

l Professi. Nunquid omnes conuersi ipso quod sunt an intelligun tur pro uouisse, & renũ- prijs renũtiasse propriis: Dicunt quidam quod Ecclesiæ sic. loã. Sed ego dico, quod si trãsit ad seres se & ecclesiam regulare, tunc intelligitur vo uisse, & renuntiasse cõtrahere. propriis. m si ad secularem, non: cum Idẽ Lapus ligantur vouisse, ni- alleg. no. si sint in maioribus ordinibus: nec renũ tiasse ꝓpriis, in quo mmodo cunque ordine sint, quin si nisi sic dicant: Do me & mea huic ecclesiæ. Non renuntiare videtur tãc. p- prijs. B. Item quid si aliquis cõtulit se & sua alicui seculari ecclesiæ, nunquid talis potest contrahere, vel habere ꝓprium? Dico quod potest cõtrahere: & filius postea natus potest petere legitimam portionem: vt xvij.q.iij.c. vlti. licet videatur seruus ecclesiæ factus. Sed nũquid talis potest ad strictiorem transire vitam? Dicit quidam quod non: dicunt alij quẽ cum se fecerit seruũ sic, vt ꝓ illius ecclesiæ: quia q. liberti non possunt cuilibet recedere de ecclesia & nisi tua: vt xij.quæstio. xix. sed non est verum: quia nõ potest contrahi matrimoniũ, nisi ibi sint tria bona matrimonij vel de quæst. ij. omne. de

m Non esse. Hic habes quod matrimonium nõ valet, si fiat contra regulam ecclesiasticam. arg.j. xxxv. quæst. & ij. cõtradicimus. & xxxiij.q.iij. c.i. & xxxij.q.iij. c.i. non oportet.

Nuptia de præsenti. C.M.

a Iã glo. Spouante b & La. c Cõmu

NVptiarum. Bonum. Scilicet in non vouentibus, melius est enim nubere quam vri. Semper. Quia & ante peccatum & post in paradiso: vt j xxvj. dist. deinde. Legis. Sed aliquando fuit legis obsequium, quam diso: vt j xxvj. dist. deinde.

d Nuptiarum. Bonum. Scilicet in non vouentibus, melius est enim nubere quam vri. Semper. Quia & ante peccatum & post in paradiso: vt j xxvj. dist. deinde. Legis. Sed aliquando fuit legis obsequium, quam

uxorem male do frater in veteri libertur et testamen. debebat fallæ figura suscitare semen fratri suo de- ter: vt viij. quæ. j. ri in ver- liter erat præceptum. Generaliter enim præceptum erat propagatio sobolis: vnde maledictus erat, qui non reliquerat semẽ suum in terram. xxxij. q.iiij §. his ita. & q.ij. pudor.

e Infirmitatis. i. contra infirmitatẽ incontinentiæ concessum: ita tñ & olim erat, sed nõ erat legis obsequium.

f In quibusdam. Vnde in sensibus est humanitatis solatium, id est, cõtra libidinem latium, id est, cõtra hitur vt eis seruiatur in suis necessitatibus. xxxj. distinctio. omnino. et est argumen. hic ex quo fœnex qui iam go & spado & frigidus potest matrimonium contrahere: argumen. xxxiij. quæstio. v. quod Deo. nam & postumũ instituit spado: vt ff. de libe. & posthu. sed est quæstium. §. spadonem. sed non est verum: quia nõ potest contrahi matrimoniũ, nisi ibi sint tria bona matrimonij vel de quæst. ij. omne. de

g Maxime. Vnde in sensibus est humanitatis solatium, id est, cõtra libidinem latium, id est, cõtra hitur vt eis seruiatur in suis necessitatibus. xxxj. distinctio. omnino. et est argumen. hic ex quo fœnex qui iam go & spado & frigidus potest matrimonium contrahere: argumen. xxxiij. quæstio. v. quod Deo. nam & postumũ instituit spado: vt ff. de libe. & posthu. sed est quæstium. §. spadonem. sed non est verum: quia nõ potest contrahi matrimoniũ, nisi ibi sint tria bona matrimonij vel de quæst. ij. omne. de

h Nec aliquando calere possit natura vel artificio: q̃ non est frigido vel impuero, vel spadone. Et ideo senex habilis est ad contrahendum. Sufficit enim q̃ prolem non euitet. xxxij. q. ij. solet. sic enim generaliter dicitur, ex quo non euitat prolem, & aptus est ad cognoscendum. Vel dic humani solatij, &c. id est, contrahitur causa prolis, quæ patris solatium est. & hoc vult litera sequens filiorum, &c. Vel dic vt dixi

i Promiscuum. Id est, indifferenter & indistincte commiscere, scilicet canino more. Canes enim indifferenter & indistincte commiscentur.

k Affectus. Scilicet prolis procreandæ ad cultum Dei. xxxij. q. j. non in sola.

l Et ipsum. Scilicet affectum.

m Cælestia. Nam cæleste est, in carne viuere, & opera carnis non facere: quia virginitas replet paradisum. trigesimasecunda quæstione j. nuptiæ. & ibi, neque nubent, neque nubentur. super qua authoritate dicunt theologi, quod vita angelica virent.

k Cogitans. Id est, præfert continentiam bono coniugali.

Virginitatis laudes.

separati, pro tantis excessibus, condignam pœnitentiam agãt. Idipsum quoq; de sanctimonialibus fœminis fi(qđ absit) nubere attentauerint, ob seruari decernimus.

His omnibus authoritatibus vouentes prohibentur contrahere matrimonia, & quidam eorum, si contraxerint, separari iubentur.

Augustinus contra talium separationes, peccatũ esse asserit ita dicens: ✝

Coniugia vouentium nõ sunt dissoluenda.

CAN. XLI.

NVptiarũ bonum a semper b quidem bonum est: quod bonum semper in populo Dei fuit: sed aliquãdo fuit legis c obsequium: nũc est infirmitatis d remediũ: in quibusdam e verò humanitatis solatiũ. Filiorum quippe procreationi operam dare, nõ canino more per vsum promiscuũ f fœminarũ, sed honesto ordine coniugali, nũc est in homine probandus affectus g, & ipsum h tamẽ laudabilius transcẽdit & vincit cælestia i cogitans k animo Christianus. sed quoniã (sicut ait dominus) non omnes capiunt verbum hoc, qui potest capere capiat. quæ se non cõtinet, nubat. quæ nõ cœpit, deliberet l. quę egressa est, perseueret. nulla aduersario detur occasio m: nulla Christo subtrahatur n oblatio. In cõiugali quippe vinculo, si pudicitia non seruatur, damnatio non timetur: sed in virginali & in viduali continentia excellentia muneris amplioris expetitur: qua expetita & electa, et voto debito oblato: iam non solùm capessere nuptias, sed etiam o si non nubant, nubere velle, damnabile est. Nam vt hoc demõstraret Apostolus, ait: Non cũ in deliciis degerint, nubunt in Christo: sed nubere volunt: habentes (inquit) damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt, & si non nubendo, tamen volendo: non quia ipsæ nuptiæ, vel

i Deliberet. An sit vouendum.

m Detur occasio. Mat. 19. b In non vouẽtibus. j Non erra

n Subtrahatur. Ergo q̃ nuptiæ accedite ad seruitutem Dei, & ꝓ eo qđ sic rate vos ad tentationem. de pœn. distin. ij. si enim. extra de renunt. nisi. & in princip. de cõse. dist. ij. sicut enim emergũt duæ opiniones. Augusti. dicit quod con trahere, actus scilicet cõtrahendi, nõ est malus. et hoc ea rãtione, quia ex eo sequitur bonũ, scilicet matrimoniũ. Opus dum Non enim vult dicere, quod ex malo sequatur bonũ. ꝓ eo facis infra eadem. & si non nubendo. & illud, nõ solũ susceptio, &c. & illud, non quia coniugale. sed voluntas frãgendi vo tum tantum (vt dicit): est peccatũ: vt patet infra eadem non quia ipse nuptiæ, &c. sed hæc litera ei contradicit, non solum capessere, sed ipse exponit, non solũ vo luntas frãgendi vo lum in actum producta est damnabilis, sed etiam nubere velle, id est, voluntas frãgendi vo tum, contenta suis finibus est damnabilis. sed ex dicto eius sequitur, quod aliquis faciat simul bene & male: quia contrahendo bene facit. sed recedendo à voto, male facit. & intellige hoc capitulum, non de voto solenni præsenti vel nudo: (quia secundum eum vtrunque dirimit matrimonium) sed de proposito, quod quis habet votum emittendi: vt diximus supra in principio quæstionis. Nos dicimus quod ipsum velle contrahere. & contrahere, est peccatum istis, tamen inde sequitur matrimonium quod est bonum. & intelligitur capitulum. de voto præsenti simplici. Necest mirum, si sequatur ex bonis malum: argumento de consecratione. distinctione secunda. sicut Iudas. & octuagesimaprima distinctione. capitu. si qui. sunt presbyteri. sicut ex malis bonum. vndecima, quæstione tertia. capitu. quid ergo. sicut in passione Christi, opus operans fuit malum, id est, crucifixio Iudeorum. opus autem operatum ꝓ, id est, passio, fuit bonum.

Universidad de Deusto Biblioteca

actio enim fuit mala, passio bona. & sic malum potest habere bonum effectum. contra nos est illud, & si non nubendo. sed dic etsi, id est, quamuis ipsum nubere non sit peccatum, &c.

a Propositi. Id est, voti.

b Fraus. Id est, deceptio.

c Susceptio. i. susceptum matrimonium[1]: sed tamen primam fidem irritam fecerunt. Item nota quod Apostolus hic locutus est de iis qui vouerunt per verba de præsenti. et Augustinus hic de talibus locutus est. Et hoc probat illa litera, si viro suo viuo. & vbi dicit, cui viuente marito nubit. Nā si nubit, ergo Christo vouet, & ideo intelligimus hoc capitulū de voto pręsenti. H. contra: & secundum eum superficialiter inducitur authoritas illa Apostoli, quod poterant contrahere. et dicit B. quod votum in sui natura consideratum, nō impedit circunscripta omni solennitate: sed ecclesia potius vel post, inuenit huiusmodi solennitates, et constituit vt impedirent. nunquid ergo monachi, antequam ecclesia instituerit, poterant contrahere? Dic quod tunc monachi non erant, cum monachus esse nō possit, quin aliqua solennitas obseruetur: sed posito quod fuerint, poterant contrahere. Io.

d Bono inferiori. Id est, cōiugio.

e Bono superiori. Scilicet cōtinentia. duo enim sunt bona: vnum superius, vt cōtinentia: et bonum inferius, vt matrimonium.

f Proinde. Hic ponit Augu. quod eos

1 Hęc fuit expositio G. & La. sed Ioan. de Fantu. exponit susceptio id est ipsum suscipere. nā matrimoniū manet, & nō damnatur.

Mat. 10.b

Rom. 6.b

etiam talium damnandę iudicetur: sed damnatur propositi[a] fraus[b]: damnatur voti fracti fides. damnatur non solùm susceptio[c] à bono inferiori[d]: sed ruina ex bono superiori[e]. Postremò damnantur tales, non quia coniugalem fidem posterius inierūt, sed quia continentiæ fidem primam irritam fecerunt. quod vt breuiter insinuaret Apostolus, noluit dicere eas habere damnationē quæ post amplioris propositum sanctitatis nubunt: non quia non dānantur, sed ne in eis ipsæ nuptiæ damnari putarentur. sed cùm dixisset, nubere volunt: continuò addidit, damnationem habentes: & dixit quare, quoniā priorem fidem irritam fecerunt: vt voluntas quæ à proposito cecidit, appareat esse damnāda, siue subsequantur nuptię, siue desint. Proīde[f] qui dicunt talium nuptias, non esse nuptias, sed potius adulteria: non mihi videntur satis acutè ac diligenter considerare quid dicant. fallit quippe eos similitudo veritatis: quia enim Christi coniugium dicuntur eligere, quę Christiana sanctitate nubunt: hinc argumentantur quidam dicentes: Si viro suo viuo, quæ alteri nubit adultera est, sicut dominus ipse in Euangelio diffiniuit: viuit autē Christus, cui mors vltra non dominabitur: quæ ergo coniugium eius elegit, si homini nubat, adultera est. Qui hoc dicunt, acutè mouentur quidem, sed parum attendunt hac argumentatione, quanta rerum sequatur absurditas. cum enim[g] laudabiliter etiam viuente viro, ex eius consensu continentiam fœmina Christo voueat: iam secundum istorum rationem nulla hoc facere debebat: ne ipse Christus (qđ sentire nefas est) adulterium faciat, cui viuente viro nubit. Deinde cùm primæ nuptiæ melioris sint[h] meriti quàm secundæ: absit vt sanctarū viduarum sit iste sensus, vt Christus eis videatur, quasi secundus maritus. Ipsum enim habebant etiam antea, quando viris suis fideliter subditæ seruiebant, non carnaliter, sed spiritualiter virum: cui ecclesia ipsa (cuius mēbra sunt) coniunx est: quæ fidei, spei, & charitatis integritate non solùm in virginibus sacris, sed etiam coniugatis fidelibus & viduis tota virgo[i] est. Vniuersæ quippe ecclesiæ, cuius omnia membra illa sunt, Apostolus dicit: Optaui vos vni viro, virginem castam exhibere Christo. Nouit autem ille virginem coniugum sine corruptione fœtare, quem in ipsa etiam carne potuit mater sine corruptione procreare. Fit autem per hanc minus consideratam opinionem, qua putant lapsarum à sancto proposito fœminarum si nupserint, non esse coniugia, non paruum malum, vt à maritis separentur vxores[k] quasi adulteræ sint, non vxores: & cum volunt illas separatas reddere conti-

inducebat ad dicendum quod nubētes post votū simplex erant separandi, & durat vsque ad id, qui hoc dicūt, vbi ponit suā primam probationē. Secundam autē ibi, Deinde. Tertiam ibi, Fit autem, &c.

g Cum enim. Salua sua pace Augu. non bene opponit istis. hoc non est simile de carnali matrimonio & spirituali. Non em̄ de spirituali matrimonio ad carnale est regressus: sed bene de carnali ad spiritualem progreditur: & ita dormitauit hic Aug. Vel dicebant forte illi, omnino dā esse similitudinē inter hoc & illud.

h Melioris sint. i. signum melioris meriti: quia secundæ nuptiæ indiciū sunt incōtinentiæ: vt xxxj. q. j. de his. & ca. hac ratione.

i Virgo. Quia sine macula & ruga peccati: vt xxxij. quæst. iiij. recurrat. xxj. dist. quamuis.

k Vxores. Hic habes quod votum simplex nō dirimit ex sui natura, eadem ratione nec solenne, cum idem sint, quia solēnitates nō sunt de substantia, & verū est: sed constitutio ecclesiæ dirimit matrimoniū: religio tamen dirimit matrimoniū: vt extra de cōuer. cōiug. ex publico. sed nunquid simpliciter vouens, qui contrahit, tenetur continere mortua vxore? Videtur quod nō quia obligatio extincta nō reuiuiscit, de cōse. di. iiij. quæris. ff. de so. qui res. §. areā. Sed contrarium est verum: quia non tollitur per matrimonium: nisi voti executio. extra de cōuer. cōiug. quidā. nam vouit ille quantum in se fuit: ideo postea comp

Augustinus quandoq; dormitauit.

2. Cor. 11.a

Solennitas non est de substantia matrimonij.

Vouens simplici. ter qui cōtraxit, mortua vxore continere tenetur.

compellitur continere quod non fieret si omnino esset absolutus à voto. si tamen contraxerit, tenet matrimonium: vt nota. in illa decre. quidam.

a Adulteria. Id est, adulteros esse, non coniuges, & est emphasis[1]: sicut illud, Dauus est ipsum scelus.

b Sed plane. Ab hinc tractat de voto solenni secundū quosdā: sed verius in per totum c. de voto priuato agitur.

c Grauius. s. xvij. q. iiij. sunt qui.

d De viduis. Videt hoc cap. intelligendum de voto solenni: arg. s. ead. si quis sacro. Vbi fit mentio de constitutionibus Gelasij siue Pelagij. & hæc est Gelasij, secundum hoc non facit ad propositum G. intelligas ergo de voto simplici. & ibi facit mentionē de alijs constitutionibus Gelasij non de ista.

e Sub nulla. Quia vidua non cōsecratur, nec benedicitur in sua velatione, sed tantum virgines: vt xxj. q. j. deuotis. sed accipiunt velum de altari: vt s. ea. viduæ.

f Castitatem. Vidualem. s. post pristinum coniugium assumpta. fides em̄ seruanda est priori coniugio. xxxiiij. di. fraternitatis. & C. de sec. nup. l. iij.

g Periculi. Id est, propter periculum earum vitandum, poterit deliberare quali, &c.

h Vetabātur. Ar. quod peccatum timore maioris lapsus fieri non vetatur. xxxij. q. ij. solet. xiij. dist. nerui.

i Laqueum. Eos separando, vel eos præcise prohibendo ne contrahant. vouens enim simpliciter verbis tantum commonitorijs[2] dissuadendus est à matrimonio, non per excommunicationem: vt extra qui cle. vel vo. veniens. & de spon. requisiuit. arg. xxij. q. j. prædicandum. sed illud de peccato iam commisso. Item ar. ex hoc c. quod nō pro quolibet mortali excōmunicandus est aliquis, antequam cōmittatur: quia pro fractione huius voti, antequā frangatur non est excōmunicandus: quia nondum obligatus est: nec post propter bonum matrimonij: tamē quādoq; indicitur pœnitētia volenti peccare: vt extra de sponsa. de illis. Ioan.

Laqueum. Si simpliciter vouerunt, permittendi sunt contrahere, vt maius malum vitetur. extra qui cle. vel vouen. veniens.

k Vt & nostra. Arg. quod ex quo prælatus functus est officio, admonendo, increpādo, & corripiendo, non deberet ei imputari, si ille non emendetur, arg. xlvij. di. quod ad nos.

1 Impro. est emphasis: improprietatem locutionis notat. sic x. xiiij. q. j. punienda in princ. de hoc.

Vidua nō benedicitur.

nentiæ, faciunt maritos earum adulteros veros, cùm suis vxoribus viuis alteras ducunt: quapropter nō possum quidem dicere à proposito meliori lapsas si nupserint fœminas adulteria[a] esse, non coniugia: sed plane[b] non dubitauerim dicere lapsus & ruinas à castitate sanctiore, quæ vouetur Deo, adulterijs esse peiores. si enim (quod nullo modo dubitādum est) ad offensionem Christi pertinet cum membrum eius fidē nō seruat marito: quātò grauius[c] offenditur ipse Deus, cū illi ipsi non seruatur fides in eo, qđ exigit, oblatum, quod non exegerat offerendum. cùm enim quisque nō reddit quod non imperio compulsus, sed consilio commonitus vouit, tantò magis fraudati voti auget iniquitatem, quantò minus habuit vouendi necessitatem.

Item Gelasius.

De viduis, quæ primam fidem irritam fecerunt.

CAN. XLII.

De viduis[d] sub nulla[e] benedictione velādis, superius latè sufficienterq; prædiximus.

Quæ si propria voluntate professam, pristini coniugij castitatem[f] mutabili mente calcauerint, periculi[g] earum intererit quali Deum debeant satisfactione placare: qa iuxta Apostolū primam fidem irritam fecerunt: sicut enim si se forsitā continere non poterant (secundum Apostolum) nubere nullatenus vetabantur[h]: sicut habita secum deliberatiōe promissam Deo pudicitiæ fidem debent custodire. nos autem nullum talibus laqueum[i] debemus inijcere, sed solùm adhortationes præmij sempiterni, pœnásque proponere diuini iudicij: vt & nostra[k] sit absoluta conscientia, et illarum pro se rationem Deo reddat intentio. Cauendū est quippe quod de earum moribus actibúsque beatus Paulus testatur dicens: Quod plenius exponere præterimus[l], ne sexus fragilis atque instabilis, non tam deterreri, quàm admoneri videatur.

Item Theodorus.

De eodem.

CAN. XLIII.

Si quis votum[m] virginitatis habens, &c.

l Præterimus. Et ideo aliqua prætermittuntur exponi, ne terror incutiatur: sicut dicit Beda de pœ. dist. iiij. reuertar.

m Si quis votū. Sed nunquid simpliciter vouēs, potest contrahere cum alia quæ simpliciter vouit? Nō videt quod teneat matrimonium, cū neuter possit debitum exigere. pone eos vouisse, quod nunquā exigerent. dico quod bene tenet matrimoniū: quia vterq; potest reddere. sed quomodo, cū reliquus non exigat? Rñ. vterq; enim si sciat alterū indigere, nec posse exigere, reliquo debet cōmisceri, & vterque reddere dicet. Sed quid si quis vouit, quod nunquā redderet debitū si vxorem cōtingeret eū ducere? si post ducat, non tenetur votū tale seruare: qa præceptū est apostoli de debito reddendo vxori: vt xxxiij q. iiij. §. Apostolus. sed quid si aliquis iurauerit quod nūquam cognosceret aliquam mulierē si postea duxerit vxorem, bene tenet matrimoniū. nūquid ergo peccat cognoscēdo, cū iurauerit nō cognoscere? Dicunt quidam quod prima vice peccat, sed postea nō, & ijdem dicunt, quod post votū simplex, prima vice cognoscens vxorem peccat: quia si semper peccaret cognoscendo, tale matrimoniū illicitum esset. sed hoc nihil est: sed dico, quod nō peccat cognoscendo licet cōtra iuramentum faciat. sed tunc peccat quū fidē frangit Deo. Vel dic, quod talis permittat se cognosci, & nō cognoscat. & sic saluabit iuramentū: cū potius videatur pati, quā agere. Iterū quæro: cū iuramētū sit de iure naturali, sicut & votū: qa sicut dominus præcepit, Vouete & reddite: ita præcepit, reddas domino iuramēta tua: quare votū dissoluit matrimoniū, & non iuramentū? Ad hoc dico quod iuramentū non est præstandū nisi subsit necessitas: vt xxij. q. j. ita. vnde qui tale iuram

1. Tim. 5.b

Vouentes simpliciter an possint ad inuicē cōtrahere.

1. Cor. 7.b

Iurans nūquā mulierē cognoscere, an possit postea matrimonium contrahere.

Matrimonium tollitur voto, sed nō iuramēto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuramentum facit, temerarie iurat: vn de fortius est vincu lũ voti quã iuramẽ tũ. sc̃dm nos tamẽ nõ est q. quia votũ de sui natura nõ ob ligat: sed cõstitutio circa votũ emissa.

a Ostenditur. .C. xxij.di.§.vlti.

b Illud. Supra ea. q.e. quæ Christo.

c Potest. Digne tunc quis reconciliatur deo, cum pœniget de omni peccato. de pœ. dist. v. fratres. minus dignus cum pœnitet de quibusdam. de pœ. di. iiij. placuit.

d De relicta. G. solu: is hic secundũ partem illius cap. quæ Christo. & male. non enim innititur ã contrario sensu q illũ posset habere virũ cui adultero fidẽ dedit viuẽte viro. extra de eo q duxit in mat. c. cũ haberet. solue ergo secũdam partiẽ, prout G. soluit primam partem.

e Hoc dictũ hodie intelligẽ vt legi. & not. extra de eo, qui duxit in matrimoni. c. vltimo.

In vtroque. Casu. Innocentij.

f Esset contrarius. Innocentius.

g Deuota. Supra cap. q. c. deuotam.

Equit. Hęc quæstio diuiditur in quinque partes. In prima intẽdit probare q sponsa sit vxor, quæ tñ non est nisi spe futuroru, & nõ repræsentium. Secũda ibi, Hia omnibus. c. si quis. Tertia ibi, Apparet. c. statuũ. Quarta ibi, Sed aliud. c. Atho. Quinta ibi, Quod autem. capi. lex illa. 30. de Eã.

h Sequitur. Hic depingitur. secunda q. an s. desponsata vni, eo dimisso, postea ab iubere. Cui quæstioni (vt facilius explicetur) subiungit. G. aliã q. incidẽter. s. vtrum inter sponsum & spõsam, sit coniugium: & alle-

Quòd autem uolentes prædictis authoritatibus iubentur abiunctè discedere, quorum uerò coniugia authoritatibus Augustini & Theodori soluenda nõ sint: in capitulo de oratiõe clericorum euidenter ostenditur. [a] Illud [b] autem Innocentij quo uirgines sacræ publice nubentes illo uiuente cui se coniunxerant, prohibentur admitti ad pœnitentiam: non ita intelligendum est, ut aliquo tẽpore excludantur à pœnitẽtia quæ digne pœnitẽtiã agere uoluerint: sed prohibẽtur admitti ad pœnitentiã quæ ab incesti copula discedere noluerint. post propositũ nãque sacræ religionis nõ potest [c] Deo per pœnitentiã reconciliari, quæ ad habitum suæ professionis redire neglexerit tunc enim ille cui se iunxerat, ei defunctus exit, cũ ab illius illicitis amplexibus hæc penitus recesserit: ut iste sit sensus capituli: Quæ Christo spiritualiter nubunt, si postea publicè nupserint, nõ eas admittendas esse ad pœnitentiam censemus: nisi ij quibus se iunxerant, de mundo recesserint: eis subaudiendũ est nubentibus. tunc enim uiri de mũdo recedunt, tũc defungũtur, cùm à eorũ concupiscentia ipsæ penitus se alienauerint: Sicut mũdus ei dicitur mortuus, quem suis illecebris non adstringit: & ille perhibetur mortuus esse mũdo, qui nihil in mundo concupiscit. hoc autem sic intelligendum esse, ex subsequenti exemplo idem Innocẽtius ostẽdit, dicens: Quæcunque uiro uiuente alteri nupserit, adultera habeatur: nec ei ætatẽ pœnitẽtiæ locus concedatur, nisi unus ex his fuerit defunctus. hoc derelicta [d] intelligendũ est: quæ si uiuente uiro suo alteri nubit, adultera est: nec ad pœnitentiã admittitur, nisi uel primus reuertatur in puluerẽ de quo sumptus est, uel secundus ab eius copula cessando ei moriatur, ut dictũ est suprà. Quia ergo Christus, cui spirituali ter nubũt iam nõ moritur, mors illi ultra non dominabitur: restat ut ille cui secundò nubunt, eis moriatur. in utroq; [e] autẽ nisi sic intelligeretur, esset contrarius [f] domino dicenti per prophetam: In quacunq; hora peccator cõuersus fuerit, &c. & cũ his interpretibus diuinæ legis inueniretur esse ad uersus. Probatur illud idem

gat ad vtranq; partem huius incidentis. q. et cã soluit dupliciter. j. c. §. iuxta. s. q; inter sponsum & spõsam est matrimoniũ initia tũ. i. nõ cõsummatũ: vel inter spõsum & spõsam dicit esse matrimoniũ nõ ratũ. re præsentium, sed spe futurorum. Sed his relictis, certum est q; inter spõsum & spõsam non est matrimoniũ. ppriesumptis vocabulis. Sponsus enim à spõsalibus dicit, & spõsaria sunt cõuentio & repromissio futurarũ nuptiarũ. ff. de spõ. l. j. & hãc qõnẽ tractat G. vsque ad §. sed conce datur. ibi de fecũda quæstione dicitur.

Matrimonium. Coitus. nisi cum sponsa falsa contracta sunt sub conditione. tũc enim per cõtum recedit à conditione vt extra de conditio. appo. de illis.

Sed voluntas. id est, voluntarius consensus, verbis tamen legitimis expressus. Requiritur enim q consensus sit voluntarius, & non coactus. extra de sponsa. cum locum. ver. ba enim requirunt, quantum ad ecclesiam: vt extra de sponsa. tux.

Sed voluntatis. Vtriusque interuentus: quod fit, quãdo maritus & vxor se absoluerũt ab exactione reddendi debiti, causa continentiæ. j. ea. Agathosa. & in auth. vt liceat matri. & auix. §. si vero ex consensu. colla. viti.

Voluntate. hoc vult dicere, q non sufficit corpore recessisse. ũ mente non recesserint: vt ff. de acquir. poss. l. iij. §. in amittenda. ff. de capti. & postlimi. nihil interest. & ff. de ædil. edic. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonẽ. Hoc autem scias, quod licet dominus aliquis noluit esse dominus rei alicuius, non ideo perdit dominium. secus est in possessione: vt ff. de acquir. poss. ſi quis vi. §. j.

Vfficiat solus. Verba enim tantum necessaria

ãum. xxxij. quæst. ij. folee. dicit lex quod dotis causa perpetua est, quia eo voto datur, vt semper apud maritum sit. ff. de iure do. l. j.

Retinens. Supple diuini & humani iuris communicatio. ff. de ritu nup. l. j. eiusdem enim religionis debent esse. C. de Iudæ.

consuetudinem retinens [a]. Inter hos autem fuit coniũctio, quæ indiuiduam uitæ consuetudinem exigebat. fuit enim inter eos cõsensus, qui est efficiens [b] causa matrimonij: iuxta illud Isidori, Consensus facit matrimonium.

Item Ioannes Chrysostomus super Matthæum. [†]

CAN. I.

MAtrimonium quidem nõ facit coitus, sed voluntas [d]: & ideo non soluit illud separatio corporis, sed voluntatis [e]. ideo qui dimittit coniugem suam, & aliam nõ accepit, adhuc est maritus: nam etsi corpore iam separatus est, tamen adhuc voluntate [f] cõiunctus est. Cùm ergo aliam acceperit, tũc eam plene dimittit. Non ergo qui dimittit, mœchatur, sed qui alteram ducit.

Item Nicolaus papa.

CAN. II.

Vfficiat solus [g] secundum leges consensus eorum, de quorum quarumque consensu & coniunctionibus agitur: qui solus si defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrant. Cùm ergo inter istos consensus intercesserit, qui solus matrimonium facit,

patet hos coniuges fuisse. Sed quæritur, quis cõsensus facit matrimoniũ? an consensus cohabitationis, an carnalis copulæ, an vterque? Si cohabitationis consensus matrimonium facit, tunc frater cum sorore matrimonium potest contrahere: Si carnalis copulæ, inter Mariã & Ioseph non fuit coniugiũ. vouerat enim Maria se virginem perseueraturã. vnde ait angelo: Quomodo [h] fiet istud, quoniam virum non cognosco: id est, me non cogniturum ꝓposuisse? Neque enim quia tunc virum non cognoscebat, necesse erat inqri, quomodo posset filium habere: sed quia nunquam se cogniturum ꝓposuerat. Si ergo cõtra suum propositum postea consensit in carnalem copulam, rea facta est voti virginalis [i] mẽte etsi nõ corpore violati: quod de ea sentire nefas est. sed sicut Augustinus ait,

CAN. III.

BBata Maria proposuit se seruaturã votum virginitatis in corde: sed ipsum votum virginitatis non expressit ore [k]. subiecit se diuinæ dispositioni, dũ proposuit se perseueraturã vir

sunt ad probationem extra de sponsa. tux. & exponunt quidam secundum leges: id est, secundum canonum. Sed vbi sunt isti canones? imo potius videtur contrarium per canones. j. xxxij. q. ij. c. vlt. & penul. Sed dic, quod illi canones sunt. xxix. q. ij. si quis. extra de coniug. seruo. c. j. extra de rap. cum causam. Vel dic secundum leges, prout sonant litera. Sed hæc dictio solus non excludit cõsensum parentum: imo tãtum alias solemnitates, q fiũt circa matrimonium. quasi dicat, solus eorum consensus est causa effectiua matrimonij: & ideo non sunt contrariæ leges illæ. C. de nup. l. nec filium. ff. de ritu nupt. nuptiæ. quæ dicunt q̃ in matrimonio requiritur consensus parentum. Sed dic, quod requiritur ex honestate, nõ ex necessitate. xxx. q. v. nostrates. [†]

Quomodo. Licet hoc interrogaret, non tamen dubitauit de verbis angeli: sed dubitauit quomodo illud posset fieri: vt sint duæ partes, quo & modo. de modo enim dubitauit, non de facto.

Luc. 1. b

a Ad hoc 23. q. 2. ca. vltim. ibi videas.

Voti virginalis. Sic ergo patet, q̃ Maria nõ vouerat continentiã: sed ꝓposuerat vouere, & virginitatem confiterare, nisi Deus aliter reuelaret, vel lex prohiberet, vel parentes cogerent. & inde est quod licite posuit contrahere matrimonium. Deo reuelãte, si vouerat etiam solemniter: quia votũ fuit sub cõditione. imo quantumcunque ab solutum sit votum, semper intelligitur excepta authoritas maioris: vt extra de iureiuran. veniens. similiter hoc subintelligitur, si res in eodem statu permaneret. xxxij. q. ij. ne quis. & ff. de solutio. l. cum quis & hoc si tibi seruatur fides. extra de iureiuran. peruenit. & hoc si numerauit pecuniam: vt C. de non numera. pecu. indub. eati. & honestæ & possibiles: vt extra de iureiur. quemadmodũ. & alias posui. xxxij. quæstio. viti. cap. vno.

Beata. Ore. Expressio cũ eis in voto multũ operatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

operatur: vt extra de vo. & vo. redem. literaturam. argu. j. ea. duobus. in fi. ar. de pœn. distin. j. magna. in prin. videtur tamē, quod quo ad Deum nō sit necessaria oris cōfessio. xxij. q. v. humanæ. & c. cauete. & xiiij. qō. v. si quid. sed tamen secus est in voto tacito quam expresso. nā dicit lex quod si legaui tibi decē si volueris: tale legatū non transmittes ad hæredes, nisi primo expresseris te voluisse: secus vero est, si legauero tibi x. pure: quia illud trāsmittes. ff. de leg. j. si ita legatum sit. §. illi si volet. imo nec votum dicitur conditionale, vbi conditio subintelligitur: vt ff. de condi. & demon. conditiones quæ. Ioan.

Votum quoddam est expressum, quoddam tacitum.

a Consensit. j. ea. priusquam.
b Appetendo. arg. q aliquis consentit in aliquid, nō tamē vult illud fieri. viij. q. j. ca. audacter. Vel dic sicut in glos. sic ergo patet.
c Cōsensus. id est, maritalis affectus.
d Cum initiat. id est, incipit & existit. Ex hoc sumpsit G. suā dist. scilicet, matrimonium aliud initiatū aliud consummatū: vt j. ea. §. iuxta. Sed tu dic, quod hoc refertur ad actus q cōsiderantur circa matrimonium. nā primo cōsentit, postea cognoscit. Vel initiatur quo ad significationem: vt dicemus j. ead. quapropter. non quo ad sui essentiam: cū matrimonium sacratissima res sit. & quam cito est perfectū & cōsummatum, quo ad sui essentiam nec recipit separationē, vel interstitia temporum.
e Pactio. Id est, cōsensus de præsenti.
f Non cum viri.

[redacted]

Matrimonium est res sacratissima.

ginem, nisi Deus aliter ei reuelaret. committens ergo virginitatem suam diuinæ dispositioni consensit [a] in carnalem copulam: non illā appetendo [b], sed diuinæ inspirationi in vtroq; obediendo. postea verò cū filiū genuit, quod corde conceperat, simul cum viro labijs expressit: & vterque in virginitate p̄mansit. Consensus [c] ergo cohabitandi, & indiuiduā vitæ consuetudinem retinendi interueniēs, eos coniuges fecit.

Indiuidua uerò uitæ consuetudo est, talem se in omnibus exhibere uiro, qualis ipsa sibi est: & econuerso. Ad indiuiduam uitæ itaque consuetudinem pertinet, absque legitimi consensu uiri & orationi etiam aliquando non posse uacare, nec continentiam profiteri. Quia ergo iste consensus fuit inter eos, patet eos coniuges fuisse.

Ioannes Chrysostomus *super Matthæum.* †

PALEA.

Omnis res, per quascunque causas nascitur, per easdē dissoluitur. Matrimonium enim nō facit coitus, sed uoluntas: & ideo non soluit illud separatio corporis, sed uoluntatis. ideo qui dimittit coniugem suam, & aliam nō accipit, adhuc maritus est. nam etsi corpore iam separatus est, tamen adhuc uoluntate coniunctus est. Cum ergo qui unam dimittit, & aliā accipit, tunc plenè eam dimittit: non ergo qui dimittit, mœchatur, sed qui alterā ducit. Item authoritate probantur esse coniuges.

Ait enim Ambrosius *in libro de uirginibus.* †

Coniugalis pactio, non virginitatis defloratio, cōiugiū facit.

CAN. IIII.

Cum initiatur [d] coniugium, cōiugij nomen nanciscitur. nam defloratio virginitatis nō facit matrimonium, sed pactio [e] coniugalis. denique cùm mulier cōiungitur viro, coniugium est, non cum viri [f] admistione cognoscitur.

Item Isido. Etymologiarum lib. ix. c. vij. †

A prima fide desponsationis coniuges verius appellantur.

CAN. V.

Coniuges veri⁹ [g] appellantur à prima [h] despōsationis fide: quāuis adhuc ignoret inter eos coniugalis cōcubit⁹.

Item quod conditio interposita non ualeat, ex cō cilio Aphricano probatur.

Item.

De eodem.

PALEA.

Quicunque sub conditionis nomine aliquam desponsauerit, & eā postea relinquere uoluerit, dicimus quòd conditio frangatur, & desponsatio irrefragabiliter teneatur.

Item Augustinus *de bono coniugali.* †

De eodem. CAN. VI.

Coniūx vocatur [i] à prima desponsationis fide, quam concubitu non agnouerat Ioseph, nec fuerat cogniturus, nec perierat, nec mendax manserat coniugis appellatio, vbi nec fuerat, nec futura erat carnalis

Argu. contra extra de eo q dux. in matri. c. significasit. nā ibi dicitur, q copula carnalis facit matrimoniū: sed illud referas ad præsumptionem. ff. de don. inter vir. & vxo. cū hic. §. si mulier. ff. de ritu nup. l. iiij.

† De institutione virginis. c. 5. cū seq.

g Coniuges verius. comparatiuus p positiuo. vel verius, id est, sanctius & honestius quam à coitu, sicut inter Mariā & Ioseph: arg. xxxiij. q. v. quod Deo.
h Prima. dicit H. quod vna est fides, qa vir vxori et ecō uerso debet mutuā seruitutem, & etiam castitatē. secundum hoc expone prima fide, id est, primo à [illegible] fide despōsationis. Alij dicunt, q dux ter coniu… sūt fides. Prima est, … qua ei debet castitatem: argu. xxvij. q. j. caue. Secunda qua mutuam seruitutem ei debet: sed hoc nō nisi post duos menses. extra de cōuer. coniug. ex publico. & secundū priorem expositionē, ex prima vtrunq; debet. vt prædixi. vnde secundum eos primus coitus neq; est gratuitus. nam statim post consensum mutuum de præsenti tenetur reddere debitum petenti. [i] habet tamen alter exceptionem vsque ad duos menses, p prædictam decre. nisi dicatur aliud speciale de duob⁹ diebus vel vno. xxx. q. v. spōsus. j. ea. institutum. hoc tamē est certū, quod post primum coitum statim iure seruitutis petit coitus quandocunque placuerit. Io.
i Coniunx vocatur. j. xxxiiij. dist. c. vlt. Fidele.

Ad hoc facit quod not. j. 36. q. 1. c. 2. in fine.

† lib. j. de nup. & cōcupiscen. ca. xj.

a Fidele. i. ex fide: non tamen vsu carnis consistebat.
b Omne. Gandulphus dixit duo esse tātum bona matrimonij. s. fidem & prolem. sed ipsum sacramē tum nō esse bonum matrimonij, nisi intransitiue intelligatur. i. bonum q est matrimoniū: quia sacramentū matrimonij (vt dicit) nihil aliud est quā ipsum matrimoniū. Sed dic, q sacramētum matrimonij dicitur hic inseparabilis coniunctio animorum: vel etiā mutua seruit⁹: quorum vtrunq; est bonum matrimonij. sine his autē bonis matrimonium contrahi non potest: postea vero sine his esse potest.
c Sacramentum. i. inseparabilitas. ad tēpus enim non potest cōtrahi matrimoniū: vt 32. q. ij. solet. sicut nec filium adoptare ad tempus possum. ff. de ado. l. si quis. Io.
d Nullum diuortium. Imo inseparabilis cōiunctio animorum. j. e. §. ecce contra. ibi dicitur, inter Mariā et Ioseph fuit diuortiū, sed ibi improprie fuit diuortiū. s. corporalis separatio causa honestatis tā tum facta. proprie autem diuortiū est separatio corporalis quæ causa delicti fit.
e Nō potest. Hic colligitur, q coitus non potest esse cū vxore sine peccato: ar. xxxiij. q. iiij. vir cū propria. Arg. cōtra. xiij. di. nerui. de hoc dicemus. xxxiij. q. iiij. vir cum propria.
f Moriatur. xxxiiij. q. ij. non satis.
g Lugere. i. intra tempus luctus non contrahere, & insignia luctus deferre. Et est multiplex

Matrimonij bona sunt tria, quicqd dicat Gādulphus.

4. Sen. dis. 31.

Matrimonium ad tēpus nō cōtrahitur.

Deut. 22. d

Diuortiū … pro… signi…

vlla commistio. propter quod fidele [a] cōiugium, ambo parentes Christi vocari meruerunt: non solùm illa mater, verùm etiam ille pater eius, sicut & coniunx matris eius fuit: vtrunq; mente, non carne.

Item in eodem.

Triplex bonum coniugij fuit in parentibus Christi.

CAN. VII.

Omne [b] itaque nuptiarum bonorum impletum est in ipsis parentibus Christi: proles, fides, sacramentum [c]. prolem cognoscimus ipsum dominū. fidem, quia nullum adulterium. sacramentum, quia nullum diuortium. [d] solus ibi nuptialis concubitus non fuit: quia in carne peccati fieri non potest [e] sine pudenda concupiscentia carnis, quæ accidit ex peccato: sine quo, verè concipi voluit qui futurus erat sine peccato.

Item in Leuitico præcepit dominus Moysi dicens: Si quis sponsam alterius in agro oppresserit, morte moriatur [f]: quia uxorem alterius uiolauit. Item in legibus principum, sponsa iubetur lugere [g] mortē sponsi, tanquam uiri sui.

Item in canonibus inuenitur.

Frater sponsam fratris post eius mortem ducere non potest.

CAN. VIII.

Si quis [h] desponsauerit sibi aliquam, & præueniente mortis articulo eam cognoscere non potuerit, frater eius non potest eam ducere in vxorem.

Item Gregorius Mauricio imperatori, ob quēdam comitem, qui nepotis sui mortui desponsatam duxit uxorem.

CAN. IX.

Qui desponsatam puellam proximi sui acceperit in coniugium, anathema sit ipse, & omnes consentientes ei: quia secundum legem Dei mori decernitur. Leui. 20. b

Nam diuinæ legis est mos, sponsas appellare coniuges. vnde in Euangelio dicitur: Accipe Mariam coniugem tuam. & Matt. 2. d
illud in Deuteronomio: Si quis cuiuslibet hominis despōsatam puellam in agro vel in quolibet loco oppresserit, vel abduxerit in domum suam morte moriatur [i]: quia vxorem proximi sui violauit: non quæ iam per cōcubitum vxor erat [k], sed quæ à parentibus vxor fieri debebat. Et infrà. Sicut nulli Christiano licet de sua consanguinitate, vel quam cognatus suus habuit, in matrimonium assumere, & ita de consanguinitate vxoris suæ. Deu. 22. d

Item Hieronymus.

Vxore mortua, licet viro aliam ducere: sed non repudiatam vel desponsatam.

CAN. X.

Additur [l] aliud quartum cōiugium legitimum, dum mortua fuerit vxor cuiuslibet, licet illi accipere aliam: sed non repudiatam, nec desponsatam viro, sed liberam. Similiter debet & mulier. vnde & Paulus ait: Mulier quæ sub viro est, ligata est sub lege viri, quandiu viuit vir eius. Viro igitur viuente, vocatur adultera, si iuncta fuerit alij viro. Si au- Rom. 7. a

causa, quare prohibetur cōtrahere intra tempus luctus: ne fiat perturbatio sanguinis, propter incertitudinē: quia nesciretur cui partus illo tēpore editus adscriberetur: ar. ff. de ijs qui no. infa. liberorū. & C. de repu. consensu. Altera est maritalis reuerentia: arg. C. de secun. nupt. l. ij. Tertia est, ne qua causa malignæ suspicionis prǽstetur secundo viro in auth. de resti. & ea quæ parit. §. vl. co. iiij. Tempus autem luctus est xij. mensium. C. de secun. nu. l. ij. hodie diminutus est fœminis luctus iste. nō enim compelluntur tristem habitum deferre. C. de ijs qui not. infa. decreto.
h Si quis. Hoc c. intelligitur de sponsa de præsenti: aliter non faceret ad propositū: quia sponsa de futuro, non est vxor q tamen sequitur q nō possit duci à fratre, obtinet etiā in sponsa de futuro: dū tamen post vij. an. facta sit despōsatio: alias secus. extra despō. impu. literas. & ca. accessit. & hoc casu est impedimentum publicæ honestatis iustitia [r], nō affinitatis: quia illa nō est nisi interueniat carnalis copula. j. ea. cap. lex diuinæ.
i Qui despōsatam. Moriatur. xxxiiij. q. ij. non satis.
k Vxor erat. Id est, carnaliter cognita. & sunt verba Gregorij.
l Additur. Hoc c. continuatur illi. xxxvj. q. ij. tria. & c. nullus.
Cum

Mulier intra tēpus luctus certis ex causis contrahere prohibetur.

Spōsa nō est vxor.

r Quæ quidem impedit matrimoniū, & dirimit vt patet in eo quod leg. & not. extra qui filij sint legi. referentē. & de despō. impu. duo queri.

† Alias auditur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum altero viro. Non consanguineo prioris.

[a] [b] SI quis vxorem desponsauerit. Videtur ergo, q̃ alterum istorum per se sufficiat ad hoc q̃ sit matrimonium, et ita per artas probantur sponsalia. Sed dicendum, vel. i. etiam subarrauerit præcedente desponsatione. Vel dic, q̃ alterum sufficit: quia & si subarrat, licet nõ consentiat, præsumitur pro sponsalibus & matrimonio, donec probetur contrarium: ar. xxvij. di. q̃ interrogastis. et xxx. q. v. nostra tes. & ca. fœminæ. nec refert an verbo vel facto declarato. Voluntas verbo aut facto declarata sit autẽ hæc subarratio per immissionem annuli, licet non cõsentiat semper: qa est signum amoris. Dicitur de hoc 30. q. v. nostra tes. & ca. fœminæ.

[c] Subarrauerit. Extra de præsumpti. illud. contra.

[d] Ducere. Id est, carnaliter cognoscere.

[e] SI quis. Alijs. puta frigiditate, vel ex maleficio. & ita idẽ iuris est, siue despõsatio interueniat de solo facto, siue de iure. Et ita si quis consanguineam suam desponsauit, vel aliquam aliã, cũ qua ipse cõtrahere non possit, et separetur ab ea, nullus de cõsanguinitate sua eã ducere potest. et ita monachus poterit impedire cõsanguineos suos, licet frigidus natus sit. q̃ concedit H. & hoc satis potest concedi, q̃ siue sit monachus, siue frigidus, siue deuotus, siue ieius, q̃ sponsalia illius impediunt matrimonium: argu. extra de sponsa. ad audientiam'. nam propter desponsationem quæ nulla est, notatur quis infamia. ff. de ijs qui not. infa. quid ergo. §. cum autem. extra de biga. nuper. Vnus tamen casus excipitur, quando intra septennium facta est desponsatio. extra de despon. impu. accessit. Item in alio casu nõ impediunt sponsalia de facto sequens matrimonium: vt extra de eo qui duxit. in matrimoni. significauit. Sed quæ ratio est, quare sponsalia quæ nulla sunt, impediunt matrimonia.

[f] Vbi videtur Innocentius approbare, tamen sub dubio forte. sed ibi Vincẽtius reprobat indistincte.

[g] Vbi vi- detur In- noc. hanc sentẽtiam approba- re, tamen sub dubio forte. sed ibi Vincẽ- tius repro- bat indi- stincte.

tem mortuus fuerit vir eius liberata est à lege viri: ita vt non sit adultera, si coniuncta fuerit cũm altero viro.

Item Gregorius.

Post mortem alicuius, nullus de eius consanguinitate sponsam eius accipiat.

CAN. XI.

[h] SI quis vxorem desponsauerit [b], vel eam subarrauerit [c]: quã quitam postmodum præueniente die mortis eius, nequiuerit eam ducere [d] in vxorem, tamen nulli de consanguinitate eius, licet accipere eam in coniugio. quod si inuentum fuerit factum, separetur omnino.

Item Iulianus Papa.

De eodem.

CAN. XII.

[i] [j] SI quis desponsauerit vxorem vel subarrauerit, & siue præueniente die mortis, siue iruentibus quibusdam aliis [e] causis minimè eã cognouerit: neq; eius superstes frater, neq; vllus de cõsanguinitate eius, eundem sibi tollat in vxorẽ vllo vnquam tempore.

2 *His omnibus authoritatibus, probantur isti esse coniuges. Sed Augu. testatur contra dicens.*

Non est inter eos matrimonium, quos non copulat commixtio sexus.

esset vel ideo, quia quandoque probaretur monachus qui non esset in rei veritate, vel frigidus, & ita esset ibi periculum. nec est contra extra de sponsa. inuenis. nam ibi post septennium tenuit, &c.

His omnibus. Hæc est secunda pars q. in qua probas, quod non sit vxor si carnis commistio non interueniat. nam si esset vxor, non posset intrare monasterium illo inconsulto: ipsa potest vigo etiam contradicente, & inconsulto. & hoc probat per xix. cap. Ioan.

CAN. XIII.

NOn est dubiũ, illã mulierem nõ pertinere ad matrimonium [f] cum qua commistio sexus non docetur fuisse.

Item Leo Papa. [†]

Illa mulier non pertinet ad matrimonium, cum qua non celebratur nuptiale ministerium.

CAN. XIIII.

CVm societas [g] nuptiarum ita à principio sit instituta, vt præter cõmistionem sexuũ, non habeãt in se nuptiæ coniunctionis Christi, et ecclesiæ sacramentum [h]: non dubium est, illã mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua docetur non fuisse nuptiale [i] ministerium.

Benedictus seruus seruorũ Dei N. salutẽ, &c.

PALEA.

Ex diuinæ constitutionis apostolicam cathedram totius posuit orbis terrarum magistram: ut quicquid ubique locorum dubitatur, ab ea ratio eiusdem requiratur: affatus est autem nos suis literis eiusdem cathedræ possessorem, ac percũctatus est quidam uestras nomine Ioannes procõnubio filiæ suæ superstitis, cuius soror defuncta cui

[†] Epistola ix. ad Rusticum. cap. iiij.

[g] Vna. fictione iuris vir et vxor, vna caro sunt. vel erunt duo in carne vna, id est, in vno carnali opere, id est, ad vnam carnem. vel, id est, ad vnam progenerandã. Sic & fornicarij dicuntur vna caro. j. xxxij. q. iij. in eo.

[h] Sacramentum. Duo sunt sacramenta: vnum Dei & animæ, aliud Christi & ecclesiæ. inter virum & vxorem, vt j. ead. in omni. & extra de big. debitum.

[i] Nuptiale ministerium. Id est, carnis commercium. Item

uit, vbi dicitur, quod ea, quæ lucrantur vir & vxor, communiter obueniunt eis. Et est sic ff. rerum amotarum. l. i. vbi dicitur, quod vxor domina est & socia rerum ipsius viri. sed domina dicitur, quia non potest agi furti, licet furtum committat.

Item Apostolus.

Palea quæ hic solet esse, est contraria iis quæ diximus. i. ea. si quis desponsauerit. partis federit uoluntati. nã cur prohibeatur, quod prohibendum nunquam sancta scriptura declarat? Sed neque mundanæ leges connumeratis personis quæ [†] inter se nuptias contrahunt, de huiusmodi aliquid dicunt. ne ergo abnegetis q̃d negandũ nulla ratione decernimus. Itẽ Apostolus [a] præcepit, ut uxor reddat debitum uiro, & uir uxori nisi fortè ex cõsensu ad tempus ut expeditius uacent orationi. unde datur intelligi, quòd sine cõsensu alterius non licet alteri uacare orationi. Item propositum melioris uitæ uir sumere non potest sine consensu uxoris, & eõuerso.

Vnde Gregorius scribit

Tenticiæ patriciæ. [†]

Causa religionis coniugia solui non debent.

CAN. XV.

[a] Vide tamen ex post. sic dicitur in sed loquitur cũ patre promiserat. filiã illi, sed ille non desponsauerat eam: & quod dicitur despõsata, id est, promissa simplicib' verbis patris illa non consentiente. Et hoc cõsentiente. & ca. fœcundum. xix. q. ij. fec. dum. xix. q. ij. duxi. loan.

[b] Humana. in au thẽ. de nup. §. distractam. hunetur. col. iiij. x. cap. j.

[c] Diuina. §. distin. Diuina. quæ tãc demum locũ habet, cum carnalis cõiunctio vna caro est. extra de conuer. cõiug. ex publico.

[d] Latori. Id est, Christo, cui nullus resistere potest. xi. q. iij. fec. dum. xix. q. ij. duxi. loan.

[e] Vna. fictione iuris vir et vxor, vna caro sunt. vel erunt duo in carne vna, id est, in vno carnali opere, id est, ad vnam carnem. vel, id est, ad vnam progenerandã. Sic & fornicarij dicuntur vna caro. j. xxxij. q. iij. in eo.

[f] in pollutione. Argu. q̃ uno intrante monasterio, posset alter coniugũ in seculo remanere, dum modo in castitate. non enim videt esse causa prohibitionis, nisi pollutio. causa ergo cessante, cessabit prohibitio. quod verum est si est senex: vt extra de cõuer. coniug. cum sis præditus.

[g] Minora. Hoc tenet in minoribus: vt 5. xcv. dist. illud. §. xxiij. quæst. j. miramur.

[h] Maiora. Nõ in honoribus: vt 5. dist. distinctè. l. qui sub gradu. et est simile. xxj. q. ij. visis B.

[i] Anteactæ. Et istẽ hoc casu augent sibi merita? sic. faciunt enim vtrũq; sed in ipso non delent culpas. Item nõ Coniuges ne coniuges committant commissendo augent meri ta sibi sic? sed nõ remittur. tantum: nec ita expedit + licet quidã dicant, quod cũ cõmiscentur, & causa reddendi debiti veniam prolis, non meretur præmium, sed minus supplicium. sed hoc improbatur. j. xxxiij. q. v. si dicat. Icã. Multo

[†] Atlas, quibus.

[†] Imo ad Theot. 5 li. 9 epistola 39.

SVnt q̃ dicũt, religionis gratia cõiugia debere dissolui. verũ sciẽdũ est, etsi hoc lex humana [b] cõcesserit, lex tñ diuina [c] prohibuit. Per se em̃ veritas dicit. Quod Deus cõiũxit homo nõ separet. q̃ etiã ait: Nõ licet dimittere vxorem excepta cã fornicationis. q̃s ergo huius latori [d] legis cõtradicat? scim̃ q̃a scriptũ est: Erũt duo in carne vna [e]. Si ergo vir & vxor, vna caro sunt, & vnũ corp̃, & religionis cã dimittit vir vxorẽ, vel mulier virũ, in hoc mũdo remanentẽ, vel etiã fortasse ad illicita vota migrantẽ: q̃ est ista cõuersio, in qua vna et eadẽ caro, ex parte trãsit ad cõtinentiã, & ex parte remanet in pollutione [f]? Si verò vtrisq; cõueniat cõtinentẽ vitã ducere, hoc q̃s audeat accusare: cũ certũ est, q̃ oportẽs Deus, q̃ minora [g] cõcesserit, maiora [h] non, phibuit? duob̃ em̃ modis sancti viri etiã a licitis abstinere solẽt: aliq̃n vt merita apud Deũ opotentẽ sibi augeãt, aliq̃n vt anteactæ [i] vitæ culpas derergãt. ꝓinde cũ boni cõiuges aut meritũ augere desiderãt, aut anteactæ vitæ culpas delere: vt adstringãt se, & meliorẽ vitã appetãt

Matt. 19. a

Gene. 2. d

a Multorum. Consuetudinem. contra xxxj. dist. ante triennium. in prin. sed ibi loquitur post prohibitionem. & dicit B. quod Pelagius fecit tantum vnam constitutionem sub disiunctione, & illam retractauit Grego. vt ibi not. Hug. dicit φ duas fecit. vnã pure, quæ ibi reprobatur. aliã quam hic tangit nõ reprobando.

b Licite. Ante subdiaconatum ductis: q a nec tẽpore apostolorum in subdiaconatu licuit contrahere. lxxxiiij. distinct. cum in præterito.

c Prohibitum. & male: quia nec poterat præcipere quod abstinerent ab vxoribus quas erant legitime adepti: nec etiam quod abstinerẽt ab officio: quia sine culpa nõ potest qs priuari officio. & ita fuit retractatum à Greg. xxxj. dist. c. j. dicit tamen H. quod bene: quia abstinere ab vxoribus, fuit eis indictũ si possent habere cõsensum virorũ. Itẽ dicit, quod alias interdictũ fuit ex causa ministerium, sed sine culpa: sicut & beneficium interdicitur coniugatis sine culpa, sed non sine causa. extra de cler. coniug. cap. diuersis.

d Aut certe. Arg. quod id quod per se simpliciter imperari non potest, sed persuaderi, vt continentia. xxxij. q. j. integritas. subalternatiue & disiũctiue imperari potest. xxxij. dist. lectores. Argu. contra. ff. de condit. insti. quæ sub cõditione. §. si quis.

e Suspẽdit. tempore prohibitionis. & ita non fuit adstrictus voto continentiæ vel expresse vel interpretatiue. Vnde est argu. eum & vxorem eius continentiã non vouisse.

f Notarij. Argu. cõtra. xx. q. iij. eos.

g Suspendit. Secus ergo si se non suspendit. vnde mulier præsumitur vouisse (quod concedo) eo ipso quod licentiam dat viro promouendi. Sed quare separatur à viro secundo, licet non vouisset? quia vxor clerici debet se conuertere alicui religioni: vt arg. s. xxviij. distinc. quia sunt. & sic præsumebatur & dicebatur de isto. Argu. contra. xx. quæstio. iij. eos.

h Non debet. s. xxij. dist. feriatim. in fi. contra: vbi dicitur, φ non potest alij nubere post mortem primi. Sed ibi incœpta erat iam continentia in subdiacono, hic nõ: nõ enim vouit nec expresse nec tacite, cũ eius maritus nõ fuit promotus ad ordinẽ diaconalẽ. & in subdiaconali ordine he ne licebat tempore huius Greg. adhærere vxori vel cõtrahere: nõ postquam edidit illam constitutionẽ. xxxj. dist. ante triennium.

i Præsertim. i. si sic iuncta est cũ subdiacono, φ ipsa tũc fecerit votũ, φ post mortẽ eius contineret ppetuo. tunc eñ nõ fuit matrimoniũ cum secũdo. hoc secundũ H. cuius opinionẽ not. xxxij. di. feriatim. sed secundũ opinionẽ nostram quã not. s. e. q. j. cap. j. falsum esse patet. nã secundum hoc, etiã si expresse vouisset, nisi deuoueret se religioni, non solẽnizat, vt ibi dixi: nec separat à viro secũdo. Ioan. & quocũq; modo dedit licẽtiã siue intrãdi religionẽ, siue ordinẽ suscipiendi, nõ separabitur secũdũ matrimonium. Dic ergo hic præsertim, i. maximẽ. nam præsumptionem induceret cõtra eã, non tamẽ quę sufficeret ad separationẽ. H. vtrũ autem dando licentiã, intelligatur solenniter vouere, notiã. xxxij. dist. feriata. & xxviij. dist. tim. & xxviij. dist. si se cuiquam.

[redacted]

1.Cor.7.a

Imo Carthaginensi & sic in Sicilia vbi Greg. regnabat, et habetur li. 3. epistola 34. C. M.

Beneficiũ coiugatis interdicitur.

[redacted]

Vxor dãs licentiã viro promouendi vouere videtur.

licet. sic eñ multos sanctorum nouim9 cũ suis coniugibus prius continentem vitam duxisse, & postmodum ad sanctę ecclesię regimina migrasse. Si verò continentia quã vir appetit, mulier nõ sequitur: aut quã mulier appetit, vir recusat: diuidi coniugiũ non potest, quia scriptũ est: Mulier potestatẽ sui corporis nõ habet, sed vir: similiter & vir potestatem sui corporis non habet, sed mulier.

Item Leoni episcopo Carthaginensi.

Absque viri consensu, monasterio mulier deputata, ad eius consortium non prohibetur redire.

CAN. XVI.

MVltorum relatione comperimus, hanc apud vos olim cõsuetudinem a fuisse, vt subdiacones suis licitè b miscerentur cõiugibus. quod ne denuò quisquã præsumeret, à seruo Dei sedis nostræ diacono ex authoritate nostri prædecessoris isto modo est prohibitum c, vt eodẽ tempore ij, qui iam vxoribus fuerant copulati, vnum ex duobus eligerent, id est, aut certè d ministrare nulla ratiõe prę sumerent, aut à suis vxoribus abstinerent: & quantũ dicitur, Speciosus tunc subdiaconus, ꝑ hac re ab administrationis se suspendit e officio, & vsq; in obitus sui tempus, notarij f quidẽ gessit officium: & à ministerio, quod subdiaconum oportuerat exhibere, cessauit. post cuius obitũ, quia relicta eius Honorata est marito sociata, à tua fraternitate in monasterio cognouim9 esse destinatam. Ideoq; si (vt fertur) eius se marit9 ab administratione suspendit g, antedictæ mulieri non debet h officere, φ ad secunda coniugij vota migrauit: præsertim i si non tali mente subdiacono iuncta est, vt à carnalibus voluptatib9 abstineret. Si ergo ita se veritatem quemadmodũ edocti sumus, habere cognoscis, prædictã te mulierem de monasterio ꝑ omnia conuenit relaxare, vt ad suum maritũ, sine aliqua possit formidine remeare.

Item Adriano Panormitano notario.

Ad vxorem redire cogatur, qui sine eius consensu religiosam vestem suscepit.

CAN. XVII.

AGathosa latrix pręsentium questa est virum suum contra voluntatem suam in monasterio Vrbici abbatis esse cõuersum. Quapropter experiẽtiæ tuæ præcipimus vt diligenti inquisitione discutiat, ne forte eius voluntate conuersus sit k, vel ipsa l se mutare promiserit: & si hoc repererit, & illum in monasterio

[redacted]

k Agathosa. Conuersus. Maritus non potest recipi ... fit. Licet recipi non an posit debuerit, nisi & vxor cõuerteret. s. e. intrare religione. fũt qui dicunt. Io cõ...

l Vel ipsa. Hic habes, φ cõsensus vxoris sufficit, licet ipsa expsse nõ voueat, nec itret religionẽ, ad hoc vt marit9 possit itrare religionẽ: vt xxxiij. q. v. q vxorẽ. & expsũ vt extra de

de conuersione coniug. c. veniens. & cap. constitutus. nam dando licẽtiam, vouere intelligitur. xxxij. dist. feriatim. xxviij. dist. diaconus. & c si qua vidua. sed expresse cõtradicit extra de cõuer. coniug. c. j. Quidam dicunt licẽtiam vxoris nõ sufficere, nisi & ipsa intret religionẽ. & illud ca. xxxiij. q. v. qui vxorem. intelligunt loqui de cõsilio. et quod hic dicit, si vero nihil horum. dicũt quod hæc dictio horum, hic demonstrat hęc duo membra, scilicet crimen fornicationis: & hoc, quod ipsa se mutare promisit. & exponunt hic vel pro &. Alij dicũt, quod sola licẽtia sufficit, & dãdo licentiam, intelligitur vouere, & cogitur intrare religionẽ, nisi sit vetula: vt extra eod. cum sis prædictus. et intelligũt decre. primam prædi. de conuer. cõiug. de licẽtia extorta. Probabiliter potest dici, quod si mulier ignara iuris dedit licentiam, non intelligitur vouisse, & tunc potest maritum repetere. secus si ius sciuit. Io.

a Promisit. Compellenda enim est, si se promisit futuram monachã: arg. xij. q. ij. quicunque suffragio. nisi maius periculũ timeatur: extra qui cle. vel vo. veniens. Vel dic promiserit, se deuouendo religioni.

b Horum. Scilicet quod nec illa mutare se promisit, nec consensit, &c.

c Nec quondam. Hic petitorio agebatur: & ideo excipit de fornicatione, alias primo restitueret. extra de restitu. spolia. ex conquestione.

d Fornicationis. Publicæ: vt extra de diuor. significasti. alias sine iudicio ecclesiæ dimissa restitueretur, nisi ipsa se spoliasset vagãdo cum adultero. Vel verius dicas, quod hic referebatur quæstio, quomodo ipsa non erat spoliata: quia dicebatur quod eius voluntate intrasset religionem.

e Tonsuratus. Secundum H. post mortem vxoris tenetur redire ad monasterium. nec obstat decre. illa extra de conuer. cõiug. c. quidam. licet enim ingressus, vel votum non teneat quantum ad se, tamen monachus est: sicut extinctores Spiritus sancti, licet enim extinguere non possunt quo ad se, tamen extinctores iudicantur. j quæst. j. cap. iudices. de conse. distin. iiij. cap. quæris. videtur tamen illa glo. sed nunquid, contraria huic. Ioan. male dixit H. cum iterum approbata sit in noua compilatione illa decreta. quidam. Bartho. Brix.

f Debeas. Sed nunquid iste redditus vxori poterit ab ea exigere debitum, vel ei exigenti reddere: Dic quod exigenti tenetur reddere: quod enim suum erat, scilicet exigere, vouere poterat, sed non alienum, scilicet non reddere: vt xxxiij. quæst. v. cap. vna. sed ab ea exigere non poterit: argu. extra de conuer. coniuga. quidam intrauit. quia quantum in se fuit, se voto adstrinxit. Sed nunquid ea mortua, poterit abbas istum repetere, vel iste poterit aliã ducere? Dicendum, quod abbas istum repetere non poterit: quia votũ nullum fuit, & non iam fuit monachus, nõ tamen aliam ducere poterit: quia quantum in se fuit, se voto ligauit. si tamen duxerit de facto, tenet, & erit matrimonium inter eos: vt extra eo. c. placet. H. tamen contrarium dixit: & dixit quod nõ esset decre. quæ est extra eod. c. quidam. Si autem aliquis de licentia vxoris suę intrauit religionẽ, satis potest dici, φ mortua vxore, quę eum repetijt, cogitur reuerti ad monasterium: & si cõtraheret, non teneret matrimonium: vt extra eod. titu. ex parte. Ioan.

permanere prouideat, & hanc (sicut promisit a) mutare cõpellat. Si verò nihil horũ b est, nec quondã c fornicationis d crimen (propter qđ licet dimittere vxores) prædictã mulierẽ cõmisisse cognoueris, ne illius conuersio vxori relictæ in seculo fieri possit perditionis occasio, volumus, vt maritum suum, illi (etiam si iam tõsuratus e est) reddere debeas f, omni excusatione cessante: quia etsi mundana lex præcipit, conuersionis g gratia vtrolibet inuito posse solui coniugium, diuina tamen lex fieri non permittit. Nam nisi fornicationis causa, virum vxorem dimittere h nulla rõne conceditur: quia postquàm copulatione coniugij, viri atque mulieris vnum corpus efficitur, non potest ex parte conuerti, & ex parte manere in seculo.

Item ex viij. synodo.

Sine consensu vxoris, religionis propositũ vir sumere nõ pot.

CAN. XVIII.

SI quis cõiugatus vult conuerti ad monasterium, non est recipiẽdus, nisi prius à coniuge castimoniam profitente i fuerit absolutus. nam si illo viuente, illa per incontinẽtiam alteri nupserit, proculdubio altera erit: nec recipietur apud Deum, eius viri k conuersio, cuius sequitur coniugalis fœderis prostitutio. Tales igitur cõiuges tunc sine culpa sequuntur Christum derelicto seculo, si habeant ex pari voluntate castitatis consensum.

Item ex synodo Eugenij papæ.

Sine conscientia episcopi, viro & vxori causa religionis diuertere non licet.

g Conuersionis. Ante iudicium ecclesiæ neuter potest intrare monasterium altero inuito, nisi cum publice fornicata est: tũc vir ea inuita potest intrare monasterium, sed non illa: sed facta separatione iudicio ecclesiæ, secundum H. neuter tenetur alteri, & vterq; cessit iuri suo: arg. vij. q. j. quàm periculosum. & ideo tunc dicit H. quod vterque intrare potest reliquo inuito. Illud autem Apostoli, Aut maneat innupta, aut reconcilietur, quod de dimittente loquitur, intelligitur ante sententiam ecclesiæ. Ioan. sed authen. contradicit H. vt C. de adulte. authen. sed hodie. Bartho. Brix.

h Dimittere. Arg. quod alter coniugum potest intrare monasterium altero consentiente, etiam post quàm sunt vna caro effecti. Et sic habes duas causas hic quibus post carnalem copulam vir potest separari ab vxore quantum ad reddendum debitum, & cohabitationem, scilicet fornicationem, tamen post separationem factam ab ecclesia, antea non: vt infra xxxv. q. vj. c. multorum. & xxxiij. q. ij. seculares. & votum conuersionis tunc exigitur, vt illa consentiat, & similiter cõuertatur, & profiteatur, si est iuuenis: si vetula, saltem profiteatur perpetuam continentiam, extra de conuer. coniug cum sis prædictus.

Monasterium an intrare possit alter cõiugũ post copulã, altero consentiente.

i Si quis coniugatus. Castimoniam profitente. id est, transeunte ad religionem, si est iuuenis: alias ille non est recipiendus. extra de cõuer. coniug. cum sis prædictus.

k Viri. Extra de conuer. coniug. cap. sane. & cap. coniugatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Coniugũ separatio nõ fit sine ecclesię au thoritate.

a SI vtr. Conscientia. hoc generaliter obtinet, vt semper authoritate ecclesiæ fiat separatio: vt xxxv.q.vj c. multorum. 5. xix. q. ij. c. duæ. cõtra ibi, secus in clerico. si tamen sine authoritate episcopi istud fiat, tenet: vt generaliter interpretatur consuetudo, vel in eo casu exaudi, cum volũt cõstruere monasterium in quo se conuertant sine licentia episcopi: argu. de consec. distin. j. c. nemo. Io. de Fan.

b Non soluitur. nisi postea alter vtit ratũ habere ingressum alterius: argu. xxxiij. q. v. ca. mulier.

c SItu abstines. Licentiam. Id est, occasionem.

d Imputabitur. Adeo, quod secundum Ioan. de Fan. nõ poterit dimittere eam propter talem fornicationẽ: quoniam qui occasionem dat damni, damni sionem ille, ipse tenet ꝙ men debet fidem ſ. sequitur seruare castitatis: argu. ea. quæ thosa. et xxiij. q. v. ca. pu tradat alij adulteram. Archi randam, extra de eo qui cog. cõsanguin. seu discretionem. ff. soluto matrimo. cum mulier. Dic ergo hic tur abstinentiæ, id est, abstinenti tibi imputabitur peccatum quod cõmittit, ei debitum denegando. Ioan.

e QVia Agatho. Cõiugij. s. iiij. xl. sicut. C. de episco. & cle. Deo nobis. C. de agric. & censit. cum licimus. lib. xj. Ioã.

f SCripsit. Dignitate. Argumẽ. quod hoc solo, ꝙ Rex desistens efficit monachum esse rex desinit esse Rex, si monac. vel Imperator, vel efficiatur. Papa, vel episcopus: arg. vij. quæst. j. hoc nequaquam, &c. Et est argu. quod ius regni non transit ad monasterium, sed ad successores sanguinis tantum, vbi per successionem habetur. sic de comitatu & ducatu. arg. tamen simitur hic sophistice. Nam ista nõ erat regina, nisi quia vxor regis fuit: sicut & vxor consulis dicitur consularis. ff. de sena. for. de minæ. ergo eoipso tia & potest. Ad quod volebat exui test. regia. copula maritali, et q. xxix.

g Posse. sed nonne vir eius erat publicus adulter cum Gualdrada: vt ij. qõ. j. scelus? quare Gene. 2. d

h Ecce quòd coniugati sine licẽtia alterutrius contimentiam profiteri nõ possunt. sponsi uerò etiam inconsultis, quas sibi despon sauerunt, exemplis & authoritatibus probatur continentiã posse seruare. Vt enim refert beatus Hieronymus, beatus Macharius præcipuus imter Christiemitas, celebrato nuptiarum cõuiuio, cùm uespere thalamũ esset ingressurus, exuit be egrediens, transmarina petijt, & eremi solitudinẽ sibi elegit. Itẽ beatus Alexius Epiphanij clarissimi filius, similiter ex nuptijs diuina gratia uocatus, sponsam deseruit, et nudus Christo famulari cœpit. Horũ exẽplo patet, ꝙ sponsarũ nõ exquisito suarũ cõsensu, cõtinẽtiã ualent profiteri. Probatur idẽ authoritate Eusebij papæ dicẽtis:

CAN. XIX.

SI vir & vxor diuertere pro sola religione inter se consenserint vita, nullatenus sine episcopi conscientia i fiat: vt ab eo singulariter pro uiso constituantur loco. nam vxore volente, aut altero eorum, etiam pro tali re matrimoniũ non soluitur k.

Item Auguſt. de adulterinis coniugijs.

Sine uxoris uoluntate, uiro continere non licet.

CAN. XX.

SItu abstines sine vxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licẽtiam l, & peccatum illius tuæ imputabitur m abstinentiæ.

Item Grego. Vrbico abbati. †

Vir non est suscipiendus in monasterium, nisi & uxor conuertatur.

CAN. XXI.

QVia Agathonis tor pſentiũ in monasteriũ dilectionis tuę conuerti desiderat, hortamur, vt cum omni eũ dulcedine dilectioneque suscipias: quẽ tamen ita suscipiẽdum esse cognosce, si & vxor illius cum eo similiter conuerti voluerit. Nam dum vnum vtrorunq; corpus coniugij n sit factum copulatione, incõgruum est, partem conuerti, & partem in seculo remanere.

Item Nicolaus papa.

Continentiæ uota non licet uxori suscipere, nisi eandem uitam uir eius elegerit.

CAN. XXII.

SCripsit nobis Theoberga regina, se regia dignitate o vel mariali copula uelle exui, & sola uita priuata esse cõtentã desiderare: cui nos scripsimus, non aliter hoc fieri posse p, nisi eandem uitam cõiunx eius Lotharius elegerit. nam licet sit scriptum: Quos Deus coniunxit, homo non separet: Deus tamen & non homo separat, quando diuini amoris intuitu ex consensu vtriusq; coniugis matrimonia dissoluuntur. aliter autem fieri mutuam separationem vestram prohibemus.

o Posse. sed non.

p Ecce. Probatur quod altero consentiente alterum non potest trãsire ad religionem, nunc ponit assumptionem, scilicet ꝙ ipse hoc potest, & ex eo infert: nõ ergo est cõiunx. ſ. cum ergo. Ioan.

q Solitudinem. Dicunt tamen qui dam, quod vita eremitica non soluit matrimoniũ: quia eremita nõ est religiosa persona, nisi specialiter se deuoueat alicui religioni. Et ni sue ordini. nam eremita habet propriã: vt xix. q. iij. §. econtra. vnde si cõtrahit matrimonium, tenet. Alij dicunt. ꝙ est persona religiosa, & talis religio habet votũ continentiæ annexum. si tamen quis in propria domo vellet religiosam vitam ducere, talis religio non dissoluit spõsalia: vt extra de conuer. coniug. ex parte. ij. Io. de Fan.

Despon

a DEsponsatam. Monasterium. Sed obijcitur. spõsus intrat religionẽ, & monachi nolunt eum recipere ante legitimam probationem, cũ non debẽat extra de reg. ad apostolicam. Numquid ergo sponsa expectare, forte per annum vel

Sponsus tandiu tenetur eum religio- per triennium, sequi secundum ꝙ est notum, quas vel iguotus, & tempo- ipsa talis est ꝙ con tinere potest? Ad hoc dico, quod si sine licentia vxoris transit ad religionem, non habebit tempus probationis nisi duos mẽses: si autem de eius voluntate transit, tenetur continere vsquequo sit elapsum tempus probationis. & quod dicit decret. extra de conuer. coniug. ex publico. ꝙ duo mẽses tantum dãtur assumenti habitum religionis, intelligo de illo, qui sine voluntate vxoris transit. Similiter di stingue in clerico transeunte ad religionem: vt si de licentia Episcopi trãseat, quod possit? e Priora stipendia se cus si sine licentia. Ioan. Quid iuris sit de hoc in quæstionibus no. B. Laurentius dat licentiã alteri, nõ intelligi- tur dedisse nisi secundum quod de iure debet habere, sci licet vsque ad duos menses. Sed quid si non vult eligere monasterium: sed in propria domo vult habitum sumere, vel continentiã vouere? Dicimus quod non potest, vt habes extra de conuer. coniug. ex parte. in fi. nec ipon ſ. ꝙ iste potest. ad ecclesiam secularem con uerti, vel ordinẽ ac cipere, vt extra de coniug. c. j. §.

b Ecce. Quod iuris sit quæstio. Et ſ. ꝙ sponsus cum dat licentiã ſ. ꝙ spõsæ vel cõiuncti intrãdi monasteriũ, matrimonium non soluit, sed cõpellendus est & ipse intrare, & si contraxerit, duos habet viros mulier, vel vir duas vxores. Tu dic, qd̃ siue ea volẽte siue inuita trãseat, alter nõ cõpellit intrare monasteriũ. Baz. dicit quod non soluitur, nec intrare cõpellit: & si cõtraxerit, habet duas vxores. Tu dic qd̃ nõ cõpellit intrare, quia

Despõsata puella non prohibetur monasterium eligere.

CAN. XXIII.

DEsponsatam puellam non licet parentibus alij viro tradere, licet tamen illi monasterium a sibi eligere.

Item Gregorius in registro. †

Despõsata impunè monasterium potest eligere.

CAN. XXIIII.

DEcreta b legalia de sponsatam, si conuerti voluerit, nullo modo censuerunt damno c mulctari.

Cùm ergo coniugatorũ continentia, nisi ex amborum consensu Deo offerri non ualeat, cùm uir sui corporis potestatem non habeat, sed mulier, sponsæ autem monasterium possunt eligere, & sponsi non exquisito consensu sponsarũ, propositum melioris uitæ assumere ualeant, patet quòd inter sponsum & spõsam coniugium non est.

Item cum secundum Augustinum, illa mulier non pertineat ad matrimoniũ, cum qua docetur non fuisse commistiõ sexus. Item cùm secundum Leonem, illa non pertineat ad matrimonium, cum qua non dobetur fuisse nuptiale mimisterium, apparet, quod inter Sponsum, & Sponsam coniugium non est. Item Nicolaus Papa præcepit de iis qui ab aduersarijs excæcantur, & mẽbris detruncantur, ut ob hanc infirmitatem coniugia taliũ non soluantur. De his autem qui causa frigiditatis uxoribus debitum reddere non possunt, statuit Gregorius Papa. ut uterq; eorum septima manu propinquorum talibus sacrosanctis reliquiis, iureiurando dicat quod nunquam per commistionem carnis coniuncti una caro effecti fuissent. Tunc mulier secundas nuptias poterit contrahere: uir autem, qui frigidæ naturæ est, maneat sine spe coniugij.

Vnde idem scribit Venerio Carolitano episcopo, ita dicens.

Si mulier probauerit, quod à viro suo nunquam cognita fuerit, separetur.

CAN. XXV.

QVod autem d interrogasti me, de ijs qui matrimonio coniuncti sunt, & nubere e non possunt: si ille aliam vel illa alium possit accipere, de quibus ita scriptũ est f: Vir & mulier

d QVod autem. De hac materia habebis. xxxij. quæstione. j. c. Ioan.

e Nubere. i. carnaliter commisceri, vt ſ. distinctio. xxxiiij. Valentino.

f Scriptum est. In Lõbarda. Et ita est arg. quod le- ges induci possunt in causis matrimonialibus. nam et

ab ipsa repetere, sed mulier totum repetit quod dedit. C. de dona. ante nuptias lege, si à sponso. Ioan. ne.

Religio vtrum solus alter vinculum iuramenti, vt extra de spon. commissum. & de iure. peruenit. ij. Io.

c Damno. Rex em quas alter alteri de dit, restituentur ei. vt extra de conuer. cõiug. ex publico. licet possit videri, qd̃ ille, per quẽ stat quod matrimoniũ sub. gaudeat punire, vt C. de sponsalib⁹. l. vlt. & ideo Sed non est ita? si pœnã non tẽ osculũ interueniret, nõ põt sponsus, de adult. l. nisi dimidiã partẽ rerum suarũ dataruꝫ Gracch⁹.

Rr ij in accu

in accusatione etiã clericorũ inducuntur, argum. iij. quæ. ix. dignum.
a Probare. j. xxxiij. q. j. si quis accepit. cõtra. extra de despon. impub. continebatur. extra de clan. despon. si quis clam. extra de frigidis et malef. c. j. In his omnibus, dicitur, quod ꝓbationi viri standũ est, & etiam sacramento viri, vt in c. continebatur. sed hoc intelligitur cum vir tacet, & probationes non habet. imo verior est solutio, quod hoc locũ habet quoties mulier quæ virgo est, se incognitam vult probare p aspectũ corporis. hæc probatio præfertur omnibus etiã iuramento viri extra de probatio. proposuisti. validior enim est & melius res ingeritur animo occulta fide quã per aures. institu. de grad. cogna. §. hactenus. & §. cõsobrino, sed si fuisset mulier, potius crederetur viro, & sic loquuntur iura contraria.

Mulier si dicat se incognitam & vir cõtrariũ, cuius probatio admittetur.

b Institutis. xxxiiij. distinctio. cap. vltimo.
c Negatur. Re vera nõ est diuortium proprio sumpto vocabulo, quia diuortium dicitur inter carnaliter commistos, repudiũ inter sponsos. ff. de verb. sig. inter stuprum. §. diuortium.

Diuortiũ & repudiũ differunt.

d Vnde apparet. Totũ est allegatio.
e Qui dormierit. Quidam dixerũt hoc ca. intelligendum secundũ decret. extra de diuort. si qua. & de sponsa. requisiuit. sed illæ decre. parum faciunt. H. vero, & Baz. dicunt potius esse standũ euangelio. vnde intelligũt hoc cap. q exigere nõ potest, sed reddere tenetur.

si se cõiunxerint, & post ea dixerit mulier de viro, quòd nõ possit coire cum ea: si potest, per verum indiciũ probare[a] q verũ sit, accipiat aliũ.

Ecce impossibilitas coeundi, si post carnalem copulam inuenta fuerit in aliquo, non soluit coniugiũ. Si uerò ante carnalẽ copulã deprahensa fuerit, liberũ facit mulieri aliũ uirũ accipere. Vnde apparet, illos nõ fuisse cõiuges, alioq nõ liceret eis abinuicẽ discedere excepta causa fornicationis, & sic discedentes oportet manere innuptos, aut sibi inuicẽ recõciliari. Itẽ si sponsa coniunx esset, mortuo spõso, remaneret uidua. Si autẽ uidua esset, uir eius ad sacros ordines cõscendere nõ posset: maritus enim uiduæ æquè sicut & bigamus sacerdos fieri prohibetur. Ex huius autẽ copula nullus prohibetur à sacris ordinibus. Vt enim ait Gelasius Papa, nihil est (quantũ ad hũc articulum attinet) quod ei obuiet, de canonicis institutis[b]. Apparet ergo hos nõ fuisse cõiuges. Itẽ si coniuges essent, discessio abinuicem esset diuortiũ. Sed horũ separationẽ negat Ambrosius esse diuortiũ: dicẽs de beata Maria, quam sibi Ioseph desposauerat, et in suam duxerat, Ioseph nũquã cognouit eam. Nam si uir iustus eam cognouisset, nũquam à se discedere passus esset: nec dominus, qui uxorem præceperat à uiro nõ recedere, nisi causa fornicationis: cõmendãs eã discipulo author diuortij fuisset. Ecce cõmendatio Mariæ Ioãni, & detractio Ioseph negatur[c] fuisse diuortiũ, qa Ioseph nõ cognouerat eã. Vnde apparet[d], eos nõ fuisse cõiuges. Si autem beata Maria, quã sibi Ioseph desponsauit, & in suã duxerat, coniunx negatur fuisse, multò minus ista, quæ simpliciter sponsa erat, cõiunx est appellanda.

Item ex concilio Aurelianensi.

Sororem uxoris polluens, neutram valet habere.

CAN. XXVI.

Qui dormierit[e] cũ duab9 sororibus, & vna ex illis antea vxor fuerat, neutram ex ipsis habeat: nec ipsi adultero, vnquam in cõiugio[f] copuletur, id est, nec ꝓpriæ vxori sibi licet reddere debitũ, quã sibi reddidit illicitam sororem eius cognoscẽdo, nec etiam post mortem vxoris, licet ei adulteræ vel alicui copulari in cõiugium.

De sponsa verò econtra legitur in cõcilio Tribuniensi. †

De eo, qui dormiuit cum sponsa fratris sui.

CAN. XXVII.

Qvidam desponsauit vxorẽ, & dotauit[g] eã, & cũ ea coire nõ potuit, quã clanculo frater eius corrupit, & grauidã eã reddidit. decretũ est, vt quãuis nupta esse non potuit legitimo viro, desponsatam tamẽ fratri, frater habere non possit: sed mœchus[h] & mœcha fornicationis quidem vindictam sustineant, licita[i] verò coniugia eis non

vnde sic intelligãt, sequentẽ literã, nõ liceat propriæ vxori reddere sibi debitũ: i. ipse non põt petere debitum ab ea. & ita intelligũt prædictas decret. Nam peccata suos debent tenere auctores. C. de pœn. sancimus. & est hodie expressũ extra de eo, q cog. cõsan. discretionẽ. & maxime cum affinitas spiritualis maior sit quam carnalis, vt xxx. q. iij. ita diligere. sed ꝓpter spiritualẽ superuenientẽ nõ separent. xxx. q. j. ad limina. Ioã.

Affinitas spiritualis est maior carnali.

f In coniugio. j. xxxiij. qõ. vij. quidam. j. xxxiij. q. ij. si qs contra. sed ibi neutra fuit vxor.
g Dotauit. Id est, donationẽ propter nuptias dedit: nam secundũ leges mulier dat dotẽ, & vir donationem extra de dona inter virũ & vxorem. nuper.
h Sed mœchus. Si fuit sponsa de præsenti: quod magis videtur ex eo quod dicit non potuit ei cõmisceri: qa ad id sponsus iam deuenerat, vt tentaret, sed non potuit aliquo impedimento impeditus. Vel si fuit sponsa de futuro, cum qua non cõmittit mœchia, id est, adulterium. dic mœchus & mœcha id est, fornicarius & fornicaria, quia fornicatio mœchia dicitur, argu. xxxij. quæst. iiij. meretrices. & hoc est quod sequitur, fornicationis. &c.
i Licita. Post mortem sponsi, si erat sponsa

† ca. xij. Adulterium cum sponsa [illegible] committitur.

sponsa de præsenti. ecce minus puniuntur isti, quàm adulteri in superiori cap. sed hoc non contingit propter coniugium, vt intelligit Gratia. sed quia peccauerint minus ob publicæ honestatis iustitiã, quàm si esset iam cognita, & affinitas interuenisset. Ioan.

a Si quis sponsam. Scilicet de futuro.
b Pater. Quare ergo frater permittitur vxorem habere in cõsimili casu: vt s. in cap. præcedenti? Respõ. quia pater ꝓximior est filio, quã frater. nã vna persona intelligitur esse cum eo.[1] vnde magis punitur. Ioan.

Pater proximior est filio quã frater.

1 De hoc [illegible]

c Cognouerit. s. c. qui dormierit.
d Apparet. Allegando dicit.
e De sponsa. De futuro. nã si sit de præsenti, idem est quod incognita.
Raptor. CASVS. Dicitur in hoc cap. q si aliquis rapuit sponsam alterius, raptor debet puniri: & si sponsus eam recipere noluerit, ipsa petit alij nubere, si raptori in crimine non consensit. Idem est casus sequẽ. cap.
f Noluerit. de facto supple, si intelligas de sponsa de præsenti. nã de iure compellitur eã recipere, si ipsa non peccauit nec cõsensit, sed per vim est passa: arg. xxxij. q. v. ca. re vera. ff. de adul. l. si vxor. §. si quis plane. nisi velit sponsus religionem intrare: vt extra de conuer. coniug. ex publico. & secũdum hoc, quod dicitur in fin. quia illa possit nubere cum alio, intelligas post mortem viri sui. si autem sponsa est de futuro, non est compellendus,[2] quia libera debent esse matrimonia: vt extra de spons. requisiuit. nam propter modicam causam potest dimitti vxor de futuro. extra de iureiuran. quemadmodum.

negentur.

Item ex eodem.

Si quis sponsam filij sui oppresserit: simul cum ea, sine spe coniugij maneat.

CAN. XXVIII.

Si quis sponsam[a] filij sui oppresserit, & postea filius eius eam duxerit, pater[b] postmodum non habeat vxorem, nec mulier virum. filius qui patris facinus ignorauerit, aliam accipiat.

Si illa quam uir sororis suæ cognouerit[c], perpetuò copulari prohibetur, hic uerò, qui sponsam fratris sui corruperat, peractã pœnitẽtia, matrimoniũ contrahere permittitur, apparet[d] hanc nõ fuisse coniugem fratris eius. Item mulier causa fornicationis à uiro suo dimissa, aut ei reconciliabitur, aut eo uiuẽte innupta manebit. De sponsa[e] uerò econtra inuenitur in primo libro capitularij, in quo sic legitur:

Si sponsus raptam recipere noluerit, liceat sibi alij nubere.

CAN. XXIX.

Raptor pœnitentia publica mulctetur: raptam verò si sponsus accipere noluerit[f], & ipsa eidem crimini consentiens[g] non fuerit[h], licentia nubendi alij non negetur.

Item ex concilio Toletano.

De eodem.

g Consentiens. Tunc enim non posset nubere, nisi timeretur incontinẽtia eius: vt extra de eo qui cog. consan. ex literis. in si. xxxvj. q. ij. si autem. Ioan.
h Non fuerit. Ante vel post: non enim refert, quando dolus committatur. arg. j. q. j. c. eos. & ff. de calũ. l. j. §. qui autem.

CAN. XXX.

Statutum est à sacro conuentu, vt si quis spõsam alterius rapuerit[i], publica pœnitentia mulctetur. & sine spe coniugij maneat. Et si ipsa eidem crimini consentiens[k] non fuerit, licentia nubendi alij non negetur. Quod si post hæc coniungere se præsumpserint[l], vterq; vsque ad satisfactionem[m] anathematizetur.

3 Apparet ergo hanc non fuisse coniugem, cui uiuente sponso alteri nubendi licentia non negatur. Quo modo ergo secundum Ambrosiũ & reliquos patres, sponsi cõiuges appellãtur, & his omnibus argumẽtis cõiuges nõ esse probãtur? Sed sciendũ est[n], quòd coniugium despõsatione initiatur, commistione perficitur. unde inter sponsum & sponsam coniugium est, sed initiatum, inter copulatos est coniugium ratum.

Vnde Ambrosius.†

In desponsatione coniugium initiatur.

CAN. XXXI.

Cum initiatur[o] coniugium, cõiugij nomen adsciscitur, nõ cùm puella viri admistione cognoscitur.

Ecce quòd in desponsatione coniugium initiatur, non perficitur.

Item Ambrosius in libro primo de patriarchis.

i Statutum est. Rapuerit. Id est, violenter corrupit. Si hoc intelligas de sponsa de præsenti, dic alij, scilicet sponso, qui est alius à raptore. & secũdum hoc dicit nubendi, id est, carnaliter commiscendi. si autem legas de sponsa de futuro, dicas alij, scilicet à sponso & raptore. nam cum raptore nõ debet cõtrahere in odium rapinæ: si tamen contrahit, tenet matrimonium. argu. extra de rap. accedens. Ioan.

Matrimoniũ raptoris & raptæ tenet.

k Consentiens. j. xxxvj. q. ij. si autẽ, contra. sed hoc de rigore iuris. Ioan. de Fant.
l Præsumpserint. infra xxxiiij. q. ij. c. nõ satis. xxxvj. q. ij. tria. cõtra. sed ibi de rapta nondũ alteri desponsata, hic vero de rapta alteri desponsata.
m Vsq; ad satisfactionem. Id est, donec pœnitentiam agãt de rapina. Io.
3 Apparet. Hęc est tertia pars quæst. in qua probat Gratianus per duodecim ca. quod sponsa de præsenti dicitur vxor, non de præsenti, sed spe futurorũ: scilicet qa non est ibi significatio, quæ est inter Christum & Ecclesiam. vnde qui ducit talem, non est bigamus. Ioan. de Fant.

† cap. vj. lib. de institu. virginis.

n Sed sciendũ est. Ponit distinctionẽ suam de matrimonio initiato, & eã probat per ca. quæ sane intellecta aliud sonant.
o Cum initiatur. Quo ad significationẽ. nã quo ad essentiã statim plenũ est & pfectũ: qa simplex est, sicut & omne sacramẽtũ. Io.

3 De hoc etiam leg. & no. s. e. cum initiatur.

Coniunctorum commiſtio matrimonium perficit.

CAN. XXXII.

IN omni matrimonio coniunctio intelligitur ſpiritualis, quam cõfirmat & perficit coniunctorum commiſtio corporalis.

Item Hieronymus ſuper Abdiã prophetã.†

Matrimonium ſponſali coniunctione initiatur, commiſtione perficitur.

CAN. XXXIII.

QVapropter in filiabus veſtris fornicabuntur, & ſponſæ veſtræ adulteræ erunt. Notandum eſt, quòd in filiabus dicit fornicationem futuram, & in cõiugibus adulteria, q̃ ſponſali coniunctione initiantur, & commiſtione corporum perficiuntur[a].

Item Ambroſius ad Paternum.†

Cùm deſponſata fuerit tradita, & in uſum deducta, ritè coniunx appellatur.

CAN. XXXIIII.

SI quis deſponſatã ſibi & tradita[b] vtatur, ritè coniugium vocatur. Quare autẽ poſt nuptialia pacta non ſtatim tradantur ſponſæ, Auguſtinus in lib. iiij. confeſsionum, oſtendit dicens:

Quare ſponſæ poſt pactum non ſtatim tradantur.

CAN. XXXV.

INſtitutũ eſt, vt ſponſæ iam pactæ non ſtatim[c] tradantur, ne vilem[d] habeat maritus datam, quã ſuſpirauerit† ſponſus dilatam.

Iuxta hanc diſtinctionem[e] intelligenda eſt illa authoritas Auguſtini: Nõ dubium eſt illam mulierem non pertinere[f] ad matrimonium, cũ qua docetur non fuiſſe commiſtio ſexus. Ad matrimoniũ perfectum ſub intelligẽdum eſt tale uidelicet, quod habeat in ſe Chriſti & eccleſiæ ſacramentũ. Ita et illud Leonis papæ intelligendũ eſt. Sed obijcitur illud Auguſtini, inter Mariam & Ioſeph fuit perfectum coniugiũ. Sed perfectum intelligitur nõ ex officio, ſed ex ijs, quæ comitantur officium coniugij, ex fide uidelicet, prole, & ſacramẽto, quæ omnia inter Chriſti parentes fuiſſe, authoritate Auguſtini probã tur. Cũcta ergo, quæ de nõ ſeparãdo coniugio inducta ſunt, de perfecto intelligantur, qđ ſponſali coniunctio ne eſt initiatum, et officio corporalis cõmiſtionis eſt cõſummatũ. Illa uerò in q- bus ſeparabile cõiugiũ oſtẽdit ſimiliter de initiato intelligũtur, quod nõdũ officio ſui perfectũ eſt. Poteſt & aliter diſtingui. Sponſæ[g] appellantur cõiuges, conſuetudine ſcripturæ ſpe[h] futurorũ non effectu[i] præſentium. Vnde Ambroſius cùm dixiſſet, cùm initia[k]tur cõiugium non addidit tunc res uel effectus ſed tunc nomen cõiugij adſciſcitur, oſtendens tales coniugij no mẽ habere, nõ rem, uel effectum. Item Auguſt. cùm de parentibus[l] dñi loqueretur, ait: Cõiuges[k] fuerũt mẽte, & nõ carne ſicut et parẽtes[k]. Ex quo datur intelligi q, ſicut Ioſeph pater domini dictus eſt nõ effectu genituræ ſed officio et cura prouidendi, ſic et coniunx mater eius appellatur non coniugij effectu, ſed

[a] Quapropter. Perficiuntur. non quo ad ſui eſſentiã, ſed quo ad ſignificationem. Non tamẽ ſequitur, quod ante nõ fuerit perfectũ, quia perfectum amplius poteſt perfici. arg. xj. quæſt. iij. c. anteceſſor. Perficitur autem matrimonium per coitũ, quo ad ſui ſignificationem: quia tunc vtranque habet ſignificationem, ſcilicet coniunctionem animæ fidelis ad Deum, & Chriſti ad Eccleſiam, extra de biga. c. debitum. Sed quare ſeparatur matrimonium cauſa religionis, poſt cõiunctionem animæ fidelis ad Deum, & non poſt cõiunctionem Chriſti ad Eccleſiam? Ratio eſt, quia anima ſeparatur à Deo per peccatũ: vnde non eſt mirũ, quod poſt talẽ coniunctionem matrimonium ſeparatur. ſed illa coniunctio Chriſti ad Eccleſiã deſignatur per vnionem qua vnita eſt diuinitas carni humanæ in vtero virginali. vnde quia humana caro nunquam à deitate ſeparata eſt, ideo poſt talem coniunctionem matrimonium nunquam diſſoluitur. Vel poteſt dici, quod facilius eſt, quod vna anima ſeparet à Deo, quã tota Eccleſia. imo ĩpoſsibile eſt, quod tota Eccleſia ſeparetur à Deo, quia Eccleſia non põt nulla eſſe. xxiiij. q. j. c. pudenda. & xxj. diſt. c. j. Io.

Matrimonium per quid perficitur.

† Ad ca. iiij. Oſeæ.

† Epiſtola lxvj.

[b] Si quis. Tradita. ergo ſi nõ ſit tradita ſibi & traducta, et ea vtatur, vim facit: vt C. de rapt. virgi. l. vna. ſed l. illa nõ tenet. vt ĩ. ead. lex. extra de rapt. cũ cauſam. Ioan. de Fant.

† Alias, non ſuſpirauit.

[c] Inſtitutum eſt. Nõ ſtatim. quia niſi intra duos menſes[1] extra de conuer. coniug. ex publico. Similiter ſi deſuſſor non debet ſtatim venire cum ſacco paratus. ff. de ſolu. quod dicimus § o. diſt. quamuis.

[1] Vide quod leg. & no. ſ. e. coniuges.

[d] Ne vilem. Nã gratior eſt fructus, quem ſpes produ ctior edit. Et not. quod propter cautẽ quandam vtilitatẽ multa omittũtur. xvj. q. j. c. præcipimus. ff. de offi. præſid. l. obſeruandum. xlv. diſt. de Iudæis. § o. diſt. §. poteſt.

Fructus diu expectatus gratior eſt.

[e] Hãc diſtinctionem. de initiato & conſummato.

[f] Non pertinere. Ex his verbis Gratia. bonus intellectus haberi poteſt, ſed quod ipſe malum habuit, patet ex illo loco, cuncta ergo.

[g] Sponſæ. Nec hæc ſolutio multũ valet, quia eadẽ rõne dici põt, qđ cõmittat adulteriũ ſpe futurorũ, nõ re præſentiũ, qui cũ ſponſa alicuius fornicatur. quod ridiculũ eſt dicere.

[h] Effectu. Id eſt, propter fidele coniugium: vt ſ. ea. c. coniunx.

[i] De parentibus. Ioſeph enim putatiuus pater domini dictus eſt.

[k] Sicut & parentes. quo ad Ioſeph. Nam Maria carne fuit eius parẽs. vnde expone parentes, id eſt, parens. plurale pro ſingulari. ſ. quæſt. j. c. in primis. Quia

ſubminiſtratione neceſſariorum, et indiuiduæ mentis affectu. Hinc Angelus ait: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Coniugem nominauit: quia futura[a] erat uxor. Hinc & Beda ſuper Leuiticum, Si quis ſponſam alterius uiolauerit, & c. ſpouſam uxorẽ dixit, non quæ tunc eſſet, ſed quæ futura erat uxor. Hinc etiam Hieronymus ſuper Matthæum in Euangelio, cùm eſſet deſponſata.

Conſuetudine ſcripturæ, ſponſæ coniuges, & ſponſi viri appellantur.

CAN. XXXVI.

GEnuit[b] Ioſeph virum Mariæ. Cùm virum audieris, tibi non ſubeat ſuſpicio nuptiarum[c], ſed recordare conſuetudinis ſcripturarum quòd ſponſi viri, & ſpõſæ vocentur vxores. & infrà. Non ab alio inuenta eſt, niſi à Ioſeph, qui penè licentia maritali futuræ vxoris omnia nouerat. & infrà. Ioſeph fili Dauid, &c. Iam vt ſuprà diximus, ſpõſas vxores appellari conſtat, qđ plenius liber aduerſus Heluidium[d] docet.

Item ſuper Geneſim libro quarto. †

De eodem.

CAN. XXXVII.

EGreſſus itaq; Loth locutus eſt ad generos ſuos, & qui accepturi erant filias ſuas. In ſequentibus filiæ Loth virgines fuiſſe dicuntur. Et ipſe ad Sodomitas dixit, Ecce[e] duæ filię meę, quæ non cognouerunt virum, &c. Nunc autem dicitur habuiſſe generos. Sed quidam arbitrantur eas, quæ viros habuerunt, in Sodomis perijſſe, & quæ virgines erant, cum patre exiſſe: ſep Hebraica veritas habet, Egreſſus Loth locutus eſt ad ſponſos[f] ſuos. Quod quidem magis verum eſſe videtur, ex hoc quod ſequitur: Qui accepturi erant filias ſuas. Vnde datur intelligi, q ſcriptura ſponſos generos vocat†.

Item Ioan. os aureum in eodem Euangelio. †

Maria coniunx dicitur, more ſcripturæ, cùm ſimpliciter ſpõſa eſſet.

CAN. XXXVIII.

PRiuſquam[g] conuenirent. Non dixit, priuſquàm in ſponſi adduceretur domum. Hũc enim mortẽ ſeruabat[h] antiquitas, vt ſponſæ in ſponſorum domibus haberentur[i]. Vt autem generi Loth apud ſocerum leguntur habitare cum ſponſis nondum ſibi copulatis lege coniugij, ſic & Maria[k] habitabat cum ſponſo. & infrà. Neque enim eam voluit de domo expellere, ſed dimittere[l]. & infrà. Noli timere accipere Mariam cõiugem tuam. Quo ſermone, ſponſam ſimiliter indicauit, ſicut etiam eos qui adhuc ſponſi ſunt, generos appellare ſcriptura conſueuit. Quid enim eſt accipere, niſi domi perfectò retinere[m]? Iã enim illam mente dimiſerat[n]. & infrà. Sicut enim poſtea illam commendauit Chriſtus ipſi diſcipulo, ſic & nunc Angelus copulat[o] ſponſo non in fœdus ſolenne coniugij, ſed in conſortium communis habitaculi.

Idem in eodem, Homilia ij. †

Dominus non commendaſſet matrem diſcipulo, ſi eam Ioſeph cognouiſſet.

[a] Quia futura. Ex hoc loco habuit tã Gandulphus, quam Grattianus cauſam ſui erroris, dicentes verũ coniugiũ non fuiſſe inter Mariã & Ioſeph: quod tñ falſum eſt, vt ſ. ea. Et eſt hic arg. aliquem ſumere appellationem ab eo quod futurũ erit, vt xxiij. q. j. c. paratus.

Scilicet Maria. ſ. ea. ſeruatione. Matt. 1. c. Matrimonium verũ cõiunx. Et eſt inter Mariã & Ioſeph.

[b] Genuit. In prima parte cõmentatur Hieronymus ſuper illa authoritate, Genuit Ioſeph. In ſecunda cõmentatur ſuper illa, Inuenta eſt, &c. In tertia cõmentatur ſuper illa, Ioſeph fili Dauid, &c.

[b] Genuit Ioſeph. Verba ſunt euangeliſtæ.

[c] Nuptiarum. i. carnalis cõmiſtionis, quia carnalem copulam eius non cognouit.

[d] Heluidium. Hæreticum, qui dicebat beatam virginem alios filios genuiſſe: eo qđ Euangelium dicat, Peperit[2] filiũ ſuũ primo genitum. & Ioſeph de alia muliercula plures filios habuiſſe, vt ſic Chriſti parentes infamaret.

[e] Ggreſſus itaque. Ecce. ſ. xiiij. diſtin. c. j.

[f] Ad ſponſos. Tñ appellatione generi, ſponſus continetur. vt iij. quæ. iij. §. itẽ lege Iulia. ver. item ne liberto.

[g] Priuſquã. Hic prius nõ notat ordinẽ: arg. lex tra de verb. ſig. qđ dicitur. arg. xix. q. viti. §. nunc autem. Vnde non ſequitur quod poſtea conuenerint. Et etiam cõ cor. huic argu. lex. nam dicit q ſi ſeruus non fuerit euictus, priuſquam moreretur, vel mortuus eſſet, nec inde ſequitur quod poſt euincatur, quia hoc eſſet impoſsibile. ff. de euict. ſi ſeruus.

[h] Seruabat. Non tamen vbicunque, imo alicubi cõtrariũ obtinebat', vt ſtatim ſubditur de generis Loth.

[i] Haberentur. ff. de rit. nupt. l. mulierem. vnde niſi poſt puberes annos ſponſa inueniatur in domo ſponſi, nõ præſumitur vxor, vt ff. de ritu nuptiarum. l. iiij. Item licet poſt puberes annos ſponſa inueniatur in domo ſponſi. tamen niſi conſtet de ſponſalibus, hoc ipſo quod ſecum reperitur, non præſumitur matrimonium, vt ff. de ſponſa. quæſitum. & extra de reſtitu. ſpol. ex parte.

[k] Sic & Maria. ſimilitudo eſt p cõtrarium, vel in eo quod & iſti & illi cohabitabant ſponſis ſine carnali commiſtione.

[l] Sed dimittere. Id eſt, ad eam non accedere.

[m] Retinere. Ergo & accipere eſt retinere, arg. xi. quæſ. ij. ſi qua de rebus.

[n] Dimiſerat. Quia ſuſpicatus de ea fuerat adulterium. ij. q. j. ſi peccauerit.

[o] Copulat. i. recõciliat, nõ deſpõſat. ſed qđ dicit copulat, iam mente dimiſerat eam, & quaſi ſeparati erant, quo ad mentem: Ioſeph tamen prius ei fuit coniunctus per conſenſum matrimonialem, & conſenſit in carnalem copulam. ſ. eadem. §. primo.

Si enim

† Cõcor. tex. in l. lege Iulia. et ibi glo. & doctor. ff. de teſt.

† Homil. iiij. ad c. j. Matthæi.

Matth. 1. c.

† Homil. v. ad ca. j. Matthæi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioseph tē-pore pas-sionis vi-u bat & à rauit eā à Ioseph. virgine se-parat⁹ fue-rat.

a SIenim. Vxoris. Argum. quod viuente Ioseph, separata est virgo ab eo: arg. §. eadem. §. ecce. & hoc contra Petrum Manducatorem, qui dixit quod Ioseph mortuus erat tempore dominicæ passionis, Hic enim exprimitur causa, quare dominus separauit eā à Ioseph.

b | Nuenta est. Dico coniugem in persona angeli, quasi loquitur in historia hoc Origines.

1 Scilicet euāgelica

c Vt legis. Quia vbi tractat secūdum legē quæ de nuptiis iam sponsa erat, la-factis i cha-na Gali-leæ. pidabatur ob for-nicationē. xxxiiii. q. ij. non satis. sed

Sponsa quæ nondum erat fornicata sponsa alicuius, & an erat o-fornicabat, non pu-lim lapi-niebatur morte. ni-danda. si postea copulare-tur alicui tanquam virgo: & ita lapida-retur beata virgo, quia cū iā sponsum haberet, grauida ap-parebat, & ita con-stabat, vel ante, vel post desponsatio-nem, eam fornica-tam præsumptiue, & ideo fuit despon-sata. Sed secūdum legem Romanam secus est. nā si quæ fuerit fornicata ante-quā fiat sponsa. nō potest accusari de adulterio. Si vero postquā fuerit spō-sa potest. ff. de adul-terijs. si vxor. §. si quis vero. Tamen dicunt quidā, quod etiam simplex for-nicatio morte pu-niebatur in Aaro-nitis. lvj. distin. do-minus. quia maior mundicia exigeba-tur in eis: quia de-tis author mundi, id est, Christus erat nasciturus. Et nota

† Homil. xxvj. euā-geliorum.

q hic occultatur a-liquid propter ma-litiam eius, cui fit occultatio: quādo-que occultat ali-quid propter rei ex-cellentiam. xliij. di-stin. in mandatis. quandoq; ideo, qa auditores capaces non sunt. viij. qō. j. oportet. & ibi. mul-ta habeo vobis di-cere, quæ non pote-stis portare modo.

Ioan. 20. f Occulta-re licet ex causa.

d Ex his omnibus.

e Ic quippe.

CASVS. *Concludit Gratianus ex præmissis, quod nuncupatur sponsa & coniunx non re præsentium, sed spe futurorum. & suam conclusionem tribus simulitudinibus approbat, respondendo quibusdam capitulis sperius allegatis. Prima similitudo incipit ibi, Sed à prima. Secunda ibi, Sed talis. Tertia ibi, Sic qui merito, Et dicit Hug. quod Gratianus fere per totam hanc quæstionem male dicit, & per vnum falsum vult probare aliud falsum. Tu autem dicas, quod matrimonium est cum sponsa de præsenti, sed non consummatum.*

surrectionis, sicut sponsus fuerat, & matris custos interrigimæ virginitatis.

Ex his[d] omnibus authoritatibus apparet, sponsas coniuges appellari spe futurorū, non re præsentiū. Quomodo ergo coniuges à prima fide desponsationis appellātur, si ista quæ asseritur sponsa, coniux esse negatur? Sed à prima fide desponsationis coniux dicitur appellari, non quòd in ipsa desponsatione fiat coniunx, sed quia ex fide quā ex desponsatione sibi inuicem debent postea efficiuntur coniuges: sicut per fidem di-cūtur[e] remitti peccata nō quod ante baptisma per fidem remittātur, sed quia fides est causa, quare in baptismate à peccatis emundamur. Illud autem Ioānis Chrisostomi, Matrimoniū non facit coitus sed uoluntas. Item Ambrosij, Nō defloratio uirginitatis, sed pactio coniugalis, matrimoniū facit: ita intelligendum est, coitus sine uoluntate cōtrahendi matrimonium, et defloratio uirginitatis sine pactione coniugali matrimoniū nō facit, sed præcedens uoluntas contrahendi matrimoniū: & coniugalis pactio facit, ut mulier in defloratione suæ uirginitatis uel in coitu, dicatur nubere uiro uel nuptias celebrare. Item Syricius[f] Papa.

Ex his. fere per totum istum §. male dicit Gratianus, imo per totam hāc quæstionem. Ioannes.

c Sicut per fidem dicuntur. Hic per vnum falsum vult aliud probare, nam quod adulto non dimittantur peccata per fidem ante baptismum, nemo catholicus dicit. hoc etiam Augustinus expresse negat de consecratione distinctio. quarta, non dubito. & capitulo, baptismi. Verum est quod adulti nō dimittuntur omnino ante baptismum quo ad omnem pœnam, quia ptimum non quo ad tempo-rale, quod fit per baptismum. de consecratione distinctione quarta. sine pœnitētia. nisi fuisset contrito. vt in latrone. de cō-secratione distinctio. quarta capitulo, baptismi vi-cem.

f Syricius. Infra eadem quæstione. de coniugali. & ita soluit, quod nō ob-iecerat. & sic est rota præcurrens.

Dise

a DIscessionē. A beatitudine. Habuit quidē beatitudinē, sed non remanentē vel confirmatā: vñ dicit nō habuisse charitatē in cælo. xvj. qō. ij. vīus. de pœn. dist. ij. principium. xix. dist. propter totius.

b Sacerdotalē. Sed hoc non nisi post confirmationem, vt extra de ac-cu. super his. Io.

c Acceperat. Amittit ergo quis, quod nō habet, vt

1 Ad idem pupillorum ¹. arg. C. de ad mini. tuto. ij. di. quo contra. ff. de regu-lam in iur. non videtur. nō fu. vbi de videtur re exclu-hoc, & §. sus, qui rem non q5. 6. quia habuit. iudi. vbi

d Quæritur vtrū. de hoc. huius quæstionis nulla est vis, deter-minatur enim per id quod est extra de spon. duo. duobus modis. & cap. licet præter solitū. Sed in hoc dissentiunt doctores, an spon-sa de futuro coga-tur stare cum spon-so suo, quod videt, vt extra de sponsa. ex literis. & de con-uer. coniuga. sane. Item quia pro quo-libet mortali pec-cato possumus co-gi ad pœnitentiā. arg. ad hoc. 33. q. xxij. qō. j. c. vlti. ² Sed contra. extra. quicunque de spon. requisiuit. ³ Quicunque vt & ⁴ c. quæsij. de vi-tio. de duis. Dicunt qui-dam quod cogi de-bet à principio, si tamen perseuerauerit contumax, non est amplius cogenda. Tu dicas, sem-per esse cogendam, nisi euidentissima subsit causa. Sunt tamen casus vij. in quibus sponsa de futuro, licite potest recedere à sponso. Sponsa vtrum co-gatur sta-re cum sponso.

Sponsa vnus si alter vult in trare religionem, & illud etiam te-net in spōsa de præ-senti. extra de con-uer. coniuga. ex pu-blico. Secundus ca-sus, si alter recedit ad remotam regio-nem, nec pōt inue-niri. extra de spon. de illis. Tertius casus, si alter incurrit lepram, vel aliquam deformitatem corporis. extra de coniug. le-pro. literas. extra de iureiu. quemadmodū. Quartus, si superuenit affinitas. vel si fornicetur spontanee vel coactus. extra. de iureiur. quemadmodum. 3. ead quidam desponsauit. Quintus, secundum quosdam est, si mutuo se absoluerint. extra de sponsa. præterea.

CAN. XLII.

DIscessionem sponsæ à sponso vocat coniugalem separationem. Sed talis discessio, dicitur violatio coniugij non iam existentis, sed futuri, vt ex ipsa desponsatione sperabatur. sic & Diabolus dicitur cecidisse à beatitudine[a] non solùm quam tūc habebat, sed etiam ad quàm habēdam creatus erat. Sic qui merito suæ vitæ vel scientiæ in sacerdotem vel episcopum eligitur, si interim electionem suam cassari meruerit, dicitur amittere sacerdotalem[b] vel episcopalem vnctionem, non quam iam acceperat[c], sed ad quam accipiendam electus erat.

Non ergo illa authoritate, sponsa coniunx potest probari. Sed concedatur quòd sponsa non sit coniunx tamen quæritur utrum[d] licent ei renuntiare priori conditioni?

Hoc autem prohibetur authoritate Anchiritani concilij, in quo† statutum sic legitur:

Puellæ desponsatæ prioribus reddendæ sunt, si eis raptæ fuerint.

CAN. XLIII.

DEsponsatas puellas, & post ab-a-

CAN. XLIIII.

ATho præsentium lator, dum in nostro seruitio fideliter excubaret, quendam virum fœminam sibi despōsatam conqueritur rapuisse, & ideo fraternitas tua nostra authoritate suffulta, suffraganeos suos episcopos præsentialiter conuocet, & sic vnanimi sententia, si sponsam huic raptor non reddiderit, tam idem quàm rapta, si ad pristinum suum sponsum remeare[g] noluerit, omni communione priuentur.

4 Sed aliud est, priori conditioni renuntiare, et de nuptijs cum alio agere, aliud est rapi, hoc est illicitè constuprari.

Vnde Isidorus etymologiarum lib. v. c. xxiij. ait:

Quid sit raptus.

CAN. XLV.

RAptus[h] est illicitus coitus, à corrūpendo dictus. Vnde qui raptu potitur, stupro fruitur.

Sextus. si contraxit cum alio per verba de præsenti, exita de sponsa. duorū. cap. j & ij. sed in hoc casu est peccatū. Septimus, si id qđ minor fecit, non vult seruare in adulta ætate, vt extra de despon. impuber. de illis. Hi casus & aliqui alij possunt his versibus haberi: Lepra super-ueniens, furor, or-do, sanguis, & ab-sens: Læsaq; virgi-tas, membri damnū minor ætas, Ac hæ-resis lapsus, fidei-que remissio, pror-sus Sponsos disso-ciant. & vota futu-ra retractant.

c Desponsatas.

c Erui. i. auferri à raptore.

f Desponsatæ. §. xxxiiij. quæstio. ij non satis. contra vbi præcipitur non reddi priori viro, sed ibi consentit raptori, & hic loquitur de spōsa de præsenti. Item contra. C. de spon. l. j. ibi dicitur, quod vni desponsata potest a-lij nubere. sed illud est abrogatum.

Tho. c. 4.

A*rsi. Quia nomine Atho, conquestus est Papæ mulierem sibi desponsatam raptam fuisse: quare Papa rescribit Rostanno archiepiscopo, vt cō-pellat raptorem eā sibi restituere: alio qui connocatis suis suffraganeis excō-municet eum, & i-psam raptam si ad suum sponsum no-luerit remeare.*

Quæ autem sequuntur, plana sunt vsq; ad capitulū, de coniugali. in fine cap. scilicet desponsatas. hæc autem, de qua agitur in themate.

g Remeare. Si intelligas hoc de spō-sa de præsenti, pla-num est: si de spon-

sa de futuro, dic vt in summa.

Sed aliud. Hæc est quarta pars quæstio. in qua quæritur quid iuris sit de raptis. & quis dicatur raptor, vel rapta vel raptus Io. de Fant.

h RAptus. Hoc capitu. induxit Gratianus, vt probet illicitum esse coitum in rapta. vnde per consequens vult probare, quod debeat à secundo sepa

Universidad de Deusto
Biblioteca

do separari si eã rapperet, cum illicite ei adiungatur, ita tamẽ, quod ille qui secundo rapuerit, non tradasset primo de sponsalibus. & adhoc inducit capitulum sequens.

a Ex illa, Sed vbi sit lex illa, ignoro, sorte in Codice Theodosiano, potius cõtrariũ inuenio, vt C. de rapto. virgin. l. j. §. quibus. sed illud non tenetur, vt extra de raptori. cum causam.

Quod autem. Hæc est quæstio. in qua dicitur, quod si per verba de præsenti fuerit sponsa, & rapta, omnibus modis viro reddenda est. Io. de Fant.

b Constiterit. ſ. ca. desponsatas.

c Hæc autem. De qua agitur in themate.

D E coniugali. Sed Authoritate.

CASVS. Soluit Gratia. & male, dicens quod si sponsa velata sit et benedicta cum sponso, & in domũ ducta, debet reddi priori: alioquin non. Hoc autem facit G. respondendo quibusdam cap. contra hoc allegatis. Illud Gregor. xxxiiij. q. j. requiſiſti.

d Ducta. Hoc male soluit. nam huiusmodi solennitates non faciunt ad essentiam matrimonij. xxx. quæst. v. nostrates.

e Illud Gregorij. xxxiij quæst. j. ca. j. &c.

f Vidam vir infidelis. Superiori causa quinq; notãtur causæ quæ prohibent matrimonium contrahere, & contractum

Hæc autem non ab alio rapta, sed alij desponsata monstratur. Raptã verò talẽ dici prohiber.

Gelasius Papa ita dicens:

Ibi raptus admittitur, vbi puella abducitur, de cuius antè nuptijs nihil actum probatur.

CAN. XLVI.

L Ex illa a præteritorum principum ibi raptum dicit esse cõmissum, vbi puella, de cuius antè nuptijs nihil actum fuerat, videbatur abducta.

§ Quod autem in fine capituli subiungit, Etiã si eis à raptoribus vis illata constiterit b, ideo additum est, quia raptarum aliæ se rapiendas exponunt, aliæ violenter abducuntur. Quolibet ergo modo rapiantur, priori reddendæ sunt. Hæc autem c (vt suprà dictum est) non inter raptas, sed inter alias desponsatas connumeratur, & ideo non est huic auferenda, & priori reddenda. Sequuntur aliæ authoritates, quibus ista prohibetur nubere secundo, & iubetur redire ad priora vota.

Vnde Syricius Papa Hymerio episcopo Terraconensi ait:

Puellam alijs desponsatam alter accipere non valet.

CAN. XLVII.

D E coniugali violatione requisisti, si puellam alteri desponsatam, alter in matrimonium posset accipere? Tale ergo connubium anathematizamus, & modis omnibus ne fiat, prohibemus: quia illa benedictio, quam nupturæ sacerdos imponit, apud fideles cuiusdam sacrilegij instar est, si vlla transgressione violetur.

Sed authoritate hac Syricij illa prohibetur ad secunda nota transire, quæ in propria domo est ducta d, & cum sponso suo est velata & benedicta. Talium discessione violatur benedictio, quam nupturæ sacerdos imponit. Verùm hanc necdum sponsus in suam duxerat, nec cum ea benedictionem accepperat. Non ergo hac authoritate huiusmodi copula prohibetur. Item illud Eusebij Papæ, Desponsatam puellam non licet parentibus alij viro tradere. similiter & de huiusmodi desponsata intelligitur, quæ uidelicet cum sponso est uelata & benedicta.

Item obijcitur illud Gregorij e, Quæ propter frigiditatem à uiro suo separata est, & alij nupta fuerit, si uir eius aliã cognouerit, illa est detrahenda secundo, et reddenda primo. Sed eodem modo soluitur, quia ista uidelicet cum illo benedictionem acceperat.

Augustinus de fide pactionis, et consensus.

Si quis alicui mulieri consensus fidem fecerit, non licet illi aliam ducere.

PALEA.

D Vobus modis dicitur fides, pactionis, & consensus. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere: si aliam duxerit, pœnitentiam agat de fide mentita, maneat tamen cum illa, quam duxit: non enim rescindi debet tantum sacramentum. Si autem fecerit fidem consensus, non licet aliam ducere: si autem duxerit, dimittet eam, et adhærebit primæ uxori. Est autem fides pactionis, quando aliquis promittit fidem alicui quod eam ducet, si permiserit ei rem secum habere, uel etiã pro consensu. Fides autem consensus est: quando etsi non cõstringat manum, corde, tamen et ore cõsentit ducere, et mutuò se concedunt unus alij, et mutuo se suscipiunt.

CAVSA XXVIII.

f In conuigio positus, ad fidem conuersus est. Vxor uerò eius, fidei odio Christianæ ab eo discessit: ille

ctum iubent dirimere: verbi gratia votum, ordo, religionis habitus, ligatio, et publicæ honestatis iustitia. In hac vero causa ponuntur, quæ impediunt matrimoniũ, verbi gratia, dispar cultus, vel dissimilitudo fidei: vt inter fideles & infideles. & primo tractat an matrimoniũ sit inter infideles, & ostẽdit etiam quid iuris sit, si alter de duobus cõiugibus infidelibus ad fidem conuertatur.

1 Sub altero remanente in infidelitate, vel si alter de duobus cõiugibus fidelib⁹ discedat à fidele. de altero remanente in fide. secundũ Hu. vel aliter tractant magister de duobus impedimẽtis, scilicet voto et de coniugijs & sponsa. Thomas, modo inter infideles. & ostendit quare de disparicultu hic agatur. & quare hæc, scilicet infra ead. §. ex quit. Io. de Fant.

QVod autẽ. Hæc quæstio diuiditur in quinque partes, in prima quarum probat multis authoritatibus, qd matrimonium non est inter infideles. Secunda ibi, Si quis. Tertia ibi, Iam nũc. Quarta ibi, Cõtra. Quinta ibi, Ex his. Ioan. de Fantu.

Quod autem. Hic intitulatur prima quæst. an scilicet matrimoniũ sit inter infideles. & certũ est quod sic, licet non sit ratum infra ead. §. j. & ca. primo. G. tamẽ ad veranqꝫ partem allegat, & bene solquit infra ead. §. ex his. sed quia in hac quæstione quædam cap. ponuntur pertinentia ad secundam quæstionem, quæ est an altero remanente in infidelitate possit conuersus ad fidem alij de adulte. videamus. Notandum ergo, quod cũ Christus, vnus coniugum ad fidem conuertitur, si remanens in infidelitate cõ est ludæus, ad nullo modo fidelis cũ eo, nisi velit ad fidem conuerti: & si non vult conuerti, potest aliam ducere infra eadem cap. Iudæi. sed contrarium est hodie. vt extra de diuortijs. cap. quanto. & capit. gaudemus. si autem est paganus, & non vult cohabitare, vel vult, sed cum blasphemia Christi, vel vt eam pertrahat ad mortale peccatum, fidelis potest cum alio contrahere. ſ. eadem, capit. si infidelis. & hos tres casus, in quibus licet ei contrahere cum secunda, habes extra de diuortijs. c. quanto. &

quandam fidelem in uxorem accepit, qua mortua, clericus efficitur, tandem uitæ & scientiæ merito in episcopum eligitur.

i Hic primum quæritur,

Q an coniugium sit inter infideles.

2 Secundò, an liceat huic aliã ducere, priore uiuẽte?

3 Tertiò, an sit reputandus bigamus, qui ante baptismum habuit unam, & post baptismum alteram?

QVAESTIO I.

QVod autem inter infideles coniugium non sit, multis authoritatibus probatur. Ait enim Paulus: Omne b, quod non est ex fide, peccatum est. Coniunctio autem infidelium non est ex fide: & ideo peccatum c est. Non est ergo cõiugium: quia nullum cõiugium peccatum est.

Item August. + Non est uera d pudicitia hominis infidelis cum coniuge sua.

Vbi autem uera pudicitia esse non potest, ibi nec uerum coniugium est. Item Ambrosius. + Iussit e Hesdras dimitti uxores alienigenas, per quas ibant ad deos alienos. Non est enim putandum matrimonium, quod extra f Dei decretũ est factum: sed cum cognoscitur, est emendandum g.

Item Augustinus, Non est ratum h cõiugium, quod sine Deo est. Ex his omnibus authoritatibus pbatur coniugium non esse inter infideles. Sed econtra aliæ inueniũtur authoritates, quibus probat cõiugiũ esse inter infideles, quarũ prima est illud Euãgelij, qd Christus ait: Erũt quinq; k in una domo, duo l in tres m, et tres diuidentur in duos n. deinde cùm personas illas enumeraret, uxorem in uirum esse diuidendam dixit, & econtrario. Item qui nõ odit o patrem, aut matrẽ, aut sororẽ, aut uxorẽ propter me, non est me dignus. uxorem infidelem nõ fidelem, dixit odio habendam. Item omnus, qui reliquerit domum, aut patrẽ, aut matrẽ, aut fororem, uel uxorẽ propter me, cẽtuplum p accipiet, & c. uxorem in hoc loco infidelem significat, quæ propter Christum dimittitur, dum potius ipsa quàm Christi fides deseritur.

Item Apostolus, Si quis frater uxorẽ habet infidelem, & hæc consenserit q cap. sequenti. Si autem vult infidelis cohabitare fideli, & in pace, in electione fidelis est, an velit ei cohabitare, vel non: sed tunc cum altero non potest eo viuente contrahere. ſ. ea. q. iam nunc. & ca. sic enim.

b Omne quod nõ est ex fide. id est, quod fit ex certa scientia contra fidem, est peccatũ, de pœn. dist. iij. §. item illud.

c Peccatum. vt xxxvj. dist. deinde,

d Non est vera. i. ad veritatẽ ducens.

e Iussit Hesdras. Historia legitur in Hesdra, quod filij Israel tempore Babyloniçæ captiuitatis, & post reuersionem de illa, duxerũt in matrimonium alienigenas contra præceptum domini: sed postea ad præceptũ & admonitionẽ Hesdræ dimiserunt eas.

f Iussit. Hoc cap. non facit ad propositum, quia nõ erat inter eos matrimonium, nisi de solo facto. sed quod dñs permiserit esse fidelem cum vxore infideli, intelligitur cũ matrimoniũ præcesserat inter eos. Luc. 12. g

Dimitt. à Iudæis. Lucæ 14. f

g Extra. id est, contra.

h Emendandum. argu. qꝫ non currit præscriptio in matr monio. quod verum est hodie: vt extra de consan. & affin. non debet.

Ratum. id est, inseparabile.

i Quinq; i pater, mater, filius, filia, nurus, vel gener. Mat. 19. b

l Duo. id est, duo separabuntur à tribus, qui conuertuntur ad fidem.

m In tres. Id est, cõtra tres. cõtrarij enim sunt, qñ conuertũtur ad fidem.

n In duos. i. tres conuertuntur ad fidem, & se arabuntur à duobus. 1. Cor. 7. c

o Qui non odit.

p Centuplum. non dicit centũ vxores, sed id quod excedit centuplum, scilicet vitã æternam accipiet.

q Consenserit. Si vero nollet habitare cum eo posset eam dimittere, & aliam ducere viuente illa. ſ. ea. quæst. ij si infidelis.

Non

Universidad de Deusto Biblioteca

Iudæi facilius fallunt animas quàm pagani.

a Non dimittat. infra ead. c. Iudæi. contra. Sed hic de Gentili: ibi de Iudæo, circa quem specialiter illud obseruat. habēt enim Iudæi legē & prophetas, quibus muniti & parati sunt animas simplicium fallere. xj. q. iij. ad mensam. sed Gentiles hoc non habēt. hodie tamē hoc idē videtur de vtrisq;. extra de diuor. ca. quanto.

Ad tit. 2.

b Sanctificatus. frequenter enim vnus sanctificat per alterum. j. ea. c. iam nunc. Et est arg. ad ea quæ frequentius accidunt, iura adaptari. ff. de legi. nā ad ea. iij. q. accusatores vel testes. & xxviij. distinct. de Syracusanæ.

c De Theodora. vxore Sisinnij: qa ambo erant infideles: sed postea illa conuersa est ad fidem, & per eam postea vir conuersus est.

† Epistola xxij.

d Nunqd. hoc capit. est de verbo ad verbum xxvj. dist. deinde. & ibi exponitur. Ioan. de Fant.

e Si quis gētilis. Dimiserit. ꝓpter fornicationē quam fecit.

Coniuges infideles si efficiantur Christiani, vtrū teneantur se mutuo recipere.

f Post baptismū. Si dicas alterius tātum, planū est: quia fidelis non compellitur in aliquo casu infidelem eam habere, sed non contrahere cū alia; nisi in tribus casibus. extra de diuor. gaudemus. Sed si vterque factus fuerit fidelis, dicit H. quod quocunq; modo eā dimiserit, siue quia dedit libellum repudij, siue alio modo, semper compellitur eam recipere post vtriusq; baptismum. Nā dicit omne peccatū deletū esse i baptismo, etiā exceptionem, quæ viro compete-

Mat. 19. e Gene. 2.

habitare cum illo, non dimittat a illam. & si qua mulier habet maritum infidelem, & hic consenserit habitare cum illa, non dimittat uirum suum. Sanctificatus b est enim uir infidelis per mulierē fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per uirum fidelē.

Item ad Titum. Hortare adolescentulas, ut diligant uiros suos. hoc tam de fidelibus quàm de infidelibus intelligendum est. Infidelibus nanque uiris, fideles mulieres propēsius propter Deū debēt obseq, ut sic uiros suos Christo lucrari ualeāt. Sic in paßione beati Clemētis de Theodora c & Sisinnio legitur mirabiliter contigisse.

Item Innocentius papa Rufo & Eusebio episcopis Macedonibus. †

Bigami reputantur, qui ante baptismum habuerunt vnam, & post baptismum alteram.

CAN. I.

NVnquid d nō erunt admittendi in hæreditatis consortiū, qui ex ea suscepti sunt, quæ ante baptismum fuit vxor? eruntq; appellandi naturales: quia non est matrimonium legitimū (vt nobis videtur) nisi illud, quod post baptismum assumitur. Ipse dominus cum interrogaretur à Iudæis, si liceret dimittere vxorem suā, atque exponeret fieri nō debere, addidit: Quos Deus coniunxit, homo non separet. ac ne de his putetur esse locutus, qui post baptismum vxores sortiuntur, hoc & à Iudæis interrogatū esse, & Iudæis esse respōsum meminerint. Quæro, & solicitus quæro, si vna & eadem sit vxor eius, qui antea catechumenꝰ, & postea fidelis sit, filiosque ex ea cùm esset catechumenus susceperit, & postea alios filios cùm fidelis esset, vtrum sint fratres appellandi? an non habeant postea defuncto patre cum cæteris hæreditatis familiæ erciscundæ consortium, quibus filiorum nomen regeneratio spiritualis dicitur abstulisse. quod cùm ita iudicare atque consentire absurdū est, quæ ratio est, hoc malum defendi, & vacua magis opinione iactari, quàm aliqua authoritate roborari: cùm non posit inter peccata deputari, quod lex præcepit, et Deus cōiunxit.

Item ex decreto Eutiçiani papæ.

In fidelis potestate sit, post baptismum vxorē recipere, quā ante dimiserat.

CAN. II.

SI quis gentilis gentilem vxorem dimiserit e ante baptismum, post baptismum f in potestate eius erit, eam habere vel non habere.

Item,

Fidelis infidelem discedentē, sequi non cogitur.

CAN. III.

SImili modo, si vnus ex coniugatis baptizatus est, & alter gentilis est, & qui se- qui non vult: sicut dicit Apostolus, infidelis si discedit, discedat. 1. Cor. 7.

Item Augustinus, de fide & operibus.

Sine culpa relinquitur vxor, quæ cum fideli habitare noluerit.

CAN. IIII.

VVxor g legitima societa-

bat propter delictū mulieris. Sed tutius est distinguere cum Innocētio: vt si dicatur, quod secūdū morem Gentilium, & non propter fornicationē illius ante dedit ei libellum repudij, & modo vterq; cōuersus est, compellitur eā recipere: nec pōt modo ei obijcere, si cū alio contraxerit, quasi obiectu fornicationis eam repellat. nam licet in veritate fornicata sit, quia tamen illa fornicatio licita est, secundum eos, nō potest eam repellere. Si vero alias fornicata fuisset, & propter illam fornicationem eam dimisisset, non compellitur eam recipere. Hoc totum habes extra de diuor. gaudemus. §. vlti. nec est contra. de cōse. dist. iiij. sine pœnitentia. & de pœ. dist. vlti. ca. nullus. Nō enim dico per baptismū alterius exceptionē sibi cōpetentē auferri posse 1, & rationem istius plene notaui xxvj. dist. deinde. in fin. quia fornicatio non tantū vxorem, sed etiam virū maculat. xxxij. q. j. in coniugio.

g Vxor. infidelis. hoc ca. & sequens intelligitur de dispari cōiugio propter hoc quod dicit, si cū viro Christiano, &c. & ibi, quādo ad baptismū. & cōtinentur hic duo casus, in quibus licite dimittitur

1 Tollitur tamen accusatio per baptismū, vt nota. xxxij. quod autem.

tur vxor infidelis cū non vult cohabitare, vel vult, sed ea cōditione vt vir cōmittat aliquod mortale peccatum. De pari aūt coniugio H. non intellexit, quia si vterq; cōiugum est fidelis, fidelis fidelem nunquam pōt dimittere, secundum H. nisi ob fornicationem carnalē vel spiritualem. s. idololatrando tātum, alias nō: vnde si vxor Christiana pertrahat virū ad mortale peccatū: verberet eam, & castiget si pōt, et non consentiat ei. Sed alij intelligunt hoc de pari coniugio: quia fidelis fidelem bene potest dimittere, si cōpellitur ab eo ad mortale peccatum, nec forte resistere pōt, sed expresse contradicit. extra de diuor. quæsiuit. & c. quanto. Sed pone quod dimisit, sed post pœnitet, nunquid iterum illa tenetur eum recipere? Distingue per decre. extra de diuor. de illa 1.

Matrimonium fidelium ob duplicē fornicationē separatur.

To. 4. 1 Hæc fuit sententia Laur. sed [illegible]

a Societate. i. matrimonio.

b Coniuncta. Quondam in infidelitate.

c Relinquitur, à viro facto Christiano, & tunc licite potest alij copulari vir.

d Non attenditur. alius casus est. & ponitur interrogatiue. q. d. non solum in præmisso casu licite dimittitur vxor, sed non attenditur. i. nonne attēditur, &c.

e Rē. s. infidelem.

f Transigebas. Id est, pascebas.

g Et membrum. i. vxorem. xxx. qō. ij. admonere.

h Amputabit. Remouendo à se corporaliter.

i Idololatria. hoc capitulum secundū Hugonem de dispari cōiugio [illegible]

te a coniuncta b, sine vlla culpa relinquitur c, si cum viro Christiano permanere noluerit. Non attenditur d eo modo, eam e rectißimè dimitti, si viro suo dicat, Non ero vxor tua, nisi mihi de latrocinio diuitias congreges, aut nisi solita lenocinia, quibus nostram domum trānsigebas f, etiam Christianus exerceas. Aut si quid aliud, vel facinorosum, vel flagitiosum in viro nouerat, quo delectata, vel libidinem explebat, vel facilē victū habebat, vel etiā ornatior incedebat. Tunc enim ille cui vxor hæc dixit, si veraciter egerit pœnitentiam ab operibus mortuis, quando ad baptismū accessit, habétq; in fundamento fidem, quæ per dilectionem operatur, procul dubio plus tenebitur amore diuinę gratię, quā carnis luxuria, & membrum g quod eum scandalizabat, fortiter amputabit h.

Idem in sermone domini in monte, lib. primo. †

Licite dimittitur vxor, quæ virū suum cogere quærit ad malū.

CAN. V.

IDololatria i quam sequuntur infideles, & quælibet noxia superstitio, fornicatio est. Dominus autē permisit causa fornicationis vxorem dimitti. Sed quia permisit, & non iussit, dedit Apostolo locum monendi, vt qui voluerit † nō dimittat vxorē infidelem, cum quo sic fortasis posit fidelis fieri. Item si infidelitas, fornicatio est, et idololatria infidelitas, & auaritia k idololatria est, nō est dubitandū & auaritiā fornicationem esse. Quis ergo iam quālibet illicitā cōcupiscentiā potest rectè à fornicationis genere separare, si auaritia fornicatio est? Ex quo intelligitur, ꝙ propter illicitas cōcupiscentias, nō tātum quæ in stupris cū alienis viris aut fœminis cōmittūtur, sed omnino propter quaslibet concupiscentias, quæ animam corpore malè vtentē à lege Dei aberrare faciunt, & perniciosè, turpitérq; corrumpi posit sine crimine & vir vxorem suā dimittere, & vxor virū: quia exceptam dominus facit causam fornicationis, quam fornicationē (sicut suprà consideratū est) generalem & vniuersalem l intelligere cogimur. Cùm autē ait, excepta causa fornicationis, non ait cuius ipsorū, viri, aut fœminæ. Non enī fornicantē tantum vxorem dimittere cōceditur, sed quisquis eam quoq; vxorem dimittit, à qua ipse cogitur fornicari, causa vtiq; m fornicationis dimittit: velut si aliquem cogat vxor sacrificare n idolis, qui talem dimittit, causa fornicationis eam dimittit, non tantum illius, sed etiam suæ. Illius, quia fornicatur: suæ, ne fornicetur.

Idem de adulterinis cōiugijs libro secundo.

Quæ simulacrum facit, nec resipiscit, dimittatur à viro suo.

CAN. VI.

NOn solùm mœchatio est illius, quæ carnē suā coinquinat o, sed etiā quæ simulacrū p facit, mœchatur: ꝙ si in his factis perseuerat, & pœnitentiā non egerit, recede q ab

intelligit sicut præcedens.

k Auaritia. Auaritia est idololatria, & idololatria infidelitas: & infidelitas est fornicatio: ergo auaritia est fornicatio.

Auaritia est fornicatio.

l Vniuersalē. Argu. quod indefinite dicitur, generaliter debere intelligi. ff. de tute. qui habet. §. vltim. xxj. quæstio. j. quod si dormierit.

m Vtiq;. quia ipsa cogit eum fornicari spiritualiter.

n Sacrificare. Idē est, si cogat ad qd'cunq; mortale peccatum, vt innuitur ex litera superiore. & not. ꝙ propter fornicationē corporalē semel commissam, pōt eam dimittere 2. xxxij. q. j. dixit. sed propter spiritualem nō, nisi perseueret. s. c. proxi. non solum.

2 De hoc no. 30. q. 1. nosse ibi videas.

ADDITIO.

Et in hoc casu loquitur extra de cōuer. coniug. c. vlti. nā ex eo qd' dicit ꝙ fuit iudicio ecclesiæ ibi matrimoniū separatū datur intelligi ꝙ ibi maritus in ipsa fornicatione spirituali perseuerauerit. & sic etiam ibi not. Gofr. & Archid.

o Non solum. Coinquinat. Cum alio à cōiuge suo.

Maritus ab vxore, quæ simulacrum facit debet recedere.

p Simulacrum facit. i. idolum colit.

q Recede. Hoc c. intelligit Hug. de duobus fidelibus, quorū alter labitur in hæresim, inter quos cū ratum fuerit matrimoniū, nec soluitur altero labente, nec contrahere potest, licet secus sit in casu conuerso, s. cū alter infidelium cōuertitur, tunc in tribus casibus dissoluitur

Universidad de Deusto Biblioteca

soluitur, & contrahere pôt. & hoc totum habes extra de diuor. quâto. Item, nunquid est præceptum quod dicit, recede ab illa? dicit Hugo. quia ex quo perseuerat, præceptum est, si est notoriũ, sed hoc quantum ad reddendum debitum, sed exigere potest. & sic intelligit. xxxij. q. j. c. j. videtur tamen Hu. quod in hoc casu ad minus cõsilium sit, quod recedat ab illa, arg. j. e. iam nũc. sed ibi consilium, quando alter infidelium conuersus est, hic vero præceptum. & potest esse ea ratio, quia maior est hic contumelia creatoris, vt extra de diuor. quâto. & quod sit præceptũ, habes extra de iureiuran. quemadmodum.

a Sinautem. i. si non reuocas eam à suo proposito.

SI infidelis.

b Libertatem. nã dico, quod ipso iure soluitur vinculũ matrimonij, nõ per sententiam ecclesiæ, sed ipso iure. s. tribus casibus, in quibus contrahere potest. nam contumelia creatoris soluit ius matrimonij. si tamẽ infidelis vult redire ad fidẽ prius quam cum reliqua contraxerit, cogitur recipere eam, vt extra de diuort. gaudemus. in fi.

c Christum. Arg. quod modus facit conditionem. nam dicit cum ponitur ista cõditio, & post dicit vt Christum &c si. extra de con di. ap. c. ij. & extra vt eccle. benefi. vt nostrum.

IAm nunc. Hæc est iij. pars quæ. in qua dissuadet, vt fidelis nõ dimittat vxorẽ infidelẽ propter Deũ. Io. de F.

d Iam nunc. Sic continua. Hactenus tractauimus de pa-

illa, & noli viuere cum illa. Sinautem a, & tu particeps peccati illius eris.

Item Ambro. ad Hilarium

Amore cuiuslibet non est à fide recedendum.

CAN. VII.

SI infidelis (dicit apostolus) discedit, discedat: non est seruituti subiectus frater aut soror in huiusmodi, id est, si infidelis noluerit esse cũ coniuge sua fideli. Hic cognoscat fidelis suam libertatem b: nec ita se subiectum putet seruituti, vt ipsam dimittat fidem, ne coniugem amittat infidelem. Hoc & de infidelibus filijs & filiabus atque parentibus, hoc & de fratribus et sororibus intelligitur propter Christum c esse dimittendos, cũ ponitur conditio ista, vt propter Christum dimittat, si eum secum habere desiderat. Hoc ergo & de domo, & de agris, & de cæteris rebus quæ iure pecuniario possidentur, intelligendum est.

Item Aug. ad Pollentium. †

† lib. 1. c. 13. de adul. coniug.

Quòd & infideles sunt coniuges, & quòd fideli licet dimittere infidelem.

CAN. VIII.

IAm nunc d illud videmus quod ait Apostolus, Cæteris e autem ego dico f, nõ dominus. Ad imparia, scilicet vbi nõ ambo Christiani fuerant coniugia locuturus: quod mihi visum est, eum monendo g dixisse. Quia enim coniunx fidelis relinquere coniugem licitè potest infidelem, ideo hoc fieri non dominus, sed Apostolus prohibet h. Quod enim dñs prohibet, fieri omnino nõ licet. Monet ergo Apostolus i, quod possit esse multorum occasio lucrãdorum, vt fideles coniuges in relinquendis infidelibus permissa k licentia non vtantur. Tibi autẽ videtur, infideles quoque dimitti à fidelibus non licere, quia hoc vetat l Apostolus. Cum ergo dicam licere, quia hoc non vetat m dominus: nõ tamẽ dico expedire, quia hoc ne fiat, monet Apostolus: qui reddit etiam rationẽ cur fieri non expediat, quamuis liceat. Quomodo enim scis, (inquit) mulier, si virum saluum facies? aut vnde scis vir, si saluam facies mulierem? cum & superius dixisset, Sanctificatus n est vir infidelis in muliere fideli, & mulier infidelis sanctificata est in fratre fideli, hoc est in Christiano. Alioquin o filij vestri immundi essent, nũc autem sancti sunt p. & sic ad lucrandos coniuges & filios Christo, exemplis etiam quæ iam prouenerant q videtur Apostolus hortatus. Cur ergo non expediat etiam infideles coniuges dimitti à fidelibus, causa euidenter expressa est. Non enim propter vinculum r, cum talibus pactum coniugale est seruandum, sed vt quærantur in Christo, recedi ab infidelibus coniugibus Apostolus vetat. Multa enim sunt facienda, non iubente lege, sed libera charitate, & ea sunt in nostris officijs s gratiora, quæ cum liceret nobis etiam non impendere, tamen causa dilectionis

1. Cor. 7. b

ribus cõiugijs fidelium, scilicet de quibus dixit Apostolus in epistola ad Corin. His quod matrimonio iuncti sunt, dico non ego, sed dñs, vxorẽ à viro non recedere, vt vir vxorem nõ dimittat, nam cæteris disparibus, &c.

e Cæteris. i. disparibus coniugijs, quæ prius de paribus ait Apostolus.

f Dico. i. consulo & suadeo: ex Dei tamen authoritate, non mea 1.

1 Scilicet quod fidelis non dimittat infidelem cohabitare volentem. vide de Hug.

g Monendo. i. nõ præcipiendo.

h Prohibet. Ponitur hic impropriè, i. sub forma prohibitionis dissuadet, & monet ne fiat.

i Apostolus. Ideo scilicet.

k Permissa. à domino, id est, nõ prohibita.

1. Cor. 7. b

l Vetat. Id est, dissuadet.

m Vetat. Arg. aliquid esse hoc ipso licitũ, quod nõ est à domino vetitum, argum. xxxj. q. j. quod si dormierit. ff. de procuratori. mutus. 2

2 Arg. contra extra de trãslatione: iter corporalia. vide de hoc.

n Sanctificatus. i. ad fidem conuersus.

o Alioquin. i. si alijs adhæserint, viuentibus relictis, & cohabitare volentibus, filij quos ex alijs genuerint, non erunt legitimi. Vel loquitur de filijs prius natis, qui remanent immundi, id est, infideles, quia non conuertuntur.

p Sancti sunt. Id est, esse possunt.

q Prouenerant. Id est, frequẽter acciderant. arg. ad ea quæ frequentius accidunt, iura adaptari. ff. de legi. nam ad ea. s. xxxviij. distinctio. de Syracusanæ.

r Vinculũ. Tantũ, sed vt eos lucrẽtur.

s Officijs. Id est, operibus.

Gerens.

a Gerens. id est, dirigens.

b Testantur. Arg. quod per sequentia determinari possunt præcedentia. hoc generale habes xliij. dist. sit rector. in fine.

c Cum sim liber. i. nullis beneficijs obnoxius.

d Omnium. id est talem me exhibui, vt cõmodũ omniũ facerẽ: & hoc feci, vt plures &c.

Matt. 17.

e Potestatẽ. Sed ne diceretur, cur ideo hoc faceret: quia non egeret, subdit quasi dicat, egemus quidẽ, sed nõ vsi sumus: ne quod impedimentum, &c.

1. Cor. 9. c

f Si alij. Hypocritæ.

Ibidem

g Potestatis. i. potestatiue participẽt rebus vestris.

h Nonne magis & nos. qui amplius diligimus vos, quã res vestras.

i Sed omnia. i. famem, sitim, & similia.

Paulus prædicans nihil accipiebat.

k Demus. Nam Corinthij erãt auari, & se retrahebant à prædicatiõe. Vel ideo, quia si ipse acciperet, multi erant pseudo Apostoli, qui statim prædicarẽt vt acciperẽt. & ita impedirent Euãgelium: sed cum iste non acciperẽt, nec illi auderent accipere, & ita nõ prædicarent.

Textum diuidit.

l SIc enim. In prima parte ponitur vsque ad §. quoniam ergo. intellectus August. super illa authoritate Apostoli: Ego dico nõ dominus, quod si vir fidelis habet vxorem infidelem, non dimittat eam. & ostẽdit rationẽ, quare dominus nõ prohibuerit nec iusserit. In secũda parte vsque ad §. tu vero. ponuntur tres solutiones August. ad totidẽ obiectiones Pollentij. In tertia parte vsque ad §. intelligis. ponitur expositio & intellectus Pollentij super authoritate prædicta, quam August. reprobat. Vltimo ponitur epilogatio quam August. facit inferens victoriosissimam conclusionem. Et cõstrue sic, Fideles viri sic non prohibentur recedere ab infidelibus vxoribus, vel fideles fœminæ sic non prohibentur recedere ab infidelibus maritis, vt, id est, sicut

impẽdimus. Vnde ipse dominus prior, cùm se tributum non debere soluere demõstrasset, soluit tamen, vt non scandalizaret eos, quibus ad æternam salutẽ gerens a morem consulebat. iam verò Apostolus quemadmodum ista commendet, eius verba testantur b vbi dicit: Cũ sim liber c ex omnibus, omnium d me seruũ feci: vt plures lucrifacerem. cùm paulò superius dixisset: Nunquid non habuimus licentiam manducãdi & bibendi? Nunquid non habuimus licentiam sororem mulierem circunducẽdi, sicut & cæteri Apostoli, & frater dñi, & Cephas? An ego solus & Barnabas non habuimus potestatem e hoc operãdi? Quis militat suis stipendijs vnquam? An quis plantat vineam, & de fructu eius nõ edit? Qui pascit gregẽ, & de lacte gregis non comedit? & paulò pòst: Si alij, f inquam, potestatis g nostræ iura participãt, non ne magis & nos h? Sed non sumus vsi hac potestate: sed omnia i toleramus, ne quod impedimẽtum demus k Euangelio Christi.

Item. †

† cap. 13. lib.

Ab infidelibus coniugibus licet recedere, sed non expedit.

CAN. IX.

SIc enim l neque recedere ab vxoribus infidelibus vel à maritis, fideles viri vel fœminæ non prohibentur m à domino, vt neque iubentur, nam n si dimittere tales coniuges iuberentur, nullus locus esset cõsilio monẽtis Apostoli, ne hoc fieret. Nullo enim modo, quod dñs iubet, seruus o bonus prohibet. Item: Cùm ergo p cœpisset etiam gentilibus Euangelium prædicare, & iunctos gentiles gentilibus comperisset coniugibus, ex quibus si nõ ambo crederent, sed vnus, aut vna, & infidelis cum fideli cõsentiret cohabitare non prohiberi à domino, debuit fidelis infidelem dimittere, nec iuberi. ideo scilicet non prohiberi: quia iustitia permittit à fornicante discedere, & infidelis hominis fornicatio est maior in corde: nec vera eius q pudicitia cum coniuge quidem dici potest: quia omne quod non est ex fide, peccatũ est: quãuis veram habeat fidelis pudicitiam r, etiam cũ infideli coniuge, quæ non habet verã. Ideo s autem nec iuberi debuerunt fideles ab infidelibus separari: quia nõ cõtra iussionẽ t dñi gentiles fuerũt ambo cõiũcti.

neque iubentur recedere. secundum hoc, primũ neque abundat: vel si vis quod non superabundet, dic neque recedere, id est, retinere, &c. id est, sicut fideles viri & fœminæ non prohibentur non recedere, sic nec iubentur non recedere, quasi dicat, quod nec illud nec istud fiat. hoc cõtinuatur ad præmissam partem ca.

m Non prohibentur. non repetitur hic neque suprapositum, vt faciat vnã affirmationem: sed propter interpretationem supra positam. potest tamen legi vtrunque: & idem erit sensus. Matt. 19. 1. Cor. 7. c

n Nam. Prima ratio, quare dominus nõ præcepit dimitti tales, scilicet vt Apostolo esset locus monendi, vt nõ fieret hoc. sed non dico esse verũ: imo ideo dicit Apostolus, dico ego, non dñs: nam si, &c. vt ostenderet quod dominus nõ iubet recedere. nã si, &c.

o Seruus. nã Apostolus nullo modo faceret contra dominum: sicut dixit prætor, quod cõtra legem nõ tuebitur aliquem. ff. de pub. act. l. cum sponsus. §. si res. & non reuocant à filio, quæ à patre gerũtur. C. de restit. mil. l. quæ à patre. Prætor cõtra legem neminem tuetur.

p Item cũ ergo. ratio quare nõ prohibuit tales dimitti, scilicet vt nihil prohiberet, quod iustitia exigit fieri: iustum enim est vxorem dimitti ob fornicationem, præsertim spiritualem.

q Eius. Id est virtutis, vel ducẽs ad virtutem. xxxij. q. j. c. dixit.

r Pudicitiam Supra proxi. quæst. j. cap. nuptiarum. cõtra. sed ibi pudicitiam, continẽtiam, vel virginitatẽ nominat: hic vero virtutem & castitatem. quæ etiam inter nuptiarum opera non admittitur.

s Ideo. Secunda ratio, quare non præcipitur: sed male dicit, quia prima non præcessit, quo ad istum articulum.

t Iussionem. arg. quod si gentilis cum gentili contrahat, non facit contra præceptum dñi, cum matrimonium

Universidad de Deusto Biblioteca

monium sit inter eos, vnde si veniunt ad fidem, non debent separari.

ADDITIO. vt 3. quæst. ij. c. j. extra de diuor. cap. gaudemus.

a Quoniam ergo. responsio Augustini ad Pollentium dicentē, quod ex quo Apostolus consuluit, & nō dominus, eius consilium tanquam humanum non diuinum contēnendum est [1]. respond. ergo Augus. quamuis id quod cōsuluit Apostolus, non præcipiat dominus, nihilominus consiliū Apostoli, tanquam à Spiritu sancto infusum acceptādum est. & quod habebat à Spiritu sancto, probat per duo similia. Et nota φ obiectiones Pollentij non ponuntur hic, sed colliguntur ex responsionibus August. sicut dixit lex, qđ si in instrumento cautum est, mihi pecuniam dari, præsumitur stipulationem esse interpositam: vt C. de contrahenda stipula. l. j.

1 Arg. ad hoc de cōse. dis. ij. in Christo.

b Dicit. id est, monet: non dominus dicit, id est, præcipit. Ita reperitur verbum in alia significatione. nam si in eadem, falsum esset: quia quicquid monet Apostolus, monet dn̄s, prout sequitur. & expositio varia huius verbi dico, bene probatur per intellectum illius authoritatis: De virginibus autem præceptum domini non habeo, &c.

1. Cor. 7. c

c Dixisset. ad ostendendum, quod habebat Spiritum sanctū, & eius consilio standum esset.

d Inseparabilia. pro maiori parte. nam quædam attribuuntur patri, quæ non filio, & econtra. Hug. Sed tu dic opera operantia. Operata enim opera non sunt inseparabilia. de consecra. distinctio. iij.

Opera trinitatis an sint separabilia.

Quoniam ergo [a] ab infideli infidelem discedere non prohibet, nec iubet dominus: ideo vt non discedat Apostolus dicit [b], nō dominus: habens vtique Spiritum sanctum, in quo dare posset vtile, & fidele cōsilium. Vnde cùm dixisset [c] de muliere, cuius vir mortuus fuerat, Beatior autem erit, si sic permanserit secundum consilium meū: ne quis hoc consilium tanquā humanum, non diuinum contemnēdum putaret, adiecit: Puto autem, quòd et ego spiritum habeam Dei. Proinde intelligendum est, etiam ipsa, quæ à domino non iubentur, sed à sancto eius famulo vtiliter suadentur, eodē domino inspirante suaderi. Absit enim, vt quisquam catholicus dixerit, quod suadet Spiritus sanctus, non dominū suadere: cùm & ipse dominus sit, & inseparabilia [d] sint opera trinitatis. Dicit enim Apostolus: De virginibus autē præceptum domini non habeo, consilium autem do. Non vt consilium hoc alienum existimemus à domino: cùm continuò sequatur & dicat: Tanquam misericordiā cōsecutus à domino, vt fidelis essem. Secundum ergo Deum dat consilium fidele in eodem spiritu, de quo ait, Puto autem, quòd & ego spiritum Dei habeam. Veruntamen aliud est domini iubentis imperiū, aliud verò serui secundum misericordiam charitatis, quæ illi à domino est inspirata, atq; donata, fidele consilium. Aliud enim ibi facere nō licet, hic autem licet: ita sane [e], vt ipsum licitum partim quidem expediat, partim verò non expediat. Expedit tunc quando non solùm per iustitiam [f], quæ coram Deo est, permittitur, sed etiam hominibus nullum ex hoc impedimentum salutis infertur: velut cum dat consiliū non nubendi Apostolus virginibus (vnde præceptum domini se non habere testatur) licet aliud facere, id est, nubere, & minus continentiæ bonum tenere in nuptijs, ipsum quoq; licitū etiā expedit [g], quoniam in vetita & illicita ruituram carnis infirmitatē sic excipit honestas nubendi, vt neminem impediat à salute, quamuis magis expediret, magisque honestū esset, si virgo consilium, quo præceptum [h] eam non compellit, arriperet. Tūc autem nō expedit id, quod licitum est, quando permittitur quidē, sed vsus ipsius potestatis alijs affert impedimētum salutis: sicut est, vnde iam diu loquimur, discessio coniugis fidelis ab infideli, quam nō prohibet dominus, præcepto legis, quia coram illo iniusta nō est, sed prohibet [i] Apostolus consilio charitatis, quia infidelibus

capitulo vltimo.

e Ita sane. Hic respondet Augustinus secundæ obiectioni Pollentij dicentis, quare Apostolus non plus dicit consulendo, bonum est dimittere vxorem infidelem; melius est autem cum ea manere: sicut alibi cōsulendo dixit, Qui dat nuptui bene facit: qui non dat, melius facit? Et respondeo, quod quædam licita sunt, quorum vtrunque expedit, & vt dare nuptui, & non dare nuptui. Alia, quorum vnū expedit, aliud non: vt dimittere, non dimittere. cum primis rectè ponuntur hæc adiectiua bonum, melius: cū secundis non: quia vtrunque non est bonum: quia non meritoriū: et ideo non dicit Apostolus, qui dimittit, bene facit, &c.

f Propter iustitiam. id est, propter ipsum nubere, quod est iustum. vigesimaseptima, quęstione prima. c. nuptiarum.

Nubere expedit & non expedit.

g Expedit. infra xxxiij. quæstione quinta. capitu. qui sitit. contra. Expedit quidem, & non expedit. Expedit causa fornicationis vitandæ. Non expedit quoniā vxorati, cū sint diuisi, & cogitare eos oporteat, quomodo placere possint & seruire vxoribus, diuinis obsequijs, & orationibus intendere adeo expeditè non valent: vt extra de clericis coniuga. quod à te. expedit ergo nubere, quo ad fornicationem vitandam: sed non expedit volenti tendere ad regnum cælorum. & sic soluuntur cōtraria. xxxiij. quæst. v. c. tunc saluabitur.

h Præceptum. infra xxxij. q. j cap. integritas.

i Sed prohibet. id est, sub forma prohibitionis dissuadet.

Adulte

a Adulterinis. Argu. quod fidelis qui dimittit vxorē infidelē, cohabitare volentem, non potest aliam ducere in matrimonium, nec illa alium: quia remanet matrimonium: vt j. q. ij. quod vero. & cap. si quis.

b Non potest. Hic elice secundam obiectionem Pollētij.

1 Scilicet dimittere.

c Pariter. alterū quidem ꝓpter idololatriæ fornicationem [2], alterum propter lucrandi occasionem.

2 Vt s. eo. idololatria.

ADDITIO. Idem Hu. cuius fuit hæc expositio, dicens: Non ergo peccat fidelis, si dimittat infidelē, licet nō velit vti consilio Apostoli. Archid.

d Nisi ita. id est, nisi dominus daret Apostolo liberū locum prohibendi, id est, dissuadēdi, Apostolus dissuadere nō deberet, si cōtrariū dominus ꝓhibuisset vel præcepisset: quod non fecit.

e Iussionem. Si dominus prohibet.

f Proinde. Hic incipit, assignare similitudines & dissimilitudines.

g Consiliū. s. xxvij. q. j. nuptiarum.

h Dimittit. sicut q dāt nuptui, bene facit: sed qui non dat, melius facit: quia vtrunque licitum est, sed non expediens.

i Ego exponens. scilicet super euangeliū Matthęi. Ber.

k Prohibentur. id est, dissuadentur.

l Non expediant. s. xxiij. q. j. quod pręcipitur.

Dico, præceptiue & admonitiue ponit.

m Si autem. Hic respondet tertiæ obiectioni Pollentij dicentis, cum hoc verbum dico, pręceptiue ponatur in epistola ad Galatas: Ecce ego Paulus dico vobis, quia si circūcidimini, &c. quare non similiter pręceptiue cum dicit, Ego dico, non dominus. vel concessio etiam quod admonitiue ponatur ibi verbū, dico vobis quia si circūcidimini, &c. nullum incōueniens inde sequit. nō enim indignum est, si quæ iubet dominus, monet Apostolus.

n Non præiudicādo. sicut dicit lex φ voluntariæ tutelę munera priuilegijs nō præiudicāt. C. de excus. tut. voluntaria.

o Vbi ait. ratio ad tertiam.

affert impedimentū salutis: nō solùm quia perniciosissimè scādalizantur offensi, verum etiam quia cum in alia coniugia ceciderint, viuentibus eis à quibus dimittuntur, adulterinis [a] nexibus colligari difficilè resoluūtur. Ideo hic vbi quod licet non expedit, non potest [b] dici, Si dimiserit infidelem, bene facit: si nō dimiserit, melius facit: sicut dictū est, Qui dat nuptui, bene facit: & q non dat nuptui, melius facit: quia nō illud solùm, sed vtrunque pariter [c] licet: vnde ad nihil horū præcepto domini quisquam compellitur, sed vtrunque expedit, aliud min⁹, aliud amplius. Vnde ad id, quod amplius expedit, consilio Apostoli, quicunque potest capere, prouocat. Hic autē vbi de dimittendo, vel non dimittendo infidelis cū fideli cōiugio quæritur: vtrūque quidem pariter licitum est, per iustitiam quæ coram domino est: & ideo nihil horū prohibet dominus: sed non vtrunq; expedit, propter infirmitatem hominū: & ideo id, qđ non expedit, Apostolus prohibet, dāte sibi domino locum liberum prohibendi: qa neque id, qđ monet Apostolus, ꝓhibet domin⁹: neque id quod prohibet Apostolus, iubet dominus. Quod nisi ita [d] esset, neque contra prohibitionem domini Apostolus aliquid moneret, neque contra iussionē [e] eius aliquid prohiberet. Proinde [f] in his duabus causis, vna de nubendo vel de non nubendo, altera de infideli coniuge dimittenda, vel non dimittenda: aliquid simile inuenitur in verbis Apostoli, & aliquid dissimile. Simile quidem est illud, quod ibi dicit: Præceptum domini non habeo, consilium autē do. et hic dicit: Ego dico, nō dominus. Quale est enī, Præceptum domini nō habeo: tale est, Nō dicit domin⁹. et quale est, Cōsilium [g] autē do: tale est &, Ego dico. Illud autē dissimile est: qa de nubendo & non nubendo dici potest. Hoc bene fieri potest, illud autē melius: quoniam vtrunque expedit, vnum minus, aliud magis. At verò de coniuge infideli dimittenda vel non dimittēda, quoniam vnum horum nō expedit, aliud expedit: dici non oportet, Qui dimittit, bene facit: & qui non dimittit [h], melius facit: sed dici oportet. Nō dimittat: quia & si licet, non expedit. Sic ergo possumus dicere, melius esse infidelem coniugem non dimittere, quamuis liceat & dimittere: quemadmodū rectè dicimus melius esse quod & licet & expedit, quàm id quod licet & non expedit. His de causis factum est, vt ego exponēs [i] domini sermonem, quem in monte prolixū habuit, vbi ventum est ad quæstionem de coniugibus dimittendis vel non dimittendis, adhiberim consilium ab Apostolo dictum non præceptum domini, vbi ait: Cæteris autem ego dico, non dominus: monens eos qui haberent coniuges infideles, vt consentientes habitare secū non dimitterent. quod vtique ideo monendum, non iubendum fuit, quia non tantò pondere prohibentur [k] homines facere licita, quamuis non expediant [l], quantò pondere prohibenda sunt illicita. Si autem [m] alicubi Apostolus etiam illa quæ iubenda sunt, monere dignatur: hoc fecit parcēdo infirmitati, non præiudicando [n] iussioni. Vnde sic dicit, Non vt confundam vos hæc scribo, sed vt charissimos filios moneo. quid habet quæstionis vbi ait [o], Ego dico, non dominus: item vbi ait, Ecce ego Paulus dico vobis, quia si circuncidimini, Christus vobis nihil proderit? Nun-

1. Cor. 7. b

1. Cor. 7. b

1. Cor. 4. c

Nun

Universidad de Deusto Biblioteca

quid[a] etiã hic dixit[b], Ecce ego dico, non dominus. Non sunt itaque similia ista: quia etiam illa quę iubet dominus, non est indignũ vel contrarium si eadem monet Apostolus. Monemus enim eos, quos charos habemus, vt faciant domini præcepta vel iussa. Cum verò dixit, Ego dico, non dominus: satis ostendit dominũ nõ prohibere, quod ipse prohibebat: phibuisset autem dominus, si esset illicitum[c]. Ergo secundum ea quæ supra diximus[d], multumque versauimus, licitũ erat per iustitiam, sed etiam licitum non erat faciendum propter liberam beneuolentiam.

Tu verò[e], cui placet ita non licere, quod non vetat dominus, sed Apostolus, quemadmodum non licet quod vetat dominus: cùm exponere voluisses † quid sibi vellet quod ait, Ego dico, non dominus: cùm alloqueretur fideles, quibus essent coniuges infideles, dixisti: quia dominus iussit ne coniugia sibimet diuersæ religionis copularentur. & ipsum adhibuisti testimonium domini dicentis: Non accipies vxorem filio tuo de filiabus alienigenarum: ne traducat eum post deos suos, vt pereat anima eius. Addidisti etiam verba Apostoli vbi ait: Mulier alligata est viro quã diu vir eius viuit: quod si mortu⁹ fuerit vir eius, liberata est: cui vult nubat, tantum in domino. quod ita exposuisti, vt adiungeres domino, id est, Christiano, deinde secut⁹ es & addidisti[f], Hoc est ergo domini pceptum tam in veteri testamento, quàm in nouo, & hoc iubet dominus, hoc docet[g] Apostolus, vt non nisi eiusdem religionis & fidei coniugia maneant copulata. Quare contra hoc domini iussum, contra doctrinam sanctam †, contra præceptum noui & veteris testamenti iubet Apostolus vt diuersæ fidei maneant cõiugia copulata: quia Paulus inquit prædicator gẽtium & Apostolus iam in cõiugio positos non solùm monet, sed etiam iubet, vt si alter ex cõiugibus credidisset, alterum non credentem, secum tamẽ habitare cõsentientem, non dimitteret? His verbis tuis, aliud esse hoc[h] aliud illud, satis euidenter ostendis. Illud enim de his coniugijs agitur, quæ non sunt primitus copulata, ne nubat fœmina nisi suæ religionis viro, vel ne talem[i] accipiat vxorem. id enim (vt dicis) iubet dominus, docet Apostolus, vtrunque præcipit testamentum: hoc autem diuersum esse, quis abnuat, vbi agitur[k] non de coniungendis, sed de coniunctis? Ambo[l] qppe vnius eiusdemq; infidelitatis fuerunt quando cõiuncti sunt: sed euangelium cùm venisset, alter sine altera, vel altera sine altero credidit. Si ergo aliud hoc est (quod sine scrupulo vllius dubitationis apparet) cur virum fidelem[m] cum infideli coniuge permanere nõ & dominus sicut Apostolus iubet? nisi forte loco[n] isto vacat illud quod tam fidẽter ipse Apostolus ait, An vultis

a Nunquid. argu. quod nullum verbũ in oratione vacat mysterio: & arg. ff. de vsur. l. si stipulatus. nam ibi dicitur, q si stipulatus sum à te rem mihi dari, vacuamque possessionẽ tradi, fructus veniunt in stipulatione. si autem rem tantum mihi dari, non veniunt in stipulatione. arg. contra. ff. pro soc. l. sed & si adijciatur. Itẽ est hic arg. quod nõ est argumentandum de consimilibus illis, inter quæ dissimilitudo attẽditur. ff. de rei vend. si nauis. & ff. de condic. indebi. plane. & ita intellige, ff. eod. tit. si reus. & hinc bene dicitur. ff. de iniust. & rup. test. l. iij.

b Dixit. simile ff. de iurisdic. omn. iudi. si familia.

c Illicitum. argu. omne illicitum, esse prohibitum: saltem ibi, declina à malo, & fac bonum. dicit ibi expositor, à malo omni: & exaudi hoc de mortali. Venialia enim nõ sunt prohibita: arg. xiij. dist. nerui. xiiij q. j. quod præcipitur.

d Supra diximus. supple q dominus non prohibuit id q Apostolus, &c.

e Tu vero. Augusti. qui dictum Apostoli itelligit de cõsilio ego dico, non dominus: intellectũ suum & rationẽ suã posuit in princip. quare dominus non debuit præcipere vt nõ discederet vir fidelis ab ĩfideli. Pollẽtius autem qui de pręcepto intelligit, aliam rationem ponit, dicẽs quod ideo præcipit Apostolus & non dominus, infidelem non dimitti quia dominus videretur contrarius sibi cũ præceperit in vet. test. ne quis alienigenam duceret. cõcludit ergo Augus. ex hoc quod dicit Pollentius, Apostolum in præcipiendo fuisse etiam contrariũ domino. ad qđ respõdet Pol. q in diuersis casibus loquuntur Apostolus & dominus: & ideo non est contrarius ei. infert ex hac respõsione Aug. ergo nec dominus erat sibi ipsi contrarius si idem præciperet q Apostolus: cum dominus de coniungẽdo, Apostolus de iam coniuncto loquatur matrimonio. quid ergo respõdes Pollenti quare præcipiat Apostolus et non dominus, assigna causam.

f Addidisti. Ad hoc idẽ probãdũ. & addidisti concludẽdo.

g Hoc docet. Respon. ¹ & ostendit conclusionẽ illã nõ prouenire: quia in alio & in alio casu loquitur Apostolus & dominus.

h Esse: hoc de coniunctis.

i Talem. id est, nõ suæ religionis.

k Vbi agitur. in Apostolo.

l Ambo. Pone exemplum, vt melius appareat quod dicit. C. de transf. vt responsum.

m Cur virum fidelem. intrat quæstionem, vt Pollentius aliter respõdeat, cũ prima eius respõsio nulla fuerit.

n Loco. id est, locum non habet. nõ est verum. quasi dicat, nisi velis dicere q Apostol⁹ hoc nõ dixit authoritate spiritus sancti.

Intel

Fructus in stipulatione rei quãdoque veniunt, quãdoque non.

Peccatum mortale et non veniale est prohibitum.

† Alias, voluisset.

1. Cor. 7. b

Deut. 7. a

1. Cor. 7. c

† Alias, suam.

1. Cor. 7. c

1 Scilicet Pollentius. Hug.

experimentum accipere eius, qui in me loquitur Christus? et dominus vtique est Christus. Intelligisne[a] quid dicã? An in hoc explanãdo aliquantò diligentius[b] immorabor? Attẽde, vt rẽ ipsam explanandã, tãquam in conspectu considerandã pleniore sermone ponã. Ecce[c] coniuges duo vnius infidelitatis fuerunt, quando coniuncti sunt, nulla de eis quæstio est quę pertineat ad illã Domini iussionem, doctrinãmque apostolicam, & pręceptũ veteris & noui testamenti, quo prohibetur fidelis cũ infideli coniugiũ copulare: iam sunt coniuges: & ambo adhuc sunt infideles, adhuc tales sunt, quales fuerunt antequam coniungerentur, qualésque coniuncti suut: venit Euãgelij prædicator: credit eorum aut vnus, aut vna: sed ita, vt infidelis cum fideli habitare consentiat. Iubet fideli dominus ne infidelẽ dimittat[d], an non iubet? si dixeris, iubet: reclamat[e] Apostolus, Ego dico, non dominus. Si dixeris, Non iubet: causam requiro[f], neq; illam mihi responsurus es, quam tuis literis indidisti: quia dominus videlicet prohibet fideles infidelibus iungi. hic enim nullo modo est ista causa: quia de iã coniunctis loquimur, non de coniungendis. Si ergo tu causam non inuenisti, cur non vetet dominus, quod prohibet Apostolus: cernis iam (vt existimo) nõ esse ipsam causam, quã putaueras esse.

Contra inuenitur in concilio Toletano iiij. †

Nisi ad fidem Iudæus accesserit, separetur ab uxore fideli.

CAN. X.

Iudæi[a] qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab episcopo ciuitatis illius, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. quòd si admoniti fuerint, & noluerint, separentur: quia non potest infidelis in eius permanere cõiunctione quæ iam in Christianam translata est fidem. filij autem qui ex talibus nati sunt, fidem atq; conditionẽ[b] matris sequantur. similiter illi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Christianã sequantur religionem, non Iudaicam superstitionem.

Verùm hoc ideo statutum est, ne dum fidelis salutem quærit infidelis, potius ipse cum ea infidelitatis[c] perditionem inueniat.

Vnde in eodem concilio † tam de filijs Iudæorum, quàm de cæteris ad fidem venientibus statutum est vt infideliũ consortia euitentur.

A parentum infidelium separentur consortio fideles, ne eorum inuoluantur erroribus.

a Intelligisne. Vnde Philoso. Sentis ne inquit hæc, atque animo illabuntur tuo?

b Diligentius. Arg. q aduersarius tenetur aperire quæ dicit suo aduersario: vt arg. v. q. ij. relatum. xj. q. iij corum. sed hoc c. nihil facit: quia dicit Boethius in iiij. lib. Topicorum, q disputatio dialecticorum, est ad alterutrũ causidicorum siue rhetorum ad tertiũ ¹. vnde in dialectica disputatiõe, est necesse q qui obijcit, exponat obiectiones ipsi respondenti. in rhetorica vero sufficit qđ faciat ipsi iudici fidem, si obijciatur. xxx. q. v. iudicãtem. dicimus q de mandato iudicis debet ei respondere vel exponere si potest: alias non tenetur. C. de non num. pec. generaliter. ff. de proba. quinquaginta.

c Ecce. Ponit thema, vt apertius dicat.

d Dimittat. Hæc litera sine non extorta est: potest tamen ita intelligi: Iubet fideli dominus vt infidelẽ dimittat, an non iubet vt dimittat. i. an iubet vt non dimittat: & assumit Aug. tatũ alteram partẽ disiunctiuæ, hanc. s. iubet vt nõ dimittat: & ex ista procedit, si dixeris iubet, &c. Secundũ autem q in litera est, non vt fidelem non dimittat, &c. plana est litera: & bene cõgruũt quæ sequũtur. nam si dicat, iubet vt dimittat, Apostolus est cõtrarius domino vbi dicit, dico ego non dominus. si autem dicat, nõ iubet vt dimittat, assignet aliam causam.

e Reclamat. Nec reclamat Apostolus cõtrarium suo dicto: nec reclamat per hanc literã, nõ dominus. & hoc cũ non est ibi non. sed credo literam falsam esse sine nõ. M.

f Causam requiro. Quare non iubet dominus vt non dimittat. Ioannes.

Contra inuenitur. Hæc est quarta pars q. in qua loquitur de Iudæis, à quibus vxores & filij baptizati sunt separandi, et alias eorum consortium vitandum. & hoc probat per quinq; authoritates. Io. de F.

a Iudæi. Quod hic dicitur, corrigitur extra de diuor. quanto. ¹ Vel dic q dicitur hic separandos esse, intelligas in illis casibus, quando in cõtumeliam creatoris vult habitare cũ eo, vel vt trahat eũ ad aliquod mortale peccatum: & secũdum hoc idẽ iuris est in Iudæo & Gentili. Vel loquitur in eo casu, quãdo primo fuerunt Christiani, & postea alter factus est Iudæus: vt tunc teneatur recedere ab ipso si noluerit conuerti: vt s. e. nõ solum. Vel dic q aliud est ² si vir conuertitur ad fidẽ, & aliud si mulier. Nam si mulier cõuertit, ipsa debet recedere à viro, ne vir eam reuocet ad priorem. Secus est, si vir conuertitur: q a facilius possunt viri reuocare mulieres quã ecõuerso nam vir caput eius est. xxxiij. q. v. cũ caput. Sed qualiter potest ecclesia filios illorũ, quorum alter est conuersus, cogere ad baptismum? Respond. ex quo alter parẽs eorũ conuersus est, iã est factus de foro ecclesiæ: ergo & filij eius per cõsequens: vt xv. q. vlti. cum multæ. Ioannes. sed melius credo q intelligatur quando Iudæus existens Iudæus cõtraxit cum Christiana. B.

b Conditionem. Infra xxxij. q. iiij. liberi. contra: hic de conditione religionis: ibi de conditione seruitutis.

c Infidelitatis. Iudæi vero difficiliores sunt ad conuertendum, & peritiores ad subuertendũ, quam gẽtiles: quia legem habent & prophetas. & ideo hæc ratio potius habet locum in Iudæis, quam in gentilibus. arg. xj. quæst. iij. ad mensam. Iudæi.

Aduersarius an debeat aduersario aperire quę dicit.

1. Co. 13 a

1 Scilicet alium iudicem.

2 Tu dis quod hæc decretalis non corrigit hoc ca. sed declarat in præ dic. decre. patet veritas. si enim aliter, &c. & quod sequitur verius est.

† ca. lxij.

3 Hoc est tenendum secundum Io. de Fãt. Mulier ad fidem conuersa debet virum infidelem relinquere, sed non ecõuerso.

† ca. lix.

Paganí citius trahuntur ad fidem, quã Iudæi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudæorũ filij non sunt prius baptizandi.

[a] IVdæorum. Quidam intelligunt hoc capi. & Iudæis auferendi sunt paruuli eorum, & baptizandi, sed adulti nequaquam. sed certe sicut nec adulti, ita nec paruuli ad fidem vel trahẽdi sunt, imo secundum hoc in breui nullus esset Iudæus. quomodo ergo

[1] Dicit reliquiæ Israel saluæ fierent postea? ideo intelligo hoc de filijs iam Christianis, quos forte parentes circumcidere volebant. de conse. di.iiij.plerique. & hæc littera hoc idem innuit, vbi dicit vltra, & vbi dicit separari: & ita per baptismum soluitur ius patriæ potestatis: nec tamen priuabũtur isti paterna successione. extra de Iudæis c. Iudæi.

habetur 5. xxi.dist.qui syncera.

[b] Proficiant. Iuxta illud: Auge nobis fidem. de pœni.dist.j.dum sanctam. ergo iam isti baptizati erant, cũ proficere debeãt in gradibus dignitatis, id est, virtutis: vt de peni. distin.ij.dum sanctam.

CAN. XI.

IVdæorum [b] filios vel filias, ne parentum vltra inuoluant erroribus, ab eorũ consortio separari decernimus, deputandos aut monasterijs, aut Christianis mulieribus, aut viris Deũ timẽtibus: vt sub eorum conuersatione cultũ fidei discant, atque in melius instituti, tam in moribus, quam in fide proficiant. [b]

Idem. †

Iudæis ad fidem venientibus cum infideli nulla sit communio.

CAN. XII.

SÆpè malorum consortia, etiã bonos corrumpunt: quanto magis eos [c] qui ad vitia proni sunt. Nulla igitur vltrà communio sit Hebræis [d] ad fidem Christianam trãslatis, cum ijs, qui adhuc in veteri ritu consistunt: ne fortè eorum participatione subuertãtur. Quicũq; ergo ex ijs, qui baptizati sunt, amodo infideliũ consortia nõ vitauerint: & hi Christianis donẽtur, & illi publicis [e] cædibus deputentẽ.

Item ex vij. synodo.

Cum Iudæis nec manducandum, nec bibendum: nec ab eis medicamẽtum accipiendum est.

CAN. XIII.

NVllus eorũ [f], qui in sacro sunt ordine constituti, aut laicus azyma eorũ manducet, aut cum eis habitet, aut aliquem eorum in infirmitatibus suis vocet: aut medicinam ab eis percipiat [g]: † aut cum eis in balneo lauet. si verò quis quam hoc fecerit: si clericus est, deponatur: si laicus, excommunicetur.

Item ex concilio Agathensi. †

Clerici siue laici vitent Iudæorum conuiuia: nec eos ad sua conuiuia recipiant.

CAN. XIIII.

OMnes deinceps clerici siue laici, Iudæorum [h] conuiuia vitent: nec eos ad conuiuium quisquã accipiat: quia cùm apud Christianos communibus cibis non vtantur, indignum atque sacrilegum est, eorum cibos à Christianis sumi: cùm ea quæ Apostolo permittente nos sumimus, ab illis iudicẽtur immunda: ac sic inferiores [i] incipiant esse Christiani quàm Iudæi, si nos quæ ab illis apponuntur vtamur, illi verò à nobis oblata contemnant.

Ex *his itaque euidenter colligitur, coniugium esse inter infideles. Illud uerò* Apostoli, *Omne quod non est ex fide, peccatum est: nõ ita intelligendũ est, ut quicquid fit ab infidelibus, credatur esse peccatum: sed omne quod contra conscientiam [k] fit, ædificat ad gehennam. unde* Amb. *Peccatum est, quod aliter fit quã probatum est. Item* Aug. *super eundem locum. Omne quod aliter fit, quã probatũ est, peccatum est: non tamen omne quod fit cum fide [l], bonum est. Ignorantia enim, quæ est ex culpa, nocet. Hinc etiam Apostolus ait:*

extra, † *Dei decretum fit. illa itaque authoritate iubentur separari ab inuicẽ, qui contra Dei uel ecclesiæ decretũ copulati sunt: utpote infideles cum fidelibus, uel consanguinei cum consanguineis, uel affines cum affinibus: hi omnes si sibi inuicem copulati fuerint separandi sunt.*

Hinc etiam idem Ambrosius in libro primo de patriarchis. †

Fideles infidelibus non sunt coniugio copulandi.

CAN. XV.

CAue Christiane gentili, aut Iudæo, filiã tuam tradere [n]: caue inquit gentilem vel Iudæã atq; alienigenã, hoc est omnem hæreticã & alienam [n] à fide tua accipere tibi vxorem. prima [l] coniugij fides, castitatis gratia est [k], si Christiana [l] sit, non est satis, nisi ambo initiati sitis sacramẽto baptismi simul ad orationem nocte vobis surgendum est, & coniũctis precibus obsecrãdus est Deus.

Item ex concilio Agathensi. †

Cum hæreticis catholici non misceant coniugia.

CAN. XVI.

NOn oportet cũ hominib⁹ hæreticis [m] miscere cõnubia, & vel filios vel filias eis dare, sed potius accipere, si tamen se profiteant Christianos esse futuros, & catholicos.

Item ex concilio Vrbanensi.

Christiana communione careat qui Iudaicæ prauitati coniugali se vinculo sociat.

CAN. XVII.

SI quis Iudaicæ prauitati coniugali societate iungit, siue Christiana Iudæo, siue Iudæa Christiano mulier carnali cõfortio misceantur, quicunq; eorum tantum nefas admisisse cognoscitur, à Chri-

[a] Ex fide. id est, sicut fides exigit. Ibidem

[b] Reputatur. Quo ad vitam æternam. de pœni.distinc.iij. si quis autem nõ habens.

[c] Absque Deo. id est, absque fide quæ est à Deo.

[d] Virtus. 5. distin. xxvj. deinde. cõtra 5.j.q.j. sicut vrgeri. 5. dist. xlv. vera iustitia. 5. xxiiij. qõ. j. vbi sana.

[e] Quantum. 5. j. q. j. quod quidam. de consec. distinct. iiij. quamuis. 5. distinct. xxxij. §. verum. j. xxxij. q. j. cum renũtiatur. argu. xxiiij. qõ. j. vbi sana. j. de pœn. dist. v. confidet. j. de pœn. dist. ij. §. quod autem. & distin. iij. ille rex.

[f] Veræ. Non videtur dicere verũ. Nã vbi deest fides vel charitas, nullatenus est virtus, put theologus accipit virtutem. quod ergo dicitur hic virtutib⁹, intellige scilicet politicis, quæ sine charitate habentur à multis strenui enim actꝰ hominũ in eis erãt: argu. xxiij. q. iij. si non ex fide. Nã & virtus pro fortitudine ponit. ff. de aleatoribus. l. 13. q. 1. quibus. Alię verò virtutes (vt prædictum est) nõ erant in eis: quia si haberent vnam, haberẽt omnes: arg. xxiiij. q. j. vbi sana. de pœnit. dist. v. c. j.

Virtus nõ est sine fide & sine charitate.

1. Tim. 1.

[g] Cæ. Aue. Tradere. j. pxi. ca. contra. Solu. ibi de pactione de futuro: hic dicit q̃ non licet accipere ⁷, & illise miscere.

[h] Alienam. Hæc clausula omnẽ alienam, non supponit pro hæretica vel gẽtili. ff. de verb. obligat. clausula. nã ibi dicitur, q̃ clausula generalis sequẽs, nõ refertur ad ea de quibus specialiter est p̃missum. Nõ est obligendum de Moyse qui duxit Ethiopissam: vt ij. qõ. vij. §. item obijcitur. quia illud factum fuit in figura, q̃ dominus sibi copularet ecclesiam ex gentibus. ij. qõ. vij. §. his itaque. Sed pone q̃ aliquis hæreticus nunquam fuit baptizatus, voluit baptizari, sed non habuit aquam: numquid posset cõstat ei omnia peccata dimissa esse, etiam originale: nunquid posset contrahere matrimonium cum Christiana? Dicit Hug. quod non: quia ianua omnium sacramentorum, est baptismꝰ. xxxij. distin. §. verum. Similiter nec ordinẽ posset recipere, forte si superuixit & se nõ baptizauit, videtur contẽnere: & sic haberetur quasi non fuerit Christianus. Io.

Ibidem

Baptizato sola voluntate, an possit cũ christiana contrahere.

† lib. j. de Abraham cap. ix.

[i] Prima. Quæ est inter sponsos & sponsas. Ioan.

[k] Gratia est. infra xxx. q. v. fœminæ.

[l] Si Christiana. id est, catechizata. Et ita est arg. q̃ catechumenus non est fidelis. De hoc dicam j. xxx. q. j. in prin.

[m] NOn oportet. Hæreticis hæreticus nõ potest contrahere cum Christiana. Dicit tamen H. q̃ si contrahit, tenet matrimonium, sicut si cõtraheret cum excõmunicato. De cõditionibus quæ apponuntur in matrimonio, not. xxxij. quæstio. ij. solet.

3 Videtur not. cõtra 3. c. proxi. in fi. in gl. hæc clausula. i prin cipio.

† ca. 67.

[n] Si quis Iudaicæ. Item

a Itē illud. Dato. Hic non ponit exēplum bonū. Nā in veritate per dationem libelli non dissoluebat matrimonium: imo vera erat fornicatio. extra de diuort. gaudem⁹.

b Tradit. j. xxxv. q. v. c. aliter.

c Non legitimū. Si enim probatum fuerit aliquod impedimentum in tali matrimonio, filij non erūt legitimi: vt extra de clandesti. despōs. cum inhibitio.

d Vod vero. Hic incipit secūda quæstio, de qua ī. diximus in j. quæstio.

e Si quis. Virginem. idem esset & si corruptam. sed de facto quæritū est de virgine: forte ideo, quia videbat q̄ matrimoniū solueretur inter virginē & eum qui accedebat ad baptismum: sicut cum alter spōsorum trāsit ad religionem monasterij sed non est ita: quia cum transitur ad religionē fidei, bene potest quis vti matrimonio. xxvj. dist. deinde. secus cū transitur ad monasterium: vt xxvij. q. j. vt lex.

f Viuente. & conuersa cum viro vel nō conuersa, secum tamē cohabitare volente: sequens autem capitulum intelligitur de nolente cohabitare.

g Cōiugia. Potest tamen ad religionē trāsire etiam inuita ea, cū matrimonijs nō sit ratum. extra de diuor. quanto.

h Si infidelis. Propter Deum. id est, ppter fidē Dei.

i Soluit. ecclesia tamen debet sententiare. sed quid si illa vxor nō vult venire ad causam, cum nō sit de foro ecclesiæ? Si potest cōstare ecclesiæ quod non vult cohabitare, sententiet. Hāc glo. non approbo: quia sine iudicio ecclesiæ dissoluit matrimonium: vt ī. q. j. si infidelis.

k Ius. id est, vinculum. sed tūc detrahit relictus argumentum extra de diuor. gaudemus. in fine. imo etiā prius credo solutum. sed si alter reuertitur ad fidē, antequam alter duxerit vxorem, restituitur vinculum matrimonij, quasi iure postliminij, vt ibidem perpenditur.

l Relinquitur. nihilominus & circa relinquentem. vnde & relinquens contrahet sine peccato, si conuersus cōtrahat. nō enim potest matrimonium claudicare: cum sint duæ relationes. vnde si vna est vxor, & reliquus est vir. ideo autem non tractauit hic de relinquente, quia extra ecclesiā est, & nihil ad nos de eo iudicare. ij. q. j. c. multi. Est tamē arg. q̄ claudicet: vt hic, & extra de eo qui cog. cap. j. argu. ff. manda. potest. sed vt dixi, quo ad effectum non potest claudicare, sed quo ad effectum bene: quia quando tenetur vnus alij, sed nō econuerso. Vel dic quantum ad fidelem soluitur: vt hic dicitur: ga adhuc potest debitum petere ab altero: sed infidelis non potest: quia fidelis non est subiectus seruituti illius: & cum alia sit seruitus, qua tenetur vir vxori, quam illa, qua tenet vxor viro: bene potest vna seruire esse subiecta, & non alia. sic ff. de seruit. vrb. prædio. si domus. & extra de conuer. coniug. quidam.

m Et in matrimonium. t. in fractione primi matrimonij, nō dicas in secundū matrimonium si illud contrahat postquā conuersus cum

cum alia cōtraxit vt præmisit. argumentum tamen q̄ peccet contrahendo secundum, extra de testib. sicut.

a Atque. Hæc dicit canonica & bona: & ppter extra de diuort. c. quāto.

b Trum. Hic intitulatur quæstio iij. in qua qd iuris sit, diximus. xxvj. di. vnus. nec valet q̄ hic dicitur à Hieronymo.

c Cutius vero. Cē fuerunt. ī. di. iv. nullus.

d Vidā. mulieri nobili. Imparia coniugia tribus modis dicūtur. Vno modo q̄n cōtrahit fidelis cū infideli: de quibus in superiori cā audiuimus. Alio mō, q̄n vnus liber, & alius seruus: de quib⁹ in hac cā videbim⁹. Tertio mō q̄n vn⁹ maior, alter minor de qb⁹ in sequenti tractat: hic de errore personæ conditionis, qualitatis et fortunæ tractatur.

Vod autem. Hic depingitur. j. q. j. an matrimonium contrahatur inter eos, inter quos interuenit error personæ: hoc est dicere, an error psonæ impediat matrimoniū contrahendum & diuinat iā contractū. Gra. allegat pro & cōtra, distinguendo quatuor errores fortunę, qualitatis, personæ, & cōditionis. duo vltimi diriment matrimonū, non ex sua natura, sed ex cōstitutione ecclesiæ. Nam similiter & Papa posset constituere, q̄ error qualitatis impediret, & quod nullus error impediret, et q̄ esset matrimonij, vbi lentem cohabitare, atque a aliud discedentē non sequi. uolentem enim cohabitare, licet quidem dimittere, sed non ea uiuente, aliā superinducere: discedentem verò sequi nō oportet, & ea uiuente, aliā ducere licet. uerū hoc nō nisi de his intelligendū est qui in infidelitate copulati sunt. Cæterū si ad fidē uterq; cōuersus est, uel si uterq; fidelis matrimonio iunctus est, & procedēte tēpore alter eorū à fide discessit, & odio fidei Christianæ coniugem dereliquerit: derelictus discedentem non comitabitur: non tamen illa uiuente, alteram ducere poterit: quia ratum coniugium fuerat inter eos, quod nullo modo solui potest.

QVÆST. III.

b Trum verò bigamus sit reputandus, qui ante baptismū habuerit unam, & post baptismum alteram, authoritate Hieronymi patet.

Ait enim super epistolam Pauli ad Timotheum.

Non est bigamus, qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismum alteram.

CAN. I.

Oportet episcopum vnius vxoris esse virum. verūm hoc post baptismum: cæterūm si ante baptismum habuit vnam, & post baptismum habuit alteram, non est reputandus bigamus, cui prorsus innouato per baptismum omnia vetera sunt dimissa.

Augustinus verò contra testatur & Innocentius.

Ait enim Augusti. super epistolam Pauli ad Titum. † De bono coniuga. c. 18.

Non debet fieri episcopus, qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismum alteram.

CAN. II.

Acutius verò intelligūt, q̄ i nec eum ordinandum censuerunt, qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismum alteram. In baptismate enim crimina abolentur, non fœderatio coniugij dissoluitur. Sicut illa, quæ catechumena vitiata est, inter Dei virgines cōsecrari non potest: sic qui ante baptismum habuit vnam, & post baptismum alteram, non nisi bigamus est reputandus. amisit enim quiddam non ad vitæ meritum, sed ad signaculi sacramentum.

Item Innocen. Rufo & Eusebio episcopis Macedoniæ multis † argumentis probat, talem bigamum reputari. Quia ergo iste cuius causa in præsenti agitur, ante baptismum habuit unam, & post baptismum alteram, bigamus iudicatur: & licet uitæ meritò, & industriæ scientia polleat, tamen in episcopum ordinari non potest. † Sed non maior & inferior sunt de hierarchia. Q. 1. ar.

CAVSA XXIX.

Quidam mulieri nobili d nuptiatum est, quòd à filio cuiusdam nobilis petebatur in coniugem. præbuit illa assensum. Alius verò quidam ignobilis atque seruilis cōditionis, nomine illius seipsum obtulit, atque eam in coniugem accepit. ille qui prius sibi placuerat, tandem uenit, eámq; sibi in coniugem petit. illa se delusam conqueritur, & ad prioris copulam aspirat.

1 Hic primùm quæritur an sit coniugium inter eos?

2 Secundò, si prius putabat hūc esse liberum, & postea deprehendit illum esse seruum, an liceat ei statim ab illo discedere?

QVÆSTIO I.

Vòd autem coniugium sit inter eos, probatur hoc modo: Coniugium siue matrimonium, est uiri & mulieris coniunctio individuam uitæ consuetudinem retinēs. Item con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Error personæ non facile cõmittitur.

vbi esset error personæ, sicut & tenet pignus licet ibi sit error. ff. de pign. ac. l. j. vnde ex natura non habet error personæ q impediat. arg. tamen est contra. j. de Iacob, & Lia: quia nondum ecclesia constituerat: & tamen tunc impediebat. Et est etiam ar. contra: quia error impedit emptionem: vt ff. de con. empt. quid tñ. Et no. q secundum H. & L. nunquã erratur in psona, nisi prius habita notitia aliqua de eo cuius nomine alius se repræsentet. vnde si aliquis offert se sub nomine Regis Frãciæ, alicui puellæ, si ipsa nihil vnquã audiuit de Rege Frãciæ, nec aliquã notitiã habet de eo per famam vel alio modo, & putat hũc esse Regem Frã. non errat in psona, sed in fortuna vel qualitate vel nomine. Sed si aliqua cõsentit in aliquẽ visum vel non visum, tñ aliquo modo sibi cognitũ. s. fama vel alio modo, si postea per errorem accipiat alium, etiam si ab eo fuerit cognita, reddetur primo, si tamen ille in eam cõsenserit per nuntiũ, vel alio modo. si vero nullo modo fuerit sibi cognitus quamuis per errorem accipiat alium, nunquã reddetur primo: q a inter eam & primũ non fuit matrimonium. nam in penitus incognitũ nec amorem nec cõsensum dirigere possumus. [1] vnde Augu. Non visos diligere possumus, qui nobis per famam, vel alio modo cogniti sunt: incognitos autem diligere nequimus. sed certe licet hoc posit concedi, quod non sit restituenda priori, non tamen dico quod debeat stare cum secundo, cum ibi sit error. Nam errare est aliud pro alio putare: vt xxij. quæstio. ij. in quibus. & xxxviij. distin. quamuis. Item eadem ratione, qui emit aurichalcum pro auro consentit in aurum: q falsum est: vt ff. de contra. empt. alioqui. & l. quid tamen. nam licet non erret circa illum, cuius nullam notitiam habuit, errat tamen circa præsentem [2]. H. tamen & L. dicunt, quod sit matrimonium cum ista. sed hoc non credo: cum ibi sit error. ergo non est ibi consensus: quia nihil est tam contrarium consensui, quam error: vt ff. de iudi. l. ij.

1 Arg. cõtra. ff. de cõtrahen. emptio. cum ab eo. §. massam.

2 Sub. circa quẽ error attenditur: qđ dic vt no. j. e. in glo. dicit tamẽ, &c. in fine.

a Item cõsensus. Vt xxvij. q. ij. sufficiat. Intelligitur autem consentire, nisi expresse dissentiat: vt ff. soluto matri. l. ij. §. voluntatem. & extra de spon. sicut ex literis. & extra de ijs quæ fi. à præla. cap. ij. & ff. de sponsalibus. l. sed ea quæ patris.

sensus[a] utriusq; matrimonium facit: quia ergo isti coniuncti sunt, ut indiuiduã uitæ consuetudinem conseruarent: quia uterq; consensit in alterum, cõiuges sunt appellandi. Iis ita respõdetur: Consensus est duorum uel plurium sensus in idem. qui autem errat, non sentit. non ergo cõsentit, id est, simul cum alijs sentit. hæc autem errauit[b]: nõ ergo consensit[c]. non itaq; coniunx est appellanda: quia nõ fuit ibi consensus utriusq;, sine quo nullum matrimoniũ esse potest. sicut enim ille qui ordinatur ab eo quem putat episcopũ esse, & adhuc est laicus, errat, nec uocatur ordinatus, imò ab episcopo adhuc est ordinandus[d]: sic ista errãs nulli est copulata coniugio, imò adhuc est copulanda. Ad hæc, nõ omnis error consensum euacuat: qui enim accipit in uxorem coruptam, quam putat uirginem: uel qui accipit meretricem, quam putat esse castam: uterq; errat: quia ille corruptam existimat esse uirginẽ, & iste meretricem reputat castam. Numquid ergo dicendi sunt non consensisse in eas? aut dabitur utrique facultas dimittendi utranque, & ducendi aliam[e]? Verum est, quod non omnis error consensum excludit. Sed error, alius est personæ[f], alius fortunæ, alius conditionis, alius qualitatis. Error personæ est, quando hic putatur[g] esse Virgilius, & ipse est Plato. Error fortunæ, quando hic putatur esse diues, qui pauper est, uel econuerso. Error conditionis, quando putatur esse liber qui seruus est. Error qualitatis est, quando putatur esse bonus, qui malus est. Error fortunæ & qualitatis, coniugij consensum non excludit. Error uerò personæ & conditio-

b Errauit. Quia alium pro alio putauit: hoc est errare. xxij. q. ij. in quibus. Vel pro vero falsum putare. xxxviij. dist. quamuis.

c Consensit. Nihil est tam contrarium consensui, quam error: vt ff. de contrah. empt. alioqui. ff. de iurisdidi. om. iudi. l. si per errorem.

Error est cõtrarius consensui.

d Ordinandus. Vt lxxviij. distinct. presbyteri.

e Aliam. Quasi dicat non. Nam nec ille error venditionem impedit, licet error sexus impediat. ff. de contrah. emp. alioqui. §. j. tamen dicit lex, qđ soluitur emptio per actionẽ ex empto. ff. de actio. emptio. ex empto. §. si quis virginem.

f Personæ. Persona est secundum Boetium Seuerinũ rationabilis creatura, indiuidua essentia.

g Putatur. Dicit R. q in hac litera non debet esse ipse, sed hic: et hæc vox hic non est pronomen, sed aduerbiũ: vt sit sensus, Error personæ est quando putatur esse Virgilius hic, id est, in hoc loco, & ibi est Plato. Nã impossibile est vt putes Virgilium esse Platonem. de dicto patet. de re simpliciter patet: quia impossibile est, q qs putet de Virgilio q sit Plato: nec econuerso, q verum est secundũ opinionem illorũ qui cõcedunt q istum esse Virgiliũ, est Platonem esse Virgilium. Alij vero concedunt, q iste putat illum esse Platonem, non tamen putat Virgiliũ esse Platonem, & hoc per accidens: q innuit proprium nomen. inter quos est H. hanc opinionẽ secutus est hic G. secũdum hoc planum est, q dicit, quãdo hic putatur, &c. & q pingui intellectu errãtis putetur de aliquo q sit alius, habes. 36. q. v. nec mirum. vbi dicit Augu. q hunc putes esse hominem, dæmonstrato demone. ff. de excep. rei iud. & an eadẽ. arg. ff. de fur. si is qui. §. si tu mihi. & de iureiur. eum qui. §. si iniuriam. vbi dicit iurisperitus, q hunc puto Lucium, demonstrato Seio. Sed quæro circa quam personam dicis hũc erorem fore? Dico q circa præsentem, quando. s. contrahit cum vno, & credit se contrahere cum alio. dico q circa absentem personam non errat. Nã dico, q si primo iam illi cõsentit in istã, & ista modo consentit in illum, q est matrimonium. Sed quæritur, si ille est mortuus in quem consentit & alius præsentatur sibi, an talis error impediat matrimonium: sic quia licet ille non sit in rerum natura, non minus tamen est ibi error

Virgilium putare se Platonem, est impossibile.

ror personæ. Item si aliqs habeat tres filios, & aliqua cõsentiat in maiorem filium, postea præsentetur minor, nõ tenet matrimoniũ cum eo.

a Venditurum. Id est, venditum se traditurum.

Vendens duob' successiue & tradẽs posteriori, illum facit potiorem.

b Emeret. i. quasi à se emptũ per traditionẽ acciperet. ideo autẽ sic exponunt doctores: quia si duobus vẽderet, & secũdo traderet, secundus esset potior: vt C. de rei vẽdic. si à Titio. Sed G. intellexit literã istã sic, qñ. s. secundo nõ esset venditurus si eũ cognosceret. vnde cũ erraret in persona, quæ secũdo offerebat pretium, non cõtrahebat cũ ea. ff. de fur. si quis vxori. §. cũ Titio. ff. de cõtrahen. emp. cũ seruo. nec errãs dominiũ transfert. ff. de acq. re. do. si pcurator. & sic plana est litera. & l. si à Titio. & illa. l. quoties. intelligũtur cũ scienter cũ duobus contraxit. doctores tñ exponunt, vt dixi, emeret. i. emptum acciperet: & hoc propter illud quod sequitur, nunquid, cum Paulo, &c.

† Orichalcum.

c Aurichalcum. Voluit dicere Marcellus q esset emptio & vẽditio: q a in corpus cõsensum fuit, licet fuerit erratũ in materia. i. in substãcialiũ qualitate. Sed Vlpian. cũ correxit, dicens non esse vẽditionẽ, vbi erratum est in materia. ff. de contrah. emp. in venditionibus. pignus tamẽ tenet, si quis obliget æs pro auro: vt ff. de pig. act. l. j.

Venditio nõ est, vbi in materia erratur.

d Putabat. Si qs autem errat in proprio nomine, dum tamẽ certum sit de quo cõsentiat, hoc nõ officit. ff. de test. si in nomine. secus

nis, coniugij consensum non admittit. Si quis enim pacisceretur se uenditurum[a] agrum Marcello, & postea ueniret Paulus, dicens se esse Marcellum, & emeret[b] agrum ab illo: nunquid cum Paulo conuenit iste de pretio: aut dicendus est agrum sibi uendidisse? Item si quis promitteret se uenditurum mihi aurũ, & pro auro offerret mihi aurichalcũ[c] †, & ita me deciperet: nunquid dicerer cõsensisse in aurichalcum? Nunquam uolui emere aurichalcũ: nec ergo aliquando in illud consensi: quia consensus non est nisi uolũtatis. Sicut ergo hic error materiæ excludit consensum, sic & in coniugio error personæ. Non enim consensit in hunc, sed in eum quem putabat[d] esse. Sed obijcitur: Iacob non consenserat in Liam, sed in Rachel: septem siquidem annis pro Rachel seruierat. Cùm ergo eo ignorante, Lia esset sibi supposita, non fuit coniugium inter eos, si error personæ consensum excludit: quia (ut dictum est) nõ in eam consenserat, sed in Rachel. His ita respondetur: Consensus alius est præcedens, alius subsequens. Precedit consensus, quãdo ante carnalem copulam in indiuiduam uitæ cõsuetudinem uterque consentit. subsequitur, quando post concubinalem, siue fornicarium coitum, consentiunt in idem. Iacob ergo & Liam non fecit cõiuges præcedens consensus sed subsequens[e]: nec tamen ex primo concubitu, fornicarij iudicantur: cùm ille maritali affectu eam cognouerit, & illa uxorio affectu sibi debitum persolueerit, putans lege primogenitarum[f] & paternis imperijs se sibi iure copulatam. Quòd autem error personæ nõnullos excuset, authoritate illa probatur: quia soror uxoris utroq; inscio[g] (sorore uidelicet & marito) in lectum eius iuisse, & à uiro suæ sororis cognita perhibetur: quæ sine spe cõiugij perpetuò manere censetur: ille tamen qui cognouit eam per ignorantiã, excusatur. Aliter etiam hoc probatur, Diabolus nõnunquam se in angelum lucis transformat[h]: nec est periculosus error, si tunc creditur esse bonus, cùm se bonum simulat. Si ergo tũc ab aliquo simplici quæreret an suæ beatitudinis uellet esse particeps: & ille responderet se in eius consortium[i] uelle transire: nunquid dicendus est consensisse in consortium diabolicæ damnationis, an nõ potius in participationẽ æternæ charitatis? Item si quis hæreticorum nomine Augu. uel Ambrosij, uel Hieronymi, alicui catholicorum seipsum offerret, atq; ad suæ fidei eum imitationem prouocaret: si ille præberet assensum, in cuius fidei sententiam diceretur consensisse? Non in hæreticorum sectam, sed in integritatem catholicæ fidei, quam ille hæreticus se mentiebatur habere. Quia ergo hæc persona decepta errore non in hunc, sed in eum quem iste se mentiebatur esse, consensit, patet, q eius coniunx non fuerit. Error fortunæ & qualitatis nõ excludit consensum: ueluti si quis consentiret in prælaturam alicuius ecclesiæ, quam putaret esse diuitem, & illa esset minus copiosa: quamuis hic deciperetur errore fortunæ, non tamen posset renun-

autem in appellatiuo. ff. de hære. insti. non ideo minus. ff. de leg. j. l. iiij.

e Subsequens. Infra xxx. q. v. §. sed obijcitur.

f Primogenitarum. Cõsuetudo erat maiorẽ primo nuptui tradere. vij. quæst. prima. quam periculosum.

g Inscio. j. 34. q. j. & ij. in lectum.

h Transformat. j. xxvj. quæ. v. epi.

i Consortiũ. Hoc verũ est, quod iste non peccat cũ ita simpliciter in genere dicit se velle esse participem suæ beatitudinis: secus si ad specialia descenderet. nõ tamẽ ob hoc excusatur Saul qui adorabat dæmonem, quẽ credebat esse Samuelẽ. xxvj. quæst. j. nec mirum. hoc ideo, quia intercessit culpa sua: vel ibi idolatriã adorauit.

Saul adorauit dæmonem.

Rescin

Universidad de Deusto Biblioteca

a Rescindere. Vt C. de rescin. ven. quisquis. nisi esset deceptus vltra dimidiam iusti pretij: vt extra de emp. & vē. cū dilecti. Vel nisi haberet pestiferas herbas: vt C. de ædi. actio. si prædiū. Vel nisi dedisset dolus causam contractui: vt ff. de dolo. l. & eleganter.

Venditio tripliciter rescindit.

1 De hoc plene not. in prædi. decre. cum dilecti.

tiare prælaturæ acceptæ. *Similiter quæ nubit pauperi, putans illū esse diuitem, non potest renuntiare priori conditioni, quamuis errauerit. Error qualitatis non excludit similiter consensum: utpote si quis emerit agrum uel uineam, quā putabat esse uberrimā: quamuis iste erraret in qualitate rerum, non minus fertilem emendo, non potest tamen uenditionem reuocare uel rescindere* [a]. *Similiter qui duxit in uxorem meretricem uel corruptam, quam putat esse castam uel uirginem, non potest eam dimittere, & aliam ducere.*

QVÆSTIO II.

Secunda [b] *quæstio est proposita de conditione: an liceat mulieri dimittere eum quem putabat liberum, si postea illum inuenerit seruum. Quòd uerò mulieri non liceat à seruo discedere, multis rationibus uidetur posse probari. In Christo enim Iesu, nec Iudæus, nec Græcus, nec seruus neq; liber distinguitur. ergo nec in coniugio Christianorum. eadem enim lege in fide Christi uterque regitur. indifferenter enim ab Apostolo dicitur omnibus: Qui uult nubere, nubat in domino. & iterum, Mulier nubat cui uult, in domino tantum. non præcipitur ut ingenua nubat ingenuo, ancilla seruo: sed quælibet earum cui uult nubat in Domino.*

Item Iulius Papa c. iiij.

Licet seruo matrimonia contrahere.

CAN. I.

Omnibus nobis vnus est pater in cælis: & vnusquisq; diues & pauper seruus & liber æqualiter pro se & pro animabus eorū rationē reddituri sunt. [d] quapropter omnes cuiuscunque conditionis sint, vnā legē [e] (quātum pertinet ad Deū) habere nō dubitamus. si aūt omnes vnam legē habēt, ergo sicut ingenuus [f] dimitti non potest, sic nec seruus semel coniugio copulatus, vlterius dimitti poterit.

Item Zacharias Papa.

Ancillam in matrimonium susceptam viro dimittere non licet.

CAN. II.

Si quis liber ancillā in matrimoniū [g] acceperit, non habet licētiam dimittere eā, si consensu amborū coniuncti sunt, excepta causa fornicationis: sed vna [h] lex deinceps erit per omnia & viro & fœminæ.

Item Iulius Papa.

b Secunda. Hic quæritur an seruili conditione reperta, libera possit recedere? & quidem sic, si ignorauit eum esse seruum quādo contraxit cum eo: vt j. ead. si quis ingenuus. Et notat H. quod non omnis error conditionis impedit matrimonium: sed tantum error seruilis conditionis: nec etiam semper talis error impedit. Vnde si libera vult contrahere cum seruo, & contrahit cum libero, non dirimitur matrimonium, licet ibi sit error cōditionis: quia non intelligitur talis decepta, quæ cum meliori cōtrahit quā credebat. Similiter dic quod si seruus credit contrahere cum libera, & contrahit cū ancilla [2], non dirimitur matrimoniū: quia consentit in hominem suæ conditionis: & quia neuter potest aliquid alij obijcere: & ita propter errorem serui, nunquā dirimitur matrimonium; sed certe pari ratione videtur, quod si aliqua credit contrahere cum vno, & contrahit cū alio, qui est ditior et melior, qđ matrimonium teneat: quia non videtur decepta. Alij autem dicunt, q siue erret in meliori, siue in deteriori conditione, semper dirimitur matrimonium. Tertij dicūt quod si interueniat error in dispari conditione, dirimitur matrimonium [3]. sed si in pari, non dirimitur. vnde si libera vult contrahere cum libero, & contrahit cum seruo: vel si seruus vult contrahere cum serua, & contrahit cum libera, non tenet matrimonium: sed si liber vult contrahere cum serua, & contrahit cum libera: vel si ancilla vult contrahere cum libero, & contrahit cum seruo: tenet matrimonium: quia vtrobiq; est paritas. Io. & hæc opinio bona mihi videtur. B. Dubitari autem consueuit, si libera contrahit per errorem cum homine ascriptitiæ conditionis, an teneat matrimonium? H. dicit quod teneat: lex tamen contradicit in authen. de nupt. §. ascriptitio. col. iiij. & C. de senatusconsul. Claudia. l. vna.

Libera quæ ignoranter cū seruo contraxit, an ab eo recedere possit.

Errans in meliori cōditione, an possit matrimoniū dirimere.

2 Ancilla. Imò nullum est. C.M.

3 Arg. ad hoc instit. de actio. §. præterea. ff. de vsufru. hactenus. in fin. & l. seq. ff. de i diē addic. l. si vēditor. §. sed si neuter. ff. de fideiussor. l. 3. in fine.

c Nec seruus. A sacramentis enim ecclesiasticis, non est amouendus: vt extra de coniuga. seruo. dignum. Vel ab illis quæ sunt iuris naturalis, vt à voto: vt in authen. de mona. §. hinc autem. col. j. vbi Iustinianus inducit hæc eadem verba Apostoli ad probandū quod seruus possit esse monachus: sed quantum ad ius ciuile, seruus non habetur pro homine: vt ff. de regu. iur. quod attinet ad ius ciuile, &c.

Seruus ab ecclesiæ sacramentis non est mouendus.

d Omnibus nobis. Reddituri sunt. Argu. qđ seruus non tenetur obedire domino in atrocibus. xj. quæ. iij. non semper.

e Legem. Non quo ad promotionem. Irregularis enim efficitur, qui cum serua contrahit: argu. xxxiiij. di. si quis viduam. sed sequūtur vnam legem, habito respectu ad ius naturale. Nam de iure naturali, quilibet cum quolibet posset contrahere, & ita seruus cum libera: nisi obstaret cōstitutio ecclesiæ.

f Ingenuus. Argumentum à toto in quantitate, ab vniuersali ad singularem. simile. xix. distinc. si Romanorum.

g Si quis. In matrimonium. Potest ergo matrimonium esse inter seruum & liberam: quod est contra legem. C. de inces. nup. l. iij. sed abrogata est quo ad hoc, vbi scienter contrahitur.

Matrimonium potest esse inter seruum & liberam.

h Sed vna. Quantum ad hoc.

Si

a Si quis ancillam. Dubitatur. Per legem illā forte. C. de incest. nup. humilem. vbi dicitur, quod non potest esse matrimonium inter clarum virum & abiectam mulierem, nec inter senatorem & libertam.

b Et legibus. Et ita si leges contradicerent, dum tamen illis legibus canon non obuiet, nō tenet matrimoniū. nam quod leges habeant locum in matrimonio, videtur, licet Hug. contradicat [1]: arg. xxv. quæstio. v. ad sedem. j. xxvij. q. ij. quod autem. & cap. lex diuinæ. in fi. vnde dicūt quidam, quod cum hic lex dicat nō esse matrimonium cum ancilla: vt C. de incestis nupt. l. iij. & canon nō excipiat nisi cum scienter ducit, quod vbi etiam cum libera contrahit seruus, credēs se contrahere cum serua, non teneat matrimonium.

Leges an habeāt locum in matrimonio.

1 Arg. ad hoc x. di. quoniā. v. idē hoc. & 96. dis. cum ad verum. vbi de hoc, in gl. vlti.

His itaque. Hæc est secūda pars quæstio. in qua dicitur q si credebat vir aliquam liberam, & erat ancilla, poterit ab ea separari: & hoc probat per tria capitula. Ioānes de Fantu.

Inter patronum & libertum constat esse matrimonium legitimum.

CAN. III.

Si quis ancillam suā libertate donauerit, & in matrimonium sibi sociauerit: dubitatur [a] apud quosdam, vtrum huiusmodi nuptiæ legitimæ esse videantur, an non? Nos itaque vetustam ambiguitatem decidentes, talia connubia legitima esse censemus, si ex affectu fiunt omnes nuptiæ, & nihil impium, & legibus [b] contrarium, in tali copulatione fieri potest, quare prædictas nuptias inhibendas existimemus?

[2] His itaque respondetur: non negatur, ingenuam posse nubere seruo: sed dicitur, quòd si nescitur esse seruilis conditionis, liberè potest dimitti, cùm seruitus eius fuerit depræhensa. Illud autem Apostoli & Iulij papæ intelligendum est de ijs, quorum conditio vtrique nota est. huius autem conditio, mulieri incognita erat. non ergo præmissis authoritatibus cogitur manere cū illo: sed liberum illi esse ostenditur, vel manere, vel discedere.

Vnde in cōcilio apud Vermeriam, cui interfuit rex Pipinus, statutum est, cap. vj.

De eo qui ancillam ducit in vxorem, quam putabat esse liberam.

CAN. IIII.

Si quis ingenuus homo vxorem ancillā alterius acceperit, & existimat q ingenua sit: si ipsa fœmina fuerit postea in seruitute detecta, si eam à seruitute redimere potest, faciat [c]: si non potest [d], si voluerit aliā accipiat: si autem ancillam eam scierat [e], et collaudauerat: prout legitimam eā habeat [f]. similiter & mulier ingenua de seruo alterius facere debet.

Item ex eodem, capitu. viij.

Non licet mulieri dimittere, quem sciens seruum accepit in virum.

CAN. V.

Si fœmina ingenua acceperit seruum, sciēs quod seru⁹ esset, habeat eum: quia omnes vnum patrem habeamus in cælis. Vna lex erit viro & fœminæ.

Item Gregorius. †

Seruitutis occasione dimitti non valet, quæ post controuersiam status se in libertatem asseruerit.

† Episto. clvj. li. vj. ad Fortunatum.

CAN. VI.

Cuius rei causa, cum matre sua huc compulsa anno præterito, præsentium venerit latrix, fraternitas tua cautius nouit: quia scilicet maritus suus vester clericus ob hoc, quòd de seruili fuerat conditione pulsata, à suo noscitur eam remouisse [g]

c Si quis ingenu⁹. Faciat. Sed pone quod liber ignoranter cōtraxit cū serua: postea dominus manumittit eā, & ipse cognoscit eam post eius manumissionem: post cōperit eam fuisse ancillam tempore cōtracti matrimonij: quæritur an possit eam dimittere? Et dicimus quod sic: quia consensus ille ab initio null⁹ fuit. sed si dominus eius tunc temporis sciebat contrahi matrimonium, & tacuit: tunc tenet matrimonium: quia eo ipso intelligitur ei dedisse libertatem. in authen. de nup. §. si vero ab initio. collatio. iiij. & in authen. vt liberti de cætero. §. si quis. collat. vj. Sed pone quod libera contraxit cum eo, quem credebat liberum, sed postea comperta conditione seruitutis, nihilominus vult stare secum: sed ille recusat. Dicunt quidam hoc matrimonium esse ex vna parte, & non ex altera: vt extra de eo qui duxit in matrimo. cap. j. Sed dico [2], quod quantum ad neutrum est matrimonium. vnde neuter cogitur stare cum altero quantum ad vinculum matrimonij: sed ratione fidei promissæ bene tenetur ei. Idem potest dici cum maior contrahit cum minori, quod quātum ad neutrum est matrimonium, & quātum ad vinculū matrimonij æque potest maior recedere à minore, sicut minor à maiore, sed non est ita quātum ad fidem promissam.

Ancillam ignoranter ductā etiā post manumissionē potest liber dimittere.

2 Hęc fuit sententia Laur. qui ita notat. j. ca. proxi.

c Faciat. Consilium est, non præceptum.

d Si non potest. id est, si non voluerit: vt sit quasi expositio litera sequens: sed nec dominus cogitur eam vendere: argu. j. quæstione j. eos.

e Scierat. Non videtur celata quæ sciuit: nec debuit certiorari quæ non ignorauit: vt ff. de actio. emp. & vendi. l. prima.

f Habeat. Dicit tamen lex, quod si filia senatoris cōtrahat cum liberto, nō tenet matrimoniū: vt ff. de sena. filiam. sed illud secundum leges non tenet, sed secundum canones tenet: quia matrimonia iure poli reguntur. ij. quæstione tertia. §. hinc colligitur.

g Cuius rei causa. Remouisse. nunquid ergo sine iudicio ecclesiæ potest liber dimittere ancillam, quam credebat liberā? Videtur hic quod sic, & xxxij. quæstio. ij. ancillam. Nā retinendo eam sibi facit præiudicium: vt extra de coniu. ser. proposuit. secus tamen videt: vt xxxiij. quęstio. ij. seculares. xxxv. q. vj. multorum. nam si causa separationis sit manifesta, tamen sine iudicio ecclesiæ non debet dimitti: vt extra de diuort. porro. Nam pendente accusatione alter alteri tenetur reddere debitum: vt extra

Liber qui ignorāter cum ancilla contraxit, an sine iudicio ecclesiæ illā dimittere possit.

vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt lite pendente laudabilem. & hoc potest admitti. vnde si petita fuisset hæc restitutio, audiri debuisset: & pendente causa non negabit ei alimenta: vt ff. de lib. agnos. si neget. sponte tamen non debet ei commisceri, ne fiat ei præiudicium. extra de conjug. ser. proposuit. sed ad mandatū ecclesiæ potest. ff. de appellatio. cum ex causa.

Probatio incūbit actori.

a Probare. Sed qua re probat ista se liberam, cum actori semper incūbat probatio: vt vj. c. vlti. actor. maxime cum ipsa fuerit in possessione libertatis? Sed dic quod sponte assumpsit hoc onus: vnde mos ei gerendus erat: vt ff. de quæs. Alij dicunt qđ

b Approbata. Id ipso se est, à iudice pronunciata. Et nota, qđ si liberā pro bat, quod iudex pronunciaret ei probandam liberam & in tum cōtra genuam, talis sententia omnibus præiudicat. ff. de statu hom. ii. ingenuum. Si autem pronūtiaret nō esse seruam petenti, facit litera ca. vbi dicit nulla que in ea macula inesti vim facit in eo quod dicit litera, inuenta est. Archi.

c Marito. arg. qui in initio litis restitutionem non petijt, postea petere non potest. v. iij. q. vj. §. exceptio. sed hoc verum est, cum in modū exceptionis obijcitur restitutio. sed si directe in modū actionis, posset vsque ad sententiā: vt extra de causa poss. s. cap. ex parte alis.

1 Sike habetur liii. distin. frequēs. Alij dicunt qđ

1 PErlatum. Diuortij. Sed vnde haberet iste occasionem diuortij propter hoc? Certe per legem, quæ dicit, qđ seruitus superueniens dirimit matrimonium. ff. de diuor. l. j. & in authen. de nuptijs. §. si vero. collatio. iiij. Sed qualiter potuit iste se vēdere, cum ex hoc sequatur, quod idem sit qui vendit, & qđ venditur: quod est cōtra illud. ff. de rerum permutatio. i. j. maxime cū quinque exigantur, vt venditio liberi hominis teneat: scilicet vt patiatur se venundari ad pretium participādum, & vt in veritate participet, & vt non sit ignarus suæ conditionis, & vt emptor ignoret eius condi tionem, & vt sit maior xxij. annis. ff. quib. ad libertionem, & vt sit maior xxij. annis. ff. quib. ad libertionem, & vt sit maior xxij. annis. ff. quib. ad libert

Universidad de Deusto
Biblioteca

Archiuū vnde dicatur.

Baptismi septē sunt dona.

Cōcor. text. in simili in l. fina. §. fi. C. de iure delibe. & in l. j. C. de caduc. tol.

a In archiuis. Ab archa dictum est archiuum: vbi scilicet reponuntur libri, & per tales libros fit fides: vt extra de præscri. ad audientiam.

b Memoriæ. Hic incipis respondere.

c Septem dona baptismi. Primum talis collatio: vt infra, de consec. distin. iiij. ex hinc.

† Secundum, aurium & narium linitio cum sputo. Tertiū est in pectore & in fronte, crucis facta signatio, vt eadem dist. postea signatur. Quartum est, olei sancti vnctio: vt ea. distin. deinde à sacerdote. Quintum baptismi ablutio: vt ea. di. venit. Sextum in vertice christmatis perunctio: vt ea. dist. postquam. Septimum, eiusdem in fronte facta signatio: vt ea. distinct. presbyteri.

a Vertex pprie est illa pars capitis in qua capilli colligūtur, & in qua cæsaries vertitur, secundum Pap. Cōpaterni tas vtrum contrahatur ex his quę baptismum præcedunt.

Pabulo. Hic videtur quod ex omnibus quæ præcedunt baptismū, contrahatur compaternitas: vt j. ea. q. iij. j. si quis vnus ex. & j. de cons. c. dist. iiij. in catechismo. nam & Christiana dicitur postquam catechizata est: vt xxvij. q. j. caue. Sed contra: Clemens dixit, q ea quæ præcedunt baptismū, vix impedium matrimonium contrahendum, & non diriment contractum: vt extra de cogn. spi. cōtracto. Item baptismus est ianua omnium sacramētorum: vt xxxij. dist. in. §. verum. cum ergo ianua nō sit aperta, nullum sacramentum potest ingredi. Item propter catechismum non sit aliquis aptus contrahe matrimonium: vt xxviij. q. j. caue. Item si decederet sine baptismo, non prodesset ei catechismus, quin perpetuo esset damnatus: vt j. de cons. dist. in. iiij. firmissime. & c. nullo. ergo patet, quod adhuc est membrum diaboli: non ergo potest esse filius spiritualis. Hug. dicit q̄ in quolibet istorum contrahitur compaternitas: & dicit, q ante baptismum nondum est homo spiritualis, est tamen filius spiritualis: & dicitur spiritualis ad differentiam carnalis vel adoptiui

uimus priorum dicta. † Inuenimus in archiuis * apostolicæ sedis iam talia contigisse in ecclesijs Isauriæ, Ephesiorum, simúlque Hierosolymorum, aliarúmque ecclesiarum: episcopis etiam earum ciuitatum ab hac apostolica sede volentibus scire, vtrum viri ac mulieres redirent ad proprium torum. Beatę memoriæ b sancti patres Iulius, Innocentius, & Cælestinus, cum episcoporum plurimorum & sacerdotum consensu in apostolorum principis ecclesia prohibentes talia præscripserunt et confirmauerunt, vt nullo modo se in coniugium reciperent mulieres ac viri, quicunque aliqua ratione susceperint natos proprios, sed separent se: ne suadente diabolo tale vitium inolescat. Scitis quia quomodo sunt septem dona spiritus sancti, ita sunt septem dona baptismi. A primo ergo pabulo d sacrati salis, & ingressu ecclesiæ vsque ad confirmationem per chrisma, hoc est à primo vsque ad septimum nullus Christianus suam cōmatrem in coniugium suscipere debet: & qui pręsumpserit, tandiu vinculo anathematis religet, donec pœnitentiam dignè egerit.

Item ex concilio apud Vermeriam cap. iiij.

Ab vxore separatur, qui filiastrum suum vel filiastrum coram episcopo tenuit.

CAN. II.

SI quis filiastrū suum, vel filiastram suam, ante episcopum tenuerit ad confirmationem, separetur ab vxore sua, & nunquam aliā accipiat: similiter & mulier.

a Econtra verò scribit Nicolaus Salonitano episcopo dicens:

Non separetur à viro quæ filiastrum suum de sacro fonte leuauit.

CAN. III.

NOsse desideras, vtrum mulier quæ viri filium ex alia a fœmina genitum de sacro fonte leuauerit, postmodum possint cum eodem viro copulari: b quos ideo coniungi posse decernimus, quia secūdum canones sacros, nisi amborum consensu nullius religionis obtentu, debet coniunx dimittere coniugem. Pertinet autem ad ingens vxoris exitium, quæ habēs odio virum, vel infirmitatē eius non considerans, quasi causa pietatis operatur impietatem. maximè cū Apostolus præcipiat, Nolite (inquiens) fraudare c inuicem, nisi ex consensu ad tempus, vt expeditius vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipsum ne tēteat vos Satanas propter incontinentiam vestram. Ergo si non ex cōsensu vtriusque coniugis factum esse probatur, non fraudentur d inuicem, sed reuertantur in id ipsum: præsertim cū dicat Apostolus: Vxor sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

Item ex concilio Cabilonensi. cap. iiij.

Non separetur à viro, sed pœnitentiam agat, quæ filium suū coram episcopo fraudulenter tenuit.

CAN. IIII.

DIctum est nobis, quasdam fœminas desidiosè, quasdam verò fraudulenter (vt à viris suis separentur) proprios filios coram episcopis ad confirmādum tenuisse: vnde nos dignum duximus, vt si qua mulier filium suum desidia aut fraude aliqua coram episcopo tenuerit ad confirmandū, propter fallaciam e suā, aut propter fraudem, quandiu viuet, pœnitentiam f agat: à viro tamen suo non separetur.

Item ex concilio Magotiensi, capitulo x. in claustro sancti Albani habito.

Separentur, & graui pœnitentia plectantur, qui filiolam suam vel spiritualem matrem ducunt in vxorem.

CAN. V.

DE eo quod interrogastis, si aliquis filiolam suam in vxorem duxit, & de eo qui cum commatre spirituali concubuit, & de eo, qui filium suum baptizauit, & cuius vxor eum de fonte susceperit, hac causa vt dissidium cōiugij fieret: si postea in tali copulatione possint permanere. De talibus sic respondēdum est: Si filiolam aut cōmatrem suā, aliquis in coniugiū duxerit, separandos esse iudicamus, & graui pœnitentia plectēdos esse. Si autem cōiuges legitimi vnus aut ambo ex industria fecerint, vt filium suum de fonte susciperent: si innupti permanere voluerint, bonum est: si autem, grauis pœnitentia insidiatori iniungatur, & simul maneāt: & si prævaricator coniugij superuixerit, acerrima pœnitentia mulctetur & sine spe g coniugij maneat.

Item Nicolaus papa Rodulpho Bituricensi episcopo.

Non separentur ab vxoribus, qui filiastros suos coram episcopo tenent.

CAN. VI.

DE his qui filiastros suos ad cōfirmationem corā episcopis tenent: id est, qui filios vxoris suæ de viro priori, dum chrismantur ab episcopis, super se sustinent: si insciētia (sicut asseris) fiat, licet sit peccatum, non tamen vsque ad separationem coniugij puniendi sunt. lugeāt tamen, & digna pœnitentia hoc diluentes domino dicant: Delicta ignorantiæ nostræ ne memineris. Psal. 24.

Item Ioannes papa Anselmo Lemosinæ † ecclesiæ episcopo. † Alias, Mousinæ.

Non separetur ab vxore, qui necessitatis causa filium suum baptizauit.

CAN. VII.

AD limina beati Petri apostolorum principis, hic præsens homo nomine Stephanus, orationis causa veniens, nostro præsulatui suggerēdo innotuit h,

Vtilitas de sacro fonte.

Multi alij prohibit ius dedicit exigendi.

Ibidem.

Idem. ff. de fur. Alij contra, qui hoc casu non est prohibitū quod non exigat, & sic non obest prohibenti exigere, quāuis in fraude faciat. Ar. ff. de iudic.

Ibidem.

Fallaciam. Arg. quod dolus nemini debet patrocinari: vt xv. quæstione vj. cap. j. & xx. quæstio. iij. constituit. ff. de dol. l. nec ex dolo.

c Pœnitētiam. Scilicet interiorem, id est, semper doleat se fecisse hoc. sic 50. distinct. clerico.

d De eo. Supra xxvij. q. j. hi qui.

e Limina. Innotuit. id est notificauit.

Cogeu

Continentiæ per cōiuges promissa, nicetur, an quis ab eo si iurauit non repetere eam: vt extra de iureiur. tua. Arg. contra. xxxiij. quæstione v. cap. quod Deo. Respon. quod non potest petere: sed ecclesia coget reliquū reddere debitum: vt extra de diuor. ex literis.

Dona quę contrahun tur per ca techismū ad quid profunt.

Sacramentum omne salutē cōfert.

Copulari. Id est, carnaliter commisceri. x. distinct. xxxj. aliter. arg. q. nunquam malum est faciendum propter bonum q̄ inde sequitur. x. j. q. j. non est putanda. x. xiiij. q. v. forte. j. xxxij. q. iiij. sic non est. simile. xxxiij. q. v. si dicat.

Fraudare. Id est, subtrahere debitum, quod inuicem debetis vobis, nisi ex consensu: quod forte facitis vt expeditius vacetis orationi, xxxiij. quæst. iiij.

1. Cor. 7. 2

a Cogente. idem esset absque necessitate: sed tunc ei pœnitentia imponenda esset, & vrgentissima necessitas excusat. de consecr. dist. j. sicut. non tamen pater filium in necessitate cõfirmabit, quia illud episcopale est, de consecr. distinct. v. manus.
b Dicente. s. dist. xxvj. deinde.
c Necessitas. sic j. de consecr. distin. j. sicut. j. xxxiij quæstio. j. cap. j.
d Vixerit. Nõ ergo quod prius legitime factum est, propter superuenientem causam infringi debet etiam quamuis res deueniret ad eũ statum à quo incipere non potuit: vt s. 17. dist. præcepta. ¹
e Authoritates. scilicet quos Deus cõiunxit, homo non separet. & ibi dicitur vxorem nõ esse dimittendã nisi causa fornicationis. xxxiij. q. ij. c. quos Deus.

Genes. 2. d Mat. 19. a x Bt 5. 29. qõe perlatũ. vbi de hoc.

Filia. Hæc est tertia pars quæstio. in qua dicitur quod in sequentibus cap. cõtinetur. Io. de Fant.
f Omnes. Hæc tria cap. nõ inducit G. nisi vt ostendat, quot modis dicatur filia spiritualis.
g Vt & ipsi. Nec notat omnimodam similitudinem, nisi quo ad ipsum sacerdotem, qui suscipit in pœnitentiã. filius enim eius bene potest ducere quam pater receperit ad pœnitentiam: nõ tamẽ quã immersit in baptismo. multa enim attendunt in baptismo, quæ non attenduntur in pœnitentia. Si enim te suscipio ad pœnitentiam nõ ideo parẽtes tui mihi cõpatres sunt: & per baptismũ plena fit remissio peccatorum, nõ autem per pœnitentiam. Si ergo laicus audiat

Cõpaternitas an contrahatur per sacramentum pœnitentiæ.

quòd filium suum in extremo vitæ suæ positũ, necdum baptismatis vnda lotum, absentia scilicet sacerdotũ, nimia necessitate cogente[a] baptizauit: eumq; ipse propriis manibus retinẽdo suscepit, atq; pro huius rei negotio, notitiæ tuæ patefacto, reuerẽtia tua quasi rectitudinis zelo flagrans, præfatum hominem à sua coniuge iudicauit esse separãdum: quod fieri nullatenus debet, dicente[b] scriptura à domino iunctam esse viro vxorẽ: &, quos Deus coniunxit, homo nõ separet. vnde & dominus in Euangelio, non dimittere posse vxorem suã, nisi causa fornicationis apertissimè iubet. et nos tantæ authoritatis præcipua freti iussione, dicimus dimittendam nõ esse, & inculpabile iudicãdũ quod necessitas[c] intulit. Nam hoc baptizandi opus, laicis fidelibus iuxta canonicam authoritatem (si necesse fuerit) facere liberè conceditur. Vnde si supradictus genitor filium suũ corpore moriẽtem aspiciens, ne animam perpetua morte pereuntem dimitteret, sacri vnda baptismatis lauit, vt eũ de potestate authoris mortis, & tenebrarum eriperet, & in regnum Christi iam regnaturum, sine dubitatione transmitteret, bene fecisse laudatur: & idcirco suæ vxori sibi iam olim legitimè sociatæ, impunè, quandiu vixerit[d], iudicamus manere cõiunctum: nec ob hoc contra præfatas authoritates[e] diuinas aliquatenus separari debere.

3 *Filia dicitur spiritualis, non solùm eius qui accipit, sed etiam eius qui trinæ mersionis uocabulo eã sacro baptismate tingit. Dicitur etiam spiritualis filia sacerdotis, quæ ei peccata sua confitetur. Harum omnium flagitiosa coniunctio est, & eadem pœna plectenda.*

Vnde Symmachus papa ait:

Par pœnitentia ei indicitur, qui spiritualem filiam & pœnitentialem suam violare monstratur.

CAN. VIII.

Omnes[f] quos in pœnitẽtia suscipimus, ita nostri sunt spirituales filij, vt & ipsi[g] quos vel nobis suscipiẽtibus, vel sub trinæ mersionis vocabulo mergẽtibus, vnda sacri baptismatis regenerauit. Syluester quoq; docens, admonet vnumquẽq; sacerdotũ, vt nullus causa fornicationis ad suam pœnitentialem accedat: quia scriptum est: Omnes quos in pœnitentia accipimus, ita filij nostri sunt, vt in baptismate suscepti: qua propter hoc scelus si quis perpetrauerit, nõ solùm dignitatis honore amittat, verum etiam vsque ad exitum vitæ suę iugi pœnitentiæ[h] se subdat.

Item Cælestinus.

De eodem.

CAN. IX.

Si quis sacerdos cũ filia spirituali fornicatus fuerit, sciat se graue adulterium cõmisisse. Idcirco fœmina si laica est, omnia derelinquat[i], & res suas pauperibus tradat, & conuersa[k] in monasterio iugi pœnitentia Deo vsque ad mortẽ seruiat. Sacerdos autem qui malum exemplum

in necessitate peccata alicuius mulieris, Laicus si is nõ potest postea cũ necessitate ea contrahere. arg. te peccata hic. si tamen contra mulieris hit, forte tenet matrimonium. videtur enim tantum hoc sacerdoti prohiberi ¹: cum eius tantum sit officium audire peccata confitentium. Sed nunquid sacerdos Orientalis audiet peccata vxoris suæ? Non: quia nec ipsa ei libere confitetur, si commisit adulterium. Sed obijcio: tu dicis hic, quod in baptizando contrahitur compaternitas. sed monachi ex officio quandoque debent baptizare, & tamẽ nõ possunt fieri cõpatres: vt xviij. q. ij. peruenit? Respon. possunt esse compatres baptizando, & nõ leuando. xvj. quæstio. j. placuit.
mulieris audiuit ãn cũ ea post contrahere posset. 2 Arg. ad hoc j. e. nõ debet. vbi tantum fit mentio de episcopo, & sacerdote. & hoc teneas pro ut not. extra de cognat. spiri. ca. vlti.
h Iugi pœnitẽtiæ. scilicet iteriori: quia cõtinua delictorum memoria multũ operatur. de pœn. dist. iij. Iudas.
i Si quis sacerdos. Dereliquat. nã præscribitur quis rebus suis ratione delicti. xxvij. q. j. si quis. vj. q. j. §. verum ¹. & ita est præceptum. ¹ Alias, si quis cum.
k Conuersa. Hoc similiter pceptũ est. non tamen erit monacha: quia illud voluntatis est: sed tenebitur ibi ratione delicti. xx. q. j. sicut. licet quidam ista velint intelligere de cõsilio.

Peregri

a Peregrinando. & ita sacerdos potest agere publicam pœnitentiam. de pœ. dist. vj. sacerdos. quod concedo de deposito sine spe restitutionis, scilicet quod publicam & solennem agere possit: vt dixi 50. dist. confirmandum. licet alij dicant contra.

Pœnitentia publica utrum per sacerdotem magis possit.

b Non debet. Duodecim. magis enim peccat sacerdos cognoscẽdo filiã spiritualẽ, quã vxorem alterius: quia pro hac imponitur pœnitẽtia duodecim annorum, pro illa decẽ,¹ vt lxxxij. distin. c. presbyter.

Pœnitentia sacerdotis filiã spiritualẽ cognoscẽtis.

c In conscientiã. non est ergo quis deponẽdus, nisi pro publico crimine, quod in notitiam populi deuenerit. 50. di. sacerdotes. & ca. seq.

d Sponsalia. Hæc est secũda quæst. vtrũ scilicet inter infantes contrahi possint sponsalia? Et quidã dicunt, quod nõ. j. e. c. j. cum enim infantia duret vsq; ad septenium. C. de iure deli. l. si infanti. & ætas illa nesciat quid videat: vt C. de fal. mo. l. j. & cũ infantes adhuc consentire nõ possint, sponsalia nõ cõtrahũt, quę sine cõsensu cõtrahi non possunt, extra de desponsa. impub. accessit. ff. de spon. in sponsalibus. nisi proximi sint septennio, ita quod sint capaces intelligẽtię. Ad matrimoniũ autẽ contrahẽdum tria exigũtur, cõsensus, & quod sit pubes, & ad coeũdum potẽs. arg. xxxiij. q. j. c. j. nam nõ potest videri nupta, quæ virum pati nõ potest. ff. quando dies lega. ced. l. vlti. si tamen & ante ætatem illam coire possunt, teneret matrimonium. argu. prædictæ l. & extra de despon. impu. puberes. & cap. de illis.

dedit hominibus, ab omni officio deponatur, & peregrinãdo[a] duodecim annis pœniteat: postea verò ad monasteriũ vadat, ibiq; cunctis diebus vitæ suæ Deo seruiat.

Item.

De eodem.

CAN. X.

Non debet episcopus, aut presbyter commisceri cum mulieribus, quæ ei sua fuerint confessę peccata: si fortè (quod absit) hoc contigerit, sic pœniteat, quomodo de filia spirituali, episcopus quindecim annos, presbyter duodecim[b], & deponatur, tamen si in conscientiam[c] populi deuenerit.

His itaque authoritatibus apparet, quod siue proprium suum, siue tantũmodo viri filiũ mulier de sacro fonte susceperit, non ideo à viro suo est separãda: quod de viro suo similiter oportet intelligi.

QVAESTIO II.

Sponsalia[d] ante septennium contrahi non possunt. Solo enim cõsensu cõtrahuntur, qui interuenire nõ põt, nisi ab alterutra parte id intelligatur, quod inter eos agitur. Probatur ergo sponsalia non posse contrahi inter pueros, quorum ætatis infirmitas consensum non admittit.

Testatur hoc idem Nicolaus papa dicens:

Ante tempus consentiendi, coniugium contrahi non potest.

CAN. I.

Vbi non est[e] consensus vtriusque, ibi non est cõiugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, & econuerso, nihil[f] faciunt, nisi vterq; puerorũ, postquã venerit ad annos discretionis, consentiat[g]: nec est cõiugium, nisi sit consensus vtriusque, etiam si pater & mater hoc voluerint & fecerint.

QVAESTIO III.

Quòd autẽ[h] spirituales, uel adoptiui filij naturalibus copulari non possint, Nicolaus papa respondens ad consulta Bulgarorum testatur, ita dicens:

e Vbi non est. Hoc ca. de matrimonio & de sponsalibus intelligi potest secũdũ quod de sponsalibus, dic coniugium, id est, promissio futuri coniugij. j. ea. quæst. v. c. nostrates.

f Nihil. Sed pone quod parentes iurauerunt, quod filios & filias dent nuptui adinuicem, nunquid potuerint se obligare ad alienum factum ², cum alienum factum possit nemo promittere? Idem nunquid sunt periuri, si filij non contrahunt? Respon. in matrimonio speciale est, quod alienum factum potest promitti: nec sunt rei periurij, licet filij non contrahant, dũmodo parentes dent operam quam possunt: vt infra xxxj. q. iij. c. si qui parẽtes. Vel potest dici, quod intelligũtur promisisse quod darent operam vt fieret: vt ff. de verbo. obli. l. quoties. & in l. illa, inter stipulantem ³. Itẽ hic est speciale, quod alteri possumus pacisci: vt extra qui cleri. vel vo. c. veniens. Item si parẽtes apponunt pœnã contractui spõsalium, peti non potest pœna: quia matrimonia nõ possunt adstringi vinculo pœnæ: vt ff. de verbo. obli. l. Titia. Dubitari cõsueuit. Ecce aliqui cõtraxerunt spõsalia de futuro, volunt se mutuo cõsensu absoluere: quærit an possint? H. dicit quod non. & est arg. xxxj. q. vlti. ca. vnico. Alij dicunt, quod etiam si iurauerũt, possũt se absoluere: vt extra de sponsa. præterea. sed H. dicit Alexãdrum ibi magistraliter potius, quàm papaliter respondisse.

3 De hoc not. extra de spõ. ex literis. ij. & c. sicut. in princi. Archi.

g Cõsentiat. Arg. quod sequens ratihabitio confirmat prius factum inualidum. extra de iure patr. cura pastoralis. xvj. q. j. quoniã quicqd ⁴. Sed esto quod aliqui ante septimũ annũ cõtrahãt sponsalia, post septẽnium non contradicũt, nec etiam expresse cõsentiũt, nunquid sunt sponsalia confirmata? Vel pone, qd aliq ante puberes annos contraxerunt sponsalia, post pubertatem non contradicunt, nec etiam expresse consentiunt, nunquid sunt sponsalia confirmata per talem taciturnitatem? videtur quod adhuc inquirendum sit ab eis, an perdurent in priori consensu. xx. q. j. illud. & xxviij. dist. de his. Econtra videtur sufficere, quod non cõtradicant: vt extra de despon. impu. de illis. & c. literas. & ca. accessit. Dico quod si simul habitant, & non cõtradicunt post ætatem legitimam, matrimoniũ est confirmatũ: vt ff. de ritu nup. l. minorem. secus si seorsum habitant. extra de despon. impu. attestationes.

4 Adde ad hoc tex. in l. j. ff. de fer. et in l. obligari. §. inter. ff. de autho. tut.

h Quod autem. Ad intelligentiam huius quæstionis, no. quod triplex est cognatio, scilicet carnalis, de qua agitur. j. xxxv. cau. per totam. Legalis & spiritualis, de quibus hic agitur. Cognatio spiritualis

Cognatio est triplex.

Tt contrahi

Universidad de Deusto
Biblioteca

contrahitur per septem dona baptismi. secundū quod dixi. §. ea. q. j. c. j. & talis cognatio diuidit in paterni tatem & filiationem, & fraternitatem & sororitatē: sed non procedit vlterius, scilicet ad nepotes: quia aliquis sit pater et filius, vel frater, vel soror spiritualis, sed nullus sit nepos spiritualis Spiritualis it aque filia nō potest copulari filio carnali: cū illi sint iter se spirituales fratres: vt hic in cap. j. Legalis cognatio est, q̄ sit per arrogationem vel per adoptionē. Dicimur autem arrogare illum, qui sui iuris est, et per arrogationem trāsit in nostram potestatē. Adoptare dicimur illum, qui est in alterius potestate, & non transit in nostram potestatē. Et sit arrogatio authoritate principis, adoptio aūt p quēlibet magistratum: vt instit. de adop. §. ij. & iij. Filij autem naturales non pñt copulari filijs adoptiuis: vt j. c. j. Sed de filijs spiritualibus non est prohibitum quin possint copulari filijs adoptiuis. Sed hoc scias, qd inter collaterales, vt inter fratrem naturalem & sororem adoptiuam, nō impeditur matrimonium, nisi quandiu durat adoptio: vt extra de cog. lega. si qua. sed inter ascendentes & descendentes perpetuo impedit matrimonium licet soluaf adoptio: vt ff. de ritu nupt. quesiam. Item potest dici, quod filius qui adoptatur (non dico arrogatur) possit copulari filiæ naturali: cum adoptatus nō trāseat in potestatem adoptantis. vt instit. de adopt. §. ij. Item potest dici, quod filius illegitimus potest copulari filiæ adoptiuæ quia illegitimus non est in potestate patris. vt instit. de nupt. §. vlti. licet illegitimus nō possit copulari filiæ spirituali. Alij dicunt, quod nec arrogatus nec adoptatus potest copulari naturalibus: quia licet adoptatus non trāseat in potestatem adoptantis, acquiruntur tamen ei quædam iura ex adoptione, quæ dissoluūtur per emancipationem. vt C. de adop. l. penul. §. penultimo.

Adoptio & arrogatio differunt.

Qui de sacro fonte suscipitur, filius est eius, à quo suscipitur.

CAN. I.

ITa diligere debet homo eum, qui susceptum ipsum de sacro fonte, sicut patrem. Item est inter fratres & filios spirituales gratuita & sancta communio, quæ dicenda non est cōsanguinitas, sed habenda spiritualis proximitas. vnde inter eos [a] arbitror non posse fieri quodlibet legale coniugium, quādoquidem [b] nec inter eos, qui natura, & eos, qui adoptione filij sunt, venerādæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittsit. Item si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit, quantò potius à carnali oportet inter se cōtubernio cessare illos, quos per cæleste sacramētum regeneratio sancti Spiritus iūgit? Longè (inquit) ergo congruētius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quē diuina gratia potius, quàm humana voluntas, vt filius patris mei, vel frater meus esset, elegit: prudentiusq; ab alterna corporis cōmistione secernimus.

Item Zacharias episcopus seruus seruorum Dei, reuerēdissimo sacratissimo Theodoro episcopo ecclesię Ticinēsis.

Filia spiritualis carnali filio nullo modo nubere potest.

CAN. II.

PYctacium [c], quod nobis tua veneranda fraternitas obtulit, suscepimus, per quod sciscitari voluisti, si liceat filio, cuius pater alterius filiam ex sacro baptismate susceperit, susceptam, id est, spiritualem eius patris filiam (quod dici crudele est) in matrimonio suscipere, quod apud te enormiter asseruisti cōtigisse. Sed bene tua sancta fraternitas compertū habet, quod dominus p̄cepit Moysi dicens: Turpitudinem patris tui, vel matris tuæ, vel sororis [d] non reuelabis: turpitudo enim tua est. Cùm ergo à propria consanguinitate iubemur abstinere, multò magis [e] à spirituali nostri patris filia

a Vbi plene de hac materia huius glo.

b Quandoquidem. Hæc non est bona ratio: quia leges permittunt, &c. quandoque enim leges prohibent matrimonium, nec tamen canones: vt inter tutorem & pupillam: & inter senatorē & libertam. ff. de sponsa. l. tutor. & leges prohibent acolythos vxores ducere, non tamen canones. xv. quæst. iij. §. cum autem.

c PYctacium. Id Pyctacius est, charta, quid sit, & vel scriptura conti vnde dicanens petitione ali- tur. cuius: à pingendo vel à petendo dictū. & supple ibi accepimus. Hug. tamen dicit, quod non debet ibi esse quod, & secundum hoc sine supplemēto plana est litera cauēdi, id est, prohibendi.

d Sororis. Argu. quod in primo vel secundo gradu dominus papa etiam Papa vtrū si velit non possit pos. s. in dispensare: quia à primo vel naturaliter habuit sed ōgra inirtum, & in vete- du dispen ri testamento fuit fact.

a Non oportet. In diuina. i. prohibitū, ne quis fororem in vxorē acciperet: qa licet de sola sorore dixit, tamen sub appellatione fororis continetur neptis: arg. xxij. quæst. iij. quæritur cur patriarcha. In tertio gradu nō fuit prohibitum: quia in eodē dispensari Gre. or. vt xxxv. quæst. iij. cap. quædam. Alij intelligunt, quod fuerit prohibitio facta tantum de primo gradu: quia in secundo gradu (vt dicunt) coniunguntur. sed in Leutico expresse inuenitur prohibitus secundus gradus in consanguinitate & affinitate primi generis, vbi dicitur: Turpitudinem sororis tuæ & filiæ eius non reuelabis. filiam filiæ eius non sumas: quia vna caro sunt. Turpitudinem filiæ tuæ vel neptis ex filia non reuelabis. Sed obuiat extra de diuortijs. c. gaudemus. vbi dicitur, quod si pagani contraxerunt in secundo gradu, post conuersionem non sunt separandi. Sed dico, quòd in Leutico prohibetur secundus gradus in descendentibus, non in collateralibus. vnde in secundo collaterali bene potest papa dispensare. videtur tamen quod sit ei prohibitum. xxij. quæst. iij. cap. quæritur. sed ibi est argu. contra: quia ipse duxerat eam. Sed adhuc obstat extra de restitu. spolia. literas. vbi dicitur, quod papa non potest dispensare in secundo gradu. Sed dic, quod non potest ita de facili.

e Multo magis. Id est, multo sanctius, quia religiones sunt copulæ (omni excusatione aut argumento sepositō) sub nimia districtione, nos cauere conuenit, ne in irā diuinæ examinationis incidat, si quis tali facinore mistus minimè restrinxerit frænā luxuriæ, ab ecclesia catholica abominabitur. Sed si conuersus fuerit, post separationem vij. annis pœnitentiam gerat. conscijs simul cum authore sit ista conditio: id est, simul cum cooperatoribus, & consentientibus pœniteat.

Filij [b] uerò siue filiæ, quæ ante cōpaternitatem, siue post nati fuerimnt, licitè coniungi possunt.

Vnde Vrbanus [c] scribit Vitali presbytero Bri-

Pater carnalis an sit filius spiritualis.

Quā spiritualis.

b Filij. Præter istū per quē compaternitas est contracta vel fraternitas spiritualis.

c Vnde Vrbanus. Istum præcessit Pascalis arg. §. q. iij. saluator. & extra de sponsa duorum. licet præter solitū. quod est verum de primo. sed sequens capitulum attribuitur Paschali secundo, qui secundum chronicam successit Vrbano.

Vper quibus. Fœmina. §. de consec. dist. iiij. mulier. contra. sed hoc in necessitate intelligitur.

Post susceptū. Si intelligimus capit. hoc, pro- ut Alexander inquit extra de cogna. spir. c. j. vt §. de rogetur ei per præcedens c. legas literā prout iacet: vel vis potes addere in litera non possunt coniungi: supple filijs spiritualibus. et sic nō est correctum. Et male intellexit Alex. hoc ca. nā dicit cap. Vrbani esse posterius. & ita derogaret a lijs ca. Paschalis. cū tñ Vrban⁹ Paschalem præcesserit. Sed dici potest, quod hæc litera est mendosa, vbi dicit Paschalis secundus. nā debet dici ibi Paschalis primus. nam primus Paschalis præcessit Vrbanū secundū. vnde nihil est in litera supplendum, & est hoc abrogatum. & intelligitur prout sonat, et huic iuri antiquo innititur illa consuetudo. extra de cogna. spiritu. super eo.

f Non emancipatos. Nā filius emancipatus bene potest copulari filiæ adoptiuæ. ff. de rit. nuptia. per adoptionē. vel emancipatæ, scilicet adoptiuus copulari potest.

Illud

Qui ex compatre vel commatre post susceptos filios de sacro fonte nati fuerint, coniungi non possunt.

CAN. V.

POst susceptum [c] verò de sacro fonte filium vel filiam spiritualem, qui ex compatre vel commatre nati fuerint, matrimonio coniungi non possunt: quia leges seculi nō emancipatos [f] adoptiuis prohibent copulari.

Idem, ex libro Digestorum tit. de ritu nuptiarū perpenditur, in quo ita legitur:

PALEA.

PEr adoptionem quæsita fraternitas, cousque impedit nuptias, donec manet adoptio. Ideòque eam quā pater meus adoptauit, & emancipauit, potero uxorem ducere. Aequè & si me emancipato illam in potestate retinuerit, poterimus iungi matrimonio. Itaque uolenti generum adoptare suadetur, ut filiam emancipet. Similiter suadetur ei, qui uolit nurum adoptare, ut emancipet filiū.

Si quis uerò aliquo fortuito casu, filiam suæ commatris uxorem acceperit, non cogitur eam dimittere.

Vnde in Triburiensi concilio legitur:

Universidad de Deusto
Biblioteca

c De hoc no.33. dist. habuisse. in fi. Pater spiritualis licite copulatur. Archi. Gene.2.d

a Illud etiam. Definimus, imo postea definit. & ita in re dubia, certa fertur sententia, vbi de iure dubitatur[1].

b Filiam. Scilicet cõmatris posse ducere in vxorẽ.

b Filiam. Hic vides, quod pater spiritualis potest copulari sorori filiæ spiritualis, similiter soro liter & filiæ potest, quia spiritus quia cognatio non extenditur[2]. similiter non ex ter potest sumere quod hoc filij carnalis. licet ideo est qa enim cognatio spiritualis descendat filij de patre ad filios, mei carna non tamen de filio, filia mea.

c Fortuito. Idem si ex proposito. ar. gu. ff. q. q. dictum.

Non cogitur quis dimittere filiam suæ commatris, quam duxit in coniugium.

CAN. VI.

ILlud etiam nec canonica institutione definimus[1], nec interdictione aliqua refutamus, sed propter eos, qui diuersè de eo sentiunt, hoc loco aliquid cõmemoramus. Si quis suæ spiritualis commatris filiam[b] fortuitò[2], & ita contingente rerum casu, in coniugium duxerit, consilio matutiori seruato habeat, atque honestè legitimo coniugio operã det.

QVAEST. IIII.

RElictam[1] vero. Hęc quæstio diuiditur in iij. partes: in prima quarum, dicitur, quod sucessiue non cessiue potest quis habere duas commatres vxores, in ff. ea. i fum. duobus tantum casibus. ff. si fuerint cõmatres ante matrimonium, vel si filium meæ vxoris accepit ab alio vi. c. j. & cum ro, alias non. Secũda ibi, Econtrario. Tertia, ibi Notandum, Ioan. de Fantu.

d Relictam. Hæc est quarta quæstio, an quis possit accipere in vxorem relictam compatris suæ vxoris. & licet sub hac forma verborum hæc quęstio proponatur hic dũtaxat, tamen videtur hic poni quæstio an scilicet aliquis diuersis temporibꝰ possit cõtrahere cum duabus commatribus. In tribus primis capitulis & in vltimo dicitur quod non: in mediis quod sic. G.

Matrimonium vtrũ possit succedere cõtrahi cum duabus cõmatribus.

Relictam vxorem compatris ducere potest, cuius ipsa commater non fuerat.

RElictam[1] verò comparis uxoris suæ nullus in coniugium ducere potest.

Vnde Nicolaus Papa scribit Constantico. episcopo Salomoni.

Duas commatres alicui habere non licet.

CAN. I.

SCiscitatur à nobis sanctitas vestra, si aliquis homo duas commatres habere valeat, vnã post alteram. In quo me minisse debet scriptum esse, Erunt duo in carne vna. Itaque cùm constat, quia vir & mulier vna caro per cõnubiũ efficiuntur, restat nimirum, virum compatrem constitui illi mulieri, cuius matrimonio assumpta vxor commater esse videbatur. & idcirco liquet virum illi fœminæ non posse coniungi in copulam, quæ commater eius erat, cum qua idem fuerat vna caro effectus.

Item ex concilio Calcedonensi.

Octo annis pœniteat, qui duabus commiscetur commatribus.

CAN. II.

SI pater & filius, aut duo fratres, cum vna muliere, aut si cum matre & filia, aut cum duabus sororibus, aut cum duabus cõmatribus aliquis concubuerit, secundum antiquam & humanio rem definitionẽ, octo annis[1] pœniteat.

Item Innocen. Exuperio Toletano episcopo.

Nullus duabus commatribus commiscetur.

CAN. III.

SIquis[1] ex vno coniugio[2] filium aut filiam alterius de sacro fonte susceperit, aut ad chrisma tenuerit, vel Christianitatis[h] ministerium[3] dederit: ambo & vir & vxor compatres[i] existunt parentibus infantis: quia vir & mulier, caro [2]vna effecti sunt.

2 Econtrario[1] inuenitur in concilio Triburiensi cap. xlviij.

Vxorem compatris ducere potest, cuius ipsa commater non fuerat.

CAN. IIII.

QVi spiritualem[c] habet cõpatrem, cuius filium de lauacro sacri fontis accepit, & eius vxor cõmater non est, licet ei defuncto cõpatre suo, eius viduam ducere in vxorẽ, si nullam habet consanguinitatis propinquitatem. Quid enim? nũquid nõ possunt coniungi, quod nulla propinquitas carnalis, vel nulla generatio secernit spiritualis?

Itẽ in epistola Paschalis papæ secundi ad Rhegínum episcopum.

De eodem.

CAN. V.

PÒst vxoris obitum, cum cõmatre vxoris viri superstitis, cõiugio copulari nulla videtur authoritas vel ratio prohibere: neq; enim cognationi carnis cognatio[e] spiritus comparatur, neq; p vnionẽ carnis, ad vnionem spiritus pertransitur.

a Caro. ergo per sponsam de præsenti non acquiritur compaternitas: cum canon hoc ponat pro ratione, quia sunt vna caro effecti. Item si hæc est causa, quare contrahatur compaternitas, quia vna caro est effectus cum ea: ergo per coitũ fornicarium contrahitur compaternitas:

quia qui alibaret meretrici, vnã corpus efficitur cũ ea: vt xxxij. q. iiij. ca. in eo. nam & affinitas acquiritur per coitum fornicariũ: vt xxv. quæst. iij. c. de iuce stis. & ca. nec. eam. extra de eo, qui cog. consanguí. discretionem.

Quidam tamen respõdet. Cardinalis, q. Coniuges sibi communicant actiones, sed non passiones. Quæ enim vnus cõagit, reliquus intelligitur agere cum sint vna caro. Sed per hoc non assignatur ratio diuersitatis, qua quæritur quare actiones cõmunicãt, & non passiones. dicas ergo, quod cũ ego nullo modo sim pater huius pueri, nec carnalis, nec adoptiuus, nec spiritualis, non possum dici compater suus. quod non sum pater spiritualis: ergo ego non sum pater spiritualis. Ioan. de Fant.

b Econtrario. sed non sunt cõtraria, quia in alio casu in utroque intelligitur, vt dicit H.

c Qui spiritualem. Sic incipe construẽdo. licet ei, qui spiritualem habet, &c. Sed obijcit, si vxor mea leuauit filium alicuius de sacro fonte, mihi acquiritur compaternitas per eam: vt ff. ꝑxi. c. quæritur, si aliqs habeat filium eiusdẽ de sacro fonte quẽ habet ex alio viro, an mihi per eam ac quiratur compaternitas? Ad hoc respõdet. Cardinalis, q. Coniuges sibi communicant actiones, sed non passiones. Quæ enim vnus cõagit, reliquus intelligitur agere cum sint vna caro. Sed per hoc non assignatur ratio diuersitatis, qua quæritur quare actiones cõmunicãt, & non passiones. dicas ergo, quod cũ ego nullo modo sim pater huius pueri, nec carnalis, nec adoptiuus, non sum pater spiritualis, non possum dici compater suus. quod nec spiritualis, non sum pater spiritualis, pater: quia filia mea licite copulatur ei. Item filius meus, & ille puer non sunt fratres spirituales: ergo ego non sum pater spiritualis. Ioan. de Fant.

c Qui spiritualem. Duo hæc cap. in eodem casu loquuntur: sed in primo casu dicitur, quod aliqua potest habere duos compatres, quorũ secundus suscipit filium primi de alia vxore. In secundo dicitur, quod quis potest habere duas commatres, quando secunda suscipit primæ filium de alio viro.

d Post vxoris obitum. Neque. Crederet aliquis, quod cognatio spiritualis acquireret marito per vxorẽ suã, sicut & cognatio carnalis: quod sicut omnes cõsanguinei vxoris, ea mediante efficiunt viro affines, ita eõ patres & cõmatres vxoris efficerẽtur marito per eã compatres & commatres. hoc negat hic.

e Cognatio. sci. licet spiritualis.

f Comparatur. i. assimilatur in hoc, quod per vxorem acquiritur, & hoc melius exprimit statim, neq; enim &c.

g Per vnionem. secũdum hoc reprobat excellẽtius G. vtrũ quis post cognoscat, vel nõ: vt infra. §. sequenti.

h Ad vnionẽ. præcedentẽ matrimoniũ siue carnalem copulã, aliter bene pertransiretur, nisi cum filius alterius tantum suscipitur.

Notandũ verò. Hæc est tertia pars quæstio, secundum Ioan. de Fan.

i Cõmatrẽ. vxorem suã iam factam cõmatrẽ alicuius. i. postquã est effecta commater alicuius fœminæ, quo casu non potest ducere aliã fœminã, vxore mortua secundũ Gratianum.

k Triburiẽsis cõcilij, melius dicere Paschalis, tamẽ idem est casus.

l Vòd autẽ. Reperitur. j. de consec. distin. iiij. ca. non plures.

Contra tamen Leo papa (quem cõstat Vrbani prædepessorem fuisse) statuit non debere ad suscipiendũ puerum de baptismo plures accedere. quomodo dicit hic, nulla authoritate inuenitur prohibitum? Sed licet hoc sancitum fuerat, nondum tamen in manus legentium venerat. Vel forte vir & vxor non reputantur plures: cum vna caro esse probentur. ſ. eadem. cap. si quis.

m Et infamia. De facto. Crederent enim stulti aliqua de coquam proximitatem inter eos cõtrahi, si simul suscipergna. spiritẽt. Sed etiã superfluum esset, vt vterq; susciperet, ca. vlti.

cum ex susceptione alterius vterq; compater efficiatur. de consuetudine est tamen in quibusdam locis, quod vterque simul suscipit.

a Ante hanc. præcedentem Vbanum, quæ contraria est ei, quo ad finem. 3. ea. c. proximo.

b Vel vxor. Melius dixisset, velvir cõpater efficiatur, non ex eodem filio cum vxore, sed ex alio. Sed variat sexum: quia ponit in fœminino genere eundem casum, quẽ posuit in masculino in cap. qui spiritualem. vbi eadem permittitur habere duos compatres.

Vod autẽ. Hæc quæstiuidi tur in quatuor partes, in prima quarũ probatur, quod matrimonia clandestina non debẽt fieri, sed legitima, & per sacerdotẽ, aliasnisi consensus concurrat legitimus, non valet quod actum est. Secũda ibi, sed quærit. Tertia ibi, nec illud. Quarta ibi, sed obijcitur. Ioan. de Fant.

c Quod autem. Hinc depingit quæstio. & erat in theʒate in quto loco quæsitum, an clandestina desponsatio manifestẽ prę iudicet? Et quidem prætudicaret si cõstaret de ea, extra de clande. despon. quod nobis. sed qa ecclesiæ non constat de ea, ei prætudicat manifesta probatio. ergo deficit hoc casu non ius, sed probatio. ff. de testa. tut. l. duo sunt Titij. qa ecclesia de occultis nõ iudicat xxxij. dist. erubescant. sed hæc quæstio faciliserat, & ideo noluit eam ponere, sed ponit aliam scilicet vtrũ clandestina matrimonia debeant fieri, & dicunt quidam quod non. si tamen fiant, tenent. Et sunt clandestina, quæ sine præsentia testium, & traductione & aliis solennitatibus cõtrahuntur. sed cum huiusmodi solennitates non sint de substantia matrimonij, sed sufficiat solus consensus, quare prohibeturhic cõtrahi? Respõ. duplici ratione, ne sub specie matrimonij fiat fornicatio, vel ne matrimonialiter cõiuncti separentur. Sæpe enim matrimonio occulte contracto, alter mutaret propositum, & dimitteret reliquum probationibus destitutum: vt j. ea. §. his.

d Aliter legitimum. Peratur ne appetentiæ procacioris æstimetur author, si ipsa, &c. xxxij. q. ij. cap. honorantur.

e Precibus. extra de clande. despon. cũ inhibitio.

f Contubernia. Hic canon præsumit in deteriorẽ partem. nam vbi periculum vertitur, in tutiorẽ partẽ vbi peri inter prætãdum est: vt extra de homic. ad audientiam. cũ vera & 3. dist. v. ad eius. quandoq; tamen præsumit canon tur, in tu pro matrimonio: tiorẽ par vt xxxiij. q. j. figs tem inter acceperit. Sed non- prætãdum ne in matrimonio est. sufficit probare, qd aliquis eam recepe rit eo prætextu, vt eam perpetuo habe ret, licet aliud non fit dictũ. vt xxxij. q. ij. c. solet. & in li beræ mulieris consunctione potius sumitur matrimonium, quã concubina tus: vt ff. de ri. nup. l. in liberæ. nã cum quos præquis non protestat fumi posse velle habere alifuã vt concubinã, dummodo honesta sit mulier, habebit eam vt legitimam: vt ff. de concub. in concubinatu. Sol. canon cõsiderat pe riculum animę. extra de iureiur. cum illud. cõtingat. extra de sponsa. iuuenis. & ideo potius iudicat esse fornicationẽ, quã matrimonium. lex tamen strictius cõsiderat matrimonium, quã canon. nã si aliqs iurauit, qd vellet aliquã perpetuo retinere sẽ, nisi dicat quod velit eam retinere in vxorem legitimam, nõ erit matrimoniũ. in auth. qd mod. na. effic. le. §. pen. col. vj. j. ea. C. si qs diuinis. secũdum canones. vt xxij. q. ij. solet. In hoc aũt concordant leges canonibus, quod inter impares pſonas nõ pręsumo esse matrimoniũ, nisi dotalia instrumẽta interueniãt. C. de nupt. l. imperialis. §. imo. Item illud consideʒo circa pares & impares, an maritalis affectio præcesserit, comparatis personis & vitæ coniunctione cõsideratur: vt ff. de dona. l. donationes. Item & famã loci considero: vt extra de præsump. c. illud. Itẽ quod simul receperint sacramenta: vt xxviij. q. j. cause. Itẽ quod dos requiratur in omni matrimonio, vt hic dicit, potes intelligere in sublimioribus pſonis. nã ibi & dos & aliæ solennitates matrimonij requiruntur. in mediocribus autẽ pſonis, secũdũ leges nõ sufficiãt testes nisi scriptura adsit. in firmis sufficiũt testes: vt i auth. q. mo. na. effi. le. §. hoc ergo. colla. vj.

g Legitima. non præiudicaretur aliꝑ matrimonio p eorũ cõfessionẽ, extra de eo, q eog. consan. sup. eo.

h Vllus, causam huius prohibitionis habes infra ea. §. his ita.

Nostra

i Nostrates. Annulo. an nullus significat mu Annulus tuum amorem, & si nuptæ qd dem coniugalẽ ser uandam', vt j. ea. notat.

a Vide fœminæ.

quod not. b Inuitatis. Arg. xxvij. qõ. quod testes in ma ij. & qs v trimonio erunt ro xorem. in gati, sicut in diuor perinc. tio. vt ff. de diuort. Contra he nullũ. qd nõ credo. re licet in c Apto tempore. quadrage f. cũ erant in adulta ætate, & nõ in quasima. dragisima ducet eã: licet in quadragesima contrahere pos sit. extra de mat. contra. contra interdict. eccl. ex literis. in parte decisa. Ioannes.

d Offerre. j. Secundum consuetudinẽ regionis.

e Velamen cæle- ste. quia quoddã cæ Cõcor. ʒe. in l. ʒantio. & lege vel spirituale 1. omni- significat. j. ead. fœ bus ff. de minæ. Spon. & l.

f Hæc cuncta. i. & cant. & hæc singula. lxxx Gl. C. ix. dist. singula. Gl. C. ix. dist. singula.

g Non interue- niant. huiusmodi enim solenitates nõ exiguntur necessario. nã si omittãtur leuia vel modica, non nocẽt, vt ff. de ventre inspic. l. j. in fi. dos ergo potest omitti, quia licet dos sine matrimonio esse non possit, matrimonium tñ sine dote esse põt', vt j. c. si quis diuinis. Sed contra iij. q. iiij. cõsanguineo rum. sed illud intelligitur in eodem casu, cũ illo. c. aliter, de occulte cõtrahentibus'. vnde cũ præsumatur adulteri, repelluntur. tamen dicit peccatum esse, si huiusmodi omittantur solennitates si adhiberi possunt.

h Valis debeat. Legẽ promotionis.

i Desponsata. Hoc est contra illos qui dicunt, quod si aliquam fornicariam defloraui, & eam postmodum ducam

ditionis sit occultè nuptias faciat: sed benedictione accepta à sacerdote, publicè nubat in domino.

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum.

Nuptiæ publicè celebrari debẽt.

CAN. III.

Nostrates, tam mares quàm fœminæ non ligaturam auream vel argenteã, aut ex quolibet metallo compositam, quando nuptialia fœdera contrahunt, in capitibus deferũt, sed post sponsalia fœdera, quæ futurarum sunt nuptiarum promissio †, fœdera quoquę consensu eorum qui hæc contrahunt, & horũ in quorũ potestate sunt, celebrantur, & postquã arris sponsam sibi sponsus per digitum, fidei annulo a insignitã desponderit, dotẽq; vtrique placitã sponsus eius scripto pactum hoc continẽte coram inuitatis b ab vtraq; parte tradiderit, aut mox, aut apto tẽpore c, nec videlicet ante tẽpus lege definitum, tale quid facere præsumant, ambo ad nuptialia fœdera perducuntur, & primùm in ecclesiam domini cum oblationibus, quas offerre d debent Deo per sacerdotis manum, statuuntur, sicq; de mum benedictionem & velamen cælestæ e suscipiunt. Item sunt præter hæc alia, quæ ad memoriam non occurrunt, pacta coniugiorum solennia. Peccatum autem esse, si hęc cuncta f in nuptiali fœdere non interueniant g, non dicimus.

Item Leo Papa.

In contrahendo coniugio ista sunt obseruanda.

CAN. IIII.

Qvalis debeat vxor esse, quæ habenda est secundum legẽ h virgo casta, & desponsata i in virginitate, & dotata legitimè, & à parentibus tradita sponso, & à paranymphis accipienda, & ita secundum legem & Euangelium publicis nuptijs in coniugium liquidè sumenda, & omnibus diebus vitæ suæ (nisi ex consensu, & causa vacandi Deo) nunquam propter hominem est separanda, & si fornicata fuerit, dimittẽda: sed illa viuente, altera non ducenda: quia adulteri regnum Dei non possidebunt, & pœnitentia illius per scripturam k recipienda.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Quomodo sponsus & sponsa ad benedictionem accedant.

CAN. V.

Sponsus & sponsa cũ benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus vel paranymphis offerantur in ecclesia sacerdoti: qui cum acceperint benedictionem, eadem nocte pro reuerentia l benedictionis in virginitate permaneant.

Item ex concilio Arelatensi. c. vj.

Sine publicis nuptijs nullus ducat vxorem.

CAN. VI.

Nvllum sine dote fiat, coniugium, iuxta possibilitatem m fiat dos, nec sine publicis nuptijs, quisquam nubere vel vxorem ducere præsumat.

His omnibus authoritatibus occultæ nuptiæ prohibentur: atq; ideo cum contra authoritatem fiunt nuptiæ, pro infectis haberi debent.

2 Sed quæritur quid sibi uelint illæ solennitates in vxorem, non repellor à promotiõe quasi corruptã duxerim. arg. xxviij. dist. quia sunt. xxxx iiij. dist. curandum. lxxvij. dist. quicunque. xxxiiij. distin. præcipimus. Arg. contra xxxiiij. distinct. Valentino. Sed certe & hoc casu in virginitate videtur ista desponsata. omnia enim quæ præcesserunt, legitimãtur per sequens matrimoniũ. extra qui filij sint legitimi. tanta.

k Per scripturam. j. de pœ. dist. j. quẽ pœnitet. cõtra. sed ibi prohibetur absens per scripturam confiteri, vel quod pœnitẽtiam accipere debeat. hic autẽ permittitur mulieri simplici, dum tamẽ præsens sit, in scripto peccata offerre, vt ij. quæ. viij §. sed Calixtus.

l Ponsus. Pro reuerentia. Ergo non erit peccatum si aliter fiat.

m Vllum. Iuxta possibilitatem. id est, secundum facultatẽ, & viri nobilitatẽ, vt ff. de iure dot. quæro. ff. de relig. si quis sepulcrum. §. vltimo.

Sed quæritur. Hæc est. ij. pars qõnis, in qua quærit, vt j. ea. sequit, secundũ Ioan. de Fant.

Fœminæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tates uelaminis, et annulli, quæ in coniugijs obseruantur?

De his ita scribit Isidorus in ij. lib. de offic. c. xv.

Quare fœminæ uelantur, dū maritantur.

CAN. VII.

Foeminæ dum maritantur, ideo velātur, vt se nouerint semper maritis subditas [a] esse & humiles. Item quòd nubētes post benedictionem vitta inuicem quasi vno vinculo copulantur, videlicet ideo fit ne compagem coniugalis vnitatis dirūpant. At verò, quòd eadem vitta candido purpureóque colore permiscetur: candor quippe est ad munditiam vitæ: pur pura ad sanguinis posteritatē adhibetur, vt hoc signo, & continentia, & lex continendi, ab vtrisque ad tempus admoneatur, & post hoc, reddendum debitum non negetur. Item quòd in primis nuptijs annulus [b] à sponso sponsæ datur, fit hoc nimirum, vel propter mutuæ dilectionis signum, vel propter id magis, vt eodem pignore eorum corda iungantur. Vnde & quarto annulus digito inseritur, ideo quia in eo vena quædam (vt fertur) sanguinis ad cor vsque perueniat.

Item Ambrosius in libro de patriarchis.

Nuptiæ dicuntur ab obnubendo, eo quòd caput suum obnubere soleant.

CAN. VIII.

3 Nec illud otiosum est quòd cùm veniret Rebecca, vidit Isaac deambulantem, & cùm interrogasset quis esset, cognito quòd ipse esset, cui duceret vxor [c], descendit, & caput obnubere suum cœpit, docens verecundiam in nuptijs præire debere. Inde enim & nuptiæ dictæ, quòd pudoris gratia se puellæ obnuberent. Gen. 24. g

4 *Sed obijcitur præmissis authoritatibus, multa sunt, quæ prohibentur, quæ si fiant, ex postfacto conualescunt. prohibentur ergo castitatem uouentes matrimonia contrahere, quæ tamen si contraxerint, inuiolata permanere oportet. sic & clandestina coniugia, cōtra leges quidem fiunt, tamen contracta dissolui non possunt, quia ex legitimo uoto subsequente corroborantur. Vnde Euaristus cùm dixisset: Aliter præsumpta non coniugia, sed adulteria, addidit, nisi uoluntas propria suffragauerit, & vota succurrerint legitima.*

Hinc etiam in Nouellis [d].

CAN. IX.

Si quis diuinis tactis scripturis, iurauit mulieri legitimam se eā vxorem habiturum [e], vel si in oratorio tale sacramentum dederit, sit illa legitima vxor; quamuis nulla dos, nulla scriptura alia interposita sit.

a Foeminæ. Subditas. infra xxxiij. q.v. cū caput. & c. mulierem.

Annuli datio facit li præsumi ꝓ matrimonio. b Annulus. dicit Hug. quod per traditionem annulli à sponso vel donationum arrarum præsumitur pro matrimonio. arg. extra de præsump. illud. & hoc etiā videtur per orationes Gregor. quæ dicuntur in benedictionibus, vbi dicit benedic domine has arras. & argu. xxvij. q̄o. ij. si quis vxorem. Alij [1] dicunt, sponsalia tm̄ præsumi, nisi detur annulus à sacerdote. argu. §. e. nostrates. vel nisi sit de cōsuetudine loci, q̄d annullus detur in matrimonio. & est si. quod dicit lex in arra quod facit emptionem, sed est eius signum. insti. de emp. & ven. in principio.

1 Vt R. & B.

Nec illud. Hæc est tertia pars q̄o. in qua probat magister, quod verecundiam debent prætendere mulieres cum nubunt. Io. an. de Fant.

c Vxor. Iam ergo erat vxor. & de sponsata. argumen. xxxij. q̄o. ij. §. cum ergo. Et est argu. quod matrimoniū potest contrahi inter absentes, qui nū quam se viderunt. quod verum est, si fama vel aliquo alio modo se nouerunt. & in ignotos ex toto consentire non possumus, sed in eos qui non sunt penitus ignoti, possumus consentire. vt lxiiij. distin. ca. j. & ij. & distin. lxv. cap. ij. & iij. Quod inter absentes matrimonium contrahatur [2] est argum. extra qui cler. vel uo. veniens. ff. de ritu nup. mulierem. ff. de spon. sufficit. & dicit lex, quod omnes contractus qui consensu cōtrahuntur, inter absentes celebrantur. ff. de cōtrahēda emp. l. j. §. est autem. dum tamen hoc agatur. non enim dico, quod solus consensus facit matrimonium, nisi hoc sit actum inter cōsentientes, arg. xxvij. quæst. ij. sufficiat. & dicit lex, q̄d inspiciendum sit quid agatur. ff. de act. & oblig. obligationum. Arg. contra. extra de spons. duo. duobus. ibi, corde & ore. & non stringit, &c. Sed dic, quod ore dicūtur consentire, cum procuratores, eorum nomine cōsentiunt. Sed quid dices si aliquis cōsensum suum exprimat alicui fœminæ per literas, & ante receptas ab illa iste pœniteat? H. dicit non esse matrimoniū licet illa consentiat, quia requiritur quod duret voluntas prioris. Nam requiritur ibi mutuus consensus. secus tamen est in alijs mandatis. nam licet reuocetur mandatum altero ignorante, tamē cō tractus tenet, vt ff. mandati. Argumētum tamen est contra. ff. de diuort. si pœnituit. Item secus est in electione vt extra de elect. cū inter.

Matrimonium inter absentes contrahi potest.

2 Hoc habetur extra de con. uer. coniu. ex parte.

Sed obiicitur. Hæc est iiij. pars q̄o. in qua probatur quod clandestinum matrimoniū tenet si probari potest. nam sine vera probatione nullus debet condemnari. & hoc probat per vnam legem, & per iiij cap. Io. de Fan.

d In nouellis. In aut. quibus modis natura. efficiuntur legiti. §. penultim. col. vi.

e Si quis diuinis. Habiturum. 3 Et sic ... Sed nunquid per hæc verba futuri temporis, iuro quod habebo te pro legitima vxore, contrahitur matrimonium? non videtur, cum hæc verba hic posita futuri temporis sint. extra de con. appos. capitulo vltimo. & extra cōcordat de sponsali. de illis. lex tamen ista dicit, quod sic: & est verum, quia hoc verbum habebo, respectum habet ad præsens tempus [3], aliud esset

esset si diceretur, iuro quod ducam te in vxorē, &c. & quod illa verba ad præsens tempus referantur, probatur extra de ma. cōtra. cōtra interdi. ecc. ex literis. Vel habiturum. i. habitam me retenturum. B.

His ita respondetur, cōiugia quæ clàm contrahuntur, non negantur esse coniugia, nec iubentur dissolui, si utriusq; confeßione [a] *probari poterunt: uerunta men prohibentur, quia mutata uoluntate alterius eorum, alterius confeßione* [b] *fides iudici fieri non potest. Vnde publicè cùm alterius uota in alteram partem se transtulerint, pro priori cōiugio quod iudici incertum est sententia ferri nō poterit. Incerta enim (ut Sixtus papa scribit episcopis per Hispaniam constitutis) nemo pontificum iudicare præsumat, & quāuis uera sint, non tamen credenda* [c]*, nisi quæ certis indicijs comprobantur: nisi quæ manifesto iudicio conuincuntur: nisi quæ iudiciario ordine publicantur.*

Hinc etiam Victor papa scribit Theophilo episcopo.

† Incerta charissimè, nullatenus iudicemus quousque [d] veniat dominus, qui latentia producet in lucem, & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordiū. quāuis enim vera sint, non tamen credenda sunt, nisi quæ manifestis indicijs comprobantur, nisi quæ manifesto iudicio cōuincuntur, nisi quæ iudiciario ordine publicantur.

Item Euaristus Papa omnibus episcopis.

Ante iustam probationem, nullus est iudicandus aut damnandus.

CAN. X.

Nullum [e] ante veram iustámq; probationem iudicare aut condemnare debemus teste Apostolo, qui ait, Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? domino suo stat, aut cadit. Mala itaque audita nullum moueant, aut passim dicta absque certa probatione vnquam credat, sed ante audita, diligenter inquirat, nec præcipitando quicquam aliquis agat.

Itē Eleutherius Papa.

Non sunt aliqua iudicanda prius, quàm certis demonstrentur indicijs.

CAN. XI.

Iudicantem oportet cuncta [f] rimari, & ordinem [g] rerum plena [h] inquisitione discutere, interrogandi [i], respon-

Testimonia coniūctorum an faciant fidē in causa matrimoniali. a Confessione. Ecce aperte dicit Gratia. quod confessioni & sacramē to coniunctorum occulte debeat credere ecclesia cum aliter probari non potest eos contraxisse. quod intelligo, cum confitentur ꝓ matrimonio: tūc eorum confessioni statur: nisi præiudicetur primo vel secūdo matrimonio. vt extra de eo, qui co. cōsan. super eo. tunc enim nō separatur secundū matrimonium ob hoc, licet videatur cōtra, extra de rapt. cum causam. nam ibi dicitur credendū esse confessioni mulieris, quæ erat in monasterio. Sed dicas quod illud vel, ibi ponitur pro, & secundum hoc idem est in matrimonio carnali & spirituali. Arg. contra extra de reg. & trans. ad reli. vidua. cur enim inferior erit lex diuina, vt xij. quæstio. ij. cum deuotissimam. Vel dic aliud esse in matrimonio spirituali. Cū autem agitur ad matrimoniū dissoluendū, non, quia dicunt nullum esse propter consanguinitatē, vel aliud impedimentum, non creditur eorum confessioni etiam cum sacramento: nisi aliud adminiculū interuenerit. xxxv. q. vj. si duo. §. xxx. iij. q. j. requisisti. Si autem agitur ad separationem mutuæ seruitutis crederet tunc cōfessioni alterius. extra de diuor. ex literis. vnde in matrimonio non semper creditur aliquibus contra se. Item pone quod stabā contra matrimonium: dicebā me habere aliam vxorem, non probaui me habere. nunquid ista defuncta, possum statim contrahere? videtur quod nō: quia fui confessus contra me. Vel pone quod dicebam aliquam esse vxorem meam. non probaui. nunquid possum cū alia contrahere? videtur quod non; eadem ratione, quia cuilibet creditur contra se. xiiij quæstione ij. §. j. Sed dic quod possum: arg. ff. de acquir. poss. l. naturaliter. §. vltimo. extra de cau. posses. & proprie. pastoralis. Nam ibi habes, quod si egi rei vend. possum agere interdicto vti possi. licet sint contraria. nam per primum contendo non possidere, per secundum dico me possidere. bene enim potest quis agendo proponere contraria, vel excipiendo. & talis casus est expressus extra de despon. impub. attestationes. sed non asserendo, vt not. xiij. q̄o. j. in fi. talibus tamen qui sic iurant, nō debet dari licentia contrahendi: cū per sententiam separentur, sed suæ sunt conscientiæ relinquendi: vt extra de iureiuran. mulieri.

Contraria possunt proponi, agēdo vel excipiendo.

Quæstio duplex cit ca. matrimonium.

† cap. x.

b Confessione. xxxiij. q̄o. j. si quis contra. sed ibi de carnali commistione, hic de sponsalibus agitur.

c Credenda. Arg. ex his authoritatibus & sequentibus ca. quod iudex non secundū conscientiam, sed secundum allegata debet iudicare [1]. j. de consecra. distin. v. c. vlti. §. xv. q̄o. v. presbyter. §. ij. quæ. j. Deus omnipotens. §. iij. q. vii. iudicet. xj. q. iij. eorum. & c. quāuis. et c. graue et ca. summopere. ar. xj. q. iij. tunc vera. & cap. plerunque. contra. arg. xxiiij. quæstio. iij. Deus quando contra

Iudex secundum allegata iudicet.

1 Adde ad hanc quæ. not. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præt. Spe. in titu. de sent. pro. la §. qualiter. versic. itē debet. Rom. 14. a

d Quousque. Id est, æternaliter. q. d. nunquam iudicamus. & ponitur improprie, sicut ibi, Donec ponam inimicos, &c. ibi sede à dextris meis donec ponam, id est, sede æternaliter.

e Nullum. §. ij. quæ. j. Deus omnipotens. §. distin. lxxxvj. si qd. §. xj. q. iij. eorum. & ca. in cunctis.

Iudicantem.

f Cuncta. Videtur ergo quod à teste possit inquirere an talis sit, vt possit testari, vt ij. q. vij. quærendū [2]. non tamen in omnibus erit ita curiosus, quia quædā licet sciamus, dissimulare debemus, vt ff. de noua. do. li. in fi. & xxij. q. ij. c. vtilem.

g Et ordinem. Et circūstantias oēs. extra de test. cū causam. & est si. C. de iudi. iudices. et in auth. iubemus ij. q. j. in primis. & xxiij q. viij occidit Phinees

h Plena. In petitorio, sed in possessorio sufficit summariam tāgere negotium. ff. ad exhi. l. iij. §. sciendū. de re iud. à diuo. & extra vt lite nō contesta. quoniam frequenter in fi.

i Interrogandi. Hic vides, ꝙ pars à parte, & iudex à parti

2 Adde si testis sit criminosus, an teneatur respōdere interrogat. glo. in l. g iurasse. §. si pater. ff. de iureiur. Bart. in l. si duo patroni ff. e.

Universidad de Deusto Biblioteca

dendi obijciendiq; præbita patientia ab eo, vt ibi actio ambarum partiũ illuminata [a] sit pleniter, nec litigãtibus iudex prius velit sua sententia obuiare, nisi quãdo iam peractis omnibus, nihil habeãt in quæstione, qđ proponant. & tandiu actio ventiletur, quousq; ad rei veritatem perueniatur, frequenter interrogari oportet, ne aliquid pretermissum forte remaneat [b], quod annecti conueniat.

Ex præmissis manifestè colligitur, quòd pro incertis, à certis [c] recedendum non est: nec in re dubia, certa danda est sentẽtia. Cùm autem fides dubiæ rei, nisi testium approbatione, uel legitima confeßione iudici fieri non ualeat, testes autem authoritate Calixti papæ de alijs causis uel negotijs testimonium dicere non ualeant, nisi de his quæ sub eorum præsentia facta noscuntur, apparet clandestina coniugia ideo esse prohibita, quia cùm alter eorum coniugalem affectũ se ad alterum habuisse negare uoluerit, legitimis probationibus conuinci nõ poterit, quibus deficiẽtibus, iudicis sentẽtia ritè absolutus, reatum adulterij uterque incurrit, dum utroque eorum uiuente, alijs se copulauerint.

CAVSA XXXI.

Uxorẽ cuiusdã [d] alius cõstuprauit, eo mortuo, adulter adulteram sibi in uxorem accepit filiã ex ea susceptam cuidam in coniugẽ se daturum iurauit, illa assensum non præbuit, deinde pater alij eam tradidit, à primo reposcitur.

1 *Quæritur an poßit duci in coniugium, quæ prius est polluta per adulterium?*

2 *Secundò, an filia inuita sit tradenda alicui?*

3 *Tertiò, an post patris sponsionem illa poßit nubere alij?*

QVAESTIO I.

Adulterio [e] polluta prohibetur duci in coniugium authoritate Leonis papæ qua dicitur:

à partibus potest facere interrogationes, vt hic, & extra de do. & cõtu. prout. & ff. de interroga. act. si si ne. & extra de concess. præb. & eccl. non vacan. post electionẽ. Similiter aduocati possunt interrogare, vt ff. de adult. l. si postulauerit. §. quæstioni. Causarũ em merita, partiũ assertione panduntur, vt extra de in integrũ restit. tum ex literis. C. si per vim vel alio modo l. ij. sed in hoc differt interrogatio iudicis ab interrogatione partis, quia si partes adinuicem interrogant, oportet q pars interrogans prius ponat aliquid, ne calumniose videatur interrogare, sed aliud est cum iudex interrogat.

Interrogatiões à quibus possũt fieri.

a Illuminata sit pleniter. nam fructus diuinus est sæpius iustitiam recenseri. xxxv. qõ. ix. graue.

b Remaneat. Ergo etiam post apertas attestationes potest fieri interrogatio: quia vbicunq; æquitas mouet iudicem, põt interrogare, vt ff. de interrog. act. vbicunq;. Sed an omnia prætermissa posit iudex supplere, dubitari consueuit. Certũ est, quod defectũ aduocatorum potest iudex supplere circa ius, vt C. vt quæ desunt aduoca. l. vnica. & extra de postula. præla. bonæ memoriæ, vbi dicit: nos pro ipso curauimus allegare. sed videtur quod etiã de facto posit supplere, vt extra de cõsuet. cũ dilectus. & de appella. constitutis. in fi. ff. de peti. hære. l. vlti. nam si aduersarius non est præsens, potest iudex supplere eius absentiam, vt C. de appel. l. vlti. C. de tẽp. ap. l. ij §. vlti. & iudex contra naturã actionis põt ferre sententiã, vt ff. de redhibit. act. boũ. §. aliquando. & extra de cõcess. p̃bẽ. & eccl. nõ vac. ex parte. Ad hoc dico, qđ iudex nõ potest supplere de facto, nisi aliquid in præsentia sui actum est, vt quod aliquẽ citauerit, vel quod instrumentum quoddam corã ipso lectum sit, vel quod tempora appellationis lapsa sint, vt C. de tempo. appell. l. ij. §. vlti. similiter dico, q in his quæ spectant ad substantiam electionis, põt iudex supplere, vt xlvij. dist. de Petro. si tamen altera pars negaret, non statur verbo iudicis, nisi quatenus probauerit legitimis documentis. vt extra de proba. quoniam contra. B.

Iudex de quo potest supplere.

Per istã decret. ex parte non probatur id ad qđ probandũ inducitur,

c A certis. Tene certum, & dimitte incertum, vt de pœn. dist. vij. c. iij. in fi. nam in incertis locus est coniecturis, vt extra de homicid. ad audientiam. & ff. de ver. ob. l. cõtinuus. §. j. ff. de ritu nupt. l. adoptiuus. §. serui. Ioan. ibi quæstio quo ad partes determinata erat. vbi dicit, ca re debet robore firmitatis & cętera. sed ibi Papa voluit gratiam facere illis sic receptis extra iudiciũ.

d Uxorem cuiusdã. In hac causa addit Gra. duo alia impedimenta matrimonij, scilicet enormitatem criminis, de qua tractat in j. q. et coactionem, de qua tractat in secunda. Adiũgit etiã in tertia quæstione, de sponsalium non frangenda. Vt autẽ hic. &c. Et no. qđ licet enormitas delicti impediat matrimonium contrahendum: non impedit tamen nisi in his casibus, scilicet cum quis commisit incestũ. xxxij. quæstio. vij. si quis viduam. & cum quis interfecit vxorem xxxiij. q. ij. admonere. & in alijs casibus notatis xxvij. quæst. j. hi qui. de alijs non reperitur expressum quod impediant: nisi quis velit dicere de solẽniter pœnitente de quocunque crimine. q. impediat: vt xxxiij. q. ij. de his. qđ non admitto. Illud tñ nõ est verũ, q nullũ crimen dirimit iam contractũ, nisi in duobus casibus sequẽtibus, vbi nõ tantum crimen, quãtũ cõstitutio ecclesiæ dirimit. & ibi inducit rationes quæ ipsum mouent; quia talia faciẽda nõ sunt sine causa. argu. ff. de trãsac. cũ. vlti. de extra de cõcess. præben. cum nostris. extra de accu. cum dilecti. secundum Hug. Istã gl. tenet Bar. in l. j. C. de dita. quem sequit Alexander de Imol. per istam glo. in l. dubia. tandẽ col. C. vtque desunt ad uo. Idẽ tenet Iãn. in ca. veniẽs de accusa. Matrimonium vero impeditur ob delicti enormitatem.

e Adulterio. Hæc qõ diuidit in tres partes. In prima probat per sex canones, q nullus ducat in matrimonium quam polluit per adulterium. Secunda ibi, sed obijcitur. tertia ibi verum. Ioan. Adulterio. Hic depingit j. q. s. an posit aliquis in vxorem ducere, quam polluit per adulterium? & videtur qđ sic, vt j. c. denique. Nisi in tribus casibus, puta si viuente marito dederit ei fidẽ q si maritus præmoreretur, eã duceret. Vel si alter in mortem mariti cum effectu machinatus est, vt j. c. relatum; et extra de eo. Adulterio polluta, an posit à suo corruptore duci 3 Et; ca. si quis viu.

Adulterio polluta non ducatur ab eodem in matrimoniũ.

CAN. I.

Nullus [a] ducat in matrimoniũ, quã prius polluit adulterio. Sed Augustinus contrà testatur scribens ad Valerium de nuptijs & concupiscentia. †

Licet alicui ducere in matrimonium, quã prius polluit adulterio.

CAN. II.

Denique mortuo eo, cum quo fuit verum connubium, fieri [b] potest coniugium cum qua præcesit adulterium. Item in libro de bono coniugali. Posse sanè fieri licitas nuptias ex personis illicitè coniunctis (honesto placito [c] subsequente) manifestum est.

Hæc vltima authoritas August. de cõcubinis loquitur, perhibẽs cõcubinas posse trãsire ad honestũ placitum nuptiarũ. Prima authoritas August. loquitũ de repudiata, quam dum viuẽte viro suo, quicunque ducit in coniugiũ, committit adulterium cuius adulterium aliquam habet veniam, dum eius copula creditur [d] esse licita [e].

Illud verò Leonis papæ de ea intelligendum est, quæ à viro suo non erat repudiata: cuius viuebat vir, reddẽs ei coniugale debitũ.

Vnde in concilio apud Alphesum habito præsente Conrado rege statutũ est, capitulo sexto.

Nullus ducat in coniugium, quam polluit per adulterium.

CAN. III.

Illud verò communi decreto secundum canonum statuta definimus, & p̃iudicamus, [f] vt si quis cum vxore alterius eo viuente fornicatus fuerit, moriẽte marito, synodali iudicio aditus ei claudatur [g] illicitus: nec vlterius ei cõiungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Christianæ religioni conuenit [h], vt vllus ducat in coniugium, quã prius polluit adulterio.

Hic [i] subaudiendũ est, nisi prius peracta [k] pœnitẽtia [l], & si nihil in mortem viri machinatus fuerit: vel si viuente [m] viro, fidem adulteræ nõ dedit se sumpturũ eam sibi in coniugem, si viro eius superuiueret.

Vnde in concilio Triburiensi legitur. † † cap. xl.

Post mortem viri non potest adulteram in coniugium ducere, qui viro viuente iuramẽtum sibi futurarum nuptiarum præbuit.

CAN. IIII.

Relatum est auribus sanctorum sacerdotum, quendam alterius vxorem stupro violasse [n], & insuper mœchæ viuente [o] viro suo iuramentum dedisse [p], vt post legitimi mariti mortem, si superuixisset, duceret eam in vxorem: quod & factum est. Tale ergo con-

de eo, qui dux. in mat. quã pol. per adul. significasti. Et in tertio, quãdo publice eam duxit. extra eod. c. cum haberet. Innoc. tamen tantũ duos casus excipit extra eo. ti. veniens. & potest dici, quod tertius continetur sub primis: quia qui publice cõtrahit cum alia, fidẽ dat ei, qđ eam vellet perpetuo habere. Magister tamen allegat ad vtrãq; partem, & post distinguit, & male. j. ea. §. hæc vltima authoritas. vltimo ponit verã solutionẽ in .§. hic subaudiẽdum. Car. vult distinguere inter publicum adulterum, vt tunc non posit ducere eam: & priuatũ vel occultum, vt tũc posit. sed hoc nõ probauit. arg. pro hoc xxx. q. j. c. vj. Ioã. hodie autem si quis vxore viuente, alij fidem dederit, vel cum ea cõtraxerit de facto, si nec ante nec post cognouerit eam, post mortẽ vxoris contrahere potest cũ ea: vt extra de eo, qui dux. in mat. c. vlti. H.

† c. j. li. j.

a Nullus. Hæc verba latius patent, quã eorum sententia: deberet enim potius dici ecõuerso, scilicet quilibet ducat nisi in tribus casibus tantum exceptis. Restringuntur enim hæc verba ad duos casus vel tres tantum: arg. ff. qui po. tu. credendum. ff. quod vi aut clam. l. si alius. §. notauimus. Ioan.

b Deniq;. Fieri. nisi aliquis illorum casuũ interueniat, quos dixi in summa.

c Honesto placito. id est, maritali affectu.

d Creditur. ignorantia iuris vel facti crassa. ff. de iuris & fact. igno. nec supina. j. quæst. iiij. §. finali.

e Licita. & tunc potest eam retinere, primo viro mortuo, & hoc falsum est.

f Illud vero. Et præiudicamus. id est, præ alijs iudicamus.

g Claudatur. Arg. quod si iuraui de cætero non cognoscere concubinam meam, si postea cum ea cõtraham, & cognoscam non sum periurus: quia per iuramẽtum, illicitus aditus tantũ mihi clauditur: quia nõ intellexi, nisi de illicito. ar. xxij. q. v. c. humanę. & notaui etiam plura arg. xj. q. iij. quod prædecessor.

Iurans de cætero nõ cognoscere concubinam, si cũ illa cõtrahit, periurium nõ incurrit.

h Cõuenit. In duobus casibus tantũ, vel nec cõuenit, id est, non est honestum.

i Hic. Id est, in hoc loco in hoc capi. j. huius qõnis.

k Peracta. Quantũ ad primũ capi. & ad fidem proxi. superioris ca. quod dicit peracta, supple vel incepta. ar. extra de eo, q cog. con. c. veniens.

l Pœnitentia. hoc quãtum ad illud c. denique.

m Viuente. in his duobus casib⁹, etiã si mortuo viro eam accepit, est ab ea authoritate apostolica separandus: q hęc prohibitio perpetua est. extra de eo, qui dux. in mat. significauit nobis. & capi. cum haberet.

n Relatum. Violasse. Quid si non violauit, sed dedit fidem, quod remanebit cum ea? dicit Hugo. quod de re non vacante non debuit promissionẽ recipere vel dare: vnde non potest cum ea remanere. argumen. ij. q. j. capi. in primis. ibi, ad Malachitanã. Alij dicũt cõtra, q canones non videntur loqui, nisi de adulterijs. Opi. H. corrigitur extra eodem, cap. vltimo.

o Viuente. Et ita ei viuente viro fidẽ dedit. vnde non debet cum ea remanere. argumentũ. ij. quæstione prima. ca. in primis. ibi, ad Malachitanam.

p Dedisse. multo fortius si eam duxit viro viuente, separan

nubium prohibemus, et anathematizamus [a].

Item in eodem. †

Post peractam pœnitentiam poterit viduam in coniugem ducere, quam viro viuēte per adulterium polluit.

CAN. V.

SI quis viuente marito, coniugem illius adulterasse accusatur, & eo in proximo [b] defuncto eandem sumpsisse dignoscitur, omnibus modis publicæ pœnitentiæ subijciatur, de quo etiā post pœnitentiam perfectam (si expedierit) seruabitur regula [c], nisi forte idem vir aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidisse [d] notetur, aut propinquitas vel alia quælibet actio † criminalis impediat: quod si probatum fuerit, sine vlla spe cōiugij maneant perpetuò [e] cum pœnitentia.

Item ex concilio Elibertano apud Vermerias.

PALEA.

SI qua mulier in mortē mariti sui, cum alijs cōciliata sit, & ipse uir aliquem illorum se defendendo occidit, si probare potest ille uir, eam ream esse consilij, potest (ut nobis uidetur) ipsam uxorem dimittere, & si uoluerit, aliā ducere. Ipsa autem insidiatrix pœnitentiæ subiecta, absq; spe coniugij maneat.

Item ex concilio Eliberitano. †

Post pœnitentiam reconcilietur ad cōmunionem vidua, quæ mœchum suum in virū accepit.

CAN. VI.

SI qua fuerit [f] vidua mœchata, & postea eundem habuerit maritum, post quinquennij [g] tempus peracta legitima pœnitentia placuit eam ad communionem reconciliari.

[2] Sed obijcit, Dauid [h] cū Bethsabee adulteriū cōmisit, & mortē Vriæ machinatus est, & tamē eandē Bethsabee postea duxit in vxorē. Sed in veteri [i] testamento multa permittebantur propter infirmitatē, quæ in Euāgelij perfectione eliminata sunt: sicut permittebatur [k] quibuslibet dare libellū repudij, ne p odiū funderetur sanguis innoxius, quod postea in Euāgelio dominus phibuit, dicens vxorem à viro nō esse dimittēdam, nisi causa fornicationis. Quædā permittebantur causa infirmitatis, & sacramenti futurorū: sicut dominus permisit filijs Israël offerre animalia sibi in sacrificiū, quę in Aegypto consueuerant immolare dęmonibus, malēs [l] ea sibi offerri quā idolis: & vt essent illis sacramēta futurorū. sic & Bethsabee pmissi est Dauid duci in vxorē, non magis causa sue infirmitatis [m], quàm significatione [n] futurorū. Sed est alia ratio, qua re vxor defuncti huic nubere nō possit. Generaliter enim prohibentur viri & mulieres frequenter matrimonia contrahere: vnde in connubio secūdarum nuptiarū presbyteri interesse non debent, sicut in Neocęsariēsi cōcilio legitur. †

separandi sunt. extra de eo, qui dux. ca. ex literarum. & ca. cum haberet.

† cap. ij. [a] Et anathematizamus. Id est, separamus, sic exponitur. ij. quæst. j. in primis. ibi, si ad Malachitanā. xxvij. qō. ij. c. de coniugali.

[b] SI quis viuēte. In proximo. Factum recitat, maior tamen est cōtra eum præsumptio ob hoc.

[c] Regula cōtrahēdi, scilicet matrimoniū, vt cōtrahatur cū illa. & quod dicit si expedierit, hoc ideo dicit, si timeatur lapsus iuuenilis incōtinentiæ: vt xxxiij. q. ij. c. in adolescentia. infra proxi. causa. q. vj. §. qui contra. sed illud ex rigore, istud ex misericordiæ dispēsatione. vel hic † occasio de contracto, ibi de contrahendo matrimonio. vel hic de simplici, ibi vero de incestuoso, adulterio, quod est grauius. xxxij. qō. vij. §. sed illud.

[d] Occidisse. Hoc ipso vt coniungerentur. aliud si casu: qa forte inimici sunt: vel ex alia causa, tunc ducere poterit vxorē eius. extra de conuers. infid. laudabilē §. ad hoc. vbi etiā arguitur, quod si ante baptismum machinatus sit, post baptismum cū vxore defuncti non contrahat, & ita huiusmodi peccata non deleantur in baptismo. Et not. quod dicit occidisse. vnde † c. lxxij. nisi machinatus fuerit cum affectu, [redacted] nō impeditur [i], puta si voluerit dare venenū, & non dederit. sed nec impeditur, qui mortem viri ratam habet, dum tamen nō præcepit, licet alias in maleficijs retrotrahat ratihabitio. ff. de vi & vi ar. idē.

[i] Hæc sententia approbat̄ extra de eo qui dux. i matri. c. j. in glo. ij.

§. cum procuratur. xxvij. q. j. c. j.

[e] Perpetuo. Nisi sit iuuenis: vt trigesima tertia, quęst. ij. cap. in adolescētia. & capi. antiqui. & capi. inter fectores. xxxv. quæstio. vj. cap. si duo.

[f] SI qua fuerit. alias est §: respicit hic. §. præcedentem. hic est subandiēdum vbi tria dixit. & ad ea tria itroducit capitula.

[g] Post quinquennij. Sed nonne pro adulterio septē annis debet pœnitere? Sic [r], sed sunt arbitrariæ pœnitentiæ.

Sed obijcit. Hæc est secunda pars q̄stio. in qua quæritur vtrum sit peccatum contrahere secundas nuptias. & est dicendum quod non, licet litera videatur aliter sonare. sed est exhortatio castitatis, non autem reprobatio nuptiarum. Ioan. de Fant.

[h] Dauid. Hanc historiā habes. 50. dis. in. §. econtra.

[i] In veteri. Planius dixisset, quod ideo fuit matrimonium inter Dauid & Bethsabee, quia ecclesia nōdū phibuerat: arg. xxxij. quæst. iiij. obijciuntur. & cap. dixit.

[k] Permittebatur. Not. hanc permissionem comparatiuam esse. erat enim vtrumq; malum: sed vnum minus, quod permisit, ne maius cōmitteretur, scilicet homicidiū. sim. j. xxxiij. q. ij. ca. si quod verius.

[l] Malens. xxij. quæst. j. cap. considera.

[m] Infirmitatis. Quia non fuit peccatum Dauid suæ improbitatis estus, sed vmbra mysterij de pœni. distin. iij. c. illud.

[n] Significatione. vt de pœniten. distinct. iij. cap. illud. † c. 1. Dauid

2. Re. 11. a — Deu. 24. a — 2 Vt 34. qō 2. hoc ipsum — Mat. 19. a — Leuit. 9. b — Matrimonium fuit inter Dauid & Bethsabee. — 2. Re. 11. d

Dauid, Dauid enī interpretatur manu fortis. i. Christus, qui fortiter debellauit aereas potestates: Vrias, lux mea Deus. & significat diabolū, qui transfert se in Angelum lucis, et etiā lucidus creatus fuit: quem etiam Deus separauit. j. de pœn. di. ij. principium. xxvj. q. v. nec. Vrias, & Bethsabee qualiter interpretantur. Bethsabee interpretatur puteus. vij. & significat ecclesiā gentilium, q̄ hausit dona septiformis gratiæ, & Christo copulata est, vt xxxij. qō. ij. §. his ita. i. cum prius adhæreret Vriæ. i. diabolo per cultum idololatriæ.

Fides & conuersatio, pœnitentiam breuiat eorum, qui frequēter ducunt vxores.

CAN. VII.

DE his q frequenter vxores ducunt [a], & de his qui sæpius nubunt, tempus [b] quidem pœnitentiæ his manifestum cōstitutum est: sed conuersatio, & fides eorum, tempus abbreuiat: presbyterum verò connubio secundarū nuptiarum interesse non debere [c], maximè cum præcipiatur secundis nuptijs pœnitentiam tribuere, quis erit presbyter qui propter conuiuium illis consentiat nuptijs?

Itē Io. Chrysostomus.

Secundum veritatis rationē, fornicari conuincitur, qui secundam duxit vxorem.

CAN. VIII.

HAc ratione [d] & Apostoli præceperunt secundas adire nuptias propter incontinentiam hominū. Nam secundā quidem accipere, secundum pręceptum Apostoli licitū est, secundum aūt veritatis rationem, verè fornicatio [e] est: sed cum permittente Deo publicè, & licenter [f] cōmittitur, fit honesta fornicatio. Propterea bene dixit Christus in euangelio, quia [g] Moyses hoc permisit, & non præcepit. Aliud est enim præcipere, aliud permittere. Quod enim permittimus nolentes præcipimus [h] quia malas hominum voluntates, ad plenum prohibere non possumus.

Item Hieronymus de virginibus contra Iouinianum libro quinto. † lib. j. Tomo ij.

Vt vitetur periculum fornicationis, secunda matrimonia conceduntur.

CAN. IX.

QVomodo virginibus ob fornicationis periculum concedit nuptias, & excusabile facit quod per se [i] non appetitur, ita ob idem fornicationis periculum concedit viduis secunda matrimonia. Melius est enim, licet alterum & tertium, vnum virū nosse, quā plurimos, id est, tolerabilius est, vni homini prostitutam esse, quàm multis. Siquidem & illa in Euangelio Samaritana sextum se maritū habere dicens [k] arguit̄ à domino quòd non sit vir eius [l]. Vbi enim numerus [m] maritorum est, ibi vir, qui propriè vnus est, esse desijt. Vna costa à principio in vnā vxorē versa est. Et erunt (inquit) duo in carne vna. Non dixit tres [n], neque quatuor. Alioqui non duo, sed plures.

[a] DE his qui. Ducunt. Plures simul, hodie. s. vnam, cras aliam viuente prima de talibus secundis nuptijs intellige hoc capitulum.

[b] Tempus. s. pœnitentiæ.

[c] Debere. Id est, debet deponi, si prior vxor viuat. xj. quæstio iij. Tegualdum. & etiam intelligas interesse per consensum, vel etiam vt benediceret nuptias, qd' non debet, vt extra de secun. nup. c. j.

HAc ratione & Apostoli.

[d] Hac ratione. i. simili ratione sicut Moyses pmisit dare libellum repudij, vt vitaret homicidium, sic Apostolus permisit secundas nuptias vt vitaretur fornicatio. xxxij. quæst. ij. §. his ita.

[e] Fornicatio. Cū ea quam permisit Moyses post repudiatam assumi [r]. xxxiij. quæst. ij. si quod verius.

[f] Licenter. Quia pœnam temporalē non patiebantur.

[g] Quia. Respicit hoc aliū locū Matthæi, illud. s. quos Deus cōiunxit, homo non separet. quo audito dixerunt Pharisæi, quid ergo mandauit Moyses dare libellum repudij, & dimittere? & dixit illis, quoniā ad duritiā cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras. q. d. nō præcepit, cum sit malum. non enim cum sit malum, sine vitio est quod ignoscit, nō præcipit. xiij. dist. nerui.

[h] Præcipimus. i. permittimus. sic ponitur lv. distin. qui patrem [t]. 50. dist. domino sancto.

[i] QVomodo virginibus. Per se. matrimonium enim per se non appetitur, quia non ducit ad vitam, sed tū est appetendum causa vitandæ fornicationis, & propter prolem. j. proxi. causa. q. ij. §. his ita. [redacted]

[k] Dicens. Imo dixit se non habere virum in Euangelio. sed Hieron. respexit hic, non quod in ore protulit mulier, sed qd' in mente habuit, bene enim gerebat in corde se virum habere. vnde & dominus secundum opi. eius dixit, Vade voca virum tuum. q. d. quem putas tuū. & illa quasi cōsentiendo sic se sentire, dixit. video q̄a propheta es tu. & sic est argum. quod qui dicit aliud quā vox significat, potius dicit id quod intēdit dicere, quā id quod vox significat, quod est contra illud xxij. quæ. ij. is autem. ff. de rebus dubijs. in ambiguo.

[l] Vir eius. Quia illum et alios simul habuit: quod non licebat Iudæis, vt extra de diuor. gaudemus.

[m] Vbi enim numerus argum. quod si qua in plures consentire velit insimul, nihil aget, vt si dicat cōsentio in vos: nisi forte alter esset cōsanguineus, tunc forte teneret matrimoniū cū reliquo. Vel dic vbi numerus. s. ex quo aliquis bigamus est ibi vir qui proprie vnus est. i. Christus, esse desistit, & quia in eo deficit sacramentum Christi & ecclesiæ. & hoc cōsonat expositioni proxi. &c.

[n] Tres. Arg. quod minor numerus q̄ū que excludit [3] maiorem, quādoq; minorem, vt extra de testi. licet. in fine [4].

Primus. Lamech. Historia legitur in Genesi, quod cum Cain per inuidiam interfecisset fratrem suum Abel, maledixit ei dominus. vnde dixit Cain. Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear: omnis ergo qui inuenerit me, occidet me. & dominus ad Cain, Nō ita fiet, sed q occiderit Cain, septuplū punietur. cūq; terram vt profugus habitasset, Lamech qui ab eo sextus descendit, duas habebat vxores Addam & Sellam, & dum venationem exerceret, & oculi eius caligarent, indicio pueri qui

cum

1. Cor. 7. b — Deu. 24. e — [1] Ad hoc ea 32. q. 7. c. j. & 2. & extra de diuor. gaude mus. & c. Quanto. — Mat. 19. a — Libell' repudij quæ fuit permissus. — Simile s. dist. qui hoc. Hug. dist. 4. ca. denique.

Mulier in plures simul cōsentiens, nihil agit. — Ioan. 4. c — 3 Contra no. xv. di. c. j. in glo. alibi. — Gene. 2. d — 4 Dic qd' maior numerus nō excludit minorē ff. de in litē iur. l. antepen. & no. xv. dist. c. j. nisi quādo negatiue exponūtur verba, vt in hac decre. licet. Ioā. de Fant.

Universidad de Deusto Biblioteca

eum ducebat, sagittam dirigens Cain occidit inter fruteta latentem, quem feram esse existimabat: quo comperto occidit adolescentem qui eum ducebat. & dixit eis, Audite vxores Lamech, quia occidi virum in vulnus meum, & adolescentem per liuorem meũ, septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech septuagies septies. Sequens §. patet. & dicit hic quod Gratia. intellexit præcedens capit. de secundis nuptijs licitis. sicut & præcedẽtia duo ca. sed H. sentit contrarium.

Primus[a] Lamech sanguinarius atque[b] homicida, vnam carnẽ in duas diuisit vxores, fratricidium & bigamiam eadem cataclysmi[c] pœna deleuit[d]: de altero[e] septies[f], de altero[g] septuagies septies[h] vindicatum est: quãtum distat in numero[i], tantum & in crimine: quàm sancta[k] sit bigamia, hinc etiam ostẽditur, quòd bigamus in clerũ eligi non potest. & ideo Apostolus ad Timoth. Vidua (inquit) eligatur[l] nõ minor lx. annorum, quę fuerit vnius viri vxor. hoc cõmune præceptũ est de his viduis, quæ ecclesiæ pascuntur eleemosynis. & idcirco ætas præscribitur, vt illæ tantum accipiant pauperum[m] cibos, quæ iam laborare non possunt. Simúlq; cõsidera, quòd quæ duos habuit viros, etiam si anus est decrepita & egẽs, ecclesiæ stipes non meretur accipere[n]. Si autem panis illi tollitur eleemosynæ, quantò magis ille panis qui de cælo descẽdit: quem qui indignè comederit, reus erit violati corporis & sanguinis Christi. Quãquam[o] hæc testimonia quæ suprà posui, in quibus[p] viduis conceditur vt si velint denuò nubant, quidam interpretantur super his viduis, quas amissis maritis sic inuenerit fides Christi.

3 *Verùm[q] hoc cum in exhortationem uidualis continentiæ non in condemnationem secundarum deinceps nuptiarum putamus dixisse: quas multorum authoritatibus constat licitas esse, ut ex uerbis eiusdem datur intelligi. Ait enim ad Pammachium, in apologetico contra Iouinianum.*

Nec duæ, nec tres, nec deinceps nuptiæ sunt condemnandæ.

CAN. X.

Periant, quæso, aures obtrectatores[r] mei, & videant me secundas nuptias, & tertias in domino concessisse. Qui secundas, & tertias nuptias non damnaui, primum potui damnare matrimonium? Idem. Non damno bigamos, imò nec trigamos[s], & si dici potest, octogamos.

Idem. Ego nunc voce proclamo libera, non damnari in ecclesia bigamiã, imò nec trigamiam, & ita licere quinto & sexto & vltra quomodo & secundo marito recte nubere.

Item August. libr. ij. contra aduersarium legum & prophetarum †.

Secunda coniugia, sicut & prima licita esse probantur.

a Primus. Hæc dictio primus non construitur cũ hac dictione sanguinarius: quia Lamech non fuit primus homicida, sed Cain, sed construitur cũ hac dictiõe diuisit.

b Atque. Pro. i.

c Cataclysmi. i. diluuij. à cata, quod est circum, & clysma, quod est diffusio, quasi circumquaque diffusio.

Cataclysmus est diluuium.

1.Cor.11. f

d Deleuit. i. puniuit. s. xxiiij. q. iij. an non contra. sed hic narratur res prout gesta est, ibi mysterium. nam peccatum Lamech, designat peccatum humani generis, quod diluit salutifer aduentus Christi.

e De altero. i. de peccato alterius, scilicet Cain.

f Septies. quia vindicta sumpta est de eo, vsque ad Lamech septimum ab Adam, sextum ad Cain. vel quia punitus in septem generationibus suis, quæ in diluuio perierunt.

g De altero. Id est, de peccato alterius, scilicet Lamech.

Lamech plus peccauit quam Cain.

Lamech punitio.

h Septuagies septies. quia Lamech in lxxvij. animabus fuit punitus quę processerũt de lumbis eius. Vel dic septies, id est, perfecte. septuagies septies, id est, perfectius, iuxta illud, O terque quaterque beati id est, perfecte beati. Videtur ergo, quod magis peccauit Lamech quam Cain, quia magis punitus est, & quod peccatum Lamech grauius fuit vindicatum, quia plura commisit, duo scilicet homicidium, & adulterium, Cain fratricidium tantum.

i In numero. Pœnarum. i. maioritate.

k Quam sancta. Ironice hoc dicit. & loquitur de altera bigamia, de vera scilicet.

l Eligatur. Non intelligas quod debeat talis eligi in abbatissam. nam illa erit virgo lx. annorũ, vt xx. quæstione. j. iuuenculas[1]. sed vt pascatur ab ecclesia.

1 Et facit lxxxj. dist. viduæ. & c. seq. Ioã. de Fant. & idẽ tenet hic Lau.

m Pauperũ lxxxi. distinctione capit. viduæ. & capitulo sequenti.

n Non meretur accipere. non dicit non accipiat: nec dicit vt non detur, sed non meretur accipere: quia non datur ratione merenti, sed datur misericorditer ratiõe obsequij.

o Quanquam. Hoc respicit principium cap. vbi cõceditur viduis secunda matrimonia contrahere. Dicebat enim quidam, quòd illæ viduæ tantum poterant contrahere quas mortuis maritis infidelibus fideles iam viduas inueniebat, quas scilicet iam factæ viduæ conuertebãtur.

Viduæ possunt indistincte contrahere. &c.

p In quibus. Scilicet testimonijs.

Verum. Hæc est tertia pars quæst. in qua probat quod nõ sit peccatum cõtrahere secundas nuptias & deinceps. Ioan. de Fant.

q Verum. Magister hoc cap. intelligit de secundis nuptijs licitis[2], sed cõpetentius intelligitur de illicitis, aliter exemplum de Lamech non congrueret, quare tam aspera proponeret Hieronymus, cum authoritate Apostoli licita sint, nõ video.

2 Idem intelligebat Ioann. sed Io. de Fan. tenent quod sequitur.

r Periãt. Obtrectatores. Qui dicũt me dãnare matrimonia.

† cap. xj.

s Trigamos. Vt in Bro. lib. ix. ne quisquam. contra. ibi dicitur quod tertiam ducere non licet, vt in authentic. quomodo opor. episco. §. si autem. colla. j. sed illa correcta sunt & sic per hanc dictionem nuptiæ, non tantum primæ, sed etiam vlteriores nuptiæ designantur. Et sic est arg. contra. de verb. signi. boues. §. j. & ff. de leg. iij. fidei commissa. §. si quis decem.

Deus

CAN. XI.

Deus masculum & fœminam propagandi generis causa, nuptiali castitate[a] cõiunxit, & secundas nuptias, quæ in vtroq; testamento permittuntur[b], licitas esse monstrauit.

Idem super primã epistolã ad Corinthios. †

De eodem.

CAN. XII.

Quòd si dormierit[c] vir eius, non dicit primus, vel secũdus, vel quartus: nec nobis definiẽdum est[d], quod non definit Apostolus. vnde nec vllas debeo damnare nuptias, nec eis verecundiam inferre numerositatis. Dominus autem septemuiram non damnauit[e]: nec dicit in resurrectione[f] non posse esse: sed tantùm, neque nubent neque nubẽtur. vnde nec contra humanæ verecundiæ sensum audeo dicere, vt quoties voluerint nubãt: nec ex corde meo[g] quotaslibet nuptias cõdemnare. Quod dicitur vniuiræ, hoc & omnividuæ: Beatior autem erit si sic permãserit.

QVÆSTIO II.

Quòd autem[h] aliqua nõ sit cogẽda nubere alicui, Ambrosius testatur super epistolam primam ad Corinthios. Nubat uidua cui uult, tantùm in domino, id est, quem sibi aptum putauerit, illi nubat: quia inuitæ nuptiæ solẽt malos prouentus habere. Tantùm autem in domino, id est, sine suspicione turpitudinis nubat, & uiro suæ religionis nubat. 1.Cor.7.

Item iudicium Vrbani papæ.

Iuramento patris non cogitur puella nubere, cui nunquam assensum adhibuit.

CAN. I.

Si verum esse constiterit, quod nobis legati Iordanis principis retulerunt, scilicet quod ipse coactus[i] & dolens filiam suã infantulam[k] nolentem & flentem, & pro viribus renitentem, non assentientibus, sed valde dolentibus matre & parentela, Rainaldo Rodeli filio desponsauerit, quoniam canonum & legum authoritas, talia sponsalia (vt infrà ostenditur) nõ approbat: ne ignorãtibus leges & canones, nimis durum quod dicimus videatur, ita sententiam temperamus[l], vt si princeps cũ filiæ, matris, & parentelæ assensu, id, quod cœptũ est, perficere voluerit[m] cõcedamus, sinaũt,

Castitas est inter coniugatos.

a Deus. Nuptiali castitate. ergo castitas est inter coniugatos, quæ sancta dicitur. xxx. dist. §. hæc scripsimus. potest ergo eorum concubitus dici castitas. arg. s. xxxj. dist. Nicæna.

b Permittuntur. Si ergo in veteri testamento permittuntur, quomodo dicitur Apostolus permisisse? Dic permisit, id est, permissum esse ostẽdit, redigendo in scriptis propter quosdam, qui dicebant ad vxorem nõ accedẽdum causa incontinentiæ[1].

1 Similiter not. s. pro. causa. qõe ij. in princi.

c Quod si dormieris. Verba Apostoli.

† c. 11. li. de bono cõiugali.

d Nec nobis definiendum est. hic arg. quod nõ licet alicui definire vel determinare, vel excipere, quod canon nõ excipit vel definit vel determinat: arg. xix. dist. si Romanorũ. s. xxvij. q. ij. lex diuinæ. xxiij. q. v. si nõ licet. & xvj. q. j. c. sunt nonnulli. & ij. q. v. c. consuluisti. & xxviij. q. j. idololatria. & lv. dist. si euangelica. & s. j. q. iij. c. Saluator. & s. xxij. q. v. hoc videtur. Sed cõtra argu. ff. de testi. l. quæsitum. s de conec. dist. ij. liquido. & intelligo, non licet iniuste & male, contra rationẽ & cõtra canonẽ. xxxiij. q. ij. quos Deus.

Canone non definiente definire non licet.

Matt. 22. c

e Non damnauit. cum quæreretur ab eo cui deberet coniungi. Et est argu. quod interrogãdo aliquis qd ponat: vt ff. de verb. obli. l. j. §. si quis ita. s. e. cap. quomodo. ibi, dicens, &c. sed excipiẽdo non: vt ff. de except. l. nõ videtur. Arg. contra xxij. q. ij. quæris.

Interrogãs ponit.

1.Cor.7.g

f In resurrectiõe. Sadducæi negãtes resurrectionem futuram, contra opinionem pharisæorum, qui eam credebãt, id est, homines futuros in eodẽ statu, dicebant scilicet, quod debebant commisceri sicut nunc faciunt, & quemlibet recepturum vxorem, quam hic habuerat: vt pharisæos confunderent, talem eis quæstionem fecerunt. Ecce aliqua habuit hic octo viros, cuius illorum erit vxor in iudicio? quam quæstionem soluere non potuerunt. Quam cum postea Sadducæi proponerent Iesu, respondit: erratis, nescientes scripturas, quia in resurrectione, neq; nubent, neque nubentur: sed erunt sicut angeli Dei.

Resurrectio negatur à Sadducæis.

g Nec ex corde meo. id est, præter diuinæ scripturæ authoritatẽ. quilibet enim debet probare qd dicit, non ex suo sensu moueri. xxxvij. distinct. c. relatum.

h Quod autẽ. Hic quæritur, an aliqua sit cogẽda nubere? Et respondendum est qd non: quia in matrimonio animus debet gaudere plena libertate: vt extra de spon. cum locũ. imo etiam licet culpa alicuius præcesserit metum, tamen ille metus excusat eũ à matrimonio: vt extra eod. c. veniens. si autem quis desponsauit aliquã bene est cogendus vt ducat eã, vt extra de spons. ex literis. in casu tamen sub alternatiõe cogetur. s. vt vel ducat eam, vel intret religionem: vt extra de conuer. coniug. ex publico. nõ obstat, quod legis extra de spon. requisiuit. vbi dicis, potius est monenda quàm cogẽda. expone potius, id est, prius. De hoc plene notaui, xcvij. q. ij. §. sed cõcedatur.

Nubere non est aliqua cogenda.

i Si verum. Coactus. Hoc non releuat eum si filia consensisset.

k Infantulã. Hoc sufficeret, vt nihil actum videretur, si illa esset infantula, id est, intra septenniũ. sed hac de causa papa non procedit. imo credo, qd ponatur infantula pro puella.

l Temperamus. Hoc ideo dicit, quia ille raptor erat, ideo de iure eã habere nõ poterat[2]. arg. xxxvj. q. ij. c. placuit. hunc rigorem temperat hic papa.

2 Sub. poterat ergo papa præcipere vt amplius in hoc facto nõ procederet: sed hunc rigorẽ, &c. vt sequit. H.

m Voluerit. Arg. qd de iure factũ nõ est, per sequentem consensum posse legitimari & cõfirmari. Et est arg. quod ratihabitio retrotrahit, & cõfirmat quod prius illegitime factum erat: arg. xvj. q. j. cap. vlti.

Quod

Universidad de Deusto Biblioteca

legatus noster vtrasque partes audiat, & si nihil fuerit ex parte supradicti Rainaldi amplius, quod impediat, a ab ipso b Iordane c, sacramentum, quòd ita constent hæc vt dicta sunt, accipiat, & nos canonũ ac legum scita sequẽtes, deinceps non prohibemus quin alio viro (si voluerit) prædicta d filia eius nubat, tantum in domino. Ecõtrà Hormisda papa scribit Eusebio episcopo.

PALEA.

Tua sanctitas requisiuit à nobis frater uenerãde de filio adulto, quẽ pater matrimonium contrahere uult, si sine uoluntate filij adulti facere potest? Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit filius, fieri non posse. Potest autem de filio nondum adulto, uoluntas cuius nondum discerni potest, pater cum cui uult in matrimonium tradere, & postquã filius peruenerit ad perfectam ætatem, omnino obseruare, & adimplere debet. Hoc ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus sancitum à uobis tenendum mandamus.

Item Sacratio regi Aragonum.

Quorum vnum futurum est corpus, vnus debet esse animus, atque ideo nulla est inuita copulanda alicui.

CAN. II.

De neptis tuæ coniugio, quam te cuidam militi daturum necessitatis e instante articulo, sub fidei pollicitatione firmasti, hoc æquitate dictãte decernimus, vt si illa virum illum omnino (vt dicitur) renuit, & in eadem voluntatis authoritate persistit f, vt viro illi prorsus se deneget nupturam, nequaquam eam inuitam & renitentem eiusdem viri cogas coniugio sociari: quorum enim vnum corpus est, vnus debet esse & animus, ne fortè virgo cùm fuerit alicui inuita copulata, contra dñi Apostoliq; præceptũ, aut reatum dissidij g, aut crimẽ fornicationis incurrat, cuius videlicet peccati malum in eum redundare h constat, qui eã coniunxit inuitam: quod pari tenore de viro etiã est sentiendum.

Itẽ Nicolaus Radualdo Portuensi & Io. Sicoliensi episcopis.

Non licet deserere viro, quam præmissis dotibus & publica attestatione duxit vxorem.

CAN. III.

Lotharius Rex in cõmonitorio i profitetur Gualdradam se à patre præmissis dotibus accepisse, & sororẽ postmodũ admisisse Huberti. Vbi primùm diligenti inuestigatione inquirite, & si eũdem gloriosum regẽ prædictam Gualdradam, præmissis dotibus coram testibus secũdum legem k & ritum, quo nuptiæ celebrari solent, per omnia inueneritis accepisse, et publica manifestatione eadem Gualdrada in matrimonium ipsius admissa est, restat vt perscrutemini l cur illa repudiata sit, vel filia m Bosonis admissa est. Sed quia idem gloriosus rex metu Tebergam admisisse se dicit, metu vnius hominis tantus rex nõ debuit contra diuinum præceptũ in immane præcipitiũ mergi. In hoc certè se magis repræhẽsibilem n ostendit, in quo amorẽ Dei amori mũdi postposuit: cùm nec etiam occisores corporis sint timendi a cõtra iustitiam hominem impellentes. Nihil itaq; vobis aliud præcipimus, manifestatione sua eodem rege cõuicto b, nisi vt secundũ canonicam authoritatẽ, nostra vice freti causam illius definiatis. Si verò minimè probatum fuerit Gualdradam fuisse vxorem legitimam, neque nuptijs more celebratis per benedictionem c, scilicet sacerdotis, filio nostro Lothario extitisse cõiunctam: suggerite illi vt non molestè ferat legitimam sibi (si ipsa innocens d apparuerit) reconciliari vxorem. Præterea vos scire volo, qa præfata Teberga apostolicam sedẽ bis & ter appellauit e: & se à præfato glorioso rege conquesta est iniustè fuisse deiectam, & vi coactam falsum contra se composuisse piaculũ: nam eo tempore ad apostolicam sedem libellũ appellationis suæ misit: in quo quidem non adhuc confessam, sed vt cõtra se falsum diceret crimẽ, cogi sese innotuit f: insuper subiungẽs, quòd si amplius compulsa fuero, scitote non veritate, sed timore mortis, & euadendi studio (quia aliter nõ possum) quod voluerit dicam. Vnde vobis præcipimus vt cùm eadem Teberga ad condictam synodum, sicut statuim9 aduenerit, causam eius diligẽti examinatione tractetis: & si ei obijcitur quòd illa se crimen aliquod admisisse confessa fuisset, & econtra illa violentiam g se pertulisse proclamauerit: vel si inimicos iudices illos sibi fuisse testata fuerit: tunc illud renouetis h iudicium, secundum æquitatis normã, vt iniustitiæ mole non opprimatur.

His authoritatibus euidenter ostenditur, quod nisi libera uoluntate nulla est copulanda alicui.

QVÆSTIO III.

Quod autem i post parentũ sp̃onsionem alijs nubere nõ ualeant, authoritate Elibertani concilij monstratur, qua dicitur? †

De parentibus, qui fidem frangunt sponsaliorum.

CAN. I.

Si qui parẽtes k fidem fregerint l sponsaliorum, triennij tempore à communione abstineãt. si verò idem sponsus vel sponsa in illo graui crimine non fuerint m depræhensi n, excusati o erunt parẽtes. si verò in

---

a Quod impediat. intentionem Iordanis: vt si probaret eos postea consensisse, patrem scilicet & filiam.

b Ab ipso. Arg. quod testes de domo prodeuntes recipiuntur. sed hoc fit in matrimonio. xxxv. q. vj. videtur. palea est.

b Ab ipso. Id est, ex parte eius 1. debet enim per testes probare exceptionem suã super coactione: vt ff. quod metus cau. non est verisimile. nõ autẽ staretur eius sacramento tantum, nisi ei esset delatum ab aduersario.

1 Arg. cõtra, extra de test. in literis. qđ dic vt no. xiiij. qõ. ij. in sum. in fine.

c Iordane. Argu. ei qui coactionem est passus, ꝓbationes competere.

d Prædicta. Rainaldus licet cõfessus fuerit in iure eam suam esse vxorem, nec probare potuit. Non enim solui potest matrimoniũ ex vna parte: vt extra de despõ. impub. attestatiões. de hoc. xxx. q. v. §. sed obijcitur.

De neptis. e Necessitatis. Quia forte necessariũ erat ei militis auxiliũ: vel forte intulit ei metũ.

f Persistit. quod præsumitur, nisi qs alleget de mutata voluntate, & probet. ff. de iure fis. l. Statius Florus. & ff. de proba. eũ qui.

g Dissidij. id est, odij.

h Redũdare. No. regulam, qui occasionem damni dat, damnum dedisse videtur, vt extra de homic. de cætero. 2 xxvij. qõ. ij. c. si tu. & xxiij. qõ. iiij. est iniusta.

Damni dans causam damnum dedisse videtur.

2 Et eod. tit. presbyterum. & plene extra de test. sicut.

i Lotharius. In commonitorio. id est, in epistola vel scriptura, qua nos commonuit de facto suo.

k Secũdum legẽ. Tenetur ergo probare etiam solennitates, contra regulam cõmunẽ, qua dicitur, semper præsumitur omnia solenniter acta: vt in fi. de fideiuss. §. vlt. extra de sent. & re iud. sicut. sic cũ aliquis dicit se emisse à pupillo, ꝓbabit quod tutore authore emerit: vt ff. de pub. act. l. quęcũq. §. vlti. nam ex quo allegabat se primo duxisse Gualdradã, quomodo hoc probaret, nisi publice eam duxisset: cum clãdestina matrimonia non possint probari. xxx. q. v. §. sed obijcis? credo qđ ideo grauabatur, quia infinitæ præsumptiones erãt contra ipsum: quod suffecisset.

Solẽnitas actus quandoque probanda est.

l Perscrutemini. Hic in notorio admittitur ꝓbatio in cõtrarium. arg. extra de elec. bonæ.

m Filia. Teberga scilicet, q̃ filia erat Bosonis, & priuigna Engeltrudæ 1 vt iij q. iiij. c. vlti. & xj. qõ. iij. Teugaldum.

n Reprehensibilem. Arg. quod qui turpitudinem suam allegat, non est audiendus. C. de reuo. do. cũ profitearis. & C. de transact. l. transactione finita. extra de dona. inter. 3 Itẽ est hic ar. quod propter paruitatẽ personæ nõ præsumitur metus illatus. sic alias propter publicum locum non præsumitur quis metum passus in vrbe: vt ff. quod met. causa. non est.

Turpitudinem suã allegans, nõ est audiendus.

3 Et extra de testib. ex tenore. & de præsump. tertio. & de cõcess. præben. ex tenore.

a Timendi. quia potius omnia mala debemus tolerare, quam malo consentire: vt xxxij. q. v. ita ne.

b Conuicto. videtur ergo quod confessio, quã fecit quis in instrumento, præiudicet ei: vt extra de præsumpt. illud. & extra de transla. quanto. arg. contra C. de proba. nõ epistolis. Item argu. ꝙ confessio extra ius facta præiudicet: vt de excess. præla. quã sit graue. sed dic ꝙ perstitit in hac confessione, etiam cum ventum fuit ad iudiciũ: & ideo sibi præiudicauit.

Confessio facta in instrumẽto, an præiudicet.

c Per benedictionem. Argu. quod si quis publice aliquã duxerit, & dicat se prius duxisse aliam, teneatur probare, quod cum omni solẽnitate dotis & benedictionis eam duxerit.

d Innocens. maxime. nam si ipsa fornicata fuisset, hoc tamen non posset ei obijcere Lothari9: cum & ipse esset notorius adulter. 1 ij. q. j. scelus. extra de diuor. gaudemus. & cap. significasti. Vel dic cum Hug. quod hic parcit regis verecundiæ.

1 Imò videtur qđ potuisset. l. si qua ij. lustris. C. ad orfic. et in authen. quomodo opor. epis. 1 oportet. col. j.

e Appellauit. Argu. quod ter potest appellari in eodem negotio. sic extra de appel. directe. ij. q. vj. omnis oppressus. licet arg. contra ij. quæstio. vj. si quis in quacunque. Sed potest dici, ꝙ pluries appellauit, id est, pluries vocẽ appellatiõis emisit: vt extra de testib. cum tu fili.

Appellatur tertio licet.

f Innotuit. Nota quod per præcedentem ꝓtestationem probat sequens metus: vt extra quod metus causa. perlatum. sed non per sequentem: vt C. eod. l. metum. tamen etsi non fuisset protestata, nihilominus admitteretur ad probandum metum: vt xv. quæstio. vj. cap. j.

Metus probatur per protestationẽ præcedentem.

g Violentiam. Arg. quod confessio facta metu vel vi, nulli præiudicat. xxij. q. iiij. inter cætera. 5. xv. q. vj. c. j. 5. distin. 50. presbyteros. j. q. j. constat. xx. q. iij. præsens. 5. vij. q. j. omnes qui. arg. xj q. iij. quisquis.

h Renouetis. Arg. quod idem est iudicium appellationis, & causæ principalis. argu. ij. q. vj. omnis oppressus. contra ij. q. vj. si quis episcopus. Arg. contra vj. quæsti. iiij. Osius. contra.

i Quod autẽ. Hic intitulatur tertia quæstio, an scilicet filij post spõsionem paternã possint cũ alijs contrahere: & quidem si sponsalibus consensissent filij post septennium, non licet alijs nubere. xxvij. q. ij. per totum. si tamen nupserint, tenet matrimoniũ. extra de spon. duo. duobus. Si vero filij nõ cõsenserint, vel sunt intra septẽniũ, non habent necessario sponsalibus stare, nec illa spõsalia tenent. xxx. q. ij. c. vnico. consulitur tamen filijs vt stent illis spõsalibus. extra de despons. impub. tua. alias non obligat filiũ sponsio paterna. ff. de verbo. obl. stipulatio ista.

Filij vtrũ post parentum sponsionẽ possint cum alijs contrahere.

k Si qui parẽtes. Pro nuptijs filiorum fidem præstantes, & de cõsensu filiorum.

l Fregerint. Non copulãdo eos, sicut iurauerunt de consensu filiorum.

m Non fuerint. Quia copulari volunt inter se 2, & nõ obstante voluntate parentum.

† ca. 54.

2 Licet parentes noluerint qui iurauerũt. Hugo.

n Deprahensi. Videtur hic, ꝙ si ambo parentes vellent se absoluere, nõ possent: quod concedit H. sed obst. extra de spon. prętęrea. H. dixit Alexandrũ ibi non papaliter, sed magistraliter respõdisse. Tu potes resoluere plurale i singulare. ille enim punitur, per quem stat, quod non consummatur matrimonium: vt extra de spons. duo. duobus.

o Excusati. Quo ad pœnam ecclesiæ, non quo ad reatum. ex quo enim operam dederunt, ne filij copularentur, peccauerunt mortaliter. arg. de pœn. distin. j. si cui. & vere excusati debent esse quo ad pœnã, ex quo

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

factum eorum per alios repræsentatur: quia si teneor aliquid facere, & alter id faciat etiam sine mandato meo, hoc mihi prodest: vt ff. de verb. oblig. cum seruus. Nam si mihi das pecuniam vt seruum manumittam, & alius eū manumittat, hoc sufficit mihi, vt ibi.

1 Si sic solutam, & alius eū manumittat, hoc sufficit mihi, vt ibi.

2 Consentiendo.

ri meo in cui credito-

Dicunt autem quicunctāter dam, q parētes posme liberas sunt soluere sponsa ff. de neg. gest. l. soluendi.

sunt etiam sacramē tum. ī. xxij. q. v. pueri, quod nego: quia ætas præfixa est, infra quam nō potest puer iurare.

b Ecce. Imo & si sine eorum consensu contrahunt, dare debent operam parentes. extra de desponsa. impu. c. j.

eodem fuerint vitio, & polluerint se consentiendo [2], superior sententia seruetur. Ecce [b] q non licet parentibus sponsalia filiorum suorum frāgere. Verūm hoc de illis intelligendum est, quæ illorum consensu cōtrahuntur.

CAVSA XXXII.

Originarij [c] qui dicuntur.

Vidā uir cùm non haberet uxorem, quandam meretricem sibi in coniugio copulauit: quæ erat sterilis, neptis ingenui, filia originarij [c]: quam cum pater alij uellet tradere, huic auus eam copulauit causa solius incontinentiæ. Demde hīc pœnitentia ductus, ex ancilla propria filios sibi quærere cœpit. Postea de adulterio conuictus, & punitus, quendam rogauit ut ui uxorem opprimeret suam, ut sic eam dimittere posset: quo facto quandam infidelem sibi copulauit, ea tamen conditione, vt ad Christianam religionem transiret.

Vidā uir. Originarij. id est, seruit: vt patebit in sequētibus: tamē originarios non dico seruos, nec ascriptitios. Ioan.

Meretrix potest duci.

Vod autem. Hic depingit prima quæstio, an scilicet quis ducere possit meretricē: & est dicendum q sic, si spes habet de eius correctione: vt j. c. vlti. & extra de eo qui dux. in matr. fit. tur qui eā ducit. extra de sponsal. inter opera. Sed si non habetur spes de ea, forte non licite ducit: tenet tamen matrimonium cū ea. j. ea. q. si quis vxorē. allegat tamē prius magister, q duci non possit: quia ex quo iam ducta est, dimittenda est si fornicetur: vt j. ca. c. j. ij. & iij. ergo à maiori, non est de nouo ducenda. hoc argu. habes extra de iureiuran. quemadmodū. potius est. arg. à destructiōe cōsequētis.

Maritus an possit vxorē criminosam relinquere: vel an debeat eā accusare.

Icut. Patronus. Hoc intelligo, cum ipsa non vult agere pœnitentiam: vt extra de adult. si vir. Item hoc intellige cum notorium est vxoris adulterium, nec iam ignorantiā suam obumbrare potest maritus. C. de adult. sine metu. arg. ff. de adulter. mariti. j. xxxiiij. q. ij. ego. patea est. tunc enim leno præsumitur, & de lenocinio accusatur. j. ea. crimen. non tamen tenetur hoc casu dimittere eam, sed denuntiare debet eius crimen, ad pœnitentiam, siue occultum sit, siue notorium eius crimē, dum tamē probare possit. Et nota q in omnibus istis ca. nō dicitur, q eā debet expellere, vel debitum denegare: sed sicut dixi, denūtiabit ecclesiæ crimē eius, & aget ad hoc vt il la pœniteat: vel agat si vult ad separationem tori. Nūquid ergo ante sententiam ecclesiæ tenetur ei reddere debitum? Hug. dicit q sic: quia nunquā facta ipsam (vt dicit) sed sententia priuat aliquem iure petēdi debitum. Et est arg. pro eo extra vt lite pendē. laudabilem. viij q. iiij. nōne. xv. q. vlti. c. vlti. xxxiij. quæstio. ij. secula res. xxxv. q. vj. mul torum. & satis hoc probabile videtur: quia non debet face re præiudicium marito, si requisitus cognoscat talem vxorem, vt postea non possit ipsam accusare: quia tunc potius cognoscif ab vxore, quam cognoscat vxorem. Alij contrarium dicūt. Ego consulo, quod non reddat nisi ad mandatū ecclesiæ, ne videaf approbare mores eius: vt ff. de adul. si vxor. in fin. Hoc autem certum est, q expellere eam non debet à se, etiā si notorium sit eius crimen: vt extra de divort. porro. nisi publice moraretur cū adultero, vel nisi ipsa conuicta sit per sententiam, vel confessa sit crimen in iudicio: vt j. ea. de benedictiō. & extra de adult. intelleximus. & extra de diuor. significasti. quod autem in hoc ca. dicif, videf esse correctiū: vt C. de adult. authu.

3 Tertiò, cuius arbitrium aliqua sequatur, an liberi aui, an originarij patris?

4 Quartò, si uiuente uxore liceat alicui filios ex ancilla quærere?

5 Quintò, si ea quæ uim patitur, pudicitiam amittere comprobetur?

6 Sextò, si adulteram possit dimittere?

7 Septimò, si uiuente dimissa, aliā possit accipere?

8 Octauò, si infidelē sub præmissa conditione licet alicui fidelium in cōiugem ducere?

QVÆSTIO I.

1 Pars.

Vòd autē meretrix in cōiugū duci nō debeat, multis authoritatibus & rationibus probatur. illa enim quæ adulterij rea conuincitur, nisi post peractam pœnitentiam in coniugij consortium retineri non debet.

Vnde Ioannes Chrysostomus ait super Matthæū capitu. ix. †

† Patronus turpitudinis est, qui uxorem suam adulteram dimittere noluerit.

CAN. I.

Sicut crudelis & iniquus est, qui castam dimittit vxorem: sic fatuus est, & iniustus, qui retinet meretricem. Patronus [c] enim turpitudinis est, qui celat [a] crimen vxoris.

Item Hieronymus. †

† Causa fornicationis, vir dimittat vxorem: non tamen adulteram ducat.

CAN. II.

Dixit dominus in Euangelio: Quicunque dimiserit [b] vxorem, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit, mœchat. Sola fornicatio est, quæ vxoris vincit [c] affectū: imò cum illa vnam carnē in aliam diuiserit, et se fornicatione à marito sēparauerit, non debet teneri, ne virū quoq; sub maledicto faciat: dicente scriptura, Qui tenet adulteram, stultus & impius est. Vbicunque igitur fornicatio est, vel fornicatiōis suspicio [d], liberè vxor dimittitur: & quia poterat accidere, vt aliquis calumniam faceret innocenti, & ob secundam copulam nuptialem veteri copulæ crimen impingeret: sic priorem dimittere iubetur [e] vxorem, vt prima viuente, secundum non habeat.

Idem in epistola Pauli ad Corinthios.

Vxore adulteram te, an per dat vir ius exigēdi de bitum.

[f] IN coniugio. Licita donec vir egerit pœnitentiam. Et sic patet quod si alter coniugum adulteratur, reliquus perdit ius exigendi, sed secundum Hu. delinquens tenetur alteri reddere debitum: vt nota. supra eadem. capitu. j. Sed obijcio tibi qui dicis, q

Sola viri fornicatio vxorem maculat.

fornicanti non tenetur alter reddere debitum: mulier quę fornicatur, perdit ius petendi debitum, similiter vir non habet ius petendi debitum in tali muliere. Deliquit ergo cognoscendo eam: vt hic dicitur, & infra capitu. proxi. si ergo mulier petat debitum à viro, & vir excipit cōtra eam quia perdidit debitum, ipsa potest replicare, quod & ip se similiter perdidit debitum. extra de diuor. significasti. vnde videtur q cum effectu possit mulier petere debitum: sed nō est ita quia si mulier triplicauit, vir potest quadruplicare, & dicere, ego ex tua culpa perdidi.

CAN. III.

IN coniugio quis postitus, quæcunque peccata fecerit, non propriam infuscant coniugem, sed fornicatio vxorem coinquinat, vt iam non sit viro suo licita [f], sed adultera.

Item Ioannes Chrysostomus.

Qui vxorem suam dimittere adulteram noluerit, duobus annis pœniteat, si ei debitum reddiderit.

CAN. IIII.

[g] SI quis vxorem suam inuenerit adulteram [h] †, & postea deinceps placuerit habere eam in matrimonio, duobus annis pœniteat, ideo, quia cum adultera mistus sit, quę adhuc crimine suo nō est purgata: aut abstineat [i] se à matrimonio eius donec explea tur [k] satisfactio criminis pœnitentiæ suæ, ideo quia post satisfactionem pœnitentiæ non meretur vocari adultera. Similiter si virum suū vxor inuenerit adulterū, non ad imparia [l] iudicabitur. †

† Adde quę sit pœna mulieris cōmittentis adulterij. Nec ab adulterio desistentem.

† Aliasiu dicantur.

[g] SI quis. Hoc c. intellīgit H. cum adulterium vxoris est notorium vel etiā publicum? per sententiam, vel quia in iure confessa est, & ita condemnata, nec tamen desistit adulterari, & vir ei committere incorrigibili. Recte igitur intelligatur cum crimen est ita manifestum, quod præter ignorantiæ, &c. vt dixi supra c. capi. j.

[h] Adulteram. Nec ab adulterio desistentem.

[i] Aut abstineat. In sequenti capitulo si quis vxorē. est &, sed legas aut pro &, & erit vna pœna. Vel ibi lege & pro aut, & erunt duæ pœnæ sub alternatione, vt aut pœniteat duobus annis, aut non exigat debitum ab eo donec peregerit pœnitentiam.

[k] Expleatur. Vel saltem inchoetur. nam si voluerit eam sibi reconciliare, etiam intra tempus pœnitentiæ ab ea potest exigere debitum: vt extra de diuor. significasti. & de fur. ex literis. in fi. extra de eo qui cog. consang. c. veniens.

[l] Ad imparia. Hoc quo ad debitum † non exigendum, donec alter pœniteat. Similiter non ad imparia iudicantur quo ad debitum reddendum, quo ad diuortium, quo ad accusationem. j. ead. quæstione v. præcepit. & cap. Christiana.

† Vt 23. qō. 5. § ex præmissis videas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Subauditur. Hæc est ij. pars q. in qua probat per viij. c. quod meritorium est viro eam, scilicet meretricem post pœnitentiam retinere. Io. de Fant.

a Subauditur. Respicit hoc quod dicit in ca. sicut vbidixit qui retinet.

b DE Benedicto. Mactare. Id est, punire.

c Et caluatos. Pannis abscisis. i. dehonestatos & tō suratos, sicut moris est in quibusdā locis: quia vestes & capilli incidūtur eis in ignominiam ante et retro.

Vxor à viro separata, sub qua cautio ne est ei restituenda.

d Sub cautela. Cum non dicatur hic quæ cautio præstari debeat à viro, videtur quod nuda sufficiat: cum talis cautio firmissima dicatur: vt ff. de confe. dist. iij primum. arg. ad idem. ē. xvij. quæstio. ij. si quis incognitus.

Cautionis nomen enim cautionem nu tionis per se posidam promissionē designat.

tum, nudā promissionem designat. C. de verb. signi. ancimus. Solu. si mulier nihil allegat de suspicione viri, dico sufficere nudā promissionē. si autem dixit eum esse suspectum, oportet vt idonea cautio ei præstetur, scilicet fideiussores, vel pignora, vel etiam iuramentum si forte illud magis timet vir. vt xvij. q. iiij. metuentes. si vero tanta sit læuitia viri, vt nulla cautio videatur sufficere: tunc non est ei reddenda, sed alicui honestæ matronæ committēda: vt extra de restī. spol.

1 Vbi de hoc & extra de pignō. c. vlt. in gl. ij. & extra eo. titu. literas. in fin. quia satisdatio maleuolū proficit; vt instit. de sulit. nō con spe. tut. §. vlti. test. quo- e Recipere. Non niam. §. ita enim erit compelalijs in gl. lendus eam recipere ex eo, &c. re cum alij adhæserit. extra de diuor. significasti. & potest monasterij ingredi ea viuente: vt xxvij quæstione ij. Agathosa.

f In alium. Pœna adulterij etiam secundum leges commutata est in intrusionem monasterij. C. de adulter. authentica, sed hodie.

g Vod autem. Si fides. Id est, credulitas, scilicet vt credantur peccata per pœnitentiam deleri: vel fides, id est, certitudo & spes correctionis continentiæ eius.

h Mundabantur. Quo ad pœnā temporalem: imo sola venialia dimittebātur per ceremonialia. de pœ. di. vj. c. j.

i Sine mundatione legali. sed sola pœnitentia.

k Quamuis. Dauid. Historia legitur in li. Regū q Saul dixit ad Dauid, Quicūq; mihi centū præputia Philistinorū portabit habebit filiā meā. Dauid autē ducentos Philistæos occidit, & eorū præputia p̄sentauit Saul: & sic filiam suā Michol accepit in vxorē. processu autem temporis fugit Dauid à facie Saulis: & tūc vxorem Dauid dedit Phalthi filio Lais. Deinde mortuo Saule, cum filius suus Hisboseth redargueret Abner principē militiæ de cōcubina patris sui, indignatus est cū eo. vnde Abner reconciliatus est cū Dauid et Micholy xo 1. Re. 18. c. rem suam sibi reduxit: & secutus est eā Phalthi vir suꝰ, plorās vsq; Bahurim. nō em cognouerat illā, eo q illa diligēs Dauid semp tristis extiterat.

† de adulteri. comitigijs. lib. ij.

l Saulis filiam. Scilicet Michol.

m Præfigurator. Præfiguravit quod mulier post pœnitentiam debeat viro reconciliari. xxxj. quæ. j. §. sed obijcitur.

n Pœnitentis. Videtur ergo q non possit mulier de adulterio accusari post pœnitentiā, q falsum est. j. 33. q. j. admonet. sed post baptismum non, vt videtur: quia ibi lib. ij. plenior fit remissio, quo ad omnem pœnam, etiam temporalem. argu. de confec. dist. iiij. sine pœnitentia

Arg.

SI quis vxorē suā scit adulterā, & nō vult dimittere, sed i matrimonio habere: tribus annis pœniteat, & quādiu pœnitet, abstineat se ab illa.

Item Augustinus ad Pollentium libro iij. †

Adulterio purgato per pœnitentiam, potest fieri reconciliatio coniugij.

CAN. VII.

QVod autem tibi dudum videt, vt post adulteriū recōciliet coniunx: si fides a adsit, non erit durū. Cur enim adhuc reputamus adulteros, quos credimus vel baptismate ablutos, vel pœnitentia esse sanatos? Hęc crimina in veteri lege nullis sacrificijs mundabant b, quę in lege noui testamēti sine mundatione legali c mundātur: & ideo tūc omnino prohibitū est, ab aliquo contaminatā accipere vxorē, quāuis Dauid d Saulis filiam e, quam pater eiusdē mulieris ab eo separatā dederat alteri, tanquā noui testamēti præfigurator m sine cunctatione receperit. Nunc autem postea quam Christus ait adulteræ: Nec ego te condemnabo: vade deinceps noli peccare: qs nō intelligat maritū debere ignoscere, quod vidit ignouisse Deum amborum? nec iam se debere adulteram dicere, cuius pœnitentis n crimen deletum est à Deo.

Item de adulterinis coniugijs. †

Arg. contra extra de diuor. gaudemus. Sed dic, quod licet excipi posset baptismum, non tamen accusari: quia exceptio est fauorabilis, accusatio est odiosa. ij. quæstione vij. accusatio.

a Adultera etiam post pœnitentiam accusari pōt.

NOn erit. Adultera. Ma

b CVm renūtiatur. Si enim per ianuam peccati intrat diabolus, statim Christus recedit. de pœni. dist. ij. si enim inge. Et argue quod infusionē gratiæ præcedit remissio peccatorum naturaliter, id est, intellectu: sed tamē tēpore simul sunt. sic ergo pri⁹ desinit qs esse vitiosus, quā incipiat esse virtuosus. xxiij. qō. iiij. qd

Bonus & malus simul qs esse quis nō potest. de pœnit. dist. j. §. si autem. arg. ff. de hæred. instī. quoties. §. Dauid à facie Saulis. & ff. de mort. Abel. c. 4. si quis ita dixerit.

Item nec potest qs esse in medio statu: quia omnis qui nō diligit, odit, vt de pœnit. dist. ij. §. quicunque ab illa originali. in fi. Sed obijcitur, nonne peccatum dimittitur pœnitenti? quod si est ita, cum habēti peccatū dimittatur peccatū: ergo pœnitens est peccator. & ita videtur q̄ virtus & vitium simul sint, vel aliquo tempore inter medio sit quis sine adulterio: quod stare nō potest. Lauren. Ego dico omnes quæstiones tales esse duplices, isti infunditur gratia, isti dimittuntur peccata. est enim infusio composita & simplex: sicut hæc est duplex, lupus egreditur sylua. si enim intelligatur de composita egressione, vtraque istarum est vera, lupus egreditur sylua: lupus est in sylua. Secus si de simplici egressione. similiter vtraque istarum est vera: isti infunditur gratia: isti remittitur peccatum. similiter hic distinguendum est: hæc res præscribitur ante xxx. ann. hæc res non præscribitur ante xxx. annum.

c APud misericordem. Reuertitur. Si ergo iurauit ad diem certum soluturum pecuniam: licet post soluam, non peiero: quia iam ad veritatē redeo: sicut si sub pœna promisi aliquid, nec solui, pœna cōmissa est: si tamen post soluo, liberor à pœna. ff. de arbit. l. vlti. Quando pœna committatur, vel quando purgetur, not. in di. domini mei'. Hug. Item est hic arg. quod aliquis potest mutare confessionem suam, maxime incontinenti: vt extra de test. cog. præterea. vel antequam sit scripta. extra de cens. olim. dummodo non fiat calumniose: vt ff. de inter. actī. de ætate. §. vlti. Arg. contra extra de concess. præben. & eccle. nō vacā. post electionem. & extra vt eccle. bene. vt nostrū. & iiij. q. iij. item qui falso.

d Vxorem. Non tamen pœnam adulterij sustinet, q̄ matrimoniū suū contemnit, & vxorem delinquere pati tur, & contaminatione non indignatur: vt ff. de adult. l. ij. §. lenocinij. Crimen autem lenocinij plurib⁹ modis committitur. committit lenocinium, qui quæstuaria mācipia habet: quia nō est hoc minus, quā p̄prio corpore quæstum facere: vt ff. de ritu nup. l. palam. §. lenocinijs. Item est etiam leno, qui scīēter ducit damnatā adulterā vel qui reconciliat sibi adulteram: vt C. de adult. l. castitati. vel q̄ scienter tenet adulterā: vt hic, vel q̄ recipit pecuniā, p adulterio vxoris fuę: vt ff. de adult. l. ij. §. lenocinij.

Lenocinijs multiplicitēr cō mittitur.

e Accusatiōnē. sed non vsquequaq; negatur mulierē posse virum accusare 1. sed dicitur nō æquo modo cum viro accusationem de adulterio posse proponere. vnde recte subditur: Nō idem priuilegium, &c. vir enim iure mariti scilicet sine inscriptione, sine metu calumniæ, intra lx. dies vtiles mulierem de adulterio accusat: vt iiij. quæstio. iiij. §. aliquando. quod non facit mulier. alias vir & mulier ad paria iudicantur: vt j. ead. q. v. præcepit. & ca. Christiana. & j. ead. q. c. si quis vxorem. sed post sexaginta dies non potest eam, nisi iure communi accusare nisi absens sit propter rempublicam: quia tunc admittitur, & restituitur ad illos sexaginta dies. Et est iste casus specialis, in quo maiores restituuntur, & non minores. ff. ex quib. cau. maio. si qua milite. ff. de adult. miles. §. quidam. & ff. de mino. auxilium. Sed q̄ hic dicitur, non videtur tenere secundum iura nostra: nam sicut maritus vxorem, sic vxor maritum licite accusat, & inscribit contra eum, & obligat se ad pœnam talionis: & hoc quando coram seculari iudice agit. sed si agit coram ecclesiastico, non inscribit: vt extra de procur. tuæ. & lex idem videtur dicere in authen. vt liceat matri & auiæ. §. quia vero. & §. causas. colla. viij. Miror tamen, quare Inno. dicat, quod coram seculari iudice sit inscribendum: cum hodie pœna secularis commutata sit in ecclesiasticam pœnā: vt C. de adulte. auth. sed hodie. vnde etiam secundum

Accusare se possunt mutuo vir & vxor de adulterio.

† ca. xij. ‡ Adde q̄ mulier ad effectū pœnæ imponendæ viro ad sepa rationē to ri potest maritū accusare. no. Cy. in l. j. C. de adul te. Spe. in co. tit. versic. quid.

† cap. xj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

leges dico quod vxor possit accusare virum, cū tantum ecclesiastica sit pœna adulterij. sed dic q̄ ideo & hodie tenetur vir inscribere, quia ingressus in monasterium morti æquiparatur [1]. Vel dic, quod licet commutata sit pœna adulterij quātum ad mulierem, non tamen quantū ad virum. Sed ēsto. & cle. q̄ vir accusat mulierem, & succumbēs in cōdemnabitur sicut mulier condemnare tur si esset convicta: sed mulier convicta detruderetur in monasterium: ergo & vir. & sic aliquis cogitur recedere ab vxore sua absque causa fornicationis. secundum hoc quicūque vult separari ab vxore sua, accusabit eam: vt cum succubuerit, possit recedere ab ea: & sic alia via est consecutus quod desiderauit: quod est contra id xxxiij. quæstio. v. hæc imago. extra de procur. tuæ. Respon. bene cōcedo, quod eodem modo condemnatur vir, quo mulier. Mulier enim non cogit̄ intrare religionem, nisi viro placuerit: sic nec vir condemnatus cogitur intrare religionem, nisi mulieri placuerit. Vel intellige quod dicit decretalis, quod debet inscribere, verū est, quātum ad hoc, vt lucretur donationem propter nuptias vel dotem.

1 Vt not. xvj. q. j. placuit. ij.

2 Adde C. de epi. & cle. Deo no bis. Archi. qualiter C. de adul. puniat̄ succumbēs in accusatione adulterij. not. gl. & Bartol. in l. quamuis in verbo, gladio C. de adul.

a Non idem. id est, iure mariti. Vel nō idem, id est, nullum priuilegium apud secularem iudicem.

b Priuilegiū. Quidam domini dicūt, quod etiā vxor virum accusare potest de adulterio [1], sed nō cum priuilegio: quia tenebit̄ ad talionem: & hoc innuit hic. Alij dicunt, quod non potest, vt Ioan. & intelligunt authenticas illas, per quas dicunt veteres legales esse abrogatas, in authen. vt frat. filij. § viti. collatio. ix. & in authen. vt liceat matri & auiæ. §. quia vero. & §. causas. collatio. viij. in quibus videtur, quod æque vxor virum, sicut vir vxorem potest accusare per illam legem. C. de repu. consensu. vt cum agit ad

3 Dic q̄ ste ad effectū pœnæ imponendę viro ad separationem tori, non pœnę legalis. cōcord. not. per Cy. in l. j. C. de adulte.

separationem tori, vt lucretur donationem propter nuptias, non tamen vt vir in corpore puniatur, & ad hoc tantum agitur secundum canones.

¶ NOn enim. Vsus mali. id est, pruritus concupiscentiæ. Et nota quod sunt quatuor species tuor vsus. Est bon⁹ vsus cies. boni: vt integritas quæ Deo vouetur. Est & malus vsus boni, cum quis continet propter inanē gloriam. Et bonus vsus mali, cum concupiscentia arctatur circa matrimoniū. Est & malus vsus mali, cum quis vagatur ad meretrices: vt ead. quæstio. iiij. meretrices.

Vsus quatuor spe-

Ecōtra vero. Hęc est tertia pars quæstionis, in qua laudat & præfert virginitatem matrimonio: non tamen improbantur nuptiæ. ita intelligas sequentia cap. Ioā. de Fan.

quibus commendantur nuptiæ, & ab illicito vsu discernuntur.

3 Econtra verò Ambrosius improbare nuptias videtur dicens:

Prima vel secunda nuptia hac authoritate improbari videntur.

CAN. XII.

NVptiæ terram implent, virginitas [a] paradisum. Sed hoc intuendum est, duntaxat iuxta Hebraicam veritatē, quòd scriptura in primo & tertio & quarto & quinto die & sexto expletis operibus singulorum dierum dixit, Et vidit Deus, quòd bonū esset. in secundo verò die hoc omnino subtraxit: nobis intelligentiam tribuens non esse bonū duplicem numerū, qui ab vnione diuidat, & pręfiguret fœdera nuptiarū. Vnde [c] & in arca Noë omnia animalia quęcūque bina ingrediuntur, immunda sunt [f]: impar numerus est mundus [g]: quāquam in duplici numero intelligat & aliud sacramentū [h], quòd nec in bestijs quidem & immūdis auibus & bigamia [i] sit comprobata. bina enim & bina ingrediuntur immunda, & septena quæ munda sunt: vt haberet [k] Noë post diluuiū, quod impari numero statim Deo posset offerre.

Verùm hoc ad exhortationem, non ad necessitatem obseruandæ virginitatis refertur.

Vnde idem Ambrosius ait. †

Virginitas consilio suadetur, non ex imperio præcipitur.

CAN. XIII.

INtegritas corporis expetenda à nobis est: quam ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola est [a] enim virginitas, quæ suaderi potest, imperari non potest. Res magis voti [b], quàm præcepti est.

4 *Cum ergo in meretrice (ut diximus) nulla sit spes fidei, nulla certitudo pudicitiæ, patet quòd non est in coniugium ducenda. Sed obijcitur, Rhaab Hiericontina quamuis esset meretrix, tamen principi de tribu Iuda est copulata coniugio: de qua etiam Christus post ea natus dignatus est. Osee quoque duodecim prophetarum primus [c] ex præcepto domini coro hordei [d] meretricem emit, quam sibi in coniugio sociauit. Sed aliud est meretricem ducere, vel adulteram retinere, quam tua consuetudine, castitate & pudicitia exornes: atq; aliud est aliquam earum habere, quam nullo*

sub impari numero ingrediuntur munda in arcam.

h Et aliud sacramentum. Ab illo scilicet, quod, &c.

i Comprobata. Sensus est, adeo reprobatur bigamia, quod nec etiam in bestijs immunibus inueniebatur cum quo bigamia contrahi posset, si alter comparum moreretur.

k Vt haberet. Reddit rationem, quare munda sunt ingressa

ingressa sub impari numero vt ex illis posset aliquid offerre. vbi enim paritas esset, ibi non poterat diuidere masculum à fœmina.

Ratio quare munda animalia impari numero arcā Noe ingressa fuerint.

Verum hoc. CASVS. Quia Ambro. videbatur dicere quædam quæ videntur improbare nuptias: ideo Grat. dicit quo casu intelligantur: scilicet de consilio: ad quod inducit sequens cap. cuius casus patet.

a INtegritas. Sola est. Hæc dictio sola, determinat hoc verbū suaderi. i. solummodo suaderi potest: (imperatur enim fides, spes, charitas, humilitas) nisi aliqui fecissent sibi præiudicium vel vouendo, vel sumendo sacrū ordinem. xxvij. q. j. vt lex. quandoq; etiā imperatur continentia ratione delicti, vt in pœnitentibus, vxoricidis & incestuosis vt dixi. ē. causa proxi. q. j. in princi. & ca. sicut.

† lib. de exhortatione virginit.

b Vott. Argu. q̄ monachi vel canonici, nō possunt inuiti compelli ad districtiorem vitam: quia res est magis voti, quam præcepti, & magis libertatis quam coactionis. arg. di. lxxxiiij. c. ij. & xx. q. iij. præseus.

Monachi an possint ad vitam districtiorē compelli. Iosue 2. & 6.

Cum ergo. Hæc est quarta pars q. in qua soluit magister & dicit, quod si desinit meretricari, potest duci vxor: alias non. Ioan. de Fant.

Ostie l. 2. de j.

c Primus. Non ratione tēporis: sed ordinis. liber enim primus ponitur inter xij. prophetas.

d Hordei. Et xv. argēteis et dimidio coro tritici. Io.

NOn. est culpandus.

CASVS. Excusat Hiero. in hoc ca. Osee contrahentem cum meretrice, dicens eum propter hoc non esse culpandum, sed potius laudandum, quia malam conuertit in bonam: nec corruptus est ex societate fornicatę, sed fornicaria pudicitiam assumpsit.

e Societur. Societas enim inter contrahi potest, vt ex societate boni malus ædificetur: sicut emptio veneni valet, si tale sit quod adiecta ratione alterius materiæ vsui esse potest. ff. de contrahen. empt. quod sæpe. §. veneni.

Societas inter bonū & malum cōtra hi potest.

pacto à luxu carnis suæ reuocare ualeas. Hoc enim penitus prohibetur, illud laudabiliter factum legitur.

Vnde Hieronymus super Oseæ libro j. †

Non est peccatum meretricem ducere vxorem.

CAN. XIIII.

NOn est culpandus Osee propheta, si meretricem quam duxit, ad pudicitiā cōuertit: sed potius laudandus, q̄ ex mala bonam fecit. Non enim qui bonus permanet, polluitur si socie malo: sed qui malus est, in bonū cōuertitur, si boni exempla sectetur [f].

Ex quo intelligimus, non prophetam perdidisse pudicitiam fornicariæ copulatam: sed fornicariam sumpsisse pudicitiam, quam antea non habebat.

QVÆSTIO II.

1 pt

QVod autem non sit uxor, quæ sola causa incontinentiæ ducitur, hinc uidetur probari posse, quia coniugium propagationis non explendæ libidinis causa à Deo institutum est. Hæc nanque fuit benedictio [g] in coniugijs Crescite & multiplicamini.

Vnde Ambrosius super Lucam. †

Hieronymus secundas nuptias concessit. ē. xxj. quæstio. ne prima aperiant.

g Benedictio. Et fuit facta in paradiso. xxvj. di. de inde. tunc fuit præceptū, vt ibi dicitur. eodem modo præceptum fuit cum dicebatur: Maledictus qui non

f Secūtur. Argumentum quod malum additum bono, non corrumpit illud, sed potius sumit naturam boni. arg. j. ead. q. ij. quicquid. & extra de consec. eccle. quod in dubijs.

† cap. vj.

QVod autem. Hęc quæstio diuiditur ī septem partes, in prima quarum videtur probare superficialiter, quod causa incontinentiæ inducta non est vxor, quia honor est mulierum filios procreare. Secunda ibi, His ita. Tertia ibi, Non autē. Quarta ibi, Sic econtrario. Quinta ibi, De his. Sexta ibi, Cum ergo qui aliquam. Septima ibi, Cum ergo dicitur. Io. de Fant.

Quod autem. Hic depingitur secunda quæstio an sit illa cōiunx quæ causa incontinētię inducitur. Et quidē est, non secundum primam institutionem matrimonij factam causa prolis tantū, & gratia multiplicandi generis humani, sed secūdum secundam institutionem factam post peccatum vitandæ fornicationis causa: & vtraque institutio facta est in paradiso. Prima ante peccatum: secunda post. Attribuitur tamen secūda apostolo: non quia ipsam fecit, sed quia ipsam esse factam ostendit: & ne in posterum ab hæreticis in dubium reuocetur, in scriptis redegit: sicut etiā

Coniunx ne est, quæ causa incō tinētię ducitur.

† ca. j. in cōmentarijs. Genes. 1. c. De hac materiano ta. ē. proxi. causa. q. j. Deus masculū. Matrimonium quādoque fuit de præcepto.

reliquerit semen super terram. hodie tamen est consilium, nisi quo ad reddendum debitum. xxiij. quæstione quarta. apostolus.

PVdor est fœminis. CASVS. Beneuen. sic ponit hunc casum. Cum prima institutio nuptiarū fuit causa prolis habendæ, quodam modo pudor coniugatæ reputatur filios nō habere. vnde non fuit mirum si diabolus credebat Mariam esse corruptā, cum videret eam prolē habentem: quæ est præmium nuptiarum. Sola, id est, præcipua. Est, id est, esse debet.

a Pudor. Si tamē per eas non staret, quo minus habeāt nō est cur debeant pudere. ff. de regul. iur. in omnibus.

b Sola. Id est, præcipua. viij. dist. ca. 5. ad Ephesios. † si solus.

c Et gratia. Vnde dicit lex, quia magnum præmium est mulieribus, concipere, & conceptum tueri. ff. de ędil. edi. quærit. §. si mulier.

d Falleret. Ex hoc autem fuit deceptus diabolus, qui cum videret Mariā habere filium, credebat eam mulierem esse. Alia ratio redditur. xxvij. q. ij. in uenta. Hic patet, q Diabolū multa latēt diabolum, & quotidie dicit & quo scit per tempora fit. incrementa: vt xxvj. q. dij. sciendum.

Genes. 2. d e Principē mundi. Id est, mundanorum, id est, malorū. nec per hoc attribuitur ei sup homines aliquis principatus, sed dicitur Diabolus dicit mundi princeps. princeps eorum, id est, primo peccans, vel maior peccās. Vel ad derisionem dicitur princeps talium: sicut dicitur Rex schacorū, vel Cardinalis Rauennas: non tamen simpliciter est Rex, vel Cardinalis. arg. ff. de verb. signi. Paulus. quidam tamen hæretici garriunt eum principem mundi, quia fecit omnia infra lunarem globum. Ioan.

f SIcut non omnis. i. omnis nō. simile est ibi, Non erit impossibile apud Deum omne verbum.

Partus fœminarum, est eis sola causa nubendi.

CAN. I.

PVdor a est fœminis, nuptiarum præmia non habere, quibus hæc sola b causa est nubendi. Idem: Dum cōiugij præmium, et gratia c nuptiarū partus sit fœminarū, non mediocris causa est, vt virginitas Maria falleret d principem mūdi. e

Quid ergo non causa procreandæ sobolis sed explendæ libidinis sibi inuicem copulantur, nō tam coniuges, quàm fornicarij uidentur.

Hinc etiā Hieronymus. †

Non coniuges sed adulteri vocantur, qui non secundum præcepta Christi coniunguntur.

CAN. II.

SIcut non omnis f congregatio hæreticorū, Christi ecclesia dici potest, nec caput eorū Christus est: sic non omne matrimonium, g quo non viro suo secundum præcepta Christi vxor iungitur, ritè coniugium appellari potest, sed magis adulterium. h

2 *His ita respondetur. Prima institutio cōiugij in paradiso facta i est: ut esset immaculatus torus, & honorabiles nuptiæ: ex quibus sine ardore k concupiscentiæ conciperent. sine dolore parerent. Secunda propter illicitum motum eliminandum l extra paradisum facta est m, ut infirmitas prona in ruinam turpitudinis, honestate exciperetur coniugij n. unde Apostolus scribens ad Corinthios ait:* Propter fornicationē unusquisq; o *habeat suam uxorem, & unaquæque habeat uirum suum. Ex hac itaque causa fit, ut coniugati se sibi inuicem debeant: nec se sibi negare possint. Vnde Apostolus: Nolite* p *fraudare uos inuicem, nisi forte ex consensu, & ad tempus, ut expeditius uacetis orationi: & iterum reuertimini in id ipsum, ne forte tentet uos Satanas. hoc autem dico propter incontinentiam uestram. Quid ergo propter incontinentiam in naturalem redire usum monentur, patet q non propter filiorum procreationem tantum misceri iubentur. Non tamen ideo nuptiæ malæ iudicantur. Quod enim præter intentionem generandi fit non est nuptiarum malum: sed est uenialeq propter nuptiarum bonum: quod r est tripertitum s: fides uidelicet, proles, & sacramentum.*

1. Cor. 7. c

Matrimonium. Id est, coniunctio.

Adulterium. Id est, fornicaria coniunctio.

His ita respondetur. Hæc est secunda pars quæstionis in qua dicitur, quod matrimonium bis fuit institutum siue permissum. Primo in paradiso propter sobolem tantum. Secundo extra paradisum propter sobolem, & propter infirmitatem carnis vitandam: quia bonum matrimonij tripartitum est: scilicet fides, proles, sacramentum. Ioan. de Fantusij.

i Facta. Solo consensu: vt & nunc. & instituit Dominus matrimonium ex eo quod mulierem fecit, dicens illi quod vxor Adæ esset futura.

k Sine ardore. Nisi enim homo peccass:t, ita sine ardore & pruritu esset genitaliū coniunctio, sicut est aliorum membrorum: veluti si applices digitum digito, vel manum manui: vel si esset pruritus, non tamen esset peccatū, sicut non esset peccatum, manum scabiosam mittere ad ignem.

1. Cor. 7. Adam si nō peccasset, nulla in coitu voluptas esset.

l Eliminandum. Id est, coercēdum.

m Facta est. Id est, ostensa facta est: alias in paradiso etiam secundo facta est. sed quæro per quæ verba vel quando?

n Coniugij. Sed hodie sacerdos diaconus magis punitur si contrahat quam si fornicetur: vt distinctione xxviij. presbyterum.

o Vnusquisque. Qui per votū sibi non præiudicabit. xxvij. q. j. vt Iex.

p Nolite. Supra xxx. q. j. nosse.

q Vsum. Id est, carnalem vsum.

r Veniale. Id est, dignum venia. i. ad mortem non imputabile. 5. di. xiij. nerui. j. ead. q. iiij. in eo. contra. 5. dist. xxv. §. alias. arg. contra. j. xxxiij. quæstio. iiij. vir. dic vt no. j. c. proxi.

s Quod. Simplex est relatio.

t Tripertitum. Id est, bonum nuptiale est triplex id est, coniunctorum nuptijs bonum est triplex.

Immoderatus usus coniugatorum, non est nuptiarum malum: sed est veniale propter nuptiarum bonum.

CAN. III.

QVicquid. Exactione. Causa incontinentiæ, non causa libidinis explendæ.

b Ab adulterio. Infra ea. q. iiij. origo. contra. infra ea dem. quæstio. septima. adulterij. contra. 5. ead. quæ. iiij. liberorum. contra. vt hoc capi. & eius cōtraria melius intelligas, nota quod quatuor de causis commisceatur quis vxori. Causa prolis. Item causa reddendi debitum: his casibus nō peccat, imo meretur. xiij. dist. nerui. & xxxiij. quæstio. v. si dicat. Item causa incontinentiæ, cum scilicet est præuentus a voluptate: tūc est veniale peccatum: vt hic, et xxxiij. quæstio. iiij. vir cum propria. Quidam tamen dicunt hoc casu nullum esse peccatum propter authoritatem Apostoli: Vnusquisque habeat suam, &c. vt 5. §. proxi. Cognoscitur etiā vxor causa explendæ voluptatis, scilicet cum quis præuenit voluptatem vel cogitatione, vel vtendo calidis, vt pluries eam cognoscere possit. tūc secundum H. peccat mortaliter: vt in cōtrario ca. origo. minus tamen punitur propter bonū matrimonij: vt j. q. vij. adulterij. Alij dicunt, quod etiam in hoc casu tantum veniale peccatum est, arg. hic, & §. quæstio. vij. adulterij. & sic vbi repperitur quod mortaliter peccet, dic, id est, ad modū adulteri agit. Vel dicitur ad exhortationem continentiæ. xxxij. q. j. §. verum. Vel intelligit quando eā cognoscit contra naturā: quia tunc secūdum omnes mortaliter peccat, & grauius cum vxore quam cum alia. j. q. vij. adulterij. Ioan.

Ob quot causas cōmisceatur vir vxori.

1. Cor. 7. c

† c. 5. ad Ephesios.

c Omnubia. Præsentia. Adest tamē gratia spiritus sancti, quo ad illa, sine quibus gratia spiritus sancti haberi non pōt: cū etiā quis mereatur quādoq; in tali actu. j. xxxiij. q. v. si dicat. Sed abest, cū quis cognoscit vxorē, quo ad operationem, scilicet quo ad miracula faciēda, & vim prophetandi. manet enim bonis gratia spiritus sancti quo ad quædam, & recedit quo ad quædam: vt legitur de pœ. distinct. ij. quærendum. et c. potest discursus. Vel dic nō dari præsentiam spiritus sancti quo ad omnia: quia ibi est quidam stupor, & homo totus carneus efficit. Vel iō illi pruritui nō datur, quia est venialе peccatum. Dicit tamen P. Māductor coitum cōiugalem bene exerceri posse sine peccato quod cōcedo quando. Ioan.

† c. xiiij.

Coitus carnalis si ne peccato exercetur.

d Sola. Nō excludit Deū quin adsit sed virtutes, quantū ad operationē: quia illa hora totus carneus efficitur.

Similе contra. xxvij. q. ij. omne.

Cōcubinæ.

Sic ecōtrario. Hæc est iiij. pars q. in qua quæritur an sit vxor quæ ducitur ad tempus, vel sub conditione vt prolem euitet? & dicitur quod non. Ioan. de Fant.

SOlet quæri.

f Sed pro incontinentia. Id est, propter incōtinentiam vitandam.

4 *Sic e contrario datur intelligi, de ijs qui coniugali affectu sibi copulantur, q etiam si nō causa procreandorum filiorum, sed explendæ libidinis conueniunt, non ideo fornicarij sed coniuges appellantur. Probatur hoc idem authoritate Augustini in libro de bono coniugali.*

Coniuges sunt, qui causa solius incontinentiæ sibimet inuicem copulantur.

CAN. VI.

SOlet quæri cùm masculus & fœmina, nec ille maritus, nec illa vxor alterius, sibimet non filiorum procreādorum causa, sed pro incontinentia f solius concubitus causa copulantur, ea cato: non tamen tempore illo quo coniugales actus gerūtur, præsentia c sancti spiritus dabitur, etiam si propheta videat esse, qui officio generationis obsequitur, sed et plura d alia d sunt in quibus sufficit sibi sola e vis humana: & neq; res indiget neque decet adesse præsentiam sancti spiritus.

Sicut ergo talis concubitus non est fornicarius sed propter bonum coniugij licitus: sic etiam coniunctio illa, de qua quæ itur, non est fornicaria: sed propter bonum coniugij licita.

Item sicut Augustin. ait in lib. de bono coniugali. †

CAN. V.

COncubinæ ad tempus adhibitæ, nec etiam si causa filiorū concumbant, iustum faciunt concubinatum suum.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Ea fide. Dum tamen hoc agant, vt matrimonium contrahant.
b Si vsque ad mortem. Matrimonium enim non potest ad tempus contrahi: sicut nec lex nouit filium temporalem: vt ff. de adopt. si quis. nec hæres quis ad tempus instituitur. insti. de hære. insti. §. hæres. Quid si aliqui alias contractui crederent hoc licere, vt ad tẽpus contrahant, cũ insignorent, & cõtrahunt? Dicit Hug. tenere matrimonium.
c Vitauerint. Modi vitandi notantur. ff. de vsu & ha. sed neque. & l. si forte.
d Nolint. Id est, velint non nasci. Habes ergo hic, quod vitatio prolis vel propositum necandi filios ipedit matrimonium. et in c. proxim. Si autem alia conditio inhonesta poneretur in matrimonio, vt cõtraho tecũ si tu interfeceris patrem, vel aliquid iniquũ feceris: an talis impediat matrimonium, dubitari consueuit. De hoc notabis quod conditio quædam est honesta, quædam inhonesta siue impossibilis [1]. Est autem honesta duplex: & est duplex inhonesta. quædam enim conditio est de natura matrimonij, quædam non. Si ergo conditio honesta quæ non est de natura matrimonij apponatur matrimonio, tenet matrimonium: vt si dicatur, contraho tecum, si dederis mihi centum: hæc conditio honesta est, & non est de substantia matrimonij: & tenet matrimonium cum illa conditione, & sine ea: vt extra de condi. appo. de illis. Est alia honesta conditio, quæ adhæret naturæ matrimonij, vt cum Christianus dicit Iudææ: contraho tecum si volueris Christiana fieri: talis conditio est de natura matrimonij: & si illa non apponeretur, non teneret matrimonium: vt xxviij. q. j. non oportet. Similiter inhonesta duplex est. si enim apponitur inhonesta conditio, quæ est contra naturam matrimonij, matrimonium non tenet: vt si hoc modo dicatur, Contraho tecum vsque ad tres annos. vel sic, Contraho tecum, si procuraueris venena sterilitatis. matrimonia enim vel sponsalia sic contracta non tenent: vt hic, & capitu. sequen. Est & alia inhonesta conditio, quæ nõ est contra naturam matrimonij, vt si dicatur hoc modo, tecum contraho, si furtum vel homicidium feceris. hæc conditio non repugnat naturæ matrimonij: & conditio talis si apponatur, frangenda est, & tenet matrimonium: vt extra de conditio. apposi. cap. j. Sed contra hanc distinctionem est, quod legitur xxviij. q. j. idololatria. ibi enim videtur, quod omnes turpes conditiones etiam soluant matrimonium. sed qualiter hoc sit intelligendum, ibi notauimus. Itẽ contra est. x. quæ. j. capitu. j. & ij. vbi tenet contractus, licet apponatur conditio quæ est contra naturam contractus. Similiter obstat. xxviij. distinct. diaconi. vbi tenet ordinatio, licet dicat se velle habere vxorem. Similiter tenet conuersio, si sub hac forma fiat, vt possit retineri proprium. vt extra qui cle. vel vo. insinuã. ad te. In contractibus autem, impossibiles conditiones appositæ vitiant contractum: vt institu. de inuti. stipulatio. §. impossibilis. ff. de actio. & oblig. non solum. in vlti. mis voluntatibus pro non adiectis habentur: vt C. de institut. & substitu. reprehendenda. de condi. app. in matrimonio. plene habes extra de condi. app. ca. vlti.

Filius temporalis est à lege incognitus.

Conditiones in matrimonijs appositæ sunt i multiplici differentia.

1 Extra de condit. ap. ca. vlt. & intellige impossibiles de iure vel secundũ naturã. ff. de condi. institi. l. j. & l. filius. se cus si impossibile sit propter difficultatẽ præstandi: vt si mihi domum auream dederis, ff. de statu. libe. cũ hæres. § j. qa tũc valet matrimoniũ, vt ibi. idẽ si propter perplexitatem est impossibile, quia ex tunc vitiat contractũ. ff. de condi. instit. si Titius. sed secundum Vincẽ. ibi contra naturam & substantiã est. Archi. † cap 15. libr. 1.

fide [a] media, vt nec ille cum altera id faciat, nec illa cum altero: vtrum nuptiæ sint vocandæ? Et potest quidam fortasse non absurdè hoc appellari connubium, si vsq; ad mortem [b] alicuius eorum, id inter eos placuerit, & prolis generationem, quamuis nõ ea causa coniuncti sunt, non tamen vitauerint [c], vt vel nolint [d] sibi nasci filios, vel etiam opere aliquo malo agant, ne nascantur. Cæterùm si vel vtrunque [e], vel vnum horum desit, non inuenio quemadmodum has nuptias appellare possumus. etenim si aliquam sibi ad tempus adhibuerit, donec aliam dignam honoribus suis vel facultatibus inueniat, quam in coniugium ducat: animo ipso adulter est, nec cum illa, quam cupit inuenire, sed cũ ista [f] cum qua sic cubat, vt cum ea non habeat maritale consortium.

Idem de nuptijs & concupiscentijs. †

Fornicarij sunt, non coniuges, qui sterilitatis venena procurant.

CAN. VII.

ALiquando eousque peruenit hæc libidinosa crudelitas, vel libido crudelis, vt etiam sterilitatis venena procuret: & si nihil valuerit [g], conceptos fœtus intra viscera aliquo modo extinguat aut fundat, † volendo suã prolẽ prius interire [h], quàm viuere: aut si in vtero viuebat, occidi antequam nasci prorsus. Si ambo [i] tales sint, coniuges non sunt [k]: & si ab initio [l] tales fuerunt, non sibi per connubium, sed per stuprum potius conuenerunt. Si autem ambo non sint tales, audeo dicere, aut illa quodammodo est mariti meretrix [m], aut ille adulter [n] vxoris.

5 *De his, qui abortum procurant, quæritur an iudicentur homicidæ, uel non.*

Augustinus in libro quæ-

† Adde istud cle. quens quã licet tales puniãtur. not. Bart. in l. diuus. ff. de var. & extra cri. in gl. in l. necamis. in glo. re. in glo. j. ff. de lib. agnoscen.

e Vtrunque. Scilicet, qui volunt vsque ad mortem commanere, & qui volunt non euitare prolem.
f Sed cum ista. Supple est adulter.
g ALiquando. Si nihil valuerit. procuratio sterilitatis.
h Interire. Interit ergo quod nondum est. arg. ff. vsufru. quemadmodum cau. l. omnes. §. j.
i Si ambo. Id est, si ab initio legitime contraxerunt: sed ad hoc post deuenerunt.
k Coniuges non sunt. Id est, iura coniugij non obseruant.
l Et si ab initio. Nota, quod non sunt coniuges, qui eo animo coniuncti sunt, vt prolis generationem impediant: & quod in vno opere vnus peccat, alter non: et quod matrimonium aliquando ex vna parte tantum tenetur: argumentum infra eadem, quæstione v. proposito. & extra de eo qui du. in matri. capi. j. sed hoc falsum est.

Matrimonium ex vna parte quandoque tantum tenet.

m Meretrix. Id est, digna pœna qua aliqua meretrix est digna.
n Adulter. Id est, dignus pœna, qua aliquis adulter est dignus.
De his. Hæc est quinta pars quæstionis, in qua quæritur, an sit homicida qui percutit mulierẽ, & facit

est abortum? & dic quod non nisi esset viuificatus. & hoc probat per tres canones. Ioan. de Fant.
a QVod vero. Agitari. Ab hæreticis præsertim, scilicet vtrum quicquid, &c.
b Nec animatum. Et hoc quidem verũ est: quia antequam lineamenta corporis [1] habeat, non infunditur anima: vt j. cap. proxi. Quidam tamen hæretici dicunt, animã creari ex traduce, id est, ex præiacenti materia, id est, ex anima generantis, & nasci cum corpore: sicut & creatur corpus ex corpore. Alij mentiuntur animas creatas esse in principio mundi in comparibus stellis, & infundi corporibus: post resolutionem vero redire ad proprias stellas, si bene vixerint. Fides nostra est, quod quotidie Deus nouas creat animas, & infundit nouis corporibus: & infundẽdo creat, & creando infundit.

ADDITIO.
Aliter videtur notari. s. j. quæstio. iij. si qs obiecerit. in glo. exercendo, &c.
c Si animam. Similiter nõ dicitur deseri charitas, quæ nũquã fuit: vt j. de pœnit. dist. ij. in fin. & rei quæ non est, priuilegium dari non potest: vt extra de eccle. ædifi. ad audiẽtiam. & matrimonium quod non est, accusari nõ potest: vt extra de desponsa. impub. ad dissoluendum. & id quod non est, rumpi non potest. ff. de iniusto rup. & irri. testamẽ. nam etsi. Sed contra: id quod nõ est, potest desinere esse: vt ff. vsufruc. quemadmo. ca. l. iij. §. j. & res quæ non est, potest habere priuilegium. extra de confuetu. cum olim. & mittit in possessionem quæ non est, is qui non est natus: vt ff. de inofficio. testamen. posthumus. & ædificio quod nondum est, potest imponi seruitus: vt ff. de serui. vrb. præd. l. si seruitus. §. vlti. Ioan. Tũ dicas, quod rei quæ non est, potest imponi seruitus: non quod statim sit seruitus, sed erit re existente in rerum natura. xxvij. quæstio. ij. §. ex his omnibus. Idem potest dici de priuilegio: quia tunc vere competit, cum res extabit. Hug.

† q 80. 1 Hic vide qd' leg. & not. s. v. dist. §. j. Animano stra vnde procedit.

Priuilegium non potest dari ei quæ non est.

† Adde nota. in l. Cicero. ff. de pœn. & in l. sacrilegij. ff. de var. & extra. cri. Exo. 21. c.

stionum Exodi ait. †

Non est homicida, qui abortum procurat antequam anima corpori sit infusa.

CAN. VIII.

QVòd verò non formatum puerperiũ Moyses vel lex noluit ad homicidium pertinere, profectò nec hominẽ deputauit quod tale in vtero geritur. Hic de anima solet quæstio agitari [a], vtrũ quicquid formatum non est, nec animatum [b] quidem possit intelligi: & ideo homicidium non fit, quia nec exanimatũ dici potest, si adhuc animam [c] non habebat. Itẽ si illud informe puerperium, iam quidem fuerat, sed adhuc quodam modo informiter animatũ: quoniam magna quæstio de anima est, non est præcipitanda indiscussa temeritate sententia. Ideo lex noluit ad homicidiũ [d] pertinere †, quia nondũ dici potest anima viua in eo corpore, quod sensu caret.

Item in libro quæstionum veteris & noui testamenti.

De eodem.

CAN. IX.

MOyses tradidit, Si quis pcusserit mulierem in vtero habentem, & abortiuum fecerit: si formatum fuerit, det animam [e] pro anima. si autem informatum fuerit, mulctetur pecunia, vt probaret animam non esse ante formam †. Itaq; si iam formato corpori datur, nõ tamen in conceptu corporis nascitur [f] cum semine anima deriuata. Nam si cum semine, & anima existit ex anima, & multæ animæ quotidie pereunt [g], cùm semẽ ex fluxu quodam non pficit natiuitati [h]. Sed si prius inspiciamus, videbimus quid sequi debeamus. Cõtemplemur facturam Adæ. In Adã enim exemplum est datum, vt ex eo intelligamus, quia iam formatum corpus accepit animam. Nã poterat Deus animam limo terræ admiscere, & sic formare corpus. Sed ratione infirmabatur [i]: quia primùm oportebat domũ compaginari, & sic habitatorem induci. Anima certè quia spiritus est, in sicco [k] habitare non potest: ideo in sanguine fertur habitare [l]. Cùm ergo corporis lineamenta compacta nõ fuerint, vbi erit anima?

Item Hieronymus ad Algasiam.

De eodem.

CAN. X.

SIcut [m] semina paulatim formantur in vtero, & tandiu non reputatur homicidium, donec elemẽta cõfecta suas imagines membraq; suscipiant: ita sensus [n] ratione conceptus [o], nisi

d Ad homicidiũ. dic vt s. quæstio. v. consuluisti.
e MOyses. Det animam. Similiter dicit lex, quod si aliquis interficit animatũ, capite puniri debet. si vero non animatum, distinguitur qa si est nobilis, parte bonorum amissa, relegatur: si est ignobilis, damnatur in metallum. ff. de pœn. si qs aliquid. §. qui abortionis.
f Nascitur. Vt illi dicũt, qui dicunt animã nasci ex traduce [2].
g Pereunt. Quod est inconueniens.
h Natiuitati. forte vitio matricis.
i Ratione infirmabatur. Id est, destituebatur: vnde non videbatur rationabile, quo ad opinionem hominum.
k In sicco. i. in corpore rudi & informi. Et est argu. pro Normanis & Anglicis, & Polonis, vt possint fortiter bibere, ne anima habitet in sicco.
l Habitare. Scilicet quod ex eis vnũ efficiatur, vel per vegetationem: alias tã boni quã mali angeli habitant in siccis corporibus, & in cadaueribus, & in lapidibus, et in auib⁹, in quibus ipsi dæmones dant rĩsum: vt xxvj. q. v. nec mirũ. vt dicit de Saule qui adorauit diabolũ.
m SIcut. Per hoc c. dicit Bazi. peccata sola voluntate commissa, sola volũtate debere deleri. nam omnis res, &c. extra de reg. iu ris. ois. Alij dicunt esse necessariã exteriorẽ pœnitentiã, ex quo volũtas egressa est suos fines.
n Sensus. Id est, voluntas vel cogitatio.
o Ratione conceptus. id est, cogitata bona mente concepta

Animatũ & non animatũ interficiẽs qualiter puniatur.

† Alias, ante formatam.

2 Id est, ex semine simul cum corpore. i. simul cum ipso semine corporis anima creatur & infunditur antequam corpus humanum sit formatũ. B.

Normani bibant fortiter, ne eorũ anima in sicco habitet.

Peccata solius voluntatis sola voluntate deleri non possunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

concepta, cito perit, &c. Vel intelligitur de mala cogitatione concepta in ratione vel intentione, id est, in anima, quæ perit.

a Ab hoste. id est, à suggestione diaboli: quia suggestio eius non habet effectum circa hominem, cum nesciat mentem hominis: vt xxvj. quæstio. iij. sciendum.

Cum ergo. Hæc est sexta pars quæstionis in qua quæritur vtrum peccet cõcubinarius, dimittendo concubinam & adhærendo vxori, siue in habendo vxorem, vel qui ei dat filiam suam? dicitur quod non. Io.

† Epistola ix. ad Rusticũ.

b Cum ergo. Respicit finem cap. scilet quæri, &c.

c Illi. Cum ei non est carnaliter commistus, nec ibi sumatur arg. contra extra de sponsal. ad audientiam.

d Ancillã abijcere. Cũ ergo cap. non iubeat abijci illã, quæ non est vxor, nunquid sua authoritate statim potest ab ea recedere? Respõ. nõ: Arg. contra xxix. xxxv. q. vj. multorum. xxxiij. q. ij. scius rei. v- culares.

e Vxorem. Scilicet qui dimittit cõcubinam.

f Crebris cohortationibus. vt dimittatur concubina.

g Quod necessarie. Scilicet propter necessitatem carnalis infirmitatis. id est, causa incontinẽtiæ, vel quia continere forte non poterat, vel ne plures alias cognosceret.

h Fideliter. Scilicet cũ honestate cõiugij.

i Nemo. de pœn. dist. vij. nemo. C. de fideicom. liber. deberi. j. ea. q. iiij. recurrat. in fi. ff. xxiiij. q. iiij. illud. & cap. corripiantur.

k Aetatis. j. proxi. q. ij. antiqui. & cap. in adolescẽtia. ff. 50. dist. ponderet. & c.

Pœnitẽde co. ff. xxx. quæstio an post fit agi in peccato.

Differtur. Sicut pœnitentia quandoque differtur ad tempus, donec deferuescat culpa luxuriæ. de pœnitẽ. dist. j. sunt qui arbitrantur. & dum est in peccato, non debet agere pœnitentiam. de falcibus. sed illud intelligitur tantum de solenni pœnitentia: alias aperte contradiceret, de pœ. dist. v. fatis. quia peccator bene agit pro quo vt notaui xiiij. qõ. vj. in summa. & extra de pœnit. & remis. quod quidam. j. de pœni. distin. iij. nihil prodest.

in opera proruperit, adhuc in ventre retinetur: & citò perit ab hoste[a].

6 *Cùm ergo*[b] *qui aliquã sibi ad tempus adhibet, cũ ea adulter esse dicitur: nec ab ea discedens, nec filiam suam illi tradens peccat.*

Vnde Leo papa.†

Profectus est honestatis, fornicariam abijcere, & vxorem legitimam accipere.

CAN. XI.

Ancillam abijcere[d] à toro, & vxorẽ[e] certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio cõiugij, sed profectus est honestatis. Culpãda sit sanè talium negligẽtia, sed non penitus desperãda, vt crebris cohortationibus[f] incitati, quod necessariè[g] petiuerunt, fideliter[h] exequãtur. Nemo[i] enim desperandus est, dum in hoc corpore constitutus est: quia nõ nunquam quod diffidẽtia ætatis[k] differtur[l], consilio maturiore perficitur.

Idem.

Legitimo matrimonio copulatur, quæ concubinam habentis traditur.

CAN. XII.

Non omnis mulier viro cõiũcta, vxor est viri: quia nec omnis filius[m], est hæres patris[n]. Nuptiarum autẽ fœdera inter ingenuos[o] legitima sunt, & inter coequales[p]: & multò prius hoc ipsum domino constituẽte[q], quàm initiũ Romani iuris extiterit. Itaque aliud est vxor, & aliud concubina: sicut aliud est ancilla, & aliud libera. Propter quod etiã Apostolus ad manifestandũ harum personarum discretionem, testimoniũ posuit ex Geneſi, vbi dicitur Abrahæ: Eĳce ancillam & filium eius. non enim erit hæres filius ancillæ cũ Isaac filio meo. Igitur cuiuslibet loci clericus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi eam cõiugato dederit, nisi fortè & illa mulier & ingenua facta, & dotata legitimè, & publicis nuptijs honesta videatur. Paterno enim arbitrio, fœminæ viris iunctæ carent culpa, si mulieres quæ à viris habebantur, in matrimonio nõ fuerint: quia aliud est vxor, aliud cõcubina.

7 *Cùm ergo dicitur: Paterno arbitrio fœminæ iunctæ viris: datur intelligi, quòd paternus consensus desideratur in nuptijs: nec sine eo legitimæ[r] nuptiæ habeãtur: iuxta illud[s] Euaristi papæ: Aliter non sit legitimum coniugium, nisi à parentibus tradatur.*

Item Ambrosius in libro de patriarchis.†

CAN. XIII.

Honorantur[t] parẽtes Rebeccæ munere.

† Honorantur. Ergo pro matrimonio cõtrahendo potest exigi pecunia: nec erit simonia, licet matrimo-

matrimonium sit maximum sacramentum. nam talis dario potius dicitur honor quam pretium: vt hic dicitur. sic xvj. q. j. decimæ. & est fi. ff. mã. si remuneran di. Si quæras quare in hoc sacramento potius interue niat pecunia, quam in alijs: dicunt quidam qp propter onera matri monij.

Sed certe eadem ratione pro ingressu monasterij põt recipi pecunia, ppter onera quæ sustinet monasterium. xvj. q. vj. de lapsis. Sed hæc est ratio, quia in hoc sacramento non confertur gratia spiritus sancti sicut in alijs: vt j. q. j. multi. circa med. et c. sunt. & c. quicqd tui stibilis. tũ multa fuerunt prohibita in veteri lege, in quibus nõ conferebatur nec adhuc hodie confertur gratia: sicut emptio sepulturæ: vt xiij. q. ij. postquam. G. tamẽ dicit qp pro matrimonio non possit dari pecunia.

Hermio in Aromachia. Euripidis. loquit.

Muneribus. Datis à seruo Abrahæ Eliezer patri Rebeccæ qui dicebatur Batuel.

Consulitur puella. De die professionis. Historia legitur in Geneſi, quod Eliezer seruus Abrahæ de mandato domini sui, iuit in Mesopotamiã pro accipiẽda vxore filio suo Isaac de domo Batuelis. Qui extra cũ venisset ad domum patris Rebeccæ dedit munera Rebeccæ et parentibus & fratribus suis: qui exposita voluntate domini sui cum postea vellet redire, & illi rogarent cum vt aliquot diebus adhuc maneret puella cũ eis, ipse dixit: Nolite me detinere, quia direxit dominus viam meam. & dixerunt: Vocemus puellam, & quæramus voluntatem eius. & cum fuisset vocata, quæsierunt ab ea, Vis ire cum homine isto? quæ ait, Vadam. & sic dimiserũt eam, & nutricẽ eius, & seruum Abrahæ. cum autem Isaac egrederetur ad meditandum in agro, quæsiuit Rebecca quis esset: & tunc respondit Eliezer: Dominus meus est, cui ducta es in Vxorẽ. & ipsa statim descẽdit: & tollens theristrum, cooperuit caput suum: deinde accepit eam in domum suam.

Non de sponsalibus. Innuit hæc litera quod consensus puellæ non est requirendus in sponsalibus: qp tamen secus est: vt xxx. quæstione ij. ca. vnico. ff. de sponsa. sponsalia. imo & de sponsalibus fuit consulta vbi dicitur ei, Vis ire cum isto homine? Dicergo non de sponsalibus tantum, sed etiam de professione. ne. hoc tene quod si non contradicit, consentire intelligitur: vt hic patet. Nec potest contradicere, cum pater indignum eligit. ff. de spõ. sed quæ patris.

Pudoris. Arg. matrimonium posse contrahi inter absentes per procuratorem. arg. xxx. q. v. nec illud.

Desponsata. Arg. qp parentibus puellæ dari potest pecunia, vt consentiãt matrimonio interueniente pecuniã: quia ibi non confertur gratia.

Pater. Cultus enim verecundiæ, &c. C. de nupt. in copulatione.

Virgines. Consilium est. arg. extra de despon. impub. tuæ.

Mulier. Id est, impubes, alibi sumitur pro virgine in Euangelio: Mulier ecce filius tuus. ff. de verb. sig. mulieris. ff. de leg. ij. feruus. alibi pro corrupta. ff. de cõtrah. empt. Numquid aliquis §. j. Et no. qp H. dicit, qp si impubes emittit votũ vel sacramentum, & est doli capax, pater nunquam potest reuocare: quia cum possit se obligare diabolo, põt & Deo. extra de deli. pue. puer. & legi. sic H. hoc cu. mulier. ff. impubes, non doli capax.

Matrimonium per procuratorem cõtrahi potest.

Num. 30. q. 3. 67. libr. 4. in Numeros.

Iuramentum est si extra domũ: tã filij an quia est emancipata: dum tamen minor sit: arg. C. de nup. viduæ.

Obligauit. Id est, fecit ad modũ obligantium. Alij dicunt, qp siue doli sit capax siue non, dumtamẽ sit intra annum. xiiij. in vi-

tiæ procacioris existimetur author, si ipsa de nuptijs suis electionem sibi vendicet: expetita enim magis debet videri à viro, quam virum ipsa expetisse. Verecundiam præmittat antè, quàm nubat: quò ipsum coniugium plus commendet verecundia.

Item in libro Numerorum.†

CAN. XIIII.

Mulier[h] si quippiam voverit, & se constrinxerit iuramento, quæ est in domo[i] patris sui, & in ætate adhuc puellari: si cognouerit pater votum quod pollicita est, & iuramentum quo obligauit[k] animam suam, & tacuerit, non rea erit: sed quicquid pollicita est & iurauit opere complebit[l]. si autem statim[m] vt audierit, contradixerit pater: & vota & iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni: eò quòd cõtradixerit pater[n] eius.

ro, vel xij. in puella, semper pater reuocat iuramentum eius: vt hic, & §. xx. q. iij. puella. Alij tenent mediam viam, nam doli capax ante legitimam ætatem obligatur in omni voto, nisi in voto monachationis. xx. q. j. illud, & tamen licet obligetur, pater potest reuocare ex concessione huius canonis: & ita hoc intelligitur de doli capace & vere obligato. De hac materia notaui. xx. q. j. in summa.

Vide qd leg. & no. xxx. q. ij. in prin. & capi. j.

Opere compleat. Ergo rea erit, si non complerit: & ita cont. ff. here potest impubes: quod concedo: arg. huius cap. contra. xx. q. j. c. j.

Statim §. xx. q. ij. c. ij. contra H. soluit, quia ideo datur ibi maius spatium: quia per tale iuramentum non eximitur à patris potestate: hic autem loquitur de alio iuramento siue voto: quod licet adimpleat, adhuc tamen manet in patris potestate: & ibi maius spatium datur, quã hic. hic enim loquitur de voto abstinentiæ. Ieæ autẽ dicit qp cũ filius est in ptãte, nõ obligatur aliqui voto. ff. de polli. l. ij. sed derogatũ est ei.

Patria potestas eximitur testas solemniter & quo ad matrimoniũ, & quo ad iuramentum.

Pater. Soluitur autem patria potestas, adueniente adulta ætate quo ad matrimonium carnale siue spiritua

Universidad de Deusto
Biblioteca

spirituale, & quo ad iuramentum. xx. quæstione ij.

Filia nubere potest sine patris voluntate.

Mpuella.xxij.q. iiij.tribus.
[a] Brito hic quæritur etiã de voto virginitatis.
Hoc sanctum. Parentum. secundum canones licet filiæ præter voluntatem parentum nubere. Vnde nec est necessaria patris vocantis, quantum ad hoc qn teneat matrimoniũ, licet nõ adsit volũtas eius: alias bene dico requirendũ eius consensum, maxime si est minor. vñ corrigitur illud instit. de nup. in princip.

Nunquid ergo per eam dotare tenetur? Sic arguit idem de ritu nup. qui ligi. Archi. hic heros. & ponitur Panor. cõ hic vel, pro &.

Item Augustinus.
CAN. XV.

MEritò hic quæritur etiam de voto virginitatis. mulieres enim etiam virgines in scriptura solent appellari: & videtur etiam Apostolus de patre loqui cũ dixit: Seruet virginem suam, & det nuptui virginem suam.

Econtra in concilio Toletano iiij.†

Viduæ & virgines propria voluntate sibi maritos eligant.

CAN. XVI.

HOc sanctum confirmat concilium, vt viduæ quibus placuerit teneant castitatem. quòd si priusquam profiteantur continentiam, nubere elegerint, illis nubant, quos propria voluntate voluerint habere maritos. Similis conditio & de virginibus habeatur: nec extra volũtatem parentum [a] vel suam, cogantur maritos accipere. Si quis verò propositum castitatis viduæ [b] vel virginis impedierit, à sancta communione & à liminibus ecclesiæ habeatur extraneus.

His authoritatibus præmissis euidenter assertur, quod quamuis aliqui nõ filiorum procreãdorum, sed incõtinentiæ causa conueniant, tamen coniuges appellantur.

QVÆST. III.

DE tertia verò quæstione Pelagius definit, scribens defensori Potentio.

Arbitrio liberi aui, non originarij patris, puellam nuptias sequi oportet.

CAN. I.

PAtrem puellæ ecclesiæ nostræ famulũ, aurum verò eius liberis ortum cõstat esse natalibus: & ideo aui magis [c] electionem, de coniunctione neptis [d] quàm patris eius, cuiusnullo modo liberum potest esse arbitrium [e], decernimus attendi.

Quia ergo electione aui, huic ista nupsisse probatur, hanc constat legitimè sibi fuisse copulatam.

QVÆST. IIII.

QVòd autem [f] ex ancilla propter uxoris suæ sterilitatem filios quærere alicui liceat, exemplo probatur Abrahæ: qui propter sterilitatem uxoris suæ Sarę ingressus est [g] ad Agar ancilla, sicut fecit Abraham & Iacob: & dicendum est quod non: quia omnia in figura contingebant illis. Secunda ibi, His ita. Tertia ibi, Origo. Quarta ibi, Sicut satius. Quinta ibi, Ecce quod nullo. Sexta ibi, Quare autem. 10. de Pant.

[f] Quod autem. Hæc iiij. q. nihil habet quæstionis: quia nõ licet ex quacunque causa viuente vxore, ex alia filios procreare. & q̃ de Abraham & de alijs dicitur, nõ obstat: q̃a authoritate Spiritus sancti excusati sunt extra de diuor. gaudemus. xiiij. q. v. dixit.

[g] Ingressus est. Historia. Legitur in Gen. q̃ dixit Sara ad Abraham: Ecce conclusit me dominus, ne pariã, ingredere ergo ad ancillam meã Agar, si forte ex illa suscipiam filios. quod & factum est: & suscepit ex ea Ismaelem.

[a] Ad ancillã Liæ. scilicet Zelphã. Historia. Legitur simi liter i Genesi quod Lia sentiens quod parere desiisset, Zelpham ancillã suam supposuit viro suo Iacob: q̃ genuit ex ea duos filios, scilicet Gad & Aser.

[b] Filios. Ismaelẽ & alios filios scilicet Dan & Nephthali.

[c] Ex ancilla. scilicet Balam. Historia. Legitur in Genesi q̃ Rachel inuidens sorori fœcundæ, ait ad Iacob: Da mihi liberos, alioquin moriar. qui ait: Nunquid ego sum Deus: & illa, si non de me, saltẽ de ancilla. et suppositi Balam ex qua genuit duos filios, scilicet Dan & Nephthali.

[d] Cethuram. Quæ fuit binomia, quæ alio modo vocabatur Agar, matrẽ Ismaelis. Arg. cõtra: quia eo tẽpore quo ille fuit conceptus, non potuit esse legitimus: ergo ex post facto non potuit legitimari: vt extra qui filij sint legiti. tanta. & ff. de statu homi. Paulus.

[e] Iste. Sacramentum. Quia est à viro sancto factum, sanctã præsumitur. vt ix. q. ix. Lugdunen. & vij. quæstio. i. omnis.

[f] Hæretici. Scilicet Tertullianus, q̃ cõdemnabat secundas nuptias, qui nec legem nec prophetas recipiebat. & quæ fuerit eius hæresis, habes. xxiiij. dõ. iij. quidam. versũ. Tertullianistæ.

[g] Astipulator. id est adiutor. xj. quæ. Argyptiacam, ut ex ea filios acciperet. Item Iacob cùm ex Rachele filios habere non posset, ex ancilla sua filios sibi suscitauit. nec solùm propter sterilitatem, uerùm etiã propter fœcũditatem cessantem legitur intrasse ad ancillam Liæ [a], & ex ea genuisse filios [b]. Ex quibus omnibus colligitur propter sterilitatem uxoris suæ ex ancilla [c], siue ex qualibet alia licitè filios quærì: alioquin adulterij macula Abrahã & Iacob notabuntur. Sed sicut post mortem Saræ Abraham Cethuram [d] duxit in uxorem, ne secundũ Augu. Christiani putarent esse peccatum, post mortẽ uxoris aliam ducere, sic uidetur uiuente uxore sua filios ex ancilla sua suscepisse: ne ab aliquibus hoc reputaretur in crimen.

Illud autem Augustini dicitur, contra aduersarium legum & prophetarum libro secundo.

Quomodo Abraham excusetur à crimine fornicationis.

CAN. I.

ISte Abrahę etiam vsque ad decrepitã ætatem senectutis fornicationis obiecit crimen: pfectò quia & post mortem Sarę alteram duxit: vbi etsi nullum intelligeretur rei abditæ sacramentum [e], vel propter hoc solùm id facere debuit Abraham, ne putarent hæretici [f] aduersus populum Dei (quibus etiam Tertullianus astipulator [g] asistit) post vxoris mortem, crimẽ esse ducere vxorem. Sacramentum huius rei est, quòd sicut per bonos mali & boni erãt in fide generandi, sic & per malos, boni & mali erant ad fidem accessuri.

Vnde Augustinus super Ioan. †

Sicut bonorum ministerio, boni & mali, sic ministerio malorum, boni & mali in fide generantur.

CAN. II.

REcurrat nunc animus noster ad Abrahã, Isaac, & Iacob. in istis tribus inuenim[9] parere liberas, parere ancillas: inuenim[9] ibi partus liberarũ, inuenimus etiam ibi partus ancillarum. Ancilla nihil boni significat [h]. Ejice ancillam (inquit) et filiũ eius. Inuenimus rem miram, in istis generationib[9] ancillarum & liberarum, quatuor [i] scilicet genera hominum, in quibus completur figura totius populi Christiani: vt nõ sit mirum, quod in tribus illis dictum est: Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, De[9] Iacob. in omnibus enim Christianis, fratres attẽdite, aut per malos nascuntur boni, aut per bonos nascuntur mali, aut per bonos boni, aut per malos mali. Amplius istis quatuor [k] generibus non potest inueniri. Inuenis ibi bonos filios Iacob natos ex ancillis, & bonos filios Iacob natos de liberis. Nihil obfuit natiuitas de vteris ancillarum, quando in patre cognouerunt semen suum, & consequenter regnum cum fratribus tenuerunt [l]. quomodo ergo in filijs Iacob, non obfuit illis qui nati sunt de ancillis, quò minus tenerent regnum & terram promissionis, quam cum fratribus acceperunt, & non illis obfuerunt natales ancillarum, sed prævaluit semen parentum: sic quicunque per malos [m] baptizantur, tanquã de ancillis vi-

stio. iij. antecessor.

[h] REcurrat. An scilla nihil boni significat. hic: alibi enim bonũ significat, vt ibi, Ecce ancilla domini, & cætera.

[i] Quatuor. id est, quatuor modi generandi homines in fide. alias eñ duo tantum sunt genera hominum. xij. quæstio. j. duo. & quo ad cõditionem. nam aut sunt serui, aut liberi. ff. de statu homi. summa.

[k] Quatuor. id est, istis quatuor modis generandi in fide.

[l] Tenuerunt. i. excidat cõtra: sed hic illegitimi in figura successerunt. significatur eñ, quod etiã si illegitimi parentum vitia nõ sequãtur, perpetuam hæreditatem habebunt. Ivj. distin. nasci. Vel legitimi isti erãt, quia fas erat illis tunc filios ex ancillis suscipere. i. e. q. vij. tantũ valet. imo potius dicebãtur filij vxoris legitimi, quam ancillæ: vt Ivj. distin. Ismaël.

[m] Per malos. Argu. quod acquiritur ecclesiæ vel alij religioso loco per hæreticos: argu. xvj. q. vj. si episcopum.

Expui Hæreticis nõ possunt acquirere ecclesiæ.

† Tract. xj. ad c. iij. Ioan.

Hominũ duo sunt genera.

Id est, sũma hac serie. Hugo.

Exod. 3. c

[2] De hoc require q̃ not. 3. c. q. ij. non omnis in glo. in Paradiso.

Gen. 21. b

Gen. 16.

Gen. 25.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Expulsus. Non quia secundum carnem natus est, sed quia fratrem persequebatur: vt Ivs. distinct. Ismael. nam qui secundum carnem erat, persequebatur eum qui secũdum spiritum: vt ẽ. xxiij. quæst. iiij. qui secundum.

b Seducere. Ismael eẽ faciebat luteas imagines, & cogebat eum eas adorare, cõtra illud, Adorabis Deũ, &c. xxij. q. j. considera.

c Sacramentũ. Sacramentum erat illud, secundum quod semper carnalis spiritualem persequitur. xxiij. quæst. iiij. qui secundum.

d Peperit. patres veteris testamẽti pepererit ecclesia per diuersam lectionem, noui per sacramẽta. ẽ. xij. q. ij. qui abstulerit.

e Societate. Mater nostra est ecclesia, quæ nos in baptismate regenerauit. nam in vna fide, ad vnum præmium tendunt. Sed nunquid eadem est ecclesia, quæ fuit in veteri testamento? Potest dici quod non, iuxta illud: Vocabo plebem meam, non plebem meam. & alibi: Ecce conuertimur ad gentes. & secũdum hoc dicatur, quod illud relatiũ quæ, quod præcedit quę peperit, &c. simplicem facit relationem. Alij dicũt eandem posse: arg. de cõsecr. distin. iiij. sicut. vij. quæstio. j. denique. ff. de iud. propone. & xvj. distinct. habeo.

f Ciuitatis. Hierusalem cælestis.

g Animali. id est, bestiali.

h Sed cum tales. id est, mali. hic generã tur per bonos mali.

i Spirituales. & sic pit ea quæ per bonos boni.

k Vadunt. scilicet cum regenerantur.

l Desistunt. Scilicet cum catechizantur.

Osee 2. d Secũdum aliam lectionem, noui testamẽti aſtuũ 13. g

Ecclesia est mater nostra.

1 Id est, carnalia sapiẽtes. vnde animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus sancti. Hugo.

dentur nati: sed quia ex semine verbi Dei nati sunt (quod figuratur in Iacob) simul hæreditatem cum fratribus possidebunt. Securus ergo sit, qui de semine bono nascitur: tamen ne imitetur ancillam. Si de ancilla nasceris, ancillam malam superbiẽtem ne imiteris. Vnde enim filij Iacob de ancillis nati possederũt terram promissionis cũ fratribus: Ismaël autem de Agar ancilla natᵍ expulsus[a] est ab hæreditate? Vnde, nisi quia ille superbus erat, illi humiles? Erexit ille ceruicem, & voluit seducere[b] fratrẽ suum, ludens cum illo. Magnum ibi sacramentum[c]. Ludebant simul Ismaël & Isaac, vidit illos Sara ludentes: quæ autem peperit[d] Abel & Enoch & Noe & Abraham, ipsa peperit & Moysen & prophetas, tempore posteriores ante Domini aduẽtum, & quæ istos, ipsa & Apostolos et martyres nostros, & omnes bonos Christianos. Omnes enim peperit, qui diuersis temporibus nati apparuerũt. sed societate[e] vnius populi continentur & ciusdẽ ciuitatis[f] ciues, labores huius peregrinatiõis expti sunt: & quidam eorum nunc experiuntur: & vsque in finem cæteri experientur. Item quæ peperit Cain, & Cham, & Ismahël, & Esau, eadem & ipsa peperit & Dathan, & alios in eodem populo similes. & quæ istos, eadem ipsa & Iudam pseudoapostolum, & Simonem magum & cæteros vsque ad hæc tẽpora pseudochristianos in affectione animali[g] pertinaciter obduratos: siue sint permisti in vnitate, siue aperta præcisione dissentiant.

Sed cùm tales[h] à spiritualibus euangelizantur, & sacramentis imbuuntur, tanquam per seipsam Rebecca eos parit sicut Esau. Cùm autem per illos qui non castè annuntiant Euangelium, tales in eodem populo generantur: nõ Sara quidem per seipsam parit, sed per Agar. Item boni spirituales[i] quando euãgelizantur, & sacramentis vel baptismatibus carnalibus generantur: Lia quidem vel Rachel iure coniugali eos scilicet per ancillarũ vterum parit. Cùm verò per spirituales in Euãgelio generantur boni fideles, qui vel vadũt[k] in spiritualem affectũ pietatis, vel eò tendere non desistunt[l], vel ideo nõ faciunt, quia non possunt[m]: sicut ex vtero Saræ Isaac, vel Rebeccæ Iacob in nouam[n] vitã & nouum testamentum nascuntur[o]. Itaque siue intus[p] versari videantur, siue aptè foris sint, quod caro est, caro est: siue in area[q] in sua sterilitate perseuerent, siue in occasione tentationis, tanquam vento extra tollantur: quod palea est[r], palea est: & semper ab illius ecclesiæ quæ est sine macula[s] & ruga, vnitate diuisus est, etiam qui congregationi sanctorum in carnali obduratione miscetur. De nullo tamen desperandum est[t]: siue qui intus est, talis appareat: siue qui foris est, manifestius adtersetur.

2 His ita respondetur: pro uarietate temporũ, uaria inuenit dispensatio conditoris. Promissum erat Abrahæ, quòd in semine eius benedicerentur omnes gentes. præmiserat se quoque datum semini eius terram peregrinationis[a] suæ dominus Deus. Cùm ergo cæteros in idololatria relictis, Abrahã & filios eius in peculiarem[b] populum sibi dominus elegisset, ritè multarum fœcunditate multerum populi Dei multiplicatio quærebatur: quia in successione sanguinis erat successio fidei. Vnde in lege dicebat: Maledicta[c] sterilis, quæ non reliquerit semen suum super terram. Hinc etiam sacerdotibus coniugia decreta sunt: quia in successione familiæ, successio cõstabat[d] officij: quæ verò per incarnationem Christi, gratia fidei ubique dilatata est, nec iam dicitur, Dic domui Iudæ: uel dic domui Israël: Sed, Euntes docete omnes gentes: & , In omnigente quicunque timet Deum, & operatur iustitiam, hic acceptus est illi. Nec electio muneris[e] quæritur[f] in successione generis, sed in perfectione uitæ, & syncerita[te] scientiæ, & uirginitas fœcunditati præfertur, & sacerdotibus continentiæ castitas imperatur[g]. Nõ ergo Abrahã[h] aut Iacob deliquit, quia præter uxorẽ filios ex ancilla quæsiuit, nec illorũ[i] exemplo præter coniugale debitum fœcunditatem in aliqua licet alicui quærere: cùm illorum coniugia, nostrorum æquentur uel præferantur uirginitati, et immoderatus[k] usus coniugij nostri temporis, turpitudinẽ ferèi[l] mitetur fornicationis illius temporis.

Vnde Ambrosius scribit in lib. de patriarchis. †

Abraham non est reus adulterij, qui uxore uiuente filios ex ancilla suscepit.

CAN. III.

DIxit Sara[m] ad Abraham, Ecce conclusit me dñs, vt non pariam, intra ergo ad ancillam meam, vt filium faciam ex ea. & ita factum est. Sed considera primũ quòd Abraham ante legẽ Moysi, & ante Euangeliũ fuit. Nondũ ergo interdictum[n] adulteriũ videbatur. Pœna[o] criminis ex tẽpore[p] legis est, quæ crimẽ inhibuit. Nec ante legẽ[q] vlla est rei dãnatio, sed ex lege. Non ergo in legem[r] cõmisit Abraham, sed legẽ præuenit. Deus autem in paradiso coniugium laudauerat[s], nõ adulterium damnauerat[t]. Habes primã Abrahæ defensionẽ. Secũda illa est, quòd non ardore aliquo vagæ successus libidinis, nõ petulantis formæ captus decore, ancillæ contubernio cõiugalẽ posthabuit[v] torum: sed studio quærendæ posteritatis, & propagandæ sobolis. Adhuc post diluuium raritas erat humani generis, erat etiam religionis, ne quis non reddidisse videretur debitum naturæ. Denique & Loth sancti filiæ hanc causam quærendæ posteritatis habuerunt, ne genus deficeret humanum: & ideo publici muneris[x] gratia, priuatam cùm dominus ait: Erũt duo in carne vna, & etiã in lege naturali, quia cuicunque naturaliter insitum erat, quod tibi non vis, &c.

n Interdictũ. Expresse, sed tacite cũ dixit dñs: Erunt duo in carne vna, vt xxxj. quæst. j. c. quomodo.

o Pœna. Bene dicit pœna ex tempore. nam culpa ante legem fuit in Cain & Lamech. Et no. quod hę omnes excusationes insufficientes sunt: sed illa est sola, extra de di uor. c. gaudemus. et dic pœna criminis, id est, legis temeratæ est.

p Ex tẽpore. Legis scriptæ: alias nec Lamech, nec Cain puniri debuit: cũ illi ante legem scriptam peccauerunt: sed non erat adhuc pœna statuta contra eorum peccatum.

q Ante legẽ. scriptam, nõ autem naturalem.

r In legem. Quæ enim præuenitur cõ stitutionẽ, nõ sunt posteà irritanda. ẽ. dist. lxxxij. p: posuisti. j. ea. objiciuntur. & extra de constitu. c. vlti. C. de testi. l. iubemus. xxxj. dist. c. ante.

s Laudauerat. Cũ dixit, Crescite, & multiplicamini.

t Dãnauerat. Expresse. & est arg. ꝙ licet vnum contrariorũ commendet, non ideo reliquum vituperatur. viij. q. j. c. sciendum.

v Posthabuit. Id est, postposuit.

x Muneris. i. officij, quo

† libr. 5 cap. iiij.

Gen. 16. a

Gen. 19. g

a Peregrinatio nis. In qua scilicet ipse Abraham fuit peregrinatus. nam vita hominis super terram, est peregrinatio, in qua ipse dominus apparuit vt peregrinus. j. q. j. ẽ. opponitur. vere quod vt plane.

Gen. 12. d Vita hominis est peregrinatio.

b In peculiarem. id est, propriũ. arg. ff. ad Treb. l. cogi. j. respon. & distin. liiij. ex antiquis.

Gen. 14. d

c Maledicta. Id est, ignominiosa, & obscurę famę apud homines habita est. & est maledictum opprobrij: vt hic, & est culpæ: vt ij. qõ. vij. c. Paulus. & est maledictũ pœnæ. vnde maledictus homo, qui pepẽdit in ligno. de pœn. dist. ij. c. si vero. versic. tanquam.

Maledictam dicitur multiplicitèr.

d Constabat. Supra lxxxij. dist. c. plurimos. & supra dist. xxxj. tenere.

e Muneris. i. officij sacerdotalis.

f Quæritur. arg. quod cessante causa cessabit effectus. lxj. di. §. his oibus.

g Imperatur. Post ordinem, qui votũ continentiæ habet annexum. arg. dist. xxvij. diaconus. ẽ. dist. lxxxiiij. cũ in præterito. alioqui cõtradicit Ambrosius. ẽ. ead. q. j. c. integritas.

h Nõ ergo Abraham. Ad hoc inducit cap. sequens, & cap. objiciuntur.

i Nec illorũ. Ad hoc inducit ca. nemo. & cap. dicat.

k Et immoderatus vsus. Ad hoc inducit c. origo.

l Fere. Optime temperat: quia nemo imitatur.

m Dixit Sara. Gen. xvj.

Interdictum. In aliquo præcepto, vel interdictum per aliquam legem super hoc specialiter latam, erat tamẽ quo dammodo interdictum in Paradiso,

1 Sub honiẽ innouantem.

2 Ecclesia præsens dicitur area. Ad hoc 23. q. 7. c. 1. in fine.

† libr. 5 cap. iiij.

Gen. 16. a

Gen. 19. g

Universidad de Deusto Biblioteca

cij, quo publice seruire humano generi videbatur.

a Prætexuit. Id est, diminuit & extenuauit, non autem extinxit: vt dist. in. xxxv. sexto die. Et est argu. quod malum factum excusatur per bonam intentionem 1, & obstetrices licet peccauerunt mentiendo, propter bonam tamen intentionem remuneratæ sunt. xxij. q. ij. si quis habet. & ita in eodem facto quis meretur & demeretur: quod est contra illud. ff. de nego. gest. siue. & xvj. qō. j. c. legi. argu. quod excusatur malum, si bono zelo fit propter bonum. arg. xxx. q. j. ad limina.

Intentio bona malum factū excusat.

1 Itē arg. quod malum in parte excusatur ꝑpter publicam vtilitatē. argu. ff. de no. op. nū. de pupillo. §. si qs riuos.

† Cōcor. text. in l. inter liberos. §. Iulian⁹. alias est l. Iulianus. ff. de adul. not. in l. inter stuprū. ff. de ver. sig.

pluribus præbet exemplum peccandi: vt xj. q. iij. c. præcipue. Item alia consideratione, qui clam peccat, plus peccat: quia videtur scienter peccare. sed qui palam peccat, minus peccat, quia præsumitur errare. ff. de ritu nupt. l. vltima.

culpam prætexuit a.

Idem in eodem.

Quod præter legitimam vxorem committitur, adulterij crimine damnatur.

CAN. IIII.

Nemo sibi blandiatur de legibus b hominum. Omne stuprū c, adulteriū d est: † nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem à viro, quæ ab vxore e debet castimonia. Quicquid in ea, quæ non sit legitima vxor, commissum fuerit, adulterij crimine damnatur. In eodem. Nulli licet scire mulierem, præter vxorem: ideoque coniugij datum est tibi ius f, ne in laqueum diaboli incidas, & cū muliere aliena delinquas. Tolerabilior g est si lateat culpa, quàm si culpæ vsurpetur authoritas. Nec hoc solùm est adulterium, cū aliena peccare coniuge, sed omne h quod non habet potestatem coniugij. tamē locus iste i docet grauius esse crimen, vbi celebrati coniugij iura temerantur, & vxoris pudor soluitur. Ideoq; cum prætederet Abimelech k quòd vxorem alienam esse ignorauerit, quam sororem suā esse vir ipse dixit: respondit ei dominus: Et ego cognoui, qa puro l corde fecisti hoc, & peperci tibi, vt non peccares in me: propter hoc non sum passus te tangere eam. Cognoscimus velut præsulem custodemq; esse Deū coniugij, qui non patitur alienum torū pollui. & si quis fecit eum peccare in Deum, cuius violet legem, & gratiā soluat: & qui in Deum peccat, sacramenti cælestis m amittit consortium. (Gen. 20. b)

Item Hieronymus cōtra Iouinianum lib. j. † (lib. ij. Tomo ij.)

Nihil est fœdius quam vxorem amare quasi adulteram.

CAN. V.

Origo n quidem amoris honesta erat, sed magnitudo o deformis. Nihil aūt interest, ex qua honesta p causa qs insaniat. Vnde & Xystus † Pythagoricus ait in sentētijs, Adulter q (Alias Sextus.)

b Nemo sibi. De legib⁹. quæ dicunt, quod adulterium nō cōmittitur cum soluta, sed cū nupta. ff. de adulter. l. inter. Vel loquitur de legibus, quæ permittunt cōcubinatum: vt ff. de concu. l. j. Vel loquitur de legibus, quæ permittūt fornicari militibus: vt C. de donatio. inter virum & vxorem. l. ij.

Stuprum in multis psonis cō mittitur.

c Stuprum. Stuprum committitur in virgine, vidua, vel puero, vel etiā in soluta muliere, quæ non habetur loco vxoris vel cōcubinæ: vt ff. de adulter. l. stuprum. secus secundum canones 2: vt xxxvj. quæst. j. lex illa. §. primo.

2 Sed cōtra de pœ. dist. j. qui puero quę est lex canonizata.

d Adulteriū. Coniugatorum.

e Ab vxore. sic j. eā. q. vj. per totum. & ff. de adulte. l. si vxor. Hic nota simplicem fornicationem esse canonicum crimen, id est, per canones & non per leges esse crimen.

Fornicatio est crimen canonicum.

f Tibi ius. Ius dicitur quod ex indulgentia vel ex dispensatione Apostoli habetur: vt vnusquisque habeat, &c. vt s. q. ij. §. hic ita. sicut dicitur ius patronatus, quod ex gratia tantū habet: vt xvj. q. ij. si quis episcoporum. sic etiā ex necessitate habet fieri, quod ex dispensatione fit: vt quinquag. dist. in domino sancto. & xxxv. q. iiij. consanguinitas.

g Tolerabilior. quasi dicat, maius peccatū est manifeste peccare, quā occulte. sic est contra. xij. qō. j. certe ego. & xj. q. iiij c. præcipue. Sed dic quod occulte peccans magis dicitur peccare, id est periculosius: quia neminem habet corrigentem. Item malum est cadere à proposito, sed peius simulare propositū. Item manifeste peccās, alio modo dicitur magis peccare: quia tueri se vult rationibus & authoritatibus: vt in hoc cap. volebat. Item quantum ad hoc, quod

Crimina facta palā sunt occultis grauiora.

h Sed omne. quod committit in non sua coniuge, adulterium est.

i Locus iste. in Genesi, scilicet vbi dicitur qualiter Abraham dum esset in peregrinatione, rogauit Saram, vt diceret se esse sororem suam: xxij. qō. ij. c. quæritur.

k Abimelech. Nō est huic cōtra. xxij. quæst. ij. quæritur. vbi dicitur, vt pudicitiam eius seruare posset apud Pharaonem. & hic dicitur Abimelech: qa vterq; illi ipsum peccauit, vel ipsum vterque timuit ab initio.

l Quia puro. Volebat enim eā vxorem habere: nec intēdebat alicui iniuriam facere, & ideo excusandus erat.

m Sacramenti cælestis. Id est, ecclesiæ.

Origo quidē. Hæc est tertia pars quest. in qua probat, quod ratione debet homo diligere vxorem, non tanquā adulter. Io. de Fant.

n Origo. scilicet spes prolis, vel euitatio fornicationis, quæ est nuptiarum causa: vt supra quest. secunda. §. his ita.

o Sed magnitudo. scilicet immoderata exardescentia libidinis. († Vel ca. liberorum.)

p Honest. nihil enim est adeo licitum, vt non possit pernicies irrogari. vigesimatertia, quæstione quinta. c. de occidendis. in fine. Item vsus rei non condemnatur, sed libido: vt quadragesimaprima distinctione. capitulo. quisquis. & sic vides, quod quandoque peccatur in re honesta: vt xiiij. distinctione. cap. quod ait.

q Adulter. supra eadem, quæstione secunda. capitulo; quicquid. contra. Solu hic adulter talis dicitur, non reatu criminis illius castalis, sed similitudine adulterinæ libidinis. sicut enim adulter in adulteram ardet: ita iste in propriam. Et quod non peccet mortaliter, patet in fine. nam ibi dissuadetur, ad quod euitandum non tenetur. & hoc modo supra eadem, quæst. vij. capit. adulterij. Sic ergo propter similitudinē dicitur adulter. Nec est hoc mirum. nam similitudine facti aliquid sæpe dicitur fieri. xj. q.

xj. q. iij excellentissimus. xj. quæst. ij. fraternitas.

a Amator. Vehemens amator dicitur, qui tantū vxorē diligit, vt apud se disponat q si ipsa esset forte vxor alterius, non minus carnaliter, se cum ea commisceret.

Vir non est vxoris ardens amator. Mulier post conceptū debet continere.

b Iudicio. Cum iudicio & discretione commisceri 1 vxori suæ debet.

c Affectu. Explendæ libidinis.

d Pecudes. Pecudes enim post conceptum nō coeunt, vt j. e. q. vij. non solum. nec mulier facit copiam sui corporis à conceptione vsque ad purgationem, vt s. distin. v. ad eius. & xxxij. q. iiij. si causa.

e Non perdāt. Perit enim partus ex frequenti concubitu.

[redacted]

f Quis ignoret. Hoc capitulum habes de verbo ad verbum de pœ. di. ij si enim. ver. memento. & ver. Paulus.

g Sub altera. i. sub coniugali, quæ est altera à castitate. Alia litera habet alternam.

h Legi. Naturali vel consuetudinariæ, vel dispositioni diuinæ.

i Tempori nostro. Argu. quod si prius currebat minor moneta, & modo currit vilior de mādato principis, liberor soluendo viliorē. argu. ff. de cō trahend. empt. argu. contra extra de cen. olim. quid. extra de iure iuran. quanto.

k Fines seculorū. Id est, secularium desideriorum, vel ętas vltima, de qua habes xxxv. qō. iiij c. vnico.

Obijciuntur. Mos. s. diu.

est, inquit, in suam vxorem amator a ardentior. In aliena quippe vxore omnis amor turpis est, in sua nimius. Sapiens iudicio b debet amare coniugem non affectu c. Non regnet in eo voluptatis impetus, nec præceps feratur ad coitum. Nihil est fœdius, quàm vxorem amare, quasi adulteram. Certè qui dicunt se causa Reipublicæ & generis humani vxoribus coniungi, & filios procreare, imitentur saltem pecudes d: vt postquam vēter vxoris intumuerit, non perdant e filios: nec amatores se vxoribus præbeant, sed maritos.

Idem in libro ij.

Virginalis castitas non præfertur coniugio Abrahę.

CAN. VI.

Quis ignoret f sub altera g dispensatione Dei, omnes retrò sanctos fuisse eiusdē meriti, cuius nunc sunt Christiani? Quomodo autem Abraham placuit in coniugio, sicut nunc virgines placent in castitate? Seruiuit ille legi h, & tempori suo: seruiamus & nos legi, & tempori nostro i, in quos fines k seculorum deuenerunt.

Item Ambrosius. †

Patriarchæ non concupiscentia explendæ libidinis, sed causa numerosæ prolis, plures habebāt vxores.

CAN. VII.

Obijciuntur Iacob quatuor vxores, quod quando mos l erat, crimen non erat m: sicut patriarchæ coniugibus excipientibus semen suum miscebantur, non concupiscentia perficiendæ voluptatis, sed prouidentia propagandæ suscessionis. Sic Apostoli auditoribus admirantibus, doctrinam suā condelectabantur, non auiditate n consequendæ laudis, sed charitate seminandæ veritatis.

Item August. de bono coniugali. † († ca. xvj.)

Sanctius est, absque liberis defungi, quàm ex illicito concubitu stirpem quærere.

CAN. VIII.

Sicut satius est fame o mori, quàm idolothytis vesci, ita sanctius est, defungi sine liberis, quàm ex illicito concubitu stirpem quærere. Vndecunque p autem nascuntur homines, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti & salui erunt q. Semen enim hominis, ex qualicunque homine sit, Dei creatura est, & eo malè vtentibus malè erit: non ipsum aliquando malum erit.

Item sermo † Ambr. de sancto Ioanne, qui sic incipit, Diximus in superiori dominica. († c. lxiij.)

Ex ancilla filij non sunt quærendi.

CAN. IX.

Dicat aliquis: Vxorem non habeo, & ideo ancillam mihi associaui. Audi quid dicat scriptura ad Abraham, Eijce ancillam, et filium eius. Non enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. Si igitur ancillæ filius hæres non est, ergo neque filius est. Cur ergo quæritur tale coniugium, de quo susceptus filius nec successionis r possit esse (Gene. 21. a Gala. 4. d)

nus, & à Deo inspiratus. extra de diuor. gaudemus. & ponitur hic quādo pro quia.

Barto. & Alexā. de Imol. in l. quod te. co. j. & 4. ff. si cer. petat.

m Crimen non erat. Arg. quod consuetudo à crimine excusat aliquādo. Arg. supra dist. iiij. deniq;. & extra de tempo. ordi. sane. Arg. contra extra de simo. non satis. & prima quæstione iij. capitulo vltimo.

n Non auiditate. Si enim auiditate consequēdæ laudis, tunc peccarent. xxij. q. ij. primum.

Sicut satius. Hæc est iiij. pars. qō. in qua dicit, q melius est mori sine filijs, q eos quærere de damnato coitu. Ioan. de Fant.

o Fame. Sed nonne propter necessitatem famis licitū est comedere idolothytū, cum necessitas nō habet legem vt j. de consec. dist. j. sicut 2. & propter necessitatem famis licitum sit auferre aliena, vt de conse. dist. v. discipulos. & etiam furari, vt extra de furtis. si quis. & homicidiū cōmittere, vt extra de hom. c. ij. & carnes comedere in quadragesima: arg. de cōsec. di. v. carnē. & extra de obser. ieiu. consilium. Rñd. sic, dūmodo non fiat ad venerationem idoli: nulla tñ necessitas excusat à fornicatione, vt ff. de rit. nupt. palam. §. non est ignoscendum.

2 Sub. & necessitas est contraria voluntati. ff. qd met. causa l. j. & nullū est peccatum, nisi voluntariū. xv. q. j. §. j. & c. illa.

p Vndecunque. quasi dicat, & si quærantur ex illicito coitu.

q Et salui erunt. argumen. cōtra extra de filijs presby. per totum.

Dicat aliquis. Nec successiōis. nisi in vncia. C. de natu. lib. authen. licet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Nec sanguinis.i.honoris. Filius enim sequitur patres, & quo ad curialem conditionem: vt C. de decurion. l.ex emplo. & l. nullus. & quo ad originē: vt ff. ad munic. l.j. matrem sequitur quoad ad conditionem: vt C. de rei vend. partum.

b Et nomen. Argu. ad præsumptionē matrimonij clādestini ex apellatione vxoris, & eo ipso quod nomina tur vxor, est habenda pro vxore. vt extra de præsumpt. illud. C. de nupt. si vicinis. Argu. contra. C. de libe. cau. l. pen. Arg. 8. xciij. dist. dominus. xxxiij. quæ. j. paratus. j. eos. ff. de probat. l. vlti. §. vlti. s. j. q. j. si qui à simoniacis xxvij. q. ij. inuenta.

Et quod dicit & contrahe- id est. nam eo ipso permis- quod quis permitter- titit ancillam suam in liberta- contrahere matri- tem. monium, rapitur in libertatē. C. de lati. lib. tol. authent. ad hæc. Sed & concubina rapitur in libertatem morte do- † ca. viij. minitis similiter & filiis eius, si dominus nihil de eis dispo- suit. C. communia de manu. l. vlti.

c Sic. Adulteria. s. ea. quæ. ij. s. sicut ergo.

d Pauperes. s. x- iiij. quæ. v. forte. s. xxx. qō. j. nosse. s. xxij. q. ij. is autē. s. j. q. j. nō est putāda.

Mammo- Mammona. Id na iniqui- est, pecunia, quam tatis quid quis per iniquitatē sit. i. per solicitudinem acquisiuit. xxiij. q. v. §. sed hoc multipliciter.

e Iniquitatis. i. inæqualitatis. Æquū enim est tibi necessaria retinere, & superflua pauperibus erogare & hæc est iniquitas, si contra fiat.

Ecce quod nul- lo Hæc est quinta pars. q. in qua quæritur, an simplex fornicatio sit prohibita in decalogo & est dicendum quod sic. Io. de Fant.

f Meretrices. Prohibet. cum dicit, Non moecaberis Et in Deute. vbi dicitur, Non erit meretrix de filiabus Israel.

g Quarum. Alibi mereirix est, quæ multorum libidini patet: vt s. distinct. xxxiiij. vtdua. hoc etiam lex dicit. ff. de rit nupt. † c. 23. q. 37. lib. quę palam.

Meretricis definitio.

h Locutionis. Ex stiouum. presse.

i Prohibuit. Argu. quod idem iuris est in parte, & in toto, vt xiiij. quæ. v. pœnale. Item argu. quod prohibito minori, id quod maius est intelligitur prohibitum: argu. xliiij. distinc. nulli clerico. simi liter concesso maiori, concessum videtur & minus. xxxvj. q. ij. visis.

k Ad hoc 23. q. 1. mi- bi de

l A parte. Pars enim est furtum: illicita vsurpatio rei alienæ, est totum. omne namque furtum, est illicita vsurpatio rei alienæ: & non cōuertitur. Hu. sed hæc gloss. non valet: sed exponē vt dicit. xiiij. q. v. pœnale.

m Omnis. Licet non prohibuerit ram verbis legis, prohibuit tamē sententia legis, quæ magis attendenda est extra de verb. significo. propterea. s. j. q. j. Marcion.

n Illicitus. Hic videtur surgere quædam inextricabilis contrarietas, nam in Deuteronomio licitum erat habere concubinam, & dare ei pretium fut pudicitiæ, & eam dimittere. sed in decalogo secundum interpretationem Augustini, prohibita fuit omnis fornicatio. vt hic. Dicit Hugo. non sunt contraria. nā aliud est permissio, de qua in Deutero. & aliud est præceptum de quo in decalogo. Sed hæc solutio nulla videtur, quia circa idem nō possunt habere locum

Vnde Aug. in quæstionibus Deuteronomij. †

Illicitus concubitus & omnis non legitimus vsus illorum membrorum nomine mœchiæ intelligitur.

CAN. XI.

MEretrices esse, & ad meretrices accedere prohibet[g] dominus: quarum[h] publicè venalis turpitudo est. In decalogo autem mœchię nomine non videtur hoc apertè prohibuisse: quoniam mœchia non nisi adulterium intelligi solet.

Idem super Exodum. †

Omnis mœchia etiam fornicatio dicitur in scripturis. Sed vtrum omnis fornicatio mœchia dici posit in eisdem scripturis, non mihi interim occurrit locutionis[i] exemplum: sed si omnis fornicatio etiam mœchia dici non potest: vbi sit in decalogo prohibita illa fornicatio, quam faciunt qui vxores non habent cum fœminis quæ viros non habent, an inueniri posit ignoro. sed si furti nomine, bene intelligitur omnis illicita vsurpatio rei aliēæ (non enim rapinam permisit, qui furtum prohibuit[k]), sed vtique à parte[l] totum intelligere voluit quicquid illicitè rerum proximi aufertur) profectò nomine mœchiæ omnis[m] illicitus[n] concubitus, atque illorum membrorum non legitimus vsus prohibitus debet intelligi.

cum permissio & præceptū siue prohibitio. ideo dicquod illud intelligitur de comparatiua permissione. simile infra. xxxiiij. quæst. ij. si quod verius. nam in veritate illud semper fuit peccatum. extra de dinor. capitu. gaudemus.

a IN eo fornica- tor. Melius est viam veritatis nō agnoscere, &c. de pœniten. distin. iiij. capitulo, si refugientes.

b Maioris Quia fidelis in hoc magis peccat, quia mēbra Christi facit mēbra meretricis. sed infidelis sua, nō Christi membra facit membra mere- a Doria. 6 tricis.

c Brūt. Id est, conuenient in vno carnali opere. & per hoc dicit H. affinitatem contrahi per fe- illegitimum coitū: vt not. xxx. q. iiij. ver cap. si quis.

d Econtrario. Id est, conuerso casu.

e Aedificet. tamen per fornicationem magis ædificat diabolo templum quā violetur.

f Nescio. hoc non definit, ponit tamē per suasionem suā, cum dicit, per vitia, &c. Vel dic nescio, id est, nō desinio. cum sit manifestum: quia infidelis non violat tēplum Dei, cum ipse non sit tēplum Dei, sed ædificat templum diabolo.

g Secūdum opus. ordine scilicet enumerandi: sic ēm ait Apostolus, Manifesta sunt opa carnis, quæ sunt fornicatio, & immunditia, luxuria, &c. De his xxv. distinc. §. criminis. versic. de quibus.

h Immūditia. quæ attenditur secundū omnem vsum illici tum membrorum. Luxuria attēditur in cibo & potu, cū vtitur delicatis & calidis, vt aptior sit ad immundiciam. xxxv. distin. eccleſiæ principes.

i Etiam turpissimum. & ita quædam omittēda sunt propter turpitudinem: vt j. quæst. iiij. §. item peccato. & Imperator dicit de ea, quæ nubit intra; tempus

Item Hieronymus.

Extraordinaria voluptas, & inuerecunda opera nuptiarum, luxuria & immunditia appellantur.

CAN. XII.

IN eo fornicator[a] maioris[b] criminis est, quia tollit mēbra Christi, & facit ea membra meretricis. Erūt[c] quippe duo in carne vna. Qui non est fidelis, nec credit in Christo, membra sua, membra facit meretricis[j]. Qui credit & fornicat, Christi mēbra facit membra meretricis. Econtrario[d] infidelis in fornicatiōe sua, vtrum violet an ædificet[e] templum idolo, ne scio[f]. Per vitia quippe luxuriæ, maximè dæmones coluntur. Hoc vnum scio, quòd qui post fidē Christi fornicatur, violat templum Dei. Secundum opus[g] carnis, immunditia[h] nūcupatur: & eam comes luxuria sęgtur. Quomodo enim in veteri lege de nefandis criminibus, quæ in occulto fiunt, & ea quæ nominare etiam turpissimum[i] est, ne & dicentis os, & aures audientium polluerentur[k], generaliter scriptura complexa est dicens: Verecundos vel reuerentes, facite filios Israël ab omni immunditia: sic in hoc loco cæteras extraordinarias voluptates, ipsarū quoq; opera nu-

ptiarum, si nō verecūdē et honestè quasi sub oculis Dei fiant, & vt tantū liberis seruiatur, immunditiam[l] & luxuriam no minauit.

Item Gregorius. †

Immoderatus vsus mulierum Solomonem ad idololatriam traxit.

CAN. XIII.

SAlomon quippe immoderato vsu, atque assiduitate mulierū ad hoc vsq; perductus est, vt templum idolis[m] fabricaret: & qui prius tēplum cōstruxerat Deo, assiduitate libidinis & perfidiæ subtractus, idolis tēpla construere non timuit.

Item Hieronymus.

Liberorum procreatio in matrimonio laudatur, meretricia voluptas etiam in vxore damnatur.

CAN. XIIII.

LIberorum ergo (vt diximus) in matrimonio cōcessa sunt opera: voluptates autē, quæ de meretricum amplexibus capiuntur, in vxore sunt damnatæ[n].

6 *Quare autem tales non dicātur filij, uel quem suorum parentum sequantur, qui ex libero & ancilla nascuntur, Isidorus etymologiarum libro primo determinat.* †

Qui sint liberi, & quam conditionem sequantur parentum.

CAN. XV.

LIberi[o] dicti sunt, qui ex libero maturales tantum, vt concubinarum, naturales & legitimi, vt vxoris. legitimi tantum, vt adoptiui. spurij vt sacrarum virginum & consanguinearum. j. quæstio. quinta. cap. tali.

l Immunditiam. Argumē. opera nuptiarum, quæ non sunt causa liberorum. mortalia esse: quia luxuria & im- † ca. xiij. munditia nominan lib. xij. ad tur: vt j. ead. cap. li- c. iiij. Iob. berorū. sed hoc dicit nō quo ad rea- 3. Reg. 11. 2 tum mortalis vitij, sed quo ad speciem facti. speciem enim & similitudinē luxuriæ & immundiciæ prætendunt & habent designare: vt nota. supra eadem. capitulo, o- rigo. Eccl. 47. 2

Nuptiarū nuptiarum non opera sunt causa liberorum. mortalia esse; talia.

m Spe. Idolis. Ideo, scilicet Astaroth Sydoniorū, et idolo Camos Moabitarum, & idolo Moloch Ammonitarum, post tamen egit pœnitentiā se- 1 Hoc dicundum quosdā ', cit, ga an de pœn. distin. ij. si pœnitue- enim. versicu. Sarit incertum est, lomon. cet quædā

n Liberorum. Dānatę. cū scripturæ vxore cōmissæ voluptates puniendæ sunt. Et ita est arg. pro H. qui dicit vi rum mortaliter peccare, cum accedit advxorem causa libidinis. Tu dic cōtra & damnatæ dicit, id est, puniēdæ propter veniale. & est simi. iiij. distinc. deniq. vj. distinc. testamentum.

apocriphę hoc testeū tur secundum Hu.

Quare autē. Hęc † capi. v. est sexta pars quæstionis, in qua dicitur quod filius sequitur matrem, maxime illegitimus, loan. de Fant.

Filij sunt quadrupli ces.

2 De istis habes. ff. de sta. homi. l. vulgo. et dicū tur spurij quasi de ipuma rialiū nati.

o Iberi. Quatuor sunt genera filiorum. na-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Deteriorem partem sumit. Hoc verum est, secundum legem Longobardorum & Theutonicorū. nā secundum legem Romanorum secus. C. de rei vendi. l. partum. ff. de sta. ho. lex naturæ. & de verbo. signi. etiam. & sufficit si per momentum fuit in libero ventre. ff. eo. ti. l. & seruorum. §. ingenui. Vel dic verius deteriorem, id est, debiliorem quia fœmineus sexus debilior est: quo ad honores tamen circa insignia, proles patrem sequit: vt dixi. ff. eod. dicat.

† Cōcor. text. in §. serui autē nascū tur; cū gl. insti. de iure perso. na.

a Deteriorem. §. xxviij. q. j. Iudæi. contra. ē. xv. quæst. vlti. cū multæ. contra. sed hoc in cæteris generaliter, sed fallit in istis duobus casibus, Iudæo eum filijs & clericorum.

b Matrem. Quantum ad cōditionē, & quantum ad originem. ff. ad munic. l. j. & quod impugnat testamentum matris: vt ff. de inoffi. testa. l. si suspecta. §. j.

Vod autē. Hæc quæstio diuiditur in septē partes. In quarū prima probatur, quod nō perdit castitas animæ vel corporis, vbi animus nō cōsentit. Secunda ibi, Si Paulus. Tertia ibi, Necsolo. Quarta ibi, Quamuis. Quinta ibi, Cū ergo. Sexta ibi, Præceptū. Septima ibi, Sed q̄rit Io. de Fā.

c Quod autē. Hic intitulatur quinta quæstio, an scilicet pudicitia per violētiam auferatur? Et dic qđ duplex est pudicitia, animi & corporis. Corporis pudicitia, quæ integritas dicit, hene admittitur per violentiam, de qua dicitur. j. ea. c. ille. & xxvij. q. j. nuptiarum. Pudicitia autem animi cum virtus sit, nō auferetur per vim: quia animo non infertur vis: vt j. ea. c. ita ne. Et not. quod hæc eadem virtus est in virginibus, in cōiugatis, & in viduis: sed in virginibus appellatur virginitas, & in coniugatis pudicitia. xxvj. q. ij. nuptiarum. & in continentibus castitas. xxx. distinct. hæc scripsimus.

† Alias de sensibus.

Pudicitia an possit per violētiam auferri.

trimonio orti sunt. nam filij ex libero & ex ancilla seruilis sunt conditionis †. semper enim qui nascitur deteriorem partem sumit. a. Naturales autē filij dicuntur ingenuarum concubinarum filij, quos sola natura genuit, non honestas coniugij. si verò qui non sunt de legitimo coniugio, matrem b potius, quam patrē sequuntur.

QVÆSTIO V.

Vòd autem pudicitia uioleter eripi nō possit, multorum authoritatibus probatur. Est enim uirtus animi, quæ uiolentiam non sentit. corpori nanq; uis c infertur, nō animo. Vnde quāuis corpus uiolenter corrumpatur, si pudicitia mētis seruetur illæsa, tamen castitas duplicatur †: sicut beata Lucia ferē dixisse Paschasio, si inuitam me feceris uiolari, castitas mihi duplicabitur ad coronam. Non enim inquinatur corpus, nisi de cōsensu mentis. Nam si in manu mea thura ponis, & per manū meam sacrificiū facias, Deus non attendit, qui & de. idet. De consensibus † enim & uoluntatibus iudicat Deus.

Hinc Ambrosius scribit in libro quinto de uirginibus †.

Melior est virginitas mentis quàm carnis.

CAN. I.

TOlerabilius d est mētem virginem habere, vtrunque bonum, si liceat e: si non liceat saltē non homini f casti, sed Deo g simus. Virgo enim prostitui h potest, adulterari i non potest. Vbicunque virgo Dei est, templum Dei est. nec lupanaria m infamant castitatem, sed castitas etiā loci abolet infamiā.

Idem. †

Mente incorrupta, caro non corrumpitur.

CAN. II.

RE vera non potest caro n corrumpi, nisi mens fuerit antè corrupta.

Item August. de ciui. Dei libro secundo. †

Aliena libido neminē pollui.

CAN. III.

ITa ne aliquem polluat o aliena libido, metuitur? Non polluet si aliena erit. Si autē polluet, non erit aliena. Sed cum pudicitia sit virtus animi, comitemq; p habeat fortitudinem, potius quælibet mala tolerare decernat, quam malo consentire q. Nullus autem magnanimus et pudicus in potestate 4 habet, quid de sua carne fiat, sed tantum quid abnuat mente vel renuat. Quis tandem sana scilicet mente putauerit b se perdere pudicitiā, si fortè vi apprehensa vel oppressa sua carne, exerceatur, & expleatur libido non suā?

Idem. †

De eodem.

CAN. IIII.

PRoposito animi permanente, per quod etiam corpus sanctificari r meruit, ipsi corpori non auferet s sanctitatē. t violentia libidinis alienæ, quam seruat perseuerantia suæ continentiæ. An verò si aliqua fœmina mente corrupta, violatóq; proposito, quod Deo vouerat, pergat u virginanda ad suum deceptorem, adhuc eam pergentem sanctā vel corpore dicimus, ea sanctitate animi, per quam corpus sanctificat, amissa atq; destructa? Absit hic error: & hinc potius admoneamur, ita amitti corporis sanctitatem, etiam intacto corpore. Idem. † Lucretiam matronam nobilem, veterémq; Romanam pudicitiæ magnis efferunt laudibus, cuius corpore cū violentus Tarquinij regis filius libidinosè potitus esset, illa scelus improbissimi iuuenis marito Collatino & propinquo 8 Bruto, viris clarissimis & fortissimis indicauit, eósque advindictā constrinxit. Deinde fœdi in se cōmissi sceleris, ægra atq; impatiens, se peremit. Quid dicimus? Adulteratio hæc, an casta dicēda est? Quis in hac controuersia iudex laborabit? Egregiè quidem ex hoc & veraciter declamans ait, Mirabile dictu, duo fuerunt, & adulterij v. nus cōmisit i splendidissimè atq; verissimè: intuēs enim in duorum corporum commistione, vnius inquinatissimā cupiditatem, vnius castissimam voluntatem, & nō quod coniunctione corporum, sed quod animorum diuersitate ageretur attendens, duo inquit, fuerunt, & vnus adulterium commisit.

Idem.

CAN. V.

NOn fidelibus Christi tædio fit vestra vita, sed ludibrio sit hostibus castitas vestra, habens veram, magnámq; consolationem, si continētiam retinetis, non cōfensisse peccatis eorum.

Idem in libro de duabus animabus. Non nisi voluntate peccatur.

Idem in libro primo de libero arbitrio.

De eodem.

CAN. VI.

DE pudicitia quis dubitauit k quin ea sit in animo constituta? quandoquidem virtus est l. vnde à violento stupratore nec ipsa eripi potest m.

Item Hieron. super epistolā ad Rom. lib. primo †.

Non potest fieri, vt nisi quis mœchetur prius in corde, mœchari possit in corpore.

Idem super Lucam in libro secundo. †

b Putauerit. Argu. quod non debet dici quis perpetrasse, quod nolens fecit, vel passus fuit: nec debent imputari, quæ per coactionem absolutā fiūt. argu. ē. dist. 50. presbyteros. xv. q. vj. c. j. argum. contra. xxxj. quæst ij. Lotharius.

† ibidē.

P Proposito.

q Sanctificari. in futuro, cum sua stola induetur.

d Non auferet. Et ita habet corpº virtutē. Sed contra j. ea. de pudicitia. qa virtus tantū in animo est. sed ideo dicitur corpus habere, quia futurum est habere post resurrectionem.

e Sanctitatem. Hæc tamen quæ mente corrupta est, post pœnitentiā pōt ordinari: qa quo ad legē. promotionis, virgo est. j. e. finge.

f Pergat. Not. q fota itineris arreptio facit aliquam corruptam. sicut iti neris arreptio habetur pro appellatione. extra de appellationibus. sic quia meminimus. sic qui pergit de vna militia ad aliam, iure secundæ militiæ censetur. ff. de bo. pos. De hoc ex testamento militis. l. j. Propinquo. Id est, auunculo.

g Propinquo. Id est, auunculo.

h Adultera. Vide quod Aug. male induxit exemplum Lucretiæ, nā in veritate secundum canones, adulterium commisit, si ue directa, siue indirecta fuerit voluntas. licet secundum leges non committatur nisi dolo. ff. de adult. l. vlti. sed Aug. induxit exemplum hoc quasi à minori. q. d. ex quo ea quæ conditionaliter fuit coacta, excusatur secundum legē ab adulterio multo magis ea q̄ absolute secundum canones. §. q. j constat. 50. dist. presbyteros.

i Vnus commisit. Imo & ipsa, nisi absolute fuerit coacta arg. ē. e. ita ne. sed hoc ideo dicit, quia non tenetur hoc casu ad pœnam legis,

2 Vnde lo adulterium non expone q̄ commirtitur. ff. de dicit adul. adul. l. pen. alias po terium, id tius debuit mori est, reatum quā consentire. §. e. adulterij §. cum ergo. Vides Adulteriū ergo, q̄ adulterium & simo- potest esse ex parte nia possūt vnius tm. similiter esse ex parte vnius.

2 quia sine do-

k Dubitauit. quin ea sit in animo constituta? quandoquidem virtus est l. vnde à violento stupratore nec ipsa eripi potest m.

l Virtus est. Est autē virtus habitus mētis bene cōstitutæ, &c. vt de pœ. dist. iij. ille rex tātus. ob hoc etiā virtutes vestimenta animæ dicuntur. de pœn. dist. ij. cap. sapiens.

m Eripi potest. Quid si culpa sua. Xx iiij in hāc

Virtutis definitio.

ca. vij.

Ad idē 28. qō. 2. si infidelis.

ca. viij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in hanc violentiã cz.viij. incidisset, puta denuntiauit ei maritus vt fugeret, ne vi hostiũ opprimeretur. Illa autem fugere noluit, & sic oppressa est, an dimitti possit à viro? Sic videtur, quia quicquid ex culpa sua, &c. xv. quæ.j. si quis insaniens. 50. dist. Stupeat. præsumitur enim se rapinæ obtulisse. xxiij. q. iiij. displicet. ff. quod metus cau. si mulier. Ar. contra, extra de spon. veniens. xxvij. q. ij. de sponsata. ff. de re iud. nullum crimen. xv. quæ. vj. c. j. nec imputandum est ei, quod credula non fuit. ff. quod cũ falso tuto. l. ij. & 50. dist. si quis præpostera. Itẽ & si peccauerit non credendo viro suo, non tamen quantum adulterium meretur. xv. q. j inebriarunt. Io. Quid iuris sit de hoc, in quæstionib⁹ plene notaui. B.

Finge, si quis in aliqua persecutione, aliquam virginem prostitutam cognouerit: apud Euangelium, quia voluntate non peccauit, virgo suscipitur, in lege quasi corrupta repudiatur.

Idem in libro Hebraicarum quæstionum. †

Corpus mulieris non vis maculat, sed voluntas.

Item Augusti. in libro de sancta uirginitate. †

Sicut nemo impudicè vtitur corpore, nisi spiritu prius concepta nequitia, ita nemo pudiciam seruat in corpore, nisi spiritui prius insita castitate.

Idem Victoriano. †

In corpore pudicitia violari non potest, si mens inuiolata seruetur.

CAN. VII.

AD Deum ingemiscentibus, omnino suis aderit, qui suis adesse consueuit, & aut nihil in earũ castissimis membris libidine hostili perpetrare permittit [a], aut si permittit, cũ earũ animus nulla consensionis turpitudine commaculatur, etiam carnem suã defendit [b] à crimine: & quicquid in ea nec commisit, nec permisit, libido patiẽtis, solius erit culpa faciẽtis, omnisque illa violẽtia non p corruptionis turpitudine, sed pro passionis vulnere deputabitur. Tantũ enim valet in mente integritas castitatis, vt illa inuiolata, nec in corpore possit pudicitia violari, cuius membra potuerunt separari.

Item Isidorus in synodo, libro secundo.

Caro non peccat, si à contagio ne fuerit anima munda.

CAN. VIII.

NOn potest corpus corrũpi, nisi prius corruptus fuit animus. Munda nanq; à contagione anima, caro non peccat [c].

Item August. Honorato episcopo †.

Non corrumpitur pudicitia carnis, si mente seruatur.

CAN. IX.

MAgis timeamus, ne sensu interiore corrupto, pereat castitas fidei, quam ne fœminæ constuprentur violenter in carne: quia violentia, non violatur pudicitia si mente seruatur: quoniã nec in carne violatur, quando voluntas patientis, sua turpiter carne nõ vtitur, sed sine consensione toleratur, quod alius operatur.

Item Ioan. Chrysosto. super Matthæum. †

Nec peccatum, nec iustitia, ex opere sine voluntate perficitur.

CAN. X.

SIcut enim [d] peccatũ opus sine voluntate non facit, ita & iustitia ex opere non consummatur, nisi & voluntas affuerit. Multi enim corpore quidẽ castitati student, adulterium tamen voluntate committunt, cum dñs dicat, Qui viderit mulierem ad cõcupiscendũ eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Ergo voluntas sine opere peccat frequenter. Illa ergo est gloriosa cõtinentia, non quã transgredi non potest necessitas debilitati corporis, sed quam complectitur voluntas sancti propositi.

Item Hier. in epistola ad Eustochiũ. †

Virginitas carnis non seruatur, mente corrupta.

CAN. XI.

SI Paulus apostolus vas [e] electiõis, & præparatus in Euangelium Christi, ob carnis aculeos [h], & incẽtiua viciorũ, reprimit corpus suum, & seruituti subiicit, ne alijs prædicãs, ipse reprobus inueniatur: & tamẽ vidit aliã [i] legẽ in mẽbris suis, repugnantem legi mentis suæ, & captiuantem se in legem [k] peccati: si post

a Permittit. sic non permisit Abimelech. i. prox. quæst. nemo.

b Defendit. i. non imputatur ad crimen corruptio carnis. xv. q. j. c. j.

c Non potest. Nõ peccat. nam tũc homo peccat, cũ mens per delectationem subiugat. de pœn. dist. ij. hoc sciẽdum. & est ar. xxij. q. v. si quis coactus. contra. Sed ibi de conditionali coactione, hic de absoluta.

d Sicut enim. Sola voluntatis forma moueret opus. x. q. ij hoc ius.

e Voluntate. Directa vel indirecta, ne sit contra 1. dist. 50. si quis voluntate.

f Debilitari. Senio, vel sectione, vel naturali frigiditate. hoc dicit littera, quia voluntatia continentia est duplex.

Continentia est duplex.

Minores nõ possũt quod maioribus est denegatũ.

a In semet reuersus. Id est, propriam fragilitatem considerans.

b Tu te. Argu. qd̃ non licet maiori, nec minori, vt viij. q. j. si ergo. & xj. q. j magnũ. & quod negatur maioribus, multo potius minoribus. C. de reuo. do. his solis. in fine. & qd̃ maioribus dignitatibus non est cõcessum, hoc sibi nõ audeãt vendicare minores, vt C. de decu. l. vlti. lib. x.

Rom. 7. d

c Putas. Argum. q̃ Paulus fuit virgo, cũ sit comparatio inter eũ & Eustochium: quæ fuit virgo.

Amos. 8. d

d Suscitare. Idem dicit lex, quod virginitas restitui non potest. C. de ra. virgi. in prin. Sed non ne exoculato põt restituere visum? quare ergo non virginitatem? Quidã sic intelligunt, id est, quod Deus non potest facere, quin fuerit corrupta: qa factum non potest non esse factum, vt ff. de cap. in bello. §. factæ. sed secundum hoc idem esset in cæco. Respond. quod hic dicitur, non refertur ad carnis corruptæ restauration em, sed ad virginalis palmæ retributionem. & sic non potest. i. nõ congruit eius potẽtiæ vt aureola coronet corruptos. hoc enim esset contra iustitiam: & ideo illud non potest, vt arg. de pœ. dist. ij §. charitas.

Virginitatem Deus restituere nõ potest.

Mat. 5. d

Mat. 25. a

e Malæ. Arg. ff. de dolo. l. j §. ij. ita ideo dixit prætor dolus malus, quia est & bonus.

Babylonij p quos regem fœmina in ca ciuitate.

f Quæ oleum. Id est pinguedinẽ bonorum operum, vel id est, pietatem. xl. dist. disciplina.

g Descende. Verba sunt Esaiæ prædicentis ad literam futuram Babyloniorum captiuitatem per Darium & Cyrum regem Medorũ & Persarum. & exequitur secundum hoc Prophera ad literam quasdam miserias, quas pauperculæ mulieres solent sustinere. & verba imperatiua resoluenda sunt in verba futuri temporis.

g Descende. Id est, descendes.

h Sede. Id est, sedebis, quod ideo dixit propheta, pro nimiam futurorũ certitudinem. Et est arg. quod verbum præsentis temporis ponitur pro verbo futuri. sic exponitur, traditur, id est, traditurus est. ff. de public. l. j. & est argumen. ff. de verbo. significe. verbis. xxj. distinc. in nouo. 50 distin. ponderet. & exponitur à Hiero. hæc litera moraliter circa fidelem animam, quæ præuaricata est per peccatum. & hoc duobus modis, vel inuitando ad pœnitentiam, & tunc p ptie tenentur verba, Descende, id est, humilia te per

Verbum præteriti temporis sæpe pro futuro ponitur.

pœnitentiam. Sede in terra. Id est, in cinere & cilicio.

i Virgo. Id est, sterilis. Vel virgo prius filia Babylonis. i. filia confusionis: quia mens tota facta confusa est, de pœn. dist. iij. §. item ait.

k Chaldæorum. Chaldæi

spiritu, virgines stultæ, quæ oleum [f] non habentes excluduntur à sponso. Si autem & illæ quæ virgines sunt, ob alias tamen culpas virginitate corporum non saluãtur, quid fiet illis, quæ prostituerunt membra Christi, & mutauerunt templum sancti Spiritus in lupanar? Illico audient prophetã dicentem, Descende [g], sede [h] in terra virgo [i] Babylonis filia, sede in terra. Non est filiæ Chaldæorum [k] thronus [l]. Non vocaberis vltra mollis & delicata [m]. Accipe molam [n], et mole farinam [o], discooperi [p] velamen tuũ, denuda [q] crura tua, transi flumina [r], reuelabitur ignominia tua: apparebunt opprobria [s] tua, & hoc post thalamum [t] filij Dei, post oscula fratruelis, & sponsi. Illa de qua quondam sermo p pheticus concinebat, Astitit regina [v] à dextris

Graece feroces intelligũtur. valde enim feroces sunt, qui prorsus voluntates sæ dæmonũ, quemes non morisbus suis parcere simul non sciunt. Et est Chaldæa regio, vbi Babylonia ciuitas est in ea sita.

l Thronus. i. cõsimul habet regalẽ auferre virtutem ei. Vel thronus. tes & vid est, remuneratio æternæ vitæ.

m Non vocaberis tiatur. & vltra mollis & delicata. id est, amodo non viues in delicijs quo ad virtutes, supple nisi pœnituer is.

n Accipe molam, timoris per contritionem.

o Mole farinam. examina peccata tua, & malas cogitationes.

o Mole farinam. vel p paupertate, vel aliter.

p Discooperi Id est, confitere peccata tua.

q Denuda. Per cõfessionem.

r Transi flumina. Id est, defere caduca, & fluentia. supple, quod nisi hoc feceris, reuelabitur, &c.

s Opprobria. In die iudicij. de pœnitentia distinct. j. §. non ita. Exponitur etiam mystice hæc litera, ita quod improperet vitium fideli animæ, & tunc resoluuntur verba in præteritum tempus. descende, id est, descendisti ab altitudine virtutum ad vitia. sede in terra. id est, sedisti terrenis infecta. virgo vt prius, Accipe molam, id est, accepisti mundanarum rerum circuitum. Mole, id est, moluisti, id est, dissipasti cogitationes tuas eas effectui mancipando. Discooperi, id est, discooperuisti hypocrisim tuam. amodo enim apparet qualis prius extiteris. discooperuisti te virtutibus. Nam virtutes velamina sunt animæ. de pœnit. dist. iij. sapiens. Denuda crura tua. id est, per confessionem denudasti actiones tuas. Transi flumina, id est, transisti per temporalia eis inhærendo, & idcirco reuelabitur. &c.

t Hoc post thalamum. Hæc litera vult, quod præcedens moraliter intelligatur. & est sensus, id est, postquam recessisti à sponso tuo, & fratruele, id est Christo. Christus enim & ecclesia sunt fratruelis, quia de Iacob Christus, de Esau ecclesia, id est, de gentibus processit. xxxv quæst. vltima §. si vero. & hæc sunt verba Hieronymi.

v Regina. Id est, quælibet sancta virgo, vel sancta ecclesia.

Esaiæ 47.

Deaurato.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Deaurato. charitate, & castitate. de pœ. dist. secunda. principium.
b Nudabitur. Veste virtutum & bonorum operum
c Et posteriora. i. peccata, quæ habuit quasi post dorsum relicta, cum ante se debuerit ea habere.

tuis in vestitu deaurato [a] circundata varietate: nudabitur [b], & posteriora [c] dorsi eius ponentur [d] in facie eius. Sedebit ad aquas [e] solitudinis, & posito [f] vase [g] diuaricabit [h] pedes suos omni trãseunti [i], & vsq; ad verticẽ polluetur. Rectius enim fuerat hominum subisse coniugium, & ambulasse per plana, quàm ad altiora [k] tendẽtẽ in ꝓfundum inferni cadere. Non fiat obsecro, ciuitas [l] meretrix filia Sion, ne post trinitatis hospitium, ibi dæmones [m] saltent, & sirenes [n] nidificent & hericij [o].

Item Augustinus de Christiana fide. ✝

Corpore in tacto, castitas non nunquam amittitur.

CAN. XII.

3 NEc solo affectu & tactu, sed aspectu quoque appetitur & appetit concupiscentia fœminarũ: nec dicatis vos animos habere pudicos, si habeatis oculos impudicos [p]: quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius: & cum se sibi inuicem etiam tacente lingua [q], conspectu mutuo corda nuntiant impudica, & secundum concupiscẽtiam carnis, alter utro delectantur ardore, etiam intactis ab immunda violatione corporibus, fugit castitas

d Ponentur. In futuro seculo.
e Ad aquas. i. inter hæreticos.
f Et posito. Id est, deposito.
g Vase. Scilicet cordis.
h Diuaricabit. Id est, diuidet, & committet varios suos affectus.
i Omni transeunti. id est, dæmonibus, vel id est, omnibus opera sua: quia ibi omnia omnibus aperta erunt.
Transeunti. Diabolo. Transiens dicitur diabolus, quia dicunt animæ ipsi diaboli: Incurua te, vt trãseamus super te. & ibi, Exinanite vsq; ad fundamentum in ea. de pœn. distin. iij. in salicibus.
k Quam ad altiora. Argu. quod melius est non incipere quàm ab incœpto desistere: meli⁹ est enim non vouere, quàm à voto cadere. xij. q. j. certe. xxvij. q. j. nuptiarum.
l Ciuitas. Id est, anima quæ agit bene. de pœn. dist. iiij. in domo.
m Dæmones. Id est, prauæ cogitationes.
n Sirenes. Id est, delectationes, quæ mergebant.
o Hericij. i. errores vel solicitudines mundanæ, quæ pungunt. Ioan.
NEc solo affectu. Hæc est iij. pars q̃õ. in qua probat quod ex sola voluntate fugit castitas. & hoc probat per duo capit. Io. de Fan. & istud cap. est de regula beati Aug. Archi.

Diabolus dicitur transiens.

✝ Epistola cix. ad monachas.

p Impudicos. Hoc perpenditur si sunt vagi, vt s. distinct. xxiij. his igitur. vnde illud: Auerte oculos tuos, &c.
q Tacente lingua. Arg. quod operibus loquimur, sicut & verbis, vt xliij. distinct. sit rector. & xj. quæst. iij. existimant. extra de appella. dilecti. & extra de spon. cum apud. sic. ff. de leg. iij. nutu.
r QVi viderit mulierem ad concupiscendum, hoc scilicet animo, & dat operam quam potest. de pœn. dist. j. si cui.
s Iam mœchatus est eam. hoc verum est in coniugata, nã cum soluta. non committitur.

ipsa de moribus.

Item Gregorius. ✝

Adulterium perpetratur, cũ nupta vel innupta turpiter concupiscitur.

CAN. XIII.

QVi viderit mulierem ad concupiscẽdum [r] eam, iam mœchatus [s] est eam in corde suo. Quia enim Græco vocabulo adulter mœchus dicitur, cum nõ aliena cõiunx, sed mulier videri prohibetur, apertè veritas ostendit, quia etiam solo visu cũ turpiter vel innupta concupiscitur, adulteriũ [t] perpetratur. Quod tamen plerunque ex loco et tempore vel ex ordine [v] concupiscentium discernitur: quia sicut hunc in sacro ordine studiosa [x] concupiscentia, sic illum adulterij inquinat culpa: in personis tamen non dissimilibus, idem luxuriẹ distinguitur [y] reatus.

4 *Quamuis autem uiolẽter oppressæ pudicitiam nõ amiserint, incontaminatis tamen se non audeant exæquare uirginibus.*

Vnde Leo Papa.

Quæ opprimuntur, incontaminatis virginibus se comparare non audeant.

CAN. XIIII.

ILlæ autem famulæ Dei, quẹ integritatem pudoris oppressione barbarica perdiderunt, laudabiliores erunt in hu-

sed nunquid impotentemus isti tantam pœnitentiã, ac si factum interuenisset? sic, sed nõ tã grauẽ.
t Adulterium. i. fornicatio.
v Vel ex ordine. no. secundũ varietatem loci vel ordinis, aliquem plus minusve peccare. argu. dis. xl. homo Christianus. xxiij. qõ. viij. occidit. s. xvij. q. iiij. quisqs. ff. de pœnis aut facta. §. locus. xxv. qõ. j. nulli. s. xxxj. q. j. de his q frequenter vxores. de pœ. dist. j. aut facta.
x Studiosa. Non videtur hoc verum. quia tm̃ peccet clericus studiosa cõcupiscẽtia, quantũ laicus ipso facto. vr̃ em̃ quia magis peccet clericus studiosa concupiscentia. nam tm̃ peccat quilibet studiosa voluntate cõmittendi adulteriũ, quãtum ipso facto. j. de pœ. dis. j. si cui. & ita vel equaliter peccat clericus, vel magis propter gradũ altiorẽ quã laicus. Quod ergo hic dicitur referas ad ecclesiæ opinionẽ, nõ ad veri essentiã. Sic ergo secundum canones committit adulterium solo animo, similiter periuriũ, vt xxij. q. v. si peierare. idẽ in furto & alijs criminibus, vt de pœ. dist. j. c. si propterea. xxiiij. q. v. si quid. sed secundũ leges solo animo nõ cõmittit furtum, vt. ff. de ac. pos. possidere. §. si rẽ. nec adulteriũ. ff. de adult. l. penulti.

✝ cap. ix. libr. xxj. super Iob.

Deut. 5. b

Matt. 5. d

1 Arg. ad hoc xl. distin. homo christianus. Adulterium solo animo cõmittitur.

y Distinguitur. Per contemptum.
Quãuis. Hæc est iiij. pars q in qua dicit, quod si fœmina inuita perdidit virginitatẽ, non tamen debet se ad æquare incontaminatis virginibus. Io. de Fant.
ILlæ autem famulæ. *CASVS.* *Dicitur hic quod si quæ virgines inuitæ fuerint violatæ, laudabiliores erunt*

militate ac verecundia, si se incontaminatis [a] non audeant comparare [b] virginibus [c]. Quãuis enim omne peccatũ ex voluntate nascatur, & potuerit in corruptione carnis mens inuita non pollui, minus tamẽ hoc illis oberit, si quod potuerunt animo non amittere, se doleãt [d] vel corpore [e] perdidisse.

Cùm ergo hæc, quæ uiolentiam passa est, pudicitiam amisisse probari non potest, nullo modo conuincitur fornicatiõis uel adulterij crimen, incurrisse. Vt enim ait Augustinus in libro de bono cõiugali: Adulterium committitur, cũ uel propriæ libidinis instinctu [f], uel alienæ [g] consensu cum altero, uel altera contra pactum coniugale concũbitur, atque ita frangitur fides [h], quæ in rebus corporeis & abiectis [i] magnum animi bonũ est, & ideo ei salutem quoque corporalem [k] quæ etiam uita ista continetur, certũ est debere postponi.

Itẽ Isidorus sup Exodũ.

Mœchatur, qui alicui præter matrimonij fœdus miscetur.

CAN. XV.

NOn mœchaberis, id est, ne quisquam præter matrimonij fœdera alijs fœminis admisceatur ad explendam [l] libidinẽ: nã adulterium facit, qui prẹter suam [m], ad alteram accedit. ✝

Item August. de adulterinis coniugijs. ✝

Qui viuente vxore sua, alteram cognoscit, adulterium committit.

res erunt, si se corpore integris virginibus non audeant cõparare: quia etsi integram mentem habeant, cum non fiat peccatum nisi volũtate, dolere tamen debent de iactura corporali.
a Incõtaminatis scilicet mẽte, & corpore. exẽplum. xxvij. q. ij. §. cũ ergo. ibi, vouerat.
b Comparare. Ex toto, vt velint consecrari inter virgines. arg. dist. xxvj. acutius. s. e. q. c. finge. vel vt habeant aureolam. xxvij. q. prima. c. nuptiarũ.
c Virginibus. C. de nup. imperialis. versi. nam omnis.
d Doleant. Quia forte propter peccatum præcedens hoc eis accidit. ar. xxij. q. ij. si quælibet. alias quare dolebunt, cum nõ peccauerint?
e Vel corpore. scilicet per peccatũ originale, quod est in eis, propter quod possunt corrumpi.
f Cum ergo. Instinctu. vt cum appetit & instigat aliquem ad coitum.
g Vel alienæ. Vt cũ appetitur & cõsentit alienæ libidini. De hoc not. s. ea. q. ij. quicquid.
h Fides. coniugalis, quam alter cõiugum alteri debet seruare, scilicet ne cum altero vel cum altera coeat. xxvij. q. ij omne.
i Et abiectis. Id est, in quãtumcũq; vilibus valet fides coniugalis.
k Corporalẽ. Argu. pro leprosis: vt extra de coniug. lepro. quoniam. quia potius periculum corporis, quam animæ incurrendũ est xxx. q. j. §. j. cũ alterum euitari nõ potest. arg. xj. quæst. iij. non solum. §. cũ

Fides coniugalis in quantumcunq; vilibus valet. [redacted]

Deut. 5. b
Matt. 5. b

ca. xiij. lib. ij.

CAN. XVI.

PVto Christianum neminem reluctari illum adulterũ esse, qui vel diu languente [n], vel diu absente [o], vel continenter viuere cupiente vxore sua, alteri commistus est fœminæ.

5 *Cùm ergo nihil horum in ista depræhẽdatur fuisse: q̃a nec propriæ libidinis instinctu, nec alienæ consensu, nec uiro suo languente, uel absente, uel cõtinenter uiuere cupiẽte, adhæsit alij, sed uiolenter aliena libidine oppressa uim ptulit: apparet, quòd nec adultera, nec fornicaria dici potest. unde nec aliqua occasione ualet dimitti. Cũ enim Iudæi quærerent à Christo, utrum liceret homini uxorem suam dimittere quacunque ex causa? respondit eis: Nunquid legistis, quia qui fecit eos, ab initio masculum & fœminam creauit eos? quos ergo Deus cõiunxit, homo non separet. Deinde sermonem suum ita conclusit, ut diceret neminem posse dimittere uxorem suam, excepta causa fornicationis. Hinc Apostolus ait in epistola ad Corinthios: His qui matrimonio coniuncti sunt, præcipio non ego, sed dominus, uxorẽ à uiro non discedere. Vnde datur intelligi, quòd qualescunq; fuerint uir & uxor, ex quo coniugali affectu sibi adhæserint, ulterius abinuicem discedere non ualent.*

Vnde Ambrosius in Hexaemeron. titu. dicit quarto scribit: ✝

Qualiscunque sit vir, ex quo semel placuit, non est dimittendus.

CAN. XVII.

HOrrẽdus ✝ & incultus est vir, qui semel [p] placuit. nunquid vir alius eligẽdus est? cõparem suũ equus diligit,

ergo. xxij. q. v. c. j.
l NOn mœchaberis. Explendam. nec etiam ob aliam causam.
m Qui ꝓpter suã. Et ita ille tantum committit adulteriũ, qui habet vxorem, vel quæ est cõiugata. quandoque tamen large sumitur adulterium. s. e. qõ. iiij. c. nemo.
n PVto. Languente. infra eadem, quæst. vij. quod proposuisti. contra. Sol. illud à falsarijs dictũ, istud authẽticum esse videtur. Vel illud de desponsata tãtum, istud de cognita. Vel illud reprobatum est, hoc diuina authoritate [1] firmatũ. Vel verius dic, quod illud de arcta loquitur.
o Absente. xxxiiij. q. j. cum per bellicam. contra. sed ibi de illo, qui nescitur viuere, hic de illo, qui certe scitur viuere.
Cum ergo nihil. Hæc est quinta pars quæst. in qua dicitur, quod postquã semel placuit quis, eo viuente alter suꝑduci nõ potest. Ioan. de Fant.
p HOrrendus. Semel. ar. quod sufficit

1 Quia dicitur, quod nemo excepta causa fornicationis, &c. supra ea. q. j. dixit.

Mar. 10. a

Gene. 2. d

1. Cor. 6. b

✝ ca. vij. lib. v.

✝ Alias, horridus.

matrim.o rat. si alter fornicat. fornic.o non est adult.m proprie c. quod proposuisti 69r. de arcta incipiente aneri a principio in firmat

Universidad de Deusto Biblioteca

sufficit semel consentire: vt s. dist. iiij. cap. in istis. & viij. q. ō. ij. c. dilectissimi. & argu. ff. de mu. & ho. l. vt gradatim. §. j. arg. contra. s. xij. q. j. cap. certe. arg. C. de repu. hære. l. vlti. C. de non nume. pecu. l. generaliter. ff. de neg. gest. l. Pomponius. arg. s. iij. q. iij. §. spatium. s. dist. lxxij. cap. placuit.

a Putat. Argu. ff. ad legem Aquil. l. proinde. argu. ff. de ædil. edic. cū eiusdem. l. plerunque.

b Muta. Ironia est.

Riuales qui dicuntur.

c Riualem. Riuales proprie dicunt, qui per eundē riuū aquam ducūt: vt ff. de aqua quotid. & æsti. l. j. similiter hi exquisita similitudine riuales dicuntur, qui cum eadem muliere habēt consuetudinem, cū qua accedunt quasi ad eundem riuum.

† lib. j. de sermo. Domi. in monte.

d Incognita. An sit iusta vel non, id est, nō probata causa, &c.

e SI vxorē. Horribile. Argu. pro leprosis, quod non debēt dimitti: vt extra de cōiug. lep. cap. ij. vnde & Hug. dicit, ꝙ debet maritum sequi mulier. & pro Hug. est arg. xiij. quæst. ij. c. vnaquæq; et extra eod. cap. quoniam. Quod autē dicitur extra eod. c. j. quod non cogitur sequi, potest intelligi in eo casu, quando reliquus hoc non petit: nam si peteret, bene teneretur sequi, vt extra eo titu. c. quoniam. Vel dic quod illud non tenet, quod ibi dicit: quia est cōtra præceptū domini. Sed pone quod vir vult retinere apud se vxorē leprosam, nūquid potest? Vid. q quod sic, quia vxor tenetur virum sequi, sed non econuerso: vt xiij. q. ij. cap. vnaquæq;. Econtra videtur, quod vicini non tenentur pati illam esse inter eos: quia de iure debet remoueri ab aliis: vt s. distin. vj cap. testamentum. & xxxii. q. ij. c. hoc ipsum. & extra de eccl. ædifi. c. ij. & etiam de consuetudine: vt extra eod. c. quoniam. Ego credo, quod alter reliquū debeat taliter sequi, vt quāque veniat ad ipsum, & quā cito soluerit debitū, recedat. arg. liiij. dist. c. si seruus. in fin. sed sponsa de futuro, etiam propter alias deformitates, nō tenetur sequi sponsum: vt extra de iureiur. c. queadmodum.

Maritum leprosum an teneatur mulier sequi.

& si mutetur, alius trahere iugum nescit compar alterius, & se non totum putat [a]: tu coniugalem tuum repudias, & sæpe putas mutādū ēmuta [b], & si vno defecerit die, superduc riualem [c], & statim incognita [d] causa, quasi cognitā pudoris exequaris iniuriā.

Item Augustinus.†

Similiter de vxore intelligat.

CAN. XVIII.

SI vxorem quis habeat sterilē, siue corpore deformem, siue debilem membris, vel cæcam, vel claudam, vel surdā, vel si quid aliud, siue morbis, siue laboribus, doloribusq; confectam, & quicquid (excepta fornicationis causa) cogitari potest, vehemēter horribile [e], pro societate fideq; sustineat.

Item Hieronymus ad Oceanum de morte Fabiolæ.

Non licet viro vxorem dimittere, nisi causa fornicationis.

CAN. XIX.

PRæcepit dominus vxorem non debere dimitti, excepta causa fornicationis, & si dimissa fuerit, manere innuptam. Quicquid viris præcipitur, hoc consequenter redundat [f] ad fœminas. Neque enim

f PRæcepit. Redundat. nam vbi par est ratio, par debet esse iudicium [r]. ff. ad legē Aquil. l. illud. & infra, quæst. proxi. c. nihil.

r Arg. ad hoc j. cap. proxi. 21. distin. inferior. s. ea. q. j. si quis vxorē. & q. 4. meretrices. secūdum Hug. & facit ad hoc quod leg. & no. 3. di. si laicus. & extra de consti. translato.

g APud. Eadem. i. eiusdem generis. nam in veritate duæ sunt seruitutes: vt extra de conuersio. coniug. ca. quidam.

adultera vxor dimittenda est, & vir mœchus retinendus est.

De eodem.

CAN. XX.

APud nos, quod nō licet fœminis, æquè non licet viris, & eadem [g] seruitus pari [h] conditione [i] censetur.

Item ex concilio Toletano duodecimo.

Communione priuetur, qui extra causam fornicationis vxorem suam dimittit.

CAN. XXI.

PRæceptum domini est, vt excepta causa fornicatiōis vxor à viro dimitti non debeat: & ideo quicunque extra culpam criminis supradicti, vxorē suam quacunq; occasione reliquerit: quia quos Deus coniunxit, ille separare disposuit: tandiu ab ecclesiastica communione priuatus, & à cœtu omnium Christianorum maneat alienus, quādiu societatem relictæ coniugis amplectatur synceriter & foueat. Itaque qui iam admoniti à sacerdote semel, & bis, & ter, vt corrigant, ad suæ cōiugis noluerint redire consortiū, ipsi se suis meritis & à Palatinæ dignitatis [k] officio separabunt, et insup generosæ

h Pari. Argu. de quibus par ratio attenditur, simile debet esse iudiciū. j. ea. quæst. vij. cap. Apostolus.

Simile debet esse iudicium, de quibus par ratio attēditur.

i Cōditione. quo ad debitum reddendum, & fidem seruandam, nō autem in aliis, vt potes probare per exēpla. ff. de his, qui no. infa. l. vxores. xxxiij. q. v. c. manifestum. & ca. noluit. & ca. hęc imago. xxxiij. q. j. c. si quis acceperit. nā in voto abstinētiæ vir est maior, similiter in accusatione secūdum leges, sed secūdum canones nō ad impaira iudicātur: vt supra ead. q. ō. j. c. si quis. & vir potest statim contrahere post mortem vxoris: sed mulier non potest statim post mortem viri secundum leges. C. de secun. nup. l. j.

Vir & mulier nō debent iudicari ad impaira.

PRæceptum. Hæc est sexta pars quæstionis, in qua punitur, qui vxore dimissa adhæret concubinæ. Ioan. de Fant.

k Dignitatis. Ar. quod si aliquis contemnit excōicationem, quod iudex secularis vel dñs illius potest eum priuare feudo suo. Itē argu. ꝙ si vnus eps propter excōicationē alicui aufert prębendā, similiter & alius episcopus potest ei auferre id qđ ab ipso habet [1]: vt vij. q. j. c. si quis presbyter. & xj. q. iij. cap. si quis à proprio. Item arg. ꝙ quicquid prælatus vel alius fecit tempore excōicationis, non valet: vt vij. q. j. c. factus. & xxv. q. j. c. omne. & de consec. dist. j. c. hic ergo. xij. q. ij. alienationes. Item est arg. hic quod postquam quis pœnituit de crimine, quod possit recipi in testem, licet manifestum fuerit eius crimen quod verū est in ciuili: secus in criminali. vj. q. j. c. qui crimen. & cap. illi qui. & iiij. q. j. c. j. & iij. q. iiij. c. beatus. H. tamen subaudit hic maxime. Ioan. Hoc hodie expressum est extra de testi. c. testimonium. B.

Feudum potest auferri excommunicato.

2 De hoc habetur [illegible]

3 De hoc [illegible]

Quandiu.

a Quandiu. s. vj. q. j. c. illi.

b QVicquid. Cogitauerit Argu. contra extra de diuor. c. j. C. de repu. l. j. sed illud non tenet. Sed quæritur. Hæc est septima pars quæst. in qua quæritur (vt hic dicit) quare dimittūt homines vxores propter adulterium, & mulieres non viros? Et respōdetur, quod mulieres probare non possunt. Ioan. de Fant.

CASVS. Quærit Grat. hic incidēter, quare viri non cohabitent vxoribus adulteris, sicut econuerso. sed quare hoc contingat, in seq. ca. dicitur.

c Communicantes i. simile adulterium perpetrantes sicut & mulieres.

d Nō conueniāt. vt possint accusari de adulterio sicut vxores.

Vxor accusare maritum potest de adulterio.

e CHristiana. Apud sacerdotes. Arg. adulteros tantum ab ecclesia iudicandos. xxxij. q. ij. c. seculares. j. xxxv. quæ. vj. c. multorum.

f Detegatur. Hic manifeste habes, quod vxor potest accusare virum de adulterio: licet secus videatur secundum legē. De hoc no. s. ead. q. j. §. hoc in mulieribus.

g Vindictæ. q. d. non deficit ius, sed probatio: vt ff. de testa. tu. l. duo sunt Titij.

† Cōcor. Lucam fra. & ibi [illegible]

h Conquiescit. quo ad ecclesiam. Ecclesia enim non iudicat de occultis. xxxij distin. c. erubescāt. potius enim opinionem sequimur, quàm veritatem. argu. iij. q. vij. §. tria.

i ECce. Sed ponatur. Hæc quæstio nihil habet quæstionis quin alter possit reliquum repellere per exceptionem: vt j. ea. c. j. extra de diuor. c. significasti denuntiare tamen potest vir adulter crimen vxoris adulteræ, & maxime secundum opin. H. Aliter enim non posset ei consuli, cum accusare non possit: quod non concedo quod aliquis criminosus possit denuntiare crimen alterius, nisi pœniteat de crimine. Sunt autem septem casus in quibus maritus repellitur ab accusatione adulterij. Vnus est si ipse fuerit fornicatus: vt hic, ca. j. Secundus si vxor vi fuerit oppressa: vt s. ea. q. v. c. ita ne. Tertius si credebat maritū mortuum: vt xxxiiij. q. ij. c. cum per bellicam. Quartus si alter sub specie mariti cognouit eā: vt xxxiiij. q. ij. c. in lectum. Quintus si dedit ei occasionem fornicandi: vt extra de eo qui cogno. consang. vxo. suæ discretionem [1]. Sextus si maritus post adulterium tolerauit eam [2]: arg. s. ead. q. j. c. si quis vxorē. et c. sicut. ff. adul. & in solut. matr. l. cum mulier. Septimus est, si adulterata est ante baptisma: vt extra de diuort. c. gaudemus.

Maritus ab accusatione adulterij repellitur in casibus septem.

1 Cōcor. tex. in l. 2. §. si publicē. ff. de adul. & in l. cum mulier. fo. matri.

2 Sub. nisi ex nouo adulterio: fra ea. j. in gl. vlti.

dignitatis testimonium quandiu [a] in culpa fuerint, amissuri sunt: quia carnem suam dissidij iugulo tradiderunt.

Item Nicolaus Papa ad consulta Bulgarorū.

De eodem.

CAN. XXII.

QVicquid mulier contra te cogitauerit [b], vel si te accusauerit, non est (excepta causa fornicationis) reijcienda, vel odio prorsus habenda.

Sed quæritur, cùm sit par utriusque conditio, cur communicantes [c] uiri cum adulteris uxoribus non conueniant [d]: cùm econtra, uxores in consortio adulterorum uirorum manere uideantur? De his ita scribit Innocentius Papa.

In utroque sexu adulterium pari ratione punitur.

CAN. XXIII.

CHristiana religio adulterium in vtroque sexu pari ratione cōdemnat: sed viros suos, mulieres nō facilè de adulterio accusant, & non habent latentia peccata vindictam †. viri autem liberius vxores adulteras apud sacerdotes [e] deferre consueuerunt: & ideo mulieribus (prodito crimine earum) communio denegatur: virorum autem latente commisso non facilè quisquā ex suspicionibus abstinet, qui vbique submouebitur, si eius flagitium detegatur [f]. Cùm enim par causa sit, interdum pbatione cessante vindictæ [g] ratio cōquiescit [h].

QVAESTIO VI.

ECce quòd ista dimitti nō ualet, cùm à fornicatione innocens inueniatur. Sed ponatur [i] quòd ipsa sit adultera: quæritur si adulter poßit dimittere eam, causa fornicationis? non enim uidetur quòd pari crimine infectus alium de eodem punire poßit. Vnde cùm Iudæi adulteram accusarent, æquitatis sententiam à domino acceperunt: Quicunque uestrū sine peccato est, primus lapidem in illam [k] mittat. Ioann. 8. a *Hinc etiam in Euāgelio præcipitur: Hypocrita, primum eijce trabem de oculo tuo: & postea educes festucam de oculo fratris tui.* Lucæ 6. c *Hinc etiam Aug. scribit in libro de sermone domini in monte†.* † lib.

Qui fornicatur, fornicationis causa vxorem suam dimittere non potest.

CAN. I.

NIhil iniquius [l] est, quàm causa fornicationis dimittere vxorem, si & ipse conuincitur [m] fornicari. occurrit enim illud, In quo alterū Roma. 2. a

k In illam. Nam vt dicā in fra ea. j. in gl. vlti. si aliquod peccatū habebat, mortale erat: quia ceremonialia delebant venialia tantum. de pœ. dist vj. c. j. ver. venialia. ff. de dolo. si duo.

l NIhil iniquius. Idest, iniquū est, hyperbolice loquitur. simile j. q. vij. c. quid in omnibus. vij. quæst. j. c. omnis.

m Conuincitur. Sed qualiter potest maritus conuinci de adulterio, qui primo cœpit vxorem suam accusare de adulterio? nam accusatori nunquā potest, par vel minus crimen obijci. vt iij. q. vltima, negāda, ergo simplex adulterium nō potest obijcere viro, nisi ei velit obijcere adulterium incestuosum, vel adulteriū cū aliqua coniugata. Respō. si directe vult vnus agere contra reliquum, tunc præferendus est primus accusator vel actor. ff. de iud. l. qui prior. Si autem vxor vult agere in modum exceptionis, prius auditur, & probata exceptione repellit maritū: vt extra de ordi. cognit. c. cum dilectus. Sed adhuc obijcitur: ex quo vir propr

Accusans vxorē adulteram qualiter conuincet de adulterio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

propriam iniuriam, prosequitur non potest mulier eum repellere per aliquam exceptionem, vt quarta quæstione vj. capit. omnibus. nam ibi dicitur, quod in causa sua quilibet infamis admittitur. Sed dicimus hoc specialiter esse in adulterio & Lenocinio. Hæc enim exceptio adulterij vel lenocinij repellit agentē, vt extra, de diuo. c. significasti. et extra de eo qui co. cō fan. vxo. fuæ. discretionem ff. so. matr. cū mulier. ij. C. de adul. gm. Sed huic contradicit. ff. de adulte. l. ij. §. si publico. vbi dicit, q exceptio lenocinij vel adulterij nō repellit maritum. Ad hoc solet dici, q ibi la lex loquitur qñ post lit. cōt. obiicitur lenocinij crimē vel adulterij. Et dicunt quidam, q est speciale in adulterio q post lit. cōtr. nulla replicatio vel exceptio admittatur & ad solutionē suam confirmandā inducunt illud. ff. de adulte. l. si. maritus. §. præscriptiones. nā ibi dicitur quod postquā nomē accusati fuit receptum inter reos nullæ præscriptiones admittuntur. H. tamen dicit, quod si ante litem contestatam non credebat adulterium accusatorem cōmisisse, & postea sciuit, bene pōt excipere contra eum. sed tñ ibi prædictus. §. si publico. contradicit. nā ibi dicitur, quod exceptio fuit admissa: sed intellige qđ admissa post lit. contesta. fuit de facto.

Purgatus. Id est, immunis. non enim sufficit quod sit purgatus. nam licet vxor pœniteat de adulterio, si tamen viri adulterium velit accusare repellitur exceptione. nā cum post pœnitentiam vir posit eam accusare, videtur multo fortius quod eā posit exceptione repellere. argu. §. proxi. causa. q. ij. c. admonere. argumen. ff. de reg. iur. l. inuitus. §. cui damus. Sed quid sentis si vir eam sibi reconciliauit, & postea vir adulteratur? si enim vxor eum velit accusare, poterit eam repellere exceptione adulterij, qđ vxor cōmisit, & ipse remisit reconciliando eam, & etiam Deus sibi remisit, cum iam ipsa pœnituit. S. ea. q. c. apud misericordē. Respon. sic, quia quæ iam possumus consequi excipiendo, quæ non possumus consequi agendo: quia qui crimen intendit videtur esse si ipse prius fuerit criminosus. vt vj. q. i. c. qui crimen. arg. cōtra. xxiij. quæst. iiij. cap. si illic. H. Ego dico quod viro nō competit exceptio, cum iam sit ab eo remissa, vt ibi ille qui edic. l. queritur. §. ff. venditor.

Sermo xlvj.

Adde ad hoc text. in l. si. & ibi no. per Cy. & docto. C. de adul.

c. xvij.

lib. ij. cap. viij.

CAN. I.

SI ducturi estis vxores, seruate vos vxoribus vestris. Quales vultis eas inuenire, tales & ipsæ inueniant vos. Quis viuens est qui non castam velit ducere vxorem? etsi acceptur us est virginem, quis non intactam desideret? Intactam quæris? intactus esto. Puram quæris? purus esto: non enim illa potest, et tu non potes.

Idem in epistola ad Paxentium comitem Arrianum.

Iudiciū de alio expetere nō debet, qui de se iudicari cōtemnit.

CAN. III.

INiquum est, vt quis de alio iudicare velit, & iudicari de se nolit.

Idem de adulterinis cō iugijs.

Viri grauius sunt puniendi de adulterio quam mulieres.

CAN. IIII.

INdignantur mariti, si audiant adulteros iudicas, ipsum condemnas: eadem enim agis, quæ tu iudicas. Quapropter quisquis fornicationis causa vult abijcere vxorem suam, prior debet esse à fornicatione purgatus & immunis: quod similiter etiam de fœmina dixerim.

Idem de verbis domini tractatu. xlviij.

Qualem quisque vult inuenire vxorem, talem se seruet ei.

CAN. II.

SI ducturi estis vxores, seruate vos vxoribus vestris. Quales vultis eas inuenire, tales & ipsæ inueniant vos. Quis viuens est qui non castam velit ducere vxorem? etsi acceptur us est virginem, quis non intactam desideret? Intactam quæris? intactus esto. Puram quæris? purus esto: non enim illa potest, et tu non potes.

Idem in epistola ad Paxentium comitem Arrianum.

Iudiciū de alio expetere nō debet, qui de se iudicari cōtemnit.

CAN. III.

INiquum est, vt quis de alio iudicare velit, & iudicari de se nolit.

Idem de adulterinis cō iugijs.

Viri grauius sunt puniendi de adulterio quam mulieres.

CAN. IIII.

INdignantur mariti, si audiant adulteros viros pendere similes adulteris fœminis pœnas, cum tantò grauius eos puniri oportuerit, quantò magis ad eos pertinet & virtute vincere, & exemplo regere fœminas.

Idem de decē chordis.

Sicut vir caput est mulieris, sic adulterando grauius delinquit quàm mulier.

CAN. V.

NOn mœchaberis, id est, non ibis ad aliquam aliam præter vxorem tuam. Tu autē exigis hoc ab vxore, & non vis hoc reddere vxori? & cùm debeas in virtute præcedere vxorem tuam (quoniam castitas virtus est) & tu subuno impetu libidinis cadis, & vis vxorem tuam victricem esse, & tu victus iaces? & cùm tu caput vxoris sis, præcedit te ad Deum, cuius caput es: vis domum tuā capite deorsum pendere? caput enim mulieris, vir est. Vbi autem melius viuit mulier, quàm vir, capite deorsum pendet domus. Si caput est vir, melius debet viuere quā mulier, & præcedere in omnibus bonis factis, vxorem suam.

His authoritatibus monstratur, quòd adulter adulteram dimittere non ualet.

quos præcedere debet. C. de professo. & med. magistros. viij. quæstio. j. capitulo, qualis.

Castitas. Coniugalis. trigesimaprima quæstione j. capitulo, Deus. Ipse etiam concubitus coniugalis castitas dicitur. trigesimaprima distinctione. capitulo Nicena. Hugo.

Nunc

NVnc autem. Hæc quæstio diuiditur in septem partes. In prima quarum probat nouem auctoritatibus, quod si aliquis dimittit vxorem causa fornicationis, manebit in castitate ea viuente, vel reconciliabit uirilli. Secūda ibi, Sunt enim. Tertia ibi, Non solū. Quarta ibi, His ita. Quinta ibi, Sed illud. Sexta ibi, Hi q. Septima ibi, Vt ergo. Io. de Fan.

QVAEST. VII.

NVnc autem quæritur si ille, qui dimiserit vxorē suā causa fornicationis, illa uiuente, aliā ducere posit. Quòd autem hoc fieri non posit, testatur Augustinus in libro de bono coniugali, dicens cap. 7.

Vinculum coniugū fornicatione non potest dissolui.

CAN. I.

INterueniente diuortio, non aboletur confœderatio nuptialis, ita vt sibi coniuges sint etiam separati: cum illis etiam cōmittitur adulterium, quibus etiā fuerint post sum repudiū copulati.

Idē de adulterinis coniugijs, lib. ij.

Nulla ratione dissoluitur coniugium, quod semel initum probatur.

CAN. II.

LIcitè dimittit vxor ob causam fornicationis, sed manet vinculum prioris: propter qđ sit reus adulterij, quicunque duxerit dimissam ob causam fornicatiōis. Sicut autem manente inter sacramento regenerationis, excommunicatur quisquis reus est criminis: ita quæ separatur à viro, nunquam carebit sacramēto coniugij, etiam si non reconciliet ur viro: carebit autem si mortuus fuerit vir eius. reus verò excommunicationis, ideo nunqđ carebit regenerationis sacramēto, etiam si non recōciliatus fuerit, quia nunquā moritur Deus, cui est copulatus in baptismo.

Idem super epistolam Pauli ad Corinthios.

Siue vir ab vxore, siue vxor à viro causa fornicationis discesserit, alteri adhærere prohibetur.

CAN. III.

APostolus dicit: His qui sunt in coniugio, præcipio, non ego sed dominus, vxorem à viro suo nō discedere: quòd si discesserit, manere innuptam, aut reconciliari viro suo. Potest enim fieri vt discedat ea causa, cuā dominus permisit. At si fœminæ licet virum suum dimittere nō licet quod sola morte soluitur matrimonij sacramentum. Ioan. Quid iuris sit de hoc in quæstionibus notaui. B. 4

Mortuus guitur. sed dignitate baptizares & vxorem pe tere non potest de rē & bona iure, de æquitate ta men, si vacāt, ei est subueniēdū. Gan. dicit non esse mortem, vbi resuscitatio sit secuta, sed potius diuinā quandam vocationem, ideoque nec matri monij dissoluitur, nec cætera amittū tur, quod autē dicit Auguſt. non de naturali morte, sed de miraculosa iuſtitui. tur quæſtelligit. Tu dic mā trimonium morte minij arg. dissolui, vt hic dicit ſo quādā ſo cieras, quæ diſſoluū tur morte ff. p ſoc. l. cū duobus. §. idē reſpondit. mors autem omnia delet. in auth. de nup. §. deinceps. coll. iiij. Idem dicendum de præla tura. Sed baptiſma non delet ur morte, vel aliqđ aliud. in quo confertur gratia, vt ordo. vnde reſuſcitatus non eſt denuo ordinādus. et eſt ratio: qđ per baptiſmum copulatur immortali, ſcilicet animæ Deo, p matrimonium mortali. ſ. corpus corpori, & ita diſſoluitur morte ſola. vnde dicit Baz. q matrimoniū nō ſoluit ingreſſa monaſterij: quia diſ-

Sub. ſed cit Auguſt. non de ad omnia reſtituun tur quaſt iure poſſi minij arg. xvj. q. iij. prima. Ar chidia.

Alij contra vt nō. xxvij. qō. ij. deſponſata. & ſequen.

Quæſtio dominicalis eſt, & incipit eſto quod aliquis ſit reſuſcitatus, &c. vbi ponit ſententiam Gā. & H. Archi.

lib. j. de ſermo. do. in monte.

Maritus per ſententiam ab vxore ſeparatus, ſi poſtea adulterē, an ſit tirē dus. Ad hoc xv. cō. iij. §. ij.

Apostolus dicit in epistola prima ad Corinth. capit. vij.

Non discedere. Nisi propter fornicationem.

Vir. Etiam iniuito, maximè si non sunt separati iudicio ecclesiæ: imo etiam post pœnitentiā, vsq; ad bisextum potest eam sibi reciciare inuitam: vt C. de adult. authen, sed hodie. Sed quid si postea maritus adulterē? postquā sententia esset lata cōtra vxorē de adulterio? Dicūt omnes q̄ maritus tenetur eam recipere: vt extra de diuor. ex literis. & extra de iureiu. c. tua. & extra de adult. c. tua. quod vix credo, eo qđ nulla facta sit iniuria mulieri: vt j. ea. ciqđ admodū. est enim liberatus à mutua seruitute, vñ cum illa mulier non posit inducī testis super aliquo, cū sit dānata de adulterio, ergo nec ad accusandū admittit ſ. nō

enim potest dici, quod suã iniuriam prosequatur, cũ omne ius siue etiam seruitutem quam habuit in viro, perdiderit: & præmissas decretales intelligo, cũ non fuit sentẽtia lata super adulterio, sed tm̃ de diuortio. multum enim refert, an iudex ita sententiauerit, pronuntio te adulteratam: an sic pronuntio virũ esse separandum à te. sic. ij. q6. iij. §. notandũ. Vel ibi iudex ex officio suo restituit vicium mulieri[1], alias inconueniens esset quod sententia à qua nõ esset appellatũ, & quæ transiuit in rem iudicatã, propter delictũ superueniens retractaretur. hoc autẽ bene cõcedo, quod propter delictum superueniens restituitur seruitus prior, dum modo sententia nõ præcesserit sup adulterio, si tamen factũ fuerit publicum: vt extra de diuor. ca. significasti. Io. contrariũ dixi in quæstionibus[2] per decret. illam, ex literis. & decretalẽ, significasti. nam alia est quęstio decret. ex literis. expresse ponit hũc casum. B.

1 Hãc sententiam tenet Innoc. tanquam veriorem. extra de diuor. ca. de illa. Archidia.

2 Incipit quæstio, Cõiugata quę, dã, &c. & est quęstio dominicalis. Archi.

tere propter fornicationis causam, quid respondebimus de hoc, quod dicit posterius: Et vir vxorem suã non dimittat? quare non addidit, excepta causa fornicationis, quod dominus permittit, nisi quòd simi lem[a] formam vult intelligi: vt si dimiserit, (quod causa fornicationis permittitur) maneat sine vxore, aut reconcilietur vxori? & post pauca. Dominus autẽ permisit causa fornicatiõis vxorem dimittere: sed quia permisit, nõ iussit.

Idem de sermone domini in monte.

CAN. IIII.

Fieri potest, vt vir dimittat vxorẽ causa fornicationis, quam exceptam dominus esse voluit. Iam verò si nec illi nubere conceditur viuo viro suo, à quo recessit, nec huic alteram ducere viua vxore sua, quam dimisit, multò minus fas est, illicita cum quibuslibet stupra committere.

Item ex concilio Mileuitano. †

Ab vxore dimissus vel dimissa à viro, ad pœnitentiam redigantur, nisi aut continenter viuere, aut reconciliari voluerint.

CAN. V.

Placuit, vt secundũ Euangelicam[b] & Apostolicam[c] disciplinam, neque dimissus ab vxore, neque dimissa à marito, alteri coniungantur, sed ita maneant, aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint, ad pœnitẽtiã redigãtur.

Item Augustinus de sermone domini in monte habito.

Mœchatur, qui à viro dimissam ducere præsumit.

CAN. VI.

Dominus ad illud cõfirmãdũ, vt non facilè dimittatur vxor, solã fornicationis causam[d] excepit, ceteras verò vniuersas & innumerabiles molestias, si quæ extiterint, iubet pro fide cõiugali, & pro castitate fortiter sustineri[e], & mœchum dixit etiam virum, qui eam duxerit, quæ soluta est à viro.

Item Hieronymus ad Damasum † p̃sbyterũ.

Adultera probatur, quæ viuente viro alteri nubit.

CAN. VII.

Omnes causationes[f] Apostolus amputans, apertissimè definiuit, viuente viro esse adulterã mulierem si alteri nupserit. Nolo[g] mihi proferas raptoris violentiã, matris[h] præstationẽ, patris[i] authoritatem, propinquorũ[k] caterua, seruorum insidias, parentũ contumelias, dãna rei familiaris. Quandiu viuit vir, licet adulter sit, licet sodomita[l], licet flagitijs omnibus coopertus, & ab vxore propter hæc scelera derelictus[m], maritus tamẽ est reputãdus, eius

a Similem. Argu. quod ea quæ p̃mittuntur in cõtractibus, intelliguntur repetita in sequẽtibus, & quod præcedentia determinãt sequentia, vt hic, & ff. de verbo. obli. l. Titia. & ff. de condi. & demõ. l. auia. & ff. de viro, triti. leg. l. vlti. p sequentia similiter præcedentia: vt xxvij. q. ij. c. egressus. & per mediũ tam præcedens quã sequens, extra de appella. c. secũdo requiris. Itẽ huic videtur cõtrarium extra de app. cap. inquisitioni. et ibi quęre solutionẽ illius brocardi.

Præcedentia determinant sequentia.

† ca. xvij.

b Placuit. Euãgelicam. Id est, secundum Matthæum xix.

c Apostolicam. j. ad Corinth. vij. & supra capitulo proximo.

d Dominus. Fornicationis causam. Sed quare dominus cõstituit tantũ propter hoc crimen eam dimitti, cũ alia quædam sint maiora? Ideo quia cum ipsa in hoc nõ seruet fidem, nõ est ei seruãda, & ita punitur in quo deliquit. j. q6. iiij. §. item peccato. Item quia fornicatio etiam vxoris maculat corpus[3] viri: vt s. ea. q. j. c. in cõiugio. Item est hic argu. ꝙ qui vnã causam excipit, intelligitur omnes alias inclusisse. ff. de euic. l. qui libertatis.

Fornicatio vxoris maculat corpus viri.

3 De hoc nota. xxj. di. deinde. in glo. videtur.

e Sustineri. Arg. pro leprosis. & s. ea. q. v. c. si vxorẽ.

f Omnes causationes. scilicet actiones vel allegationes. [redacted]

g Nolo. i. nolo ꝙ excusationem mulieris alleges.

h Matris. Id est, eam traditam à matre inuitam.

i Patris. Quia paterna scilicet voluntate sit factum.

k Propinquorũ. Id est, quod propinquorum caterua ad eam venisset.

l Sodomita. Videtur ergo qd maritus posset dimitti propter opus sodomiticum: vt s. ea. c. adulterij. vbi dicitur, quod illud crimen sit maius adulterio. Item quid dices, si propriã vxorem polluit extra claustra pudoris, vel seipsum polluit proprijs manib², nũquid ob hoc potest dimitti? Videtur ꝙ sic: quia noĩe mœchiæ omnis illicitus concubitus & illicitus membrorum vsus continetur: vt s. ea. q. iiij. c. meretrices. & c. seq. quod Laur. cõcedit. Vix credo, quod ppter aliquod istorũ vir possit dimitti: vt xxxv. q6. iij. c. extraordinaria. Sed quid dices de voluntate fornicãdi, cũ & ipsa sit fornicatio: vt s. q. v. c. si viderit. Nã corpore aliqua est corrupta, antequã veniat ad suũ corruptorẽ: vt s. ea. q. v. c. proposito[4]. Nõ dico quod ob hanc causam posset dimitti: quia de occultis non iudicat ecclesia: vt xxxij. dist. c. erubescant. & vj. q. j. c. si omnia.

Maritus an possit dimitti propter opus Sodomiticum.

† Adamãdum.

Ibi est fictio canonis. Hug.

4 Hæc est vera sententia secundũ Io.

m Propter hæc scelera derelictus. Ad hoc quod dixit adulter & sodomita, retulit se. nõ enim ppter aliã causam potest dimitti. Vel derelictus de facto. Vel dic, id est, propter duplex genus fornicatiõis. xxviij. q. j. cap. idololatria.

Mat. 19.

1. Cor. 7.

scilicet cui alterum virum accipere non licet. Non hæc Apostolus ꝓpria authoritate decernit, sed Christo in se loquẽte Christi verba secutus est, qui ait in Euãgelio: Qui dimittit vxorem suam (excepta causa fornicationis) facit eã mœchari: & qui dimissam acceperit, adulter est. Vnde & Apostolus grauem coniugij sarcinam[a] intelligens, si ita est (inquit) non expedit homini vxorem accipere. ad quod dominus: Qui potest, inquit, capere[b], capiat. statimq; sub exemplo trium eunuchorum[c], virginitatis infert beatitudinem, quæ nulla lege carnis[d] retinetur[e].

Item ex concilio Elibertano. †

Mulieri fideli, quæ virum adulterum dimittit, alij nubere non licet.

CAN. VIII.

Fidelis fœmina, quæ adulterũ maritũ reliquerit fidelem[f], & alterum maritum duxit, prohibeatur ne ducat. Si autem duxerit, nõ prius accipiat communionẽ, quàm is, quem reliquerit, de seculo exierit[g]: nisi fortè necessitas infirmitatis dare compulerit.

Item ex concilio Martini papæ.

Ad pœnitentiam est cogendus, qui multis nuptijs copulatur.

CAN. IX.

Si quis fuerit multis nuptijs copulatus[h], pœnitentiam agat, conuersatio autem & fides pœnitentis tempus compræhendat[i].

Item Augustinus de adulterinis coniugijs libro primo.

Qui ob fornicationem, vxorem dimittit, & aliam ducit, mœchari probatur.

CAN. X.

Quemadmodũ non rectè[k] dici potest, si nescit homo non peccat (sunt enim etiam peccata ignorantiũ[l], quãuis maiora quàm scientium) ita etiam non rectè dici potest, si causa fornicationis dimiserit vxorem vir, & aliam duxerit, non mœchatur. Est enim mœchatio, & eorum qui alias ducũt, relictis propter fornicationem prioribus, sed vtrique minor[m], quàm eorum, qui non propter fornicationẽ dimittunt.

Sunt enim in fornicatione gradus: ut sicut grauius peccat adulter, quàm fornicator, sic grauius delinquit, qui nec sua dimissa aliam ducit, eo quòd suã dimittens, aliam cognoscit. grauius quoque qui uxorem suam habens, ad coniugem proximi sui accedit, quàm qui non habens uxorem, torum alterius uiolat, uel uxoratus ad solutam accedens: sed hos omnes incestuosi transcendunt, quos uincunt contra naturam delinquentes.

Vnde Augustinus de adulterinis coniugijs.

CAN. XI.

Adulterij malũ vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu[n]: peius est enim cum matre, quàm cum aliena vxore concumbere: sed omnium horum est pessimum, quod contra na-

a Sarcinam. Nam dicit lex, quod matrimoniũ multis calamitatibus opprimitur. C. de impo. lucr. descript. l. vlt. libro x.

b Capere. virginitatem scilicet. nam licet matrimonium grauet, hoc grauius est.

c Trium eunuchorum. Id est, trium generum eunuchorũ. Nam quidam sunt eunuchi propter naturalem frigiditatẽ, alij propter sectionem[1], alij voluntate: & isti præferunt. horum enim virginitas vitam redolet angelicã: vt in Exodo legitur.

1 [redacted]

d Carnis. Præter carnem viuere angelicum est. De his dictũ est: Beati qui castrauerunt se, &c. xxxiij. q. v. cap. qui sitit. & virginitas replet paradisum. s. ea. q. j. c. nuptiæ.

† cap. ix.

e Retinetur. Lex carnis est reddere petẽti debitum. hac lege non tenet virginitas. Vel non tenetur lege carnis, sed tantum de dono spiritus sancti.

f Fidelis. Fidelẽ. Nam secus si infidelem ppter fornicationẽ spiritualẽ dimitteret nolentẽ, &c. xxviij. q. j. cap. si infidelis.

g Exierit. Hęc pœna statuitur in detestationem illius criminis, vt etiam post pœnitentiã nõ possit adulter cum adultera cõmunicari, scilicet corpore Christi, quandiu primus vir viuat[2], nisi sit articulus mortis: vt de hoc nota. s. xxvij. quæstio. j. ca. deuotam. & cap. quæ Christo.

2 Hæc e... fuit ...tentia Hugo.

h Si quis. Copulatus. Eodẽ tempore[3]. de talibus enim loquitur hoc cap. & xxxj. q. j. c. de his.

3 Sic etiã intelligit Hugo. & Lauren.

i Comprehendat. Id est, abbreuiet. xv. quæstione vltima. ij, qui. lxxxij. distinctio. cap. presbyter.

k Quemadmodum nõ rectè. id est, non verè: & hoc de eo qui negligit scire. Et ita de ignorantia iuris vel facti supina[4].

4 Sub. quę non excusat. xviij. distin. qui ca. ff. de iu. & facti igno. l. nec supina. extra de cleri. excom. mi. in c. penulti. Archidia.

l Ignorantium. nã quod per ignorantiã peccet quis, expressum est. xxiiij. quæstio. j. ca. si quis dedit. Argu. contra xv. quæstio. j. capit. illa cauenda. sed ideo dicit illa cauenda, quæ ex voluntate, &c. quia grauiora sunt. Vel dic ignorantium ius, vel quantitatẽ vel qualitatem delicti, sciẽtium tamen factum: alias si nullo modo sciret, vt infans vel furiosus, nõ peccãt. Sic soluitur cõtrarium. xv. quæstione j. cap. aliquos. & capitu. illa.

m Minor. Quia facto diuortio, non tenetur ei ad mutuam seruitutem, & ideo non videtur venire contra fidem coniugalem: & ideo nõ facit alteri iniuriã. Si enim post adulterium statim restituta esset prior seruitus, ergo tantum deliquit vt prius.

Diuortio facto, non debet mutua seruitus.

Sunt enim. Hæc est secũda pars quæstionis, in qua dicitur, quod maius peccatum in fornicatione est sodomiticum. Ioannes de Fantu.

n Adulterij. Ab incestu. Et sic videtur quod quilibet

Universidad de Deusto
Biblioteca

quilibet incestus sit maior adulterio: vt ff. de adult. l. si adulterium. §. i.

a Contra naturā. quo casu malo vinci, quam vincere. 1. xxij. quæstio. ij. ca. in ipsarum.

b Veniale. arg. cōtra H. q dicit mortaliter peccari cum propria vxore, cū exceditur modus: vt 1. ca. quæstio. iiij. cap. origo.

c Execrabilius. Argu. hic q plus peccat q iurat per Deū mendacium, quam qui iurat per creaturam mendacium: vt xxij. quæstio. j. cap. mouet.

In vxore. 1. ead. quæst. ij. c. quicquid contra. Ibi de naturali, hic de extraordinaria commistione agitur, de qua dicitur xxxv. quæsti. iij. capi. extraordinaria.

Gene. 19.

d Fferebat. 1. distin. xiiij. cap. quod ait. contra xv. q. j. c. si quis in clero. Sed dic sanctus alias, vel quod ad zelum, quia votebat hospites illæsos seruari.

Fides hosti seruanda est.

e Apud barbaras. Nam & hosti fides est seruanda: vt xxiij. quæstio. j. ca. noli. & hospes tenetur hospitem defendere. vnde & lex dat actionem cōtra eū. ff. nau. caupo. l. j. in princi. & dicetur in die iudicij: Hospes fui, & non recepistis me, &c.

f Lagitia. Quæ si omnes. Argumen. quod ratione multitudinis vel consuetudinis, non excusatur qs a culpa. arg. 1. ead. quæstio. iiij. c. obijciuntur. contra. Sed intellige in his quæ sunt contra naturam. Quando quis propter multitudinem excusetur, habes de pœni. distin. vj. cap. j in fi. & xliiij. dist. cap. comessationes.

turam fit: vt si vir membro mulieris non ad hoc concesso, voluerit vti: vsus enim naturalis si vltra modum probabitur, in vxore quidem venialē peccatum est, in meretrice dānabile: sed istud quod contra naturam est, execrabiliter fit in meretrice, sed execrabilius in vxore. tantum enim valet ordinatio creatoris, & ordo creaturæ, vt in rebus ad vtendum cōcessis, cum modus exceditur, longē tolerabilius sit, quam in eis quæ concessa non sunt, vel vnus vel rarus excessus.

Item Ambrosius in libro de patriarchis.

Ultimus est secundum naturam coire, quam contra naturam delinquere.

CAN. XII.

g Fferebat sanctus Loth filiatum pudorem: nā & si illa quoque flagitiosa impuritas erat, tamen minus erat secundum naturam coire, quàm aduersus naturam delinquere. præferebat domus suæ verecundiæ hospitalē gratiam etiam apud barbaras h gentes inuiolabilem.

Item Augustinus confessionum lib. iij.

Grauiora sunt flagitia, quæ contra naturam probātur, quàlibet incesta macula.

CAN. XIII.

i Flagitia, quę sunt cōtra naturam, vbiq; & semper repudianda, atq; puniēda sunt: qualia Sodomitarum fuerunt: quæ si omnes gentes facerent, eodem criminis reatu, diuina lege tenerentur: quæ non sic fecit homines, vt se illo vterentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet, cùm eadē natura, cuius ipse author est, libidinis peruersitate polluitur.

Item contra Iouinia. libro primo.

Turpior & flagitiosior est usus contra naturam, quàm fornicationis, vel adulterij.

CAN. XIIII.

k Vsus naturalis & licitus est, sicut in cōiugio: & illicitus, sicut in adulterio: contra naturam verò semper illicitus, & peculdubio flagitiosior atque turpior. Quem sanctus Apostolus & in masculis & in fœminis arguebat, dānabiliores volens intelligi, quàm si in vsu naturali vel adulterando vel fornicando peccarent.

Item Isidorus.

Omnis immunda pollutio, fornicatio est, licet varia sint peccata fornicationis.

CAN. XV.

l Nonsolùm de commissa fornicatione peccatum regnat in homine: sed si adhuc delectetur, atque animum teneat, proculdubio regnat. Fornicatio carnis, adulteriū est: fornicatio animi, idolorum est seruitus. Est autem spiritualis fornicatio, de qua dominus ait, Qui viderit mulierē ad concupiscēdum eā, iam mœchatus est eā in corde suo. Omnis immunda pollutio, fornicatio dicitur, quamuis quisq; diuersa turpitudinis voluntate prostituatur. Ex delectatione enim fornicandi varia gignunt flagitia, q bus regnū Dei claudit, vt homo à Deo separetur.

g Quæ cum Deo. De qua habes 1. de consecra. dist. ij. in Christo.

h Peruersitate. id est, ordine peruerso. grauius tamē puniunt leges hoc crimē, quam canones: vt extra de excessi. præla. clerici. C. de adult. l. cum vir. Et dicit Imperator, q tale crimen pestilens ejas & tempestates inducit: in authē. vt non luxu. cōtra natu. in fin. sed qui pue rum corrupit ad stuprum, morte punit. j. de pœni. dist. j. ca. qui puero.

Peccatum contra naturam pœnalitas inducit.

i Vsus naturalis. Arguebat. In epistola ad Romanos.

k Damnabiliores. quod verum est: vt 1. ea. c. adulterij.

Matt. 5

l On solē. Hæc est tertia pars quæstionis, in qua Isidorus detestatur crimē adulterij. lo. de Fant.

m Peccatum. id est, peccati reatus, quia actuale peccatū trāsiit actu, sed remanet reatu: originale ecō uerso. de consecra. distinc. iiij. cap. non ex quo.

n Adhuc. j. de consecra. distinc. ij. cap. quotidie.

o Delectetur. 1. distinc. xlix. cap. hinc etenim. versic. ponderosus.

p Teneat. Scilicet vt delectetur, nā tūc peccat mortaliter. arg. distinc. lxxxij. cap. valet. nam si ad hoc teneat vt doleat, nullum tale remedium sicut continuata memoria de pœnit. distin. iij. cap. Iudas.

q Seruitus. Scilicet ideo omnis, &c.

r A Deo. vt patet de Salomone. 1. ea. quæstio. iiij. ca. Salomon.

Septem.

a Septem vitia. Scilicet superbia, inuidia, ira, auaritia, accidia siue tristitia, gula, luxuria, pro qua ponitur hic fornicatio. Hæc sunt cardinalia. Alia sunt quasi ramusculi, de quibus habes. xxv. di. §. criminis.

Peccata cardinalia sunt septē.

b Fornicationis. Incestuosæ. Laur.

c Maximum. Scilicet commune: vel maximum, quia habet sub se multas species. xxviij. q. j. c. idololatria.

d Vid in omnibus. Grauius. hoc dicit ad detestationem criminis. & est similis modus loquendi. 1. ea. q. vj. c. nihil iniquius. Multa enim crimina sunt grauiora adulterio: vt homicidiū: vt j. proxi. quæst. ij. c. si q. & incestus. §. ea. c. adulterij. & sacrilegium: vt xvij. q. iiij. c. sicut. & fratricidio voti continentiæ: vt xxvij. quæ. j. ca. nuptiarum. & generaliter vbicunque grauior pœna imponitur: vt xxiiij. q. j. c. non affera mus. Vel dicitur maximū: quia maxima pœna punitur. i. morte. extra de fur. c. j. & ij.

Adulterio multa sunt grauiora. Idā glo. sequit Alexander de Anchon. in l. trāsigere. extra princip. C. de trāsac. vbi ponit rationē quare adulterio transigi nō potest quia est secūdum Bart. in l. j. tūās. ff. de pœnis. exceptione rei frequentia criminis. arg. l. fin. ff. de pœnit.

In pœnis. Id est, in prohibitionibus secundæ tabulę Moyst. In prima tabula continētur hæc tria præcepta. Non habebis deos alienos coram me, vel non facies tibi sculptile. Non assumes nomē Dei tui in vanum. Memento sanctificare diem sabbathi. In secunda continentur septem. Honora patrem & matrem, non occides, non mœchaberis, non furtum facies, non loqueris contra proximū tuum falsum testimoniū, non concupiscesrē proximi tui, siue domum vel agrū, nec seruum nec ancillam, nec vniuersa quæ illius sunt.

Ergo error fidei prohibetur in prohibitione primæ tabulæ. Adulterium in tertio mandato secundæ tabulæ, hoc est in secunda prohibitione.

Primum. Id est, in prima tabula.

His ita. Hæc est quarta pars quæstio. in qua ponit duo ca. quæ de arcta loquuntur, & ideo non sunt contraria iuri. Ioan. de Fant.

Quæstio VII.

e Vod proposuisti. Infirmitate. id est, arcta. 1. quæst. v. cap. puto.

f Nubat. Hoc Anglicis concessum est, vt dicit Gregor. quia noui erant in fide: vt j. ead. §. quamuis. sed male, quia iste non fuit Gregorius magnus, nec scribit Augustino Anglorum episcopo, cui illa concessio facta est. xxxv. quæstione tertia, capi. quædam lex. Vel intellige, quod loquitur de sponsa. 1 2 Scilicet & secundum hoc de præsentiali est consilium. ti. sed hoc non enim opē subtrahit. Vel intelligi potest, ga ge de dote ei restituenda. extra de donatio. inter virum & vxorem. capit. j. & ij. Vel loquitur de arcta, & illud erit consilium. non enim opem &c. Sed cōtra hoc obijcitur, extra de frigidis & maleficiatis. cap. consultationi. nam ibi dicit, qđ non inuenitur aliquis canon de arcta, sed certe bene inuenitur, sed non expresse. Vel intelige de iuuene qui contenere non potest, cui permittitur cōtrahere cum vna permissiua cōparatiōe ne ad plures accedat. Simile infra proxima quæstione secunda. capitulo, si quod. Vel dic hoc abrogatum esse: vt dicit G.

Vnde Ambrosius super epistolam Pauli ad Corinthios.

CAN. XVII.

Vxor à viro non discedat, nisi causa fornicationis: quòd si discesserit, aut maneat innupta, aut reconcilietur viro suo. & vir similiter non dimittat vxorem. Ideo non subdit, de viro quod de vxore præmisit: quia viro licet ducere aliam. 3

Item Gregor. iunior Bonifacio episcopo.

Licet ducere aliam viro, cui sua ob infirmitatem corporis debitum reddere non valet.

CAN. XVIII.

Vod proposuisti, si mulier infirmitate correpta non valuerit viro debitum reddere, quid eius faciat coniugalis? bonum esset si sic permaneret, vt abstinentiæ vacaret: sed quia hoc magnorum est, ille qui non poterit se continere, nubat: magis: non tamen ei subsidij opem subtrahat, quam infirmitas præpedit, non tamen detestabilis culpa excludit.

Sed illud Ambrosij à falsatoribus dicitur esse insertum. Illud Grego. sacris canonibus imo Euangelicæ & Apostolicæ doctrinæ penitus inuenitur aduersū. Quidam verò sententiam

Epistola. j. ca. vi.

Scilicet.

Hic vide qđ no. supra ead. q. v. c. puto. in glo. j. Archi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis sine exceptione mandauit tenenda: vt xx dist.c.j. Sed illud in aliis in quibus bene dixit, argu.j.q.j.c.filium.

a Puplice. Hic aludit G. distinctione Alexand. extra de diuor.ca.si qua. & capi.porro. quæ tamen abolita est extra de eo qui cognouit consan. vxo. suæ. discretionem. nec ponitur in nocua compilatione.

b Vædam. Dormiuit. Infra xxxv. q. ij. capi. si quis cum.ī. xxv^j.quæ.ij.c.qui dormierit.

c Illi vero. Omnia ista c. vsque ad §.quamuis. exaudi per cap.hi vero. & est glossa omnium, quę omnia inducūtur ad probādum, & incestuosi non possunt matrimonium contrahere.

d Si quis viduā. Sororibus. Quarum vna erat vxor sua, & sic nō est contra.ī. prox. causa.q.ij.c. si quis cum duabus.

e Duobus. Quorum vnus erat maritus, & sic non est contra.ī. proxim. causa.quæ.ij.cap. si quis cum.

f Consobrinam. Id est, filiam materteræ. Vel dic aut pro.i. filiam auunculi.ī. ead.q.j.c.de Benedicto.

g Priuignam. Propriam. sed de hac p̄miserat. Vel intellige priuignā auūculi dealio progenitam, vel de secundis nuptijs: vt xxxv.quæ. vlti.c. fraternitatis.

h Bos. Scilicet adulteros: vt ī.ea. §. quamuis. vel vitros vel vxores.

i Qui dormierit. ī. xxvij. q.ij.capitu.qui dormierit.

k Neutram. Quia ipse debitum non exiget ab ea, & ita non habet eam.habetur tamen ab ea, quia ipsa petente, tenetur ei reddere debitum, & ita nō habet, sed habetur ^a. nec distinguo an fuerit occultus incestus, an manifestus: vt extra de eo qui cog. consang. vxo. suæ. discretio nem. De hoc nota. xxvij. q.ij.cap. qui dormierit.

l In coniugio tri gesimatertia quæ. ij.capi. si quis cum duabus. contra. sed ibi soluitur.

m Copulentur. Etiam alijs: quia aliter non esset qō. & ipsa à q̄ alij adulteri con trahere possunt, ha bes. xxxj.quæstio. j.cap.ij.

n Deprehendunt. Et nolunt eas de cætero habere in coniugio.

o Viuunt. Per hoc determinantur omnia hæc ca. post mortem enim adulterantis licet alij ducere, ante suū. & contrahere, & consobrinam ^f, aut filiam auunculi, aut eius relictam, aut priuignā ^g polluerit: eos ^h disiungi, & vlterius nunquam in coniugio copulari præcipimus.

Item.

Sororem vxoris polluens, neutram habere valet.

CAN. XXI.

Qui dormierit ^i cum duabus sororibus, & vna ex illis antea vxor fuerit, neutrā ^k ex ipsis habeat, nec ipsi adulteri vnquam in coniugio ^l copulentur ^m.

Item illud Gregorij.

Causa adulterij, vxorem relinquens, continentiam seruet. CAN. XXII.

Si verò qui vxores suas in adulterio ^n deprehendunt ^o, non licebit nec eum nec eam aliā vxorem accipere, vel alijs virum, quādiu ambo viuunt ^p. si autem adultera mortua fuerit, vir eius, si vult nubat, tantum in domino: adultera ^q verò nunquā etiā si mortuus fuerit vir eius: omnibus tamē diebus vitæ suæ acerrimæ Ambrosij seruare cupientes, non de qualibet fornicatione illud arbitrantur intelligi, ut ob quamlibet fornicationem uir licite dimittat uxorem, & uiuente dimissa, aliam ducat. de incestuosa tantùm fornicatione intelligitur, cùm uxor uidelicet alicuius patri & filio, fratri & auunculo uiri sui uel alicui similium se ad constuprandum publicè ^a tradiderit. Hæc autem quia uiro suo se illicitam reddidit in perpetuum, dum per copulam consanguinitatis in primum, uel secundum, uel tertium gradum transiuit affinitas: licite dimittitur, & ea uiuente, superducitur alia. Hic si quis contendat non magis uiro quā mulieri licitum esse, si uir alicuius eodem modo fornicetur: sciat uirum ab Ambro. appellatum non sexu, sed animi uirtute. mulierē quoque nominatum sentiat, non sexu corporis, sed mollitiæ mentis. Sed quia nulla authoritate permittitur, ut uxore uiuente alia superducatur: intelligitur illud Ambro. in supradicto genere fornicationis: nō tamen quòd uiuente dimissa, aliam ducere possit: sed post mortem fornicarij uel fornicariæ, quorum alterque (ut supra dictum est) à corruptione luxuriæ mulier appellatur: ille qui à fornicatione mundus est, uir uel mulier alijs copulari possunt: adulteri autem si superuixerint, nullo modo alijs copulari

a Adde sua fusione.

ADDITIO.

Scilicet quod post mortē mariti possit contrahere medicus. Ioā. de Fant. Et dic quod si vir persuasit, nō potest ei obijcere: quia ob stat ei exceptio, mulier tamen male facit secundum Bart. Brixi. Quod dic vt plene disputauit in sua quæstione domi nicali quæ incipit, cum quidam grauiter æ rotaret, &c. vbi soluit.

b Nubat. post mortem mariti, vel eo viuente, si erat tantum sponsa de futuro. extra de iureiur. quemadmodum.

c Si quis cum nouerca. Sed vir. post mortem vxoris. ī. ea. ij vero, qui.

d Similiter. Sed cōtra. ī. proxi. quæsti. ij. si quis cum duabus. sed hic rigor, ibi misericordia. vel hic vna erat vxor, ibi non.

e Maguntinensis. ī. ea. quæstio. si quis viduam.

f Illud vero. Quando quidem bonus dormitat Homerus ^a. Vatur G. pro solutione illius capit. ī. ea. quod proposuisti, & cum non inueniat, somniando attribuit sanctus Greg. minori, quod egregius doctor S. Grego. maior scribit Aug. xxxv. q. iij. quædam lex. sed hic casus reprobatus est supra.

g Inane, Non est inane, sed tolerabilius vt quis infirmitate carnis ad vnā, quā ad plures diuertat: quod ibi permittitur. arg. ī. proxi. causa. quæstio. ij. si quod verius est.

Grego. ad Bonifacium, Anglicis pro tempore permissum est, quibus beatus Gregor. in quarta & quinta generatione coniugia cōtrahi permisit: alias autem inane ^g esset: cùm Aug. dicat in sermone domini in monte, Si uxorē ^h quis habeat sterilem, &c.

Item Nicolaus ad Carolum Maguntiensem episcopum.

Ob infirmitatem vel damna corporis, coniugia solui nō licet.

CAN. XXV.

Ii† qui matrimoniū sani contraxerūt, & vni ex duobus, amētia, aut furor, aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatem, coniugia talium solui non possunt ^m. Similiter sciēdum est de ējs, qui ab aduersarijs excæcātur, aut membris ⁿ truncantur, aut à Barbaris exsecti ^o fuerint.

Item Fabianus papa.

Furiosus & furiosa, matrimonium contrahere non possunt.

CAN. XXVI.

Neque furiosus neque furiosa ^p matrimonium contrahere possunt: sed si contractū fuerit, non separentur.

7 Vt ergo ex præmissis colligitur, non licet huic dimissa uxore sua, aliam ducere. manet enim inter eos quoddam uinculum coniugale, quod nec ipsa separa-

Ex ca. illo colligitur, quod mortuo viro fornicatore, adultera possit alteri nubere: sed qualiter hoc soluatur. ī. determinatum est xxxj. q. j. si quis.

a Pœnitentiæ. inferioris, quæ dicitur continua memoria. de pœnit. distin. iij. Iudas.

b Oncubuisti.

c Neutram habeas. Haberis tamē ab ea: vt not. ī. ead. qui dormierit.

d Conscia. tanquā lena: quia procuret vt adulteretur. ī. ea. quæstio. j c. j.

e Si se continere. Vel ī manifestū est viri adulterium, & cum nō corrigis. Et est argu. ad quæstionem de medico, qui cognouit vxorē patientis ex dissolutione viri, vel dissimulatione viri vel per

f Scilicet quod post mortē mariti possit contrahere medicus. Ioā. de Fant. Et dic quod si vir persuasit, nō potest ei obijcere: quia ob stat ei exceptio, mulier tamen male facit secundum Bart. Brixi. Quod dic vt plene disputauit in sua quæstione domi nicali quæ incipit, cum quidam grauiter æ rotaret, &c. vbi soluit.

g Nubat. post mortem mariti, vel eo viuente, si erat tantum sponsa de futuro. extra de iureiur. quemadmodum.

h Si quis cum nouerca. Sed vir. post mortem vxoris. ī. ea. ij vero, qui.

i Similiter. Sed cōtra. ī. proxi. quæsti. ij. si quis cum duabus. sed hic rigor, ibi misericordia. vel hic vna erat vxor, ibi non.

k Maguntinensis. ī. ea. quæstio. si quis viduam.

l Illud vero. Quando quidem bonus dormitat Homerus ^a. Vatur G. pro solutione illius capit. ī. ea. quod proposuisti, & cum non inueniat, somniando attribuit sanctus Greg. minori, quod egregius doctor S. Grego. maior scribit Aug. xxxv. q. iij. quædam lex.

m Si vxorem. ī. ea. q. v. si vxorem.

n Iqui. Hæc est vj. pars quæstio. in quæ dicitur quod furioſt nō possunt cōtrahere: sed ſt ante furiā contraxerūt, tenet matrimoniū. Ioan. de Fant.

o Non possunt. Arg. quod si res peruenit ad eū statum, &c. arg. ff. de itine. actuq; pri. l. j. quod enim recte actū est, &c. ^b

p Aut membris. Hic idem repetitur.

q Exiecti. de istis castratis, quidā sunt castrati, quidam ca ste nati, id est, frigidi, & istī nō possunt cōtrahere. j. proxi. q. j. si vero. Alij castrati scilicet spadones bene possunt, ar gu. xxvij. qō. j. nuptiarum. j. proxi. q. v. quod Deo. ff. de iure do. si serua. §. si spadoni. Alij dicūt melius: quia nec isti possunt contrahere, cū cognoscere vxorem non possunt, & exiguntur in matrimonio tria bona, re, vel spe. xxvij. q. ij. omne. Vel dicas, quod si habet virgam arrectam, siue resoluat sperma sit ue non, quod sit ibi matrimonium: nam talis satisfacit mulieri, sicut mulier satisfacit viro, siue resoluat, siue non. nec requiritur q̄ semp in matrimonio sit filiorum procreatio: quia sufficit q̄ non cuitet prolem: vt ī. ea. q. ij. solent.

r Neque furiosus neque furiosa. Furiosus cōsensu ea ret. Quia nō possunt cōsentire. arg. xv. q. j. aliquos. possunt tamē, si habeāt dilucida interualla: vt extra de sponsa. dilectus. arg. vij q. j. quamuis. alias non valet. xxvij. q. ij. sufficiat. xvij. q. ij. Gonsaldus.

3 Quod leg. & no. ī. j. qō. vij. mnem. in Castrati an possint matrimonium contrahere.

t Malim legere, si

Vt ergo. Hæc est septima pars quæstionis, in qua

redit ad propositũ principale, scilicet ad ostendendum ꝙ altero viuente, non potest alter contrahere. Ioan. de Fant.

† ca. vij.

a Tantũ valet. Sociale. id est, matrimonium, ꝙ duos sociat. Et est arg. quod causa cessante, non cessat constitutio: vt s. ea. q. j. dixit. s. lxj. dist. §. his omnibus. contra. Solu. hoc & illud non tangunt se. nam ibi causa appellatur, ꝓ qua excludenda aliquid constituitur: vt ibi. ff. de postul. l. j. §. sexum. hic vero appellatur pro qua habẽda matrimoniũ cõtrahit.

b Possset. de facto.

c Aliam. s. distinc. lvj. Ismael.

d Alterius. scilicet vxoris.

e Apud antiquos. s. ea. q. iiij. dixit.

f Temere non dixerim. Meli⁹ est pie dubitare, quã temere diffinire. Dic temere non dixerim, id est, nullo modo dicam: quia temerarium esset dicere, & sic sentire.

a Simile iij. q6. vj. hæc quippe. ver. nã cum, &c.

g Vsque adeo. Sacramẽtũ. id est, characterem.

h Habet autẽ hoc. s. j. q. j. quod quidã. s. xij. q. j. scimus.

2 De hoc 23. q6. 4. quid faciet. Arc. Mulier infidelis, an posSit duci sub ea cõditione vt conuertatur.

i Cvm ita que. Hæc fuit octaua quæstio an liceat ducere vxorẽ infidelem sub ea cõditione vt conuertatur? Et certum est, ꝙ pure non potest cõtrahere cum ea: vt xxviij. q. j. ca. caue. & c. nõ oportet. sed omittit magister q̃stionem illam quã posuit superi⁹ i themate: quia determinata erat. s. xxviij. q. j. non oportet. & ponit aliam quæ similiter determinata est. xiiij. distinctio. quod ait.

† Imò in li. j. de nuptijs & cõ cupiscen. cap. xx.

N On solum. Casvs.

tione dissoluitur.

Vnde Augustinus ait in libro de bono coniugali. †

Sterilem vxorem dimittere, & causa fœcunditatis aliam ducere alicui non licet.

CAN. XXVII.

Tantum valet vinculum sociale [a], vt cum causa procreandi colligitur, nec ipsa causa procreandi dissoluatur. possset [b] enim homo sterilem dimittere vxorem, & aliam [c] ducere de qua filios haberet: & tamen nõ licet. *Item.* Manet vinculum nuptiale, etiã si proles (cuius causa initum est) manifesta sterilitate non subsequatur, ita vt iam sciẽtibus coniugibus non se filios habituros, separare tamen se vel ipsa causa filiorum, atque alijs copulare non liceat. Quod si fecerint, cum eis quibus se copulauerint, adulterium committunt. ipso autem manente coniugio, planè vxoris volun tate adhibere aliam, vnde communes filij nascã tur vnius viri commistione ac semine alterius [d], aut iure, aut potestate apud antiquos [e] patres fas erat: vtrũ etiã nunc fas sit, temerè [f] nõ dixerim.

Idem in eodem. †

De eodem.

CAN. XXVIII.

Vsque adeò inter viuẽtes manẽt semel inita iura nuptiarũ, vt potius inter se sint coniuges etiã separati, quàm cum ijs, quibus adhæserunt. & paulò pòst. Manet inter viuentes quoddam vinculum coniugale, quod nec separatio, nec cum altero viro copulatio possit auferre: sicut apostata anima, velut de coniugio Christi recedens, etiam fide perdita sacramentum [g] fidei non amittit, quod in lauacro regenerationis accepit. redderetur enim proculdubio redeunti, si amisisset abscedens. Habet autem [h] hoc qui recessit, ad cumulum supplicij, non ad meritum præmij.

QVÆSTIO VIII.

Cvm itaque [i] probatũ sit, quòd hic uxorem suam dimittere, & aliam ducere non potest. Quæritur si liceat ei hac conditione peccare, ut infidelem ad fidem adducat. quod non posse fieri Augustinus affirmat in libro de adulterinis coniugijs, ita dicens.

Non debet aliquis à continentiæ voto recedere, etiam si infidelis Christianam se fieri polliceatur.

CAN. I.

Non solùm mœchãdum non est (quod quidam faciunt [k],) sed omnis qui dimittit vxorem suam, & ducit alteram [l], & si propterea eam duxerit vt Christianam faciat, sed etiã quisquis non alligatus vxori continentiam Deo vouit, nullo modo debet ista compensatione [m] peccare, vt ideo credat vxorem sibi esse ducendam, quia promisit [n] quæ nuptias eius appetit futuram se esse Christianam. quod enim cuiquam antequã vouisset licebat, cùm se id nunquam facturum vouerit, non licebit: si tamen id vouerit, quod vouendũ fit, sicuti est perpetua virginitas, vel post experta cõnubia solutis à vinculo coniugali vidualis castitas, seu ex consensu vouentibus, & carnalia debita sibi inuicem relaxãtibus fidelibus castisq; cõiugibus,

Dicitur hic, quod si fidelis vxorem suã fidelem dimittit, & paganam superducit hac cõditione vt baptizetur, manifestum est eum mœchari. Nam & si solutus esset ab vxore, & votum emisisset, sub ea conditione sibi cõtrahere nõ liceret, cum votum debeat adimplere: sed si solutus fuisset, hoc ei ante votum facere licebat: sed votum factũ nulla conditione rumpetur, cum sine conditione fuerit emissum.

k Quidam faciũt. cognoscẽdo aliam non dimissa sua.

l Ducit alteram. Mœchatur.

m Cõpensatione. Arg. quod in illicitis compensatio nõ debet admitti: vt xxxiij. quæsti. v. si dicat. j. q6. j. non est putanda. xxij. q. ij. primum. & capi. nequis. & ca. faciat. s. dist. vlti. si euangelica. xiiij. distinct. quod ait.

n Quia promisit. Hic collige, quod licet interdũ sub conditione contrahere: vt s. xxviij. q. j. non oportet. Condi

a Conditione. Ex hoc videtur, ꝙ nunquam subintelliguntur conditiones in iuramento. ꝙ falsum est: vt notaui s. xxvij. q. ij. §. ij. quia generales intelliguntur, & si non speciales, vt si deus voluerit, si vixero, si potero. sed speciales non intelliguntur, nisi exprimantur: vt si hoc feceris: vt C. de cõ. ob turp. cau. si repetendi. ff. de verb. obli. quicquid. nisi vbi lex pmisit aliquid tacite agi intelligi, & ter contrahentes. tũc enim illud pro expr ssso habetur: vt ff. si cer. pe. cum quid. ff. de ver. obl. triticum. quãdoq; nisi lex ipsa speciales conditiones subintelligit: vt in stipulatione dotis subintelligit hæc, si nuptiæ fuerint secutæ: vt ff. de iure do. stipulationem. et hoc si non immoderatum quid præcipitur: vt ff. de ope. li. l. si libertus. extra de iureiuran. Quintauallis.

Conditio nes aliquæ sunt in iuramẽtis in telligẽdæ.

1 Not. hic Hu. quod si quis facit votum de carni bus nõ edendis, & infirmatur ita qđ dicitur à me dicis quod est in periculo nisi vescaf carnibus, quod aliter euadere non potest, de præcepto maioris potest comedere carnes, qa casus est necessitatis, & in huius modi voto tacita in est conditio, scilicet nisi necessitas coget, vel præceptũ maioris adesset. Archidia.

b Conditione. No. arg. à contrario sensu. subaudiũ tur & aliæ conditiones: vt dixi xxvij. quæstio. ij. §. j.

c Vidam vir. Tractauit Gr. s. de impedimento matrimonij ꝙ procedit ex animo, & etiam de eo ꝙ procedit tam ex animo, quã ex corpore cõiunctim: nunc tractat in in causa ista de eo ꝙ procedit tantum ex corpore, tractat etiam de quibusdam alijs impedimẽtis: vt de frigi. & malefi. ca. j. & iij. & de enormitate delicti: vt j. q. ij. de his. & sequẽtibus, & de tempore feriarum: vt j. q. iiij. per totum.

d Agni. Id est, Christi. de quo dicitur, ecce agnus Dei. de conse. dist. iiij. nemo.

e Confessione. Id est, contritione.

f Qvod autem. Hæc quæstio diuiditur in tres partes. In prima quarum probatur, ꝙ frigiditas separat matrimonium. Secunda ibi, Hoc autem Tertia ibi, Ecce quod impossibilitas. Io. de Fant.

f Quod autem. Hic depingitur prima quæstio an s. impossibilitas coeundi separet matrimonium. Et nota, ꝙ est triplex impossibilitas, impossibilitas ex animo, vt in furioso s. ꝓxi. q. vij. neq; furiosus. Alia quæ procedit ex corpore, vt in frigido & maleficiato. j. e. c. j. ij. et iij. Tertio prouenit ex vtroq;, vt in puero: vt xxx. q. ij. vbi. Vel sic distinguas, Alia est naturalis impotentia, vt frigiditas: alia occidentalis, vt maleficium, & quæcunque sit impotentia, si matrimonium præcessit illam, ita quod effecti sunt vna caro, propter nullam causam superueniẽtem possunt separari: vt supra proxi. q. vij. ij qui matrimoniũ. nisi propter fornicationẽ: vt s. proxi. quæst. j. dixit. vbi vero impedimentũ præcessit matrimoniũ, refert vtrum sit per petuum: quia tunc separari possunt. argumen. j. e. si per sortiarias. si temporale, nequaquã. Et nota, quod licet iura emanauerint diuersa super hoc. s. vsque ad ꝙ tempus deberẽt manere simul ad hoc per tẽpus, vt maleficiũ videatur perpetuum, vt stud tẽpus, extra de frigid. & malefi. c. j. & C. de repud. in causis. tamen per Cælestinũ tempus determinatum est triẽnium [1]: vt in eo. ti. laudabile. Et idem dicit authen. de nupt. §. per occasionẽ. col. iij. hoc tamen exaudi cum ante triẽnium non potest cõstare de impedimẽto naturali: vt colligitur in prædicta decretali, laudabilẽ. & hoc dico tam in frigido, quam in maleficiato. & hoc triennium currit à tempore quo tentauerũt coire, vt colligitur in authent. prædic. vbi autem dubitatur an præcesserit maleficium an secutum sit, præsumendum est quod secutum sit post matrimonium. arg. C. de ædil. edic. l. iij. & hoc fauore matrimonij. xxxv. q. vj. videatur. palea est.

g Et apostolica. Sophistice inducit Gratianus omnia ista: quia de consummato matrimonio intelliguntur.

h Qua. Scilicet corporali.

i Non legi. Tantum.

Impossibilitas coeũdi est triplex.

2 Not. extra de frigi. & malefi. c. vlti. in fine.

Mat. 19. b

3 Dic qđ hoc trienniũ debet esse continuum. extra de frigid. & malefi. literæ. in fin. Sed quid si vir vadit ad sanctũ Petrũ & stat per tẽpus, nunquid imputabitur iSto triennio? Dicit Guliel. nazo quod non: arg. extra de concess. prçb. quia diuersitatẽ. sed adhuc similiter cohabitabũt per tantũ tempus scilicet. ij. q6. vj. anteriorum. §. ad hoc extra de eo qui mit. inpos. cum sicut. & in prædic. decre. literæ. cum ex iusta causa fuerit absens extra de offic. delega. consultatiõibus. Archi.

quòd alterum sine altera, vel alteram sine altero, vouere fas non est, iugis continentia. hæc ergo & si qua alia sunt, quæ rectissimè vouentur, cum homines vouerint, nulla conditione [a] rumpenda sunt, quæ sine vlla conditione [b] vouerunt.

CAVSA XXXIII.

Qvidã uir [c] maleficijs impeditus uxori suæ debitũ reddere non poterat. alius interim clanculo eam corrupit. à uiro suo separata corruptori suo publicè nubit. crimẽ quod admiserat, corde tantùm Deo confitetur. redditur huic facultas cognoscendi eam. repetit uxorem suam, qua recepta ut expeditius orationi uacaret, & ad carnes agni [d] purius accederet, cõtinentiam se seruaturũ promisit. uxor uerò cõsensum nõ adhibuit.

1 Hic primùm quæritur an propter impoßibilitatem coeundi, à uiro suo aliqua sit separanda?

2 Secundò an post separationẽ ei nubere ualeat cum quo prius fornicata est?

3 Tertio, si sola confessione [e] cordis crimen poßit deleri?

4 Quartò, si tempore orationis quis ualeat reddere coniugij debitum?

5 Quintò, an uir sine consensu uxoris cõtinentiã uouere poßit, uel si minus uel terroribus licentiam uouendi ab ea extorquere ualeat?

QVÆSTIO I.

Qvòd autem [f] propter impoßibilitatẽ reddendi debitum mulier à uiro suo separari non poßit, authoritate euangelica & Apostolica [g] probatur. Sic enim Christus ait in Euangelio: Nulli licet dimittere uxorẽ suã, nisi causa fornicatiõis: uel qua [h] alter eorũ (sicut August. exponit) fornicatus fuerit, uel ad quam alter alterũ pertrahere uoluerit. Itẽ Apostolus, Mulier quando tempore uiuit uir eius, alligata est legi ipsius, non legi [i] sibi reddendi debitum, sed non transferendi se ad alium. Item ijs qui matrimonio iũcti sunt, præcipio non ego, sed dominus, uxorem à uiro suo non discedere, nisi causa fornicationis. Euangelica itaq; & Apostolica

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

a Officio. Carnis.xxvij.q.ij.§.ecce.
b Officio. Id est, carnali commistione.
c Quod autem. Nubere non possunt.i. sibi reddere debitum, propter naturale frigiditatem.
d Scriptum est. Primo libro capitulari Caroli, s. in Lombarda.

authoritate probabetur mulier à uiro suo discedere, nisi ob causam illam fornicationis cunctis notißimam: qua interueniente si discesserit, oportet eam manere innuptam, aut reconciliari uiro suo. unde datur intelligi, q; impoßibilitas reddendi debitum, non facit coniugij dißidium. His ita respondetur: coniugium confirmatur carnali officio [a], ut supra probatū est. postquam uerò officio [b] confirmatum fuerit, nisi causa fornicationis, non licet uiro uxorem dimittere, uel uxori à uiro discedere. uerū antequā confirmetur, impoßibilitas officij soluit uinculum cõiugij.

Vnde scribit Grego. Io. Rauennati archiepiscopo.

Licet mulieri alteri nubere, quam ob frigiditatem vir cognoscere non poterit.

CAN. I.

Quod autem interrogasti de ijs, qui matrimonio iuncti sunt, et nubere non possunt [c], si ille aliā, vel illa alium ducere posſit? de quibus scriptum est [d]: Vir et mulier si se coniunxerint, & dixerit postea mulier de viro, q; coire non posſit cum ea: si potest probare [e] q; verum sit, per iustum [f] iudiciū [g] accipiat alium. si autem ille aliam acceperit, separentur.

e Probare. Arg. q; mulieri quandoque defertur probatio, cum de commistione carnis controuersia est. arg. s. xxvij. q. j. nec aliqua. Sed contra. j. ea. si quis acceperit. Sed illud solutum est. xxvij. quæst. ij. quod autem. Ibidem. b Mat.19. b

f Per iustum. s. ij. q. v. cõsuluisti. contra. Sed hic appellat verū iudicium, non candentis ferri vel feruentis aquæ, vel huiusmodi, sed legitimorū testium.

g Iudicium. Per aspectum corporis si virgo est: quia aliud est in corrupta: vt j. ca. proxi. & quid iuris sit, nota s. xxvij. q. ij. quod autem. melius enim perpenditur oculis aliquid. Instit. de gra. cog. §. hactenus. quæ tamē inspiciunt, debent esse peritæ. ff. de ven. inspi. l. j. quia visus sepe fallitur. & xxvij. quæ. j. nec aliqua.

h Requisisti. Pro vxore. Consilium est: vt extra eo. ca. accepisti.

i Innupti. Præceptum est, quantum ad virum, quantum ad illam cōsilium. & ita verbū semel positum tenetur æquiuoce. xxviij. distin. presbyterum. & ibi Ouidius. Demophoon ventis et verba & vela dedisti.

k Naturaliter. Id est, naturali frigiditate impediente. Et est arg. quod frigiditas est perpetuum impedimentum, arg. j. e. q. v. qui sitit. s. proxi. q. v. sicut. licet quidam dicant, quod nullum impedimentum est perpetuum. nullus enim est ita frigidus (vt dicunt) quin ope medicorum ei posſit subueniri. quod non credo, cum frigiditas quæ est naturalis proprietas, per accidentia non immutetur. extra de celebratio. missa cum Marthæ. §. quæsiuisti. Similiter quidam dicunt, q; nullum maleficium est perpetuum, quin saltem per ipsum authorem posſit sanari.

Frigiditas quādoque mutari nō potest.

l Patet. Nota, q; sequentia probantur per præcedentia. j. xxxiiij. q. j. c. j. in fi. liiij. dist. fraternitatem. & C. de adulte. si qui. Item hic ex post facto patet retro fuisse matrimonium: vt extra de frigi. & male. fraternitatis. & hoc est notabile, quod eoipso quod alius vel alia superinducitur, præsumitur hoc ex odio fieri. Et est præsumptio iuris, contra quam non admittitur probatio, imo statim ius pronuntiat esse puniendum. arg. ad hoc. j. ead. quæst. ij. seculares.

Probatio non auditur contra iuris præsumptionem.

Item ex epistola eiusdem August. Anglorum episcopo.

CAN. II.

Requisisti de ijs, qui ob causam frigidæ naturæ dicunt se non posse inuicem operam carni dantes commisceri. Iste verò si non potest ea vti pro vxore [h] habeat eam quasi sororem: quòd si retinaculum coniugale voluerint rescindere, maneant vtrique innupti [i]. nam si huic non poterit cōcordare naturaliter [k], quomodo alteri conueniet? Si igitur vir aliam vult vxorem accipere, manifesta patet [l] ratio, quia suggerente diabolo, odij fomitem exosam eam habuit, & idcirco [m] eam dimittere, mendacij falsitate molitur. Quòd si mulier causatur, & dicit, Volo esse mater, & filios procreare: vterque eorum septima manu [n] propinquorum tactis sacrosanctis reliquijs, iureiurando dicat vt nunquam per cōmistionem carnis coniuncti vna caro effecti fuissent [o]: tunc videtur mulierem secundas nuptias contrahere posse. Humanum [p] dico propter infirmitatē carnis eorum. Vir autē qui frigidæ naturæ est, maneat sine coniuge. q; si & ille aliam copulam acceperit [q], tunc ij qui iura-

m Idcirco. Quasi dicat si vir petat diuortium vt pater fiat, non audiretur: si, autem petat, vt exoneretur oneribus matrimonij, audiretur. Si mulier petat vt fiat mater, audiretur. nō dico virum quo ad hoc audiendum, si se frigidum sciret cum contraxit. extra de eo qui duxit. capitulo primo.

n Septima manu. Hoc intellige cum hæc non erat virgo: quia si esset virgo, tunc sufficeret verum iudiciū per obstetrices: vt ca. præcedenti. cum sacramento tamen vtriusque. j. xxxv. q. iij. extraordinaria. Et nota, q; sufficerent in casibus huius cap. duo. si septem haberi non possent. Item eis solis crederetur, si de hoc fama esset. argu. xxxv. quæ. vj. si duo.

o Fuissent. Et q; operam dederunt, alias non sufficeret: vt hic in princ. cap. notatur.

p Humanum. Ea humanitate qua Apostolus permisit secundas nuptias. xxxj. q. j. hac ratione.

q Acceperit. Pone q; mulier dixit cum impotentem ad reddendum debitum, non proponendo causam impotentiæ coeundi [z], & hoc probauit, & lata est sententia: nunquid si cōtraxit, restituantur postea priora

r Ad hoc C. de spō. l. vltim. §. fi. & adde quod no. j. ca. proxi. Archidia. z Quam proponere non cogitur. arg. extra de iud. dilecti. & no. viij. di. quo iure. Et quæcunque sit causa impotētiæ sufficit dūmodo perpetua sit ex tua de frigid. quod sede secundum Hosti. ita non liter quæ decret. iste cit pro primo dicto huius glo. vt patet in fine primi respons. ibi patet quod talis petitio sit admissa. Archi.

Rom.6.b

priora connubia? Non, quia totum ius suum videtur in iudicium deduxisse: vnde idem esset ac si per frigiditatem & maleficium separaretur. argu. extra de cau. pos. & proprie. cum super electione. C. de an. excep. l. vlti. secus tamen est in personali actione. ff. de excep. rei iud. et an eadem. §. actiones.

uerunt [a], periurij [b] crimine rei teneantur, & pœnitētia peracta priora [c] cogantur recipere cõnubia.

2 Hoc autem seruari præcipitur, cùm uterque idem fatetur. Cæterùm si uir asseruerit se reddidisse debitum uxori, & illa diffitetur: cui potius fides adhibenda sit, meritò quæritur.

De his in concilio apud Compendium habito, ita statutum est.

In veritate viri consistat, si mulier negat se cognitam ab eo.

CAN. III.

Si quis acceperit vxorem, & habuit eam aliquo tempore [d], et ipsa fœmina dicit, quòd nunquam coisset cum ea, & ille vir dicit quod sic fecit: in veritate viri consistat: quia vir caput est mulieris.

3 Ecce q; impoßibilitas reddēdi debitum, uinculum soluit coniugale: sed hoc de naturali impoßibilitate statutum est. hæc autem maleficij impedimento, non frigiditate naturali, debitum coniugale prohibēte, à uiro suo separata est. unde quæritur si liceat ei etiam in hoc casu, à uiro suo discedere, & alij se copulare?

De his ita scribit Igmarus Remensis archiepiscopus.

a Hi qui iurauerunt. Id est, vir & vxor, non consanguinei testes, qui se cum iurauerunt. Illi enim non iurauerunt sic esse verum, sed credere sic esse verum, sicut illi, sciebant. arg. xxxv. q. vj. de parentela. & extra de testi. c. quoties.

b Periurij. Et ita vterque fuit in culpa. alias quod in fine dicitur, iniquum esset.

c Priora. Et hoc cum vterque contraxit, alias exciperetur contra adulterantem de adulterio. extra de diuortijs. significasti. Vel hoc cum innocens excipere non vult. argu. xxviij. q. j. idololatria.

d Si quis acceperit. Tempore. Plus quā per duos menses. quia enim statim non proclamauit virum esse impotentem, postea non creditur ei, sed viro qui cōtrarium dicit: vt extra de fri. & male. ca. j. nam etiam ex tempore præsumitur aliquam non esse coactā: vt extra de sponsa. ad id. j. q. j. constat. Itē vel ideo potius creditur viro, quā vxori: quia vix aliquis inuenitur impotēs ad coeundū: vt 50. dist. quia tua. hanc credo esse causam, quare viro creditur in hoc casu. Sed Petrus Hispanus alias assignauit rationes: quia vir stat pro matrimonio, q; fauorabile est. Item quia fuit sola cum solo, creditur cognita ab ipso: vt xxxij. q. j. dixit. xxxvij. q. j. nec aliqua. iuxta illud Ouidij: A iuuene & cupido credatur reddita virgo? & hoc potest intelligi de illa, quæ prius fuit corrupta. sed si fuit virgo, quando iuncta fuit ei, potius crederetur probationi suæ, quā facit per aspectum corporis: vt s. e. c. j. extra de proba. proposuisti.

Vxori virum impotentem alleganti [illegible] credendum.

tamen nisi mulieres essent peritissimæ, potius esset credendum viri sacramento: quia res illa occulta est, & non peruia visui, & oculus plerunque fallitur: vt 27. q. j. nec aliqua. & in talibus sæpe sacramento vnius statur: vt dum quæstio est de sumptibus factis: vt C. de iudic. sancimus. ij. quæ. j. in primis. Vel dum est quæstio de dāno dato, sacramento vnius creditur. C. vnde vi. si quando. hæc autem quæ dixi vera sunt quādo vnus fatetur, & alter negat: sed si vterque fateretur, quod nō intercessit commistio, tunc expectabitur per triēnium, si antea non potest constare: vt extra de fri. & malefi. laudabilem. Sed quid si mulier sciebat virum esse frigidum ab initio? satis videtur q; tunc non posſit petere separationem, argum. extra de frigid. & malefi. cap. j. & C. de spōsa. l. vlti. vbi dicitur, quod imputet sibi, si scienter coniuncta sit turpi personæ vel impotenti coire, & quia sero accusat mores, quos ducendo eam in matrimonio comprobauit: vt ff. de adult. si vxor. in fi. De viro autem potius videtur, q; ille non posſit recedere à muliere si ipsa vult cohabitare ei, cū ipse sciuerit se frigidū. argum. extra de eo qui dux. in ma. c. j.

Mulier, quæ scienter cū frigido contraxit, an separationem petere posſit.

Quid de ijs, qui maleficijs impediti coire non possunt.

CAN. IIII.

Si per sortiarias, atque maleficas [e] artes, occulto, sed nunquam iniusto Dei iudicio permittēte, & diabolo preparante, concubitus non sequitur, hortandi sunt, quibus ista eueniunt, vt corde contrito, & spiritu humiliato Deo & sacerdoti de omnibus peccatis suis puram cōfessionem faciant, & profusis lacrymis, & largioribus eleemosynis & orationibus atq; ieiunijs, domino satisfaciant: & per exorcismos ac cætera ecclesiastica medicinæ munia ministri ecclesiæ tales, quantum dominus annuerit, qui Abimelech [f], ac domum eius, Abrahæ orationibus sanauit, sanare procurent. Quòd si fortè sanare non potuerint, separari [g] valebunt: sed postquam alias nuptias experierint, illis in carne viuentibus, quibus iuncti fuerant, prioribus, quos reliquerant, etiam si posſibilitas concubendi [h] eis reddita fuerit, reconciliari nequibunt [i]. Sed in hoc videtur contrarius præmisso capitulo Gregorius Papa. ibi enim post posſibilitatem redditam iubetur separari ab eo, cui secundò nu-

Gen.20.a

e Si per sortiarias, atq; maleficas. Supra xxiij. q. iiij. de Tyrijs.

f Abimelech. Regem Geraris: vt xxxij. quæstione iiij. nemo.

g Separari. Nisi ipsa vxor dicatur procurasse maleficium, cum sua culpa ad hoc deuenerit. lv. distinctio. si euangelica. ff. quod metus causa. si mulier. xv. q. j. si quis insaniens.

h Concumbendi. Cum alijs, non cum prioribus. tunc enim non esset perpetuum maleficium.

i Nequibunt. Hic potius ignarus dicendus est, quam gnarus. nam dicit Cardin. quod iste finis non tenet: quia vt dixit, nullum maleficium est perpetuum quin saltem per ipsum authorem tolli potest.

Maleficiū nullum, secundū aliquos est perpetuum.

reddita muliere vel per aliud maleficium q. reddere conuenit eidem qui abstulerat maleficio

Alij

Alijdicunt contra: vt supra eadem, requisisti. Vel intellige post triennium.

Quod autem. Hæc quæstio diuiditur in x. partes. In quarum prima probat per tria capitu. quod si quis dimittat vxorem sine iudicio ecclesiæ, cogendus est ad illam redire: Secunda ibi, Siue de coniugij. Tertia ibi, In hoc capitulo. Quarta ibi, In præmissis. Quinta ibi, Nunc autem. Sexta ibi, De pœnitentibus. Septima ibi, Latorem. Octaua ibi, Si qs. Nona ibi, Quos. Decima ibi, Antiqui. Io. de Fant.

pferat, & redire ad primum. hæc autem viuente eo cui secundò copulata fuerat, primo reconciliari non poterit.

QVÆSTIO II.

Quod autem ci cum quo prius fornicata fuerat, post separationem nubere possit. superius[a] probatum est mortuus est enim sibi uir eius, ex quo iudicio ecclesiæ ab eo separata, ab eius lege soluta est. unde iuxta Apostolum, Nubat cui uult, tantùm in domino. Sed quæritur[b]. si sine ecclesiastico iudicio nulla causa dissidij rationabiliter probata ab ea discesserit, an esset cogendus redire ad eam?

De hoc ita statutum est in concilio Carthaginensi, cui interfuit Augustinus, capitulo xxx.†

Non licet alicui vxorem dimittere, nisi causa dissidij primum ecclesiæ comprobetur.

CAN. I.

Seculares, qui coniugale consortium nulla grauiori culpa dimittunt, vel etiam dimiserunt, & nullas causas dissidij probabiliter[c] proponentes, propterea sua matrimonia dimittunt, vt aut accedere ad illicita, aut ad aliena præsumant: si antequam apud episcopos comprouinciales[d] dissidij causas dixerint, & priusquam in iudicio damnetur, vxores suas abiecerint: à communione sanctæ ecclesiæ, & populi cœtu (pro eo quòd fidem & coniugia maculant) excludantur.

Item Ambrosius super Lucam.†

Lex diuina prohibet virum vxorem dimittere, nisi certa causa fornicationis.

CAN. II.

An quod in subditos[e] nefas est, in comparem[f] fas? dimittis ergo vxorem quasi iure, sine crimine, & putas hoc tibi licere, quia lex humana non prohibet? sed prohibet[g] lex diuina. qui hominibus obsequeris, Deum verere, audi legem domini, cui obsequuntur & qui leges fecerunt: Quos Deus coniunxit, homo non separet.

Item Nicolaus Papa Carolo Imperatori.

Absque causa cognitione, à viro suo dimissa, ad omnia restituatur.

CAN. III.

Historia ecclesiastica ab Eusebio Cæsariensi episcopo confecta, de muliere quadam quæ de castitate à marito accusabatur, ait præceptum est ab imperatore lege lata, vt primò[h] permitteretur ei rem familiarem[i] liberè diu-

1. Cor. 7. g. Vxor quæ à viro discessit, in tribus casibus sibi non restituitur.

a Superius. Supra xxxj. q. j. in princ.

b Sed quæritur. Quia secunda quæstio non habebat dubitationem ideo ponit aliam incidentem, quæ similiter quæstionem nõ habet: quia semper est restituenda, nisi in tribus casibus. Si publice sit adulterata. Vel nisi timeatur de viri sæuitia. j. ead. siue. & extra de diuort. significasti. Vel nisi dicantur cõsanguinei in gradu indispensabili, & incõtinẽti probetur exceptio. extra de restit. spolia. literas. & tamen in eodem casu fit restitutio quo ad omnia nisi quo ad carnale cõmercium, vt ibi dicitur in fin. Quartus casus potest esse, quando vxor propria voluntate recedit à viro: vt xxxij. quæstio. ij. Agathosa. Vel cũ vir de licentia vxoris recedit ab ipsa: vt ibidem.

† Habes concugete. ij. ca. 29.

x. Sub. nec petit se restitui. sed dic vt ne. extra de [illegible] le.cimus. Archi.

c Seculares. Probabiliter. Nota quare dicit probabiliter. hoc enim forte dicit: quia propter fornicationis suspicionem probatam ecclesiæ, licebit ei vxorem dimittere: vt supra xxxij. quæstione j. cap. dixit.

d Comprouinciales. Distributiue scilicet iste apud suum, & ille apud suum. non enim propter tales causas ipsi prouinciales conuocantur. Vel melius, hoc olim obtinuit: quia causa matrimonij tractabatur apud episcopos prouinciæ. xxxv. quæstione vj. multorum. Hodie etiam archipresbyter causam huiusmodi tractare potest. argumen. extra de consang. & affinita. capitu. j. Sed certe & hodie ad episcopalem iurisdictionem cognitio matrimonialis causæ spectat. Vnde nec abbates nec alij possunt de matrimonio cognoscere: nisi ex concessione vel alia causa legitima id habeant: vt extra de excess. prælat. accedentibus. Præscribi enim potest talis iurisdictio: vt extra de præscript. auditis. in fine.

Matrimonialis causa ad episcopũ pertinet.

† c. xvij. In commentarijs.

e An quod in subditos. Scilicet renuntiare episcopatui, extra de renunt. nisi & extra de regu. licet. Vel sicut subditi nõ possunt deferre[2] prælatum. xj. quæstione prima. inclita. Vel sicut prælatus nõ potest sine causa punire subditos. 86. distinctio. si quis.[3]

2 viij. q. iiij. nõne. Archid.

3 ij. q. 5. § nemo. 5. 30. q. 5. nullum.

f In comparem. Scilicet vt vir dimittat vxorẽ sine causa, vel condemnet præter ordinẽ iudiciarium. Ioan.

g Sed prohibet. Supra xxvij. q. ij. sunt. in authẽ. vt liceat matri. et auiæ. §. causas. Lex enim humana admittit diuortium in alijs casibus, præter fornicationem: vt C. de repud. consensu.

h Historia. Vt primo. Ex quo ergo mulieri primo restituuntur res suæ, multo potius vir est ei restituendus, & sic facit ad propositũ Gra. Alij ponunt casum sic. Quærebatur an mulieri accusatę de adulterio dãdę sint induciæ?[4] Respon. sic. sed hoc non approbat: quia in crimine adulterij nulla datur dilatio: vt ff. de adult. in crimine. sed potest dici, quod hoc verum est cum agitur criminaliter.

4 Scilicet præparatorijs. Io. de Fã. qui hic videtur posse stare: ista casus positione, & quidam alij vt dicit sur in glos. seq.

i Rem familiarem. Et hoc intelligunt quidam de præparatorijs inducijs, alij de restitutorijs.

Hoc

tius ordinare: tunc demum responderet obiectis. Hoc[a] omnes leges[b], tam ecclesiasticæ, quàm vulgares publicæque præcipiunt. Si autem de mulieribus & secularibus viris hæc constituta sunt, multò magis ecclesiasticis hominibus & sacerdotibus sunt concessa.

Item Nicolaus papa.

Nisi post restitutionem, neque de coniugij fœdere, neque de adulterij crimine, inter virum & vxorem iudicium est agitandum.

CAN. IIII.

Siue[c] de coniugij fœdere, siue de adulterij crimine iudicium agitandum sit, nulla ratio patitur Thebergam cũ Lothario posse inire certamen, nisi prius ad tempus fuerit reddita[d] suæ potestati, & consanguineis proprijs liberè sociata. Itaque etiam locus[e] prouidendus est, in quo nulla vis multitudinis formidetur, nec sit difficile[f] testes producere, vel cæteras personas[g], quæ tam à sanctis canonibus, quàm à venerandis Romanis legibus in huiusmodi cõtrouersijs requiruntur.

§ *In hoc capitulo[h] quãuis uideatur causa exposita[i], quare sua authoritate non licet alicui uxorem dimittere: qua cessante, ipsa quoque prohibitio cessare uidetur: tamẽ quia ipsa separatio pœna est: & pœna nulli est inferenda nisi per iudicem: generaliter hoc intelligendum est, ut siue ob causam præmissam, siue nulla causa existente, non liceat alicui sua authoritate uxorem dimittere: quod etiam de pœna homicidij, uel qualibet[k] alia intelligendum est.*

Vnde Nicolaus papa scribit Radulpho Bituricensi archiepiscopo.

Coniugia penitus interdicantur ijs, qui suas coniuges occidunt.

CAN. V.

Interfectores suarum coniugum, sine iudicio, cùm non addis adulterarum[l], vel aliquid huiusmodi[m], qd aliud habendi sunt quàm homicidæ? ac per hoc ad pœnitentiam redigendi, quibus penitus coniugium denegatur: exceptis adolescentibus[n]: de quibus est beati Leonis papæ xxv. regula decretalium (imò indulgentia[o]) obseruanda.

In hoc capitulo uidetur Nicolaus permittere maritis, causa adulterij, uel alterius huiusmodi criminis, uxores suas interficere: sed ecclesiastica disciplina spirituali gladio non materiali criminosos feriri iubet: illo uidelicet gladio, quo Petrus iubetur mactare, & manducare. de quo etiam Christus ait in Euangelio, Non ueni pacem mittere[p] in terram, sed gladium[q]. Hinc idem Nicolaus scribit Aluino archiepiscopo.

Non licet alicui vxorem suã adulteram occidere.

a Hoc. Scilicet restitutionem fieri.

b Omnes leges. De hac materia loquentes.

Siue de coniugij. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua probat, quod si fœmina in iudicio contendat cum marito, reddẽda est suę libertati. Ioan. de Fantu.

c Siue. Hug. videtur quod hoc capit. faciat cõtra propositum Grat. qui intẽdit probare, quod vxor debeat restitui: at hæc non restituitur viro, sed eius potestati subtrahit, & cõsanguineis sociatur. Respond. in hoc facit, quia ista spoliata erat quadã libertate: quia compulsa fuerat contra se cõfiteri. xxxj. q. ij. Lotharius. Vel in hoc facit ad propositũ: quia ponit quãdã exceptionẽ quãdo nõ debet fieri restitutio, scilicet cũ timetur de sæuitia viri.

d Reddita. Hic habes quod quam cito accusatur matrimoniũ, potest vxor petere vt det libertati suæ: ne cogatur aliquid confiteri cõtra se. sed hoc potest intelligi cũ tanta est sæuitia viri, quod nulla potest ei sufficere cautio: vt extra de restitu. spolia. literas. in fi. De hoc not. xxxij. q. j. de benedicto.

Matrimonio accusato, potest vxor petere vt de[tur] libertati suæ.

e Etiam locus. Arg. quod iudex etiã tenetur de loco iudicij prouidere partibus, vt in eo loco debeat de causa cognoscere vbi partes libere & secure valent conuenire. s. iij. q. ŏ. ix. hortamur. s. xxiiij. quæst. j. pudenda. ff. de reb. dubijs. vbi. s. ij. quæst. ij. cap. vlti. quod si nõ fecerit, licite appellat. extra de appel. ex parte.

In ista decre. not. Inn. quod iusta est appellatio, & ipso q locus non [illegible] tutus [illegible]: & nõ petat locum [illegible] tamen ex eum offer. Archi.

f Sit difficile. Simile. ff. qui satisda. cog. si fideiussor. § j. quia cum difficile est alicui satisdare in vna ciuitate, mittitur in aliã: vt ibi.

g Personas. Id est, aduocatos.

In hoc capitulo. Hæc est tertia pars quæstionis in qua quærit, qualiter puniuntur vxoricidæ. Ioan. de Fant.

h In hoc capitulo. supra eadem, seculares.

i Exposita. ibi, Nulla grauiori culpa.

k Vel qualibet. Nam leuem vir imponit: vt nota. vij. quæstione j. sicut alterius.

l Interfectores. Adulterarum. Maxime, quia nec tunc licet: vt j. cap. proxi.

m Huiusmodi. Hoc dicit ideo, quia secũdum leges ex causis pluribus separatur matrimonium.

n Adolescentibus. j. ead. in adolescentia.

ADDITIO. Vbi est ista indulgentia Leonis, de qua hic dicitur.

o Indulgentia. Videtur ergo, quod indulgentia nõ est regula, & quod nulla dispensatio sit ius: quod Mart. & Hugo. concedunt. arg. j. quæstione vij. exigunt. & cap. si quis omnem. & not. 50. distinct. cap. de his. Alij vero dicunt q omnis indulgentia est ius: sed tale, quo superior vti potest, & inferior non potest petere. ergo hoc dicẽdo retulit se ad causam constitutionis & originem: nã per indulgentiã fuit hoc statutum, licet modo sit ius.

Indulgentia an sit ius.

p Pacem mittere. Id est, confœderare cum vitijs homines. Vel mittere pacem inter homines & vitia.

Act. 10. b
Mat. 10. d

q Sed gladium. id est, discordiam, & separationem à malis, id est, charitatem, quæ separat vitia.

Inter

a Inter hæc. Liceat. hoc licet secundũ legem Lombardam, sed non secundum Romanam. Pater tamen eam potest occidere in ipso actu, sed non maritus: & si pater vtrunque interficiat vno ictu. ff. ad leg. Iul. de adulte. l. nec in ea. & l. sequenti. ignoscitur tamen marito si vxorem in adulterio depræhensam occideris: quia ad pœnæ mitigationẽ. C. ad leg. Iul. de adulte. l. Gracchus. Et nota quod licet lex antiqua permittat viro occidere adulterum depræhensum cũ adultera i domo sua, non tamẽ in domo soceri: vt ff. de adul. marito. Nouo iure tamen vbicũque fere potest occidere eum post tres denũtiationes factas: vt in authen. vt liceat matri & auiæ. §. penul. & vlti. collat. viij. Nec illud etiã corrigit per authenticam, quæ est collatio. ix. vt nulli iudi. §. si quando. quia in alio casu loquitur. Item licet patri similiter detur secũdum legem licentia occidendi, vt ff. de adul. nec in ea. si tamen interficiat, non excusatur à culpa vel à peccato, licet à pœna ciuili excusetur. in criminibus enim dico specialẽ concessionem canonis necessariã, quo ad culpæ immunitatem. vnde cum dicatur, Non occides. xxiij quæstio. v. si nõ licet. nec specialiter illi excipiatur à canone, ergo occidendo peccant: imo viro hoc interdicitur: vt j. ead. ca. admonere. vnde nõ excusatur authoritate iuris ciuilis, sed & dotem amittit vir, quã lucrifaceret alias. Solus enim iudex excipitur à canone vt occidat. xxiij. quæstione quinta. cum homo. & capitu. si homicidium.

Pater filium, sed non maritus vxorẽ turpiter coeuntem, potest occidere.

† [redacted]

CAN. VI.

Inter hæc sanctitas vestra addere studuit, vt si cuius vxor adulteriũ perpetrauerit, vtrũ marito illius liceat [a] secundum mundanam legem eam interficere. Sed sancta Dei ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus: gladium [b] non habet, nisi spiritualem, quo nõ occidit, sed viuificat. †

Item Pius papa.

Pœnitentia eius, qui propriã, absque causa, peremit vxorem.

CAN. VII.

Quicũque propriã vxorem absque lege & sine causa, & certa probatione interfecerit, aliamq́ue duxerit vxorem, armis [c] depositis, publicam agat [d] pœnitentiam: & si cõtumax fuerit, & episcopo suo inobediẽs extiterit, anathematizetur quousque consentiat. Eadẽ lex erit illi, qui seniorem [e] suum interfecerit.

Item Stephanus papa quintus Astulpho.

Pœnitẽtia Astulphi, qui vxorem suam interficit.

CAN. VIII.

Admonere te cum lacrymis et multo gemitu cordis curamus, fili Astulphe: sed non filius debes dici [f], qui tã crudeliter homicidium perpetrasti, nam occidisti vxorem tuam, partem [g] corporis tui, legitimo matrimonio tibi sociatã, sine causa mortis, non tibi resistentẽ [h], non insidiantem [i] quoquo modo vitæ tuæ. nõ inuenisti eam cum alio viro nefariam rem faciẽtem: sed concitatus à diabolo, & impio furore inflammatus, latronũ more, atrocius eam gladio tuo, crudelior omni bestia, interemisti: & nunc post mortem eius, addis iniquitatẽ super iniquitatem, filiorum tuorum improbe prædo [k], qui matri non pepercisti, filios tuos orphanos fecisti, inducere super eã vis mortis causam, post mortem [l]: per vnum hominem homicidã & reprobum testem incusare vis mortuam. quoniã nec Euangelium, nec vlla diuina humanaq; lex, vnius testimonio etiam idoneo quempiam condẽnat, vel iustificat [m]: quantò magis per istum flagitiosissimum & scelestum, nec illa viua debuit cõdemnari, nec à te post eius mortẽ accusari. Prius enim causa criminis subtiliter erat inuestiganda, & tunc si ita fuisset inuenta, secundũ legis tramitẽ debuit accipere vltiõis vindictã.

b Gladium. Quo ad executionem. Hoc ideo dico, quia Imperator habet illud à papa. extra de electio. venerabilem.

Pœnitentiam facere compellitur quis.

c Quicunque. Armis. j. de pœniten. distinctio. v. falsas.

d Agat. Arg. quem posse compelli ad pœnitẽtiam, sed hoc in publicis & enormibus. arg. xxij. quæstione j. cap. vltimo.

e Seniorem. id est, episcopum, vel alium prælatum, vel dominum suum: arg. iij. quæstio. iiij. cap. iiij. xxv. quæstio. ij ita nos.

f Admonere. Dici. Argu. quem priuari nomine, ratione criminis, iuxta illud: Si re prius non egeris, nec nomen habere mereris. argu. xiij. q. ij. postquam. ij. q. vij. §. quibus ergo. ij. qõ. j. scelus. & C. de fer. à nullo. Argu. contra. de pœn. distinc. iiij. si ex bono. nam filij Dei dicuntur, qui non erant in ecclesia.

g Partem. Simile s. xxxj. qõ. ij. de neptis. & xxvij. qõ. ij. Agathosa. & est argu. quod qui excepit alimẽta sibi, videtur excipere vxori [1]: cum ambo sint vnũ corpus, & etiã filijs & seruientibus. arg. 50. distinct. studeat. & ff. de vsu & habi. l. ij.

1 De vxore pri[?] habita credit H. hoc esse verum, sed de post ducta non videtur esse verum secundum Hug. & Io. Hãc tamẽ glo. singularẽ esse dicit et sequitur Anto. Cor set. in tractatu de excell. & pote. regia qõ. xxx. C. M.

h Resistentem. sup. ple maxime: quia si etiam resisteret, vel insidiaret, non ideo deberet eam interficere.

i Non insidiãtem. Non est hic argu. à contrario sensu, pro pter capitulũ. xxx. ij. q. v. quicquid.

k Prædo. Non quia possit eos priuare. licet enim vxor propter adulterium interficiat, dos tamen ad eius filios deuoluitur. in auth. vt lic. matri & auiæ. §. si de adulterio. sed qa licet interficiatur, illos solatio & pro fectiõe materna pri uare conaris. licet dos ad illius tamen enim regulariter lucrifaciat dotem ob adulterium vxoris, extra de donat. inter vir. & vxo. cap. plerunq;. hoc tamẽ casu non lucrifacit, cum eam interficit: etiam si pactum fecit de ea lucranda prius. ff. solu. mat. si ab hostibus. §. j.

Adultera filios deuoluitur.

l Post mortem. Cum crimina extinguantur morte. xxij. dist. quorundam. C. si reus vel accusa. l. j. nisi ratione bonorum quis agere velit. C. eo. l. vlti. C. si pen den. appel. mors interue. l. ij. ff. de rei vendi. vtique.

m Vel iustificat. Vnde non tenet. xj. quæstio. j. quicunque. Creditur tamen vni tanquam recitatori, vel tanquam socio: vt viij. quæstio. iij. talia. lxxxvj. distinctio. tanta.

Pœni

g Pœnitentia. Argumen. quod post peractam pœnitentiam & crimen purgatum, potest quis accusari de crimine illo: vt xv. quæstio. v. presbyter. & xxv. distinctio. capit. vlti. & extra de schis. fraternitatis. [1] nam perferens memorandi criminis labem, &c. distin ctione lxj. non negamus. & j. quæsti. vij. si quis omnem. Nam per pœnitentiam non desinit quis esse nocens. ff. de ædil. edict. quis sit fugitiuus. imo etiam post baptisma potest de hoc accusari: vt extra de diuort. gaudemus. in fine. Argu. contra. xxiij. quæstione iiij. si illic. & xxxij. q. j quod autem. in fine [2]. & capitu. non erit. & capitu. apud. & 50. dist. ferrum. & extra de accus. de his. ff. de ædili. edict. de hoc dixi vj. quæstione j. qui crimen. & capitu. illi qui. Sed nonne præiudicat sibi maritus tacendo per sexennium: cum vltra quinquennium non audiatur accusatio adulterij: vt C. de adulterijs. adulter? Sed illud obtinet, quo ad pœnam legalẽ, non quo ad petendum diuortium. extra de procurato. tuæ. Nunquid ergo in infinitũ potest eam accusare? Dicunt quidam quod non vltra viginti annos: vt C. de fal. querelam. Hug. dicit quod vsque ad millesimũ, & quandocũq; claruerint crimina: vt lxxxj. distinc. quicunque. & distinct. viij. qui contempta. xxiij. quæstione iij. ecce. Et quod dicit pœnitentia peracta, sed ante latam tamen sententiam. s. proxi. q. v. c. Christiana.

1 Cõcor. cũ hac gl. l. iij. & qđ ibi not. C. de accusa. glo. magi. in ca. cum dilecta. de elect.

Extra. ij. c

2 Vbi de hoc & 26. q. 5. quicũque.

Text. est simi. in auth. vt nõ lux. cõtra na. in prin. col. vj & in l. im perialis. C. de nup. Accusatio adulterij post quinquennium non audi tur.

nam si verum (quod absit) fuisset, sicut ille adulter mentitus est: post septem annos pœnitẽtia [a] peracta dimittere eã per approbatam causam poteras si voluisses: occidere tamen eam nullatenus debuisti. Non enim vult Deus mortem peccatoris, sed vt conuertatur ad pœnitẽtiam, & viuat †. Idcirco placeat tibi consilium nostrum, & hoc fac quod melius tibi, leuiúsque videri poterit. Miserere animæ tuæ, vt non sis tibimetipsi homicida. Relinque quapropter te rogamus hoc malum seculum, quod te traxit ad tam immanissimum peccati facinus: ingredere monasterium [b]: humiliare sub manu abbatis: & multorum fratrum precibus adiutus obserua cuncta simplici animo, quæ tibi fuerint imperata, si fortè [c] ignoscat infinita Dei misericordia peccatis tuis, & refrigeret animam tuam, priusquam crucieris perpetuis flammis. hoc leuius & melius tibi esse certissimè scias. sin autem publicam pœnitentiam permanens in domo tua, vel in hoc mũdo vis agere: quod peius tibi & durius et grauius [d] esse non dubites: ita vt agere debeas exhortamur, vt omnibus diebus quibus pœnitere debes, vinum & siceram [e] non bibas: carnem [f] nunquã vllo tempore comedas, præterquam in pasca, & in die natalis domini, in pane & aqua, & sale pœnitentiam age: in ieiunijs, & vigilijs, & orationibus, et eleemosynis omni tempore perseuera: armis nũquam cingere [g]: nec in quolibet loco litigare [h] præsumas: vxorem nunquam ducere [i]: concubinam nõ habere, nec adulterium committere audeas: in balneo nũquam laueris [k]: in conuiuijs lætantium nunquam te misceas: in ecclesia segregatus ab alijs Christianis, post ostium & postes humiliter te repone: ingredientium & egrediẽtium suppliciter orationibus commenda te: et communione corporis & sanguinis domini, cunctis diebus vitæ tuæ indignum te existimes [l]: in vltimo tamen exitus vitæ tuæ die si merueris, pro viatico (si sit qui tribuat tibi) tantummodo veniam

quæstione j. qui bona. argumen. ad idem. j. de pœnit. distin. j. §. his authoritatibus. & hoc H. concedit. Alij dicunt, quod tenetur adimplere quod promisit, & quod iniunctum est ei in pœnitentia nisi abbas dispenset secun. xviij. q. ij. ca. nullum.

b Monasterium. Ex hoc loco videtur, quod quamcunque pœnitentiam quis teneatur finire: si intret religionem, ad illam non tenetur: quia religio soluit vinculum iuramenti: vt extra de iureiuran. peruenit. Item soluit votum: vt extra de vo. & vo. redem. scripturæ. Item soluit vinculum obedientiæ. xix. quæstione ij. duæ. Licet ergo à Papa sit alicui iniunctum in pœnitentiam vt eat Romam, vel aliquid huiusmodi faciat: & intret religionem: non dicitur transgressor. ille enim dicitur trãsgredi, qui deserit maius pro minori: vt xx. quæstione iij. propositum. & xvij.

Religio di[?] sol[?]

c Si forte. Non ponitur dubitatiue, imo nota est assertionis, & est penitus si. de pœn. di. j. quamobrem.

d Et grauius. Visum enim fuit maioris pœnæ conuersari inter homines, et hominum carere suffragijs, quã procul ab hominibus solatium non sentire. C. de aposta. ij qui.

e Siceram. Per siceram intellige omnem potum qui inebriat [3]: vt xxxv. distinct. in palea, violentum.

3 Sub. præter vinũ. Sed nunquid licet ei bibere lac, vel amidaglinã aquã, aut vuas comedere? dicit Hugo. credo qđ sic: quia talia nõ inebriant. Archidia.

f Carnẽ. Sed nunquid oua, cũ ouum sit caro liquida: vel lac, cum lac nõ sit nisi sanguis colore mutato? Dicimus quod non. & hoc vult litera illa quæ sequitur, in pane et aqua: sed tamen potest intelligi, quod hoc debeat facere in certis diebus, vt legitimis ferijs. Sed nunquid de lardo vtetur? nunquid nomine carnis est prohibitum? Videtur quod non. arg. lxxxij. dist. presbyter. ibi enim sagimẽ pmittitur, quando oua permittuntur [4].

Lardum an cõprehendat nomine carnis?

4 Cõcor. tex. in l. repetita. & ibi Barto. C. de eroga. milita. anno. libro 12.

g Nunquam cingere. Nisi consilio episcopi pro iustitia defendenda. Et est si. j. de pœ. dist. v. falsas.

h Litigare. Hoc ideo dicit, quia apud seculare tribunal nõ debet suam querimoniam acceptando proponere quisquam publice pœnitens: sed ecclesiasticum iudicium debet adire. s. xj. q. j. aliud. supple ergo hic, nisi in propria causa, & coram ecclesiasticis.

i Nunquam ducere. Si tamen duxerit, tenet matrimonium. arg. s. ea. quicunque. Alij dicunt contra: vt no. j. ea. §. de pœnitentibus?

k Nunquam laueris. Nisi de necessitate. de conse. dist. iij peruenit.

l Existimes. Ergo videtur, quod magis peccat qui vxorem interficit, quam qui matrem: quia maio pœnitentia imponitur hic vxoricidæ quam matricidæ in illo capitu. latorem. quod est. j. ead. quæstio. & sic maius

Vxorẽ occidere grauius est, quam matrem.

Universidad de Deusto Biblioteca

maius est crimen. argumen. xxiiij. quæstione j. non afferamus. quod concedit H. nam dicit quod magis peccat qui seipsum interficit, quam qui alium ¹. xxiiij. quæstione v. si non licet. vnde magis peccat qui partem corporis sui interficit, quam qui matrem. probat hoc etiam per illam authoritatem. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, extra de biga. debitum. Alij dicunt, quod magis peccat qui matrem interficit, quã qui vxorem: sed quia homines promiores sunt ad interficiendum vxores, ideo ob hoc magis puniuntur, vt sic retrahãtur à tali facinore. Vnde non valet hæc argumentatio: grauius puniuntur, ergo grauius peccãt. Et est simile in fornicatione notoria. licet eñi multa crimina sint grauiora tamẽ quia facilius & fœdius delinquitur in hoc crimine, quam in alijs, ideo durior pœna in eo statuitur. arg. xxxij. distinc. §. verum.

1 Hæc ratio etiã est in matre, vt patet xxxv. q. iij. §. hac authoritate. & C. de impub. & ali. substi. l. vlti. in fi. Archi.

a Venialiter. Argu. q ecclesia potest corpus & sanguinem domini quibusdam etiam in fine prohibere. argumentũ. xxvij. quæstio. j. impudicas. argumen. distinct. 50. pœnitẽtes. contra. s. xxvj. quæstio. vj. de his. contra. s. ij. quæsti. iij. si quis episcopum aut presbyterum. s. xiij. quæstio. vlt. quæsitum est. ibi, secundum præcepta canonum. Ad hoc dic quod quandoque illud quod iure communi competit, dicitur concedi respectu misericordiæ & pietatis. argu. s. xj. quæstio. iij. quoniam. ff. de vsufru. si extraneo. & in cæteris capit. hic signatis. nam vniuersæ viæ domini misericordia & veritas. Ioannes.

Corpus dominicum posit etiã in fine quibusdam denegari.

† ca. xv.

b Sanguis. Id est, peccatum. vnde illud: Sanguis sanguinem tetigit, id est, peccatum. xliij. distinctio. Ephesijs. Ioannes de Fant.

c Alieni. Argu. quod non imputatur prælato subditorum malitia, ex quo per eum non stat quo minus corrigantur. argu. vij. quæstio. j. §. cum autem. s. dist. xliij. Ephesijs. supra xlvij. distinct. capi. vlti.

liter ᵃ, vt accipias tibi concedimus. Sunt et alia multa, quę tibi nimis durius & satis acrius erant iuxta magnum pondus peccati infelix adijcienda: sed si hęc omnia, quæ tibi misericorditer dicta sunt, perfecto corde domino auxiliante feceris, et custodieris, cõfidimus de immensa Dei clementia, remissionem habiturum te tuorum peccatorum, & secũdum dictum iusti bonique pastoris, resoluet te sancta ecclesia ab hoc vinculo peccati in terris: vt per ipsius gratiam qui eam suo sanguine acquisiuit, solutus sis in cælis: si autem aliter feceris, & sanctæ matris ecclesiæ tam salubrẽ admonitionem despexeris, ipse tibi sis iudex, & in laqueo diaboli, quo irretitus teneris, permanebis, & sanguis ᵇ tuus super caput tuum: nos alieni ᶜ à consortio tuo, pro aliorum fidelium salute Deo opitulante, omni sollicitudine nitimur desudare, & domini misericordiam attentius quotidie implorare. ©

Item Augustinus de adulterinis coniugijs libro secundo. †

Potius vxore viuente, aliam ducat quis, quàm humanum sanguinem fundat.

CAN. IX.

SI (quod verius dicitur) non licet ᵈ homini Christiano adulteram coniugem occidere, sed tantùm dimittere: quis est tam demens qui dicat ei, Fac quod non licet ᵉ, vt liceat tibi quod non licet ᶠ? cùm enim vtrunque secundum legem Christi illicitum sit, siue adulteram occidere, siue alteram ducere ea viuente: ab vtroque est abstinendum: non illicitum pro illicito faciendum. si enim facturus est, quod non licet, iam faciat adulterium ᵍ, vt non faciat homicidium: vt viuente vxore sua alteram ducat, & non humanum sanguinem fundat: quòd si est vtrunq; nefarium, non debet alterum perpetrare, sed vtrunque vitare.

4 *In præmissis ʰ authoritatibus, quique prohibentur adulteras coniuges suas occidere: sed permittitur post septem annorum pœnitentiam eis illas dimittere. si autem illas interfecerint, iubentur sine spe coniugij, perpetuò manere: nisi fortè propter lapsum iuuenilis incontinentiæ ad matrimonia contrahenda eis misericordia impẽdatur ⁱ. clericis autem conceditur, si uxores eorum peccauerint, sine mortis acerbitate habere eas in custodia, & ad ieiunia eas cogere, non tamen usque ad necem affligere.*

Vnde in Toletano concilio primo legitur. †

Clerici, si vxores eorum peccauerint, præter necem eas domi custodiant, & ad salutaria cogant ieiunia.

d Si quod verius dicitur. Non licet. Nam dicit lex, quod vnum delictum propter aliud non minuit pœnam: vt ff. de pri. delict. l. ij. & est argum. quod in delictis compensatio non admittitur. argu. xiiij. distinctio. capitulo j.

e Quod non licet. Scilicet occidere vxorem suam.

f Quod nõ licet. Scilicet aliam ducere, ea viuente.

g Adulterium. Sic ergo permittit minus malum, vt euitetur maius ². s. xxvj. q. ij. hi qui. s. xxij. quęstione j. capitu. vlti. supra dist. lxxxij. presbyter. supra proxi. quæstione vij. quid in omnibus. contra. Sol. grauius est homicidium, quam adulterium: sed ibi ³ expone grauius: id est, generalius. 50. dist. quia tua. Vel turpis ratione inquinationis. xxxij. quæstio. j. in coniugio. & non est consilium vel præceptũ quod hic dicitur: sed est comparatiua permissio quæ non excusat à peccato.

2 Sic xiij. q. j. considera.

Homicidium grauius est adulterio.

3 Scilicet in præced. ca. quid.

ADDITIO. Quod dic vt plene not. iij. distinct. c. vlti. in prin.

h In præmissis. Hæc est iiij. pars quæstionis in qua dicitur, quod in sequen. cap. continetur. Io. de Fant.

h In præmissis. Sic intellige. xxxj. quæstione prima. hac ratione.

i Impendatur. Supra c. interfectores.

† ca. vlt.

Plac

a Placuit. Licentiam. id est, impunitatem. Simile xlv. dist. qui syncera.

b Potestatem. Nam si eam etiam male verberauerit, nisi pro causis lege expressis, punitur in pecunia: quia dabit ei tertiam partem donationis quam dedit propter nuptias, vt in authen. vt liceat matri & auiæ. §. si quis autem. collat. viij. si autẽ quis non dedit dona. propter nuptias, punitur in quarta parte totius suæ substãtiæ, si eius substantia nõ excedit ccc. aureos: si excedit, dabit centum aureos. C. de repud. l. vlti. Item non dico, quod ipsimet debeant eis pœnitẽtiã iniungere ¹: sed cõpellere vt accipiant ab alijs. Sed nũquid laicus idem potest de vxore sua? Dico quod non: quia nõ inuenio expressum: castigare tamen potest eam: vt nota. s. vij. quæsti. j. sicut alterius. Sed quare dicit q pauperes clerici seruiant sibi? Dic quod respondet tacitæ obiectioni. quasi dicat, & si mulieres ligatæ nõ possunt eis seruire, pauperes clerici qui nõ possunt alios seruientes habere, seruiant sibi vice mutua. Item secundum H. non poterunt illas recõciliare sibi, nisi nollent promoueri. arg. xxxiiij. distin. si cuius. Alij autem dicunt illũ non impediri cui⁹ vxor cognoscit ab alio, si ipse non consentiat eius adulterio. Vnde bene possunt eas recõciliare etiã quo ad carnis commercium: nec eis in aliquo præiudicat. quod tamen intelligas secundum quod dixi s. xxxiiij. distinc. si cuius.

1 Super hoc videas quod not. xxx. q. j. omnes. in gloss. non nos, &c. Archi.

c Ita vt inuicem. Arg. xij. q. j. dilectissimis. argu. xj. q. j. sicut enim. argu. dist. xc. præcipimus.

d Si seruitia. Id est, seruientes.

e Cibos. Et est hoc propter enormitatem delicti: tamen ipsam excommunicatam non debet vitare ², xj. q. iij. quoniam multos, quod forte falsum est.

CAN. X.

PLacuit, vt si quorumcunque clericorũ vxores peccauerint, ne fortè licentiam ᵃ peccandi plus habeant, accipiant mariti earum hãc potestatem ᵇ, pręter necem custodiendi & ligãdi in domo sua, ad ieiunia salutaria non mortifera eas cogentes: ita vt inuicem ᶜ sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia ᵈ non habeant. cum vxoribus autem ipsis quæ peccauerint, cibos ᵉ non sumãt, nisi fortè ad timorem domini acta pœnitentia reuertantur.

5 *Nunc autem quæritur quare sacris canonibus sit institutum, ut post septem annos pœnitentes in pristinum statum reuocentur.*

De his ita scribit Isidorus ad Masonẽ episcopũ.

Quare sit institutum post septem annos in pristinum statum pœnitentes redire.

CAN. XI.

HOc ipsum quod canonũ censura post septem annos pœnitentem remeare in pristinũ statum præcepit ᶠ &c. vt in tractatu ordinandorum de lapsis, non electione ꝓprij arbitrij sancti patres, sed potius ex sententia diuini iudicij sanxerunt. Nã legitur ᵍ quòd Maria soror Aaron, prophetissa cùm detractiõis aduersus Moysen incurrisset delictum, illico stigmate lepræ ꝑcussa est. Cumque peteret Moyses vt emundaretur, præcepit eam dominus extra castra septẽ diebus egredi, & post emundationem rursus eã in castra admitti. Maria ergo soror Aaron, caro intelligitur sacerdotis: quæ dum superbiæ dedita, sordidissimis cogitationum maculatur cõtagijs, extra castra septẽ diebus, hoc est extra collegium sanctæ ecclesiæ septem annis proijciatur: vt post emundationem vitiorum, loci vel pristinæ dignitatis recipiat meritũ. & post pauca. In fine autem epistolæ hoc adijciendum putaui, vt quotiescunque in gestis conciliorum discors sentẽtia inuenitur, illius sententia magis teneatur, cui⁹ antiquior ʰ & potior extat authoritas.

Hoc autem quanquàm de sacerdotibus uideatur specialiter dictum, generaliter tamen de omnibus pœnitentibus oportet intelligi: ad imitationẽ nanq; illius dominicæ sententiæ Dauid de adulterio ⁱ et homicidio reprehẽsus, unius hebdomadæ ieiunium in satisfactionem admissi sceleris, Deo legitur obtulisse. Hinc etiã ecclesiastica consuetudine est usurpatũ ᵏ,

Nunc autem. Hæc est quinta pars quæstio. in qua dicitur quod hic & in sequenti ca. continetur. Ioan. de Fantu.

f Hoc ipsum. Præcepit. id est, permisit post septẽ annos. s. dist. lxxxij. presbyter. contra. sed varietas canonum est in pœnis infligẽdis, & pœnitentiæ sunt arbitrariæ: vt xxvj. q. vij. tempora. & in his minor pœnitentia est amplectenda. ff. de arbitr. diem proferre. §. si plures. & l. non distinguemus. in princip. & distinct. 50. eos vero.

Pœnitentiæ sunt arbitrariæ.

g Nam legitur. Licet olim peccatum murmurationis nõ mulctaretur morte, hodie tamen repellit (vt dicit Hug.) à promotione, ar. xc. distin. alienus. quia nec omnia nec sola, &c. vt nota. liiij. dist. multos. Hic inseritur vna ratio, quare septennis pœnitẽtia imponatur: quia Maria, &c. Theologi aliter assignant: vt sicut ꝓpter peccatum septiformis spiritus sancti gratiã amisit, ita per pœnitentiam septennem eam recuperet.

h Cuius antiquior. Simile 50. distin. domino sancto. in fin. vbi de hoc dixi.

i Dauid de adulterio. Legitur i libro Reg. ij. ca. xij. quod Nathan ꝓpheta cũ redargueret Dauid de adulterio, & homicidio, descendit de solio, & grauiter est contritus: & dixit Nathan: Transtulit dominus peccatũ tuum: verũtamen filius qui natus est tibi, morte morietur. ꝑcussit ergo dominus paruulum, vsque ad vitæ desperationẽ: & ꝓ paruulo ieiunauit Dauid, & noluit cõsolari. Accidit autẽ die septimo, vt moreretur infans, & vidẽs Dauid seruos vlulãtes, intellexit quod mortuus esset: qui lota facie, & mutata veste intrauit domum Domini, & adorauit, & exhilaratus rediit in domum suam.

Additio.

2. Reg. 12

k Vsurpatum. Id est, vsu habitum.

Vt

Universidad de Deusto Biblioteca

a Vt maiorum. Supra xxij.q.j.prædicandum.
b Excellentia. Vt s.lxxxij.dist.presbyter.& xxvij.q.j.deuotam.s.xxiiij.q.j. si quis dederit.tamen omnia ista sunt in arbitrio sacerdotis.xxvj.quæstio.vij.tempora. Vnde canones non ponunt mensuram pœnitentiæ: sed omnia hæc arbitrio sacerdotis relinquuntur: vt j.de pœni.dist.j.mensuram.

Pœnitentiæ mensura per canones non ponitur.

De pœnitētibus. Hæc est sexta pars quæstionis, in qua quæritur vtrum pœnitentes solenniter possint contrahere? Et dic quod nō debent, nisi essent iuuenes: si tamen cōtrahūt, tenet matrimonium. Ioā. de Fant.

Pœnitens solenniter an possit postea matrimoniū contrahere.

c De pœnitētibus. Hic mouet magister quandam incidētem quæstionem, an post solennē pœnitentiam possit cō trahi matrimoniū? Et tres sunt opiniones de solēniter pœnitentibus. Quidam dicunt, quod nullus solenniter pœnitens potest cōtrahere nisi ex dispensatione. j.ead. cap. antiqui. quia intelligitur vouisse. & sic intelligunt cap. j. ead. de his. pœnitens enim semper viuit sub regula ecclesiastica: vt de pœnit. distinctio.v.contrarium. H. vero dicit, quod quilibet pœnitens potest contrahere, nisi tantum in tribus casibus, puta pro vxoricidio, vel nisi iniunctū hoc sit ei nomine pœnitētiæ, vel pro raptu spōsæ alterius, vel pro incestu. Adhuc tamē excipit adolescentes, qui (vt dicit) de iure cōmuni possunt cōtrahere. Ideo autem in tribus his casibus prohibetur, quia in his contaminat matrimonium. Alij tamen ponunt quinq; casus, in quibus post solennem pœnitentiam non licet contrahere. vnus est pro incestu vt xxxij. q.vij. si quis viduam. Item pro vxoricidio. s.ea. interfectores. Item pro raptu sponsæ alterius. xxvij.q.ij statutum. nec cōtradicit. xxxvj.q.ij.tria. Nam ibi illa nō erat spōsa. Item pro concubitu cum moniali. xxvij. q.j. vt lex. Item pro homicidio presbyteri: vt extra de pœnit. & remis. qui presbyterum. Item pro eo qꝫ dolose suscepit filium de sacro fonte. xxx.q.j. de eo.

ut maiorum [a] criminū pœnitentia, septem annorum spatio cōcludatur: nisi uel officij excellentia [b], uel criminum magnitudo, uulgarem consuetudinem excedens (ueluti dum contra naturam humanæ societatis parentibus, uel liberis, uel alijs eiusmodi personis, impudice adhæremus, uel dum relicto naturali usu, contra naturam more Sodomitico fornicamur, uel usque ad coitum brutorum animalium, prolabimur) præmissum spatiū transcendere cogat.

6 *De pœnitētibus [c] quoque quæritur an eis generaliter post pœnitentiam peractam coniugia concedantur. generaliter enim canonica authoritate prohibentur pœnitētes ad secularem militiam redire, uel matrimonia contrahere.*

Vnde Syricius papa. †

† Epistola j. ad Honoriū episcopum.

Pœnitentes matrimonia contrahere prohibentur.

CAN. XII.

De his verò non incōgruè dilectio tua sedem apostolicam credidit consulendam, qui acta pœnitentia, tanquā canes, & sues, ad vomitus pristinos & volutabra redeuntes, & militiæ [d] cingulum, & lubricas voluptates, & noua coniugia, & inhibitos denuò appetiuere concubitus: quorum improfessam continentiam generati post absolutionē filij prodiderunt [e]: de quibus quia iam suffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum, vt sola intra ecclesiam fidelib9 orationi iungātur [f]: sacris mysteriorum celebritatib9 (quamuis non mereantur) intersint: à Dominicæ autem mensæ conuiuio segregētur: vt hac saltem districtione correcti, & ipsi in se sua errata castigēt, & alijs exemplum tribuant, quatenus ab obscœnis cupiditatibus retrahantur: quibus tamē (quoniam carnali fragilitate ceciderunt) viatico munere, cùm ad dominum cœperint proficisci, per cōmunionis gratiam volumus subueniri. Quā formam & circa mulieres [g], quæ se post pœnitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt, esse seruandam censemus.

Sed quia timore soluendi coniugij, nonnulli ad

Et dicunt quidam, quod si isti contrahant, non tenet matrimonium: argu. s.ea. interfectores. Si tamen tales sint, qui non possunt continere, de licentia episcopi possunt contrahere, & cōsensus episcopi facit matrimonium talium tenere: vt j.ea.c.vlti. Alij dicunt matrimonium taliū tenere, licet prohibeātur contrahere: nisi apponatur in cōstitutione, quod si cōtraxerint separentur [1]. quod credo verum. ad hoc facit extra de præben.c. dilecto.

1 Ad hoc facit extra de præben. c. pressè qꝫ leg. & no.

De his. Hoc capi. potest intelligi de pœnitente solēniter pro aliquo prædictorū criminum, & tunc dic improfessam, id est, continentiam male professam, id est, nō seruatam. Et quod postea dicit, Nō habent suffugium pœnitendi: verum est, quod solennis pœnitentia non iteratur. 50.dist.§. potest. licet Grat. innuat cōtrarium. j.de pœnit. dist.iij.§. ex persona. Potest etiā hoc cap. intelligi de ijs, qui votū emiserūt, & post cōtraxerūt, nec tenuit matrimonium: & tūc dic improfessam, id est, male professam. Et dic, le ꝓfessam. Et dic, qꝫ non habent suffugium pœnitendi, id est, cōtra professionem suam veniēdi. Omnia alia plana sunt.

2 Ad hoc extra de despon. impu. ad dissoluendū. in fi. Arc.

d Et militiæ. Sed nūquid ita generaliter verum est, qꝫ solenniter pœnitēs nō debeat redire ad cingulum militiæ? Dicunt quidā hoc esse ad honorem consilij, non autem præcepti. & ita intelligunt de pœn. distinct. v. falsas. Hoc alij intelligūt in eo casu tantū, cum eis hoc iniungit in pœnitentia. Alij dicūt istud tantū esse intelligendum, quando agit pœnitentiam solennē pro crimine in militia cōmisso: & hoc innuit illud. c. falsas [2].

Pœnitens solenniter an possit ad honorem militiæ redire.

e Prodiderunt. Simile lxxxij. dist. proposuisti. s. distinct. xxviij priusquam. C. de episc. audi. nemo.
f Iungantur. de pœnit. dist. v. si qui vero.
g Et circa mulieres. argu. quod solennis pœnitentia ita iniungitur fœminis, sicut & viris. arg. 50. dist. pœnitentes. j. ead. q. antiqui. & quæstio. v. pœnitentiam. s. xxvij. q.j. virginibus. & c. si quis sacro. j. ea. c. j. Contra

a Contrahere. Quantum ad hoc, vt vtatur matrimonio iam contracto, non est permissio: licet forte ita intellexerit Gratia. Ioan.
b Audiuimus. Si hoc cap. intelligas de priuata pœnitentia, planum est. Si de publica, tunc loquitur de matrimonio iā cōtracto.
c In adolescentia. Hoc capi. dupliciter pōt intelligi. Primo de eo soluto, qui egit solennem pœnitentiam pro aliquo dictorum criminum, post contrahit. & secundum hoc facit Gratia. mentionem de hoc. s.ead.c.interfectores. nec fit mentio de hoc. j.e. cap. antiqui. sed de alia constitutione Leonis, quam non habemus: cū illud antiqui. de coniuncto in matrimonio intelligatur, qui tale qd cōmisit, propter quod egit solennem pœnitentiā pro aliquo prædictorum criminum, de quo ibi dicitur, qd debet vti vxore sua quousqꝫ possit seruare continētiā. Vel potest intelligi de iam coniuncto, & secūdum hoc fit de hoc mentio. j.ea. c.antiqui. sed de qua fit mentio. s.ea. c. interfectores. iterum nescimus. Secundus casus repugnat illi literæ copulam vxoris elegerit: sed expone ibi, id est, exegerit carnale debitum. Posset tamen intelligi illud cap. antiqui. & illud interfectores. quod facerent ambo mentionem de hoc cap. in adolescentia. ita scilicet quod illud antiqui. intelligatur de coniungēda, & secundum hoc litera posita in capi. antiqui. ita debet exponi, cōiugatus, id est, coniungēdus redeat ad pristinū coniugiū, id est, cōtrahat coniugium, quod antea contrahere potuisset iure si nō peccasset: sed nunc ex dispensatione. Ioan. de Fant.

Matth. 3. a

† [illegible]

pœnitentiam accedere differunt, uel propter lapsum adolescentiæ, quem formidant, pœnitētiæ remedium suscipere negligunt: ideo authoritate canonica permittitur eis, uel contracta matrimonia retinere, uel alia contrahere [a].

Vnde Leo papa Galerio episcopo Tripolitano *scribit.*

Ex indulgentia, coniugia post pœnitentiam legitimam non negentur.

CAN. XIII.

Audiuimus [b] à quibusdam, quòd in vestris diœcesibus ac finibus Christianorū cœtus leui occasione se subtrahunt pœnitentiæ iugo, dicentes, quòd si pœnitentiam agimus, coniugij debemus relinquere copulam. In quo errant, & de veritatis calle discedunt: quia pro omnibus illicitis, pœnitētiam vnusquisq; Christi nominis cultor sustinere ac peragere summopere debet, dicente domino, Pœnitentiā agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Coniugium verò legitimum nulli orthodoxorū pœnitentiam sustinenti soluere licet. & infrà. Sacris eos vos expedit eloquijs edocere, vt ab erroris eripiātur caligine †, & licitis copulationibus iuncti, de omnibus illicitis pœnitentiam agere procurent.

Item Leo Papa quartus. †

Propter lapsum iuuenilis incontinentiæ non negentur pœnitentibus licita coniugia.

CAN. XIIII.

In adolescentia [c] constitutus, si vrgente aut metu mortis [d] aut captiuitatis periculo, pœnitētiam [e] gesserit, et postea timens lapsum incontinentiæ iuuenilis, copulam vxoris elegerit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur fecisse venialem, si præter cōiugem, nullam omnino cognouerit: in quo tamen regulam [f] non constituimus, sed quid sit tolerabilius estimamus [g].

Item Nico. Papa Radulpho epō sanctæ ecclesiæ Argenteæ Retensis.

Hac pœnitentia est imponenda ei, qui matrem occiderit.

CAN. XV.

7 Latorem præsentium matricidam esse cognouimus, cui ꝑcipimus vt sub pœnitentiæ iugo permaneat: ita vt per annum integrum ecclesiam non ingrediatur: sed ante fores basilicæ stans, orās, & deprecans Deum perseueret, qualiter tanto eripiatur piaculo: completo verò anni circulo, introeundi in ecclesiam licentiam habeat, tantū inter audientes stet, sed nōdum communicet. completis autem trium annorum curriculis, sacre communionis ei gratia cōcedatur: oblationes verò non offerat, nisi prius [h] aliorum septem annorū curricula expleantur. His autem omnibus annis

c In adolescentia. Argu. quod ratione ætatis facilius dispensat. 50. dist. pœnitētes. xxxv. q.vj. si duo.
d Metu mortis. Cum volebat esse in bello, non intellige pro infirmitate. arg. xxvj. q.vj. cap. j.

Pœnitentiam i. non expleant septē anni, cōputato primo, ex quo pœnitens cœpit agere pœnitentiam.

e Pœnitentiam. argu. contra. s. 50. distin. pœnitentes. Ibi enim dicitur, qꝫ solennis pœnitētia non de facili iuuenibus imponenda est, non est contra: quia illud bene cōcedo. Ioan.

Pœnitentia solēnis non de facili iuuenibus imponitur.

f Regulam. Finis huius cap facit pro ijs, qui dicūt, quod nec etiam iuuenis contrahere potest, ar. s.e. c. interfectores. H. vero Laur. & Mar. qui dicūt, quia iuuenis de iure communi potest contrahere, exponunt literam, nō regulā constituimus, id est, non dicimus aliquid quod erat ius commune ante hoc, imo cōtra ius commune: quia de iure communi nec adolescens poterat contrahere ante hoc. [1]

1 Et hoc etiam dicit Hu. & Io. de Fant.

g Aestimamus. Cōstituendo, scilicet quod modo tolerabilius est quàm eius contrarium constituendo contra ius commune.

Latorem præsentium. Hæc est septima pars q̄stionis, in qua dicitur qualiter puniatur matricida. Ioā.

h Nisi prius. Arg. cōcesso maiori, inhiberi minus. argu. quinquag. distin. c. placuit. argu. xvij. quęst. iiij. minor. & extra de tornea. c. primo. Arg. contra xcv. distin. c. illud. & qui indignus est minore, & maiori. ff. de senat. qui indignus. & cui interdicitur pomerium ciuitatis, & ipsa ciuitas. ff. de seruis exportan. cui.

Pomerio interdicto, interdicitur ciuitas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Arma. Amittit ergo feudum, cum dominū iuuare nō possit: & sibi hoc imputet, qa ex culpa sua hoc damnū incurrit. xv. q. j. ca. sane. arg. xvij. qō. iiij. cap. vxor. ff. de regu. iuris. l. quod

Vasallus potest seruire quandoque per subditum.

quis ex culpa, & hoc est verum, nisi tale sit feudum, in quo per aliuxr seruire possit. Tūc enim seruiat p substi tutum. C. de episco. & cleri. l. quisquis. & xciiij. di. valde.

b Ad vesperam. j. de consecra. dist. j. solent. Ioan.

c Conuersionem. potest ergo episcopus causa cognita, relaxare de pœnitentia, quam papa imposuit, eadem ratione & clericus de ea, quam episcopus imposuit. Sed dic quod papa licē tiam dedit de hoc. Item nunquid ille cui papa pœnitentiam imposuit, potest ingredi monasterium? sic, arg. j. ea. c. admonere. & de pœni. distinct. v. cap. si quis.

Pœnitentiam à papa impositā potest episcopus ex causa relaxare. 1 Sic j. distin. accedens. vbi de hoc. & xxxvj. q. vij. tempora. ibi videas. Arc.

Si quis cum duabus. Hæc est octaua pars quæstionis, in qua probat, quod omnes incestuosi & homicidę si contrahant, tenet. Io. de Fant.

Incestuosus an possit matrimoniū cōtrahere.

d Pœnitentiam. Hæc est opinio quorūdā: qd quilibet incestus (nisi in adolescente) impedit matrimonium. xxxiiij. quæst. ij. c. penul. Potest tamē episcopus dare licentiam incestuoso, vt contrahat dispēsatiue, alias contrahēdo nihil agit. verūtamen videat

* Chaos est confusio rerum. episcopus cum quo dispensetur quia cum eo tantum debet dispensare, qui contineré nō potest. Sed qualiter hoc cōstabit episcopo? per famam vicinorū. extra qui cleri. vel vo. c. significauit.

atque temporibus, carnem non manducet: nec vinum bibere præsumat, exceptis festiuis diebus atque dominicis, & à Pascha vsque ad Pentecosten. Et quocunque ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sed pedibus proficiscat: arma e non sumat, nisi contra paganos. Ieiunet autem tribus diebus per hebdomadam vsque ad vesperam f: à propria ac legitima coniuge nō separetur; ne in fornicationis voraginem corruat, quod ne fiat optamus. Si autem ante annorum trium cursum, finis vitę illius appropinquauerit, corporis & sanguinis, domini nostri Iesu Christi particeps fiat. Sinautem, vt suprà statuimus, efficiatur. Tamen si illius conuersionem g, & lacrymarum fontem, in omnibus videritis floridis actionibus & optimis operib⁹ pullulare, humanius circa eum solicitudo peruigil appareat, mitisque in oībus demonstretur.

Item.

Post dignam pœnitentiam, adolescentibus permittuntur licita coniugia.

CAN. XVI.

Si quis cum duabus sororib⁹ fuerit fornicatus, aut cum his personis, de qbus sancta scriptura plr̄bet, si dignam egerit pœnitentiam d, & castitatis nō valuerit cōtinentiam sustinere, licebit ei legitimam in coniugio vxorem c accipere: similiter & mulieri, quæ tali fuerit scelere lapsa: vt fornicationis nō perducatur ad chaos. †

Sed hoc de laicis viris ac mulieribus solummodo statuimus.

Item.

Puniatur, qui hæc crimina committit, non tamen legitimā dimittat vxorem.

CAN. XVII.

Si quis cū matre fornicatus fuerit spirituali, anathematis (vt scitis) percutitur f ictibus. Similiter g autem & illum percutere promulgamus, qui cum ea, quam de sacro fonte baptismatis susceperit, aut cum illa quā ante episcopum tenuerit, cum sacro chrismate fuerit vncta fornicationis perpetrauerit scelus, legitimam tamen si habuit, non dimittat vxorem.

Quos enim h Deus coniunxit, iudex sua authoritate separare non debet, quāquam Isidorus, hoc aliter i intelligat, dicens:

Non homo separat, quos pœna condemnat.

CAN. XVIII.

Quos Deus coniunxit, homo nō separet. quæris quomodo? subaudi violenter, sine lege, absque ratione k, quos Deus cōiunxit homo nō separet: non enim homo separat, l quos pœna condemnat, quos reatus accusat, quos maleficium coarctat.

Verum hoc pro his dictum intelligitur, quos iudices seculi pro suis scelleribus legū sæueritate percellunt, quos uel morte puniunt, uel deportari iubēt.

Item ex concilio Toletano octauo. †

De eodem.

b Vxorem. Supra xxxvij. quæst. ij. cap. qui dormierit. contra. supra proxima quæst. vij. c. concubuisti. contra. solu. hic ignorans, ibi sciens fuit. vel hic loquitur de illis, quarum neutra fuit vxor vel sponsa. H. sed hæc solutio reprobatur per illud infra tricesimaquinta quæstione tertia. cap. si quis cū matre. quia illud de simplici fornicatione intelligitur. quod patet xxxiiij. quæst. ij. §. de simpliciter. Vel hic de dispensatione ecclesiæ, vel leuitate misericordiæ, ibi de rigore.

f Si quis. Percutitur. nisi admonitus pœnitet ret. xj. quæstio. tertia. c. certum.

g Similiter. xxx. quæstio. j. c. omnis. arg. quinquag. distin. c. ponderet.

Quos enim. Hęc est nona pars quæstionis, secundum Ioan. de Fant.

h Quos enim. Gratianus non intelligens capi. sequens deceptus est arg. illius cap. xxxviiij. quæst. ij. cap. si quis necessitate. & C. de repu. l. j. subuertit hoc capitu. & §. sequen. ac si esset alia causa præter fornicationē, propter quā quis ab vxore valeat separari, vt deportatio.

i Hoc aliter. Nō est verum quod alter: sed hoc dicit, vt inducat seq. cap.

Vos Deus.

k Absq; ratione. Per hoc cap. solue generale illud. xxxj. quæst. j. qd si dormierit. & ij. q. v. consuluisti.

l Nō enim homo separat. sed lex. si mile xxij. qō. v. si homicidiū. imo & p maleficiū corpus viri efficitur. Principis. argu. ff. de capi. dimi. per totum.

† concil. vj. ca. viij. Anti

Antiqui. Hæc est x. pars quæst. in qua Gratia redit ad pœnitentes. Ioan. de Fant.

a Antiqui. Si intelligas hoc c. de matrimonio contracto, tunc est hic arg. pro illis qui dicunt q̄ solenni ter pœnitens intelligitur vouere. Si intelligas de matrimonio contrahendo, tunc expone, redeat ad pristinum coniugium, id est, quod cōtraxit post pœnitentiam, à quoper suggestionem aliquorū recesserat. Item habes hic, q̄ q̄ñq; dispensatur in vno matrimonio, non tamen in secundo, sicut dispensatur in vno ordine, non tamen in secundo, vt xxj. dinos cōsuetudinem.

Dispensatur quādoque i vno matrimonio, & nō in secūdo.

b Sententia. Id est. constitutio. Sed vbi sit, dixi j. c. cap. in adolescentia.

c Generaliter. i. nō quod ante hoc effectus cōe, put dixi in c. in adolescentia.

d Indultū. A Leone Papa.

e Vnus eorum. Pœnitens scilicet.

f Superstiti. i. pœnitenti.

g Transire. Arg. quod sublato impedimento, id debet fieri, quod eo impediebat ne fieret.

1 Argu. ad hoc c. 6. q. 7. quicq̄ que. ibi di hoc.

h Absolutionem. id est, pœnitentiā, per quam habet absolutionem. id est, qa nō peccauerit.

ADDITIO.

Nec id fecit ꝓpter hoc quod debeat recipere talem pœnitentiam. Archid.

i Ita videlicet. i. in adolescentibus.

k Ordinario. Nota qd ordinatio ista attenditur circa hoc, vtrū adolescētibus debeat indici pœnitētia solennis, nō vtrū debeant contrahere, quia de iure communi possunt, vt s. ea. in adolescentia.

Hic breuiter. Aliquantulum. Quia formauit quasdam incidentes quæstiones & soluit.

Vtrum. Hęc dist. potest diuidi in ix. partes. Quarum prima subdiuiditur in vij. partes. In prima ꝓbat, quod in sola cordis contritione dimittuntur peccata, & hoc secundum Io. de Fā. Et probat per. cap. vsq; ad c. seq. si quis non dicam. vbi incipit secūda pars huius primæ partis. Tertia primæ partis ibi, Contra. Quarta primæ partis ibi, Aut facta. Quinta primæ partis ibi, Cogitatio. Sexta primæ partis ibi, Ex concilio. Septima primæ partis ibi, hoc idē. Ioan. de Fantu.

m Vtrum. Quia mentionem fecerat Gra. de pœnitentia ī. e. q. ij. admonere. ideo hic tractat de ea. Vel ita, cum matrimonium sit principaliter sacramētum laicorum, licet in minoribus ordinibus licite contrahatur 2, quia tñ laicis solennis pœnitentia debet imponi, vt 50. distinct. confirmandum. ideo hic tractatū inserit de ea post scant & c. tractatū matrimonij. cum & ipsa sit sacramētum. Nam in veteri testamento incipit etiam ab Adam. vt j. ea. serpens. Videndum est ergo quid sit ipsa, & vnde dicatur, & quæ satisfactio: quę attendantur in ea, quæ sint necessaria, & de modo agendi in isto tractatu. Et si qd sit ipsa habes. j. dist. iij. pœnitentia. Dicitur ꝑ pœnitentia à pœniten- Pœnitendo. j. e. di. tres sunt tia circa actus. & j. dist. iij. multa est in tātū. Quid sit satisfactio, habes. j. da. ea. distin. iij. satisfa- 3 Et extra ctio. Attenduntur e. tit. signi autem in ea septē. ficauit. Persona siue digni Peccata tas. ꝑ xlj. distin. nō vt um decogātur. Causa, vt leantur foxxiij. q. v. excōmu la contricatorū 3. Item Lotione. cus, & tēpus: quali- Peccata tas, & quantitas. j. tantum di ea. dist. v. considemitti gravet. Item euentus, tia Dei. vt xv. q. j. illa. In

1 Vt. 27. dist. e iube feriatim.

Pœnitentia.

Pœnitendo.

Pœnitentia vnde dicatur.

DISTINCTIO I.

Virtus sola cordis contritiõe, et secre-

contritio deleat peccatum, vel confessio post contritionem? Gaz. dixit quod sola cōtritio non deleat peccatum, vbi copia sacerdotis habeatur. argumen. j. e. de ad quos cap. vltimo. & in hoc videtur Grat. declinare indu- rendum. & cendo c. illud vlti. licet in præcedenti §. dicat hoc i mentum esse lectoris arbitrio relinquendum. Sed quicquid dicat Gaz. dic quod nec cordis cōtritione, nec oris cō- fessione peccata dimittūtur, sed tantum gratia Dei. 4 cotio non de conceratio. distinctione quarta. nemo tollit. sed tio sola ipsa cordis contritio, signum est peccata esse dimis- sione. Oris fa, sicut exterior satisfactio est signum cordis contri- tionis. gratia enim præcedit contritionem, arg. j. ea dem. non potest quis contritio remissionem, vnde remissio pec missio est attribuēda gratiæ, quę est causa causę. Alij dicunt peccata per contritionem dimitti quo ad Pœnitentiam, non quo ad pœnam, vt glo. in sequenti. tię tractat. Vtique. Tertij dicunt, conditionalem fieri remissionē per cordis cōtritionē. In secunda dist. tractat an stinctiões charitas semel habita possit amitti. In tertia an pœni continet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentia reiterari posſit. In quarta an peccata semel dimissa redeant. In quinta quis modus debeat obseruari in imponenda ea & accipienda. In sexta cui quis debeat confiteri. In septima an pœnitentia tempore mortis accepta sit fructuosa. Ideo autē in septē dist. hunc tractatū diuisit, quia septenarius numerus perfectus est arg. xxx. ij.q.j. nuptiæ. in fi.

Lucæ 22.

a Secreta. Vtique sola cordis contritione deletur peccatum, vt j. ea. magna. sed pœna debetur, vt 50. distinc. si quis præpostera. Et hoc verum est si confessio non contemnatur cum adhiberi potest: alias primum peccatum imputatur infra eadem dist. agite. imo contritus non est ſt cōfiteri cōtemnit, vt xxxij.q.j.c.vlt. de confec. dist. iiij. non dubito.

* c.xx. in commē tariſs.

b Sunt. Aliſ autē negāt. Dicūt enim q̄ sicut tribus modis Deū offendim⁹ scilicet corde, ore, & opere, ita tribus modis ei satisfaciēdum est. j distin. iij. perfecta. Vnde dicunt tria hæc esse necessaria, cordis contritionē, oris confessionem, & operis satisfactionem. Authoritates autē quæ dicunt peccatum dimitti sola cordis cōtritione, asserunt ipſi intelligendas esse cum articulus necessitatis excludit oris confessionem. ſ. cum aliquis conteritur, & morte præuenitur, vel aliquo alio iusto impedimēto hoc facere impeditur. Aliſ dicunt, inter quos est P. Mandis contritionē. j. dist. iij. sane cauendū. H. dicit sola cordis cōtritione peccatum dimitti adulto cuilibet. j.e. magna. si vero cōteritur, & proponit ab aliis abstinere, & illud confiteri, & de illo satisfacere secundum judicium ecclesiæ, & si nunquam sequatur oris confeſsio [1], vel operis satisfactio: peccatum tamen iam dimissum non redit, sed peccat mortaliter si pōt iuxta præceptum ecclesiæ confiteri, & opere satisfacere, & non satisfacit. arg. j. de confec. di. iiij. non dubito. Authoritates quæ dicunt sine confessione & operis satisfactione peccatum non dimitti, intelligun tur de interiori confessione: quæ est recognitio peccati vel propositum confitendi, vel gratia qua sic homo disponitur vt recognoscat peccatū suum, & velit cōfiteri si locus & tps affuerit, & de interiori satisfactione quæ est interior dolor & amaritudo animæ: de qua habes. j. dist. iij. satisfactio. & j. e. §. his authoritatibus. Hic autē agitur de exteriori, quia ipſa necessaria est, si adhiberi pōt. Sed ad quid, cum iam peccatum sit dimissum per cōtritionē, præter confeſsionē? Solu. hæc fit ad humilitatem & iustitiā exercendam.

*Ambrosius vbi j.

Contritio sola an tollat peccatum.

Arg. extra de sen. excō. cum desideres. in fine.

[1] j. dist. iij. productor. & satisfaciat ecclesiæ quam læsit, & vt ipſe & aliſ reddantur cautiores. Si tamen subtiliter intueamur, gratiæ Dei non contritioni est attribuenda remiſsio peccatorū, vt dixi in princ. & notaui j.e. cap. dixi, confitebor. & inf. parte alleg. Gratianus vsque ad §. aliſ contra.

c Petrus doluit. Quia errauit. Nam ideo quia homo facile corruit. j. dist. iij. ille rex.

d Qui dixerit. Et forte confeſsus est, vel cui confiteretur sic inuenit, cum omnes à fide recesſissent. Vel forte tunc non erat facta institutio confeſsionis, quæ modo est. Aliam rationē assignat Gratia. j.e. §. his authoritatibus.

Psalm. 50.

e Satisfactionem. exteriorem, alias contra 3. 50. dist. vt constitueretur.

f Non lego. Et ita intelligiē omiſsum, quod non inuenio expreſsum. xxiiij.q.iij. legatur. ff. de verb. obli. quicquid. Argu. contra. de confecr. dist. iiij. quā Hierosolymis.

Psalm. 31.

g Lacrymæ. Interiores. Id est, in quo habet tā tam erubescentiam vt ad lacrymas veniat occulte etiam, non coram sacerdote.

h Quod. i. quia. j.e. quem pœnitet, quia pars est pœnitentiæ erubescentia, vt ibi, vel ad literam.

i Confiteri. In publico, cum sit occultum: vel quia cum pudore & verecundia confitetur quis, quod semper debet fieri, quia pars est pœnitentiæ erubescentia, vt j.ea. quem pœnitet.

k Sacrificium. Contritum. Non est contritum, si cōfiteri contemnit. xxij.q.j.c.vlti. j. de consecra. dist. iiij. non dubito.

l Non despicies. Id est, acceptabis, sicut sacri non censent canones. i: prohibent. ij q.v. consuluisti.

m Dixi confitebor. Venia enim non conceditur, niſi pœnitenti. xxiiij.q.ij. legatur. sicut iuramentum non remittitur niſi iurare volenti. ff. de iure iuran. remittit. nec ei imputatur. licet contrariū acciderit. ff. de ann. leg. l. Mæuia. arg. xliij. dist. Ephæſijs.

n Impietatem. Hoc exponit Grat. j.c.§. similiter.

o Magna. Promiſsionem. Id est, volūtatem cōfitendi. Hu.

p Dimiserit. Remiſsio peccatorum præcedit cordis contritionem. Non est potest quisquā vere confiteri, niſi habeat prius fidem per dilectionē cooperantē. Dicuntur ergo peccata dimitti per contritionē: hoc est per id quod facit cordis contritionē. i. per charitatē. Et no. q̄ hæc omnia simul sunt tpe, iustificatio, contritio, dilectio, remiſsio. sed quædā tamen ex his naturaliter procedunt, & priora sunt natura. necesse enim habeo intelligere, q̄ prius quis habeat gratiam quām conteratur. Præcedit ergo gratia *, sequitur dilectio: quoniā qui gratiā habet, diligit j.ea. omnis qui non. sequitur contritio. qui enim diligit, conteri tur. sequitur remiſsio. qui enim conteritur, ei remitti tur. Ioannes.

Cōtritio. dilectio. iustificatio. remiſsio. Sicut 4 præcedit causa causatum.

q Ipſum. Id est, quod vult confiteri.

r Pronunciare. Supra xvij.q6 ij. nos. votum enim pro opere reputatur vt hic, & j. dist. vj. in prin. & j. q.v. quæſt. v. quod Deo. hoc tamen non est ſimpliciter verum. nam in quibuſdam caſibus etiā in bono, plus est ad factum peruenire: vt in baptiſmo. j. de conſe. dist. iiij. ſine pœnitētia. nam ibi plus valet baptiſmus, quā cordis contritio. Item in eucharistia: quia per assumptionē eucharistiæ delentur venialia. quod nō fit per voluntatem accipientis. j. de conſe. dist. ij. iteratur. Item in confeſsione ipſi sacerdoti facienda, cū erubescētia ipſa in præsentia sacerdotis pars sit pœnitentiæ. j. ea. quem pœnitet. Item in matrimonio. arg. j. distin. vij. ca. nullus. Dic vt no. in glosſa illa hoc tantum. quę sta tim sequitur.

Voluntas etiā in bonis, nō reputatur p facto.

s Pro opere. Vbi deest tempus operandi, ita remunerātur quis pro solavoluntate, sicut pro opere. & idem est in cōtritione, cū deest tempus confitendi. Et ad hoc, scilicet vt solavoluntas & cōtritio sufficiat sine cōfeſsione oris, intendit p̄bare per leges sequentes, in quibus ostenditur, quod sola voluntas sufficit ad damnationem. & est ſimile per contrarium.

Votū an pro opere ſit reputandum.

t Votum enim pro opere reputatur.

In Codicis lib j. de epiſcopis & clericis. Imperator Iuſtinianus.

CAN. VI.

u Si quis non dicam rapere, ſed attentare tantùm, matrimonij iungendi causa sacratiſsimas virgines ausus fuerit, capitali feriatur pœna.

Item lib. eod. titu. de poſtulando. Imperatores Leo & Anton. Nicoſtrato præfec. præto.

De eodem.

CAN. VII.

Nemo vel in foro magnitudinis tuæ, vel in prouinciali iudicio, vel apud quēquam iudicem accedat ad togatorū conſortium, niſi sacroſanctis catholicæ religionis fuerit imbutus myſterijs. Sinautem talium aliquid quoquo modo vel quadam machinatione factum vel attentatum fuerit, officium quidem ſublimitatis tuæ, centum libras auri iacturam pro

x Ar. xiv. dist. duz.

condēnatione ſustineat.

Idem Auguſtinus.

CAN. VIII.

Quicūq; ausus fuerit contra prouidum noſtræ sæueritatis decretum, officiū aduocationis per ſurreptionem arripere, & prohibitum patrociniū præſtiterit, ab aduocationis officio remotus, ſtylum proſcriptionis, atq; perpetui exiliȳ ſpecialiter pœnam ſuſtinebit: ſcitu ris etiam prouinciarum rectoribus, quod is, ſub cuius adminiſtratiōe aliquid huiuſmodi fuerit attentatum, partis bonorum dimidiæ proſcriptionem, & pœnam exiliȳ per quinquennium ſuſtinebit.

Item libro nono Codicis, titu. ad legē Iuliam maieſtatis.

CAN. IX.

Quiſquis cum militibus cogitauerit, &c. eadem enim sæueritate, voluntatē ſceleris, qua effectum puniri iura voluerunt.

Infideles non poſſunt poſtulare vt gerant hoc nō poſſunt officiū, ſcilicet pro alijs quaſi ex officio publico, ne facultas lædēdi Christianos, &c. xvij. q.iiij. cōſtituit. Vel quia ſunt infames infamia canonica: vt vj.q.j. omnes.

ADDITIO. Sub. & infamis poſtulare non debet. iij.q. ſtio. vij. §. tria.

y Officium. Id est, officialis. Sed quare pro peccato iudicis punitur officialis? Quia ſibi noluit repugnare & reſiſtere, argu. C. de appel. quoniam. argu. C. de ma. fa. ſcri. l. vna. lib. xij. argu. lxxiiij. diſtinctio. honoratus. à contrario.

z Quicunq;. Partis. ff. de interdi. & relega. relegatorum. §. ad tempus. contra. Nam ibi dicitur, quod qui relegantur, non amittunt partem bonorum. ſed hæc lex C. corrigit illam: vel hoc est ſpeciale.

a Exiliȳ. Improprie. Nam exilium proprie perpetuum est, argu. ff. de pub. iud. l. ij. dicitur tamen triplici ter exilium. ff. de interdi. & rele. exilium.

b Quiſquis. Supra vj q.j. §. verum.

Voluerunt. hoc caſu, aliās secus. ſ.e cogitationis. Vel hoc cū volūtas ſuis finibus nō est contenta, procedēs ad actū exteriorem. hæc lex Iulia ponit voluntatem. Cornelia etiam conſiderat eam. ff. ad le-

Si quis non dicam. Hæc est secūda pars huius primæ partis: in qua facit Gratianus prout dicitur in glo. per hanc. secundum Ioan. de Fant.

c Si quis. Per hanc legem & sequentes probat à ſimili per contrarium peccata ſola voluntate contrita deleri, & votū pro opere reputari. nā ſicut in bono remuneratur ſola voluntas, ita in malo dānatur quis pro ſola voluntate vel voto. & ſic inducuntur hæ leges.

d Sed attentare. Attentatio non fit ſine actu. ſ.e si quis tam maſculum. vnde hæ leges & sequentes ſunt argumenta etiā pro cōtraria parte & opinione.

e Nemo. Catholicę. Si mile est quod dicit concilium Carthaginēſe, quod ſi qs appellat ad iudicē nō catholicum, debet excommunicari. ij.q6. vj. catholicus. Sed quare hoc infidelibus prohibetur, cum & Iudęi p̄ ſe poſtulare poſſint, ar. xvij.q. iiij. Iudas. & extra de Iudę Iudæi? Reſp. quod non prohibetur hic alicui p̄ ſe poſtulare: ſed dicitur, quod infideles

Universidad de Deusto Biblioteca

gem Corneliam. l. diuus.

Telũ quid cõprahẽdit.

[a] Si quis cum telo. Telum est generale nomen cuiuslibet rei, quæ nocere potest, arg. insti. de pub. iud. §. item lex Cornelia.

[b] Ambulauerit. & ita voluntas pro facto reputatur in delictis: vt s. distinct. l. ij. si quis post acceptum. extra de cle. pug. in duel. c. j. & ij. & ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. diuus.

Sica quid significat. Cõcor. text. in §. item lex corne. de sic. cum glos. insti. de publi. iudi.

[c] Pœna. Scilicet vltimo supplicio. ff. ad legẽ Corn. de sicar. l. j. Et dicitur sica quasi seca, à secando: & est cultellus ferreus [1]. inde sicarius, qui cultellũ huiusmodi portat ad interficiẽdũ.

Cõcor. text. in l. quoniam multa. C. ad leg. iul. de vi pub. & in l. j. §. diuus. ff. de sica.

[d] Si forte. Familia. Quæ insidias non præsensit, & ideo dñm periclitantem nõ adiuuit, alias vltimo supplicio debet puniri. C. ad Sill. l. vlti. Vel exaudi hoc de seruis tunc temporis infirmis. ff. ad Silla. l. si quis in graui.

[e] Domi. i. quãdo hæc admissa sunt. nam istos verisimile est scire factũ. s. xvj. dist. quod dicitis. extra de præsump. quanto.

[f] Defensione. scilicet exceptiõe. nõ enim poterit excipi, quod sit seruus vel ancilla: vt xij. q. ij. §. in patronos. Item propter hanc causam licitum est dare viro libellum repudij vxori. C. de repu. l. cõsensu.

[g] Si quis tã masculũ. Attentauerit. Punit quãdoque sola attentatio [1], vt hic. & xxxvj. q. ij. c. si qs non dicam. Solus conatus: vt xiiij. q. iiij. quoniã multi. Sola voluntas: vt xxvij. q. j. c. nuptiarũ. Sola expectatio mercedis. xiiij. q. iij. si fœnerauerit. Sola cogitatio. vj. q. j. si quis. Sola intẽtio: vt s. ea. c. si quis cũ telo. Sola aggressio: vt s. e. c. si quis necandi. Solus ausus: vt j. ea. c. si quis pulsatus. Sola solicitatio: vt j. ea. c. solicitatores alienarum.

[1] Adde an & quãdo sola attẽtatio puniatur. no. glo. in l. si quisqs. C. ad leg. Iu. maie. & in l. si qs nõ dicã. cum glo. C. de epi. & cle.

[h] Tenebitur. Sed etiam tenentur serui corrupti. ff. de ser. corrup. l. j. §. vlti. C. de fur. l. si quis seruo.

[i] Agitur. Ergo actus exigitur, vt voluntas puniatur, alias qualiter probaretur de voluntate?

[k] Procurauit. arg. extra de sent. excõ. mulieres.

[l] Si quis pulsatus. Vapulaturus. Hic argui potest insecutorem clerici in canonẽ incidere, licet nõ percusserit. argu. s. ea. quisqs. j. ea. omnis. & c. si. ppterea. & c. si cui. sed quod nõ incidit, ar. j. e. c. hæc autẽ verba. Arg. cõtra extra de sen. excõ. nuper. & c. cũ desideres in parte decisa. Sed qd de eo, qui manũ mittit in vestẽ clerici, vel in rem ab eo detentam? Videt qd incidat in canonẽ: arg. ij. q. vij. c. plerũq. §. itẽ obijcit de Dauid, qui pcidit orã chlamidis Saulis. Itẽ de Oza, q manũ adhibens ad arcam, pcussus est. ar. xvij. q. iiij. si qs cõtumax. q a res ecclesiæ cohærens, eius gaudet priuilegio: vt ea. q. qsqs. versi. auferendo. ff. de iniur. sed est qõnis. quod verũ est, extra de sent. excom. cap. nuper.

Clerici insecutor an incidat in canonem.

Item ad legem Corneliam de sicarijs.

Si quis cum telo [a] ambulauerit [b], hominis necandi causa: sicut is, qui hominem occiderit, vel cuius dolo malo factum fuerit commissum, legis Corneliæ de sicarijs pœna [c] coerceatur.

Imperatores Valer. & Gratianus.

CAN. X.

Si quis necandi infantis piaculum aggressus, aggressáve fuerit, sciat se capitali supplicio esse puniendum.

Imperatores Gratianus & Valerianus.

CAN. XI.

Si forte mulier marito mortis parasse insidias, vel quolibet alio genere voluntatem occidẽdi habuisse inueniatur, vel forte maritus eo modo insectetur vxorẽ: in ea dẽ questione ab omni familia [d] non solùm mariti, sed etiã vxoris, quæ tamẽ tũc temporis domi [e] fuerit, quærendũ est sine cuiusquã defensione [f].

Item Digest. titu. de iniurijs. l. sed & est quæstionis.

CAN. XII.

Si quis tam masculũ, quàm fœminam, siue ingenuos, siue libertinos impudicos facere attentauerit [g], iniuriarum tenebitur [h]. Sed etsi serui pudicitia attentata sit, iniuria locum habet. Attentari pudicitia dicitur, cum id agitur [i], vt ex pudico ĩpudicus fiat.

Non solùm is iniuriarum tenet, qui fecit iniuriam, hoc est qui percussit, verùm ille quoq; tenetur, qui dolo fecit vel procurauit [k], vt cui mala [l] pugno percuteret.

Alias vt maxilla.

Item libro codẽ, apud Labeonem,

CAN. XIII.

Si quis pulsatus quidem non est, verùm manus aduersus eũ leuatæ sunt, & sæpe territus quasi vapulaturus [l], nõ tamen percussus, iniuriarum actione tenetur.

Contra [m] libro eodem titu. de pœnis.

CAN. XIIII.

Cogitationis pœnã nemo patiatur [n].

Item titu. de extra ordi. crimi.

CAN. XV.

Solicitatores alienarum nuptiarũ, itemq; matrimoniorũ interpellatores, & si effectu sceleris potiri non possunt, propter voluntatẽ perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur.

Contra. Hæc est tertia pars primæ partis, in qua pbat lege ciuili, qd volũtas sine effectu non punitur. Io. de Fã.

[m] Contra. pdictis legibus ostendit, q quis punit pro sola volũtate, modo pbat contrariũ, s. qd pro sola voluntate non punitur quis.

Cogitatio ad consensum perueniens est mortalis.

[n] Cogitatiõis. Patiat. Ab hoĩe, sed à Deo bene. j. ea. oĩs. cogitatione. enim, si ad cõsensum peruenit, mortalem & puniendã esse oĩno fatendum est. si em in corde consentit libidini, mors interuenit. j. dist. ij. sicut tribus. & in palea. s. dist. vj. testamẽtũ. §. sed pensandũ. sunt etiã casus speciales, vbi volũtas punit. Nã sola volũtate incidit qs in hæresim, arg. extra de hære. ad abolẽdam. nam eo ipso q qs credit hæreticis, incidit in excõicationẽ: vt extra de hære. sic non excõicamus. § credẽtes. ver. receptatores. & ca. Anastasius. Als autẽ sunt cõtra. s. dist. xix. nulli. & ca. Anastasius. als autẽ homo nõ punit maleficia nisi cognita, nisi inuenerit specialia: imo canon, & lex bene punit volũtatis peccatum, vnde & repellit à promotione ponderosus, id est, qui mente peccat, nec ad actum procedit. s. xlix. dist. c. hic etenim. versi. ponderosus.

[o] Solicitatores. Extra ordinẽ. Et ita nõ tñ quãtum si effectus esset secutus. sed in hoc facit lex ista pro Gratiano: qa sicut pro volũtate aliter punit, quã pro ipso facto, ita & cordis cõtritio aliter delet peccata, quàm exterior satisfactio. aliter ista lex esset contra gratianum, & male eam induceret.

[a] Domum. ff. de adult. qui domum.

[b] Imperfecto. Et ita non sic punit affectus vt effectus, licet arg. sit cõtra j. ea. pœnæ. & l. aut facta. in fi. sed in remuneratione secus est. æque enim remuneratur affectus vt effectus. s. ea. magna. & ita aliud est in via, aliud in inuio. s. xxxj. q. vlti. cap. vltimo.

Affectus & effectus nõ æqualiter puniuntur.

Qui puero stuprum (abducto vel corrupto comite) persuaserit, aut mulierem, aut puellam interpellauerit, quidve impudicitiæ gratia fecerit, domum [a] præbuerit, pretiúmve, quo is persuadeat, dederit: perfecto flagitio punitur capite, imperfecto [b], in insulam deportatur. Corrupti comites summo supplicio afficiuntur.

Item tit. de furtis.

CAN. XVI.

Vulgaris est quæstio, an is qui ex aceruo frumenti modiũ sustulerit, totius rei furtũ faciat, an verò tantum eius quod abstulit. Offilius totius acerui furem esse putat. Nam & qui aurem alicuius tetigit (vt inquit Trebatius) totum [c] eum tetigisse videtur. Proinde & qui dolium aperuit, & exinde parum vini abstulit totius furtum [d] videtur fecisse: sed verum est [e] eum in tantum actione furti teneri, quantum abstulerit. Nam & si quis armarium, quod tollere non poterat, aperuit, & omnes res quæ in eo erãt contrectauerit [f], atque ita discesserit, deinde reuersus vnam ex his abstulerit, & antequam se receperit quò destinauerit [g], deprehensus fuerit, eiusdẽ rei & manifest[us] & nõ manifestus [h] fur erit. Sed & si quis segetẽ [i] ante lucem secat, & contrectat [k], eius quam secat, manifestus est fur, & nec manifestus [l].

Item libr. ij. titu. quod quisq; iuris. l. j.

CAN. XVII.

Haec autem verba, Quod statuerit [m] qui iurisdictioni præest: cũ effectu accipimus [n], non verbotenus: & ideo si cum vellet statuere, prohibitus sit, nec effectum decretum habuerit, cessat edictum. Nam statuit verbum, rem perfectam significat, & consummatam iniuriã, non cœptã.

CAN. XVIII.

Pœnæ (sicut in ff. titulo de pœnis, le-

[c] Vulgaris. Totum. Argu. iniuriam factam clerico vel canonico, redũdare in collegium. ar. xij. q. ij. episcopus. §. qui manumittitur. Hoc verum est, si officium collegij exercebat. ij. q. vij. accusatio. i fi. Itẽ si aqua infundat super caput baptizati, baptizatus est. ff. de religios. l. cũ diuersis. Itẽ arg. q baptizatus reputatur cui quantalibet pars aquæ infunditur. arg. de cõsec. dist. iij. nec quicquam. Argu. contra de cõsecra. di. iiij. c. j. vbi dicit de toto corpore. ar. p prima parte: quia si ingredior partem fundi vel prædij, totius nanciscor possessionem. ff. de acquir. pos. possideri. §. quod autem.

[d] Totius furtum. Stricta ratione secundum rigorem, secus de æquitate, vt e. tit. & ea. l. in ff. §. sed si de naui. Vel hoc vbi totum tollere potuit. secus vbi totũ auferre nõ posset, vt in pdicto. §. Sed contra hanc sol. est ff. de furt. l. j vbi dicit, qd sola cogitatio furti faciendi, nõ facit furẽ, sed & hic actus interuenit. sed illud est cõtra q hic sequit de armario. Sed distinguitur põt quo animo fuit cõtrectatio, vt j. in gl. animo.

Furtũ non sola cogitatione. Furtũ sæpe cõmittitur & tamen furti actio non nascitur.

[e] Sed verum est. Licet totius rei furtum commiserit, tamen verum est in tantum teneri, inquantum abstulit. Sæpe enim furtum committitur, non tamen furti actio nascitur. ff. rerum amo. l. j. argu. C. de noxa. l. j. sicut econuerso agetur furti quandoque, licet furtũ non committatur. ff. de vsuc. sequitur. §. si rem pigno. C. de furt. l. si quis seruo.

[f] Contrectauerit. Animo furandi, secus si animo tentandi, quam rem posset tutius & leuius ferre. eo enim casu non fecit furtum nisi eius partis quam abstulit, vt eadem l. § sed si de naui.

[g] Quo destinauerit. Eo die cum furto manere. ff. de furt. quo destinauerit.

[h] Manifestus. Quo ad depræhensionem, & ita non sunt hæc duo contraria.

[i] Segetem. Sed nunquid iudex ecclesiasticus iniunget ei pœnitentiam qui oliuam meam vel segetem secuit tempore opportuno, animo tamen surripiendi, & dicessit relicta segete? Videtur quod non: quia cõditionem meam meliorem fecit, cum mihi impensas imponendedit. vnde locum da, illi qui non habet acqui. ff. ad l. aquil. si seruus seruum. §. si oliuam. Ego ei pœnitentiam iniungerẽ. mala enim voluntas nihilominus est punienda, licet ex ea bonum sit secutum. xxiij. q. v. regentes.

Pœnitentia an sit danda illi qui tẽpore opportuno segetem secuit, & illa relicta discessit.

[k] Et contrectat. Et postea in luce deprædhendatur in sectione, vel itinere cum segete antequã perueniat ad locũ destinatum.

[l] Nec manifestus. Sed quomodo potest hoc esse, q primo competat actio furti nõ manifesti, postea manifesti, cũ lex dicat, q quãtumcunq; rem contrectet postea, non orit alia actio furti ff. de furt. ei qui. in principio? Resp. ex prima contrectatione tantũ agitur, nec ex depræhensione alia orit actio furti, sed prima modificatur, sicut & per liberam personam, procuratorẽ. s. meũ non acquiritur mihi actio: si tñ phibet ne aliquis ædificet, & ædificat contra, dat mihi ex delicto ædificantis, & ita modificatur. argu. ff. quod vi aut clã. l. iij. Dic ergo nec manifestus, quo ad primam contrectationẽ. tunc enim de stricto iure furtum commisit, non tamen actione furti tur[pi] conueniri potest, nisi tunc contrectauerit animo furandi rem.

Furtum an sæpius cõmittatur si sæpius eadem res contrectetur.

[m] Haec autem verba. Statuerit. Arg. quod tituli sunt authentici. nam ex verbis titu. argumentatur hæc lex, & loquitur in casu cum iudex decernit sumi potius iniquum contra aliquem: quo iure poterit ille vti test ex ti- contra illum po[st] depositam administrationem. & tulis. hoc propter malitiam constituentis. nec enim lex æquior vlla est quam necis artifices parte perire sua. potest etiam poni casus in literis domini papæ, extra de mutu. pe. prudentiam. C. de Iudæ. die sabbati.

Argumen.

[n] Cũ effectu accipimus. Arg. cum effectu verba esse accipienda. arg. s. xvij. qõ. iiij. si quis suadente. argu. sine effectu non obesse alicui malum, nisi ad finem perducatur. argu. voluntatem siue conatum non puniri sine effectu. arg. j. ead. §. cogitatio. & s. ea. cogitationis.

Voluntas sine effectu nõ punitur.

Pœnæ sicut. Posita contrarietate legũ de voluntate punienda vel nõ puniẽda, subdit duas solutiones. vnam

Universidad de Deusto Biblioteca

nes. vnam. ĩ. ea. §. cogitatio. aliam hic, q regulare est pro sola voluntate quem non puniri, nisi in specialibus[1] casibus. Dic ergo pœnæ voluntatem punientes exceptis à in quibus casibus inueniuntur, determinatæ aliquæ lege, vel leges.

1 Scilicet canone, quæ etiam in li tera multi nominantur. Item pro iniuria nõ certa pœna statuitur, sed pro varietate iniuriæ pôt aliqs multipliciter fieri reus. Archi.

† Id est, modum.

Pœna in dubio intelligit de minori.

a Molliendæ sunt s. tolerandæ, & non extendendæ. & hoc est qd' dicit infra.
b Exasperandæ. Nisi ex causa propter multitudinẽ, vt ff. de pœnis. l. aut facta. §. vlti. & propter rationem personarum. vt ff. de pœnis. l. capitaliũ. §. vltimo.
c Non excedunt. Similia sunt ad l. istam extra de probat. ex literis. 50. dist. eos. ff. de re iudi. inter pares. §. j. Et iterum vbi lex mẽtionem facit de pœna, & dubitatur an de maiori, an de minori cogitauerit, præsumendum est q de minori. ff. de pœnis. si præses.
d Sicariorum. Et ideo pœnæ voluntatis in eis statutæ propriũ casum nõ excludunt.
e Iniuriarũ. Quare in crimine iniuriarum non ita assignatur certa pœna, sicut in præfatis criminibus supponit quia pro varietate iniuriarum est multiplex varietas pœnarum, vt ostenditur & probatur in lege sequenti.

(gitur.) legum interpretatione molliendæ sunt[a] potius quàm nimis exasperandæ[b], atque ideo proprium casum † non excedunt[c]. Sed quæ de raptu virginũ, vel aduocatis, seu de crimine maiestatis vel de sicariis dicta sunt, fauore religionis, & fidei, atq; principali odio sicariorum[d] introducta sunt. Iniuriarum[e] verò pro earum varietate, multipliciter quis reus fieri potest. Varietas itaq; criminũ, varietatem inducit pœnarum.

Vnde in ff. ti. de pœnis.

CAN. XIX.

4 ps i AVt facta puniuntur, vt furta, cædésq;: aut dicta, vt conuicia[f], & infidæ[g] aduocationes: aut scripta, vt falsa charta, & famosi libelli, aut consilia, vt cõiurationes, & consciẽtiæ latronũ[h]: quosq;[i] alios suadendo iuuisse[k], sceleris est instar. Sed hæc[l] quatuor genera cõsideranda sunt septẽ modis: causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, euentu. Causa, vt in verberibus, quæ impunita[m] sunt à magistro illata, vel à parẽte[n], quoniam emendationis animo, non iniuriæ gratia videntur adhiberi. Puniũtur cùm quis per iram[o] ab extraneo pulsatus est. Persona dupliciter spectatur, eius[p] qui fecerit, & eius qui passus est: Aliter enim puniuntur ex eisdem facinoribus serui, quàm liberi, & aliter qui in dominum parentémve[q] aliquid ausus est, quàm qui in extraneum, & in magistratum[r], quàm qui in priuatum. In huiusmodi consideratione, ætatis[s] quoque ratio habetur. Locus[t] facit vt idem vel furtum[v] vel sacrilegiũ[x] sit capite luendum, vel minore supplicio. Tẽpus discernit emansorem[y] à furtiuo, & effractorem[z] vel furem diurnum à[a] nocturno. Qualitate, factum vel atrocius vel leuius est, vt furta manifesta[b] à nõ manifestis discerni[c] solẽt, rixæ[d] à grassaturis,[e] expilationes[f]

AVt facta puniuntur. Hæc est iiij. pars huius primæ partis, in qua dicitur, quod quatuor modis punitur peccatum. Ioan. de Fantu.
f Vt conuicia. Pro conuicio deponitur clericus š. xj. q. j. si quis sacerdotum. & quid sit conuicium, habes. ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. ij.
g Infidæ. i. non fidæ. i. sine fide, vt cum aduocatus præuaricatur. ij. q. iij. c. si quem. §. præuaricator.
h Latronum. Velut cum quis sciens recipit eos, qui ita puniũtur vt ipsi latrones. ff. de recep. l. pessimum.
i Quosq;. Hoc. s puniuntur.
k Iuuisse. Id est, adiuuisse ad aliquod maleficium faciendum.
l Sed hæc quatuor. Scilicet facta, dicta, scripta, consilia.
m Impunita. Supra xxiij. q. iiij. ca vindicta. ff. ad legem Aquil. sed & si. §. si magister.
n Vel à parente. C. de emenda. lib. l. vna. š. xxiij. q. iiij. duo ista nomina.

o Per iram. Vel ludũ noxiũ. ff. de fur. l. in furti. §. vl.
p Eius. Aliter enim punitur nobilis, quã ignobilis, aliter, quã seruus quàm liber. vt xxiiij. q. j. qui contra pacem. ff. de pœnis. l. capitalium. §. vltimo.
q Parentemve. Nam talis insuitur sacco ex corio, cum gallo gallinaceo et serpente, &c. vt ff. ad l. pomp. de par. pœna. C. de his qui par. vel li. occ. l. vnica. multo fortius qui contra patrẽ spiritualem. argu. vj. q. j. infames. xxx. quæstion. iij. pyctacium.
r Et in magistratum. argu. C. de iniu. atrocem. nam in his ius est publicũ. argu. š. distinct. j. ius publicum. & qui præposito man' intulit, capite plectẽdus est. ff. de re mili. omne delictum.
s Aetatis quoque ratio. vt xv. quæ. j. cap. illud.
t Locus. ĩ. eadem distinct. v. cap. j.
v Furtum. ff. ad legem Iul. pecu. dini. cõtra [z]. sed ibi subauditur tantum.
x Vel sacrilegiũ. Scilicet tantum. ibi enĩ dicit, si res priuati de sacro loco surripiatur, actionem furti non sacrilegij esse.
y Emansorem. Emansor est ille, q diu vagatus est & ad castra reuertitur. ff. de re milit. l. iij. §. j. istud tẽpus discernit furem hõc à latrone, qui latenter moratur in aliquo loco causa maleficij exercendi, & cito reuertitur ad castra.

Nobilis ignobilis punitur.

Patricidæ punitio.

z Nõ tenet vt no. š. xvij. q. iiij. quisquis sed qd' hic, quid Hugo. approbat, scilicet quod subauditur tantum.

Emansor.

z Effractorẽ. Effractores dicũtur, qui frangunt carcerem vel aliud vt ef dant, vel vt inde aliquid surripiant. sed aliter sunt puniendi nocturni, aliter diurni, vt ff. de effrac. & expi. l. j. & ij.
a Diurnũ à. Distinguit enim fur nocturnus à diurno: qa nocturni atrociores sunt, & acerbius puniũtur, vt extra de homic. si quis perfodiens. ff. ad l. Aquil. itaque.
ADDITIO. Et quod dicit diurnum & nocturnum, refertur ad vtrunque. s. effractorẽ & furem. P.
b Manifesta. Hæc pœna quadrupli, illa dupli puniri solent [3].
c Discerni. š. xiiij. q. v. pœnale.
d Rixæ. Rixa est inter altercantes, & proprie inter duos.
ADDITIO. Et verbis. ff. vi bon. ra. prætor ait H.
e A grassaturis. Quæ fiunt à latronibus in nemore. Et dicitur à grassor grassaris, quod est sæuire.
f Expilationes. Expilare est res iacẽtis hæreditatis sub

Effractor.

Fures nocturni acerbius puniuntur.

3 Cõcorda glo. in authenti. sed nouo iure. C. de ser. fugi. & in l. ij. ff. arb. fur. cæsa.

Expilare quid sit.

subtrahere. ff. de crimi. expil. hære. si expilatæ. ver. apparet. nec est hoc furtum: quia non contrectat res alienas inuito domino, quia nondum aliquis dominus est, vt ff. de furt. hæreditariæ rei. ff. de effract. & expila. l. j. & ij.

Lasciuia & violentia diuersa sunt.

a Petulantia. i. lasciuia. Aliter enim punit, quod fit per lasciuiam, & aliter quod fit per violentiam. extra de sen. excom. super eo.
b Ab abigeo. ff. de abig. l. j. & iiij. q. iiij. abacti. Arch.
c Vnum. Et ita numerus discernit eos, vt ff. de abig. oues.
d Puniat. Hic non spectatur euentus.
e Voluntario. i. proprio motu iudicis, scilicet secundum voluntatẽ iudicis duraturo. non enim erit tempus determinatum in exilio. Vel volũtario, i. pro motu & volũtate rei, quantũ ad locum, in quo erat in exilio agendum.
f Fortuiti. Argu. contra hanc eandẽ legem, & ff. de offic. præsid. diuus. sed hoc apud Græcos, cum non erat tantus furor, q excusaret. alias satis ipso furore punit.

à furtis, petulentia[a] à violentia: qua de re maximus apud Græcos orator Demosthenes sic ait, Quantitas discernit furem ab abigeo[b]. Nã qui suem vnum[c] surripuerit, vt fur coercebitur, qui gregem, vt abigeus. Euentus spectatur, vt à dementissimo quoq; facta: quanquam lex non minus eũ qui occidendi hominis causa cum telo fuerit inuentus, quàm eũ qui occiderit puniat[d]: & ideo apud Grecos exilio volũtario[e] fortuiti[f] casus luebãtur, vt apud præcipuũ poëtarũ scriptũ est.

CAN. XX.

5 Ps I COgitatio[g] non meretur[h] pœnã lege ciuili, cum suis terminis contenta est: discernuntur[i] tamen à maleficiis[k] ea quæ de iure effectum desiderant[l]. In his enim non nisi animi iudicium[m] cõsideratur.

Vnde in ff. titulo de repudiis.

COgitatio. Hæc est v. ps primæ ptis, in qua dicit, quod distinguitur inter maleficia, an habuerit iudiciũ vel non. Ioannes de Fant.
g Cogitatio. Ecce supponit aliam solutionem meliorẽ prædictæ contrarietatis legum. s. quod voluntas nõ punitur ab homine, cum suis finibus est contenta. & hoc casu intelliguntur authoritates quæ dicunt voluntatẽ non puniri, scilicet ab homine, & subauditur hic vel sic cogitatio, &c.
h Non meretur. Quo ad hominem. alias secus. arg. xlix. dist. hinc. ver. ponderosus.
i Discernuntur tamen à maleficijs. quasi dicat, licet in maleficijs magis attenditur voluntas, quam animus, id est, perseuerantia, secus est in illis qui sortiuntur effectũ de iure, in quibus magis animus, id est, perseuerantia attenditur, quam voluntas sola. & ad hoc inducit omnia vsq; ad §. alij econtra. non enim semper in contractibus consideratur sola voluntas, & animi destinatio. argumen. contra. C. de fide instrumen. contractus. vnde & resoluitur emptio re integra, & perinde est, ac si non esset de consensu vtriusque partis celebrata. C. quando licet ab empt. disce. l. prima. & licet millesies velit contrahere, si hoc non declaret, non tenebit contractus.
k A maleficijs. In maleficijs voluntas spectatur,

Voluntas in maleficijs magis attendenda quã perseuerãtia.

non exitus. ff. ad legẽ Cornel. de sicar. diuus. C. de excusa. tuto. amplissimi.
l Desiderant. Vt sunt contractus, vt matrimonium, diuortium, emptio, & venditio, & huiusmodi, quæ de iure sortiuntur effectum. sed maleficia non de iure sortiũtur effectum, imo tantum ex corde procedunt. xv. quæstione vj. capitulo j.

CAN. XXI.

DIuortium non est verum, nisi quod animo perpetuam constituendi discessionem, fit: itaque quicquid calore iracundiæ fit, vel dicitur, non aliter ratum[n] est, quàm si perseuerantia apparuerit iudicium animi fuisse: ideoque per eum calorem[o] misso repudio, si in breui reuersa est vxor, non diuertisse videtur.

Hinc etiã in canonibus.

CAN. XXII.

6 Ps I SI quis[p] iratus crimen alicui obiecerit, &c. Ex consilio[q] autẽ velut ex facto, aliquem teneri Augustin. probat, ita dicens:

Non solum qui manibus occidunt, sed etiam quorum consilio & fraude alij occiduntur, homicidæ probantur.

CAN. XXIII.

PEriculosẽ[r] decipiuntur qui existimant eos tantum homicidas esse, qui manibus hominem occidunt, & non potius eos per quo-

m Iudicium. Id est, perseuerantia[1], effectus deliberatio. sed in maleficijs non consideratur perseuerantia vel iudicium animi: sed sufficit si affuit voluntas, & si incontinenti pœniteat. ff. de furt. qui ea. xxij. quæstione v. qui peierare. in princ.

1 Scilicet ex animi iudicio & proposito, & deliberatione veniens. Hu.

n DIuortium. Ratum est. Argumentum non dici quid factum, si non perseuerauerit. extra de verb. significatione. nam & ego. ff. de noui operis nuntiatio. si opus. ff. ad legẽ Cornel. de fal. qui falsam. xxxij. quæstione. j. apud. & j quæst. j. Constat. Argumentum contra. ff. de ædilit. edict. quis sit fugitiuus. §. Celsus quoque scribit.

Factũ nõn dicitur, q non perseuerat.

o Calorem. Excusat hoc casu calor fœminam, licet grauissime peccet: ita etiam quod si minor esset. non restitueretur. ff. de minorib. si ex causa. §. si mulier. & ita excusatur ira. argumentum, secunda quæstione tertia, si quis iratus. & quandoque rescindit contractum. ff. de publi. licitatio. quandoq; minuit delictum. C. de adult. Gracchus. l. similiter, ira siue friuisculum, id est, parua ira, facit donationem perire, nisi inuicem amor sit reconciliatus. ff. de donation. inter virum et vxo. cum hic status. §. si diuortium.

Fœmina calore excusatur.

p SI quis. Supra secunda quæstione tertia. si quis iratus.

Ex consilio. Hæc est sexta pars huius j. partis, in qua probat per ix. authori. quod etiã in malis volũtas & consilia pro opere reputantur. Io. de Fant.
q Ex consilio. Quasi dicat non tñ ex voluntate tenetur quis, sed ex consilio. Consilium autem plus est quam voluntas, quia in eo proceditur ad actum.

r PEriculose. CASVS. *Qui consilium dat ad occidendum, homicida est. vnde Iudæi probantur fuisse homicidæ Christi: quia illum etsi non manibus, lingua tamen occiderunt, & magis peccauerunt quàm Pilatus vel milites, qui eum crucifixerunt.*

Iudæi lingua solum Christum crucifixerunt.

Consiliũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudæis nō licebat interficere quēquam, qualiterin telligitur hoc.

Consilium. Extra de homic. sicut dignum. v. dist. 50. si quis viduam.

Licet. Hoc dicūt propter diem festum. Iex enim præcepit ne parceretur malefactoribus. & licebat eis interficere. xxiij. quæst. v. quid ergo. præsertim sedentes populum, &

Deo detrahentes: qualem istum dicebant: sed propter diem festum non licebat eis tunc interficere quenquam. vel non licebat interficere quenquam id est, hunc propter quod scriptum est: Tradetur enim gentibus ad illudendū & conspuendū & crucifigendum, &c. & sic adimpletus est sermo Iesu, quo se prædixit à gentibus occidendum. ipsi tamē contra se hoc dicunt, cum eū interfecerunt lingua, etsi non manibus.

Illis. v. xxiij. q. iij. c. vlti. & alia ratio ibi assignatur.

Marci. 15. Hora tertia. j. de consecra. dist. j. Ioan. 19. f nocte.

Hora sexta. Ar-
Ioan. 19. b gum. ad testes con-
Psal. 56. b tradicentes sibi in tempore concordā dos, vt extra de testi. cum tu sili. Argu. contra. iij. quæ. ix. nihilominus. in fi. sed hic nulla est contrarietas: quia super diuersis factis testificant, vnus super crucifixione. In cruce fācta linguis hora tertia, alius super crucifixione in cruce fācta à militib⁹ hora sexta.

Maius. v. xxiij. q. iij. qui aliorum.

Vnde Psalmista, in psalmo, Miserere mei Deus, mi-
1. Pet. 4. b serere mei.

rum consilium[a] & fraudem & exhortationem homines extinguuntur. nam Iudæi, nequaquam propriis manibus Christum occiderunt, sicut scriptum est, Nobis non licet[b] interficere quenquam, sed tamen illis[c] mors domini imputatur quia ipsi lingua eum interfecerunt dicentes: Crucifige, crucifige eum. Vnde vnus euangelista dixit dominū esse crucifixum hora tertia[d], alius hora sexta[e]: quia Iudæi crucifixerūt eū hora tertia lingua, milites hora sexta manibus. Qui ergo hominem tradit, ille interficit eū, domino dicente: Maius[f] peccatum habet qui me tradidit tibi. vñ Psalmista[g], Filij hominum[h] dentes[i] eorū arma & sagittæ[k], & linguę eorū gla.[l] acut.[m] Subijciant ergo se pœnitentiæ[n] quorum cōsilio sanguis funditur, si venia promereri volunt.

Itē ex episto. Clemētis.

Interfectores fratrum, detractores eorum eos q; odientes homicidæ habentur.

CAN. XXIIII.

Homicidiorum vero tria genera[o] dicebat esse beatus Petrus, et pœnam eorū parilem[p] fore dicebat. Sicut enim homicidas interfectores fratrum, ita detractores quoque eorum eósque odientes, homicidas esse manifestabat: quia & qui[q] occidit fratrē suū, & qui odit, & qui detrahit[r] ei pariter[s] homicida esse demonstratur.

Item Hieronymus in Esaia.

In maleficijs voluntas pro opere reputatur.

CAN. XXV.

Omnis iniquitas, & oppressio[t] & iniustitia, iudicium[v] sanguinis[x] est: & licet gladio non occidas, volūtate[y] tamen interficis.

Item Cyprianus. †

De eodem.

CAN. XXVI.

Nvnquid[z] Cain cū domino munus offerret, peremerat fratrem? & tamen fratricidium mente conceptum Deus prouidus ante damnauit[a] † vt illic cogitatio mala, & perniciosa conceptio Deo prouidente prospecta est, ita & in Dei seruis, apud quos cogitatur & martyrium mente concipi-

gnus est pœna æterna vterque.

[t] Omnis. Oppressio. C. quod metus causa. si per impressionem.

[v] Iudicium sanguinis est. i. ita punitur, & est digna punīri, vt homicidium, quia vtrunque sufficit ad damnationem.

[x] Sanguinis. i iudicatur effusio sanguinis, id est, homicidium, secundum Hugo.

[y] Voluntate. i. actu voluntario, secundum Hugo.

[z] Vnquid Cain. supra tertia quæstione septima, in grauibus, hoc legitur in Genesi.

[a] Damnauit. Si damnauit, ergo commissum fuit. nam nulli Deus immeritam ingerit pœnam. vndecima quæstione tertia illud. sed expone damnauit, id est damnabile ostendit, scilicet eius victimas respuendo, vel damnabile præscriuit.

[b] Animo. vt in beato Martino. sufficit enim affectus. arg. j. ea. c. importuna.

[c] Qualem. dist. xxv. c. qualis.

ADDITIO

Et. xiij. q. ij. sēpur. & xxvj. qō. v. nec mirum. secundum Hug.

[c] Vocat. xiij. q. ij. quā præposterum.

[d] Ipse testatur. In Apocalypsi.

[e] Renum. id est, delectationum.

[f] Cordis. id est, cogitationū. vnde Apoc. 2. f Psalm. 7. Augustinus super Hier. 17. b illum locū, scrutās corda, &c. Corda, id est, quod quisq; cogitat. Renes, id est, quod quēcunq; delectat.

† Tract. xxiiij. cap. viij. Ioan.

[g] Oli. Persuades. ż. dist. xlv. sane. plus em est persuadere, quā facere. Argu. ff. de ser. cor. l. j. §. persuadere. qui enim persuadet, corrumpit, nō qui cogitet ibi.

[h] Machera. i. gladius. alia trāslatione dicitur gladius acutus. ż. ead. cap. periculose. Psalm. 56.

[i] Homicidiū. Putabatur. male intelligenti bus. nam prohibtiū erat, & omne vnde malum oritur. extra de cōstitu. nam concupiscentiam. † Alias, gladius acutus.

[k] Aperuit. In Euāgelio, vbi dicitur Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit mortis. si quis dixerit fratri suo Racha, reus erit consilio. lv. dist. c. si Euangelica. ii. xlix. extra Fauste. cap. xxiij. Matt. 5. b Matt. 5. c

[l] Motum. post primū, qui in potestate nostra non est'.

[m] Propterea. In corde. supra xxiij. quæst. vlt. cap. vltimo.

[n] Teneris. quo ad Deum, non quo ad hominem, cum rem nō contrectauerit. ff. de acquiren. pos. l. possideri. §. si rem. quia solo animo furtum nō committitur, secundum legem, vt ibi dicitur.

[o] Si cui etiam. Non minus. supra xxxij. quæst. v. c. sicut enim vj quæstio. j. cap. quæro. §. verum hoc. in fine. xv. quæst. vj. cap. j. viij. quæst. prima. cap.

sciendum. xiiij. quæst. v. c. si quis. xxxij. quæstio. v. qui viderit. contra. infra distin. ii. sicut tribus. consed hoc quo ad sufficientiam æterni interitus accipe. Vel dic, quod non minus est reus, id est, nihilominus

cis furtum, quia times ne iudiceris †, intus in corde "feci-sti, reus furteneris ", & nil tulisti.

Idem de libero arbitrio. †

Non ideo minus delinquit, cui sola deest facultas.

CAN. XXX.

Si cui etiam non contingat facultas concumbendi cum coniuge aliena, tamen planū sit, eum aliquo modo cupere, & si potestas detur, esse facturum, non minus [o] reus est, quàm si in ipso facto deprehenderetur †. Item. Sicut authoritas testatur, vo-

tur, animus ad bonum deditus Deo iudice coronatur. Aliud est martyrio animum deesse, aliud animo [z] defuisse martyrium. Qualem [b] te inuenit dominus cùm vocat [c], talem pariter et iudicat: quoniam ipse testatur [d], & dicit, Et sciēt omnes ecclesiæ, quia ego sum scrutator renum [e] & cordis [f].

Item Augustinus. †

Homicida est, qui fratri suo mala persuadet.

CAN. XXVII.

Noli putare te non esse homicidam, quando fratri tuo mala persuades [g]. Si fratri tuo mala persuades, occidis. Et vt scias quia occidis, audi psalmistā: Filij hominum, dentes eorum arma & sagi. & ling. eorum machera [k] acuta. †

Idem. †

Occidit, qui ad nocendum monetur.

CAN. XXVIII.

Homicidiū lege vetitum, putabatur nō aliud esse nisi corporis peremptio. Aperuit [k] ergo dñs omnē iniquum motum [l] ad nocendum fratri, in homicidij genere deputari.

Item Augustinus.

Furti tenentur, qui solo timore non furantur.

CAN. XXIX.

Si propterea non fa-

reus est, quamuis ad factum non perueniat, non quin plus peccet (vt dixi) si opus sequatur. quod patet ex eo, quia prohibitū est malam voluntatem in opus produ-
cere. sic ergo contra prohibitionem iliam faciens, plus peccat: qui ergo opus adijcit voluntati, iniquitatē adijcit iniquitati.

[p] Voluntas. Non opus tantūs vel nō facit vt opus sit remuneratorium, sed voluntas, sicut & alibi dicit, scilicet qđ sufficit eleemosyna cordis, nō corporis. xlv. distinct. ca. duæ. quandoque tamen opus etiam minus bonum in bonum cōuertitur diligentibus Deū, infra distin. ij. cap. nullus eorum. arg. extra de regulis iuris estote. Illud autem nota, quod peccata, quæ sola voluntate contrahuntur, sola voluntate dimittuntur, secundum Baz. argu. ff. de pactis. l. ab emptione. sed contrariū credo, si ad consensum voluntas peuenit. argumentum supra sexta distinctione. capit. testamentum.

[q] Contritione. infra eadem. §. non ita.

[r] Contritione. Ita scilicet, quæ est virtus', non illa quæ est passio, licet afflictio quæ punitur quis interius pro peccato, nec illa quæ est actio, qua se punit aliquis. H.

Porro illi. Et vltorē. quasi sine confessione. & in hoc facit tamen hoc non est verum: quia confiteri tenetur sacerdoti. sed hoc vult dicere, quod deberet recognoscere peccata sua, & inde se damnare, & se ceu pro il

† Alias, ne videaris.

† Ii. j. cit ca prin.

† Cōcorditelo. & ibi glo. & doglo. cū cōcor. C. ad legē Cor. de fica.

Peccata quæ sola voluntate contrahuntur, sola voluntate tolluntur. † lib. ij. c. vij. de vitata contem platiua.

[z] Contritio virtus scilicet, quæ est sine gratia virtus', non illa quæ est passio, licet afflictio quæ punitur quis interius pro peccato, nec illa quæ est actio, qua se punit aliquis. H.

Porro illi. Et vltorē. quasi ad propositum, sed tamen hoc non est verum: quia confiteri tenetur sacerdoti. sed hoc vult dicere, quod deberet recognoscere peccata sua, & inde se damnare, & se ceu pro il redarguere & dicere, Tali pœna sum dignus. & lo. Archi.

sic sum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic sunt sui iudices[1].

[1] Vt infra ea.tres.vltrame. Ad hoc facit quoddicit Ang. Peccatum tuũ te iudicem habeat nõ patronũ. Archi.

[a] Temporalibus. In sustinendo temporales pœnas euadunt æternas.7.xiij.q.vlti.c.vltimo.

[b] FAcilius. xj.qõ.iij. c.ad mensam. euidenter ibi allegabatur hoc pro capitulo.

[c] Sed vltro. Arg. quinquag.di. presbyterum. argu.pro sponte confessio.

[d] Nescientibus.ſ. ead.§.similiter.

[e] Sententiã.quod fit cum in secreto interius cõpungun tur, & confitentur facerdoti:vt.ſ.ead. dist. vide benignũ. & cap.iudicet.non tamen sibi pœniten tiam imponendo, vel se ligando, secundũ quod G. inducit capt. sed ferũt voto & propo sito,quo se damnẽt ad talem pœnitentiam subeundam iudicio sacerdotis..

[f] Non animo. sci licet in perpetuum, sed officio,scilicet ad tempus[2].propositum quippe, &c. vel non animo tantum sed officio,authoritate, scilicet superioris vel non animo tantum, sed officio,id est, iudicio superioris ab officij executione abstineat: vt. ſ.ea. distin.in actione.& ſ.dist.v.cap.ſ.

[2] Vt infra ea.in glo. 1. prætermissa.

[g] Tanquam.ſ.ea. distin.in actione.ſ. quinquag.distin.& purgabit.& cap.de his vero.

[h] Amissa. id est, prætermissa & dimissa ad tempus: propositum quippe habent peracta pœnitentia ad pristinum altaris officium, vnde sponte recesserant, remeare: vt quinquag. distin.domino sancto.& cap.& purgabit.

[i] Recipiant.id est, iudicentur digni recipere.Hug.

Hoc idem. Hæc est septima pars primæ partis, in qua intendit magister probare, quod non in confessione, sed in cordis contritione dimittuntur peccata. Si enim confessio est signum pœnitentiæ tantũ, &c. & hoc probat nouem authoritatibus sanctorum.

CASVS. Hug. sic ponit casum hunc. Ab hoc loco vsque ad.§. sequentem per multas authoritates & per exempla, & per argumenta probat Gratian. peccata dimitti in contritione cordis, absque oris confessione, et operis satisfactione, & sunt plana omnia, quæ vsque illuc inducuntur. & facit vnum §. tantum vsque ad illum. §. aliꝫ econtra. & satis pooteſt hoc stare, sed in quibusdam libris inuenio plures §. & hoc voluit Laurẽ. Vnde sic ponit casum: Ab isto loco inducit Gratian. authoritates euidentiores, ad probandum suum propositum, & suspendit conclusionem suam vsque ad §. item si antequam. & ibi infert conclusionem, & ab eodem §. suspendit iterum suã conclusionem vsque ad. §. cum ergo & ita peruenit vsq; ad §. aliꝫ econtra. & hoc vndebis per decẽ authorit. quas ponit in litera. Et ſ. ias quod quidam in principijs omnia authoritatum cap. faciunt. sed Hug. nõ facit, nec Gratian. cũ sepe pauca verba de authoritate inducat. Octaua scilicet ætatis surgentium. tunc enim fiet iudicium, quod ab hominibus timetur. Vel octaua diei, quæ dicitur dies iudicij & aduẽtus. Dicit ergo timore octauæ, id est, iudicij & aduentus.

Cum enim Deus. verba sunt Gratia.

[k] SCindite. Nominauit. Et bene: qa sicut scindere vestimẽta inutile est, nisi scissio fiat per distinctionem & proportionem eius, quod deberet vestiri, ita etiã satisfacere exterius, id est, cõfiteri exterius non prodest, nisi præcedat scissio cordis, scilicet contritio, secundum cuius morum & modum sequitur oris confessio & operis satisfactio, quæ scissura vestium appellatur. Pet.

[l] A parte. oris confessio est pars exterioris satisfactionis, quæ hic totum dicitur, & ſ. ead. quem pœnitet. Vel dic, superius infinitarum efficitur pars inferioris infinitati. cum enim hæc vera sit, omnis homo est animal, vtroque termino infinitato recte conuertitur: ergo omne non animal est non homo. & sic nõ scindere corde est inferius ad nõ scindere vestimenta. planius dixisset a toto ad partem.

[m] COnuertimini. Sed nunquid standum est huic ordini, vt prima sit nostra conuersio, sequens Deiꝰ videl. arg. xliiij. dist. sit rector. extra de vita & hon. cle. c. vlti. in fi. Ar. cõtra. ſ. dist. iiij. dicit dñs. ff. de sol. nec enim. & ꝑterea nemo meret primã gratiã, & ꝙ quomodo ergo hoc præcipit alicui cõuertimini, &c. Sol. tale est ꝙ istud quale illud, surge qui dormis, & exurge à mortuis, et illuminabit te Christus. Vel respicit hic ordinem iustificationis, quia cõtritio qua conterimur casualiter præcedit remissionem, & sic cõtritio, quæ ex libero arbitrio ꝓcedit, mereretur remissionẽ, quæ ꝑ sola gratia, quæ omnia ꝓcedit, erit attributa tanquam causæ. quidam tamen prius ponũt remissionem. Vel conuertimini. i. ostendite vos humiles ad confessionem, & ego conuertar ad vos. i. primam gratam vobis infundam, argu. ſ. dist. v. falsas. Vel dic conuertimini per omissionem culpæ, ad quã quilibet tenetur, nõ per gratiã habendam, quam nemo meretur vel temere-

[1] Vt so. distinct. fide-lium.

[n] Conuersio. Arg. quod non tantũ valet verbum simplex quantum compositum. Argu. contra. ff. ad legem Aquil. l. si seruus. §. inquit. vbi dicitur, ruperit, id est, corruperit.

[o] Iohan. 11. f

[p] Suæ conuersionis. arg. contra. xj. q. iij. qui iubente[2], vbi loquitur de sed hic de fructu remissionis pœnæ.

[2] Vbi loquitur de sed hic de fructu remissionis diuinæ, ibi humanæ.

[q] Leprosi. Scilicet decem: de quibus legitur in euangelio 1. vlt. & xxiij. q. ij. cap. Lucæ[3], qui destignant peccatores.

[3] Luc. 17. d

ADDITIO.

Scilicet lepra peccati infectos, secundum Hugo.

[r] Sacerdotibus. Primo ergo est Confitendum: Deo confitendum: secundo, postea sacerdoti. ſ. Deo, deinde ead. ex his omnibus.

[s] Hinc etiam Lazarus. i. peccator consuetudine peccandi depressus. Argumentum infra distinct. secunda. sicut tribus.

[t] Lapide. Onere peccati.

[u] In sepulcro. Id est, in cordis contritione.

Iohelis 2. c

Zacha. 1. a

Ezc. 23. c

Iohelis 2. c

Luc. 17. d

Superius infinitatis, efficit pars inferioris infinitati. Contritio ad ꝓmissionem & ego conuertar vos, scilicet intelligitur.

1 Id est, ita his est mos dus loquẽdi.

Contritio præcedit remissionem.

vestro, & ego conuertar ad vos. Conuersio[a] autem dicitur, quasi cordis vndique versio. Si autem cor nostrum vndique à malo ad Deum vertitur, mox suæ conuersionis [b] fructum meretur, vt Deus ab ira sua ad misericordiam conuersus peccati præstet indulgentiam, cuius primò præparabat vindictam. vnde datur intelligi, quòd etiam ore tacente, veniam consequi possumus. Hinc etiam lepro si [c] illi, quibus dominus præcepit vt ostenderent se sacerdotibus [d], in itinere antequã ad sacerdotes venirent, mundati sunt. Ex quo facto nimirum datur intelligi, ꝙ antequàm sacerdotibus ora nostra ostendamus, id est, peccata nostra confiteamur, à lepra peccati mundamur. Hinc etiã Lazarus [e], qui viuus de monumento prodijt, nõ prius de monumento est eductus, & postea à domino suscitatus: sed lapide [f] remoto, quo monumentum claudebatur, in sepulcro [g] reuixit, & foras vocus prodijt.

Hinc etiam, vt dominus ostenderet quod non sacerdotali iudicio, sed largitate diuinæ gratiæ peccator emundatur, leprosum tangendo mundauit [h], & postea sacerdoti sacrificium [i] ex lege offerre præcepit [k]. Leprosus enim tangitur, cũ respectu diuinæ pietatis mens peccatoris illustrata compungitur.

Vnde post trinam negationem, Petrus domino eum respiciente, profudit amaras lacrymas, quibus culpam negationis suæ diluit. Leprosus semetipsum sacerdoti, repræsentat, dum peccatũ suum sacerdoti pœnitẽs confitetur. Sacrificium ex lege offert, dum satisfactionem ex ecclesiæ iudicio sibi impositam factis exequitur. Sed antequam ad sacerdotem perueniat, emundatur, dum per contritionem cordis ante confessionem oris peccati venia indulgetur. Hinc etiam medici negantur suscitare aliquem, vt resuscitatus confiteatur, dum per prophetam dicitur, Nunquid medici [l] resuscitabunt, & confitebuntur tibi? Item, A mortuo [m] (vt authoritas [n] dicit) perit[o] confessio velut [p] ab eo qui non est. Vnde pœnitens ille qui timore octauæ resurrectionis territus exclamauerat, Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Postea supplicans aiebat: Saluum me fac propter misericordiam tuã, quoniam non est in morte qui memor [q] sit tui: in inferno autem nullus tibi confitebitur. Si ergo [r] nullus confitebitur tibi, nisi resuscitatus, nemo autem viuit æternæ gehẽnæ filius, & perpetua dãnatione [s] dignus: patet [t], quod antequam quisque confiteatur peccatum, à reatu suæ præ-

[a] Mundauit. In Euangelio Matthæi.

[i] Sacrificium. i. satisfactionem.

[k] Præcepti. Supra. xciij. distinct. dominus. & ita ex præcepto tenetur quis confiteri.

[l] Medici. Id est, sacerdotes, qui medicinã animæ præstant[4], sed Deus dicitur medicus, vt ſ. distinctione tertia. adhuc instant. xxiij. quæstione iiij. Nabuchodonosor & vndecima, quæstione tertia. quomodo.

[4] Sacerdotes dicuntur medici. Luc. 22. g

[m] A mortuo. Id est, permanente in peccatis.

[n] Authoritas. In libro Iesu filij Syrach, scilicet eccle siastico.

[o] Perit. Id est, nõ est, quia non pœnitet talem, vt infra distinction. iij. Iudas. et ita perit hoc quod non est, Argumen. ff. de confitu. pec. id quod. vel si est non est vtilis quo ad vitam. argumen. quod reseriptum ab excõmunicato impetratum sit nullum ipso iure. Argumentum contra. infra de cõsecratione distinctione. secunda. & dixit.

Pſal. 87.

Eccl. 17. d

[p] Velut. Qui enim peccat, nullus est, quia peccatum ducit ad non esse, cum nihil[5], fuxta illud Pſalmi. 5. Et sine ipso factum est nihil. & est velut similitudinarium. sed ad literam potest hoc intelligi, quia post mortem nemo valet confiteri, vt de illo diuite legitur in Euangelio.

[5] Infra e. distin. ij. §. fina. Peccatum ducit ad nõ esse.

[q] Qui memor. Quantum ad gratiæ susceptionem, dum est in peccato.

[r] Si ergo. Quasi dicat, nullus ad sui salutem.

[s] Damnatione. Extra de baptism. & eius effectu. maiores.

[t] Patet. Ecce conclusio magistri.

Si anteq

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Si antequam. Habito quod ante confessionem peccator resuscitatur, probat quod quando confitetur, non est in peccato. si enim post resurrectionem suam antequam confiteat incipiat mori, id est, peccato obligari, sequeret quod mortuus, id est, in peccato existens confiteretur, quod tamen non potest esse ante resurrectionem nec post. à mortuo enim, &c. perit confessio. concludit ergo quod viuens, id est, à reatu peccati absolutus confitetur, & ita confessione non dimittitur peccatum.

b Resuscitatus, Anima. Nota animam alio modo suscitari, quàm corpus.

c Si autem. Verba magistri.

d Apostolus. In epistola secunda ad Corinthios. vj. ca.

e Conuentio. Id est, communicatio.

f Belial. Apostata interpretatur.

g Lucis. Id est, illuminationis. & est argum. quod contraria fidei non patiuntur. argu. xvj. quæst. vij. in noua. infra eadem. §. cum ergo.

h Dominus ait. In euangelio. Ioan.

i Abrahæ. Supra, xxij. quæ. ij. quæritur. §. ité opponif.

k Duobus dominis. exigentibus cõtraria.

l Duobus. Diuersis puta in eo quod sunt diuersi. alias secus. ff. de oper. liber. duorum.

m Vi natus, Ex Deo. cooperãte per gratiam vel per baptismum.

n Peccat. Coniungim intelligendum mora[l] in sanctitate percepta, & regenerationem Dei. Quod sic debeat intelligi, hæretur. Ja. distin. ij. § item secundum. & cap. fi enim inquit.

o Diaboli, Erita ex virtute vel peccato nomen amitti mus, sicut & lex dicit, quod adoptat⁹ to. à seratore in filium. filius senatoris dicitur. ff. de sena. l. senatoris filius. et nupta clarissimo; quãdiu non nubit alij inferioris ordinis clarissima dicitur, vt ff. de sena. fœminæ.

Nomen amittitur ex virtute vel peccato.

p Solo. Magnum autem peccatũ est, non agere pœnitentiam, & suo sibi cõplacere delicto. j. dis. ea. super tribus.

P Omnis. Vnuit, per gratiam.

q Alienus. à charitate præcisus. j. ad mortem. j. ead. in actione. extra de regula. & tranſeun. ad relig. licet. in fi. Alij

r Alij econtrario testantur. Ab hoc loco vsq; ad. §. his authoritatibus. pro alia parte allegat, quod scilicet adulto peccatum nõ dimittitur. sine oris confessione, quod tamen falsum est. Bene tamen dicimus, quod licet cordis contritione dimittatur peccatũ, cõfessio tamẽ mundat, & satisfactio mundat, & sic magis ac magis mundatur homo; sicut magis ac magis innouatur homo. infra de consecra. distinc. iiij, c. non ex quo, Authoritates hic inductæ parum vrgent si diligẽter exponantur.

Gen. 17. e

Confessio & satisfactio, mundant.

Ioan. 8. e

Matt. 6. c

s Sine confessione. id est, ea cõtempta: vt primam opinionem defendat, iuxta verbum illud dominicum: Vade, et amplius noli peccare. infra. dist. iij. c. si Apostolus.

Ps. 43. d

t Alij econtrario testantur dicẽtes, sine confessione oris, & satisfactiõe opis, neminẽ à peccato posse mũdari, si tẽpus satisfaciẽdi habuerit. Vnde dominus p̃ pphetã ait c: Dic tu iniqtates tuas, vt iustificeris d.

Confessio duplex.

c Per prophetam ait. Dic, duplex est contritio & cõfessio, scilicet interior & exterior. de interiori scilicet, quę fit Deo, dicit quod non remittitur sine confessione oris. Vani enim, re sine confessione fraudatrix non dimittitur peccatum, cata. Vel dic, id est, propositum habendi ore.

De confessione di. vj. Ioann. Confessio vera. Vani.

d Iustificeris. i. à peccato munderis. vel bonis operibus replearis: vel vt, cõsecutiuũ nõ est. vel vt iustus aliis videaris exẽplo tui proficientibus. Vel, intelligitur de exteriori: vt iustificeris quo ad alios, non quo ad Deum, apud quem iustificatus es. arg. j. ead. cap. iudicet.

Ps. 50. a

Matt. 5. c

Ioan. 3. b

Sicut æterna beatitudo solummodo membris Christi paratur. Non ergo in confessione peccatum remittitur, quod iã remissum esse probatur. Fit itaque confessio ad ostensionem pœnitẽtiæ, non ad impetrationem veniæ: & sicut circuncisio data est Abrahæ in signum iustitiæ, non in causam iustificationis, sic cõfessio sacerdoti offertur in signum veniæ acceptæ, non in causam remissionis accipiendæ.

e Alij econtrario testantur a dicẽtes, sine confessione b oris, & satisfactiõe opis, neminẽ à peccato posse mũdari, si tẽpus satisfaciẽdi habuerit. Vnde dominus p̃ pphetã ait c: Dic tu iniqtates tuas, vt iustificeris d.

Itẽ Ambro. in libr. de paradiso.

CAN. XXXVIII.

NOn potest quisquam à peccato iustificari, nisi peccatum ante fuerit confessus e.

Idem in sermone quadragesimæ.

CAN. XXXIX.

ECce nunc tempus acceptabile adest, in quo confessio animã à morte liberat. Confessio aperit paradisum. Confessio spem saluandi tribuit. Vnde scriptura dicit, Dic tu iniquitates tuas, vt iustificeris. His verbis ostenditur, quia non meretur iustificari, qui in vita sua peccata noluit confiteri. Illa ergo confessio nos liberat à morte, quæ fit cum pœnitentia. Pœnitentia vera est f dolor cordis, & amaritudo animæ pro malis, quæ quisque commisit vel consensit. Pœnitentia est præterita mala plangere g, & plangenda iterum non committere.

Itẽ Ioannes os aureũ.

CAN. XL.

PErfecta h pœnitentia cogit i peccatorem omnia libenter sufferre: in corde enim contritio, in ore confessio, in opere tota k humilitas l, hęc est fructifera m pœnitentia.

Idem.

CAN. XLI.

NOn potest quis n gratiam Dei cœlestis accipere, nisi prius purgatus fuerit ab omni sorde o peccati per quibus dicit authoritas, vitasti grandia, caue ne ob ruaris arena. j. ea. tres sunt. sed est gẽralis confessio & specialis. Speciali indigẽt mortalia. vnde psal. Lauabo per singulas noctes lectũ meũ. i. cõscientiã meam emũdabo, discurrẽs per singulas noctes. i. per singula mortalia, de singulis. s. confitẽdo & satisfaciendo sigillatim nõ cõfuse. in generali vero sufficit confiteri venialia: vt sit in missa, cũ dicit sacerdos, Cõfiteor Deo, &c. Illud nõ credo l, quod existenti in mortali peccato dimittũtur venialia. j. di. iij. de quotidianis. & Pet. Lombardus.

Confessio an debeat gẽralis esse.

Idẽ

n Non potest quis. j. de consecra. distin. iiij. cap. non potest.

o Sorde. j. de pœni. distin. iij. §. his authoritatibus. & cap. sunt plures.

h Perfecta. Hoc capit. habes. j. distinctio. iij. circa principium.

i Cogit. hoc intellige quãtum ad sensualitatẽ, quæ semp rationi repugnat: vnde Apostolus, Caro concupiscit aduersus spiritum, & econuerso. Galat. v.

Sensualitas rationi repugnat.

k Tota. i. omnis eius gradus.

l Humilitas. ne superbia efferatur, vt Pharisęus. Videtur approbare eorũ sententiam, qui dicunt quod remissio præponenda est iustificationi. sed hæc dicta sunt de gratia iustificante. vel gratiam, id est, gratiæ augmentum: vt nõ intelligas de gratia iustificante, vel nõ potest innotescere gratiæ acceptio. nã res tunc fieri dicit, quando innotescit. Vel hæc dictio purgatus, ponit in vim nominis non partícipij. Omnia enim hæc simul sunt tempore.

m Fructifera. Nota quod in peccato mortali tria attenduntur, impudẽtia, delectatio, et perpetratio. contra hæc tria triplici remedio opus est, cõtra impudentiam confessio, in qua est verecundia. j. ea. cap. quem pœniter. delectationi opponitur amaritudo contritionis, perpetrationi opponitur operis satisfactio. j. distin. iij. c. ij. Sed num quid de venialibus tenetur quis confiteri? videtur quod non, quia res pene cõtra naturam est &c. vt xxv. distin. §. criminis. Dico quod de venialibus maioribus tenetur quis confiteri, de

Mortali in peccato duntur. Mortali in peccato duntur.

n Non potest quis. j. de consecra. distin. iiij. cap. non potest.

o Sorde. j. de pœni. distin. iij. §. his authoritatibus. & cap. sunt plures.

a Confessionem.interiorem, id est, cordis dolorem & amaritudinem, quo ad adultos.
b Baptismi.quo ad infantes, vel per baptismū primo, secundo per pœnitentiam, quæ est secunda tabula.infra eadem, cap.quamobrem.

men ita est de eius misericordia confidendum, vt euanescamus per spem, imo misericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Territi ergo iustitia, confidamus de misericordia. Confisi de misericordia, timeamus de iustitia. misericors est: quia quemlibet punit citra demeritū, & remunerat vltra meritū iustus, quia nullū peccatū præterit impunitū. xxiij. quæst. vltima. c. quoties.

pœnitentiæ confessionem a, per donum baptismi b salutaris.

Item Augustinus.

CAN. XLII.

NVllus debitæ grauioris pœnę accipit veniam c, nisi qualemcunq;(etsi longè minorē quàm debeat) pœnam d soluerit. ita enim impertitur à Deo largitas e misericordie vt nō relinquatur iustitia f disciplinæ.

Idem Vincentio. ✝

CAN. XLIII.

NEminem putes ab errore ad veritatem, & à quocunque seu magno g seu paruo peccato, ad correctionem sine pœnitentia posse transire h.

Idem de pœnitentia. ✝

CAN. XLIIII.

AGite i pœnitētiam qualis agitur in ecclesia, vt oret pro vobis ecclesia. Nemo dicat sibi, occultè ago, apud Deum ago, nouit Deus, qui mihi ignoscat, quæ in corde k ago. Ergo sine causa dictū est: Quæ solueris in terra, soluta erunt & in cælo. Ergo sine causa claues l datæ sunt ecclesię Dei. frustramus Euāgelium m Dei, frustramus verbū Christi? si promittimus vobis n, quod ille negat, non'ne vos decipimus? Iob dicit: Si erubui in conspectu populi, peccata o mea confiteri. Atq; ideo, si non potuistis vel noluistis habere pudicitiam cōiugalem, seu continentiam, & deuiastis à proposito vel vinculo coniugali, vel deuotione continentiæ, sit inuobis dolor & humilitas pœnitentiæ. Apertius dico: nemo dicat, nō intellexi: quia post vxores vestras, illicito concubitu vos maculastis, si prẹter vxores p vestras, cum aliqua concubuistis, agite pœnitentiam, &c. (Mat. 16. c) (Iob 19. a)

Item Hieronymus super Exodum. ✝

c NVllus. Veniam. quantum ad ecclesiam. d Pœnam. non videtur hoc esse verū, nec de interiori pœnitentia, nec de exteriori. nā si de interiori, quæ peccata deleuit, ergo & charitas affuit, quia aliter non delentur peccata nisi p charitatem. tāta ergo est hæc pœna ex quo charitas adest, quāta esset maior, quæ excogitari posset, & hic dicit qualēcunque: sed nec de exteriori: qa quandoq; sine omni pœna exteriori dimittitur peccatū, iuxta illud: Vade, & amplius noli peccare. infra distin. iij. c. si Apostolus. sed tamen exaudi hoc de interiori 1. Quod ergo dicit. & si longe minorē, dic quo ad acerbitatem, scilicet pœnæ. nam pœna interior: si tāta sit, non tamē ita acerbe affligit. et ita non est contra. j. distin. iij. productior. quia illud de exteriori, vel illud de peccato originali: vt ibi dicam. Item contra. s. xlvij. di. cap. omnes. vbi est verbū Apostoli: Sicut exhibuistis mēbra vestra, &c. hic autem dicitur, quod non sic, sed sufficit qualitercunque. Sol. non a[...]ditur ibi paritas secundum radices motuum, sed secundum modum pœnitendi. quasi dicat, si manibus peccauimus, extendamus eas ad bona opera, si lingua loquamur bonum: & ita de alijs membris: vt in quibus plus Deum offendimus, plus in illis pœniteamus. vnde legitur, quod ranæ interemerūt reliquias Pharaonis, hoc est vaniloqa. non autem posset attendi secundum radices motuū.

Peccatā sine charitate non delentur.

✝ Epistola xlviij.

1 Idē La. & Petr. & Hug. vnde dic pœnā, scilicet interiorē, scilicet cordis amaritudinē, & dolorē, & cōpunctionem, sine qua scilicet pœna interiori, peccatum non dimittitur secūdum Hug.

✝ Aug. homilia 49.

e Largitas. quia in infinitatem magis extēditur bonitas quàm iniquitas, cum enim charitas crescit, non habet obicem, sed in infinitum crescere potest. Nam ratio naturalis est illi consona, quæ est cōtraria iniquitati. Vnde iustorum semita, quasi lux splendens crescit in perfectum diem. j. distin. ij. non reuertebantur. sed iniquitas habet obicem, scilicet superiorem partem rationis, quæ semper remurmurat male agenti, & etiam offensio creatoris. supra distinct. vj. §. sed pensandum.

Charitas in infinitum crescere potest.

f Non relinquatur iustitia. ita est misericors Deus, quod etiam iustus: quia nullum peccatum præterit impunitum. quasi dicat, licet sit ita misericors, non ta-

Deus est non solum misericors sed etiam iustus.

g NEminem. Magno. Si de venialibus hoc intelligas, ponitur pœnitentia pro pœnitudine. argu. j. de consecra. distin. ij. iteratur. argu infra eadem. c. tres.
h Transire. vt magis iustificemini. j. de consec. dist. iiij. omnes qui iam. s. xxiij. q. iiij. qd facit. & q. vij. capi. quemadmodum.
i AGite pœnitentiā. Agite. Alloquitur contemnentes & negligentes confiteri & satisfacere secundū præceptum ecclesiæ, vt intelligatur de exteriori pœnitentia, inferēda est hæc authoritas & quædam sequentes. Vel hæc authoritas intelligitur de interiori pœnitentia & satisfactione, sicut magister dicit. infra eadem. §. his authoritatibus.
k In corde. Supple, & ideo non indigent sacerdotali iudicio. & sic bene sequitur, ergo sine causa. Simile extra de sententia excommunicationis. capitulo, à nobis. secundo.
l Claues. Si enim sine arbitrio sacerdotis pœnitentia ageretur, frustra sacerdotibus claues essent commissæ.
m Euangelium. Est ergo præceptum Euangelij, pœnitentiam agite. & Salomon, Qui abscondit scelera vel peccata sua, non videbit lumen in æternum. & Iacobus, Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, &c.
n Vobis. id est, inutiliter. sic. ff. si certum petatur. l. certi. §. quoniam igitur. in fine. §.
o Peccata. Aposiopesis, id est, defectus orationis præ indignatione vel alio simili.
ADDITIO. Quasi sic vel sic contingat mihi si erubui confiteri, vt hic, & hoc faciat mihi Deus secundum Hug. & Laur.
p Præter vxores. tres enim tantum sunt status saluandorum, coniugatorum, continentium, & virginum, vt extra de summa trinitate. cap. firmiter. supra decimatertia, quæstione secunda. cap. in præsenti. xij. distin. c. nerui. 2

✝ Origenes homilia ad c. 18. Exodi.

Confessio est pcepti. Status saluandorum est triplex.

2 Et fuit hæc visio Ezechielis prophetæ qui vidit tres viros saluandos, scilicet Abraham, per quem figurantur cōtinētes. Danielem, per quē virgines. Iob, p quem coniugati. Pe.

Et venit.

ET venit. Hæc ij. pars secūdæ partis, in qua probatur quod qui statim confitetur, non videtur cecidisse: quia semper est in cōspectu Dei. & hoc probat per vj. capitu. Ioan. de Fantu.

a Et venit. Illud tangitur quod legitur in Exodo, scilicet cū Ietro socer Moysi venisset ad eum in desertū, venerunt Aaron, & seniores omnes Israël vt comederent panem cū eo. Ietro pater fuit Aethiopissæ vxoris Moysi. ij. q. vij. c. plerunque. §. item obijcit. (Exo. 18. d)
b In conspectu. qa statim pœnitent cū forte malū faciunt.
c Fugiūt. quia pœnitere contemnunt: vt dicitur infra.
d Abscōdi. sed frustra: quia si ascendero in cælum, tu illic es. vnde super illo versu ponit Anselmus hos versus,
Quo fugis Encelade? quascunque accesseris oras,
Sub Ioue semp eris, bene fac, si viuere quæris. j. distinct. ij. §. vltimo.

[redacted]

e Nudus. non solum amictu corporis, sed etiam mentis: quia etiam prius nudus erat veste. j. dist. ij. vt cognouerunt. sed erat hic nudus virtutibus. j. distin. ij. ca. non est. §. Romanos. nec tamē erubescebat Adam: sicut & pueri, quandiu non peccant, nō erubescunt ire nudi, sed postquam pruritum senserint in mēbris illis, naturaliter statim erubescūt ire nudi.

Adam ante peccatū erat nudus.

f Ego amplius. modus loquendi est iste Hierony. vt viij. q. j. licet. & est arg. p veritate sæpius examinanda: vt xxxv. q. ix. graue.
g Pleniorem. Sensus est, peccat corā Deo, qui tanquam Dei præsentiam erubescens continuo pœnitet. non enim diuertit qui in breui reuertitur. & à conspectu Dei discedit, qui pœnitere contemnit. arg. s. ead. dist. diuortium.

Reuertens in breui, non diuertit.

h In conspectu. s. xvij. q. j. qui bona.
i Soli. regum enim delicta solum Deum habent vltorem. nam alium non timent. j. distinc. iij. totam. hic alia videtur expositio.
k Plus habet. quam ille qui à conspectu Dei fugit, & malum agit, non coram Deo.

CAN. XLV.

ET venit a (inqt) Aaron & omnes presbyteri de Israël, manducare panem cum socero Moysi, in conspectu Dei. Omnia ergo quę faciunt sancti, in cōspectu b Dei faciūt: peccatores autem à conspectu Dei fugiunt c. Denique scriptū est, quòd Adam postquam peccauit, fugit à conspectu Dei, & interrogatus respondit: Audiui(inquit) vocem tuam, & abscondi d me, quia nudus e eram. Sed & Cain de fratricidio condemnatus à Deo, exijt(inquit) à facie Dei, & habitauit in terra Naim. Exit ergo à facie Dei, qui indignus est conspectu eius. sancti autem māducant & bibunt in cōspectu Dei: & omnia quæ agunt, in cōspectu Dei agūt. Ego amplius f adhuc locum pręsentem discutiens, video quòd qui pleniorē g Dei scientiam accipiūt, & plenius diuinis imbuti sunt disciplinis, isti etiam si malum faciūt, coram Deo faciunt, & in conspectu h eius faciunt, sicut ille qui dixit, Tibi soli i peccaui, & malum coram te feci, &c. qd ergo plus habet k, qui malum corā Deo facit? illud profectò quòd continuò pœnitet, & dicit peccaui. qui autem discedit à cōspectu Dei, nescit l conuerti, & peccatum purgare pœnitendo. Hoc ergo interest, malum coram Deo facere, & à cōspectu Dei discessisse peccantem. (Psalm. 50.)

Item Augustinus.

CAN. XLVI.

SEd & continuò qui dixerat, sicut Adama faciā te, & sicut Seboim m: quæ duæ vrbes ex vicina n Sodomorū parilis excidij traxere consortium: cōuersum est(inquit) cor meū in memetipso, conturbata est anima mea: non faciam secundum iracundiam furoris mei. Nónne ergo apparet, quòd ideo nobis peccantibus indignatur dominus Iesus, vt indignationis suę terrore nos conuertat? Indignatio ergo eius, nō vltiōis executio, sed magis absolutionis operatio est. (Oseæ 11.)

Item Ambrosius in libro de paradiso. ✝

CAN. XLVII.

SErpens o decepit me, & manducaui. Venialis p culpa, quā sequitur professio deli-

l Nescit. id est, contemnit. arg. xxv. q. j. hac consona. redibit tamen si prædestinatus est. j. dist. ij. c super tribus. §. hæc itaque. & ca. quicunque. versi. firmum.
m SEd & continuo. Seboim. sex fuerunt ciuitates, quas destruxit Dominus iuxta Iordanem, Sodoma, Gomorra, Adama, Seboim Segor, Aleale, quæ est bale. vnde effectus est locus asphalti, q dicitur mare mortuum, & aqua illa nec est natabilis, nec potabilis. ibi ferrū natat, pluma mergitur. ibi sunt poma pulcherrima exterius, interius autem plena fauilla & cinere. his verbis describitur luxuria. xxxv. distinctio. luxuriosa.

Ciuitates sex destruxit dominus iuxta Iordanē.

n Ex vicina. ff. de contrahen. emp. qd sæpe. §. vlti. argu. ex vicinitate contrahi vitium. xliiij. dist. cap. cum autem. Argu. contra. quia lupanaria non infamāt castitatē. xxxij. quæstio. v. tolerabilius. & est arg. ad quęstionem de duobus fratribus domū communem habentibus: vnꝰ habet partem inferiorē, alius superiorem, an vno peccāte, tota domꝰ diruenda sit. hoc autem capitulum non multum facit ad ꝓpositū: quia nec de interiori, nec de exteriori pœnitentia tractat.

Lupanaria castitatem nō infamant.

o SErpens. CASVS. Qui nō vult in futuro puniri pro peccato, agat hic pœnitentiam, & confiteatur: quod qa fecit Eua salutem obtinuit. Cain autem quia noluit, reseruatum est eius peccatum æternaliter puniendum.

✝ ca. 14. Tomo 4.

Punietur in futuro, qui hic nō pœnitet ꝓ peccato. Genes. 4.

p Venialis. Sed quomodo est venialis culpa Euæ, qua totus mundus ligatur? v. distinct. ad eius. Dic quo ad vitam ęternam non temporalem. veniale ergo est peccatum quod sequitur confessio, vt hic. Veniale etiam dicitur, quod in veteri lege morte non puniebatur, sed per ceremonias purgabatur: nec aliam pœnitentiam eis lex imponebat: vt j. distinctio. vj. cap. j. versic. nam venialia. Item dicitur veniale, quod causam veniæ habet annexam: vt quod fit per ignorantiam vel impotentiam, quod est peccare in patrem

Peccatum veniale dicitur multipharia.

& filium.

Universidad de Deusto Biblioteca

& filium. vnde Apostolus: Veniam merui, quia ignorans feci. ꝫ.viij.distinct.consuetudo. sed ei qui peccat in spiritum sanctum, quod fit per malitiam, non remittitur. xxv.distinct. qualis. viij.distinct. consuetudo. ꝫ.ead.potest.

h Quod Deo. arg. quod sacrilegium committit, qui papæ mentitur. ipse enim obtinet vicem Dei viuentis in terris. ꝫ.distinct.iij.inter hæc hircum. augetur hoc tiens, sacrilegium ex persona in quam committitur. ꝫ.ead. legus est. aut facta. circa prin. — Papæ men

a Non desperata. non enim desperare debemus, imo debemus moli iter duas molas, scilicet spei & timoris. vnde dictum est non pignorare superiorē molam nec inferiorē. Ille superiorem pignorat, qui non timet, ille inferiorem qui ita timet quod in desperationē cadit: sicut Cain. xc. dist. neque. — *Moli debemus inter duas molas.* — Genes. 4. b

b Cōfessa. fuit ergo Eua confessa, & etiam Adam similiter. ꝫ.ead.distinct. sicut primi. & cōfessa est cum dixit, mā ducaui. Dicitur tamen in historijs P. Manducatoris in illo capitu. tunc fecerunt, quod Eua nō pœnituit, imo peccatū retorsit in serpentem, & serpentis authorē. sed ideo dicit P. Manducator eam non fuisse confessam, quia nō pure confessa est. dixit enim: Serpēs decepit me. cōfessa est tamen cum dixit, & manducaui. — *Adam & Eua confessi sunt.*

c Medicinalis. scilicet confessio. — Lucæ. 15. a

d Secuta est. cum ei dixit Deus: Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos paries in dolore, &c. — Eccle. 7. c

e Indignus. ꝑpter vilitatem suam: sicut de ea quæ ministrat in caupona dicit lex quod nō potest accusari de adulterio, propter sui vilitatem. C. de adult. qui adulterium. & est sensus huius literæ, licet hic punitus fuerit, tamē eius pœna temporalis non fuit, sed æterna, quæ hic incipit: arg. ꝫ.distinc. iij. c. sunt plures. §. authoritates. — lib. j. de pœnitētia cap. xj. Oseæ 6.

ctorum: ideo non desperata a mulier, quæ non reticuit Deo, sed magis confessa b peccatum est, quàm medicinalis c sententia secuta est d. Bonum est condemnari in peccato, & flagellari in delicto: vt cum hominibus flagellemur. Denique Cain, qui voluit crimen negare, indignus e iudicatus est, qui puniretur f in peccato, sed remissus est sine præscriptione g pœnæ, fortasse non tam reus maiori crimine parricidij, quàm sacrilegij. Illud enim cōmisit in fratrem, quod Deo h credidit mentiendum, dicens, Nescio: nūquid ego custos fratris mei sum? Et ideo accusatori diabolo, eius accusatio reseruata est, vt cum eo & eius angelis flagelletur, qui cum hominibus noluit flagellari. nā pastor i ille euangelicus lapsam ouem vexisse legitur, non abiecisse. & Salomon ait: Noli esse nimis iust9 k. Debet enim iustitiā temperare moderatio. nam quemadmodum tibi curandus præbeatur, quē fastidio habes, qui contemptui se non compassioni medico suo futurum putet.

Idem. †

CAN. XLVIII.

Libenter l ignosco, promptè indulgeo, misericordiā magis volo, quàm sacrificium: quia per sacrificium iustus commendatur m, per misericordiam peccator redimitur. Non enim veni vocare iustos n, sed peccatores o ad pœnitentiam. In lege p sacrificium, in euangelio misericordia est. lex per Moysen q data est: per me gratia.

Item Leo episcopus Theodoro Foroliuien. episcopo. †

CAN. XLIX.

Multiplex r misericordia Dei ita lapsibus humanis subuenit, vt non solùm per baptismi s gratiam, sed per pœnitentiæ medicinam spes vitę reparetur æternæ: vt qui dona regenerationis violassent, proprio t se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum peruenirent: sic diuinæ voluntatis prę sidijs ordinatis, vt indulgētiam Dei nisi supplicationibus v sacerdotum nequeant obtinere. mediator enim Dei & hominum, homo dominus Iesus Christus hanc præpositis ecclesiæ tradidit potestatem, vt confitētibus pœnitentiæ satisfactionem darēt, & eadem salubri satisfactione purgatos, ad communionem sacramentorum per ianuam

i Pastor. Sed qui cum hominibus flagellari vult, recipiēdus est, & non abijciēdus. nam pastor, &c.

k Nimis iustus. Et alibi, Qui multum emungit, elicit sanguinem: vt ꝫ.distin. iiij. denique. — Marci 2. c

l Libenter. in persona Christi loquitur.

m Commendatur. id est, commendabilis redditur, non autem per sacrificiū iustus fit aliquis. [redacted]

n Iustos. id est, qui se putant iustos, & confiteri nolunt.

o Sed peccatores. id est, peccata sua recognoscentes.

p In lege. xij. q. ij. gloria episcopi.

q Per Moysen. tā quam per ministrū.

r Multiplex. id est, multipliciter subueniēs: alias natura simplex est. — † Epla lxxxix.

s Per baptismi gratiam. pueris: nam ꝙ baptismus dicit' prima tabula, ad pueros refertur, qui pœnitere non possunt. adulteis em̄, nisi pœniteāt, baptismus tabula non est. ꝫ.ead. secunda. — 2 Vt Ioā. c. ij Hug. Baptism9 est prima tabula.

t Proprio. non ꝙ ipsimet sibijpsis iniungant pœnitētiā: quia si ita intelligatur, ꝑ nihilo essent sacerdotib9 datę claues ecclesiæ: vt ꝫ.ea. distinct. cap. omnis. §. alij e contra. & capitu. agite. sed quod proprio motu confiteatur sacerdoti: vt ꝫ.ea. cap. non potest. & c. ecce nunc. & cap. porro. & ca. facilius. — Pœnitentiam sibimet nullus pōt iniungere.

ADDITIO.

Alias non est cap. per se, sed est sub capitu. præceden. porro. Archidia.

f Puniretur. temporaliter certa pœna quæ imponitur pro fratricidio.

g Sine præscriptione. id est, sine certa pœna sibi præscripta & præfixa.

v Supplicationibus. Si contemnatur oris confessio: alias secus. ꝫ.de consecratio. distinct. iiij. baptismi vicem. vel nisi inuisibili administratione. ꝫ.ead.cap. vlti. in fine.

Admis

a Admitterent. Aliter pro nihilo essent datæ claues ecclesiæ sacerdotibus: vt ꝫ.ea.dist.capi.omnis.§. alij contra. & cap. agite.

b Eorum. Scilicet impenitentium. pro omnibus enim viuis orat ecclesia, nesciens quis ad numerum prædestinatorum pertineat: vt ꝫ.xxiiij.q.iij. corripiantur. xiij. quę. ij. non existimemus. — *Ecclesia ignoratqs ad prædestinationē pertineat.*

c Non poterit. ꝫ.xxv. dist. qualis. contra. Sol. hic de mortali, ibi de veniali: sed nisi signa pœnitentię, &c. extra de sent. excom. à nobis. ꝙ dic vt no. xxvj. quæ. vj. si aliquis.

d His autem. ꝫ. xxvj. q. vj. his qui.

e Deneganda. Ita quod nec appellatio valet: extra de appel. qua fronte.

f Veniæ. Scriptū est enim: spiritus sancti gratia, tarda nescit habere molimina. argumentū vigesimasexta quęstione sexta. agnouimus.

g Per indicia. arg. ff. de le. iij. nutu. ff. de noua. delegare.

h Testimonia. Supra xxvj. q. vj. qui recedunt. ꝫ. de consec. distin. iiij. ægrotantes.

i Fidelium. Maxime, quia etiā infidelis testimonium pro catholico dare potest. ꝫ.ij.quæ.vij. si hæreticus.

k Regula. Extra de hære. sicut. ꝫ.j. q.vij. quoties. & c. conuenientibus. & ca. saluberrimum.

Nemo potest bene. Hæc est tertia pars huius ij. partis dist. in qua probat quod solus Deus dimittit peccata: sed sacerdos est minister & de omni peccato. Io. de Fant.

l Nemo. Adhuc probat, quod oris confessio & operis satisfactio necessaria est: cum solis sacerdotibus sit tradita potestas ligandi & soluendi. xj. q. iij. absit. ostendit etiam quod omni petenti datur venia.

reconciliationis admitterent a. & post pauca: Si autem aliquis eorum b, pro quibus domino supplicamus, quocunq; interceptus obstaculo, à munere indulgentiæ præsentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perueniat temporalem vitā humana conditione finierit: quod manens in corpore non receperit, consequi carne exutus non poterit c. & post pauca: His autē d, qui tempore necessitatis & periculi vrgentis instantia pœnitentiæ præsidium & mox reconciliationis implorant: nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda e: quia misericordiæ Dei nec mensuram possumus ponere, nec tempora definire: apud quem nullas patitur moras veniæ f conuersio. Et item. Ita ergo necessitati auxiliādum est, vt nec actio illis pœnitentiæ, nec communionis gratia denegetur, si eam etiam amisso vocis officio, per indicia g integri sensus quærere comprobentur. quòd si ita aliqua ægritudine fuerint aggrauati, vt quod paulò antè poscebant, sub præsenti significare non valeant, testimonia h eis fideliū i circumstantium prodesse debebunt: simul tamen & pœnitentiæ & reconciliationis beneficium consequantur: seruata tamen regula k canonum paternorum, circa eorum personas, qui in dominica fide discedendo peccauerint.

Item Ambrosius.

CAN. L.

Nemo l potest bene agere pœnitentiam, nisi quis sperauerit indulgentiam m: sed negāt n his oportere communionē reddi, qui præuaricatione o lapsi sunt. Deus autem nullum crimen excepit p, qui peccata q omnia donauit.

Item Ambrosius.

CAN. LI.

Verbum r Dei dimittit peccata: sacerdos est iudex s. Sacerdos quidem suum officium t exhibet v, & nullius potestatis x iura exercet. & paulò pòst. Dominus par ius & soluendi esse voluit, & ligandi: qui vtrunque pari y conditione permisit. Ergo qui soluendi ius non habet, nec ligandi z habet. & infrà. Certum est, ꝙ ecclesiæ vtrunque licet: hæresis vtrunq; non habet. Ius enim hoc solis permissum est sacerdotibus: rectè igitur ecclesia hoc vēdicat, q̄ veros habet sacerdotes: hęresis vēdicare non potest, quę sacerdotes Dei non habet.

n Sed negant. Quidam hæretici, vt Nouatiani. ꝫ. distin. iij. c. Nahum. §. item quod. & c. adhuc instat. xxiiij. q. iij. quidam. ver. Nouatiani.

o Præuaricatione. Id est, per præuaricationem apostasiæ, vel post primam pœnitentiam.

p Excepit. Cum dixit, In quacunque hora conuersus fuerit peccator, &c.

q Peccata. Arg. contra. ꝫ. ead. capi. importune. §. quod autem. sed ibi soluitur. & intelluge hoc de finali impœnitentia.

r Verbum. Id est, filius Dei: qui dicitur verbum: quia sicut per verbum manifestatur voluntas alicuius, ita per filium voluntas patris. argumentum xxij. quæstione secunda. is autē. Vel verbum, id est, prędicatio, quæ quandoq; est causa contritionis, & ita per consequentiam remissionis. Et nota ꝙ licet dicat verbum, non tamen propter hoc excluditur spiritus sanctus, per quē etiam dicūtur peccata dimitti. ꝫ. quęstione j. remissionē. nec pater: quia inseparabilia sunt operatrinitatis. de consecr. distinct. iij. omnes. xxviij. quæstione j. sic enim. quandoque etiam ecclesiæ charitas dicitur dimittere peccata: vt de consec. dist. iiij. ecclesiæ charitas. [redacted]

s Iudex. Id est, minister. ministerio enim, non authoritate habet dimittere. de consecratio. distinctione iiij. aliud.

t Officium. Supra vigesimatertia quæstione quinta. remittuntur. supra xj. quæstione tertia. quomodo. & capitulo, audi. officium, id est, orationem. j. quæstione. j. remissionem. [redacted] — 24. q. 5 ca. vlti. Arc.

m Indulgentiam. Quæ obtineri non potest nisi supplicationibus sacerdotum: vt ꝫ.c.proxi.

v Exhibet. In moderanda satisfactione. infra ead. mensuram.

x Potestatis. Id est, nulla sua potestate.

y Pari. Illa scilicet, si diligis me, pasce, &c. extra de electio. significasti.

z Nec ligandi. ff. de reg. iur. nemo qui condemnare

non poteſt, abſoluere poteſt. xxj. diſtinctio. inferior. ff. de regulis iur. qui condemnare. habes tamen quatuor exceptiones 1. j. de confecra. diſtin. iiij. ſanctum. extra de senten. excommu. tua. C. vbi ſenato. quoties. §. adeo. C. de offi. procon. l. ij.

Ad hius declarationẽ videas quod nota. xxj. diſtin. inferior. i gl. j. cap. iij. libro j. de pœnitẽtia.

[a] POteſt fieri.

Hæc eſt quarta pars huius ſecundæ partis diſtinctionis. [b] Neget. Et ita peccat mortaliter: quia nulla cõditione debet ad hoc adduci: vt xxij. q. ij. primum. & xj. q. iij. nolite. xxxij. q. v. c. ita ne. vnde in epiſtola ad Romanos. peccatum fuit Petro ore denegare, cum corde adorare. i. diſt. fideliter.

[c] Adoret. Id eſt, credat et diligat vt prius. licet enim nõ habeat charitatem, reputat tamen eum dominum ſuum.

[d] Indigum. ſ. di. 50. presbyteros.

[e] Non valere. Nõ tamen valet, quo ad vitam æternam, niſi fiat cum charitate. ſi enim tradidero corpus meum ita vt ardeam, &c. vt prima quæſtione prima. vide. Vel loquitur de eo qui poſtea pœnitet. argu. j. di. iij. ſepties. Et ita eſt argu. hic quod Deus remunerat opera mortificata per peccatum. j. diſt. iij. §. hæc itaque. & cap. non eſt tam iniuſtus.

Opera mortificata vtrum remuneretur à Deo.

Ioan. 11. b

[f] Vulgus. Infra di. iij. ille rex. ver. ſancti. & eſt pars ca. eiuſdem, ſcilicet Ambro.

[g] Patietur. Quaſi dicat non, ſi poſtea pœnituerint. Vel dic ſine venia, id eſt, pœnæ alleuiamento. j. diſtin. iij. pium. per hoc datur intelligi, quod pœnitenti peccata dimittuntur.

[h] Pedes. Id eſt, affectus inferiores, ſcilicet venialia.

[i] Quod. Scilicet quod claues non habent.

[k] Petri hæreditatem. Id eſt, innocentiam: vt ſ. di. xl. non nos. Vel Petri hæreditatem, id eſt, poteſtatem dimittendi peccata.

[l] Sedem. i. eccleſiam, à qua ſunt alieni per ſchiſma.

[m] Impia. Xciij. diſt. qui cathedram.

[n] Debilitandum. Per infirmitatem vel aliud incommodum. Sæpe enim diabolus nititur vt homo patiatur ægritudinem vel afflictionem, vt ſic irascatur & Deum offendat. ſed ſæpe per talia recognoſcit peccatum ſuum, & compungitur, & armatur contra diabolum, vt Iob, & ſic diabolus illuditur. fortior enim reſurgit poſt lapſum: vt 50. diſtinctio. ferrum. Infirmitas ſæpe nos armat con

[o] Pro omnibus. Quo ad ſufficientiam, non quo ad efficaciam: quia non niſi pro ſaluandis. ſ. de conſe. diſt. iij. ſemel. & ca. iteratur 2. tra diabo

[p] Corporis. Hu. in ſcripſ. cõuertit hanc literam ſic, id eſt, quoties ſumimus ſacrum corpus, nobis peccata dimittuntur. Sed tu dic vt ſ. ead. gloſ. vlti. Quãdocunq; enim interius conteritur 3, ore cordis corpus Chriſti ſumimus 4. ſ. de conſe. di. iij. quid ſit ſanguis. in princi. ſed peccata adulto ſine confeſſione & contritione nõ dimittuntur. ſ. ea. di. tres. vnde cum dimittuntur, corpus Chriſti ſumitur. viij. q. j. 3 Alias cõfitemur. 4 Spiritua liter per ſi dem. Pet.

[q] Manifeſta. In hoc facit c. ad propoſitum.

[r] Sacramenti. Id eſt, eccleſiaſticæ vnitatis. vt xxiij. quæſtione iiij. nemo. in fine. de qua quilibet vere pœnitens efficitur: vt infra diſtinctio. vj. qui vult. verſicularet. vel ſacramenti, id eſt, corporis & ſanguinis Chriſti: quia ex quo quis vere pœnitet, digne poteſt ſuſcipere corpus & ſanguinem Chriſti. & ſecũdum hoc eſt rectus ordo in ſuperiori litera: & eſt ſenſus, ſumimus digne, id eſt, poſſumus ſumere digne. Pœnitens vere, poteſt digne Chriſti corpus ſumere.

[s] Quantuslibet, CAIVS. Innehitur Ambr. contra prædictos hæreticos, dicens, quod illi qui dicunt aliquẽ iterum pœnitere non poſſe, volunt eos qui per contritionem ſuſcitati ſunt, iterum interficere: ſicut Iudæi voluerunt interficere Lazarum à domino reſuſcitatum.

[t] Mortui. Tangit de Lazaro, & de ſorore Martha quæ dixit domino præcipienti ſibi tolle lapidem: domine iam fœtet.

ADDIT

Idem.

CAN. LII.

[p] POoteſt fieri [1], vt aliqs victus ſuppliciis, ſermõe neget [b] Deũ, & corde adoret [c]. nunquid eadem eſt cauſa eius, qui ſponte negat, & eius quem tormenta inclinauerunt ad ſacrilegium? Non, quoniam in dignum [d] eſt, cùm apud homines valeat certaminis gratia, vt apud Deũ non valere [e] aſſeratur. nam ſæpe in hoc athletarum ſeculari certamine etiam victos, quoniam fuerunt certamina probata, hominũ vulgus [f] cum victoribus coronare conſueuit: maximè quos fortè viderit aut dolo, aut fraude excuſſos victoria: & Chriſtus ipſe athletas ſuos, quos viderit grauibus pauliſper ceſsiſſe ſupplicijs, ſine venia patietur [g] permanere? Nunquid non habebit remunerationem laboris, qui etiam aliquos proiecit? & infrà. Dicit Petro excuſanti, ne eius pedes [h] lauaret: niſi lauero tibi pedes, non habebis partem mecum. Quod ergo iſti conſortium tecum poſſunt habere, qui claues regni cælorum non ſuſcipiunt, ne

v. pars huius ſecundæ partis diſtinct. in qua dicitur q quantumcunque ſit peccatum magnum, tamen deletur à gratia. Ioan. de Fant.

CAN. LIII.

[p] QVantuslibet [s] ergo mortui fœtor ſit, aboleſ omnis, [t]

[u] Horum. id eſt, impiorum, ſcilicet Iudæorum.

[x] Succeſſores. Id eſt, imitatores: vt j. quæſtio. j. cito turpem.

[y] Itaque. de confecra. diſt. iiij. quæris.

[z] Non reuocat. Supra. xxij. q. ij. cap. ſi quælibet. §. quandoque. ſ. xvj. q. ij. viſis.

[a] Amplificat. Quia dimittis peccatum, & poſt ſeipſum confert: vt 50. diſt. pœnitens. de conſe. diſtin. iiij. nemo.

[b] Ad cœnam. Ipſe Lazar' ſcilicet vbi & ipſa Martha miniſtrabat quando fuit inuitata à Simone leproſo.

[c] HIs poteſtatis ſuæ. Poteſtatem. Scilicet dimittendi peccata, ſoluẽdi & ligandi.

[d] Hæreticos. Per Iudæos qui ſuſcitationem Lazari nõ credebant.

[e] Negat. Dicens, Vos in peccato veſtro moriemini. & hoc ſi perſiſtant in hæreſi: quia conuerſis præſto eſt indulgentia. xxvj. q. vj. ſi presbyter.

[f] Omne peccatũ. id eſt, magnum peccatũ. Vel ideo hoc dicit quia q ſi in hoc vno delinquit, fact' eſt omnium reus. ſ. diſt. v. fratres.

ADDITIO. j. diſtin. v. c. fin. extra de regul. iur. defleat. Archid.

[g] Qui veſtram. xlvij. diſt. cap. ſicut. §. neceſſe. & ibi, Conueniet nulli qui ſecum diſſidet ipſe. argu. ff. de ædili. edic. cum autem. §. excipitur. & alibi, Qui ſibi non parcit, mihi vel tibi quomodo parcet? Alia litera habet noſtrã, id eſt, à nobis accipere. xxiij. q. v. ſ. non licet.

[h] Pœnitentiam. non ergo licet accipere pœnitentiam ab hæretico, ſicut nec euchariſtiam: vt xxiiij q. j. c. vlti: ſed baptiſmum bene in neceſsitate: vt xxiiij. quæſtio. j. ſi quem.

[i] Arbitror. id eſt, certus ſum. nam quantuslibet ſit fœtor, aboletur per pœnitentiam: vt ſ. eadem. quantuslibet.

[k] Iudas. ſ. diſt. vj. qui vult. in princi.

[l] Geſsiſſet. ſed iuit ipſe ad diuiſos. ſ. diſt. iiij. Iudas.

[m] Emendationibus. ergo non ſufficit ſola cordis contritio. & ita facit ad propoſitum Gratiani.

[n] Et tegere. ſ. diſtin. iij. ille rex.

ADDIT

Alabaſtri fracto qd ſignificat.

[q] Vantuslibet. Hæc eſt ſententia. Quantumcunque ſit peccatum magnum, ſi ſit ibi vera pœnitentia, non eſt timendum de damnatione. Vbi ſacrum redoleuerit vnguẽtũ: [a] & ſurgit defunctus, & ſolui iubentur eius vincula, qui adhuc in peccato [b] eſt: tollitur velamen [c] à facie eius, quod veritatẽ gratiæ, quam acceperat, obumbrabat. Sed qa veniæ donatus eſt, reuelare faciem, aperire vultũ iubetur. Non enim habet quod erubeſcat [d], cui peccatũ [e] dimiſſum eſt. In tanta enim gratia domini, tantoque diuini muneris miraculo cũ oporteret vniuerſos lætari, cõmouebantur impij, & aduerſus Chriſtũ concilium congregabãt. Lazarum [f] quoque interficere volebãt [g]. Nõne meritò eorum [h] ſucceſſores [i] vos eſſe cognoſcitis, quorum duritiæ hæredes eſtis? nam & vos indignamini, & contra eccleſiam congregatis concilium, quia videtis mortuos in eccleſia reuiuiſcere, & peccatorum indulgentiæ reſuſcitari. Itaq; [k] (quod in vobis eſt) per inuidiã rurſus vultis interficere reſuſcitatos. ſed Ieſus nõ reuocat [l] beneficia: imò liberalitatis cumulos amplificat [m], reuiuiſcit ſolicitè ſuſcitatus, & celebrata reſurrectiõis gratia, lætus ad cœnam [n] venit.

Idem.

CAN. LIIII.

HIs poteſtatis ſuæ gratiã negat, quæ in remiſsione peccatorũ eſt) qui cęleſtem eius poteſtatem [o] diabolico ſpiritu ſeparant ab eccleſia Dei: vt omnium temporum hæreticos [p] & ſchiſmaticos compræhenderet, quibus indulgẽtiam negat [q]: quia omne peccatum [r] circa ſingulos eſt ac vniuerſos. & infrà. Quid mirum, ſi ſalutem negatis alĩs, qui veſtram [s] recuſatis? licet & illi nihil à vobis differãt, qui à vobis pœnitentiam [t] petunt. Arbitror [v] enim quòd & Iudas [x] potuit et tanta miſeratione Domini nõ excludi à venia, ſi pœnitentiam non ſolùm apud Iudæos, ſed apud Chriſtum geſsiſſet [y], & paulò poſt. Qui agit pœnitentiam, non ſolùm diluere peccatũ lacrymis debet, ſed etiam emendationibus [z] operire & tegere [a] delicta ſuperiora, vt non imputetur ei peccatum.

Ioan. 12. b

Pœnitentia in tribus conſtituitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOnnulli. Hæc est sexta pars secundæ partis huius dist. in qua reprehendit eos, qui paruas pœnitentias postulant à sacerdote propter fastidium benefaciendi. Ioan. de Fant.

a Ligare. in se onus pœnitentiæ suscipiendo: quod potest & debet quã doque sacerdos. ſ. di stin. vj ca. j. Vel indiscrete soluẽdo. ar gu. 50. distin. si quis præpostera.

b Nolite. ſ. xj. q. iiij. nolite.

c Canibus prius. iam enim post pœnitentiam canes nõ sunt. & intellige ea nibus, id est, manifestis. nam de occultis secus. de confecr. distinc. ij. nõ phibeat.

d Ante porcos. id est, peccato sordidatos.

e Consortia. quia summa & ima sociatur, &c. vt de consecra. dist. ij. quid sit sanguis. & xiij. dist. in mandatis.

f SVnt qui. Sic medium. id est pœnitentiã, per quã consequuntur remedium, vel cõmunionem, de consec. dist. ij. si quis intrat ecclesiam. & ſ. ea. qui sanctus.

g Facilius. ſ. ead. distinc. iij. c. j. §. hæc de charitate. & capteriuntur.

h Congrue. & ita est argu. quod facilius de nouo aliqd acquiritur quàm re cuperetur amissum: vt ſ. distin. iij. reperitur. & dicit Boëthius: Facilius est ad virtutem erigere nouos, quam reuocare veteres vel præteritos.

i Acquirendæ. In hac vita supple, & tunc congrue sequitur, vbi, &c. vel dic vbi, id est, in pœnitentia debent cessare quæ sequuntur. Vel sic ordina litteram: renuntiandum est seculo, vbi acquirendũ est.

k Ambitio dignitatis. quæ reprobatur. viij. quæſt. j. in scripturis.

l Vini effusio. quæ reprobatur. ſ. xxxv. dist. c. j.

m Copulæ coniugalis vsus. qui quandoque minus licitus est. xxxij. q. iiij. origo.

n Seculo. quo ad ambitionem dignitatis. xl. distinctio. multi.

o Dormiendũ non est in scholis. Natura postulet. arg. contra illos qui dormiunt in scholis. & ita debemus propriam naturam expugnare, licet contraria sit medicina. ſ. de consecr. dist. v. contraria.

Idem in eodem.

CAN. LV.

NOnnulli enim ideo poscũt pœnitentiam, vt statim sibi communionem reddi velint: ñ non tam soluere se cupiunt, quam sacerdotem ligare[a]. Sua enim conscientia non tã se exuunt, quàm sacerdotem induere cupiũt, cui præceptum est: Nolite[b] dare sanctũ canibus[c], neque miseritis margaritas ante porcos[d]. hoc est, immũdis spiritibus, sacræ communionis nõ sunt facilè tribuenda cõsortia[e].

Idem in eodem.

CAN. LVI.

SVnt qui arbitrantur hanc esse pœnitentiã, si abstineant à sacramentis cęlestibus. Ii seueriores in se iudices sunt, qui pœnam præscribunt, si remedium[f] declinant, quos ob pœnam conueniebat dolere, quia cælesti fraudarentur gratia. & paulò pòst. Facilius[g] autem inuenitur, qui innocentiam seruauerit, quã qui congruè[h] egerit pœnitentiam; peccati, vbi acquirendæ[i] ambitio dignitatis[k], vbi vini effusio[l], vbi ipsius copulæ coniugalis vsus[m]: renuntiandum seculo[n] est: & ipsi somno minus indulgendũ est, quàm natura postulet[o]. interpellãdum est gemitibus: irrumpendum est suspiriꝭ: sequestrandum est orationibus: viuendum est ita, vt in tali[p] vita huic moriatur vsui. semetipsum homo abneget, & totus immutetur. & infrà. Nemo in peccatis[q] posit[r], arrogare sibi debet authoritatem aut vsurpationem sacramẽtorum: quia scriptum est, Peccatis quiesce[s]. & paulò pòst. Dicimus[t] ergo agendam pœnitentiam, & eo tempore, quo culpa deferuescat[u] luxuriæ: & in peccati captiuitate positos reuerẽtiores[v] nõ vsurpatores esse debere: & infrà. Nam si Moysi accedere propius gestienti, vt cognitionẽ cęlestis mysteriꝭ audiret, dicitur: Solue[x] calceamentũ pedũ tuorum: quanto magis animæ nostræ pedes[y] exuere vinculis corporalibꝰ & nexu mũdi istiꝰ gressus eius debemus, absoluere[z]. & ifrà. Nihil est, quod tam summi dolo-

p In tali. quia maioris est pœnæ inter homines viuere, &c. C. de apostat. ij qui sanctam.

q In peccatis. Mortalibus: quia cum veniali non prohibetur. de consec. dist. ij quotidie.

r Quiesce. id est, abstine à sacramentis. argu. contra promouẽdos q post baptismum peccauerũt. xxv. di. primũ.

s Dicimus. Hic agit de tempore agẽdæ pœnitentiæ. quasi dicat, si in iuuentute nõ pœnituim⁹, saltem in senectute pœniteamus. Pœnitẽdi tempus.

t Deferuescat. alias defuescat. ſ. dist. iij. in salicibus.

ADDITIO.

quod not. xxij. qõ. ij. ancillam. in fi.

u Reuerentiores. i. propter reuerẽtiam abstinere ab eucharistiæ perceptione.

x Mysteriꝭ. scilicet quare rubus ardens non comburebatur in monte Oreb. Rubus est virgo Maria. ignis ardẽs in rubo nec cõburens, est spiritus sanctꝰ in beata Maria: q descendens in eam nõ violauit eam. Et secundũ hoc q̃ sequitur, solue calceamẽta, &c. si intelligit calceamentum q̃ fit de mortuis animalibus, est prauus intellectus Pharisæorum dicentiũ: si peperit, ergo cum viro concubuit. dicitur ergo Moysi, id est, cuilibet Christiano, solue calceamẽta, &c. id est, exue talẽ intellectũ. fallit in beata Maria, quæ virgo ante partum & post partum Christum peperit. Rubus ardens q nõ comburebatur, q̃d repræsentabat.

y Solue. i. opera mortua de affectibꝰ tuis: quia nullus digne conspicere vel Deũ videre potest, nisi exuta terrena & mortalia vitia deponat. vnde talis veterũ cõsuetudo erat, vt si spõsus spõsam repudiaret, in signũ repudij discalceari iubebat. de hoc dicit. viij. q. j. olim. & ideo Moyses discalceari iubet, ne ad ecclesiã quæ in rubo significat, quasi sponsus accedat calceatus. hoc enim seruãdũ est Christo, qui verus est spõsus: de quo Ioãnes ait, Cuius nõ sum dignus soluere corrigiã calceamẽti eiꝰ, &c. de cõse. di. iiij. p aquã. Deus videri potest, quo videri potest. Conuertũ ad veterũ repudiũ. Pedes pro affectionibus.

z Pedes. id est, affectiones. vnde Aug. super illum Io cum, In laqueo illo quem abscõderunt, comprænsus est pes eorum, dicitur pes animæ amor: & si est ad bonum, dicitur charitas: si ad malũ, dicitur cupiditas. piuntur.

a Absoluere. antequam ad sacramenta accedat.

Lapsus.

Infelicissimũ genus infortunij fuisse felicem.

a Lapsus. Hoc idem dicit Boethius, Infelicissimum genus infortunij est, fuisse felicem.

b Vnde. Id est, à quo statu. 50. dist. quia sanctitas.

c MIror. Priora. 50. dist. domino sancto.

d Eleemosyna. ſ. interior: vt ſ. dist. iij. c. ineasum. §. sed verba.

Vel exterior liberat à morte, id est, à peccato occasionaliter: quia citius illustratur. ſ. e. medicina. qa sicut secta filum introducit: ita timor seruilis charitatem, &c. ſ. dist. iij. qui vult.

e Semel. Hinc colige peccata nõ redire. ſ. dist. iiij. c. in domo. §. item secundum. & xxiij. quæstione iiij. si illic.

f Ab ea. Id est, à morte actualiũ peccatorum. de consecratione dist. iiij. capi. j. & ij.

Bona inchoata sunt facienda. Apoca. 3.

IMportuna. LAVS. Probat in hoc capit. quod instanter bona facienda sunt, licet quis sit in mortali peccato, vt impetret veniam, sicut Chananea, et sicut amicus ab amico qui tres panes impetrauit.

Thobi. 4. b

latro etiam meruit veniam. & alijs exemplis vtitur.

g Cum seris. Id est, taciturnitate prædicatorum.

h Ostio. Id est, intelligentia scripturarum.

i Nocte. Id est, in profundo vitiorum positus.

k Panes. Id est, fidem sanctæ trinitatis.

l Precibus. Illis scilicet, „Deus propitiusesto mihi peccatori.

Mat. 20. b

m Vincitur. Quia regnum cælorum vim patitur. ſ. q. iij. saluator.

Lucæ 11. a

n Perijt. Id est, perire meruit. similis expositio. 24. quæ. iij. si quis nõ recto.

o Sterit. Id est, non perijt.

p Martyrium. Non in rei veritate fuit martyrium, sed propter similitudinem facti. Vel ideo dicitur pœna conuersa in martyrum, quia per fidem & patientiam quam tũc habuit, dignus fuit æterno præmio, ſ. vt intraret statim ad vitam, sicut & illi qui patiuntur martyrium: vt ſ. de consecra. dist. iiij. baptismi vicem. contra. ibi enim dicitur q̃ latro non pro nomine Christi crucifixus est, sed pro meritis facinorum suorum. & pœna non facit martyrem, sed causa: vt dicit Augu. quare martyriũ non fuit: q̃ & verũ est. Eius ergo pœna martyrium dicitur ratione externi præmij quod quasi martyr recepit cõfitendo, vel ratione confessionis, quam in patibulo habuit. sicut enim martyr, sic latro inter pœnas Christum confiteri non timuit. Alias superatur. Lucæ 3. b Lucæ 18. Lucæ 23. f

q Lenitatis. Argu. iudicem potius debere sequi miseri cordiam, quam rigorem. vigesima quarta quæstio. ij. legatur. ſ. distinct. quadragesimaquinta. licet plerunque. supra secunda quæstione v. quanto. supra distinctione lxxxvj. odio. Lucæ 15. g Mat. 18. d

Quod autem. Hæc est iiij. pars di. in qua probat q̃d omnia Deus dimittit pœnitenti. qui autem moritur impœnitens, ille peccat in spiritum sanctum, cui nunquam dimittetur. Ioannes de Fant.

r Authoritate Ambrosij. Supra ead. nemo potest. ſ. ea. importuna. r. Ioã. 5. d

s Denegatur. Id est, videtur denegari.

t Est peccatum. Aliter hic exponit magister istam authoritatem, quam exponatur ſ. ea. §. potest. & exaudi authoritatẽ istam de peccato in spiritum sanctum: vt exponit August. ſ. ead. §. potest. Ecci. 12. c r. Regũ 2.

u Alibi. In libro Iesu filij Syrach.

x SI sacerdos. In libro Regum.

y Non semper. ſ. xxxij. q. vij. quid in omnibus.

ff.commo.l.ad eos.ff.loca.l.sed & de damno.

a Difficultatem. Hoc referas ad delicti varietatem, & ad intercessorem spiritualem.

b Deus quis. Quia imago, & etiam qualibet fidelis anima. j.di. proxima. illa anima. sed & homo habet similitudinem Dei. j. xxxiij.q.v. hæc imago. Triplex est igitur imago siue similitudo. identitatis secundū quam tantum filius Dei est imago patris. imitationis, secundum quam dicitur quod magna nauis est imago alicuius domus, & discipulus magistri. similitudinis expressę, vt sigillum in cera depingitur.

Imago est triplex.

Mat.24.b

Psalm.82.

c Rogasse. Pro peccatis Hierusalē, vnde in libro Macha. legitur quod Iudas Machabæus cum deberet pugnare cum suis paucis, contra Nicanorē qui erat cū multis, ad cōfortationem suum retulit somnium quod in præcedēti nocte viderat, in hunc modū. Viderat Oniā sacerdotem manus ad cælū protendentem, & orantem pro populo Iudæorū, & postea apparuisse aliū virum ætate & gloria mirabilem circa illum Oniam, et dixisse, Hic est amator populi Israel: hic est, qui multum orat pro populo, et pro ciuitate sancta.

1.Ioan.5.d

Iudæ machabæi somnium.

Exo.32.g

runt, sed potius difficultatem[a] vel raritatem notant: vt est illud Euangelij, Quis putas est fidelis seruus & prudens, &c. Hinc etiam Ambrosius, Deus quis[b] similis erit tibi? non vtique vllus: quia imago Dei patris, filius est.

Similiter accipiendum est, quis orabit pro eo? hoc est, singularis uitæ aliquis, debet orare pro eo, qui peccauit in domino. Nam quomodo Ioannes diceret, non orandum pro delicto grauiori, qui cùm legisset Moysen rogasse[c] & impetrasse, ubi erat præuaricatio uoluntaria: qui sciret etiam Hieremiam[d] rogasse? Potest etiam secundum Aug. aliter intelligi illud Ioānis: Est peccatū ad mortē, &c. ut nulla sit eius & superiorum contrarietas: ait enim, est peccatū ad mortē, &c. non pro illo[e] dico ut roget quis. de quo peccato, quoniam expressum nō est, possunt[f] multa & diuersa sentiri. Ego autem dico peccatum esse, fidem quæ per dilectionem operatur, desere re usq; ad mortē[g]. hoc est etiam blasphemia in spiritum sanctum, quam neque in hoc sęculo, neq; in futuro rēmittendam[h] dominus in Euangelio asseruit. siue autem delectatione peccati, siue desperatione ueniæ, usque ad mortem quis in peccato perseueret, iustum est, ut sine fine puniatur, qui sine fine peccauerit.

Vnde Gregorius Papa.†

CAN. LX.

VOluissent iniqui, si potuissent, sine fine viuere, vt potuissent sine fine peccare. Ostendunt quia in peccato semper viuere cupiunt, qui nunquam[i] desinunt peccare, dum viuunt. Ad magnam ergo iustitiam iu-

h Remittendam. Peccatum in spiritum sanctum dicitur generaliter omne peccatum mortale: quia qui vnam personam offendit, & aliam. specialius vero peccatum est, quod ex odio vel ex malignitate procedit. nam spiritus sanctus est amor & benignitas, secundum alios peccatum in spiritum sanctum est obstinatio mentis. Est autem obstinatio mētis in peccato obdurata pertinacia, quam impœnitētia finalis comitatur. prouenit autem huiusmodi obstinatio interdum ex desperatione: puta cū quis credit suorum delictorum magnitudinem diuinā misericordiam excessisse, & ob hoc de vitijs ascēdit ad vitia, iuxta illud qd' ait Cain: maior est iniquitas mea quā vt veniam merear: vt j. §. denique. Interdum ex præsumptione: puta cum quis securus delinquit. tāquam Deus pro temporali flagitio non sit æternum suppliciū daturus. in quo peccati genere refert Hierony. se Originem deprehendisse, qui post mortem anathematizatus est: vt xxiiij. q.ij.c. vlti. ver. item si ad tempora. Vel putās in articulo mortis sufficienter pœnitere vt latro: de quibus Apostolus: Maledictus homo qui peccat in spe. Item in spiritum sanctum peccatum est secundum alios, fraternæ gratiæ inuidia: puta si de gratia à Deo fratri collata inuideas, ne tibi præferatur. arg. s. viij. dist. qui contempta. Item secundum alios, peccare in spiritum sanctum est blasphemia in personam spiritus sancti. de talibus habetur de conse. dist. iiij. hi vero hæretici. Item secundum alios peccatum in spiritum sanctum est finalis impœnitentia: peccatum scilicet quod durat vsq; ad mortem, vt vs;, inclusiuum sit. quod hic Augustinus potius velle videtur. j. di. iij. inte hæc hircum. Sed solet quæri vtrum finalis impœnitentia possit desinere esse? Resp. Iste terminus, finalis impœnitentia, duobus modis accipitur. Inest enim alicui impœnitentia finalis, quando non habet propositum pœnitendi: hoc potest desinere esse: quia hoc propositum potest habere in hoc instāti, & cras non. Item est etiam finalis impœnitentia quædā qualitas quæ inest alicui ex eo quod nunquā pœnitebit: ista non potest desinere esse subiecto existente: quæ si ponatur, oportet dici quod nunquam eam habuit.

Peccatum in spiritū sanctū qd' dicitur, & quot sunt eius species.

Marc.3.d

† lib.iiij. dialogorū c.xliij.

Impœnitentia finalis capitur duobus modis.

Supradicta breuiter cōprehendas & dic quod sex modis in spiritū sanctū peccatur: duobus modis erga Deū, præsumptione, vt Origenes, desperatione, vt Iudas. infra c.di.iij. scelerator. Duobus erga proximū, odio fraternæ cogitationis, & impugnatione agnitæ veritatis. xj.q.iij. noli te timere. Duobus erga ipsum, finali impœnitentia et pœnitere tuisse. 17. q. 4. sunt qui. & ad hoc de quo etiam no. j. dist. ij icie dum. Arc.

d Hieremiam. Dei prophetam. extendisse autē Hieremiam dexterā, et dedisse Iudæ gladiū aureum, dicentem, Accipe sanctū gladiū munus missum à Deo, quo deijcies aduersarios populi mei Israel. qua visione cōfortati qui erant cū Iuda, impetum fecerūt in hostes, & Nicanorem interfecerunt, & xxx. millia de suis.

e Pro illo. Quia non sequitur quod in carne non promeruit. s. e. multiplex. §. j. Dico vt pro eo non roget quis, post mortē. & ita exaudi pro peccato in spiritū sanctū: quod est finalis impœnitētia, vt hic innuit Augustinus: quo casu exaudi. s. xiij. q. ij. pro obeuntibus. licet H. illud intelligat de specialibus orationibus.

f Possunt. Arg. quod non est diffinitum, posse diffiniri. xxij. q. v. hoc videtur. arg. contra. xxxj. q. j. quod si dormierit. ij. q. v. consuluisti.

g Ad mortem. Vnde alibi Aug. Tanta labes est illius peccati, vt humilitatem pœnitentiæ subire non possit: quod quidem committit quisquis ex sola inuidia vnitatem ecclesiasticam impugnat, & diabolo scienter attribuit opera spiritus sancti. vnde nec Christus in passione pro talibus orauit: sed pro eis, qui ignoranter crucifigebant eum dicens, Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt.

Ecclesiasticam vnitatē impugnare grauissimum est.

i VOluisset. Nunquam. Assidue enim peccantium non miseretur Deus: vt s. xciij. di. diaconi. & venia impœnitenti, &c. xxiiij. q. ij. legatur. &

ideo

Universidad de Deusto Biblioteca

ideo semper obnoxij pœnæ persistēt: vt j. di. vij. in fi.

Ex his. Hæc est iiij. pars distin. in qua probat per xxxvj. autho. quod si quis non confitetur, non saluatur: si perijt, sufficit confessio quæ fit primo Deo, deinde sacerdoti, qui loco Dei iudicat. Io. de Fant.

a Ex his itaque. Infert ex præmissis authoritatib. vsque ad §. denique.

b Si nemo. s. ea. dist. nemo potest.

c Paradisum. Supra ead. distin. ecce nunc tempus.

d Frustratur. Supra ead. dist. agite.

e Consequi. Supra ea. di. c. nullus.

f Si solis. Supra ea. dist. verbum.

g Ligandi. Id est, imponendi satisfactionem vel relaxandi.

h Potestas. Nota solis sacerdotibus potestatem ligandi traditam.

i Supplicationibus. Supra ea. dist. multiplex.

k Denique. Ab isto loco vsque ad capi. quamobrem. probat xxij. authoritatibus, scilicet peccata non dimitti sine oris confessione: authoritates veteris testamenti inducit vsque ad §. in Euāgelio. Ab illo §. in Euangelio. vsque ad §. ex his. inducit authoritates noui testamenti: & post ex omnibus concludit in §. ex his. & omnes illæ authoritates intelliguntur, cū quis confiteri contēnit.

l Serpens. Id est, diabolus. qui serpente vtebatur, tanquam organo. vel intellige ad literā.

Matt.16.c

m Confessionem. Et quia in seipso inuenit originem peccati.

n Non reuocabatur. Quia irreuocabile fuit peccatum eius, & impossibile est eum reuocare ad pœnitētiam: vt j. distinc. ij. §. quod autem reprobi. ver. impossibile. hominis autē peccatum fuit remediabile, et hoc duabus de causis: quia totum genus humanum periérat de peccato Adæ, sed non tota angelica natura peccato diaboli. Item homo incitatorem habuit ad malum: quod non habuit angelus: & ideo per alium iste non debuit iuuari, sicut nec ille per se potuit surgere. & ideo peccatum diaboli fuit irremediabile, et nō peccatum hominis.

Peccatum diabolo fuit irremediabile. sed hominis remediabile.

dicantes pertinet, vt nunquam careant supplicio, qui in hac vita nūquam voluerūt carere peccato.

4 *Ex his itaque[a] apparet, quod sine confessione oris, & satisfactione operis, peccatum non remittitur. nam si necesse est, ut iniquitates nostras dicamus ut postea iustificemur: si nemo[b] potest iustificari à peccato nisi antea cōfessus fuerit peccatum: si confessio paradisum[c] aperit, ueniam acquirit: si illa solùm confessio utilis est, quæ fit cū pœnitentia: (in quo notatur aliud esse confessio, aliud pœnitentia: siue interior siue exterior accipiatur) si ille qui promittit ueniam, occultè apud Deum, non apud ecclesiam pœnitentiā agenti frustratur[d] Euangeliū, & claues datas ecclesiæ, promittit etiam quod Deus negat delinquenti: si nemo potest consequi[e] ueniam, nisi quantulamcunque, & si minorem, quàm debeat, peccati soluerit pœnam: si solis[f] sacerdotibus ligandi[g] soluendiq; potestas[h] à Deo tradita est: si nullus ueniam accipit, nisi ecclesiæ supplicationibus[i] ipsam impetrare contendat: concluditur ergo, quod nullus ante confessionem oris, & satisfactionem operis peccati abolet culpam.*

Denique[k] ut perspicua appareat, neminē sine confessione à peccato mundari, ab ipsius humani generis principio sumamus exordium. Peccato transgreßionis, primi parentes corrupti, à domino sunt requisiti de culpa, ut peccatum quod transgrediendo commiserant, confitendo delerent. Serpens[l] autem de culpa requisitus non est: quia per confeßionem[m] non reuocabatur[n] ad uitā. Cain quoque cùm primæ præuaricationi fratricidium addidisset, similiter à domino de culpa requisitus est, dum ei dicitur, Vbi est Abel frater tuus? Sed quia superbus peccatum suum confiteri noluit, potius mēdaciter negando Deum fallere conatus est, dicens: Nunquid custos fratris mei sum ego? indignus uenia iudicatus est. unde in desperationis profundum mersus est, dum ait: Maior est iniquitas mea, quàm ut ueniam merear. Vagus & profusus exijt à facie domini, significās eos, qui peccata sua confiteri dissimulāt, respectu diuinæ miserationis indignos haberi. Reges[o] quoq; qui ignorantia ducti, in Abraham deliquerant, non nisi eodē orante sanari meruerunt. In quo figuratur, quod paßiones[p] morum non sanantur nisi orationibus[q] ecclesiæ. Moysi quoque præcipit[r] dominus ut lepra[s] siue in cutè, siue

o Reges. Pharao[1] Rex Aegypti. de quo habetur s. xxij. q. ij. ca. vtilem. §. ecce quæ. & Abimelech[2] rex Geraræ, de quo habetur xxxij. quæ. iiij. nemo sibi. & s. xxxiij. quæstio. j. si per sortiarias.

1 Genes. xij.c

2 Genes. xx.c

Genes.4.b

p Passiones. Id est, delicta. xv. quæstione j. illa.

q Orationibus. Supra xxxiij. q. j. si per sortiarias.

r Præcepit. In leuitico.

Genes.4.b

s Vt lepra. Id est, aliqua macula. Sūt autem quatuor genera lepræ. in cute, in capillis, in domo, in veste. In capillis lepra dicitur alopecia, fluētibus sanie capillis, si in caluitio vel in alia parte capitis albus vel rufus color inuentus fuerit, plaga lepræ est. In cute lepra cognoscitur, si in ea fuerit alba, id est, pallida albedo, vel pustulæ, & huiusmodi. lepra vestis erat macula alba vel rufa. Similiter in domo dicebatur lepra talis macula, & macula in pariete pallore vel rubore deformis. & omnia ista iudicabantur arbitrio sacerdotis. si enim in homine lepra nō erat perspicua, recludebat eū sacerdos in domo sua septem diebus: quibus expletis, si nō creuerat lepra, iterum recludebat eum alijs septem diebus. quod si nec tunc creuerat, mundum eum iudicabat: quia si scabies erat, lauabat homo vestimenta sua, & mundus erat. Cū vero perspicua erat

Gene.12.b

Gene.26.a

Leuit.13.b

lepra,

lepra, separabatur, id est, iudicabatur immundus ad arbitrium sacerdotis. et habebat homo vestimenta sua dissuta. i. facilia ad induendum vel exuendum, vt sic cognosceretur: & caput rasum[1], vt posset cognosci, osq; veste cõtectum, ne fœtorem loquẽdo diffunderet. & habitabat solus extra castra, ita vt à morbo nihil differre videretur. Itẽ si lepra vestis erat perspicua, combureba tur vestis. si dubia, recludebatur septẽ diebus. si creuerat macula, adiudicabatur lepra, si non creuerat ablueba tur vestis, & recludebatur aliis vij. diebus post quos si sacerdos inueniebat creuisse leprã, rumpebat eam. Similiter ostium domus leprosæ claudebatur vij. diebus post quos si sacerdos inuenisset creuisse lepram, iubebat erui lapides leprosos, & proijci extra ciuitatem, & domum radi intus, per circuitũ, & puluerem rasuræ spargi extra ciuitatem in loco immundo, et alios lapides substitui in domo, & luto alio liniri domum. quod si iterũ redierit macula, & perseuerans lepra est, destruebatur domus, & ligna, & lapides, & puluis extra ciuitatem proijciebantur in locum immundum.

1. Re. 16. c
1 Alias, nudum.

2. Re. 12. d

[a] In domo. Non dicit hic de veste et domo, cp ei ad literã possit lepra inesse, sed si dom[o] vel vestis offerret ab aliquo in ministeriũ deputãda, antea sacerdoti offerebat. & si aliqua inerat macula, qua à ministerio impediretur, sacerdotis iudicio relinquebatur.

3. Reg. 20. g

in domo[a], *siue in veste, siue in crine appareret, sacerdoti ostenderetur, & iuxta eius arbitrium separa*[b] *retur, eius iudicio contaminaretur*[c] *uel mundaretur. Saul quoque, cùm à spiritu maligno uexaretur, non poterat ad sanæ mentis officium redire, nisi prius Dauid psalterium arriperet, & coram eo psalleret, & ita ab eius uexatione cessaret Diabolus. In quo mysticè ostenditur, quod quicunque Diabolo propter peccata mancipatur, ab eius dominio eripi non ualet, nisi Dauid, id est, ecclesia psalterium accipiat, & coram eo psallat, id est, spiritualis gratiæ cum participem faciat, & salubriter admonendo, & piè pro eo orando, & exemplaboni operis sibi præbendo, Diabolum ab inuisibili eius uexatione compescat. Dauid quoque, cùm adulterium commisisset, & homicidium, non antè audiuit à propheta*[d]*, Translulit à te peccatum tuum dominus, antequam ipsum peccatum confiteretur: prius enim prophetæ peccatum redarguenti confessus est, & postea audiuit: Trãstulit Dominus peccatum tuum à te. Achab*[e] *quoq;, cùm de innocentis*[f] *sanguinis effusione sententiam comminantis Dei audiret, induit seipsum cilicio, satisfaciens Deo per pœnitentiam. Vnde Dominus ad Heliam ait, Quoniam Achab reueritus est faciem meam, non inducam malum in diebus eius. Niniuitæ cum audirent: Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuerteretur: ex edicto regis, & principũ pœnitentiam egerunt dicentes: Quis scit si conuertatur & ueniat & ignoscat Deus: & relinquat*[g] *post se benedictionem? Hac humilitate & satisfactione imminentem subuersionem euadere meruerunt: quorum exemplis euidenter ostenditur, q̃ nullus à Deo consequitur ueniam, nisi primum satisfecerit sibi per pœnitentiam. Nabuchodonosor quoq; propter superbiam suam à rationabili mente in bestialem*[h] *animum commutatus est, atque à regno suo profugus recedens, non antè regnum recepit, quàm conuersus Deum prædicauit. Denique plebs Israëlitica, ob culpam suæ transgressionis captiuitati tradita, non antè liberari meruit, quàm sua peccata confitens, Danielis & aliorum sanctorum precibus ueniam accepit. In Euangelio*[i] *quoque, uenientes ad Ioannem ut baptizarentur ab eo baptismo pœnitentiæ*[k]*, primùm confitebantur peccata sua: ostendentes quòd quisque debet peccata sua damnando confiteri, & innouationem melioris uitæ promittere, si regenerationis desiderat gratiam accipere.*

[b] Separata. Quo ad officium vel ministerium.

[c] Contaminaretur. Domus vel vestis vel cutis. i. contaminata vel immũda iudicaretur. Ionæ j. b

[d] A propheta. Scilicet Nathan.

[e] Achab. Infrà ea. distinctio. iij. §. ecce Achab.

ADDITIO.

Et 50. distin. cap. si post. §. econtra.

[f] Innocentis. Scilicet Nabutæ.

[g] Et relinquat. Scilicet nobis qui eum sequimur, vel post comminationem à se datam.

[h] In bestialem. 3. xvij. q. iiij. mirorum.

[i] In Euangelio. hic transfert se ad authoritates noui testamenti.

[k] Pœnitentiæ. Non remissionis: nam ueniẽtibus ad illud requirebatur pœnitentia: non autem in nostro baptismate quod remissionis est: vt j. de consecra. distinctio. iij. sine pœnitentia.

[l] Vel amicorum. Hoc enim Deus amat, vt multi rogent. s. e. fleat. Raboni

Christus quoq; alios legitur suscitasse à mortuis: alios à lepra mundasse: alios illuminasse: aliorum mẽbra paralysi dissoluta consolidasse. omnium tamen sanitatem, petitio propriæ uocis uel amicorum[l] *legitur præcessisse.*

Ioan. 11. c
Lucæ 17. c
Matt. 9. c
Marc. 1. a

Luca enim referente didicimus, quòd pro socru Petri prius rogatus est, quàm eam sanitati redderet.

Lucæ 4. f
Matt. 8. a
Marc. 1. d

[a] Raboni. id est, magister.

Lucæ 5. c
Mar. 10. g

[b] Mortuos. scilicet filium Archisynagogi, filium viduæ, & Lazarum.

Mortuos
1 Hunc
Christ[us]

[c] Quartum. Vnde hoc Gratia. habuit ignoramus: nisi dicatur hoc de Matth. infra. c. 8. hæo intelligi: cui §. econtra. cum Dominus dicit

domo, id est, in cogitatione secundum

Lucæ 18. f
Matt. 9. c
Lucæ 7. b
Ioan. 11. c

ret, sequere me, respondit Domino, Pater meus mortuus est: volo eum sepelire: & tũc Dominus ait, Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

[d] Pœnitens. David: vt j. distinct. iij. ille rex.

[e] Tacui. Peccata.

[f] Ossa. Virtutes, quibus anima sustentatur, vt ossibus corpus.

[g] Dum clamarẽ. tacitando me de meritis meis.

[k] Non claudet. id est, non constringet te finaliter.

[i] Nõ clauseris os. non confitendo.

[k] In profundo. vitiorum. vnde peccator cum[3] venerit in pfundum vitiorũ, contemnit.

a xvj. dist. nec licuit. extra de iudic. cum nõ ab homine. Arguidia.

[l] Pœnitentia. Non negetur. nam quod diffidentia ætatis, &c. xxxij. qõ. ij. ancillam. & j. ca. dist. vij. nemo.

Psalm. 31.

[m] Vulnerata. delictis.

[n] Non sufficit. Quo ad famam exteriorẽ. sufficit enim quo ad Deum, dũmodo nõ contemnat.

Psalm. 68.

[o] Per pœnitentiæ. j. ead. dist. si peccatum Dauid.

[p] Non sufficit. Sententiam. cõmitationis: vt xxij. q. iiij. incommutabilis. & in hoc similis est prætori, quo ad interlocutoriã. ff. de re iudi. quod iussit.

Psal. 129.

[q] Aliud. s. xj. q. j. aliud.

Matt. 3. a

[r] Reposcere. supra xiiij. quæsti. j. quod debetur.

Act. 17. c

[s] Propria. ff. de mino. ff. iudex.

Leprosus uerò ille, quem Dominus descendẽs de mõte mundauit, prius clamauit ad eum: Domine si uis, potes me mundare. quem postea tangendo mũdauit.

Cæcus quoque. dum clamaret ad eũ, Miserere mei fili Dauid: interrogauit eũ Iesus, Quid uis ut faciam tibi? ait, Raboni[a]*, ut uideã lumen. Tres quoque mortuos*[b] *audiuit, quos aliorũ orationibus reddidit uitæ.*

Quartum[c] *quoque discipulo nuntiante audiuit: sed quia defuerunt uiui, qui pro eo precarentur, resuscitari non meruit. Quibus nimirum exemplis euidentissimè datur intelligi q̃ ille quẽ grauioris culpæ macula inficit, nisi confessione proprij oris, uel ecclesiæ intercessione suffragante sanari nõ poterit. Hinc pœnitens*[d] *ille, qui prius tacẽdo peccata flagellari meruerat, postea correptus dicebat, Quoniam tacui*[e]*, inueterauerũt ossa*[f] *mea, dum clamarem*[g] *to tu die. Hinc Christus ex persona membrorum ait: Non absorbeat me profundũ, neque urgeat sup me puteus os suum. quod Augustinus exponit dicens: Puteus est humanæ iniquitatis profunditas: in quam si ecciderís, non claudet*[h] *super te puteus os suum, si tu non clauderis os*[i] *tuum. Cõfitere ergo, & dic, De profundis clamaui ad te Domine: & euades. Claudet super illũ Dominus, qui in profun-*

[k] contemnit. à quo mortuo uelut ab eo qui non est, perit confessio. Hinc idem propheta ait: Introite portas eius in cõfessione. ostendens ad portas misericordiæ non nisi per confessionem peccati, aliquem posse attingere. Hinc etiam beatus Ioãnes Baptista, & saluator noster exordium prædicationis suæ à pœnitentia sumpserunt dicentes, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorũ. Ostendentes ad regna cælorum neminem posse attingere, nisi primùm per pœnitentiã Deo curauerit satisfacere. Hinc etiam in Actibus Apostolorum legitur, quòd credentes ueniebant ad Apostolos, annuntiantes actus suos.

Psalm. 99.

Actu. 19.

Ex his omnibus facilè monstratur, sine confessione nullum ueniam posse promereri.

Hinc etiam Leo papa ait:

CAN. LXI.

SVfficit pœnitenti confessio, quæ primum Domino offertur, deinde sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedat.

Idem.

CAN. LXII.

POenitentia quæ dilata est, cũ studiosius petita fuerit, nõ negetur[l]: vt eo modo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata[m] perueniat.

Itẽ August. in sermone de pœnitentia.

CAN. LXIII.

NOn sufficit[n] mores in melius commutare, & à præteritis malis recedere: nisi etiam de ijs quæ facta sunt satisfiat Domino per pœnitentiæ[o] dolorem: per humilitatis gemitum: per contriti cordis sacrificium: cooperantibus eleemosynis & ieiunijs.

Item Ambrosius.

CAN. LXIIII.

NOuit Dominus mutare sententiã[p], si tu nolueris emendare delictum.

Item Leo papa.

CAN. LXV.

ALiud[q] quidem est, debita iusta reposcere[r], aliud propria[s] perfectionis amore contemnere. Illicitorum veniã postulantem oportet etiam à multis licitis abstinere, dicẽte Apostolo, Omnia mihi licent[t], sed non omnia expediunt[v].

[t] Licent. hoc exposui ff. xj. q. j. aliud.

[v] Expediũt. vt debitũ repetere: vt ff. xiiij. q. j. quod debetur. sed non expedit cũ scandalo. Itẽ temporalia accipere. j. q. j. iudices. Item oĩbus

Universidad de Deusto Biblioteca

bus cibis indifferenter vti licet.xj.q.iiij.ad mensam. sed non expedit.xxviij.q.j.omnes.Item vxorẽ gentilem derelinquere licet.xxviij.q.j.iam nunc.sed nec expedit:vt ead.q.j.sic enim.

a Qui sanctus. In pascha.id est,in transitu de vitijs ad virtutes: quia pascha transitus interpretatur.de consecr.dist.iiij.per aquam.

Peccati conscius, an possit ppria authoritate à communione abstinere.

b Peccator. Ex hoc videtur quod constitutus in mortali possit authoritate sua à communione sacramentorum abstinere, iuxta illud, probet se homo,& sic de pane illo edat,&c.& ideo laudatur mulier, quæ menstrua patitur,si ex reuerentia abstinet.§.v.distinct. ad eius.& arg.j.de consecra.dist.ij.quotidie.Sed contra.§.eadem distin.sunt qui arbitrantur.& cap.facilius.& j.ead.in actione. In contrarijs istis dicitur, quod nemo authoritate sua sed sacerdotis, debet abstinere à cõmunione altaris.Solu.abstinet quis peccati cõscius,aliquãdo propter reuerentiam:quod commẽdatur: vt hic, & in similibus.Aliquando propter satisfactionem delicti, putans talem abstinentiam prodesse etiam non iniuncta ei aliqua pœnitentia à sacerdote:quod inhibetur in contrarijs.

† Ad c.j Ioel. in cõmenta.

Mala.3.

Luc.12.d

Vnde si pœnitẽs habeat causam, quam negligere fortè non debeat, melius expectet ecclesiasticum, quàm forense iudicium.

Item Hieronymus in Malachia. †

CAN. LXVI.

QVi sanctus sacerdos est, & comedit in pascha [a] Domini, accingatur baltheo castitatis, & audiat cũ Apostolis: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Qui autem peccator [b] est, & quem remordet [c] propria conscientia, cilicio pœnitentiæ accingatur, & plangat, vel propria delicta, vel populi: & ingrediatur ecclesiam [d], de qua propter peccatum fuerat egressus, & cubet vel dormiat in sacco: vt præteritas delicias, per quas Deum offenderat, vitæ austeritate compenset.

Item in Amos propheta. †

† ca.ix. in cõmẽt.

CAN. LXVII.

SI agamus pœnitẽtiã, ipsum quoq; suæ pœnitebit sentẽtiæ. *Rursus* [e] *iuxta eundem* [f] *Hieronymum*, Promittit prospera, si pœnitentiã egerimus: quòd si negligentia dissoluamur, & illum pœnitebit sponsionis, promissaque mutabit †. Cuius rei exemplum Samariam & Hierusalem habere possumus: quorum alij de imminẽtibus supplicijs liberati sunt, alij quæ patribus promissa fuerant, perdiderunt.

† Aliàs reuocabit.

Item super Danielem. †

† ca.iiij. Dani.4.c

CAN. LXVIII.

QVamobrem [g] consilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis [h] redime [i], & iniquitates tuas misericordijs pauperum, si fortè [k] ignoscat Deus delictis tuis.

4.Reg. 20.a

Sed & in illo casu vbi ob reuerentiã abstinetur propter criminis conscientiam:distinguo,vt si scandalum ex eius abstinentia oritur,compelli potest à prælato suo ad sumẽdum eucharistiam,vel petendum:argu.j.de consec.dist.ij.si quis intrat.& ca.seculares.si vero non est scandalum,bene facit abstinẽdo.j.de consecr.distin.ij.quotidie.hodie tamen videtur tolli ista distinctio,vt extra de pœni.& remis.omnis.

c Remordet. secundum quod notat.§.xvj.quæstio.j.monachi.

Ecclesiæ ingressus quibus est interdicendus.

d Ecclesiam.id est,vnitatem ecclesiæ per fidem & charitatem.nec enim intelligi potest de ingressu corporalis ecclesiæ. Nemo nanque pro peccato aliquo abstinendus est,ab ingressu ecclesiæ,nisi sit excommunicatus vel interdictus ex iusta causa.j.ead.q.iiij.vir cum propria.xj.q.iij.excommunicatos.

SI egamus. CASVS. *Dicit Hieronymus in hoc capitulo quod sicut Deus propter pœnitentiam reuocat sententiam in contumaces latam:ita propter negligentiam pœnitendi dona reuocat quæ promisit. & hoc probat exemplis, scilicet Hierusalem & Samaria, Nabuchodonosor & Ezechia.*

e Rursus. verba Gratiani.

f Eundem. scilicet Amos, de quo locutus fuerat Hieronymus.

g Quamobrem. Illud tangit quod Nabuchodonosor vidit in somno arborem in medio terræ pertingentem vsque ad cælũ, & sub ea habitabant animalia & bestiæ, & in ramis volucres, & ex ea vescebatur omnis caro, & ecce vigil & sanctus de cælo descendit, & ait, Succidite arborem & ramos & fructus eius, & fugient ex ea bestiæ & volucres: sed germen eius in terram sinite: & cum feris sit pars eius, & ab humano commutetur cor eius, & septem tempora commutẽtur super eam. quod somnium Daniel interpretatus est, & ait: Tu es rex arbor ea, quæ inualuisti, & potestas tua in terminis terræ, & audiuisti principem altissimi sententiã super te: & ab hominibus eijcient te, & cum feris erit habitatio tua. fœnum vt bos comedes. septẽ tempora, id est, septem anni mutabuntur super te, & relinquetur tibi semẽ vel germẽ radicis, quia regnum tuum restituetur tibi. quãobrem audi consilium meum, peccata tua eleemosynis redime: forsan ignoscet tibi Deus. Post annum autẽ deambulabat rex in aula sua, & superbe loquebatur dicens, Nonne est hæc Babylon quam ego ædificaui in robore regni, & in gloria decoris mei? Adhuc erat sermo in ore eius & ecce vox de cælo dicens, Tibi dicitur Nabuchodonosor, regnum tuum trãsit à te, & cum feris habitabis septẽ temporibus, donec scias quod dominetur altissimus vniuersis regnis hominum. & statim ex hominibus abiectus est, & vt bos fœnum comedit, & rore cæli caput eius infectũ est, donec capilli eius in similitudinẽ aquilarum crescerent, & vngues eius quasi vngues auium.

Eleemosyna liberat à morte.

h Eleemosynis. Eleemosyne nanque à morte liberant peccatorem qui per delicta subruerat: vt j.ea.distinct.medicina.§.ead.dist.miror.

i Redime. Istud redime, ponitur priuatiue: quia proprie non est hæc redemptio. simile.ff commo.si vt.§.vlti.ff.de lege commiss.l.fundo.ff.quod vi aut clam.si vitem.§.ij.

k Si forte. Supra distinctione lxxxvj.non satis.dubitanter dixit: quia deesse potest contritio cordis. argu.§.ead.q.ij.admonere.& non valent eleemosynæ, nisi ex bono fonte, &c. vt lxxxvj.dist.nõ satis. Vel ideo sub dubietate posuit, ne securitas negligentiam

& ne

& negligentia offensam præstaret: vt infra ea. prædixerat. Vel ponitur forte, assertiue, vt in Euangelio: forsitan & patrẽ meum cognouissetis, &c. infra distinc.iiij.ne forte.ff.de rei vendi.item si.§.j.

a Non potest. Id est, non contingit hoc secundum eos, contra quos hic loquitur.

b Moriturum. Propter peccatum quod commisit quando superbiuit de victoria quam habuit de inimicis, eam sibi attribuens.

c Mutata est. Non per iudicij veritatem, sed eorum mutatione qui conuersi per pœnitentiam meruerunt liberari.

d Asserit. Dominus loquens Hieremiæ. & sunt verba Hierony. super Danielem.

e Alioqui. Id est, nisi præstaret indulgentiam agenti bona: cur infert mala agenti mala? & hoc sequitur. æquũ est enim: vt sicut male agentibus infert mala: sic bene agentibus parcat, & conferat bona.

f In reuerentiam. Id est, contra æquitatem reuerendam. vel ad hoc vt omnes eidem reuereamur tantum.

g Vitijs. Supra dist.lxxxvj. odio.

h Ad mensem. Xij. vsque ad annum peccata eleemosynis redemit, post superbiuit.

i Forsitan. Verba Danielis.

k Dubitet. i. proponat secundũ formã dubietatis. Vel dic vt §. in princi.

l Audacter. Supra viij. quæ.j. si ergo. xxxij.q.v. si Paulus. hoc aduerbium determinat verbũ vel participium. argu. hoc xciij. distin. diaconi.

Si prædixerit sententiam quæ mutari non potest [a]: quomodo hortatur ad eleemosynas pauperum, & misericordiã, vt Dei sententia permutetur? Quod facilè soluitur exemplo regis Ezechiæ, quem Esaias prædixit esse moriturum [b]: & Niniuitarum, quibus dictum fuerat: Adhuc quadraginta dies sunt, & Niniue subuertetur: & tamen ad preces Ezechiæ & Niniue, Dei sententia mutata est. [c] Rursus bona agenti, se asserit [d] polliceri indulgentiam: alioqui [e] & in reuerentiam [f] loquitur Deus se mala minari super gentem: & si bona fecerit, minas in clementiã commutare, rursum asserit polliceri. Et si malè fecerit, dicit suam mutare sententiam non in homines, sed in opera quæ mutata sunt. Neque enim Deus hominibus irascitur, sed vitijs [g]: quæ cum in homine non fuerint, nequaquam punit quod mutatum est. Dicamus quidem & aliter, Fecit itaq; Nabuchodonosor rex iuxta Danielis consilium, misericordias in pauperes, & idcirco vsque ad mensem duodecimum [h], in eo dilata est sententia: sed quia postea ambulans in aula Babylonis gloriatur & dicit: Nónne hæc est Babylon magna, quam ædificaui in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria nominis mei? Bonum misericordiæ perdidit malo superbiæ. Forsitan [i] ignoscet Deus delictis tuis. Cũ beatus Dàniel præscius futurorum de sententia Dei dubitet [k]: rem temerariam faciunt, qui audacter [l] peccantibus, veniam pollicentur. & tamen sciendum est, quòd Nabuchodonosor regi bona opera facienti venia repromittitur.

Esaiæ 38. Ionæ 3.b Hier.17.d Dani.4.e

Idem. †

CAN. LXIX.

VIde [m] benignum dominum, misericordiam cum sæueritate miscentem [n], & ipsius pœnæ modum iusta & clementi deliberatione pensantem: & ideo nõ in perpetuum interitum tradidit delinquẽtes, sed quanto (inquit) tempore seruierunt Cusarsaton [o], hoc est octo annis. Disce & hoc, ò tu auditor quisqs ille es, qui tibi conscius es alicuius erroris: & quãto tempore errasse te nosti, & quanto tempore deliquisti, tanto [p] nihilominus [q] tẽpore humilia teipsum Deo, et satisfacito ei in confessione pœnitentiæ: nõ expectes vt humiliet te Cusarsaton: & inuito te necessitas extorqueat pœnitentiam: sed ipse præueni ipsius tortoris duritiam: quia si te ipsum emendaueris: si te ipsum correxeris, pius, est Dñs, & misericors, qui vindictam temperet ab eo, qui illam pœnitendo [r] præuenit. Sed illud cõsideremus: quia donec seruierunt Cusarsatoni, qui traditi pro delictis suis fuerant, & nõ clamauerunt ad Dominum, nemo suscitatus est, qui saluare eos posset. cùm verò clamauerunt ad Dominum, tunc suscitauit [s] Dominus saluatorem Israël & saluauit eos.

m Vide. O tu auditor.

n Miscentem. §. di. xlv. disciplina.

o Cusarsaton. Quæ humiliatio eorum interpretatur in libro Iudicum: hic est Diabolus, cui humiliandæ & affligendæ traduntur animæ quæ Christi humilitate contempta, in superbiam se extollunt. Cusarsatõ iste fuit Rex Syriæ & Mesopotamiæ, cui seruiuit Israel viij. annis eo quod præuaricatus est in præceptis Domini, seruiendo idolis mortuo Iosue: quem liberauit Othoniel frater Caleph in quo erat spiritus Domini postquam populus clamauit ad Dominum tradito Cusarsaton in manus Othonielis in pugna quãdo pugnauit cõtra eum: vt legitur in lib. Iudicum.ij. & iij.

Cusarsatõ quid repræsentat.

† Habet hoc Origenes Homil.iij. ad c.iij. Iudicum.

p Tanto. s. saltẽ. & non plus. xlvij. distin. omnes.

q Nihilominus. j.di.iij.productior. contra. sed ibi de peccato primi parentis tantum. Vel de pœna interiori: hic autem de exteriori.

r Pœnitendo. §. e. di. voluissent. §. ex his. versi. quartum quoque.

s Suscitauit. Othonielem, id est, filiũ Cenez fratrem Caleph minorem' cui [1] Caleph Axam filiam suam dederat in vxorem pro eo quod dederat ei ciuitatem Cariathsepher. i. ciuitatem literarũ. hic ergo Othoniel quasi saluator filijs Israel est missus, cum super eos est dux cõstitutus à Domino. Interpretatur autem Othoniel tempus mihi Dei [2], hoc est aliquis militiæ cælestis angelus qui sibi tempus à Deo dispen

Othoniel fuit filius Cenez.

1 In quo fuit spiritus domini, & iudicauit Israel. de quo habetur Iudic.iij. ca.

2 Ita etiã ponit Hu. & Laur.

Universidad de Deusto Biblioteca

dispensatum accipiens mittitur in adiutorium eorum qui hæreditatem capiunt salutis. H.

[a] E Cclesia. Maculã. hęresis vel mortalis peccati. ṡ. di. xxj. quãuis. ṡ. ꝑxi. causa. q. iiij. recurrat.

[b] Rugam. scilicet schismatis vel venialis peccati.

[c] De ecclesia. ṡ. xxiij. q. iiij. forte. contra. & cap. hæc autem vita. cõtra. Sol. ecclesia quandoque large sumitur: vt granum & paleam complectatur. vt est in cõtrarijs. ṡ. xxxij. q. iiij. recurrat. Vel dic aliud esse de ecclesia, quod hic negatur de malis: aliud esse in ecclesia, qđ in contrarijs conceditur. Vel distingue. nam sunt quidam in ecclesia nomine & re, vt boni catholici: vt hic. quidã nec nomine nec re, vt præcisi. ṡ. xxiij. q. iiij. si qs à catholica. quidã nomine tantum: vt in contrarijs, quidam re tantum: vt de consec. dist. iiij. non dubito.

Ecclesia quatuor genera hominum continet.

[d] Et maculam. Vnde propheta: In peccatis dimisit matrẽ vestram: vt infra, trigesima quinta quæstione j. capi. vlti.

† cap. j. Amos in comment. Amos 1.

Idem.

CAN. LXX.

E Cclesia Christi est, non habens maculam [a] neq; rugam [b] aut aliquid istiusmodi, qui ergo peccator est, aliqua sorde maculatus, de ecclesia [c] Christi non potest appellari, nec Christo subiectus dici. Possibile autem est, vt quomodo ecclesia Christi, quę prius rugam habuit et maculam [d], et immunditiam, & postea restituta est, ita & peccator curat ad medicũ: quia non habent opus sani medico, sed male habentes: vt curentur vulnera ipsorum, & fiant de ecclesia quæ est corpus Christi.

Idem. †

CAN. LXXI.

S Vper tribus [e] sceleribus Damasci, & super quatuor non conuertam eum [f]. Iuxta [g] tropologiam [h] hoc possumus dicere. Primum peccatum est, cogitasse quæ mala sunt. Secundum, cogitationibus acquieuisse peruersis. Tertium, quod mente decreueris opere compleuisse. Quartum, post peccatum non agere pœnitentiam, & suo sibi complacere delicto. [i]

Idem.

[e] S Vper tribus. CASVS. *Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima ponuntur verba Amos prophetæ comminantis populo Damasci & Azaeli regi eius: qui x. tribus grauiter afflixerat: quasi dicat si Azael & populus Damasci semel vel bis tantummodo populũ meum esset persecutus, forsitan parcerem illi: sed quia diu expectaui eum ad pœnitentiam vt conuersus reciperet sanitatem, & ipse abusus patientia mea tertiò & quartò affligit: cogor mutare sententiam vt plagis corripiam eum. In secunda parte exponit verba prophetæ moraliter.*

Azahel fuit rex Damasci.

[f] Non conuertam eum. Non expectabo eum vt conuertatur, sed plagis corripiam eum. Vel lege interrogatiue, non conuertam eum? id est, nonne conuertam eum ab insania sua flagellando ipsum?

[g] Iuxta. Verba Hieronymi.

[h] Tropologiam. Id est, moralitatem. De hoc quære supra distinctione xxxvij. vino.

Tropologia, est moralitas.

[i] Delicto. Quasi dicat qui in tribus prioribus peccat, si pœnitet, conuertit Dominus ad eum vultum clementię suæ, si vero non pœnitet, auertitur ab eo vultus clementiæ suæ.

CAN. LXXII.

S Ecunda post naufragium tabula [k] est, culpam simpliciter confiteri. Imitati estis errantem: imitamini et correctum. Errauimus iuuenes, emẽdemur senes, iungamus lacrymas, & gemitus copulemus.

Idem.

CAN. LXXIII.

Q Via diuinitatis natura est clemens & pia, magisque ad indulgentiam quàm ad vindictã prona: quia nõ vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: si quis post lapsum peccatorum, ad veram pœnitentiam se conuerterit: citò à misericordiæ iudice veniam impetrabit.

Idem in malachia. †

CAN. LXXIIII.

N E forsitan peccati immemores, tardius reuertãtur: Adhuc, inquit, sedere vos faciam in tabernaculis, sicut in diebus festiuitatis: [l] vt quod facit baptisma [m], hoc faciat pœnitentia: & habitent in tabernaculis saluatoris, hoc est in ecclesia saluatoris.

Idem. †

CAN. LXXV.

P Rædixerat Hieremias [n] septuaginta annos desolationis templi: post quos rursum veniret populus in Iudæã, & reædificaret ibidem templum in Hierusalẽ. Quæ res non facit Danielem negligentem, sed magis prouocat ad rogandum: vt quod Deus promisit per suam clemẽtiam, impleat per eorum preces [a], ne negligentia & superbia pariat offensam. Deniq; [b] etiã in Genesi legim9 [c], cẽtum & xx. annos pœnitentiæ constitutos ante diluuium: quia tanto tempore, hoc est, centum annis noluerũt agere pœnitentiam, nequaquã expectat vt & xx. alij anni compleantur: sed infert antè [d], quod postea [e] fuerat comminatus [f]. Vnde & Ieremiæ dicitur ob duritiã cordis populi Iudæorũ: Ne ores ꝓ populo hoc: quia non exaudiam te. & ad Samuelem: Vsquequo luges sup Saul? quia ego abieci [g] eum. In cinere ergo & sacco postulat Daniel adimpleri, quod promiserat Deus, nõ quòd esset incredulus futurorum, sed ne securitas negligentiã, & negligentia pariat offensam.

[k] S Ecunda. Tabula. Procellarum huius mũdi: quia nauigamus tẽdentes ad patriam, & incurrimus naufragium ex peccato primi hominis, quo sumus morti addicti. Prima tabula est baptismus, vbi purgatur vetus homo, & induitur nouus. xxvj. di. deinde. Secunda tabula est pœnitẽtia, qua post baptismũ resurgimus. post baptismum enim lapsi si post pœnitẽtiam reuocari valẽt, sed non per baptismũ. H. ad literam prima tabula est nauis. Secunda tabula est scapha, qua in naufragio periculum vitatur.

Tabula, qua nauigamus in hoc seculo, est duplex.

Exech. 18.

[l] N E forsitan. Festiuitatis. s. scenophegiæ, in qua Iudæi singulis annis habitabant sub vmbraculis in memoriam xl. annorũ quibus in deserto fuerũt sub tabernaculis. quasi dicat ad literã: sicut enim olim vos de Aegypto liberaui, & habitastis in tabernaculis, sic & nunc educam vos de imminẽte captiuitate peccatorum si ad me reuerti volueritis.

Scenophegiæ festiuitas quæ erat.

† Hiero. capit. xiij. Osee.

Osee 12. e

In epistola Hiere.

† Hiero. ca. ix. Daniel.

ADDITIO. Per exitum de Aegypto significatur baptismus siue baptismi redemptio, per istam liberationem effectus pœnitentiæ. Petrus.

[m] Quod facit baptisma. Non tamen quodcunque vt j. de conse. di. iiij. sine pœnitentia. vnde semper ista duo quamuis interdictum generale ponatur, excepta intelliguntur: extra de sponsa. non est vobis. Item hoc facit pœnitentia q̃ baptismus, quo ad vitã æternam, non quo ad hoc vt petere possit quis iure suo dispensationem acta pœnitentia: vt extra de vo. ca. j. in fi. & ṡ. dist. vj. cap. j.

Baptismus & pœnitentia ministratur tempore interdicti.

[n] P Rædixerat Hieremias. In epistola quã direxerat ad transmigrationem Babylonis dicẽs: Cum impleri cœperint lxx. anni, visitabo & reducam vos ad locum istum.

[a] Preces. ṡ. xxiij. q. iij. obtineri.

[b] Denique. Alia ratione probat, quod ab oratione non est cessandum: quia si Deus videt homines negligentes, mutat q̃ prius ꝓmiserat.

Oratio sit assidua.

[c] In genesi legimus. Vbi dicit, non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est, id est, fragilis: eruntque dies eius cxx. anni. quasi dicat, spiritus meus, id est, indignatio & mea & ira mea non remanebit in homine in æternũ, id est, nõ erit æterna: quia non reseruabo hominẽ in æternis cruciatibus, sed ipsum hic puniam temporaliter, scilicet diluuio. hoc dicit propter illos qui in diluuio saluati sunt, & cõuersi ad Deũ.

Hominis dies sunt cxx. anni.

1 Supra ead. sed & continuo. Genes. 6. a

[d] Ante. nunquid etiam iudex potest hoc facere post datas inducias? argu. quod sic. ff. de re iudi. quod iussit. idem etiam dices in sententia lata sub conditiõe. extra de sen. excommunica. à nobis.

[e] Postea. ar. quod si teneris mihi librũ scribere ad certum terminum, & tantũ iam de tempore est lapsum quod in residuo scribere non possis, statim possum agere cõtra te. argu. ṡ. ij. quæstione vj. appellatore. ff. de verbo. obligat. hoc iure. Arg. contra ff. si quis caut. si eum. §. j. ff. de regul. iuris, nulla intelligit. contra. ff. de verborum oblig. insulam. vbi soluitur hæc cõtrarietas.

Hiere. 7. d

1 Reg. 16. a

Dani. 9. a

[f] Cõminatus. Pœnã scilicet diluuij.

[g] Abieci. Quantum ad præscientiã.

Item Ambrosius in sermone Domini in dominica de Abraham.

Operibus misericordiæ Deũ non emimus, sed nosmetipsos redimimus.

CAN. LXXVI.

M Edicina misericordiæ tollit peccata [h] magna. Habem9 plura subsidia, quibus peccata nostra redimimus. Pecuniam habes, redime [i] peccatũ tuum. non venalis est Dominus, sed tu ipse venalis es. Peccatis tuis venundatus [k] es: redime te operibus tuis, redime te pecunia tua. Vilis est pecunia, sed pretiosa est misericordia. Eleemosyna (inquit) à peccato liberat. crimina ergo eleemosynis [l] redimuntur.

Item Ioannes os aureum.

CAN. LXXVII.

M Edicamentum [m] fortius, quod maximè operatur in pœnitentia, hoc est eleemosyna: sicut in præceptis medicinæ medicamentum quidẽ herbas multas accipit, vnam autẽ dominãtissimam: sic & in pœnitentia dominantior ista herba & potentior est, & vniuersum ipsa efficit [n]. Audi enim quid dicit scriptura diuina: Date eleemosynam [o], & ecce omnia munda [p] sunt vobis.

Item Ambrosius in libro de pœnitentia.

CAN. LXXVIII.

D Eus [q] definitionẽ [r] non facit, qui misericordiam [s] suam omnibus promisit [t], & relaxandi [v] licentiam sacerdotibus suis, sine vlla exceptione [x] cõcessit. sed qui culpam exagge-

[h] M Edicina. Peccata. id est, pœnas debitas ꝓ peccatis. Nota, in hoc capit. peccata dici pœnas peccatorum, quæ eleemosynis redimuntur & relaxantur. vel eleemosynæ redimunt peccata, id est, ostendunt esse dimissa. Vel legitur de misericordia vel eleemosynæ virtute, quæ est spiritualis medicina animæ.

Eleemosyna redimit peccata.

[i] Redime. ṡ. xlj. distinctio. non cogantur. argu. ṡ. distinctio. lxxxij. presbyter.

[k] Venundatus. ṡ. xv. quęstione j. non est.

[l] Eleemosynis. ṡ. ead. distinctio. cap. omnis. §. alij. & ca. miror.

[m] M Edicamẽtũ. id est, eleemosyna. & loquitur per similitudinem: quia medicina est animæ.

[n] Ipsa efficit. Vbi deest opportunitas alia faciendi.

[o] Date eleemosynam. scilicet ordinate, à vobisipsis incipiẽtes, vt eam vobis primũ exhibeatis. j. distinct. iij. qui vult.

Eleemosynam primò nobis faciamus.

[p] Munda. id est, munde & sine peccato possidebitis alia.

[q] D Eus. CASVS. *Deus indifferenter quemlibet peccatorem recipit si pœniteat [r], & sacerdotibus licentiam relaxandi de pœna cõcessit, maiora tamẽ peccata maiori pœna punienda sunt.*

r Pœni- [redacted]

Lucæ. 1. a

[r] Definitionem. id est, distinctionẽ personarum, id est, nullum vere pœnitentem à se excludit: vt supra xxix. quęstione secunda. capitu. j. §. primo. Vel definitionem, id est, exceptionem peccatorum.

[s] Qui misericordiam. id est, remissionem peccatorum à se per misericordiam conferendam.

[t] Omnibus promisit. vere pœnitentibus. xxiiij. quæstione ij. capitu. legatur.

[v] Et relaxandi. id est, pœnam peccati dimittendi.

[x] Sine vlla exceptione. i. nullum excipiendo vel peccato

Universidad de Deusto Biblioteca

peccatorem vel peccatum: quia nullum peccatū est, de quo non possit quis pœnitere: vt ĩ. de consecra. dist. iiij. nemo.

a Exaggeret. id est, si maior fuit culpa maior sit dolor de culpa, vel satisfactio pro culpa.

Matt. 5. a b Maioribus. supra. xxiiij. q. j. non afferamus.

c Fleat. scilicet si manifestum fuerit crimen, & fleas, vt ꝓ te oret mater ecclesia.

Lucæ 7. b

d Et culpā id est, pœnam culpę si qua dignus es, post cordis contritionē per lacrymas & orationem ex toto deleas.

e Multi rogent. Hoc etiam faciunt episcopi, cū volunt suis nepotibus benefacere: et merito, q̄a personā Christi gerunt. xxj. distinct. in nouo.

Genes. 3. d

f Adam post. Statim. Arg. quod sentētia lata, statim executiōi mādanda sit: vt not. ĩ. ij. q. j. sicut. xj. q. iij. cum apud.

g Tres. Hæc est quinta pars distinctionis in qua ponit magister, quę sunt genera peccatorum. Ioan. de Fantu. Hug. autē sic ponit hunc casum. In hoc capit. ostendit Augu. tria esse genera, siue species pœnitentię. Vnum genus est ante baptismum de peccatis mortalibus: secundum est ante & post baptismū de peccatis mortalibus: postea ostēdit, quod sicut venialia quotidie subrepunt, ita quotidie sunt deflēda per aliquam satisfactionē: quia si multa collecta fuerint simul, ita grauabūt sicut vnū mortale.

h Actiones. Id est, tribus modis agitur pœnitentia, scilicet ante baptismum: vt ĩ. de consecra. dist. iiij. agunt homines post baptismum de mortalibus peccatis, & quotidie de venialibus. ĩ. dist. iij. de quotidianis.

Pœnitentia tribus modis agitur.

rauerit, exaggeret a pœnitentiam. Maiora enim crimina maioribus b abluuntur fletibus.

Idem.

CAN. LXXIX.

Fleat c pro te mater ecclesia, & culpā d tuam lacrymis lauet. videat te Christus mœrentem, & dicat tibi: Beati tristes, quia gaudebitis. Amat vt pro vno multi rogent e. Denique in euangelio, motus viduę lacrymis, quia plurimi pro ea flebant, filiū eius resuscitauit.

Idem.

CAN. LXXX.

Adam post culpam Deus statim f de paradiso eiecit. non distulit, sed statim separauit à delicijs, vt ageret pœnitentiam: statim tunica vestiuit eū pellicea, non serica.

Item Augustinus ad Felicianum.

CAN. LXXXI.

5 Tres g sunt autem actiones h pœnitentiæ, quas mecum vestra eruditio recognoscit vna est i quæ nouū hominem parturit k, do nec per baptisma salutare omnium prēteritorum fiat ablutio peccatorū. Omnis l enim qui iam suæ voluntatis arbiter cōstitutus est, cùm accedit ad sacramenta fidelium, nisi eum veteris vitæ pœniteat, nouam inchoare non potest. Ab hac pœnitentia cùm baptizantur soli paruuli, immunes sunt, nondum enim possunt vti libero arbitrio, quibus tamen ad consecrationem m, remissionemque originalis peccati prodest n eorum fides, a quibus offeruntur. Altera verò pœnitentia est, cuius actio per totam vitam istam, qua in carne degimus mortali, perpetua supplicationis o humilitate, subeūda est: quia primò nemo vitam æternā incorruptibilem immortalemq; desiderat p, nisi eum vitæ huius temporalis, corruptibilis, mortalis pœniteat. Nō enim sic quisque in nouam vitam per sanctificationē baptismi nascit̄, vt quēadmodum ibi deponit omnia peccata præterita, ita etiam statim mortalitatem ipsam carnis, corruptionemque vitæ deponat. Tertia verò est actio pœnitentiæ, quæ pro illis peccatis q subeunda est, quæ legis decalogus continet, & de quibus Apostolus ait: Si enim nosmetipsos r iudicaremus, à Domino non vtique iudicaremur s. & infrà. Est enim pœnitentia t humilium, & bonorum fidelium pœna quotidiana, in qua pectora contundimus, dicentes: Dimitte nobis peccata nostra, & c. Neq; ea dimitti nobis volumus, quæ dimissa in baptismo non dubitamus: sed illa vtique, quæ humana v fragilitate quamuis parua, tamen crebra subrepūt: quæ si collecta x contra nos fuerint, ita nos grauabunt, & opprim ent y, sicut vnum

i Vna est. Quæ fit ab adultis cum baptizantur, vel ante.

k Parturit. Propriè ponit̄ hoc verbum parturit. cum enim homo iam ꝓponit & meditatur quod baptizari velit, agere pœnitentiam incipit. quę pœnitentia nouum hominem parturit. id est, in nouum hominem. id est, de eo vetusto prius culpę vetustatem habēte, facit nouum hominē, id est, gratiæ nouitatem habentem. de consecr. distin. iiij. non dubito.

Pœnitentia nouum hominem parturit.

l Omnis. ĩ. de consecr. dist. iiij. omnis qui.

m Ad consecrationem. id est, sanctificationem vel satisfactionem.

n Prodest. id est, sacramentum collatum in fide eorum. Vel prodest q̄a offerunt eum.

o Supplicationis. quia semp debemus supplicare, vt ab eo liberemur.

p Desiderat. Cum effectu.

q Peccatis. Pro mortalibus. 1. Co. 11. f

r Si enim nosmetipsos. pœnitēdo, affligendo, damnādo nos de peccato.

s Iudicaremur. id est, puniremur ad pœnam.

t Est enim pœnitentia. modo redit ad secūdū articulū. Lucæ 11. a

v Quæ humana. ĩ. dist. iij. c. in casum. §. sed verba. & c. de quotidianis.

x Collecta. secundum illud, Et quæ non prosunt singula, multa iuuāt. Perinde ergo iudicandum est de pluribus minutis, vt de vno grandi & graui delicto, cui minora coaceruata æquantur, arg. ff. ex quib. cau. ma. necnon. §. si q̄s sæpius. & ff. de pac. l. si plures. arg. contra. ff. de iurisdi. omnium iud. l. si idem. C. de iudi. sancimus. §. penul.

y Et opprimēt. Illa multa venialia. i. cōtēpt' eorū & vilipensio

Veniale si placet, est mortale.

quod quidem peccatum est mortale. Vel ipsum veniale peccatum, est mortale dum placet: vt xxv. distin. §. nunc autem. versic. hinc etiā. alias enim ipā venialia in purgatorio consumetur, et salui erimus quasi per ignem. xxv. distin. c. qualis.

a Ieiunia. scilicet leuia: vel propter hęc, scilicet omnia.

Peccatum & delictū sunt idē. Matt. 6. b

b Si peccatum. hic dicit peccatum, inferius idē vocat delictum, & ita indifferēter vtitur his vocabulis Gregor. quod & in cōmuni vsu loquendi fit. August. tamē in quęstionibus Leuitici differentiam notat dicēs: Declinare à bono est delictum, & est peccatum facere malum. vnde apparet, quod peccatum mali est perpetratio. nā & opus est. ĩ. dist. iij. inter hæc hircum. delictum enim est boni desertio. quid est aliud delictum, quàm derelictum? Vel delictū appellatur propriè, quod ignorāter fit, iuxta illud: Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias, & c. peccatum vero quod sciēter.

c Punit. ĩ. eadem dist. c. si cui. § item sicut. & cap. porro. infra eadem dist. §. quæcunque.

ADDITIO.

Potest dici, quod peccatum ad prolationē corporis refert, iniquitas vero ad mentis acerbitatem. præcedit iniquitas, sequit̄ peccatum: sed grauior est iniquitas tanquam materia. Archi.

12. d

d Cum homine. Id est, per hominē tanquam ministrū: vt per hostem. arg. xxiij. q. v. c. remittuntur. xv. quæst. j. nec is. vel cum ipso homine, id est, cum homo punit se suffi

aliquod grāde peccatū. Quid enim interest ad naufragium, vtrū vno grandi fluctu nauis operiatur & obruatur, an paulatim subrepēs aqua in sentinam, & per negligentium culpam derelicta atque cōtempta impleat nauem, atque submergatur? Propter hæc ieiunia a, eleemosynæ, & orationes inuigilant, in quibus cùm dicimus: Dimitte nobis debita nostra, & c. manifestamus nos habere, quod nobis dimittatur, atque in his verbis humiliantes animas nostras, quotidianam quodammodo agere pœnitentiam non cessamus.

Item Gregorius.

CAN. LXXXII.

6 Si peccatum b Dauid Dñs transtulit tam detestabile, quid est, quod post omnia, quæ de eodem peccato per prophetam à Domino ei dicta sunt, postmodum tāta tolerauit? Sed & proculdubio Dominus delictum sine vltione non delerit. Aut enim ipse hoc in se penitus punit c, aut hoc Deus cum homine d vindicās percutit. Nequaquā igitur peccato parcitur: quia nullatenus sine vindicta laxat e. Sicut enim Dauid audire post confessionem meruit, Dominus transtulit peccatum tuum: & tamē pòst multis cruciatibus f afflictus ac fugiēs, reatum culpę, quam perpetrauerat, exoluit: sic nos salutis vnda à culpa primi hominis absoluimur, sed tamē reatum huius eiusdem culpæ diluentes, absoluti quoque adhuc carnaliter obimus g: q̄a delicta nostra siue per nos h, siue per semetipsum i resecat etiā cum laxat. Ab electis enim suis iniquitatum maculas studet temporali afflictione tergere, quas in perpetuum non vult in eis videre.

Item Augustinus. †

CAN. LXXXIII.

Sicut primi k homines posteà iustè viuendo meritò creduntur per Domini sanguinem ab extremo iudicio liberati, tamen non in illa vita meruerunt ad paradisum reuocari l: sic & caro peccati, etiam si remissis peccatis homo in ea iustè vixerit, non continuò meretur eam mortem non perpeti, quam contraxit de propagine peccati. Tale aliquid nobis insinuatū est de patriarcha Dauid in libro Regum, ad quē propheta cùm missus esset, eiq; ob peccatum quod admiserat, euentura mala comminaretur, confessione peccati veniā meruit m, respondente propheta, quòd illud ei flagitium facinusq; dimissum sit, & tamen consecuta sunt, quæ Dominus comminatus fuerat, vt sic humiliaretur à filio n. Quare & nunc dicitur o, si Deus propter peccatum illud fuerat comminatus vt sic humiliaretur à filio: cur dimisso peccato, qd' erat ei comminatus, impleuit, nisi p quia rectissimè, si dictum fuerit. Respondetur remissionem illam peccati factam, ne homo ad percipiendam

cienter.

e Laxatur. ĩ. ead. dist. c. omnis. §. alij contra. & cap. nullus debite.

f Cruciatibus. ĩ. ea. di. §. nō sunt. & ca. quem pœnitet.

g Obimus. alias suimus, id est, propter peccatū Adæ mortem carnis incurrimus, & alias pœnalitates sustinemus 1.

g Obimus. Id est, necessitati mortis subijcimur.

h Siue per nos. Cum pœnitentiam agimus.

i Siue per semetipsum. i baptismo. ĩ. de conse. dist. iiij. sine pœnitentia.

k Sicut primi. Per primos homines, et per Dauid ostenditur, q̄ licet per pœnitentiā vel baptismum nobis dimittātur peccata, tamen postea mors & alię pœnalitates pro originali peccato inflictæ remanent ad agonem & exercitiū.

l Reuocari. Eodem modo quo primo fuerant, cū non subiacebant morti & alijs pœnalitatibus sibi postea inflictis. 2

m Meruit. i. obtinuit. q. d. talis fuit confessio, cui data est venia. simi. viij. dist. consuetudo.

n A filio. id est, p filium Absalonem. dist. xlvij. ca. sicut. §. necesse, glos. est simi. in l. seruo legato. §. j. ff. de le. j.

o Et nūc dicitur. id est, obijcit̄ à quibusdam hæreticis, qui dicebant peccata in contritione quantum ad vitam æternam non posse dimitti.

p Nisi. quasi dicat, si quæritur nisi, id est, sed: q̄a rectissimè si dictū fuerit, id est, si quæstum. respon. vel est ibi sic, & tunc ita, nisi, id est. sed quia rectissimè sic dictū fuerit

1 De conse. di. 4. nō ex quo.

† ca. 34. lib. 2. de peccatorū meritis & remissiōe.

Mors & aliæ pœnalitates pro pctō originali sunt inflictæ.

2 Tunc enim erat homo potens non mori, sed post resurrectionem est nō potens mori. Petr.

BB

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerit quasi: quia rõnabile est, quod ita rãdetur, &c. & quod nisi ponatur pro sed, inuenitur xxxviij. distinct. cap. sedulo.

z Impediretur. Non vt per hoc temporalẽ pœnam euitet. arg. xxiij. quæst. iiij. c. si is.

Pœnitentia qua re pro peccato imponitur.

b Humilitate. Imponitur ergo pœnitentia pro peccato: vt humilitas exerceatur, & ne disciplina ecclesiæ deseratur. xxiij. q. v. c. excõicatorum. & vt satisfaciat ecclesiæ, quæ scandalizata est. ſ. ea. c. iudicet. & ad cautelam quinquag. distin. c. presbyteros. xxxiij. qõ. ij. in lectum.

c Exerceretur. ſ. distin. iij. §. hæc de charitate. & capit. productior.

† ca. lxv. in enchiridio.

d Ademit. Argu. quod licet destruatur principale, remanet accessorium. argu. extra de conuer. coniug. quidã. extra de sponsa. ad audientiã. ff. de constitu. pecu. item. §. j. C. de prædi. mino. & ſ is. ff. de mino. in causę. ij. Argum. contra. ff. de regu. iur. l. cum principalis. & C. de legi. & constit. non dubiũ. C. de vsur. l. eos.

Psalm. 50.

e In actione. Hæc est septima pars distinctionis qua dicitur, quod vbi pœnitentia non statuitur à canone, relinquit arbitrio boni viri: quia Deus inspicit magis mẽsuram laboris, id est, cordis quam tẽporis. Io. de Fant.

Psalm. 37.

f In actione. i. in agenda satisfactione, vt. ſ. de consec. distin. iij. de pœnitentibus.

Vbi tale. ſ. de consec. distin. iij. de pœnitentibus.

g Mensura. ſ. ea. mensuram.

h Occultus est alteri. 3. xxiiij. q. iij. Deus quando.

i Perverba. supra xxij. q. ij. is autem. & quæst. v. humanæ. ff. de sup. leg. 1. Labeo. §. j. & extra de sponsal. cum apud.

k Constituuntur. id est, præsiguntur.

l Ab his. 1. xxj. q. vlti. tempora.

vitã impediretur a æternam: subsecutũ verò illud cõminationis exemplum, vt pietas hominis etiam in illa humilitate b exerceretur c atque probaretur. Sic & mortem corporis, propter peccatum Deus hominii inflixit, et post peccatorum remissionem propter exercendam iustitiam non ademit d.

Idem in homilia de pœnitentia. †

Doloris mensura, potius quàm temporis in actione pœnitentiæ considerandæ est.

CAN. LXXXIIII.

7 IN actione e pœnitentiæ vbi tale f cõmissum est, vt is, qui cõmisit, etiam à Christi corpore separetur, non tam considerãda est mẽsura g temporis, quàm doloris. Cor enim contritum & humiliatum Deus non despiciet. Verùm quia plerũq; dolor alterius cordis, occultus est alteri h, nec in aliorũ notitiam, nisi per verba i, vel quæcunq; alia signa procedit, cũ sit corã illo, cui dicitur: Gemitus meus à te non est absconditus, rectè cõstituuntur k ab his, l qui ecclesię præsunt, tempora pœnitętię: vt satisfiat etiã ecclesiæ, in qua remittũtur ipsa peccata. Extra m eã quippe non remittũtur. Ergo cùm tãta est plaga peccati, atq; impet⁹ morbi, vt medicamẽta n corporis & sanguinis Dominidifferenda sint, authoritate o antistitis, debet se quisque ab altario remouere ad agendã pœnitentiam, & eadem authoritate recõciliari.

m Extra. 3. xj. q. iij. illud plané.

n Medicamenta. Quia per illa augẽtur virtutes, & confirmantur & conseruantur.

o Authoritate. ſ. ea. dist. sunt qui arbitrãtur. & facilius. ADVITIO. Dic vt not. ſ. ea. dist. qui sanctus. in glo. j. Archid.

Idem in eadem Homilia. †

CAN. LXXXV.

IVdicet seipsum homo volũtate dũ potest, & mores conuertat in melius: ne cùm iam non poterit, præter voluntatem à Domino iudicetur, & cũ in se protulerit seuerissimæ p sententiam medicinæ, sed tamẽ vtilissimæ, veniat ad antistites q per quos illi claues r in ecclesia ministrãtur tanquam bonus iam incipiens esse filius, maternorũ s membrorum ordine t custodito, à præpositis u sacramẽtorum accipiat satisfactionis suæ modũ, in offerẽdo sacrificio cõtribulati cordis, deuot⁹ & supplex: id tũ agat, quod non solũ ipsi prosit ad recipiendã sanitatem, sed cæteris x etiam ad exemplum: vt si peccatum eius non solũm in graui eius malo, sed etiam in tanto y scandalo aliorũ est, atq; hoc expedire vtilitati ecclesiæ videt antistiti, in notitia z multorũ vel corã totius plebis multitudine, agere pœnitentiam non recuset nec resistat, nec lethali & mortiferæ plagę p pudorẽ addat timorem. Multi enim corrigũtur, vt Petrus: multi tolerantur, vt Iudas.

Pœnitentia minor in liberet pœnitentem.

p Sæuerissimæ. Vnde, Sæpe tulit lapsis succus amarus opem.

q Ad antistites. ſ. vj. q. iij. denique. ar. §. xviij. qõ. ij. Abbas.

r Claues. quiuult pœnitentiã accipere, veniat ad sum sacerdotẽ, qui eũ ligare poterit & absolucre: nõ ad alienũ: vt extra de pœn. et remissio. omnis vtriusque.

s Maternorum. id est, filiorum ecclesiæ.

t Ordine. De quo ordine habes. ſ. ea. q. ij. admonere. xlij. q. ij. de viro. vel ordine illo quem expressi in casu.

u A præpositis. Scilicet à sacerdotibus, qui præponũtur sacramentis ministrandis.

x Cæteris. Hoc quando crimen est publicum prout sequitur.

y In tanto. id est, multo.

z In notitia. De notoriis & enormibus peccatis intelligitur hoc. argumen. supra xxvj. quæst. sexta. cap. vltimo.

Idem Hieronymus.

Mortificatio vitiorum, magis quàm abstinentia ciborum pœnitentis necessaria est.

CAN. LXXXVI.

MEnsuram autem temporis in agenda pœnitentia idcirco non satis apertè præfigunt canones pro vnoquoque b crimine, vt de singulis dicant, qualiter vnumquodq; emendandum sit, sed magis in arbitrio c sacerdotis d intelligentis relinquẽdum statuunt: quia apud Deum non tam valet mensura temporis, quàm doloris e, nec abstinentia f tantum ciborum, quantum mortificatio vitiorum. Propter quod ipsa tempora pœnitentiæ pro fide & conuersatione g pœnitentium abbreuiandapræcipiunt, & pro negligentia h protelanda existimant: tamen pro quibusdam culpis pœnitentiæ modi sunt impositi.

a Multi. ſ. ij. q j. multi.

Mensuram. CASVS. Hugo. sic ponit hunc casum. Hic Hieron. reddit causam, quare in vnoquoque crimine non est determinatum tempus pœnitentiæ: quia apud Deum non tantum valet mensura temporis quantum doloris, & ideo relinquitur arbitrio sacerdotis, qui prout viderit expedire, assignet tempus breue vel prolixũ. sed ne ignoret sacerdos modum imponendi pœnitentiam in quibusdam criminibus modi & tempora pœnitentiæ sunt determinata. Sequens autem cap. ſ. quis aliquando. planum est.

b Pro vnoquoque. i. pro genere cuiuslibet criminis.

c In arbitrio. i. in arbitrio sacerdotis est relictum, statuere tempus pœnitentiæ. arg. ff. de iure delib. l. j. §. xxvj. q. vlti. c. tempora.

d Sacerdotis. Hoc tamen cum pœna non est expressa: quia cum pœna est expressa, illam debet imponere. extra de offic. iud. de leg. de causis. ſ. distinctio. v. c. falsas. ex causa tñ aggraware potest et mitigare. argum. 50. distinctione. de his. Quid si inique arbitratus est, & minorem pœnam imposuit quàm debeat? est ordinarius ei⁹ iudex siue sacerdos curatus & dispensandi animo hoc facit, sufficit illa licet modica ad delendum peccatũ: si per errorem, & ab isto pœnitente credebatur peractus, sufficit illa minor pœnitẽtia ad delendũ peccatũ, & omnem pœnã alterius vitæ, dummodo pœnitens qui eam recipit maiorem susc ipere paratus esset, si sibi imponeretur. arg. ſ. ea. distinctio. quem pœnitet. ver. sæpe. si autem credebat eũ impeti um, in culpa est, nec releuabitur hac sola pœnitentia. idem iuris est si ad aliũ iuit, non ad suum iudicem, cum suus sacerdos esset peritus: quia eo casu in culpa iuit si autem suus sacerdos non erat peritus, & ideo iuit ad alium: quia hoc sibi licet ſ. dist. vj. placuit. & ille male est arbitratus, dic vt dixi in ordinario.

e Doloris. Vnde & tantam contritionem posset sacerdos perpendere in homine, quod nullam satisfactionem exteriorem ei imponeret.

f Abstinentia. ſ. de consec. dist. v. iciunium. ſ. distinctio. lxxxvj. quid prodest.

Sermo 50.

Imponere in corde confiteri, & satisfacere ad arbitrium ecclesiæ, et postea veniat ad sacerdotẽ, et ab eo accipiat pœnitentiam, & si crimẽ est publicum vnde scandalum ortũ sit, publicè recipiat & agat pœnitentiam. Iudicet, Id est, condemnet.

deprehẽsus k humiliauerit l se, non ideo dolet qa peccauit, sed ideo confunditur, quia perdidit gloriam m suam e

His authoritatibus asseritur, neminem sine pœnitentia & confessione pro priæ uocis à peccatis posse mundari. Vnde præmissæ authoritates, quibus uidebatur probari sola cõtritio ne cordis ueniam præstari, aliter interpretandæ sunt, quã ab eis exponãtur. Negationẽ nanq; Petri secuta est satisfactio lacrymarũ, et trina confessio dominicæ dilectionis, qua penitus deleuit peccatũ trinæ negationis n. Non ergo necessaria sibi erat certa satisfactio peccati, cuius totũ uitæ tempus o obedientiæ impendebatur sui conditoris. Imitabatur enim illud propheticum: Declina à malo, et fac bonum. et illud Esaiæ: Derelinquat impius uiam suam, et uir iniquus cogitationes suas, &c. Amplius horum nihil à peccatore exigitur. Non ergo illa authoritate Leonis p Papæ satisfactio pœnitentiæ ne-

g Conuersatione. ſ. xj. q. iij. plerũq;.

h Negligentia. ſ. 50. distinctio. de his clericis. ſ. xxvj. q. vij. sacerdos.

i Culpis. Vt in fornicatione sacerdotis cum filia spirituali. xxx. quæ. j. si quis sacerdos. ſ. lxxxij. distinctio. c. presbyter. & in multis aliis.

k Qvis aliquã do. Deprehensus. in aliquo peccato.

l Humiliauerit. Id est, humiliatus apparuerit.

m Gloriam. i. laudem & famam, quæ ab hominibus laudabatur, quia credebatur esse bonus.

Lucæ 22. f

Clerici deteriores sunt laicis.

Monacho malo nihil deterius.

n Negationis. Vnde quidam dicunt, quod negando ter peccauit, triplex amor expiauit, & trina confessio. vj. q. j. imitare.

o Totum vitæ tempus. Est hic argumen. quod intrãti monasterium non est imponẽda pœnitentia de peccato ante commisso: quia nec Asulpho imponitur si intrat monasterium. arg. ſ. ea. q. ij. admonere. & hoc propter continuationem pœnitentiæ & exercitij quæ in monachis exiguntur. arg. xvj. quæ. j. vos. extra de sent. excom. cum illorum. & arg. opti. extra de pœnitẽtia et remissio.

Monasterium intrãti imponẽda.

p Leonis. ſ. c. dist. c. voluissent. §. ex his omnibus. &

Psalm. 39.

Esai. 55. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

cap. sufficit. Magnum saltum fecit hic Gratia. quia cum deberet inferre authoritatem Ambrosij de Petro propositam illam scilicet, Petrus. ℣. ea. dist. circa princ. infert authoritatem Leonis quam induxit. ℣. ea. §. ex his omnibus. & pro alia parte.

a Sed ei. Non dicitur verum, quia non negat. & est necessaria pœnitentia exterior satisfactio si ibi adsit facultas, sed dicit sufficit cõfessio quæ fit Deo. & sacerdoti, si adest facultas.

b Delictum. Non videt congrua hæc solutio, contrariũ magis innuitur. infra, eadem distinc. §. vlti. Hugo.

ADDITIO.

† Per Io. Chrisostomum c. 12. homil. 31. C.M. Alias simile secundum Lau. sed Hu. in sua glosſ. ponit idem, &c.

c Non tibi. Nũc primo inducit hãc Psalm. 36. authoritatem quæ videtur facere pro alia parte, vt eam soluat.

1 Secus cũ crimen est publicum, & manifestum, licet personaliter incerta. v. q. §. cap. ij. & illud vt puniat infamans, & alter ab infamia fa cti purgetur. vt ibi no. Hug. d Vt te. i. tuum peccatum secretum '. e Excuses. Alias accuses te de illo crimine. f Revela. Lingua cordis, & non carnis vnde subdit ante, & illud vt te, &c. g Viam. Id est, peccatum. h Confitere. Sacerdoti. Vel in memoria semper habeas ea postquam confessus es sacerdoti. In memoria dico, quo ad flendum, non quo ad agendum vel delectandum. vnde subdit apud, &c. i Non lingua. Tantum. vel non lingua secundũ aliã expositionem, scilicet vt intelligatur de peccatis iam cõfessis sacerdoti.

k Peccata. Ba scilicet cum dolore pœnitentiæ commemorando. 2 Ibi loquitur de memoria ad delectãdum, quæ Ixxj. valet cõtra '. l Continue. ℣. dist. memoria est improbabilis 15. qõ. 1. mulier. hic loquitur de pœnitentia. m Secreta. ℣. ij. qõ. j. si peccauerit. ℣. xv. quæstio. iij. de qõe 1. mu-crimine. n Purgãtur. Duplicem innuit solutionem, primã scilicet de occulto crimine, quod sufficit confiteri soli Deo per sacerdotem, nec in publico necesse est illud confiteri, & hanc ponit ibi secreta, &c. secundã, quod intelligitur de crimine iam confesso sacerdoti, quia illud soli Deo confiteri semper debemus, non voce, sed corde. & hãc ponit ibi, nec necesse est, &c.

o Denuo confitemur. In quibusdam tamen casibus tenetur pluries illud idẽ confiteri. ℣. propter imperitiam sacerdotum: quia si sacerdos meus imperitus est, teneor confessionem sibi factam alij discretiori propalare. ℣. dist. vj. cap. j. & capitu. placuit. Item pro contemptu satisfactionis. argum. ℣. distinctio. iij. si Apostolus. Item pro enormitate delicti, vt si sacerdos audito crimine, remittat eum ad superiorẽ vt iterum crimine exposito pœnitentiam sibi imponat. argu. extra de pœn. & remiſ. c. ſignificauit. argu. ℣. ea. quæ. ij. latorem. Quartum etiam ãſignamus, qui tamẽ non est expeditus, puta p diminutionem confessionis: vt cum quis plura habet mortalia, & vnum confiteretur. argu. ℣. dist. iij. sunt plures.

p Si recorderis. Supra distinctione lxxxj. valet. contra ℣. distinct. iij. §. sive autem quis. & cap. Iudas.

q Dicebat. Per Nathan in libro Regum.

r Ad omnes. Argumen. lxj. distinc. miramur. versũ. vbi est.

s Similiter. ℣. sine publica satisfactione, & publica confessione.

t Qui crimen. ℣. ea. distin. facilius '.

v Remissibilem. Non bene soluit. hoc enim erat et anteq. Vel hoc dicit p pter sequentẽ satisfactionem. poterat enim

enim esse, quod cõtemneret satisfacere, & tunc non remitteretur.

8 Cuncta. ℣. ead. §. hoc idem.

b Remissibis. Pœnæ tẽporalis, alias falsum diceret.

c Articulum. i. intellectum.

d Plenaria. quantum ad pœnã temporalem.

ADDITIO.

Alias non dicit verum, secundum H.

Ioel 2. e e Reatu. Pœna scilicet temporali debita pro reatu.

Ecõtra. Hæc est secunda pars octauæ partis dist. secũdum Ioan. de Fan.

f Ecõtra. hic incipit iterum defendere sententiam illam, quæ dicit sola cordis contritione peccata remitti.

g Authoritas. ℣. ea. §. his authoritatibus. ver. nõ tibi dico. & ver. nũc aũt.

h Prosperi. ℣. ead. facilius.

i Extorta. id est, extorte exposita.

k Exhortationẽ. aliam respõsionem ponit. ℣. vel si qua iubendo. tertiam. ℣. ead. §. hæc ergo.

l Confitemini. ℣. dist. xxv. c. vnum. §. criminis. contra sed hic minus bene dicit Gratia. quod corrigit. ℣. ea. §. ecõtra ea quæ '.

m Omnis. ℣. ead. tres autem sunt actiones.

n Gratia Dei. ℣. de consec. distinct. iiij. sine pœnitentia.

Quæcunq;. CA. 2 V S. Infert ergo Gratianus, & dicit quod quæ de pœnitentia facienda dicta sunt, ad interiorem pœnitentiam, & non ad exteriorem sunt referẽda. Postea exponit quãdam authoritatem Augusti. quæ contraria videbatur, & ad hanc suã ex-

Item voluntas remuneratur, nõ opus. ita intelligitur: voluntas facit opus remunerabile, non opus voluntatem. Item illud, In quacunque hora peccator conuersus fuerit, &c. Conuerti dicitur, qui omnino uertit, cuius opus, uox et cogitatio ita mortificationi desudat peccati, sicut prius seruierat iniquitati. Ita & illud intelligitur, Conuertimini ad me, &c. Itẽ, Scindite corda uestra, & nõ uestimẽta: ac dicitur, qui nulla interiori satisfactione præcedente, sed sola exteriori se Deum posse placare cõfidunt. Itẽ cuncta, quæ de leprosis mundatis, uel de Lazaro resuscitato inducuntur, ad contritionẽ cordis, nõ ad uenia remissionis referenda sunt. Obstinatio enim animi, & cõfessionis cõtẽptus, quæ dãmorsest impietatis, & lepra superbiæ: à qua quisque reuiuiscit, dũ sibi p gratiã dolor delicti & uotũ confessionis inspiratur. Ad hũc etiã articulũ pertinẽt ea, quæ de uiuẽtibus, uel in luce ambulantibus, uel dilectionẽ Dei habentibus, uel de habitaculis Spiritus sancti factis, dicta sunt: ut hæc omnia quisque dicat assecutus ex cordis contritione, quam habet, nõ ex plenaria peccati remissione, quam nõdum inuenit. Sicut enim in baptismo remittitur peccatum, & tamen eius pœna reseruatur, sic per contritionem cordis quisq; à Deo resuscitari dicitur, licet adhuc reatu peccati teneatur. Non ergo præmissis authoritatibus uel argumentis, sine confessione oris, & satisfactione operis aliquis ꝓbatur à peccato mũdari.

2 Econtra authoritas ps illa Ioannis Chrysostomi & Prosperi contra mẽtẽ authoris extorta ui detur. Nõ enim dicit, nõ dico tibi: ut te publicè accuses. sed nõ dico tibi, ut apud alios te excuses. & sic & Prosper non ait omnibus: sed simpliciter alijs nescientibus. Vnde euidentissimè datur intelligi, quòd sine cõfessione oris peccata possunt deleri. Ea uerò, quæ ad exhortationẽ pœnitẽtiæ & confessionis dicta sunt, nõ huic sententiæ cõtraire uidentur. Vel enim sunt uerba exhortationis, uel iussionis: sicut illud, Cõfitemini alterutrum peccata uestra &c. Vel si qua iubẽdo sunt dicta, non ad oris cõfessionẽ, sed cordis: non ad exteriorẽ satisfactionẽ, sed interiorẽ referenda sunt. Est enim pœnitentia alia interior, alia exterior. Interior pœnitẽtia est illa, de qua Augustinus ait: Omnis qui suæ uolũtatis arbiter cõstitutus est, non potest inchoare nouam uitam, nisi pœnitet eum uteris uitæ. Item de eodem, Petrus in actibus Apostolorum legitur dixisse: Pœnitentiã agite, & baptizetur unusquisq; uestrũ: Quod de interiori pœnitẽtia, nõ de exteriori dictũ accipitur. De exteriori uerò pœnitẽtia Ambrosius ait, super epistolã ad Romanos: Gratia Dei in baptismate non requirit gemitũ uel planctũ, nõ opus aliquod, sed solã cõtritionem cordis: et omnia gratis condonat. Quæcũque ergo de pœnitentia iubendo dicta sunt, nõ ad exteriorem, sed interiorem referenda sunt, sine qua nullus unquã Deo reconciliari potuit. Illud autem Augustini, quo quisque negat ueniã posse consequi, nisi prius quãtulamcũque peccati soluerit pœnã, nõ huic sententiæ inuenitur aduersum. Nullus enim asserit à peccato posse mũdari, nisi peccati passus fuerit pœnã: sed aliud est peccatũ sacerdoti cõfiteri, et eius arbitrio de peccato

ꝓpositionem Augustinus inducit tres authoritates.

o Quæcunq;. Allegando dicit '.

1 Vnde dicit Hu. quod non est uera dicit quæcunque, sed liquat.

p Augustini. ℣. ead. dist. c. omnis. §. alij. & ca. nullus.

q Pœnam. Saltem interiorem, scilicet cordis contritionẽ & dolorem.

Punire.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Punire. ſ.e.di.iiij. §. hæc de charitate. c.pœnitentia eſt.

b Peccata. ſ. ead. diſtin. ſi peccatum Dauid. ſ. ea. diſtin. nullus debite.

c Orta eſt. Alias, Veritas de terra orta eſt. i. Chriſtus de Maria. xxxv. q. x. cap. fraternitatis.

d Agnoſcit. Peccatum ſuum.

Hęc ergo ſecreta.

CASVS. *Infert nunc Grat. quod p̃ le uibus peccatis vel occultis, ſecreta eſt Deo ſatisfactio facienda, pro manifeſtis vero peccatis publica. Quod probatur exemplo Nabuchodonoſor, & Niniuitarũ, & authoritate Auguſt.*

e Publica. ſ. 32. q. iiij. nemo. ſ. iij. q. j. ſi peccauerit.

f Publico. i. ſi tẽpus cõfeſſibis et ſatisfactionis habuit.

Econtra. Hæc eſt iiij. pars octauæ ptis diſt. ſecundũ Ioan.

CASVS. *Nunc pro alia parte allegat Gratian. ſciiicet quòd confeſsio oris eſt neceſſaria, dicẽs quę ſupradictæ partim pondere carẽt, & partim non: nã occulta peccata, ſecreta ſatisfactione purgantur, publica verò manifeſta pœnitẽtia purgantur, nullũ tamen graue delictũ, ſi facultas affuerit cõfitẽdi, ſine cõfeſsione purgatur. Quod p̃bat tribus authoritatibus, ſcilicet Leonis, Auguſt. & Ambroſij, & vno exẽplo domini. & ad hoc inducit Grat. authoritatẽ Leuit. & licet ſit de §. iſto, tamẽ hunc eaum ſic ponas.*

ſatisfacere, atq; aliud Deo corde cõfiteri, et ſecreta ſatisfactiõe peccatũ im ſeipo punire[a]. Eſt enim pœnitẽtia (ut ait Auguſtinus) dolor cordis, quo q̃ſq; in ſe punit qđ deliquit. De hac itaque ſatisfactione idẽ ait in pſalmo Quoniã iniquitatẽ meam ego cognoſco, tu ne punias: quia ego punio, ignoſce: qa ego cognoſco. nõ diſſimulo. et infrà. Sic Deus miſericordiã dat, ut ſeruet ueritatẽ, ut nõ peccata[b] eius ſint impunita, cuiiguoſcit. Ignoſcit enim ſeipſum punienti. miſericordia eſt, quòd homo liberatur, ueritas quòd peccatum punitur. idem in pſal. lxxxiiij. Veritas de terra orta eſt[c]. Id eſt, confeſsio de homine ut ſe accuſet: & ſic iuſtitia de cælo proſpexit, ut publicanus cõfitens rediit iuſtificatus. Iuſtitia pſpexit, quaſi Deus dicat: Parcamus huic, quia non parcit ſibi. Ignoſcamus, quia agnoſcit[d]. De cælo ergo iuſtitia proſpexit, id eſt, à Deo data eſt iuſtificatio pœnitenti.

Hæc ergo ſecreta ſatisfactio leuiũ ſiue occultorum criminum Deo offerenda eſt: nec ſine pœna relaxari probantur, quæ ſic expiari creduntur. Ea uerò quæ de publica ſatisfactione, uel oris confeſsione dicuntur, in publicis et manifeſtis criminibus intelligenda ſunt. Peccata nanque Nabuchodonoſor, quæ ꝓpheta miſericordijs et eleemoſynis redimi ſua ſit, peccata quoq; Niniuitarũ, quæ publica ſatisfactiõe expiata ſunt, cunctis notа erãt. Et publica noxa (ut Aug. teſtatur) publico[e] eget remedio. Præmiſſis itaq; authoritatibus pro manifeſtis criminibus manifeſta ꝓbatur offerẽda ſatisfactio, & oris cõfeſsio. Latentia uerò peccata non probantur ſacerdoti neceſſariò confitenda, & eius arbitrio expianda.

Dani. 4.f

Econtra[g] ea quæ in aſſertione huius ſentẽtiæ dicta ſunt, partim ueritate nitũtur, partim põdere carẽt. Sine cõtritione etenim cordis nullũ peccatũ poſſe dimitti, occulta uerò peccata ſecreta ſatisfactione publica quoq; manifeſta pœnitẽtia expiari debere, firmiſſima quoq; cõſtat rõne obnixũ. porrò ſine cõfeſsione oris, facultas cõfitendi nõ defuerit, aliq̃ graue delictũ expiari authoritati penitus ꝓbat aduerſum. Quomodo enim ſecũm authoritatẽ Leonis[h] papæ, ſine ſupplicatiõibus ſacerdotũ indulgẽtia neq̃t obtineri ſi ſine oris cõfeſsiõe à peccato poſſumus emũdari? Quis enim ſupplicabit p̃ peccato, qđ neſcit[i]? Item, Quomodo[k] ſecũm Aug. fruſtrat claues eccleſiæ, q̃ ſine arbitrio ſacerdotis pœnitẽtiã agit, ſi ſine oris cõfeſsiõe, criminis indulgẽtiã impetrat? Itẽ, Quomodo[l] ſecũdũ Amb. ius ligãdi et ſoluẽdi ſolis ſacerdotibus à dño creditũ eſſe pmiſſum ſi quiſq; ſuo arbitrio, ſeipſum peccãdo ligat, uel ſecreta pœnitẽtia ſecũdũ Proſperum[m] in ſeipſum ſentẽtiã profert excõicationis, atq; poſt ſatisfactionẽ abſque ſacerdotali iudicio, ſeipſum Deo uel altari eius reconciliat? Non ſunt hæc[n] præmiſſis authoritatibus cõſentanea, ſed multorũ exẽplis ꝓbantur aduerſa. filiam nãq; Archiſynagogi[o] turbis eiectis dñs ſuſcitauit[p], non tũ niſi præſenti

g Econtra. Hic po. nit Grat. verã ſolutionẽ. ſ. qđ neceſſaria eſt oris confeſsio, vbi facultas eſt cõfitẽdi, & qđ pœnitentia debet agi authoritate ſacerdotis. & ad hoc p. bãdũ inducit factũ dãi, qñ ſuſcitauit ſi liã archiſynagogi.

h Leonis ſ. e. di. §. aliſ. et c. multiplex.

i Quod neſcit ar. ff. de acq. poſ. l. poſſideri. §. Neratius. ff. de cõtrah. emp. in l. fundi. & e. ti. in l. q fundum. §. fundi.

k Quomodo. ſ. e. diſt. §. aliſ. c agite.

l Item quomodo. ſ. e. di. §. aliſ. & ca. agite. & c. verbũ.

m Proſperũ. ſ. ea. diſt. §. item ſicut. & cap. facilius.

n Non ſunt hæc Quæ pro parte contraria dicta ſunt. ſ. quod ſine cõfeſsione oris peccata gratia dimittantur.

o Archiſynagogi. ſ. principis Iairi.

p Suſcitauit. ſ. ea. quę pœniter. in fin.

Secre

a Secreta. Argumen. eſſe ſecreta quæ ſunt ſub præſentia quinque hominum.

Qui domum ſuam. CASVS. *Caſum hunc ſic breuiter pone. Primo ponit Gratianus verba Leuitici, & ſi non per omnia. Secundo exponit ea moraliter. Ad euidentiam tamen eorũ, quæ hic dicũtur, nota quod ad literam ita erat in veteri teſtamento, quòd ſi quis offerebat domum ſuã, vel agrum, vel vineam, vel aliquid aliud tabernaculo, & poſtea pœnitebat, ſi volebat rem recuperare, addita quinta parte eſtimationis, totius rei pretium perſoluebat tabernaculo, & rem recuperabat. & facienda erat hæc ſolutio ad ſiclũ ſanctuarij, qui maioris ponderis erat quam ſiclus vulgaris. Poſtquam autem conuenerat de pretio inter ſacerdotem, & eum qui debebat redimere rẽ, retinebat emptor agrum, uſque ad annum iubileum, quẽ tunc reſtituebat plene. Ille itaque qui non poterat rem redimere niſi ſiclo ſanctuarij, ſignificat peccatorem, qui ſe non poteſt redimere à peccato niſi operibus pœnitẽtiæ ſanctæ ſcripturæ ſtatutis. Alia etiam moraliter exponuntur, ſicut videbis in litera. Omnia autem ſunt verba Gratiani uſque ad cap. quem pœnitet. Iubileus quinquageſimus. & dicitur iubileus annus remiſſionis, quia eo anno debita remittebantur: ſerui efficiebãtur liberi, et omnia reuertebantur ad ſtatum priſtinũ.*

Leui. 27. b

b Bam. ſ. xvij. q. iiij. ſunt.

c Niſi ſiclo. Siclus cõtinet xx. obolos ar. ſ. q. ſ. ſu dices. verſus, Tres ſiclos obol⁹, obolos tres drachmas ſed octo Vncia fert drachmas, duodena dat vncia libram. Siclus habet ſeptẽ drachmas, obolo minus vno.

Verſus.

d Supputantẽ. Id eſt, cõputante à tẽpore. ſ. redemptionis, cum quis redimebat ſecundũ qđ annus iubileus vicinus vel remotus erat, iuxta computationem ſacerdotis magis vel minus ꝓſoluebat, iuxta modũ illum, vt ſi ager recipiebat ſementem triginta modiorum, ſacerdos petere deberet quinquaginta ſiclos. Vel addebat quinta pars pretij, vt dixi.

e Fructus. Id eſt, pœnitentia: quia nõ tanta imponenda eſt ei quanta magis peccanti.

f Licitis. ſ. xj. q. prima, aliud. ſ. c. §. ex his omnibus. & cap. aliud.

g Peccato. Hic Peccatum colligitur, quod to tempore pœnitentiæ remittit peccatum. arg. ſ. e. qũ pœnitet ſicut ex to tempore obſtrictũ eſt. &c. ff. de minori. l. iij. §. j. quod verum eſt. quo ad pœnã, quo ad culpam remittitur in primo momento contritionis.

g Peccato. i. à pœna peccati.

h Mundatur. Quo ad exteriorem pœnã, ſcilicet tẽporalẽ, vt ſ. e. diſt. ſi peccatum. & ſupra eadem diſtinctione. ſicut & primi.

i Confeſsione. Vnde Boethius in libro de conſolatione. Si operã medicantis expectas, oportet vt vulnus detegas tuum.

k Item taciturnitas. Hæc argumentatio de taciturnitate, nõ iuuat Gratianum. nam cum peccator, cui iam

peccatum est dimissum, tacet & contemnit confiteri, hoc est iam aliud peccatum quàm primum.
a Vbi autem. I. xxij. q. ij. cum humilitatis.

Quem pœnitet. CASVS. Hoc cap. diuiditur in quatuor partes. Primo dicit, quod quilibet per seipsum debet confiteri sacerdoti, & non per nuntiū vel epistolam, vt ita maiori afficiatur verecundia, quæ partem pœnitentiæ releuat. Secundo dicit, quod qui vult confiteri, discretum debet eligere sacerdotem cui confiteatur qui sciat ligare & soluere. Tertiò quòd qui copiam sacerdotis non habet, confiteatur proximo, & ex desiderio sacerdotis veniam consequetur. Quarto dicit, quod si peccatum occultum est sufficit referri in notitiam sacerdotis. Si publicum est, eius confessio debet fieri publice in conspectu ecclesiæ, vt eius precibus adiuuetur. Secunda pars ibi, Quare qui confiteri. Tertia ibi, Tantaitaque. Quarta ibi, Si peccatum. Ora, id est, peccata ore ad os mundantis forte de leprosis loquitur, quibus præcipit dominus vt se sacerdotibus demonstrarent.

C. 10. de vera & falsa pœnitētia. [redacted]

Luc. 17. d
Leuitic. 8.

morū parentū, tergiuersatione uerborū peccata sua leuigare contendit: uel sicut Cain peccatum suum reticendo, penitus supprimere quærit. Vbi autem a superbia regnat uel hypocrisis, humilitas locum habere non potest. Sine humilitate uerò alicui ueniā sperare non licet, nec ergo ubi est taciturnitas confessionis, uenia est speranda criminis.

Probatur hoc idem auctoritate Augustini, qui in libro de pœnitentia ait: ✝

CAN. LXXXVIII.

Qvem pœnitet, omnino b pœniteat, & dolorem lacrymis ostendat c, repræsentet vitam suam Deo per sacerdotes, præueniat iudiciū Dei per confessionem. Præcepit enim dominus mundandis, vt ostenderent ora sacerdotibus, docens corporali præsentia confitenda esse peccata: non per nuntium d, non per scriptum e manifestanda. Dixit enim ora monstrate: & omnes nō vnus pro omnibus, non alium statuatis nuncium, qui pro vobis offerat munus f à Moyse statutum, sed qui per vos peccastis, per vos erubescatis. Erubescentia enim ipsa partem habet remissionis. ex misericordia g enim hoc præcepit h dominus, vt neminē pœniteret in occulto. In hoc enī quod p seipsum dicit sacerdoti & erubescentiā vincit timore i offensi k, venia fit criminis: fit enim veniale l per cōfessionem. Quod criminale erat in operatione: & si non statim purgatur m, fit tamen vitale n quod commiserat mortale. Multum enim satisfactionis obtulit, qui erubescentiæ dominans nihil eorū quæ commiserit nuntio Dei denegauit. Deus enim misericors & iustus, est, sicut conseruat misericordiam in iustitia, ita & iustitiam in misericordia. Opus enim est misericordiæ peccanti o peccata dimittere, sed oportet vt iustus misereatur p iuste. Oportet enī vt non solū quid, q sed in quo r doleat s consideret t, si dignus est: non dico iustitia v, sed misericordia x, Iustitia enim sola dānat, sed dignus est misericordia, qui spirituali labore y petit gratiam: orat enim mēs patiendo erubescentiā. & quoniam verecundia magna est pœna, qui erubescit pro Christo, fit dignus misericordia. vnde apparet, quia quanto pluribus z cōfitetur in spe veniæ turpitudinē criminis, tanto facilius & consequitur gratiā remissionis. Ipsi enim sacerdotes plus iam possunt pficere, plus confitē tibus parcere. Quibus &

b Omnino. i. perfecte conteratur de omnibus. i. de omni peccato, & eius varietate. j. distin. v. consideret. & dist. vj. qui vult.
c Ostendat. Per exteriora enim præsumit de interioribus. & hic, & I. distin. 50. si quis diaconus.
d Per nuntiū. Et ita nō pōt hic p aliū, quod p se pōt. ff. de sol. inter artifices. & extra de cle. non residen.

quia nonnulli.
e Per scriptū. I. xxx. q. v. qualis contra. sed ibi non dicitur, quod ita accipiatur, sed quod accepta in scripturis redigatur, ne detur obliuioni.
f Munus. Scilicet hircū. i. pœnitentiam designatā per hircum. z Qui significat animā pœnitentem. j. ea. di. ij. inter hæc hircū. Ag.
g Ex misericordia. i. misericordiā repromittens.
h Hoc præcepit. Mystice, vbi dixit, Vade, & ostende te sacerdotibus.
i Timore. i. ppter timorem seruilem.
k Offensi. s. Dei, quem peccando offenderat.
l Fit enim veniale. I. e. di. §. alij. & c. sexpens. Veniale. i. dignum venia. Vel fit. i. ostēdit p cōfessionē esse veniale. vel fit veniale secundū aliā literam. i. ad vitā nō impendens.
m Purgatur. i. purgari nō vr̄ propter pœnā exteriorē ex terioris satisfactionis q̄ adhuc restat. I. e. dist. si peccatum Dauid. j. ead. distin. vlti. §. vltimo.
n Vitale. i. ei' pnīa cōfert ipetrat vitā.
o Peccāti. s. discrete et hoc ē qd' sequitur sed oportet, &c.
p Misereatur. s. puniendo peccatum.
q Quid. i. ppter qd. s. ppter qd peccatū.
r Sed i quo. s. dolorē patiat. s. i pœna.
s Doleat. Scilicet pœnitens.
t Consideret. Sacerdos.
v Iustitia. Si enim sola iustitia respiciatur, nullus saluatur vel consequitur veniam criminis.
x Sed misericordia. s. vt non puniatur æternaliter.
y Labore. Nihil enim carius emitur, quam qd' precibus impetratur, vt dicit Senec. arg. ad hoc viij. q. ij. illud. § Et hic labor fit, per cordis contritionem.
z Pluribus. arg. j. dist. vj. placuit. Argum. contra. I. dist. ea. §. ex his. sub illo §. non ita.
& Facilius. Quia tot sacerdotes obligat ad orandum pro se, quot sacerdotibus confitetur, vt infra eadem. quamuis. Confiteri pluribus vtile est.
& Quibus. Arg. pro remissionibus, quæ fiunt ad potestates,

a De quibus leg. & not. extra de pœnis. quod autem. Arc.

testates, & ad alia a.
a Super terram. i. in ecclesia, q a extra ecclesiam nulla vera solutio vel ligatio fieri pōt. s. j. qō. j. remisionem. xxiiij. quæstio. j. c. quicunque.
b Et confirmant. Eos iuste ligatos esse.
c Quos ligatis. iuste & misericorditer, pœnis, ppeccatis impositis, & eos iustos esse solutos.
d Soluitis. Iuste & misericorditer à pœnis.
e Iustitiæ. Iusta pœna ligandi.
f Aut misericordiæ. aliquid de pœna relexando vel aliquem cōmunioni sacramentorum reconciliando.
g Opera vestra. s. quod dimittatis p vos peccata.
h Scientem. si enim in eius parochia nō est discretus sacerdos, eius qui præest consensu talem adeat 1, vt j. dist. vj. placuit. & extra de pœ. & re. omnis.

1 Dic vt dixi ī e. iu dicet. Arc.

i Quem desiderāti. alias quem desiderat.
k Locus. ff. de exerci. l. j. in prin.
l Et si ille. j. de cō secr. dist. iiij. ca. sanctum est in princ.
m Ex desiderio. j. e. q. v. quod Deo.
n Etsi non tam cito. I. distin. 50. si qs diaconus.
o Soluerentur. Ab eo quo ad pœnam temporalem.
p Sacerdotis. Deus quē nō fallit: peccati qualitas. nec peccantis affectus, vt xxiiij. q. iij. Deus. qā verā de pœnitēte promit sententiā. sed presbyter q mēte alterius non pōt videre talia confitētis verba iudicat, qualia foris sonāt. vnde indignum absoluit frequēter. vt xxiiij. q. iij Deus. & xxij. q. v. humanæ. alioqui verum

Lucæ 17. c

enim remittunt, remittit dominus. Lazarū enim de monumēto iam suscitatū obtulit dñs discipulis soluēdum, p hoc ostēdēs ptātem soluēdi cōcessam sacerdotibus. Dixit enim quodcunq; solueritis super terrā a, soluetur & in cælis. hoc est, ego Deus & omnes cælestis militiæ ordines & omnes sancti in gloria mea laudāt vobiscum & confirmāt b quos ligatis c et soluitis d super terrā. nō dixit quos putatis ligare aut soluere, sed in quos exercueritis opus iustitiæ e aut misericordiæ f. Alia autē opera vestra g in peccatores non cognosco. Quare qui confiteri vult peccata, vt inueniat gratiā, quærat sacerdotē scientem h ligare et soluere, ne cū negligens circa se extiterit, negligat ab illo qui eū misericorditer monet & petit, ne ambo in foueam cadant, quàm stultus euitare noluit. Tanta itaq; vis cōfessionis est, vt si deest sacerdos, cōfiteatur proximo. Sæpe enī cōtingit q pœnitens non pōt verecūdari corā sacerdote, quē desiderāti i nec locus k nec tempus offert. Et si ille l cui cōfitebitur, potestatē soluendi non habeat, fit tñ dignus venia et desiderio m sacerdotis, qui socio confitetur turpitudinem criminis: mundati enī sunt leprosi, dū ibant ostēdere se sacerdotibus, antequā ad eos peruenirent. Vnde patet Deum ad cor respicere, dum ex necessitate prohibentur ad sacerdotes peruenire. Sæpe quidē eos quærunt sed sani & læti dum quærunt, antequā ad eos perueniant moriuntur: sed misericordia Dei est vbiq;, qui & iustis nouit parcere, etsi nō tā cito n sicut si soluerentur o à sacerdote. Qui ergo omnino cōfiteretur, et sacerdoti meliori, quā potest cōfiteatur. Si peccatū occultum est, sufficiat referre in notitiam sacerdotis p, vt grata sit oblatio muneris. nam in resurrectione filiæ principis pauci interfuerunt qui viderāt. Nondum enim sepulta erat, nondum extra portam ciuitatis delata, non dū extra domū in notitiā portata. Intus resuscitauit, quā intus inuenit: relictis solis Petro & Ioanne & Iacobo, patre et matre puellæ: in quibus figuraliter cōtinentur sacerdotes ecclesiæ. Quos autē extra inuenit, animaduertendum est, quomodo suscitauit q. Flebat enim turba post filium viduæ. Fleuit Martha, & Maria, pro fratre supplicantes. Flebat & turba quæ Mariam fuerat secuta, lacrymis Mariæ admonita. In quo docemur publicè peccantibus non proprium, sed ecclesiæ sufficere r meritū s.

Item Leo Papa.

Sufficit illa cōfessio, quæ primū Deo, deinde sacerdoti offertur.

CAN. LXXXIX.

t Qvamuis plenitudo v fidei videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem apud omnes homines erubescere non veretur: tamen quia non omnium y huiusmodi sunt peccata, vt ea quæ pœnitentiam poscunt, non timeant publicare, remoueatur improbabilis x consuetudo, ne multi à pœnitentiæ remedijs arceantur, dum aut erubescunt, aut

non esset quod hic dicit: cū apud Deū nullas patiat veniæ moras peccatoris conuersio, vt xxvj. q. vj. his qui tempore. I. ea. dist. multiplex. Vel hoc ad temporalē œpnam referat. licet enim peccatū dimittatur ne homo ab accipienda vita æterna impediatur, vt I. ea. sicut primi. non tñ si peccato parcitur, pœna remittitur, qa nullatenus sine vindicta relaxat. sicut patet in Dauid, vt I. ea. dis. si peccatū.
q Suscitauit. Quid significent isti tres mortui, habes. j. distinc. ij super trib'.
r Sufficere. Ad clariorē & plenam pœnæ tpalis absolutionē, vt I. dist. e. multiplex. & cap. sufficiat. & c. fleat. & j. distin. v. consideret. in fi. xiij. qō. ij. tempus.
s Meritū. i. authoritatē: quam vocat meritū, quia de merito charitatis suæ habet authoritatē ligandi & soluendi. arg. xl. dist. c. j.
t Qvamuis plenitudo. Hæc est ix. pars di. secundum Io. de Fant.
v Plenitudo. i. perfectio in fide.
y Quia nō omniū. Hæc negatio & sequens æquipollent affirmationi. ff de verb. sig. duobus 3.
x Improbabilis. secundū quam occulta peccata in publico confitebātur, cōpulsi ad hoc multi, ppter quod pœnitētiā declinabāt. Pro

Peccatum quare dimittitur.

Lucæ. 8. g

Lucæ 7. b

Ioannis. [redacted]

3 quasi d. [redacted]

a Pro quibus. Accusantibus, scilicet inimicis. non enim per pœnitentiam tollitur pœna ciuilis, argumentum xxxiij. quæstione secunda. admonere.
b Percelli. Si aliæ probationes sunt, quæ sufficiant cum huiusmodi confessione. & est huic simile. xxij. q. v. hoc videtur.

Pœnitentia nõ tollit pœnam ciuilem.

c Sufficit. ĩ. dist. eadem. §. ex his omnibus. & capitu. sufficit.
d Confessionis. An scilicet sit necessaria vel non.
e Breuiter. Imo prolixe. Vel ideo dicit breuiter, respectu multarum authoritatum quæ de hac materia loquuntur.
f Vtraque. Hoc idem probabit Gratianus per sequens capitulum.
Q Vidã Deo. g Tota fere sancta ecclesia. & ideo ei adhærendum est, quia pluribus comprobatur. argumento. xix. distinctione. in canonicis.
h Quod vtrunq;. Scilicet confiteri Deo & sacerdoti.
i Perfectorum. Qui non habent nisi venialia, vnde nõ indigent oris confessione speciali.
i Perfectorum. ĩ. ea. dist. §. his authoritatibus.
k Docet. Id est, hoc est signũ sacerdoti quod peccata dimittantur cõfitenti per cõtritionem. arg. ĩ. ea. distinc. §. hoc idem. & c. ois qui nõ diligit. sicut cordis contritio est signum peccatori, quod gratia Dei dimisit ei peccata: qa nemo, &c. vt de cõsecr. dist. iiij. nemo.
l Administratione. id est, sola contritione.
m Medicorum. Id est, sacerdotum.
QVia verò de. Hæc distinc. diuiditur in sex partes. In prima quarum probat (tamen superficialiter) ꝙ pœnitentia semel habita, non inquinatur, & charitas semel habita, non amittitur, & de perfecta intelligitur. Secunda ibi, Ex præmissis. Tertia ibi, Hæc quæ. Quarta ibi, Bligat. Quinta ibi, Illud autem. Sexta ibi, Charitas ergo. Io. de Fantu.
n De pœnitentia. Hic intitulatur secunda distin. in qua illa quæstio tractatur, an charitas semel habita possit amitti. & est certum, ꝙ potest in via peregrinationis amitti, quantumcunque sit perfecta. vt ĩ. ead. §. non est mirum. qđ probat authoritatibus & exẽplis. in patria autẽ vbi perfectissime iã habetur, non amittitur. ĩ. e. charitas. Hanc quæstionem tractat hic Gra. occasione alterius, quam hic ipse in initio prælibauit. sed in iij. distin. eam prosequitur, an. s. pœnitentia reiterari possit. ꝑcedit ergo Grat. in hac dist. hoc modo: Primo probat, quod pœnitẽtia nõ possit reiterari, vsque ad § item sine charitate. vbi latẽter ingreditur materiam huius distin. & probat charitatem semel habitam amitti nõ posse, vsque ad §. hæc quæ de charitate. vbi incipit authoritatib. allegatis respondere, asserens illas de charitate perfecta esse intelligendas. & inde sumpta occasione gradus in charitate esse probat. vsque ad §. non est mirum vbi latẽter aduersam partẽ assumit, & quod charitas amitti possit, exemplis & authoritatibus ostendit, vsque ad. §. euidenter. vbi ostẽdit hoc verum esse, non solum de charitatis opere, sed etiam de ipsa charitate, & hoc vsque in fi. dist. prosequitur.
o Proponentes. Absolutus nominatiuus est.
p Pœnitentia. Quæ valeat ad vitam.
q Iudicis. Qui pœnitentiam imposuit.
r Eius. Dei vel sacerdotis.
s Merito. Id est, secundum iustitiam. ĩ. distinctione quarta. §. corum.

† [redacted]

timent inimicis suis, sua facta reserare, pro quibus [a] possunt legum percelli [b] constitutione. Sufficit [c] enim illa confessio, quæ primũ Deo offertur, tunc etiam sacerdoti qui pro delictis pœnitentium precator accedit. Tunc enim plures ad pœnitentiam poterunt prouocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis.

Quibus authoritatibus, vel quibus rationũ firmamentis, vtraque sententia satisfactionis, & confessionis [d] innitatur, in medium breuiter [e] proposuimus. Cui autem harum potius adhærendum sit, Lectoris iudicio reseruatur. † Vtraque [f] enim fautores habet sapientes, & religiosos viros.

Vnde Theodorus Cantuariensis archiepiscopus ait in pœnitentiali suo.

CAN. XC.

QVidam Deo solũmodo confiteri debere peccata dicunt, vt Græci. Quidam verò sacerdotibus confitenda esse percensent vt tota fere sancta ecclesia [g]. Quod vtrunque [h] non sine magno fructu intra sanctam fit ecclesiam: ita duntaxat, vt Deo qui remissor est peccatorum, peccata nostra confiteamur, & hoc perfectorum [i] est, vt cum Dauid dicamus: Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meã non abscondi. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatẽ peccati mei. Sed tamẽ Apostoli institutio nobis sequẽda est, vt cõfiteamur alterutrũ peccata nostra, & oremus pro inuicẽ vt saluemur. Cõfessio itaq; quę soli Deo fit, quod est iustorũ, purgat peccata. Ea verò quę sacerdoti fit, docet [k] qualiter ipsa purgentur peccata. Deus nãq; salutis et sanctitatis author & largitor, plerunque præbet hãc suę pœnitentiæ medicinam inuisibili administratione, [l] plerũque medicorum [m] operatione.

Charitas semel habita, vtrũ possit amitti. Psalm. 31. Ia. 5. d

DISTINCT. II.

QVia uerò de pœnitẽtia [n] semel cœpit haberi sermo, aliquantulum altius repetendum uidetur, diuersorum sententias certis rationibus & authoritatibus munitas in medium proponentes [o]. Alij dicunt pœnitentiam semel tantum esse utilem. Vnica est enim, nec iterari põt. Si uerò reiteratur, præcedens pœnitentia [p] non fuit. Et si de sententia iudicis [q] eius [r] merito [s] peccata uidẽtur esse remissa, apud tamen eum

Nunquam

a Nunquam, allegando dicit.
b Noli peccare. Id est, esse in proposito peccandi. tamen aliter nducit allegando.
c SI quis semel notatus. Id est, depræhensus.
d Vitio. Vel alio quocunque.
e Primã causam. Primam vitij causam in se penitus nõ extirpat, qui in idẽ postea recidit.
f Reconditã. Nõ ideo hoc dicit, qđ semper ita sit, sed quod ita fuerit, est præsumptio, inuidia vel contentio iterata.
g Curari. ĩ. xxvj. quæst. vij. effectum. extra de deposit. grauis. ĩ. de consec. dist. v. c. legimus.
h Adulto. ĩ. de cõsecra. dist. iiij. quomodo. & cap. solet. infra ead. dist. cap. fugerat. & cap. non est. §. Romanos. & cap. tolle.
i Aliquãdo. Hoc allegando dicit, vt authoritatẽ inducat.
k CHaritas. Quæ deseri potest. id est, quã cõtingit deseri vel de facili.
l Vera. i. perseuerans finalis, vel vera ad vitam ducẽs, id est, ad æternam beatitudinem.
m RAdicata. i. perfecta.
n Securus. Spei perseuerantia, non rei præsentia: quia quilibet etiam imperfect⁹, timere debet ne charitatem amittat. xxxij. qõ. v. c. si. Paulus.
o VAlida. Verba Salomonis in canticis.
p Dilectio. id est, charitas perfecta.
q Ceperit. i. contingit vel cõuenit, intellige de facili.
r Occidit. i. remouet à delectatione, sicut mors remouet ab omni actu terreno, dicit lex. Mors omnia soluit, in auth. de nup. §. deinceps. colla. iiij.

Ioann. 8. b
Ioann. 5. c
[redacted]

præsentiam, cui omnia futura præsentia sunt, nunquam [a] habentur remissa: quia non est seruata illa sententia ueri sacerdotis; Vade, & amplius noli peccare [b]. Item, Ecce sanus factus es, iam amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.

Item ex octaua synodo.

Primam vitij causam non penitus extinguit, qui in illam post ea recidit.

CAN. I.

SI qs semel notatus [c] fuerit inuidiæ vel contentionis vitio [d], et rursus in hoc ipsum inciderit, sciat se primam [e] causam, ex qua inuidia vel contẽtio nascitur, in interioribus medullis habere reconditã [f]. Oportet ergo eum per contraria atque diuersa curari, id est, p humilitatis exercitium. Exercitia verò humilitatis sunt, si se vilioribus officijs subdat, & ministerijs indignioribus tradat. Ita nanq; arrogantiæ & humanæ gloriæ vitiũ euitari vel curari [g] poterit: vt in consuetudinem humilitatis affectus vltra iam non incidat in arrogantiæ & vanæ gloriæ delictum, sed in singulis huiusmodi vitijs cura similis adhibeatur. Item, Sine charitate, nulli adulto [h] peccatum remittitur. Non autem habet charitatem, qui aliquando [i] peccaturus est criminaliter.

Vnde Augustinus ad Iuilanum comitem.

CAN. II.

CHaritas, quæ deseri potest [k], nunquam vera [l] fuit.

Idem super epistolam Ioannis.

CAN. III.

RAdicata [m] est charitas? securus [n] esto, nihil mali procedere potest.

Item Gregorius in moralibus. †

CAN. IIII.

VAlida [o] est vt mors, dilectio [p]. Virtuti etenim mortis, dilectio comparatur: quia nimirum mentem quam semel ceperit [q], à delectatione mundi funditus occidit [r].

Item Prosper in libro † de contemplatiua vita.

CAN. V.

ij CHaritas [s] est (vt mihi videtur) recta [t] voluntas, & ab omnibus terrenis [v] ac presentibus prorsus aduersa, iuncta verò Deo inseparabiliter [x], & ignita igne quodam Spiritus sancti, à quo est, & ad quem refertur, incensa, inquinamẽti [y] omnis extranea, corruptionis nescia, nulli vitio mutabilitatis [z] obnoxia, super omnia, quæ carnaliter diliguntur, excelsa, affectionum [a] omnium potẽtissima, diuinæ contemplationis auida, in omnibus semp inuicta, summa [b] actionum bonarũ, salus morum [c], finis [d] cælestiũ pceptorũ,

Charitatẽ habẽs multa potest.

CHaritas CASVS. In hoc capt. j. commendat Prosper charitatẽ ex eius effectibus. et sunt verba Prosperi, vsq; ad illud cap. item Beda. [1] Secũdo ostẽdit, quod qui charitatem habet, facile peccatis resistit: bonis omnibus abundat, et mũdana contemnit, difficilia facile perficit. Subdit etiã quid sit Deum diligere, et quid peruertere ordinẽ dilectionis. Tertio ostendit, ad quid corpus nostrũ sit diligẽdũ. Quarto ostẽdit, qualiter sit intelligẽdũ, diliges proximum tuũ sicut teipsum. Et qui sunt, qui diligunt Deum plusquam se.

s Charitas est. i. ex charitate ꝑcedit recta voluntas [3]. et est dictũ p causam, vt illud. xxxvj. q. ij. tria. vt exponat charitas est. i. facit: alioqui nõ est verũ, cũ charitas sit habitus mẽtis, qui volũtas nõ est vel mot⁹ volũtatis. Similiter intelligit aliud Augus. Charitatẽ voco motũ animi. dicitur ergo charitas volũtas vel motus, quia vt ĩ. dicit, est causa meritorũ bonorũ, sicut & iniqtas cũ sit habitudo mẽtis iniustæ. dicit peccatũ, quia ex ea est: vt ĩ. distin. iij. ille rex.
t Recta. i. rectam vitã & dignam faciens voluntatem.
v Terrenis. Secus est de charitate imperfecta, quã habẽs potest curare tẽporalia. arg. xij. qõ. j. habebat.
x Inseparabiliter. id est, non de facili separatur.
y Inquinamenti. scilicet mortalis.
z Vitio mutabilitatis. id est, mutabilitati in vitium.
a Affectionũ. i. bonarum voluntatũ.
b Summa, id est, perfecta.
c Salus morum. id est, salutiferos faciens mores.
d Finis. id est cõsummatio, vel quia præcepta finaliter

1 Sub. licet nõ ita cõtinue cõtineantur in lib. suo. Itẽ quod sæpe interponitur est verbũ Gratiani secundum Hugo.
† c. xxij. libr. x. ad c. xj. Iob.
Canti. 9. d
3 Id est, bonus motus, q dicit voluntas, & charitas est causa, & facit vt voluntas sit bona, id est, vitæ æternæ meritoria. vnde ita dicitur causa meritorum bonorum secundũ H.
† iij. cap. xiij.

docet

mors criminū, vita virtutum[a], virtus pugnantium[b], palma victorū, arma sanctarum mētiū, causa meritorum bonorum, præmiū pfectorū, sine qua nullus Deo placuit, cum qua[c] aliquis peccare[d] non potuit,[e] nec poterit, fructuosa in pœnitētibus, læta in proficientibus, gloriosa in perseuerantibus, victoriosa in martyribus, operosa[f] in oībus omnino fidelibus, ex qua qcquid est boni operis viuet. Itē, Hęc est charitas vera germana[g] pfecta, quam excellentiorem[h] viā[i] nominat[k] Apostolus sanctus. Sicut enim sine via nullus peruenit quò tendit, ita sine charitate, quę dicta est via, nō ambulare possunt homines, sed errare. † Itē, Ergo si charitatē Deo exhibeamus et proximo, de corde puro, & cōscientia bona, & fide nō ficta, facilè peccato resistimus, bonis oībus abūdamus, seculi blandimenta contemnimus, & oīa quæ difficilia[l] sunt humanæ fragilitati vel aspera, etiam cū dilectione perficimus, si tamē Deū charitate perfecta, q̄ nobis ab illo est, ex toto corde, & ex tota anima, & ex totis viribus diligamus. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus[m] diligit Deum: quoniam si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis vnde peccati desiderijs seruiamus. Et quid est Deū diligere, nisi illi copulari animo, concipere fruēdæ visionis eius affectum, peccati odiū, mundi fastidium[n], diligere etiam proximū, quē in se[o] censuit diligendum, in ipso amore reseruare legitimū modū, nec peruertere dilectionis ordinem constitutū. Ordinē dilectionis illi puertunt, nec modum diligēdi custodiūt, qui aut mundū, qui cōtemnendus est, diligūt[p], aut corpora sua minus diligenda[q] plus diligūt, aut pximos non sicut seipsos, aut Deum plusquā seipsos, fortè nō diligūt. Itē, Corpus nostrū, quia pars[r] nostri est, ad hoc à nobis diligēdum est vt saluti eius ac fragilitati naturaliter[s] consulamus, & agamus quatenus spiritui[t] ordinatè subiectū[v], ad æternā salutem accepta immortalitate & incorruptione perueniat. Item, Proximos autē tunc diligimus, sicut nos, si non propter aliquas vtilitates nostras[x], non pter speranda beneficia vel accepta, nō propter affinitates vel consanguinitates, sed pter hoc tantum, quod naturæ[y] nostræ sunt participes[z] diligamus. Item, Non illi tantùm proximi nostri credendi sunt, quos nobis gradus sanguinis iūgit: sed proximi nostri credendi sunt, omnes homines naturæ nostræ (sicut dixi) participes.

Itē, Proinde sicut nos proximos nostros diligimus, quādo ad mores bonos, & æternā vitā[a] consequendam sicut nobis eorum saluti consulimus, quando nos in eorū peccatis ac periculis[b] cogitamus, & sicut nobis subueniri optaremus, ita eis subuenimus,

docet vt habeatur.
a Vita virtutum. infra eadem distin. §. item proinde.
b Pugnantium. Cum vitijs.
c Cum qua. Id est, in ea perseuerādo.
d Peccare. Mortaliter.
e Potuit. Ecce verbū, in quo facit ad propositū Gratiani.
f Operosa. Id est, effectiua bonorum operum.
g Germana. i. germanos & cōcordes faciens. Vel germana, id est, coniuncta & inseparabiliter adhęrēs. Salomon, Dixi sapiētiæ, soror mea es, & prudentiam vocaui amicam meam.
h Excellentiorē. Alijs donis.
i Viam. eundi ad Deum.
k Nominat. in prima epistola ad Corinth. xiij. cap.
l Quæ difficilia. Ad salutem animæ pertinentia.
m Ex qua minus. Id est, ex qua Dei dilectionē postponit facilius: sicut plures proniores sunt offendere Deū fornicando, quàm furando. arg. 50. dist. quia sanctitas sua. in fine.
n Fastidium. Repete concipere.
o Quem in se. scilicet diligēdo. i. ad sui similitudinem, vbi dictū est, dilige proximum tuum sicut tei sum? Vel in se, id est, Deo: scilicet ad eius similitudinem, vbi dictum est, secūdum autem simile est huic.
p Diligunt. Plus iusto.
q Diligenda. quā animam. arg. xxij. q. v. si qs coactus.
s Quia pars. Alia est pars, qua homo est interior: vt de consec. dist. iiij. nō ex quo. non ergo corpus est homo, quod Eluidienses somniāt quia nihil

est, id, q̄ sui ipsius fiat pars. argu. ff. de euic. l. si dictū. §. ij. & peccant, qui ponunt corpus genus animalis.
s Naturaliter. j. de conse. dist. v. nō mediocriter. in fi.
t Spiritui. Vt ad vsus exercēdæ virtutis habeat: vt j. xliiij. distin. c. conuiuia.
v Subiectū. debemus enim adhibere iumēto nostro saccū, paleā, & flagellum. Saccū. i. opera pœnitentiæ, & alia bona opera. paleā, id est, necessaria ad vitæ sustentationē. Flagellum, vt castigemus si excesserit, ac si ea pateremur.
x Vtilitates nostras. tūc enim non ipsos, sed nosmetipsum diligimus. Vnde Tullius libro de vera amicitia, Suis quippe incōmodis grauiter angi non est amici, sed seipsū amantis.

ADDITIO.
Et Seneca, Nō est beneficium, quod conuertitur in quęstum. Petrus.
y Naturæ. j. dist. lxxxvj. c. nō satis.
z Participes. ergo Iudæi & Saraceni pximi nostri sunt, & diligendi à nobis vt nos. & verum est: veruntamē omnia opera dilectionis impendere debemus, secūdum vniuscuiusq; conditionem. lxxxvj. distin. cap. pasce.
a Et æternā vitā. Hic aduerte quid sit proximum sicut seipsum diligere. s. ad salutem animæ suæ, & ea quæ ad salutem animæ pertinent, ei optare, quæ tibi optas. Nō obstante ergo hoc precepto possumus delinquētibus pœnas corporales optare et procurare, dummodo hoc fiat secundum quod iura permittunt.
b Periculis. scilicet ani

Sapientia est soror mea.
1. Co. 12. c
† ca. xv. eod. lib.
Fornicantur aliqui citius quā furentur.
Corpus non est homo.
Iumento nostro ad [illegible]
Saraceni & Iudæi sunt à nobis diligendi.
Diligere proximū sicut seipsum, quid sit.

aut si facultas defuerit, voluntatem subueniendi tenemus. Quapropter charissime, tota dilectione satage, vt bonū quod tibi fieri, vis, velis & proximo. Illi verò plus quā se diligūt Deum, qui pro eius amore suæ ad tempus saluti non parcunt, seipsos tribulationibus ac periculis tradunt, nudari facultatibus pprijs, patriæ sue extorres fieri, parentibus & vxoribus ac filijs renuntiare parati sunt, & (vt totum dicā) ipsam mortem corporis non solùm non refugiūt, sed etiam libenter excipiunt, ambientes à corporis sui vita magis, quàm à Deo[a], qui est vita vitę suæ discedere.

Item Beda super Ioan.

CAN. VI.

Quærendum[b] est interea quomodo speciale filij Dei agnoscendi signum fuerit, q̄ super eum descenderit & māserit spiritus sanctus. Quid magni est filio Dei, quòd in ipso manere spiritus sanctus adstruatur. Notandum itaque est, quòd semper in domino māserit spiritus sanctus: in sanctis autem hominibus, quādiu mortale corpus gestauerunt, partim manet in æternum, partim rediturus secedit. Manet[c] quippe apud eos, vt bonis insistant actibus, voluntariam paupertatem diligant, mansuetudinē consequantur, pro ęterno desiderio, lugeant, esuriant, & sitiant iustitiam: misericordiámque, munditiam cordis, & tranquillitatem pacis amplectantur, sed & pro obseruatione iustitiæ persecutionem pati non vereantur, eleemosynis, orationibus, ieiunijs, ceterisq; fructibus spiritus sancti insistere desiderent. Recedit autem ad tempus, ne semper infirmos curādi, mortuos resuscitandi, dæmones ejiciendi, vel etiam prophetandi, habeant facultatem. Manet semper, vt possint habere virtutes, & vt mirabiliter ipsi viuāt. Venit ad tempus, vt etiam alijs per miraculorum signa, quales sint intus effulgeant.

Item Apostolus.

CAN. VII.

Charitas nunquam excidit[d].

Item Augustinus super epistolam Ioannis.

CAN. VIII.

Vnctio inuisibilis, spiritus sanctus est: vnctio inuisibilis, charitas est[e], quę in quocunque fuerit, tanquam radix illi erit. Quæ quamuis ardente[f] sole arescere non potest, nutritur calore solis[g], non arescit.

Item Gregorius super Ezechielem. †

CAN. IX.

Pennata animalia minimè reuertuntur cùm incedunt, quia prædicatores sancti sic à terrenis actibus ad spiritualia transeunt, vt ad ea, quæ reliquerant, vlterius nullatenus reflectantur. Et paulò pòst, Nemo mittens manum suam ad aratrum, &c. Manum quippe in aratrum mittere, est quasi per quendā cōpunctionis vomerem ad proferendos fructus, terram sui corporis aperire. Sed retrò post aratrum aspicit, qui post exordia boni operis ad mala reuertitur quæ dereliquit: quod quia electis Dei minimè contingit, rectè nunc per prophetam[h] dicitur, Non reuertebantur cùm incederent[i]. Et paulò pòst, Vnde

cet animæ & corporis, vt eos libere mus.
a A Deo qui est. Id est, qui est vita animæ suæ, qua ipse viuit, vt s. distin. j. §. hoc idem. versic. resuscitatus. xxiiij. q. j. vbi sana.
b Quærendū. super Ioannem legitur in Ioanne quod Ioannes Baptista vidit spiritū sanctū, quasi columbam descendentem & manentē super Iesum baptizatū. quod descendit super eum, signum fuit ne vox illa, hic est filius meus dilectus, &c. putaretur ad Ioannem esse facta, sed ad eū. Signum fuit Ioāni ipsum cognoscendi, id est, quod dā de ipso quod ante nesciebat. s. an potestatem baptismi sibi soli retenturus esset. quod autem mansit super eum, speciale fuit signū filij Dei. s. quo ille discerneretur ab alijs. quærit ergo hic Beda quō fuit signum cognoscendi filij Dei, scilicet quod spiritus sanctus māsit super eū, & cū maneat et in alijs sanctis? Sed respondetur quod alio modo manet in Christo: quia super eum semper est quo ad omnia: in sanctis autem non quo ad omnia, quia ad tempus recedit ab eis propter peccatum. Vel si quo ad iustitiam remanet in eis, non tamen semper quo ad operandū. puta ad prophetizandum vel faciendum miracula: vt in Helia & Helisæo.
c Manet. Nota hic expositionem illius decre. xxxij. q. ij. ca. connubia. Quia in opere cōiugali adest presentia spiritus sancti quo ad meritū, vt j. c. q. v. c. si dicat. nō quo

ad miraculum faciēdum, vt j. eadem. c. potest.
d Charitas nunquā excidit. scilicet in hac vita. in futuro enim fides conuertetur in sciētiam: spes in rem: charitas autē augebitur. vnde propheta: Viuit dñs, cuius ignis in Siō, id est, in ecclesia militante, & caminus in Ierusalem, id est, in ardentissima charitate. j. distin. iij. capit. sunt plures. §. authoritas. & capit. ignis.
e Vnctio. Charitas est. i. vocatur.
f Ardente. i. à tribulatione feruente.
g Solis. i. laboris & tribulationis, iuxta illud, In sole. i. in labore, posuit dominus tabernaculum suum. Tribulatio enim secundum Apostolum, patientiam operatur. sed quod tribulatio patientiam non tollit, hoc facit charitas.
h Pennata; animalia. Per pphetam. Ezechielem.
i Incederent. Et ita sancti isti dici possunt habere ferarū naturam. &c. sicut aues, quæ volant &

Columba descendit super Iesum dum baptizatur & māsit super ipsum.
Ioan. 1. c
Sol pro labore ponitur.
1. Co. 12. c
† Homi. iij.
Ezech. 1. b
Lucæ 9. g
Ezech. 1. d

Universidad de Deusto Biblioteca

lant & non reuolant. instituta de rerũ diuisio. §. paulo ãũ.

a Vnde Paulus. in epistola ad Philippenses.

b Vnum vero. q. d. non cõprehendi. vnũ aũt de me vobis affero, q⁹ ego oblitus ea quæ, &c.

c Quæ retro. i. terrena quæ reliqui.

d In ea. s. æterna cę lestia.

e Anteriora. Ante nos sunt, æterna post nos sunt temporalia.

Ezech.1.c f NOn reuertebantur. Redeãt finaliter salti.

g Iam minus. i. insufficiens. erit enim tunc Deus omnia in omnibus. i. sufficientia omnium.

Mat.10.c h POtest discursus. Illud Ezechielis, quod iuxta

Prou.4.c quatuor animalia qui vidit erant quatuor rotæ in quibus erat spiritus vitæ, & quocunque ibat spiritus sequebantur & rotæ, & cum stabat, stabãt rotæ. Hoc autem mystice exponit Gregorius.

i Castitas. Quæ sola cũ fiducia põt Deo animas præsentare. in authen. de lenonibus. §. sancimus. col. ij.

k Misericorditer. Ne inde superbiat homo. vj. q. j. imitare. & cap. sunt plurimi.

l FIcta. Id est, non finalis.

m Ex præmissis. Infert charitatẽ semel habitã, non amitti, & adiscit, quòd q charitatẽ semel habuit, de cætero non peccabit & ex hoc cõcludit falso, q⁹ pœnitentiã q postmodũ est peccaturus, nõ agit. & ad hoc inducit argumẽta vsq; ad §. hæc q̃ de charitate.

n Nõ poterit. Coniunctim intellige. non enim põt simul charitatem habere & peccare. ẽ. dist. j.

Paulus. [a] Vnum verò [b] quæ retro [c] sunt obliuiscens in ea, [d] quæ sunt anteriora [e] me extendens secundum ad palmam supernæ vocationis. In anteriora etenim extentus, eorũ, quæ retro sunt, oblitus fuerat: quia temporalia despiciens, quæ sola sunt æterna requirebat.

Item in eodem, homilia quinta.

CAN. X.

NOn reuertebantur cùm incederent: quia electi quique sic ad bona tendunt, vt ad mala perpetranda non redeant [f]. Qui enim perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. & sicut per Salomonem dicitur, Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectum diem. In eorũ nanque animo bonũ desiderium, atque intellectus lucis incimæ iam pars diei est: sed quia vsque ad finẽ vitæ in virtute proficiunt, ad perfectum diẽ tunc perueniunt, quando ad cælestia regna perducti, in ea luce quã desiderant, iam minus [g] aliquid non habebunt.

Item in eodem, hom. v.

CAN. XI.

POtest discursus [h], atque eadem mobilitas spiritus, sic intelligi. In sanctorũ quippe cordibus, iuxta quasdam virtutes semper manet, iuxta quasdam verò recessurus venit, & venturus recedit. In fide enim spe atque charitate & aliis bonis, sine quibus ad cælestem patriam non potest peruueniri sicuti est humilitas, castitas, [i] iustitia, atque misericordia fœcunda, perfectorũ corda non deserit. In prophetiæ verò virtute, doctrinæ facundia, miraculorum exhibitione electis suis aliquando adest, aliquando se subtrahit. Et paulò pòst, In his itaq; virtutibus, sine quibus ad vitam minimè peruenitur, spiritus sanctus in electorum fuorũ cordibus permanet: vnde rectè stabilis dicitur. In his verò, per quos sanctitatis virtus ostẽditur, aliquãdo misericorditer præstò est, aliquando misericorditer [k] recedit.

Vnde Ambrosius super epistolam secundam ad Corinthios. †

CAN. XII.

FIcta [l] charitas est, quæ deserit in aduersitate.

Ex præmissis [m] *itaque apparet, quòd charitas semel habita, ulterius nõ amittitur. Qui enim charitatẽ semel habebit criminaliter ulterius peccare nõ poterit* [n], *ut ad gratiam* [o] *non ad naturam impossibilitas peccandi referatur. Quòd autem charitatem habens criminaliter peccare non possit, testatur Augustinus in homilia octaua, dicens:*

CAN. XIII.

QVia radix omnium malorum [p], est cupiditas, & radix omnium bonorum est charitas, & simul ambæ esse non possunt [q], nisi vna penitus euulsa fuerit, alia plantari non potest. Sine causa conatur aliquis incidere ramos, si radicem non contendit euellere.

Cùm ergo [r] *qui criminaliter peccat, charitatem nunquam habuisse probatur, euidẽter colligitur, pœnitentiam non agere, qui quandoq; criminaliter peccauit.*

Vnde Augustinus.

CAN. XIIII.

CHaritas est aqua [s], de qua dominus ait in Euangelio: Qui biberit aquam quam ego dabo ei, non sitiet in æternum [t]. Reprobus autem cùm æter-

omnis q̃ nõ diligit.

o Vt ad gratiã. s. virtutẽ ipsam, quã dũ quis habet non peccat, nec peccare põt, vt coniunctim intelligatur.

p QVia radix omnium malorũ. Quo ad genera singulorum, nõ quod ad singula genera. nõ est malum alicuius generis, quod deinde precedere non possit. et est simile xxxv. dist. c. ante oĩa. xlvij. dist. c. bonorũ.

q Non possunt. ẽ. xxxij. q̃. j. c. cum renuntiantur.

r Cum ergo. Ex falso falsum concludit.

s CHaritas est aqua. Quia ad modũ aquæ lauat, & deles pĉã. † cap. vt.

t In æternum. i. in patria. in via autem sitiẽs, beatus est, qui sitit tus est. iustitiam, vt ẽ. cap. cap. quærendum.

Mancip

Virũ quæ libet inten dit, & re mittitur.

1 Sunt itaque gradus. Omnis virtus intenditur & remittitur, & ideo gradus merito in ea distinguũtur. Sed quia virtus est medium duorum vitiorum, vt dicit Aristoteles. Et Horatius, Virtus est medium vi-

Ioan.4.c

a Mancipatus. Id est, destinatus.

b Plumbeus. Pondere peccatorum.

1 Vt Hu. & B.bri. c Item sine. Omnia hæc sunt verba Aug. vt dicunt quidam, vsq; ad §. hæc quæ de charitate. Alij dicunt esse §. ab illo loco, reprobus autem.

d Non credit. Adestructione consequentis infert.

e Hæc est. infra de consec. distin. ij. cap. vt quid.

f Fides. Informata charitate.

g Huic. ẽ. xxiiij. qõ. j. cap. si Petrus. contra. sed nec hic vel ibi excluduntur aliæ virtutes.

Versus. h Credere. Crede Deo, credasque Deũ: plus credo valere, Si credas in eũ quam quod ei, vel eum.

ADDITIO.

Hoc ideo, quia credere Deo est credere verum esse, quod dicit Deus. Credere Deum, est credere Deum esse. Hoc etiam dæmones credunt. Sed credere in Deum est amando credere in ipm. Petrus.

Ioan.6.e i Qua sola. supra xxiiij. quæst. j. c. si Petrus.

k Hæc q̃ de charitate. Præmissas authoritates soluit, & dicit intelligendas esse de perfecta charitate: et inde sumpta occasione gradus in virtutibus esse ostendit, vsque ad §. ecõtrario. Et

Gala.5.b nota quod perfecta dicit charitas, quo ad sufficientiam, & hæc q̃libet & quantalibet sufficit ad vitam æternam habẽdam. argu. j. dist. Proxi. ca. talis. Et

Charitas perfecta mul ta facit. est perfecta quo ad effectum, vt scilicet faciat hominem patiũ morẽ p Christo. ẽ. ea. c. charitas. infra eod. c. si quis tantum. Et dicitur perfecta quo ad perseuerantiam finalem, de qua agitur ẽ. ea. cap. vnctio. & cap. charitas.

nis sit mancipatus [a] incendijs, in æternũ sitiet. Quomodo bibet aquã viuam, aut quomodo potabit aquam salientẽ in vitam æternam, qui quasi plumbeus [b] demersus in ima, pœnas luit damnationis æternæ?

Item, Sine [c] charitate, quomodo quisveram cordis contritionem habere poterit? quomodo ergo delictorum remissionem? quæ si non sunt dimissa, quomodo non omnia prorsus ad pœnã exigenda sunt? Item dominus, Amen amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternam. Qui ergo non habet vitam æternam, in Christum non credit [d]. In Christũ verò credit, qui charitatem habet. In Christũ quippe credere est, amãdo in ipsum tendere. Hoc est [e] fides [f] (vt dissinit Apostolus) quæ per dilectionẽ operarur. Huic [g] duntaxat remissio delictorũ promittitur. Quòd si charitas à fide Christianorũ seiungi nequit, cui scilicet soli venia promittitur, quomodo qui charitatem non habuerit, fidem Christianorum habuit, id est, in Christum credidit? quomodo ergo veniam delictorum accepit? quam si non accepit, quomodo nõ omnia prorsus opera æternis sunt ferienda supplicijs?

3 *Hæc quæ de charitate* [k] *dicuntur, de perfecta intelligi possunt, quæ semel habita nunquam amittitur. Exordia verò charitatis enutriuntur ut crescant, & conculcantur ut deficiant. Nemo enim repẽtè fit summus: sed in bona conuersatione, quæ sine charitate nulla est, à minimis q̃sque inchoat, ut ad magna perueniat. Sũt itaq; gradus* [l], *nõ solùm inter virtutem* [m] *& virtutem, sed & in eadem virtute.*

Vnde Gregorius super Ezechielẽ scribit dicẽs: † [1]

tiorum vtrinque redactum: vt in medio, qui est inter duo vitia contraria, videtur quod summa virtus ibi constituta sit. Qui ergo illud medium seruare vult, summe virtuosus haberi debet. Sed in omnibus medium seruare vitra hominem est, ideoq; summe virtuosus nemo dicendus est. Ex præmissis sequitur, quod virtus in ascendendo non in infinitum protẽditur: cum vltra medium intentio non progrediatur: sed quia etiam extremorum vitiorũ nõ sunt termini, videtur quod medium eorum nihil sit, puta prodigalitas in infinitum protendi potest, similiter & sibi contraria auaritia: quare videtur, quod inter ista duo nihil sit medium determinatum. Præterea ex quo gradus sunt in virtute, videtur quod latitudinem habeant, et quod possint decrescere. sed tamen quod in infinitum possint decrescere, non videtur. nam sic haberetur, quod virtus alicuius ita parua esset, quod minor ea inueniri non possit. Præterea illud sciendum est, quod licet ita sit de omnibus alijs virtutibus, quod quælibet inter duo vitia contraria sit constituta, hoc tamen in charitate (quæ forma est aliarum virtutum) non habet locum: quia ei vnum solum vitium, scilicet odiũ opponitur. supra distinctione prima. capitu. omnis qui non diligit. Vnde accidit, quod in infinitum possit intẽdi in via. In patria autem puto quod maior charitas esse nõn possit, quàm sit supremi ordinis Angelorum.

Medium seruare difficile est.

Ioan.6.d

† Sois. xv.

m Inter virtutem. Improprie dicitur gradus esse inter vnam virtutem & aliam: cum in eadem linea intensionis non disponantur: sed sic ideo dicitur, quia vna virtus alia intensior inuenitur.

Cum

Universidad de Deusto Biblioteca

CAN. XV.

Cum sanctam ecclesiam dominus suscipit, in gradibus eius dignoscitur: quia eius gloria p illius incrementa declaratur. Quantum enim sancta ecclesia ascẽdendo proficit a, tãtum Deus hominibus ex eius virtute innotescit. De his quoq; gradibus beatus Iob loqtur dicẽs: Per singulos gradus meos pronuntiabo illum omnipotentem. Quippe dominum per singulos gradus suos pronuntiat, qui per incrementa virtutum, quæ accipit, ei sem per laudem suæ pietatis b reddit. Si quidem gradus in cordis ascensione non essent, Psalmista non diceret: Ambulabunt de virtute in virtutẽ. Nec mirum, si de virtute in virtutem gradus sunt, quando ipsa vnaquæque virtus c quasi quibusdam gradibus augetur, & sic per incremẽta meritorum ad summa perducitur. Alia nanque sunt exordia virtutis, aliud virtutis profectus, aliud perfectio. Si enim & ipsa fides ad pfectionem suam non quibusdã gradibus duceretur, sancti Apostoli minime dixissent: Auge nobis fidẽ. & quidam d venit ad dominum, qui curari filium suum voluit: sed requisitus an crederet, respondit: Credo domine, adiuua incredulitatem meam. Pensate rogo, quòd dicitur. Si credebat, cur incredulitatem e dicebat? si verò incredulitatem se habere nouerat, quomodo credebat? Sed quia per occultã inspirationẽ gratiæ, meritorum suorum gradibus fides crescit, vno eodemq́ue tempore is, q nondum pfectè crediderat, simul & credebat, & incredulus erat. Hos nimirũ gradus Dominus sub messis nomine describit f dicens: Sic est regnũ Dei quẽadmodũ si iactet homo semen in terram, & dormiat, & exurgat nocte ac die, & semen germinet, & crescat dũ nescit ille. Vltro enim terra fructificat primũ herbam, deinde spicam, deinde plenum frumẽtum in spica, & cùm ex se produxerint fructũ, statim mittit falcẽ, quoniam adest tempus messis g. Semẽ homo iactat in terram, cùm cordi suo bonam intentionem inserit: & postquã semen iactatum est in terram, dormit: quia iam in spe boni operis quiescit. nocte verò surgit ac die: quia inter aduersa h & prospera proficit. Et semen germinat & crescit, dum nescit ille: quia cũ adhuc metiri incrementa sua non valet, semel concepta virtus ad profectum ducitur, & vltro terra fructificat: quia præueniente se gratia mens hominis spontanea ad fructum boni operis surgit. Sed hæc eadem terra primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum producit in spica. Herbam quippe producere, est inchoationis bonæ adhuc teneritudinem habere. Ad spicã verò herba i venit, cùm se virtus animo cõcepta ad profectũ boni operis protrahit. Plenum verò frumẽtum in spica fructificat, quando iam tantum virtus proficit, vt esse robusti & perfecti operis possit. sed cùm ex se produxerit fructũ, statim mittit falcem, quoniã adest tempus messis. Omnipotens enim Deus producto fructu, falcem mittit, & messem suam desecat: quia cùm vnũquẽq; ad perfecta opera pduxerit, eius tpalem vitã per emissam sententiã incidit, vt granum suũ ad cælestia horrea perducat. Cùm igiẽ desi-

Cum sanctam. Casus. iste sic consueuit pon. Gregorius exponit illud verbum Ezechielis: & venit vir ad portam, quæ respiciebat ad orientem, & ascẽdit gradus eius. & dum exponeret introducit authoritatẽ Dauid, Deus in gradibus eius dignoscetur, cum suscipiet eam in principio ergo capituli ponit expositionem illius versus, Deus i gradibus, &c. Secundò probat, quod in virtutibus gradus inueniuntur per authoritatem Iob dicentis: Per singulos gradus &c. & Dauid dicẽtis: Et ambulabunt de virtute in virtutem, &c. Et per illud Apostolorum: Auge nobis fidẽ, &c. et per similitudinẽ Euangelij, de semẽte primo producente herbam, & deinde spicã, & postea granum. Semen est cogitatio, quæ herbã producit cum incipit operari. cum autem consummatur, spicam facit. cũ autem perseuerat, frumentum mittit in spicam. & eadem similitudo adaptatur in persona Petri. Tertio & vltimo exponit illud verbum Ezechilis, & venit vir, &c.

Iob 13.d — Psalm. 83. — Luc. 17.b — Marc. 9.d — Marc. 4.a

a Proficit. intensione virtutum.

b Pietatis. Et tanto largiora munera Deus tribuit, quãto per ea religionis suæ dignitatem viderit ampliari. arg. xxiii. q. iiij. c. sicut excellẽtiam. §. j. & dic laudem suæ pietatis. i. laudat Deũ de sua pietate 1.

1 Id est, quia per suam misericordiam facit eam crescere, secundum Hug.

c Virtus. Et vitium. j. ea. §. econtrario. & §. non est mirum.

d Et quidam. Vt habetur in Euangelio Matthæi.

e Incredulitatem. id est, modicam credulitatem: quia qui incipit credere, parum credit. arg. de consec. dist. ij. c. ga passus. & c. j. & ita hæc præpositio in, diminuit hic, non priuat.

Credit parum, q incipit credere.

f Describit. In Euangelio.

g Messis. hucusq fuerũt verba Euangelistæ.

h Inter aduersa. aliud in aduersis & prosperis: quia in aduersitate crescit. s. ea c. vnctio.

i Herba. si herba fuit, ergo charitatẽ habuit: sed quando negauit, mortaliter peccauit: ergo charitatem nõ habuit: ergo nec herba fuit: sed hoc debet referri ad tẽpus ante negationem. & ita distribuite tẽpora, &c. vt ij. q. j. cap. si peccauerit. Vnde versus: Petro peccãte, tunc non fuit herba, sed ante.

Petr9 quãdo peccauit, herba non fuit.

deria bona concipimus, semẽ in terrã mittimus. Cum verò operari recta incipimus, herba sum9. Cùm autem ad pfectũ boni operis crescimus, ad spicam peruenimus. Cumq́ue eiusdem operationis perfectione solidamur, iam plenũ fructũ in spica pferimus. Herba etenim Petr9 fuerat, qui passionis tẽpore per amorẽ dominũ sequens, hunc Deum cõfiteri ante ancillæ vocem timebat. Erat enim iam viriditas in mente: quia credebat dominum omniũ redemptorem: sed valde adhuc flexibilis pede cõculcabaẽ a timoris. Iam in spica surrexerat, quãdo eum quem moriturũ confiteri timuerat, nuntiante Angelo in Galilæa viuentem videbat. Sed ad plenum granum in spica peruenerat, quãdo desuperueniente spiritu sancto, & suam mẽtem in illius amore roborãte, ita solidatus est, vt vires persequentium cæsus despiceret, & redẽptorem suum liberè inter flagella prædicaret. Nullus itaq; qui per ppositum bonum adhuc in mentis teneritate esse cõspicitur, despiciatur: quia frumẽtum Dei ab herba incipit, vt granũ fiat. Vir ergo b veniat ad portam c: quia dominus ac redemptor noster membris suis intrãtibus perducit d ad se, & ascendit per gradus eius: quia nobis proficientibus, eò amplius nobis exaltaẽ, quò altius & incompræhensibilius esse cognoscitur. In virtutum quippe nostrarũ gradibus ipse ascendere dicitur: quia tantò ipse nobis sublimior ostenditur, quantò noster animus à rebus infimis separatur.

Hinc Augustinus ait in libro de gratia & libero arbitrio. † c. xvij.

CAN. XVI.

Qui vult e facere Dei mãdata f, & non potest g, iam quidẽ habet bonam voluntatem, sed adhuc paruam & inualidam. poterit h autem cùm magnam habuerit & robustã. Quãdo enim martyres illa magna fecerunt mandata, magna vtique voluntate, id est, magna charitate fecerunt: de qua ait dominus: Maiorem charitatẽ i nemo, &c. & paulò pòst. Ipsam charitatẽ Apostolus Petrus k nõdum habebat, quãdo timore ter Dominũ negauit: & tamen quamuis parua & imperfecta, nõ deerat ei charitas, quando dicebat l: Domine, animã meã ponã pro te.

Idem super epistolam Ioãnis. †

Si quis tantam habuerit charitatem, vt paratus etiã sit pro fratribus mori, perfecta est in illo charitas. sed nũqd mox vt nascitur m, iam prorsus perfecta est? vt perficiatur nascitur: cũ fuerit nata, nutritur: cũ fuerit nutrita, roboratur: cùm fuerit roborata, perficitur: cùm ad pfectũ n venerit, qđ dicis o? Mihi viuere p Christus est, & mori lucrum.

In eadem. †

CAN. XVII.

Sicut seta q introducit filũ †: ita timor introducit charitatẽ. Crescit charitas; minuiẽ ti-

Cæli portã, qui est Christ9, ingredimur. — Actu. 5.g — Ioan. 15.b — Mat. 26.g — Ioan. 13.d — † Tract. v. in j. cap. Ioannis. — 1. Ioã. 4.d — Christus est mihi viuere, &c. quid sibi vult? — Philip. 1.c — † Tract. ix. in eod. — Timor, charitatẽ introducit. — † Alias, linum.

a Conculcabatur. Cum Christum negauit.

b Vir ergo. De Ezechiele tractum est: & sũt adhuc verba Gregorij ab illo loco, cũ sancta, &c. In Ezechiele est ita, & venit vir sanctus ad portam quæ respiciebat ad viam orientalem, & ascẽdit per gradus eius. Expone vir, id est, Christus. stat in porta, quia per eũ quasi per portam ad patrem ingredimur: et sine quo in ciuitatẽ intrare non possumus. Itẽ qui in porta est, partim intus est, & partim extra: partim videtur, & partim absconditur. ita & Christus per humanitatẽ est visibilis, per diuinitatẽ inuisibilis. Vel vir, id est, homo venit ad portã, id est, Christum: qui dicitur ostium. s. j. q. j. c. ordinationes.

c Ad portam. Id est, ad sacram scripturam vel fidem, per quarum vtranque 1 intratur ad patriam.

1 Scilicet sacrã scripturam, & fidem.

d Perducit. Illa mẽbra sua, scilicet fideles.

Qui vult. c. xvi. Si qs habet volũtatem sustinendi omnia pro Christo, & tamen si immineret ei periculum in rei veritate, non sustineret: re vera iste habet charitatem, licet modicam: quæ postea augetur quando cum effectu paratus est omnia sustinere. qđ probat exemplo Petri.

e Qui vult. quodã motu bono, scilicet affectionis, non effectionis. & sic nõ est contra. s. dist. j. cap. votum.

f Mandata. id est, ardua & difficilia: vt ponere animã p Christo vel fratribus vt hic in fi. cap. habetur.

g Non potest. scilicet impediẽte carnalitate.

h Poterit. Scilicet facere mãdata Dei.

i Charitatẽ. Id est, opus vel signũ charitatis maioris.

k Petrus. 50. dist. c. fidelior.

l Dicebat. Domine animam meã p te ponam. licet hoc facere non posset.

m Nascitur. sic etiã gradus notantur in conuersione Pauli. nam prostratus fuit vt cęcaretur, & c. vt xxiij. quæstio. iiij. cap. displicet.

n Ad perfectum. id est, ad perfectionem à Deo datam.

o Quid dicis. Tu quicunque habes talem perfectionem.

p Viuere. Christus est mihi viuere, id est, causa quare velim viuere. Ad hoc enim viuo, vt ipsum magnificẽ, & ipsum mori est mihi lucrum: quia per mortem eius liberor à miseria, & transeo ad felicitatem. Vel Christus est mihi viuere, id est, vita hic & in futuro. hic per fidem & spem, in futuro p spem. & mori p Christo est mihi lucrum: quia deponam corpus mortale, & resumam immortale.

q Sicut seta. Sicut enim seta introducit filũ, nec cum eo remanet: ita timor charitatem, cũ ea tamen esse nõ potest. arg. xxiij. q. vj. c. iam vero. §. ex his. & j. distin. vij. c. nulli s.

Timor initialis quis eſt.

nullus.hoc de ſeruili. Eſt & alius initialis, qui partim reſpicit præmium meriti, partim pœnam ſupplicij. de tali dicitur, quod augetur charitas, & minuit timor. ſ. cap. proxi. vſque dum fiat perfecta charitas quæ foras mittit timorem omnem. arg. xxiij. quæſti. vj. cap. ſchiſmatici.

a Et econuerſo. Argu. q charitas decreſcere poſsit: non ergo aut proficit, aut deficit. Tu dic, q charitas creſcit & decreſcit, quantum ad intenſionē: alias non.

b CHaritas. Perfectiſsima. id eſt, qua pfectior nō poſsit haberi. Vnde dicit authoritas[1] ſuper epiſtolam ad Epheſios, Nemo tā perfectus quin poſsit creſcere.

1 Alias Auguſtinus.

c SI ſermo meus. Id eſt, prædicatio mea.

d Flete. Mortalia peccata. arg. ſ. diſt. iij. ca. inter hæc hircum.

e Econtrario. id eſt, per ſuum cōtrarium, ſcilicet peccatum & vitiū, quod virtuti eſt cōtrariū. arg. viij. q. j. c. ſciendum.

f Ita nemo. Vnde Iuuenalis, Nemo repente fuit turpiſsimus[2], accipient te Paulatim, qui longa domi redimicula[3] ſumunt.

2 Id eſt, plenus vitijs.

3 Id eſt, ornamenta.

g SIcut tribus. Ad peccatū. Id eſt, ad actum exteriorem.

h Suggeſtione. ſ. diſtinct. vj. capi. teſtamentum. in fine. palea eſt.

i Tanquam. Mens mala mors itus: malus actus, mors foris, vſus, Tumba, puella, puer, Lazarus iſta notant. Hāc verbo, hūc motu, lacrymando ſuſcitat illum Chriſtus, et in medico naſcitur æger homo. ad hoc ſ. ead. diſt. j. §. ex his. verſic. tres quoque. & §. non ſunt. & c. quem pœnitet.

Verſus

Chriſtus tres ſuſcitauit.

† libro j.

k SCiendū quippe. Trib⁹ modis. Aliter aſsignantur iſti tres modi in lege, quia delinquitur propoſito, impetu, caſu. ff. de pœn. l. reſpiciendū. §. delinquūt.

mor: & econuerſo[a].

In eadem.

CAN. XVIII.

FOrtè nata eſt in te charitas, ſed nondum perfecta: noli deſperare: nutri eam, ne fortè ſuffocetur.

Idem ad Hieronymū.

CAN. XIX.

CHaritas in quibuſdam eſt perfecta: in quibuſdam imperfecta: perfectiſsima[b] autē in hac vita haberi non poteſt.

Idem Gregorius.

CAN. XX.

SI ſermo meus[c] inuenerit aliquam in cordibus veſtris ſcintillam gratuiti amoris Dei, ipſam nutrite, ad hāc augēdam vos auocare ſtudete. Et paulò pòſt, Flete[d], nutrite in vobis: vt cùm creuerit, & flammam digniſsimam fecerit, omnium cupiditatū ligna conſumat. Ecōtrario[e] etiā gradus in virtute eſſe probātur: quia & ipſius peccati gradus euidenter apparēt. ſicut enim nemo repentè fit ſummus, ita nemo[f] repentè fit turpis.

Hinc etiam Auguſtinus ait in ſermone habito in monte. †

CAN. XXI.

SIcut tribus gradibus ad peccatum[g] peruenitur, ſuggeſtione[h], delectatione, conſenſu: ita ipſius peccati tres ſunt differentiæ, & in corde, & in facto, & in conſuetudine: tanquam[i] tres mortes: vna quaſi in domo, id eſt, cùm in corde conſentitur libidini: altera verò quaſi iam prolata extra portam, cùm in factum procedit aſſenſio: tertia cùm vi conſuetudinis malæ tanquam mole terrena premitur animus, quaſi in ſepulcro iam putrēs: quæ tria genera mortuorum dominū reſuſcitaſſe quiſquis legerit Euāgelium, agnoſcit.

Item Gregorius. †

CAN. XXII.

SCiēdum quippe eſt, quòd tribus modis[k] admittitur peccatū, nā aut ignorātia[l], aut infirmitate[m], aut ſtudio perpetratur. & graui⁹[n] quidem infirmitate, quā ignorātia, ſed multò grauius ſtudio quàm infirmitate peccatur.

Idem. †

CAN. XXIII.

INter hæc ſciēdum eſt, aliud eſſe quod animus de tētationibus carnis patitur, aliud verò cùm per conſenſum delectatiōi obligatur. Plerunque enim cogitatione praua pulſatur, ſed remittitur. Plerunque autem peruerſum quod cōcipit, intra ſemetipſum etiam iam per deſiderium voluit, & nimirum mentem nequaquam cogitatio immunda inquinat[o] cum pulſat, ſed cùm hanc ſibi p delectationē ſubiugat.

l Ignorantia. Supra. xxxij. q. vij. quemadmodum. xxiij. q. j. cap. ſi quis dederit. viij. diſtin. cap. conſuetudo. xxxij. q. iiij. c. nemo.

m Infirmitate. ſ. xxv. diſtin. c. vnum. §. criminis. ſ. xv. quæſtio. j. §. j.

n Et grauius. Hoc intelligas per accumulationem. ſic magis peccat quis ex infirmitate, quā ex ignorātia, & ſic nō eſt contra quod dicit authoritas: Grauius peccat qui peccat in filium quam qui peccat in patrem. At conſtat eū qui peccat per infirmitatem, peccare per impotentiam: & ita peccat in patrem, cui attribuitur potentia. qui autem peccat p ignorantiam, peccat in filium, cui attribuitur ſapientia. Sed quod hic dicitur, nō eſt referendū ad peccata quæ committuntur in patrem, et filium, & ſpiritum ſanctum: ſed ſic debet intelligi, aliquis infirmus eſt incontinens: & licet ſciat in fornicatione eſſe mortale peccatum, tamē fornicatur tāquam excuſetur ppter ſuæ incontinentiæ infirmitatem. talis plus peccat qui ex certa ſcientia, quam qui ex ignorantia, qui ſcilicet ignorat fornicationem mortale peccatū eſſe. alleuiat enim ignorantia, etiam ſi non omnino. Item contrarium eſt huic loco q dicit Ambroſi⁹: Grauiter peccas, qui promittis tibi impunitatē. Grauius quia contēnis. Grauiſsime quia ignoras. Sed illud dicitur ad terrorem. Vel dic grauiſsime, id eſt, periculoſiſsime. ſic deterius, id eſt, periculoſi⁹. xlv. diſtin. ca. vera. quia pœnitentia ſpecialis nō agitur de peccato quod ignoratur. & ita hoc dicit propter difficultatē pœnitendi. arg. ſ. diſtinct. iij. cap. Iudas. verſi. magnum.

Mat. 9. e

Lucæ 7. b

Peccata in patrem & in filiū

Ioann. 11. f

† lib. 25. in Iob. in cap. 16.

† cap. iij. lib. xxj. in Iob.

o INter hæc. Inquinat. Per mortale peccatum.

Prædi

a Prædicator. Paulus in prima epiſtola ad Corin.

b Nolentes. Vnde & Apoſtolus, Ago quod nolo: quia primi motus non ſunt in poteſtate noſtra: vt ſ. ead. diſt. j. c. ſuper tribus.

Mot⁹ primi nō ſunt in noſtra poteſtate. 1. Co. 10. c

c Humana. Niſi de his ſine quibus vita iſta eſſe non poteſt: ſcilicet venialibus. xxv. diſt. capi. qualis.

d SVper. Hæc itaque. Ex illo c. ſ. e. di. c. cum ſanctam. infert magiſter & redit ad propoſitum principale: & probat adhuc charitatem ſemel habitam amitti poſſe maxime exemplo Adæ, Moyſi, & Aaron.[1]

1 Quoniā ſecundum Apoſtolū, omnes naſcimur filij iræ. de cōſecra. diſt. iiij. firmiſſime. Pet.

e Amittitur. Imo & quantumcunque perfecta ſit, in hac vita amitti poteſt: niſi eſſet per gratiā confirmata: vt fuit in beata virgine. xxv. diſt. ca. vnum orarium. §. nomine autem.

Charitas in Maria erat p gratiam confirmata.

f Originali. Id eſt, quam ab origine trahit homo: & cum qua naſcitur.

† cap. j. A mos in cō menta.

g Procuretur. Id eſt, ad vtilitatem eorum legatur & exponatur.

h Redeunt. Operante gratia.

ADDITIO.

Xxiij. quæſti. iiij. capi. ſicut non eſt. Hug.

i FIrmum. Id eſt, immobile eſt: licet poſsibile ſit cum qui prædeſtinatus eſt, non fuiſſe prædeſtinatum[1], verba ſunt Apoſtoli in epiſtola ſecunda ad Timotheum. capit. ij.

1 Alias, imponere tur neceſſitas prædeſtinatio ni diuinæ: quod eſt falſum, q a omniaque cunque voluit dominus, fecit in cælo & in terra, vt Pſal. dicit.

k Fundamentum. Id eſt, prædeſtinatio.

l Immobile. Id eſt, illi quos Deus elegit, & immobiliter in fide fundauit, perſeuerant firmi: qui autem perijt non erat finaliter de fundamēto, id eſt, de prædeſtinatis. ſ. diſt. iiij. ca. ſi ex bono. verſic. quid aliud.

† ca. vij. Prædeſtinati quodam ſigno diſtinguūtur à damnandis.

m Signaculum. Id eſt, hoc habens menti impreſſum, in ſignum amicis et inimicis. amicis vt accedant: inimicis, vt territi fugiant. hoc ſcilicet ſic, &c. etiam dum ſunt mali.

n Scit. Id eſt, amat & defendit prædeſtinatos ſuos etiam dum mali ſunt: & poſtquam eos continue munit, apparet hoſtibus & amicis q ipſi ſunt ſignacula Dei. Vel ſignaculum, id eſt, diſcretionem inter prædeſtinatos & non prędeſtinatos. Hoc ſcilicet q ſequitur ſcit, &c. habens enim prædeſtinati etiam dum ſunt mali, quendam characterem quo diſtinguuntur à damnandis. vnde ex tribu Iuda duodecim millia ſignati.

† cap. vij.

Hinc etenim prædicator[a] egregius: Tentatio vos non appræhendat, niſi humana. Humana quippe tentatio eſt, qua plerunque in turpi cogitatione tangimus etiam nolentes[b]: quia vt nonnunquam illicita ad animum veniant, hoc vtique in nobiſmet ipſis ex humanitatis corruptibilis pōdere habemus. iam verò dæmoniaca eſt, & non humana[c] tentatio cùm ad hoc quod corruptibilitas carnis ſuggerit, per conſenſum ſe animus adſtringit.

Item Hieronymus. †

CAN. XXIIII.

SVper tribus ſceleribus Damaſci, &c. vt ſuprà. Non eſt mirum ſi in virtute gradus eſſe dicuntur: quandoquidem & peccati gradus ita euidenter monſtrantur.

Hæc itaque[d] charitas quæ in Petro ante negationem herba fuit, & in ſingulis naſcitur antequam roboretur, ante ſui perfectionem amittitur[e] & reparatur. vnde Auguſtinus in libro de correctione & gratia. †

Quicunque ab illa originali[f] damnatione, iſta diuinæ gratiæ largitate diſcreti ſunt, non eſt dubium, quin procuretur[g] eis Euangelium cum audiunt & credunt, & in fide quæ per dilectionem operatur, vſque in finem vitæ perſeuerant, etſi quando exorbitent, correcti emendantur: & quidam eorum, etſi ab hominibus non corripiantur, in viam quam reliquerant, redeunt.[h]

Item in eodem. †

CAN. XXV.

FIrmum[i] Dei fundamentum[k] ſtat immobile[l], habens ſignaculum[m] hoc, Scit[n] dominus, qui ſunt eius. Horum fides, quæ per dilectionem operatur, profectò aut omnino non deficit, aut ſi qui ſunt quorum vita deficit[o], reparantur antè, quàm vita finiatur iſta: & deleta iniquitate quæ intercurrerat, vſq; ad finem perſeuerantiæ deputantur.

In eodem. †

CAN. XXVI.

NVllus eorum ex bono in malum commutatus, finit hanc vitam.

In eodem. †

CAN. XXVII.

TAlibus Deum diligentibus[p], omnia cooperantur in bonum: vſque adeò prorſus omnia, vt etiam ſi qui eorum deuiant & exorbitant, etiam hoc[q] ipſum faciet eis proficere in bonum[r].

Item Apoſtolus ad Galatas.

CAN. XXVIII.

CIrcunciſio non eſt aliquid[s], neq; præputium, ſed fides quæ operatur per dilectionem. & hoc olim in vobis: quia currebatis bene, per opera fidei ex dilectione.

Item ad Hæbræos.

o Quorum vita deficit. Infra diſtinctio. iiij. cap. peccatum. §. verum. cap. ſi ex bono.

p TAlibus. Deum diligentibus. In epiſtola ad Romanos.

q Hoc ipſum. Scilicet deuiare.

r Proficere in bonum. Occaſionaliter: quia fortiores reſurgunt. argu. di. xiij. c. nerui. lxiij. di. c. quia ſancta. §. verum. in ſi. & diſt. quinquageſima. cō ſiderandum. et c. ſi. delior. vj. q. j. capi. imitare. Vel deuiare, id eſt, pœnam quam ſubeunt pro deuiatione, facit eis proficere: quia cū pœna affliguntur, ſe recognoſcentes humiliantur. i. humiliores fiunt. ſ. di. proxi. c. poteſt fieri[3]. verſi. illuditur.

† cap. ix.

3 Nā ſicus dicit Gre. Oculos quos culpa claudit, pœna aperit. Pet.

† cap. ix. Charitas per pœnitētiam recuperatur.

s CIrcunciſio. Aliquid. Quo ad ſalutem: quia non recipitur aliquis quia circunciſus, nec reijcitur aliquis quia præputiatus, quoniam in differētes ſunt. nec hoc c. facit ad propoſitum. ſed ſic poteſt adaptari: ſiue quis circūciſus ſit, ſiue nō, poterit per pœnitentiam recuperare charitatem quam amiſit peccādo. Vel non eſt aliquid, id eſt, nō proficit ad ſalutem ſine operibus.[4]

4 Sed in Apoſtolo ſuper iſta verba dicit glo. Ac quaſi præputio circunciſio: his enim q in Chriſto volunt viuere, virtutes appetendę ſunt & vitia fugiēda. media verò, quæ inter vitia et virtutes ſunt, nec fugienda ſūt, nec appetēda, vt eſt circūciſio & præputiū, quæ nihil valent in Chriſto. Pet.

Galat. 5. b

Universidad de Deusto Biblioteca

a Non est tam iniustus. Infra ead. dist. §. opponitur. versi. non est iniustus.
b Fecerant communia. Ecce opus.
c Ex dilectione. Quæ informat actum, siue actionem. Ecce alacritas.
d Ad gloriam. Ecce recta & pura intentio.

Hebr. 6. c

CAN. XXIX.

Non est tā iniustus [a] Deus, vt obliuiscatur operis vestri, &c. operis quo omnia sua fecerant communia [b]. et hoc ex dilectione [c], & hoc ad gloriam [d] Dei.

Ecce triplex [e] bonum: quasi diceret: olim [f] multa operati [g] estis, pro quibus [h] si pœniteatis de malis, benefaciet [i] uobis Deus.

Romanos quoq; & Galatas, dum Apostolus redargueret, merito fidei probat assecutos remißionem peccatorum & satisfactionem in spiritu sancto, & iustitiam bonæ operationis: quæ omnia aut sine charitate nunquam uerè fuerunt in eis: aut ueram charitatem habuerunt, à qua postea lapsi sunt, qui de operibus [k] legis gloriabantur.

Item de quolibet adulto Augustinus ait.

CAN. XXX.

Tolle charitatem, odium tenet [l]. Item. Omnis qui non diligit, odit. Item in Euangelio. Nemo potest duobus dominis seruire [m]. aut enim vnum odio habebit, & alterū diliget, aut vnum sustinebit, alterúmque contemnet.

Adam [n] uerò cum in uirili ætate à domino creatus sit, antequā à diabolo tētaretur, cū de latere eius uxor formaretur, dū in extasi [o] raptus Angelicæ curiæ intererat [p], dū euigilās futura Christi et ecclesiæ sacramenta uaticinabatur [q]: aut charitatem aut odium habebat [r]. Si aūt odiū habebat, nō fuit diabolus author nostri peccati. Itē. Si sine charitate [s] à Deo creatus est, eius similitudinē in creatiōe sui nequaquā accepit [t]. Itē. Si sine charitate creatus est iustus & innocēs à Deo factus non est. Creatura nāq; rōnis capax, & liberi arbitrij, iustitiæ et innocētiæ sine charitate particeps esse nō pōt. Colligitur ergo, q̄ Adā antequā peccaret, charitatē habuit sine qua iustus & innocens esse nō potuit.

Vnde Augustinus in Genesi ad literam.

CAN. XXXI.

Quomodo renouari dicimur, si non recipimus quod perdidit primus homo? Hoc planè recipimus: quia iustitiam ex qua in peccatum lapsus est. Et paulò pòst: Expoliātes [v] veterem [x]

e Triplex. Quod cōmendatur in eis: s. opus, & alacritas & recta intentio.
f Olim. Quasi dicat, nō nunc ita facit ad propositum.
g Operati. i. faciēdo, proficiendo.
h Pro quibus. Id est, pro quorum similibus.
i Benefaciet. æternaliter remunerando vel tēporaliter abundātius quam si non pœnitueris, sicut enim prima bona per sequētia mala mortua & irrita facta fuerunt: ita ipsa eadem per pœnitentiā & alia bona sequentia reuiuiscunt: vel quo ad vitam æternā, vel quo ad temporale præmium vel ad minus supplicium subeundum. j. ea. dist. iij. versic. nihil. vbi de hoc.

Bona prima per sequētia mala mortificantur.

k Quid de operibus. Quia tempore gratiæ seruare polebant præcepta legalia: quod non licet. extra de constitu. ca. translato.
l Item de quolibet.

1. Ioan. 3. b
Lucæ 16. c
Matt. 6. c

CASVS. Ab isto loco vsque ad c. quomodo. videtur esse §. Gratiani secundum Ben. quod verum credo, sicut per verba inferius posita apparebit. Quidam tamen faciunt ibi casum, omnes. & ibi, nemo. Alij ponunt totum sub illo. §. Romanos. Probat ergo Gratianus in hoc §. per magnam circunlocutionem, quod Adam charitatem habuit, quam amisit. Et ad hoc inducit sequentia capitula.

l Tolle. Tenet. Quia charitas & odium immediate contraria sunt circa suum susceptibile. arg. s. dist. j. c. omnis qui non diligit, &c. & est argu. diabolum ante ruinam charitatē habuisse: quia si nō haberet charitatem, odium teneret. & expone odium tenet, id est, per peccatum Deo fit odibilis.

Charitas & odium, sunt immediate contraria.

m Nemo potest duobus dominis seruire. Argumen. contra. ff. de oper. lib. l. pe. [1]
n Adam vero. Verba sunt Gratiani, vsque ad illud cap. quomodo.
o In extasi. Scilicet prophetiæ.
p Intererat. Id est, facta erat ei reuelatio, & data sciētia quam Angeli habēt, & illi qui sunt in cælesti curia.
q Vaticinabatur. Dicens, hoc nūc os ex ossibus, &c. vnde Apostolus, Sacramentū magnum hoc est in Christo et ecclesia. extra de biga. ca. debitum.
r Habebat. Sed non statim in sui creatione.
s Item si sine charitate. video G. nitentē asserere, quod Adam habuit ex creatiōe duplicem virtutē. Celebrior autem est sentētia, q̄ Adam duplicem habuit statum ante peccatū. In creatione sola naturalia accepit, quibus proficere vel mereri nō poterat: post creationem addita sunt ei gratuita. Vñ dicit August. Habuit Adam vnde posset stare: sed non vnde posset proficere. & hoc in primo statu. Dicit autē Augu. Et illud habuit primus homo, posse quod vellet: sed non habuit velle q̄ posset: quia & si habuisset, non peccasset. Habuit ergo posse, q̄ vellet bonum, id est, virtutes in secundo statu, quādo cecidit. Vnde dicitur spoliatus gratuitis, & vulneratus etiā in naturalibus. Habuit ergo in primo statu, innocentiam, sicut puer: sed charitatem non: vnde non erat bonus: & ita habuit quo stare posset: sed nō vnde mereretur, cum charitatem non haberet, sine qua nemo proficit: nec mouetur ad merendum: sed in secundo statu habuit charitatem secundum quam hæc dicta intelliguntur. [2]
t Accepit. Sed nōn statim in sua creatione.
v Quomodo renouari. Expoliantes. Hoc habetur in epistola ad Colossenses.
x Veterem. Id est, habitum peccatorum & vsum, &c. cum actibus suis, id est, vbi nec habitus, nec actus peccatorum aliquando adsit. homo enim vetus nihil

1 Vbi loquitur quando nō sunt contrarij, secus si cōtrarij essent, vt hic Archi.
Genes. 2. b
Adam ante peccatū habuit duplicem statum.
Colos. 3. b
2 Idē per omnia Pe.

nihil aliud est quam vetus vita, quæ est in peccato quod cō traximus ab Adā.
a Induite. Scilicet habitum virtutis.
b Nouum. hominem. Id est, rationabilem mentem.
c Qui renouatur. Id est, magis & magis crescit, & acquirit cognitionē Dei. & illa renouatio fit secūdum imaginem eius.
d Eius. Id est, imaginem eius, in ratione quæ est imago Dei. vnde Esaias, Nō credideritis nisi intellexeritis in spiritu.
e Qui creauit eū. scilicet nouum hominem, in agnitionem sui ad hoc vt ipsum Deum agnosceret.
f Stola. Alludit Euangelicę parabolæ de prodigo filio. xxxvij. dist. c. legimus. §. hinc etiam.
g Princeps vitiorum. Peremit. id est, necessitate moriē i adstrinxit.
h Charitate. s. xvj. q. ij. c. visis. contra.
i Quando. Solus. argu. p solitudine. xxxij. q. j. c. nuptiæ. vij. q. j. ca. illud. contra. s. lxxxj. dist. c. in omnibus. contra extra de statu mona. c. ij. contra, extra de offic. deleg. c. prudentiam. contra. Solu. per capitul. xxviij. q. j. c. sæpe.
k Primus. Confabulator. id est, per contemplationem de illo cogitando [1].
l Illa anima. Hęc verba sunt Apostoli in epistola ad Hebræos.
m Elucet. Per imitationem.
n Imaginem. id est, imitationem.
o Sapiens. Hæc sunt, scilicet virtutes.
p Quæ nemo. s. xxxij. q. v. de pudicitia.
q Nudus. A virtutibus.

Lucæ 15. c
Genes. 2. b
† Epistola 46. li. 6.
† cap. vij. lib. vj.
1 Vel dic Confabulator, scilicet angelorū, quia toriū co'lo quio frequēter vtebatur.

hominem, induite [a] nouum [b], qui renouatur [c] in cognitione fidei, secū dum imaginē eius [d] qui creauit eum [e]. hāc enim imaginem in spiritu mētis impressam perdidit Adam per peccatum. Et post pauca: Stola [f] prima illa ipsa iustitia est, vnde lapsus est Adam.

Item in homilia. xj.

CAN. XXXII.

Princeps vitiorū omnium, dum vidit Adam ex limo terræ ad imaginem Dei factum, pudicitia ornatum, temperantia compositum, charitate splendidū, primos parētes illis donis, ac tantis bonis expoliauit pariter ac peremit [g]. Nanq; cùm homini abstulisset pudicitiam, & continentiam, dominio suo eum subiugauit. Et paulò pòst: Adam amissa temperantia, factus est intemperans: perdita charitate [h], malus inuētus est.

Item Ambrosius ad Sabinum. †

CAN. XXXIII.

Quando Adam solus [i] erat, non est præuaricatus: quia mēs eius adhærebat Deo.

Item ad eundem.

CAN. XXXIIII.

Primus homo, recēs Dei opus erat, confabulator [k] assiduus, q̄ sanctorum Angelorum complantatus erat virtutibus.

Idē in Hexaëmeron. †

CAN. XXXV.

Illa anima [l] à Deo cō pingitur, quæ habet in se virtutum gratiam renitentē, splendoremq; pietatis. Illa anima bene picta est, in qua elucet [m] diuinæ operationis effigies. Illa anima bene picta est, in qua est splendor gloriæ, & paternæ imago substātiæ. Secundum hanc imaginem quæ refulget, pictura pretiosa est. secūdum hanc imaginē [n] ante peccatū, depictus fuit Adā: sed vbi lapsus est, deposuit.

Idem de fuga seculi. †

CAN. XXXVI.

Similem Dei esse, est habere iustitiam, sapientiam, & in virtute Dei esse perfectum.

Idem de vita beata. †

CAN. XXXVII.

Sapiens [o] nunquā insanis est, sed semp habens in se amictum prudentiæ: qui potest dicere, Iustitiam induebam, vestiebam iudiciū. Mentis nanque hæc sunt interna velamina: quę nemo [p] alius potest auferre, nisi cùm aliquem culpa sua despoliat. denique sic spoliatus Adam, nudus [q] inuentus est.

Idem in libro de Isaac & anima.

CAN. XXXVIII.

Sed nec Adam primus [r] homo nudus erat, quem innocentia vestiebat.

Idem in libro de Paradiso. †

CAN. XXXIX.

Vt cognouerunt quia nudi essent. Et ante quidem nudi erant, sed non sine virtutum tegumento.

Opponitur [s] etiam illud, quod omnis clamat [t] authoritas: Si sic permansisset, ut erat ante peccatum, esset trāslatus in gloriam quā habituri sunt sancti. Sed nemo adultus sine charitate intrat: charitatem ergo habebat.

Item opponitur de Moyse, cuius fidem Apostolus in epistola sua ad Hebræos commendās dignis præconijs eius merita prædicauit, dum se negauit esse filium filię [v] Pharaonis, malens affligi cum fratribus, quàm perfrui iucunditate temporalis palatij: dum fratri compatiens, Aegyptium sabulo obruit: dum ueritus animositatem regis, Aegyptū reliquit [x], dum diuino uallatus auxilio, regis furorem

r Sed nec Adam primus. Alias prius est. id est, in primo statu suo.
s Vt cognouerunt. Opponitur. Contra id, scilicet quod charitas semel habita deseri non potest.
t Omnis clamat. id est, nulla negat: nā clamare dicitur, ex quo non contradicit. arg. ff. de vsufr. accres. l. j. §. vlti. vel omnis qui loquitur de hac materia. simi le. j. distin. omnes leges. alias. ij. q. ij. omnes leges.
v Filię Pharaonis. Scilicet Termoth, quæ Moysen de fiscella scirpea in qua mater illum exposuerat suscipiens, eū nutriri fecit, & tandem eum adoptauit in filium: vt in apologo inuenitur.
x Reliquit. Et fugiens per desertum, in

† ca. iiij.
† lib. ij. c. quanto de Iacob. & vita beata.
Moysen filia Pharaonis in filium adoptauit.
† cap. 13.
Genes. 3. b
Hebr. 12.
Exod. 2. b

in terram Madian duxit filiam Ietro: ex qua suscepit duos filios.

a De libro. Scilicet vitæ præsentis. Vel dic vt ℣.xlv. distin. disciplina.

b Septuaginta. ℣. lxxxiiij. dist. porro.

c Seniores. Facien do eos prudentes & peritos, ad similitudinem Moysi: non autē de spiritu eius aliquid subtrahēdo vt scirent regere populum: cum Moyses iam solus nō sufficeret.

Exo.33.d

d Videatur. scilicet hoc peccatum. xxiij. q6. iiij. §. cum superna.

e Coadiutor. cum

Exo.32.g Moyses esset aliquā tulum impedimē tum

Num.16.g f Os eius. Loquen

Exo.32.c do pro Moyse.

g Cōsensum. ℣.50. distin. cap. si post. §. econtra.

h Electus. ℣.xcv. distinct. esto.

i Oppo suit. Succē so Chore, cum fami lia sua. viij. quæstio. j. dēnique.

k Prophetādi. non est sufficiens proba tio, quod charitatē ideo habuerit, nam & Saul pphetauit: vt ℣.j. quæstio. j. pro phetauit.

Saul pro phetauit.

l Præcidit. ℣. ij. q. viij. cap. plerunque. §. de his.

m Non bibit. ℣. distinc. xlij. delitiæ.

n Et vilior. Id est, humilior.

o Iudica me secūdum iustitiam. ergo sciebat se charitatē habere: & bene potest ex reuelatione: aliter nō crederem. vnde Apostol⁹, Nihil mihi cōsci⁹ sum, &c. j. dist. tij. §. 2. huc. versi. nō enim.

Charitatē se habere, an possit aliquis co gnoscere. Num.11.d

Bethsa

Nū.20.b

contempsit: atque in uirtute signorum, populum de Aegypto eduxit. quæ omnia quibus laudibus sunt efferenda, si tunc charitas in eo non erat: cum non habeat aliquid uiriditatis in se ramus boni operis, nisi procedat ex radice charitatis? Quomodo autem charitatem nō habebat, cui dominus facie ad faciem loquebatur, sicut homo solet loqui cū amico suo? Quomodo charitatem non habebat, qui pro populo supplicans dicebat, Aut dimitte eis noxam hanc, aut me dele de libro tuo? An non proximum diligebat, qui pro populo se obijciens, illum ab interitu liberauit? An non diligebat Deum, qui pro eo in uituli cultores desæuiens, ipsius uituli caput in puluerem commi nuit: atque ut in secessum proijceretur, aqua mistum Israëlitis bibendum dedit, nonnullos ex eius cultoribus gladio feriri præcipiens: ut populus cuius erat interitus maior futurus, reconciliaretur Deo? An nō charitatem habebat, de cuius spiritu dominus accepit, et super septuaginta seniores Israël præposuit? qui tamen ad aquas cōtradictionis de Dei potentia, siue de eius benignitate dubitans, cum cætera certa fide promisisset, producturus aquā de petra, diffidenter excrepuit dicens: Nunquid de petra hac potero uobis educere aquam? quod nulli leue uideatur: cum in pœnam delicti eius sibi & Aaron à domino dictum sit, Quia non exaudistis uocem meam, ut glorificaretis me coram filijs Israël, non introducetis populum hunc in terram quam dedi eis. An charitatem non habebat Aaron, quando fratri coadiutor datus est, ut esset os eius ad populum: ut per eum signa fierent in Aegypto? qui tamen in cultura uituli postea cōsensum popu lo adhibuit. An charitatem non habebat, quando ex omni multitudine filiorum Israël solus à domino electus est, ut pontificatu ante eum fungeretur? Si charitatē non habebat, bonus non erat: si autem bonus non erat, cur præceteris à domino in pōtificem electus est? An charitatem non habebat, quando pro populo cum thuribulo incēdio se opposuit, & iram Dei placauit? & tamen (ut præmissum est) ad aquas cōtradictionis iram domini aduersum se postea prouocauit. Nunquid etiam Dauid charitatem non habuit super quē spiritus domini à die unctionis directus est? An fortè diceretur directus esse super eum, ut ex tunc gratiam prophetandi haberet, non ut ex eo gratiam diuinæ dilectionis acciperet? quod absurdum planè uidetur de eo sentire, de quo dominus ait: Inueni hominem secundū cor meum. Quomodo etiā charitatem non habebat, qui quærenti animam suam pepercit: qui oram chlamydis suæ præcidit: postea cor suum grauiter percussit, clamans: Quem persequeris rex Israël? canem mortuum, & culicem unum? Quomodo charitatem non habebat, qui mortem inimici sui tam grauiß imè tulit? Quomodo charitatem non habebat, qui aquam de cisterna Bethleem suorum periculo sibi oblatam non bibit, sed coram domino libauit? Quomodo charitatem non habebat, qui irrisus à Michol filia Saul, eo quòd ante arcam domini citharam & cæterium percutiens saltasset, ait: Ludam & uilior fiam in oculis meis. Si charitatem non habebat, qua conscientia secutus imprecabatur sibijpsi dicens: Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis inanis? Si charitatem non habebat qua temeritate iustè iudicari rogabat dicens: Iudica me Deus secundum iustitiam meam, & secundum innocentiam meam super me?

Exod.4.d

Num.11.e

Num.16.e

1.Reg.16.

Actu.13.d

1.Re.24.a

2.Reg.5.e

2.Re.13.c

2.Reg.6.d

Psalm.7.

Psalm.25.

a Bethsabeæ. Supra distin. I. capi. si post. §. econtra.

Psalm.25.

b A propheta. Scilicet Nathan.

c Vgerat sanctus. Populi. ℣.xxiij. quæ. j. non asseramus.

d Pœna. ℣. j. quæ. iiij. §. item Dauid.

2.Re.11.d

e Sententiam. Id est, opinionē, quæ asserit q̄ qui peccaturus est, nunquam habuit charitatem: vt in principio huius distinctio.

f Renatus. Hoc bene soluit magister in fine.

g Sed generatio. i. Deus regenerans.

Psalm.50.

h Si enim (inquit) CAESAR. Hoc est ca. Hiero scribētis cōtra Iouinianū hæreticū: & protenditur usq; ad §. seq. euidēter. Et primò opponit Iouiniano ducendo eū ad incōuenies: & ostendendo quod verba Ioannis intelligēda sunt per comparationem. Hug. igitur casum istius ca. sic ponit. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima ostendit Hiero. quod illa authoritas Ioā. omnis qui natus est ex Deo, nō peccat: non ita intelligenda est, quod postquam aliquis recepit gratiā & habuit charitatem peccare nō possit: si enim sic intelligeretur, iā contradiceret sibi Ioannes, qui baptizatus dicebat baptizatis, Si dixerimus quod peccatū non habemus, ipsi nos seducimus.

1.Re.12.d

i Est ergo sic intelligenda illa authoritas, Qui natus est ex Deo: id est, qui recipit gratiā Dei, non peccat donec perseverat in ea. In

Psalm.50.

k libr. de Isaac & anima. ca. iij.

2.Re.24.a

Idem, Iudica me domine: quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & tamē post tot innumerabilia diuinæ et supernæ dilectiōis indicia, quā grauiter deliquerit nullus ignorat: qui post Bethsabeæ adulteriū, & Vriæ homicidiū admisit: cuius pœnitentiā si sine charitate domino obtulit, ueram cordis contritionem non habebat. Quomodo ergo sacrificium cordis cōtriti & spiritus domino pmittere audebat dicens: si uoluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis nō delectaberis. sacrificium Deo spiritus contribu. &c. deniq; cū fal sæ pœnitentiæ nulla à Deo promittatur remissio: quomodo à propheta audire meruit: Dimisit ū est tibi peccatum tuum: si uerā cordis contritionē non habuit? Euidenter itaque apparet, eum tūc charitatem habuisse, & ex charitate sacrificium cordis contriti & spiritus contribulati domino obtulisse, alioqui temerariè postulasset: Auerte faciem tuā à peccatis meis, &c. quæ in eodē psalmo continentur: nisi odium mali, & dilectio boni, ad humilitatem pœnitentiæ illū prouocasset: de quo etiam sanctus Ambrosius in libro de Abraham & Isaac scribit dicens:†

CAN. XL

FVgerat sanctus Dauid odia Saul regis: non relinquēs terras, sed declinans contagia regis immitis & superbi: quia mēs eius adhęrebat Deo: cui sine charitate nullus adultus adhærere potest: & tamen quàm grauiter in populi dinumeratione postea deliquerit, ipsius delicti pœna indicauit. Item secundū hanc sentētiam qui criminaliter deliquerit, verā peccatorum remissionem in baptismo cōsecutus non est: siue in annis infantię, siue adultus ad baptismum accesit: quia Dei amorem non habuit, sine quo nemo vnquam inuenit gratiam: atq; ita secundum hæresim Iouiniani, si verè ex aqua & spiritu sancto quis renatus fuerit, vlterius criminaliter peccare nō potest: vel si criminaliter peccat, aqua tantū, non spiritu probatur esse renatus. cuius sententiæ illud epistolæ Ioannis consentire videt: Omnis qui natus est ex Deo, peccatum nō facit: quoniā semen ipsius manet in eo, & non potest peccare, qa ex Deo natus est. in hoc einm manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli. Et in fine epistolæ: Omnis qui natus est ex Deo, nō peccat: sed generatio Dei conseruat eum: & malignus non tanget eū. Verùm hęc authoritas Apostoli quantumlibet sententiæ faueat, atque illa facta erroris quantumlibet veritati sit aduersa, Hieronymus ostendit scribens contra Iouinianum.†

CAN. XLI.

SI enim (inquit) omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, & à diabolo tentari non potest, quomodo præcepit vt caueant ne tententur, dicens: Filioli mei custodite vos à simulacris. & in eadem rursus epistola: Si dixerimus quia peccatum

1.Ioan.1.d

secunda parte procedit circa eadē ver-

1.Pa.21.c

ba Io. et authoritate Iob & Pauli, & exemplo Petri probat, quod quilibet pōt peccare, et inducit etiā authoritatē Iacobi, per quā probat qd boni possunt peccare. In tertia parte illud idē ostēdit exēplo Dauid, Salomonis, & Iesu filij Iosedech, et quorundam aliorū qui peccauerūt mortaliter, licet primo haberent charitatem, quod etiā in angelis cōtigit. Secunda pars ibi, Et beatus Iob. Tertia ibi, Dauid electus. Ille. s. Ioannis aduersarius, s. Iouinianus. Nihil s. peccati. Peccatum facit. i. hostiam pro peccato, vel similitudinē peccati, quia similis fuit peccatoribus. Soluit. s. Paulus. Re vera. verba Hiero. nō est uolentis. s. ipsum currere. Ad cal. cē. i. finē uel perfectionē, Nouā imperitiæ fictionē, i. nouā & perniciosam admentionē. similiter verba sūt Hiero. In libris, quæ tū ad viros. Super umbilicū quantumad mulieres Partitionem. s. disputationem quam cum Iouiniano habebat.

1.Ioan.3.b

Ibidem.

Peccatum. Salte veniale. et alibi. Cū omnia feceritis dicite, quia inutiles serui estis. et Greg. Vę iusto, si remota misericordia à Deo iudicetur. arg. ℣. di. j. quem pœnitet.

Menda

† libr. ij. in princ. Serui inutiles sum⁹.

1.Ioan.3.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Mendacem. Ipse enim dixit omnem hominem peccatorem, cum dixit per prophetam, Omnis homo mendax. & Paulus in epistola ad Romanos est autem Deus verax, omnis autem homo mendax.

b Et verbum eius. Scilicet Christi, qui veritas est: vt infra eod. capi. ver. qui dicit.

c Baptizatus. Similiter & de alijs Apostolis dicendū quod fuerint baptizati. arg. de consecra. dist. iij. c. quando. & c. si eos.

Diabolus an sit author omis peccati.

d Ex diabolo. Saltem per imitationem, nō per suggestionem, q̄ ipse scilicet sit author omnis peccati mortalis, cum multa interius eo ignorāte committātur mortalia. vnde August. Diabolus, non est immissor malarum cogitationum, sed incensor. xxvj. q. iiij. c. vlt. Vel dicit hoc habito respectu ad initium primi peccati, quod eo suggerente factum est, & vnde omne peccatū propagatum est. hoc nisi sic exponeres, cōtradiceret illud psalmistæ: Ab occultis meis, &c. Et illud: Incensa igni & suffossa, &c. infra eod. c. versicu. quanquam.

e Minime. Quoniam in diuina pagina, contrarietas vera non inuenitur. xxiij. q. v. quid ergo. xxviij. quę. j. sic enim. & c. dist. j. periculose.

f Non peccetis. Dicendo scilicet non peccauimus.

ADDITIO.

Quasi dicat ne malam securitatē assumatis, dicendo vos esse sine peccato, secundum Hug.

g Totius mundi. Etiam infidelium: quia ecclesia bene orat pro infidelib. arg. 8. c. di. in c. charitas est. vers. item proximos. non tamen pro iam mortuis. xiij. q. ij. non existimemus.

h Cognouimus. Id est, dilexímus.

i Non peccetis. Mortaliter. alias contrarium esset ei, quod dixit. 8. si dixerimus quia peccatum, &c.

k Peccaueritis. Hactenus sunt verba Ioannis. quæ sequuntur, sunt verba Hieronymi.

l Imo. Hic aperit Hieronymus qualiter verba siue dicta Ioannis sunt intelligēda per compositionem, scilicet vt quis dā moratur in sanctitate percepta, & generatione Dei: quod peccet mortaliter, quia est impossibile.

m Non possunt. Coniunctim intellige, s. permanentes in charitate. xxxij. quæ. j. cum renuntiatur. 8. di. 50. considerandum.

n Iamnam. Dicit August. q̄ illæ duæ sunt portæ quibus intrat diabolus, scilicet cupiditas & timor. per eas dem econtrario intrat Deus. isti sunt aperiendæ, illi claudendæ. j. distin. vij. capi. ij. & iij.

Diabolus intrat in homines per duas portas. 2. Cor. 7. 6

o Vnde Dauid. Istud non cōtinuatur proximo, sed superiori. si susceperimus, &c.

p Mendax. Saltem opere. vndecima, quæ. iij. existimant. xxij. quęstione v. cauete.

q Via. In exemplo via nō erramus. Psalm. 50.

ADDITIO.

Vel dic via per quam itur. Hug.

r Veritas. In promisso veritas non fallens.

s Vita. In præmio vita non morietur.

t Peccatum est. Magis quam si nesciret, non ideo tñ excusaretur. xxiij. q. iiij. ea vindicta.

u Sic & fides. 8. j. q. j. fertur. & cap. sicut vrgeri.

x Nosse. Supra xxiij. q. j. dicimus.

y Dæmones. Cū credere bonum sit opus. et collige cōtra multorum opinionem, diabolum bonū operari. Vnde in epistola ad Corinthios sibi, Alij discretio spirituum. vbi dicitur, quod diabolus agit bona

1. Ioan. 1. a

1. Ioā. 2. a Vel dic veritas ad quā itur. Hug. Vel dic via sed licet similā tibus me. veritas dirigentibus me. vita vt que in fine perseveran tib⁹ in me, secundum Hugo. Diabolus, bonū operatur. Joan. 14. a Iacob. 4. d Iacob. 2. d

bona seductorie. 8. j. distin. potest.

z Credant. Fide. sed quia non diligunt, fide illa non merentur.

Eligat. Hæc est iiij. pars di. in qua probat per sex authoritates, q̄ nullus est sine peccato, nec infans vnius diei. & hoc probat primo per Iacobū. Secūdo per Dauid. Tertio per Iob. Quarto per Ioannem. Quinto per Petrum. Sexto per Paulū. Io. de Fant.

1. Pet. 2. d

b Sin autem. Supple non manet.

ADDITIO.

Hæc glo. procedit si nec hoc subaudito, non habet locum si hoc est in textu.

c Peccatū. Id est, hostiam pro peccato. nā antiqui peccata dicebāt, sacrificia pro peccatis. vel peccatū, id est, Christum habētem similitudinem carnis peccati. i. mortalem, & similem carni peccatrici.

1. Cor. 5. d

Iacob. 3. a

d Vel peccatum, id est, peccatorum puniri pœna.

e Peccatū. Alias peccatum fecit se Deus. i. peccati pœnā pertulit. Vnde illud: Peccata nostra ipse portauit.

Pro. 10. b

f Epistolam. In tertio capi.

g Nec infans. Infra eadem di. iij. c. adhuc instant.

h Si fuero iustus. Id est, si dixero me esse iustum, id est, sine peccato.

Pſalm. 50.

i Impia. Vt enim dicit scriptura perfectus est vir, qui in lingua non offendit.

Iob 9.

ADDITIO.

Ideo lingua nostra circuncidenda est: quia dicit Salomon in proverb. In manibus linguæ vita & mors. vnde in epistola ad Corinthios sibi, Alij discretio spirituum. vbi dicitur, quod diabolus agit bona

Ibidem.

dant k, et contremiscant. Qui dicit se in ipso manere debet sicut & ipse ambulauit, & ipse ambulare.

4 Eligat aduersarius è duobus quod vult, optionem damus: manet in Christo, an non manet? si manet, ita ergo ambulet vt Christus: si autem l, temerarium est, similitudinem virtutum domini polliceri. Non manet in Christo: quia non ingreditur vt Christus. Ille peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: qui cùm malediceretur, non maledixit, et tanquā agnus, coram tondēte se, sic non aperuit os suū: ad quem venit princeps mūdi huius, & inuenit nihil in eo. qui cùm peccatum non fecisset, pro nobis ipsum peccatū m se fecit Deus, id est, pœnā peccati pertulit. Nos autem iuxta epistolam n Iacobi, multa peccamus omnes: & nemo mundus à peccatis, nec infans o, si vnius quidem diei fuerit vita eius. Quis enim gloriabitur castum se habere cor, aut quis confidet se mundum esse à peccatis? tenemúrque rei in similitudinem præuaricationis Adæ. Vnde & Dauid: ecce enim (ait) in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Et beatus Iob, Si fuero iustus p, os meum impia q loquetur: & si sine crimine r, prauus inueniar: & si purificatus in niue, & lotus mundis manibus, satis me sor de tinxisti s, & execratum est vestimentum t meum. Veruntamen ne penitus desperemus arbitrantes nos post peccata baptismi, nō posse saluari, statim hoc ipsum temperat: Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem. Iesum Christum iustum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, nō autem pro nostris tantùm, sed etiam pro totius mundi. hoc ad credentes post baptisma loquitur, & aduocatum pro delictis eorum Dominum polliceturnec dicit, si peccaueritis u, aduocatum habetis apud patrem Iesum Christum iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: ne eos diceret non plena fide baptisma consecutos: sed aduocatum (inquit) habemus apud patrem Dominum nostrum Iesum Christum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non solùm pro nostris, aliorúm que peccatis, sed etiā pro totius mundi. In toto autem mundo & Apostoli sunt, omnésque credentes. ex quibus liquidò cō probatur post baptisma posse peccari. Frustra enim aduocatū habemus apud patrē Iesum Christum, si peccari non potest. Petrus apostolus ad quem dictum fuerat: Qui lotus est, non est necesse vt iterum lauet: &, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: ab ancilla perterritus negat. Et ipse dominus Simoni, ecce (inquit) Satanas postulauit vos, vt cribraret x quasi triticum, ego autē rogaui pro te, ne deficeret y fides tua. & infra. Si non peccamus post baptisma, cur nobis poscimus vt peccata dimittat, quæ in baptismate iam sunt dimissa? Aliud z est autem, si ad catechumenos hæc oratio pertinet a, Dimitte nobis debita nostra, &c. non conuenit fidelibus, & Christianis.

1. Ioan. 1. a

b Et si sine crimine. Id est, si dixero me sine crimine, &c.

c Tinxisti. Id est, tingi permisisti, permittendo me hoc dicere, ò tu Deus.

d Vestimentum. Id est, corpus: q̄ ideo dicitur vestimentum, quia vestit animā. xxxv. dist. ca. vj.

1. Ioā. 1. a Corpus est animæ vestimentum.

e Peccaueritis. Non excludendo se, sed se eis connumerat. & hoc est q̄ sequitur, sed aduocatū habemus, &c.

f Omne sque. Supra dist. decimanona. si Romanorum.

g Vt cribraret. Id est, vt diuersis pœnis affligeret, vt essetis palea, id est, mali. sed cribrati estis sicut triticū, i. purgati sicut in area recedit palea, & remanet triticū. vnde illud vt, consecutiuum est hic. simi. j. q. j. benedictio. & cap. seq. B.

h Deficeret. Scilicet finaliter. Vel loquitur ad Petrū in persona ecclesiæ, quæ tota non poterit deficere. Vel non dicitur Petrus cecidisse, quia statim surrexit. argumēto extra de verbo. sign. nā & ego.

Ecclesia tota deficere non potest.

i Aliud. Inconueniens est. & hoc probat statim.

k Pertiner. Hoc dicebant hæretici. Illum

Ioann. 13. Matt. 16. c Lucæ 22.

Matt. 6.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Illuminati. Per baptismum & fidem.
b Et gustauerunt. Id est, remissionem peccatorum quasi gustum suauem perceperunt in baptismo.
c Spiritus sancti. Id est, diuersorum bonorum spiritus sancti, de quibus exponitur trigesima quæstione prima peruenit.

1. Cor. 9. d

Paulus vas electionis castigat corpus suum, & in seruitutem redigit: ne alijs prædicans, ipse reprobus inueniatur.

Ad Hebr. 6. a

Ad Hebræos quoque scribens ait: impossibile est enim, eos qui semel sunt illuminati [a], & gustauerunt [b] donum cæleste, & participes facti sunt spiritus sancti, [c] gustauerunt nihilominus verbū [d] Dei bonum, virtutésque [e] seculi futuri, & prolapsi [f] sunt, renouari [g] iterum [h] ad pœnitentiam [i] rursus crucifigentes sibimet ipsis [k] filium Dei, & ostentui habentes. Certe eos qui illuminati sunt, & gustauerunt donum cæleste, & participes facti sunt spiritus sancti, & gustauerunt bonum verbum Dei, negare nō possumus baptizatos. Si autē baptizati peccare non possunt, quomodo nunc dicit Apostolus, & prolapsi sunt? Verū ne Montanus & Nouatian⁹ hinc rideant [l], qui contendunt non posse renouari per pœnitentiam eos qui crucifixerunt sibimetipsis filium Dei, & ostentui habuerunt: consequenter hunc errorem soluit, & ait: Confidimus autem de vobis, dilectissimi, meliora & viciniora saluti, & tametsi ita loquimur [m]. Non enim iniustus [n] est dominus, vt obliuiscatur operis vestri & dilectionis, quam ostendistis [o] in nomine ipsius [p], qui ministrastis [q] sanctis suis, & nunc ministratis. Et re vera grandis iniustitia Dei esset, si tantum peccata puniret, & bona opera non susciperet. Locutus sum (inquit Apostolus) ita, vt vos à peccatis retraherem, & desperationis [r] metu facerem cautiores. Cæterùm confido de vobis, charissimi, meliora, & viciniora saluti. Neque enim iustitiæ [s] Dei est, vt obliuiscatur bonorum operum, & ministerij, quod propter nomen eius exhibuistis & exhibetis [t] in sanctos, & tantum meminerit peccatorum. Et paulò pòst, Liberi arbitrij nos condidit Deus: nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur: alioqui vbi necessitas [v] est, nec damnatio, nec corona [x] est. Sicut in bonis operibus perfector est Deus (non est enim volentis, neque currentis, sed Dei miserentis, & adiuuantis, vt peruenire valeamus ad calcem [y]) sic in malis atque peccatis, semina nostra sunt incentiua [z] & perfectio diaboli. Cum viderit nos super fun-

d Verbum. Id est, Euangelicam doctrinam.
e Virtutesque. Id est, immortalitatem & impassibilitatem futurā iam spe gustauerunt.
f Et prolapsi. Grauiter peccando.
g Renouari. Per baptismum nō per pœnitentiam: negat iterationem baptismi sed non negat pœnitentiam, quia impossibile est natos ad pœnitentiam, qui semel hoc acceperūt, rursus renouari, id est, baptizari. renouari enim est nouum fieri. nouum autem facere lauare est. extra de regu. iur. capi. omnis res.
h Iterum renouari ad recuperandum iustitiam, & eos dico si baptizentur.
i Ad pœnitentiā. Id est, nomine pœnitentiæ: quasi dicat nō potest quis rebaptizari, vt sic veram agat pœnitentiam: & si fecerit, rursus crucifiget Christum quantum in ipso est. Baptismus enim Christi passionem significat: infra de consecrat. distinctione iiij. propriæ. Vel ideo dicit rursus crucifigentes Christum: quia sicut impossibile est, quod rursus crucifigatur: ita impossibile est, quod rursus baptizetur in pœnitentia. Vel dic vt in glo. quantum, &c.

Baptism⁹ passionē Christi significat.

Ibidem.

k Sibimetipsis. Id est, quantum ad seipsos: quia nos Christi vnum baptisma consecrauit: quod sufficit ad omnia peccata delenda, sicut & illa mors sufficit ad omnia peccata tollenda, qui vero iterat baptismum, quasi illa mors vna & vnum ex ea non sufficiat, iterat baptisma & mortem Christi quantum in se est: vel iterandam insinuat, vt ex ea iterata fiat remissio peccati: quod est impossibile, sicut enim impossibile est iterum Christum crucifigi, ita & secundo per baptismum aliquem mori peccatis.

Mors Christi sufficit ad omnia peccata delēda.

l Rideant. Id est, derideant nos.
m Loquimur. Dure. s. terrendo & increpando. quasi dicat, non diximus hoc putādo vos esse tales, scilicet spinis plenos: sed timentes ne tales efficiamini, terremus vos verbis.
n Iniustus. Quasi dicat, ideo confido de vobis, qui olim bona multa operati estis, pro quibus si pœnitueritis de malis benefaciet vobis Deus. & hoc est, nō est, &c. vt s. e. di. §. hoc itaq; .c. nō est.
o Ostendistis. i. ex quo primo bona fecistis opera.
p Ipsius. i. ad honorem Dei. et recte dixit operis: q̄ ministrastis, &c. Hu.
q Ministrastis. Hic arg. q̄ de bonis loquitur post peccatū exhibitis.
r Desperationis. q. d. nolo vos desperare de venia, sed ita locutus sum vt metu desperationis (qui plerunque retrahit à peccato) vos facerem cautiores.

Metus desperatiōis plerunque retrahit à peccato.

s Iustitiæ. Quia non est tam crudelis Deus, &c. s. ea. dist. non est.
t Exhibetis. Hic argum. q̄ loquitur de bonis exhibitis post peccatum.
v Necessitas. Arg. q̄ spado non meretur continendo, nec pauper parce viuendo cum ex necessitate hoc faciat. trigesimatertia, quæstione v. tunc saluabitur. s. vigesimatertia quæstio. iiij. Nabuchodonosor.

Pauper parce viuēdo nō meretur. Roma. 9. c

x Nec corona. Si Deus ad patrem nos tantum cogeret vnam, tunc nihil afferret gratia vel meritum. xxiij. q. vj. §. vlti. versus principium.

Versus 1. Corin. 3. Calx qualiter sumitur.

y Ad calcem. Id est, præmium bonorum operum, vel ad vitam æternam. Vel calcem, id est, finem: quia extrema pars hominis est calx.
z Incentiua. Id est, seminaria. Argumen. xv. q. j. non est quia de corde prodeunt malæ cogitationes, quas

damentum Christi ædificasse fœnum [a], ligna, stipulam, tunc supponit incendium [b]. Aedificemus ergo aurum & argentum, lapides pretiosos, & tentare non audebit quenquam. sed in hoc non sit secura [c] & certa possessio.

Psalm. 9.

Sedet q̄ pe leo in insidijs in occultis [d], vt interficiat innocentem:

Eccl. 27. a

& vasa figuli probat fornax, homines autem iustos tentatio tribulationis. & in alio loco scribitur:

Eccles. 2. a

Fili accedens [e] ad seruitutē Dei, præpara te ad tentationem.

Iacob. 1. d

Rursus idem [f] Iacobus ait: Estote factores verbi, & non auditores tantùm. Si quis est auditor verbi, & non factor, iste similis est viro, qui considerat [g] vultum natiuitatis suæ in speculo. considerauit illum, & recedens statim oblitus est qualis fuerit.

Ioann. 8. a

Frustra monuit vt iungerentur opera fidei, si post baptisma peccare non poterant.

Iacob. 2. b

Qui totam (inquit) legem seruauerit, & peccauerit in vno, factus est reus [h] omnium. Quis vestrum sine peccato [i] est? Conclusit Deus omnia [k] sub delicto vt omnibus misereatur.

2. Pet. 2. b

Petrus quoque inquit: Nouit De⁹ pios de tentatione [l] eripere.

Ibidem.

& de falsis doctoribus, Hi sunt [m] fontes [n] sine aqua: & nebulæ [o] turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reseruatur. Superbia [p] enim vanitatis loquentes pelliciunt [q] in desiderijs carnis luxuriæ eos qui paululū effugerāt [r], & ad errores reuersi sūt. Nónne tibi videtur pinxisse [s] sermo Apostolicus nouam imperitiæ factionem [t]? Aperiunt enim quasi fontes scientiæ: quia cùm aquā non habeant doctrinarum, promittunt imbrem velut nubes propheticæ, ad quas [v] perueniat veritas Dei, et turbinib⁹ [x] exagitantur dæmonum, atque vitiorum loquuntur grandia, & totus sermo eorum superbia est (immundus [y] est autem apud dominum omnis, qui exaltat cor suum) vt qui paululum [z] refugerant à peccatis, ad suū reuertantur errorem: & suadent in luxuria ciborum, carnisque delicijs. Quis enim non libenter audiat, Manducemus & bibamus, & in æternum regnabimus? Et sapientes & prudentes prauos vocant [a]: eos verò qui dulces sunt in sermonibus, plus audiunt. Ioannes apostolus, imò in Ioanne saluator scribens [b] angelo ecclesiæ Ephesi: Scio (inquit) opera tua, & laborem & patiētiam tuam, & quæ sustinuisti propter nomen meum, & non defecisti [c]: sed habeo [d] aduersum te pauca, quòd charitatem tuā primam reliquisti, memor [e] esto, vnde cecideris, & age pœnitentiam, & prima [f] opera tua fac. Sin autem venio [g] tibi, & mouebo candelabrum [h] tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris. Similiter cæteras ecclesias, Smyrnam, Pergamum, Thyatiram, Sardos, Philadelphiam, Laodiciam ad pœnitentiam prouocat: & nisi reuertantur ad opera pristina, comminatur: & in Sardis paucos habere se dicit, qui non coinquinauerunt [i]

Esai. 22. d

1. Cor. 15. d

Apoc. 2. a

Apoc. 3. a

quas diabol⁹ ad cōsensum & opus perducit: vt s. ead. inter hæc sciendum. & capitu. sicut.
a Fœnum, ligna, stipulam. venialia scilicet leuia, grauia, grauissima: vt xxv. dist. ca. vnum. §. criminis.
b Incendium. delectationis, consensus & operis.
c Secura. Nō enim est quis tam perfectus qn cadere possit, & hoc etiam ostendit dicens, Sedet, &c.
d In occultis. id est, in ambiguis. vnde non facile intelligitur, quid sit appetendum, vel quid non.
e Fili accedēs. Extra de renun. nisi.
f Idem. id est, eandem sententiam, nō idē nominatiue, scilicet quod post baptismū possit quis peccare, vel nō possit.
g Considerat vultum. Non rem sed vmbram solam videns.
h Reus. Hoc exponitur. j. distin. v. ca. consideret.
i Sine peccato. saltem originali.
k Omnia. id est, omnes homines.
l De tētatione. nō quod non tentetur, sed ne tētationi succumbant: vel si succumbant, eos liberat & releuat.
m Hi sunt. falsi doctores.
n Fontes. Non lauantes, sed coinquinantes. s. ij. q. vij. secuti sunt.
o Et nebulæ. dæmonum. & dicūtur nebulæ, quasi alios obscurantes. xxxvij. dist. §. vlti.
p Superbia. id est, superba vanitate loquentes.
q Pelliciūt. Id est alliciūt & decipiūt. Vnde Augustin⁹ super epistolam secundam Petri. Pellices dicūtur meretrices, à pollutione, vel à pellis formositate qua incautos alliciunt & decipiunt. Pelliciunt ergo hæretici animas instabiles, variorum dogmatum erroneis sectis, quasi constuprātes luxibus subdendo.

Pellices vnde dicūtur.

2. Petri a.

r Effugerant. Id est, recesserant à peccato per pœnitentiam.
s Pinxisse. id est, distinxisse, vel denotasse, vel descripsisse.
t Factionem. id est, nouam hæreticā inuentionem.
v Ad quas. id est, quasi ad eas.
x Et turbinibus. s. ij. quæstione vij. secuti.
y Immundus. Interpositio est, & debet subiungi, ideo grandia loquuntur, vt qui, &c.
z Paululum. causam reddidit, quare dixit, loquuntur grandia.
a Vocant. Illi qui istorum doctrinam recipiunt.
b Scribens angelo: id est, prælato.
c Defecisti. Finaliter. alias contra est, quod sequitur, quod charitatem, & cætera.
d Sed habeo. hoc corrigendo dicit.
e Memor. s. distinctio. 50. domino sancto.
f Et prima. id est, similia primis.
g Venio tibi. id est, ad detrimentum tuum.
h Candelabrum. id est, cathedram, vel sedem, vel dignitatem.

Candelabrum qualiter sumitur.

i Qui non coinquina

vestimenta sua, & ambulaturi [a] sunt cum eo in albis: quia digni sunt. Cui autem [b] scribit: Memento vnde cecideris: & ecce missurus est ex vobis diabolus in carcerem vt tentemini: & scio vbi [c] habitas, vbi sedes est Satanæ: & in mente habe qualiter acceperis & audieris, & serua, & pœnitentiam age, & reliqua? Vtique ei dicit: qui crediderit, & baptizatus fuerit: & stans quondam, corruit per delictum. Paulisper de veteri testamento exempla distuleram, quia solent [d] vbicunque contra eos [e] faciunt, dicere: Lex & prophetæ vsque [f] ad Ioannem prophetauerunt. Cæterum quis ignorat sub alia dispensatione Dei omnes retro sanctos eiusdem fuisse meriti, cuius nunc Christiani sunt? Quomodo ante Abraham [g] placuit in coniugio, sic nunc virgines placent in perpetua castitate. Seruiuit ille legi & tempori suo: seruiamus & nos Euangelio & tempori nostro, in quos fines seculorum deuenerunt. Dauid electus secundum cor Domini, qui omnes eius fecerat voluntates, & qui in quodam psalmo dixerat: Iudica me domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum, & in Deo sperans, non infirmabor. Proba me domine, & tenta me: vre renes meos & cor meum. Postea tentatus à Diabolo, & post peccata pœnitens loquitur, dicens: Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Magnum peccatum, magna vult deleri misericordia. Salomon amabilis Domino, & cui Deus bis [h] fuerat reuelatus, quia amator [i] mulierum fuerat, à Dei amore discessit. Manassen [k] impijssimum regem post captiuitatem Babylonicam in pristinam dignitatem liber dierum [l] restitutum refert, & Iosias vir sanctus in campo Mageddo ab Aegyptio [m] rege [n] confoditur. Iesus quoque filius Iosedech [o] sacerdos magnus quanquam in typo præcesserit saluatoris, qui peccata nostra portauit, & alienigenam sibi ex gentibus copulauit ecclesiam, tamen secundum literam post sacerdotium sordidatus inducitur, & stat diabolus [p] à dextris eius, & candida illi deinceps vestimenta redduntur. Superfluum est de Moyse & Aaron scribere, qui ad aquam contradictionis offenderunt Deum: & terram repromissionis non intrauerunt: cùm beatus Iob angelos [q] quoque & omnem creaturam peccare posse commemorat dicens: Quid enim? nunquid homo mundus est coram Deo [r], aut ab operibus suis sine macula viuit vir? Si contra seruos [s] suos non credit, & aduersus angelos suos prauum quid reperit: quantò [t] magis habitantes in domibus luteis: de quibus [v] enim & nos ex eodem luto sumus. Tentatio [x] † est vita hominis super terram. De cælo etiam cecidit Lucifer, qui mittebatur [y]

Apoc.2.a — Mat.10.b — Salomoni bis fuit Deus reuelatus. — Gene.15.b — 1 iij c.iiij. — 1.Cor.10.c — Psalm.25. — Pharao regem Medorum oppugnauit. — Psalm.50. — 2.Re.12. § — 2.Para.33. — Zacha.3. — Num.20. — Iob 4.d — Iob 7.a — Iob 15.b — Esaia 14.

quinauerunt. id est, qui non peccauerunt.
a Et ambulaturi. Resume, pauci sunt qui, &c.
b Cui autem. Suspenditur constructio vsque illuc, vtique.
c Et scio vbi. Scilicet in peccatis.
d Quia solent. Falsi doctores hæretici.
e Contra eos. Scilicet falsos doctores.
f Vsque ad Ioannem. quasi dicant, post Ioannem non habent locum: sed mentiuntur, quia illud verum est in ceremonialibus.
g Abraham. Ecce alia dispensatio olim alia nunc: quia licet altera dispensatio nunc, & altera olim, tamen quantum ad merita hominum bona vel mala, & quantum ad posse peccare post charitatem, idem fuit olim quod nunc. & ideo exempla veteris testamenti, recte inducere possum.
h Bis. Prima vice in Gabaon quando sacrificium Deo obtulit, & Deus obtulit ei donum scientiæ: vt habetur in libro Regum [l]. alia vice non legitur reuelatus, ei specialiter, nisi quando composuit cantica canticorum. xxxvj. distinct. ca. qui ecclesiasticis. §. ecce.
i Quia amator. Supra xxxij. quæstione quarta. Salomon.
k Manassen. supra prima quæstio. vij. si quis omnem. iste fuit filius Ezechiæ.
l Liber dierum. Scilicet Paralipomenon, in quo agitur de computatione dierum & annorum regum Israel.
m Ab Aegyptio. Scilicet Pharaone. cum enim Pharao vellet ire contra regem Medorum, primo aggressus est regem Adremon, qui regnabat tunc in Carchamis. Descendit ergo rex Iosias Iudææ in occursum eius, prohibens ne transitum faceret per Iudæam. & misit Pharao ad eum, dicens: Quid mihi & tibi rex Iuda? non aduersum te venio: ad Euphratem propero. misit me Deus ad Medos. sine me, ne Deus qui mecum est, interficiat te. non acquieuit Iosias, sed cum rege Adremon componebat acies suas vt dimicaret aduersus Pharaonem: & forsitan dum transiret à curru in currum qui sequebatur eum more regio, occisus est à sagittarijs in campis Mageddo.
n Rege. Pharaone.
o Filius Iosedech. Supra distinct. 50. Iesus.
p Diabolus. id est vxor sua.
q Angelos. quo ad naturam eorum, nisi essent confirmati per gratiam. vnde Plato in Timæo, Dij deorum quorum opifex paterque ego, natura quidem dissolubiles, me autem sic volente indissolubiles.
r Coram Deo. id est, comparatione domini. H.
s Si contra seruos. scilicet Moysen & Aaron, de quibus præmisit. Hug.
t Quanto. Supra viij. quæstione j. si ergo.
v De quibus. id est, de numero quorum [1].
x Tentatio est vita hominis. Id est, dum viuit homo tentatur.
y Qui mittebatur. Id est, missurus erat minores angelos.
1 Sub. prauum quid reperit aduersus habitantes, &c. secundum Hug.
† Alter tex. habet militia.

ad vniuersas nationes: et ille qui in paradiso deliciarum, inter duodecim [a] nutritus est lapides, vulneratus a morte domini [b], ad inferna [c] descendit. Vnde & Saluator in Euangelio: Videbam (inquit) Satanam quasi fulgur de cælo cadentem. Si altissima illa sublimitas [d] cecidit, quis cadere non possit? si in cælo ruina, quantò magis in terra est? Et tamen cum ceciderit Lucifer, imò post casum coluber antiquus: virtus eius in lumbis eius [e] est: & potestas eius super vmbilicum [f] ventris eius. obumbrantur [g] in eo arbores magnæ [h], & dormit iuxta iuncum [i], et calamum & caricem. Ipse est rex omnium, quæ in aquis sunt [k]: vbi scilicet volupras & luxuria, & propago, & irritatio nuptiarum [l]. & infra. Transiuimus ad secundam partitionem, in qua negat eos qui tota fide baptismum consecuti sunt, deinde posse peccare: & docuimus, quòd ex præcepto [m] Dei omnis creatura sub vitio sit, non quod vniuersi peccauerint, sed quod peccare possint: & similium ruina, stantium [n] metus sit [o].

Euidenter [p] itaq; ex præmissis apparet nonullos charitatem habere, quam postea criminaliter delinquendo amittunt. Quòd si quis contendat non de uirtute, sed de uirtutis opere, debere intelligi: deliberet quid respondeat de innocentia Adæ, de iustitia Moysi, Dauid, & cæterorum, qui plena fide ad baptisma accedentes, licet postea prolapsi sunt, tamen cælestia dona degustant, & spiritus sancti fiunt participes: ut non solum ante humanos, uerum etiam ante Dei oculos ex aqua & spiritu sancto inueniantur renati: qui si charitatem Dei non haberent, ante Dei oculos aqua tantum regenerarentur, non spiritu sancto. Opera enim seu sacramentorum participatio, nisi ex charitate procedant, apud Deum nec iustitiam nec innocentiam præstant. Si enim (inquit Apostolus) habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, & si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. [q] Sed quia de prædestinatis ad uitam à nonnullis conceditur, quòd charitatem amittant, & amissam recuperent: de reprobis etiam dicendum est, an ipsi charitatem habeant, qua amissa, postea damnentur.

De his ita scribit Augustinus in lib. de correctione & gratia. †

CAN. XLII.

Apostolus sciens nonnullos diligere Deum, & in eo modo vsque in finem non perseuerare, mox addidit [x], ijs

Gloss. similis in l. fructuo legato. §.1. & de le. — Ezechie. xviij.c — Diabolus morte Christi est in inferno religatus. — Lucæ 10.c — Iob 45.b — Luxuriæ sedes vbi sit. — Hypocritæ sunt iuncis similes. — 1.Cor.13.a Charitas semel habita potest amitti. — † cap.9.

los, si stetissent sicut modo faciunt Angeli boni. H.
a Inter duodecim. Iuxta illud: Omnis lapis pretiosus, operimentum tuum. §. ead. principium. ibi tamen non habetur nisi de nouem lapidibus.
b A morte domini. Id est, per mortem domini [l] qui diabolo, mundi potestatem ademit. vel Amore Dei, quem amisit.
c Ad inferna. Hic dicitur quod morte Christi diabolus est religatus in inferno, & erit ibi ligatus vsque ad tempus antichristi, & tunc soluetur non à pœnis, sed à vinculis, vt exerceat vires suas in malos.
d Sublimitas. Id est, Lucifer.
e In lumbis eius. Quo ad tentationem virorum in quibus (vt dicitur) sedes luxuriæ est in lumbis.
f Vmbilicum. Quo ad tentationem fœminarum in quarum vmbilico dicitur esse sedes luxuriæ. Vnde Augu. super per eundem locum, semen coitus viris inesse lumbis, fœminis in vmbilico perhibetur. quia ergo diabolus vtrique sexui per luxuriam dominatur, ad viros loquens conuenienter dixit: Virtus eius in lumbis, &c. Propheta etiam sub specie fœminæ petulantiam Iudæi increpans ait: In die ortus tui non est præcisus vmbilicus tuus.
g Obumbrantur. per ipsum.
h Arbores magnæ. Id est, qui magni videntur: vt sunt hypocritæ.
i Iuxta iuncum. Id est, hypocritas, qui merito designantur per ista, cum exterius aliquid videantur, & interius sint vani, vt illa, per iuncum enim qui est sine nodo exterius, interius autem substantia caret, hypocritæ designantur. Per calamum exterius splendentem et fragilem, sed interim vacuum, designantur seculares, mundanæ gloriæ dediti, & eius splendori, quæ cito transeunt. Per caricem crescentem in locis palustribus, & per manum tangentis vulnerantem, curiositas temporalium designatur, quæ in affluentia nutritur & crescit, & animum pungit.
k Quæ in aquis sunt. i. in fluxu rerum labentium.
l Nuptiarum. Saturandæ causa libidinis contractarum. secus si causa prolis. xxxiij. quæ. iiij. vir cum propria.
m Ex præcepto Dei, id est, secundum præceptum, id est, authoritatem diuinæ scripturæ. Alij corrigunt hoc & dicunt excepto Deo, & bene.
n Stantium. Id est, stantes timeant, ne scilicet simili cadant ruina.
o Metus sit. Id est, debeat esse.
p Euidenter. Ex prolixe allegatis, concludit Gratianus charitatem semel habitam, amitti posse. quod non solum de operibus charitatis, sed de ipsa charitate verum ostendit esse, adijciens hoc non solum circa prædestinatos, sed etiam circa præscitos posse contingere. Ad quod authoritatem inducit vsque ad illum locum, item illud Euangelij. vbi in contrarium authoritates inducit duas, videlicet quod reprobi non habent charitatem, sed eas de hypocritis intelligendas esse probat authoritate Grego.
q Prodest. Ad regnum cælorum obtinendum: vt dist. iij. §. penul. & ca. si quis autem.
r Apostolus. Mox addidit. In epistola ad Romanos vbi dicitur. Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum ijs qui secundum propositum vocati sunt sancti. §. ea. talibus.
x Mox addidit. i. post

Universidad de Deusto
Biblioteca

postquam dixerat, scimus quoniã diti gentibus Deũ, &c.

a Non accepi. Perseuerantiam in charitate, & in bonis operibus.

b Propter secreti. i. propter secretam hanc dispositionẽ Dei, quæ vtilis est. alias enim est hic vtilitatem.

a Quare Deus dat perseuerãtiã quibusdam in bono & quibusdã nõ. hoc enim ignoratur j dist. 4. §. verum. & c. si ex bono. secundum Hug.

c Similia. Dicit in eodem idem Augustinus.

d In Euangelio. Supple, sumit idem Augustinus ista ex empla.

e Irandum. Item illud Euangelij non qui incipit, quia hęc auctoritas Euangelij & sequens Gregorij videntur innuere, quod reprobi futuri, charitatẽ non habeant: eas ponit Gratianus, & postea soluit.

Versus f Viti. His dici potest Cœpisti melius quã desinis, vltima primis cedunt, dissimiles hic vir & ille puer.

Illud autem. Hæc est v. pars distinct. in qua magister loquitur de hypocritis qui aurum videntur coram populo, sed covã Deo stercus. & hoc probat Gra. per capit. seq. Io. de Fant.

Matt. 10. c

f Qui seduci. Hæc est rota præcurrens Gratia, vult enim determinare capitulum Gregorij & statim sequitur j. quæst. 1. ead. citius ad hoc.

g Vt Leuiathan. Quasi dicat vel per propriã suggestionem, siue per malum hominem & damnatũ quem diabolus repleuit malitia, siue per suggestionis ministrum.

h Replet. Tristitia.

† cap. 35. li. 8. super Iob.

i Aurum. pro sapientia ponitur aurum. j. eadem distinctio. principium. et ita aliter quàm hic sumitur.

Aurum pro sapientia ponitur.

qui secundum propositum vocati sunt sancti, &c. Idem in eodem. An adhuc iste nolens corrigi, poterit dicere: Quid ego feci, quod non accepi? k quem non constat accepisse, & sua culpa quod acceperat amisisse. Possum (inquit) possum omnino, quando me arguis, dicere q̃ ex bona vita in malam, mea voluntate relapsus sum. adhuc quid ego feci quod nõ accepi? accepi enim fidem quæ per dilectionem operatur, sed in illa vsque in finem perseuerantiã non accepi. In eodem. In bono illos volebam procul dubio manere. erant vtique in bono, sed in eo nõ permanserũt. In eodem. Propter huius vtilitatẽ secreti b credendum est quosdam de filijs perditionis non accepto dono perseuerandi vsq; in finẽ in fide, quæ per dilectionem operatur, incipere viuere, & postea cadere, &c. Multa similia c de reprobis in Euangelio d etiam, Qui perseuerauerit vsque in finem, &c. in eodem. Iterum homo iste incipit, &c.

Idem in eodem.

CAN. XLIII.

Irandum est quare Deus quibusdã filijs perditionis det fidẽ operantem per dilectionem, nec det in ea perseuerantiam. Item illud Euangelij: Non qui incipit e, sed qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Item Gregorius. †

CAN. XLIIII.

Viti f bene incipiunt, qui in malo vitam finiunt.

Non autem bene incipit, qui nunquam ex charitate aliquid operatur. quòd si ex charitate aliquando aliquid agit, & charitatem aliquando in ipso necesse est esse.

§ Illud autem Gregor. Qui seduci g quandoque, non reuersuri possunt, &c. non de omnibus generaliter reprobis, sed de hypocritis specialiter intelligẽdum est: quod ex verbis eiusdem euidenter datur intelligi. Cùm enim quæstionem proponeret, cur misericors Deus ista fieri permittat, vt Leuiathan h seu nunc per suggestiones callidas, siue tunc per damnatum illum quem replet i hominẽ: vel Solis sibi radios, id est, doctos quosque sapientésque subijciat: vel aurũ k: hoc est viros sanctitatis claritate fulgentes, quasi lutum sibi vitijs coinquinando substernat: mox in eiusdem quæstionis solutione supponit dicens: †

CAN. XLV.

Citius l ad hoc respõdemus, quia aurum quod prauis eius suasionibus, quasi lutum sterni potuit, aurum ante Dei oculos, nunquam fuit. qui enim q̃andoq; non reuersuri possunt, quasi habitam sanctitatem, ante oculos hominũ videntur amittere. m, sed eam ante oculos Dei nunquam habuerunt. Sæpe nanque homo multis occultè peccatis inuoluitur, & in vna aliqua virtute magnus videtur: quæ ipsa quoque virtus n inanescens deficit: quia dum innotescit o hominibus proculdubio laudatur, eiúsque fauor inhiantes

† Citius. ead. SVS. Exponit Greg. in cane ista illa verba Iob super illo, Sub ipso erunt radij Solis, & sternet sibi aurũ quasi lutum. Primò ergo dicit, quod per aurum designatur hypocrita: qui quasi deauratus sunt, cum in superficie videantur habere virtutes, nec habeant. Secundò dicit, quod huiusmodi hypocrisis detegitur in hac vita, quãdoque ante finem, quandoque in fine, quandoque nunquam: & cum detegitur, tunc aurum quasi lutum sternitur. Vltimò dicit quam vtilitatẽ consequantur prædestinati, siue huiusmodi hypocritæ faciãt bona, siue publicè cadãt in peccatum, nam per bonã operationem inuitant perseueraturos ad bonum operãdum, per casum reddunt bonos cautiores.

† Scilicet Gregori. libr. 34. ad 41. c. Iob. c. 9. C. M.

l Id est, quæ sunt de genere bonorum. Per.

Via paradisi est arcta.

a Inferni. ab à quod est sine, & ver Archi.

cap. x. immediate sequenti die. ix. continuando verba Gregorij, vsque ad verf. quod vero reprobo. C. Ap.

a Appetitur. ab aliis.

b Virtus. putatiua.

c Etiam ante homines. id est, in conspectu hominum.

d Curauit. ff. ead. distin. vers. ff. item. §. penul. secundum Augustinum.

e Per aliquid. Id est, quanteum ad aliquid scilicet ad bona opera l.

f Operæ pretium. id est, vtile credim⁹ st aperiam⁹ quomodo de istis disponit ad vtilitatem aliorum, & hoc est, sæpe enim, &c.

g Ordinis. id est, intellectus tropologici.

h Angustam. Arcta enim est via, quæ ducit ad vitam. Vnde Vergilius, Facilis descensus auerni, Sed reuocare gradum, superasque euadere ad auras, Hoc opus, hic labor est: pauci, quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus, Dijs geniti potuere. xij. q. j. omnis ætas.

i Exẽplo. Hi sunt quibus sempiternam vitã proximos mẽdacio suo opitulante deducũt: vt xxij. quæstio. ij. primum. Ex hoc ergo colligere ex quo sensu illud accipiatur.

k Articulo. Id est, impedimento.

l Lapsum. Felix quem faciunt aliena pericula cautũ. v. xxvij. quæstione j. capitu. j. j. de consecratio. distinct. j. hi duo. & dicit Seneca: Ruina præcedẽtium solet esse documẽtum sequentium. facit ad hoc. ff. ead. si enim. in fi.

m Quod vero. Solui Gratian⁹ authoritatem inductam. ff. ead. distinct. cum ergo. cap. charitas. ad hoc quod charitas amitti non possit. & hac occasiõe diabolum in charitate creatum esse ostendit, & de Luciferi excellentia multa subiungit.

n Negantur. Supra ead. capit. quia radix. §. cum ergo. & §. ego sum. & ca. charitas.

o Vnde in Euangelio Matthæi vigesimoseptimo.

Donum

appetitur a; vnde fit, vt ipsa virtus b ante Dei oculos virtus nõ sit, dum abscondit quod displicet Deo, & prodit quod placet. quæ itaque merita apud Deũ esse possunt, quando & mala occulta sunt, & bona publica? c Plerunque enim (sicut diximus) latet superbia, & castitas innotescit. Atque ideo diu ostensa charitas circa finem vitæ perditur: quia cooperta superbia vsque in finem incorrecta retinetur. Alius eleemosynis vacat, propria distribuit, sed tamen multis iniustitijs deseruit, vel fortè linguam in detractionibus exercet: & sit plerunque, vt is, qui misericors fuerat, iuxta vitæ suæ terminum rapacitatis & crudelitatis stimulis inardescat: quod valde iusto Dei iudicio agitur: vt perdat etiam d ante homines, vnde hominibus placuit, qa hoc vnde Deo displicuit, corrigere nunquam curauit d. Alius patientiæ studet, sed inuidere alijs, & seruare malitiam in corde non cauet: sit quandoque impatiens, quia diu latuit dolens. Hi itaque & per aliquid e aurum sunt, & per aliquid lutum sunt. Atque hoc aurum quasi lutum sternitur, quando occultis peccatis exigẽtibus etiam virtus, quæ publicè claruerat, dissipatur. Sed operæ pretium f credimus, si in his virtutem superni ordinis g subtilius pendamus. † Sæpe enim omnipotens Deus occulta quorundam malа diu tolerat, vt aperta eorum bona electorum suorum vsibus profutura dispenset. Nam nonnulli mundum nequaquam funditus deserentes, non perseueraturi angustum iter arripiunt, sed ad quærendam angustam h viam exemplo i suo eos qui perseueraturi sunt accendunt. Vnde plerunque contingit, vt ipsum hoc quod bene videntur viuere, non sibi, sed potius solis electis viuant, dum exemplis suis ad bene viuendi studia perseueraturos alios non perseueraturi prouocant. sæpe enim quosdam videmus viam ingredi, ad locum propositum festinare: quos alij quia euntes conspiciunt sequuntur, eundemque locum pariter appetunt: sed fit plerunque vt irruente aliquo implicationis articulo k, post se redeant qui præibant, & ij ad locum perueniant, qui sequebantur. ita nimirum sunt illi, qui non perseuerant, & viam sanctitatis arripiunt. Idcirco enim virtutis iter non perseueraturi inchoant, vt eis qui peruenturi sunt, qua gradiantur ostendãt: quorum etiam casus, vtilitate non modica electorum proiectibus seruit: quia ipsorum lapsum l dum conspiciunt, de suo statu contremiscunt: & ruina quæ illos damnat, istos humiliat. addiscunt enim in superni adiutorij protectione confidere, dum plerosque conspiciunt de suis virtutibus † præsumentes cecidisse: quando ergo videntur bene agere reprobi, quasi planum iter electis sequentibus demonstrant. quando verò in lapsum neq̃tiæ corruunt, electis post se pergentibus, quasi cauendam superbiæ foueam ostendunt.

† Attiar. virtus.

Quòd verò m reprobi negantur n comedere panem, qui de cælo descendit vel bibere aquam viuam, non sic accipiendum est, vt a charitate penitus credantur alieni, sed vt in charitate radicem figere non intelligantur. Aliud est enim bibere vel manducare, atque aliud degustare.

Vnde in Euangelio o de Christo legitur: Et cùm gustasset, noluit bibere. Bibit ergo aquam viuam, & manducat panem, qui de cælo de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Donum cæleste. Id est, doctrinā Euāgelicam.
b Ad pœnitentiā. Per baptismū. hoc est expositum. s. ea. sī enim.
c In veritate. supra Hebre. 6. a xvj. quæstione ij. vi sis. contra.
d In veritate. Id est, in charitate 1, quod hoc dicit allegando.
1 Scilicet informata, vel in veritate gratuitorū, in qua creat' est sicut omnes angeli, secundū H.
e Differentia. quod alij sunt boni, & alij sunt mali.
f Pœnam. æternā: quod nunquam faciet. argu. s. xj. q. iij. illud plane.
g Quod creando. Non enim debet punire quod ipse approbauit: vt xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor. ff. ad leg. Iul. de adulter. si vxor. in fine.
h Ex traduce. Quia Angeli non fuerūt ex traduce angeli non fuerunt ex traduce, id est, ex præexcenti materia: sicut nec anima. s. xxxij. quæstio. ij. Moyses.
i Suo vitio. Sed Malū vnde prouenit. vnde fuit primo motus Angeli ad malum? Dic quod ex libero arbitrio. Sed in libero arbitrio non fuit malum. vnde ergo puenit malum? Dicas quod in libero arbitrio fuit quædam libertas, & ex illa libertate cecidit in malum. hæc est difficillima quæstio 2.
k Similis. Cum angel' statim fuit post creationē capax ratiōis, sed homo nō, donec sit adultus.
Moysen. In Genesi, circa principiū.
m Vacuum. s. xvj. q. j visis. cōtra vbi dicit; quod charitatem nequiuit habere in cælo. Sed forte dicit non habuisse, quia non persecuerauit: quia non dicitur factum nisi duret factum: vt s. eadē. distinc. j. cogitatio. & 50. distinc. diuorsium. Sed forte nunquam habuit charitatem: vt dicitur in

fœndit, qui in charitate radicem figit. Degustat, qui ea aliquatenus cōmunicat: à qua postea delinquendo recedit. de quibus Apostolus dicit: Impossibile est eos, q semel illuminati sunt, & gustauerunt donum cæleste[a], & post hæc omnia, plapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam[b]. Hinc etiam diabolus in veritate[c] stetisse, non in ea creatus esse negatur: fuit enim in veritate conditus: sed dū de se superbiendo præsumpserat, alienus ab ea factus est. In veritate[d] autē quomodo esse creatus perhibetur, si sine dilectione sui conditoris creatus esse probat'? Aut quomodo bonus à Deo conditus asseritur, si nihil diuinæ dilectionis in sui creatione exceperit? Quomodo autē superbiæ motus sine vitio extitit, si cōditorem suum nullatenus dilexit? Aut quomodo par siue excellentior cęteris creatus dicitur, si nōnullis eorum in amore Dei conditis, hic ab eius dilectiōe vacuus factus est? Vnde autem hæc differentia[e] inter bonos & malos angelos, pcessit? Si ex creāte, iniustus videt' Deus, qui ante peccatū[f] infert pœnam: vel qui hoc punit, quod creando[g] infudit? Si autem non ex creante, cùm non ex traduce[h], resta. vt ex propriæ libertatis arbitrio vitium superbiæ in Angelicam naturā processerit. Bona ergo condita est, quæ suo vitio[i] à bono in malum commutata est. Sed quomodo bona esse potuit, si dilectione penitus caruit? neque enim Angelus nobis similis[k] factus est, quos vsque ad certum tempus ætatis ifirmitas grauat, vt neque virtus, neque vitium vllum locum in nobis obtineat. Accepit ergo dilectionē in sui creatione, sicut & cæteri, de quibus dicitur: Angelicæ virtutes quæ in Dei amore perstiterunt. non ait, quę diligere Deum cœperunt, sed quæ in eius amore perstiterūt, quæ ex creatione diligere cœperant: vt principiū diuinæ dilectionis omnibus creditur esse cōmune: perseuerantia verò eorum tantummodo intelligatur, qui in retributione hoc accipere meruerūt: vt cōfirmati vlterius cadere non possent, & hoc de se certissimè scirent. Vnde bene apud Moysen[l] prius cælum, deinde firmamētum factum esse dicitur: quia nimirū angelica natura prius qualiter subtilis in superioribus est condita, postea in persistentibus in amore sui conditoris mirabiliter est confirmata. Hinc etiam Gregorius in Moralibus, mulea de perfectione angelicæ creationis replicās, charitate negat repletū, non ea penitus vacuū[m] asserit: quasi penitus ea ruisset, nūquam ea quæ de eius excellentia dicūtur, conuenienter de eo intelligi possent.

CAN. XLVI.

PRincipium[n] enim (inquit beatus Gregorius[†]) viarum[o] Dei Beemoth[p] dicitur: quia nimirum cùm cuncta creans cōtraria. Vnde magister hoc dicit allegando: & secūdum hoc, omnia contraria intelliguntur nō de charitate quā nō habuit, sed quam habiturus esset si stetisset.

Principium. CASVS.

Hoc capi. est Gregorij vsque ad sequentem §. charitas. Sed interponit sæpe verba Iob, vel Ezechielis, vt ea exponat. Intendit ergo Gregorius in hoc capi. multum cōmendare Luciferum, ostendendo eius perfectionem, dignitatem & excellentiam, quam in charitate & in aliis gratuitis donis & naturalibus habuit ante lapsum, & hoc facit inducendo authoritatem ex verbis Iob & Ezechielis. Inquit, verbum est Gratiani, & primo exponit verba Iob, ipse enim est principium viarum Dei, &c. prophetæ scilicet Ezechiel. Quis nanque, verba sunt Gregorij. Aurum, verba Gregorij. In munere, id est, in adiumento Dei. insinuat, scilicet Iob.

n Principium. Id est, præcipuū opus, inter prima opera Dei, vel primus & dignior inter alios angelos, quorū ministerio paratur & patet via ad Deum.
o Viarum. id est, operum. sicut enim in via cōtinetur vestigium itineratis, sic in qualibet creatura est via qua quis ducit ad intelligendum potētiam Dei.
p Beemoth. id est, diabolus. Beemoth interpretatur animal immundū: quia diabolus ppter superbiam à cæleſti beatitudine tanq̄ immundum animal alienus factus est[1].

Genes. 1. a

Iob 40. c. 42. 140. Libr. j. 2. ca. 40. c. Iob. C. M. Beemoth qualiter interpretatur.

Isaiæ 2. c. & 14. d
1 Vel potest dici animal per effectū: quia homines, quos peccare facit nō homines, sed animalia dicūtur. Archi.

a Primum. Id est, præcipuum. Non enim prius creauit hunc quàm alios. alias in Salomone contratibi, qui vult in æternū creauit omnia simul.
b Quid. ȳ ba Gregorij exponēs ipsę dictam authoritatem Ezechielis.
c Habuit. Lucifer.
d Venia. cū enim plus potestatis & pulchritudinis ei cō missum fuerat, ideo magis diligi præsumebatur. argu. s. ij. quæst. v. c. quanto. et infra distin. iij. c. quāuis. §. quod autem et cap septies. ideo j; tanto magis obsequi tenebatur, & plus puniri debuit, cùm nō fuerit obsecutus. argu. C. de conduc. & procur. l. conductores. in fi. li b. xj. & graviora facit delicta, & cætera. vt xj. q. iij. c. præcipue. xl. dist. homo Christianus. j. ead. dist. v. c. considerēt. s. eadē dist. j. §. ex his itaque. s. xxiij. q. iiij. qui peccat.
e Tu signaculū. Dicitur signaculū propter virtutes expressas quas recepit à domino.
f Plenus. i. plenā sciētiam habens, & perfectionem decoris & charitatis.
g Primo verbo. Hoc scilicet signaculum.
h Quo. id est, in quantum subtilior est natura, id est, diuinæ naturæ capacior ratione & intellectu.
i Eo. id est, in tantum.
k Similitudo dei. Id est gratia & dilectio, quę erat deo similis in illum.

Deus præmisit plus diligere illos, quibus plus perfectionis contribuit.

Ezec. 28. c.

gnaculum Dei similitudinis fuit? de sigillo quippe annuli, talis similitudo imaginaliter exprimitur, qualis in sigillo eodē essentialiter habetur. Et licet homo ad similitudinē Dei creatus sit, Angelo tamen quasi aliquid maius tribuens, nō cum ad similitudinē Dei conditū sed ipsum signaculum similitudinis Dei dicit: vt quo[h] subtilior est natura, eò[i] in illum plenius similitudo[k] Dei credatur expressa. Hinc est, quòd primatus eius potētiā adhuc insinuans, idem propheta[l] subiungit[†]: Omnis lapis[m] pretiosus[n] operimentū tuum[o], sardius[p], topasius, iaspis, chrysolitus, onyx, berillus, carbunculus, smaragdus, & sapphirus. Nouem dixit genera lapidum: quia nimirum ordines Angelorum sunt nouem. Nam cùm per sacra eloquia Angeli, Archangeli, throni, dominatiōes, virtutes, principatus, & potestates, cherubim & seraphim aperta narratione memorantur, supernorum ciuium, quantæ sint distinctiones[q] ostenditur, quibus tamen Beemoth iste, opertus fuisse describitur: quia eos quasi vestem ad ornamentum suum habuit. Quorum dum claritatem transcenderet, ex eorum comparation clarior fuit, de cuius descriptione adhuc subiungit, Aurum opus decoris tui, & foramina tua in die qua conditus es, præparata sunt. Aurum opus extitit decoris eius: quia sapientiæ claritate canduit, quam bene creatus accepit: foramina verò idcirco in lapidibus fiunt, vt vinculati auro[r], in ornamenti compositione iungātur, & nequaquam à se dissideant, quos interfusum aurum repletis foraminibus ligat. Huiusmodi ergo lapides, in die conditionis suæ foramina præparata sunt: quia videlicet capax charitatis est conditus, quasi repleri voluisset: Angelis stantibus tanquam positis in regis orna

Ezec. 28. d

l Propheta. scilicet Ezechiel.
m Omnis lapis. id est, omnis alius angelus.
n Pretiosus, id est, pulcher decore virtutum fuit.
o Operimentum tuū. id est, inferior eo, sicut vestimentum est inferius & indignius se induēte, vel ornabat eū, sicut vestimentum ornat aliquem.
p Sardius. Hos etiam lapides enumerat lex. ff. de publi. & vect. 1 interdū. §. species. Quāliter autem ij lapides veniant in contributiōe, dicit lex ad legem Rho. l. ij. §. cum in eadem.
q Distinctiones. s. distinct. lxxxix. c. ad hoc.
r Auro. Vnde dicit lex, quod si auro gemma iūgatur, non cedit auro, sed econuerso aurū cedit gēmæ. ff. de auro & arg. leg. & si non sunt. §. perueniamus.

† Hic ad fin. dic. ca. xxiij continuat, & incipit. xxv. Gregorij i dī. moralia. C. M.

Ibidem,

Super

mẽto, lapidibus potuisset inhærere. Si enim charitas auro sese penetrabilem præbuisset, sanctis Angelis sociatus in ornamẽto (vt diximus) regio lapis fixus maneret. Habuit ergo lapis iste foramina, sed superbiæ [a] vitio [b], charitatis [c] auro non sunt repleta. Nanque idcirco ligãtur auro, ne cadant. Idcirco iste cecidit, quia etiã perforatus manu artificis, amoris vinculis ligari cõtempsit. nũc autẽ cæteri lapides [d] qui hic similiter fuerãt perforati, penetrantes se inuicẽ charitate ligati sunt, atque hoc in numero isto cadẽte meruerunt, vt nequaquam iam de ornamẽto regio cadẽdo soluantur. Huius principatus celsitudinem adhuc idem propheta intuens adiungit: Tu Cherub extentus & protegens, in monte sancto Dei, & in medio lapidum ignitorum perfectus ambulasti. Cherub, quippe plenitudo scientiæ interpretatur, & idcirco iste Cherub dicitur, quia transcendisse cunctos sciẽtia non dubitatur, qui in medio ignitorũ lapidum perfectus ambulauit: quia inter Angelorum corda charitatis igne succensa, clarus gloria conditionis extitit, quem bene extentum ac protegentẽ dicit. Omne enim quod extẽtè protegimus, obumbramus: qa comparatione claritatis suæ obumbrasse cæterorum claritatem creditur, ipse fuisse extẽtus & protegens reperitur. reliquos enim quasi obumbrando operuit, qui eorum magnitudinem excellentia maiore trãscendit. Quod ergo illic [e] speciosus in multis frondibus, quod illic signaculũ similitudinis, quod illic Cherub, illic protegens dicit, hoc hic voce dominica [f] Beemoth iste viarum Dei principium vocatur †. De quo idcirco tã mira in qbus fuit, et quæ amisit insinuat [g] vt homini ostẽdat quid ipse, si superbiat, de elationis suę culpa passurus sit, si feriẽdo illi parcere noluit, quẽ creando in gloria tantæ claritatis eleuauit. Consideret ergo homo elatus, quid in terra mereatur, si Angelis prælatus in cælo, de cælo in terram prosternitur.

6 *Charitas autem [h], quæ in aduersitate deseritur, ficta [i], id est, fictilis & fragilis esse perhibetur: sicut fides ex qua charitas procedit, ficta, id est fragilis apud Apostolum esse negatur. Similiter charitas, quæ in aduersitate deseri potest, dicitur uera nunquam fuisse. Sicut enim Hieronymus contra Iouinianum scribit: Omnis creatura sub uitio est: non quòd omnis peccauerit, sed quia nulla est, quæ peccare non poßit. Posse autem [k] peccare (ut Augustinus † ait) non est aliquid posse, imò aliquid non posse. Vnde ille solus uocatur omnipotens, qui hoc non potest: quia omnia potest, quæ posse est aliquid posse. Sicut ergo eius comparatione qui mutabilitatem nescit, omnis creatura uitiosa dicitur, quia mutabilitatis est capax, iuxta illud, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. & astra [l] non sunt munda in conspectu eius: sic comparatione eius creaturæ, quæ mutationem non recepit, omnis creatura quæ permutatur, non uera sed uana esse probatur. Vnde omnis homo mendax esse dicitur, & uanitati similis factus. Hinc etiam [m] Ecclesiastes: Cuncta, quæ sub Sole sunt, id est, quæ temporũ uicißitudinem recipiunt, nõ tantummodo uanitas quæ omni creaturæ rõne mutabilitatis inest sed etiã uanitas uanitatũ uarietate permutationis, quã*

a Superbiæ. Nota per canonẽ istũ, ius icœpisse ex ruina angelorum. bonum enim & æquũ fuit, vt propter superbiã Lucifer puniretur.

b Vitio. Id est, p vitiũ superbiæ non sunt repleta.

c Charitatis. Ar. quod diabolus charitatẽ nõ habuit: vt xvj. quæst. ij. c. visis. Sed cum esset rationis capax, innocẽtiæ particeps, sine charitate esse non potuit. argu. s. ead. distin. c. si quis semel. §. item sine charitate. qd ergo charitate repletus negatur, comparatione stantium, & confirmatorum dicitur, vel ad perfectionem & perseuerantiam refertur.

d Lapides. Id est, ordines angelorũ.

e Illic. In propheta Ezechiele, & in Iob.

f Voce dominica. Id est, voce dñi loquentis sibi Iob.

g Insinuat. Iob, vel propheta.

Charitas autem. Hæc est sexta pars distinctiõis, in qua concludit magister & probat multis modis, qd illa charitas quæ deserit, dicitur fragilis: qa non durauit, tamen vera fuit, alias nullo modo posset dici, si nulla fuisset. Ioan. de Fant.

h Charitas autem. Soluit authoritatẽ Apostoli allegatã supra in princ. dist. duobus modis: qa dicitur primo charitas quæ deserit.

i Ficta. Id est, fragilis & non vera, respectu permanentis. Vel non vera, respectu charitatis diuinæ. ad quod similia quædam inducit. In fine concludit veram charitatem deseri posse.

k Posse autẽ. Ex quo enim resistere vitijs est verũ posse, ergo non resistere est non posse: sed nõ resistere est peccare, & ita posse peccare, est non posse resistere. & ita est argumentum à contrarijs: argu. xxxij. qõ. iiij. sicut satius est. & qõ. v. sicut enim.

l Et astra. Id est, Angeli.

m Hinc etiã Ecclesiastes. In Salomone.

Ius vnde incœpit.

Diabolus an habuerit charitatem.

De hoc in leg. & no. s. §. proxi. in fi. & xxvij. q. ij. ead. distin. §. ex his omnibus. ibi videas.

Eze. 28. a

Ezec. 31. a

Iob 40. b

Vitijs resistere, est verẽ posse.

† Hic ad fin. cap. 25. incipit ca. 26. & vlti. dicti libri 32. moralium. Grego. C. M.

Hæc

† Idem Bal. consil. 3.6. nu. 3. lib. j. in nouiter impßsis. Magister sen. li. 1. di. 42. [redacted]

Psal. 142. Iob 15. a

Psal. 113. Psal. 143. Eccles. 1

recipiunt, esse dicuntur. Sic ergo comparatione diuinæ charitatis nulla uirtus esse uera probatur, aut cõparatione eius, quæ non deseritur, illa quæ amittitur uera esse negatur. sicut autem omnis creatura suo modo bona & uera esse dicitur, sic & charitas, quæ deseritur, suo modo bona & uera esse monstratur, alioqui à nullo desereretur si nullo modo in eo esset. Quod enim nullo modo uerè est, nullo modo deseri potest: quòd si aliquo modo uerè deseritur, & aliquo modo id uerè esse oportet.

DISTINCT. III.

Haec de charitate [a] breuiter scripsimus, propter eos, q pœnitentiam negant reiterari posse, asserentes quòd sicut charitas semel habita nunquam amittitur, ita pœnitentia semel uerè celebrata, nulla sequenti culpa maculatur. Si uerò criminalis culpa illam aliquando sequitur, uera pœnitentia [b] non fuit, nec ueniam unquam à Domino impetrauit. Quod ex definitione ipsius pœnitentiæ, & multorum authoritatibus probare contendunt. Vt enim Ambrosius ait in quodam sermone quadragesimæ †

CAN. I.

Pœnitentia est [c] & mala præterita plangere, & plangenda iterũ non committere [d].

Idem in libro de vnica pœnitentia [e].

CAN. II.

Reperiuntur qui sæpius agendam pœnitentiam [f] putant, qui luxuriantur [f] in Christo. Nam si verè in Christo pœnitẽtiam agerent, iterandam postea nõ putarent [g]: quia sicut vnũ baptisma, ita [h] & vnica [i] pœnitentia. Verùm præteriti semper nos debet [k] pœnitere peccati: sed hoc delictorum [l] leuiorũ: At egõ [m] facilius [n] inueni qui rectè serua-

Haec de charitate. Hæc distinctio diuiditur in xij. partes, in quarum prima probat per xij. authoritates, quod qui semel pœnitentiam ageret, non peccaret, sed intelligitur de perfecta per locum à destructione. Secunda ibi, Sed verba. Tertia ibi, Ex persona. Quarta ibi, Hac authoritate. Quinta ibi, Quod autem. Sexta ibi, Ecce cuius. Septima ibi, Item quod. Octaua ibi, siue autem. Nona ibi, His authoritatibus. Decima ibi, Authoritas. Vndecima ibi, Quinquam. Duodecima ibi, Pœnitentia ergo. Ioan. de Fant.

a Hæc de charitate. Continuat seipsum Grat. In ij. enim dist. hanc quæstionem quam hic tractat prælibauit, sed huius gratia aliam præmisit, an. s. charitas semel habita amitti posit? quã in pcedenti distinc. tractauit: nũc autem ad propositum suum reuertit, & dicit hæc quæ & cætera. Hic incipit tertia distinctio, in qua tractat an pœnitẽtia sit iteranda, an non? & ꝙ sit iteranda, multis authoritatibus & exemplis probatur. Dicimus ergo, quod iteranda est. i. iterum puniendus est si denuo peccet. j. e. sepies. vbi autem dicitur quod pœnitẽtia non est iteranda, dicimus quod de solenni est intelligendum, quæ cum sit sacramẽtũ, non debet iterari. argum. j. quæstio. j. quod quidam. secundum consuetudinem maxime quarundam ecclesiarum. & hoc super eodem crimine. super diuersis autem credit Grat. solennem iterari posse argumento. j. eadem dist. quãuis. hanc quæstionem sic tractat Gratia. Primo ponit opinionem illorum qui dicunt, quod pœnitentia non est iteranda, quia eã non sequitur mortale peccatum: si enim eã sequitur mortale peccatum, illa pœnitẽtia vera non fuit, nec veniam obtinuit. & ad hoc multas authoritates inducit vsque ad §. sed verba. & incipit ibi soluere prædictas authoritates. postea ab illo. §. quod autẽ. probat authoritatibus & exemplis, quod pœnitentia sæpe iteratur. post inserit quæ sit vera, & quæ sit falsa pœnitentia. qua occasione subiungit, an pœnitentia sit dãda an negãda ei, qui vult agere pœnitentiã de vno pcõ, & remanere in alijs.

b Vera pœnitentia. Hoc falsum est, quia si ex charitate pœnituit, vera fuit: & saluaretur si tunc decederet dum sic pœnitebat. Authoritates autem quæ in cõtrarium inducuntur, non ad diuersa tempora, sed ad idem sunt referenda, vt j. e. c. incassum. §. sed verba. vt s. eo tempore quo pœnitet, habeat propositum non committendi de cætero.

c Pœnitentia. est. i. gratia quæ vere pœnitenti infusa est facit eũ præterita plangere: & eum munit vt caueat ne committat quæ fleuit. & quod hic traditur, potius est effectus pœnitentiæ quã diffinitio.

d Non committere. i. non committendi propositum habere.

e Reperiuntur. Pœnitentiã. habet solennem. Vel qd hic dicitur, intelligas de pœnitentia exteriori. i. de satisfactione. nam quidam putant sufficere ad deletionẽ peccati, si quoties peccant pœnitentiam sibi iniunctam siue satisfactioné agãt, licet in voluntate peccandi persistãt. j. ead. sane cauendum. & hoc innuit illud ibi, iterandã.

f Qui luxuriantur. i. fornicant spiritualiter separando se à Christo.

g Non putarent. Id est, non præsumerent illud agere, vnde oporteret deinceps pœniterere. & secundum hunc intellectum sic intelligendum est illud, quod sequitur, sicut vnum baptisma sufficit ad deletionem peccati, & sic vna pœnitentia: huic tamen intellectui repugnat. j. glo. Hu. s. semper. j. ea.

h Ita. s. dist. 50. c. si quis post. §. potest. & aliter. j. e. dist. c. in tantum. §. siue autem. & c. in falicibus.

i Vnica. i. irreiterabilis.

k Semper nos debet. i. semper vere pœnitere. sed de mortalibus rarò contingit. Vnde addit: at ego, &c. q. d. ita de facto contingit sæpe. s. ꝙ quis habet pœnitentiam de minoribus & compunctionem, sed de maioribus non. Vel melius (quod innuit hic) distinguo, vt scilicet pœnitentia pro leuioribus mortalibus tantum peccatis iniuncta posit iterari: quia non iniungitur pœnitentia solennis nisi pro grauissimis. xxvj. q. vj. c. vltimo.

l Delictorum. Tamen mortalium.

m At ego. s. distinct. j. §. alij econtra. & c. sunt qui arbitrantur.

n Facilius. Mirum est, quare hoc dicat, cũ multi inue-

Pœnitentia est iteranda.

Pœnitentiæ effectus quis est.

† Grego. homilia 34. euangeliorum.

† Ambro. si. capi. x. lib. ij.

uerit innocētiam, quàm qui congruē [a] egerit pœnitentiam.

Item Augustinus. †

CAN. III.

Satisfactio pœnitentiæ [b] est peccatorum causas [c] excidere, nec earum suggestionibus aditum indulgere.

Idem in lib. de pœnitentia †.

CAN. IIII.

Pœnitentia est quædam dolentis vindicta [d], puniens in se [e], quod dolet cōmisisse. & infrà. Continuē est dolendū de peccato: quod declarat ipsa dictionis virtus [f]. Pœnitere enim est, pœnam tenere [g], vt semper puniat [h] in se vlciscēdo, quod commisit peccando. Pœna enim propriē dicitē læsio quæ punit, vindicās quod quisque cōmisit. Ille pœnam tenet, q semper vindicat qd' cōmisisse dolet. Pœnitētia itaq; est vindicta semper puniēs in se, quod dolet commisisse.

In eodem. †

CAN. V.

Si Apostolus [i] etiam peccata [k] per baptismum dimissa [l] continuē plorat [m], nobis etiā super fundamētū [n] Apostolorū positis, quid prēter plorare restat? quid nisi semper dolere in vita? vbi enim dolor finitur [o] deficit [p] & pœnitentia. Si autem pœnitentia [q] finitur, qd relinquitur de venia [r]? tādiu enim gaudeat, & speret de gratia [s], quandiu sustentatur à pœnitentia. Dicit enim Dominus, vade, & amplius noli peccare. nō dixit, nec pecces, sed nec voluntas peccandi in te oriatur [t]. qd' quomodo seruabitur, nisi dolor in pœnitētia cōtinuē custodiatur? Hinc semper doleat, et de dolore gaudeat et de doloris pœnitentia, si cōtigerit [v], semper doleat, et nō sit satis qd' doleat, sed ex fide doleat, & nō semp doluisse doleat.

Item Gregorius in Aestiuum tempus †.

CAN. VI.

Pœnitentiam quippe agere dignē non possumus, nisi modum quoq; eiusdem pœnitentiæ cognoscamus, Pœnitētiam quippe agere est, & perpetrata mala plangere [x] & plangēda non perpetrare [a]. nam qui sic alia deplorat, vt iterum alia committat [b], adhuc pœnitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat [c]. Quid em prodest [d], si peccata luxuriæ quis defleat, & tamen adhuc auaritiæ æstibus anhelat? Idem, † Sunt qui dicunt pauci temporis pœnitentiam contra peccatum debere sufficere, vt iterum liceat ad peccatum redire. Rectē hos pastoris primi sentētia percutit, qui ait: [e] Canis reuersus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti. Magna est enim contra peccatum virtus [f] pœnitentiæ: sed si quis in eadem pœnitentia perseueret. Pœnitentiā verò agere, est cōmissa plangere, & iterū plāgēda declinare.

Idem.

CAN. VII.

Productior [g] est enim pœna quā culpa: ne parua putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna. ac per hoc vel ad demonstrationem [h] debitæ miseriæ [i], vel ad emendationem [k] labilis vitæ, vel ad exercitationē [l] necessariæ [m] pœnitētiæ tēporaliter detinet [n] hominem pœna, quem iam ad damnationē æternā reum non detinet culpa. Ira Dei [o] non est vt hominis, id est, perturbatio [p] concitati animi, sed tranquilla iusti supplicij constitutio.

Item Ioan. os aureum.

CAN. VIII.

Perfecta pœnitentia cogit peccatorem omnia [q] libenter sufferre. & infrà. In corde eius contritio, in ore eius confessio, in opere tota humilitas, hæc est fructifera pœnitentia.

Item Smaragdus.

CAN. IX.

Ille pœnitentiā dignē agit, qui sic præterita mala deplorat, vt futura iterū non committat. nā qui plangit peccatū suū, & iterum admittit peccatum, quasi quis lauet laterem crudum, quem quantò magis abluit, tātò magis lutum facit.

Item Augustinus. †

CAN. X.

Pœnitentes (si tamen estis pœnitentes, & non estis irridentes) mutate vitam, recōciliamini Deo: et vos cum catena [r] pascetis. Qua, inquis, catena? Quæ ligaueris in terra, erunt ligata in cælo. Audis ligaturam, & Deo putas facere imposturam [s]: pœnitentiam agis [t], genua figis, & rides & subsannas patientiam Dei: si pœnitentiam agis, pœnites. si nō pœnites, pœnitens non es. Si ergo pœnites, cur facis quod malē fecisti? si fecisse pœniteat, noli peccare. Si adhuc facis, certē non es pœnitens.

Item Isidorus de summo bono. †

CAN. XI.

Irrisor est, non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnitet. nec videtur Deum poscere subditus, sed subsannare [v] superbus. Canis reuersus ad suum vomitum, est pœnitens ad peccatum. Multi enim lacrymas indesinenter fundunt, & peccare non desinunt. quosdam accipere lacrymas ad pœniten

---

Glossa (p. 1156):

niantur in fine pœnitentes resplenduisse, &c. s. j. quæ. vij. si quis omnem. & pauci inueniantur ante finem sine mortali peccato. arg. s. 50. dist. quia tua. sed quod dicitur hic intelligitur de integritate carnis, scilicet virginitate. q.d. facilius inuenio qui seruet virginitatē, quam qui post corruptionē carnis seruet continentiā. Nā tunc facilius cadet, vt s. distin. j §. alij econtra. & ca. sunt qui arbitrent. vnde, & sacramento quādoq;, &c. vt xxxv. quæs. vj. ab isto. Vel hoc potest intelligi de pœnitentia perfectissima, quæ non solum delet peccata, sed etiam peccandi affectionem: quam nūc habere difficillimum est.

† ca. liiij. de dogma. ecclesiast.

† ca. viij. de vera & falsa pœnitentia.

Pœnitentia pfectissima quæ est.

a Congrue. Nam pœnitentē oportet vitam mutare: qd' summe difficile est: quia dixit lex q non facilis est mutatio vitæ, sed cum magno labore animi fit, vt in authen. de mona. §. hinc autem. col. j argu. j. e. sane cauendum.

Vitæ mutatio non est facilis.

b Satisfactio pœnitentiæ. j. e. dist. §. illud autem Gregorij. versicu. satisfactio.

c Causas. i. vitiorū radicem. nō em sufficit ramos incidere, vt s. distin. ij. si cta §. ex præmissis. Vel causas. i. opportunitates vel occasiones peccandi. vt lxxxj dist. valet.

Peccandi occasiões sunt fugiēdæ.

† ca. xiij.

d Pœnitentia. est. Vindicta. Hic est quædam assignatio illius pœnitentiæ quæ dicitur operis satisfactio. & intelligitur de perfecta pœnitētia, vt j. e. quamuis. §. hac authoritate.

Roma. 6.

e Puniens in se. Argu. expressum q quis non potest ieiunare per alium: licet contrarium dixerit Hug. s. lxxxij dist. presbyter. sed quicquid sit de alijs, videtur q per filium bene possit quis ieiunare, quia eadem persona censetur. vt xxxv. quæst. iij. §. hac authoritate. & magis terrentur patres in filijs, quam in seipsis. ff. quod met. cau. l. isti quidem. §. vltimo.

Ieiunare per alium vtrum aliquis possit.

f Virtus. i. significatio & interpretatio.

g Pœnam tenere. Alludit etymologiæ vocabuli. vnde Bernardus Clareuallis dixit super illum locum Gene. Pœnitet me fecisse hominem super terram, idē est ac si diceret, pœna tenebit me pro peccatis hominum tenebit inquam me cum venero super terram.

Pœnitet me fecisse hominem, qualiter exponit.

h Puniat. Habitu, non actu. ar. s. dist. xxxj. si laicus.

Argumen. contra. j. cap. proximo.

i Si Apostolus. s. xxxij. q. v. si Paulus.

k Peccata. Originalia.

l Dimissa. Si dimissa, quare plorat? quia non est facta plena innouatio. de consec. distin. iiij. c. ij. & ideo timet cadere. & indignū est eum, qui nondū stabilē [t] & cætera. C. de testa. mili. l. vltima.

† In suo officio, gaudet eo priuilegio q gaudet qui est stabilis.

m Plorat. Argu. contra. j. de conse. dist. iiij. sine pœnitentia. Arg. contra s. dist. j. tres autem sunt actiones. Sed illa non prohibet, quin dolendū sit super peccatis iam dimissis. sed quod iā pro illis nō est pœnitentia iniungēda.

n Super fundamentum. i. fidem.

Ioann. 8. b

o Finitur. i. deficit: quod tunc fit, cum memoria peccati habetur, & de peccato non doletur.

p Deficit. i. inutilis est, vel efficitur inutilis. i. per ipsam pœnitens ad vitam non perducitur. ex quo enim non laborat, fructum non debet percipere. xvj. q. j. generaliter.

q Pœnitētia. Quæ præcessit.

r De venia. i. de vitæ munditia, & spe æternæ beatitudinis, quam cum venia assecutus fuerat. quasi dicat, ita reus constituitur per cōsequens peccatum, sicut erat prius. sic exponit Grat. infra eadem. §. hac authoritate.

† Homil. 34. euangeliorum.

r De venia. Non tamē intelligas, q peccata redeāt prius dimissa, sed quia ita intrabit gehennam. ac si nullum peccatum esset dimissum. hoc secundum quosdam, secus secundum alios, qui dicunt peccata iam dimissa redire, vt hæc traduntur, infra eadem. §. hac authoritate.

Delicta iā dimissa an redeant.

s De gratia. Factæ promissionis.

t Oriatur. Sed si præcepit, nonne sic præcepit impossibile: quia quod non erat in eius potestate? argumentum supra distinctione secunda. capitulo, si fermo. §. econtrario. & capitulo, sciendum. Sed expone voluntas in te non oriatur, id est, in te orta ad effectum non perducatur.

v Si contigerit. s. xvij. quæstio. iiij. sunt qui opes. s. xv. quæst. viij. ij qui. j. ead dist. c. intantum. §. siue autem. & cap. in salicibus.

x Pœnitentiam. Plangere. Id est, plangendo de præter

Glossa (p. 1157):

pręteritis malis dolere. Vel satisfactione satisfacere, secundum præceptum ecclesiæ.

a Non perpetrare. Id est, in nullo mortali perseuerare, vel propositum perpetrandi nō habere.

† Epistola xxxix. lib. ix. ad Theotistā patritiā in fin. epistolæ.

b Committat. Id est, propositum cō mittendi habeat.

c Dissimulat. Id est, non vere pœnitet.

d Quid enim prodest. quo ad vitam æternam. j. ea. dist. sunt plures? Nam alias bene valet occasionaliter. j. ead. distin. cap. nihil. & cap. pium.

2. Pet. 2. d

e Qui ait. j. septies. s. dist. l. ij qui.

f Virtus. i. effectus pœnitentiæ.

g Productior. Supra dist. xc. si qsmonachus. Arg s. ead. distin. j. vide benignū. Cōtra. ibi enim inuenitur, quod quandiu videtur durare peccatum, durare debet pœnitētia. Sed dic, quod non dicitur ibi, quod pœnitentia non debeat esse productior peccato, sed innuit ibi quod si longa fuerit culpa, lōga pœnitentia debet esse. Non enim erit æquum, vt pro vnius horæ fornicatione non maior iniungeretur ei pœnitētia: sed quod hic dicit, retorquet ad interiorē pœnitētiam: quia quandocunq reduco peccatū ad memoriam, debeo inde dolere. j. ead. Iudas. & hoc intellige de pœna siue de pœnalitate, quā sustinemus pro peccato primi hominis: qa illa est productior. ar. s. dist. j. sicut primi.

Pœnitentia sit longa, si lōga fuerit culpa.

† Ad idē xlviij. dist. ca. omnes.

h Ad demonstrationem. i. ad custodiam humilitatis: vt in Paulo. xxiij. q. iiij. displicet.

i Miseriæ. In quā venit ex peccato: supra distin. v. c. ad eius vero. versus finem.

k Ad emendationem. Id est, ad purgationē delicti: vt in paralytico.

l Ad exercitationem. s. ead. distin. j. sicut primi.

m Necessariæ. Ad vitam æternam.

n Detinet. Pœnā, ad gloriā Dei manifestandam: vt in cæco nato. s. dist. j. ex his. & ad iudicium futuræ damnationis: vt in Herode. s. xxiij. q. 6. iiij. c. Nabuchodonosor. & ad cautelā sui & aliorū, vt in Paulo: & vt studiosius illa vita quærat, quæ erit ab oībus pœnis aliena, & vt sic fideli certā sit materia, et occasio vincendi, qui non vinceret si nō pugnaret. s. dist. vj. c. sed pensandum.

Pœna quare infligitur à Deo

† Homil. xlj.

o Ira Dei. s. xj. q. iij. c. episcopus. §. si ergo iniuste.

Matt. 16. c

p Perturbatio. Ecce quid sit ira hominis, & quid ira Dei.

q Perfecta pœnitētia. Oia. iniuncta à sacerdote.

r Pœnitentes. Cum catena. Supra dist. j. agite. arg. contra. s. eadē dist: j. c. facilius.

r Cum catena. Id est, in catena, id est, cum mandato ecclesiæ, scilicet secūdū quod ecclesia nos ligauit. Et est simi. j. q. j. c. iudices.

† libr. ij. cap. vj.

s Facere imposturam. i. ei falsum imponere, q. s. iniuste ligaris ab ipo. Deº enim neminē iniuste ligat. xj. q. iij. c. eps. §. si ergo iniuste. Impostor autē dicit, qui falsum alicui quid alicui imponit. ff. de ædil. edic. l. ob quæ vitia. §. j.

Impostor quis dicitur.

t Agis. Actu vel voluntate.

v Irrisor. Subsannare. id est,

Universidad de Deusto Biblioteca

tiam cerno, & effectum poenitentiæ non habere: quia inconstaniia [a] mentis non recordatione peccati lacrymas fundunt: nũc verò reuiuiscente vsu, [b] ea [c] quę fleuerũt iterando committunt Esaias [d] de peccatoribus dicit. Lauamini [e], mundi estote. Lauatur & mundus [f] est, qui & præterita plãgit, & flenda iterũ non admittit. lauatur [g], & non est mundus, qui plangit quæ gessit, nec deserit, et post lacrymas ea, quę fleuerat [h] repetit.

Item Augustinus in libro Soliloquiorum [i].

CAN. XII.

INanis [k] est poenitentia, quam sequens culpa coinquinat. Vulnus iteratum sanatur tardius [l]. frequenter [m] peccans & lugens, vix veniã meretur. Nihil prosunt lamenta, si replicantur peccata: nihil valet veniam à malis poscere, & mala denuò iterare. Persiste ergo in confessione: estó in poenitentia fortiter cõfirmatus. vitam bonam, quam acepisti, tenere non desinas, propositum bonæ vitæ conserua iugiter.

Item Gregorius in pastorali. †

CAN. XIII.

QVi admissa plangunt, nec tamen deserunt [n], cõsiderare solicitè sciant, quia flendo inaniter se mundant, qui viuẽdo se nequiter inquinant: cùm idcirco se lacrymis lauant, vt mundi ad sordes [o] redeant.

Item.

CAN. XIIII.

QVi admissa plangit, nec tamen deserit, poenæ grauiori se subijcit: quia ipsam quam flendo impetrare potuit veniam, comtemnit.

Item.

CAN. XV.

LAuamini, mundi estote. Post lauacrum enim mundus esse negligit, quisquis post lacrymas, vitæ innocentiam non custodit. Lauantur ergo, nec mundi sunt, qui commissa flere non desinunt, sed rursus flenda committunt.

Item.

CAN. XVI.

BAptizantur [p] quippe à mortuo [q], qui mundant se fletibus à peccato. sed post baptisma mortuum tãgit, qui culpas post lacrymas repetit.

Idem in moralibus. †

CAN. XVII.

IN cassum quippe bonum agitur, si ante vitæ terminum deseratur [r]: quia & frustra [s] velociter currit, q prius quàm ad metas venerit, deficit.

2 *Sed uerba [t] definitionis non ad diuersa tempora, sed ad idem tempus referuntur: uidelicet ut tempore, quo deflet mala, quæ commisit, non committat [v], quod adhuc cum flere oporteat. Quod ex sequẽtibus uerbis eiusdem authoritatis datur intelligi, dum dicitur: Nam qui sic alia deplorat, ut iterum alia committat [x], adhuc poenitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat.*

Hinc Augustinus in Enchiridio [y] †.

naso torto deridere.
a Incõstãtia. No. incõstãtiam reprobari. ff. de procura. in causæ. ff. de offi. præ obseruandum. Argu. contra. ff. de col. bo. nõ nunquã.
b Vsu. Cum præueniuntur à tentatione. j. dist. v. c. j. — Esaiæ. i. d
c Ea. i. similia.
d Esaias. Adhuc est de capi. Isidori quod sequitur.
e Lauamini. Baptismo vel poenitentia.
f Mũdus. interius.
Lauatur. Id est, exterius.
g Lauatur. i. illa munditia non est ei ad salutem: quia est momentanea, non perseuerãs. vel non est mundus ex toto, sed ad tempus, vel in parte.
h Quæ fleuerat. s. xv. q. viij. ij, qui.
i Soliloquiorũ. i. Psalmorũ, qui sunt excellentiora de Christo eloquia. — Psalmi dicuntur soliloquia.
k Inanis. i. insufficiens ad vitam æternam obtinendam. Vel carẽs fructu illius poenitentiæ, quã non sequitur culpa, cuius fructus est vitatio gehennæ, & adeptio gloriæ.
l Tardius. Argu. contra. Vulnus Achilleio quondã qđ fecerat hosti, Vulneris auxilium Pelias hasta tulit. — Ouidius.
m Frequẽter. Supra dist. xciij. diaconi sunt. contra. Sed hoc aduerbiũ vix, soluit contrarietatem [z]. — † Parte iij. ad monitorem xxxj.
z Vel dic qđ aduerbiũ positũ in prædica. in fine. scilicet assiduè, soluit cõtrariam hiedicit frequẽter, secundum Pet.
n Qvi. Deserunt. Peccare. Vel qa redeãt ad illa vel ad alia.
o Ad sordes. quasi hoc inde sequit, & ita vt, tenetur cõlecuriue: vt j. q. j. qi quis. in fi. B.
BAptizantur. Hæc verba, q hic ponit Greg. inueniuntur in libro Iesu filij Sirach, q dicit ecclesiasticus.

p Baptizantur. i. absoluũtur & mundãtur. de cõse. dist. iiij. nec quenquam.
q A mortuo. i. à mortalib' peccatis.
q A mortuo. i. à cõtactu mortui. Tangitur quod fiebat in veteri testamento, q si quis tangebat ossa, vel corpus mortui hois, immũdus erat septẽ diebus, postea aspergebat aqua aspersionis die tertio & septimo, & sic mundabatur, sicut hic tangitur, & exponitur de conse. dist. iiij. nec quenquam. — Mortuum tangens, erat septem diebus immundus. — Esaiæ. i. d
r IN cassum. Deseratur. finalr. arg. j. dist. iiij. itermittentes. §. filijs.
s Frustra. Quia indecẽs est prius soluere, &c. extra de renun. literas. Arg. cõtra. C. de ijs, qui. vt indig. l. fi. Nam & testamentum imperfectũ nullũ est. insti. quib. mod. testa. infirmã. §. pe. — † lib. j. c. xl. ad j ca. Iob. C. M.
Sed verba. Hæc est secunda pars distinct. in qua soluit (& bene) dicens, quod authoritates ita sunt intelligendæ, vt tẽpore confessionis nõ habeãt propositum peccãdi. Ioan. de Fant. — Testamentum imperfectũ nullum est. — Eccl. 23. d
t Sed verba. Hic incipit soluere authoritates: q vident dicere illam poenitentiam non fuisse verã, quã sequitur mortalis culpa. & respicit hic primo illud cap. poenitentiã quippe agere.
v Non cõmittat. Id est, non committendi propositũ habeat. q ergo à malis sic mẽtem reuocat, vt cõmissa plãgat, & plangenda committere nõ velit, nec satisfacere negligat, vere poenitet: licet postea forte casu vel infirmitate peccet, non ex proposito. — Poenitens verè quis dicitur.
x Cõmittat. Ope re vel voluntate. — † c. lxx. Enchiridion est liber manualis.
y Enchiridio. i. in lib. manuali. & dicitur ab en, quod est in, & chiros, quod est manus. i. liber manualis.

CAN. XVIII.

SAnè cauendum est, ne quisquam existimet nefanda illa crimina, qualia qui agunt regnũ Dei non possidebũt, quotidie perpetrãda, & eleemosynis quotidie redimenda. In melius est quippe vita mutanda, & per eleemosynas de peccatis pręteritis [a] est propitiandus [b] Deus: non ad hoc emendus [c] quodammodo, vt ea semper liceat impunè committere. Nemini enim dedit laxamentum peccandi, quamuis miserando deleat iam facta peccata, si non satisfactio cõgrua negligatur.

Idem.

CAN. XIX.

QVi vult ordinatè dare eleemosynam à seipso [d] debet incipere [e], † & eam sibi primo dare. Est enim eleemosyna [f] opus misericordię verissimę, de qua dictum est [g], Miserere animæ tuę placens Deo. Propter hoc renascimur, vt Deo placeamus [h].

Item Ioan. Chrysost.

CAN. XX.

DE quotidianis breuibus [i] leuibúsque peccatis, sine quibus hęc vita non ducitur, quotidiana [k] oratio [l] fidelium satisfaciat [m]. Eorum est enim dicere, Pater noster [n] qui es in cælis: qui iam taliter [o] patri regenerati sunt ex aqua & spiritu sancto. Delet omnino hæc oratio minima quotidiana peccata, delet [p] & illa à quibus vita fidelium etiam scelerate gesta, sed poenitendo in melius commutata discedit. Sic quemadmodum dicitur veraciter, Dimitte [q] nobis debita nostra: quoniam non desunt, quæ dimittantur, ita veraciter dicatur, Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. id est, fiat quod dicitur [r], quia & ipsa eleemosyna est veniam petẽtibus omnino ignoscere.

Item Pius Papa.

CAN. XXI.

NIhil [s] prodest [t] homini ieiunare & orare, & alia religionis opera facere, nisi mẽs ab iniquitate reuocetur.

3 *Ex persona huiuscemodi [y] poenitentis [x] etiam illud Smaragdi intelligitur: Ille poenitentiam dignè agit, & cætera. Et illud Aug. Poenitentes, & cætera. Illud Isidori, Irrisor est, & non poenitens. Et illud Esaiæ, Lauamini & mundi estote. Item & illud*

a SAne cauẽdum. De peccatis præteritis. Vide quod legitur & not. xcvij. distin. c. j. versic. ipsa vero. in gloss sic intelligitur, &c. Archid.
b Propitiandus. i. placandus.
c Emendus. Id est, non demus ei eleemosynas in pretiũ vt maneamus licite in peccato: alias dicit cap. eleemosynis peccata tua redime. s. distinctio. j. medicina. j. ea. cap. adhuc instant. j. qđ. vij. exigũt. Remissio eñ. peccati non dat licentiam delinquẽdi. Peccata etiã publice punire interest. extra de col. la. capi. ij. Sed tamẽ non debemus temere ad poenas prosilire. argumen. C. de poen. si operis. — Peccata publicè puniri interest.
QVi vult ordinatè.
d Seipso. Vt supra xxiij. quæst. v. si non licet. C. de ser. præses. Nec tenetur aliqua actione qui propter suas cõseruãdas, alienas merces proijcit. ff. de præscript. ver. qui seruãdarũ. in prin.
† [redacted]
e Incipere. Vt habeat cor contritum et dimittas ei à quo læsus est.
f Eleemosyna. Dicit ab eli, quod est Deus, & moys quod est aqua: quia ita extinguit peccatum, sicut aqua extinguit ignem, dist. xlv. tria.
g Dictum est. In libro Iesu filij Sirach à Salomone. — Eccles. 30.
h Vt Deo placeamus. Non ergo se fallant. qui per largas eleemosynas fructuum vel pecuniæ se existimant impunitatem emere, quia qui diligit iniquitatem odit animam suam, & qui odit animam suam, nõ est ei Deus misericors, sed crudelis. Si igitur vult ei dare eleemosynam, per quam fit munda, odiat eam secundum seculum, & diligat eam secundum Deum. hæc eleemosyna quam sibi homo primum debet mundãtur interiora, ergo eleemosyna pecuniæ. quam quis facit manens in mortali, peccato non proprie dicitur eleemosyna: quia inordinate fit, dum à se non incipit, & dum sibi crudelis existit, non placet Deo. Hugo. — Eleemosyna vnde dicitur. — Eleemosyna in peccato facta nõ est propriè eleemosyna.

i DE quotidianis. Breuibus. Ratione temporis vocat breuia: nam si durant transeunt in mortalia [z]. xxv. dist. c. vnum. §. criminis.
k Quotidiana. Supra ea. dist. j tres sunt actiones.
l Oratio. j. e. dist. vj. qui vult.
z Id est assiduitas faciẽdi venialia, est mortale.
m Satisfaciat. j. de consecrat. distinct. iij. aquam.
n Pater, noster. Quia non imponit maior poenitentia pro veniali, quam vt dicat pater noster. vnde dicit. c. q sufficit perfecta contritio vel confessio cordis. s. distinc. j. c. vltimo. — Petr. Matt. 6.
o Taliter. Quod sint filij Dei, & ita veraciter possunt dicere pater noster, in quibus non est mortale aliquid.
p Peccata delet. Non q pctã mortalia primo cõmissa ea omnino dimittat, sed quia poenitentiam pro mortali iniunctam releuat. Delet ergo mortalia quo ad poenã, non quo ad essentiã, sed venialia quo ad vtrunq;, sic & aqua benedicta. de consec. dist. iij. aquam sale consperam [a].
a Et de cõsec. dist. ij. cũ oẽs. & ca. qui mãducat. & cap. sequen. & c. omnia. Archidia.
q Dimitte. C. de nupt. l. imperialis. versus princ.
r Quo dicitur. s. dimittimus. arg. de consecra. dist. ij. reuera. in fin. s. distin. xxiij. psalmista. & dist. lvj. dominus.
s NIhil. j. de cõsecr. dist. v. nihil. & capit. non mediocriter. s. dist. lxxxvj. quid prodest.
t Nihil prodest. Ad vitam æternã. prodest tñ ad min' supliciũ subeundũ. j. e. di. si qs aũt nõ habẽs. vñ & poenitentia non est deneganda super vno peccato dum quis remanet in alijs. extra de poen. & remis. quod quidam. Item ad temporalia consequenda. xxij. quæst. ij si quilibet. Item ad citiorem gratiæ appositionem. j. distinctio. v. falsas. — Esaiæ. i. d — Poenitentia sup vno peccato non est deneganda.
Ex persona. Hæc est iij pars dist. in qua dicitur qđ omnes authoritates quæ dicũt, quod poenitentia non sit iteranda, de solenni sunt intelligendæ. Io. de Fant.
y Ex persona huiuscemodi. de qua loquitur c. nihil.
x Poenitentis. Scilicet de vno, & non de alio, vel aliud committentis tunc vel postea.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Quamuis. ꝛ. di.1.quāuis.
b Vilis Id est, si haberetur, vilis, qđ contingeret ex iteratione eiusdem. omne enim rarum, &c.xciij.distinct.legimus.
c Deo. Vel Papę.
Hac authoritate. Hæc est.iiij.pars distin in qua dicitur, quod in pœnitentia sunt gradus sicut in charitate, &c. Ioannes de Fant.
d Hac authoritate. ſ quamuis.
e Et illud. ꝛ.c.c.re periuntur.
† ca.liiij. f Determinatur. scilicet quod de solenni intelligatur.
g Iterum. Sicut dictum est ꝛ.e.c. proxi. quamuis in fine.
h Parceret. Quia si prius homini non pepercisset, non ei iterū parcere diceretur. arg.ꝛ.e. dist. pœnitentia est quæ dam dolentis.
i Satisfactio. Materialiter tenetur.

ADDITIO.

Sub. significatiue, i. verba ista superius posita. Pet.

k Intellectum. i. vt ad tempus idem referatur, non ad diuersa.
l In libro. ꝛ. ead. dist. pœnitentia est quædam.
m De perfecta. Pœnitentia. i. perfectorum. Vel sufficiente ad salutem. Vel duratura vsq; in finē.
n Proficiens. i. ad salutem sufficiens.
o Perfecta. Quia gradus sunt in ea, vt ꝛ.di.iij. cum sancta. & ꝑcedenti. §.
p Perfecta. i. ad salutem sufficiens.
Ioan.8.b q Duratura. Hic datur intelligi, qđ quædā dicitur perfecta. i. vsque ad finē duratura.
r Primum modū. quod dicitur perfecta, id est, vsque ad salutem sufficiens. vt cum quis toto corde dolet & gemit.
s Perfectionis.

soliloquiorum: Inanis est pœnitentia, &c. Similiter et illud Greg. Qui admissa plangunt & baptizantur à mortuo. Illud autem Ambrosij, Reperiuntur, &c. non secundum generalem, sed secundum specialem cō suetudinem ecclesiæ de solenni pœnitentia dictum intelligitur, quæ apud quosdam semel celebrata non iteratur.

Vnde Aug. scribit ad Macedonianum. †

CAN. XXII.

QVamuis a cautè & salubriter prouisum sit, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ semel in ecclesia concedatur, ne medicina vilis b vel minus vtilis esset ægrotis, quæ tantò magis salubris est, quantò minus contemptibilis fuerit, quis tamē audeat dicere Deo c: Quare huic homini qui post primā pœnitentiam rursus se laqueis iniquitatis obstringit, adhuc iterum parcis? d Hac authoritate & illud e Ambrosij determinatur f, & iterum g peccatori per primam pœnitentiam uenia dari mōstratur: alioqui nequaquam iterum parceret h Deus, qui necdum pepercisset. Satisfactio i quoque pœnitentiæ est. Vade & amplius noli peccare: eundem cum diffinitione intellectum k habet. Illud autem, quod in libro l de pœnitētia dicitur, de perfecta m est intelligendū. Sicut enim charitas alia est incipiens, alia est proficiens n, alia est perfecta o: sic & pœnitentia alia est incipientiū, alia proficientium, alia perfectorū. Sicut autem charitati licet nondum perfectæ in baptismo datur uenia peccatorum, ut quāuis postea grauiter aliquis sit peccaturus, tunc tamen intelligitur esse renatus non aqua tantum (sicut Iouinianus tradidit) sed aqua & spiritu sancto (sicut Hieronymus contra eum scribit) sic et incipientiū pœnitentiæ uenia non negatur, quæ quadā ratione perfecta p potest dici, quia toto corde gemit & dolet: licet & alia ratione potest dici imperfecta, quia non usq; in finem duratura q. Secundum primum modum r perfectionis intelligitur illud Ioannis oris aurei, Perfecta pœnitentia, &c. Iuxta secundum modum perfectionis s illud Augustini intelligitur, Pœnitentia est uindicta semper puniens in se, quod dolet commisisse.

Illud autem t, Si pœnitentia finitur, nihil de uenia relinquitur: dupliciter intelligi potest. Si enim iuxta quorundam sententiā peccata dimissa redeūt, facile est intelligere, nihil de uenia relinqui: quoniam peccata quæ prius erant dimissa, iterum replicantur. Sicut enim ille, qui ex iusta seruitute in libertatē manumittitur, interim uerè liber est, quāuis ob ingratitudinē in seruitutē postea reuocetur u, sic & pœnitenti peccata uerè remittūtur, quāuis ob ingratitudinē ueniæ eisdē postea fit implicādus. Si autē peccata dimissa nō redeunt, dicitur nihil relinqui de uenia, quia nihil relinquitur sibi de uitæ munditia, et spe æternæ beatitudinis, quam cū uenia assecutus est. Sicut enim argēto perfectè purgato, nihil sui decoris relinquitur, si sequenti ærugine fœdatur, non tamen prima sed sequēti ærugine sordidatur: sic expiato per pœnitentiā nihil de uenia dicitur relinqui, cū tamē iā nō deletis, sed adhuc expiādis coinquinetur.

Quod autē x per pœnitentiam nō semel tantū, sed sæpissime peccata remittantur, authoritate multorū probatur. Ait enim Hieronymus ad Rusticum de pœnitentia.

Quia dicitur perfecta, id est, vsque ad finem duratura.
t Illud autem. ꝛ. cap. si Apostolus.
u Reuocet. Quod ex leui causa fieri potest. C. de lib. & eorum liber. l. ij. argumen. xv. q. viij. cap. j. dum tamen lege sit comprehensa.
x Quod autem. Induct

Inductis authoritatibus quas inducunt, qui pœnitentiam non esse iterandam dicunt, & quod pœnitentia postquam peccatur non obtinet veniam, incipit probare per multas authoritates & exempla quod pœnitentia sæpius iteratur, & quod sæpius per pœnitentiā remittuntur peccata. & ad hoc inducit sequentia capitula.

Pro.14.b Septies. id est omnibus modis. 1 SEpties. Verbum Salomonis, quod exponit Hieronymus.
a Septies. Id pro vniuersitate ponitur. i. omnibus modis & generibus flagitiorum & tribulationum.

Mat.18.c

ADDITIO.

Et die, ꝙ hæc non est intentio literæ, nec propter hoc inducitur: sed secundum quod cadit in peccatum, vt sequitur in alia glos. secundum Pet.
b Cadit Id est, affligitur.
c Resurgit. i. non perit, sed proficit. Vel resurgit. i. nouis operibus ꝓficit.
d Cadit. Si intelligas hoc de casu qui fit post peccatum mortale, exaudi quod dicit in die. s. vitæ suæ: & tunc est casus à charitate. Si vero intelligas de casu qui fit per veniale, p quod cadit à quadam innocentia, non à charitate, tunc exaudi de die naturali.

Vim faciens non semper vi posset. a.Re.12.d e Vocabulum. Generaliter dicit lex, quod qui possessionem vi ereptam in ipso congressu recipit in pristinā causam videtur potius reuerti quā vi possidere. ff. de vi & vi arma. qui possessionē. arg. ꝛ. dist. ij. §. hæc itaq; c. firmū.
Pſalm.50. f Septuagesies septies. id est, quandocunque, finitum pro infinito ponitur ſ. ead. adhuc. verſt. medicorum. xvj. q. ij visis. versic. habet enim.
g Cui plus. Hæc fuit responsio Petri, cum dominus eum interrogauit de fœneratore qui debitoribus debita inæqualia dimiserat.

Deus qualiter absoluit peccata Dauid. h TOtam pœnitentiā. Transtulit. Quo ad culpā, non quo ad pœnā. ſ. c. illud. & ꝛ. dist. j. sicut primi. Vel quo ad pœnam æternā, non quo ad temporalem. ſ. dist. iiij. c. intermittētes. §. filijs. Hug.
i Conuertisus. Supra dist. ſ. § contra.
k Magna indiget misericordia. i. magno effectu misericordię, nā misericordia Dei eque magna est semp.
l Rex. De facto. Arg. dist. lxxxiij. nemo. extra qui fil. sint legi. per venerabilem.
m Alium nō timebat. Hic habes vnā expositionem huius authoritatis: aliam habes ꝛ. dist. j. & venit. Vel dic quod alium nō timebat, qui scilicet iuste posset eum punire: cum ipse solus sine peccato sit. ꝛ.ij.q.vij. inducet.
n Iustificeris. Quia continuo pœnituit. ꝛ. ead. distin. j. & venit. Ibidem.
o Concluſit. Id est, concludi permisit.
p Omnia. Iudæos & Gentiles.
q Vt omnibus. quo ad sufficientiā, non quo ad efficaciam. ꝛ. ead. distin. ij. citius.
r Computruerūt. cum peccato iterū cōsentitur, dum ad actum ducitur.
s Cicatrices. Id est, plagæ peccatorum per baptismū, prout exponitur. j. distinct. iiij. ca. vlt, vel per aliud remedium sanatæ. Ad Ro. iij.d
t In Apologia Dauid. Liber excusatorius de Dauid. Pſalm.50.
u Et dicitur ab ado qđ est re, & logos, qđ est sermo, quasi sermōis relatio vel responsio. Archi. Pſal.17.

CAN. XXIII.

SEpties a in die cadit b iustus, & resurgit c. si cadit, quomodo iustus? si iustus, quomodo cadit d? sed iusti vocabulum e non amittit, qui per pœnitentiam semper resurgit. Et non solùm septies, sed etiam septuagesies septies f delinquenti, si conuertatur ad pœnitentiam, peccata donātur. Cui plus g donatur, plus diligit.

Dauid quoque per pœnitentiam adulterij simul & homicidij veniam impetrauit, de cuius pœnitentia in eodem libro Hieronymus ait:

CAN. XXIIII.

TOtam pœnitentiā peccatoris, ostendit psalmus quinquagesimus, quando ingressus est Dauid ad vxorem Vriæ, & à Nathan propheta correctus, respondit dicens: Peccaui. statimque meruit audire, Et Dominus trāstulit h peccatum tuum à te. Adulterio enim iunxerat homicidium, & tamen conuersus i ad lacrymas ait, Miserere mei Deus secundum magnā misericordiam tuam. Magnum enim peccatum magna indiget misericordia k. vnde subiūgit & dicit: Multum laua me ab iniquitate mea & à peccato meo munda me: quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui. Rex l enim erat, alium non timebat m. alium non habebat super se. Et coram te malè feci, vt iustificeris n in sermonibus tuis & vincas cùm iudicaris. Concluſit o enim Deus omnia p sub peccato, vt omnibus q misereatur. Tantúmque profecit, vt dudum peccator, & pœnitens transierit in magistrum. Ait enim, Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Confessio & pulchritudo coram eo, vt qui fuerit sua peccata confessus, & dixerit: Corruptæ sunt & computruerunt r cicatrices s meæ, fœditatem vulnerum in sanitatis decorem commutet.

Item Ambrosius in Apologia t Dauid.

CAN. XXV.

ILle rex u tantus ac

dine peccandi, & ideo fortius resurgunt, vt non videantur cecidisse. In secunda parte dicit, quod peccatum quandoque donatur, quandoque deletur, quandoque tegitur: & de quolibet exemplum suppone. In tertia parte ponit differentiam inter iniquitatem & peccatum. peccatum enim est opus: iniquitas est qualitas mentis. vnde qui vult cauere à peccato, extirpet radicem ipsam peccati ſ. iniquitatem. Secunda pars incipit ibi, Peccatum autem. Tertia ibi, Peccatum est.

v Ille rex. CAN. XXV. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima multis modis excusatur peccatum Dauid. Primò, quia diu noluit in peccato manere. Secundò quia grauiter in corde doluit, vnde statim fuit ei dimissum peccatum. Tertiò quia ſ. sancti quandoque peccant, credendum est eis hoc contingere potius fragilitate naturæ, quam libi-

Alias vitium.

Nec

a Nec exiguo. Postquã redargutus est à Nathan.
b Conscientiam. Argu. quod non dicitur quis mordeti peccati conscientia, ex quo iam de eo pœnituit, vnde subire secure potuit sacramentum. viij. quæst. iij. Artaldus. licet argu. contra sit. s. xxv. dist. primum. Sed not. quod conscientia dupliciter accipitur. quãdoq; enim dicitur conscientia delicti, vt ibi. quandoq; dicitur morsus peccati, vt hic. & secundũ qđ dicit Horatius. Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
c Transduxerit. Id est, deleuerit, quo ad pœnã æternam: alias temporaliter punitus fuit. s. ea. distinct. §. sicut primi.
d Sancti qui. Per hoc intendit probare, quod vtilis est pœnitentia licet sequatur offensa quædam: scilicet humana similitudine currentiũ in brauio vel agone. Nã licet in cursu labãtur, si viriliter postea insistant. lapsus præteritus nullatenus eis imputatur. sic & spiritualis agonista dum currit ad brauium vocationis æternæ, licet aliquando labatur in via, si post resurgit, lapsus non obest ei, quinetiam stimulo incitatꝰ pudoris ad cõsummationem cursus amplius inardescit. 50. distin. fidelior.
e Corruunt. s. xx q. iij. procliuis. s. j. ea. inter hæc, hircũ. in authen. de mona. §. hinc colla. j.
f Cumulasse. Id est, incentiuum ad bene operandum augmentasse.
g Currentium. Id est, bene operantium. Vel intelligitur ad literam.
h Non soluitur. s. ea. distinc. j. §. alijecontrario. & cap. venit.
i Luctantium. Vt fiat contentio, si illi pꝰstea obtinuerunt.
k Gratia maiore. Supra dist. 50. fideiussor.
l Censeri. Id est, damnari.
m Conditionis. Humanæ.
n Virtutis. s. ea. inter hæc, hircum.
o Donatur. Donari dicitur, quod nullo iure cogente conceditur. argumen. s. distinctione secunda. nullus eorum. ff. de regulis iuris. donari. Vnde cum primam gratiam nemo possit mereri, patet quod gratis fit remissio peccatorum.
p Donatur. Donatur peccatum quando ita remittitur, vt pro eo nulla pœna exigatur, vt in baptismo deletur, cum interior macula abstergitur, & ad pœnam æternam minime reseruatur.
q Deletur. Supra distinctione prima. capitulo, ijs potestatis.

Conscientia dupliciter sumitur.

2.Reg.12.a

Pœnitentia est vtilis, licet sequatur offensa.

Primam gratiã nemo mereri potest.

Peccatũ quando dicitur donari. [redacted]

potens, nec exiguo [a] quidem momento monere penes se delicti passus est conscientiam [b], sed præmatura confessione, atque immenso dolore reddidit peccatum suum Domino. & infra. Denique Dominum dolor interni affectus mouit, vt Nathan diceret, Quoniam pœnituit te, & dominus transtulit peccatum tuum. Maturitas itaque veniæ profundã in rege fuisse declarauit pœnitentiam, quæ tanti erroris offensam transduxerit [c]. & infrà. Sancti qui [d] cõsummare certamen pium gestiunt, & currere cursum salutis, si cubi fortè vt homines corruunt [e], naturæ magis fragilitate, quàm peccandi libidine, fortiores & acriores ad currendũ resurgunt, pudoris stimulo maiora reparantes certamina, vt non solùm nullum attulisse existimetur lapsus impedimẽtum, sed etiam velocitatis incentiua cumulasse [f]: ergo si currentiũ [g] non soluitur [h] cursus, cùm aliqui fortè ceciderunt, non luctantium [i] contentio, sed inoffensa manent certamina, quando & plerique post vnum vel alterum lapsum, gratia maiore [k] vicerunt, quantò magis agonem pietatis ingressi, non debent vnius prolapsionis offensa censeri [l]: cùm beatus sit, q se potest post lapsum reparare. & infra. Quòd peccauit, conditionis [m] est: quòd supplicauit, corectionis: lapsus communis, sed specialis confessio. Culpam itaque incidisse, naturæ est: diluisse, virtutis [n]. & infrà. Peccatum aut donatur [o], aut deletur, aut tegitur. Donatur [p] per gratiam: deletur [q] per crucis sanguinem [r]: tegitur [s] per charitatem. Similiter, & iniquitas [t] æstimatur habitu mentis iniustæ, licet Ioannes in Epistola, eum qui fecerit peccatum, iniquitatem [v] fecisse dixerit. 1.Ioan.3. Peccatum est iniquitas [x], quia in peccato ipso est iniquitas. Tamen (vt nobis videtur) peccatum est

q Deletur. Si quidem in baptismo deletur originale ne obsit, non vt nõ sit. j. de consecr. distin. iiij. c. ij & alluditur hic naturæ sanguinis. Humidã naturam habet abluendi: sicut Ioannes in Apocalypsi ait de martyribus, Lauerunt (inquit) stolas suas in sanguine agni. Et apostolus, Deletum est chirographum per mortẽ Christi, quo diabolo tenebamur obnoxij. lxxvj. dist. scire debes. versi. item in apologia Dauid. deleta scriptura charta remanet: similiter deleta culpa originali in baptismo, remanet ipsa iniquitas. i. fomes peccati ad pœnã tantum, non ad culpã.
r Per sanguinem. Id est, per passionem, id est, per fidẽ quã quis habet de passione.
s Tegitur. Per charitatem. i. per bona opera. Sicut enim vnum corpus tegitur per oppositionẽ alterius, sic peccatum tegitur per bona opera contraria, vt j. cap. illud. versiculo, atque operuit peccata, & texit operibus bonis. Vel referas hoc ad diuersa peccata, vt peccatum quod est tantũ in voluntate, dicatur donari, originale autem deleri, actuale tegi: vnde psalm. Beati quorũ remissæ sunt iniquitates, &c.
ADDITIO Licet enim peccatum sit donatum & deletum, non tamen videtur esse tectum, imo nudum & apertum quousque congrua sit satisfactio facta, si ergo Deus donat peccatum per cordis contritionem, & homo delet interius per cordis contritionem, & tegit exterius per confessionem, & satisfactionem. Pet.

Peccata quędam teguntur.

t Iniquitas. Supple, aut donatur, aut deletur, aut tegitur.
v Iniquitatem. Sic omnis, qui facit peccatum, & iniquitatem facit, quia peccatum est iniquitas, &c.
x Iniquitas. Id est, ex iniquitate procedit peccatum.

Operat

a Operatrix culpæ. Sicut charitas bonum meritorum: vt s. ead. dist. ij. charitas.
a Operatrix culpæ. Innuitur ex hac serie, quod iniquitas non est peccatum, & vice versa quod aliquibus videtur absurdũ: sed nõ est, si vocabuli acceptio multipliciter attendatur. Dicitur enim peccatum large, & stricte. Quicquid vtique à Deo non est, large peccati appellatiõe cõtinetur, vt peccatum originale, & vitiũ animæ, quod dicit habitudo mẽtis iniustæ. Si enim Deus omnipotens dicitur, qꝛ omnia potest, & facit præter peccata: rectè quicquid ab eo nõ est, peccatum dici potest: cum etiam posse peccare, non sit aliquid posse: vt supra eadem. distinctione secunda. ca. charitas. Strictè vero & propriè dicitur peccatum, peccantis actio, & ita hic accipitur secundum illud Augustini, Peccatum est dictum vel factum vel cõcupitũ, quod sit cõtra legẽ Dei. & secundũ hoc iniquitas non est peccatum. Si enim iniquitas est habitudo mentis iniustæ, & habitudo est qualitas, & nulla qualitas est actio: ergo nec peccatũ. vnde & hic Ambrosius ait, Peccatum est opus iniqtatis: qꝛ ex iniquitate, vt ex causa procedit, sicut e contrario bona merita ex charitate prouenire dicũtur: vt supra eadem distin. ij. capi. charitas. vt mihi videtur. H.
b Delet. Supra vndecimasquęstione tertia. capi. existimant. supra trigesimasecũda quæstio. j. cap. cum renunciatur.
c Illud vero. CASVS. Adhuc Ambrosius persistẽs in excusatione Dauid, commẽdat eum, quod obtulit se morti pro plebe: vnde & veniam adeptus est. Aliud exemplum Moysi, qui pro simili facto veniam impetrauit. & quod pro tali oblatione Dauid sit adeptus veniam sui peccati, scilicet adulterij & homicidij, probat quibusdam authoritatibus, & quia non fecit dolo, sed errore: & non libidine peccandi, sed causa mysterij occulti. Et habetur hac historia. s. j. q. iiij. c. ecclesia. §. itẽ peccato ecclesiæ,

Peccatum dicitur largè & strictè.

opus iniquitatis, & iniquitas opatrix culpæ [a] atque delicti. Prius est ergo, vt ipsa iniquitas deleatur, & excidatur radix, & seminarium peccatorum. Itaq; quemadmodum intrãs in animam sapientis disciplina imprudentiam tollit, & scientia ignorãtiam: sic perfecta virtus iniquitatem, & remissio peccatorũ delet [b] omne peccatum.

† ca. vij.

Idem in eodem. †

CAN. XXVI.

1.Pa.21.c ILlud verò [c] quàm admirabile est, quod Angelo ferienti plebem se obtulit Dauid, dicens: Grex iste [d] quid fecit? fiat manus tua in me, & in domum patris mei. Quo facto statim sacrificio dignus iudicatus est, qui absolutione existimabat indignus. nec mirum si tali sua oblatione pro populo, peccati sui adeptus est veniam: Exo.32.b cùm Moyses [e] offerendo se Domino pro plebis errore, peccata deleuerit. Texit igitur peccata sua, an non? sed quis hoc neget? cùm ipse docuerit propheta, quòd remittantur iniquitates, tegantur peccata, & non Psalm. 31 imputentur à domino. Delictum meum ego cognosco, & iniustitiam meam non operui. Dixi Psalm. 31. pronuntiabo aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatẽ peccati mei. Si dixit pronuntiabo, & veniam meruit [f] antequã pronuntiaret, quantò [g] magis vbi de se pronuntiauit dicens: Iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper: Psalm. 50 remissum est ei omne peccatum, licet specialiter de hoc [h] Nathan propheta respondit, Et dominus transtulit peccatum tuum. 2.Reg.12. Ergo & remissionem meruit iniquitatis, & texit charitate, atque operuit peccata, & texit operibus bonis: nec imputandum est ei peccatum: quia nõ fuit in eo dolus malitiæ, sed lapsus erroris: denique non fuit improbitatis æstus, sed vmbra [i] mysterij, & tamen confessus est delictum suũ: agnouit iniquitatẽ, vidit lauacrũ, vidit, & credidit: dilexit multũ, vt nimia charitate tegere errorẽ quemuis posset.

§ *Ecce, cuius pœnitentia hic commẽdatur, cui etiam venia per prophetam data mõstratur, quàm grauiter postea deliquerit [k], populi multitudo [l] prostrata ostendit. Achab quoque (ut Hieronymus contra Iouinianum scribit) rex impijssimus, ut sententiã Dei subterfugeret, & euersio domus eius differretur in posteros, ieiunio impetrauit et sacco.* 3.Re.21.a *De quo ad eundem Rusticum scribit idem Hieronymus dicens,* †

† Epist. ad Rusticũ Tom. j.

d Grex iste. s. j. q. iiij. c. ecclesia. §. itẽ Dauid.
e Moyses. s. dist. xlv. disciplina.
f Meruit. Id est, obtinuit.
g Quanto. Argu. votum de præsenti magis obligare, qꝫ votum de futuro. Arg. contra. extra qui cleri. vel vou. rursus. vbi dicitur quod simplex votũ non minus obligat quam solenne.

Votum de præsenti plus obligat, quam votum de futuro.

h De hoc. Id est, peccato homicidij & adulterij.
i Sed vmbra. s. xxxj. q. j. c. si qua. §. sed obijcitur.
Ecce. Hæc est sexta pars distinct. in qua intẽdit probare, quod etiã boni & sancti quãq; cadunt & resurgunt. Et hoc probat per quatuor cap. Ioan. de Fant.
CASVS. *Infert Gratianus ex supradictis, quod ille cuius pœnitentia commendatur, & cui per prophetam ostenditur venia data, postea grauiter deliquit in populi numeratione, & iterum postea pœnituit Achab quoque rex impijssimus per pœnitentiam à domino veniam impetrauit.*
k Deliquerit. In populi numeratione.
l Multitudo. Prima quæstione quarta. cap. ecclesia. §. item Dauid.

Achab,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Achab. supra xxiij. quæst. viij. c. conuenior.
b In loco. Id est, in eadem regione: non enim est verũ in eodem loco singulariter.
c Iezrael. Ciuitas est.
d Vnum. s. simile.
e Iezabel. Et ita medicamẽtum fuit vni ad interitũ &c. vt xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor.
3. Re. 21. g. Iezabel præcipitata fuit de turri.
f Condemnatur. cum Iehu præcepit eunuchis, quod eã præcipitarẽt de turri: quia dixerat ei, Nunquid pax erit Zambri, qui interfecit dominũ suũ? id est, filium meum Zaran.
g Talis mihi. Spernit. 26. quæstio. vj. agnouimus.
h Perueniat malorum. potest ergo aliquis esse summe malus, sed non repente: vt 3. dist. ij. c. si sermo. §. econtrario. Sed certe summe bonus non potest qs esse, nec summe malus intẽsione malitiæ vel bonitatis, qn alius possit esse melior vel deterior. Nam dicit authoritas, superbia eorũ qui te oderũt, ascẽdit semper. sed vniuersitate malorum potest quis esse malus: vt referas hoc ad septem vitia principalia. nã illa septẽ bene potest qs cõmittere. Vel dicit Ilum peruenisse ad summum malorũ, cuius desperabilis est correctio. ita est desperatus, qui putat plus Deũ offendisse, quam sibi possit remittere, sicut Cain. xc. dist. nec.
Summè malus, aut summè bonus qs esse nõ potest.
i Suscipit. Deus eum.
k Pœnitentiam. Id est, satisfactionem.
l Nec patitur. Dilgit enim Deus bonum, quod in peccante plantauit. 1. lib. ad Scodorũ lapsum.

CAN. XXVII.

A Chab a Rex impijssimus, vineam Nabuthæ cruore possedit, & cum Iezabel non tam coniugio sibi, quàm crudelitate coniuncta, Heliæ increpatione corripitur, ad eundem hæc dicit dominus: Occidisti, & possedisti. & iterum, In loco b quo linxerunt canes sanguinem Nabuthæ, ibi lingent sanguinem tuum. Et Iezabel canes comedent ante muros Iezrael c. Quod cũm audisset Achab, scidit vestimenta sua, & posuit saccum super carnem suam, & ieiunauit, & dormiuit in cilicio. Factusque est sermo domini ad Heliã, dicens: Quia reuersus est Achab faciem meam nõ inducam malũ in diebus eius. Vnũ d scelus & Achab et Iezabel e cõmiserunt: sed tamẽ cõuerso Achab ad pœnitentiam, pœna differtur in posteros, & Iezabel in scelere perseuerans, præsenti condemnatur f iudicio.

Item Ioannes Chrysostomus de reparatione lapsi. †

CAN. XXVIII.

Talis (mihi crede) talis est erga homines pietas Dei, nunquã sperne g pœnitentiam si ei syncerè & simpliciter offeraẽ. Etiam si ad summum quis perueniat h malorum, & inde tamen velit reuerti ad virtutis viam, suscipit i, & libẽter amplectitur, facit omnia, quatenus ad priorem reuocet statum: & quod est adhuc præstantius & eminentius, etiã si non potuerit quis explere in præsenti satisfaciendi ordinem, quantulamcunq; tamen, et quãlibet breui tempore gestam non respuit pœnitentiam k. Suscepit etiã ipsam, nec patitur l quãuis exiguæ conuersionis perdere mercedem. Hoc enim mihi indicat Esaias, vbi de populo Iudæorũ talia quædam dicit: Propter peccatum modicè cõturbaui eum & percussi eum: & auerti faciem meam ab eo. contristatusque est, & ambulauit tristis, & sanaui m eum, & consolatus n sum eum. Euidentius autem nobis testimonium dabit etiã rex ille impius, qui cupiditatis suæ quidem prædam vxoris nequitia quæsiuit, sed perturbatus ipsius sceleris immanitate pœnituit, et cilicio circundatus facinus suum fleuit, atque ita erga sedo mini misericordiam pro uocauit, vt à cũctis o eũ absolueret peccatis. Sic enim ait Deus ad Heliã: Vidisti quomodo compunctus est Achab à facie mea? quia fleuit in cõspectu meo, non inducã mala p in diebus eius.

Itẽ Gregorius in Homilia decima, super Exechielem. †

CAN. XXIX.

Sicut Achab rex iniquus à propheta reprehensus, dum cõtra se diuinam sententiam audisset, pertimuit, & in magno mœrore deprehẽsus est, ita vt prophetæ suo dñs diceret, Non ne vidisti Achab humiliatum coram me? quia ergo mei causa q humiliatus est, non inducam mala in diebus eius. In quibus domini verbis, pensandũ est quomodo ei in electis suis mœror amaritudinis placeat, q amittere timent Deum, si sic ei pœnitentia & in reprobo placuit, qui timebat perdere presens seculũ: aut quomodo gratia sit ei spontanea afflictio pro culpis in eis qui placent, si hoc ad tempus placuit & in illo qui displicebat.

Niniuitæ quoque quos dominus in Euangelio commendat, pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ, & ex misericordia domini indulgentiam consecuti, subuersionis interitum subterfugere meruerunt. Sed qualiter r post acceptam ueniam Achab uixerit, textus libri Regum declarat, de quo etiam scribit Amb. quod Iezabel uxor eius, cuius inflammabatur arbitrio, cor eius conuertit, & nimijs sacrilegijs execrabilem fecit. & hunc pœnitentiæ eius effectũ reuocauit.

De Niniuitis autem in principio Ionæ scribit Hieronymus. †

CAN. XXX.

Sicut ait Herodotus b, Niniue à rege Medorum subuersa est, regnante apud Hebræos Iosia. Vnde patet illam prædicante Iona ex pœnitentia meruisse veniã, sed quia postea ad votem operante, vt ẽ. eadem, si Apostolus. iam responsum est ad hoc in glo. sed quomodo.
a Sed qualiter. Ostenso qualiter Acab & Niniuitæ veram egerunt pœnitentiam, ostendit qualiter postea peccauerunt mortaliter.
b Sicut ait Herodotus. Hystoriographus quidam.
c Subuersam. à Medis.
d Nahum. Verba Hieronymi.
e Regis. s. Salmanasar.
f Assyriorum. Assyriorum metropolis erat Niniue.
g Traditio. Sic construe, traditio Hebræorum confirmat. Nam fuisse p̃phetam ante, &c.

ADDITIO.

Ionæ 3 b Sub. & hoc ideo dicit, quia licet Niniuitæ egissent pœnitentiam de peccato, propter quod Nahum annũtiauit eis subuersionem: tñ postmodum peccauerunt. propter qđ captiuati sunt à Medis. Pe.
h Iudicium. Scilicet qp captiuarẽtur à Medis.
i Elocutus. Scilicet Nahum, qui de Niniue prophetauit sicut & Ionas.
k Zelans. i. exactor castitatis: quæ si violatur, immittit pœnam vt sic reuocetur ad castitatem, vnde sequitur vlciscens, &c.
l Vlciscens. Vox prophetæ domini laudantis, quod de Assyriis vltus est iniuriã populi sui: quia captiuati sunt à Medis.
† In pœnitio Ionæ. Item quod frequenter. Hæc est vij. pars dist. in qua probat, quod non tantum sæpe, sed frequenter peccans & pœnitens habet veniã. Io. de Faut.

ADhuc instãt. CASVS.

Dicebãt quidã hæretici, quod Deus post baptismum semel dat veniam pro peccato, unde si quis egit pœnitentiam, & illã voluerit iterare, inutilis erit. &

errorem suum confirmant duabus rationibus. Prima: quia si Deus toties quoties homo peccat, peccata dimitteret, videretur peccata diligere. Secunda: quia non legitur in Euangelio, quòd Christus bis illuminauerit aliquem cæcum vel bis suscitauerit aliquem mortuum. Ex quo colligunt qđ Deus bis eidẽ homini eadem peccata non dimittit. Istum ergo errorẽ hic reprobat: ostendens quòd quoties homo pœnitet, toties dominus peccata dimittit. Et quod primo loco induxit hæretici, dicit non valere in eo nãque quod Deus est paratus peccata destruere, apparet eũ odire & non diligere peccata. Item licet Christus nõ bis illuminauerit aliquem, vel bis non suscitauerit, tamen quandoq; quẽ uno tempore mundauit leprosum, alio tempore illuminauit cæcum: ex quo sequitur, quod eidem homini bis peccata dimittit, sicenim Christus qui se dicit me dicum, sæpius non curaret ægrotũ, minor esset medico tẽporali, qui sæpius nouit ægrotum curare. Supponit ergo exempla & authoritates, & introducit rationes per quas probat quod Christus eisdem sæpius peccata dimittit. Num. 12. a † libr. de vera et falsi pœnitentia.

mitum redijt, ex ira Dei subuersam f fuisse.

Itẽ in principio Nahũ.

CAN. XXXI.

Nahum d prophetã ante aduentum regis e Assyriorum f qui populum Israël captiuũ in suas regiones transtulerat, fuisse Hæbreorum traditio g confirmat. Si quidem in fine huius lectionis, prædicti regis aduentum idem propheta annuntiare monstratur. Sed cum habitatores Niniue, Iona interitum ciuitatis prædicante, ne diuina ira denuntiatum interitum subsistineret, peccatorum & impietatis pœnitentiam egissent, accepta Dei misericordia, grauioribus se criminibus implicuerunt. Qua de causa memoratus propheta spiritu sancto plenus iudicium h Dei annuntians ita est elocutus i, Deus zelans k, & vlciscens l Dominus.

7 *Item quod frequenter uenia pœnitenti præstetur, testatur August. in libro de pœnitentia scribens contra quosdam hæreticos, qui peccantibus post m baptismum semel tantum dicebãt utilem esse pœnitentiam: contra quos August. † scribens dicit:*

CAN. XXXII.

ADhuc instant perfidi m, quoniam sapiunt n plus quã oporteat o, non sobrij, sed ex-

m Perfidi. Hæretici.
n Sapiunt. Id est, inquirunt.
o Oporteat. Ille dicitur 'plus sapere, quam oportet sapere, qui diuinum consilium nimis alte perquirit, &c. vt extra de hæretic. cum ex iniuncto. & xliij. distinctione. sit rector.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Pœnitentia. Supra dist. xxiij. qui episcopus.
b Sæpe. Supra. e. dist. iij. §. sed verba. e fine. & ẽ. xxiij. q. iiij. est iniusta.
c Gratia. i. gratiã.
d Soluat. Per mortale peccatum. Ex hoc collige mala non esse creata: iuxta illud, Deꝰ creauit omnia prætercata, vt dixi ẽ. i. illæ tantus.
Peccata non sunt à Deo creata.
e Quod autẽ multos. licet progressus Augu. non videatur efficax, põ tamẽ lege confirmati. nam dicit lex, quod id quod in duabus personis recipitur, hoc etiã in eadem persona recipiendum est. ff. ũ cers. per. l. singularia, argu. viij. qõ. j. in scripturis. quia ibi ex persona Esaiæ & Hieremiæ ostenditꝰ, q vnaquæ quæ persona quę eligitur, debeat facere: hoc tamẽ de vna ꝓbat, quia q prius leprosum mundauit, post cæcum illuminauit.
Ioan. 11. a Luc. 7. b
f Peccata. i. pœnas peccatorum.
g Sanatum. De eadem infirmitate. plene enim curauit de ea, de qua curauit, vt ĵ. e. sunt plures. sed hic primo curauit leprosum, postea cæcum factum curauit.
Luc. 17. c
h Quod vilius.
Mat. 15. c
Anima plꝰ similitudinis habet cum Deo quàm corpus.
i Arg. ẽ. di. xxxviij. sedulo. ẽ. xxiij. qõ. iij. si habes.
Dissimilitius. Nã corpus sola essentia simile est Deo, anima verò pluribus, quia essentiæ & rationabilitatis. arg. ẽ. e. dist. ij. principium.
Ioan. 8. b
k Redemptam. Sanguine Christi.
l Opportunum. Id est, vtilem.
m Centies. Artis possibilitate: alias nũquid cõtigit ꝓ eodem salutio, si centies recidiuauerit? Vel an toties confaturanda sunt salutia, quoties fiunt curationes? Nec cũ vnam pœnã bis indulget, imo singulas indulgentias singulæ præueniũt pœnæ, vt ĵ. e. quippe. Sufficit semel infirmum curasse, argu. ff. de sol. qui res. §. ream. arg. contra ẽ. e. dist. ij. quærendum. & c. q. radix. nec vtiq; liberatur qui non plene liberatur. ĵ. e. sunt plures. ff. de inter. act. de ætate. §. nihil. ẽ. dist. in. j. diuortium. contra.
n Excluſit. ẽ. xix. distin. si Romanorum. arg. ẽ. xxvij. q. j. idolatria.
o Confitebor. Vocando eum ad regnum: Venite benedicti, &c.
p Fecit. Quia contradicit ante forte domino.
q Omnem. Per dilectionem ei adhærentem.
Mat. 2. c
r Sedentẽ. Prius.
s In tenebris. Id est, peccatis.
t Nullam. Supra dist. xix. si Romanorum. ẽ. ead. dist. j. §. alij. capi. nemo potest.
u Per epistolas. scilicet per primã. Testat
Ezec. 33. c
Nihil mihi cõscius sum qualiter exponatur.
v Nihil mihi conscius sum. id est, nullius mortalis peccati conscientiam habeo. Ipse enim dicebat, ago qd nolo. ẽ. dist. ea. in tꝛ hæc. xj. q. iij. senti. & ea. inter verba. cõtra. Sol. hic dicit in ꝑsona perfectorũ, tibi de imperfectis. Vel dic, nõ in hoc iustificatus sum: qa potest iubrepere veniale, id est, non ex hocvt ĵ. ea. c. ũ qs autẽ non habens. ĵ. dist. vij. nullus expectet. Vel dic, nihil mihi conscius sum, quo ad mortale: non autem in hoc, &c.
w Dubitaret. Non tamen dixit dubitabit, sed ideo hoc dicit, ne daret aliis dubitandi occasionem. ẽ. dist. ĵ. c. quamobrem.
Matt. 6. b
x Sciebat. & ita potest scire se aliquis habere charitatem. ẽ. ĵ. quæst. ĵ. teneamus. ĵ. distin. iiij. c. si ex bono.
† Alias persuaderet.
y Ntantũ. Oriri. In splendore gratiæ suæ.
† Epistola iiij.
z is. Id est, taliter peccantibus.
a In ecclesia. vbi est talis cõsuetudo, quod solennis pœnitentia non iteretur. Idem Laur.
b Humillimæ. Id est, solennis pœnitentiæ, id est, suæ misericordiæ, licet semel iam iniuncta & susceptafuerit.
c Siue autem. Hęc est octaua pars distinc. in qua ostenditur, quæ sit vera pœnitentia, & quæ sit falsa. & qd semper vere pœnitenti datur indulgentia, sed falsæ nunquam datur. & hoc ꝓbat per septem cap. Io. de Fant.
† Alias susceptam & habita.
d Siue autẽ. Adhuc reprobat sentẽtiam dicẽtiũ, post baptismũ semel tãtum pœnitẽtiã esse vtilem, siue dicant de prima, siue de vltima. Sic enim & ipsi hęretici diuersi sunt inter se: quidam enim illorum dicunt post baptismum nullam esse pœnitentiam vtilem nisi primam. Alij dicunt nullam esse vtilem, nisi vltimam. Quarũ vtraque obuiat authoritati qua sæpissime venia pœnitenti promittitur. Et inde sumpta occasione ostendit authoritatibus Adamantij & Isichij, quæ sit vera pœnitentia, & quę falsa.
Pœnitentia post baptismũ sæpius est vtilis.
Adaman

e Testatur. In secunda epistola ad Corinth. vbi dixit, Prædixi enim & prædico, vt præsens bis, & nunc tertio absens.
b Semp. Septenarius enim numerus, vniuersitatis est.
Ioan. 20.
c Seducti. Supra dist. iij. §. item opponitur. & ca. si enim inquit. Eo enim qd peccatores nos esse non credimus, detrius peccamus. ẽ. distin. xlv. licet plerunq;. & cap. vera iustitia. ẽ. dist. xxv. §. nunc autem. ĵ. de consec. distinc. iiij.
Ioann. 3. a
firmissime.
d Iactare. Cũ sit scriptum, si dixerimus quia peccatũ non habemus, nos ipsos seducimus. ẽ. distin. ij. si enim.
e Esse potest. ĵ. de consec. distin. iiij. à paruulo. contra. nã ibi dicit, quod peccato nõ commoritur baptizatus, ergo nõ est in eo. Sed dic esse non potest, id est, nõ potest incipere esse: argu. de consec. dist. iiij. firmissime. est tamen superficiale arg. qd hic inducit, nec infans vnius diei, &c. cum agatur hic tantum de actuali peccato.
Iob 15. b
1. Cor. 4. a
f Nihil mihi conscius sum. id est, nullius mortalis peccati conscientiam habeo. Ipse enim dicebat, ago qd nolo. ẽ. dist. ea. in tꝛ hæc. xj. q. iij. senti. & ea. inter verba. cõtra. Sol. hic dicit in ꝑsona perfectorũ, tibi de imperfectis. Vel dic, nõ in hoc iustificatus sum: qa potest iubrepere veniale, id est, non ex hocvt ĵ. ea. c. ũ qs autẽ non habens. ĵ. dist. vij. nullus expectet. Vel dic, nihil mihi conscius sum, quo ad mortale: non autem in hoc, &c.
Nihil mihi cõscius sum qualiter exponatur.
g Dubitaret. Non tamen dixit dubitabit, sed ideo hoc dicit, ne daret aliis dubitandi occasionem. ẽ. dist. ĵ. c. quamobrem.
Matt. 6. b
h Sciebat. & ita potest scire se aliquis habere charitatem. ẽ. ĵ. quæst. ĵ. teneamus. ĵ. distin. iiij. c. si ex bono.
† Alias persuaderet.
i Ntantũ. Oriri. In splendore gratiæ suæ.
† Epistola iiij.
k is. Id est, taliter peccantibus.
l In ecclesia. vbi est talis cõsuetudo, quod solennis pœnitentia non iteretur. Idem Laur.
m Humillimæ. Id est, solennis pœnitentiæ, id est, suæ misericordiæ, licet semel iam iniuncta & susceptafuerit.
† Alias susceptam & habita.
n Siue autem. Hęc est octaua pars distinc. in qua ostenditur, quæ sit vera pœnitentia, & quæ sit falsa. & qd semper vere pœnitenti datur indulgentia, sed falsæ nunquam datur. & hoc ꝓbat per septem cap. Io. de Fant.
o Siue autẽ. Adhuc reprobat sentẽtiam dicẽtiũ, post baptismũ semel tãtum pœnitẽtiã esse vtilem, siue dicant de prima, siue de vltima. Sic enim & ipsi hęretici diuersi sunt inter se: quidam enim illorum dicunt post baptismum nullam esse pœnitentiam vtilem nisi primam. Alij dicunt nullam esse vtilem, nisi vltimam. Quarũ vtraque obuiat authoritati qua sæpissime venia pœnitenti promittitur. Et inde sumpta occasione ostendit authoritatibus Adamantij & Isichij, quæ sit vera pœnitentia, & quę falsa.
Pœnitentia post baptismũ sæpius est vtilis.
Adaman
p Sine autem quis dicat primã tantum pœnitentiam post baptismũ vtilem esse, non sequentem, siue contendat quis

(vt ipse testatur *) ter in literis eos correxit.

Oportebat enim, vt quoties videbat eos cadere, toties iuuaret eos resurgere. Memor enim erat illius, qui dixerat: Quorũ remiseritis peccata, remittuntur eis.

Scimus autem & primos patres, & in omni tẽpore ecclesiã Dei semper (id est, vsq; septuagesties septies (qd' est sem per) peccata dimittere: quam potestatem isti ab ecclesia auferre conãtur. Oportet enim ecclesiam Dei sic credere, quæ confitetur se sæpe peccare. Negant enim veritatem seducti, qui se absque peccato audẽt iactare. In multis enim offendimus omnes, & nec infans vnius diei, absque peccato super terrã esse potest. Quapropter eliminandus est ab ecclesia, qui vnquam pœnitentibus negat indulgentiam. Non enim inquirit quid Apostolus senserit, q dixit: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Sciens etiam iustis peccata solere contingere, non se confirmabat absque peccato, qui se cognouit indissolubili vinculo charitatis iunctum Christo. Nisi enim sciret iustos sæpe venire ad veniam, quomodo dubitaret se peccare, qui sciebat se spiritũ Dei habere, & intentione mundissima ei seruire? Cur enim domiuus Petri pedes lauisset, & ecclesiam hoc idẽ docuisset, nisi quoniam quotidiana est offensio, oportet vt quotidiana sit remissio? Cur docuisset orantes dicere: Dimitte nobis debita nostra, nisi ipse misericors perseueraret, qui nos ab hac petitione non vult deficere?

Item Augustinus ad Macedonianum. †

CAN. XXXIII.

INtantum hominum iniquitas aliquando progreditur, vt etiã post actam pœnitẽtiã, post altaris reconciliationem, vel similia, vel grauiora cõmittãt. Et tamẽ Deus facit etiã super tales oriri Solem suum, nec minus tribuit quàm antea tribuerat largissima munera vitæ & salutis: & quãuis eis in ecclesia locus humillimæ pœnitentiæ non concedatur, Deus tamẽ super eos patientię suæ non obliuiscitur. Ex quorum numero, si quis nobis dicat: Dicite vtrum mihi aliquid prosit ad vitam futuram, si in ista vita illecebrosissimæ voluptatis blandimenta contempsero, si me pœnitendo vehementius quã prius excruciauero, si miserabilius ingemuero, si fleuero vberius, si vixero melius, si pauperes sustẽtauero largius, si charitate, quæ operit multitudinem peccatorum, flagellauero ardentius, quis nostrũ ita desipit, vt huic homini dicat: Nihil tibi ista in posterum proderũt: vade, saltem huius vitæ suauitate fruere? auertat Deus tam immanem, sacrilegam q; dementiam.

Siue autem quis dicat primã tantum pœnitentiam post baptismũ vtilem esse, non sequentem, siue contendat quis

Universidad de Deusto Biblioteca

a Adamantius. i. Origenes, erat enim ei & hoc nomen, prout in ecclesiastica historia reperitur.

ix. & x. ca. Aaron sacrificans hircũ, & ignis egressus à domino deuorauit holocaustum.

b Super Leuiticũ. legitur in Leuitico, ꝙ Aaron pro peccatis populi offerens mactauit hircum, & partem domini posuit super altare, et ecce ignis egressus à Domino deuorauit holocaustum, & adipes qui erãt sup altare. Arreptis autem Nadab et Abiud filij Aarõ thuribulis suis, posuerũt ignem & incensum desuper, offerentes coram dño ignem alienum, quod eis præceptũ nõ erat. egressusque ignis à domino deuorauit eos, & mortui sunt coram dño, iussitq; Moyses, Misahel & Elisaphã filios Oziel patrui Aarõ portare cadauera eorũ extra castra, et congruo honore sepelire, dixitque Moyses ad Aaron & filios eius, vt tollerent partes suas de hostijs salutaribus & oblatis pro peccato, quorũ sanguis non erat oblatus in tabernaculũ, & comederent eas: & cum quæreret hircum oblatum pro peccatis principis, inuentus est exustus. Cumque super hoc iratus Moyses increparet Aaron & filios eius, excusabat se Aaron dicens: mihi accidit quod vides, quasi ex perturbatione animi factum est hoc. Locutus est autem Moyses ad Aaron et Eleazar & Ithamar filios eius, qui residui erant, Tollite sacrificiũ quod remãsit de oblatione domini, & comedetis illud absq; fermento, scilicet extraneæ doctrinæ: quia sanctum sanctorum est. Comedetis autẽ in loco sancto, quod datum est tibi & filijs tuis de oblationibus domini, sicut est præceptum mihi. Item super Leuiticum. die octaua erecti tabernaculi cœperũt offerre. Aaron & filij eius. Moyses enim septem diebus continuis officium sacerdotis cõpleuerat, & tunc cessauit. Eodem die missus est ignis cælitus, qui sacrificia cõsumpsit, quiq; iugiter est obseruatus vsq; ad transmigrationẽ Babylonis, nec licebat aliũ ignem apponere ea die, cũ alijs hostijs quas acceperat à populo. Aaron obtulit etiam hircum, de quo habetur mentio, qui totus erat à sacerdotibus deputatus, et ab eis tantũ in loco sancto deputatus ad comedendum. Intulerunt ergo Nadab & Abiud ignem alienum, Moyses tamen primis septem diebus igne terreno vsus fuit, sed dominus præcepit ei amouere terrenum: quia eo die apparebat ignis cælitus missus.

Leu. 10

Hircus pro peccato principis oblat⁹ non fuit à filijs Aarõ comestus.

c Inter hæc, hircũ. qui oblatus fuerat pro peccato principis, cũ quæreret Moyses exustũ reperit: iratusq; cõtra Eleazar & Ithamar filios Aaron, qui remãserunt ait: cur nõ comedistis hostiã pro peccato in loco sancto, qui sancta sanctorum est, & data vobis? quasi dicat, cur nõ fecistis celebrẽ pœnitentiã peccati commissi, in loco sancto, id est, in ecclesia: vt portaretis multitudinem iniquitatũ, & rogaretis pro ea in conspectu domini, præsertim cum de sanguine illius nõ sit illatum intra sancta sanctorum, & comedere debeatis ea in sanctuario sicut ꝓceptũ est mihi? Respondit Aaron, oblata est hodie victima pro peccato, et holocaustum coram dño, mihi autem accidit quod vides. Quasi ex perturbatione animi factũ est hoc. quomodo potui comedere coram dño mẽte lugubri in ceremonijs? quod cũ audisset Moyses, accepit satisfactionem.

Hirci oblati historia quid repræsentet.

c Inter hęc, hircũ.

vltimæ tantùm veniam dari, nõ præcedenti, semper tamen authoritati aduersatur, quæ sæpissimè veniam pœnitenti repromittit.

Quę autem sit vera pœnitẽtia cui venia nunquã negatur, & quæ sit falsa, cui nunquam indulgẽtia promittit, Adamãtius[a] & Isychius super Leuiticum[b] testantur.

Adamantius.

CAN. XXXIIII.

Inter hæc, hircum[c] qui oblatus fuerat[d] exustum[e] &c. Non peccare[f], solius Dei est: emendare, sapientis. Sed raro inuenias, qui se corrigat. Rara cõfessio peccati, rara pœnitentia. Repugnat natura[g] & verecundia: quia obnoxia est culpæ omnis caro, & quisque erubescit peccatum suum confiteri, dum magis præsentia cogitat quàm futura[h]. Vult enĩ Moyses[i] peccati vacuam[k] reperire animam, & vt exuuias[l] erroris deponat, & culpæ nuda[m] sine pudore sui erroris discedat[n]. Sed vbi irrationabilis impetus[o] præuenit, & flãma celerrimi motus exurit animam, depascitur eius innocentiam[p]. Præponderant enim futuris præsentia, & serijs iucunda, & læta tristibus, & properata tardioribus. Velox[a] enim iniquitas, quæ ad nocendum occasionem suggerit[b]. Lenta virtus & cũctatrix ante iudicat[c] quàm incipiat, quid decorum, quid honestum: iniquitas omnia præcipitat. Pigra[d] ergo & verecunda pœnitẽtia, quæ præsentiũ pudore[e] premitur[f]. Solis enim intendit[g] futuris, quorum spes sera, tardior fruct⁹. Interim[h] præcurrit impudentia[i], & spe præsentium pœnitentia excluditur, & affectus[k] eius exuritur[l], & aboletur. Quęrit eã[m] lex[n], & non inuenit. combusta est enim in feruore & fumo iniquitatis. Inde enim irascitur[o], & dicit deuorãdam[p] fuisse pœnitentiam[q] in sancta sanctorum[r], sacerdotes[s] quasi segnes increpat. Respondit[t] Aaron[v] prouidum[x] debere esse sacerdotale iudicium[y], nec malè[z] sanæ conscientiæ facilè[a] esse credendum id muneris[b]: ne fiat error[c] deterior priore. Vase[d] enim fœtido vel oleũ[e] vel vinum[f] facilè corrũpitur. Quomodo autem poterat, vbi ignis alienus[g] erat, peccatũ[h] exuri, & in cõspectu domini, cui omnia aperta sunt? quasi dicat nõ placet Deo, qui iniustitiam corde inclusam tenet, & se pœnitentiã agere perhibet. Ignis alienus, libido, auaritia, & omnis praua cupiditas. Hic ignis exurit, non mundat. In qbus enim est[i], si offerant in conspectu domini, ignis[k] eos cælestis absumit, sicut Nadab & Abiud, cum his quæ pro peccato fuerãt oblata. Qui ergo vult mũdari, ignem alienum remoueat: & illi igni se offerat, qui culpã exurit, non hominem. Hic ignis siccauit hæmorrhoissę profluentem sanguinem: hic siccauit culpam latronis. Ignis qui consumẽs est, sanat simpliciter & purè confitentes. Iudas inquit, Peccaui tradens sanguinem iustum: sed in pectore habuit ignem alienum[l]; quo inflammante, cucurrit ad laqueum. Indignus autẽ remedio fuit: quia non pura mẽte pœnituit. Culpã ergo eius non auferũt sacerdotes, qui dolosè se offert: nec in eo[m] possunt epulari, quorum cibus est peccatorũ remissio. Vnde verus sacerdos ait: Meus cibus est, vt faciam voluntatem patris mei qui in cælis est. id est, vt peccatores conuersi & pœnitentes saluentur. Non est acceptum Deo sacrificium, nisi verum & syncerum.

Leuit. 10. a Marc. 6. c Lucæ 23. f Deut. 4. d Mat. 27. a Ioan. 4. c

CASVS. In hoc cap. mysticat Adamãtius, & Isychius in seq. c. historiã illam Leuitici de hirco oblato: quia per Moysẽ itellige Christum, per Aaron & filios eius sacerdotes, per hircũ pœnitentiam siue animam, per ignẽ alienũ, vitia, per non alienũ virtutes vel gratiã Spiritus sancti. Primo ergo ponit materiã loquendi de pœnitentia, scilicet verba Leuitici. Secundo ostendit, quòd raro pœnitet quis digne: quia obstat verecundia & amor rerum præsentiũ, et quia natura prona est ad malum. & sic impetus peccandi superat rationẽ. Tertio alludendo historiæ dicit, quòd peccata sacerdotes per pœnitentiam debẽt delere, quæ tamen fictè pœnitenti non est iniungenda. Quarto dicit, quòd qui offert ignem alienum, id est, vitia, exuritur ab eo: qui autem mundari desiderat, offerat ignem Spiritus sancti.

c Inter hæc, hircũ. i. dum hęc deferũtur extra castra sepelienda, scilicet Nadab & Abiud quos præceperat Moyses honore congruo sepeliri.
c Hircum. i. peccatorem vel oblationẽ pœnitẽtiæ.
d Fuerat. Quando pœnitentia fuit iniuncta.
d Fuerat. Moyses exustum reperit supple. alij habẽt hircus, & tũc supple exustus reptus est à Moyse.
e Exustum. Vitijs, quia non bene pœnituit, id est, non vere.
f Non peccare. vere exustio hirci suffocationẽ pœnitentiæ per aduenientem culpam significat. nã non peccare, &c. & sic continuatur.
g Natura. i. vitiũ, quod pro natura inoleuit. vel natura ipsa. ĩ. ea. ille rex. versi. sancti. xij. q. j. cap. j.
h Futura. Omne futurum despicitur, &c. vt dixi. xlvij. dist. c. omnes.
i Moyses. i. Christus. Alludit ad id quod cũ Moyses quæreret hircũ oblatũ, inuenit eum exustũ. i. animam peccato suffocatã, vel pœnitentiã annihilatã.
k Vacuam. à peccato.
l Exuuias. Id est, indumenta.
m Nuda. i. denudata per confessionẽ, alias munda.
n Discedat. Ab hac vita.
o Impetus. Vitiorum designatus per ignem impetuose missum.
p Innocentiam. ĩ. dist. 50. ponderet.

Multi enim propter fragilitatem naturæ terrentur à pœnitentia, qa timent ne possint ferre asperitatẽ pœnitentiæ: tales hortandi sunt, & in ipso onere pœnitentiæ adiuuandi. j. dist. vj. qui vult. Arc.

Velox.

a Velox. vtpote sine discretione agens.
b Suggerit. scilicet ei qui cũ discretione vult agere.
c Iudicat. id est, deliberat.
d Pigra. quasi dicat, piger est homo, & verecundus ad pœnitendum.
e Pudore. Quia pudor est ea admittere.
f Premitur. id est, reprimitur.
g Intendit. id est, intẽdere debet. Vel intendit quasi conferens secum, quod ea quæ promittũtur incerta sunt, & ita spes illorũ sera aut nulla est. xlvij. distinct. omnes.
h Interim. Dum sic est piger, & dum cogitat de futuris.
i Impudentia. ad mala facienda.
k Affectus. pœnitendi.
l Exuritur. sicut hircus ab igne.
m Eam. scilicet pœnitentiam per hircũ significatam, & alludit ad factũ Moysi. B.
n Lex. id est, minister legis, scilicet Moyses: vel quilibet alius prælatus in eo significat⁹, vel Christus: vt ĩ. ea. distinct. inter hæc hircum.
o Irascitur. Alludit illi, quod dixit Moyses, cur nõ comedistis hostiam, & cætera.
o Irascitur. negligentibus prælatis.
p Deuorandam. id est, celebrandam.
q Pœnitentiam. id est, hostiam pro peccato. scilicet hircũ, per quem pœnitentia designatur.
r In sancta sanctorum. id est, in ecclesia.
s Sacerdotes. id est Eleazar et Ithamar filios Aaron.
t Respondit. hoc respondisse intelligitur cum dicitur: mihi accidit quod, & cætera.
v Aaron. prælatus.
x Prouidum. In iniungenda pœnitentia.
y Iudicium. xliij. distinct. cap. vltimo.
z Nec male. Volenti confiteri.
a Facile. Donec feruescat. ĩ. distinct. j. sunt qui. versicu. dicimus.

Et est ratio, qa videt & cogitat ꝑea tarde venire, retrahitur ab esse ãu pœnitẽtiæ. Ad hoc bene faciunt cõ. hic alle. oẽs secũdum Pet.

b Muneris. Pœnitentiam scilicet, tunc enim melius est quiescere, quam exercere. infra eadem. in falsicibus.
c Fiat error. Per contemptum pœnitentiæ iniunctæ.
d Vase. Vnde Horatius, Syncerum est nisi vas, quodcunque in fundis accescit, &c. Et dicit lex quod si commodasti mihi vas corruptum scienter, & vinum acuit, teneris commodati: secus si ignoranter. secus in locatore vel venditore: quia ille tenetur siue scienter siue ignorãter locet vel vendat vas corruptum: vt ff. commoda. in rebus. §. vlti. ff. loca. sed addes. §. j. ff. de actio. emp. & venditi. tenetur. §. si vas. Item not. idem in seruo locato, qd in vase. ff. loca. si qs domum. §. j. & l. cũ in plures. §. seruum.
e Oleum. pietatis.
f Vel vinum. Scilicet districtionis.
g Alienus. Tangit ꝙ Nadab & Abiud posuerũt ignem alienum.
h Peccatum exuri. id est, pro peccato delendo pœnitẽtiam fieri.
h Peccatum. id est, hircus.
i In quibus enim est. scilicet ignis alienus qui alienat à Deo.
k Ignis. id est, vindicta cælitus missa.
l Alienum. supra j. quæstio. j. sicut eunuchus.
m Nec in eo. Quasi diceret, comedendus erat hircus ille à sacerdotibus intra sancta. nõ enim oblatum est de sanguine eius intra sancta. si enim holocaustum esset, cremaretur cum pelle & fimo, sicut fiebat de vitula rufa tantum semel in anno. & est sensus ad pœnitentiam hominibus imponendam vult vti ministerio sacerdotum, vt peccata populi comedant. ipse enim per se abstulit peccata mundi in sanguine suo. Vnde Apostolus: Christus pontifex futurorum bon. &c. per proprium sanguinem introiuit in sancta sanctorum.

Pœnitentia est à sacerdotib⁹ imponenda

Universidad de Deusto Biblioteca

Nter haec. CASVS. In hoc cap. j. ostēdit Isychius quòd ideo legislator, id est, Moyses qui gerit personam Christi mortem eorum exprimit, qui ignem alienum acceperūt, vt illud peccatum vitetur, maius quā haeresim designat. Secundo ostendit, quid significet illud quod Moyses praecepit Aaron & filijs eius vt portiones oblationis comederēt in sancta sanctorum. & significat illud quòd qui vult agere poenitentiam, agere debet illam ad praeceptum sacerdotū qui sunt vicarij Christi, & quòd oblatio corporis Christi non debet recipi nisi in ecclesia. Tertio ostendit, quid notet verbum illud historiae. Moyses hircum exustum reperit: & significat quod sicut post mortem filiorū Aaron, qui sumpserunt ignem alienū, non remansit hostia quae significat spiritum sanctū, sed est consumpta, sic post mortem eorum qui peccant in spiritum sanctum, & decedunt in finali impoenitentia, non relinquitur hostia pro peccatis eorū: quia nullum ecclesiae sacramentum eis prodest, cum sine vera poenitentia decedant.

† libr. ij. ad x. capi. Leuitici. Leui. 10. d

Item Isychius. †

CAN. XXXV.

[a] Nter haec, hircū qui oblatus fuerat, &c. Quia omne [a] peccatum per poenitentiam deletur: & qui [b] praedictū [c] peccatum [d] alterius doctrinae & blasphemiae [e] cōmiserunt, saluati non sunt [f]: causam mortis [g] eorum legislator [h] exponit: Inter haec, hircum qui oblatus fuerat, &c. Quia scilicet non comederunt filij Aaron, quod pro peccato erat in loco [i] sancto, id est, pro eo quòd poenitentiam in ecclesiam commisisi peccati peragi vt sacerdotes non fecerunt, quibus hoc praeceptū est, quos Christus in ecclesia sua vicarios [k] cōstituit: ipse autem [l] oblationis suae sanguinem, quae pro nostro sanguine [m] oblata est in sanctum, id est, in caelum, in conspectu patris sui obtulit. Debet autem comedi hoc sacrificium [n] vel sumi in loco sancto, scilicet in ecclesia, in propitiationem peccatorū. Vnde [o] addidit, Quemadmodū praeceptum est mihi, sic praecepi & mandaui. Moyses ergo gerit personam Christi. Exustū reperit. Nam quia in spiritum sanctum peccauerant, ab intelligibili [p] igne videlicet spiritus sancti oblatio pro poenitentia oblata est. voluntariè [q] enim peccantibus [r] non relinquitur [s] hostia [t] p peccato. Nā sicut vera poenitētia veniam promeretur, ita simulata Deum irritat: quia spiritus sanctus disciplinę effugiet fictum. Hoc autē sancti patres irremissibile peccatum, & blasphemiam in spiritum sanctum dixerūt, & in sceleribus vsq; ad finē vitae perseuerare [v], de potentia & misericordia Dei redēptoris diffidere, & de salute sui desperare. Sapien. 1. b

Item Ioannes os aureum, in epistola ad Hebraeos. † Homil. xxxj. ca. xij. ad Hebraeos.

a Quia omne. Ita continua. rectè pro peccato offertur hircus, per quem poenitentia designatur: quia omne peccatum, &c.

b Et qui. scilicet Nadab & Abiud. hi significāt haereticos, qui alienum ignem scilicet cupiditatis & prauae doctrinae in ecclesia accendunt, & qui scripturam sacram male interpretantur & praue: & sic in spiritū sanctum peccant, cum aliter eam interpretantur quā spiritus sanctus flagitet. tales pseudoprophetae dicuntur. xxxvij. distin. vino.

c Praedictum. scilicet doctrinae & haereseos.

d Peccatum. Id est, per praedictū vitium designatum.

e Blasphemiae. quia accipiendo ignem alienum blasphemabant, & faciebant contra doctrinam legis, & ideo consumpti sunt.

f Non sunt. Sed igne consumpti.

g Mortis. Temporalis.

h Legislator. Moyses. secundum mysticum intellectum authoritatis, exponis dicens ad Aaron: vt habetur in Leuitico, hoc est, quod locutus est dominus: Sanctificabor in his qui appropinquāt mihi, & in cōspectu omnis populi glorificabor: quia per eos datū est exemplum ceteris quomodo timeāt: vt Augu. exponit. j. de cōse. dist. ij. & dixit. Et dic sanctificabor. id est, sanctus apparebo, etiā in his qui sacrificabant mihi, vlciscēdo delicta eorum, & non parcendo. glorificabor, id est, laudabor & manifestabor iustus. (Sanctificabor in his &c. qualiter exponitur.)

i In loco. Hoc verbum mysticat.

k Vicarios. Sacerdotes etiā simplices.

k Vicarios. s. j. q. j. sicut Christus. [1] (1 Alias sicut eunuchus.)

l Ipse autē. Ita cōtinua: Aaron obtulit hircum pro peccato populi, ipse autem, scilicet Christus, &c.

m Sanguine. scilicet peccato secūdū illud: Libera me de sanguinibus, id est, peccatis. & alibi: sāguinem sanguis tangit, id est, peccatum peccato additur. s. ead. q. ij. admonere. versic. sanguis tuus. id est, peccatū tuum super caput tuum. (Sanguis pro peccato accipitur.)

n Sacrificiū. Corporis Christi.

o Vnde addidit. Moyses.

p Ab intelligibili. quia spiritus sanctus itelligibiliter et mystice, dicitur ignis consumens.

q Voluntarie. Id est, in voluntario peccato, vsque ad finem durantibus. j. ead. Iudas.

r Peccantibus. s. Nadab & Abiud.

s Nō relinquitur. Cū enim eos subito ignis caelestis consumpserit, nō potuerunt purgari per hostiam: cū & quaedam crimina essent quae nullis sacrificijs mundabantur: vt xxxij q. quod autem. quale forsan & istud erat. vel potest istud exponi de quolibet sic peccante: id est, in peccato perseuerāte vsq; in finē. Bar. (Crimina quędā nullis sacrificijs mūdabantur.)

t Hostia. Secunda scilicet: quia semel tantum Christum oportuit pati, nec relinquitur secundus baptismus: relinquitur autem secunda poenitentia & tertia, & sic deinceps. voluntarie enim peccantibus. id est, in peccato vsque in finem perseuerantibus, tam non relinquitur hostia pro peccato, id est, non iterum immolatur Christus, qui est hostia pro peccatis. Vel sic: id est, non relinquitur locus secundae hostiae, sicut in veteri lege dictum est, saepius hostiam pro peccato immolari. Vel voluntarie peccantibus non relinquitur hostia pro peccatis, id est, non prodest Christus, qui est hostia pro peccatis tam scilicet in hoc seculo praesenti, per quod constat quod nec in futuro. (Peccantibus voluntariè non relinquitur hostia pro peccato, qualiter exponitur.)

v Perseuerare. Supra ead. dist. j. §. potest.

Iudas

CAN. XXXVI.

Mat. 27. b Iudas poenituit: sed malè. laqueo nanq; se suspēdit. poenituit etiam Esau [a], magis [b] iste neque poenituit [c]: lacrymae quippe non erant poenitentiae, sed animi violenti, & indignationis internae: quod eius operibus aperitur [d]. Non igitur negemus peccata nostra, neq; nos impudentia duros efficiat. sponte nostra puniamus peccata, ne pēdamus nō sponte supplicia. Audiuit Cain à Deo: Vbi est Abel frater tuus? (Genes. 4. b) & dicit, nescio: nunquid custos fratris mei sum ego? vides quomodo ex hoc peccato [e] amplius operatus est. nōne & pater eius similiter? Audiēs enim & ipse Adam: vbi es? dixit: Audiui domine vocem tuam, & timui, quoniam nudus sum, & abscondi me. (Genes. 3. b) Magnum est, vt quis peccata sua agnoscat, & memoriā [f] eorum perseueranter retineat. Nullum inuenitur delictorum tale remedium, sicut eorum continuata memoria.

Item Ambrosius in libro ij. de poenitentia. † († cap. xj.)

CAN. XXXVII.

In salicibus [g] (inquit) in medio eius [h] suspendim⁹ [i] organa [k] nostra. quomodo cātabim⁹ canticū domini in terra aliena? (Psal. 136. Peccatum compara tur salici, & organū orationi.) Si enim caro menti repugnat, nec subdita est animi gubernaculo, & mentis imperio: aliena est terra, quae non domatur exercitio cultoris [l], & ideo non potest fructus charitatis, poenitentiae, & pacis afferre. Melius est ergo tunc quiescere. Non quaeras opera poenitentię, ne in ipsa poenitentia fiat, quod postea indigeat poenitentia: quae si semel fuerit vsurpata [m], nec iure celebrata, nec prioris fructum obtinet, et aufert [n] vsum posterioris [o]. sanè et cum caro repugnat, mens ad Deum debet esse intenta: & si opera nō sequuntur, fides † non deseratur: († Alias fides desideret.) & si carnis illecebrae impugnant, vel potestates aduersariae, maneat mens Deo dedita: tunc enim maximè vrgemur, cùm caro cedit: & sunt qui vehementer incumbant [p] miserae animae quaerentes omne auferre praesidium. Vnde illud est: Exinanite [q] exinanite vsque ad fundamentum in ea [r]. quam miseratus Dauid ait: Filia Babylonis misera. misera vtiq;: quia Babylonis filia est, quae Dei filia desijt esse: cui tamen medicum inuitat dicens: Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos ad petram: hoc est, qui infirmas & lubricas cogitationes habet, & elidat ad petrā, id est, ad Christū, qui omnes irrationabiles motus sui reuerentia & discretione comminuat.

Item Hieronymus super Mathaeum. † († ca. xxvij. in commenta. & ibi glo. ordinaria.)

CAN. XXXVIII.

Nihil Iudae profuit egisse poenitētiam, per quā scelus corrigere non potuit. Si quādo frater sic in fratrem peccat, vt emēdare valeat [s] qd peccauit, potest ei diuinitus dimitti: sin autem permaneant opera, frustrà voce assumitur poenitentia. hoc est quod de eo dicitur: Et oratio eius fiat

a Iudas poenituit. Esau. De peccato forte primogeniturae venditae. vij. quae. j. quam periculosum.

b Magis. Correctiuum est.

c Neq; poenituit. Vterque scilicet.

d Aperitur. Arg. ex sequētibus comprehendi praecedentia. arg. l. di. si quis diaconus. arg. dist. xviij. peruenit. argu. s. xxiij. q. iiij. quid crudele. argu. j. xxxiij. q. j. cum per bellicam.

e Ex hoc peccato. Mendacij: quia post homicidiū, securum est mendacium: quòd magis fuit. arg. s. distin. j. §. alij econtra. c. serpens.

f Memoriam. s. dist. j. c. j. quis aliquādo. §. his authoritatibus. ver. item illud. Ioan. & hoc idem. s. dist. lxxxj. valet. contra soluitur ibi memoria. s. ad contritionem, non ad delectationem. j. distinctio. v. capi. j. [1] (1 Sub. in quo loquitur praece. ca. valeat. quod loquitur de mala memoria peccatorum. Archid.)

g In salicibus. Id est, à salicibus, per quas designantur mali.

h In medio eius. Qui sunt in profundo vitiorum.

i Suspendimus. Id est, subtraximus & distulimus.

k Organa. id est, orationes nostras, vel cōfessiões, quae inutiles sunt dū sumus in peccatis. peccatum enim cōparatur salici, ppter infructuositatem. j. q. j. si fuerit. et organum orationi propter dulcedine. xlv. dist. cum beatus. xlvj. di. hoc habet. Nā quomodo cantabim⁹. i. opera fructuosa faciemus?

l Cultoris. animę.

m Vsurpata. i. non vere recepta. s. per peccati desertionē.

n Aufert vsum. qa non solent petere tales, vt eis iterum iniungatur satisfactio pro illis, licet inutilē egerint poenitentiā: imo nec debent. argu. j. c. quaerat. §. illud autem Greg. in fi. et c. pen.

o Posterioris. scilicet suijpsius: quia postea non agitur secundum consuetudinem quarundam ecclesiarum. j. e. §. vlti. & s. ea. dist. c. quamuis. hoc enim de solēni ibi intelligit H. sed de alia intelligi [2] pōt. nam loquitur Ambros. de illo, qui adhuc delectatur in peccato, nec proponit illud deserere. Iste melius faceret, si quiesceret à confessione, & faceret bona quae posset, vt Deus illustraret cor eius: vt j. ea. dist. v. falsas. Si enim superficialem talis agat poenitentiā, potius grauabit quam iuuabitur: vt s. eadē. qui admissa. secundum hunc intellectum procede sic: Melius est abstinere à satisfactiōe poenitentiae tibi iniunctae à sacerdote, scilicet tanquam bene poeniteti, quam exercere confitendo. si quaeras opera poenitentiae tibi iniungi à sacerdote scilicet tanquā bene poenitentis, videas ne in ipsa poenitentia simulata, facias quod postea indigeat poenitentia: vt xvij. q. iiij. sunt qui opes. (2 Idē not. xxxij. q. ij. ancillā. in fi. ibi videas.)

p Incumbant. Scilicet daemones.

q Exinanite. Hoc est dictum in templi destructione à Syrijs. & dic exinanite. i. euacuate.

r Vsq; ad fundamentū in ea. Id est, vsquequo aliquod aedificium virtutum nō remaneat in ea vsque ad fundamentum. & sunt verba daemonū exhortantium se ad concupiscentias carnis.

s Nihil Iudae. Valeat. i. contin.

contin.

Universidad de Deusto Biblioteca

contingat ipsum emendare detestando & abominando, et Deo digne satisfaciendo. non enim intelligitur hæc emendatio rei oblatæ recompensatio, vel restitutio delicti, sed detestatio delicti & satisfactio. Vel si peccat in fratrem, vt per illum dolorem & per illam pœnitētiam valeat emēdare Deo. i. corrigere & dolere.

in peccatũ, vt non solùm emendare nequiuerit proditiõis nefas, sed propriȷ̃ homicidiȷ̃ scelus addidit.

Item Leo Papa in sermone qui incipit, Inter omnia.

CAN. XXXIX.

SCelerator omnibus ò Iuda & infelicior omnibus extitisti, quem non pœnitentia reuocauit ad Deum, sed desperatio traxit ad laqueum. expectasses consummationem criminis tui, donec sanguis Christi pro peccatoribus funderetur informis lethi suspēdium distulisses. [a]

9 His [b] *authoritatibus quæ sit uera, quæ sit falsa ostenditur pœnitentia, & falsa nulla indulgentia dari probatur: in quo illorum sententia destruitur, qua cum qui pluribus irretitus fuerit peccatis, asseritur unius delicti pœnitentia eiusdem ueniam consequi à domino sine alterius criminis pœnitentia: quod etiam multis authoritatibus probare conantur: quarum prima est illa Nahum prophetæ:* Non *iudicauit Deus bis in idipsum* [c]. *Sed quem sacerdos iudicat, Deus iudicat, cuius personam in ecclesia gerit. qui ergo à sacerdote semel pro peccato punitur, non iterum pro eodem peccato à domino iudicabitur.*

Item Gregorius super Ezechielem. †

CAN. XL.

PLuit dominus super vnam ciuitatem, & super alteram non pluit: & eandem ciuitatem ex parte compluit, & ex parte aridã relinquit. [d]

Cùm ille qui proximum odit, ab aliȷ̃s vitiȷ̃s se corrigit [e], vna eadēq; ciuitas ex parte compluitur, & ex parte arida manet: quia sunt qui cũ quædam vitia resecant, in aliȷ̃s grauiter perdurant.

Item Ambrosius in xviij. octonario. [f] †.

a Scelerator. Distulisses. Hic innuitur, Iudã morte præuenisse Christũ, sed innuit cõtra Hiero. super Marcum. Cum iniquis deputatus est dominus. i. cũ iniquis veritas deputata, iniquum reliquit. i. sinistrũ, alterũ assumpsit, s. dextrum. sic faciet in die iudiciȷ. ex simili crimine dissimile stipendiũ sortiũtur. alter præcedit Petrum in paradiso, alter præcedit [1] Iudam in inferno. & ita videtur quod mors Christi mortem Iudæ præuenerit. Resp. magis in hoc credendum est Hiero. quã Leoni. Vel forte mors Iudæ secuta est mortem latronis [2]: præuenit tamen mortē Christi. Christus enim prius quam latro est mortuus, vnde nõ fregerũt eius crura. Vel etiam si morte non præcessit, præuenit tamen vulnus Christi lancea infixũ, ex quo processerunt sacramēta nostræ redemptionis: & ita mors Christi præcessit. De hoc extra de baptis. et eius effe. maiores. xxiij. di. qui episcopis.

b His authoritatibus. Ab illo §. siue autem. ostensum est, quæ vera, quæ falsa sit pœnitentia. hic latenter subinfert aliam quæstionem, s. an pluribus irretitus criminibus, possit de vno obtinere veniam permanendo in aliȷ̃s. Et primo probat tribus authoritatibus & vna ratione vnum peccatum sine alio remitti posse, vsque ad §. sed quod ibi allegat pro parte aduersa quasi quæstionem terminando per authoritatem Aug. Tertio loco determinat authoritates inductas pro parte illa in §. authoritas. Est ergo determinatio magistri, quod nullus potest consequi veniã de vno nec quo ad culpam, nec quo ad pœnam, nisi de omnibus satisfaciat quod sic ostenditur. Qui dolet de vno: aut ex charitate, aut non. si ex charitate, ergo Deum diligit. ergo qui nouit Deum diligere, diligit & odit quæ sibi contraria sunt, ergo quodlibet mortale odit: quod falsum est. si non ex charitate, ergo ille dolor est informis, cum non sit charitate informatus, ergo non est opus alicuius virtutis, ergo non est vitæ meritorius, sed indifferens. Forte dices per hanc inductionem non haberi propositum: quia non quærebatur an retentis cæteris posset quis promereri vitam æternam, sed an retentis cæteris possit de vno veniam mereri? Respõdet, imo idem omnino est, quia si quis dolendo non ex charitate posset de vno veniam mereri, ergo eadem ratione de omnibus aliȷ̃s: & ita aliquis esset vel esse posset sine merito mortis & sine merito vitæ æternæ, & ita nec bonus, nec malus: quod non est verum. sic ergo probato quod peccatum non dimittitur quo ad culpam probatum intelligitur, quod nec dimittitur quo ad pœnam. nam ratione culpæ & pœna datur. bene tamē concedo, quod tali pœnitenti pœnitentia non est deneganda. extra de pœniten. & remis. quod quidam. quæ tamē, donec pœniteat de omnibus, inutilis est quo ad vitam æternam. sed cum pœnitet de omnibus, efficitur vtilis, nec alia satisfactio ei imponitur ab ecclesia pro illo peccato.

c Bis in idipsum. Quasi dicat peccatum sufficienter punitum in hac vita, non punitur in altera. Vel non bis in idipsum. hic scilicet per ministrũ: quia ecclsia bis pro eodem peccato nõ punit. Vel potius hæc authoritas intelligitur de his tantum, qui inter ipsa flagella commutantur in bonum, & corriguntur et ad charitatem redeunt. profecto tales iterum non puniuntur pro his peccatis: sed si quid inde remansit, delebitur in purgatorio. j. ea. cap. sunt plures. §. authoritas. versi. intelligitur.

d Pluit dominus. Relinquit. Authoritatem hanc exponit Gratianus. j. ead. §. illud.

e Corrigit. Tribus modis quis se corrigit à vitiȷ̃s, & ea resecat: scilicet cum cessat ab actibus eorum, sed non confitetur ea. Secundo cum cessat ab actibus eorum, & ea detestatur, ita quod confitetur ea, sed non ex charitate, nec cum charitate, cum occultet aliquod mortale peccatum: alias et de his duobus modis intelligitur quod dicit Gregorius. Tertio cum quis detestatur peccata & errata omnia ex charitate & deuotione, & ea confitetur, & pro eis satisfacit. de hoc s. ead. distinct. perfecta:

f Octonario. Nota, quod à Beati immaculati vsque Ad dominum cum tribularer, est vnus psalmus, & habet viginti duas distinctiones, & quælibet distinctio continet octo versus & ita continet viginti duos octonarios. nã octo versus faciunt vnum octonarium: & hoc est quod dicit in xviij. octonario.

Prima,

Iudas ante mortuus sit ante Christum.

1 Scilicet tempore.

2 Dicit Hu. quod horũ sit verius, dubitatur, sed satis verisimile videtur, quod postquam pœnitētia ductus retulit argēteos, statim ex impatiētia doloris & desperatione salutis, se suspendit.

Veniam vnius peccati nõ potest quis obtinere, nisi de omnibus satisfaciat.

Nahum 1. secundum aliam trãslationem.

† Homi. j.

Amos 4. c

† Sermo. viij.

Deus non iudicat bis in idipsum, qualiter intelligitur

Peccata quis resecat tripliciter.

Beati immaculati continet 22. distin.

a PRima. Fides desit. Id est, conscientia peccati alicuius: desit, id est, non occurrit.

b Pœna, &c. id est, per patientiam & humilitatem, quæ habetur in ipsa pœnitentia inter ipsa flagella, & peccata quæ ad memoriam non occurrunt, dimittuntur. Hãc expositionem habes j. ea. §. illud. versi. item illud Ambrosiȷ̃.

CAN. XLI.

PRima cõsolatio est, quia nõ obliuiscitur misereri Deus. Secunda per punitionem, vbi & si fides desit [a], pœna [b] † satisfacit & releuat.

Item opponitur de Hieronymo, qui super Nahum sentire uidetur, quòd si infidelis adulterando interficeretur, de adulterio non amplius [c] *à Deo puniretur* [d]. *Item si illa* [e] *satisfactio non fuit, quam in adulterio uiuens pro homicidio obtulit, cùm adulteriȷ̃ eum pœnituerit, utriusq; ei pœnitentia imponēda erit: quod à ratione alienum ecclesiastica probatur consuetudine: quæ pro eodem peccato (nisi reiteratum fuerit) nulli bis pœnitentiam imponit* [f]. *Sed quòd ei qui crimen sibi reseruat, de alio uenia non præstetur* [g], *nõ solũ præmissis probatur authoritatibus Isychiȷ̃, Adamantiȷ̃, Gregoriȷ̃, Augustini, Smaragdi, Isidori: uerũ etiã alia authoritate eiusdem Augustini, in libro de pœnitentia.* † Ait enim,

CAN. XLII.

SVnt plures quos peccasse pœnitet, sed nõ omnino, reseruãtes sibi quædam, de quibus delectentur [h]: non animaduertentes Deũ simul mutum & surdum à dæmonio liberasse. Per hoc docet nos [i], nunquã nisi [k] de omnibus sanari [l]. Si enim vellet peccata ex parte reseruari, habenti septē dęmonia, potuit [m] pficere sex expulsis. Expulit autem septem, vt omnia crimina simul eȷ̃cienda [n] doceret. Legionem autē ab alio eȷ̃ciēs, neminem reliquit de omnibus, qui liberatũ possideret: ostendens, quòd etiã si peccata sint mille [o], oportere de omnibus pœnitere. Laudandus est enim dominus, quòd eiecto dęmonio locutus est mutus. Nũquã aliquem sanauit, quem omnino [p] non liberauit. totum enim hominem sanauit in sabbato: quia & corpus ab infirmitate, & animam ab omni contagione liberauit: indicans pœnitentes oportere simul dolere de omni crimine orto in anima & in corpore [q]. scio enim Deũ inimicũ omni criminoso [r]. Quomodo ergo qui crimen reseruat, de alio reciperet veniã? sine amore Dei consequeretur veniam, sine qua nemo vnquam inuenit gratiã: hostis enim Dei est, cũ offendit perseuerãter. Quædã enim impietas ĩfidelitatis est

c Nõ amplius. Potest ergo aliquis nõ pœnitens de mortali, debitã pro eo euadere damnationem. Sed quo sensu hoc dixerat Hierony. super eundem locum ostendit dicēs: quærat hic aliquis, &c. vt j. ea. dist. quærat. quasi dicat, potius hic ostendit, quod qui per temporale supplicium vel flagitiũ non corriguntur, post ea æternaliter puniũtur. agens de depræhenso in adulterio decollato.

d Puniretur. Si vere confiteretur. arg. xxiij. q. v. qd ergo.

e Si illa. verba magistri sunt. quidã dicunt, quod sunt verba Hieronymi vsq; ad illud, quod à ratione. & loquitur non secũdum generalem ecclesiæ consuetudinem, sed particularē alicuius loci. Sed quod sint magistri, patet j. ead. §. authoritas. circa finem.

e Si illa satisfactio. i. pœna quæ ei inflicta pro peccato fuit.

f Imponit. quasi dispensando.

g Non præstetur. s. xxiij. q. v. quid ergo. s. ea. dist. ille pœnitentiam. s. ea. irrisor. & c. qui admissa. s. ea. dist. pœnitētiam agite. s. e. dist. cap. pœnitens.

Sunt plures. CASVS. *Dicit Aug. quem pœnitet, omnino pœniteat: quia Christus nullũ curauit, quem omnino non liberaret, quia liberauit surdum & mutum etiam à dæmonio, & habentem octo dæmonia de omnibus liberauit, & languidum in corpore & anima liberauit. In fine supponit quòd non videtur vere pœnitere, qui non prorumpit in lacrymas, cum pro temporali damno promptus sit ad plangendum.*

h Delectentur. hæc est falsa pœnitentia: vt j. distin. v. falsas.

i Nos nunquam. s. ead. dist. §. Dauid. & cap. ille rex tantus. s. dist. j. §. aliȷ̃ e contra. c. non potest quis.

k Nisi de omnibus. sicut nec liberatur pignus, licet de parte debiti creditori sit satisfactũ. C. de distra. pigno. quãdiu. & dicit lex, quod qui aliquid facere tenetur, faciendo pro parte non liberatur. ff. de verb. obli. in executione. §. penul. & sententia non debet prò parte tenere, & pro parte non. ff. fami. erci. l. in hoc iudicio. ff. de eden. l. j. §. pen. & arg. ad quæstionem an à pluribus excõmunicatus diuersis de causis, possit ab vno absolui sine aliȷ̃s.

l Sanari. & vni [1] non diuersis confiteri. j. dist. v. c. j. circa finem. ar. ff. de arbi. item si vnus. §. item si plures. & l. quid tamen. & l. Labeo.

m Potuit. scilicet sanare septem, non successiue, sed simul.

n Simul eȷ̃cienda. ff. de serui. rusti. prædio. per fundum.

o Mille. Sed nunquid pro vnoquoque mortali peccato septennis pœnitentia est imponenda: arg. s. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. secundum hoc ergo non sufficiet vita hominis ad explendã huiusmodi satisfactionem? Respõ. sine dubio cuilibet mortali septennis pœnitētia debetur: sed tamē quia arbitrariæ sunt huiusmodi pœnitentiæ, arbitrabitur & arctabit eas iudex intra tempus congruum pœnitenti. arg. xxvj. quæsti. vij. tempora pœnitudinis. & s. ea. dist. mensuram.

p Omnino. Not. s. ea. dist. c. Nahum. §. item quod. & cap. adhuc. contra. sed non tunc secus erat cum leprosus esset: ideo de hoc non posset sanari. s. dist. ij. §. fin. in fine.

q Corpore. id est, in anima ministerio corporis. nullum enim peccatum est in corpore tantum, est tamen aliquod voluntatis tantum.

r Criminoso. Cum autem ei qui in vno deliquit, sit inimicus, patet quod talis sit criminosus. [2]

† Alias, pœnitētia.

† cap. ix.

Soolutio partis nõ liberat pignus.

Mat. 12. b

Mat. 16. b

1 Sub. & hoc nos docuit. Archidia.

Marc. 5. a

Matt. 9. d

Pœnitentia septennis cuilibet mortali debetur.

Peccatum nullum est in corpore tantum.

2 Sub. quare non cõsequitur veniam ab ipso Pe. nã nemo potest esse filius Dei et diaboli. s. ea. dist. §. hoc idem vt Christ. ait.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Puritatem. vt scilicet puificet, sicut baptismus.
b Declarare. Secus dicit lex in iudice. C. ad leg. Cornel. de fal. vbi. ff. de officio præsid. l. 1. obseruandum. n. 1. xxiij. q. iij. est iniusta.
c Nonnunquam. Id est, aliquando.
d Amore. vnde Iuuenalis, Ploratur lacrymis, amissa pecunia veris. & alibi: Minore tumultu funera plangãtur nõnunquam.
e Pœniteat. 1. dist. c. quis aliquando. 3. non sunt. & cap. quem pœnitet.
Authoritas. Hæc est decima pars distinctiõis in qua magister intendit probare per Nahũ prophetam, & per Apostolũ, & per Hieron. & per Aug. q̃ si aliquis in hac vita fuerit sufficienter punitus, nõ punitur postea, dũ tamen inter illa flagella conteratur: alioqui incipit hic pœna & p̃tenditur in infinitũ.
Nahum 1. c. secũdum aliam literam. Ioan. de Fant.
f Authoritas. Solvit nunc Gratianus authoritates inductas ad probãdum, q̃ quis agendo pœnitentiã de vno peccato sine alio, veniam cõsequitur de illo, pro quo pœnitentiam agit: & dicit q̃ illæ authoritates intelliguntur de his, q̃ inter ipsa flagella et supplicia p̃sentia pœnitentiam egerunt, & cõmutãtur in bonum: super quos nõ consurget duplex tribulatio. qui vero inter flagella duriores efficiuntur vt Pharao, coniungunt æterna supplicia cum præsentibus. Ad qd inducit sequens cap.
g Breuis. 1. ea. dist. illud. §. ecce cuius. & cap. talis mihi.
h Commutant. in bonũ & charitatẽ, ad verã pœnitẽtiã.
i In cãtico. Moysi

abillo, qui iustus & iustitia est, dimidiam sperare veniam. nam quomodo sine vera pœnitentia inuenit & gratiã? pœnitẽtia enim vera, ad baptismi puritatem a confitentem conatur adducere. Rectè em̃ pœnitens quicquid sordis post purificationem contraxit, oportet vt abluat, saltẽ lacrymis mentis. Sed satis durus est, cuius mentis dolorem oculi carnis nequeunt declarare b. Sed sciat culpabiliter se durum, qui deflet damna temporis, vel mortẽ amici, & dolorem peccati non ostendit in lacrymis. nõ est itaque vt quis excuset se, non habere fontẽ lacrymarũ, qui nonnunquam c ostẽdit lacrymis dolorem amore d tẽporaliũ. Quiẽ ergo pœnitet, omnino pœnitet e &c.
10 Authoritas f illa Nahum prophetæ: Non iudicabit Deꝰ bis, &c. nõ indistinctẽ ostendit omnia quę temporaliter puniuntur, non vlterius à Deo puniẽda. quamuis enim Sodomitas, Aegyptios, Israëlitas, in eremo super eũdem locum dicat Hieronymus temporaliter à Deo punitos, ne in ęternum punirentur: non tamẽ de omnibus generaliter hoc intelligendum est: alioqui cuique sceleroso optandum esset, vt cælesti fulmine percussus, aut aqs submersus, aut à serpentibus vulneratus, p̃ peccatis suis diuinitus interiret, vt æternos cruciatus breuis & momentanea pœna terminaret. Illud etiam Apostoli fal

sum esset, quod de prostratis in deserto in epistola ad Hebræos scribens ait: Propter incredulitatem suam non intrauerunt terrã promissionis. Vbi, probatur, q̃ sicut merito suæ infidelitatis requiem illã amiserunt, ita propter eandẽ infidelitatem, veram requiem æternæ beatitudinis nullo modo intrauerunt. Intelligitur ergo illud Hieronymi de his tãtum qui inter ipsa flagella pœnitentiam egerunt: quam etsi breuem & momentaneã, tamen non respuit Deus. sicut & illud prophetæ, Non iudicabit Deus bis in idipsum: de his tantùm intelligi oportet, quos præsentia supplicia cõmutant h; super quos non consurget duplex tribulatio. qui autem inter flagella duriores & deteriores fiunt, sicut Pharao qui flagellatus i domino durior factus est, præsentibus ęterna connectunt: vt tẽporale supplicium sit eis æternæ damnationis initium.
Vnde Augustinus in cantico k Deuteronomij. † ca. xxxij.

CAN. XLIII.

IGnis succensus est, &c. Hoc est, vindicta hic incipiet, & ardebit vsq; ad extremam damnationem. Deut. 32.

Hoc contra illos notandum est, qui dicunt, non iudicabit Deus bis in idipsum, ad omnia pertinere flagella: quia quidã hic flagellis iudicantur vel emendantur, alij & hic & in ęternum puniuntur, sicut Antiochus & Herodes. Quod autem super eundem locum de adulterio infideli Hieronymus sentire videtur, ex eiusdem verbis falsum esse probat. exemplo enim illius, qui Israëlitas maledixerat, & qui ligna in sabbato collegerat, ostendit parua peccata, breuibus & temporalibus supplicijs purgari, magna verò diuturnis & æternis supplicijs reseruari.
Ait enim: † c. j. Nahũ in comment.

CAN. XLIIII.

QVærat hic aliquis, si infidelis scilicet, Audite exili quæ loquar, &c. cuius cantici est versus ille: Ignis succensus est i furore meo, Hebr. 2. 3. & ardebit vsque ad inferni nouissima.

Ignis succensus.

CASVS. Primo ponuntur verba Moysi in Deutero. quæ talia sũt: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. Secundo ponuntur verba Augustini exponentis verba illa, scilicet præsens pœna continabitur cũ æterna.

k Magna vero. Scilicet quæ temporaliter non puniuntur sufficienter. Nahum 1.

l QVærat. 1. xxxiij. quæstione v. quid ergo. Deus

a Deus bis. Id est, non punit aliquem pro aliquo facto iterum, pro quo sufficienter eum semel punuit.
b Frustrentur. Id est, euitent.
c Mensuras. Id est, scire quibus & quãtis flagellis quæ libet peccata sunt puniẽda.
d Dehinc. Id est, post hanc vitam.
e Lui. i. puniri.
f Culpa leuis. Et tamen mortalis. omnis enim culpa dicitur leuis, quę temporaliter punitur. respectu illius quæ æternaliter: sicut quęlibet pœna temporalis, dicitur leuis respectu ęternæ. 1. ea. dist. vij. c. vlti.
g Compensata. Hic aperte innuit Hieron. grauia peccata de quibus non agitur pœnitentia inter flagella, et hic puniri graui supplicio, & in futuro puniẽda æternaliter: leuia vero quæ hic puniuntur sufficiẽter, pro leui pœna compẽsationem vitæ æternæ recipere h, q̃ in bonis fieri non ambigimus. et in malis fortè ita fit, sed non credo: quia iam remittere tur peccatum quo ad pœnã confitẽdo de vno & non de alio: q̃ negamus. 1. ea. di. §. his authoritatibus.
h Arbiter. Infra de conf. dist. iiij. omnis qui.
i Et si fides. 1. j. q. j. fertur. xxvij. q. j. c. omnes. §. ex his.
k Obijcitur. Hic patet illa fuisse verba magistri. 1. ea. si illa, &c. & 1. ead. §. item opponitur.
l Satisfactio. 3. e. dist. satisfactio.
m Nõ percipitur. Hoc plane videtur velle, q̃ particularis cõfessio facta. s. de vno peccato adueniente charitate incipiat & viuere & valere ad vitam

Culpa leuis est quę temporali et punitur.

Peccata grauia gra agitur pœnitentia inter flagella, et hic puniẽda.

Amos 4. a. Quia temporalis pœna succedit in locũ æternę quã si in recõpensationem. Pet.

deprehensus in adulterio decolletur, quid de eo postea fiat? aut enim punietur: & falsum est hoc qđ dicitur: Non iudicabit Deus a bis in id ipsum in tribulatione. aut non punietur: & oprandum est adulteris, vt impræsentiarum breui pœna puniantur, vt frustrentur b cruciatus æternos.

Ad quod respondemus, Deum ut omnium rerũ, ita & supplicior̃ quoq; scire mensuras c, & nõ præuenire sententia iudicis, nec illi in peccatorẽ exercendæ deesse. hinc d pœnæ auferri potestatem, & magnũ peccatũ magis diuturnos quàm e cruciatibus. Si quis autẽ punitus sit, ut ille in l. ge qui maledixerat israëlitæ, & qui in sabbato ligna collegerat, tales postea non puniri: quia culpa leuis f præsenti supplicio compensata g sit.

Illud autem Gregorij, Pluit dominus super unam ciuitatem, & c. nõ ad crimina ueniam sed ad eius referendum est detestationem: ut ideo pars ciuitatis dicatur esse compluta, quia crimen quod dilexerat, detestari incœpit, nõ q̃ eius veniam cõsequatur. Crimmus autem detestatio, pluuia uocatur: quia ex fonte diuinæ gratiæ cordi nostro instillatur: ut uel sic quisque ad ueram pœnitentiã perueniat, aut eò minus a Deo puniatur, quò diuturniori delectatione peccati, maius sibi supplicium accumulasset. Si uerò ad indulgentiam criminis pluuia referatur, Euangelicæ sententiæ contraire uidetur. si enim propter fraternum odium etiam quæ dimissa sunt replicantur ad pœnam, multò magis quæ nondum sunt dimissa, ad uindictam reseruari probantur. Item si secundum Augustinum, arbiter h suæ uoluntatis non potest inchoare nouam uitam, nisi pœniteat eum ueteris uitæ: quomodo ad nouitatis indulgentiam peruenit, qui odij uetustatem non deposuit? Ad detestationẽ ergo criminis (ut dictum est) non ad eius indulgentiam, pluuia illa pertimere probatur. Item illud Ambro. Et si fides i de sit, pœna satisfacit: non de ea fide intelligitur, de qua dicitur: Fides sine operibus mortua est: Iacob. 2. b fides de ea intelligitur, de qua Apostolus ait: Omne quod non est ex fide, peccatũ est, id est, omne quod fit contra conscientiam, peccatum est. Deest ergo fides, cùm non subest conscientia peccati. Sed quia delicta omnia nullus intelligit, est aliquando peccatum in homine, cuius non habet conscientiam: unde Apostolus ait: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Cuius ergo peccati deest conscientia, illius pœna si patienter feratur, satisfacit & releuat grauatum. Roma. 14. 1. Cor. 4. a

Quod autem in fine obijcitur k, si satisfactio l illa fuit, ueniam impetrauit: si autem ueniam non impetrauit, satisfactio non fuit: si autem satisfactio nõ fuit, adhuc sibi pœna imponenda est: non procedit argumentatio. Satisfactio nunquam est, dum ipsius causa peccati excinditur, & eius suggestionibus aditus non indulgetur. sed ius fructus non percipitur m, impeditus peccato quod non deseritur: percipietur autem cùm eius pœnitentia fuerit subsecuta: sicut ad lauacrum fictè accedens, regenerationis sacramentum accipit, non tamen in Christo renascitur. renascitur autem uirtute sacramenti, quod perceperat cùm fictio illa de

Bona in fine charitatis peccato facta, quoad nec illa nec ista vita, quoad lẽs nisi ad bonũ, temporale vel ad illud strandũ, vel ad incommodum vitandum, vel ad minorẽ pœnam subeũdam. Ad ber. Arc.

2 Vt j. eo. c. auendum xxij. qõ. ij. si quęli

Universidad de Deusto Biblioteca

Ad excusandum vero magistrum, dicimus quod intellexit eam ad hoc valere quod vlterius ei pro illo peccato non iniungitur à sacerdote satisfactio alia: vt ĩ.e.§. item opponit. ver. si illa satisfactio. sicut baptizatus licet fictè, nõ rebaptizatur. de cõse. di. iiij. solet. quod tamẽ R. negat sed melius distinguitur sic. Bona opera cũ charitate facta, et postea mortificata per peccatũ, reuiuiscũt iterũ per charitatẽ ad vitam aeternã cõsequendã: & sic facta olim sine charitate reuiuiscũt, & valẽt tãtum ad tẽporale praemiũ, vel ad minus suppliciũ subeundũ, ad idem valent bona facta cũ charitate, et postea per peccatũ mortificata si hõ nunquã ad charitatem redeat. scdm primum membrũ intelligũtur illae duae authoritates. ĩ.e.c. piũ. & c. si quãdo, &c. Et intellige quod in alio tẽpore fecerunt bona, s. cũ erant boni; in alio tẽpore mala, s. cũ erant mali. Vel si dicatur quod eodẽ tẽpore, intelliguntur ille authoritates iuxta secũdũ membrũ[1]: secundũ quod duplicẽ intellectũ magister innuit supponendo aliam solutionẽ ibi, quanquam, &c. secundũ tertium membrum loquitur Ezechiel dicens: Si auerterit &c. & Grego. in c. hoc nobis maxime. ĩ. iiij. dist. §. finis. Huiusmodi ergo bona sine charitate facta & bona in charitate facta, quae comitatur mortalis culpa quã nõ delet sequens poenitentia, ad sensum temporalis cõmodi vel minoris poenae proficiunt, non ad vitae aeternae fructum, ad quẽ proficiunt facta cũ charitate & mortificata per peccatũ si post ea redit ad charitatem. Hanc di. magister innuit. ĩ. di. iiij. §. finis. Alij dicunt, quod nũquam reuiuiscunt quo ad vitam aeternam, sicut nec mala quo ad poenam aeternam; secundum quos ponit hic magister tres opiniones. Item in hac opinione est R. G. & Hug.

a Pium est. Remuneret. Praemio aeterno. & secundũ hoc est aliud in bonis, aliud in malis quae nõ reuiuiscunt. Vel de temporali bono intelligitur, vel de minori poena in alia vita. Has tres opiniones ponit magister. Lau.

b Bonum. Post illud bonum. L.

ADDITIO. i. In illo qui post id bonum peccauit & post ea redit ad gratiam, qui diligitur ad remissionem aeternam. P.

Quãquã. Haec est xj. ps di. ĩ qua dicit, quod nullũ bonũ irremũeratũ, nullũ malũ impunitũ. Io. de F. Et hoc pbat per tres authoritates.

c Cauendum. i. vitandum.

d Diues iste. De quo hic agitur.

e In praesenti. tm̃.

Bona mortificata reuiuiscũt, sed non mortua.

corde eius recesserit ueraci poenitentia. † c. xliij.

Sicut etiam Augustinus scribit in libro de poenitentia.

CAN. XLV.

Pium est credere, & nostra fides hoc expostulat, vt cum gratia Christi destruxerit mala priora in homine, etiam remuneret a bona. Et cũ destruxerit quod suum non inuenit, amat & diligit bonum b quod in peccante plantauit.

Ex hoc sensu illud etiam Hieronymi dictũ videtur. † ca. xv. in Aggeũ.

CAN. XLVI.

Si quando videris inter multa mala opera facere peccatorem quenquam aliqua quae iusta sunt, non est tam iniustus Deus, vt propter mala multa obliuiscatur paucorum bonorum.

1 Sed quod bona opera facta, cũ quis nõ est in charitate, imo facit mala eodem tẽpore, prosunt non quoad vitam aeternã, sed ad temporale commodũ vel ad minus supplicium subeundum.

11 *Quanquã memoria bonorum, ad praesentem remunerationem poßit referri: sicut Gregor. in homilia de diuite & Lazaro scribit.*

CAN. XLVII.

Cauendũ c nobis est, vt si forte aliqd boni agimus, in praesenti seculo remuneratione non accipiamus: ne forte dicatur nobis: Receperũt mercedem suã. (Matt. 6. a) Nisi enim diues iste d aliquod bonum egisset, vnde in praesenti e seculo remunerationem accepisset, nequaquam Abraham ei diceret: Recepisti bona in vita tua. (Lucae 16. f)

Item Ioannes Chrysostomus. † Homil. 17. ad Pet. Antioche.

CAN. XLVIII.

Quid ergo f turbamur? nemo videns malignos g prosperitatẽ habere, turbetur. non est hic retributio malignitatis, neq; virtutis: ac si aliquando contingat, vt aliqua sit retributio vel malitiae vel virtutis, non tamen secundum quod dignum est, sed simpliciter veluti quidam gustus iudicij, aut iustitiae: vt qui resurrectionem h nõ credunt, talibus doceantur. Quando itaq; videmus malignum ditescere, non subruamur: & quando videmus bonos mala pati, non turbemur i. Illic corona, illic supplicia.

Mali hic prosperantur, & boni patiuntur.

Est & alia ratio, quia non potest vel malus in omnibus malus esse, sed habet aliqua bona: neq; bonus k in omnibus esse bonus, sed habet aliqua peccata. Cùm ergo prosperitatem malus habet, malo capitis sui est. Cùm enim pro illis paucis bonis retributionem hic accipit, illic iam plenius punietur. Potest etiam referri memoria bonorum ad mitiorem poenam habendam, vt bona quae inter multa mala fiunt, non proficiant ad praesentis vitae vel futurae praemiũ obtinendũ, sed ad tolerabilis extremi iudicij supplicium subeũdum: sicut de fide & caeteris, quae sine charitate habentur.

f Quid ergo. CASUS. *Si videamus malos prosperari, et bonos aduersitatẽ pati, nõ debemus turbari: quia nõ est vera retributio boni vel mali. nã saepe punitur hic innocẽs, et extollitur qui nõ meruit. sed hic ostenditur quod in futuro erũt praemia et poenae: quod quidã nõ cõcedunt. et praeterea in bonis sunt aliqua mala digna puniri, & in malis aliqua bõa digna remunerari. Vltio dicit, quod cũ malus hic remũeratur, malo capitis sui fit, quia in futuro punietur, nec poena eius mitigabitur.*

g Malignos. Nã vt dicit Claudian⁹: Tollũtur in altũ, Vt lapsu grauiore ruãt.

h Qui resurrectionẽ. Negantes. s. retributionẽ eorum, quae quisq; in corpore gessit. Laur.

2 Quodtamen negãdũ nõ est. extra de sum. tri. c. j. Archi.

i Non turbemur. In alia vita.

k Bonus. C. de vete. iu. enu. l. j. §. his itaq; tollitur.

Si quis

Augusti. scribit in lib. de poenitentia dicens:

CAN. XLIX.

Si quis autem non habens charitatem, quae pertinet ad vnitatem spiritus, & vinculum pacis, quo catholica ecclesia congregata connectitur, in aliquo schismate cõstitutus, ne Christum neget, patitur tribulationes, angustias, famem, sitim, nuditatem, persecutionem, pericula, carceres, vincula, tormenta, gladium, & flammas, bestias, vel ipsam crucem timore gehennae & ignis aeterni: nullo modo ista culpanda a sunt, imo verò & haec laudanda est patientia. non enim dicere poterimus melius ei fuisse, vt Christum negando nihil eorum pateretur, quae passus est confitendo: sed existimãdum est fortasse b tolerabilius ei futurũ iudicium, quã si Christum negando nihil eorum pateretur. Vnde illud quod ait Apostolus: Si tradidero corpus meum, ita vt ardeã, charitatem autẽ non habuero, nihil mihi prodest. nihil proedsse intelligit ad regnum caelorum obtinendum, non ad extremi iudicij tolerabilius supplicium subeundum. & infrà. Haec propter charitatem dicta sunt, sine qua c in nobis esse non potest vera poenitentia: quoniam est in bonis charitas Dei, quae tolerat omnia. (Ephes. 5. a; 1. Cor. 13.)

Poenitentia perseuerãti in peccato an sit vtilis.

12 *Poenitentia ergo (ut ex praemißis apparet) nulli in peccato perseueranti utilis est* d*, non tamen alicui deneganda est: quia sentit fructum eius, cum alterius criminis poenitentiam egerit. Sic itaque poenitentiae definitio & caeterae authoritates sibi consonantes negant eum agere poenitentiam, qui perseuerat in crimine, utilem uidelicet sibi & fructuosam. Illud autẽ Ambrosij,* † *Poenitentia semel usurpata, nec uerè celebrata, & fructum prioris aufert, & usum sequentis amittit: de solenni poenitentia intelligitur: quae cum nõ uerè celebrata fuerit, et fructum prioris, id est, suijpsius secuturam praecedẽtis amittit, quia ueniam quam impetrare potuit, contempsit: & usum sequentis aufert, secundũ consuetudinẽ quarundam ecclesiarum, apud quas poenientiae solennitas non iteratur. De hac eadem poenitentia illud etiam intelligitur, Non est secundus locus poenitentiae.*

† De poeniten. lib. ij. cap. xj.

DISTIN. IIII.

1 *Quia uerò* e *multorum authoritatibus suprà monstratum est, poenitentiam uerè celebrari, & peccata uerè dimitti ei, qui aliquando in crimẽ recasurus est: quaeritur an peccata dimissa redeant? Huius quaestionis diuersorum uaria est sentẽtia, alijs asserentibus, alijs contra negantibus peccata semel dimissa, ulterius replicari ad poenam. Quòd autem peccata semel dimissa redeãt multorum authoritatibus probatur: quarum*

a Si quis autem. Culpanda. Supra j. q. j. teneamus.

b Fortasse. Nota est assertionis. supra. xiij. q. ij. temporis. ĩ. xc. dist. neque ad Cain. ĩ. j. q. j. vide cõtra. sed ibi de ijs, qui arrogãter hoc faciunt, hic de ijs qui in faciendo zelum Dei habẽt, et si non secundũ scientiam diuinam.

c Sine qua. Supra di. ij. ca. vt cognouerunt. §. opponitur. cap. fugerat.

Poenitentia. Haec est xij. pars distin. in qua soluit magister, & bene secundum Io. de Fan.

d Vtilis est. Quo ad poenã aeternam vitandam, vel quo ad vitam aeternam obtinẽdam, sed vtilis est quo ad poenam temporalem: quia ecclesia iterũ ei non imponet satisfactionem pro illo peccato[1], nec ille tenetur amplius confiteri. si tamen digne poenituerit omnium peccatorũ, debet illud peccatum confiteri ecclesiae scilicet peccatum simulatiõis quo decepit ecclesiam. Et nota, quod illud peccatũ primũ de quo satisfecit sine charitate, nõ remittitur antequam incipiat habere charitatem. tunc enim statim deletur. ĩ. e. §. illud autem. versus finem, &c.

1 De hoc etiam legitur & no. ĩ. ead. §. illud. in fin. ibi videas. et quod dicit ista gl. de verbo ad verbũ approbat Pet. vsque in finẽ. & idem Hu. & Laurẽ. quorũ fuit ista gloss. Archi.

Quia vero. Haec dist. diuiditur in septem partes. In quarum prima probat per septem authoritates, quod peccata redeunt. Secũda ibi, Eorũ vero. Tertia ibi, Verũ. Quarta ibi, Finis ergo. Quinta ibi, Qui autem. Sexta ibi, Verum illa. Septima ibi, Antiqua. Io. de Fant.

a Quia vero. Hic incipit quarta dist. in qua tractatur, an peccata semel dimissa iterũ redeant. Et quidam simpliciter dicunt, quod redeant, non solum quo ad reatum, sed etiam quo ad essentiam & poenam. & in hoc videtur declinare G. ĩ. e. dist. §. vltimo. sicut & actio semel perempta restituitur. ff. si ex nox. causa aga. sed alio iure. in fin. Praeterea sicut bonum reuiuiscit per gratiam sequẽtem, quod prius mortificatur per culpam ita mala mortificata per gratiam reuiuiscunt per culpã iteratatam. ĩ. dist. proxi. capi. pium. & capi. si quando. Alij dicunt, quod non redeũt illa, sed alia eiusdem generis. cum enim forte simile cõmittimus, redire dicũtur quadam similitudine, sicut flores redeunt in vere. Tertij dicunt, peccatum redire tantũ propter vnum istorum quatuor criminum, scilicet propter odiũ fraternũ: vt in Euangelio, Serue nequam, &c. Itẽ propter crimen apostasiae: vt ĩ. ea. quicunque. Item propter poenitentiam poenitentiae. ĩ. xxij. quae. iiij. sunt qui opes. Item propter contemptum poenitentiae. ĩ. distinct. iij. Si Apostolus. Alij dicunt quod nullo modo redeunt, argu. xxiij. q. iiij. si illic. 50. dist. miror. nec est ita in malis, vt redeant sicut in bonis. arg. de consec. distinct. iiij. quamuis. et hoc credo catholice dici. Dicuntur tamen redire, quia remissiõis beneficiũ sequenti culpa amittimus ob ingratitudinem. ĩ. distinct. proxi. §. hac authoritate. versic. pen. Nam perinde priuatur quis gloria, (Psal. 108.)

Peccata semel dimissa an redeãt, sũt opiniões.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ria, propter sequens delictum. ac si nulla peccata essent dimissa: vt .j. distinctione v. fratres. Pœnitentia enim duo facit, pœnam tollit, & gloriam acquirit: vt .v. dist. .j. §. alij eo contra. c. ecce. Authoritates autem quæ videntur dicere quod redeant, hoc sonant, q̃ ita punitur quis pro se quẽtibus, ac si nunquã ei dimissa fuissent. Procedit autem Gratianus in hunc modum. Primo inducit authoritates quod peccata dimissa redeant, vsque ad §. eorum. Secundo notat circa peccati dimissionem duas opiniones eorum, qui dicũt peccata redire. Tertio allegat pro aduersa parte, q̃ non redeant: & sic determinat distinctionem. Laur.

Mat.18.d

† Psalm. cviij.

a Dimisi tibi. Quoniã rogasti me. nõ ne ergo oportuit

Psal.102. & te misereri cõserui tui, sicut & ego misertus sum tui? & iratus dominus tradidit eum tortoribus, quousq; redderet vniuersum debitum. sic & pater meus cœlestis faciet vobis, id est, repetet à vobis dimissa. & in hoc facit ad propositum. L.

Serue nequam. Historia legitur in Euãgelio, serue nequam omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me: nonne ergo oportuit & te misereri cõserui tui, sicut ego tui misertus sum? & iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quousq; redderet vniuersum debitum. sicque pater meus cœlestis faciet vobis si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. Omnia autem quæ sequuntur vsque ad §. eorum. plana sunt. scilicet si Iudas. & §. considerandum. & capitulo, constat. dimitte. & reuertar. quæcunque. peccatum. & eapter te videre poteris. Non autem in æternum, supple redditur.

† libr. j. dialog. ca. 6o.

prima est illa prophetæ: In memoriam redeat iniquitas patrum eius. Secunda illud Euangelij: Serue nequam, omne debitum dimisi tibi. Deinde in libro psalmorum Augustinus ait:

CAN. I.

SI Iudas tenuisset illud, ad quod vocatus est, nullo modo ad eũ vel sua [b] præterita, vel parentum [c] iniquitas [d] perueniret. qui a ergo non tenuit adoptionem in familia Dei, sed iniquitatẽ [e] vetusti generis potius elegit, rediit iniquitas patrum eius in conspectu domini, vt in eo etiam ipsa puniretur.

Item Rabanus, tradidit eum tortoribus, &c.

CAN. II.

COnsiderandum est, q̃ dicit vniuersum debitum: quia nõ solùm peccata quę post baptismum homo egerit, reputabuntur ei ad pœnam, verùm etiam peccata originalia [f] quæ in baptismo ei dimissa sunt.

Item Gregorius, ex dictis Euangelij. †

Sed iniquitatem. Id est, auaritiam, quam primi parentes eius egerunt, vel originalia peccata. Lau.

Originalia. Peccatum originale ita dicitur reputari: quia ita punitur pro sequentibus, ac si dimissum non esset, argumentum infra ead. qui recedit. & ita de alijs dic. Sed quare dicit pluraliter originalia, cum vnum solum sit originale? ponit plurale pro singulari. argu. ff. de origi. iur. l. ij. §. exactis deinde regibus, id est, rege.

Vel propter diuersos effectus, quos habet in hominibus originale: quos habet enim facit inuidos, quosdam luxuriosos quosdam auaros, &c. Item sicut concupiscentia facit puerum concupiscibilẽ & adultum concupiscentem: sic et superbia facit puerũ superbilem, & adultum superbientẽ. Vel pluraliter ponit propter varias appellationes quas habet. dicit enim lex membrorum, stimulus carnis, angelus Satanæ, lãguor naturæ, fomes peccati, &c. facit .x. dist. vj. sed pensandum. palea.

Ptim originale habet effectꝰ in hominibus.

CAN. III.

COnstat, quia si quid in nos delinquitur, ex corde nõ dimittimus: & illud rursus exigitur quod nobis iam per pœnitentiam dimissum [h] fuisse gaudebamus.

Item Augustinus in Homilia prima.

CAN. IIII.

DIxit dominus: dimitte, [i] & dimittetur tibi: si ego prius dimisi, di mitte vel postea. nã & si nõ dimiseris, reuocabo te: & quicquid dimiseram, replicabo tibi.

Item.

CAN. V.

QVi diuini beneficij oblitus, suas vult vindicare iniurias, non solùm de futuris peccatis veniam non merebitur: sed etiam præterita quæ iam sibi dimissa credebat, ad vindictam ei replicabuntur. [k]

Item Beda super Lucam. †

CAN. VI.

RUertar [l] indomũ meam, vnde exiui. Timẽdus est iste versiculus, nõ exponendus [m] ine culpa quã in nobis extinguendo vult & prout vult in homine operatur. Exponendo ergo hic prius dimisi, id est, prius me dimissurum obtuli, quantum in me est: quia benefacere Deus paratus est. Vel ad originale peccatum refertur hoc quod sine merito hominis à Deo remittitur. Vel ad parabolam Euangelicam de seruo, cui dominus decem millia talenta remisit, priusquam ille conseruo suo quinquaginta.

† lib. iiij. cap. xl vij. cõment. in Lucam c. xj

Peccati dimissio & eiusdẽ remissio simul fiunt.

[i] DIxit Dominus: dimitte. Id est, habilem te ostende ad suscipiendam gratiam.

[k] QVi diuini. Replicabuntur. Expone vt supra, hoc est, ita damnabitur ac si non essent dimissa. & ita expone omnes has authoritates infra, de consec. dist. iiij. c. quomodo. Laur.

[l] RUertar. Hæc sunt verba Satanæ.

[m] Non exponendus. Vigesimaseptima quæstione prima, de viduis.

Non

[a] QNos vacantes. A bonis operibus.

[b] Vacunq;. Omnium. etiam prius dimissorum.

[c] PEccatum. Redditur. id est, punitur.

Eorum vero. Hæc est secunda pars distinctionis, in qua probatur deuenit & secũdũ præsentem tantum iustitiam dimittẽtur, nõ tamẽ vere, sicut nomina discipulorum qui recesserunt. loã. de Fant.

[d] Eorum, &c. Id est, qui dicunt peccata redire dimissa, duas ponit G. opiniones, quæ potius in verbis differunt, quam in sensu: quidem enim dicũt peccata dimissa redire, dimissa inquam secundum iustitiã, nõ secundum præscientiam. Alij dicunt redire peccata dimissa pure & plene, siue p baptismum, siue per pœnitentiam. Vt ergo ista intelligãtur, & qualiter hæ opiniones conueniant, notandum est quod prædestinationis, siue præscientiæ, quia & sub nomine præscientiæ includitur prædestinatio, duplex est effectus, scilicet & in tempore iustificare, & æternaliter gloriam tribuere. Quo ad primum effectum operatur Deus quandocunque in hac vita peccata dimittit, & est hoc secũdum iustitiam peccata dimittere. Quo ad secundũ effectũ, quando sic peccata dimittit, ne finaliter peccatum redire patiatur, vt ad beatitudinem ducat: & hoc est secundũ præscientiam peccata dimittere. Qui ergo finaliter ad peccatũ reuertitur, non secũdum præscientiam, sed secundum iustitiam, remissionem peccatorum consecutus est. & hoc est quod hic tangit G. & .j. eod. §. finis. Et sic patet duas prædictas sententias non esse cõtrarias: quia cui peccata dimittuntur secundum iustitiam, plene & pure ei dimittuntur. .j. eo. §. vlti. L.

Præscientię duplex est effectꝰ.

[e] Alij dicunt. Hanc differentiam opinionum nõ ponit magister nisi vt tractet de prædestinatione, non quod sibi in aliquo contradicant. Hoc alij, respicit aliud alij, quod inuenitur .j. eo. §. finis.

Iustitiam. Præsentem, quæ eis confertur, quibus peccata dimittuntur. H.

[f] Præscientiam. Ab æterno enim præsciuit Deus talem dimissionem non valere eis ad vitam æternam, nec vsque in finem durare.

Loan. 6. g

Psalm. 90.

eius: quos tamẽ diuina præscientia, nunquam suis annumerauerat. Hinc etiam Dominus ait Moysi: Si quis peccauerit ante me, delebo eum de libro uitæ: secundum iustitiam iudicis, ille peccãdo dicatur deleri, qui secundum præscientiã numquam fuerat adscriptus. Hinc Augustinus in epistola ad Corinthios. Sed non in pluribus [k] eorum beneplacitum est Domino. & si in aliquibus, communia omnibus sunt omnia sacramẽta. sed non communis gratia: ita & nunc baptismus est communis. sed non uirtus baptismi.

1.Co.10.a

3 *Verum hoc de fictè accedentibus, uel de his, qui extra ecclesiam baptizantur, intelligitur: qui sacramenti quidem integritatẽ accipiunt, uirtutem uerò eius minimè assequuntur. Paruulis uerò uel adultis plena fide accedentibus [l] omnia peccata remittuntur, etsi aliquando recessuri à bono in malum uitam finẽ finituri.*

Vnde Augustinus in libro de correptione & gratia. †

CAN. IX.

SIex bono [m] in malũ efficientes bona voluntia diuina: sed illam nemo potest habere vel mereri: ergo Deo non apponente gratiam ex necessitate peccabunt isti: ergo per liberum arbitrium non debet eis tale peccatum imputari. Ad quam obiectionem & cõsimiles cum Augustinus non responderet sed exclamaret O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quã incomprehensibilia sunt iudicia Dei, & inuestigabiles viæ eius: deridebant eum. His itaque præmissis

[g] Psãm originale habet effectꝰ in hominibus.

[h] Mille casuri. id est, pauciores q̃ credunt se cum Domino iudicaturos.

[i] Et decem millia. id est, plures qui crediderunt se sessuros ad dexteram Dei, id est, in æterna beatitudine. Plures enim sunt, qui credunt se saluandos, quam qui credunt se iudicaturos cum Domino. & ideo illi designantur maiori numero, isti minori.

Exo. 32. g

[k] Sed non in pluribus. Plures illorũ non placuerũt Domino, etsi aliqui eorum, &c.

1.Co.10.a

Verum hoc de fictè. Hæc est tertia pars distinctionis, in qua probat quod de fictè pœnitentibus intelligat quod dictum est, quibus peccata non dimittuntur. de alijs non potest intelligi quãuis postea sint casuri. Ioannes de Fantu.

[l] Accedentibus. Supra prima, quæstione prima. ficut fidei. Hugo.

[m] SIex bono. Casus huius capit. colligi videtur ex illis duobus. .j. de consecr. distinctio. ij. .j. cap. vlti. & xxxiij. quæstio. iiij. quidam. versi. Pelagiani. nam isti Pelagiani dicebãt, quod sine gratia Dei per liberum arbitrium quis possit bonum operari. & sic obijciebant Augustino, dicis o Augustine quod non potest quis cum ad adultã ætatem peruenerit, bene operari sine gratia Dei? ergo Deo non apponente gratiam ex necessitate peccabunt isti: ergo per liberum arbitrium non debet eis tale peccatum imputari. Ad quam obiectionem & cõsimiles cum Augustinus non responderet sed exclamaret O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quã incomprehensibilia sunt iudicia Dei, & inuestigabiles viæ eius: deridebant eum. His itaque præmissis

Error Pelagianorum.

† ca. vij. cum tribꝰ q̃ & lib. de bono p. cuerã. ca. 18. & li. de prædestinat. sanct. capi. viij. C. M.

diuidit

luntate moriuntur [a]. respõdeant si possunt, cur illos Deus, cùm fideliter & piè viuerent, non tũc de vitæ huius rapuit periculis, ne malitia mutaret intellectum eorũ, & ne fictio deciperet animas eorum. vtrum hoc in potestate [b] non habuit, an eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horum [c] nisi peruersissimè ac insanissimè dicitur. Cur ergo non fecit respondeant [d], qui nos irrident quando in talibus rebus exclamamus, Quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Neque enim hoc non donat [e] Deus quibus voluerit: aut verò scriptura illa mentitur, quæ de morte velut immatura hominis iusti ait: Raptus est [f], ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animũ eius. Cur igitur hoc tam magnum beneficiũ alijs dat Deus, alijs non dat, apud quem non est iniquitas, neque acceptio personarum, & in cuius potestate est, quãdiu quisque in hac vita maneat, quæ tentatio dicta est [g] super terram? Sicut ergo [h] cogũtur fateri donum Dei esse, vt finiat homo vitam istã, antequam ex bono mutetur in malum: cur autem id alijs donetur, alijs non donetur, ignorant: ita donum Dei esse in bono perseuerantiam secundum scripturas, de quibus testimonia multa iam posui [i], fateantur nobiscum: & cur alijs detur, alijs non detur, sine murmure aduersus Deũ dignentur ignorare [k] nobiscũ. Nec nos moueat, quòd filijs suis [l] quibusdã non dat Deus istam perseuerãtiã. Absit enim vt ita sit [m], si de illis prędestinatis essent, & secundum propositũ vocatis sanctis, qui verè sunt filij promissionis. Nam cum isti [n] piè viuunt, dicuntur filij Dei [o]: sed quia victuri sunt impiè, & in eadem impietate morituri, non eos dicit filios Dei [p]. Præsentia enim sunt filij Dei, qui nõdum sunt nobis [q], & sunt iam Deo: de quibus Ioannes [r] Euangelista ait: Ioan.11.g Quia Iesus erat moriturus pro gente: & nõ tantùm pro gente, sed etiam vt filios Dei [s] dispersos congregaret in vnum [t]: quod vtique credēdo futuri [v] erant per Euangelij prædicationem: & tamen, antequam esset factum, iam filij Dei erãt in memoriali patris sui, inconcussa stabilitate conscripti. Et sunt rursus quidam, qui filij Dei, propter susceptam vel temporaliter gratiam dicuntur à nobis [x], nec sunt tamen filij Dei: de quibus ait idem Ioannes, 1.Ioan.2.c Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: quòd si fuissent ex nobis, permansissent vtique nobiscum. Non ait, Ex nobis exierunt, sed quia non manserunt nobiscum, iam non sunt ex nobis: verum ait, ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: hoc est, & quando videbantur ex nobis, non erant ex nobis. Et tanquam ei diceretur, vnde id ostendis? quòd si fuissent ex nobis (inquit) permansissent vtique nobiscum: filiorum Dei vox est. Ioannes loquitur, in filijs Dei loco præcipuo constitutus. Cùm ergo filij Dei dicuntur, de his [y] qui perseueran-

diuiditur capitu. in tres partes. In prima parte ponit Augusti. casum, in quo & ipsi exclamare Sapiē.4.c compelluntur, propter rationis defectum: scilicet cur Deus bonos quos scit à bono recessuros, & in malo morituros, non prius tollit de medio, quã malitia immutētur, & quare quibusdã perseuerantiam dat in bono, quibusdã non, cum apud eum nõ sit iniquitas, nec personarum acceptio: vt extra de iu di. nouit. In secũda distinguit inter Rom.11.d filios Dei nũcupatione sola, & veros filios. cuius occasione exponit illud Ioan. Ex nobis exierunt, &c. In tertia dicit, quod perseuerãtiam in bono vsque in finē dat Deus solis prædestinatis. Et huius occasione Sapiē.4.c interseruit quod quidam discipuli Christi sunt veri, quidã nuncupatiui tantũ. Hug.

Ex bono. id est, ex bona voluntate. vel bonum refertur ad bonum exterius, similiter & malum ad interius in volũtate, & tunc subauditur moriuntur.

[a] Moriuntur. hoc est dicere deficientes à bono moriuntur.

[b] In potestate. vt imperet. H.

[c] Horũ. Imo per- Iob.7.a seuerantia in bono, donũ Dei est. Laur.

[d] Respondeant. s. xxiij. quæstio. iiij. de Tyrijs.

[e] Hoc non donat. id est, donat. arg. ff. de verb. signi. duobus. donat dico secundum hoc, scilicet mori vel rapi. & est sensus huius literę, hoc donat quibus voluerit: aut scriptura mentitur. sed hoc nefas est dicere: vt xxiij. qõ. v. quid ergo. Laur.

[f] Raptus est. xxiij. quæstio. iiij. ea viu- dicta. H.

[g] Dicta est. à Iob. s. dist. ij. §. item secũdum. & cap. si enim inquit. versicu. quid enim. L.

[h] Sicut ergo. Suspēditur istud sicut, vsque ad versi. illũ, cur alijs. L.

[i] Posui. in alia parte capitu. quod non est hic. L.

[k] Ignorare. ff. de legi. non omnium.

[l] Filijs suis. p præsentem iustitiam.

[m] Vt ita sit. Scilicet quod nõ det. id est, subtrahat perseuerantiam.

[n] Nam cum isti. Quibus Deus non dat perseuerantiam vel prædestinationem. L.

[o] Filij Dei secundum præsentem iustitiam.

[p] Filios Dei. secũdum prædestinationem. Lau.

[q] Nobis. secundũ expositionē & opinionem nostrã. B.

[r] Ioannes Euangelista ait. in Euangelio, scilicet in verbis quæ sequuntur. Laur.

[s] Dei. prædestinatione.

[t] In vnum. Id est, vnitatē fidei. Laur.

[v] Futuri. Id est, filij Dei per gratiã. Laur.

[x] A nobis. Id est, inter nos. Ioan.

[y] De his. illis scilicet qui nõ de his. id est, de istorũ numero qui, &c.

Perse

tiam non habuerunt, ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: & addũt: Quoniam si fuissent ex nobis, permansissent vtique nobiscũ: quid aliud dicunt nisi non erant filij Dei, etiam quando erant in professione et in nomine filiorũ Dei? non quia iustitiã simulauerũt: sed quia in ea non permanserunt. neq; enim ait: nam si fuissent ex nobis, verã & non fictã iustitiam tenuissent vtiq; nobiscum, sed si fuissent (inquit) ex nobis, permansissent vtique nobiscũ. in bono illos volebat proculdubio permanere: erant itaq; in bono, sed quia in eo non permanserũt, id est, non vsq; in finem perseuerauerunt [a]: nõ erãt (inquit) ex nobis, & quãdo erant nobiscũ: hoc est nõ erant in numero filiorũ, etiam quando erãt in fide filiorũ: quoniã qui verè sunt filij Dei, pręscripti et prędestinati sũt cõformes [b] Roma.8.f imaginis filij Dei [c], & secũdum propositum, vocati sunt sancti, vel electi essent. non enim perit filius promissionis, sed filius perditionis. fuerũt ergo isti ex multitudine vocatorum: ex electorũ autem paucitate nõ fuerũt. non ergo [d] filijs suis prædestinatis Deus perseuerantiam non dedit: haberent enim eã, si in eorum filiorũ numero [e] essent. & quid haberent, quod non accepissent secũdum Apostolicam [f] verámq; sententiam? ac per hoc tales [g] filij filio Christo dati essent [h]: queadmodum ad patrem ipse dicit: Vt omne quod dedisti mihi, non pereat [i], sed habeat vitam æternam. hi ergo Christo intelliguntur dari, Ioann.6.d qui ordinati sunt ad vitam ęternam. Ipsi autem illi sunt prædestinati, & secundum propositũ vocati sancti, quorũ nullus perit: ac per hoc nullus eorum ex bono in malum mutatus, finit hãc vitã: quoniam sic est ordinatus, & ideo Christo datus, vt nõ pereat, sed habeat vitam æternã. & rursus quos dicimus inimicos eius, vel paruulos filios inimicorũ eius, quoscũq; eorũ sic regeneratus est, vt in ea fide quæ per dilectionē operatur vitã finiant: iam & antequam hoc fiat, in illa prædestinatione filij eius sunt, & dati sunt Christo filio eius vt nõ pereant, sed habeãt vitam æternam. deniq; ipse saluator ait: Ioann.8.d Si manseritis in verbo meo, verè discipuli mei eritis. nunquid in his computandi sunt illi, de quibus Euãgelium sic loquitur, vbi cùm dominus commendasset manducantem carnem suam, & bibentē sanguinem suum: ait euangelista, Ioann.6.f Hoc dixit [k] in synagoga docēs in Capharnaum. multi ergo ex discipulis eius audientes dixerunt: Durus est hic sermo: quis potest eum audire? Sciens autē Iesus apud semetipsum, quia murmurabãt de hoc discipuli eius: dixit eis: Hoc vos scandalizat? si ergo videritis filium hominis ascendentem vbi prius erat [l]. Spiritus [m] est qui viuificat: caro autem non prodest quicquam. Verba quę ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt. sed sunt quidam ex vobis, qui non credũt. Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent credentes, & quis esset eum traditurus: & dicebat: Propterea dixi vobis, quia nemo venit ad me, nisi fuerit ei datum à patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iam cũ illo non ambulabant. Ibidem. Nunquid non & isti discipuli appellati sunt loquente Euangelio? et tamen nõ erant veri discipuli: quia non remanserunt in verbo eius, secũdum id quod ait: Ioann.8.d Si manseritis in verbo meo, verè mei discipuli eritis. Quia ergo non manserunt, non habuerũt perseuerãtiam, sicut nõ verè discipuli Christi, ita nec verè filij Dei fuerunt, etiã quando esse videbantur, & ita vocabantur. Appellamus ergo nos, & electos Christi discipulos, & Dei filios: quia sic appellandi sunt, quos regeneratos piè viuere cernimus sed tunc

Perseuerãtia laudatur.

[a] Perseuerauerũt. i. vsq; in finem non perseuerauerũt. vnde Ouidius: sed. s. vltima semper Expectãda dies homini est. diciq; Beatus Ante obitũ nemo, supremaq; funera debet. Argue prodesse modicum quod desinit esse. Quod non durabit, cõmoda parua dabit. Et no. aliquem nõ debere dici permanētem vel perseuerantē, qui vsq; in finē non perseuerauerit licet longo tempore in operibus charitatis existat. s. di. prox. incassum. H.

[b] Conformes. Puritate vitæ modo, & postea beatitudine. Lau.

[c] Imaginis filij Dei. Id est, filij qui est imago patris vsquequaque eadem cum patre.

Ordo literæ.

[d] Nõ ergo. Sic ordina, ergo filijs suis non prædestinatis Deus perseuerantiam non dedit. L.

[e] Numero. Secundum præscientiam.

ADDITIO.

Id est, prædestinationē, nam secundũ præsentem iustitiã, bene erant in numero illorum. Pe.

[f] Apostolicam. Quæ dicit, quid habes quod non accepisti? Et Iacob. Omne datum optimum & omne donũ perfectũ desursum est. (Bonum quodlibet desursum est.) vnde versus, (Versus) Ex ope cęlesti fit si quid habetur honesti. Et venit à supernis vel ages bene, vel mereberis. Item, Quicquid habes meriti, præbētis gratia donat. Nihil Deus in nobis præter sua dona coronat. j. q. ij. quam pio.

[g] Tales. Secundũ præsentē iustitiam.

[h] Dati essent. Si haberent perseuerantiam.

[i] Pereat. tēpore.

[k] Hoc dixit. verba euãgelistæ vsq; ibi, nunquid, &c.

[l] Vbi prius erat. apostopesis, quasi dicat tũc intelligetis quæ dico: vt de conse. di. ij. prima.

[m] Spiritus. i. spiritualis intellectus.

Finis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Finis. Vbi dictum est quod appellamus filios Dei propter præsentem iustitiam, qui tamen nõ sunt secundum præscientiam.
b Alij vero. Hoc alij respicit illud alij, quod posuit s. e. distinct. § eorum. in prin. L.
c Omnino. Id est, sine determinatione aliqua. xxx). q. iij. § si dormierit.
d Proponat. Auguſt. scilicet. Hug.
e Scribi. Quadrimembrem diuisionem inuit G. quã in ordinatiõe prosequitur, vsque ad locum illum: sic ita quæ peccata. vnum quodq; membrum diffinitens, & diffinitiones suas authoritate cõfirmãs. L.

(B Enedictus.
a Qui benedixit. Id est, benedicet, id est, exaltabit nos omni modo in anima et corpore. vigesimaterția distinctione. qui verè sunt
b Et ideo ponit præteritũ pro futuro, qa futura sunt certa apud Deũ, sicut præterita apud nos. Petr.
c Benedictione. i. exaltatione, quæ erit spiritualis etiã in corporibus: qa tunc etiam habebunt proprietatem spiritus: quia erunt agilia, et eibis non egentia. hãc authoritatem exponis infra eadem distinct. § sic itaque.
d Elegit. Prædestinando. quasi dicat quod hoc gratis faciet signatis.
e In ipso. Id est, per ipsum, scilicet Christum ante cõstitutionem ecclesiæ verbum. Hug.
f In conspectu. Non hominum. i. iustus vbi Deus videt: non extra vbi homines. vigesima secunda quæ. v. humanæ. Vel in conspectu, id est, in præsenti vita. B.
g Prædestinauit. Ad bona quæ filij habituri sunt.
h Per Iesum. Hoc est non meritis nostris, &c. sed cooperante Christo.
i Et hoc tangit apostolus in hoc propositum voluntatis suæ in gloriæ laudem & gratiæ suæ: in qua gloriscauit nos in dilecto filio suo, &c.
k Ab æterno. Quo ad Dei præscientiam.
l Iudicatus est. Id est, iudicari præscitus est.
m Nouit. Seducitur. Finaliter.
n Scribendi. In libro vitæ quo ad Dei præscientiam & secundum iustitiam.
o Si quo minus. i. si aliquo modo minus. i. non. quasi dicat, si non essent ibi paratæ in prædestinatione, dixissem vobis. i. non celassem vobis imo dixissem qa non sunt ibi. & vere paratæ sunt ibi in prædestinatione: qa vado vobis parare locũ in operatione. Paratæ qui lem erant mansiones in prædestinatione, sed tamen adhuc parandæ ipsorum operatione. vel sub vna distinctione, vt sit probatio per ipossibile, hoc mõ, In domo patris mei mãsiões plures sũt: et merito multę paratæ sunt vobis in prædestinatione: qa si nõ essent paratæ vobis in prædestinatione, ego dicerẽ vobis vado parare eas. i. vado eas vobis prædestinare. hoc autem est impossibile vt incipiat alã quid prædestinare. Cõstat ergo mãsiones alias paratas esse. & hoc est si non essent ibi, dixissem vobis qa vado parare. i. prædestinare.
p Si quo minus. i. aliquo modo minus. i. nõ. quasi dicat: si nõ essent ibi multę mansiones, dixissem vobis quia non sunt ita, sed quia vado parare eas in operatione, &c. Vel id est, si multæ non essent ibi mansiones.
q Quia. id est, vere sunt ibi: quia vado parare eas in operatione.
r Scriptos. Not. hic arg. cõtra exceptionem Grat. in illo. §. xxvij. qõ. vij. ca. quod autem. §. ecce. quia hic ex negatione, sequitur affirmatio. Ioan. 1
s Sine dubio ex negatione sequitur negatio, non affirmatio
t Ab æterno. Quia ibi dicitur quod memoriam per gratiæ collationem. & ea Maria interiori vocatiõe. quam Iosephdespõ est, quæ se facturum fuerat. & prærordinarit. Lau. in suã dũxerat cõfirmat esse mansionũ negationes paratas. i. quę sequitur fuisse: facturũ prærordinasse. multo minus. per arg. à cõtrarius illa q̃ rio sensu sumptum, simpliciter sponsa illius verbi si quo minus. Et hoc est q̃ erat consequitur, & si abiesse est ap, ro. vnde eo ipso q̃ pellanda. abijt, mansiones illas parauit in operatione. id est, ipsos ad p̃ Petr. parandũ excitauit. accedit enim eos ad desiderandũ se amplius. quanto enim ampl9 res desideratã ampl9 amplius desiderat. & eo ipso q̃ se subtrahit aspectibus eorũ, meretur fides in eis augmentari. Fides em est de re non visa. et hoc est abiês à suis ad tempus sed non relinques, quia cum eis est semper.
Merituũ enim ita demum est, vt ait Augusti. si de ea re sit, quã credere ad religione pertinet. non em de omni re quæ videtur, q̃ hic dicit accipiendum est. L.
h Parat. loquit hic ac si aliquis posset incipere prædestinari. qd non est verũ.
i De visa re. & hic innuit illud: Fides non habet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum. arg. 1. de consec. distin. iiij. venit.
k Et inde est. ipse Deus scilicet.
l In ea. scilicet fide.
m Desideratur. scilicet fides, &c. H.
n Habetur. futura gloria. H.
Item secundum iustitiam. CASVS. *dixit Grat.*

dixissem uobis: quia vado parare uobis locum: & si abiero & præparauero uobis locum, iterum uenio, & accipiam uos ad meipsum: ut ubi ego sum, & uos sitis. Dicẽs, In domo patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus, dixissem uobis: quia vado parare uobis locũ: ostẽdit eos, quibus loquebatur scriptos in libro vitæ, prædestinatione. subijciẽs, si abiero & præparauero uobis locũ, &c. ostẽdit eos adhuc etiã esse scribendos operatione.

Hinc etiam Augustinus *in eiusdem loci explanatione ait:*

CAN. XII.

IN domo patris mei mãsiões multę sunt. domus Dei, tẽplũ Dei, regnũ cælorum sunt homines iusti: in quibus sunt multæ differentiæ: & hæ sunt mansiones ipsius domus. hæ autem tam paratæ sunt in prædestinatione: sicut Apostol9 ait: Qui elegit vos ante mundi constitutionem prædestinando autẽ in operatione. Vnde quos prædestinauit, hos & vocauit: secundũ hoc quod dicitur: Fecit Deus quæ futura sunt, id est, quę facturus erat. & infrã. Si quo minus, esse confirmat: quia si non esset, dixisset, ibo & parabo, id est, prædestinabo. sed qa ibi sunt, nõ est opus aliqua parare: qa verũ nõdum sunt in operatione, addit: Et si abiero & præparauero. Abiens sed nõ relinquẽs parat: quia subtrahit se, & latet, vt sit fides: quę est nõ de visa re: & inde est meritũ fidei. Ex hac viuit iustus, & mũdatur ei cor, dũ peregrinat, & in ea desideratur quod nõdum habetur. Hæc est præparatio mãsiõis ei9: quia sic parat nos sibi, & se nobis, vt maneat in nobis, & nos in eo. Quantũ quisq; erit particeps eius plus vel minus pro diuersitate meritorũ: hæc est multitudo mãsionũ. Itẽ secundũ iustitiã delet: quia gratia subtracta, ea operari p̃mittitur, quibus æternã dãnationẽ meret. Hinc prophera loquens ex persona Christi ait: Deleantur de libro viuentium: hoc est, subtrahãtur eis gratia: qua subtracta, hic in profundũ vitiorum, deinde in æternã dannationem præcipitantur. & cum iustis nõ scribantur. id est, nõ apponatur eis gratia, qua fiant dignę æterna salute.

Sic itaq; peccata secundum iustitiam, scilicet facere ex quibus æternam damnationem meretur quis. ad quod inducit authoritatem prophetæ, quæ magis suscit ad probandũ electionẽ secundũ præscientiam: & non respicit quod proximè dictum est.

Hinc propheta. Ad id respicit q̃ dixit qd sit deleri secũdũ p̃scientiã, nõ ad proximũ: cũ multi saluãdi deleant. & secundũ iustit ã præsentem operant dãnationẽ digna.
Deleat. hoc verbum respicit electionẽ secundũ p̃scientiã. Rom. 2. c

Sic itaq; peccata.

CASVS. *Reuertitur nũc Grat. ad materiam huius distinctionis. Nam in illo §. eorũ. posuerat opinionem dicentiũ peccata dimitti secũdum iustitiam, & nõ secũdum præscientiã. unde ostendit hic qd sit peccata dimitti secũdum iustitiam: & conuenienter potest dici etiam secundum prædestinationem. & inde sumpta occasiõe duas dicit esse præordinationes Dei, & earum similiter duos effectus. quod totum arguit ex diuersis verbis quæ ponũtur in authoritate Apostoli, quam habuisti supra, qui bene dixit. Subiungit etiã, qualiter se habeant istæ præordinationes & eius effectus. Adijcit authoritatẽ Ioannis, ex nobis, &c. quã dixit intell gendam secundum præmissam distinctionem. & hoc usque ad §. hanc societatem.* Psalm. 68

Sic itaque. Reuertitur Grat. ad materiam huius distin. & quia. 1. in illo. §. eorum opinio. posuerat dicentium q̃ peccata recedentis à iustitia remittuntur secũdum iustitiã, non secundũ præscientiam: hic ostendit quid sit peccatũ dimitti secundũ iustitiam: q̃ conuenienter potest dici fieri etiã secundum præscientiam

Et.

Universidad de Deusto Biblioteca

Et inde sumpta occasione, duas dicit esse Dei præordinationes, & earũ similiter duos esse effect⁹: ꝙ totũ arguit ex diuersis verbis authoritatis apostoli. Subiungit etiã qualiter lege cõsequẽti se habeãt istæ præordinationes & earũ effectus. et adijcit authoritatem Euãgelij, si fuissent ex nobis, &c. etiã secũdũ hãc distinctionẽ esse intelligẽdã, & in quẽ modum obstaret demonstratur. & hoc vsque ad §. hac societate. L.

Ephe. 1. b

a Secundum præscientiam. præsentis iustificationis. Lau.

b Authoritate. s. e. dist. benedict⁹. Lau.

Præordinatio Dei duos habet effectus.

c Præordinatiões. i. plures prædestinationes. pluraliter dicit ꝑpter duos effectus præordinationum: quorũ vnũ implet Deus hic ꝑpter iustificationem: alterum in futurũ dãdo beatitudinẽ. vna est enim Dei præordinatio. i. Deus præordinãs: Deus vnus & prædestinãs vn⁹ est: sed eius duo sunt effectus, scilicet iustitia vel iustificatio i præsenti, & æterna beatitudo i futuro.

d Prima prædestinatio. id est, primus modus prædestinationis. Laur.

Ephe. 1. a

e Gratificauit. id est, gratos fecit. L.

f In dilecto. i. propter vel ꝑ: quia ꝑpter dilectum filium suum nos diligit. & illis quos diligit filius et qbus vult fili⁹ diuina dona largit.

g Cõsequẽdi. i. cõsequẽtiæ hypotheticarũ vel cõditionaliũ.

h Exierũt. quia i õ potest esse ꝙ nobiscũ fuissent, quo ad secũdam præordinationẽ scilicet ꝙ essent præordinati ad vitã æternã & tan ẽ non mansissent [1] nobiscũ intelligas cõtinue. vnde subiungitur: imo incœpissent esse nobiscũ. H.

Ibidem.

1 Scilicet quantũ ad effectũ secundæ præordinationis, quam non habebant, imò cœpissent, vt subiungit. Pet.

dum præscientiam [a] remittuntur cùm ab æterno gratia præparatur, qua uocatus iustificetur, iustificatus tandem æternaliter glorificetur. Secundum iustitiã uerò peccata remittuntur, uel eum baptisma plena fide accipitur, uel pœnitẽtia toto corde contritio celebratur: quæ remissio & ipsa secundum præscientiã non inconuenienter fieri dicitur. Vt enim ex præmissa authoritate [b] Apostoli datur intelligi, duæ sunt præordinationes [c]. Vna qua quisque præordinatur hic ad iustitiã & remissionem peccatorum percipiẽdã: altera qua aliquis prædestinatur ad uitam æternam in futuro obtinẽdam. Harum effectus sunt præsens iustificatio, & futura glorificatio: quæ omnia in præmissa authoritate conuenienter distinguuntur. Prima enim prædestinatio [d], qua præordinatur ad præsentem iustitiã, designatur cum dicitur: Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionẽ, &c. cuius effectus infrà supponitur. In qua gratificauit [e] nos in dilecto [f] filio suo, &c. Secunda præordinatio ibi ostenditur, Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum, &c. Eius effectus præmittitur dum dicitur, Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali, &c. Hæ duæ præordinationes & earum effectus ita se habent, ut prima & eius effectus natura præcedant, & lege cõsequẽdi [g] inferantur. Si enim aliquis præordinatus est ad uitam, consequenter infertur: ergo prædestinatus est ad iustitiam: & si consequitur uitam æternã, ergo secutus est iustitiam. sed non conuertitur. Vnde multi participes sunt primæ præordinationis & eius effectus, ad quos secũda uel eius effectus minimè pertinere probantur. Iuxta hanc distinctionem intelligenda est authoritas illa Io. Exierũt [h] ex nobis. sed non erant ex nobis. nam si fuissent ex nobis, mansissent utiq; nobiscũ. Ex nobis (inquit) exierunt, id est, à nostra societate recesserunt: quia primæ præordinationis & eius effectus nobiscum participes erant. sed non erãt ex nobis, id est secundæ [i] præordinationis & eius effectus societatem nobiscũ nõ inierunt: quod ex eo uideri potest, quia si fuissent ex nobis, id est, si illius præordinationis nobiscum participes essent, mãsissent utique nobiscum, id est, à societate effectus eius præordinationis [k] quam nobiscum contraxerant, non recessissent. Si enim ad secundã [l] præordinationem utrunque [m] referretur, non conuenienter [n] illud infertur, mansissent, imò cœpissent utique nobiscum esse: si uerò ad primam, falsa esset propositio, si fuissent ex nobis, &c. Multi enim præsentis iustitiæ & sanctitatis participes fiunt, qui tamen in ea non perseuerãt. unde Dominus ait in Euangelio, Non qui cœperit, sed qui perseuerauerit usq; in finem, hic saluus erit. hãc societatẽ [o] si quis solo nomine & professione

1. Ioan. 2. c

Mat. 10. c

i Secũdæ. quod nota. ꝑ hoc quod dicitur, fuerũt ex nobis.

k Eius præordinationis. scilicet primæ.

l Ad secundã. non ad primam.

m Vtrũq;. Scilicet si fuissent ex nobis & mãsissent vtique nobiscũ: ita scilicet vt antecedens referatur ad ipsam præordinationem secũdum naturã, & cõsequens ad effectum [z].

z Antecedens est, si fuissent ex nobis: consequẽs est mansissent &c.

n Non conuenienter. hoc forte ideo dicit, qa adhuc isti nõ habebant effectũ secundæ prædestinationis sed habituri erant: & ideo i õ cõuenienter subiungeretur mansissent: cũ adhuc isti ibi nõ manerent: ꝙ innuit ex vi locutionis. Hug.

o Hanc societatẽ. prædestinatorũ vel præscitorũ de qbus fit mentio in authoritate Ioã. exierũt, &c. s. §. proxi. & c. si ex bono, &c. qua si dicat, in eadẽ qualitate in qua erãt futuri, apparebũt tũc in præsentia.

o Hanc societatẽ. scilicet, ꝙ dãnandã verã iustitiã habere possunt, secũdũ præscientiã. & nõ solo noĩe cẽseri debeãt, ostẽdit authoritate & rationibus, vsq: ad illũ locũ, qđ aũt. ibi diuersos modos huius,

huius vocabuli filius Dei assignat, et qualiter filij Dei appellantur etiam, qui futuri sunt mali: vt ostendat tandem ex hoc qualiter peccata dimissa redeãt: & hoc vsq; ad §. qui autem. Et hic not. ꝙ hic vult infringere opinionem quã s. ead. posuit. §. eorum. quæ dicit damnãdos solo noĩe iustos esse, & non secundum præscientiam.

† c. ix. de corrupt. & gratia.

a Authoritatis. q̃ authoritas posita est. s. ead. si ex bono. Laur.

b Quæ in eadem. s. ead. dist. §. verũ. c. si ex bono. H.

Ioan. 10. c

c Qualitate. Ordo: vt essent filij iræ, id est, ꝑficientię præsentis malitiæ, & peccati præsentis, essent tales dico non spe tantum, sed ante Dei oculos, id est, vt nõ solum viderentur tales, sed etiam essent. H.

Ioan. 11. g

d Præsentiũ. q. d. in ea qualitate, in qua erant futuri, apparebunt tunc in præsentia: vt s. ea. notaui.

Ephes. 2. a

e De quibus. scilicet qui præsentem habent iustitiã, sed sunt eã amissuri, de quibus. s. prælibauit. §. eorum. L.

Ephes. 5. b

f Veraciter. Arg. ff. de auro & argẽ. leg. l. si ita. L.

1. Tim. 1. c

g Duobus modis. id est, secũdũ quod sunt in patria iam, & secundum quod adhuc sunt in præsenti vita, quod trifarie diuiditur, sicut iam magister dicet. H.

h Expectatio. Id est, creatura expectans, scilicet homo.

i Reuelationem filiorum Dei. vel homo fidei, id est, fidelis: ex qua scilicet apparet qualis est vel futur⁹ erit, vel in qua, scilicet homo dicitur hic creatura: quia hic videt esse creatura tantũ, sed in alia vita apparebit, ꝙ est filius Dei. qđ in hac quidem vita plene nõ apparet. H.

Homo in alia vita apparebit filius Dei.

non autem rei ueritate à damnãdis dicat cõtrahi, eiusdem authoritatis [a] testimonio conuincitur. De his enim, qui primæ non secũdæ præordinationis sunt participes, Augustinus ait: †

Nec nos moueat, quòd qbusdam filijs suis Deus non dat istã perseuerantiam. Absit enim, vt ita sit si de prædestinatis essent. & cætera, quæ in eadem [b] authoritate suprà continentur. Oues nãq; de quibus in Euangelio Dñs ait, Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili: & filij de quibus Ioãnes ait, Vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnũ: ita præscientia erant oues & filij, vt qualitate [c] præsentium [d] non spe tantùm, sed etiam ante Dei oculos essent filij iræ & perditionis æternæ. vnde Apostolus non ait: videbamus esse, sed eramus, inquit, & nos natura filij iræ. nec ait: reputabimini ab hominibus, sed fuistis aliquãdo tenebræ, nũc autẽ lux in Dño. De se quoq; scribẽs ad Timoth. nõ ait videbat, sed fui persecutor & blasphemus, & cõtumeliosus: nunc autẽ sum misericordiã cõsecutus. Omnes qcũque in Christo renascuntur, & qui eius sanguine à diabolo redimũtur, prius ex Adã peccatores nascũtur, & diabolicæ seruitutis obnoxij. Sicut ergo isti, quãuis sint futuri filij Dei, tamẽ prius sunt filij diaboli, sic hi de qbus [e] sermo habetur, quãuis recedendo à iustitia futuri filij sunt ꝑditionis æternæ: cùm tamen piè & fideliter viuunt, verè sunt filij Dei, & iusti, et æterna beatitudine digni.

Vnde authoritas nõ ait? cùm uiderentur piè et fideliter uiuere: sed cũ piè et fideliter uiuerẽt, nec ueraciter [f] à bono in malũ cõmutarẽtur, q nũquã ueraciter boni fuerunt. Dominus quoque nõ ait per Ezechiel. Si auerterit se iustus à iustitia sua, quam uidebatur habere sed sua. scilicet quã ueraciter habet. Quod autẽ in eadem authoritate sequitur: Non erant in numero filiorum, quãdo erant in professione filiorum: ita intelligendum est. Filij Dei, duobus modis [g] appellantur. Dicuntur filij Dei participatione hæreditatis æternæ: sicut Ioan ait in Euãgelio: Quotquot crediderunt in eũ, dedit eis potestatem filios Dei fieri. & Apostolus ait in epistola ad Romanos, Expectatio [h] creaturæ reuelationẽ filiorũ Dei [i] expectat, & infrà. Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis [k] in libertatẽ [l] gloriæ filiorũ Dei. & infrà. Ipsi intra nos [m] gemimus adoptionẽ [n] filiorum Dei expectãtes. Hinc etiã Augustinus eadem uerba Apostoli exponẽs ait: Modo tantùm creatura [o] est, nõdum filiorũ forma perfecta. Hoc [p] ergo modo nõ sunt filij Dei, nisi participes æternæ [q] beatitudinis. In præsenti etiã dicũtur filij tribus modis: uel prædestinatione tantũ, sicut hi, de qbus Ioã. ait, Vt filios Dei, q dispersi erãt: &c. Vel prædestinatione, & spe æternæ beatitudinis: sicut illi, de qbus Dñs ait: Filioli mei adhuc modicũ uobiscum [r] sum. Vel merito fidei, et ꝓsentis iustitiæ: nõ autẽ prædestinatione claritatis æternæ: sicut hi, de qbus Dñs ait:

Ezec. 18. e

Filij Dei erimus, secundũ animã & corpus.

Ioan. 1. a

Roma. 8. a

Ioan. 11. g

Ioan. 13.

k Corruptionis. id est, pœnalitatis à causa quærẽdi victum & vestitum, & alia quibus indiget nostra mortalitas. H.

l In libertatẽ gloriæ. Id est, in gloriosam libertatem, quã habuerunt filij Dei. H.

m Intra nos. Id est, in anima & ratione dolemus.

n Adoptionẽ. ꝑfectam, scilicet ex omni parte: vt simus filij Dei, secundum animam, & secundũ corpus: quãtum ad gaudiũ animæ, & stolam immortalitatis in corpore. H.

o Creatura. Nulla prærogatiua super alias creaturas ꝑdita.

p Hoc. sicut ij, qui mali sunt adhuc, scilicet futuri sunt boni, quia ꝑdestinati.

q Aeternæ. Sicut qui boni sunt, & finaliter sunt boni permansuri. L.

r Vobiscũ. id est, adhuc modicum fidei habentibus. L.

Hi ergo.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Hi ergo. Infert ex pxime dictis p arg. à simili, & reuertit hic ad principalē materiā huius quartæ dist.
b Non secūdum præsciētiā. & tamē secūdum præscientiā dimitti: sicut dicit Gra. s. ea. c. in domo. §. sic itaq. versi. quæ remissio. sed hic aliter sumit nomen præsciētiæ quā ibi. proxi. qui recedit. sed illud ea, facit simplicem & nominalem relationem, non numeralem sicut ibi, mulier quæ damnauit, saluabit.
p Quam pœnam. Verum diceret si pro eodem peccato pœnam exciperet. L.

Psal. 88. Qui autem. Hæc est quinta pars dis. in qua probat magister, q peccata nō redeūt: qđ verū est, secūdū Io. de F.
a Qui autem. Ab hinc vsq ad §. verum. probat sententiam aliam, scilicet peccata dimissa nō redire, & hoc duabus authoritatib⁹.
d Q Vid est. Q Iniquitatem. Per hāc authoritatem non probatur propositum, sed per sequentem optime. L.
e Filijs. Non potest intelligi, nisi de originali peccato: alias enim contradiceret authoritas illa, Filius non portabit, &c. j. qō. iiij. Iudæi.
f Peccatū. Solum.
g Habemus. Vnde patet, quod originale peccatū dimissum non redit, & ita peccata dimissa non redeunt.
Peccatum originale dimissum, nō redit.
h Q Vi recedit. Q Sed non in id quod. s. xxiij. q. iiij. si illic s. 50. distin. c. miror. s. dist. j tres autem. H.
† c. xxij. lib. xv. ad capi. xxj. Iob.
i Recidit. Hic expresse dicit iste, q peccata nō redeāt. sed si cōtrariū tenere volueris, expone sic, non recidit omnino, vel eadem quantitate, in qua prius est t.
Exo. 20. a
t Et illud verum est, secundum opin. illorum qui dicūt peccata dimissa redire, non quoad essentiā, sed quoad reatum & pœnam. Pet.
k Nec in originali. Cōtradicit sibi, si sic exponatur.
l Qui tamen. s. c. proxi. qui recedit.
m Ea morte. i. simili pœna æterna.
n Quæ. i. qualis mors æterna. si sic exponatur, nō contradicit sibi.
Ezech. 18. o Principio. Magister vocat principium vbi dixit, sed nō in id, &c. finem vero vbi dixit, qui tamen ea, &c. cap.

Si autem dereliquerint filij eius legē meā, et in iudicijs meis nō ambulauerint &c. Hi ergo a, *de quibus in præsenti agitur, filij sunt merito fidei, et præsentis iustitiæ, non sunt autē filij adoptionis æternæ. Qui ergo peccata dimissa fatētur redire, secūdum iustitiam, et nō secūdum præscientiā* b *ea dimitti necesse est, ut cōfiteātur: sicut saluādis peccata secūdum iustitiam ad æternam damnationem imputantur, nō secūdum præscientiam: quia et illis à bono in malum deficientibus, singula replicabuntur ad supplicium: et his usq; in finem in bono perseuerantibus, nulla imputabuntur ad pœnam æternam.*

§ Qui autem c dicūt, q peccata dimissa non redeant, authoritate Greg. & Prosperi, sententiam suam confirmare conantur. Ait enim Gre. in moralibus lib. 35. †

CAN. XIII.

QVid est quod dicitur: Qui reddis iniquitatē d filijs e ac nepotibus? Peccatū f scilicet originale à patribus trahimus, & nisi p gratiā baptismi soluamur, etiā parētū culpā portamus: quia vnū cū illis sumus. Reddit iniquitatē patrū filijs, dū pro culpa parētis, ex originali peccato anima polluit prolis. Et rursus: Nō reddit iniqtatē patrū filijs: quia cùm ab originali culpa per baptismum liberamur, nō iam parētū culpas, sed quas nos ipsi cō misimus, habemus g.

Itē in rūsiōe Prosperi.

CAN. XIIII.

QVi recedit à Christo, & alien⁹ à gratia finit hāc vitā, qđ nisi in perditionē vadit? sed nō in id qđ h remissum est, recidit i: nec in originali k peccato damnabitur, q tamē l ea morte m afficit, quæ n ei ppter dimissa peccata debebat.

Finis huius authoritatis principio o contraire videt. Neque enim aliud est, dimissa peccata redire, vel in originali peccato dānari, quā pœnam p peccato debitā post eiusdē remisione excipere. Authoritates verò sibi cōtrarias assertores q huius sentētię ita determināt r. Peccata dimissa redire dicunt, qa quisquis post acceptā remissionē peccatorū, ad vomitū redierit, tātò grauius puniet, quātò magis benignitate Dei abusus, singulorū remissionis acceptæ ingratus 6 extitit s. Verū illa sententia fauorabilior videtur: qa pluribus roborat authoritatibus, et euidētiori rōnne firmatur. Vt enim dñs t ait p Ezech.

CAN. XV.

SI auerterit se iustus à iustitia sua, et fecerit iniquitatem secūdum omnes abominationes, quas operari solet impius, nūquid viuet? Omnes iustitiæ quas fecerat, nō recordabunt v: i peccato suo morietur, et nō

q Assertores. Id est, illi qui dicunt, quod peccata dimissa non redeunt. Lauren.
r Determinant. Gratia. aliter intelligit in seq. §.
s Extitit. Vel potius, quia ita dānabitur quis pro sequenti peccato, sicut damnaretur si prima peccata non essent dimissa, scilicet æternaliter, sed non tantum punietur. Hug.
Verum illa. Hęc est sexta pars dist. in qua probat per sex authoritates, q peccata redeunt: & hoc probat superficialiter nā authoritates bene intellectæ non faciunt pro eo. Io. de Fan.
t Vt enim dominus. Ab hoc loco vsq in finē nititur Grat. conflare arg. huiusmodi, q bona priora per mala sequētia mortificata reuiuiscūt, si postea bona fiant: ergo à simili, cū mala per pœnitentiā mortificentur, si iterū qs in malū reciderit, reuiuiscunt: & ita peccata redeūt. sed hæc argumentatio, vt p dixi in principio huius dist. non procedit, qa aliud est in via, aliud in inuio. i. aliud est in bono, aliđ i malo, quia bona cōicantur, nō mala, arg. de cōsec. dist. iiij. gris. ar. ff. de ser. expor. seruus. & pbat primum vsq ad illum locū, hæc sicut. secūdū, autē probat vsq ad illū locum, porro. exinde probat qđ eadem ratio est in bonis & i malis, quo ad hoc. tandem cōcludit in. §. sed his. versi. sicut ergo bona Lau.
Aliud est in via, aliud in inuio.
Ezec. 33. d
v SI auerterit. Nō recordabuntur.

buntur. ergo idē est, ac si nunquā habuisset aliquod bonū propter quod peccatum sibi fuit dimissum. Et ita idem est, ac si nunquam ei peccata fuissent dimissa. & sic omnia peccata taliter dimissa redeūt. & dicunt redire per sequens peccatum, sicut priora bona mortificata per peccata, dicuntur per pœnitentiā reuiuiscere. L. & ita argumentatur Gratianus ex his authoritatibus à simili per contrarium.
Bona mortificata, p pœnitentiā reuiuiscunt.
† Homil. iiij. ad c. j. Ezechiel.
Homi. xj. ad cap. iij. Ezechiel.
a H Oc nobis. H Reuocamus. in defensionē à pœna quo ad vitam æternam. Laur.
b Bonorum. Quin pro malis puniat, mitius tū punietur. Vel quo ad vitam æternam consequēdā, non debet haberi fiducia. De hoc supra distin. iij. ca. quęrat. §. item illud. licet quo ad minorem pœnam subeundam possit haberi fiducia. Hug.
c D E pertuso. hoc cōtinet in Haggeo propheta in primo c. L.
d S I refugientes, &c. Priorib⁹. Ecce verbum, pro quo inducitur capitulum.
2. Pet. 2. d e Melius. Id est, minus malū. Laur.
f I Ntermittētes. i. dimittentes: quasi non tantū cōtenti, sed cum hoc habito ad vlteriora procedentes.
g Inchoationis. Id est, in quo Christus inchoat esse in nobis per fidem: scilicet qui sermo est de initio fidei quo rudes catechizantur, vt est symbolum et dominica oratio. x. quæstione. j. placuit. Hug.
h Feramur. Secundum intelligentiam scripturæ, & bonā operationem.
Hebr. 6. a i Iacientes fundamentum. nos inquam dico iacientes fundamentum pœnitentiæ. Quod prius dixit sermonem inchoationis, hic appellat fundamentum: quia ad religionem Christianam venientibus

erunt in memoria iustitiæ eius, quas fecerit.

Item Grego. in explanatione eiusdem loci. †

CAN. XVI.

HOc nobis maximè considerandum est, quia cum mala committimus, sine causa bona nostra transacta reuocamus. a quoniā in perpetratione malorū nulla debet esse fiducia præteritorum bonorū b. Idem.

CAN. XVII.

DE pertuso c quippe sacculo aliūde exit, quod aliūde immittitur: quia indiscretæ mentes mercedem, quæ ex bono opere acquiritur, non aspiciūt quomodo ex malo opere perdatur.

Item Pe. in episto. ij.

CAN. XVIII.

SI refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora, deteriora prioribus d: melius e enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quā post cognitionem retrorsum conuerti ab eo, quod illis traditū est, sctō mādato. Paulus quoq; scribens ad Hebræos ait:

CAN. XIX.

INtermittentes f sermonem inchoationis g Christi, feramur h ad eius perfectionem: nō rursus iacientes i fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis.

Dicens opera mortua, priora bona signat Apostolus, quæ per sequens peccatum erant mortua: quia ibi peccando, priora bona irrita fecerunt. Hæc sicut peccādo fiunt irrita, ita per pœnitentiam reuiuiscunt, & ad meritum k *æternæ uitæ & beatitudinis singula prodesse incipiunt, etiam illa quæ peccatis inueniuntur admista. Vnde Augustinus* l*, Piū est credere, &c. & Hieronymus,* m *Non est iniustus Deus, &c. Apostolus etiam scribens ad Hebræos cùm fidem & dilectionem, & bona opera eorum breuiter commemorasset, horum omnium mercedem, quam amiserant peccando, post pœnitentiam à Domino eos recepturos* n *ostendit. Porrò qui per prophetam dixit: Si auerterit se iustus à iustitia sua, &c. ipse per eundē prophetā* o *promisit dicens: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est & custodierit uniuersa præcepta mea, & fecerit iudicium et iustitiā: uita uiuet, & nō morietur: omnium iniquitatū eius, quas operatus est nō recordabor in iustitia sua, quā operatus est, uiuet. Filijs* p *quoq; Israël per Assyrios captiuandis ueteris idololatriæ peccatū dominus per Osee improperat, & peccatū quod Moyse supplicante patribus fuerat dimissum, hoc in filijs reuixisse ostēdit dicēs:*

prius proponitur, & super hoc quod perfectionis est ædificatur. dicit ergo, nos dico iacientes fundamentum pœnitentiæ, id est, pœnitentiam quasi lapidem in fundamento. quod est pœna de peccatis, vel de hoc quod quis priora bona mortificauit per peccatum. iacientes dico, id est, non sicut olim, scilicet non ita negligenter, sicut olim, vt sicut prius cecidimus, sic iterū cadamus. vel non rursus, id est, non amplius, nisi modo iaciamus, vt amplius iacere non sit opus.
k Ad meritum. licet magister ad hoc istud allegat, non tamen per contrarium intelligendū, vt idem sit in malis. magister tamen ad hoc. s. tres posuit opiniones.
l Vnde August. Pium est. s. distinc. iij. capit. quærat. §. illud autem. & ca. pium est.
m Hieronymus. Non est. s. distinct. secunda. §. hæc itaque. & capitu. non est Hug.
n Recepturos. Ergo à simili intelligatur per contrarium idem esse in malis, quod secundum horum sententiam reuiuiscent. Ezec. 33. d
Porro. Hic porro copulatiue tenetur, non aduersatiue. & inducitur sequens cap. ad probandum, quod bona mortificata reuiuiscunt. G. allegat pro alia sententia. s. quod peccata non redeant, vel si pro alia sententia intelligatur, sic accipiat litera quasi non solum per authoritatem illam si auerterit, &c. peccata redeāt, sed per authoritatem aliam.
Porro quādoque copulatiuè tenetur.
o Eundem prophetam, id est, eiusdem prophetæ qui prædixerat, & Ezechielem, vt supra, §. finali.
p Filijs. Per quos omnem populum mystice intelligas colentem idola. Exo. 32. c

Universidad de Deusto Biblioteca

CAN. XX.

VAe eis qui recesserunt [a] à me, quoniam vastabuntur [b], qa praeuaricati [c] sunt in me. Ego tamen redemi eos [d] & ipsi locuti sunt contra me mendacia [e], & non clamauerũt ad me in corde suo, sed vlulabãt [f] in cubilibus suis: super triticum & vinum ruminabant [g], & recesserunt [h] à me: et ego erudiui [i] eos, & confortaui eos, & confortaui [k] brachia eorũ: et in me cogitauerunt [l] malitiam [m]: reuersi [n] sunt vt essent absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus [o]. Cadẽt [p] à gladio [q] principes eorũ [r] à furore linguae suae.

7 *Antiqua peccata parentum [s] filijs improperat sermo diuinus, & propterea principes eorum in gladio casuros praedicit. Sed per eundem prophetam contra se dominus facere ostendit, dicens:*

CAN. XXI.

NE forte dicãt in cordibus suis, omnem malitiam eorum me recordatum: nunc circumdederunt eos adinuentiones suae quae coram facie mea factae sunt.

Item Hieronymus [t].

CAN. XXII.

CVm ita puniantur, nec cogitent quòd pro veteribus peccatis patrum puniam eos, qa nunc, id est, in praesenti pro malitijs suis quas inuenerunt, circundati sunt poena, & mala eorum (sicut putant) non me possunt latere, sed potius ipsae adinuentiones suae apertae sunt coram mea facie, quae omnia clarè videt.

Idem [v].

CAN. XXIII.

HAeretici non possunt propter vetera peccata contra Deum causari, cùm antiquis operibus addant nouam impietatẽ, & suis ligẽtur peccatis: & cũ Deũ celare se putẽt, oculos eius vitare non possunt: quia vultus domini super facientes mala. Psalm. 33.

Item Gelasius Papa.

CAN. XXIIII.

DIuina clementia dimissa peccata in vltionem vlterius redire [x] non patitur.

Sed his authoritatibus [y] docentur filij ab originali peccato expiati, nõ ideo puniendi quia patres peccauerũt. sed ideo peccata patrũ in eos redire, quia eorum [z] culpã sequũtur. Sic et bona quae peccato moriuntur, nõ proficiũt ad praemium, quia facta sunt sed quia per poenitentiã reuiuiscũt. Tale est et illud Augu. in libro psalmorum, si Iudas [a] teneret adoptionem, &c. sic etiam & illud Greg. in moralibus intelligitur: quid est [b] quod dicitur: Reddis iniquitatem patrũ in filios, &c. Exo. 20. *Illis nãq; parentũ iniquitas redditur, qui propterea puniuntur: quia in radice traxerũt [c] amaritudinẽ [d] peccati illis aũt non reddi dicitur, in quibus merito suae iniquitatis non reuiuiscunt pctã parẽtis. Sicut [e] ergo bona q̃ peccato moriũtur, per poenitẽtiã reuiuiscũt ad praemiũ, sic et mala, quae p poenitẽtiã delentur, reuiuiscũt ad suppliciũ. Vnde propheta ex persona poenitẽtis, deplorat dicẽs, Putruerũt & cor-* Psalm. 37.

a VAe eis qui recesserunt. per idololatriã vel peccatum immane. xlv. di. disciplina.
b Vastabuntur.
Osee 7. c Ab hostibus, & miseri erunt.
ADDITIO. Id est, in captiuitatem ducentur. Pet.
c Praeuaricati. adorando vitulum, & transgrediendo meũ praeceptum, de quo dixi, Non faciatis vobis Deos alienos.
d Redemi eos. Ab Aegyptiaca seruitute.
e Mendacia. Dicentes, Hi sunt dij tui Israel.
f Vlulabant. Luxuriae vacantes.
g Ruminabant. Id est, non sicut homines comedebãt, sed quasi iumenta.
g Ruminabant. Id est, abundantiam rerum quã habebant saepius ad voluptatem quasi ad fauces reuocabant, vt inde delectabilius pascerentur nihil nisi cibos et luxurias quaerentes.
h Recesserunt. Dãdo se Diabolo.
i Erudiui. Per Moysen & alios fideles. Esaie 7. c
k Et confortaui. i. dedi eis fortitudinem bellandi in tẽpore Iosue.
l In me cogitauerunt. Qui tanta eis feci.
m Malitiam. Cũ non possent nocere cogitatiõe sola, potentiã meã ad idola transtulerunt. H.
n Reuersi. Ad id quod fuerunt antequam ipsos reuocarem per Abraham & Moysen, vt vbique iugo legis & notitia Dei ferrentur in praeceps. Hu.
o Dolosus. Deus incenderat eos contra aduersarios. ipsi vltro contra Deũ nituntur, & sagittas blasphemiae contra Deũ inijciunt.
p Cadẽt. principes.

q A gladio. Materiali vel spirituali.
r Eorum. Qui vitulos ausi sunt vocare Deos.
Antiqua. Haec est. vij. pars dist. in qua magister soluit quaestionẽ Io de F.
s Antiqua peccata parentum. Scilicet quod non puniat filios pro peccatis parentum, sed potius pro suis. & hoc incidẽter interserit G. & interserit quaedam cõtra opinionem quam illaturus est.
t Hieronymus. Super praedictam literam Oseae. s. ne forte, &c. Laur.
v CVm ita. Idẽ. Super eundem locum. Laurentius.
x DIuina. Redire. s. j. q. iiij. iam itaq;. s. xxiij. q. iiij. si illic. Laur.
y Sed his authoritatibus, &c. s. proxime relatis ab illo §. antiqua. & illis superioribus capitulis quod est, q recedit: quae videtur dicere, qd' peccata dimissa non redeant. Laur.
z Quia eorum. Et sic non ostendunt quod peccata non redeant. Laur.
a Si Iudas. s. in princ. huius dist.
b Quid est. s. ea. distin. in c. hãc. §. qui autem. Hug.
c Traxerunt. In ipsa origine carnis.
d Amaritudinem. i. causam amari peccati, vel causam amaram peccati.
e Sicut. Ecce qualiter induxit superiores authoritates à simili. Laurentius.

Concep

ruptae sunt cicatrices meae à facie insipientiae meae, id est, plagae per baptismum sanatae. Hinc etiã idẽ propheta quãuis fide & sacramẽto circuncisionis ab originali peccato se mundatũ cognosceret, tamen adulterio et homicidio quod commiserat, illud reuixisse intelligens, non sine causa inter caetera ipsum cõfitetur, et dicit: Ecce enim in iniquitatibus cõceptus [a] sum &c. Psalm. 50.

DISTINCT. V.

IN *poenitentia [b] autem, quae peccatorem considerar: oportet, Aug. in lib. de poenitentia docet, dicens:*

CAN. I.

COnsideret qualitatẽ criminis in loco [c], in tempore, in perseuerãtia, in varietate [d] psonae: & quali [e] fecerit hoc tentatione [f], & in ipsius vitij multiplici executiõe. Oportet [g] enim poenitere fornicatẽ, secũdũ excellẽtiã sui status [h] aut officij, aut secũdum modum meretricis [i], & in modo [k] sui operis, & qualiter suã turpitudinẽ peregerit: si in loco [l] sacrato, aut cui debuit excellentiam fidei, vt sunt domus dñorũ [m], aut aliorum multorũ: si in tepore orationi constituto [n], vt festiuitates sanctorũ, & tempora ieiunij. consideret, quantũ perseuerauerit [o], et defleat quòd perseuerãter [p] peccauit, & quãta virtus [q] fuerit in pugnatione. Sunt qui nõ solùm nõ vincuntur, sed vltrò se peccato offerũt, nec expectãt tẽtationẽ, sed praeueniũt voluntatẽ, & pertractãt secũ quã multiplici actione vitij delectabiliter peccauerint. omnis ista varietas cõfitenda est deflẽda: vt cum agnouerit, quòd peccatum est multũ, citò inueniat Deũ propitiũ, id est, cognoscẽdo augmentũ peccati, inueniat se cuius aetatis fuerit, cuius sapiẽtiae & ordinis, & statum omnẽ alterius non peccantis [r]. immoretur in istis singulis, & sen-

Peccatum originale non tenemur confiteri.

a Conceptus. Argu. q originale peccatum tenemur confiteri. quod nõ est verũ: quia tantũ cõmissa tenemur cõfiteri: at illud nõ est cõmissum, sed cõtractum. credo tamẽ contritionẽ exigi, quae enim notabiliter fiunt, &c. vt ff. de iniur. l. item apud Labeonẽ. §. hoc edictum. Lauren.

IN poenitentia autẽ. Haec distinct. diuiditur in quatuor partes. In quarum prima ponit modos poenitẽtiae. Secunda ibi, Qualitas. Tertia ibi, Falsas. Quarta ibi, Fratres. Ioan. de Fant.

Confessio vbi fuit instituta.

b In poenitentia. In hac dist. & alijs duabus sequẽtibus, agitur tam de illa parte poenitentiae, quae dicit oris confessio, & operis satisfactio, quàm de alijs, & ideo videndum est, qñ oris cõfessio fuerit instituta, verũ necessaria sit vel tantũ voluntaria, qualiter sit faciẽda & cui, & qñ. Dicũt quidam [1] institutã fuisse in paradiso statim post peccatũ, dicẽte dño ad Adam, Adã vbi es? Ideo enim q̃siuit vt ipso cõfitẽte peccatũ, dareť forma alijs in posterũ confitendi. sed quia in illa interrogatione dñs minus expresse videbatur ad confitendum monuisse: ideo post exq̃suit à Cain fratricida expressius, Vbi est Abel frater tuus? Alij dicunt, qd sub lege fuit primo instituta, qñ Iosue pcepit Achor crimen suũ cõfiteri, et lapidatus est. xlv. dist. sed illud. Alij dicunt, quod in nouo testamento à Iacobo dicẽte, Confitemini alterutrum peccata vestra, &c. sed melius dic'tur eam institutã fuisse à quadam vniuersalis ecclesiae traditione [2] potius quàm ex noui vel veteris testamẽti authoritate. Et traditio ecclesiae obligatoria est vt praeceptũ. argu. xj. dist. in his rebus. ergo necessaria est confessio in mortalibus apud nos, apud Graecos nõ: qa nõ emanauit apud illos traditio talis: sicut nec cõficiũt in azimis, sed in fermẽtatis. s. ea. di. j. c. si. illud ergo Iacobi, Cõfitemini alterutrũ peccata vestra, fuit consilij primo, alioqui ligaret & Graecos nõ obstãte eorũ cõsuetudine. Est autẽ faciẽda taliter quod nõ solũ de peccato, sed de oibus circũstantijs. j. ea. c. j. Et est facienda sacerdoti si adest, vel pximo in necessitate. s. dist. j. quem poenitet. Est autẽ faciẽda cũ quis peccat statim: quia nec p momẽtũ, &c. vt s. dist. iij. ille Rex. & hoc si est manifestũ. si aũt est occultũ, et cõteritur, nõ credo eũ peccare si differt oris cõfessionẽ vsq; ad tps poenitẽtiae deputatũ per c. ois. extra de poe. & re. Sed q̃ differt cũ habet copiã sacerdotis, nunqd in quolibet instãti peccat mortal'r? nõ: qa oẽs morae illi circa vnũ, & idem tẽpus sunt, sed, augeť illud ex diuturnitate. ff. de furtis. cum qui. extra de simo. nõ satis. & peccaret q̃dem mortal'r. Lau.

1 Vt Ambrosi. pro hoc facit q no. s. ea. di. j. in pri. in gl. quia mentionẽ. in princi. Archi.

De vera & falsa poe. ca. 14.

[redacted]

c COnsideret. In loco. s. dist. j. aut facta.
d Varietate. agentis, & eius cum quo agitur. s. dist. j. aut facta. quędam enim res in clericis reprehensioni subiacet, quae non in laicis: vt xxxj. distin. c. j. puta nubere.
e Et quali. extra de ho. sicut dignũ.
f Tentatione. an ab ea pręuentus, an eam praeueniendo? vt j. sequitur.
g Oportet. Ideo huiusmodi circunstantias teneť confiteri [2], quia praesumuntur augere peccatũ vel minuere. Si tamen eas subticuit per obliuionẽ, non dico eũ teneri vt iterum ei confiteatur circũstãtias, nisi tales circũstantiae essent, quod alterius generis peccatum facerent: vt locus sacer facit sacrilegiũ: vt s. dist. j. aut facta. Laur.
h Status. s. xj. q. iij. c. excellentissimus. & cap. pcipue. ff. de re mil. l. ij. extra de cle. vo. c. episcopũ. contra. ff. ad l. Cor. de sic. l. pen. contra. sed dic in epo est maior poena suspẽdi tribus mẽsibus à cõione quã ab officio deponi. j. q. j. q̃squis.
i Meretricis. an. s. fuit pulchra, vel deformis, an soluta, vel obnoxia viro vel voto. ar. xxvij. di. c. vlt. L.
k Et in modo. quo ea abusus est, vtrũ ordinarie, vel extraordinarie. nam vterq; damnabilis est. xxxij. q. iij. meretrices. xxxv. q. iij. extraordinaria.
l Si in loco. s. xvij. q. iiij. q̃sqs. ff. de inc. q aedes. H.
m Dominorum. Arg. s. xxx. q. v. de forma. H.
n Constituto. quod etiam à cõiugibus est abstinendum. j. ea. q. iiij. c. j. & ij. & fere per totum.
o Perseuerauerit. Nã pseuerãtia auget delictũ. xxiiij. q. j. schisma. ff. de fur. iściãdo. §. infans. ecõtra mora et pseuerantia excusat delictũ q̃nq;. xxxv. q. viij. c. j. ff. de poe. si diutino. ff. de ri. nup. l. q i puincia. L.
p Perseuerãter. iteratio eñ aggrauat. 25. q. ij. ita nos.
q Et quanta virtus. id est, Resistentia. H.
r Non peccantis. vt si minorem aliquẽ se non peccantem

[redacted]

2 Not. q quaedã circunstantię adhaerent ipsi peccato pprię, quędã personae ipsi' peccantis quaedam nec peccato nec personae ipsi' peccantis, vt lati' patet in Archidia.

Abstinendũ est qñque ab vxore.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tantem viderit.
a Defleat. Quia abstinere non potuit à peccato quemadmodum & minor se abstinuerit.

Posset interiori & exteriori dolẽdum est.

b Dolendum. CASVS. *Instruit August. pœnitentem dolere tam interiori, quã exteriori. pœnitentia enim interiori debet dolere de tribus, scilicet de malis commissis, & hoc ostendit usque illuc, defleat, &c. Item & de bonis omissis, scilicet virtutibus, quæ ostenduntur omissa, quoniam qui deliquit in uno, &c. et hoc ab illo loco defleat, usq; ad illum animaduertere. à quo loco usque ad illum, in his omnibus, ostendit, quod dolere debet de malo exẽplo quod dedit proximo peccando. Ab illo autem loco, in his omnibus, &c. usq; ad illum locũ, qui ergo. Instruit pœnitentẽ in exteriori pœnitentia, quæ consistit in faciendo, vt seculum relinquere & similia. Ab illo loco, qui ergo, &c. usque in finem instruit in interiori, quæ consistit in abstinendo. Laur.*

c Sed quod sc. ff. distin. j. c. ois. §. alij econtra. & ca. sunt qui arbitrant. Lau.
d Breuissimũ est. ff. xxiij. quæst. iiij. ipsa pietas.
e In vno. Scilicet mortali peccato, factus est omniũ reus, scilicet peccatorũ.
f Omnium reus. scilicet quo ad vitã æternam. ita enim pro illo damnabitur, ac si esset omnibus inuolutus, licet non tantum puniatur: vt. j. ea. dist. fratres. Vel qui offendit in vno, scilicet mortali peccato, factus est reus omnium virtutũ, id est, ex eo quod per vnum peccatum mortificat in se omnes virtutes, vel qui offendit in vno, scilicet charitate: factus est omnium reus, id est, ingratus omnium bonorum acceptorum. Laur.

Alias, omne op' & tẽpus.

Iacob. 2. b

Offendens in vno, factus est omnium reus.

tiat modũ criminis, pur gans lacrymis omnem qualitatẽ vitij. defleat a virtutem quã interim caruit. Dolendum b est enim, & dolore purgandum est non solũm quia peccauit, sed quòd se c virtute priuauit, nam licet speret se cõsecuturũ veniam, dolere tamẽ potest, quia non promeruit vnde remunerari confidat: anxietur & doleat, quòd modo effugiens de præteritis pœnam, miser tamen nõ inde expectet gloriam: cuius omne tẽpus † (quoniã breuissimũ est d) debuit decertasse ad consequendũ præmium. Defleat etiã, quoniam offendens in vno e, factus est omniũ reus f. Ingratus em extitit, qui plenus virtutibus, Deũ non omnino timuit. In hoc enim quisque peccator fit culpabilior, quo est Deo acceptior. Ideo enim g Adã plus peccauit: qa omni bono abundauit. Et etiã alio modo offendẽs in vno, reus est omniũ: h quia omnes virtutes patiuntur detrimẽtum ab vno vitio. nã si quis cadit in auaritiam, largitatẽ destruit. et etiã castitatẽ minorauit. Amore enim pecuniæ vel violaret castitatẽ, vel saltẽ minus amaret. Si enim tanta ppter Deũ adhuc castitas inest, vt nolit eandem perdere, tamen saltem minori gaudio, minori affectione tuetur eã, vbi videt inde procedere damnum pecuniæ: sic quoq; & in alijs, quæ etsi non i expellantur, tamen pceptione vnius vitij, vel satis vel parum minuuntur, vel intentio ne deteriorantur. vnde omis virtus amissa cuicunq; crimini k est deflẽda, & de omnibus indulgẽtia petẽda est. Animad uertere etiam oportet, & animaduertendo deflere animam proximi, quã Deo fornicator eripuit, vel ereptã in malo cõfirmauit: etiã quòd exemplũ l extitit mali in operatione sui criminis: cui magis profuisset, si alijs fuisset causa cõuersionis: gemat itaq; aliorum vitam in sua corruptã, vel incorruptam non conseruatam m, & cõmodum proximi quod dedisset exemplo boni. de tristitia doleat, quam bonis peccando intulit: et de lætitia quã eis nõ adhibuit, & non solùm cogitet quid & qualiter fecerit, sed quã iniustè Deũ (vt diximus) peccando offenderit. timeat illam veritatis sententiã, Non potestis duobus Dominis seruire. Timeat ergo ne omnia bona quæ fecit, dum in vno peccato perseuerauerit, excõicatione mali pdiderit: vt qui seruiuit diabolo per crimen, Deo quas obtulerit amiserit virtutes.

Crimina sunt deflenda.

Malis. 2.

Apostoli & Apostoli de passione Domini doluerunt, & nos de pœnis martyrum contristamur. ff. de incen. ruinaufra. quo naufragium. ff. de legatis primo. etiam si patris. ff. de bon. libert. in seruitutem. ff. ad Sillania.

de passione dominũ dolicus.

si quis

si qs grauí. §. si cõ. ff. de verbo. oblig. l. antepenul. Laur.
a Pium. ff. ea. dist. iij. §. illud autem. & c. pium est. H.
b Ex obedientiæ. ff. xxiij q. v. miles. Hugo.
c Sui. Id est, suorum peccatorum.
d Vt Deus. Est vita eorum infinita, vel habet vitam infinitam.
e Moriturus. Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignem, Arida nec fluentis ora lauabis aqua. Vt valeas animo, quicquã tolerare negabis? At pretium pars hæc corpore maius habet. Ouidius. xl viij. dist. omnes. xxxviij. distinc. omnes. xij. q. j. præcipimus.

Sanitatis causa multa toleranda sunt.

f A multis. xj. q. j. aliud. Hugo.
g Offerat. Ex quo mentem obtulit. H.
h Et ad munera. ff. iij. quæ. vij. in gratuibus. Hugo.
i Non cognouit. Id est, non approbauit, vt in euangelio, Nescio vos, id est, nõ approbo. H.

Nescio vos, id est, nõ approbo.

k Larga. Alias largita.
l Apud se. Arg. qp non debet fieri diuisio causæ. arg. j. de consecr. dist. j. comperimus. C. de iud. nulli. j. eadem. fratres.
m Confessionem. No. cõfessionẽ peccatorum non debere diuidi per plures sacerdotes, nã qui diuidit, veniam nõ consequitur, arg. ff. de ser. rust. prædi. per fundum. et j. ea. cap. fratres.

Confessio non est dividenda.

n Corpus. De consecra. dist. ij. quotidie. Hug.
o Bona. Ergo à contrario sensu, si malam habuit conscientiam, separabit se à corpore Christi. ad hoc cõtinuatur quod sequitur.

Genes. 4. a

p Iudicium. Scilicet vltimum.
q Cogitet. Quia Pium tamen est credere, vt recepta Dei gratia quę in eo destruit omnia mala, & priora remuneret bona: vt cùm destruerit quod suũ non inuenerit, amet & diligat bonũ, quod etiã in peccãte plãtauit. In his omnibus dolẽs aut relinquat seculũ, aut saltem illa quæ sine admistione mali non sunt administrata, vt mercatura & militia, & alia quæ vtentibus sunt nociua, vt administrationes secularium potestatũ, nisi his vtatur ex obediẽtiæ licẽtia, ponat se omniũ in potestate iudicis, in iudicio sacerdotis, nihil sibi reseruãs sui: vt omnia eo iubẽte parata sit facere, pro recipiẽda vita animæ, quæcũq; faceret pro euitãda corporis morte: & hoc cum desiderio, qa vitã recuperat infinitã: vt Deus. Cum gaudio em facere decet immortalis futurus, quæ faceret p differẽda mortem moriturus. Semp deprecetur Deũ, certus de venia, qui omnib⁹ modis & sine omni tædio, dubius rogaret potestatem terrenam. ab stineat à multis licitis, qui in libertate arbitrij commisit illicita: semper offerat Deo mentem, & cordis contritionem: deinde & quod potest de possessione: tunc quod offerat Deo, securus offerat. respexit enim dominus ad Abel & ad munera eius: sed prius dicit ad Abel, quàm ad munera eius. Sumens enim mẽtem quàm cognouit humilem & puram, remunerauit ei⁹ largitatis munera. Ad Cain verò nõ respexit, neq; ad eius munera Mentem enim eius quã viderat: quoniã non cognouit: eius munera non recepit. In iudicio itaq; cordis, consideranda est eleemosyna tribuẽtis: nec iam considerandum est, quantum, sed qua mente, qua affectione dat, quod potest. Vidua enim duobus quæ habuerat minutis larga plus omnibus posuit. Qui ergo sua pecca redimere vult temporaliũ oblatione: caueat prius offerat mentem. Cautus sit pœnitens ne verecundia ductus, diudat apud se confessionem, vt diuersa velit diuersis facerdotibus manifestare. Quędam enim vni celat, quæ alijs manifestãda reseruat: quod est se laudare, & ad hypocrisim tẽdere, & semper venia carere, ad quã per frustra totam putat peruenire. Paueat prætrea quem vera delectat pœnitentia, vt non prius ad domini corpus accedat, quàm confortet illũ conscientia bona. Sed in hac separatiõe tremendũ iudiciũ cogitet, vbi & maius & terribilius impœnitentes separabit in ignem. doleat, qp nondum audeat sumere quẽ multũ desiderat cibũ salutarem: isti sunt digni fructus pœnitentię, animam captiuam illaqueãtes, & in libertate seruãtes. Cohibeat se prętereà à Iudeis, à spectaculis seculi qui perfectã vult consequi gratiã remissionis. Nam Dina Iacob filia si sic cohibuisset, & inter suos remãsisset: ab extraneo raptore corrupta non esset. Tanto itaque magis sibi caueat, & cohibeat se anima, quæ sæpe vel semel rapta & corrupta est, timeat iam docta experimẽto quod iguorauit virgo. eligat quem imitetur: vt non sequatur quem animus suus damnat. se enim iudicat, qui pœnitentiæ fructus nõ habentem à se nõ

Gen. 3. 4. a

sicut pro delictis separatur quis à corpore Christi. i. dñi in hac vita nisi resipiscat: ita pro eisdẽ in futuro iudicio separabitur in ignem æternum cum hœdis separabuntur ab agnis. i. peccatores à iustis. xj. q. iij. nolite. Hugo.
r Vbi. In quo iudicio.
s Terribilius. quã sit separatio à corpore Christi. Mar. 12. d

Separatio à corpore Christi est quoqdã damnatio.

t Terribilius. Iudicium. f. dãnatio.
u Digni. Id est, prædicti. Hug.
v Dina filia Iacob. Illud tangit quod legit in Genesi cap. xxxiiij. f. quod cũ Iacob veniret iterram Sichimitarum, Dina filia eius egressa est vt videret mulieres illius regionis, quam videns Sichem filius regis illius terræ adamauit, & rapuit, & vi oppressit eam. Hugo.

Dina filia Iacob fuit à Sichem oppressa.

x Experimento. Vnde Ouidi⁹, Qui semel est captus, fallaci piscis ab hamo Omnibus vnca' cibis æra subesse putat. Laurentius.

Deceptus semel cautus sibi caveat.

y Impetr
z Id est, placita, & est casus accusatiui: & numeri plurialis, et adiectiuaf illi dictioni, quæ sequitur. æra id est, hamos. Archidia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Impetret. dist. j. quem pœnitet. in fine. Hug.

QValitas. Hæc est secunda pars distin. in qua prohibet solenniter pœnitentes esse mercatores. Ioan. de Fant.

b Negotiãtem. ẽ. distinct. lxxxviij. fornicari.

c Vtilius. Quia inhonestus quæstus arguit pœnitentẽ.

d Interuenire. Nã cõtrahẽtibus naturale est sese inuicẽ decipere. ff. locati. item si prætio. §. Rufinum. quemadmodum. & Contrahẽ ff. de mino. in causes se fresæ. §. idem.

e COntrarium. Ad militiã. hoc est verum cum ita pacta, est ei iniunctũ, &c. an sit licitum ad sæculariã militia. supra dist. vel deliquit in ipsa vel deliquit. 1. si qs post. ẽ. ea. q. 1. latorem. ẽ. xxvj. q. vij. de his vero. & c. pœnitentibus. & c. hoc ſt. nã cum hoc est ei iniunctum nomine pœnitentiæ ne ad sæculariã negotia vnquam reuertatur, tunc obseruare tenetur, alias excõmunicatur. j. ead. de his. Sed si est ei iniunctũ siue priuatã siue solennem egerit pœnitẽtiam, de cætero redire nõ potest ad sæculariã negotia, quia quasi persona ecclesiastica est, vt ẽ. distin. j. c. aliud. j. c. de his. nisi sit negotiũ qd̃ sine peccato exp̃diat. j. c. negotium.

f SI qui. CAVSA. Si qui solennem pœnitentiam egerunt, post ad militiam sæcularem sunt reuersi. x. annis pœniteant. Sed si de hac pœnitentia tres annos exegerint, cõmunioni ecclesiæ restitui debent: & si pœnitẽtes vere extiterint, episcopus poterit de pœnitentia imposita relaxare: si autem negligentes, explere debent prorsus tempora constituta. xxvij. quæst. j. de uotam.

g Darent. Ad vsuram vel ad negotiationẽ. H. lxxxviij. dist. fornicari.

h Decem. xxvij. q. j. deuotam.

ADDITIO. lxxxij. distin. presbyter. Archid.

i Triennium. Id est, primum tempus triennij.

k Quo. Triennio ẽ. ea. q. ij. latorem. de consecr. dist. iiij. eos quos.

l Fuerint. Extra ecclesiã existentes, et audientes officiũ: suppie intrent ecclesiam, vel post primum annum intrent ad ecclesiam, sed vsque ad triennium sunt inter audientes, non tamen communicantes, vt ẽ. e. q. ij. latorẽ. H.

m Attendatur. Hęc clausula non pertinet ad præcedentia, sed hic potest legi clausula superior post primam. Laurentius.

n Lapsum. Non curando quod lapsi sunt. Lau.

o DE his qui susceptam pœnitentiam religionem suę professionis obliti, ad sæcularia relabuntur, placuit eos et a communione suspendi, & ab omniũ catholicorum cõuiuio separari. quòd si post interdictum, cũ eis quisquam præsumpserit manducare, & ipse communione priuetur.

Item Gregorius.

Quæ sit falsa pœnitentia.

CAN. VI.

3 FAlsas pœnitentias dicimus, quæ non secundum authoritatem sanctorum patrũ pro qualitate criminum imponuntur. Ideoq; miles, & negotiator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exerceri nõ possit [a], si culpa grauiori irretitus, ad pœnitentiam venerit, vel q bona alteri[9] iniustè detinet, vel qui odium in corde gerit, recognoscat seueram pœnitentiam non posse peragere, per quam ad æternã vitam peruenire valeat, nisi negotiũ relinquat, vel officium deserat, vel odium ex corde dimittat. Bona quidem quæ iniustè abstulit restituat [b], arma deponat, vel filio religiosorum episcoporum, pro defendenda [c] iustitia. ne tĩ desperet [d], interim quicquid boni poterit facere, hortamur vt faciat, vt omnipotens Deus cor illius illustret ad pœnitẽtiam.

Itẽ Gregorius in homilia xxiiij. †

Post conuersionem ad negotium redire non licet, quod sine peccato agi non potest.

CAN. VII.

NEgotium quod ante conuersionem sine peccato extitit: hoc etiam post conuersionẽ repetere culpa nõ fuit [e], Sunt enim pleraque negotia, quæ sine peccatis exhiberi aut vix, aut nullatenus possunt. Quæ ergo ad peccatum implicant, ad hæc necesse est, vt post conuersionẽ animus nõ recurrat.

Item Innoc. Papa. ij.

De eodem.

CAN. VIII.

4 FRatres [f] nostros episcopos & presbyteros admonemus, ne falsis pœnitentijs laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiãtur. Falsam autẽ pœnitentiã esse cõstat, cùm spretis pluribus, de vno solo pœnitentia agitur, aut cũ sic agitur de vno, vt non discedatur ab alio. Vnde scriptum est: Qui totam legem obseruauerit, offendat autem in vno, factus est omniũ reus [g], scilicet quantum ad vitã æternã. Sicut em̃ si peccatis omnibus esset inuolutus, ita si in vno tantùm maneat, vitæ æternæ ianuam nõ intrabit [h]. Falsa em̃ est pœnitentia cum pœnitens ab officio vel curiali negotio non recedit, quod sine peccatis [i] agi nullatenus præualet, aut si odium in corde gesserit, aut si offenso cuilibet nõ satisfaciat, aut si offendenti offensus non indulgeat, aut si arma quis contra iustitiam ferat.

DISTINCT. VI.

1 p. [*] VI autẽ debeat fieri cõfessio, uel qualem illum oporteat esse, qui aliorum crimina iudicat, ex eodem lib. † de pœnitentia docetur, cum dicitur [k].

CAN. I.

QVi vult [l] confiteri peccata sua, vt inueniat gratiam, quærat [m] sacerdotem scientem ligare, & soluere, ne cùm negligens circa se extiterit, negligat ab illo qui eum misericorditer monet, & petit ne ambo in foueam cadant, quam stultus euitare noluit. & infrà. Tanta itaque vis confessionis est, vt si deest sacerdos, confiteatur proximo. & infrà. Sæpe [o] enim contingit, quòd pœnitens non potest verecundari coram sacerdote, quem desideranti

a Non possit. Difficultas notatur, nõ impossibilitas. ẽ. ea. qualitas. Laurentius.

b Restituat. xiiij. q. vj. si res.

c Pro defendenda. ẽ. xxiij. q. v. excõmunicatorũ. H. ẽ. ea. q. ij. latorem.

d Ne tamen desperet licet prædicta non faciat. Laurentius.

e NEgotiũ. Nõ fuit, &c. alij non habent nom: & tunc rectè concordat cũ duobus præcedentibus cap. qa peccatum est si exerceat prædictas negotiationes. sed si haberur non, bonũ est: quia non est peccatum si excolat agros & vineas, aut cognoscat vxorem causa prolis. imo sicut sine pctõ prius hoc faciebat, ita nunc facere debet et potest. Hug.

FRatres. Hæc est iiij. pars distinc. in qua ostendit magister qualiter intelligat illud Iacobi Apostoli, q peccat in vno, factus est omniũ reus. Io. de Fan.

f Fratres. ẽ. c. dist. iij. cap. j. §. item opponitur vers. item si illa. Hug.

g Reus. ẽ. ea. distin. consideret. lxxxvj. dist. pasce. & capit. qui elementiam. H. Arg. contra testes & instrumenta. ẽ. distin. lxxxvj. c. iij. Ar. cõtra. C. de trãs actio. si ex falsis.

h Non intrabit. Non tamẽ tantum puniretur. H.

i Peccatis. ẽ. xxv. dist. quali. Hug.

VI autem debeat. Hæc distinct. dividitur in tres partes, in quarum prima quæritur, cui debet quis confiteri. & est dicendum, qd̃ meliori sacerdoti quem habere possit. Secunda ibi, Caueat. Tertia ibi, Quod autem. loã. de Fant.

k Cui autem. Hic intitulatur. vj. dist. vbi quæritur, cui sit confessio facienda & quali. & quidem facienda est sacerdoti si fieri potest, & suo, si tamen fuerit intra ecclesiam, qui sciat soluere & ligare: alias enim ex iusta causa cuicunq; facienda, & etiam laico si vrgeat necessitas. ẽ. c. j. & cap. placuit. ẽ. dist. j. quem pœnitet. Similiter cui & qualis quia discreto & à crimine mundato. ẽ. c. j. Confessio cui facienda est. Iacob. 2.

l Cum dicitur. ẽ. c. dist. j. quẽ pœnitet.

m QVi vult. à loco isto vsq; ad verbum laboret itaq;, &c. habetur. ẽ. dist. j. quem pœnitet. & ibi expositum est. Lau.

n Quærat. Hoc potest intelligi, quando ecclesia plures sacerdotes habet, tũc enim ad meliorẽ sacerdotẽ debet accedere. Vel hoc qã prius confessus fuit suo sacerdoti. postea vadit ad alium, si suus ignoret secũdum qualitatem delicti ei pœnitentiam imponere. arg. j. ea. placuit. quia quanto pluribus confitetur, tanto citius veniam cõsequit. ẽ. di. j. quem pœnitet. licet G. aliter intelligas. j. c. c. sacerdos. §. quod autẽ. Laur. Sacerdos melior p cõfessione est eligendus.

o Sæpe enim. j. de cõse. distin. iiij. sanctum. ẽ. xxvj. q. vj. si aliquis fuerit. H. De vera & falsa pœniten. ca. x.

Bx desi

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ex desiderio. ſ. xxxiij. quæſt. v. quod Deo.

b Si non tam cito. Quantū ad pœnam purgatorij. Laur.

c Operatione. ſ. vt ſit de ſua vnita-
Luc.17.c te, & in eadem com plectitur. Hug.

Operatione. ſ. & aliſs bonis operibus. ℣. e. diſtin. j. §. aliſ. ca. multiplex. xxvj. q. vij. c. j. argum. xiij. q. ij. animæ. Hug.

d Non eripietur. ſi contempſit eccleſiæ ſuffragia. Laur.

e Vnitas. Quia extra eccleſiam, nemo ſaluabitur, vt xxiiij. q. j. quicunque. Laur.

f Ab vnitate. Etiam in neceſsitate. xxxij. diſt. c. præter. §. verum. Laur.

g Iudas. ℣. e. diſtin. §. aliſ econtra, c. ijs poteſtatis. Hug.

1 Adhuc tũc potuiſ ſet veniã impetrare, vt ℣. ca. diſt. ca. his poteſtatis. Pœnitentiam iniũgẽs, debet eſe ſine peccato.

h Iſſet. i. ire debuiſſet. Hug.

i Diuiſos. Ab vnitate eccleſiæ. ſ. ad pharisæos. qui diuiſi interpretantur. Hugo.

k Ante quã. iij. qõ. vij. iudicet. & cap. qui ſine.

l Iudicandus. Peccant ergo. dũ in crimine ſunt ſacerdotes iniungendo pœnitentiã, & verum eſt, vt ℣. iij. qõ. vij. c. ſacerdos. §. in euãgelio. Quid ergo ſi in neceſsitate ſuus parochianus petat ab eo pœnitẽtiam? Reſpond. conuertatur. & ſtatim iniungere poterit. xij. diſtin. in ſumma. Hu.

m Damnoſum. Id eſt, damnabile.

n Sine peccato. Mortali. Hug.

o Semper remittebantur. xij. quæſt. ij. gloria. j. de confec. diſt. iij. aquã. H. Argu. ꝙ venialia ſine mortali remittantur quod nõ credo. hic ergo venialia dicuntur, quædam quæ re vera mortalia fuerunt. ſed tunc venialia dicebantur: quia

Veniale ſine mortali nõ remittitur.

nec locus nec tempus offert, & ſi ille cui confitebitur, poteſtatẽ ſoluendi nõ habeat, ſit tamen dignus venia ex deſiderio [2] ſacerdotis, qui ſocio cõfitetur turpitudinẽ criminis. Mundati enim ſunt leproſi dum ibant oſtẽdere ſe ſacerdotibus, antequã ad eos peruenirent. vnde patet Deũ ad cor reſpicere, dum ex neceſsitate prohibentur ad ſacerdotes peruenire. Sæpe quidẽ eos quærũt, ſed ſani & læti dum quærũt antequã perueniant ad eos moriuntur: ſed Dei miſericordia eſt vbique, qui iuſtis nouit parcere, & ſi non tam cito [b] ſicut ſoluerentur à ſacerdote. qui ergo confitetur, omnino cõfiteatur: & ſacerdoti meliori, quàm poteſt cõfiteatur: & ſi peccatum occultũ eſt, ſufficiat referre in notitiã ſacerdotis, vt grata ſit oblatio muneris. & infrà.

Laboret pœnitens itaque in eccleſia eſſe, & ad eccleſiæ vnitatẽ tendere. Niſi enim vnitas eccleſiæ ſuccurrat: niſi qđ deeſt peccatori, ſua operatione [c] cõpleat: de manibus inimici, nõ eripietur [d] anima mortui. Credendum eſt em, (& pietas fidei expoſtulat credere) ꝙ omnes eccleſiæ moſynæ totius eccleſiæ, & oratiões, & operatio iuſtitiæ, & miſericordię ſuccurrant recognoſcẽti mortẽ ſuam ad cõuerſionem. Ideoq; nemo dignè pœnitere poteſt, quẽ non ſuſtineat vnitas [e] eccleſiæ: ideoq; nõ petat ſacerdotes per aliquam culpam, ab vnitate [f] eccleſiæ diuiſos. Iudas [g] enim qui pœnitẽs iuit ad Phariſæos relinquẽs Apoſtolos, nihil inuenit auxilij, niſi augmentum deſperationis. dixerunt enim: Quid ad nos? tu videris. ſi peccaſti, tibi ſit. non tibi ſuccurrimus, nõ peccata tua charitatiuè ſuſcipimus, non comportanda promittimus, nec qualiter deponas nos docemus: quid em nobis & miſericordię, qui nec opera ſequimur iuſtitiæ? Iſſet [h] ad fratres, iſſet ad illos qui orauerant pro ſocru Petri febricitante, ꝙ Chananeam improbam miſericordię obtulerãt. Interrogaſſet Petrũ pro ſe effundẽtem lacrymas. nõ fugiſſet Mariã & Martham, quæ vitã Lazaro impetrauerant: nõ turbam plorantem quæ vnicũ filium acquiſierat viduę. Iuit ad diuiſos [i], & diuiſus perĳt. & infrà, Sacerdos itaq; cui omnis offertur peccator, ante quẽ [k] ſtatuitur omnis lãguor, in nullo eorum ſit iudicandus [l], quæ in alio iudicare eſt promptus. iudicans enim aliũ, qui eſt iudicandus condemnat ſeipſum, cognoſcat igitur ſe, & purget in ſe, quod alios videt ſibi offerre, caueat vt à ſe proĳciat quicquid damnoſum [m] in alio reperit, animaduertat, quod dicitur, Qui ſine peccato [n] eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat. ideo enim liberauit peccatricem, quia non erat qui iuſtè proĳceret lapidem. quomodo lapidaret, qui ſe lapidandum cognoſceret? nullus enim erat ſine peccato: in quo intelligitur, omnes crimine fuiſſe reos. nã venialia peccata, ſemper remittebãtur [o] per ceremonias. ſi qđ ergo in eis peccatũ erat, criminale [p] erat. Deteriores itaq; in hoc ſacerdotes ſunt, ſe prius nõ ædificãtes, illis qui dominum obſeruabant inſidijs. In hoc itaq; potentiſsimum eſt crimen ſacerdotũ, & vltra modum deteſtabile, qui non prius ſe iudicant, & alios alligant. deberent enim in ſe timere crimen, quod [q] in aliĳs timuerunt, & deteſtabile eſſe cauerunt & cenſuerunt. Illi quidem adeò erant cæci, quod ſummam ſapientiam ſperabant capere ſuis inſidijs, quod illis [r] patuit quod tunc quiſque [s] vitauit, vitet ſacer-

legis ceremonijs remittebantur, quantum ad pœnam legis euitandam: quo ad Deum autem nõ remittebantur. [1]

p Criminale. Hic criminale dicitur, quod ceremonijs legis non remittebatur, vt adulterium, vt. mar. xxxij. q. j. quod autem. Laur.

q Quod timuerunt. Sacerdotes Iudæorum.

r Quod illis. ſ. quod non debet ab eis iudicare. Laur. Archi.

s Quod tunc quiſque. ſ. crimen iudicandum iudicare. Lucæ 4. f
Lauren. Qui

Mat. 27. c 2 Venia ergo dicitur cebãtur in fine mortis, te, vel mutilatiõe dimittebantur mortali vel mutilatiõe exigebãtur.

Matt. 15. b

Ioan 11. d

Luc 7. b

Ioan. 8. b

t Qui in hoc. q. 3 dos, q. in hoc iudicãdus iudicat. Lauren.

Iudex nõ ſit iuris ignarus.

u Sciat. Argu. ꝙ index ignarus iuris non debet eſſe, niſi habeat peritiã & experimẽta causarum per cõſuetudinem. in authẽ. de iudi. in prin. colla. vj. arg. extrà de cõſue. ex literis. Lau.

c Cognoſcere. tri geſimaoctaua, diſt. nulli ſacerdotũ. & cap. omnes. H.

Pœnitens eſt interrogãdus ſpecialiter.

x Inueſtigator. Arg. ꝙ ſpecialiter à pœnitẽte quæren dum eſt, an hoc vel illud commiſerit.

1 Quod de ſingulis circunſtantijs ſit quærendũ, à peccatore, eſt arg. xxx. q. v. iudicantẽ. xxiij. qõ. viij. occidit. Credo

Argu. xliij. diſt. ſit rector. verſic. quia increpando. ff. de quæſtio. l. j. §. quoniam. extra de pœ. & remiſ. omnis.

c Exigere. ℣. ead. diſt. conſideret. H.

Conſolãdo. ſcilicet pro ipſo orando, prout ſequitur.

g Doleat. Id eſt, dolorem pro ipſius peccato oſtendat.

h Perdat. Per negligentiam. lxxxj. diſt. dicum Laur.

i Mox. id eſt. ſtatim. arg. 50. diſt n. abſit. vel mox, id eſt, indifferenter. quædam enim non reſtituuntur: vt dixi. 50. diſt. miror.

k Reſcindenda. 50. diſt. vt cõſtituetur, contra. Sed hoc eſt, quãdo peccatum ſuum defendere volunt, ex authoritate: vt ℣. 82. diſt. plurimos. Vel hoc cum nõ eſt ſcãdalum multitudinẽ puniri. Lauren.

l Reſtitui. niſi in enormibus: vt 50. diſtin. miror.

m Acerdos, &c. Recite. Pone quod ſacerdoti cõfitetur aliquis aliquod crimẽ, & excommunicat epiſcopus omnes huius criminis conſcios, niſi veritate reuelauerint. Eſt in quõne an ꝓſbyter ei reuelare teneatur? Videtur hic quod nõ.

cedat quaſi ex authoritate. Inuenitur enim authoritas quę cõcedit. & quaſi imperat. Inuenit alia, quæ minimè cõcedit, ſed vetat. quæ ſcripturæ nõ repugnãt, ſed concordãt: ſi locus & tẽpus, & modus, pœnitentiæ pacẽ ad hibeãt. Cùm enim tot ſunt qui labuntur, vt priſtinam dignitatem ex authoritate defendant, & quaſi vſum peccandi ſibi faciant: reſcindenda [k] eſt ſpes iſta. ſi verò locus eſt, vbi iſta non concurrant, reſtitui [l] poſſunt, qui peccant. itaq; pontifex iuſtus & pfectus, atque diſcretus non cogit ſuos ſacerdotes ſemper abĳcere, nec mox reſtituere, niſi ſtatutũ fuerit à Romano pontifice.

2 Caueat ſacerdos, ne peccata pœnitentiũ aliĳs manifeſtet: quod ſi fecerit, deponatur.

Vnde Gregorius.

Deponatur ſacerdos, qui peccata pœnitentis publicare præſumit.

CAN. II.

SAcerdos ante omnia caueat ne deĳs, qui ei confitenẽ peccata ſua, alicui recitet [m], quòd ea cõfeſſus eſt, non propinquis, non amicis, nõ extraneis, neq; (quod abſit) pro aliquo ſcãdalo. nam ſi hoc fecerit, deponat. et omnibus diebus vitæ ſuæ ignominioſus peregrinando [n] pergat.

3 Quod *autem dicitur, ut pœnitens eligat ſacerdotem ſcientem ligare & ſoluere: uidetur eſſe contrarium ei, quod in canonibus inuenitur, ut nemo uidelicet parochianum alterius iudicare præſumat. Sed aliud eſt fauore uel odio proprium ſacerdotem contemnere, (quod ſacris canonibus*

& ar. extra de offi. ordi. ſi ſacerdos. & extra de adulte. ſignificaſti. præterea hoc probare nõ poteſt ꝓſbyter, igitur dicere non debet. vj. qõ. ij. placuit. ℣. ij. q. j. ſi peccauerit. q. vij. plerunq; præterea nõne ſecretũ fuit? Ergo celare debuit. xxij. qõ. v. de forma. Item iſte nõ debet dici ſciẽs. xv. qõ. presbyter. In cõtrarium facit, quod hęc pœna maior eſt in eccleſia, ergo magis vitari debet & formidari. xj. qõ. iij. nihil. Itẽ in excõicatione nõ eſt tantũ animæ detrimẽtũ. ſed & corporis. xj. qõ. iij. nihil. Sol. Dicũt quidam, ꝙ in ſecreto ẽpo dicere, põt. vtpote qui, pdeſſe poſsit, non obeſſe. xxij qõ. v. hoc videtur. Alĳ contra. Vel dic ibi ſciuit vt homo, hic vt Deus. & ꝓterea iſte non conſcius nec ſciens dici debet.

n Peregrinando. vt ita agat publicã pœnitentiã, & etiã ſolennem, ſi nõ habetur ſpes de eius reſtitutione: vt 50. diſtin. illud. §. hanc autẽ pœnitentiã. ℣. vj. q. ij. placuit. cõtra. ſed illa pœna non excludit hanc. Vel aliter ibi dixit epiſcopus eum peccatum cõmiſiſſe in genere, non deſcendendo ad ſpecies, ſed hic ſpecificat. Vel ibi facta fuit confeſsio ẽpo, vt ſocio vel homini, non vt Deo. ℣. vj. q. ij. c. j. & ij. Laur.

Placuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a PLacuit. Cui prius. xvj. q. j. §. ecce in hoc. Prius. Not. quod prius debet confiteri suo sacerdoti, licet alteri postmodum confiteatur. Laur.

b Commisit. id est, cuius parochianus est. Ab alio enim non potest ligari vel solui. extra de pœnit. & remiſ. quod autem.

c Pro ignorãtia. ergo pro ignorantia eius, authoritate huius canonis potes ire ad alium sine licentia hominis, scilicet illius presbyteri imperiti. sufficit hoc à iure cõcedi. arg. ff. de condi. instit. qui sub. §. vltimo. Sed nunquid credet ille extraneus sacerdos, simplici verbo eius pœnitẽtis, qui dicit suum sacerdotem imperitum? Sic, quia non est veriſimile, quod cum mendacio veniat ad pœnitentiam. c. sanctimus. j. quæſt. vij. Sed nũquid est vtilis talis confeſsio, quã quis accipit à non suo iudice contra hanc constitutionem nemĩ ordinatus à nõ suo episcopo recepit veritatem ordinis. vij quæſt. j. episcopus. Sed dico eam inutilem. Væ ergo Scholares quibus cõdunt scholaribus, qui vadunt ad incluſos p̃ fiteri debent. pœnitentia, & non vbi audiunt diuina per annum: quia & ibi decimas personales debent dare. extra de decimis. nouum genus. Laur.

Lucæ 6. 1 Iſta fuit ſententia Laur. quã ſequit La. prout no. extra de pœ. & re. omnis.

Sacerdos proprius propterim peritiã potest deseri, & alius adiri.

*Epiſtola 90. ad Ruſtic. episcopum.

d Confeſsus. Vel quia non vult pœnitentiam dare: vel p̃ alia iuſta causa.

Pœnitentia in mortis articulo iniũcta, virum sit vtilis.

Empus vero. Hic intitulat̃ septima dist. qua quæritur vſque ad quod tẽpus peccator sit recipiendus ad pœnitentiam? Hoc est an vtilis sit pœnitentia, quæ iniungitur in mortis articulo. & videtur Auguſtinus in hoc dubitare, nec vult (vt videtur) in hoc præciſe reſpondere. arg. j. ea. ſi quis positus. Et forte ideo dubitauit: quia conſiderauit quod de facto contingit: quia vix aliqs potest digne pœnitere in mortis articulo constitutus, dum mundum considerat, dum respicit filios & vxorem [1] .j. ead. §. vltimo. Vel dubitare se ostendit: non quia dubitet, quid in hoc casu tenendum sit, sed quia in talibus verbis terrere vult nos, vt in sanitate agamus pœnitentiam. præciſe autem est reſpondendum ad hanc quæſtionem per authoritatem Euangeliſt. quia in quacunque hora peccator ingemue. &c. ẽ. dist. j. c. facilius. §. hoc idẽ. Procedit ergo hoc modo Grat. Primo probat vno capit. quod pœnitẽti nũquam est pœnitentia denegãda. postea adducit in contrarium per duo. c. vſq; ad §. hoc autẽ. quæ contraria capi tula per alias authoritates, Aug. ſoluit.

[1] Dicit Hierony. Si ex collo tuo tibi nepos paruulus penderet, ſi in limine patertuus ia crat senex, ſi vbera quib⁹ te lactauit mater tibi ostendat: ſic cis occulis ad crucem euola, per calcatum perge patrem, per calcatãper ge matrẽ, & gladiũ tenet hoſtis, & tamen cogitabis de lacrymis matris.

CAN. II.

SI quis positus in vltima neceſsitate ſuæ ægritudinis, voluerit accipere pœnitentiam, & accipit[b], & mox reconciliatur[h], et hinc vadit: fateor vobis, non illi negamus quod petit, ſed non præſumimus quod bonum hinc exeat. ſed ſi securus hinc exierit, ego neſcio. Pœnitentiam dare possumus, securitatem autem dare nõ possumus. nunquid dico damnabitur? ſed non dico liberabitur. Vis ergo à dubio liberari? vis quod est incertũ euadere? age pœnitẽtiam dum sanus es. Si ſic agis, dico tibi, quòd ſecurus es: qa pœnitentiam egiſti eo tempore, quo peccare potuiſti. Si autem vis agere pœnitentiam, quando iam peccare non potes, peccata te dimiſerunt[i], non tu illa[k].

Idem.

CAN. III.

QVi egerit pœnitẽtiam veraciter. & ſolutus fuerit à ligamento quo erat adſtrictus, & à Chriſti corpore ſeparatus, & bene poſt pœnitentiam vixerit, ſicut ante pœnitentiam viuere debuit: poſt reconciliationẽ quandocunq; defunctus fuerit, ad Deum vadit, ad requiẽ[l] vadit, regno Dei non priuabitur, à populo diaboli ſeparabitur.

Idem.†

DISTINC. VII.

[1] [2] Empus ueró pœnitentiæ est uſq; ad vltimũ articulum uitæ.

Vnde Leo papa.†

De eodem.

CAN. I.

[2] NEmo desperandus est[e], dum in hoc corpore constitutus eſt: quia nõunquam quod diffidentia ætatis differtur, conſilio maturiore perficitur.

2 *Quançuam de differentibus pœnitentiam, Auguſtinus ſcribat:†*

e Nemo desperandus est. id est, de nemine desperandũ est. Arc.

f Maturiore. 32. q. iij. ancillam. cuius hæc pars est.

Quanquam. Hęc est secunda pars diſtin. in qua dicitur, quod ſi quis vere vult pœnitere, hoc ſanus faciat P.

g SI quis poſitus. Accipit. notificatam, non autem impoſitam: quia in tali articulo nõ imponitur: vt xxvj. q. vj. presbyteri. & cap. agnouimus. & q. vij. c. j. Laur.

h Reconciliatur. quia forte erat excommunicatus vel abſolutus, per officium ſacerdotis à pœnitentia, quæ ei iponi debebat L.

i Dimiſerunt. Id est, videntur dimiſiſſe te.

k Non tu illa. more humano loquit. ſemper enim præſumitur cõtra iſtum, quod nõ vere pœniteat, niſi euidens ſignũ appareat. arg. viij. dist. ſi quis in ægritudine. Hug.

l Vi egerit. Ad requiẽ, ſcilicet recta via, ita quod nec purgatorium ſentiat pro illis peccatis pro quibus pœnituit. Laur.

† Ibidẽ.

Si quis.

a SI quis. Hoc habes. j. distinc. ilj. §. vlti. in c. ſi qs autem. Hug.

b Tibi prodeſſe. C. de probat. pro bationem.

c Non tibi darẽ. ẽ. xcv. distinct. illud. arg. Hug.

Quod

CAN. IIII.

SIquis * autem, &c. & infrà. Baptizatus ad horam, ſecurus hinc exit. Fidelis bene viuens, ſecurus hinc exit: agens pœnitentiam, & reconciliatus cum sanus eſt, & poſteà bene viuens ſecurus hinc exit. Agens pœnitentiam ad vltimum, & reconciliatus, ſi ſecurus hinc exit, ego non sum ſecurus. Vnde ſecurus sum dico, & ſecuritatem do. Vnde ſecurus non sum pœnitentiam dare poſſum, ſecuritatem dare nõ possum. & poſt pauca. Sed vnde scis (inquit) ne fortè Deus dimittat mihi? verum dicis: illud ſcio, hoc neſcio. Nam ideo do tibi pœnitentiam, quia neſcio. Nam ſi ſcirem nihil tibi prodeſſe[b], non tibi darem[c]. Item. Si ſcirem non tibi prodeſſe, non te admonerem, non te terrerem. Duę res sunt. Aut ignoſcitur tibi, aut non ignoſcitur. Quod horũ futurũ tibi ſit, neſcio. Ergo tene certũ et dimitte incertũ. Hoc autẽ quaſe Auguſt. dixerit, Cyprianus oſtendit dicens:

CAN. V.

IDcirco, fratres chariſsimi, pœnitentiam non agentes, nec in dolore delictorum ſuorum toto corde manifeſtam lamentationis ſuæ profeſsionem teſtantes, prohibendos omnino cenſuimus à ſpe cõmunionis & pacis, ſi in infirmitate atque periculo cœperint deprecari: quia rogare illos non delicti pœnitentia, ſed mortis vrgentis admonitione compellit: nec dignus eſt in morte accipere ſolatium, qui ſe non cogitauit moriturum.

Item Augu. in libro de pœnitentia.

CAN. VI.

NVllus expectet quando iam peccare nõ poſsit: arbitrij enim quærat libertatem, vt delere poſsit cõmiſſa, nõ neceſsitatẽ. qui prius itaq; à peccatis relinquitur, cũ ipſe relinquat, ea non liberè ſed quaſi neceſsitate condemnat. Licet enim latro veſtiam meruiſſet in fine de omni crimine, nõ tñ dedit baptizatis peccandi & perſeuerandi authoritatẽ: tunc enim in fide baptizatus eſt, qui tunc primũ in cruce Chriſtũ confeſsus eſt. Pœnitentia enim ſi in extremo vitæ hiatu aduenerit, ſanat & liberat in ablutione baptiſmi: ita quòd nec purgatorium ſentiunt, qui in fine baptizantur; ſed potius ipſi ditati bonis

Luc. 14. f

1. Cor. 15. a

ſanctæ matris eccleſię recepturi ſunt multiplex bonum in vera beatitudine. Illi autem qui cùm potuerunt nunquam cõuerti voluerunt, confitentes cùm iam peccare nequeunt, non ſic facilè acquirũt quod volunt. Oportet enim vt pœnitentia fructificet in bonis operibus, vt vitam mortuo impetret. Scriptum eſt enim, ſine charitate neminem ſaluum eſſe: non itaq; in ſolo timore viuit homo. Quem ergo ſerò pœnitet, oportet non ſolùm timere Deũ iudicem, ſed & iuſtum diligere: non tantum † pœnam timeat, ſed anxietur pro gloria. Debet enim dolere de crimine, & de omni prædicta varietate eius.

† Alias, non timeatur pœna, ſed ametur pro gloria.

Ezec. 33. c

Quòd quamuis licet de eius ſalute Auguſt. potuit dubitare: credo quidem illi, qui dixit: Quacũq; hora ingemuerit peccator, & cõuerſus fuerit, vita viuet & nõ morietur. Dixit cõuerſum, non tantũ verſum, vita viuere. Verſum quidem viuere puto, qui dolet de crimine, cõuerſum qui dolet de omni eius, quã expoſuimus varietate. Vertitur à peccato qui iam vult dimittere peccatũ: cõuertitur, qui iam totus, et omnino vertitur, qui iam nõ tantũ pœnas nõ timet, ſed ad bonũ cñi feſtinat tendere: quę cõuerſio ſi cõtigerit alicui etiam in fine, deſperandũ nõ eſt de eius remiſsione. Sed quoniã vix vel rarò eſt tã iuſta cõuerſio, timendũ eſt de pœnitẽte ſe rò. Quẽ enim morbus vrget, pœna terret, ad verã vix venit satisfactionẽ, maximè cũ filij quos illicitè dilexit, ſint preſentes, vxor & mũdus ad ſe vocent. Multos enim ſolet ſerotina pœnitentia decipere: ſed quoniam Deus ſemper potẽs eſt, ſemper etiam in morte iuuare valet, quibus placet. Cùm itaq; opus ſit non hominis, ſed Dei, fructifera pœnitentia: inſpirare eam poteſt, quandocunque vult ſua miſericordia & remunerare ex miſericordia, quos poteſt damnare ex iuſtitia. Sed quoniam multa ſunt, quæ impediunt & languentem retrahunt, periculoſiſsimum eſt, & interitui vicinum ad mortem protrahere pœnitentiæ remedium, ſed magnum eſt cui Deus tunc inſpirat veram pœnitentiam. Si quis eñ eſt, qui per verã pœnitentiã expectat Dei clemẽtiam, maiorem ſentiet Dei bonitatem ſuam nequitia. Sed ſi etiã ſic conuerſus fuerit, vita viuet, & non morietur, nõ promittimus tamen quod euadet omnem pœnam: nam prius purgãdus eſt igne purgationis, q in

1. Cor. 11. a

Universidad de Deusto Biblioteca

Quod autem. Hæc quæ diuiditur in iiij. partes. In quarum prima probat magister superficialiter, quod tēpore festiuo vel ieiunij, nullus debet vxorem suam cognoscere: quod est consilium. Secunda ibi, Cum propria. Tertia ibi, Hinc etiam. Quarta ibi, Hæc autem. Ioan. de Fantu.

a Quod autem. Omisit magister q̃stionē positā in themate tāquam nihil dubitationis habentem, quia quocunq; tempore exactus, semper tenetur debitum reddere xxvij. q. ij. si tu. & j. proxi. q. c. j. & ponit aliam satis affinē, an liceat tempore orationis vacare coniugali operi in exigendo: & sup hoc notat diuersas opiniones. nā quidā [1] inhærentes isti capit. dicunt, quod tempore orationis non debet quis cognoscere vxorem suam. Alij vero intelligunt ea de cōsilio. tu mediam viā teneas. Maior enim medijs gratia rebus inest. Dic ergo q̃d quandoque est præceptum non cognoscere eā, q̃nq; consiliũ. Præceptum est, quod in his diebus non cognoscat eā causa saturandæ libidinis: nā cũ alias peccat venialiter, maxime tamē causa incontinentiæ secundum nos: sic eā cognoscēdo in his diebus peccat mortaliter. Consilium vero est, vbi vult cognoscere eā causa sobolis, vel vitādæ fornicationis: hæc omnia intelligas in exigēte: nam vt prẹmisi semp exactus tenetur reddere debitũ, licet exigens hoc tempore

Operi coniugali an liceat tempore orationis vacare.

1 Vt B. & Isido.

Maritus exact⁹ semper tenetur reddere debitũ.

aliud seculũ distulit fructum conuersionis. Hic autem ignis & si æternus non sit, miro tamen modo grauius est. Excellit enim omnem pœnam, quam vnquam aliquis passus est in hac vita: nũquam in carne tanta inuenta est pœna, licet mirabilia martyres passi sint tormenta, & multi nequiter quanta sæpe sustinuerũt supplicia. Studeat ergo quisque sic delicta corrigere, vt post mortem non oporteat talem pœnā tolerare. Quædam enim peccata sunt mortalia, quæ in pœnitentia fiunt venialia, non tamen statim sanantur. Sępe enim est, qui moreretur nisi medicaret̃, non tamē statim sanatur: languet victurus, qui prius erat moriturus: qui autē impœnitens moritur, omnino moritur, & æternaliter cruciatur. Qui autem impœnitens finitur, si semper viueret, semper peccaret. At Dei est misericordis, quòd operatur finē peccandi. Ob hoc etiā sine fine torquebitur, q̃a nunquā virtute ditabit̃, semper plenus iniquitate, semper sine charitate torquebitur sine fine.

QVAEST IIII.

Quod autē [a] orationis tēpore coniugali operi alicui non licet vacare, beatus Hieronymus in quodam sermone scribit, ita dicens:

Tempore quo vxori debitum redditur, à carnibus agni abstinere oportet.

CAN. I.

Sciatis fratres charissimi, quoniam qui cũque vxori debitũ reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus agni comedere debet.

Item si panes propositionis, ab ijs, qui vxores suas tetigerant, comedi non poterant, quantò magis ille panis qui de cælo descendit [b], non potest [c] ab ijs qui coniugalibus paulò antè hæsere complexibus [d], violari atque contingi: nō quòd nuptias condemnemus, sed quòd eo tēpore quo carnes agni manducaturi sumus, vacare à carnalibus operibus debeamus [e].

1. Reg. 21

Item Augustinus.

A coniugali concubitu in sanctorum solemnitatibus est abstinendum.

CAN. II.

Quotiescunque autē dies natalis domini, aut reliquæ festiuitates [f] aduenerint, non solùm ab infidelium [g] concubinarum consortio, sed etiam à proprijs vxoribus abstinere debemus.

Item Ambrosius in sermone de aduentu domini.

Diebus ieiuniorum à proprijs vxoribus abstinere oportet.

CAN. III.

Fratres [h] non solùm debetis ab omni immunditia abstinere, sed etiam ab vxoribus proprijs studiosissimè contineatis. Nullus omnino vxori suæ ieiuniorum diebus coniungatur.

Item super epistolam primam ad Corinthios. †

De eodem.

CAN. IIII.

Si causa procreandorum filiorum ducitur vxor, non multũ tēpus cōcessum [i]

peccet. arg. j. ea. q. v. noluit. dicunt [?] quidam quod si ei constaret q̃d vxor peteret debitũ causa libidinis explendæ, non ei reddet.

b Sciatis Descēdit. Qualiter descendit, habes de consec. dist. ij. sicut est verus.

c Non potest. Propter reuerentiā sacramenti. Vel intellige cũ causa saturandæ libidinis commiscetur ei, vel cōsiliũ est: alias cũ ex necessitate tenetur reddere, vt j. q. proxi. c. j. quare puniretur [2], cum tantum pro mortali abstinendum sit à corpore Christi. j. de conse. dist. ij. quotidie. & cap. si non sunt.

d Complexibus. Et causa libidinis explendæ secundũ quosdam.

e Debeamus. Quantum in nobis est: alter tam̄ peccat exigendo, sed reliquus nō peccat reddendo: nam & si peccat qui præcipit, non tamen peccat qui obedit. xxiij. q. j. quid culpatur. versus finem.

f Quotiescunque. Festiuitates. de quibus inuenio in his capitulis. & j. de conse. distin. iij c. j. Hug.

g Ab infidelium. Infideles eos vocat, qui peccant mortaliter. argu. xxiij. q. iiij. forte. Vel quia non seruant fidem amicis suis. Vel ad differentiam fidelis. xxxiiij. dist. Christiano.

h Fratres. Consilium est.

i Si causa. Concessum. & ita videtur quòd aliqd' tēpus prohibitũ sit, in quo non debeat vxorem

2 Ar. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor. C. de adulte. l. Gracchus.

Infideles qui dicuntur.

† cap. vj.

vxorem suam cognoscere causa sobolis procreādæ, & ita non est consilium: sed facvim in eo, quod dicit videtur. Nō enim dixit nō est. Vel intelligas in casu in quo loquitur. c. quādo, scilicet cognoscit eā causa sobolis: quia forte in eo casu non debet ad eam accedere: secus si causa incontinentiæ.

a Processionis. i. rogationum: vt j. de consec. dist. iij. pronuntiandum.

b Conceptus. Ex quo scilicet partus incipit moueri. hoc etiam consilium est secũdum nos, sicut etiam de menstruata. distin. v. ad eius vero. licet H. contradicit.

c Legem. s. dist. v. §. j. Ioan.

d Christiano. xxviij. q. j. sic enim.

e Nō licet. id est, non expedit. & ita licitum dupliciter dicitur.

f A licitis. Propter hoc & illud. j. ea. nec vxorē. dic omnia hæc, de consilio intelligenda.

g Ex consensu. Hoc nō est in Apostolo, sed ibi est sensus authoritatis Apostoli. vnde est argu. quod potius sit sensus authoritatis Apostoli attendendus, quàm verba. extra de verb. sig. propterea.

h Orationi. Sed dicit authoritas, nō desinit orare, qui benefacit: sed quilibet reddendo debitum bene facit, ergo orat, quare ergo cessabit vt orationi vacet? Respon. orare hic stricte sumitur, secũdum quod oratio fieri debet in ecclesia. Vel hoc de exigente, aliud in reddente. extra de conuer. coniug. quidam. Item nonne quotidie est orandum [1]? Videtur ergo quod iugis continentia indicenda sit coniugatis: sed nomine orationis tēpus deputatum ieiunijs, quibus sic frequentius nititur oratio, intelligitur, vt tempus quadragesimale, & quatuor temporum, & sanctorum vigiliæ. extra de obser. ieiu. consilium.

i Nam etiam secũdum legem Forensem, id est, Romanam: vt C. de fer. quadraginta. vel Mosaicā vbi dicitur, ecce ad lites & cōtentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. xviij. dist. impietatis. Vel canonicam. xv. q. iiij. placita. Ioan.

k Qui in castigatione. scilicet flagellorum [2]. l Victus. id est, conuictus & compunctus. Vel melius victus genitiui casus, quasi in abstinentia & parcitate, scilicet ieiunādo, & i ieiunijs se castigādo.

m Nisi egrediatur. quantũ in se est. vel si vxor consentiat: vt j. ead. Apostolus.

Licitum dupliciter dicitur.

1. Cor. 7. a

Orare nō desinit, q bene facit.

1 Ad hoc xxxj. dis. c. ij. & ca. si laicus. xxxvj. dist. c. vlt.

2 Scilicet quia flagellatur et castigatur à Deo secundum Hu.

videtur ad ipsum vsum: quia & dies festi, & dies processionis [a], & ipsa ratio conceptus [b], & partus, iuxta legem [c] cessare vsum carnis his debere tpibus demōstrant.

Item August. in libro quæstionum veteris & noui testamenti.

Vxoris vsus certis diebus cessare iubetur.

CAN. V.

Christiano [d] cum vxore sua aliquando conuenire licet, aliquando non licet [e]: propter processionis enim dies & ieiuniorum, aliquando non licet conuenire: quia à licitis [f] etiam abstinendũ est ad tempus, vt facilius impetrari possit, quod postulat̃. Vnde Apostolus ex cōsensu [g] ait, abstinēdum est ad tēpus, vt expeditius vacetis orationi [h]. nā etiā secundum legem [i] in ieiunio cedere & iurgari nō licet: postea verò licet.

Item Ioannes Chrysostomus.

Non verè pœnitentiam agit, qui continentiam non seruat.

CAN. VI.

Qui in castigatione [k] victus [l] se dicit agere pœnitentiam, frustrà hoc sermone p̃mittit, nisi egrediatur [m] de cubili suo, & ieiunio cōtinentiam addat.

Item Gregorius.

Ab ingressu ecclesiæ temporare se debet vir, cum propria vxore dormiens.

CAN. VII.

2 Vir cũ propria vxore [n] dormiēs, nisi lotus aqua, ecclesiā intrare [o] nō debet. Quāuis diuersæ hominũ nationes de hac re diuersa sentiant, atque alia custodire videantur. Romanorum tamen semper ab antiquioribus vsus [p] fuit post admistionem propriæ vxoris, & lauacri purificationem quærere, & ab ingressu Ecclesiæ, paululum temperare: nec hoc dicentes, culpandũ putamus esse coniugiũ: sed quia ipsa licita admistio coniugis sine voluptate [q] carnis fieri

n *Vir cum propria vxore.* CASVS *In prima parte loquitur de eo, qui causa incōtinētiæ ad vxorē accedit. Tali cōsulitur ab ingressu ecclesiæ abstinere vsq; ad vesperā. In secunda de eo, qui causa plis eā cognoscit: iste talis si vult nō solũ intrare ecclesiam, sed etiā corpus Christi accipere permittitur. In tertia de eo qui causa libidinis explendæ huic in isto c. pœnitētia non imponitur, & dicitur tamen de eo q̃d grauius delinquat, quā in primo casu.*

o Intrare. Videtur ergo, quod multo fortius quis prohibendus sit ab ingressu ecclesiæ pro mortali, cũ hic impediatur pro veniali: & ita qui est in mortali non debet ecclesiam ingredi, quod quidā admittunt. xxj. distin. cleros. in fi. & xj. q. iij. nullus sacerdotum. de pœnit. distinct. j. qui sanctus sacerdos est. quod non est verum, nisi sit excōmunicatus. xj. quæstio. iij. excōmunicatos. & cap. cum excommunicato. vel interdictus. extra de offic. delega. c. sane. de illis cōstat. vel nisi sint contumaces. xj. q. iij. cap. qui iubente. vel pœnitentes. 50. dist. in c. & quidā sacrilegi. lxxxj. dist. si qui. v. q. ij. p̃senti. & xij. q. ij. de viro. alias q̃libet potest ingredi: vt de cōse. dist. j. ep̃s nullum. j. q. j. qui studet. vbi dicit̃, quod dñs admisit omnes peccatores intrare ecclesiam, p̃ter simoniacos, potius enim frequētabit ecclesiam qui est in mortali: vt dñs eum conuert.. per verba sacerdotis: vt s. de pœn. dist. v. falsas. in fi. Quod ergo hic dicitur, dictũ est propter reuerentiā sacri loci, & propter corporalem viri inquinationem magis, quàm propter peccatum.

p Vsus. Argu. pro consuetudine Romanæ ecclesiæ seruanda, & verum est, cũ hoc docet. xj. dist. nolite.

q Voluptate. Et ita coitus nō potest fieri sine peccato. hic applaudit sibi H. & sumit opinionē, quod nunquā opus cōiugale sine peccato potest exerceri. vnde etiā qui debitum reddit, peccat venialiter: quia semper est ibi quidam pruritus & voluptas in emissione spermatis. et ideo Christus noluit nasci ex coitu: quia non potest fieri sine peccato, &c. xxvij. q. ij. omne. ad fi. videtur ergo quod teneatur aliquis peccare: quia tenetur reddere debitum: vt xxvij. q. ij. si tu. & j. q. proxi. c. j. nec pōt reddere nisi peccet, ergo tenetur

Ecclesiæ ingressus an sit alicui p̃ mortali prohibendus.

Opus coniugale an possit sine pc̄ō exerceri.

tenetur peccare: sed hoc argu. non valet. Instat H. presbyter tenetur cantare missam, nec potest cantare n si habeat linguã: ergo tenetur habere linguã & secundum H. peccat homo ex necessitate: in primis motibus & ita erit quis perplexus, secũdum H. inter veniale, quod surgit ex primis motib⁹, & mortale. Nã de primis motibus dicit Apostolus: Ago qđ nolo. & surgunt in nobis, & sine nobis. de pœn. dist. ij. inter hæc. P. Manducator dixit contra: vt not. xiij. dist. c. nerui. [1] Item ex hoc sequeretur, quod bene faceret & male: quia reputatur ei ad sanctitatem, si reddit debitum: vt j. ea. quæst. proxi. cap. j.

1 Quod no. 33 q. 2. quicquid. Psal. 50.

a Non potest. De facili: & ideo quia dubium est, aqua aspergitur.

b Iniquitatibus. id est, voluptatib⁹. iniqtas enim pprie designat crimen. de pœ. dist. iij. §. quod autem. c. ille Rex. Vel dic iniquitatibus, id est, originali peccato, siue fomite. vnde theologi colligũt ex hoc qđ plura sunt originalia huiusmodi, & tũc dic iniquitatibus, id est, cũ iniquitatibus.

Originalia secundũ aliquos sunt plura.

c Vitiorum scilicet improprie. Ar. dist. xiij. c. nerui.

d Prohiberi. Id est, dissuaderi.

e Qui in igne. Id est, in ardore cõcupiscentiæ, id est, in amplexibus vxoris igneis.

f Nescit. i. nescit consentire libidini vxoris suæ, sed reddit debitum vxori exigenti.

g Sed voluptas. Exercendæ libidinis.

non potest [a], ideo à sacri loci ingressu est abstinẽdum: quia voluptas ipsa sine culpa nullatenus esse potest: non enim de adulterio vel fornicatiõe, sed de legitimo matrimonio susceptus erat, qui dicebat: Ecce enim in iniquitatibus [b] conceptus sum, &c. Oportet itaq; legitimã carnis esse copulam, vt causa prolis sit, nõ voluptatis: & carnis commistio procreandorum liberorum sit gratia, nõ satisfactio vitiorum [c]. Si quis verò sua coniuge nõ cupidine voluptatis captus, sed solũmodo creãdorum liberorum gratia vtitur, ipse, psectò siue de ingressu ecclesiæ, seu de sumẽdo dominici corporis sanguinisq; mysterio suo est iudicio relinquendus: quia à nobis prohiberi [d] non debet accipere, qui in igne [e] positus nescit [f] ardere. Cũ enim non amor procreandæ sobolis, sed voluptas [g] dominatur in opere cõmistionis, habent coniuges etiam de commistione sua, quod defleant [h]. Tũc autem [i] vir, qui post admistionẽ cõiugis, aqua lotus fuerit, etiã sacræ communionis valet mysteriũ accipere, cùm ei secundum præfinitam sententiam, ecclesiã licuerit intrare.

3 Hinc etiã [k] in diebus abstinentiæ, nuptiæ celebrari prohibentur. Vnde in Laodicensi concilio legitur. †

In diebus quadragesimæ nuptias celebrare non licet.

CAN. VIII.

NOn oportet in quadragesima, aut nuptias, vel quælibet natalitia [l] celebrare.

Item ex concilio Martini Papæ.

De eodem.

CAN. IX.

NOn licet in quadragesima [m] natales [n] martyrum celebrare, sed tantùm in Sabbato & Dñica per commemorationem eorum oblationes offerre: sed nec natalitia, nec nuptias liceat in quadragesima celebrare.

Itẽ ex cõcilio Ilerdensi.

De eodem.

CAN. X.

NOn oportet à septuagesima, vsque in octauam Paschæ, & tribus hebdomadibus [o] ante festiuitatem sancti Ioannis Baptistæ, & ab aduentu Domini vsque post Epiphaniam nuptias celebrare: quod si factum fuerit, separentur [a].

h Quod defleant. Est enim coitus tũc mortale peccatum secũdum Hug. xxxij. q. iiij. origo, sed si causa incontinentiæ, veniale: vt dist. xxv. c. qui in aliud. §. alias autem ea. xxxij. q. ij. c. quicquid. § his ita. imo secundum nos, nec hoc casu est mortale, sed veniale. & hoc indicat, cùm dicit quod defleant.

i Tunc autem. Hoc respicit principium huius cap.

Hinc etiam. Hæc est tertia pars quæst. in qua ponit tempora, in quibus nuptiæ non sunt celebrandæ. Ioan. de Fant.

k Hinc etiã. Hic agit de illo impedimẽto, quod dicitur tempus feriarum, de quo dicunt quidam, quod impedit contrahendum, & dirimit iam contractum, quia contrahitur contra constitutionem ecclesiæ. j. ead. non oportet. & extra de matri. contrac. contra interdi. eccle. c. j. videtur in antiqua. Alij melius dicunt, quod licet impediat, non tamen dirimit argu. extra de matri. contrac. contra interd. ecc. c. vlti. in fi. & cap. penul. & extra de tẽp. ord. sane. vnde matrimoniũ in quadragesima nõ prohibetur contrahi, sed prohibentur nuptialia conuiuia, & nuptiales solennitates, & solennes traductiones, et carnis commistio. Potest ergo matrimonium contrahi in quadragesima, sed illa tamen non debet duci, sicut secũdum leges, mulier potest tempore luctus alij viro desponsari, sed nõ tamen traduci: vt ff. de ijs, qui not. in fa. solet. §. quę virum. & hoc est expressum extra de fer. capellanus. argu. ad hoc ff de ritu nup. l. si quis officium. Nam cum solo cõsensu contrahatur, cur nõ contraheretur hoc tẽpore. C. de transac. non minorem. & extra de matrimo. contract. contra inter. eccle. per totum. Ioan.

Tempus feriarũ vtrum impediat & dirimat matrimoniũ.

† ca. 26.

l NOn oportet. Natalitia. Nõ martyrum, sed hominũ: vel ad literam intelligas.

m NOn licet in quadragesima. Hoc de honestate dicunt quidam ff de ritu nup. semper in coniunctionibus.

n Natales. Potest dici hęc esse abrogatum. nã hodie celebrantur bene in quadragesima. Vel intellige, quod nõ debent celebrari, vt fiant ibi cõuiuia, & intersint histriones et mimi, q turpia, &c. & huic intellectui cõsonat quod sequit, sed tãtum in sabbato, &c. & j. ea. nec vxorem. Natales vocantur martyrum passionum dies, quia in eis nascuntur ad vitam, & moriuntur mundo. de cõsuetudine est in ecclesia Mediolanẽsi, quod in quadragesima nõ celebrant [2]. de his natalibus habes. C. de proba. neq; natales. Et Verg. Meus est natalis Iola, &c. Io.

Natales qui dicuntur.

2 Scilicet natales martyrũ, nec vxores ducũt.

o NOn oportet. Tribus hebdomadibus. Sed nunquid istæ tres hebdomadæ sunt immediate ante festũ sancti Ioannis? subaudi non, sed cum interuallo inter eas & festum: vt extra de fer. capellanus. & ponit has duas opiniones, approbat tamen quod cum interuallo accipiendæ sunt, & incipiunt à diebus rogationũ.

a Separentur. ad tẽpus. extra de ma. cõtract. contra interdic. ecc. literę nõ est contra extra eo. titu. ex literis. in fi. qa ibi loquitur de interdicto ecclesiæ, nõ de tempore feriato. Vel ibi prohibetur perpetua separatio, hic permittitur ad tempus.

b Apostolus. Orationi. priuatæ vel priuato loco qp facere & incipere velit, sed solenni orationi, missæ, & tempori, & officio, & canonibus, & vniuersali ecclesię indicto vacare licet, & debet & potest: vt de consecra. distin. ij. omnis homo. & cõ mo. s. ea. q. ij. quos. s. distin. v. c. iij.

† lib. j. de nupt. & cõcupiscent. ca. xiiij.

c Nisi ex consensu. nisi pro succursu terræ sanctæ. extra de vo. & vo. redẽp. ex multa. in ver. in tanta.

d Fraudari. sed qđ si in ecclesia velit vxor debitum exigere à viro, nũquid debet ei reddere? G. dicit quod sic. tu cõtra [1]. arg. ff. de solu. quod dicimus. Sed quid si à sacerdote tẽpore canonis petatur debitum? Item dico quod non tenetur reddere tunc. argu. xxix. dist. c. ij.

Coniugale debitũ non est in ecclesia reddendum.

† c. xxij.

1 Vbi tũc non possunt exire ecclesiam, secundũ L. De hoc etiam not. s. xxj. dis. quoniam.

e Poenitentiam. Publicam scilicet & solennẽ scilicet per quam ius alterius læditur.

Quod autẽ. Hæc quæstio diuidit in quinque partes: In quarum prima probant per sex authoritates, quod vir sine licẽtia vxoris & econtra non potest cõtinere, qui etiam meret reddendo debitum. Secunda ibi, Tunc saluabit. Tertia ibi, Qui vxorem. Quarta ibi, Manifestum. Quinta ibi, Nec illud. Ioan. de Fant.

† c. 149. in fin.

Item Nicolaus papa ad consulta Bulgarorũ.

De eodem.

CAN. XI.

NEc vxore ducere, nec conuiuia facere, in quadragesimali tẽpore conuenire posse, vllo modo arbitror.

4 *Hæc autem seruanda sunt, si uxor cõsensum adhibere uoluerit. cæterum sine eius consensu, nec eius orationis cõtinentia seruari debet.*

Vnde August. in libro de adulterinis coniugijs. †

Nisi ex consensu communi, orationi coniuges vacare non possunt.

CAN. XII.

APostolus nec ad tẽpus vt vacent orationi [b], nisi ex cõsensu [c] communi voluit coniuges: nec carnali inuicem fraudari [d] debito.

Hinc etiam in secundo concilio Arelatẽsi legitur. †

Nisi ex consensu communi, coniugatis pœnitentia non detur.

CAN. XIII.

POenitentiam [e] coniugatis nõ nisi ex cõsensu communi dãdam esse præcipimus.

QVÆSTIO V.

QVod autẽ sine cõsensu [f] uxoris uir continentiam uouere nõ poßit, multis authoritatibus probatur.

Ait enim [g] Augustinus super psal. cxlvj. †

Non potest vir continentiam seruare, nisi vxoris teneat consensum.

CAN. I.

SI dicat vir, continere [g] iam volo: nolo autẽ vxor: non potest: quod enim tu vis, non vult illa: nunquid per cõtinentiam [h] tuam, debet illa fieri fornicaria [i]? si alij nupserit te viuo, adultera erit. non vult [i] Deus tale damnũ tali lucro compensari. redde debitum: & si non exigis, redde. p satisfactione [k] perfecta: Deus tibi computabit, si nõ quod tibi debetur exigis, sed reddis quod debetur vxori.

Item Alexander papa Landulpho in Corsica.

Non debet extorqueri mulieris consensus, ad cõtinentiam Deo vouendam.

CAN. II.

NOtificasti [l] te morte tenus infirmatum, & peccatorum tuorum recordatione & terrore valde pauefactum, anxiè quæsijsse monachũ fieri, & à tua vxore minis [l] & terroribus eam occidendi, ad hoc licentiam [m] extorsisse: & sic te monasticam vestem sine abbate [n] sumpsisse, & monasterium petijsse: postea verò cũ sanus factus esses: tuæ vxoris reclamationibus, eiusq; vlulatibus & planctib⁹: tuæq; familiæ dispersionibus deuictus, vtpotè pœnitẽs, domũ remeasse: & post multos dies quorundam sapientum consilio, ad iam dictæ

f Quod autem sine consensu. Hæc quæstio quinta negatiue soluitur: quia vir non potest continentiam vouere sine consensu vxoris expresso vel tacito nisi sit sponsa nondum cognita. extra de conuer. coniuga. ex publico. & in casu fornicatiõis: vt xxvij. q. ij. Agathosa.

Maritus continentiam sine cõsensu vxoris, vouere non potest.

g Ait enim. Super psalmo, Laudate dominum quoniã bonus.

h Si dicat vir. Fornicaria. xxvij. q. ij. si tu.

i Non vult. xiiij. dist. quod ait.

k Pro satisfactione. Quia reddere debitum, meritorium est. j. ead. secundum. xxxij. quæst. ij. connubia. cõtra. sed ibi soluitur.

Reddere debitũ meritorium est.

l NOtificasti. Minis. Argu. quod confessio vel cõsensus ab aliquo cõtra ipsum extortus, non præiudicat illi. argu. xxxj. qõ. ij. Lotharius. & xv. quæstio. vj. authoritatem. [2]

Confessio contra aliquem extorta, non prȩiudicat illi.

2 Hic videas quod no. 38. dis. qui ipsis.

m Licẽtiam. Item arg. à contrario sensu, quod non potest exire de monasterio qui cum vxoris licentia intrauit [3]. Item arg. quod coacta licentia vel voluntas nulla est: nõ quia hic non fuit licentia: vt in princi. dicitur: sed quia coacta, ideo hic nulla dicitur. sed videtur contra. xv. q. j. merito. vbi dicit quod coacta volũtas, voluntas est. Respon. secus est hic & in matrimonijs, vbi exigitur volũtas directa, vel spõtanea. extra de spons. cum locũ. & in habitus assumptione. extra quod met. cau. cap. j. secus est in iuramẽto, vbi nulla excusat necessitas: quia ipsum necessitatis semp est. xxij. qõ. j. ita ergo. consulit tamẽ istis: vt not. xv. q. vj. authoritatem.

Licentia coacta nulla est.

3 Ad hoc j ead. mulier. ca. qđ Deo. c. qui vxore. vbi de hoc. 27. qõ. 2. Agathosa. & istis canonibus stat. Hug.

n Sine abbate. Idẽ si cum abbate.

a Cum omni. Argu. quod prætermissis circunstantijs alicui facto debitis, non intelligitur istud esse factum. ꝫ. xxx. q. v. aliter. dist. xxiij. quorundã. ꝫ. xviij. q. ij. Gonsaldus. Arg. contra extra de reg. & trãseun. ad reli. c. ad apostolicã sedẽ. quia tenet ibi monachatio omissa ꝓbatiõe.

b Cum festinatione. Sed nunquid tenetur vir iste continere post mortem vxoris? sic [l], nec exigere potest, ad monasterium tamẽ non cogitur redire. extra de cõuer. cõiug. quidã. extra eo. ti. placet. sed cõtradicit extra eo. titu. ex parte. vbi cõpellitur redire ad monasterium. Sed dic, quod ibi vxor dederat licẽtiam, & ipse solenniter professus erat. Vel ibi verbũ compellas, non extenditur nisi ad verbum dimittat. quod post sequitur in dicto cap. ex parte. est cõsilium. Nec obst. extra eo. tit. consuluit. quia ibi nõ fuit reuocatus ab vxore ea viua, & quia iam in monasterio fuerat, plusquam ꝑ annum, & quia post mortem vxoris fuit per aliquãtulũ tempus in monasterio. Vtrum autẽ vir qui sine licentia vxoris itrauit monasteriũ, authoritate sua exire possit, dubitari posset: et videtur ex hoc cap. quod possit. j. ead. l. vna.

l De hoc etiam not. xxvij. q. j. nuptiarũ. iuxta fi. in glo. hic habes.

† Alias, examinatus.

Maritus qui, inuita vxore vouit religionẽ an post eius mortẽ continere debeat.

c Mulier. Placuerit. In optione ergo viri ponitur, si velit eam reuocare: sicut in optiõe prælati est an velit rem vacãte sede alienatam, à capitulo repetere, vel ꝑtium retinere. xij. q. ij. si qua de rebus. vtrum autem vir teneatur eam reuocare, vel pariter cõuerti, vel continentiam vouere, dictum est. xxvij. q. ij. Agathosa. rã si noluit eam reuocare, episcopus debet eam sua authoritate extrahere. argu. extra de conuer. coniug. c. j. nam bonus iudex debet talia corrigere. extra de off. ordi. c. j. ff. de off. præsi præses.

† Epist. 149.

d Coniugium. sed pone quod mulier sine licentia viri intret religionem, i. no viro cõtradicente. post vir consentit, sed ipsa contradicit nunquid potest ipsa exire? Videtur ꝙ non: quia vltimus consensus confirmat præcedentes. ff. de ser. rusti. præd. per fundũ. Arg. contra. ff. commu. præd. receptum. vbi dicitur, quod prior consensus debet durare. Quidam dicunt, ꝙ exire potest sed contra eos est extra de eo q dux. in ma. c. j. per quod dico, ꝙ exire nõ potest. Sed vsque quo põt vxorem suam reuocare habebit maritus licentiã reuocãdi eã? Dicunt quidam, ꝙ intra annũ & diem. arg. xx. q. ij. puella. Ba. dicebat ꝙ intra trienniũ. xvj. q. ij. si sa est. Alij dicunt, ꝙ tũc potest adhoc qđ reuocare [3] cum primo copiam habuit, j. si quis. post non. ꝫ. j. q. j. cõ- stat. Ego dico ꝙ quandocunque potestis: vt j. c. proxi.

Maritus vsquequo reuocare quæ sine eius cõsensu religionem ingressa.

Adde not. vij. q. j. si quis. 3 Quidam dicunt & fortè bene, ꝙ mulier quæ non nouit quãdo vir ingressus est monasterium, viro inulto nõ potest igredi monasterium, vel religionem, et ingressam educere. ar. j. ca. proxi. quia nõ se nuit igressus eius, vt extra de cõuer. coniuga. quidã. secus si in igressu viri vouisset: qa tãc ingressus eius tenet secundum Innoc. 4. Cõ ista glo. cõcordat Ang. in l. qui seruum. ff. de verbo. ob. & Alexand. de Imo. in l. cũ proponas. C. de pactis.

Præscriptio nõ detendit inualidum.

Eleemosyna an possit fieri ꝑ vxorẽ, sine licentia viri.

mulieris cubile redijsse: nunc autem si tua vxore vti liceat, nostrum requiris consilium? Si ita denique est, vt tuus nuntius narrat: non videtur nobis rationabiliter, neque iustè factũ: quoniã cum omni [a] homini ad monasticam tendẽti vitã legaliter iustè & sanctè sit peragendũ: tu contra leges minaciter & violenter à tua vxore, partim terrore mortis, partim tuæ infirmitatis doloribus exinanitus † deuia secutus, nulla (vt dicitur) licentia accepta recessisti: & monasteriũ petisti: non enim violenta, sed ex pari voluntate & consensu (sicut sancti patres dicunt) hoc fieri debet: neque vir monasteriũ eligere, aut professa continentia, habitum cum festinatione [b] debet mutare.

Item ex cõcilio apud Compendium.

Vir potest abnuere vota continentiæ, quæ sine eius consensu Deo vxor obtulerit.

CAN. III.

Mulier si sine licentia mariti sui, velum in capite miserit: si viro placuerit [c], recipiet eam iterum ad coniugium [d].

Item Augustinus ad Editiam. †

Non potest vir continentiæ vota rescindere, quæ sine eius assensu mulier Deo promiserit.

CAN. IIII.

Quod Deo pari cõsensu voueratis, ꝑseueranter vsque in finem [e] reddere debuistis. à quo proposito, si ille lapsus est, tu saltem instãtissimè [f] perseuera [g]: quod te non exhortarer, nisi quia tibi ad hoc ipse consensit. Nam si nunquam tenuisses eius assensum, numerus [h] nullus te defendisset annorum: & post pauca, Nõ quia pariter temperabatis à commistione carnali, ideo tuus maritus esse destiterat: imò verò tanto sanctius inter vos coniuges manebatis, quanto sanctiora [i] concorditer placita seruabatis. Nil ergo de tua veste, nihil de auro vel argento vel quacunque pecunia, vel de rebus ijs terrenis tuis sine eius arbitrio facere debuisti. & infrà. Est quidam pro modulo personæ habitus matronalis à viduali veste distinctus: qui potest fidelibus coniugatis, salua religiõis causa, vel obseruantia conuenire: hunc [k] te maritus si deponere noluerit, ne te velut viduam iactares illo viuente.

e Quod Deo. In finẽ. vitę.

f Instantissime. Arg. ꝙ fides est seruãda ei, qui contra fidem venit [+]. xxij. q. iiij. innocens. Argu. contra. xcv. distin. esto. extra de iureiu. ran. peruenit. j.

g Perseuera. Sed siue reliquid si alter fornicetur postea, nunqd reliquus põt ipsum repetere? Arg. hic ꝙ non. Arg. cõtra extra de iureiurã. tua. Dicunt quidam, ꝙ authoritate episcopi restituetur ei: vt extra de extra de diuort. ex literis.

h Numerus. Arg. contra præscriptionem. non enim præscriptiõe tẽporis defenditur ꝙ ab initio de iure communi nõ potest sortiri effectum: vt xciij. di. stin. illud autem. di. stinc. c. contra morem. ꝫ. j quæst. j. nullus episcopus.

i Sanctiora. Ab initio tamen cũ cõtrahunt, contrariã debent habere volũtatem, scilicet de sobole suscipiẽda. xxvij q. ij. omne itaq:.

k Hũc. Ex hoc videtur, ꝙ vxor non possit facere eleemosynam sine licentia viri, sed istud intelligas de rebus dotalibus. nam dominium rerum dotaliũ, est penes mulierem de iure naturali, de iure ciuili est penes maritum. C. de rei vend. doce. & de his intelligas hoc capitu. Vel si vis intellige de paraphernalibus, consilium est hic. Nam cui committit corpus, honestũ est, vt & res committat. C. de pac. conuẽ. hac lege. & extra de dot. post diuor. capi. vlti Sed quero cum isti votum emiserint, quare vestes mutare non possunt?

Ad

Ad hoc dicas, ꝙ vir duplicẽ habet seruitutẽ in vxore, vnã quo ad debitũ reddendũ, aliã quo ad ministeriũ sibi exhibendũ. vnde licet vnam relaxauerit, nõ tñ aliã. ff. de ser. vr. prædi. si domus. et extra de cõuer. coniug. quidã.

Vxor duplicem seruitutẽ viro debet.

a Magis. Q. d. cũ perduxisti eum ad scandalũ dissensionis: potius malũ fecisti viro non obediẽdo, quã bonum feceris abstinendo.

b Anna. i. vidua.

c Susanna. Id est vxorata.

d Secundũ verba. In quibus dicitur de debito reddendo.

e Imputaret. Arg. ꝙ pro cõpleto habetur, ꝙ per volentem agere nõ stat, ne fiat. argu. ꝫ. proxi. causa. quęstione v. proposito.

† Ibidẽ.

f Quisquis. Tangit illa tria verba apostoli: qui habẽt vxores, sint tãquã non habentes: & qui vendunt, sint tanquam non vendẽtes: & qui emũt, sint tanquam non ementes. xxxj. di. lex continentiæ.

g Non faceret. s. non faciendo eleemosynam.

h Quia transit. i. transitorium est.

i Præsumit. Superbiendo cum eis.

k Securus. Hæc clausula repetitur cum qualibet præcedenti ab illo loco. quisquis, &c.

puta quia non fuerat in hac re, vsque ad dissensionis scandalum perducendus magis [a] inobedientiæ malo, quàm illius abstinentiæ bono. quid enim absurdius est, quàm mulierem de humili veste superbire, cui potius expediret obtemperare cãdidis moribus, quàm in nigellis vestibus repugnare? quia & si te indumentum monachæ delectabat, hoc etiã gratius posset marito obseruato exoratóque sumi, quàm illo inconsulto contemptóque præsumi. quod si omnino non sineret, quid tuo proposito deperiret? Absit vt hinc displiceas Deo, ꝙ coniuge tuo nondum defuncto, non vidueres sicut Anna [b], sed sicut Susanna [c].

Idem. †

Continentiæ meritum habet, qui pro incontinentia vxoris debitum sibi reddere cogitur.

CAN. V.

Secundum verba [d] Apostolica, etiamsi vir continere voluisset, & tu noluisses: tibi debitum reddere cogeretur: & illi Deus imputaret [e] ad continentiam, si non suæ sed tuæ cederet infirmitati, ne in adulterium caderes. Quisquis [f] igitur compatiens infirmitati vxoris, reddidit, non exegit debitũ: aut si propter propriam infirmitatem duxit vxorem, plangens potius, quia sine vxore esse non potuit, quã gaudens quia duxit quisquis vendidit quod nouit: quia & si maneret, beatum non faceret [g]: quisquis emit quod nouit quia transit [h], & de his non præsumit [i], et fecit ex eo misericordiam, cum non habentibus: securus [k] expectat diem nouissimum.

Vna sola. CASVS. *Quidam sine licẽtia vxoris continentiam vouerat. quærebatur vtrũ teneretur eam seruare? Et respon. quod nõ: quia talia fieri debent de cõmuni consensu viri & vxoris. vnde talis promissio magis est corrigenda quàm adimplenda.*

Item ad Armentarium & Riparium & Paulinam. †

Vota continentiæ sine vxoris consensu, reddi non possunt.

CAN. VI.

Vna sola causa esse potest qua te ad id quod vouisti, non solùm non hortaremur, verùm etiam prohiberemus implere, si fortè tua cõiunx hoc tecum suscipere, animi seu carnis infirmitate recusaret: nam & vouenda talia non sunt à coniugatis, nisi ex consensu & voluntate communi: & si properè fuerit factum, magis est corrigenda [l] temeritas quàm persoluenda promissio: neq; enim Deus exigit, si quis ex alieno [m] aliquid vouerit, sed potius vetat vsurpare alienum.

Item Hieronymus. †

Absque cæteris operibus, nec sola virginitas saluat, nec cætera absq; virginitate proficiunt.

CAN. VII.

Tunc saluabitur [n] mulier, si illos genuerit filios, qui virgines [o] permansuri sunt: si quod ipsa [p] perdidit, acquirat in liberis, & damnum radicis [q] & cariẽ [r], in flore compenset [s] & pomis. [t]

Idem. †

CAN. VIII.

Hoc solùm nunc dico, quod quomodo absque cæteris operibus, virginitas [v] sola non saluat, sic omnia opera absque virginitate [x], puritate, continentia, castitate [y], imperfecta [z] sunt.

Idem.

l Corrigenda. Simile ꝫ. xxij. q. iiij. definitio. Et est hic argu. quod si alter sine licẽtia alterius intret religionem, quod sua authoritate potest exire. [l]

m Ex alieno. Hoc verum est, si eo animo voluit, vt auferat illi cuius est: alias licitũ est alicui rem alienam legare: vt instit. de leg. §. non solum. licet secus sit secundum canones: vt extra de testa. c. filius.

† Epist. xlv.

l De hoc nota. ꝫ. ea. c. ij. in gl. fina.

ADDITIO. Secundum T. Sed Vinc. & Bene. aliter videntur intelligere: vt ibi nota. gloss. cum quis. secundum Gof.

Tunc saluabitur. Hæc est secunda pars quæ, in qua probat, qđ debemus esse virgines. scilicet mente & corpore si possumus, alias mẽte, sine qua nullus saluabitur. Ioã. de Fant.

n Tunc saluabitur. Exponit Hier. illud Apostoli ad Timotheũ: Saluabitur mulier per filiorum generationem, si permãserint in fide & dilectione & sanctitate.

† lib. j. aduersus Iouinianum.

n Saluabitur. s. merebitur saluari.

o Virgines. Id est, integri in fide.

p Si quod ipsa. Scilicet virginitatem corporis. & est simplex relatio.

q Radicis. Scilicet suiipsius.

r Cariem. i. corruptionẽ suæ carnis.

s Cõpenset. Quantum in ipsa est.

† Ibidem.

t Pomis. i. filijs q dicũt flos et poma, sicut mater radix.

Hoc solum.

v Virginitas. Scilicet carnis.

x Virginitate. Scilicet mentis.

y Castitate. Saltẽ in affectu seruata.

z Imperfecta. Quo ad vitam æternam promerendam.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Qui sitit. Verba ponit hic Euangelij, & loquitur de siti continentiæ.
Perfectio nõ est præcepti. b Nolitis. Argu. ad ea quæ perfectionis sunt, neminem esse cogendum, sed persuadendum. nam talia consilij sunt, & non præcepti. argumen. j. q. j. aliud. & xxxij. quæstione j. integritas.

Ioan. 7. f — c Imperatum. s. proxi. q. j. integritas. quãtum ad corporalẽ, sed de mentali præceptum est.
Mat. 19. b — d Maiorisq;. Sic xxviij. quęst. j. iam nũc. nam nemo in necessitate liberalis existit. ff. de adi. leg. rem legatam.
Liberalis in necessi- tate, est nemo.
e Expedit. Supra xxviij. quæst. j. sic enim. contra. sed verum est, quod non expedit propter onera matrimonij: vt s. proxi. q. vij. omnes. sed expedit propter fornicationem vitandã. xxxij. quæ. ij. cap. sicut. §. his ita.
Matt. 19. c — f Noluerunt. Id est, noluerunt exercere id, ad quod nati sunt. s. vti copula carnali. Et ita secundum hoc est argu. pro carnali copula, quod nullus est naturaliter frigidus. s. ea. quæst. j. requisisti. alia litera habet, voluerũt esse quod nati sunt, id est, virgines.
Frigidus naturaliter nullus est.
g Cælorum. Supple inquit, recipiãt mercedem in regno cælorum.
h Si castrati. Argu. quod de vno conceditur, &c. vt s. dist. xlv. disciplina. xxiij. quęst. iiij. forte. Alibi dicitur quod de vno negatur, de alio conceditur: vt xxv. dist. qualis.
Matt. 19. b
i Finis. Qua præmissa. capit. scilicet tunc saluabitur. & capi. hoc solum. & ca. qui sitit. æquiuoce vtunt. hoc nomine virginitas. quãdoque pro virginitate mentis, quandoque carnis, ideo determinat, vbi sic vel sic accipiatur.
Virginitas æquiuocatur.
k Et duæ. Scilicet tunc saluabitur, & alia. scilicet hoc solum ibi, absque virginitate.
l Devirginitatis affectu. Id est, quæ est in mente.
m Principium. Scilicet illius c. qui sitit veniat, &c.
Qui vxorem. Hæc est tertia pars quæst. secundum Ioãnem de Fant.

CAN. IX.

Qui sitit a, veniat & bibat. qui potest capere, capiat. non dicit velitis nolitis b, bibendum vobis est atque currendum, sed qui voluerit, qui potuerit currere atque potare, ille vincet, ille satiabitur. & ideo plus amat virgines Christus, quia sponte Christo tribuunt, quod sibi non fuerat imperatũ c: maiorisque d gratiæ est, offerre quod non debeas quàm reddere quod exigeris. Apostoli enim, vxoris onere contemplato, Si talis est (inquiunt) vita hominis cum vxore, non expedit e nubere. quorum dominus sententiam probans, rectè (ait) quidem sentitis quod nõ expediat homini ad cælorum regna tendenti accipere vxorem, sed difficilis res est, et non omnes capiunt verbũ illud, verum quibus datum est. Alios hominum facit eunuchos natura: alios vis hominum: mihi illi eunuchi placent, quos castrauit voluntas, non necessitas. libenter eos in meo recipio sinu, qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum, & ob meum cultũ noluerunt f esse, quod nati sunt: simúlq; hæc tractanda est sententia: Qui se inquit) castrauerunt propter regnum cælorum g. Si castrati h, mercedem habent regni cælorum, ergo qui se non castrauerunt, locum non possunt accipere castratorum.

Finis i huius authoritatis, & duæ k præcedentes, de uirginitatis affectu l intelliguntur, qui non in uoluntate solum, sed in necessitate est: principium m uerò de effectu intelligitur, qui non in necessitate & ante uotum, sed in uoluntate est, nec exigitur nisi repromittatur.

Item ex concilio Remẽsi.

Non licet illi ducere vxorem qui suam velare permiserit.

CAN. X.

3 Qui vxorem suam velare permiserit, aliam non accipiat, sed similiter conuertatur n.

Item August. in quæstionibus Numeri. †

Vota abstinentiæ, quæ mulier permittente viro promiserit, illo prohibente seruare non cogitur.

CAN. XI.

4 Manifestum est, ita legem voluisse fœminam sub viro esse, vt nulla eius o vota quæ abstinentiæ causa vouerit, reddantur ab ea, nisi author p vir fuerit permittẽdo. nam cùm ad peccatum eiusdem

n Conuertatur. Intrando monasterium, si iuuenis est. Vel si senex est, contineat in seculo. extra de conuer. coniug. cum sic. Et hic dicit Hu. quod eo ipso quod dat vxori licentiam, intelligitur vouere 1: & si non exprimat, compellendus est ire ad religionem: vt no. s. xxvij. q. ij. Agathosa. & sufficit ta. cita licentia, s. permittere: vt hic, & arg. extra de conuer. coniug. consuluit. Alij dicunt, quod permittẽs qui dat licentiã: nisi expresse voueat, non tenetur continere, nec monasterium ingredi, imo eam reuocare potest de monasterio. extra de cõuer. coniug. c. j. & quod dicit hic similiter cõuertatur, dicunt, si mallit eã reuocare. sicut enim secundum istos, expressus consensus exigitur in contrahendo, ita in separando matrimonio. ar gu. extra de regu. iuris. omnis res. Alij distinguũt, quod si mulier sciuit ius quæ dedit viro licentiam, tũc etiam intelligitur vouere secus si ignorauit.
1 Et vo- tum solen nizare ar. s. xxxij di stin. feria- tim vbi de hoc. Arc. Maritus vxorẽ te- neatur cõ- tinere.
Manifestum. Hæc est iiij. pars q. in qua probat, quod vir est superior muliere. Ioannes de Fant.
o Vota. Quæ scandalizent virum, vt iacere in camisia, vel ieiunare cum ipse pranderet. † qõ. lix. lib. iiij. q. super numeros.
p Nisi author. Mulier ergo non potest facere votũ abstinẽtiæ, sine voluntate viri. Sed nũquid vir potest abstinere sine vxoris consensu: sic 2. j. ea. cum caput. licet ergo cõiuges sint pares quantum ad votum continentiæ, non tamen quantũ ad votum abstinentiæ. & hoc intelligo de quolibet voto in quo non sit vxori præiudicium, quo ad carnale debitum, quamuis ex illo voto oriatur scandalum mulieri: vt in hoc sit differentia inter virum & mulierem. Similiter & de muliere dici potest, quod vouere possit, dummodo per illud votum mulieris non fiat viro præiudicium, vel si non oriatur scandalum viro ex illo voto: vt si vouet iacere in camisia cum eo, vel singulis noctibus ire ad matutinas. vnde de tali
2 Ad idẽ facit hoc ca. manifestum. & j. ea. ca. hæc imago. & ca. noluit. Archi. Coniuges quantũ ad votũ abstinentiæ, nõ sũt pares.

tali voto intelligo istud cap. alias tenetur mulier illud adimplere, etiã viro inuito, vt si vouet quod daret denariũ amore Dei, vel aliquid tale. hoc dicit H. canon tamen iste indistincte loquitur. Item videtur, quod mulier ista peccet: quia magis obediendum est Deo, quam homini. nam scriptũ est, vouete & reddite, &c. xvij. q. j. in princip. Sed dic, quod mulier ista non obedit viro contra dominum: quia dominus hoc vult. j. ead. noluit. eo autem ipso quod hic viro concedit reuocare votum abstinentiæ, prohibetur de voto cõtinẽtię: imo nec hoc viro conceditur reuocare votum abstinentiæ, imo peccat vir reuocando. sed pręcipitur vxori vt obediat. simile extra de iureiur. debitores. & xxiiij. q. j. quid culpatur. in fi.
a Permissa. Continentia.
b Mulieri. s. xxij. q. j. si quis vxorem.
c Est ordo naturalis. id est à natiuitate & ortu proueniens. nam fœmina de corpore viri est, & alia ratio est, quæ in velamine corporis eius perpẽditur: vt j. e. mulier.
d Vt seruiant. hoc adeo verũ est, quod patronus cõsentiendo libertæ vt cõtrahat, amittit in ea operas: cum in officio viri debeat esse: vt ff. de oper. lib. sicut patronus.
e Maior. dignitate scilicet filius: seruiat minori scilicet patri, qui non est in dignitate. interdum maior ætate seruiat minori de pręcepto domini, vt Esau Iacob. Et quod dicit hic, nulla iustitia est &c. verum est secundum vetus testamentum: sed secundũ nouum: qui maior est, sit sicut minister, &c. xciij. distin. dia coni. sed melior litera est: hæc iustitia est, vt minor seruiat maiori.
Filius quãdoque põt dici maior Patre.
f Hæc imago. id est, in hoc dicitur habere similitudinem Dei.
g In homine, quia sicut processerunt à Deo omnia, sic ab Adam processerunt omnia. hic accipit tantum hoc nomen homo in masculino genere: alias communis generis est: vt ff. de verbo. signi. hominis.
Omnia processerunt ab Adam.
h Vt vnus Id est, imago Dei dicitur ipse homo: quia sicut aqua profluit ex latere domini, sic etiam Eua ex latere Adæ. Item in hoc habet imaginem: quia habet rationem & intellectum 1, sicut Deus.
† q. cliij.
1 Ad hoc dicitur tã de fœmina quã de viro secundum Hug.
i Imaginem. id est, similitudinẽ. de pœniten. distinct. ij. illa anima.
k Quia imago. & ideo non debet velari.
† q. xlv. lib. qõ. ex veteri testamento.
l Mulier. non tamen qualibet: quia nõ virgines de consuetudine. sed fac vim in eo quod dicit gloria. id est, Deus non gloriatur per ipsam, sicut per virum. nam per eã, prima præuaricatio est inducta. j. eadem. mulier.
m Satis hinc. Et pene famulas. non tamẽ quod immoderate verberentur. C. de repud. consensu. & s. ead. q. ij. placuit.
Genes. 1. d Sapiẽ. 2. d 1. Cor. 11. b
n Testimonium. id est, accusationem.
o Lapidaretur. & ita videtur quod in veteri lege, nunquã vir obligabat pœna talionis. Sed tu dic cum Hug. quod hoc locum habebat tantũ in accusatione adulterij in primo coitu: puta cum nõ inueniebat eam virginem, vel dicebat se nõ inuenisse, & ipsa contrarium probabat per aspectum linteaminis. in hoc casu non puniebat vir talionis pœna: sed tantum centum siclos aureorũ dabat patri puellæ.
Vir vtrũ puniebatur talione in veteri lege.
† q. xxxiij. libr. v. qõ. super Deutero.
† Adde quã pœna puniatur mulier adultera, nota. in l. quoniam Alexand. & in l. castitati. & in authen. sed hodie. C. de adulte.
p Demõstraretur. per aspectum linteaminis sanguinolenti. Sed nec hodie cũ agit vir ad separationem, sustinet talionem. secus si agatur ad pœnã adulterij
Mulieris violatio, per qd cognoscitur.

viri pertinere voluerit lex, si prius permiserit, & postea prohibuerit: & hoc tamen non dixit, vt mulier quod vouerat faciat, quia permissa a iam prius à viro fuerat: viri dixit esse peccatum quia abnuit quod prius concesserat: nõ tamẽ mulieri b ex hoc iussum dedit, vt quod prius vir ei concesserat, postea si prohibuerit contemnatur.

Ex præmissis authoritatibus apparet, quòd continentiæ uota nec mulier sine consensu uiri, nec uir sine cõsensu mulieris Deo reddere potest: si autem cõsensu alterius eorum ab altero promissa fuerit: & si postmodum in irritum deducere uoluerit qui permisit; non tamen ualet, quia in debito coniugij æquè mulier habet potestatem uiri, sicut & uir mulieris: atque ideo si quilibet eorum alterum à suo iure absoluerit: ad præteritam seruitutem ipsum reuocare non poterit. quia uerò in cæteris uir est caput mulieris, & mulier corpus uiri: ita uota abstinentiæ uiro permittẽte, mulier potest promittere, ut tamen eodem prohibente, repromissa nõ ualeat adimplere: & hoc (ut diximus) propter conditionem seruitutis, qua uiro in omnibus debet subesse.

Vnde Augustinus in libro quæstionum Genesis. †

Mulieres viris suis debent subesse.

CAN. XII.

Est ordo c naturalis in hominib9, vt seruiant d fœminę viris, & filij parẽtibus: quia nulla iustitia est, vt maior e seruiat minori.

Idem in quæstionibus veteris & noui testamẽti. †

Vir est caput mulieris.

CAN. XIII.

Haec imago f Dei est in homine g vt vnus h factus sit dominus, ex quo cæteri oriantur, habẽs imperiũ Dei, quasi vicarius eius: quia vni9 Dei habet vir imaginem. Ideoq; mulier ad imaginem Dei nõ est facta. sic etenim dicit scriptura, Et fecit Deus hominem: ad imaginem i & similitudinem Dei fecit illum. Hinc etiã Apostolus, Vir quidem (ait) non debet velare caput suum: quia imago k & gloria Dei est. mulier l ideo velet, quia non est gloria & imago Dei.

Item in eodem. †

CAN. XIIII.

Satis hinc apparet, quemadmodum viris fœminas subditas, & penè famulas m lex esse voluit vxores, dum constituit, vt diceret aduersus vxorem vir testimonium n, vnde lapidaretur o † illa si hoc verum esse demonstraretur p: ipse tamen non vicissim lapidatur, si hoc falsum esse constiterit, sed tan-

Universidad de Deusto Biblioteca

tummodo castigatur[a], & damnificatur: eique perpetuò iubetur adhærere, qua carere voluerat. in aliis autem causis, eũ qui testimonio[b] falso cuiquam nocuerit, quod si probaretur, ius sit occidi: eadem plecti iubetur pœna qua fuerat (si verum esset) ipse plectendus.

Item Hieronymus super epistolam ad Titum. †

De eodem.

CAN. XV.

CVm caput mulieris sit vir: caput autem viri, Christus: quæcunque vxor non subijcitur viro suo, hoc est capiti suo: eiusdem criminis[c] rea est, cuius & vir si nõ subijciat capiti suo, hoc est Christo. Verbum autem domini blasphematur[d] cùm vel contemnitur Dei prima sententia & pro nihilo ducitur, vel cùm Christi infamatur euangelium, dum scilicet contra legẽ fidemq; naturæ ea quæ Christiana est, & ex lege Dei[e] subiecta est, viro imperare desiderat: cùm etiã gẽtiles fœminę viris suis seruiant communi lege naturæ.

Item Augustinus in quęstionibus Numer. †

Arbitrium viri, mulierem sequi oportet in omnibus.

CAN. XVI.

NOluit itaq; lex, mulierem aliquid vouere Deo aduersus animam suam: vt non in aliqua rerum licitarum atque concessarum abstinentia in eisdem votis fœminæ valeat authoritas, sed virilis: ita vt si adhuc innuptæ concesserat[f] pater vota persoluere, si antequam persoluerit, nupserit, & viro eius hoc cognitũ non placuerit: nõ persoluat: & hoc omnino sine peccato: quia Deus mundauit eam, sicut dicit lex, id est, mundam iudicauit. neque hoc contra Deum[g] putandum est fieri: cum ipse Deus hoc præceperit, hoc voluerit.

Item Ambrosius in libro quæstionum veteris & noui testamenti.

Nulla est mulieris potestas: sed in omnibus viri dominio subiecta est.

CAN. XVII.

MVlierẽ cõstat subiectã dominio viri esse, & nullam authoritatem[h] habere. nec docere[i] potest, nec testis[k] esse: nec fidem[l] dare, nec iudicare[m].

Item in Hexaëmeron in tractatu diei quartæ.

CAN. XVIII.

ADam per Euam deceptus est: non Eua per Adam. quem vocauit ad culpam mulier, iustum est, vt eam in gubernationem[n] assumat: ne iterum fœminea facilitate labatur.

Item super primam epistolam ad Corinthios. †

CAN. XIX.

MVlier debet velare caput, quia nõ est imago Dei, sed vt viro ostendatur[o] subiecta: & quia præuaricatio per illam inchoata est, hoc signum debet habere in ecclesia, propter reuerentiam[p] episcopa-

terij criminaliter. extra de procura.c. tuæ. ideo autem nõ punit vir pœna talionis: quia iam alia via consequeret, id quod optauit: quod esse nõ debet. ff. pro soc. idemq;. ff. de cõdi. instit. quæ sub cõditione. §. si quis.

a Castigatur. id est, verberatur.

b Testimonio falso. id est, accusatione calumniosa. hoc ideo ita expone: nã testis nõ obligatur ad talionẽ, sed alio modo punitur à iudice si varie respondet: vt C. de testib. nullum. Hug. tamen dicit quod sic. iij. q. ix. nihilominus maxime secundum veterem legem arg. extra de cri. fal. c. falsus. De hoc dictum est. ij. q. iij. i summa.

c C Vm caput. Criminis. s. ix. q. iij. ca. j. s. xxij. q. v. de forma. s. distin. xcv. esto. argu. eandem conditionẽ inferiorũ ad media, quæ est mediorũ ad extrema. xxviij. distinct. cap. quia sunt culpæ.

d Blasphematur. tractabat enim Hie. illud verbum Apostoli ad Titum, Admone adulescẽtulas esse subditas viris suis: vt non blasphemetur verbum Dei, id est, euangelium. Vel verbum Dei in paradiso quatenus viris subditæ essent.

e Ex lege Dei. qua dixit mulieres esse subditas viris: Conuersio tua erit ad virum: & ipse dominabitur tui, &c.

f N Oluit itaq; lex. Cõcesserat. Argu. quod abbas possit reuocare votum monachi, q etiã emisit ante monachatum. arg. xx. qõ. iiij. monacho. plus enim est monachus sub abbate, quam vxor sub viro: vt xij. quæstio. j. non dicatis.

g Contra Deum. Simile s. xiiij. q. v. dixit. s. xxij. qõ. j. si peccatum. s. xxiij. q. iiij. qui peccat. s. dist. xxvj. deinde.

h M Vlierem. Authoritatem. virilia enim officia mulierib' sunt adempta. iij. qõ. vij. c. infamis. §. tria. ff. ad Velleia. l. ij.

i Nec docere. in ecclesia masculos. s. distin. xxiij. mulier. de consec. distinct. iiij. mulier.

k Nec testis. in causa criminali, nisi in illis casibus in quibus infames admittuntur: nec in testamento. instit. de testi. § testes. nec contra clericos in causa criminali: qa nõ potest esse quod ipsi sunt. s. ij. qõ. vij. ipsi Apostoli. nec etiam contra laicos: vt nota. xv. quæsti. iij. de crimine.

l Nec fidem. obligatur tamẽ si dolose fideiubeat vt creditorẽ decipiat: vt ff. ad Velleia. si decipiendi. Itẽ et si priuilegio Velleiani renuntiauerit, obligatur & tenetur. ff. ad Velleia. l. vlti.

m Nec iudicare. nisi in casibus: vt dixi xv. q. iij. de crimine.

n A Dam. Gubernationẽ. Per hoc videtur q vir potius debet esse curator vxoris quam extraneus. quod negat lex. C. qui dari tut. pos. l. ij.

o M Vlier debet. Sed vt viro ostendatur. nõ solum propter hoc, sed etiam, &c.

p Propter reuerentiam. id est, propter reuerẽtiam sacerdotum. arg. iiij. dist. si seruus sciente. & sicut ante iudicem dominum: ita ante vicarium eius sacerdotem sit subiecta viro. Vel propter reuerentiam sacerdotum. id est, ne sacerdotes in eius faciem intuentes inuitentur ad libidinem.

Testis nõ est talione pvniẽdus.

† ca. ij. in cõmenta.

Vxores quare debet esse viris subditæ.

† qõ. lix. lib. iiij. q. Nume.

Monachus plus subest abbati, quàm vxor viro.

Officia virilia sunt mulierib' interdicta.

Vir non pot'st esse curator vxoris. Genes. 3. c

† cap. xj. Mulier quare debet caput velare. 1. Cor. 11. a

Episco

lem non habeat caput liberum, sed velamine tectum. non habeat potestatem loquendi: quia episcopus[a] habet personam Christi. quasi ergo ante iudicem Christum, ita ante piscopum sit: quia vicarius domini est: propter peccatum originale[b] subiecta debet videri.

Item in libro de paradiso. †

CAN. XX.

NEc illud otiosum est[c], quòd non de eadem terra in qua plasmatus est Adam, sed de ipsius Adæ costa[d] facta sit mulier: vt sciremus vnam in viro & in muliere corporis esse naturam: vnum fontem generis humani. ideo non sunt duo à principio facti, vir et mulier: nec duo viri, neque duæ mulieres: sed primùm vir, & deinde ex eo mulier. vnã enim naturam volens hominum cõstituere Deus, ab vno principio creaturæ hoc incipiens, multarum[e] & disparium[f] naturarum, eripuit facultatem.

Euidentißimè itaque apparet, ita uirum esse caput mulieris, ut nulla uota abstinentię uel religiosæ conuersationis, liceat sibi sine eius licentia Deo offerre, etiam si uiro permittente repromissa fuerit: non licet ei uotum opere complere, cùm uir uoluerit reuocare promissum. uota uerò continentiæ ita alterius permissu ab altero ualent offerri, quòd post permissionem non ualent in irritum deduci.

CAVSA XXXIIII.

QVidam uir in captiuitatem ductus est[g]: postea uxor eius audiens illũ mortuum, nupsit alij. Demùm ille de captiuitate rediens, repetit uxorem suam. illa posterioris amore capta, aspernatur torum prioris uiri.

1 Q *Nunc primùm quæritur, an sit ista rea adulterij, quæ uiuente uiro suo, alteri nupsit?*

2 *Secundò: an redeunte primo, sit cogenda recedere à secundo, & redire ad primum?*

QVÆST. I. & II.

1 ps *VTraq; quæstio[h] terminatur authoritate Leonis papæ: qui scribens Nicetæ Aquilegiensi episcopo ait:* †

Quæ alij nupserit, putans virum suum mortuum esse: illo redeunte, ad priorem redire cogitur.

CAN. I.

CVm per bellicam cladem, & per grauissimos hostilitatis incursus, ita quædam dicatis esse diuisa coniugia, vt abductis in captiuitatem viris, fœminæ eorũ remanserint destitutæ, quę viros proprios interemptos putarent, aut ab iniqua dominatiõe nunquam crederent[i] liberandos, & in aliorũ coniugia solicitudine[k] co-

a Episcopus. Id est, quilibet sacerdos. de pœ. di. iij. inter hæc hircum. ij.

b Originale. i. q originẽ habuit ab ipsa, quo ad hoĩes.

N Ec illud. Hęc est v. pars q. in qua ostendit magister causam, quare fuit vnum principium, vnus homo. Ioannes de Fant.

c Otiosum est. Id est, sine causa & mysterio factum.

d Costa. Non de pede, ne omnino videretur famula, nec de capite, ne videretur domina: sed de costa, vt collateralis videretur.

e Multorũ. Quo ad numerũ, vel multarum quod ad genus humanum.

f Et disparium. Quo ad sexũ. Vel disparium, quo ad speciem. & respicit ad primam creationem hominis.

g Q Vidam vir in captiuitatẽ ductus est. quia in præcedenti cã dixerat matrimoniũ separari ppter frigiditatẽ, & q viro viuẽte separata posset alij copulari: & dubitari posset, an idẽ videret faciendũ propter hostilẽ calamitatẽ vel captiuitatẽ: ideo subdit causam istã, in qua ostendit quid iuris sit, si qs tenet in captiuitate, et vxor ei' interim nubat alij. vt aũt hæc &c. Et nota, q hic tractatur de illo impedimento, q dicitur ligatio. Ligatio est, cũ quis ligatur alteri vinculo matrimonij: et qdlibet impedimentũ matrimonij, dici potest ligatio, sumẽdo large sic cõmuniter, non propric. ar. 26. q. j. §. j.

V Traque. hæc quęstio. diuiditur in vj. partes. in j. quarũ probat per duos canones, q mulier non debet contrahere, donec sit certa de morte coniugis. Io. de Fant. Secunda ibi, non satis. Tertia ibi, Si autem. Quarta ibi, quod autem. Quinta ibi, Hinc etiam. Sexta ibi, De simpliciter. Io. de Fã.

h Vtraque quæstio. Si mulier' credit suum maritum mortuum, & habet iustam causam credendi, licite potest contrahere. si autẽ dubitat de morte viri & contraxit: licet non debeat contrahere, tenetur tamen reddere debitum petenti, sed ipsa non potest exigere: vt extra de secun. nup. dominus noster. & ita in tali casu vir potest eam remouere propter adulteriũ, cum non habuerit probabilẽ causam mortis suę. sed si audieris eũ mortuum licet per falsum rumorem, & tunc nupserit: vir non potest eam de tali adulterio accusare; nisi ipsa procurauerit illum rumorem: vt ff. de adult. miles. §. mulier Sed pone, quod mulier credit eum viuere & est mortuus, & contrahit: nunquid est matrimonium ibi? sic: ipsa tamen adulterij reatu tenetur, licet adulterium non committat. nam dicit lex, quod tenetur quis actione furti, licet subtilitate iuris furtum non committat. C. de fur. si quis seruo. minor tamẽ pœnitentia ac pœna ei imponetur.

i C Vm per bellicam. Crederent. Hæc ratio friuola est: et ideo nõ curat ei respõdere.

k Solicitudine. Incontinentiæ vel paupertatis.

† cap. x. Eua quare de costa Adæ facta est?

Impedimẽtum ligationis quale est.

Mulier si credit maritum mortuũ, an possit alij nubere?

r Hic videas quod leg. & no. extra vt lite. nõ cõte. quoniã. §. si vero. ver. si autem. in gl. per famã, &c. & de sponsa. in prę sentia. Archi.

† Epist. lxxvij.

Furtum non cõmittens, quandoque furti tenetur.

gente, transierunt: Cúmque statu rerum auxiliante domino in meliora cōuerso, nōnulli eorum qui putabantur perijsse, remearunt: meritò charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus quæ alijs sunt coniunctæ viris, à nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus scriptum, quòd à domino iungitur viro suo mulier, & iterum agnouimus præceptum, quos Deus cōiunxit, homo non separet: necesse est, vt legitimarum fœdera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis ijs quę hostilitas [a] intulit, vnicuiq; id quod legitimè intulit, reformetur: omnísque studio procurandum est, vt recipiat vnusquisque quod proprium est: nec tamen culpabilis iudicetur, & tanquam alieni iuris peruasor habeatur, qui personam [b] eius mariti qui iam non esse existimabatur, assumpsit. sic enim multa quæ ad eos qui in captiuitatem ducti sunt pertinebant, in ius alienum transire potuerunt: & tamen plenæ iustitiæ est, vt eisdem reuersis propria reformentur. quod si in mancipijs, vel mansis, vel agris, aut etiam domibus ac possessionibus rectè seruatur, quantò magis in cōiugiorum [c] redintegratione faciendum est? vt sic quod clade bellica turbatum est, pacis remedio reformet. & ideo si viri post lōgam captiuitatem reuersi, ita in dilectione suarum coniugum perseuerant [d], vt eas cupiāt redire in suum consortium: omittēdum est, & inculpabile iudicandum est, quod necessitas intulit, & restituendum quod fides poscit. & infra. Sin autē aliquæ mulieres ita posteriorum virorum amore sunt captæ, vt maluerint his cohærere, quàm ad legitimum redire consortium: meritò sunt notandæ, ita vt ecclesiastica communione priuentur: quod de re excusabili contaminationem criminis elegerint: ostendentes [e] sibimet per suam incontinentiam placuisse, quod iusta remissio [f] poterat expiare. Redeant ergo in suum statum, voluntaria redintegratione coniugia: neque vllo modo ad opprobrium malę voluntatis trahatur, quod cōditio [g] necessitatis extorsit: quia sicut hæ mulieres, quæ ad viros suos reuerti noluerint, impiæ sunt habendæ: ita illæ quæ in affectum ex Deo initum redeunt, maritò laudandæ sunt.

Item Innocentius Papa Probo episcopo. †

Viro vel vxore de captiuitate redeuntibus, propria redintegrantur coniugia.

CAN. II.

Cum in captiuitate Vrsa mulier teneretur: aliud cōiugium cum Restituta Fontanu commisisse [h] cognouimus. sed fauore domini, reuersa Vrsa nos adijt: & nullo diffidente, vxorem se esse memorati perdocuit [i]. qua de re fili charissime, merito illustris statuimus, fide catholica suffragante, coniugium illud esse, quod erat primitus fundatum diuina gratia, conuentúmque secundæ mulieris superstite priore nec diuortio eiecta [a], nullo pacto esse legitimum.

Item Hieronymus ad Amandum presbyterum. †

Quæ primo viro relicto secundo adhæserit: nisi secundum relinquens primo reconciliari non potest.

CAN. III.

Non satis animaduertere [b] potui, quid sit quod dicere voluit [c] epistola vestra, alio viro per vim accepto, congregata videlicet multitudine nolētem rapuit. Et [d] virum postea non raptorem rapta dimisit [e]? Legat [f] libros Moysi, & inueniet desponsatam viro si in ciuitate [g] fuerit oppressa, & non clamauerit [h], puniri [i] quasi adulteram: vi autem oppressam in agro [k], innoxiam [l] esse, & violentū legibus subiacere. ergo & ista soror, quæ (vt dicit) vim passa est vt adultero iungeretur, si vult corpus Christi accipere, & non adultera reputari, agat pœnitentiam: ita duntaxat vt secundo viro, qui non appellatur vir, sed adulter, à tempore pœnitentiæ nō copuletur. Quod si durum ei videtur, & semel dilectum non potest derelinquere, neque præferre dominum voluptati: audiat Apostolum clamantem: Non potestis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum. Non potestis mensæ domini communicare, & mensæ dæmoniorum. & in alio loco: Quæ conuentio lucis ad tenebras? Quis consensus Christi ad Belial [m]? Rem nouā loquor: imò non nouam [n], sed veterem: quæ veteris testamenti authoritate confirmatur. Si reliquerit secūdum virum, & reconciliari priori voluerit, non potest scriptum est enim in Deutero. Si acceperit homo vxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam in conspectu eius propter aliquam fœditatem: scribet libellum repudij, & dabit ei, & dimittet eam de domo sua. Cúmque egressa adultera [o] maritum duxerit, & ille quoque oderit eam, dederítque libellum repudij, & dimiserit de domo sua, aut certè mortuus fuerit: non poterit [p] eam prior maritus recipere [q] vxorem: quoniam polluta est, & abominabilis facta est coram domino, ne peccare [r] facias terram, quam dominus Deus tuus tibi tradidit possidendam.

Deut. 22. d — 1.Cor.10.c — 2.Cor.6.c — Deut. 24.

3 *Si autem ineuitabili necessitate cogente, vir in aliam prouinciam fugerit, & uxor eius eum sequi noluerit: illo uiuente, illa innupta permaneat.*

Vnde in concilio apud Vermeriam.

Quæ virum in captiuitatem ductum sequi noluerit, maneat innupta quandiu vir eius vixerit.

---

a Hostilitas. Sic s.xvj.q.iij. prima.

b Qui personam. Supra ij.q.j.in primis. nam similitudo attenditur inter illum qui succedit inuasori, vt ibi: & istum de quo hic.

c In coniugiorū. Arg. quod ecclesia clerico debet restitui de captiuitate redeunti, per quantūcunque tempus detentus fuerit: si probat iustum impedimentum [1]: cum ecclesia sit vxor clerici. vij.q.j.sicut.& dixi vij.q.j.pastoralis.xiij.q.ij.vnaquæque.

Ecclesia est vxor clerici.

1 Istā glo. dicit sing. Brixi. in suo dictiona. i verb. carcer. ad hoc quod clericus detentus in carceribus, per quantumcūque longū tempus nō perdit beneficiū suum.

d Perseuerant. Et ita videtur, quod ipsi non compellantur ad eas redire si noluerint, sed supplēt hic quidam maxime. Alij intelligūt hoc de illis mulieribus quæ viros nō credebāt mortuos, & tamen cōtraxerunt. quod not. in prin.capi.

d Perseuerant. s. xxxij.q.v.puto.in princip.contra.sed illud quando maritus vel vxor scitur adhuc viuere: istud quando certis indicijs putatur mortuus esse. de pœ.di. vij.c.iij. xxx.q.v. c.si quis.§.incerta.

e Ostendentes. Argu. quod ex consequentia operis, ex facto præsenti præsumitur circa præteritum [2]: vt hic.& xxxiij.q.j.requisisti.et s.xxij.q.ij.quod ait. & C.de adul.si qui.quādoq; præsumitur ex præcedenti facto circa præsens: vt ij.q.j.in primis.in fin.& q.vij. non potest.quādoque ex præsenti circa præsens: vt dixi l.dist. si quis diaconus.quandoque ex eo quod solet fieri, prę sumitur & timetur in futurum: vt iij. quę.v.accusatores. quandoque præsumitur ex præterito circa futurum. C.de condict.fur.l.vlt. quandoq; præsumitur ex futuro circa præteritum. de con di.inde.si non fortem.§.si x.aut Stichum.

Præsumitur ex pręsenti circa præteritū, &c.

2 Arg.de pœn. dist. iij.cap. Iudas. vbi de hoc. & xliiij.di.multis.

f Remissio. Id est, dimissio secundorum virorum.

g Quod conditio. Quod necessitas cogit, non est imputātum. xxij.q.iiij. inter cætera. vij.q. j.pontifices.j.de cō se.di. v.discipulos.

h Cum in captiuitate. Commisisse. Peccatum notat interuenisse in contrahendo si scienter contraxit. sed si ignorāter cō traxisset: quamuis non est matrimonium secundū: nati tamen filij inde habentur pro legitimis, quo ad successionē. similiter vbi per consanguinitatem fit diuortiū: quod verū est, vbi ignorāter cōiuncti sunt: argu. extra qui fi. sint legi. cum inter. si autē sciēter quo ad scientem legitimi non sunt. argu. xxxij.q.ij.solet.ar gu.C.solu.matri.si ignorans. & C. de ince. & inuti. nu. qui contra. Sed licet H. & L. ita distinguunt: falsa tamē est distinctio [3]. sufficit enim alterius ignorantia, vt sint legitimi, vt extra qui fi. sint leg. ex tenore. Absurdum enim est, vt aliquis sit partim legitimus & partim illegitimus. arg. ff. de li.cau.l.duobus. Sed si ambo parentes sciunt impedimentū, vel affectāt ignorare, quia non contrahunt pręmissa denūtiatione trina coram ecclesia, licet pro legitimo habitum fuerit, tamen filij non sunt legitimi. vt extra de cland. despon. cum inhibitio.

Matrimonio ppter consanguinitatem separato, an filij prius nati sint legitimi?

† Epistola ix.

3 De hoc etiam not. s.35.q.7.in sum.

i Perdocuit. Sed qualiter probabit hoc? hoc dicit Hu. per testes [1]. nam in præiudicium matrimonij secundi, non crederetur etiam ei & viro iurantibus: nisi fama esset de hoc: vt xxxv.q.vj.si duo. Sed nunquid crederetur viro & secundæ vxori iurantibus? Dicunt quidam quod sic: licet videatur esse causa ipsius viri quod non concedo: imo nec confessio ipsorum nec fama sufficit. extra de eo qui cognouit cōsanguineā vxor. suę, super eo.

1 Dicit hic Hu. quod hic non erat opus testibus, cum nullus diffiteretur illā esse vxorem [illegible] quibusdā credebat mortua esse. Arch.

† Tomo iij.

a Eiecta. Maximè, vt xxxij.q.j.c. dixit. in fi. & q.vij. licite. & c.vlti. nisi propter impedimētum aliquod factum est diuortium.

Non satis. Hęc est ij. pars q. in qua ponit qualiter punitur mulier, quæ ad primum virum non vult redire. Io.de Fant.

b Animaduertere. Hoc dicit deridendo ipsum, quia malam epistolam composuerat: vel quia verba non erant accōmoda sensui, ad quē assumebantur. insti. de dona.§.est & aliud.

c Voluit. Epistola tua vel hæc oratio. s. alio, &c.

d Et virū. Quem habebat prius. alias, & quare.

e Dimisit. Nolendo ad eam redire.

f Legat. Scilicet quicunque de tali facto dubitabit.

Locus, facit præsumi contra aliquem.

g Si in ciuitate. Arg. quod ratione loci, præsumitur contra aliquem [2]: & quod imputatur alicui si non fecerit id, quod ei prodesse possit. sic C. de incest. nu. cum ancillis. quia præsumitur cōsentire, cum potest reclamare. ff. de noxa. si seruus sciēte.

2 De hoc not. xviij. q. ij. diffinimus.

h Et non clamauerit. Arg. aliquem tacite consentire: vt xxviij. distinct. diaconi.

i Puniri. Argumētū vbi testimoniū de auditu valet.

k In agro. Nisi & coloni ibi essent nec clamauit.

l Innoxiam. Supra xxxiij.quæ.v. finge. alias est pars.c.de pudicitia. contra supra xv. quæstio.j. si quis non iratus. contra. sed ibi lex. s. canonica vel promotionis.

m Ad Belial. Belial interpretatur apostata.

n Rem non nouam. Non de nouo traditam, ijs qui audierunt. et est argu. quod si episcopus iurauit quod non daret nouum feudum, & aliquod feudum de antiquis ad eum peruenerit, bene potest ipsum dare: vt extra de dona. per tuas. & extra de feu. capi. ij.

o Adultera. Non conuicta de adulterio.

p Non poterit. Argumentum, ex quo mulier separata est à viro authoritate ecclesiæ, non potest authoritate sua vir eam sibi reconciliare. quod non est verum: vt C.de adulter. authē. sed hodie. sed quid erit, si adultera velit reconciliari, & vir nolit? videtur quod vir non compellitur.

q Recipere. Vt cogatur à lege eam recipere [3] imo ipsa lege prohibetur eā recipere, sed modo tempore gratiæ non prohibetur. argumentum s.xxxij.quęstione j.quod autem.

3 Vt C.de adulte. castigati.

r Ne peccare facias. Inducēdo malum exemplum. xj. quæstione iij. præcipue.

Si autem. Hæc est iij. pars quæstio. in qua quæritur, qualiter & quid fiat de fœmina quæ nō vult sequi virum transeuntē de prouincia in prouinciam. & dicitur quod manebit innupta. Ioannes de Fant.

CASVS. Hic dicit Grat. allegando quod vnaquæque mulier virum suum sequi tenetur: vt dicit Hu. vt xiij. q. ij. vnaquæque. sed facit hoc vt inducat capi. sequen.

Si

Universidad de Deusto Biblioteca

Mulier, an teneat sequi virum vagabundum.

a SIquis necessitate. Eum sequi. Si. extra de conciu. 1. pro. c. peruenit ad no. sed secundum Hu. & hoc c. et illa decre. est abrogata: et dicit adhærendum decreto q̃ est. 5. xiij. q. ij. vnaquæque. Alij dicunt, q̃ illud decretum est consilium. xiij. q. ij. vnaquæq; vnde si vir vult vagari', nõ tenetur eum sequi: sicut nec libertus patronũ cui operas debet. ff. de ope. lib. q̃ nisi. aliter mulier non posset eligere aliam sepultură, quã viri: q̃ falsum est. extra de sepul. de vxore. Tamen dicunt quidam, q̃ tenetur eũ sequi quo ad forũ. ff. ad muni. tilij. §. Ised etiam si aliqua scienter contrahit cum histrione, tenetur eũ sequi vagabũdum. Vel dic q̃ recedentem tenetur sequi, ex honesta causa. ff. de ijs qui no. infa. l. quod ait prætor. §. ignominiæ. xv. q. j. si quis insaniens.

Etiam tenent Alexan. Vincen. Tan. et Gof. pro ut nota. in prædic. ca. peruenit. vbi idẽ nota. Inno.

† ca. vij.

a De hoc not. 5. xxxij. q. v. si vxorem.

CAN. IIII.

SIquis necessitate inuitabili cogente, in alium ducatum seu prouinciam fugerit, & eius vxor cum valet & potest, amore parentum & rerum suarum, eum sequi a noluerit: ipsa omni tempore quandiu vir eius quem insecuta non fuerit, viuit, semper innupta permaneat.

4 Quod autem de coniugatis authoritate Leonis b papæ dicitur, hoc etiam de uirginibus intelligendũ est: ut si præter conscientiam uiri nupserint alieno, non teneantur.

Vnde Augustinus, in libro de fide & operibus. †

Non est adultera virgo, quæ nesciens viro nupsit alieno.

CAN. V.

SIquis virgo nupserit nesciens viro alieno: hoc si semper nesciat nũquam ex hoc adultera erit. si autẽ sciat, iam ex hoc adultera esse incipit, ex quo cùm alieno sciẽs cubauerit: sicut in iure prædiorum, tãdiu quisq; bonæ fidei possessor rectissimè dicitur, quãdiu se possidere c ignorat alienũ. cùm verò scierit d, nec ab aliena possessione recesserit e: tũc malæ fidei possessor perhibetur: tunc iustè iniustus possessor vocabitur.

5 Hinc etiam ignorantia excusat eum, qui nesciens dormiuit cum sorore vxoris suæ.

Vnde in concilio Triburiensi.

Non cogatur legitimam dimittere vxorem, qui nesciens dormiuit cum eius sorore.

CAN. VI.

IN lectum f mariti, absente vxore soror iuit vxoris, quam vxorem putans suam esse, dormiuit cum ea. super hoc visum est, si ipse per securitatem g veram hoc probauerit h quòd inscius fecerit hoc scelus: pœnitentiam i quidem quæ sibi indicta fuerit, agat, & legitimũ suum coniugium habere permittatur. illa verò vindicta digna affligatur, & in æternum coniugio priuetur.

Item Hermes in libro pastorum. †

PALEA.

EGo dixi pastori, domine, si qs mulierẽ fidelẽ in dño habuerit, et inuenerit hãc in adulterio: nũquid peccat uir eius, si concubit cũ ea? quãdiu peccatũ eius nescit, sine crimine uiuit cũ ea. Si autẽ scit uir uxorẽ de

† Quare virum & feminam dominus & deum nominauerit. Romana. scripsit. Et non potest hoc propositum. Gloss. fecundo. adhærere. Ego scilicet hoc pacto si sed est. tibola. si de detestabilem vel quem impudicum. fingebat. ne etiam de sua scortis, & adulterio. dolus cõmodum. Gabrielle. hic tamen fuerit. nec de copiosus, vel de sua. Ignorãtia. iuramento. probatur.

Emptor inter præscribendũ si percipiat venditorẽ non fuisse dominum, quid faciet.

---

stes enim habere non possunt de huiusmodi. & sic patet, quod per iuramentum probatur ignorantia: vt extra de sent. excom. si vero ij.

b Probauerit. Argu. q̃ allegans ignorantiam, eam probabit. j. q. j. si quis à simoniacis. ix. q. j. ordinationes. iij. q. ix. indicas. extra de elect. innotuit.

i Pœnitentiam. i. aliquam satisfactionem ad maiorem cautelam, ne disciplina ecclesiæ deseratur. xxiij. q. v. excommunicatorum: vt 5. di. l. presbyteros. xv. q. j. si quis insaniens. ij. q. v. coniuiuisti. 5. distin. l. quia te contra. & ideo dicit scelus. vel dicit hoc propter speciem

speciẽ facti. nã adulterio sine dolo non fit cõmittit. ff. de adulterio. te. l. penul.

Adulterio non sine dolo.

De simpliciter vero. Hæc est vj. pars quæstio. in qua dicitur, quod incestuosi voluntarij non contrahant: inscientes autem post pœnitẽtiã vij. ann. cõtrahant. Ioan. de Fant.

a SIquis cũ duabus. xxxij. q. vij. si quis viduã. & ca. si qs cũ nouerca.

b Non ignorauerint. Sed quare prima punit: quia forte post cognitã fornicationẽ sororis, iterũ fornicata est cã illo, vel quia celauit crimen suũ sorori, cum sciret eam sic facturã: vt j. proxi. causa. q. ij. si qs. Similiter intelligas in sequẽtibus capitulis. Sed hæc solutio reprobatur. j. pxi. quæstio. ij. si homo.

c SI qs. Hoc scierint. vt 5. xxxiij. q. ij. si qs cũ duabus. cõtra. sed solue vt ibi. Vel aliud est, vbi cũ duabus sororibus, vt ibi: aliud vbi cum matre & filia, propter identitatẽ personæ. j. pxi. causa. q. iij. c. contradicimus. §. hac authoritate. et infra postea se cognosci ab illo permiserunt.

d QVidam. De se filio. j. ff. filio quidẽ confitente & præsente in iudicio: alias non præiudicaretur filio. extra de adult. significasti. xv. quæstione v. presbyter.

e Lapsis. q. a pater cognouit eã postea.

Vidam vir. CAVI. Expeditis fere omnibus impedimẽtis matrimonij: quasi liquisse, & non egerit pœnitentiam mulier, sed permanet in fornicatione sua, & coierit uir cũ illa, reus erit peccati eius, & particeps fornicationis illius. & dixi illi: quid autem si permanet in uitio suo mulier? & dixit, dimittat illã uir, & per se maneat. Quid si mulier dimissa, pœnitentiam egerit, & ad uirum suum uoluerit reuerti? nũquid recipietur à uiro suo? & dixit, imò si nõ recipit eam uir suus, peccat. ergo non debet dimissa uxore sua, aliã ducere. Hic actus similis est ĩ muliere et uiro.

6 De simpliciter uerò fornicant. bus. uel cum duabus sororibus uel cũ matre & filia, uel cũ patre & filio, idem accipiendum est, ut ignorantibus coniugia nõ negentur: scientibus uerò perpetuò prohibeantur.

Vnde in eodem concilio legitur:

Matrimonia non prohibeantur contrahere, quorum incestum ignorantia excusat.

CAN. VII.

SIquis cum duabus a sororibus fornicatus fuerit: & sororem soror ab eodẽ antea stupratã nescierit, vel se sororem eius, quã cum antea stupratam uerat, non intellexerit: si dignè pœnituerint, & se continere nõ valuerint: post annos septem coniugia illis non negentur. si autem non ignorauerint, vsque ad mortem à coniugio abstineant.

Item ex eodem.

De eodem.

CAN. VIII.

SIquis cum matre & filia fornicatus fuerit, ignorante matre de filia, & filia de matre: ille vir nunquam accipiat vxorẽ: illæ verò si voluerint accipiant maritos. Si autem hoc scierint c ipsæ fœminę absque maritis perpetuò maneant.

Item in eodem.

De eodem.

CAN. IX.

QVidam fornicatus est cum quadã muliere: & postea filius nesciens factum patris, stuprauit eãdem. quod cum pater resciret: de se filioq; d confessus est. statuerũt melius esse, vt taliter lapsis e cũ digna pœnitẽtia legitima permittant cõiugia: quam fortè deterius delinquãt. fornicaria autem sine spe coniugij maneat.

CAVSA XXXV.

Vidã uir mortua uxore sua, aliam sibi in matrimonio copulauit, quæ uxori defunctæ quarto gradu consanguinitatis, uiro autem sexta linea cognationis adhærebat. post triennium uerò liberis ex ea susceptis, accusantur apud ecclesiam. iste prætendit ignorantiam.

1 Hic primùm quæritur: si liceat aliquam ex propria cognatione duci in uxorem?

2 Secundò: si ex consanguinitate uxoris aliqua possit in coniugem duci?

3 Tertiò: usque ad quem gradum debeat quisque abstinere, siue à proprijs, siue ab uxoris suæ consanguineis?

4 Quartò: quare usque ad septimum gradum cõsanguinitatis computatur: ita quòd nec ultra progreditur, nec infra subsistit?

5 Quintò: quomodo gradus consanguinitatis computandi sunt?

6 Sextò: qui iureiurando propinquitatem firmare debeant?

7 Septimò: an illi qui de incestuosis nati sunt, filij reputentur?

8 Octauò: si ignoranter de consanguinitate uel affinitate aliqua in uxorem ducta est: an ex dispensatione possit uiro suo adhærere?

9 Nonò: si contigerit ecclesiam recipi, & causa consanguinitatis aliquam à uiro suo separari: quæ post quadriennium nuptijs hinc inde celebratis deprehenditur non fuisse consanguinea prioris: an secunda coniugia sint rescindenda, & priora sint redintegranda?

Universidad de Deusto
Biblioteca

quasi in extremis agit de consanguinitate & affinitate: quia de hoc impedimẽto plura erant dicẽda. Ostẽdit ergo Gratia. vsq; ad quorum gradũ prohibeatur copula consanguineorũ vel affinium, & qualiter gradus computentur in consanguinitate & affinitate, & quibus accusantib⁹ matrimonia talia sũt dirimenda. Vt autẽ hæc & alia faciat, præmittit thema, de quo xx. elicit quæstiones. verũ quia pauca cap. de hac causa leguntur, & maxime vsq; ad vij. quæstionem: ideo ego Bart. Brixi. parũ vel fere nihil i hac causa mutaui. sed ne de hoc opere aliq̃d prætermittatur: q̃ scriptũ inueni, solummodo diligenter correxi. Leges autẽ c. in quibus inuenies positũ apparatũ, cũ omnia alia fere sint abrogata per Innocentium nisi in vj. ix. & x. quæstionibus.

Gene. 11. d

[a] Vod autẽ consanguineas. Hic depingit quæstio prima, an scilicet liceat alicui ducere cõsanguineã suã? Super hoc dicit H. q̃ in linea transuersali extendit. phibitio vsque ad vij. gradũ, hodie vsque ad quartũ. extra. co. non debet. in linea vero descendẽte vsque in infinitum. Institu. de nup. §. j. vbi dicit in infinitũ. vnde secũdũ eũ Adam si hodie viueret, nõ posset cõtrahere cũ aliqua [1]. Alij vero non faciunt differentiã inter lineã trãsuersalem, & ascẽdẽtem. arg. j. e. q. v. ad fedẽ. versi. illa quoque. ibi, vltra quos nec consanguinitas reperit. Procedit autẽ G. hoc modo in quæstione ista. Primo. pbat, q̃ consanguineæ duci possunt & hoc vsq; ad §. his ita. Secũdo. pbat cõtrariũ vsque ad §. hac itaq;. Ab illo loco vsque ad finẽ quæstionis ponit diuersas solutiões quare in veteri testa. nõ fuit phibitũ, & modo sit prohibitũ cõsanguineã ducere.

Gene. 24. f
Cõsanguinitas, vsq; ad quotũ gradũ impedit matrimoniũ.
Gene. 29. d
Nu. 36. d
Deu. 25. b
Adã si viueret, vxorem habere nõ posset.
1 Concor. text. in l. nuptię. ij. & ibi bona glos. ff. de nupt.

[b] Vxoris. hoc pertinet ad secundam quæstionem non ad hanc.

[c] Consobrini. melius diceret, frater patruelis: quia Batuel & Sara de duobus fratribus fuerunt, scilicet Nachor & Aram.

[d] Præcepit. Hæc fuit vna causa, quare copula consanguineorum fuit permissa, scilicet ne ducerent alienigenas [2].

10 Decimò: si relicta alicuius de propria cognatione ad secũdas nuptias trãsierit: an proles ex eis suscepta, possit pertingere ad cõsortium alicuius de cognatione prioris viri?

QVÆSTIO I.

Vòd autẽ consanguineas [a] nostras siue uxoris [b] notitiæ in coniugium nobis ducere liceat: exẽplis & authoritatibus ꝓbatur. Abraham nanq; Sarai filiã fratris sui, sororem uidelicet Loth: in uxorẽ duxit. Isaac Rebeccam in uxorem accepit: quæ erat filia consobrini [c] matris suæ. Iacob duas sorores Lyam uidelicet & Rachel filias Labã auunculi sui sibi matrimonio sociauit. In lege quoq; præcepit dominus Moysi, ut nullus duceret uxorem nisi de propria tribu & familia. Item si aliquis absq; liberis moreretur: præcepit [d] dominus, ut frater eius uxorem defuncti sibi copularet, & ex ea semen fratri suo suscitaret. Porrò ad quoscunq; lex ipsa peruenerit [e] eius præceptis [f] probatur obnoxij. nisi quæ uel euangelicis mandatis, uel apostolicis [g] institutis euacuata monstrantur. nullo autem Euangelij præcepto uel apostolico instituto consanguineorũ coniunctiones prohibitæ inueniũtur. unde sicut ab initio, ita & nunc licitæ probantur. Hus ita [h] respondetur: Consanguineorũ cõiunctiones, alias causa necessitatis [i] ꝑmissæ, alias causa iustæ rationis inueniũtur impetratæ. cũ enim unus uir ab initio, atq; una ex latere eius mulier à Deo formaretur, necessariò sorores fratribus copulabãtur. quod aũt cogente necessitate fit: cessante [k] necessitate, pariter cessare oportet quod urget. ergo tantò nũc damnabilius usurpatur cõsanguineorum coniunctio, quantò min⁹ necessaria probatur. unde huiusc̃modi copula postea lege prohibita inuenitur: domino dicente per Moysen [l], Turpitudinẽ sororis [m] tuæ non reuelabis.

Hinc Aug. [n] ait in lib. de ciuitate Dei. xv. cap. xvj. †

Quare constituũt, ne consanguineas ducamus uxores.

CAN. I.

Vm igitur gen⁹ humanum post primã copulã viri facti ex pulueре, & coniugis eius

[a] Religione. Argu. q̃ consanguinitas nõ impedit matrimonium, sed cõstitutio ecclesiæ. j. ea. q. iij. cõiunctiones. & extra de diuor. gaudemus. fruditas enim sola & coactio et error personæ (cum non sit ibi cõsensus) matrimoniũ impediũt sine constitutione ecclesię. item pupillaris ætas, & membri abscisio.

Matrimonium multipliciter impedit, sine constitutione ecclesiæ.

[b] Honestissima. Hic est arg. q̃ affinitas nõ surgat ex coitu fornicario. nam illa cõcordia non est honestissima. nã infideles sũt ipsę fornicariæ. 33. q. iij. quotiescũq;.

Frater ex sorore, si in lem est ex hoc casu posset prolem. si solus homo esset cũ sorore sua, posset eã cognoscere licite, et soboleꝫ suscitare. nam tunc. o. ad. a. reuolaret. 35. di. ab exordio. & esset etiã religionis hoc facere. xxxij. q. iij. dixit Sara. Ité est arg. ex hoc c. q̃ diuersitas tpis diuersi tatẽ factorũ iducit. 23. q. 4. si ecclesia.

[c] Necessitudinũ. Id est dilectionum.

[d] Nefas esset. Id est, execrabile habeatur post prohibitionem. Lau.

[e] Legibus. Secundũ leges enim hoc permittit. C. de nu. celebrandis. & j. e. q. iij. quædã lex.

[f] Fraterna. i. inter duorũ fratrũ filios.

[g] Ciuitas. Quia nõ est opus ea, quãtum ad ciuitatẽ cælestem. i. triumphãtem: vbi neque nubent neq; nubentur. xxxj. q. j. Deus.

[h] Beatus. i. liberetur ab originali peccato, cuius causa contrahitur ab ipsa generatione.

[i] Familia Heber. à quo descendit Abrahã. vnde & Hebræi dicti sunt secũdum Iosephũ. secũdum Aug. dicuntur Hebręi quasi Abrahæi ab Abrahã.

[k] A Chaldæis. Hi ignem pro Deo colebãt: quia sicut dicitur Deus esse vbique: ita ignis in omni loco etiã in lapidibus inuenit. ideo deũ dicebant ignẽ. vñ dixit ego sum qui eduxi vos de Hur Chaldæorum. vnde Abrahã compulsus est, cũ fratre suo adorare ignem & quia noluit, in ignem proiectus est vt numen suæ diuinitatis sentiret. sed qa nõ dubitauit q̃ Deus nõ erat ignis, ideo de igne exiuit illæsus. Aram qui dubitauit, dicitur q̃ sit combustus.

Chaldæi pro igne Deũ colebant.

† In parte hic decisa per Gratia. laudat Augu. pro hibitionẽ matrimonij extẽdi ad filios fratrũ vel sororum.

[l] Filij Dei. Filij Dei dicti sunt qui descenduũt de familia Seth: quia non colebãt idola a modo re vxorũ suarum: & ideo concessum fuit eis, vt acciperẽt vxores de tribu sua. filij Cain q̃ colebant idola dicti sunt filij hominis.

Filij Dei & filij hominũ q̃ dicuntur.

[m] Qui fuerunt ad deos adhuc lienos. vt xxviij. q. j. in pcine. Archi.

[n] Matrimonium inter paucas personas olim fuit prohibitum.

[o] Toro v.

Gene. 1. b

cap. colligitur: Dic quod Abraham legem præuenit, & ideo non cõmisit in legem: vt xxxij. q. iiij. dixit.

[p] Hinc Augustinus. id est, ad ostendendum quod causa necessitatis, permissæ sunt consanguineorum copulæ, &c.

CVm igitur genus humanum post primam copulam viri facti ex pulueре.

Reti

ex viri latere: marium fœminarúmque commistione opus haberet gignendo multiplicaretur, nec essent vlli homines, nisi qui ex illis duobus nati fuissent: viri cõiuges suas sorores acceperũt. quod profectò quantò est antiquius, cõpellente necessitate, tantò postea factũ est damnabilius religione [a] prohibẽte: habita est enim illis ratio certissima charitatis, vt homines, quibus esset vtilis atque honestissima [b] cõcordia, diuersarum necessitudinum vinculis necterentur: nec vnus in vno, multas haberet necessitudines, sed singulæ sparge rentur in singulos, ac sic ad socialem vitam colligandam diligentius plurimæ plurimos obtinerent. Pater quippe, & socer duarũ sunt necessitudinum [c] nomina. Dum ergo habet quis alium patrem, alium socerum: numerosius se charitas porrigit. vtrũq; autem vnus Adam esse cogebatur, & filijs & filiabus suis, quãdo fratres sororésq; iungebantur coniugio: sicut Eua vxor eius vtrique sexui filiorum fuit & socrus & mater. quę si duę fœminæ fuissent, altera mater, altera socrus copiosius se dilectio socialis colligeret. sed hoc vnde fieret, tunc non erat, quando nisi fratres & sorores, ex illis duobus primis nulli homines erant. fieri ergo debuit, quod potuit, vt existente copia vnde ducerẽtur vxores, quæ iam non erant sorores: non solùm illud nõ fieret, vbi nulla necessitas esset: verum etiam si fieret, nefas esset [d]. quod humano genere crescẽte, etiam inter impios Deorum mutorũ falsorúmq; cultores sic obseruari cernimus, vt & si peruersis legibus [e] permittantur fraternæ [f] coniugia: melior tamen cõsuetudo ipsam malit exhorrere licentiam: sicq; aduersetur quasi licere nũquam potuerit †. Copulatio ergo maris & fœminæ quantum attinet ad genus humanum, quoddam seminarium est charitatis. cælestis verò ciuitas [g] opus habet vt noxam generationis euadat. [h]

Hac itaque consuetudine, quæ ab ipso exordio humanæ propagationis originem habuit, quam nulla lex cõtra iubẽdo euacuauerat, excusantur Abrahã, Isaac, & Iacob, & cæteri qui de propria tribu & cognatione ducebant uxores:

Quamuis etiam alia causa cerrissimæ rationis quaid factum sit possit intelligi. Cæteris omnibus idololatria fœdatis, sola familia Heber [i] in cultu vnius Dei remansit. Vnde Abraham à Chaldæis [k] cum fratre suo Aram in ignem quem adorare noluit, proiectus est: vt numẽ suæ diuinitatis exurẽdo sentiret, quem venerando colere contempsit. Ne ergo ex coniunctione infidelium fideles ad idololatriam prolaberentur & ita Deum offenderent, sicut quondam ante diluuium filij Dei [l] commisti filiabus hominũ ipsum ad iracundiam prouocauerãt: rectissimè cautũ est, vt patriarchæ viri sanctissimi nõ nisi de propria cognatione, id est, de familia fidelium, sibi vxores acciperẽt. Hinc etiã cum filij Israël intraturi terrã promissionis, à domino audirẽt ne filias Chananæorum sibi in vxores acciperẽt, nec suas eis nuptui traderent, statim subiunxit dominus, Ne faciant vos recedere à Deo vestro, & fornicari cum Dijs alienis. Hinc etiam Esdras Idumæas, atque aliarum

Gene. 11. b
Gene. 6. a
Deut. 7. a
1. Esdræ 10. b

Universidad de Deusto Biblioteca

a A Chriſto. Non tamē ex toto: quia omnes ex eodē parente deſcendimus.
b In peccatis veſtris. O Iudæi.
c Matrē veſtram. Id eſt, ſynagogam.
d Et repudiatam. Eſt arg. hic, ꝙ ſicut per authoritatē domini ſeparatū fuit ſacramentū ꝙ fuit inter Chriſtum & ſynagogam: ita hodie authoritate domini poſſet matrimonium ſeparari.

Sacramentum fuit inter Chriſtum & ſynagogam.

e Prophetam. ſ. Oſeæ iiij. ca. vnde expone, id eſt, per aliam prophetiam eiuſdem Oſeæ.
f Illud autem. Hic reſpondet[a] tacitæ obiectioni factæ in primo. §. nā videtur eſſe præceptum quod accederet ad perſonas nō prohibitas: ſicut ad fratris vxorē. viij. quæſtione j. olim.

a Et duplicem ſubijcit reſponſionē. Hu.

g Cōſulendo. Sicut de conſilio nubendi, & de non dimittenda infideli. xxxviij. quæſtione j. ſic enim.
h Quia ergo. Quę dicuntur in hac q. fere per totū ſunt correcta p cōſtitutionē nouā, quæ incipit, nō debet. extra de conſang. & affi. nec eſt opus ea legi. B.

Eſai. 50. a. Oſeæ 4. Oſeæ 2. d.

Numerus minor nō excludit maiorem.

i De affinitate. Ad ſeptimū. Imo vſque ad decimum gradum defertur hæreditas: vt j. ead. q. v. ad ſedem. ſed potes dicere, ꝙ minor numerus nō excludit maiorem. nō enim qui minora conceſsit, prohibuit maiora. 27. q. ij. ſunt qui dicunt. ſic xcv. diſtinct. illud. l. diſtin. ſi quis diaconus. ff. de arbit. diem. §. ſi plures. argum. contra. xxxj. quæſt. j. quomodo. ff. de vulga. & pupil. ſubſti. ex facto. §. item quæro[a]. Vel dic quod

a Ibi dicitur quod qui decedit intra annum x. non dicitur decedere intra 14. Arc.

mulieres nationum per quas filij Iſraël ibant ad Deos alienos, ab eis ſeparari iuſsit. Eſt autem alia cauſa, quare conſanguineorum cōiunctiones in populo Dei primū permiſſæ vel potius imperatę fuerunt. Deus enim ſic ab initio ſalutem humani generis diſpenſauit, vt primitiuam eccleſiam in illo populo inſtitueret qui ſibi carnis cōſanguinitate erat propinquus. vnde de plebe Iudaica primū apoſtolos elegit: quos quaſi fundamētum eccleſiæ inſtituit quorū prædicatione de eadem plebe multi ad Deū conuerſi, in ſeipſis originem eccleſiæ præſtiterūt. Deinde in cæcitate ſuæ perfidiæ Iudaica plebe relicta, ad gētes quæ tam fide quàm cognatione carnis a Chriſto[a] erant alienæ, prædicatio Euangelica tranſlata eſt: & quaſi cōſanguineæ copulam Chriſtus aſpernatus, de aliena cognatione ſibi vxorem elegit: adimplens illud, quod per prophetā Oſeæ prædixerat, In peccatis veſtris[b] dimiſi matrem veſtrā[c] quaſi adulteram & repudiatam[d]. Et item per aliū prophetam[e]: Vocabo non plebem meam, plebē meam. In huius ergo rei ſacramento cōſanguineorum cōiunctiones primùm in populo permiſſæ ſunt, nunc autem prohibitæ. & quia non in vna familia tantùm, ſed in omni multitudine gentium populus fideliū inuenitur: non de propria cognatione, ſed de qualibet aliena cuicunque vxorem ducere conceditur. Illud autem[f], quod præcepta legis ſeruanda dicunt, quæ nec Euangelicis nec apoſtolicis inſtitutis euacuata probantur: verū quidem eſt: ſed cum omnia figuralia ſigna Apoſtolus probet ad tempus eſſe data, itaque ideo, veniente veritate affirmet illa figuralia non vltra eſſe ſeruanda: hoc autem (vt ſupra mōſtratum eſt) cauſa ſacramenti a Deo inſtitutum eſſe probetur: & hoc cum cæteris figuralibus euacuatum certiſsimè conſtat: quanquam ſicut Apoſtolus quædam conſulendo[g] addidit, quæ Euangelicis præceptis non inueniebantur diffinita, nec tamen ideo tanquam temeraria vel ſuperflua ab alijs apoſtolis ſunt repudiata: ſic & eccleſia poſt apoſtolica inſtituta, quædam concilia perfectionis addidit: vtpote de continentia miniſtrorum, de confeſsione myſteriorum, de celebratione officiorum: quæ nullatenus reſpuenda ſunt, sed diligenti veneratione ſuſcipienda. Conſanguineorum ergo coniunctiones quamuis euangelicis præceptis non inueniantur prohibitæ, ſunt tamen fugiendæ: quia eccleſiaſticis inſtitutionibus inueniuntur terminatæ.

loquitur hic de cognatis, qui de iure prętorio ſuccedunt vſque ad vij. gradum: vt inſtitu. de ſucceſ. cogna. §. vltimo. Nullum

† Adde affinitatē p propinquitate hic accipi. ſimi. eſt in l. ſancimus. C. de pœni. † Nō poteſt eſſe pri[illegible] [illegible]

QVÆSTIO II. & III.

Q Via ergo[h] à conſanguineorum coniunctionibus (ſicut probatū eſt) abſtinere oportet, uidendum eſt uſque ad quem gradum à conſanguineis proprijs abſtinere oporteat, uel ſi ex cognatione propriæ uxoris aliquam duci in uxorem liceat.

De his ita ſcribit Gregorius Papa in concilio Meldenſi.

Vſque ad ſeptimam generationem nullus de ſua cognatione ducat vxorem.

CAN. I.

D E affinitate † conſanguinitatis per gradus cognationis placuit vſque ad vij. generationem obſeruare: nam & hæreditas rerum per legales inſtrumentorum diffinitiones ſancita, vſque ad ſeptimum[i] gradum protendit hæredum ſucceſsionem. non enim ſuccederent, niſi eis de propagine cognationis deberetur.

Item Calixtus Papa. †

Infamia notātur, qui conſanguineas ducūt vxores.

a Nullū in vtroque. Loquitur cap. iſtud in primo genere affinitatis.
b Vnitatem. ergo tantū per carnis cōmiſtionem contrahitur affinitas. j. ea. ſane. quod Hug. dicit[1]. ſed tamē prohibet contrahere cū aliqua cōſanguinea illius propter publicæ honeſtatis iuſtitiam: vt xxvij. q. ij. ſi quis vxorem. Sed contra. iiij. q. iij. ca. placuit. §. itē in criminali. & cap. ſi teſtes. §. item lege. ſed ibi gener appellatur ſpōſus: nō quod re vera ſit, ſed quo ad quoddam beneficium.

Affinitas tantū per carnis cōmiſtionem contrahitur.

1 Arg. cō. Hug. ſic. j. ca. j. de hoc. in glo. hic eſt ar. ibi ple ne dixi, & ibi videas pro dicto Hug. dictū apoſtoli dicentis Qui adhæret meretrici vnum corpus cum ea efficitur. Archi.

c De inceſtis. ſ. iij. q. iij. conſanguineorum. j. q. viij. c. vlti.
d Reſeruamus. ſcilicet vt remaneant inſimul.
e Cum adulteriū. id eſt, fornicationem[a]. xxxij. quæſtio. iiij. nemo.
f Funeſtum. id eſt, turpe & indecens. ſ. xxxiiij. diſtin. preſbyteri.
g Conſobrinæ. Cōſobrini dicunt quaſi cōſororini. ij ſunt proprie duarum ſororum filij[3]. ſobrini vocantur conſobrinorum filij.
h Aut priuignę ſuę. patrui. & ſecundum hoc exaudi de priuigna ex ſecundis nuptijs. Vel dic ſuæ. id eſt, propriæ.
i Concubitu. Arg. quod affinitas contrahitur per coitum fornicariū, ſicut per legitimū, vt j. e. nec.
k Quos omnes. multi alij ſunt q numerantur hic.
l Et inter cathecuminos. De hac materia

a Glo. eſt ſimi. in l. inter liberos. §. Iulian[9]. alias eſt l. Iulianus. ff. ad l. Iul.

Conſobrini q ſunt.

3 Sic etiā dicit Iſid. in li. ix. ethymo. ca. agnati.

† Non dicit in quinto gradu, & in quinta generatiōe & in quarta tol lerantur.

C Oniunctiones conſanguineorum fieri prohibētur. quare? quia & has diuinæ ſeculíque prohibent leges. leges ergo diuinæ hoc agētes, & eos qui ex eis prodeunt, non ſolùm eijciunt, ſed etiam maledictos appellant. leges ergo ſeculi, infames tales vocant, & ab hęreditate repellunt. Nos verò ſequentes patres noſtros, infamia eos notamus & infames eſſe cenſemus: quia infamiæ maculis ſunt aſperſi. nec eos viros, nec accuſationes eorum (quas leges ſeculi reijciunt) ſuſcipere debemus. Eos autem conſanguineos dicimus, quos diuinæ & imperatorū ac Romanorū atque Græcorum leges cōſanguineos appellāt, & in hæreditate ſuſcipiunt, nec repellere poſſunt.

CAN. II.

Item Fabianus papa.

Affines in quinta generatione copulari poſſunt: in quarta ſi fuerint inuenti, non ſeparentur.

CAN. III.

D E propinquis, qui ad affinitatem per virum & vxorem veniunt: defuncta vxore vel viro, in quinta generatione coniungātur: in quarta † ſi inuenti fuerint, nō ſeparētur. In tertia tamen propinquitate, non licet vxorem alterius accipere poſt obitum eius. Aequaliter vir cōiungatur in matrimonio eis quæ ſibi conſanguineæ ſunt, & vxoris ſuæ cōſanguineis poſt mortē ſuę vxoris.

Idem.

CAN. IIII.

Q Vi propinquā ſanguinis vxorē ducunt & ſeparantur: nō licebit eis quādiu vtrique viuunt, alias vxores ſibi in coniugio ſociare: niſi ignorātia excuſent.

Vnde in concilio apud Vermeriam.

Non prohibetur ducere vxorem, qui ignorāter inceſtum committit.

CAN. V.

S I quis cū matre & filia fornicatus fuerit, ignorante matre de filia, & filia de matre: ille nunquā accipiat vxorem: illæ verò ſi voluerint accipiāt maritos. Si autem hoc ſcierint ipſæ fœminę: abſque maritis perpetuò maneant.

Item ex eodem.

CAN. VI.

S I homo fornicatus fuerit cum muliere, & frater eius neſciens eādem duxerit vxorē: frater eò quòd fratri crimen celauerit vij. annos pœniteat, & poſt pœnitentiam nubat. Mulier autē vſq; ad mortem pœniteat, & ſine ſpe cōiugij maneat. De his verò qui ignoranter cōiungūtur, cæteræ authoritates intelligendæ ſunt.

Vnde Iulius papa.

Ex propinquitate ſui ſanguinis vel vxoris, vſque in ſeptimum gradum nullus ducat vxorem.

CAN. VII.

N Vllum in vtroq;[a] ſexu, permittimus ex propinquitate ſui ſanguinis vel vxoris vſq; in ſeptimum generis gradum, vxorem ducere: vel inceſti macula copulari. Præterea illud quoque adiecimus, quoniā ſicut nō licet cuiquam Chriſtiano de ſua conſanguinitate: ſic etiā nec licet de conſanguinitate vxoris ſuæ coniugem ducere, propter carnis vnitatē[b].

Item ex concilio Agathenſi.

Inceſtuoſi nullo ſunt digni nomine coniugij.

CAN. VIII.

D E inceſtis[c] coniunctionibus, nihil prorſus veniæ relinquimus vel reſeruamus[d] niſi cùm adulterium[e] ſeparatione ſanauerint. Inceſtuoſos verò nullo coniugij nomine deputādos: quos etiam deſignare funeſtū[f] eſt. Hos enim eſſe cenſemus, ſi quis relictam fratris (quæ penè prius ſoror extiterat) carnali coniunctione polluerit: ſi quis frater germanā vxorem acceperit: ſi quis nouercam duxerit: ſi quis conſobrinæ[g] ſobrinæq; ſe ſociauerit: ſi quis relictæ vel filiæ auunculi miſceatur, aut patrui filiæ, aut priuignæ[h] ſuæ: aut qui ex propria conſanguinitate aliquam, aut quam cōſanguineus habuerit, vel concubitu[i] polluerit, aut vxorē duxerit: quos omnes[k] & olim & nunc, ſub hac conſtitutione inceſtos eſſe nō dubitamus, & inter cathecuminos[l] vſque

Universidad de Deusto
Biblioteca

Incestuosi quantū ad aliqua sūt ipso iure suspensi.

teria dicūt quidam, specialē esse in incestuosis qui nō debent admitti vsque ad missam cathecumenorū tantum. nam dicunt eos suspensos ipso iure, quantum ad hoc: sicut simoniacus quilibet suspensus est, quo ad diuina officia. j. q. j. qui studet. & ca. quibusdam. de consec. dist. j. episcopus nullum. abrogatum est. nam dicūt quod Iudæus, Saracenus, hæreticus non præcisus bene possunt stare vsque ad missam cathecuminorum. arg. de consec. distin. iiij. Iudei. nec contradicit. xj. qō. iij. cum excommunicato. & j. q. j. non liceat. nā omnia illa intelliguntur de præcisis, id est, nominatim excommunicatis, vel de illis qui sequuntur hæresim iam damnatā.

a Et orare. 3. dist. xxv. ca. j. contra. j. de consecr. dist. iiij. eos quos. contra sed ibi grauius fuit delinquere.

1 Sub. est grauis iudicatum. & ideo non afferamus.

b Cōstituta. dist. 24. q. 1. nō sum, & ideo 1 &c. Constituta. dispensando, & est argu. p opin. H. quod scilicet dispensatio est ius: vt not. xxxiij. quæsti. iij in adolescentia. & cap. interfectores.

1. ad Corinthi. 5.

c Cōstituta. id est, antiquos canones.

Habebunt. ante incestum de iure cōmuni, vel post si adolescētes sunt, vel etiam senes inconuenientes ex dispensatione. xxxiij. qō. iij. in adolescentia.

2 Huic ca. vide cōtra. de cō. dist. 2. de cōsecratione corporis Christi nulli. nam tunc cathecumini. Sed cumini de ecclesia dic vt ibi expellebantur 1 vel nota. & §. vsq; ad euāgelium.

Ex isto text. infero, q̄ affinitas per ecclesiā, non tamen illicitā cōiunctionem cōpulam cōtrahit. no. in l. nō facile. §. sciēdum. & §. affines. ff. de gra. cognatio.

D Eijs qui.

3 Vsq; ad missam. id est, vsque ad sursum corda, vel tra. j. de cō. dist. 2. epi. vsque ad confecratione corporis Christi nam tunc cathecumini de ecclesia expellebantur 1 vel nota. & §. vsq; ad euāgelium.

Nec cibum. hoc fit in detestationem criminis, sicut alias aliquis tolleratur ab ecclesia, non tamen ei communicatur in cibo: vt de vxore clerici: vt xxxiij. q. iij placuit.

e Ecclesiæ. Nam illud verbū, maculauerunt.

f Naturæ. Respicit

E Xtraordinaria. id est, citra vel circa naturalia 1 & non intra ita quod non attigit claustra pudoris, sed in circuitu palpitabat.

h Vel. id est, etiam.

i Sæpius. quia qua ratione non impedit prima, eadem nec secunda nec aliqua. secus autem esset forte si in non naturali mēbro, tunc impediret propter enormitatem criminis. xxiij. quæstio. vij. adulterij. & xxxiij. quæstio. ij. c. hoc ipsum. §. hoc autem.

3 Idem circa mēbrū ad hoc a natura cōcessum. H.

k Maritalem affectum. nā si maritalis affectus intercessisset, impediret. arg. extra de spon. iuuenis. non propter factum, sed ꝓpter consensum. xxvij. q. ij. si quis vxorem.

l Sacramētis. polluētis & pollutæ. nō enim testificatur ꝓ se: sed pro eo qui eā ducere vult. Et mirum est, quod contra tam violentam præsumptionem ꝓbatio admittitur. et ideo est cōtra. xxxij. q. j. dixit. sed hoc fit in defectum probationum. C. de hære. l. pen. & obtinet forte hoc cum virgo erat, & volebat probare per aspectū corporis. xxvij. q. j. nec aliqua. & q̄ iurat est ex superabūdanti. & ad cautelā. arg. xxxiiij. q. ij. in lectum. Itē auditur hic criminosus testis, & turpitudine suam allegans, imo non est testis, sed interrogatur de facto suo. iiij. quæstio. iij. cap. si testes. §. item serui.

Probatio admittitur cōtra violentā præsumptionem.

m Impedire. talis pollutio non debet impedire eum quin possit ducere cōsanguineam illius: quia nec fecit sanguinis commistionem: nec carnis vnitatē. Sed quāmuis si aliquis reseraret illas feras, & nondū processit ad cōsummationē operis: nunquid talis cōmistio carnis impedit matrimoniū cū cōsanguineis illius? Dic quod non: quia nec est ibi sanguinis commistio nec carnis vnitas. 5. eadem. nullum, &c.

videlicet ordine. si verò extraordinariè, non sic.

Ait enim Vrbanus papa ij. Gratiano; Neapolitano episcopo.

Extraordinaria pollutio, in naturalibus non impedit matrimopiam.

CAN. XI.

Extraordinaria g pollutio non nisi in naturalibus admissa, vel h sæpius i reiterata, citra maritalē affectū k si præbitis sacramētis l ita esse cōstiterit, quemadmodum nobis tuis significatum est literis: nō videt matrimoniū impedire, quamuis ipsa sit criminosa & dānabilis.

Item Iulius papa.

Nullus ducat in coniugem relictam cōsanguineorū suorum, vsq; in tertium generationem.

CAN. XII.

Et hoc quoque statutum est, vt relictam patris vxoris suæ, relictam fratris vxoris suę, relictā filij vxoris suæ, nemo sibi in matrimonium sumat, relictā consanguineorū vxoris suę, vsque in tertiam progeniem, nemo sibi in vxorem sumat. in iij. autem & in v. si inuēti fuerint, non separentur.

Idem.

A consanguineis proprijs vel vxoris, pariter cuique est abstinendum.

CAN. XIII.

Aequaliter vir coniungatur cōsanguineis proprijs, & consanguineis vxoris suæ.

Item Isidorus ex concilio Macien.

3 Idem circa mēbrū ad hoc a natura cōcessum. H.

m Impedire. talis pollutio non debet impedire eum quin possit ducere cōsanguineam illius: quia nec fecit sanguinis commistionem: nec carnis vnitatē. Sed quāmuis si aliquis reseraret illas feras, & nondū processit ad cōsummationē operis: nunquid talis cōmistio carnis impedit matrimoniū cū cōsanguineis illius? Dic quod non: quia nec est ibi sanguinis commistio nec carnis vnitas. 5. eadem. nullum, &c.

Affinitas nō nascit sine carnis cōmistione.

In parentela propria & coniugis, eadem consanguinitas est obseruanda.

CAN. XIIII.

SAnè consanguinitas, quæ in proprio viro seruanda est, hæc nimirū in vxoris parentela, de lege nuptiarū custodienda est: quia constat eos duos fuisse in carne vna. Ideoq̄ communis illis vtraque parentela censenda est: sicut scriptum est, Gene. 2. d erunt duo in carne vna.

Item Augustinus.

Nurus non est aliter deputanda, quàm filia.

CAN. XV.

SI vir & vxor non iàm duo, sed vna caro sunt: non aliter est nurus deputanda, quàm filia.

† Epist. 3. libr. 12. addit. epist. Item Greg. papa episcopis Galliæ. †

Vsque ad septimam generationē, progeniem suam vnumquenque seruare oportet.

CAN. XVI.

PRogeniem suam, vnumquenque vsque ad septimam decernimus obseruare generationem, & quandiu se agnoscant affinitate propinquos, ad coniugalem copulam accedere denegamus: quod si fecerint, separentur.

Item Nicolaus papa Amalfitanæ ecclesiæ suffraganeis.

De eodem.

CAN. XVII.

DE consanguinitate sua vxorem nullus ducat, vsque post generationem septimam, vel quousque parētela cognosci poterit, laicus verò vxorem simul & concubinam habens, nō communicet ecclesiæ.

Item ex concilio Guarmacienſi.

Quousque inter aliquos generatio recordatur, aut in memoria retinetur, sibi inuicem non copulentur.

CAN. XVIII.

IN copulatione fidelium, generationis numerum nō diffinimus, sed statuimus vt nulli liceat Christiano de propria consanguinitate seu cognatione accipere vxorem, vsq; dum generatio recordatur aut cognoscitur, aut in memoria retinetur.

Item ex concilio Lugdunensi.

Ex propinquitate sui sanguinis vsque ad septimum gradum, nullus ducat vxorem.

CAN. XIX.

NVlli ex propinquitate sui sanguinis, vsque ad septimum gradū vxores ducant, neque sine benedictione sacerdotis. qui autem nupturi erunt, à sacerdote benedicti nubere audeant, nec aliter præsumant. Præmissis authoritatibus quisque prohibetur à coniunctione consanguineorum, vsque ad septimam generationem.

Sed obijcitur illud Grego. ad Augustinum Anglorum episcopum. †

† c. 6. ad interrogadiui Aug.

Anglicis permittitur, vt in quarta vel in quinta generatione copulentur.

CAN. XX.

QVædam lex Romana permittit, vt si ue fratris, siue sororis, seu duorum fratrum germanorum, seu duarum sororum filius & filia misceantur: sed experimento didicimus, ex tali coniugio sobolem nō posse succrescere: vnde necesse est, vt in quarta vel quinta generatione fidelium, licenter sibi cōiungantur. Sed idem humillimus pater Gregorius, post multum temporis à Felice Messanæ Siciliæ ciuitatis præsule requisitus, vtrum Augustino scripserit, vt Anglorum in quarta generatione contracta matrimonia minimè soluerentur, inter cætera talem responsionem reddidit. Quod scripsi Augustino Anglorum gentis episcopo, alumno videlicet (vt recordaris) tuo, ipsi etiā Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne à bono quod cœperat, metuendo austeriora recederet, specialiter & non generaliter me certissimè scripsisse cognoscas. vnde & mihi omnis Romana ciuitas extitit testis. Nec ea intentione hæc ei scripsi mandata, vt postquam firma radice in fide fuerint solidati, si infra propriam consanguinitatem inuenti fuerint, non separentur: aut infra affinitatis lineā, id est, vsque ad septimam generationem iungantur: sed quòd adhuc illis neophytis existentibus, eis primùm illicita consentire †, & eos verbis ac exemplis instruere oportet. Nam iuxta Apostolum qui ait: Lac dedi vobis potum, nō escam: illis modò non posteris (vt præfixum est) temporibus, tenenda indulsimus: ne bonum quod infirma radice plātatum erat, erueretur, sed aliquantulum firmaretur, & vsque ad perfectionem custodiretur.

1. Corin. 3. †

Item obijcitur illud Gabilonensis concilij.

In quinta vel sexta generatione, nullus amplius copuletur coniugio.

CAN. XXI.

CONtradicimus, vt in quarta vel in quinta sextaq̄ue generatione, nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem post interdictum factum fuerit inuētum, separetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hac authoritate, dum sexta generatione interdicitur coniugium, in septima permitti uidetur: sed gradus cognationis secundùm quosdam uariè computantur. Alij nanque patrem in primo gradu, filios in secundo ponunt. Alij primum gradum filios appellant, negantes gradum cognationis inter patrem & filium esse, cùm una caro probentur pater & filius. Authoritates ergo, quæ consanguinitatis copulam usque ad septimum gradum prohibent, patrem ponunt in primo gradu. Illæ uerò quæ usque ad sextum gradum prohibent, primum gradum filios appellant, atque ita fit ut eædem personæ secundum hanc diuersitatem inueniantur in sexto uel septimo gradu. Item illud Fabiani, quo affines in quinta generatione copulari iubentur, uidetur esse contrarium illi decreto Iulij papæ, Sicut non licet ulli Christiano de sua consanguinitate uxorem ducere, sic etiam non licet de consanguinitate uxoris suæ coniugem ducere, propter carnis unitatem. Similiter etiam inuenitur contrarium illi ca. Grego. nec eam quam aliquis ex propria consanguinitate coniugem habuit, &c. Sed illud Fabiani intelligendum est, de duabus sororibus uel personis inter se affinitate coniunctis, ut sunt uxores duorum fratrum: si contigerit unam earum alicui in matrimonio copulari, post mortem eius, uir non poterit affinem superstitem in coniugem ducere, nisi in quinto gradu affinitatis inueniantur. unde qui nouercam alicuius in uxorem duxerit, post mortem eius, uxorem priuigni ducere non poterit. Hinc etiam idem Iulianus papa alibi ait: Relictam consanguineorum uxoris suæ (non ait consanguineas uxoris suæ, sed relictam consanguineorum uxoris suæ) usque in quartum generationem, nullus ducat in uxorem. Paschalis uerò papa secundus scribens Rhegino episcopo, tertium genus affinitatis assignat, cuius copula non ultra secundum gradum inuenitur prohibita.

Ait enim.

Duorum consobrinorum coniuges, uni eidémque nubere non possunt.

CAN. XXII.

POrrò duorum consobrinorum coniuges, quamuis diuersis temporibus uiro uni alteram post alterius obitū, nubere ipsa præter authoritatē canonicam publicæ honestatis iustitia contradicit: & nouit prudentia tua, quia ita ab uxoris sicut à uiri consanguineis abstinendum est.

Illud autem Greg. & Iulij papæ intelligitur de consanguinitate uiri uel uxoris: ut post mortem alicuius eorum, nulli de cognatione defuncti uiri superstes matrimonio copuletur. Demonstratum est usque ad quem gradum quisque à propria consanguinitate uel cognatione suæ uxoris abstinere debeat.

QVAESTIO IIII.†

† Magn. & saepenumero nouissimi primi. primi nouissimi. Ouid.

MOdò quæritur quare usque ad sextum gradum consanguinitatis coniunctio prohibeatur? De his ita scribit Isidorus etymologiarum libro undecimo, cap. sexto.

Quare usque ad sextum gradum consanguinitas obseruetur.

CAN. I.

COnsanguinitas dum sæpe paulatim propaginem ordinibus dirimēs, usque ad ultimum gradum se subtraxerit, & propinquitas esse desierit, tunc primū lex in matrimonij uinculū eam recipiet, & quodammodo reuocabit fugientem. ideo autem usque ad sextum generationis gradum, consanguinitas statuta est, ut sicut sex ætatibus mundi, generatio & hominis status finitur, ita propinquitas generis tot gradibus terminetur.

QVAESTIO V.

DE *gradibus uerò consanguinitatis, quomodo computandi sunt, beatus Isidorus sic loquitur.*

Quomodo dirimuntur gradus consanguinitatis.

CAN. I.

SEries consanguinitatis, sex gradibus hoc modo dirimitur: filius & filia, quod est frater & soror, sit ipse truncus, illis seorsum seiunctis ex radice illius trūci, egrediuntur isti ramusculi, nepos neptis, primus. Pronepos proneptis, secundus. Abnepos abneptis, tertius. Adnepos adneptis, quartus. Trinepos trineptis, quintus. Trinepotis filius & trinepotis filia, sextus.

Item

Item Alexander papa secundus, Neapolitanis clericis, & omnibus episcopis atque iudicibus per Italiam constitutis, scribit de huiusmodi ita dicens.

Quomodo sunt computandi gradus consanguinitatis.

CAN. II.

AD sedem Apostolicam perlata est quæstio nouiter exorta, de gradibus consanguinitatis, quam quidā legum & canonum imperiti excitantes, eosdē propinquitatis gradus cōtra sacros canones & ecclesiasticum morem, numerare nituntur, nouo & inaudito errore affirmantes, quòd germani fratres vel sorores inter se sint in secunda generatione: filij eorum & filiæ in quarta: nepotes eorum vel neptes in sexta. talsque modo progeniem computantes, in huiusmodi sexto gradu eam terminantes. dicunt deinceps viros ac mulieres inter se posse nuptialia iura contrahere, & ad huiusmodi profanum errorem confirmandum, in argumētum assumunt seculares leges quas Iustinianus Imperator promulgauit de successionibus consanguineorum: quibus confisi ostendere moliuntur, fratres in secundo gradu esse numerandos, filios eorum in quarto, nepotes & neptes in sexto. sic seriem genealogiæ terminātes, numerationem sanctorum patrum, & antiquam ecclesiæ computationem ad nos usq; perductam peruersa quadam calliditate disturbare nituntur. Nos verò Deo annuente hanc quæstionem discutere curauimus in synodo habita in Laterañ. consistorio, conuocatis ad hoc opus episcopis & clericis atque iudicibus diuersarum prouinciarum. Denique diu ventilatis legibus & sacris canonibus, distinctè inuenimus ob aliam atque aliam causam, alteram legum fieri, alteram canonum computationem. In legibus siquidem, ob nihil aliud ipsa graduum mentio facta est, nisi vt hereditas vel successio ab vna ad alteram personam inter consanguineos deferatur. in canonibus verò ob hoc progenies computatur, vt apertè monstretur, vsque ad quotām generationem à consanguineorum nuptijs sit abstinendum. ibi præscribitur vt hæreditas propinquis modo legitimo conferātur: hic verò vt ritè & canonicè inter fideles nuptię celebrentur. In legibus distinctè nō numerantur gradus, nisi vsq; ad sextam, in canonibus autem vsque ad septimam distinguitur generationem. Hac ergo de cāusa, quia hæreditates nequeunt vltra deferri nisi de vna ad alteram personam, idcirco curauit secularis Imperator, in singulis personis singulos perficere gradus. Quia verò nuptiæ sine duabus non valent fieri personis, ideo sacri canones, duas in vno gradu constituere personas. vtranq; tamen computationem, si attentè ac subtiliter perspecta fuerit, idem sensisse, & eandem in eis sententiam esse, atque ad eundem terminum conuenire, manifestissimum erit. Iustinianus nanque vsq; ad quem gradum consanguinitas ipsa perduret, in suis legibus non definiuit, canones verò vltra vij. nullam numerāt generationē. sexto quippe gradu determinato, in ipsis legibus subintulit Imperator. Hactenus ostendisse sufficiat, quemadmodum gradus cognationis numerentur. nanque ex his palàm est intelligere, quemadmodum vlteriores gradus numerare debeamus: generata quippe persona gradum adijcit. Ecce in his verbis apertè ostēditur, tales gradus quales isti computant, non tantùm vsque ad sextum, verùm etiam vltra numerari debere, quippe cùm vltra sextum, vlteriores gradus numerandos esse decernant, vbi enim vlteriores nominat gradus, apertè indicat non sex tantummodo esse gradus, sed sex finitis adhuc alios numerandos. nec mirum, cùm in præcedentibus ipse firmauerit Imperator decimū etiam gradum: quod dicēdo, non esse tantummodo sex, luce clarius confitetur. Hi ergo euigilent, & aciem mentis si possunt intendant: quos hactenus istiusmodi perculit error. enimuero vbi secundùm leges inter agnatos vel cognatos defertur successio, consanguineos esse, nō dubium est. Neque enim sibi succederent, nisi inter se (teste Iustiniano) in x. gradu sibi attinerent. Consanguinei igitur sibi sunt, qui sic sibi succedunt. Quòd si in decimo gradu consanguinei sibi existunt, non est terminata consanguinitas (vt isti fatentur) in sexto tantūmodo gradu. Quid igitur dicerent? Computatis nanque gradibus, sicut isti numerant, aut finitur consanguinitas in sexto gradu, aut non? Si autem finitur, fallaces erūt leges, quibus isti vtuntur, quæ in decimo gradu sibi succedere consanguineos iubent. Quòd si non finitur consanguinitas in huiusmodi sexto gradu, falsificati erunt isti, qui vltra illum

Universidad de Deusto
Biblioteca

sextum gradum, nolunt computare consanguinitatem. Igitur aut leges erunt falsæ, aut isti qui sic finiunt generationem. Sed vt veridicæ leges, & veraces sint canones, dicamus id quod veritas habet: scilicet ꝙ non terminatur consanguinitas in huiusmodi sexto gradu, sed terminatur in septimo gradu, secundū canones. vtraque enim computatio (sicut superius diximus) vno fine concluditur. Nanq; duo gradus legales, vnum canonicum constituunt. Fratres itaque, qui secundùm seculares leges dicuntur in secūdo gradu †, iuxta canones numerantur in primo gradu. filij fratrum qui illic numerātur in quarto: hic computantur in secundo. nepotes verò qui in sexto ibi, istic numerantur in tertio. sic deinceps, qui legibus inscribuntur in octauo & decimo in canonibus definiuntur in quarto & quinto. atque hoc modo, de reliquis sentiendum est, vt qui secundùm canones dicuntur in sexto vel septimo, secundùm leges accipiuntur in duodecimo vel in decimoquarto. Hanc computationem intelligens prudentissimus papa Greg. dum quęreretur in quota generatione fideles coniungi debeant, ipsas seculares leges in testimonium adducens, Augustino Anglorum episcopo sic rescripsit: Quædam terrena lex in Romana republica permittit, vt siue fratris & sororis, seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororum filius & filia misceantur: sed experimēto didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere. Vnde necesse est, vt iam in tertia vel in quarta generatiōe copulatio fidelium, licenter sibi coniungi debeat. Nam à secunda (quam prædiximus) omnimodo debent abstinere. Ecce hic apertè monstratur filios & filias fratrum, in secunda generatione numerari. & si fratrum filij & filiæ numerantur in secunda, fieri non potest, vt ipsi fratres non sint in prima. quòd si fratres numerantur in prima, filij eorum in secunda, dubium non est, quin eorum nepotes sint in tertia, pronepotes in quarta, & sic de reliquis vsq; ad septimam. Sed sunt quidam qui ex his Gregorij verbis, quibus ait vt in tertia vel quarta generatione copulētur fideles, occasionem accipiunt illicita matrimonia contrahendi, dicentes se hoc iustè facere posse, quod tam prudētissimus doctor sua sententia definiuit. Isti itaque, qui se hoc velamine defendere nituntur, aduertant in eiusdem patris sententijs non generaliter cunctis, sed specialiter Anglorum genti mandasse. nam postmodum à Felice Messanæ ciuitatis Siciliæ præsule requisitus, an hoc quod Augustino mandauerat, generaliter cunctæ ecclesię tenendum esset, apertissimè monstrauit non alijs quàm illi genti mādasse, ne bonum quod cœperant, metuendo austeriora desererent: sed illi postquam in fide essent firma radice solidati, & vniuersali ecclesiæ censuit semper esse tenendum, vt nullam de propria consanguinitate vel affinitate, infra septimam generationem aliquis sibi audeat in coniugio copulare. Ecce apertè monstratum est ex verbis ipsius legis, & authoritate prudentissimi papæ Greg. quid de gradibus consanguinitatis numerandis sentire debeamus: quamuis alia quoque ratio, modo pari ipsos deuincat aduersarios. Nam si (vt ipsi fatentur) in illo sexto gradu consanguinitatis finiretur, omnes personarum ramusculos, qui vltra illum gradum in pictura arboris continentur, velut superfluos oporteret detruncari. sed quia omnes qui in pictura prædictæ arboris continentur, ex vna parentela consistunt, nunquam sine diminutione consanguinitatis, à se poterunt separari, veluti non sine damno cuiusque personę valent à proprio corpore manus, brachia, & pedes truncari. Illa quoque sacrorum præceptio canonum, quæ iubet à propria abstinere consanguinitate quandiu generatio recordatur, aut memoria retinetur: nec à prædicta parentelæ discrepat computatione. Nam si in his septem gradibus canonicè & vsualiter omnia propinquitatum nomina numerentur, vltra quos nec consanguinitas inuenitur, nec nomina graduum reperiuntur, nec successio potest amplius prorogari, nec memoriter ab aliquo generatio recordari. Ne verò in hac consanguinitatis computatione aliqua dehinc ambiguitas valeat remanere, aliam quam quidam faciunt numerationem, in hac etiam alia disputatione duximus discutiendam. Sunt enim quidam, qui non à fratribus, sed à filijs eorum, id est, patruelibus vel cōsobrinis genealogiam numerare incipiunt: dicentes filios fratrum, in prima generatione cōputari debere, quia fratres quasi quidam truncus ex quo cæteri ramusculi oriuntur, existūt. Sed nec ista graduum computatio, si bene intellecta fuerit: ab ea, quam superius exposuimus, in sententia poterit esse diuersa. Isti enim qui initium numerandi sumunt à filijs fratrum, non progrediuntur vltra sextam generationem, sed sicut totius mundi sex ætates existunt, & humanæ vitæ itidem sex: ita & in consanguinitate sex tantummodo autumant computandas esse generationes: quibus finitis, nouæ cōiunctionis dicunt posse fieri initium, vt quasi fugientem possint reuocare consanguinitatem. Hæc itaq; computatio quæ incipit à fratrum filijs, & numeratur vsq; ad sextum tantundem valet quātum ea quæ incipit à fratribus, & cōputatur vsque ad septimum: nec vlla in sensu cōsistit piuersitas, quamuis in numero graduum, varietas videatur. vltima enim generatio, si à fratribus sumat initium numerādi, septima inuenitur, si à filijs fratrum, reperitur sexta. Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis, apostolica authoritate admonemus vos fratres & filij, vt omnibus sic seriem genealogiæ computandam esse intimetis, quemadmodū sancti patres numerādam esse sanxerunt, & antiquus mos sanctæ & vniuersalis ecclesiæ per longa tempora olim cōputasse monstratur. nam si quis peruersa & obstinata mente à recto tramite apostolicæ sedis deuiare voluerit, et aliter quàm nos in nuptijs celebrandis gradus parentelæ numerare contenderit, primùm pro sua temeritate cælesti pœna plectetur: postmodum verò gladio perpetui anathematis nouerit se iugulandum.

† Cōcor. Alexā. de Imol. in l. si auię frater. in fin. C. de succ. edic.

Item Gregorius papa.

Quare consanguinitas vxoris ad virum pertinere dicitur, & quomodo affinitas sit computanda.

CAN. III.

POrrò de affinitate quam dicis parentelam esse, quæ ad virū ex parte vxoris, seu quę ex parte viri ad vxorem pertinet: manifestissima ratio est, quia si secundum diuinam sentētiam ego & vxor mea sumus vna caro, profectò mihi, & illi mea suaque parentela propinquitas vna efficitur, quocirca ego & soror vxoris meæ in vno, & primo gradu erimus: filius verò eius, in secundo gradu erit à me, neptis verò tertio, idque vtrinque in cæteris agēdum est successionibus. Vxorem verò propinqui, cuiuscunq; gradus sit, ita me oportet attendere, quemadmodum ipsius quoque gradus aliqua fœmina propriæ propinquitatis sit, quod nimirum vxori de propinquitate viri sui in cunctis cognationis gradibus conuenit obseruari. qui verò aliorsum sentiūt, antichristi sunt, à quibus tantò solicitius vos oportet cauere, quantò apertius deprehenditis illos diuinis legibus oppugnare.

Item Zacharias papa.

Qualiter parentelæ gradus computantur.

CAN. IIII.

PArentelæ gradus taliter computamus, si quidem ego & frater meus, vna generatio sumus primumq; gradum efficimus, nullo gradu distamus. rursus filius meus, fratrisque mei filius, secunda generatio sunt: ac gradum secundum faciunt, nec à se aliquo gradu separantur, atque ad hunc modum cæteræ successiones sunt habendæ. porrò de affinitate quā dicitis parentelam: vt suprà ca. Gregorij.

Item Alexander papa secundus.

Aequiuocatio est, cùm soror vxoris cognata vocatur.

CAN. V.

QVòd autem frater sorórve vxoris tuæ, cognati tui dicuntur, æquiuocationis iure fit, & necessitate vulgaris appellationis potius, quàm vlla causa cognationis. vxor enim fratris fratrissa potius, quàm cognata vocatur, mariti frater leuir dicitur. duorum autem fratrum vxores, vocantur ianitrices †, quasi eandem ianuam tenentes, vel per eandem ianuam intrantes. Viri soror, glos appellatur. Sororis autem vir, non habet speciale nomen, nec vxoris frater.

† Vide in hunc locū Alcia. lib. disp. 2. ca. 23. Ianitores enim Græcè dicūtur duorum fratrū vxores nō ianitrices.

Item Isidorus. †

Nomina graduum superiorum, siue inferiorum, siue ex latere venientium.

CAN. VI.

PRimo gradu, superiori linea, continetur pater & mater, inferiori filius & filia, quibus nullæ aliæ personæ iunguntur. Secundo gradu continetur superiori linea, auus auia, inferiori nepos neptis, in trāsuersa frater & soror, quæ personæ duplicātur. Auus enim & auia tam ex patre, quàm ex matre accipiūtur, quæ personæ sequētibus quoque gradibus similiter pro substantia eorum, in quo gradu consistūt ipso ordine duplicantur. Istę personæ in secundo gradu ideo duplices appellantur, quia duo aui sunt, & pater-

† cap. 5. lib. 9. etymologiarum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus,& maternus.Item duo genera nepotum sunt,siue ex filio,siue ex filia procreati.Frater & soror ex transuerso veniunt, id est,aut frater patris,aut frater matris: qui aut patruus,aut auunculus nominatur,qui & ipsi hoc ordine duplicantur.

Tertio gradu veniunt suprà, proauus proauia,& infrà pronepos proneptis.Ex obliquo quoque,fratris sororisque filius vel filia,patruus,amita,id est, patris frater & soror,auunculus, matertera,id est, frater matris,& soror.

Quarto gradu proueniunt suprà,abauus abauia.infrà abnepos, abneptis. Ex obliquo fratris sororisque nepos, & neptis, patruelis frater, soror patruelis, id est,patrui filius & filia.Consobrinus cõsobrina,id est,auunculi & materteræ filius & filia. Amitinus, amitina,id est, amitæ filius & filia. Item consobrini,qui ex duabus sororibus nascuntur quibus accrescit patruus magnus,amita magna, id est,aui paterni frater & soror, auunculus magnus, matertera magna, id est, auiæ tam paternæ quàm maternæ frater & soror.

Quinto gradu veniunt suprà quidem adauus, adauia : & infrà adnepos adneptis. Ex obliquo fratris & sororis pronepos,proneptis: fratris patruelis, sororis patruelis,amitini,amitinæ,consobrini consobrinæ filius vel filia,propior cõsobrinus,propior consobrina,id est, patrui magni, auunculi magni, materteræ magnæ:amitę magnę filius vel filia:quibus accrescunt propatruus & proamita. Hi sunt proaui paterni frater & soror, proauunculus scilicet & promatertera. Hi sunt proauiæ paternæ maternæq; frater & soror, proauique magni materni. Hæc species nec alijs gradibus q; scripta est, nec alijs vocabulis declarari potest.

Sexto gradu, veniunt suprà tritauus tritauia,infrà trinepos trineptis. Ex obliquo fratris & sororis abnepos abneptis,fratris patruelis,& sororis patruelis amitini amitinæ,consobrini consobrinæ,patrui magni amitæ magnę,auunculi magni materteræ magnæ nepos neptis, propioris consobrini filius vel filia,abpatruus abamita.Hi sunt abaui paterni frater & soror, abauunculus, abmatertera. Hi sunt abauiæ paternæ maternæque frater & soror,abauique materni. Hi quoque explanari amplius nõ possunt,quàm ipse author disseruit.

Septimo gradu, qui sibi sunt cognati recta linea suprà infraque proprijs nominibus non appellantur,sed ex transuersali linea continentur,fratris sororis adnepos adneptis , consobrini filij filiæque. Successionis idcirco gradus, sex constituti sunt, quia vlterius per rerum naturam nec nomen inueniri †,nec vltra successio potest propagari. In his enim sex gradibus,omnium propinquitatum omnia nomina continentur,vltra quos nec affinitas inueniri,nec successio consanguinitatis potest amplius prorogari. De gradibus consanguinitatis vel affinitatis,quot sint,quomodo computãdi,quibus etiam appellentur nominibus,authoritate Isidori atque Gregorij,& Alexandri sufficienter monstratum est.

† Idem Alex.in l. in ius vocari. co.j. ff.de in ius vo.& plenè p.1mo. in l.fi verò.§.de viro.ff.soluma.& gl. in §.pe.inst.de gra.

Arbor

Arbor consanguinitatis.

Non gignunt dextros,qui sunt in parte sinistra.
Tangit dextra mares : sed læua tenet mulieres.

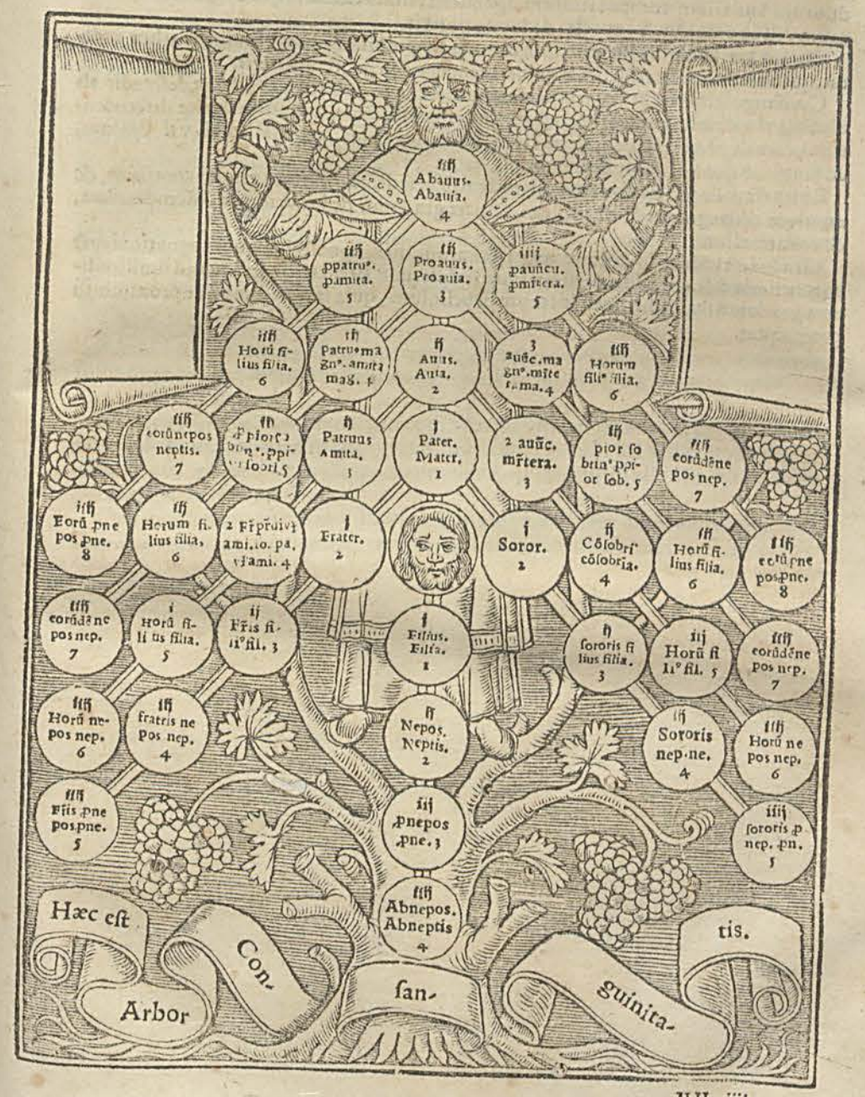

Universidad de Deusto
Biblioteca

Figura precedens arborea, licet ad ſeptimum deberet gradum protendi, cùm vſque ad eum ſecundum decreta ſit prohibitio coniugalis, ſupra q.iĩ. c. de affinitate. & extra de clande. deſpon. c. cum inhibitio. tamen quia per iura noua ipſa coniugalis prohibitio eſt in tribus poſtremis gradibus reuocata, vt dicto ca. cum inhibitio. & de conſangui. & af. c. non debet. ideo vſque ad quartũm duntaxat gradum figuram hanc duximus ex tendendam. Nec idipſum graduum cognitionem quoquo pacto impedit. Qui enim duorum aut trium computationem agnouerit, illam etiam vſque in gradum centeſimum, & eo amplius, ſi opus ſit, deducere poterit.

Quàm aptiſsimè hîc imprimatur, tum conſanguinitatis, tum affinitatis arbor iudicet, qui huiuſce cauſæ trigeſimæ quintæ canones & legit, & intelligit.

Conſanguinitas eſt attinentia perſonarum, ex eo prouenies, quòd vna deſcendit ab altera, vel ambæ ab eadem. Vel eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum. Et dicitur à con, quod eſt ſimul, vel vnitum, & ſanguine: quaſi ſanguinis vnitas.

Linea eſt collectio perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium gradus continens, & numeros diſtinguens: & eſt triplex, ſcilicet graduum deſcendentium, aſcendentium, & collateralium.

Gradus eſt habitudo diſtantium perſonarum, qua cognoſcitur quota agnationis vel cognationis diſtantia duæ perſonæ inter ſe differunt. Et dicuntur gradus ad ſimilitudinem graduum ſcalarum, vel locorum procliuium, quia ita gradimur de proximo in proximum.

Conſanguinitas per tres regulas declaratur.

Prima regula magiſtralis pro linea recta.

Aſcendentium & deſcendentium quot ſunt perſonæ de quibus quæritur, computatis intermedĳs, vna dempta, tot ſunt gradus inter eas. Si igitur vis ſcire quantum diſtat abauus à Petrucio (Petrucium eſſe fingimus in cellula vbi eſt facies) vtroque computato & intermedĳs, quinque ſunt perſonæ: deme vnam, quatuor ſunt gradus: & ſic de alĳs.

Pro linea collaterali duæ ſunt regulæ.

Collateralium in linea æquali, quoto gradu quis diſtat à communi ſtipite, toto diſtant inter ſe, vel ſibi attinent. Exemplum pone cum facis abauum ſtipitem inter P. & pronepotem propatrui. Nam illi ſunt in linea æquali. quilibet diſtat à ſtipite quarto gradu: ergo inter ſe quarto. De computatione tantummodo canonica loquor.

Collateralium in linea inæquali, quoto gradu remotior diſtat à communi ſtipite, toto diſtant inter ſe. Exemplum pone faciendo abauum ſtipitem. P. & filius propatrui ſunt in linea inæquali. Computemus ergo à remotiori, ſcilicet à P. ſed P. diſtat à ſtipite quarto gradu: ergo à filio propatrui quarto. Semper intellige ſecundum canones.

Pro arbore conſanguinitatis, ſecundum computationem ciuilem dantur tales regulæ.

PRIMA. In linea recta aſcendentium & deſcendentium, quot ſunt perſonæ de quibus quær tur, computatis intermedĳs vna dempta, tot ſunt gradus inter eas.

Pro linea collaterali.

Collateralium in linea æquali, quoto gradu quis diſtat à communi ſtipite: toto duplicato diſtant inter ſe: vel ſibi attinent. Nam ſecundum leges, quælibet perſona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legiſtarum ob aliud fit, quàm computatio Decretiſtarum.

Collateralium in linea inæquali quot ſunt perſonæ ſtipite dempto, tot ſunt gradus. Si ampliorem optas enucleationem, recurre ad Ioannis Andreæ declarationem.

Universidad de Deusto Biblioteca

CIRCA lecturam arboris, diuersis olim diuersum modum tenentibus, Ioannes de Deo Hispanus, post illos lecturæ ipsius arboris nouũ modum assumens, per suas metricas regulas ipsius intellectum nisus fuit aperire: sed propter multitudinem regularum & versuum obscuritatem, aliquibus notum, ignotũ: alijs ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Io. And. inter decretorũ doctores minimus & indignus, inuentionẽ arboris ex eo fuisse, vt habentibus materiam cõsanguinitatis et affinitatis ignotã, nota, & habentibus notam, ex oculorum inspectione notissima fieret, antiquorum scripta reuolui, & (prout expedire credidi) compilaui. Primo quærens ad vtranque arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessaria. Secundo an sit authentica. Tertio ad quid in volumine decretalium repetita, quæ olim fuerat in decretis.

Oculis multa subijciuntur.

Primæ quæstionis ex superius dictis patet solutio. probatio enim ad oculum, alias vincit. insti. de gra. §. agnationis. xxvij. quæ. j. nec aliqua. Ex ostensione enim facti, quædã melius percipiũtur, quam elocutione. extra de dona. Apostolicæ. ver. fi. Hinc est, quod agrorum mensio subijcitur oculis. xvj. q. iij. inter. de præscrip. quia indicante. C. fi. reg. l. iij. Ventris inspectio, an mulier sit prægnans. ff. de vent. inspic. l. j. in prin. Locorum pudicitiæ inuestigatio, an mulier sit virgo. extra de proba. proposuisti. an arcta. de fri. & ma. fraternitatis. vel aliter impedita. e. tit. ex literis. Iniuriæ an sit atrox æstimatio. ff. de fer. l. ij. Et literæ papales: an sint veræ vel falsæ. de crimi. fal. licet.

Ad secundum dic, quod arbor authentica est: quod patet ex canonibus Isid. & Alex. xxxv. q. v. c. j. ij. & vlti. Ad tertium dic, quod quia in decretis de consanguinitate & affinitate tractatur: vtile fuit ibi arborem ponere. & quia in decretalibus est idem tractatus: & in hoc volumine vtile fuit repeti, ex eo maxime, quia nemini venit in dubium, id satis esse validum, satisque famosum, quod repetita lectio probat. C. de emend. Iu. C. l. vna. Item ex eo, quia antiqui canones circa materiam illam multum fuerunt correcti, vnde expediens fuit secundum statum nouorum iurium, antiquam arborem decidere.

DEinde ad arborem cõsanguinitatis specialiter descendamus. Et primo quæritur quid sit cõsanguinitas, & vnde dicatur? quid linea? quid gradus? Secundo quærit quomodo arbor formetur? & quare sic formetur? et quare sic punctetur? et interseremus regulas per quas cognoscũtur gradus. Demũ ponemus quædam notãda, et quasdã quęstiones.

Consanguinitatis diffinitio.

Ad primũ dico, quod consanguinitas est attinẽtia personarũ ex eo prouenìens, qa vna descẽdit ab altera, vel ambæ ab eadem. Vel est vinculũ personarũ ab eodẽ stipite descendentium, carnali propagatione contractum: quod satis est idem. Dicitur autem consanguinitas, quasi sanguinis vnitas, a con, et sanguine: quia de communi sanguine descendunt. Et quo ad probationem coniugij, non distinguo an tales cõsanguinei sint producti ex vxorio coitu, vel ex fornicario, quod est expressum extra de proba. per tuas.

Lineæ diffinitio, & eius multiplicitas.

Linea vero est collectio personarũ, ab eodem stipite descendentium gradus continens, & numeros distinguens. Et est triplex linea. s. graduum descendentium, ascendẽtium, & collateralium: vt j. patebit, & ff. de gradib. l. j. & l. iurisconsultus.

Gradus descriptio.

Gradus est habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quota agnatiõis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicũtur gradus ad similitudinem graduum scalarũ, vel locorum procliuium: quia ita gradimur de pximo in proximum. ff. de grad. l. iuriscõsultus. §. gradus.

Arboris cõsanguinitatis formatio.

Formatur autem sic arbor. Primo vide cellulas ascendentium, secũdo descendentium, demum collateralium. Ascende super cellulã vacuam, quę remãsit ideo vacua, qa nõ potuit nomẽ pprium habere: cũ aliæ cellulæ (exceptis his quæ per genitiuum nominantur) sumant nomen ab ipsa. Quomodo enim possemus illam cellulam nominare, quam dicimus filiũ patris: fratrẽ fratris: patrẽ filij, & sic de singulis? & eam alij vocant Ioachin: alij Protheum, alij truncum. Nos autẽ a nomine bidelli nostri, vocemus eã Petruciũ. & scire debes quod competenter illæ cellulæ mediæ ascendentium & descendẽtium diuiderẽtur directe per mediũ, vt à latere dextro illarũ cellularũ ponerẽtur nomina mariũ, vt abauus proauus, &c. à latere sinistro nomina mulierũ: vt abauia proauia, &c. quia positi à latere dextro descendunt à maribus, & econuerso. Supra cellulam vacuam est cellula hæc continens pater mater, & vnum punctum supra: & vnum infra. Supra illã est cellula auus auia, continens duo pũcta supra, & duo infra. Supra illam est cellula proauus proauia: habẽs tria puncta supra, & tria infra. Supra illã est cellula abauus abauia: habens iiij. supra, & iiij. infra. Descendendo sub cellula vacua, est cellula habens filium filiam, et habet vnum punctum supra: & vnum infra. Sub illa habens nepotem & neptẽ: & duo puncta supra, & duo infra. Sub illa pronepotem & proneptem: & iij. puncta supra, & iij. infra. Sub illa abnepotem & abneptem: & iiij. puncta supra, & iiij. infra. Antequam ad collaterales transeamus, scire debes, quod punctorum numeratio est numeratio graduum, habito respectu ad cellulam vacuam. & puncti superiores denotant computationem secundum ius cano. puncti inferiores secundum ius ciuile, &c.

Ius canonicum, est excellentius ciuili.

Ponitur autem cõputatio canonica in superiori parte cellularũ: ciuilis vero in inferiori, vt detur intelligi excellẽtia iuris cano. ad ciuile: & maxime quo ad hũc casum quo instruimur in matrimonijs quæ licite contrahi possint necne: & cum matrimonium sit sacramẽtum ecclesiæ: in eo præcipue lex minor est canone. extra de secũ. nup. c. vlti. & pe. Vides autem ex punctatione prædicta, quod in computatione ascendentium & descendentium concordat vtrunq; ius: qa in eis semper persona addita personæ per carnis propagationẽ gradum adijcit. Ad inueniendũ autem gradus inter eos secũdum vtrunq; ius tolle hanc magistralem regulã.

Regula lineæ rectæ.

Ascendentium & descendẽtium quot sunt personæ de quibus quæritur cõputatis intermedijs, vna dempta, tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire, quantum distat abauus à Petrucio: vtroq; computato et intermedijs v. sunt personæ: deme vnam. iiij. sunt gradus. Idẽ dico de ipso P. ad abnepotem: quia eo modo erit reperire v. personas, & sic iiij. sunt gradus. Si velis scire quot distet abauus P. ab abnepote P. inuenies ibi nouem personas, computato P. & sic octo erunt gradus. Scias autem quod iste P. non habet totam suam computationem in arbore. Scias enim, quod quilibet habet duos parentes, iiij. auos: octo proauos, xvj. abauos, & sic semper ascendentes duplicantur. vnde impossibile fuisset tot personas in arbore scribere.

Coniugalis prohibitio in recta linea, est perpetua.

Quæro an inter ascendentes & descendentes prohibitio copulæ cõiugalis excedat quartum gradũ? Et dicit Gof. in sum. de cõsan. & affi. §. item quantum, quod non, per decre. non debet. e. ti. quæ generaliter loquitur. Alij communiter contradicentes inter ascendentes & descendentes perpetuam esse prohibitionem dicunt, & quod de quarto gradu dicitur, in collateralibus locũ habet. ad hoc xxxv. q. iij. progeniem. & duobus c. seq. in quibus dicitur, quod olim nõ solum vsq; ad secundũ gradum, sed etiam inquantum notitia erat parentelæ, extẽdebatur prohibitio. Ex quo ergo certum est alterum descendentem, & alterum ascendẽtem, perdurat prohibitio. ad idem insti. de nupt. §. j. ff. de ritu nup. l. nuptiæ. & hoc verum puto. Ad collaterales transeamus, & ad fratrem & sororem: & causa breuitatis prosequendo solum

Regula collateralium.

solum partem mediam arboris, ad modum vexilli: qua intellecta reliqua intelligetur, quod per se patet, dicamus de fratre & descendentibus. Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis: ex illa fratris pronepos proneptis. & frater P. est cum P. in primo gradu secundum cano. in secundo secundum leges. Eius filius in secundo secundum cano. in tertio secundum leges. Nepos in tertio secundũ can. in quarto secundum leges. Fratri pronepos est ipsi P. in quarto secundum cano. in quinto secundum leges, & sic debet esse vtraq; punctatio, & isti sunt collaterales ad P. Et nũc de cellula patris, fecimus stipitem. Fac consequẽter stipitem de auo: ex eo patruus amita: ex illa frater patruelis & amitinus, soror patruelis & amitina: ex illa horũ filius filia: ex illa horum nepos neptis. Patruus est P. secundo gradu, frater patruelis etiã secũdo gradu: filius in tertio: nepos in quarto secundum cano. Per leges autẽ patruus in tertio: frater patruelis in quarto: filius in quinto: nepos in sexto: & sic debet esse vtraq; pũctatio. Postea fac proauum stipitẽ, & habet filios patruũ magnum, amitam magnam: auũ & auiam: auunculũ magnum, & materteram magnam. illos non prosequimur. Ex cellula patrui magni propior sobrinus propior sobrina, ex illa horum filius filia, ex illa eorundem nepos neptis. Et quia P. distat à proauo quem nunc feci stipitem iij. gradu: ergo à patruo iij. & à priori sobrino iij. et à filio iij. et à nepote qui exit lineã æqualitatis iiij. secũdum can. Secundũ leges vero distat P. à patruo magno quarto: à propiori sobrino v. & à filio vj. à nepote vij. & sic debet esse vtraq; pũctatio. Modo fac Abauum stipitem cum tribus filijs. s. propatruo, proauo & proauunculo. de proauũculo non prosequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horum filius filia: ex illa, horũ nepos neptis: ex illa, eorundem pronepos proneptis. Isti omnes sunt cum P. in quarto gradu: quia P. distat à stipite in iiij. gradu: & ex illa linea nullus exit lineam æqualitatis: ergo omnes distant quarto. Secundum leges propatruus distat v. filius vj. nepos vij. pronepos viij. & sic debet esse vtraq; punctatio.

Regula canonica pro collateralibus in linea æquali.

Nunc videndum est quibus regulis gradus illorum collateraliũ cognoscãtur. Collateralium æqualis lineæ vnam trado regulam secundum can. Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite: toto distãt inter se, vel sibi attinent: hoc secundum can. Exemplũ pone quando facis abauum stipitẽ inter P. & pronepotem propatrui. nam quia illi sunt in linea ęquali, quilibet distat à stipite iiij. gradu: ergo inter se quarto.

Regula ciuilis, pro collateralibus, in linea ęquali.

Secundum leges vero aliter est, & sic dicimus regulam Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite: toto duplicato distant inter se: vel sibi attinent. Vides ergo ex superius dictis & ex punctatione quod prædicti P. & pronepos propatrui distant viij. Et insurgit illa diuersitas, quia secundum leges quęlibet persona gradum facit in collateralibus. Vnde duo fratres faciunt duos gradus. secundum cano. vero duæ personæ faciunt vnum gradum. vnde (vt patet in cellula fratris) frater est cum P. in primo gradu secundum canon. in secundo secundum leges. sed computatio eorum ob aliud fit quam nostra. xxxv. quæstione v. c. ij. Bene ergo dicitur secundum leges, quod in æquali linea collateralium siue linea sit paris numeri, siue disparis non est reperire disparem gradum. vide in linea paris numeri secunda, vel quarta: disparis numeri prima vel tertia. In prima secundi gradus. in secunda quarti gradus. in tertia sexti gradus. in quarta octaui, quod non est secũdum can. quia in æquali linea disparis numeri habemus disparem gradum: quia in prima primum, in tertia iij. in quinta v. & sic de singulis.

Nunc restat videre de collateralibus in linea inæquali, de quibus traditur talis regula secundum can.

Regula canonica in linea inæquali.

Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat à communi stipite: toto distant inter se. Exemplum pone faciendo abauum stipitem. P. & filius propatrui sunt in linea inæquali. computemus ergo à remotiori. s. à P. sed P. distat à stipite quarto gradu: ergo à filio propatrui iiij. & idem in descendentibus vsque ad lineam æqualitatis: & hoc est quod dicimus quod persona addita personæ vsque ad lineam æqualitatis non crescit gradus, quia propatruus, filius, eius nepos & pronepos, omnes distant iiij. gradu à P.

Regula ciuilis in linea inæquali.

Sed aliter secundum leges secundum quas talem regulam tradimus. Collateralium in linea inæquali quot sunt personæ, (stipite dempto) tot sunt gradus. vnde P. à stipite distat quarto, à patruo v. à filio vj. à nepote vij. à pronepote viij. & sic quælibet persona facit gradum. Vides ex supra dictis quod P. non potest contrahere cum aliqua de arbore. distat enim à summo. s. abauo, ab imo. s. à nepote. ab extremis collateralium, ab omnibus his quarto, à medijs citeriori, per quod satis patet, quod cum nullo potest contrahere. Sed si extremus in collateralibus, vt puta si pronepos propatrui, vel pronepos fratris procrearet filiam: posset P. cum illa contrahere. Licet autem contrahatur in v. gradu: remanet tamen consanguinitas. prohibitio enim quæ per ius positiuum processerat, potuit tolli: sed naturalia sunt immutabilia. v. distinct. in princ. Scire debes, quod communiter dicunt doctores quod abauus & proauus & auus sunt bigami: dicentes quod si non essent bigami, non possent filij eorum coniungi, cum essent fratres: sed de hoc non multum curo: quia eadem ratione sic esset de alijs cellulis duplicibus, quod personæ earum essent bigami. vnde fingamus perinde, ac si in qualibet duplici cellula haberemus quatuor personas: ac si diceretur propatruus & vxor, proamita & maritus. vnde duplicatio posita fuit, vt nomina demonstraret in vtroque sexu: non vt eos coniuges denotaret. Sciendum est etiam quod in collateralibus æqualis lineæ bene sequitur ista regula affirmando & negando: Ego & tu sumus consanguinei in linea æquali: & ego possum accipere filiam tuam, ergo tu meam. Et negatiue: Ego non possum accipere filiam tuam: ergo nec tu meam. Affirmatiua procedit in linea æquali iiij. gradu. Negatiua in tertio vel citeriori. Sed in linea inæquali hoc non procedit affirmando vel negando: quia si vnus est in iiij. alter in iij. vel citeriori, qui est in iij. vel citeriori potest contrahere cum filia eius qui est in iiij. gradu: & non econuerso. vnde propatruus, huius filius, & nepos contrahere possunt cum filia P. non econuerso.

Quæstio notabilis.

Demum quæritur an collaterales quorum vnus est in quinto, & alter in primo puta filia P. & propatruus possint adinuicem contrahere? Dicit Ho. quod non. & hoc no. extra eo. quod dilectio. & capi. tua. & in summa huius titu. de consang. §. nunquid in v. & j. quod per sua argumenta nititur probare, sic scilicet pater & filius vna persona censentur. C. de impub. & alijs substi. l. vlt. sicut ergo non contrahitur cum stipite, sic nec cum filijs stipitis. bene facit prædicta decre. tua. vbi fratres videntur poni pro stipite. cõtrarium tenet Bern. quod colligitur ex gloss. quam ponit supra eodem titu. c. vlti. & Ra. & Ioan. de Deo. & hoc est verissimum: quod probant verba regulæ positæ supra eodem. c. vlti. dum dicit ibi, descendentium ab eodem: sed certum est quod propatruus descendit à stipite. Præterea aut dicis quod est inter eos prohibitio ascendentium & descendentium, aut collateralium. de primo patet negando quod certum est filium P. non descendisse à propatruo. Est ergo prohibitio collateralium, sed certum est quod isti distant quinto, quid igitur impediat istos collaterales contrahere, non video. Ioannes Andræas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Affinitatis declaratio.

AFFINITAS secundum canones, est personarum proximitas ex coitu proueniens, omni carens parentela. Et dicitur affinitas, quasi duorum ad vnum finem vnitas: eò quòd duæ cognationes diuersæ per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum Canones copulantur: & alter ad alterius cognationis finem accedit: vt ff. de grad. cog. l. non facile. §. affines.

Scias autem, quòd affinitas est perpetuum impedimentum quod durat etiam mortua persona qua mediante contrahitur. xxxv. q. x. fraternitatis.

Per carnalem copulam viri & mulieris, inter consanguineos mulieris & virum, & inter consanguineos viri et mulierem contrahitur affinitas primi generis, eiusdem gradus cuius est consanguinitas. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem: si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus, & quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere. Dictum est in regula viri & mulieris, & non viri & vxoris: quia secundum canones, etiam per coitum fornicarium & incestuosum contrahitur affinitas. patet de eo qui cogno. consang. vxo. suæ. c. discretionem. & c. pen. Inter consanguineos mulieris & virum, & consanguineos viri & mulierem, ideo dicitur, quia inter virum et mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri & consanguineos mulieris, nulla est affinitas. Vnde duo fratres contrahunt cum duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia: sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsum virum, & consanguineos viri & ipsam mulierem. de consang. & affinit. quod super his.

REGVLA. Quotiescunque inter vnam personarum, de quibus quæritur, & coniugem alterius non est, vel non fuit consanguinitas, intra quartum gradum inclusiue, nulla est prohibitio, vt inter me & coniugem nepotis mei non potest esse matrimonium, quia nepos meus est mihi consanguineus intra quartum gradum.

ALIVD EXEMPLVM. Soror mea habuit maritum, ea mortua maritus eius aliam accepit: quo defuncto potero contrahere cum eius relicta, quia inter me & illam relictam nulla est, nec fuit consanguinitas.

Arbor

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arbor affinitatis.

Sanguis affines arbor præsens reserabit,
Huicq; vias faciles, prima figura dabit.

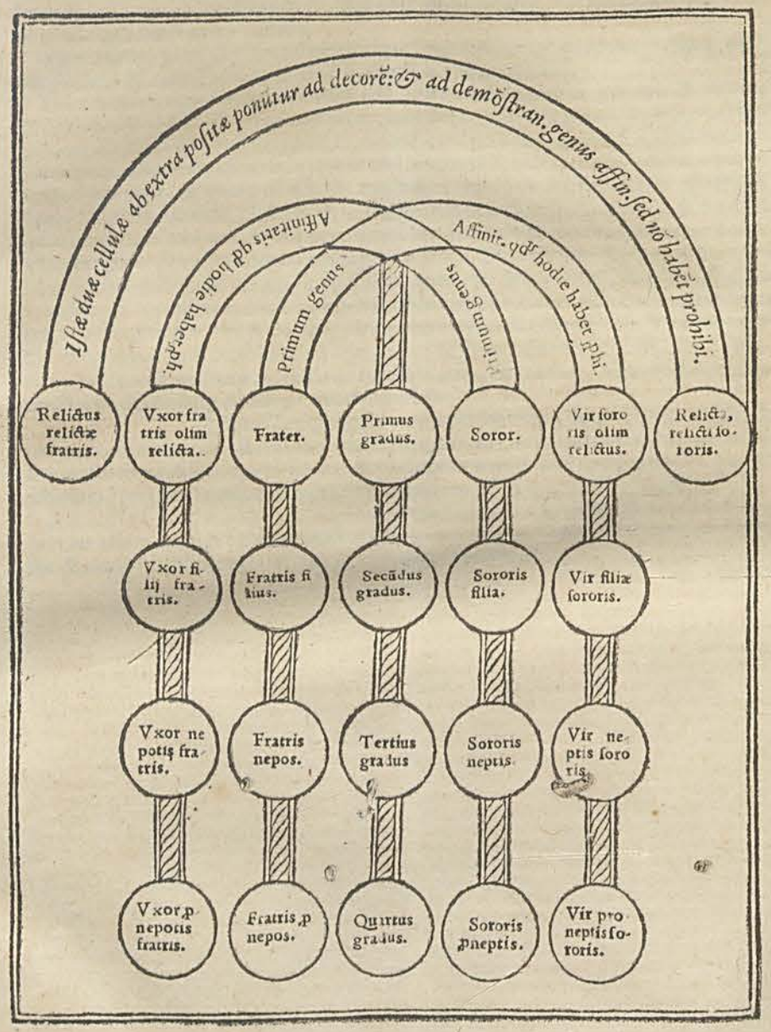

AD ARBOREM Affinitatis & eius materiā transeamus. Et primo videndum est, quid sit affinitas, & vnde dicatur: & quomodo ipsius genera insurgant, & gradus computentur, deinde arborem formemus. Ponemus postea quædam notabilia, & quasdam quæstiones. Est autem affinitas personarū proximitas ex coitu proueniens, omni carens parentela. Hoc secundum cano. sed secundum leges est proximitas proueniens ex nuptijs. & requiritur secūdum leges, quod legitimæ sint nuptiæ non interdictæ vt contrahatur affinitas. ff. de gradi. l. non facile. §. sciendum. Et dicitur affinitas, quasi duorum ad vnum finem vnitas, eo quod duæ cognationes diuersæ per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum' cano. copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit: vt in eadem lege. §. affines. Sed quod per fornicarium coitum & incestuosum secundum nos contrahatur affinitas, patet de eo qui cog. consang. vxo. suæ. c. discretionem. & eod. tit. c. penul. Sed consideratio legis fuit circa hæreditates & tutelas deferendas, & ne quis cogatur aduersus affinem testimonium dicere. ff. de grad. l. iurisconsultus. in prin. & ff. de testib. l. iij. & iiij. q. iij. §. in criminali. vers. sic. item lege Iulia. Sed canon, quo ad matrimonia prohibenda considerauit vnionem carnis quæ insurgit ex copula. Et est videre secundum hoc, quod concurrere potest attinentia consanguinitatis & affinitatis, vt si quis cognoscat consanguineam suam, omnes consanguinei vtriusque, sunt vtrique affines. Scias autem, quod affinitas est perpetuum impedimentum quod durat etiam mortua persona qua mediante contrahitur. xxxv. quæstio. x. fraternitatis. nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria quæ fit extra claustra pudoris. xxxv. quæst. iij. extraordinaria. & adde quod ibi not. Et insurgit affinitas ex coitu interdum cum publica honestate, interdum sine: & publica honestas interdum sine affinitate, vt si cognosco vxorem vel sponsam, hic impedimentum est publicæ honestatis & affinitatis. si cognosco non sponsam, hic affinitas sola est. si sponsam nōdum cognoui, ibi sola publica honestas. Hoc dico, quia si mortua est vxor tua, & vis contrahere de dispensatione ecclesiæ cum consanguinea sua, & ecclesia dispensat quod possis contrahere cū illa non obstante quod sit tibi affinis tali gradu, per dispensationem adhuc cōtrahere nō poteris, quia licet sublatum sit impedimentum affinitatis: non tamen sublatum est impedimentum publicæ honestatis. Debes ergo facere exprimi, quod possis cum tali contrahere non obstante impedimēto publicæ honestatis pro eo, quod desponsasti consanguineam eius in quarto gradu, & non obstante, quod est tibi affinis in quarto, pro eo quod dictam desponsam carnaliter cognouisti, & tunc matrimonium procedere poterit.

Affinitas per coitū nefarium contrahit.

Affinitatis definitio.

Genus affinitatis cognoscitur per hanc regulam, sed non gradus. Persona addita personæ per carnis copulam mutat genus, sed non gradum. Isto modo, si is qui est mihi in secundo gradu consanguinitatis, cognoscit mulierem, illa est mihi secundo gradu affinitatis, & primo genere. si alius eam cognoscit: ille attinet mihi secundo genere affinitatis, & secundo gradu. si ille aliam mulierem cognoscit, illa attinet mihi tertio genere affinitatis, & secūdo gradu. Sed quia solum primum genus hodie habet prohibitionem, & quia B. plene tradidit extra de consang. & affini. c. non debet. hic circa hoc non insisto: ergo si persona mihi consanguinea coniungat sibi aliam personam carnali copula, persona iuncta est mihi affinis primo genere affinitatis. si attinens mihi primo genere affinitatis carnali copula se alteri commiscat, illa attinet mihi secundo genere. si affinis mihi secundo genere aliquam cognoscat, illa est mihi affinis tertio genere, sed eodem gradu. Est igitur videre de gradibus. Certum est, quod affinitas non habet hodie prohibitionem nisi in primo genere, & in illo vsque ad quartum gradum, licet affinitas non habeat suam specialem computationem graduum, sed computantur gradus affinitatis secundum gradus cōsanguinitatis. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem, si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier, vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus secundum regulas quas tradidi in proxima arbore: & quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere. Nunc formemus arborem, & in medio arboris sunt quatuor cellulæ, & in prima superiori ponitur primus gradus, in secunda secundus, in tertia tertius, in quarta quartus gradus. & de his primo quæritur quare ponantur in medio fratris & sororis. Secundo quare non exprimant attinentiam, dicendo, primus gradus affinitatis, & sic de singulis. Ad primum dic hoc fuisse, vt detur intelligi quod affinitas oritur ex consanguinitate, & quod ab vtroque sexu virili & fœmineo affinitas contrahatur. Ad secundum dic attinentiam non fuisse expressam: vt illa computatio graduum ad consanguinitatem & affinitatem referatur. vnde soror & frater sunt in primo gradu consanguinitatis. & frater & vir sororis sunt in primo gradu affinitatis, & sic de alijs. Deinde à latere dextro dictæ lineæ ponitur alia linea quatuor cellulas continens. In prima scribitur frater, in secunda fratris filius, in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorsum huius alia linea, cōtinens alias quatuor cellulas. In quarum prima scribitur vxor fratris olim relicta, in secunda vxor filij fratris, in tertia vxor neporis fratris, in quarta vxor pronepotis fratris. A latere sinistro sunt aliæ quatuor cellulæ, quarum prima soror, secunda sororis filia, tertia sororis neptis, quarta sororis proneptis. Ad dorsum harum sunt aliæ quatuor, prima vir sororis olim relictus, secunda vir filiæ sororis, tertia vir neptis sororis, quarta vir proneptis sororis. Ponuntur etiam aliæ duæ cellulæ. Vna à latere dextro continens relictus relictæ fratris, à sinistris, relicta relicti sororis, quę secundum omnes ponuntur ad decorem, & ad demonstrandum genera affinitatis, quæ hodie prohibitionem non habent. Adhuc habes duas lineas reflexas, quarum vna oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula viri sororis, in qua scribitur primum genus affinitatis. Item alia linea reflexa, quæ oritur in cellula sororis, & terminatur in cellula vxoris fratris, in qua idem scribitur.

Affinitatis genus, per quā regulam cognoscit.

Affinitatis gradus cōputant, sicut gradus cōsanguinitatis.

Arboris affinitatis formatio.

Circa hoc quæro, quare in cellula vxor fratris scribitur olim relicta, quod non ponitur in alijs cellulis inferioribus eiusdem lineæ? Et dic hoc factum fuisse, propter cellulam quæ ponitur ad dorsum illius, quasi dicat, frater habuit vxorem, mortuo fratre vxor ab eo relicta contraxit cum alio viro, illa demum mortua iste relictus à relicta fratris vult contrahere cum sorore, nunquid potest? Olim non poterat, quia erat sibi in secundo genere, & primo gradu, hodie vero potest. Idem sit repetitum quo ad cellulā viri vxoris. Ad cognoscendum ergo gradus affinitatis & genus tam per formā arboris, quam ex prius dictis, tolle hanc solam regulam magistralem. Per carnalem copulam viri & mulieris, inter consanguineos mulieris & virum, & inter cōsanguineos viri & mulierem cōtrahitur affinitas primi generis, & eiusdem gradus cuius est consanguinitas. Quare dicatur in regula per carnalem copulam viri & mulieris, & non viri, & vxoris, collige ex his quæ in principio dixi. Inter consanguineos mulieris & virum, & consanguineos viri & mulierem, ideo dixi: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis

Quæstio.

Regula magistralis gradus affinitatis & genus manifestans.

Universidad de Deusto Biblioteca

affinitatis causa. Item inter cõsanguineos viri & consanguineos mulieris, nulla est affinitas: vnde duo fratres contrahunt cum duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia. Sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsum virum, & consanguineos viri & ipsam mulierem. extra de consanguinitate & affinitate, quod super his. Primi generis quare dixerim, etiam ex superioribus patuit, & eiusdem gradus cuius est consanguinitas, vide hoc in arbore. Nam frater & soror sunt in primo gradu consanguinitatis, maritus sororis est fratri in primo gradu affinitatis. & sic vxor fratris sorori. & sic filia sororis est filio fratris & ipsi fratri in secundo gradu consanguinitatis. Maritus eius in secundo gradu affinitatis, & econuerso, & sic in reliquis. Vnde vir proneptis sororis, attinet fratri & omnibus descendentibus, qui sunt in arbore, quarto gradu affinitatis. & hoc ideo, quia toto gradu consanguinitatis attinet prædictis ipsa proneptis. Qui sunt in arbore. ideo dixi, quia si pronepos fratris haberet filium, ille excederet lineã æqualitatis, & sic attinet quinto gradu secundum regulas traditas in proxima arbore. Post hoc notandum est, illud præcise non sequitur, ego & tu sumus affines: ergo filius quem procreo est tibi affinis. Nam interdum filius meus mutat genus attinẽtiæ: quia ego sum tibi affinis, & ipse consanguineus. Interdum nil attinet tibi, interdum mutat gradum, interdum nec mutat genus, nec gradum. Exemplum. si ego & tu sumus affines per appositionem mei, quia scilicet contraxi cum consanguinea tua, si ex dicta consanguinea tua filiũ procreo, ille est tibi consanguineus, non affinis, sed si ego maritus consanguineæ tuæ ex alia muliere filium procreo, ille nec est tibi consanguineus, nec affinis. Si vero tu cõsanguineus vxoris meæ filium procreas, hic filius non mutat genus attinentiæ, quia tu pater es mihi affinis, & ipse affinis. Sed si tu & vxor mea eratis in æquali linea vel inæquali, & eras remotior, quia tu eras in tertio, ipsa in secundo vel primo, tunc ipse filius mutat gradum, quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis, & ipse mihi in quarto. Si vero tu & vxor mea aratis consanguinei in linea inæquali, sed vxor mea erat remotior, vt quia ipsa in tertio, & tu in secundo tunc filius tuus non mutat genus nec gradum, quia tu mihi affinis, & ipse affinis: tu in tertio gradu, & ipse in tertio gradu. Item not. quod istud etiam non sequitur, ego & tu sumus affines, & ego non possum accipere filiam tuam, ergo nec tu meam: quia si habeam consanguineam tuam in vxorem, tu bene potes contrahere cum filia mea quam habui ex alia muliere, quia affinitas non contrahitur inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris: sed inter virum & consanguineos mulieris, & inter mulierem & consanguineos viri: vt dixi, & probatur extra de consanguinitate & affinitate. quod super his. Sed ego non possum contrahere cum filia tua, nisi forsan illa excederet quartum

Affinitas, per notabilia declaratur.

gradum, vt quia esset in quinto. & est simile secundum quod dixi supra in proxi. arbore circa finem.

Nunc quæritur, an affinitas inter ascendentes & descendentes habeat perpetuam prohibitionem: an tantum extendatur tantum vsque ad quartum gradum? Et si teneremus opin. Goffre. de qua dixi supra in arbore proxima circa medium, diceremus quod vsque ad quartum gradum tantum. Sed tenendo contrariam opinionem dicemus, quod prohibitio sit perpetua. Dixit enim text. quod ita abstinere debemus a consanguineis vxoris, vt à proprijs. extra de consang. & affini. c. j. xxxv. quæstio. ij. de propinquis. & c. æqualiter. Si ergo inter consanguineos ascendentes & descendentes prohibitio extenditur in infinitum: ergo inter affines. ad idem instit. de nup. §. affinitatis. & dicit lex, quod tales affines ascendentes & descendentes habentur loco parentum & liberorum. ff. de grad. l. non facile. §. & retro. in fi. Eodem modo posset formari quæstio de affinibus, quorum vnus est in primo gradu, alter in quinto, sicut in consanguineis dixi supra in arbore proxima, in fin. An autem liceat diuersis temporibus habere in vxores duas cognatas, scilicet vxores duorum fratrum, & an coniuncti olim in gradu prohibito hodie permisso simul manere possint. de hoc vide not. extra de consanguinitate & affinita. cap. non debet. Vltimo quæritur ad vtranque arborem, an prohibitio cõsanguineorum vel affinium coniungendorum procedat ex prohibitione diuina, an ex humana, & quare facta fuit prohibitio. Breuiter scias, quod olim propter necessitatem frater necessario habuit contrahere cum sorore, & consanguinei cum consanguineis. Vnde tunc in collateralibus non erat prohibitio. hoc fuit à principio generis humani in filijs & nepotibus Adę. hoc etiam fuit post diluuium in nepotibus Noe. In Leuitico vero prohibitæ fuerunt fere duodecim personæ, quas vide not. extra de restit. spol. literas. & de diuor. cap. gaudemus. Demum ius positiuum canonicum prohibuit consanguineos & affines primi generis coniungi in septimo gradu & citeriori, quæ prohibitio postea vsque ad quartum gradum est restricta. extra eo. non debet. reuocatis etiam quibusdam alijs prohibitionibus, vt patet. Reuocatio vero fuit ex causa quæ ibi ponitur, & extra de testib. cap. licet ex quadam. per quod patet, quod prohibitio partim procedit ex iure diuino, & partim ex positiuo. Vnde in secundo gradu æqualis lineæ collaterales contrahere possunt iure diuino, sed non positiuo. Ratio vero prohibitionis sumitur. xxxv. quæstio. j. §. j. capit. j. fuit enim propter charitatem ampliandam. Nam si contraherem cum sorore, idem esset pater & socer, mater & socrus, vir & frater, &c. Sed si alium habeo patrem, alium socerum, numerosius se charitas protenderet, in qua vniuersi fideles & præcipue studentes continue perseuerent per gratiam eius, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Affinitatis ꝓhibitio inter ascẽdẽtes & descendentes, est perpetua.

Cõsanguinei & affines quo iure ꝓhibentur coniũgi.

Ratio ꝓhibitionis matrimoniorum inter aliquas personas, de iure positiuo.

Nunc quæritur. Hæc quæstio diuiditur in septem partes, in prima quarum probatur per iij. ca. ꝙ consanguinei debent computare parentelam ad coniungendum vel separandum matrimoniũ. & si defuerit parentela, vicini antiquiores. Secunda ibi, Ecce. Tertia ibi, Hoc iuramẽtum. Quarta ibi, Ab hoc. Quinta ibi, Qui vero. Sexta ibi, Occasione. Septima ibi, Recepturus. Ioan. de Fant.

QVAESTIO VI.

Nunc quæritur [a] quibus accusantibus uel testificantibus consanguineorũ coniunctio dirimenda sit.

De his ita scribit Fabianus Papa.

Consanguinei tantùm, vel si progenies defecerit, antiqui, & veraces propinquitatem in synodo computent. CAN. I.

Consanguineos extraneorum [b], nullus [c] accuset [d], vel consanguinitatem in synodo cõputet [e], sed propinqui [f] ad quorum notitiam [g] pertinet, id est, pater & mater, soror & frater, patruus, auunculus, amita, matertera: & eorum procreatio. si autem progenies tota defecerit [h], ab antiquioribus & veracioribus quibus eadem propinquitas nota sit [i], episcopus canonicè perquirat, & si inuenta fuerit propinquitas, separentur.

Cælestini Papæ decretum ecclesiæ Florentinæ missum.

PALEA.

Videtur nobis quòd secunda, quam contra prohibitionem ecclesiæ duxit, non sit uxor: etiã si primam non haberet desponsatam: nam quod cõtra interdictum & ordinem ecclesiæ factum est, ratũ non haberi tam humanæ quàm diuinæ legis proclamat authoritas. Quia igitur ea quam inordinatè superduxit prohibitione retinẽte, uxor non est, eam cogendus est recipere, quam iurauit & desponsauit, & ex ea prolem genuit: ut iuramenti religio, non uilipendatur, & fides adinuicem promissa seruetur, & proles in cultu Dei nutriatur & educetur, & alij exinde occasionem peccandi, & alios decipiendi assumere non ualeant. Quòd autem parentes fratres & cognati utriusque sexus in testificationem filij & filiæ ad matrimoniũ coniũgendum uel dirimendum admittantur, tam antiqua cõsuetudine legibus approbata, quàm diuinis & humanis legibus approbatur. In dirimẽdo autẽ matrimonio, ideo maximè parentes recipiuntur, siue si defuerint parentes, proximiores admittuntur, quoniam unusquisque suam genealogiam cum testibus & chartis cum excitatione & recitatione maiorũ scire laborat. Quia igitur alijs melius sciunt, ideo maximè admittuntur: similiter etiam recipiuntur & in testificationem matrimonij coniungendi. Qui enim melius recipi debent, quàm illi qui melius sciũt, & quorum est interesse?

[a] Nunc quæritur. Hæc q. vj. expedieur s. eo. c. j. & ij. & extra qui matri. acc. pos. videt. & extra de senten. & re iudi. tenor. nã consanguinei præferuntur extraneis ea ratiõe, quia melius possunt scire suam consanguinitatem cum chartis, cum testibus, cum recitatione maiorum, & alijs argumentis. hoc tamen qđ dicitur de consanguineis in testimonijs admittẽdis, exaudi tãtum cum de cõsanguinitate agitur. nã si super alio ageretur, non sunt admittẽdi nisi cum eo tẽperamento quod dixi iij. q. v. in princi. & hoc probatur extra de test. super eo. Item licet soli cõsanguinei accusare possint matrimoniũ, tamen quilibet potest denunciare, vt extra de cog. spir. tua. et licet per denuntiationem non agatur nisi ad pœnitẽtiã, vt extra de accu. super his. tñ qa in hoc casu nõ possunt pœnitere, nisi separentur, iudex ab officio suo eos separabit [1]. ar. xxiiij. qõ. iij. ecce.

[b] Consanguineos extraneorum. Argu. quod peregrini, aduenæ, alienigenæ non recipiantur in causa consanguinitatis, & quod propinqui cęteris personis prefẽrantur si contradixerint: quod est verum, vt extra qui matr. accu. pos. videtur.

Consanguinei prę ferunt extraneis, qñ sup matrimonio est quæstio.

[1] Ad hoc facit quod no. s. 2. q. 1. si peccauerit frater. in j. gl. in fi. Arc.

[c] Nullus. Nisi deficiente parentela, vt hic in fine.

[d] Accuset. Improprie secundum H. arg. C. de inoffic. testa. parentibus. vbi ponitur accusare pro agere. Et no. ꝙ accusatio matrimonialis nõ est criminalis nec ciuilis, etiam vbi de crimine agitur in foro ecclesiastico: sed mista. extra de proc. tuæ.

[e] Vel consanguinitatem in synodo cõputet, &c. Hoc referas ad testem. Et est argu. ꝙ non potest idẽ accusator esse & testis in causa criminali: ꝙ verum est, licet quidam consentiãt dicentes hoc speciale esse in matrimonio, vt idem sit accusator & testis: sicut est speciale qđ non iuretur in eo de calumnia, cũ sit quęstio spiritualis. extra de iuramen. cal. literas. et quod cõsanguinei admittuntur, & quod nõ omnino ibi obseruatur ordo iudiciarius. extra vt lite non conte. ad hoc Deus. & ꝙ valet testimonium de auditu s. ea. de parentela. & quod post publicationem attestationum, testes possunt induci. extra de testi. series. & cap. licet.

[f] Propinqui. Hic præferũtur propinqui, et in accusatione adulterij. C. de adulte. l. quãuis. & in interdicto de libero homine exhibẽdo. ff. de lib. ho. exhi. l. iij. §. penult. et in accusatiõe de effusis & eiectis. ff. de effu. & eiec. §. si vero. §. cũ autem.

[g] Notitiam. Argumen. quod non sit idoneus testis in hac causa, qui non habuit notitiã consanguineorũ quos computat, si suo tẽpore fuerint.

[h] Defecerit. Quia non sunt, vel nesciunt, vel sunt infantes.

[i] Nota sit. Ante motã qõ. extra de consang. & affini. ex literis [2].

Matrimonialis causa est mista.

Accusator & testis idẽ esse non põt i causa criminali.

Propinqui præferunt alijs, i certis casibus.

[2] Sed qñ dicit mota qstio? dicit Vincẽ. ex quo matrimonij intẽtio est. extra de offi. de leg. cõsultationib9. Argu. 22. q. 5. hoc videtur. Ar.

Videtur. Hoc c. fuit olim extra de matr. contra. contra interdic. eccl. c. j. sed hic est palea.

Notific

Universidad de Deusto Biblioteca

a NOtificamus. Defunctæ. Mortua enim erat vxor eius cuius consanguineam postea accepisse dicebatur, vel affinem.

b Bonæ famæ. Argu. quod debent esse bonæ famæ testes in probanda consanguinitate, vt extra de testibus, in literis. & extra eod. ti. licet. sed quid si criminosus seruus vel infamis cõtraxit, nũquid possunt admitti ibi homines similis cõditionis? videtur quod sic. ij.q.vij. si hæreticus. C. de inofficio testam. in arenam. Dico quod non, sicut nec dico alias criminosos testes cõtra criminosum admittendos. nec em habet ibi locũ replicatio. extra de except. à nobis.

Matrimonium serui an possit ad testimonia seruorum dissolui.

ita ut si non intersint, & consensum non adhibuerint, secundùm leges nullum fiat matrimonium. Quod uerò legitur, pater non recipiatur in causa filij, nec filius in causa patris: in criminalibus causis & contractibus uerum est: in matrimonio contrahendo & disiungendo, ipsius coniugij prærogatiua, quia & fauorabilis res est, congruè recipiuntur.

Item Vrbanus Papa Richardo Ianuen. episcopo.

Qui iureiurando propinquitatem firmare debeant.

CAN. II.

NOtificamus tibi, vt postquam tres aut duo ex propinquioribus iam defunctæ a vxoris vel viuæ eius qui accusatur, hãc propinquitatem iureiurãdo firmauerint, vel si tres aut duo ex antiquioribus Ianuẽsibus, quibus hæc propinquitas sit nota qui bonæ famæ b & veracis testimonij sint, remoto amore, timore, pretio, et omni malo studio, supradicto modo consanguinitatem iurauerint, sine omni mora, coniugia dissoluãtur. quòd si ꝓpinqui aut extranei verbis tantù propinquitatem testãtur & iuramento probare noluerint vel nequiuerint, coniugiũ nullatenus dissoluatur, sed competens eis c pœnitentia propter infamiã vel peccati maculam (si fortè in hoc contraxerint d aliquam) iniungatur.

Item ex cõcilio Vrbani Papę habito in Apulia.

Suæ confeßioni relinquuntur, quorum incestum nullus iureiurando affirmat.

CAN. III.

SI duo viri vel tres, cõsanguinitatem iureiurando firmauerint, vel ipsi fortè confessi fuerint, coniugia dissoluantur: si verò neutrum cõtigerit, episcopi eos per baptismum, per fidem Christi, per Christi iudicium in vera obediẽtia obtestentur, quatenus palàm faciant, vtrum se (sicut est fama e) recognoscant esse consanguineos. si negauerint, sibijpsis relinquẽdi sunt, ita tamen vt si aliud in conscientia habeant, se à liminibus f ecclesiæ, à corpore & sanguine domini, à fidelium cõmunione nouerint segregatos atq; infames g effectos, donec h ab ĩcesti facinore desinãt, si se iudicio episcoporum segregauerint qui iuuenes sunt, alia matrimonia cõtrahere nõ prohibeantur i. Ecce quib9 accusantibus k vel testificantibus cõsanguineorum coniunctiones, sunt dirimendæ.

c Eis. i. accusatoribus. Testes enim non puniuntur ante, quã dixerint testimonium. arg. C. de testi. nullum. est tñ ar. hic pro H. ꝙ idem possit esse accusator & testis in huiusmodi causa[1].

d Contraxerint. Sed forte nõ bono zelo diffamauerũt matrimonium, vt C. de adulterijs, quamuis. in fine.

e SI duo. Sicut est fama. Nã sine fama, nõ sufficeret eorũ confessio, vt extra de eo qui cog. consang. vxo. suæ. super eo. licet H. dicat sufficere si vterq; iuret septia manu. xxxiij. q. ij. requisisti. sed cõtra eũ est extra de eo qui cog. consang. vxo. suæ, sup eo. vbi dicit, ꝙ rumor, &c. Sed dici põt, ꝙ aliud est vbi se consanguineos dicũt, vt hic, aliud vbi turpitudinem allegant, vt ibi: quia nec tunc familiares testes ad mittũtur, vt extra de test. in literis. Vel facias vim in eo quod dicit rumor, &c. quia fama est, aliud est quam fama[2]. Item si adest præsumptio violenta cum fama, sufficit: vt extra de testi. præterea.

f A liminibus. Segregatos, &c. sed dic segregatos quo ad sacramenta, sicut quilibet in mortali peccato existens. j.q.j. sacerdotes.

g Atque infames. Infamia canonica, quæ deletur per pœnitentiam. vj.q.j. infames.

h Donec. Arg. ꝙ infamia per pœnitentiã abolétur.

i Non prohibeantur. Ratione iuuenilis ætatis, vel ipso iure si ignoranter coniuncti sunt. arg. xxxiij.q.ij. interfectores. & c. in adolescentia. xxxiij.q.j.§.j.

Ecce. Hæc est ij. pars huius quæstionis.

k Ecce quibus accusantibus. Grat. prout colligi põt ex titulis istis, quatuor ponit genera sacramentorũ. Primo ponit sacramẽtum accusatoris in primo c. de parentela. Secundo ponit sacramentũ synodalium testiũ in cap. eps. Tertio testium in c. de parẽtela illa. Quarto sacramentũ eorum qui separantur, in ca. ab isto. Dicunt tamen quidam G. deceptũ fuisse per cõsuetudinem Italiæ, quę est vt accusator debeat iurare iuxta tenorem illius c. de parentela. Nam quidã dicunt, ꝙ accusator iurare non debet, quia nec etiã de calũnia in huiusmodi causa iurat. extra de iur. cal. lĩas. vnde vtrunq; c. de parẽtela, intelligit de sacramento testiũ, sed de parẽtela primũ loquit de sacramento testiũ, ꝙ dicit esse separationis, qa per illud separant, quorum mrimoniũ accusat. In illo autẽ c. eps fit mentio de iuramento testiũ synodalium, ꝙ nõ dicit separationis, prout dicit præcedẽs ca. quia per tale iuramentũ nulli separantur, quia per illud se nõ obligant ad aliud testes illi synodales, nisi vt nũtient epo quod illicite perperatur in parochia. Vnde ex quo nuntiauerint episcopo, si voluerint ꝙ separẽtur, oportet ꝙ iterum præstent aliud sacramentum, de quo habes in cap. de parentela. in quo plus est: quia debent addere de credulitate: sed testes synodales non iurant nisi de auditu. Nec cõtradicit extra de testibus. quoties. vbi dicitur ꝙ de sciẽtia debent iurare. nam illud per hoc intelligo. In illo autem c. ab isto, ponitur sacramẽtum eorum

1 Non est falsum secũdum id quod not. 4.q.4.c.j. in gl. ibi, sed nota. s. ea. i sum. idem qd dicit hic Archi.

Cõsanguinitas non pbatur p coniuges, nisi fama cõcurrat.

2 Rumor est, qñ aliqua pars viciniæ vnum dicit. fama est, qñ tota ciuitas dicit siue clamat, secundum Hostien.

Sacramentũ quadruplex est, circa causas matrimoniales.

Testes synodales, qd iurant.

Cuiusmodi verò iuramẽtum ab accusatore a sit exigendum, ex Romano ordine habetur.

Est autem huiusmodi.

Iuramentum accusatoris.

CAN. IIII.

DE parẽtela illa, quã dicũt esse inter istũ & istam eius coniugem, quicquid inde scis, aut audisti b à tuis vicinis, aut à tuis propinquis antiquioribus, tu per nullum ingenium, nec propter timorem, nec propter amorẽ, nec propter præmium, aut propter consanguinitatem, celabis episcopo tuo, aut eius misso, cui hoc requirere c iusserit, quandocunque d te ex hoc interrogauerit. sic Deus te adiuuet, & istorum sanctorũ reliquiæ.

Iuramentum testium.

CAN. V.

ILlud † sacramẽtum e quod iste iurauit de illa parentela, quæ inter illium N. & eius cõiugem N. computatur, quòd tu illud obseruabis inquantum sapis. sic te Deus adiuuet.

3 *Hoc iuramentum non est separationis f: sed synodale, institutum ab Eutiano papa secundo.*

Ait enim.

Syn[odale] iuramentum.

CAN. VI.

EPiscopus in synodo residens, post cõgruã allocutionem g septẽ ex plebe eius parochiæ, vel eo amplius prout viderit expedire, maturiores, honestiores, atque veraciores viros, in medium debet aduocare, & allatis sanctorum pignoribus h, vnumquenque illorũ tali sacramento constringere, vt amodo i in antea quicquid nosti, aut audisti, aut postmodũ k inquisiturus es, quod cõtra voluntatem Dei, & rectam † Christianitatẽ in ista parochia factum sit, aut futurum erit, si in diebus tuis euenit, tãtùm ad tuam cognitionẽ quocunque modo perueniat, si scis, aut iudicatum fuerit tibi synodalem l causam esse, & ad ministerium episcopi pertinere, quòd tu nec ꝓpter amorem, nec propter timorẽ, nec propter pretium, nec propter parẽtelam vllatenus celes episcopo tuo, aut eius misso cui hoc inquirere iusserit quandocunque ex hoc te interrogauerit. sic te Deus adiuuet, & illæ sanctorum reliquiæ. Illud sacramentum quod iste iurauerit, de synodali causa, quod tu illud ex te ita obseruabis inquantum sapis, aut audisti, aut ab hac die in antea inquisiturus es. sic te Deus adiuuet.

4 *Ab hoc iuramento, illud m sumptum est, principio paululũ deriuato.* Por*rò de iuramento separationis n Innocentius papa secundus scribit Ottoni Lucensi episcopo, dicens.*

Iuramentum illorum, qui consanguinitatem probant.

CAN. VII.

DE parentela illa, vnde nos cõsulere voluisti, pro qua etiã est ad nostram audientiam appellatum, aliorũ fratrum scripta suscepimus, qui vtique causam ipsam diuerso o modo narrabãt. Et primò quidem, tam in gradibus,

eorum qui separãtur propter consanguinitatem.

a Ab accusatore. Hoc falsum est secundum quosdã, imo à testibus.

b DE parẽtela. Audisti. ante motam q. extra de consan. & affi. ex literis. ideo autem hic admittitur testimoniũ de auditu[a], qa difficile est, ꝙ aliquis sciat quousq; cõsanguinitas protendit ff. de gra. cog. non facile. circa prin. licet hoc sit correctũ per illud extra de testi. licet. & nota. ꝙ secũdũ quod Grat. inducit hoc cap. habes ꝙ accusator debet iurare de veritate dicẽda, licet nõ de calumnia. & est argu. ad idẽ extra de despõsa. impu. attestationes. admittit aũt testimonium de auditu tãtũ, vbi agit de cõsanguinitate, alias per auditũ nõ probaretur matrimoniũ, imo putaretur clandestinũ.

b Aut audisti. ar. testimoniũ de auditu esse recipiendum: vt iij.q.ix.§. de his. xiiij.q.ij. super. & ca. quãquã. xxxiiij.q.j. non satis. hodie nõ: vt extra de testib. licet.

c Requirere. simile extra de testi. si testium. & hic est intellectus.

d Quandocũq;. Iuramẽ ante testiũ publicationẽ. extra de testi. fraternitatis. & c. series. Vel dico, ꝙ iudex ex officio suo etiã post aptas attestationes, põt reqrere à testibus. extra de cõsang. & affi. c. j.

e ILlud sacramẽtum. secundum intellectum G. hoc iuramẽtũ est testis, præmissum accusatoris, sed meli9 est, vt primo exprimatur forma sub qua iurãt sequentes. H.

Hoc iuramentũ. Hęc est tertia pars quæstionis.

f Non est separationis. i. nõ fit separatio ad istud inter eos: quorũ matrimoniũ accusat, nisi iterũ prestetur sacramentũ seq. c. quod aperte colligitur extra de test. cog. præterea.

g EPiscopus. Allocutionem. i. prædicationẽ. x.q.j. placuit.

h Pignoribus. id est, reliquijs, qbus obligatur sicut ꝑ pignora.

i Amodo. Argu. ꝙ sine accusatore, cõtra aliquem inducere testes potest episcopus, & pronuntiare, & qd idem possit esse iudex & accusator. simile vj.q.ij. si tãtum. xj.q.iij. præcipue. & s. ead. q. c. j. & ij.q. v. presbyter. simile s. iiij.q. iiij. c. j. et ij. cõtra.[2]

k Postmodum. arg. ꝙ in causa cõsanguinitatis testimoniũ potest ferre quis, de his quæ decẽter didicit. argu. contra. s. ea. in c. tribus. & ar. extra de consang. & affin. ex literis. sed hic postmodũ nõ intelligit post motam quæstionẽ, ꝙ ibi prohibetur: sed postmodũ. i. decætero. & sic p æquocationem solue. ad hoc ꝓxi. q. qd aũt.

l Synodalẽ. Imo quælibet causa est synodalis indirecte, vt extra de iudi. nouit.

m Illud. scilicet de parentela.

Ab hoc. Hæc est quarta pars quæst. Ioan. de Fant.

n Separationis. i. ad quod fit separatio testium.

o DE parentela illa. Diuerso. ergo nulli erat credendum: vt iiij.q.iij. itẽ q falso. Vel logt hic de diuersitate testiũ, q discor

a Adde alios casus, in quibus admittit, no. docto. in l. si arbiter. ff. de proba.

† aliàs, istud.

† aliàs, totam.

Accusator & Iudex, põt idem esse.

2 Huic cõtrario stãdum est, et quod præmittit falsum est. nã eps nõ est accusator & iudex i hoc casu, sed vnus iuratorũ accusat, et alius itroducit testes alios. Archi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

discordant: tenentē em testes ex vtroque latere probare cōsanguinitatē: vt extra de cōsan. & affin. ex literis. & singulos gradus clare distinguere, & pprijs nominibus nominare psonas oēs, vel sufficiēti circūlocutione, & debēt vidisse q̄ personæ cōstitutæ in vno prædictorū graduū, se pro consanguineis habuerūt: vt extra de testi. licet. ij. Sed certe testes, qui debēt ꝓbare consanguinitatē, debent inciꝑe à principio, & sic descēdere vsque ad personas illas de qbus quærif. si incipiūt à duob⁹ fratribus, & bene probāt illos fuisse fratres, sed de patre eorū nihil probant, nec inde aliquid sciūt, & alios descendentes probāt gradus, nunqd hoc sufficit? Dico q̄ sic: quia de stipite non inuenimus cautū, sed tantū de lateribus: vt extra de testib. series. & ipsos fratres canō quandoque ponit pro stipite. ff. ead. quæstio. v. c. j.

a Postmodū. Ponamus ergo, q̄ Petrus & Berta, qui sunt frater & soror, cōtrahunt matrimoniū, & duo testes bene probāt Petrum esse filium Ioan. sed de Berta nihil sciūt. Ité alij duo probāt Bertā esse filiam Ioānis,

b Ista fuit sed de Petro nihil sententia sciūt, separabit ne Laurentij, tale matrimoniū? q̄ quo facit exp̄ssē dicūt oēs q̄ nō, ga nec isti duo ꝓextra de bāt consanguinitatē, nec illi duo. nā test. ca. litcer. & qd̄ aliud ꝓbāt isti, & not. in gl. aliud illi. Sed qui prædic. & hoc dicunt, cæci hanc sentē sunt: quia si ꝓbaui tiam tenēt aliqē esse filiū albernar. & terius, illū patrem Goꝺ. in p̄ esse istius probaui. dic. ca. li- Sed in casu isto ꝓcer. Arch. batū est iudici, qd̄ quàm in nominibus personarū discordasse, postmodum a verò in altero eorum cōputatores eiusdem parentelæ dicuntur conuenisse. Cæterùm in huiusmodi casibus, summopere consideranda est qualitas personarū, quæ aliquid contra quoslibet astruere velint, quæ etiā iusiurandū præstare debent quòd neque gratia, neque pretio, vel timore, vel odio alicuius, hoc dicunt: contra eos de quibus agitur, sed potius quia credāt b ita verum esse, & ita se à suis antecessoribus audiuisse. in quibus omnibus, nō debet aliqua varietas vel contrarietas c inueniri.

5 Qui verò separantur abinuicem, huiusmodi iuramentum præstabunt.

Iuramentum separationis.

CAN. VIII.

A B isto die in antea, tu per nullum ingenium te sociabis huic tuę consanguineę nec in coniugio, nec in adulterio, nec cum illa ad vnam mēsam manducabis aut bibes, aut sub vno d tecto manebis: nisi in vna ecclesia, aut in alio loco publico, vbi nulla mala suspicio posit esse, vt ibi corā testibus idoneis pro certa necessitate pariter colloquamini: nec aliam coniugem accipias, nisi fortè post actam pœnitentiam, tibi licēt a, e data fuerit ab episcopo tuo aut eius misso. sic te Deus adiuuet f.

6 Occasione verò consanguinitatis uxorem suam dimittere & aliam ducere non licet alicui, nisi causa primùm probata fuerit.

Vnde Alexander papa secundus, Guillelmo de Monstrolico.

Nisi coram ecclesia consanguinitate probata. uxorem dimittere non licet.

CAN. IX.

MVltorum relatione cognouimus, te propriam velle abjcere g uxorem, & adhærere alteri prætendentē consanguinitatis occasionē. vnde apostolica authoritate interdicendo mandamus tibi, vt hāc quam nunc habes uxorem nullatenus præsumas dimittere, vel aliam ducere, do nec apud episcoporū religiosorum concilium h causam iustam examinaueris.

7 Recepturus verò eam, quam iniustè dimisit, hoc modo iurabit.

Reconciliationis iuramētum.

CAN. X.

A B isto die in antea istam coniugem N. quā iniustè dimiseras i, ita tenebis, sicut maritus suam coniugem debet habere, in dilectione & debita disciplina, nec eam per vllum malum ingenium à te separabis, nec ea viuente, aliam accipies: sic te Deus adiuuet.

Quòd autem vnius k testimonio coniugia apud quosdam dirimuntur, nulla ratione ratum habetur. Cùm enim dominus dixerit: Omne verbum l stabit m in ore duorum vel trium testiū. Item cùm in Hilerdensi concilio dicatur: Omnis controuersia, quæ de ecclesiasticis rebus fit, secundùm diuinam legem sub duobus vel tribus testibus terminetur, domino dicente: Non vnus Ioan. est pater Petri. Similiter est ei ꝓbatū, quod Ioā. est pater Bertæ, ergo constat iudici, quod idē est pater vtriusque, ergo cō sanguinitas est ꝓbata. & forte primi melius dicunt.

b Quia credant. Sufficit q̄ iurēt de credulitate, nec est contra extra de testib. quoties. illud enim intelligo per hoc, & ita præstāt isti duo sacramenta. Ioan. de Fant.

c Vel contrarietas. Hic respondet qōni factæ. Ioan.

Qui vero. Hæc est quinta pars huius quæstionis.

d A B isto die. Sub vno. i. loco suspecto. nam qui male agit, &c. xviij. quæst. ij. pernicioſam.

e Licentia. cū sit senex. Si enim esset iuuenis, de iure cōmuni posset cōtrahere, secūdū quosdā: vt not. xxxiij. q. ij. i adolescēria.

f Deus adiuuet. sed clericus cū separetur à concubina sua, nō debet iurare: vt extra de cohab. cleri. & mulie. clericos.

Occasione. Hæc est sexta pars quæstionis.

g MVltorum. Abjcere. Propria authoritate, quod non licet. xxxiij. quæsti. ij. cap. j. & ij.

h Cōcilium. hoc olim. Vel exaudi distributiue. De hoc no. xxxiij. q. ij. cap. j.

Recepturus. Hęc est vij pars qōnis. Deu. 17.d

i A B isto. Miseras. authoritate propria: vel per ecclesiā si fuit decepta.

k Quod aūt vni⁹. Hæc quæstio inciꝺēter proponitur.

Omne verbum. 5. ij. quæsti. iiij. §. j. & cap. placuit.

l Stabit. Nisi in casu Mat. 18.b

casu. de consecra. distinct. iiij. placuit. & lxxxvj. distinct. & viij. quæstio. iij. talia.

Filij ex matrimonio illicito nati, possūt esse legitimi.

a QVod autem. Si parentes nesciunt impedimentum, nō est dubium quin filij sint legitimi, vt extra qui filij sint legi. cum inter.

Si autem vnus sciuit, & alter nesciuit, dicunt quidā, quod quantum ad scientem, non sunt legitimi, sed quantum ad ignorātem sunt: arg. xxxij. q. iij. solet quæri. & C. fol. mat. si ignorās. Sed licet H. & L. ita dixerint, tamen reprobāt eorum distinctio extra eo. ex tenore. quia inconueniens esset, q̄ aliquis esset partim legitimus, & partim illegitimus: sicut nemo potest partim esse liber, & partim seruus. ff. de liber. cau. duobus. sed si ambo parentes sciunt impedimentum, tales filij non sunt legitimi, licet ecclesia habuit illud ꝓ matrimonio, vt extra de clā. de. despō sa. cum inhibitio.

b QVidest. Dubitando dicit, & tamē soluit: & interrogādo respondet. sic xxij. q. ij. quod ait.

Filius non est, qui bonus nō est.

c Sine filijs. s. legitimis. Dicuntur enim non esse filij, qui nō sunt boni. xij. q. ij. nō liceat. xxxij. q. iiij. dicat. & xl. dist. multi. ergo verbo generali rātum, legitimi continentur. extra de iureiurā. Quintauallis. ff. de ope. liber. si libertus.

d DE his vero qui. Hic depingitur octaua quæstio, qua quæritur quo gradu possit dispensari cum consanguineis vel affinibus. Et quidē in tertio papa solus: sed in primo & secundo non potest, vt dicunt: quia in Leuitico prohibitus fuit vterque, in consanguinitate & affinitate. sed hoc falsum est: vt extra de diuor. gaudemus. vt nota. xxx. q. iij. pyſtatium. & sunt tria quæ inducunt hanc dispositionem, proles, & tempus. s. ea. c. j. ff. de ritu nup. qui in prouincia. & reformatio pacis, vt extra de despon. impu. accesit. in parte decisa. & hæc est indirecta dispensatio. In hoc enim casu tantum videtur dispensare quod post spatium longum non admittunt accusatorē, nisi accusatus ipsum sponte admittat: vt extra qui matri. accu. pos. per tuas.

Dispensatio circa matrimonia inducitur ꝓpter tria.

c DE gradibus. Multa. Argumentum ratione diuturnitatis, posse fieri quod alias fieri non debet. v. dist. iiij. denique. & xcv. dist. ecce. j. quæstio. j. cito. 5. xxiij. q. j. schisma. contra.

f Filios. Not. filiorum susceptionem & annorum lōga curricula, dispēsationem inducere ne matrimonium separetur: hodie autem longitudo tēporis nō excusat: vt extra de consan. & affi. uō deber. Ioan.

g Aut fortasse. ideo dubitando dicit, quia in quinto gradu, non est dispēsandum, nisi ex magna causa. Dicunt autem quidā, quod dominus Papa in hoc cap. dat generalem formā omnibus prælatis, quod vbi inueniūt aliquos in tali gradu, & illa tria præcedunt, non separēt eos, nec de causa cognoscāt: alias sic.

† Scribēs ad Augustinum, quem Angloꝝ fecerat episcopū. C. M.

h Ore ad os. & ita permittit in suspenso.

h Ore ad os. Sed si quis recenter cō traxerat, vel contraheret cū aliqua, quod tunc separentur. Et hoc est qđ dixit: infra anni coronam.

i Indulgentiam. Sed obijcio tibi: aut papa dispensauit: aut non. Si dispensauit: ergo stat tim fuit matrimonium. Quare ergo dicit non separentur. donec nobis loquantur? Si non dispēsauit, quomodo ergo permisit eos esse in incestu? Item quare secundum hoc subiungit. Hoc autem dico secundum indulgentiam? Solus Papa non statim dispensauit in matrimonio, sed dispensauit? & hoc quod debet differri cognitio causæ, vel etiam prolatio sententiæ? & ideo medio tempore alter alteri non debuit negare debitum: cum adhuc non constaret de consanguinitate: vt extra vt lites pend. c. laudabilem. Vel dic, quod dispensauit sub conditione si constaret de præmissis. Vel expone, nō separentur quantum ad cohabitationem, sed per hoc non dat eis licentiam commiscendi.

Causa pendēte super matrimonio, nō est denegāda debitum. Mancipiū dicitur nouū, quod p annū non seruiuit.

Et habes hic aliū. q. non conditione si constaret de præmissis. dicuntur noualia, quæ cedūt, similiter nec nouū feudum seruiuit p̄ annū. ff. de publ. & vect. l. interdū. §. Archi. quoties. similiter viuum. ff. de vi. tri. & oko. l. vetus.

k Anni coronam. id est, anni circulum vel reuolutionē. Not. noua matrimonia dici, quæ non sunt annua. Similiter mancipium dicitur nouum, quod nondum seruiuit p̄ annū. ff. de publ. & vect. l. interdū. §.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ad quartum. Si intelligas hoc de secūdo genere affinitatis, tunc nulla est ibi dispēsatio: nec illud quod sequit, hoc nos, spectat ad illud genus affinitatis, sed ad primum.

b Prælibauimus. id est, olim cōcessimus quibusdam.

c Hæc salubriter. Affinitatis. Consanguinitatis signa, vel vestigia.

d Matrimonio. id est, vsque ad septimum gradum.

e Incestuosi. Primam partē huius capit. intellige de exclusione sacramentorū: secundam autem de anathemate. & tunc dicit, Non sumāt cibum spirituale. De hoc dictum est 3.e. q.iij.de ieestis.xij. q.ij.indigne.

f Manent. Post admonitionem.

g Aut cathecumenos. xj.q.iij.ad mēsam.cōtra. Sol. ex positio illa quæ sequitur. i. cum Christianis, &c. non refertur ad totum id quē præmissum est, sed ad aliam partem, inter Christianos non habētur. Vel non de omnibus gentibus hoc intelligendum est, sed de gentibus cathecuminis.

h Sed soli. Christiani.

i Maneat. Quid iuris in hoc casu, not. xxxiij.q.ij.§. de pœnitentibus.

Vnde q. rit. Hæc quæstio diuiditur in duas partes: in quarū prima probat, q̄ sententia retractari nō potest: & hoc probat per duos canones. Secūda ibi, Quod autem. ioā. de Fant.

Sententia pro matrimonio vel contra ipsum lata, retractari potest.

k Vnde quærit. Hic quæritur si sententia quæ lata est pro matrimonio, vel contra illud, postea possit retractari: Et dicendum quod sic: quia talis sententia nullo cursu temporis trāsit in rē iudicatā: vt extra de sent. & re iud. c. cōsanguinei. & capit. Iator. Quidā volebāt distinguere & dicere, quod si secunda mātrimonia sunt cōtracta, non potest retractari sententia, sed si non sunt cōtracta, possit retractari p illud quod est extra de testib. c. sicut. xxxiij. q.j. c. si per sortiarias. sed id quod in illa decreta. sicut dicitur: referendum est ad facilitatem, id est, non ita de facili retractatur tenētia quando secūda matrimonia contracta sunt. Et illud

† Illud quod dico in matrimonio, dico in omnibus vbi periculum animæ vertitur, vt in baptismo, & ordine. Illud tamen posset dubitari vtrum sententia matrimonij ipso iure retractetur, an per in integrum restitutionem? Et videtur, quod per in integrum restitutionem, vt extra de in integ. restitu. ca. ex litteris. Econtra videtur, quod ipso iure, quia ibi sententia nō transit in rem iudicatam: vt dixi. Sed licet magister speciali-ter apposuerit quæstionem de matrimonio, tamē generaliter prosequitur an quælibet sententia possit retractari. Notandū ergo, quod varijs modis retractatur sententia. Quādoq; retractatur si est lata p subreptionē: vt infra ca. ca. veniam. & extra de offi. vi ca. capi. tua. & extra de senten. & re iudic. c. cum olim. Item si est lata per falsos testes, vel p falsa instrumenta: vt extra de prob. capitulo licet. & C. de fal. querela. Item si est lata per falsas allegatiōes. ff. de iudi. l. si prætor. Item si interuenit falsus procurator: vt extra de p̄cur. cap. in nostra. ff. de iudic. l. licet. Item si est lata à iudice nō suo: vt extra de iudic. cap. at si clerici. & C. si à non compe. iudic. per totū. Item per tentiā qui in integrum restidam tenēt' tutionem': vt extra de in integrum restitu. capit. requisti. nit. Item per appellationem & supplicationem: vt C. de preci. imper. offerēs authen. quæ supplicatio. Item retractatur si est lata ab excōmunicato, vt extra de senten. & re iud. cap. ad probandū. Item retractatur per amplorationem tristis auxilij, vt si contra seruum fuerit lata sententia, ille appellare non potest, sed permittitur ei implorare tristē auxilium: vt ff. de appella. l. serui. Item si fuerit lata contra ius scriptum, vt ij.q. vj.§. est autem quando. Item propter corruptionem iudicis: vt ij.q.vj.§. venales. Sunt autem tres modi retractandi sententias. Quandoque retractatur sententia, id est, nulla ostenditur esse, scilicet cum est lata à iudice non suo. ij.q. vj. ca. in primis. vel cum per falsum procuratorem lata est. Quandoque retractatur iudicis officio, quandoque iure actionis. Si retractatur iudicis officio, scilicet per beneficiū restitutionis in integrum: tunc tantum vsque ad quadriennium potest agi. C. de tempor. in integ. restit. l. vlti. si autē iure actionis, scilicet actionis in factum: tunc vsque ad xxx. annos audietur. C. de præscrip. xxx. anno. ca. sicut.

Sententia multiplici ter retractatur.

Sētētia triplici modo retractatur.

vnquam copulam contrahere, licētiam damus, his videlicet, qui ex patre & matre consanguinitatis descendunt parentela. qui etiam & quæ in quarto vel in quinto gradu coniuncti inuenti fuerint, separētur: quoniam scriptū est: Omnis † homo ad proximā sanguinis sui non accedat vt reuelet turpitudinem eius. & iterum: Anima quæ fecerit quippiam ex istis, peribit de medio populi sui. Sanè quibus coniunctio interdicitur illicita, habebunt meundi coniugij melioris libertatem: nisi in eodem crimine vsque ad mortem alterius eorum cōtumaciter perseuerauerint.

Vnde in Aurelianensi concilio.

Non ducant vxores, qui vsque ad mortem alterius in incestu perseuerauerint.

CAN. III.

INcestuosi [e] dum in ipso detestando atque nefando scelere manent [f], non inter fideles Christianos, sed inter gentiles aut cathecuminos [g] habeātur, id est, cum Christianis non sumant cibum, nec potum, sed soli [h] faciant hoc: non osculentur nec salutentur ab eis: etsi suis sacerdotibus inobedientes extiterint, & à tam nefario scelere segregari, atq; ad publicam pœnitētiam redire noluerint, inter eos habeantur, qui spiritu immundo periclitantur, vel etiam inter eos de quibus per scripturas veritas ait: Si te non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et si alter eorum morte præuentus fuerit, alter quandiu viuit grauiter pœniteat, & sine spe coniugij maneat [i]. Mat. 18.c

Hac authoritate qui in quarto vel in quinto gradu consanguinitatis coniuncti inuenti fuerint, ab ecclesia separari iubentur.

QVAESTIO IX.

[1 p.] VNde quærit [k], si ecclesia fraude testiū, aut ignorantia eorū decepta aliquos separauerit, & post separationē alia coniugia contraxerint: & si postea deprehensa fuerit calliditas, uel falsa opinio testiū, an priora cōiugia sint redintegranda? quod fieri non posse, argumētis & authoritate probatur. Sententia nanque nisi per appellationem intra terminū lege constitutū, releuata fuerit, irrevocabile robur obtinebit.

Hinc etiam beatus Augustinus scribit dicens:

Quæ rationabiliter decisa sunt, mutari non expedit.

CAN. I.

OMnibus modis ecclesiasticæ disciplinæ vel moderationi conueniens est, vt quę rationabiliter [a] ordinata fuerint vel decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari.

Item Stephanus Papa quintus Paulo episcopo Placentino.

Quæ vtiliter decisa sunt, à successoribus roborentur, à temerarijs præsumpta, rescindantur.

CAN. II.

LOci nostri consideratio nos admonet rationis authoritate quę à prædecessoribꝰ nostris vtiliter decisa fuerint robora[re] & quæ à temerarijs præsumpta fuerint, in promptu nihilominus vlcisci. Reum quippe ante conspectū diuini iudicis se nouerit esse, qui nītitur vtiliter finita rescindere, ac roborata quoli-

1 Hāc sen. Sententia à qua nō est appellatū non est retractanda. 2 Sub. nisi ex certa sciētia prīceps daret rescriptū dicēdo, nō obstā. tali sententia. arg. C. de testi. auth. hoc inter liberos. Archi.

bet ausu violare. Ecclesiastici quippe vigoris ordo cōfunditur, si aut temerè illicita præsumant: aut non concessa impunè tententur. Proinde si negligenter ea quę malè vsurpantur, omittimus [b], excessus viam proculdubio alijs aperimus.

Quia ergo sententia hæc rationabiliter data est, nec per appellationē intra certum terminum releuata, apparet, q. nequaquam priora coniugia sunt redintegranda. His ita respōdetur: Aliud est sētētiam rescindere, & rationabiliter decisa turbare: atque aliud, quæ per surreptionem obueniunt, deprehensa corrigere. suū nanque errorē [c], cuique corrigere licet: atq; ideo quæ à quolibet illicitè committuntur, siue à prædecessoribus admissa inueniuntur, in melius reuocari oportet. Porrò illicitè uxor à uiro suo separata est, & illo uiuente alij copulata: cùm dominus soluis fornicationis causa à uiro suo uxorē separari iubeat. Si cui ergo, si aliqua cuius uir putaretur defunctus, alicui copularetur, & qualibet occasione interueniente, ab eius consortio discederet: quāuis iudicio ecclesiæ co-

a Omnibus modis. Rationabiliter. etiam Imperiali rescripto'. C. de trālac. c. causas. imo à limine iudiciorum expellētur, qui volunt retractare sententias à quibus nō est appellatum, vt C. sententias. rescin. nō pos. l. vlt. C. vt lite pē. l. fi. nisi propter publicam vtilitatem, vt ff. de dec. ab or. fa. quod semel. vel nisi restituendo. ff. de mino. l. in causæ. §. vlti.

b Loci nostri. Omittimus. fi. xxiij. q. iiij. c. est iniusta. in fine.

c Errorem. Nota quod partibus & aduocatis licet corrigere errorē suum quandocūque ante sententiam: vt extra de censi. capit. olim. circa medium. C. de iu. et fac. ign. herror. testibus incontinēti licet corrigere: vt extra de testi. cogen. ca. præterea. 3 Item dominus potest inconti nenti errorem pro curatoris corrigere: vt extra de offic. iud. deleg. cap. cum olim, in fi. nisi errauerit in petendis iudicibus suspēcis: vt extra de cau. po. & prop. c. cum olim. de hoc. xxx. q. j. c. super. & c. apud misericordem. Item iudex potest errorem suum corrigere in interlocutoria sententia: vt ff. de re iud. l. quod iussit. sed difficiliter sententiam nullus potest corrigere: siue sit ordinarius [4], siue delegatus: siue in ciuilibus, siue in criminalibus causis: vt

3 Adde an & qñ licet iudici recipere re stem volē corri gere dictū suum, not. Bar. in l. & postulare rit. §. ff. de adul. et in j. reper. ff. de quæstionib. 4 De hoc etiam no, extra de reg. iur. cū Bertholdus. in gl. sed qualiter.

extra de offic.dele.c.in literis.C.quomodo & quando iud.l. si vt proponis.ff. de pœ.l.diui fratres, nisi sit lata contra ordinem iuris, tunc potest retractari ab ordinario tantū: vt C.de acc.l.iij.& iiij.& etiam à delegato: vt extra de accu.c. qualiter & quando. Sed licet corrigere non possit sententiam, tamen potest eam moderari: vt ff.de offi.præsi. l.illicitas.§.vlt. Similiter si deceptus tulit sentētiam, potest denegare executionem iudicati: vt ff.de iu.l. si prætor.in fi. Item verba sentētiæ potest mutare, dum tamē sensus idem remaneat: vt ff.de re iudi.l.actorum. Item supplere potest eadem die de fructibus [1]. ff.de re iudica.Paulus. Item interpretari pōt sententiam suam, si est præses vel procurator Cæsaris: vt ff. de app.l. ab executore.

Sententia potest moderari.

[1] Ad idē de expensis.Arch.

...gatur redire ad eum quem reliquerat: tamen si post triennium [a], uirū qui mortuus putabatur, redire contigerit, priora cōiugia redintegrabuntur: sic cùm deprehendūtur nō fuisse consanguinei, qui causa cōsanguinitatis abinuicem separati sunt, prioris consortij fœdera sunt reparanda [b].

2 *Quòd autem quæ illicitè admittuntur, uel admissa inueniuntur, corrigenda sunt, uel quòd sententia etiam Romanæ sedis in melius commutari ualet: authoritate Hilarij Papæ & Nicolai monstratur.*

Ait nanque Hilarius episcopus urbis Romæ synodo præsidens.

Corrigendum est, quod illicitè admittitur, aut à prædecessoribus admissum inuenitur.

CAN. III.

Quod quis [c] commisit illicitè [d], aut à prædecessoribus suis inuenerit admissum: si proprium periculum vult vitare, damnabit. Nos enim in nullo volumus seueritatē vltionis exercere, sed qui in causis Dei vel contumacia vel in aliquo excessu deliquerit, aut ipse quæ perperam facit, abolere noluerit: in se quicquid in alio non resecauerit, inueniet: quod vt deinceps possit tenacius custodiri, si placet omnes sententias subscriptionésq; proprias commodate, vt synodali iudicio aditus claudatur illicitus [e].

Item Gregorius.

Secundùm suæ consuetudinis tenorem, Apostolica valet mutari sententia.

CAN. IIII.

Apostolicæ sedis sententia tanta semper cōcilij moderatione concipitur: tanta patientia & maturitate decoquitur [f]: tantáque deliberationis grauitate profertur, vt nec immutari necessariū ducat, nisi fortè sic plata sit, vt retractari possit [g] vel īmutari, si secundùm tenorē præmissæ conditionis [h] existat.

Item Innocētius Papa.

A prædecessoribus damnatos, aliorum supplicationibus in pristinum statum Apostolica reformat ecclesia.

CAN. V.

Veniam nunc ad maximum Fotinum [i] quasi ad quoddā thema: & (quod mihi anxiū est ac difficillimum) maiorum meorū reuoluā sententias. Fuerat quoq; de illo quoquo pacto, (vt ipsi etiam cōmeministis) aliquid vtique grauius constitutum: verùm quoniam id quod per rumorem [k] falsum (vt asseritis) subreptum huic

a Triennium. Maxime.arg. xxxiij.q.v.c. quod Deo.

b Reparāda. Nō. rem iudicatam nō præiudicare veritati in causa spirituali. Sed videtur contra extra de test.c. sicut. qa ibi dicit, quod non videtur sup esse aliquod remedium, nisi quod testi imponat pœnitentia de periurio. sed ibi supple scilicet, de facili. Vel ibi respicit factum, non ius. Simile no. extra de arbi.cap. peruenit [2]. Quod autem. Hæc est scda pars quæstionis, in qua probat quod sententia retractatur, & hoc probat per quinq; cap. Ioan.de Fant.

Res iudicata veritati non præiudicat.

[2] Vel dic vt not. s. ca.in summa.

c Quod quis. Hoc cap. loquitur de illicita alienatione rerum ecclesiæ: vt extra. de rerum permuta.c.ij. Secus enim si deliquit sententiando [3] diffinitiue. C.senten.rescin.non pos.l.j.ff.de re iudi.l.iudex. Argu.contra factum proprium aliquem posse venire.arg.xij.q.j.cap.certe ego sum. & extra de elect.capi.nosti.

[3] Etiā in causa spirituali, secundū Hu.

d Illicite. Sic lv.di.c.pœnitentes. Arg.contra.extra de cle.coniu.diuersis.& extra de filijs presby.ca. veniens. & arg.ff.de reb.eo. qui sub tutela.vel cura.l. quamuis.& extra de concess. præb.cap.cum super.

e Illicitus. Not.argu.ad quæst.dominicalē, iuraui q nunquam accederem ad fornicariam meam, post volo cum ea contrahere, nūquid possum? Arg.hic q sic,& xxxj.q.j.c.relatum.& c.illud. Et arg.contra. extra de cau.pos. c.iij.& ff.de exce. rei iudi.l.& an eadem.§.actiones.

Fornicariam abiurās, an cū illa cōtrahere possit.

f Apostolicæ. Decoquitur. Hic patet rō, quare in rescriptis Apostolicis nihil debet vitij reperiri, nec aliquid reprehensibile: vt extra de rescrip.c. cum adeo. vnde vitiosa dicētur rescripta, si sit in eis falsum latinū: vt extra de rescrip.c. ad audientiā. sed in testamentis & priuilegijs secus est. C.de test.l. errore.& ff.de manu.test.l.qui habebat. Non enim est verisimile, q cum illæ literæ tot manibus decoquātur, quod ibi sit aliqd reprehensibile.

Rescripta apostolica nihil reprehēsibile continent.

g Retractari possit. Videtur ergo quod sentētia principis possit retractari si esset iniuste lata. Et sic est contra. C. de appel.l. ne causas.vbi dicitur, quod si sententia principis sine causæ cognitiōe fuerit lata, non potest retractari ab alio. nā etiā error principis facit ius inter partes: vt ff.de sup pel.leg.l.iij.in fin. sed hic loquitur de eā retractatiōe quę fit per in integrum restitutionem, extra de in integrum restitu.capitu.tum ex literis.

Sententia principis, an possit retractari.

h Conditionis. Si concessum erat ad tempus s.ead. quæstione ij.ca. quod scripsi. Vel illius, si preces veritate nitantur. sententia autem non est sub conditione ferenda.ij. q.vj.ca.biduum. vnde hoc non intelligitur de ea, tenet tamen si feratur.extra de senten.excom.c.à nobis,&c.

Sententia nō est sub cōditione ferenda.

i Veniam nunc. Maximum Fotinum. Forte binomius erat iste Fotinus. vel aliter, veniam ad Fotinum nunc, quasi ad maximum quoddam thema: quia plures quæstiones ex eo surgunt.

k Per rumorem. Ar. ad quæstionem illam, Quid si aliquis

sedi, & elicitum per insidias demonstratur: quia res ad salutem rediījt, veniam tantùm vobis hinc admittentibus post condemnationem more Apostolico subrogamus †: tantisque vestris assertionibus, vobisq; tam bonis, tam charis non dare consensum, omnibus duris rebus, durius arbitramur: pro vestra ergo approbatione fratres charissimi, & sentētia ac postulatione episcopum Fotinū habetote. licitum est enim, ita constituere vt deprecamini [a]: & nostram in melius conuersam sententiam labore vel testimonio vestro, compotem [b] vobis suscipite. Eustachium verò à me sępissime comprobatum nolite [c] expectare vt diaconij gradu expolietur. solicitos enim vos pro salute libenter audio [d], contrà etiam si faciendum [e] est, libenter non admitto. Cui manum porrigitis, vobiscum porrigo: cui porrigo, mecum porrigite.

Item Nicolaus papa.

Sententiam Romanæ sedis in melius commutare licet.

CAN. VI.

Sententiam Romanæ sedis nō negamus posse in melius commutari, cùm aut subreptum aliquid fuerit, aut ipsa, pro consideratione ætatū vel temporum [f] seu grauiū necessitatum dispēsatione quædam ordinatè decreuerit: quoniā & egregium Paulum Apostolū dispensatoriè legimus [g] quædā fecisse, quæ postea reprobasse legit: quod tamen obseruandum est, quando illa Romana videlicet ecclesia disertissima cōsideratione, hoc fieri delegerit: non quādo [h] ipsa quæ bene sunt diffinita retractare voluerit.

Innocentius episcopis per Macedoniam constitutis.

Cuiusque iudicium Apostolicæ sedis authoritas retractare valet.

CAN. VII.

Graue [i] non oportet videri prudētissimis mētibus vestris, cuiusquam retractari iudicium: quia veritas [k] sępius [l] exagitata, magis splendescit in lucem [m]: & pernicies [n] reuocata in iudiciū, grauius [o] et sine pœnitētia [p] condemnatur. nam fructus diuinus est, iustitiā sæpius recenseri.

Item ex libro pontificali.

A prædecessoribus depositi, à successoribus restituantur.

propter falsum rumorem est electus, qui credebatur peritus? quod postea cassatur eius electio [1], sicut & cassatur institutio: vt ff.de hære.insti.l.si pater. sed legata non cassantur ratione falsi rumoris, vt ff.de hæred.insti.l.vlti. Itē hoc scias, quod ea quæ per subreptionem obtinētur, etiam absente aduersario, retractātur: vt extra de sentē.& re iudi.c. cum olim. nec aliquid valet quod p literas subreptitias actum est: vt extra de offi.vica.c.tua. imo & libertas nō retractatur, licet propter iniustam causam data sit: vt institu.quib.ex cau. ma.§.eadem.versi. semel. tamen nulla est, si p subreptionem data fuerit: vt ff.de fideicō. lib.l. cum vero.§.subuētum. & iudex qui alias nō potest reuocare sententiam diffinitiuā licet iniustam, in hoc casu ipsemet eam reuocat. ff.de iudic.l.si prætor.

Electio imperiti, qui credebatur peritus, an debeat cassari.

[1] Arg.cōtra. x.q.j. placuit.vbi de hoc.

Obtēta p surreptionem absente aduersario, retractantur.

† Text. est in simili in l.inspiciendū. ff.de pœn. & in l.Arrianus. ff. de actio.& oblig.

a Vt deprecamini. Arg. quod non sit simonia preces p digna persona porrigere: & p digno deposito restituendo licite possunt preces offerri.arg.j.q.j.c.filiū. & dist.50.clerico. & distinc.liiij.c.si seruus.

Preces p digno, simoniā nō inducunt.

b Compotem. id est, officij potestatem habentem.

c Nolite. Argu. quod Papa approbat, &c. vt s.xxiiij.q.j.c.hæc est fides. s.xvij.q.iiij.§. qui autē.& xciiij. dist.c.si inimicus.

d Audio. Argu. opti. ad iuuandos reos criminis [2] s. dist.xlv.licet simi lia.C.de aduo.diuer.iud.l.restituendæ.& ff.de albo scrib.l.vlti.

[2] Arg.cōtra.s.24. q.4. cū in iusta. vbi de hoc.

e Si faciendum. Arg. quod potius de misericordia [3] quam de rigore iuris delinquentes debemus corrigere: quod proniores debent esse prælati in absoluendo, quàm in condemnando: vt s.dist.xlv.c.licet plerunque.s.distinct.50.cap. ponderet.& s.xxiij. quæstio.iiij.cap.duo.& s.xxvj.quæstio.vij.ca.alligant. ff.de actio.& oblig.l. Arrianus.extra de proba.cap. ex literis.extra de sortile.ex tuarum.contra distinct. lxxxvj.cap.non satis.s.distin.ix.c.sana.& s.j.quæstio.vij.c.dispensationes.Ioan.

Misericordia, est rigori præferenda.

[3] i.secundū misericordiā: rigore. i.secundū iustitis rigorē.

f Sententiam. Vel temporum.lv.dist.ca.priscis.& s.j.q.vij.c.necessaria.& c.quod pro remedio.

g Legimus. Vt circuncisionem Timothei, quam fecerat fieri Paulus propter scandalum Iudæorum: qui natus erat ex Iudæa & gentili. postea mutauit hæc cū dixit: Dico quod si circuncidimini, Christus nihil vobis proderit. arg. de pœnit.dist.ij.c. circūcisio. & xxviij.q.j.c.sic enim.

Timotheus fuit circūcisus.

h Non quando. Ex hoc dicūt quidam papam rescindere nō posse q semel bene diffinitū est, quin peccet. nā illud dicitur posse quod de iure, &c. xxij.q.ij.c. faciat.

Papa bene diffinitum rescindere nō potest.

i Graue. *Casus. Episcopi Macedoniæ dolebant si aliquādo Papa retractabat sentētias eorū, vel causarū cognitiones, et ad hoc respondet Papa.*

k Quia veritas. Optima allegatio est contra iudices qui nolunt audire aduocatos.s.xxx. q.vlti.ca.iudicantem [4]. Non enim potest ad veritatē perueniri nisi respiciatur ad causam, &c. xxiij. q. viij. c.occidit.

Aduocati sunt audiendi.

[4] Adde gl.in l.antiquitas.in fi.C.de vsu fruct.

l Sæpius. Quandoque tamen sufficit summatim cognoscere.C.vbi in rem act.l.ij. & ff. ad exhiben.l.iij.§. sciendum.

m In lucem. Arg. quod iudex potest sæpius interrogare testes, cū dubie aliquid dixerint: vt xxx.q.vlti.ca. iudicantem. extra de emp.& vend.c. cum causa.& ff.de interrog.act.l.vbicunque. Nec enim aliter ad veritatem peruenitur, nisi circunstantiæ omnes diligenter quærantur: vt xxiij.quæstio.vlti.capitu.occidit.

Testes sæpius possunt interrogari.

n Pernicies. id est, perniciosum factum.

ADDITIO. Dic clarius, pernicies, id est, perniciosa sententia. quasi dicat, si bene iudicatum est, bonitas magis apparebit: si male, malitia in sententia commissa punietur. Arg.

o Grauius. id est, cum grauitate.

p Pœnitentia. id est, postea non pœnitebit: quia cū deliberatione faciet. xxiiij. distin.c.j.

DE ea. Hic depingitur decima quæstio, quę habet duo membra, scilicet vtrũ ex secundis nuptijs sobolesſuſcepta, poſſit cõſanguineis viri prioris mrimonio copulari: & vtrũ affinitas deleatur in ſupſtite & in vtraq; reſpõdetur negatiue ſ.c. c.j. ſed illud corrigitur extra de cõſang. & affini. cap. non debet.

a Fraternitatis. Si mulier. prima q̃ſtio.

b Pertineat, ad hoc, pbandũ, inducit omnia illa quæ ſequũtur in litera, vbi dicit, antequã Deus, &c.

c Si eo defuncto. ſecũnda quæſtio.

d Vel ſi ſub altero. tertia quæſtio.

e Vel ſi ſuſceptę. quarta quæſtio.

f Tranſibunt. nõ quo ad eſſentiam: ſed quo ad formã, ſcilicet de qualitate in qualitatẽ: iuxta id quod dicit Apoſtol⁹: Prętcrit figura huius mũdi.

g Et viſibilis. ga de Maria carnem aſſumpſerat. de cõſe. diſt. ij. c. re vera.

h Confirmãs. Ad literam hanc, continuatur litera ſupradicta. eſt enim verbum dñi, &c.

i Quomodo poteſt. Hæc eſt tñſio primæ quæſtionis.

k Porro. Hęc eſt reſponſio ſecundę quæſtionis.

l In ſuperſtite. id eſt, inter ſuperſtitem & conſanguineos defuncti.

m Non deletur. ſ. iij. q. vij. ſ. tria. contra. Sed verba canonum legi præ ſcribũt, id eſt, præjudicant. Vel poti⁹ non deletur re vera ſecundũ leges vt non ſit, ſed detur quantum ad illud beneficiũ. de

1 Cõcor. tex. in l. iij. ſ. j. & ibi gl. & quæ no. p doc. ff. de poſt. & p gl. in ſ. affinitatis. inſtitu. de nup.

PALEA.

GRegorius quartus Theodoſium quẽ Eugenius anteceſſor eius preſbyterij honore priuauerat: eccleſiæ Seguinæ conſecrauit epiſcopum. Leontius dum eſſet preſbyter, depoſitus fuit: & poſtea in Antiochia patriarcha fuit. Miſenum epiſcopum à Felice Papa damnatum, Gelaſius ſucceſſor eius & communioni reddidit, & eccleſiæ reſtituit ſuæ.

CAN. VIII.

SIcut ergo ſentẽtia Romanæ ſedis in melius commutari ualet: ſic cuiuſlibet eccleſiæ ſentẽtia cùm per ſubreptionem data cognoſcitur, rationabiliter reuocari poteſt.

QVAESTIO X.

DE ea autẽ quæ ad ſecũdas nuptias tranſit: utrum in eadẽ affinitate cõſanguineorum prioris uiri remaneat: an ſoboles ex ſecundis nuptijs ſuſcepta, conſanguineis prioris uiri copulari poſſit, meritò quæritur.

De his ita ſcribit Gregorius Papa Venereo Caralitano Epiſcopo.

Affinitas in ſuperſtite non deletur.

CAN. I.

FRaternitatis veſtræ ſtudioſæ ſagacitati frater amãde quas debeo refero grates, quoniam quæſiſti quæ debuiſti: iucundũ me reddidiſti. Vnde placidè ad inquiſita reſpondeo. Sedem Apoſtolicam conſulere decreuiſti, ſi mulier [a] copula nuptiali extraneo viro conſuncta, cognationi eius pertineat [b], ſi eo defuncto [c] cognatio remaneat, vel ſi ſub altero [d] viro cognationis vocabula diſſoluantur, vel ſi ſuſceptæ [e] ſoboles poſſint legitimè ad prioris viri cognationis tranſire copulam? Eſt enim verbũ domini validum, forte, & durabile: & immutabile, & perſeuerabile: non momentaneum, non tranſitorium. Ait enim per ſe ipſa veritas, quæ Deus eſt, & verbum Dei eſt: Cælum & terra tranſibunt [f]: verba autem mea non tranſibunt. Antequam Deus in carne appareret: inter homines eo inſpirante dixit Adam: Quamobrem relinquet homo patrem ſuum & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna. Deinde cùm veritas oriretur de terra in terram: & viſibilis [g] in humanitate appareret: interrogatus eſt, ſi licitum eſſet homini vxorem relinquere: quod prohibens vetuit, niſi fortè fornicatio excluderet maritalem copulam. vnde protulit ſtatim in medium eandem ſententiam, quam ante ſecula manens cum patre verbum inſpirauerat Adæ: ipſe cõfirmans [h] quod ipſe primus protulit homo: Quãobrem relinquet homo patrem ſuum & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erũt duo in carne vna. Si vna caro fuerit: quomodo poteſt [i] aliquis eorũ propinquus vni pertinere, niſi pertineat alteri? Hoc minimè poſſe fieri credendũ eſt. Porrò [k] vno defuncto, in ſuperſtite [l] affinitas nõ deletur [m]: nec alia copula [n] cõiugalis affinitatem copulæ prioris ſoluere valet. Sed neque alterius coniunctionis ſoboles placet ad affinitatis prioris viri conſortium tranſire. pro eo. quòd verbũ domini validum eſt & forte. Et inquiens dixit propheta [o]: Verbum domini ſtabit in æternum. & alius propheta: Quoniam ipſe [p] dixit, & facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt: ſtatuit ea in æternum & in ſeculum ſeculi, præceptum poſuit, & non præteribit. Nam poſt verbum & præceptum effecit Deus duos carnem vnam [q], id eſt, maſculum & fœminam: qui innumeram multitudinem vtriuſq;

conſe. diſt. iiij. c. j.

n Nec alia copula. Reſponſio tertiæ quæſtionis.

o Prophęta. Laudate dominum de cælis, &c.

p Quoniam ipſe. id eſt, ſicut leue fuit ei dicere, ita & facere.

q Carnẽ vnam. Videtur non eſſe mirum, ſi dominus fecit virum & mulie

Genes. 1. d

Mat. 14. c

Genes. 1. d

Mat. 5. d

Pſal. 148.

Eſa. 40. b

Multitudinem fidelium facit Deus vnũ ſecum. Ioan. 17. a

mulierem earnem vnam, cum multitudinem fidelũ fecerit vnum ſecum, ſcilicet per charitatem, vel humanæ naturæ aſſumptionem. de conſec. di. iij. c. in Chriſto.

a Copulæ. Id eſt, ſecundæ. nam cum ſobole ex pria poſſet contrahere. vnde quandoq; pater & filius habent matrem & filiam.

b Permanere. Durum verbum contra Innocentiũ extra ea. non debet.

c Duo. Scilicet vir & vxor.

d Vnum. In carnem vnam.

e Et de duobus. ſ. viro & vxore.

f Concreatio. Id eſt, vna proles.

§ Si cuius. Hæc duo cap. non tenent.

† Manifeſtum. Gallicum malum ſeu Sanctus Paniſcus ſuum eſt

h Illiã cuiuſdam. Poſt xiij. impedimenta matrimonij, tractat hic magiſter de raptu: quia videbatur matrimonium impedire. & vtrum inter raptam & raptorem poſſit eſſe matrimonium.

i Quod autem. De hoc nullum eſt dubium, quin raptum commiſerit iſte. diſtinguas tamẽ cum magiſtro: quia quandoq; raptus cõmittitur in re ipſa: qſique in vſurei, vt ſ. e. ſ. vl.

k Raptus. Supra xxvij. q. ij. raptus.

l Accorrumpendo eſt dictus. & ita ſimplex dicitur à compoſito: ſicut alias exponit lex ſimplex per compoſitum: vt ff. ad l. g. Aquil. l. ſi ſeruus. ſ. inquit lex. nam ibi veteres omnes intellexerũt rupiſſe, id eſt, corrupiſſe. Ioan.

2 Sub. & qui raptũ cõmittere dicant, & qua pœna puniantur raptores. Archi.

2 Dicas i aſſignatione quæ fit hic p Iſid. cauſam reſpexit, nã ideo rapit qs vt corrũpat. vnde illud à, non notat originem, ſed cauſã. Archi.

Soboles ex ſecundis nuptijs geniti, conſanguineis prioris viri, copulari non debet.

m Qui raptu. Id eſt, quia eſt illicitus coitus, à corrumpendo.

CAN. II.

SI cuius [a] patruus vel auunculus vxoratus obierit, & illa virum alium poſtea duxerit, & filios filiásve ex illo genuerit: cum his omnibus modis commiſceri prohibemus, quia vir et mulier vna caro ſunt.

Item ex Romana ſynodo.

De eodem. CAN. III.

SI qua mulier ad ſecũdas nuptias tranſierit & ex eis ſobolem genuerit, nullo modo poteſt ad conſortium cognationis viri prioris pertingere.

Item Iginius Papa.

De eodem. CAN. IIII.

SI qua mulier tranſierit ad ſecũdas nuptias, & ex eis, plẽ habuerit: ipſa proles non põt ſe copulare cognationi prioris viri, vſq; ad quartam generationem.

Vnde Innocentius Papa.

De eodem. CAN. V.

SI qua mulier ad ſecundas tranſierit nuptias, & filios aut filias ad ſecundum maritum genuerit: debere eas nepotibus prioris mariti coniungi ſancta Romana ſynodus prorſus inhibuit.

CAVSA XXXVI.

EIliam cuiuſdam [h] ignorante patre quidã muneribus illexit, & ad conuiuium inuitauit. finito cõuiuio, iuuenis uirginem oppreſſit: quo comperto à parentibus iuuenis traditur puella, ac more nubentium à iuuene dotatur, & publicè in uxorem ducitur.

1 Quæritur primò: an ille raptum commiſerit? †

2 Secundò: an rapta raptori nubere poſſit, patre aſſenſum præſtante.

QVAESTIO I.

QVod autem [i] ille raptum admiſerit: multorum authoritate probatur.

Ait enim Iſidorus in ſecundo libro Etymologiarum, capi. xxxiij.

Quid ſit raptus. CAN. I.

RAptus [k] quoque illicitus coitus à corrumpẽdo eſt dictus [l]. vnde qui raptu [m] potitur, ſtupro fruitur.

Vnde Gelaſius Papa.

Vbi raptus admittitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] LEx illa. Supra xxvij. quæ. ij. c. lex. C. de rapto. virg. l. raptores. contra. Solu. Iustinianus ibi correxit legem, de qua hic mentione facit Gelasius, qui præcesserit Iustinianū: sed tñ illud Iustiniani corrigitur j. eo. q. ij. c. si quis virginem. & extra de rap. c. cum causa. & capi. sequenti. Sed quare nō committo raptū in spōsam suam quis non committit.

CAN. II.

Ex illa[a] præteritorum principū, ibi raptum dixit commissum esse, ubi puella de cuius ante nuptijs nihil actum fuerat, uidebatur abducta.

Cùm ergo hæc illicito coitu sit corrupta: cumque ita sit abducta, id est, à domo patris ducta, q̄ de eius nuptijs nihil antè actū fuerit: raptam appellandā negari non pōt. sed non omnis illicitus coitus, nec cuiuslibet illicita defloratio raptus appellatur. Aliud enim est fornicatio; aliud stuprum: aliud adulterium: [b] aliud incestus: aliud raptus. Fornicatio autē licet uideatur esse genus cuiuslibet [c] illiciti coitus, qui sit extra uxorem legitimam: tamen specialiter intelligitur in usu uiduarum, uel meretricum, uel concubinarū. Stuprum autem propriè [d] uirginum est illicita defloratio: quādo uidelicet non præcedenti coniugali pactione, utriusque uolūtate uirgo corrumpitur, patre iniuriā animum statim post cognitionem non reuocāte [e]. Adulterium uerò est alieni tori uiolatio. Vnde adulterium dicitur, quasi ad alterius torum accessio. Incestus est consanguineorum uel affiniū abusus [f]. unde incestuosi dicūtur, qui cōsanguineis uel affinibus suis abutūtur. Raptus admittitur cū puella uiolenter à domo patris sui abducitur, ut corrupta in uxorem habeatur, siue puellæ solūmō, siue parētibus tantùm, siue utriq; uis illata constiterit. hic [g] mortem mulctatur [h]. Sed si ad ecclesiā cū rapta cōfugerit [i], priuilegio ecclesiæ mortis impunitatem promeretur.

Raptum in spōsam suam quis non committit.

Stuprum in quibus personis committit.

Vnde in Aurelianensi concilio legitur.

Si raptor cum rapta ad ecclesiam cōfugerit, quid fieri debeat.

CAN. III.

DE raptoribꝰ autem id constituendū esse censemus, vt si ad ecclesiam raptor cū rapta cōfugerit, et fœminā ipsam violentiā pertulisse cōstiterit, statim liberet de potestate raptoris, & parētibus reddatur, et raptor mortis vel pœnarū [k] impunitate concessa, † aut ad seruiēdū [l] subiect⁹ [m] sit, aut redimēdi [n] se libertatem habeat facultatē. Si verò quæ rapitur, patrem [o] habere constiterit, & puella raptori consenserit [p], potestati patris excusata [q] reddatur, & raptor patri superioris cōditiōis, satisfactione teneatur obnoxius.

[a] Abusus. Vel vbi est iustitia publicæ honestatis, ibi est raptus. xxxv. q. iij. c. nec eam [1].

[g] Hic. Scilicet raptor talis vel raptus.

[h] Mulctatur. Antiquo iure, non antiquissimo [2].

[i] Confugerit. C. de his qui ad eccl. cōfu. l. vl. §. vlti.

[k] DE raptoribus. Vel pœnarum. Corporalium: à talibus[3] hic authoritate canonum: non autem à pœna pecuniaria quam sustinet. j. e. q. ij. c. denique. sed et publica pœnitentia mulctatur. xxvij. q. ij. ca. raptor.

[l] Ad seruiendum. Si inops est, secus est in debitore, qui nō cogitur seruire creditori[4]: vt C. de act. & obl. l. ob æs. Sed vsq; ad q̄ tempus seruiet ei: Dic in arbitrio boni viri, ex quo lege nō eximitur. arg. ff. de iure delib. l. j. §. ait prætor. extra de offi. dele. c. de causis. Vel seruiet ei per quinque annos, ad instar illius qui redemptus est ab hostibus. C. de cap. & postli. reuer. l. diuersarum. & licet iste seruus non sit, parum tamen differt (vt dicit lex) à seruo, cum ei abire non liceat cū vult, ff. de liber. ho. exhi. l. ij.

[m] Subiectus. in pretiū pudicitiæ eius. 3. ea. quæ. ij. c. tria.

[n] Redimendi. Et hæc erit optio raptoris. arg. xxvij. q. ij. ca. multorū. ff. de contrahen. emptio. l. si in emptione. §. pen. ff. de iure dot. l. plerunque.

[o] Patrem. Videtur quod in primo casu, patrem nō habeat, licet magister aliter iterpretetur, scilicet in §. sequē.

[p] Consenserit. In fornicatione: alias non redditur.

[q] Excusata. à pœna legis, vt non puniatur à iudice etiam si sit nubilis, nam innubilem ætas excusat, [5] pater tamen bene potest eā exhæredare si vult. C. de inoffi. test. l. si filiam. nisi maior esset xxv. annis. tunc enim si pater distulit eam copulare, si alicui adhæserit: remanebit cum illo etiam inuito patre: nec exhæredabitur: vt in authenti. vt cum de appel. cogn. §. causas. versi. si præter.

[1] Cōcor. tex. i simili in lege, plenum. §. ij. cum ibi not. p glo. & doct. ff. de vsu & habi.

2 Dic clarius, quòd hic text. obtinet secundū leges. C. eo. tit. l. vna. sed secundum canones punitur: vt habetur j. q. ij. cap. j. ij. & iij. & c. nullus. Ar

[illegible] proprietate [illegible] ecclesiæ [illegible] Archid. Debitor, non cogitatur seruire creditori. 4 Ad hoc extra de pig. c. ij.

† Imo nullo mō gaudere debet immunitate ecclesiastica, vt in authen. de mandat. princip. & hodie ita seruatur i tota Gallia præsertim anno 1539. C. M.

5 Arg. ad hoc ff. de rei vē. q̄ infans. Pater tenetur dotare filiā, quę eo inuito nupsit.

ter. col. viij. sed si filia inuito patre adhæserit alicui matrimonialiter, dummodo dignum eligat, pater tenetur eam dotare: vt ff. de ritu nup. l. qui liberos.

[a] Hic autem. De quo agitur in themate.

[b] Remitente. Nā spontanea fuit in abductione, inuita in corruptione.

[c] Nō debet. Alle gando dicit. vnde statim subdit solutionem.

[d] Aliquando. Idem dicit lex in furto, q̄ quandoq; committitur in re, quandoque in vsu rei: vt ff. de fur. l. j. §. furtum. & instit. de ob. quæ ex delinaſ. §. furtum.

Furtum in duobus committitur.

[e] Prohibente. Aut nesciente. sic ff. de fur. l. qui vas. §. vetare.

NVnc quę ritur. Hęc q. dividitur in duas partes: in quarū prima probatur, quod raptor non potest contrahere cum rapta. Secunda ibi, His authoritatibus. Ioā. de Fant.

Raptor raptā bene ducit.

[f] Nunc quæritur. Hæc q. ij. dubia nō est, quia raptor bene ducere potest raptam in vxorem [1] per ætia pœnitētia. extra de adul. ca. j. & ij. et extra de rapto. c. cum causa. & j. ea. c. denique. & expressum est extra de rapt. c. ac cedēs. nisi sit sponsa altertius de præsenti. Tunc enim illi reddenda est. xxvij. quæstio. ij. cap. desponsatam. sed si sponsa de futuro, non cogitur eam recipere: vt xxvij. quæ. ij. c. raptor. & cap. seq. secundum leges ramen non potest cū ea contrahere. C. de rapt. vir. l. vna. §. sinautem. Capitula ergo quæ dicūt, quod rapta reddenda sit patri, vel quę dicunt, q̄ non possit contrahere cum raptore, intelligenda sunt quando rapta non consentit in matrimonium nisi raptoris, sed potius

Ex hac authoritate liquet, quòd aliquando uis infertur parentibus, & nō puellæ: cum dicitur, si puella raptori consenserit. Aliquando utriq; uiolentiam perferunt, cum præmittitur: si raptor cum rapta confugerit, & fœminam ipsam uiolentiam pertulisse constiterit.

Puellæ autem non parentibus uis infertur, cùm uoluntate patris, puella uiolenter abducitur, ut eius patiatur concubitum, cuius copulæ nunquam consensum adhibuit. Hic autem [d] neque parentibus neque puellæ uim intulisse uidetur, cum neque illis prohibentibus, neque illa renitente [b] uiolenter sit abducta. Aliud est enim promissionibus aliquam seducere, aliud sibi uim inferre. unde quia neutri uis illata probatur, raptor hoc iure dici non debet [c]. Sed rapina dupliciter fieri dicitur. aliquādo [d] enim res ipsa rapitur, aliquādo ipsius rei usus tantummodo uiolenter eripitur. Res ipsa tunc rapitur, cùm uiolenter domino eripitur, ut in perpetuum teneatur. Aliquādo uerò non res ipsa affectatur, sed usus eius domino prohibente [e] uiolenter usurpatur. Hic ergo raptum admisit: quia florem uirginitatis puellæ renitenti uiolenter eripuit.

in stuprum. Vel intelligitur quando aliquis sponsam alterius rapuit de presenti. ad hoc extra de sponsa duorum. capi. tuas dudum.

[g] EOs qui. Hoc c. & sequēs loquitur de illis, quæ cum sint nubiles raptoribus non consentiunt. Vel de innubilibꝰ, quæ semper parētibus sunt reddēdæ à raptoribus separatæ: vt §. e. q. j. c. vlt. Et hoc exaudi cū consentiūt in illicitum coitum, & nō in matrimonium.

[h] Simul. Tamen illud non proponunt facere.

[i] Anathematizentur. & hoc cum nolunt agere pœnitentiam publicam. 3. xxvij. q. ij. c. raptor. & capitu. statutum.

QVÆSTIO II.

[1] [gs] NVnc quæritur [c] an purgato uitio rapinæ, raptor in uxorem positra ptam accipere quorum coniunctio authoritate canonum sanctorū penitus prohibetur?

Legitur nanque in concilio Calcedonensi xxvij. c. *Raptores puellarum, & consentientes excommunicentur.*

CAN. I.

EOs qui [g] rapiūt puellas siue mulieres, sub nomine simul [h] cohabitādi, cooperantes, aut consentientes raptoribus, decreuit sancta synodus, vt si quidem clerici sunt, decidant à proprio gradu, si verò laici, anathematizentur [i].

Itē Symmachus Papa.

Ob immanitatem sceleris, abijciantur raptores uiduarum & uirginum. CAN. II.

RAptores igitur viduarum vel virginum, ob immanitatem tanti facinoris detestamur, illos vehementius persequendo, qui sacras virgines vel volētes vel initas [k] in matrimonio sui sociare tentauerint: quos pro tam nefandissimi criminis atrocitate, à cōmunione suspendi præcipimus.

Itē Codicis libro primo, tit. de episc. & cleri. Iustinianus Imperator.

De eodem. CAN. III.

SI quis non dicam rapere, sed attentare [l] tantummodo † matri-

[2] Scilicet illud de puellis. & capit. si quis virginem. & c. nullus.

[3] Scilicet monialis.

Moniales velle non habent.

[d] Sub. vnde pro vel le non habetur.

Conatus solus, quādoq; punitur.

† Cōcor. tex. in l. is qui cū tolo. & ibi gl. & doc. C. ad leg. Cor. de sica. & in l. si quis nō dicam. in gl. j. & ij. C. de episc. & cle.

Universidad de Deusto
Biblioteca

noribus non, quia non sum fur, etiam si ad aliquē actum processi. ff. de fur. l. vulgaris. §. qui furti. & l. si certe.

a DE puellis.

In Calcedonensi. ē. ea. quæstio. eos qui.

b Quibus. dicit H. & bene q̄ hic non debet esse §. sed argumentatur Cabilonense concilium ex verbis Calcedonensis cōcilij. si eīm hoc nō esset de isto cap. quare poneret Gratian. hic hoc c. cum statim superius illud posuerit, scilicet cap. eos.

c Nullatenus.

Huic est derogatū: vt j. e. c. tria. & extra de rapt. c. accedens. Sed secūdum leges adeo interdicitur qd̄ si mulier cū raptore nubit, amittit dominium rerum raptoris. in authē. de rapt. mu. quæ raptoribus nubunt, circa fi. col. ix. Sed credo & illam pœnam cessare: cum & interdictio cesset per canones nisi cum sponsa alterius de præsenti rapiſ: vt xxvij. q. ij. ca. statutū.

Rapta nubēs raptori, punitur secundum leges.

a SI quis virginem. Desponsauerit. arg. q̄ violētia excusatur ratione iuris q̄ quis hab. t. arg. j. ead. c. denique. xvj. q. vj. ca. placuit. contra. ē. xxvij. q. ij. c. lex illa. ē. distinc. xcij. cap. si quis episcopus. contra. Ioan. de Faut.

b Sol. per id qd̄ no. j. ea. q. j. cap. ij.

c NVllus. Aut regis. quia libera debent esse matrimonia. extra de spōsa. c. requisiuit. & ff. de verbo. obli. l. Titia. Et talis qui pregē vxorē postulat, deportari debet. C. si nu. ex rescript. pe. l. j. Sed no. q̄ duo prēmittit, quod nec ratiat, nec regis, &c. Vide ar. q̄ ista de licta paria sunt ergo pari pœna sunt puniēda. xv. quæstio. iij. fane.

Delicta paria pari pœna sunt puniēda.

monij iungendi causa, sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali pœna feriatur.

Item ex concilio Cabilonensi.

De eodem. CAN. IIII.

DE puellis raptis, nedum desponsatis in Calcedonensi [a] concilio statutum est, eos qui rapiūt puellas sub nomine simul habitandi, cooperantes, & cōniuentes raptoribus, decreuit synodus sancta vt si quidē clerici sunt, decidant à proprio gradu, si verò laici, excommunicentur.

Quibus [b] *uerbis datur intelligi, qualiter huius authores mali damnandi sunt, quando participes concilij & conniuentes, tanto anathemate feriuntur, ut iuxta canonicam authoritatē ad coniugia legitima, raptam sibi iure uendicare nullatenus* [c] *possint.*

Item Gregorius Papa.

Excommunicentur raptores viduæ vel virginis, cum sibi fauentibus CAN. V.

SI quis virginem vel viduam nisi desponsauerit [d], rapuerit, vel suratus fuerit in vxorem: cum sibi fauentibus anathema sit.

Itē ex concilio Parisiē.

Excommunicetur qui vid. iam vel filiam alterius extra voluntatem parentum raputt, aut regis beneficio postulat. CAN. VI.

NVllus aut viduam aut filiam alterius, extra volūtatem parentū aut rapere præsumat, aut regis [e] beneficio æstimet postulādā: quod si fecerit, ab ecclesiæ communione remotus [f], anathematis gladio feriatur.

2 *His authoritatibus euidenter datur intelligi, q̄ raptor* [g] *in uxorem raptā ducere non ualet. sed raptor & rapta nomina sunt uitiorum, & nō personarum. Vitia autem cum per pœnitentiam purgata fuerint nomina eorum* [h] *abolentur.*

Vnde in quadam homilia Gregorius ait.

CAN. VII.

APud [i] omnipotentem quippe dominum, non ille fallax habetur, qui culpam mēdacij per pœnitentiam delet.

Prohibetur ergo præmissis authoritatibus, rapta copulari raptori antequā uitium rapinæ aboleatur: donec ille raptor & illa rapta iure appellantur. Cæterum cùm illa patriæ potestati restituta fuerit, & raptor suæ rapinæ pœnitentiam egerit: cùm uoluntas parentum utriusque in unum conuenerit, non prohibentur adinuicem copulari.

Vnde Hieronymus ait.

Quot sint legitima coniugia: & quòd uoluntate patris rapta raptori nubere potest. CAN. VIII.

TRia legitima coniugia in Scripturis leguntur. Primum legitimum est, Virgo casta in virginitate viro data legitimè, & reliqua quæ sequunt in prædictis [k]. Secundum, Virgo casta in ciuitate deprehensa à viro, & illi per vim copulata: si voluerit pæter eius dotabit eam, iste vir, quantum iudicauerit [l] pater: & dabit pretium pudicitiæ eius.

a Retrahet eam. Quando filia non consentit in matrimonium raptoris, sed in stuprū. ē. ea. c. in summa.

b DEnique. Desponsata. Seus esset si desponsata esset alij: vt xxij. q. ij. cap. statutum.

Drachma est siclus.

c Drachmas. Drachma (vt dicūt) est siclus. quid autem sit siclus, habes j. q. j. c. iudices.

d SI autē. In coniugiū. ē. xxxiiij. q. ij. nō satis. in fi. extra de fur. c. j. contra. Vnde videtur, q̄ raptores in lege morte puniebantur: sed in illis contrarijs de adulterio loquitur, & hic de fornicatore qui non rapit alterius sponsam.

e Ex vtriusq; ē. raptorū & raptarū. alias ex vtriſq;.

f Coniugio. non inter se: quia vt dicunt, cū alia cōtrahere nō potest. præterea si non intelligeret de spōsa alterius, nihil esset qd̄ dicit à Gratiano.

Pœnitētia publica imponit raptori.

h Publicam. Raptori imponit publica pœnitentia, non raptę: quia nō ita cōstat an raptæ cōsenserit, licet Gratian. aliter sentiat in sequenti.

i Nisi. Ecce arg. q̄ licet sit dispēsatum cū aliquo in vno matrimonio, nō ideo in sequēti: vt xxxiij. q. ij. ca. vlt. Idem in dignitate: vt xij. distin. nos consuetudinē.

Sub. & ideo malē dicit Gratia. ē. ea. dū dicit, Fructu, &c. ponatur pœnitentia tantū publica.

k Et rapta. hoc nō dicitur in c. præcedēti q̄ raptæ in ſtra, &c. raptor publicē subiſci debeat pœnitentię, cum rapta nō cōſentit. Io. de Faū.

l PLacuit vt ij. Derogat huic capi. vel intelligit de despōsatis alijs verba de ſenti. q. vj. placuit. & ē. distinc. xcij. ſi quis Tertium, Filia prædicta deprehensa, si non fuerit voluntas patris, retrahet eam [a] à prædicto viro, & tradet eam alij: & dotabit eam: & legitima erit ei. Sed primum his duobus præfertur.

Itē Ambrosius in Apologia Dauid.

Cum voluntate parentum, raptas in coniugium habere permittitur. CAN. IX.

DEnique & puellæ pater illius, quæ vim cōcubitus nulli desponsata [b] pertulit: quinquaginta drachmas [c] argēteas accipiet: ipsa autē in coniugio permanebit.

Item ex concilio Meldensi.

Post pœnitentiam raptori vel raptæ licita cōiugia cōcedantur. CAN. X.

SI autem [d] necdum eas quas rapuerāt, cū voluntate parētum sub desponsationis vel dotalitij nomine in coniugiū [e] duxerunt: quando hęc cōstitutio omnib⁹ fuerit promulgata, ab eorum coniunctione seperantur, & publicæ pœnitētiæ subigantur, & raptę parentibus legaliter restituātur. peracta verò pœnitentia publica, si ętas incontinētiam exegerit: ex vtriusque [f] partib⁹ placito cōiugio [g] socientur. Non in his ergo regulam constituim⁹, sed magis (vt verbis Leonis vtamur) qd̄ sit tolerabilius æstimamus. Sed si vnus ex coniugatis obierit, & is qui pœnitētiam publicam [h] exegerit, superstes extiterit: iterare coniugium nō p̄sumat, nisi [i] episcopus aliquā cōcesserit indulgētiam, vt grauiorem possit amouere offensam.

Hac authoritate Melden. *concilij non permittitur raptori, raptæ post pœnitentiam copulari, sed permittitur utrique post pœnitentiam legitimo coniugio copulari, ut rapta uidelicet nō raptori, sed alij post pœnitentiam nubat. similiter raptor, post pœnitentiā nō eam quam rapuit, sed alia permittitur habere uxorē.*

cùm enim raptor & rapta [k] *pœnitētia subij ci præcipiuntur, si utrisque copulam authoritas illa permitteret, frustra circa finem capituli diceretur, quòd si unus ex coniugatis obierit, & is qui publicam pœnitentiam exegerit, superstes extiterit, iterare coniugium non præsumat. eorum nanque quolibet decedente, qui pœnitētiam exegerit, superstes remanebit. Non ergo hac authoritate raptor probatur in coniugium raptam posse accipere. Potius inuenitur in concilio apud Aquisgranum, quod nec etiam uoluntate parentum adinuicem possunt copulari.*

Sic enim in præfato concilio legitur.

Nec etiam cum voluntate parentis, raptores raptas possunt habere coniuges. CAN. XI.

PLacuit vt ij [l], qui rapiunt fœminas, vel furantur, aut seducunt, eas nullatenus habeant vxores, quāuis [m] eis postmodum conueniant, aut eas dotauerint, vel nuptialiter cum consensu parentum suorum, acceperint.

Hæc *authoritas* † *non præiudicat authoritati* [n] *Hieronymi: maximè cum illa testimonio diuinæ legis nitatur. Legitimè igitur post pœnitentiam peractam raptor poterit sibi copulare quam rapuit, nisi pater puellæ illā raptori detrahere uoluerit. Item C. lib. v. tit. de nup. nec filiū quidem familias inuitum ad ducendam uxorem cogi, legum disciplina permittit. Igitur (sicut desideras) obseruatis iuris præceptis, sociare coniugio tuo, quā uolueris non impediris: ita tamen, ut in contrahendis nuptijs, patris tui consensus accedat.*

Item in eodem. In coniunctione filiarum in sacris positarum, patris expetitur arbitrium.

† Sed hoc

m Quāuis. ē. xvj. distinc. xcij. ſi quis episcopus vacans.

n Authoritati. ē. dist. xx. §. j. & c. j. contra. vbi dicitur q̄ in causis decidendis præferuntur cōcilia authoritatibus sanctorum patrum. huic præiudicat authoritas Hierony. vt ē. eo. tria. sed hoc ideo: quia corroborat authoritate vet. testa. & etiam authoritate Meldēsis cōcilij ē. ea. si autem. Ioan.

DE

Universidad de Deusto Biblioteca

DE CONSECRATIONE DISTINCTIO I.

Haec distinct. diuiditur in xxvij. partes. In quarum prima probat, q non debemus celebrare nisi in locis consecratis ab episcopis, & in sacratis vestibus, & in vasis & aris ab episcopis & sacratis hominibus. Secunda ibi, Omnes basilicae. Tertia ibi, De locorū. Quarta ibi, Nemo ecclesiam. Quinta ibi, Sicut non alij. Sexta ibi, Solennitates. Septima ibi, ecclesiae. Octaua ibi, Nullus presbyter. Nona ibi, Tribus. X. ibi, Ligna. Xj. ibi, Vasa. Xij. ibi, Iacobus. Xiij. ibi, Nocte. Xiiij. ibi, Sacramenta. Xv. ibi, Solet. Xvj. ibi, In ieiunijs. Xvij. ibi, Sufficit. Xviij. ibi, de hymnis. Xix. ibi, Nullus episcopus. Xx. ibi Episcopus Deo. Xxj. ibi, Omnes fideles. Xxij. ibi, Episcopus nullū. Xxiij. ibi, Apostolica. Xxiiij. ibi, Omnis Christian'. Xxv. ibi, Quando autem. Xxvj. ibi, Inuenimus. Xxvij. ibi, Visum. Ioan. de Fant.

Idem ff. de ritu nup. Consistere nō possunt nuptiae nisi consentiant omnes, id est, qui coëunt, & quorū in potestate sunt. Item Insti. lib. 1. de patria. Iustas autem nuptias inter se ciues Romani contrahunt, qui secundùm praecepta legis coeunt: masculi quidem puberes, foeminae autem uiripotentes, siue patresfamilias sint, siue filijfamilias, dum tamē filijfamil consensum habeāt parentum quorum in potestate sunt. nam hoc fieri debere, & ciuilis & naturalis ratio persuadet.

DISTINCTIO I.

[a] Consecrationē ecclesiarū [a], et missarum, celebrationem, non alibi quàm in sacratis domino locis, absque magna necessitate fieri debere liquet omnibus, quibus sunt nota ueteris & noui testamenti praecepta.

CAN. I.

Tabernaculum enim Moysen (domino praecipiēte) fecisse [†], & sacrasse cū mensa & altari eius & aereis uasis & utensilibus, ad diuinum cultum explendum legimus: & non solùm diuinis precibus ea sacrasse, sed etiam sancti olei unctione (domino iubente) perlinisse nouimus. Qualiter autem haec facta sunt, ut non alij ipsa sacramēta quā ipsi sacerdotes sacra unctione delibuti [b], dominoq; cū uestibus sanctis sacrati, & Leuitae [c] tractabant, serebant, erigebant, & deponebant: in ipsis institutionibus quae (iubente domino) cōscriptae sunt per Moysen, in lege dñi reperitur [d]. Qualiter ergo Dauid regū pijssimus amplificauerit [e] cultū Dei, & templum domini, aedificare uoluerit, sed propter multū sanguinem quē effuderat, prohibitus est [f], & ipse collegerat [g] expensas. Salomon quoque filius eius, quod ipse facere optauerat: iubente & auxiliante domino perfecit: & templum cum altari & reliqua

Not. est, q sacramētorū quaedam sunt salutaria, quaedam veneratoria, quaedam ministratoria, quaedam praeparatoria. Salutaria sunt illa q ad salutem sunt necessaria, vt baptism', eucharistia, confirmatio, poenitentia, extrema unctio. Veneratoria sunt festiuitates, quae p certa anni tempora in alicuius sacrae rei memoriā venerabiliter celebrātur. Ministratoria sūt officia omnia ecclesiastica nocturna, siue diurna. & dicūtur ministratoria, quia p ea ministratur & exhibetur latria Deo: & qa per ea reliqua sacramenta ecclesiastica conficiuntur & ministrātur. Praeparatoria sunt quae omnibus sacramētis praefatis celebrādis pręparantur: & fiunt vt ecclesia, altaria: ecclesiastica varia ornamēta: & generaliter omnia ecclesiastica vtensilia, & eorum consecratio, secundū H.

† [redacted] Dauid q̄re fuit prohibitus tēplum aedificare. Homicida non admittit ad sacra.

ordo et matrimonium

a Consecratione ecclesiarum. CASVS. Expleto tractatu matrimonij, quod est cōmune omniū nationum: explicitis etiā varijs causarum cōflictibus, agitur de sacramētis quae necessaria sunt ad salutē, & hoc ordine. Primo de ecclesiarum consecratione. Secundo de sacramento eucharistiae. Tertio de solennitatibus festiuitatū. Quarto de sacramento baptismi. Quinto de confirmatione & diuinis officijs & ieiunijs. Et in fine de spiritu sancto. & sic tractatus iste in v. dist. est distinctus. Et nota quòd cū in alijs tractatibus magister interseruit suos §. & solutiones, in hoc tractatu non nisi duos ponit §. vnum in prima, alium in iiij. distinct. hoc ideo: quia de sacramentis sobrie est loquendum: in quibus etiam vera loqui periculosum est. In hac ergo distinctione ostendit ecclesias esse consecrandas: & à quo, & qualiter, & cuius authoritate: & quod non sit iteranda consecratio, nisi in casu, & quo ordine missae sunt celebrandae: & quot debeant celebrari in die, tamen dicitur à quibusdā quod hoc verbum scilicet de consecra. non in serie: sed in titulo originale capituli reperitur, & incipit cap. de missarum, &c.

† Tabernaculum.

b Delibuti. id est deliniti.

c Et Leuitae. Nō subdiaconi: qa nō erat subdiaconat' sacer ordo. hodie autē bene ferūt sacra subdiaconi: qa sacer est hodie. extra de aeta. & quali. or. à multis.

d Reperitur. in Leuitico. c. viij.

e Amplificauerit. instituēdo ibi xxiiij. sacerdotes, vt quilibet vice sua poneret icēsum dño.

f Prohibitus est. Sed mirū est quare hoc dictū est, cū qlibet homicida tēplū posit cōstruere: cū etiā Moyses q fuit homicida: vt xxiij. q. iij. nō iferēda. consecrauerit ecclesiā, vt hic dicit in prin. huius c. maxime cū olim fuit licitū sacerdotibus interficere: vt ij. q. vij. §. itē cum Balaā. Ad hoc dicas, q licet Dauid fuerit in vete. testamē. fuit tñ pfigurator noui testamenti. xxxij. q. j. c. qd autē. ideo in figura istius tēporis dictū est ei. Non aedificabis, &c. & est arg. à minori. si em ,pter homicidiū repulsus fuit à cōstructione multo poti' à ministerio. j. q. vij. si qs oēm. Est ergo hic arg. q cū homicida nō pōt dispēsari. 50. dist. sacerdotes. cū ca. seq. & c. miror. q nō est verū: quia hic notorius erat. Itē hoc mirū est: qa cū dñs ei dixerit, non aedificabis, &c. nōdū Dauid interfecerat? Rñ. Omnia futura sunt Deo praesentia. ij. q. j. Deus oīpotēs. vnde cū iam esset homicida in cōspectu Dei, non licuit ei q aedificaret. Vel dic q dicit effudisse: qa fuit occasio effūdēdi. dis. 50. §. ecōtra. qa eū ex supbia numerauit populū, perierūt xxiiij. millia hominū. j. q. iiij. §. itē pctō. ver. itē dauid. vñ in recōpēsationē istituit xxiiij. sacerdotes i tēplo. Vel dic q reuera fuit homicida, iuxta illud: Saul pcussit mille, & Dauid x. millia. ij. q. vij. §. itē obijcit.

g Collegerat. ad fabricandum templum.

In

ad diuinū peragendum cultum consecrauit: in libro Regum legitur. Fecit ergo Salomon in tempore illo festiuitatem celebrē, & omnis Israel cum eo, multitudo magna ab introitu Emath usque ad riuū Aegypti coram domino Deo nostro vij. diebus & vij. diebus. id est xiiij. diebus: & in die viij. [a] dimisit populos. Iudaei ergo loca in quibus sacrificabant domino, diuinis habebant supplicationibus consecrata: nec in alijs, quàm Deo dedicatis locis munera Deo offerebant. Si enim [b] Iudaei, qui umbrae Dei legis deseruiebant, hoc faciebant: multò magis, nos quibus ueritas [c] patefacta, & gratia [d] p Iesum Christum data est: templa domino aedificare, & prout melius possumus ornare, eáque diuinis precibus & sanctis unctionibus suis cum altaribus & uasis, uestibus quoque & reliquis ad diuinum cultum explendum utēsilibus, deuotè & solenniter sacrare, & nō in alijs quàm in domino sacratis ab episcopis & non à corepiscopis [e] qui saepe prohibiti sunt, nisi (ut praedictū est) summa exigente necessitate [f] missas celebrare, nec sacrificia domino offerre debemus: & haec si summa necessitas agere compulerit, non in domibus [g] offerri prohibita sunt. Si autem ut legitur in concilio [h] Laodicē. c. xxvij. hi qui nō ab episcopis ordinati sunt, tam in ecclesijs, quàm in domibus exorcizare nō possūt: multò magis maioris gradus ministeria [i], nisi ab eis qui ad eos gradus sunt consecrati quibus fungi debent, officia [k] agi, uel sacrificia offerri nō licet. Quòd autem (ut paulò superius praelibatum est) oblationes in domibus offerri non debent, in eodem concilio ca. lix. prohibitum habetur, ita: Non oportet in domibus oblationes celebrari ab episcopis uel presbyteris.

Item Iginius Papa v. cap.

Ecclesiarum cōsecratio absque missa fieri non debet. CAN. II.

2 Omnes basilicae cū missa [l] debēt semper consecrari, & ecclesiae destructae. vbi autem plures sunt quàm necesse sit, aut maioris magnitudinis, quàm vt ex rebus ad eas pertinentibus restaurari posint [m]: episcopi prouidētia modus inueniatur qualiter consistere posint.

Item Gelasius Papa, capit. trigesimotertio.

Absque praecepto sedis apostolicae, noua non dedicetur ecclesia. CAN. III.

3 De locorum verò consecratione [n] quāuis superius strictim fuerit cōprehensum: mihi quoq; patefactum est, quod absq; praecepto [o] sedis apostolicae nonnulli factas ecclesias vel oratoria sacrare praesumāt.

Idem.

Sine authoritate summi pontificis noua non dedicetur ecclesia. CAN. IIII.

Praecepta synodalia quę ante paucos mēses de sede nostra ad prouinciam sunt directa, et antiquis canonibus consentiunt,

a In die octauo. respectu secundi septennarij, id est, in quintodecimo.

b Si enim. Si enim gentiles faciebant hoc, multo magis facere debem' nos. & sic est ar. q possumus argumētari ab exemplis infidelium. ſ. xj. q. iij. Imperatores. ſ. xxiij. quaestione iiij. quādo. ſ. xij. quae. prima. dilectissimis. ſ. distinc. lxxxj. non oportet. supra trigesimaquinta quaestione j. capit. j. supra xxxiij. quaest. v. cum caput. supra xij. quaestione ij. gloria. versi. grates. supra distinct. xxj. submittitur. lxxxvj. di. non satis. x. q. j. hāc consuetudinem. et dist. xxxv. ab exordio. arg. cōtra. xij. q. ij. gloria. ver. neque vero mihi. Sed illud loquitur quādo imminebant captiui redimēdi. C. de sac. sanct. eccle. sancimus.

c Veritas. Id est, promissorum adimpletio.

d Gratia. i. peccatorum remissio.

e A corepiscopis. distinct. lxviij. corepiscopi.

f Necessitate. Quod hic dicitur de necessitate, non refertur ad proximum dictum corepiscopis: sed ad praecedens, scilicet sacratis locis: & est ista necessitas, cum aliquis non habet ecclesiam. j. eadem. concedimus. vt in exercitu: cū tabulata tñ consecrata.

f Alias missas ibi celebrare, nulla necessitate licet: sed alia officia ibi fieri possunt, licet non sit locus sacratus, neq altare viaticū sit ibi consecratum, secundum Hug.

g In domibus. j. eadem. vnicuique.

h In concilio. ſ. distinct. lxix. non oportet.

i Ministeria. Id est, officia.

k Officia. Id est, officiales personae: sicut clerici qui sunt talis officij. ſ. mi. distinct. lix. si officia. B.

Omnes basilicae cum. Haec est ij. pars distin. in qua dicitur, quod cum missae celebratione debent ecclesiae dedicari. Ioan. de Fant.

l Cum missa. qualiter ecclesiae sint consecrandae, scilicet cum missa, ostēdit: & dicunt quidam, q missa est de substantia cōsecrationis. H. contra. Item dicit Hu. q si episcopus consecret, & presbyter cantet missam: cōsecrata erit ecclesia. Alij contra. argu. xxiij. di. quorūdā.

Missa, an sit de cōsecrationis substātia.

m Posint. ſ. xvj. q. vlti. si plures. & q. j. & temporis. ſ. xxj. qō. ij. sicut. & cap. praecipimus. ſ. di. lxx. sanctorum. & ſ. x. q. iij. vnio.

De locorum. Haec est tertia pars di. in qua probat per v. c. q ecclesia sine licentia Papae cōsecrari nō debet: q hodie nō tenet. Io. de Fant.

n De locorum vero consecratione. Cuius authoritate ecclesiae sunt consecrandae, ostendit Gra. v. capitulis.

o Absque praecepto. xij. q. ij. bonae rei. contra j. e. nemo. So. hęc quinq; ca. non tenent hodie: vel fuerunt localia vel casualia. Vel exaudi de ecclesia episcopali licet contradicat finis illius c. certum. Nam sicut non potest mutari de loco ad locū episcopus. vij. q. j. mutatiōes. similiter nec fundari epalis ecclesia: vt xvj. q. j. Felix. & ca. praecipimus. Quid fieri debeat in hac parte, Papae est aestimare.

z Ibi loqtur de fundatione, hic de consecratione. Arch.

P Praecepta.

Et in

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Et in vtraque parte. In canonibus & præceptis synodalibus.
b Authoritate. Spāli vel generali.
c Processionis. Id est, frequentationis [1].
d Adducta. Nō dicit consecrata. Nā in sequenti verbo consecrabis, aduer saretur, cum semel consecrata, iterum consecrari nō possit: nisi in casibus notatis j. sup c. ecclesiæ vel altaria.

ADDITIO.

Sub. quod olim fieri non poterat sine licētia Papæ. j. ea. ecclesia. sicut nec hodie sine licentia episcopi. j. ead. nemo. xviij. q. ij. quidam. Archidia.
d Adducta. Id est, deputata, vt tbi fieret diuinum officium, & populi frequentatio.
e Quia denotus. i. Deo deputatus.
f Permanere. Nisi destruatur. j. ead. ecclesiæ. extra de noui oper. nuntiat. cum ex iniuncto.
g Martyrum. Argu. ecclesiam antē cōsecrationem, locum deuotum appellari.
h Relatio. i. scriptura nobis lata.
i Basilicas. Potestatis. ē. di. lxxj. per totum. ē. ix. quæst. ij. per totum. ē. xxj. quæsti. ij. cap. j.
k Cum enim. Ordo.
l Dispendio. Nō principis priuilegium, nulli debere piudicare: vt not. ix. q. iij. nūc vero.
m Vtilitatis. Quasi dicat: ita seruamus ea, quod nec alicuius vtilitate ea infirmamus: quia etiam ea, quæ vtilitas suadet relaxari, non relaxamus in prejudicium canonum [2].
n Fortasse. Fortasse ideo dicit: quia quandoq; pro vtilitate alicuius statutum infirmatur. Iv. distinct. vt constituere tur.
o Et docere. Et hoc ideo addit: quæcūq; sequntur Romana ecclesia, quæ nō docet sequēda: & ea sequi non cogimur. ē. di. xj. nolite. argu. pro consuetudine Romana seruanda instit. de satisf. tu. in fi.
p Certum est. Processionem. i. frequētationem populi. ē. dist. xxiiij. presbyteri. ē. xvj. quæ. vij. Frigentius.
q Corpuscula. Ita eo ipso fecit religiosum locū. ff. de rēli. l. j. nā vbicunq; fepeliatur hō voluntate dñi, locus religiosus efficitur: licus si contra domini voluntatem: vt e. l. §. si vsusfruct.
q Corpuscula. Si locus ille nō est cōsecratus de consensu Papæ, quomodo vult Papa vt in eo diuina celebrētur si autem vt consecretur, quomodo præcipit vt solummodo noie mortuorum, in eo celebretur nisi forte in pœnam cōstitutionis factæ absque licentia Romanæ sedis. Vel non petist vt pro viuis ibi diuina fierent. & sic aliqua ecclesia est in qua nō cantatur nisi pro mortuis. & sic extra de præben. significatum.
r Non maculent. i. non præiudicent episcopo decreta quæ dicūt q ecclesia inuito episcopo nō potest construi vel cōsecrari. & si contra factum fuerit, nullū seruitium Dei debeat celebrari. ē. c. præcepta.
s Pro solēnitate. quasi p magno beneficio reputet.
t Vt defunctorū. Argu. q̄ speciales missæ pro defunctis fieri possunt. similiter

3 Dicas, q̄ licet in aliquo loco sit populus aliqs sine pōtifice, non propterhoc locus facer efficit, secūdū canones. licet sacerdos sit secūdum leges, secundum Imperatores. q ita not. extra de sepultu. c. pe. de hoc 13. q. 2. in ecclesiasticis.

[1] Sic. 14. dist. presbyteri. 16. q. 7. Frigēsius. Arc.

[2] f. quin ipsi canones in suo statu permaneant, & obtineant, causa illa cessante. Petr.

proposito: satis indignū est quenquam vel pontificum vel ordinum subsequentium, hāc obseruantiam refutare, quā beati Petri sedem & sequi videat, & docere. Satisq; conueniens sit, vt totum corpus ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet: quam illic vigere conspiciat vbi dominus ecclesię totius posuit principatum.

Idem Ioanni episcopo Sorano.

Publicæ processiones non fiant in oratoriis, quæ præter authoritatem sedis apostolicæ consecrantur. CAN. VI.

Certum est quidem, & nostris præceptionibus constitutū, ne quis in ecclesia aut in oratorio, quod sedis nostrę nō legitur permissione dedicatum, processionē publicam putaret impendi: ne cōditores furtiuis surreptionibus, contra regularum statuta, prosilirēt. Sed quia Megentia spectabilis fœmina petitoria nobis oblatione suggessit, in possessionibus propriis suorum corpuscula condidisse: frater charissime humanitatis intuitu, quòd priora statuta non maculent, funeribus & sepulchris tātùm in comprehensis petitorio locis ministeria noueris pro solēnitate præstanda, vt defunctorum nomine, solummodo diuina celebrentur officia, publica frequentatione, & processione cessante.

Idem Nicolaus Papa clero & plebi Vienensis ecclesiæ.

Sine nutu sedis apostolicæ ecclesia non debet instrui.

ver ergo dici posset pro viuis: vt dicto ca. significatū.

a Ecclesia. CASVS. *Ex quo ecclesia non potest construi sine authoritate Romani pontificis, multo potius aliqua noua secta sine eius authoritate nō potest constitui.*

CAN. VII.

Nemo. Hęc est quarta pars distinctiōis in qua dicit, & probat p duos canones qd nullus debet ecclesias fundare sine licētia episcopi. Io. de Fant.
b Nemo ecclesiā. Cuius authoritate ecclesię debeāt fundari siue consecrari, ostendit j. quæstio. ij. placuit.
c Veniat. per se, vel per alium. arg. j. ea. nullus presbyter in ecclesia. arg. xxx. dist. si quis. & j. ea. si quis.
d Crucem. In authen. de mona. §. illud. colla. j. & orationes episcop̄ dicat. in auth. de eccl. §. fi quis autem voluerit. col. ix.
e Ad luminaria. In authen. vt nul. fabri. ora. domi. §. j. col. v.
f Custodū. id est, sacerdotū & hospitum. extra de præben. de monachis. & erunt ad minus duo clerici [1], extra de fil. presbyte. proposuit. & vij. quæst. j. illud.
g Domum. quam complere debet intra quę; annos; si est oratoriū, si est pthochotrophium vel xenodochiū, intra annum. in authen. de eccle. titu. §. si quis ædificationem. colla. ix. Sed qd si episcopus cōsecrat ecclesiā, vel fundat non ei assignata dote. Dicit Bart. q̄ episcopus tenetur eam dotare. extra de præben. c. episcopus. Sed melius est ad hoc tantum fundatores teneri: vt xvj. q. vij. piæmeris. & c. si plures. arg. ff. de ritu nup. qui liberos. Et dicit lex, quod hæres fundatoris tenetur. in auth. de eccle. tit. §. fi autem. & §. si quis ædificationem rerum. nam & successor episcopi prouidebit clerico ordinato: vt extra de præben. cum secundum. Vbi tamen omnes deficerent, vel si non essent soluendo: tunc dicerem actionem dandam in episcopum. arg. ff. si ment. fal. mo. dixerit. iij. §. j. ff. de eo per quem fac. erit. l. vlt. §. plane.

Clerici duo ad minus, debēt esse in ecclesia.
1 Dic. i. rector & ministeriad hoc extra de vita & hone. cle. c. j. sic etiā loquif de rectore. hic alleg. propositum. Ecclesia sine dote cōsecrata, à quo debet dotari.

h Cōsecrata. i. fundata, vel aqua benedicta aspersa.
i Si quis basilicam. Diuidat. ar. q̄ parroni non debent accipere vel exigere xenia vel hmiusmodi ab ecclesia. ē. xvij. q. ij. Eleutherius. contra. ē. x. q. j. hanc consuetudinem. & ca. quia sacerdotes. ē. j. quæstione iiij. ecclesia quæ pactione.

Patroni, nō exigāt xenia ab ecclesia.

k Sub tributaria. ar. q̄ non licet dare aliquid ecclesiæ construēdæ vel construendæ etiā possessionē vbi fundata est intercedente pactione vt ius patronatus habeat: q̄a ipso iure sei debetur, etiā si nō petat vel in pactū deducat: vt xvj. q̄. vij. pie. & c. decernimus. & c. quicūque. in prædijs tamē collatis, potest cōditionem apponere vt authoritate episcopi tributū aliquod vel cēsum aliquē debeat inde percipere. extra de iure patro. præterea. ij. sed i dote nō vel in mansionar. arg. x. q. j. nouerit. extra de cen. sanctiū. alias si apposita est conditio: qd iuris sit notatur x. q. j. c. ij. Ioan.

Possessio vbi ecclesia est fundata, debetur ipsi ecclesiæ.

Sicut non. Hæc est quinta pars dist. in qua probat, q̄ prius probauerat i parte prima: scilicet q̄ null⁹ debet celebrare nisi in sacris locis: nisi tempore necessitatis, quo potest celebrari sub aere vel tentorio: non autē in domo, secūdum Io. de Fantu.
l Sicut non aliꝰ. repetit quod in c. j. huius distin. dictū est in v. c. seq. idem in auth. de eccl. tit. §. si quis. col. ix.
m Deliburis. id est consecratis.
n Necessitas. q̄a si necessitas vrgeat, sub dio [2] aut subtentoriis licet. j. ea. dist. concedimus. nisi forte sit oratorium in domo sua: vt j. ea. distinct. cap. vnicuique.
o Nō oportet. C. de sen. et inter. om. iud. cū sententiā. Necessitas. id est, non est subiecta humanæ constitutioni: imo excusat quod contra eam fit. j. dist. iiij. sanctum. extra de regu. iur. quod non est, sed nulla necessitas excusat in diuina constitutione prohibitum: vt xxxij. quæsti. v. ita ne. verius tamen videtur quod si oratorium sit in domo sua, possit licite ibi missa celebra

Deut. 12. b

Celebrare q̄ficę licet sub dio.
2 Sub. dū modo sit ibi altare viaticū cōsecratū, alias nulla necessitas excusat te licet, secundū H.

Universidad de Deusto Biblioteca

celebrari vrgente necessitate: arg. ʒ. e. si quis etiam: vt ʒ. ea. dist. concedimus. et c. vnicuique.
a Oblationes. scilicet eucharistiæ.
b Licet. nisi necessitas cogat[1].
c Ecclesias. Idem xvj. q. vij. ecclesia.
d Loca. ff. de arbi. si cum dies. §. si arbiter.

1 Id est, quod inculpabile est iudicandum. 30. q. 1. ad limina Archid.

Hic ergo. CASVS. *Dicitur hic, quod in hac vita est locus merendi & sacrificandi: sed missæ non debent celebrari, nisi episcopus consenserit, vel consecrauerit ecclesiam. Sequens cap. patet.*
e Vbi agendi. ʒ. xiij. q. ij. tempus.
f Iusserit. ʒ. xcix. dist. nulla ratione.
g Regulariter. hic colligitur, quod quæ fiunt ab hæreticis, intrusis, & irregulariter[2] ordinatis, non habent vigorem. xij. q. ij. alienationes. vij. q. j. factus. ʒ. xxv. q. j. omne quod. ʒ. xxxij. q. v. præceptum.

Facta per intrusos, non valent.

2 Id est, non canonice. Sed contra. ʒ. j. q. j. si qui à pseudo. ibi de hoc Archi.

h Tenente. videlicet ciuitatem. quasi non deposito vel suspenso, vel qui renuntiauerit. extra de ordi. ab epi. qui re. epi. requisiuit.
Solennitates. Hæc est sexta pars distinct. in qua probatur, quod si dubitatur vtrum ecclesia sit consecrata potest consecrari. & hoc probat per duo cap. Io. de Fant.
i Solennitates. de anniuersaria solennitate dedicationis ecclesiarum & episcoporum, duobus cap. ostendit. quod tamen dicitur de episcopis, non obseruatur hodie nisi à papa.
k Scriptura. arg. quod testibus vel scriptura probari non potest, pro infecto habe-

rit dominus Deus tuus. In domibus tamen ab episcopis siue presbyteris oblationes[a] celebrari nullatenus licet[b].

Item ex concilio Triburiensi.

Non nisi in locis sacris missarum solennia celebrentur.

CAN. XI.

Missarum solennia non vbique, sed in locis ab episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda esse censemus.

Item Clemens.

Precibus diuinis consecrentur ecclesiæ.

CAN. XII.

Ecclesias[c] per congrua & vtilia facite loca[d]: quæ diuinis precibus consecrari oportet, & non à quoquam grauari.

Item.

Sacrificare, missas celebrare non licet, nisi in locis à Deo sacratis.

CAN. XIII.

Hic ergo, id est, in præsenti vita positos, oportet vos agnoscere voluntatem Dei, vbi agendi[e] & sacrificandi locus est: quoniam in aliis locis sacrificari, & missas celebrari non licet, nisi in his in quibus episcopus iusserit[f], aut ab episcopo regulariter[g] ordinato, tenente[h] videlicet ciuitatem, consecrata fuerint. aliter enim non sunt hæc agenda, nec ritè celebranda.

Item Syluester papa.

Abiiciantur sacerdotes, qui in locis non sacratis missas celebrare præsumunt.

CAN. XIIII.

Nullus presbyter missas celebrare præsumat, nisi in consecratis ab episcopo locis, quod sui particeps decætero voluerit esse sacerdotii.

Item Felix papa omnibus orthodoxis.

Singulis annis dedicationum solennitates celebrentur. & consecretur etiam ecclesia de cuius consecratione dubitatur.

CAN. XV.

6 Solennitates[i] dedicationum ecclesiarum, episcoporum, & sacerdotum, per singulos annos sunt celebrandæ. De ecclesiarum consecrationibus quoties dubitatur, vt nec certa scriptura[k] nec testes[l] existant, à quibus consecratio sciatur, absque vlla dubitatione scitote eas esse consecrandas: nec talis trepidatio facit[m] iterationem, quoniam non monstratur esse iteratum[n], quod nescitur esse factum[o].

Item Gregorius papa de eodem.

De eodem: Et quòd octo diebus dedicationum solennitas est celebranda.

CAN. XVI.

Solennitates ecclesiarum dedicationum, & sacerdotum, per singulos annos solenniter sunt celebrandæ: ipso domino exemplum[p] dante, qui ad festum dedicationis templi, omnibus id faciendi dans formam, cum reliquis populis eandem festiuitatem celebraturus venit, sicut scriptum est: Facta[q] sunt encenia[r] in Hierosolymis, & hyems erat: & ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. Quòd autem octo diebus encenia sint celebranda, in libro Regum, perlecta dedicatione templi reperies.

Item ex concilio Meldensi. cap. viij.

Consecrentur ecclesiæ de quarum consecratione dubitatur.

ri debere. C. commu. diui. si maior. contra. C. fami. erc. non ideo. contra. C. de rei ven. iudicia[3] com tractiam si inueniatur in libris ecclesiæ credendum est, vel in lapide. arg. xxiiij. q. ij. sane. in princ. Dic scripturam in cæteris casibus requirendam. ij. q. j. legum. vel appellatione scripturæ & testium omnes probationes intelliguntur.

3 Dic etiam quod per indicia probatur: vt legi. & regri. c. Arch.

l Nec testes. vel testis vnus sicut contingit in baptismo. ʒ. distin. iiij. paruulos. Sup hoc enim facto crederetur vni testi, nisi inde verteretur contentio. & sufficit ibi testimonium de auditu. arg. xxij. q. v. hoc videtur. extra de test. cog. peruenit. ff. de aqua plu. arc. in summa. §. idem Labeo.
m Facit. & dicit episcopus, Si consecrata es, non reconsecro: sed si non, &c. de bap. & eius effec. c. ij.
n Iteratum. Not. id quod non apparet, dicitur non esse. ff. de contrahenda empt. in lege.
o Factum. argu. contra clandestina coniugia, scilicet quod taliter contrahentes possunt cum aliis contrahere, cum talia coniugia sint incerta: vt xxx. q. v. §. his ita. & lxviij. dist. presbyteri.
p Solennitates. Exemplum. nam eius operatio, nostra est lectio: vt ʒ. q. j. Deus. Ioan. 10. c.
q Facta. ter fuit templum consecratum. Primo in Septembri: vt ʒ. e. c. j. Secundo in Martio sub Dario: ar. j. q. j. propheta. Tertio sub Iuda Maccabæo in decembri. Et ideo dicit hic hyems erat.

Templum Hierusalem ter consecratum fuit. 2. Par. 7. c.

r Encenia. i. innouationes. nam encenia re est nouam rem in vsum ducere. & est vulgare Campaniæ iuxta Romam.

Ecclesiæ. Hæc est septima pars, in qua probatur per septem cap. quod si ecclesia fuerit execrata debet consecrari. hodie tamen non consecratur: sed reconciliatur per episcopum cum aqua per illum benedicta, & non per alium, nisi caderet vel arderet. extra eo. tit. c. j. ij. & iij. & vlti. lo. de Fan.
a Vel altaria. his septem cap. docetur, quibus casibus ecclesiæ sunt reconsecrandæ. & assignant quidam sex casus. Vnus quando dubitatur de consecratione: vt hic, cap. j. Item quando motum est altare maius[1]. Item propter homicidium. Item quando est exusta[2], aut si parietes de nouo sunt funditus reparati. Item propter adulterium: vt traditur ʒ. ea. c. si motum. & cap. seq. & ca. de fabrica. Alij dicunt, quod quandiu maius altare est immotum, id est, quod nec tabula altaris vel moueatur, vel enormiter frangatur: licet etiam parietes ecclesiæ funditus perirent, non tamen ecclesia sit reconsecranda: vt ʒ. ea. de fabrica. Alij dicunt (quibus concordat H.) quod alia sit consecratio ecclesiæ, alia altaris, & si altare, id est, tabula superior mouetur vel enormiter læditur, ipsum altare tantum consecretur, & non ecclesia: vt extra de conse. eccle. vel alt. ad hæc. Similiter si ecclesia destruitur, & non altare: tunc ecclesia reconsecretur, & non altare, sed propter adulterium vel homicidium non reconsecretur ecclesia: vt extra de conse. c. eccle. vel alta. proposuisti. extra de adult. significasti.

Ecclesia sex casibus est reconsecranda.

1 ʒ. eod. si motum.

2 ʒ. eo. ecclesias.

Consecratio ecclesiæ & altaris, est diuersa.

CAN. XVII.

7 Ecclesiæ vel altaria[a], quæ ambigua[b] sunt de consecratione, consecrentur: & superflua[c] altaria destruantur.

Item Iginius papa.

Quando ecclesia est iterum consecranda, & salibus tantùm exorcizanda.

CAN. XVIII.

Si motum fuerit altare[d], denuo consecretur ecclesia[e]: si parietes mutantur[f], & non altare, salibus tantùm exorcizetur. si homicidio vel adulterio ecclesia violata fuerit, diligentissimè expurgetur, & denuo consecretur[g].

Item ex Niceno concilio.

Ecclesia semel Deo consecrata, quando est iterum consecranda.

CAN. XIX.

Ecclesijs semel Deo consecratis, non debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustæ[h], aut sanguinis effusione, aut cuiusque semine[i] pollutæ fuerint: quia sicut infans à qualicunque sacerdote, in nomine patris, & filij, et spiritussancti, semel baptizatus, non debet iterum baptizari[k]: ita nec locus Deo dicatus, iterum consecrandus est, nisi propter eas causas quas superius nominauimus, si tamen fidem sanctæ Trinitatis tenuerint, qui eum consecrauerunt.

Item Ioannes papa.

De eodem.

CAN. XX.

Ecclesias Arrianorum[l] vbicunque inueneritis catholicas: eas diuinis precibus & operibus[m] absque vlla mora consecrate[n]: sicut & nos fecimus cùm pro causa Theodorici regis Constantinopoli fuissemus.

Item in dialogo Gre-

b Quæ ambigua. ʒ. dist. lxviij. §. quod ergo. id est, de quarum consecratione ambigitur.
c Superflua. in quibus reliquiæ non sunt. ʒ. ead. placuit vt altaria.

Altare quando est reconsecrandum.

d Simotum. Altare. id est, mensa principalis altaris. nam tabula consecrata de loco ad locum mouetur: nec tamen consecratur: vt ʒ. ead. concedimus. quod intelligo cum non est affixa tabula. Item hoc intellige de altari, ad cuius honorem ecclesia est consecrata. & quod dicit si motum, id est mutatum, ita quod formam amisit per diminutionem vel augmentum, cum forma rei sit esse rei. arg. x. q. ij. hoc ius. Idem est si est enormiter fracta tabula, vltra scilicet medietatem: tunc reconsecrandum est altare. extra de consec. eccle. vel alt. c. iij. consecratio autem ipsius altaris præsertim intelligitur esse in coniunctione mensæ, scilicet lapidis superioris, & structuræ inferioris[3]. ergo si mensa fuerit mota, vel aliquis de inferioribus lapidibus tangens ipsam: execraretur altare, & est reconsecrandum. si autem sit aliquod aliud additamentum altario, ob hoc execratur, sed sacrum trahit ad se non sacrum: arg. extra de consec. eccle. vel alta. c. iij. dum tamen non immutetur multum coniunctio mensæ & structuræ inferioris.

3 Istud & quod ʒ. proxi. sequitur fuit senten- tia Hug. quod etiam dicit, quod etiam particulatim omnes inferiores lapides possunt reuocari & alij immitti, & non execratur altare dummodo mensa & lapides eam tangentes remaneant immoti. Archidia.

e Ecclesia. i. altare secundum H. & sic exponitur. j. q. iij. quæsitum. non enim, vt dicitur, propter altaris motionem reconsecranda esset ecclesia: vt extra de conse. eccle. vel al. ad hæc. Alia enim est consecratio ecclesiæ, alia altaris: & hæc sine illa sæpe fit. Alij intelligunt, prout litera sonat.
f Mutatur. & non funditus secundum H. B. autem dicit, quod etiam funditus altari amoto.
g Consecretur. i. mundetur per aspersionem: vt extra de conse. eccl. vel alt. proposuisti. & de adul. significasti.
h Ecclesijs. Exustæ. pro maiori parte: alias secus. arg. ff. de contra hen. emp. domum. cum scilicet ita comburitur quod destruatur vel decrustatur interius & exterius: tunc execratur. Consecratio enim ecclesiæ maxime consistit in vnctione exteriori, & coniunctione & dispositione lapidum.

Consecratio ecclesiæ in quo consistit.

i Semine. Per coitum emissum per adulterium vel per fornicationem. nam si per somnum vel coitum cum vxore emittitur: non ideo reconsecrabitur ecclesia secundum H. ADDITIO. Idem sentit hic Lau. sed Ioan. de Faut. contra. cum litera indistinctè dicit cuiusque, sed male dicit secundum H. quia non est ibi fornicatio vel adulterium. ʒ. cap. proximo.
k Baptizari. ʒ. dist. lxviij. sicut. ʒ. xxxij. q. vij. quemadmodum. ʒ. dist. v. dictum est. ʒ. j. q. j. hi qui. & ʒ. dist. iiij. hi qui apud. C. ne sac. bap. l. j. si tamen in fide sanctæ Trinitatis, ecclesia ab eis consecrata sit, reconsecranda non est. Sed qui tenent, quod ecclesia in forma ecclesiæ consecrata ab hæreticis non sit reconsecranda: sic exponunt quod si consecrauerunt in illa forma quæ prætendat fidem sanctæ Trinitatis. Sequentia vero ca. intelliguntur in eo casu quando Arriani non consecrant ecclesias in forma ecclesiæ. nam quidam eorum faciebant sacramenta in forma ecclesiæ, & quidam non, quod habetur in illo §. j. q. j. sed notandum. & ca. si quis confugerit. & cap. Arrianos.

Ecclesia ab hæreticis consecrata, an sit reconsecranda.

l Ecclesias Arrianorum. quia non in forma ecclesiæ consecratæ erant: vt ʒ. q. j. Arrianos. & ita intellige cap. seq.
m Precibus & operibus. Tangit consuetudinem Orientalis ecclesiæ, quæ Arrianos chrismatis vnctione suscipit: vt ʒ. dist. iiij. ab antiqua. secus autem Occidentalis agere consueuit: vt in præd. cap.
n Consecratæ. Non erant consecratæ, nisi essent con-

Universidad de Deusto Biblioteca

secratæ in forma ecclesiæ, vel quoniam absque reliquijs ecclesias consecrabant, & ideo ecclesiæ consecratæ nō erant, sed reconsecrabantur: vt infra ead.

a Arrianorum. Arrianorum. j. distin. iiij. ab antiqua.

b Agapitus. Preco iustitiæ. Præconis enim officium suscipit, qsquis ad sacerdotium accedit: vt s. xliij. dist. si rector.

gorij. †

De eodem.

CAN. XXI.

Arrianorum a ecclesia, in regione vrbis huius, quæ Subura dicitur, cùm clausa vsque ad biennium permansisset, placuit vt in fide catholica (introductis illuc beati Sebastiani, & sanctæ Agathæ virginis & martyris reliquijs) dedicari debuisset: quod & factum est.

Item Agapitus papa.

CAN. XXII.

Agapitus papa vas catholicum, Euangelij tuba, pco iustitię b, sacra altaris sedisque veneranda lamina sacrilegis Anthemij infecta fabulis c, suis catholicis precibus deleuit d.

Item Iulianus papa.

De eodem.

CAN. XXIII.

De fabrica e verò cuiuslibet ecclesię si diruta fuerit instaurāda f, & si in eo loco cōsecrationis solennitas debeat iterari, in quo sanctuaria g non fuerint h, nihil iudicamus officere i, si p eā minimè iactet aqua exorcizata. Quia in cōsecratione cuiuslibet ecclesiæ, in qua Spiritussancti arra non ponitur, celebritatem scimus tātùm esse k missarū, & ideo si qua l sanctorum basilica à fundamentis fuerit innouata m, sine altaris motione: sine aliqua dubitatione cùm in ea fuerit missarum solēnitas celebrata, totius n consecratio sanctificationis implebitur. Si verò o sanctuaria quę habebat, ablata sunt p, rursus eorum depositione & missarum solennitate, reuerentiam sanctificationis q accipiet.

Item ex decretis Hormisdæ papæ, cap. x.

Absque episcopi permissu in ecclesia consecrata non erigatur altare.

CAN. XXIIII.

Nullus psbyter r in ecclesia cōsecrata, aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo s loci fuerit sanctificatū vel permissum: vt sit discretio inter sacrum & non sacrum: nec dedicationē fingat t nisi sit. quod si fecerit, degradetur v si clericus est, si verò laicus, anathematizetur.

Item ex concilio Africano, cap. j.

Euertantur altaria, quæ sine sanctorum reliquijs eriguntur.

CAN. XXV.

Placuit, vt altaria quæ passim x per agros & per villas tanquā memoriæ martyrū constituuntur, in quibus nullum corpus aut reliquiæ y martyris cōditæ probantur: ab episcopis qui eisdē locis præsunt,

† c.xxx. lib. iij.

Sacerdos præconis officiū suscipit.

c Fabulis. Fabulis dicit: quia præter formā ecclesiæ.

d Deleuit. id est, purgauit.

e De fabrica. scilicet quæ situm est.

f Instauranda. id est, reconsecrāda. de reconsecranda enim quærebatur.

g Sanctuaria. id est, reliquiæ sanctorum vel altaria.

h Nō fuerint. dimissa: qa inde erāt ablatæ reliquiæ [1].

i Officere. quia ex quo semel consecrata fuit, semper amisit.

k Scimus tantum esse. id est, obtinere vicem consecrationis, id est, recōciliationis.

l Et ideo si qua. modo melius aperit quæstiones.

m Innouata. hoc intelligit H. cum non simul, sed successiue parietes destructi sunt, & successiue reparati [2]. tunc enim ecclesia intelligitur eadē. arg. ff. de lega. j. l. quod in rerum natura. ff. de iudi. ꝓponebat. secus vero si simul parietes funditus corruent: quia tūc consecranda est secundum eum, licet altare motum nō sit: quia alia est consecratio ecclesiæ, alia altaris. hic ergo arguitur, quod de eadem sit ecclesia post reparationem cum non reconsecretur. sed cōtradicit lex ff. de verb. oblig. c. iij. sed bo. oblig. inter stipulantem. §. sacram. quæ distinguit inter domum & nauem, & videtur velle, quod eadem sit nauis post refectionem, sed non eadem domus. sed potest dici quod aliud sit in ecclesia, quam in domo priuata: quia ecclesia naui comparatur. xxiiij. q. j. nō turbatur. xl. distin. ante omnia. sed si subtiliter volumus procedere, nō est eadem ecclesia, sed vtilitas exigit vt eadem censeatur: ne videlicet sacramentū consecrationis iteretur. arg. ff. de serui. vrb. præd. l. seruitutes. §. si sublatum.

n Totius. id est perinde est veneranda, ac si tota cōsecrationis solēnitas esset adhibita.

o Si vero. quasi dicat: prædicto casu, non debent reconsecrari. sed in isto sic, scilicet cū mouetur altare.

p Ablata sunt. mota.

q Sanctificationis. id est, aspersionis aquæ tantum, & missę celebratione cum altare non fuerit motū, sed reliquię sunt ablatę.

r Nullus presbyter. Hæc est octaua pars dist. in qua ponit quid iuris sit de hymnis vel oratorijs quibus mortui sepeliebantur, & probat per xj. capit. quod nullus debet per se ponere altare, nec celebrare in oratorijs sine licētia episcopi. Io. de Fant.

r Nullus presbyter. Vbi altaria sint erigenda: & qualia esse debeāt & quas ecclesias liceat consecrare: & in qbus liceat missas celebrare, quibus ex causis loca sanctorū liceat mutare. xj. c. ostendit.

s Ab episcopo. s. distinctio. lxviij. quamuis.

t Fingat. Vt dedicatum dicat esse, quod non est, vel reliquias dicat esse quæ non sunt.

v Degradet. Argu. eos esse deponēdos ab ordinibus, qui fingunt vel dicunt se habere ordines cum non habent. extra de cle. non ordi. mi. c. j. s. distin. ex pœnitentibus. s. distinct. lij. solicitudo. & sic punitur qui se gerit pro milite, qui non est miles. ff. ad leg. Corne. de fal. eos. §. qui se pro milite gessit.

x Placuit. Passim. non in ecclesijs: sed passim per agros.

y Reliquiæ. Argu. sine reliquijs ecclesiam non esse consecrandam: vt s. ead. distin. de fabrica. & tamen sufficit corpus domini.

1 Sub. vel altaria destructa. de vtroqꝫ enim potest intelligi.

Ecclesia successiue reparata, nō est recōsecranda.

2 Successiue et particulatim destruebātur secūdū Hugonē qui quęrit hic, Quid si ecclesiæ consecratæ in longitudine vel latitudine vel altitudine adijcitur? Responde non consecrabit, qa sacrū trahit ad se nonsacrū. extra de consec. ecclesiæ vel altaris. aqua exorcizata aspergatur, secundum Hugo.

Gerens se pro milite qui nō est, punitur.

Tumul

si fieri potest, euertantur, si autem hoc propter tumultus a populares non sinitur, plebes admoneantur, ne illa loca frequentent, vt qui rectè sapiūt, nulla ibi superstitione deuicti teneantur, & ideo nulla memoria martyrū probabiliter b accipiat, nisi aut vbi corpus et reliquię certę sunt: aut vbi origo alicuius habitationis c vel possessionis vel passionis fidelissima origine d traditur. nam quæ per somnia & per inanes quasi reuelatiōes quorūlibet hominum vbicūq; constituuntur altaria, omnino reprobantur.

Item ex concilio Aurelianensi, cap. iij.

Non est consecranda ecclesia, in qua Paganus sepultus inuenitur.

CAN. XXVI.

Ecclesiam in qua paganus sepultus est, non liceat consecrare e neq; missas in ea celebrare f, sed iactare foras, & mundare oportet.

Item ex concilio Agripinensi.

De ecclesia in qua cadauera fidelium vel infidelium sepeliuntur.

CAN. XXVII

Ecclesiam in qua g mortuorum cadauera fideliū siue infidelium sepeliūtur, sanctificare h non licet: sed si apta videtur ad consecrandum: inde euulsis i corporibus, & rasis k parietibus, vel tignis eius loci, reædificetur l, sed si hæc consecrata ante fuerit, missas in ea celebrare licet: tamē si fideles m fuerunt, qui in ea sepulti sunt.

Item ex concilio Martini Papæ.

Super monumenta in campo, nō distribuātur sacra mysteria.

CAN. XXVIII.

Non oportet clericos ignaros n & præsumptuosos sup monumenta, in campū ministeria o vel altaria portare, aut distribuere sacramenta, sed aut in ecclesia, aut in basilica, vbi martyrum reliquiæ sunt depositę, vbi pro defunctis oblationes offerri solent. Nec liceat Christianis prādia, ad defunctorum sepulchra deferre, & sacrificare mortuis.

Item ex conci. Triburi.

Quomodo in ecclesia combusta missa possit celebrari.

CAN. XXIX.

Concedimus etiam, vt sicubi (quod peccatis nostris exigētibus, perplurimum factū est) à Normannis, & Sclauis, ab Vngaris, & à malis Christianis, seu aliquo qualicūq; modo ecclesię fuerint incensæ & combustæ, in capellis p cum tabula consecrata missas interim celebrari permittimus, q donec ecclesiæ ipsę restaurari queant. in itinere verò positis si ecclesia defuerit, sub dio r, seu in tentorijs, item si tabula altaris consecrata cæteráq; sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi affuerint, missarum solennia celebrari concedimus.

Item ex concilio Hyponeñ. c. vj.

Chrismate non vngantur altaria, nisi fuerint lapidea.

CAN. XXX.

Altaria si non fuerint lapidea s, chrismatis vnctione non consecrentur t. Ad celebranda autem diuina officia, ordinem quem metropolitani v tenent, comprouinciales eorum obseruare debebunt.

Item ex concilio Agathensi.

a Tumultus. Arg. aliquid esse postponendū propter tumultum & scandalum, vt 50. dist. vt cōstrueretur. & c. de his vero. sic ff. de sica. l. pe.

b Probabiliter. id est, solenniter.

c Habitationis. quia homo sanctificat locum. xl. distin multi.

d Origine. Arg. originē rei & principiū spectādum [1]. vt s. xvj. q. iij. si sacerdotes. s. j. quę. j. principatus.

e Ecclesiam in qua. Consecrare. ante eiectionem cadaueris ipsius pagani.

f Celebrare. huius constitutionis ratio est: quia infideles viui ab ecclesia repellūtur: vt xxj. dist. cleros, & dist. xxv. perlectis. ergo mortui: qa quibus viuentibus ecclesia non cōmunicat, & mortuis cōmunicare non pōt: vt xxiiij. q. ij. c. j. Sed quid dices de muliere pręgnante mortua? Quidā dicūt q sepelietur in ecclesia: quia fœtus est pars ventris. s. dist. iiij. si quid. ff. de vē. inspi. l. j. §. j. consueuit tū aperiri, & fœtus extrahi, & extra cœmiterium sepeliri. ad hoc facit ca. extra de sepult. sacris.

g Ecclesiam in qua. nō consecrata.

h Sanctificare. Ante eiectionem.

i Euulsis. Authoritate episcopi. vel principis tantū. ff. de relig. ossa. & j. ea. corpora.

k Et rasis. i. dealbatis. nam mutata forma interimitur substātia rei. ff. ad exhib. Iulianus. §. sed & si quis.

l Reædificetur. Id est, ipsa rasura debet dealbari.

m Si fideles. Vbi autem discerni nō possunt fideles ab infidelibus, neutri sunt exhumādi, extra de sepul. sacris.

n Non oportet. Ignaros. i. imperitos.

o Ministeria. Id est, missam celebrare sup sepulchrum.

p Concedimus. In capellis. i. oratorijs non consecratis in talibus non licet celebrare, sine pmissu epi, vt j. e. vnicuiq;. & s. ea. missarum.

q Celebrari permittimus. Ad quid est opus permissione, qa dicitur in capellis? q̄m forte capellæ non erant olim ecclesiæ, cum antiquitus dicerentur capellę tuguria caprarum pellibus tecta [3]. Vel hoc referas ad solennitates maximas.

r Sub dio. Id est, sub aere.

s Altaria si nō fuerint lapidea. Legit in Exodo, q dñs præcepit fieri altare de lignis cethim, q̄ sunt imputribilia. & Salomon fecit altare aureū. sed illa facta sunt in figura. xij. q. ij. gloria. & dicitur de altari Lateraū. quod ligneum sit [4].

t Non cōsecrent. quia Christus petra dicitur j. dis. ij. re vera. xxj. dis. in nomine dñi. Itē qa erexit Iacob lapidem in titulum [5].

v Metropolitani. s. xij. distin. de his. Vnicuiq;

1 De hoc plene not. extra de elec. dudū. j. Archi.

Mulier pgnās mortua, vbi est sepeliēda.

2 Vt B. ysp. & H. qui no. hic quod talis fœmina si moriat etiam partu viuo, licite portatur in ecclesiam & licite cantat ei missa, & licite sepelitur in cœmiterio.

Capellæ, olim nō erant ecclesiæ.

3 Vel dic, quòd capella ꝓ ecclesia dicta est, qua si capiens laos. i. populum, vel laudē, vel quasi campanā: quia paucos capiat secundum Pap.

4. Hoc verū est, nam est de cupresso.

5 Genesis 14. cap. & hæc autem scilicet erexit Iacob, &c. cātatur in consecratione altaris. Arch.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Vnicuique. Oratoriū. non sacrū. sacrum autem, sua authoritate facere non licet, nisi authoritate episcopi. s. e. di. nemo. xviij. quæst. ij. quidam.
b Non licet. Nisi pro summa necessitate [1], tamen cum consensu episcopi, vt j. eadem. si quis etiam, &c.

1 Suprà e. iuxta. & c. sicut.

c Clericos qui ministrant. Id est, ministeria & officia in horis diurnis vel nocturnis exercent.
d Si quis etiam. Extra. s. vij. q. j. futuram. s. xvj. q. j. quicunq;. & q. ij. si quis.
e Oratoriū. Hoc exaudi de oratorio priuato. secus in oratorijs alijs q̃ populus facit, vt extra de eccl. ædific. ad audientiam. nam ibi in festiuitatibus celebrare licitum est.
f Propter fatigationem. Ar. ꝓpter difficultatem loci vel itineris, aliqd temperari, ꝙ alias obtinet gñaliter, extra de eccl. ædi. ad audientiā. s. di. lxiiij. cap. j. s. dist. lxiij. cum longe. s. di. xciij. iuxta sanctorum. s. xiij. q. ij. vbicunque. & j. c. proxi. tribus.
Tribus. Hæc est ix. pars di. in qua loquit magister, de translatione reliquiarum & ecclesiarum. Io.
g Difficultas. Vt pro aeris intemperie, vt lxxiiij. dist. quorūdā malorū. nam propter malitiam populi, transfertur sedes. xxv. q. ij. ita nos. ꝓpter malitiā populi, episcopus renūtiat dignitati. extra de renunt. nisi. ver. propter malitiam plebis. Quarta causa est, quare transfertur ecclesia. s. causa meliorationis,

Sedes trāsfertur propter malitiā plebis.

Chrismatis vnctione & sacerdotali benedictione sacrantur altaria.

CAN. XXXI.

Altaria placuit non solū vnctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari.

Item ex concilio Aurelianensi, capit. tertio.

In priuatis oratorijs licet orare, sed non missam celebrare.

CAN. XXXII.

Vnicuique fidelium in domo sua oratorium [a] licet habere, et ibi orare: missas autem ibi celebrare non licet [b].

Item ex vj. synodo.

In priuatis oratorijs, absque consensu episcopi, nullus ministrare præsumat.

CAN. XXXIII.

Clericos qui ministrant [c] in oratorijs, quæ intra domos sunt, cum consensu episcopi loci illius hoc facere præcipimus, si quis verò hoc non obseruauerit, deponatur.

Item ex cōcilio Agath.

Qui extra parochias habent oratoria, festis diebus ad parochias redire cogantur.

CAN. XXXIIII.

Si quis etiam [d] extra parochias, in quibus legitimus est ordinariúsque conuentus, oratorium [e] habere voluerit, reliquis festiuitatib⁹, vt ibi missam audiat propter fatigationem [f] familiæ, iusto ordine permittimus. Pascha verò, natali domini, epiphania, ascensione domini, pentecoste, & natali sancti Ioannis Baptistæ, & si qui maximi dies in festiuitatibus habētur: non nisi in ciuitatibus aut in parochijs audiant. Clerici verò si in his festiuitatibus quas supra diximus (nisi iubente aut permittēte episcopo) ibi missas celebrare voluerint: à communione priuētur.

Item August. Iguaro.

Quibus ex causis loca sanctorum mutanda sint.

CAN. XXXV.

9 Tribus ex causis loca sanctorum transmutanda sunt. Prima, cùm necessitas persecutorum loca eorum grauauerit. Secunda, cùm difficultas [g] locorum fuerit. Tertia, cū malorum societate grauantur.

Item ex concilio Magotiensi.

Quando alicui corpora sanctorum de loco ad locum transferre non licet.

CAN. XXXVI.

Corpora sanctorum de loco ad locum, nullus transferre præsumat sine concilio [h] principis [i] vel episcoporum, sanctáque synodali licentia.

Item Iginus Papa.

In vsus laicorum non licet conuerti ligna ecclesiæ dedicata.

CAN. XXXVII.

10 Ligna [k] ecclesiæ dedicata, nō debent ad aliud [l] opus iungi, nisi ad aliam ecclesiam: vel igni sunt cōburenda: vel ad profectum [m] in monasterio fratribus: in laicorum [n] verò opera non debent admitti.

Item Clemens Papa Iacobo Hierosolymitano episcopo.

Vestimenta sacra & vasa præ vetustate consumpta, incendantur, & cineres in loca occulta proijciantur.

CAN. XXXVIII.

Altaris palla [o], cathedra, candela-

vt xvj. q. vij. c. antepenultimo.
h Corpora. Sine concilio. ff. de relig. ossa. in princip.
i Principis. i. Papæ [2]. xviij. q. ij. diffinimus. & hoc verum est, cū corpus traditū est iam perpetuæ sepulturę. C. de relig. l. vlti. nisi necessitas immineat, tunc enim sufficit authoritas pręsidis prouinciæ. C. e. l. j. si autem non est traditum perpetuæ sepulturæ, bene potest transferri sine authoritate alicuius ad alium locum. C. eo. titu. si necdum.
Ligna. Hæc est x. pars distin. in qua probat magister per sex cap. ꝙ ligna vetusta ecclesię & alia vestimenta & ornamenta, non debent redire ad humanos vsus. Io. de Fant.
k Ligna. De lignis ecclesiæ destructę & omnibus vtensilibus ecclesiæ reuerēter vtendis, istis sex capitulis sequentibus ostenditur.
l Ad aliud. Extra de rerum permu. l. mancipia. ff. de rei vendicatione. quæ religiosis.
m Ad profectum. Non tñ indifferenter, sed vel in capitulo, vel in dormitorio, vel in alijs religiosis locis: nō in coquina, vel in vineis pastinādis [3].
n In laicorum. Arg. quę semel cōsecrata sunt, nō debere redire in vsus laicorū. s. xix. qō. iij. quę semel. xvij. q. vlti. questi sunt. arg. contra. s. dist. liiij. ex antiquis. et cap. si seruus. & capi. frequens.
o Altaris palla. Pallæ dicuntur vestimenta altaris, id est, sindones & corporale: quę quia sunt quadrangulæ, ideo dicūtur pallæ à quodam muliebri pallio quadrāgulato, quod palla dicit. ita dicit H. P.

2 Si verò dicat principis. i. regis vel imperatoris localiter intelligit, scilicet, vbi non posset hic esse sine scandalo si fieret sine cōsilio principis: & specialiter de ecclesijs quarum est patronus. secundū Hu.

3 Id est, colendis. de hoc legi. & not 14. qō. 1. §. ad hoc. versi. cōstitutis, &c.

Palla qd sit.

a Velum. Pānus est, qui pendet super altare, vel cortina ante. H. P.
b Nemo. Mortuū. laicū. nā clerici mortui bene induuntur vestibus sacris. xiij. q. ij. nullus.
c In mēsa Domini. id est, mensam domini componēdā, quod ad ipsum diaconum spectat: arg. xxv. dist. perlectis. & dist. xciij. diaconi. vel forte est illa, vbi sacerdos post consecrationem manus tergit: vel forte palla, cui inuoluit calicem & abstergit.
d Negligenter. Arg. negligētiam, vt factum puniendam. xxv. questio. j. nulli fas.
e Anathemate. id est, suspensione [1]. nō enim debet anathematizari ꝓ tali causa.
f Excommunicatus. id est, à communione remotus, & ita habes hic pœnā nō admonētis prælati. nam alibi dicitur, Vel si non sparserimus, &c. xliij. dist. dispensatio. Item per hoc cap. videtur reprobari intellect⁹ quorundam, quem habes in illo cap. j. q. j. quicquid inuisibilis. nā ibi propter negligentiam, non excōmunicabitur presbyter, nisi per quatuor menses.
g Et vela. id est, ornamēta altaris. vel vela, id est, cortinæ. Huic hodie derogatum est cōsuetudine gñali.
h Non foris. i. ab alijs segregatam. & est secūda vestis sacerdotalis [2].
i Vela. id est, cortinæ quæ in ecclesijs extenduntur festiuis diebus, & in quadragesima causa consignationis vel significatiōis. Ioan.

1 Sub. et separatione à corpore & sanguine Christi: à ministerio altaris: & forte ab omni officio ecclesiastico. s. j. q. j. reperiunt. Hug.

2 Alij dicunt ꝙ est ornamentum calicis.

brum, & velum [a], si fuerint vetustate consumpta, incēdio dentur: quia non licet ea quę in sacrario fuerint, malè tractari, sed incendio vniuersa tradantur. cineres quoque eorū in baptisterio inferātur, vbi nullus trāsitum habeat: aut in pariete, aut in fossis pauimentorum iactentur, ne introeuntiū pedibus coinquinentur.

Idem.

Mortui non obuoluantur vestimentis altaris.

CAN. XXXIX.

Nemo per ignorantiam clericus, mortuum [b] credat obuoluendū, aut eius scapulas operire velit palla, quæ fuerit in altari, aut certè quę diacono data est in mensa Domini [c]. Qui hoc fecerit, vel leuiter quasi nihil & negligēter [d] habuerit, diaconus triēnio sexque mensibus à dominico erit remot⁹ altari, graui percussus anathemate [e], eò quòd clericum nō admonuerit. Presbyter decem annis & sex mensibus excōmunicatus [f] sit, propterea quòd de dominicis sacramētis subiecta sibi non amouerit ministeria, & postea cū grandi humilitate, matri recōcilietur ecclesiæ. Pallas verò ecclesiæ & vela [g], quæ in sanctuario sunt, si sordida fuerint, ac ministeria, diaconi cum humilibus ministris intra sanctuarium lauent, non eijcientes foras, à sacrario, & velamina dominicæ mensæ abluant, ne fortè puluis dominici corporis malè decidat, sindonem verò non foris [h] abluant: & erit hoc non operanti peccatum. Idcirco intra sacrarium ministris pręcipimus, cū diligentia custodire. Sed peluis noua comparetur: & præter hoc nihil aliud tangat. sed nec ipsa peluis extrinsecus velis apponatur lauādis, nisi quę ad dominici altaris cultum pertinent. pallæ in alia pelui lauentur: & in alia vela [i] ianuarū. Cura sit etiam ostiarijs, ex admonitione maioris, ne quis negligens aut ignarus, ad velum ianuæ domus domini manus incognitæ tergat: sed statim coërcit⁹ discat omnis homo, quia velum atrij domus domini est.

Item Sixtus papa.

Sacra vasa non nisi à sacratis contrectentur hominibus.

CAN. XL.

In sancta apostolica sede statutum est, vt sacra vasa non ab alijs [k] quàm à sacratis dominóq; dicatis hominibus contrectentur: ne pro talibus præsumptionibus dominus iratus plagas imponat populo suo, & hi etiam qui non peccauerunt pereant: quia perit [l] iustus sæpissime ꝓ impio.

Item Stephanus episcopus familiari amico Hilario.

Non nisi à sacratis hominibus vestimenta sacrata ferātur.

CAN. XLI.

Vestimenta ecclesiæ in quibus domino ministratur, & sacrata debēt esse, & honesta: quibus alijs vsibus nō debent frui, quàm ecclesiasticis & Deo dignis officijs, quæ nec ab alijs debent contingi aut offerri, nisi à sacratis hominibus, ne vltio quæ Balthasar [m] regē percussit, super hoc transgredientes veniat: & corruere eos faciat ad ima. Danie. 5. d

Item ex concilio Aurelianensi.

Diuina ministeria nuptiarum non præstentur or-

k In sancta. Nō ab alijs. s. distinct. xxiij. sacratas. & c. nō liceat.
l Quia perit. i. pœnam patitur, & punitur corporaliter & tēporaliter, non autem spiritualiter vel æternaliter [3]. & vno peccante, &c. s. distin. xlv. sed illud. De hac materia not. j. q. iiij. in princi. & similiter not. sub illo §. item ꝓ peccato Achor plebs Israelitica.
m Vestimenta. Balthasar. Historia legit in Daniele, quod Balthasar Rex Babyloniæ fecit, grāde cōuiuium optimatibus suis. cum ergo iam esset temulentus, pręcepit vt afferrētur vasa argentea, quæ Nabuchodonosor asportauerat de templo quod fuit in Hierusalem: vt biberent in eis Rex & optimates eius: vxores & concubinæ: & factum est ita. Bibebant autē vinū, & laudabāt deos suos. In eadē hora apparuerunt digiti, quasi man⁹ scribentis contra candelabrū in superficie parietis: ꝙ Rex cōspiciēs turbatus est valde: & mittens cōuocauit omnes sapiētes Babylo

3 De hoc satis not. s. q. 4. in summa.

Balthasar vasis domini abusus est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bylonis: & nullus poterat scripturã legere, vel interpretationem eius, regi indicare. Tandem vocatus Daniel dixit scripturam significare interitum regis pro eo quod contaminauerat vasa domus domini: & aperuit quod scriptum erat. Mane thetel phares. Mane, id est, numerauit Deꝰ regnũ tuũ. Thetel, id est, appositum est in statera, & inuentũ est minus habens. Phares, id est, diuisum est regnum tuũ, & datum Medis & Persis. Eadem nocte interfectus est Balthasar & Darius Medus in regnum successit.

natibus.

CAN. XLII.

AD nuptiarum ornatum diuina ministeria non præstentur, ne dũ improborum tactu vel pompa secularis luxurię polluũtur[a], ad officium sacri ministerij videantur indigna.

Item ex concilio Triburiensi, cap. ix.

In ligneis vasculis dominici corporis & sanguinis sacramenta non sunt celebranda.

CAN. XLIII.

VAsa in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria, calices[h], & patenæ, de quibus Bonifacius martyr & episcopus interrogatus, si liceret in vasculis ligneis sacramenta conficere, respondit, Quondam sacerdotes non aureis, sed ligneis vasculis & calicibus vtebãtur[c]. Zepherinus sextusdecimus[d] Romanus episcopus patenis vitreis missas celebrare constituit, Deinde Vrbanus decimus papa, omnia ministeria sacra fecit argẽtea. In hoc enim, sicut & in reliquis cultibus magis & magis per incrementa temporum decus succreuit[e] ecclesiarum. Nostris enim diebus, qui serui patrisfamiliãs sumus, ne decus matris ecclesiæ minuatur, sed magis cumuletur & amplificet, statuimus, vt deinceps nullus sacerdos sacrum mysterium corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi, in ligneis vasculis vllo modo conficere præsumat, ne vnde placari[f] debet, inde irascatur Deus.

Item ex concilio Remensi, cap. vj.

Ex qua materia calix cum patena fieri debeat.

CAN. XLIIII.

VT calix domini cũ patena si non ex auro[g], omnino tamen ex argẽto fiat. si quis autem tam pauper est, saltẽ vel stanneum calicẽ habeat. De ære aut ex aurichalco non fiat calix: quia ob vini virtutem, eruginem facit, pariterque vomitum prouocat. Nullus autem in ligneo[k] aut vitreo[i] calice præsumat missam cantare.

Item ex epistola Eusebij papæ & Syluestri.

Non in serico panno sed lineo, sacrificium consecretur altaris.

CAN. XLV.

COnsulto omniũ statuimus, vt sacrificiũ altaris non in serico[k] pãno, aut in tincto quisquã celebrare missam præsumat: sed in puro[l] lineo vel linteo ab episcopo cõsecrato, terreno[m], scilicet lino[n] procreato atque contexto: sicut corpus domini nostri Iesu Christi, in sindone linea munda sepultum fuit.

Item ex sexta synodo.

A quibus fuerit tradita missarum celebratio.

CAN. XLVI.

12 IAcobus[o] frater domini, secundùm carnem, cui primùm credita est Hierosolymitana ecclesia, & Basilius Cæsariensis episcopus, cuius claritas per totum orbem refulsit in scripturis, addiderũt nobis missæ celebrationem[p].

Item Telesphorus papa quartus à Petro.

Qua hora sunt missarum solennia celebranda.

---

a Dic q̃ argu. istud non sumit cõtrario literæ: gaudent vestis qua loqui tur ista gl. nondũ cõcessa fuerat ecclesiæ quare coinquinat io nõ sub hoc ar. sumitur potius ab intellectu γ borũ. Ar. Calix, an possit esse ligne⁹, aut vitreus.

a Polluuntur. arg. quod ex veste alicuⁱ⁹ dominę vel alterius non debet fieri casula vel aliquis ornatus ecclesiæ[x].

Casula nõ fiat de veste domicellæ.

Hæc est vndecima pars in qua dicitur, in quibus calicib⁹ & corporalibus celebrare debemus. Io. de Fant.

b Calices. supple debẽt esse aurei vel argentei.

c Vtebãtur. Sed nunquid conficiebant? vtique. nunc autem quid? & quidem fieri non debet. sed si fiat vt in vase ligneo vel vitreo, quis cõficiat corpus Christi, nisi verbo consecrãtis? perficitur cõsecratio, non in vase, & j. distinc. ij. vtrum. versi. si ita.

d Zepherin⁹ xvj. decimus octauus, cõputatis Lino & Cleto.

e Succreuit. arg. prælatũ non posse præbẽdas diminuere. quod est verum sine causa. extra de excess. præla. sicut.

f Placari. C. vnde vi. meminerint.

g VT calix. Sinon ex auro. contra. ẽ. xij. q. ij. aurum. sed illud quãdo pauper non reperitur? quo casu vẽdi possent. C. de sac. san. eccl. sancimus.

h In ligneo. ga ligneũ porosum est.

i Vitreo. quia vitrum fragile est: & imminet periculum effusionis.

k Consulto. In serico. corporali.

l Sed in puro. vt innocẽs & sine macula intelligatur.

m Terreno. quia veram carnẽ mortalem & passibilẽ, de corpore virginis assumpsit. xxiij. distinct. qui episcopus.

n Lino. quod tũsionibus multis ad candorem deducitur. sic & Christus pressuris multis peruenit ad gloriam. ita & boni ꝑpter pressuras ad gloriã domini veniunt. j. quęstio. iij. saluator.

Corporalia debent esse linea ratione.

o Iacob⁹ frater domini. Hæc est xij. pars distinct. in qua ponit à qbus missa fuit composita. Ioan.

Mar. 15. d

Luc. 23. g

p Iacobus. ideo dicitur frater, quia valde assimilabatur ei, vel quia fuit filiꝰ sororis matris domini.

Iacob⁹ dicebat⁹ frater dñi.

p Celebrationẽ. id est, ordinem celebrandæ missæ[z]. verba enim quibus corpus Christi cõficitur, ab ipso domino sunt tradita: vt j. distin. proxi. quia corpus & sanguis. sed etiã post alij alia addiderũt ad decorem & solennitatem: vt xxj. distinc. ecclesiasticarum.

Gal. 1. d

z f. quantum ad secretã, quã Iacob⁹ instituit, & Basilius ꝙ dam addidit, ꝙ longe post eũ fuit. f. tempore Iuliani apostatæ. B. Isp.

Nocte

NOcte sancta. Hæc est xiij. pars di. in qua ponit quare tres missę in natali dñi cãtantur. Io. de Fan.

a Nocte. de celebritate missæ vij. ca. adiungit, ostendẽs quomodo à ieiunis cantandæ & audiendæ sunt, & quot in die & qua hora sũt celebrãdę.

Luc. 2. b

b Nocte. tres missę in die natalis domini celebrantur. Vna añ die[1]: quæ significat tꝑs antelegẽ, qñ eramus in tenebris. Secunda dum dieſcit: & significat tꝑs in lege: qñ nõdũ plena agnitio Dei habebatur. Et tertia in die: et significat tẽpus gratiæ, qñ iam plena cognitio habebat. Vnde vers. Nocte prior, sub luce sequẽs, in luce supma: Sub Noe, sub Dauid, sub cruce sacra nota.

Missa triplex in natiuitate domini põt cantari.

1 s. circa mediũ noctis: quo tẽpore Christus natus est, secundum Hug. Mar. 15. c Act. 2. b

c Gloria in excelsis Deo. Hæc verba dicta sunt ab angelo, alia addidit Hilarius: vt j. e. distin. de hymnis.

d Crucifixus. Linguis, non manibus. ẽ. de pœni. distin. j. periculose.

Sacramenta.

Hæc est. xiiij. pars. dis. secundum Ioan. de Fant.

e A ieiunis. Ieiuni ergo debẽt cõsecrare: vt hic, & baptizare, et chrismare in fronte: vt di. v. vt ieiuni. & sacramentũ calũniæ prẽstare. xxij. q. v. honestũ. et testimonium dicere. extr. de testi. placuit. & ordines cõferre, & accipere. lxxv. di. qđ à patribus. Sed qñ dicetur quis ieiunus? Pone, ꝙ comedo hodie, nec dormio ꝑ diẽ & per nocte: nunquid incipiente alio die sum ieiunus? Dicũt quidam[2] ꝙ sic: arg. extra de temp. or. literas. alias sommus dicerẽtur solvere ieiunium: ꝙ non credo, sed dico ieiuniũ esse celebrãta digestione. j. distinct. ij. tribus.

Ieiunio stomacho qđ conficiendum sit.

Ieiunus qs dicitur.

2 Scilicet Hu. & R.

f Excepto. ẽ. vij. q. j. nihil contra. j. di. proxi. liquido. cõtra. j. di. v. vt episcopi. contra. sed derogatũ est huic c. per illa c. & per contrariam cõsuetudinem: arg. ẽ. di. iiij. ẽ. leges.

† expecta ta.

SOlent. Hæc est xv. pars secundum Io. de Fant.

g Si ante. Sed non ne licitum est debitori ante tꝑs solvere pecuniam? plus enim soluit qui ante tẽpus soluit, vt instit. de act. ẽ. plus autem? Rñ. verum est quãdo dies adfectus est fauore debitoris? alias si fauore creditoris, ante tempus soluẽdo nõ liberatur: vt ff. de ann. lega. eum qui. Ioan.

In ieiuniꝭ. Hæc est. xvj. pars di. in qua probat quando missæ sunt cantandæ. Io. de Fant.

h Vnde Leo. Supra distinct. lxxv. quod à patribus.

i Item Gelasius. ẽ. distinc. lxxv. ordinationes.

k Item Pelagius. ẽ. dist. lxxvj. dilectionis tuæ.

l NEcesse. Nisi. Hoc nisi, respicit illud verbum, priuetur.

m Nisi prima. j. distinc. ij. tribus gradibus. ẽ. ead. nocte. contra in fi. sed istud abrogatũ est. j. di. ij. tribus. Vel illud de solẽni missa, hoc de priuata.

m Epistolam. In quæ hoc capi. continetur.

Et

3 Potest dici quod istud verbum excepto, ponit inclusiue, & est sensus excepto. i. accepto & cõputato inter alios dies, quasi nullo die excepto. & est simile 23. q. 5. nõ est nostrũ. 13. q. 2. Ebrõ. secundũ Hu. & sic non corrigit.

4 Ad hoc ff. de verb. obli. eum qui. ẽ. quoties. & l. ei qui hoc. ff. de re iudica. ẽ. si intra. Archi.

Solutio an possit fieri ante tempus.

---

16 In ieiuniꝭ etiam quatuor temporum circa vespertinas horas: in sabbatho verò sancto, circa noctis initium missarũ solennia sunt celebranda. Vnde Leo h eꝑs: Quòd à patribus nostris. Item Gelasius i, Ordinationes presbyterorũ. Item Pelagius k, dilectiõi tuę scripta. Require in tractatu ordinandorum.

In prima quoq; parte dicit, missarum solennia non incõgruè celebrãtur.

Vnde Leo Papa Dioscoro Alexandrino episcopo.

Etiam prima parte diei missas celebrare licet.

CAN. L.

17 NEcesse est autem vt quædam populi pars sua deuotione priuetur, si vnius tãtùm missæ (more tꝛuato) sacrificium offerre non possunt: nisi prĩa l diei parte conuenerit. ſtudiosè ergo fraternitatẽ tuam familiariter admonemus, vt quod nostræ consuetudini ex forma paternæ traditionis insedit, tua quoque cura non negligat: vt per omnia nobis fide & actibus congruamus: propter quod, remeanti filio nostro Posidonio presbytero, hanc ad dilectionem tuam epistolam m dedimus perferendam:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Scilicet, votiuæ. q. d. non publicæ scili cet quę ce lebrantur sine vocatione populi: sine pulsatione signorũ: sicut est missa pro peccatis, vel sanctę Mariæ, vel apostolorũ, vel huiusmodi secũdum Hugo.

Peccamus quotidie.

[a] ET hoc. Peculiares. Peculiares dicuntur priuatę: ergo omnis missa quę priuata non est, publica dicẽda est, ex quo publice & manifeste fit.

[b] In publico. Id est, solenniter.

[c] Sed sacerdotes. No. sacerdotes qui per vrbem sunt, ad solẽnem missam debere conuenire in maiori ecclesia. Vel potius is est sensus. c. s. vt in ciuitate & per totũ ẽpatum hora tertia, et sacerdotes et populi conueniant ad publicas missas, quas sacerdotes eorum faciunt.

SVfficit. Hęc est xvij. pars di. secundum Io. de Fã.

[d] Quia Christus. ergo nõ nisi semel debet celebrari. sed quia quotidie peccamus: ideo quotidie, p nobis eucharistia immolaf mystice. j. di. ij. vtrum.

[e] Et alterã. Ergo etiam in necessitate non tres, ex quo dixit alteram. arg. xxxj. quæst. j. qũo. extra de celeb. missa. consulisti. ergo adhuc remanet ieiunus post primam, cum possit iterum cantare aliam: arg. vij. q. j. nihil. Quid ergo dices de vino, vñ presbyter abluit digitos: nõ debet sumere illud si aliam vult cãtare. extra de cele. mis. ex parte. vbi euacuat opinio quę dicit, q̃ quicquid sanguini Christi commiscet, sanguis est. extra de consec. ec. qd' in dubijs. Sed ibi vtrunque olim eiusdem substantię & vsiæ: non sic de vino misto sanguini. extra de celeb. mis. cum Marthæ. versi. quæsiisti.

De hymnis.

DHęc est xvij. pars in qua probat q̃ hymni sunt auqui in nostris processionibus atque actionibus frequenter interfuit: et to ties ad nos missus, quid in omnibus Apostolicæ sedis authoritas teneret, agnouit.

Item Augustinus.

Missæ peculiares non sunt in publico cantandæ.

CAN. LI.

ET hoc attendẽdum, vt missæ peculiares [*] quæ per dies solennes à sacerdotibus fiunt, non ita in publico [b] fiãt, vt propter eas populus à publicis missarum solennibus (quæ hora tertia canonicè fiunt) abstrahatur. Sed sacerdotes [c] qui in circuitu vrbis, aut in eadem vrbe sunt, et populus in vnum ad missarum publicam celebrationem conueniant.

Item Alexand. Papa.

Quot missas in die sacerdotibus celebrare licet.

CAN. LII.

17 SVfficit sacerdoti vnam missam in die vna celebrare, q̃a Christus [d] semel passus est, & totum mũdum redemit. Non modica res est, vnã missam facere: & valde felix est, qui vnam dignè celebrare potest: quidam tamen pro defunctis vnã faciunt, & alteram [e] de die, si necesse fuerit. qui verò pro pecunijs, aut adulationibus secularium, vna die præsumũt plures facere missas: non existimo euadere damnationẽ.

Item ex concilio Toletano quarto.

Ex saluatoris & Apostolorum docemur exemplo hymnos cantare.

CAN. LIII.

18 DE hympis canendis [f], & saluatoris & Apostolorum, habemus exemplum. Nam & ipse dominus hymnũ dixisse perhibetur, Matthæo euangelista testante: Et hymno [g] dicto exierunt in montem oliuarum. & Paulus Apostolus ad Ephesios scribit dicens: Impleamini spiritu sancto, loquentes vobisipsis in psalmis & hymnis & canticis spiritualibus. Et quia nonnulli hymni, humano studio in laudem Dei, atq; Apostolorum & martyrum triũphos compositi esse noscuntur, sicut ij quos beatissimi doctores Hilarius atque Ambrosius cõdiderũt: quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eò, q̃p de scripturis sanctorum canonum vel Apostolica traditione non existunt: respuant ergo & illum hymnum ab hominibus compositum, quem quotidie publico priuatóque officio, in fine omnium psalmorum dicimus, Gloria & honor patri & filio & spiritui sancto in secula seculorum amen. Nam & ille hymnus [h] quem nato in carne, Christo Angeli cecinerunt, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, & reliqua quæ sequuntur ibi ecclesiastici doctores composuerunt. Ergo nec ipsi in ecclesijs canendi sunt: quia in sacrarum scripturarum libris, non inueniuntur. Componuntur [i] missæ siue preces vel orationes, seu commendationes, seu manus impositiones: ex quibus si nulla decantantur in ecclesia, vacant omnia ecclesiastica. Admonet hoc fieri atque hortatur Timotheum Apostolus dicens: Obsecro igitur primùm omnium fieri obsecrationes [k], orationes, postulationes, [l] gratiarum actiones [b] pro omnibus hominibus, pro regibus, pro omnibus qui in sublimitate sunt. Sicut ergo orationes [c], ita hymnos omnes in laudem Dei compositos, nullus vestrum vlterius improbet.

Mat. 24. c

Ephes. 5. d

Luc. 2. b.

1. Tim. 2. a

thentici, & debent celebrari. Io. de F.

[f] De hymnis canendis. De hymnis dicendis in missa vel extra, tribus caput. ostenditur.

CASVS. In prima parte probat authoritate domini & dicto Apostoli Pauli, hymnos esse canendos. Secundo reprehenduntur quidam, qui quosdam hymnos nolebant recipere, quia non processerũt de scripturis sacrorũ canonum, vel Apostolica traditione. Hymnus est laus Dei cum cantico.

[g] Et hymno. i. benedictiõe data post cibum: q̃a hymnus hic appellat, quem omnes clerici facere debent, vt s. di. xliiij. c. vlti. §. edẽt pauperes, & fatura buntur, &c.

ADDITIO.

Ponehymnum qui dicitur post missam. Archidiaco.

[h] Ille hymnus. supple reipuatur.

ADDITIO.

Id est, debet respui secundũ eos. Hug. Alij dicunt, q̃p istæ dictiones de hymnis, ponuntur pro accusatiuo: vel carent verbo. Archi.

[i] Componuntur. à sanctis.

[k] Obsecrationes. Id est, orationes quæ fiunt ante & iuxta consecrationem: vel quæ fiunt adiura

Item Nicolaus Papa Rodulpho archiepiscopo Bituricen.

In cœna domini Gloria in excelsis decantetur.

CAN. LV.

PORrò Gloria in excelsis Deo: ab episcopis [m] in cœna Domini, inter missarum solennia more nostro dicenda est. Pallio verò Apostolico [n] eadem die [o] vti est illis licitum, quibus est ab Apostolica sede permissum.

Item Macharius Papa.

Cum baculo aut capite velato ad celebrandum missarum solennia clericus non ingrediatur.

CAN. LVI.

19 NVllus episcopus [p] aut presbyter, seu diaconus, ad missarum solennia celebranda præsumat [q] cum baculo [r] introire, aut velato capite [s] altario Dei assistere: quoniam Apostolus prohibet viros velato capite orare in ecclesia: & si temerè præsumpserint, communione priuentur. Cùm verò ingressus fuerit episcopus aut presbyter ad missarum solennia celebranda, nisi passio [t] aliqua interuenerit, nullo modo audeat data oratione recedere [v], vt ab aliquo presbytero vel episcopo missarũ solennia suppleãtur sed qui initium ponit, suppleat vsq; in finẽ.

[a] Postulationes. i. preces, vt ibi, Vt pacẽ & concordiã nobis dones, te rogamus audi nos.

[b] Gratiarũ actiones. vt eũ dicimus, Benedicamus dño.

[c] Sicut ergo orationes. Quæ fiũt in ipsa cõsecratione.

[d] HI duo solũmodo. Quorum. nomen decimi ordinis non habemus [2].

[e] Decimus. Nõ q̃p decim⁹ cecidit: sed tot qui sufficiebãt ad decimum ordinem perficiendum.

[f] A felicitate. Significauit statũ hominum perturbandũ, cũ possit & debeat timere casum suum videns ruinã maiorũ & fr̃miorum. de pœ. di. ij. c. principium.

[g] Et parẽ. De pœnit. dist. ij. §. quod autem. cap. principium inquit. versi. omnis lapis.

[h] Sui generis. q̃a homines loco ipsorum restituũtur: de quibus tot assumẽdi sunt, quot remãserunt: iuxta illud in fi. Deut. in cantico Moysi: Statuit terminos populorum, iuxta numerũ Angelorum Dei. Sed hic videtur haberi quod tot ascẽdent ad gloriam, quot ceciderunt, & non plures [3].

[i] Si ex lapsu. Per inobedientiam: vt 3. di. xxxiiij. quorundam.

[k] Perturbatus. more humano loquitur. arg. xxiiij. q. j. odi.

[l] Resurrexit. Pro lapsus de limbo in fernι.

[m] PORro Gloria. Ab episcopis. quia christma conficiunt, non autẽ à presbyteris.

[n] Apostolico. Id est, à solo Apostolico concesso.

[o] Eadem die. Inter missarum solennia; vt di. e. palliũ.

NVllus episcopus. Hæc est xix. pars di. secundum Io. de Fant.

[p] Nullus episcopus. Quã deuotiõe sit dicenda missa et audienda, ostendit xiij. cap.

[q] Præsumat. Mitram tamen & baculum debet habere episcopus, cum prædicat, arg. dist. xlv. disciplina. q̃a tunc allegat causam Dei apud populum: vt d. c. disciplina[4].

[r] Cum baculo. argu. q̃p non debet promoueri in presbyterum, qui sine baculo non potest sustentari in altari, vt diximus s. lxv. distinc. si quis infirmitate.

[s] Aut velato capite. Supra xxxiij. q̃ç. v. mulier. & c. hæc imago.

[t] Passio. s. vij. q. j. illud. & c. nihil.

[v] Recedere. Nisi in casu cũ videret puerũ sine baptismo morientẽ: dum est etiam ad altare, consulo vt baptizet. arg. lxxxvj. dist. pasce.

Si

Eps prędicãs habeat mitram & baculum.

4. Respicit præce. c. disciplina. iuxta fin. & hæc etiam fuit sententia H. put hic satis not. Archid.

Tot ascẽdẽt ad gloriam, quot ceciderũt. 3 Dic. Isi. in lib. officiorũ. Bonorum angelorũ numerus qui post ruinã angelorũ malorũ diminut⁹ est ex numero electorum hominum supplebitur, qui numerus soli Deo cognitus est: vt lib. 20. cap. angelorum nomen.

Gene. 2

2 Subau. nec habere possumus, cũ nõ fuerint nisi nouem.

Psal. 136.

Psal. 64.

Esai. 14. c

Apocaly. 12. d

Universidad de Deusto Biblioteca

a Si quis. De hac materia notaui vij. quæst. j. nihil. & c. illud.

EPiscop⁹ Deo. Hæc est xx. pars di. in qua probat magister, ꝙ solus sacerdos non debet officia celebrare. Io. de Fant.

b Qui oculi. s. distin. xciij. diaconi.

Eccle. 4. c — c Omnes quotidie, vel omnes generaliter ter in anno, vt j. e. distin. ij. peracta. & ca. omnis homo, &c.

Conscientia sola nõ sufficit. — d IVbemus. Conscientia. Arg. ꝙ non semper conscientia sufficit, sed fama est necessaria, argu. xij. q. ij. quatuor. & xij. q. j. nolo. quod verum est, cum quis habitat tantum cũ bonis, vel cũ malis qui parati sunt imitari.

e Maleuolos. Supra xj. quæ. iij. sanctis. contra. sed illud cũ mali parati sunt reprehendere, non imitari¹. xliij. distinct. scimus.

1 Sub. tantum, & nõ imitari in bono.

HOc quoq; statutum.

f Nisi duobus. Pluralis enim locutio duorũ numero est cõtenta, vt iiij. q. iij. §. item in criminali. versic. vbi numerus. Nũquid necessarium est, vt sint duo clerici: aut nũquid duo laici, vel vnus clericus alter laicus: aut alter masculus, & alter fœmina sufficerent? Satis videtur, ꝙ debent esse duo clerici. Argu. contra, quia et populus rñdet, amen: vt s. xxxviij. dist. sedulo. Sed hoc respicit consuetudinem alicuius loci.

g Ipse tertius. Adeo inhærent quidam² verbis istius ca. ꝙ dicunt ꝙ ipse nõ celebraret nisi duos haberet. Alij³ dicunt vnum sufficere, arg. extra de fil. presbyt. proposuit. vij. q. j. illud.

2 Vt Hu.

3 Vt Hu. & Fa.

Si quis ᵃ verò præsumpserit preter quod dispo suimus agere: à sacro corpore & sanguine domini nostri Iesu Christi sit suspensus.

Item ex decretis Sotheris Papæ.

PALEA.

VT illud diuini oraculi singuli præcaueãt, quo scribitur: Væ soli, qui cùm ceciderit, non habet subleuantem se: summopere uerendum est nobis, atque cauendum, ne horis atque tẽporibus quibus Deo psallitur uel sacrificatur, unicuique diuinis singulariter officijs insistenti perniciosa paßio, uel quælibet corporis inualitudo occurrat, quæ aut corpus subitò subrui faciat, aut mentem alienatione uel terrore confundat. Pro huiusmodi ergo casibus præcauentes, necessarium duximus instituere, ut ubi temporis uel loci siue cleri copia suffragatur, habeat quisq; canens Deo atque sacrificans post se uicini solaminis adiutorem: ut si aliquo casu, ille qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, uel ad terram elisus, à tergo semper habeat qui eius uicem exequatur intrepidus, & officium inceptum adimpleat. Item Anacletus Iesu Christi seruus omnibus episcopis.

Quot testes episcopus sacrificans secum habere debeat.

CAN. LVII.

20 EPiscopus Deo sacrificans, testes secum habeat, in solennioribus quippe diebus aut septem aut quinque, aut tres diacones, qui oculi ᵇ eius dicuntur: & subdiacones atque reliquos ministros secũ habeat: qui sacris induti vestimentis in fronte & à tergo: & presbyteri à regione dextra leuáq; cõtrito corde, & humiliato spiritu, ac prono stent vultu, custodientes eum à maleuolis hominibus: & cõsensum prębentes sacrificio. peracta autem cõsecratione, omnes ᶜ communicent, qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus.

Item Lucius Papa omnibus episcopis.

Episcopi sine religiosis testibus domini sacramenta non conficiant.

CAN. LVIII.

IVbemus Apostolica authoritate, vt semper testes vobiscum sacerdotes & leuitas habeatis: & licet conscientia ᵈ ꝓpria sufficere possit, tamen propter maleuolos ᵉ (iuxta Apostolum) testimonium nos oportet habere bonum ab his qui foris sunt. Igitur duo presbyteri & tres diaconi, in omni loco episcopum nõ deserant propter testimonium ecclesiasticum.

Item Sother Papa.

Nisi duobus præsentibus presbyter missam celebrare non præsumat.

CAN. LIX.

HOc quoque statutum est, vt nullus presbyterorum missarum solennia celebrare præsumat, nisi duobus ᶠ præsentibus, sibíque respondentibus: & ipse tertius ᵍ habeatur: quia cùm pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiscum ʰ: & illud in secretis, Orate pro me: aptissimè conuenit vt ipsius respondeatur salutationi.

Item ex canone Apostolorum.

Communione priuentur, qui vsque ad finem missarum solennia non audierint.

& extra de vi. & hone. cler. vt quisque. imo & inclusus missam solus cãtare potest. hoc intellige, vbi cleri copia non suffragatur, alias secus: vt extra de verb. sig. quæsiuit. vt ecclesiæ loquitur presbyter in plurali.

Missa à solo cantari potest.

h Dominus vobiscum. Hoc dominus vobiscum. sumptum est ex veteri test. sic enim legitur Booz salutasse messores suos. Illud autem, & cum spiritu tuo: sumptũ est ex epistola Pauli ad Timotheum. Episcopus etiam cum primo salutat populum, non dicit: Dominus vobiscum: sed pax vobis: quia hæc fuit prima vox Christi ad discipulos post resurrectionẽ. ergo vt se ostẽdat vicarium Christi, ideo sic dicit. post vero dicit dominus vobiscum, vt sic ostẽdatur esse de numero aliorum sacerdotum. Hic ergo habes dominus vobicũ. alibi, Amen. xxxviij. dist. sedulo. alibi, Deus in adiutorium. vij. q. j. §. cũ ergo. alibi, kyrie eleison. Pater noster. xj. q. iij. cũ aliquis. habeset alibi nunc dimittis, &c. Lucæ ij. Itẽ. alibi, Benedicamus, &c. Dan. iij. Omnes.

Dominus vobiscum vndesumitur.

Pax vobis, dicit primo ab episcopo.

Nota ꝙ septẽ vicibus populus salutatur in missa quatenus exclusis septem vitijs capitalibus suscipiant gratiam septiformẽ, secundũ Innocen.

1. Tim. 4. b

OMnes. Hæc est xxj. pars dist. in qua ꝓbat, ꝙ totã missam popul⁹ audire debet. Qui autem ex contẽptu recusauerit, excommunicabit. Et hoc probat per quinque canones. Ioan. de Fant.

a Non perseuerant. Ex cõsuetudine vel superstitiose. Et est si. nam in uanum currit, qui non perseuerat vsque in finẽ cursus: vt de pœni. dist. iij. incassum. & est si. s. xj. q. iij. certum.

b Percipiũt. tempore deputato.

SAcerdote.

c Qui egressus. quasi minus literatum contẽnens: vt s. xxxviij. distinc. sedulo.

d MIssas. Præcipimus. Hoc dico præceptũ esse. vnde contra præceptum faciunt, q diebus dominicis nõ audiũt missam, nisi aliqua necessitas cogat: sicut & corp⁹ Christi accipitur ter in anno. j. dist. ij. & si non frequentius.

Missa in die dominico est de præcepto.

e CVm ad celebrandas. Benedictionem. s. xxvj. q. vj. ministrare. cõtra. sol. ibi solennis benedictio, qui ante missæ consummationẽ à solis pontificibus celebratur, inhibetur presbyteris: hic autem post consecrationem cuilibet sacerdoti populũ benedicere permittitur. sed & pręsente episcopo, nec benedicere volente sacerdos bñdicet si celebrauit missam: vt not. xcv. distin. ecce.

EPiscopus. Hęc est xxij. pars dist. secundum Io.

f Prohibeat. s. xxj. dist. cleros. in fi. cõtra. j. dist. iiij. eos. cõtra. xj. q. iij. excõmunicatos¹. Sed dic vt solui. s.

1 Itẽ contra. 34. q.

CAN. LX.

21 OMnes fideles, qui conueniunt in solennitatibus sacris ad ecclesiã, & scripturas Apostolorũ & Euangeliũ audiant. Qui autẽ non perseuerãt ᵃ in oratione, vsque dum missa peragatur, nec sanctam communionem percipiunt ᵇ, velut inquietudines ecclesiæ commouentes conuenit communione priuari.

Item ex concilio Carthaginensi.

De eodem.

CAN. LXI.

SAcerdote verbum in ecclesia faciente, qui egressus ᶜ de auditorio fuerit, excommunicetur.

Item ex concilio Agathensi.

Die dominico missas ex integro seculares audire debent.

CAN. LXII.

MIssas die dominico secularibus totas audire speciali ordine ꝑcipimus ᵈ: ita vt ante benedictionem sacerdotis, egredi populus non præsumat, quod si fecerint, ab episcopo publicè confundantur.

Item ex concilio Aurelianensi.

Populus non antè discedat, quàm missa ex integro celebretur.

CAN. LXIII.

CVm ad celebrandas missas in Dei nomine conuenitur, populus non antè discedat, quàm missæ solennitas cõpleatur, & vbi episcopus nõ fuerit, benedictionem ᵉ à sacerdote accipiat.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Excommunicetur qui prætermisso ecclesiæ conuentu, ad spectacula vadit.

CAN. LXIIII.

QVi die solenni prætermisso ecclesię cõuentu ad spectacula vadit, excommunicetur.

Item ex concilio Carthaginensi quarto.

Vsque ad missam cathecuminorum nullus ecclesiam ingredi prohibeatur.

CAN. LXV.

22 EPiscopus nullum prohibeat ᶠ ingredi in ecclesiam, & audire verbum Dei, siue gentilem, siue Iudæũ, siue hæreticum, vsq; ad missam cathecuminorum.

Item Anastasius episcopus omnibus episcopis.

Euangelia non sedendo, sed stando audire debemus.

CAN. LXVI.

23 APostolica authoritate mãdamus, dum sancta Euangelia in ecclesia leguntur, vt sacerdotes & cęteri omnes non sedentes, sed venerabiliter curui, & in conspectu Euangelij stantes dominica verba intentè audiant, & fideliter adorent ᵍ.

Item Grego. vij.

Ad missarum solennia, semper aliquid est offerendum.

CAN. LXVII.

24 OMnis Christianus procuret ad missarũ solennia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysen dixit. Non apparebis in conspectu meo vacuus ʰ. In collectis ⁱ sanctorum patrum liquidò apparet, quòd omnes Christiani offerre aliquid ex vsu sanctorum patrum debent, ad ipsum enim priùs est confugiendum ᵏ, qui nostræ curare possit animę passiones. verùm homines præpostero ordine ante

xxxv. q. iij. de incestis, nã hic de hæretico nõ præciso loquit: ibi de eo q sequit heresim iam dãnatã. H. dicit hoc abrogatum² esse. vel loquit de illis de quorũ correctione est spes aliqua: vt j. dist. iiij. Iudæi. aliud est si venirẽt causa subsannandi vel deridendi.

3. clericus. 25. dist. p. lectis. in prin. j. q. j. nõ liceat. 2 Ad hoc s. j. q. j. nõ liceat clericis. vbi de hoc. idẽ not. 25. di. c. j. Arch.

APostolica. Hęc est xxiij. pars dist. secũdum Ioan. de Fant.

g Adorẽt. id est, venerentur.

OMnis Christianus. Hæc est xxiiij. pars distinct. secundũ Io. de Fant.

h Vacuus. Bonis operibus, vel ad literam. & est consilium in diebus priuatis, scilicet, sed in diebus festiuis ꝓceptũ: & ita videtur, ꝙ oblationes sint ex debito exigẽdæ, & ad eas dãdas parochiani sũt cogendi. arg. xvj. q. j. statuimus. arg. cõtra. xij. q. j. duo. Sed credo, ꝙ si sacerdos pauper est, potest eis diuina officia subtrahere, nisi dent ei³ oblationes: vt extra de simo. cum sit. xij. q. ij. charitatem.

ADDITIO. Bene dicit Credo, secundũ Laur. cuius fuit ista gloss. tota. & idem sentit hic Hugo. qui dicit, quod non credit ꝙ oblationes quæ volũtarie vel ex deuotione fiunt in festiuis diebus, sint debitæ, vel possunt de iure peti. & idẽ sentit frater Rayner. Archid.

i In collectis. quas faciebãt sancti patres, pro recipiendis pauperibus.

k Est confugiendum. orando, non tentando. & ita nõ est contra. xxij. quæstione ij. quæritur.

Oblationes an sint debitæ à parochianis.

3 Hoc sane intellige, & dic vt plene not. Hu. in summa, de parochia. §. in qbus. ver. in tergo. tia vero q. &c. vbi latis not. de materia huius glo. & quomodo hoc c. intelligi debet, scilicet de solẽnibus festiuitatib⁹ locorũ. Arc. Sed gl. indistincte sequit Hi. po. Marsi. fin. 682. Exo. 23.

Quando

sibi opem ab hominibus accersiunt. vbi autem humana subsidia defecerint: tunc opinantur diuini postulandam fauoris gratiam.

Item Cyprianus papa respondit. †

Quare sursum corda in præfatione dicitur.

CAN. LXVIII.

25 QVando autẽ stamus ad orationẽ fratres dilectissimi, inuigilare & incumbere ad preces toto corde debemus: cogitatio carnalis hominis & secularis abscedat, nec quicquã tunc animus aliud, quàm id solùm cogitet [a] quod precatur. ideo & sacerdos ante orationẽ præfatione premissa parat fratrũ mentes dicendo, Sursum corda: vt dum respondet plebs, Habemus ad dominum: admoneatur, nihil se aliud, quàm dominũ cogitare debere. Clauditur contra aduersariũ pectus: & soli Deo pateat: nec ad se hostẽ Dei, tempore orationis veniere patiatur.

Gelasius Romanæ ecclesiæ & Apostolicæ sedis episcopus vniuersis Germaniarum atq; Galliarum episcopis.

Quæ præfationes in missis sunt cantandæ.

CAN. LXIX.

26 INuenimus [b] has [a] quem [c] præfationes in sacro catalogo tãtummodo recipiendas, id est, vnam [d] in albis Paschalibus, aliam die Ascẽsionis [e] Domini, tertiam [f] die Pẽtecostes, quartã [g] de Natali Domini, quintam [h] de Apparitione domini, sextam [i] de Apostolis, septimam [k] de sancta Trinitate, octauã [l] de cruce: nonam [m] de ieiunio in quadragesima tantummodo dicendam.

Item ex concilio Cabilonensi.

In omnibus missarum solennibus pro defunctis oratio fiat.

CAN. LXX.

27 VIsum præterea [n] nobis est vt in omnibus missarum solennibus pro spiritibus defunctorum, loco competenti [o] in ecclesia ad dominum deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur [p], qua non pro viuentibus & pro quibuslibet necessitatibus dominum deprecetur: ita nimirum, nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces domino in missarum solẽnibus fundantur. Antiquitus igitur, hunc morem sancta tenebat ecclesia, vt in missarum solennibus & aliis precibus domino spiritus quiescentium cõmendarentur: dicente beato Augustino: nõ sunt prætermittẽdæ supplicationes pro spiritibus mortuorum: quas faciendas pro omnibus in Christiana & catholica societate laudam⁹. Defunctorũ [q] etiam tacitis nominibus [r] eorum, quos sub generali [s] commemoratione suscepit ecclesia [t]: vt quibus ad ista desunt parentes & filii, aut quicũque cognati vel amici: ab vna eis exhibeatur pia matre communi [v].

Item Innocentius episcopus vrbis Romanæ Decentio Eugubino.

Ante preces non sunt à sacerdote nomina recitãda.

CAN. LXXI.

DE nominibus recitãdis [x] antè, quã [y] sacerdos preces faciat, atque eorum oblationes quorũ nomina recitãda sunt, oratione sua commẽdet: quàm superfluũ sit, ipse per tuam prudẽtiam recognoscis: vt cuius hostiam necdum Deo offeras, eius antè nomen insinues [z]: quamuis [a] illi incognitum nihil sit.

QVando autẽ. Hęc est xxv. pars distinct. secundum Io. de Fant.

[a] Cogitet. nam hoc genus mendacij esset. xxij. q. v. cauete.

INuenimus. Hæc est xxvj. pars distinc. secundum H.

[b] Inuenim⁹. quot sunt canonicæ prę fationes ostẽdit [1].

[c] Nouem. Addita est & decima: vt dist. lxx. sanctorũ canonum, scilicet, æquũ & salutare.

[d] Vnã. Et te quidem omni tẽpore.

[e] Aliã die Ascensionis. Qui post resurrectionẽ suam.

[f] Tertiam. Qui ascendens super omnes cælos.

[g] Quartam. Quia per incarnati verbi mysterium.

[h] Quintam. Quia cũ vnigenitus tu⁹.

[i] Sextam. Et te suppliciter exorare.

[k] Septimã. Quia cum vnigenito filio tuo, & spiritu sancto.

[l] Octauam. Qui salutẽ humani generis.

[m] Nonam. Qui corporali ieiunio vitia comprimis.

VIsum præterea. Hæc est xxvij. pars distinctio. secundũ Ioã. de Fant.

[n] Visum præterea. Nota in omni missa memoriã & orationem esse faciendã pro defunctis. Istud ostendit duobus capitulis.

[o] Loco competenti. id est, in secreta missæ.

[p] Excipitur. Excipitur sexta feria ante Pascha, in qua secũdum ordinem Romanum nõ cõficitur: sed oblatio præcedẽtis diei cũ vino sumit, & excipitur etiam sabbathũ sequẽs: quia potius refertur ad dominicam sequẽtem. j. distinct. iij. Sabbatho.

[q] Defunctorum. id est pro spiritibus defunctorum.

[r] Etiã tacitis nominib⁹. in secreta.

[s] Sub generali. fit pro omnibus simul, & prodest cuilibet ac si specialiter pro eo fieret. de conse. distinct. v. non mediocriter.

[t] Ecclesia. supple non sunt prætermittendæ supplicationes.

[v] Pia matre communi. id est, ecclesia tota.

[x] DE nominibus recitandis. populo connumerare possum⁹ ergo eorum nomina recitando, sed in missa vel oratione aliqua missę, vel in secreta specialiter nomina eorum exprimere non debemus.

[y] Antequam. nec ante, nec post.

[z] Insinues. quasi non ante, sed post debet isinuari deo.

[a] Quamuis. non ergo recitant, ideo quod Deus addiscat: sed vt supplicantium deuotior reddat affectus: argu. xiij. q. ij. cũ grauia. & ca. non æstimemus. H. nomina ri ergo possunt. In sacra

Sermo. 6. de cõmunione danda.

1 Et hoc ideo, quia in c. prced. facta erat mentio de præfatione cui semper pmittit, sursum corda.

Oratio pro defunctis, fiat in omni missa.

Conficere nõ licet in vj. feria ante pascha.

~~Nomina [illegible]~~

Item Alexand. vrbis Romanæ episcopus omnibus orthodoxis.

Panis & vinum, & aqua in sacramentis sunt offerenda.

DISTINC. II.

IN sacramentorum [a] oblationibus [b] quæ inter missarũ solennia domino offerũtur, panis & uinum aqua permistum, in sacrificium offerantur. non enim debet in calice domini, aut uinum solum aut aqua sola offerri: sed utrunq; permistum offeratur: quia utrunq; [c] ex latere eius, in paßione sua profluxisse legitur.

Item Cyprianus Papa Cecilio fratri salute n. †

Vinum sine aqua, vel econuerso in sacramentis offerri nõ licet.

CAN. I.

SIcut in sacrificando calicem domini offerri sola aqua minimè potest, quomodo nec vinũ solum potest. Nam si vinum tãtùm quis offerat: sanguis Christi incipit [d] esse sine Christo [e]. Quãdo enim vtrunq; misce-

IN sacramentorum. Hæc dist. diuiditur in xxviij. partes. in quarum prima probat per vij. cap. quod ex pane tritici, & vino vitis cum aqua conficitur corpus & sanguis Christi. Secũda ibi, nihil. Tertia ibi, Pacem. Quarta ibi, Relatũ. Quinta ibi, Quotidie. Sexta ibi, Triforme. Septima ibi, Tribus gradibus. Octaua ibi, Qui scelerate. Nona ibi, Si per negligẽtiam. Decima ibi, peruenit. Vndecima ibi, Sacerdotũ. Xij. ibi, Institutio. Xiij. ibi, sacrificiũ. Xiiij. ibi, Quia corpus. Xv. ibi, In quibus. Xvj. ibi, Ego Berengarius. Xvij. ibi, Semel Christ⁹. Xviij. ibi, Liquido. Xix. ibi, Panis. Xx. ibi, Panẽ de altari. Xxj. ibi, Re vera. Xxij. ibi, Iteras. Xxiij. ibi, In Christo. Xxiiij. ibi, In calice. Xxv. ibi, Sicut. Xxvj. ibi, Presbyter. Xxvij. ibi, Qui bene. Xxviij. ibi, Pro dilectione. Io. de Fant.

[a] In sacramentorum. Hic intitulat ij. di. in qua agitur de sacramento eucharistiæ. Et licet baptismus sit ianua oim sacramentorum [1] & necessarior. xxij. di. §. verũ. hoc tñ dignius est, & ideo tractat prius de eo, & propter seriẽ operis apertius cõtinuandum. cũ enim tractauit in pręcedenti dist. de celebratione missæ: & tota vis missæ cõstet in cõsecratione corporis Christi: merito de eo subdit et tractat de hoc sacramẽto in hunc modũ. Prio agit de forma sacrificãdi. Secundo de reuerẽtia suscipiendi & tractandi & seruandi hoc sacramentũ. Tertio de triplici continentia eius. De forma sacrificandi agit, vsq; ad illud c. nihil. de reuerentia suscipiẽdi, agit etiã vsq; ad illud c. sacrificiũ. exinde de his quæ in sacrificio continẽtur. Circa quod considerandũ est, à quo, vbi & quñ fuit hoc sacramentum inuẽtũ, & quę forma cõficiẽdi illud, & quę in eo sunt necessaria, & de triplici eius continẽtia: & post supponemus quasdã opiniones de cõfusione ipsarum rerum. Fuit aũt institutũ à dño. j. ea. qa corpus. & in cœna. j. e. liquido. et quñ post typicũ pascha cõpletum cum comedit agnũ cũ apostolis. j. e. accipite. Formã habemus in c. j. e. accipite. Sunt autem tria necessaria: panis, vinũ, & aqua. j. e. in sacramẽto. Cõtinẽtur autem tria in hoc sacramẽto: forma visibilis panis & vini, veritas corporis & sanguinis Christi: & virtus spiritualis. i. virtus vnitatis & charitatis. i. æterna coniunctio & dilectio Christi ad ecclesiã. xxj. di. §. j. ibi, Rogaui pro te Petre ne deficiat, &c. Primum est sacramentum tantũ, & nõ res sacramenti. Secundum est sacramentũ, & res sacramẽti. Tertiũ est res sacramenti tñ, & non sacramentũ. et hoc est quod dicitur extra de celeb. missa. cum Marthæ. §. distinguẽdum. Fit autem cõuersio rerum secundum quosdã: quia panis conuertitur in corpus, & vinũ in sanguinẽ: aqua in nihilum: sed significat regenerationem tantũ, quæ fit per aquam. cõtra istos est, quia qui puram aquam sumit, post non conficiet. vij. q. j. nihil. Sed contra j. eodem. relatum. sed non fuit ibi pura aqua. Alij dicunt, quod vinum & aqua conuertuntur in sanguinem; licet Philosophi dicant cõtra quod aqua & vinum non commiscentur per minima. i. nõ ita quod inseparabilia sint. alij etiã dixerunt, sed pessime, quod aqua conuertebatur in aquaticos humores. Alij dicunt, quod corpus Christi post cõsecrationẽ solũ est sacramentũ & figura. j. e. ego Berengarius. & hæc traditur extra de celeb. missa. cũ Marthę. §. verum. & c. in quadã. Sed opinio verior est, quod vinũ & aqua non vt duo, sed vt vnũ cõpactũ trãsmutant. extra de ce. mis. cũ Marthę, §. verũ & c. in quadã. De eo tamẽ quod dicitur, quod panis conuertit in corpus Christi, varię sunt opininoes. Vna asserit quod illa substantia quę fuit panis primo, postea est caro & sanguis Christi: arg. j. e. panis est in altari. & c. qa corpus. Secũda opinio tenet quod substãtia panis et vini ibi desinit esse, & remanent accidentia tantũ s. sapor, color, pondus, & similia: & sub illis accidẽtibus incipit ibi esse corpus Christi. Tertia tenet, quod remanet ibi substantia panis & vini: & in eodẽ loco & sub eadẽ specie est corpus Christi: argu. j. e. ego. quælibet tñ opinio, fatetur ibi esse corpus Christi. Secunda opinio verior est, vt extra de sum. trini. firmiter. §. vna.

[a] In sacramentorũ. De forma sacrificãdi. s. quæ debent offerri in sacramẽto eucharistiæ. vij. c. ostendit.

[b] Oblationibus. i. in ipsis oblatis q̃ sunt sacramẽta.

[c] Quia vtrũq;. Hæc rõ nõ est sufficiens [2]: sed est ratio, qa Christus hoc statuit dicens: Hoc facite in meã commemorationem. j. ea. in Christo semel. Alia ratio est, quia aqua significat redemptionem. j. ea. cum omne. & ita tria sunt significantia ibi: aqua, vinum, panis: & ita tria sacramenta. j. ea. non oportet.

[c] Quia vtrunq;. Id est, vtriusq; sacrificium vel significatum. j. ea. in calice. s. sanguis in quem conuertitur vinum & aqua. j. dist. ea. panis in altari. Nomine sanguinis dicitur quilibet humor humani corporis, hic non inuenitur, nisi large accipiatur nomẽ sanguis. vnde vinum in sanguinem conuertitur, & aqua in alios humores: ita quod aqua dicitur profluxisse, id est, alij humores de latere Christi. Sed nunquid vera aqua, aut humor aquæ similis fluxit? si vera aqua, quando fuit illa creata? nunquid in corpore, aut in egressu à corpore? si humor fuit sine aqua, quod fuit ibi miraculum? Respon. secundum Hu. separatim, [3] & cum segregatione fluxerunt. Alij tamen dicunt, vt Mel. & Baz. quod vera aqua, & extra corpus illius fuit illa creata: sicut fuit cũ fluxit aqua de petra educta. j. e. re vera. Igitur quota pars debet esse aquæ in calice? Videtur quod medietas: arg. ff. de vsufruct. etiam partis. ff. de contrahen. emp. l. domum. sed hoc relinquo arbitrio prouidi sacerdotis, id est, quandiu dicatur quod vinum sit, vel aqua. Dic quod poni debet plus de vino semper, quam de aqua.

[d] SIcut in sacrificando. Incipit. Id est, sine Christo: quia non conficitur, maxime quantum ad salutem plebis. j. ea. cum omne.

[e] Sine Christo. Id est, sine tali sacramento quod de eius

1 Vt 37. di. §. verũ. c. ad hoc. extra de presby. nõ bapti. veniens. Ar.

Eucharistiæ sacramentum, à quo fuit institutũ.

Eucharistiæ sacramẽto, tria continentur.

† Epistola 30. li. 2.

2 Sed est quædã adminiculãs B. Laur.

Aqua quæ fluxit de latere Christi an fuerit vera aqua?

3 Ista fuit sententia Hug. & illa quę pro xi. sequit. vnde clarius et planius diceret quod fuit vera aqua, &c. Archi.

Aqua an sit de necessitate consecrationis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Id est, eius latere profluxit: scilicet sanguis & aqua, vt s. c. Christi effusio incipit. i. ostenditur esse sine Christo. i. sine vnitate corporis Christi qd est ecclesia secūdū Io. de Fā. & Hugo.

Lu. 22. b 1. Cor. 11. c

a Confusa. Id est, permista.

b Spirituale. Spirituale dicitur corpus, qp nihil habuit qp ei obstarer: sicut Christꝰ ianuis clausis intrauit ad discipulos: palpabilem tamen se exhibuit: qp non faceret spiritus. vnde spiritus nec carnem nec ossa habet, &c. ad cuius similitudinem, corpora nostra agilia erunt: vt licet clausa essent in solidissimo corpore ferreo vel marmoreo: possunt tamen exire. Vel ideo spirituale, quia ibidem signatur nostra redemptio ſ. ea. cum omne. Vel spirituale, qa celeste efficit, & tūc rei spiritualis & celestis. ſ. cōiunctionis ecclesiæ ad Christum efficitur sacrm. vinum em̄ sanguinē: aqua vero plebem significat. horū autē confusio salutis nostræ est sacramentū. in cōmistione em̄ vini & aquæ signat plebis per Christū facta redemptio. ſ. ea. cum omne.

Agilitas. est dos corporis gloriosi.

c Calix. No. diuersitates circa istud sacramentum inter doctores. nā dicunt quidā, qp ex vino sine aqua nō potest cōfici sanguis Christi. H. dicit qp pōt, licet non debeat fieri. Itē dicunt aquam esse admiscendam in calice de honestate tantum. verūtamē vbicunque admisceatur, conficitur sanguis. Itē dicunt quidam qp ex nectare vel vino cocto cōficietur quicqd ei admisceatur. H. tamen dicit qp nō: qp verius est. Item de aceto conficitur, si ex vino factum fuit, alias nō: quia prope eadē vsia est. ff. de contrah. emp. in venditionibus. sī in omnibus his misturis transsubstantiat. Item nota qp de agresta vel musto nō pōt confici sanguis. ſ. e. cōtra de musto ex vuis & racemis pōt ex necessitate: de aliis non. ſ. de pomis & huiusmodi. Sed qñ dicemus qp possit, qñ incipit esse vinum. Sed qñ incipit esse, consulendus est vsus in hoc casu. Item circa panem nota qp de alio pane non potest confici corpus Christi, nisi de frumento: vt ſ. ea. in sacramento. & si alia farina admisceatur frumento, illa non transsubstantiatur. & in hoc nō est diuersitas. Sed in alio est, quia dicit Hu. qp non possumus conficere nisi de frumento, vel de pane fermentato in ecclesia occidentali: et si fiat, nihil agitur. Baz. contra qp cōficiatur corpus Christi. Item nec confici potest, si farina non cum aqua sed cum alio liquore admisceat.

Sanguis Christi vtrum possit ex vino sine aqua confici.

Cōficitur ex aceto.

Panis ad conficiendū debet esse ex frumento.

d Nec corpus. i. panis, sub cuius specie iacebit corpus Christi, qui est trās substātiatus in corpus Christi.

e Potest. Id est, nō potest cōfici ex farina sola: scilicet ex solo pane multorum cōpage consolidato: nec aqua sola, &c.

f Nisi vtrunq;. Id est, farina, & aqua. Quid si ex melle vel alio liquore fuerit farina aspersa, nunquid transsubstantiatur ille panis in corpus Christi? Non.

g Scriptura dicit vt. Feciſſe. vide violentissimū arg. cōtra Grecos. verisimile em̄ est, qp dominus azymis vsus est propter ritum Iudæorum. & nos azymis vti debemus. Gr. tunc in domibus eorū non erant fermēta. verisimile tñ videtur, qp alicui doctorum eorum reuelatū fuerit qp cōficerent in fermentatis. arg. contra. ſ. dist. iij. nosse.

Græci cōficiunt in panib⁹ fermentatis.

h Ignoranter. Arg. qp ignorantia iuris excusat. ſ. xxiiij. q. j. ſi quis dederit. ſ. dist. viij. consuetudo. xxxj. q. j. de his. ſ. dist. iij. solicitudo.

i Vel simpliciter. Sed nonne exemplum dñi ita potuit eos instruere, sicut & nos? qualiter ergo excusabuntur? Sed dic qp nos docuerunt patrum sacræ scripturæ de ipso Christo, qui ea forte ipsi nō habuerunt.

ADDITIO. Argu. ſ. xcvj. dist. in scripturis.

k Ignosci. Arg. post admonitionem, non esse parcendum. xij. q. ij. indigne.

CAN. II.

Scriptura dicit, vt quotiescunq; calicem in commemorationē dominī & passionis eius offerimus: id quod constat dominum fecisse g, faciamus: sed vide frater charissime si quis de antecessoribus nostris vel ignorāter h vel simpliciter i non hoc seruauerit, & tenuerit quod nos dominus facere et exemplo & magisterio docuit: potest simplicitati eiusdem indulgentia domini venia concedi: † nobis verò non potest ignosci k, qui nunc à domino admoniti & instructi sumus vt calicem domini cum vino mistum, secundùm quod dominus obtulit offeramus.

Item ex concilio Martini Papæ.

Præter vinum, & aquam, & panem, in sacramento nihil debet offerri.

CAN. III.

NOn oportet aliud aliquid in sacramēto offerri præter vinū l & aquam et panem: quę in typo Christi benedicuntur: quia dum in cruce Christus penderet, & de corpore eius sanguis effluxit & aqua: hęc tria vnum m sunt in Christo Iesu: hæc hostia n & oblatio Dei in odorem suauitatis.

Item ex concilio Carthaginensi tertio.

† Cōcor. l. j. ſ. fin. ff. de edē. et l. ſi quis id. ſ. doli. ff. de iurisdi. om. iudic. & in authe. de instru. cau. & fi. ſ. hæc autē omnia.

l Vinum & aqua vtrū transeant in sanguinem tantum.

m Vnum. Id est, in vnū transeūt corpus Christi: tñ hoc in illud, & illud, in aliud, & tertiū in aliud conuertitur, & tñ pro vno reputatur: vt ſ. e. cōperimus.

n Hostia. Et nihil conuertimus.

Dominus miscuit aquam cū vino.

a IN sacramento. Tradidit. Arg. quod dās miscuit aquā cum vino. ſ. ea. ſcriptura. & nos miscere debemus: quia docti viri cautela, &c. lxxxj. dist. legif.

b Et frumentis. i. pane frumenti: quia Christus fuit granum frumenti. de pœnit. distin. ij. cum sanctam. sed

Piper frumento additum, nō transit in corpus.

sicut dicitur ab eis qui experti sunt, lolium de frumento nascitur: vt distin. lvj. nasci. nunqd si de lolio fiat panis, ille per verba transsubstantiatur non. Nunqd si frumento addatur piper, conuertitur in corpus Christi? Nō. sed reliquum tantum. quare non ita reliquum conuertitur si fermentum addatur? quia ibi nihil est azymi cuiꝰ possit fieri cōsecratio: & ideo nihil conuertitur: argu. xxiiij. q. iij. resecandæ.

De eodem. CAN. IIII.

IN sacramēto corporis & sanguinis domini, nihil amplius offeratur, quā quod ipse dominus tradidit 2, hoc est panis & vinum aqua mistum: nec amplius in sacrificijs offeratur, quàm de vuis & frumentis b.

Item ex sexta synodo.

Oblationis sacrificio vuas nemo coniungat.

CAN. V.

DIdicimus, quòd in quibusdā ecclesijs sacerdotes sacrificio oblationis cōiungant vuas quæ secundùm vsum in altari offerūtur: & sic simul vtraque populo dispēsent. Præcipimus igitur, vt nullꝰ sacerdos hoc vlterius faciat: sed in remissionē peccatorū, populo oblationem solā distribuat: & vuas seorsum benedictas c populus qui petierit accipiat: & fructuū gratias agat.

Item Iulius papa, episcopis per Aegyptum.

De his, qui sacrificando variè errabant.

CAN. VI.

CVm omne crimen d atque peccatū oblatis Deo sacrificijs deleatur e, quid decætero pro delictorū expiatione domino dabitur, quando in ipsa sacrificij oblatione erratur f? Audiuimus enim, quosdā schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines & Apostolicas institutiones lac pro vino in diuinis sacrificijs dedicare, álios quoque intinctam Eucharistiā, populis pro complemento cōmunionis porrigere, quosdam etiā expressum g vinum in sacramento dominici calicis offerre, alios verò pannum lineum musto intinctum per totum annum reseruare, & in tempore sacrificij partē eius aqua lauare, & sic offerre, quod quàm sit euangelicæ h & apostolicę doctrinæ contrariū, & consuetudini ecclesiasticę ad uersum: non difficilè ab ipso fonte veritatis probabitur, à quo ordinata ipsa sacramentorum mysteria processerunt. Cùm enim magister i veritatis verum salutis nostræ sacrificium suis commēdaret discipulis: nulli lac, sed panem tantùm & calicem, sub hoc sacramento cognoscimus dedisse. Legitur enim in Euangelica veritate: Accepit Iesus panem & calicem, & benedicens dedit discipulis suis. Cessēt ergo lac, in sacrificando offerri: quia manifestum est, & euidens exemplum veritatis Euangelicæ illuxit, quòd præter panem & vinum, aliud offerri non licet. Illud verò k, quod pro complemento communionis intinctā l tradunt Eucharistiam populis: nec hoc prolatum ex Euangelio testimoniū receperunt, vbi Apostolis, corpus suum commēdauit, & sanguinem. Seorsum enim panis, & seorsum m calicis commenim non esset illicitum, hoc inter alia reprehensibilia non connumeraretur: cū omnia quæ simul in prohibitione veniunt, simul prohibita intelliganturarg. vij. quæstio. j. denique. versi. addendo. ff. de verborum obligatio. Titia. & ff. de iuris & facti ignor. regula. ſ. vltimo. & vltimo loco postea per se prohibetur. Vel refert tantum ad vltimum: & sic expresse vltimum ꝓhibetur. Dicunt tamē quidam, quod vltimū hic non prohibetur.

i Cum enim magister. hic extirpat primum errorem.

k Illud vero. & ita extirpat errorem secundum.

l Intinctam. vt ſ. eod. not. super ca. presbyter. contra ibi dicit quod seruari debet intincta ad opus infirmorum, quod non reprobo, licet non necesse sit, quod intingatur. sed Hugo dicit illud esse abrogatum.

m Et seorsum. Corpus Sed nunquid verum est, quod sepa ratim consecretur an consecorpus Christi, & crentur seseparatim sanguis? paratim. Dicunt quidam qp non fit transsubstātiatio, nisi in vltima syllaba totius formæ ꝓlata. Alij vero dicūt, vt Hugo. quod cum dicit, Hoc est corpus meum, quod transsubstantiatur sub illa conditione, scilicet si statim subiūgat, Hic est sanguis meus, aliter non. Alij dicunt incertum esse in rerum natura, vtrum incontinenti sit corpus Christi. ff. de iudic. sed & si. ſ. vltimo. Sed ego dico, quod si p copulatiuā duo dicuntur, tunc in prolatione huius vocis. Hoc est corpus meum trāssubstantiatur corpus, & in prolatione consequentis vocis siue locutionis, transsubstantiatur sanguis. sed si per copulat

a Hic vult dicere, qp ante consecrationē bene licet exprimere: & sic cōsecrare. Archi.

2 Scilicet parti, sed non ex toto. Archi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

copulariuam tantum vnum dicatur, tunc flet tantum in vltima litera transsubstantiatio. de hoc not. ẋ. ead. quia corpus.

Christus vtrum Iudam pdiderit.

Ioan. 13. a

a Proditorem. cum dixit, hic me tradet. Sed cessat oppositio de proditione: quia dominus non prodidit eũ. nõ est enim pditio de futuro, sed de pterito. nã tradet, futurũ est. si ergo propalauit, non prodidit. Vel dicendũ, quod hoc fecit ad instãtiam eius, cum etiam dixerit ei: tu dixisti. Alij dicunt, quod in aure Ioannis dixit, q̃ intigit, &c. Vel dic, quod non pdidit: quia dixit talibus q̃ poterant prodesse, & nõ obesse. xxij. q. v. hoc videtur. Ioan.

b De exp̃sso. hic de tertio errore, scilicet post consecrationem: vel expresso, id est, non misto cum aqua.

c Comprimatur. arg. quod vini defecatio non est necessaria ad confectionem.

Aqua multipliciter accipitur.

d Intelligi. nam legitur in Apocal. Aquæ multæ populi multi. Item aqua dicitur pœnitẽtia. ẋ. dist. vj. testamentum. Quandoq; dicit scriptura. xxxij. qõ. v. si Paulus. quãdoque dicitur aqua tentatio: vt Saluũ me fac De⁹, quoniam intrauerunt aquæ, &c.

e Sine nobis. id est nobis non profuisse ostenditur, q̃ tamen falsum est, secũdum Baz. hoc enim expositũ habes ẋ. ea. dist. sicut.

ADDITIO. Et q̃ dicit ibi, sine Christo, hic dicit, sine nobis: quod est idẽ secundum Hug.

f Alij dicunt q̃ est botrus. hic videtur adhuc re- respõdere quartæ probatio quæstioni vbi intertij errorinuitur, quod sicut ris: repro- ipsi qui botrũ offe bario antẽ rebant, solum viquarti est num offerre videẏ. ver. & i- banturita qui pãdeo hoc se- num intinctum laqui. in gl. uabant, ipsam aseq. Arch. quam offerebant.

Vnde & contra euangelicam formam offerẽtes, non conficiebant. Quid autem si aqua saporẽ vini admittat ex pannis? non tamen est vinum: quia aliquando aliunde non ex vino talem admittit saporem: ideoq; non consecrabitur in sanguinem. & quod hæc hæresis sit, est arg. xxiiij. q. iij. quidam. versi. aquarij.

g Efficientia. id est, vini materia. Dicunt quidam, q̃ hic incipit reprobatio quarti erroris, quod non credo: sed est prosecutio tertij. sed inferius reprobat quartus ibi, & ideo.

h Nihil. Hæc est secunda pars distinct. secundum Ioan. de Fant.

h Nihil in sacrificijs. De suscipiendi reuerentia & cõsecrandi & tractãdi agit, vsque ad illud ca. sacerdotũ. scilicet in xxij. capitulis.

i Maius. præter charitatem, quæ cũ non sit in sacrificijs, plus confert quam corpus: vt ẋ. q. j. interrogo.

k Quam corpus. id est, nullũ sacramentum [2] dignius est isto, quantũ in seipso est. Quatuor enim modis vnũ sacramentum dignius est alio, scilicet ratione efficaciæ, vt baptismus. de pœni. distin. vij. nullus. Ratiõe sanctitatis, vt Eucharistia. j. qõ. j. multi. Ratione significationis, vt cõiugiũ, extra de biga. debitum. xxvj. dist. acutius. Quidã tamẽ remouerũt istũ modũ ratione conferentis, vt confirmatio. j. dist. v. de his vero. & ca. seq. ratione vtilitatis j. q. j. interrogo.

[2] De hoc no. 95. dist. ecce. & 1. q. 1. inuitti. Archi. Sacramentum vnius est altero dignius quatuor modis.

Item Alexander papa quintus à Petro.

Nulla oblatio corpori & sanguini Christi comparari valet.

CAN. VII.

2 ps Nihil ī sacrificijs h maius i esse potest, quàm corpus k & sanguis Christi, nec vlla oblatio hac potior est: sed omnes hæc præcellit, quæ pura conscientia domino offerenda est, & pura mente sumenda, atque ab hominibus veneranda: & sicut potior est cæteris, ita potiùs excoli & venerari debet.

Item Innocentius papa, Decentio Eugubino episcopo salutem.

Ante confecta mysteria, pacem non debemus offerre.

CAN. VIII.

3 ps Pacem igitur asseris ante cõfecta mysteria, quosdam populis impertiri, vel sibi inter se sacerdotes tradere: cũ post omnia (q̃ aperire l non possum. Nam quædam sunt ibi quæ non posset humanus intellectus aperire. j. q. j. multi.

a Præbuisse. ẋ. ead. distinct. j. episcopus Deo. Et nota q̃ per osculum cõsentit quis alij: vt dixi lxxiij. distinctio. cum Adrianus.

b Demonstrent. Nõ tamẽ in missa defunctorũ datur pax: quia iam non sunt in peregrinatione huius mũdi: sed quiescunt in domino. nec inter monachos: quia mundo mortui sunt. ij. q. vij. placuit. xvj. q. j. placuit. ij.

Pax non daf in missa defunctorũ, nec inter monachos.

c Peracta. Communicent. q̃ corpus & sanguinem ministrant. nã laici ter ī anno tãtum. j. e. seculares. Vel hoc est antiquum. Nã hoc hodie videtur relictũ arbitrio cuiuslibet j. ea. quotidie. imo hodie semel in anno omnes debent. extra de pœnit. & remiss. omnis.

Relatum. Hæc est quarta pars distinct. in qua dicit, quod quoties quis celebrat, toties sumat eucharistiam. Ioan. de Fant.

d Sacrificia. Inuitur ex hoc cap. q̃ vno die nõ possunt ab eodem plura sacrificia celebrari in vno canone: q̃d falsum est. Sed tu dic hoc solum hic reprobari, non toties sumere quoties cõficitur. Nor. hic plurima dici de duobus: q̃ plura non licet. ẋ. ea. distin. j. sufficit. nisi in nartuitate. ẋ. ea. distin. j. nocte. instit. de iure perso. in fine.

e Qua se. ẋ. xxv. q. ij. ita nos. ẋ. xvij. q. iiij. fra⁹r. xij. q. ij. qui & humanis.

f Anno. ẋ. distin. lxxiiij. episcopus.

g Toties. Sicut lex dicit in abolitione. ij. q. iij. pharicator. & tot detestationes debent fieri, quot opera ædificatur. ff. de ope. no. nun. de pupillo. §. si plurium.

h Comperimus. Portione. id est, specie panis, quæ tantum sacrum corpus significat.

i A calice. id est, à specie vini, quæ significat sacrum sanguinem.

k Aut integra. id est, integre. sub vtraque enim specie Christus integre sumitur. Et hoc intelligo de conficiente. Nam infirmus vel sanus, in necessitate sine vino corpus sumere potest.

l Quia diuisio. hoc de speciebus [2] ipsis exterioribus intelligitur. impossibile est enim corpus Christi, sine sanguine sumi, & vicissim. siue eũ speciem panis siue vini quis sumat; vtrũque sumit. & dicũtur hic duo sacramẽta, & vnum propter vnũ contentũ. re vera enim sunt ibi plura sacramenta. Nã accidentia panis, sunt tantum sacramentũ corporis Christi: & accidẽtia vini, sunt tantum sacramẽtum sanguinis Christi: qa certe sub specie panis est corpus & sanguis Christi: imo totus est Christus. simili ter sub specie vini, non tamẽ est ibi duplex sumptio corporis & sanguinis Christi: nec superfluit hæc vel alia sumptio, sicut si comedã in vno prãdio & ante potum & post potum: non tamen dicor bis comedere. nec superflue sumitur sub vtraque specie. Nã species panis ad carnẽ, & species vini ad animam refertur, cum vinũ sit sacramentum sanguinis in quo est sedes animæ. ideoque sumẽ sub vtraq; specie, vt significetur q̃d vtrumque Christus assumpsit, & carnem, & animam, & quod tã animæ quã corporis participatio valeat. vnde si sub vna tãtum specie sumeretur, ad tuitionẽ alterius tantum valere significaretur. Hæc tamen propositio non est concedenda, vinum transsubstantiatur in corpus Christi: nec ista, panis transsubstãtiatur in sanguinem: sed potius panis tantum transsubstantiatur in carnem: & vinum tantum in sanguinem: tamen vbicunque est caro, ibi est sanguis: sed caro est ibi per transsubstantiationem, & sanguis per cõmistionem, sicut anima est

[2] Ab integris: vt aut ambo accipiat, aut abstineat a celebratione missæ: vt neutrũ cõficiatur. Archi.

Corpus Christi sine sanguine non sumitur: nec sanguis sine corpore. 1. Co. 10. d

Vinũ trãsubstantiatur in corpus, hęc propositio cõcedẽda nõ est, nec ista, panis trãssubstãtiat in sanguinem.

immolatio facta constiterit. Nam ecce Apostolus dicit: Nónne qui edũt hostias, participes sunt altaris? Certũ est, quòd ij qui sacrificantes non edunt, rei sunt dominici sacramenti. Quicunque ergo sacerdotũ deinceps diuino altario sacrificiũ oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit: ab ipsa qua se [k] indecenter priuauit gratia cõmunionis, anno [l] vno repulsum se nouerit. Nã quale erit sacrificiũ, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur? Ergo modis omnibus tenendum est, vt quotiescunque sacrificans corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi in altario immolat, toties [g] perceptionis corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi participem se præbeat.

Item Gelasius papa Maiorico & Ioãni epis.

Corpus Christi sine eius sanguine, sacerdos non debet accipere.

CAN. XI.

Comperimus autem, quòd quidã sumpta tantũmodo cor[h]poris sacri portione, à calice [i] sacrati cruoris abstineãt. qui pculdubio (quoniã nescio, qua superstitione docentur adstringi) aut integra [k] sacramẽta percipiant: aut ab integris arceantur: quia diuisio [l]

Item Calixtus papa.

Ecclesiasticis liminibus careat minister †, qui post consecrationem communicare contemnit.

CAN. IX.

Peracta consecratione, omnes cõmunicent [c] qui noluerint ecclesiasticis carere liminib⁹. Sic enim & Apostoli statuerunt, & sancta Roma na tenet ecclesia.

Item ex concilio Toleta. xij.

Quisque sacerdos quoties missam celebrat, toties sacram communionem percipiat.

CAN. X.

4 Relatũ est nobis, quosdam de sacerdotibus non tot vicibus cõmunionis sanctæ gratiam sumere, quot sacrificia [q] in vno die videntur offerre: sed si in vno die plurima Deo offerũt sacrificia, omnibus se oblationibus à communione suspendunt: & in sola tantum extrema sacrificij oblatione communionis sanctæ gratiã sumũt: quasi nõ sit illis toties vero & singulari sacrificio participandum, quoties corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi per vnionem, non per transſubſtantiationem.

a Vnius. ſic & pupillus neceſſe habet omnia negotia quæ tutor fecerit, rata habere: vel omnia reſpuere. ff. de admi. tut. cum quæritur. Arg. xij. q. ij. quia cognouimus. ff. de procur. in cauſæ. ADDITIO. Ad idem C. de iure delibe. quidã. Sed argu. cõtra. ff. de mino. etiam. §. j.

QVotidie. Hęc eſt quæ pars diſtin. in qua probatur per ix. cap. quod olim antiq patres ſæpius communicabant ſecundum diuerſos ſtatus eccleſiæ. Ioan. de Fant.

b Vitupero. Hoc dicit Auguſt. ignorans mentes ſumentium, vtrũ ſunt dignæ, tanquam qui mẽtem alterius videre non poterat. ij. q. v. conſuluiſti.

c Mens in affectu. ſed quando dicis, quod mens eſt ſine affectu peccandi? credo q̃ quando proponit firmiter abſtinere à quolibet peccato mortali: miſi ſit ergo in tali proposito nũquã debet accipere corpus Chriſti.

d Grauari. §. ead. diſtinc. j. in ſancta. xiij. quæſti. ij. quibus. & capit. cum grauia.

e Purificari. & ita quod vni eſt ſalutiferum, alij eſt mortiferum: vt ff. ad leg. Aqui. l. qua actione. §. ſi quis. extra de præſcrip. quoniam omne. j. quæſtio. j. §. opponitur. verſicu. ipſa enim ſalus.

f Quotidie. nam facile non ſunt tribuenda: vt de pœnit. diſtinct. j. nonnulli.

g Secundum fidẽ. Id eſt, conſcientiã. extra de præſcrip. quoniam omne.

h Litigauerũt inter ſe. id eſt, fuerũt cõtrarij tanquã litigãtes inter ſe. Argu. quod quandoquidem ea quæ in ſuperficie videtur cõtraria, non ſunt cõtraria, quia habent

vnius [a] eiuſdemq; myſterij, ſine grandi ſacrilegio non poteſt peruenire.

Item Auguſtinus.

Euchariſtiæ communionem qui quotidie accipit, nec reprehendatur, nec laudatur.

CAN. XII.

§ QVotidie euchariſtiæ communionẽ accipere, nec laudo, nec vitupero [b]: omnibus tamẽ dominicis diebus cõmunicandũ hortor: ſi tamen mẽs in affectu [c] peccandi non ſit. nã ſi adhuc habet voluntatẽ peccandi: grauari [d] magis dico euchariſtiæ perceptione, quã purificari [e]. & ideo quãuis qs peccato moreatur, peccandi tamẽ de cætero nõ habeat voluntatem: & communicaturus ſatisfaciat lacrymis & orationibus: & confidẽs de domini miſeratione, accedat ad euchariſtiam, intrepidus & ſecurus. Sed hoc de illo dico, quẽ mortalia peccata nõ grauant. Idem, Si dixerit quiſpiam nõ quotidie [f] accipiẽdam euchariſtiã, alius affirmat quotidie: faciat vnuſquiſq; quod ſecundùm fidem [g] ſuam piè credit faciendum. nec eſt litigãuerũt inter ſe [h], aut quiſquam eorũ ſe alteri prępoſuit, Zacheus, & ille Cẽturio, cùm alter eorũ gaudẽs in domo ſua ſuſcepit dominũ: alter dixit: domine non ſum dignus vt intres ſub tectũ meum. ambo ſaluatorem honorificantes, quamuis nõ vno modo. ambo peccatis miſeri: ambo miſericordiam conſecuti. Ad

hoc valet, q̃ mãna ſecundùm propriam volũtatẽ in ore cuiuſque ſapiebat.

Item Ambroſius.

Qui ſemper peccat, cæleſtis ſacramenti medicinam ſemper accipiat.

CAN. XIII.

SI quotieſcũq; effundi [i] ſanguis [k] Chriſti, in remiſsionem peccatorũ effunditur: debeo [l] meritò ſemper accipere: q̃ ſemp̃ pecco, debeo ſemper accipere medicinam.

Itẽ Hilarius epiſcopus.

Non abſtineat à corpore domini, qui excommunicari non meretur.

CAN. XIIII.

SI non ſunt [m] tanta peccata, vt excõmunicetur [n] quis: non ſe debet à medicina corporis et ſanguinis domini ſeparare.

Itẽ Fabianus papa ait.

Ter in anno quiſque fidelium communicet.

CAN. XV.

ET ſi non frequẽtius, ſaltem in anno ter homines [†] communicẽt: niſi forte [o] quis maioribus quibuslibet criminibus impediatur: in paſcha videlicet, & pentecoſte, & natali [p] domini.

Item Sother papa ait.

Etiam in cœna domini ſacrã communionẽ debemus accipere.

CAN. XVI.

IN cœna domini à quibuſdam perceptio euchariſtiæ negligitur: q̃ quoniam in eadẽ die ab omnibus fidelibus (exceptis ijs̃ quibus pro grauibus criminibus inhibitum eſt) percipienda ſit: eccleſiaſticus vſus demõſtrat [q], cùm etiam pœnitentes eadẽ die ad perci-

eundem effectum [1]. ſimile ſ. xxij. quæſtio. ij. beatus. viij. q. j. in ſcripturis. ſ. xiiij. quæſtio. j. quod debetur. ſ. xxiij. q. v. prodeſt. & quæſtio. j. noli. ſ. xxxv. q. v. ad ſedem. arg. diuerſarum ſententiarum neutram reprobari. viij. q. j. in ſcripturis.

i SI quotieſcunque effundit. Sapiẽ. 16. c Id eſt, ſignificatur effundi.

k Sanguis. id eſt, in cõmemoratiõne effuſionis ipſius offertur. j. ea. iteratur. quaſi dicat, quotieſcunque ſit cõmemoratio ſanguinis Chriſti.

l Debeo. id eſt, debeo ſemper præparare me habilem & dignum, ad accipiendum: vt j. ea. non iſte.

m SI non ſunt. vel fuerunt.

n Excommunicetur. id eſt, dignus ſit excommunicari. Omne eñ mortale peccatum dignum eſt excommunicatione: vt ſ. vj. q. j. illi qui. ſ. xj. quæſtio. iij. nullus ſacerdotum. xxij. quæſtio. j. c. vlti. & cap. in ſacris. Vel excõmunicẽtur in ſacramentis. alias tantum pro contumacia poteſt quis excõmunicari. xj. q. iij. certum.

ADDITIO. ſub. tãtum poteſt quis excõmunicari excõmunicatiõe maiori. xj. quæſti. iij. certum. Pe. de hoc dixi. ij. quæſtio. j. nemo.

o ET ſi non. Niſi forte. tũc idẽptum etiam abſtinere, peccatũ eſt. j. ead. ſi quis intrat.

p Et natali. Vel niſi ratione pœnitentiæ iniunctæ in illis diebus à communione ceſſare teneatur: vt xxxiij. quæſtio. iij. cap. admonere. Alij dicũt tantum in paſcha eſſe præceptum. extra de pœniten. & remiſſionib. omnis.

q IN cœna. Demonſtrat, ſicut olim, modo ſic nõ eſt:

eſt: ſed monachi faciunt.

a Reconcilientur. Finita pœnitentia: vt ſ. xxvj. q. vj. ſi quis de corpore. Vel conſuetudini quarundam eccleſiarum alludit, & ſecũdum primum intellectum, illud eſt expreſsiuum veritatis: ſicut illud Ioannis j. Quaſi vnigeniti à patre, &c.

b SI quis intrat eccleſiam. Et Pro luxuria, id eſt, ſuperſtitione ſua, credens forte non eſſe communicandum [1]. xxviij. q̃ç. j. idololatria. Vel, id eſt, pro luxuriosa vita ſua, ſine qua pauci. diſtinctio. 50. quia tua.

† c. 84. ſy nodorum græcarum à Martino Bracarenſi epiſcopo collectarũ idẽ concilium Antioche. c. 2. C. M. 1 Vel cõtemnens cõmunionem. ſi. ſ. ea. diſt. omnes fideles. Hug. 2 Sub. qd' committeret ſi indignè ſumpſiſſet corpus Chriſti.

c Proiſciendum. Cur arguitur vnde cõmẽdari debet? quia pro peccatis ſuis abſtinet à corpore Chriſti. Sed non arguitur, quia ſeparat ſe à ſacramẽto pro mortali peccato [2]: ſed quia in deliciis luxuriãdo, incorrigibilis deprehenditur. de

d Donec pœnitentiam. Infra eadem. cap. ij. qui.

e SEculares. Nõ credantur. niſi ob humilitatem vel delicti cõſcientiam abſtineant. ſed Baz. dixit ſemel in anno præceptum eſſe communicare quo ad laicos. Vel dic hoc in clericis, illud in laicis: nam vita clericorum debet eſſe religioſior quã laicorum. ſupra, diſt. iiij. denique.

Clerici debẽt eſſe de notiores, quã laici.

3 Vel ſit eis iniunctũ in pœnitentia.

f SI qui intrant eccleſiam. Cõmunicare. Id eſt, ſi dicunt ſe tales eſſe, q̃ non ſunt digni communicare, ſcilicet propter conſcientiã criminum.

g Si non communicant. Id eſt, ſi digni non ſunt.

h Si communicant. Id eſt, ſi dignos ſe communione faciunt, id eſt, ſi ſe tales dicunt, quod ſunt communione digni.

i Abſtineant. Id eſt, remoueantur.

k Abſtineant. Id eſt, ſi alijs temporibus, non tamen illis temporibus abſtineant, ſcilicet paſcha, pentecoſte, natali domini.

k Abſtineant. A communione. Vel abſtineant, id eſt, excommunicentur.

l OMnis homo. Abſtinere. Quantum in ſe eſt, vt non exigat. exactus tamen, reddere debet quolibet tempore: vt xxxiij. quæſtione quinta, ſi dicat. non enim eſt præceptum quod hic continetur: vt not. xxxiij. quæſtione quarta. vir cum propria. ſimile xxiij. diſtinc. vlti.

TRiforme eſt corpus. Hæc eſt ſexta pars diſt. in qua dicitur q̃d tres partes ſiunt de corpore Chriſti: et tres habet ſignificationes. Hu.

4 De hoc not. ſ. ead. comperimus.

m In calicẽ. Quia 4 iſtũra corporis domini cum ſanguine, deſignat vnionem corporis cum anima.

n Ambulans. Id eſt, deſignat corpus domini in eo ſtatu, in quo fuit ante paſsionẽ, vel deſignat eccleſiam adhuc militantem.

ADDITIO. Sub. quæ dicitur ſpirituale corpus Chriſti. infra eadem diſtinct. quia paſſus.

Corporis Chriſti partes q̃d ſignant.

o Finem. Hodie non ſeruantur, ſed duæ partes ſiccę comeduntur. Prima ſicca pro animabus ſanctorum ad laudem Dei. Altera ſicca pro illis qui ſunt in purgatorio. Tertia cum ſanguine pro illis qui ſunt in peccato viuentes. G.

TRibus gradibus. Hæc eſt ſeptima pars di. in quã dicitur quod ſacramenta dominica tractantur à tribus ordinibus. Ioan. de Fant.

p Tribus gradibus. Id eſt, miniſtris triũ gradum.

q Commiſſa. Id eſt, tractanda.

5 TRiforme eſt corpus dñi. Pars oblata, in calicem [m] miſſa, corpus Chriſti, quod iã reſurrexit, mõſtrat. Pars comeſta, ambulans [n] adhuc ſuper terram. Pars in altari vſque ad miſſæ finem [o] remanẽs corpus in ſepulchro: quia vſque ad finem ſeculi corpora ſanctorum in ſepulchris erunt.

Item ait Clemẽs Papa.

A quibus ſunt conterclanda ſacramenta dominica.

CAN. XXII.

7 TRibus gradibus [p] commiſſa [q] ſunt ſacramenta [r] diuinorum ſecretorum: id eſt, preſbytero, diacono, & miniſtro: qui cum timore & tremore clericorum

r Sacramenti. Id eſt, corpus & ſanguis: quæ ſunt ſacramenta vnitatis eccleſiæ: vt j. e. quia paſſus. corpus enim Chriſti & ſacramentum eſt et res ſacramenti: vt ſ. e. i. ſumma. j. ea. hoc eſt quod dicimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Reseruentur. Infra ead. dist. presbyter eucharistiam: contra extra de offic. archipresby. officium. contra, sed ibi iubetur reseruari ad opus morientium: hic prohibetur reseruari ad opus consecrantium.
b Putent. Simplices, vel ipsi presbyteri.
c Miscere. Sed

Species sacramentales an descendant in stomachum.

nec species illæ aliis cibis permiscẽtur. nõ enim in stomachũ descẽdunt: quare per secessum non emittuntur. licet enim ex ipsis aliquis reficiat, nõ tamen incorporantur: nec in stomachum descendunt: nec per secessum emittunt. interdum enim odore recreatur homo: qui tamen nec in stomachum nec in secessum dirigitur. Dici potest [1], ꝙ species bene descendunt in stomachũ. nam aliter quomodo euomerentur. ſ. ea. ſi quis per ebrietatem. vnde forte per ſudorem emittitur de corpore. certum eſt ꝙ ſpecies quamcito dentibus teruntur, tam cito in cælum rapitur corpus Chriſti.

1 De hoc no. ſ. ea. in illo. ibi videas.

d Per aqualiculos. i. per occultos meatus. Vnde Perſius, Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extat.
e Clerico. Alienę iuriſdictionis: et ſic non eſt contra. ſ. ea. nõ prohibeat. ibi de occulto, hic de manifeſto.

Qui ſcelerate. Hæc eſt octaua pars diſt. in qua probat magiſter, quod cum magna veneratione debemus ſumere corpus Chriſti, & hoc probat per tria ca. Io. de Fant.

1. Re. 21. a

f Quod dilectus. Ironice dicit.

Corpus Chriſti ſuſcipere volens, tria debet habere.

g Probet. Id eſt, examinet, vel purget, id eſt, purgatum ſe vel probatum reddat. viij. quæſtio. j. in ſcripturis.
h Timorem. Scilicet domini.
i Docet. Hæc tria debet habere, qui vult accipere corpus Chriſti, timorem filialem, fidem, & dilectionem.

Hoc eſt enim, &c. qd demõſtrat hoc.

reliquias corporis domini cuſtodire fragmentorum debẽt. Idem, Tanta in altario certè holocauſta offerãtur, quanta populo ſufficere debeant. Quòd ſi remanſerint, in craſtinum non reſeruentur [a], ſed cum timore & tremore clericorum, & diligentia conſumantur. Qui autem reſidua corporis domini, quæ in ſacrario relicta ſunt, conſumunt: non ſtatim ad accipiendos communes cibos conueniant, ne putent [b] ſanctæ portioni miſcere [c] cibum, qui per aqualiculos [d] digeſtus in ſeceſſum diffunditur. Si igitur manè dominica portio editur, vſque ad ſextam ieiunent miniſtri qui eam conſumpſerunt. & ſi tertia vel quarta hora acceperint: ieiunent vſque ad veſperas, ſic ſecreta ſanctificatione æterna cuſtodienda ſunt ſacramenta. Præcipimus etiã ne vnquam extero clerico [e] eccleſiæ ſiue laico de fragmentis oblationum Chriſti ad menſam ponatur. Vnde ſcis tu, qui paſſim ſanctuariũ panes indignis impendis, vnde noſti ſi à mulieribꝰ mundi ſunt? Hinc & Dauid ab Achimelech ſacerdote interrogatus: cùm panem ſibi ad comedendum poſceret: cùm ſe mundum ante triduum profiteretur, panes propoſitionis manducauit.

Item Iſidorus.

Inficiuntur non mundantur ſceleroſi, qui communicare non deſinunt.

CAN. XXIII.

8 Qui ſcelerate [f] vi-
uunt in eccleſia, & communicare non deſinunt, putantes ſe tali communione mundari: diſcant nil ad emundationem proficere ſibi, dicente propheta: Quid eſt, quòd dilectus [f] meus fecit in domo mea ſcelera multa? Nunquid carnes ſanctæ auferent à te malitias tuas? Et Apoſtolus, Probet [g], inquit, ſe homo: & ſic de pane illo edat, & de calice bibat.

Item ex viij. ſynodo Baſilius epiſcopis dixit.

Damnationem non ſalutem acquirunt, qui indignè ſacramentis Chriſti communicant.

CAN. XXIIII.

Timorem [h] docet [i] nos Apoſtolus dicens: Qui manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit. Fidem verò edocet nos ſermo domini dicens: Hoc eſt corpus [k] meum, quod pro multis dabitur, Hoc facite in meam commemorationem. & Apoſtolus [l] de vnigenito Dei filio [m], Humiliauit ſemetipſum

1. Cor. 11. g

factus obediẽs vſque ad mortem: mortem autem crucis. Cùm ergo anima habet fidem his dictis, † & conſiderat magnificentiam gloriæ ipſius, & admiratur nimietatem humilitatis, quomodo tantus ac talis obediens fuit patri, vſque ad mortem pro vita noſtra: puto [a] quia prouocari poſſit, vſque ad affectum & dilectionem ipſius, & Dei patris qui vnico filio nõ pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit [b] illũ. Talem ergo fidem & affectum præparare debet in animo ſuo, is qui panem & calicem domini percipit.

Item Auguſtinus in libro quæſtionum Numero. †

Non à quo, ſed ante quem offeratur, conſiderandum eſt.

CAN. XXV.

Et dixit dominus ad Moyſen & ad Eleazarum filium Aaron ſacerdotem: Tollite thuribula ænea †è medio exuſtorum: & ignem alienum [c] hunc ſeminate [d] ibi: qa ſanctificauerũt [e] thuribula peccatorũ horum in [f] animabus ſuis. & facies laminas ductiles, & circumpones altari, quoniam oblata ſunt ante dominum, & ſanctificata ſunt [g]: & facies in ſignum [h] filijs Iſraël.

Hiere. 11. c

Phili. 2. a

Lue. 22. b

Sed notandum eſt nouo modo dicta ſanctificata pœna eorũ à quibus peccatum hoc fuerat perpetratum: quia per eos exemplum datum eſt cæteris quòd timerent. Circumpoſitiones autem altari, cur ex eis fieri voluit, addidit dicẽs: Quoniam oblata ſunt ante dominum, & ſanctificata ſunt in ſignũ filijs Iſraël. Non ergo in eis reprobari [i] voluit, quòd à talibus [k] oblata ſunt: ſed hoc potius cogitari & attendi, ante quem oblata ſunt, id eſt, quia ante dominum: vt plus in eis valeret nomen domini, ante quẽ oblata ſunt, quàm peſsimum meritum eorũ à quibus oblata ſunt.

Item ex decreto papæ Pij.

Pœnitentia eius, cuius negligentia de Chriſti ſanguine aliquid ſtillat.

CAN. XXVI.

9 Si per negligentiam aliquid de ſanguine [l] ſtillauerit in terrã [m], lingua lambetur: tabula radetur. ſi non fuerit tabula, vt non cõculcetur, locus corradetur: & igne conſumetur. & cinis intra altare condatur: & ſacerdos quadraginta diebus pœniteat. ſi ſuper altare ſtillauerit calix: ſorbeat miniſter ſtillam, &

2 De hoc not. extra de ſchiſ. c. j. in gl. qa dum. & de electio. nihil. in gl. in duob⁹, &c.

Sacramẽto cadente, cecidit ibi corpus & ſanguis? Dic quod ſic: & tãdiu credas ibi eſſe corpus & ſanguinẽ, quandiu apparuerint ibi accidentia, cum vero propter raſurã nõ apparuerit, dic ibi non eſſe. Sed nunquid humor cadit in terram? Nõ, ſed obijcitur, cum ſola accidentia maneant ibi: & accidentia non habent põdus, quia ſolum corpus habet pondus: qualiter ergo dicuntur accidẽtia cadere, cum non habent pondus? Sed dic quod ponderoſitas adhuc manet cum accidentibus alijs: & tamen nihil eſt ibi ponderoſum. Item ſecundum Hug. & Baz. accidentia reddũt locum humidum & rubeũ, extra de celeb. miſſ. cum Marthæ. ſ. prætereà.

ADDITIO. In omnibus his cedit natura miraculo: & virtus ſupra conſuetudinem operatur. extra de celeb. miſſ. cum Marthæ.

Puto

Inimici ſunt diligendi.

† Videtur quod ſanctificatio eradenda. O. M.

Ignis alienus quis dicebatur. Roma. 8.

† Alias, aurea.

1 De hoc etiam habetur 24. qõ. 2. ſanè pfertur.

Num. 16. c

Victimæ impiorũ abominabiles dicũtur.

1. Cor. 11. g

Pecus occidi iubeꝫ, cũ quo peccauit mulier.

a Puto. quia tenemur hos diligere qui nos diligũt: vt extra de teſta. cum in officijs. imo nec ſolum ſufficit diligere diligẽtes ſe, imo inimicos. xxiij. q. iij. ſex ſunt differentiæ. hiſtoriam habes j. q. j. ſi quis inquit.
b Tradidit. quo ad ſufficientiam, non quo ad efficientiam. ſ. de pœnit. diſtin. iiij. ſ. ſic itaque peccata.
c Et dixit.

Ignem alienum. Omnis ignis alienus dicebat ad ſacrificandum, præter illum qui cælitus viij. die de cælo erecti tabernaculi miſſus eſt. j. q. j. ſicut.

d Seminate. id eſt diſpergite huc & illuc: vt inueniatis thuribula.
e Quia ſanctificauerunt. Id eſt, pœna illata, ꝑ peccatis fuit exemplũ, alijs ne ſimilẽ pœnam incurrant, & ita ſanctificauerũt ea quo ad exemplum. Hug. id eſt, pœnas peccatorũ ſuorũ in exemplũ alijs ſtatuerunt ſanctificationis offerẽdo thuribula. vij. quæſtio. j. denique. Grat.

† q. 30. ad c. 16.

f In. id eſt cõtra.
g Sãctificata ſunt. contra. ſ. xiiij. quæſtio. v. ſcriptum. Abominabiles dicuntur victimæ impiorum, non quin bona ſit omnis creatura, & à Deo dilecta: quia ſcriptũ eſt: Nihil odiſti eorum quæ feciſti. ſed quantũ ad offerentes: quia praua intentione offerũt, exemplo Cain. Quod autem dicitur munera ab offerente placuerũt, &c. in eo non reprobantur munera: ſed potius offerentium merita cõſtituendo eum vita dignum. munera ergo oblata nõ reprobat, ſed praua opera offerentium. xc. diſt. neque ad Cain.
h In ſignum. Contra. xv. q. j. mulier. ſed non eſt cõtra. nam & hic & ibi qui deliquerunt puniti ſunt: ſed thuribula nõ peccauerunt: nec cum eis peccatum eſt, ſicut cum pecude peccat mulier. ſeruatur ergo hic, vt fiat in ſignum pœnæ illatæ. & pecus occidi iubetur, ne cum eõ alia pecceꝫ. præterea pecus non poſſet duci in aliam formam ſicut thuribula. imo & ſi ſubtiliter ſuſpicias: & thuribula deſtruuntur, cum formam amittant. argu. ff. ad exhib. Iulianus ſcribit. ſ. ſed ſi quis. x. q. ij. hoc ius. H. ibi, vel conflata.

i Reprobari. ſcilicet tantum.
k Quod à talibus. arg. quod priuilegium conceſſum ab Apoſtolico hæretico, valeat: qđ falſum eſt. ſ. xij. q. ij. alienationes. cõtra. xxxij. q. v. præceptum. cõtra. vij. q. j. factus eſt. argu. ꝙ hæreticus prælatus acquirit eccleſiæ cui præeſt [1]. Dic, vltimũ verũ eſt: prima ſuperficialia, vel priuilegium pro ſe nõ valet, ſcilicet hæretico impetratum.

1 De hoc etiam habetur 24. qõ. 2. ſanè ꝑfertur.

Si per negligentiã. Hæc eſt nona pars diſt. in qua ponit magiſter pœnitentiam corpus Chriſti vomentibus, & illis qui negligentia permittunt ſtillare ſanguinem. Ioã. de Fant.
l De ſanguine. id eſt, de ſacramento ſanguinis: ſanguis enim Chriſti à corpore Chriſti ſeparari non valet: ergo nec ſtillare nec fluere poteſt.
m In terram. Id eſt, in tabulã terræ adhærentem, vt patet per ca. ſequens.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Pœniteat. Hæc pœnitentia erit, vt tot diebus ieiunet, & tot diebus abstineat à sacramentorum cōmunione: vt xlv. dist. c. ij.
b Ad aliud. id est, linteū, scilicet per temeritatem sumentis.
c Sumatur. id est, recipiatur in calice. & ita si qd turpe[1] in calicem cadat, non teneor accipere. H. & B.

1 Vt musca vel aranea. Io. de Fan.

d SI quis p ebrietatem. Eucharistiam. id est, sacramentum eucharistiæ, id est, corpus Christi: quod est species panis.[2] j. ead. non est iste panis.
e Pœniteat. Hoc ad cautelam positū est, sic xxxiiij. q. ij. in lectum. Vel quia non debuit sumere cum esset infirmus: & ita fuit in culpa. ff. ad leg. Aquil. idem iuris. §. mulionem. Vel quod non debuit statim comedere cibum vulgarem: vt j. ead. tribus. alias īfirmitas excusat. arg. j. distinc. v. ad eius. & distinct. vj. testamentum. similis pœnitentia imponitur in alio casu xxj. quæsti. iiij. si quis eorum.
PEruenit. Hæc est x. pars distin. secundum Io. de Fant.
f Et quibus. scilicet fœminis.
g Prohibetur. j. dist. v. ad eius.
h Per semetipsum. vel per diaconū, si necesse est: vt xciij. dist. præsente. vel per laicū catholicū. xxiiij. q. j. cœpit.
SAcerdotū. Hæc est xj. pars dist. secundum Ioan. de Fant.
i Missa. ex quo per cōtrarium colligitur, quod alio tempore posset ingredi presbyteriū. xxij. distin. hospitiolum.

2 Ita sentit Hu. & ideo volūt isti dicere, quod corpus Christi non intrat ventrē: quod falsum est, cū species intret. quā diu enim species manent, Christus intēgre latet sub eis: & hoc ꝓbatur in hoc, quia istud cap. quod allegatur, nō est iste, nō ob. qa pro tanto diciturqd' iste nō est panis qva dit in corpus, quia nō intrat in corpus sicut cib⁹ materialis vt ipsum nutriat, intrat tamē & est ibi sub specie sacramentali: & sic potest euomi: vt hic dicitur. secundū Pe.

tribus dieb⁹ pœniteat[a]. Si super linteum altaris, & ad aliud[b] stilla peruenerit: quatuor diebus pœniteat. Si vsque ad tertium, nouem diebus pœniteat. si vsque ad quartum, viginti diebus pœniteat: & linteamina quę tetigerit stilla, tribus vicibus minister abluat, calice supposito: & aqua ablutionis sumatur[c]; & iuxta altare recondatur.

Item ex pœnitentiali Bedæ presbyteri.

Quæ pœnitentia sit imponenda ei, qui sacramentum euomit.

CAN. XXVII.

SI quis per ebrietatem vel voracitatem, eucharistiam[d] euomuerit, quadraginta diebus pœniteat[e], si laicus est. clerici vel monachi seu diaconi & presbyteri septuaginta diebus pœniteant: episcopi nonaginta. Si ꝑ infirmitatis causa euomuerint, septē diebus pœniteant.

Item ex concilio Remensi, cap. ij.

Sacerdotes non nisi per se diuina sacramenta ministrent.

CAN. XXVIII.

10 PEruenit ad notitiā nostrā, quòd quidam presbyteri intātum paruipendebant diuina mysteria, vt laico vel fœminæ sacrum corpus domini tradant ad deferendū infirmis: & quibus[f] prohibetur[g] ne sacrariū ingrediantur, nec ad altare appropinquent, illis sancta sanctorum committūtur. quod quàm sit horribile, quamque detestabile, omnium religiosorum animaduertit prudentia. Igitur interdicit per omnia synodus, ne talis temeraria præsumptio vlterius fiat: sed omnimodo presbyter ꝑ semetipsum[h] infirmum communicet. Quòd si aliter fecerit, gradus sui periculo subiacebit.

Item Clemens papa.

Quando celebratur missa, presbyterium laicus ingredi non præsumat.

CAN. XXIX.

11 SAcerdotum aliorūque clericorum ecclesijs seruientium, honores à laicorū loco discretè apparere cōuenit. quāobrem nulli laicorum liceat in eo loco vbi sacerdotes & reliqui clerici consistūt, (quod presbyteriū nuncupatur) quando missa[i] celebratur cōsistere, vt liberè ac honorificè possint sacra officia exercere.

Item ex concilio Gerundensi.

Sicut in metropolitana ecclesia, ita vbique missarum solennia celebrentur.

CAN. XXX.

12 INstitutio missarū[k], sicut in metropolitana ecclesia agitur: ita in Dei nomine in omnibus ꝓuincijs tam ipsius missæ ordo, quàm psallendi vel ministrandi consuetudo seruetur.

Item Augustinus in libro x. de ciuitate Dei.

Quid sit sacrificium: quid sacramentum.

CAN. XXXI.

13 SAcrificium[l] visibile, inuisibile[m] est sacramentum: id est, sacrum[n] signum[o].

Item alibi: Sacramentum est[p] inuisibilis gratiæ visibilis forma.

Item in lib. ij. de doctrina Christiana.

Quid sit signum.

CAN. XXXII.

SIgnum est[q] res præter speciem quam ingerit sensibus, aliud aliquid faciens,

k INstitutio missarum. Hæc est duodecima pars distin. Io. de Fant.
SAcrificium. Hęc est xiij. pars distinct. in qua dicitur, quod in corpore Christi sunt tria, scilicet species, veritas, & figura. extra de celeb. mis. cum Marthæ. Ioan. de Fan.
l Sacrificiū. scilicet species panis & vini: quæ dicitur sacrificium, quia sacrificatur.
m Inuisibile. id est signum inuisibile corpus Christi, qd' est sacramētum ecclesiæ. j. q. j. multi. Ex titulo apparet sic legēdam esse literam, vt inter hęc duo distinguatur, scilicet corporis Christi.
n Sacrū. i. quod Deo offertur.
o Signum. id est, signum rei inuisibilis, vel signum rei sacræ inuisibilis.
p Sacramentum est. non est diffinitio generalis. Nā corpus Christi nobis inuisibile est sacramentū ecclesię, & ita non est visibilis forma. potest tamē dici, quod sit generalis, quia corpus visibile est his saltem qui cum eo sunt, etsi nō nobis. Vel ordina literā sic, ita quod non agat de diffinitione: visibilis forma est sacramentū inuisibilis gratiæ.
q SIgnum est. id est, species panis & vini, est aliud præter id qd' videtur, & aliud aliquid ostēdit & innuit: sicut circulus, vinum venale. Ex

Ordo literæ.

a Ex se. Id est, forma & compositione sui. nam panis fit ex granis puris. sic intelligitur corpus Christi ex membris suis.
b SPecies. Hoc ad panem.
c Et similitudo. Id est, forma, quo ad vinum[1].
d Vocabula sunt. Id est vocabula vocantur illarum rerum, quę fuerūt ante. s. panis & vini: cum iam non sint. Scriptura enim speciem panis panem, & speciem vini vinum. et corpus domini panem, et sanguinem, vinum & calicem consueuit appellare propter speciem panis & vini: vt ibi, probet se homo: & sic de pane, &c. vt j. ead. quia passus. & ibi, Ego sum panis viuus, &c. de pœ. di. ij. §. cū igitur. ver. item dominus.
e Sunt. Id est, retinent: et ita vox interitu rei non amittit significationē, licet res pereat. Et hic est arg. contra eos qui dicunt substātiam panis & vini ibi esse post consecrationem: quia non conuertuntur in corpus Christi, vt dicunt. Sed contra eos est j. ea. nos autem. & ca. panis. sed exponunt quia antea fuerunt sola, sed modo non sunt sola: quia ibi iā latet corpus Christi. Alij dicunt, quod desinit ibi esse panis & vinū, sed differunt. Nam quidā dicunt ipsa mutari & conuerti in corpus Christi. Alij in nihilum redigi, vel in primordialē materiā resolui. Istis vtrisque obijcitur de forma, sapore, colore, et alijs accidētibus in quo subiecto sunt. et eorum quidam dicunt, quod in aere. Alij esse sine subiecto miraculose. nam cedit natura miraculo, extra de celeb. mis. cum Marthæ. §. j.
f Missæ. Eius scilicet quæ celebratur in sabbatho quatuor temporum Septembris.
g Sacerdos. Arg. quod aliquis ante Grego. orationes fecit in missa. aliter enim nō exponeret seipsum, nec diceret: quamuis, &c.
QVia. Hæc est decimaquarta pars distin. in qua quæritur quare Deus nobis dedit corpus & sanguinem suum? Et dicitur quod ideo vt esset in nobis naturaliter per memoriam, & apud patrem intercederet pro nobis, ideo tradidit corpus suum ad perpetuam rei memoriam. Io. de Fant.
h Necessarium. Id est, vtile & congruum: alias necessarium ineuitabilitatis. de pœni. distin. ij. charitas. alias commoditas. j. dist. v. ne tales.

1 [redacted]

Consecratione facta, substātia panis non est.

Ioan. 14. c

ex se[a] in cognitionem venire.

Item Gregorius Papa in homilia paschali ait.

Post consecrationem non substantia, sed species remanet.

CAN. XXXIII.

SPecies[b] & similitudo[c], illarum rerum vocabula[d] sunt[e] quæ antè fuerunt, scilicet panis & vini, vnde in fine cuiusdam missę[f] oratur & dicitur: Perficiant in nobis quæsumus domine, tua sacramenta quod continent: vt quæ nunc specie gerimus, rerum veritate capiamus. Postulat quippe sacerdos[g], vt corpus Christi quod sub specie panis & vini nunc geritur manifesta visiōe, sicut re vera est, quādoq; capiatur. de qua visione dominus in Euangelio secundùm Ioannē ait: Qui diligit me, diligetur à patre meo: & ego diligam eum: & manifestabo ei meipsum. quamuis non improbabiliter quidam exponant hoc loco, carnis & sanguinis veritatem, ipsam eorundem efficientiam, id est, peccatorum remissionem.

Item Eusebius Emissenus.

Visibiles creaturæ in Christi corpus & sanguinem, inuisibiliter conuertuntur.

CAN. XXXIIII.

14 QVia corpus assumptū ablaturus erat ab oculis, & illaturus sideribus: necessarium[h] erat vt die cœnæ sacramentū[i] nobis corporis & sanguinis consecraret[k]: vt coleretur[l] iugiter per mysteriū[m], qd' semel offerebatur in pretium[n]: vt qa quotidiana & indefessa[o] currebat[p] pro omniū salute redemptio[q], perpetua esset redemptiōis[r] oblatio[s], et perennis[t] victima illa viueret in memoria: & semper præsens esset in gratia vera, vnica, & perfecta hostia, fide æstimāda, non specie: neque exteriori censenda visu, sed interiori affectu. Vnde cęlestis confirmat authoritas: Quia caro mea verè est cibus: & sanguis meus verè est potus. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguū: quoniam quidē qui author est muneris[v], ipse est etiam testis veritatis. Nam inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbo secreta potestate cōuertit, ita dicens: Accipite & comedite: hoc est corpus meum. & sanctificatione[x] re-

i Sacramentum. Id est, corpus & sanguinem: quod est sacramentum, & res sacramenti.
k Consecraret. Supple & instrueret in posterum, ab alijs consecrandum.
l Vt coleretur. Id est, consecraretur.
m Per mysterium. Id est, sub velamine panis & vini. j. q. j. multi.
n In pretium. Id est, redemptionem nostram. F.
o Et indefessa. Id est, non remissa, & indeficiens.
p Currebat. Id est, festinabat redimere nos per passionem,[2] iuxta illud: Exultauit vt gigas, &c.
q Redemptio. Facta per Christū in cruce.
r Redemptionis. Id est, fides passionis: per quam redempti sumus. Vel prædicatio sacrificij: quod erat nostra redemptio. Io.
s Oblatio. Id est, corpus & sanguis.
t Et perennis. Quia post eā non erit alia. extra de celebra. missa. cum Marthæ.
v Muneris. Id est, corporis & sanguinis, vel sacrificij.
x Et sanctificatione. Id est, verbis sacrificātibus. & improprie dicitur repetita. et dicitur repeti propter hoc verbum accipite, qd' repetitur. nam non repetitur: imo alia est forma. Nota tamen, ꝙ quidam dicunt ꝙ totum illud, Hoc est corpus meum, &c. hic est sanguis meus, &c. est vna forma. Sed tu dic, ꝙ duæ sunt,[3] & ꝙ ad prolationem istius, Hoc est corpus, &c. transsubstantiatur panis in corpus: & ad prolationem istius, Hic est sanguis, vinum conuertitur in sanguinem. Sed obijcitur. Nonne ibi ante erat sanguis, ex quo erat ibi corpus? sic. quia vbicunque corpus, & sanguis, sed non fuit ibi sanguis prius per transsubstantiationem, sed per mistionem: vt dixi j. ead. comperimus.

2 Vel currebat, id est, operabat: iuxta illud Roma. j. currere. i. operari. & nō est currentis, sed Dei miserētis. vel currebat. i. currere debebat. i. ad memoriā reduci secūdū Lau. & Hugo.

Ioann. 6. f

3 Sub. & quælibet forma per se propriā habet virtutem, propriā & cōpletam significationem & naturam propriā determinatam: vnde & ꝓpriam operationem per se. Archidia.

Universidad de Deusto Biblioteca

a Conuertuntur. Bene dicit conuertuntur vel transsubstantiantur: vt alij, transeunt vel transeant. sed non fiunt nec incipiunt. nihil enim fit vel incipit esse corpus Christi. potest tamen concedi, quod de pane conficiatur vel fiat corpus Christi: sicut de aqua fit crystallus, non tamen est crystallus. sed securius nō conceditur hoc: et vbicunque inuenitur, panis vel de pane fit vel conficitur corpus Christi, sic intelligatur, id est, transit in corpus Christi: vt j. ea. panis. Vel expone sic, id est sub specie panis vel latet vel incipit esse vel latere corpus Christi, vbi ante consecrationem non erat. si enim panis corpus Christi fieret, singulis diebus ei adderetur aliquid ꝙ prius non erat, & sic semper augmentaretur. Item qualiter vniretur diuinitati iste panis & ille? Itē si panis est corpus Christi, ergo aliquid ꝙ non est natum de virgine, & sic aliqd inanimatū est corpus Christi. ergo est animatū et inanimatum. ergo non solum de virgine habuit originē. Non intelligas ergo ꝙ aliquod augmentum sumat ex tali cōuersione: nec eo modo quo cibus conuertitur in carnem: sed est ibi corruptio, id est, desinit ibi esse substantia panis & vini, nulla tamen generatio. vnde nō potest dici, ꝙ sit ibi vera transsubstantiatio quantum ad hoc vt noua essentia ibi generetur.

Panis conuertitur in corp⁹, sed nō fit corpus.

b Adoptiuus. Quia filij iræ fueramus[1], facti sumus filij Dei. de pœ. di. iiij. §. hanc societatem. versic. & filij. Christus autem nullo modo filius Dei adoptiuus dicitur: quia nō potest dici de filio Dei ꝙ ex nō filio factus sit filius eius.

[1] Vt j. di. iiij. firmissime.

Christus non est filius adoptiu⁹ Dei.

c Meruisti. Id est, obtinuisti, quasi tanquam emeritus per merita misericordiam à Deo gratis consecutus fuisti, vt enim ait Aug. misericordiæ meritum nullum est. si enim merito confertur, iustitia est, non misericordia. Vel meruisti. i. dignus fuisti: vt illud, quia meruisti portare regem. i. digna fuisti inuenta.

d Læsa. Id est, corrupta labe peccatorum, vel læsa, id est, lædenda, scilicet peccato: quia peccata nos miseros faciunt. s. e. quotidie.

Peccata nos faciūt miseros.

e Immaculata. In pro valde, id est, valde maculata putredine peccatorum.

petita, accipite, et bibite, ait: hic est sanguis meus. Ergo sicut ad nutum pręcipientis domini, repēte & ex nihilo substiterunt excelsa cælorum, profunda fluctuum, vasta terrarum: ita pari potestate in spiritualibus sacramentis, vbi præcipit virtus, seruit effectus. Quanta itaq; & quàm celebrāda beneficia, vis diuinæ benedictionis operet, quomodo tibi nouum & impossibile esse nō debeat, quòd in Christi substantiam terrena & mortalia conuertuntur[a]: teipsum qui in Christo es regeneratus, interroga. dudum alienus à vita, peregrinus à misericordia, & à salutis via intrinsecus mortuus exulabas: subitò initiatus Christi legibus, et salutaribus mysterijs innouatus, in corpus ecclesiæ non videndo, sed credendo transilisti, & de filio perditionis, adoptiuus[b] Dei filius fieri occulta puritate meruisti[c] in mensura visibili permanens, maior factus es teipso, inuisibiliter sine quantitatis augmento. cùm idem atq; idem ipse esses, multò alter fidei processibus extitisti: in exteriori nihil additum est, & totum in interiori mutatum est: ac hic homo Christi filius effectus, Christúsque hominis in mēte formatus est. Sicut ergo sine sensu corporali, præterita vilitate deposita, subitò nouā indutus es dignitatem, et sicut hoc quòd Deus læsa[d] in te curauit, infecta diluit, immaculata[e] detersit: non oculis, sed sensibus tuis sunt credita,[f] & cùm ad reuerēdum altare, cibis spiritualibus satiandus ascendis, sacrū Dei tui corpus & sanguinem fide respice, honora, mirare, mente continge, cordis manu suscipe, & maximè totū haustu interioris hominis assume.

Item Augustinus.†

Quare in specie panis & vini, sacramentum suum Christus nobis ministrauit.

CAN. XXXV.

QVia passus[g] est dominus pro nobis, commendauit nobis in isto sacramento sanguinem suū & corpus: quod etiam fecit[h] nosmetipsos[i]. Nam & corpus ipsius facti sumus[k], & per misericordiā[l] eiusquod accipimus, nos sumus. Recordamini & vos, ꝙ non fuistis, et creati estis, & ad aream dominicam comportati estis, laboribus boum, id est, annuntiantium euangelium: triturati estis, quando ca-

[redacted]

f Credita. Scilicet triacommissa. Th.

g QVia passus. In prima parte dicit, nobis ideo dominum corpus suum in sacramento cōmendasse: qa illud pro nobis obtulit passioni: et nos fecit illud corpus, et dicit qualiter. In secūda parte dicitur ꝙ si hæretici accipiunt corpus Christi, cōtra se accipiunt: cū iste panis significet vnitatem: & ipsi quęrunt diuisionē. In tertia dicitur, ꝙ quicunq; baptizatus particeps efficitur corporis domini, & si ante decedat quam de pane illo edat, vel de calice bibat.

h Quod etiam fecit. Hæc simplex est relatio. nam refertur ad ecclesiā, non ad corpus suū sumptum de virgine, de quo sermo præcessit. non ergo fecit nos corp⁹ suum, ꝙ natum est de virgine, & sumitur i altari sub spē panis & vini, sed fecit nos corpus suum spirituale: scilicet ecclesiam fidelium, vt infra ead. commendauit. sed ideo dicit spirituale, licet constet de corporalibus partibus. s. fidelibus, quia partes eius nō corporali, sed spirituali vinculo charitatis in eius compositione vniūtur, licet corpora sequestrentur. j. ead. hoc sacramentum. imo & per illud digne sumptum efficimur vnum cum Christo, etiam in natura. j. ea. in Christo pater.

† Bed. ad capit. x. j. Corin. Christ⁹ fecit nos corpus suum. j. Pet. 2. d

i Nosmetipsos. Partipatione corporis sui fecit nos dignos beatitudine æterna, qua fruitur eius humanitas.

k Facti sumus. Per fidem & charitatem. extra de summa trinit. & fide catho. damnamus.

l Per misericordiam. Id est, remissionem peccatorum.

In

thecumini deferebamini, in horreo[a] seruabamini: nomina vestra dedistis[b]: cœpistis[c] moli ieiunijs, exorcismis: postea ad aquam venistis, & cōspersi estis: & panis[d] dominicus facti estis. Ecce qd' accepistis. quomodo ergo vnum[e] videtis esse, quod factū est: sic vnum estote vos diligentes, tenendo vnā fidem, vnam spem, et indiuiduam charitatem. Hæretici quando hoc accipiunt sacramentum, testimonium contra se accipiunt: quia illi quærunt diuisionem, cùm panis iste indicet vnitatem. sic & vinum[f] in multis racemis fuit, et modò vnum est. vinum in sua natiuitate: calix post pressuram torcularis. & vos post illa ieiunia, post labores, post humilitatem & contritionem in nomine Christi, iam tanquam ad Christi calicem venistis: & ibi vos estis in mensa: & in calice nobiscum vos estis. simul enim hoc sumimus, simul bibimus, quia simul viuimus. Itē in sermone de infantib⁹. Ita dominus noster Iesus Christus, nos significauit: nos ad se pertinere voluit: mysterium pacis et vnitatis nostrę in mensa consecrauit. Qui accipit mysterium[g] vnitatis, & nō tenet vinculum pacis: non mysterium accipit pro se, sed testimonium[h] contra se. Nulli est aliquatenus dubitandum, vnumquenq; fidelium corporis[i] & sanguinis dominici, tunc esse participem, quando in baptismate mēbrum efficitur Christi; nec alienari ab illius panis calicísque cōsortio, etiam si antè, quàm panem illum comedat, calicémq; bibat, de hoc seculo migrauerit in vnitate corporis Christi constitutus. sacramenti quippe illius participatione, ac beneficio non priuabitur, quando in se hoc quod illud sacramentum significat[k], inuenitur.

Item in libro sententiarum Prosperi.

Dum hostia frangitur, passio Christi, ad memoriam redit.

CAN. XXXVI.

CVm† frangitur hostia[l], dum sanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud quā dominici corporis in cruce immolatio, eiúsq; sanguinis de latere effusio designatur?

† Alias, Dum.

Item Leo episcopus & sancta synodus, quæ in vrbe Romana conuenit, clero Honorati & plebi consistenti Constātinopoli ita scribit.†

† Epistola xxij.

De veritate corporis & sanguinis Christi nulli ambigere licet.

CAN. XXXVII.

15 IN quibus[m] isti ignorantiæ tenebris, in quo hactenus desidię torpore iacuerunt, vt nec auditu discerent, vel lectione cognoscerent quod in ecclesia Dei in omnium ore tam consonum est, vt nec ab infantium[n] linguis, veritas corporis & sanguinis Christi inter communionis sacramenta doceatur, quia in illa mystica distributiōe spiritualis alimonię hoc impertitur, hoc sumitur, vt accipientes virtutem cęlestis cibi, in carnem[o] ipsius qui caro[p] nostra factus est, transeamus. Idem est cibus[q] refectionis, & cibus sanguinis. Sicut enim

Ecclesia ex pluribus adunat. Corpus Christinū quid erat totū ante fractionē, sub quali bet parte hostiæ? Sed nū quid sumimus in ea dē forma qua fuit passus? nō. sed tātum sumimus corpus qd' habet eadē formā: quia vbicunq; sumitur habet eandē formā: sed apparēter in vno loco est in illa forma secundum Hug. B. & L. Et not. quod ecclesia tantum pro suis orat vel laudat Deū, quādo dicit sanct⁹: sanctus. quasi dicat sanctus, p his qui regnāt in cælo: sanctus, p his qui patiuntur in purgatorio: sanct⁹ pro his q peregrinātur in mundo. & propter hanc eādem rationē, hostia sacrata diuiditur in tres partes in altari secundū Hostien. qui hoc sentit in summa de pœ. & remissi. §. quib⁹ mortuis. ver. iij. Arc.

a In horreo. Id est, in ecclesia.

b Dedistis. In scriptis, vt olim fiebat. vel voce, vt fit hodie. j. distinct. iiij. baptizandi.

c Cœpistis. Arg. contra. j. dist. iiij. sine pœnit. sed hoc in reuerentiam sacramenti.

d Et panis. i. de corpore ecclesię, ꝙ per dominicū corpus figuratur.

e Vnū. Siue vnum panem ex pluribus granis, siue vnum corpus Christi ex pluribus membris purissimis: cuius figuratum est ecclesia sacrosācta, quæ ex pluribus personis adunatur.

f Vinum. Id est, potabile.

g Mysterium vnitatis. Scilicet corporis domini, ꝙ est signum vnitatis: vt j. ea. hoc sacramentum.

h Sed testimonium. j. dist. iiij. nulli est aliquatenus.

i Corporis. Id est, vnitatis ecclesiæ p corpus Christi significatæ. infra eadem. hoc est.

k Significat. Nam ipsi sunt etiam ipsa ecclesia. s. xxiiij. questi. j. schisma. et cap. omnibus.

l CVm frangitur hostia. Hoc totum referas ad species exteriores, et secundū hoc dices ipsa accidentia frangi, & dare sonitum'. Sed nunquid ante fractionem totum corpus erat sub qualibet parte illius hostię, vel pars corporis commensurabat se parti hostiæ? Si nō fuit sub qualibet parte hostiæ, ergo sequitur ꝙ aliquid modo est sacramētum eucharistiæ, ꝙ prius nō fuit: quia cum forma integra fuit, nulla pars eius poterat dici sacramentum: quia sub nulla tunc erat corpus. Si dicis quod corpus Christi est in qualibet parte hostiæ: ex hoc sequitur ꝙ idem corpus sit quantumlibet magnū, & quātumlibet paruum, & ꝙ corpus ipsum communē formam habeat, et sit totum rotundum & quadratum secundū ꝙ est sacramentum. Sed his obiectionibus respōde per similitudinē speculi ꝙ frangitur: vbi eadem forma resplēdet in paruo et in magno speculo.

IN quibus. Hæc est xv. pars. d. in qua probat, ꝙ in sacramēto altaris est corpus Christi cui angeli assistūt. & hoc probat per iiij. canones. Ioan. de Fant.

m In quibus. Reprehenduntur quidā clerici, qui non credebant verum corpus et sanguinē Christi sub illis speciebus latere, cum nullus laicus sit q ignoret hoc, domino dicente: Caro mea vere est cibus. vt j. ea. cibus.

n Infantium. Id est, populariū, qui infantibus collatione clericorum cōparātur. di. iiij. deniq;. Vnde quęrendo dicit: Quomodo clerici ignorāt ꝙ laici sciunt? j. q. j. vilissimus.

o In carnem. Spiritualem, id est, in corpus spirituale à carne figuratum, id est, ecclesiæ vnitatem. iij. q. iiij. Engeltrudam. s. ead. quia passus.

p Caro. Id est, homo habens carnem nostram.

q Idem est cibus. Id est, similis.

Aquilæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Aquilæ. Angeli vel fideles, quorum iuuentus vt aquilæ renouatur: vt xxiij. q.iiij. cũ in lege xxiij. q.j. quoniam vetus.

b Clare. Id est, sicut ille carnem nostrã sumpsit, ita & nos sumamus carnem illius, vel, id est, cuius verba sumimus in argumẽtum, hæc, scilicet caro mea vere est cibus, &c. de illo sumamus exẽplum incarnationis suæ. infra eadẽ, re vera.

c Sed certa. Id est, diuina.

d Fit nobis. Id est, ad nostram vtilitatem.

e Non nascitur. Id est, non ex natura, sed miraculose conficitur, extra eadem cum Marthæ. ver. credit[1].

f Quod ita fit nobis. Id est, quod ita consecretur nobis corpus Christi.

g Resurrectionis. Id est, spiritualis refectio animæ à peccato resurgentis. de pœ. distinct. j. §. hoc idem resuscitat[2].

h Non quod benedicimus. Gratiasque agimus, id est, non est sicut corporalis esca, quam benedicimus, & gratias Deo agimus, quod quidem facimus in omni munere, &c[3].

i Munere. Quod agere debemus.

k Spirituali. i. aliquid significante.

ANte benedictionem.

l Significatur. Et licet verba succedsiue proferãtur, nõ tamẽ succedsiue cõsecratio fit: sed in vno instãti corrũpitur panis, scilicet in vltimo instanti prolationis verborum. & licet panis sit corpus compositum, momentanea est tamen eius corruptio. ẋ. ead. quia corpus. ver. ergo.

1 Scilicet, sit mistic⁹. & consecratiõe euangelica consecratur. Hug.

2 Vt ẋ.e. didicim⁹. vel aliter, id est, non ideo fit panis & calix mysticus qđ id est, quia ipsum benedicimus quacunq; benedictione: sed qa tali benedictiõe benedicimus quę à Deo est instituta. Archi.

caro domini verè est cibus: ita sanguis eius verè est potus. Idem, Est corpus, de quo dictum est: Caro mea verè est cibus: & sanguis meus verè est potus. Circa hoc corpus aquilæ [a] sunt, quæ alis circumuolant spiritualibus. vnde & idem corpus Christi edimus, vt vitæ æternæ possimus esse participes. Idem, Cuius clarè [b] argumẽtis vtimur, suis vtamur exemplis: incarnationis quoque exemplo astruamus mysterij veritatẽ. Quid hic quæris naturæ ordinem in Christi corpore, cùm præter naturam sit ipse Christus partus ex virgine?

Item Ambrosius in libro de catechizandis rudibus.

Non natura nascitur, sed consecratione nobis conficitur corpus & sanguis Christi.

CAN. XXXVIII.

PAnis & calix: non qualibet sed certa [c] consecratione mysticus fit nobis [d], non nascit [e], proinde quòd ita fit nobis [f], quamuis sit panis & calix: alimentum est resurrectionis [g], non sacramentũ religionis: non quod benedicimus [h], gratiásque agimus domino in omni eius munere [i] non tantùm spirituali [k], verùm etiam corporali.

Idem in lib. de officijs.

Quòd ante benedictionem, est species panis & vini: post benedictionem est corpus & sanguis Christi.

CAN. XXXIX.

ANte benedictionem alia species nominatur, post benedictionem corpus Christi significatur [l]. Item: In illo sacramento Christus est. Item:

Qui manducauerit hoc corpus, fiet ei remissio peccatorum [m].

Item Augusti. in libro sententiarum Prosperi.

Sub specie visibili panis & vini inuisibilem Christi carnem & sanguinem honoramus.

CAN. XL.

NOs autem in specie panis et vini quam videmus, res inuisibiles, id est, carnem & sanguinẽ honoramus: nec similiter comprehendimus [n] has duas species, quem admodum ante consecrationem comprehendebamus: cùm fideliter fateamur ante cõsecrationem panem esse & vinum, quod natura formauit: post consecrationem verò carnem Christi & sanguinem esse quod benedictio consecrauit.

Item.

Confessio Berengarij.

CAN. XLI.

16 EGo Berengarius indignus ecclesiæ sancti Mauricij Andegauensis ecclesiæ diaconus, cognoscens veram catholicam & apostolicam fidem, anathematizo omnem [o] hæresim, præcipuè eam, de qua hactenus infamatus sum: quæ astruere conatur panem [p] & vinum quæ in altari ponuntur, post consecrationem solummodo sacramentum & non verum corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi esse [q]: & non posse sensualiter nisi in solo sacramento manibus sacerdotum tractari vel frangi [r], aut fidelium dentibus [s] atteri. Consentio autem sanctæ Romanæ ecclesiæ & apostolicæ sedi, & ore & corde

m Peccatorum. Venialiũ, vel etiã mortaliũ ẋ.f. per fidem, vt ẋ.e. cũ omne. & ẋ.ea. species.

n NOs autem. Compre- hendimus. i. intelligimus vel accipimus. nã vbi erat verus panis ante, & verum vinum, modo sunt tantum accidentia, vt ẋ.ead. dist. species. & j.e. di. panis in altari.

o EGo Berẽgarius. Omnẽ. hoc fecit ex abundanti[4] quia nõ tenetur se purgare nisi de hæresi, de qua erat infamatus. argu. ij. quęstione qn ta, presbyter si à plebe. licet sit arg. contra. quia qui de liquit in vno, facẽ est omnium reus. ẋ. de pœ. dist. v. c. vltimo, et errat in tota trinitate, qui errat in vna persona. j. distinct. iiij. in synodo. Ioan.

p Panem. Id est, species panis & vini esse sacramẽtum tantum.

q Christi esse. Id est, non contiuere sub se verum corpus Christi & verum sanguinem post consecrationem.

r Vel frangi. Id est, fractis, aut tritis speciebus sumi.

r Vel frangi. Id est, non tantũ pondus & reliquas sacramẽti qualitates sensibus corporeis percipi fateor, sed etiã sub illis speciebus fractis & attritis partibus, totum & integrum Christi corpus esse profiteor, totum mandicari, totum sumi. j.e. qui manducat.

s Dentibus. nisi sane intelligas verba Berẽgarij, in maio rẽ incides hæresim quã ipse fuerit: & ideo omnia referas ad species ipsas. nã de Christi corpe partes non facimus: vt j.e. qui manducat.

3 Dum tamen pœnitentiam. agat. arguratur potius quam iuuaret. ẋ. eo. quotidie. & caquis scelerate. Archi.

4 Arg. ad hoc C. de testa. testamentum. sed ar. contra. ff. vt le. nom. l. hęc stipulatio. §. diuus. Archi.

Partes nõ fiũt de corpore Christi.

Homo

2 Homousion. id est, eiusdem substantiæ.

ADDITIO. Homon in Græco, idem est quod idem vel vnum. Vsia, id est substãtia: ideo dicitur trinitas homousion, id est vnius substantiæ. Archi.

b Lecto. hucusq; verba Berengarij fuerunt: ea quæ sequuntur, sunt verba notarij.

c Misit. ergo sicut excommunicationis epistola mitti debet, &c. xj. q. iij. curæ. ita & absolutionis: vt viij. q. vlt. c. vnico.

1 Sic xv. q. v. de crimine. arg. de pœ. dist. j. agite. 7. j. q. vij. dici. Arc.

d De reuerso. ad fidem.

e Conuerso. Ad Deum. arg. de pœni. dist. j. agite. j. q. iij. didici.

f ORte. Sunt qdam qui non credũt corpꝰ Christi esse in altari, qa impossibile eis videtur, quod dicit. præterea quia non videt nisi species panis & vini. In prima ergo parte ponit eorum dubitationẽ. In secũda ostendit nõ esse impossibile, & quare sub specie panis & vini, corpus & sanguis sint in altari.

g Sanguis. est in altari, vel credit.

h Dixi. in alia parte capituli quæ non est hic, sed est c. re vera.

i Mutare. ẋ. ea. re vera. & ẋ. ead. quia corpus.

k Verba vitæ. Tu ipse es vita, & ita qui digne te sumit, sumit vitã ęternã & ꝓpter hãc cõfessione meruit Petrus consortiũ cælestis habitaculi. 50. dist. fidelior.

l Hoc dicerent. scilicet durꝰ est hic sermo, & quis potest eum capere? & ita scãdalizati de fide recesserũt, quia fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. argu. de pœn. dist. iiij. in domo. Tribus ergo de causis sumit corpus Christi sub alia specie, & non sub sua visibiliter, scilicet vt fides haberet meritum: vt hic. Et ne esset horror carnis & sanguinis. Et ne ridiculũ fieret paganis. j. ea. panis, &c.

Corpus christi sub alia specie sumit triplici ratione.

2 Quarta etiã causa poterit notari ibi, ne igitur plures, &c. Itẽ quia non habemus in vsu carnem crudam comedere. ẋ. ea. quid sit. in fin. Sed quare potius sumitur sub istis speciebus panis & vini quã sub alijs? quia istæ duæ species sunt magis amicę humanæ naturæ. præterea sicut corpꝰ principaliter his duobus cibis nutritur, ita principaliter anima illo cibo, scilicet corpore Christi & sanguine pascitur. Ioan.

m Gratia. id est, gratis corpus datum.

n In similitudine. id est, in specie panis & vini.

o Naturæ. scilicet corporis Christi.

p PRima. j. qõ. j. fertur. 3 contra. ibi dicitur qꝺ simonia fuit prima hæresis in ecclesia, sed dic prima, id est præcipua. j. q. vlt. patet.

q *Inquit.* CASVS. *Dum dominus faceret sermonẽ præsentibꝰ Apostolis & discipulis alijs, inter alia dixit, Nisi quis manducauerit carnem meã & biberit sanguinẽ meũ, non habebit vitã æternã. quidã discipuli propter duritiã sermonis recesserunt. tũc instruxit dominus qualiter hoc esset intelligẽdũ, & maxime per id quod dixit: cùm videritis filiũ hominis ascendentẽ, &c. ipsi enim intellexerunt quòd per partes et in eadẽ forma debẽt accipere corpus Christi, & præterea quòd consumerent illud comedendo. hoc non esse faciendum, declarat.*

r Eius. Scilicet Christi.

Spiri

Item in libro de Officijs. †

Quare elementorum species reseruentur, cùm verè sit corpus Christi & sanguis.

CAN. XLII.

FOrtè [f] dicas, quomodo vera caro, quomodo verus sanguis [g], quia similitudinem non video carnis, non video sanguinis veritatem? Primò omnium dixi [h] tibi de sermone Christi, qui operatur vt possit mutare [i] & conuertere genera & instituta naturæ. deinde vbi non tulerunt sermonem Christi discipuli eius, sed audientes quòd carnem suam daret ad manducãdum, & sanguinem suum ad bibendum, recedebant: solus tamen Petrus dixit: Verba vitæ [k] æternæ habes: & ego à tè quomodo recedam? Ne igitur plures hoc dicerent [l], & ne veluti quidam esset horror cruoris, sed maneret gratia [m] redemptoris: ideo in similitudine [n] quidem accipis sacramẽtum: sed veræ naturæ [o] gloriam virtutemque consequeris. Ego sum (inquit) panis viuus, qui de cælo descendi.

Itẽ Augustinus in expositione psalmi liij.

Non carnaliter sed spiritualiter, Christi corpus & sanguinem debemus accipere.

CAN. XLIII.

PRima [p] quidem (inquit [q]) hæresis in discipulis Christi velut à duritia [r] eius sermo-

2 Istæ duę causæ assignantẽ hic & j.e. qđ sit. & hoc ea. panis.

† In c. j. li. vj. de sacramen.

Ioan. 6. g

Ioann. 6. d

Universidad de Deusto Biblioteca

a Spiritus.id est, spiritualis intellectus.
b Qui viuificat. scilicet prodest ad salutem.
c Caro.id est, carnalis intellectus.
d Et vita sunt.id est, spiritualem vitam conferunt, Vel spiritualiter intelligenti vita confertur.

subijci non valet. licet enim vbique sit etiam in altari quolibet, in vera forma quam de virgine sumpsit: non tamen subijcitur corporeis sensibus.
q Veritas.id est, verũ corpus in forma panis in altari quolibet, vbi consecratur: & hoc est vbique, scilicet i quolibet altari vbi consecratur. Vel veritas, id est, diuinitas.

e Et vita. nõ enim carnaliter intelligendi sunt spiritus & vita.
Ioann.6.f
f Hoc corpus.id est, non in eadem specie vel grossitie vel repræsentatione in qua me videtis, & pati videbitis, mãducabitis carnem meam, & sanguinẽ meum bibetis, sed in sacramento. j.ca.proxi. & cap.omnia.
† Audire.
g Caro autem.id est, carnalis intellectus. carnalẽ intellectum vocat eorũ intelligẽtiam, qui dicunt vel credunt corpus Christi per partes diuidi. Vnde subdit, sed quomodo, &c.
h Intellexerunt. scilicet discipuli recedentes.
i Hoc vos. verba Christi vsque ibi, si ergo. Vel suspenditur vsque illuc vbi erat.
k Si ergo, &c. Supple tũc intelligetis quid est hoc quod corpus meũ in sacramento do. & tũc legitur sine interrogatiõe. Vel sic supple tunc intelligetis quod dictũ est. postea verba sunt Aug. interrogatiue dicentis, quid est hoc l. quasi dicat, quid sibi vult hoc verbũ domini, & statim subiungit solutionem dicens, hic, &c.
† [redacted]
l Cum videritis. interrogando hoc inferit. Aug.
m Corpus. in tali forma & p partes.
r Et subest hic aposiopesis .i. defect⁹ locutionis secũdũ Lau.
n Quia gratia. scilicet corpus suum gratis nobis datũ.
o In quo. Scilicet sub illa specie in qua resurrexit.
Ioann.6.a
p Oportet. in illa scilicet forma & repræsentatiõe, in qua humanis & corporeis sensibus

nis facta est. Cùm enim diceret: Nisi quis manducauerit carnem meã, & biberit sanguinem meũ, non habebit vitam ęternam: illi verò non intelligentes dixerũt adinuicẽ: Durus est hic sermo, qs eum potest mãducare †? Dicẽtes, durus est hic sermo: separauerũt se ab illo: & remansit cum duodecim discipulis. discedẽtibus illis instruxit eos, qui remãserũt. spiritus a est (inquit) q viuificat b: caro c nihil prodest. verba quæ locutus sum ad vos, spirit⁹ & vita sũt d. ĩtellexistis spiritualiter? spiritus & vita sunt. intellexistis carnaliter? etiã sic illa spiritus & vita sunt e: sed tibi non sunt spiritus & vita, qui spiritualiter non intelligis. spiritualiter intelligite q̃ locutus sum: non hoc corpus f quod videtis, manducaturi estis: & bibituri illum sanguinem quẽ effusuri sunt, qui me crucifigent. sacramẽtum aliquod † vobis cõmendaui. spiritualiter ĩtellectũ, viuificabit vos, caro autem g non prodest quicquam. sed quomodo illi intellexerunt, sic responderunt. Carnem quippe sic intellexerunt h, sicut in cadauere venditur, aut in macello dilaniatũ. Sciẽs autẽ Iesus ait: Hoc vos i scãdalizat quia dixi: do vobis carnem meã manducare, & sanguinẽ meũ bibere. Si ergo k videritis filium hominis ascendentem vbi prius erat, quid est hoc? Hic soluit quod illos mouerat: hic aperuit, vnde fuerũt scandalizati. hic planè, si intelligerent. Illi autem putabant erogaturum corpus suum. Ille dixit se ascensurum in cęlum, vtique integrum. Cùm videritis l filium hominis ascendentẽ vbi erat prius: certè vel tunc videbitis, quia nõ eo modo quo putatis, erogat corpus m suum, vel tunc intelligetis, quia gratia n eius nõ cõsumitur morsibus. Itẽ donec seculum finiatur, sursum dominus est: sed tamen etiã hic nobiscum est veritas domini. corpus enim in quo o resurrexit, in vno loco esse oportet p †: veritas q autẽ eius, vbique diffusa est.

Itẽ Augustinus in epistola ad Hireneum.

Quomodo Christi corpus, quod in cruce pependit accipitur, & quomodo non.

CAN. XLIIII.

Non hoc corpus r quod videtis, manducaturi estis, & bibituri illum sanguinẽ, quem effusuri sunt illi, qui me crucifigent: ipsum quidẽ, & nõ ipsum: ipsum s inuisibiliter t, & non ipsum v visibiliter. Vnde & subdit. si necesse est illud celebrari visibiliter, necesse est illud inuisibiliter intelligi.

Item Augustinus in sermone de verbis Euãgelij.

Quid sit corpus Christi manducare, & sanguinem eius bibere.

CAN. XLV.

Quid est x Christũ manducare? non

ADDITIO. Vnde dicit ipse: cælũ & terrã ego impleo. & alibi dicitur, Si ascendero in cælũ, &c. Laur. Et ex istis verbis Augu. videt q Christus siue eius corpus sit locale: vel sit in loco: vel facit loci distantiam: vel sit in loco loci diffinitione. De hoc satis not. hic Hug.
r Non hoc corpus. in hac grossa substãtia, & non in tali forma.
s Ipsum. xxxviij. dist. indignum.
t Inuisibiliter. id est, sub specie sub qua nõ videtur, id est, sub specie panis & vini.
v Non ipsum. in sua scilicet specie, vt i ea sensib⁹ corporeis subijciatur.
† [redacted]
x Quid est. CASVS. Duobus modis mãducatur Christus. vno modo sacramẽtaliter: quod competit bonis & malis. Alio modo spiritualiter, cum per fidẽ & dilectionem cooperantem accipitur. hoc est tantum bonorũ. Quæri autem solet hic vtrũ Christi corpus sumatur cum diuinitate & anima? H. dicit quòd non sumitur ibi diuinitas vel anima. Alij vt B. dicunt quòd sumẽdo corpus, sumo deitatẽ & animã: quia tu qui accipis carnẽ diuinæ substantiæ eius, in illo participas alimẽto. j.ea. sicut verus.
Christus manducatur duob⁹ modis.
Corpus Christi vtrumsumatur cũ diuinitate et anima.

Solum.

a Solum. Id est, corpus Christi. quamuis enim sit ibi deitas & humanitas.i. anima & caro: solã tamen eius carnem semel in cruce immolatam quotidie in altari manducamus siue bibimus, non deitatem, non animam. in solam enim carnem panis conuertitur, & vinũ in sanguinẽ.
b Calicem. Totus integer manducatur & sumitur. j.e. inuitat. non tamen anima vel deitas: quia illa non pertinent ad esum & potum. H.
Deitas Christi nõ sumitur. 1.Cor.11.g
c Ipse dixit. Vnde conceditur ista, totus Christus fuit in sepulchro. i. persona illa humana, s. secundũ naturam humanitatis nostrę secundum corpus, non tamẽ hic conceditur ista: totum id q Christus erat, in sepulchro erat: quia non eius anima: & ita secũdum B. licet quis sumat totum Christum: non tamen eius animã vel animalitatem.
Ioann.6.f
† Tracta.25. ad c.6.Io. vide de doctri. Christi. lib.iij. cap.xvj. C.M.
d Sanguinem. Per fidem & charitatẽ, quasi qui est de vnitate ecclesiæ, quam caro & sanguis meus significat.
e Manet. Id est, mihi per dilectionẽ adhæret: et ego per gratiam inhabitantem in eo maneo. de pœ. dist. j. §. hoc idem. ver. resuscitatus.
f Vt quid. Vẽtrem. vnde subaudi tantũ. Vel vbi non potest haberi copia corporis domini: sed nõ prohibet sacramentaliter accipi corpus domini: sed quia necessitate instante, ei non obest si non accipit, ex quo per eum non stat, cum enim credit: manducat spiritualiter: sed non sacramentaliter. s.c.proxi.

hoc est solùm a in sacramẽto corpus eius accipere. multi em indignè accipiunt, de quibus ait Apostolus, Qui manducat et bibit calicem b dñi indignè, iudiciũ sibi manducat & bibit: Sed qũo mãducandus est Christus? Quomodo ipse dixit c: Qui enim manducat carnem meã, & bibit sanguinẽ d meũ, in me manet e, & ego in eo. Et si indignè accipit sacramẽtum, acquirit tormentũ magnũ.

Item August. in lib. de remedio pœnitentiæ. †

Credere in Christum, est manducare & bibere Christum.

CAN. XLVI.

Vt quid paras dentẽ et ventrẽ f? Crede, et mãducasti. credere em in eũ, hoc est panẽ & vinum manducare. qui credit in eũ, manducat eum.

Item Augu. in lib. sententiarum Prosperi.

Sacramentum & res sacramenti, sacrificium ecclesiæ conficiunt.

CAN. XLVII.

Hoc est g quod dicimus: quod modis omnibus approbare contendimus: sacrificium ecclesiæ duobus h modis confici: duobus cõstare: visibili elemẽtorum specie, & inuisibili domini nostri Iesu Christi carne & sanguine: & sacramento, & re sacramenti i, id est, corpore k Christi: sicut Christi persona constat l & conficiť ex Deo & homine: cũ ipse Christus, verus sit Deus, & verus sit homo: quia omnis res illarum rerum naturam & veritatem in se continet, ex quibus conficitur. Conficitur autem sacrificium ecclesiæ duobus, sacramento, & re sacramenti, id est, corpore Christi. est igitur sacramentum & res sacramenti corpus Christi. Item: Caro eius est, quã forma m panis opertam, in sacramento accipimus: & sanguis eius quem sub vini specie & sapore potamus: caro n videlicet carnis, & sanguis o est sacramentũ sanguinis: carne & sanguine vtroque inuisibili p,

g Hoc est. *CASVS. In prima parte dicitur: quod sacramentum ecclesiæ constat ex duobus: ex visibili elementorum specie: & inuisibili corpore & sanguine Christi: quod probat per similitudinem inductam ex persona Christi, quæ ex Deo & homine constat. In secunda parte dicitur, quod veram carnem & verum sanguinem accipimus sub specie panis & vini. In tertia parte dicitur, quod cæleste sacramentum quod est in altari, improprie dicitur corpus Christi: sicut baptismus improprie dicitur fides. In quarta¹ dicitur duobus modis accipi corpus Christi.*
¹ Hanc quartã partem nõ video. Arc.
h Duobus. i. duo cõtinere. i. duo simul esse in consecratione facta. s. species visibilis, & corpus inuisibile.
i Et re sacrameti. i. post consecrationẽ sacerdotis, quæ sacrificiũ dicitur, duo sunt ibi. s. sacramentum, & res sacramẽti: quæ ante consecrationẽ ibi non erant.
i Et re sacramẽti. Siue sacrificiũ hic dicatur ipsum sacramentum. s. species visibilis ipsa, siue corpus Christi, siue ipsa imolatio corporis Christi: non est verum qd' hic dicit, scilicet qd' constat ex sacramẽto & re sacramenti: quia ex his nihil cõficitur: sed tenet collectiue pro ipso sacramento, & re sacramẽti. Et est impropria locutio. i. illa duo: sicut et probatio est valde impropria quę sequitur, Christi persona conficitur ex Deo & homine. i. Christus est verus Deus & homo. nõ enim ex Deo et homine aliquid cõstituitur. vnde Aug. Christ⁹ est vna persona geminæ substantiæ: quia Deus & homo: nec Deus huius personę pars dici potest.
[redacted]
k Corpore. Quasi in se habet diuinitatẽ et humanitatẽ: alterũ naturaliter: alterum per vnionem. non enim ex homine & Deo aliquid constituitur: sed sicut ad cõstitutionem alicuius totius, exiguntur ad minus duo: ita & ad hoc vt Christus sit Deus & homo, exigiť vt illa duo sint in eo. i. humana natura & diuina. Nam & hac similitudine, dicitur constare ex illis. similiter ex sacramento & re sacramenti nihil constituitur: sed dicitur cõstare ex illis sacrificium totaliter acceptum, scilicet vt quasi collectiue accipiatur: quia ad hoc vt plenum sit sacrificium, illa duo oportet adesse.
l Constat. Id est, est Deus & homo, extra de hære. cum Christus.
m Quam forma. Et ita non est panis. arg. j. ea. panis. arg. contra. j. ea. qui manducat.
n Caro. Id est, species panis sub qua latet corpus Christi, & sacramentum carnis Christi.
o Et sanguis. Id est, species vini sub qua latet sanguis Christi, est sacramentum sanguinis Christi.
p Inuisibili. Dupliciter quidem manducatur Christus: scilicet in sacramento: q boni & mali faciunt, per fidem cooperantem, & per dilectionem: q bonorum est duntaxat. Hu. Et nota q in sacramentis duæ sunt res, corpus Christi, & vnitas ecclesiæ, secundum q notantur hic duo modi mãducandi, sacramentalis Manducatur Christus dupliciter.

& spir

Universidad de Deusto
Biblioteca

& spiritualis, extra ea.cū Marthæ.
2 Visibile. Scilicet quondam.
b Cælestis. Id est, cæleste sacramentum quod vere repræsentat Christi carnē, dicitur corpus Christi, sed improprie. Vnde dicitur suo modo, sed non rei veritate, sed significati mysterio, vt sit sensus, Vocatur Christi corpus, id est, significat.
c Passio. Sub hac appellatione accipe carnem Christi & sanguinem.
d Fides. Id est, fides vocatur, cum enim dicitur, in fide parentum paruuli saluantur, intelligitur, id est, in baptismo suscepto in fide parentum. similiter pueri dicuntur fideles, non à fidei virtute, sed à sacramēto fidei, vt infra, distin. iiij. nihil.

Pueri dicuntur fideles.

*ADDITIO.
Adde quod baptismus dicatur fides, quia est sacramentum fidei vt habetur .xxv. dist. in Iudæis. xlvij. dist. cap. j. Archid.

Ioann. 6. f

c Vpliciter intelligitur. Id est, potest intelligi secundū illam formam & quantitatem quā habuit in cruce: vel secundum quantitatem corporis glorificati, quod spiritualiter videtur, quod nulli sensui subiacet. j. ea. in illo sacramento.

1. Cor. 5. c

f Q Via morte. Huius. Id est, mortis & passionis Christi in cuius memoriam hoc sacramentum institutum est. s. e. quia corpus. Archid.
g Oblata. Non est in eadē forma. S Emel Christus. Hæc est xvij. pars di. in qua probatur quod Christus semel mortuus, amplius mori non potest, veritas carnis eius & sanguinis semper

spirituali, intelligibili, signatur visibile [2] domini nostri Iesu Christi corpus, & palpabile, plenū gratia omnium virtutum, & diuina maiestate. Item, Sicut ergo cælestis [b] panis qui Christi caro est, suo modo vocatur corpus Christi, cām re vera sit sacramentum corporis Christi, illius videlicet quod visibile, quod palpabile, mortale, in cruce positum est: vocatúrq; ipsa immolatio carnis, quæ sacerdotis manibus fit, Christi passio [c], mors, crucifixio, non rei veritate, sed significante mysterio: sic sacramentum fidei, quod baptismus intelligitur, fides [d] est.

Hieronymus in epistola ad Ephesi.

Quot modis caro Christi intelligatur.

CAN. XLVIII.

D Vpliciter [e] caro Christi & sanguis, vel spiritualis illa, atque diuina, de qua ipse ait, Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. &, Nisi carnem meam manducaueritis, & biberitis sanguinem meū, non habebitis vitam æternam. Vel caro mea quæ crucifixa est, & sanguis qui militis effusus est lancea.

Item Auguſt. in lib. de Trini. ad Corint.

De eodem.

Sacramentum Christi suscipiendo, carnem eius & sanguinem mat erialiter significamus.

CAN. XLIX.

Q Via morte domini liberati sumus, huius [f] rei memores in edendo & potando carnem & sanguinem eius, quæ pro nobis oblata [g] sunt significamus.

Item in P salmo vigesimo. †

Quomodo Christus sit immolatus semel, & quomodo quotidie immolatur.

CAN. L.

17 ps S Emel Christus mortuus est, iustus pro iniustis: & scimus [h] & certum habemus, & spe immobili retinemus qa Christus resurgēs à mortuis, iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. verba ista Apostoli sunt: tamen ne obliuiscamur [i] quod semel factum est: in memoria nostra sit. omni anno quoties pascha celebratur, nunquid toties Christus occiditur? Non, sed anniuersaria recordatio repræsentat [k], quod olim factum est, & sic nos facit moneri, tanquam videamus præsentem dominum in cruce.

Item in libro sentent. Prosperi.

CAN. LI.

S Emel immolatus est in semetipso [l] Christus, & tamen quotidie immolatur [m] in sacramēto. quod [n] ita intelligendum est, quia in manifestatione sui corporis, in distinctione suorū membrorum omnium verus Deus & verus homo semel tantùm in cruce pependit, offerens patri ipsum pro nobis hostiā viuam, & passibilem, mortalem, viuorum & mortuorū redemptionis efficacem: eorum scilicet quos altitudo [o] diuini cōsiliī redimēdos iudicauit, præsciuit [z], prædestinauit, vocauit, modis atq; temporibus quibus id fieri congruebat.

Item Ambrosius in epistola ad Hebræos. †

Hostia, quæ semel oblata est, in recordationē suæ mortis, quotidie offertur.

CAN. LII.

IN Christo semel oblata [b] est hostia, ad salutem sempiternam potēs. quid ergo nos? nónne per singulos dies offerimus [p] [c]? sed ad recordationē mortis eius. & vna est [d] hostia, non multæ. Quomodo est vna, non multæ? Quia semel oblatus est Christus. Hoc autem sacrificium exemplum est illius, idipsum, & semper idipsum [e]: proinde hoc idem est sacrificium. Alioqui dicetur: quoniā in multis locis offertur: multi sunt Christi? nequaquam: sed vnus vbique Christus. & hic plenus existens, & illic plenus [f]. sicut enim quod vbiq; offertur, vnum [g] est corpus, & non multa corpora: ita & vnum sacrificium. Pontifex autem ille [h] est, qui hostiā [i] obtulit nos mundantem. Item ipsam offerimus, etiam nūc quæ tunc oblata est. consumi [k] nō potest. Quod nos facimus, in commemorationē fit eius, quod factū est. hoc enim facite [l] (ait) in meā commemorationem.

Item Augustinus in libro respōsionum, ad Ianuarium. †

Sacramentum corporis Christi, non nisi ieiuni debemus accipere.

CAN. LIII.

ps Liquidò apparet,

est in sacramento altaris, & probatur hoc per tria c. Ioan. de Fant.
h Et scimus. Xxij. quæstione v. hoc videtur.
i Ne obliuiscamur. argu. propter memoriā multa fieri. s. e. di. & dixit. Claudiatur hoc vase nostri pia victima phase. Viua, salutaris, semel i cruce, semper in aris. Quos recreas Iesu tam sacri corporis esu: A vitijs munda sacrati sanguinis vnda. Hic edit Iesus, remanet tamen integer esus. Resocculatur: quare quia si videat, Eo fortasse horreres: & mādūcare timeres. Vt sine subiecto dependet in aere nubes: Et cētrum terræ pelagi sustentat abyssos: Sic vini color et sapor est, pōdº quoq; panis.
k Repræsentat. Quia tunc legitur passio dñi, & plenius omnia quæ in eius passione acta sunt ad memoriam reducuntur. Forte dicit de ijs quæ fiūt in parasceue, & de salutatione crucis, vel secundum aliquarū ecclesiarum consuetudinē, quæ solent passionem repræsentare & resurrectionem.
l S Emel. In semetipso. Id est, passus in propria persona, in forma humana.
m Immolatur. Id est, eius immolatio repræsentatur, & fit memoria passionis.
n Quod. Scilicet quod semel, &c.
o Altitudo. Christus mortuus est p omnibº quo ad sufficientiam, nō quo ad effectum, efficax enim fuit, quātum in redimente, sed per eos stetit, qui se indignos fecerunt. mortuus est ergo, vt hic dicitur, pro omnibus prædestinatis quo ad effectum; sed quo ad sufficientiam pro omnibus [r].
a Præsciuit. in bona significatiōe. L.
b IN Christo. Oblata. i. corpus Christi oblatū est in ara crucis.
c Offerimus. quotidie offerendo.
d Et vna est. id est vnius passionis repræsentatio, non multarum. sicut dicitur vna fides [s].
e Idipsum. immutabile et perpetuū. s. e. dist. c. quia corpus. vt ppetua esset redēptionis oblatio: quia huic aliud sacrificiū non succedit, vt sacrificijs legalibus, q̄bus sacrificiū noui testa. succesit, quasi dicat, istud nō mutatur, quia idē est qđ fuit, & ideo ipsum semp idipsum. B.
f Plenus. quia in qualibet parte est totus. j. eadem. vbi pars est.
g Vnum. id est, vna forma confectum, & tamē plura sunt sacrificia.
h Ille. vt sea. qa.
i Hostiā. scilicet seipsum. vnde versus. Rex sedet in cœna, turba cinctº duodena. Se tenet in manibus, se cibat ipse cibus.
k Cōsumi. & ideo ipsum semper idipsum. B.
l Hoc enim facite. dicūt quidam [t], quod per hæc verba dominus apostolos ordinauit, Hoc facite, &c.

LIquido apparet. Hæc est xvij. pars dist. in qua dicitur, quod ideo dominus vltimo suū corpus nobis commendauit, vt meli⁹ memoriæ cōmendaretur. Io. de Fant.
m Propterea. non ergo omnis Christi actio, nostra est lectio 4. j. dist. iiij. proprie. xiij. quæstio. v. dixit.
n Calumniandū. id est, calumnia est imponenda,

† Inexpositio. ij. præfatio. Psal. xx j. Carmina singularia circa eucharistiæ sacramentum. 1. Petr. j. e

Rom. 6. b

Christus, pro omnibus mortuus est.

Christus seipsū cōsecrauit.

† Epistola. 118.

4 Alias in structio.

3 Vt Pet.

2 Id est, de vno. nā tot sunt fides, quot sunt homines fideles, secundum Lau.

† Nō extat in libris impressis.

o Seruatur. Nunquid quis cōficeret pransus? Hu. dicit, q̄ non, licet secus dicat in aliis sacramentis. B. vero dicit contra, & ego: licet fieri non debeat [s], quia vt hic colligitur, non est ieiuniū de substantia, alias non conficisset [6] dominus.
p Nanque saluator. Non redditur hic ratio, quare post cœnā Christº corpus suū dedit, sed tantum quare post omnia, id est, vltimo loco. Si ergo quæris quare post cœnā corpus suū & sanguinem Christus dederit? Respō. ideo cœnatus dominus cœnatis discipulis corpus suum tradidit, vt in hoc sacramento cōsummationē omnium sacramētorū veteris testamenti, & agni paschalis quem ante manducauerāt, & cæterorum monstraret.
q Infigere. nā & pascha nouissima, &c. C. de pact. pacta. arg. cōtra. & de pœni. dist. ij. Prudentium. vers. primo. & docet Tullius in retho. validiora arg. in prin. & in fi. esse proponēda: illud enim procedit q̄ nouissime fit. ff. de acq. poss. ff quis ante conduxit.
r Digressurus. quoniam ipse dixit, Vos omnes fugietis, & ego vadam immolari p̄ vobis.
s Seruaret. arg. quod canon non determinat, nos determinare possumus: vt xxij. q. v. hoc videt. xxxiij. q ij. quos Deus. ff. de test. quæsitum. arg. contra. ij. q. v. consuluisti.
t Mutasset. q̄ eīm dominus iubet, bonus seruus non mutat. xxviij. q. j. sic enim circa prin.

5 Vt 7. q. 1. nihil.

6 Alias cō secrasset.

Conficere potest prā sus.

Christus quare post cœnā suū corpus de dit

v Ad manducandum. corpus Domini.

Multum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Multum. hoc multum respicit illud, cætera autem.
b Instituaret. de ijs quæ debeant ordinari.
c Ordinatum. simile xij.dist.illa.
d Orarum.id est, regionum.

PAnis est. Hæc est xix.pars distinct. in qua probat ex quibus verbis cõficiatur corpus Christi, & qua liter manducetur. Ioan.de Fant.

† Li.4. cap. 4.tomo 4. Sed multis etiam superioribus locis.

e Panis est in altari. In prima parte dicit, q̃ ad prolationem illius formæ, Hoc est corpꝰ meũ, &c. panis & vinum trãseunt in corpus & sanguinẽ Christi: & hoc propter illorũ verborum Christi efficaciã. ille enim q̃ ex nihilo creauit omnia, satis potest hoc sic cõmutare. In secũda parte respondet cuidã obiectioni, quare nõ sumif in eadem forma in qua Christꝰ passus est. In tertia ponit verba illa, ad quæ fit trãssubstãtiatio, reliqua de solennitate esse occulte ostendens. In quarta probat nos in altari accipere verũ corpus Christi, authoritate eiusdem.

Sacramentũ altaris potest dici sacramenta.

f Sacramentorũ. Pluraliter dicit, p̃ pter specierum pluralitatẽ: vnũ tamẽ est sacramentum [1], qa vnꝰ sub vtraq; specie est Christus.

1 De hoc dixi ſ. ea. cõperimus. ibi videas. Gene. 1. a

g De pane. id est, panis trãsit in carnẽ & corpus Christi, & hoc est p cõsecrationẽ. ſ. eo. panis. & habetur ſ. e. qui manducant.
h Quibus. Quasi dicat, atrẽde cuius verba sunt, & videbis.
i Conficitur. id est, transire facit substantiam panis & vini in verum corpus, & in verũ sanguinem.

Cætera autem cùm venero ordinabo. Vbi datur intelligi, quia multum [2] erat vt epistola totum illis agendi ordinem insinuaret [b]: quod vniuersa per orbem seruat ecclesia, ab ipso ordinatum [c] esse, quod nulla orarum [d] diuersitate variatur.

Item Ambrosius in libro de sacramentis. †

Ante consecrationem est panis: sed verbis Christi in eius corpus mutatur.

CAN. LIIII.

19 ps

PAnis est in altari [e] vsitatus ante verba sacramẽtorum [f]. vbi accesit consecratio, de pane [g] fit caro Christi. hoc igitur astruamus. Quomodo autẽ potest, quod panis est, esse corpus Christi? consecratio autem, quibus [h] verbis, et cuius sermonibus? Domini est Iesu. Nam per reliqua omnia, quæ in superioribus à sacerdote dicuntur, laus Deo refertur: oratione petitur pro populo, pro regibus, pro cæteris. Vbi autem sacrificium conficitur: iam non suis sermonibus sacerdos, sed vtitur sermonibus Christi. ergo sermone Christi hoc conficitur [i] sacramentum [k]. Quis sermo [l] Christi? Hic nempe quo [m] facta sunt omnia. Iussit Dominus: & facta sunt, cælum & terra & mare. Vides ergo quomodo operatorius sit sermo Christi. Si ergo tanta vis est in sermone Domini Iesu, vt inciperet esse quod non erat: quantò magis operatorius est, vt sint quæ erant [n], & in aliud cõmutentur? & sic quod erat panis ante consecrationẽ, iam corpus [o] Christi est post consecrationem: quia sermo Christi creaturam mutat, & sic ex pane fit corpus Christi: & vinum cum aqua in calicem mistũ, fit sanguis consecratione verbi cælestis. Sed fortè dicis: Speciẽ sanguinis non video: sed habet similitudinẽ [p]. Sicut enim mortis [q] similitudinẽ [r] sumpsisti: ita etiam sanguinis [s] similitudinẽ bibis, vt nullus horror cruoris sit, & pretium tamen redemptionis operetur. Di dicisti, quia accipis corpus Christi, vis scire qa verbis cælestibus consecratur? Accipe quæ sunt verba. dicit sacerdos: Fac nobis (inquit) hanc oblationem ascriptam: rationabilem, &c. Inde omnia illa Euãgelistę sunt vsque ad id: Accipite siue corpus siue sanguinẽ. inde verba sunt Christi: Accipite et bibite ex hoc omnes: hic est sanguis meus. Vide singula. Qui pridie quàm paterentur, accepit (inquit) in sanctis manibus panem. Antequam consecraretur, panis est: vbi autem verba Christi accesserunt, corpus Christi est. deinde audi dicentem: Accipite & edite ex hoc omnes: hoc est enim corpus meũ. & ante verba Christi, calix est vini & aquæ plenus. vbi verba Christi operata fuerunt, ibi sanguis efficitur qui plebem redemit. Ergo vide, quàm potẽs est sermo Christi vniuersa [t] conuertere. deinde ipse Christus testificatur, quòd corpus suũ & sanguinem suũ accipiatis, de cuius fide & testificatione dubitare nõ debemus.

k Sacramentum. Dum panis est, nul lũ est ibi sacramen te cõsecratũ, quia nihil significationẽ significat: sed cũ incipit esse transire in corpus mentum. Panis antẽ Christi, statim species panis incipit significare corpus Christi, & esse sacramẽtũ. cum autẽ nihil significaret, tunc nõ erat sacramentũ. non tamen panis vel sacramẽtũ vel corpus Christi consecrãt precibus: sed in sacramẽtum qđ est corpus Christi, panis fit trãsubstãtiatio.
l Quis sermo. i. qua vi & qua potẽtia, hoc facit corpꝰ Christi? ea scilicet qua creauit cũcta.
m Quo. i. qua potestate facit? & ita quærẽdo soluit H. hoc tamen est impossibile, q̃ panis fit corpus Christi, sed talia verba ad sanum intellectum sunt intelligenda.
n Quæ erãt. ante quam cõsecrarent, sed esse desierunt [1] sicut enim sapor aquæ permistæ calici, desinit esse, ita substãtia panis desinit esse, consecrationẽ supeniente.
o Iam corpus. id est, corpus Christi transit accedente Christi forma, ita vt post consecrationem nõ sit iam ibi panis, sed verũ corpus Christi.
p Similitudinem. i. tãtum significat.

ADDITIO. Vel dic vt supra, dum frangitur.

q Mortis. i. repræsentationis mortis suæ passionis.
r Similitudinem. i. speciem sub qua latet corpus Christi mortuũ pro nobis: ad similitudinẽ cuius, & nos p̃ ipso mori debemꝰ saltem in peccatis.
s Sanguinis. non colore, sed repræsentatione.
t Vniuersa. i. vinum & aquam.

Non

1 Quantũ ad substãtiam.

Corpus Christi nõ digerit vt cæteri cibi.

† c. 4. li. 5. de sacra.

NOn iste panis est, q̃ vadit [a] in corpus, sed panis vitæ æternæ, q̃ animæ nostræ substantiam fulsit. iste panis quotidianus est, accipe quotidie [b] quòd quotidie tibi p̃sit. sic viue, vt quotidie mererais accipere [c].

Itẽ Augustinus in epistola ad Hireneum.

Etiam secundum carnẽ, Christus est panis vitæ.

CAN. LVI.

CHristus panis est, de quo qui manducat, viuit in æternum, de quo ipsemet dixit: Et panis quẽ ego dabo, caro mea est, pro mundi vita, &c. determinat quomodo sit panis, non solùm secundùm verbum quo viuũt omnia: sed secundùm carnem [d] assumptã pro mũdi vita. Humana enim caro, quę erat peccato mortua, carni [e] mundæ vnita [f], incorporata, vnum cum illa effecta, viuit de spiritu eius, sicut vnum corpꝰ de suo spiritu. Qui verò non est de corpore Christi, non viuit de spiritu Christi.

Item Augustinus. †

Quomodo Christus visibiliter in sacramentis spiritualiter mãducatur & bibitur.

CAN. LVII.

QVi manducant & bibunt Christum, vitam manducant & bibunt. Illum manducare, est reficiꝰ illum bibere, est viuere. Quod in sacramento [g] visibiliter sumitur, in ipsa veritate [h] spiritualiter manducatur [i] & bibitur. Manducat [k] Christus, viuit manducatus: quia resurrexit occisus. Nec quando manducamus, partes [l] de illo facimus, & quidem in sacramento sic fit [m], & norũt fideles quomodo mãducent [n] carnem Christi: vnusquisque accipit partem [o] suã: [p] vnde & ipsa gratia partes vocantur. Per partes [q] mãducatur, & manet integer [r] totus in corde tuo. Totus erat apud patrem, quando venit in virginem. impleuit illam: nec recessit ab illo. quod videtur [s], panis est [t], & calix: quod etiã oculi renuntiant [v]. quod autem [x] fides postulat [y] instruẽda, panis [z] est corpus Christi, calix sanguis. ista ideo dicuntur sacramenta [2], quia in eis aliud videtur, & aliud intelligitur. quod videtur, speciem habet corporalem, quod intelligitur, fructum habet spiritualem. qui accipit mysterium vnitatis, & non tenet vinculum pacis, non mysterium accipit pro se: sed testimonium contra se.

Item super Ioãnem. †

Quomodo spiritualiter corpus Christi sit accipiendum.

CAN. LVIII.

CRedere [1] Iesum Christum, hoc est, mandu care panem viuum. qui credit [b], manducat. Inuisibiliter saginat: quia

2 Extra de pœ. & remiſ. ca. omnis.

3 Quasi d. per hoc est factus noster panis & sustentatio, vt vita nostra: qa assumpsit carnẽ nostram. Arcidia.

* In sermo. de verbis apostoli.

Ioan. 8. f

a Manducatur. Nec mirum: quia surrexit occisus, ergo amplius mori non potest siue manducet, siue nõ.
b Partes. ſ. ea. distinct. ego Bereng. contra.
c Sic fit. Id est, sacramentum per partes diuidit, sub quo totum & integrum Christi corpus latet.
d Manducent. qa in sacramento.
e Partẽ. Totum corpus Christi sub parte speciei.
f Suam. Et sub ista totũ Christũ.
g Per partes. Glorificatum quidem corpus, aliquã tãsionem post resurrectionem pati nõ potest. xj. q. iij. secundum.
h Integer. Si credis.
i Videtur. Quia species panis & vini videtur.
k Panis est. id est, species panis, & species calicis.
l Renuntiant. id est, ostendunt & probant.
m Quod autem. id est, sed.
n Postulat. nominibus partiũ appellatur corpus & sãguis Christi. Vel ipsæ species, quæ p̃ partes diuiduntur, vocãtur corpus & sanguis Christi, sed significati mysterio: vt ſ. e. hoc est.
o Postulat. id est, q̃ fideles instruunt debere credere.
p Panis. id est, sub specie panis, latet corpus Christi, & sub specie vini sanguis per significationem. nam in rei veritate, vtrunque sub vtroque latet.
q Sacramenta. ſ. j. q. i. multi secularium.
r Credere. Qui credit. Diligendo eum super omnia, scilicet sperando eum sibi dari in præmium, ponendo totã spem in eo, incorporat sibi Christum per fidem, & dilectionem, & spem: de pœni. dist. ij. charitas.

4 Sub. qa maius fuit: & ita istud qa non est causa falsed probatio à maiori. Vel dic q̃ est causa le, quia semel est mortuus: & resurrexit ad immortalitatem: ergo amplius, &c. vt sequitur in gl. secundum Ioã. de Ran.

† Tract. 26. ad c. 6. Ioan.

* Corpus glorificatum tãdi nõ potest.

Corpus Christi possumus quotidie facile comedere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Renascitur.puta per baptismum,vel per eucharistiam,cum digne sumit.

b In sacramento.id est, in sacramentali manducatione, sed etiam in spirituali. nam sicut in baptismo Christus induitur Christus,interdum sacramento tenus,interduim quo ad vitæ sanctificationem', primum bonorum & malorū est commune,secundū bonorum & piorum: sed secūdū est proprium bonorū: sic à malis manducatur Christus sacramentaliter tātum, à bonis vero sacramentaliter & spiritualiter,& ab omnibus credentibus spiritualiter.

Ad altare.id est ad vitā æternam.

Iustificatus. ſ. ead. panem.

Discernit. Vtrū scilicet iuste possit percipere. Iustus enim accusator suiipſius est. argum. xiij. quæstio. iij. in præsenti.

Iustus seipsum accusat. 2 Ar. 11. q. 3. custodi. ſ. ea. dist. panem.

c Corpus & sanguinē.id est, transire in corpus & sanguinē Christi: quod ex fructibus terræ acceptū, & prece mystica cōsecratum,id est, sacramentū in corpus Christi transſubſtantiatum.

† lib. iij. cap. iiij.

Sumimus.ad salutem, scilicet ſi digne ſumamus.

ADDITIO.

Alias secus. ſ. ead. & sancta.

3 Vt qui Christū præsentem

b In memoriam. vnde sacerdos cū celebrat,crucē habet ante ſe', & laici aliam extra.

Per manus. quia homo administrat quasdam opportunitates, vt fiat panis & vinum. arg. xxvj. quæſt. v. nec mirum.

i Visibilem. id est,visibilem oblationem & celebrationem ex multis confectam.

Non sanctificatur. id est, nō trāſubſtātiatur sacramētum: vt ſit, &c.

m Spiritu Dei. Sed contra. ſ. ead. panis. vbi dixit q

sermo Christi,id est,ipse Christus conficit hoc sacramentum: sed quia indutiſa ſunt opera Trinitatis, non est hic contrarium. Non enim per vnum ſolum excluduntur omnia alia: nec per hoc excluditur vocalis sermo. xxviij. q. j. ſic enim. verſi. abſit.

Opera Trinitatis ſunt indiuiſa.

Per benedictionem panis efficitur corpus Christi.

CAN. LX.

NOn omnis panis, ſed accipiens benedictionem n Christi, fit corpus.

Item.

Dupliciter corpus Christi intelligitur.

CAN. LXI.

COmmendauit enim Christus in hoc sacramēto corpus, & sanguinem ſuum: quod etiā fecit & nos ipſos. nam & nos corpus, ipſius facti ſumus.

Item. †

Sacrificium altaris ſacramentum eſt vnitatis.

CAN. LXII.

HOc ſacramentū pietatis eſt, & ſignū vnitatis: vinculum charitatis. qui vult viuere, accedat & credat, & incorporet hunc cibum & potum. Societatem vult intelligi corporis & mēbrorum ſuorū, quod eſt eccleſia in prædeſtinatis.

Item.

Spiritualiter magis, quàm corporaliter corpus Christi debemus accipere.

CAN. LXIII.

20 ps PAnē de altari ſpiritualiter maſducare, eſt innocentiam ad altare portare. Peccata etſi ſint quotidiana, velnō ſint mortifera, r. Antequam accedatis, dimittite debitoribus veſtris. Si dimittis, dimittetur tibi. Securus accede, panis eſt s, & non venenum. Sed vide ſi dimittis, ne mentiaris Deo, quem nō fallis, t. Mentiri Deo po-

4 Sub. ſecretam & myſticā. ſ. c. panis & calix. Archi.

n NOn omnis. Benedictio nem. inſtitutam à Chriſto, qui eſt: Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum. Marci quarto.

o COmmendauit. Corpꝰ. ſcilicet corpus ſuū quod eſt eccleſia: vt ſit ſimplex relatio, vt ſ. ead. quia paſſus.

p Nos corpus. ſpirituale, dum ſumus in eccleſia merito & nomine.

q HOc. Pietatis eſt. ſupra. xxij. quæſtio. iiij. ipſa pietas. & ſ. ead. diſtinct. quia paſſus.

† Tract. 26. ad c. 6. Ioan.

r ANem. Hæc eſt vigeſima pars diſtinctiōis, in qua dicitur quod ſpiritualiter manducare corpus Chriſti, eſt portare innocentiam ad altare. & hoc probat per quinq; capitula. Ioannes de Fant.

Mortifera. quaſi dicat, ſi non potes omnino peccata vitare, ordinata ſaltem, vt non ſint mortifera. nā ſine venialib⁹ hæc vita non ducitur. de pœnit. diſtinct. iij. de quotidianis. debet enim aduerſario peccatum remittere, id eſt, rancorem, ſed ſatisfactionem non cogitur remittere. xxiij. quæſtio. iiij. ſi illic.

Vita præſens ſine venialib⁹ non ducit.

Panis eſt. quaſi dicat, non latet ſub horribili ſpecie vel nociua: ſed ſub ſpecie panis, quæ eſt amica naturæ. Grat.

s Quem non fallis. xxiiij. quæſt. iij. Deus qui et omniū ſecretorum cognitor eſt. ſ. xxxij. diſtin. erubeſcant.

Ipſum

a Ipſum fallere non potes. Vt xj. q. iij. ſecundum. arg. contra. xvj. q. j. reuertimini. diſt. lxxxj. oportet. contra. ſed fallere quis pōt, quantū in ſe eſt, ſed nō q Deo aliā opinionē inducat propter alicuius fallaciā quam habet: quoniam immutabilis eſt. xxij. quæ. iiij. incommutabilis.

Carnem Chriſti nō mānducat, qui ab eo diſcordat.

b QVi diſcordat. Non manducat. i. nō incorporatur corporieius, q̄ eſt eccleſia, mānducando. i. credēdo: licet quotidie ſumat corpus de virgine natum. hoc enim & mali accipiūt: vt ſ. e. c. j. & ſ. ea. diſt. quid eſt. & c. credere.

Sāta malis obſunt.

c ET ſancta. Obeſſe. Occaſionaliter ſancta malis obſunt. ſ. cū ſunt per abuſum ſumptra: & ſanctorū abuſio. i. præſumptio & temeritas qua qs præſumpſit indigne ſumere.

d Salutem. Id eſt illud poterat eſſe cauſa ſalutis ſi digne ſuſciperetur.

2. Co. 11. g

Et mala. Id eſt, digna patiētia malorum. i. aduerſorum: vel mala peccata proſunt occaſionaliter. arg. diſ. xiij. nerui. & di. l. fidelior. & de pœ. di. ij. §. hæc itaque. & c. talibus.

f Accipitur. Id eſt, patienter ſuſtineturafflictio.

Iudex nō iudicat ſecundū cōſcientiam.

g NOn prohibeat. Arg. q̄ nō debet iudex ſecundū cōſcientiā iudicare. arg. iij. q. vij. iudicet. argu. q̄ debet iudex admittere iuramentū voluntatis ſ: purgare de crimine cuius conſcius eſt iudex. ſ. e. pro dilectione. cōtra. ſed illud demanifeſtis. extra de temp. ordi. ad aures. arg. cōtra.

2. Co. 12. c

h Diſpentator. In quo caſu non videtur dare, quod ſcit, vel credit ei nocere: in alijs non tamen eſt mediens eius, & ſaluti eius debet prouidere. facit quod ſuum eſt cum monet ne accedat.

i Pingues. Id eſt, diuites in peccatis, id eſt, peccatores': & hoc ſi occulti ſunt.

ADDITIO.

Arg. xxxij. diſt. nullus. vj. quæ. j. ſi

9 Sub. qui in terrenis ſunt pinguis. i. fortes: iccleſti

b debi l. s. 47. di. om. nes. Arch.

omnia. ij. q. j. de manifeſta. ſecus ſi non ſunt manifeſti. ſ. e. pro dilectione. & dicit in glo. j. Arch.

k Sed exactorem. Id eſt, ipſe ſacerdos moneat exactorem, qui importunus exēgit corpus Domini.

Timere. ſ. Deū. i. vt timeat Deū, vt ꝓpter eius timorē deſiſtat: & ne accipiat, ex quo indigne accipit. ſi tamen nō vult deſiſtere, detur ei potius, quā neget. Vel ita, ſed ipſe ſacerdos moneat

NOn prohibeat g diſpenſator h, mādu care pingues i terræ īmē ſa Domini, ſed exactorem k moneat timere l. Idem. †

Et qui indignè accipit, corpus Chriſti accipit.

CAN. LXVII.

SIcut Iudas, cui buccellā tradidit Chriſtus: non malum accipiendo, ſed bonū malè accipiendo locum prębuit diabolo: ſic indignè quiſq; ſumens corpus Chriſti, non efficit vt quia malus eſt, malum ſit: aut quia non ad ſalutem accipit, nihil accipiat. Corpus enim et ſanguis Domini, nihilominus in illis erat m quibus dicebat Apoſtolus: Qui manducat indignè, iudicium ſibi manducat & bibit.

Item Ambroſius de ſacramentis. †

Quibus exemplis præter naturam ſubſtantia panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti conuerti probetur.

CAN. LXVIII.

21 ps RE vera † n mirabile eſt, quòd Deus manna pluerit patribus: & quotidiano cæli paſcebantur o alimento. vnde dictum eſt: Panem Angelorum manducauit homo ſed tamen panem illum qui manducauerūt, omnes q

m Imitatores eorum qui indigne ſumpſerunt.

MM ij Mort

† Aug. c. 8. li. 5. de baptiſ. Ioan. 13. c

† Lib. 4. c. 4. cū ſe. vbi partim. [illegible] Deu. 1. et 2

† Hic ps 21. hui⁹ di. Pſal. 77. : Manna dicitur à mā, qđ eſt bonū: nam Iudęi admirātes dixerunt, manhu, i. quid eſt hoc: quaſi quā bonū & quā dulce, ſecundum Hu.

† 1. Cor. 11. g

exit, & facta ſunt, ipſe mandauit & creata ſunt.

o Manna. Id eſt, manhu': quod interpretatur, quid eſt hoc? Nam cum primo illud viderunt dixerunt manhu, id eſt, quid eſt hoc.

p Paſcebantur. Non ſolum carnaliter': verum etiam ſpiritualiter: nonnulli tamen animales duntaxat paſcebantur corporaliter.

q Omnes. Id eſt, imitatores eorum qui indigne ſumpſerunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Mortui sunt. Excepris duobus. Exo.16.d scilicet Caleph & Sapiē. 16. Iosue, vt 3. distinc. Deu.1.et 2 Ixxvj. ieiunium. & ita propter duos nec plꝰ nec minus: qa & modicus excessus non attenditur. ff. de verb. ob. continuus. in prin. & paruū interuallum nō obest. ff. de duobus re. duos. §. duo. vers. modicū. et modica res non inducit simoniam. extra de simo. et si quæstiones. ar. contra. ff. de ver. sig. l. iij. quia ibi p vno mutari quod super est, datur dies. Ioā.

b Vitæ. Id est, vitam per quā æternaliter sustinemur.

c De cælo. Id est, de aere. insti. de rerum diui. §. feræ.

d Obnoxium. Quia scaturiebat vermibus & putrescebat, nisi quod in opus sabbathi reseruabatur.

e Corruptione. Quia nec sanctum tuum dabis videre corruptionem.

f Corruptionem. Æternę damnationis.

g Remisit. i. remissionē peccatorum cōtulit tibi, si i humilitate pmāseris.

h In vmbra. Id est, figura fuit.

i Inquit. Apostolus in epist. ad Cor.

k Petra. i. aqua quę fluxit de petra quę ad literā eos sequebat. Alij dicūt qꝺ re vera ipsa petra. Alij dicunt qꝺ soror Moysi Maria tulit secum parrem illius petræ & vbicūq; erat opus, petra illa percussa dabat aquas.

Petrā quia liter sequebat filios Israēl.

1 Adde mystice petra, id est Christꝰ sequebatur: qa vbi humanū defi ciebat suffragiū, aderat diuinū. Arch.

l Erat. Id est, significabat Christum.

m Hæc autem facta. Hucusque sunt verba Apostoli.

n Vt probemus. Plurium similium inductione ostēdit, non esse impossibile Deo panē in corpus suum, et vinum in sanguinem suum conuertere.

o Virgam tenebat Moyses. De hoc habetur xxvj. q. v. nec mirum. in principio. et vers. hæc potestas.

p Sanguis. Hæc fuit prima plaga Aegypti. verus sanguis erat, sicut veri serpentes. quid ergo bibebant Hebræi?

q Separauit. In duodecim diuisiones, vt quælibet tribus per suas turmas incederet.

r Congelauit. Dicūt quidā, & aqua superior stetit non fluxit, sed inferior fluxit in mare.

s Retrorsum. Ad fontē Xanti ꝓ versa recurrit aqua.

t Exordium. Hoc legit in lib. Iosue. i. desijt descendere, quasi gradu recepto reuertebat in suum exordium.

v Moyses. Historiam habes xxiij. q. iij. §. his oibus.

x Gratia. Diuina, per lignum immissum.

y Aquam vomeret. Actualiter vel naturaliter.

z Temperauit. Id est, dulcorauit.

Et

Exo.4.a

2 Propriū nomē est.

Pſal.67.

Iosue 4.d

Nu. 20.b

Exo.15.d

4.Re.6.a

4 Et natauit ferrum. i. humanū genus de imo peccatorum leuauit.

b Et adhuc tamē. q.d. dictū est & ꝓbatū, quod maioris potētiæ est gratia quā natura rerū, nihil tamen adhuc diximus de benedictione diuina, sed tantū de prophetica. Vel licet multa exempla introduxerim de ꝓphetica benedictione, tamē adhuc possum inducere alia de eadem. & addit de Helia'.

3 De hoc habetur hi storia 23. q. 4. quod Christus.

c Deponeret. quādo duo quinquagenarij cōbusti sunt. historiā habes. xxiij. quæst. iiij. quod Christus.

4.Reg.1.d

d Minus. dicit imperator, quod cum nobis consentaneū est vbi nulla est stipulatio interposita, intelligi eā adhibitā, multo fortius vbi iutilis fuit ab initio, per nos validā efficit: vt C. de rei vxo. act. l. j. circa princi.

Pſal. 148.

e Quam mutare. id est, minus est mutare quam dare.

f Sed quid argumentis. i. ad quid subaudi exterius, quasi cōfirmamus quod diximus exēplis, quæ ipse in se exhibuit?

g Quærimus. id est, hoc corpus in quod transubstantiatur panis prece mystica est natū de virgine. nec Christus post in cœna cum discipulis corpus suum confecit, cū semel in vtero virginali à tota Trinitate perfectū esse non desijsse, neque desijsse potuit meritis Christi exigentibus.

h Alia species. id est alterius rei species, id est, substantia fuit, vel aliud substantiarum.

i Amen. id est, verum est: vt distinc. xxxiij. sedulo.

rum[a], vtiq; & hoc præter naturam factū cognouimus. Grauior enim est ferri species, quàm aqua rum liquor. Aduertimus igitur maioris potentiæ esse Dei gratiā, quàm naturam, & adhuc tamē [b] ꝓphetice benedictionis numeram[a] gratiā. Quòd si tātum valuit humana benedictio, vt naturam cōuerteret, quid dicemus de ipsa consecratione diuina, vbi ipsa verba Domini saluatoris, operantur? Nam sacramentum istud quod accipis, Christi sermone conficitur. Quòd si tantum valuit sermo Heliæ, vt ignem de cælo deponeret [c], non valebit Christi sermo, vt species elementorum mutet? De totius mundi operibus legisti, qa ipse dixit: & facta sunt, ipse mādauit, & creata sunt. Sermo igitur Christi, q potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea quæ sunt, in id mutare quod non erat? Non enim minus [d] est dare, quàm mutare [e] nouas naturas rebus. Sed quid argumentis [f] vtimur? suis vtamur exemplis, incarnationisq; astruam[a] mysterij veritatem. Nūquid naturæ vsus præsensit, cùm Dominus Iesus ex Maria nasceretur? Si ordinem quærimus [g], viro mista fœmina generare cōsueuerat. Liquet igitur quòd præter naturæ ordinē virgo generauit, & hoc quod conficimus: corpus ex virgine est. Quid hic quæris naturæ ordinē in Christi corpore: cùm præter naturā sit ipse dominꝰ Iesus partus ex virgine? Verè vti-

que caro Christi, quæ crucifixa est, quæ sepulta est. Verè ergo illius carnis sacramētum est. Ipse clamat dominus Iesus, Hoc est corpus meū. Ante benedictionem verborum cælestium alia species [h] nominatur, post cōsecrationem, Christi corpus verè dicitur †, Ipse dixit sanguinem suum. Ante consecrationem aliud dicitur, post consecrationem sanguis Christi nuncupatur. tu dicis amen [i], hoc est, verū est. quod os loquit, mens intēta fateat. quod sermo [k] sonat, affectus [l] sentiat.

Itē Augustinus in quodam sermone de verbis Euangelij.

Quomodo per partes Christus manducatur, & integer permanet.

CAN. LXIX.

INuitat dominꝰ seruos, vt præparet eis cibum seipsū. Quis audeat manducare dominum suum? & tamen ait. Qui mānducat me, viuit ꝓpter me. Quando māducatur, vita manducatur [m]; nec occiditur vt manducetur: sed mortuos viuificat [n]. Quando māducatur, reficit, sed non deficit. Manducatur Christus, viuit manducatus: quia resurrexit [o] occisus: nec quando manducatur, partes de illo facimus. & quòd in sacramento [p] fit, horum fideles quemadmodum [q] manducēt carnem Christi. Vnusquisque partem suam accipit, per partes manducatur, & manet integer totus, per partes manducatur in sacramento: manet integer totus in cælo: manet integer totus in corde tuo.

Item Paschasius papa, de corpore & sanguine Christi.

Quotidianum sacrificium non reiteratio est passionis Christi, sed commemoratio.

22 CAN. LXX.

ITeratur [r] quoti-

k Sermo. 3. dist. xciij. diaconi. ad hoc em verba sunt instituta, quod qs cogitat, alijs proferat. xxij. quæsti. ij. is autem.

Verba, ad qd instituta fuerint.

l Affectus. id est, fides.

m Nuitat dominus. Vita māducat. id est, Deus viuens.

n Viuificat. id est digna perceptione viuificat, vel cooperatur ad viuificandum.

† signat.

o Quia resurrexit. non est casuale, sed probatio est à maiori. nam ex quo resurrexit, &c cætera.

p Sacramento. 3. ead. dist. qui mānducant.

q Quemadmodū. qa in sacramento.

r Iteratur. Hęc est xxij. pars distinctio. in qua probatur, quod iteratur hostia quotidie in altari in commemoratione: quia quotidie peccatur saltē venialiter: vt eius memoriam habeamus, & per hoc salui simus. vtpote quia ad preces sacerdotis descendit de cælis. & hoc probat per xj. capitu. Ioan. de Fant.

Ioan. 6. f

Corpus Christi q̄tidie sumimus.

s Iteratur. quotidie sumimus corpus Christi: quia quotidie

die a hæc oblatio, licet Christus semel passus in carne, per vnã eandemq; mortis passionem semel saluauerit mũdũ, ex qua morte idem resurgens ad vitam, mors illi vltra nõ dominabitur. qui profectò sapientia Dei patris, necessariũ ꝓ multis causis hoc prouidit. Primò quidẽ, quia quotidie peccamus, saltem in peccatis sine quibus mortalis infirmitas viuere non potest, quia licet omnia peccata sint donata ĩ baptismo, infirmitas b tamen peccati, adhuc in carne remanet. vnde Psal. Benedic anima mea domino, qui ꝓpitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat oẽs infirmitates tuas. Et ideo, quia quotidie labimur c quotidie d Christus mysticè ꝓ nobis immolat e, & passio Christi in mysterio traditur: vt qui f semel moriẽdo, mortem vicerat, quotidie recidiua g delictorũ per hæc sacramenta corporis & sanguinis peccata relaxaret: vnde oramus, Dimitte nobis debita nostra, &c. Quia si dixerimus, quia peccatũ nõ habemus, nosipsos seducimus: & veritas in nobis non est. Itẽ iteratur h hoc mysteriũ, & hoc ob commemorationem passionis Christi: sicut ipse ait: Hoc quotiescunq; feceritis, in meam commemorationẽ facite. Quotiescunque ergo hunc panem sumitis, & bibitis hũc sanguinem, mortem domini annũtiabitis, donec veniat. Non vtiq; sic est accipiendum, donec mors Christi veniat, q̃a iam vltra non morit[ur]: sed donec ipse dominus ad iudicium veniat. Interdũ i autẽ semp est mors Christi, ꝑ seculi vitã posteris annũtiãda, vt discãt qua charitate dilexit suos, q̃ ꝓ eis mori dignatus est, cui omnes debemus vicẽ repẽdere k charitatis, q̃a ad hoc nos prior dilexit, cùm essemus l gehẽnæ filij: vt diligeremus eũ iam à morte liberati.

Item Augustinus.

Non solùm sub figura, sed & in veritate dominici corporis & sanguinis sacramẽtũ celebratur.

CAN. LXXI.

VTrũ sub figura, m an sub veritate hoc mysticum calicis sacramentum fiat, veritas ait: Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. alioqui quomodo magnũ n erit, panis quẽ ego dabo, caro mea est, ꝓ mundi vita, nisi vera sit caro? Sed quia Christum fas vorari o dẽtibus p nõ est, voluit dominus hunc panem & vinũ in mysterio q verè carnem suã & sanguinem suũ consecratione Spiritus sancti potẽtialiter creari r: & quotidie pro mundi vita mysticè immolari: vt sicut de virgine per Spiritum sanctum vera caro sine coitu creatur, ita per eundem ex substantia panis & vini mysticè idem s corpus Christi cõsecretur. Corpus Christi & veritas et figura est: veritas t dum corpus Christi v & sanguis virtute Spiritus sancti, in virtute x ipsius ex panis & vini substantia efficitur. Figura verò est, id quod exterius sentitur. Iteratur autẽ quotidie hæc oblatio, licet Christus semel passus sit:

quotidie egem⁹ vt remittantur nobis peccata. licet enim per baptismũ sublata sunt, tamẽ ꝓpter fomitẽ originalis peccati quotidie recidiuamus. Itẽ alia ratione, vt posteris nostris notificem⁹ mortẽ domini, et qualiter dilexerit nos.

a Quotidie. j. distin. iij. sabbatho.

b Infirmitas. id est, origo peccati.

c Labimur. Saltem venialiter. de pœnit. distinct. ij. si enim.

d Quotidie. præterquam in die sancto veneris, & in sequẽti sabbatho. j. dist. iiij. sabbatho.

e Immolat. Christi immolatio facta pro nobis, in sacramẽto corporis & sanguinis ei⁹ repræsentatur.

f Vt qui. duæ causæ hic notãtur huius sacramẽti, deletio venialiũ peccatorum, & memoria passionis Domini.

g Recidiua. i. recidiua delicta, id est, redeuntia per iterationem.

h It[illegible]r. ob cõmemorationem. s. ea. dist. cum omne.

i Interdũ. i. interim donec veniat dñs ad iudicium.

k Repẽdere. vnde propheta, Quid retribuã domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? calicem, &c. extra de test. cũ in officijs.

l Cum essemus. id est, quamuis nõ dilexerit nos in eo, quod essemus gehẽnæ filij, dilexit tamen nos in eo quod creatura: vnde dicitur, Nihil eorum odisti quæ fecisti.

m VTrum sub figura. CASVS. *Dicit primo, quod Christum nõ voramus, sed eum in mysterio sumimus, est tamen vita, veritas & figura. Secundo dicit, quod æque cõficit malus vt bonus, quia consecratio non consistit in merito cõsecrantis sed in verbo creatoris. Tertio exponit verba, quæ dicuntur in secreta missæ. Quarto dicit, quod propter derisionem paganorũ, non sumimus in vera forma corpus Christi. Quinto, q̃d in verbis Christi sacramenta conficiãtur reliqua enim sunt de solennitate. s. ea. panis.*

n Magnum. scilicet miraculum.

o Vorari. s. ead. dist. ego Bereng. contra, sed ibi hyperbolice locutus est, & veritatẽ excessit.

p Dentibus. id est in figura vel forma humana.

q In mysterio. id est, sacramento.

r Creari. id est in veram carnem & sanguinem Christi transsubstantiari.

s Idem corpus. i. in sacramento sub quo latet corpus Christi.

t Veritas. i. cum panis & vinum sacrificantur in corpus & sanguinem Domini, ibi est veritas, quæ corpus est, & figura quæ species est, & est res sacramenti figurans, scilicet sacramẽtum sanguinis, & sacramentũ vnitatis: vt s. ead. quia passus. vnde & alibi dicitur sacramẽtum sacramẽtorũ: vt s. ead. tribus. in princip.

v Corpus Christi. id est, sub appellatione ista, corp⁹ Christi. species panis & vini, & verũ corpus Christi cõtinetur. s. ea. hoc c. circa finem.

x In virtute. s. e. distin.

Roma. 6. — Psal. 102. — Matt. 6. b — 1. Ioan. 1 — Christus quasi nos dilexit. — Luc. 22. — 1. Cor. 11. b — Ioan. 6. f — Veritas, figura, & res sacramẽti, sunt in altaris sacramento.

quia quotidie peccamus peccatis, sine quibus mortalis infirmitas viuere non potest. Et ideo quia quotidie labimur, Christus quotidie mysticè ꝓ nobis immolatur. Intra sanctam ecclesiam catholicam in mysterio a corporis Christi, nihil à bono maius, nihil à malo minus perficitur sacerdote: quia non in merito b consecrantis, sed in verbo efficitur creatoris, & in virtute spiritus sancti. Si enim in merito esset sacerdotis, nequaquam ad Christũ pertineret. Nũc autem sicut ipse est qui baptizat, ita ipse est qui per spiritum sanctum, hanc c suam efficit carnem, & transit d vinum in sanguinem. vnde & sacerdos e, Iube f inquit g, hoc perferri h per manus Angeli tui sancti, in sublime altare tuum in conspectu diuinæ maiestatis tuæ. Vt quid deferẽda i in lucem k deposcit, nisi vt intelligatur, quòd ista fiant in sacerdotio l? Hanc igitur oblationẽ m benedictam, per quam benedicimur: asscriptã n per quam omnes in cælo asscribimur: ratam, per quã de visceribus Christi esse censemur: rationabilem, per quam à bestiali sensu exuimur: acceptabilem, vt qui nobis ipsis displicem⁹, per hãc acceptabiles eius vnico filio sumus. nihil rationabilius, vt quia nos iam similitudinem o mortis eius in baptismo accepimus: similitudinem quoque carnis & sanguinis sumamus: ita vt & veritas non desit in sacramento, & ridiculum nullum fiat à paganis, quòd cruorem occisi hominis bibamus. Si enim discipuli patienter p ferre nequiuerunt, quod dominus dixit: Qui non manducat meã carnem, &c. sed dixerunt: Durus est hic sermo: quomodo ergo ferent ista increduli? Credendum est, q̃ in verbis q Christi sacramenta conficiant[ur]. cuius enim potentia creantur prius, eius vtiq; verbo, ad melius procreantur. Reliqua omnia quę sacerdos dicit, aut clerus chori canit: nihil aliud quàm laudes r et gratiarum actiones sunt: aut certè obsecrationes s & fidelium petitiones. Vnde & sacerdos dicit, prius euangelistarum verba assumens: Qui pridie quàm pateretur, &c. In hoc ergo creatur illud corpus.

Item Grego. Papa in Homilia Paschali. †

In sanguine agni, Christi sanguis qui verè nũc sumitur, olim præfigurabatur.

CAN. LXXII.

QVid sit sanguis t agni, non iam audiendo sed bibendo didicistis. Qui sanguis, super vtrunque postem v ponitur: quando non solùm ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur. Item, Hæc salutaris victima x illam nobis mortem vnigeniti per mysteriũ reparat y: qui licet resurgens à mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur: tamen in seipso immortaliter & incorruptibiliter viuens: iterũ in hoc mysterio moritur z. eius quoque vbiq; corpus sumitur, eius caro in populi salutem

distinct. corpus & sanguis.

a In mysterio. Id est, sacramẽto conficiendo.

b In merito. s. vt transsubstantiaret.

c Hanc. Substantiam panis et vini.

d Et transit. Id est, transire facit.

e Sacerdos. Id est, ad ostendendum q̃ non in merito sacerdotis, &c.

f Iube. Id est, fac.

g Inquit. Per consecrationẽ. hoc cõtinetur in secreta.

h Perferri. i. Trãsubstãtiari. vel per ferri. i. sursũ offerri. i. cõuerti in sanctum altare tuũ. i. corp⁹ tuũ sup choros angelorũ exaltatũ. Sed cõtra videtur, quod oratio hæc sit superflua, quia hęc dicit[ur] post verba quorũ virtute conficit[ur] [1] corpus Christi: & ita de eo q̃d iam factum est, superflua est oratio. Respõdet, scriptura nõ attẽdit huiusmodi angustias temporis, sed sacerdos, cũ non possit multa simul ꝓferre, ita loquit[ur], ac si tempus staret, & esset adhuc faciẽda quæ in principio sermonis nondũ erãt facta. simile nota[tur] xxxv. dist. vj. versic. princ. & verba non ad tempus suæ prolatiõis, sed per conceptionem vel per cõtẽplationem loquentis sunt referenda: vt si dicam, manus mea est clausa, &c. Vel intellige [2] de spũali corpore ecclesiæ: vt ꝑ hoc sacramentum associet[ur] triumphanti ecclesiæ. vnde sequitur in secreta: vt quotquot inde sumpserimus, cælesti gratia repleamur.

i Deferẽda. Id est, transsubstantiãda.

k In lucẽ. In lucidũ corpus Christi.

l In sacerdotio. i. in ei⁹ mysterio: vel sacramẽto. i. in virtute spiritus sancti.

m Oblationem. Expostulat sacerdos fieri: vel supple vt in secretis. i. facere digneris.

n Asscriptã. Non enim Aug. his vtitur verbis vt suis, sed assumit ea de secretis: vt exponat. Ioannes.

o Similitudinem. vt j. distinc. iiij. De Trinitate.

p Patienter. Collige cõtra quosdã qui maiores doctores reprehendunt, cum adhuc in suæ nouitatis incredulitate teneantur.

q In verbis. Supra c. quia corpus. s. ead. panis. & supra ca. non omnis.

r Quam laudes. s. xj. dist. ecclesiasticarum. j. di. iiij. non est aliud.

s Obsecrationes. Vt not. s. distin. j. de hymnis.

t QVid sit sanguis. Primo dicit, q̃ corde & ore sumendum est corpus Christi, quia super vtrunq; postẽ fuit positus sanguis. Secundo dicit, q̃ a[illegible]cem sacerdotis in ipsa hora immolatiõis aperiuntur cæli, & adest chorus angelorum, & vniũtur cælestia terrenis. Tertio dicit q̃ idẽ corpus & sanguis, qui datus fuit discipulis, conficitur in altari.

v Postem. Oris & cordis [3].

x Victima. Id est sacramentum victimæ salutaris.

y Reparat. i. ad memoriã reducit, vel repræsentat.

z Moritur. i. eius mors repsentat[ur], vt s. ea. dum frãgitur.

In

Oratio q̃ post cõsecrationẽ dicit[ur], superflua nõ est. — 1 Vt no. s. ead. panis. — 2 Iste forte est melior itellectus. Arc. — Ioan. 6. f — Doctores, reprehẽdi nõ sunt. — † Homi. 22. euangelior. — Exo. 12. d — 3 Vnde subditur, qñ, &c. — Rom. 6. b

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

† partit a In populi salutem patitur. Id est, passio repręsentatur: vt mors facta pro salute populi. b In manus infidelium. Vt in passione. c Imitatur. Id est, repręsentat. d In ipsa. Subaudi contingat. e Ad sacerdotis vocē.i. ad sermonē Christi voce sacerdotis enuntiatum, panis & vini substantia in carnem Christi sedentis ad dexteram patris in cælis trāssubstātiari ministerio angelorum: vnde subditur summa, &c. f Cælos.i. per id ꝙ verbo sacerdotis cōsecratur, aditū ad cælestia fieri. vel panem vel vinū in id qd' super cælos est transire. g Angelorū choros adesse. Scilicet hominibus consecrantibus vel digne vel indigne. h Summa.i. panē & vinū in corpus et sanguinē Christi transsubstantiari. i Vnumq;.s. sacrificium. s. celebration[illegible] immolationē altaris fieri. k Ex inuisibilib⁹.i. ex ipsis sacramētis & rebus sacramētorū, hoc est ꝙ exponendo subdit vno inquit.i. vno et eodē momēto panis transit in corpus Christi ministerio angelorū: & in altari videtur per speciē: quasi ꝙ est eius species, videtur eo tēpore, &c. l Momento.i. eo tēpe quo Christ⁹ est in quolibet altari, totus in cęlo est verus Deus & homo in præsentia angelorū, facta cōmutatione in verū corpus & sanguinem. m Panis. Intransitiue, id est, vnum corpus Christi vbique est vbi est consecratum: & sic de sanguine.

Transsubstantiatio fit ad vocem sacerdotis.

patitur † [a] :eius sanguis non iam in manus infidelium, [b] sed fidelium ora profunditur. Hinc ergo pēsemus quale sit hoc sacramentū, quod pro absolutione nostra, passionē vnigeniti filij semper imitat [c]: Quis enim fidelium habere dubiū possit, in in ipsa [d] immolationis hora ad sacerdotis vocem [e] cælos [f] aperiri: in illo Iesu Christi mysterio, angelorum choros [g] adesse, summa [h] & ima sociari: vnūq; [i] ex inuisibilibus [k] atq; visibilib⁹ fieri: Idē: Vno inquit eodémq; tēpore ac momento [l] in cælo rapit mysterio Angelorum corpori Christi sociandus, & ante oculos sacerdotis in altari videt. tanta est ecclesiæ vnitas in Christo, vt vnus vbique sit panis [m] corporis Christi, et vnus sit calix sanguinis eius. Calix [n] enim quē sacerdos catholicus [o] sacrificat, non est aliud, nisi ipse quem dominus apostolis tradidit: quia sicut diuinitas verbi [p] Dei, vita est quæ totū implet mundū: ita licet multis locis & innumerabilibus diebus illic consecretur corpus: non sunt tamē multa corpora Christi, neque multi calices, sed vnū corpus Christi, & vnus sanguis cū illo, qd sumpsit in vtero virginis, & qd' dedit Apostolis. diuinitas enim verbi, replet [q] illud qd vbiq; est, & coniūgit, et facit vt sicut ipsa vna est, ita & vnum eius corpus sit in veritate. vnde animaduertēdum est, quia siue plus siue minus quis inde pcipiat: omnes æqualiter corpus Christi integerrimè sumūt: & generaliter omnes, & specialiter vnusquisq;. Itē, Mysterium fidei dicitur, quod credere debes: ꝙ ibi salus nostra cōsistit. Prouidens enim dominus nobis dedit hoc sacramentum salutis: vt quia nos quotidie peccamus: & ille iā mori non potest: per istud sacramētum peccatorum remissionem consequamur. Quotidie em̄ ipse comedit & bibitur in veritate: sed integer & viuus atq; immaculatus manet. & ideo magnū & pauēdum est mysterium: quia aliud videtur, & aliud intelligitur. sed cùm mysterium [r] sit, vnum corpus & sanguis dicitur: figuram panis & vini habet, faciēte domino: quia nō habemus in vsu carnem crudā [s] comedere, & bibere sanguinem.

Item Ambrosius.

Post consecrationem, licet figura panis & vini remaneat, tamen nihil est ibi, nisi corpus & sanguis Christi.

CAN. LXXIII.

OMnia quæcunq; [t] voluit dominus fecit in cælo & in terra: & quia voluit sic, factū est ita. Licet figura panis & vini videatur, nihil tamē aliud quàm caro [v] Christi & sanguis post consecrationem credēdum est. Vnde ipsa veritas ait ad discipulos. Hæc (inquit) caro mea est pro mūdi [x] vita. & (vt mirabilius loquar) non alia planè quā quæ nata est de Maria: & passa in cruce, & resurrexit de sepulchro. hæc inquam ipsa est. Et ideo Christi caro est, quæ pro mundi vita adhuc hodie offertur: & cùm dignè accipitur, vitam vtiq; æternam in nobis operatur. Panem quidem istum, quem sumimus in

Psal. 133.
Ioan. 6.

n Calix. Id est, sanguis qui in calice continetur. o Catholicus. hinc collige sacerdotē, non catholicū corpus Domini conficere non posse [1] .s. e.c. proxi. et xxiij. q.j. schisma.

ADDITIO. Et plane. et hoc le gi.j. q.j. si quis inquit. vers. constat. & ca. seq. Archid.

p Diuinitas verbi. Quę est verbū, id est, Christus qui sub his speciebus latet: cum ipse est qui mirabilia facit in oculis nostris. q Replet. Donis spiritualibus. r Sed cum mysterium.i. quamuis sit mysterium vnum, qd ibi latet, id est, Christus, vel quamuis panis & vinum sit vnius rei mysterium ꝙ ibi latet.i. Christus: tn̄ corp⁹ & sanguis dicitur, propter pluralitatem specierum. s Crudam. Supra ead. forte. t OMnia quæcūq;. In prima parte Ambro. probat verū corpus & sanguinē latere sub illis speciebus in altari. In secunda ostēdit, ꝙ ille idem panis qui ante consecrationē est cibus angelorū, factus est cibus hominum. Tertio dicit, ꝙ idem corpus ꝙ natum est de virgine, quod pependit in cruce, & positum est in sepulchro, sit in altari. v Caro. Argu. Quod panis transubstātiatur in corpus Christi. x Pro mundi. Assumpta. Senten

Sacerdos nō catholicus conficere non potest.

1 Arg. cō tra. 15. q̄. vlt. c. vlt. in fin.

a Sententijs. Id est, authoritatibus. b Panis. Id est, caro Christi quę dicitur panis humanus. c QVi manducat. Pone casum per c. s. ead. qui manducant. d Viuit. Supra eadem. sicut Iudas. e Finiamus. Id est, consumamus. f In sacramento. Quia sacramentū, per partes diuiditur, sed non ipsum corpus. g Quēadmodum. quia in sacramēto. h SInguli. Singulis: quasi dicat, sub qualibet portiōe speciei est totus per singulos homines. Archid. i VBi pars est. Dicunt quidam [1] qd qualibet pars hostiæ licet ipsa integre consecretur: conuertitur tamen in totū corpus, nō pars in partem. nam alias non video, qualiter in fractione sumeret totum corpus sub parte prima. sed secundū hoc videt, ꝙ vbi pars est, ibi est totum. & secūdum hoc videt ꝙ pes & nasus sunt coniuncti. quod nō credo. Ad hoc dicunt quidā, qd' si hęc dictio vbi, designat locū, vera est. nā in quocunq; loco est vna pars corporis dn̄i, est et alia: et ita erit in corpore glorificato. si vero dicas, quod vbi, id est, in quacunque corporis parte est pes, & oculus: falsa est. k Corporis.i. sacramēti sub quo latet corp⁹. Sed obijcio: corpus Christi nō est pūctabile. si em̄ est in puncto loci: ergo oportet vt repleat aliquātulū locum. assignet ergo quātū. si tm̄ locum replet corpus, ergo minorē locū replet ps corporis. propterea meli⁹ videtur dicendum, ꝙ

Psal. 77.
Ioan. 6. c
Ibidem.

1 Vt La. & B. q dicūt hoc audacter esse tenendū.

Pes & nasus an sint in eucharistia coniūcti.

Ioann. 6. f

mysterio, illum vtique intelligo panem, qui manu sancti spiritus formatus est in vtero virginis, & igne passionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorum, factus est cibus hominum. vnde ipse ait: Ego sum panis viuus, qui de cęlo descendi. Et item: Panis quē ego dabo, caro mea est pro mundi vita.

Ex his nanque duabus sentētijs [a] apertè datur intelligi, quia panis [b] iste & ille, nō duo, sed unus panis, & una caro, & proculdubio unum corpus efficitur: illud uerè, illud sanè quod sumptū est de uirgine, quod passum est et sepultū, quod surrexit, & in cælū ascendit, & sedet ad dexteram Dei patris: & quod est uenturum iudicare uiuos & mortuos.

Item Augusti. ex sermone de uerbis domini.

Quamuis quotidie manducatur Christus, integer tamen permanet uiuus.

CAN. LXXIIII.

QVi mādVcat [c] me. viuit [d] ppter me, non ergo fratres timeamus manducare panem istum, ne finiamus [e] illum, et postea quod manducemus non inueniamus, manducatur Christus: viuit manducatus: quia surrexit occisus: nec quando manducamus, partes de illo facimus, & quidem in sacramento [f] sic fit: & norunt fideles, quemadmodum [g] manducent carnem vel corpus Christi: vnusquisq; accepit partem suam. vnde & ipsa gratia partes vocantur in sacramento: per partes manducatur & manet integer totus, per partes manducatur in sacramento, & manet integer totus in cælo. manet integer totus in corde tuo. totus enim erat apud patrem, quando venit in virginē: impleuit illam: nec recessit ab illo. veniebat in carne, vt homines eum manducarent: & manebat integer apud patrem, vt angelos pasceret.

Item Hieronymus in Leuitico. †

Corpus & sanguinem Christi secundùm se, nulli edere licet.

CAN. LXXV.

DE hac quidem hostia, quæ in Christi commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa verò quam Christus in ara crucis obtulit secundùm se, nulli edere licet.

Item in sermone dominicæ v. post epipha.

Corpus Christi in singulis portionibus, singuli totum accipiunt.

CAN. LXXVI.

SInguli autem totum accipiunt Christum dominum: & in singulis [h] portionibus, totus est, nec per singulos minuitur: sed integrum se singulis præbet.

Item Hilarius Papa.

De eodem.

CAN. LXXVII.

VBi pars est [i] corporis, [k] est & totum. eadem ratio [l] est in corpore domini, quæ in manna quod in eius figura præcessit, de quo dicitur: Qui plus collegerat, non habuit amplius [m]: neque qui minus parauerat habuit minus [n]. non enim est quantitas visibilis in hoc æstimanda [o] mysterio, sed virtus sacramenti spiritualis.

Idem.

Corpus Christi quod sumitur, & figura est in specie, & veritas in substantia.

corpus Christi non circumscribitur loco: quia nō est tantus locus, quin in minori esse possit. & secundum hoc non sequitur ꝙ totum & pars sint in eodem loco. Ioan. l Eadem ratio. Non tamē quo ad omnia: sed quo ad hoc quod sequitur. m Amplius. Quā gomor. id est, vnā mensuram. n Minus. Quia recipiebat ab eo qui abundabat. o Æstimanda. Non est sic quantitas æstimanda, vt sub minori quantitate minus sit corpus Christi, & sub maiori maius: quia vbicunq; est pars, siue dicas pars speciei, totum corpus est: siue pars corporis Christi, id est, pes vel manus totū corpus est: non tamen dicendum est, ꝙ omnia membra mista sunt: & vbi caput, ibi misti pes vel manus: sed vbi pars, ibi totū: quia nō maiorē locum occupat totū, quā pars, & econuerso: cum sit qu[illegible]spirituale, quod est de omni corpore qd' resurrexit ad imortalitatem. Hug. Corpus

Corpus Christi an circūscribat loco.

† Origenes homil. 7. sup Leuiti.

Membra in sacra eucharistia non sunt mista.

a Corpus Christi, &c. Id est, sacrificium corporis Christi: alias falsum est quod dicit.
b Veritas. Infra e. in Christo. in fi. §. e. di. vtrum.
c Ephesino. iij. s. vbi Nestorius damnatus fuit, vt xv. distinct. c. j. ij. & iij.

d Necessarie. Incruentã. Id est, non in specie cruoris.
e Sacrificij seruitutem. Id est, sacrificium, in quo Deo seruimus. q.d. licet nos seruiẽtes Deo offeramus ei sacrificiũ, non in forma carnis neque sanguinis in altari: tamen est ibi vera caro & sanguis Christi.

Sacrificiũ Deo offerimus, nõ in forma carnis neque sãguinis.

f Non vt communẽ. Id est, quasi in cõmuni vsu habetur ad mãducandum, nec [1] percipiens carnem alicuius viri sanctificati, id est, sancti.

[1] Hic textum respicit quẽ ordinat, vt melius intelligat.

g Et verbo. Non per vnionem personæ, vt dicebant quidam hæretici: sed secundum charitatis dignitatem. & iustitiæ. xxiiij. q. iij. quidam. versic. Nestoriani.
h Inquit. Omnes. Tam nos quam patres veteres. sed dissimiliter: q illi in figura, nos in veritate.
i Quod tñ idem. Id est, significat idem hoc, q illud. illi enim biberunt aquã de petra, quæ fuit signum sanguinis Christi.

† Tract. 26. ad ca. 6. Io.

Aqua de petra fuit signũ sanguinis christi. 1. Co. 10. c

k Spirituali. Id est, secundum spiritualem intellectum idem manducauerunt isti spiritualiter q nos: nõ q sub manna lateret corpus Christi vt nunc in speciebus sacramentalibus, sed quia manna illud significabat.

CAN. LXXVIII.

Corpus Christi [a] quod sumitur de altari figura est dum panis & vinum videtur extra: veritas [b] autem dum corpus & sanguis Christi, in veritate interius creditur.

Item ex symbolo Ephesino [c].

Carnem viuificatricem & ipsius verbi propriam factam in altari accipimus.

CAN. LXXIX.

Necessarie igitur & hoc adijcimus. incruentam [d] celebramus in ecclesijs sacrificij seruitutem [e]: & sanctificamur participes corporis & pretiosi sanguinis Christi: non vt communem [f] carnem percipientes, nec viri sanctificati, & verbo [g] coniuncti, secundùm dignitatis vnitatem, sed verè viuificantem, & ipsius verbi propriam factam.

Item Augustinus. †

Quomodo manna & aqua de petra, fuit idem cum nostro cibo & potu.

CAN. LXXX.

Inquit apostolus: Omnes [h] eandem escam spiritualem manducauerunt: spiritualem vtique eandem. nã corporalem aliam: quia illi manna manducauerunt: nos aliud, & omnes eundem potum spiritualem biberunt. aliud illi: aliud nos: sed specie visibili: quod tamen idem [i] est, virtute spirituali [k].

Item Hilarius de Trinitate libro octauo.

Quòd veritatem dominici corporis, & sanguinis sumimus.

CAN. LXXXI.

23 In Christo pater, & Christus in nobis: vnum [l] in his esse [m] nos faciũt. Si verè igitur carnẽ corporis nostri Christus assumpsit, & verè homo [n] ille qui ex Maria natus est, Christus est, nósque verè sub mysterio carnẽ corporis sui sumimus, et per hoc vnũ erimus [o]: quia pater in eo est, & ille ĩ nobis: quomodo voluntatis vnitas asseritur [p], cùm naturalis [q] per sacramentum [r] proprietas, perfectum [s] sacramentum sit vnitatis? Non est humano [t] aut seculi sensu, de his † rebus loquendum, neq; per violentã [a] atque imprudentẽ [b] prędicationem dictorum cælestium sanitati [c] alienæ atque impiæ intelligẽtiæ peruersitas extorquẽda [d] est. De naturali [e] enim Christi in nobis veritate, quæ dicim⁹, nisi ab eo didicerimus, stultè atq; impiè dicimus. Ipse enim ait: Caro mea verè est esca: & sanguis meus verè est potus. qui edit carnẽ meã, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. De veritate carnis & sanguinis, non est relictus ambigendi locus. nunc enim & ipsius domini professione, & fide nostra verè caro est, & verè sanguis est: & hæc accepta [f] atque hausta [g] efficiũt vt & nos in Christo, & Christus in nobis sit. An ne hoc veritas nõ est? Contingat planè his verũ nõ esse, qui Christũ Iesum verum esse Deum negant. Est ergo in nobis ipse per carnẽ: & sumus in eo, dum secũ hoc quod nos sumus, in Deo est. Quòd autem in eo per sacramentum cõmunicatę carnis & sanguinis sim⁹, ipse testatur, dicẽs: Et hic mundus iam me non videt, vos autem me videbitis: quia ego viuo, & vos viuetis: quia ego in patre maneo, & vos in me, & ego in vobis. Si voluntatis tantũ intelligi vnitatẽ vellet, cur gradum [h] quendã atq; ordinem consummandę vnitatis exposuit? nisi vt cũ ipse in patre per naturã [i] diuinitatis esset, nos contrà [k] in eo [l] per corporalem eius natiuitatẽ [m], & ille rursus in nobis per sacramentorũ inesse mysterium crederetur, ac sic pfecta per mediatorẽ vnitas doceretur, cum nobis in se manẽtibus, ipse maneret in patre: & in patre manens, ipse maneret in nobis, & ita ad vnitatem patris pficisceremur cũ eo, q [n] naturaliter [o] secundùm natiuitatem [p] inest, nos quoq; in eo [q] naturaliter inessemus, ipso in nobis naturaliter pmanẽte. Quod autem in nobis naturalis hæc vnitas sit, ipse ita testatus est: Qui edit carnẽ meã, & bibit sanguinẽ meũ, in me manet, & ego ĩ eo. Nõ em [r] quis in eo erit, nisi in quo ipse fuerit, eius tamẽ in se assumptã habens carnẽ, qui suã sumpserit [s]. Itẽ, Sicut misit me viuens pater, & ego viuo ppter patrem: & qui mãducat carnem meam, & ipse viuet propter me [t]. Viuit ergo per patrẽ: & quomodo p patrem [v] viuit, eodẽ modo nos per carnẽ eius viuemus. Hęc verò vitę nostræ causa est, quòd in nobis carnalibus manẽtem per carnem Christum habemus, victuri per eũ ea conditione, qua viuit ille per patrem. Si ergo nos naturaliter secũdùm carnem per eum viuimus, id est, naturã carnis suę adepti, quomodo [x] nõ naturaliter secundùm spiritum in se [y] patrẽ habeat, cũ viuat ipse per patrẽ?

In Christo pater. Hæc est xxiij. pars dist. in qua extirpatur hæreticorum error, dicentium filium non esse per essentiam vnum cum patre, sed collectiue, nec nos esse vnum cum Christo nisi sola voluntate. Ioan. de Fant.

In Christo pater. Arriani dicebãt tres esse substantias in Trinitate: & illud q dicit in Euangelio, Ego & pater vnũ sumus, dicebant nõ intelligendũ esse de vnitate essentiæ, sed de vnione voluntatis, quasi filius non velit contraria patri: sicut dicitur: Nos sumus vnum cũ Christo. s. vnitate volũtatis. cõtra istos loquitur hic Hilarius, & dicit similitudinẽ istorũ falsam esse: & dicit q alio modo dicimus nos vnũ cum Christo, & alio modo ipse Christus est vnum cum patre. & illam diuersitatem ostẽdit per hũc ordinem verborũ, cũ dixit: Ego sum in patre meo, vos in me, et ego in vobis, vt ostẽdat Christũ esse in patre, secundum vnitatẽ substãtię: nos vero sumus vnũ cũ Christo per humanam carnẽ quã assumpsit, & ipse in nobis vnum est p ppriã carnẽ, quã in sacramento eius sumimus. hanc sñiam Hilarius obscuris verbis ponit & vt ait Hiero. inclytus doctor Gallicano cothurno [2] extollit. lõgisq; periodis inuoluit: & à locutione simplici fratrũ pcul est.

Substantię tres nõ sunt in trinitate, cõtra Arrianos.

[2] Dicit H. q cothurnus genus est calciamenti quo vtebantur tragœdi recitaturi in theatro: & est huiusmodi calciamentum vt vtrique pedi cõueniat, & factũ in modum crepidæ.

l Vnũ. Cũ enim pater & Christus vnũ sint. i. eiusdem substantię & naturæ vnitate, & nos vnũ cũ Christo per eius carnem quã accipimus, & ipse nobiscũ vnũ sit p carnem nostrã quã assumpsit, patet q mediãte Christo vnũ sumus cum patre.
m In his esse. Id est, cũ patre et filio: per hoc. s. q pater est in Christo, &c.
n Homo. Extra de hęre. cũ Christ⁹.
o Erimus. i. sum⁹. nam qñq; se habet ad præsens, vt xxj. di. in nouo. et ff. de ver. sig. verbũ. aliqñ præteritum pro futuro, vt l. di. põderet. aliqñ ponit præsens p præterito. xxxv. di. sexto die. & hoc verbum fit, qñque se habet ad futurũ. ff. ne qd in lo. pub. l. ij. §. deinde. econuerso autem ponitur præsens pro futuro. j. distinc. proxi. peruenit. ibi dicit vult, id est, volet.

Tempus vnum pro altero sæpe ponit.

† In De rebus.

ADDITIO.

quod not. j. di. iiij. omni tpe. xxxij. q. v. si Paulus. in glo. verba sunt. liiij. di. fraternitatem. iuxta fi. Archi.

p Asseritur. Ab ipsis hæreticis, videlicet Arrio & eius sequacibus, qui tres substantias in trinitate asserunt: vt xxiiij. q. iij. quidam. ver. Arriani.
q Naturalis. i. naturalis et ppria caro Xpi sumpta.
r Per sacramentum. Id est, per sanguinem quem in sacramento sumimus, si, &c.
s Perfectum. Perfectum dicit, quia ante vnitas naturæ etiam erat inter nos & Christum per assumptã nostram carnẽ, sed non erat perfecta. nam per illam nos sumus vniti, sed non ipse nobis. & sic per sacramentum altaris, perfecta vnitas est inter nos & eum.

Vnitas perfecta est inter nos & Christũ.

t Humano. Quasi dicat authoritate domini, volo probare quod intendo, non meo ingenio, quod illud sequitur cursum naturæ.

Per

a Per violentam. id est, per hanc tantam præuaricationem, quæ rectè violenta dicitur.
b Imprudentem. id est, incircumspectam & improuidam locutionem Arrianorũ, qui male interpretantur illud, Vt in nobis vnum sint, sicut tu pater in me.
c Sanitati. id est, sanitate. Vel legatur acquisitiue, scilicet peruersa sana.
d Extorquenda. hoc vult dicere, diuersitas vel peruersitas interpretationis, non extorquẽda est à sanctitate dictorum cælestiũ, id est, à sanctis dictis cælestibus.
e De naturali. i. qđ dicimus Christi naturã in nobis esse, habem⁹ ab eo.

Ioan. 14. c

1 s. in vtero virginali. Hug.

f Accepta. à xpo [1].
g Hausta. i. à nobis sũpta. sed vtrũque verũ est. si em ipse in nobis est p carnẽ assumptam à se, eodem modo & nos ĩ eo. Itẽ si nos sum⁹ in eo p carnẽ cõicatam. similiter & ipse est ĩ nobis. vnde dicit, qa ego viuo, scilicet naturaliter: quia eiusdẽ substãtiæ cũ patre est, & non est in eo tanquã vas vel liquor ĩ vase: vt mẽtiunt qdã hæretici: vt xxiiij. q. vlti. quidam. ver. Metãgi.

Christus est in nobis, & sumus ĩ Christo.

h Cur gradũ. gradatim & ordinate dixit, ego ĩ patre, & vos ĩ me: & ego in vobis. si em voluntate tantũ vnũ essemus, nõ oporteret dixisse, nisi qa ego & pr & vos vnũ sumus. s. p voluntatẽ: non fecisse gradũ dicẽdo sigillatim vnũquẽque. ordo em & distinctio nominũ, multũ operat [2]. & est si. ff. si quis cau. sed & si. §. qstũ. xliij. dist. sit rector. extra de rescrip. cum dilecta. nã & si seruus cõis distinctis nominibus dñorũ, stipulet, p virilib⁹ portionib⁹ eis acq rit. si tacitis nominibus, pea tm parte qua qsqs cõis est. ff. de stip. ser. si cõis seruus ita stipulet.

Ordo nominũ multũ operat.

2 Qđ no. 63. dist. metropolitano. Arch.

i Per naturã. sicut enim ipse est vnũ cũ patre natura diuinitatis, ita vnũ est nobiscũ humanitatis natura.

Christus est nobiscum vnũ.

k Nos contra. id est, econuerso.
l In eo. scilicet inessemus.
m Natiuitatẽ. & ita quoq; ipse in nobis, sed cõsummatius et plenius p id quod sequit. Et sic innuit hic Christũ esse in nobis p carnẽ in sacramento cõicatã, & nos in eo p carnẽ virginis assumptã. Sed innuit cõtrariũ ibi, cum eo q. vbi dicit q est in nobis per carnẽ: ibi, q autẽ, q nos sumus in eo p sacramentũ altaris cõmunicati. sed vtrũq; põt esse verũ, cũ hic insit eadẽ caro. s. ead. oĩa.
n Qui. s. filius per naturã assumptam à Christo in virgine, vel à nobis in sacramento.
o Naturaliter. p naturã diuinã iest. sic em intelligi debet, p est in filio, & filius in patre. i. iste est eiusdẽ naturæ vel substãtię cũ illo, & econuerso.

Pater est ĩ filio, &c. qualr intelligitur. Ioan. 6. f

p Secũdum natiuitatem. i. de patre nascendo. vel secũdum natiuitatẽ, id est, diuinitatẽ, quæ est natiuitas.
q In eo. s. filio.
r Non e[nim]. Hic vult dicere, q malus non fiat vnum cũ Deo per assumptionem corporis Christi, licet eius, id est, mali, Christus habeat ĩ se carnem assumptam.

Ibidem.

s Sumpserit. per incarnationem in virgine.
t Propter me. hoc est, ex patre habet viuere, q ex eo natiuitatẽ habet, homo vero nõ habet natiuitatẽ à Christo, sed ab homine à quo gignit & nascit. et iõ nõ est ibi oĩmoda silitudo.

Homo nõ habet natiuitatem à Christo.

v Per patrem. i. à patre secundum diuinitatem.
x Quomodo. per patrem, id est, sicut Christus est vnum cum patre.
y In se. id est, secundum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cundum naturam diuinam, quæ spiritus est, quasi dicat, quoniam nō habet naturam cum patre, vt sit idē cum eo. & sic vere filius Dei, est vnū & idem cum patre vnitate substantiæ. non voluntatis, &c.

a Hæc autem. scilicet superiora alia supradicta.

b Et per honorem. id. est, honorabile sacramentum nobis datū à Christo in cœna.

c IN calice. Hæc est xxiiij. pars distinct. in qua ratio redditur, quare aqua mittit in vinum. Io. de Fant.

d Et vinum. Expressum autem nō est, quod obtulerit aquā: præsumimus tamen quod & si non aquam vino miscuisset, vinū tamen lymphatū obtulit: quia prohibitum erat sacerdotibus in templo, ne purum vinum biberent. vnde Apostolus: Nolite inebriari vino, &c. similiter de Christo credēdū est [1], quia magister est abstinentiæ. j. quæsti. ij. quam pio.

Melchisedech, vinū lymphatū obtulit.

1 Hoc est expressum ꝫ.ea. in sacramento.

e Obtulit. ideo forte, quia fatigatis non purum vinum sed cum aqua mistū solemus offerre.

f Ad consequentē. scilicet satisfactiōi eis petra. Vel sicut tradunt Hebræi, aqua de petra quam Moyses bis percussit, saliēs vsquequaque populū per desertum ambulātem secuta est, & de petra, quę est Christ[9], salit aqua æternæ vitæ, quam potamus in deserto huius vitæ ambulantes, quia deseritur à stabilitate huius mūdi. j. distin. v. ne tales. ibi, non enim manere.

✝ Lib. 4. cap. 3. sed multis mutatis.

Aqua de petra populum per desertū secuta est.

Gene. 14

1. Co. 10. b

g Propheta. id est sacerdos. xliij. distinct. sit rector.

h Virga. Virga in manu sacerdotis, est verbum Dei in ore sacerdotis. Aliter exponitur xlv. distinct. disciplina.

i Tangit petram. id est prædicat Christum. Vel tāgit petram, id est duritiam cordis.

k Salit. id est, facit nos salire, id est, transire.

l Accipite. alia ratio quare aqua misceatur in sacrificio. ADDITIO. Sunt quatuor rationes, quare aqua misceat vino. Prima quia fluxit aqua de petra in signū passionis Christi. ꝫ.ea. re vera. Et est secunda ratio, quia exijt de latere Christi. ꝫ.ea. dist. c. j. Tertia, quia Christus hoc facit. ꝫ.ea. scriptura. Quarta, quia populus p aquā significat, & per mistionē aquæ cū vino populi redemptio. ꝫ.ea. cum omne. secūdū Hu.

Item. Hęcautem[a] idcirco à nobis cōmemorata sunt, quia volūtatis tantùm inter patrē & filium vnitatē hęretici mētiētes vnitatis nostræ ad Deū vtebant exemplo, tanꝯ nobis ad filiū, & per filiū ad patrem obsequio tantùm ac volūtate religionis vnitis, nulla per sacramentum carnis & sanguinis naturalis cōmunionis ꝓprietas indulgeret, cùm & per honorē[b] nobis datū Dei filij, & per manentē in nobis carnaliter filiū, & nos in eo nobis corporaliter & inseparabiliter vnitis, mysteriū verę ac naturalis vnitatis sit prędicādū, id est, corpus Christi, qđ sumit de altari, figura est dū panis & vinū extra videt: veritas autē dum corpus & sanguis Christi in veritate interius creditur.

Item Ambrosius in libro de sacramentis. ✝

Quare in sacrificio aqua vino misceatur.

CAN. LXXXII.

24 IN calice[c] mittitur vinum & aqua. Sed dices quomodo ergo Melchisedech, panē et vinū[d] obtulit[e]? quid sibi vult admistiō aquę? bibebant autē de consequenti[f] eos petra, petra autem erat Christus. nō immobilis petra, quæ populū sequebatur. & tu bibe, vt te Christ[9] sequat. vide mysterium. Moyses, hoc est propheta[g], virga[h], hoc est verbum Dei. sacerdos verbo Dei tāgit petrā[i], & fluit aqua, & bibit populus Dei. redūdat aqua in calice. salit[k] sanguis in vitā æternā. Item, Accipite[l] & illud, de latere eius effluxit aqua & sanguis. Aqua vt emundaret[m], Sanguis vt redimeret. quare de latere? quia vnde culpa[n], inde gratia. culpa p fœminā, gratia per Christū. Item audi psalmū: vide quā apertus sit cælestib[9] sacramētis. Dūs pascit me, & nihil mihi deerit, &c. Virga tua & bacul[9] tu[9], &c. virga est imperiū diuinitatis, baculus passio est, ęterna deitas Christi, passio tēporalis. illa creauit, hęc redemit[o]. Parasti in cōspectu meo mēsam[p], & poculū tuū inebriās[q] quàm præclarū est. Item, Quotiescunq; bibis, remissionē peccatorū accipis: & inebriaris Spiritu sancto. vnde & Apostolus: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto. Item, Præclara est ebrietas quæ operatur sobrietatē mētis. Item, Fiat volūtas tua sicut in cælo & in terra. Panē nostrū quotidianum, da nobis hodie. Sanguine Christi pacificata sunt omnia[r] in cælo[s] & in terra: sanguine redemit, & ex his ruinam angelorū refarcit Deus. ꝫ. dist. j. hi duo.

gustinus. m. Vt emūdaret. j. dist. iiij. ꝓprie. i fi.

n Quia vnde culpa. q. d. de latere culpa, & de latere gratia, sed non de eodem latere. vnde fœmina, vnde culpa exiuit, de latere vero Christi sanguis & aqua, vū gratia. G. gratia de fide eius.

Ioan. 19. f

Culpa de latere.

o Hæc redemit. latere. scilicet passio & Genes. 2. j

p Mensam. id est communionē corporis tui.

q Inebrias. id est, dās oblitionē delestationū: vt ꝫ. dist. xxxv. luxuriosa.

Psal. 22. Ibidem.

r Pacificata sunt omnia. in terra redempti sunt homines, princeps enim mūdi huius ejectus est foras. in cælis chorus Angelorū, qiam turbatus fuerat, per passionem eius & resurrectionem spe futuræ reparationis in noua gaudia resurrexit: vt ꝫ. ead. dist. j. hi duo. nec (vt Origenes dogmatizauit) ꝓ redēptione diaboli, passus est Christus: nec ꝓ angelis, sed vt eius la ꝓsus in restitutiōe hominis esset reparatus. & ideo dicit ꝓ angelis fieri, dū quod inde cecidit, ex hominibus redditur, & ideo etiā dicunt pacificata, quæ sunt in cælo, qa numerū angelorum diminutū fide passionis suę Christus replet. i. homines q peccato depraua-

Ephes. 5. d

Christus pro demonib[9] & angelis non est passus. Matt. 6. b

s Vel in cælo. vel pro &, id est, animæ sanctorum, quæ iam in cælis sunt. & sancti, qui adhuc sunt in terra: & tunc pacificata, id est, saluata. Vel pacificata. id est, homines angelis reconciliati sunt.

Cælum.

2 Cælum. Id est, illi qui ascendunt in cælū, sanctificati sunt: quibus suppletur ruina Angelorum in cælis. Io.

b Super substantialem. & in textu Matthæi est supersubstantialem, id est, super omnem subst antiam, scilicet creatam.

Sicue est verus Dei. Hæc est. xxv. pars dist.

c Quasi filius. Expressiū est veritatis. non enim imagine naturæ veritas obumbratur. ff. de liber. & posthu. filio.

d Et tu qui accipis. i. corpus Christi accipis diuinæ substantię vnitum.

e IN illo sacramento. Id est, sub illa visibili specie. vel intransitiue illud sacramentum. s. sub illa specie. Vel illa species etiam suo modo dicitur corpus Christi. ꝫ.ea. species.

f Corporalis. Nō ergo posset qs sust: ptari de eucharistia. arg. contra. quia etiam de odore satiatur quis & confortatur [1].

Ioann. 6. c

2 De hoc not. ꝫ. ea. tribus.

Corpus Christi dupliciter dicitur.

g Spirituale. Id est, spiritum alens.

h Diuini spiritus. idē repetit. corpus spirituale dicitur, non q sit spūs, sed qa agile, & nullo temporalium egēs inuenitur. Vel distinguiē inter corpus Christi qđ est ecclesia, & corpus Christi sumptū de virgine, vt ecclesia dicat corpus Christi spuale, quia secūdum q est Deus, ei vnitur: corpus dicit spiritus Dei, quia à spiritusancto est. xxiij. dist. qui episcopus.

i Si credis. Recte. Quo ad litteram de Cain hoc intelligitur sic: Recte quidem obtuli sti, sed recte non divisisti: qa non simplici corde. vnde & dicitur de frugibus terrę obtulisse: quia eius sacrificiū cōtaminatum erat terrena cōtagione & operatiōe. Iudęi quoq; recte offerebant, qa Deo ceremonias offerebāt, sed non recte diuidebant: quia no. testa. intellectū à vetere. litera non sequestrabant. Qui igiē in altari patri filiū immolat, recte immolat, sed si in eadem persona duas naturas nō intelligit, non recte diuidit. Ioannes.

Oblatio Cain, grata nō fuit.

k NEc Moyses. Comiua. Isidorus sup Leuiticū plane videt velle, q dūs noster seipsum assumpsit, per hoc q dicitur: assumpsit, deditq; discipulis suis.

l Comiuiū. Rex sedet in cœna, turba cinctus duodena. Se tenet in manibus: se cibat ipse cibus. Comedit ergo Christus seipsum: sed nō quo ad effectum: quia non indigebat: sicut de baptismo. ꝫ. distin. iiij. propr. [2]

m Et q comedit. diceret qs: quare assumpsit corp[9] suū, qui nō indigebat? Respond. vt daret alijs exemplum sumendi: sicut baptizatus est, licet non indigeret, vt daret exemplum baptizandi: vt ꝫ. di. iiij. per aquam.

Sacerdos. Sacrifi

✝ Cap. 9. de his qui myste. inițiantur.

✝ In lib. de incarn. do. in sac. cap. 9.

Ioan. 6. d

✝ al. viuū Christus seipsū comedit.

✝ Ca. 26.

Mat. 26. c

Christus, quare baptizatus fuit.

Gene. 14. d

✝ De his quæ Deo in scripturis attribuuntur. Hebr. 7. a

Dei, est corpus spirituale[g], corpus Christi, corpus diuini spiritus[h] est.

Item in sermone de Abel & Cain. ✝

Carnem à Christo susceptam, et corpus transfiguratū in altari offerimus.

CAN. LXXXV.

SI credis à Christo carnem esse susceptā, & offeras transfiguratum corpus in altari, nec tamen distinguis naturam verbi & corporis Christi, dicitur tibi: Si rectè offeras, rectè[i] autē non diuidas, peccasti.

Item Hieronymus ad Heldibiam.

In cœna Christus fuit conuiua & conuiuium.

CAN. LXXXVI.

NEc Moyses dedit vobis panem verum ✝: sed dominus Iesus ipse conuiua[k] & conuiuium[l]: ipse comedens, & qui comeditur[m].

Item Hierony. super Matth. ✝

In veritate sui corporis & sanguinis Christus suis discipulis præsentauit, quod Melchisedech sacramentaliter obtulit.

CAN. LXXXVII.

ACcipite & comedite: hoc est corpus meum, postquā typicum pascha fuit completum, & agni carnes cum Apostolis comederat: assumpsit panem, qui confortator est hominis: & ad verum paschæ transijt sacramentum: vt quomodo in præfiguratione eius Melchisedech panem & vinum offerens fecerat: ipse quoque in veritate sui corporis & sanguinis repræsentaret.

Item in libro de membris domini. ✝

Christus idem est sacerdos, & sacrificium.

CAN. LXXXVIII.

SAcerdos Dei patris, dicitur filius Dei, secundùm humanitatem: in qua se pro nobis acceptabile sacrificium Dei obtu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sacrificium. Et ita gerit officium duorum. Arg. contra. xxv. quæ. j. prefbyteros.

b INunciens. Cū dixerunt ei Iudæi, quid faciemus nos viri fratres? Ait tunc Petrus: Credire ipsum Actu. 2. f esse Deum, quem 1 Vt j. di. crucifixistis[1].

c Oporeum illud mãna. Id est, corpus Christi, qđ significabat per corporeũ manna. ꝛ. ead. re vera.

d Tanti res miraculi. Id est, tantæ rei miraculosę, scilicet corporis.

e Cęsserunt. Manducat. Christi humanitas, magna veneratione est adoranda.

Manducaturi spũaliter. sed multi sacramentaliter, licet nõ adorauerũt. Adoramus quidem humanitatem eius, quadam veneratione maiori quã vniuersas creaturas: illa tamen quæ dulia est, non latria.

f Adorauerit. Argumentum qꝑ mus non potest accipere corpus Christi. Arg. contra. j. ead. qui bene. sed statim desiuit esse.

Mat. 26. c g Non inuenimus. Quo ad mysterium.

h Ferebatur. Aludit ad illud qđ dicitur in libro Reg. Dauid fingens[2] se demẽtem manibus ferebatur per ostia ciuitatis Saulis regis ꝛmore. ex quo forte postea dictũ est in legibus, qꝑ cui rator datus est ei qui dicit se demẽtẽ causa cognita, ne propter onera ciuilia huiusmodi fingat. ff. de cu. fu. obiectuare.

2 Cõprehensus est & ductus est ad regem: ipse aut, &c. Curator datur, cau sa cognita dicenti se demẽtem.

P Resbyter. Hæc est xxvj. pars dist. Io. de Fant.

i Eucharistiam. Licet intinctã dare causa necessitatis. Bro. lib. v. c. vt omnes. Sed cõtra. ꝛ. e. cum omne. Sed sanguinem nõ præcipitur seruare, ga lit, vt sit ipse sacerdos qui est sacrificium.[a]

Item Aug. de vtilitate agendæ pœnitentiæ.

Iudæi credentes biberunt sanguinem, quem in cruce effuderunt.

CAN. LXXXIX.

TVnc eis[b] Petrus annuntiauit eum colendum, quem crucifixerunt: vt eius sanguinem biberent credẽtes, quem fuderant sæuientes.

Idem in epistola ad Hireneum.

Corpus quod ex virgine sumptum est, à fidelibus accipitur.

CAN. XC.

COporeũ illud manna,[c] nunc est tanti res miraculi[d]: quia venit quod perfectum est. perfectus autem panis de cælo, corpus est ex virgine natum.

Idem in Psal. xxxij. Homilia ij.

Verum Christi corpus, verumq; eius sanguinem quotidie manducamus & bibimus.

CAN. XCI.

ACcesserũt ad Iesum Iudæi vt crucifigerent: nos accedamus vt corpus eius & sanguinẽ accipiamus. Item: Verè magnus Deus, & magna misericordia eius: qui nobis dedit manducare corpus suum, in quo tanta perpessus est: & sanguinem suum bibere. Item in Psal. xviij. ad Iudæos. Iam & securi bibite sanguinem quem fudistis. Itẽ in Psal. lxxv. Ipsum sanguinem quem per insantam fuderunt, per gratiam biberunt. Item in Psalm. xxvij. De carne Mariæ carnem accepit, & ipsam carnem ad manducandum ad salutem dedit. Nemo autem illam carnem manducat[e], nisi prius adorauerit[f]. Item in Psal. xxxij. Dauid ferebatur manibus suis. Manibus suis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipso Dauid secundùm literam non inuenimus[g]: in Christo autem inuenim⁹. ferebatur enim Christus manibus suis, quando cõmendans ipsum corpus suum ait, Hoc est corpus meum. ferebatur[h] enim illud corpus in manibus suis. Idẽ super Io. tractatu xxxv. Quousque biberent sanguinem quem fuderunt, desperauerunt. Idem in plas. liij. Iudæi pascebãtur, tãquam de pœna domini: & nos de cruce domini pascimur, quia corpus ipsius manducamus. Habent ergo impij epulas suas, habẽt et pij suas. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam.

Item ex concilio Guarmacien si.

Pro infirmantibus eucharistiam presbyter semper habeat paratam.

CAN. XCII.

26 ps P Resbyter Eucharistiam[i] semper habeat paratam, vt quãdo quis infirmatus fuerit, statim eum communicet: ne sine communione moriatur.

Item ex concilio Aurelianensi.

Pœnitentia eius qui non bene sacrificium custodit.

CAN. XCIII.

27 ps QVi bene non custodierit sacrificium, & mus vel aliud aliquod animal illud comederit[k], xl. diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in ecclesia: aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit: triginta dies[l] pœniteat.

Cyprianus Euaristio & confratribus suis salutem. † Epistola 1a 10. lib. 2

Magis & histrionibus sacra non committantur mysteria.

CAN. XCIIII.

28 ps PRo dilectione tua consulendum me existimasti frater charissime, quid mihi videatur de histrione & mago illo, qui apud vos constitutus adhuc in artis suæ dedecore pseuerat, & magister & doctor non eruditorum puerorum, id quod malè didicit[a], cæteris quoque insinuat: an talibus sacra communio cũ cæteris Christianis debeat dari, aut vobiscum debeat cõmunicare. Puto nec maiestati diuinæ, nec euãgelicæ disciplinæ congruere, vt pudor[b] & honor ecclesiæ tam turpi & infami[c] contagione fœdetur.

Item ex concilio Carthaginensi quarto. †

Post conuersionem non est deneganda gratia communionis.

CAN. XCV.

CEnicis atque histrionibus cæteris que personis huiusmodi, vel apostaticis conuersis vel reuersis ad dominum, gratia vel reconciliatio non negetur.

Item ex cõcil. Vrbico.

Presbyter in altari missam non celebret in quo eadẽ die episcopus celebraut.

CAN. XCVI.

IN altari in quo episcopus missam cantauit, presbyter eodem die aliam celebrare non præsumat.[d]

Item ex cõcilio Lugd.

Tempora feriandi, in missa sunt laicis nuntianda.

a Quod male didicit. culpa enim similis est male discere, & docere. C. de maleti. & matlie. culpa. imo & huiusmodi pueri exhæredandi sunt, si præter voluntatem parentum vel mimis vel arenatijs se sociant: vt in authen. vt cum de appel. cogno. §. causas. coll. viij.

Filius qui se mimis sociat, exhæredari potest.

b Vt pudor. Loquitur de notorio & manifesto infami, cui non est imperrienda eucharistia dñi. Idẽ est dicendũ de quolibet existẽti in mortali crimine notorio. xxiij. q. v. placuit.

Eucharistia nõ est danda existẽti in crimine notorio.

c Infami. tales enim infames sunt. ff. de ijs qui no. infa. l. ij. §. ait prætor.

d Naltari. Non præsumat. ꝓpter solã episcopi reuerentiam, nisi licẽtia episcopi, vel necessitate vrgente, & hoc vbi persicit episcopus. alias contra. vij. quæsti. j. nihil.

Conse. ꝺ. ca. 35.

RRonunriãdum. Hæc distinc. di uidit in xiiij. partes, in quarum prima probat per decem cap. quid iuris sit de festinitatib⁹. Secũda ibi, De esu. Tertia ibi, Pernenit. Quarta ibi, Sabbatho. Quinta ibi, Ieiuniũ. Sexta ibi, Ieiunia. Septima ibi, de pœnitentibus. Octaua ibi, Literis. Nona ibi, Crucis. Decima ibi, Aquã. Vndecima ibi, nosse. Duodecima ibi, Perlatum. Decimatertia ibi, Sexta. Decimaquarta ibi, omnes. Ioan. de Fant.

Festiuitates martyrum habẽtur loco sacramentorum.

1 Imo etiã festũ pẽtecostes, sacrãmẽtum appellat j. di. proxi. baptizati. Dies quando incipit.

2 Adde Alexã. de Imo. in l. more. ff. de fer. & gl. in c. ij. extra e. & per Arch. ixxv. dist. in c. quod à patrib⁹.

c Pronuntiandũ. quę festiuitates sint celebrandæ, & quã do ostẽdit. Et ideo iter sacramẽta tractat de solennitatibus istis, qa. sacramentorum loco habentur: quia repræsentant passiones eorũ martyrũ ꝓpter quos sunt.

d Vsque ad vesperam. Hic habes, quando incipiat dies secundum canones, scilicet à vespera: vt extra de fer. c. j. & ij. & ꝛ. lxxv. distin. quod à patribus. Aliud obtinet secundum leges, quia secundũ leges incipit à media nocte[1]: vt ff. de fer. more. vt nor. de hoc super illo cap. quod à patribus. hodie quo ad iudiciũ protenditur dies vsq; ad tenebras, &c. extra de offi. dele. consuluit. Sed tamen nor. qꝑ inceptio ista non habet locũ quo ad omnia. nam secundũ hoc fæpe comederemus carnes in die veneris. Vnde dic qꝑ quo ad solutiones faciendas, quo ad carnes comedendas, dies incipit à media nocte, & terminat in aliam mediam nocẽ, & maxime qa hoc dicit lex, & hoc habet consuetudo. licet quo ad solutiones distinguant quidã inter clericos & laicos, quod non approbo. Præterea not. qꝑ dies quandoque incipit à meridie[1], & terminatur in aliũ. & hæc forte cõputatio est magis vera, cum contineat ortũ & occasum signorũ. Itẽ dies quãdoq; computat de momento ad momentũ. ff. de mi. deniq;. §. minorem. Sed quãtũ ad esum carnium, cõputatur dies à vespera vsq; ad diluculũ: vt ꝛ. e. esu. Ioã.

3 Merid. dies enim dicus est, quasi medidies, i. medi⁹ dies: vel quia tunc meridies. i. purior, merõ cè purum enim Græcè Latinè dicitur secũdum Pap.

g Theophaniæ. i. epiphaniæ, id est, apparitiõis. theos enim De⁹, phanos apparitio, quando scilicet stella apparuit, q̃ duxit Magos.

h Natiuit. De festo Cõceptionis nihil dicitur: qa celebrandũ nõ est, sicut ſ multis regionibus fit, & maxime in Anglia. & hæc est ratio, quia in peccatis concepta fuit[4], sicut & cæteri sancti, excepta vnica persona Christi. Similiter de annuntiatione sanctę Marię nihil dicit, cũ sit tamen celebre festum. H.

i Festiuitates. Sed de quibus festiuitatibus hoc intelligis, quia sancti aut sunt canonizati, aut non? Intelligit de non canonizatis: quia dicit qꝑ episcopus cum suis clericis quantum ad suam diœcesim, potest sanctum canonizare, quod non credo, extra de reliq. & venera. sanctõ. c. j in fi. sed exaudio de canonizatis, qui non habent vigilias.

4 Hinc in fin. dist. 5 Adde 3. q. 4. nullus. extra de maior. & obedię. c. ꝛ. vbi de hoc etiam leg. & no. extra de loc. & cõduct. vestras. Arc.

k Nõ generaliter. Ar. qꝑ particularia decreta episcopi possunt condere, & leges & canones constituere[5], & con

Universidad de Deusto
Biblioteca

& cõsuetudines inducere seruãdas in parochijs suis, in subditos suos consensu eorundẽ siue præsentia papę vel eiꝰ delegati: vt xij. distin. catholica. et xxxv. quæstio. vj. ab isto.

a RReligiosa. Saltationibꝰ. ꝛ.ea. dist. j qui die.

b Perstrepũt. Hoc licet sit mortale, non inducit depositionem: vt v. q. iiij. in loco.

c ROgationes. Ieiunium. ꝛ. dist. lxxvj §. nõ autem. contra. vbi dicitur qd inter Pascha & Pẽtecosten non sit ieiunãdum. Sed de ieiunio qd hic statuit, nõ præcipit: sed suadetur. nam in tẽpore illo vnaquęq; quincia abũdabat in sensu suo: vt lxxvj. dist. vtinam. & xij. distinct. illa.

d Plebs. & ita seruiunt de plebe.

Episcopꝰ diebus dominicis debet esse in ecclia sua.

e EPiscopus. Deesse. arg. qꝺ episcopꝰ dñicis diebus, in episcopali ecclesia diuinis officijs debeat interesse, in qua sacerdotali more ꝑcipitur residere. vij. q. j. ꝑuenit ad nos. & qd cogendus sit cũ clericis suis apud ecclesiã cõmuniter habitare, vt dixi xlj. dist. epi̊s vilem.

f NVlla. tũc enim in maiori ecclesia cõueniunt omnes: vt ꝛ. ea. distinct. j. si quis etiam extra.

g ASacerdotibus. id est, episcopis in concilio congregatis.

h Paschæ. contra ꝛ. dist. iij. statuim⁹. & ca. quadragesimã. Sol. hic de ieiunio ñali, qꝺ omni bus iniungit: hi de speciali, qd clericis suadetur. imo ideo nõ est ieiuanda quadragesima: qa seruat post pascha à die paschæ

Ieiunandũ non est inter pascha & pẽtecosten.

omnibus. Reliquas uerò festiuitates per annũ nõ sunt cogendi ad feriandum, nec prohibendi. Inditum uerò ieiunium quando fuerit denuntiatum, ab omnibus obseruetur.

Item ex concilio Toletano quarto. †

In sanctorũ solennitatibus diuinis officijs nõ saltationibus uel cantilenis populi debent uacare.

CAN. I.

IRreligiosa consuetudo est, quã vulgus per sanctorũ solẽnitates & festiuitates agere cõsueuit. populi qui debẽt diuina officia attendere, saltationibus a turpibus inuigilãt, cantica non solùm mala canentes, sed etiam religiosorum officijs perstrepunt b, hoc enim vt ab omnibus prouincijs depellatur, sacerdotum & iudicum à concilio sancto, curæ committitur.

Item ex concilio Aurelianensi.

Ante ascensionem domini tribus diebus litaniæ celebrentur.

CAN. II.

ROgationes, id est, litanias, ante ascẽsionem domini placuit celebrari, ita vt præmissum triduanum ieiunium c in dominicæ Ascẽsionis solẽnitate soluat: per quod triduum serui & ancillæ ab opere relaxentur, quò magis plebs d vniuersa conueniat, quo triduo omnes abstineãt, & etiam quadragesimalib⁹ cibis vtantur.

Item ex concilio eodẽ.

Episcopus die dominico non desit ecclẽsiæ.

CAN. III.

EPiscopus si infirmitate non fuerit impeditus, ecclesiæ cui proximus fuerit, die dominico deesse e non debet.

Item ex eodem.

Hos dies ciuibus in uilla celebrare non licet.

CAN. IIII.

NVlli ciuiũ vnquã, paschæ, natalis domini, & quadragesimæ solennitatem in villa f licet celebrare, nisi quem infirmitas probabitur tenuisse.

Item ex eodem.

Ante solennitatẽ Paschæ quadragesima est celebranda.

CAN. V.

ASacerdotibus g omnibus decretum est, vt ante Paschæ h solennitatem non quinquagesima sed quadragesima teneatur.

Item ex concilio Martini papæ.

Quinta feria ultimæ septimanæ ieiunium soluis non licet.

CAN. VI.

NOn liceat quinta feria fratres, nouissimæ septimanæ ieiuniũ i soluere, & omnem exhonorare k quadragesimã, sed syncerè abstinẽtes totam quadragesimã perexire.

Item ex concilio Laodicensi.

De eodem.

CAN. VII.

NOn oportet in quadragesima, quinta feria vltimæ hebdomadę ieiuniũ dissolui, & totam quadragesimam inhonorari: sed per totã l dies quadragesimę ieiunare, & escis abstinentiæ conuenientibus, id est, aridioribus vti.

Item ex concilio Agathensi.

Exceptis diebus dominicis in quadrãgesima non soluatur ieiunium.

CAN. VIII.

PLacuit vt omnes m ecclesiæ (exceptis diebus dominicis) in quadragesima etiam in die sabbathi n sacerdotali o oratione & discretionis communione p ieiunent.

Item ex concilio Nicęno.

ɪ Intellige secundũ Hu. de eo qui comedit integre & perfecte. ꝓstea fuit, & iterum comedit, secus si parum comedit, & postea ad manducandum surgeret, quo facto ad mẽsam rediret & cõmestionẽ inceptam perficeret: nam certẽ talis ieiunans dicereꝰ secũdum Hostien. g ita no. iuſum. de obser. ieiu. ſ. quãdo. verſic. iota, &c.

a QVoniam sunt. quidam.

b Genua. ꝛ. dist. lxxvj. §. non autẽ. & cap. scire.

c Stantes. ꝛ. dist. xxx. si quis ꝓsbyter. ꝛ. xxvj. q. vij. sacerdos. cõtra. Solut. ibi dies remissionis, vocant dies ieiuniorum.

DEesu carniũ. Hæc est secunda pars dist. secundum Ioan. de Fan.

d Feriæ. De quarta feria est cõsiliũ: de sexta præceptũ.

e Sabbathi. diei, scilicet paschalis supple, ne forte ob insignem solẽnitatem, videretur ieiunium tunc soluendum.

Carnesco mederedie sabbathi, vtrum sit licitum.

f Maluerit. Sed non teneꝰ ad hoc.

g Vel debuerit. cũ teneatur ad hoc ex iniuncta pœnitẽtia. Et ita est arg. qꝺ possumus carnes comedere ī die sab bathi. ‘ nam ponit in optione nostra, tãdiu abstinere die sabbathi quandiu voluerimꝰ. sed cõtra. ꝛ. c. ij. sed illud est consiliũ, & consuetudo ita interpretatur. extra. de obser. ieiu. cõsiliũ. §. item de illis. nec enim sabbathũ est inter legitima ieiunia: vt ꝛ. ead. ieiunia. Ioan.

1 Dicit Ho. hic habẽ, qꝺ sabbatho licite caro comeditur: sed postea aliud obtinuit. ſabbatho scilicet absti nẽdũ esse à carnibꝰ. ſ. dis. §. quia dies. sed et ieiunũ in sabbatho fuit postea cõsultũ. ſ. eo. sabbatha. secundum H.

† Epistola 3. lib. 2. Pręsens ꝓ futuro qñ quę ponit. 2 Adde an & quãdo id fieri possit regulariter nota. Bar. in l. si ita. ff. de au. & arg. leg. & in l. ſi. quę res pigno. obli. pos. 3 Sub. ecõ uerso ponitur ꝛ. dist. ꝑxi. ī christo. vbi de hoc.

PEruenit. Hæc est tertia pars distinct. secundum Ioan. de Fant.

h Qui veniens. scilicet antichristus.

i In veneratione. vult. id est, volet, nã pro nimia certitudine, ponit hic præsens ꝓ futuro ī. & nota. de hoc ꝛ. xxiij. q. j. paratꝰ. & ſ. ea. distinc. iiij. quando quis.

k Sabbathum. ꝛ. dist. xlj. quisquis. & ꝛ. dist. lxxxj. nõ oportet. Ioan.

SAbbatho. Hæc est iuj. pars distin. secundũ Ioan. de Faut.

Nec in die dominico, nec in diebus pentecostes, in oratione genua flectantur.

CAN. IX.

QVoniã sunt a in die dominica quidã ad orationẽ genua b flectentes, & in diebus pentecostes: propterea statutum est à sancta synodo (quoniam consona & conueniens per omnes ecclesias custodienda consuetudo est) vt stantes c ad orationem, vota domino reddamus.

Itẽ Leo papa quartus.

Quo tempore ab esu carnium sit abstinendum.

CAN. X.

2 ps DEesu carnium, apud nos vetustissima & non improbãda traditio semper est tenenda, vt à cœnæ termino quæ sit in principio noctis quartæ feriæ d quæ lucescit in quarta feria, vsque in diluculum quintæ feriæ, & similiter à cœna noctis sextæ ferię quę lucescit in sexta feria, nõ imperitè ieiunatio vsque ad sabbathi e lucẽ, quantum de diei parte aliquis ieiunare maluerit f vel debuerit g protendatur.

Item Gregorius dilectissimis ciuibꝰ Romę. †

Nec die sabbathi est feriandum: nec die dominico lauacrum est prohibendum.

CAN. XI.

3 ps PEruenit ad me quoſdam peruersi spiritus homines, praua inter vos aliqua & sanctæ fidei aduersa seminasse, ita vt die sabbathi aliquid operari, phiberent: quos quid aliud nisi Antichristi prædicatores, dixerimus? qui veniens h diem sabbathi atque dominicum ab omni faciet opere custodiri. qa enim mori se & resurgere simulat, haberi in veneratione i vult diem dominicũ: & quia populum iudaizare compellit, vt exteriorem legis ritum reuocet, & sibi Iudæorum perfidiã subdat: coli vult sabbathum k. Aliud quoq; ad me perlatum est, vobis à puerſis hominibus esse prædicatum, vt dominico die nullus debeat lauari. Et quidem si pro luxuria & pro voluptate qs lauari appetit: hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. si autem pro necessitate corporis, hoc nec die dominico prohibemus.

Item Innocẽtius papa.

Ob reuerentiã sepulturæ dominicæ sabbatha ieiunare debemus.

CAN. XII.

4 ps SAbbatho verò ieiunandum l esse ratio euidẽtissima demõstrat: nam si diem dominicã ob venerabilem resurrectionem domini nostri Iesu Christi, non solùm in pascha celebramus, verùm etiam per singulas hebdomadas ipſius diei imaginem frequentamus: at ſicut sexta feria propter paſsionem domini ieiunamus, ſic ſabbathum prætermittere non debemus: quoniam intra tristitiam & lętitiam temporis illius videtur inclusum. nã vtique constat apostolos biduo iſto & in mœrore fuisse, & propter metum Iudæorũ se occultasse: quod vtique non dubium est, intãtum eos ieiunasse biduo memorato, vt traditio ecclesiæ habeat iſto biduo sacramenta penitus non celebrari m: quæ forma etiam per ſingulas tenenda est hebdomadas: propter id quòd commemoratio diei illius, semper est celebranda. quòd ſi putant ſemel atque vno ſabbatho ieiunãdum: ergo & dominica, & sexta feria ſemel in pascha erit vtique celebranda.

Item Melchiades papa.

Die dominica & quinta feria, non est celebrandum ieiunium.

CAN. XIII.

5 ps IEiunium dominici diei, & quintæ n feriæ nemo celebrare debet: vt inter

l Ieiunandum. ꝛ. xij. distin. illa. contra. Solu. hoc non obtinet. vel dic vt ibi dixi 4.

4 De hoc etiã nota. ꝛ. ea. de esu. in fin.

m Non celebrari. sacramentũ corporis & sanguinis domini. ꝛ. dist. j. vi ſum. Contra. ꝛ. distin. ij. iteratur. cõtra. Sed secundum hanc exceptionem illa capitu. intelliguntur.

IEiunio. Hæc est quinta pars dist. secundum Ioan. de Fantu.

n Quintæ. ꝛ. dist. lxxvj. vtinam. cõtra. Solu. phibetur hoc fieri in contẽptũ diei: alias semper ieiunare nõ reprobarem, vt ibi. sed quare portiꝰ de his diebus, quã de alijs: cum ieiunare in cõtemptum diei cuiuſcunq;, ſit mortale peccatũ? Dic quod ideo ga maioris veneratiõnis ſunt, quia in illis duobus diebus fecit dominus quicquid insigne fecit fere. lxxxv. dist. c. penulti. fere dixi: quia

Ieiunare ſemp non reprobat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia die iouis cælos ascendit.

a NE quis. Causa timoris. Alias terroris: scilicet quia aliquis incutiat timorem alicui, nisi ieiunet tali die.

In suspicionibus. f. hæreseos.

IEiunia. Hæc est sexta pars dist. secundum Ioan.

Et sexta. addita secũda feria. xj. q. iij. ca. de illis. dist. Ixxxij. cap. presbyter.

Soluenda. Ab ijs qui ad hoc voto vel pœnitentia sunt adstricti. Vel dic quod hoc fuit in primitiua ecclesia necessitatis, hodie vero consilij. H. & G.

Saluatorem. ſ. xj. quæstio. iij. cap. abijt.

Vel cum crucifigentibus. ſ. dist. iiij. c. qui bis.

Aliud. C. de fer. ijs. l. iij. cõtra. Sed dic legem succumbere, id est, vim in hoc nõ habere. extra de fer. ca. conquestus. 1

IE pœnitentia. ſ. Hęc est septima pars distin. secundum Ioan. de Fant.

Cõmissis. mortalibus. grauiora enim appellat, valde enormia 2: leuiora minus enormia: alias esset contra. xxvj. q. vj. ca. vltimo.

i Aegritudo. quo casu nullo tempore est denegãda cõmunio: vt notatur & legitur dist. .p. xi. ca. ꝓsbyter. Sed pone quod aliquis agat septẽnem pœnitentiam: nũquid in istis septẽ annis in quolibet anno in cœna domini debeat in ecclesiam introduci? Vel si debet, à quo? vtrũ tantum ab episcopo, vel à suo presbytero? Dicũt q. dam quod post primam expulsionem vsque ad vltimam (quarũ vtraq; debet tantum per episcopum fieri) ꝓpresbyter simplex potest eum quolibet anno in cœna domini recipere in ecclesia, & post octauas, de ecclesia expellere. de hoc 50. distin. c. in capite. xxvj. q. vj. c. j. ſ. di stinct. j. c. in cœna. Itẽ quare hoc magis fit in die iouis, quam in alio die eiusdẽ septimanæ? Ideo, quia eodem die idem dominus pœnitentes captus fuit, & ligatus fuit: & eius ligatio absolutionẽ nostrã operata est. Vel potest dici, ꝙ ideo quia ipse eodem die pedes discipulorũ lauit. vn de ideo eadem die fit vt pedes, id est, affectus nostros lauet à peccatis: iuxta illud. Quã speciosi pedes Euangelizãtium, &c. de pœni. distin. j. cap. potest.

k Remittendum. id est, absoluẽdum reconciliando, eucharistiam concedendo. 50. distin. c. pœnitentes.

l Aestimando. Argu. xxiij. q. viij. c. occidit. Ioan.

m Attendat. xxvj. q. vij. c. de his.

n Sane. Exponit qd dixerat in verbo ægritudo.

o Ante tempus. id est, ante quintã feriam, quæ est ante Pascha.

p Iteris vestris. Hęc est octaua pars dist. secũdum Ioan. de Fant.

q Et non per singulos. ſ. le pœn. di stinct. iij. c. septies. & lxiij. distinc. ſ. j. & c. Agathosa. ſ. distin. xcvj. c. cum ad verum. j. distin. proxi. c. omni tempore. & c. presbyteri.

r De anno. j. distin. iij. cap. si quis de alio.

Vetus.

1 Sub. nisi ad casum necessitatis referat. B. Hispa.

2 De quibus habes 25. dist. ſ. alias. & ſ. ea. dist. 2. in cœna.

3 An autẽ sit licitũ scholaribꝰ studere die festa, in honorem Dei? dic ꝙ sic. vt per Angel. & Alexã. de Imol. in l.

Quinta feria vltimæ hebdomadæ quadragesimæ pœnitentes remissionem accipiant.

CAN. XVI.

7 DE pœnitẽtibus verò qui siue ex grauioribus cõmissis h, siue ex leuioribus pœnitentiã gerunt: si nulla interueniat ægritudo i, quinta feria ante Pascha eis remittendum k esse Romanæ ecclesiæ cõsuetudo demonstrat: cæterùm de põdere æstimãdo l delictorum, sacerdotis est iudicare: vt attendat m ad cõfessionem pœnitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigẽtis. Sanè n si quis in ægritudinẽ ceciderit, atque vsque ad desperationẽ vitæ deuenerit: est ei ante tempus o Paschæ relaxandum: ne de seculo absque communione decedat.

Item Fabianus papa Orientalibus episcopis.

Singulis annis quinta feria vltimæ hebdomadæ quadragesimæ nouum chrisma conficiatur.

CAN. XVII.

8 LIteris vestris inter cætera insertũ inuenimus, quosdam religionis vestræ episcopos à vestro nostroque ordine discrepare, & non per singulos p annos in cœna domini, chrisma conficere. Errant verò qui talia excogitant, & mente vesana potiùs, quàm recta sentientes, hoc facere audent. Sicut enim ipsius diei solennitas per singulos annos est celebranda: ita ipsius sancti chrismatis confectio, per singulos annos est agenda, & de anno q in annum renouãda, & fidelibus est tradenda: quia nouum sacramẽtũ est: & per singulos annos ĩ iam dicta die in-

4 Re. 2. d

Matrimonii nouũ est, quod non excedit annũ.

Asinę quã dãs equitauit festum nõ est celebrandum.

1 Dic ꝙ hoc nomine calẽdarũ, intelligitur ipse mensis cuius sunt calendæ, secundũ H.

† In lib. 2. vbi ponit hoc c. talis ti tu. Ex epistola Alexandri papæ tribus per Aegyptũ missa. Papa 5. Lino & Cleto non cõmeratis. Archi. Sal miscet cum aqua benedicta.

2 Vetus. No. vetus dici, q uod coronam anni excedit: sicut & nouum dicitur matrimonium, ꝙ non excedit annum: vt xxxv. q. viij. c. j. & arg. ff. de publi. & vect. l. vlti. ſ. quoties. & ff. de vi. & tri. l. vetus.

b In sanctis. Xj. distinct. cap. eccl. si sticarum.

c CRucis. Hæc est nona ps di. sedm Io. de Fã. Quæri potest, quare festum crucis celebremus, in qua dominus fuit dehonestatus: & non festum asinæ, in qua fuit honoratus? Dicimus qđ laus exhibita domino in asina, fuit mundana, de qua non est curandum. xxij. q. ij. cap. si quælibet. sed dehonestatio in cruce facta, fuit nostra redemptio.

d Calendarum. Id est, quinta die ante nonas: & ipropriè ponitur hic Calendarum 1: quia tantum prima dies dicitur Calendæ.

A Quam sale. Hæc est decima pars dist. secundum Io. de Fant.

e Aquam sale. Quia per aquam confessio, per salẽ amaritudo signatur & morsio, vnde hæc est mistura, vnde geminus prouenit partus: diuisio. f. deliriorũ, & ortus virtutum & bonorũ operum. xxij. q. i. ca. cũ reuertitur. hæc designata est per missionẽ Iudę, qui cõfessio dicit: et Thamar, quæ amaritudo dicit: vnde Phares diuisio, Zaram ortus, geminus scilicet partus prouenit. Hu.

f Sanctificentur. Quæritur quomodo aqua benedicta dicatur pꝰpulũ sanctificare vel mundare.

g Cinis vitulę. Historia legit in Leuiti. quod decima die Septẽbris tollebat sacerdos de proprio vitulam rufam, trimam & immaculatam quæ nondum portauerat iugum, & immolabat eam pro peccato suæ domus: & hircum quem sumebat ab vniuersa multitudine, immolabat pro peccato populi. pelles et carnes & fimum vitulæ & hircum combu-

nouandum: & vetus a in sanctis b ecclesijs, est cremandum. Ista à sanctis Apostolis & successoribus eorum accepimus, & vobis tenenda mandamus.

Item Eusebius Papa.

Seruetur ab omnibus festiuitas inuentionis dominicæ crucis.

CAN. XVIII.

9 CRucis c domini nostri Iesu Christi quæ nuper nobis gubernacula sanctæ Romanæ ecclesiæ tenentibus, quinto nonas Maij inuenta est: in prædicto Calendarum d die inuentionis festum vobis solenniter celebrare mandamus.

Item Alexander Papa. quintus à Petro.†

Quare sit institutum, vt aqua sale conspersa sanctificetur.

CAN. XIX.

10 AQuam salẽ e conspersam in populis benedicimus: vt ea cuncti aspersi sanctificentur f & purificentur. quod omnibus sacerdotibus faciẽdum esse mandamus, nam si cinis vitulæ g aspersus, populum sanctificabat h atq; mundabat i: multò magis aqua sale aspersa, diuinisque precibus sacrata, populũ sanctificat atque mundat. & si sale aspersa per Helisæum k prophetã sterilitas aquę sanata est: quantò magis diuinis precibus sacratus sal sterilitatem re-

rebatur extra, et cinerem seruabat, et inde per totum annum fiebat aspersio aquæ, qua purificabantur immundi de quibusdam quæ in lege immunditiæ dicebantur: vt puta si aliquis tetigisset cadauer hominis mortui vel sepulchrum, erat immundus vsq; ad diem septimum: & hac aqua mundabatur.

h Sanctificabatur. Tunc sanguis vitulę fuit remissio peccatorum: vt xij. q. ij. cap. gloria.

i Mundabat. A venialibus. ſ. dist. quinquagesima in capite. j. dist. iiij. c. nequaquã. Nam sacrificijs venialia delentur. ſ. di. ij. cacũ omne. de pœ. di. iij. capit. de quotidianis. Nam si quæ tunc habebãt, mortalia erant. de pœnitent. distinct. vj. capit. j. circa medium.

Venialia delent sacrificijs.

k Per Helisæum. Historia Legitur in libro Regum, quod cũ Helisæus esset in tremo: venerunt ad eum viri ciuitatis, & dixerunt: Ecce habitatio huius ciuitatis optima est, sicut tu ipse bene nosti, sed aquæ pessimæ sunt & steriles. At ille ait: Afferte mihi vas nouum, & mittite in illud salem. & ait. Dicit Dominus, Sanaui aquas istas, & nõ erit vltra in eis mors neque sterilitas. Sanatæ ergo sunt aquæ illæ vsque ad diem hunc, iuxta verbũ Helisæi quod locutus est dominus.

l Per Helisæum. Inde est quod cum aqua exorcizatur, dicit sacerdos: Deus qui per Helisæum prophetam salẽ in aquã mitti iussisti.

† Inundatio hodie ciuitatis de qua

m Et coinquinatos. Venialibus tamũ.

N Osse. Hæc est vndecima ps distinct. in qua dicitur, quod semper die dominica fit Pascha. Quidam

† Ieroſ

enim faciebant die iouis. Ioan. de Fant.

m Pastoris. Vnde et liber illius in quo tradidit plura documenta ecclesiæ, liber pastorum intitulatur.

n A capite. Cum hoc iubet. arg. in sti. de fattida. in ſ. xj. distin. c. qui nolite.

a Celebritatem. Prædecessores. in legibus enim secularibus posteriores ad se trahũt priores: quod in diuinis nõ fit: sed potius e conuerso: argu. quinquagesima di. c. domino. in fi. Hu. sed B. secus intelligit hoc.

Leges posteriores trahũt ad se priores.

b Primi mensis. Historia. Sicut legitur in Exodo, dominus præcepit: vt mensis ille primus haberetur, & agnus xiiij. die immolaretur, qui mẽsis apud Hebræos Nisan appellatur: apud nos vero Aprilis. Sequentia c. patent vsque ad c. perlatum. & ea perte videbis.

b Primi mensis. Id est, Aprilis, qui est primus mensis secundũ Hebræos: vt lxxvj. distin. §. primum vero.

ADDITIO. Hoc sane intellige. Hæbræi annum solarem non attendunt, sed lunarem: et appellant primũ mensem tempus, ꝙ nos dicimus non ipsum Aprilem, sed Aprilis lunationẽ, eam. s. quæ terminatur in Aprili. B. Hispa.

c Vsque ad xxj. diẽ. Intelligas hoc de mẽse lunari, nõ solari. in illa enim lunatione semper est Pascha.

c Vsque ad xxj. diem. Illud vsque hic ponitur inclusiue: & includitur xxj. dies. & hoc vult dicere, ꝙ Pascha non debet esse infra xiij. diem lunationis Aprilis, nec post xxij. diem illius. si enim xiiij. dies lunationis est in die dominica, ibi est Pascha Iudæorum: & dominica sequẽti, ibi est nostrum Pascha. hoc est xxj. die.

Pascha citra q̃d & vltra q̃d tempus debet esse.

† ca. 65.

† septimo

d Alia est ratio. Quia infames efficiuntur secundum

Infames efficiũtur, qui morta

CAN. XXI.

Celebritatem sancti Paschæ, non nisi die dominica agi debere & prædecessores a nostri iam statuerunt, & nos illud eadem die solenniter celebrari mandamus: quia non decet vt membra à capite discrepent, aut aliter gerant. à xiiij. verò luna primi mẽsis b vsq; ad xxj. diem c eiusdem mensis eadem celebretur festiuitas. Eodem quoque tempore baptisma celebrandum est catholicum. sed tamen si necesse fuerit, aut mortis periculum ingruerit: gentiles ad fidem venientes quocunque loco vel momento, vbicunque euenerit, siue in flumine, siue in mari, siue in fontibus tantùm Christianæ confessione credulitatis clarificati baptizentur. Ipsis etiam, quod in baptismo polliciti sunt, summopere est attendendũ: ne non infideles sed fideles inueniantur. Ipsi verò qui infidelitatis nota aspergun tur, infames efficiuntur: & inter fideles minimè reputantur. Hæc verò statuta nulla debent improbitate conuelli: nulla nouitate mutari: quia alia est ratio d causarum secularium, alia diuinarum.

Item ex concilio Carthaginensi quarto. †

De eodem.

CAN. XXII.

Paschæ solennitas vna die & tempore celebranda est.

Item ex concilio Carthaginensi quinto. †

Dies Paschæ concilij formatarum subscriptione, omnibus intimetur.

CAN. XXIII.

Placuit, vt venerabilis dies Paschæ formatarum subscriptione omnibus intimetur: dies verò e concilij xj. Calen. Nouembris seruetur. scribendum est etiam ad singularum quarũcumcũq; prouinciarum primates: vt quandocunque apud se concilia congregant, istum diẽ non impediãt.

Item ex concilio Bracaren. secundo. †

Per orbem vniuersum, cùm in concilijs omnia statuta fuerint: futurum Pascha annuntietur.

CAN. XXIIII.

Placuit, vt postquam f omnia in concilio sacerdotum fuerint ordinata: illud omnino seruetur: vt superuenturi ipsius anni Pascha, quo Calendarum die vel quota luna debeat suscipi, à Metropolitano episcopo intimetur. Quod cæteri episcopi vel reliquus clerꝰ, breuiculo subnotãtes, vnusquisq; in sua ecclesia adueniente Natalis domini die, post Euangelicam lectionem populo annuntiet g.

Item ex concilio Arelaten. primo, quod cõfirmauit Papa Syluester.

Per vniuersum orbem, vno die & vno tempore Pascha celebretur.

CAN. XXV.

De obseruatione Paschæ domini, statuimus vt vno die & tempore per omnem orbem obseruetur: & iuxta consuetudinem, literæ ad omnes dirigantur.

Item Greg. Sereno episcopo Massil. †

De imaginibus sanctorum non violandis.

† Epistola 9. lib. 9.

CAN. XXVI.

12 Perlatum ad nos fuerat, ꝙ inconsiderato zelo succensus sanctorum imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari debuissent cõfregeris. & quidem eas adorari vetuisse, omnino laudamus h:

canones, quicunq; si peccato nota infidelitatis, asperguntur. i. mortalis peccati asper gũtur: vt no. vj. q. j. c. omnes. & c. illi qui. sed secus est secundũ legem, et ita est ratio alia. M. ponit exemplũ in appellatione. ij. q. vj. c. non ita. Sed quid ad hanc literam de hoc exemplo? Ego dico hũc esse sensum, q̃d ea quæ in baptismo quis promisit, non possunt mutari licet legum statuta possint immutari.

† cap. 9.

e Dies vero. Hodie illud teneas de hoc, quod habes xviij. dist. ca. quoniam. Ioan.

f Placuit vt postquam. Hoc ca. non habet hodie locum.

g Annũtiet. Hoc non vbiq; obtinet.

Perlatum. Hæc est xij. pars distin. Io. de Fant.

h Laudamus. Hoc colligitur quod licet intentio approbetur, reprobatur tamen ipsum factũ. vnde per hoc potest solui illa contrarietas de Loth: quoniam nunc dicit scriptura eũ esse sanctum. xxij. q. vij. cap. offerebat. alias perturbatum dicit. xiiij. distinc. c. quod

Intentio quãdoque approbatur, & factũ reprobatur.

ca. quod ait. Item est argu. ꝙ in vno facto põt reprobari quiddam, & aliud approbari. xxij. q. iiij. c. inter cætera. arg. cõtra. ff. famil. ercisc. l. in hoc 1. sed illud in factis cõnexis: hoc in factis diuersis. extra de rescrip. c. inter cæteras.

1 De hoc le. & not. 22. q. 2. si quis. 3. q. 9. pura. ibi videas.

a Fregisse. s. dist. lxiij. §. verum. contra. Ibi latria adorabant, hic dulia. Versus: Latria debetur domino, sed dulia seruo. Latria qua Christũ veneramur, dulia mundum.

b Venerabiles. Et adorãt. s. proxi. ca. cõtra. Sed aliud est adorare latria, q̃d ibi prohibetur: aliud dulia, quod hic ꝑmittitur.

[redacted]

c Cultu. scilicet latriæ: in qua tria exigũtur, charitas dilectionis: & multitudo sacrificiorũ: & veneratio 2. In dulia vero vnũ solũ, scilicet veneratio: & in hoc sensu possumus quãlibet rem sacrã adorare, id est, reuerentiã exhibere. s. distin. j. c. in sancta.

Latria & dulia quid exigunt.

2 Dicas quod duæ sunt species adorationis: scilicet latria, et dulia: latria est seruitus siue cultus soli Deo debitus, dulia est seruitꝰ que debet creaturæ. Vnde versus Dulia fit seruo: debetur latria Christo Arch.

Sextam sanctã. Hæc est xiij. ps distinct. secundum Ioan. de Fant.

d Sextam. s. dist. xvj. c. sextam.

e In quibus dicitur. Illud q̃bus nõ refertur ad aliquã dictionem hic positam: sed in canone sextæ synodi: cuiꝰ verba Adrianus inducit. Alibi dicit vel habetur in quibusdam, & secũdũ hoc litera patet. Vel in quibus.

f Qui. id est, sacrificium cuius agni.

g In figurã. Tempore gratiæ, quæ figurabatur in veteri testamento.

h Transit. id est, trãsire debet quasi nõ debet depingi.

i Gratiam. id est,

fregisse a verò reprehendimus. Dic frater à quo factum esse sacerdote aliquando auditũ est quod fecisti? Aliud est enim picturam adorare: aliud ꝑ picturæ historiam quid sit adorandum addiscere. Nã quod legentibus scriptura, hoc & idiotis præstat pictura cernentibus: quia in ipsa ignorãtes vident, quid sequi debeant: in ipsa legunt qui literas nesciunt, vnde & præcipuè gentibus pro lectione, pictura est.

Item ex sexta synodo.

Imagines sanctorum memoria sunt & recordatio præteritorum.

CAN. XXVII.

Venerabiles imagines Christiani non deos appellant, neque seruiũt eis vt dijs: neq; spem salutis ponunt in eis: neq; ab eis expectãt futurum iudicium: sed ad memoriam & recordationẽ primitiuorũ, venerãtur eas & adorant b: sed non seruiunt eis cultu c diuino, nec alicui creaturæ.

Item Adrianus Papa Tharasio patriarchæ.

Non in agni, sed in hominis specie Christus est figurandus.

CAN. XXVIII.

13 Sextam d sanctã synodum recipio, cũ omnibus canonibus suis in quibus dicit e: in quibusf scripturis sanctarũ imaginum agnus præcursoris digito ostensus depingitur: q f in figurã g gratiæ transit h, verum nobis per legẽ Moysi demonstrãs agnum, Iesum Christum dominum nostrum. Antiquis ergo figuris & vmbris, & ad veritatis præfigurationẽ sanctæ ecclesiæ traditis vale dicentes, gratiam i & veritatẽ præferimus: & ipsam gratiã sicut plenitudinẽ legis recipimus. Verum igitur agnũ † dominum nostrum Iesum Christum secũdùm imaginem humanam amodo etiam in imaginibus, ꝑ veteri k agno depingi iubemus.

Item Augustinus in libro de trinitate.

De fide trinitatis & vnitatis, inuiolabiliter seruanda.

CAN. XXIX.

14 Omnes l quos potui legere, q ante me scripserunt de trinitate, quæ Deus est, diuinorum librorum veterũ & nouorũ catholici authores tractantes, hoc intenderunt secundùm scripturas docere, quòd pater & filius & spiritussanctus, vnius eiusdemq; substantiæ inseparabili æqualitate diuinã insinuãt vnitatem: ideoque non sunt tres dij, sed vnus Deus: quamuis pater filium genuerit, & ideo filius non sit, qui pater est: filiusq; à patre sit genitus, et ideo pater nõ sit qui filius: spiritusque sanctus nec pater nec filius: sed tantummodo patris & filij spiritus: & patri et filio etiã ipse coæqualis, & ad trinitatis pertinens vnitatẽ: non tamen eandem trinitatem natam de virgine Maria, & sub Pontio Pilato crucifixam, & sepultam, tertia die resurrexisse, & in cælum ascendisse: sed tantummodo filium. nec eandem trinitatẽ descendisse in specie columbæ m super Iesum baptizatũ: aut die Pentecostes post Ascensionem domini sonitu facto de cælo quasi ferretur flatus vehemens, & linguis diuisis velut ignis n: sed tantum-

gratiosam veritatem, scilicet Christum hominem.

k Pro veteri. hoc credo reprobari: quia in cruce tantum agnus Dei depingebat: nã alias homine depicto, agnum depingi non obest in parte inferiori. sed cum corrigat quo ad hoc: ergo quomodo recipitur cum omnibus canonibus?

† Adde q̃d ꝓprie veniat appellatiõe agni: not. in l. cum quærit. in prin. ff. de le. iij.

Christus nõ pingatur in figura agni.

l Omnes quos. Hæc est xiiij. pars dist. secũdum Ioan. de Fant.

l *Omnes.* CASVS. *In prima parte dicit tres personas patrem & filium & spiritum sanctum vnius & eiusdem substãtiæ. In secũda parte dicit, quod licet istæ tres personæ sint eadem essentia, quædam tamen singulariter attribuũtur personis, quæ trinitati non attribuuntur: & similiter aliquid attribuit patri, quod non filio, & econuerso: & idẽ in spiritu sancto.*

m Columbæ. Vera quidẽ columba fuit, quæ nec prius nec postea comparuit, sed in suã materiam rediit. sicut legitur de stella, de qua descendit spiritus sanctus per significationẽ. significabat enim plenitudinem donorum spiritus sancti, quæ in Christo erãt, super quem spiritus sanctus descẽdit. j. distin. proxi. cap. per aquam.

Columba quæ descẽdit ĩ baptismo Christi, vera fuit.

n Ignis. Genitiui casus est. alias non cõgrue diceretur, &c.

Necessa

Marci 1. b

Act. 2. a

Universidad de Deusto Biblioteca

Necessarium. Hæc dist. diuiditur in xxxij. partes, in quarum prima probat per decẽ ca. ꝙ qui non fuerit baptizatus, saluus esse non poterit. Secũda ibi, Nõ ratione. Tertia ibi, Mulier quãuis. Quarta ibi, Solet. Quinta ibi, Ostenditur. Sexta ibi, Non illud. Septima ibi, Baptismi. Octaua ibi, Hi de quibus. Nona ibi, Aliud est. Decima ibi, Tunc valere. xj. ibi, Siue paruuli. xij. ibi, Si non sanctificat. xiij. ibi, Prima igit. xiiij. ibi, Paruuli. xv. ibi, De trina. xvj. ibi, In synodo. xvij. ibi, Venisti. xviij. ibi, Iudei. xix. ibi, In catechismo. xx. ibi, Ois. xxj. ibi, Nõ licet. xxij. ibi, Si ad matris. xxiij. ibi, Qui bis. xxiiij. ibi, Presbyteris. xxv. ibi, quãdo quis. xxvj. ibi, Quæris. xxvij. ibi, Si baptizata. xxviij. ibi, Non ex quo. xxix. ibi, Quãdo. xxx. ibi, Nõ dubito. xxxj. ibi, Placuit igitur. xxxij. ibi, Placuit vt quicunque. Ioã. de Fant.

Marc. 1. b

Ioan. 12. d

modo spiritum sanctum: nec eandem trinitatem dixisse de cælo, tu es filius meus dilectus, siue cùm baptizatus est à Ioanne, siue in monte quando cũ illo erant tres discipuli: aut quando sonuit vox de cælo dicens: Clarificaui, & iterum clarificabo: sed tantummodo patris vocem fuisse ad filiũ factam: quãuis pater & filius et spiritus sanctus, sicut inseparabiles sunt, ita inseparabiliter operantur.

Idem super Ioannem.

Sine sacramento visibili & fide inuisibili, nemo saluatur.

DISTINCT. IIII.

ps Necessarium *est*[a] *uisibile sacramentum*[b] *aquæ ad ablutionem uisibilis corporis: sicut necessaria est doctrina*[c] *inuisibilis fidei ad sanctificationem inuisibilis animæ. Idem:* Renascitur[d] *homo ex aqua uisibili sacramento, & spiritu inuisibili, scilicet intellectu*[e]*: ut symbolum*[f] *baptismi uisibiliter accipiat: & spiritualem intellectum ipsius symboli percipiat uel ex aqua uisibili, & spiritu sancto*[g].

Idem in libro de baptismo paruulorum. †

In baptismate concupiscentia extinguitur, non ut non sit, sed ut non obsit.

CAN. I.

PEr baptismum Christi id agitur, vt caro peccati euacuetur †: non autẽ sic euacuatur[h], vt in carne concupiscentia innata non sit: sed ne obsit[i]. nam si post baptismum, ad ętatem naturalem perueniũt: ibi habẽt cum qua pugnent, eamq; adiuuante domino, superent, si non gratiã in vacuum susceperint. nã nec adultis id præstat in baptismo, nisi fortè miraculo[k] Dei, vt lex peccati

a Necessariũ est. Hic depingit iiij. dist. in qua agitur de baptismo, q est ianua omnium sacramentorũ. Vnde videndum est, quid sit baptismus: quæ forma baptizãdi: quãdo fuit baptisma institutũ: quot sunt genera baptismi & quis effectus. Et quidem baptismus est exterior hominum ablutio, cum certa forma verborum. Est etiã character impressus animæ. Dicitur etiam baptisma ipsa aqua: vt j.q.j.c. detrahe. forma autẽ baptismi est, Baptizo te in nomine patris & filij & spiritus sancti [1]. Amen. Quam formam dominus tradidit discipulis suis, cum dixit: Ite, baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti. j.e.c. proprie. itaque nec etiã omitti debet hoc pronomen, ego extra de bapti. c. si quis sane. Nec obst. j.ea.c. à quodam. quia ibi nomine Christi intelliguntur tres personæ. Et institutum est secundum quosdam cum dictum est Nicodemo: Nisi quis renatus fuerit, &c. secundum alios cum dixit discipulis. Ite baptizate, &c. & hoc post mortẽ. secundum alios cũ misit Iudam cũ cæteris. j.q.j.c. cedit. Ego credo ꝙ tunc cum à Ioanne est baptizatus: vt j. ead. c. per aquam. Quot sunt genera baptismi? & quidem tria: fluminis: & sanguinis: & flaminis: vt dicemus j.ea.c. baptismi. Quis est eius effectus? quia cum digne quis baptizatur, tam actuale quam originale peccatum sine pœnitentia tollitur: vt j.ea.c. sine pœnitentia. alias enim est tantum sacramenti collatio [2].

Baptismi definitio.

Baptismi forma.

1 Vt j.ea. proprie. & cap. si qs presbyter. ca. multi.

Baptismi, tria sunt genera.

Baptismi effectus.

2 [redacted]

b Sacramentũ. Subaudi, vel aliquid quod suppleat vicem eius. hæc autem sunt duo: scilicet martyriũ, & cordis contritio. j.ea.c. baptismi vicẽ. & c. catechuminum. Et ita aqua est sacramentũ: quia intrãsitiue legitur hoc. sed ipse character similiter. xxxij.q.vij. c. licit ipsa etiam ablutio. & hæc tria idẽ significãt, scilicet ablutionẽ interius factam: vel quæ fieri debet propter fictæ accipientem. Sed de aqua quãdo dicis quod incipiat vel desinat esse sacramẽtũ? Dic ꝙ simul incipit & desinit esse sacramẽtũ, scilicet in prolatione vltimæ syllabæ ipsius formæ: quia tũc signat: nõ autẽ ante vel post est sacramentũ: remanet tamẽ res sacra. extra de sacra vnct. c.j. Idem dicit in oleo benedicto vel chrismate: quia tandiu est sacramẽtum, quandiu sit cũ eo vnctio. nõ enim ante vel post: remanet tamẽ res sacra. Alij tamen dicunt contra: vt not. j.q.j.ca. detrahe. quod multum facit pro opinione nostra. Itẽ si alius liquor admisceatur illi aquæ, nũquid baptizatur puer? secũdũ leges videtur quod non: qa desinit esse aqua: quia liquor nou[us] efficitur. ff. de acquir. re. domi. l. adeo. §. voluntas. sed hoc nõ credo, quia quotidie mari nou[us] liquor adijcitur, vel sputum, vel vrina: & sic in mari non fieret baptismus, secundum canones secus.

[redacted]

c Doctrina. id est, fides, quæ habetur per doctrinam.

d Renascitur. De adultis, scilicet & sensatis abhinc intelligitur c. de pœni. dist. iiij. c. in domo.

e Intellectu. In fide, quæ intellectu cõprehenditur [3].

f Vt symbolum. j.ea.c. ante xx.

g Spiritu sancto. hoc quãtum ad paruulos, qui non habent fidem.

3 Sub. ex qua qs decernit & intelligit, quid credere debeat. Arch.

h Per baptismum Christi. Euacuatur. Not. quod quadruplex est pœna originalis peccati: præcludit ianuam cęlestem: perpetuo damnat: causa est mortis temporalis, & impotentia resistendi vitijs. prima duo & vltimum tollit baptismus.

i Sed ne obsit. Imo etiam vt prosit: quia vbi maior pugna, maior corona. de pœ. dist. iij. c. ille rex. similiter remanet actu, sed inefficax: vt est in pacto de nõ petendo. instit. de excep. §. præterea. vel cum opponitur exceptio sententiæ. arg. ff. sol. mat. l. viro itaque. & sic originale trãsit reatu: sed manet actu.

Peccati originalis pœna est quadruplex.

ADDITIO. Hic adde & vide quod legitur & notatur j.ea. dist. c. non ex quo. Archid.

k Miraculo. vt in beata Maria, & in Ioanne Apostolo: quia neuter eorũ potuit peccare. Itẽ natiuitas Mariæ in vtero non celebratur: sed natiuitas ex vtero bene.

Maria & Ioannes apostolus peccare nõ potuerũt.

repugnans legi mentis penitus extinguatur vt non sit: sed vt quicquid ab homine dictum, factum & cogitatum est, cùm eidem concupiscentiæ mente subiecta seruiret: totum[a] aboleatur, & quasi factum[b] non sit, habeatur.

Item ad Petrum diaconum. †

Qui ex viro & muliere concipitur, cum originali peccato nascitur, nec sine baptismate saluatur.

CAN. II.

FIrmissimè[c] tene, & nullatenus dubites, omnem hominẽ qui per concubitum viri & mulieris concipitur cum originali peccato nasci, impietati subditum, mortisque subiectum: & ob hoc naturaliter iræ nasci filium: de qua dicit Apostolus: Eramus enim natura[d] filij[e] iræ[f] sicut & cæteri. à qua ira nullus liberabitur, nisi per fidem[g] mediatoris hominis Iesu Christi. Firmissimè tene, non solùm homines ratione vtentes: verùm etiam paruulos, qui siue in vteris matrum viuere incipiunt, & ibi moriũtur: siue iam de matribus nati, sine sacramẽto baptismi, quod datur in nomine patris & filij & spiritus sancti, de hoc seculo transeunt: sempiterno igne[h] puniendos[i]: quia etsi peccatum propriæ actionis nullum habent: originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione ex natiuitate contraxerunt.

Item Ioannes Chrysostomus.

De eodem.

CAN. III.

NOn potest[k] quis gratiam vitę cælestis accipere, nisi[l] purgatus fuerit ab omni sorde peccati, per pœnitentiæ confessionem[m]: per donum baptismi[n] salutaris domini ac saluatoris nostri Iesu Christi, qui est benedictus in secula seculorum.

Item Gregorius in moralibus. †

Sicut nunc in baptismate: ita olim in circuncisione, remittebantur peccata.

CAN. IIII.

QVod autem apud nos valet aqua[o] baptismatis: hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificij: vel pro ijs qui de Abrahæ stirpe prodierũt, mysterium circuncisionis.

Item Augustinus ad Valerium contra Iulianum. †

Originale peccatum nunc in baptismate, olim in circuncisione remittebatur.

CAN. V.

EX quo instituta est circuncisio in populo Dei (quod erat tunc signaculum fidei iustitiæ Dei) ad sanctificationem purgationis valebat paruulis originalis veterisq; peccati, sicut & baptismus ex illo tempore valere cœpit ad innouationem[p] hominis, ex quo constitutus est.

Item de libero arbitrio, libro tertio.

Paruulis in fide offerentium prodest baptisma.

CAN. VI.

ILlud perscrutari homines solent, sacramentum baptismi Christi, quid prosit paruulis: cùm eo [...]cepto plerunq;

a Totum. Argu. quod in baptismo, omnis sequela & infamia aboletur [1]. & qd gratia Dei in baptismo nõ requirit gemitũ vel planctum: vt di.e. c. sine pœnitentia.

Infamia aboletur in baptismo.

1 Arg. cõtra. 26. di. deinde. in fin.

b Factum. Argu. extra de verb. sig. c. nam & ego. arg. ff. de ædilit. edicto. l. quod ita.

† De fide. c. 26. & habetur in 4. sentent. dist. 4. [redacted]

c Firmissime. j. q. j. j. quæsti. j. firmissime. extra de hære. c. iij.

d Natura. Id est, à natiuitate in vtero [2]. Vel natura, id est, cõsuetudine nascendi, nõ ex creatione. Vel dic natura. i. naturali & inseparabili vitio, scilicet originalis peccati: qd' ab homine separari non potest sicut naturalia ab homine non separantur. Archi.

e Filij. Id est, debitores & digni pœna æterna, id est, obnoxij.

2 Vt hoc melius intelligas: sciãs qd' duæ sunt natiuitates, scilicet in vtero: alia ab vtero. In vtero nasci, est animã corpori infundi. Ex vtero nasci, est in lucẽ prodire. Vnde beata virgo & Ioan bap. & Ierem. cum originali peccato nati fuerunt in vtero: hoc vult dicere litera c. i pri. ibi, omnẽ hominem &c. Vnde quantũ ad adultos.

f Iræ. Id est, pœnæ æternæ.

g Nisi per fidem. Vel sacramentum fidei: vt in paruulis: vt infra ead. ca. quæris à me.

h Sempiterno igne. Id est, pœna æterna. xiiij. q. v. ca. pœnale.

i Puniendos. j.e. c. regenerante. contra, vbi dicitur qd' habẽt mitissimam pœnã. sed dic igne sempiterno, id est, pœna: quia semper erunt in tenebris: vt j. ead. c. nulli.

k Non potest. Supra, de pœ. dist. ij. c. illa. s. de pœ. distinct. j. §. alij econtra. & ca. non potest. sed illud de adultis.

l Nisi. Infra ea. distin. c. omnis qui iam. s. xv. quæ. j. §. vt itaque.

m Confessionem.

n Baptismi. Quo ad paruulos: vel per aliud loco illius j. ea. ca. baptismi vicem.

o Qvod autẽ. Aqua. Certe plus operatur hodie baptismus, quam tunc circuncisio: quia circuncisio tantum pœnam tollebat, sed gratiã non dabat, sed in baptismo secus est: vt extra de baptis. maiores.

cõceptio beatę Mariæ nõ debet celebrari: sed natiuitas ex vtero bene celebratur: & sancti Ioãnis: qa fuerunt in vtero sanctificati: & eis fuit dimissum originale peccatũ. Hug.

p Ex quo. Ad innouationem. Quod tũc credimus factum, cum Christus tactu suæ mundæ carnis vim regeneratiuã contulit aqs teste Ambro. vt j. ea. ca. per aquã. & c. proprie. non enim baptismus Ioannis fuit proprie baptismus [3], sed baptismi assuefactio, teste Aug. vt j. e. c. non regenerabantur. vnde licet baptizati essent ab eo: quidam tamen cum iterum baptizati fuerunt, non fuit facta iniuria sacramẽto: quia eius baptismus sacramẽtum non erat: vt j. ead. cap. [...]. quidam vero propter sacramentum circũcisionis qd cœperant, & fidẽ quam plene habebãt, nõ sunt rebaptizati. B. Alij dicũt quod institut[us] fuit baptismus cum dixit Nicodemo: Nisi quis renatus fuerit, &c. Alij dicũt tũc cũ dixit discipulis suis: Ite baptizate omnes gent. &c. vt j. ea. ca. proprie. sed præualet qd' prius dictum est: tamen baptismus eius adhuc plenum nõ habuit effectum, sed post mortem [4] eius cœpit plenũ habere effectũ: quia adhuc non erat ianua cæli apta, sed post mortẽ eius fuit apta. j. ea. c. proprie. ver. ad cuius. Io.

† c. ij. lib. 4. in Iob.

Baptism[us], quãdo fuit institutus.

Baptism[us] Ioãnis, nõ fuit proprie baptism[us].

3 De hoc leg. & no. s. j. q. j. ca. dedit. Archidia.

† De nup. & cõcupiscent. lib. ij. c. xj.

4 De hoc leg. & no. j. ea. proprie. ver. ipsa igit.

I Llud pscrutari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[2] Fides. Id est, sacramentum baptismi, collatum in fide eorum, id est, in nomine trinitatis, quam ipsi tenentur credere & confiteri. B.

[b] Filius Dei. Nisi quis renatus. Id est, ea regeneratione, scilicet interioriqua renascuntur illi qui renascunt ex aqua & spiritu sancto, &c. subaudi vel nisi iusta ignorantia eos excusset, &c. extra de presby. non bapti. cap. ij.

ADDITIO.

Vt 3. dist. proxi. c. vlt. in fi. xxviij. q. j. c. sic enim. Arch.

[c] Ex aqua. Iam sanctificata per spiritum sanctum: nec ab hac sanctificatione separatur pater vel filius: cū insepa rabilia sint opera trinitatis. xxviij. q. j. c. sic enim. et 3. dist. proxi. c. vlti.

Rom. 8. a

[d] Per aquam. Formam. Id est, institutionem factam eius exemplo. post enim dedit præcepto. j. ea. capi. proprie.

[e] Baptizari. Id est, à peccato originali mūdari. & loquitur in persona ecclesię generaliter. Ipse enim, vt pote sanctificatus, non indigebat mūdari ab originali peccato: & ita excusat sacerdoscum dicit, ego reus, &c.

Ioan. 3. b

[f] Descendit. Infra ea. c. aliud. contra. Sed bis dicitur descendisse. Primo in specie columbę: vt ibi. Secundo invisibiliter, vt hic: & ita bis: sed per aliud & aliud. arg. extra de testi. c. cū tu. sed solutionem ibi scriptā amplectaris, ne euanescat ratio quam hic ponit Ambrosius.

[g] Descendit. Infra ead. capi. aliud. contra. ibi dicitur, quod columba

[1] Hæc nō videt bona expositio, quamuis fuit H. & hoc propter id qđ sequit: sed dic secundum Hug. i. à peccato origin. &c. id est, debeo liberari à te à pœna q̄ debeſ mihi & alijs pro originali peccato Archi.

† cap. 4. lib. j.

moriuntur, priusquam ex se quicquam potuerint cognoscere: qua in re satis piè rectéq; creditur prodesse paruulo fides[2] eorum, à quibus consecrandus offertur: & hoc ecclesiæ commendat authoritas: vt ex eo quisq; sentiat quid sibi prosit fides sua, quādo in aliorū quoq; beneficio qui propriam nondū habent potestatem, commoda sit.

Idem de baptismo paruulorum.

Per fidem & baptisma iustificamur à peccatis.

CAN. VII.

Filius Dei carnē peccati suscepit, & pœnam sine culpa: vt in carne peccati culpa soluerētur & pœna. per fidem ergo & baptismum eius à peccato homo per iustificationem, & à morte liberatur per resurrectionem. paruuli etiā baptizati, inter credentes reputantur, per sacramēti virtutem, & offerentium respōsionem. qui verò non sunt baptizati, inter non credentes iudicantur ex Euangelio Ioannis: Nisi quis renatus[b] fuerit ex aqua[c] & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Item Ambro. in libro de sacramentis.†

Per aquam baptismi, de terreno fit homo cælestis.

CAN. VIII.

Per aquam baptismi, transitus est de terrenis ad cælestia: ideo Pascha transitus dicitur. hic trānsitus est de peccato ad vitam: de culpa ad gratiam: de inquinamēto ad sanctificationem. qui per hanc aquam transit, non moritur, sed exurgit. non omnis aquā sanat: sed illa quæ habet gratiam Christi. aliud est elementum, aliud consecratio. non sanat aqua nisi spiritus sanctus descendat in eam, & aquam illā consecret, sicut legitur: quia cùm Christus formam[d] baptismatis daret, venit ad Ioānem: & ait illi Ioannes: Ego à te debeo baptizari[e]: & tu venis ad me? respondit Iesus: Sic decet nos implere omnē iustitiam. Vide quid sit omnis iustitia. Christus ad baptismum descēdit, non vt caro mundaretur quam suscepit de nostra conditione. non enim ablutio peccati Christo necessaria fuit, qui peccatum non fecit: sed nobis erat necessaria, qui peccato eramus obnoxij. descendit Christus: descendit[f] & spiritus sanctus. Quare autem prior descendit Christus, postea spiritus sanctus: cùm forma & vsus baptismi hoc habeat, vt ante fons consecretur, & tunc descendat baptizandus. Christus ante descendit[g], secutus est spiritus sanctus: vt nunquā ipse sanctificationis mysterio egere videretur: sed vt sanctificaret ipse, sanctificaret & spiritus sanctus.

Item Ioannes Chrysostomus.

Aqua baptismi non purgaret peccata, nisi tactu dominici corporis esset sanctificata.

CAN. IX.

Nvnquam aqua baptismi purgare peccata credētium posset, nisi tactu dominici corporis sanctificata fuisset.

Item Siricius Papa Icomerio Terraco.

Generale baptisma non nisi sabbatho sancto Paschæ & Pentecostes celebretur.

CAN. X.

[2] Non ratione authoritatis alicuius, sed sola temeritate præsumitur, vt passim & liberè in natiuitate Christi seu apparitione necnon Apostolorū seu martyrum festiuitatibus innumerę plebes baptizētur: cùm sibi hoc priuilegium apud nos & apud ecclesias omnes, domnicum Pascha desendat specialiter cum sancta Pentecoste.

Item Leo Papa, vniuersis episcopis per Siciliam constitutis.† † Epist. 4

De eodem.

in aquam descendit ante, quā Christus venit ab baptismum. sed ibi soluetur.

Nvnquam aqua baptismi. i. aqua quæ est baptismus. vel. i. baptismus in aqua celebratus posset, sub. manente tali dispositione. Hug.

Matt. 3. d

Non ratione. Hæc est secūda pars distinct. in qua probatur per ix. c. quod non debet fieri baptismus solennis, nisi in Pascha et Pentecoste. Ioan. de Fant.

Duo

CAN. XI.

Duo tempora. Id est, Pascha[a] & Pentecoste, ad baptizandum à Romano pontifice legitimè sunt præfixa. vnde quia manifestissimè patet baptizandis in ecclesia electis, hæc duo tempora de quibus locuti sumus, esse legitima: dilectionem vestram monemus, vt nullos alios dies huic obseruantiæ misceatis.†

Idem.

Quare in prædictis temporibus baptisma celebratur.

CAN. XII.

Propriè in morte crucifixi, & in resurrectione ex mortuis, potentia baptismi[b], nouam creaturam condidit[c] ex veteri: vt in renascentibus & mors Christi operetur & vita: dicente Apostolo: An ignoratis, quia quicūq;[d] baptizati sumus in Christo Iesu, in morte[e] ipsius sumus baptizati? Consepulti[f] enim sumus cum illo, per baptismum in mortem: vt quomodo surrexit Christus à mortuis per gratiam patris: ita et nos in nouitate vitę ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius: simul erimus & resurrectionis eius, &c. quæ latius magister gentiū ad commendandum sacramētum baptismatis disputauit, vt appareret ex huius doctrinæ spiritu[g], regenerādis filijs hominum, et in Dei filios adoptandis illum diem & illud tempus electum[h], in quo per similitudinē formámq;[i] mysterij ea quæ geruntur in membris, ijs quæ in ipso

† Ego

[a] Pascha. Hoc capi. intelligas de baptismo solenni. nam quolibet tempore propter timorem potest baptizari, supra eadem distinctione tertia, capitulo, celebritatem.

[b] Proprie in. Potentia baptismi. Id est, baptismus potens & efficax. extra ead. c. maiores. §. caute.

[c] Condidit. Id est, reformauit & innouauit, id est, institutum est vt condar: quasi vt celebretur tunc, scilicet in morte.

[d] Quia quicunq;. Id est, cuiuscunq; conditionis, seruus vel liber. masculus vel fœmina. adultus vel pucr. xxix. q. ij. in prin.

[e] In morte. Id est, ad similitudinem mortis eius[1]: vt sicut semel mortuus est ille, & semper viuit: ita & nos semel mortui in peccatis per baptismū semper viuamus in bono. vel in morte eius dicimur baptizati: quia mors eius est causa purificatiōis nostræ. de pœ. di. ij. c. si enim.

[f] Consepulti. Et simili modo videmur fuisse mortui, & resurrexisse, ex quo nouam formam assumpsimus per mortem eius in baptismo.

[g] Spiritu. Id est, spiritualidoctrina.

[h] Electum. Sed videtur, quod tactu sui corporis vim baptismo cōtulit. 3. e. c. nūquam. Sed dicimus, quod tūc potestatē aquæ cōtulit: sed in morte sua voluit illā potestatem suum consequi effectum: vt hic in fine dicitur.

[i] Formamq;. Id est, per similē formam mysticam. 3. distinctio. ij. capit. quia passus.

[k] Triduanam. Infra e. c. postquam. & c. de trina.

[l] Qualitas. Id est, similitudo facti[1].

[m] Diem legitimum. Id est, diem naturalem dic sabbathum & sequentem noctem.

[n] Et virtus. Id est, efficacia sacramenti. i. baptismi. habebat quidē ante efficaciam, sed non tantam: quia nō erat adhuc porta cęli aperta. quāuis enim vim regenerandi aquis tactu sui corporis cōtulerit: vt supra e. cap. nunquam. non tamen patebat ianua ante passionē: quia apertionē paradisi passio eius specialiter operata est cum resurrectione. 4 extra eadem, cap. maiores. §. caute.

[o] Et species. Id est, similitudo vel repræsentatio vel similitudo repræsentata, id est, quod repræsentatur ab actione, quæ fit in baptismo, scilicet mors, & triduana sepultura, & resurrectio Christi.

[p] In quibus. Supra di. lxj. capitu. miramur. §.

[q] Et formam. Generalem. §. qđ non fecerat ante. 3. e. c. per aquam. vel hic dicto, ibi facto. xxxiij. quæstio. v. capi. si audierit. extra de appel. c. dilecti.

[r] De quo. Id est, de qua forma baptizandi generali.

[s] Instruere. Tantum supple, & non post nisi, &c.

[t] Nisi proprie. Id est, generaliter ad omnes.

[v] Pentecostes. Sicut resurrectio. lxxv. di. c. qđ die.

[x] Ad alios. Id est, alijs diebus attribuantur: & in alijs diebus cōtingant: quoniā resurrectio semper die dominico celebratur.

Non

3 Id est, modū operandi, quē habet qui baptizat. Archi.

4 De hoc not. 3. ca. ex quo. Mat. 28. d

5 Hoc vult dicere, qa ad discipulos loquēdo omnes comprehēdit in hoc ca. hic allegato, miramur. cū suis concor. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Non ex nostra. Quasi dicat, nō ex nostro ingenio: vt ff.di.ij.in Christo.
b Trium milium. Sed quomodo posset esse, qđ tot vna die baptizaret? fortè quia fundebat aquam super eos. alias nō videtur qđ quēlibet posset immergere. Sed pone quod nō super eos fundebat aquā nisi in partē corporis: totus ne erat baptizatus? Dicit Hug. qđ si fundatur super caput vel super maximam partem corporis, semp crederet eum baptizari: alias non. Vel dic eū baptizari, si aqua etiā cadat super pedem: arg. j. ea.c. nec quēquam. sicut sufficit possidere partē ad hoc vt possideat totū: dum tamē eius quidem animi sit, vt totum intēdat possidere: vt ff.de acq. pos. possideri. § j. sic de pœni. distin. j. vulgaris.

Baptizando an sit opus totū corpus immergere.

Actu. 2. f

ADDITIO.

Hoc etiā not. Gof. in summa de baptis. §. idem quæritur quid si. & Inn. extra de bapti. debitum. Archidi.
c Petrus. ꝫ. ead. dist. ij. tunc eis.
d Si quis. Aliam gratiam. & ita nō omnis Christi actio, nostra est lectio: arg. ꝫ. dist. ij. liquido. quia ex eo non esset remissio peccatorum: vt j.e. dist. non regenerabantur.
e Ex voluntate. i. ex concupiscētia.
f Carnis. i. fœminæ quæ de carne Adæ est facta. propterea dicitur fœmina caro, quæ regitur: vir spiritus, qui regit.
g Renascendi. s. pro nobis: quomodo & circuncidi.
h Dicens. In epistola ad Corinth.
i Finis. Scilicet consummationis.

2 Nā per illud baptisma tātū corpus laurabat exterius: nō mundabatur interiꝰ à peccato. Archi.

Ioann. 1. b

tem nos, non ex nostra [a] persuasiōe defendere, sed ex Apostolica authoritate seruare, satis idoneo probamus exemplo, sequentes beatum Petrum Apostolum, qui in ipso die quo omnium credentium numerū, promissus spiritus sancti repleuit aduentus, triū milium [b] populum sua prędicatione cōuersum lauacro baptismatis cōsecrauit: qđ sancta scriptura quæ Apostolorum actus continet, fideli historia docet dicens: His auditis, compuncti sunt corde: & dixerunt ad Petrum & reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus [c] autem ad illos inquit: Agite pœnitētiam, & baptizetur vnusquisque vestrum, in nomine domini nostri Iesu Christi in remissionem omnium peccatorum vestrorum: & accipietis donum spiritus sancti.

1 Arg. cōtra. j. e. prima. versi. toto corpore.

Item.

De eodem.

CAN. XIII.

Si quis autem epiphanię festiuitatem (quæ in suo ordine debito honore veneranda est) ob hoc existimat habere priuilegium baptismatis: quia hoc quidam putāt, quòd in ea die dominus ad baptismum sancti Ioannis accesserit: sciat illius baptismi aliam gratiam [d], & aliam fuisse rationem: nec ad eandem pertinuisse virtutē, qua per spiritum sanctum renascuntur, de quibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neq; ex volūtate [e] carnis [f], neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Dominus enim nullius indigens remissione peccati, nec quærens remedium renascendi [g]: sic voluit baptizari, quomodo voluit circuncidi, hostiāmq; pro emundatione offerri: vt qui factus erat ex muliere (sicut apostolus ait) fieret sub lege: quam non venerat soluere, sed adimplere, implendo finire: sicut apostolus prædicat dicens [h]: Finis [i] autem legis Christus est [k], ad iustitiam omni credēti. Baptismi autē sui in se condidit [l] sacramentū: quia in omnibus primatū tenens, se docuit esse principium: & tunc regenerationis potentiam [m] sanxit, quando de latere ipsius profluxerūt sanguis redemptionis et aqua baptismatis.

Item ex concilio Gerundensi. †

In solennitate Paschali et Pentecostes, catechumini baptizantur.

CAN. XIIII.

De catechuminis baptizandis id decretum est, vt in Paschali festiuitate vel Pentecostes, veniant ad baptizādum: cæteris solēnitatibus infirmi tantùm [n] debent baptizari.

Item Leo Papa. †

Necessitate cogente, quolibet tempore baptizare licet.

CAN. XV.

Si qui necessitate mortis, ægritudinis, obsidionis, persecutionis, & naufragij vrgent [o] :omni tēpore debēt baptizari.

Item Gela. Papa clero & plebi Tarentino.

Nisi necessitate cogente præter Paschа & Pentecosten, nullus baptizare præsumat.

CAN. XVI.

Venerabilis baptismi [p] sacramentum, non nisi in festiuitate Paschali & Pentecostes tradere præsumat episcop⁹: exceptis ęgritudine laborantibus: quibus vrgente mortis periculo, talibus oportet (ne in æternum pereant) remedijs subueniri.

Idem.

De eodem.

CAN. XVI.

Baptizandi sibi quispiam passim, quocunque tempore nullam credat inesse fiduciā præter Paschale festum, & Pētecostes venerabile sacramentum, excepto dūtaxat grauissimi languoris incursu, in quo verendum est, ne morbi crescēte periculo, sine remedio salutari, fortassis ægrotans exitio præuētus abscedat.

Item Isidorus de Officijs lib. ij. cap. xxiij.

Nemo nisi sacerdos baptizare præsumat.

CAN. XVII.

Constat baptisma [a] à solis sacerdotib⁹ [b] esse tractandum †: eiusque mysteriū [c] nec ipsis diaconibus explere, est licitum absque episcopo vel pbytero [d]: nisi (his procul absentibus) vltima languoris necessitas cogat: quod & laicis [e] fidelibus plerunque permittitur.

Item Gelasius papa.

Diaconos quoque tunc, &c. vt supra in tractatu ordinandorum: ubi de reuerentia diaconorum ergà sacerdotes agitur.

Item ex concilio Carthaginensi quinto. †

Non præsumat mulier baptizare.

CAN. XVIII.

Mulier quamuis docta & sancta, viros in conuentu docere, vel aliquos baptizare non præsumat, nisi necessitate mortis cogente. Vnde Vrbanus papa ij. Super quibus [g] cōsuluit, &c. vt suprà in tractatu coniugij: vbi de compatribus agitur.

Item Augustinus ad Fortunatum.

Etiam laici necessitate cogente baptizare possunt.

CAN. XIX.

In necessitate, cùm episcopi aut pbyteri aut quilibet ministrorū non inueniuntur, & vrget periculum eius qui petit, ne sine isto sacramento, hāc vitam finiat etiam laicos [h] solere dare sacramētum quod acceperunt, solemus audire.

Item ex decreto Martini papæ iij.

De eodem.

CAN. XX.

Vicunq; [i] presbyter in quincia propria, vel in alia vel vbicunque inuentus fuerit, vbi commendatum sibi infirmum baptizare noluerit, vel pro intentione itineris, vel de aliqua excusatione, & sic sine baptismo moriꝰ deponat.

Item Isidorus.

Nō reiteretur baptisma, quod à pagano ministratur.

CAN. XXI.

Romanus [k] pōtifex, non hominem iudicat qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet paganus sit qui baptizat.

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum, cap. iij.

De eodem.

CAN. XXII.

A Quodam Iudæo nescitis vtrū Christiano an pagano multos in patria vestra baptizatos asseritis: & quid inde sit agendum, consulitis. Hi profectò si in nomine sanctæ Trinitatis, vel tantùm

lis, secus [f] adultris, in quibus simile periculum non timetur, quia in eis conuersio mentis ad Deū, baptismi vicem supplere non dubitatur: vt ꝫ. ea. baptismi vicem.

a Constat baptisma. i. baptismi mysterium vnde ad expositionem eius sequitur, eiusq; mysterium.
b Sacerdotibus. ꝫ. ea. sanctum. contra. vbi dicitur qp authoritas traditiōis baptismi etiā ad laicos pertinet Christianos. sed illud in necessitate verū est, vt hic subiungitur, & ibi exemplo de pœnitente & catechumino declaratur.
c Mysterium. §. de pœni. dist. j. quē pœniteret.
d Vel presbytero. id est, licētia. §. distin. xciij. diaconos. & ca. diaconi. contra. dic vt ibi.
e Quod & laicis. ꝫ. xxx. q. j. ad limina. j. q. j. cap. quod quidam.

† Alias, traditum.

Vlier. Hæc est tertia ps distinct. in qua. probat per duodecim capitu. quod in necessitate potest fieri baptismꝰ à quocunq;. fo. de Fant.
f Mulier. ꝫ. xxxiij. q. v. ca. mulierē. xxiij. distinct. cap. mulier.
g Super quibus. ꝫ. xxx. q. ij. c. super quibus.
h In necessitate. Etiam laicos. ꝫ. j. q. j. neque. & c. si quis per ignorātiam. & cap. quod quidam. ꝫ. xciij. distinct. dicitur.
i Q Vicunque. ꝫ. j. quæstio. j. neq; & c. si quis per ignorantiam.

† consil. 4. cap. xcix.

Omanus. j. ea. distinct. quos à paganis. cōtra. ibi, non in forma ecclesiæ. ꝫ. dist. lxiij. nulla ratio. ꝫ. j. q. j. c. j. G. contra.

ibi enim dicitur, qꝫ nemo dare potest, quod nō habet: vt j. ea. quæ. in princ. quomodo ergo baptismum paganus tradere dicitur? sic creditor dominiū rei sibi obligatæ post biennium in aliū trāsfert: quod tamen non habet. instit. quibus ali. licet vel non. §. j. Argu. contra. ff. de acquir. rerum domi. traditio. iuris ergo authoritate pmittente, potest qs in alium transferre quod non habuit. & hoc casuale: illud vero regulare. j. q. vij. Daibertum.

Dare potest qs qđ nō habet.

l A Quodam. Trinitatis. j. ea. dist. sanctum. & c. si non sanctificatur. contra. j. e. dist. multi. & ca. sit re vera. & cap. in synodo. cōtra. Sed hic expone trinitatis explicite. ꝫ. ead. distin. agunt homines. j. ca. dist. postquam vos. contra. Et quare potꝰ baptizatur qs in nomine Christi, quā in nomine trinitatis? Tu dic, quod in nomine Trinitatis non intelligit, nisi trium personarum essentiæ vnitas: & in nomine Christi intelligitur vnǽus, vnges, & à quo vngitur. Dicit ergo Gratianus [1] cōcessum fuit Apostolis baptizare, in nomine Christi, ꝑpter nomē Christi ampliādum. hoc est abrogatum

Baptizatur quis in noie Christi: nō autem in nomine trinitatis.

1 Bap. secundum Gorg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Actu. 2. f & 19. d

gatum per contraria hic signata j.e. in synodo. & ea. si non sanctificatur. hoc non credo: cū hoc cap. Nicolai posterius sit. Dico ergo, quod nō debet quis baptizari in nomine Christi. si tamen baptizat, valet baptismus [1]. & hoc innuit hic illa litera, quia nō illorū scilicet qui baptizant, &c.

[1] Idē not. j. ea. multi. ibi dicā. Archi.

a Bteſtatem. cū dixit, Vidi ſpiritū deſcendentē de cælo ſicut columbā, & manſit ſuper eū, & ego neſciebam. et hoc exponit Auguſt. ꝙ Ioā. neſciebat cum, id eſt, neſciebat ꝙ ſibi poteſtatem illam retinuiſſet domin⁹. ſed tantum miniſterū baptizandi tradidit dominus.

b Nō exhorreat. ſ. diſt. xxxij. ſ. verum. ſ. j. q. j. neque in homine.

c Colūba. id eſt, eccleſia. xxiiij. q. j. loquitur.

d Vbi. xxvj. qō. vij. alligant.

e Neque. vt ſ. diſtiñ. xix. ſecūdum.

f Qui plātat. prædicando, ad fidem conuertendo.

g Qui incrementum. id eſt, infuſionem gratiæ, & remiſſionem peccatorū. j. q. j. ſi fuerit.

h Item: ego. Rñ. tacitæ obiectioni. quaſi dicat, licet malus miniſter cōficiat vel baptizet, nihilominus tamē debent eſſe boni.

i Qui baptizat. Intertius, abſoluendo à peccatis. nam illius eſt baptiſm⁹, nō baptizantis. ſ. ea. à quodam.

k Ebrioſum. dū tamē intelligat qd agit [1]. conſuetudinem hic notat hoc nomen, nō actum. extra ea. maiores. ver. illud vero.

l Cum baptizat. Aut to

in nomine Chriſti, ſicut in actibus Apoſtolorum legitur, baptizati ſunt: (vnum quippe idemque eſt, vt ſanctus Ambroſius exponit) quia non illorum, ſed eius eſt: rebaptizari non debent.

Item Auguſtinus contra Creſcentium Grammaticum.

Sicut per bonum, ita per malum miniſtrum æquè baptiſma miniſtratur.

CAN. XXIII.

SI inter bonos miniſtros (cùm ſit alius alio melior) non eſt melior baptiſmus, qui per meliorem datur, quādo idē baptiſmus dat̄: nullo mō do malus eſt qui etiā per malum datur, quādo idē baptiſmus datur: & ideo p miniſtros diſpares Dei munus æquale eſt: quia non illorum, ſed eius eſt.

Idem ſuper Ioā. in parte j. tractatu v. †

Non merita miniſtrorum, ſed virtus Chriſti, in baptiſmate operatur.

CAN. XXIIII.

BAptiſmus talis eſt, qualis ille eſt cuius poteſtate datur, nō qualis ille per cuius miniſterium datur. Idem. Quid nouerat Ioannes Baptiſta? Dominum noſtrum. Quid non nouerat? Poteſtatem [a] dominici baptiſmi in nullum hominem à domino trāſiturā, ſed miniſteriū planè trāſiturum. poteſtatem à domino in neminem † tranſituram: ſed miniſterium & in bonos & in malos. Non exhorreat [b] columba [c] miniſterium malorum, ſed reſpiciat domini poteſtatē. Quid igitur tibi facit miniſter malus, vbi [d] bonus eſt dominus? Quid te impedit malitioſus præco, vbi beneuolus eſt iudex? Item: Neque [e] qui plātat [f] eſt aliquid, neque qui rigat: ſed qui incrementū [g] dat Deus. Item: Ego [h] dico, & nos dicimus omnes: quia iuſtos oportet eſſe omnes, per quos baptizatur. iuſtos oportet eſſe tanti iudicis miniſtros, ſi † miniſtrare iuſtè voluerint. ſi autē noluerint eſſe iuſti qui in cathedra Moyſi ſedēt, ſecurum me fecit magiſter meus, de quo ſpiritus eius dicit: Hic eſt qui baptizat [i]. Item non timeo adulterum: ebrioſum [k]: non homicidam: quia colūbam attendo per quam mihi dicitur, Hic eſt qui baptizat.

Item in tractatu vj.

De eodem.

CAN. XXV.

CVm baptizat malus ex aliqua ignorātia eccleſiæ, vel tolerantia: (Aut enim ignorātur mali: aut tolerantur [l] paleæ, quouſque in vltimo ventiletur area) illud quod datum eſt, vnum eſt: nec impar propter impares miniſtros: ſed par & æquale propter hunc qui baptizat.

Idem de eccleſiaſticis regulis. †

Non reiteratur baptiſma, quod in nomine trinitatis miniſtratur.

CAN. XXVI.

SI qui † apud illos hæreticos baptizati ſunt, qui in ſanctæ trinitatis [m] confeſſione [n] baptizant, & veniunt ad catholicam fidem: recipiantur quidem vt baptizati: ne ſanctæ trinitatis inuocatio vel cōfeſsio annulletur, ſed deceantur integrè & inſtruantur quòd ſanctę trinitatis myſterium in eccleſia teneant: & ſi conſentiant [o], credere, vel acquieſcunt confiteri: purgati fidei integritate, firmētur impoſitione manus. Si verò paruuli ſunt, & hebetes qui doctrinam non capiant, reſpondeant pro illis, qui eos offerunt: iuxta morem baptizandi. & ſic̄ per manus impoſitionē [p], chriſmate cōmunicati [q]

[1] erātur. ſ. xxiij. q. vij. cap. j.

m Si qui. Trinitatis. ſ. j. q. j. neque in nomine.

n Cōfeſsione. id eſt, inuocatione.

o Et ſi conſentiant. Hoc de adultis.

p Per manus impoſitionem. confirmatoriā: quæ etiā in hoc caſu reconciliatoria eſt. j. ea. diſtin. ab antiqua. & j. q. j. ecce.

q Per manus. Sed nūquid de furioſo iudicat ſecundū illum ſtatum mentis quem habebat cū in furorē incidit? Nam ſi voluntatē habuit baptizādi, & incurrit furorē: valebit ei baptiſmus in furore collatus: alias nō. extra eo. maiores. ſ. vlti. Secus in puero: quia puer nō habuit voluntatē vnquam: & tamē ſalubitur baptizat⁹. j. ea. quæris.

q Communicati. id eſt, perunci. Eucha

† Sint miniſtri iuſti ſi volunt. Baptiſm⁹ an poſsit cōferri furioſo. can Dedit 1. q. 1.

† Alias, hi qui.

Corpus dñi nō dat paruulis. † q. 65. in dialogo.

2 Eucharistiæ. Hoc de adultis: qa paruulis non datur corpus Christi: vt j. ead. c. in eccleſia. niſi forte vbi conſuetudo eſt, quod infunditur per ora eorū ſanguis Chriſti: non corpus ſecundum quoſdam.

b Q Vamuis. Ad ſalutem. Hoc dicitur de illis qui ſcienter ab hæreticis baptizantur, & eorū errorē imitantur: ſed in neceſsitate mortis, melius eſſet à talibus baptiſmū accipere, quam ſine perceptione talis ſacramenti decedere [1]: quia ſi euaſerint, manus impoſitionem & cætera quæ ſequuntur, in catholica eccleſia recipiunt: vt j. ea. ſanctum eſt. in fine. paruulis hoc non nocet. j. quæſti. iiij. placuit.

[1] Vt 32. diſtinct. §. verum. c. ad hoc.

c Trinitatis. Id eſt, patris & filij & ſpiritusſancti. ſ. ea. propriæ.

d S Ire vera. Confitentur. hīc creditur eis p ſe: quia nulli fit præiudicium [2].

2 Quod dic vt le. & no. j. c. placuit. de infantib⁹.

S Olet etiam. Hæc eſt quarta pars di. ſecundum Ioan. de Fant.

CASVS. Tres quæſtiones mouet Aug. in hoc c: Prima eſt, an aliquis ſit baptizatus qui baptizatur ab aliquo non baptizato? Secunda eſt, an ſi ctus accedēs ad baptiſmum, ſuſcipiat baptiſmum. Tertia eſt, an ille baptiſmū ſuſcipiat, qui mimice et ioculariter baptizatur? Has quæſtiones per ordinem præmittit Auguſtinus, & poſtea ſoluit primam & ſecundam dicens in vtroq; caſu, baptiſ-

cum euchariſtiæ [2] myſteriis admittantur.

Idem ad Oroſium in libro ij. †

De eodem.

CAN. XXVII.

QVamuis vnum baptiſma ſit & hæreticorum eorum ſcilicet, qui in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti baptizant, & eccleſiæ catholicæ: tamen qui foris eccleſiam baptizantur, non ſumunt baptiſmum ad ſalutem [b], ſed ad perniciem: habentes nimirum formam ſacramenti, virtutem autem eius abnegantes: & ideo eos eccleſia non rebaptizat, quia in nomine trinitatis [c] baptizati ſunt: & ipſa eſt profectò forma ſacramenti. ideo cùm reuerſi fuerint, accipiunt virtutem ſpiritus ſancti: quam qui foris eccleſiam baptizantur, nondum habent.

Item Pelagius Papa Gaudentio epiſcopo.

Baptizentur iterum qui tantùm in nomine domini baptizati probantur.

CAN. XXVIII.

SI re vera hi de hæreticis qui in locis tuæ dilectioni vicinis commorari dicuntur, ſolummodo ſe in nomine domini baptizatos fuiſſe, forſitan confitentur [d], ſine cuiuſquā dubitationis ambiguo eos ad catholicam fidem venientes, in ſanctę trinitatis nomine baptizabis. Si verò apud dilectionem tuam & eorum, qui conuerti volunt, manifeſta confeſsione clarueri t, quòd in nomine Trinitatis fuerint baptizati: ſola reconciliationis impenſa gratia, catholicæ ſociare fi-

dei maturabis: vt tali diſpenſatione ſeruata, nihil aliter quàm qđ Euangelica iubet authoritas, temeritatis cuiuſquā ſpiritu videatur effectum.

Item Augu. de vnico baptiſmo, libro viij. †

An approbetur baptiſma, quod à non baptizato præſtatur.

CAN. XXIX.

[4] SOlet etiam quæri, vtrùm approbandum ſit baptiſma, quod ab eo [e] qui non accepit accipitur, ſi fortè hoc aliqua curioſitate didicit quomodo dandum ſit: et vtràm nihil interſit, [f] quo animo accipiat ille cui datur: an cum ſimulatione: an ſine ſimulatione. ſi cum ſimulatione, vtrùm fallens [g] ſicut in eccleſia, vel in ea quæ putatur eccleſia: an iocans, [h] ſicut in mimo. veruntamen ſi quis me fortè in eo concilio cōſtitutum vbi talium rerū quęſtio verſaretur, non præcedentibus [i] meritis quorum ſententias ſequi mallem, vrgeret vt dicerem, quid ipſe ſentirem: ſi eo modo affectus eſſem, quo eram dum dictarem, nequaquam [k] dubitarem habere baptiſmum eos, qui vbicunq; & à quocunq; illud verbis Euangelicis cōſecratum ſine [l] ſimulatione, & cum aliqua fide accepiſſent: quaquā ad ſalutē ſpiritualem eis non prodeſſet, ſcilicet ſi charitate caruiſſent: qua catholicæ inſeruntur eccleſiæ. ſi enim habeam fidem [m] vt montes transferam [n], charitatem autem nō habeam, nihil ſum: ſicut iam [o] præteritis maiorum ſtatutis, non dubites illos etiam habere

† cap. 53. lib. 7.

ma eſſe collatum, licet ſine charitate non poſſit ad ſalutem prodeſſe: quod probat authoritate Apoſtoli. Quæſtionem vero tertiam inſolutam dimittit, dicens ad eius ſolutionem diuinum reſponſum per alicuius reuelationem eſſe neceſſarium, & quod de hoc vellet audire ſententias aliorum. ergo ſolet etiam quæri, &c. Nequaquā prima ſolutio ſicut iam, ſecunda ſolutio. dum ea, id eſt, inſta.

e Quod ab eo. Supra eadem diſtinctione, Romanos.

f Interſit. Quo ad ſacramentum: vt infra ea. ſicut.

g Fallens. Cum dolo.

h An iocans. Tertia quæſtio.

i Non præcedentibus. Id eſt, ſuper hoc dicētibus prius bonis viris plenis meritorum.

k Nequaquam. Soluit primā quæſtionem.

l Simulatione. Maxime.

m Fidem. Sed quomodo poſsū habere talem fidem, & non charitatē: cum qui habet vnā virtutem, habeat & omnes? de pœ. diſt. v. c. vlt. Nō poſsē quidē niſi miraculoſe, ſecundū quod mali etiam miracula fecerunt. j. quæ. j. prophetizauit. Vnde caute dixit: ſi enim habeam, &c.

n Montes transferā. Intelligē mōtes dupliciter. Vel ad literam, ſicut de beato benedicto. vel montes, id eſt, dæmones à patientibus.

o Sicut iam. Soluit ſecundam quæſtionem.

Virtutes omnes habet, q vnā habet.

1. Cor. 13. a

Fallac

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] Fallaciter. Supra xxij. q. ij. nec artificio. ℣. j. q. j. sicut ficti. ℣. di. xxvij. quod interrogasti.

[b] Dictum est. A Ioanne.

[c] Vbi. Tertiã in solutam dmittit.

[d] Implorandum. Hæc quæstio alibi videtur determinata, vt j. q. j. §. eccè. nam etiam inuitus quis baptizatur, vt xlv. di. de Iudæis. Ad hoc dico, qđ si baptizans intẽdit baptizare, qualemcunque intentionẽ baptizatus habeat, recipit sacramentum. sed si non intendit baptizare, licet verba proferat, non est baptizatus, quia verba debent seruire intentioni: vt xxij. q. v. humanę. ar. ad hoc j. e. retulerunt. Nam qui ioco vel ludendo dicunt talia verba, spondes? spondeo. non obligant sibi alios: vt ff. de actio. & obliga. obligationum. in fin. & dic vt dicto §. ecce.

Baptizãs, debet habere intentionem baptizandi.

[e] Hoc probat Aug. qđ dicit op intentio req rit ad omne sacramẽtũ, & sine intẽtione faciẽdi nihil fit in sacramento. Arch.

[f] c. j. li. j. cõtra Donatistas.

Ostenditur illos impiè facere qui rebaptizare conantur orbis [g] vnitatẽ [h]: & ostendunt catholicos nos rectè facere, qui Dei sacramenta improbare nec in ipso schismate audemus. in quo enim nobiscũ sentiunt: in eo etiam nobiscum sunt. in eo autem à nobis recesserunt, in quo à nobis dissentiunt. Item sacramẽtum [i] baptismi, est qđ habet ille qui baptizatur: & sacramentũ dãdi baptismũ, est quod habet qui ordinatur. sicut enim baptizatus si ab vnitate recesserit, sacramẽtum baptismi non amittit: sic & ordinatus si ab vnitate recesserit, sacramẽtum dandi baptismi nõ amittit. nulli enim sacramento iniuria [j] est facienda. si discedit [k] à malis, vtrunq; discedit: si permanet in malis, & vtrunq; permanet. sicut ergo acceptatur baptismus, quẽ nõ potuit amittere qui ab vnitate discessit: sic acceptandus est baptismus, quem dedit ille qui sacramentũ dandi cùm discederet nõ amisit. Item si ad baptismum fictus accedit: dimissa sunt ei peccata, an non sunt ei dimissa? Elegant quod volunt: quodcunque elegerint, sufficit nobis. Si dimissa dixerint: quomodo spiritus disciplinæ [l] effugiet fictum, si in isto remissionem operatus est peccatorum? Si dixerint non esse dimissa, quæro si post fictionẽ suam corde conuerso, & vero dolore fateatur, an denuo baptizãdus iudicaretur? quod si dementissimum [†] est dicere, fateantur vero baptismo Christi baptizari posse hominem: & tamen cor eius [m] in malitia vel sacrilegio [n] perseuerans peccatorum absolutionem nõ sinere fieri: atque intelligant in communionibus [o] ab ecclesia separatis, posse homines baptizari: vbi Christi baptismus eadem sacramenti celebratione datur & sumitur: qui tamen tunc prosit ad remissionem peccatorum, cùm quis reconciliatus vnitati, sacrilegio [p] dissensionis exuitur: quo eius peccata tenebantur, & dimitti non sinebantur.

[g] Vnitatem. Id est, illos qui baptizati sunt ab hæreticis in vnitate ecclesiæ. i. in forma ecclesiæ: quæ est: Ego baptizo te in nomine patris & filij & spiritus sancti. ℣. c. ca. proprie.

[h] Item sacramentum. Id est, potestas & ordo. ℣. j. q. j. quod quidam. & cap. sicut Christus.

[i] Iniuria. Iniuria videtur fieri sacramento si fedo baptizaretur vel ordinaretur: qa videtur fieri quasi iam non fuisset baptizatus vel ordinatus: vt j. q. j. sacramenta. tñ pœnitentia bene iteratur, licet sit sacramentũ. de pœ. di. iij. quam bene iteratis. §. quod autem per pœnitentiam. Similiter vnctio in quibusdam ecclesijs. ℣. de pœ. distin. iij. quamuis.

Pœnitẽtia licet sacra mẽtum sit, bene iterãtur.

ADDITIO.

quod no. lxviij. distin. §. quod ergo. & xcv. dist. §. sed istud. & extra de secun. nupt. vir autem. ibi videas.

[k] Discedit. Quasi dicat. si alteruter istorum sacramentorum malos carere dicis, dicas carere & reliquis.

[l] Spiritus disciplinæ. Id est, spiritus disciplinans & instruens.

[m] Cor eius. j. ea. quomodo contra.

[n] Sacrilegio. j. e. di. nullus autem. & cap. tunc valere.

[o] In communicationibus. Id est, in conuentibus.

[p] Sacrilegio. Id est, sacrilegij dissensione.

[†] Nefandissimũ.

Non illud. hęc est vj. pars distinctio. secundum Ioan. de Fant.

[q] Sanitatem. Extra. de apo. capi. ij. Inten

Valet ad salutem baptisma, etsi non ea fide paruuli offerantur. CAN. XXXI.

Non illud te moueat, qđ quidã non ea fide ad baptismum percipiendum paruulos offerunt, vt gratia spirituali ad vitam regenerentur æternam: sed hoc eos putant remedio temporalem retinere vel recipere sanitatem [q]: non enim propterea illi non regenerantur, quia non ab istis hac intentione [a] offeruntur.

[†] Epistola xxiij.

[a] Intentione. error enim talis non nocet paruulis. ℣. satis ostẽdimus. intelligunt enim offerri ab ipsa ecclesia: vt j. ead. quæris à me.

Item de vnico baptismo, lib. iiij. †

Effusio sanguinis implet vicem baptismi.

CAN. XXXII.

Baptismi [b] vicẽ aliquãdo implere passionẽ, de latrone illo, cui nõ baptizato dictum est: Hodie mecum eris in paradiso: beatus Cyprianus [c] non leue documentum assumpsit: quod etiã atque etiam considerans, inuenio non tantùm passionem pro nomine Christi id quod baptismo [d] deerat posse supplere: sed etiam fidem [e] confessionemq; cordis, si fortè ad celebrandum mysterium baptismi in angustijs tẽporum succurri non potest. Neque enim latro ille, pro nomine Christi crucifixus est [f], sed pro meritis facinorum suorum. Neque quia credidit [g], passus est: sed dum pateretur credidit. Quãtum itaque valeat etiam sine visibili sacramento baptismi, quod ait Apostolus [h], Corde [i] creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem: in illo latrone, declaratum est. Sed tunc impletur inuisibiliter, cùm mysterium baptismi nõ cõtemptus religionis, sed articulus necessitatis [k] excludit. Et sicut in illo latrone, quod de sacramento baptismi defuerat, compleuit omnipotentis benignitas: qa non superbia, non cõtemptu, sed necessitate defuerat: sic in infantibus, qui baptizati moriũtur, eadem gratia omnipotentis explere credenda est, quòd non ex impia voluntate, sed ex ætatis indigentia, nec corde credere [l] ad iustitiam possunt, nec ore confiteri ad salutem: ideo cùm pro eis oratur vt impleatur erga eos celebratio sacramẽti, valet vtique ad celebrationẽ eorum: quia ipsi respondere [m] non possunt. Alienũ quippe opus est, cùm credit [n] vel scit per alterum: sicut alienũ [o] opus fuit [p], cùm peccauit in alterum. Item. Sicut autem in latrone quia per necessitatem corporaliter baptismus defuit, per secta salus est, quia per pietatem [q] spiritualiter affuit: sic & cum ipsa pręsto est: si per necessitatem desit (quod latroni non defuit) perficitur salus: quod traditũ tenet, vniuersitas ecclesiæ cũ paruuli infantes baptizantur: qui corde nondum possunt credere ad iustitiam, & ore confiteri ad salutem: quod latro potuit. quando etiam flendo & vagiendo, cùm eis mysteriũ celebratur, mysticis [r] ipsi vocibus obstrepunt: & nullus Christianorũ dixerit, eos inaniter baptizari. Item. Quibus omnibus rebus ostenditur, aliud esse sacramentum baptismi, aliud conuersionem cordis: sed salutem hominis, ex vtroque compleri [s]: nec si vnum eorum defuerit, ideo putare debem[9], consequens esse vt & alterũ desit: quia & illud [t] sine isto potuit esse, vt in infante: & istud [v] sine illo potuit esse, vt in

Patsio supplet de fectum baptismi.

[b] c. 22. contra Donatistas & partim tñ scribitur i 4. senten. distinct. 4.

Lucæ 23. f

[c] *Baptismum. Ambros. Quidam per illam authoritatẽ: Nisi quis fuerit renatus, &c. dicebãt quod semper baptismus aquæ esset necessarius. quorũ opinionẽ reprobat Augustin. exemplo latronis cui dictum est: Hodie mecum eris in paradiso.*

[d] Cyprianus. etiã in testimonium inducens, dicit ergo baptismi defectum supplere passionẽ, vt in illo latrone: vel fidem conuersi vbi necessitas baptismũ excludit. sicut in puero sufficit aquæ baptismus solus: quia ætatis necessitas, fidẽ excludit, ita similiter adulto sola fides sufficit, cum necessitas excludit aquę baptismum.

Rom. 11. b

[e] Baptismo. Baptismus cõsistit in tribus, in aqua, in passione: & in cordis contritione.

[f] Sed etiam fidẽ. ℣. eo. catechuminũ. contra. Sed hic de fide informata charitate, ibi de informi. j. q. j. vide.

[g] Crucifixus est. ℣. de pœ. dist. j. importuna. contra.

Martyr dicitur cõfitens.

Sed dicit ibi martyr, id est, cõfitens. Martyr enim interpretatur confitens. ad hoc 50. distin. & purgabit. si tamẽ passus est pro Christo.

[h] Credidit. ℣. de pœn. dist. viij. nullꝰ.

[i] Apostolꝰ. in epistola ad Rom.

[k] Corde. id est, fide, quæ est in corde, id est, mente credit quisquis: quod est ei ad remissionem peccatorũ, id est, per fidem cordis iustificatur aliquis, id est, de impio fit pius.

[l] Necessitatis. potuerit ne qs seipsum in necessitate baptizare? non ℣. extra de bapt. & eius effec. debitum. arg. j. ea. sanctũ. ibi, nec aliquis, &c. Nihil enim ꝓderit ei: vt de pœnitẽte qui sibi peccata non potest cõfiteri, nec seipsum recõciliare. Item nunquid alio liquore ab aqua? Non. Nunquid si permista sit aqua alij liquori, sit baptismus? Si aqua ꝓualet, baptizaf: alias nõ. iiij. q. iiij. ca. hermaphrodit[9].

Baptizare seipsum nemo potest.

[m] Not. hic Hu. quod talis potest se baptizare: nõ erit baptizãdus, exemplo sanctorũ quorũdã, q seipsos [illegible]gutur. sed hic opin. cõmunis. hãc decret. dẽ bitũ. Ratio: qa nemo à se natus. scit. Arc.

[n] Credere. ℣. xv. q. j. §. vt itaque.

[o] Respondere. j. ead. nihil est aliud.

[p] Credit. id est, saluatur sic per alterum, scilicet infans.

[q] Alienum. quasi dicat, ex alieno opere causã sui peccati contraxit. ℣. cap. ij. & iij.

[r] Fuit. ℣. Adæ. nã omnis res per quas cũq; causas cõtrahitur, &c. extra de reg. iur. omnis res. de pœ. dist. j. quem pœnitet. circa princi. ver. sed qꝑ vos.

[s] Quia per pietatem. i. fidem & confessionẽ illius. B.

[t] Mysticis. i. significantibus missas pręsentis vitæ quã ingrediuntur. sunt enim in signũ futuræ miseriæ & laboris.

[v] Cõpleri. Cum facultas adest.

[v] Et illud. ℣. e. distin. sicut in sacramentis. illud. i. baptisma sine fide.

Et istud. id est, fidei

Universidad de Deusto Biblioteca

fides sine baptismo.

a Ex voluntate. Secus si ex ignorantia. extra de pres. non ba.c.ij.

b Contemnitur. j.ea.non dubito.

c SI quicquid. simile ff.de euictio. si prægnās. & l.vaccę. nam ibi dicitur, quod si vendidi tibi ancillam prægnantē, & partus euincatur: non teneor de euictione[1]: quia non intelligor eum vendidisse: argu. ff.de vsucap. si aliena. in fi. pro Iuliano tamen facit ff.de vētre inspiciē.l.j.§.j. vbi dicitur, ꝙ partus est pars viscerum. arg. cōtra. ff. de ver.sig. partus.

d Qui nascitur. tamen si mater est libera in tēpore conceptionis, & partus est liber. ff. de statu homi.l.vlti.

e Non debere. s. xxiiij. quæstio.iij. si habes.

f SAnctum est. Per seipsum. non merito conferentis.

g Authoritas. id est, procedens ex authoritate domini, qui tradidit formam baptizandi apostolis, & p eos alijs etiā laicis. Sed contra. s.e.dist. cōstat. s.j.q.j. ꝙ quidā. Sed hæc authoritas dicit permissio vel licentia, de permissione ecclesiæ in articulo necessitatis possūt baptizare laici Christiani: vt dicitur s. ead. constat. in baptismo infidelitatis tolerantia. s.e. Roman⁹ in baptismo sacerdotis authoritas, vel meli⁹ mysteriū. j.e. quomodo. Sed F. et B. non probāt istam notulam, imo laicum hæreticum in necessitate à Deo habere potestatem baptizandi: vt dicūt: nec ecclesia fa-

Venditor non tenet de partu euicto.

1 Euictione, scilicet ex stipulatione duplę quę est stricti iuris: sed bene actio n: ex empto: [redacted] † li.6,c.6

Baptism⁹, an possit dari p laicos.

latrone: complente Deo siue in illo siue in isto: quod non voluntate defuisset. cùm enim ex volūtate[a] alterum horum defuerit, reatus hominē inuoluit. Et baptismus quidē potest inesse, vbi confessio cordis defuerit. Conuersio autem cordis potest quidem inesse, non percepto baptismo: sed cōtempto non potest. nec vllo modo dicenda est conuersio cordis ad dominum, cùm Dei sacramentum contemnitur[b].

Idē cōtra Iulianum. †

Non baptizatur in homine, quicquid in eo est.

CAN. XXXIII.

SI quicquid[c] est in homine quādo baptizatur & sanctificatur, baptizari & sanctificari cū homine credendum est: dicturus es, & ipsa in illo baptizari & sanctificari quæ in intestinis & vesica per digestionem corporis digeruntur: dicturus es baptizari & sanctificari hominem, in matris vtero constitutum, si ad hoc sacramentum accipiendum, necessitas cogat grauidam: & ideo baptizari iam qui nascit[d] nō debere[e]. postremò dicturus es baptizari febres, & sanctificari quādo baptizantur ægroti.

Idem ad Fortunatum.

Valet baptisma, etsi per laicos ministretur.

CAN. XXXIIII.

SAnctum est baptisma p seipsum[f] quod datum est in nomine patris & filij & spiritussancti: ita vt in eodem sacramēto, sit etiam authoritas[g] traditionis, per dominū nostrum ad Apostolos: per illos autem ad episcopos & alios[1] sacerdotes, etiam laicos Christianos ab eadem origine & stirpe veniētes. nam cùm illa historia narratur, omnes qui audiunt, ad lacrymas mouentur: cùm in naui quadam, nullus fidelis esset præter vnum pœnitētem, naufragium cœpit imminere: erat ibi quidam non immemor suæ salutis, & sacramenti[h] vehementissimus flagitator: nec erat ibi aliquis[i] qui dare posset nisi pœnitens ille: acceperat[k] enim, sed pro peccato de quo agebat pœnitentiam, amiserat sanctitatem: sed non amiserat sacramentum. nam si hoc amittunt peccantes: cùm reconciliantur post pœnitentiā[l], quare non iterum baptizantur? dedit ergo quod acceperat: & ne periculosè finiret vitam nō reconciliatus, petijt ab ipso quem baptizauerat vt eum reconciliaret[m]: & factum est, & sic naufragium euaserunt. Cognitum habes quod fecerunt, nemo extitit eorū, qui nō pium[n] animum ita crederet, vt consilijs eorum in illo periculo dominū crederet affuisse. motus enim animus religiosus & supplex ab homine exegit sacramentum: à Deo ipse impetrauit sanctitatem. Quòd si fortè hoc quod narraui de ijs, qui naufragio imminente periclitabantur, non vult aliquis credere (non enim hoc diuinarum scripturarū authoritas, sed incerto authore, fama commendat) non repugnabo: sed interrogabo, si tale aliquid contingat, quid futurum est? Non potest enim quisquā[o] dicere, re-

cere posset, quin ipsi etiam sine necessitate baptizarēt: & tamen peccarent. xxxij. distinct. §. verum.

h Et sacramenti. id est, baptismi.

i Aliquis. Vt quā nec baptismū nec formam nouerat. Nam primo erat ibi recurrēdum ad Christianū: & ita nō erat qui ita cōpetenter posset dare sicut ille qui acceperat: & hoc est quod sequitur, acceperat.

k Acceperat. scilicet sacramentum baptismi.

l Pœnitentiam. j. ead. dist. sine pœnitētia. cōtra. Sed forsan pœnitēs iste pro aliquo graui peccato compunctus baptisma petierat: quo suscepto iterum in idē peccatum relapsus est. vnde postea publice meruit supponi pœnitentiæ. xxvj.q.vj.cap.fin.

ADDITIO. Et secundum hunc intellectum debet fieri punctus in hoc verbo, pœnitētiā.

m Reconciliaret. s.de pœni.distinc. j.quem pœnitet. s. distinct. xxj. inferior. contra. Sed quo ad hoc superior erat iste post baptismū, quia iste non indigebat reconciliatione, ille sic. Assignatur & aliud contra. xxiiij.q.j.§.sed istud. Nam ibi dicitur, quod à laico non debet reconciliationem accipere, sed dic quod iste succumbit[2].

n Qui non pium. id est, qui non credunt animum eorum fuisse ita piū.

o Quisquam. nō potest quisquā dicere relinquendum illū esse, & non ba-

2 Dic melius, quod hæc necessitas excusat quę legem nō habet: vt s. eo. disti. j. sicut cum. ptizau Io. de Fāt.

ptizandum, qui morte imminente petit baptizari.

a A pœnitente. quisquis non credit contingere quē, id est, aliquē baptizandū esse, oportet vt credat, &c.

b Non credat. arg. quod fama non inducit probationem: nec partem[1] probationis, nec exemplū: sed lex, &c. C. de sent. & interlo. omn. iudi. l. nemo. argu. ꝙ quis asserit, per ius scriptum probare debet[2]. xxiiij. q. ij. legatur.

c CAtechuminum. In bonis. Patet hoc esse intelligēdum de adulto. nā paruulus bona opera habere non potest.

d Vitam. j. ea. nō dubito. cōtra. Sed hoc de eo qui baptizari nō quærit: vel est in peccato aliquo ille si adultus est[3].

HI de quibus. Hæc est octaua pars distinct. secundū Io. de Fant.

e Sed cuius. j.q.j. si quis per ignorātiam. contra.

f Quolibet modo. Etiā cū barbarismis & solœcismis. j.e. retulerunt.

g Impositionem. Reconciliatio sic fiet. imponet ei manus ab episcopo, & dicetur, accipe spiritum sanctū. sicut in actibus Apostolorum factū esse legitur, baptizatis à Ioanne, cum ipsi dicerēt Apostolis: Neq; si spirit⁹ sanctus sit, audiuimus: manus eis Apostoli imponebant dicentes, accipite spiritum sanctū. si nō fuerant chrismati, chrismabantur.

ALiud est. Hæc est nona pars distin. in qua probat per tria capit. quod malitia baptizantis non nocet baptizato. Io. de Fant.

Fama nō probat.

1 Arg. cōtra. 4.q.3. sæpe fit vbi de hoc.

2 De hoc 11.q.3. nolite timere. iuxta finem. Arc.

† ca.74. de dogma tib. eccles.

† [redacted]

3 Item cōtra s.e. baptismi. sed ibi soluit.

† als. baptizatur⁹.

Recōciliatio siue manus impositio qualiter fit.

linquendum esse illū, qui morte imminēte petit baptizari à pœnitente[a]. Quisquis nō credat[b] cōtigisse, oportet vt credat posse contingere.

Item ad eundem. †

Quamuis rectè viuat catechuminus, sine baptismo non potest saluari.

CAN. XXXV.

CAtechuminū, quāuis in bonis[c] operibus defunctum, vitam[d] habere non credimus: † excepto duntaxat, nisi martyrij compleat sacramentū. Baptizatus † confitetur fidem suam, corā sacerdote, & interrogatus respondet. Hoc idem martyr coram persecutore facit, qui & confitetur fidē, & interrogatus respondet. & ille post cō fessionem aspergit aqua, hic verò aspergitur sanguine, vel contingit igne. Ille manus impositione pontificis accipit Spiritum sanctum: hic habitaculum Spiritus sancti efficitur, dum non est ipse qui loquitur, sed Spirit⁹ sanctus, qui in illo loquitur. Ipse communicat eucharistiæ in commemoratione mortis domini: hic ipse cōmoritur Christo. Ille confitetur se mundi actibus renuntiare: hic ipsis illecebris renuntiat & vitæ. Illi peccata remittuntur, isti extinguūtur.

Item Leo papa. †

Non reiteretur baptisma, cuius formam constat integrè collatam.

CAN. XXXVI.

8 HI de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cuius[e] fidei fuerint, qui eos baptizauerunt, se nescire profitētur, quolibet modo[f] formam baptismatis acceperunt, rebaptizādi nō sunt: sed per impositionem[g] man⁹, virtute Spiritus sancti, quam ab hæreticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi sunt.

Item Augustinus super Ioannem. †

Et per bonos, & per malos ministros, æquè baptizat Christus.

CAN. XXXVII.

9 ALiud est[h] baptizare per ministerium[i], aliud baptizare per potestatem[k]. Item, Ergo baptizabant[l] discipuli eius, & ibi adhuc erat Iudas inter discipulos eius. Si quos autē baptizauit Iudas, non sunt iterū baptizati, & quos baptizauit Ioannes, sunt iterum baptizati. planè iterum: sed nō iterato baptismo. quos enim baptizauit Ioannes, baptizauit[m] & Ioannes[n]. quos baptizauit Iudas,

† Epis.9. ad Rusti.

† Tra.5. in ca.1.

h *Aliud est.* CASVS *Intendit probare August. quod qui baptizat in forma ecclesiæ siue bonus siue malus, quod baptismus confertur. quod ex eo probat, quia baptizati à Iuda, non sunt rebaptizati. præterea quia potestatem baptismi apud se retinuit Christus: non infudit in alium, per quam potestatem vnitas constat ecclesiæ. nam vna est columba, &c.*

i Per ministerium. quod facit sacerdos.

k Per potestatem. quod facit Christus.

l Item, Ergo baptizabant. Hic colligitur baptismum ante passionem fuisse institutum, quia nō est ratio, quare baptizati à Iuda non sunt iterum baptizati, sicut à Ioanne baptizati, nisi quia Ioannes nō baptizabat in forma quā dederat Iesus discipulis, quod faciebat Iudas. Vnde colligit necessario, qđ baptismus ante passionē fuit institutus, cum Iudas post passionē neminem baptizauit: sed plenā efficaciā non habuit vsque ad passionem, & quod Iesus ante passionem formā baptizādi dederat discipulis. Sed superius c. scilicet proprie in morte. aperte dicit, quod post resurrectionem dedit formam illam. ad hoc dicēdū est, quod ante passionem, & post dedit formam baptizandi, licet ante nō ita generalē forte vt baptizarent tantū Iudæos: vnde dictū est eis, In viam gentium ne abieritis. vij.q.j. deniq;. post generalē, forte vt baptizarēt omnes gentes. Si quæras, in qua forma verborū baptizabat Ioānes, dicendum, in hac, scilicet in nomine vēturi, scilicet ad prędicationem, ad passionē, ad mortē, & ad iudicium, & in tali forma baptizauit Christum.

m Baptizauit. i. simpliciter lauit.

n Ioānes. Baptismus ille Ioannis, fuit quasi præcursorius & præparatorius veri baptismi, vt eo quasi quodam prælusio baptizari assuescerēt, ideoque non erat remissionis operatiuus: vt j. ead. dist. non regenerabantur. Sed nunquid rebaptizauit Christus, quos baptizauit Ioannes? an non erat ille baptismus à Deo, cum omne quod est bonum, à Deo est, & Deum habet authorem. j.q.j. quam pio? Quod autem baptismus Ioānis bonus fuerit, nullus dubitat: sed non dicitur Christi, quia non est sacramentum redemptionis nostræ, nec Deus per illum baptismum remissionem peccatorum operatus est. Vel quia non fuit collatus in forma Christi, sed

Baptism⁹ Ioānis nō fuit remissionis operatiuus.

Ioannis, vnde & Ioannis dicitur.
a Christus baptizauit. non solum Iudas.
b Per hanc enim potestatem. id est, dignitatem, quam tūc nulli dedit, scilicet vt fieret remissio i baptismo collato in nomine mysterij, sicut fit in baptismo collato,
Cantic. 6. In nomine patris & filij & spiritus sancti: & diceretur baptismus illius, et ab eo denominarentur baptizati.
c Antequam. s. ea. per aquam. cōtra. Sed credendum est columbæ speciem sine spiritu, in aquā antequā Christus venisset descendisse, quod hic dicitur. postquam autem Christus descēdit, Spiritus sanct⁹ super eum putādus est in eum veniens in illa columba apparuisse: quod ibi dicitur. hoc sic scire habere poteris scire, si quod hic subditur, diligenter attendis, scilicet cognouit, &c. Colūba autem illa prim⁹ (vt dicitur) redijt in primordialem siue præiacentem materiam.

Columba in aquam descenderat, ante quā Christus baptizaretur.

Ioann. 1. c

ADDITIO. De hoc not. s. dist. iij. cap. vltimo.
d In aquam. id est, super aquam.
Ioan. 15. a
e Cui. scilicet Ioanni.
f Et manentem. Nam aliter manstt super eum, & aliter super nos. de pœn. distinct. ij. quærendum. & cap. potest discursus.
g Qui baptizat. Id est, peccata dimittit.
h Mundi. Argu. q omnes Apostoli baptizati sunt, vt de pœni. distinctio. ij. si enim. circa princi. & s. ea. quando ab Hierosolymis. Ioan. de Fantu.
i Propter verbū.

Christus baptizauit a. Item, per hanc enim potestatem b quam Christus solus tenuit sibi, & in neminem ministrorū transfudit, quamuis per ministros baptizare dignatus sit, per hanc inquam stat vnitas ecclesiæ, quæ significatur in columba, de qua dictum est: Vna est colūba mea, vna est matri suæ electa. Si enim (vt iam dixi fratres mei) transferretur à domino potestas ad ministros: tot baptismata essent, quot ministri essent: & iam vnitas baptismi non staret. Attendite fratres, antequam c veniret dominus noster Iesus Christus ad baptismum, descendit columba in aquam d, cognouit Ioannes quoddam proprium ei, cui e hoc dictū est: Super quem videris spiritum descendentem, & manentem f super eū: ipse est qui baptizat g in Spiritu sancto. Nouerat autem quia ipse in Spiritu sancto baptizabat: sed quia tali proprietate, vt potestas ab eo non trāsiret in alterū, quamuis eo donante ibi didicit. Item, Iam vos mundi estis, propter verbum Dei, quod locutus sum vobis, quare non ait: Mundi h estis propter baptismum quo abluti estis: sed ait propter verbū i, quod locutus sum vobis, nisi quia etiam in aqua verbum mundat? Item, Si fuerit iustus k minister, computo eum cum Paulo: cum Petro, cum istis cōputo iustos ministros: quia verò iusti ministri gloriam suā non quærunt (ministri enim sunt) pro ducibus haberi nolunt l, spem in se poni exhorrescunt. ergo computo cùm Paulo iustum ministrū. Quid enim dicit Paulus? Ego plātaui, Apollo rigauit: sed Deus incremētum m dedit. 1. Cor. 3. b

Item in libro de baptismo. † c. j. lib. j

Nec baptisma, nec baptizandi potestatem schismatici amittunt.

CAN. XXXVIII.

NVllus n autem negat habere baptismum, etiam apostatas: quibus vtique redeuntibus, & per pœnitentiam conuersis non redditur: quia amitti non posse iudicatur: sicut & illi, qui in sacrilegium schismatis ab ecclesiæ communione discedunt, habent vtique baptismum, quē priusquā discederent acceperāt. nam & si ipsi redeant, non eis iterum datur. vnde ostēditur illud, quod acceperunt in vnitate positi, non potuisse amittere separatos, quòd si haberi o potest foris, etiam dari cur non potest p? Si dicis, non rectè foris datur, respondemus: sicut non rectè foris habetur, sed tamen habetur: sic non rectè foris datur, & tamen datur. Sicut autem per vnitatis reconciliationem incipit q vtiliter haberi, quod extra vnitatem inutiliter habebatur: sic p eandem recōciliationem incipit vtile esse, quod extra eam inutiliter datum est. Item hæretici sacramēta & scripturas habent ad spem: non ad salutem. Item perfidus si

id est, propter me ipsum, qui sum verbum patris 1. — r Et loquor vobis: & manifesto me ipsum.
k Fuerit iustus. Secus de malo: vt supra j. quæstio. j. si fuerit.
l Nolunt. Vt dicitur baptism⁹ Petri, baptismus Pauli. infra eadē. cum tantum.
m Incrementum. id est, virtutes apponendo post peccatorum remissionem.
n NVllus. supra j. quæstio. j. extra catholicam.

CASVS Primo loquitur de apostatis, id est, de hæreticis. Secundo de schismaticis. Est ergo casus. Apostatæ etiam extra ecclesiam habēt baptismum, & extra ecclesiam illum conferre possunt: sed nō sanctitatem habēt extra ecclesiā, nec eam conferre possunt, nisi forte ad punctum per vim sacramenti remissionē operatur baptismus.

o Quod si haberi. Argumen. quod excommunicatus possit contrahere matrimonium 2, cum liceat ei habere, & vti contracto. extra de eo qui duxit in matrimo. cap. significasti.
2 Hoc probatur extra de eo qui duxit in matrimo. quam pol. significasti.
p Non potest. Argum. quod non rectè fit, fieri dicitur, vt prima quæstio. prima. quod quidam: contra id quod dicitur non posse fieri, quod de iure non fit, vt vigesimasecūda quæstione ij. faciat. Ioannes.
q Incipit. infra eadem distinctiōe. tunc valere. supra eadē distinctione. ostenditur.

a Si in perfidia. Hic tangit falsam opinionem quorundam j. cap. proximo.
b Excipit. Remissionem peccatorum.
c Et foris. Per ministros malos, & per quosdā excommunicatos filios Iudæorum. j. q. j. prophetauit.

d Quomodo exaudit. Hanc quæstionem mouet Augustinus vt post soluat.

CASVS. Nota quod Cyprianus fuit in ea opinione, quod verū baptisma non confertur apud hæreticos: illud etiam lauacrū diaboli appellauit xxxij. distin. §. verum. Cuius opinionem & errorē extirpat hic Augustinus causam sui erroris aßignās. In prima ergo parte dicit Augustinus malos sacramenta in ecclesia cōferre, et extra ecclesiam: sed non remißionē peccatorū. In secunda facit differentiā, inter sacramentum & effectū sacramēti: quod non facit Cyprianus: & ideo errauit. In tertia dicit, quod sicut boni conferunt in ecclesia sacramenti effectum, sic mali extra ecclesia dū tamē i necessitate, alias nō, sed tamen sacramentum cōferunt. In quarta ponit quandā opinionem falsam, scilicet quod peccata dimittuntur ei, qui ficte accedit ad baptismum. ad punctum horæ, postea redeunt.

† lib. 5. c. 20. de baptismo.

e Aut per eos. Supra de pœni. distinct. prima. homicidiorum.
f Nemo. Supra distinct. lxij. nulla ratio. supra xxviij. distinct. presbyterum. s. secunda quæstione vj. quoties post auditam. s. j. q. j. ventum est.

in perfidia a permanserit: per baptismum nec extra ecclesiam remissionem accipit peccatorum: aut si per vim sacramenti ad punctum temporis excipit b, & intus & foris c, eam vim operatur: sicut vis nominis Christi expulsionem dæmonum, etiam foris operatur.

Item. †

Mali non sua potestate, sed Christi virtute baptisma ministrant.

CAN. XXXIX.

QVomodo exaudit d Deus homicidam deprecantem, vel super aquam baptismi, vel super oleum, vel super eucharistiam, vel super capita eorū quibus manus imponitur? Quæ tamen omnia & fiunt & valent etiam per homicidas, aut per eos e qui fratres oderunt, etiam in ipsā intus ecclesia. Cùm nemo f dare possit, quod non habet, quomodo homicida dat spiritum sanctum, et tā intus etiā ipse baptizat? Deus ergo dat etiam ipso baptizāte spiritum sanctū. Quapropter sacramentum g gratiæ dat Deus, etiam per malos: ipsam verò gratiam nō nisi per seipsum, vel per sanctos h suos i: & ideo remissionem peccatorum, vel per seipsum facit, vel per ipsius colūbæ membra: quibus ait: Si cui dimiseritis pecca- Ioan. 20. f ta, dimittentur ei: & si cui retinueritis: retenta erunt. Manus autem impositio si non adhiberetur ab hæresi venienti, quāquam extra omnem culpam k esse iudicaretur: propter charitatis tamen copulationem (quæ est maximum donū spiritus sancti: sine quo l non valent ad salutem quæcunque alia sancta fuerint in homine) manus m hæreticis correctis imponitur. Induunt autem homines Christum, aliquando etiam vsque ad sacramenti perceptionem, aliquando vsq; ad vitę sanctificationem n: atque illud o primum & malis & bonis potest esse cōmune: hoc autem p proprium est bonorum & piorum. Nō ob aliud visum est quibusdam, etiam egregijs viris & antistitibus Christi (inter quos præcipuè beatus Cyprianus eminebat) non esse posse apud hæreticos vel schismaticos baptismum Christi: nisi quia non distinguebant sacramētum ab effectu q vel vsu sacramenti: & quia eius sacramenti effectum, atque vsum in liberatione à peccatis, & cordis rectitudine apud hæreticos non inueniebant: ipsum quoque sacramentum illic esse non putabant. Sed conuertentibus oculos ad interioris paleæ multitudinem r, cùm etiam hi qui

ADDITIO. Dic vt not. s. ea. Romanus.
g Sacramentum. Hic exaudi vt no. s. j. q. j. remissionem. alias contradiceret j. eod. cap. ver. cum in alijs.
h Per sanctos. Imo per seipsum semper, nunquam per ministrum hominem: sed neque per sacramentum quod bonus ministrat magis quam malus. Nā semper suum effectū habet omne sacramētum nisi suscipiētis malitia impediatur: vt supra prima q. j. omnia. & xv. q. vlti. capi. vlti. Sed forte dicitur per sanctos dimittere peccata: quia quæ prædestinata sunt, sanctorū precibus obtinentur: vt xxiij q. iiij. obtineri. Vel quia ipsis prędicantibus aliqui compunguntur, & sic eis etiam peccata dimittuntur: & dicitur hoc de bonis antonomatice: vel per sanctos bonos. i. per id qd boni vel sancti sunt, scilicet per charitatem & cæteras virtutes. Vel solus Christus dat remissionem peccatorū per authoritatem: bonis dat per ministrantis meritum, malis per ministerium.

Sacramentum quodlibet semp habet suū effectum. Vide. 74

Peccata p quos remittūtur.

i Sanctos suos. i. mediantibus precibus sanctorum.
k Culpam. Et ille qui est reuersus ad fidem.
l Sine quo. De pœnit. dist. ij. fugerat sanctus. & s. distin. vij. nullus expectet. s. ea. dist. solet quæri.
m Manus. Prima quæst. j. quod quidam contra 1.
1 Ibidē de manu cōsecratoria.
n Sanctificationem. Id est, remissionem peccatorū: sicut duobus modis dicitur manducari. s. dist. ij. quid est Christum.
o Atque illud. Id est, perceptio sacramenti.
p Hoc autem. i. vitæ sanctificatio.
q Ab effectu. Ipsius sacramenti.

r Paleæ multitudinem. Id est, ad multitudinem malorum qui dicuntur paleæ, quia vacui, vel quia leui- — Mali dicūtur paleę.

Universidad de Deusto Biblioteca

ter cadunt tempore tentationis, vel quia arsuri sunt igne inextinguibili, granis repositis in area cælesti.
a Nec dare. De merito vitæ. nam per ministeriũ bene dat. s. j. quę. j. remissionem. (Ioan. 20. f)
b Ouem. Id est, ecclesiam.
c Tradentis. Baptismum.
d Non separat, Non separat malus à se remouẽdo, s. malitiam sui.
e Et cum illi. Scilicet bono fideli.
f Dimittantur. Supra j. q. j. vt euidenter. contra[1], ecclesia sanctorũ hic dicitur remittere, peccata conuersis: quia eius orationibus eis illa relaxãtur: vel quoniã per charitatis vnitatẽ: quę solum in ecclesia habetur, fit remissio peccatorũ: vt j. ea. di. ecclesiæ charitas. Io.
g Ab eis. i. ecclesia, quæ dicitur dimittere peccata.
h Siue. Consimile dicit lex C. de præscri. x. vel xx. an. l. vlt. ver. quid enim prodest in ipsa ꝓuincia esse possessionem, cum ius vendicationis incorporale est.
i Separatus. s. j. q. j. vt euidenter.
k Vrgente. xj. q. iij. quod prædecessor. argu. s. xxiij. quæ. iiij. ecce. & c. recedite.
l Baptismi. Supra ea. dist. si inter bonos. s. j. quęstio. j. si fuerit.
m Nam redire. s. xxiij. q. iiij. si illic. contra. s. de pœni. di. iiij. capi. j. ij. iij. iiij. v. & vj.
n Non impeditur. Sed non dicit hoc ita sentiendo, sed eorum opiniones referendo.
o Hesternus dies. Id est, peccatum, hesterna die commissum.

1 Adde ꝙ non est cõtra. Arch. Remissio peccatorũ per qd habetur.

in ipsa vnitate peruersi sunt, & perditè viuunt, appareant, et remissionẽ peccatorum nec dare [a] posse, nec habere: quia nõ malignis, sed bonis filijs dictum est. Si cui dimiseritis peccata dimituntur eis, & reliqua: habere tñ et dare et accipere baptismi sacramentũ: satis ecclesiæ catholicæ pastoribus eluxit: & ouẽ quæ foris errabat, & dominicũ characterẽ foris accipiebat venientem ad Christianæ vnitatis salutem, ab errore corrigi: characterem tamen dominicũ in ea cognosci potiùs quã improbari: quãdoquidẽ ipsum characterem multi lupi & lupis infigunt, qui videntẽ esse intus: veTũtamen ad illã ouem [b], quę ex multis vna est, nõ pertinẽt. Cũ malus tradit baptismum bono, id est, in vnitatis vinculo veraci conuersione mutato: inter bonum sacramentum quod traditur, & bonũ fidelem cui traditur, tradentis [c] malitia non separat [d]: & cùm illi [e] veraciter ad dominũ conuerso peccata dimittantur [f] ab eis [g] quibus ipse veraci confessione coniungitur, spiritus sanctus ea dimittit: qui omnibus sanctis datus est, sibi charitate cohærentibus, siue [h] se nouerint corporaliter, siue non nouerint. Similiter, cùm alicuius tenentur peccata: ab eis tenentur à quibus ille cordis prauitate disiungitur siue notis corporaliter, siue ignotis. Omnes mali spiritualiter à bonis seiuncti sunt. Si autem etiã corporaliter aperta dissensione separentur, peiores fiunt. Sed nihil interest ad baptismi sanctitatem: quantò quisq; peior id habeat & quantò peiori tradat: potest tamen peiori tradere separatus [i], sicut potest habere separatus: sed quã perniciosum est habere, tã perniciosum est tradere. Ille autẽ cui traditur potest salubriter accipere: si ipse non separatus acceperit vrgente [k] mortis necessitate. Cur hæretici foris baptizare non possunt? an quia peiores sunt eo ipso ꝙ foris sunt? Sed nihil interest ad integritatem baptismi [l], quãtò peior id tradat. neq; enim interest tãtum inter malum & peiorem, quãtum inter bonum & malum: & tamen cùm baptizat malus, non aliud dat, quàm ille qui malus minus est. An fortè non ad hominis meritum, sed ad ipsius baptismi sacramẽtum pertinet, vt foris dari non possit? Si hoc ita esset, nec haberi foris posset: & toties baptizari necesse esset, quoties quisque recedens ab ecclesia, rursus ad ecclesiam remeasset. His qui ficto corde baptizantur: aut peccata nullatenus dimittuntur, quia spiritus disciplinæ effugiet fictum: aut in ipso temporis puncto, per vim sacramenti dimissa, iterum per fictionem replicantur: vt & illud verum sit: Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis. (Gala. 3. d) Et illud, Spiritus disciplinæ effugiet fictum, (Sapien. 1. a) id est, vt induat eum Christum sanctitas baptismi: & exuat eum Christum pernicies fictionis. Nam redire [m] dimissa peccata, vbi fraterna charitas non est, apertissimè dominus in euangelio docet, (Mat. 18. c) in illo seruo à quo dominus dimissum debitum petiuit, eò quòd ille conseruo suo debitum nollet dimittere. Sic nõ impeditur [n] baptismi gratia, quò minus omnia peccata dimittantur, etiam si fraternum odium in eius cui peccata dimittuntur animo perseuerat. soluit enim hesternus dies [o]; & quicquid superest, soluitur etiam ipsa hora [p] momentóque ante baptismum, & in ipso baptismo. deinceps autem continuò reus esse incipit non solùm consequentium, sed etiam præteritorum dierum, horarum, momentorum, redeuntibus [q] omnibus quæ dimissa sunt.

p Ipsa hora. Sicut secũdum leges eodem tẽpore quis absoluitur, & statim obligatur. si enim animo nouandi mulier intercedit, liberabitur debitor: & in eodem momento obligatur: quia ipso iure competit rescissoria. ff. ad Velle. de bitrix. §. vlti.[2]
q Redeuntibus. Nota de pœ. dist. iiij. §. verum. quia quidam

Obligat et soluitur quis, eodẽ momento.
2 De hoc not. ff. eo. l. aliquando. §. j.

quidã dicunt, quod redeũt sicut flores in vere. B. &c.
TVnc valere. Hæc est decima pars distinct. in qua probatur per xj. cap. quod non valet baptismus aquæ cum datur ficte, nisi fictio vel incredulitas recedat à corde percipientis. Ioan. de Fant.
a Tunc valere. Hæc est vera sententia.
b Incipit. q̃a tũc incipit esse in eo, & efficaciã in eo habere[1], & ibi ratihabitio retrotrahitur. Et est argu. cõtra. ff. de his qui notã. infa. furti. §. qui iussu.
c Ad salutẽ. i. res per baptismum significata, tunc incipit habere remissionem peccatorũ, & nõ ꝓpter baptismum, sed propter cordis cõtritionẽ, id est, per charitatem vel humilitatẽ mentis, quã habet, dum habet cordis contritionem.
ADDITIO. Ad hoc no. s. j. q. j. si fuerint. in glo. j.
d Baptismus. scilicet interior, scilicet peccatorũ ablutio.
e Fictio. s. ea. distinct. ostẽditur. & cap. nullus.
f NOn in vobis. In multis. i. in omnibus sacramentis. sed non in charitate, sine qua, nihil sunt omnia. s. ead. quomodo. & cap. solet.
g In symbolo. cõtradicit qd infra sequit: quia in ipsa catholica ecclesia non sunt nobiscũ. sed dic quod ideo dicunt esse in symbolo, quia sunt in maiori parte[2]. Nã si in toto symbolo essent, ergo essent nobiscũ in ecclesia: cum hoc sit de symbolo, credere in catholicã ecclesiam, sicut & alibi dicitur quis nõ tenere fidem, cum non teneat ecclesię vnitatẽ. xxiiij. q. j. aduocauit.
h In cæteris. Arg. contra. xxiiij. q. j. schisma. sed illud quo ad effectum.
i In corpore. Sunt viuentes. & ideo non est desperandum de eis. de pœni. dist. vij. cap. j.

✝ cap. 12. libri j. de baptis.
1 Quia tũc incipit, &c. vt in gl. seq. & ita totã cõtinuam ponit H. cuius fuit gl.
✝ Epistola 48. ad Vincẽtiũ.
Psal. 54.
Hæretici qualiter sunt i symbolo nobiscum.
2 Et not. hic qd' ponitur pars ꝓ toto: vt xxiiij. q. v. pœnale. sicut ecõuerso. 76. dis. §. nõ autẽ.

Idem. ✝

Quando prosit baptismus ei, qui fictè illum accepit.

CAN. XL.

10 TVnc valere [a] incipit [b] ad salutẽ [c] baptismus [d], cùm illa fictio [e] veraci confessione recesserit, quæ corde in malitia vel sacrilegio pseuerãte, peccatorũ ablutionem non sinebat fieri.

Idẽ ad Donatistas. ✝

Non reiterantur sacramenta, quæ extra ecclesiam conficiuntur.

CAN. XLI.

NOn in vobis mutamus, in quibus nobiscum estis (in multis enim nobiscum estis: nã & de talibus dictum est, quòd in multis [f] erãt mecum) sed ea corrigimus, in quibus non estis, & ea vos hic accipere volumus, quæ non habetis illic vbi estis. nobiscum enim estis in baptismo, in symbolo [g], in cæteris [h] dominicis sacramẽtis, in spiritu autem vnitatis, & in vinculo pacis, in ipsa denique catholica ecclesia, nobiscũ non estis. Isti autẽ cũ quibus vel de qbus agimus, non sunt desperandi, adhuc enim in corpore sunt: sed non quærant spiritũ sanctum, nisi in corpore [i] Christi: cuius habent foris [k] sacramentũ, sed rẽ [l] ipsam non tenent intus, cuius est illud sacramentum: & ideo iudicium sibi mãducant & bibunt.

k Foris. Videtur quod extra ecclesiã hæretici conficiant, & sic reprobatur quorundam opinio, qui dicunt extra vnitatem ecclesiæ corpus Christi confici non posse: vt j. quæstio. j. dominus declarauit. & cap. non nocet[3].

Item Gregorius Quirico episcopo, & cæteris in Hybernia epis. ✝

Quomodo recipiantur ab ecclesia, qui in nomine trinitatis apud hæreticos baptizantur.

CAN. XLII.

AB antiqua patrum institutione didicimus [m], vt qui apud hæresim in trinitatis nomine baptizantur: cùm ad sanctam ecclesiã redeũt, aut vnctione [n] chrismatis, aut impositione manus, aut sola pfessione [o] fidei ad sinũ matris ecclesiæ reuocentur. vnde Arrianos per impositionem manus Occidens, per vnctionem verò chrismatis sancti ad ingressum catholicæ ecclesiæ Oriens reformat. Monoschelitas [p] verò & alios ex sola confessione recipit: q̃a sanctum baptisma, quod apud hæreticos sunt consecuti, tunc in eis vires emundationis recipit, cũ illi vel per impositionem manus spiritum sanctũ acceperint, vel isti ꝓpter confessionẽ veræ fidei [q], sanctæ & vniuersalis ecclesiæ visceribus sunt vniti.

Item Augustinus de baptismo, lib. iiij. ✝

Extra ecclesiã baptismus accipi potest, sed non prodest.

CAN. XLIII.

ECclesia paradiso cõparata, indicat nobis [r] posse quidẽ baptismũ eius homines etiã foris accipere: sed salutẽ [s]

l Sed rem. scilicet vnitatem ecclesiæ. Ioan.
m AB antiqua. Didicimus. Hæc reconciliationum disparitas fiebat, aut ꝓpter hæreticorum disparitatem, aut ecclesiarum variam consuetudinem.
n Aut vnctione. j. quæsti. j. §j, qui baptismum.
o Sola professione. quia tantum interrogantur si recte credãt: quia manus eis erat imposita: sed si deficeret, suppleretur. j. q. j. §. ecce. de errore istorum habes xvj. distin. habeo.
p Monoschelitas. qui dicunt vnã tantum voluntatẽ esse in Christo, scilicet humanitatis, nõ diuinitatis: vt xvj. distinct. habeo.
q Fidei. diuersitas suscipiendi hæreticos, nõ ideo est quod inter se ecclesia occidentalis & ecclesia orientalis sentiant cõtraria: sed q̃a diuerso modo errabant, diuerso modo recipiebãtur. Arriani qui erant in oriẽte, nõ chrismabant, ideo oriẽs redeũtes chrismabat. qui erãt in occidente, chrismabantur: & ideo vt ostenderet eos de vnitate ecclesiæ, ꝑ manus impositionẽ eos recipiebat ecclesia oriẽtalis. vnde est arg. quod diuersæ erant Arrianorum sectæ. vnde s. ead. distinct. j. c. ecclesias. vbi dicitur quod ecclesia ab eis consecrata recõsecretur, ab Arrianis datus baptismus non iteretur: vt s. j. quæstio. j. Arrianos. & argu. j. ead. de Arrianis. Ioan.
r ECclesia. Nobis. s. j. q. j. sicut.
s Sed salutem. s. j. q. j. extra ecclesiam.

3 Ad idẽ xxiij. q. 4. qd' faciet. & s. eadẽ. ostẽdit. in pri. scilicet cõtra in eo quod leg. & nota. s. ea. dist. ij. qd sit. ibi dixi. Arc.
✝ Epi. 61. lib. 9. ad Quirinũ.
Hi qui
Error Monoschelitarũ
Hæretici diuersimode ab ecclesia recipiuntur.
✝ capi. j.

Universidad de Deusto Biblioteca

beatitudinis extrà eã ecclesiam neminẽ vel percipere vel tenere. nõ enim in Mesopotamia vel Aegypto, quò illa flumina peruenerunt, est felicitas vitæ, quæ in paradiso [a] commemoratur. sic ergo baptismus ecclesiæ potest esse extra ecclesiã [b], munus autem beatæ vitæ nõ nisi intra ecclesiam inuenitur.

Idem de vnico baptismo, libro tertio. †

Hæresis & sacrilegium hæreticorum non sunt sacramenta.

CAN. XLIIII.

Nunc autem, non sicut hæresis hæreticorũ est, sicut error ipsorum est, sicut etiã sacrilegium dissensionis eorũ est: sic etiam baptisma, quod Christi est, non debet dici ipsorum.

Idem libro quinto. †

De eodem.

CAN. XLV.

Cum tãtum [c] valeat baptismus per hominem contemptibilẽ, quãtum per Apostolum datus: ita nec istius nec illius, sed Christi esse cognoscitur [d]. Item inuenimus dictũ ab Apostolis, & gloriam meã quãuis vtique à domino: & ministerium meum, & prudentiam meã, & Euãgelium meum, quamuis vtique à domino impertitum sit atque donatũ: baptismum [e] autem nemo eorum meum dixit omnino, neque enim omniũ æqualis est gratia [f], neque ministrant omnes æqualiter, neque æquali prudẽtia vel sciẽtia sunt omnes præditi: & in Euãgelizando alius alio melius operatur. Et ideo dici potest, alius alio doctior est [g] in ipsa salutari doctrina, alius autẽ alio magis minúsve baptizatus dici nõ potest, siue ab inferiore, siue à maiore baptizetur.

Idem in libro iiij. †

De eodem.

CAN. XLVI.

Satis ostẽdimus ad baptismũ, quod verbis Euangelicis consecratur, nõ pertinere cuiusquam dantis vel accipientis errorem [h], siue de patre, siue de filio, siue de spiritu sancto [i] aliter sentiat, quàm cælestis doctrina insinuat.

Idem in lib. de baptis.

Quòd bonis & malis sacramenta ecclesiæ communia sunt.

CAN. XLVII.

Est vnitas ecclesiæ quæ latè patet [k], in sacramentorum videlicet societate & communione, quæ complectitur cũ granis etiam paleas, quando eas corporaliter mistas [l] ita patitur, vt neque illas iusti vitent, neq; ab illis iusti vitentur. sic sunt in ecclesia homines mali, vt in corpore humano, humores mali, qui interdũ exeunt [m] ex corpore.

Item de vnico baptismo, libro sexto. †

Non transit ad aquam baptismi malitia benedicentis.

CAN. XLVIII.

Non est aqua profana & adultera, super quam nomen Dei inuocatur, etiam si à profanis & ab adulteris inuocetur: quia nec ipsa creatura [n] adultera est, nec ipsum nomẽ adulterũ est.

Item Beda homilia trigesimasexta.

Non est rebaptizandus, qui ab hæreticis baptizatur.

CAN. XLIX.

Siue hæreticus, siue schismaticus, siue facinorosus quisque in confessione sanctæ Trinitatis baptizet [o]: non valet

a Quæ in paradiso. quæ interpretatur ortus. Et agit ibi de illo vbi fuit Adam, de terrestri. quandoque paradisus dicitur empyreum cælum [1].

Paradisus est duplex

1 Vt de pœni. dist. ij. principiũ. & dicitur paradisus pascens deum vel deitatis visum: quia ibi Deũ videbimus facie ad faciẽ. Hug.

b Extra ecclesiã. xxiiij. q. j. alienus. & cap. quia.

c Cum tantũ. CASVS. Probat hic Augustinus duplici ratione baptismũ Christi esse, non ministri conferẽtis. Prima ratio, quia eodem modo valet [2] baptismus collatus per malũ, sicut per bonum. Secunda, quia licet Apostoli dixerint Euãgeliũ meum, gloriã meã, non tamen dixerũt baptismum meum.

† cap. 11.

2 Scilicet quantũ ad remissionem peccatorum.

d Esse cognoscitur. nam omnia nostra facimus, &c. C. de vete. iur. enucle. l. j. §. sed neque.

† ca. 13.

e Baptismum. inuenitur tamen baptismus Ioannis, quod in forma sua baptizauit.

f Gratia. Quæ tamẽ omnibus datur æqualiter i baptismo, sed ex modo conuersationis nostræ minuit vel augetur: vt j. ead. nec quenquam. Sed hic non loquitur de illa gratia baptismi, quæ datur sine personarum acceptione, dummodo fictus non accedat.

Gratia datur in baptismo omnibus æqualiter.

g Doctior est. Nã non omnes, &c. C. de vete. iur. enucle. l. j. §. si quis.

h Satis ostendimus. Vel accipientis errorem. Dũ tamẽ in forma ecclesiæ hoc faciat: vel etiam si corrupte loquatur, non est rebaptizandus. quod tamen aliter olim istitutũ fuit, ne ad hoc praui homines assuescant. s. ea. dist. non illud. j. ea. dist. c. si non.

Baptismi forma corrupte prolata nõ vitiat ipsum.

i De spiritu sancto. Duntamen intendat baptizare: vt s. ea. solet quandoque. licet enim Arriani errent circa personas concedentes, &c. credentes filium non esse æqualem patri: vt xxiiij. q. iij. c. quidam. ver. Arriani. tamen Arriani baptizant. j. ead. de Arrianis.

† ca. 15. Hæretici baptizare possunt.

k Est vnitas. Quæ late patet. Sed ecclesiæ vnitas, quæ est in fide et charitate, nõ ita late patet: sed hæc amplectitur solos bonos. s. ea. distinc. ij. quia passus. Sed secundum vnitatem sacramentorũ, etiã malos alios complectimur: vt s. ea. quomodo. versic. induant. & extra hanc multi relinquentur.

l Mistas. i. malos mistos bonis. Sunt enim mali misti inter bonos, sicut paleæ inter grana: & dicuntur paleæ, quia cadunt leuiter vento tentationis. de pœ. distin. v. c. j. & xxiij. q. viij. c. j.

Mali sunt bonis misti.

m Exeunt. sic & mali homines de ecclesia. sed boni nõ exeunt saltẽ finaliter & æternaliter: vt de pœ. dist. ij. §. hæc itaque. ca. quæcunque. & ca. firmũ. & ca. nullus. Ioan. de Fant.

† lib. 13. de baptis. cap. x.

n Non est. Creatura. Polluta tamẽ dici potest, quantum in eis est. xlix. distin. c. vlti. Ioan.

o Siue hæreticus. Baptizet. s. j. q. j. ij. qui. & ca. dedit. s. xix. dist. secũdũ. s. e. dist. à quodam.

ille qui baptizatus est, à bonis catholicis rebaptizari: ne confessio vel inuocatio tanti nominis [a] videatur annullari.

Item Grego. ij. Bonifacio episcopo.

Baptizati à paganis, in nomine baptizentur trinitatis.

CAN. L.

Quos à paganis baptizatos esse asseruisti: si ita [b] habetur: vt denuo baptizes in nomine trinitatis, mandamus.

Item Celestinus Papa.

Sine exorcismis & exsufflationibus nullus baptizetur.

CAN. LI.

Siue paruuli [c], siue iuuenes ad regenerationis veniunt sacramentum: non fontem vitæ prius adeant, quàm exorcismis & exsufflationibus clericorum spiritus immundus ab eis abijciatur [d].

Item Rabanus de institutione clericorum.

Officium baptizandi catechumini præueniant.

CAN. LII.

Ante baptismum, catechizãdi debet hominem præuenire officium: vt fidei primum catechuminus accipiat rudimentum. Item ipse Christus, prius cæci nati oculos luto ex sputo facto superliniuit: & sic ad aquas Siloe [e] misit: quia prius debet baptizandus fide incarnationis Christi instrui: & sic ad baptismum iam credulus admitti: vt sciat cuius gratiæ in eo est particeps, & cui iam debitor fiat deinceps.

Item ex concilio Bracarensi secundo.

Quo tempore catechumini ad exorcizandum sunt deferendi.

CAN. LIII.

Ante viginti [f] dies [g] baptismi ad purgationem exorcismi [h] catechumini currant, in quibus xx. diebus omnino symbolũ quod est, Credo in Deum patrem omnipotentem: spiritualiter [i] doceantur.

Item ex concilio Agathensi. †

Quo tempore competentibus, symbolum est prædicandum.

CAN. LIIII.

Symbolum etiam placuit ab omnibus ecclesijs, vna die, id est, ante viij. dies dominicæ resurrectionis publicè in ecclesia competentibus [k] prædicari.

Item Nicolaus Papa.

In vnaquaque ecclesia baptizandi, catechizari possunt.

CAN. LV.

Catechismi baptizandorum à sacerdotibus vniuscuiusque ecclesiæ [l] possunt fieri: sicut in hac sancta Romana ecclesia (cui Deo authore, ministerium exhibemus nostri famulatus) solenniter † fieri comprobantur.

Item ex concilio Laodicensi. †

De eodem.

CAN. LVI.

Baptizandos oportet fidei symbolum discere, & quinta feria vltimæ septimanæ vel episcopo vel presbytero reddere [m].

Item ex concilio Martini Papæ. †

De eodem.

CAN. LVII.

Non liceat añ duas [n] septimanas Paschæ, sed ante tres ad baptismum suscipere aliquem. oportet autem in his diebus qui baptizãdi sunt, vt sym-

dam. s. j. q. j. si quis per ignorantiam. cõtra. s. ea. di. hi de quibus. cõtra. Sol. ibi in forma: hic non. Et reiteratur quantũ ad factum.

a Nominis. Cur autẽ non dicit nominũ, vt in nominibus patris & filij et spiritus sancti te baptizo? hoc iõ fit, vt appellatione singularitatis, in essentia vnitas patris & filij & spiritus sancti, in personis trinitas designetur.

Baptism⁹ fit i nomine & non in nominibus patris, &c.

b Quos à paganis. Si ita. s. in forma ecclesiæ non fuerunt baptizati. Ioan.

c Siue paruuli. Hæc est xj. pars dist. in qua probat per xix. cap. quod catechismus debet præcedere baptisma. Io. de Fant.

Siue [1] paruuli. De præcedenti solennitate baptismi subiungit, scilicet de exorcismo & catechismo.

1 Correctiue ponit. nã præter baptismũ nulla salus est puero. infra ead. nulla.

d Abijciatur. i. proijciatur. i. proijciẽdus designetur. Et sic nõ est contra j. ea. nec quenquã. & si non pfit ad vitã aliquid, quia propter hoc non fiunt minus indigni: quia mors adhuc in eis remanet: pdest tñ vt minus possit eis inimicus nocere: vt j. ea. dehinc. G. Quẽ effectũ habet exorcismus? nunquid eijcit spiritũ immundũ? Imo donec baptizetur, est membrũ diaboli: quia nõ est mediũ: vt xxiiij. q. j. qm. Sed dic abijcit. i. significat proijcẽdũ, vel abijciendũ: vel saltẽ cõpellit eum, ne iam tantum noceat quantũ nocere potuit prius, vt s. eadem. capit. ij.

Exorcismi effect⁹.

e Ante baptismũ. Siloe. fons est, & interpretatur missus est: quia Christus in quo baptizamur, missus est. xxiij. di. qui episcopus. Io.

Siloe est fons.

ADDITIO.

Vel dic quod Siloe interpretatur fons luminis, secundum Papiam.

f Ante viginti. Supra x. q. j. placuit.

g Dies. In media na hebdomana, cũ cãtatur, sitiẽtes. s. di. lxiij. prĩcipali.

h Exorcismi. Id est, adiuratione. exorcizare, id est, adiuuare.

† cap. 15. Exorcizare qd sit.

i Spiritualiter. Sufficit quod sensum retineant. ff. de leg. l. scire leges. j. q. j. Marchion.

k Symbolum. Competentibus. Id est, intellectum discretionis habentibus vel cupientibus. competentes quidem appellantur, qui libero arbitrio vtentes, pœnitẽtiam ab ecclesia accipiunt, vt sint digni accedere ad catechismũ, deinde ad baptismi sacramentum: vt xxv. dist. audire.

Competẽtes qui dicuntur.

l Catechismi. Catechismus Græce. Latine dicitur instructio: vnde catechizare. i. instituere. Archid.

† [redacted]

l Vniuscuiusque ecclesiæ. Hoc in multis locis fit, sed in primo et vltimo scrutinio oẽs consueuerunt venire, ad ecclesiã baptismalem. Hug.

† ca. 46.

m Baptizãdos. Reddere. Vulgariter loquitur. q. d. memoriter sine inspectione libri dicere. sic j. ea. proxi. Archid.

† ca. 49. synodorũ græcarũ à Martino Bracarẽsi episcopo collectarum.

n Non liceat ante duas. tm [2]. qa ante duas et ante tres, &c. c. alias duo cõtinentur in tribus. ff. de arb. diẽ. §. si plures. Baptiz

2 Ergo nõ scrutinia i quarta feria post dñicã qua cantatur, Lætare Hierusalem. Hug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Baptizandi nomẽ suum dent. In scriptis. hodie non tenet hoc. Et quod dicit abstinentia: consilium est: et ita non est contra. ſ. ea. ſ. nie pœnitentia.

† ca.85.

b Et diu. Intra viginti dies. ſ. e. ante.

c Examinatione. Quia infidelis non recipietur sine examinatione. ſ. ea. Iudæi. & ca. ne quod absit.

d P Ostquã. Per abrenũtiationem. ſ. distinc. j. ecclesiasticarum.

† ca.27. lib.j.

e Se alienauerit. Id est, alienari inceperit: vt ſ. eadẽ. siue paruuli.

f S Icut nostis. Quæ decepit. & ideo fuit restitutus. nam deceptus, &c. ff. ad Velle. l. j.

g Creatura. Nec diabolus inquantũ est creatura, sed inquantum est vitiosus. xxiij. di. ꝙ eps ordinandus est.

h P Ostea signatur. Id est post exsufflationem interemptionis.

i Suæ interemptionis, signaculum sanctæ Crucis per quod est interemptus: vt dixit diabolus de quodã Iudæo, qui supra se fecerat signum crucis. Inueni vas vacuum: sed bene signatum.

k Alienum. i. alienandum. Sed ideo dicit alienũ: quia in proxi. &c. xxiij. q. j. paratus.

l E Xhinc. Typicum. Id est, figuratiuum.

m Careat. i. quod per salẽ significẽ.

n Al cælestis.

o S Offerre. mystice. Cessat enim vetus obseruatio legis literalis. extra de constit. transla.

p L Ehinc. Mediana hebdomada tribus diebus fiunt exorcismi. Secũda iterum tribus: vt ita non bolum discant: et in quinta feria nouissimæ septimanæ episcopo vel presbytero reddant.

Item ex concilio Carthaginensi quarto. †

Antequam baptizentur, qui libet sunt examinandi.

CAN. LVIII.

BAptizandi nomen suũ dent [a], & diu [b] sub abstinentia vini & carniũ, ac manus impositione crebra examinatione [c] baptismũ percipiãt.

Item Rabanus de institutione clerico. †

Baptizandi quare exorcizantur & exsufflantur.

CAN. LIX.

POstquam se baptizandus per confessionem veræ fidei in alterius cõmendauerit dominium: & per abrenũtiationem [d] à prioris possessoris se alienauerit [e] seruitio: exsufflat ab eo potestas sæua: vt per piũ sacerdotis ministerium, spiritui sancto cedat fugiens malignus spiritus.

Item Augustinus de symbolo, libro primo.

De eodem.

CAN. LX.

SIcut nostis fratres charissimi, paruuli exsufflantur & exorcizantur: vt pellatur ab eis diaboli potestas inimica: quæ decepit [f] hominem, vt possideret homines. non ergo creatura [g] in infantibus exorcizatur aut exsufflatur, sed ille sub quo sunt, qui sub peccato nascuntur.

Item Rabanus de institutione clerico.

Quare signetur baptizandus in corde & fronte.

CAN. LXI.

POsteà signatur [h] baptizandus signaculo sanctæ crucis, tam in corde quàm in fronte, vt ab eo tempore apostata diabolus in vase suo pristino suæ interẽptionis [i] cognoscens signaculum, iam sibi deinceps illud sciat esse alienum. [k]

Item in libro eodem.

Quare super eum orationes dicantur.

CAN. LXII.

EXhinc iam dicuntur super eum orationes, vt fiat catechuminus: tunc datur baptizando sal benedictum in os, vt per sal typicum [l] sapientiæ sale conditus fœtore careat [m] iniquitatis: ne à vermibus peccatorum vltra putrefiat, sed magis illæsus seruetur ad maiorem gratiam percipiendam.

Item Beda super libros Regum.

Quare sale initiantur catechumini.

CAN. LXIII.

SAl cælestis sapientiæ quo initiantur catechumini: in cunctis operum nostrorum sacrificijs iubemur offerre [n].

Item Rabanus de institu. clerico.

Quare iterum exorcizentur.

CAN. LXIIII.

DEhinc [o] iterum exorcizãtur: vt diabolus suam nequitiam cognoscens, iustum super se Dei iudiciũ timens, recedat ab homine, nec iã contendat eũ arte [p] sua subuertere, ne baptismum consequatur: sed magis honorem Deo creatori suo exhibens: reddat opus Deo factori suo.

Item Greg. Papa in homilia xxix.

Sacerdotes exorcizando dæmonia repellunt.

CAN. LXV.

SAcerdotes cũ per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare malignos spiritus in eorum mentes contradicunt: quid aliud faciunt, nisi quòd dæmonia eiciunt?

Item Rabanus de institu. clerico.

Quare de saliua nares & aures tanguntur.

CAN. LXVI.

POsteà tanguntur ei nares & aures de saliua: & dicit ei verbũ euãgelicum, quod Iesus dixit quando surdum & mutum sanauit, tangens cum sputo linguam eus, & mittẽs digitos in auriculam eius, dixit: Effeta, quod est adaperire. hoc enim sacramentum hic agitur, vt per saliuam typicam [q], & sacerdotis tactum sapientia & virtus diuina salutem eiusdem catechumini operetur: vt aperiantur ei nares ad accipiendum odorem notitiæ Dei: vt aperiantur ei aures ad audiendum mandata Dei: vt aperiantur ei sensus in intimo corde, ad respondendum.

Marc.7.d

Exorcismi fiũt tribus diebꝰ.

reflet in vigilia Paschæ nisi sola immersio. secundum hoc exorcismi variantur.

p Arte. i. dolo. Sic exponitur xxij. q. v. quacunque.

q P Ostea tangũtur. Typicã. i. figuratiuã sapientiæ Dei. Per digitum Dei intelligẽdona spiritus sancti. Est caro nostra lutũ, patris sapientia sputum. Creditur humanum genus hoc medicamine sanum.

Versuscipiãt materiam baptismi.

Prop

Quidam. P Ropter gloriam. i. gloriosum munus eucharistiæ, & gloriosum opus p̃dicationis. Oui. Pronaq; cũ speciẽ aialia cætera terram, Os homini sublime dedit, cælumq; videre iussit: & erectos ad sydera tollere vultus. Et nihil turpitudinis debet infligi faciei. C. de pœn. si quis in metallum. Argu. contra extra de cri. fal. ſ. ad audientiã. gloriosius quippe & excellentissimũ in humano corpore hominis os deprehenditur: per quod Deus glorificat & benedicitur & prædicatur. in signum ergo tãti muneris, & operis dignitate, non tangitur os cum saliua.

Homo est dignissima creaturarum. Faciem humanam nemo est qui audeat percutere. Libro j. cap. v.

b Muneris. i. corporis dñi et sanguinis: qd̃ est munus excellentissimum.

c Et operis. i. prædicationis. ante eũ quam quis baptizetur: nec ad corpus dñi sumendum nec ad prædicationis officiũ gerendũ est idoneus. Vnde nec debet qs ante baptismum corpus Christi sumere: nec prædicationis officiũ gerere: nec debet ei credi hoc vel illud. vnde in euangelio Io. Iesus non credebat se illis. ſ. infidelibus.

Baptismo carens neque corpꝰ dominici sacramenti sumere nec prædicare.

d Non os tãgit. Ad ostendendũ ꝙ nõ prius credendũ est homini quam odor famę suæ præcesserit. de cã vnctionis habetur extra de sacra vnct. cum venisset. Io.

† Libro j. cap. v.

D Einde à sacerdote.

e Deinde. Id est, postquam est baptizatus. vnde finis ca. debuit esse principium. Ioan.

E Nit sacerdos. Primo Id est, olim in baptismo Christi.

f V Enit sacerdos ad fontem, dicit precem: inuocat nomen patris & filij & spũs sancti, vtitur verbis cælestibus. cælestia sunt verba quæ Christi sunt. præsentia Trinitatis adest. operatur. sermo ęternus, vbi descẽdit spiritus sanctus. primò [g] quasi columba descendit [g], vt incredulis vocarentur ad fidem. in principio signum debuit esse, in posterioribus perfectio. Apostolis enim spiritus sanctus datus est in igneis linguis propter incredulos: nobis autem iam in plenitudine ecclesię non per signa, sed per fidem [h] veritas est colligenda.

Item Augusti. de vnico baptismo, libro vj. †

Verba erroris per imperitiam prolata, non impediunt aquæ sanctificationem.

CAN. LXX.

SInõ sanctificatur [i] aqua cùm aliqua erroris verba per imperitiam precator effundit: multi non solũ mali, sed boni etiã fratres in ipsa ecclesia non sanctificant aquam. multorum enim preces emendantur quotidie, si doctioribus fuerint recitatæ, & multa in eis reperiuntur contra catholicam fidẽ [k]. nunquid si manifestẽt aliquos baptizatos cùm illę preces dictæ fuissent sup aquã, iubentur denuo baptizari? quid ita? quia plerũq; precis vitiũ superat precantis affectus [l]: quia illa certa verba euãgelica (sine quibus non põt baptismus cõsecrari) tantũ valẽt, vt per illa sic euacuent quæcunq; in prece vitiosa, contra regulã fidei dicuntur, quemadmodũ dæmoniũ Christi nomine excluditur. Nã vtique [m] hereticꝰ si afferat precem vitiosam, nec bonum habeat charitatis affectum, quo posit illa superari imperitia: & ideo similis est ei qui quicunq; in ipsa catholica ecclesia in-

† ca.27. & est tex. hoc reporte valde notandus. C.M.

g Descendit. In specie columbæ.

1 De hoc 7. ex. capi. aliud. Hu.

h Sed per fidem. vt legit de pœ. di. ij. quærendũ. & c. pennata aialia Io.

i S I non sanctificatur. Hæc est xxij. pars dist. secundum Io. de Fant.

k Si non sanctificatur. Pone casum per illa cap. ſ. ead. dist. nec retinerunt. & ſ. dist. xxxviij. sedulo.

l Contra catholicam fidem. Id est, contra rectam verborum formam, in ecclesia catholica constituram. Vel cumdicit, baptizo te in nomine trinitatis & diaboli.

ADDITIO.

Hoc etiam fuit dictum Laurent. Vel dic cõtra fidem. i. contra bonos mores, quæ. ſ. sapiunt hæresim, sed sacerdos simplex imperitus sic non intellit, imo credit eas sanum & rectũ intellectum continere. Io. de Fant.

m Nã vtiq;. Pro hoc dat ꝙ vitium precum propter affectum bonum, non emendatur in baptismo: sed verbũ Christi operatur virtutem: nã hereticus bonum affectũ nõ habet: & quamuis vitium precũ afferat, non tamen minus baptismus suũ effectum habebit: quia tm valent illa certa verba euangelij, & quantumcunq; preces aliæ vitiosæ sint, formã tamẽ à Christo institutam non possunt euacuare: imo potius quantũ spectat ad baptismũ, omnes euacuantur ab illis euangelicis verbis. & hoc est: nam vtique.

Baptismꝰ non vitiatur precũ vitio.

n Si afferat. Si, id est, quamuis.

Cyprian

a Cyprianus. Cypriano enim & lxxx. episcopis visum est baptismum Christi non posse esse apud hæreticos vel apud schismaticos qui etiam baptisma hæreticorum lauacrum diaboli appellabant. s. c. di. quomodo. & dist. xxxij. §. verum.

Vtile non debet per inutile vitiari.

✝ [redacted] Baptismi forma an vitietur si aliquid superfluū apponatur aut interponatur: aut si ipsius ordo mutetur. 1 Vt Lau. quod dicit verū, si illud oppositum subsequatur, vt sequitur, & idem tenet hic Hu. & istorū fuit hæc sententia vsque ibi: quod non concedo, &c. vbi adde φ hoc fuit dictū Ioā. vsque ibi: sed pone, &c. & sicut est ipse Io. magistrū Petrum, q dixit φ ita liber nō est forma seruata. aliud est enim dicere, In nomine pris & filij, & spirit9 sancti: & diaboli: & aliud signatur. Archi. ✝ [redacted]

b Regulam. Non enim dicūt verba cælestis Dei restringi sub regulis Donati. xxxviij. dist. indignum. palea est. quasi dicat. si virtus verborum excludit dæmonium, ita & precū vsuū.

c Multi. parenthesis. i. interpositio vsque ibi, nec tamē.

d Euacuatur. Argu. quod vtilia nō vitiantur p inutilia. s. dist. xxxvij. turbar. s. xxiij. q. iiij. qd ergo. C. de do. sancimus. s. q. j. nō ne Sodomitæ, &c. dñs declarauit. s. di. xxxvij. si qd veri. arg. tamē cōtra. ff. de aqua quotid. & æsti. l. j. §. item quærit. s. di. xxiij. quorundam. s. dist. ix. si ad sacras. s. iij. q. ix. pura.

d Euacuatur. Ex hoc ca. colligit φ nō vitiatur forma baptismi, si quid in ea apponatur superfluū: qd admittunt qui 'a' ... si dicat, baptizo te in noie pris & filij & spūs sancti & diaboli: vel arma virūq; cano. vel quicquid sequatur: baptizatus est. arg. cōtra. ff. de verb. obli. quæ extrinsecus. Idem est, si qd præmittat añ formā: vt si dicat: arma virūq; cano: & ego baptizo te in noie patris & filij & spūs sancti. Si vero aliquid interponatur: vt si dicatur, baptizo te, & Deus est, in nomine patris & filij & spiritus sancti, &c. nō est baptizatus: arg. ff. de testa. hæredes palam. §. vlti. vbi distinguitur an interponatur actus extraneus, & circa hoc est omne verbū extraneum à forma: quod non concedo. qui enim dicit, baptizo te in nomine patris & filij & spiritus sancti & omnium sanctorū ✝ non dicit baptizo te in noie patris & filij & spiritus sancti: quia secundum hoc duo diceret, quod est impossibile: & eadē ratione deberes dicere cum dicitur, non ego baptizo te in nomine patris & filij & spiritus sancti. φ esset baptizatus, [redacted] quia verba baptizandi protulit: quod patet falsum esse. Sed pone, φ mutat ordinē baptizandi, an baptizabit: vt si dicat baptizo te in noie patris & spiritus sancti & filij: videtur quod sic. extra de rescrip. causam, arg. C. de test. præposteri. nec enim scripturæ obseruādus est ordo. ff. de sol. nec enim contrarium tamen dicitur argu. C. de senten. & interloc. l. prolatam. Dico enim ordinem verborum esse de forma. Si autem mora interponatur naturalis & cōpendiosa, vt respirādo vel tussiendo vel excreando, nō obest, alias contra. C. de testa. cum antiquitas. & de tempore hoc & de actu qui interponit, distingue per l. ff. de duobus reis constitut. duos reos. §. vlti. & pen. & de verb. obliga. continuus. nam modicum interuallum non impedit, quod tamen magis intellectu, quam locutione, et cætera. ff. de sol. ratum. Et hoc etiam attendas circa formam eucharistiæ. Pone enim qd dicit formam panis, demū post aliquantulum spatium formam vini: nūquid transsubstantiatur ibi panis vel vinū? Respon. vt præmisi: tamē quæstio nō procederet secundum eos, qui dicūt esse duas formas vt notaui s. distinc. ij. quia passus.

uidus, immūdus, vel maleuolus est: quales arguit hic Cyprianus a: afferat etiam (vt fieri solet) aliquam precem, in qua loquatur cōtra regulam b fidei (multi c quippe irruunt in preces, non solùm ab imperitis loquacibus, sed etiam ab hæreticis compositas, & per ignorantiæ simplicitatem non eas valentes discernere, vtuntur eis, arbitrantes quòd bonæ sunt) nec tamen in eis qd peruersum est, euacuat illa quæ recta ibi sunt, sed ab eis potius euacuatur d.

Item Augustinus ad Neophytos. ✝

Quid significent mysteria quæ in fonte baptismatis celebrantur.

CAN. LXXI.

13 PRima igitur & secunda predicatione de his tātùm locuti sumus, quæ vobis priusq̄ ad fontem sanctum veniretis, iuxta catholicæ ecclesiæ instituta tradidimus: & quid significaret vnctio, quę diuersis corporis nostri adhibita partibus, diuersum intellectum designat (prout Dominus donare dignatus est) interpretati sumus, cū ostenderimus vos per oleum sanctificationis, ad auditum plenæ fidei preparatos, et ad bonum Christi odorē vocatos, & ex toto corde ad abrenuntiandum diabolo esse commonitos. nunc verò de interioribus iā mysterijs locuturi sumus, quę in ipso fonte celebrata sunt. emissa enim iam certissima cautiōe e qua vos abrenuntiare omnibus pompis diaboli, omnibus operibus eius, omni fornicationi diabolicæ spopondistis: descendistis in fontem sacrum, fontem redēptionis, fontem sanctificatum virtute Dei cælesti. In hoc ergo fonte antè, quàm vos toto corpore tingeremus interrogauimus: Credis in Deum patrem omnipotentem? Respondistis: Credo. Rursus interrogauimus, Credis & in Iesum Christum filium eius, qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine? Respondistis singuli, Credo. Itē interrogauimus, Credis & in spiritum sanctum? Rñdistis similiter, Credo. Hoc autē fecimus, iuxta dñi nostri Iesu Christi saluatoris imperium: qui cū ad patrē in cęlum ascēderet, discipulis suis, id est, Apostolis mandauit dicens: Euntes docete oēs gentes baptizantes eos in nomine patris & filij & spūs sancti. Item: Quod autē interrogauimus: Credis in sanctā ✝

P Rima igitur. Hæc est xiij. pars distinc. secundum Io. de Fant.

e Cautione. Hic ergo intercedit stipulatio et obligantur pueri ex promissione patrinorum, licet nō intelligant: quod speciale est in baptismo. illud autem est loco stipulationis credis in Deum? tenetur ergo obseruare fidem puer factus adultus. xlv. distinct. de Iudæis. & obligantur, licet nihil intelligant. C. de fal. mone. l. j. imo si bene inspexerimus potius liberatur à diabolo quam obligetur. nam ignorans per alium bene liberatur. Item ex eo quod dicit, certissima est. argu. quod simplex cautio, idonea cautio dicitur: tamen

[redacted]

Cautio idonea quę est.

tamen lex dicit, quod cum dicitur idonea cautio, intelligendum est pignus vel fideiussor: vt ff. de fideicō. liber. l. iiij. §. addici.

a Ergo. Vocabulum semel positum, potest accipi proprie & improprie. arg. dist. xxviij. presbyterum.

b Quasi in Deū. Crede deo, credasque Deum, plus credo valere Si credas in eum, quam quod ei, vel eum.

PAruuli. Hęc est xiiij. pars dist. In qua probat per sex capit. quod solus baptismus sufficit paruulis, qui alias non possunt credere, nisi per sacramentū fidei. Io. de Fant.

c Loqui. Aliter si possunt loq. vnde August. in epistola ad Renatum episcopū. Septēnis ætatis pueri & mētiri & verum dicere, confiteri & negare iam possunt: & ideo cum baptizantur, iam symbolum reddant, & ipsi pro se ad interrogationem respōdeant.

Pueri septēnes possunt mētiri & verū dicere.

d Vel credere. argu. qd habet puer fidem, sed nescit ea vti: vt extra ead. maiores. versicu. à plerisque.

e Multi. vel etiā furiosi. pupill9 enim infans vel infantiæ proximus, nō multum à furioso distat. insti. de inuti. stip. §. pupillus. differentiam tamē dixi inter infantem & furiosum. s. ead. hi qui.

✝ Cōsil. Carth. iij. c. xxxiiij.

f Vice. Nam satis conueniens est, vt qui per aliū obligatur, etiam liberetur per aliū. j. ea. quæris. Item dicit lex, quod p ignorāte fideiubere possunt. ff. de fideius. si deiubere. & ignoranti etiā actio acquiritur. ff. si certū peta. si à furioso.

Obligat9 per aliū, per aliū liberari potest.

✝ August. epla 23. ad Bonif.

g Egrotātes. Sui. scilicet amici.

✝ Alias, toties.

h Dixerit. vel dicit fecerit 1. vel per signa. vel dic sui, scilicet volūtatis.

1 Scilicet per alium qui ei9 volūtatē probauit. xxvj. qō. vj. qui recedunt. & c. seq. de pœni. disti. j. multiplex. Archi.

ecclesiam? remissionem peccatorum, carnis resurrectionem? non eo modo interrogauimus, vt quomodo in Deū creditur, sic & in ecclesiam sanctā catholicā, quę propterea sancta & catholica est, quia rectè credit in Deū. nō ergo a diximus, vt in ecclesiam quasi in Deū b crederetis: sed intelligite nos dicere & dixisse, vt in ecclesia sancta catholica cōuersantes, in Deū crederetis: crederetis etiā resurrectionē carnis quæ futura est.

Item Isidorus de officijs, libro secundo.

Aliorum fide & professione paruuli baptizantur.

CAN. LXXII.

14 PAruuli alio profitente baptizātur, quia adhuc loqui c vel credere d nesciunt: sicut etiam ęgri, muti e, & surdi, quorum vice f alius profitetur: vt pro eis respondeant dum baptizantur.

Item ex concilio Carthaginensi quarto. ✝

Aliorum testimonio ægrotantes sunt baptizandi.

CAN. LXXIII.

AEgrotantes si pro se respondere non possunt: cùm voluntas eorū testimonium sui g dixerit h, baptizantur: similiter & de pœnitentibus agendum est.

Item Augustinus. ✝

Sacramentum fidei, non ipsa fides paruulum facit fidelem.

CAN. LXXIIII.

NIhil est aliud credere, quàm fidem i habere k, & per hoc totū ✝ respondetur credere paruulus, qui fidei nondum habet effectum. respōdetur habere fidem propter fidei sacramentū: & conuertere se ad dominum, propter conuersionis sacramentum: quia & ipsa respōsio ad celebritatem sacramēti pertinet. Item paruulum etsi l nondum fides illa quæ in credentium voluntate cōsistit, iam tamen ipsius fidei sacramentum m fidelem n faciat, sicut credere respōdetur. ita etenim fideles vocātur, nō rem ipsam o mēte abnuēdo: sed ipsius rei sacramentum percipiendo.

Item in libro ✝ de baptismo paruulorum.

Alterius professio non valet ei, qui per se respondere potest.

CAN. LXXV.

CVm p paruulis alij respondent, vt impleatur erga eos celebratio sacramēti, valet vtique ad eorum consecrationem: quia ipsi pro se respondere p nō possunt. at si pro eo qui respondere potest, alius respondeat: non itidem q valet. Ex qua regula, illud Euāgelij dictum est, quod omnes (cùm legitur) naturaliter monet: Aetatem habet, ipse pro se loquatur.

Item Augustinus in homilia quarta.

Quare trina mersio in baptismate celebretur.

CAN. LXXVI.

POstquam r vos credere promisistis, tertiò capita vestra in sacro fonte demersimus, qui

i NIhil est aliud. Quam fidem. id est, sacramenti fidei professionem, sed non virtutē: sed si non habent charitatem, quomodo ergo ibunt in patriam post mortem 2 ? hoc eis datur 3 à Deo. Alij dicunt φ habent eā in habitu. extra de baptis. & eius effec. c. j. sed & per alios dicuntur credere. j. e. in ecclesia.

Paruuli sine charitate vadūt in patriā.

2 Vt s. e. solet.

3 Scilicet charitas sine qua nemo saluatur.

k Habere. j. dist. ead. quæris. s. xv. q. j. §. vt itaque. s. distinct. ij. hoc est quod dicimus.

l Etsi. id est, quāuis.

m Sacramētum. Baptismus dicitur sacramētum fidei, quia in fide Christi consecratur, & in fide ecclesiæ cōfertur: vel quia in nomine trinitatis confertur quā offerentes 4 & oblati tenētur credere & confiteri. Vel quia signū est, quod suscipiens fidem habeat, etiam si non habeat aliquo impediente.

Baptism9 est sacramētum fidei.

4 Quod de istis offerentibus dicit, non videt esse de substantia. j. ea in baptismate. Arch.

n Fidelem. Sunt qui dicunt ipsos fideles dici, quia fidem habent habitu non vsu: id est, nō exercitio. & sic de alijs virtutib9. Isti sic illud itelligūt: fides illa quæ, &c. non facit fidelem vsu, id est, exercitio. j. ea. paruuli. & sic de alijs.

✝ 4. ca. 24.

o Non rē ipsam. Sicut virtutem.

p CVm p paruulis. Respōdere. Sic distinguit lex. ff. de administratio. tuto. l. j. §. vltimo.

q Itidem. id est, tātum. & hoc quo ad presumptionē 5. Argumen. quod taciturnitas non habetur pro consensu. supra distinctione lxxxvj. tanta. supra distinctione xxvij. diaconus. supra distinctio. liiij. si seruus. Sed contra. supra secunda, quęstione sexta. biduum.

5 Sub. q2 non presumitur tantū valere quo ad remissionē peccatorum. Ioā. de Fant.

Tacens non consentit. Ioan. 19. d

r POstquam. de forma baptizādi & modo, tractat vsque ad cap. venisti.

Duplici.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Baptizan ter mergitur: & quidus ter de fit inuocatio trinitatis: & quia Christus tertia die resurrexit: vt infra sequitur.

b Cõsepulti. Quãtum ad vitia.

ADDITIO.

hoc ẽ. i. e. a. proprie.

c Si quis presbyter. Trinam mersionem. j. ea. c. proxi. contra. sed aliud est semel immergi sub illa verborum forma: baptizo te in morte domini. quod hic interdicitur. Aliud in nomine trinitatis vnica mersione, quod ibi in ecclesia quibusdam permittitur.

d In morte. id est, ad inuocationem mortis eius.

1 Alias, id est, memoriã vel similitudine mortis, &c. secundũ Io. de Fant.

DE trina. Hæc est xv. pars distin. in qua dicitur, quod non est contra fidem, si semel imergis puer, in nomine patris & filij & spiritus sancti, propter vnionem trinitatis. Io. de Fant.

e Consuetudo. ẽ. distinct. xij. scit sancta. Ambr. lib. viij. de sacram. ẽ. distinctio. lxxvj. capeu. & vlti.

ADDITIO.

Mat. 28. d Vel dic consuetudo, scilicet immergẽdi semel vel ter, dummodo forma ecclesiæ obseruet. Archidia.

* Epistola xij. lib. j. Cyprian. f In tribus. videt contrariũ huic canoni quod Ambrosi. dicit de Cypriano. In suo sensu abundat Cyprianus, qui semel imergat pueros, qui quod intelligebat, studiose adimplebat bonis operibus abundando, licet in hoc ne scius delinqueret. sed post correctus à domino abundauit altiori sensu, ter illos immergẽdo. Solu. forte ille tantum semel debere immergere dominum non credunt: & isti h spiritũ sanctum per uersa sensu esse quendam paruum hominẽ montanum credũt (quorũ similes multi sunt alij tales) cũm ad sanctã ecclesiam veniunt, baptizent: quia baptisma non fuit, quod in errore positi sanctę trinitatis nomine minimè perceperunt.

Item ex concilio Toletano quarto. †

Semel in baptismate mergere licet.

CAN. LXXXIII.

PRopter vitandum schismatis scandalum, vel hæretici dogmatis vsum: simplam i teneamus baptismatis mersionem.

Item Zacharias Papa Bonifacio episcopo.

De sacerdote qui per ignorantiam linguæ Latinæ, in inuocatione trinitatis deliquit.

CAN. LXXXIIII.

REtulerunt nuntij tui, quod fuit in eadem prouincia sacerdos, qui latinam linguam penitus ignorabat: et dum baptizaret, nesciens loqui latinè, infringens linguam diceret: baptizo te in nomine patria & filia & spiritua sancta. & per hoc tua reuerenda sanctitas considerauit eos rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille qui batizauit, nõ errorem introducens k aut hæresim l, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis infringẽdo linguam (vt suprà diximus) hoc baptizans dixisset: non possumus consentire vt denuo baptizentur.

Item Ambrosius de sacramentis tracta. primo.

Quare baptizandi à sacerdote, vngantur.

CAN. LXXXV.

17 VEnisti f ad fontem: ingressus es, considera, quid videris g, quid locutus sis, diligenter: repente h occurrit tibi leuita, occurrit tibi presbyter. vnctus i es, quasi athleta Dei: vt ad baptismum catechuminus accedas.

Item Rabanus in epistola ad Ephesi. libro secundo. †

Quare baptizatus à presbytero, vngatur in cerebro.

subintelligitur pro nomen. Arg. C. de fideicom. verbum volo, maxime quoniam nec Christus apposuit pronomẽ cum dixit: Ite baptizate, &c. nõ est cõtra. extra de baptiz. c. j. quia ibi etiam verbũ omisit. Sic aũt non baptizatur, mergo te in nomine patris, &c. quia non est synonymũ cum illo verbo baptizo. nec p hanc vocem, baptizo te in nomine triũ personarum.

1 Ibi vide quæ ibi plene not. per Imo. Ar.

IN synodo. Hæc est xvj. pars di. in qua probat quæ forma baptizandi debet seruari: & qui vnum de trinitate confessus non est siue negauerit, non est Christianus. Ioã. de Fant.

a ITem vero hæretici. Bonosiani. 3. xxiiij. quę. iij. quidam. ver. Bonosiani. Hi dicebant Christum adoptiuum filium Dei, non proprium.

b Et isti. Alias tamen exprimitur eorũ error xxiiij. q. iij. quidam. ver. Cataphrigis. quia authores eorum dixerũt spiritũ sanctũ in se defecedisse, non in apostolos.

2 Simili. [illegible]

c PRopter. Simplam. alludit consuetudini loci. vel simplã. i. vniformem. Et ita est arg. q omnes debemus baptizari in nomine patris & filij et spiritus sancti. 3. ea. proprie.

† Epist. 61. lib. 9.

3 Vel dic q facit mẽtionem de errore: qa si erraret q aliud diceret vel faceret intenderet, q̃ dicant vel faciãt catholici: talis error impediret. B. Hisp.

d REtulerunt. Introducẽs. Nam vnius syllabæ error non nocet. ff. de vsuru. tenta. qui habebat.

e Aut hæresim. Maxime: qa si errorem induceret: dũmodo in forma ecclesiæ baptizaret, teneret baptismus: vt ẽ. e. satis.

f VEnisti. Hæc est xvij. pars di. in qua interpretatur verba sacerdotis, quæ dicit in exorcizãdo & baptizando. et vestes quid significent. Io. an. de Fant.

g Quid videris. i. quid audieris. nã sub visu omnis sensus continetur 4.

h Repente. Ostendit quæ circa ipm prius facta sunt, vsque ad cap. Iudæi.

i VNctus. Sputo, non oleo: scilicet in catechismo.

Postq

4. Ad hoc facit optime quod legitur & not. 3. qõ. 9. testes. 93. di. diaconi sunt. versi. ipse etiã. et fuit ista glossa Laurẽ. & Ioann. de Fant.

Item Zacharias Papa Bonifacio episcopo.

In inuocatione trinitatis, tertiò in baptismate mergere debemus.

CAN. LXXXI.

16 IN synodo Anglorum decretum firmissimè præceptũ, & diligẽter demõstratum esse dignoscitur, q̃ quicunq; sine inuocatione trinitatis mersus fuisset, sacramentum regenerationis non haberet: quod omnino verum est: quia si mersus in fonte baptismatis, quis fuerit sine inuocatione trinitatis, perfectus Christianus non est, nisi in nomine patris & filij & spiritus sancti fuerit baptizatus. Hoc quoq; obseruari in prædicta synodo sacerdotes voluerunt: vt qui vel vnam de trinitate personam in baptismo non nominaret, illud baptisma esse verũ non posset: quod pro certo verum est: quia qui vnum ex sancta trinitate confessus non fuerit nomen, perfectus Christianus esse non potest: qui enim cõfitetur patrem et filium: si confessus nõ fuerit spiritũ sanctum: neq; patrem habet, neq; filiũ: et qui confessus fuerit patrem et spiritũ sanctum, & filium non fuerit confessus: neque patrem habet, neque spiritum sanctum, sed vacuus est à diuina gratia.

Item Grego. Quirino episcopo in Hyber. †

Rebaptizentur qui in nomine trinitatis baptizati non fuerint.

CAN. LXXXII.

I VErò hæretici qui in trinitatis nomine non baptizant sicut sunt Bonosiani 2 et Cataphrigę: quia & illi Christum do

† Deinst. cleri. libr. j. capi. 28.

mersionẽ c vnius mysterij celebret, sed semel mergat in baptismate (quod dari à quibusdam iubetur in morte d domini) deponatur. Non enim dixit dominus nobis, In morte mea baptizate, sed euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine patris & filij & spiritus sancti.

Item Gregorius Leonardo episcopo. †

De eodem.

CAN. LXXVIII.

15 DE trina mersione baptismatis, nil respõderi verius potest, quàm quod ipsi senssistis: quia in vna fide nil officit sanctæ ecclesiæ consuetudo e diuersa. Nos autem, quòd tertiò mergimus triduanæ sepulturæ sacramenta significamus: & dum tertiò infans ab aquis educitur, resurrectio triduani temporis exprimitur. quod si quis fortè etiã pro summæ trinitatis veneratione existimet fieri, neque hoc aliquid obsistit baptizandos semel in aquis mergere: quia dum tribus subsistentijs, vna substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest infantem in baptismate, vel ter vel semel immergere, quoniã etiã in tribus f mersionibus personarum trinitas, & in vna potest diuinitatis singularitas designari.

Item Hieronymus super epistolam ad Philippen. libro secundo. †

De eodem.

CAN. LXXIX.

EOdem modo g in patre & filio & spiritu sancto baptizamur, & ter h mergimur, vt trinitatis vnum appareat sacramentum. Item, Licet ter baptizetur, propter mysterium trinitatis, tamen vnum baptisma reputatur.

Item Pelagius papa Gaudentio episcopo.

De his qui in nomine Christi semel tantùm mergunt.

CAN. LXXX.

MVlti sunt i, qui in nomine solummodo Christi, vna etiã mersione se asserunt baptizare. Euãgelicũ verò præceptum, ipso Deo & domino saluatore nostro Iesu Christo dicente & tradente, nos admonet in nomine trinitatis k trina etiam mersione sanctum baptisma vnicuique tribuere, dicente domino Iesu Christo discipulis suis, Ite baptizate omnes gentes, in nomine patris & filij & spiritus sancti.

gmatizabat: vel ibi erat cõsuetudo semel immergere.

g EOdẽ modo. id est, in nomine patris & filij & spiritus sancti.

h Et ter. id est, ter immergitur in baptismo, & ita tres mersiões sunt vnũ sacramẽtum, sicut plures voces i vnũ nomen. arg. extra de reg. iur. omnis.

i MVlti sunt. non prohibet baptizari in nomine Christi: sed reprehẽdit illos q dicebant, quod debet baptizari tantum vna immersione, & tantum sub vna forma verborũ in noie Christi.

k Trinitatis. explicite. Nãquid & Græci habent eandem formam? Sic, quia idem est effectus: voces autẽ nõ eædẽ: vt dicit Aristot. vnde Græcus huc veniens baptizaret i lingua sua, & Latinus in Græcia in lingua sua: quia Apostoli varijs linguis loquebantur, & iuxta illud, Qui preibant, & qui sequebãtur, clamabant Osanna. & tantum forma realis est attenda, & non vocalis. j. ead. retulerunt. Item pone, q aliquis dicit: baptizo te i nomine genitoris, & nati, & sancti flaminis, an baptizetur? Videtur quod sic: quia non refert vtũ ex æquipollẽtibus ijs dixerit. arg. ff. de verb. obli. quæ extrinsecus. et l. si sub vna. & ẽ. si cer. peta. l. certum. quod cõcedo. & sub nominib' synonymis hã potest fieri baptismus. sed sic nõ baptizat in nomine paternitatis & filiationis, &c. Itẽ si omittit hoc pronomẽ ego, & dicit baptizo te, &c. bene baptizat: quia subintel-

1 Dicẽdo in nomine patris & filij & spiritus sancti.

Baptismũ an possit dari in nomine Christi

Baptismi forma, apud Græcos & Latinos est eadem.

† In cõment. epistolæ ad Ephesi. c. iij.

Baptizo te in nomine genitoris, &c. an valeat.

[a] POstquam. ſ. ea. diſt. v. noueriſſime. ſ. ead. preſbyteri. & c. nullus miniſtrorum.

[b] Chriſtianus. 3. viij. q. j. olim.

[c] EMerſiſti. Id eſt, merſus fuiſti.

[d] Vbi. Id eſt, ad quid.

[e] ACcepiſti. In capite. i. anima. 3. de pœni. diſt. iij. ille rex. & ità anima habet ſedem in capite. alias non bene concordaret litera.

[f] Hodie. Scilicet in die Pentecoſtes: quia lecta fuerat epiſtola de aduentu ſpiritusſancti in apoſtolos.

[g] Sacerdotis. Id eſt epiſcopi, eo quia ſolus epiſcopus facit hanc inuocationem. ſ. di. v. manus.

ADDITIO.

vt ſ. e. preſbyteri. & c. ſeq. Archid.

[h] POſt baptiſmum. Caſus dicitur, cuiuſmodi veſtis traditur: qa alba: & quare.

Innocentiam.

Candor mūditiam ſignat. Candor enim mundi dicitur deſignat. xxx. ℔æ. vltima. fœminæ.

[i] Ad myſterium. Deſignandum. per hoc enim deſignatur futura reſurrectio corporum glorioſa & animarū: vel etiam nunc à peccatis.

[k] Vt intelligat. Iſtud ſacramentum eſt regni & ſacerdotij. Quilibet em fidelis, Rex debet eſſe, & ſacerdos.

Fidelis qlibet debet eſſe rex & ſacerdos.

Rex, quia ſe & alios virtutibus regere debet. ſacerdos: quia cor & contritum & humiliatum quod eſt vera oblatio, id eſt, ſe debet offerre Deo.

† c. 29. lib. j.

[m] Diademate. 3. xij. q. j. duo ſunt.

[n] ACcepiſti. Indicium. Qualis veſtis erit, talia corda gerit, xlj. diſt. §. fina.

CAN. LXXXVI.

POſtquam [a] aſcendit baptizatus de fonte, ſtatim ſignatur à preſbytero in cerebro cū ſacro chriſmate, ſequēte ſimiliter oratione: vt Chriſti regni particeps fiat: & à Chriſto Chriſtianus [b] poſsit vocari.

Item Ambroſius de ſacramentis tractatu ij.

Quid ſuper baptizatum à ſacerdote dicatur.

CAN. LXXXVII.

[c] Merſiſti, veniſti ad ſacerdotem: quid tibi dixit? Deus (inquit tibi) pater oīpotens qui te regenerauit ex aqua & ſpiritu ſancto, conceſſitque tibi peccatorum tuorum veniam: ipſe te inungat in vitā æternam. Vide vbi [d] inunctus es. in vitam æternam, inquit.

Item.

Quare vnguentum ſuper caput baptizati ponatur.

CAN. LXXXVIII.

ACcepiſti myſteriū, hoc eſt vnguentum ſuper caput. quare ſuper caput? quia ſapientis ſenſus in capite [e] eius. Sequitur ſpirituale ſignaculū, qđ audiſti legi hodie [f], quod poſt fontes ſupereſt, quo perfectio fiat, quādo ad inuocationem ſacerdotis [g] ſpiritus ſanctus infunditur.

Item Rabanus de inſtitutio. clērico. †

Quare candida veſtis, tradatur Chriſtianis.

CAN. LXXXIX.

POſt baptiſmū [h] traditur Chriſtianis veſtis candida, quæ ſignificat innocentiā & puritatem Chriſtianā: quam poſt ablutas veteres maculas, ſtudio ſanctæ conuerſatiōis immaculatā ſeruare debēt, repræſentandam ante tribunal Chriſti. cuncti verò renati albis induuntur veſtibus ad myſterium [k] ſanctæ reſurgentis eccleſiæ. Item vtuntur baptizati albis veſtibus: vt quorū primæ natiuitatis faciē, vetuſti erroris pannus fuſcauerat, habitus ſecūdæ regeneratiōis gloriæ prę ferat indumentum. tegitur enim poſt ſacram vnctionem caput eius myſtico velamine: vt intelligat [l] ſe diademate [m] regni & ſacerdotali dignitate potiri.

Item Ambroſius de myſteriīs.

De eodem.

CAN. XC.

ACcepiſti poſt baptiſmum veſtimenta candida: vt eſſet indicium [n] quòd exueris voluptatem peccatorum: et indueris innocentiæ caſta velamina [o].

Item ex concilio Agathenſi. †

Quot menſibus Iudei inter catechuminos habeantur.

CAN. XCI.

IVdæi [p] quorū perfidia frequenter ad vomitum redit: ſi ad leges catholicas redire voluerint, octo menſes [q] inter catechuminos [r] eccleſiæ limen introeant: & ſi pura [s] fide venire noſcūtur, tunc demum baptiſmi gratiam mereantur. Quòd ſi caſu aliquo periculum infirmitatis intra præſcriptum tempus incurrerint, & deſperati fuerint, baptizentur.

Item ex concilio Toletano v.

De Iudæis, pleriſque frequenter ad Iudaiſmum redeuntibus.

CAN. XCII.

PLeriq; ex Iudæis, qui dudū ad Chriſtianam fidem promoti ſunt, nunc blaſphemantes Chriſtum, non ſolùm Iudaicos ritus perpetraſſe noſcuntur, ſed etiam abominandas circunciſiones [t] exercere. de quibus conſulti piiſſimi ac religioſiſſimi domini noſtri Siſemandi † regis hoc ſanctum decreuit cōcilium, vt huiuſcemodi trāſgreſſores pontificali authoritate correcti ad cultum Chriſtianæ dignitatis reuocentur: vt quos ꝓpria voluntas non emendat, animaduerſio ſacerdotalis coērceat. Eos autem quos circuncidunt, ſi filij eorum ſint, à parentum conſortio [u] ſeparētur [v], ſi ſerui, pro iniuria corporis ſui, libertati tradantur [w].

Item Rabba. de inſtitu. clericorum. †

Ante baptiſmum, diabolo & eius operibus renuntiare debemus.

CAN. XCIII.

PRimū interrogetur paganus, ſi abrenuntiat diabolo & omnibus pompis & omnibus dānoſis eius operibus, atq; fallacijs cunctis: vt reſpuat primum errorē: & ſic appropinquet ad veritatem, poſsitque iuxta Apoſtolū [x] deponere veterem hominem, ſecundū priſtinam cōuerſationē, qui corrumpitur [y] ſecundū deſideria erroris: abnegās impietatem, & ſecularia deſideria.

Itē Auguſtinus de pœnitentia. †

Non Ianſit in nouam vitam, quem non pœnitet veteris vitæ.

CAN. XCIIII.

OMnis [z], q iam ſuæ volūtatis arbiter [a] conſtitutus eſt, cùm accedit ad ſacramētum fidelium, niſi eū pœniteat veteris [b] vitæ, nouā non poteſt inchoare. ab hac pœnitentia cùm baptizant, ſoli paruuli īmunes ſunt. nōdum enim vti poſſunt libero arbitrio.

Idem ad Salactitanū.

Ante baptiſma pœnitentiam agere debemus.

CAN. XCV.

AGunt homines ante baptiſma pœnitentiam [c] de prioribus [d] pec catis: ita tamen, vt etiam baptizentur: ſicut ſcriptum eſt in actibus Apoſtolorum loquēte Petro ad Iudæos ac dicēte: Agite pœnitentiam, & baptizetur vnuſquiſq; veſtrum, in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti.

Item Gregorius Fauſtino defenſori.

Quadraginta dierum abſtinentia Iudæis baptizandis indicatur.

CAN. XCVI.

NE (quod abſit) longa [e] dilatio retro poſsit animos Iudæorū reuocare: cum fratre noſtro epiſcopo loci illius loquere, vt pœnitētia ac abſtinentia quadraginta dierum indicta †, aut die dominica [m], aut ſi celeberrima feſtiuitas occurrerit, eos (omnipotentis Dei miſericordia protegente) baptizes.

Item Ambroſius ſuper epiſtolam ad Romanos. †

Pœnitentia non eſt neceſſaria baptizandis.

CAN. XCVII.

SIne pœnitentia [f] ſunt dona & vocatio Dei, quia gratia [g] Dei: in baptiſmate [h] non requirit gemitum, non requirit planctum, vel opus aliquod, ſed ſolam fidem: & omnia gratis condonat.

Item Iginius papa.

Neceſſitate cogente in catechiſmo & confirmatione idem compater eſſe poteſt.

CAN. XCVIII.

IN catechiſmo [i] &

[a] Conſortio. & viris religioſis alēdi tradētur: vt xxvij. quæſt. j. Iudæorum. de paternis tamen bonis alendi ſunt. C. de alen. liber. l. iij.

[b] Separentur. & bonorum proſcriptione et perpetuo exilio damnabuntur: vt C. de Iud. & cę. Iudæi. ſed hoc ſi ſuæ ſectæ ſunt mancipia. alias eīs capite puniuntur. C. ne manc. Chriſtianum. l. vna. C. de eunu. l. j.

[c] Tradantur. 3. diſtinct. xliij. c. nulla. & cap. fraternitatem. ſed contra. 3. xvij. quæſti. vlti. Iudas.

[d] PRimū. Apoſtolum. ad Epheſios ſcribēte.

[e] Qui corrumpitur. ſcilicet vet⁹ homo. de pœn. diſtinctio. j. tres ſunt.

[f] OMnis. 3. de pœni. diſt. j. tres ſunt.

[g] Arbiter. ſi eſt diſcretus. H.

[h] Veteris. quod hominē reddit veteſtum. Et quidem interior pœnitētia neceſſaria eſt in adulto, exterior nō exigitur. ſ. ea. ſine.

[i] AGunt homines. Pœnitētiam. Id eſt, pœnitudinem.

[k] De prioribus. nunquid eſt præceptio vel ſuaſio de hac pœnitētia agēda? ſed cui hoc præciperet? nūquid gētili iubere poteſt? non, ſed duntaxat monere. xlvij. diſt. §. neceſſe.

[l] NE quod abſit. Longa. octo menſit, ꝙ eſt longa. 3. ea. diſtinc. cap. Iudæi.

[m] Aut die dominica. Non obuiat. quod diſtum eſt 3. ea. c. duo. quod tantum bis in anno baptiſmus debet celebrari. illud eīs de ſolenni intelligi, id eſt, quod conſeeratur tanta ſolennitate. 3. ead. venerabilis. & c. ſeq.

[n] SIne pœnitentia. id eſt, ſine ſatisfactione exteriori & afflictione, quæ ſolet exigi in pœnitentia. nam ſine interiori, in adultis vacuū eſt baptiſmi myſterium: & ità non contradicit de pœni. diſt. j. tres. 3. ead. omnis qui. 3. proxi. c. contra. Sed iſtud generaliter in alijs quā in Iudæis, illud ſpecialiter fiebat quōdam in Iudęis, non propter ſatisfactionem peccati: ſed ꝓpter reuerentiā baptiſmi, quod Iudęi per operationē crucifionis & aliorum legalium ſacramentorum non adeo appretiabantur.

Baptiſmus adultorū an valeat ſine ſatisfactione? Actu. 2. ℣

[o] Gratia. 3. de pœni. diſtinc. vij. nullus expectet.

[p] In baptiſmate. hoc ideo dicit, qa in pœnitentia etſi dimittatur peccatum per contritionē, remanet tamen temporalis ſatisfactio, in baptiſmo non. Nam eſt alia vis ſacramenti, qđ nec etiā temporalis ſatisfactio in baptiſmo remanet, ꝙ peccatis. ideo non eſt mirum ſi infamia qualibet dimittatur: quod non eſt in pœnitentia: vt de pœ. diſt. vlti. ſi quis.

Baptiſmus eſt efficacior pœnitentia.

ADDITIO.

Arg. contra. ſupra xxxiij. q. j. quod autem. in fin. verſi. de hoc. & extra de diuort. gaudemus. in fin. ibi videas. Archidia.

[q] IN catechiſmo. Hæc eſt xix. ps diſtin. in qua probat quid iuris ſit de patrinis & filijs ſpiritualibus. Ioā. de Faut.

† Quia ſi citius, ſuſpicio fraudis vel ſimulatiōis eſt. Phil. Deci. cōſi. cxxx. colum. 2. Ad hoc idem Deci. ca. j. lectura. nume. 8. C. M.

† Ad ca. xcj.

† ca. 24.

† ca. 29. lib. j. Ephe. 4. Colo. j. b

† c. 2 j lib. de pœnit. medici.

Baptiſmus ſolennis bis tantum in anno celebratur.

Patri

Universidad de Deusto Biblioteca

Cōpaternitas contrahitur p catechismum.

a Patrinus. Baz. dixit in his tātum cōtrahi compaternitatē, sed H. dicit in omnibus eā contrahi, quæ baptismum præcedūt. sed tamē cōpaternitas in catechismo contracta, nō est tanti momenti vt matrimonium dissoluat, cum vix etiam impediat. extra de cogna. spi. cōtracto.
b Suscipiāt. & ita latius se extēderet charitas. xxxv. q. j. cum igitur.
c Non plures. s. xxx. q. iiij. qd autē vxor. contra. Sol. ibi.
d In baptismate. Suscipere. Sed quid si suscipiat? dicūt quidam q non cōtrahitur compaternitas. secus si baptizet.
e Baptizatus. si aliter tamen sit: cū baptizare possit, non impeditur baptismus: sed hoc ideo institutū est, quia patrini debēt instruere filiolos suos in symbolo & in alijs. j. e. vos. hoc facere nō possunt, q primo in eis instructi non fuerūt. xlvij. di. §. necesse.

Patrini filiolos instruere debent.

f Non licet. Monacho. s. xvj. q. j. placuit communi.
g Nec cōmatres. s. xviij. q. ij. peruenit. sed contra. s. xvj. q. j. doctos. & xxx. q. oēs [1] contra. sed baptizādo potest nō leuādo.

1 Dic vt ibi & in præ. c. peruenit. Archidia.

h Monachi. Nec osculentur. forte tāgit cōsuetudinē alicuius loci, vbi cōpatres osculabantur commatres.
i Vos. Fideiussores. & hęc est causa quare institutum fuit, qd in baptismo & in catechismo & cōfirmatione, q nō est Christianus nō offerat puerum. cum enim nobiscū non tenet articulos fi-

Pueros in baptismo tenere nō possunt, q christiani non sunt.

in baptismo & in confirmatione, vn⁹ patrinus a, fieri potest, si necessitas cogit, nō est tamen cōsuetudo Romana, sed per singulos singuli suscipiāt b.

Item ex decreto Leonis papæ.

Non plures, sed vnus paruulum in baptismate suscipiat.

CAN. XCIX.

NOn plures c ad suscipiendum de baptismo infantē accedant, quàm vnus, siue vir, siue mulier. In confirmatione quoque idipsum faciat.

Item ex concilio Magotiensi.

Qui non est baptizatus nec confirmatus, alium in chrismate vel baptismate tenere non debet.

CAN. C.

IN baptismate vel in chrismate, non potest aliū suscipere d in filiolum ipse, qui non est baptizatus e vel confirmatus.

Item ex concilio Antisiodorensi.

Abbati vel monacho, non liceat commatres habere.

CAN. CI.

NOn licet abbati vel monacho f de baptismo suscipere filios, nec commatres g habere.

Item ex libro capitulorum.

De eodem.

CAN. CII.

MOnachi sibi compatres cōmatrésve non faciant, nec osculentur h fœminas.

Item ex sermone sancti Augustini post Pascha domini, qui sic incipit: Hodiernus dies.

Qui in baptismo paruulos suscipiunt, pro eis apud Deum fideiussores existunt.

CAN. CIII.

VOs ante omnia tam mulieres quàm viros, qui filios in baptismo suscepistis, moneo: vt vos cognoscatis fideiussores i apud Deū extitisse, pro illis quos visi estis de sacro fonte suscipere. Ideoq́ue semper eos admonete, vt castitatem custodiant: iustitiam diligant, charitatem teneāt, ante omnia symbolū & orationem dominicā & vos ipsi tenete: & illis quos suscepistis de sacro fonte, ostendite.

Item ex concil. Hiler.

Ad baptizandi officium, & ad vestimenta altaris lauanda, sacerdos propria debet habere vasa.

CAN. CIIII.

20 OMnis presbyter qui fontem lapideum habere nequiuerit, vas conueniens solūmodo ad baptizandi officiū habeat: quod extra ecclesiam non deportetur. similiter ad corporale lauandum, & ad pallas altaris propria habeantur vasa, in quibus nihil aliud fiat.

Item ex concilio Carthaginensi quarto. †

Neque rebaptizationes neque reordinationes fieri licet.

CAN. CV.

21 NOn licet k fieri rebaptizationes, neque reordinationes, vel retranslationes l episcoporum.

Item ex epistola Augustini ad Maximum. †

De eodem.

CAN. CVI.

REbaptizare hæreticum hominē, qui hæc sanctæ trinitatis signa susceperit, quæ Christiana tradidit disciplina omnino peccatum est, rebaptizare autem catholicum, immanissimum m scelus est n.

dei, qualiter potest esse obses p puero? & qualiter docebit in ijs quę hic dicunt: sed nō videt, q sint fideiussores p puero: quia si q̄rat ab eis, erit iste bonus, nō dicerent sic, vel nō. j. e. quęris. sed sunt quasi fideiussores. ff. ad munic. l. ij. §. pinde. & sufficit qd puer nō cōtradicat. ff. solu. mat. l. ij. §. vlti. Nā infans furioso cōparat. xv. q. j. §. vlti. & c. illud peræque. & ita eo ipso tenētur paruuli, q nō cōtradicūt. j. e. q̄ris. alias eā nō tenent fideiussores. ff. de fideius. omnis.
Omnis presbyter. Hæc est xx. pars dist. secundum Io. de Fan. & hoc intellige de pbytero ecclesię baptismalis. Et sic cōtinuat. s. dictum est de efficacia baptismi, & offerētib⁹ ad baptisma. nunc vero subijcit de loco in quo fieri habeat baptism⁹. Archid.
Non licet. Hęc est xxj. pars dist. in qua pbas p xij. c. qd nullus debet rebaptizari: sed tamē si nescitur vtrū sit baptizatus an nō, debet baptizari: q̄a nō intelligitur iteratum, quod nescitur factum. s. ea. distin. j. solennitates. † consil. 3. cap. 48.
k Non licet. de rebaptizatiōe nō facienda. xij. cap. adiungit.
l Translationes. id est, mutationes, nisi in necessitate vel vtilitate. vij. q. j. mutatiōes. i. qua enim ecclesia quis intitulat⁹ est, in ea perpetuo pseueret: vt dist. lxx. sanctorum. Ioā. ad idem. xxj. q. ij. c. j. Archi. † Epistola 203.
m Rebaptizare. Immanissimū. & capite punit C. ne sanctū baptis. reiteret. l. j.
n Scelus est. nam maius

maius peccatū est rebaptizare christianum hominē, vel catholicū, quā hæreticum. s. ar. q maius peccatū est occidere Christianum quam paganum. s. dist. 50. de his clericis. & xxiij. q. v. si nō licet. Sed cōtra videt [1], q qui paganū occidit, & corpus & animā occidit: & videtur occasionē dare perdendi animam eius: sed cum occidit Christianū animam eius non occidit: quia fortè bonus est. similiter & in primo videt esse æquale peccatum, quia similiter iniuria sacramēto fiet in isto sicut in illo. sed forte quia hęreticus à Deo recesserat, videtur q magis esset rebaptizandus, & ideo dicit minus peccatū esse in isto, quam in illo [2].

Christianū occidere, an grauius sit, quā paganum.

1 Ad hoc xxiiij. q. 3. iij. si habes. iuxta fin. vbi de hoc.

a De Arrianis. Non respōderint. id est, respōderint inter se non esse baptizatos in nomine trinitatis, id est, patris & filij & spiritus sancti. error enim cuiusdam siue dātis siue accipientis, ad baptismum pertinere non probatur. s. e. distinct. satis.

2 Hęc est sententia Hu. & L. quorū fuit ista gl. Archidia.

b Rebaptizētur. idem dicerem, vbi nihil diceret de forma, cum diceret se baptizatos, et hoc ideo, quia quidam baptizati sunt in forma, alij non [3]. sed secus diceret de baptizato in ecclesia, licet nihil de forma diceret: vt j. c. placuit.

3 Vt s. j. q. j. §. sed notandum. & c. seq.

c Paruulos. Debeas. s. distinctio. lxiij. presbyteri quos. & §. quod ergo.
d Qui testificetur. eos baptizatos esse.
e Ratio. nam in talibus certius est tenēdum. extra de

Item ex concilio Arelaten. j.

De Arrianis, quando rebaptizentur, & quando non.

CAN. CVII.

DE Arrianis qui propria lege sua vtuntur: placuit si ad ecclesiā aliqui de hac hæresi venerint, interrogēt eos nostræ fidei symbolum sacerdotes: & si præuiderint eos in patre & filio & spiritu sancto esse baptizatos, manus eis tantùm imponant, vt accipiant spiritum sanctum. qui si interrogati non responderint a hanc trinitatem, rebaptizentur b.

Item Gregorius iiij. Bonifa.

Rebaptizētur de quibus ignoratur an sint baptizati.

CAN. CVIII.

PAruulos qui à parentibus subtracti sunt: & an baptizati sint an non, ignoratur: vt hos baptizare debeas c, secundùm patrum traditiones si non fuerit qui testificetur d, ratio e poscit.

Item ex concilio Carthaginensi v.

De eodem.

CAN. CIX.

PLacuit de infantib⁹, quoties non inueniūtur certissimi testes qui eos baptizatos sine dubitatione esse testētur f, neque ipsi sunt per ætatem g idonei de traditis sibi sacramentis respondere: absque vllo scrupulo, eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuari: hinc etiā legati Maurorū h fratres charissimi consuluerunt: quia multos tales à Barbaris redemerunt. Similiter de ecclesijs quoties super earū consecratione hæsitatur, agendum est: id est, vt sine vlla trepidatione consecrentur.

Item Leo papa Leoni Rauennati archiepiscopo. †

De eodem.

CAN. CX.

CVm itaque baptismi sui nihil recordetur, qui regeneratiōis est cupidus, nec aliter attestari de eo possit, q sciat se consecratum: nec ille i qui consecratur: scimus quidem inexpiabile esse facinus, quoties iuxta hæreticorum dogmata, contra sanctorum patrū instituta cogitur aliquis lauacrum quod regenerandis semel tributū est, bis subire, apostolica reclamante sententia, quæ nobis vnam prædicat in trinitate deitatem: vnam in fide confessionem: vnum in baptismate sacramentum. Sed in hoc simile nihil formidatur, quoniā non potest in iterationis crimen venire, quod omnino factū esse nescitur: atque ideo, quoties persona talis inciderit, solita primùm examinatione discutite: & longo tempore (nisi fortè supremus finis immineat) indagate, vtrum nemo penitus sit, qui testimonio k suo iuuare possit ignorantiā nescientis: & cùm constiterit hunc, qui baptismatis indiget sacrameto, sola inaniter suspicione prohiberi: accedat intrepidus ad consequēdam gratiam, cuius in se nullum scit esse vestigiū: nec vereamur huic salutis ianuam aperire, quam nunquā ante docet ingressus.

Idem. †

spō. iuuenis. de pœnit. dist. vlt. c. antepen. & vlti. Ioan.
f Placuit. Testētur. credit ergo testimonio vnius in baptismo, & in cōsecratione ecclesiæ [4]: secus in ordine. xcviij. distin. aphros. & quę sit ratio, dicitur j. q. j. ecce cum honoris. & circa talia periculū vertitur. xlij. distin. quiescamus. Sed pone, q quis probat se ordinatū quo ad speciem facti: aliquis excipit cōtra eum dicendo eum non fuisse baptizatum: nūquid crederetur tūc testimonio vnius, quo ad baptismū? dicit. H. quod vbi nō sit alij præiudicium creditur: alias non. vnde nō posset de baptismo suo perhibere testimoniū, si sub ea cōditione ei relictum esset legatū, si esset baptizatus: quia fieret præiudicium hæredi.

Testimonio vnius creditur in baptismo, & in consecratione ecclesiæ.

† Epistola xxxv.

4. Istā gl. dicit sing. Brixiē. in suo dictionario: in ver. baptismus. ad hoc q vn⁹ testis pbat quē esse baptizatum.

g Per ætatē. arg. aliquem posse testificari de his, quæ in infantia vidit, argu. distin. xxv. j. relatum.
h Maurorū. Mauri isti episcopi erant: q̄a fratres eos vocant [5]. Vel dic quod est vocatiui casus illud fratres charissimi.

5 Ad hoc extra de fal. quam graui. Archidia.

i Cvm itaque. Nec ille. scilicet baptizetur subito, & sine examinatione: vt j. ea. c. dicitur. lōgo autē tempore debet inquiri: quia periculosum est baptizatum rebaptizare. vnde sequitur scimus, &c.
k Qui testimonio. argu. vnius testimonio esse credēdum quandoq;: ar. s. ead. paruulos. & dic hoc casu tantū credendū esse Christiano, & non Pagano vel Iudæo testificāti. Et est hic argu.

Testificari licet de his, quę visa sunt in ætate pupillari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

argu.quod quis possit testificari de his quæ vidit in

† Et ſ.e. pupillari ætate: arg.xxxvij.dist.relatum ‘.

dist.c.pro xi.sed cõtra in eo qũleg. & nota ſ. q. iij. testes.

a Si nulla. Veniebant. Arg.ex vno aliud esse præsumendum.arg.ex signis præsumptionem esse colligendam.xxvij.q.j.vidua quidem.ſ.xx.q.ij.c.j.

Præsumtio ex signis colligitur.

b Acceperint.sacramentum.sed de quo hic dicit? Nã si de sacramẽto baptismi non pœnit memoria,sed de sacramento eucharistiæ siue de pane benedicto,ad præsumptionẽ susceptri baptismi inducit per hoc q talia recepe rũt.Et ita est arg. q vnũ factũ probatur p aliud. xviij. distinct.peruenit.

† Leo j. epistola xc.ad Rusticum.

c Memoria.i.per auditum.arg.ff. de aqua plu.arc.l.j.& l.in summa.ſ.idem Labeo.

d Si ad. Hæc est xxij.pars dist. in qua quæritur si baptizet grauida mater,vtrum filius baptizetur in vtero & dicitur per tria cap.quod nõ. Ioan.

Mulier prægnans an baptizari possit.

Pone casum ſ.e.si qua mulier.qa forte dicebat Iulianꝰ, quod mulier prægnans nõ debet baptizari,propter imposibilitatem:quia baptizaretur puer in vtero : & ita postquã esset editus,deberet baptizari,propter illud. Nisi quis renatus fuerit,&c.videtur tamen quod bene dicebat,quia si mater manumittitur,& partus.instit.de ingenuis.ſ. ij.& qa partꝰ pars est viscerum. ff.de vent. inspi.l.j. Sed ad primũ dic quod baptisma est personale beneficium:vt ſ.e.si qua.nec pars egreditur. ff. sol.mat.quia secus in manumissione. ideo dicitur partus pars viscerum.Dic vt ſ.e.si quicquid.

† ca.v. lib.vj.

† lib.de summo bono, libro xxiij.

Quod autẽ non baptizet puer in vtero, satis ostẽdit ratione ſ.ead.qui in maternis, quia cũ natus non sit,regenerari non potest.

e Nunc vero.non duxit Iulianum ad metam redargutionis Augustinus:quia forte hoc concederet prima facie Iulianus : sed ad metam inopinabilis, quia forte Iulianus hic erat contra communem opinionẽ: hoc modo concludit ſ.e. ostendit ¹.

¹ Versi quod si. Lauren.

De eodem. †

CAN. CXI.

SI nulla extant indicia,inter propinquos & familiares : nulla inter clericos aut vicinos, quibus ñ,de quibꝰ quæritur,baptizati fuisse deceantur:agendum est, vt renascantur, ne manifestẽ pereant in qbus quod non ostenditur gestum, nulla ratio finit vt iteratum videatur. Qui autem possunt meminisse, quòd ad ecclesiam venie bant ᵃ cum parentibus, possunt recordari:an qđ eorum parentibus dabatur, acceperint ᵇ. sed si hoc etiam ab ipsa memoria ᶜ alienum est, conferendũ eis videtur, quod collatũ esse nescitur:quia non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis.

Item Augustinus contra Iulianum. †

Non baptizatur cum matre quicquid in eius corpore est.

CAN. CXII.

²² SI ad matris ᵈ corpus ,id quod in ea concipitur pertinet, ita vt eius pars deputeꝰ:non baptizaretur infans,cuius mater baptizata est aliquo mortis vrgẽte periculo cùm eum gestaret in vtero.Nũc verò ᵉ cùm etiã ipse baptizetur, non vtiq; bis baptizatus nabetur,non vtique ad maternum corpus cùm esset in vtero,pertinebat.

Item Isidorus sententiarum libro j.. †

Quare non baptizatur cum matre,qui in eius vtero est.

CAN. CXIII.

QVi ī maternis sunt vteris,ideo cũ matre baptizari non possunt ᶠ,quia q natus adhuc secundùm Adam nõ est, secundùm Christum regenerari non potest.neque enim dici in eum regeneratio potest,quẽ generatio non præcesit. Qui sceleratẽ ᵍ viuũt in ecclesia, & communicare non desinunt, putantes se tali ʰ communione mundari:discant nihil ad emundationem proficere sibi.

Item ex concilio Martini papæ.

De eodem.

CAN. CXIIII.

SI qua mulier prægnãs desiderauerit gratiam baptismi percipere:quãdo voluerit ⁱ,habeat potestatem.nam nihil participat in hoc mater infanti, qui nascitur, propterea quòd vnicuique propria voluntas in confessione monstratur.

Item ex pœnitentiali Theodori.

De his qui ignoranter bis baptizantur.

CAN. CXV.

²³ QVi bis ignorãter baptizati sunt , non indigent pro eo pœnitere: nisi quòd secundùm canones ordinari non possunt ʲ, nisi aliqua magna necessitas cogat.Qui autem nõ ignari, iterũ baptizati sunt, quia quasi iterum crucifixerunt Christum, per septem annos pœniteant quarta & sexta feria, & tres quadragesimas ieiu-

a Si pro vitio. Puta pro hæresi: sicut Nouatiani & Donatistæ baptizatos rebaptizant: vt xxiiij.q. iij.quidam autem hæretici.

b Similiter. Scilicet vt mundiores per ipsum lauacrum efficerentur:siue vt mundi sint corde.

c Si pro munditia. Corporis.forte non erant sani. extra de apo.ca.ij.

d Eos quos. CASVS

In prima parte agitur de pœna episcopi, presbyteri, vel diaconi rebaptizati. In secunda de pœna aliorum clericorum vel monachorum,vel monialium. In tertia de pœna eorum qui non sunt adulti.

Seu coactos.

Coactio est duplex scilicet absoluta & cõditionalis.

Non absolute . ſ. per attractionem. tunc enim nõ erat coactio imputãda: vt j.q.j.constat.& dist. 50.presbyteros.sed hoc aliqua conditione proposita:vt pura si non patiaris rebaptizari , statim occideris,vel huiusmodi. Magis enim eligẽda est mors, quam cõsentire rebaptizari: vt xxij.qux. v. si quis coactus. xxxij. quæstione v.ita ne.

e Iacturam.Id est, iniuriam, patiendo se baptizari..

f Catechuminorum. Supra ea. di. j.episcopus multũ. contra. Sed ibi solutum est.

g Timore. Maxime: & tunc minor pœna infligitur. metus enim omnino non excusat, sed attenuat peccatum, extra quod metus cau.sacris.

h Inter audientes. Id est, catechuminos, vel laicos, vel non communicantes..

i Septem. Post primum triẽnium, quo fuerant inter audientes : vt de pœni. distinctione v.si quis vero.

De consecratione. Distinctio IIII. 1331

1 Inter pœnitentes. Non solenniter. tales enim eiciuntur extra ecclesiam: vt l.di.in capite.

m Etiam oblationes. Id est, non offerant ad altare. sic xij.q.ij.de viro.

n Abnegare. Negat enim Christum , qui mortale peccatum committit.xj. quæ.iij. existimant.

Christum negat, qui mortaliter peccat.

o Aetatis. Quãtũ ad hoc spectat. nõ enim coercẽda est ætas quę quid agat nõ videt. C.de fal. mo.l.j.ſ. ipuberes.

p Impositiõe. nec reconciliatoria.

q Nec eorum. Scilicet maiorũ & adultorũ quorũ pœnitẽtia prænotata est.quasi dicat. nõ est .talis pœnitẽtia imponenda pueris qualis adultisquos cẽsura.i. cõstitutio nostra excipit.i.recipit ad coercitionẽ , pœnitentiã eis imponẽdo:vt prædictum est in capi.

Pœnitentia pueroꝝ & adultorum debet esse diuersa.

r Resbyteris. Hęc est xxiiij. pars di.in qua dicitur, quod sacerdotes debent habere chrisma ad baptismum:et si omissum fuerit,compleatur per episcopum vel sacerdotem. & sit nouum chrisma. ſ. illius anni. & hoc probat per hoc de la pitu.lo.de Fant.

s Presbyteris. Quo tempore debet chrisma confici , & à quibus debet accipi. viij.ca. ostendit.

† Epistola ix. lib. iij.

t Oleo.i.chrismate.contra xcv. di. capi.j. sed illud ad tempus fuit permissum pro vitando scandalo.ſ.iiij.distin.denique..

u Resbyteri. Vngant,Huius constitutionis causam & mysterium inuenies ſ.di. v.nouissime.

v Si quis. Pannum.quo caput pueri chrismate in frõtecircũcingitur , ne recès vncio epi deleaf vel defluat.vel quo vertex chrismate à presbytero peruncti⁹ obtoluitur.

nent si pro vitio ᵃ aliquo fecerint.similiterᵇ si pro munditia ᶜ putauerint, tribus annis similiter pœniteant.

Item Felix Papa.

De his qui ex industria bis baptizantur.

CAN. CXVI.

EOs quos ᵈ episcopos,presbyteros vel diacones fuisse constiterit, & seu optantes forsitan,seu coactos ᵉ lauacri illius vnici claruerit feciſſe iacturam ᶠ : vsque ad exitus sui diem, in pœnitentia(si resipiscunt)iacere conueniat : nec oratioꝝ,nec modo fidelium, sed nec catechuminorũ quidem omnibus modis interesse : quibus laica tantùm cõmunio,in morte est reddenda. De clericis autem & monachis & puellis Dei , aut secularibus seruari præcipimus & hunc tenorem, quẽ Nicena synodus inter eos qui lapsi sunt vel fuerint, seruandum esse constituit: vt scilicet qui nulla necessitate, nullius rei timore ᵍ atque periculo se vt rebaptizentur hęreticis impiè dederunt: si tamen eos ex corde pœniteat, tribus annis inter audientes ʰ sint:septẽ verò subiaceant inter pœnitentes ⁱ . manibus sacerdotũ dũobus annis etiam oblationes ᵐ modis omnibus non sinantur offerre : sed tantummodo popularibus,in oratione sociẽtur. nec cõfundantur Deo colla submittere, qui eum non timuerunt abnegare ⁿ , Pueris autem si pro vitio ᵃ aliquo fecerint.similiterᵇ si pro munditia ᶜ putauerint, tribus annis similiter pœniteant.

Item Felix Papa.

De his qui ex industria bis baptizantur.

CAN. CXVI.

EOs quos ᵈ episcopos,presbyteros vel diacones fuisse constiterit, & seu optantes forsitan,seu coactos ᵉ lauacri illius vnici claruerit feciſſe iacturam ᶠ : vsque ad exitus sui diem, in pœnitentia(si resipiscunt)iacere conueniat : nec oratioꝝ,nec modo fidelium, sed nec catechuminorũ quidem omnibus modis interesse : quibus laica tantùm cõmunio,in morte est reddenda. De clericis autem & monachis & puellis Dei , aut secularibus seruari præcipimus & hunc tenorem, quẽ Nicena synodus inter eos qui lapsi sunt vel fuerint, seruandum esse constituit: vt scilicet qui nulla necessitate, nullius rei timore ᵍ atque periculo se vt rebaptizentur hęreticis impiè dederunt: si tamen eos ex corde pœniteat, tribus annis inter audientes ʰ sint:septẽ verò subiaceant inter pœnitentes ⁱ . manibus sacerdotũ dũobus annis etiam oblationes ᵐ modis omnibus non sinantur offerre : sed tantummodo popularibus,in oratione sociẽtur. nec cõfundantur Deo colla submittere, qui eum non timuerunt abnegare ⁿ , Pueris autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

a b SI quis. Baptizare. Id est, baptizatum vngere. Manifestatur. Scilicet facere id, propter qđ in
1 Et cap. eũ aliquis. secundum Lau. & ad hoc facit meli⁹ xj. qõ. iij. j. Iacuit vniuersos. & c. de illis. secũdũ H.
sententia proferatur. xxiiij. q. iij. si quis nõ recto.¹
c Presbyteri. 5. dist. xcv. presbyteri. iiij. & v. lib.
d Ordinis. Hoc corrigitur. infra ca
Opi. proxi.
Mni tẽpore.

CASVS. Dicitur hic, quod episcopus quolibet anno debet chrisma conficere, et per suã diœcesim destinare. ad accipiendum autẽ chrisma diaconus vel subdiaconus trãsmittatur ante pascha, presbyter vero præsente episcopo non baptizet nisi eo iubente: nec præcedat episcopum in baptisterio. *Signet in vertice: quia signare nõ posset in fronte, etiam de licentia episcopi.*

e Omni tempore. Id est, per singulos annos, id est, in omni anno. & ponitur hic totum pro parte: sicut alias ps pro toto: vt xxxiij. quę. iiij. meretrices. nasci per dies, annos, &c. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. & quandoque etiam verbum præsentis temporis, refertur ad præteritum vel futurum¹. ff. de verbo. signifi. verbum oportebat. et dicit lex, quod hoc verbum debuit, sumitur pro debet ff. de lib. le. l. vl. in prin.

f Diaconus. Supra proxi. c. contra. sed illud de presbyteris sedi episcopali proximis: istud de his qui octauo vel decimo lapide distãt, intelligitur. Ista distinctio habet ex concilio Meldensi in brocar. lib. iiij. de presbyteris.

g Non signet. In vertice: quia nec etiã ad baptismum debet accedere sine licentia episcopi: vt xcv. dist. c. vlt. nam de vnctione frontis non videtur posse intelligi. nõ enim (vt dicunt) presbyter potest eam conferre etiam cum licentia episcopi: sed de licentia Papæ potest. De qua vnctione hic loquitur: nunquid de illa quæ fit in fronte, quæ solis sacerdotibus scilicet successoribus apostolorum conceditur? Nunquid sacramentum quod episcopus confert potest, posset presbyter minor conferre de licentia episcopi? non tam videtur: quia ea quæ ordini episcopali adhærent, non possunt minori delegari: vt xxiij. dist. quorundam.

a De hac materia nota. 5. ea dist. 2. in Christo pater. in pri. Archi.

rum linire: et super alium baptizatum mittere: non est absurdum.

Item ex concilio Lugdunensi.

De veteri chrismate baptisma consecrare non licet.

CAN. CXX.

SI quis de alio chrisma te, quàm de illo nouo, quod pro episcopi largitione vel concessione acceperit, baptizare [a] (nisi præoccupãte morte) tentauerit: pro temeritatis ausu, ipse in se suæ dãnationis protulisse sententiam manifestatur [b].

Item ex concilio apud Valentiam.

Non nisi à proprijs episcopis, presbyteri chrisma accipiant.

CAN. CXXI.

PResbyteri [c] qui dioœcesanas regunt ecclesias: non à quibuslibet episcopis, sed à suo: nec per iuniorem clericum, sed per seipsos, aut per illum qui eiusdẽ ordinis [d] sit, ante paschæ solennitatem chrisma petant.

Item ex concilio Martini Papæ.

Conficere chrisma, & per diœceses destinare omni tempore, episcopo licet.

CAN. CXXII.

OMni tempore [e] licet episcopo chrisma conficere, & per suas diœceses destinare: ita vt ad accipiẽdum chrisma, diaconus [f] aut subdiaconus ante diem Paschæ de singulis ecclesijs ad episcopum destinetur. presbyter verò præsente episcopo, non signet [g] infantes, nisi fortè ab episcopo fuerit illi præceptum. nec liceat presbytero prius episcopo introire in baptisterium, sed cum episcopo: nisi fortè aut absens fuerit, aut ægrotus.

Item ex concilio Arausico.

Qui baptizandi recepit officium, sine chrismate proficisci non debet.

CAN. CXXIII.

NVllus ministrorum qui baptizandi recipit officium, sine chrismate vsquam debet progredi [h]: quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari. de eo autem qui in baptismate quacunq; necessitate faciente, chrismatus nõ fuerit: in cõfirmatione facer dos cõmonebitur [i]. nam inter nos chrismatis ipsius, non nisi vna benedictio est. Non præiudicantes [k] cuiquam hoc dicimus: sed vt necessaria habeatur chrismatio [l].

Item capitulorum libro v. cap. lxxvj.

Antequam chrisma infunda tur, ad aspergendum aquam de fonte accipere licet.

CAN. CXXIIII.

IN sabbatho [m] sancto paschę vel pẽtecostes, si quis velit aquam consacratam in domo sua

b Progredi. Ad baptismum.

i Commonebitur. Vt chrismet eum, etiam in vertice eodem chrismate quo in fronte episcopi, presbyteri vero perungent in vertice.

k Non præiudicantes. Dixi ante confirmationem chrismandum baptizatum: nec tamen per hoc præiudicamus quin si ante factum non fuerit, postea fieri debeat. quasi dicat, per hoc qđ diximus, non facimus præiudicium quin in alio tempore quam in confirmatione possit hæc chrismatio fieri in vertice.

l Necessaria habeatur chrismatio. Videlicet vt si in alio tempore nõ fieret in vertice eius chrismatio, saltem tunc nõ prætermittatur, quia necessaria est.

m IN sabbatho. Tangitur consuetudo ecclesiæ. Ante

a Ante chrismatis. postea non licet: cũ chrisma sit sacramẽtum ecclesiæ¹.

† lib. 4. epist. 7. 1 Idẽ not. 75. distin. ordinationes. quod dic, vt no. supra ead. dist. ca. j.

b NEc quẽquã. In prima parte dicitur, qp si ita ęger est ille qui baptizari debet, qp non potest immergi: ne forte lædat: sufficit qp aspergatur aqua, & hoc vsque ad illud: spiritusvero sanctus, &c. In secũda parte dicitur, qp non refert vtrum multũ aquæ vel parũ cadat sup eum. & hoc probatur authoritate veteris testamẽti vsque ad illud, qp si aliquis in illo. In tertia dicit, quod diabolus in baptismo totã potestatem suam amittit. quod. p. hat exẽplo Pharaonis. sed tamen H. non ponit exemplũ in baptismo, sed de aqua bñdicta intelligit.

Ezec. 39. f

Nume. 19.

c Aquã mũdam. quę fiebat ex aspersione cineris vitulæ ruffæ, vt habet ex lib. Numero. 5. dist. iij. aquam.

d Cor nouum. id est, virtutibus innouatum.

e Fide. quã significat dies tertius.

f Sanctorum collegiũ. vbi erit perfecta requies.

g Si die tertio. id est, fide trinitatis.

Num. 19. c

h Septimo. id est, septima ætate quie scẽtium. nullus em meretur nisi in corpore. & hic omne meritũ cõparatur. xiij. q. ij. tempus.

Meretur nullus nisi in corpore.

ADDITIO.

Et est sensus, nisi homo qui pollutus est peccato, fidẽ trinitatis habuerit, requiem nõ habebit in futura vita, quæ sequet post septenariũ præsentis vitæ. Archid.

Nume. 8.

i Omnis. verbale gis Mosaicæ. H.

Morticinium tangere qs dicitur.

k Humanæ. id est, omnis ille dicitur tãgere morticiniũ, qui post lacrymas culpas repetit: vt de pœn. dist. iij. baptizantur. Morticiniũ potest dici à morte, & cado vel cædo: & sic diuersis modis pronuntiari. Versus. Morticina cadũt ferro: morticina morbo.

l Polluet. ad literã, id est, pollutus reputabitur, & nõ intrabit in tabernaculum cum aliis. xxxj. dist. oportet.

m Tabernaculũ. i. seipsum q est ps tabernaculi Dei. i. ecclesiæ, & sic tabernaculum id est, ecclesia: vt xxvj. q. ij. sed & illud.

n Instar. instar fuit apud eos. nam modo nõ est istar.

o Integrã. ac si integre esset aspsus.

p Non dimensuratur. quasi dicat, sicut aqua non ad mensurã sup singulos infundit, ita spiritus sanctus sine personarũ acceptione in baptismo oĩbus fidelibus traditur. Vel dimensuraf, id est, non per partes datur. alias dimensurantur.

q Aequaliter. nõ differẽter, ppter sexũ vel annorũ diuersitatẽ. non enim huic plus cõfertur quia vir, illi mi⁹ quia fœmina: & sic de aliis: quod quidem esset acceptio personarũ: vnde sequitur hic, sine acceptione, &c. extra de iudi. nouit.

r Gratiã. Hic manifeste videtur, qp gratia cõfert in baptismo & parulis & adultis. sed potes hic appellare gratiã remissionẽ peccatorum. Quid iuris sit de hoc, habes extra de bapt. & ei⁹ effe. maiores.

s Vel minuit. argu. qp charitas potest minui: sed non est hoc verũ, qa nõ deficit charitas, sed magis proficit, sed dicitur minui: quia

† Cõcordan. i simili text. in aut. de monac. §. hic nobis col. j. & in l. cõi herma phrodito. ff. de statu homi.

Exo. 16. c

Spiritus sancti⁹ per partes nõ datur.

Gratia omnibus in baptismo cõfertur.

Mat. 13. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnus habet maiorē charitatem quā alter. xx. dist. §. j.

a Omnis nequitiæ. quasi dicat. sciat etsi post baptismū vexet corpus, animæ tamen nō potest nocere. Vel forte nō prorsus liberat baptizatus: vt in fine dicit.

b Amittere. ſ. c. c. siue. & c. exhinc. & c. dehinc. cōtra. sed ibi dicitur q̄ ſ significetur expellēdus, & vim amissurus, vel dic q̄ amittat in exorcismo vt nō habeat tantā vim quantā prius: sed i baptismo ex toto eam amittat quo ad animā: qa extinguūtur peccata per quæ hominē possidebat: vt ſ. c. postquā. Vtrū liberatur in baptismo dæmoniacus à vexatione corporali, non satis elucet. in ſi. ſic videt dici. Vel intelligat de liberatiōe animæ.

Exod. 14. Diabolus perdit vires per baptismum.

1. Co. 10. a

c Per Pharaonē. quia scilicet ipse Pharao dicebat q̄ dimitteret populū, nec dimisit donec fuit ventum ad mare rubrū.

Ibidem.

QVando quis. Hęc est xxv. pars distinc. in qua dicitur, q̄ non debet quis expectare baptizari vſq; ad mortem, quoniam quandoq; frustraſpe. Io. de Fant.

Imputaſ mihi, qd̄ mea culpa accidit.

d Discesserūt. nō videtur q̄ vacuire cederēt, ex quo baptizari voluerunt: vt extra de bapt. debitū. imo ſic: qa culpa ſua non perceperūt. nam imputatur eis quod accidit. e culpa ſuz. xv. q. j. c. pen. ff. loca. ſi quis domum.

1 Not. hic arg. cōtra eum qui in primis tēporib⁹ neglexit ad ordines p̄ moueri.

Arg. ad id extra de elec. cum in veteri, iuxta fin., & qd̄ dixi xj. qō. iij. eorum. ibi videas. Archi.

f Si vero quis. Simile arg. extra de app. reprehensibilis. xxij. q. ij. is autem. & licet baptismus dimittat peccata: non tamē dat licentiam peccādi: vt j. q. vij. exigunt.

Hom. 1. ij. ad cap. vij

assumitur. aliud in multi formē copiam vel trigesimi, vel sexagesimi, vel centesimi numeri fructū exuberāter cumulaē. Quòd si aliquis in illo mouēt, q̄ quidam ex his qui baptizantur, ægri ſpiritib⁹ immundis adhuc teneātur: sciat diaboli nequitiam pertinacē vſque ad aquā salutarem valere: in baptiſmo verò omnis nequitiæ a suæ vires amittere. b Quod exemplū cernimus in Pharaone q̄ diu reluctatus, & in suā perfidia demoratus tādiu resistere potuit & præualere, donec ad aquam veniret: quò cùm venisset, victus est & extinctus. Mare illud sacramētū baptismi fuisse, declarat beatus Paulus dicēs: Nolo enim vos ignorare fratres, qa patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt: & omnes in Moyse baptizati sunt, & in nube & in mari. & addidit dicens, Hęc autē omnia in figura nostri facta sunt: q̄ hodie vi delicet per exorcistas voce humana, & potestate diuina flagellet et vratur & torqueatur diabolus: & cùm exire se, & homines dimittere sæpe dicat: in eo tamē quod dixerat, fallat: & id qd̄ per Pharaonem, ſprius gestū est, eodē modo obstinatiōis & fraudis exerceat, cùm tamē ad aquā salutarem atq; baptismi sanctificationē venit: scire debēmꝰ & cōsidere, q̄ illic diabolus opprimitur, & homo dicatus Deo diuina indulgentia liberatur.

Itē Ioānes Chrysostomus in epist. ad Hebr. †

De his qui vſq; ad exitum vitæ ſuscipere baptisma differūt.

CAN. CXXVI.

25 QVādo quis propterea peccat, vt sanctum baptisma in nouissima sua expiratione ſuscipiat: fortaſsis nō adipiscitur. & credite mihi, non terrens vos dico, qd̄ dicturus ſum: multos noui qui hoc paſsi sunt, qui ſpe baptismatis multa peccabant: circa diem autem mortis diſcesserūt: d vacui. Deus enim ꝓpter hoc baptisma tribuit, vt soluat peccata, nō vt addat. ſi verò quis, e ad hoc vtiē baptismate, vt ampliora delinquat: ipſum ferit negligentiæ causa.

Itē Augustinus ad Bonifacium. †

Paruulis baptizatis parentum non nocet perfidia.

CAN. CXXVII.

26 QVæris, ſà me, ꝓfidi baptizatis ſuis paruulis noceant, cū eos dæmoniorum sacrificijs ſanare conātur. Quomodo eis profit cùm baptizantur parentum fides: quorum eis non potest obesse perfidia? Vbi respondeo, tantam illius sacramēti, hoc est, baptiſmi salutaris esse virtutē, in sancta compage corporis Christi, vt ſemel regeneratus, per g aliorum voluntatem, h deinceps nō ꝓſsit vinculo i alienæ iniquitatis obstringi, cui nulla ſua voluntate consensit. Anima enim patris mea est (inquit k) & anima filij. Et iterum. Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. non enim peccat ipſa, cum parentes eius omnino neſciēti vel quilibet alius adhibet sacrilegia dæmoniorum. Sed omnino ex Adam l traxit m quod sacramenti illius gratia ſolueretur, quia nondum erat anima ſeparatim viuens, id est, altera anima, de qua diceretur: Et anima patris mea est, & anima filij. Iā itaq; dicit a, ꝙ cùm homo in ſeipſo est, & ab eo qui genuit alter effectus, peccato alterius ſine ſua conſcientia b, nō tenetur obnoxius c. Quomodo ita que d in paruulum maiores peccant, offerentes eū atque obligare conantes dęmonum sacrilegis vinculis? nō est anima vtrunq; cōmunis, vt etiam culpam poſsint habere communem: nō enim sic communicatur culpa per alterius voluntatē, quēadmodum e communicatur gratia per ſpiritus ſancti vnitatē. Item, Regenerās ſpiritus ſanctus, in maioribus offerētibus & paruulo renato oblatóque cōmunis est. Item, Per hanc societatē vnius eiuſdémq; ſpiritus prodest offerentium voluntas paruulo oblato, potest enim & in hoc & in illo homine (etiam ſi se inuicem neſciant) vnus ſpiritus esse: per quem ſit vtriuſq; gratia communis: non tamen potest ſpiritus vnus esse hominis huius & illius per quem peccat alter: vt altero nō peccante, ſit tamen culpa communis. ac per hoc potest paruulus ſemel ex parentum carne generatus, Dei ſpiritu regenerari: vt ex illis obligatio contracta ſoluatur. non potest autem Dei ſemel ſpiritu regeneratus, ex parentum carne regenerari, vt obligatio quæ ſoluta est, iterum cōtrahatur f

Epiſto la xxiij. in princ.

Tutoris dolus pupillo non obest.

Ezec. 18. a

Ezec. 18. c

a Iam itaq; dicit. Id est, innuit. ex præmiſsis illa ſcriptura, ſcilicet anima patris, &c.

b Sine ſua conſcientia. Id est, ſi non cōſentiat. vij. q. j. §. cum autem.

c Obnoxius. Qua ſi dicat, post vitā animæ in proprio corpore nō contrahitur peccatum niſi ex propria labe.

d Quomodo itaque. Inferius reſpōdet huic quæſtioni ibi: veruntamen rē &c. & tunc dic ſacrilegis, quaſi nullo modo: quia non est, &c.

e Quēadmodum. argu. aliud in vía: aliud in inuio argui. xxix. quæ. j. §. quod autem. et no. xxvj. q. v. nec mirū ſicut dicit lex, quod aliud est in obligatione, aliud in liberatione. ff. de act. & oblig. Arrianus. cū hæc cauſa liberalis ſit. argum. extra de probatio. ex literis.

f Contrahatur. Argu. q̄ obligatio ſem: extincta, amplius non renaſcitur, vt xxiij. q. iiij. ſi illic. & ff. de ſolut. qui res. §. areā. Arg. contra xxvj. q. vij. ab inimicis. ſi. ff. de ſeru. vrba. prædi. ſeruitutes. ff. quēadmodum ſer. amit. ſi locus.

g Niſi propria impietate. Et ita liberari quis pōt, etiā inuitus vel ignorans, ſed non obligari: h vt ff. de ſolutionē. & l. ſoluere. ff. de ne. geſt. l. ſoluendo. & ff. de noua. ſi Sticho. §. viti.

i In ipſis. Et ita ni malecijs voluntas ſpectaſ, nō exitus: arg. xxij. q. ij. homines. ff. ad leg. Corn. de ſic. diſus.

k Nec illud. Taci te obiectiōi rūdet.

l Placet. Argu. contra. j. quæſt. iiij quia præſulatus.

m Parit. In ſac. 2 mentis: vt xxxij. q. iiij. recurrat. de pœ. diſt. j. ſicut.

n Quid est aliud. Quaſi dicat, non videtur eſſe aliud illud quod tūc fit, quam reſpōdere & promittere de moribus eorū futuris.

o Parentes. Id est patrini, qui patres ſpirituales dicuntur ſ. xxx. quæ. iij. pydacium.

p Occultum est. quid cogitet.

Vel

illis dicitur, quando ab hoc ſcelere prohibentur: Nolite occidere paruulos veſtros. dicit enim Apoſtolus: Spiritum ſanctum nolite extinguere, non quia ille extingui poteſt, ſed quantum in ipſis est extinctores eius meritò dicuntur, qui ſic agunt vt extinctum velint. Nec illud q te moueat frater, &c. & infra. Celebrantur enim per eos neceſſaria miniſteria. offeruntur quidem paruuli ad percipiendam ſpiritualem gratiam, non tam ab eis quorum geſtantur manibus (quamuis & ab ipſis ſi etiā ipſi boni fideles ſunt) quàm ab vniuerſa ſocietate ſanctorum atque fidelium. Ab omnibus nanque offerri rectè intelliguntur, quibus placet r quòd offeruntur, & quorum ſancta atque indiuidua charitate ad communionem ſancti ſpiritus adiuuantur. Tota ergo hæc ſancta mater eccleſia quæ in ſanctis ſuis est, facit: quia tota omnes, tota ſingulos parit s. Difficillimam ſanè quæſtionem tibi propoſuiſſe viſus es in extremo inquiſitionis tuæ, ea videlicet intentione qua ſoles vehemēter cauere mendacium. Si conſtituam (inquit) ante te paruulum, & interrogem vtrùm cùm ad ætatem adultam venerit futurus ſit caſtus, vel fur, vel non ſit futurus: ſine dubio reſpondebis, neſcio. Et vtrū in eadem paruula ætate cōſtitutus, cogitet aliquid vel boni vel mali, dices, neſcio. Si ita q̄e de moribus eius futuris nihil audes certi promittere, & de eius præſenti cogitatione: quid est aliud t, quā quādo ad baptiſmū offeruntur: pro eis parētes u reſpondēt tanquam fidei authores, & dicunt illos facere quod illa ætas cogitare nō poteſt: aut ſi poteſt, occultum eſt v. v Interrogamus enim eos à quibus offeruntur, & dicimus, credit in

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Vel perdisse-nam. Id est, per se-num. i. sextũ diem.
b Perendissenam. Id est, perẽpto die seno siue sexto, id est, post sex dies
1 Cum in die domi nico in ra mis palma rum inter rogaueris me: & dices quãdo erit pascha & ego re spond. per dissenã, id est, post sex dies futuros. & componit ex per & dies sex. Archid.
vno peremptos.
c Dicatur. Quasi dicat, sicut dicit, q hodie sit resurrectio Dñi, eo q sacramentum eius hodie celebratur: sic dicit paruulus credere, propter sacramentũ q recipit.
d Itaque paruulum. quasi dicat, licet ego respondeã q credit in Deũ, hoc dico eo quod fidei suscipit sacramentum, nõ quod re vera adhuc fidẽ habeat. nã in paruulo, credere est fidei sacramẽtum suscipere: vt supra ea. nihil aliud.
e Obicem. Quia licet nõ habeat fidem, tamen nõ habet infidelitatem.
f Contrariæ. Simile 7. iiij. dist. si seruus. sic ff. ad Maced. l. si filiusfamil. de re. iu. semper.

IN ecclesia. CASVS. *Dicitur hic, quod sicut paruuli ab alijs peccatum originale contraxerunt, ita per alios baptismũ recipiunt, per quos dicuntur credere, & fideles esse: nec vitã habere possunt, qui sunt expertes corporis & sanguinis Christi, id est, vnitatis ecclesiæ: et dicit H. quod non est ibi non: quia non debet dici non posse, sed posse: potest tamen & illa litera bene legi.*

g Per alios. Et ita sicut peccauerũt p alios, ita credũt p alios. & ita omnis res per quascunque causas cõtrahitur, &c. extra de regul. iur. cap. omnis res.

Deum de illa ætate quæ vtrũm sit Deus ignorat, Respondent, credit: & ad cętera quę singula quęrũ tur, sic rñdent. Vnde miror parẽtes in istis rebus tam fidẽter pro paruulo respõdere, vt dicant eum tãta bona facere: quæ ad horã qua bapizatur, baptizator interrogat: tñ eadem hora si subijciam: erit castus qui baptizat vel fur, aut nõ erit? nescio vtrum audeat dicere aliquis aliquid horum erit, vel nõ erit: sicut mihi respondet sine dubitatione q credit Deum, aut q se conuertat ad dominum. Ecce facio quantum possum: dñs adiuuet vt qd postulas possim. Nempe sæpe ita loquimur, vt pascha appropinquãte, crastinam vel perdissenã a vel perendissenam b dñi passionem dicamus, cũ ille añ multos annos passus sit: nec omnino nisi semel ipsa passio facta sit, nempe ipso die dominico dicimus: Hodie dominus resurrexit: cũ ex quo resurrexit, tot anni trãsierunt. Cur nemo tam ineptus est, vt ita nos loquẽtes arguat esse mentitos? nisi quia istos dies secundùm illorum quibus hęc gesta sunt similitudinem nuncupamus: vt dicat c ipsa die, quæ nõ est ipsa reuolutiõe temporis, sed similis eius: & dicat illo die fieri propter sacramẽti celebrationem, quod in illo, sed iã olim factũ est in illo. itaque paruulum d &c. et infra. Cùm autẽ homo sapere cœperit, nõ illud sacramẽtum repetit, sed intelligit: eiúsque veritati consona voluntate coaptabitur, sed hoc quandiu puer intelligere non potest, valebit sacramentũ ad eius tutelam aduersus contrarias potestates, et tm̃ valebit, vt si ante maioris ætatis vsum ex hac vita migrauerit, per ipsum sacramẽtum cõmendata ecclesiæ charitate ab illa condemnatione quæ per vnũ hominẽ intrauit in mundũ, Christiano adiutorio liberetur. Qui hoc non credit, & fieri non posse arbitratur: p fectò infidelis est, etiã si habeat fidei sacramentũ: lõgéq; melior est iste paruulus: qui etiã si fidẽ nõ habeat in cognitione, non ei tñ obicem e contrariæ f cogitationis opponit: vñ sacramentũ eius salubriter percipit.

Item Bonifacio contra Pelagianorum hæresim.

Aliorum fides in baptismate paruulos saluat.

CAN. CXXVIII.

IN ecclesia saluatoris per alios g paruuli credunt: sicut ex alijs quæ in baptismo remittunt̃ peccata traxerunt: nec illud cogitetis h, eos vitam habere non posse, qui sunt expertes corporis i et sanguinis Christi, dicente ipso domino, Nisi manducaueritis carnem meam, &c. Idem. Ioann. 6.a

Corpore & sanguine Christi participat, qui per baptismi membrum eius efficitur.

CAN. CXXIX.

NVlli est k aliquatenus ambigẽdum, tunc vnũquęque fideliũ corporis sanguinisq; dñi participẽ fieri, quando in baptismate mẽbrũ Christi corporis efficitur: nec alienari ab illius panis calicisq; consortio, etiã si antequã illũ p ;ẽ comedat l, & calicem bibat, de hoc seculo in vnitate corpis m Christi cõstitutus abscedat. Sacramenti qppe illius ;rticipatione ac beneficio non priuat, quando ipse hoc quod ipsum sacramentũ est n ;inuenitur.

Idem † de baptismo paruulorum.

Quare sit baptizandus qui de baptizato nascitur.

CAN. CXXX.

27 SI baptizata est o caro Christi, quæ

h Cogitetis. Quasi dicat, non dubitetis, imo certi sitis, quod habere non possunt si sunt expertes.
i Corporis. i. vnitatis ecclesiæ, quã illa significant. ſ. ead. non in vobis.

ADDITIO.

Ad idem ſ. ea. dist. ij. quid est. qũ est cũ baptizantur. vnde non sine causa adiungit se. c. in quo idem dicit. Archi.

k NVlli est. Nulli. De efficacia baptismi repetit. vt sic finis alludat principio.
l Nulli est. Hæc est pars illius ca. ſ. dist. ij. quia passus.
l Comedat. In sacramento.
m Corporis. i. ecclesię significatæ p corpus Christi.
n Sacramentũ est. i. significat. Ioan.
S I baptizata est. Hæc est xxvij. pars di. in qua probat magister q nullus saluatur nisi sit baptizatus, & hoc vsq; ad c. non ex quo. Io. de Fant.
o Si baptizata est. Id est, si Christus

De consecratione. Distinctio IIII. 1337

stus baptizatus est, qui sine peccato secundum carnẽ natus est: multo magis quilibet alius baptizari debet, qui secundum carnẽ in peccatis conceptus est. ſ. e. dist. firmissime.
a Propter. Hic assignatur vna ratio, quare Christus baptizatus fuit. alia ſ. ea. nunquam. alia j. ea. non regenerabantur.
b Mortis. Id est, peccati, vel morti subiecta.
c Qui de baptizato. Arg. filium apostatæ baptizãdum esse inuito patre, dum puer est. Arg. ſ. e. plerique, in fin. xxviij. quæstione j. Iudæorum.
d Renasci. Arg. contra. ff. de verb. sic. verbũ reddẽdi.
e Qui ab eo. Ex mundo patre, immundus nascitur, sicut ex frumẽto puro nascitur impurum, scilicet cũ palea. Ivj. di. nasci.
f Innouatus. Per gratiam baptismi.
g Non de nouitate. Spiritus: quia anima non exit ex anima, sicut caro ex carne per traducem. xxxij. quę. ij. Moyses.
h Vetustatis. Id est, de carne in qua remanet causa vetustatis, id est, peccatum quodlibet.
i Damnationem. Contractã, scilicet in carne, ppagata ex reliqua vetustate parentum. Ioan.

Filius apostatæ est baptizandus inuito patre.

Pater mũdus immũdum producit.

Roma. 6.a

VTostenderet. CASVS. *Hugo sic ponit hunc casum, Authoritate Apostoli probat Augustinus quod omnes generaliter adulti et paruuli moriuntur peccatis, in baptismo: quia omnes qui baptizantur, in Christo baptizantur, & in morte ipsius: & si pueri & adulti baptizantur, ergo baptizantur in morte Christi. Sequens capitu. patet.*

k Vt ostenderet. Probat authoritate apostoli, pueros esse baptizandos. nam apostolus vniuersaliter dixit: quicunque baptizati sumus, &c.
l In Iesu Christo. Id est, in sacramento Christi, vel fide Christi in forma iniuncta vel tradita in Christo. ſ. ea. proprie. versic. ad cuius. L.
m Morte. Id est, ad similitudinem eius mortis: quia sicut ipse mortuus fuit, ita nos morimur peccatis.

Rom. 6.a

ADDITIO.

Scilicet in baptismo. supra ead. proprie. Archid.
n Moriuntur. Mors ista ciuilis est, argu. C. de episco. & cle. Deo nobis. alibi habes de naturali: vt ff. de legat. ij. si quis ita testamẽto.
o Paruulo. Prohibendus. ſ. x. qõ. iij. nec numerus.
p Moriatur. ſ. e. tunc valere.

Mors est duplex. † c. xlij.

† Alias incipit, paruulo.

NOn regenerabantur.
q Non regenerabantur. Quia non fiebat remissio peccatorum.
r Baptismo. cuius forma erat in nomẽ venturi: vt dicitur in quadam gl. Aug. super Io. quod baptismus nõ mundaret ab originali: nisi alias esset circũcisus. dicebatur tamen baptismus pœnitentiæ, quam Ioannes prædicabat dicens, Agite pœnitentiam.
s Præcursorio. Habiles ad susci piendum verum baptismum.

† c. xlix.

Esai. 40.a

Parab

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Parabantur. Id est, abluebantur exterius.
b Qui regenerationem. i. remissio nem peccatorum, qua non indiguit.
Marci 1.a
c Sed humanitas. Supra e. per aquã.
c Sed humanitas. i. benignitas, quam pro nobis fecit.
d Regenerãte. Peccatum. Id est, causa originalis peccati.
e Originalium. Nota, q̃ licet baptismus ad delendum originale peccatum fuit institutus: delet tñ etiam actualia cum originali. vnde est arg. ad purgationem de qua ẽ. distin. ij. ego. Berengarius.
Baptism deletactua lia, cũ originali.
† ca. xv. de peccat. meritis & remissio.
f Mitissimã. Respectu aliarũ pœnarũ: & erit hæc pœna, quia erũt in tenebris. ẽ. ea. nulla. & carebunt visione Dei. extra de baptis. c. iij. sed tamen dicit Augu. q̃ mallet sic esse, quã non esse. Arg. contra. ẽ. e. firmissime. & ẽ. de pœnit. dist. vlti. cap. vlti.
g Qui sis. Mortis. De pœni. distin. j. si peccatum.
h Paruuli fideles. ẽ. e. nihil. & ẽ. sequenti. contra. sed hic dicitur de fide offerẽtium: ibi de fide oblatorum, quorũ adhuc nulla potest esse fides. Et quod dicit quodammodo, solvit contrarium.
Roma. 5.d
i Nihil ei pdest. Quo ad vitã æternam. de pœ. di. iij. si quis autem charitatem non habet. s. sanctimus. in fi.
Sub. imo nocet, ar. 22. qõ. j.
k Mater. Os. maternũ. eorum. ẽ. qui pro eis respondent.
l A credendo. Id est, quia credunt.
m Nomen est. Scilicet hoc nomen fidelis. credere enim est fidem habere. ẽ. ead. nihil.
n Etiam non pœnitentes. non quod agant pœnitẽtiã, cum nullã habeant discretionẽ: sed habent pœnitudinem i. suscipiunt eam, & faciunt & dicũt per verba gestantium qualiter pœnitentes. Io. de Fant.
o Ecclesiæ. Id est, peccata dimittũtur eis, qui participes sunt ecclesiæ, per charitatem ecclesiæ. i. qua subsistit ecclesia.
p Per spiritũ sanctum. Id est, quæ vnitur per spiritum sanctũ. fideles enim sunt in ecclesia: & ea in ipsis. vij. q. j. scire. ecclesiæ charitas tenet peccata. i. ipsa ecclesia vel ecclesiæ vnitas. i. eis qui in vnitate non sunt, tenentur peccata. i. non dimittuntur: vt ẽ. ij. q. j. multi. ẽ. xxxij. q. vij. quèadmodum. ẽ. de pœ. distin. iij. sane cauendum.
Fideles sunt in ecclesia, & ipsa in ipsis.
q Peccata. Idem est quod alibi dicitur: Si cui peccata remiseritis, remissa erunt: & cui retinueritis: retenta erunt. & alibi spiritus sanctus aut per seipsum remissionẽ facit: aut per colũbæ membra. ẽ. e. c. quomodo. sicitaq; intelligimus quod hic dicitur.
† cap. 25. lib. j.
Rom. x. b
Tenet.

Sicut enim per primum hominem in peccato & morte nascũtur: sic etiam per Christum in iustitia & vita æterna in baptismo renascuntur.

Idem in eodem.

Offerentium fides paruulos facit fideles.

CAN. CXXXVI.

Paruuli fideles[h] rectè vocantur: qui fidem per verba gestantiũ quodãmodo confitẽtur: & per eorundem verba diabolo & mundo abrenuntiant: & hoc fit vi sacramẽti, & diuinę gratię quã Deus dedit ecclesiæ. Paruulus autẽ qui baptizatur: si ad annos rationales veniens nõ crediderit, nec ab illicitis abstinuerit, nihil ei prodest[i], quod paruulus accepit.

Item Augusti. in libro de meritis, & de remissione peccatorum.†

De eodem.

CAN. CXXXVII.

Mater ecclesia os maternum[k] paruulis præbet: vt sacris mysteriis imbuãtur qui nondum possunt corde proprio credere ad iustitiam: nec ore proprio cõfiteri ad salutem: nec ideo tamen eos quisquam fidelium infideles dicere potest, eò quòd ã credendo[l] vtique nomen est[m]: quamuis hoc non ipsi, sed alii pro eis inter sacramenta responderint. Si autem propterea rectè fideles vocantur, quoniam fidem per verba gestãtium quodammodo profitentur: cur etiam non pœnitentes[n] habeantur, cùm per eorum verbã gestantium diabolo & huic seculo renuntiare monstrantur?

Idem.

Charitas ecclesiæ peccata dimittit, vel tenet.

CAN. CXXXVIII.

Ecclesiæ[o] charitas quæ per spiritum sanctum[p] diffunditur in cordibus eorũ qui participes sui sunt, peccata[q] dimittit: eorum qui sui nõ sunt, tenet[2].

Rom. 6.a

Idem cõtra Iulianum, libro ij.

Solus Christus peccata dimittit.

CAN. CXXXIX.

Nemo tollit peccata mundi, nisi solus[a] Christus, qui est agnus tollens peccata mũdi. tollit autem & dimittendo quæ facta sunt[b], vbi & originale continet: & adiuuando ne fiãt, & perducendo ad vitã, vbi fieri omnino non possunt.

Idem de baptismo paruulorum.

Præter baptisma Christi paruulis nulla salus promittitur.

CAN. CXL.

Nulla præter baptismum salus promittitur infantibus: quia infantes si per sacramẽtum quod ad hoc est diuinit[g] institutum, in credẽtium numerum non transeunt, in tenebris manent[c].

Idem in eodem. †

Baptizati in Christo incorporantur, & eius membra fiunt.

CAN. CXLI.

Ad hoc baptism[d] valet, vt baptizati[e] Christo incorporẽtur, & membra eius habeantur & consepeliantur, & oblati per sacramentũ charitatemq; fidelium reconciliẽtur Deo: vt in eo vivi, salui, liberati, redempti, illuminati fiant.

Idem. †

CAN. CXLII.

Quis autem nesciat credere esse infantibus baptizari: non credere autem, non baptizari?

2 Imo ex hac litera consuevit elici arg. quod quis tenet cõtineri de originali peccato: alias eũ nõ haberet locũ i paruulo. Archi.

Pactum futura iniuria, nõ valet.

Ioann. 1.d

† ca. xxxij. lib. j.

a Tenet. Id est, non dimittit peccata. xxiij. quæst. j. quicunque.
b Nemo. Solus. ẽ. j. q. j. vt euidenter.
c Quæ facta sunt. Non autem dimittit futura, quia tractus futuri tẽporis, &c. ff. de vsu. l. j. ẽ. j. nec de futura iniuria paciscẽdi possumus. ff. de pac. ſi vn⁹. ẽ. pacta.

ADDITIO

Sub. & est ratio ff. de pac. dot. conuenire. Archidia.

d Et adiuuando. Nota, pcessum. habes primo q̃ dimittit peccata quæ facta sunt. Secũdo cõfert gratiã ne fiãt. Tertio pducit ad illam vitã vbi omnino fieri non poterũt à nobis, quia tunc cõfirmati peccare nõ poterũt. j. dist. v. c. ij. ad fin.

† ca. xxxij. lib. j.

e Nulla. Manent. id est, carẽt visione Dei: & hęc est pœna & ignis afflictiõis: de quo habes ẽ. ea. firmissime.

Dhoc. Cassvs Quæritur ad quid valeat baptismus. & respondetur, ad hoc vt homines fiãt mẽbra Christi, & salui. Infantibus autẽ credere est baptizari: non credere non baptizari.

† ca. 26.

f Vt baptizati. ẽ. ea. nihil.

Gratia. Cassvs Dicitur quòd Christi gratia remittit peccata: cõfert vt fiant eius mandata, & mala vitentur: confert fidem, quæ non prouenit ex libertate arbitrij, sed est donum Dei.

g Vt lex. Mandatorum Dei.

ADDITIO

† Eodẽ ca. 27.

quæ adimpleri nõ potest sine gratia. ẽ. j. e. placuit. Archi.

h Non petita. id est, non meruit. nã primã gratiã quis mereri nõ potest. ẽ. e. placuit vt. qcũque. argu. contra.

viij. dist. consuetudo. sed ibi dicitur meruit. i. obtinuit.

On ex quo. Hæc est xxviij. pars distinct. in qua dicitur, quod licet in baptismo omnia peccata dimittantur, tamen originalia tolluntur in baptismo reatu, & remanent actu: sed in peccato actuali sit ecõtra. Io. de Fan.

Idem in libro de libero arbitrio.

Gratia non solùm peccata dimittit, sed etiam legem adimplere facit.

CAN. CXLIII.

Gratia quę per Christum datur, non solùm peccatorum remissionem facit, sed etiam vt lex impleatur: vt natura liberetur: nec peccatũ dominetur. Spiritus etiã gratiæ dat fidem, quæ etiam non petita[h] à Deo conceditur, vt homini petenti: & alia concedãtur. nam fides non est liberi arbitrij tantùm, sed donum Dei.

Item de baptismo paruulorum. †

Vetus infirmitas in baptismo non penitus absumitur: sed vires amittit.

CAN. CXLIIII.

28 Non ex quo[i] quisque baptizatur, omnis vetus infirmitas in eo absumitur[k]: sed renouatio incipit ad remissionem omnium peccatorum, & intelligẽtiam & operationem spiritualiũ. cætera verò in spe sunt: donec fiant in re: quod erit in resurrectione. nam in baptismo, quãuis fiat plena remissio peccatorum, nondum tamen plena est nouitas & perfecta mutatio, quia adhuc remanet corruptio[m], nõ solùm in corpore, sed etiã in animo: † qui est homo interior: in quo si perfecta esset nouitas, non diceret Apostolus, quòd de die in diem renouatur.

Item hoc meminisse de-

† cap. 7. lib. ij.

i Non ex quo. CASVS. Licet omne peccatum actuale & originale dimittatur in baptismo, tamen originale non ita dimittitur, ne sit: sed remanet in homine debilitatum & sopitũ: nisi post excitetur & renocetur in proprium dominium, cõsentiendo prauis motibus ex eo surgentibus. Secundo dicit quòd renouatur homo in baptismo, et ad hoc inducit authoritatẽ Apostoli: & quantumcunque crescat illa renouatio, nunquam tamẽ in hac vita perfecta erit: cum adhuc peccatum sit in homine, quod semp pugnat aduersus spiritum. Tertio ponit quandam differentia: inter actuale & originale. originale enim transit reatu, sed non actu. Actuale transit actu sed remanet reatu. Ioan. de Fant.

k Absumitur. id est consumitur. Inde solet quęri quãdo peccatum originale cõtrahitur? Et dic quod i ipsa quãdo cõinfusione animæ, trahitur. quia tunc tres vires animæ principales debilitantur. de hoc ẽ. e. quæris.

Peccatum originale.

l Cætera. scilicet quæ spectãt ad perfectionẽ, vt fiat plena nouitas & animalis cõsumat infirmitas: vt j. se. ſ.

† cap. 7. lib. ij.

m Corruptio. qualitas quo ad corpus: corruptio, peccatũ quo ad animã.

[redacted]

ergo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ergo bis ꝓpter ꝯ-
uocationē profera
tur corruptio, ſecū
dum Bart. & La.

a Omniū pecca-
torū. peccatorū
quidē omnium a-
ſualium.

b Plenā. quia quo
ad omnem pœnam
originalis peccati,
quo ad tractū mor
tis æternæ: ſed re-
linquitur vtiq; ori
ginale ad pugnādū
dū fuerim⁹ in via:
ſed debilitatum &
ſuperatū, id eſt, ad
mortem ęternā nō
imputabile. ſ. ead.
per baptiſmum.

Roma.6.b c Perueniat. quod
erit in alia vita, nō
in iſta.

d Vetuſtate. qua-
dam.

e Reuiuiſcat. er-
go reuiuiſcit quod
erat peremptū. ſic

Actio pro ꝓpter culpam reui
pter culpā uiſcit actio, vt xij.
reuiuiſcit. q.ij. liberti. ſ. ead.
quęris. ante mediū.

f Ab hac autem.

Ordo lite ræ. ordo literæ. Vita
ſpiritus, in cui⁹ no-
uitate baptizati re
naſcuntur à Deo,
diſcernūtur ab hac
vetuſtate carnis &
peccati, &c.

g Bene vtitur. ſci
ſ. cet vetuſtate car
nis. ſ. xxxij. q. j. nō
enim in ſola.

h Regenerandos.
per baptiſmum.

i Mortaliter. i. cū
mortali peccato.

k Propagine. id
eſt, corruptiōe car
nis à primis paren
tibus traducta vel
propagata, ex qua
originale peccatū
innaſcitur animæ.

l Sicut. hic notat
differentia inter a-
ctuale & originale
Peccata actualia, et peccatū, quia illa
originalia differunt. tr. ſicut actu, & re
manent reatu, do-
nec per baptiſmū
vel per pœnitentiā
ex toto deleantur.
originalia vero in
baptiſmo remanēt
reatu, ſed tranſeunt
actu, quæ non extra
de baptiſ. maiores. i-
tes, cum quibus ho
mo pugnat. quaſi
dicat, ſicut omnes
vide.

bemus omnium peccato
rū[a] plenā[b] perfectamq; remiſsionē in baptiſmo fieri, hominem verò non tantùm commutari continuò, ſed in bene proficientibus de die in diem creſcente nouitate commutari, quod vetuſtum & carnale eſt, donec ita renouet, quod animalis infirmitas corporis ad firmitatem ſpiritualē incorruptamq; pueniat[c].

Hæc autem lex peccati, de qua dicit Apoſtolus: Nō regnet peccatum in veſtro mortali corpore: non ſic ꝓmanet in mēbris eorum, qui renati ſunt, tanquam non ſit eis facta plena remiſsio vbi plena fit omnium peccatorum noſtrorum remiſſio, omnibus inimicis interfectis, quibus ſeparabantur à Deo, ſed manet in vetuſtate[d] carnis, tāquam ſuperatum & peremptū, ſi non illicito conſenſu reuiuiſcat[e], & in regnum proprium reuocetur. Ab hac autem[f] vetuſtate carnis & peccati, quod iam remiſſum eſt, vita ſpiritus vſqueadeo diſcernitur in cuius nouitate baptizati renaſcuntur, vt tales etiam in præſenti non ſolùm nō in peccato, ſed etiā nec in carne eſſe dicantur (cuius deſideria non ſequuntur) ſed ſunt in ſpiritu. Ipſa verò carne corruptibili bene vtitur[g], qui mēbra eius ad bene operandum conuertit: non ſecundum deſideria carnis viuens lege peccati: quod licet iam remiſſum eſt, in vetuſtate tamen carnis manet: qua bene vtuntur fideles cōiugati: q ex eo quòd ſunt in Chriſti nouitate, dominari ſibi libidinem nō patiuntur. ex eo autem, quòd adhuc trahūt ad vetuſtatem: filios regenerādos[h] mortaliter[i] generant cū propagine[k] peccati: qua renati, obnoxij non tenētur: & qui naſcūtur, renaſcendo ſoluūtur. Item, Sicut[l] dicta facta & cogitata iniqua animæ & corpori ꝓtinēt[m]: licet autē quantū ad motus iam præterierunt & non ſunt: eis tamē præteritis, reatus eorū manet, niſi peccatū per remiſsionem ſoluatur: ſic nō præterita, ſed adhuc manēte lege cōcupiſcētiæ, reatus ei ſoluitur[n], & non erit: cùm fiat in baptiſmo plena remiſsio peccati.

Idem in epiſtola † ad Seleucianum. † c.viij.

Diſcipuli Chriſti eius baptiſmate creduntur abluti.

CAN. CXLV.

29 QVando ab Hieroſolymis exijt Ieſus cum diſcipulis ſuis in terram Iudęam, & ibi morabatur cū eis: baptizabat non per ſeipſum, ſed per diſcipulos[o] ſuos: quos ītelligim⁹ iam fuiſſe baptizatos ſiue baptiſmo Ioānis (ſicut nōnulli arbitrant) ſiue (quod magis[p] credibile eſt) baptiſmo Chriſti. Itē reſpondit dominus Petro: Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet[q], ſed eſt mundus totus: vnde intelligitur, quòd iam Petrus fuerat baptizatus.

Item ad Vincentiū & Victorem. †

Apoſtoli omnes Chriſti baptiſmate baptizati creduntur.

CAN. CXLVI.

SI eos, de quibus ſcriptum non eſt, vtrum fuerint baptizati, ſiue non, ſine baptiſmo de hac vita receſsiſſe cōtendimus[r], ipſis calumniamur apoſtolis: qui, præter Apoſtolum Paulum, quando baptizati fuerint ignoramus: ſed ipſos eſſe baptizatos, per hoc nobis innoteſcere potuit, quod beato Petro apoſtolo dominus ait: Qui lotus[s] eſt, non indiget niſi vt pedes[b] lauet.

Idem in libro de baptiſmate. †

Catechuminus catholicus hæretico baptizato præfertur.

CAN. CXLVII.

30 NOn dubito catechuminū catholicū diuina charitate flagrantem hæretico baptizato anteponere[c], ſed & in ipſa intus eccleſia catechuminum malo baptizato anteponim⁹. nec ideo tamen ſacramento baptiſmi, quo iſte nondum, ille iā imbutus eſt, facimus iniuriam. meritò enim Centurio[d] nondum baptizatus Simoni baptizato anteponitur. Iſte enim etiam ante baptiſmum ſpiritu ſancto accepto repletus eſt. Ille etiam poſt baptiſmum inflatus eſt, immūdo ſpiritu. Veruntamen ſi iam ſpiritu ſancto accepto Corneli⁹[e] baptizari noluiſſet: contemptu tanti ſacramenti, reus fieret. Sicut autem bono catechumino baptiſmus deeſt ad regnum cælorum capeſſendum[f], ſic malè baptizato vera confeſſio. Qui dixit: Niſi quis renatus fuerit ex aqua et ſpiritu ſancto, &c. ipſe etiam dixit: Niſi abundauerit iuſtitia veſtra plus, quàm Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum.

Item in libro ſententiarum Proſperi.

Actu. 9.c a Qui lotus. Id eſt, purgatus à mortalibus.

b Niſi vt pedes. Id eſt, ſordes venialium. vel tangit conſuetudinem alicuius loci, quæ reprobatur j. quæ. j. Ioan.13.b emendari.

NOn dubito. Hęc eſt xxx. pars. di. in qua loquitur de catechuminis & de illis qui hodie ſpectant ad vetus vel nouum teſtamentum. Ioan. de Fant.

† lib.4. ca.21. contra Donatiſtas.

c Anteponere. Supra ea. catechuminum. cōtra. ſed hic loquitur de eo, qui habet deſideriū baptizandi. ibi non, extra eadem, maiores. §. ſi.

d Centurio. Xxvj. di. deinde. ſ. ea. baptiſmi vicem.

e Cornelius. ij. q. vij. non omnes[1].

f Capeſſendum. Id eſt, contemnit accipere baptiſmū cum poſsit.

g VErus. Alibi. ſ. in epiſtola Petri[2]: & eſt hoc verbum Aug. quod vero ſequitur, eſt Petri.

2 Cap. 3.

h Depoſitio. i. exterior ablutio.

i Sed conſciētiæ. non em ſufficit baptizādo habere bonam conſciētiam, niſi ad interrogationē eccleſię ſuam fidem oſtendat. lxxxvj. diſt. non ſatis. in princi. Ioan.

Actu.10.c Baptizādo nō ſufficit habere bonam conſcientiam.

k SIcut in ſacramentis. Prima pars intelligit de adultis non baptizatis, vſque ad illud, non intereſt, &c. & dicitur in c. ſicut in veteri teſtamento fuerunt qui dā boni, ita in nouo ſunt quidā mali qui ſi incipiunt bonum operari dimiſſis malis, & velint baptizari, vel perfecti eſſe: ſi ante deceſſant quā hoc cō ſequātur, ſaluabuntur. In ſecunda parte dicitur, ꝙ quali-

Ioann.13.b Baptiſmū an ꝓſumatur eſſe in aliquo.

Ioann.3.d

Matt.5.d

† lib.iij. cap.ix. de anima & eius origine.

Non tam ablutione corporis, quā fide cordis baptiſma cōſtat.

CAN. CXLVIII.

VErus baptiſmus cōſtat non tam ablutione corporis, quàm fide cordis, ſicut apoſtolica doctrina tradidit dicens: Fide mundans corda eorum. & alibi[g], Saluos facit baptiſma, non carnis depoſitio[k] ſordiū, ſed conſcientiæ[i] bonæ interrogatio in Deum.

Idem in libro de baptiſmo. †

Sicut in veteri teſtamento quidam ſpirituales, ita in nouo quidam carnales inueniuntur.

CAN. CXLIX.

SIcut in ſacramentis[k] veteris teſtamenti viuebant quidam ſpirituales, ad nouum ſcilicet teſtamentum[l], quod tunc occultū erat, occultè pertinentes: ſic etiā nūc in ſacramentis noui teſtamēti, quod iam reuelatum eſt, quidā viuunt animales, qui proficere ſibi nolunt ad percipienda, quæ ſunt ſpiritus Dei, ad qđ hortatur ſermo apoſtolicus[m]: & ad vetus teſtamentum[n] pertinebunt †. Si autem proficiunt & antè, quàm accipiant baptiſmum: ipſo acceſſu & profectu ad nouum pertinent: & ſi priuſquam ſpirituales[o] fiant, ex hac vita rapiūtur: cuſtoditi per ſacramenti[p] ſanctitatem, in terra viuentium computantur: nec inuenio, quid verius inueniatur in eo qđ ſcriptum eſt: Imperfectum meum viderunt oculi tui: & in libro tuo omnes ſcribentur.

Item non intereſt cùm de ſacramenti integritate tractatur & ſanctitate, quid credat aut quali fide imbutus ſit ille, qui accipit ſacramentum. Intereſt quidem plurimum ad ſaluas viam, ſed nihil intereſt ad ſacramenti quæſtionem. Item. Manifeſtum eſt fieri poſſe vt fide non integra, integrum in quoquam maneat ſacramentum baptiſmi.

Item. Si poſſet fieri, vt ſinguli diligenter interrogarentur[q], tot diuerſitates opinionum[r] forſitan inuenirentur,

Act. 15.c 1. Pet. 3.d 3 Vel ad beatitudinem æternam. Arc.

† ca.15. libro j.

4 Ad hoc arg. C. qui pet. tuto. poſ. cum à matribus.

† Pertinent.

Pſal. 138.

3

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quælibet prouincia in suo sensu, &c. lxxvj. dist. vtinam.

1. Cor. 2. d

P Lacuit. Hæc est xxxj. pars dist. in qua ponit quasdam incidentes quæstiones. Ioan.

a Mortalē. i. moriendi necessitati subiectum, secundum quod dicit, factum. erat enim immortalis, id est, potens non mori: nō aūt non potēs mori. & ita fuit mortalis, & imortalis. Solet quæri quare peccatum originale imputetur animæ, cum illud contrahatur tātum ex carnis corruptiōe. Sol. dicunt quidā, quod ideo, qa anima delectatur ipsi carni, & ideo iputatur. Alia rō est & melior, vt s. ibi quædam digna retributio noter, qa anima primi hominis prius peccauit, et ita corrupit ipsā carnē, vñ & modo corruptio carnis corrūpit animas.

1 Quod nō fuit ante peccatū

Adā erat īmortalis

b Naturæ. Videtur contra, quia dicit Augu. si Adam nō peccāsset, senio defecisset. Sed dic senio defecisset. i. in senio. quasi dicat, nō peruenisset ad senium, qa semp fuisset in iuuētute.

Adam si nō peccasset, semper iuuenis fuisset.

† ca. 3. to. mo. 3. contrario.

c Eodem capi. ij.

P Lacuit. ANATHEMA SIT. Excommunicatur quidā hæretici qui dicebant paruulos nō esse baptizandos, quia nihil peccati contraxerunt ab Adā, quod si baptismo esset delendum. nam quod male dicant, probatur authoritate Apostoli.

d Vnde fit. Id est, ex hoc sequitur.

e Sed falsa. Id est, sine effectu.

f P Lacuit. Ad adiutorium. s. ea gratia.

quot homines numerarentur. Animalis enim homo nō percipit ea, quę sunt spiritus Dei. Nunquid tamen non ideo sacramentum integrum accipiunt aut nūquid ideo si bene profecerint, et opinionum carnalium vanitatem emundauerint, denuo quod acceperāt repetendum est? Accipit quisque secundū fidem suam, sed quātum capit gubernante misericordia Dei.

Item ex concilio Mileuitano, cui interfuit Augustinus & Anselmus Romanæ ecclesiæ legatus contra Pelagianos.

Non naturæ necessitate, sed merito peccati Adam morituros erat.

CAN. CL.

31 P Lacuit igitur omnibus episcopis, qui fuerunt in hac sancta synodo, constituere hæc quæ in præsenti concilio diffinita sunt, vt quicunque dicit Adam primum hominem mortalem[a] factum, ita vt siue peccaret siue nō peccaret, moreretur in corpore, hoc est de corpore exiret, nō peccati merito, sed necessitate naturæ[b]: anathema sit.

Item †

Paruuli non solum pœnam, sed etiam culpam à parentibus trahunt.

CAN. CLI.

P Lacuit[c] vt quicunque paruulos recentes ab vteris matrū baptizandos negat, aut dicit in remissionem peccatorum eos non baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lauacro regenerationis expiet (vnde fit[d] consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera, sed falsa[e] intelligatur) anathema sit: quoniā non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus: Per hominem vnum intrauit peccatum in mundum, & per peccatum mors: & ita in omnes homines pertransijt: in quo omnes homines peccauerunt, nisi quēadmodum ecclesia catholica vbiq; diffusa, semper intellexit. propter hanc enim regulam fidei etiam paruuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc cōmittere potuerunt: ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizātur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

Roma. 5. b

Item †

Gratia & peccata remittit: & ne reiterentur adiuuat.

CAN. CLII.

32 P Lacuit, vt quicunque dixerit gratiam Dei, qua iustificamur per Iesum Christū dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, & non etiam ad adiutorium[f], vt non committantur: anathema sit.

Item. †

Quid sit peccatum, gratia docet: & vt vitetur, facit.

† cap. 4.

CAN. CLIII.

Q Visquis[g] dixerit gratiam Dei per Iesum Christū dñm nostrum, propter hoc tātū nos adiuuare ad nō peccandum: qa per ipsam nobis reuelat, & aperitur intelligentia mandatorū, vt sciamus, qd appetere, qd vitare debeamus: nō aūt per illam nobis præstari, vt quod faciendum cognouerimus, & facere debeamus aut valeamus: anathema sit. Item. †

† cap. 3.

Sine gratia diuina mandata impleri non possunt.

CAN. CLIIII.

33 P Lacuit, vt quicūq; dixerit nobis, ideo gratiam iustificationis dari, vt quod facere per liberum arbitrium iubemur, facilius possimus implere per gratiam: tanquā si gratia nō daretur, nō quidem facilè, sed tamē possumus etiam sine illa implere mādata diuina: anathema sit.

ADDITIO.

In primo statu in quo fuit Adam, potuit homo mori, et potuit non mori: hic in secūdo statu pōt mori, sed non potest nō mori, qa est mortalitas, iam est necessitas. In tertio. s. in patria pōt non mori, & non potest mori.

g Visquis. Quidā volentes vitare correctionem præcedentis cap. incidunt in aliud malū: et ideo reprehendūtur hic.

Arbitriū liberū ad qd valet. cap. 3.

Item vrbanus papa omnibus Christianis.

Post baptisma, confirmationis sacramentum præstetur.

DISTINCTIO V.

Diuisio.

M Nes. Hæc distinc. diuidit in xiij. partes. In quarum prima agitur de confirmatione, de ieiunijs, & de alijs. secūda ibi, Nūqd. tertia ibi, Omni die. quarta ibi, Comemt. quinta ibi, Quadragesima. sexta ibi, Contraria. septima ibi, Quia. octaua ibi, Carnem. nona ibi, In omnibus. decima ibi, Nullus. vndecima ibi, Non oportet. xiij. ibi, Eucare. xiij. ibi, De spiritu. Ioan. de Fant.

a Omnes. Expletō tractatu de baptismate, subiūgit magister distinctionem istam, in qua tractat de cōfirmatione, quæ in fronte sit: & merito vltimo loco de hoc sacramēto, quia vltimū est inter alia sacramenta necessitatis, præter vnctionē infirmorū, quæ non ita ꝓprie dicitur sacramētū, maxime secundum opi. eorū qui dicūt eā iterari posse. nā sacramenta nō iterātur: vt s. proxi. dist. ostēditur. præterea alia ratione, quia hoc sacramētum tāquā dignius à solis epīs cōferf: vt j. ea. c. manus.

Confirmatio à solis episcopis conferrtur.

b Post baptismū. Vnde hostia prius lauabatur in lixtore, & postea offerebat in holocaustū.

c Vt pleni. Quia si contēnerent, peccarent mortaliter. hoc de adultis. nā puero sufficit baptismus. s. dist. ꝓxi. quæris. Ioan.

Distinctio v. 1343

Post baptismum cū acquisita innocentia immaculati ꝓuenerint, ad mortem, confirmantur morte: quia iam nō possunt peccare post mortem.

Idem Hispaniarū episcopis.

Ritus vero impositionis sacramētum dignius est sacramento baptismi.

CAN. II.

DE his verò sup quibus rogastis vos informari: id est, vtrū maius sit sacramentum manus impositionis episcoporum, aut baptismi: sci tote vtrunque magnum esse sacramentum: & sicut vnum maioribus, id est, summis [i]pontificibus est accommodatum, quod nisi à maioribus perfici non potest: ita & maiori veneratione venerandum est, & tenendum. sed ita cōiūcta sunt hæc duo sacramenta, vt abinuicē (nisi morte præueniente) nullatenus possint segregari: & vnum sine altero ritè perfici non potest.

h Non possunt. In hac enim vita vel meritum comparaꝰ vel culpā. xiij. q. ij. tempus.

i De his vero. Summis. id est, episcopis: qui summi dicuntur, quia vltra eos nullus est ordo. nā metropolitani episcopi vocātur. xviij. distin. si episcopus. sed tamen papa hodie summus pontifex appellatur. Et dic vsque adeo est accommodatū, ꝙ non nisi à maioribus, &c. Et est hic arg. aliqd dici maius ratione ipsiꝰ cōferentis. ar. cōtra. s. dist. ij. nihil in sacrificio. de quo ibi not.

Item Eusebius papa.

Non ab alijs, quàm ab episcopis, manus impositionis sacramētum perfici potest.

CAN. III.

MAnus quoque impositiōis sacramētum, magna veneratione tenendū est: quod ab alijs perfici non potest, nisi à summis sacerdotib⁹: nec tempore apostolorū ab alijs, quàm ab ipsis apostolis legitur aut scitur pactū [l]esse: nec ab alijs, quàm per illos qui eorū tenent [m]locum, vnquā perfici potest, aut fieri debet. Nam si aliter præsumptum fuerit, irritū [n]habeatur & vacuum: &

d Spiritus sanctus. Descēdit. Cōferendo vim regeneratiuam aquis. s. dist. iiij. nunquā.

e Ad innocentiā. Vnde et datur puero vestis candida post baptismū: vt s. dist. proxi. accepisti. & c. venit.

f Armat. id est, instituit.

g Et instruit. Hic habes ad quid valeat confirmatio.

1 Vt supra dixi capi. proxi. per aquam. & c. aliud. & cap. venit. Archi.

k Perfici. id est, Christianum facere plenum & perfectum: vt s. ea. dist. c. j. Ioan.

2 Ad idē j. ea. vt iejuni. Vel dic id est, meritorie recipi altero cōtempto. Arc. Monachi tenent cum apostolorum.

l Manus quoque. Peratium. cōtra. xcv. distinct. c. ij. solu. ibi. Vel hoc non inuenimus de iure communi faciū esse, fec⁹ ex dispensatione.

m Tenent. Alibi monachi dicuntur tenere locum xij. apostolorum, quo ad renūtiationē ꝓpriorum. xvj. q. j. ex authoritate. alibi sacerdotes quo ad cōfectionem eucharistiæ. xj. quæstio. iij. absit.

n Irritū. Tamen ex demādatiōe papæ qlibet conferre potest quod habet. vnde ordinatus ordinem quē habet, conferre

Ordinat⁹ ordinēquē habet, cōferf, papa delegāte.

Universidad de Deusto Biblioteca

conferre posset, & confirmatus cõfirmationem. s. dist. proxi. nulla ratio. alias non [1]: vt s. j. q. j. gratia. & quæstio vij. Daibertũ. Vnde nota, quod cũ collatio sacramẽti competit alicui ratiõe ordinis & officij, etiã prohibitus cõferre potest: vt ix. q. j. ordinationes. j. q. j. qd quidam. vbi vero ex adminiculo ordinis, quod demandatione, vt confirmatio in fronte sacerdoti, vel collatio ordinis competit, non episcopis, vt xcv. dist. peruenit. & lxix. dist. c. j. in eo casu prohibitus nihil agit: vt hic in ca. manus.

1 De hoc etiã not. xcv. dist.

a Nouissime. Ad prædicandum. Arg. contra. xvj. q. j. adijcimus. extra de hęre. ad abolendam. sed prædicare dici potest, dãdo de se bonum exẽplũ alijs.

b Ad habitationem. Bis enim descendit spiritus sanctus super apostolos, primo, quãdo insufflauit in eos dicens: Accipite spiritum sanctũ. postea descendit de cælo sup eos i igneis linguis. s. dist. iiij. proprie. &c. [2]

Spiritus sanct⁹ quãdo descendit in apostolos.

2 Scilicet in die pentecostes. s. ea. proxima ꝓprię. Archi.

c Vt ieiuni. Statutũ est supple.

d Perfectæ. Perfectam vocant forte xij. annorũ quãdo promoueri potest ad ordines minores. lxxvij. dist. c. j. vel xxv. annorum. ff. de min. l. j.

e Christianus. Plenus quo ad omnia sacramenta. s. ead. omnes.

f In confirmatione. Nũquid minorem habebit gloriam paruulus non confirmatus, quam confirmatus: videtur quod sic, quia in cõfirmatiõe datur augmentũ gra-

Paruulus nõ confirmatus minorem habebit gloriam.

inter ecclesiastica nũquã reputabitur sacramenta.

Item Rabanus de institu. cleri. libro j. capit. xxx.

Quare confirmationis sacramentum baptizato tradatur.

CAN. IIII.

Nouissime à summo sacerdote per impositionem manus Paracletus traditur baptizato, vt roboretur per spiritũ sanctum, ad prædicandum [a] alijs, id est, donum quod in baptismate consecutus est per gratiam, vitæ donatus æternæ. signatur enim baptizatus cum chrismate, in summitate capitis per sacerdotem: per põtificem verò in fronte: vt in priori vnctione significetur super ipsum spiritus sancti descensio ad habitationem [b] Deo consecrandã. In secunda quoque, vt eiusdẽ spiritus sancti septiformis gratia, cum omni plenitudine sanctitatis, & scientiæ & virtutis venire in hominem declaretur.

Item ex concilio Aurelianen. cap. iiij.

Ad confirmationem non nisi ieiuni veniant.

CAN. V.

Vt ieiuni [c] ad confirmationem veniant perfectæ [d] ætatis, vt moneantur confessionem facere prius, vt mundi donum spiritus sancti valeant accipere: & quia nũquã erit Christianus [e], nisi in cõfirmatione episcopali fuerit chrismat⁹.

Item ex concilio Meldeñ. cap. vj.

Episcopi verò, non nisi ieiuni baptizatos confirment.

CAN. VI.

Vt episcopi [g] nõ nisi ieiuni per impositionem manuum, spiritum sanctum tradãt, exceptis infirmis, & morte periclitantibus [h]. Sicut autẽ duobus temporibus, pascha videlicet & pentecoste, à ieiunis celebrari debet baptismus: ita etiã traditionem spiritus sancti, à ieiunis [i] pontificibus conuenit celebrari.

Item ex concilio Terraconeñ. cap. vj.

Secundò autem vel tertiò, nullus confirmetur.

CAN. VII.

Dictũ est nobis, quòd quidã de plebe bis, vel ter, vel eò amplius episcopis ignorãtibus tamen, ab eisdem episcopis confirmentur, vnde visum est nobis, eandẽ confirmationem sicut nec baptisma iterari minimè debere: quia bis, vel ter, vel ampli⁹ [k] baptizatos aut confirmatos, non seculo sed soli Deo sub habitu regulari vel clericali religiosissimè famulari decretum est.

Item Grego. ij.

De eodem.

CAN. VIII.

De homine, qui à põtifice cõfirmat⁹ fuerit denuo †: quia illa talis iteratio vel confirmatio est prohibenda.

Item Stephanus papa quintus.

Omnia sacramenta crucis signaculo perficiuntur.

CAN. IX.

2 Nunquid non omnia chrismata [l] sacerdotalis mysterij crucis figura perficiuntur? Nunqd baptismatis vnda, nisi cruce [m] sanctificata peccata relaxantur? & (vt cætera prætereamus) sine crucis [n] signaculo quis sacerdotij gradus ascendit?

Item ex concilio Carthaginen. iiij.

tiæ. s. ea. c. ij. quod concedẽdum est si dicatur, quod paruulo cõcedat gratia in baptismo [3].

g Vt episcopi. supple statutum est.

h Periclitãtibus. s. distinc. iiij. venerabilis.

i A ieiunis. Hoc etiam in alijs sanctis obseruandum est. s. xxij. q. v. honestum. s. distin. ij. liquido.

k Dictum est. Amplius. s. dist. proxi. qui bis. contra sed hoc cũ, necessitas ecclesiæ exigit: alias de iure nõ posset: vt extra de apost. ca. ij. Vel licet hic habeant vestem clericalem scilicet, clausam, nõ tamẽ erũt clerici. s. lxxj. distin. ctio. dictum [4].

Nunquid. Hęc est ij. pars distin. in qua dicitur quod omnia mysteria debemus facere cum signo crucis. Ioan.

l Chrismata. id est sacramẽta, quæ cũ vnctione chrismatis præstantur.

m Nisi cruce. Nõ remouet quin aliter possit sacrificari & valere ad remissionem peccatorũ: sed refert factum, quia sic fit: quia in modũ crucis fit solennis baptismus: nõ aliter. s. proxi. distinct. sal.

n Sine crucis. auctoritas illa docet nos facere signum crucis [5]. Egressus eius à patre: regresus eius ad patrem: excursus eius vsq; ad inferos, recursus vsque ad sedem Dei. Per dexteram partem, sedẽ Dei: per sinistram, inferos intellige.

Omni

3 Hic videtur qd' le. & nota. s. ead. disti. iiij. nihil. & qd' ibi dixi. Arc.

4 Et so dist. cõfirmandũ. in fin. vbi de hoc.

† Sub. dicimus.

5 Vel dic vt not. xj. dist. ecclesiarum.

Omni die. Hęc est tertia pars dist. in qua dicitur qd iuris sit de energumenis. s. ea. dist. manus. Io. de Fan.

Energumeni qui sunt.

a Energumenis. s. xxiij. dist. exorcista. q scilicet à dæmonibus sunt obsessi. Vel energumenis, ab erge, qd est labor: & mene, quod est defectus: quia scilicet in defectu lunæ vel mensis alienationes mẽtis patiuntur.

b Neophyti. qa nup baptizatos dissolute viuentes solebant dæmones energumenos, id est arreptitios facere, ideo subiungit à quibus neophyti debeant abstinere.

Conuenit. Hæc est quarta ps distin. in qua dicit, quod orationes & collectas debemus facere siue proferre in ecclesia. Ioã.

c Conuenit. De officijs diuinis & ieiunio tractare incipit: & ponit tria capitula.

d Aequaliter. s. xij. distin. c. vlti.

e Collationes. i. collectæ: & sunt qdã capitula quæ dicuntur ab epis [1].

1 Scilicet illorũ dierum. & leguntur sine Iube dñe: ac absque bñdictiõe sacerdotali secundũ Hug.

f Collecta. id est, expleta. nam tunc omnia colligũtur oratiõe dicta. Vel plebs collecta oratione, id est, orationis causa.

g Id semp. Profeatur. id est, dicat silenter. vel dic alta voce loco orationis, & hæc erat consuetudo in primitiua ecclesia, secundum H.

h In die resurrectionis. Tres. Solet quæri, quare diebus istis seruat ternarius iste, tam in lectionibus quã in alijs: Potest dici, quod hoc fit, qa per hoc notat triduana domini sepultura. vel hoc fit ꝓpter honorẽ Tri-

Energumeni omnibus diebus exerceantur.

CAN. X.

3 Omni die exorcistæ energumenis [a] manus imponãt. energumeni verò pauimẽta domorum Dei verrãt: quibus assidẽtibus in domo Dei victus quotidianus per exorcistas opportuno tẽpore ministretur.

Item ex eodem.

A quibus neophyti abstinere debent.

CAN. XI.

Neophyti [b] aliquandiu à lautioribus epulis & spectaculis, vel coniugibus abstineant.

Item ex concilio Agathensi.

De ordine officiorum.

CAN. XII.

4 Conuenit [c] ordinẽ ecclesiæ æqualiter [d] ab omnibus custodiri. vnde statuendũ est (sicut vbiq; fit) vt post antiphonas, collatiões [e] ab episcopis vel presbyteris dicanẽ, & hymni matutini, vel vespertini diebus omnibus decantenẽ: & in conclusione matutinarum, vel vespertinarum missarum post hymnos capitula de psalmis dicantur, & plebs collecta [f] oratione ad vesperam ab episcopo dimittatur cum benedictione.

Item ex concilio Gerundiensi.

De eodem.

CAN. XIII.

Id semper placuit obseruari, vt omnib⁹ diebus post matutinas, & vesperas, oratio dominica à sacerdote proferat [g].

Item Grego. vij. in generali synodo residẽs statuit.

De eodem.

CAN. XIIII.

In die resurrectiõis vsque in sabbathũ in albis, & in die Pẽtecostes, vsque in sabbathũ eiusdem, tres [h] psalmos tantùm ad nocturnos, tresq; lectiones antiquo more canimus & legimus. omnibus diebus alijs per totum annum, si festum est nouem psal. & nouem lectio. dicimus. Alijs verò diebus xij. psal. & iij. lect. recitamus. In dominicis verò dieb⁹. xviij. psalm. (excepto die Paschæ & Pentecostes) & nouem lectio. celebramus. Illi autem, qui in quotidianis diebus, tres tãtummodo psalm. et tres lectiones celebrare volunt: non ex regula sanctorum patrum, sed ex fastidio & negligẽtia comprobãtur hoc facere. Romani verò diuerso modo agere cœperũt: maximè à tempore quo Theutonicis concessum est regimen nostræ ecclesiæ. Nos autem & ordinẽ Romanum [i] inuestigantes & antiquum morem nostræ ecclesiæ imitãtes antiquos patres, statuimus fieri sicut superius prænotauimus.

Item ex homilia Gregorij papæ.

De obseruatione quadragesimæ.

CAN. XV.

5 Quadragesima summa obseruatione est obseruanda: vt ieiunium in ea (præter dies dominicos, qui de abstinẽtia subtracti sunt) nisi quẽ infirmitas [k] impedierit, nullatenus soluatur: quia ipsi dies decimę sunt anni. A prima ergo dominica quadragesimæ, vsque in pascha domini, sex hebdomadæ computantur [l]: quarum videlicet quadraginta dies & duo sunt: ex quibus dum sex dominici dies abstinẽtię subtrahuntur, non plus in abstinẽtia, quã triginta sex dies remanẽt. verbi gratia, si per ccclxv. dies [m] annus voluitur: deinde

nitatis. vel ideo, qa eo tempore per præcedẽs ieiunium sunt facti homines emacerati, & afflicti. vnde eis parcit in illis tẽporib⁹. & hęc fit causa, quare expleto hoc volumine non compellantur magistri legere decretales.

i Romanũ. arg. ꝓ per duo extrema, colligitur mediũ, & reprobatur, argu. xxxv. dist. ab exordio. arg. contra. xxviij. distin. quia sunt.

Quadragesima. Hæc est quinta pars distin. in qua ponũtur v. c. de abstinentia ieiunij. Ioan.

k Infirmitas. quæ legi non subiacet. s. ead. distin. j. sicut non alij.

l Computantur. s. distinct. iiij. quadragesima.

m Dies. supple & sex horas, de qbus sex horis in vno quadriennio vnus dies efficitur. vnde fit bisextus. nã dies naturalis, constat ex xxiiij. horis. hoc idẽ dicit lex, ꝙ annus p t[...] dies voluitur. ff. de statulib. cũ hæres. §. si Stichus. vnde cum ieiunam⁹, quasi decimã partẽ totius anni, pro decima ccclxv. dierũ ieiunam⁹. xxxvj. dies. remanẽt v. dies. & sex horæ. de istis quinque diebus ieiunamus quatuor: sed

Annus quot dies habet.

Ieiunium quadragesimale est decima dierum.

per triginta sex dies affligimur, quasi anni [a] decimas Deo damus. sed vt sacer numer⁹ quadraginta dierum adimpleatur, quem Saluator noster sacro suo ieiunio cōsecrauerat: quatuor dies prioris hebdomadæ ad supplementū quadraginta dierum tolluntur [b], id est, quarta feria, quæ caput ieiunij subnotatur: & quinta feria sequens, & sexta feria, & sabbathum. nisi enim istos dies quatuor superioribus trigintasex adiunxerimus, quadraginta dies in abstinentia nō haberem⁹. Iubemur [c] autem, & ab omnipotēti Deo, omniū bonorum [d] nostrorū decimas dare.

Item Eusebius papa.

Ieiunia legitima non soluantur absque necessitate probabili.

CAN. XVI.

IEiunia in ecclesia à sacerdotibus constituta sine necessitate rationabili non soluantur.

Item Hieronymus.

Quotidiana ieiunia duplicatis vel triplicatis sunt præferenda.

CAN. XVII.

NOn dico hebdomadas [e], non dico ieiunia duplicata [f]: sed saltē singulos dies absq; ciborū luxuria transigamus.

Idem.

De eodem.

CAN. XVIII.

SInt [g] tibi quotidiana [h] ieiunia, & refectio satietatē fugiēs. Nihil eñ prodest tibi biduo vel triduo transmisso vacuū portare vētrē, si post pariter [i] obstruatur [k].

Idem.

De eodem.

CAN. XIX.

SInt tibi ieiunia pura, cōtinua, moderataq;: id est, quotidie esurire, & quotidie [l] prādere. Apostolus inqt, Noli adhuc aquam bibere: sed modico [m] vtere vino, propter infirmitates tuas. Curat enim vulnera delinquentis, curatosque sanctificat ieiunium.

Itē Ambr. in Psal. xx.

Medicinæ præcepta diuinæ sunt conditioni contraria.

CAN. XX.

COntraria [n] diuinæ cōditioni pręcepta medicinæ sunt, quæ à ieiunio reuocant: lucubrare [o] non sinunt: ab omni intētione meditationis [p] abducunt. ita qui se medicinis dederit, seipsum sibi abnegat.

Item Gregor. in expositione beati Iob. †

Quot modis vitium gulę nos tentat.

CAN. XXI.

QVinque modis nos vitium gulæ [q] tentat. aliquando nāque indigentiæ tempora præuenit [r], aliquādo tempora non præuenit, sed cibos lautiores [s] quęrit: aliquādo quę sumenda sunt, ꝓcurari accuratius expetit [t]: aliquādo autem & qualitas ciborū & tēpus cōgruit: sed in ipsa quantitate sumēdi, mensurā refectionis excedit. nōnunquā & abiectius est qđ desiderat [v], & tamen in ipso æstu immensi desiderij deterius peccat.

Item Pius papa.

Absque puritate mentis, ieiunia & orationes non prosunt.

CAN. XXII.

NIhil enim prodest [x] homini ieiunare, & orare, & alia religiōis bona agere, nisi mēs ab iniqtate, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur.

Item Hieronymus.

Mediocre bonum non est magno præferendum.

sed alio respectu, scilicet vt sacer numerus cōpleatur. remanet ergo vn⁹ dies indecimat⁹. & sex horę illę, & ita sunt xxx. horæ indecimatæ. sed ꝓ decima istarū horarū, in sabbatho maiore tardius cœnamus, imo alio respectu ieiunam⁹, & illi quinq; dies nō videtur quod decimentur. Et ita est argu. ꝙ si rusticus habet xv. corbes vini, non debet decimare nisi decem.

a Anni. arg. ꝙ si rustico post decimas datas remanēt quinq; corbes, qđ de illis non debet dare decimam.

b Tolluntur. id est, accipiuntur.

c Iubemur. s. xvj. q. j. decimas.

d Bonorum. i. de actionibus & possessionib⁹ nostris: quia & illæ in bonis nostris computantur. ff. de verb. signi. bonorum.

e NOn dico hebdomadas. esse ieiunandas: nō sumpto cibo.

f Duplicata. sicut quādo abstinemus duobus diebus continue, ꝙ fieri nunquam debet: vt extra de tēp. ord. literas. Romani vero diuerso modo agere cœperunt, maxime à tempore quo Theutonicis concessum est regnum nostræ ecclesiæ, de quo habetur lxiij. dist. Adrian⁹. in fi.

g SInt. arg. contra. xxxv. distin. ab exordio.

h Quotidiana. Nota ꝙ aliquid dicitur cōtinuū licet ibi sit aliquod interuallū. nam dicit continua, & tamē diebus dñicis non ieiunam⁹. verba eñ ciuili modo sunt intelligenda. ff. de ser. l. si cui.

i Si post pariter. quasi dicat, si tātū postea vna vice co

Continuū dicit, qđ etiā interuallum habet.

medas, quantū debet tibi sufficere tribus vicibus, vel pluribus. quod quidam faciunt.

k Obstruatur. id est, repleatur postea per crapulā vsque ad summum.

l SInt. Et quotidie. & ita videtur, ꝙ non debet ꝑ totū diē abstinere, nisi forte ex causa: vt lxxv. distin. qđ à patrib⁹. quod faciunt Sarraceni.

m Sed modico. argu. contra. xxxv. dist. ab exordio.

COntraria. Hęc est sexta pars dist. in qua probat per decē cap. quod non debemus nos multum dare medicinis, nec multum affligere nos ratione medicinæ, nec malos comedere cibos, nec vltra mensuram. Io. de Fant.

n Cōtraria. Contra. vij. q. ij. c. vlti. & xxvj. q. ij. illud.

o Lucubrare. id est, flere peccatum, vel in nocte vigilare [r].

p Meditationis. Cùm suadent contraria Deo, maxime sanis.

q QVinq; modis. Gulæ. Nam gula à paradiso expulit, quem abstinētia reuocauit. s. dist. xxxv. sexto.

r Præuenit. s. ea. distinc. j. solent.

s Cibos lautiores. s. dist. xlj. cap. j. ij. & iij. [z]

t Expetit. s. distinct. 50. de his vero. & hoc cum sine causa facit. s. dist. xij. cap. iij.

v Quod desiderat. Nam satius est more domini, pisce vesci, &c. xlj. distinct. c. j.

x NIhil eñ ꝓdest. ad vitam æternā: vt de pœni. dist. iij. §. potest. & c. si qs autē. ꝓdest enim quo ad teporalia. s. xxij. q. ij. si quælibet.

1. Tim. 6. b

† ca. 27. libri 30. ad c. 39. Iob.

r Vel, id est, præliari, secundū Paul.

z Ista cū videntur cōtraria et quod hic dicit. sed dic ꝙ hic intelligit quando facit sine iusta causa, sed ex causa hoc licitum est: vt ibi. modus enim vtendi est in culpa; nō cibi natura.

Non

CAN. XXIII.

NOn mediocriter errant [a], qui bono magno [b] præferunt mediocre bonum. Nōnne rationabiliter homo dignitatem amittit, qui vel ieiunium charitati, aut vigilias præfert sensus integritati: vt propter innocentiam immoderatam [c], atq; indiscretam psalmorum, vel officiorum decantationem, aut amentiæ aut tristitiæ [d] notam incurrat? Nunquid verborum multitudine flecti Deus [e] vt homo potest? Non enim verbis tantùm, sed corde orandus est Deus. quapropter melior est quinque psalmorum decantatio cum cordis puritate ac serenitate, ac spirituali hilaritate, quàm totius psalterij modulatio, cùm anxietate cordis atq; tristitia. Cùm igitur [f] pro cunctis animabus psalmus vel missa dicitur: nihil minus quàm si pro vno quolibet ipsorum diceretur, accipitur. Audiant itaque, qui ea quæ necessaria sunt corpori subtrahunt, illud qđ per prophetā dñs loquitur. Ego dominus odio habens rapinam holocaustorum. De rapina verò holocaustum offert, qui temporalium bonorum, siue ciborum nimia egestate, vel manducandi, vel somni penuria corpus suū immoderatè affligit. Videat itaq; quid Apostolus dicat: Carnis curam ne feceritis [g] in concupiscentijs, &c.

Item Aug. super Io. †

Non à cibis, sed ab iniquitatibus abstinere est magnum & generale ieiunium.

CAN. XXIIII.

IEiunium [h] autem magnum & generale est abstinere ab iniquitatibus & ab illicitis voluptatibus seculi: quod est perfectum ieiuniū in hoc seculo. quasi quadragesimam abstinētiæ celebramus, cùm bene viuimus, cùm ab iniquitatibus, et ab illicitis voluptatibus abstinemus. sed quia hęc abstinentia sine mercede non erit, expectamus illā beatam spē, & reuelationem gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. In illa spe, cùm fuerit de spe facta res, accepturi sumus mercedē, id est, denarium. Denarius ergo qui accipit nomen à numero decem, additur: et coniunctus quadragenario fit quinquagenari⁹. Vnde cum labore celebramus quadragesimam ante Pascha, cum lætitia verò tanquā accepta mercede quinquagesimam post pascha. Nam huic tāquam salutari labori boni operis, qui pertinet ad quadragenariū numerum, additur quietis & felicitatis denari⁹, vt quinquagenarius fiat. Significauit ipse dominus hoc multò apertius, quando post resurrectionē quadraginta diebus [i] conuersatus est in terra cum discipulis suis, quadragesimo autē die, cùm ascendisset in cælum, peractis decem diebus, misit mercedem spiritus sancti.

Item ex dictis Apollonij.

Raptorem vel furem non facit necessitas, sed voluntas.

CAN. XXV.

DIscipulos, cùm per segetes transeundo euellerent spicas [k], & ederent [l]: ipsius Christi vox innocentes vocat, quia coacti fame [m] hoc fecerunt.

Item Hieronymus.

a NOn mediocriter errant. Nā inter bonos semper sectare meliores. xvj. q. j. si clericatus. & ca. sic viue.

b Bono magno. Sine quo pōt haberi salus æterna [1].

c Immoderatam. Arg. ꝙ idem facit plus quod minus. extra de offic. custo. c. j. arg. cōtra. ff. de ser. vrb. prædio. si arborem.

d Tristitiæ. Melancholiæ quæ tristitiam inducit. & ponitur symptoma morbi ꝓ morbo.

e Deus. Nā homo flecti pōt verborū multitudine. nā importunitate quandoq; quis obtinet. de pœ. di. j. importuna. Insta enim opportune, & importune. xliij. dist. sit rector. imo etiā quandoque à Deo obtinet. viij. quę. j. audacter. Et est argu. hic contra testium multitudinē in auth. de refer. §. ij. colum. secunda.

f Cū igitur. Sed nūquid est hoc ita verū? Dicūt quidā qđ sic, & est in sacramētis spirituale hoc, propter sanctum spiritum, qui non datur ad mensuram: vt s. proxi. di. nec quenquam. sed omnia facit cōmunia. s. proxi. di. quęris. Vel hoc referas ad ipsum celebrantem: quia tantū valet ei, vt missam celebret ꝓ centū, sicut pro vno, &c. Vel referas hoc ad casum in quo canon loquit, scilicet quod non minus valet vna missā, cum hilaritate mētis dicta pro centum, quā si ego quolibet diceretur cum anxietate.

g Ne feceritis. scilicet in delicijs & desiderijs. q. d. superflua ꝓhibet, non necessaria. s. dist. iij. peruenit.

1 Sub. vt est charitas & cæterę virtutes et earū opera, vt credere in Deū, diligere Deū, & huiusmodi. Archidia. Melācholia tristitiam inducit.

Rom. 13. d

Galat. 5. c

† Tractat. xvij. Missa vna an tātū ꝓsit omnibus, quantum vni.

h IEiunium. CASVS. *Tota vita nostra est quędā quadragesima: per quam si bene ieiunauerimus, accepturi sumus mercedem. s. denarium: quod ex eo designatur, quia denarius adiūctus quadragenario fit quinquagenarius. vnde cū labore quadragesimā celebramus ante pascha: cum lætitia vero quinquagesimam post pascha, id est, accepta mercede: quod ipse dominus significauit.*

i Quadraginta diebus. s. lxxvj. di: §. non autem. & c. scire. cōtra. vbi dicitur, per 50. dies fiunt. Sed ibi 50. pro xl. ponuntur.

k DIscipulos. Spicas. Est ergo differentia inter furtū & furtū. arg. ff. de offi. præsid. plebiscito. non tū quin furtū spicę cōmittat sed nō cōmittit quo ad pœnam. arg. extra de fur. si quis, in prin.

l Et ederēt. Hoc licebat: sed nō falcem in messem alienam mittere. vj. q. iij. scriptum.

ADDITIO. Quia lex vetus hoc ꝑmittebat: sed Pharisæi reprehendebāt eos, quia in sabbatho hoc faciebant. Archid.

m Fame. Necessitas

Ad titum. 2. d

Ioan. 14. d

Actu. 1. b

Mat. 12. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

tas famis excusat à furto: vt hic, & extra de fur. c. si qs.

Necessitate vrgẽte multa licent, quæ alias non licerent.

† Homi. 39. ad 12. cap. epistolæ ad Hebræos.

ga necessitas non habet legẽ: vt 5. dist. j. sicut. sic propter necessitatem famis Dauid comedit panes propositionis. xxv.q.j.§. his itaque. nam ob necessitatẽ famis, potest pater distrahere filios: vt C. de pa. q filios. di. iiij. & est rõ, quia in necessitate omnia debent esse cõia: vt xlvij. di. sicut hi. et maxime ciboria: vt ff. ad l. Rhod. de iac. l. ij. §. cũ in eadem naui. in fi. Ité quia ipse dñs ex præcepto tenet pascere esurientẽ: vt lxxx vj. dist. pasce. vnde talis fur iuste potuit credere dominum hoc permissu rum, & sic nõ deliquit: vt institut. de obli. quæ ex delic. nascun. §. furtum. ff. de furt. is qui.

Non necessitas, sed voluntas facit perseuerantiam.

CAN. XXVI.

QVicquid [a] enim necessitate fit, citò soluitur: quod voluntate arripitur, perseuerat.

Item Io. os aureum. †

Ciborum temperantia salutem, abundantia contrarium parit.

CAN. XXVII.

NIhil enim [b] sic iucundum est, sicut cibus bene digestus, aut bene decoctus, nihil sic salutem, nihil sensuum acumen operatur, nihil sic ægritudinem fugat, sicut moderata refectio. sufficientia quippe cum nutrimento, & sospitatem simul procreat. & voluptatem [c]. abundantia verò morbum facit, & molestias ingerit, & ægritudines generat. Quod enim fames [d] facit, hoc etiam plenitudo ciborũ: magis autem, & multò peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat eum de hac vita pœnali: excessus verò ciborum consumit, & cõputrescere facit corpus humanum: & carnem macerat ægritudine diuturna: & tunc eum morte crudeli consumit.

Item Hieronymus aduersus Iouinianum lib. ij.

Ciborum deliciæ si abundauerint, lædunt.

CAN. XXVIII.

NEtales accipiamus cibos, quos alacris difficultẽ digerere, aut comesos, magno partos & perditos labore [e] doleamus. Holerum, pomorum, ac leguminum & facilior apparatus est: & arte impẽdijs & cocorum non indiget: & sine cura sustentat humanum corpus, moderatéque sumptus (quia nec auidè deuoratur [f] quod irritamẽta gulæ non habet) leuiori digestione concoquitur. nemo enim vno [g] † aut duobus cibis, hisque vilibus vsque ad inflammationem ventris onerat ur: quæ diuersitate carnium, & saporis delectatione concipitur. Cùm varijs nidoribus [h] fumant patinæ: ad vsum sui pro expleta esurie, quasi captiuos trahunt. vnde & morbi ex saturitate nimia concitantur: multíque impatientiam gulæ, vomitu remediantur [i]: & quod turpiter ingesserunt, turpius egerunt. Hippocrates in aphorismis [k] docet crassa & obesa [l] corpora, quæ crescendi mensurã implerint, nisi citò ablatione sanguinis minuantur, in paralysim & pessima morborum genera erumpere: & idcirco necessariam earũ esse demptionem, vt rursus habeãt in quę possint crescere. non enim manere [m] in vno statu corporum naturam, sed aut semper crescere, aut decrescere: nec posse viuere animal [n], nisi crescendi capax sit: vnde & Galenus vir doctissimus Hippocratis [o] interpres, athletas quorum vita [p] & ars sagina est [q], dicit in exhortatione medicinæ, nec viuere posse diu, nec sanos esse: animásque eorum ita nimio sanguine, & adipibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cæleste, sed semper de carnibus eructare, & ventris ingluuiem cogitare.

Idem ibidem.

Multorum infirmitates ieiunia sanant.

g Vno. Vel vino.

h Nidoribus. Nidor proprie dicit quidam odor carnium assatarum. nidor est, eo quod nebula leuatur. Nidor quẽ significat.

i Remediantur. i. remedium habent.

k Aphorismis. Aphorismus dicit ab a, quod est de, & phoras. i. terminatio. inde aphorismus quasi determinatio, vel sermo determinatus. vel dicitur ab a, quod est sine, & phoros q̃ est defectus. inde aphorismus quasi sermo breuis, pauper verbis, diues sententijs. † Alias Vino. Aphorismus vnde dicatur.

l Obesa. Id est, rotunda.

m Manere. Nihil enim est quod mutabilitatẽ non sentiat. in authẽ. de nõ alien. aut permutã. re. §. nos igit. col. ij. et quotidie recedunt de corpore nostro quædã particulæ: & aliæ statim succedũt. ff. de iu. proponebatur. Mutabilia sunt omnia.

n Animal. Id est, hominem animatum, & ita in parte intelligitur rorum. Argu. contra. ff. de euic. si dictum. §. in stipulatione. alias animam.

o Hippocratis. Vt dicit Hippocrates in aphorismis, Repletiones in vltimo existentes difficiles sunt.

p Quorum vita. Ad hoc comedere debent vt viuant, non viuere: vt comedant.

q Sagina est. Iuuenalis. Genialis agatur Ista dies, stomacũm properа laxare saginis. Iuuenalis.

Legim

LEgimus quosdam. CASVS. Quidam cùm diuitijs affluret, patiebatur podagram: postea amissis bonis oportebat eum vti satis tenui dieta, & sic curatus est à podagra. prius enim nocebat solicitudo & venus, quæ frangit corpus & animum: similiter cibus nimius nocebat: quem deridet Horatius dicens, Horatius. Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

a Articulari. Id est, gutta arterica. quę fit in iuncturis. & quando fit in pedibus, dicitur podagra: & in manibus dicitur chiragra: & in alis membris similiter dicitur arterica.

b Proscriptione. Id est, amissione: vel quia ipsi se priuabant cibis consilio medicorum.

c Conualuisse. Argumẽ. q̃ contraria contrarijs curãtur. de pœ. distin. ij. c. j.

d Epularum. Alias & puellarum.

e Irridet. Dicens sic, Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. & alibi, Me pinguem & nitidũ bene curata cute vises, Cum rides voles Epicuri de grege porcum. Voluptas est sperneda, testimonio Horatij.

CAN. XXIX.

LEgimus quosdam morbo articulari [a] & podagræ humoribus laborantes, proscriptione [b] bonorum ad simplicem mensam & paupe res cibos redactos, conualuisse [c]. Caruerant enim solicitudine dispensandæ domus, & epularum [d] largitate, quæ & corpus frangunt & animum. Irridet [e] Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquũt pœnitentiam.

Item Gregorius vij.

Diebus sabbathorum à carnibus abstinere debemus.

CAN. XXX.

QVia dies sabbathi apud sanctos patres nostros, in abstinentia celebris est habitus: nos eorundem authoritatem sequentes, salubriter admonemus [f], vt quicunque se Christianę religiõis participem esse desiderat, ab esu carnium eadem die (nisi maiori festiuitate interueniẽte. vel infirmitate impediente) abstineat.

Item Fructuosus epũs.

Monacho carnem gustare non licet.

CAN. XXXI.

CArnem [g] cuiquam monacho [h] nec gustandi nec sumẽdi est concessa licentia: non quòd creaturam Dei iudicemus indignam, sed quòd carnis abstinentia vtilis, & apta monachis æstimetur, seruato tamen [i] moderamine pietatis, erga ægrotos. Quod si quis monachus violauerit [k], & contra sanctionem regulæ, vsumque veterem vesci carnibus præsumpserit, ex mensium spatio retrusioni & pœnitentiæ subiacebit.

Item Hieronymus ad Rusticum monachũ. †

De quotidianis operibus monachorum.

CAN. XXXII.

NVnquam [l] de manu tua vel oculis tuis, liber psalterij discedat. dicatur ad verbũ [m] oratio sine intermissione. Vigilet sensus, nec vagis cogitationibus patens corpus, paritérque animus, tendat ad dñm. Iram vince patientia. Ama scientiã scripturarũ, & carnis vitia non amabis, nec vacet mens tua varijs perturbationibus: quæ si pectori insederint, dominabuntur tui, & te deducent ad delictum maximum. Facito aliquid [n] operis, vt semper te diabolus inueniat occupatum. Si apostoli habentes potestatem de euangelio viuere, laborabant manibus suis, ne quem grauarent: & alijs tribuebãt refrigeria pro quorum spiritualibus debebant metere carnalia: cur tũ in vsus tuos cessura non præparas? Vel fiscellam texe iunco: vel canistrum lentis plectę viminibus: sarriatur hu-

a Articulari. Id est, podagra. Horatius. Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

b Proscriptione. Id est, amissione: vel quia ipsi se priuabant cibis consilio medicorum.

c Conualuisse. Argumẽ. q̃ contraria contrarijs curãtur. de pœ. distin. ij. c. j.

d Epularum. Alias & puellarum.

e Irridet. Dicens sic, Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. & alibi, Me pinguem & nitidũ bene curata cute vises, Cum rides voles Epicuri de grege porcum.

f Admonemus. Et ita constitutum est, nisi vbi consuetudo est, quod abstineant. tunc enim est præceptum. extra de ob. ieiun. constitutum. Dic de illis, vt dixi supra dist. iij. de esu. & xij. dist. illa.

g Carnem. De abstinentia & studio monachorum, duobus capi. interserit.

h Monacho. Monachus vinum vt venenum fugiant. xxxv. dist. in palea, vinolentum. Moniales vinum nõ bibant.

i Seruato tamen. Aduertendum est, istum canonẽ per Gratianum detruncatũ fuisse. Sic eñ habebat originale. Seruato tñ moderamine pietatis erga ægrorũ necessitudines, aut longe proficiscẽtiũ, vt ex volatilibus sustẽtetur. & longinquo itineri destinati. Si autem à principe vel episcopo inuitentur, pro benedictione, & obedientia degustare non metuant, seruantes apud se continentiam consuetam. Additio notabilis.

k Violauerit. Ex hoc colligit Hug. quod monachus sua ẽius epũs, non debet carnes comedere. Alij econtra, cum absolutus sit: arg. ẽ. decimaoctaua q. j. c. vnico. Monachus episcopus carnes nõ comedat.

l Nvnquam. f. horis cõstitutis: argu. xxxvj. dist. si quis vult. † De vicendi forma Tomo j. 1. The. 2. b

m Ad verbum. Id est, iuxta verbum. f. vt mens & intẽtio ad id quod dicitur, dirigatur, non ad alia euagetur. vel ad verbũ, id est, nõ transcursu, non transiliendo: sed tractim singula dicendo: argumen. ẽ. eadem non mediocriter. argu. ad primum supra dist. ij. re vera.

n Aliquid. Supra dist. j. quando autem. ẽ. xlij. dist. §. j. contra. ib. ad modicum. Sed illud intelligitur sine pietate, respectu eorum per quæ habetur vita æterna. lxxxvj. dist. non satis.

a Pulcherrimorum versuum. Scilicet, Vergi. quibus illud ostēditur. Argu. contra. s. xxxvij. dist. legimus.
b Ciet. i. mouet.
c Scatebrisq; i. ebullitionibus.
Gemmæ sunt nodi virgarū. d Vel gemmis. Gēmæ dicūtur nodi virgarum, vnde flores & frondes erumpunt. & dicit lex, quod quædam arbores dicūtur gemmales ✝: vt ff. sol. mat. diuortio. §. si fundum. Surculus est nodus. Trūcus vbi arbores inseruntur. arg. xxiij. q. iiij. ipsa pietas.
✝ Gemmales.
e Salomonis. Dicētis, Vade ad apē & disce quomodo operatrix sit, & castum opus faciat. Prouer. 6. b
Libertus dñis poterit seruire duobus. f Lectione. Et dicit lex, quod libertus simul potest præstare operas dominis diuersis: quia potest scribere vni, et custodire domum alij. ff. de oper. lib. duorum.
g Omnis otiosus. Versus. Queritur Aegistus quare sit factus adulter? In promptu causa est, desidiosus erat. extra de renunt. nisi cū pridē.
h Non spernunt. Peccant tamen, & epitimio tradendi sunt s. xxj. quæsti. iiij. c. j.
In omnibus igitur. Hæc est ix. pars dist. in qua dicitur quod canonici simul debent comedere, dormire, & iacere in vno cōclaui. Io. de Fāt.
i In omnibus. De modestia clericorum, & sobrietate iiij. cap. continetur.
k Vt canonici. Regulares. nam canon nuncupatur regula. di. iij. canon. Canon dicitur regula.
l Incomposite. Maxime. quoniā & si bonum agat, pœnam meretur. ff. de re milit. l. iij. in §. in bello.
m In vno. Id est, episcopali sede.

mus: areolæ æquo limite diuidantur: in quibus cū olerum iactata fuerint semina, vel plātæ per ordinem positæ, aquæ ducantur irriguæ. hic pulcherrimorum versuum[a] spectator assistas: Ecce supercilio cliuosi tramitis vndam elicit: illa cadens raucum per leuia murmur Saxa ciet[b]: scatebrisq;[c] arentia temperat arua. Inserantur fructuosæ arbores, vel gēmis[d], vel surculis: vt paruo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare aluearia, ad quas te mittūt Salomonis[e] prouerbia, & monasteriorū ordinē ac regiam disciplinā in paruis disce corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus. Scribātur & libri: vt & manus operetur cibum, & anima saturetur lectione[f]. In desiderijs enim est omnis otiosus[g]. Aegyptiorum monasteria hunc morē tenent, vt nullum absq; opere & labore suscipiant: non tam propter victus necessitatem, quā propter animæ salutem: ne vagetur perniciosis cogitationibus mens, & ad instar fornicantis Hierusalem omni transeūti diuaricet pedes suos. & in sequentibus: Quid ergo? Peribūt omnes qui in vrbibus habitant? Ecce illi fruunt suis rebus: ministrant ecclesijs: adeunt balnea: vnguenta non spernūt[h]: & in omnium flore versantur. Ad quod etiam ante respondi, & nunc breuiter respondeo: me in præsenti opusculo, non de clericis disputare, sed monachum instituere.

Item in libro quinto capitulorum.

Absque prælati sui licentia, canonicis nihil agere licet.

CAN. XXXIII.

9 In omnibus[i] igitur (quantum humana fragilitas permittit) decernimus, vt canonici[k], vel clerici canonice viuant obseruantes diuinæ doctrinam scripturæ, & documēta sanctorum patrum, & nihil sine licētia episcopi sui vel magistri eorum incōposite[l] agere præsumant, in vno[m] quoq; epatu simul manducent & dormiant[n], vbi his facultas id faciendi suppetit. Qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiūt, in vno claustro maneant, & singulis diebus manè, prima hora ad lectionem veniant, & audiant[o] quid eis imperetur. Ad mensam verò similiter lectionem audiant, & obedientiam secundùm canones suis[p] ministris[q] faciant.

Item ex concilio Manetensi.

Presbyteri, qui simul conueniunt, ebrietatem & comessationes summopere vitent.

CAN. XXXIIII.

10 Nullus presbyterorum, quando ad anniuersarium[r] diem xxx. vel septimum, vel tertium alicuius defuncti, aut quacunque vocatione ad collectam presbyteri cōuenerint, se inebriare nullatenus præsumant, nec precati in amore sanctorum vel alicuius animæ bibere, vel alios ad bibendum cogere[s], vel se aliena precatione ingurgitare, nec plausus & risus inconditos, & fabulas inanes ibi referre aut cantare præsumant, vel turpia ioca, vel vrso vel tornatricibus[t] ante se fieri patiantur, nec laruas[v] dæmonum ante se fieri ✝ consentiant: quia hoc diabolicum est, & à sacris canonibus prohibitum. ✝ Alias ferri.

Item ex concilio Laodicensi. ✝ xlij.

Clericus vel laicus sine iussione episcopi, non peregrinetur.

n Et dormiant. Supra di. xxxij. si qui cōtra. j. q. ij. sacerdos. Sed hic de regularibus. Vel est derogatum. di. iiij. leges[1].
o Audiant. Quia conuiuium eorum non debet esse sine lectione. s. xliiij. di. pro reuerentia.
p Suis. Alias essent acephali. xciij. dist. nulla.
q Ministris. Id est, prælatis quia subditis ministrant verbum Dei. xxxvj. dist. si quis[2].
Nullus presbyterorum. Hæc est x. pars di. secundum Ioā. de Fant.
r Anniuersariū. Supra xiij. quæsti. ij. quia alij.
s Cogere. Argu. contra Anglicos: vt extra. de vita & honest. clerico. à crapula.
t Vel tornatricibus. Id est, ioculatricibus, quæ voluuntur vt torni.
v Nec laruas. Ex tra de vi. & hone. cleri. quoniam. & c. cum decorem.
1 Dic vt extra de vita & honest. cleri. quoniam vt.
2 Vt in euāgelio: qui maior vestrū est, sit minister vester. Archid.

Non

Non oportet. Hæc est xj. pars distinct. secundum Ioan. de Fant.
a Iussionem. nec epm præter iussionē patriarchæ.
b Ad peregrinandum. vt C. de episco. & cler. si quis per calumniam. in fine. Episcopi literas habeat qui peregrinari volet.
c Literis. hoc de cruce signatis, qui debēt ire vltra mare. vel de pœni. B.
c Literis. in auth. de san. epis. §. interdicimus. collat. ix. extra de vot. magnę. nec etiam priuatus aliquis principem adire potest sine authoritate iudicis. C. de accus. si quis decurio. li. x.
✝ c. 54. Et quod alias fieri dicit iussionē, intellige petitam & obtentā. nā epo cōtradicēte nec clericus, nec laicus ire debet. arg. xj. q. iij. qd ergo. nec ad iudiciū alterius epi. iij. q. vj. nō licet. de pœ. dist. vj. placuit. qd est contra Gratianū, qui dixit p l. ff. de iudi. l. ij. & ff. de iur. om. iud. si cōuenerit. contrariū, qa leges nō dedignant sacros canones imitari. i authen. vt cleri. apud ppri. epis. male eū de sui epi iudicio psumit, & c. xj. q. j. placuit. & cōtumeliā facit iudici, qui eum omittit, & ad aliū vadit. ff. de excep. litigatores.
d Proficisci. Si autem clericus tādiu absit, quod dubitet an viuat, an mortuus sit: desinit[1] habere liberā administrationē. instit. de vsuc. §. quod autē. Clericus perdit administrationē per diutināab sentiam.
1 Desinit & beneficiū alteri cōferri potest. Anto. Corsetus in singula. ver. vagabundus. C. M.
e Non oportet. Spectaculis. s. dist. xxxiiij. presbyteri.
f Scenis. quid sit scena. Labeo definiuit ff. de his q notan. infa. l. ij. §. vlt.
g Thymelici. à Thymele, quod est pulpitum. imo Thymelici dicuntur qui ministrāt ludentibus. ff. de his qui not. infa. athletas.
Fucare figmentis. Hæc est xij. pars dist. in qua dicitur, quod nullus debet ponere vnguentum in faciem, nec ligaturas in aures. Ioan. de Fant.
h Fucare. i. tingere. C. quæ res ven. non possunt. l. j. Versus. Si vitium frontis, alienus fucus inauret, Gloria frontis obit: cum color hospes abit.

CAN. XXXV.

11 Non oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos præter iussionē[a] episcopi ad peregrinādum[b] proficisci. Laicum etiam sine canonicis literis[c], id est, formata similiter non oportet alicubi proficisci[d].

Item ex eodem. ✝

Quibus spectaculis clericus interesse non debet.

CAN. XXXVI.

Non oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos spectaculis[e] aliquibus, qui aut in nuptijs, aut scenis[f] exhibētur, interesse: sed antequam Thymelici[g] ingrediātur, surgere eos de cōuiuio, & abire debere.

Item August. ad Posidonium, & qui cum eo sunt fratres.

Colorum fucis mulieres vti non debent.

CAN. XXXVII.

12 Fucare[h] figmētis, quò vel rubicundior vel cādidior, vel verecundior appareat, adulterina fallacia est: qa non dubito etiam ipsos maritos se nolle decipi, quibus solis permittēdæ sunt fœminæ ornari secundū veniam, non secundū imperium. Nā verus ornatus maximè Christianorum & Christianarū non tantū non est vllus fucus mēdax: verùm nec auri quidem vestisq; pompa, sed mores boni sunt. Execrāda autē est supstitio ligaturarū, in quibus[i] etiā inaures virorū[k] in summis ex vna parte auriculis suspēsæ deputant: qa non ad placendum hominibus, sed ad seruiendum dæmonibus adhibentur.

Itē ex symbolo Ephesi. concilio ducentorū episcoporū, quod habitum est contra Nestorium[l].

Quòd spiritus sanctus procedit à patre & filio.

CAN. XXXVIII.

13 De spiritu[m] dicit dominus in Euangelio, Ille me clarificabit[n]. Hoc rectissimè sentiētes, vnum Christum, & filiū nō velut alterius egentem gloria, confitemur à spiritu sancto gloriam consecutū: quia spiritus eius nec melior, nec superior ipso est: sed qa humana opera faciens ad demonstrationē suæ diuinitatis virtute ppriJ spiritus vtebat, ab ipso clarificatus dicitur: eò quòd virtus sua[o], vel qualibet disciplina vnūquēque clarificat. quamuis enim in sua sit substantia spiritus eius, & intelligatur in psona pprietas[p], iuxta id quòd spiritus est, & non filius: attamē alienus[q] non est ab illo. nam spiritus appellatus veritatis[r], & veritas

i In quibus. id est, inter quas.
k Virorum. id est, à viris datæ. Sed videtur, quod nec in talibus teneat donatio: quia dicit lex quod si vir dat vxori margaritas extricatas[1], si ipsa perforauerit, tenetur lege Aquilia. ff. ad leg. Aqui. si seruus. §. si cum maritus. Sed illud exaudi, cum noluit eā trāsferre dominium. alias si dat ei vnguēta, vel pecuniā ad ea emēda, tenet donatio. ff. de donat. inter vir. & vxor. quod autē. §. j. Idē est si dat ei ornamenta. ff. de aur. & arg. leg. l. argumēto. §. ornamenta.
Donatio in aliquibus tenet, quam maritus vxori facit.
1 Id est, abinuicē separatas, secundum Accur.
l Contra Nestorium.
CASVS. Dicebat Nestorius episcopus Constant. & etiam Græci dicunt spiritum sanctū à solo patre procedere non à filio. quod volebant arguere ex verbis domini dicentis, scilicet de spiritu sancto. Ille me clarificabit, qui à patre pcedit. Huiusmodi error extirpatur hic 3: nam synodus interpretatur illa verba Christi, Ille me clarificabit, & c. ostendens spiritum sanctum procedere à patre & à filio. In alijs etiam errauit Nestorius episcopus. xxiiij. quæstio. ij. quidam. versi. Nestoriani.
3 Hic est 13. pars huius distinctionis.
m De spiritu. Cum alia sacramenta in virtute spiritus sancti perficiantur: non rite ipsa sacramenta ministrantur, si in spiritus sancti pcessione non recte sentit, de qua subdit duo capi. supra distinctio. ij. cum omnem. Sacramenta omnia in virtute spiritus sancti perficiuntur.
n Clarificabit. id est, opera quæ faciam in virtute eius, manifestabunt me hominibus.
o Sua. i. Christi, qui est eiusdem substantiæ cum eo.
p Proprietas. id est, discretio: quia personaliter ab eo est distinctus.
q Alienus. id est, aliud in essentia: imo idem.
r Veritatis. id est, à veritate, id est, à filio procedēs.

Ex Deo

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Spiritus sanctus à patre & filio procedit, quicqd dicãt Græci.

a Ex Deo patre. mirum est cũ Ephesinũ concilium fuerit in Græcia celebratũ, & de quatuor principalibus sit vnũ: vt xv. dist. canones. quõ Græci audent dicere spiritũ sanctum à solo patre procedere, cũ hic dicitur cõtra. inducti tamẽ sunt ad hoc dicendũ, duabus de causis, scilicet ga Christ⁹ loquẽs de ꝓcessione spiritus sancti, solũ patrẽ nominat, dicẽs: Qui à patre procedit. Item etiã, quia i symbolo fidei apud eos edito, simpliciter cõtinetur, Qui à patre procedit. nos addimus filioq;. sed i fine symboli apud eos sub anathemate prohibetur, vt nullus de fide trinitatis aliud docere, vel aliter

Ioan. 16.c prædicare, quã ibi cõtinetur, audeat. vnde dicũt nos anathematizatos q ibi addim⁹ filioq;: sed Christ⁹ ideo ita dixit: qa patri voluit attribuere authoritatẽ inspirandi. Item in anathe-

Ioan. 14.b & 15.c mate ponit aliud ꝓ cõtrario: sed nõ est contrarium, sed idẽ: cũ filius cũ patre sit idem in substantia: ergo quod à patre ꝓcedit, & à filio, & sic nõ ad dimus. sed potiꝰ declaramus.

b Me meũ. id est, à me, & à pre meo ꝓcedit. C. de sum. trinita. i. inter claras. Ioan.

c Saluator. Inseparabilis. Per hoc exaudi qd dicitur, inseparabilia

Opera trinitatis qualiter sunt inseparabilia. Ioan. 16.c sunt opera Trinitatis: vt xxviij. q. j. sic enim, vt intelligatur de inseparabilitate voluntatis & operationis. nam quod operatur pater, operatur & filius, & spiritus sanctus.

d Voluntate. Quia vult, alias falsum esset, quod gignit pater, non filius: comedit filius, non autem spiritus sanctus. arg. ꝛ. ea. dist. iij. c. vlti. Mihi enim videtur

Opera sũt duplicia. esse distinguendũ inter opera operata, & opera operantia: sed male, nisi intelligas opera operata. i. actus ipsos: vel accidẽs quod est in subiecto. Si enim intelligas opera operata secundũ quod effectus est à sua causa, nil operatur vna persona, quod tota trinitas non causet, iuxta illud, Actio displicuit, passio grata fuit.

e Et amplius. alia expositio est. Ioan.

f Quia non ex se est. id est, non procedit ex se, id est, ex persona sua.

g Sed iuxta formam, &c. sicut & ad iura corporalia restituitur quis, non autẽ ad incorporalia. ff. de vsucapio. sequitur. §. si viam. & ita aliter loquuntur leges de his, quam de illis.

h Inserit. qa hoc liquidũ est hic esse, &c.

i Patrẽ. in Euangelio tamen exponit, pater dicit vel loquitur de filio. i. gignit filiũ. Pater vel filius loquitur de spiritu sancto. i. inspirat spiritum sanctum. Filius audit patrem, id est, gignitur ab eo. Spiritus audit à patre vel filio, id est, inspiratur ab eo. & hæc expositio vstatior est, quam ea quæ hic ponitur. Pater loquitur de filio, quid significat.

k Eiusdem naturæ. secũdario. principaliter eim sic notatur persona rũ distinctio: imo principaliter, nec est ibi inuenire prius vel posteriꝰ. & omnia quæ in trinitate personas distinguunt, essentiam innuunt: & essentialiter intelliguntur & accipiuntur. Vnde Augusti. Non est Deo aliud esse personã, & aliud esse substãtiam. cum hoc nomen persona, principaliter editũ sit ad notandũ distinctio. personarum.

l Discerneret. Dicendo quod nõ ꝓcederet ab eo.

m A semetipso. legitur in Euangelio Ioan. Cum venerit paracletus spiritus veritatis, ille vos docebit omnem veritatem. non enim loquetur à semetipso, sed quæcunque audiet loquetur: & quæ ventura sunt annuntiabit vobis.

n Sicut audio. id est, intelligo & scio. dicitur enim filius scientia, & quicquid habet filius, habet à patre: & spiritus sanctus à patre & filio.

o Faciẽtem. Sæpe solet similis filius esse patri. Itẽ & magistro discipulus. xxiiij. q. j. cũ beatissimus. Ioan.

Christus est. Vnde etiam ab isto similiter, sicut ex Deo patre a ꝓcedit. Denique hinc ipse spiritus etiã per manus sanctorũ Apostolorum, miracula gloriosa perficiens, dñm glorificauit Iesum Christum, postquã ascẽdit in cælũ. nã credit Christus natura Deus existere per suum spiritum virtutes efficiens: ideoq; dicebat, De meo b accipiet, & annuntiabit vobis.

Item Dydimus in libro de spiritu sancto contra errores Græcorum.

De eodem.

CAN. XXXIX.

SAluator, qui & veritas est, ait: Nõ enim loquet a semetipso. hoc est, non sine me, & sine meo, & patris arbitrio: qa inseparabilis c à mea & patris est volũtate d: & amplius e, qa nõ ex se est f, sed ex patre, & ex me ille est. hoc enim ipsum quod est & quod cõsistit & loquitur, à patre & à me illi est. Ego veritatem loquor, id est, inspiro quæ loquit. siquidem spiritus veritatis est. Dicere em, & loqui in Trinitate, nõ secundùm cõsuetudinem nostram, qa ad nos inuicem sermocinamur & loquimur, accipiẽdum est: sed iuxta formã g incorporaliũ naturarũ, & maximè Trinitatis, quæ voluntatem suã inserit h in corde credentium, & eorum cordib⁹ inserit, qui eam audire sunt digni. Liquidũ ergo est dicere patrem, i & audire filium: vel econtrario, filium loquentem audire patrem, eiusdem naturæ k esse patrem & filiũ, & in patre, & in filio, consensusq; est significatio. Spirit⁹ quoque sanctus, q est spirit⁹ veritatis, & spiritus sapientiæ: nõ potest filio loquẽte audire quæ nescit, cũ hoc ipsum sit quod ꝓfertur à filio, id est, procedens. Deus de Deo, spiritus veritatis ꝓcedẽs a veritate, & consolator manans de cõsolatore Deo. Deniq;, ne quis illũ à patris & filij voluntate, & societate discerneret l, scriptũ est: Nõ enim à semetipso m loquet: sed sicut audiet loquetur. Cui etiã simile est quod de ipso Saluator ait: Sicut audio n, & iudico. & alibi: Nõ potest à se filius facere quicquam, nisi quod viderit patrẽ faciẽtem o.

Ioan. 16.c

Ioan. 5. c

Ibidem.

Filius in diuinis qc quid habet à patre habet.

FINIS.

Deo optimo maximo laus & gloria, qui est benedictus in secula.
AMEN.

CANONES POENITENTIALES,

QVORVM NOTITIA VIRIS ECCLESIASTICIS est valde necessaria. Sunt enim quædam regulæ directiuæ ad pœnitentias delinquentibus imponendas.

COnsiderandum est de canonibus pœnitentialibus. Ad quorum intelligentiam prænotandum est, ꝙ sicut est in scientijs practicis, quæ versantur circa opera, quòd sermo in vniuersali est incertus & dubius: sed cum applicatur ad singularia, incipit quodã modo habere certitudinem: vt qui non considerat circũstantias particulares, potius deuiet, quàm se rectificet: vt patet in medicina & scientia morali. Sic est intelligendum in proposito, ꝙ canones instruũt in generali, quomodo est pœnitentia imponenda. sed descẽsum ad singularia presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias personarũ attendentes ad canones, sicut ad regulas directiuas: quia si contra canones imponant, non rectè imponũt. Nulli ergo presbytero licet facere aliquid, quod possit patrum regulis obuiare. distin. xxxviij nulli. In canonibus autem maxime determinatur pœnitẽtia quo ad tempus: & magis, quàm quo ad modum: quia illa determinatio est certior, & communior. hæc Bonauentura. Vt ergo scias qualiter debeat procedere arbitrium presbyteri, nota regulariter sicut dictum est supra, septẽnis est pro peccato mortali pœnitentia imponenda, & hoc non tantũ propter temporis diuturnitatem, sed magis propter significationem. In veteri enim lege Maria soror Moysi lepra percussa, separata fuit extra castra septem diebus. Numeri xij. Maria significat pœnitentem. Interpretatur enim amarum mare. Hæc pœnituit septẽ diebus, sed nunc pœnitet septẽ annis, qd significatũ est Ezech. 4. Diem pro anno dedi tibi.

Si quæratur, quare pœnitentia sit aggrauata, cùm lex noua, sit lex misericordiæ? Rñ. ꝙ hic est maior ingratitudo propter maiorem gratiã: & maior contemptus, propter maiorem dignitatem nouæ legis, in qua Christi sanguis est effusus, & grauius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et vlterius satisfactio in lege noua, debet esse perfecta: vt in pristinum statum reducat. Et quia Sol in vna die non redit in idem punctum, sed in anno: ideo dies conuersus est in annum. Rursum, Quia perfectum remedium est in lege noua, ideo annus multiplicari debet per septem, propter septem dona Spiritus sancti recuperanda, & propter septem dotes, scilicet tres animæ, & quatuor corporis obtinendas. Huiusmodi autẽ pœnitentia, non est omnibus imponenda, nec tamen est infirmãda: sed est insinuanda, vt cognoscatur quàm grauis est culpa. hæc Bonauen. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit statuta talis pœnitentia, debet tamen imponi magis vel minus aspera, pront maioritas vel minoritas criminis cum cæteris circumstantijs hoc expoſcit: vt in sequentibus patet. A prædicta namque regula excipiuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccãtis, vel criminis enormitatem, imponitur pœnitentia maior, aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergo, quòd presbyter circa pœnitentias disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per canones certæ pœnitentiæ imponuntur: quos, scilicet canones tenetur presbyter scire, vt dictum est supra. Sunt autem isti.

Primus est, quòd si presbyter fornicationem fecerit pœnitentiam x. ann. faciat hoc modo, scilicet quòd sit inclusus, siue à ceteris in aliquo loco remotus, sacco indutus, & humi prostratus, misericordiam Dei iugiter implorans. Primis tribus mensibus continuis à vespere in vesperam pane, & aqua viatur, exceptis dominicis diebus & festis præcipuis, in quibus modico vino, pisciculis, & leguminibus recreetur. Elapsis autem sic tribus primis mensibus, de illo loco exeat: non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scãdalizetur. Et per hoc videtur ꝙ in publico crimine loquatur. Post hoc resumptis viribus aliquantulum, vnum annũ & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis dominicis, & alijs præcipuis festis, in quibus vino, sagimine, ouis & caseo poterit vti. Finito sic primo anno & dimidio, particeps sit corporis domini, et ad pacẽ veniat, & ad psalmos cum alijs fratribus canendos in choro vltimus recipiat. Ad coniugem tamen altaris non accedat, sed minorũ ordinum tantum officia geratideinde vsque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundã, quartam & sextã, exceptis diebus paschalibus, qui sunt quinquaginta, in pane & aqua ieiunet, secundã tamen feriam vno psalterio, vel denario si sit operarius, redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleuerit, poterit cũ episcopus ad gradum pristinum reuocare: ita tamen ꝙ in tribus annis sequentibus sine vlla redẽptione omni sexta feria in pane & aqua ieiunet. Et eadẽ pœnitentia imponẽda est presbytero de omnibus alijs peccatis, quæ deposítione inducũt. Probanẽ autẽ hæc omnia lxxxij. dist. presbyter si fornicationem. quod intelligunt quidam de simplici fornicatione, alij forte melius secũdũ Ray. de adulterio, vel incestu: pura, quia cognouit coniugatam consanguineam, vel affinem.

Legitimæ feriæ sunt tres.

Secundus casus est, si presbyter cognouit filiã suam spiritualẽ, quam scilicet baptizauit: vel in baptismo, vel in confirmatione tenuit, vel quæ sibi confessa fuit: debet pœnitẽtiam agere xij. annis, & etiã debet deponi, si crimen sit manifestum: & peregrinando xv. annis pœniteat, & postea monasterium intret, tota vita sua moraturus ibidem. Episcopus qui talia cõmisit pœniteat xv. annis ipsa verò mulier debet omnia relinquere, et res suas pauperibus dare, & cõuersa vsq; ad mortẽ in monasterio Deo seruire. xxx. q. j. si quis sacerdos. & ca. non debet.

Tertius est, quòd quicũque filiam suam spiritualem, vel matrem cognoscit, septẽ annis pœniteat. & similiter ei consentientes. xxx. q. iij non oportet.

Quartus est, quòd qui contrahit cũ aliqua alij desponsata per verba de præsenti, ipsa dimissa xl. diebus ieiunet in pane & aqua, & sequentibus septem annis pœniteat. extra de sponsa duo accepisti.

Quintus est, ꝙ qui cognoscit duas cõmatres vel sororem, siue vxor viuat, siue nõ, ad minus vij. annis pœniteat, licet plus debeãt. xxx. q. iiij. si presbyter.

Sextus est, quòd qui cognouerit monialem siue deuotam decẽ annis pœniteat. & similiter ipsa secũdum formã traditam xxvij q. j de filia. & c. deuotam. In quorũ primo cap. dicit, ꝙ si filia episcopi, vel presbyteri, vel diaconi post votũ solene contraxerit matrimoniũ, nõ admittatur ad cõmunionẽ, nisi maritus defunctus pœnitentiã egerit: si autem eo viuẽte decesserit, & pœnitentiã egerit, & cõmunionem petierit, tantùm in fine vitæ recipiet eam. In secundo

cap. dicitur, ꝙ deuota peccans non est recipienda in ecclesia, nisi peccare desierit: & desinens egerit pœnitentiã x. annis, postea recipiatur ad cõmunionem: et antequã in ecclesia admittatur ad orationẽ, ad nullius conuiuium christianæ mulieris accedat.

Septimus est de eo, qui ignoranter cognoscit duas sorores, vel matrem & filiã, vel amitam & neptem: pœniteat septem annis. Si autem scienter, perpetuo priuetur coniugio. xxxiiij. q. iij. si quis cũ duabus.

Octauus est, ꝙ qui duxit in vxorẽ eã quã polluit per adulteriũ, pœniteat v. annis. xxxj. q. j. si qua vidua.

Nonus est, quòd qui cõtra naturam peccauit, si sit clericus, debet deponi vel religioni tradi si corrigibilis appareat, ad perpetuam pœnitẽtiam peragendam. Si verò sit laicus à cœtu fideliũ, vsque ad cõdignam satisfactionem debet fieri alienus. extra de excess. prælat. clerici. Hoc enim vitium maius est, quàm cognoscere matrem. xxxij. q. vij. adulterij. & hæc Aug. Adulterij, inquit malum, vincit fornicationem: vincitur autem ab incestu fornicatio. Peius enim est cum matre, quàm cum aliena vxore concumbere. sed omnium horum pessimum est, quod contra naturam fit: vt si vir membro mulieris non ad hoc concesso voluerit vti. hæc Augustinus. Quocunque autem modo tale factum exerceatur, præterquam inter virum & fœminam ordinatẽ & in vase debito, vitium contra naturam, & sodomiticum iudicatur, vt dicit Ray.

Decimus est, quòd qui coierit cum brutis, pœniteat plusquam septem annis: & similiter pro incestu. xxxij. q. ij. hoc ipsum. & §. sequen.

Vndecimus est, quòd presbyter qui interest clandestinis nuptijs, triennio suspenditur. & si culpa exegerit, grauius puniatur. extra de clandesti. despon. cum inhibitio.

Duodecimus est, quòd qui votum simplex violauerit, pœniteat tribus annis. xxvij. distinct. si vir.

Decimustertius est, quòd qui excommunicatus celebrauerit, debet triennio pœnitere. & per ij. iiij & vj. feriam à vino. & carnibus abstinere. xj q. iij de his. De pœna verò degradati celebrantis, habetur distinctio. 50. accedens.

Decimusquartus est, quòd homicida voluntarius, sine spe restitutionis deponitur, & pœniteat septem annis. 50. distinct. miror.

Decimusquintus est, quòd homicida casualis pœniteat v. annis. & hoc secundum Raynu. si culpa causam præcessit: aliter non, nisi fortè ad cautelam. distin. 50. eos. & duobus cap. sequenti.

Decimussextus est, ꝙ si quis fecerit homicidium propter necessitatem euitabilem, pœniteat duobus annis. distin. 50. cap. de his clericis. quæ licet si ineuitabilis esset, in nullo sibi imputaretur. 50. dist. quia te. Quod verum est, quo ad culpam: sed bonũ esset, quòd pœniteret ad cautelam, & innocẽtiam suam ecclesiæ ostendendam. extra de homi. c. ij §. vlti. Et secundum Ray. fortè distingui potest in homicidio necessario, sicut in casuali. & vtrum culpa præcesserit necessitatem, vel non. Arg. distinct. 50 de his. not. extra de homici. interfecisti. Sed & si quis per insaniam committat homicidium, non ei imputatur. iij q. iiij. iudicat. quinetiam qui intuitu disciplinæ incaute percutiendo occiderit, deponitur. extra de homi. presbyterum. xv. q. j. si quis nõ iratus. Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur. extra de homici. suscepimus. Qui autem latronem occultum occidit, quem viuum comprehendere potuit, quadraginta diebus non intret ecclesiam, & alias pœnitere debet. extra eo cap. ij. vbi de hoc dicitur. Qui verò paganum, vel Iudæum occidit, pœniteat quadraginta diebus. dist. 50. c. qui vero odij.

Decimusseptimus est, ꝙ matricida pœniteat x. annis secundum formam satis apertè traditam. xxxiij. q. ij. latorẽ. Vxoricidæ verò grauior pœnitentia debet imponi. Talis enim, & qui dominum occidit, nunquam equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit, vsque ad x. annos carnes nõ comedit, nec vinũ bibit: & alia q̃ habetur xxxiij. q. ij. admonere. & c. quicũque. Imponitur autem pœnitentia maior vxoricidæ, non quia illud peccatũ sit grauius isto, sed quia homines proniores sunt ad occidẽdum vxores, quàm matres. Maius enim peccatum est occidere matrem, quàm vxorẽ: vt dicit Bonauen. in 4. Senten. & cõmuniter omnes doctores Guil. verò Duran. tenet contrariũ in repertorio pro eo, quòd vxoricidæ imponitur pœnitentia maior. Mihi autẽ magis placet sentẽtia aliorũ. Sed qualem pœnitentiã agere debent, qui filios occidunt? Respon. Aut est certum, ꝙ ipsimet scienter interfecerunt, & sic debet eis imponi pœnitẽtia maior, quàm pro alio homicidio. Arg. extra eo. c. vlti. in tex. & glo. & de homi. cum iuramento. de pœni ten. dist. j. aut facta. In hoc tamen casu vir vxorem recuperat, quã coactus abiurauerat: & ipsa pœnitentiam agit secũdum arbitrium episcopi, ita quòd si habet alios filios pacifice gubernare possit eos vxor. extra eo. intelleximus. quòd si virum nõ habet, induci debet, vt intret religionem, ad quod si non potest induci, tutius est ei dare licentiã nubendi: vt extra eo. veniens. Et hoc quando timetur de incontinentia, alias non: vt patet xxxj q. ij. in adolescentia. Et si pater sit clericus, ab officio altaris debet perpetuo abstinere, & ei grauior quàm laico, non tamen publica (nisi veniat in publicum) pœnitentia debet imponi: vt extra de pœn. quæsitum. Aut certum est, quòd non interfecerunt sponte, nec in culpa fuerunt, sed casu fortuito contigit: & sic de stricto iure in nullo tenentur. Argu. extra de homi. ex literis. ij. cap. Ioannes. & cap. vlti. Nisi velint ad cautelam pœnitere In dubio tamen præsumitur, quòd non hoc ex certa scientiã, sed potius ex incuria prouenerit. extra de præsumpt. afferte. Aut certum est, quòd non exhibuerunt omnem diligentiam quam potuerunt, & debuerunt: & sic culpa præcessit casum. Et si sit grauis culpa, vt si posuit puerum in medio vtriusq;, secũdum arbitrium pœnitentiarij imponitur pœnitentia quinq;, vel septem annorum. 50. dist. si qua fœmina. & cap. seq. & cap. si quis sponte. occulta, si sit occultum. publica si sit publicum, & maior, si in lecto suffocetur, quàm si in cunis. & maior presbytero Græco quã laico: vt habetur extra de pœni. quæsitum. Et licet dispensetur quo ad pœnitentiam, quæ est arbitraria, vt dicitur ibidem, non tamen quo ad ordines propter homicidium, quod est delictum enorme & indispensabile. dist. 50. miror. Si autem culpa quæ præcessit casum, sit leuis, vt si posuit puerum in eodem lecto, longè tamen à se, imponitur pœnitentia trium annorum. Secundum hoc intellige illud extra eodem, de infantibus. Monendi ergo sunt parentes, quòd tam tenellos secum in vno non collocent lecto, ne qualibet negligentia interueniente opprimantur, & suffocentur: vt ij q. v. consuluisti. Et hoc modo distinguit Hostien. & Bern. extra de infan. Quid de illis, qui filios vel seruos suos infantes, vel etiam adultos languidos relegata pietate exponunt, id est, extra se ponunt ante ecclesias, vt aliqui moti misericordia colligant eos? Respond. Tales grauiter peccant: quia cum ignoretur sæpe consanguinitas expositorũ, contrahere possunt matrimonium cum sorore vel consanguinea: ideo exponens, tenetur de hoc peccato pœnitere: & est puniendus, sicut expositus si scienter cum tali cõtraheret puniretur. extra de pœni. officij secundũ Hostien. Talis enim secundum Ray est tanquam homicida iudicãdus, qui hominẽ sibi ita coniunctum periculo mortis exponit. Consideratis tamen circunstantijs, & vtrũ ob hoc mors secuta fuerit vel non pœnitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares, secundum Ray. si mors inde sit secuta: quia scilicet fuerunt in culpa eos exponẽdo, vel alimenta negando. Tamen secũdum Ro. si in nulla culpa fuissent, quia fortè nec eleemosynas quærendo, nec aliter eos alere possent, irregulares non essent, nec peccarent.

Xviij est, quòd qui presbyterum interfecit. pœniteat xij. annis. extra de pœni. & remis. c. ij. De pœnitentia verò eius, qui occidit monachum. vel clericum subdiaconum, vel diaconum habetur xvij. q. iiij. qui occiderit. De pœnitentia autem eius, qui machinatur in mortem domini sui, vel in regimen eius, habetur xxiij. q. vlt. §. si quis.

Xix. est, quòd qui iniustè alium ad mortem accusat, xl. diebus in pane & aqua per vij. annos ieiunet, & pœniteat. & hoc si accusatus sit occisus. Si autẽ tantũ membrũ perdiderit, triẽnio pœniteat. extra de accu. accusasti. Host. verò, & Io. de Deo in ieiunãdo intellexerũt quod primus pœniteat per vij. annos, quolibet anno ieiunando xl. diebus in pane & aqua. secundus verò per tres annos. G. verò Duran. intellexit, prout litera magis sonat. s. quòd primus ieiunabit xl. diebus in pane & aqua: siue cõtinue, siue interpollate: & per vij. annos ieiunabit, & pœnitebit, nõ tamen in pane & aqua, sed ad arbitrium presbyteri. secundus verò per tres quadragesimas. Prima ante natalem Domini, Secũda ante Pascha, Tertia ante sanctum Ioannem. has enim instituit beatus Petrus, vt habetur in chronicis. Ieiunabit autem tunc in pane & aqua. Probantur hæc secundum Hostien. xxij. q. v. c. j. ij. & iij.

Xx. est, quòd periurus xl. diebus in pane & aqua ieiunet, & vij. annis sequentibus pœniteat, & semper debet esse in pœnitentia. s. interiori. vj. quæst. j. quicunque.

Xxj. est, ꝙ qui compulsus conditionaliter à domino scienter peierat, si liber sit xl. diebus in pane & aqua. & hoc secundũ glo. intellige vel cõtinue vel interpollate pœniteat vij. annis sequentibus: nõ tamen in pane & aqua. vt dicit gl. Si verò seruus sit eius, qui eum coëgit tribus quadragesimis, & legitimis ferijs. s. ij. iiij. & vj. xxij. q. v. qui compulsus.

Xxij. est, quòd qui peierat in manu episcopi, vel in cruce cõsecrata: pœniteat tribus annis. Si verò in cruce non consecrata vno anno. Qui verò coactus & ignorans, ignorantia iuris, & postea cognoscit, pœniteat tribus quadragesimis. xxij. q. v. c. ij. Qui verò coactus pro vita redimẽda, vel qualibet causa, vel necessitate peierat, quia corpus plus quàm animam dilexit, tribus quadragesimis pœniteat. ea. q. v. c. si quis coactus. Alij inducunt tres annos: & vnum ex his in pane & aqua.

Xxiij. est, ꝙ qui falsum scienter iurat, vel alium iurare cogit, diebus xl. pœniteat in pane & aqua: & vij sequentibus annis nunquam sit sine pœnitentia, scilicet interiori. Alij etiam, si conscij fuerint, similiter pœniteant. xxij. quæstio. v. si quis conuictus.

Xxiiij. est, quòd qui mensurat in falsa mensura xxx. diebus in pane & aqua ieiunet. extra de contrahen. empt. vt mensuræ. De pœna verò falsarij literarum: habetur extra eo. ad audientiam. & c. dura. & c. ad falsariorum. & de verb. signi. nouimus.

Xxv. est, quòd qui frangunt pœnitentiam solennem siue redeundo ad crimina priora, vel similia, siue redeundo ad negotiationem, vel militiam secularem, quæ sibi fuerant interdicta, sola inter ecclesiam fidelibus oratione iunguntur, à communione suspenduntur, à catholicorum conuiuijs separantur, & pœnitere debent x. annis, & communicent in fine vitæ. xxxiij. q. ij. de his verò. & de pœni. dist. v. si quis verò.

Xxvj. est, quòd qui canit missam, & non communicat, debet vno anno pœnitere, & interim missas non cantare. de conse. distinctio quinta. relatum.

Xxvij. est, quòd presbyter qui mortuum clericum inuoluit in palla altaris, pœniteat x. annis & mensibus v. diaconus verò triennio, & dimidio. de cõsec. dist. j. nemo per ignorantiam.

Xxviij. est, quòd qui committit sacrilegium ecclesiam violando, vel chrisma siue calicem sacrum pollutis manibus accipit, vel similia sacrilegia cõmittit, pœniteat vij. annis. Primo anno extra cœmiterium, quod violauit consistat. secundo anno ante fores ecclesiæ, tertio in ecclesia. & in hoc triẽnio carnes non comedat: vinum non bibat, nisi in pasca vel natali, non offerat, nec communionem accipiat. quarto anno communicabit, & in illo, & in v. & in vj. & in vij. tribus ferijs à carnibus, & vino abstineat ieiunando. xij. q. ij. dæmon. Comburens autem ecclesiam quindecim annis pœniteat, & eam restituat. xvij. quæstio. iiij. §. si quis. & in ver. maius. de pœna verò raptoris, siue furis rei ecclesiasticæ, & de pœna furis, & effractoris tam clerici quàm laici, habetur eadẽ quæstione. §. peccata. & c. si quis clericus.

Xxix. est, quòd si parentes frangunt sponsalia filiorum à communione triennio separentur: & similiter filij, si sint in culpa: si tamen filij secundum promissionem factam contraxerint, excusantur vtique scilicet quo ad pœnam ecclesiæ: sed non quo ad reatum, ex quo dederunt operam in contrarium. xxxj. quæstio. ij. si qui parentes. argumen. de pœni. dist. j. si cui.

Xxx. est, quòd qui blasphemauerit publicè Deum, vel aliquem sanctorum: & maximè beatam Virginem, illi debet episcopus hanc pœnitentiam iniungere, scilicet vij. diebus dominicis præ foribus ecclesiæ in manifesto dum missa cantatur, existat, & vltimo illorum dierum dominicorum pallium, & calciamenta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat: & septem præcedentibus sextis ferijs in pane & aqua ieiunet, ecclesiam nullatenus ingressurus, & quolibet prædictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel saltem vnum reficiat, si potest: & si non potest hæc pœna in aliam commutetur, quòd si renuerit agere, omnia supradicta, interdicatur sibi ecclesia: & in morte priuetur ecclesiastica sepultura. extra de maled. statuimus. Itẽ blasphemus, si diues fuerit xl. alioquin xxx. vel xx. & si ad hoc non sufficit, quinque solidorũ vsualis monetæ pœna mulctetur, nullamque misericordiã in hoc habiturus, vt dicitur ibidẽ, scilicet quin soluat v. solidos. quos si nõ habet, currat per ciuitatẽ, vel commutetur in pœnam aliam temporalẽ. Hæc autem pœna soluetur ei, qui condemnat, id est, potestati seculari: hãc enim pœnam temporalem præcepit papa imponi per potestatem temporalem: quòd si neglexerit, per episcopum præcipitur cogi. hæc Host. Habet autem prædicta pœna locum secundum Gofre. cùm quis blasphemat non ex ira, vel ebrietate, vel dementia, quia tunc cum eo mitius ageretur. ij. quæstio. iij. si quis iratus. §. notandum Secundum verò Hostien. hæc pœna est specialiter inducta contra eos, qui Deum blasphemãt ex ira. Non enim aliquis de leui blasphemat Deũ, nisi iratus. Tanta tamen posset esse iracundia, quòd æquipararetur dementiæ, & tunc illud quod dicit Gofr. locum posset habere hæc Host.

Quid si quis iuret per caput, vel per vẽtrem, vel per corpus, vel capillum? Respon. Host. quòd si faciat

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc affirmando,vel iurando,non habet locũ hæc pœna secus est si faciat hoc detestando vel vituperando,licet iratus.Item secundũ Goff. & Hosti. hæc quæ dicuntur de pœna temporali,fiunt iudice pro tribunali sedente.In iudicio autẽ animæ presbyter discretus moliendo rigorẽ dispẽsare poterit ex causa circa pœnam spiritualẽ superiorẽ.xxv.q.vj pœnitentibus.hæc Hostien Item blasphemus clericus maximè presbyter,cogatur ad veniam postulandam quòd si noluerit,degradetur.dist.xlvj clericus.

Notandum verò quòd blasphemus secundum leges est decapitandus:vt in auth. vt non luxu. contra natu.circa medium.col vj Secundum verò canonem antiquum clericus erat degradandus, & laicus excommunicandus.xxij.q.j.si quis per capillum.Hodie verò laicus aget pœnitentiam supradictam.s.illius canonis,statuimus.& hoc si publicè blasphemauit.Si enim occultè, non pœnitebit publicè,vt puto.Clericus verò hodie est corrigendus pœna arbitraria & occultainõ illa quæ est publica.Clericus enim publicè non debet pœnitere. Si autem rebellis fuerit vel sæpius hoc cõmiserit,locum habet pœna legis.s vt laicus decapitetur in foro ciuili,& in canonico anathematizetur. i. ecclesiæ ingressus sibi interdicatur,& in morte priuetur ecclesiastica sepultura.Clericus verò degradetur.hæc Host.tit.de maledicis.

Xxxj est de presbytero, qui revelat confessionem, quod de iure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinari. de pœni.dist.vj sacerdos.

Xxxij.est,qꝙ qui in dicendis horis canonicis,& alijs officijs diuinis discrepat à consuetudine propriæ metropolitanæ ecclesiæ.vj.mensibus priuatur cõmunione,si hoc accidat ex contemptu. xvij. dist. de his.

Xxxiij.est,quòd episcopus,qui ordinat sine iusta causa clericum inuitum aut reclamantem,vel penitus inuitum absoluẽ suspenditur anno vno. lxxiiij. distin.c j

Xxxiiij est,quòd episcopus,qui correctionem de vẽditione ministeriorum dissimulat, duobus mensibus:presbyter iiij. diaconus iij.subdiaconus & cæteri ad arbitrium iudicis pœnitere debent. j. q. j. quicquid inuisibilis.

Xxxv. est,qꝙ fortilegus.xl.diebus pœniteat.extra de sortilegis.requisisti.

Xxxvj est qꝙ qui videt in astrolabio,pœniteat duobus annis.extra de sorti ex tuarum.

Xxxvij est de stilla sanguinis altaris cadentis super terrã.vel aliquid aliud propter negligentiã presbyteri,debet presbyter pœnitere xl diebus. Si ceciderit super pallio altaris,pœniteat iiij.diebus.de consec. dist ij c si per negligentiam.

Xxxviij est,qꝙ si aliquis euomit eucharistiã propter ebrietatem & voracitatem,si laicus, pœniteat xl. diebus.Si clericus vel monachus, vel presbyter, vel diaconus,pœniteat lxx diebus. Si episcopus, pœniteat xc diebus.Et debent euomita comburi, & iuxta altare collocari.Si verò causa infirmitatis euomuerit vij.diebus pœniteat. de cons. dist ij. si quis propter ebrietatem.

Xxxix est,quando mus comedit, vel comedit corpus Christi,de pœnitentia huius casus inquire, vbi sit notata de cons.dist.ij circa finem.

XL. est, quòd qui domum vel aream voluntariè succendit,sublata vel incensa omnia restituat, & tribus annis pœniteat extra de iniur.si quis domum. Canon tamẽ dicit,quòd si ex odio,vel iniuria hoc fecerit,excommunicari debet, nec absolui donec satisfecerit, & iurauerit quòd ignem decætero nõ apponet.Imponitur autem sibi, vt Hierosolymam vel Hispaniam vadat in Dei seruitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem archiepiscopus vel episcopus hoc relaxauerit,damnũ restituat, & ab officio episcopali per annũ abstineat.xxiij.q.viij. principiam.Hodie autem postquam sunt denuntiati, nõ possunt citra sedem apostolicam absoluti:extra de senten excom.tua nos. Imò tex.loquitur de incendiarijs indistinctè,postquam sunt publicati. Et Bet.hoc idem dicit expressè,& Gra.extra de sen. excom.quicunq;. & Goff.licet Ro.contrarium dicat. Secundum autem leges qui in ciuitate data opera incendium fecerit, si sit humilis, subijcitur bestijs:si sit in aliquo gradu, decapitatur, vel in insulã relegatur.ff.de incen.rui.nau.l.fi. Qui verò alibi,vt in villis,vel castris remissis,ibidem ædes positas combusserit.si hoc dolo fecerit, cõburitur. Et hoc intelligendum secundum Hostien si sit humilis.Si autem hoc ex sua negligentia contigerit, refarciet damnum: vel si minus idoneus sit, parum vel leuiter castigetur. Et nomine ædium omne ædificium continetur; vt ibidem dicitur. l. qui ædes.

Xlj. est,quòd qui dederit vel acceperit cõmunionem ab hæretico,& nescit hoc esse prohibitum ab ecclesia, & postea intelligit, pœniteat vno anno. Si autem sciuit,& neglexit,pœniteat x annis, vel secundũ quosdam vj. vel alias v. Qui verò permittit hæreticũ missam celebrare in ecclesia catholica per ignorantiam iuris,pœniteat xl.diebus. Si pro reuerẽtia eius,per annũ pœniteat. Si pro damnatione ecclesiæ catholicæ,& pro consuetudine Romanorum proficiatur ab ecclesia sicut hæreticus,si sit impœnitens,alioqui pœniteat x.annis.Si autem relicta ecclesia ad hæreticos transierit,& alios ad hoc induxerit, pœniteat xij. annis, tribus extra ecclesiam vij inter audientes,duobus extra communionem.& sic vicesimosecundo anno communionem,siue oblationem percipiat.xxiiij quæstio. j.si quis dederit.

Xlij est,quòd patronus, qui res ecclesiæ dilapidat, vno anno pœniteat.xvj.q.vij c.filijs.

Xliij.est,quòd qui domum suam magicis,& incantatoribus lustrat,vel aliud facit,& qui et hoc consuluit.annis v pœniteat.xvj.q.v. qui diuinatores. & c.non liceat.

Xliiij est,quòd qui pacem cum proximo suo non facere iurat,anno vno pœniteat,& ad pacem redeat. xxij.q.iij.qui sacramento.

Xlv. est,quòd pro periurio,adulterio,homicidio, dantur pro pœnitentia regulariter vij.anni, & similiter pro fornicatione:licet non ita aspera pœnitentia iniungatur.xxiij q.j prædicandum.xxxiij.q.j hoc ipsum. & s.sequen.

Xlvj est, quòd qui scienter rebaptizatur. vij annis pœniteat,& feria iiij. & vj. in pane & aqua ieiunando,tres quadragesimas facit. & hoc si fecit pro hæresi introducenda.Si autem pro mundicia, i.pro salute corporis obtinenda,vt extra de apostata.cap.ij tribus annis pœniteat. de cons distinct. iiij.qui bis.& talis qui bis baptizatur,vel confirmatur, fit de foro ecclesiæ,& cogitur fieri irregularis.distinct.lxxxiiij.dictum est. De pœna autem talium habetur de cons distinct.iij.eos. Cuius capituli sententiam prætermisso gratia breuitatis.

Xlvij. est,quòd qui vxorem aduteram cognoscit antequam pœniteat.iij.annis pœniteat. xxj.q.j si quis secundo.Qui verò cognoscit eam pœnitentem ante pœnitentiam peractam,pœniteat ij.annis. ea q.si quis primo.Quomodo verò pœnitentia iniungẽda sit mulieri, partũ alterius supponenti,vel etiam de non suo viro competenti, habetur extra de pœni.& re.officij

Ad regu

Ad regulas igitur prædictas inspiciendo, potest studiosus indagator procedere ad pœnitentias, pro diuersis criminibus secundum canones imponendas:& ex causa consideratis circunstantijs, vt dictum est suprà,moderari poterit eas.Et licet ab ipso omnes circunstantiæ sint diligenter attendendæ, principaliter tamen qualitates personæ, & precipuè vtrum sit persona obnoxia alicui,aliquo vinculo seruitutis Nam circa tales personas cauere debet pro posse presbyter, ne talem pœnitentiam eis imponat: per quam illis quibus sunt adstrictæ præiudicium statim maximè circa coniugatos: vnde si seruus sit,& timore peccauerit,obediens domino suo in atrocioribus,est mitius puniendus.xxij. qõ. v.qui compulsus, obedire tamen non tenebatur in talibus.xj qõ.iij.si dominus. Si autem voluntariè peccauerit corpore punietur, etiam acrius quã alius xxiiij qõ j.qui contra pacem. Nec est seruo iniungenda peregrinatio,per quam dominus eius, qui non est in culpa,illius seruitio defraudetur.extra de senten excom.relatum. Si verò liber sit,tota pœnitentia canonis,si potest facere,debet imponi. xvj q j. sacerdotes pœnitentiam.Sed ex causa poterit eam presbyter moderari.

Considerandum etiam erit vtrum sit persona noua in fide: quia nouis in fide minor debet etiam pœnitentia imponi.extra de pœ.& re.Deus qui. Et similiter considerandæ erunt aliæ personarum circunstantiæ:de quibus ad præsens supersedeo gratia breuitatis.

Sciendum autem,quòd in foro pœnitentiali dicuntur legitimæ feriæ ij.iij.& vj.distin.lxx). presbyter. de conse.dist.iij.ieiunia. Aliqui tamen vt dicit Roma.pro ij.feria ponunt sabbatum.

Insuper notandum est,qꝙ si pœnitentia in pane & aqua imponatur,non habenti panem,potest loco panis leguminibus & piscibus vesci:& etiam alijs,si necessitas illud requirat, extra de pœ. & re.licet. in text.& glos alias non licet.

Notandum etiam secundum Ioan si pœnitẽtia sit imposita à canone,liberatur quis à ieiunio dando denarium vel legendo psalterium propria authoritate. Innocen. verò dicit quòd ieiunia necessaria, vt quatuor temporum,et huiusmodi non possunt redimi nisi subsit rationabilis causa.voluntaria verò redimi possunt,etiam sine authoritate superioris.

Ad hoc etiam nota, quòd vbi imponitur pœnitentia aliquot annorum siue quadragesimarum,nec additur quomodo quis debet pœnitere,hoc relinquitur arbitrio presbyteri,cum pœnitentiæ sint arbitrariæ: vt dictum est supra. ipse enim presbyter arbitrabitur eam per ferias legitimas faciendam secundum canones.50. distin.de his clericis extra de homi.cap.ij.& in multis alijs iuribus.Et sic intelligitur illud.extra de accu.accusasti.& de spon. di lectus. & similia.

Expliciunt Canones pœnitentiales.

CANONES SANCTORUM Apostolorum per Clementem à Petro Apostolo Romæ ordinatum episcopum, in vnum congesti.

i. Episcopus à duobus aut tribus episcopis ordinator.

ii. Presbyter ab vno episcopo ordinator,item diaconus,& reliqui clerici.

iii. Si quis episcopus aut presbyter præter ordinationem domini,quam de sacrificio instituit, alia quæpiam, puta aut mel,aut lac, aut pro vino siceram aut confectã quædã,aut aues,aut aliqua animalia, aut legumina supra altare obtulerit: vt qui cõtra ordinationem domini faciat, deponitur: excepto nouo frumento,& vua,opportuno tempore. Præterea licitum non esto aliud quidpiam admouere ad altare,quam oleum in candelabrum,& incensum oblationis tempore.

iiij. Omnium aliorum pomorum primitiæ episcopo, & presbyteris domum mittuntur, non super altare,manifestum est autem quòd episcopus & presbyteri inter diaconos, & reliquos clericos eas diuidunt.

v. Episcopus,aut presbyter,aut diaconus,vxorem suam prætextu religionis non abijcito: si abijcit, segregator à communione.si perseuerat,deponitor.

vj. Episcopus,aut presbyter,aut diaconus, seculares curas non suscipito;alioqui deponitor.

vij. Si quis episcopus aut presbyter,aut diaconus sanctũ diem Pachæ ante verum æquinoctium cum Iudæis celebrauerit,deponitor.

viij. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quicunque ex sacerdotali consortio, oblatione facta non communicauerit, causam dicito. Et si bona ratione subnixa sit, veniam prometetor. Sin minus dixerit,à cõmunione excluditor,tanquam qui populo author offensionis fuerit,mota contra eum suspicione,qui obtulit.

ix. Quicunq; fideles ecclesiam ingrediuntur,& scripturas audiunt,neque apud preces,& sanctam cõmunionem permanent; eos tanquam qui ordinis in ecclesia perturbationem inducant, à communione arceri oportet.

x. Si quis cum excommunicato,licet in domo,preces cõiunxerit,iste communione priuator.

xj. Si quis cum depositio clerico,vt cum clerico, preces coniunxerit.deponitor & ipse.

xij. Si quis clericus, aut laicus à communione segregatus,seu nondum in communionem receptus, ad aliam profectus ciuitatem,sine commendatitijs literis receptus fuerit, à communione excluditor tam qui recepit,quàm qui receptus est. Si excommunicatus fuerit,in longius illi tempus excommunicatio protenditor.

xiij. Episcopo,qui parochiam suã dereliquerit , alteri insilire nefas esto,licet à pluribus ad hoc compellatur: nisi rationabilis aliqua causa subsit, quæ hoc ipsum facere vi adigat, nempe quòd plus lucri & vtilitatis his,qui illic cõstituti sint, verbo pietatis conferre possit,neque hoc tamen à seipso,sed multorum episcoporum iudicio,& exhortatione maxima.

xiiij. Si quis presbyter,aut diaconus,aut quicunq; tandem de clericorum consortio,relicta parochia sua,in aliam concesserit,& omnino transmigratione facta præter voluntatẽ sui episcopi in alia parochia morari traxerit,hunc iubemus,ne porrò in ministerio publico sit ecclesiæ, maximè à accersente ipsum episcopo eius,redire contemnat,peruerso illic ordine perseuerans, vt laicus tamen ibi locorum in communionem admittitor.

xv. Quod si episcopus,ad quem accesserint,pro nihilo reputata vacationis à ministerio ecclesiastico pœna, quæ contra eos definita est,ipsos,vt clericos susceperit,à communione excluditor, vt peruersi ordinis magister.

xvj. Qui post baptismum duabus implicitus fuit nuptijs, aut concubinam habuit,is episcopus, aut presbyter, aut diaconus,aut deniq; in consortio sacerdotali esse non potest.

xvij. Qui viduam duxit,aut diuortio separatam à viro,aut meretricem,aut ancillam,aut aliquam,quæ publi-

Universidad de Deusto Biblioteca

cis mãcipata sit spectaculis, episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut denique ex consortio sacerdotali esse non potest.

xviij. Qui duas sorores duxit aut consobrinam, clericus esse non potest.

xix Clericus, qui fideiussiones dat, deponitor.

xx Si quis humana violentia eunuchus factus est, aut in persecutione amputata ei sunt virilia, aut ita natus fuit, & dignus est, efficitor episcopus.

xxj Qui sibi virilia amputauit, clericus non efficitor. sui enim ipsius homicida est, & inimicus creationi Dei.

xxij. Si quis, cùm clericus esset, virilia sibi ipsi amputauerit, deponitor. homicida etenim suijpsius est.

xxiij. Laicus, qui seipsum mutilauit, per tres annos à communione eijcitor. puta, quia ipse vitæ suæ posuit insidias.

xxiiij. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus in fornicatione, aut periurio, aut furto deprehensus, deponitor, non tamen à communione excluditor. Dicit enim scriptura: Bis de eodem delicto vindictam nõ exiges. Eidem conditioni consimiliter & reliqui clerici subduntor.

xxv. Ex his, qui celibes in clerum peruenerunt, iubemus vt lectores tantùm & cantores (si velint) nuptias contrahant.

xxvj. Episcopum, aut presbyterum, aut diaconum, qui vel fideles delinquentes, vel infideles iniuriã inferentes percutit, & terrorem ipsis per huiusmodi vult incutere, deponi præcipimus. Nusquam enim dominus hoc nos docuit. Imò verò contrà, cùm ipse percuteretur, non repercutiebat, cùm lacesseretur conuicijs, non regerebat conuicium; cùm pateretur, non comminabatur.

xxvij. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus ob certa crimina iustè depositus, attingere ministerium, quod aliquando tractauerat, præsumpserit: omnino hic ab ecclesia abscinditor.

xxviij. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus pecuniæ interuentu hanc dignitatem nactus fuerit: deponitor tam ipse, quàm qui eum ordinauit, & omnino à communione abscinditor, quemadmodum Simõ magus à me Petro.

xxix. Si quis episcopus secularium magistratuum familiaritate vsus, per ipsos ecclesiam nactus fuerit, deponitor. segregantor quoque à communione, quicunque cum ipso communionem habent.

xxx. Si quis presbyter, proprium aspernatus episcopum, seorsim conuenticula egerit, & altare erexerit, cum de nullo crimine episcopum in pietate ac iustitia condemnarit, deponitor, quasi qui principatum ambiat. tyrannus enim est. Consimiliter & reliqui clerici, qui suum illi calculum apponunt. Laici verò à communione segregantor. Atque hæc post vnam, & item alteram, ac tertiã episcopi exhortationem fiunto.

xxxj. Si quis presbyter, aut diaconus per episcopum à communione exclusus sit: hunc neutiquam ab alio fas esto suscipi, quàm ab eo, qui ipsum à communione exclusit: nisi fortè fortuna episcopus, qui ipsum à communione segregauit, defunctus sit.

xxxij. Nemo peregrinorum episcoporum, aut presbyterorum, aut diaconorum sine commendatitijs suscipitor literis: & si eas obtulerit, attentius in disquisitionem vacantor. Et quidem si prædicatores pietatis fuerint, suscipiuntor. sin minus, vbi necessaria ipsis suppeditaueritis, ad communionem, & vlteriorem ipsos cõsuetudinem non admittitote. multa enim per obreptionem fiunt.

xxxiij. Cuiusq; gentis episcopos oportet scire, quinam inter ipsos primus sit, habereq; ipsum quodammodo pro capite, neque sine vllius voluntate quicquam agere insolitum. illa autem sola quenque pro se tractare, quæ ad parochiam eius, & loca ipsi subdita attinent. Sed neq; ille citra omnium voluntatẽ aliquid facito. Ita enim concordia erit, & Deus glorificabitur per dominum, in sancto spiritu.

xxxiiij. Episcopus extra terminos suos in ciuitatibus & regionibus sibi non subiectis, ordinationes facere nõ præsumito. Si verò præter voluntatem eorum, quã ciuitates illas aut regiones detinent, id fecisse conuictus fuerit, deponitor tam ipse, quàm etiã ij quos ordinauit.

xxxv. Si quis ordinatus episcopus ministerium, & curam populi sibi commissam non susceperit, hic à communione seiunctus esto tandiu, donec susceperit (obedientiam accommodans. Similiter autem & presbyter & diaconus.) Si verò non præ voluntate sua, sed præ malitia populi non susceperit: maneto ipse quidem episcopus, clerus verò eius ciuitatis à communione segregator, eo quòd tam inobedientem populum non corripuerint.

xxxvj. Bis in anno episcoporum celebrator synodus, ad pietatis inter se dogmata in disquisitionem vocantor, neque non in ecclesijs incidentes contradictiones dirimunto: semel quidem quarta feria Pentecostes, secundo duodecima * Hyperberetei.

* Hyperbereteus apud Asiæ populos et Macedones. October Græcè dictus.

xxxvij. Omnium rerum ecclesiasticarum curã episcopus gerito, & eas dispensato, quasi inspectante Deo. Non licitum autem ei esto, quidpiam ex ijs sibi tanquam proprium assumere, aut cognatis suis elargiri, quæ Deo dedicata sunt. Quòd si pauperes illi sint, vt pauperibus subministrato: non tamen horum prætextu res ecclesiæ venundato.

xxxviij. Presbyteri & diaconi absque voluntate episcopi nihil peragunto. ipsius enim fidei populus domini commissus est, & pro eorum animabus ab ipso repetetur ratio.

xxxix. Manifestæ sunto priuatæ res episcopi (si modò & priuatas habet) manifestæ item sunto dominicæ: vt priuatas quidem res episcopus, cum moritur, quibus vult, & quomodo vult relinquendi facultatem habeat: neque occasione ecclesiasticarum rerum intercidant res episcopi, qui nonnunquam vxorem & liberos, aut cognatos, aut seruos habet. Iustum enim est apud Deum pariter & homines, simul ne ecclesia per ignorationem rerum episcopi damni aliquid sustineat, simul ne episcopus aut cognati eius prætextu ecclesiæ oblædantur, aut etiam qui illum generis proximitate contingunt, incidant in negotia, eiusq; mors implicetur diffamationibus.

xl. Præcipimus vt episcopus res ecclesiæ in potestate habeat. Nam si pretiosæ hominum animæ, fidei eius committendæ sunt, multò vtique magis oportuerit, & de pecunijs mandatum dare, vt illius arbitratu dispensentur, neque non cum timore Dei, summaq; solicitudine per presbyteros ac diaconos erogentur in pauperes. Percipiat autem & ipse (si modò indiget) quæstum ad necessarios suos & hospitio exceptorum fratrum vsus, opus habet, ne quo modo ipse posteriore loco habeatur, quàm cæteri. Ordinauit enim lex Dei, vt qui altari inseruiunt, de altari nutriantur. quando nec milites nunquam suis annonis arma hostibus inferant.

xlj. Episcopus, aut p̃sbyter, aut diaconus, qui vel aleę, vel ebrietatibus indulget, vel desinito, vel deponitor.

xlij. Subdiaconus, aut cantor, aut lector, qui consimilia facit: vel desinito, vel à communione seiungitor. Similiter & laici.

xliij. Episcopus aut p̃sbyter, aut diaconus, qui vsuras à mutuò accipientibus exigit: vel desinito, vel deponitor.

Episco

xliiij. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui cum hæreticis preces coniunxerit, duntaxat à communione suspenditor. Si verò etiam ipsos tanquam clericos aliquid agere permiserit, deponitor.

xlv. Episcopum, aut presbyterum, qui hæreticorum baptisma aut sacrificium susceperit, deponi præcipimus. Quæ etenim conuentio inter Christum & Belial? aut quæ particula fideli cum infideli?

xlvj. Episcopus, aut presbyter si eum, qui verum baptisma habeat, iterum baptizauerit, aut pollutum ab impijs non baptizauerit: deponitor, vt qui crucem et mortem domini derideat. Neque discernat veros sacerdotes, à sacerdotibus impostoribus.

xlvij. Si quis laicus, cum suam à se vxorem abijcit, alteram duxerit, aut ab alio dimissam, à communione segregator.

xlviij. Si quis episcopus, aut presbyter secundum ordinationem domini non baptizauerit in Patrem & Filium, & Spiritumsanctum, sed in tres principio carentes, aut tres filios, aut tres paracletos, deponitor.

xlix. Si quis episcopus, aut presbyter in vna initiatione non tres immersiones, sed vnam duntaxat, quæ in mortem domini detur, peregerit, deponitor. Non enim dixit dominus. In mortem meam baptizate: sed profecti docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritussancti.

l. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quiuis omnino de sacerdotali consortio, nuptijs, et carnibus, & vino abstinuerit, non propterea quo mens ad cultum pietatis reddatur exercitatior, sed propter abominationem: oblitus, quòd omnia pulcra valde, & quòd masculum & fœminam Deus creauit hominem, sed diffamationibus lacessens creationem Dei vocat ad calumniam: aut corrigitor, aut deponitor, & ex ecclesia reijcitor. Consimiliter & laicus.

lj. Si quis episcopus, aut presbyter eum, qui à peccato reuertitur, non recipit, sed reijcit: deponitor, eo quod Christum offendat, qui dixit, ob vnum peccatorem qui resipiscat, gaudium oboriri in cælo.

lij. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, carnibus & vino festiuis diebus non vtatur, idque per abominationem, non propter exercitationem ad cultum pietatis: deponitor, tanquam qui cauterio notatam habeat conscientiam, & multis author sit offendiculi.

liij. Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, à communione excluditor. excepto tamen eo, qui necessario in itinere in commune diuerterit hospitium.

liiij. Si quis clericus episcopum contumelia affecerit, deponitor. principi enim populi tui non maledices.

lv. Si quis clericus contumelia affecerit presbyterum, aut diaconum, à communione segregator.

lvj. Si quis mancum: aut mutum, surdumve, aut cæcum, aut eum, cui vitiosus incessus est, subsannauerit, communione priuator. Consimiliter & laicus.

lvij. Episcopus, aut presbyter, qui negligentius circa clerum, vel populum agit, neque in pietate eos erudit, à communione segregator. Si verò in ea socordia perseuerauerit, deponitor.

lviij. Si quis episcopus, aut presbyter, clerico ex inopia laboranti necessaria non suppeditauerit, à communione reijcitor. sin perseuerat, deponitor, vt qui fratrem suum necauerit.

lix. Si quis falso inscriptos impiorum libros tanquam sacros in ecclesia ad populi, et cleri corruptionem publicauerit, deponitor.

lx. Si accusatio contra fidelem instituatur de fornicatione aut adulterio, aut quacunque alia actione prohibita, & conuictus fuerit, in clerum non perducitor.

lxj. Si quis clericus per metum humanum, vel Iudæi, vel Græci, vel hæretici negauerit, si quidem nomen Christi, ab ecclesia reijcitor. si verò nomen clerici, deponitor. pœnitentia tamen ductus, vt laicus recipitor.

lxij. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut omnino quicunque ex sacerdotali consortio comederit carnes in sanguine animæ eius, aut à bestijs abreptum, aut suffocatum, deponitor. hoc enim lex prohibuit. Sin verò laicus fuerit à communione excluditor.

lxiij. Si quis clericus, aut laicus, synagogam Iudæorum, aut hæreticorum, conuenticulum ingressus fuerit, vt preces cum illis cõiungat, deponitor, & à communione secluditor.

lxiiij. Si quis clericus in concertatione aliquem pulsauerit: & vno ictu ac pulsatione interemerit, deponitor propter temeritatem suam. Sin verò laicus sit, arcetor à communione.

lxv. Si quis dominicum diem, aut sabbatum, vno solo dempto, ieiunare deprehendatur, deponitor. sin laicus, è communione eijcitor.

lxvj. Si quis virginem sibi non desponsatam, admota vi detinet, à communione suspenditor. Non licitum autem esto ei aliã ducere, sed eam detineto, quam solicitauit, quamuis paupercula sit.

lxvij. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus secundam ab aliquo ordinationem susceperit, deponitor tam ipse, quàm qui ipsum ordinauit: nisi fortè constet ordinationem eum habere ab hæreticis. Qui enim à talibus baptizati, aut ordinati sunt, hi neque fideles, neque clerici esse possunt.

lxviij. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut lector, aut cantor sacram quadragesimã Paschæ, aut quartam feriam, aut parasceuem non ieiunauerit, deponitor, præterquam si imbecillitate impediatur corporis. Sin laicus sit, communione priuator.

lxix. Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus aut omnino quicunque ex clericorum consortio cum Iudæis ieiunauerit, aut communem festum diem cum ipsis egerit, aut lautia festi, nempe azyma, aut aliud huius generis, ab eis susceperit, deponitor. si laicus, à communione segregator.

lxx. Si quis Christianus oleum ad sacra gentilium, aut in synagogam Iudæorum in festis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, à communione excluditor.

lxxj. Si quis clericus, aut laicus ceram aut oleum, ex sancta surripiat ecclesia, à communione seiungitor.

lxxij. Vas aureum & argenteum sanctificatum, aut velamen, linteumve, nemo amplius in suos vsus assumito: iniquum enim est. Cæterùm si quis deprehensus fuerit, excommunicatione mulctator.

lxxiij. Episcopum de aliquo, per fide dignos accusatum homines ab episcopis vocari necessarium est. Et si quidem comparuerit, & confessus conuictusve fuerit, censura irrogator ecclesiastica. Si verò vocatus non obtemperauerit, secunda quoque vice vocator, missis duobus ad ipsum episcopis. Quòd si per contumaciam ne sic quidem comparuerit, synodus suam, contra ipsum pronunciato sententiam, ne quid tergiuersando detrectandoque iudicium lucrifacere videatur.

lxxiiij. Indictionem testimonij contra episcopum, hæreticus non admittitor: sed neque fidelis, si solus sit. In ore enim duorum aut trium testium consistet omne dictum.

lxxv. Item nõ oportet episcopum fratri, aut filio, aut alteri cognato humano gratificari affectu. Neque enim ecclesiam Dei conferre debet in hæredes. Enimuero si quis id fecerit, irrita permaneto ordinatio: ipse autem excommunicatione percellitor.

Si quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

lxxvj. Si quis oculo defectus, aut obtuso erute existat, & dignus sit, episcopus efficitor. non enim mutilatio corporis ipsum polluit, sed inquinatio animæ.

lxxvij. Qui verò mutus surdusve, & cæcus est, episcopus non efficitor, non quia oblæso corpore est, sed ne ecclesiastica impediantur munia.

lxxviij. Si quis dæmonem habeat, clericus non efficitor, sed neque cum fidelibus preces fundito. Mundatus verò recipitor: & si dignus fuerit, clericus efficitor.

lxxix. Qui ex vita gentili, aduenerit, & baptizatus est, aut ex conuersatione praua, eum iustum non est protinus promoueri in episcopum. Iniurium enim est eum, qui non prius specimen & documentum de se præbuerit, aliorum doctorem existere, nisi alicubi dono diuinæ gratiæ hoc fiat.

lxxx. Dicimus, quòd non oporteat episcopum, aut presbyterum publicis se administrationibus immittere, sed vacare, & commodum se exhibere vsibus ecclesiasticis. Animum igitur inducito hoc non facere, aut deponitor. Nemo enim potest duobus dominis seruire, iuxta præceptum dominicum.

lxxxj. Serui in clerum promoueantur citra dominorum voluntatem, hoc ipsum operatur redhibitionem. Si quando verò seruus quoque gradus ordinatione dignus videatur, qualis & noster Onesimus apparuit, & domini consenserint, manusque emiserint, & domo sua ablegauerint, efficitor.

lxxxij. Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui militiæ vacauerit, & simul vtrunque retinere voluerit, tam officium Romanum, quàm functionem sacerdotalem, deponitor. Quæ enim Cæsaris sunt, Cæsari: & quæ Dei, Deo.

lxxxiij. Quisquis Imperatorem aut magistratum contumelia affecerit, supplicium luito. & quidem si clericus sit, deponitor. si laicus, à communione remouetor.

lxxxiiij. Sunto omnibus vobis, clericis simul & laicis, venerandi ac sacri libri, veteris quidem testamenti, Moysis quinque, Geneseis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iesu filij Naue vnus, Iudicum vnus, Ruth vnus, Regum quatuor, Derelictorum ex libro dierum, duo. Hester vnus. De Machabæorum gestis tres, Iob vnus. Psalterium vnus, Salomonis tres, Prouerbia, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Prophetarum duodecim, vnus Esaiæ, Hieremiæ vnus, Ezechiel vnus, Daniel vnus. Inquiritor autem à vobis extrinsecus, vt adolescentes vestri addiscant. item Sapientiam eruditi Syrach. Nostra verò, hoc est noui testamenti, Euangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis. Pauli epistolæ quatuordecim: Petri epistolæ duæ. Ioannis tres, Iacobi vna, Iudæ vna. Clementis epistolæ duæ & præceptiones, quæ vobis episcopis per me Clementem in libris octo nuncupatæ sunt, quas omnibus publicare non oportet, ob quædam arcana, quæ in se continent. Et actiones nostras Apostolorum.

Finis Apostolicorum Canonum.
Gregorio Haloandro
interprete.

Regestum.

aa bb cc dd ee ff gg. a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz. AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP QQ RR *. Omnes sunt quaterni, præter gg QQ & RR, qui duerni sunt, & * quinternione.

LVGDVNI,
Excudebat Ioannes Ausultus.

SVMMARIVM, seu Flosculus totius Decreti.

QVoniam inter cætera, quę vtilia sunt præuidi Legistis & Canonistis, qui, præter temporis breuitatē seu libri, pli citatem, vel penuriam studere in Decretis nequeunt, hoc opus fore vtile. Et quia quæ quis bene scit, ita memoriæ commendare non potest, quin obliuioni tradatur: ideo ego Ioannes diaconus Hispanus, professor iuris canonici & ciuilis, ad summariam totius libri, quàm breuissimè potui, Deo iuuante, collegi: quæ flos Decreti meritò dici potest. Et cum eo quandoque concordantias Decretorum, & legum tam de text. quàm de notatis, vt mihi memoriæ occurrebant inserendas decreui. Summaque totius libri hæc est: quia per partes diuisus est. Et prima pars est diuisa in ca. & distinctiones: modos quarum, seu intentionem sigillatim & summariè in hoc opere declarabo. Secūda pars est diuisa in xxvj. causas quarum quælibet habet sub se certas & cōnumeratas species, quarū omnium solutiones & sententiæ in hoc opere breuiter patefiunt. In hac secunda parte in xxxvj. causas, & quo modo inter ipsas causas inseritur tractatus de pœnitentia, qui à quibusdam, tertia pars ipsius libri dicitur, quod nō placet: quia in vij. distin. est diuisus, quarum mens in hoc opere breuiter claret & aperte. Tertia & vltima pars est de cōsecratione diuisa in v. dist. quarū mens hic summariè prælibatur. Sumant itaque domini mei Legistæ & Decretistæ hoc donū sui amici, quod quamuis exiguum, commendandum tamen ab eis, si memores erunt illius dicti, quod Philosophus ait: Exiguū munus cùm dat tibi pauper amicus, &c. Aliqui ponunt hic versus Centum distin. & vna causæ sunt triadena & sex. Pœna tenet septem, de consecratio quoque quinque.

Distinctio prima.

HVmanū genus duob⁹ modis regitur, &c. Tractatur⁹ in hoc libro magister Gratianus de iure canonico, incipiēs quasdam iuris diuisiones præmittit vsq; ad quartam distinct. In primis, prima quæstio cum authoritatibus sequentibus ponit, & probat differentiam quæ est inter ius diuinum & humanum, seu legem diuinam & humanam, quæ est vsque ad j. distinct.

Prima distinctio ponit differentiam inter ius scriptum & non scriptum: & docet certas exceptiones iuris primò quot modis sumitur, vel accipitur apud Canonistas.

Secunda distinct. ponit, & probat differentias inter leges & plebiscita seu consulta. & de omnibus habetur melius ff. de iust. & iur. & de legi. & constitu. & seq. per totum.

Tertia distinct. docet diffinitiones canonum & differētias eorum.

Quarta distinctio, ponit & docet causam, quare factæ sunt leges & canones: & qualiter fieri, & promulgari debeant. & quod de eis, vel in eis promulgari debeat. de hoc not. C. de legitimis, per totum.

Quinta distinct. ponit, & exponit differentiam inter ius naturale & ciuile, & cætera iura.

Sexta distinctio, quærit vagando extra materiam aliquantulum, & exponit superfluitatem naturæ, quæ accidit homini in somnis, an ad peccatum imputetur.

Septima distinc. ponit, qui fuerunt authores iuris, & qualiter incepit ius. & hoc melius ff. de orig. iur. C. de vet. iur. enuc. per totū.

Octaua distin. ponit differentiam inter ius naturale & consuetudinem, & qualiter consuetudo cedit iuri naturali, & quòd ius naturale vincit alia iura. & de hoc, extra de consuetu. per totum. ff. de legi. & cōsti. l. de quibus. & leg. sequentibus.

Nona distinct. probat, quòd quælibet consuetudines debent cedere iuri naturali, & quòd ius naturale præiudicat humano.

Decima distinctione probatur cō suetudines principum, seu leges Canonibus nō præponi. vbi autem Euangelijs, atque Canonibus concordauerint, omni reuerentia sunt dignæ. de hoc de secun. nupt. cap. fina. & de operis noui nun cap. j. C. de sacrosanc. eccle. priuilegia.

Vndecima distinctione probatur, quod consuetudo quæ non obuiat legibus vel canonibus, seruanda est. & quòd consuetudo prava cedit legi.

Duodecima distinctio ponit, quòd non licet nouitatem inducere, & alterius quam Romanæ ecclesię consuetudinem seruari. & quæ consuetudo sit seruanda.

Decimatertia distinct. ponit, quòd aduersus ius naturale nulla admittitur dispensatio, nisi fortè duo mala vrgeant: & necessarium sit alterum eligi.

Decimaquarta distinctio quærit & soluit vtrum liceat nobis minora peccata committere, vt alijs grauiora vitent. & dicit quòd non. de hoc xxij. quæstio. j. ne quis arbitretur.

Decimaquinta distin. ponit originem, & authoritatem ecclesiasticarum cōstitutionum: & quæ opuscula sunt admittenda.

Decimasexta distinct. ponit, quòd canones apostolorum sunt recipiendi, & non inter apocrypha numerandi, & generalia cōcilia: & quorum tempore celebrata sunt: & quorum authoritas præemineat.

Decimaseptima distinctio ponit, ꝙ generalia concilia non sunt congreganda, nec habent vim nisi authoritate apostolicę sedis.

Decimaoctaua distinct. tractat de conciliis archiepiscoporum, in quibus tractabantur causæ antiquitus vt hic docetur, & cæterorum prælatorum, maximè episcoporum. & quo tempore celebranda sunt, & quantam vim habeant.

Decimanona distinctio. docet & probat, quòd ecclesiasticæ epistolæ canonibus conciliorum pari iure adæquandæ sunt.

Vigesima distinctione probatur, quòd decretis Romanorum pōtificum & sacris canonibus conciliorum ecclesiæ negotia terminantur. in quibus terminādis potestas & scientia necessaria est, & inquantum præeminent decreta & canones expositionibus aliorum, qui sacram paginā glossarunt. & sic an dicta expositorum sacræ paginæ præferantur constitutionibus papalibus.

Vigesimaprima distinct. probat, qui sunt executores ministri canonū à maiori, vsq; ad infimū. & differentias ministrorum locorum assignat probans, quòd maior à minori iudicari nō debet & de ecclesiasticis ordinibus, & ipsorum ordine.

Vigesimasecunda distinct. docet, quod inter omnes ecclesias Romana obtinet principatum. & quòd sunt quatuor patriarchales sedes. & de ordinatione maiorum ecclesiarum, & primatu Romanæ ecclesiæ.

Vigesimatertia distinc. probat, & docet qualiter quis minister in ecclesia Dei promoueri & ordinari debeat. incipiens à summo pontifice, vsque ad inferiorem gradum, vel ordinem, qui psalmista appellatur.

Vigesimaquarta & quinta distin. probat, quid ad episcopum, & quid ad vnumquēq; inferiorem

Universidad de Deusto
Biblioteca

pertineat: & sic de clericorum ordinatorum examinatione: & quòd qui est episcopus sine crimine debet esse. & ibi incipit regula apostoli missa ad Timotheum sub illo capitulo nunc videndū. & quot modis crimen accipitur. quæ regula apostolica xiij. habet capitula, quę prosequitur vsque ad xlix. distinc. & hic prosequitur primū cap. in §. nunc autem. per singulos circa ordinandos.

Vigesimasexta distinctione probatur, quòd ordinandi in episcopum, vel sacerdotem, debēt esse vnius vxoris viri. & quòd bigamia non tollitur per baptismum. sed peccata delētur, & incipit ibi ij. cap. apostoli. & de eo tractat vsque ad xxv. distin.

Vigesimaseptima distinct. probat quòd nolentes vouere continentiam ad sacros ordines promouendi non sint, assignās differētiam inter votū simplex & solēne: & q̄ .pmoti ad sacros ordines nec cōtrahere matrimoniū, nec iam contracto vti possunt.

Vigesimaoctaua distinct. probat, quòd clericis habere vxorem non licet in ecclesia occidentali. addens de subdiaconatu, qui olim prohibitus non erat: & in qua ætate, & in quibus ordinibus promouendi sunt: & vtrum laicus in episcopum promoueri possit in c. de sua. & quod laici de clericis etiam malis iudicare non debent.

Vigesimanona distinctione probatur per plura capitula quòd excausa, ioco & tempore consecrandi sunt canones: per hoc intendens inducere ad concordiā multa capitula, quæ in tribus præmissis proxima distinc. discordare videbātur. quorū quidam dicebant, quòd clerico licet habere vxorem, quidam à contrario asserebant.

Trigesima distin. probat, extra in terminis de eo quod dicit proxima distin. quòd ex causa interpretandi sunt canones.

Trigesimaprima distinct. probat, & ponit exempla in termi..is, qualiter clerici cōtinere debēt, & in fine concludit, quòd ab omnibus est seruanda continentia, præterquam ab orientalibus. & dicit quòd continentia clericorum cœpit ex tempore, et ponit de causa continentia. ponēs de superstitionibus quorundam hæreticorum coniugia, & quædam alia detestantium.

Trigesimasecunda distinc. probat reprobando incontinentiam, & quòd à clerico incontinenti nō sunt audienda diuina officia, postea probat contrarium, & illud tenet. Item probatur, quòd laicus vxoratus potest ex dispēsatione habere beneficium, & de cohabi. clericorum & mulierum tractat.

Trigesimatertia distinct. probat, quòd non solum illi, qui duas vxores habent promouēdi non sunt: sed & ille, qui vnam vxorem habuit, & alteram concubinam, nisi ex dispensatione, vel vxorem tantum meretricem ad sacros ordines promouēdus nō est, vel illi qui morbo epileptico, vel dæmoniaco furore, vel simili, quādoq; laborant: seruata dist. ibidem posita in notatis.

Trigesimaquarta dist. ponit, quòd oportet episcopū vitare nimiā familiaritatē domesticarū personarum, & quòd non licet venari, & iterum reuertitur, quòd non licet clerico habere concubinam vel vxorem meretricē, etsi laico licet habere concubinam, id est, vxorem non solenniter ductam.

Trigesimaquinta distinct. probat, quòd ordinādum in episcopum oportet esse sobrium, non luxuriosum, & non vinolentum. & hoc infra distinct. & ponit de pœna ebriosorum.

Trigesimasexta dist. probat, quòd oportet episcopum prudentem esse, non solum literarum peritia, sed etiam secularium negotiorum dispensatione. & hoc vltimum melius tractat in xxxix. distinctione.

Trigesima septima distin. quærit, & ponit quòd secularibus literis oportet ordinandum esse eruditum, & vtrum liceat eas addiscere. & respondetur sic, dummodo non ad voluptatem, sed ad eruditionem eas addiscat, & quare periculosa est ignorantia episcopis & clericis.

Trigesimaoctaua dist. probatur, quòd literis debet esse eruditus sacerdos, & canones ignorare non debet, & vltimò reprobat ignorantiam ponens, quòd voluntaria ignorātia omnibus est noxia, & si nesciat loqui bene Latinum, non propterea est reprehendendus à scholaribus per c. sedulo.

Trigesimanona distin. probat, q̄ scholaribus et sacerdotibus necessaria est notitia secularium negotiorum & peritia, & quod nimis. simplicitas repellit à promotione: & sunt ibi multa bona capitula ad probandū quod bona est scientia.

Quadragesima distinct. probat, q̄ oportet ēm ornatum esse moribus & virtutibus: & quòd non locus homiem, sed homo locū sanctificat excepta apostolica sede. et ibi incipit v. c. apl̄ice regulæ.

Quadragesimaprima distinc. probat, q̄ oportet episcopum esse ornatum in incessu, et habitu, & cibis. de hoc de vita et honestate clericorum. Deus qui.

Quadragesimasecunda distinctio probat, q̄ oportet sacerdotem esse hospitalem, extra de præbend. de monachis, & quòd in hospitalitate non est habenda delectio personarū. Item quòd debet esse pudicus. & ibi sunt vj. cap. apostolicæ regulæ.

Quadragesimatertia distinctio probat, quòd episcopus debet habere gratiam docendi, & discretionem, ne aut tacenda profetat, aut dicenda taceat.

Quadragesimaquarta distin probat, quòd non debet esse episcopus, nec sacerdos, nec clericus in comessationibus & ebrietatibus, nec in conuiuijs. de hoc extra de vi, & hone à crapula.

Quadragesimaquinta distin. probat, quòd non debet esse episcopus percussor hominum, nō iracibilis, sed patiens. de hoc extra de senten. excommu. vniuersitatis et eodem titulo. in voluntate. nec debet per vim homines ad fidem trahere. de hoc extra de baptis. & eius effe. maiores. vltra medium. & quòd in se disciplinam, & misericordiam debet habere.

Quadragesimasexta distinct. probat, quòd litigiosus non debet esse episcopus. & ponit in principio verba, Nihil est impudentius arrogantia rusticorum, qui garrulitatem artem putant. & parati ad lites in subiectos tumidè intonant, quod ex arrogantia superbiæ prouenire manifestum est. Item quòd vsurarij vel maledici promouendi non sunt. & est causa quare non debent esse episcopi: ga iales vel sunt adulatores, vel detractores, vel discordiam seminantes. vt extra de cleri. maled. per totum. de excess. præla. per totum.

Quadragesimaseptima distin. probat, quòd cupidus & vsurarius non ordinatur, extra de præb. cum iam dudum. et xlvij. distin. si ne. sicut hi. & quod necesse est quod episcopus sit dispositus bene domui suæ, & sciat suos corrigere quātum in se est, tractat i. hac dist. xlj. & xlij.

Quadragesimaoctaua dist. prohibentur neophyti in episcopos promoueri, & quòd ordinat è ad ordines ascendēdum est. nam casum appetit, qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus, per abrupta quærit ascensum, in eadem distinctione c. fina.

Quadragesimanona dist. ponit casus & rationes, quare criminosi & vitiosi non debeant in epos promoueri, q̄ in prędicta regula apostolorum in prædictis locis prohibiti fuerant distinctio. ij. aliquando nouimus. quod cum is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. deinde ponit c. in quo demonstrat, q̄ cæci, & torto naso magno vel parno promouēdi nō sunt, & qualiter promotus in episcopum vel prę latum viuere debeat ostendit, & sub compendio tractat xiij. cap. apostolicæ regulæ, de quibus præmisit.

Quinquagesima distin. quærit vtrū criminosi post peractam pœnitentiam in proprijs ordinibus remanere vel ad maiores gradus ascendere valeant. & probatur quòd sic: quandoque ipso iure, quandoque per dispensationem: vt ibi notatur, quæ est super prin. distinctio. & eius distinctiones secundum varias opin. de hoc etiam de temp. ordi. ca. ñ. vltimò tractat, de homicidis & publicè pœnitentibus ad sacros ordines non promouendos: vt extra de bigamis. ca. j. & habetur extra de ho. per totum.

Quinquagesimaprima dis. probat quòd curiales & ratiōibus obligati iudices & aduocati promouendi non sunt.

Quinquagesimasecunda distinctio tractat de clerico per saltū promoto, qui in ordine suscepto nō ministrat, nisi prius habeat ordinem quem omisit. de hoc tractat extra de clerico. per saltum promoto. per totum.

Quinquagesimatertia distinct. probat, quare curiales & aliter obligati ordinandi non sunt.

Quinquagesimaquarta distinctio probat, quòd serui & Saracent promouendi non sunt, & Iudæi non possunt habere mancipia christiana.

Quinquagesimaquinta distin. probat, quòd corpore vitiati, illiterati, bigami, fortilegi, serui promouendi non sunt: vel originariæ conditionis nec solenniter pœnitens bigamus, & cæteri, &c.

Quinquagesimasexta distinct. probat, quòd ille qui est filius sacerdotis non promouetur, si incontinentiam parentum sectatur, & nisi dispensatione habilis sit.

Quinquagesimaseptima distinctio probat, quòd qui baptizatur in ægritudine non ordinatur: quia eius fides non est voluntaria.

Quinquagesimaoctaua distin. probat, quòd monachus non debet assumi ad regimen ecclesiæ secularis, nisi de licentia sui abbatis, & consensu diocesani episcopi de hoc plenè de capel. mo. cap. j. & c. sequen.

Quinquagesimanona dist. probat, quòd qui ecclesiasticis disciplinis imbuti non sunt per ordinationem ad summum sacerdotiū non aspirent, & sic per gradus fiat ascensus seu per ordines.

Sexagesima dist. probatio & ostensa a xl. distin. §. nunc autem. quis possit ad sacerdotium promoueri, & quis non probat, & docet ex quibus ordinibus in archiepiscopum vel præpositum vel episcopum sint eligendi. de hoc extra de ætа. & qualit. à multis. & de elect. cum in cunctis.

Sexagesimaprima distinctio probat, quòd laici non sunt in episcopos promouendi vel eligendi, sed per singulos ordines. sunt eligendi episcopi & probandi, sed laici bene possunt postulari: & quòd electio est facienda de propria ecclesia si fieri potest. de hoc extra de elect. cum inter. & ca. cum magistrum. & quòd differentia est inter electionem & postulationem: vt in sequenti §. & visitator non potest de rebus ecclesiæ alienare. in §. cui.

Sexagesimasecunda dist. probat, quòd electio episcoporum facienda est per clericos non per laicos. quia populus docendus est non sequendus. de hoc plenius de causa possessionis, cum ecclesia.

Sexagesimatertia distinctio probat, quòd nullo modo laici debent se ingerere electioni episcoporum. de hoc de electio. quis quis. & capit. sacro. sed electiones iam factæ possunt eis præsentari.

Item quòd electio episcoporum debet fieri intra tres mēses, in quibus sedes vacauerit, & à maiori parte capituli. de hoc extra de electio. ne pro defectu. Ponit de donatione Ludouici Imperatoris facta Romanæ ecclesiæ. & de iuramento quod imperator præstat papæ.

Sexagesimaquarta distinctio. probatur quo tempore, & quibus præsentibus debent episcopi cōsecrari de hoc extra de tempo. ordi. & archiepiscopus.

Sexagesimaquinta distinctio probat, quòd præsentibus omnibus cōprouincialibus episcopis, vel se excusantibus debet eps consecrari ab archiepiscopo. de hoc extra de tempo. ordi. si archiepiscopus. & quòd primas etiam debet consentire si prouincia habet primatem. de offic. ordi. duo. in tex. & in not. & quòd si omnes episcopi defuerint, ius vniuersitatis tradit vnum.

Sexagesimasexta distin. probat, q̄ archiepūs ab omnibus cōprouincialibus epīs, est ordinandus. & quod in consecratione epi ad minus debēt tres episcopi interesse.

Sexagesimaseptima distin. probat quòd cæteri prælati & corepiscopi, & sacerdotes possunt ab vno solo episcopo consecrari vel ordinari, & quòd solus episcopus potest illū honore conferre sed nō solus auferre de hoc extra de transactioni. ca. ij. in principio.

Sexagesimaoctaua distin. probat, quòd illi q̄ sunt ordinati ab illis quos non constat esse episcopos iterum sunt ordinandi. Item de ecclesijs de hoc titulo de baptismo. capit. j. & de consecratione eccle. cap. j. & ij & quare corepiscopi sunt remoti. & quòd nō sunt episcopi, qui à minus quam à tribus sunt consecrati.

Sexagesimanona dist. probat, q̄ prima tonsura clerici de manu abbatis suscipi potest. de hoc extra de sup. neg. præla. ca. j. & de ætate & quali. cū cōtingat. nec ab epo alterius ciuitatis, nec à suo absolutè clericus ordinari debet.

Septuagesima dist. probat, q̄ clericus sine titulo ordinari non debet. & quòd clericus non potest habere nisi vnum titulū. per. c. sanctorum. de quo habetur, extra de elect. dudum. & de ætate & qualitate. eam te.

Septuagesimaprima dist. probatur quòd epūs alterius ciuitatis potest ordinare clericos alienos, cum literis propriis epi. de hoc extra de temp. ordina.

Septuagesimasecunda distinct. probatur, quòd episcopus non debet dare literas dimissorias suis clericis nisi rogatus, & ponit formā ipsarum literarū. de quibus habetur de cler. pere. per totū. & de cle. nō resi. fraternitati.

Septuagesimatertia distin. probat qualiter literæ formatæ & dimissoriæ fiant.

Septuagesimaquarta distinct. probatur, quòd clerici inuiti ordinandi sunt per subtractionē beneficiorum extra de electionibus. cum in cunctis. vltra medium. & de ætate & qualitate. cap. quæris.

Septuagesimaquinta distinct. probatur, quòd die dominico debet episcopus consecrari, & intra tres menses. de hoc habetur extra de tempori. ordina. literas. & quòd cæterorum clericorum ordinationes debent fieri in sabbato quatuor temporum. de quo extra de tempo. ordinan. capitulo tertio.

Septuagesimasexta distin. probat, quare prædicta quatuor tempora sunt ieiunanda: & quibus temporibus sint celebranda.

Septuagesimaseptima distinct. probat, qualiter clerici sunt per gradus ordinandi. & de interstitijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

temporum, & de ætate ordinandorum vsque ad episcopum.

Septuagesimaoctaua distinctione docetur, quæ ætate sunt sacerdotes ordinandi. de hoc extra de electio. cum in cunctis. & de ætate & qualitate per totum.

Septuagesimanona distinctio. probatur, quòd electio summi pontificis stenda est à solis Cardinalibus de ele. licet. & vnus de Cardinalibus viuente apostolico de electione non tractet. & per quê gradum quis sit promouendus in Cardinalem, & quæ electio præualeat.

Octuagesima dist. docetur, in quibus locis debeant primates & patriarchæ instituj. & in quibus episcopi. & quòd non multũ debet distare vna sedes episcopalis ab altera. de hoc extra de priuileg. c j. & quo tempore primates sunt instituti.

Octuagesimaprima distinct. incipit sub epilogo dare etiam quę docuit à xxv. dist. de regula apostolica. & de hoc tractat vsque ad xviij distinc. c. iij. & sub epilogo alio ordine reiterat c. apo. regulæ. & docet quòd ordinandus in episcopum debet esse sine crimine, nec clerici mulieribus cohabitare. & in ipsa docet pro quibus criminibus sint ipsi prælati deponẽdi, & in monasterijs ponendi, & in ipso facto fiãt depositi. de vi. & ho. per totum.

Octuagesimasecunda distin. docet, q episcopus his qui suis manibus laborare non possunt, prouidere debet. & videtur repetere illa vnius vxoris virum. & de continentia clericorũ, & de incontinentia punienda & de pœnitentia & dispen. quæ cum eis fieri potest. & de fornicationis peccato, seu alijs criminibus. de hoc extra de iudi. at si.

Octuagesimatertia distin. docetur, quòd prælatus non solum immunis à peccato esse debet: sed etiã peccatis aliorum consentire nõ debet, quia error cui non resistitur approbatur. de hoc extra de homi. sicut dignum, & nihil miserius tali prælato.

Octuagesimaquarta distinc. docetur, q debet esse vigilans circa defensionem pauperum, releuationem oppressorũ, & curationẽ monasteriorum, & iterũ de mũditia castitatis quæ debet esse in clericis.

Octuagesimaquinta dist. tractatur de hospitalitate clericorum inquantum est eis necessaria: quia si ab eo inueniantur alieni, iure prohibentur ordinari. extra de præbendis. cum iam dudum.

Octuagesimasexta dist. probatur, q epm oportet esse doctorem vsciat corrigere subditos, & q doctrina sua debet præferre sacram scripturã non literas seculares. Item liberalem patientibus necessitatem, non tamen histrionibus. Item non percussorẽ, non venatorem, clementem & cõpati calamitatibus, non credere facilè, operibꝰ illicitis nõ instare, nõ turpis lucri cupidus sit, subueniat viduis, pupillis, & oppressis, nec ad vindictã facilis.

Octuagesimaseptima dist. probatur q viduis, orphanis, & oppressis episcopus debet dare subsidium, & pupillis.

Octuagesimaoctaua distin. probatur, q cũsti cupiditatis causa negotiatores esse non debent: sed pietatis causa curam orphanis, & vicinis impendere. extra ne cler. vel mo. c. j de vita & honestate clericorum. c. ij.

Octuagesimanona dist. probat, q ideo oportet episcopum esse domui suæ bene præpositũ vt sciat in dispensatione rerum ecclesiæ regulam esse obseruandã. q singula officia singulis personis cõmittat: & q œconomum, vel vicedominum habere debet. & q propinquis, vel fauore sibi coniunctis non committat ecclesiastica officia: sed sint distincta sacramenta Dei.

Nonagesima dist. probatur, quare religiosus ordinãdus est, & qualiter litigiosi corripiẽdi sunt & nõ ordinandi: & quorum oblationes non sunt recipiendæ murmurans & contristans.

Nonagesimaprima dist. probatur qualiter clerici teneantur dicere horas suas: & q etiam si sibi sua beneficia non sufficiant, q possint sibi quærere necessaria artificio suo licito. de hoc extra ne cle. vel mona. c. j.

Nonagesimasecunda dist. probatur, q magis corde q̃ vocibus cantandũ est in ecclesia Dei, & nõ cum organo, vel melodijs vt populum delectet, sed contrarium de consuetudine seruatur. Item quòd episcopi si non recipiũtur à diœcesi sua, possunt in alijs suis parochijs officium presbyteri exercere, & priora officia & beneficia retinere quousque recipiantur. extra de elect. cum in cunctis.

Nonagesimatertia distin. probatur, quòd obedientiam inferiores maioribus debent: & quòd nullus debet communicare inimicis Romanæ ecclesiæ. Item omnes episcopi qui sunt propinqui ei, debent eam semel in anno visitare per se: cæteri vero per nuncios. extra de iureiuran. ego N. reliqui minores in ecclesia semper debent subesse maioribus, nisi minor locum maioris teneat, vel tenuerit. extra de maio. & obedien. capitulo secundo, & capitulo statuimus. & quãta differentia sit inter presbyteros & diacones. & quanta inter episcopos & presbyteros.

Nonagesimaquarta distinctio probatur, quòd maior in officio potest committere minori vices suas, ita quòd legati sedis apostolicæ impediendi non sunt: & impedientes sunt excommunicandi: & quam potestatem habet archidiaconus super presbyteros parochialium ecclesiarum.

Nonagesimaquinta distinctio probatur, quòd etiam præsentibus episcopis possunt presbyteri quamuis ei subditi, sacra mysteria celebrare & prædicare, & quòd olim idem erat presbyter & episcopus: & qualiter ipsi episcopi debeant à suis clericis reuereri, quia in ecclesia debent sedere episcopi in sublimiori sede: sed in domo sunt eius socij: & presbyteri chrismate possunt vngere infirmos.

Nonagesimasexta distinctio. probatur, quòd laicis etiam imperatoribus non est aliqua tributa facultas ordinandi aliquem, vel iudicandi de rebus ecclesiarum: & qualiter sacerdotium, & imperia sint distincta ab ipso Deo. de hoc extra de iudic. nouit. de maio. & obedien. solitæ. & de donatione Constantini.

Nonagesimaseptima distinctione probatur, quòd precibus ecclesiæ Imperator & cæteri principes possunt in præsumptores animaduertere, & ecclesiam iuuare. de hoc in capitulo primo, de officio ordi.

Nonagesimaoctaua distinctione ostenso superius, quales & qui sint in clericos promouendi, ponit qualiter clerici peregrini & vltramarini sine testimonio v. episcoporũ recipiendi non sunt. de hoc extra de cler. pereg. per totum.

Nonagesimanona distinct. docet iterũ, & plenius de primatibus & potestate eorum, qualiter solo nomine differunt à patriarchis, & maiores sint episcopis. de hoc extra de officio ordinarij. duo. & de diuisione prouinciarum aliquid dicit.

Centesima distinctio tractat de pallio & vsu eius. de quo habetur de electioni. significasti. & cap. quod sicut. & de transla. capitulo secũdo. de vsu pal. per totum.

Centesimaprima distinctio. probatur, quòd vna prouincia nõ debet diuidi in duas. de hoc extra de præbend. maioribus. nec vna prouincia debet habere duos archiep

archiepiscopos. Et finitur prima pars Decreti. Deinde ordinat causas, in quarum prima de simoniaco, & ordinationibus tractat, eo quòd de elec. ecclesiastica. & de ordinibus superius sufficienter monstratum erat.

Causa prima.

Quidã habens filium obtulit eum ditissimo Cœnobio, exactus ab Abbate & fratribus, decem libras soluit.

HAec est prima Causa, tractãs de simonia, quòd inter cætera crimina maximum est, & ia sequentibus duabus causis, de criminalibus tractabit simpliciter, præmittens Gratianus has tres causas criminales. Et habet hæc causa vij. quæstio. & incidentia quædam extra simoniam more suo interserens.

In prima quæritur, an sit peccatũ emere spiritualia. Gratianus primò allegat ad probãdum quòd sic, vsque ad §. sed obijcitur. Ibi in contrarium obijcit, & tres facit obiectiones quibus respondet, & responsiones authoritatibus probat. probans quòd ordinationes ab hæreticis factæ, dummodo in forma ecclesiæ tenent. distinguens in §. signo. inter sacramentum necessitatis, & sacramentum dignitatis. & eam prosequitur vsque ad §. ex his. ibi transfert se ad hæreticos, & de eorum sacramẽtis vatic constat, vsque ad §. constar. ibi ad principale propositum redit, & tractat de simonia, vsque ad finẽ quæstionis & de hoc extra de simo. per totum. & de renun. nisi cum pridem. super §. secũdo. Probat etiam qualiter simoniaci remanent in ordinibus suis dispensatiuè, & quidam non. & in tractatu de hæreticis, tractat incidenter de baptismo, & eius effectu. de hoc extra de baptismo. per totũ. & de eucharistia. de quo, extra de celebra. miss. per totum. Tractat etiam incidenter, quòd non sunt sacramenta in peccatoribus prælatis despicienda, vsque ad §. duo autẽ. de quo, extra de vita & honestate cleri. vestra. deinde accedit ad probandum per cap. quidam dicũt. & §. obijcitur quòd baptisma & ordines bene conferuntur ab hæretico, dummodo in forma ecclesiæ: sed non ad effectum, vel executionem, nisi ignoranter recipiãtur: quia tũc bene, quo ad executionẽ & effectum conferuntur, vsque ad §. constat. A §. constat. vsque ad §. sicut. probatur quòd pro nullo sacramento recipi potest pecunia, nedum pro ordinatione. de quo. extra de simonia: non satis. & eod. titu. cum in ecclesiar. & cùm sit Romana. Postmodũ distinguit inter illos, qui scienter à simoniacis ordinantur: & illos, qui ignoranter: & de pœna, & ignorantia eorum, in cap. statuimus. probans in capitulo ordinationes. quot modis simonia committatur: quia aliud est munus ab obsequio, &c. & in cap. sunt nonnulli. dicens ad finem quæstionis, quòd qui ab ordinando, vel eligendo recipit pecuniam, vel dat, puniri debet. sicut qui promittit pecuniam ob accusandum, vel ob iudicandũ, vel ob testimonium ferendum, vel non ferendum punitur, quasi simoniam committat: vt j. quæstio. iij. videntes.

Secunda quæstio. quæritur, vtrum pro ingressu monasterij pecunia sit exigenda, vel etiam exacta persoluenda. docetur quòd non, ostendens primò, quòd ecclesia non debet construi, nisi primò dos ei cõstituatur. de hoc extra de eccle. ædi. cap. penulti. Si tamen aliquid sine petitione fuerit oblatum, recipi potest. de hoc, extra de simon. & si quæstiones. in authenti. de sanctiss. episco. §. si quis autem clericos. probat insuper, quòd beneficia ecclesiastica non sunt dãda diuitibus, sed pauperibus, per capitu. cleros. & capit. pastor. qui alias vnde viuat habet, & beneficium ecclesiæ receperit, sacrilegium cõmittit, & iudicium sibi manducat & bibit.

Tertia quæst. quæritur, an ingressum ecclesiæ vel præbendam emere sit simoniacum, docetur quòd si quis nec spirituale, nec spirituali annexum emere licet, nisi in casibus de quibus habetur. extra ne prælati vices suas. querelam. & hic in not. prima, & super cap. ij. Item de pœna talium ementium & vendentium ostendit. docet etiam, quòd si iudex pro iudicando pecuniam receperit, simoniam committit. per cap. vendentes. de hoc, extra de vita & honestate clericorum. cum ab omni. & Innoc. super cap. non solum.

Quarta quæst. quæritur, an paternum crimen filio imputetur, quod eo ignorante constat esse admissum. docetur primò, quòd ignorãtia excusat multis authoritatibus, nisi filij imitentur vitia paterna, vel nisi quantum ad eos peruenit. extra de renun. nisi cum pridem. vltra medium, de vsuris. tua. distinguens in §. notandum. inter ignorantiam iu

Causa secunda.

Quæritur, Quidam episcopus de lapsu carnis à laico impetitur: Duo monachi, vnus, &c.

ISta causa habet viij quæstiones. In prima quæstio. tractatur, qualiter circa iudicia, & causas in occultis. & qualiter in notorijs sit procedendum.

Secunda quæstio. tractatur, quòd spoliatus ante restitutionem suis spoliatoribus respondere non cogitur. de hoc, extra de ordine cognitio.

Tertia quæstio. tractatur, qua pœna feriendi sunt calumniatores. & de abolitionibus. de hoc, extra de accusatio. super his. & de collusione.

Quarta quæstio. tractatur, quot testes in qualibet causa sufficiant. de hoc melius de testi. per totũ titu. & præsertim in ca. licet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quinta quæstio.tractatur de purgatione canonica & vulgari. de hoc melius,extra de purgatione canonica & vulgari.

Sexta quæstio.tractatur, qualiter & quando sit appellandum.de hoc,extra de appellationibus. & C.& ff.& in authentica.

Septima quæstio.probatur, quòd laici contra clericos,in accusatione regulariter audiendi non sunt, nec inferior clericus contra maiorē.de hoc,extra de hære. excommunicamus. de testi. decætero. & de accusa c j.

Octaua quæstio.ponitur,qualiter accusans se debet subscribere, & libellum formare. de hoc, extra de procur.cap.tuæ.

Causa Tertia.

Quidā episcopus de propria sede deiectus est,petit restitui: post restitutionem,&c.

HAec est tertia Causa,in qua tractat in sui principio de restitu.spol.& habet x.quæstiones.

In prima quæritur,an restituio sit danda omnibus spoliatis, probatur quòd spoliati restituendi sunt ante ingressum causæ principalis.de hoc, extra de restitutione spoliz.per totum.

Secunda quæstio.tractatur,de inducijs,quæ debent dari ipsis restitutis, antequam ad iudicium reuocentur.& dic breuiter hodie quòd sunt arbitrariæ.docetur in fine,quòd cū agitur cōtra prælatum dē dilapidatione,interim debet more tutorum, vel curatorum ab officio suspendi.de hoc,extra de offic.deleg. venerabili. & de simo.licet Hel.

Tertia quæstio.probatur,quòd induciæ sunt dandæ,postquam ad iudicium sunt vocati.

Quarta quæstio.probatur, q infames & non legitimē cōuicti ad accusationē admitti nō debent. & generaliter qui admittendi non sint ad accusationem.

Quinta quæstio.tractatur,quòd testes de domo actorum producendi non sunt.& etiam de suspectis iudicibus tractat, & de testibus.& qui à testimonio &. accusatione repellantur.de hoc, extra de accusa.c.j.& de testib. cap fina.

Sexta quæstio. phatur,quòd actē debet sequi forum rei.& quòd nemo de prouincia in prouinciā debet in ius vocari sed hæc quæstio plenius examinat, extra de foro competē per totum. & de rapto.c j.& quòd episcopi deponendi non sunt,nisi authoritate papæ.& quòd alij iudices,vel prælati vocati sunt in partem solicitudinis,non in plenitudinem potestatis.

Septima quęstione probatur,quòd criminosi & infames iudices aliorum esse non debent,nec aduocati.& super hoc inducit totum titulum ff.de postula.& C. tamen dum in administratione tolerantur,non potest eorum iudicium declinari.& de hoc plenius de postulatio. C.& ff.& extra de rescrip.licitatus.

Octaua quæstione probatur,quando ad ipsum deponendum,accusatur episcopus,ad minus debent interesse duodecim episcopi cum metropolitano.vt assessores non vt iudices.de hoc,extra de re iudi.cap.non potest.

Nona quæstione docetur,quòd accusatus contra accusatum absentem, vel testis in absentia illius contra quem deponit audiendi non sunt,& qualiter testes,de quibus deponere debēt sunt instruendi.de hoc,extra de testi. capitu.j.

Decima quæstione probatur,quòd testis vel accusator, qui differunt in vno casu,in alio audiendi non sunt, quia præsumuntur calumniosi.de hoc,extra de accusa.cum P.

Vndecima quæstio. phatur,quòd in criminibus reaccusatio non habet locum,nisi in casibus.de hoc melius C.qui accusare non possunt.l.j.& l.neganda.& extra de iudi.at si clerici.

Causa Quarta.

Quidam vir in excommunicatione cōstitutus episcopum accusare disponit,&c.

HAec est quarta Causa,& habet sex quæstiones. In prima quæritur vtrum excommunicatus possit aliquem accusare.& probat quòd non.de hoc, extra de iudi.intelleximus.

Secunda & tertia quæstio.insimul examinantur & tractant.qui & quales,& qua ætate debeāt esse testes.et qualiter examinari debeant.de hoc plenius ff.& C.de test.& extra de testi.per totum.

Quarta quæstio.tractatur,quòd in iudicio quatuor personæ sunt necessariæ Et quòd alius debet esse accusator.& alius testis.Et quòd inscriptio in accusatione præcedere debet,nisi in casibus de quibus,extra de verb signi. forus.& de accusa.super his.

Quinta quæstio tractatur, quòd si accusator ad diem vel terminū sibi assignatum non venerit,potest excommunicari.de hoc vt lite non contesta per totum.de verbo.sig.ex parte.

Sexta quæstione tractatur, q illi qui ab accusatione repelluntur: si suam vel suorum iniuriā prosequuntur,bene admittuntur.de hoc extra de testi.decætero.

Causa Quinta.

Infamia cuiusdam episcopi chartula accusatoris inscribitur,&c.

HAec est quinta Causa,et habet quinque quæstio. In prima quæstio.tractatur,qua pœna feriēdi sunt,qui libellos famosos in occulto contra aliquem scribunt de hoc C.de fal.libel.per totum.

In secunda quęstio.probatur,quòd reus edictis legitimis debet vocari ad causam antequā in eum sententia condemnationis proferatur.de hoc extra de dolo & contu.per totum.& de maio.& obed inter quatuor.ff de iudi.l. ad peremptorium.cum l sequē.

Tertia quæstio.probatur,quòd in criminalibus causis non potest interuenire procurator: & nec ad allegandum causas absentię. de hoc plenius ff.de procur.primum §.publicæ.extra de accusationibus veniens.

Quarta quæstione probatur,quòd episcopus absque synodali audientia,& authoritate apostolica:condemnandus non est. & cum fuerit in synodo debet mitissima relatione verborum factum suum proponere:non indiscretis vocibus pstrepere.quod si fecerit,debet de concilio expelli,vt exeat iurgium cum eo.

Quinta quæstione probatur,quòd non debet aliquis reputari inimicus eo quòd accusat:quia nō omnis qui osculatur,est amicus: & non omnis qui verberat,est inimicus.

Sexta quæstio.docet,qua pœna feriendi sunt accusatores,qui non probant quod intendunt.de hoc tractandū ij quæstio.iij.

Causa Sexta.

Duo fornicatores & infamia notati, quendam religiosum episcopum de simonia,&c.

HAec est sexta causa: & habet quinque quæstiones.

In prima tractat,an infames & criminosi ad accusationem episcopi sunt admittendi: Et respōdet quòd non:nisi forte in exceptis criminibus,puta in simonia vel in crimine læsæ maiestatis, & hæresis.Et ostendit quòd maiores à minoribus accusandi non sunt,nec iudicandi:quia non est discipulus supra magistrum. Et ponit qui sint infames, probans quòd quandoque detractio (licet in se mala sit)à Deo permittitur, ne in superbiam eleuetur quandoque.

Secunda quęstione probatur,quòd non creditur episcopo soli si dicere voluerit aduersarium suum criminosum, vel quòd hoc ei confessus fuerit. de hoc extra de testi.licet. & de offic.ordi si sacerdos.

Tertia quæstione probatur, quòd non licet episcopo accusato ire ad Archiepiscopū alterius prouinciæ, quia non potest eum ligare vel soluere,nisi in casu extra de rap.cap.j.& ibi probatur quæ dicatur prouincia, & quot episcopos debet habere.

Quarta quæstione probatur, quòd si contingat episcopos & Archiepiscopum discordare in iudicio istius episcopi accusati, q archiepiscopus vicinæ prouinciæ cū aliquibus de sua prouincia episcopis euocandus est, vt cum eis quæstio dirimatur, vel si prouincia habet primatem, recurratur ad eum. Quorum quidē sententia tenebit,nisi ad superiorem fuerit appellatum.de hoc extra de re iudi.c.fi.

Quinta quæstione probatur,quòd deficiente accusatore reus non est cogendus ad purgationem, nisi fuerit infamatus: quia accusatore non probante, &c.extra de accu.cum P.& de purg.can. per totum. de simo. de hoc in fi. & cap.sequenti.

Causa Septima.

Quidam episcopus longa ægritudine grauatus, sibi aliū institui rogauit: cuius precibus,&c.

HAec est septima causa,& habet duas quæstiones.

In prima quæstione tractat de clerico ægrotante.In sui principio ponit quòd in ecclesia sua alter assumendus non est quantumcunq; sit tempore infirmus. Imò schismaticus dicitur, qui se ad hoc ingerit vsq; ad §.ecce. Sed eo petēte forsan infirmitate grauato,surrogetur alius ei,vel detur ei coadiutor.& si quid defecit in medio missæ, alius sacerdos, qui debet ei assistere, compleat sacramentum Item. quòd episcopi vel cæteri prælati non debent deserere ecclesias suas, & ire ad alienas. de hoc de cle. ægro. & de cler.non resi.per totum.& de transla.quanto.Item, quòd non debet eis pretium constitui.ponens casus quibus prælato viuente, potest alius substitui. de quo habetur extra de re.nisi cum pridem. & capitu. post translationem.

Secunda quæstio. probatur, quòd episcopus ex quo renuntiauit, & alius substituitus est: postea episcopatum suum recuperare non potest, celebrationem missarum, si causa infirmitatis dimiserit, valetudine recuperata, exequi non prohibemus.

Causa Octaua.

Quidam episcopus agens in extremis,successorem sibi ex testamento instituit, &c.

HAec est octaua Causa: & habet quinque quæsti. Et hæc causa,habuit ortum ab illo cap. quod est supra causa proxima. quæ.j.petisti.vbi fuit concessum cuidam episcopo sibi eligere successorem.

In prima quæstio. probatur, quòd nullus prælatus debet, vel potest sibi eligere successorē: quia ecclesia Dei iure hæreditario possideri non debet. & de hoc vsque ad §.his omnibus.de hoc extra de fil.presby. conquerente. Deinde quædam adiungit ad electionē pertinentia probans, q electus electionem nō debet respuere, & qualiter eligi debeat.de hoc habetur C. de epis. & cle.si quenquam.et de renun. nisi cum pridē. Et hoc propter bonum obedientiæ.qđ magnum est.de quo extra de ma.et obed. c ij. & qui episcopatum desiderat. Inter serit qualis & qualiter eligi debeat,vsq; ad §.cū autem probans etiam. quòd quandoq; eligūtur mali prælati, ꝓpter peccata subditorum:& quā grauiter peccant, qui scientes se insufficientes prælatur. ꝛ assumunt, cum aliorum sedē qui magis digni sunt,nō dubitant occupare.

Secunda quæstio. probatur, quòd eorum patrocinia ōn electione conualescere non debent:sed vita & moribus est præferendus. Et quòd domini electores de eligendo possunt iudicare & examinare, postquā electus fuerit,de eo non possunt iudicare. extra de electio.cum inter.

Tertia quæstione probatur, quòd non est simoniacus,qui post suā electionem pro indemnitate eo electiæ suæ iuramentum præstat. de hoc extra de ele.significasti.

Quarta quæstione probatur, quòd pendente accusatione contra prælatum ante tempus sententiæ non debent subditi ab eo discedere, vel ei non obedire. de hoc extra de accu.olim.

Quinta quęstione probatur,si quis prælatus super aliquo crimine ad sedem Apostolicam fuerit vocatus, non debet à curia discedere sine literis papæ.de hoc extra de iudi.capit.j. & de procura.constitutus.

Causa Nona.

Sententia excommunicationis notatus quidam Archiepiscopus,aliquot clericos alterius Metropolitani ordinauit:quendam capellanum sui suffraganei,&c.

HAec est nona Causa,& habet tres quæstiones.

In prima quæstione probatur, q ordinationes factæ ab excommunicatis, & electiones factæ ab hæreticis non sunt recipiendæ: quia non habent executionem, nisi fuerit cum ordinatis dispensatum. de hoc de ordinab epi.cap.fi.

Secunda quæstione probatur, q nullus episcopus debet clericos alterius diœcesis promouere sine comendatitijs literis proprij episcopi, vel parochianum alicuius recipere ad diuina, vel iudicare. de hoc extra de procura.capitu.ij.& iij.Rata tamen poterit haberi talis ordinatio à proprijs episcopis, vt probat c. Lugdunen. & extra de tempo. ordina.post translationem.

Tertia quæstione probatur, quòd archiepiscopi de subditis suffraganeorum suorum nō iudicent, nisi in casibus. de hoc extra de offic.ordi. ca.pastoralis. quamuis ecclesia Romana de omnibus indifferenter iudicet,& nūquā de ea,nisi Deus:mō cuilibet ecclesiæ potest propter prærogatiuam suæ potestatis de prælato prouidere,et eum remouere similiter, vt in cap.nunc verō. & de hoc extra de procura. constitutus.

Causa Decima.

Quidam laicus Basilicam à se factam, à diœcesana lege segregare quærit. Episcopus ecclesiā cum omni dote sua ad suam dispositionem,&c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

HAec est decima Causa, & habet tres qõ In prima quæstione probatur, ꝙ ecclesiæ cum omnibus rebus suis ad Episcopi ordinationem, in cuius territorio sitæ sunt, pertinent, & ecclesiæ oblationes & facultates earum à laicorum dispensationibus prohibentur esse immunes. de hoc extra de sepul. certificari. & de offic. ord. conquerente. de relig. do. de xenodochis. de censi. cum Apostolus. per totum. de consti. ecclesia.

Secunda quæst. probatur, ꝙ quamuis ecclesiæ cum rebus suis sint in dispositionibus episcopi, non tamen habent potestatem dilapidãdi, vel vendẽdi bona ipsius. quod probatur per authenticam hoc ius porrectum, & per alias leges nisi in casibus. Item quare precariæ cõstituuntur, & revocantur. de hoc extra de reecclẽ. non alienan. c. per totum. & alienator tenetur res ipsas ecclesiæ restituere, nihilominus tanquam fur, & latro priuatur. extra de elect. quod sicut.

Tertia quæstione probatur, quid nomine cathedratici debent habere epi de ecclesijs parochialibus & qualiter quartam vel tertiam pro fabrica ecclesiæ reparanda secundum diuersas consuetudines, & de obuentionibus ecclesiarum, & de quibus oblationibus habere debeat, & quòd nullus, debet habere plures ecclesias, nisi propter paupertatẽ, quàm vnam. de hoc extra de his quæ fiunt à minori parte c. de sepult. certificari. de elect. c. dudum. Item imponit modũ secundum quem episcopi debeant parochias visitare. de hoc extra de censi. c. cum Apostolus. de offic. archidiaco. cap iij.

Causa Vndecima.

Clericus aduersus clericũ. quæstionem de prædijs agitauit, quem ad ciuilem iudicem producere voluit: reus nõ nisi, &c.

HAec est vndecima Causa, in qua tractatur in parte de litigijs, & habet tres quæstiones.

In prima quæstione examinatur & docetur multis authoritatibus, quòd clericus semper est trahendus coram suo non ciuili iudice, nisi in casibus. de authoritate tamen sui maioris. de hoc extra de foro compet. c. per totum. & maximè in capit. si diligenti. de iudic. at si clerici. ad finem.

Secunda quæstione probatur, ꝙ suspensione dignus est, qui ad ciuilem iudicem clericum trahit. vt in prædicto c. si diligenti.

Tertia quæstione probatur, quòd qui suspensus celebrat irregularis efficitur, & deponi potest. de hoc extra de cleric. ex. mini. c. per totum. & quod ideo publicãda est excommunicatio, quia communicantes minori excommunicatione sunt ligati. de hoc extra de senten. excommuni. cap. per totum, probans qualiter sententia pastoris, siue iusta, siue iniusta timenda est. dicens postmodum contrarium, quòd iniustæ sententiæ parendum nõ est, nisi propter bonum obedientiæ, & ne homines in nos peccent, quia apud nos conscientia bona, apud alios bona fama de nobis necessaria est per cap. inter verba laudantium. & ca. non sunt audiẽdi. & ca. iræ, alias væ qui bonũ & malum dicitis, &c. Imò ille qui malè excommunicat potestate ligandi se priuat. probans qualiter sententia quãdoqꝫ est iniusta ex ordine, quandoque ex causa: quia sine causa nunquam debet quis excõmunicari, vt in authẽtica de san. epis. §. omnibus autem epis. quãdoqꝫ ex ordine. de hoc de senten. excommunicatio. c. sacro. & quatuor sunt quæ peruertunt humana iudicia. & quòd non semper est obediendum maioribus nostris: & qui sunt illi qui non incidunt in excommunicationem propter communionem excommunicatorum. ad finem probat qualiter excõmunicati sunt absoluendi, &c.

Causa Duodecima.

Quidam clerici propria relinquere volunt, de suis & ecclesiæ rebus testamentum conficiunt, de rebus ecclesiæ nonnulla largiuntur, &c.

HAec est duodecima Causa, in qua tractat vtrum clericis liceat habere proprium, & de ecclesiasticarum rerum alienatione, quæ in superiori causa tractauit de litigijs clericorum: & habet quinque quæstiones.

In prima quæstione tractat, & quæritur vtrum liceat clericis secularibus proprium habere. probatur primò, quòd non vsqꝫ ad illud c. ego sum. & §. contra verò. deinde probatur, quòd sic: deinde soluit, postmodũ quærit vbi incidenter, vtrum res ecclesiæ possint diuidi per præbendas, & soluit quòd sic, & nõ probat. imò causa super hoc inducta contrarium innuit. Item est in quadam nota in capit. illi qui. glo. in verbo, hic patet. super capitu. j. ibi, aut. vbi examinatur, vtrũ illi qui de patrimonio possunt viuere, possint sine peccato beneficiũ recipere, & soluit qꝫ sic. sed nõ ad suum vsum, sed ad vsum pauperum, aliàs sibi iudicium manducant. sed consuetudo contrarium seruat: quam papa scit, & dissimulat, non dico tolerat. de hoc extra de rescript. postulasti.

Secunda quæstione quæritur, an res ecclesiæ donata, vel alienata per clericos possit stare apud donatores, vel recipientes. docetur quòd non, nisi cum datur ob redemptionem captiuorum, ob debitum ad elemosynas pauperum: & ob vtilitatem ecclesiæ. vt habetur in princ. q. in notatis in eius summa, & in casibus qui sunt C. de sacrosanc. eccle. l. iubemus. in authẽticis ibi positis. Itẽ in casu de quo habetur extra de dona. c. j. & tunc sine cõsensu capituli, vt videtur, tenet alienatio bonæ rei dare consultum.

Tertia quæstione quæritur de his, quę quis postquã fuit ordinatus clericus in ecclesia acquisiuit, quæ non habuit ante. respondetur quòd si intuitu ecclesiæ acquisiuit, debent esse ecclesiæ cætera redeant ad hæredes. de hoc extra de testa. cap. j. & capitulo cum in officijs. & de suc. ab intesta. cap. ij.

Quarta quæstione qua quæritur si de suis, & ecclesiæ rebus aliquid acquisiuit clericus, docetur, ꝙ pro rata inter hæredes clerici, & ecclesiam diuidi debent, vt dicto capitulo requisiuisti. & si de pecunia ecclesiæ emit aliquid nomine ecclesiæ, de hoc debet conficere instrumentum. de hoc extra de peculio clericorum. capitu. j. & per totum titulum.

Quinta quæstione docetur, quòd potest clericus condere testamẽtum de his quæ habuit antequã ecclesiam acquisiuit: de his quæ postea intuitu suæ personæ, non autem de his quæ ad ecclesiam pertinent. aliàs tantundem de suo ecclesiæ relinquet.

Causa Decimatertia.

Diœcesani cuiusdam ecclesiæ baptismalis cladibus bellorum pressi hostili metu compulsi, domicilia sua transtulerũt in aliam diœcesim, &c.

Hæc

HAec est decimatertia Causa, in qua tractatur de decimis, cui ecclesiæ sunt soluendæ: & de iure funerandi, & habet duas quæstiones.

In prima quæstione quæritur, vtrum illi, qui transferunt se de vna parochia in aliã, & habent prædia in alia: possint soluere decimas de prædijs in parochia in qua morantur, vel in secunda in qua transluerunt. docetur quòd in parochia vbi sita sunt prædia soluendæ sunt decimæ prædiales: nisi per præscriptionem eas amisit parochia. de hoc de parochia. cap. fina. & per totum. de deci. per totum. & maxime in cap. ad hæc. hoc tamen vltimum quod dicit de præscriptio ne pertinet ad secundam quæstionem.

Secunda quæstione qua quæritur, vtrum isti parochiani qui sic se transtulerũt possint erigere sepultrã in prima, vel in alia ad quam se transtulerunt. probatur ꝙ in prima regulariter, vt extra de sepul. per totum. Item docetur ibi quòd sepultura vendenda non est, vt extra de sepulturis. abolendæ. & inde credo quòd sint extracta illa de decre. Item docetur, infra eodem, pro quibus sit orandum post mortem, qui debeant in ecclesia sepeliri, vel non. & quot modis animæ defunctorum purgantur. & qualiter per triginta dies, vel quadraginta sit pro mortuis vel eorum exequijs celebrandum. & de eorum exequijs qualiter sint celebrandæ. de quibus cauetur extra de celebratione missa. cũ marthę. ad fi. de testa. cap. penul. & quòd eis qui suspendio moriuntur sepultura non est neganda, &c. de hoc septuagesima tertia, quæstione quinta, quid ergo. vt quia Deus non punit bis in idipsum. & infra c. proximo. secunda quæstione vltima.

Causa Decimaquarta.

Clerici cuiusdam ecclesiæ quæstionem de prædijs mouent: testes ex suis fratribus producũt: negotiatoribus pecuniam crediderunt, vt ex eorum, &c.

HAec est quartadecima Causa: & habet sex quæstiones.

In prima quæstione tractat de clericis, an possint petere res proprias.

Secunda quæstione qua quæritur, an clerici possint clericos suæ ecclesiæ in testes producere, docetur quòd sic: quia non est pro clericis, sed pro ecclesia quę mater est pauperum testificari. de hoc extra de testi. cum Mutius.

Tertia quæstione qua quæritur, vtrum sit vsura exigere lucrum de mercibus comparatis de pecunia mutuata. dicitur quòd quicquid vltra sortem accipitur, vsura est. & quodcunqꝫ nomen imponatur ei, est vsura.

Quarta quæstione quæritur, vtrũ liceat clericis, vel laicis vsuras exigere. respondetur quòd non: nisi ab hostibus & paganis secundum quosdam. de hoc extra de vsu. per totum titu. Item emere vilius vt carius vendatur, turpe lucrũ est, & prohibitum est. & de hoc extra ne clerici, vel monachi. c. j.

Quinta quæstione qua quæritur, vtrum de vsuris, & de illicite acquisitis possint fieri eleemosynæ, docetur quòd non. extra de vsu. c. super eo. Item de deci. capi. prohibemus. Item quòd non est auferendum vni iniuste vt alij detur. & ideo prohibitũ est sacerdotibus aduocare per cap. denique. ne per suffragium alterum lædat. de hoc extra in ca. fin. de postul. Nec obstat illud, quòd mandato domini in Aegypto furta commiserunt. & per ca. dicit dominus. per quod tractatur extra de diuor. gaudemus. circa medium, & de eo quòd medicus & aduocatus acquirit, per cap. sane. de hoc infra, cap. proxi. quæstione secunda.

Sexta quæstione qua quæritur, an vsurarij possint iuste pœnitere nisi ablata restituantur. respondetur quòd non, per capi. si res aliena. de hoc extra de fur. per totum titu. & in precedenti quæstio. tetigit de rapina quomodo sit prohibita: & quòd non licet clericis auferre fures quãdo duncuntur ad suspendium, sed possunt rogare ne suspendantur. de hoc de episco. audien. addictos.

Causa Decimaquinta.

Quidam sacerdos crimine carnis lapsus esse perhibetur antequam sacerdotalem benedictionem consequeretur: postquã verò, &c.

HAec est quintadecima Causa, & habet octo quæstiones tractans de incontinentia clericorum, præmittens tractatum de his quæ mente alienata fiunt, & de quibusdam alijs.

In prima quæstione, qua quæritur an quæ mente alienata fiunt sint imputanda. respondet quòd nõ, nisi culpa sua inciderit in furorem, tractans de infirmitate corporis, vel carnis: & bene distinguit inter peccatum voluntarium, & non voluntarium, probans quòd qui in furore, vel in uitus aliquem hominem interfecit, non peccat.

Secunda quæstione qua quæritur an liceat clericis recipere munera pro patrocinio, docetur quòd sic. extra de postula. capi. tria. contraria intelliguntur de secularibus.

Tertia quæstione qua quæritur, vtrum mulieri, cum qua crimen commisit, sit credendum. respondetur quòd non: quia confitenti de se, de aliorum criminibus credendum non est. vt extra de cõfes. cap. j. docens in quibus casibus accusatio, vel testimoniũ mulieris possit admitti, & superinducit multas leges.

Quarta quæstione qua quæritur. vtrum liceat episcopo die dominico aliquam causam vtilare, docetur quòd non, tractans ibi de feriis.

Quinta quæstione qua quæritur, vtrum clerico neganti sit indicenda purgatio. docetur quòd non, nisi de illo crimine rem asserit infamatus; vt supra vj. q. de hoc melius. de pur. can. j. per totum. & de simo. de hoc.

Sexta quæstione qua quæritur, vtrum clerici sint ad quæst. ponendi. respondetur quòd non, contra. videtur extra de commo. gravis. & quæst. v. c. villicus. Tractat etiam incidenter, quòd Romanus pontifex potest deponere principes terrarum: sed si iniqui fuerint & inutiles. potest absoluere vasallos à iuramento fidelitatis. de hoc extra de depo. c. fi. & de elect. c. venerabilem. & in consti. noua ad rei memoriam.

Septima quæstione qua quæritur vtrum sine synodali audientia possit presbyter deponi & condemnari. soluit quòd non, quia licet episcopus honorem dare possit, non tamen potest solus auferre. de hoc extra de transl. cap. ij. in princi. & quòd in depositione episcopi xiij. episcopi. in depositione presbyteri vij. in depositione diaconi, tres debent esse per capi. si quis duxandum. & ca. felix. & cap. seq. de hoc extra de re iud. ca. iij. Itẽ quòd in pertractãdis causis alijs debent adesse clerici ipsius epi de iure: licet sit secus hodie de cõsuetudine in quibusdã ecclesijs. extra de diuor. c. ex literis.

Octaua quæstione qua quæritur, vtrum clericus confessus in iure de crimine, quòd ante cõfessio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem perpetrauit, possit in suscepto ordine post penitentiam ministrare. probatur quòd non de rigore iuris, nisi ex dispensatione cum distin. quæ est in notatis super princi. quæst. & qualiter à criminoso possum audire diuina, quod est de coha. cle. vestra. & quòd filij clericorum suscepti de cõcubito secundum quosdam, secundum alios etiam de cõcubina, debent esse serui ecclesiæ illius vnde erat clericus qui eos genuit. & est ibi speciale, vt filij puniantur pro peccato patris.

Causa Decimasexta.

Quidam abbas habebat ecclesiam parochialem. Instituit ibi monachũ, vt officium celebraret populo, possedit eã per quadraginta annos, &c.

HAec est decimasexta Causa, & habet septem quæstiões. In prima quæstione huius causæ probat quòd monachi de licentia sui episcopi possunt regere parochiales ecclesias: & tunc licet eis quæ alijs sacerdotibus. de hoc extra de statu monacho. quod dei. cum similibus.

Item quòd monachi, qui in monasterijs residunt, nõ tenentur soluere decimas de suis prædijs, nisi fiert alij clerici. de hoc extra de decima. cap. primo, & capit. ex parte. & capit. presbyteri.

Item incidenter probatur quòd sicut vnire duos episcopatus in vnum, & diuidere vnũ in duos pertinet ad summum põtificem, sic vnire duas parochias, vel ecclesias pertinet ad epm loci. de hoc extra de religio. do. ca. j. de excess. prælato. sicut vnire. de rec. eccle non alie. capi. primo.

Item quòd sedes epalis non debet esse vbi nunquam fuit, & vbi fuit non debet remoueri, nisi ex causa. Item probatur ibi, quòd decimæ baptismali ecclesiæ sunt soluendæ. de hoc dicitur de deci. cum contingat. & qui contrafaciunt excommunicati sunt: vt probatur in capi. in canonibus. vbi fit illa verba pulcherrima, ferro abscindenda sunt quæ fõmentorum non sentiunt discipli nam. & quòd domini prælati nõ debẽt tantum esse custodes charum: sed quandoque ad facta venire debent. Item quòd episcopi in ipsis decimis non nisi tertiam vel quartam secundum locorũ consuetudinem, percipere debent. probat insuper quàm grave est ipsas decimas & primitias nõ soluere sacerdotibus. In fine probat quòd quicquid habent clerici, pauperum est: & quòd decimas de consensu episcopi possunt licitè monachi possidere. quod intelligitur secundum illud capi. cum apostolica. extra de his quæ fiunt à præla.

Secunda quæstione probatur per capitu. vltis. vbi sunt illa verba quòd Diabolus mille modos nocendi habet. & illa humani moris est illum vereri, &c. & quòd capellis monachorum, quæ eis pleno iure fuerunt datæ ad eos pertinet institutio & destitutio presbyteriali: sverò quæ ad eos pleno iure non pertinẽt, id est, quas ipsi monachi in suis villis fundauerunt præsentatio ad eos, vt patronos. institutio verò ad eos nõ pertinet. sed ad episcopũ loci. hoc idẽ est de pri. cũ & plã tare. & de capel. monacho. ca. j.

Quinta quæstione decimæsextæ causæ, quæ intitulatur ante tertiam, & quartã, probatur quòd si Monachi, vel Clerici cõstruxerunt ecclesias in territorijs, quæ habent in ciuitatibus, vel diœcesibus eporũ aliquorũ, ordinatio illarũ ecclesiarũ in sua diœcesi ad illos episcopos pertinebit: præsentatio verò ad ædificantes, nisi ædificator fuerit episcopus: quia tunc videtur per capi. primum, quòd institutio ad eum pertineat, etiam in aliena diœcesi. quod facit pro episcopo vero in ecclesia de Riuolis.

Tertia quæstione probatur qualiter ecclesia aduersus ecclesiam præscribere possit. hoc idem extra de præscriptio per totum. de parochia. capi. penult. C. de vsufructu. lege corruptione C. de præscriptione triginta vel. xl. annorum, per totum.

Quarta quæstione probatur, quòd ecclesiæ contra monasterium non præscribunt, nisi quadraginta annis, per ius autem quod est C. de sacrosanctis ecclesijs. authentica quas actiones. & per Gregorium de ecclesia ad ecclesiam prorogatũ est, quia antiqui canones, triginta annos de ecclesia ad ecclesiam admittebant: vt supra quæstione proxi. per cap. omner. & extra de præscriptio. sanctorum.

Sexta quæstione probatur quòd ea, quæ de iure debentur ecclesijs, rectores earũ nõ debent sua authoritate vsurpare. qd si fecerint, cadunt à causa. de hoc extra de dolo. cap pri. C. vnde vi. si quis in tantam. probatur post modum quod delictum personæ in damnum ecclesiæ redundare nõ debet extra de except. cum venerabilis. & ibi est quoddam capi. quod multum facit pro eis, qui habet chartas ab episcopis, vel aliquid de mensa.

Septima quæstione, pbatur, quòd non licet abbatibus, nec alicui de manibus laici decimas recipere: ga laici, nec per se, nec per authoritatẽ epi decimas possidere possunt. de hoc extra de decima. cap. quamuis. & capi. prohibemus. decẽs quòd decimæ & ecclesiæ omnes constitutæ in diœcesi alicuius de iure cõmuni ad dispẽ episcopi diœcesi. pertinent. in cap omnes. & in capi. nullus. denuntiãs excommunicatos minori excommunicatione secundum Hugo. vel excommunicãdos omnes qui de manu laici ab batiam, vel alias dignitates recipiunt: & ipsum laicũ excommunicatum probat. vel excommunicandũ secundum aliã casum. de hoc extra de elec. c. quisquis. de iure patro præterea.

Item probat quòd episcopus non debet habere œconomum laicũ, nec per manus laicorum res ecclesiæ ministrare, quibus obsequendi manet necessitas nõ authoritas imperãdi. extra de constit. ecclesia sanctæ Mariæ. excepto q̃ possunt habere in ecclesia ius patronatus: vt extra de iure pat. per totũ. & qualiter eis cõpetit docet: & in quo patroni teneãtur ipsis ecclesijs docens ad finem quòd sicut licitum est monachis decimas malè detentas de manu recipere laicorũ consensu episcopi: ita & ecclesias recipere possunt: vt extra de his quæ fi. à præla. cõ apostolica. & de offi. lega. c. dilectus.

Causa Decimaseptima.

Quidã clericus infirmitate grauatus se fieri velle monachum dixit ecclesiæ: & beneficio in manu aduocati renunciauit, &c.

HAec est decimaseptima Causa, quæ habet quatuor quæstiones.

In prima quæstione quæritur, an reus sit voti, qui dicit se velle fieri monachum: & an liceat ei à proposito cordis discedere. & primò quòd nõ possit multis authoritatibus probatur. postmodum in cõtrariũ allegat. & soluit quòd nequaquã habetur voti reus, extra de vo. c. ij.

Secunda quæstione probat solutionẽ suam, quã fecit in prima, docens quantũ tẽpus sit ad professionẽ dandũ volẽtibꝰ trãsire ad religionem. extra de regu. c. ad apostolicam.

Tertia quæstione probatur, quòd ex quo aliquis semel trãsiuit ad religionem: ex quo tenuit ingressus. non licet redire ad seculum, etiam de licentia abbatis.

Quarta quæstione quæritur, vtrũ si aliquis exit de monasterio sint ei sua reddenda. respõderur q̃ non. de hoc de renun c. iij de cle cõiug. quod à te. inducit incidenter: quia de sacrilegio fecit mentionem, & de eo docet quo modo, & quot modis dicatur sacrilegium, vt infra §. sacrilegiũ. & §. qui autem. & §. sequentibus. & qualiter committatur. & qualiter punitur. extra de sententia excommu. per totum de foro compe. ca. conquestus ostendens per quot passus habet ecclesia immunitatem: & qualiter non sit aliquis, qui ad eam confugerit, nisi in casibus extrahendus. & qualiter sit sacrilegus, qui res ecclesiæ non in casibus licitis alienat. probat etiã quòd abbas cum consensu sui capituli non potest alienare, nisi episcopus loci consentiat.

Causa Decimaoctaua.

Quidam abbas consecratus in episcopum prius monasterio multa contulit, postea, &c.

HAec est decimaoctaua Causa, & habet duas quæstiones.

In prima quæstione docetur, quòd quicquid habet abbas: ex quo fuit factus abbas totũ pertinet ad monasteriũ vnde est abbas. & quicquid lucratur postquam est episcopus, totum est de iure episcopatus, ad quem transit. de hoc extra de testamentis cap j.

Secunda quæstione docetur, quòd abbas non per episcopum debet postulari vel eligi, sed per monachos: vt extra de statu mona. capitu. j.

Causa Decimanona.

Duo clerici ad monasteriũ transiuerunt: vterque ab episcopo suo licentiam petijt.

HAec est decimanona Causa, & habet tres quæstiones.

In prima quæstione quæritur, si episcopus debeat permittere, vt relicta propria ecclesia clericus monasteriũ ingrediatur. & soluit quòd sic.

Secunda quæstione docetur, quòd etiã inuito episcopo possit clericus monasterium ingredi, & dimittere beneficiũ. de hoc extra de regu. in cap. licet.

Tertia quæstione qua quæritur, vtrum liceat canonico regulari trãsire ad monasterium, probatur quòd non: quod est intelligendum de transeuntibus causa leuitatis. aliàs esset cõtra prædictam decre. licet. & ista seruatur. Item quæritur incidenter, vtrum monachi possint regredi in ecclesias seculares. & docetur quòd non. extra de relig. do. inter quatuor de reb. eccle. non alie. possessione. & ne cle. vel mona. relatum. Item probat ibidem: quòd ex quo aliquis est ingressus monasterium, non potest testari de rebus suis, nisi cũ distinctione illius legis C. de sacrosan. eccle. authen. si qua mulier. & authen. ingressi.

Causa Vigesima.

Duo pueritiæ annos agentes, à parentibus monasterio traditi sunt, vnus inuitus, alter sponaneus, &c.

HAec est vigesima Causa, & habet quatuor quæstiones.

In prima quæstione quæritur, vtrũ in pueritiæ annis traditi à parentibus, cogantur propositum religionis tenere. & probatur quòd non.

Secunda quæstione docetur, quòd ab adolescẽtibus qui præter voluntatem parentũ religionis habitum susceperunt, ex quo illi legitimo tempore permanserũt, exire non licet. & quòd non licet abbatissæ imponere velum monialibus suis: & quãdo offeruntur infantes monasterijs à patribus suis sub testimonio multorum dicitur conferri: vt maledicẽdi actio auferatur. hoc est contra minores & prædicatores: qui contra voluntatem parentum recipiunt pueros.

Tertia quæstione qua quæritur, si quis præter volũtatem suam factus est monachus, vtrum sit cogendus ad obseruantiam. probat quòd non per cap. præsens. vbi dicitur quod quis neglexit, nec optat profecto, nec diligit. qui autem non diligit, facilè cõtemnit. de hoc extra quod metus causa. cap. j.

Quarta quæstio est qua quæritur, si ab vno monasterio in aliud strictius sit licitum transire. & probatur quòd sic quod est expressum in dicta decre. licet. extra de regu.

Causa Vigesimaprima.

Archipresbyter cuiusdam ecclesiæ præpositurã alterius recepit, nec priorem vult relinquere, secularium quoque, &c.

HAec est vigesimaprima Causa, & habet quinq; quæstiones: quia ex præmissis quinque causis tractatum de monachis interposuit: nunc ad tractatum de clericis reuertitur, de quibus nondum tractauit: & prosequitur thema.

In prima quæstione, pbatur, q̃ non potest clericus vnus in duabus ecclesijs intitulari: nisi in casibus. de hoc extra de elect. dudum ij. & ire ad alias sine commendatitijs episcopi sui. & de hoc de cle non resi. per totũ. Et quòd ex quo aliquis trãsfertur de vna ecclesia ad aliã, tunc nõ habet facere cum prima. de hoc extra de elect. cũ in cunctis.

Tertia quæstione prohibetur, ne clerici procuratores secularium negotiorum existãt. de hoc extra ne cleri. vel mona. capit. j ad fin. & cap. ij.

Quarta quæstione docetur, q̃ clerici non debent vti fulgidis & secularibus vestibus: & si moniti nõ destiterint, per priuationem beneficiorũ puniendi sunt. extra de vita & hon. cle. c. pen.

Quinta quæstione probatur, quòd ab episcopo correpti per suspensionem vel excommunicationẽ, non debent ad secularem iudicẽ confugere: quod si fecerint, grauius puniantur.

Causa Vigesimasecunda.

Quidam episcopus iurauit falsum, quod putabat verum, quo comperto Archidiaconus eius iurauit se nunquam.

HAec est vigesimasecunda Causa, & habet quinq; quæstiones. De negotijs clericorum & monachorum tractauit, nunc de negotijs clericorum secularium subtungere disponit.

In prima quæstione quæritur, vtrũ iuramentum sit præstãdum. Dicitur primò quòd non. & postea probatur quòd sic. & soluit, sicut est solutum, extra de iureiuran. & si Christus.

Secunda quæstio est qua quæritur, vtrum sit periurus qui iurauit falsum, quod putat verũ. & docetur multis authoritatibus, q̃ non: deinde dicit quòd sunt duo genera mẽdacij. & qualiter sancti recusantur à mẽdacio, puta ꝓpter iocũ vel simulationẽ.

Tertia quæstione docetur, qualiter

Universidad de Deusto Biblioteca

liter subditi non debent deserere suum prælatum: etiam si sciant eum esse periurum, vel criminosum vsq; ad diffinitiuam sententiam. de quo. viij. quę. iiij. cap. nonne. & de accu. olim.

Quarta quæstione docetur, quòd illicitum iuramentũ seruari non debet: quod fit tribus modis: cũ quis male iurat, cùm incautè iurat, cum puellæ in puellari ætate iurant patre postmodum contradicente: quòd probat capi. tribus. extra de iureiur. per totum. de hoc in ca. quanto. de elec. venerabilem. ad fi. per quod probatur, ꝙ si tãtum profectus charitatis debent impediri, ꝙ iuramentum non est seruandum: iuramentum obseruandũ non est, puta in eo qui iurauit non fideiubere vel non esse prælatus, patet ꝙ frangitur illa causa: quod semper seruandum est, nisi seruatum vergat in dispendium salutis æternæ, vt probat ead. q. cap. inter cætera. quia illud non videtur frangere, qui in melius istud commutat, in ca. veniens. vsque ad finem.

Quinta quæstione probatur, quòd qui prouocat aliquem ad iurandum, & scit quòd falsum iurat, ille prouocans periurus est, & infamis: qualiter dicatur sciens probat per cap. hoc videtur. in quo ca. probatur, quòd reuelare secreta illi qui posit prodesse & non obesse, nõ est peccatum, nec periurium committitur, si ex sacramento tenebatur.

Item probat, ꝙ sacramentum intelligitur quandoque secundum illum qui exhibet considerata qualitate, & ratione vtriusque bona & mala: & quia Deus duplicitatis est aspernator simplicem intentionem vtriusq; considerat: & verborũ artem aspernatur & creat: vt in §. de his omnibus. extra eod. titu. capi. veniens. docens quòd in decimoquarto anno compellitur quis iurare in fine formam fidelitatis, quæ fit cum iuramento tam à vasallis domino. ecõtra ostendit concludens, ꝙ nec simplici loquela, neq; in iuramẽto mendacium dicere debemus.

Causa Vigesimatertia.

Quidãm episcopi cum plebe sibi commissa in hæresim lapsi sunt, circa adiacentes catholicos, &c.

Haec est vigesimatertia Causa, habens sub se octo quæstiones, tractans in sui principio. vtrum bella sint licita clericis.

In prima quæstione qua quæritur vtrum militare sit peccatum, docetur ꝙ non, nisi propter prædam militetur, & quòd de licentia superiorum, vel ducum, vel principum militetur propter pacem seruandam. Quid autem sit militare, exponitur in notula super princip. huius glos.

Item quòd hosti seruanda est fides si promittatur.

Item quòd præcepta patiẽtiæ non molestatione corporis, sed in temperatione cordis seruanda sunt, &c.

Secunda quæstione qua quæritur, quid sit iustum bellum, probatur quòd illud est iustũ bellum, quod iurisdictio ingerit, vel quod in iniuriam iuris vlciscitur, probans quòd à filijs Israel iusta bella gerebantur, eo videlicet quòd viæ publicæ negabantur eis, quòd fieri non debebat.

Tertia quæstione vtrum iniuria sociorũ armis propulsanda sit. docetur quòd non, nisi cui incumbit ratione officij: illi autẽ tenentur, alij verò non, nisi velint. vbi plene de hoc modo super principa. quæst. & extra de sentent. excommu. cap. quanto. Alij dicunt, quòd quemlibet tenetur cũ armis propulsare, alias non videtur sine scrupulo societatis occultæ, &c. extra de homi. sicut dignũ. & in eã partem videtur declinare Gratianus.

Quarta quæstione qua quæritur, an vindicta sit inferenda. Videtur quòd non Primò multis authoritatibus & capitulis probãdo quòd mali sustinendi sunt, & tolerandi per bonos: quia nec dominus Iudam, quãuis malum sciret à cõuiuio remouit: de hoc extra de offi. ord. c. si sacerdos. quia Deus bonos & malos in ecclesia esse voluit, per capi. qui secundum carnem natus est. quia hæc vita quæ inter Cælum & Infernum sita est, oportet quòd conditionem vtriusque loci recipiat, imò hoc ipso præsumitur malus, qui malos tolerare nescit. per c. quãuis. & c. seq. quod verum est de his quos corrigere non possumus: quia authoritatem non habemus, vel quia peccata probare non possumus. & in hoc procedit vsq; ad finem. Et est etiã alia causa, & extunc probat ꝙ si ibi mali sunt prædestinati, superflua est eorum correctio, si sunt præsciti, inutilis, et ibi aliquo modo vindicta inferenda non est. In contrariũ postmodũ soluit quòd crimina semper sunt ferenda quando salua pace fieri potest: & quod multitudo non sit in causa. & hoc probat vsq; ad §. semel verò. Item quòd prælatus propriam iniuriam vindicare non debet, per c. inter querelas. deinde redit ad probandum solutiones. & docet etiam quòd à §. breuiter. monstratum est vsque ad finem q quòd debet de necessitate fieri vindicta. deinde probat quòd semel culpa dimissa iterum in vltionem venire non debet.

Quinta quæstione qua quæritur, vtrum sit peccatum iudici reos morti tradere; cũ probatum sit in superiori ꝙ crimina tolerari possint, docetur ꝙ nõ. Itẽ probatur ꝙ sine iudice, nec alium nec seipsum occidere licet. ac de occidendis vsq; ad c. nõ est necessarium. deinde in ca. regum officium est. docet ꝙ proprijs principibus reuerentiã & fidem seruare debemus. & qui non facit, apud Deũ prẽmia inuenire non potest: & sicut fidem & reuerentiã eis exhibere cogimur, vt extra de maio. & obed. solitæ. sic proprium eorũ est vt ecclesias iuuent & defendant. & probat per ca. administratores. quod si non fecerint, à prælatis admoniti excommunicari poterunt, vt extra de offi. ordi. c. j. deinde probat quòd supra dixerat, ꝙ licite mali principes & iudices occiduntur. & schismatici, & hæretici, & excommunicati, vsque ad §. si verò rei.

Sexta quæstione qua quæritur, vtrum mali ad bonum sunt cogendi, docetur quòd sic, vt supra quæstione proxima.

Septima quæstione qua quæritur, an hæretici rebus suis sint spoliandi, vtrum illi qui eos expoliant, iuste spolia eorum possideant. & idem de Saracenis, in no. §. j. q. probatur multis authoritatibus quòd sic, extra de hæreticis. excommunicamus.

Octaua quęstione qua quæritur, de episcopis & clericis, vtrum sua authoritate, vel Romani pontificis arma, vel bella inferre possint, docetur ꝙ non nisi hortando: sed illud officiũ alijs cõmittere debẽt. de hoc extra de excess. prælat. ca. ex literis. extra de voto, magnæ. ad finem. et in no. ostendens esse differẽtiam inter prælatos q solis decimis & primitijs viuũt & hi nõ ita se possunt armis immiscere nisi hortãdo. & illi qui castra & ciuitates tenent à regibus, hi habent ire ad exercitum. de licentia tamen papæ debent talia facere, quam differentiã probat decre. extra de maio. et obe. solitæ. circa prĩci. Docẽs insuper qualiter tributa sint licita et præstãda pricipibus & maioribus nostris, etiam ab ipsa nostrã ecclẽsia pro pace tenẽda. extra de cẽsi. c. j. in fi. & de pœnitẽtia quę imponit incẽ-

diarijs

diarijs tractat de quibus habetur, extra de senten. excom. c. tua. docẽs quòd regibus & principibus facultas faciendi iustitiam est permissa si multi vulnerant vnũ, & inde moritur, quis eorũ teneatur: & videtur quòd quilibet qui percussit sit homicida propter dubium.

Causa Vigesimaquarta.

Quidam episcopus in hæresim lapsus aliquos de sacerdotibus suis officio priuauit, &c.

Haec est vigesimaquarta Causa, & habet in se tres quæstiones.

In prima quæstione quæritur, an episcopus lapsus in hæresim possit subditos suos excõmunicare. & soluitur ꝙ nec lapsus in hæresim antiquã, vel nouã, ex quo incepit eã prædicare est excõmunicatus, nec potest excõmunicare aliũ. quod multis c. probatur. de hoc extra de hære. excommunicamus. & in c. fi. de eo qui renunt. episco. & est ibi ca. quodcũq; ligaueris. illa summa qualiter alia verba quodcũq; ligaueris, &c. extra. de senten. excom. c. à nobis. & illa summa de fide. c. hęc est fides. quæ est extra de sum. tri. & fide ca. melius. sed prædicti bene possunt baptizare, vt in vltimo §. istius. imò & ordines cõferre in forma ecclesiæ: vt supra in quæstione super §. quid. in fi. & c. sequẽtibus. & de hoc extra de summa trinitate. capitulo j. in fine.

Secunda quæstione quæritur, an aliquis post mortẽ possit excõmunicari: & respondetur quòd non, nisi pro crimine hæresis. de hoc de senten. excommu. à nobis. Item cui non communicamus viuo, nec mortuo communicare debemus. de hoc extra de sepul. ex literis. & capitu. à nobis præalleg.

Tertia quæstione qua quæritur, an pro peccato alicuius tota sua familia sit excommunicanda. soluitur ꝙ non, per capitu. si habes. Item ꝙ sententia excommmunicationis iniustè lata, conuertitur in damnatorem suum. capitulo de illicita cum capit. sequen. & præcedenti. de hoc cauetur extra de sen. excommu. sacro. & c. cum medicinalis, libro. vj. Item tractat an nocentes. vel criminosi sunt maledicendi. & primò ꝙ non ad finem §. illicita. ergo vsq; ad §. sed quid. deinde probat, quòd à sanctis viris rationabiliter in malos zelo iustitiæ proferri potest excommunicatio. probans quòd medicinalis sit excommunicatio, per c. corripiãtur. qua pœna nulla maior in ecclesia Dei, vt ibi. & quia nescitur quid de quolibet pariat futura dies, & de nemine quantuncunq; excommunicato dum moritur desperandum est.

Item ponit differentiam inter hæreticos & schismaticos, & quot sint hæreticorum sectæ, à capi. quia verò. vsque in fine causæ. de hoc extra de hæreti. per totum. & de schisma. &c.

Causa Vigesimaquinta.

Sancta Romana ecclesia quãdam ecclesiam muniuit suis priuilegijs, decimationes suæ diœcesis ex integro sibi attribuens, &c.

Haec est vigesimaquinta Causa, habens sub se duas quæstiones, tractans quantam potestatem habeat Romana ecclesia in concedendis priuilegijs alijs ecclesijs: quia in superiori causa ostendit, quòd omnis catholicus est subiectus Romanæ ecclesiæ, similiter in hac tractat plenius. de hoc extra de priuilegijs. per totum.

In prima quæstione qua quæritur, vtrum clerici decimalis ecclesiæ possint petere decimas ab ecclesijs de prædijs suis sitis in parrochia ecclesiæ baptismalis. docetur primò ꝙ non, docens ꝙ papa contra canones facere nequit di c. sunt quidam. & quòd nullus tantum, quantum Romanus pontifex canones seruare tenetur, etiam vsque ad effusionem sanguinis. & quòd contra ecclesiam dispẽsare non potest, nec contra diuinas scripturas. de hoc extra de bigamis. capitulo secundo. In contrarium tamẽ soluit, quòd priuilegia concedere potest, dum tamen status ecclesiæ non subuertatur: vt extra de priuilegijs. in pluribus locis.

Secunda quæstione qua quæritur, vtrum secunda priuilegia concessa cuidam monasterio sito circa baptismalem ecclesiam deroget primis priuilegijs clericorum ecclesiæ baptismalis: docetur primò quòd non: & probat per multos canones & leges inductas C. de prec. impe. offeren. & si contra ius, vel vtilitatem pub. & titu. sequen. & hoc verum est, nisi ex causa prius priuilegium perderetur, vel reprobaretur. de quibus causis habes extra de deci. suggestam. vel de illis qui propter suam culpam amittunt suum episcopatum. per c. Innocens. de hoc melius extra in capitulo prædicto & de rapt. super literis. & de consti. cum venissent.

Causa Vigesimasexta.

Quidam sacerdos cũ conuinceretur apud episcopum, correctus ab episcopo, noluit cessare, &c.

Haec est vigesimasexta Causa in qua Gratianus de sacramentis tractaturus, præmittit tractatum de superstitionibus, quæ speciem sacramenti habere videntur. & habet sub se septem quæstiones.

In prima quæstione quæritur, qui sint sacrilegi. docetur & soluitur per capitulum primum.

Secunda quæstione qua quæritur, an sit peccatum esse sacrilegum. docetur primò allegando quòd non sit malum. deinde conuertit stylum & soluit in contrarium, per multas authoritates. de hoc extra de sorti. per totum.

Tertia & quarta quæstione, quæ simul tractantur, quarum prima est à quibus diuinationis genus sumpsit exordium, & quot sunt diuinationis genera docetur. Item quæ dicitur fuisse Matheseos. & quòd vsque ad natiuitatem Christi celebrati fuerunt illi Magi, qui eum prædixerũt. deinde saluati sunt. Item de natura Dæmonum, & qualiter futura prænoscant ostendit.

Quinta quæstione qua quæritur, vtrum sortilegi & diuini si cessare noluerint sint excommunicandi: docetur quòd sic, extra de sortile. per totum. Item quòd clerici propter quosdam dolores prohibentur extruere altaria & spinis honorare, vel missas mortuorum cantare, & multos modos diuinandi ostendit, qui omnes sunt reprobati à iure.

Sexta quæstione quæritur, vtrum excommunicatus per suum episcopum, possit ab alio quàm suo episcopo absolui. probatur quòd non, nisi à summo pontifice, vel metropolitano. sed excommunicati à presbyteris, ab episcopis absolui possunt, ostendens quòd reconciliatio publica, refectio chrismatis, & virginis consecratio ad episcopos pertinent. & benedictio solennis in missa, in necessitate tamen presbyteri excommunicatos à quolibet absoluunt. de officio ordina. pastoralis. & capitu. conquerente. de sententia

excommuni

Universidad de Deusto
Biblioteca

excommunicationis per totum.

Septima quæstione qua quæritur, vtrum sit pœnitentia morientibus iaiungenda: docetur quòd non: sed innotescenda. & quòd pœnitentiæ sunt arbitrariæ vbi canon non imponit eas. de his etiam quas canon imponit potest presbyter ex causa relaxare per capitu. tempora pœnitudinis. & capitulo sequenti. Prohibens ne die dominico ieiunetur. nam qui die dominico studiosè ieiunat non creditur esse catholicus, ostendens quòd cum magno gaudio & affectu debet recipi pœnitentes. nec debent eis imponere onera grauia, per cap. allega de hoc extra de pœniten omnis. ad finem quæstionis redit ad sortilegos, & dicit quod dies ægyptiaci, & calendarũ non sunt obseruandi, quia gentes obseruabant illos.

Causa Vigesimaseptima.

Quidam votum castitatis habens desponsauit sibi vxorem, illa priori conditioni renuncias, trastulit se ad, &c.

HAec est vigesimaseptima Causa, huculq; de negotijs, decætero de sacramentis. & quia matrimoniũ est magnũ in Christo & in ecclesia sacramentum. & est antiquius cæteris. & de eo quotidiè quæritur in iudicijs, in his decem causis sequentibus de matrimonijs tractat. & iste tractatus à causis non separatur, & c. tractans de impedimẽto voti contra matrimonium.

In prima quæstio. & secunda, de sponsalibus tractat, & habet in se duas quæstiones, in quarum prima quæritur an coniugium possit inter vouentes contrahi, probat quòd nõ. de hoc clarius extra qui cle. vel vo. per totum. Itẽ inter viduas & moniales quæ vouent solẽniter, & postea contrahunt, prosequitur. de hoc extra de reg. vidua. & punit eadẽ pœna eos, qui cum eis contrahunt, vel qui eas rapiunt. de hoc in prælega titulo, qui cle. vel vouen.

Secunda quæstione qua quæritur, vtrum puellæ alteri desponsatæ possint renuntiare priori conditioni, & alteri nubere tractat primò vtrum inter sponsos sit matrimoniũ. & probatur quòd sic per diffinitionem matrimonij, & per multa alia capitula. et sic soluitur quòd matrimonium est: sed non ratum: imò non simpliciter cõiugium. interierẽs quot bona sunt in matrimonio. Item tractat ibi, quòd vnus coniugatorũ, post carnis copulam, sine consensu alterius non potest ad religionem transire. de hoc melius extra de conuer. con. per totum. sponsi verò sic. extra de coniug. lepro. ex parte. Item tractat ibi, de frigido & maleficiato per totum. sed de hoc melius in vltima causa. Itẽ tractat ibi, de eo qui cogno. consan. vxoris suæ. & de rapto. capitulo finali. Item quæritur ibi, quare incontinenti post spõsalia non traduntur sponsæ spõsis. et soluit, quòd vt eas habeãt chariores. ad finem soluit quæstio. quòd sponsa de futuro possit nubere alij, sponsa de præsenti, nequaquam.

Causa Vigesimaoctaua.

Quidam vir infidelis in coniugio positus ad fidẽ cõuersus est: vxor verò eius fidei odio Christianæ, &c.

HAec est vigesimaoctaua Causa, & habet tres quæstiones.

In prima quæstione primò quæritur, an coniugium sit inter infideles: & soluitur quòd sic. & vtrum si vnus infidelis conuersus fuerit ad fidem Christi possit dimittere aliam: & respondetur quòd non, nisi in casibus de diuor. quanto. & eodem titulo gaudemus quod intelligitur de paganis, quia si vxor Iudæi conuersa fuerit ad fidem, bene potuit dimittere Iudæum: vt in capitulo Iudæa. & in capitulis ibi positis. Item docet ibi, quòd filij qui ex tali matrimonio nascuntur, Christi fidem sequi habent. Item quòd cum Iudæis non licet comedere, nec bibere, nec balneari, quamuis cum paganis possumus. xj. quæstione prima, ad mensam. quia illi cibos nostros non discernunt à suis, sicut isti Iudæi maledicti. docet etiam quòd si fidelis cum infideli contrahat matrimoniũ, quòd non valet nisi infidelis conuertis volverit ad fidem: designans differentiam inter ratum legitimum & nõ legitimũ matrimonium. & illam authoritatem ponit, quod non est ex fide peccatum est. & optime exponit quæ præmissa sunt, quòd inter infideles sit matrimonium admirari videtur Bernũ.

Secunda quæstio. qua quæritur, vtrum viuente vxore infideli aliam ducere possit, cõuersus ad fidem catholicam. & videtur quod non: nisi ab eo recesserit, odio fidei Christianæ: quia tunc habet locum illa authoritas, si infidelis discedit. de hoc in prædictis capitulo quanto. & capitulo gaudemus. circa finẽ. secus si vnus fidelium tranſeat ad infidelitatis errorem.

Tertia quæstione qua quæritur, vtrum talis bigamus sit, qui vnam ante baptismum, & aliã post baptismum habuit. respondetur, quòd sic. de hoc extra in prælegato capitulo gaudemus. ad finẽ. & supra vigesimasexta distinctione per totum.

Causa Vigesimanona.

Cuidã nobili mulieri indicatũ est, quòd à quodã filio cuiusdam nobilis in coniugem petebatur, &c.

HAec est vigesimanona Causa, quæ tractat de errore: & habet sub se duas quæstiones.

In prima quæstione quæritur vtrũ sit matrimonium inter eum, & eam, quem mulier credit liberum & nobilem: & tamen est seruus. respondetur, quòd non, assignans differentiam inter errorem personæ & fortunæ, conditionis, & qualitatis, & qui cõsensum coniugij non admittat: & super hoc multa bona argumenta inducit de isto errore.

Secunda quæstione qua quæritur, vtrum liceat huic mulieri dimittere hunc seruum, quem putabat primò liberum. Respõdet quòd sic, nisi ex quo sciuit eum seruum cum eo habitare consensit. de hoc extra de cõiugio ser. per totum.

Vltimò probatur, quòd si seruus cum ancilla contrahit matrimonium, stabit, & tenet. & nihilominus tenentur reddere seruitia dominus suis.

Causa Trigesima.

Quidam vir populorum frequentiã impeditus filium suum de baptismate suscepit, dum crederet se alienum suscipere: vxor, &c.

HAec est trigesima Causa, tractans de spirituali proximitate & legali, qualiter impediãt matrimonium, addit etiam de ætate. & de clandestinis matrimonijs. & habet sub se quinque quæstiones.

In prima

In prima quæstione tractatur & quæritur, vtrum vxoris suæ debitum reddere valeat, qui proprium filium de sacro fonte suscepit. & docetur quòd sic, nisi propria vtriusq; voluntate abstinent: de quo extra de cogn. spi. cap super eo. probans in ca. j. quòd sicut vij sunt dona spiritus sancti, sic & septem sunt dona baptismi, & in quolibet contrahitur compaternitas. de hoc extra de cog spi. Item probatur q̃ non solum per baptismum, sed per confessionem contrahitur compaternitas inter presbyterum & omnes illas personas, quas ad pœnitentiam recipit. & quod grauiter puniri debent, si cum eis commisceantur de hoc extra de cogna. spirit. in c. fi.

Secunda quæstione qua quæritur, vtrum sponsalia contrahantur per infantes. & tenetur quòd non, si sunt intra septennium. quod expressum est in cap. literas. & c. accessit. de despon. impuberum.

Tertia quæstione qua quæritur, vtrum filij spirituales valeant copulari naturalibus in matrimonio. docetur quòd non. extra de cognatio. spiri. & legali. per totum.

Quarta quæstione qua quæritur, vtrum quis possit ducere in vxorem cõmatrem vxoris suæ. docetur quòd si vxor mea postquam ego eã cognoui fecit eam commatrem, non possum eam ducere, sed si antequam esset vxor mea fecit eam commatrem, possum. de hoc extra de cogna. spiri. Martinus. Alio modo videtur soluere Gratianus in §. notandum. sed ad idem tendit.

Quinta quæstione qua quæritur, an clandestina desponsatio manifestę præiudicet. & certè præiudicat, dummodo sit legitimè probata. sed prohibentur ideo clandestina matrimonia: quia si alter negaret, & probari non posset, negans posset prohiberi à primo matrimonio: quia de incertis iudicare, vel diffinire non possumus. de hoc extra de cland. despon. c. j. per totum probans hac occasione, quòd iudex ante quam sententiet, debet cuncta rimari. per c. nullus. nanque iudicantem oportet cuncta rimari: nec in re dubia certa potest ferri sententia.

Causa Trigesimaprima.

Quidam vir vxorem alterius stupruit, & eo, mortuo vxorem duxit: filiam ex ea suscepit, cuidam in coniugem se daturum iurauit, &c.

HAec est trigesimaprima Causa, tractans de criminis enormitate impediente matrimonium, & de coactione, & de fide sponsalium.

In prima quæstione quæritur, an possit duci in coniugem, quæ prius est polluta per adulterium. & probatur quòd sic, nisi alter fuerit machinatus in mortem viri, vel nisi fidem dederit viuente viro de ea ducenda. de hoc extra de eo qui duxit in matri. quam pol. per adul. c. j. & vlti. & per totum. dicas quòd bis vel ter potest quis nubere: & deinceps mortua prima, per c. q̃ si dormierit, de quo extra de secundis nuptijs per totum.

Secunda quæstione qua quæritur, vtrum filia possit tradi inuita in matrimonium, vel per metum docetur q̃ nisi libera voluntate alicui non est copulãda de hoc extra de despon. impu. c. j & c. veniens. & c. cum locum.

Tertia quæstione qua quæritur, an filia impubes desponsata per patrem, possit alij nubere. docetur quòd non, si ipsa desponsationi consensit. alias sic, vt in prælegato c. j.

Causa trigesimasecunda.

Quidam vir, cùm non haberet vxorem, quandam meretricem sibi in coniugio copulauit: quæ erat sterilis, neptis ĩgenui, filia originarij: quam cũ, &c.

HAec est trigesimasecunda Causa, tractans in sui principio, vtrum cum meretrice possit esse matrimonium eo, quia supra proxima causa tractauit vtrum quam polluit quis adulterio possit habere vxorem. & ponit octo quæstiones.

In prima quæstione quæritur, vtrum meretrix licitè ducatur in vxorem. docetur primò quòd non, quia non licet alicui retinere nec ducere corruptam. Sed in contrarium soluit, quòd meretrix duci potest in vxorem, extra de spon. cum inter operandum tamen spes sit de ea quòd corrigatur: & in solutione illa de bonis matrimonij tangit aliquid etiam de bono virginitatis in capi. nuptiæ quæ suaderi potest, imperari nequaquam, vt in c. integritas.

Secunda quæstione qua quæritur, an ea sit coniunx appellanda, quæ causa incontinentiæ ducitur. docetur primò, quòd non. Sed in contrarium solutio est, dummodo aliquid de his, quæ sunt contra substantiam matrimonij non opponatur. de hoc extra de condi. appo. c. fi §. his ita respondetur. vbi primò fuit institutum matrimonium. & de bonis matrimonij tangit ibi in c. quicquid. & in ca. connubia. vbi est optima nota de isto coniugio. vbi dicitur quòd in coitu etiam coniugali non adest, nec est gratia sancti spiritus. incidẽter tractat, qui abortum committunt seu procurant, vtrum sint homicidæ. & docetur quòd sic. si puerperium formatam est: vel erit. per capit. Moyses quod est expressum, extra de homi. si aliquis. & iterum redit ad probandum solutionem suam prædictam et an consensus parentum requirendus est in copulandis filijs. per c. honorantur.

Tertia quæstione qua quæritur, vtrum neptis ingenui habẽs patrem suum teneatur sequi arbitrium aui ingenui dicit q̃ sui.

Quarta quæstione qua quæritur, an viuente vxore sterili, licet alicui filios ex ancilla quærere. probatur quòd nõ, non obstante multorum patrum exemplis, Abrahæ Loth et Iacob. docens quòd fornicatio nõ solum adulterium, hodie est prohibita in fi. docet quos partus ventrem sequitur. de hoc extra de ser. non ordi cap. fi.

Quinta quæstione qua quæritur, an ea quæ vim patitur peccatum admittere comprobetur. docetur quòd non: quia reuera non antea caro potest corrumpi, nisi mens fuerit corrupta: veruntamen est quod corruptæ sunt per cap si Paulus. Item probatur quòd non peccat, quæ sic vim passa est, nec propter hoc potest à viro dimitti.

Item probat quòd ex quo vir, & vxor coniugali affectu sunt copulati, non licet eis ab inuicem separari, per c. horrendus. excepta causa fornicationis. extra de sponsi. ex parte. & quòd excommunicandi sunt qui dimittunt vxores suas. supra cap. proximo. q. ij. & quòd eodem modo puniendi sunt viri. si adulterentur, & probatum fuerit: sicut & mulieres. aliter si non probatur, contra eos procedi non potest, quia occulta peccata non habent vindictam. & probatione cessante, vindicta cessat per cap. Christiana.

Sexta quæstione qua quæritur, vtrum adulter possit dimittere adulteram. probatur quod non. de hoc extra de adul. c. j. & fin.

Septima

Universidad de Deusto
Biblioteca

Septima quæstione qua quæritur, vtrum ille qui dimittit vxorem suam causa fornicationis, possit ea viuente aliam ducere. probatur quòd non. de hoc in dicto capitu. ex parte. de sponsi. probans quòd adulterium magnum est peccatum, & fornicatio, & incestus, & peccatum contra naturam. & quot sunt in capit. non solum. & c. quid adulterio grauius. & c flagitia. de his extra de eo qui cogno. consangui. vxo. suæ, per totum. Item quòd post matrimonium cõtractum, si alter fiat furiosus vel stultus, semper remanet matrimonium: quia illud vinculum matrimonij, in nullo casu rumpi potest. extra de conuer. coniug. ex parte.

Octaua quæstione qua quæritur, vtrum liceat ei qui dimisit vxorem ducere aliam infidelem, vt eam ad fidem deducat. & respondetur quòd non. extra de conuer. infi.

Causa Trigesimatertia.

Quidam maleficijs impeditus vxori suæ debitum reddere non poterat: alius interim clanculò eam corrupit, à viro suo separata, &c.

HAec est xxxiij. Causa, tractans post multa impedimenta matrimonij, de impotentia coeundi, de criminis enormitate, de feriarũ tempore, quibus de pœnitentia longum interserit tractatum. & ponit de ipso themate quinque quæstiones.

In prima quæstione quæritur, vtrum propter impossibilitatem coeundi mulier sit separanda à viro? Respondetur quòd sic: si naturale fuerit impedimentum, ante carnalem copulam: quòd si ille postmodum cum alia coierit, priora connubia reparentur. Si autem propter maleficium, nunquam priora reparantur per capitu. si per sortiarias. de hoc apparet hic, et extra per totum titu. de frigidis.

Secunda quæstione qua quæritur, an à viro suo separata possit nubere illi, qui eam durante primo matrimonio cognouerat? Respondetur quòd sic peracta pœnitentia: si per iudicium ecclesiæ separata fuerit, aliter non: quia nullus debet dimittere vxorem suam sine iudicio ecclesiæ: quia hoc esset pœnam apponere, quę imponi non debet nisi per iudicem, vt extra de diuor. porrò quòd si dimissa fuerit, ante omnia restituenda est vxor. extra de restit. spol. ex conquestione. & capitu. literas. Item q̃ non licet viro suam vxorem interficere, etiam si inueniat eam adulterantem: quod est verum secundum canones, quia gladio materiali neminem puniri volunt, sed spirituali: quia propter fornicationem dimitti potest non occidi à viro suo secundum Euangelicam veritatem. & de pœnis eorum qui vxores suas interficiunt, ponit. & quòd clericis licet si vxores eorum peccauerint, eas in custodia detinere ligatas, non vsque ad necem eas affligere. de hoc extra de iureiuran. quemadmodum. Item soluit quare post vij. annos pœnitentes ad pristinum statum reuertuntur vel recipi iubentur, sed pœnitentes ad matrimonium vel militiam non recipiuntur regulariter. extra de pœniten. & remi. capi. ij. nisi ex dispensatione, iusta causa fugerente, & nisi haberent vxores isti pœnitentes, quia tunc eis vti possunt: quia quos Deus coniunxit, homo non separet.

Tertia quæstione qua quæritur, vtrum sola cordis contritione, & secreta satisfactione absque oris confessione quisque possit Deo satisfacere.

TRACTATVS de Pœnitentia.

Hic incipit tractatus de pœnitẽtia, qui in septem partes distinguitur, quæ vsualiter distinctiones appellantur, in quarum qualibet diuersa quęstio tractatur.

Distinctio Prima.

Prima distinctio, tractatur, quod supra positum est. & primò nititur probare quòd sola cordis contritio, & secreta satisfactio sufficit, & multorum sanctorum auctoritatibus & legibus super hoc inductis. Sed in contrarium soluitur: an tamen sola cordis contritio sufficit ad remissionem pœnæ æternæ, vbi duo reliqua necessitatis excludit, & quid de hac quæstione sit dicendum, cordis arbitrio relinquendum.

Distinctio Secunda.

Secunda distinctio qua tractatur, & an charitas semel habita possit amitti. probatur quòd sic, de imperfecta dum est homo in vita ista, de qua tractat post c. occasione cuius de tertia. in secunda incipit facere mentionem, & occasionaliter, & incidenter venit ad hanc quæstionem, propter eos qui negant pœnitẽtiam reintegrari posse. asserẽtes, quia charitas semel habita nũquam amittitur, ita pœnitentia semel celebrata verè nulla sequente culpa maculatur, docens in sui principio quid sit charitas & effectus eius. et quot gradus sint in charitate. & post baptismum homo peccare potest. et de præscitis, & de prædestinatis. docens quòd præsciti nunquam veram charitatem habere possunt: sed fictam, quæ aliquam se esse demonstrat. probatur: vt in fine distin. & ibi de creatione & casu Satanæ ponit: & de confirmatione Angelorum, qui remanserunt in cælo.

Distinctio Tertia.

Tertia distinctione quæritur, an pœnitentia iterari possit, probatur quòd sic: ponens multas diffinitiones pœnitentiæ. sed primò asseritur, quòd non. Item tractat an pluribus criminibus irretitus de vno tantum possit pœnitentiam agere. Solutio istius est extra de pœnitentia & remissio. quod quidam.

Distinctio Quarta.

Quarta distinctione dicitur, an peccata dimissa per pœnitentiam redeant. & allegat pro & contra, & tandem declinat in eam partem quòd redeant saltem quo ad hoc, quòd non proficiet ei prima pœnitentia quo ad vitam æternam, sed tũc proficiet cum de alijs egerit pœnitentiam: vt in capitulo finali.

Distinctio Quinta.

Quinta distinctione quæritur, qualiter peccatorem considerare oporteat in pœnitentia, & probat per multa, scilicet qualitatem criminis, locum & tempus commissi criminis, & multa alia quæ continentur in capitulo in ista distinctione per totum. & qualiter confiteri & pœnitere debeant, docet.

Distinctio Sexta.

Sexta distinctione duas facit quæstiones. prima est, cui confessio est facienda: & docetur quòd proprio sacerdoti, & ex iusta causa alij cuicunque, sed cum licentia proprij sacerdotis. de hoc extra de pœnitẽtia & remissio. & etiam laico in necessitate. Nota qualis debeat esse qui de aliorum criminibus iudicat, & docetur quod sapiens, & discretus. & ab omni crimine mũdus.

Distinctio Septima.

Septima distinctione qua quæritur, vsque ad quod tempus recipiendus est peccator ad pœnitentiam. & respondetur, quòd vsque ad vltimum exitum vitæ suæ: quia de nemine desperandum est, dum est in hoc mortali corpore constitutus. & ita nunquam pœnitenti pœnitentia est neganda. & de prædictis v. distin. tractatur plenè in iij. quæstione huius xxxvij. causæ: in qua quæritur fuit vtrum oratio nis tempore coniugali operi vacare liceat, docetur quòd nõ, nisi in fine iusta de causa: puta si scandalum inde nascatur vel fornicationis inde vitandę causa: aliter peccatur mortaliter secundum quosdam. Alij dicunt quòd de consilio loquuntur canones qui hoc prohibent, vt ibi in summa super principio quæstionis. hoc statutum fuit quòd tempore orationis & abstinentiæ nuptiæ non celebrantur: vt in capitulo, vir cum propria. in fi. de hoc extra de fer. Capellanus. & quod dicit quòd commistioni vacandum non est tempore ieiunij, verum est de consensu viri & vxoris, alioquin semper requisitus tenetur reddere, sed non exigere. & ex hoc formatur sequens quæstio.

Quinta quæstione qua quæritur, vtrum viri sine consensu vxoris possint vouere cõtinentiam, docetur quod non, sed de consensu vtriusque possunt ambo vel alter continentiam vouere. & in capitulo quod Deo pari. de hoc extra de conuer. coniuga. per totum. & de bono virginitatis & continentiæ, docetur in capitulo tunc saluabitur. & docetur quod si vir consenserit vxorem vouere, vel contra oportet similiter quod ipse voueat. de hoc extra de conuer. coniuga. capitulo tertio. Item docet quòd mulier semper debet esse subdita viro, propter hoc quia vir est factus ad imaginem Dei, mulier vero non. extra de probationi, proposuisti. & de despõ. impube. probat per ca. mulierem. quia mulieri iudicare non licet, vel testimonium ferre, quod verum est in criminali.

Causa Trigesimaquarta.

Quidam vir in captiuitatem ductus est: postea vxor eius audiẽs illum mortuum, nupsit alij. Demum ille de captiuitate, &c.

HAec est xxxiiij. Causa, habens sub se duas quæstiones.

In prima quæstione qua quæritur, vtrum sit rea adulterij quæ absente viro in captiuitate alteri nupsit. & respõdetur quòd non, si ignorat ipsam viuere.

Secunda quæstione qua quæritur, vtrum reuertente primo viro à captiuitate sit ei restituenda. & respõdetur quòd sic. & de vtraque quæstione apertius, extra de secundis nuptijs. Dominus. Item vtrum vxor teneatur sequi virum. & quando quis malæ fidei possessor videatur. docet de hoc extra de præscrip. capitulo finali. & de eo qui ignoranter adulterium commisit tractat in fine.

Causa Trigesimaquinta.

Quidam vir vxore sua defuncta aliam quæ ei defunctæ quarto gradu attinebat sibi in matrimonio copulauit, quæ vxori defunctæ, &c.

HAec est xxv. Causa, habens sub se decem quæstiones: tractans de consanguinitate & affinitate, & gradibus cognationis.

In prima quæstione qua quæritur, vtrum liceat alicui aliquam ducere de propria cognatione in vxorem, docetur quòd non: & causam quare hoc fit hodie cum in veteri testamento seruaretur contrarium, ostendit. de hoc extra de consanguinitate & affinitate.

Secunda & tertia quæstione, quæ simul examinantur: in quarum prima quæritur, vtrum consanguinea vxoris alicuius ducipossit in coniugium, & vsq; ad quę gradum oportet abstinere à proprijs consanguineis. & causam quare hoc fit probat: imò aliqua capitula videntur innuere, quòd dum in memoria potest retineri consanguinitas, durat prohibitio, quæ copulans de affinitate innuere videntur vsque ad quintum gradum. Ad hoc soluitur in §. fin. sed totum hoc est hodie correctum per cõstitutionẽ ca. non debet. de consangui. & affinita.

Quarta quæstione qua quæritur, quare ad vij. gradum matrimonium prohibetur: ostendens rationem supra quia sex ætatibus mundi generatio, & hominis status finiri debet.

Quinta quæstiõe qua quęritur, quibus accusantibus matrimonia sint dirimenda. sed de hoc extra qui. ma. accusa. possunt. per totum. & de spon. cum in tua. & forma iuramenti quod testes super matrimonio inducti præstare debent. & testes etiam synodales. & de illis qui ex aliqua iuxta causa ab vxoribus separantur, vel coniunguntur inuiti ponit docens, quòd si sciat quis consanguineam vxorem suam, non debet ipsam dimittere sine iudicio ecclesiæ. extra de diuor. porrò nec vni testi super hoc impedimento matrimonij credi debet. de hoc extra de testibus. licet.

Sexta quæstione qua quæritur, vtrum illi qui de incestuosis nascuntur sint legitimi filij reputandi, docetur quòd non: nec debent in aliquo succedere patri: extra qui filij sint legitimi. per totum. & de eo qui duxit in matrimonium habuerat.

Octaua quæstione qua quæritur, an hi qui ignoranter coniuncti sunt in prohibito gradu affinitatis vel consanguinitatis ex dispensatione in tali matrimonio remanere possint. & docet quòd sic. de hoc extra de consanguinitate & affini. & de pœna seu pœnitentia ipsorum incestuosorum, docet de hoc extra de eo qui cognouit consangui. cap. j. & cap. tua. & in multis cap. ibidem.

Nona quæstione qua quæritur, si ecclesia fraude testium vel ignorantia aliquos separauit per sententiam, si postea deprehensa fuerit falsitas testium vel calliditas. vtrum possit primam sententiam reuocare. docetur quod sic. de hoc extra de re iudic. lator. & cap. consanguinei. tractatur ibi, quod non tantum sententia matrimonij potest reuocari ex causa: imò etiam contra alias sententias ecclesia venit ex causa multoties. vt extra de restitu. spo. literas.

Decima quæstione, vtrum soboles suscepta ex primis nuptijs possit copulari cum consanguineis secundi viri defuncti: & vtrum affinitas dissoluatur per mortem viri vel mulieris. & respondetur, quòd non. primum corrigit per constitutionẽ, extra de consan. & affini. non debet.

Causa

Universidad de Deusto
Biblioteca

Causa Trigesimasexta.

Filiam cuiusdam patre ignorante quidam mulieribus illexit, & ad cõuiuium inuitauit. finito conuiuio iuuenis virginem oppressit: quo cõperto, &c.

HAec est xxxvj. Causa & vltima, & habet in se duas quæstiones.

In prima quæritur, vtrum quidam qui per vim puellam corrupit, raptum commiserit. & probatur quòd sic.

Secunda quæstione qua quæritur vtrum raptori nubere possit. probatur quòd sic, si prior dissensus transeat in consensum. de hoc extra de raptoribus. c. fina. & penultimo.

De consecratione aliisq; ecclesiæ sacramentis.

Expleto de matrimonio, quod omniũ nationum cõmune est, tractat hic de sacramentis, quæ solis Christianis præstantur. additur de quibusdam alijs sacramentis: & quæ in ecclesia præstantur sacramenta,

Primò agit de ecclesiarũ consecratione, & altarium, & reædificatione earum, & missarum celebratione: & solennitatibus quæ celebrantur ob reuerẽtiam sanctorum & sanctarum rerum.

Secundò, de sacramento Eucharistiæ.

Tertiò, de festiuis diebus.

Quartò, de baptismo.

Quintò, de confirmatione, & de officijs diuinis & ieiunijs.

In fine de Sancti spiritus processione. De primo, de conse. & per totum. De secundo de celebra. miss. cũ Marthę. & quasi per totum. De tertio extra de reli. & ve. san. per totum. De quarto de baptismo, & per totum. De quinto, extra de consuetudinibus. quanto. Et sic iste tractatus in v. dist. est distinctus, differens à modo tractandi à superioribus. quia vtitur solum authoritatibus in toto isto tractatu. nec apponit de suo Gratianus, nisi duos §. vnum in prima distinctione, alium in quarta: qui nolebat aliquid nouum inferere in hac materia in qua nõ solum verborum, sed sententiarũ novitas est prophana. Primò ostendit quòd ecclesiæ sunt consecrãdæ. Secundò qualiter. Tertiò de non iteranda consecratione. Quartò de ordine missæ, & quoties sit celebrandum in die.

Finis Floseculi seu Summarij totius Decreti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gloria Patre et filioque.

Biblioteca
Universidad de Deusto

Joseph Guerres

Va (29) Ge

Universidad de Deusto
Biblioteca